

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

Vol. 5. Phoenix, Natal, Saturday 5th January, 1907. No. 1.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
 P.O. Box 110. Telephone 114.
 WHOLESALE MERCHANTS and DIRECT IMPORTERS.

Clothing, Drapery, Prints, Calico, Dhottis, AND Sarees.

Rugs, Shawls, Boots, AND Shoes, etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
 Telephone Address: "CAMROODEEN."

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
 Wholesale Merchants and Direct Importers,
 have always on stock:—
 Rice, Dholl, Oils, Ghee, Spices, Fish, Tamarind, Sugar, Salt, Cocoanuts and Groundnuts, Quills, Fish, Tobacco, Paper Snook, Grain Bags, Sugar Pockets, etc.
 And all Indian and English Groceries can be had at cheap rates.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
 115 COMMERCIAL RD., DURBAN.
 Cable & Tel. Ad: "Kathorian."
 Telephone 222.

G. H. MIANKHAN & Co.,
 General Merchants & Direct Importers,
 Oldest Established Native Goods Merchants.

KNATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
 ALSO ESTATE OWNERS.
 HOUSES, OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.
 APPLY—
 125 FIELD STREET.

P.O. Box 97. Tel. Address: "Miankhan," Durban. Telephone No. 253.

સસ્તો અને ઉચો તમાકુ
 ટેંકાડો વખાણીયા તમાકુ માથામ
 કે અથાણે આપે ત્યાંથી મળે શકે.
 એ. એ. ગાંધી, ટેંકાડ.

Northern Assurance Co.
 Jno. Livingston, Agent,
 Smith Street, Durban.

આપણું પાકિડ ૭૦,૧૨,૦૦૦
 આમનો લિમો વધુજ સસ્તો
 હો ઉતારવામાં આવે છે.

A. M. JEEVANJEE, & CO.,
 Surveyors, Drafts men, Contractors,
 and Commission Agents,
 MacDonald Terrace, MOMBASA.

DADA OSMAN,
 General Merchant & Commission Agent,
 102 QUEEN STREET, DURBAN.
 ESTABLISHED 1880.

HEAD OFFICE — KARACHI BRANCHES — BOMBAY & NAIROBI

Telegrams: Address: "JEEVANJEE"

Karachi: "JEEVANJEE" Bombay: "CONVETANCE"

Calcutta: "JEEVANJEE" Madras: "JEEVANJEE"

Patna: "JEEVANJEE" Rangoon: "JEEVANJEE"

Singapore: "JEEVANJEE" Hong Kong: "JEEVANJEE"

Shanghai: "JEEVANJEE" Yokohama: "JEEVANJEE"

Manila: "JEEVANJEE" Cebu: "JEEVANJEE"

Batavia: "JEEVANJEE" Soerabaya: "JEEVANJEE"

Samarang: "JEEVANJEE" Semarang: "JEEVANJEE"

Surabaya: "JEEVANJEE" Surabaya: "JEEVANJEE"

હાદી એસ્માન.
 જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
 એજન્ટ.
 બોલ્ડ ૧૮, ૧૨૦, ક્વીન સ્ટ્રીટ,
 ડરબન.

P.O. Box
441

શ્રી અબુમદર આમદ એન્ડ બ્રદર્સ,
વરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
ABOUBAKER**E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,**

P.O. Box 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Corsets,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bos,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "TORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હિંદી વેપારીઓના બરનો સધળી જતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કામરશીઅલ રેલ ડિપર મેશર્સ ડબલ્યુ ડનની જાણવાળા નવા મકાનમાં

રાખવા થતાં પહેલા સધળા માલ ડિપર ખાલ સસ્તો ખાવ શકો છો.

કલાતાથી ચાખા, રાખ, ધી, અને મોરીશીઅસથી મોરીશની ચીની
મારા જવામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલાઅમ.

ટેલીફોન નં. ૯૧૫, એ. બોક્સ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

Don't Miss This Chance!

Very convenient, well lighted and airy Rooms to let in
East Avenue, Durban, suitable for

An Evening School or a Club.

Eleven upstairs rooms and a large balcony.

Also the Ground Floor, consisting of one large Hall,
suitable for Factory, Workshop or Offices.

For further particulars, apply:

FARSEER RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET,

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ જીવર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવ
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જીવન નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી જીવરના નામથી કુ. ચા
લે છે.

જ્યાંએ હાલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોદા મુદલ, કામદ ખર,
જુદ, કાપરી માલ, હાવિર, કચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:

Petersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as Bhyat, Bharna & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE and OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PABULAK" Durban.

TAYOB HAJEE KHAN**MAHOMED & Co.,**

Merchants and Direct Importers,

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 37.

Tel. Address: "TAYOB."

ખાનગી ઈંગ્લિશ શુજરાતી નિશાળ.

જે તા. ૧૬ જુન ૧૯૦૪થી ખોલી છે.
શુજરાત અને કાઠીયાવાડના શુદ્ધરોને
પાઠનાં માળકાને ઈંગ્લિશ તથા શુજરાતી
સહાયતા સારૂ આ સ્કૂલમાં મોકલવાને
વિનંતી કરવામાં આવે છે. માસીક ફી રૂ. ૧૦
૧૮૨ વેસ્ટ સીટ. } એમ. કે. પટેલ.
ડરબન. } સ્કૂલ માસ્ટર.

FOR SUITS TO MEASURE

go to
Makanjee Bros.,

Outfitters.

182 GREY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant,
Box 192, Tel. add. "Abomed Tilly."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

36 Field street, Durban
લોહાને કાપાન, કાઠરી, બનીઆ તેલ
રંગ તેના પ્રસ.

કાચનો સામાન, શેરનરી, એમેમલને
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી હા
તલ દીલીવર કરવામાં આવે છે. કાચને માટે
નીચેને સરનામે પુછો.

આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,

૩૬ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

દુકાન વેચવાની છે.

ચારલસ ટાઉન મથેની અંગ્રેજી બરની ફ
કાન વેચવાની છે. વધુ પુછાતા માટે ચાર
લસ ટાઉનમાં આપવા ૧૦૭ શીલ્ડ સ્ટ્રીટમાં
ફાઇલ્ડાસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 45 Tel. Add: "SULIMAN,"
VOLKSRUST.

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c. &
At Lowest Wholesale Prices.
Box 58 Tel. Address: "Purvisson."
Telephone 866.

સરસો અને ઉંચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરટ ગાર વગેરે
છનીઆ રીંગ વગેરે ભતની તમાકુ નીચે
સરનામે મળશે.

સન બ્રેન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

સત્યમેવ જયતે.

જરમન ઈશ્ટ આફરોકા લાઈન.

જલહી મુબાજ જાનારાઓને ઊત્તમ તક.

મુલતાન તા. ૧૭મી નવમ્બરથી તથા સોમાલી તા. ૩૧મી નવમ્બરથીના રોજ ઉપદશે

સ્ટીમર મુલતાન.

પહેલાં ખબર મળ્યા પ્રમાણે સ્ટીમર મુલતાનના મોરીસ રહી અતરે આવી સીધી
મુંબઈ જવાની હતી પરંતુ તેમાં કમાન્ડર નીકળવાથી તે મુંબઈની મુકાબી જોઈ ઉપર
બચેલી છે. તેથી તેના બદલે સ્ટીમર મુલતાન આવશે જે અતરેથી મુંબઈ જતાં વાટમાં
ચાર બંદર કરી ૨૪ દીવસે મુંબઈ જશે.

Osman Ahmed,

Indian Passenger Agent for the

G. E. A. L. Agency, Durban.

P. O. Box 976, Durban.

ઓસમાન અહમદ,

પી. ઓ. બોક્ષ ૯૭૬ ડરબન.

અથવા મોહમ્મદ,

પી. ઓ. બોક્ષ ૩૭૦ રેલાગોઆબે

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT

186a Camroodeen's Buildings

Old Town, Durban

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,

P. O. Box 41, Opposite Standard Bank

Tel. add. "TACE," KLERKSDORP

રીકી અને કા.,

મરીચિકાન ઇન્જનેરો,

૨૦૫ પાઈન સીટ, ડરબન.

ઉપરની ઇન્જનેર પેલીવાળા મી. રીકીએ,
બિલીનો, ઘંટ કામનો, તેમજ નહેર કામને
બહોળો અનુભવ હિંદુસ્તાનમાં કેટલાંક વર્ષો
રહી મેળવ્યો છે. વળી મી. રીકી હિંદુસ્તાની
ભાષા પણ સારી રીતે ભણતા હોવાથી જે
લોકોને બિલી, નહેરકામ, વગેરે ભવ્ય કામ
કરાવવું હોય તેમને આ કામ સમજવામાં
બહુ ઉપયોગી થઈ પડશે. સર્વે કાર્યોને
આ તકનો લાભ લેવા વિનંતી કરવામાં
આવે છે.

ચોટી મહેનતે કામું કામ લેવાય તેવા,
ઈંટ બનાવવાના, માટી મુંડવાના અને પાણી
ચલાવવાના યંત્રો તથા પંખો, વેરવાની કા
વતો અને ઘણા કાપવાના યંત્રોના મોડ
જરૂરમાં સમજૂ કરવામાં આવ્યા છે.
આ બાબત વધારે સમજૂ વગર દારે
ઉપરની ઇન્જનેર મળવાથી આપવામાં આવશે.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge, by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from :-

The MANAGER,	Also at the Head Office for S. A. 2- And at 1-
Reuter's Agency,	Reuter's Building,
Davis Buildings,	St. George's Street,
52 Field Street,	CAPE TOWN
DURBAN.	
	Reuter's Agency,
	The Corner House,
	Commissioner St.,
	JOHANNESBURG

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કાંઈપણ લેકેને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરાવેને દર સહેલાઈની એક શીર્ષિક અને હપેની રીબેટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા દપાસથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગપર પૈસા મોકલી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર ધણીના સંદર્ભમાં રજીસ્ટર કરે છે. આ રજીસ્ટર નામને માટે કાંઈપણ પધ્ધતિ લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે દરેક રીતે સંપૂર્ણ છે. આવી રીતે તમા રજીસ્ટર કરાવી કોડ શબ્દોમાં તાર લેવા તથા મોકલવાથી ઘણા સસ્તે દરે કામ થકેલી શકાય છે.

જ્યાં રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર ધણીને દલીલ થઈ શકે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સંદર્ભને જો.

સેનેલર,	રૂટરની ખીલ્ડીંગ,	અથવા રૂટરની એજન્સી,
રૂટરની એજન્સી,	સેન્ટ્રલ એજન્સી ઓફ,	ધી કોર્નર હાઉસ,
ટેલિગ્રાફીક,	કેપટાઈન,	કમીશનર ઓફ,
પર રીલ ઓફ,		લેડિંગરોમર,
		ડરબન.

બાઈસીકલોના મોટા જરૂરો.

બાઈસીકલોના મોટા જરૂરો જુદી જુદી ભવની બાઈસીકલો કીમત, પાઈડ ૧-૧૦-૦ (ફેસ) થી અથવા માસિક હક્કોથી અમારે ત્યાંથી મળશે. દરેક ભવનું બાઈસીકલ સુધીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં આવે છે.

એ. કેન

૨૪૭ માર્કેટ સ્ટ્રીટ ડરબન.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 62, Telegraphic Address: "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL.

MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

અર્થે જગ્યાએ ફ્રુટ ચાલવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANT.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,

DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER

KINDS OF SUITS MADE TO ORDER AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

ગ્રેસ લેલ દેઢ કંદની.

ફરકટ ગ્રીસ પ્રોડ્યુક્ટકા વેગારો.

ફરકટ મારકેટ કોર્પોરેશન.

દર દરકરના વાપર ફરકટ મંગાવે માટે.

રોકલા દામ.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JANUARY 5TH, 1907

No. 1

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

Page

The Prospect	1
Education	1
Superintendent Alexander	1
A Wise Suggestion	1
The Indian Trader in Natal	2
A Timely Warning	2
Illegal Immigration	2

OTHER ARTICLES:—

The Transvaal Indian Delegates in Natal	2
"The Indian in Natal"	3
Indian Traders	5
Asiatic Ordinance of the Transvaal	5
"British Indians in British Colonies"	6
"Indians in the Transvaal"	7
The Hardship of the British Indians in South Africa	8
Indian Parents' Duty	8

Indian Opinion

SATURDAY, JANUARY 5TH, 1907

The Prospect

WE have reviewed, in its barest outline, the British Indian position during the year that has just closed upon us. The prospect is both cheerful and gloomy; cheerful because of the new hope derived from the suspension of the Asiatic Law Amendment Ordinance; gloomy because of the uncertainty of the fate that is in store for many an Indian trader in Natal. An unreasoning and unreasonable agitation has sprung up in the colony to force the hands of the licensing officers in order to bring about a stoppage of many existing Indian licences, for the sole reason that the holders are Indians. Let us hope that no licensing officer, who, like every other servant under civilised government, is bound to administer his responsibility impartially and fearlessly, will lend himself to the interested agitation just referred to by us. In this connection we cannot but thank the many reasonable speakers at the recently-held meetings of ratepayers, in Stamford Hill and elsewhere, to consider this question. We believe that the speakers who stood up for justice and respect for vested rights have not only honoured themselves by their advocacy of truth and justice, but have also rendered a service to the colony.

If Natal thus causes uneasiness to Indian traders and merchants here, the near approach of responsible government in the Transvaal means no less

anxiety to Indians in that colony; and it is difficult to prophesy what the Parliament in the Transvaal would want to do in the Indian question. There is no doubt that Indians will have to rely largely on self-help and their ability to explain to every responsible colonist, by some means or other, how reasonable the Indian demand is, how little the Indians will be satisfied with, and to what a great extent Indians are prepared to respect the colonial sentiment.

The future of Indians at the Cape, too, has become as uncertain as it has never been before. Its licensing legislation will have to be faced by the Indian community at the Cape with firmness, vigilance, and decision. Indians all over South Africa must be prepared, for many years to come, to remain on the alert and expect a tough fight for securing the essential rights of human beings in civilised countries.

IN HIS ANNUAL REPORT UPON EDUCATION in Natal, the Superintendent of Education remarks

that while the Government have provided some education for Indian children, the Indians themselves have done nothing. The sweeping condemnation by the Superintendent is as unjust as it is unmerited. In making the charge, the Superintendent betrayed a lack of knowledge of Indian activity, which is deplorable in a public man holding the position that the Superintendent of Education does. He should not be, as he evidently is, unaware of the fact that Indians have erected, near the mouth of the Umgeni, a first-class school and a hostel, and that there are other schools, too, in Durban, totally unconnected with and unsupported by the Government, devoted to the education of Indian children. He ought also to know that Dr. Booth used never to fail in commanding pecuniary assistance from Indians for educational work. There seems, therefore, as little need for taunting the Indian community with its neglect of its educational wants as for crowing over the very little that the Government have done, especially when it is borne in mind that the Government is legally bound to make provision, at least, for the children of indentured Indians. However, needless though the taunt is, wealthy Indians should turn it to good account and bestir themselves to do much more than they have done hitherto for the education of Indian children. What they have done is too little to meet the growing wants of the community. We want both pecuniary assistance and men who, being able themselves to become

teachers, would volunteer their services as such, and the sooner the matter is seriously taken up the better it will be for the Indian community.

IT IS DIFFICULT TO WRITE OR SPEAK of Mr. R. C. Alexander as the ex-Superintendent of Police. He had become so much a part of the people of Durban. Many had never known any other Superintendent of Police. The ex-Chief Constable has been the recipient of signal honours from the Durban public. From an Indian standpoint, his chief recommendation was that he made no distinction between "the Jew and the gentile." The lowliest Indian could be sure of getting even-handed justice at the hands of the genial Superintendent. We wish Mr. Alexander a long and happy life in retirement, which he has so well deserved. Mr. Donovan has a difficult office to fill. It is rendered doubly so, in that he has to follow a brilliant predecessor. We wish him every success. We understand that the Indian community in Durban wishes to recognise ex-Superintendent Alexander's work in a suitable manner. This is as it should be.

OUR CONTEMPORARY, THE *Cape Argus*,

after dealing with the situation created by the suspension of the Asiatic Law Amendment Ordinance of the Transvaal legislature fairly and sympathetically, and after reviewing it from an imperial standpoint by way of remedy, our contemporary suggests as follows:—

"We would have the local Governments everywhere take counsel with the leaders of the Indian community. It should be put to these men that they cannot expect white colonists to stand by and see the very texture of the community quietly transformed by an Indian influx; and then some regulations should be arrived at by which the due hardship on the men who are here could be avoided. It is by some such compromise only that we can avoid conflict, good for neither Briton nor Indian."

We entirely endorse the view taken by our contemporary. In fact, we have always advocated the solution now suggested by the *Cape Argus*. We trust that our contemporary, having made the suggestion, will follow it up until it is taken up by the South African Governments. In the meanwhile, we may state that the warning to leaders of Indian opinion given by our contemporary is unnecessary in view of the fact that British Indians in South Africa have accepted the principle of restriction of Indian immigration along non-racial lines.

OUR CONTEMPORARY THE *Times of Natal*, like the *Indian Trader* in Natal, has adopted a reasonable attitude to-

wards the Indian question. In writing approvingly of Mr. Poynton's views reproduced elsewhere, our contemporary states that the Indian is an economic benefit as a labourer or an agriculturist, but that the trader is a curse; we venture to say that the same qualities that make the Indian agriculturist a benefit to the country would make the Indian traders also a benefit. Assuming that the Indian competition brings down prices of necessities of life, how can it be other-wise than beneficial to the majority of the colonists? But that, however, as it may, our contemporary's advice that the local authorities should so use the licensing law as to make the Asiatic trader almost disappear in course of time, is, may we say, unworthy of the reasonable policy that our contemporary has been following to the mutual advantage of the European and the Indian communities residing in Natal, if indeed not in South Africa.

WE REPRODUCE IN THIS ISSUE THE leading article published by *The Times* following

upon the declaration, made by Mr. Winston Churchill, of the suspension of the Asiatic Law Amendment Ordinance. *The Times* views with apprehension the treatment of British Indians in certain of the British colonies, and re-affirms, in no indefinite language, the danger with which the Empire is threatened if South Africa persists in its present attitude towards loyal British Indian subjects of the Crown. The great London paper has naturally declared the demands made by the Indian residents in the Transvaal, for instance, to be very moderate and temperate. The claims made by our brethren in the North are very simple. They do not ask for the right to emigrate into the Transvaal free from restrictions, but they do claim the enjoyment by those British Indians, who are already in the Colony, of certain elementary civil rights—the right to own land, the right to move freely from place to place, and the right to trade—subject to regulations necessary in the interests of the community as a whole. Surely nothing can be further from an extreme position than this. Surely British Indians in the Transvaal can demand no less than this, and surely, again, they will band themselves together, regardless of all minor considerations, with the definite object of securing from their white fellow-colonists the elementary civil rights which they have put forward. And there is no doubt that now of all times a united effort must be made, not in any sense antagonistic to the interests of any other section of the community, but with the fixed purpose of securing that which a sense of self-respect demands.

WE NOTE FROM THE DELAGOA BAY papers that a Portuguese Government official and two Indians have been arrested for circulating fraudulent permits to Indians to enter Portuguese territory. We are glad indeed that these culprits have been brought to book, and we trust that, as in the recent Barberton case, their punishment will be a heavy and a deterrent one. There is one point, however, to which we wish to draw special attention. It is that, in each of the instances which have come to light, it is shown that an attempt has been made to bribe Government officials. In the Barberton case the attempt failed. At Delagoa Bay it has seemingly succeeded. Obviously, the parties concerned were sufficiently clever to refrain from availing themselves of the services of Government officials if they could possibly have done so, and equally obviously, they have been unable to carry on their nefarious traffic without an attempt to secure such aid. The corollary is almost inevitable, namely, that if it is true that there is an influx of Indians into the Transvaal not legally authorised to be there, Government officials are implicated. If the Civil Service is clean, there can be no possibility of an influx of British Indians, who have no right to be there, into the Transvaal, on any but an infinitesimal scale. Let the authorities decide which conclusion they would have the public come to—that the public service is venal, or that the allegations made against the honour of the Indian community are false. We curiously await their decision.

The Transvaal Indian Delegates in Natal

Addresses Presented

The past week has been spent by Indians in Durban and the surrounding district in vying with one another in doing honour to Messrs. Gandhi and Ally, who have been the guests of Mr. Omar Haji Amod Johari, Joint-Honorary Secretary of the Natal Indian Congress.

Verulam Presentation

In Verulam, the Indian community shewed its appreciation of the work done by the Deputation by presenting an address, on Saturday last, to the delegates. A splendid repast was provided by the Reception Committee when about two hundred partook of it. After dinner Mr. Abdoola Haji Adam was unanimously voted to the chair, on the proposition of Mr. Dawad Mahomed. Speeches were delivered in Gujarati and Hindi by Messrs. Talewansing, Dhanji Ram, Dowl Patel, Durbhoo Ram, Ambaram Mangal, Peraan Mahomed, Dawad Ma-

homed, M. C. Anglia, Omar Haji Amod Johari and others.

The address in duplicate was then read and presented by Mr. Ravindra. Mr. Gandhi replied in suitable terms and thanked the Reception Committee on his own behalf and that of Mr. Ally, who was unavoidably absent.

The Natal Indian Congress Meeting

Perhaps the largest meeting of Indians ever held in Durban took place on Tuesday evening, when over 1,500 Indians assembled to honour the delegates. The rush was so great that the Congress Hall where the meeting was advertised to take place, and which was elaborately decorated, proved too small to accommodate the people, who began to come two hours before the advertised time. The Committee, therefore, decided to accept the offer of Mr. Abdoola Haji Adam, to place his covered market in Pine Street at the disposal of the Committee, whither, ultimately, the vast crowd proceeded in an orderly manner. Every stall and every corner were invaded by Indians who were eager to hear the delegates. Representatives from all parts of the colony attended.

Mr. Dawad Mahomed presided. In welcoming the delegates he said that it was the duty of Indians throughout South Africa to shew their appreciation of the delegates' work in England. The result of their labours went beyond the confines of the Transvaal. It was their duty, whenever necessary in self-defence, to approach the Imperial Government. But their real and permanent work was with the colonists themselves. That ultimately Indians would be able to convince the white colonists of the justice of their cause, he had no doubt. Had not the delegates proved to the British public that their cause was just, their demands moderate? Their fellow-countrymen in the Transvaal had shown by their resolution to go to gaol rather than submit to indignity, that Indians intended to live in South Africa with dignity and self-respect. By sending a deputation to England, they had shewn that they were capable of self-sacrifice and carrying on constitutional agitation to the finish. Now they had shewn that in their success they could remain calm, and that they intended to continue their struggle for civic rights by working among and through the colonists. The Indian community was grateful to the many friends and sympathisers who had assisted the delegates in England.

Mr. Omar Haji Amod Johari then read the following address which was presented in duplicate:—

"To Messrs. M. K. Gandhi and H. O. Ally, delegates of the Transvaal British Indians:

"Dear Sirs,—The Natal Indian Congress, representing British Indians residing in the colony, heartily congratulates you upon your success in your mission to England. The work done by you cannot but be a great benefit to the Indians in other parts of South Africa. The formation of a permanent Com-

mittee in great Britain for watching the interests of British Indians in South Africa reflects much wisdom and foresight on your part. Such a Committee cannot fail to further a true and just solution of the difficult questions of the status of British Indians in South Africa. We endorse your farewell message to the British public, emphasising the fact that we do not ask for unrestricted immigration from India, and that we have to work so as to secure the goodwill of the leaders of public opinion in South Africa. We pray to the Almighty that he may endow you with long life and vigour to carry on to the finish the work of bringing about a proper understanding between the European and the Indian communities in South Africa."

We are, yours faithfully,

DAWAD MAHOMED,

President.

OMAR HAJI AMOD JOHARI,

M. C. ANGLIA,

Joint Hon. Secs.

Messrs. Anglia, Peeran Mahomed, Dr. Nanji, Ambaram Maharaj, Chhabildas Mehta, and U. M. Shelat, then spoke in laudatory terms.

Mr. Chhotabhai read an address from Stanger, signed by Mr. Seedat and others. Mr. Manji read an address signed by Mr. Desai and others. Mr. Talewansing, of Verulam, Mr. Rooknudeen, Mr. Kilamala and Mr. Shivalal Dharsi then addressed the meeting.

Messrs. Gandhi and Ally, who were greeted with vociferous cheers, made a suitable reply, giving a brief summary of their work. They told the meeting that the future was in their hands and spoke in grateful terms of their reception in England. Both the delegates were heavily garlanded.

The meeting terminated at midnight with three cheers for the King-Emperor.

Complimentary Dinners

Mr. Parvi Rustomji, on Tuesday, and Messrs. M. C. Camroodson & Co. on Wednesday, gave a sumptuous dinner in honour of the delegates. Table was laid at each place for over thirty guests. On Thursday evening Messrs. G. H. Miankhan & Co. gave a dinner in honour of the delegates. About two hundred leading Indians responded to the invitation issued by them. Their premises were tastefully decorated.

Mahomedan Association Addresses

A very large meeting of members of the Mahomedan Association took place at the Indian Theatre, in Victoria Street, on Thursday night. Over 1,000 men attended. The platform was crowded and so was the body of the Theatre. Mr. Osman Ahmed Effendi, President of the Association, took the chair, and was supported by the prominent Durban Indians. The following address, heavily framed, was presented in duplicate to the delegates and was read by Mr. Goolam Hooson.

To Messrs. M. K. Gandhi and Hajeer Omer Ally, delegates to the Transvaal Indian Deputation:

"Gentlemen,—The members of the Anjuman Islam (Mahomedan Association) of Durban, have unanimously desired us to publicly place on record their cordial appreciation of the patriotic services you have rendered in connection with the disallowance of a certain anti-British Act in the colony of the Transvaal which had been mainly directed against our countrymen.

The moderation of your demands in England, the establishment of an influential and permanent Committee in the centre of the Empire, the achievement of sympathy and support from all sections of the British Press and public, added to the justice of our demands throughout South Africa, will not take long to see that our just cause will be recognised by our white fellow-subjects in South Africa.

It is our ardent prayer to the Supreme God that He may long spare you to serve your countrymen in a distant land and that your noble efforts in this cause be always crowned with success.

BEHARI

MAGHOOM

DADABHAI

Joint Hon. Secretaries

Durban,

3rd January, 1907.

Messrs. Dawad Mahomed, Omar Haji Amod Johari, Dada Mian, M. C. Anglia, Adamji Miankhan, Abdoolah Haji Adam Jahori, Rooknudeen, Imam Ally, H. L. Paul, Dr. Nanji, R. K. Khan, B. Gabriel, U. M. Shelat, Ismail Adamji Tutla, Molvi Haji Fateh Mahomed, and Ismail Gora delivered speeches appreciative of the delegates' work. The delegates delivered addresses thanking the Association for the addresses and recounting their experiences. Mr. Ally made a powerful speech with humorous touches, and carried the audience with him in all the points he made. He desired specially that the reporters should mention the fact that the delegates had received special help from Sir Mancherji Bhownagare and Mr. Amir Ali, as indeed from all whom they had met. Three cheers for the delegates, the Sultan and the King-Emperor closed the proceedings. The meeting passed unanimously a resolution of thanks to the sympathisers in England.

MANY THANKS. We have much pleasure in thanking Messrs. G. H. Miankhan & Co. for the gift of a splendid Cricket Set and a Football, presented to the INDIAN OPINION ATHLETIC CLUB.

VISITOR AT PHOENIX. The International Press was visited on Wednesday last, by Messrs. M. K. Gandhi, H. O. Ally, Dawad Mahomed, Omar Haji Amod Johari, M. C. Anglia, Peeran Mahomed, and H. L. Paul. The various departments were inspected with interest and the visitors expressed pleasure at what they saw.

"The Indian in Natal"

Mr. Poynton's Views

The following is the interview Mr. Poynton gave to the *Natal Mercury* last week, and which we commented upon in our last issue.

Hearing that in its proposed programme the Durban Political Association has placed expatriation of Indian Immigrants, and that Mr. W. R. Poynton has closely identified himself with the draughting of that programme, a *Mercury* representative saw Mr. Poynton on the subject.

"The ever-increasing encroachment of the Indian on the reserves of our white population in Natal," said Mr. Poynton, has brought clearly home to us the necessity of formulating measures which contain reasonable restrictions tending to ultimately preclude any further invasion. At a time like the present, when day by day the depression in trade seems to grow more acute, it is the natural outburst of an impoverished people which persistently reminds our legislators that the time has arrived when steps must be taken to restore to the white man the trade which rightfully should belong to him, to give in the European workmen the positions captured by them from the Indians, who were never intended to fill the thousand and one occupations they now hold, and which circumstances, undreamt of when indentured Indians were allowed to come in Natal, have placed in their way. The clamant cry is to get rid of the Indian; but, in getting rid of him, we must also consider carefully and reasonably the methods we are to adopt leading to his removal from our midst, and right-thinking men will agree that the restrictions and dismissals must be fair to the Indians themselves, and to the Indian Government, from whom we obtained them when we were threatened with labour difficulties, and who gave us what we required under specific and particular conditions. We cannot cast them aside like old clothing for which we have no further use. Bluster will serve no useful purpose, and fiery speeches will bring us no nearer solution of the complex problem. For meaningless propositions, we must substitute reason and common sense, and I am convinced that, as the growth of the Indian population has been gradual, and extended over many years, so Indian labour and Indian trading must just as gradually be superseded to bring us back to the old order, and even then, no doubt, the new era so created will present fresh difficulties we cannot at the present foresee.

Newcomers to the Colony very quickly recognise the strong position held by the Indian population in Natal, but it is more than probable that there are many residents who are unaware of the ostensible purpose which established Indian labour

amongst us. The views held by Mr. Poynton, therefore, come at an opportune time.

"I have been reticent," continued Mr. Poynton, only because, knowing the history of the movement, and having years ago taken a prominent part in the now popular objective of the removal of the Asiatic from competition with European merchants, and recognising, as I do, their menace to our working population, I have thought it wise to delay any words of mine until I had gone through several papers which I happen to possess, and, in particular, to obtain a copy of the rules of "The Colonial Patriotic Union, instituted in 1897, of which body I was chairman and treasurer."

Mr. Poynton now gives his views as follows:—"The Indian was first introduced into Natal about 40 years ago, at the instance of sugar planters and their supporters, the direct cause being the uncertainty of obtaining a steady supply of native labour. The Government assisted the movement by giving for many years a substantial bonus. Later on, the farmers, for a similar reason, also found the necessity of indentured Indian labour. So long as the Indians remained indentured he was no menace to the country, but, on the other hand, a benefit not only to himself and his employer, but also to his own people, by the money he remitted regularly to India. In the course of time, however, his indenture expiring, he became a free, and, as is now realised, a dangerous agent in the country. Being of a pennuriously thrifty nature, and possessed of strong trading instinct, equalling in that respect the Arab trader, he quickly absorbed the kaffir trade in the country, ousting completely the white traders, who had hitherto been valuable and useful members of the community. Along with the Indian came also the now well-known Arab storekeeper, who, in most cases, is a menace to all progress and civilisation.

As a factor tending towards laxity in native affairs, I look on the introduction of the Indian as being the direct cause of loose legislation, or, rather want of legislation, in native affairs. Had we been compelled to maintain our unskilled labour supply from our own Colony, we should also have been compelled to legislate in proper fashion for our natives, which would have been distinctly advantageous to all concerned.

However, to come to the point under discussion, the trouble in the Colony to-day is, of course, the ever-increasing free-Indian population, but people must not run away with the idea that this is entirely new. In 1898 the "Colonial Patriotic Union" was formed, and had for its primary object: "To prevent the further influx of free Asiatics into this Country," with the following rider: "To attain this object, it is proposed to canvas the whole of the Colony of Natal (vide petition), which will be forwarded to the Government of the Colony.

By preventing the further immigration of Asiatic races into the Colony, the interests of Europeans, natives, and Asiatics now in the country will be protected. The Union will in no way interfere with the introduction of indentured labourers, provided such labourers (with their wives and children, if any) shall be returnable to India for completion of their indentures."

The rules also state that "it is expected that every colonist will assist in the endeavour to protect the country from what may be termed an Asiatic invasion." Incidentally, I may mention that about 7,000 signatories were obtained to the above resolution, and it can thus be noticed that nine years ago we were actuated by the very motives which are so emphatic and acute at the moment. But what have our legislators done? Unfortunately, they individually had then, and still retain, their private interest in the Indian, and, consequently, would not face any measure tending to his ultimate removal.

A Commission of planters was sent to India to interview the Indian Government in the matter, but I believe they returned with the information that that Government flatly declined to allow labourers to come to Natal unless they were free here on the completion of their indentures. Had the Commission consisted of gentlemen who were working for the above resolution, the result would have been different, for it is impossible to believe that the Indian Government, with its teeming, furnished population, which we continually hear of, would prefer to keep its people in that state rather than have them indentured here and returned. What are they when they arrive at Port Natal? Half-starved, lightly clad, penniless wretches, with no baggage, and perfectly ignorant of any but their own language. What are they when their indentures expire?—well fed, robust men and women, well clothed, bejewelled, able to understand and to speak the English language—a detriment to the Colony and a stumbling block on the path of European progress in a valuable country, which was never intended to be transformed into an Indian settlement.

I confess that, like many others, I see only one remedy for the damage they are undoubtedly inflicting on our white population. We must obtain an enactment that all indentured Indians should be returned to India for the completion of their indenture, which, briefly, means that a month or two before the expiry of their indenture they are shipped back to their native country. Otherwise, the prevailing laws of the country which control their coming and apply to the restriction of immigrants might advantageously stand without alteration. The Immigration Restriction Act of 1901 contains useful regulations for the purpose of preventing free Indians coming into the Colony, and, for example, I give the following clauses:—

Clause 5.—"The immigration into Natal, by land or sea, of any person being or appearing to be of any of the classes defined by the following subsections, hereafter called 'prohibited immigrants,' is prohibited, namely:—

(a) Any person who, when asked to do so by any duly authorised officer, shall be unable, through deficient education, to himself write out and sign in the characters of some European language an application in the satisfaction of the minister."

Clause 10, Section (a).—"He shall, before landing, himself deposit with an officer appointed under the Act, the sum of £100 sterling."

While willing to acknowledge that the Immigration Restriction Act is sufficient to cope successfully against the entry of free Indians into Natal, I still maintain most vigorously that our salvation for the future from the attack of the Indians already settled here, on our trade and commerce, will only be found in legislation which distinctly lays down the principle that all indentured Indians must be returned to their native country for the completion of their indenture. The following figures provide interesting and instructive reading, showing the number of indentured Indians imported up till the 30th of June in each of the years given:—

1901	3,683
1902	3,773
1903	2,175
1904	3,267
1905	5,759
1906	5,448
July 1 to Dec. 31, 1906	3,347
Total	27,454

These figures denote adult male only, and, as the proportion of females stands at 40 per cent, and children 10 per cent, it may be put down in round numbers that in six-and-a-half years our Indian population has increased by importation alone to the tune of over 41,000 souls. During the same period, viz., from June 30, 1900, to Dec. 31, 1906, 12,006 Indians availed themselves of the right to a free return passage to India, but this still leaves us with the remarkable total increase in our population of 30,000 Indians through indentured labour alone. I think that these figures will serve better than words of mine to show how necessary it is that steps be taken to introduce a law making repatriation of indentured coolie labour compulsory.

I come now to the granting of trading licences. Power is given under Act 18 1897, to appoint an officer for the purpose. It is left in his hands to issue or refuse licences, and it is provided that a decision come to by him shall not be liable to review, reversal, or alteration in any Court of Law. Any appeal by an applicant against the decision of the Licensing Officer may be made to the Town Council, Town Board, or Licensing Board. An important provision under the Act is that licence-holders are required to

keep proper books of accounts in the English language. Now, at one time, this provision would have proved a highly successful obstacle to the Indian applicant, but at the present, with the excellent facilities for the advanced education at his disposal, and as he is, in my opinion, much more ready than the European to take advantage of them, this does not at all stand in the way. The only feasible and fair scheme that I can distinguish for reducing the number of Asiatic licences lies, therefore, in their gradual diminishing through present holders giving up business, insolvencies, and direct refusal to grant new licences. We do not require fresh legislation to treat with that part of the question, but unless the latter part is rigidly adhered to, the evil must continue unabated. Doubtless, if the Licensing Officer were anti-Indian, many applicants might call but few be chosen.

In conclusion I am of opinion that it is time for our legislators to move. Opinion is unanimous throughout the Colony as to stamping out the evil in our midst, and the attempt of our Assembly to deal with it—tackle it when they may—must not be weak and half-hearted, or they will find the voting population—those who pay the piper and are not allowed to select the tune—up in arms against them, and men will be returned to Parliament if for no other purpose than to deal successfully with an evil which is gnawing at the very vitals of the whole trading and working population of Natal, besides being a stumbling-block in dealing with our native population.

Indian Traders

We take the following from the leading columns of the *Times of Natal*, upon which we comment in another column:—

A few days ago the *Natal Mercury* published a very temperate statement of the views of Mr. Poynton on the subject of the Asiatic in Natal. Mr. Poynton is as anxious to get rid of the free Indian as anyone, but he points out that restrictions and dismissals must be fair to the Indians themselves and to the Indian Government from whom we obtained labour when we needed it badly. Mr. Poynton deprecates bluster and fiery speeches, and remarks:—"For meaningless propositions, we must substitute reason and common sense, and I am convinced that, as the growth of the Indian population has been gradual, and extended over many years, so Indian labour and Indian trading must just as gradually be superseded to bring us back to the old order." Mr. Poynton is not opposed to indentured Asiatic labour, but he desires that the indentures should be terminable in India, and that opinion is, of course, shared by most colonists. Unfortunately, the

Indian Government have not hitherto seen their way to consent to repatriation, but we do not despair of some agreement being arrived at. The immigration restrictions now imposed are sufficient to keep out free Indians, but they do not apply to indentured Indians who elect to remain in Natal. The Indian labourer and agriculturist we do not object to. He is of considerable economic benefit to the colony, and his labour has turned large tracts of wilderness into cultivated country. We very much question whether the cultivation would have been effected without the coolies. The real coolie "curse" is the trader, and if the local authorities took advantage of the licensing law, as it stands, the Asiatic trader would almost disappear in the course of time.

Facts and Figures.

Our contemporary also published the following statistics in a previous issue:—

There are in Maritzburg 460 shop licences, of which 142 are held by coloured folk.

The total number of Asiatics granted licences in 1898 was 75, and in 1906, 142, or a gain of about 90 per cent. in eight years. Those figures do not include hawkers' licences, of which there were about 75 issued this year.

The following number of coloured applicants were refused trading licences since 1897:—In 1897, 7; 1898, 13; 1899, 44; 1900, 18; 1901, 7; 1902, 1; 1903, 6; 1904, 6; 1905, 6. The figure dealing with 1899 is of doubtful legitimacy, as the applications for hawkers' licences are probably included.

In addition to the above refusals, comparing the year 1898 with 1906, there are fifteen less Asiatics trading in Longmarket and Church-streets, whilst no new licences or transfers have been issued for the last five years.

Thus a process of starving out is going on in Church-street and Longmarket-street, above Retief-street. The Corporation feel probably that it would not be justified in destroying the interests of those already established there, but transfers will not be granted for those licenses, and the licenses will die with the holders. At the same time there is a considerable influx of such traders to the district, thrown open to them.

HEREDITARY LEGISLATION. A peer of the British realm has been declared mentally incapable of managing his own affairs. The doctrine of hereditary prerogative has at last achieved its reductio ad absurdum. The action of the House of Lords has been known to hinge on a single vote. It is now possible that the affairs of 400,000,000 people may some day depend on the ballot of a man who cannot manage his own.—*Post* [Philadelphia].

Asiatic Ordinance of the Transvaal

"Cape Argus" Reviews the Situation

We take the following extracts from a leading article appearing in the *Cape Argus*:—

The position of British Indians in the Transvaal particularly, and in South Africa generally, is one of the most difficult to settle which it would be possible to imagine.

As is usual in all such questions, this one is not fully understood either in Britain or in South Africa. The average colonist calls all Indians "Sammy," and speaks, may be of a highly-educated Indian merchant as a "coolie trader." He does not know that people in Britain recognise that India stands for a civilisation much more ancient than our own, and that vast numbers of Indians, as in any other civilised country, are highly educated gentlemen. That is where the question of dealing with Indians differs from our own native question.

The question is, of course, complicated by the cries raised at the time of the war. If these cries were merely of the street, no one would be bound by them; but the utterances of responsible British statesmen have led Indians—not only the comparatively few in South Africa, but millions of them in India—to believe that one result of the war would be to remove the disabilities under which Indians laboured during republican rule. We know how this consideration embarrasses the British Government and the Government of the Transvaal; but colonists must bear in mind that we have to face questions in which the whole relationships of Great Britain and the Indian Empire are bound up, and must proceed cautiously. It is in the Transvaal that the question has become acute, but the Indians of Natal labour under a sense of grievance, despite the fact that they have gone there in such numbers as to turn portions of the colony into outlying districts of India. The Maritzburg Chamber of Commerce has just passed a resolution expressing the opinion that the licensing laws be enforced so that no new trading licences be issued to Asiatics after the present year, and that no transfer of existing licences be granted from the old to the new form. The Indians of Natal will not sit down under any form of restriction. They have an able organ, *Indian Opinion*, printed in English and Gujarati, and it is from Natal that the champions of South African Indians' interests mostly come.

We suppose that Indians would have come to South Africa in any case, since the overcrowded three great groups, Indians, Chinese, and Japanese, are manifesting a disposition to emigrate anywhere in search of fortune; but the way was doubly opened for them by the action of Natal, now very far back, in importing Indians for field labour in Natal. . . . There

can be no question of repatriation in Natal; the Indians are settled there, many of them on the soil, and Natal colonists will have to recognise the situation they have themselves created. It is not so in other parts of South Africa at present. There are not so many Indians that a way cannot be found of dealing fairly with them. Against the danger of being over-run with Indians in the future we have the Immigration Act. What then should be done? We would have the local Governments everywhere take counsel with the leaders of the Indian community. It should be put to these men that they cannot expect white colonists to stand by and see the very texture of the community quietly transformed by an Indian influx; and then some regulations should be arrived at by which undue hardship on the men who are here could be avoided. It is by some such compromise only that we can avoid conflict, good for neither Briton nor Indian.

✓ "British Indians in British Colonies"

✓ [The Imperial Government have acceded to the request of the British Indians in the Transvaal, and have informed the High Commissioner that they are unable, without further consideration, to advise His Majesty that the Asiatic Law Amendment Ordinance of last September should be brought into operation. The Ordinance, Mr. Churchill announced yesterday, will therefore not be further proceeded with at present. We are satisfied that, in principle, this decision is right and just; we are sensible that strong arguments may be adduced to show that any other decision might have had extremely bad effects upon Indian Opinion in India; but we cannot but feel misgivings whether in the long run it will benefit the Indian residents in the Transvaal unless the Imperial Government are prepared to take the further step of introducing a reservation as to the treatment of British Indians into the new Constitution about to be conferred upon the colony. The present Government have determined to grant the colony responsible self-government in the immediate future—a government in which the Indians themselves wisely do not claim to share. It seems more than doubtful whether the Indian residents will fare better at the hands of a Government dependent exclusively upon the white vote of the Transvaal, than they would have done under an Ordinance which was brought in with the assent of an ex-Viceroy of India, so anxious, on grounds of justice and of expediency, to satisfy the reasonable demands of our Indian fellow-subjects as is Lord Elgin. The Ordinance, of course, would have been table, in view of the new masters of the Transvaal. Not for the first

year or two of their sway it seems likely that they will have a good deal to occupy their attention; and had the position of the Indian residents been already settled in general accordance with white opinion, they might have left the settlement undisturbed while they were engaged with other subjects. Possibly they may leave it undisturbed in its present state, and, so, the action of the home Government will unquestionably have been of advantage to the Indians; but now that the question has been prominently brought forward, we are afraid that they are not unlikely to take it up, and to legislate upon it on purely colonial lines. That is a prospect to which we look forward with anxiety in the general interests of the Empire.

Opinion in the Transvaal

is, we fear, both strong and narrow upon the rights of all non-European races. The very moderation of the demands made by the Indian residents is a proof that this is the case. In the able and temperate letter from Mr. Gandhi and Mr. Ali, which we published yesterday, these spokesmen of the deputation from that body to this country carefully explained that they and their countrymen do not ask for the right to immigrate into the Transvaal free from restrictions. What they claim is the enjoyment by those British Indians who are already in the colony of certain elementary civil rights—the right to own land, the right to move freely from place to place, and the right to trade—subject to regulations necessary in the interests of the community as a whole. In other words, they are ready to accept restrictive legislation of the kind which is actually in force in Natal, Cape Colony, and Australia. They would hardly, we imagine, confine their demands to these limits did they not recognize the strength of the colonial feeling with which they have to contend.

We are afraid there is no present hope of overcoming or of greatly weakening that feeling in most of our great colonies. Just men and wise men may, and must, deplore its intensity and its too probable results; they cannot ignore its existence. In our present state of civilization it is perhaps inevitable in young democratic communities. In such societies the prejudices of race, and particularly the prejudice of colour, are of a bitterness hardly intelligible in older countries, and these prejudices are commonly inflamed and aggravated by the operation of economic competition.

The Complaint Against the Asiatics

is not that they are idle and unthrifty, but that their thrift, industry, and intelligence make them formidable competitors of the white races. The hostility to them which springs from these combined causes is intelligible enough, human nature being what it is, and it unhappily creates a moral atmosphere which prevents the ordi-

nary white citizen, however upright he may be in the ordinary relations of life, from giving the coloured immigrant common fair play. We published on Saturday a protest from a Cantonese gentleman, bearing the very English name of L. M. James, against the discrimination made by the laws of the Transvaal against Asiatics. He declares that it constitutes class legislation of the most odious kind, and hints not obscurely that it may bear fruit in China, where our trade interests, of course, depend in great measure on the good will of the people. What the want of that good will may mean has been illustrated lately by the very efficient "boycott" established and enforced against American merchandise. But the case of our Indian fellow-subjects is, we need hardly say, incomparably stronger than can be the case of the subjects of any foreign State, however friendly. They are subjects of the same Sovereign and members of the same Empire as ourselves. We are never tired of impressing the fact upon the most highly-educated amongst them, and of assuring them that fellowship in that Empire should be their proudest boast. Not a few amongst them have taken high degrees in our Universities and have obtained high places at examinations when pitted against the most brilliant and the most highly trained of our own youth.

They take part in the Government

of the great dependency from which they come. They are admitted to the Viceroy's Council; they dispense the laws from the bench; they share in the administration. They are great merchants, wealthy bankers, and opulent manufacturers. They are not insensible to the slight which is passed upon them, when they hear that in a British colony their countrymen are subject to indignities and to restrictions on their personal liberty on account of their race.

The most enlightened members of the native communities in India doubtless understand, as well as we do ourselves, the peculiar difficulties which confront the Imperial Government in dealing with the self-governing colonies. But even if all of them were eager to explain those difficulties to the rank and file of their countrymen—and all of them are not eager—they would probably find it hard to convince their hearers.

A Peculiarity of the Grievance

is that it affects wide classes of the half-educated and uneducated in India. These men in ordinary times are quite unmoved by the declamations of the professional politicians, who preach sedition either from a genuine desire to overthrow our dominion or, as more commonly the case, from a craving for notoriety. But though they turn a deaf ear to the agitator who talks to them about the Rights of Man, which do not greatly appeal to unsophisticated Asiatic ears, they listen to the tones which the men of

their own class—the small trader, and the petty shopkeepers—bring back from South Africa. They know that the Imperial Government could, and would, protect them against the treatment which these men receive, if they were inflicted upon them by a foreign Government. How is it possible to convince them that this same Government cannot protect them with the same care in another portion of our own dominions? The inference they draw, as was well pointed out in our last article on "Indian Affairs," is not that the Government cannot, but that it will not, protect them because British interests are involved. Reasoning of that kind does mischief, which is all the graver because it cannot be measured and accurately described in statistics. It is a mischief which is undoubtedly spreading through some important parts of India, and which it behoves our statesmen to watch and to check while there is yet time.—*The Times*, 4th, December.

Parts of the British Empire

and the home Government can impose its will upon India they do not understand why it should not make its wishes prevail in the same manner with the Colonies. When, therefore, the Home Government is seen to be diffident and apologetic in the defence of Indian interests in the Colonies, great and legitimate indignation is aroused in India, and the cry goes up from every Indian newspaper that, in spite of all our fine declarations, the British Empire is not so solid in the interests of the white man. It is its unswerving influence upon British prestige in India itself that justifies a reference in this column to the new Ordinance regarding British Indians in the Transvaal.

After describing the Transvaal Ordinance the writer proceeds: "It is against these humiliating disabilities that the deputation has come to protest. They have not come to ask for political equality with the white residents; they go so far in the path of conciliation as to recognize that the colony has a right to protect itself against a large influx of Indians. In laying their petition before Lord Ripon, the deputation declared that the Indian community has all along

Accepted the Principle of Restriction of Immigration, along the Cape or Natal line, subject to permission to import assistants and servants; and since it is the traders who arouse hostility and jealousy, the community has also accepted the principle of control and regulation of their trade licenses by municipal bodies. As alternatives to the present Ordinance the British Indians are ready to accept restrictive legislation of the type that already exist in Natal, Cape Colony, and even in Australia; in these colonies Acts are in force which have the effect of restricting immigration, but their laws are of general application and are not ostensibly directed against a particular class of his Majesty's subjects. That is the policy which was laid down by Mr. Chamberlain at the Conference of Colonial Premiers, and upheld by him in grace; it is the policy which Indians demand should now be applied in the Transvaal. But when tests have been imposed and immigration has been restricted, as much as it can be restricted in general terms, they plead that no further humiliating disabilities should be imposed upon Indian subjects who have satisfied those tests and been admitted into the colony. Their desire to meet the wishes of the European residents of the Transvaal will not carry them so far as to consent to an Ordinance which would place upon them an indignity which they are not subject to in any other British colony, in which

The only Parallel

is the principle of the Transvaal, which threatens that even so, should without a dollar shall be destroyed

The deputation has been warned since coming to England that the present is not a good time for obtaining redress of Indian grievances; the Transvaal is soon to be entrusted with responsible government, and the Colonial Secretary would not be justified in using the last days of his authority to decide a question which the Transvaal and South Africa generally ought to settle. To this the member of the deputation reply that it was not the Transvaal, but the Home Government, which made the promises in which they are asking the fulfilment; they are asking for the fulfilment of pledges that were given by English ministers before and during the war; they are seeking for the fulfilment of those pledges before the persons who made them have divested themselves of the power to make good their words.

The action of the Home Government will be watched with anxiety in India, and by none with greater solicitude than by the officers of the Indian Government. There is still grave dissatisfaction in the country; the outward and noisy manifestation of it has somewhat abated of late, but the propaganda by which that dissatisfaction is created is as active as ever.

In combating this insidious campaign the Government has already a sufficiently delicate and difficult task; it cannot afford to give any points to its opponents. But there is absolutely no doubt that the failure to redress the grievances of the Indians in the Transvaal would be quoted whenever the anti-English propaganda is carried on as final and convincing evidence that the English only care for the supremacy of their own people, and that they do not even attempt to maintain a regard for justice when the interests of Anglo-Saxons are menaced.

The "Patriot"

who desires to create disaffection, but wishes also to keep on the windy side of the law, will set forth the incontrovertible facts regarding the treatment meted out to Indians in the Transvaal and will produce the effect he desires without making a single statement the truth of which can be challenged. It is a story to cool our friends and heat our enemies; and when the loyal landowner or medalled pensioner calls upon the Collector to ask if it is indeed true that the Sarkar (Government) allows Indians to be treated with such indignity in his Majesty's dominions, the English officer will have to hang his head in silence. It would be useless for him to urge that the Government of India had exerted itself to the utmost on behalf of the Indian immigrants, for he would hardly be believed; the wrongs of the Indians in the Transvaal have been proclaimed on the house-tops; the representations on their behalf have been urged in secret; moreover, what credit attaches, especially in India, to efforts which have failed so signally to secure redress?

Indians in the Transvaal

We take the following extracts from *The Times* article, under "Indian Affairs" and referred to in the foregoing:—

In Imperial politics there are few more difficult questions than those raised by the immigration of British Indians into the self-governing Colonies. When British Indian subjects settle in the dominions of a foreign Power their interests are vigorously defended by the Imperial Government, any disabilities to which they may be exposed are made the subject of emphatic remonstrance; legislation specially directed against them would be construed by the Foreign Office as an unfriendly act. But should a self-governing colony adopt measures prejudicial to our Indian fellow-subjects the Home Government is not in a position to remonstrate with the same effect. Paradoxical as such a statement sounds, the Colonial Secretary has not the same power to compel attention to his representations as the Secretary for Foreign Affairs; he is disabled in negotiating with Englishmen beyond the sea because he is debarred from the ultimate appeal to force which lends seriousness to all negotiations with foreign Powers. As a matter of fact, neither the home Government nor the people of England are wanting in the will to redress the grievances of British Indians, at whatever hands they may have suffered, but they are by no means confident that the Constitution gives them the power of imposing their own will upon the Colonies.

To the people of India, however, we cannot even expect that these difficulties will be intelligible; they know only that the Colonies, like India, are

The Burden of the British Indian in South Africa

(Continued)

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

And thereby they sounded the knell of their doom, their safety as a community consisted in their lying low.

As long as they were content to remain hewers of wood and drawers of waters they were desirables. As their inherent strength of character and fitness for higher callings asserted themselves, they became superfluities.

In 1894 we got the Disfranchising Act (of Natal), an impudent attempt not merely to exclude the British Indian, as such, from obtaining the franchise—this was his already by the law of the land—the Act aimed at depriving him of the right which he already possessed. Thanks to Lord Ripon, this attempt proved abortive. He declined to sanction this too pointedly anti-Indian legislation. But exactly the same effect was arrived at by a substituted measure; and at the present time British Indian merchants and professional men living in the colony of Natal have no voice in the government of the land, because in India there is said to be "no representation founded upon parliamentary franchise."

In 1895 Lord Elgin was asked to sanction the compulsory repatriation of the coolie upon completion of his indenture in cases where he was so ill-advised as to decline to serve a further term. This being disallowed, a £25 tax was sought, to be imposed upon every coolie who remained in the colony. No success favouring even this statesmanlike measure, a law imposing a special annual poll-tax of £3 was then tried, and at last accepted at the Colonial Office.

In 1897 Mr. Harry Escombe introduced the Immigration Restriction Bill designed to restrict the influx of Asiatics—not, of course, under indenture, but only when they presumed to enter the Colony as free men. This again was vetoed. To-day the test is an educational one, and the language any European tongue.

The Dealers' Licenses Act now follows, and gives a turn of the screw for the benefit of such Indians as were already established in the colony. It confers powers upon licensing officers and town councils to grant or refuse trading licences at their sweet option. And—what a precedent! What a departure from British tradition!—it precludes any right of appeal to the Supreme Court.

In the Municipal Law Consolidation Bill there is on foot a proposal to deprive the Indian-British citizen of the municipal franchise which has hitherto been preserved to him. He is to be not only a political outcast but a civil parish, too. This in respect of a community that owns in the aggregate little short of a million pounds' worth of landed property. It is a situation due to the fact that the immigration of the land to which

indentures continues despite all this at the rate of about 3,000 per annum.

The Transvaal

Passing on to her northern neighbours, we note that originally under the aegis of the late Transvaal Republic British Indians had both free ingress and free trading rights. True they were not regarded with any special favour. Colour prejudice is an article of faith with the Boer. It is not a subject upon which he will reason. Nevertheless, the poorer section of the Dutch community, especially, were quick to recognise the merits of the small shopkeeper and the hawker, who, no matter his colour, was content to sell his necessities in small quantities and at cheap prices. The local European merchants found in this class of trader a trustworthy customer, and one to whom credit might generally be given with a minimum of risk. Only some three years since a strongly-worded petition, extensively signed by the European merchants of Johannesburg, against the further imposition of trading restrictions upon British Indians, frankly acknowledged these facts. Indeed, the proportion of Indian insolvencies has always been small; but the hydra must needs sooner or later obtrude its ugly head. Law 3 of 1885 was passed not so much at the initiative of the Boers themselves, as at the instance of jealous traders and others, bent upon displacing the hated "coolie."

The Indian thereby became officially classed with the native—the Kleurling. He might not hold land registered in his name. As a trader he was required to pay a fee of £3. Irritating class distinctions were made in the matter of railway carriages, tramways, and cabs; and the whole host of hatred-fostering elements were imported and let loose.

But in practice the law was largely a dead letter. Land was held, the £3 fee was not exacted, and despite the many disabilities actually inflicted, the Indian colonist carried on his business and went his way, protected by the shadow of the Union Jack, which was agitated for his benefit, whenever a tendency to enforce the law manifested itself.

It is now history that this differentiating in the case of British Indian colonists was an important element in the *casus belli*. The fact was emphasized by both the then Colonial Secretary and Lord Milner. How, it was asked, could we hope to retain the confidence of our valued British subjects in India if we demonstrated our inability to protect such of their number as settled within the borders of a small foreign Republic? Oh, the irony of it! The war is ended; the war in which Indian soldiers fought, bled, and died; in which the despised "coolie-lawyers" and "coolie doctors," and "coolie things" generally, as volunteers, laborers, and hospital orderlies, laboured, marched, scorched, and froze, side by side with the English Tommy, so that they might share

the privilege of bearing their modicum of the Mother-Empire's burden. And the sequel? With the declaration of peace, and when the Union Jack, after many days, once again waved over the land, the bad old un-English legislation was of course promptly banished from the Statute Book. Yes, all save as had adversely affected the British Indian colonist? Somehow, his matter got overlooked. His claim to relief no longer counted. Law 3 of 1885 was allowed to stand—nay, more, it was speedily put into rigid operation. Under the old régime it had been there, but was practically a dead letter. It was now interpreted extensively by the new Government, and trouble, hardship, and litigation resulted, such as had never been previously experienced.

Sir M. M. Bhowaggee, K. C. I. E., in his masterly open letter to the then Colonial Secretary, has drawn a very clear comparison between the position of the wretched British Indian colonist before and after the war. Those who have not studied it should do so. As has been aptly remarked, whereas the Dutchman chastised him with whips, the British Government chastised him with scorpions.

Only passing reference can here be made to the various *bonum* schemes concocted with the object of driving the British-Indian trader away from the towns to remote spots where there should be no danger of his intercepting any of the precious trade of his white competitors; of the re-registration, voluntarily submitted too, at the suggestion of Lord Milner, and carried into effect by the officials with harshness little removed from brutality; of the hardships and delays experienced by *bono-fide* pre-war residents in gaining re-entry into the country.

The Peace Preservation Ordinance was twisted from its original purpose and applied for the purpose of restricting Indian immigration into the colony. We must pass rapidly to the Ordinance of 1906, which is now in the hands of Lord Elgin for his approval before finally becoming law in the Transvaal, which is a fitting capstone to the unlovely edifice of class legislation erected so industriously upon the poor, violated rights of this unhappy people.

It has come necessary for a deputation to journey 6,000 miles at great inconvenience and expense to place the true facts before the Colonial Secretary.

The Cape

"We proceed to take a brief glance at the position in the Cape Colony. There the British Indian is to all intents and purposes on a par with his fellow-colonists. The spectacle affords a refreshing contrast to that we have just contemplated.

Immigration is restricted under the provisions of the Cape Act, which imposes an educational test on a European language upon all others."

(To be continued)

Indian Parents' Duty

X By Dr. Josiah Oldfield X

(SPECIALLY CONTRIBUTED)

It was my privilege to make the acquaintance of an Indian for the first time when I was at Oxford, and shortly after coming to London, I met the second Indian, and from these two I learnt to have the highest respect for the character, the integrity, the earnestness, and the zeal, as well as for the high philosophical standard attained by Indians. From these two friends I ventured somewhat hastily to form my idea of what the Indian character was, but since those days, I have had to modify it very considerably, for although I have made the acquaintance of hundreds of Indians since then, I have reluctantly come to the conclusion that the standard of life attained by Indians in England is very much inferior to the standard those pioneers whom I had first known.

When I went to India I learnt something of the reason of this, and I found that my first views were right and my second views were right, but that they referred to different classes of the community. In India I learnt, to my great joy that the best men who represented the thought, and intelligence, and culture of India, were men of the highest sterling character, to be put upon pedestals in any land and under any religion, but that these men were not the class of men who come to England. It was only when I came into contact with the exclusiveness of the Hindu religion, and especially of the caste rules in India, that I learnt how very different was for men a deep religious conviction to turn themselves away from their surroundings, and to break through rules which they had been taught to look upon as sacred importance from their childhood. Thus it was that those who were so ready to leave India and to come to England for education were—so far as Hindus were concerned—generally speaking men of laxer faith, and therefore, as so often follows, of a lower standard of life.

Again and again, too, I heard in India, from parents, that they hesitated very greatly to send their sons to England, because the experience of those who did so was that these sons returned less honest, less sober, less God-fearing, less parent-reverencing, than when they went away. They learnt, to their sorrow, that contact with English life was injurious rather than beneficial, from the point of view of character and morality to their sons.

My own observation in England has led me very much to the same conclusions, and I think that the reason of it is two-fold. In the first place, it is not the best men, generally speaking, who are sent to England, and secondly, the men who are sent are but as boys in their knowledge of life's responsibilities.

In India the *patria potestas* still holds force, and the son is largely a child in his father's home, so that when he comes to England, it is like a boy for the first time being allowed the large freedom without restraint, for which he is not yet fitted. English fathers send their boys to school, where they are under the closest supervision, and are subject to strict rules. When they leave school, they go to University, and they are still under strict discipline and careful supervision, and are under the control of men whose whole time is taken up in caring for their general welfare, and to whose commands they are bound to give implicit obedience. It is only, therefore, gradually that the English boy gains the freedom of personal responsibility, and in his most susceptible years, he is under the guiding hand of those who have the right and power to guide him.

If this is found necessary for English boys in England, where all the surroundings are those that they are accustomed to from childhood, and where everybody knows them, and where the force of public opinion tends to keep them in the straightest line, how much more is it essential that no Indian boy whatever should be sent to England, as it were, "on his own," and yet this is what is largely done.

Arriving in England with certain money assured to him, with one or two letters of introduction to people, who give him a cordial welcome, and whom he sees two or three times a year, he is allowed to go to boarding-houses, or to hotels, or to lodging-houses to make what friends he likes, to do up what house he likes. What wonder is it, then, that his choice of friends, his choice of habits, should often be those which are injurious rather than beneficial to him? Even if the Indian young man were of the same constitutional and mental stamina as the English youth of the same age, one could hardly expect that this sudden freedom would be beneficial to him. How much less, therefore, can one consider it wise, when the Indian youth is, owing to his earlier training and habits, less independent, and less acquainted with the ways of the world and the meanings of temptations.

My constant observation has been that the chief acquaintances and comrades of young Indians in England have been the daughters of boarding-house keepers and their friends. Spending two or three years in society like this, the Indian youth sees nothing of the true side of the English life. He sees nothing and knows nothing of English home-life, and he goes back again to India so often puzzled up with the vain idea that he is doing better, or even better than, the average Englishman of his own age, because he has been flattered and under much of his influence, English girls, who are pleased to be considered his acquaintances, and whose main

is that every Indian is a prince or Rajah in his own country.

It is easy to criticise the existing state, but it is not so easy to suggest a remedy. To me, however, there are two things which I think essential. In the first place, I have noticed invariably that, when a Hindu youth has broken through the habits of his life, and has commenced to eat meat under the belief that it was good for him, he has always deteriorated. Experience proves conclusively that those Hindus, who have held fast by the humane ideals of their own creed have generally retained many other of their high moral qualities at the same time, and since it is now a matter of common knowledge that not only is flesh food not necessary in the English climate, but that people are far better in health and stronger in physique, and that the most artistic and æsthetic people in England, amongst the higher classes are rapidly adopting a fruitarian dietary by itself, I would lay it down as an absolute essential that every Hindu coming to England should remain a strict adherent to the dietetic creed of his ancestors.

There are now enough fruitarian medical men, and fruitarian hospitals, and fruitarian nursing homes and nurseries to enable him to get the fullest advice upon dietary, and upon methods of living, without needing for a single moment to have recourse to that form of dietary which always deteriorates him.

In the second place I think that no Indian should ever be sent "on his own." He should always be sent as the son of some English father or mother. He should be entrusted to someone who could accept full responsibility for him, in the same way as if he were their own son, and he should be under their discipline as strictly as he would be under the discipline of his own father. How these two ideas can be carried into practice I will try to sketch out in a subsequent article.

(To be continued)

IF THE UNIVERSE is moral, if the life is more than meat and the body than raiment, what kind of intelligibility is there in making our career to its last hour, a mere mad rush for material accumulation?—J. B., in the *Christian World*.

THE MAN IN THE STREET The man in the street is my most intimate aversion. He is the man who knows nothing but the state of the odds and of the market, and goes about politics and society and and; and bridge, and golf, and motors, and the younger female members of the theatrical profession. *Illustrated Sun & North*

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

X

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ—શનીવાર, તારીખ ૫ મી જાનેવારી, ૧૯૦૭.

અંક ૧

અડવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૫ જાનેવારીથી તા. ૧૨ જાનેવારી સુધી ૬૦ સ. ૧૯૦૭.
હીંદુ-પા. ૫ થી, પા. ૫૬ ૧૨ સુધી સંવત ૧૯૬૩.
મુસલમાની-તા. ૧૬ મી જાનકાદથી ૨૫ મી જાનકાદ સુધી, ૧૩૨૪ હીજરી.

વાર.	સુ. રોજ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	સુર્યાસ્ય ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત.
શની...	૫	૬	૧૯	૫ ૨ ૬	૫૮
રવી...	૬	૭	૨૦	૫ ૨ ૬	૫૮
સોમ...	૭	૮	૨૧	૫ ૩ ૬	૫૮
મંગળ...	૮	૯	૨૨	૫ ૪ ૬	૫૮
બુધ...	૯	૧૦	૨૩	૫ ૪ ૬	૫૮
ગુરુ...	૧૦	૧૧	૨૪	૫ ૫ ૬	૫૮
શુક્ર...	૧૧	૧૨	૨૫	૫ ૫ ૬	૫૮

અનુક્રમશીલકા.

જેળવણી ખાતાપર સરકારી રીપોર્ટ...	૨
હિંદી નેશનલ કોંગ્રેસ...	૩
તંબાકુ...	૪
પ્રમટ કરવાનાં પુસ્તકો...	૫
સુપરીન્ટેન્ડન્ટ અલેક્ઝાંડર...	૬
વ્યાજબી સુચના...	૭
ઈન્ડિયામાંથી તારણ...	૮
રેડક્રોસ સોસાયટી અને રેડક્રોસન ડરબન હાયરી...	૯
લંડનનો ખબરપત્રી...	૧૦
ચીકોનો...	૧૧
નામલુટી અને ટાઈટલ...	૧૨
વાન્સવાલમાં હાંદીઓ...	૧૩
રેડક્રોસને આપકાર તથા માનપરો વિગેરે નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ...	૧૪
નાતાલમાં હિંદી સવાલ...	૧૫
એશીયાટીક રેડીયો...	૧૬
ઈડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી...	૧૭
બહાર નામના એન્ટો...	૧૮
રહેના તાર સમાચાર...	૧૯
પીળો લય અથવા નમતુ એશીયા...	૨૦
મહોબેડન જેળવણી ખાતાપર રીપોર્ટ...	૨૧

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૫ મી જાનેવારી ૧૯૦૭.

જેળવણી ખાતાપર સરકારી રીપોર્ટ.

સરકારી જેળવણી ખાતાના વડા તરફથી રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે તેમાં એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે ને કાંઈ જેળવણી આપવામાં આવે છે તે માત્ર સરકાર પોતાને ખરેખરે આપે છે પણ હિંદી કામ કાંઈજ કરતી નથી. આ કપકો ચેરમાનની અને વ્યાજબી એમ બંને રીતે લાચ પડે છે. અમરેનીની મદરેસા એક એ ખાનગી નિશાળો અને કાંઈ કાંઈ બજાતે થોડી ઘણી મદદ હિંદી કામ હિંદી જેળવણીને આપે છે, એ જાતાવે છે કે આપણે સુપરીન્ટેન્ડન્ટનો આરોપ જે રૂપમાં તેણે મુક્યો છે એ રૂપમાં કબુલ કરી શકતા નથી. પણ ઘણે ભાગે એ આરોપ વ્યાજબી છે. એવું દરેક હિંદીએ શરમની સાથે કબુલ કરવું પડશે. મદરેસા છે તેમાં પણ અત્યારે જે આપણામાં ઉત્સાહ હોય તે યદ્ય શકે એવું છે. આગરો થોડક અભિપ્રાય છે કે જેમ દરેક મદરેસાની અંદર અરેબીક જેળવણી હોવી નેહ્યો તેમજ દુનીઆદારી એટલે અંગરેજ જેળવણી તેમજ ચુરુદારી કે બીજી વિદ્યુદ્યાની આપણી જેળવણી હોવા ની જરૂર છે. વળી અરેબીક જેળવણી આપાય છે તે ઘણે ભાગે માત્ર પેપરીઆ જેળવણી આપવામાં આવે છે એટલે કે અર્થ સમજવા વિના. આ બાબત મુસલમાની બાઈબોને અમે કહ્યું હતો દાખલા તપાસવા બહામણ કરીએ છીએ. ત્યાં બાળપણથી જેળવણી આપવામાં આવે છે તે એરેબીકમાં પણ અર્થ સુધ્ધાં એટલે બધા સોકો અરેબીક આપા બોલી શકે છે. અને ગયપણમાંથી જે વાંચે છે તે સમજી શકે છે. અને તેજ પ્રમાણે બીજી જેળવણીનું પણ કહ્યું હતું મદરેસામાં આવે છે. પણ આ સુવાચે દરેક હિંદી મદરેસાઓમાં થાય તે સહેજે ઘણા મુસલમાની આખોડો સાધારણ જેળવણી લઈ લેશે. આમાં આગેવાનો મધ્યમ રહ્યા છે એ આપણે કબુલ કરીએ છીએ. મદરેસા સિવાય જે કાંઈ છે તે એટલું જોડું છે અને આખી હિંદી કામ એવી મદદ કરી શકે છે.

લતમાં રહી છે કે તે વિશે જેટલો કપકો આપાય તે આપણે સહન કરવા જેવો છે. સરકાર જેળવણી નથી આપતી એમ કહીને આપણી ઉપરથી વાંક દોળી નાખવો, એ ન બને એવું છે. જેમ સરકાર જેળવણી આપવાને બંધાવેલ છે તેમ આપણે બંધાવેલ છીએ. સરકાર પોતાની ફરજ બુલે તો આપણે પણ બુલી જવું તેમ નથી. પણ જે સરકાર જેળવણી ન આપે તો હિંદી કામની જવાબદારી બેવડી થઈ મુકી. એટલે અમારે દીલથી પુરવડ કહેવું જોઈએ કે ઉપરનો આરોપ એ બધું વ્યાજબી ગણવો જોઈએ.

આમ કીકા કરવી એ સહેજું છે. ઉપાય બતાવવા અને અમલમાં લાવવા તે અધર છે એમ અમે જાણીએ છીએ જતાં આપણે જે ચુનુંગાર છીએ એટલું કબુલ કરીશું તોજ આગળ પગલું ભરી શકારો. ઉપાયો કરવામાં ત્રણ વસ્તુની જરૂર છે. એક તો મકાનો અને તેને લગતાં ખીન્ન સાધન. આમાં માત્ર પાંચે દરેક મુખી એવા માણસો મુખ્ય કામ કરી શકે છે.

બીજો ઉપાય છે કે એ છે કે જેમ પૈસા દાર માણસોની ફરજ પૈસા આપવાની છે. તેમ જેળવાયકા હિંદીએ પોતાની જેળવણીનો ઉપયોગ કામને મદદ અથવા તો લગભગ મદદ આપવાની જરૂર છે. જેળવણીનો હેતુ પૈસા કમાવા એવા નથી. રોમનકેથોલીક કામ જેળવણીમાં દુનીઆમાં અગરેસર છે તેનું કારણ માત્ર એજ કે તે લોકોએ મુળથીજ દરવ કર્યો છે કે જેળવણી આપનારા માણસોએ તે માત્ર ખાતા પીવા વંટલું વધ મદદ આપવી. વળી તેઓ મોટી ઉમર ના અને નહિ પરણેલા હોય છે. તેથી પોતા નો બધો વખત તેજ કામમાં ગાળી શકે છે. એટલે સુધી આપણે પહેંચીએ. અથવા નહિ તોપણ તેઓના દાખલા ઉપરથી આપણે કહે લેવો નેહ્યો એમાં તો કાંઈજ શંકા નથી. આ વિચારો જે માણસોએ થોડી ઘણી પણ જેળવણી લીધેલી છે તેઓ એ વિચારવા જેવા છે. જેળવણીના માણસો બધું નકલીજ ઉઠાવ્યા વિના અને સહેલાઈથી મદદ કરી શકે છે એ વિચાર વિગતવાર કહેવો પડી શકે છે.

ત્રીજો ઉપાય માણાપોતા લાગમાં રહેલો છે. આપણામાં જે માણાપોતા બચાવ્યાને જેળવણી આપવાના રીતો હોત તે ઉપરનો અડધાનો પોતાની રીતે મળી શકે અને

ઈડિઅન ઓપિનિઅનનો પુટા અંક ૧ મે તે કોલોનીના ચાર પેની ના સ્ટાંપ મોકલવાથી ૧૬ મે તે જ બાજે આકલવામાં આવશે.

શુમે તેમ કરીને પોતાના અધ્યક્ષિને કેવળ પછી આપવાની તજવીજ માગાશે કરત. આ બાબત હિંદી માગાપ પછાત રહે છે. એ આપણને હીણપત પહોંચાડનાર છે. એવો એક પણ જમાનો નથી જોવામાં આવતો કે ત્યારે અમણુ પ્રગત આપાદ થઇ શકી હોય. માત્ર આ જમાનામાં કેળવણીની જરૂર છે તેનું નથી. હમેશાં કેળવણીની જરૂર છે. માત્ર કેવળ બહાલુ છે હાલ જે પ્રકારની કેળવણી વિના નથી ચાલી શકતું તે વિના અગાઉ અગતી સંસ્કૃતિ હતું. અમે માનીએ છીએ કે આ જમાનાની કેળવણી નહિ લીધી હોય તેવી પ્રગત અંતે પાછી પડશે એટલું જ નહિ પણ તે અગર નાશુદ થાય તોપણ નવાઈ નહિ ગણાય. શમે તેમ હોય તોપણ એટલું તો એકસ છે કે આપણે દક્ષ મેળવવાને સાર શમે તેટલી જાન અચારીયું જતાં જે કેળવણીમાં પછાત રહીશું તો કાષ્ટ રીતે લીધી ની સ્થિતિ જેવી હોવી જોઇએ તેવી થઇ શકશે નહિ.

કરનારાઓ હરકત કરતા થઇ પડે છે. કમીડી ઇંગ્લાંડમાં સ્થપાઇ તે વખતે ડા. એલફ્રીડ હાડી ગયા કે અંગ્રેજ પ્રવચને બધા અને ન્યાય વહાણ છે. ન્યાય અંગ્રેજ રાજ્યમાં વહી વખત બધા વિના નથી મળી શકતો. પછી તે બધા કસમનું, તજવારનું કે પદસાનું હો. આપણે મુખ્યપણે માત્ર એક સંપત્તિ અને આપણી સમ્માનનું બધા વાપરવાનું છે; એટલે કે શોકો બધા મળાને દક્ષ માત્ર અને તે માગતા જે કાંઈપણ હોય કેલવણી પડે તે કેલવણને તજવાર થાય તે આપણા બધાનું દિહુરયાનમાં આવેલું છુટી શકે તેમ છે. અને જે વિચારો દિહુરયાનને જાણ પડે તેમ છે તે વધે માત્રે અહીં પણ કામતા છે.

તમાકુ.

તમાકુ પીવા તથા ચાવવાથી થતા નુકશાન વિષે અમે રખતો વખત બખ્યા કરીએ છીએ. જેમ જેમ અનુભવ થતો જાય છે તેમ તેમ જોવામાં આવે છે કે મેરસા મેરસા માથુસો તમાકુથી થતા મેરસાપરના કાંચ મનરાટમાં પડયા છે. મેરસાપરના પ્રખ્યાત મેરસા જનરલ આરડન પાંચેલ કોંગ્રેસમાં નિશાળીઆઓની પાસે આપણ કરતાં મોઝા કે ફુતીયાના સરસમાં અરસ માથુસોમાંના વણુ તમાકુ નહિ પીનારા છે. બાસેટ કરીને કુટંગોલનો રમનાર. એસ કરીને કુટિંગ રમનાર, હેનગન દલેશા હાંકનાર, નેસ્ટન આલવામાં તાકાદદાર, ગોલ્ડ રમવામાં નેજ, રેકર મોટો શીકરી, સેલુ પ્રખ્યાત ભોળીયો એ બધા ખીડી નહિ પીનારા છે. મેકડીયનાં જેઓ ખીડી પીનારા હતા તેઓ જાતે બેડન પાવેલની પાસે તમાકુનો ભંડાર ખુરી ગયો ત્યારે તદન તમાકુ થઇ પડયા હતા કેમકે તેઓને જ્યાં સુધી ખીડી ન મળી શકતી હતી ત્યાં સુધી તેઓ કામ કરવાને તદન અસક્ત થઇ પડતા હતા. આમ ખીડી માથુસને કુકામ બનાવે છે. નિલાયતમાં એમ કહેવ. પ છે કે જેઓ ખીડીના વ્યસના છે તેઓ પોતાની આસપાસના માથુસોની વચ્ચે શિતા કે હરકત રાખતા નથી. જ્યારે આ સંકેત જાણક એકરાઓમાં પ્રવેશ કરે છે ત્યારે તે ને બપોરે પરિણામ આવે છે. કોટગઓ ચોરી કરતાં લીએ છે ખીંગા મુલક કરે છે. માગાપોને કનરે છે અને તેઓની સખીયત વણી તારી થાય છે. સ્વભાવ સીધા બને છે અને ભરણી પાનીનાં પહોંચતી વખતે મન રહિયા છે. વખતી બનાવે છે. લોકી પ્રવચનો બરમાળા જેવાં ખીડીએ પ્રવેશ નથી પો પછુ જે કિંદી કે તેલની ની, તમાકુ ને નેસર ને નેસર આપ

તરફ કોઈ પણ વલણ રાખશે તો આપણી વણી નુકશાનીમાં આ કાચ પણ નુકશાન કરતા થઇ પડશે.

પ્રગટ કરવાનાં પુસ્તકો.

જે પુસ્તકો અંગ્રેજીમાં અપાઓમાં છે અને જેના તરફુતો દિહુરયાનમાં નથી થયેલો અને જે પુસ્તકો પાંચવાથી રહે દિહીને ગાળે પથતા પણ જામ થવાનો સંભવ છે. એવા પુસ્તકોના તરજુમો અથવા તો સાર અહાર પાડવાનો અમારે ઇરાદો છે. અમારા પાંચક વચ્ચેમાંના વણુ બધા નુકશાનને જે તેની રેલકાક વખત અપા પ્રખ્યાત જરૂરીત અમીર અલીનું પુસ્તક જે તજવાર ઉપર અહાર પડ્યું છે તેના તરજુમો આપવા ઇરાદો રાખેલો છે. જરૂરીત અમીર અલીએ તે પુસ્તકને તરજુમો કરવાની પરવાનગી આપેલી છે અને જે પુસ્તકના પ્રગટ કરનારાઓની પરવા નથી ગણવાનું જાણી છે. જે ને પરવાનગી મળી જશે તેના અને તરિનર અમારા આ સંસ્કારી શકુ હશે અને અમને ઉત્તેજન આપવા નેપર થશે તે. અમે ઇસ્લામનો તરજુમો પુસ્તક રૂપે અહાર પાડવા હમ્દરૂપે છીએ. અમારે કહેવું વેદ્યએ કે જરૂરીત અમીર અલીનું પુસ્તક તે ફુતીયામાં પ્રખ્યાત છે અને તે રહેક મસજીદને બંદે રહેક નિહીએ પાંચત જેવું છે. તેમાંથી પણ શીખવાનું મળી રહે છે. અમારા હમ્દરૂપે એને જે કાંઈ સચવા કરવાની હોય તે કરશે તો અમે તેના નોંધ લખવું અને આખાની વણુ. સમનાઓ કુકે રૂપમાં અને મોને અહાર મોકલવા અમારી વિનંતી છે.

સુપરીન્ટેન્ડન્ટ એલેકઝાંડર.

કેળવણા અગર મુનાંદ સુપરીન્ટેન્ડન્ટ એલેકઝાંડરે વિવિધ બોલિ ઉલ્લા છે. તેમ તે પચાં કરતા મારફેની બુજ નાથુવા ખાતર ડરજનમાં તેમને પણ માત્ર મળ્યું છે. તેમણે હિંદીની ઉપર બહુ સારી નજર રાખી હતી. અને તે બાબત ડરજનની હિંદી કામ તેમની જાણ નહોતી છે એ બતાવવા નેમને માનવત્ર વખેરે બાવત્રાત વિચાર આવે છે જેમ અમારી વચ્ચેમાં અવધુ કે અનની સહાર છે કે જે કામમાં રંગલકેય તિલ નીકે કરતાત થયુ પછાદે ઉદેવણ છે અને દિહુરયાનમાંથી એ ના બતાવ છે. જેને તરજુમો કરે તો અમને નેસર ને નેસર આપ

હિંદી નેશનલ કોંગ્રેસ.

આ વખતની કોંગ્રેસ ઉપર ઘણું પ્રખ્યાત માથુસો કે જેમાં કાંઈ ધ્યાન અગાડી નહિ આપતા તેઓએ આપ્યું છે. તેનું મુખ્ય કારણ તો એજ કે અગાળામાં હાલ બાંડ તોફાન મચી રહ્યું છે. રૂરે જગરદસ્ત દરેક એ અહીંના બાપાઓમાં મોકલા છે. આને પ્રતિષ્ઠી કોંગ્રેસને આ પહેલી વખતજ મળી છે. તેનું વજન પણ આ વેળા પાણુ પડ્યું છે. હિંદના દાહનું આપણુ ઘણું અસરકારક અને જરૂર છે. તેના સખદો ગોખી રાખવા જવા છે. તે લાપણનું તાત્પર્ય એજ છે કે આપણે જ્યાં સુધી અશૂન નહિ થઇએ, એટલ નહિ રહીએ ત્યાં સુધી હિંદુ સ્થાન આપાદ નહિ થાય. ખીંગા રૂપમાં એજ હકીકત સુકીએ તો તેનો અર્થ એમ થશે કે સ્વરાજ્ય મળવું, આપાદ થવું અને જે જોઇએ તે હકો મળવવા તે આપણાજ હાથ માં છે. અમે જણાવી ગયા છીએ કે અંગ્રેજ બાઇએને જવાબ દેતાં મી. એસ્કવીથે જણાવ્યું કે ને ઇંગ્લાંડની બધી જાઇઓ પોતાના હક માગશે તો મજબા વિના નહિ રહે. એટલે આપણે સમજવાનું છે કે જેમ કાંઈ હકો આપણને નથી મળતા તેમ ઇંગ્લાંડ માં પણ લોકોને મળવામાં અડચણ આવે છે. ઇંગ્લાંડમાં માર્ગેલ હકો ચોડી હરકતથી મળી શકે છે. તેનું ખસુસ કારણ એમ નથી કે તેઓ જોરા છે. પણ તેઓ માગણી કરે તે પ્રજાજાઓ વચ્ચે રહીને અને તે માગણી ને સીધાકાંઈ ને રાજકરતાઓને માગણી, ડાની માથુસી જાન જુડી ખીડીના વ્યસન

વ્યાજપતી સુચના.

‘કેપટાઈનનું’ કેપ આરમસ’ એશિઆટીક સોસાયટીના સભ્યોમાં દીકરા કરતાં મળ્યા તે છે કે આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદી સવાલનો ફરિયાદ કરવાને બદલે દક્ષિણ આફ્રિકાની જુદી જુદી સરકારે હિંદી આગેવાનોની સાથે મતભેદ કરી જોડાણ, અને તેમ કરીને એ સવાલનું નિરાકરણ લાવવું જોઈએ. ‘કેપ આરમસ’ નથી જણાય છે કે જે એ પ્રમાણે નહિ થાય તે ક્ષિત્ર અને હિંદી બંનેને નુકસાન થવાનો સંભવ છે. આ સુચના થયી અગત્યની અને અગ્રેષ્ઠ હાવાએ ફરિયાદ એવી પહેલીજ છે અને જે બરાબર ચાંપના ઉપાય લેવાય તે તે પ્રમાણે થવાનો સંભવ છે. આ સુચના બતાવે છે કે એશિઆટીક સોસાયટીના સદ્ય મનાથી તેની અસર ભારતમાં મન ઉપર આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં દીકરા થઈ શકે છે. આમે એ બાબત વધારે વિવેચન અમારી અંગ્રેજી દીકરામાં કરવું છે અને ધારી સકાય છે કે તેમાંથી કંઈક દીકરા પરિણામ આવશે.

ઈંદોયામાંથી તારણ.

મીલોની તપાસ.
મુળ્યદ કાગળની ગોંધમાં મજુરીના કાગળો સંબંધમાં તપાસ કરવા માટે મી. નાર્સેન્ડે સર હેમીન્ગ્ટનને વિદ્યુત્ત્યાન મોકલેલ છે. તેઓ આદેશ જે સ્ટીમરમાં મી. હાલ્ડાન ઉપડયા તે સ્ટીમર મારકનું હિંદુ સ્થાન જવા ઉપડયા હતા.

અલસગોમાં મીટીંગ.

આસગોમાં અગત્યના દરનારા હિંદી વિદ્યાર્થીઓની એક મીટીંગ મી. મદમદ દસ શાહલ નામના મહોબેલ વિદ્યાર્થીના પ્રમુખ પક્ષી નીચે મળી હતી. તે વખતે હિંદીના વાત દાદાબાબને પ્રમુખપદ માટે મુખ્યાર્થ આપીને સંદેશો મોકલવામાં આવ્યા હતા.

વાયેલા ખીજ ફોજે છેજ.

ઓરડીનન્સ મુલતવી રહેવાના બનાવપર દીકરા કરતાં ‘ઇન્ડિઆ’ન જણાવે છે કે પહેલાં લોક એકઠાંને સંદેશો મોકલ્યા હતા કે કેપ્ટેનશનના આવવાથી કંઈ કામ થાશે. સંભવ નથી. જ્યાં પણ દરેકવાલ ના હિંદીઓ હિંમત ન હાર્યા અને આખરે ઓરડીનન્સ અટકાવી શક્યા. આ ઉપરથી જણાય છે કે આજે તા. ૩-૧-૧૯૦૬ના રોજ આ કુટુંબના ૭-૧-૧૯૦૬ એલન્ડ છે. જે પેટી ૧૯૦૬ નકામી ફરતે નામી નામ છે અને ૨૦, ૧-૧૯૦૬ ફોરેક્ટી પાસે ફોરેક્ટી.

પુરવની બાપાઓનો અભ્યાસ.

લંડન યુનીવર્સિટીના સભા મંડળ તરફથી એક કેપ્ટેનશન પ્રાથમ ગ્રીનીસ્ટર સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેનની મુલાકાત લીધી હતી. આ કેપ્ટેનશનમાં પારલામેન્ટના મેમ્બરો તથા બીજા મોટા વાલ્મડારીઓનો ભાગ લીધો હતો. કોઈ રેલ્વે આગેવાની હોયો ભાગ લીધો હતો. સર મથેરજ બાવ નગરી તથા મી. રીસ પણ કેપ્ટેનશનમાં સામેલ હતા. તે વખતે એવી માગણી કરવા માં આવી હતી કે પુરવની બાપાઓના અભ્યાસ માટે લંડનમાં સારી જગ્યાની જોગવાઈ, પારીસ, ગરવીન સેંચીંગરોન, વીએના વગેરે કેટલો ત્યાંની સરકાર તરફથી પુરવની બાપાઓના અભ્યાસ માટે દર વરસે પા. ૧૦,૦૦૦ ખર્ચવામાં આવે છે. તેવી રીતે લંડનમાં પણ ખર્ચ કરવા માટે માગણી કરવામાં આવી હતી. તથા તે ઉપર વિચાર લઘાવવાને કમીટી નીમવાની માગણી થતાં તે સ્વીકારવામાં આવી હતી.

કેંગરેસને સંદેશો.

પારલામેન્ટના ફેરલાક મેમ્બરોની સહી થાળે એક સંદેશો ઇન્ડિયન નેશનલ કેમ્પેસ પર મોકલવામાં આવ્યા છે. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે-અમે પારલામેન્ટના મેમ્બરો કેંગરેસના કામ તરફ દિલસોજી બતાવીએ છીએ તથા તે જે કામ થવનું છે તે માટે મુખ્યાર્થગાદી આપીએ છીએ. અમે એવી આશા રાખીએ છીએ કે હિંદને નેશનલ પારલામેન્ટ આપવાનો વખત જલ્દી નથી. અમારે હિંદ પોતાના દેશનો કાર ભાર પોતાના હાથમાં લેશે ત્યારે હિંદના ફેરલાક આર્થિક સવાલોનો ફરિયાદ આવશે. અજ્ઞાન અને મરીયાદનાં દુર્ગા દુર કરવામાં સદાય ચલું તે રહે. ફેર મનુષ્યની ફરજ છે.

વડી પારલામેન્ટમાં હિંદ.

મુસા હાફેજવાળા દેસમાં દરેકસરજ મુખ્ય રીમ ફારે પીસ પ્રીકરેવેશન ઓરડીનન્સ પર જે દીકરા હરી હતી તેપર મી. સર્ચાલનું ખ્યાન નથી મી. રીસે પુછ્યું કે કોલોનીયલ ઓરડીનન્સમાં પ્રીસે કાલ પ્રીકરેવેશન ઓરડીનન્સમાં કંઈ સુધારાનો વિચાર સંગ છે કે નહિ? જવાબમાં મી. સર્ચાલે કહ્યું કે ફારેની દીકરા વાલકરટ માટે બેનરે કાલ પડતી હતી અને તેમાં કાલમાં કેટલાક ફારે કાલ વિચાર સુધારામાં આવશે. નથી. આપના કોલોનીયલ કોન્ટ્રોલ્સ આગળ હિંદીઓને કોલોનીયલમાં ઓરડીનન્સ જેવા સુધારાની જગ્યાએ જોડાણ છે તેમને દર આગેવાનો પાસે ની આગળ મુકવામાં આવશે કે નહિ એવા મી. ફોરન. સવાલ ના જવાબમાં મી. મરબીસે કહ્યું કે કોલોની

આ કોન્ટ્રોલ્સના કામની તપસીજ દળુ યદ નથી; બીજી તેમાં મુકવાના સવાલો માટે કોલોનીયલની મરજી ઉપર ખાસ આધાર છે. તેથી તે સવાલ મુકી શકાશે કે કેમ તે કાલ દહેવાનું અસંભવિત છે.

કેંગરેસને લંડનનો ખબર પત્રી અને કેપ્ટેનશન.

કેંગરેસને લંડનનો ખબરપત્રી મી. આલબર્ટ કોર્ટરોટ ફોર્મિસેના કામ બાબત નીચેની મતભાવનો કામળ લખ્યો છે:—

જે સ્ટીમરમાં આ કામળ લખી મોકલ્યું હતું તેજ સ્ટીમરમાં મેસર્સ ગાંધી તથા અલી ન તરફ આવે છે, તે બંનેએ અહીંના લોક મન ઉપર ગાંધી દીકરા અસર કરી છે. ફેરલાક આગેવાનો તે બાબતમાં કામ કરવા તકવાર થયા છે. તેઓ આવી રીતે બહુ સારી મદદ મેળવી શક્યા છે. તેમના કામ તરફ બે મત બાબેજ થયા છે. તેમના કરતાં વધારે સારું કામ પણ કરી શકત નહિ. મી. ગાંધી જે બાનદાન ફેરળતા છે તથા જેમના વડવાઓ એ નેટીવ રાજાઓનું કારણાર અલાવેલ છે તેની ચતુરાઈ પીમા તથા રખત અવાજ અને પોતાના વિચાર દરશાવવાની અસાધ્ય રજુ શક્તિથી બધા નિહવાત મંડળમાં બહુ સારી અસર કરી શક્યા છે. મી. આલીના ફરજ તથા મુલાસર બુખારીની પણ સારી અસર થઈ છે. તેમને અહીં સાથે આફ્રિકા કમીટીની સ્થાપના કરી છે તે વખતે ફેરલાક પ્રસિધ્ધ લોકો બેગા થયા હતા સ્થાપના થવાના મેળાવડાનું પ્રમુખપદ સર મથેરજ ભાવનગરી જે એક વખત આમની સભાના સભ્ય હતા તેમને આપવામાં આવ્યું હતું. તેમના અંદર, બોલવાની છતા તથા અસાધ્ય શક્તિને લીધે પારસી પ્રજા એ દિલુની રાખા છે એવી જે માન્યતા છે તેને રોક મળતો હતો. માઠ વાહસરોય તથા સમજાવવાના બાહોશ ચતુર અને નિહવાત નર લોકે રે તરફથી પ્રમુખને રોક આપવામાં આવ્યો હતો. બીજા ગીજમનામાં સર રેમંડ વરડ કે. સી. એલ. આદ્ય વગેરે વગેરે બાહોશ રાજદવારીઓ હતા. એક જાણવા કાવરે હકીકત એ છે કે હિંદીઓને પણ ગાંધીજી હિંદુ તરફથી પુરતો રોક મળેલો છે. લોક રે તથા બીજા બીજા બોલનારાઓ હિંદીઓના લાભમાં થાય એલ્યા હતા.

ધિ દરબન હિંદુ સમસાન ફેરના સેકરેટરી કમી જણાવે છે કે આજે તા. ૩-૧-૧૯૦૬ના રોજ આ કુટુંબના ૭-૧-૧૯૦૬ એલન્ડ છે. જે પેટી ૧૯૦૬ નકામી ફરતે નામી નામ છે અને ૨૦, ૧-૧૯૦૬ ફોરેક્ટી પાસે ફોરેક્ટી.

કચ્છના કાયદો.

મહુમયા શુકરવારે રાત્રે અને સખત વાવાણી તથા વરસાદ પડ્યો હતો. પોષ્યપદ્ધતિ મહત્વમાં પડ્યો તથા તરફ પુષ્કળ પાણી થઈ રહ્યું હતું. આ આખું અવાડીયું સખત મરમી પડી છે અને હવે તે ઉકળાડ ચાલુ છે તે ખીન પોષ્યપદ્ધતિ વરસાદની નીશાની સુધે છે.

દેશભક્તો ને માન-વિદ્યા-સંપન્ન થઈ અને આવેશ દેવોને અને એકાદ ઉપર લેવને અને રખતે દરેક કામના નાના મોટા મુદ્દાઓ આગેવાની બંધો આગ લીધા હતા. રેશન પ્લેટ ફોર્મ પર સેક્રેટ હિંદીઓ ફેન ની આતુરતાથી રહ બેઠા હતા હતા તે દેખાવ મોસમોને આશ્ચર્ય ઉપજાવનારો હતા, અને તેથી તેમાંના યશસ્વી છાત્રાસાની ખાતર હાકલ પુછી હતી. જેનો ખુલાસો મળતાં તેઓએ કેસિગેટની મહેનતની કદર પુછી છે તે પુછી ચલા લાયક જ ગણી હતી.

કેસિગેટને માનપાત્ર-પણુ આખું અવાડીયું કચ્છના તથા આસપાસના ગામો તરફથી કેસિગેટને માનપાત્રના મેળાપમાં પસાર થયું છે. ખીનવારે રેશનમાં મનાવવા તથા ખાણુ આપવા માટે મોગવારે કચ્છનામાં મો ખીનને ખાતર આવકારે રહ્યો અને કચ્છની વધારી કેવામાં આવ્યા હતા, અને મી. ઉમર સાહુ આગદ બેરેલીને ત્યાં મોટી મીનજાની આપી હતી. મંગળવારે સાંજે મી. રતનમજી પાસેની ત્યાં ખાણુ લઈ કોમેસના મહાન મેળાપમાં સરવે લાકડાઓ લાવરી આપી હતી. પુષ્કળ મી. મદમદ કાસમ કમરહીન ને ત્યાં મીનજાની થઈ હતી. શુકરવારે મી. આદમજી મીઆખાન ને ત્યાં ખાણુ આપવા માં આવ્યું હતું ત્યાંથી કેસિગેટ તથા અલ્પદાંડી ડીઅન થીએટરમાં મહેમોન એસોસીએ શનના મહાન મેળાપમાં લાગર થયા હતા. શુકરવારે સવારે મી. એલમાન અલમદ એકાદ તરફથી તથા મોરારે મી. ખીરન મદમ તરફથી મીનજાની આપવામાં આવી હતી અને સાંજે કેસિગેટને રેશન ઉપર વળાવવાને સરવે સાહેબો ગયા હતા.

અમારા મોજખાનો-આ અવાડીયા માં નાનાવના તહેવારની રજતો લાલ લઈ રતીવારે રેશનવાળા મી. જી. કે. પટેલ, મી. મણીલાલ પટેલ, મી. મોતીલાલ પટેલ, મી. પી. મીરજીલાલ તથા મોગરથી મી. માવજી આવેલા હતા તે સોમવારે વિદાય થયા હતા. તથા પુષ્કળ કચ્છના મદમદ મદમ મહત્વ મા પ્રીમા મી. લાલ મદમદ, મી. અલી. મી. ખીરન મદમદ, મી. ઉમર સાહુ

આગદ બેરેલી, મી. એમ. મી. આંગલીઆ તથા મી. પોલે આવી અને આવાડી કયાં હતા તેઓ મુશ્કારની સાંજ સુધી રોકાયા હતા તેઓએ પ્રેક્ષની વ્યવસ્થા બોમ પેતાની ખુલાસી કરાવી હતી. અને આશા સખતિ છીએ કે ખીન કચ્છમાં સમય મેળવી અને પધારી મેળાવા વિચારે કરાવી આવાડી કરશે. અને કોઈ કામમાં કોનેઈ આપી દરેક પ્રકારની મદદ કરશે.

ઉપકાર-અમારા તરફથી કચ્છાએલી ડીઅન થીએટરમાં એવરેસ્ટીસ કચ્છ ના ઉપયોગ સાથે ફિલ્મમને દર્શાવે અમને મી. આદમજી મીઆખાન તરફથી મી. હિંદે સેટ તથા દૂત બોલ બેટ આપવાનાં આવ્યા છે જેને માટે અમે આભારી થયા છીએ.

ખબરપત્ર

લંડન.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

સરખાતના બોલ.

લંડનમાં જે કાંઈ જાણવા લાયક આવત મારા જેવામાં આવે અથવા સાંભળવામાં આવે તેમાંથી મહાદેવ એવિનિઅન ના યાંચકને ઉપયોગી થાય તેવી આવતો તેમ ની આગળ મુકવી તેને હું એક માન મળ્યા બરાબર સમજું છું. કોમક ત્યારે ત્યારે લંડનમાં હોય ત્યારે તેના ખબરો દરમિયાન કચ્છના મગદો રાખે છે. કોમક અને તમિલ નમ્મે મિત્રામના સંબંધ હોયો જેઓએ જે આ લખવામાં પણ તેઓ સંબંધ સમય જતાં અધાય એવું હું જાણું છું. મારા લખાણમાં સત્યકારી આવતો જો કે આવશે ખરી પરંતુ તે કરતાં સામાન્ય વિષયો વિશેષ પ્રમાણમાં આવશે એવું મારું છે.

એક નવી ભાષા.

દુનિયાના જુદા જુદા ભોંકા જુદી જુદી ભાષાઓ બોલતા હોવાથી દરેકી અગવડ પડે છે તેથી મુસાફરી કરી હોય તેવા દરેક ભોંકા પાસે જે માટે આખી દુનિયાના જુદા જુદા ભોંકાને પોતાના વિચારો દરમિયાન વ્યાસર સવડતા પડે તેવી એક સારી ભાષા યોજવામાં આવે છે તે ભાષાનું નામ એકસપેરો છે. તેના અલ્પાસ કેટલેક દેશો શરૂ થઈ ગયા છે, અને તેના પ્રચાર દીવસે દીવસે પુરોપમાં વધતો જાય છે. તથા તેવીજ રીતે તેના અલ્પાસ હિંદુસ્તાન વગેરે રેશોમાં પણ મોખામાં આવે છે. હિંદુસ્તાન

માં તે ભાષામાં એક માસિક પ્રગટ થઈ છે તે ભાષાના વિસ્તાર વધારવાનો વિચાર કરતા કેમ્બ્રીજમાં એક કોંગ્રેસ ભરાવાની છે. પૂર્વ પશ્ચિમ, ઉત્તર અને દક્ષિણ એમ ચારે દિશા ના ભોંકાની સુગમતા વધારે તેવી ભાષાના ફેલાવો થાય તે ખરેખર ઇચ્છવા લોગ છે.

હવામાં મુસાફરી.

આગસ્ટ ૩૦ રોડેલી દુનિયામાં શોધબોળ પાળવા ખૂબજ પ્રવાસો ચાલી રહ્યા છે. દરેક રતપર કાણુ મેળાવવા મહુમયા પ્રયત્ન કરે છે. અને એક પ્રવળ વલસા ઉડવાનાં રાત્રીનાં મેળાવા માટેનાં જે કોનની જે સત્વિત વિચારોએ આવકારે છે. તેમાંથી કેટલાક ૧૦૦૦ નું એક એવાં થોડાં જનાઓ કાઢ્યાં છે. આ જનાઓ છતી જવા માટે કેટલાક સખતો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યા છે. એક મહાન મુસાફર એવું મળે છે કે તેઓ પોષ તરફ જવા માં હવામાં ઉડવાનાં પત્રો કામ લાગતાને વખત આવવા સંભવ છે.

સાંપ ખરેખર.

સિડીયા પ્રથમ નામ તરફ આપવાની વિરહમાં હતી. તેના પ્રચારને લાકડોના પત્રો કચ્છ એક લાકડોના પત્રો અને લાકડોના એક માથુસ ત્યાં પોતાનો પત્રો લાકડો પડે એ દર્શાવ પાયાદાર હતી. લાકડો તે તરફ લાંબી પડ્યું છે, અને તેથી છાંદાના કાર ખાનાં ચલાવનારાઓ તથા સાંકુના પેપાર કરનારાઓ ખુશી થયા છે.

એક મુસાફર.

તોરવેનાં રાજા રાજાઓને આ માસમાં છાંદાંડની મુસાફર લીધી છે. તોરવેનાં રાજા તે સહેનસાદ એકાદની બેરી થતા હોવાથી તેમને છાંદાંડમાં ખબુ આવકાર મળ્યા હતા.

ચીંટી.

(અમારા ચીંટીના ખબરપત્રી તરફથી.)

તા. ૨૬-૧૨-૦૬

ચાપ માસમાં આશરે ૨૫ મધ્ય આફરી કામાં જનારા હિંદીઓ ચીંટી બંદરે આવ્યા હતા. તેઓ એક મોટા પેપરીની તેકરીમાં બંધાએલા હતા. તેમની વિધિતિ ગરીબ માલુમ પડતી હતી તથા તેમને સામાન એકલો બંધા ગઈ હતો કે કાકતરે ડીસક્રન કેકટ કરવા માટે ફરજ પાડી હતી. સાધા રજુ રીતે ડીસક્રન કરવામાં સખતાઈ વાપરવામાં આવતી નથી પણ આ ફેસમાં નો લાક્ષીજ સખતાઈ વાપરવાની જરૂર જણાય હતી. ને અને જો બાને જે કે તે માનખીજ હતા. આપણને મોટા ફેલાવો

જાણી મળી કારણ તરી. રવચળના સંબંધમાં
આપણે એવા રહેવું જોઈએ કે જેથી મોરારો
આપણી સામે દુરિયાદ કરવાનું કારણ ન
મળે.

હું અણધારી પુર્યે દિનારાના અંદરે કરતી
જતન લાવતી રહીએ તો ચોંટીતું અંદર
કરતી નહોતી ઉતારીએ અહીં હરકત
પડે છે, તથા દેશની દુપાડ પથ મોકી મળે
છે. અત્રાં આપણા વેપારીઓ આ આગતમાં
કાંઈ કરવા માગતા હોય એવું જણાતું નથી
એ નવાઈની વાત છે.

અર્ધોના ગરનરની યાદવી થવાથી નવે
મારનર આવેલ છે. આવાના ગરનર આ
કેકડિય ત્રણ વેળે ગરેરમાં કુત્રાક
સુખાર શયલ કરી લેતા. કહેરમાં ગાંઠ
ગમીનિ કરવાની કાજના કરી છે જેના કાંઠ
માં કિલોગ્રામે પણ વડમ બરી છે. આગ
નો બળો કહેરને પુરો પાડવાની ગોઠપણ
કરવામાં આવી છે. અરે શાકમ જણાવવા
માટે અકવાડીઆમાં જે વખત લોપ વહોડ
વામાં આવે છે, લોક સુખાકારી રીક છે.
વેપાર સાધારણ છે.

नामंजुरी અને ટાઈમ્સ.

[illegible]

તે હાથ લે તેવો સંભવ છે, અને તેમ
ગનશે નો સ્વરાજ્યની સત્તાને કાંઈ વડી
સરકારથી બેધડક રહીનેજ હવે તે કાયદો
ચલાવે. ટરાંસવાદમાં હિંદીઓ વિરુદ્ધ બહુ
સખત લોક મત છે. હિંદીઓ પોતાના
માગણીઓમાં બહુ નરમાશ વાપરે છે એજ
હિપરની બાબતનો પુરાવો છે. મી. ગાંધી
અને મી. અલીના છેલ્લી સલામીના મગગમાં
જણાવ્યા મુજબ તેઓ એટલુંજ માગે છે કે
અમને જમીન રાખવાના હક, પેપર કરવા
ના હક અને એક બીજા જગ્યાએ છુટથી
આવજ કરવાની રજા હોવી જોઈએ. અમને
માગે છે કે જો ટરાંસવાદમાં લોકમત વધારે
સખત ન હોત તો રેલીંગેટો વધારે મોટી
માગણીઓ કર્યા વગર રહેત નહિ. અમને
બીક લાગે છે કે કોલોનીમાં ફેલાયેલી અ
લામણી નાણુદ પાડવા અચવાતો કમી કરવા
ની પણ આજ્ઞા રાખવા જોઈું નથી. ઇનસાફી
અને અજ્ઞા માણસો આ લોકમત માટે જો
કે ફિલમીર થશે, છતાં તેવો લોકમત છે તો
ખરોજ તેની કામથી ના પાડી ચકાશે નહિ.
લાલનો આપણો મુદારો જે પાયરીએ છે તે
પ્રમાણે તેવો લોકમત હોય તે સ્વકાવિક છે.
તે લોકમાં રંગબેદ અને વતરોદ બહુજ
જોવામાં આવે છે. અને તેવા બેદમાં પેપારી

ભાગ લીએ છે, આવા દોષિઆર લોકોને
ત્યારે એમ માલુમ પડે કે રક્ષણ આપે
કામાં દિદીઓને ધણીક મુશીબતો અને
અટકાવતો ભાગવવી પડે છે ત્યારે તેમન
મનમાં શું આવશે ? જો કે કેટલાક વિદ્વાન
રાજદારી દિદીઓને તો કોલોનીઓ સાથે
ની આપણી મુશીબતોમાં ખ્યાલ છે પણ
તેથી જન સમુદાયને કાંઈ જાણ થવાને
સંભવ નથી. આફરિકા જ્યાં આવેલા લોકો
પોતાના કુખાનું વચ્ચેનું કરે તે સાંજળીને
જન સમુદાય પર મિટીરા રીતે જિંદો બહુ
ખરાબ અસર થાય છે. તે લોકો એમજ
સમજે છે કે વડી સરકાર કોલોની આગળ
થી રક્ષણ આપવા શક્તિમાન હોવીજ
જોઈએ. પણ ખરી રીતે વડી સરકાર તે
મોટ શક્તિમાન નથી, એ વાત તે લોકોને
દેશ સમજાવવી : તે લોકો એમજ અટકાવ
કરે છે કે સરકાર રક્ષણ આપવા માગતીજ
નથી. આ વિચાર ખુલ બારેલા છે, આવા
વિચારોથી રાજ્યને મોટી હાની પહોંચે છે.
તે હાની દિવસે દિવસે વિસ્તાર પામતી જાય
છે, માટે આપણા રાજ્યદારીઓને લાજમ
છે કે તેમણે તે ઉપર નજર રાખવી અને
કાંઈ માફું પરિણામ ન આવે તે પહેલાં
તેનો અટકાવ કરવો.

प्रसन्नवाचना हिंदीया.

૩૦મી તારીખના લંડન ટાઇમ્સમાં
કોલોનીઅલ હિંદી સલામ ઉપર એક પાન
વિદ્યતા કરેલું લખાવ્યું હતું તે પાન
અલ્પવા જાપેઠે લેવાયું તેનો પ્રકલેહ સમ
અમો નીચે આપીએ છીએ.

અન્યત્ર જોગવનાર કોલોનીઅલોશિરીશ
હિંદીઅત ઇમ્પીરેશનથી એ-સવાલ ઉભા થાય
કે તેથી વધારે અવશે ઇમ્પીરીઅલ સવાલ
ભાગ્યેજ હશે. ત્યારે બ્રિટીશ ઇંદીઅનો પર
દેશી રાજમાં જાય છે ત્યારે તેમના હકો
સાચવવા ઇંગ્લાંડની પરદેશ ખાતાના ઓફીસ
ગોતાથી અને તેટલું જરૂર છે. પણ કોલોની
અલ સેક્રેટરી પરદેશ ખાતાના સેક્રેટરી
તેટલું કામ કરી શકતા નહોતે. પરથી જ પર
દેશી અરકારને ઇંગ્લાંડમાં દસ વરસના સંઘાત
છે પણ કોલોનીઅલ કામે તેમ થઈ નહી
તથી. વડી સરકાર તથા અંગ્રેજ પ્રજા હિંદી
અનોને શરૂ લેવા માગે છે, પણ કોલોનીઅલો
દખાવવાનો તેમને હક કાયદેસર છે કે કેમ
એ સવાલ છે આ તરફ હિંદી પ્રજાની
તજરૂમાં અવશે તકિ. તેઓ એનાર્થ લેશે કે
કે કોમિટી એન્વાયરનો ભાગ કે સેનકેલો
નીઓ પણ છે કે ઇમ્પીરેશન હિંદી

કુદરતે તે કોલોનીઓ પર શા માટે ન ચલાવે. તેથી ત્યારે વડી સરકાર કોલોનીઓમાં હિંદીનું રક્ષણ કરવામાં પાળત પડે છે ત્યારે આપણે હિંદ ખળભળી ઉઠે છે, ને તે વાળખી રીતે છે, તેવું વખતે દરેક દરેક વતે માનપત્રમાં ખુબ કહે છે કે ગોરાઓ મોટી મોટી વાતો કરે છે જ્યાં હિંદી સરકારોએ ના જાણ માટે જ નવાચાપ છે, નવા ઝેરીયા દીક ઓરડીન-સચી હિંદ પર ચું અસર થશે તેવો અમેને વિચાર થાય છે અને તેથી કરી તેજ અમે આ વખતે કરીએ છીએ.

એસીઆરીક ઓરડીન-સચી હિંદીઓનું અવમાન થાય છે અને તે દુર કરવા સાદે ટેપુડેશન આવેલું છે. તેમને ગોરાઓના જેવા રાજપદારી કલેવરતા નથી. વળી તેઓ એ પણ કહે છે કે કોલોની ચણા છમીમરોથી પોતાનું રક્ષણ ન્યાયસર રહીને કરી શકે છે. ટેકીંગેએ લોક એક્ઝીક્યુટીવે જણાવ્યું હતું કે અમે અટકાયત વગરના છમીમરોનની માંગણી કરતા નથી; અમે માત્ર એટલું જ માગીએ છીએ કે ટ્રાંસવાલના છમીમરોન કાયદા કેપ અને તાનાલના કાયદા જેવા કરવા જોઈએ તથા વેપારીઓને આસીસ્ટન્ટ તથા નોકરો શાવવાની છૂટ મળવી જોઈએ, વળી વેપારીઓને સિવિલ અરેબાઈ અને દુરમના વડ પેદા થાય છે માટે વેપારના કાઉન્સિલોની સના મ્યુનીસીપાલ સના વાળાઓના હાથનાં મુકાબ તોપણ અમારે કહ્યું છે. કેપ, તાનાલ વીગેરે દેશોએ અટકાયતો છે પણ તે ખાસ હિંદીઓને કાચુ પકડામાં આવે છે એવું નથી. મી. ચેમ્પરલેને આવા કોરલુતી વિમાન કરી હતી. છમીમરોનની બધી અટકાયતો માં પાસ થઈ શકાય થયા પણ તે દાડમારીઓ વેધથી પડે છે તે ન હોવી જોઈએ. એ કોકો કહે છે કે દરેક આગલમાં અમે નમી નહીએ છીએ પણ નવા ઓરડીન-સને અમે નમી શકતા નથી. તેવો કાગલો દુનીઆ માં ફાંપ નથી. માત્ર એક મ્યુનીસીપાલ આપણે એવો છે કે જે વડે પટા વગરનો જે કોઈ કુતરો જેવામાં આવે તેને મારી નાખી શકાય છે. ટેપુડેશન આવ્યું ત્યારથી તેને કહેવામાં આવ્યું છે કે તેમને કદ અપ વળે કાલ તદ નથી એક વખતમાં ટ્રાંસ વાલને દેવરાજ આપવાનું છે. તેથી ટ્રાંસ વાલ અવધ સાકેય આફરીક જે સવાલનું મિશરરણ પોતે કરી શકે છે તેમાં વચ્ચે પડવાનું લોક એક્ઝીક્યુટીવે માટે વાળખી નથી. આના જવાબમાં ટેપુડેશનના મેંજરે કહે છે કે વચનો આપનાર તરો (વડી સરકાર) છે ને તે પાળવાં પણ તમારે વેંદજો. તેઓ માત્ર એટલું જ માંગે છે કે સહાય પહેલાં અને અગાડ પછી કે તમને અંગેરેજી પ્રધાનોએ

આપ્યાં છે તે પાળવાં જોઈએ. હવે આખા તમાં વડી સરકાર શું કરવા માંગે છે તે જોવા હિંદી સરકાર આતુરતાથી રાહ જુએ છે. હિંદીમાં અસતોપની લાગણી અચુતો છે. અસતોપ દેલાવવાનું કામ હાલજ આજુ છે અને જન ટ્રાંસવાલના હિંદીઓને કદ આપવા માં આવશે નહીં તો ઉરકેરણી કરનારાઓના કાય સાગલ કરવા જેવું થશે. તેઓ દેશો દેશો જાણણમાં ટ્રાંસવાલના હિંદીઓની મુશીબતો નાં વરણુન કરશે. કોઈ જમીનદાર કલેક્ટરને પૂછશે કે હિંદીઓના દુઃખની વાત સાચી તો કલેક્ટરને મુજે મોઢે નીચું જોવું પડશે. પણ લોકો ખુશી ગય છે કે હિંદી સરકારે તેમના હોકા પારતે દિમાયત કરી છે પણ તે નિષ્ફળ ગઈ છે.

ટેપુડેશનને આવકાર તથા માનપત્રો વગેરે. હિંદીમાં માન.

હિંદીથી એક ખળપત્રી લખી જણાવે છે કે ટેપુડેશનના આપી પહેંચવાના ખળર સાંજળી અતરે સહુ ખુશી થયા છે. તેમને આવકાર આપવાને એક મીટીંગ યોજાવવા માં આવી હતી તે વખતે બંનેને મુખ્યારકબાદી તો તાર આપવા તથા અતરે પધારવાનું આમંત્રણ આપવાના હસય થયા હતા. મી. ગાંધી અતરેથી ખુબવારે ડરખન જતાં પસાર થયા તે વખતે મેસર્સ હાલ જમાલ, મહમદ મીર, બોદા નુર મહમદ, મુજતબાં, અમદુલ રહેમાન, સમસુદીન, હસમાઇલ ખદાત, બી. કે. લાટ, કે. એ. ભટ્ટ, વલી મહમદ હાલા, ઇ. એ. સંધી વગેરે એકો જઈશન થયા હતા. ત્યાં મી. ગાંધીને રેશને હર્ષ બચે આવકાર આપવામાં આવ્યા હતા. રેશને કુંક સમયમાં સહુ તરફથી મી. લાટે ઓરડી તન્સ રદ થયા બદલ ખુશાલી દરશાવી સરવે શુદ્ધશે મી. ગાંધી સાથે હાથ મીલાવી છુટા થયા હતા.

વેરલમમાં માનપત્ર.
ગયા શનીવારે ડેલીએટને માનપત્ર આપવા માટે વેરલમની આવકાર આપનારી કમીટી એ ડરખન, ટોંગાદ, રેટેંગર વગેરેના વેપારી વગેરે સાહેબોને આમંત્રણ કરેલું હતું. ડરખનથી મી. હાલિદ મહમદ, મી. ઉમર હાલ આદમ કવેરી મી. અબ્દુલ્લા હાલ આદમ કવેરી મી. પીરન મહમદ મી. એમ. સી. આંગલીઆ તથા મી. પી. વી. ગાંધી વગેરે શુદ્ધશે આવેલ હતા. રેશને તેમને લેવાને બાણુ તાલેવ તસીમ વગેરે બધા વેપારીઓ

રીએ હાજર હતા. સરખેને રેશનેથી મી. હીર ઉવર હાલ જમાલ આવ્યા હતા. અલી આગળ એક મિટીંગ થઈ. વેપારી કમીટીમાં આવ્યા હતા. સરખે સીવિલ નોટ, તથા રધાનીક અરથો મળી રેશન હાલેમાં કાઢ જમાવાની ખાસ માંગણ કરવામાં આવી હતી. જમણુ કીશા બાદ મી. હાલિદ મહમદની દરખાસ્તથી મી. અમદુલ હાલ આદમ રેશનેથી ખુશાલી થઈ હતી. અને ત્યાં ઉવર હાલ આમદ કવેરી, મી. હાલિદ મહમદ, મી. મિમ. સી. આંગલીઆ, મી. પીરન મહમદ, મી. પટેલ, મી. વરનુ હામલ મી. વનલ હામલ, મી. નાનલ, મી. અંબારામ મંગળલ, મી. વલ્લા હયા વગેરે એ બાણેજો આવ્યા હતા. ત્યાર બાદ બાણુ તાલેવના મી. રવિંદ્ર તરફથી માનપત્ર વાંચવામાં આવ્યું હતું. જે વચ્ચે રકયા બાદ એક મિટ નકલ બને ટેકીંગેએ માટે આપવામાં આવી હતી. બાણુ તાલેવ તસીમ પોતાના બાણુ દરમીઆન ગોરમીટ માંથી છુટા થએલ હિંદીઓને કે વણુ પોંક ને પાસ માટેનાં કર તથા તે ઉવરનાં એક પોંક માથા રિસ બરેવો પોંક છે તે તથા વીર મીટમાં આવના રેશને રહીવતે જે કામ કરવાની દરખ પાડવામાં આવે છે તેને માટે દીકમીરી જણાવવામાં આવી હતી. તેમણે તાનાલ કમિશન કોમિસર જે લેવા લેવા અગવે છે તેને માટે તનાલનાઓને પત્રવિદા આવે હતો. તથા મી. ગાંધી તથા મી. અલીન પ્રયાસને માટે ખુશાલી દરશાવી હતી. સરખે બાણેજોના જવાબમાં મી. ગાંધીએ મી. અલી તથા પોતાને જે મત આપવામાં આવ્યું તે માટે ઉવરના માનપત્ર કામ કરવા લેઈતા જે તરફથી છે તેને માટે નું કીશાબજ હતું. આવા લોકો ઉવર ત્યારે કરે પડેલા ત્યારે પુરતી જલન કરેલી કાલ તે પ્રિયતિમાં કાલ ફરકાર થઈ શકેલા તે મુશરફીનું કામ છે. રવીયારે કામ લેવા બાણત પણ આપણે થઈ કરી શકાય તેવું નથી. માનપત્ર તથા ઉપ કારનો મી. અલીને જે રેશને કામ જવાને આપ સહુએ આવેલ છે તેવું તેમને આવીશ.)

ડરખનમાં મી. વહર અલી.
ગયા સોમવારે રાતરે વેરલમમાં મી. હાલ વહર મહમદી વેરલમમાંથી આવી પહેંચવા હતા. તેમને લેવાને રેશન ઉવર ડરખન ના સળા વેપારી તથા મહેલ તમે વગેરે હાજર હતા. જેન આવાની સાથે ડરખના બાણરો તેમને વેરલમ હાલ રેશન હાલ પોંકલ રકયા અવધ હતા. રેશનેથી કે રેશને જે અવધ હતા તેમને માનપત્ર મી.

સરકાર મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી ત્યાં બને ડેલીગેટના ઉત્તરારાની ગેરવણી કરવામાં આવી હતી, ત્યાં મયા. રજામાં તથા ઘર આગળ 'અલ્લાહુ અકબર'ના પોશ્તર કરવામાં આવતા હતા. મી. ઝવેરીએ મી. અલીને આવકાર આપી, ડેલીગેટને મળેલ ફોટો બદલ ખુશાલી બતાવી હતી.

બાદ મેસર્સ દાઉદ મહમદ, પીરન મહમદ, એમ. સી. આંગલીઆ, અબ્દુલ હાજી આદમ, મોલવી સાહેબ ફતેહ મહમદ, પોલ, રકનુદ્દીન, યુસ, મહેમુદન એસોસીએશન તરફથી તેના વાઇસ પ્રેસીડન્ટ ગોરા મહમદ, એસમાન અદમદ અદેન્દી વગેરે મહમદોએ ડેલીગેટને આવકાર આપનારાં લાપણુ આપ્યાં હતાં તથા તેમની તકલીફોને માટે ઉપકાર માની ફોટો માટે ખુશી દર્શાવી હતી. લાપણુમાં જગ્યા જગ્યાએ ખુશાલી બદલ 'અલ્લાહુ અકબર'ના પોશ્તર કરવામાં આવ્યા હતા. બાદ મી. અલીએ પોતાના તરફ બતાવવામાં આવેલ પ્રેમ માટે ઘણું ઉપકાર માન્યો હતો. તથા વિલાસતમાં ડેલી ગેટને મળેલી મદદ તથા ત્યાં થયેલ કામ બાબત થોડું વિવેચન કરી બતાવ્યું હતું. લાપણુ ખલાસ થયા બાદ ડેલીગેટના માન માં સરવે શુદ્ધરોએ મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરીને ત્યાં ઉમદા ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું. ખાણુમાં ૨૦૦ જેટલા શુદ્ધરોએ ભાગ લીધો હતો.

મી. પારસી ફત્તમહુને ત્યાં ખાણું.

મયા મંગળવારે સાંજે માત્ર વાગતે ડેલી ગેટના માનમાં મી. ફત્તમહુને ત્યાં ડરખા ના ૧૦૦ જેટલા આગેવાન શુદ્ધરોએ ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું. વિવિધ તરેહનું એક ઉમદા બોજન લીધા બાદ મી. ફત્તમહુએ જે મીન્યાની આપી હતી તે ખાતર ઉપકાર માની તથા ડેલીગેટના કામની તારીફ કરી મેળાવડા કોંગ્રેસ હોલ તરફ વિદાય થયા હતા.

નાતાલ દિવસનું કોંગ્રેસનો મેળાવડો.

મંગળવારે સાંજે કોંગ્રેસ હોલની રોસની અગાઉ કોઇ વખત નહિ થયેલી હોય તેવી જોવામાં આવતી હતી. કોંગ્રેસના સેક્રેટરી તરફથી એક દગ્ગર ઉપર આમંત્રણો ડેલીગેટને માન આપનારા મેળાવડા વખતે કાદરા માં આપ્યાં હતાં. સાંજે સાત વાગતાથી એ ઓઠના તે કાગમાં સંખ્યાબંધ શુદ્ધરો ગણાયા ગયા હતા. અને આઠ વાગતાને અમલે કોંગ્રેસ હોલ તેની મેલેરી તથા નીચે નો પેસેજ અને છેવટ બહારનો કામ સીકાર ભરાઈ ગયા હતા. બહાર માન તરફથી પાંચ

ધણા બોઇઓ આવેલ હતા. ધણા વિદ્વાન તથા આગેવાન શુદ્ધરો જગ્યાની તંગીને કીધે કોંગ્રેસ હોલમાં બાકી પાંચ નહિ શક્યા હતા. તથા વાગે ત્યારે એમ જણાયું કે માણસો તે જગ્યાએ નહિજ સમાઈ શકે ત્યારે મી. અબ્દુલ હાજી આદમની માગણી થી તેમની પાઇનસીટની મારફીટમાં જવા નો હુકમ કર્યો હતો. તેની સરવેને જણ થતાં આગુશતથી મારફીટ તરફ સરવે દોડ્યા હરેક સ્ટોલ તથા વચ્ચેની જગ્યા સંપૂર્ણ ભરાઈ ગઈ હતી. રાજઆતમાં પ્રસુખ.

મી. દાઉદ મહમદ.

બોલ્યા કે આજના મેમાનના આપણે સહુ આભારી છીએ એટલુંજ નહિ પણ ગોરાઓ પણ તેમના ખરી રીતે આભારી છે. કારણ કે ડેલીગેટએ એક દટાકડીના મામલામાંથી છુટકારો કર્યો છે. તેમણે જે માણુની કમીટી નીચી છે તે બહુ લાભદાયક થઈ પડ્યા વગર રહેશે નહિ. તેમણે ન્યાયાધિકારી પ્રથમે હિંદોએપરના જુલમથી વાકેફ કરી અને અધિકારનામને ન જાળનારા તે એરડીનન્સને અટકાવવામાં ફોટો મેળવી. ૨૦ મા સેકમાં (આપા સુધરેલા જમાનામાં), ને તે પણ બરીલીય રાજના છત્ર તળે એવો જુલમી કાયદો લગાય એ આશ્ચર્યમાં નાખે તેવી ખીના છે. આપણે ત્રાન્સવાલના હિંદી બાઇઓ પાસેથી બે વાત જાણીએ છીએ તે એ કે અપમાન કરનાર કાયદાને કહી પણ રાસણ થવું નહિ પણ કાયદાસર લડત લેવી અને તેમ કરીશું તો અવશ્ય આપણને ફોટો મળશે. આપણને પીલુ'એ શીખવાતું મળે છે કે ઇંગ્લાંડ ન્યાયી છે ને તે ખરી દટાકડા જાણે તો અવશ્ય ન્યાય આપ્યા વગર રહે નહિ. મોટાં રાજ્યોની અડતી પડતીનો આધાર ન્યાયીપણુ ઉપર છે. ત્યાંસુધી રોમનું મહા રાજ્ય ન્યાયી હતું ત્યાં સુધીજ દટા શક્યું હતું. ઇંગ્લાંડ તેઓના કરનાં ઉત્તરતું યત્ર મોગતું નથી એ વાતને કોલોનીયોએ ખ્યાલ માં રાખવી જોઈએ તથા હિંદીઓની વ્યાજબી માગણીઓને સ્વીકાર કરવો જોઈએ. તે પછી કોંગ્રેસના સેક્રેટરી મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરીએ માનપત્ર વાંચી પૂલના દ્વાર તથા હર્ષના અવાજ સાથે બને ડેલીગેટને તે અર્પણ કર્યું હતું. માનપત્ર વંચાયા બાદ,

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી

એ નીચે મુજબ લાપણુ આપ્યું હતું : હમણાજ હું આપ સાહેબની રમરમાં એડરેસ વાંચીશ તે બેઠે શુરા આજની મીટીંગમાં હાજર છે. હાલના કેપ્યુરેશને લંડન જઈ કામની જે સેવા બજાવી છે તેથી કોઇ અગતવ્યું નથી. મી. ગોખલે લંડનથી પાછા ફર્યા તે વખતે મુંબઈમાં હોવાને

ઝવેરાતથી વધારી લીધા હતા. મામની ખરી કર તેઓએ કીધી. એજ પ્રમાણે મી. ગાંધી તથા મી. અલીની આપણે કર કરવાની જરૂર છે. સાફ અફરિકાના બધા હિંદીઓ એ એકત્ર રહી કામ કરવાની જરૂર છે. એમ થશે તેજ કામની કમેઝ ખાંધી શકાય એકી નન્સને મંજુરી મળત તો હિંદીના દુઃખનો પાર રહેત નહિ. સારા નશીમે વડી સરકારે આપણા હિંદીની સંભાળ લીધી છે તેમજ ડાહ્યાણુ વાપર્યું છે. કદાચ એરડીનન્સને મંજુરી મળી જન તો મહારાજન કીંગ એડવર્ડ સાતમાની ૩૦ કરોડ વફાદાર રૈયત અતીશે નારાજ થાત. છેવટમાં મી. ગાંધી તથા મી. અલીને મુબારક બાદી આપ્યું હતું કે ખુદ એવણુની હમરો મોટી કરે તેમજ તંદુરસ્ત રાખે.

મી. એમ. સી. આંગલીયા

એ અમલીટાના હિંદીઓ તરફથી મી. એમ. સુભેમાનની કા. નો ડેલીગેટને મુબારકબાદી તથા મેળાવડાને માટે ખુશાલી દર્શાવનારો તાર વાંચ્યો હતો. અને જણાવ્યું કે આજે અમે આપણે એહી કોઇ વખત નહિ ભરાઈ હોય તેવી મીટીંગમાં બેળા થયા છીએ. ડેલીગેટએ ટ્રાન્સવાલમાં આપણી સ્થિતિ છે તેની ખરી હકીકત મુદ્દા આપણે માટે ન્યાય મેળવવા શક્તિવાન થયા છે તેને માટે આપણે ખુશી થવાનું છે. આપણી તકલીફો દુર કરવાનું ખરું સાધન ત્યારે આપણે અમેના કોલોનીયોને સમજાવી આપણે જે માગણી છીએ તે વાજબી છે અને તે માગણી મુજબના હોશ મોગવવાને આપણે છાજતા હોશ છીએ એવું જણાવ્યું ત્યારેજ થઈ શકશે. મી. ગાંધી આજે ફેટલાક રૌં યમાં અમે અથવા જોહાન્નર્ગ રહી આપણે માટે લડત લડતા આવ્યા છે. ગોર વોર તથા કાફરી હુલડના વખતમાં તેમણે જે સેવા કરી છે તેથી આપી કામની કીર્તી ફેટલી વધી છે તે આપણે સહુ જાણીએ છીએ. અને ડેલીગેટના આપણે મોટા આભારી થયા છીએ. તે પછી

મી. પીરન મહમદ

બોલ્યા કે બને ડેલીગેટને આવકાર હતાં મને બહુ ખુશાલી થાય છે. મી. અલીએ કામની જે સેવા બજાવી છે તે માટે તેમણુ આપણા દાદાના નામને લાયક થયા છે. ડેલીગેટએ હુંક મુદતમાં જે મોટી ફોટો મેળવી છે તેને માટે તેઓ મોટા માનને કાયક થયા છે. મોટા મેળાવડાના સમયને લાજ લઈ તેમણે સરવે લાઈઓને સ્વચ્છ તથા મોભાસર રહેવા બે બોલે કહ્યા હતા. તથા હિંદુ મુસલમાન બંનેની એકત્રતા

ઉપર લાપણ કરતું હતું. મી. આદમજી કચ્છીયા, મી. ડીસાવાળા, મી. શીવલાલ મીયાખાન એવા કે આપણા માનવાના ડેલીગેટોએ ફરિયાદ મહેનત પાડી તેમને જે માન આપણે આપીએ તે એકદમ છે. અને આપણી સવળી કામો પૂરેને જે એકવચ્ચ છે તેનું જ પરિણામ છે. આવી એકવચ્ચ હિંદુસ્તાનમાં થઈ ત્યાર નેજા વખતે આપણાં સરવ જાણતાં પુરી થયો. આપણા મહત્તમ પછે એકવચ્ચથી જે હોતો આપણે કાવડ છીએ તેને માટે વધારે રીતે સમજવાની શક્યતા આપણને હોવ મેળવવામાં સુરક્ષી નહિ આવે.

ફાલતર માનવ

આપણને જે કાવડાની જરૂર નહિ હતી તેવો કાવડો લાખત કરી લાવના સુધરેલા જમાના માં રસોડાવાડી સરકારે તામોળી બહેરી લીધી છે. આપણે એકવચ્ચથી અને મહત્તમ પછે ખાલેશ ડેલીગેટો મારફત આપણી તકલીફો ખરી જગ્યાએ જણાવી તેથી તે તકલીફો હાલ થકી માટે દુર થઈ છે. પરંતુ તે ખરી દુર કરવા માટે આપણે અત્રેના લોકોને સમજવવાની જરૂર છે. કુદ મુદત માં અને અણીને સમયે ડેલીગેટોએ મહાભારત કામ કરેનું જણાય. તેમના કામ માટે આપણે સદુ તેમના આભારી છીએ.

મી. ગુલ

ટેપાટિન આરીશ હિંદિઅન લીગના ચેરમેન મી. ગુલે ડેલીગેટોને આવકાર આપી એક ગ્રાંથુ લાપણ કરતું હતું. તેમણે હિંદુ મુસલમાન અને કામતી એકવચ્ચથી થતા લાલે જણાવ્યા. વિલાયતમાં જે કમીડી સ્થપાઈ છે તે ચોજના ઘણી જિતમ છે. તેમણે જણાવ્યું કે જાપાન આપણે આપણા કોષ માટે પુરતી જાન લઈ સહીએ છીએ. આપણા જાપા 'એપીનીઅન' ને આપણે પુરતી રીતે મદદ કરવી એકદમ છે.

બીજાં લાપણ.

તેમનું લાપણ પૂરું થયા બાદ મેસરે અંગ્રાશમ. છબીનદાસ મી. વી. સંઘવી, યુ. એમ. શેલત વગેરે જે ડેલીગેટોના વખાણના લાપણ કર્યા હતા. અને તે પછી રંગેર તરફથી મી. એમ. ડી. સીદાત વગેરે સર્વે વેપારીઓની સહીતું માનપત્ર મી. છોદાકાવે નાંથી સંલગ્નાથી બને ડેલીગેટોને એકેક અરજી કરવામાં આવ્યાં હતાં. તથા ટોંગાદ તરફથી મી. બી. મી. દેસાઈ વગેરે વેપારીની સહીતું માનપત્ર મી. માવજી કરશનજી તરફથી વંચાઈ બને ડેલીગેટોને એકેક અર્પણ કરવામાં આવ્યાં હતાં. માનપત્રો વંચાઈ રહ્યા બાદ વેરકમ તરફથી બાણ તાલેવતસંગે લાપણ કરતું હતું. અને જુદી જુદી લેસાંપરીઓ તરફથી મી.

કચ્છીયા, મી. ડીસાવાળા, મી. શીવલાલ મીયાખાન એવા કે આપણા માનવાના ડેલીગેટોએ ફરિયાદ મહેનત પાડી તેમને જે માન આપણે આપીએ તે એકદમ છે. અને આપણી સવળી કામો પૂરેને જે એકવચ્ચ છે તેનું જ પરિણામ છે. આવી એકવચ્ચ હિંદુસ્તાનમાં થઈ ત્યાર નેજા વખતે આપણાં સરવ જાણતાં પુરી થયો. આપણા મહત્તમ પછે એકવચ્ચથી જે હોતો આપણે કાવડ છીએ તેને માટે વધારે રીતે સમજવાની શક્યતા આપણને હોવ મેળવવામાં સુરક્ષી નહિ આવે.

મી. ગાંધી

જે ગાંધીવાનુ સર કર્યું હતું. વખત ઘણો જલ્દી નું પચારે જલ્દી નહિ. આજે મી. ગાંધી તથા મારી આખા જે હોવાનું તે માટે અમે આભારી થયા છીએ. આપણે જલ્દી એકમ રહેવાની જરૂર છે. એકમ રહી નામનાથી પણ મહત્તમ આપણા વાજબી હોય આપણે માંગીશું તેવી આપણને દાદ મવાશજ. વિલાયતમાં અમને જે મદદ મળી તે ન મળી હોત તો અમે કંઈ કરી શકત નહિ. બ્રીટીશ રાજ્ય નાથી દોષ આપણા તકલીફો તેમને જણાવવાથી દાદ મળી શકે છે એ આપણે અહીં નેહ શક્યા છીએ. પરંતુ આપણને જે છત મળી છે તે માટે બહુ ખુશી થવાનું નથી. આપણી લડતની સરખાત હવેજ થઈ છે. હવે આ છત નીલાવતી તે આપણા હાથમાં છે. અહિના રાજકારીઓને આપણે સમજવવાની જરૂર છે. જે પૂરું કરે તે પહેલાં આપ સહીતા પાસે માગી કહો છું કે કામના લાભ માટે તો કામોમાં તન મન અને જનથી આગળ પડવો જાગ લઈ સર્વ લાઈઆ પોતાની ફરજ જાનવરો. ✓

મી. હાથ વજર અલી

સરવેનો આભાર માની એવા કે એવરી નન્સ અટકાવવામાં જે કાંઈ ફોલ્ડ મળી છે તે પુતાની મહેરબાનીથી થયું છે. મી. ગાંધી સાહેબની જે મેં કાવડાનો અવકાસ કર્યો નથી છતાં જે કાંઈપણ સેવા હું જનની શક્યો હોઈ તો તે મારા અનુભવને લીધે છે. એકલા પુસ્તકો વાંચવાથી હકાપણ આવી જતું નથી. અનુભવની લણી જરૂર છે. અને શ્રીતા વર્ગમાંથી કહેવામાં આવે છે કે જે માણસોએ હિંદી વિરુદ્ધ તાર ક્યો હતો તેના વિષે સાંભળવા માગીએ છીએ. હું એકદમ જણાવું કે એક રૂમ કહેવત મુજબ ત્યાં એક આપું ટોણું હોય ત્યાં એકાદ કાળું મેં હું હોય છે. તેનો આપણા હાથમાં ઉપાય નથી. તેવા માણસ વિષે એકવામાં કાંઈ લાભ નથી. તેવા માણસને પોતાના જુરા પગલા માટે પાછળથી પરતાવે થાય છે. આપણે ગમે તે કામના હશું પણ આવ કામમાં એકમ રહી કામ કરશું તો આપણને જરૂર હોઈ મળશે. અંગ્રેજ પ્રજા ન્યાયી છે. તેને ખરી પાતવું કરાન કરાવવાની જરૂર છે. આપણાપર બધારે જવારે જુદામ યુગરે ત્યારે ત્યાં જે પાણી ખરી અને આજબી

હકીકતથી વડી સરકારને વકેફ કરીશું તેો આપણને ન્યાય મળશે. ત્યાંના અને અહીંના મોસઓમાં ઘણો તફાવત છે. ત્યાંના લોકો ન્યાયને ચાહનારા છે. ને જ્યાંસુધા ન્યાય હોય ત્યાં સુધીજ કાંઈપણ મોહું રાખવ ચાલી શકે છે. હિંદીઓ વકાદાર પ્રજા છે. તેમના પર હિંદીની જુદામ યુગરે છે. ત્યારે શીક ફરેમ, જરમત, નદાનીઅત, શીદીઅત, આરમીઅત અને હસિઅત મોઝને કાવડ સવાની જુદ છે ત્યારે હિંદીને અટકાવત છે. પાતુ ગોરા લોકોએ વાદ રાખવું એકદમ કે પાતી વકાદાર છે અને બ્રીટીશ પ્રજા છે. ત્યારે ઉપરના લોકો પરદેશી છે ને લોકો જુલી તથા છે કે એક વખત એવા પણ આવવાનો છે કે ત્યારે એજ જુલોક એજ આરમીનીઅનો અને એજ છટાલીઅનો વેપાર લાઈ કરશે ને મુદ ગોરાઓના મળા પર ખરી મુકશે. આમ એક કાળો માણસ નમ્રતા પુર્વક પોતાને મજેલ અનુભવપરથી કહે છે.

ઉપકારને હરાવ

બાદ વિલાયતમાં જે સાહેબોએ ડેલીગેટોને મદદ આપી હતી તેમને ઉપકાર માનવાની ફરજાલત મી. મીયાખાન રજુ કરી હતી તેને મી. પીરન મદમદે રજુ કરી હતી મી. મીયાખાન તરફથી ટેકા મળતાં સરવાનુમને પસાર કરવામાં આવી હતી.

ઉપકારમાં ડેલીગેટો તથા સહેનશાદને માટે મીયાખા આપી મેલાવડો રાતના રૂ વાગ્યા પછી વિસર્જન થયો.

મી. ગુલામ સાહેબની મીજબાની.

થયા ખુદખારે સવારે ડેલીગેટોના માનમાં મેસરે એમ. સી. કમરદીનના પાદનર મી. ગુલામ સાહેબ તરફથી ખાતું આપવામાં આવ્યું હતું. તે વખતે ૩૦ થી ૪૦ મુદરથો હાનર હતા. બાણું ખદાસ થયા બાદ મી. ગુલામ સાહેબ, જનાબ મોલવી ફતેહ મદમદ વગેરે મુદરથોએ લાપણ આપ્યાં હતાં બાદ ડેલીગેટોએ ઉપકાર માની મીજબાની પુરી થઈ હતી.

મી. મીયાખાનને ત્યાં મીજબાની.

ડેલીગેટોના માનમાં મી. ગુલામ હુસેન મીયાખાનને ત્યાં મોહું આપ્યું આપવામાં આવ્યું હતું. જે વખતે ૧૦૦ ઉપકાર મીજબાનો લાનર હતા. મકાનને સુધર રીતે રાજકારવામાં આવ્યું હતું. અને મીજબાનોને માટે એક ઉગાદ ખાણ તેવાર કરવામાં આવ્યું હતું. ખાણું લેવાયા ત્યા મી. મીયાખાન, મી. ઉમર હાજ આમદ જવરી, મી. દાદા એસવાન વગેરે જુલોકોને ખાણું કર્યા હતાં. મી. ગાંધી તથા મી. અલીએ મી. મીજબાનોના ઉપકાર માના મેસરેજા હિંદિઅન ચેરમેનમાં થયા હતા.

બી આઈ.એલ. એસોસિએશન.

કેલીએકાને માનવન આપવાનો મેળાવડો
 શુદ્ધવારની રાતે નવ વાગ્યા બાદ ટિકેટનીચા
 કોટવાળા ઇન્ચિયન નીચિયરમાં મળ્યા હતા.
 આ વખતે એક હુન્નરદારી નાચકે માયુસા
 હાન્નર થયા હતા. એકોસીએકાના પ્રમુખ
 મી. નેવસનાન આદમર એકેન્દીએ સલામ
 કરી શુદ્ધ દરેકી પી. મુલામલુકેન સાથેએને
 માનવન વાંચવાની હુરમાશ કરી હતી. એ
 વંચાયા બાદ મી. ટાકિદ મદમદે. મી. માંધીને
 તથા મી. પીરનમદમદે મી. વાહ વહર અગ્રી
 ને સુંદર કેમમાં મહેર આદેક માનવન અપેસ
 કર્યા હતાં. તે પછી મેસરે ટાકિદ મદમદે,
 પીરન મદમદે, ઉનર વાહ આમદ અપેરી,
 દાદમીઆ, એમ. સી. આંમલીઆ, આદમદ
 મીઆખાન, અખદુલ હાદ અદમદ ઝેવરી,
 ફન્દીન ઇસામઅલી, એચ. એન. પેલ,
 નાનક, આદ. કે. ખાન, અરનાદ મપેરીયત,
 પૂ. એમ. કોતર, ઇસમાદત આદમદ દુટલા,
 મોલવી હાદ ફતેહ મદમદ તથા એસોમીએ
 શનતા વાહસ પ્રેસીડન્ટ મી. બેરા ઇસમાદતે
 અતુકમે લાખણે કર્યા હતાં. સરવેએ હિંદુ
 મુસલમાન એકઠા થઇ સંપર્થી કામ કરવા
 ખમુસ બલામી કરી હતી. અને યાનાનવું
 હતું કે ત્યારે તેમ યશે ત્યારેજ આપણાં
 સથળાં દુખોનો તીવંડો આપી નવશે.

આદ મી. ગાંધી તથા મી. અલીએ હર્ષના
પ્રેરણા વચ્ચે વીગતથી લાપણો નો દર્શાવે.
વિસ્તૃતતામાં તેમને મર્યાદા મદદ મારે મી.
અલીએ ત્યાંના મદદ કરતાઓનો ઉપકાર
માન્યો હતો. અને મી. અલીએ સર મંચેરજી
લાવનશરી તથા મી. અમીરઅલી કેમણે
તેમને ફરેક કામમાં પુરુષકર્મ મદદ આપી હતી
તેમના આસ ઉપકારની નોંધ લેવાની સુચના
કરી હતી. તેમના લાપણુ આદ એસેસરીએ
રાનના પ્રમુખ મી. એસમાન અલમદ
મેંદુલીએ વિસ્તૃતતા મદદ કરનાઓનો
ઉપકાર માનસનો દર્શાવે પનારે કરેલો હતો.
તેઓએ તથા ના. નસીબાન અને રાહુનરામ
એકલે મારે પુરાણના મીઅરે આપવા
માં આવી. આદ મી.ઈ.મી વિસજન થઈ હતી.

तथा वर्षानुं डेसोऽर.

અમે ખાસુસ ફેલોડર આ અવધારીએ
આપવાનો ઇરાદો રાખ્યો હતો પણ અમારે
દીલ્લીની સાથે જાણવવું હતું એ કે
અમારામાં તમ બની શકું નથી કેમકે તમે
પ્રલોહ અમે બનાવ્યા હતા તે કેટલીક ખાખી
ગેળે સીધે રહે-કરકો પડ્યો છે, ફેલોડર થોડી
મુદતમાં આપવાની હોતે રાખીએ છીએ.

પીળો ભય અથવા જાગતું
એશિયા.

એલિઆનીક પ્રગ્વનો સ્વાદ માત્ર દક્ષિણ
આફ્રિકામાં જ નહિ પણ અમેરિકા, આસ્ટ્રે
લોઆ વગેરે દુનિઆના સપળા ભાગોમાં
કેવો ઉત્તુણ રહેલો છે તે સંજ્ઞાથી થોડી ઘણી
માદિતી અમારા વાંચકોને આપવા માટે
અંતરના 'એક્સ પ્રેસ' પત્રમાં પ્રસિધ્ધ થયો
લ એક કાંચા અખાણમાંથી ફેટલોડ સાર
નિર્મે આપવામાં આવે છે:

ગાંધીજીએ એશિયાટીક હરિક્ષત્તિ જે
ભવ્ય કાર્યો છે તેના તાજા દાખલા રૂપે
સાનકરાનસીકોની જાપાનીઝ વિદ્વાની
દ્વિધ્યાય છે. દ્વિધ્યા આફ્રિકામાં દ્વિધી
પરથી તરફનો ભવ્ય સામયિકો આવે છે ;
આફ્રિકામાં પીળા માણસો નરક છીડકાર
અનાવવામાં આવે છે. પણ આ બધા કરતાં
જાપાન વિરુદ્ધ અમેરિકાના જે લાગણી ઉભી
થઈ છે તે એકી જન્ય તેવી છે. એશિયાટીક
વિદ્વાની આવી લાગણી આજકાલની નથી.
દ્વિધ્યા આફ્રિકામાં કાળા લોકો વિરુદ્ધ જેવી
લાગણી છે તે કરતાં અમેરિકાની જાપાનીઝ
વિરુદ્ધ લાગણી વધારે જાંડી છે, મેતાના
મેળે જાતે તે એશિયાટીકને હાંકી કાઢવા
મદદ કરવા પશ્ચિમના અમેરિકાનોએ નિશ્ચય
કર્યો છે. તેઓને કાઢવામાં ગમે તે જાતનાં
જોખમે પણ તે કામ પાર પાડ
વાના કાર્યકારનીઓનોએ નિશ્ચય કર્યો છે.

કાલને આમલો ઉઠેય યશે તેનો ૧૦
પરસ પાંડલાં કાળને ખ્યાલ પશુ નહોતો.
૧૮૧૮માં ત્યારે તેઓ પહેલાં જ્યાં રાખ્યા
ત્યારે તેમને ખુશી સાચ આવવા દીધા. તે
વખતે મોરી રેલવેઓ બંધાની હતી તેમાં
ગીના મજુરો બહુજ ઉપયોગી થઈ પડ્યા.
રેલવેનું કામ પાંચ સાત પરસ સુધી ચાલ્યું.
ત્યાં સુધી મજુરો બહુજ સામકામક મળતા
પાઠશાળી મજુરીની જરૂર ઓછી થતી ગઈ.
તેથી ગીનાઓ બુદ્ધ બુદ્ધ બંધામાં પડવા
લાગ્યા. કેટલાક મુન્ડેકટરીમાં બેઠાયા.
કેટલાક સીમરની કેટટરીમાં બેઠાયા, કેટ
લાકે સ્વતંત્ર પંચા ત્યાં માંડ્યો. ફેકટરી
પાળાઓને પશુ ગીના જેવા મહેનતુ મજુરો
સારા રાખ્યા. પણ આ સ્થિતિમાં ગીને થોમે
ફેરફાર થયા. મજુરી કોટી તેઓ નાની નાની
દુકાને રાખવા માંડ્યા. જે બંધાઓમાં તેઓ
મજુરી કરતા ને પંચા કરતા કરી બેઠા.
તથા કેટલાક નાની મોટી ફેરી કરવા લાગ્યા.
અને આવી અનેક રીતે ગોડાઓને ખસેડવા
લાગ્યા નહીં આજનાયુગમાં ગોડરી આકરીપર
પણગવા લાગ્યા અને મોટાઓની રોજી થયારી

મહામેદન કેળવણી ખાતાનું રૂંદ

71	ਮੀ. ਅਯਯੁਕਤ ਕਰੀਮ ਰਹੋਮਾਨ	੨	੦	੦
72	ਮੀ, ਆਨਾਨੀ ਕੁਮ	੧	੧੦	੦
73	ਪੀਰਜ਼ਾਦ ਮੋਯੂ	੦	੫	੦
74	ਮੁਲਕਮਾਦਲ ਮੁਲਕਮਾਨੀ ਕੁਮ	੧	੦	੦
75	ਮਦਮਦ ਸੁਲੇਮਾਨ	੦	੭	੬
76	ਦਾਦ ਕਾਸਮ ਮੁਸਾ	੨	੧੦	੦
77	ਮਦਮਦ ਦਾਦ ਲੁਲਾਮ	੦	੫	੦
78	ਰਈਮ ਫੁਲੇਨ	੦	੨	੦
79	ਮੋਰਾਰ ਪਰਮੁ	੦	੫	੦
80	ਅਯਯੁਕਤ ਮਦਮਦ	੦	੫	੦
81	ਛ. ਡੀ. ਸੁਪ੍ਰੀਮਲ	੦	੧੦	੦
82	ਅਯਯੁਕਤ ਫੁਲੇਨ	੦	੨	੬
83	ਭਯਾਤ ਰਹੋਮਾਨ	੦	੭	੬
84	ਐਲ. ਐਮ. ਦੇਸਾਭ	੦	੫	੦
85	ਕਾਜਮ ਨੂਰ	੦	੫	੦
86	ਕਾਥੇਘਾਂ ਭਾਲਘਾਂ	੦	੫	੦
87	ਭਲੂ ਰਮੁਖ	੦	੫	੦
88	ਅਯਯੁਕਤਮੀ	੦	੫	੦
89	ਮੋਹਨ ਮਹੇਨਾਦ	੦	੨	੬
90	ਰਮੁਖ	੦	੩	੨

નાતાલ ઇડીઅન કેમિસના સેક્રેટરીઓ
તરફથી અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે
કેંગરેસનો ત્રણ માસનો હિસાબ આપવામાં
આવે છે તે આ અઢવાડીયામાં વખતસર નહિ
આપી શકવાથી આવતા અઢવાડીયામાં
મોકલી શકાયે.

એક દિવસે ગેર કાયદે દારૂ મેળવવાના
વાંકે મારે કારદ આગળ પંકા કરવામાં
આવતાં માણસો તેનો પા. ૧૦૬ દંડ કર્યો છે.

અમંગેલીના છંદના કારખાના પાસે
મંગળવારે એક દિંદોની લાસ મળી આવી
હતી. સહુપર એક સહુ પડાયો છે.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

C. L. J.

આ વિષય ઉપર અમે કેટલીક મુદ્દા સુધી જોધીની અનના વાચનાઓને ખાતર કેટલુંક લખવા ધારીએ છીએ. આજકાલ દુની આમાં પાખંડ વધી ચલે છે. ગમે તે ધર્મનો માણસ હોય તે ધર્મનું ઉપર ટપકું રૂપ માત્ર વિચારે છે, અને પોતાની ખરી ફરજ સુધી તવ છે. પછસાનું અત્યંત સેવન કરવામાં ખીન માણસોને શું દુઃખ પડે છે અથવા તે પડશે તેના ખ્યાલ આપણે આજે કરીએ છીએ. અત્યંત કામળ, નાના પ્રાણીઓને મારી એ કામળ મોજાં બની શકે તેો તેવા મોજા પહેરવામાં સુરોપની અમળાઓ જશ્યે આનાકાની કરતી નથી. મી. રોકફેલર કે જે દુનીઆમાં તબક્કા માણસોમાં પહેલી પાવરી ઉપર ગણાય છે તેણે પછસો એકડો કરતાં નીતિના વજા કાનુનોતો લગ કર્યો છે એ વાત જગત પ્રસિદ્ધ છે. આમ એમેર જોશથી સુરોપ નથા અમે રીકમાં વજા માણસો ધર્મની વિરુદ્ધ યદને બેઠા છે. તેઓ એમ કહીને કહે છે કે જે દુનીઆમાં કાષ્ઠપણુ ધર્મ હોય તે એ દુરઃચરણુ વધી પડ્યું છે તે રવિયું નેપજ્ય નાં. આ વિચાર બુદ્ધમરેસો છે. માણસના હમેશ્વત મહાવર મુજબ પોતાનો વાંક ન વિચારી પોતે દયાવારને હાથ આપે છે તેમ માણસો પોતાની દુઃખતાનો વિચાર ન કરતાં ધર્મનું જોડો એમ કહી આજકાલ જેમ કાંઈ તેમ વરતે છે અને રહે છે. આયું જોઈને હાલ અમેરીકા અને સુરોપમાં વજા માણસો નીકળ્યા છે કે જેઓ આમ બધા ધર્મનો નાશ થાય તો દુનીયાને મોડું નુકશાન પહોંચશે અને સોફા નીતીના રસ્તા છોડી દેશે એવા વાસ્તવથી તેઓ જુદું જુદું રતને લોકોને નીતિપર કાવવા શોધી રહ્યા છે. એવી એક મંડળી નીકળી છે કે જેણે બધા ધર્મનું સંશોધન કરીને એવી દહી કત રજુ કરી છે કે જ્યાં ધર્મ નીતિ તો શીખવે છે, એટલુંજ નહિ પણ તે ધર્મનો નો આધાર બલે જાને નીતિના નિયમે ઉપર રહે છે. અને માણસ અમુક ધર્મ માને અથવા તો ન માને તોપણ તેણે નીતિ ના નીયમો પાળવા એનો તેની ફરજ છે. અને નીતિના નિયમો નહિ પાળી શકાય તેો તેવા માણસો આ દુનિયામાં કે પરદુનિયામાં પોતાનું કે બીજાનું કાર કરી શકવાના નથી. જેઓ પાખંડ મનેને લઈને ધર્મ માત્રન તિરસ્કારની નજરથી જુએ છે તેવા માણસને પહોંચી વળવું એવો આજી મંડળીઓનો હેતુ છે તેઓ જ્યાં ધર્મનો આર કાઢી તેમાંથી માત્ર નીતિના વિષયોજ ચરએ

છે. તેની ઉપર કાંઈ છે અને પોતે તે પ્રમાણે રહે છે. આવા મનને તેઓ નીતિ ધર્મ અથવા 'એથીકલ પ્રીસીપલ્સ' એવું નામ આપે છે આ મંડળીઓનું કામ કાષ્ઠપણુ ધર્મનું ખંડન કરવાનું નથી. તે મંડળીમાં મને તે ધર્મના માણસો કામત થઈ રહે છે અને થાય છે. તે મંડળીના કામ એ મને છે કે તેવા માણસો પોતાના ધર્મને પતારે વળગી રહે છે અને તેમાં જે નીતિની ખાખત સિલણુ હોય છે તેની ઉપર વધારે ધ્યાન દેવ છે. માણસે નીતિ જળવરી અને તેમ ન થાય તો દુનિયામાં જવાણુ નુકશે અને છેવટે મહાન નુકશાન થશે એમ તેઓ કહ મનથી માને છે. મી. સોરર કરીને અમે રીકના વિદ્વાન જુદરથ છે તેણે એક પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે કે જે વજા જુબીદાર છે, તેમાં ધર્મની ચરમા ચરમો નથી, પણ તે માંનો બોધ બધા માણસોને લાયક પડી શકે છે. એ બોધનો સાર અમે હર આવાડિએ આપના જમરુ. એ પુસ્તકના કામચારની ખાખત એટલુંજ કહેવાની જરૂર છે કે જેટલું કાચાની સકાવ તે આપણને આપે છે તેટલું તે પોતે કરે છે. અમે પાંચ તરની વાસે એટલું માંનિએ કાંઈ કે જે કાંઈપણ નીતિ વચન તેના અર કામે તે પ્રમાણે રતવા તેણે પ્રવરન કરવા તો અમારો આ પ્રવાસ અમે સરખ થશે ગણવું.

પ્રકરણ ૧ છું.

જેથી આપણે સાર વિચારો ઉપર આવી શકીએ છીએ તે આપણી નીતિનું કાળ છે એમ ગણાય. દુનીઆમાં સત્વારનું રાત્રે તે દુનીઆ કેવી છે તે જતારે છે. નીતિના મારગ દુનિઆ કેવી દેવી જોઈએ તે જતાવ નાર છે. એ મારગ વરે માણસે કેમ વરતવું એ જાણી શકાય છે. માણસના મનની અંદર હમેશા જે બારીઓ રહેલી છે. એક માંથી પોતે કેવો છે તેને જોઈ શકે છે અને બીજી બારીઓથી તે કેવો હોશે જોઈએ તેનો તેને ખ્યાલ આસી શકે છે. શરીર, મગજ અને મન એ બધા નોખા નોખા તપાસવા એ આપણું કામ છે પણ તેટલેથી અટકી જાય તે તો એવું કાન મેળવવા કતાં આપણે કાંઈ શપકો લઈ શકના નથી. અન્યાય દુષ્ટતા, અભિમાન વગેરેથી જુ પરીણામ આર છે અને જ્યાં એ ગણુ વરતુ હોય ત્યાં કેવી ખરાબી થાય છે એ જાણવા ની પણ જરૂર છે. અને જાણેથી એ બસ નથી પણ જાણવા પછી તે પ્રમાણે કરવાનું છે. નીતિનો વિચાર તે આરકીકરતા નક શાનો માફક છે. તે નકશે, જર કેમ જતાવવું તે બતાવે છે પણ જેમ માણસે ન કવું હોય તો નકશે નકામો યદ પડે છે તેમ નીતિ આપણે જરૂર વધારે મહેનતુ થવું, વધારે

વિચાર પ્રમાણે આવરથ નકરે હોય તો નીતિ નો વિચાર નકશાની જેમ કામ વગરનો થાય છે. વજા માણસો નીતિનાં વચનો યાદ કરે છે, તે વિશે જાણણો કરે છે પણ તે પ્રમાણે ચાલતા નથી. અને ચાલવા માગતા પણ નથી કેટલાક વળી એમજ માને છે કે નીતિના વિચારો અમરમાં જાવવા તે આ દુનિયામાં નહિ પણ મરણ પછી પરદુનિયામાં. આ કાંઈ વાતનાત કાપક વિચાર મળવાના નહિ એક વિચારવન માણસ કવું છે કે જે આપણે સંપુર્ણ થવું હોય તો આપણે આજ થીજ ગમે તે દુખ સહન કરીને નીતિ વર માણે આકરાવું છે. આપણે આવા વિચારો થી બાકા જાવવું નથી પણ આપણી જવા બહારી સમજ તે પ્રમાણે વરતવામાં ખુશી ચલાવું છે. મોટા સુધી પેમથાક બધારે એમેરિકાની લગલ વખતે લગલ યાદ અર્લ કસીને મન્યો ત્યારે અર્લ કસીએ તેને ખબર આપ્યા કે કડાઈ છતાઈ ગઈ છે. એ ખબરથી પેમથાક બોલી કાવો તમે મારી તરફ વિચાર નથી વાપર્યો મને કાંઈ માન મળત ને તમે મારા લાયમાંથી છીનવા લીધું છે. મને કડાઈમાં જોલાવો તો પછી મારા આવવા પહેલાં લગલ કસી ન દલી." આમ ત્યારે જવાબદારી જવાની તેને નીતિ મારગમાં માણસને થાય ત્યારે જ તે રસ્તામાં ચાલવા જશે

ખુદા અથવા ક્રિશ્ચ સર્વ શક્તિમાન છે, સંપુર્ણ છે, તેની કવાનો તેની ચરસાવણો તેના ન્યાયનો પાર નથી. તે એમ કહેવા તો આપણે જોઈએ તેના બંદા જાનુઆરે માણે તેઓ નીતિ મારગ તો કેમજ છેડી શકીએ. નીતિનું આચરણુ સત્વારનાર નીકળ થાય તેમાં કાંઈ નીતિના વાંક નથી. પણ જેઓ નીતિ બંધ કરે છે તેઓએ પોતાના ઉપર વાંક કેળવનો છે. નીતિ મારગમાં નીતિ જળવરીને તેનો જરૂરો મેળવવાની વાત આવવીજ નથી. માણસ કાંઈ કવું કરે છે તો તે શાખથી ખાટવાને કાર નહિ. તે બહુ કાંઈ વિના નહિ રહી શકે. તેને કારણે બેચારક અને બહાર, એ બંનેની સરખ માણી કરતાં બહાર એ કયા પ્રકારનો બેચારક છે. અને ને બહાર કરવાનો તેવા માણસને ખીન્ને કેમ માણસ નક આપે તો તક આપનાર માણસનો બહાર કરનાર આખારી બને છે જેમ જુખ્યો અન્ન આપનારને દુઆ દેવ છે તેમ. આવા નીતિ મારગની વાત કરતાં ઉપર કપકે કાર માણસાઈ મેળવરી મેળો તે આપણે જરૂર વધારે મહેનતુ થવું, વધારે

કેળવણી લેવી, વધારે સ્વચ્છ રહેવું વગેરે. એ બધું તો તેમાં આવે છે પણ એ તો માત્ર આપણે સરદાર ઉપરજ પહેલેના જેવું થયું. એ કિસ્સા વગર આ મરમની અંદર માનસે કદવું રહ્યું છે. જ્યારે તે બધું તેની હસ્તકેરે તેઓ તેના સ્વભાવ છે તેમ સમજી ને, નહિ કે તેમ કદવાથી તેને નફો ખાટવા નો છે તેથી.

નાતાલમાં હિંદી સવાલ.

મો. પોષ્ટનરના વિચારો.

ડચન પોલીટીકલ એસોસિએશને છઠિ અંત 'ઇન્ડિયન પાઝ મોકલવા માટે હીંદી આજ કરેલી છે. તે સંબંધમાં મી. પોષ્ટનરને મુખ્ય ભાગ લીધેલ હોવાથી તેમના વિચારો જાણવા મરકુરીના એક પ્રતિનિધિએ તેમની મુલાકાત લીધી હતી. તે વખતે મી. પોષ્ટનરને જણાવ્યું હતું કે:—હિંદીઓ દીવસે દીવસે નાતાલમાં વધારે દાખલ થતા હોવાથી અમને જણાય છે કે તેઓ અટકાય કરવાની જરૂર છે. દીવસે દીવસે વેપાર મંદ થતો જાય છે તેવા વખતમાં ધરણીઓને વેપાર મોરબોનાજ દાખમાં આવે. તથા નોકરીમાં હિંદીને ખરે મોરબોનાજ જગ્યા મળે. જે વખતે ગીરમીટીઆને બોલાવવામાં આવ્યા તે વખતે જ્યાં પણ નહોતો કે એ લોકો આવી રીતે મોરબોનાજ આવનાર થઈ પડશે. હાલ હિંદીમાંથી છુટકારો મેળવવાનો પોષ્ટર થઈ રહ્યો છે, છતાં તેઓ છુટકારો મેળવતાં પહેલાં કોને દાખલ થતાં અટકાય તથા કોને પાછો મોકલવો એ જાણ તેઓ સંપૂર્ણ રીતે વિચાર કરવાની જરૂર છે. કોની રીતે કપડું વાવ એટલે આપણે કેટલી દ્રષ્ટિએ જોએ તે રીતે હિંદીનું આપણે કરી શકતા નથી. એ જાણતમાં કોને દેવાથી અથવા તીખાં લાપણો કરવાથી કાંઈ દીવસ વળવાનો નથી. કામ ન આવી શકે તેવી યોજનાઓથી કાંઈ કામ થવાનો નથી. તેમાં બહુજ ઉદાપણ વાપરવાની જરૂર છે. જેમ હિંદીઓને વધારો થીમે થીમે થયો છે તેમ ઘટાડો પણ થીમે થીમે કરી શકાય. અને તેમ કરતાં પણ નથી મુશીબતો ઉભી થવા સંભવ છે કે જેનો અત્યારે આપણને ખ્યાલ પણ આવી શકતો નથી. લગભગ ૪૦ વરસ ઉપર હિંદીને પહેલીવાર બોલાવવામાં આવ્યા. તે વખતે શરદીના બેલીવાળાઓએ મનુરેની માગણી કરી હતી. જ્યાં મુખી ને હિંદી ગીરમીટીમાં હોય

ત્યાં મુખી નુકસાન કરતો નથી. પણ ગીરમીટીમાંથી છુટકારો થવા પછી કોલોનિને હાની પહોંચાડનાર થઈ પડે છે. સ્વભાવીક રીતે તે દરકસરીઓ હોય છે અને તેથી કારણે સાથે વેપાર કરવામાં કાંઈ જાય છે. ખીસ્તુ ગીરમીટીઆ લોકોની સાથે આદમ વેપારીઓ પણ દાખલ થવા લાગ્યા. તે આદમ વેપારીઓને લીધે આજ કોલોની એજમમાં આવી પડ્યો છે. ૬ વરસ થયાં આ યાન આપણે જણાવે છીએ. ને એશીઆટીકને અટકાવવા સારું પેન્સીઆટીક હુનીઅન ૬ વરસ થયાં પ્રવર્તી કરે છે. પણ આપણા કામદા ઘડનારોએ તે જાણતમાં કાંઈ કર્યું નથી. કારણ કે કેટલાકને ગીરમીટીઆ મજૂરીમાં લાભો સમાવેલા છે. ગીરમીટીઆને પાછો મોકલવા સારું મસલત થતા વગર માટે દિંદુરયાન સરકાર ઉપર ડેપુટી ટાન મોકલવામાં આવ્યું હતું પણ તેમાં કાંઈ વળી શક્યું નથી. જતાં ડેપુટીસનમાં વધારે લાયક માણસો હોત તો હિંદી સરકારને સમજતી શકત. કારણ કે દુકાળની સ્થિતિમાં પહેલી પ્રવર્તે માટે કમાલવાળું કામ મળતું હોય તે હિંદી કમીસ ક્યાં વગર રહેશે નહિ. હાલની સ્થિતિમાંથી અથવાજો આપણે માટે એકજ ઉપાય છે. પહેલાં તો બધા ગીરમીટીઆને પાછો મોકલવાનું પગલું લેવું જોઈએ. તે ઉપરાંત કાલના ઇમીગ્રેશન અટકાવનારા કાયદાઓને કાયમ રાખવા. હું એટલું કહીશ કરે છું કે સાધારણ (ગીરમીટી અહારના) હિંદીને અટકાવવા કાયદો જોઈએ તેટલો સખત છે. ને જે ગીરમીટીઆને પાછો મોકલવામાં આવે તો વેપારની હરીફાઈ કેટલેક દરરજે ઓછા થાય. ૧૯૦૧થી ૧૯૦૨ સુધીમાં ૨૭,૪૫૪ પુરુષ ગીરમીટીઆનો વધારો થયો છે. સ્ત્રીઓને કોલોની મળીને ને આશરે ૪૧,૦૦૦ થશે. આ મુદ્દતમાં માત્ર ૧૦,૦૦૦ પાછા ગયા છે. એટલે કે વરસમાં ૩૦,૦૦૦ જેટલો ઉમેરો હિંદી વસ્તીની સંખ્યામાં થયો છે. લાઇસેન્સની બધી સત્તા લાઇસેન્સ સોંગ અમલદારોના હાથમાંજ છે. લાઇસેન્સ સોનો ઘટાડો કરવાનો ઉપાય એ છે કે (૧) કદી પણ નવો લાઇસેન્સ આપવો નહિ. (૨) નાદાર થવા પછી લાઇસેન્સ આપવો નહીં આટલું કરીએ તો જાય છે. જે લાઇસેન્સ સોંગ અમલદારો જેવી દરિયાનું હોય તે બધું થઈ શકે. જે કાયદા ઘડનારા આ સવાલ ખરાબર રીતે હાથમાં ન લેવ તો વોટ રોએ સામે થયું અને એવોજ નિકાલ કરવો કે જે મેં જરૂર એશીઆટીક સવાલનો કદવા લાવે તેવા હોય તેમનેજ મુકવા.

એશીઆટીક ટ્રેડિંગ.

ઉપરના વિષય ઉપર ચર્ચા ચલાવવાને રટેર્ડ હીંદી લોકોમાં મોરબોનાજ એક મોરબો મીટીંગ મળી હતી. પ્રમુખ મી. ટાઉનસેન્ડે જણાવ્યું કે એશીઆટીક સવાલ દીવસે દીવસે વધારે મુખીરૂપ પકડતો જાય છે. મોટાં શહેરોમાં તેઓ મુખ્ય રસ્તે પર વેપાર કરતા નથી પણ નાના ગામડાંઓમાં તેઓ મોરબો વેપારીઓને કાંઈ કાલના જેટલું કરી શક્યા છે. એ દરદ ખસેડવાનાં પગલાં લેવા આપણને હાલપર આવવાની જરૂર છે. જે લોકો આગળ જતાં વેપાર લાયક કરી લેશે તેવા લોકોને વધારે લાઇસેન્સ આપવા હવે બંધ થવું જોઈએ. બાદ મા. લોહમસે એવો હસાવ મુક્યો કે ટાઉન કાઉન્સિલને એશીઆટીકને વધારે લાઇસેન્સ ન આપવાની જાણ મળી કરવી. મી. માર્ટીને જણાવ્યું કે એશીઆટીક સવાલ બહુ ઉપયોગી છે. તે સવાલ હાથમાં લેતાં બાદ રાખવું કે આપણે જે કરીશું તે ઉપર આવીના હિંદીઓ ધ્યાન આપે છે એટલુંજ નહિ પણ આપણા હિંદી રથાનના કરોડો લોકો પણ આપણા વચલુ તરફ તજર રાખી બેઠા છે. માટે તે સવાલ પર આપણે બહુજ કોડ વિચાર કરીને કામ લેવાનું છે નાતાલમાં હાલજ સંખ્યાબંધ એશીઆટીક લોકો છે છતાં પણ નવા આવનાર લોકોને આપણે દાખલ થવા દઈએ છીએ. તે બહુજ મોટી ભૂત છે. ની. ફરનુસને જણાવ્યું કે જે હિંદીઓને દાખલ થવા દેવામાં આવશે તો આગળ જતાં તેઓ કોલોનીના ધણી થઈ બેસશે. અહીં આવનાર મુસલમાનો વેપાર કરવા માગતા હોય તો તેમને પાછો મોકલવા જોઈએ. હિંદીઓ ને કોલોનીમાં જાવો કાલવાનો હક નહોતો તે તેમણે મેળવ્યો છે. હવે આ લોકોને અટકાવવાનો પ્રયત્ન થવા લાગ્યો છે. એ લોકોનાં લાઇસેન્સ અટકાવવાનો આપણે હક છે. એ લોકોની રહેણી કરવામાં મુશ્કેલી કરવાના આપણે દયાવાળુ કરી બેસીએ છીએ એ લોકો એવી જગ્યાં કપડાં પહેરીને રસ્તાઓપર ફરે છે તેમ કરવા મોરબોનાજ આપણે કદી પણ છુટ ન આપીએ. લાઇસેન્સ સંબંધમાં, આપણીવની કાઉન્સિલમાં મેસનારાઓપર આપણે દયાવાળુ કરી શકીએ છીએ. એશીઆટીકને મુધારા ખાનામાં જેમ છુટ મુકી શકાય છે તેમ મોરબોનાજ થઈ શકતું નથી. આ બધા માટેના ઉપાયો આપણાજ હાથમાં છે. આપણે લોકમત ઉભો કરી ટાઉન કાઉન્સિલપર દયાવાળુ થવા જોઈએ છીએ. મા. ટાઉનસેન્ડે જણાવ્યું કે આપણે એક જાણત વાદ રાખવાની છે ને એક આપણે વુન લાઇસેન્સ ૨૬ કરાવવાનો વન કરવા નો નથી. આપણે હવે પડી કાયદો બંધો ખર રીતે અમુકમાં મુક્યા એટલુંજ કરી શકીએ છીએ. બાદ આગળ રજુ કરવામાં આવેલો હસાવ વેપાર કરી સત્તા અમુક થઈ શકે.

ઈડીઅન પમલીક લાયબ્રેરી.

ધી ઈડીઅન પમલીક લાયબ્રેરીના સેક્રેટરી જાણી જણાવે છે કે આ લાયબ્રેરીની નવે બરની આબરે શીલીક પૌંડ ૨ - ૭ - ૭૬ થી. કોલેજમાં કોપર પૌંડ ૧ - ૧ - ૦ આવી તે મળી પા. ૮ - ૩ - ૭ થયા. જેમાંથી તે માસમાં ખર્ચા પા. ૭ - ૧૦ - ૭ થયા છે. આ માસમાં મી. કરસન પરજી પાસેથી ૨૦ - ૬ તથા મી. હરીલાલ જવાન પાસેથી ૨ - ૬ જાણીસ મળેલી છે અને મેસર્સ. હમર દ્વારા આપદ જરેરી, કે. જે. પટેલ, મી. આસાન, હી. કે. રત્નસામી, બી. લોરેન્સ પાસેથી ખુદ તથા પેપરો મળેલાં છે, અને મેસર્સ. કીલાવાલા વગેરે તરફથી બે ખોટાં તથા ઘણાં મળેલ છે, જે તમામ ઉપકાર સાથે સ્વીકારવામાં આવ્યાં છે. આ લાયબ્રેરી તા. ૧મી સપ્ટેમ્બરના રોજ જોડવામાં આવી છે એટલે આ વાર માસમાં ૫૫૦ થી વધારે વાંચકોએ જોડ્યાં છે.

બહાર ગામના એજન્ટો.

આ અગ્રીમ્ હુકમ પરકોની સમગ્ર ખાતર દર આકાશીએ ધી પમલીક લાયબ્રેરી, ૧૫૨ ક્વીન સ્ટ્રીટમાંથી લાયબ્રેરીના સેક્રેટરી મી. દીવાન પાસેથી ૨૨ સ્ત્રીસને નવ તાગત પછી તથા પેનીના દામથી મળી શકશે.

ત્રીયે સંખ્યા મુદરથોને તેની સામે જમ્મી વજ મામ તથા વિભાગના અમારા એજન્ટ તરીકે અમે કલુક કર્યાં છે. તેઓ સાહેબને આપેલા પદસા તથા છાપવા વગેરેનું કામ અમને મળી જશે. આવી રીતે કરેલી ગોઠવણો સાથે અમારા સંચકા લઈ દરેક કામ કાળ સરખનારી ઉત્તરમાં મદદ કરશે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

સ્કેગર - મી. મોલીબાઈ પટેલ. બોક્સ ૬૭
વેડસમ - જાણુ તાલેવતરીંગ.

પીરસર્જન - મી. મોહનલાલ ખાંડેરીઆ.
બોક્સ ૧૧૦

ડેક્કાગાઆએ - મેસર્સ. વૃન્દાસ અને તાલચંદ. બોક્સ ૬૨
કેપટાઉન - મી. જે. એમ. એચ. ગુલ.
૧૦૬ કોલેજ સ્ટ્રીટ.

રૂટરના તાર સમાચાર.

સાતરોતરીયોરોમાં ગોરાઓએ અપાતીજ મજબુતીને આપકોટ કર્યાં છે.

અમેરીકામાં ચીનાઓ ઉપર દુશ્મનપદે છે તેના ઉપર સરકારના ચીનાઓએ કાવ કર્યો છે કે અમેરીકાના માત્ર આપકોટ કરેલાં.

તાંજરના એક તારમાં જાણવામાં આવે છે કે ફેસુલી નાહીમન થઈ ગયો છે.

આફ્રીકન રેલવેની નોટરી વાળા અમલ દારો તાંસકલગી તરી પાડામેંટ માટે ઉમેદ વારી કરી શકે તે છે એવી કલમ સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી છે. અંગે તે માટે એક તાર દર હારડી પર મોકલવામાં આવ્યો છે. મી. કર હારડી તે ફરીયાદ લોડ એલગીન આગળ મુકશે.

તાંજરના એક તારમાં પાછળથી જણાવવામાં આવે છે કે ફેસુલીને કેદ કરવામાં આવ્યો છે.

કેપટાઉનના એક તાર ઉપરથી જાણાય છે કે દક્ષિણ આફ્રીકા અને પુરમાં હાલ નવપાન મુખી આવનન માટે એક અપાતીજ સ્ટીમર કેપની નીકળનાર છે.

નેડરલંડના ખગર પરથી જણાય છે કે શાહની નામીયનમાં મુકારો થયો છે.

ત્રાંસવાલમાં છેલ્લા વાર માસમાં ફક્ત ૪૬૨ સપ્સો નાદાર રચા હતા.

હાઈસનો તાંજરના અમરપત્રી જાણાવે છે કે રાસુલીએ મેડરીન નામના ગામમાં ખુદ મસારી છે.

કેપના ગવરનરના હે દાની મદત જાણાવવામાં આવી છે.

અફઘાનીસ્તાનના અગીર ૧૨૦૦ માણસ તો કીસાલો તથા સુખા કમરોવોને સાથે લઈ હિંદુસ્તાન આવવા માટે તૈયારી મુકવા છે અને તે ગાદમરકાટની તરફની રેલ્વે સુધી પહોંચે છે. તેઓ હિંદુસ્તાનમાં હોલ માસ સુધી રોકાશે તેમને નાસકર લાહેરના નો તરફથી આવકારનો સંદેશ મોકલવામાં આવ્યો છે.

ફ્લીઆના પશ્ચિમ દિશા પર લેંડરના ગ્રામમાં જાણાવોરેએ તોફાન મચાવી ફેટ શોક ખુનો કર્યો છે.

તારસમાકીયમાં એક અધિકર આગળી અતી તા.ખ પાકેડનું નુકસાન થયું છે.

પુરમાં કલ્લા અફઘાનીઓમાં આર કાણી રેલવેએ સામ સાની અચકાઈ પડી ગનમાલની પુવારી થઈ હતી. વોકેમનમાં એક રેલવે આફઘાની સંજ્ઞાથી મજબુતી ની મળે ગયા હતા.

Sunlight Soap.

जबी कपडे धोनेके लीये नीकाले तभी

सनलाईट साबुन

ढाली अस्वच्छ सानबुमें क्षार पदार्थ और सोडा बहुत है. क्षारवाला पदार्थसे धोनेसे घट कपडाकोभी नुकशानी लगजाता है और सन लाईट साबुनसे बारीकमें बारीक कपडाभी कीसी तरेहकी इजा नहि पाताहै

यह साबुनकी बनावटमें कोई अस्वच्छता सावीत कर देवे उसको पौंड १००० ईनाम दीया जाताहै

USEFUL BOOKS.

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 625 letters. Designed to enable every man in every position of life to do his work. Re. 1, 25s. post free.

THE VOCABULARY OF THE ENGLISH LANGUAGE (Third Edition)—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Re. 3, 25s. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES (In reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Re. 1, 25s. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS, (Third Edition).—Explained and illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition. Re. 1, 25s. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS. Vols. I and II. — Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Re. 2, 25s. post free.

WONDERS OF THE WORLD (In Nature, Art and Science), Re. 1, 25s. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT" OFFICE, No. 106 UPPER CIRCULAR RD., CALCUTTA, INDIA.

Commercial Agency, 13, Upper Circular Road, CALCUTTA.

Is a concern which needs especially to be brought to your notice to enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

અહીં ઇન્ડો નહેવાર કરી મહેરમ પોતાને જેર પહોંચી કુદૃષ સાથે
મુન્નરવાને કીમતી તક.

નાનાર ડાઉરેકટ લાઇનની, ઝડપ ચાલતી નવી અને વીજળાની બતીથી ભરપુર.

મુન્નર સાફ, ૫૦૦૦ ટનની. મુન્નર સાફ.

સ્ટોમર અમમુળી.

દરબનથો ફેબ્રુઆરીના પહેલા અઠવાલીયામાં ઉપરી જશે.

સદરુ સ્વીમરમાં ૧૫૦થી ૨૦૫ પેરોનરોની મુન્નર મારેની કીમત કાલી સકારો તે
અહીંથી પરનારી સીમી મુન્નર નહો એટલે ૧૨થી ૧૫ કીવસમાં મુન્નર પહોંચશે. અને
તેથી કોમકા થાયો તેા ડેવાગોઆથે ઘડને મુન્નર નહો એટલે તે રીતે ૧૨થી ૨૦ રેલમાં
મુન્નર પહોંચશે.

એ આગમિત નવી અને ઝડપ ચાલતી છે તેમજ એમાં સુવા, બગર, ગુલદખાનુ
વગેરે અગત્યની ચીજોની પુરતી સગવડ છે, પાણી જોઇએ તેટલું અને તે વખત સહેલાઈ
થી મળી શકશે. દરેક જગ્યાપર વીજળાની બતી છે તેમજ ટેક તથા ફાલકાની અંદર
ખાસ ગણામણ કરી લાકડાનાં પાલીઆં જડાવ્યાં છે કે જેથી પાસે જરોને નરપણુ તક
લીફ ન થાય. પોતાની મન રાહતમાં રાખી સુલક નવા ઇચ્છતા હોય તેમને જાણ આ
એક તક અમુલ્ય છે.

સેંકડ તથા ફરેટ ઇલાસની કેળીને પણ બહુજ સગવડ બરેલી છે.

દરાસવાલથી જનાર આદેમોએ અમારી મારફતે કીમત લેવાથી તેલીમાં ફાયદો થશે.

પણુ ખુલાસા મટે લગે, નીચે જાણે સીરનામે.

Messrs King & Sons,
West Street Durban.
Messrs M. C. Anglin & Co.,
320 Pine St. Box 51,
Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.
મેસર્સ એમ. સી. આંગલીના કુ.
૩૨૦ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૧.
દરબન.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2-6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to:—

MANAGER,
INDIAN OPINION,
Phoenix, Natal.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) 12/6	
Half Yearly 7/6	
Quarterly 4/-	
Yearly Subscription (South Africa	
England and India) ... 17/.	
Half Yearly 9/-	
Quarterly 5/-	

શ્રી અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રદર્સ
તરેહવાર રેશમના વેપારી-કરમના, (નાતાલ).

ABOOBAKER

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Embroidery,	Shirts,	Bates,
Blouses,	Underclothes,	Bonnets,
High collared,	Children's Fancy	Boots,
and various	Goods,	Hats,
Cherries,	Frills,	Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 58.

Telephone 261.

Telegraphic Address: "FORBANDER."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હાંદી વેપારીઓના બરનો સઘળી જાતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કામરશીઅર રોડ ઉપર મેસર્સ ઇમ્પ્રુવ્ડ ઇન્ડી બાલુવાળા તથા મકાનમાં
તમામ થતાં પહેલા સઘળા માલ બેપર ખાસ સસ્તો લાવ રાખેલો છે.

કાકાવાળો ચોખા, દાળ, ધી, અને મારીશીઅસથી મારીશની ચીની
મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલિઅમ.

રક્ષીદાન નં. ૬૧૫ી. એ. બોક્સ ૨૧૭

રેલિગિયસ સરવાલુ "કોનકાસેઝ" "CONCASSEZ."

Don't Miss This Chance!

Very convenient, well lighted and airy Rooms to let in
First Avenue, Durban, suitable for

An Evening School or a Club.

Eleven upstairs rooms and a large balcony.

Also the Ground Floor, consisting of one large Hall,
suitable for Factory, Workshop or Offices.

For further particulars, apply:

PANSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

50, CHURCH STREET,

MARTINBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ બેપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમનાની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે ત્યાં બાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
કુધી જુલુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. ચા
રે છે.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

ફ્રેડ રકમનો રોડ ઉપર, કાલ્ક બેર,
૫૦ સ્ટ્રીટ ચાલ, હાલિવેર, કામના સમાન
વિગેર વિગેર.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભાયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મરચંડા.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:-
Pretoria, Box 24. Nigel, Box 43.
and at Volksrust.
(as BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: 2801-2.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Wholesale and Retail

RICE, BEANS, OILS AND ONIONS

Directly imported from India

345 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: 2801-2.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357.

Tel. Address: 2801-2.

ખાનખા ઉચ્છેદ ગુજરાતી નિશાળ.

જે તા. ૧૬ જુન ૧૯૦૪થી ખાલી છે.
ગુજરાત અને કાઠીઆવાડના જુદાજુદા
ગાતાનાં બાળકોને ઉચ્છેદ તથા ગુજરાતી
અથવા સાદા આ સ્કુલમાં મોકલવાને
વિનંતી કરવામાં આવે છે. માસિક ફી રૂ. ૧૦
૪૮૨ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ. } એમ. કે. પટેલ,
ડરબન. } સુલભ માસ્ટર.

FOR SUITS TO MEASURE
go to

Makanjee Bros.,

Outfitters.

182 GREY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant.

Box 122, Tel. add. "Ahomed Tilly."

OLD TOWN, GLUCKSDORF

ARMSTRONG BROS.

36 Field Street, Durban

હોદાનો સામાન, કટકરી, બાતીઓ તેલ,
રંગ તેના બરા.

કાચનો સામાન, સ્ટેશનરી, એરેમ્બલનો
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી ત્રણ
ત્રણ દિવસો કરવામાં આવે છે. બાવને મફત
નીચેને સરનામે પુછો.

આમ સ્ટોંગ પ્રવેસ,

૩૬ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. ડરબન.

ફુકાન વેચવાની છે.

ચારલસ ટાઉન મહેની અગ્રેજ બરની ફ
કાન વેચવાની છે. વધુ પુછાસા મહે ચાર
લસ ટાઉનમાં અથવા ૧૦૭ રીલ્ડ સ્ટ્રીટમાં
ફાઇફાસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 15 Tel. Add: "SULIMAN,"

VOLKSTREET.

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE

16-1 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUNATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Porthandar,"
Telephone 861.

The Story of The Ramayana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT

135a Camphor's Buildings

GLUCKSDORF, Tel. Add. "SHAIK MOHIDEEN"

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer.

Box 17, Tel. Add. "D. ASMAIL,"

Tel. add. "TACE," GLUCKSDORF.

સસ્તો અને ઉચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ચીરૂટ
જનીઆ સીગ વગેરે ખતની તમાકુ નીચેની
સરનામે મળશે.

સન પ્રેન્ડ ટાઉન્ડ વર્કસ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ. ડરબન.

રીકી અને કા.

હમીયેશન હમીયેશન

૨૭૫ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ઉપરની હમીયેશન પેટીવાળા મી રીકીએ
ખેતીનો, હંદ કામનો, તેમજ નહેર પ્રમદે
બહેલો અનુભવ હિંદુસ્તાનમાં કેટલાંક વર્ષો
રહી મેળવ્યો છે. વળી મી. રીકી હિંદુસ્તાન
ભાષા પણ સારી રીતે જાણતા હોવાથી જે
લોકોને ખેતી, નહેરકામ, વગેરે ખતનું કામ
કરાવવું હોય તેમને આ કામ સમજાવવામાં
બહુ ઉપયોગી થઈ પડશે તથા માર્ગદર્શક
આ તકનો લાભ લેવા વિનંતી કરવામાં
આવે છે.

ગોડી મહેનતે કામ કામ લેવાય તેમજ
હંદ બનાવવાના, માટી કુંદવાના અને પાણી
ચડાવવાના વગેરે તથા પંચો, ચેરવાની જે
વગેરે અને પાસ કામવાળા સંબંધી મોટા
ખર્ચામાં સમજ કરવામાં આવ્યા છે.
આ બાબત વધારે સ્વાસ્થ્ય વગર તર
કેપરને સરનામે મળવાથી આ વાતમાં આવીશે.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from.—

The MANAGERS.

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

At the head Office for India and the East

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરના દર.

રૂટરની કંપની કાંઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, તથા, યુરોપ, એસિયેશિયા અને અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરમને દર સરના લોક એક શીક્ષિત અને હોની રીતે આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા દ્વારથી હિંદુસ્થાન કાંઈપણ જાનપર પેસા મોકલી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર ધણીના સરનામા રૂટરર કરે છે. આ રૂટરર નામને માટે કાંઈપણ પક્ષસા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ ફોડ બુક છે તે દરેક રીતે સંપૂર્ણ છે. આવી રીતે નામ રૂટરર કરાવી ફોડ સંપ્તોમાં તાર લેવા તથા મોકલવાની મજા સરતે દરેક હામ શિક્ષી શકાય છે.

જ્યાં રૂટર ફોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર ધણીને યોગ્ય કરે છે.

જલુ વિગત માટે નીચેના સરનામે જાઓ.

મેનેજર,

રૂટરની એજન્સી,

ડેવિસ બીલ્ડિંગ્સ,

૫૨ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ,

રૂટરની બીલ્ડિંગ,

સેન્ટ જ્યોર્જ'સ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઉન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,

ધી હાર્નર હાઉસ,

કમીશનર સ્ટ્રીટ,

જોહાન્નસબર્ગ

ડરબન.

બાઈસીકલોના મોટા જથ્થા.

બાઈસીકલોના મોટા જથ્થા તુરંત તુરંત લાગુ બાઈસીકલો કીમત પાઈડ ૬-૧૦-૦ (દેસ) થી અથવા માર્કિસ હુકનેથી અમારે ત્યાંથી મળશે. દરેક લાગુ બાઈસીકલ રીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં આવે છે.

એ. કાન

૨૪૭ પાલન સ્ટ્રીટ ડરબન.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Telegraphic Address: "KHOTJA"

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch: KHOTJA & CO., Nigal.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT.

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL.

MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

જામી જથ્થાએ ફ્રુટ ચાલવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,

DURBAN

Telegraphic Address: "PILAYMER"

PARSHOTAM VALABH.

TAILOR & OUTFITTER

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

જોન બ્રેલ ઈંદ કંપની.

ફાટ ગ્રીટ પ્રોડ્યુક્ટ્સ મેગાઈ.

કાઠડ માનકેટ કોપરેટ.

દર રજમદા નવાલ ફાટ મંગાને વાલ.

મેકેડા દામ.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JANUARY 12TH, 1907

No. 2

Contents

EDITORIAL COLUMN:—	Page
Transvaal Politics	11
Advice from America	11
The Trade Import Licence	11
A Question of Language	12
A Matter of Opinion	12
Indian Education in England	13
OTHER ARTICLES:—	
Johannesburg Holdings	13
Newspapers in a School	14
The Other Side	14
Further Press Opinions	15
African Political Organisation	15
Indian Notes	16
Indian Parents' Duty	16
The Burden of the British Indians in South Africa	17
At the Heart of the Empire	18
Indian Immigration	19
The Indian in South Africa	19
Facts and Comments	20
CONTENTS SUMMARY	
"Empire" Hat	25

Indian Opinion

SATURDAY, JANUARY 12, 1907

Transvaal Politics

Mr. QUINN, the Mayor of Johannesburg, and an aspirant for a seat in the Legislative Assembly of the Transvaal, has been delivering addresses. We like the following pronouncement of his on the Asiatic question from the *Transvaal Leader*—

They would not see that a little while ago an Ordinance was passed by the Legislative Council, which went to make it, if not impossible, certainly very much more difficult than it was now for Americans to acquire this kind of property without permits. These permits could be obtained, and were not obtained, upon the understanding that the Americans in America would not buy any more slaves, that they were British subjects, that there were British subjects who were not blacks, that he would not care to have much to do with. They were actuated by the natives' misapprehension. They took up the position—and Mr. Chamberlain took up the same attitude when he was here, when he said it was unfair for the people out in Africa, whose representatives were fewer, to expect as much as to be taken into a country like the Transvaal, where they could live at one-tenth the cost of the white inhabitants, and compete with them. Mr. Chamberlain put that very pat. Therefore they were justified in making some reasonable attempt to keep them from doing that. It was not an attempt to say that they were all wanting in character, and that they were all wanting in capability, and that they were all wanting in present and future progress, and that they had no other means of support, and that they had no other means of doing things like sugar plantations, where they are 1 per cent. of the whole were taken out by Chinese and Indian coolies. There were 270 Indians

licences and 255 Chinese licences. That ought to be made impossible. They ought to be shut up and compensated, but they should certainly be shut up. The reason the British Government refused to pass this ordinance was because they took a different view about the conditions from the people in the spot. They did not believe they meant to oppress, but they had high demands that must be met if they were to be satisfied if that was the reason why they would not agree to the Amoy Ordinance, then he hoped the new Legislative Assembly would pass a practically unanimous vote on the subject and so convince the Home Government of the universal sentiment on the matter.

We know Mr. Quinn to be a reasonable and moderate man, and he has often declared that he wishes to see justice done as between man and man and race and race, and yet, so great is Mr. Quinn's want of knowledge about the facts concerning matters Indian, that he has, no doubt, unconsciously, allowed himself to do an injustice to the Indian community resident in the Transvaal. He still believes in the exploded statement that the Asiatic Law Amendment Ordinance was intended to exclude from the country Asiatics without permits. As a matter of fact, it did nothing of the kind. If people have been coming without permits (a statement we have often denied), they would have come in in spite of the Asiatic Law Amendment Ordinance. The law to deal with persons entering the Transvaal without permits is the Peace Preservation Ordinance, and that alone. The Asiatic Ordinance would have quite unnecessarily interfered with the liberty of the subject, without in any way whatsoever checking the supposed influx.

Not only has Mr. Quinn failed to study the Ordinance, but he has not taken the trouble to inquire into the alleged swarming into the country of British Indians. How is it possible to reconcile the successful prosecution of persons who tried to steal into the country without permits or on false permits, with the charge of influx? It is perfectly true that some British Indians do attempt to enter the country without permits or on false permits, but the attempt is one thing and a successful entry is another. It would be much more to the point if the Permit Authorities were to show that Indians have actually been able to evade the very strict inspection that is carried on at the border towns, and to enter and remain in the Transvaal. Till then, it is futile for Mr. Quinn to argue that Indians have been swarming into the country without permits. We submit that it is his first duty to ascertain the facts for himself at first hand, and then launch into an anti-Indian agitation, if he find the facts warrant it.

Mr. Quinn then went on to complain

about Asiatic competition in trade. It may be news to him that the Asiatic Law Amendment Ordinance did not in any way prevent Indian trading. The production of statistics by Mr. Quinn, showing that so per cent. of the trading licences are to-day held by Asiatics, including Chinese, is proof positive that the Asiatic competition is a mere flea-bite. It is hardly worth while raising a hue and cry regarding 525 Asiatic licences as against nearly 4,500 European licences in the district of Johannesburg. In the face of the facts above adduced, the remark made by Mr. Quinn that a unanimous opinion of the Legislative Assembly would bring about Imperial approval of such legislation is beside the point. We commend our remarks to Mr. Quinn's attention, and ask him whether he is subserving the ends of the Empire to which both Indians and he belong.

Advice from America

For some months past, the United States Government has been in the face with a difficulty and a danger almost without a parallel in the history of the North American Republic. The State of California has rebelled against the authority of the Central Government, and has claimed, with reference to its attitude towards the Japanese residents of that province, complete freedom of action and independence of treatment entered into by the sovereign authority.

It is not now necessary to determine the merits or demerits of the various views. Suffice it to say that a most dangerous situation has been created, whereby it is not inconceivable that there may eventuate either a war between Japan and the United States, or a secession of the Western States from the Union.

The same principles of colonial exclusiveness and race-selfishness are to be found in operation to-day in the Western hemisphere as, of recent years, we have come to regard as inseparable from the economic and political existence of Australia and the South African Colonies, and the same tension may be observed between the province and the Union, in America as we are to-day accustomed to regard with growing concern between the Colonies and the Imperial controlling power, within the British Empire, threatening the Empire's continuity of policy, and foreshadowing disruption at a date more or less distant.

At a banquet of the Pennsylvania Society of New York, held recently, Mr. Elihu Root, President Roosevelt's Secretary of State, dealt with the constitutional side of the question in the following impressive terms:

It is useless for the advocates of State rights to inveigh against the supremacy of the constitutional laws of the United States or against the extension of national authority in fields of necessary control where the States themselves fall in the performance of their duty. The instinct of self-government among the people is too strong to permit them long to respect any man's right to exercise power which he feels to exercise. Governmental control which the people deem just and necessary they will have. The true and only way to preserve State authority is in the awakened conscience of the States, their broadened views, and a higher standard of responsibility to the general public, to executive legislation by the States in conformity to the general moral sense of the country, and in the vested interest for the general good of the State authority which is to be preserved.

Nothing can well be added to this expression of responsible opinion. A similar condition of affairs obtains in certain British Colonies, and so statesmanlike a view of the relations that exist between the parts and the whole should meet with the grateful recognition of all Colonial politicians that believe in the principle of a co-operative commonwealth, whose members are willing to sink private interests, and combine to seek and ensure the peace and welfare of the entire community. ✓

ABLE ADVICE HAS BEEN RECEIVED BY the British Indian Association from the South Africa British Indian Committee to the effect that the Vrededorp Ordinance, against which the Association had protested before the Imperial Government, has been sanctioned. The news is not startling. It, however, disturbs the peace of mind of many British Indians who had come to think that after the suspension or disallowance of the Asiatic Law Amendment Ordinance, no further laws restrictive of the liberty of British Indians, as such, whether in the Transvaal or elsewhere, would be allowed by the Home Government. To such people the sanctioning of the Vrededorp Ordinance is a rude shock. It shows clearly that it was dogmatically the herculean efforts that were put forth by the Committee in London that the Asiatic Law Amendment Ordinance was annulled. The fact that it was an Ordinance of an extraordinary nature and of general application to all the Indians in the Transvaal was a very great determining factor. At the same time, the sanctioning of the Vrededorp Ordinance comes as a painful reminder that the disallowance of the Asiatic Law Amendment Ordinance was not chiefly due to a desire on the part of the Imperial Government not to allow the Colonies to pass legislation specially affecting Asians. On the contrary, the sanctioning of the Vrededorp Ordinance unfortunately shows that the Imperial Government has broken through the restriction of not allowing colour to be a factor. Let, then, the Vrededorp Ordinance open the eyes of the Indians,

and show to them that there is many a shoul ahead which they will have to clear, before they can reach the haven of safety, namely, the enjoyment of all civil rights in British dominions without any insulting and derogatory restrictions.

AS WE POINTED OUT LAST WEEK, THERE is a tendency,

A Question of Fairplay in the columns of some of the

Natal papers, to advocate a system whereby Indian traders at present in the Colony may be gradually eliminated by an increasing harshness in the manner of administering the present licensing law. There can be no possible doubt but that the present law gives most arbitrary power to the licensing officer in regard to the granting or withholding of trade licences, and there can be less doubt still but that the licensing officer has, under pressure on the part of his masters, the trade competitors of Indians, wielded his authority and exercised his powers with very little regard for the vested interests of Indian traders. Those who call to mind the early history of the present Licensing Act, when Mr. Chamberlain was obliged to intervene in order to save the Indian trading community from being utterly destroyed, will not fail to observe that, latterly, there have been mutterings in the anti-Indian camp of similar reprisals against an alleged increase in Indian trade and the consequent alleged unfair competition. There is, after all, a choice of two methods of dealing with the question at issue; the one is the British, and the other, the un-British way. It grieves us to note that the un-British way is being advocated by a large number of those from whom better things were to be expected. It is an insult to one's intelligence to be told that there is no vested interest in a trade licence. Such a licence is granted for the dual purpose of exercising a salutary control over the manner of trading, and of acquiring a substantial contribution to the municipal income. The grant of such a licence has induced the traders to extend their operations and to enter into exceedingly complex financial relations with their mercantile supporters and their own clientele. Were there no element of permanency in the grant of such licences, there could be no stability in trade and commerce. But what is worst of all is that we note that such an invidious distinction is to be made only for the purpose of crushing out Indian trade, as against European. It has been openly urged, by at least one contemporary of ours, that it is desirable even to evade the spirit of the Constitution, whilst obeying its letter, by passing legislation of a general nature with the implied, if not expressed, intention of administering it against one section only of the community, that is to say, against Indians alone. We can conceive of no more glaring example of commercial

hypocrisy than this. To all intents and purposes, the proposal means that the people of this colony shall depart from all the canons of right and wrong, of justice and injustice, of wisdom and folly, which have been inculcated in them from childhood, in the family, at school, in the house of prayer, in public. It is almost incredible to us to think that an organ of public opinion could adopt a policy so disastrous to the public welfare. We cannot believe that such a policy would be endorsed by any but a few bigots, blind to all sense of national self-respect. It is necessary to bring out the ethical elements of the situation, and to protest against this materialistic and shallow outlook upon the current affairs of this Colony, and we look forward with confidence to the time, near at hand, when the public will protest in terms of righteous indignation against their implication in so cruel a plot against their own moral safeguards, and the welfare of a corporate part of their own national entity.]

MR. ARCHIBALD COLVILLON has contributed to the *Morning Post* a signed article on

A Matter of Opinion

Chinese Labour on the Rand Mines, in which he sums up his view in the following terms:—"Don't let us argue upon the hypocritical pretence that the Chinaman's inferiority to the white man makes him dangerous. Let us frankly acknowledge that he is his superior qualities which necessitate protection against his competition." We call to mind a similar retort from the same author addressed to those who consider that the British Indian is also to be feared on account of his "inferiority." In *The Africander Land*, he has gone to the root of the matter, when he says of the British Indians that they "owe their success to two points in which they can easily beat either the European or the Native—their industry and frugality." Now these two qualities are perhaps two of the highest virtues of which any people can be possessed. They require self-restraint and concentration. A people that can control themselves, a people that have a firm and definite purpose in view, like, for instance, the Japanese, have the world at their feet. Nothing can eventually come between them and their objective. Temporary measures may be taken to oppose them, but time is on their side, and, other things being equal, they will win. A virtue, we had always thought, is something to be emulated. It is singular but true that, in South Africa, the very virtues with which the Eastern races are particularly endowed, and which have hitherto been held up to the laudation of the Western peoples, are regarded with a feeling akin to fear and despair. It is almost a business maxim that if one wishes to retain the business that is threatened by the superior commercial methods of a competitor, it is wise and necessary to adopt those

The Other Side

The last few weeks have given prominence once more to one of the worst perplexities besetting the path of Imperial development. The problem known in a compendious phrase as "the colour question" has local instances in nearly every part of the Empire, but it is nowhere more difficult of solution than in the case of British Indian residents in the Transvaal.

Considering the general theory under which we govern India and our deliberate statement at the outbreak of the South African war, there can be no question that the Transvaal Indians may legitimately arraign us for inconsistency, if not for want of faith. On the other hand, we cannot be blind to

The Colonial Version

of the argument. In the first place we were not in reality free by the terms upon which peace was made at Vereeniging to enforce our own views upon the proper treatment of Indian residents in disregard of Colonial sentiment. In the second, Colonial sentiment has considerable reason upon its side. Our success in South Africa depends almost exclusively on the extent to which we can make it acceptable and profitable for residence and development by European and particularly by British colonists. With that object in view, we are obviously bound to keep open all possible avenues for white industry which are not lowering to the prestige of the governing race. Now it is undeniable that a very great number of the Indian residents, such as the keepers of small stores, compete with white industry upon what are rightly considered unfair terms. The Indian threatens to oust the European from these trades, not only because he is frugal and industrious, but because his whole standard of life is a lower one. In his position as an alien he is moreover subject to deteriorating influences which do not affect him in his own country, and his admission in large numbers not only jeopardises important European interests but offends a deep-rooted and, as we think,

Justifiable European Instinct.

The feelings underlying the policy of a White Australia, though it is sometimes no doubt unduly strained, are by this time pretty well understood in the Mother-country, and South Africans have an equally sound case. While therefore we may regret the provincialism which fails to differentiate between members of an aristocratic race and the South African aboriginal, and while we may unreservedly condemn some particular manifestations of race hatred and intolerance, we can at least doubt that the case in favour of the white cultivated British resident is wholly unfounded. The case of the aboriginal European is more than

balanced by the case against the far more numerous class of Indian hawkers and small traders and market-gardeners, who do undoubtedly challenge European competition in ways which it would be suicidal for the European community to permit. The practical arguments tell, in fact, as strongly against the British-Indian claim as the theoretic argument tells in favour of it, and the situation seems to leave the Imperial Government face to face with a most perplexing choice between high principle and equally high expediency.

The Only Solution

of this problem, as of many others in our history, lies in a sacrifice of conventional logic, to practical expediency. We say logic, not principle, advisedly. The history of the last few years has thrown light upon many of the problems of Imperial policy. We must admit frankly that we have been taught by events. In constitutional theory British citizenship will cover equal rights in every corner of the Empire; in practice we must own that the interests of the various self-governing communities require that in certain instances the theory should not be put to the test. That, if we are not mistaken, is the principle upon which the Australian Government is settling the difficult question of immigration with Japan. Australia can admit the right to enter, if Japan undertakes to forbid her subjects from using it except with special permits supplied in particular instances by her own Government. Indians equally with Japanese have suffered the indignity of not being allowed to land at Australian ports. India can surely accept the same solution as Japan, and if she accepts it with Australia, she can also accept it with South Africa. The Empire can, after all, offer the widest openings for Indian enterprise and Indian industry without touching upon the instinctive laws of self-governing white communities. The essential condition of success is, however, that South African policy should on such questions be uniform. It cannot otherwise be intelligible. Indian residents have justice at present in complaining that their status should be different in the different South African colonies. Uniformity is equally an essential in settling the local colour question. All the most pressing of South African problems points, in fact, to federation for their solution. The process must inevitably involve hardship, and this in cases like that of the British-Indians in the Transvaal should be mitigated to the utmost of our power. We believe, however, that if next years Imperial Conference were to concentrate upon some definite pronouncement of policy of the kind which we have sketched, its necessity would soon be accepted and approved by the dark races under our rule. So far as we can see, the worldwide problems presented by the differences of colour and race in our Imperial system can-

not be solved on any other lines.—
The Outlook.

A Reply

The following letter has been addressed by Mr. M. K. Gandhi to *The Outlook* :—

May I congratulate you on having recognised by your exhaustive leader on "British Indians in the Transvaal" in your issue of November 24 the Imperial importance of the question? And may I, at the same time, point out that you have, in justifying the anti-Indian policy of the Europeans, done, no doubt unconsciously, an injustice to British Indians in a two-fold manner?

First, in my humble opinion, you have missed the central question. You seem to think that Indians on the one hand demand an open door for an unrestricted influx of their countrymen, and that the white colonists on the other, from an instinct of self-preservation, demand that the door should be tightly closed. Such, however, is not the case. Indians ask for the ordinary civil rights enjoyed by all human beings, except criminals, in any civilised state. They admit the principle of restriction of further immigration of their brethren along the lines even as adopted by Australia, but they say, with Mr. Chamberlain, that they may not be restricted solely because they are British Indians. If Imperialism has any meaning, how can any exception be taken to a position such as above? I have no doubt that you, Sir, will admit that even a self-governing colony, so long as it chooses to remain a part of the Empire, may not go so far as to degrade and ill-treat those whom it finds settled within its borders on assumption of self-governing powers.

Secondly, you talk of the necessity of sacrifice of a "principle of logic" (as you are pleased to term it) to the principle of "high expediency." To me, it is not logic so much as morality you would sacrifice on the altar of expediency; but assuming that a logical or a moral principle may be so sacrificed, what is "higher expediency"? It is a wanton wounding of the susceptibilities of a finely strung and highly loyal community like the millions of India, or a firm refusal on the part of the Imperial watch-dog sitting, in Lord Milner's language, on the watch-tower, and sweeping the whole horizon before him to protect an unreasoning and unreasonable colour prejudice?

You incidentally mention the Treaty of Vereeniging. May I draw your attention to the fact that even if the term "Native" as used there were to include British Indians, it merely suspends a consideration of the granting of the political franchise to the "Natives" until after the establishment of responsible government in the Colony. British Indians have, however, in unmistakable language stated that they do not aspire, at any rate at the present stage, to political power.

Further Press Opinions

Not Enough

[The Government are to be congratulated on the course they have somewhat tardily taken with regard to the Transvaal Ordinance which proposed to inflict new disabilities upon His Majesty's subjects in the Transvaal. That such an Ordinance should ever have been allowed to pass the Legislature of a Crown Colony is a serious reflection upon the watchfulness of the Colonial Office. The question is not a new one. During the past ten years there has been an almost ceaseless correspondence between the Government of India and the Home Government on the subject of the ill-treatment of Indians in South Africa. The Government of India has urged that Indians, as British subjects, were entitled to full civil rights; the Home Government has hesitated to insist on that claim for fear of offending the white Colonists. Meanwhile the position of the Indians in the Transvaal has gone from bad to worse. The matter cannot, however, rest at this point. A mere postponement of the proposed hostile legislation is insufficient. It is the duty of the Imperial Government, as trustee for all His Majesty's subjects, to make it impossible for any Colonial Legislature to pass laws which deny the rights of free men to any civilised and law-abiding persons, whatever their colour may be.—*Daily Graphic*.

"Ridiculous and Unjust"

✓ [On Monday in the House of Commons Mr. Churchill, in reply to a question, announced that the Imperial Government had agreed to the request of the British Indian in the Transvaal, and had vetoed the Asiatic Law Amendment Ordinance of last September. It is a very difficult subject, but in our opinion the Government have acted wisely. Undoubtedly the majority of the white inhabitants of the Transvaal desire to impose disabilities upon their Indian fellow-subjects. The claim of these latter is not to enter the Transvaal free of restrictions, but to secure the enjoyment of certain elementary civil rights by British Indians who are already in residence. On the merits there is no answer to their case. It is ridiculous and unjust to deny what is given to the meanest white to members of a race who sit on the Viceroys' Council and the Indian Bench. Such a differential treatment cuts at the root of all Imperial unity. At the same time, we understand the feeling of the Transvaal trader who finds the ground taken from his feet by men who live barely and hardly and sell cheap. It is open to the Transvaal under its new Constitution to pass its legislation on the matter which could not well be vetoed. We agree, therefore, with the *Times* that the Government should carry their view to the logical conclusion, and introduce a bill which would make a serious breach of the system of Indian residence in the Transvaal.

African Political Organisation

Annual Congress

Our contemporary the *Cape Times* publishes the following resolutions set down for discussion at the annual conference of the African Political Organisation, held at Oudtshoorn, on the 7th instants:

From Balfour: That Government be requested to grant the land known formerly as Crown Forest in Kat River district, now known as Crown Lands, on the quitrent system, to those who are the offspring of the original settlers and who own no land.

From Bloemfontein: Better treatment for civilised coloured people.

From Cape Town: (1) That Conference considers the advisability of the appointment of a Royal Commission to investigate the grievances of the coloured people in the Transvaal and Orange River Colony. (2) That Conference discuss the question of Federation as it would affect the coloured people throughout South Africa. (3) That Conference fully discuss the liquor question. (4) That it is in the best interests of South Africa: (a) That more public schools should be established for coloured children; (b) that similar facilities be given to coloured children to obtain free education as are given to Europeans. (5) That the Workman's Compensation Act be thoroughly discussed as it affects the coloured community. (6) That in the opinion of the Cape Town branch, the competition for penal labour is a menace to free labour.

From East London: (1) That it would be in the best interests of South Africa in general, that a better understanding be arrived at between the various races of South Africa. (2) That Conference deprecates any tampering with the franchise qualification in the Cape Colony.

From Indwe: That Conference adopts the suggestions made by the General President in his circular letter issued in November last on the question of the civil rights in the Orange River Colony and the Transvaal as it affects the coloured people.

From Kimberley: (1) That Conference discuss its future attitude towards all other coloured races in South Africa. (2) That coloured be placed on the same footing as European children and be given the same facilities in the matter of compulsory and free education. (3) That Conference discuss the desirability of Government establishing coloured Volunteer corps throughout the Cape Colony.

From Kroonstad, O.R.C.: That Conference express its opinion on the following, viz: (a) The extension of the franchise to coloured people; (b) the right to own fixed property; (c) the right to trade; (d) that further provision be made as regards education for coloured children.

attend the same; (e) the exemption from Pass Laws.

From Maclear: (1) That Government be asked to establish Volunteer corps of coloured people. (2) The better administration of the Innes Liquor Laws in the district of Griqualand East. (3) That Government be requested to increase the education grant for coloured schools in the Maclear and Ugie districts.

From Oudtshoorn: (1) That Conference discuss the question of higher education for coloured children. (2) That in the opinion of the Oudtshoorn branch, it is imperative that coloured men should be appointed on the jury in Circuit Courts.

From Scholtze's Prospect, Klipdam: (1) That Conference petition the Education Department for schools for coloured children at the following places, viz.: Scholtze's Prospect, Snyder's Rush, Holjan, and Klipdam, on the River Diggings. (2) That in the opinion of this branch, it would be to the best interest of South Africa that all foodstuffs imported be duty free. (3) That Government be requested to assist the people on the River Diggings to put up a retail store.

From Zuurbraak: (1) To ask the Government to grant Crown lands to over-populated coloured settlements. (2) To discuss the rights to commonage in the settlements of Zuurbraak. (3) That Act No. 22 of 1881, commonly called, "The Village Board of Management Act," be amended. (4) That Government be asked to give the same assistance to coloured farmers as are given to Europeans.

Speech by Dr. Abdurrahman

Oudtshoorn, Jan. 7 (Reuter).—At the fifth annual Congress of the African Political Organisation, Dr. Abdurrahman, president, delivered a fluent address reviewing the unhappy state of the coloured people in the Transvaal and Orangeia. He said that British promises had not been fulfilled. They owed the Crown loyalty, and the Crown owed them justice and fair play. The reservation clause in the Transvaal Constitution was a masterpiece of hypocrisy. He concluded a fine peroration by advising the coloured people to educate themselves, to be honest and truthful, and be united in the noble cause, and in the end they would reap their reward.

Schools for Coloured Children

Oudtshoorn, Jan. 9 (Reuter).—At last night's session of the African Political Organisation, Messrs. Raymond Knight and Jacobs were appointed auditors. During the debate on the education question, Mr. Petersen attacked the inspectors and European teachers in connection with the Mission School at Hankey. He was, however, rebuked by the other delegates. A resolution was passed that more

for coloured children, and equal facilities given them to obtain free education. A committee was appointed to bring up a practical scheme. The Workmen's Compensation Act was discussed, and it was resolved that the Conference should confirm the principle of agricultural labourers, domestics, and messengers being included in the Act. The question of competition between penal and free labour was referred to the Executive, with power to act.

Durban Notes

By "Observer"

✓ **TRANSVAAL DELEGATES.** The way in which the Indian community had thrown itself, heart and soul, into the welcome given to the Transvaal delegates, shows to what extent the importance of the work done in London is realised. Mahomedans, Hindus, Parsis, Christians, and men of all grades of opinion united in expressing their feelings. It was very gratifying to notice the way in which the different sections of the community joined together to make the meetings a success.

✓ **IMPRESSIONS.** An observer at the meetings could not but be struck with the earnestness of the speakers, especially the delegates. Mr. Gandhi, in his calm but expressive tones, held the audience spell-bound whilst he told of the work which they had tried to do in England. Mr. Ally is by nature of a different calibre. He electrified his audience by his wit and humour as well as by his earnest way of dealing with the great Indian question. There was not one dull moment during the forty minutes Mr. Ally was speaking and when, he apologised for taking up so much time, the audience simply roared for him to continue.

✓ **CONSUMPTION AMONGST INDIANS.** In his annual report, Dr. Munson states that "the Protector of Indian Immigrants is fully alive to the prevalence of consumption amongst Indians, and is vigorously insisting on better housing accommodation being provided for indentured Indians. Whilst one cannot but regret the prevalence of consumption, it is not altogether an unmitigated evil if it causes a vigorous insistence in regard to better housing. If an English farmer were to place his swine in such places as I have seen provided for Indians, his neighbours would, at least, call him a fool."

✓ **DURBAN MARKET.** The Market-master has written to the Town Council that the vegetable and poultry had been sold at a loss for the last year. They had to be sold at a loss for a year, and the market was a failure.

Indian Parents' Duty

By Dr. Josiah Oldfield

[SPECIALLY CONTRIBUTED]

(Concluded)

In my previous article, I drew attention to the seriously unsatisfactory way in which Indian sons are sent to England for the purpose of study. To my mind, it is essentially unsatisfactory, for the reason which I am never tired of repeating, namely, that youths, who are only boys in experience, are, without any preliminary training in the duties and responsibilities of self-government, let loose "on their own" to work out two or three years of their life without restraint and without real supervision. I only wonder that the result is not worse than it is, and it speaks well for the general character of the youths of India that, when they are thus freed from all restraints of family life, of social life and caste life, they live as well as they do. Whilst, therefore, I have nothing but praise for the men as individuals, I have nothing but blame for the system which throws upon them such responsibilities, and subjects them to such temptations at the most impressionable period of their lives.

There is another point, too, which we must never forget, in which Indian students differ from young English students going from home to the university, and that is, that the majority of Indian students have already been married, whereas, almost every young English student goes to the university as a bachelor. The experience of life universally attests that the temptations which beset a young married man separated from his wife are far greater than those to which the unmarried are subjected, and I can conceive of hardly any arrangement less wise than that which separates a young man in his advanced teens from the wife to whom he has been married a few years, and at the same time places him irresponsibly amidst any family society where, for the first time of his life, he has free social intercourse with talented and more or less intellectual young women, who are ready to make much of him, and allow him even greater freedom than is usually accorded to young Englishmen under similar circumstances. English girls, of the class with which he mixes, too often get into the habit of looking upon him with a sympathetic eye as well as with a poetic imagination, and this is the easiest prelude to an affection which can only bring trouble to both. They look upon him sympathetically as a mere boy, a stranger in a strange land, and they look upon him sentimentally as something of an Indian prince or a Rajah who has stepped out of the "Arabian Nights" with all the Eastern glamour.

Whilst it is quite easy to point out

an evil, and at the same time it is necessary to emphasise the importance of this evil, it is by no means so easy to suggest the best solution of the problem. It is wise for India to send some of her best youths to England, although I am bound to confess that, if I were an Indian father, I should hesitate very greatly before I sent my son to the West. Assuming, however, that India will go on sending a number of her sons to England for education—and under the present onerous obligations connected with the Indian service, this is almost obligatory upon any brilliant young man who wants to make a future for himself in India—let us see whether any suggestions offer an improvement upon current conditions.

From my point of view, however difficult it may be, and however much extra expense it may involve, it is absolutely essential that an Indian youth coming to England should be under the direct fatherly control and responsibility of some English family. By this, I do not mean that the youth should be placed in an English family without the opportunity of writing home again and asking to be sent elsewhere the moment he finds that he is surrounded by strict conditions which are not applied to other young Indians of his acquaintance who have come under the older and freer system, but I mean that he should be definitely placed as the son of a father, and that the same rights and the same responsibilities should be given to that English father over the Indian youth as he possesses over his own son. Unless he has rights he cannot be burdened with responsibilities, and up to now, except with regard to boys at school, so far as I know, very few, if any, Indian youths acknowledge that they are under the subjection of, and bound to obey the orders of, any English father whatever.

Naturally, they are under the control of their educational tutor, and when they are at college, they are under the same restrictions as the English youth, but during vacations they have the freedom of going where they will, and doing what they will, without having to give account to anybody, and even during term-time, the sense of responsibility is much less in their case, because they have no father or mother or brothers or sisters close at hand, or friends or relatives here, who keep in constant touch with their movements and with their reading and with their aspirations, and to whom they may refer at a moment's notice in times of bodily or mental or spiritual need. The great bonds of religion, too, are loosened. They have no priest or clergyman to whom they owe obedience, or who have the same right over them that the Catholic priests have over any English Catholic youth wherever he may go.

How, then, can this relationship of father and son be obtained? I confess that I do not see anything more than a tentative answer. The need is

parliament and parliament, but the method of dealing with the need is of fact, and of necessity, only an experiment. The experiment that I suggest is to form a small committee of men who know India sufficiently well, and who know English law also well, a committee of four or five, who would undertake the responsibility of investigating the position of any family that is willing to accept the generous part of adopting for a time an Indian son. Such a committee would accept, therefore, three responsibilities—one, the responsibility to the father of the boy, that he may be quite satisfied that his son would fall into good hands, and that any complaint he might make would receive a careful hearing; secondly, a responsibility to the adopting father to support his authority and to ensure that his just demands would be upheld; and, thirdly, a responsibility to the youth himself, to ensure that he should not, by any mischance, fall in to a life where he was hardly treated, or where his shortcomings were really unoriginal. This small committee, therefore, would act first of all as a selective committee, secondly as a supervising committee, and thirdly as a court of appeal in case of difficulty arose.

I do not think it would be difficult to form such a committee, which should consist of three or four Englishmen of position and experience, and one or two of those well-known Indians who have made a name for themselves, and who have now for many years resided in England. Although their duties may sound formidable, in reality they would be rather those of responsibility than those of actual work, and I consider that it would probably not need more than a monthly meeting to commence with, and when the whole scheme is in working order, perhaps not so frequently as that.

The father of the boy should state beforehand how much a year he is prepared to spend, and it would depend upon this as to what class of family life he would be placed in, but all the payments to the boy should be made, either through the committee or through his adopted father.

The committee would, as one of their first duties, draw up a little scheme giving the terms at the adoption, the board and medical fees, giving advice as to the best time of the year to come over, and other information which, from time to time, Indian fathers want to know; reports from the committee or notices of their work could be published from time to time or regularly advertised in the columns of the best Indian papers, and if once a practical committee got to work, and consisted of men whose names would carry sufficient weight and had a vice-presidency behind the names of reputation, I think it would be possible to get Indian fathers to adopt their sons who are by no means under such circumstances to the

care of the committee, and I think they would be justified in so doing. At any rate, in my opinion, all the chances of the youths doing well and benefiting by their stay in England would be infinitely greater under such a scheme as this than under the present haphazard system of going where they will and doing as they list. I would add, as a word of encouragement to those fathers who are keen about the religion of their sons, that apart from such ceremonial breach of caste-rules as is involved in crossing the sea and eating with non-Hindus, there is no need whatever, under existing circumstances of English life, for any religious young Hindu to break any of the fundamental moral precepts of religion, and whether in eating or in drinking or in prayer, he could conform entirely to the spirit of his father's faith. For Mahomedans the matter is simpler still. They certainly need not take forbidden meat. No one now considers that either meat or wine is necessary in the English climate.

The Burden of the British Indian in South Africa

(Continued)

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The Orange River

"The Orange River Colony occupies an entirely unique position, and is the only of the rabid anti-Asiatic agitator—the pattern to be emulated and striven up to.

As far back as 1888 the Free State bundled her British Indian settlers bag and baggage out of the territory. This, of course, was before the British annexation, but this fact did not prevent the Imperial Government looking seriously on, and permitting her subjects interests to be sacrificed on the altar of prejudice and greed without let, hindrance, or compensation.

Delagoa Bay—a Contrast

Delagoa Bay is, of course, Portuguese, not British territory. We English are given to regarding the neighbouring Portuguese colonies rather patronizingly. Of Delagoa Bay it is only necessary to say that her Indian population live and trade on terms of perfect equality with all other sections of the community, are prosperous, influential, and highly respected. Of late years British capital and British interests have asserted themselves, and much of the land and the business of the port of Lourenco Marques is in the British hands. It may, of course, only be coincidental, but, oddly enough, within the last year or two the advance cry of anti-Indian agitation has made itself heard.

Remedy

And what is there that may yet be done at this eleventh hour? Undoubtedly it is that the British Indian in

South Africa is demanding. Not an open door for the free ingress of all and sundry of his countrymen, not any political status. He is content with the very simple grant and protection of the vested rights of the community already settled in the colonies; the application of a reasonable educational test such as that embodied in the Cape Act upon would-be immigrants—in short, the simple privilege of living as well as letting live.

Is he to be wholly abandoned to the fate of extinction? Has the empire in very truth become an Empire in name only? Is the motherland completely powerless to check the extravagances of her children? Has the once steady hand grown so shaky that it can no longer hold the scales of justice evenly? What are the millions of India to conclude from these things?

Surely there is still time—time to abandon this weak attitude of compliance with what at the moment seems easiest, to awaken to the true position, and, like the Britannia of old, to once again to declare for St. George and the right *coute que coute*.

At the conclusion of the address the delegates, Messrs. Gandhi and Ally, were invited to speak. They briefly touched the subject of their mission.

Sir Raymond West then followed. He remarked that if the British Indians in South Africa could not get adequate protection under the British flag, the British Empire could not exist.

Dr. Thornton thought that the demands of the British Indians were exceedingly moderate and should be granted.

Mr. Cooper of the *Parsi Chronicle* and others also spoke.

Miss Winterbottom, Secretary Ethical Union proposed a resolution calling upon the Government to settle redress of the grievances. The resolution was carried unanimously.

Sir M. J. B. in winding up complimented Mr. Ritch on his address and said that he felt so strongly on the question of the status of British Indians in South Africa that he never wearied of expressing his views. It was high time British statesmen found a solution of the question.

The usual votes of thanks brought the proceedings to a close.

MORE FEELING OF THE TRANSVAAL DELEGATES. On Friday, the 4th inst., Mr. Peeran Mohamed gave an elaborate dinner-party in honour of Messrs. Gandhi and Ali, at his residence, at which over fifty guests were present. Mr. Dawud Mohamed entertained the delegates to tea at his villa in Congella, and invited a large company of friends to meet them. The result of the delegates' visit to Durban has undoubtedly been to promote goodwill among all sections of the Indian community.

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

(SPECIAL LONDON LETTER TO INDIAN OPINION)

THE CRIPPLES' LORD MAYOR. We always have one festive day in this month of fogs, and often two, for it frequently happens, as it has done this month, that royal visitors are entertained in November. We have escaped any bad fogs, but the English weather was not very kind either to the Lord Mayor or to the King and Queen of Norway. Our new Lord Mayor has a delightful name: he is Sir William Treloar, of course, to thousands, but he is "The Cripples' Lord Mayor" to thousands more. He managed, too, to impart to the Ninth of November Show an interest that was welcome. The past was represented by Lord Mayors of each century from the Thirteenth to the Nineteenth, all in correct costume of their period; the present was represented by the new Lord Mayor himself in his Fairy-Tale coach, which certainly imparts an air of romantic unreality to the prosaic streets of to-day. However, as if to keep this marvellous vehicle in countenance for Twentieth Century sightseers, there were fire-engines, a lifeboat, and an ambulance motor of the very latest pattern.

But it was really of the children that I intended to write. Scarcely ever has there been such a crowd of children all along the route. Many of them were comfortably housed in business premises, and at the Lord Mayor's establishment were as many cripple children as could be accommodated; others were in different places. Needless to say their delight was a joy to behold. Also, a new departure was made in the decoration of the Guildhall by using the very beautiful artificial flowers which cripple children are now taught to make. This was a practical benefit, and it seems that the Lord Mayor will continue as he commenced, for when the King and Queen of Norway were entertained by the city, the floral decorations, except those on the tables for the banquet, were the work of the cripples.

THE BABY HERO. I have alluded to the visit to England of their Majesties of Norway. As the daughter of King Edward, Queen Maud was doubly welcome, and her husband, as a Prince of Denmark, lived for some years as an English country squire. The nation welcomed their old friends in their new guise, and from the moment of their arrival until the end of the state visit, the authorities and the public did their utmost to emphasise the heartiness of the greeting of the British Sovereign. This spirit continues still, although the King and Queen of Norway are just passed people enjoying the intimacy of their Norfolk home.

But, in spite of the popularity of King Ankon—King "Acorn", as an omnibus driver called him—and Queen Maud, it is their little son Prince Olaf who is the hero of the visit. Through the press we have been regaled with stories of his pretty childish delight in all that he has seen, except in the weather, and the other royal children are delighted to have a visitor of their own. Grandpa's ships, Grandpa's soldiers, Grandpa's homes, Grandpa's big city have all aroused his wondering interest, while the crowds of people who have waited hours to catch a sight of his baby face have been charmed by the serious manner in which he salutes the flag or acknowledges the welcome of the crowd.

THE NEW LANGUAGE, ESPERANTO. It seems that His Baby Highness is to be taught the new language, Esperanto, which is destined to become a bond of sympathy and understanding for all nations of the world. The time has gone by when Esperanto was scoffed at as an artificial tongue which could not gain adherents. Its value is being demonstrated more and more each year, and now that it is receiving royal approval, its fortune may be said to be made. The Queen of Spain, some time before her marriage, was the first of our Royal Family to study Esperanto with serious intent: she now possesses an excellent Esperanto library, and has succeeded in arousing the interest of the energetic King of Spain. To monarchs the universal tongue should be of great service. King Edward is an accomplished linguist, speaking French and German well, and knowing also Italian and Russian; but these accomplishments would not enable him to converse with her Majesty of China nor with other Sovereigns who are unable to speak these languages or English. I hear that Esperanto is spreading in India, and among Indian ladies, too; in fact only a few days ago I saw a copy of an Esperanto journal published in India. The London County Council is recognising its commercial and social value, and arranges classes for its study, and amongst university men, devoted to the dead languages, there are enthusiasts for the new tongue. By the way, next Esperanto Congress is to be held at Cambridge. So it is as well that Prince Olaf should be brought up on modern lines, and ere long it will be only the foolish and lazy of all nations who cannot help forward the brotherhood of man by speaking a language that will be understood North, South, East and West.

AERIAL NAVIGATION. These are days when man's inventive genius is hard at work: Nature's secrets are being wrested from her one by one, and it is well that it should be so. But the problem of aerial navigation as yet baffles the scientists. At least, it has not yet arrived at that state of utility when it will be as easy to travel by air as by land or water. Within the past fortnight two enterprising London journals have offered large sums of

money, amounting to £1,000 and more, to the inventor of an air vehicle which will travel a given mile. It is stated that the prizes will soon be won: many men are at work in various parts of the world, including Santos Dumont, the inventive Brazilian, who has almost adopted France as his own country. The result of the experiments will be interesting, and, as steps to a final solution, no doubt valuable. Commander Veary, the American Polar Explorer, who has been baffled once again in his attempt to reach the North Pole, considers that aerial navigation may perchance be the means by which the mystery will be solved. The swift ocean liners were not evolved in a day nor the up-to-date railway engines. All honour to those who have a larger faith and more inventive genius than that possessed by the public generally. So much is this matter before the public that "F.C.C.L." the genial cartoonist of the *Westminster Gazette*, makes use of it to demonstrate the political situation in the way in which the House of Lords has treated the Education Bill, the first Bill sent to them from this democratic House of Commons. In a flying machine the aeroplane are now regarded as important factors: the cartoonist represents the Arch-Bishops and Bishops flying off with the Government's measure while the temporal Lords support them in a less prominent manner. The nation, nay, the Empire, is watching with anxious eyes this struggle between the hereditary legislators and the people's will.

THE COLLAPSE OF THE SOAP TRUST. It is consoling to find that the British public, broadly speaking, is decidedly averse to the formation of Trusts. Huge monopolies do not find favour in its eyes as the promoters of the Soap Combine have now discovered to their cost. Headed by Mr. Lever, M.P., who has built up by his commercial ability the huge business of which Sunlight Soap is only a part, there was a compact formed between a number of soap manufacturers. It was declared that in no sense was this compact a Trust which would become harmful to the public. But the public would not listen, and, led by the Yellow Press, the combining manufacturers were boycotted. They were strong and wealthy; but public opinion was stronger still, and a day or two ago the combination was dissolved, each firm's arrangements going back to the former working basis. The situation has been cleverly summed up in the following Epitaph:

Soap	Raid.	Corner	
Press	Fights.	People's	Trade.
Trust	Cassock.		

"Requiescent in pace"—Lever in peace.

The Mention of Mr. Lester, who formed this interesting township known as Port Sunlight for his work-people, reminds me that I hope ere long to visit one or two Garden Cities, and, mindful of what Phoenix may develop into some day, I will give readers of *INDIAN OPINION* a few impressions on the subject.

OBSERVER

Alien Immigration

(SPECIALLY CONTRIBUTED TO *INDIAN OPINION*.)

(Concluded)

As promised, I now remain to consider Major Sir W. Evans Gordon's report. It occupies almost the same space that the report of the Commission does. We can, therefore, only briefly allude to a few of the salient points in it, and for the rest refer the reader to the report itself.

"In all legislation which affects the Jews, there is an obvious intention on the part of the Russian Government to suppress them, and prevent them from taking their natural place in the social and official life of the country." "There is, therefore, a constant feeling of bitterness, which arises from the inequalities of treatment. To a well-to-do man in a good position, respected in the town in which he lives, it is hard to have to ask permission to go for a few days to St. Petersburg or elsewhere, and to have that permission grudgingly given to him, and it is galling to find himself and his children placed in a position of inferiority, *vis-à-vis* to all his fellow-subjects of a similar class."

To the Jew in Russia the only occupation open is that of trade. He has no place in Government employ, however humble. He may not own land, except in certain quarters. His children have no facilities for education, and his sick find no accommodation in the so-called Christian hospitals. All the same, he is keen on educating his children. "In every town" within the Jewish Pale, "schools built and entirely supported by the Jewish community exist." "They are extremely efficient and well managed. The technical schools in St. Petersburg, in Vilna, in Warsaw, in Lodz, which I visited, would, I believe, compare favourably with any institutions of the kind in other parts of Europe. Every kind of handicraft is taught, from the making of artificial flowers to the manufacture of a steam engine."

It is true, as the worthy Major says, that children educated in such schools, and under adverse conditions are but few. They, however, form a national asset of first importance, which can be turned to good account any day. Indeed it may be safely asserted that, had it not been for the proclivity of Jewish parents to preserve the culture of their youth, the community might have been reduced to a shadowy existence.

earth long ago, in spite of the millions of a Rothschild, if the millions themselves are not due to such education. And herein is a lesson to be taken to heart by Indian parents. They have seen that the Jews suffer, in other parts of the world, disabilities and disadvantages that the Indians do to a large extent in South Africa. The former have not succumbed to them, and they are in a position, consequently, of living out the storm of their troubles and evoking sympathy from other parts of the world. The Anti-Semitic wave—very mild, no doubt—that was wafted across the English Channel through Russia, has, too, for the present, passed away. For has not Mr. Herbert Gladstone practically made the alien law of England a dead letter? This is due, we hold, to the heaven of education that permeates the Jewish community, and enables it to keep its head above the troubled waters.

And a day must come when the sons of that race, fully equipped for the battle of life, will shake off the shackles that bind them. Similarly it is to be devoutly hoped that Indian parents in South Africa will realise their grave responsibility, and will not neglect the education of their children. It is the surest weapon with which to regain lost ground, and to hold on to what is still left to the community.

The Indian in South Africa

An Appreciation

[A journalistic friend, a European of such inside experience of South African affairs, and a man well acquainted with Boer and Briton, Indian and Native, writes as follows of the British Indian problem in this country:]

"The Indian question is a big and difficult one, and one hesitates to dogmatise about it, or, indeed, about anything in South Africa, which has an awkward habit of confounding the wisest calculations."

The *Times* article is a fine and worthy utterance, a credit to journalism, making one quite hopeful. It contains what is eminently vital to the discussion of all Imperial affairs—"the long view"—and rightly demands that the Empire shall be, not a close preserve for a class that dreads competition and would fence itself around with barbed-wire protections, but an open field where the opportunities are equal and the privileges common. I know the Asiatic fairly well, from actual contact with him; and I have always felt that the Indian, more particularly is a man of parts with whom it were by no means a degradation to compete shoulder-to-shoulder. Indeed, open, unrestricted competition with the Indian as a part of the Imperial system, might be a very good thing for the white man—teaching him to hold his own if he

strangely persistent, and splendidly sober. But your white man, out in the world, is a lazy fellow; and all this colour-quarrel resolves itself into a matter of his being protected in his very doubtful superiority by artificial barriers. I say all this of Indians, remember . . . and if you would truly grasp the Indian atmosphere, read Max Müller's *Indians*. What it can teach us.

Facts and Comments

"INDIAN OPINION" USED. The name of this society has been changed to "The Indian Educational Association." A meeting will be held this evening in the Congress Hall, Grey Street, at 6.30.

NATAL INDIAN CONGRESS. The Secretaries of the Natal Indian Congress, Messrs. Omar Haji Ahmad Johari and M. C. Anglin, inform us there there was a credit balance of £1125. 11d. at the end of December.

POLL-TAX. The Europeans and Asiatics must pay the Poll Tax before February 28. After that date, any person who shall not have paid his poll tax is liable to prosecution.

POLL-TAX AND LICENCE. We are informed that instances have occurred this week in which the Licensing Committee has refused to issue licences, such as an agent's, unless the poll tax for this year is paid. Such a procedure is, we gather from the best authority, entirely illegal.—*Vital Mercury*.

DURBAN INDIAN PUBLIC LIBRARY. The Secretary informs us that the accounts at the end of December show a credit balance of 14-1. The management wish to thank Mr. Kerson Parbhoo and Mr. Harilal Bhavan for contributions of 7/6 and 2/6 respectively; Messrs. Omar Haji Ahmad Johari, K. J. Patel, Mitha Osman, T. K. Ratnasamy and V. Lawrence, for books and papers presented; and Mr. Kilavalla and friends for the gift of a blackboard and easel.

NO PLACE FOR INDIANS. In consequence of representations from the Dominion authorities, the Indian Government have issued a notice warning Indians against emigrating to Canada. The notice states that a considerable number of Indians, who went to Canada hoping to do well there, have been bitterly disappointed. Many of these Indians are "broken in health," owing to the severity of the climate, and are unable to earn a living.—*Rand*

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ—શનીવાર, તારીખ ૧૨મી જાનેવારી, ૧૯૦૬.

અંક ૨.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૧૨ જાનેવારીથી તા. ૧૮ જાનેવારી સુધી ૬૦ સં. ૧૯૦૭.
હિંદુ-ગા. ૧૬ રૂથી. મા. ૨૬ ૫ રૂથી સંવત ૧૯૬૩.
મુસલમાની-તા. ૨૬મી જાનવારીથી ૩૨ જાનવારી સુધી, ૧૩૨૪ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમા તારીખ.	સુવૈદ્ય સંવત.	સુધે અસ્ત.
શની...	૧૨	૧૩	૨૬	૫	૬૭
રવિ...	૧૩	૧૪	૨૭	૫	૧૦૭
મામ...	૧૪	૩૦	૨૮	૫	૧૧૬
મંગળ...	૧૫	૧	૨૯	૫	૧૧૬
બુધ...	૧૬	૨	૧	૫	૧૨૧
શુક્ર...	૧૭	૩	૨	૫	૧૩૧
શુક્ર...	૧૮	૪	૩	૫	૧૪૧

અનુક્રમણિકા.

મી. કવીનનું ભાષણ ...	૧૪
ત્રીડીકાર્પ ઓરડીનન્સ ...	૧૫
હિંદીની ઉપર મા. ...	૧૬
ભાષા ને અમેરીકા. ...	૧૭
વર્ષા કરતાં ફેરિ ...	૧૮
મુસલમાની તારીખ. ...	૧૯
ખબરપત્ર જોડાન્સપર ...	૨૦
... મેંબર ...	૨૧
નાતાલ બાળક હેર ઓસીન પાસે ...	૨૨
રત્ન ચમેલુ બાપુ ...	૨૩
સાથે આફ્રીકા પ્રીકીસ હિંદીયન ...	૨૪
સાથે આફ્રીકા ન્યુસને લંડનને ...	૨૫
ખબરપત્ર અને ટેમ્પ્લેશન ...	૨૬
ઓરડીનન્સ અટકાવપર દીકા ...	૨૭
ટ્રાંસવાલના ડેલીઝેટને વિશેષ માન. ...	૨૮
એશિઆટીક રેવિયુ ...	૨૯
નાતાલ ઉજવણી ખાતાનો રીપોર્ટ ...	૩૦
હિંદી મેચનલ કોમિટી ...	૩૧
ધી મોડેરન એસોસીએશન ...	૩૨
અન્યાસ માટે વિચાર્ય રહેતા વિદ્યાર્થી ...	૩૩
આનાં માખાપને જે બાલ ...	૩૪
નવા વરસના લાઈસેન્સ ...	૩૫
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ ...	૩૬
નાતાલ સનાતન પ્રમસલા ...	૩૭
ઉદરવા તાર સનાતન ...	૩૮
ખબર પાવ ...	૩૯
અર્થ પત્રો.	
નાતાલ પંડિત કોલેજ ...	૪૦
હોલ પાનાઈ મે. ...	૪૧
ફેબ્રુઆરી કોલેજ ...	૪૨

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૧૨મી જાનેવારી ૧૯૦૬.

મી. કવીનનું ભાષણ.

અમારો જોડાન્સપરગનો ખબરપત્ર મી. કવીનનું ભાષણ આપે છે તે વિચારવા જેવું છે. મી. કવીને જે ભાષણ આપ્યું છે તે ગતિને છે કે જોડાન્સને આપણી કિયતિની જગ્યાએ ખબર નથી. મી. કવીન માને છે કે (૧). એશિઆટીક ઓરડીનન્સથી વગર પરમીટ આવતા હિંદીનો અટકાવ આવ. (૨). વગર પરમીટ ઘણા હિંદી દાખલ થયા છે. (૩). અને હિંદી વેપાર અટકાવવામાં પણ ટ્રાંસવાલનો કાયદો મદદગાર થઈ પડત.

આ જાણે દક્ષિણ ગેરમુનાસજ છે. ટ્રાંસવાલના રફ થયેલા ઓરડીનન્સથી પરમીટ વિના આવતા હિંદી અટકાવ નહિ. પરમીટ વિના આવનાર માણસને અટકાવવા કરનાર કાયદો માન પીસ પ્રીકરેશન ઓરડીનન્સ છે. ઘણા હિંદી વગર પરમીટ દાખલ થાય છે એ પણ ખબર નથી. જે રસો દાખલ થયા છે તે ખતાવે છે કે ઘણા માણસને દાખલ થતાં અટકાવવામાં આવે છે. અને હિંદી વેપારની સાથે એશિઆટીક ઓરડીનન્સને જગ્યાએ સંબંધ નહિ હોતો તે સંકોચા જાણે છે.

જતાં હિંદીઓ વગર પરમીટ અથવા જુદી પરમીટ જેટલે દરજ્જે દાખલ થવા પ્રયત્ન કરે છે તેટલે દરજ્જે આખી કોમને દાખલ પહેંચે છે તે જવાનમાં રાખવા જેવું છે. અને જેઓ તેવું કામ કરતા હોય તેમ જો અટકાવવા છે. વળી આમ ગેરસમજદારી જોડાન્સમાં આલે છે તે અટકાવવાને જેટલું પ્રયત્ન થાય તેટલું અથવા હિંદીઓ કરવાનું છે. તેના નાતે જાણે મી. હાઉસ મદદગાર કરમાં ખતાવે જાય છે. જે નિર્ણય ખરે ખરી જગ્યાએ જાણી થયા પ્રીકરેશન.

ત્રીડીકાર્પ ઓરડીનન્સ.

અમારો જોડાન્સપરગનો ખબરપત્ર ઉપર થી જોવામાં આવશે કે ત્રીડીકાર્પ ઓરડીનન્સ પસાર થયું છે. એટલે ત્રીડીકાર્પમાં રહેનાર હિંદીઓને ત્યાંથી નીકળવું પડશે એમ ધારિત છે. આ કાયદો પસાર થયો એ ઉપરથી હિંદી કોમને સમજવાનું છે કે વજુ કામ ધણું કરવાનું છે. લડત બહુ લેવાની છે અને એશિઆટીક ઓરડીનન્સ રફ થવું તે તો જગ્યાએ અત્યંત ચરચા વિચારવામાં મુકે તેવીજ. જે તારમાં એવા ખબર આવ્યા કે ત્રીડીકાર્પ ઓરડીનન્સ પસાર થયું છે તેજ તારમાં જોવાપણ ખબર છે કે નાતાલના મુનીરીપસ બીલ આગલ આપણી લંડનની કમીટી મહેનત કરી રહી છે. તેનું પરિણામ શું આવશે તે જાણવું છે. ગમે તેવું પરિણામ આવે પણ એટલું આ ઉપરથી સામ્યીત થાય છે કે આપણે જે કમીટી વિચારવામાં રચાવી છે તેને પુષ્કળ જોર આપવાનું છે તેને કમીટી તુરત ખંધ કરવા જેવું પણ નથી. મી. રીચના પહેલા કામગીરી સાર અમે જાણે પાડ્યો છે તે ઉપર સહ પાંચનારનું ખાન ખેંચીએ છીએ. જે તે પ્રમાણે કમીટીનું કામ ચાલ્યું કરશે તો આપણને તાત્કાલ થવાનો સંજય પુરે છે.

આ ઓરડીનન્સ જ્યાં ખતાવે છે કે આપ સમાન આમ કપાંચે નથી થવાનું એટલે કે આપણે પોને દક્ષિણ આફ્રિકામાં જે કરવું કરે છે તે કરવું નહિ ત્યાં સુધી આપણને પુરતી જગ મળવાનો ભરસો રાખવો તે કોઈ છે. આપણું દક્ષિણ આફ્રિકામાં શું કરતવ્ય છે તે ખીજી વેળા વિચારવું.

હિંદીની ઉપર મા.

હિંદી સરકારે તોડીસ કલાકો છે કે જેનેકા માં હિંદી કોલેજો બિલકુલ નહિ જવું. જેમકે ત્યાં હિંદીઓને ૫૦૦ પડીકા પડે છે. મુળ રાત એ છે કે જેનેકામાં હિંદીઓની સાથે ઘણા કામ થયેલા છે તેઓ થોડી મુશ્કેલી પડેલા કુલક કરતા પણ તકબર થયા હતા. આવી વસ્તુક જ્યાં આલે ત્યાં હિંદી કોલેજ ની ઉપર ટાટ વર્ગેનાં કુળ વધારે પડે તેમાં તમામની વાત નથી. આમ કહેવાય છે કે ઘણા હિંદીઓ રફ થયેલા બિચારેથી જોડાન્સ મુકે નયા છે.

ખબરપત્ર

(અમ.ગ. ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

જોડાન્સખબર.

મી. ડીનનું આપણું.

આજકાલ ત્રાંસવાલમાં નવી પાલિકા બનાવી છે તેથી નવી ચુંટણીની ધામધુમ થઈ રહી છે. મી. ડીન પારલામેન્ટમાં દાખલ થવાની ગહેનન કરી રહ્યા છે. ચુંટણી કરનારાઓના પાસે પોતાના વિચારો રજુ કરવાને એ સાહેબ તૈયાર પ્રમાણે બેઠા.

ખોડા વખત પહેલાં એશીઆટીક એર ડીનન્સ લેડરમેટીવ કાંકરીએ પાસ કર્યું હતું. તેથી વગર પરમીટ એશીઆટીક લેડરમેટીવ આપવાનું બહુ મુશ્કેલ પડે એવું હતું. જેઓ એ તે કાયદો પસંદ કર્યો તેઓના મનમાં એશીઆના બેઠા તરફ કાંઈ દવેશ નહોતો. તેઓ બિટીશ રૈયત છે એ કહેવું નહાયું છે. સંકેદ ચામડીના કેટલાંક માણસો બિટીશ રૈયત છે કે જેની સાથે સંબંધ રાખવા હુમ્મલો નથી. આપણે તેઓની સામે થઈએ છીએ તેના હેતુ આપણો પોતાનો જવાબ કરવો એ છે. મી. એન્ગરહેન જે વિચારે, આ જામત બતાવ્યા હતા તેજ વિચારો આ પછી છે. એટલે કે એશીઆના લોકો જેઓ ગોરાઓના કરતા હસ ગણુ યોધુ ખરેખરે દુની નથી શકે છે તેઓ ત્રાંસવાલમાં ટોળેટોળાં આવી વસવાટી આશા રાખે તે ગેરવાજબી છે. તેવા માણસો આપણી રુચિ દુનીકાઈ કરે તે કીક નહિ ગણાય. એટલે એવા માણસોને તેમ કરતાં અટકાવવા સર આપણે રીતસર પ્રવાજ લેવા ધટે છે અત્યારે રિયતી એવી છે કે જોડાન્સખબરમાં પાંચ હજાર ગ્રાહકો-સ નિઃશ્રેણી છે તેમાંથી હસ ટકા એશીઆના લોકોવા છે. ૨૭૦ હિંદી, તથા ૨૫૫ ચીનાઈ ગ્રાહકો-સ છે. આમ થયું નહિ જોઈએ આ દુકાનો પાંચ થઈ જોઈએ. દુકાનદારોને પણ તર આપવું જોઈએ. બિટીશ સરકારે હપલો કાયદો નામંજુદ કર્યો તેનું કારણ એ છે કે તેમને આપણી રિયતીની તથા આપણી લાગણીની ખબર નથી બિટીશ સરકાર આપણને નુકસાન કરવા માંગે છે એમ હું માનતો નથી. તેઓ દુનિયા સાથી ગયા છે અને એ તેવા કારણ સર તેઓએ કાયદો પસંદ કરવાની તા પાડી હોય તો જ્યારે ત્રાસવાલની પારલામેન્ટ મળશે અને એક મંત્રે કાયદો પસંદ કરશે. પરંતુ બિટીશ સરકાર તેમ પ્રતિજ્ઞ આપેલા બિનમાની નહિ કરે.

મુંબઈ.

શરૂઆતના બેઠા.

આ ખબરપત્ર પડે મુંબઈ તરફના તથા હિંદુસ્થાનના માણસો કાયદે ખબરો ટીકિ અને એપિનિઅનના વાંચકો આગળ મુકવા તો હસારો રાખવામાં આવ્યો છે. તે ખબરો માં રાજપૂતારી સામાજિક વગેરે દરેક માણસો તો સમાવેશ થશે. ખબરનાં સુધી હર વખત આ જાતના ખબરો પુરા પાડવાને યત્ન કરવામાં આવશે.

બાણુ સુરેન્દ્રનું આવવાનું.

કેમિસ્ટ રેન્ડેલીંગ કમીટીના કામકાજ પ્રસંગે બાણુ સુરેન્દ્રનાથ, પંચવતરાયા તાલા લજપતરાય, મધ્ય પ્રાંતોવાળા રાય બહાદુર મુધાવકર વગેરે કોંગ્રેસના આગેવાનો મુંબઈમાં પધારેલ હતા. તે વખતે મી. ગોખલે, મી. જાળગોધર તીલક વગેરે હાજરના આગેવાનો પણ સુગંધમાં હતા. બાણુ સુરેન્દ્ર આગળ ત્યારે તેમને લેવાને હમરો મુંબઈ વાતીઓએ રહેશનપર દાખરી આપી બાણુ સુરેન્દ્રને વંદે માતરમના પોકારથી વધારી લાંબા હતા. બાણુ સુરેન્દ્ર તથા મી. જાળગોધર ગાદી હોટેલ તરફ રવાના થઈ ત્યારે તેમની ગાદીના ઘેરા જેવી નાખી કેટલાક સ્વદેશ પ્રેમી જુવાનીઓએ ગાદીને ખેંચીને ફેડ હોટલ સુધી લઈ ગયા હતા. બીજે દિવસે મી. બેનરજીએ "સ્વદેશી" ઉપર ભાષણ આપ્યું. પ્રમુખરથાને મી. તીલક બીરાજેલ હતા. હિંદના પહેલા વકતાનું ભાષણ સાંજ ૭ થા હમરો માણસોની ૬૬ મળી હતી બાણુ સુરેન્દ્રના ભાષણથી મુંબઈમાં સ્વદેશીના જુરસો સનેજ થયો છે.

લાલા લજપતરાય.

બાણુ સુરેન્દ્રની જેમ લાલા લજપતરાયે પણ મુંબઈમાં એક જાહેર ભાષણ આપ્યું હતું. રિયલ "પ્રગતીય કેળવણી" તો હતો. આશરે ૭ હજાર જેટલાં માણસો હાજર થયાં હતાં પ્રમુખરથાને મી. ગોખલે બીરાજેલ હતા. મી. મુધાવકર તથા મી. તીલક વગેરે આગેવાનો હાજર હતા. લાલા લજપતરાયે જણાવ્યું કે હાલની સરકારી કેળવણી બિહારવા લાયક છે. તે પ્રગતિ કાયદેસર આવનાર, સુબેદ માલનાર, તથા વફાદારીથી રહેનાર બનાવે છે પણ પ્રગતી પરી જિન તિ માટે તો તેમને સ્વાભિમાન જાળવનાર, સ્વતંત્રતાના લોકો માગનાર, તથા નીરબય ચહેરી થવા મજબૂતાર જાનાને તેવા પ્રકારની કેળવણીની જરૂર છે. સ્વરાજ્યવાળા દેશમાં પ્રગતિવાનું રક્ષણ પોતાની મેળે કરી શકે તેવી કેળવણી હોય છે. મહાબા ઉલુકુ છે, ઉલકે મી. લજપતરાયે જણાવ્યું કે

કેકાણે કેકાણે સ્વદેશી નિશાળો અને સ્વદેશી કોલેજો સ્થાપવાની જરૂર છે, તથા સ્વદેશી લોકોએ ગમેગમે ફરી ભાષણો આપી પ્રગતિને જગાડવી જોઈએ છે.

કાઠીઆવાડની સ્થિતિ.

દરેક કેકાણે કાઠીઆવાડ મરજીથી સપ મકુ છે એમ કહી શકાય. હાલમાં બાવ નગર, પોરબંદર, વેરાળ, જેતપુર, વખતરે બાટવા વગેરે કેકાણે મરજી ત્રાસ વરતાવી રહેલ છે. જામનગર અને રાજકોટમાં તાણુદ નથી થઈ ત્યાં મોરબી, ગોંડળ, અને વડવાણમાં તેની શરૂઆતનાં ચિન્હો જણાય છે. બીજું જુનાગઢ રોડ તરફથી મી. ઝલા ને કિયાપત નાણાં પાળા ભરી આપવાના હસને કેટલીક ચરમા ઉભી કરી છે, જામ નગરની ગાદી અપાવાનું કહી નહી થયું નથી.

ના, અમીરની મુલાકાત.

કાણુલના અમીર હિંદુસ્થાનમાં આવવા તો વખત બહુ નહક આવ્યો છે. તેઓ કાણુલમાં આવશે ત્યારે હસવામીઆ કોલેજ ના નવા મકાનનો પાયો નાખવાની ક્રિયા કરવાર છે. આજે જણાવ્યું જોઈએ કે આ કોલેજને કાણુલના અમીર તરફથી મારીક ૬૦૦ રૂપિયા જેટલી મદદ મળે છે. તેમની સાથે કેટલાક ઉમરાવો ઉપરાંત ૨૦૦૦ માણુ સોનો રીસાઓ આવવા સંભવ છે. તેમને કલકત્તાના હેરટીંગ કાઉન્સમાં બિતારો આપવા માટે મોકલવા થઈ છે.

એક મહામેડન લગ્ન.

નવાખાનસા નસરુલાખાની બેટી મુલ તાન જહાન બેગમની શાદી સર્વિનના નવાખ હજરાલીમ મહમદ વાકુળ ખાનની બેટી થઈ છે. આ પ્રસંગે મુંબઈમાં ચોપાટી પરના તેમના બંધસમાં મોટી ધામધુમ થઈ હતી. આ ખુશાલીમાં કેટલાંક ખાણુઓ આપવામાં આવ્યાં હતાં. જે વખતે કામના આગેવાનો ઉપરાંત કેટલાક જર્ગીરદારો, ઉમરાવો, ગોરાઓ વગેરે માણુમ પડ્યા હતા.

સોશીઅલ કોનફરન્સ.

કોંગ્રેસની બેઠકો વખતે હરસાહ ઐથિયો ગિટ તથા સામાજિક કોનફરન્સો જરાપ છે. આ સાહ સામાજિક કોનફરન્સનું પ્રમુખપદ જરૂરીસ માધ્યમ વોરાને આપવાનો હસ થયો હતો. પણ હાલમાં એવું જણાય છે કે તેઓ રાય બાળવિધવાના પુનરુત્થાનની હિમાયત કરવા હોવાથી પ્રમુખપદ લેવા તેમણે નાપાટી છે. આથી કરીને મીરર પવ ના અધિપતિ મી. નરેશચંદ્રસેન જેઓ વિધવા વિવાહની સપુરણ હિમાયત કરનારા છે તેઓ સોશીઅલ કોનફરન્સનું પ્રમુખપદ લેશે.

મહિલા પરિષદ.

કોંગ્રેસ વખતે સ્ત્રી સુધારા સંઘમાં મહિલા પરિષદ નામના મંડળની જોડા થાય છે. તે વખતે ફળદાયક સ્ત્રીઓ જુદા જુદા કામમાંથી સાથે મળી સ્ત્રી સુધારાના વિષયો ઉપર ચર્ચા ચલાવે છે. આ મંડળનું પ્રમુખસ્થાન આ વરસ ફેબ્રુઆરીના મહારાષ્ટ્રીને આપવામાં આવતાર છે. મંડળની આવકાર કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે મોરમજની મહારાષ્ટ્રી કામ કરશે. અહીં જણાવવું જોઈએ કે કુચિપુડીના મહારાષ્ટ્રીએ હંમેશા ફળવણી લેવા ઉપરાંત વૃક્ષો વગેરેની મુસાફરી કરી છે. તેઓ અંગ્રેજી અને સારું મળે છે એટલું જ નહિ પણ ફ્રેન્ચ ભાષામાં પણ વાતચીત કરી શકે છે.

નાતાલ આમત લોર્ડ એલગીનીની પાસે રજુ થયેલું લખાણ.

નાતાલ સંઘમાં નામદાર લોર્ડ એલગીની હુકમમાં જે લખાણ મી. ગાંધી પાસે માર્યું છે તેના જવાબમાં ત્રીયે પ્રમાણેનું લખાણ રજુ કરવામાં આવ્યું છે.

કમીટીશન એક્ટ.

(૧). આ કાયદા પ્રમાણે બ્રિટીશ ઇંદિ અને વેપારીની ઉપર અન્યાય થાય છે કેમકે તેઓને ભરોસાદાર પણ અંગ્રેજી ફળવણી ચીનાના મહેતાઓ અને નોકરો દાખલ કરવાની રજા મળતી નથી.

(૨). પરીણામ એ આવે છે કે મહેતાઓ અને નોકરોની નંગી થઈ પડે છે.

(૩). કોમોનીમાં વસના મહેતાઓમાંથી હમેશા ભરોસાદાર માણસો મળવાનું બનતું નથી.

(૪). ભરોસાદાર માણસો વધી વખત અંગ્રેજી ફળવણી પામેલા હોતા નથી.

(૫). કહેવાની મતલબ એવી નથી કે આવી અતના મહેતા અથવા દલાઈને હમેશાં રહેવાની મંજૂરી મળે પણ તેઓને મુદતની પરવાનગી મળવાની જરૂર છે. અને તે એવી યરને કે ન્યારે તેઓની ગોકરી જતાસ થાય ત્યારે એઓ નાતાલ છોડી જાય.

ડિસરસ લાઇસેન્સીંગ એક્ટ.

(૧) આ કાયદાથી મહા જુલમ થાય છે અને થયો છે. હિંદી વેપારીઓને આધાર લાઇસેન્સના આમ કરાર ઉપર રહે છે. તેઓના કારણ કામે અપીલ સુપ્રીમ કોર્ટમાં નથી મળી શકતી.

(૨). આ કાયદાને લીધે બહુ જુના અને માન્યર હિંદી વેપારીઓ પાસેથી તેઓના હક છીનવી લેવામાં આવ્યા છે. જેમકે દાદા આસમન અને હંડામના જેઓ.

(૩). એક વેળા લાઇસેન્સીંગ અમલ કરતે એટલા જુલમ વાપરતા હતા કે તેમાં કાળો કેર વરખો હતો. મી. મેન્ચરેસ્ટને તે ઉપરથી સખત કાળા લખ્યો હતો કે અને તેનો અમલ કરી નાતાલની સરકારે બધી મ્યુનીસીપાલિટીને એક સરકુલર લખ્યો હતો કે જો તેઓ પોતાની સત્તા લેવાના હંકા મળવાને નરમાશથી નહિ વાપરે તો કાયદામાં ફેરફાર કરી સુપ્રીમ કોર્ટને પાછો દક આપવામાં આવશે.

(૪). જો વડી સરકાર હિંદી વેપારીનું હિત જરાએ ચલાવી હોય તો જરૂર સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ સંભળવાનો દક મળે તે જોઈએ.

(૫). મરદુમ મી. એસકંજ ભારી પાસે કહી ગયેલા કે અપીલનો દક છીનવી લીધો તે હંક નહિ થયું.

મ્યુનિસીપાલિટી બીલ.

(૧૧). હિંદી કર ભરનારાઓની પાસે મ્યુનિસીપાલ ફરેઆજક છીનવી લેવા તે લદન ગેરવાજબી અને બેબુદુ અપમાન છે.

(૧૨). પારલામેન્ટરી ફરેઆજક હિંદુ સ્થાનમાં છે કે નહિ તે બંને શકવાળી વાત હોય પણ મ્યુનિસીપાલ ફરેઆજક વિષે તો જરાએ સંક નથી.

(૧૩). મરદુમ સર જોન રોલીનસન અને મરદુમ મી. એસકંજ એકસ રીતે કહી ગયા છે કે હિંદી કામની પાસેથી મ્યુનિસીપાલ ફરેઆજક લઈ લેવાય નહિ.

(૧૪). જો આ કાયદો મંજૂર થાય તો તેની અસર ગોરાઓના મન ઉપર ખરાબ થશે અને હિંદી કામ તેઓની પારણામાં બધારે દલદલ મળશે.

(૧૫). છેવટ મારે હવે એટલું જ કહેવાનું બાકી છે કે નાતાલ વિષે કાળા વડી સરકારના કાયદામાં જે નાતાલની આખાતની હિંદુસ્થાનથી મળુરો આવે છે તેના ઉપર જે જે નાતાલ હિંદી કામને ન્યાય અને માન આપે તો નાતાલને હિંદુસ્થાનથી ગોકરીટી માની મદદ ન મળવી જોઈએ.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇંદિઅન કમીટી.

આ કમીટીના સેક્રેટરી મી. રીચનો કાળા મળ્યો છે તેમાંથી ત્રીયે પ્રમાણે સાર નોંધાવ્યેથી પ્રગટ કરતા અમને મળ્યા હિંદ કમીટીની મીટીંગ જુલેસતને દિવસ હોવાથી આપો ભાગ્યશર કાળો લખવામાં ગયો. ગોરલીનસ ૨૬ થવાના ખચર પ્રથમ મી. એડમે મને ટેલીફોનથી મોકલ્યા તે ઉપરથી મેં મદિરા તાર કર્યો. નોંધાવ્યેથી ઉપકારનો કાળા આવ્યો તે કમીટીની પાસે રજુ કર્યો અને પ્રેસમાં પણ મોકલ્યો. મી. હેરલ્ડ કોક્સને આમની સલામાં મજવા મળ્યો હતો અને ત્યાં પણ તેનો અને મીનઓનો ઉપકાર માન્યો. મી. હેરલ્ડ કોક્સે કાળાથી પુર્વક વાતચીત કરી. ટાઇમ્સમાં બહુ સરસ લીડિંગ આરટિકલ આવ્યો છે અને ટાઇમ્સ ઉપર પણ મેં પત્ર લખ્યો છે. તે બદલ પડશે કે નહિ તે કહી શકતો નથી તમેશાં કાળો લખાવાનું હું છે. "ઇડિયા" ના મી. કોટને મળ્યા છું તેણે પોતાથી બનતી મદદ કરવાનું કહ્યું છે. પણ બદલામાં "ઇડિયા" ની અમુક નકલો લેવાની સુચના કરી. કમીટીએ તે સુચના રદ કરી છે. સર લેપલ ઓરીનને તેને થેર આજ મળ્યો છું. ફરી પાછો મળવા મને કહ્યું છે. છતથી પોતે બહુ ખુશી થએલ છે. મીટીંગમાં સર મથેરલ્ડ, સર જોનન જાંબુડ, મી. અગીર અલી સર વિલ્યમ થુસ, મી. પોલાક, મી. મોરીગન અને મી. રુડઅલ્ટ એકી વાગર હતા. સર વિલ્યમ ખુલે સુચના કરી કે પૌડ ૨૫ ખરચ કરીને કમીટી રજીસ્ટર કારવાની જરૂર છે કે જોથી કરીને મેમ્બરો જવાબદાર પૈસે ટકે ન શકાય. આ પ્રમાણે કરવાની દરખાસ્ત મંજૂર થઈ છે. લોર્ડ કરજનને પ્રમુખપદ આપવા આમંત્રણ મોકલવાનો ફાવ થયો છે. અને પ્રાપ્ત મીનીસ્ટર, કોલોનલ સેક્રેટરી તથા ઇંદિઅન સેક્રેટરીને ઉપકાર પછી પણ મોકલવાનો ફાવ થયો છે.

નાતાલ વિષેનું લખાણ.

મી. જરનાડ હોલેન્ડને મોકલ્યું છે. તેની પાસે હું જતો ગયો હતો તથા ડાન્ડરીટયુસન આખર મી. હેરલ્ડ કોક્સ વગેરેને સુચના કરી કે કે તેમાં હિંદીને વિષે કલમ આવવા ન જુલમ ન મેલવે. આ વાત અમલ ના છે ના તમે જાણા એટલીગનસના ખચર સંભળી ખુશ થયા હશે. પણ એટલું વાદ લખવાનું તોનાને કહેતો કે જલ મળવાથી આખરને ત્યારે કાળા રજુ પડે. વાંદની કમીટીની પાસેથી જે હું કાળ લેવા જોઈ તે હિંદુ આફ્રિકા જરૂરી સુધી મદદ મળવી જોઈ.

સાઉથ આફ્રિકન ન્યુસનો લંડનનો ખબરપત્રી અને રેપ્રેઝન્ટેશન.

૨: મી કીંગે જરૂરના કેપટાઉનમાં પ્રસિધ્ધ થતા "સાઉથ આફ્રિકા ન્યુસ"માં તે પત્રનો લંડનનો ખબરપત્રી લખે છે કે:—હકિયત આફ્રિકાના બરિદીશ હકિયતો અને વાન્સ વાલના નવા ઓરડીનન્સને દેશ આપનાર જોરડો વચ્ચે એક મોટી તકરાર હોવાનાં ચિન્હો જણાય છે. મી. ગાંધી (ફિરના એક ફારગત યંગલ અમલદાર) રેપ્રેઝન્ટેશનની લડત પિંડીધ કામ કરવા પ્રવળ કરતા રહ્યા છે. તેમણે એવું જણાવ્યું કે હિંદી સવાસ માછલીજ સવાસ કરતાં પણ વધારે મંજીર છે. મેસર્સ ગાંધી અને અલી જે જે માણસ ને મળ્યા છે તેમના ઉપર અસર કરતા તેઓ શક્તિમાન થયા છે. મેસરિલ હેટલમાં થોડા એક લડતવાળા હિંદીઓને તેમણે એક ખાણ આપ્યું હતું. તે વખતે ઘણાં સખત ભાવણો કરવામાં આવ્યાં હતાં. લોર્ડ રે જેવા મોલકદાર માણસે એવું જણાવ્યું હતું કે લોર્ડ કરલન, લોર્ડ હેરીસ, લોર્ડ વેનલેક, લોર્ડ એલગીન જેવા માછ મવરનરો અને વાઇસ રાય એમજ ગણે છે કે વાન્સવાલમાં હિંદીઓની રિયનિ બહુજ કંકાડી છે. હિંદુસ્તાન ના પતનીઓ કેળવણી પામતા થયા છે. તેઓ તપારે બરિદીશ રાજ્યના વાન્સવાલ જેવા ખીંગ લામમાં ગળ ત્યારે તેમને દાક રો કરતાં પણ એવો દોક મળે છે નવા ઓરડીનન્સ જેવા અપમાન કરનાર કાયદા નો કાઠપણ રીતે ખચાવ ધક શકે તેમ નથી. ખાણ વખતનાં ભાવણોમાં સરે જોઈ જઈ વૂડનું ભાવણ બહુજ તીજું હતું. ઓરડીનન્સ ધડનાશોએ તરફ તેમણે ધજોજ તિરકાર પતાવ્યો હતો. તેમણે કહ્યું કે ઓરડીનન્સ ધડનાશોએ તદ્દન અજાન છે. તેણે અજાન પાણું માફ થક શકે તેમ નથી. રકાસ લોકો દરતાં પણ હિંદીઓ બરિદીશ રાજ માટે વધારે મગર છે. તેણે લોકાપર આપાં અપમાન મુક્યાં તે માંડપણ છે. મારે જણાવ્યું વંતજી કે વિલાયતમાં રેપ્રેઝન તરફ વિશેષ ઝાગણી હોવાનું એક કારણ એ છે જે દાલમાં હિંદુસ્તાનમાં અજાનિતો લીધે સરકારને એ તરફની ચિન્તા રાખવી પડે છે. હિંદુસ્તાનના મરમ પહેલાળાઓ વાન્સ વાલના મુલમના કામવાનો બહુ નફારો હોવાને કારણે, સાઉથ આફ્રિકા બરિદીશ હકિયત કમીડીવાળાઓ જેવા જણાવે છે કે રેપ્રેઝન જે કમીડીવાળા કામવાનો કલ્પ કરતા વાન્સવાલના હિંદીઓ તેવા છે.

ઓરડીનન્સ અટકવાપર ટીકા.

ડેલી આફીક.

ઓરડીનન્સ અટકવાના ખનાવ ઉપર વિલાયતનું ડેલી આફીક નીચે પ્રમાણે ટીકા કરે છે:—

વાન્સવાલમાં નામદાર કોલેનચાદની પ્રવળ પર નવી અટકાયતો મુકનાર ઓરડીનન્સને અનકાયતો મારે અમે સરકારને મુજારકવાદી આગળે છીએ. આપું ઓરડીનન્સ બિદીશ કોલેનચીની પાસાંમેટમાં પસાર થયું એ ઉપર યી કોલેનચીએ ઓરીસ જગે છે કે જગે છે તેને વિચાર થાય છે. હકિયત આફ્રિકામાં હિંદીઓની મુશીબત વિષે જેલમાં દસ વરસ થયાં હિંદ સરકાર વડી સરકાર સાથે લખાણ મલાવી રહી છે. તે માંગે છે કે હિંદીઓને સુમેથી રહેવાની છુદ હોવી જોઈએ, પણ વડી સરકારે કોલેનચીટોથી કરતા રહી આ દક માટે દખાણ કર્યું નથી. તે દિવસે દિવસે વાન્સવાલના હિંદીઓની રિયનિ ખરાબ થતી ગઈ છે. સરકારે નવા ઓરડીનન્સને મુલતવી રાખ્યું તેટલુંજ ખસ નથી. વડી સરકારની ફરજ છે કે સુધરેસ અને વધાર પ્રવળ ગમે તેવા રંગની હોય તોપણ તેના સ્વતંત્ર માણસના જેવી રીતે રહેવાના દોક ખુચરી લે તેવા કાયદા કોલેનચીઓમાં હકિ પથુ ન મડાય એવું કરવું.

રેપ્રેઝન્ટેશન.

એશીઆટીક સવાસ બહુ અચરો છે. પણ એશીઆટીક ઓરડીનન્સ અટકાવવામાં સરકારે વ્યાજબીજ કર્યું છે. વાન્સવાલમાં હિંદી પ્રવળ પર અટકાયતો મુકવી એવું ધણા ખરા જોરાએ માંગે છે. હિંદીઓ માત્ર એટલુંજ માંગે છે કે જે કોલેન ચાંસવાલમાં વસેલા છે તે કોલેન છુદ થી રહેવાદો પાછ રીતવી કાઉરેસીસ તથા હાઇકોર્ટમાં ખસવાનો દક મળ્યો છે તેટલા સુધરેલા હિંદી લોકોની આટલા દોક ન મળે એ અન્યાય જારેજ અને હાંસીપાત કામ છે. આપા વતજીથી રાજના પાયાપર થા વાજે છે. કેનરડીકમુશન માં હિંદી પરલ કાયદા મારે વડી સરકાર ની મંજુરી નવ-શે એવી ખારી રાખવાની ટાઇમસ પત્રની સુચનાને અમે મળતા આવીએ છીએ.

કેનરડીક કોનરડીક મી, અમેકાંકરેલી મેવામાંની તારીફ કરનારો એક કાયદાકીન કાઉસીમે પસાર કર્યો હતો. તે કાયદાની નકલ માં અમેકાંકરેલી એક અહેર મીડીંગ જારી મેમરના કાલથી આપવામાં આવી છે.

ટરાંસવાલના ડેલીગેટોને વિશેષ માન.

મી. કેનોલીની આગેવાનો સાથે મુલાકાત.

મી. ગાંધી તથા મી. અલી તા. ૪થી જાનેવારી જુમાને રોજ બેહનરગરમ સીવા વ્યા તે પહેલાં મી. પીરન મદમદે પોતાને ત્યાં તેમને ખાવાનું આમંત્રણ આપ્યું હતું. અને પચાસ ઉપરાંત મદરથોને બોલાવ્યા હતા. મી. પીરન મદમદે બાપણ આપતાં જણવ્યું કે આપણા સર્વે હિંદુ મુસલમાન બાઇઓમાં એકત્રતા અને સપ વધારવાની જરૂર છે. તેમજ અગેવા મહેમોડન મેસો સીએશન વગેરે તથા બેહનરગરમની લખી દીઆ મરલામીક સોસાયટી રાજદારી કમો માં સરવે એક ધકને લોક માંગશે એટલે આપણને તાદ જરૂર મળશે. બાદ મી. પીરન મદમદે આ છાપાને મદદ કરવાની સુચના કરી હતી. તે પછી મી. પીરન મદમદે દીકરા મી. મદમદ ફરાન કરીકની આમાત પડ્યા હતા. જે પુરી થતાં તેમની શક્તિને મારે રાખાથી આપવામાં આવી હતી.

સાંજના મી. હાઉદ મદમદે પોતાને બંગલે ડેલીગેટોને આદ પાછ હતી ને ત્યાં પણ ઘણા મદરથો દાજર થયા હતા. વગી મી. હાઉદ મદમદે તાતાલની પારવામાં ટેના મેંબર મી. કોનોલીને આમંત્રણ કર્યું હતું. મી. કોનોલીને ખરી હકિકત સમજવવામાં આવી હતી ને તેઓ સાહેબ સાંતે મળીને ખુશ થયા હતા.

રેસન ઉપર ડેલીગેટોને વળાવવાને પણ મોટો મેળાવડો થયો હતો.

ડેલીગેટોના આપવાથી કરમતમાં હિંદી કોમો વચ્ચે સુલેદ તથા ઇખલાસ વધેલા જોવામાં આવે છે.

મરકુરીની ટીકા.

આ સંજમાં ટીકા કરતાં મરકુરી લખે છે કે:—એક તરફથી વાન્સવાલના હિંદીઓ ના ડેલીગેટ તરીકે લંડન ગઈ આવેલ મી. બલીને આપણા આગળ નેમજી છીએ ત્યારે ખીજ તરફથી એશીઆટીક વિરુધ્ધની હિલચાલ આપણી નજરે પડે છે. એલિયા ટીક સવાલ કેટલો મુશકેલ અને ધુ સવાડાં બરેલો છે ને હિંદી ડેલીગેટોએ કરમતમાં કરેલ ભાવણો પરથી જણાઇ આવશે. લાગ વમ ધરાવનાર આગેવાનો તથા બિદીશ પ્રવળ એ તેમને જે આરદાર આપ્યા તે વાત ખરી ખરી ખાનાં છે. લોર્ડ એલગીને ક્રેસા બાટીક ઓરડીનન્સની મંજુરી અટકાવી એ

તેમની વાતને પુરાવો આપો છે. મી. પ્રાંધી અને મી. અલી જણાવે છે કે અમે લંડન માં હતા તે વખતે એક સાધારણ માણસથી કરીને સર હેનરી કેપેલેલ જેવા વચને મળ્યા હતા તેમાં એવો એક પણ પિત્તન નહોતો કે જેણે દિંદોને દિલસોજી ખતાવીને રોક ન આપ્યો હોય. મી. ગુલામ ફરુસેને જણાવ્યું હતું કે વિલાયતમાં જે લોકો દિંદો ના તરફ ઉદાર વિચારો ધરાવે છે તે લોકો નાંજ બાળકો કોલોનીઓમાં દિંદોને સતાવે તથા સ્વાર્થ શુષ્કથી ધરતે એ નવાઈની વાત છે. મરહુમી કહે છે કે આ આખા સંસાલની મુશકેલીજ આમાં છે. વિલાયતમાં રહેનારાઓને ખ્યાલ નથી કે એશિયાટીક દરીદ્રાને લીધે કોલોનીઓને કેટલું બધું વેડવું પડે છે. એક ગોરા તરીકે કોલોનીસ્ટ ને હમેશાં એશિયાટીક દરિદ્રાઈના બચમાં રહેવું પડે છે. વિલાયતમાં રહેનારા ખરીદન ના મગજમાં ખરીદીશ રાજ્ય ગાજતના વિચારો ઉતરે પણ તે વિચારો રોજ દિંદો ના સહવાસમાં આવનારાની સમજમાં આવે તે સહેલું નથી. તોપણ એટલું કહેવું જોઈએ કે એશિયાટીક મજબુતી માટેના વિચાર ખ્યાલમાં રખાવો જોઈએ છીએ. તથા તેને અનુસરી દિંદોઓને યગના કાયદા મુકામાં હજાપણ અને નરમાસ વપરાવાં જોઈએ છીએ.

એશિયાટીક ટ્રેડિંગ.

ડરખન ટાઉન કાઉન્સિલની એક મીટિંગ સોમવારે સાંજે ઉદઘાટિત હતી. તે વખતે વોર્ડ ઉમાના રેટપેપર્સ એસોસિએસનના સેક્રેટરી તરફથી મોકલવામાં આવેલા કાગળ પર વિચાર ચત્રાવવામાં આવ્યો હતો. એસોસિએશને એવો કાગળ મોકલ્યો હતો કે એશિયાટીકને વેપારમાં વધુ લાઇસેન્સો આપવાનું બંધ કરવું. મી. હોલાંડરે જણાવ્યું કે એ દરાવના કાગળથી એ ખાખત ઉપર ચર્ચા ચલાવવાની જરૂર છે. બીજું કાઉન્સિલ પોતેજ અપીલની બોરડ તરીકે કામ કરતી હોવાથી લાઇસેન્સીંગ અમલદારને સુચનાઓ આપવાનું તેને માટે મેરવાળખી છે. જતાં કાઉન્સિલે વાદ શરૂ કર્યું જોઈએ કે પ્રગ્નમત એશિયાટીકની પીરદ આખા કોલોનીમાં છે. દેશપણ અમલદારને લાઇસેન્સીંગ અમલદાર જેટલી બહોળી સત્તા નથી. માટે જો અપીલ બોરડ કાઉન્સિલ બહારની નીમાલી હોય તો કાઉન્સિલ લાઇસેન્સીંગ અમલદારને સુચનાઓ આપવાનો હક લઈ શકે. આમ કાય તેવો કાયદો પડ્યા માટે આવતા અગ્રી મીંગલ દેવદરેસ વખતે દિલસોજ કરવી એવો ના. હોલાંડરે સુચના કરી. તેણે વધુમાં

જણાવ્યું કે આ ઉપરથી લાઇસેન્સીંગ અમલદારની આખર પર જરાપણ સંકા નાખવા માગતો નથી. મી. રાન્સે કોલોનીસે જણાવ્યું કે મી. હોલાંડરથી તકન જુદો મત ધરાવ્યું. લાઇસેન્સ સંબંધમાં કાઉન્સિલ ગહુજ જોયો દરજ્જે બોગવે છે તેમાં હું કાંઈ ફરકાર કરવા પામતો નથી. આપણી કાઉન્સિલને જેવી સત્તા છે તેવી આખા ખરીદીશ રાજમાં ખીજો ક્યાંય નથી. લાઇસેન્સીંગ અમલદારને નીમવાની સત્તા આપણા હાથમાં છે. અપીલ નો સુકોરો આપણે આપીએ તે ઉવટનો ગણાય છે. જો કાંઈ ફરકાર થતો હોય તો અપીલો પ્રાંતીકાઉન્સિલ સુધી જરૂર પડે જઈ શકે એટલોજ ફરકાર કાય તેમ છે. જો લાઇસેન્સીંગ અમલદાર આપણી મરજીને અનુસરે નહિ તો તેને આપણે રજા આપી શકીએ છીએ. લાઇસેન્સીંગ અમલદારની આ બદ સંબંધમાં હું મી. હોલાંડરના મતને મળતો આવું છું. તેની પ્રમાણીકતા ખરેખર પ્રશંસા ને લાયક છે. તથા તે તરફ કાઉન્સિલરોને સંપુરણ વિશ્વાસ છે. અને તેથી કોઈ ખાતના ઉપાપની જરૂર હું જોતો નથી. હું કાઉન્સિલરોને વાદ આપવા માંગુ છું કે દિંદોઓની લાઇસેન્સ માટેની અરજીઓમાં બહુજ ઘટાડો થતો ગયો છે. છેલ્લા વરસમાં માત્ર ચાર પાંચ લાઇસેન્સો અપાયા હતા. આ કરતાં વધારે આપણે કરી શકતા નથી. તથા હાલ આપણ ને જે સત્તા છે તે પુરતી છે. મી. ખરાઉને જણાવ્યું કે હાલના કાયદામાં સુધારો કરવા જવું તે તુડસાન કારક થશે. આપણા હાથમાં સત્તા છે તેજ પુખ્ત છે અને તેથી કાયદાને છે તેમજ રહેવા દેવો. મી. નીકેલે જણાવ્યું કે હાલ છે તેવો કાયદો હમેશાં રહે તેમ આપણે કરવું જોઈએ. તે કાયદાથી બહુ સારું પરીણામ આવ્યું છે અને ભવિષ્યમાં પણ તે બહુ સાર કામ ખાખવી શકશે. આ કાયદામાં ફેરફાર કરવું નો ઉલટનો આપણી સત્તામાં ઘટાડો થવા સંભવ છે. મેવરે જણાવ્યું કે કાઉન્સિલ અપીલની બોરડ તરીકે કામ કરે છે અને તેથી આ ખાખનમાં આપણે ચર્ચા કરવી એ મેર ઇનસારી શરૂ છે. હાલ છે તેવો કાયદો કાયમ હોય ત્યાં સુધી આપણે સુખકા પડવી એ આપણી ફરજ છે. માટે હું સુચના કરું છું કે વોર્ડ ઉમાના એસોસિએશનને એવો જવાબ આપવો કે કાઉન્સિલ પોતેજ બોરડ તરીકે કામ કરતી હોવાથી આ કાયદામાં વચ્ચે પડવા શક્તિમાં નથી. મેવરેની સુચનાને સરવે મળતા થવા હતા.

નાતાલ કેળવણી ખાતાનો રીપોર્ટ.

હાલમાં બહાર પડેલ નાતાલ કેળવણી ખાતાના રીપોર્ટપરથી દિંદોઓમાં કેળવણી ની કિયતિ સંબંધે જેટલીક જાણવા લાયક કપાકત જેવામાં આવે છે. કોલોનીમાં ગોરા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૯૦૫ માં ૧,૫૫૧ તથા ૧૯૦૬ માં ૧,૬૦૮ની હતી. દિંદોની સંખ્યા ૧૯૦૫માં ૭૧૬, ને ૧૯૦૬માં ૧૨૧૧ની હતી. ગોરાઓની નીશાળામાં ૪૦૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓનો વધારો જોવામાં આવે છે. ત્યારે દિંદો વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યામાં ૨૫ને ઘટાડો થયો છે. ડરખન હાવર મેડ ઇડિઅન સ્કુલમાં ૧૯૦૫માં ૧૭૮ ને ૧૯૦૬માં ૨૩૦ વિદ્યાર્થીઓ હતા. ડરખન મવરમેડ ઇડિઅન સ્કુલમાં ૧૯૦૫ માં ૧૬૨, ને ૧૯૦૬ માં ૧૩૨ વિદ્યાર્થીઓ હતા. ડરખન રેલવે ઇડિઅન સ્કુલમાં ૧૯૦૫ માં ૨૧૬ ને ૧૯૦૬ માં ૧૫૧ વિદ્યાર્થીઓ હતા.

હિંદી નેશનલ કોંગ્રેસ.

નેશનલ કોંગ્રેસ આટલું બધું ખ્યાન ખેંચનાર યજ પડી છે તે વખતે આગળની કોંગ્રેસના પ્રમુખનાં નામો જુદા જુદા મંચકવાર જણાવા લાયક યજ પડશે એમ ગણી નીચે આપવામાં આવ્યાં છે.

નાં.	મંચક.	પ્રમુખ.
૧	મુ'બજ.	મી. ડબલ્યુ. સી. બોનરજી.
૨	કલકત્તા.	મી. દાદાભાઈ નવરોજી.
૩	મદરાસ.	મી. જસ. બર્ફીદીન તેમજજી
૪	અહ્મદાબાદ.	મી. જ્યોર્જ યુવ.
૫	મુ'બજ.	સર વીલીયમ વેડરબને.
૬	કલકત્તા.	ઓન. શીરોજશ મહેતા.
૭	નામપુર.	ઓન. આનંદ ચારજી.
૮	અહ્મદાબાદ.	મી. ડબલ્યુ. સી. બોનરજી.
૯	લાહોર.	મી. દાદાભાઈ નવરોજી.
૧૦	મદરાસ.	મી. આલફ્રેડ વેળ
૧૧	પુના.	મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી.
૧૨	કલકત્તા.	ઓન. રવીમલુડા સયાપુરી
૧૩	ઉમરાવતી.	ઓન. રાંકર નાવર.
૧૪	મદરાસ.	મી. આનંદ મોહન બોઝ.
૧૫	લખનોર.	મી. રોમેશ ચંદ્ર દત.
૧૬	લાહોર.	ઓન. નારાયણ ચંદાવરકર
૧૭	કલકત્તા.	મી. દીનશા એલજી વાળ
૧૮	અમદાવાદ.	મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી.
૧૯	મદરાસ.	મી. કાલ મોહન વોસ.
૨૦	મુ'બજ.	સર હેનરી કોટન.
૨૧	બનારસ.	ઓન. બીખરજી.
૨૨	કલકત્તા.	મી. દાદાભાઈ નવરોજી.

ધો મોહમેડન એસોસીએશન.

ડેલીગેટને માનપત્ર.

વિગતવાર હેતુવલ.

ડેલીગેટને મોહમેડન એસોસીએશન તરફથી માનપત્ર આપવા માટે એક મંત્રણર મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો તે ખબર અમો ગયા અઢારીઆમાં અપી ગયા છીએ તે મેળાવડાનો વિગતવાર હેતુવલ નીચે પ્રમાણે છે.

મેળાવડા માટે વીરંગાની આ સ્કોલરશીપ નાટકશાળામાં ખાસ બેઠક માટે મોહમ્મદ કરવામાં આવી હતી. થીએટર રોડનીથી બહુ દીપી નીકળતું હતું. પ્લેટફોર્મ ઉપર બાપ્તિસ્ટ કરનારા તથા ખીજા આગેવાના સાહેબો માટે ખાસ મોહમ્મદ કરવામાં આવી હતી. આઠ વાગ્યાથી માણસો ભરાવા માંડ્યા હતા. આશરે નવ વાગે વધારે ડેલીગેટો આવ્યા ત્યારે આખું થીએટર ઓભાઓથી ચિહ્નર ભરાઈ ગયું હતું. ડેલીગેટો વગેરે સાહેબો પધાર્યા તે વખતે તેમને તાળીઓના અવાજથી વધારી લેવામાં આવ્યા હતા પ્રમુખસ્થાને એસોસીએશનના ચેરમેન મી. એસમાન અહમદ એન્ડ્રી હતા. તેમની ડાબી બાજુએ મી. ગાંધી તથા જમણી બાજુ એ મી. વજીરઅલી હતા. પ્લેટફોર્મ પરનો દેખાવ એક કચેરી જેવા લાગતો હતો. સર્વે લોકો મેળાવડાનું કામકાજ શરૂ થવાને આતુરતાથી રાહ જોતા હતા. શરૂઆતમાં ચેરમેન મી. એસમાન એન્ડ્રીએ એક ઘણી સરસ કૃતિના ઉચ્ચે સ્વરે માધ્ય સંભળાવી. બાદ તેમની સુચનાથી મી. સુલ્તામ હુસેન ઓતાઓ આગળ માન પત્ર વાંચી બતાવ્યું. આ વખતે મુંદર ફરેમમાં મદારેલાં એ માન પત્રો તૈયાર રાખવામાં આવ્યાં હતાં. મી. પીરન મહમદે મી. અલીને, તથા મી. હાઉદ મહમદે મી. ગાંધીને માનપત્ર એનાયત કર્યાં. આ વખતે તાળીઓની મર્જનાથી આખું થીએટર માથ રહ્યું હતું. માનપત્રનો તરતુઓ નીચે પ્રમાણે છે:-

માનપત્ર.

મેસર્સ એમ. કે. ગાંધી તથા હાઇ વજર અલી સાહેબ, ત્રાંસવાલ ઇડીઅન ટેપુરેશન ના મેમ્બરો - મહરથો, ત્રાંસવાલમાં જે ઓરડીનન્સ આપણા દેશી લાઇઓ સામે ધડવામાં આવ્યું હતું તેવા ધિરીક નામને ન ડાઝનારા ઓરડીનન્સને અટકાવવાના કામ માં તમેએ જે સ્વદેશીમાનવાળી સેવાઓ બતાવે તેવી અતઃકરણ પુરવક પ્રશંસા કરી તેના ગાંધી સેવા કર્યાનના અતુલ્ય હરકામ મોહમેડન એસોસીએશન) ના મેમ્બરોએ

પોતાની હવજા અમને જણાવી છે. ઇંગ્લાંડ માં તમેએ તમારી માગણીઓ રજુ કરવામાં બતાવેલી નરમાશ વડે, એક ગળાવાન અને જીયુની સાઉથ આફ્રીકા કમીટીની સ્થાપના વડે. તે ધિરીક પ્રજા અને જાપાના દેશ વડે, આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાં આપણી મગસૂમોના અપ્રખ્ત પાણને લીધે દક્ષિણ આફ્રીકાના ગોરા જાતજોને આપણી વ્યાખી કિતિવડો સમજતાં વાર લાગશે નહિ.

આ તર દેશમાં સ્વદેશી લાઇઓની સેવા મળતવા તમેને લાંબું આશુષ્ય મળે તથા તમારા ઉમદા પ્રયત્નોમાં તમે હમેશાં ફતેહ પામે એમ અમો ખુદા પાસે અતઃકરણ પુરવક માંગીએ છીએ.

(સહી.) એસમાન અહમદ એન્ડ્રી,

પ્રેસીડન્ટ

.. ઇસ્માઇલ ગોરા, વાઇસ-પ્રેસીડન્ટ,

.. ઇ. બીદારી.

.. મયદુમ.

.. હાદાબાઇ.

જે. એ. સેક્રેટરીઓ.

આપણો.

બાદ પ્રમુખની સુચનાથી જુદા જુદા સાહેબોએ આપણો આપવાનું શરૂ કર્યું. મી. હાઉદ મહમદે જણાવ્યું કે આજે જે માન ડેલીગેટને આપીએ છીએ તે તેમના હલમ તે લીધે છે. પછસા કરતાં હલમ મોટી મીજ છે. જે લોકો હલમ મેળવી દેશીલાઇઓની સેવા બળવે તેઓ આવાં માન મેળવી શકે છે. બાદ તેમણે હાતમતાઇમાંથી કવિતાની એક કડી માધ્ય સંભળાવી. મી. પીરન મહમદે ડેલીગેટને મુબારકબાદી આપી જણાવ્યું કે આપણી જીત સંપત્તે ત્રાંધ છે. ને મુસલમાન લાઇઓએ હમેશાં એકત્ર રહેવાની જરૂર છે. એસોસીએશન આ તકનો લાભ લીધા છે તે ખુશી થવા જેવું છે. બીજા લાઇઓને એસોસીએશનના મેમ્બર થવાની બલામણ કર્યું. મી. ઉમરે ડેલીગેટનો ઉપકાર માની જણાવ્યું કે આપણે આ વખતની પેઠે દર વખતે આપણા પર દુઃખ પડે ત્યારે વડી સર મારને વાકેફ કરતા રહીશું તે અવશ્ય લાખ થવા સંભવ છે. એસોસીએશનના સેક્રેટરી મી. હાદામીઆએ ડેલીગેટોએ બળવેલી સેવા માટે તેમને ઉપકાર માન્યો તથા પ્રસંગ મુજબ થાડું બાપણ કર્યું. મી. આંગલીઆએ જણાવ્યું કે આપણે સંપ રાખી લડત લેના રહીશું તે હમેશાં ફતેહ મેળવીશું. મી. મીઆખાને જણાવ્યું કે કોલોનીઅલ કોન્ટ્ર રન્સ વખતે આપણી દરિયાદો રજુ કરવા આપણે પ્રયત્ન કર્યો બળવે છીએ. આપણી ફતેહથી બહુ ખુશી થઈ જવાનું નાં. હવે તો આપણી ડડની રાજઆન ચાલ છે.

આ ના માત્ર પહેલું પગથિયું છે. મી. અબ દુલા ડાવેરીએ ફરતું કે બેવંદાબક બાપણ કરી ડેલીગેટનો આબાર માન્યો તથા એવો મોરો મેળાવડો બોલાવવા માટે એસોસીએશ નની તારીફ કરી. મી. રફતુદીને માનપત્રને નરતુએ કરી સંભળાવ્યો તથા વિલાયતમાં સ્થપાએલ કમીટી આપણને ફેટલી બધી ઉપયોગી થઈ પડશે તે ઉપર વિચેચન કર્યું. મી. હમામઅલીએ ખતાવ્યું બાપણ આજે છ માં વાંચી બતાવ્યું. મી. પોલે એવી સુચના કરી કે આ જીતની યાદગીરી કામમ રાખવા એક કોલેજ સ્થાપવી જોઈએ, કે જેમાં કેળવણી પામી મી. ગાંધી ને મી. અલી જેવા ખીજા ઘણા સેરફો પાછી શકે. તેવી કોલેજ શીનીકસમાં રાખી શકાય. તે માટે જમીન ની મી. ગાંધી પાસે માગણી કરી શકાય. કે, તાનજીએ જણાવ્યું કે આપણે ત્યારે ડેલીગેટના પગલે ચાલવા પ્રયત્ન કરીએ ત્યારેજ આપણે તેમને ખરૂં માન આપ્યું હશેવાય. બીજા સરકાર આપણા પર જે જુલમ મુખરે છે તે ઉપરથી આપણે સર્વ આજે અહીં મળ્યા છીએ. તેવા જુલમ વગર આપણે જગૃત થઈ આટલા સુધર્મા હોત નહિ. ને તેવા જુલમ છે તેથી કરીનેજ આપણે વધારે ને વધારે સુધરવાને પ્રયત્ન કરતા રહીશું. મી. ખાને જણાવ્યું કે મી. ગાંધીને હું ૮ વરસ થયાં ખીજાનું છું. તેઓ જીંદગી પોતાને માટે નહિ પણ કોમ માટે મુગરે છે. એસોસીએશનના વા. પ્રેસીડન્ટ મી. ઇસ્માઇલ ગોરાએ ડેલીગેટને મુબારકબાદી આપી. નેસસે શેલન, દુરજા, વગેરે ગ્રંદરજો બોલ્યા હતા મોઢવી હાઇ કનેદ મહમદ સાહેબે અસરકારક કવિતા માધ્ય ડેલીગેટની પ્રશંસા કરી હતી. તથા મી. પોતાની સુચનાને દેકા આપ્યો.

મી. ગાંધીનો જવાબ.

મી. ગાંધીએ માનપત્ર માટે એસોસીએશ નનો ઉપકાર માની જણાવ્યું કે હાલમાં કાણાં ઘણાં એસોસીએશન સ્થપાયાં છે. તે આજે તો કોમની ઘણી સેવા બતાવી શકે છે. એવાં મંડળોમાં કામ કરનારાઓએ મંડળ ના ઉપરી તરીકે નહિ પણ મંડળના સેવક તરીકે વરતવાનું છે. ને તેમ ચાલ ત્યારેજ ખરી સેવા થઈ શકે. બીજા જુદાં જુદાં મંડળો માંહોમાંહે સંપ કરે તો બહુજ ગળા બાવી શકાય. બીજાં મી. પોલે હલમ બાખત જે ઇસારો કર્યો છે તે ખરેખર બ્યાનમાં લેવા લાયક છે. શીનીકસની જમીન માટે તેમાં કહે વામાં આવ્યું છે તો હું ઘણી ખુશી સાથ જણાવ્યું છું કે તે જમીન મારી નહિ પણ કોમનીજ છે એમ હું સમજું છું. મારે દિલગીરી સાથે જણાવ્યું બેવંદાબકે કે દિલ્હી રતાનમાં દિલ્હી મુસલમાનો વચ્ચે કુસંપ

પડાવરા સરકાર પણ તરફથી પ્રયત્નો થાય છે, તેઓ આપણને એક ખીનતથી જુદા જોવાને ઇચ્છે છે. કારણ કે તેમ હોય તો જ અંગ્રેજ રાજ્યને હિંદુસ્તાનમાં કાંઈ વખત ટકાવી શકશે એમ તેઓ માને છે. આજે એકવરતાઈકરમાં એક તાર છે. તે તારને આપણે કદી પણ સાચો માનવાના નથી. તે તાર કરનાર તથા તેની મીટીંગો બરાબરનાર સરકાર જ છે. અમારી ઇતિહાસ 'ખર' અને મુખ્ય કારણ જાણવાની ધણીઓની ઇચ્છા છે. તે કારણ એજ છે કે હું અને મી. અલી જાને એકજ હતા. અમારામાં કદિ પણ જુદાઈ જણાઈ નહોતી. ખરી રીતે અમે આપ હીકરા જેટલા સંપ અને પ્રેમથી કામ લેતા અને તેથીજ અમે કોઈ મેળવવા શકિતમાન થયા છીએ. જે કે અમારા ધર્મ જુદાજ હતા પણ અમારી લગતમાં અમે એકજ હતા. એ વાત સર્વે કોષ્ટકોએ વાદ રાખવાની છે. ખીજું અમારા પક્ષમાં સત્ય અને ઇન્સાફ હતો. હું હમેશાં જુદાને મારી પાસે જ મમજું છું. મારાથી જુદા દુર નથી. તમે સરવે પણ તેવીજ રીતે વરતો. જુદાને પોતાની પાસે સમજો. તથા હમેશાં સત્ય પ્રમાણે વાતનારા થાઓ એવું હું માનું છું.

મી. અલીની જગ્યાએ.

મી. ગાંધીનું ભાવણ ખદમ થયા બાદ મી. અલી ભાગ ન કરવા તર્જાઓના મગગાદ વચ્ચે ઉભા થયા ને જણાવ્યું કે શુદ્ધરથો, મને આજે જે માનપત્ર આપવામાં આવ્યું છે તે માટે હું એસેસીએશનનો આભારી થયો છું. અમારી કોલેજના કારણમાં પહેલુ એ છે કે અમે અને હમેશાં સંપથી વરતા ને એવાજ સંપથી હમેશાં વરતા હું દરેક હિંદી ભાષને બલામણુ કરું છું. હિંદુ અને મુસલમાનો ધરમના સાર એક ખીન સાથે લડતા એ જમાનો હવે ચાલ્યો ગયો છે. હાલના વખતમાં મારે હિંદુસ્તાન અને હું હિંદી બચ્ચો, જેટલા હિંદીઓ તેટલા મારા ભાઈઓ એ વતનનું અભિમાન પેદા થવું જોઈએ છીએ. આપણમાં કુમંપ હતો અને આપણે માંહોમાંહ લડતા તેવીજ આપણો દેશ આજે ગોરા લોકોના હાથમાં છે. તે આપણે ફરીથી સંપ કરી શકીએ. અને હિંદુ મુસલમાનમાં સર્વત્ર એકજ વતને તો હિંદુસ્તાન આપણું થવાને કાંઈવાર લાગવા ની નથી. સરકાર પાતે જાણે છે કે હિંદુઓ અને મુસલમાનો એક થશે તો અંગ્રેજ રાજ હિંદુસ્તાનમાં કદિ પણ ટકવાનું નથી અને તેથી આપણમાં કોઈકેટલા પાડવા હમેશાં સરકાર પક્ષ પ્રવળ કરતા રહેતા છે. તે માટે આપણે બહુજ મેલીને આપણનું છે. મી. મારવીએ અમને જણાવ્યું હતું કે કદિમ

આફ્રિકામાં જનારાઓ પોતાનાં દુષ્ણો હિંદ માં બંધ વસાવે છે તે અંગ્રેજ રાજને બહુ જ નુકસાન કરતા છે. વિલાયતમાં અમેને એમજ કહેવામાં આવ્યું છે કે માનસલાહ એરડીન-સ જુલમી છે. અમારી પ્રજાને અન્યાય મળે છે, તેવા એરડીન-સને કદી પણ મંજુરી મળી શકે નહિ. આ ઉપરથી એમ કહી શકાય છે કે હર વખત આપણા પર જુલમ પડે ત્યારે તેને સરખાન થવું પણ જરૂર પડે તો જેલમાં જયા તૈયાર થવું અને વડી સરકારને આપણી ફરિયાદોથી વાકેફ કરવી. સર મચેરજી ભાવનગરીએ આપણે વારો ધણી મહેનત કરી છે. તેમનો હું ઉપકાર માનું છું. તેઓ જાતે પારસી છે તોપણ હિંદી તરીકે આપણને મદદ કરી છે. તે સંપ જતાવે છે. સંપ વિના કાંઈ થઈ શકે નથી. માટે દરેક ભાષને સંપથી ચાલવા હું આગ્રહ કરું છું. મી. અલીએ બેસતા પહેલાં જણાવ્યું કે કદિમ અોપિનિઅન આપણે માટે કિંમતી સેવાઓ ગમાવે છે તેને ઉત્તરન આપવું જોઈએ. પ્રમુખ મી. એફેન્ડીએ હું કે ભાણમાં રહીનેટાની પ્રશંસા કરી. વિલાયતમાં મદદ કરનારના ઉપકારનો ઇરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો. બાદ નામદાર મુલતાન તથા રાહે નસાહ એગર્વની મીઅરો પાલાવી મેળાવડો રાંચે ખાર વાચ્યા પછી ગરખાસ્ત થયો હતો.

તા. ૨૫ મી ડીસેમ્બરે મી. ઉમર હાજી આગદ કંપેરીના મકાનમાં મી. અગલુલ લતીફ ઓસમાનની શાદીની મુખારકબાદીમાં મી. મોહનલાલ નરમેશસ ગોશલીઆ તરફ થી કી-પાર્ટી તથા રીપ્રેસેન્ટેટ આપવામાં આવ્યાં હતાં. મી. ગોશલીઆએ હાજર અહ રથોના આભાર માની જણાવ્યું કે હું ઇસ્મન રહેતો ન હોવાથી મારા મનની હોંશ પ્રમાણે ફરી શક્યો નથી તે માટે ક્ષમા માનું છું. મી. હાદા ઓસમાનવતી મી. કંપેરીએ જણાવ્યું કે મી. ગોશલીઆએ દુરથી આવી જે મમતા જતાવી છે તે માટે અમે ખુશી થયા છીએ. તથા તેમનો આભાર માનીએ છીએ. બાદ ચાયા મેળાવડા હમેશાં થતા રહે અને હિંદુ તથા મુસલમાન ભાઈઓમાં સંપનો વધારો થયા હશે એવી ઇચ્છાઓ વચ્ચે મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

જરમન હરેદ આફ્રીકા કાર્ગન. રહી. મુલતાન તા. ૧૭મી અનેવારીના મુબજ સાઈ ઉપરડો. રહી. સોમલી તા. ૨૧મી અનેવારીના મુબજ સાઈ ઉપરડો. વધારે વીગત મી. ઓસમાન અદમદ પી. એ. ઓફસ ઉલ્હમાં લખી વાકેફ થયો. અમરસીંગ — તા. ૨૭ જાન્યુઆરીના રોજ મુબજ પહેલો છે.

અભ્યાસ માટે વિલાયત રહેતા વિદ્યાર્થીઓનાં માખાપને બે બોલ

(લખનાર મી. બેસાયા ઓહરીહડ.)
હું ત્યારે એકસદર્માં હતો ત્યારે પહેલી વાર મારે હિંદીની મુલાકાત થઈ અને ત્યાર પછી મંડનમાં એક ખીન હિંદીને મળ્યો. તેમના વરતન ઉપરથી હિંદીઓની ચાલ ચલણ, પ્રમાણીકતા, ઉત્સાહ ખંત, અને સાર્વકપણ માટે મને ઘણુંજ માન પેદા થયું. આ બે હિંદી મિત્રો ઉપરથી હિંદીની ચાલચલણને મેં ખ્યાલ આપ્યો, પણ એ ખ્યાલમાં મારે પાછળથી બહુ ફેરફાર કરવા ની જરૂર પડી છે. કારણ કે તે દિવસ પછી હું સેંકડો હિંદીના સહવાસમાં આવ્યો છું. જનાં મારે એવા છેવટ ઉપર આવવાની જરૂર પડી છે કે સાધારણ રીતે હજારોમાં વસનાર હિંદીઓની રહેણી કરણી મને પહેલાં મળનાર બે હિંદીઓની રહેણી કરતાં બહુજ ઉતરતા પ્રકારની હોય છે.

ત્યારે હું હિંદુસ્તાન ગયો ત્યારે આ ખાખતનું કારણ થોડું અંશે મારા જણવા માં આવ્યું. ત્યાં મને માલુમ પડ્યું કે મારે પહેલો મત ખરો હતો તેમજ પાછળથી બંધાએલ મત પણ તેવોજ હતો. ફર એટ લેજ કે તે મત જુદા જુદા વરગને કાણુ પડતા હતા. હિંદુસ્તાન જવાથી હું જાણીને ખુશી થયો કે ત્યાંના વિચાર, મુદ્દિ, અને શિક્ષણમાં એટ યએજા પુરપોતું વરતન સર વોતમ પ્રકારનું હતું. તથા તેઓ દુનીઆના કોઈપણ દેસ કે ધરમના નરો કરતાં ઉતરે તેવા નહોતા. પણ મને તે વખતે એ પણ ખબર પડી કે હજારો આવનારાઓ આ વરમ માંહેલા નથી. હિંદુ ધરમ તથા હિંદુ ના જાતિબેદના રીવાજોનો ત્યારે મને અનુ ભવ થયો ત્યારે હું સમજ્યો કે તે ધરમના સુસ્ત લોકોને માટે વિલાયત આવવાનું કેટલું બહુ મુશ્કેલ છે. તેમને પોતાની પરી ચીત ખાખતો તજવી પડે છે; બચપણથી જે નીચમેને પવીન ધરમાનો લેવા ગણવા દેવ પડી હોય તે નિયમેનો લંગ કરવો પડે છે. આથી બન્યું એમ કે જે લોક હિંદુ સ્થાન છોડી કેળવણી માટે જંગલોડ આવતા ત્યાર થતા તે લોકો-હિંદુઓમાંના-સાધારણ રીતે ધરમ નરફ વિશેષ મેળા હતા અને તેથી ઘણીખરી વખતે જાને છે તેમ, ઉતરતા ધરગજની રહેણી કરણીવાળા જણાતા. વળી હિંદુસ્તાનમાં કેટલાંક માખાપો પાસેથી વારંવાર એવી ફરીયાદ સાંભળવામાં આવી કે અમારા બાળકોને હજારો મોક લતાં અમે બહુજ અન્યાયની છાંમે જોઈએ કે અનુસન એવો થયો છે કે પાળ આવના

રામોમાં પ્રમાણીકતા, ગંભીરતા, છબરના
રૂ, તથા માન્ય નરકનું માન થતી ગમેલ
દેવ છે, અને જલ્દીને ખેડ ખાખ્યા પીએ
કે અંગ્રેજોની સાથે રહેવાથી વિલાયતથી
પાછા ફરનાર વિદ્યાર્થીઓની નીતિ તથા
આલસ્યસભન સુધારવાને બદલે મગડપાં હોય છે.

ઈંગ્લાંડમાં જે જોવાનું છે તેપરથી પણ
ઉપરની ફરિયાદો ખરી હશે છે. અને લાગે છે
કે તેનાં બે કારણ છે. પહેલું એ કે ઈંગ્લાંડ
આવનાર વિદ્યાર્થીઓમાંના વ્યથાગરા શ્રેષ્ઠ
માત્ર ધરાવનારાઓ નથી હોતા. તથા બીજું
કારણ એ કે તેઓ વિલાયત આવે છે ત્યારે
ઈંગ્લીશની વચાવહારી સંજ્ઞાને તેમનું તાત
બાળક બેટનું હોય છે.

હિંદુસ્થાનમાં દીકરા બાપ સાથે રહેતો
હોય ત્યાં મુશી બાળક માફક જ લેખાય છે
તેથી જ્યારે તે ઈંગ્લાંડ આવે છે ત્યારે અંકુ
શમાંથી પહેલીવાર છુટા થએલ છોકરા
જેવા તે હોય છે. તે તેથી છુટ માટે તે
લાયક થએલ હોતો નથી. અંગ્રેજ ભા
જાએ પોતાના છોકરાઓને જે રકુડમાં
ગોઠવે છે ત્યાં તેમનાપર પછી દેખરેખ હોય
છે તથા તમને સખત નિયમો પરમાણે આજ
વાનું હોય છે. રકુડમાં બધી રજા પછી
તેઓ કોલેજમાં જાય છે અને ત્યાં પણ તેમ
ને આફરી બદાવતી અને દેખરેખ તળે
રહેવાનું હોય છે. કોલેજમાં તેમના બલા
માટે દરકાર રાખનાર ખાસ પગારદારોના
હાથ તળે રહેતું પડે છે તથા તેમની આજ્ઞા
ઓ વગર છુટક સંપુરણ રીતે પાળવી પડે
છે. આ પરમાણે ઈંગ્લાંડના જુવાનોને પોતા
નાપરની જવાબદારી ઉઠાવવાની છુટ મળે છે
તે રહેતે રહેતે મળે છે. જે ઉમરે
દેખરેખની ખાસ જરૂર હોય છે તે વખતે
લાયક માણસના હાથ તળે તેને દોરાવાનું
હોય છે.

ઈંગ્લાંડમાં અંગ્રેજ છોકરાઓને બચપણ
થી ગોરી ગમેલ સહવાસમાં રહેવાનું હોય
છે. ત્યાં સરખ કાઢ તેમને જોળખાવું હોવા
થી આગર સાદુંજ તેઓને સીધે મારગે
આણવું પડે છે. આમ છતાં પણ અંગ્રેજ
છોકરાપર ઘણા રાખવાનું જરૂરી જણાયું
છે. તે પછી હિંદી છોકરાને 'પોતાના તોર
પર રહેવા છુટ મળે તેવી રીતે ઈંગ્લાંડ
મોકલવો એ કેટલું બધું જોતું છે. છતાં
પણ આમ કરવામાં આવે છે.

પરંતુ સતી અમુક રકમે મળવાનું પાકું
કરી તે ઈંગ્લાંડ પહોંચે છે. સાથે કોઈનાપર
જીવાદ બે બલામથુના કાગળો લાવેલા હોય
છે. તે સોકો અગત્યની વખતે રીતે મળવાર
દે ના આ લોકોને હિંદી વિદ્યાર્થી માળખી
વરનામાં બે કે ત્રણ વખત મળે છે. વિદ્યાર્થી

પોતાની મરજી પડે તે મોડીંગ-લાઉસમાં
હોટેલમાં કે મોટીંગ હાઉસમાં જાય
છે. ત્યાં તે કાંઈ તેની સાથે દોસ્તી કરે
છે. ગાંધે મરજી પડે ત્યાં મુશી લાટકા રાંધે
છે. આવી સ્થિતિમાં રજા પછી તેના દોસ્ત
કાંઈ કે તેની ટેવો તેને સુધારવાને બદલે
બચાડે તેમાં તથાપ શી! હિંદી છોકરા કેમ
રમાં તેમજ બુદ્ધિમાં અંગ્રેજ છોકરાઓવડે
હોય તોપણ તેને નેજાએક રાખેલી સ્વતંત્રતા
લાભદાયક થાય એ માની ન શકાય તેવું છે.
તો પછી હિંદી છોકરો જે અંગ્રેજ છોકરા
કરતાં બોલેલ વાક્યોએ, બોલેલ સ્વતંત્ર, તથા
હુનીઆદારી અને તેના મોદથી બોલેલ
વાક્યો છે તેને સ્વતંત્રતા મળે તે કેટલું બધું
હાથપણ વિનંતું છે.

મે વાંચનાર એવું છે કે હિંદી વિદ્યાર્થીને
ઈંગ્લાંડમાં ગોડાઉન હાઉસ પ્રાપ્તવેલી છોકરી
ઓ તથા તેણીના દોસ્તોની સેખત હોય છે.
આવી ટોળીમાં બે ત્રણ વરસ માળખાથી હિંદી
બુવકને અંગ્રેજ છોકરી રહેણીની ખરી
હરીકત ગણવામાં આવતી નથી. અંગ્રેજ
ધર સંસાર લગાર પણ તેના જોવામાં આવ
તો નથી તેમ ગણવામાં આવતો નથી.
જ્યારે તે પાછો જાય છે ત્યારે નકામો
પ્રલાપ જાય છે કે હું મારી ઉમરના સાધા
રણ અંગ્રેજ જેવો. બલકે તેનાથી ચડી
આતો છું. ઈંગ્લાંડમાં રખડતી કેટલીક કમ
અકકત 'ગર્લ' એમ ગણતી હોય છે કે
હિંદી પોતાના દેશમાં કાઠ રાખે કે રાજ
કમાર છે ને તેની દોસ્તીમાં તે લાખજ
છે. આવી 'ગર્લ'ની ખુશખબત અને વાત
વાતથી તે પોતાને મોટા ગણી પ્રલાપ જાય છે.

આ પ્રમાણે દારની સ્થિતિ છે. તે ઉપર
ટીકા કરવાનું સહેલું છે. પણ તેનો ઉપાય
જતાવવાનું કામ છે. જે પોતે બે બાળતોને
ખાસ ઉપયોગી ગણ્યું છે. પહેલું, જ્યારે એક
હિંદુ બુવક પોતાની બંધાએલ ટોળાં તોડીને
ગાસ ખાયા માંડે, એમ સમજીને કે તે મારે
માટે લાભ કરતા છે, ત્યારે તે બુવક નીતિમાં
કેટલી મગો છે એમજ હમેશાં સમજવું.
અનુભવ ઉપરથી એવાજ અનુમાન ઉપર
આવવું પડ્યું છે કે જે હિંદુઓ પોતાના
ધર્મના છવ દયાના ઉદ્દેશ તરફ અડગ રહ્યા
છે તેઓએ શુણ સાથે નીતિના બીજ નિયમો
પણ ટકાવી શક્યા છે. અને હવે તો ઈંગ્લાંડ
માં એ જાણીતી બીનાઈ કે ત્યાંના હયા પાણી
માટે માંસની ખોરાક જરૂરી નથી એટલુંજ
નહિ પણ બીજું એક ફળશાક અદારથી
માણસો વધારે તનદુરસ્ત અને પુષ્ટ રહી
શકે છે, તથા બહુજ કોતીક અને તરેહવાર
ખોરાક અદતારતેથી પણ ફળશાક પાણે
ખોરાક ઉતાવળે મહેલ કરવા લાગ્યા છે. આ

ઉપરથી જે એવા ફાનપર આવું છું કે
ઈંગ્લાંડ આવનાર દરેક હિંદુએ પોતાના
ધરમને અનુસરતા ખોરાકને ચુસ્તરીતે
વળગી રહેવું એ અવશ્ય જરૂરી છે. હવે
ઈંગ્લાંડમાં જોઈએ તેટલાં દયાખાનાં, માનજન
ખાનાં, પ્રાદરો, અને નરસો છે કે જેઓ
જુદી જુદી જાતના ફળશાકના ખોરાક
તથા પરહેજવડે દંદીઓને સાગ કરવાનું
કામ કરે છે. તેમ કેકણે હિંદી વિદ્યાર્થીને
ખોરાક તેમજ રહેણી સંજ્ઞાની જાત્રાએ તેવી
સલાહ મળી શકે તેમ છે અને તેથી તેણે
નીતિમાં બચાડો કરે તેવી જાત્રાનો ખોરાક
લેવાની લેશમાત્ર જરૂર નથી.

બીજું, અને એમ લાગે છે કે કોઈપણ
હિંદી બુવકને 'પોતાના તોરપર' રહેવા તો
ઈંગ્લાંડમાં તર ખોટલુંજ. તેને માળખાનીપેઠે
દેખરેખ રાખી શકે તેવા અંગ્રેજના હાથ તળે
રાખવો, તેની જોખમદારી પોતાને માથે
વહોવી એ અને તેનાપર પોતાનાજ છોકરાની
પેઠે નજર રાખે તેવા અંગ્રેજના ફળજનમાં
સોંપવો. વિદ્યાર્થીને જેવી રીતે બાપની આજ્ઞા
પાળવી પડે તેવીજ રીતે પોતાના સાંભળનાર
અંગ્રેજની આજ્ઞા પાળવાનું ફરજિયાત હોવું
જોઈએ. આ બે બાળતોને કેવી રીતે અમલ
માં મુશી શકાય તે સંજ્ઞાથી વિચાર હું મારા
બીજા આરટીકલમાં કરવા માથું છું.
અધુરું.

નવા વરસના લાઇસેન્સ.

રખમી કીસંખરના તાતાજ ગવર્નમેંટ ગેજેટ
માં એવી નોટીસ આપવામાં આવી છે કે
દરેક લાઇસેન્સ કદાવતારાએ નવા વરસની
શરૂઆતથી ૩૦ દીવસની અંદર નવું લાઇસે
ન્સ કદાવી લેવું. તેમ નહિ કરનારને મુદત
પછીના દર દીવસ લેખ લાઇસેન્સની રકમ
ડ્યુટીથી ચાર ગણી રકમ જેટલા દંડની સજા
કરી શકાય. જે નવાં લાઇસેન્સ ૩૦ મી જાન્યુ
આરી પછી કદાવ્યાં તથે તો લાઇસેન્સ કદા
વવાની તારીખ પહેલાંના કિવસોમાં કરવામાં
આવેત કામ તેટલા દીવસ સુધી લાઇસેન્સ
વિના કરવામાં આવ્યું છે એમ ગણવામાં
આવશે તથા તેટલા મારે તેમ કરનારના
ઉપર કાયદેસર કામ ચલાવી શકાય. ખાદ
લાઇસેન્સો કદાવવાની ચરજ કરતી વખતે
ફર્મ રજીસ્ટ્રેશનના મુસદ્દાની તકલ હાજર
કરવાનું નહિ બુલી જવા માટે ધ્યાન ખેંચવા
માં આવ્યું છે.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

૮.૧૨ પ્રકરણ ૨જી.

ઉત્તમ નીતિ.

નીતિ વિષેના આલના વીચારે ભારે નહીં કહેવાય કેટલાક એમ માને છે કે નીતિની ખબર દરકાર નથી. કેટલાક વળી એમ માને છે કે ધર્મને તથા નીતિને સંબંધ નથી. પણ દુનિયાના ધર્મો તપાસતાં દેખાઈ આવે છે કે નીતી વીના ધર્મ નબા રહે નહીં. ખરી નીતીમાં ધર્મનો સમાવેશ થઈ જાય છે. જેઓ પોતાના સ્વારથને અરથે નહીં પણ નીતીને ખાતર નીતીના નીયમો જાળવે છે તેઓને ધાર્મિક ગણી શકાય. રૂઝીઆમાં એવા માણસો છે કે જે દેશના બધા ખાતર પોતાની જાંઠગી અરપણુ કરે છે. આવા માણસો ખરા નીતીવાળા સમજવા. જેથી બેનયમ જેણે ઈજાડને સારું ધણું સરસ કાવડના નીયમો શોધી કહાડ્યા, જેણે ઈગ રેણ પ્રગામાં ઈજાવણી ફેલાવવાનો મોટો પ્રયાસ કર્યો, અને જેણે દેહીઓની સ્થિતિ સુધારવામાં જખરહત ભાગ લીધો તે પુરુષ નીતીવાન ગણી શકાય.

વળી ખરી નીતિને એ નીયમ છે કે આપણે જાણતા હોઈએ તે મારગ લેવો એટલું બસ નથી, પણ જે મારગ ખરા છે એમ આપણે જાણતા હોઈએ તે મારગથી આપણે વાકેફ હોઈએ અથવા નહીં તોપણ આપણે તે લેવો વંતઈએ. એટલે કે જ્યારે આપણે જાણતા હોઈએ કે અમુક મારગ ખરા છે ત્યારે આપણે નીરક્ષય થઈ તેમાં કંપલાવવાનું છે. એવી નીતિ જળવાય તો જ આપણે આગળ વધી શકીએ છીએ. એટલે નીતિ તથા ખરા સુધારો અને ખરી ચાલી તે દમોશાં એક સાથે જોવામાં આવે છે.

આપણી ઇચ્છાઓ નપાસથું તોપણ આપણે એકથું કે જે વસ્તુ આપણી પાસે હોય છે તે લેવાપણું રહેતું નથી. જે ચીજ આપણી પાસે નથી હોતી તેની હીમત આપણે સદાય વધારે ગણીએ છીએ. પણ ઇચ્છા તે એ પ્રકારની છે. એક તો આપણો પોતાનો સ્વારથ સાધવાની. આવી ઇચ્છા પાર પાડવાનું પ્રયત્ન કરવું તેનું નામ આ નીતિ. બીજા પ્રકારની ઇચ્છાઓ એ છે કે આપણે હમેશાં સારા થવા તરફ અને પાર કાનું બહુ કરવા તરફ યશણ રાખીએ છીએ. આપણે જેટલું સારું કરીએ તેથી કહી કલ કાઈ જવાનું નથી. તેની હીમત આપણે દર વાની નથી પણ વધારે સારા થવાની અને વધારે સારું કરવાની ઇચ્છાઓ નિરંતર થઈ

કરવી. આવી ઇચ્છાઓ પાર પાડવાને કરેલું પ્રયત્ન તેનું નામ ખરી નીતિ.

આપણી પાસે ધર્માર નહોય તેમાં કાંઈ સરમાવાપણું રહેતું નથી પણ ધર્માર હોય તેનો ગેરઉપયોગ કરીએ, ધંધો મળે તેમાં હુચ્છાઈ કરીએ, તો આપણે નીતિનો મારગ ચુકીએ છીએ. જે આપણે કરવું ઇ છે તે કરવું તેમાં નીતિ રહેલી છે. આમ નીતિની જરૂર છે તે કેટલાક દાખલાવડે આપણે સાબીત કરી શકીએ છીએ. જે પ્રથમ અથવા કુટુંબમાં અનીતિનાં બીજ જેવાં કે કુસંધ, અસત્ય વગેરે જોવામાં આવે છે તે કુટુંબો પડી ભાંગ્યાં છે. વળી ધંધા શોજ મારનો દાખલો લઈએ તો આપણે જોઈશું કે એવો માણસ એકે નહીં જોવામાં આવે કે જે એમ કહેશે કે સત્યતા નહીં જાળવવી. ન્યાય અને લલાઈ એની અસર કાંઈ બહાર થી નથી થઈ શકતી પણ તે આપણામાં જ રહેલ છે. અરસે વરસ પહેલાં યુરોપમાં ખૂબ અન્યાય અને અસત્ય પ્રજાળ દતાં અને તે વખત એવો હતો કે એક ધરીબર માણસો શાંતિમાં રહી શકતા નહતા. આમ ખનવાનું કારણ એ હતું કે ભેડામાં નીતિ ન હતી. બધા નીતિના નિયમોનું દોહન કરીએ તો એમ જોઈશું કે માણસ જાતનું બહુ કરવા નો પ્રયાસ કરવો એજ ઉચ્ચ નીતિ છે. એ આવીથી નીતિથી પેરીને જોવી જોતાં નીતિના બીજા નિયમો આપણને તેમાં મળી આવશે.

આ નિયમોની નીચે અમે ગુજરાતી કવિઓ અથવા ઉરદુ કવિઓનાં કાવ્યો કે જે નીતિના નિયમોની સાથે સંબંધ રાખ નાર છે તે ચુદાઈ કરીને આપતા જઈશું. એવી હમેશી કે તેનો ત્રાજ અમારા બધા વાંચનારાઓ લેશે અને અમારા ગુજાન વાંચનારાઓ તે કાવ્યો મોટે પણુ કરશે. પહેલી શરવાત મી. મલખારીના પુસ્તક, "આદમી અને તેની દુનિયા"માંથી કરીએ છીએ.

કિંઈ યુસ્તાફ હેકે તું ફિરતા બિરાદર !
અમે દાના, નવાના, હોનાર તમે હાજર.
અમે ગય બંડે ફિલસુફાં, પહેલવાનાં ;
અરે દોસ્ત દાના, તું હોશા દિવાના.

નદાનાકી દાનાઈ હરદમ ટકેગી ;
નનેકાંબી હરદમ ગુજારેગે તેજી ;
કિસે વારી હરદમ ન દેના જમાના ;
અરે દોસ્ત દાના, તું હોશા દિવાના.

કુવત પીકતનકા તું એકે ફિરગા ;
જમાના અયાનકે શિકસ્ત આશા દેગા ;
એકલકાં નકલ એકલકાં ખસ જવાના ;
અરે દોસ્ત દાના, તું હોશા દિવાના.

ગુજારે અવા નયનીસી ખાદકાવી ;
હોનારત દરદ દેવે જમરી મવાલી ;
જે તાકાત, કિસ રાહ ઉકાના સેવાના ;
અરે દોસ્ત દાના, તું હોશા દિવાના.

નહુનિયામે તેરા હુવા, કે ન હોશા ;
ન તું તેરા હોવે-દશેગા વ શોશા ;
શિવા પાક દાતાર સખ કોઈ બેગાના ;
અરે દોસ્ત દાના, તું હોશા દિવાના.

મલખારી.

નાતાલે સનાતન ધર્મસભા.

કરજન તા. ૬-૧-૦૭

આજરોજ સભા ૧૩૮ કવીન સીટમાં મી. અંબારામ મગજી ૧.૬૨ ના પ્રસ્તુતપણા નીચે મળી હતી. સમયસર ઉપસ્થિતિ કર્યાબાદ મી. કેશવરામજીએ શ્રી ગીતાજીના પાઠ વાંચી સંજનાબ્યા હતા. ત્યાર બાદ મે. પ્રમુખ સાહેબે નીતી ઉપર આપણુ આપુ હું જેને મી. ત્રીલાલાજી મી. દીવાન મી. શેલત વીઝેરેએ ચર્ચા, વીંધય પુરો કરી, શાંતી પાઠ લખી, સભા વીસરજન થઈ હતી. આવતી મીટીંગમાં ઉપસેજ સ્થળે મી. કેશવ રામજી 'કામ' એ વિષય ઉપર બાપણુ આપવાના છે. સર્વ મહરથો પધારવા વરદી લેશે.

વેરજમમાં કેપુટેશનને માનપત્ર આપવા જે કેકાણે મેળાવડો થયો હતો. ત્યાં તા. ૩૬ રવીવારે હિંદુ ધર્મ સભાની એક મીટીંગ ભરાઈ હતી. ઇશ્વર રતુતિ થયા બાદ મી. અંબારામજીએ ગીતાના શ્લોક સંજનાબ્યા. મી. ગુડા જીવાજીે સત્સંગ ઉપર વિવેચન કર્યું. બાદ મેસર્સ કાળીદાસ, રામલાલ, બનજી, પંદરજી, રામવજી વગેરે એ બાપણુ કર્યો. બાપુ તાલેવરસિંહે મંદુર બાપામાં હિંદુ ધર્મની કિન્નતિના ઉપાયો ઉપર બાપણુ કર્યું. કેટલાક મહરથોના આમહથી સભાના બેઠક સેકેટરી તરીકે મી. રવિંદ્રને નીમવામાં આવ્યા પછી સભા બાદ વાગે વીસરજન થઈ હતી.

વેરજમનો એક ખખરપત્રી લખે છે કે ત્યાંના રહીશ સામીપીસેની ઓરત - હમેશા નંબર ૨૩૦૬૯ ૨૮મી ડીસેમ્બરે મરણ પામી છે જેને અગ્ની સંસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

કેપમાં થોડા શીતળાના કેસ થયાથી એવા બીકે રાખવામાં આવી હતી કે શીતળાનો ઉપકરણ વધશે. પણ બીજા કેસો નહિ થવાથી ઉપકરણો બંધ દૂર થયો છે એમ જાણવામાં આવ્યું છે.

રૂટરના તાર સમાચાર.

રૂટરના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે પારીસના એક સુવાસઃ ખાનામાં કેટલાંક યાજ્ઞકોને મારી નાખવાની વાત જણાઈ છે. એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે એવી રીતે પાંચવરસમાં ૧૫૦૦ નવાં જન્મેલ યાજ્ઞકોનું ખુન કરવામાં આવ્યાં હતાં.

વેલ્સમાં ધરતીકંપના યોગ આંગણ ત્રાસા નું રૂઢર જણાવે છે.

હન્ગારી અને ફ્રાંસ વચ્ચે આવેલ ઈંગ્લીશ આનસનો ફ્રિઝિયો ગાળાને હિંદ કન્યાને ઈંગ્લાંડની સરકાર વિચાર ચલાવે છે.

એવું કહેવામાં આવે છે કે દક્ષિણ આફ્રીકાના પડી સરકારના તરફમાં વટારો ચનાર છે.

તત્તેવારીની પમી નારીને રૈયુલીએ બેદરીન પર હુમલો કરી કેટલાક સરકારોને કેદ કર્યા છે. બેદરીન જ્યાં માટે તાંડરનું તરફર નીકળી ચુક્યું છે.

તાંડરના ખગરમાં જણાવવામાં આવે છે કે રૈયુલી ઝીનતમાં લગાશે છે. મુલનાનનો સરકાર બુખસ પોતાનું બધું લક્ષર લઇને ઝીનત ઉપર અગ્રહ લઇ ગયો છે.

ઝીનતનો કિસ્સો લેવામાં આવ્યો છે અને રહસ્યોને તે હોડી નાશવાની દરજ પડી છે.

સાતફાંસીસકોના રેલ્વે પર કામ કરનાર જાપાનીઝ મજૂરોએ હડતાલ પાડી અમલદારે પર હુમલો કર્યો હતો.

અસુરોએડના કેટલાક કાકરો તરફથી એક ઇન્કુટેશન વિસ્ફોટ થયું છે, જે લોડે એન્ગી ન તથા ના. સહેનશાહની મુલાકાત લેશે.

હરાનની પાલ્કાઈની પહેલી બેક વખતે એવો તાર પસાર કરવામાં આવ્યો હતો કે નાણા સંબંધી મામલો સુધારવા માટે હીલ ચાલ કરવી.

કાણુના અમીર જેઓ હિંદુસ્તાનની મુલાકાતે નીકળ્યા છે તેઓ ૪થી જાનવારી એ પેશાવર પહોંચ્યા છે.

ના. અમીર ૧૦મીએ આગ્રા આવેલ છે. તેમણે ત્યાંની સરકારી કુદરીની કવાયત જોઈ હતી તથા તોપખાનાની મુલાકાત લીધી હતી. જે વખતે તેમની લાલચ હોંશીઆરી દેખાઈ આવી હતી.

વેલ્સસાથ લોડે ઈન્ડો અમીરની સામે આગ્રા મુખી આવેલ છે.

કાંગરેસ સંબંધી લંડન ગએલ એક તાર મુજબ રૂટર જણાવે છે કે હિંદી કાંગરેસ એવો કામ પસાર કર્યો છે કે જાગજાના સ.ગ.સ. ૨૨ કરવા માટે બેલ્કાટ એક કાંગરેસર વિચાર છે.

મધ્ય અરબસ્તાનમાં ગએલા તુરકી હસ્કરમાંના ૪,૦૦૦ સોલજરો અસર પહોંચતા રોગ તથા ખોરાકની તંગીને લીધે તેઓમાંના ૨,૦૦૦ રસ્તામાં મરણ પામ્યા હતા.

તહેરાનનો ટાઇમ્સનો ખબરપત્રી જણાવે છે ત્યાં એક હુકારાની ટોળાએ જરમન કીંગેશનપર હુમલો કરી તેના સેક્રેટરીનું ખુન કરવા કોશીસ કરી હતી.

યાસુટોના ડેપુટેશનને ટેકા આપવાનું કેટલાક પારલામેન્ટના મેમ્બરોએ વચન આપ્યું છે.

રીઆમની રાજધાની બંકાક સહેરમાં ચીનાઓના લતામાં એક બચકર આગ લાગી પા. ૬,૦૦,૦૦૦નું નુકસાન થયું છે.

વિડીરાર્પ ઓરડીનન્સ.

હમણાં મી. રીચ તરફથી તાર મળ્યો છે કે વીડીરાર્પ ઓરડીનન્સને લોડે એન્ગીને મંજૂરી આપી છે. અને કમીટી નાતાલના બીજા બાબત મહેનત કરી રહી છે.

તા. ૮થીએ લંડનના એક તારમાં રૂટર જણાવે છે કે સાઉથ આફ્રીકા વિડીરાર્પ ઈડી અને કમીટીએ વિડીરાર્પ ઓરડીનન્સ અટકાવવા માટે લોડે એન્ગીનને આમંદ કરવા માંડ્યો છે.

તા. ૧૦મીએ લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે વિડીરાર્પ રેડેડઝ ઓરડીનન્સ પસાર કરવામાં આવ્યું છે.

હરાનના શાહનું મરણ.

લંડનથી જાનવારી તપમી તારીખે રૂટર તારમાં જણાવે છે કે હરાનના શાહ મુજફર હીન તા. ૮ મીની રાત્રે મરણ પામ્યા છે. (મરહુમ શાહની તવારીખ આવતે અકવાદી એ અને આપીથી.)

સોમંદાનીતના એક ખબરમાં જણાવવામાં આવે છે કે એ કેલોનીમાં મ્યુનીસીપાલ કાઉન્સિલ તથા વીલેજ બોર્ડમાં કક્ક લેકોને મેકેક આપવા સાર કાકેટ ઓરડીનન્સ ધડવામાં આવ્યું છે. એ ઓરડીનન્સનો હેતુ એવો છે કે ભારે ભારે કક્ક લોકપર કરે. વગેરે નાખવામાં આવનાર હોય ત્યારે એ લેકોના લાભને ખરાબ રીતે રજુ કરવા માટે કામક કક્ક ગાણુસને બાંક કે કાઉન્સિલ માં નીમવા લેકેટનંદ અવરનરને સત્તા આપવી. એવી રીતે નીમાએલ મેંજર કક્ક લેકોના લાભ સમાએક હોય તેવી બાબતો ઉપર એટલે કે લેકેશનો, કક્ક લેકપરની સમઓ, વગેરે બાબતોપરજ બેકી સકે. આવી બાબતો અમેરિકાની હોય ત્યારે કાઉન્સિલ કક્ક મેંજરને ખબર આવી.

ચરચા પત્ર.

નાતાલ ઈન્ડિઅન કોંગ્રેસ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ.

તા. ૩૧ડીસેમ્બર સને ૧૯૦૬મુખી સરદુ કોંગ્રેસનું બેલન્સ પા. ૨૨-૧૨-૧૧ આફરિ કન બેંકીંગ કારપોરેશનમાં જમા છે. લાલમાં કોંગ્રેસની પ્રોપરીટી લાગતી માસિક આવક પા. ૧૩-૦-૦ (તેર પૈડાની) ની છે.

ઉમર લાઈ આમદ ઝવેરી.

એમ. સી. આંગલીઆ.

કોંગ્રેસના બેલન્ડ ઓનરરી સેક્રેટરીઓ

કોંગ્રેસ તા. ૮-૧-૧૯૦૭.

લેખર પાર્ટીથી ચેતનું.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જીય.

નાતાલમાં હાલમાં લેખર પાર્ટીએ કેટલાક વખત થયાં આપણી હીલચાલ વીરુધ્ધ જે હીલચાલો કીધી તે સધળાંથી આપણે જાણીતા છીએ. તેની નેમ આપણી સામે સખત કાયદા ઘડાવવા : ને કાયદાઓ હરતી માં છે તેને સખતાઈથી અમલમાં મુકાવવા : અને ગોરી પ્રન્ન તથા અમલદારોની લાગણી આપણી સામે ઉભી કરવી એવું છે. તેઓ ની આવી હીલચાલથી આપણે ધણાજ ચેતેલા રેલવાની જરૂર છે. અમલદારો પણ કાયદાનો સંપુરણ અમલ કરે એ પાતાના જોગ છે. હરમનનો લાકેસનસીંગ અમલ દાર ઘણોજ લલો છે. સરવ તરફ પુરતી હીલચાલ છે એ સધળું ખરું છે. પણ વાદ રાખવું કે કાકપણ વેપારીથી લાકેસે ન્સ એકટની કાંકપણ બાબતને સહેજ પણ બાગ ચએલો ને જોશે તો લાકેસેનસ બોઈ બેસવાના દરેક સંજોગ છે. લેખર પાર્ટી વાળાઓએ આપણા વીરુધ્ધ બહુ ઉશકેરણી કરી મુકી છે. માટે આ વખત લાકેસેનસીંગ એકટ, અરલી કલોઝીન એકટ, સફાઈ મુખ હતાઇના નીવમો વગેરેને સંપુરણ રીતે ખ્યાન માં રાખવા એટલુંજ નહી પણ તેજ મુજબ તેનો અમલ કરવા જેટલું ચેતવાનું છે.

તા. ૭-૧-૦૭,

લી. સાપુરજી ઇ.

હરમન.

સંદેરીયા.

અલહદલામના ધરાક-નગારે જે જણાવું છે તે બાબત મી. ઓસમાન અહ મને પરચાઈ લેજો.

ઇલમની ફઝીલત.

જોહાન-રમઝા તા. ૧-૧-૦૭.
મે. ઇ. એ. ના આધારિત સાહેબ,
વજાખરા માણસો સમજે છે કે સુરોપ
નથા અમેરીકાની ચલતી ઇલમચીજ થઇ છે.
આપણી ભરતબુખીને આપણા હાથમાંથી
આપણે જોઇ નાંખી એ ઇલમની ખામીને
લીધે છે. ઇલમને માટે નથી મોહમદ મુસ
તફાએ કેટલી બધી તાકીદ કરી છે. મૈલા
ના શેખ સાદી અલ રહેમાને પોતાની કારસી
લાગામાં જણાવ્યું છે કે 'મહેલ ખુદશ ન
ચનાખત' અરથ એ કે જે માણસ મહેલ છે
એટલે ઇલમ નથી ગણતો તે ખુદને પણ
જોળખા શકતો નથી. જે માણસમાં ઇલમ
નથી તે માણસ જેમ એનટનમાં રીમ ન
હોય અને દુકમાં સુગંધ ન હોય તે સમાન
છે. ઇલમનો વધારો જો કે આગલા દિવસમાં
ધરો છે અને થાય છે પણ જેવી રીતે ખગાળા
માં અને મહારાષ્ટ્ર તરફ ઇલમની શક્તિ થઇ
છે તેવીજ રીતે દિલ્હીના ધણા ખરા કાગમાં
નથી. એટલુંજ નહિ પણ અમારા ઇસ્લામી
જાહલો પીછાકોમ કરતા ઇલમમાં ધણા
પાછળ છે. આપણા હિંદી બાપ્તો ધણી
જગ્યાએ સાકિય આફરીકામાં છે તેમાંથી
ધણી જગ્યાના હસવામાં જાહલો સમજવા
શક્યા છે કે જે કાંઈ ખુબી છે તે ઇલમચીજ
એ મોટો કેલરણી આપવા માટે ચંદા ખનાવી
કેટલી મહેનત અને ખર્ચથી જાણ કરમ
અરથે નાણાં ભેગાં કરે છે અને તેનો ફાયદો
પહોંચાડે છે. જેવાંકે ધી એમે એન્ટુફેશનલ
ફંડ, ડબલ મહેરસા ફંડ વગેરે એ દાખલા

જો. ઉપરથી હું મારા આલીગઝવાસી બાપ
એ ને નમનનંદ પુરવક જણાવવા રત્ન
તકે છું કે જેવી રીતે જાપાન પશ્ચિમ
તરફના લોકોનું અનુકરણ કરી સુધારાની
ટેંએ ચડી ગયું છે તે માફ આપણે આપણી
સુરખાઈ ભરેલી જુની રીતે ને તજ હાલની
સુધરેલી પ્રગતી સારી ખીનાઓ ધારણ કરી
તેઓનું અનુકરણ કરવું જોઈએ કે જેથી
હાલ આપણામાં જે દુસ્તં છે તેનો નાશ
થાય અને સંપત્તિ મીઠાં ફળ આપવાનો
સમય આવે.

શી. કરમાઈત બીખા મમાણીઆ.

મહોમેડન એસોસીએશનના સેક્રેટરી
મી. મુલામ અહમદ બિહારી લખા જણાવે
છે કે - મહોમેડન એસોસીએશનની તા. ૧૮
મી ડીસેમ્બરની મીટીંગના રીપોર્ટમાં મી.
પીરન મહમદ રિયે લખાયેલી દીક્ષ અને તા.
૧૮મી ડીસેમ્બરના રીપોર્ટમાં મી. મોસુફ રિયે
પ્રસીદ્ધ થયેલ 'હિસાબ માટે મી. પીરન મહ
મદ વીગેરેના મનમાં પડેલા જોટા વહેમ'
માટે મી. પીરન મહમદ તથા બીજા અહરથો
ને ગાહું કાગવાથી સેક્રેટરી અને રીપોર્ટર
મી. મુલામ અહમદ બીહારીએ તા. ૨૮મી
ડીસેમ્બરની મીટીંગ વખતે પોતાથી લખના
માં થયેલી જુઝનો નજતાલથી હકાર કરી
મી. પીરન મહમદ અને બીજા સાહેબોની
માફી ઇચ્છી હતી. જે મી. મોસુફ અને
બીજા અહરથોએ આજાર સાથે સ્વીકારી
હતી.

રોકડ બજાર ભાવ.

આવક.	શી. પે.	શી. પે.
માંગ ૧ ખરતાલુ	૨૫ ૦	૨૫ ૧
બીમડીના	૨૫ ૧	૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૧	૨૩ ૦
એફ. ડી. આર.	૨૨ ૧	૨૩ ૦
ચીની સફર	૨૧ ૧	૨૧ ૦
કુડાના	૨૫ ૦	૨૬ ૦
દેશી ટુવેર ફાળ.	૨૨ ૧	૨૩ ૦
ટુવેર ફાળ કાનપુરી.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
મસૂરની	૨૩ ૧	૨૪ ૧
મગની	૨૬ ૦	૨૭ ૦
અડદની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
ચણા મુંબઈના	૨૩ ૦	૨૩ ૧
,, ફાળ	૨૨ ૧	૨૩ ૧
વટાણા	૧૬ ૦	૧૮ ૦
મકાઈ	૧૪ ૦	૧૫ ૧
બીનીસ.	૨૬ ૦	૨૭ ૦
કડવું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૧૦	૪ ૦
એરડીનું	૩ ૩	૩ ૪
મીઠું	૩ ૬	૩ ૭
નાળીએરનું	૩ ૬	૩ ૭
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૫ ૦	૧૫ ૦
પીળી	૧૫ ૦	૧૫ ૧
ખાંડન	૧૩ ૦	૧૪ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૮ ૬	૮ ૬
આટા	૧૧ ૩	૧૧ ૬
મદ્રાસી સોપારી ૨ રતલ	૦ ૮	૮ ૬
મરચાં.	૦ ૫	૦ ૫
ધી પેટી ૪ દીનના પૌં	૮ ૫	૮ ૧૦
પોરબંદર	૬ ૦	૬ ૧૦
પાસરીન ડીવેલ.	૬ ૦	૬ ૩
,, વાછટ રોસ	૭ ૬	૮ ૦
,, ગાલન	૧૨ ૧	૧૩ ૦
નાળીપેર ૧૦૦	૧૨ ૦	૧૨ ૬
ફલી	૬ ૦	૬ ૦
દુધ નેસલનું.	૨૦ ૬	૨૧ ૦
નીમક (લીવરપુલ)		
ખરતા એફનું.	૪ ૪	૪ ૬

Monkey Brand Soap

મંકી બ્રેન્ડ સાબુન

સવજાતવા ડાઘમેલ ઓર કાટકો સાફ કરતા
હૈ, વામણ કઢાઈ કાચ ઓર ચીની, ઓર સવ
ધાતુપાત્ર કો સફાઈદાર કરતા હૈ.

મંકી બ્રેન્ડ સાબુનમેં કપડા નહિ ધોનાં चाहिये.

નાતાલ એડવર ટાઈડર એક આરડી
માં જણાવે છે કે કેટલાક હોંસિયાર ઝકટકોની
શોધ મુજબ હાલની પેટન્ટ દવાઓ થયે બાગે
લોકોને છેલ્લવાનું કામ કરે છે.

થોડા વખત ઉપર કેપ આગળ તેજાન
મચાવનારા ફરેશનાં માણસોપર ૨૦મી ફેબ
વારીએ કેસ ચાલ્યો.

ફેબ્રુઆરિમાં પંદર માસના એક વખતના
પીણામાં પાસરીન જાતની ને મરચું પાણી
હતું.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1908.

ESTABLISHED 1887

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial
and Agricultural Exhibition,
— 1904. —

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt cases; portman-
teaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps;
soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller
skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases
cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's
belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN"
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer,
P.O. Box 76. Tel. add "DESAL"
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

E. A. PATEL & Co.,

GENERAL DEALERS
DIRECT IMPORTERS,
Soft Goods, Boots and Shoes, Importers,
Fancy Goods, Groceries and Hardware,
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJCY IDOLCY,

DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 102, N. M. S. R.

HAJEE HABIB,

CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
"A great variety of

Race, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL.

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial solicited.

Tel. Add.: "HABIB". P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણા પરપોતામ

વીશીની દરેક સગવડ કરી પ્રપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.

338 પ્રિન્સલો સ્ટ્રીટ,

પ્રેટોરિયા.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add. "BHABHA". P.O. Box 57.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant.
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.

(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
112 GRY STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add.: "CAMROODEEN", Durban.

J. M. H. GOOL,

128 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL TIMBER.
Hosier, Jalibby & Soap & Keros. Durban.
ઇમુ મેસર પ્રમાણ ગુણ.
જમરન મલ્ટીપલ.
128, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Natal Leaf Tobacco Importers.
Dealers in Brandy, Wine, Cigars,
Matted & Gas m. Feather Pillows, &c.
(Market St. (N. M. S. R.) Box 57, Johannesburg.

The largest Importer in South Africa of
MILITARY & CIVILIAN

Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.

J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Head Office: 18 Rue des Freres-Duchamps de Paris.

સેકન્ડ-હેન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, ઈનર વિજેરે વગેરે
બધે યુરોપીય મંગાવનાર મોટી કંપની.

એ. લેન્ડા.

337 પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

હેડ ઓફિસ 18 રી દુ ફ્રેસ-ડ્યુચમ્પ દે પેરિસ.

એ. એ. કુવાડિયા.

ઇન્ડિયન અને ડાયરી બિઝનેસ દરેક બિઝનેસ
માલ અગત્યની વીશીયત બાને મલકે.
વધારે બજાર મલકે પુણી.

પી.ઓ. બોક્સ 200, એ. એ. કુવાડિયા
20 મારકેટ સ્ટ્રીટ, જોહાન્નસબર્ગ.

Ismail Amed Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN
GROCERIES

Box 270, Tel. Add. "COOVADIA."

JOHANNESBURG.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,

General Dealers,
Wholesale and Retail.

હ. કુવાડિયાની દુકા.

હોલસેલ ને રીટેલ મલ્ટીપલ.

Corner BURGHER and MARKET STREETS,
STANDERTON.

Box 27. Tel. Add.: "EBRAHIM."

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday 19th January, 1907.

No. 3.

No. 003,128.

Telephone 214.

MAHOMED, CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
Wholesale Merchants and
Direct Importers,

have always on stock —
Rice, Dholl, Oils, Ghee, Spices, Fish,
Tamarind, Sugar, Salt,
Coconuts and Grains, Quills,
Fish, Tobacco, Cane Snook,
Grain Bags, Sugar Pockets, etc.,
And all Indian and English Groceries
can be had at cheap prices.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add: "Kathorian."
Telephone 224.

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CASSIM." 214.

G. H. IWANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.

Apply—

125 FIELD STREET.

M.O. No. 97.

Tel. Address: "SHANKHAN," Durban

Telephone No. 355

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Builders, Contractors,

and Commission Agents.

MacDonald-Terrace, MOMBASA.

સસ્તો અને ઉચો તમાકુ.

દેશી અને વળણી તમાકુ પરચુર
અને અન્ય અગત્યની વસ્તુઓ સસ્તી.
એ. એ. ગાંધી, દેશી

Northern Assurance Co.

John Livingston, Agent, 5
Smith Street, Durban.

આપણી પાસે ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગની વિશેષ પ્રણામ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

M.O. No. 26

Tel. Add: "DORRAN." 102.

ESTABLISHED 1880.

હાલ મોરબાન.

જનરલ મર્ચન્ટ ને કમીશન
એજન્ટ.

નેક્સ્ટ દરે ૧૦૫, ક્વીન સ્ટ્રીટ.

દરબાન.

P.O. BOX
344.

જો અહીં પદર આમદ એન્ડ બ્રદર,
નરેન્દ્રવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

70, ARCADE
MILBURN STREET

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેલ્ડ બ્રદર.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Best Cashmere,	Shawls,	Decks,
Blankets,	Underclothes,	Bonnets,
High Leggings,	Children's Fancy	Head-dresses,
Corsets, Corsets,	Corsets,	Hats,
Chemises,	Frames,	Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silk Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 264, Telegraphic Address: "FORBANDAR."

A. McWILLIAM,

-P.O. Box 217, DURBAN.

હાલો વેપારીઓના બરનો સંઘર્ષી જાતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કોમરશીયલ ફોડ ઉપર મેસર્સ બ્રદર ડગની બ્રદરવાળા નવા મકાનમાં
રાખવા પતા પહેલા સઘળા માલ કોપર ખાસ સસ્તો લાવ રાખેલો છે.

હાલતાથી ચોખા, રાજ, ઘી, અને મોરીશીયસથી મોરીશીયની ચીની
મોલો જ્યામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલામ.

ટેલીફોન નં. ૬૧૫. એ. બોક્સ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું "ફોર્બાન્ડાર" "FORBANDAR."

Don't Miss This Chance!

Very convenient well-lighted and airy Rooms to let in
First Avenue, Durban, suitable for

An Evening School or a Club.

Eleven upstairs rooms and a large balcony.

At the Ground Floor, consisting of one large Hall,
suitable for Factory, Workshop or Offices.

For further particulars apply:

PARSEL CUSTOMERS, 110 Field Street, Durban.

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

203 CHURCH STREET

MARITIMBERG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. Garlick, Chairman.

Geo. F. Hands, Resident

રાજના બ્રાહ્મીદેશના આ વેપારી બ્રદર
જો કોપર બ્રાહ્મીદેશના વેપારી બ્રદર
સમગ્રની રૂબરૂ ના વેપારી વેપારી સઘળા
પોંચાવતા અને બ્રદર કે નવા બ્રાહ્મીદેશના
નમ નાનાઓમાં સારી રીતે બ્રદર આપ ત્યાં
મુધી જીવુ નામ રાખવામાં રાખ્યાં હતા.
હવે તે નામ ફરી ઉપરના નામથી રૂબરૂ આ
લે છે.

જ્યામાં આજના વેપારી.

હવે રાજના સોફ્ટ ગ્રાસ, કાપડ, બ્રદર,
કુદ, કાપડી માલ, કાપડ, કાપડ, કાપડ, કાપડ,
વિશેષ રીતે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant.

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટિંગ મગાસ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:

Pretoria, Box 21. Natal, Box 43.

and at Volksburg.

For further particulars apply:

to the Manager, BANYAN.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Wholesale and Retail

Merchants, 343 PINE STREET,

Durban.

For further particulars apply:

to the Manager, BANYAN.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

205 Church Street, Pretoria.

Phone 48 332.

For further particulars apply:

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 3 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

H. J. BECK'S

Great MALARIA Cure,

The Only One Bottle CURE,

GREATEST REMEDY ON EARTH.

WORTH £5 A BOTTLE.

Write: 10 Castle Arcade, DURBAN.

એચ. જે. બેક.

ગ્રેટ મેલેરીયા ક્યુર.

એક શીશીથી આરામ થાય છે.

દુનીઆમાં સઉથી મરસ દવાજ.

એક શીશી પાંચ પાઉન્ડ જેટલી કીમતી છે.

૧૦ કેસ આરકેટ, ડરબન.

Rates of Advertisement

Single Column ... 20 per inch	One Inch ... One Year	£2-10-0
Double Column ... 30 per inch	Two Inches ...	£4-10-0
Repeals & Half Charges	Three Inches ...	£6-10-0

એ. ઇ. વૉઇસી.

સ્વામર મિલકતના એજન્ટ.

ગરેર દરેકથી જમીન વેચનાર, મરેકરી માપથીદાર અને મીલકતની કિમત આંકનાર. હમ્બીરીયસ પ્રીક્ટોરિસ,

૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

જમીનનું લીલાંકીથી

વેચાણ.

એ. ઇ. વૉઇસી.

૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

હમ્બીરીયસ પ્રીક્ટોરિસ, લેડમર્ટ.

તા. ૨૪ જાન્યુઆરી શનિવારે ૨૧ વાગે

૧. કાઉન્ટેન વેન અને એલીસ સ્ટ્રીટના ખુણા પર આવેલું સુંદર મકાન.

૨. માઉન્ટએલેક્ઝાન્ડ્રી ૪ માઈલપર વીક્ટોરીયા કાઉન્ટીમાં આવેલું એક હાઉસ.

આ ઉપરાંત ખીલ ઘણી સ્થાવર મીલકતો વેચવાની છે.

વધુ જાણ માટે લીલાંકી કરનારને તથા ચાંચી કેટલોગ મળત મળી સહશે.

Sullivan Ismail Mias & Co.,

Direct Importers.

સુલેમાન ઈસ્માઈલ મીઆની કુ. બદારના પાણસોને રહેવાની સીમેરેના સગવળ સારી સખવામાં આવી છે.

* Corner Park Lane and Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIVAN."

Box 3553. JOHANNESBURG.

A. HALIM.

Fresh Cape Snoek Fish,

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap prices.

એ. હાલિમ.

નાથ કેપ સ્નોક માછલી,

બ્રહ્મ તથા અપાર્જિત કરતે શાલે મળશે. Box 5925, ૨૩૪ સી મીલીક લેડમર્ટ, JOHANNESBURG.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JANUARY 19TH, 1907

No. 3

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
The Signal	21
The Amir's Nobility	21
Mr. Tucker at Fault	21
Imperial Insularity	22
Swift Justice	22
A Lesson from Portugal	22
What is Journalism?	22
OTHER ARTICLES:—	
Alleged Oppression at Tongaat	23
Monstrous Procedure	32
Johannesburg Jottings	23
The Vrededorp Stands Ordinance	24
The "Umfali" Affair	24
The Septembriats	25
Imperial Parliament	26
The Ciskei Problem in Mozambique	27
African Political Organisation	28
Jingoism in Evesham	28
Durban Notes	28

Indian Opinion

SATURDAY, JANUARY 19TH, 1907

The Signal

LADYSMITH, which was saved from the jaws of death by the vigilance and bravery of Parbhasing, a humble Indian who, perched up in a tree, unflinchingly rang the gong each time that the Boer gun was fired from the Umbulwana Hill, and which owed its relief in no small measure to Indian help, has sounded the death-knell of the few inoffensive Indian storekeepers in that town. We refer to the Notice issued by the Licensing Officer, we fear under instructions from his master, the Town Council, to the Indian storekeepers, informing them that their licences will not be renewed after the expiry of the current year, and that the existing licences will not be transferred during the same period. Our contemporary, the *Ladysmith Gazette*, in announcing the event, remarks that the Notice has "met with much favour, except by the Arab storekeepers." We do not envy the joyful talk. We are told that Nerni laughed when Rome was burning. We do not wonder at some people in Ladysmith rejoicing over the misfortune of their fellow citizens. We pay them.

The example set by the Ladysmith to be copied by other parts of the Colony? We hope not, and yet we ought to hope that it will be copied, so that such violent oppression may

kill itself. But we, who have made Natal our home, are just as proud of the good name of the Colony as any Colonist can be, and, for the sake of its fair name and fame, we refuse to believe that the example set by Ladysmith will be followed by other towns. Nor is our hope without foundation, for we see that the Durban Town Council has refused, as befits an appellate body, to dictate its policy to the Licensing Officer. That the law is administered not impartially but as an instrument purely and simply for restricting Indian trade is a well-known fact, reducing the law, in the words of the late Sir Henry Binn, to a farce. But Ladysmith would appear to have reached the height of absurdity, and it brings us face to face with the position that Newcastle thought fit to take up, soon after the passing of the Licensing Act. When, however, the Newcastle Town Council saw the full measure of its own enormity, it beat a hasty retreat and re-instated six out of the nine Indian traders in their businesses. And the action of the Newcastle Town Council opened Mr. Chamberlain's eyes, as also those of the then Ministers, for a circular letter was sent to all the licensing bodies informing them that, unless they used the exceptional powers granted to them with due regard to vested rights, the Law would have to be changed.

The Ladysmith Notice revives the whole controversy in an acute form, and proves conclusively the statement made by the Indian community, that not until the jurisdiction of the Supreme Court is restored over the decisions of the popular bodies, will Indian traders in Natal be able to breathe freely. Let us then hope that this vexed question will, through the instrumentality of Ladysmith, be settled once for all. Then the curse now pronounced by Ladysmith will be turned into a blessing.

THE RULER OF AFGHANISTAN, who is at present the honoured guest of the Amir's Nobility, the Viceroy of India, has more than made good his title. For the term *Amir* means a noble, and by his refusal to protect himself from rain, when the soldiers who lined the royal route stood drenched to the skin, and by his advice to the Mahomedan confidant, who failed to kill one hundred cows for His Highness' entertainment, to refrain from doing so and to kill goats instead, he has shown a true nobility of mind. Mr. Angus Hamilton has in his otherwise appreciative character sketch in the *Review of Reviews*

shown up what he is pleased to describe as the Amir's barbarity. But we have no hesitation in saying that the "barbarous" ruler of Afghanistan has set an example well worthy of imitation by many a European potentate. It will be time enough to draw attention to the oriental note of an act of cruelty done by way of punishment, when the Western beam of wanton Congo atrocities has been first plucked out. It is a thousand pities that some Western writers, instead of laying stress upon the many points of contact between East and West will persist in accentuating the so-called differences as if they were irremovable.

OUR JOHANNESBURG CORRESPONDENT

sends us a long extract from a recent speech by Mr. W. Kidger Tucker, C.M.G., Mayor of Johannesburg, and a prospective candidate for the Transvaal Parliament. Apparently, not only has Mr. Tucker stepped into the shoes of his predecessor in the mayoral office, but he has likewise inherited some of Mr. Quinn's erroneous ideas with regard to the question of Asiatics in the Transvaal. Mr. Tucker dogmatizes rather more than is wise in the circumstances. He says, for instance, that "since the war the Asiatics have increased illegitimately." Proof, Sir, please! He continues to the effect that "they got in somehow, and no one could account for them getting in, and it was evident that they got in without a proper right." Where is the evidence, Mr. Tucker? The worthy gentleman will doubtless say "they" all knew. Who are those nebulous individuals or communities, this mysterious "they," that we hear so much about? Does Mr. Tucker mean that discredited office, the Asiatic Department? Surely the public has not really allowed itself to be hoodwinked by the outrageous bluff that was so unblushingly dealt out to it through Mr. Duncan in September. That was indeed legislation by bluff. We are not aware of any public document making a point to everyone that the Indian community is fostering illegality and cherishing fraud. Nor is Mr. Tucker, though he would seemingly induce such a belief in his election-audience. As for the mayoral gentleman's remedies and conclusions, they make one start in amazement at the child-like simplicity and utter erroneousness. Mr. Tucker wears the order of St. Michael and St. George. The latter is the mythical personage who killed a fearsome dragon. We suggest to Johannesburg's Mayor that he emulate that worthy example, and slay the monstrous creation in his own brilliant imaginings.

THE EMPIRE WE REPRODUCE A RE-

markable dictum
Imperial Insularity of Mr. Richard

Jebb, delivered,
on November last, before a meeting of
the Royal Colonial Institute, and
appearing in the official organ of that
institution as part of a paper entitled
"Notes on Imperial Organisation."

It is rare, indeed, to observe such an
utter lack of seriousness in the treat-
ment of a question of grave Imperial
importance by a public man. The

portion of the paper which we repro-
duce is nought but a mass of verbiage,
redolent of triviality and surface-

thought. For Mr. Jebb, the "Rulers"
of South Africa (with a capital R) are

indigenous to the land! We always
thought that the natives were, and that
the Rulers (still capitalised) were inter-

lopers. And yet we are further told
that the Indian are alien immigrants
to South Africa! Mr. Jebb's argument

would lead to the absurd conclusion
that the European immigrant and the
aboriginal are identical. But, of course,

what is sauce for the European goose
(the Ruler—still capitalised) is not
sauce for the Indian gander (the

ruled—much under-capitalised)! Be-
cause, too, Indians in India, are not

allowed the privileges and democratic
political institutions—are Europeans?
—therefore they should, in South

Africa, be deprived likewise of their
commercial rights. *Says Mr. Jebb.*

Our prophet of Empire is "not im-
pressed by the argument that England
as the guardian of Indian interests,

cannot now claim less for the Indians
than she formerly claimed from Pre-
sident Kruger. No doubt. Probably

that was a good enough yarn for the
Boer President, but for modern, latter-
day Imperialists, surely the "grievances"

are a little threadbare! It does not
even strike Mr. Jebb that Indians in

South Africa have only asked the bare
right to earn an honest livelihood, and
to be granted the very

privileges that have been promised
them for a hundred years or so under
British rule. But, says the Lawley-

Jebb type of Imperialists, that is all
mere words; it does not count in these
days of sturdy common-sense. Well,

perhaps not. Doubtless we shall one
day arrive at a conception of Imperial-
ism—without the Empire!

A CORRESPONDENT, NAMED RAMODU,
writes us at length.

Swift Justice! and we call the
following facts

from his letter. Sometime in May,
1906, he made application to the
Chief Secretary for Permits for author-

isation to enter the Transvaal, giving, at
the same time, all possible informa-
tion as to his previous domicile in

the colony. On the 13th and 16th
June of that year, he received com-
munications to the effect that his ap-
plication would not be considered

because of the "unfavourable circum-
stances." A perusal of the news ap-
plication was, however, not made, on the

15th August, 1906, twenty-six months
after the above replies. He received a
letter from the Registrar of Asiatics,

wherein that official had "the honour
to inquire" if the applicant still de-
sired to obtain a permit to enter the

Transvaal. Doubtless some such in-
quiry was deemed to be needed after
such a lapse of time! Any way, Mr.

Ramodu replied that his desire was
unaltered, and on the 30th of that
month he was instructed to communi-

cate with the Coast Officer for Asiatic
Affairs in Durban, to whom the mat-
ter had been referred. This the appli-

cant did, and for the second time sup-
plied information as to his previous
domicile in the Transvaal. After sever-

al calls, and much waste of time and
stationery, he received a somewhat
curt reply from the Coast Agent,

wherein his application was refused,
on the 16th November last. Thus it

took two-and-a-half years to decide
that Mr. Ramodu would not be al-
lowed to re-enter the Transvaal.

Meanwhile, we are informed that he
spent the little that he had, during his
lengthy period of probation, and was

moreover obliged to borrow, to keep
body and soul together, with the re-
sult that he is now a ruined man. It

only remains to add that he was never
asked to render further information or
to explain anything in connexion

with his application, nor was he given
an opportunity to be heard by the
Permit officials or any other authori-

ties. The Department of Asiatic Af-
airs may well claim to have possessed
its soul in patience during those

thirty months. We only regret that it
has not possessed the saving grace of
common-sense, not to speak of justice.

But perhaps Ordinance 29 of 1906
was intended to supply that want!

WE HAVE OFTEN REGRETTED THAT THE
British Colonies:

A Lesson from South Africa did not
Portugal make better use of

one of their greatest
assets, to wit, the "coloured" popu-
lation. There can be no doubt but

that, from an economic point of view,
so long as this most valuable asset is
neglected, so long will there be

stagnation in British South Africa, and
so long will the country wait in vain
for that inflow of capital which alone

can make the land available for
colonisation. There are to-day millions

of acres crying aloud for cultivation,
and the whole industrial life of the
community is undeveloped, with the

natural result that, to a large extent, the
country's welfare is considerably de-
pendent upon a starved agriculture,

and the fluctuations inseparable from
a mining-industry with its inevitable
concomitants, speculation and extra-

vagance. We reproduce in another
column an extract from a special
article in a recent issue of the *Trip-
ps and Lead*, which, from its luminous

directness, throws the whole economic
situation in Mozambique into a very
vivid relief. We are accustomed to

jeer at the Latin countries for their
unprogressiveness and their lack of
initiative, and yet we find that Britain's

Eastern neighbours in South Africa
have found the *via media* between the
policy of *laissez faire* and aristocratic

government, by associating the ab-
original inhabitants of the country, and
the coloured immigrants from Por-

tugal's overseas empire, with the white
conquerors for the fuller development
of the autonomous well-being of the

province. It is said to be characteristic
of the Frenchman—and the character-
istic may well be extended to the

Latins generally—that he will die for
an idea. Undoubtedly, Portugal has
evolved an idea which will, in all prob-

ability, make for the permanent
progress and solidarity of the national
existence of its colonies. How many

Englishmen, speaking of India, have
uttered the statesmanlike dictum that
the country cannot be ruled rightly

unless through its own people. And
so the same principle may well be
applied to South Africa, where all the

inhabitants, whatever their colour may
be, can all be called upon to co-operate
in the effort to evolve the great nation

that is to be in this sub-continent. The
fallacy that colour is a bar to progress
is surely by now exploded. We look

forward hopefully to the time when
Mr. Rhodes' policy of "equal rights,
for all civilised men south of the Zam-
bezi," will be adopted as the true

policy of those who are entrusted with
the regulation of the affairs of these
Colonies, and to whose hands is en-

trusted the future of our children.

THE *Natal Advertiser* CONTINUED TO
bestow attention

What is Journalism? upon us, even if
it be at times

without acknowledgement. We have
read with very great pain our contem-
porary's remarks on Mr. James God-

frey's address to the London Indian
Society. We have always insisted that
the one true test of journalism is that

it gives facts to the public. We are
constrained to say that our contem-
porary has ignominiously failed in

conforming to the first test in the
article we have referred to. The
Advertiser cites what is a transparent

falsehood—that Natal has been ear-
marked by the Imperial Government
for Indian colonisation and the Trans-

vaal with it. As a matter of fact, if
there is any Indian colonisation in
Natal at all, it is due entirely to the

policy of Natal in introducing into the
Colony indentured Indian labour. Our
contemporary states that the attempt

to colonise British East Africa with
Indians has proved a failure. The
fact is that British East Africa is

entirely dependent on Indian enter-
prise for what it is. But even for East
Africa, Indian colonisation was by no

means stimulated by the Imperial
Government. It was initiated by In-
dians before it came within the sphere

of British influence. That is a matter
of history. Mr. James Godfrey is not

a Baboo, nor is he a Hindoo; he is a Christian. Nor, as our contemporary would have it, does the Indian "expect to be allowed a share for nothing and rail about tyranny when denied it." The Indian's position is that he wants to work hand in hand with the European Colonists, only that, in so doing, he should be allowed to enjoy ordinary civic rights. He recognises to the fullest extent his responsibility. He has contributed not a little to the prosperity of the Colony. This is undeniable. He has been ever ready to take his share in the defence of the Colony. What is more, he belongs to a race which has made it possible for the British Kingdom to become an Empire. If our contemporary will only calmly review the position, he will be found that it is the Colonists in Natal who wish to make every use of Indian labour, without giving Indians corresponding advantages. It is again the policy of the Colonists, who would have all the glory of being partners in the Imperial Federation, without recognising the responsibility attached to such a position. We commend these facts to the attention of our contemporary, before it makes any further attempt to challenge the accuracy of statements made by us.

Alleged

Oppression at Tongaat

(FROM OUR CORRESPONDENT.)

The Indians of Tongaat, whether farmers or storekeepers, are labouring under great anxiety.

To speak of the farmers' troubles, from what I have heard, it is evident that they have suffered much loss recently. As I am informed, their cattle were snatched away from them by the Inspector, and some, whose means of getting a livelihood was from the sale of milk and by transport driving, were thereby deprived of it. But apart from all this, the treatment meted out to them would be impossible for a European to stand. It is a great pity that these poor Indian farmers have no opportunity of making a complaint. They cannot even ask the reason why their cattle were driven away, and if they could, they would be considered disobedient and be taken to task for it. They have silently to submit to the dictation of a European, whatever he may be.

New restrictions are imposed upon Tongaat Indian storekeepers. With the exception of two or three, all licences have been refused this year. It is difficult to understand how the promises passed by the district officer in the previous years are compared with a pig sty this year. In fact, the Licensing Officer at Verulam has not given his reasons for all his refusals. In some cases, the Indians themselves are a large factor in the refusal. The only just way, in my

mind, for the Licensing Officer to deal with this matter, would be to give these storekeepers a notice to ventilate and make alterations in their premises according to sanitary laws—if there is any need for such, and if that is the only reason for his refusal—and if they do not carry out the instructions, they should be refused licences.

The troubles of these docile and inoffensive people are inconceivable. But the thing that encourages me is that Mahomedans and Indians are combining together to fight their common cause, thus forgetting their caste distinctions and difference of religion. Every extreme and jealous movement against Indians tends to the great advantage of the latter in that it unites them together in a bond of brotherhood which is strengthened by their just cause.

✓ The Verulam correspondent of the *Natal Mercury* writes:—

✓ The excitement of the week just passed has centred in the drastic attitude of the Licensing Officer of the division, Mr. G. V. Essery, J.P., who has declined to renew for this year the licences of the larger portion of the Arab storekeepers at Tongaat Village. It appears that these men have failed to comply with the law, which requires that they shall keep their books in English, and with the knowledge of their delinquency before him, Mr. Essery had no alternative but to refuse their applications. Possibly these traders thought there was safety in numbers, and their past immunity from punishment may have encouraged the belief that the law was a dead letter in so far as this particular requirement was concerned. It is reported that Mr. W. Stocken is appealing, on behalf of some 14 or 15 of the Arabs, against this decision of the Licensing Officer.

Monstrous Procedure

Licensing Act Farce

✓ Violation of Principle

✓ The *Ladysmith Gazette* of the 12th inst. contains the following:—

✓ The Licensing Officer for the Borough of Ladysmith has notified the local Arab storekeepers that renewal of their licences will not be granted after the termination of the current year, and that no request of license will be granted during the same period. The Licensing Officer has not with much favour except by the Arab storekeepers.

✓ At a meeting of the Licensing Committee, held on the 11th inst. at the Municipal Council Chamber, 11, Grey Street, Durban, this afternoon, the following resolutions were passed:—

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

✓ Mr. Wytheim's Politics. Speaking in support of his candidature at a recent election meeting, Mr. W. Wybergh is reported to have said that he was opposed to Chinese or Asiatic traders, who should be bought out and sent back to their own country. It would be of interest to know whether Mr. Wybergh really considers the problem of the Chinese in the realm of practical politics. Does he think the Chinese and Indian traders will accept any price the European community may be inclined to give?

✓ Mr. Curtis Again. At a meeting of the Indigency Commission, held this week, in reply to a question put by that egregious person, Mr. Lionel Curtis, the Rev. D. Theron, of Fordburg, one of the witnesses examined, stated that "he would not say that Asiatic immigration had much to do with indigency, but use the Afrikaner was not a shopkeeper, neither did he cultivate vegetables, as many of the Indians did. However, an Asiatic trader in this country excluded a small European trader. He would try to get the numbers of the white girls in his district who were working side by side with Asiatics in laundries." The working of Mr. Curtis' mind is obvious. But at least he is now roundly told that the hated Asiatic is not the cause of European indigency. It is not to be hoped that he will learn the lesson.

✓ Police Braggarts. Lieut.-Col. O'Brien, Deputy Commissioner of Police, also called, in reply to a question by the same Mr. Curtis, said that the influx of Asiatics tended to displace the white man. He likewise was of opinion that "there ought to be no indigency amongst coloured persons as they could always get work." What utter rubbish? Ask the Rev. Mr. Charles Phillips what he thinks of this last statement! As to the first, Col. O'Brien is utterly ignorant of his facts, and certainly knows nothing whatever of the economic issues at stake.

✓ Labour's Views. Mr. F. Hodgkinson, secretary of the Federated Association of Mine employees, gave evidence to the effect that he would exclude coloured people from employment, which he thought was worth reserving for white men. The pelted darlings! He was also of opinion that in time the unindentured Asiatic would be the skilled trades, and be a competitor with the white artisan. So with the Kafirs, Mr. Hodgkinson will the 2nd unborn generation. Why not talk of things that count—why not the Commission for, if not to deal, means to control present in-

Mr. Manning states that he is in communication with the Protector of Indian Immigrants at Durban with regard to this and other matters considered in his report, and promises to address the Government of Madras further on the subject on receipt of a reply.

The Septembrists

A Trite Comment

The *Glasgow Herald* publishes the following editorial:—

A decision of the utmost importance was announced in the House of Commons yesterday. Lord Elgin has disallowed the Asiatic Ordinance passed last September by the Transvaal Government. As the subject matter of this Ordinance is one which is said to move the white population of the Colony to its depths, we may expect that the Colonial Secretary's decision will cause a local disturbance of the kind familiar to the people of this Empire State.

The origin of the law is at bottom the same self-defensive prejudice as that which we commented upon yesterday in treating of the Japanese trouble in California. These Indian inhabitants of the Transvaal demand equal rights with other British subjects. They waive the franchise, indeed, at all events are willing to forgo that privilege if they can in exchange procure decent treatment. But equal rights are what the white population, British and Boer alike, seem determined to refuse them. They must, the whites contend, be registered as if they were

A Pariah Race.

debarred from owning land, and even from leasing land for shops. There are among those immigrants British Indians of the same standing as the men who are welcomed to public boards and provincial councils at home. All are liable, under the Ordinance, to be identified by thumb prints like criminals. They have other objections to the Ordinance, but the leading one is that it in effect prohibits the residence of British Indians in the Transvaal except as domestic servants. Even if one makes allowance for some natural exaggeration of the practical effects of the proposed new law, it cannot be denied that these are hard measures to be dealt out to subjects of the King. They seem harder still when the history of the "Indian question" in the Transvaal is recalled.

One might suggest a challenge of the verdict of the civilised world on this question. Are we, the people of the United Kingdom, who made the Transvaal what it is at enormous cost of blood and treasure, not entitled to so very inconsiderable a return as decent treatment of our known fellow-subjects in that Colony? Put aside our rights. Would it not strike an outsider as ungrateful in the Transvaal, at all events, refuse to us this meagre compensation for our 250 millions and our 100,000 soldiers and 100,000 sailors? The answer of the British would be, in how many of our new-made colonies during the last few years. There can hardly be any

doubt as to its terms in this case. Yet one must sorrowfully confess that, however sweeping it might be, and however loudly trumpeted, it would not make the slightest impression on the Transvaalers. They have been taught to think that

They Owe Us Nothing.

and that we owe them everything, and they need little tutoring to that end. Has not Mr. Colquhoun told us that all over South Africa he heard regrets that the Boer War had ever been fought? We do not hear of any overmastering desire of the British in the Transvaal to redeem that "promise" of a thirty-million contribution of our war debt, on the strength of which the late Parliament guaranteed the thirty-five million loan. No, we must rule gratitude out, and be thankful in the disallowance of the Asiatic Ordinance does not bring down on us angry threats cut the painter. Such are the delights of Empire-building. We are all, without respect of party, up to the hilt in this Indian business. Lord Elgin's refusal to pass the Ordinance may be made a political question at home, but it is a fact that the two front benches do not differ on the merits. Mr. Chamberlain's eloquent pleadings with the late President Kruger are matter of history.

Lord Milner fought for the Indians

when he was nominally dictator of the Transvaal. During Mr. Lytton's short tenure of the Colonial Office he put on record a protest against the Colony's attitude to the Indians, which is to the full as sympathetic as, and much stronger in tone than Lord Elgin's reply to the deputation that waited upon him last month. That is all as it should be. The Colony's proposal to discriminate against British Indians places the British Raj in India in a peculiarly painful position. We have encouraged native gentlemen of the same class as the best of the Transvaal immigrants to stand on the same platform as ourselves in their own country. And now a Colony which we made at enormous cost threatens to make us tell our fellow-subjects in India that in this new land, over which the British flag flies, we cannot secure for them the status even of Cape boys.

For, though the Ordinance of September is disallowed now, we cannot shut our eyes to the certainty that it will be revived when responsible government is established in the Transvaal, and that then it will not be so easy as it is now to oppose the wish of the Colony. No consideration that we can put forward has the slightest chance of shaking the Colonial determination on this matter. And if we put ourselves in the Colonists' places, we are bound to shrink from insisting upon absolutely equal rights for the Boers, just as we do not desire to make a line of demarcation between the Asiatics and the Caucasians. What, then, may

be asked, is the use of disallowing the Ordinance now? Lord Elgin will doubtless expound his motives when an opportunity occurs. But one may suggest that this action of his, besides delaying a little the imposition of fresh restrictions on our fellow-subjects in the Transvaal, is capable of being utilised so as to induce the Colony, under the new régime, to pay a little more respect to our wishes than it has hitherto been disposed to do. We acknowledge freely that

Our Reach is Limited.

that we cannot appeal to the Colonists on the ground of any obligation they lie under, that it is out of the question to ask them to treat British Indians as white men, which would involve free immigration. We do not dream, in the circumstances, of citing the opinion of the civilised world, or of recalling the magnificent services of the coolie ambulance bearers in the war, albeit one of the deputation to this country was the chief and self-sacrificing organiser of that service. But surely we are entitled to expect that the Colony will pay some regard, not so much to our wishes as to the obligation imposed upon us by our ante-bellum and post-bellum record in this matter, and by our Indian responsibilities. We should be able to suggest, at the very least, considerable modifications of the policy implied in the Ordinance of September. It would be barely decent treatment of us, not to speak of the immigrants, if the Ordinance that is inevitable under responsible government reserved for Indians now in the Transvaal those rights which they have enjoyed since the supersession of Republican government. Difficulties of administration should be faced, and the existing competition of coloured shopkeepers endured, whatever limitations are placed upon its development. If Lord Elgin's act is supported by both parties and the public at large, it should not be hopeless to anticipate some concession on the part of the Colony. It cannot pay any member of the Empire to hurt the self-respect of the Mother Country.]

INDIAN BRAVERY. The Overport C.C. (Indian) went to Sea View to play with the Malvern and Sea View C.C. on Sunday, the 13th inst., says the *Natal Mercury*, and just as the match was over, and the Overporters were getting ready to leave for Overport, one of the players heard some Europeans, about a hundred yards off, calling out, in order to draw attention to a little Indian boy, seven years of age, who was in the river, nearly drowned. Mr. Jack Mohideen, a member of the Overport team, was the first to reach the spot. He slipped off his jacket, and dived in for the boy, who was unconscious, and brought him out. The water was about 2 ft. deep, and thanks are due to Mr. Mohideen for saving the boy's life.

Imperial Parliament

HOUSE OF COMMONS,

December 10.

British Indians and Central Africa

Mr. REES asked the Under Secretary of State for the Colonies whether the Colonial Office would consider the policy of offering land grants in the British Central Africa Protectorate to British Indians in the Transvaal who might be willing to emigrate thence.

Mr. CHURCHILL: There is very little land at the disposal of the Government in the British Central Africa Protectorate. It is open to British Indians who emigrate to the Protectorate to acquire land under the regulations in force. But the information at the disposal of the Secretary of State does not lead him to suppose that it is at present necessary to offer special terms to such immigrants.

British Indians in the Transvaal

Sir WILLIAM BULL asked the Under Secretary of State for the Colonies when the Government would lay the correspondence in connexion with the recent Transvaal Ordinance dealing with Indian subjects resident in the Colony, upon the Table.

Mr. CHURCHILL: It is not possible to lay the correspondence until towards the end of the month, when Lord Selborne will have received the despatch conveying Lord Elgin's decision.

December 12.

The Health of Indian Emigrants in Natal.

Mr. REES asked the Secretary of State for India whether statistics were available regarding the proportion of invalid coolies sent back to India from Natal before their indentures had expired, and the proportion admitted into hospital for lengthy periods during their indentures in Natal.

Mr. MORLEY: Statistics under the first heading and a statement of the total number of Indians admitted to hospital, are given in the Annual Report of the Protector of Indian Immigrants, published by the Government of Natal, a copy of which I shall be happy to communicate to the hon. member. In 1905 the number of Indians who arrived was 7,917, the total number under indenture was 32,153, the number who were sent back as unfit for labour was 503, and the total number admitted to hospital (irrespective of the length of period of such admission, which is not stated) was 9,408.

Emigrant Transport Regulations in Natal

Mr. REES asked the Secretary of State for India, whether regulations existed for the space on board ship for Indian coolies returning from Natal to southern India; whether these regulations were properly enforced by the Natal Government; and whether, in a recent voyage from Durban to

Madras, the *Umfuli* was improperly crowded.

Mr. MORLEY: I have no information as to the regulations in force as regards ships returning from Natal to India; but I understand that the particular case referred to by the hon. member is receiving the special attention of the Government of Madras.

December 13.

British Indians and the Municipal Franchise in Natal

Mr. HAROLD COX asked the Under Secretary of State for the Colonies whether his Majesty's Government had yet arrived at any decision with regard to the Act recently passed by the Natal Legislature, which, if permitted to become law, would take away the municipal franchise from a large number of his Majesty's Indian subjects, many of whom were large ratepayers.

Mr. CHURCHILL: The Government has not yet arrived at a decision in this matter.

British Indians and the "Colour Bar"

Speaking on the debate on the grant of self-government to the Transvaal and Orange River Colonies, Mr. LYTTELTON said that Mr. Churchill had invited the House to contrast the scheme of the late Government, which he had adumbrated with the four reservations which the present Government made in granting self-government. These reservations, in reference to Natives, British Indians, land settlement, and Chinese labour, touched the matters upon which the colony had the most vital and permanent interest. . . . No lover

of his country could await without the greatest possible anxiety the conflict openly anticipated between this country and a self-governing colony upon points, for instance, such as the British Indians. So long as there was merely representative government the responsibility was known to rest with Downing Street. But responsible government all over the British Empire was identified with autonomy and with practical independence, and the moment the Imperial Government came into conflict with a self-governing colony on such a matter as this, every other self-governing colony, independently of the merits of the particular controversy, would pronounce against the Government's right of interference. He did not blame the Government for holding strong opinions on these subjects. He himself held strong opinions in regard to the treatment of British Indians in the Transvaal. But he did not propose, holding these views, to grant responsible government and, having granted it, to cut out from that grant matters of such great importance.

Sir CHARLES DIXIE said there had been no allusion to circumstances which made this occasion the most momentous, in connexion with our Colonial Empire and our Empire generally, that this country had ever known. It might be inevitable, it

might be impossible to resist it, but we were for the first time establishing a colour bar in the British Empire by the action of the Imperial Parliament. The results of that establishment must be so momentous, might be so disastrous, that it seemed an amazing fact that no allusion whatever should have been made to it by either the Under-Secretary or the right hon. gentleman opposite. There were many omissions from the speech of his hon. friend which might be generally described in those few words, but there were some passages in it which, he confessed, amazed him, coming from the Under-Secretary. He had told the House he might safely appeal to Lord Durham's condemnation of all possibility of working representative institutions without fully responsible institutions. The whole history of the Empire contradicted that very rash assertion of Lord Durham's. It was the only possible plan, admitted by every statesman from every party, of dealing with countries where there was an overwhelming native majority. Mr. Churchill had only really mentioned one reservation. He said it was an obligation of honour, and we must redeem it. It was the obligation in connexion with land settlement. But was there no obligation of honour on this country with regard to the natives, the overwhelming majority of the people of the Transvaal? Why should we be so tender of the one special case of the settlers and not equally tender with regard to our obligation in honour towards the natives? The Under-Secretary had said nothing about the reservations as to the natives except these ominous words: "We could not do more; we could not do less." No, he thought they could not do less after all the promises that were made, after all the boasts that were made, after all those contrasts that were drawn between ourselves and the Boers and past Government. Mr. Lyttelton had suggested that there were special and exceptional reservation in this instruction as regarded natives, British Indians, and Chinese. But there was no reservation with regard to natives, and he could not find a reservation with regard to British Indians, other than those which had been invariable, and had become matters of mere form. He had always believed that the permanent native question was more deserving of our real attention than the Chinese question, which was temporary in its nature. "Every white man" was taken as the foundation of the future Constitution. That was a new departure for Parliament to take. There was any amount of precedent for our allowing colonies to do things we would not do ourselves. But this Constitution contained an absolute colour bar in the sharpest form in which it had ever appeared in the English language, and one which obviously would lead to odious enquiries—for instance, in the case of coloured British subjects, many of

African Political Organisation

The Oudtshoorn Congress

At the resumed sitting of the fifth annual Congress of the African Political Organisation on the 9th instant, the secretary's report of the work done by the organisation was read.

A motion by an East London delegate: "That the conference deprecates any tampering with the franchise qualification in the Cape Colony" was carried.

A Kimberley resolution. "That it is in the interests and welfare of the Organisation that a definite and clear policy should be adopted with regard to the attitude towards aborigines; this branch, while not wishing to encourage a policy antagonistic to aboriginal natives, recognises the vital importance of the Organisation adopting and pursuing a definite and clear policy towards aboriginals" was ruled by the president (Dr. Abdurahman) to be a matter in regard to the interpretation of the Constitution, and was referred to the executive.

The establishment of coloured volunteer and cadet corps was discussed, but no resolution was passed, on the suggestion of the president that it would be advisable to first ascertain the feelings of the branches with regard to the matter.

On a motion for the better administration of the Innes Liquor Law (Griqualand East) the president advised the delegates of that district to compare the regulations of the Licensing Court with the former laws and see if the provisions were not exceeded.

The following points from Kroonstadt were debated on, and the executive will assist the delegates to approach the authorities with regard to them:—Extension of the franchise to coloured people; the right to own fixed property; the right to trade; better provision with regard to schools for coloured children, and exemption from pass laws.

The same course will be followed in regard to a motion for an increased education grant for schools for coloured children.

On the motion of the delegates from Maclear and Ugie, it was resolved that in the opinion of the conference it was imperative that coloured men should be appointed on juries.

Mr. Poggenpoel created laughter by saying that if coloured men had been on juries there would have been fewer hangings.

It was resolved that the Conference expresses deep regret that no provision has been made in the new Transvaal Constitution for the political enfranchisement of coloured people in that Colony.

A debate followed on a motion for the grant of the franchise to coloured people in the northern Colonies. The motion was carried.

It was also resolved to approach the High Commissioner in regard to municipal regulations, which were detrimental to the coloured people of the new Colonies.—Reuter.

Proposed Native College

At the last session of the Conference of the African Political Organisation at Oudtshoorn, the report of the Educational Committee was read. It was suggested in the report that the Conference should consider the desirability of acquiring Chatsworth College, and that the general executive should ascertain the terms of transfer prior to approaching the various Governments of South Africa, for the purpose of securing their support.—Reuter.

Jingoism in Excelsis

Mr. Richard Jebb on British Indians

The following is from the report of Mr. Richard Jebb's recent paper entitled "Notes on Imperial Organisation," given before the Royal Colonial Institute in London.

I come now to the question of the British Indians in South Africa. My Imperial hypothesis divides His Majesty's subjects into two classes: (1) the Ruled, i.e. the autonomous partner nations, and (2) the Ruled, i.e. the peoples of the Dependencies. In India itself the Rulers act upon the belief that they are justified in practically withholding democratic institutions from His Majesty's Indian subjects, whose political incompetence otherwise would endanger the Administration. In South Africa the Rulers, being a nation indigenous to the land, have to consider the safety not only of their democratic political institutions, but also of their racial position, which is threatened practically by the unequal competition of the Indian trader. Surely, therefore, if the Rulers in India are justified in restricting the political rights of the Indians in India itself, the Rulers in South Africa are justified in restricting both the political and the commercial rights of the Indians in a country where the latter are, in actual fact, alien immigrants.

Nor am I impressed by the argument that England, as the guardian of Indian interests, cannot now claim less for the Indians than she formerly claimed from President Kruger. As against foreigners there need perhaps be no distinction between Rulers and Ruled; all being equally British subjects. But as between the partner nations and the peoples of the Dependencies, the theory that all British subjects have equal political rights has long been denied by palpable facts which Imperial statesmanship cannot hope to alter, and could not alter in any case without destroying the rational principle on the basis of Imperial organisation. From my standpoint, therefore, even the British Indian opinion "of South Africa" is

not Imperial except in the same temporary way as the Native question usually, in the absence of a national South African authority, is dealt with national questions.

Durban Notes

By "Observer"

THE LATE SHAH OF PERSIA. The Mahomedan Association of Durban, has sent a cable to the Persian Government expressing sympathy in the death of the late Shah and congratulations on the election of the successor to the throne.

NATIVE TEMPERANCE MOVEMENT. The new movement in Durban to encourage temperance among the natives is an excellent one. There are, I understand, nearly 100 members enrolled already. The drink evil is a danger to themselves and the colonists, and great credit is due to Mr. Arthur Wade and his supporters for the efforts they are making to persuade the natives to avoid the so-called non-intoxicating drinks sold in the market and elsewhere. The weekly meetings, at which music and other entertainments are provided, are much appreciated.

THE LICENSING QUESTION. The agitation against Indian traders wakes stronger week by week. No thought apparently seems to be taken as to the rights of individuals, and a wholesale clearance of Indian traders is advocated. It would almost seem that the agitation will fill itself by its own violence. At Ladysmith and Tonaat, intense feeling is aroused by the action of the Licensing Officers in refusing to grant Indian licences, in some cases without giving any reason whatever. The *Natal Mercury*, whilst warning the agitators against using illegal means, suggests a "league" which will pledge itself to have no business dealings with Asiatics.

A SAGO-OFF. The prominent Indians of Durban were, on Monday last, invited by Messrs. P. V. Sanghavel & Co., Grey Street, to a tea party in honour of Mr. D. R. Patel, who is about to leave for India. Messrs. Paul, Omar Haji Anand Johari and Hada Osman made short speeches, and all the friends expressed their good wishes to Mr. Patel for a pleasant voyage and hoped to shortly see him back again amongst them.

SIR HENRY MCCALLUM. The *Morning Post* states that it is expected that Sir Henry McCallum will succeed Sir Henry Blake as Governor of Ceylon. *Natal Mercury*.

FRADING LICENCES. All traders in town or country must apply for licences before the 31st July. They do not require the registration of Firms Act, but must apply for the licence.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૧૯મી જાનેવારી, ૧૯૦૭.

અંક ૩.

અકવાડીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તો-તા. ૧૯ જાનેવારીથી તા. ૨૫ જાનેવારી સુધી ૭૦ સં. ૧૯૦૭.

હિંદુ-માઘ સુદ ૧થી, માઘ સુદ ૧૧ સુધી સંવત ૧૯૬૨.

મુખલમાની-તા. ૨થી જાન્યુઆરી ૧ મી જાન્યુઆરી સુધી, ૧૩૨૪ લીજરી.

વાર.	ક્રીડા દિ.	દિ. તીથી.	સુવેલમાની તારીખ.	સુવેલમાની ક. મી. ક. મી.	સુવેલમાની અસ્ત.
શની.	૧૯	૬	૪	૫ ૧૫૬	૧૮
રવી.	૨૦	૭	૫	૫ ૧૬૬	૧૮
સોમ.	૨૧	૮	૬	૫ ૧૭૬	૧૮
મંગળ.	૨૨	૯	૭	૫ ૧૭૬	૧૭
બુધ.	૨૩	૧૦	૮	૫ ૧૮૬	૧૭
ગુરુ.	૨૪	૧૧	૯	૫ ૧૮૬	૧૭
શુક્ર.	૨૫	૧૨	૧૦	૫ ૨૦૬	૧૬

અનુક્રમણિકા.

-૪-

કેળવાયલા હિંદીની કસ્ટ...	૨૭
અમીરની અમીરાત...	૨૮
લાઇસેન્સ માટે તકલીફ...	૨૯
શ્રી કેળવાયી...	૩૦
મધ્યમનો ખેત...	૩૧
ઇન્ડિયામાંથી તારણ...	૩૨
અન્યાય માટે વિલાયત રહેતા વિવાદ...	૩૩
ગોતાં માખાપને બે બાજ...	૩૪
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ...	૩૫
સાક્ષ્ય આકૃષ્ટિ પ્રિટિસ ઈન્ડિઅન કમીટી...	૩૬
૨૬ વચ્ચે પરમીટી પસેર...	૩૭
ખબરપત્ર જોડાવવાનું...	૩૮
.. કેસાગોએબે...	૩૯
.. મુબહ...	૪૦
.. મારિતેબર્ગ...	૪૧
.. કોંગરલી...	૪૨
લવકર લુચમ...	૪૩
અકવાડીના નામદાર અમીર હુલીબ...	૪૪
.. કુલાખાત...	૪૫
અકમી ઈદની સુચનાઓ...	૪૬
દરબાર દાયરી...	૪૭
નાતાલ સનાતન પરમસભા...	૪૮
રહેતા તાર સમાચાર...	૪૯
ના. અમીર હિંદમાં...	૫૦
ઇરાનના શાહનું મરણ...	૫૧
રોકડ ખર્ચ...	૫૨
મુલ્યા પંચા.	૫૩
આપણી આમીર...	૫૪

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૧૯મી જાનેવારી ૧૯૦૭.

કેળવાયલા હિંદીની કસ્ટ.

અને નાતાલના કેળવણીના સુખાના હિંદી ઉપર દીકરા કરતાં કલી મળા બીએ કે કેળવણી પામેલા હિંદી કેવી રીતે અને સહેલાઈથી મદદ કરી શકે છે તેના વીચાર પાછળથી કરીશું. એ નક્કર હવે લખ્યો છીએ.

હિંદી ભાષામાં કોઈકના તેમજ મોટાઓ પાસેથી લેવાનું બાકી છે. તેઓનાં મનુષ્યનાં બધામાં સુચાયક ભાષામાં આવે છે એટલે તેઓ દીવસના બધી સહે તેમ જનનું નથી. તેમજ કેળવણીમાં હિંદી પણ બહુ ભાગે દીવસના રોકાવવામાં છે. દુનીયામાં બધી ભાષાઓમાં જે પુસ્તક નિર્માણ રાતના અભ્યાસ કર્યાની દેખ છે. અમે એમ માની લઈએ છીએ કે કેટલાક ખરી કેળવણી પામેલા વ્યક્તિ હિંદી એ સ્વદેશભિમાન રાખે છે અને કેળવણી જે પાસે પામ્યા છે તેવી બીજાને આપવાની ખત ધરાવે છે તેવા માણસો પોતાના પ્રસંગમાં હોકમ કે મોટા જે કોઈક પણ આવે તેઓ તે જાણવવાનો આશય કરી શકે છે. અને તે જ સારું જાણી શીખવાનું કશુંક કરે તે એક જગ્યાએ એક જગ્યાએ કરાવે શકે છે. તે એક માનુસજ્ઞ શીખવાની ના પાડે તે તે માણસને ધર જઈને શીખવવાનું પણ બની શકે છે.

આપણી રિયલિટી એવી છે કે જેમ શીખવનારા થોડા છે તેમ શીખનાર પણ થોડા છે એટલે જેને શીખવવાની ખત હોય તેણે શીખવવાને આવર રહેલું એટલું બસ નથી પણ જેના પ્રસંગમાં અવાય તેને શીખવાની ખત કરવાની જરૂર છે. અમે ખુબ સમજીએ છીએ કે હિંદુ પ્રમાણે કરવું એ જેવી તેવી વાત નથી એમ કેટલાક મનમાં વીચારશે. તેના જવાબમાં અમારે એટલું જ કહેવાનું છે કે હિંદુ જગ્યાનાં સખાએલું છે તે દેશની રાજવાળા મુજબનાં સારું છે અને જે લખાએલું છે તે અનુભવ સિદ્ધ છે એટલે ન પાને છોડે સંગ્રહ કરી નાખવા જેવું નથી.

અમીરની અમીરાત.

અકવાડીના અમીર હિંદુસ્તાનમાં પોતાની અમીરાત થોડા દિવસમાં જ પાલી આપી છે. એમ બે રહેતા તાર આવ્યા છે તે સામીત કરે છે હિંદીમાં પોતે હોજનેની હાર વચ્ચે થઈને જતા હતા ત્યારે વરસાદ હોવાથી તેમને જાતી આપવામાં આવી. સોલ જરોની હારમાંના બધા પાણીથી પલળતા હતા તેથી તેમણે પલળવું પસંદ કર્યું અને જાતી લેવાની ના પાડી.

બીએ તાર એ છે કે હિંદીમાં નામદાર અમીરને જરૂર આવવા સુસલમાની શ્રદ્ધાએ સો ગાય મારવાનો ઇરાદો રાખ્યો. અમીરે સુચવ્યું કે હિંદુઓની લાગણી તેમ કરવાથી દુખાવાનો સંભવ છે. તેથી તેમણે શ્રદ્ધા મંડળને ગાયને બદલે બકરાં મારવાની સલાહ આપી, શ્રદ્ધા મંડળે આ સલાહ કબુલ રાખી. એમ કહેવાય છે કે આ અમીર ના કામથી આખું હિંદુસ્તાન આનંદ અને આશ્ચર્ય પામ્યું છે. આટલે દરજતે તેઓ સાહેબ મરણા લોકોની લાગણી ઉપર ખ્યાલ રાખી એમ કહેવું પડેલું હશે.

પોતાનાં જને કામ થવાયે છે કે નામદાર અમીરનું મન દયાળુ અને સન્ન હોય એમ એ જાણેલાં હોવા ઉપર પોતે નક્કર રાખી છે. આ જને કામથી તેમણે પશિમના રાજ્ય એને મોટા ખર્ચ લેવા જેવો દાખલો આપ્યો છે. આવાં બીજાં કામ તેમણે કેટલાં કર્યા હશે તેની તારવાળા આપણને ખબર નથી આપી શકતા પણ આપણે સહેજે અનુમાન કરી શકીએ છીએ કે અમીર હુલીબ કેળવણીના નામ પ્રમાણે જ કામ ધરાવે છે.

લાઇસેન્સ માટે તકલીફ.

લેડીસમોય, રોંગાર વગેરે જગ્યાએથી લાઇસેન્સને માટે વેપારીઓએ કરેલી અરજી એ લાઇસેન્સીંગ અમલદારોએ કાઢી નાખી તેઓને લાઇસેન્સ આપવા ના પાડી છે. કેટલીક જગ્યાએ સ્વચ્છતાની ખામી જતાવવામાં આવે છે, અથવા તો વ્યાપકાએ ચોખા નધો એવું કહેવામાં આવ્યું છે. અને બી કેટલીક જગ્યાએ કાંઈ પણ કારણ જણાવવામાં આવ્યું નથી. આમાં લાઇસેન્સ નહિ મળે તો શું કરવું એમ વેપારીઓ ગણાશે માં પડી ગયા. એ આ બાબત વધારે ચોક્કસ અવગણેલી જુ. કરવું તેને વિચારના આપણે અકવાડીએ કરીશું.

શ્રી કેશવણી.

સ્ત્રી દેવપણીમાં હિંદુસ્થાન ખરું પગલ
છે એમ આપણે કહ્યું કરવું પડે છે.
આવી કહ્યું કરવામાં આમારેએમ કહેવા
નો હેતુ નથી કે હિંદી સ્ત્રીઓ પોતાની દરજ્જા
જાળવતી નથી. આમારી એવી માન્યતા છે
કે જેમ હિંદી માનવીને એકંદરે વીચાર
કરતાં પહેલે તેવા દુનીઆમાં કાઇપણુ પરગ
ના માણસો નથી. તેમ અને માનીએ સ્ત્રીઓ
કે હિંદી સ્ત્રીને પહેલેનારી દુનીઆની બીજી
સ્ત્રીઓમાં કહ્યું પેલા યાદ નથી. પણ એ
ખરું હિંદુસ્થાનની હાલની નબળી, અધમ
અને કંગાળ સ્થિતિમાં કાંઈ વખત નથી
સંકેતેમ નથી. હાલ જગતનો એવો છે કે
કાંઈ એક સ્થિતિમાં ખેસી શકે તેવું નહિ
ખતે, જેઓ આગળ વધવા નથી માગતા
અથવા આગળ નથી વધતા તેઓ પાછળ
પડવાજ જોઈએ. એ વિચારને ખરો હોય
તો આપણે જોઈ શકશું કે હિંદી સ્ત્રીઓને
હિંદી પુરુષોએ બહુ પછાત રાખેલી છે
આજકાલ સુધારાનો ડાળ ધાવનારા તેમજ
ખાતે પેસે દેકે સુખી એવા હિંદીઓ પછી
તે હિંદુ હો કે ખ્રિસ્તી તેમાંના ઘણા યાત્રી સ્ત્રીઓને રમ
કડારે રહેવા દે છે. અથવા તો પોતાના
બોગ ભાગવરા સ્વચ્છ કે જેમ તેમ રાખે છે.
અને પાંચળાં પોતે દુરજળ યાદ તેવા રહી
દુરજળ પ્રગતી ઉપતિ કરવામાં મદદર
ધાય છે. એમ કરી કમરદ અથવા ખુદાને
જેમ કાવે તેમ તે કરી એવું કહી અધમ
પણે વરતે છે. આમ જો નીચંતર થયા કરે
તો હિંદુસ્થાનને જેટલું અંગ્રેજ સરકાર તર
ફથી મળવું જોઈએ તે બધું મળે તોપણ
હિંદુસ્થાન અધમ દશામાંજ રહેશે. સારી
રીતે રહેનારા બધા દેશોમાં સ્ત્રી પુરુષની
સંખ્યા સરખી હોય છે. જો હિંદુસ્થાનમાં
પચાસ દશ માનવજીવ હમેશાં અજ્ઞાન દશા
માં અને સમજા તરીકે રહે તો હિંદુસ્થાન
ની મુડીમાં ફેલો ઘડાં ધાવ એ સહેજે
અમશ્ય શક્ય તેવું છે.

આ વિચારો ક્રાંતિના વિદ્વાન પુરૂષ ગી.
લાનીસના કૈય જાણીએને આપેલ સાખા
નાંચવાથી ઉત્પન્ન થએલા છે. જેવી દશા
દિંદી સીએગી દાલ છે તેવી ક્રાંતિમાં શ્રામ
જ વચન પહેલાં હતી. હવે કૈય પ્રત્યક્ષ જાગી
છે અને માતાનું અરેકું અંગે જે ને નકારું
પડી રહેલા દેવા ખાંગી નથી. ગી. સાવીસ
ના સાખાને કુંદ સાત અમે તીમે આપીએ
હાલ.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions, both incoming and outgoing, to ensure transparency and accountability. It emphasizes the need for regular audits and the use of standardized accounting practices.

તમારું કામ છે. બરની સુવચના સાચવવી
એ તમારે જાણવાનું છે. પરંતુ સચરચીજી
બનેવર ને એ નેની અક્ષર બહાર ઉઠશે
અને તેનું ધરમાં તેનું ગામમાં થશે. પૈસા
તો મારું કારણ કરવા ને પણ તમારે શીખ
વાનું મળે. તમે એક મહાત્મા માનવોના પદે
તમારી ઉપર તમારા કોઈકરંમોનો આધાર
નુંદો. તમારે માંડતાં જાણતાં સીખવું તે
જાસ નથી. તમારું મન કેળવવાની જરૂર
છે. કમકે કોઈકરંમોનો ખરી તાલીમ આપ
નાર તો તેની માતાઓજ છે. જેમ તમારું
મન ખીસાવું તેછએ તેમ તમારી આસ
પાસ થું અને છે. તમારા દેશ કિવાય બીજા
ક્યા નેસો છે. તેમાં ભાંડો થું કરે કે એ
તમારાથી સારું છે કે ખરાબ. એ પણ
તમારે જાણવું જોઈએ એથી તમને છતિ
દાસ જુએળા પણ શીખવવામાં આવે છે.
તેમ કોઈકરંમોનો આદર છે તે જાણવો છે
તેમજ કોઈકરંમોનો આદર થકે છે.”
આમ મી. સાર્સિસ બહુ મોઝા સંવેદનમાં
તારીજની ખાલી નીચાળમાં કોઈકરંમોની
પાસે જાણ્ય કરી તેઓના માયાપત્ની દરજ
ના ખ્યાલ સહેજે આવ્યો. દક્ષિણ આફ્રિકા
માં કોઈકરંમો તેમજ સીઓ હિંદી વસ્તી
માં થયું છે. અમારો વાંદસ અભિપ્રાય છે
કે એ બંનેને સારી કેળવણીની જરૂર છે. તે
કેળવણી સહેજે આપાઈ શકે તેમ છે પણ તે
તો ત્યારે આપણે એક કરતાં મરીએ અને
આપણી શું દરજ છે તે સમજીએ ત્યારેજ
બની શકે તેમ છે. કેળવણી આપતા પણ
ચિંતારવાનું છે કે તે શા હેતુથી આપણી
ને સ્વર્થ હેતુથી આપણીશું તો તે કંઈ સાર
કારવાના નથી એ તો માત્ર વેશ બદલ થવ
બરોગર થશે.

अथानन्ता भिक्षु.

આપાતની પામેલી સધાએ ઘણું શીખવ
 નું છે. દિંદી કેમે વિશેષ શીખવાતું છે
 અમેરીકામાં અમુક આગમાં નવાં ગાપાતન
 છોકરાઓને નિશાળે નથી ભણવા દેતા ત્ય
 નવું ખટખટ માલ્યા કરે છે હિંમતી છાત્ર
 યોમાં આવતા સપાળો ઉપરથી જળવાય છે
 કે આ તરફર પુર્તી નથી મળે. અમેરીકાના
 લોકો પોતાનો પાદ છોડવા માગતા નથી.
 ગાપાત પોતાનું માન જાળવવા દે એમ
 જણાતું નથી. કેવાકે લેવકે આ ઉપરથી
 એમ ધારી રહ્યા છે કે સારી સધામાં અમે
 રીકા નવા ગાપાતને સમાવતા સુધમાં ભર
 થશે. જો એમ થાય તો ગાપાત નવા
 લોકસુર છે એમ જાણે છે અને ગાપાત
 પછી આધાર હિંમતી પ્રગતિ કરે શકે.
 ગાપાત અને હિંમતી પ્રગતિ બન્ને સધામાં
 સમાવે છે. જો હિંમતી પ્રગતિ થાય તો
 ગાપાત અને હિંમતી પ્રગતિ થાય તો
 ગાપાત અને હિંમતી પ્રગતિ થાય તો

ઈ પૂયામાંથી તારણ.

મી. જોન મોરડી.

દિ હી સ્ટેટ સેક્રેટરી મી. જોન મોરલી
ના સેક્રેટરી તરીકેના હોદ્દાનું પદેનું વગર
પ્રીસેગર માસમાં પુરું થયું. તેમ માસમાં
મી. તારીખ મી. જોન મોરલીની ઉગર
૧૮ વરસની થયાનું 'ઈન્ડિયા પત્ર'
જણાવે છે.

નાનાલ લેખક પાર્થ.

હિંદી રેખાદર્શિને તાબુદ કરવાની દાખલામાં
 બિયાયો લેવા સાથે નાનાજ એવર પાર્ટીના
 પ્રવચનોથી ભરવામાં આવેલ ફેટલોડ પીટીંગો,
 તથા હિંદી રેખાદર્શને અટકાવવા કાયદા પસાર
 કરવા એવા સયો સંબંધી અમદા 'ઇડિયા'
 માં તથા વિદ્યાવનન્ય ફેટલાડ આધારમાં
 પ્રસિદ્ધ થયા છે.

કેનેડામાં હિંદીઓ,

પાનકુંવર મએત્ર કેટલાક દિ દી છામીસે
 તી રિયાત સંખધે 'રેનાહડ - ખુલપેપર' ના
 એક ખપરમાં જણાવવામાં આવે છે કે
 જગ્યાની તંગીને લીધે વણખરા દિંદી
 છામીસે રહેણાંકુ વિનાના છે, જે કામને
 ધર મળ્યાં છે તેમનાં ખુબજ સંકડાસ
 બાજવની વડ છે પરંતુ પગરના છામીસેયે
 રહેવાની એકવજ કરવા માટે તંદુરસ્તી
 ખાતાનો અમલદાર પ્રયત્ન કરે છે.

ਅੰਤਰਿ ਜਪਾਈਰ.

મી. એલ. ઇ. મની તામના એક પાસાં
મેઠના મેળેરે પડ્યા ન્યુનમીં એક વખત
પ્રસિદ્ધ હતી છે. તેમાં ગંગો જલ્લાને જે જે
ચિરીશ માજ માટે દિંદં એક અગ્રવત
જગ્યાહીર જેવું જે જળાં નિંદની આખાદી
પારતે તેના ઉદ્યોગોને ખીલવવા હંસાંદ કાંઈ
પથ્ય કંવું નથી હર વરસ દિંદંગાથી ૧૬૮
કરોડ રૂપઆનો માલ નિકાસ થાય છે. તે
તેના બદલામાં દિંદંગ ફક્ત ૧૨૪ કરોડ
રૂપઆનો માલ મળે છે. આ પ્રમાણે હર
વરસે દિંદુસ્થાનમાં ૪૪ કરોડ રૂપઆનો
ખાડો પડે છે. તેથી તે દેશ દિવસે દિવસે
નિરવત ચત્રા ગમ્ય જે દેશ દુકળોત્તી આફત
માં સપડાએસો છે. ઉદ્યમની સિપતિ એટલી
અતી તથાળી છે જે ૨૪ કરોડની વસ્તીવાળા
મુલકમાં માત્ર સાત આઠ લાખ માલસોને
કારખાનામાં મજુરી મળે છે એ જગ્યાવાની
વસ્તી આઠમી મોટી ગાંધી તે ઉદ્યોગ દુનર
માં જેવી જેટલાજ માણસો કામ
રેલાની સેં.

શ્રી રૂપમણિ.

७५२०॥ (१५५ ३५२ २॥) ५२३॥ ५२३॥
 ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥
 ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥ ५२३॥

આચળ આપ્યું હતું. તેને કુલ સાર નીચે મુજબ છે:— દિવસ પ્રાચીન મુસલમાનોના વધુ મુખ્ય હેતુ હતા. વેપારી કાલસ, વરમતો દેશમાં ને રાજ્યદારી ઉત્તરિ. મુસલમાનો જન્મ પહેલાના કિસ્સોથી આરંભ લેક દિવસ માં વેપાર માટે આવતા. દક્ષિણમાં તેઓ પહેલા કામલ થયા તે વેપાર માટે. પાછા થી દિવસર છતાં મેળવવા છતાં માં મદમદ કાસીમ પહેલીયાર આવેલો. તેણે મુસલમાન સાંપ્રદાય કાલસે હતું. તે વખતે સિંધમાં જરૂરપણ પામિક જરૂરમ નહોતો. તે મી સદીમાં મદમદ પીત્તનીએ દિવસર સગાઈ આવી. તેના પછી દિવસમાં મેળવક વસ થયા. તેમાં મુસલમાના રજવા પેગમ મળ્યુ. કાલસ છે તેથી પ્રથમ પેઢે થોડાપર સ્વારી કરતી ને મુસલમાનો કલકાળ ભાગવતી. પછી દુનિયાના ઇતિહાસમાં નામ મળે તેવો રાજ્ય મેળવવંશમાં નીકળ્યો. મેળવવંશની ભેગમે જુરખા વગર ફરી ચકતી તથા રેગવમી પામતી. સલીમા મુસલમાન ભેગમ કવિતાઓ લખતી. નુરજદાન ભેગમ સભ્ય કાલમાર ચલાવતી. આરમજીની બેટી કીજીન નીશાએ પુરતક લખ્યાં છે. કાલમાં મુસલમાન સ્ત્રીની અકલમદી પદ્ધતી પાલળ દહાએલી છે. કાલમાં મુધારા તરફ જરૂરીસ બદલેલીના કુટુંબ જેટલું કાલમે નથી કર્યું મેળવવંશના રાજ્યોમાં અકલર નમુનો છે. અકલર ઉપરથી ખુદ અંતેજને શીખવાનું મળે છે. ન્યાય અને સરખાપણને લીધે તેનો વાવરો સામાન્ય દેશમાં. તે સમજી શકતો હોય કે ન્યાય પ્રજા માંથી માંડે છે ત્યાં આપાદી ન્યાય આવે. તેટલા વારતે દિવસ મુસલમાનોને એકમ કરવામાં તેણે જે કલપણ જતાવ્યું હતું એ તેની મહાન ખુદિ અને શક્તિ જતાયે છે પછીના રાજ્યોમાં અકલરતા આપા કલ્પો નહોતા. તેથી મેળવવંશ પડ્યો. ૧૮૫૭ પછી મુસલમાનો કાંઈક અંધારામાં રહ્યા છે. બલિય તેમના પોતાના કાલમાં છે. સામાજિક મુધારા તરફ જરા દેશમાં નેત્રમે છે. સખાવતોના પેસાવટે આખામુખાને ઉતેજન આપવાને બદલે વધારે સારો માર્ગ લેવાયો. બેઠાએ છીએ. સરકારના ખાસ મહેસ્ટ્રાની મેળવવાના પ્રયત્નોને બદલે આપ અને રહેતાનું શીખવાની જરૂર છે.

[૧૪ી પાસાંમેટ.]

મધ્ય આફ્રિકામાં દિવસ.

ટાંસવાનમાં વસવાટ દિવસમાંથી બ્રિટીશ મધ્ય આફ્રિકામાં જ્યાં મા ના હોય તેના દિવસોનો મુસલમાનો માં કાલસ આપે છે નહીં હોવાથી તેના મુસલમાન જ્યાંમાં મી. અમલિ જગ્યાએ

કે મધ્ય આફ્રિકાની સરકાર પાસે બહુ થોડી જમીન છે. કાલના કાલસ પ્રમાણે ત્યાં જનાર દિવસો જમીન રાખવાનો દર છે. તેના કમીએ કાલે ખાસ કરતો આપવાનું જરૂરી હોય એવું કાલોનીઅલ એવીસને જણાવું નથી.

અરેબીઆરીક આરબીનન્સ.

ટાંસવાનના દિવસોમાં કાલ પાસે ન્યાય આરબીનન્સ સંબંધમાં આપેલું લખાણ પાસાંમેટ આચળ કપારે બદલે મુકારો એવો સર દિવસ મુસલમા સરકારના જવાબમાં નો. અમલિ કલ્પે કે કાલે અલગીનનું લખાણ કાલે સેવકને તેને મળી ન્યાય તેટલા દિવસની વર જાવરો

નાતાલનું ફરેઆકલ.

નાતાલના સંખ્યાપાંચ દિવસોના મુનીસીપાલ ફરેઆકલનો દર લઈ લેનાર નાતાલ મુનીસીપાલ ખીલ સંખ્યામાં ૧૪ી સરકાર કાંઈ ફરવપર આવી કે તલિ એવા મી હેરલ્ડ કાલસના સરખાના જવાબમાં મી. અમલિ કલ્પે કે એ જાગતમાં ૧૪ી સરકારે કલ્પે ફરવપર આવી નથી.

ટાંસવાનનું સ્વરાજ્ય.

ટાંસવાનને સ્વરાજ્ય આપાનું તે દિવસે પાસાંમેટમાં આપેલ સરખા દરખાવા મી લીટલરને જણાવ્યું કે કાનરડીકુશનમાં દિવસો તેનીએ સંખ્યાના કાલસપર ૧૪ી સરકારની માંજુરી જેટલી મારી રખાઈ છે. તે બદલે જાલુ થોડું છે. એ સખાલ ઉપર સ્વરાજ્ય ભાગવતા કાલોની સાથે એક વખત તકરાર થઈ તો ફરેક ફરેક રાસોની ૧૪ી સરકારની સામે થશે અને ૧૪ી સરકાર નો એટલો દર પણ લઈ સેશે.

સર આરલ્સ કીલ્ક પોતાના આપણમાં જણાવ્યું કે માત્ર મોસાએનેજ ફરેઆકલ આપીને બ્રિટીશ રાજમાં આપણેજ કલર બેઠ પહેલી વખત કાલસ રખો છે. એનું પરિણામ કલ્પ લાનીકરક પણ નીવડે. ૧૪ી સરકારના કાલમાં જહુજ થોડી મારીઓ રહી છે. તેનીએ રક્ષણ આપવા ની જરૂર શું નહોતી? આપણે મોસા વસનારાઓના કલર તરફ જરા આપીએ ને ખીજના તરફ તરફ શા માટે ન આપીએ? બ્રિટીશ ઇન્ડિઅનોપરવા કાલસ માટે ૧૪ી સરકારની માંજુરી તેણે તે સિવાય વધારે કાલો તેમના કલમાં રાખવામાં આવી નથી. આપા કાનરડીકુશનના જવાબમાં ફરેક મોસા ના દર સ્થાયી સાદેજ થએલ છે. પાસાંમેટ આપણું વલણ પકડ્યું છે. અમલિ કલ્પે આપાડી બેઠ અસેજ પાસાંમેટ દિવસો મોસામાં આપેલો નથી. તે ઉપરથી ખીજ તેટલા સખાલ લઈ છે. બદલુ સારી જણાય છે. તેથી તેમન

કલર બ્રિટીશ પ્રજાના કલરોનું નું ન્યુઝીલેન્ડ માં મેંચોગીસ બેઠ સામે આવેલ વામડી બેઠ નથી; કલેકમાં રેક ઇન્ડિઅનો સામે પણ નથી. કા. જેમીસને જણાવ્યું હતું કે તેનીએ નું ફરેઆકલ લઈ લે તેવા શ્રીકેશનમાં કેપ કલિ માનુ નેત્રારો તલિ. ટાંસવાનમાં કલર બેઠ કાલસ કરવરો શ્રીકેશનમાં તલિ પાસે મુસલમાન કાલસ પ્રમાણે આપણે કે ૧૪ી સરકારનો કલમ માનવો ને ખુદખુ કલેકમાં આપણું નથી. કાલસ પ્રમાણે આપણે તે આપણે કાલેવા મારીઓ માત્ર નામની થશે બ્રિટીશ એશિઆરીક પ્રજાને પાસે કલ્પ આપણમાં આપણું નથી એ જાલુ જોખમ કલરક પાલ છે. આપણા રાજના ખીજ બસોમાં આપણી કિંદી પ્રજાને રક્ષણ ન આપાય તો અંગ્રેજની આપણને લાની પહેંચશે પાલમેટે ખુદખુ કલેકું જોઈલું હતું કે અમારે ટાંસવાનની બદલેલી આપણે પણ જવાબમાં લેવી પડે છે; અમારે દક્ષિણ આફ્રિકાના બલિયની કલર રાખવી પડે છે; દિવસો પ્રજાની વધુ લાની ઉપર આપણે મળવા આપણ રાજની દરકાર રાખવાની જરૂર છે. ખાલી સવા બદલે આપણના નિયમ ઉપર કલિ બ્રિટીશ મજા આપવાનું નથી.

અભ્યાસ માટે વિજ્ઞાન રહેતા વિદ્યાર્થીઓનાં મામાપને બે બાલ.

(લખનાર ડા. બેસાયા બોલક શ્રીકલ.)
મારા પહેલા લખાણમાં વિજ્ઞાનમાં અભ્યાસ માટે દિવસોનું કેવી અસતોષ કલરક રિયતિમાં એકલવામાં આવે છે તે ઉપર ખ્યાન મેંચવામાં આવ્યું હતું. મને લાગે છે કે તેવી રીતે મોકલવામાં આવે એનો જહુજ કલેકી રિયતિ છે. તેનું કારણ, મેં ફરી ફરીને કલ્પે તે પ્રમાણે, એ કે તે મુવકે ખીજાનુજવી છોકરા જેવા હોય છે. તેમને સ્વયં જહુજની જોખમકરી અને ફરેલોની કલો તાલીમ આપાડવી મળેલ ન હોવા છતાં, ખરી દેખરેખ કે કાલ વગર એ વધુ વરસો ગાળવા પોતાના લોન પર છોડી દેવામાં આવ્યા હોય છે. એનું પરિણામ કાલસ કરતાં વધુ વધારે ખરાબ કલ નથી આવ્યું એ રાતનું મને આશ્ચર્ય થાય છે. એવી રીતે કુટુંબ અને નાનજાનના સંઘના કાલમાંથી છુટા થયા પછી પણ તેઓ કાલની મદદ આપતા એવામાં આવે છે એ ઉપરથી કામાન્ય દિવસો પુષ્ટાની માત્ર બદલુ સારી જણાય છે. તેથી તેમન

પોતાનાં હું વખાણ કરું છું. પણ એવી રીતે હું વખાણી કહું છું કે જે વડે જુવાનીઓ એને જોખમદારીમાં એવનામાં આવે છે તથા અહુ ચેતીને આશવાનું હોય તેવી ઉમરે લપટાવી તાજે તેવી વસ્તુઓ વડે તાજવામાં આવે છે. બીજી એક વાત પણ આપણું બુદ્ધી જવી જોઈતી નથી. યુનીવર્સિટીમાં અભ્યાસ કરવાને ઘર છોડી વખતે અંગ્રેજ વિદ્યાર્થીઓ કુંવારા હોય છે ત્યારે હિંદી વિદ્યાર્થીઓ સાધારણ રીતે પરણ્યા હોય છે. દુનિયામાં સરવથ એવા અનુભવ છે કે કુંવારા કરતાં, સ્ત્રીથી વિખુટા પડેલ પરણેલા યુવકને લપટાવ પડતો વધારે બરા છે. આદર અને ઓળખીશ વરસની ઉમરે પહેલિયા જુવાનને એકાદ બે વરસ સુધી સ્ત્રી સાથે રહેવા દીધા પછી સ્ત્રીથી વિખુટા પાડ્યો, તે હંગાંડમાં કાંઈ ઓળખાણ પારખાણ વગરના કુંડુંગના સ્ત્રી યુવકોમાં જોખમદારી સિવાય મુક્યો, તેના જેવું કાપણુ પિતાનું બીજું કશું નથી. ત્યાં થોડી પછી મુશ્કેલી અને આક્રમ સ્ત્રી સાથે છુટ્યો મેલવા ઉકાવું હોય છે. તે સ્ત્રીઓ તેને ચાલી મુકે છે અને અંગ્રેજ લોકના કરતાં પણ તેને વિશેષ છુટ મેવા દે છે. તેની સોમતણે તેના તરફ તવલ કયાના તાપકની પેઠે અને પ્રીતમાંથી દુઃખ નીપજવે તેવા પ્યારનું બીજ રોગાય છે. અભવવા દેશમાં આવેલ તે સગાલાકથી વિખુટા પડેલ હિંદી યુવકને એકરોડે મળી તેના ઉપર મમતા પડે છે, અને તેના હિંદી ભક્ષકને સ્ત્રીએ અદેખીઅન નાહતસની વારનાઓ માંહેકા એક શાદનદા જેવો મળી તેના તરફ મોહની તરફ જુવે છે.

આવી ખરાબી યાત્રાવવાનું સંકેત છે. તથા તેનાપર ભાર દેવાનું જરૂરી છે. પણ તે ખરાબીના ઉપાય સુચવવાનું જરૂર સંકેત નથી. ખાસ બુદ્ધિસાળી યુવકને વિકાસત અભ્યાસ માટે મોકલવા એ હિંદના બહાને માટે છે. જે કે હું હિંદી હોઈ તો મારા જોકરને કુરોપમાં મોકલતાં હું તો બહુજ અચકાઈ. હવે ધારો કે હિંદ તેના કેટલાક સાપક યુવકને હંગાંડ કેળવણી વાસ્તે મોકલતુ રહેશે—તે દાલની સ્થિતિ જોતાં ખાસ ચાલાક યુવકને નામ કાઢતું હોય તો એમ કયાં સિવાય છુટકો નથી—તો પછી હિંદી વિદ્યાર્થીની હંગાંડમાં રહેવાની રીતમાં કાંઈ સધારો કરવાની સુચનાઓ આપણને મળે છે કે તદ્દિ તે જોખમી.

માને વિચાર તો એવોજ પડે છે કે, ગમે તરફની જવાબદારી. જોકરો પોતે નેહનું અગર કાય, તેમણે હિંદી યુવકને અગરને કાંઈકના ન આવી પડે તથો તે, અંગ્રેજ કુંડુંગમાં આપની પેઠે જોખમ રજુઆત અમલ ન હોય એવો જોડવા

દારી ઉકાવે અને હાથ રાખે તેમ અંગ્રેજ ના હાથ તજોજ મુકેલ જોખમી. હું એમ જોવા માગતો નથી કે તેને ખાંડી આસી ન શકે તથા પોતાના માળાપ પાસે દરિયાદ ન કરી શકે તેવી રીતે રાખવો. મારા કહેવાનો ભાવાર્થ એવો છે કે તેનાપર આપની પેઠે દાખ એસી શકે તેમ રાખવો તથા તે જોખમ દારી ઉકાવનારને આપ પેઠે દુકમ કરી શકે તેવી સત્તા પણ સોંપવી. એ વગર તે અંગ્રેજ જોખમદારી ઉકારી શકે નહિ. હજુ સુધી હંગાંડમાં અભ્યાસ કરનાર હિંદી વિદ્યાર્થીઓએ કાઠની આજ્ઞાએને આપની પેઠે મળી પાછાવું હું નો નયો જાણતો.

તેઓને દાખ હે.ય છે તે માત્ર શિક્ષણ આપનાર તરફનો. અને તેથી તેઓ અંગ્રજ માં હોય ત્યાં સુધી તે અંગ્રેજ વગર કંઈકા ખંધણીમાં હોય છે. પણ રતના દહાડા અભ્યાસ એટલે મરજ પડે ત્યાં બદલવા, તે મરજ પડે તે કરવા, તેઓ છુટા થાય છે. ક્યાં હતા કે શું કરવું તે પુછનાર કાંઈ હોતું નથી. કોલેજ અગની હોય ત્યારે પણ તેઓ બેઠરકાર હોય છે. કારણ કે તેમને માળાપ કે કાંઈકાંડે પાસે હોતાં નથી, તેમ મિત્રો કે સગાં સંબંધી પણ જોડે હોતાં નથી, કે જેઓ રાત દહાડે તેનું હસણચમણ તપારો, અભ્યાસ જુએ, તથા લાવડાની ખખર લેવ, તેવા કાંઈકની ગેરહાજરીમાં હિંદી યુવકને તત મનના દરદ વખતે જોખમી તે ધડીએ સકાહ દેનાર પથ મળતું નથી. ધરમતાં અધનો પણ દીકાં ચર્મનવ છે. અંગ્રેજ યુવકને ગમે તે કાંઈકે ધરમ મા ગુરૂઓથી કરીને આશવું પડે છે તેમ અચર્યો કે ધરમ યુવકને હિંદીને વિકાસતમાં મળતા નયો ને કરવાનું હેતુ નથી.

જે એમ છે નો પછી પિતાપુત્રના જેવા સંબંધ વિકાસતમાં રવી રીતે મેળવી આપવો? આનો જવાબ હું આપીશ તે માત્ર અગમચલા કરી જોરાને માટે. જરૂરી આત અવસ્થની અને ખુસે ખુસી છે પણ તેના ઉપાય અગમચલા દાખકનો છે. હું એવા અખતરાની સુચના કરું છું કે હંગાંડમાં હિંદુસ્થાનને અણનાસ આર પાંચ અંગ્રેજની કમીરી નીમવા. હિંદી યુવકને દીકરા પેઠે રાખવા તરફાર હોય તેવાં કુંડુંગ તથા જતની જોખમદારી રહે પાંડેલી. જોકરને સાઈ આજા પળાવવા જોઈતી સત્તા આપવી તથા બ્યાલની માગણીઓ પુરી પાડવી એવી જોકરને સાચવનારા આપ

પોતાનાં તરફની જવાબદારી. આ પણ પ્રશ્નની જવાબદારીઓ. એ નાની કમીરીએ પસંદ કરનાર ને સત્તા આપનાર તરીકે એમ તણ જતની દરજ્જે જાવવાની છે.

હું નથી ધારતો કે એવી કમીરી નીમવા હું કામ અધરું પડે. તેમાં આર પાંચ મેળા દાર અને અનુભવી અંગરેજ, તથા એકાદ બે હંગાંડમાં ધર કરી રહેનાર હિંદીઓને નીમવા જોઈએ. તે કે તેમની દરજ્જે બહોળી લાગે છે, છતાં ખરી રીતે જરૂર માત્ર જોખમદારી ઉકાવવા જોઈએ છે, બહુ કામની જરૂર નથી. તેવી કમીરી મહિનામાં એક વખત મળે તો પુરતું થઈ શકે. અને એક વખતે પોજના આગતી થઈ તો પછી મહિના કરતાં વધારે આંતરે મીટીંગ થાય તો પણ ચાલે.

જોકરના આપે પહેલેથીજ જણાવવું જોઈએ કે મારે આટલું વારસીક ખરચ કરવાની ચેરડ છે. તેને કયા વરમના કુંડુંગ માં રાખવો તેને આધાર ખરચવાની રકમ ઉપર રહે છે. જોકરને આપવાના બધા પૈસા કાંતો સાચવનાર આપ મારફતજ અપાય. કાંતો ઉપરની કમીરી મારફત અપાય.

કમીરીની પહેલી દરજ્જેમાંની એક એક તેમણે એક પોજના ધડી કાઢવી. તેમાં યુનીવર્સિટી શી, ખાશા ખરચ ને કાકરર શી, હંગાંડ આવવાનો ખરો વખત, તથા આવી આવી ઉપયોગી અખરો હિંદી માળાપોને વાસ્તે તૈયાર કરાવવી. કમીરીના કામનો રીપોર્ટ બહાર પાડવો ને પ્રસિદ્ધ હિંદી વર્તમાન પત્રોમાં જાહેર કરવો. તેને એક વખત કમીરી નીમાઈ કામ કરવી થાય, તથા તેમાં નામાંકિત માણસો મેથરો અને હોદ્દાદારો તરીકે મળી આવ. તો મને કામે છે કે કમીરીના હાથ નીચે પોતાના દરજ્જાને ખુશીથી સોંપવા તૈયાર હોય એવા ચણા હિંદી પોતાઓ મળી આવશે. મારા મન પ્રમાણે હાલની આઈ ત્યાં તવ અને કાપે તેમ કરે એવા હંગાંડા પિતાની રીતે કરત આ ઉપરની મેજતાથી, હંગાંડના રહેકાણુ દરમ્યાન, હિંદુ યુવકને સારી રીતે આલવાને તથા સુધરવાને ધણા વધારે સંજોગો મળશે. જે પિતાઓ પોતાના દરજ્જાના ધર્મ માટે બહુ કળાઈ ધરવતા હોય તેમને હિંમત આપવા સાથે મારે કમરનું જોખમી કે, દરિયાની મુસાફરી અને હિંદુ સિવાયના સાથે એક પંક્તીએ આવા વિષેની એવી નાતબંદી આપતો બાદ કરીએ તો, અંગરેજ રોગીની હાલની સ્થિતિ પ્રમાણે હિંદુ ધર્મનાં નીતિનાં દરમાનો તોડવાની, કાંઈ પણ ધાર્મિક હિંદુ યુવકને લગાર પણ જરૂર પડી નથી. જાણું, ખીડું, કે પ્રાર્થના કે

એવી બાબતમાં ને પોતાના પોતાના ધર્મના હિંદુશોને બરાબર રીતે વળગી રહી શકે છે. મુસલમાનોની બાબતમાં વધારે સહેલું છે. જે વળતુ મોસ આગ ધર્મમાં મનાઈ હોય તે તેમણે અવરજી પાતુ નહિ. હિંદુઓનાં હવાપાણી માફક આવવા મારે માંસ મદિરાની બરૂદ છે એમ કહે શકાય છે નથી.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

પ્રકરણ ૩જી.

નીતિવાળું કામ તે શું ?

અમુક કામ નીતિવાળું છે એમ કહી શકાય. આ સવાલ કરવામાં નીતિવાળા અને અનીતિવાળા કામનો મુદ્દાવલો કરવાને હેતુ નથી. પણ ઘણા કાંઈ કે જેની સામે કંઈ કહેવામાં આવતું નથી અને જે કેટલાક નીતિવાન ગણે છે તે વિષે વિચાર કરવા જેવું છે. આપણા ધર્મ કામમાં ખસુસ નીતિના સમાવેશ થતા નથી. ઘણેબંધ જાગે આપણે સાધારણ રીત રીવાજ મુજબ પાતીએ છીએ. આ રીત પ્રમાણે ચલવું એ બહુ વેળા જરૂરતું છે. તેવા નિયમો જાળવી એ નહિ તો અધાણી થાયે અને દુનિયાનો કારબાર ખંધ થાય. પણ એમ રીત મુજબ ચાલવું તેને નીતિનું નામ આપવું એ મુનાસબ નહિ ગણાય.

નીતિવાળું કામ તે આપણું પોતાનું એટલે આપણી ઇચ્છાએ થએલું હોવું જોઈએ. જ્યાં સુધી આપણે સંચાના બાબતો માફક કામ કરીએ ત્યાં સુધી આપણા કામમાં નીતિ આવતી નથી. સંચાના બાગ તરીકે આપણે કામ કરવું ઘટે અને કરીએ ને વિચાર નીતિવાન છે. કેમકે તેમાં આપણી વિવેક ભુદ્ધિ આપણે વાપરીએ છીએ. આ સંચાઈ કામ અને તે કામ કરવાનો વિચાર કરાવણું એ બેમાં ભેદ છે તે ધ્યાનમાં રાખવા જેવો છે. રાજા કાઢીને અપરાધ માફ કરે તે કામ નીતિવાળું હોઈ શકે. પણ મારીની ચીકી લઈ જનર પરાવાનો રાખતો કરેલી નીતિમાં ભાગ સંચાઈ છે. પણ પરા વાળો ચીકી લઈ જતો એ પોતાની દુરજ છે એમ બાણીને ચીકી લઈ આવે તે કામ નીતિ રાખી હોઈ શકે છે. જે માણસ પોતાની જાણ અને મનજી નજરનો નથી અને પુર માં જેમ પાકડું તપાસા કરે તેમ બાણીને નાર તે માણસ નીતિ કેમ પાકડું પેટવી શકે. રીતે રીતે કરે પરવાના કરવાના કરવાથી માણસ કમ કરે છે તેમ મહાવીર

હિંદુઓની રીતે પસ દતો. તેણે કાઢીની પાસે લાવણુ કરતાં એક વેળા કહ્યું. જ્યાં સુધી તમે તમારા પોતાના વિચાર કરતાં અને જાણવતાં નહિ શીખો ત્યાં સુધી મારે વિષે તમે શું કહેશો એ તેની મને ચિંતા નથી. આમ આપણને બધાને આપણું અંતર શું કહે છે તેનીજ દરકાર રહે ત્યારે આપણે નીતિને પશ્ચીએ પડોડ્યા ગણાઈએ. આ સ્થિતિ સરવેનો અંતર્યામિ ઇશ્વર આપણા જમ્મ કાર્યને સારી છે એમ આપણે માનીએ નહિ અને અનુભવીને નહિ ત્યાં સુધી આપણને મળવાની નથી.

આ પ્રમાણે કરેલું કામ પોતે સારું છે, એટલું બસ નથી. પણ તે કામ આપણે સારું કરવાના ઇરાદાથી કરેલું હોવું જોઈએ. એટલે કે અમુક કામમાં નીતિ છે કે નહિ તેનો આધાર કરવાના ઇરાદા ઉપર છે. જે માણસ તેજ કામ કર્યું હોય જતાં એકે કરેલા નીતિવાન ગણાય અને બીજાએ કરેલું નીતિ રહીત હોઈ શકે. તેમજ એક માણસ બહુ દયા સારી ગરીબોને મારાન આપે છે. બીજા માન મેળવવાના ઇરાદાથી કે તેજ સ્વર્ગના વિચારથી તેજ કામ કરે છે અને કામ એક જ છે જતાં પહેલાંએ કરેલું નીતિવાન ગણાય અને બીજાએ કરેલું નીતિરહીત છે. આ કેમ છે વાંચનારે નીતિરહીત અને અનિતિ વાન એ બે શબ્દો વચ્ચે ભેદ છે તે વાદ રાખવાનું છે. એવું પણ જાને છે કે નીતિવાળા કામની અસર સારી થએલી દમેશાં જોઈ શકાતી નથી. આપણે નીતિ વિષે વિચાર કરતાં એટલુંજ જોવાનું છે કે કરેલું કામ તે શું છે અને શુદ્ધ ઇરાદાથી તે થયું છે. તેના પશ્ચિમ ઉપર આપણા આંકુશ નથી. દુષ્કાતા તે એકજ ઇશ્વર છે. સહેનલાલ એકેકાંઈને દુનિયાસ કરતાઓએ મહાન ગણ્યો છે. તે જ્યાં જ્યાં ગયો ત્યાં કીક કેળવણી હુન્નર રિવાજો વગેરે તેણે લાવણ કર્યા અને તેનું જ આપણે આજે સ્વાધ્યો આપી એ છીએ. પણ એ બધું કરવામાં એકે-કાંઈને હેતુ મોટાઈ મેળવવાનો નેજાત કરવાનો હતો એટલે તેના કામમાં નીતિ હતી એમ કહાય કહી શકીએ તે હાથે મોટા કહેવાયો. પણ તેને નીતિવાન નહિ કહી શકાય.

ઉપરના વિચારોથી સિધ્ધ થાય છે કે નીતિવાળું કરેલું કામ શુભ ઇરાદાથી થયું જોઈએ એટલુંજ બસ નથી, પણ તે વગર દુષ્કાણથી થયું જોઈએ. હું મારી એટલીએ મોટા પડેલું તો મારી તોફારી જોઈ મેરુ એ ધાસ્તીથી વહેલો ઉઠું તેમાં કશીએ નીતિ નહીં નથી. તેમજ હું મારી પાસે કાંઈ નહિ હવાથી ગરીબાઈમાં અને કાંઈમાં રહું તેમાં નીતિ નથી આવતી.

પણ હું ધનવાન છતાં વિચાર કે મારી આસપાસ ફરીતે તે દુઃખ જોઈએ એવે સમયે મારાથી એક આરામ કેમ જોગવી શકાય. મારે ગરીબાઈ તથા સાદાઈમાં રહેવુંજ જોઈએ. આમ થએલી સાદાઈ તે નીતિવાન ગણાય, તેમજ તેકરો બાગી જવાની ધાસ્તિ થી તેઓની તરફ દિલસોજી બતાવવી અથવા તેઓને સારો કે વધારે પગાર આપવો તેમ નીતિ નથી રહેતી, પણ માત્ર સ્વાર્થસુધ્ધિ છે. હું તેઓનું બહુ ઇચ્છું અને મારી આપાદીમાં તેઓનો ભાગ છે એમ સમજ તેઓને સારી રીતે શબ્દ તેમાં નીતિ હોઈ શકે. એટલે કે નીતિથી થએલું કામ વગર જાગવાની અને વગર બાવણું હોવું જોઈએ. હિંદુઓના રાજા બીજા રીયડે બધારે તેની પાસે આંગળે લાલ કરી બેઠો. જોરાવરીએ કેટલાક હાકે માંગવા આજવા ત્યારે પોતાના હાથ દસ્કલથી હાક પડો લગી આપ્યા. ત્યારે મેડતોનો લપ દુર થયો ત્યારે તે પત્રા વેરે બુલમથી પાછા ખેંચી લીધા. આ કામમાં કાંઈ એમ કહે કે રીયડે કરેલું પોંડવું કામ તે નીતિવાળું હતું અને બીજું અનીતિવાળું હતું તે ને વાત છે. રીયડેનું પોંડવું કામ માત્ર બાપરીજ થએલું એટલે તેમાં નીતિનો જરૂરો આંત નહોતો.

જેમ નીતિવાળા કામમાં બધે જોરાવરી ન હોવાં જોઈએ તેમ તેમાં સ્વાર્થ પણ ન હોવો જોઈએ. આમ કહેવાં હેતુ એવો નથી કે જે કામમાં સ્વાર્થ રહેલો છે તે નક્કી ગા છે પણ તેના કામને નીતિવાન છે એવા ઉપમા આપવી તે નીતિને જાણ પડેલાં કામ જેવું છે. પ્રમત્તીકાવળ તે સારી પેટકોરી છે એમ સમજવું થયેલું પ્રમાણીકાવળ લાંબો વખત નવી શકતું નથી. એકસપીઅર કહે છે કે " જે પ્રીતી લાલ મળવાની નજરે ચ પડી છે તે પ્રીતી નથી. "

જેમ આ દુનિયામાં લાલ મળવાના હેતુ થી કરેલું કામ નીતિવાળું નહિ ગણાય તેમ પરદુતીઆમાં લાલ મળશે એવા આશાએ થએલું કામ પણ નીતિ રહીત છે. સાફ કરવું તે સરવેજ ખાતર એમ રામજીને થએલું કામ નીતિવાન ગણાય. મહાન જેવી અર થઈ ગયો તેણે એવી ઇચ્છા હત કરેલી કે તેને સદાય સ્વચ્છ મન રહે તેને મન ઇશ્વર લલિત તે મરણ પછી બારે દયા બાગ વધાને ખાતર નહિ હતી પણ તેથી બાંકિત તે માણસનું કરાવણું તેની ને કરતા. મહાન બકતગણી થરીસા પોતાના જમણા વાવમાં વસાવ રાખવાને આંત કામ નીતિવાળું ગણી નો દેખવામાં છે જતાં તે એમ જણાય તો કૌમલાલ રહે સ્વચ્છનું શુભ પોતે લાગી ગયો તે પાણી એકે હાથખેનો લાવ એકજ

વી નામે જેથી માણસ મન દોષખની ભય
 વિના અને સર્ગના સુખની લાલચ વિના
 ખુદની છાયાને કરે જેમ નીતિ સાચવતી ને
 મરણીઆનું કામ છે મોત્રાની સાથે સત્ય
 ભણાવું અને દુરમનોને દાગ દેસ ને વાવણા
 પણ છે. હરી હરીને સાદું કરનારા નીતિ
 રહીતજ ગણાય. હેનરી કેલેગક કવાણ અને
 માયાણુ મણુતો તેણે પોતાની નીતિનો એક
 પોત ના લોખને આપે. 'નીતિ' એ 'વચસ્પતર
 એ નર બદાદર હતો. તેના વિચારે મંબીર
 દત્તા પણ પદશાને સાદું એક વેળા ને
 નમાવે. યદ્ય એકો દત્ત, એક નીચ કામથી
 પોતાનાં જીવ સાથે કામ તેણે પાપ નાંખ્યા
 આ ઉપરથી આપણે જોઈએ છીએ કે માણુ
 સની નીતિની પરિક્ષા કરતી તે કદાચ છે
 કેમકે તેનું મન આપણે પારખી શકતા નથી.
 તેમજ નીતિવાળું કામ શું એ સવાલ આ
 પ્રકરણની શરૂઆતમાં કયો તેનો જવાબ
 પણ આપણને મળી ચુક્યો છે. તે નીતિ
 કેવા માણસો આજની શકશે એ પણ આપણે
 આનામાં જોઈ લીધું.

[કિપરના વિષયને લગતું કાવ્ય.]
 હરિનો મારગ છે શુશનો,
 નદિ કાવરનું કામ જોતો;
 પરચમ પહેલું મરતક મુકી,
 વળતી લેવું નામ જોતો.
 મુત (ન દારા સિય સમરપે,
 તે પામે રસ પીવાજોતો;
 સિંધુ મધ્યે મોતી લેવા,
 માંડી પડ્યા મરણના જોતો.
 મરણ આગમે તે બદે મુકી,
 દિલની દુઃખા પામે જોતો;
 નીરે ઉભો શુએ તમાસો,
 તે કાઢી નવ પામે જોતો.
 પ્રેમ પંથ પાવકની લ્લાળા,
 બાળી પાછા બાળે જોતો;
 માંડી પડ્યા તે મહાસુખ માણે,
 હેખનારા હામ જોતો.
 માયા સાદે મોંઘી વરતુ,
 સોંપકની નહિ રહેજોતો;
 મહાપદ પામ્યા તે નર છુવ્યા,
 મુકી મનને મેલ જોતો.

કાવ્યદેહન.

હિંસાગરમાં ટરાંસનાલની ખાણોમાંથી
 ૫૫૦, ૧૫૭ આસ એટલે પા. ૨૧,૩૬,૯૬૧
 ની કિમતનું શોધું નીકળ્યું હતું આ આંકડે
 આગલા માસ સાથે સરખાવતાં પા. ૭૧,
 ૭૩૬ની કિમતના મોતામો વધારે જતાં
 છે. આ આંકડે બહુ મુશ્કેલી કાઢવાનું માનતા
 આજનાં રજાં મોટે છે.

સાહિત્ય આક્રિશ્નિ ધિરીશ ઈ રિવ્યન કમીટી.

મી. રીચ વિલાયતથી લખે છે કે :—
 મયું આગાહીયું થયું કામમાં મયું છે,
 તેથી વધારે જાણાયવી આ વખતે તથી
 લખી શકતો. 'આક્રિશ્નિ' પત્રમાં તમારો
 કાગળ બહાર પડ્યો છે. ટ્રેસી ન્યુસ અને
 ટાઇમ્સને તું લખ્યા કડે છું. તેઓ તેમાંથી
 ફક્ત લે છે. સ્પેક્ટેટર ન્યુસ પેપરને પણ
 એ કાગળ લખ્યો છે. મી. રેડને મળ્યો
 છું. તેઓએ મદદ કરવા કહ્યું છે. તેની
 સાથે હું જગતજ આરંભ કલક મોકલ દે.
 ઇંગ્લીશમેન વગેરે હિંદુસ્થાનના છાપાવાળા
 આ સાથે પણ પ્રસંગમાં આવ્યા કડે છું.
 મી. કોક્સ મદદ સારી કરે છે. નાનાલના
 બીજા વાચક તથા ધિરીશરપના કાપક
 વાચક હું કેટલાક આગતી લખાના મેળ
 રાને મળ્યો છું. સર મથેરજની સાથે
 ધણી મુલાકાત થાય છે. તેઓની સલાહ છે
 કે આ કમીટીએ હાલ ધીમે ધીમે માત્ર
 તમારી તરફથી વળતો વળત કમીટીની
 ઉપર કાળ આવવા જોઈએ. તીએના મદ
 રથોને કમીટીમાં દાખલ થવા આમંત્રણ
 મોકલ્યું છે. સોડ કરન, જનરલ સર જોયન
 ટયુડર, સર ખરન, સર વેન્ટ રીજવે, સોડ એમ
 પરીલ, સર જોન કડે, સોડ મેથે, સર આલ
 ફ્રેક વાચક, સર આરટી ફીચર, મી. લીટ
 સ્ટન અને સર આલગર રોલીટ.

રૂઢ થએલ પરમીટી વગેરે.

૧૧મી મનવારી ૧૯૦૭ ના ટરાંસનાલ
 મયરમેટ મેજિસ્ટ્રામાં તીએ પ્રમાણે નીચેની
 પરમીટી તથા રજીસ્ટ્રેશન સરડીરીટો રૂઢ
 કરવામાં આ ની છે.

રૂઢ થએલી પરમીટી.

૩૬૭, ૧૭૫, ૧,૧૦૧, ૧,૬૧૨, ૨,૨૬૪
 ૨,૬૦૦, ૨,૮૩૮, ૨,૮૮૩, ૧,૮૮૬, ૩૭૧૩
 ૪૪૨૪, ૪૫૬૦, ૪૭૩૨, ૪૦૦૦, ૪૦૧૯,
 ૪૭૫૬, ૮૧૨૫, ૮૫૬૩, ૮૦૮, ૪૦૮૫,
 ૪૨૬૮, ૪૨૬૫, ૧૦૧૧, ૧૬૪૧૧,
 ૧૧૭૧૦, ૧૨૮૨૪, ૧૨૮૭૫, ૧૨૮૮૮,
 ૧૩૫૬૩, ૧૩૬૫૭

રૂઢ થએલાં રજીસ્ટ્રેશન સર્ટીફિકેટો.

૩૬૮, ૫૬૨, ૧, ૩૪, ૧૮૦૭, ૨૪૩૮,
 ૨૫૩૮, ૩૨૮૭, ૩૮૭૦, ૩૮૮૭, ૫૧૩
 ૬૭૭, ૫૧૫૬, ૫૭૫૬, ૫૮૨૫, ૭૮૫૦,
 ૮૦૬૦, ૮૨૦૩, ૮૬૭૭, ૮૨૭૫, ૮૫૨૪,
 ૧૬૪૨૬, ૧૦૦૧૧, ૧૭૭૬૧, ૧૦૫૧૧,
 ૧૧૧૫૫.

ખબરપત્ર

જોહાન્નમર્ગ.

નામદાર અમીરને તાર.

(અમારા આસ ખાતે પત્રી તરફથી.)
 નામદાર અમીરને હિંદુસ્તાનમાં તેઓ
 સાહેબપદમાં છે તે સમય માટે મુખ્યદેશવાદી
 નો તાર લખીદીઆ હસસમીક સાસપરીએ
 તે સેવગોરન મારકેતે મે કર્યા છે. તે તાર
 મોકલવાની ખબર લેતાં સેવગોરના મોકલરી
 એ મી. હાઇ વછર ગલીને આપી છે.
 પારલામેન્ટની ચુટણી.

અર્ધના છાપાઓ તવી પારલામેન્ટ વાન્સ
 વાતમાં નીમાવતી છે તેના મેનગે. આ
 આપણે આપવામાં રોકાયેલા છે. જગો જગો
 માં પારલામેન્ટમાં દાખલ થવાના ઉમેદવારો
 આપણે કયાં કરે છે. તેઓ અથા દિલીઓ
 વિષે પોતાના મન માટે કરતાં જણાવે છે કે
 રદ થએલું એરડીનન્સ પાર્લામેન્ટે ફરી
 પસાર કરવું જોઈએ. કેટલાક કહે છે કે
 હિંદી વેપારી માત્રનું નુકસાનીયે બદલો
 આપી કાઢી ચુક્યા જોઈએ. ફરસાદ કહે છે
 કે વેપારીઓને બદલો આપવા વિના કાઢી
 મુકવા જોઈએ. એરડીનન્સનું તાત્પર્ય શું
 છે એ તો કાઇ મેંજરે સમજી શકતા નથી
 આ પ્રમાણે રિયનિ વાન્સવારમાં ચર્ચા થઈ
 છે. પ્રોગ્રેસીવ પાર્ટી જે કોંગ્રેસ જે ને કયાં
 ના થળા મેંજરે ગમતીના મંદવાર અમવા
 મોરા બાગીકાર છે તે હારી જવાનો સંભવ
 જણાય છે. જોપર લોકોની ચંદની થકે એવાં
 ચિન્હો જોવામાં આવે છે.

સર રીચર્ડ સેલોમન.

સર રીચર્ડ સેલોમન વિલાયતથી પાછા
 આવી ચુક્યા છે. તેઓ સાહેબ થોડા વખત
 લોડ સેવગોરન સાથે રહી ધિરીશ આ સીરા
 વ્યા છે. તેમના મુલાકાત છાપાવાળાએ કેપ
 ટાઇનમાં લીધી ને વેળાએ તેમણે કંઈપણ
 અગિપ્રાય બતાવવા કે ખબર અપવા ના
 પાડી. તેઓ સાહેબ નોકરી છાડી પાર્લામેન્ટ
 માં દાખલ થવા માગે છે. તેઓ કયો પણ
 ક્ષેત્રે એ જણવા લોકો આતુર થઈ રહ્યા છે.
 કેટલાક માણસો તેમણે પોતાના પત વિચકલ
 નથી જણાવ્યા તેથી નારાજ બતાવે છે અને
 સર રીચર્ડ પાને આતુર દોષક વગરે તેવા છે
 એવે. તેમની ઉપર આરોપ મૂકે છે.

છાંકાઓની પરમીટી.

સેવગોરની અંદરના હિંદી છાંકરા
 જેઓના માળાપ માલકાશ્રીમાં જોઈ તેઓ
 ખબર પ્રમીટી આરી રાઉ ન આવ્યા રાઉડ

એ મોટી ઉમરના યાવ ત્યારે પરમીટ વિના
દમ રહી શકે અને જો તેઓ દેશ ગય તો
પાપ કેમ હાખત થઈ શકે એવા એ સવાલ
ઉઠ્યા છે. રજીસ્ટરમાં આમાં મદદ કરવા નાખા
છે અને હવે છે કે ત્યારે સુધીય કાર્ટે કરા
વ્યું છે કે આવા છેકરાઓને પરમીટની
વરૂદ નથી તો પછી તેઓ પરમીટ શા સાર
માને છે. આમાં રજીસ્ટરમાં સાદેય પોતાનો
મુરતો જતનવા હોય એવ વરૂદ છે છેક
રજીસ્ટર પરમીટની વરૂદ નથી તેના અથ
એમ નહિ થયો કે તેઓને રજીસ્ટરને અરથે
મોટા યાવ ત્યારે અથવા તો ત્રાન્સવાલ કોડે
નારે પરમીટ નહિ આપતા. આનો ઉપાય
અરજી વિના બીજો નથી તેવામાં આવેલો.
કેમકે પરમીટ ઓરીસને પરમીટ કાદવાની
ફરજ કાયદો નથી પાડેલો, કાયદો તો કહે છે
કે તેવા છેકરાઓને પરમીટની જરૂર નથી
અને જો તેઓને કાંઈ પગલે તો તેઓનું
રજીસ્ટ્ર કાયદો કરે.

ઉસાગેવામે.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૬-૧-૦૭

આગળ જણાવવામાં આવેલ કેદ કરેલા
હિંદીઓમાંથી જેઓના કાંઈ કાગળા વળગ
તાઓ અંદી હતા તેઓને અંદીઆંથી જુદે
જુદે વખતે છીડીયા જવાની રજા મળી અને
અંદીથી છંડીઆ જતી રીતમાં ચડી ગયા.
ખાસા રહેલ કે જેઓની પાસે ખીસામાં એક
પાંખ પળ નહિ હતી તેઓએ 'સાફ' અને
રજવા ખરચ પોરદુગીઝરકાર મફત આપી
શા માટે રજાપે આ હાજા વગેરેના ખરચ
બદલ તેમને આજી કાદનની રજામાં કાળી
આમડીના કાદો સાથે સડક વગેરેનું કામ
કરવા મોકલવામાં આવ્યા. આમ તેમની પાસે
મજુરી કરાવી ખાસા વગેરે જેટલી મજુરી
ત્યારે તેઓ પુરી કરે ત્યારે તેમને છંડીઆ
અડાની મોકલવા. આમ સરકારનો વીચાર
હોય એમ સંભળાય છે. મજુરી કરતાં અન
હદ સખતાઈ અને મુરકલીઓ સહન નહિ
થઈ શકવાથી તેમાંના કાંઈએ ઉસાગેવામેના
હિંમત બાદમાંથી ચીકીથી કાંઈ સખેનું
અને એવી તરીકેથી પણ થોડાને છુટકારો
થઈ છંડીઆ પાળા વરૂદનું થયું. પણ જેનું
કામ નહિ હતું એના રહેલા મુસલમાનોને
જેવાવવા સ્વદેશી મેમનું કોમે બેળા થઈ
એક ઉપરવાનું કરેલ હતું. સમજવા પ્રમાણે
સમજા કાદોને નાખી જતી પણ દીધો છે.
પણ તેની અવગણના થઈ તે જણાયું નથી.
આમાં ઉપરવાનું નાખવા ઉપરવાનું એવું
અને જેનું આદેશ નથી દેવાયેલા સારને
અને નાખવાના પાસેની કરાવી તો વીચાર
હિંમતમાં ના જુદાકાર માટે મુરતો યાવ
તો સામે.

મુંબઈ.

દાદાની પંચરામભણી.

માનવતા દાદા દાદાબાઈ નવરોજી તા.
૧૮ ડીસેમ્બર ૧૯ વરસે માવજુમિને કિનારે
આવી પહોંચ્યા છે. તેમને વધાવી લેવા
આવું શહેર અધીરું થઈ રહ્યું હતું. દીવસો
થયા દાદાની મુનિને તીરજવા મુંબઈની
પ્રજા ઉસાદી ખતી રહી હતી. મી વાળ
વગેરે આગેવાનો ખાસ રાજ્યગારેલી રીત
મોંઘમાં ખેરી આરકેડીઆ પર ગયા. હિંદ
ના સુભાગ્યે દાદા સામું નાન અને શ્રેમ
કુશળ જણાના હતા. રીત મોંઘમાંથી ઉત
રતાં સર શીરોજીશાહે તેમને સુંદર કુલ દાર
પહેરાવી વધાવી લીધા. એપોલો બંદર ઉપર
હિંદ મુસલમાન પારસી વગેરે લોકોની મોટી
મેઠની જામી હતી. ઉદર્ય જેવી ૨૦,૦૦૦
ની મોટરકારમાં ખેસી સ્વારી રવાના થઈ.
દાદાની બાજુએ સર શીરોજીશાહ તથા સામે
મી. દીનશાહ વાઘા ખીરાજેલ હતા. બંદર
થી તે બ્રજબાદોની રાતને જુલેશ્વર થઈ ગાઝ
કેસર મુધી રત્નામાં લોકોની દારો મોકલાઈ
અઈ હતી. ભરતજુમિના ખેનો પુવનાં દર
રાતનો કામ લેવા આખી પ્રજા આવરતાથી
સહ જોતી સરખસની વાટમાં ચીકાર પથ
રાઈ ગઈ હતી. 'બલે પધાર્યા', 'હિંદનો
નખીરો મણું જીવો', 'કોંગરેસ માતાનો
નિવળ ધાઓ' એવાં આશીરવાદનાં સોનેરી
અક્ષરે કાતરેલ તોરણોપરે આખો મારગ
રંગબેરંગી ચીતરાઈ રહ્યો હતો. કાંઈ
કેકાણે કુમારીકાઓ હારતોરા પહેરાવતી,
કાંઈ કેકાણે અતર ગુલાબ જળનો કંટકાય
થતો, કાંઈ સોના ચાંદીનાં પુષ્પોથી વધાવતા,
કાંઈ હીસ માણેક જવેરાનથી આવરણ
જતા એમ અનેક રીતનો ઉલટ બળો આદર
સહાર પામતાં દાદાની સ્વારી ત્રણ કોઈક
વાગકેશ્વર પહોંચી હતી. આ દીવસે અસ
ખેસી મુંબઈ નગરીનો દેખાવ અત્યંત રમ
ણીય અને આકર્ષકી કાગતો હતા.

જે દીવસ મુંબઈમાં તથા ત્રણ દીવસ
પોતાના વતનમાં રહી માનવતા દાદા કોંગ
રેસ માટે કલકત્તા તરફ ઉપડી જતા હતાં તેમાં
તેઓ રટમી સવારે પહોંચશે.

કોંગરેસનો મેળો.

ડીસેમ્બર ૨૬, ૨૭, ૨૮ તારીખે કોંગરેસ
ની બેઠકો ભરાવાની છે. ૨૬માં તારીખે દાર
નિવેશક મંડળનું કોનફરન્સ મી. મેમુઅલ
રખીયતા પ્રમુખ પણ તથા કોંગરેસ મંડળમાં
ભરાશે. તેજ દીવસે સાંજે આલોગિક કોન
ફરન્સ ભરાશે. તેમજ તે ત્રણદાર ગાગકાક
સરકાર બાબત આપનાર છે. કહેવાની જરૂર
નથી કે હિંદના રજવાડાને જો કે કોંગરેસની

બેઠકોમાં જવા છુટ નથી પણ આલોગિક
કોનફરન્સમાં તેઓ જઈ શકે છે. ૨૭મી
તારીખે સામાજિક (સંસાર સુધારાનું) કોન
ફરન્સની બેઠકો થશે તે પણ કોંગરેસ મંડળ
માંજ થશે. આલોગિક કોનફરન્સની બીજી
બેઠક ૩૦મી તારીખે થશે. આ દીવસે કોંગ
રેસની કમીટીના હાજર પછી નીમાયા છે.

સર શીરોજીશા અને સ્વદેશી.

જોત હિંદીના કુનાઈદા ઇન્ટરકોનસ
કંપની જેની બોર્ડના પ્રેસિડન્ટ સર શીરો
જીશા છે તેની એક મીટીંગ આગળ સર
શીરોજીશાએ જણાવ્યું હતું કે આ કંપની
અને આવી બીજી કંપનીઓ આપણે આજે
સ્વપાએલી વેદેશી કાંચે તે પરિણામ માટે
સ્વદેશી હિંદુવાસના આભારી છીએ. હું
પોતે સ્વદેશીના પક્ષને છું. હું મારા મર
હૂમ મિત્ર જરૂરી તેલંગના વખતથી દેશી
સાહસની ખીલવણી માટે પ્રયત્ન કરું છું.
કુન્ટર ઉદ્યોગના ઉત્તેજન સારું સોપ કંપની,
આઈસ કંપની, ફાવર કંપની, સ્પીનિંગ ને
વીવીંગ કંપની, રીફર મોલ કંપની, એરી
એન્ટલ ફાવર ઇન્સ્યુરન્સ કંપની તથા આ
કંપનીનું પ્રમુખપદ મેં સ્વીકાર્યું છે. વળી
મારા સ્વદેશીપણાને બીજો પુરાવો એ છે
કે મેં આવી કંપનીઓને પૈસાથી પણ મદદ
કરી છે ને કેટલીકમાં જોયા પણ છે.

મારિસ્ખર્ગ.

[અમારા ખબરપત્રી તરફથી]

અંદીનાજાણીતા શેઠ મી. મોહમદયુસામ
સાહેબ અતરેથી દેશ જવાના હોવાથી તેમને
માનવત આપવા તથા સુધારકાદી આપવા
ખાતર અતરેના શેઠ આમદ બાબત તથા
હાજી કાયદા બાબતના તરફથી પોતાના
મકાન ઉપર તા. ૮મી જાનવારીના રોજ
સાંજના શેઠ મદમદ યુલામસાહેબને એક
ત્યાહતનું ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું
જેમાં લગભગ સો પોણેસો આદમીઓને
હાવત આપવામાં આવી હતી. અંદીના વેપારી
ઉપરાંત આલુયાળુના વેપારીઓએ પણ
ભાગ લીધો હતો. મકાનને કાષ્ટથી રાજ્યગાર
સમાં આવ્યું હતું. જ્યાં હતું ખાણું ખાસ
થયા ખાદ મજકુર મકાનને એક બેઠક રાખવ
માં આવી હતી. જેમાં સો મુસલમાન બાઈ
ઓએ ભાગ લીધો હતો. મેલાવકમાં પેદા
કમામ મોલતી જતવા અબદુલ હાદર સાહેબે
એક છટાદાર ઉરડુ અલકાકમાં બાપણ કીધું
હતું તેમાં શેઠ મદમદ યુસામ સાહેબ દશ
બર વરસની ઝાંખી મુસાફરી બાદ સુલક
તરફ ફરતાં હોવાથી તેમને મુસાફરકાદી તથા

સહીન મુકત તરફ કુચ કરે છે એ ધણીજ મુશીની વાત છે. આજકાલ આપણા જોશ માં આવે છે કે અહીંયાની સરકાર તરફથી કેટલે દરજ્જે આપણને મુશીબતો તથા તકલીફો સહવાનો વખત આવી પડશે છે એટલે મારી એટલી દુઆ છે કે મુશ્કાતાવાની મહેરબાનીથી અને ઇત્યાદિથી શેક મોદમદ શુક્રામને તેમના ગમ્યા પાતા સહિત મુકત માં સહીસત્તામત પહોંચાડ અને એમના હીક્તની સા હિમેદો જર કાને તથા સા બાજ એ ને એવીજ રીત પોતાના મુકત તરફ તાકીથી પહોંચાડે. શેક મદમદ મુક્રામના મિત્ર શેક હાડ હાવળ બાપાતે હુંકાણમાં બાપણ કરી શેક મદમદ મુક્રામ તથા હાજર મજલીસ કે જેમણે તેમની હાવત કયુક કરી તેમના મકાન પર આવવાની તરફી લીધી હતી તેમનો મેટો એહસાન મળ્યો. જેક મદમદ શુક્રામ તથા તેમના ગમ્યાઓના હકમાં દુઆ માંગી. શેક મદમદ શુક્રામ સાહેબે શેક બાપાત તથા હાજર મજલીસનો ઉપકાર માન્યો હતો અને પોતે મુકત તરફ કુચ કરતા હોવાથી સાબાહબો પાસે પોતાથી જે કાંઈ કસુર વિગેરે થઈ હોય તેની સરવે પાસે ગાથી ચાલી હતી. જવાબ હદેજ હુસેન સાહેબે ઉપર મુજબ બાપણ કરી દુઆચાલી હતી. બાદ શેક મદમદ શુક્રામ, તેમના ગમ્યા ઓ તથા સા શિરાદરેને હાર, પાન, શુક્રામ વિગેરે આપી મેળાવડો મોટી મુશ્કાલીમાં વિસરજન થયો હતો. જીજે દહાડે બપોરનાં ક્લાક ૧૨ - ૧૫ ની દરેનમાં શેક મદમદ શુક્રામ ડરખન તરફ વિદાય થયા હતા જે વખતે રેલેશન પર લગભગ ૫૦ માણસો હાજર હતા.

કીંબરલી.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

તા. ૧૦ - ૧ - ૧૯૦૭.

અતરે કીંબરલીમાં લગભગ ચણા હિંદી લાઇઓ રહે છે જેમાં મુખ્ય વેપારી વરગ કુકણી મુસલમાન તથા મદરાસી લોકો છે જેઓ ફક્ત શોષ તથા હમ્લીશ ઓસરીના વેપાર કરે છે. ખીન કટલાક ૫૦ માણસો કપડાની ફરીતો એટલે લોકરને, ધણો કરે છે. ના. ૧લી અનેવારીથી અતરે કેપ કોલોનીમાં રાતના ૮ વાગે દુકાનો ખંધ કરવાનો કાયદો તક થયા છે એથી ધણી ફરદ શોષ તથા ખરચુરણ રીટમ દુકાનોવાળાને નુકસાન પામવું સારું થયું છે. વીકમાં રાતનીવાં રાતના ૧૦ વાગવાથી દુકાન ખુલી રહે છે. ગાઇ કામે નતરત હોત એટલે કપડાની ફરીતો

નાર માણસોના કાઇસેન્સ ખંધ કર્યા અને આપનાં નહિ એટલે કે જે લોકો પાગે જુના કાઇસેન્સ હોય તેને તથા તથા હોય તેને પણ નહિ આપના લોકોએ એમ તા. ૮ મીના કેપડાકિનમાં ટાકિન કાઉસીતની મીટીંગ માં થયેલા ફા વતી નક્ક અતરેના રોજીદા જાપા કાયમંડ શીક ઓડવરટાકાકરમાં તા. ૯ના રોજ ગહાર પડી છે. તા. ૯ મીના સવારે મીકા ફસન નામનો માણસ હોકરનું કાઇસેન્સ લેવા ગયો હતો તેને ના પાડી અને ટાકિન કાઉસીતની મીટીંગમાં સવળ હોકર લોકોને સાંગના જા વાગે જોતાવ્ય જેમાં ૨૫ થી ૪૦ લગી જુલુ તથા મિક હતા ૩૦-૩૫ હિંદી હતા. મીટીંગ પગલીક નહિ કરતાં દરેક હોકરને એક પછી એક એમ અંદર બેઠાની કાઉસીતના મેયરે સવાલો પુછ્યા કે કેટલા વરસથી હોકરનો ધણો કરો છે. પરખેલા છે કે નહિ, કેટલાં છોકરાં છે, વગેરે વગેરે. બાદ કાઇસેન્સ ગળ્યો કે નહિ તેનો કરો પણ જવાબ મળ્યો ન હોતો. ખખર મળતાં આગરોજ એટલે તા. ૧૦ મી ના રોજ કટલાક હોકરોને કાઇસેન્સ આપવા શરૂ કર્યો છે અતરે કેટલાક મદરાસી લાઇઓ ના પ્રવત્તથો છીચન પોલીકીકર ઓસોસો એશન ચાલે છે. જેના રીવાજ મુજબ માલીક મીટીંગ અનેવારી માસના ખીન સુધવારે એટલે મહ કાલે રાતના ૬ વાગે મળી હતી. આ મંડળના પ્રમુખ મી. વી. સામી, સેક્રટરી મી. નાહકુ, લેફ્ટ સે. મી. એમ. સામી ના. ચી. રત્નસામી છે. આલો કન કરતાં ફક્ત સવળા મદરાસી લાઇઓ સિવાય ખીન કાઇ હિંદી લાઇઓ હતા નહિ. સહઆનમાં સેક્રટરી મી. રત્નસામીએ મહ મીટીંગનો રીપોર્ટ જણાવ્યો અને હાજર રહેલા મદરથો ને તહેર રજુ કે આજ તરી રડાંડ બેકમાં બેસાતીએશનના મેમ્બરે પા. ૯૧ જામે છે. બાદ કેટલાક મેમ્બરે તરફથી રાતે દુકાન ખંધ કરવા વિરો સવાલો થયા કેટલાક મેમ્બરોએ તહેર કયું કે જેવી રીતે ક્રીક, લ્યુ, અને છાસીઅન ફરદવાલા ખંધ કરતા તથા તેમ આપણે પણ ખંધ કરવી નહિ. જે સવાલનો નીકાલ થયું મીટીંગ માં થયો નહિ બાદ હિંદુ સંકાંતીનો તહેવાર અંદર તહેવાર નરીક પાળવા સેક્રટરી મી. નાહકુએ દરખાસ્ત મુકી જેમાં સરવાનુચને સોમવાર તા. ૧૨મી ના રોજ મારફેટનું ખીજોસ તથા દુકાન સરર હિંદુ લાઇઓએ ખંધ રાખવા દરાય થયો હતો. ઓસોસોએશન ના મેમ્બરોની મારીક બી શી. ૫ છે તે સર્વ મેમ્બરોએ જેમણે નહિ આપી હોય તેમની પાસે સેક્રટરીએ ઉવરાતવી શરૂ કરી અને જા

મેળાવી રાતના એક વાગે ઓસોસોએશનનું કામ ખંધ થયું હતું. મારી દરેક હિંદી લાઇ ઓને એટલે કીંબરલીમાં રહેતા હિંદુ મુસલ માન લાઇઓને વિનંતી છે કે તેમણે ઓસો સોએશનના મેમ્બર થયું. જેવી રીતે ૮ વાગે ખંધ કરવાનો કાયદો પાસ થયો. હોકરોના કાઇસેન્સની ગમ્યા થઈ, અને ખીન કેટલાક કાયદાઓ ચાલ તો હિંદી કામે કંઈપણ પગલાં લેવાં જોઈએ અને ને કામ એક ધણીથી થઈ શકવું નથી પણ આપું મંડળ કરી રહ્યો છે માટે દરેક હિંદીએ મેમ્બર થવું જોઈએ. મદરાસી સિવાય ખીન કાઇ મેમ્બરો નહોતા તેથી સવળ કામ મદરાસી લાખામાં થયું હતું.

ભયંકર જુલમ.

હિંદી લાઇસેન્સનો અવકાશ.

‘લેડીસમીથ ગેઝેટ’ ના ૧૨મી તારીખના અંકમાં નીચે પ્રમાણે ખીના પ્રસીદ્ધ થયેલી જોશમાં આવે છે.
 “લેડીસમીથના કાઇસેન્સ અમલદારે અહીંના (લેડીસમીથ) આરખ વેપારીઓને એવી નોટીસ આપી છે કે ચાલુ વરસની આખરી પછી તેમનાં કાઇસેન્સો નવાં કરી આપવામાં આવશે નહિ. વળી એટલી મુદત માં કાઇસેન્સો ખીનના નામના પથ કરી નહિ આપવામાં આવે. આ જાહેરાતથી આરખ રેલેટ્રીપરો સિવાય બધા બહુ મુશી થયા છે.”
 ગી. એમ. એ. ગોગા પર લેડીસમીથન કાઇસેન્સીંગ ઓશીસર તરફથી નીચે પ્રમ.ણે કાગળ મોકલવામાં આવ્યો છે:-
 ટાકિન ઓશીસ, લેડીસમીથ.
 તા. ૧૦-૧૦-૭.
 મી. એમ. એ. ગોગા જોગ,
 “લેડીસમીથ” ૭૪, આર. એફ. નંબરવાળા મકાન મારેના કાઇસેન્સની અવજ સંબંધ માં તમેને માનુમ થાયજે હું કાઇસેન્સ આપવાની ના પાડું છું.
 ૧૮૯૭ ના ૧૮ મા કાયદા મુજબ મારા રાજ વિરુદ્ધ ટાકિન કાઉસીતને અપીલ કરવા તમેને જુદ છે.
 (સહી) ૭૭. ૧૫૨૫. કાઇ-સ.
 ટાકિન કલાઈ
 કાઇસેન્સીંગ ઓશીસર.

અધ્યાનીસ્તાનના નામદાર અમીર હુસૈનુલ્લાખાન.

તેમના સમ્યક્તા તથા તેમની હકીકત.

રીચુ એફ રીચુસ નામના પ્રખ્યાત માસીકમાં અમીર સાહેબ હુસૈનુલ્લાખાન તથા અધ્યાનીસ્તાન વિષે નવજુલા જોગ ખ્યાન છપાવ્યું છે. તેનો જળનાર મી. એંગસ હેમીલ્ટન છે. તેમણે જે લખ્યું છે તેનું કેટલુંક કડવું લખાયું છે. પણ હિંદને આના વિષયો પર શું લખે છે અને એણે છે તે નવજુલાની જરૂર છે. અમીર સાહેબના હિંદુ સ્થાનના પ્રવાસથી દાઢ તેમને વિષે વધુ મર્યાદા થઈ રહેલી છે એટલે જેવું રીચુમાં ખ્યાન આવ્યું છે તેવું અમે નીચે મુજબે સર આપીએ છીએ.

અધ્યાનીસ્તાનની અગત્યતા.

ધણું દેશી રાજ્યો જે બ્રિટીશ સત્તા તળે છે તેમાંથી કોઈ અધ્યાનીસ્તાન કરતાં ચડી આવતું નથી. સને ૧૮૮૫માં લોડ હારીન અને મરહુમ અમીર અબ્દુલ રહેમાનખાન ની મુલાકાત રાવળપોંડી આગળ થઈ હતી. તેને ધણું વરસ થયો. ત્યાર બાદ જે કે હાંદી સરકારે ધણી વેળા આમંત્રણ અને ખાસ એલચીઓ મોકલ્યા તોપણ ફરી મુલાકાત અમીર અને વોલસરેય વચ્ચે થઈ નથી. દરે હુસૈનખાને સુલેહ થવાનો વખત આવ્યો છે એટલે આશા રાખવામાં આવે છે કે કલકત્તા અને કાલુક વચ્ચે જે ખટરાગ આવે છે તે દુર થશે, બંને વચ્ચે નકરતની કેટલીક બાબતો છે એટલે લોડ મીન્ટો તથા નામદાર અમીરની મુલાકાત ઉપર ધણું વજન રહે છે.

અધ્યાનીસ્તાનની બુગોળ.

જે જગ્યાએ અધ્યાનીસ્તાન આવ્યું છે તે જગ્યા હિંદુસ્તાનને સારું બહુ કિમતી ગણાય છે. અધ્યાનીસ્તાન મધ્ય એશિયામાં રશિયા તથા ઇંગ્લેન્ડ મુલકોની વચ્ચે છે. તેની ઉત્તરે એકસસ નદી અને રશિયાનું તુરકસ્તાન છે. દક્ષિણે હિંદુસ્તાન છે. પશ્ચિમે ઇરાન છે અને પૂર્વમાં પર્શીય મુલક આવ્યા છે. તેથી તેને હિંદુસ્તાનની દાઢ ગણવામાં આવે છે. પણ આ વિચાર ખુબ ભરેલો છે કેમકે અધ્યાનીસ્તાન ઇંગ્લેન્ડના તાગાનો મુલક કોઈ રીતે ગણાય તેમ નથી. આ મુલક ની રાજધાની કાલુક છે. અને ખીન્ન મોટાં સહેરો કંદહાર અને હેરાત છે. હિંદુકુશ નામ ના પહાડ તેમાં આવેલા છે. અને તેમ મુલક માં થઈને ચીનથી જુલાન એવી એકસસ નદી વહે છે. તેના પાંચ મોટાં તાગા છે એટલે કે હેરાત, કંદહાર, કાલુક, અધ્યાની

તુરકસ્તાન અને પદશાન કાશીરીસ્તાન અને તાગાન તેના તાગામાં છે. અધ્યાનીસ્તાનનું કલકત્તા ૩૦૦૦૦૦ વારસ માલક છે. તેમાં સડ લાખની વસ્તિ છે. અને તેની ઉપજ દરબી વીસ લાખ પાઉંડ સુધીની ગણાય છે. તેમાં મુલેહને વખતે તકબાર રહેતું એવું દેહ તાગ માણસનું લશકર છે. તે લશકર ખરાબ શિક્ષણ પામેલું છે કે નહિ તે સકલર વાત છે. તેના સ્થાનને લીધે હમેશાં એમ માનવામાં આવ્યું છે કે અધ્યાનીસ્તાનના અમીરને હિંદના વાઇસરોય વચ્ચે શારી સમજુતી રહેવી જોઈએ. આમ કરવા સાથે બંને વચ્ચે કેટલાંક તકનામા થએલા છે.

હિંદુસ્તાન.

ઇંગ્લેન્ડને અમીર વચ્ચેનો સંબંધ ૧૮૦૬ ની સાલથી ચાલેલો આવ્યો છે. સહેનસાદ નેપોલીયન તથા જાર એલેક્ઝાંડર ઇરાન વાટે હિંદુસ્તાન ઉપર ચડાઈ કરવાના છે એવી ધારિત લાગવાથી મી. એલરીન્ડનને એકવી તરીકે તે સાલમાં કાલુક મોકલવામાં આવ્યા હતા. તે વખતે મરહુમ આદલાહ શાહ મુખ સાથે પહેલું તકનામું થયું. પણ તે બાદશાહ નો અમલ કાયમ નહિ રહ્યો તેથી તે તકનામું નકાનું થઈ પડ્યું. જેવડે ૧૮૨૬ ની સાલમાં સાહહેરાત મદમદ તખ્તનશીન થયા એ વેળા હેરાત ઉપર ઇરાનની નજર હતી. તેને રશિયા મદદ કરવું હતું તેથી હિંદુસ્તાનની વાવવ દિશાને મજબુતી આપવાની જરૂર જણાઈ. રમુજનસિંહ તથા શાહ મુખ સાથે હેરાતી ગાંધી. અને કાલુકમાં રશિયન એકત્રીને હેરાત મદમદે રાખેલ તેથી તેની દુશ્મનાવટ ઇંગ્લેન્ડે કરી. અને ૧૮૩૮ ના નવેમ્બરમાં હેરાત છોડાવવાને બહાને, પણ ખરું જોતાં કાલુકમાં રશિયાની સત્તા તોડવાને ખાતર લોડ કીનના તાગા નીચે એક લશકર અધ્યાનીસ્તાન ગયું. આમ ૧૮૩૮ ૧૮૪૨ની પહેલી અધ્યાન લગાઈ શરૂ થઈ. કાલુક કંદહાર પડ્યાં. અંગ્રેજો લખલ થયા પછી શાહ મુખને માદી આપી. પણ ૧૮૪૨ માં સર એલેક્ઝાંડર બરતસ અને સર વીલી ધમ મેકનોટન માર્પો ગયા તેથી શાહ મુખને પકડાઈ કરી હેરાત મદમદને પાછી માદી સોંપી. અને ૧૮૪૦ થી ૧૮૪૨ સુધી અંગ્રેજોને આનુભવ કાલુકમાં માદો થવાથી અને અંગ્રેજ લશકર કપાવાથી અધ્યાનીસ્તાન અંગ્રેજોએ ખાલી કર્યું.

હેરાત મદમદનું રાજ્ય.

હેરાત મદમદે થોડા વરસમાં અંગ્રેજોનાં મન રીઝવ્યાં. તે એટલે સુધી કે ૧૮૫૪ માં અમીર તાગથી આવેલ એલચી કુલન હેરાતે કરે બન જારેન્સ ગળ્યા. અને ૧૮૫૫ માં ચરખોટન તથા અધ્યાનીસ્તાન વચ્ચે નવા

કેલ કરાર થયો. બદ બે વરસે બીજું તકનામું થયું. તે વડે અંગ્રેજો હેરાત મદમદ ને દર વરસે બાર લાખ આપે અને કાલુકમાં બ્રિટીશ એજન્ટ તીમાય એવો દરાવ થયો. ૧૮૫૮ ની સાલમાં શેર અલીને હેરાત મદમદની માદી તેના મરણ પછી મળે એમ નિશ્ચય થયો. પણ ૧૮૬૩ માં હેરાત મદમદ ના મરણ પછી શેર અલીના સવકા બાઇ મદમદ અધ્યક્ષખાને શેર અલીની સાથે સંધિ ઉઠાવ્યો. મદમદ અધ્યક્ષખાન તે અમીર અબ્દુર રહેમાનના તાગ હતા. અને ૧૮૬૩ થી ૧૮૬૮ સુધી એકતરફ શેર અલી અને બીજી તરફ મદમદ અધ્યક્ષખાન. તેવો દિકરો અબ્દુલ રહેમાન, અને હેરાત મદમદ નો બીજો દિકરો અલીમખાન એમ બે પક્ષ વચ્ચે લગાઈ ચાલી.

શેર અલીની છત.

આ હાલમાં શેર અલી છત્તા અને અબ્દુર રહેમાનને રશિયાના મુલકમાં સમરકંદ બાગવું પડ્યું. અલીમખાન ઇરાન તરફ નાસતાં મરણ પામ્યા. શેર અલી માદી એ બેલા કે તુરત હિંદી સરકારે તેમને પૈસા તથા હથિયાર મેદ કરી અને અંબાલામાં મસલકત કરવા લોડ મેંથેએ તેમને આમંત્રણ મોકલ્યું. તેના બદલામાં પોતાના દીકરા અબ્દુલખાનને અંગ્રેજ સરકાર વારસ તરીકે કાલુક રાખે એવી માગણી કરી. આ માગણી અંગ્રેજ સરકારે નામંજુર કરી. અંગ્રેજ સરકારે વાકુખખાનનાં પસંદ કરેલ હતો. શેરઅલીએ આથી દારી ન જતાં પોતા ના દિકરાની વારસ તરીકે આણુ કેરવી અને વાકુખખાનને ફેદ કર્યો. બે વચ્ચે પછી લોડ લીટને કાલુક એલચીને મોકલ્યા હતા તેને બહુ ટાઢો આવકાર આવ્યો. અને અંગ્રેજો ૧૮૭૬ માં કેરા કમચે કર્યું તેના જવાબમાં શેરઅલીએ રશિયન તરફના મુખા જનરલ વેન ક્કમાનની સાથે વાતચીત ચલાવી. ત્યારબાદ શેર અલીએ રશિયાની ઉપર આધાર રાખ્યો તે ૧૮૭૮ માં મેજર જનરલ સોલીએફ જે રશિયાવતી એલચી થઈને આવેલ તેને તેણે આપકાર આપ્યો. રશિયા ના એલચીના આવ્યા બાદ રશિયા તથા અધ્યાનીસ્તાન વચ્ચે બચાવ કરવાના તેમજ સલાહ કરવાના કેલ કરાર પડ્યા. તેમાં સહી થઈ તે પહેલાં અંગ્રેજ તરફથી એલચી મર નેપીસ વેન્ચરસેન કાલુક પહોંચી ગયેલ. તેને શેરઅલીએ મળવાની ના પાડી તેથી ૧૮૭૮-૭૯ની બીજી અધ્યાન લગાઈ શરૂ થઈ. ૧૮૭૯ ના બનેતારીમાં જનરલ સર કીનાડ રમુજનને કંદહાર તરફ કહ્યું અમીર મહમદ ચડી નાસી ગયા અને ત્યાં મુલકી ગયા. પછી વાકુખખાનને માદી મળી ચંડા

મહત્તા નવનામમાં સર્વે કરાવવા કાવચાલી
મેલેલી કાવચ પહેલેલા.

કાકુળખાનનો ચઢતી પડતી.

કાકુળખાનને રાજ્ય કરતાં આર માસ
પુર નહિ થયા હતા. તેરકમાં સર હુકમ
કાકુળખાની અને તેના માણસોનું મુન થવું
અને ૧૯૭૬-૭૭ ની સાલ અકબાન કાકુળ
ખાન થયો. તેણે રાજ્યરક્ષા તેમાં વનરક્ષા નીમા
માં. અકબાન કાકુળખાની ચરતીયા પાસે દાર
અથ અને કાકુળખાન નોકો. પણ પાવનપત
માં મા સો કિયાયા હતા તે ગીડ આખા
મુજકમાં પસરીને મોટું ગંડ ઉડ્યું. કીસેખર
માસમાં કાકુળ પેરાઈ ગયું અને સર કાનકડ
કુહાઈ વખતસર કાકુળખાની આવી પહેલેલા
તેથીજ ઇંગરેજ નામ રહ્યું. અકબર.

પકરી ઇઠની સુચનાઓ.

ચાંદની ખખરો.

ઇફક દોહાના માટે ઝીલજનો ચાંદ દર
ખનમાં તા. ૧૬-૧-૭૭ અને વાર કુખવારની
સાંજરે જેવામાં આવ્યો છે. જે લીસાએ
તા. ૨૬-૧-૭૭ને ઇતીવારના રોજ ઇફક
દોહા થયો. પણ જે સાહેબોએ તે પહેલાં
કાઠ જગ્યાએ ચાંદ જેવો હોય તે પોતાને
તાંના ખાત્રીદાર શરૂ માણસનો કાગળ
"મોહમેદન એસોસીએશન ઇચન" મોકલ
૧૨૬ના સરનામે મોકલવા તરફી લેવી.

કુરખાની માટે સુચના.

જે સાહેબો કુરખાની આપવાના હોય તે
સાહેબોએ ખાસ ખ્યાન રાખવું જેઠાએ કે
કુરખાની માટે સેનેટરી ખાતા તરફથી મના
કરવામાં આવી હતી, પણ આપણા આગે
વાતોએ તે ખાતાના પડાને સમજવવાથી
નીચલી શરત પ્રમાણે કુરખાની કરવાની પર
વાનગી આપવામાં આવી છે.

કુરખાની ઇઠને દીવરોજ સરવે કેકાણે
થી જેઠાએ.

કુરખાની કરવાની તારીખથી પણ દીવર
પહેલાં સેનેટરી ઇનસપેક્ટર મી. ડાવરડીને
કાગળ લખી ખખર કરવી.

કુરખાનીવાળી જગ્યા સાફ કરવા કોરપો
રેશનનો ગણુસ આવશે.

કાગળમાં કુરખાનીવાળી જગ્યાનો નંબર
તથા સીટનું નામ મોખું મોકલવું.

આ સરતોથી વીરૂ જેઠો કુરખાની
કરશે તેઓને ઇંડ કરવામાં આવશે.

મહેરખખાનાનામાં ઇચનના નાખીન
વેપારી મી. કાવુ પીરબહાની તુરકી લેવી.
આખનના નેરખખાન વેપર જાતસ વાંગ
નારખાના ખાસ ખ્યાન જેથીએ જાએ.

ઇચન કાચરી.

રેસયે લાકનપર તકલીફ.

પેલા ખરચના યતાં હિંદીલાઇએને જે રેસે
કાકુળખર તકલીફ મોગવવી પડે છે તે અફ
માસ જનક છે. નોહાનરખમે, પ્રિટિરીઆ
વગેરે કાગમાં જતા ખીન વગમાં જતા મેક
ના ઉતાર્યો ૨૪ કલાક આમળથી સત
વાળાઓ પાસે મેક રીઝવે કરવા જતાં પણ
નીરાય યથ પાછા ફરે છે. "આજે અથવા
કાલે જગ્યા નથી. પરમ દિવસના મેકમાં
જગ્યે" આમ સવાળાઓ જવાબ આપે
તેમાં તેની ફરજ યથ ગઈ? જ્યારે વધારે
ઉતાર્યો હોય ત્યારે ઉતાર્યોની અનુકૂળતા
માટે વધારે ડગા જંતી તેમને જવાની સમ
વડ કરી આપવાની ફરજ જામવવાનું કામ
કપારે શીખશે?

પોલ ટેક્સ—એવું જાહેર થયું છે કે

હુરેખીઅન અને એસીઆરીક લોકોને ૨૪
મી ફેબ્રુઆરી પહેલાં નવા વરસનો પોલ
ટેક્સ ભરી દેવો પડશે. તે તારીખ સુધીમાં
જેમણે પોલ-ટેક્સ નહિ ભર્યો હોય તેનાપર
ખખર પડતાં સરકાર કામ ચલાવશે, તથા
કાવદામાં કરાવવામાં આવેલ સગઓનો ઉપ
યોગ કરશે. એજંટનો લાઇસેન્સ માગનાર
એક સપ્તે નવા વરસનો પોલ-ટેક્સ નહિ
ભરેજ હોવાથી લાઇસેન્સીંગ અમલદારે તેની
અરજ કાઢી નાખી હતી. પરકથુરીના જગ્યા
નવા પરમાણે આવી રીતે લાઇસેન્સ અટકા
વશે એ ગેરકાયદસર છે. આ પરમાણે
વરસની રાજ્યભાગમાંજ દણુ ૨૪મી ફેબ્રુ
આરીને ૬ અફસડીઆની વાર છે. ત્યાંજ
પોલ-ટેક્સ ભરવાની ખખરે લાઇસેન્સીંગ
ડીપાર્ટમેન્ટ ઉપર અસર કરી!

વિદાયગીરીના માનમાં મેળાવડા.

અમેના મી. કવાળજી તસજ પટેલ દેસ જતા
હોવાથી તેમના માનમાં હિંદ સુધાર સભા
ના હોઝમાં મી. પી. વી. સંધવી તથા તેમ
ના ખીન મિત્રોના ઉત્સાહથી એક મેળાવડો
કરવામાં આવ્યો હતો તેમાં આગેવાન વેપારી
ઓ તથા રેહનાઓએ ભાગ લીધો હતો.
મેસર્સ ઉમર હાજ આમદ જવેરી, એચ.
એલ. પોલ, કાકરશી સંધવી તથા રતી. બી.
મેદતાએ સંપ તથા આપણી ફરજો અને
રેહ દરશાવવા સંબંધી કાવણો આપ્યા
ના. મી. કવાળ, તરફની સારી ઇચ્છાઓ
દર્શાવતા આદ આ મોહી હજ મેળાવડો
વિસરજન થયેલ હતો.

લાઇસેન્સનો મામલો—લાઇસેન્સ

સંબંધમાં આ અફસડીઆમાં મોકાવનારા
સમાચાર અફીયાં સંબંધવામાં આવ્યા
છે. લેડીરખીયામાં ફરજાં લેડી લાઇસેન્સ
અટકાવવામાં આવ્યા છે. ટોંગાટમાં વળુ
નેમજ થવાના ખખર મળ્યા છે. સંબંધવા
પ્રમાણે લેડીરખીયામાં મોરઓએ પોંડ ૧૦૦
બેગા કરી એસિઆરીક વિરૂધ્ધ કાઢ લેવાને
ઇચ્છો રાખ્યો છે. ટોંગાટ તથા લેડીરખીયાના
થોડા વેપારીઓ ડરખન આવ્યા હતા. આ
જાખનમાં કવાળે લેરા સારે ડરખનના દર
ખાર આગેવાન હિંદી વેપારીઓએ બેગા
ચલ વીચાર કરી એવો દરખ કર્યો કે મી.
મોધીનો અસિધાય મંગાવવો, તે નેટલા
વખત સુધીમાં કેક હોશિઆર વકીલની
સલાહ લેવી. ટોંગાટના વેપારીઓએ પાલેડ
પંચની કથુક્ત આવી વકીલ રાખી કેસ લડ
વાનું નક્કી કર્યું છે. આવી મંબીર જાખનમાં
ઉતાવળા થઈ વકીલ ખખરમાં એકદમ
જતરી પડવું એ ખહુ સલાહકારક નથી.
દરેક જતની દફરીકતથી આ વખતે નાનાક
કોંગરેસને વકીલ રાખવાની પુરતી જરૂર છે,
અને તેની સલાહ લઈ પછી વગમાં લેવામાં
આવે તો એ વધારે લાભકારક થઈ પડે
એવું જણાય છે.

એક સુચના.—કીસેખર તા ૨૫મી

ના નાનાક ગવરમેન્ટ મેજેટની લાઇસેન્સ
સંબંધી નોટીસ, જેનો તરણુ મો તા. ૧૨મી
ના ઇડિઅન ઓપિનિઅનમાં આપવામાં
આવ્યો હતો, તે નોટીશ મુજબ દરેક હુકાન
દારે ૭૦મી જન્યુઆરી પહેલાં નવાં લાઇ
સેન્સ કઠાવી લેવાં પડશે તેમ કરવામાં ચુક
થયે નુકસાન થવાનો સંભા હોવાથી તે આ
ખખત બહુ ઉપયોગી તથા મંબીર હોવાથી
મારે વાઢ આપવાની જરૂર પડે છે.

નાતાલ સનાતન વર્મસભા.

ઇચન તા. ૧૩-૧-૭૭
આજ રોજ સભા ૧૭૮ કપીન સીટમાં
રા. અંબારામ મંગળજીના પ્રમુખપણા
નીચે મળી હતી. બચ્ચા મહરયો હાજર
હતા. સમયસર ઇચર સ્તુતી કર્યા બાદ રા.
દેશવરાએ ગીતાજનો પાઠ વાંચી સંબંધાવી
'ક્રમ' એ વિષયપર કાવણુ આપ્યું. રા.
દીવાન તથા પ્રમુખ વીગેરે મહરયો વિષય
ના સંબંધમાં બોલ્યા હતા. બાદ સાંતામંત્ર
જાણી સભા વિસરજન થઈ હતી. આવતે
રવીયારે (તા. ૨૦-૧-૭૭) ને રોજ ઉપલેજ
થયે રા. વાંચે રા. અંબારામજી પુ. શ્રી
નણુરામ સમી કૃત ઉપદેશ અંબાળીમાંના
વીધિય પર કાવણુ આપશે. સર્વ અફરયોએ
ખખરવા તરફી લેવી.

ચરચા પત્ર.

આપણી ખામીઓ.

જોડાનંદગર્ભ તા. ૧૦-૧-૧૯૦૭

જે. ઇ. એ. ના અધિષ્ઠાન સાહેબ.

હિંદની પડતીનાં કારણે લખાસનાં, જદ માણસ પડે છે કે છપા, કુસંપ. ને આજસ ના આપણા હિંદી ભાષાઓ ભોગ થઈ પડ્યા છે. ભરતન પડતા છત્રીદાસ પરથી પુરી સાબીની મળે છે કે પૂરતીગળ આદ્યાથુ, કચ્છપેલો, આરંભજેળ, લખદરમણી અને મરાઠા વગેરેનું સાચું કુસંપ અને દર્શાવેલ નાશ પામ્યું. અને એજ કુસંપના કારણથી આપણી ભારત ભૂમી પર પારસી (પરદેશી) પ્રવનઓ ફાપી જઈ શક્યા કરતા થઈ પડી છે. તે છતાં આપણા હિંદી ભાષાઓ દરમુ સુધી કાલીક દુરમન જેવા દુરચ્છોથી છુટા થવાને નસીબ થતું થયા નથી. એ કેમ? આફસોસ બહુ છે કે હિંદમાં ઘણી ન્યાય વ્યવસ્થા છે તે પણ એક ખોટા સાથે છપા કરી કુસંપમાં વધારો કરી પોતાના કામ બેઠું પડે છે હિંદ એક શરીર ફાપી છે અને તેના વાની હિંદુ, મુસલમાન, ક્રીશ્ચિયન, આર્ય, શીખ. અને પારસી વગેરે વ્યવસ્થા ફાપી છે. જેમ આપણા શરીરના કાંઈ અવયવને દરદ હે.પ અને તેથી આપણા શરીર ને દુઃખ કષ્ટવળા પાવ છે. તેમ કુસંપ ફાપી દરદથી આપણા હિંદને પીડાવું પડે છે. જુની રૂઢિમાં કેટલીક નુકસાન કરના છે તેને વળગી રહ્યા છીએ. જાપાન કેટલાંક વસ્ત્ર અગાઉ કેવી હાલતમાં હતું અને તેમ જાપાન આજે સુધરેલા દેશોના પંકેતીમાં આવી ગયું એ સારીજ ત્યાંના લોકોએ પોતા ને જે જોડું માલમ પડ્યું તે તજી દઈ પશ્ચિમ તરફની સુધરેલી પ્રગતી સારી રહીએવું અનુકરણ કર્યું. એજ પ્રમાણે આપણે પણ તે લોકોના પગલે આગળે તો કેમ સફળ ન થઈએ? તેમ દરવાચી આપણે સુખી થઈએ. અને પ્રાચીન વખતમાં જેવી રીત જુમી નામીચી હતી તેવી ખોઈ બેઠેલી નામના પાછી મેળવવાને સમય આવે. આપણામાં જે જે ખામીઓ હવે સુધી રહી ગયા છે તેનું મુખ્ય કારણ અવિદ્યાજ છે. માટે લોકોને ફળ ઘણી આપવા સાર ચકતીરાનેય પોત પોતા થી બનતી મદદ કરવી એ તેમની ફરજ છે. એ કામમાં નાણાની પણ પુરતી મદદ એજ એ. દાલતમદોએ ગરીબો અને પિદાનોને તુલ્ય ન થઈ ગરીબોને મદદ કરવી અને પિદાનોની કાર જુલમી એ તેમને મદારત છે. કારણકે એક પિદાનોના કુળ સુખમાં અનુસરનાનું કામ સુખ સમાવયુ છે.

શ્રી. છરમાઈજ નાંખા મોખામીઆત.

રૂટરના તાર સમાચાર.

અમેકાના દાપુમાં એક મોટો ધરતીકંપ થયો છે જેથી બન માલની બચકર ખુવારી થઈ છે. કેમકે તુરી જવાથી તાર પહેવાર બંધ પડ્યો હતો.

રૈમુડી તેતુવાન આગળ નવું કક્કર બેનું કરે છે. નવું કક્કર ઉત્તું કરી તાંછર પર કુમલો કરવા ને છરાદો રાખે છે.

લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે પીલ્સવરગ નામના એક ગામમાં ધાતુની એક ભડી ફારીને ઉઠવાથી એગળેથી ધાતુના રસથી તથા માણસો બળી મરણ પામ્યાં હતાં. તથા સાત બીજાને મરણ તોડ કમ્પ થઈ છે.

કુમ્પ એજ કેનેડા તથા તેમનાં બાનુ પુલ્ડ ની મુસાફરીએ નીકળ્યાં છે.

સર પેટ્રીક મેનસન નામન વિદ્વાન ડાક્ટરે આફ્રીકન સોસાયટીના એક ખાણ વખતે જણાવ્યું હતું કે ઉંચી મરણ પમાડતું દરદ (સ્વીડીશ સંકેતેસ) રાંકેશીઆ તરફ અને કાલ્ય હિંદ અને એશીઆ તરફ પણ કેકાપ એવો સજવ છે. એ એવા ભવંકર રોગ છે કે તેને અકાવચ માટે પચવાં લેવાની જરૂર છે.

નોરવે સ્વીડન અને રશીઆના ઉત્તર ભાગ માં તા. ૧૦ મીએ ધરતીકંપના સખત અવ્યક્ત લાગ્યા હતા. તે વખતે ધર છોડી બહાર નીકળી જવા જેવી ધારતી લોકોને લાગી હતી.

આરવેચીઆમાં છેલ્લા પંદરમાં જહુ આપણી જણાવાથી પ્રવન પડના કેટલાક ફરો આજા કરવાની ઇચ્છા આરવેચીઆન દરેકરે મલ્હર કરી છે.

નામ્પટરીઆના એક નેડીવ આરીસ્ટરને ત્યાંની લેક્ટરલેડીવ કંઉરોતના મેંજર તરીકે મોરાઓની સાથે નીમવામાં આવેલ છે.

નોર્થવેસ્ટ આસ્ટરેલીઆમાં એક કાંક્રેસ આગળ એક સાબન્સ પ્રેક્ટેસરે જણાવ્યું હતું કે ત્યાંના આસ્ટરેલીઆનો કાળા લોક પર માસદાયક જુલમ વરતાવે છે. એક કેકાએ એક કાળા આદમીને ગળામાં સાંકળ સલિત ૩૦૦ માલક સુધી મુસાફરી કરવી પડી હતી.

કેનેડામાંથી ૨૦,૦૦૦ બ્રિટીશ છમીમંડુને ઓન્ટારીઓ નોવાસ્કોશીઆ વગેરે ભાગોમાં મોકલી દેવાને ગે.હવથ કરવામાં આવી છે.

નોર્થવેચી લંડન જવા ઉપડતી એક રૂટીમર આગથી નાશ પામી હતી. તેમાંની દવાકા બની જતા દિવસેનું જહુ નેનાફો ગરણ પામ્યાં છે. ખાણત. કિનારો તથા ખાણત એ વગેરે બધી રાખ્યા હતા.

સેડીચના દાપુ આગળથી પસાર થતી રૂટીમરે જહુ વે છે કે સેડીચનો જગજી મુખી પરવન બળવા માંડ્યો છે અને તેના દાપુનો દેખાવ વેચા લાગ્યો થઈ રહ્યો છે.

જરમનીના રટવ બનાવનાને એક કાર ખાતામાં અકસ્માતથી આગ લાગતાં આખુ આખુ મકાન જળી ગયું હતું તથા ૨૦ કામદારો મરણ પામ્યા હતા.

ગ્લાસગોમાં એક લાકડાની ઝોટીમાં આવ લાગવાથી ૮૦,૦૦૦ નુ નુકસાન થયું છે.

હદાલીમાં બ્રિટની લક્ષમતું એક દેવળ પહો જવાથી ૧૪ પ્રત્યેના કરનાર હતાં મુશ્કેલી.

નર. અમીર હિંદમાં.

અમીરની સ્વારી આઆમાં લખલ થઈ વખતે વસ્ત્રક કસથી ધામધુમમાં બરે પડ્યો હતો છતાં તેમની ગાડી લોકો જોઈ શકે માટે ખુલ્લી મળવામાં આવી હતી. તેમનો દરેક વસ્ત્રાદથી પલળતો હતો. જતાં તેમના સેક્રેટરીએ એવર કોટ નાંખીને નખેલ તે કારણથી અમીરે પણ એવરકોટ પહેરવાની ત્યા ખાડી હતી.

અમીરે લોર્ડ મીટિની મુલાકાત લીધી છે. મુલાકાત માટે એક દરવાર ભરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે અમીરે બેઠક લીધી તે વખતે અધ્યાત્મ પ્રગટીય મીન માલમાં આવ્યું હતું. મેળાવણમાં લોર્ડ પ્રાચરદ લેફ્ટેનન્ટ ગવરનરો, તથા કાઉન્સિલના મેંજરો જેવા મોટા માણસો હાજર હતા. નામદાર અમીર સાથે ૨૫ મીનીટ સુધી વાતચીત થઈ પછી દી લેવાયા બાદ મુલાકાત ખામ થઈ હતી. કલકત્તામાં લોર્ડ મીટિની સાથે ખાનગી વાતો કરવાની ઇચ્છા અમીરે કણવ થઈ છે.

આઆમાં કલકત્તી કેમ્પની મુલાકાતે જવ કાણુવના અમીરે પહેલીવાર મેરટરકારમાં સફર કરી હતી.

૧૪ તારીખે આઆમાં લોર્ડ મીટિએ કાણુવના અમીરને જી. સી. એ. બી. ને મેનાવળ આપ્યો હતો.

આઆમાં ૩૦૦૦૦ લક્ષરની કવાયત અમીરે જોઈ હતી. ગ્રાહસરોવની મુલાકાત વખતે અમીરે જણાવ્યું હતું કે હિંદની મુલકાતથી જે બહુ ખુશી થયો છું.

બકરી પ્રદેશ તહેવારે અમીરે હિંદુ મુજરને, હિંદુઓની લાગણી ન કુખલું તરફા ધારવ તે રીતએ ખાણ માટે ગયા કે મારવાદ કહેવામાં આવ્યો છે.

હરાનના શાહનું મરણ.

રૂઢર જણાયે છે કે હરાનના મરહુમ શાહ ના વડા પુત્રને હરાનના શાહ તરીકે બહેર કરવામાં આવેલ છે. બીજા ફેજવારીએ તેને તખ્તનશીન કરવામાં આવશે.

શાહના હસરાત ન.મના ત્રીજા પુત્રે જુરી રતન આગળ ૧૦,૦૦૦ માણસનું લશ્કર ભેડું કર્યું છે. એનું કહેવામાં આવે છે કે તે લશ્કર કરીને વડા પુત્રના હકમાંથી માદી લઈ સેવા માંગે છે.

એનું જણાવવામાં આવે છે કે મરતી વખતે શાહ એક ગાલીચાવાળી ખુરશીમાં બેઠા હતા. તા. ૮મી એ બપોર પછી તેમને શુદ્ધિ નહતી. સતરે દીવાનખાનામાં અસખ્તાત વીજળીએ દીવાલો સળભાવવામાં આવ્યા હતા. દીવાનખાનાની કત તથા દીવાલે નાના જેશુમાર અરીસાઓથી જડેલી હોવાથી સળથી ખત્તીઓનો તેમાં પ્રકાશ પડતાં એરડા દીપી નીકળતો હતો. મરતી વખતે શાહનો એહેરો મકાની દીશા તરફ રાખવામાં આવ્યો હતો. તે વખતે નાગદારની પાસે તેમના ત્રણ પુત્રો તથા એક ઘરમ ગુરૂ હાજર હતા. ઘરમ

ગુરૂની આંખમાં આંસુ હતો. કુટતી અને પોદ મુખી વિલાપ કરતી કેટલીક સ્ત્રીઓ પણ તે વખતે હાજર હતી.

તા. ૧૦મીએ લંડનથી રૂઢર જણાયે છે કે શાહના મરણના શોકને લીધે બીજેશનમાં વાવટા નીચે ઉતારવામાં આવ્યા હતા. તે સિવાય શોકની બધી નીશાનીઓ તેહરાનમાં બેવામાં આવી નથી. કાષ્ટ દુકાનો પણ બંધ રાખવામાં આવી નહોતી. ગરકરી કાલેએ કે જ્યાં શાહના બેઠાઓ તથા પીત્રાઇઓ અવધાસ કરે છે તે હમેશની પેટ્રેજ ખુલ્લી રહી હતી.

શાહના મરણના સમાચાર પ્રસિદ્ધ થવાથી ઝારે એક તારમાં હરાન સરકારને દિલ્લીરી નો સંદેશો મોકલ્યો હતો.

કરખન અંલુમને ઇસલામ વની પ્રમુખ મી. ઓસમાન એંડન્દીએ ના. શાહના મરણ ની દીક્ષગીરીના તાર નીચે પ્રમાણે મોકલ્યો છે :—“હરાનના શાહના વડા રહુર નેમ-શા. તહેરાન. મહેરબાની કરી અંલુમને ઇસલામ તરફથી નવા શાહનશાદને તેઓના ગમમાં દીક્ષાશે. દેશો. અને તખ્ત નશીની સાદ મુખારકબાદી આપશે.”

નેહાનરખરનના ડીકર પત્રનો ઉલ્લાસોઆળે નો બખરપત્રી જણાયે છે કે દરોસવાસનો રવરાત્ય મહયા પછી દરોસવાસ અને દેશો ઓઆળે વખરની રહે સાડે વધારે સારી સમવડો મારે દેશોઆ સરકાર દરોસવાસ પાસે માગણી કરશે. જે દેશોઆઆને કેષ અને નાતાજના જેવી સમવડ નહિ આપવા માં આવે તો ત્યાંની સરકાર દરોસવાસ સાથે નો સંબંધ મટાડી પારદુબીજ પ્રાંતની આખાદી મારે સ્વતંત્ર પ્રયત્ન કરશે.

રોકડ બખર ભાવ.

માવજ.	શી. પે.	શી. પે.
માંદ	૧ બરતાલુ	૨૮ ૦ થી ૨૪ ૬
બીમડીના	..	૨૫ ૬ .. ૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬ .. ૨૨ ૦	
એફ. ડી. આર.	..	૨૧ ૬ .. ૨૨ ૦
બીની સકર	..	૨૪ ૬ .. ૨૫ ૦
હુડાના	..	૨૫ ૦ .. ૨૬ ૦
દેશી હુવેર દાળ.	..	૨૨ ૬ .. ૨૩ ૦
હુવેર દાળ કાલપુરી.	..	૨૩ ૦ .. ૨૪ ૦
મસુરની	..	૨૩ ૦ .. ૨૪ ૬
મગની	..	૨૭ ૦ .. ૨૮ ૦
અડડની	..	૨૮ ૦ .. ૨૯ ૦
અણા મુંબઈના	..	૨૩ ૦ .. ૨૩ ૬
.. દાળ	..	૨૨ ૬ .. ૨૩ ૬
વટાણા	..	૧૬ ૦ .. ૧૮ ૦
ગોકાઇ	..	૧૮ ૦ .. ૧૮ ૬
ખીનીસ.	..	૨૬ ૦ .. ૨૭ ૦
કડલું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૧૦ .. ૩ ૧૬	
એરડીનું	..	૩ ૩ .. ૩ ૪
મીઠું	..	૩ ૮ .. ૩ ૯
નાળીએરનું	..	૩ ૬ .. ૩ ૧૦
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૫ ૦ .. ૧૫ ૩	
પીળી	..	૧૫ ૦ .. ૧૫ ૬
લાઉન	..	૧૩ ૦ .. ૧૪ ૦
તીરકુળ નાનાલ	..	૯ ૦ .. ૯ ૬
આરો	..	૧૧ ૩ .. ૧૧ ૬
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૮ .. ૦ ૮ ૬	
મરચાં.	..	૦ ૬ .. ૦ ૬ ૬
ધી પેટી ૪ દીનના પો	૮ ૫ .. ૮ ૧૦	
પારખર	..	૬ ૦ .. ૬ ૧૦
પારાશીન કીલોસ.	..	૬ ૦ .. ૬ ૩
.. વાઇટ રોસ	..	૭ ૬ .. ૮ ૦
.. ગામન	..	૧૨ ૬ .. ૧૩ ૦
નાળાથેર ૧૦૦	..	૧૨ ૦ .. ૧૨ ૬
દુધ નેસલનું.	..	૨૦ ૬ .. ૨૧ ૦
નીમક (લીવરકુલ)	..	૪ ૮ .. ૪ ૬
બરના મીઠું.	..	૪ ૮ .. ૪ ૬

Sunlight Soap.

પાંડ ૧૦૦૦ ઇનામ.

સન લાઇટ સાબુનમેં અસ્વચ્છ પદાર્થ હૈ

ઔર નુકશાન કરે એમા રસાયણીક પદાર્થ હૈ

એમા સાબીત કર દેવે ઉસ્કો સન લાઇટ સાબુન

બનાને વાલી કંપની લીવર બ્રધર્સ લીમીટેડ તર

ફર્મે પાંડ ૧૦૦૦ ઇનામ દીયા જાયગા.

અહીં ઇંગ્લેન્ડ તરફથી કરી મોકલેલ પોતાને ઘેર પહોંચી કુટુંબ સાથે
ચુલ્લારવાને કીમતી તક.

નાતાલ ડાઇરેક્ટ લાઇનની, ઝડપ આગવી નવી અને વીજળાની બનીથી ભરપૂર.

ટેલાગ્રાફ તથા બેરા થઇ સીધી મુબંબઈ,

સ્ટોમર અમરુખી.

૫૦૦૦ ટનની.

દરબનથી કેન્થુઆરો તારીખ ૭ના રોજ ઉપડી જશે.

સદરજૂ સ્ટોમર ઉપર જણાવેલી તારીખે દરબનથી ઉપડી ટેલાગ્રાફ તથા બેરા બંદર
હરી સીધી મુબંબઈ સારું ચાલી જશે ઉપર લખેલા બંદર કરશે છતાં દરબનથી નીકળેલી
હીન ૧૮ની મુલત દરબાન મુબંબઈ પોંચી જશે. મુકાબ જનાર સાહેબો આ સારી તક
ચુમાવશે નહીં.

એ આગળના નવી અને ઝડપ આગવી છે તેમજ એમાં સુધા, મજર, મુસલમાન
વગેરે અગત્યની સગવડો પુરતી સગવડ છે, પાણી એકબે સેટલું ગરમ તે વખત સહેલાઈ
થી મળી શકશે. દરેક જગ્યાપર વીજળાની બતી છે તેમજ રૂક તથા ફાલકાની અંદર
ખાસ બહામણ હરી લાકડાનાં પાટીયાં જડાયાં છે કે જેથી પાસેજીને જરાપણ તક
લીક ન થાય. પોતાની બન સહતમાં રાખી સુલક જવા ઇચ્છતા હોય તેમને સારું આ
એક તક અમુલ્ય છે.

રોહડ તથા ફરદ કલાસની કેબીનો પણ બહુજ સગવડ ભરેલી છે.

ટ્રાન્સવાલથી જનાર સાહેબોએ અમારી મારફતે ટીકીટ લેવાથી નોકીમાં ફાયદો થશે.
વધુ જુલાલ મઠિ લેજો, નીચે લખેલે શીરનાથે.

Messrs King & Sons,

West Street Durban.

Messrs M. C. Anglin & Co.,

339 Pine St. Box 59,

Durban.

મસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મસર્સ એમ. સી. આંગલીના કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૯.

દરબન.

બહાર આમના એજંટો.

આ ડાપું હુરદ પ્રકારની સગવડ ખાતર
દર અઢવાડીએ ધી પાલ્લીક ગાયબરેરી, ૧૫૧
કવીન સ્ટ્રીટમાંથી સાઈબરેરીના એકરેરી
મી. હીસન પાસેથી દર સતીવારે નવ વાગતા
પછી ત્રણ પેનીના લખથી મળી શકશે.

નીચે લખેલા ગુરુસ્થાને તેની સાથે જણા
વેલ સાથ તથા વિવિધાના અમારા એજંટ
તરીકે અમે કલુક કર્યા છે. તેઓ સાહેબને
આપેલા પદસા તથા ડાપવા વગેરેનું કામ
અમને મળી જશે. આવી રીતે કરેલી મોટ
વહુતો લાભ અમારા પાંચમે લખ વરેક કામ
મજ સરળતાથી ઉકેલવામાં મદદ કરશે એવી
અમે આશા રાખીએ છીએ.

સ્ટેગર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બોક્સ ૬૭
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, આણંદ તાલુકા તરસીંગ.

વીટરસર્જન—મી. મોહનલાલ ખડેરીઆ.
બોક્સ ૧૨૦

ટેલાગ્રાફ—મસર્સ જુલિયસ અને
લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

કેપટાઉન—મી. જે. એમ. એચ. ચુલ.
૧૨૯ કેસલ સ્ટ્રીટ.

ઈન્ડિયન એપીનીઅનલુ કેલેન્ડર

ઈન્ડિયન એપીનીઅનના પ્રાદેશને નવા
વરસતું કેલેન્ડર આપવા અમે જણાવ્યું હતું.
પણ અમારે હિંદોની સાથે જણાવતું પડે છે
કે કેલેન્ડરનો ખ્યાલ ઉદભૂ થઈએ ખરાબ
માન્ય ગણાઈ તે કીરી પેલાર થઈ આવે
ત્યાં સુધી તાલ લેવી પડશે.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

Commercial Agency,

13, Upper Circular Road,

CALCUTTA,

Is a concern which needs especially to be brought to your notice enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Re. 1, 25s. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition)—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Re. 1, 25s. post free.

EVERY-DAY ENGLISH—A GUIDE TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition). Re. 1, 25s. post free.

HANDBOOK OF ENGLISH SYNONYMS, (Third Edition). Expanded and illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition. Re. 1, 25s. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write Eloquent English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Re. 1, 25s. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science). Re. 1, 25s. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER CIRCULAR RD., CALCUTTA, INDIA.

आमना धर्मिक सुनसरी निशान.

वे ता. १५ जुन १९०२वीं जोती के.

सुनसरी आने लकीआवाइना मुदरसोने
कीतानां जाणकेने छिये तपा सुनसरी
लकाववा साइ आ रकुवमां मोहसवाने
मिनती करवामां आवे के मातीह शी शी. १०

अर वेरत कीट. } जेम. के. पटेल.
उरवन. } सुख भारतर.

FOR SUITS TO MEASURE
ON TO

Makanjee Bros.,

Outfitters,

182 GREY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant.

Box 122, Tel. add. "Ahmed Tilly."

OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT

185a Camroodeen's Buildings

Grey St., DURBAN T.A. ALL IN A MIDDY

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Editor or Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world.

आर. डी. जेयड़.

छिडियन मोरडीन हाउस,

आवाजुं मणी राभरी.

सवार ५ पेनी जसरे ६ पेनी. राजे १-
आसिह मोरदेरे माटे पाउड १-१०-०
उरेरी जसरे, पाउडन सरे उरवन.

गरमन छरेट आइरीका लाइन.

रही. सुखतान ता. उरमी लनेवारीता
कुण्ड साइ उरपडो.

रही सोमावी ता. उरमी लनेवारीता
कुण्ड साइ उरपडो.

बधारे वीरत भी जेममान अदमव पी.
जि. मोहस उरुवमां लणी पाडेइ धरी.

ARMSTRONG BROS.

36 Field Street, Durban

खेलागे सामान, उरुवरी, लकीआ ठेव,
रंज तेना प्रथ.

आवने सामान, रेशनरी, जेनेमवने
सामान. वजेरे वजेरे. लणखपी पे हरी ता
नख ग्रीवीन इवामां आवे के. आवने मारे
नीचने सरनागे पुजे

आरम करेण्डा जसरे.

२५ ग्रीक स्ट्रीट. उरवन.

हुडान वेयवानी छ.

सारसत हाउस मनेनी अजिछ लरनी इ
नन वेयवानी के. वधु पुवारा माटे सार
रस हाउसमां आववा १००० कीट कीटम
हाउस सभने पुववाधी अजस मजरी.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 45 Tel. Add. "SULIMAN."

VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer.

P.O. Box 41. Opposite Standard Bank

Tel. add. "FACE," KLERKSDORP.

स्टीमरोनी हिलवाइ.

नतास जसरेकर लाइन.

अमजुंटा—लनेवारी ता. उरमीको डल
इता माटे उरपडो.

कानजेला—इजुआरी ता. उरमीको मद्रास
नया डलकता माटे उरपडो.

अमजुंयो—इजुआरी ता. उरमीको डला
जोअ जे यर मुअम परवारी नया उरपडो

गरमन छरेट आइरीका लाइन.

सोमावी—लनेवारी ता. उरमीको मुअम
नया उरपडो.

DAWAD MAHOMED & Co

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Porbandar."

Telephone 574.

सस्तो आने छियो माल.

सन सीजरेट, सुमात्रा कीट जोर वर
छनीआ रंज वजेरे लकनी तमसु नीचने
सरनागे मजरी.

सन जेन्ड टोबेको पर्स.

१६४ ग्रे स्ट्रीट, उरवन.

रीकी एन्ड कु.

मंचा मील और मशीन बेचनेवाले.

२३५ पाइन स्ट्रीट, उरवन.

मी. रीकीको एन्जोनीधर कामका बरा

अनुमय हे आंग बहुत अच्छी तरहसे हिंदी

भाषा कोल सकते है. खेतीके तरड तरडके

मशीनों और मकाइ पीसनेकी मोहो मस्ते

हामसे बेचनेकी है. इट बनानेका ठमरा

मशीन है. आंग खेतमें पाणी लेआनेका

इरीगेशन काम पाइए योशनेका और भात

भातके दुतग मशीन बेचते है.

उपके सामानिए आंग पुछनेसे सतराइ

मफत दीया जायगा.

हरकोश

नमुनेदार शोलीता

आस रोपनी

पुरक तथा नयायं.

दीक्षित लावे.

जहाय यामना मोरदेरेपर पुरसु आन आपी सारी रीते पेइ हरी लवदी बहावी
वालायां आवरे वधु वीरत तथा आइस कीट मारे नीचने सरनागे धर्या.

F. PEEBHOY BUTLER.

506, West Street, Durban.

ABDOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Add. "ABDOL"
P.O. Box 12.

G. K. Desai,
General Dealer & Importer,
Tel. Add. "DESAI"
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add. "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 359.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
Box 100 Tel. Add. "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Durban, NATAL
Zeerst, Middelburg, TRANSVAAL
Pretoria, T. D. M. L. VAN
Stellenbosch, R. D. M. L. VAN
Kimberley, R. D. M. L. VAN

E. A. PATEL & Co.,
GENERAL DEALERS
DIRECT IMPORTERS,
Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fancy Goods, Stationery and Handicrafts,
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T. V. AAL.
Tel. Add. "PATEL" Box 100
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
Box 100, T. V. AAL

HAJEE HABIB,
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Large Shlokets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,
Krough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add. "HABIB" P. O. Box 57,
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણા પરચોતમ.
વીશીની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે, આપો અને જુઓ.
અવડ પાઇન સ્ટોર,
ડરબન.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T. V. AAL.
Tel. Add. "BHABHA" P.O. Box 74.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMBOODEEN.
GENERAL MERCHANT
(Natal Leaf Tobacco a Specialty.)
115 ALBION STREET, PRETORIA
Tel. Add. "CAMBOODEEN" P.O. Box 100

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale and Retail Dealer in
India and England.
Also Exporter of Cap. Snook,
Keweenaw,
Bacon, Lard, & Sausages, Pork, Butter,
&c.
જી. મ. એચ. ગુલ,
કેપટાઉન, 129 કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ

B. P. EBRAHIM & CO.
Wholesale and Retail Importers,
Dealers in Groceries, Soft Fickings,
P. O. Box 100, Pretoria, & Johannesburg, &c.
Main St., West, P. O. Box 100, Johannesburg

The largest Importer in South Africa
MILITARY & CIVILIAN
Second-hand Overcoats, Jackets
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.
J. LANDAU,
337 Pine Street, Durban.
Head Office: 12 Rue des Francs-Bourgeois, Paris.
સેકન્ડ-હેન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, કોટ (વિદેશી અને
જર્મન) યુરોપીયી મનાવવાને એકી દુકાન
જે. લેન્ડાઉ
230 પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન
હો: ઓફીસ 12 રુઇ ફ્રાન્કબુર્ગેસ, પેરિસ

એ. એ. કુવાડીયા,
ફેનસી અને ઠાકરી પરનો દરેક વસ્તુ
માલ અમારે ત્યાંથી પ્રાપ્યતા આરે પવરો.
અમારે ખખર મટિ પુરો.
પી. એમ. મિલ્ક ૨૩૦, એ. એ. કુવાડીયા
૨૭ માર્કેટ સ્કો, મેડાન્સર્ગ

Ismail Amod Kaje,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

M. S. COOVADIA,
GENERAL MERCHANT
ENGLISH and INDIAN
GROCERIES
Box 270, Tel. Add. "COOVADIA"
JOHANNESBURG.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 90 Tel. Add. "BHABHA"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.
General Dealers,
Wholesale and Retail,
8, વ્યાહીમની હા,
હોલસેલ ને રીટેલ મથકર.
Box 100, Pretoria and Market Square,
STANDERTON.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 26th January, 1907.

No. 4.

MAHOMED. CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
and
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
and
Shoes,
etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.
Wholesale Merchants and
Direct Importers,

have always on stock:—
Rice, Dholl, Oils, Ghee, Spices, Fish,
Tamarind, Sugar, Salt,
Coconuts and Groundnuts, Quitts,
Fish, Tobacco, Cane Sugar,
Grain, Beans, Sugar Peas, etc.,
and all other goods.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
115 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Telegraphic Address: "EBRAHIM."
Telephone: 244.

A. M. JEEVANJEE,
& CO.

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,
MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE:—KARACHI BRANCHES:—BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:
Karachi
Mombasa
Nairobi

"JEEVANJEE"

Bombay: "CONVEYANCE."

Car of Road A.B.C., 10th Edition, A.L., Scott's, Watkins, and Universal

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent.
Smith Street, Durban.

આપણે પાસિંગ ૬૦,૧૨,૦૦૦
આગનો વિમા થયુજ સુસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN'S STREET, DURBAN.
P.O. Box 106. Tel. Add: "DURBAN."
ESTABLISHED 1880.

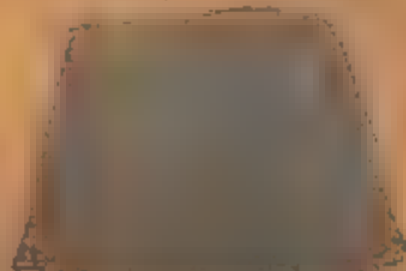
દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચંડ ને કમાશન
એજંટ,
નેક્સ ૧૦૬, ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

દરકીયા

નમુનદાર માલીક

આજે સવાર

ગ્રામીઓ.

રંગની, નવી આવેલી

જનારી મંગાવેલી.

શ્રુતે તરસ જવાળવ.

કીકાવત કાવે.

જહાન નામના મોટાસાથ પુસ્તક જ્ઞાન આપી સારી રીતે પેઠે હી જલ્દી ચઢાવી
આપણમાં આવશે. આ પુસ્તક નવા પ્રાથમ હીરે મોટે નીચે સારવારે તપી

સુધી

HERBERT BUTLER

10, West Street, Durban.

T.O. 89X
441.

હો અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
નરેહવાર રેશમના વેપારી—કરમન, (નાતાલ).

Tel Address
"ABOUBAKER"**E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,**

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,	Skirts,	Bibs,
Blouses,	Underskirts,	Bonnets,
Night-gowns,	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Goods,	Hats,
Chemises,	Frocks,	Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "POREBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હિંદી વેપારીઓના બરનો સંચળી બતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કેમરશીઆલ રોડ ઉપર મેસર્સ ટપલ્સ અને જાલુવાળા નવા મકાનમાં

દાખલ થઈ પહેલા સપ્તા માત્ર બેસ માસ સસ્તો ભાવ રાખેલો છે.

કલકત્તાથી ચાખા, દાળ, ધી, અને ચોરીશીઆસથી ચોરીશાની ચીની

મોટા બધામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલામ.

રલીફન નં. ૬૨૫ી. એ. બોક્સ ૨૧૭

રલીફન સરનામું "CONCASSEZ"

Tel. Add.

"JALBHROY"

JALBHROY & SORABJEE Bros.Telephone No.
883.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET.

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, RESIDENT.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ બીજા ખરીદી કીધેલ હોવા છતાં એલ,
કરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવ
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાનાલમાં સારી રીતે બહેર ચાલ નાં
મુખી વ્યુત નામ રાખવાનું હાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફરવી ઉપરના નામથી કુ. ચા
લે છે.

જયજય માલના વેપારી.

ફરેક કરમનો મોટા મુલત, કાપડ બર,
મુટ, કાચી માલ, દારૂબર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મરચંડ.

Market Street, Box 45.

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43
and at Volksrust

(as BHYAT BHABHA & Co.)

Tel Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

843 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PABULAK." P. 251.

TAYOB HAJEE KHAN**MAHOMED & Co.,**

Merchants and Direct Importers.

208 Church Street, Pretoria.

Tel. No. 357.

Tel. Add. "TAYOB."

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALIBASKRAAL, near CAPE TOWN,

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. BOX 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. TIEVER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

H. J. BECK'S

Great MALARIA Cure,

The Only One Bottle CURE,

GREATEST REMEDY ON EARTH.

WORTH £5 A BOTTLE.

Write: 10 Castle Arcade, DURBAN.

એચ. જી. બેક.

ગ્રેટ મેલેરીયા ક્યુર.

એક શીશીથી આરામ થાય છે.

દુનીયામાં સઉથી સરસ ઢલાજ.

એક શીશી પાંચ પાઉન્ડ જેટલી કીમતી છે.

૧૦ કેસલ આરકેડ, ડરબન.

Rates of Advertisement

Single Column ... 2/6 per inch	One Inch ... 8/0. One Year £2-10-0
Double Column ... 5/6 per inch	Two Inches ... " £1-15-0
Repeats half charges	Three Inches ... " £0-7-0

એ. ઇ. વૉઇસી.

સ્થાપક (મલકતના એજંટ).

ગાંધી હરશજીવી જમીન વેચનાર, સર
કારી માયણીદાસ અને મીલકતની કિમત
આંકનાર. હામ્પીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ,

૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Sullman Ismail Mia & Co.,

Direct Importers.

સુલેમાન ઈસ્માઈલ મીઆની ડા. બહારના
વાણીજીને રહેવાની વીગેરેના સગવળ સારી
રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

A HALIM.

Fresh Cape Snook Fish,

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap prices.

એ. હાલીમ.

તાજ ફેશ સ્નુક માછલી.

હુદુક તથા જમાબંધ સરસે ભાવે મળશે.

Box 5925, 23rd St. Malay Location,

JOHANNESBURG.

આર. ડી. બોવર.

ઈન્ડિયન બિરડીય દાઉસ,

ખાવાનું મળી રાકશે.

સવારે ૬ પેની. બપોરે ૬ પેની. રાત્રે ૧-૦

માસિક બેરડી માટે પાઉન્ડ ૧-૧૦-૦

ગ્રેવેરી બલર, પાર્કન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

સ્ટીમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાયરેક્ટ સાઇન.]

અમરોટા—તા. ૬ જાનેવારીના રોજ ૩૬

કતાથી ઉપડી મુકા છે તે અગ્રેયો તા. ૧

લી ફેબ્રુઆરીના રોજ ઉપડી જશે.

[ટપાલ યુક્તિ સવારના ૯-૩૦ ડરબન

પોસ્ટ ઓફીસમાં બંધ થશે.]

કોનજેલા—ફેબ્રુઆરી તા. ૭મીએ મદરાસ

તથા કલકત્તા માટે ઉપડશે.

અમરુતમી—ફેબ્રુઆરી તા. ૭મીએ કેલા

ગોઆએ થઈ મુંબઈ પરવારી જવા ઉપડશે

[ઈન્ડિયન આફ્રિકન સાઇન.]

એન્ડ—કલકત્તાથી તા. ૧૬મીએ ઉપડી છે.

મડલ—કલકત્તાથી ફેબ્રુઆરીમાં ઉપડશે.

[જર્મન ઇસ્ટ આફ્રિકા સાઇન.]

યુડુસરાય—તા. ૧૩ ફેબ્રુઆરી આવશે.

સેમાલી—જાનેવારી તા. ૩૧મીએ મુંબઈ

સારું ઉપડશે.

કેઝર—તા. ૧૨ ફેબ્રુઆરીના ઉપડશે.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from:-

The MANAGER,	At the Head Office for S. A. -	At the Head Office for S. A. -
Reuter's Agency, Davis Buildings, 62 Field Street, DURBAN.	Reuter's Building, St. George's Street, CAPE TOWN	Reuter's Agency, The Corner House, Commissioner St., JOHANNESBURG

બાઈસીકલોના મોટા જરૂરો.

બાઈસીકલોના મોટા જરૂરો જુદી જુદી ભાતની બાઈસીકલો ક્રીમ પાઉંટ ૧-૧૦-૦ (કેસ) થી આપવા માસિક દફતેથી અમારે ત્યાંથી મળશે. દરેક ભાતનું બાઈસીકલનું રીપેર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં આવે છે. એ. કેન

૨૪૭ પાઉંટ બીટ ડરબન.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 52. Telegraphic Address: "KHOTA
HEIDELBERG, Transvaal.
Branch:-KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR GENERAL MERCHANT.

BUTHA BUTHE,
DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS.

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper.
BELLAIR, NATAL.

બધો જગ્યાએ ફ્રુટ સપ્લાયમાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT
Butha Buthe,
Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.
MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.
Telegraphic Address: "PILAYFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125A Grey Street, DURBAN

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world.

પોરબંદર ને મુંબઈ જનારાઓને ખબર.
જરમન ઈશ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

સીધી ૧૪ દહાડે પોરબંદર ને ૧૫ દહાડે મુંબઈ જનારી સ્ટીમર.

સ્ટીમર 'મુન્દેસરાથ'.

ઉપલી સારી અને હિતાવશી સાલની સ્ટીમર મુંબઈથી મોરીસ વાસ્તે ઉપડી ચુકી છે તે અને ૨૨મન ૧૫ ફેબ્રુઆરીના રોજ આવી તા. ૨૮ ફેબ્રુઆરીના રોજ ઉપડશે. અહીંથી ઉપડી કેલાગોઆમે થોડોવાર રોકાઈ સીધી મુંબઈ જશે. વાસ્તે જનારાઓએ તુરંત પોતાની ટિકિટ કબાલી લેવી. મજકુર આગેવોડમાં ફર્સ્ટ ક્લાસ, સેકન્ડ ક્લાસની પણ સગવડો સારી છે. વીજળીક બની તથા માછીનો પણ ખંડાવરત છે. ખસાસી દેશી છે. વાસ્તે આ તક મુકવી નહિ.

ઉપલી આગેવોડ મુંબઈ પુગશે તેજ દહાડે નારથી અને ખબર મળશે. અને તે ખબર અહીં ચલુને કરવામાં આવશે.

પોરબંદર.

પોરબંદર.

ઉપલી આગેવોડમાં પોરબંદર જતા ૨૫ થી ૩૦ ઉતારાઓ મળશે તો તે કેલાગોઆમે થી ૧૪ દિવસે મુંબઈ પુહાના બુકમથી પહોંચી જશે. માટે પોરબંદર જનારાઓએ અગાઉ થી ઓરડર લઈ લેવો જેથી પોરબંદર જવાનું નક્કી થાય.

તમારે વિગત માટે મીલેને સીરનામે લખો.

આખા મોહમ્મદ,

પી. એલ. પોક્સ ૨૭૦

કેલાગોઆમે.

એરામાન અહમ્મદ,

પી. એલ. પોક્સ ૨૭૦

કેલાગોઆમે.

Indian Opinion

VOL. V.

PHENIX, NATAL, SATURDAY, JANUARY 26TH, 1907

No. 4

Contents

EDITORIAL COLUMN:—	Page
The Natal Mercury and Indian Traders	29
A Mare's Nest	29
The Health of the Bototh	30
Are We Seditious?	30
OTHER ARTICLES:—	
The Alleged Split in the Indian Camp	31
Anti-Asiatic Union	31
Ladysmith Unconquered	32
Dr. Merriam's Report	32
The Snake and the Natal Purses	33
Answers to Correspondents	33
Durban Notes	33
The Indian Storekeeper	33
Johannesburg Jottings	34
Sir Richard Solomon on the British Indian question	34
The Fall of the Leaf	35
The Careless European	35
Asiatics in Krugersdorp	35
Cancelled Permits and Registration Certificates	35
The Cape Dealers' Act	36
Anti-Asiatic Crusade	36
Indian in the Transvaal	36
America's Asiatics	36
The "Unfulfilled" Indians	37
"The Stirring of the Inferior Races"	37
Good Advice to the Coloured People	37
"The Indian Review"	38
Facts and Comments	38

Indian Opinion

SATURDAY, JANUARY 26TH, 1907

The "Natal Mercury" and Indian Trading

The Indians in the Transvaal had to undergo an ordeal only recently and they are not yet safely through it, as the newspapers from the Transvaal make abundantly clear. Now it is the turn of Indian merchants and storekeepers in Natal. Information has come to hand that many Indian traders have been refused renewals of their licences in the Inanda division. We have already dealt with the drastic policy adopted in Ladysmith. If the Licensing Officers all over the colony decide to refuse to renew licences, and if the Government withholds its protection, what are the Indians to do? An appeal to the Imperial Government must come as a matter of course, but that is a lengthy process. In the meanwhile, Indian shops must be closed. There must, therefore, be a remedy, pending the decision of the Imperial Government. It is not easy to suggest one. We will, therefore, leave the question unanswered for the time being, and content ourselves with the remark that British Indian will have, in the end, to work out their own salvation.

The first and foremost condition of success is that the storekeepers will have to be, like Caesar's wife, above suspicion; that is to say, everyone who has his licence refused must be in a position to show that his books are properly kept in the English language, to show that his store is in a perfectly clean condition, and that, in other respects, he is a worthy competitor.

A note in the *Natal Mercury* of the 17th inst. comes, however, in the shape of a silver lining to the cloud that has gathered over the heads of Indian storekeepers in the colony. We congratulate our contemporary for having boldly declared in favour of the truth. Our contemporary has suggested the only true and statesmanlike proposal in dealing with the question of trade competition on the part of the British Indians in Natal. The proposal is that, if the vast majority of Europeans do not like Indian traders, they should boycott them. Our contemporary has hit the mark in saying "The Asiatic can only increase his fixed property in the town if he finds European land owners and house-owners willing to sell to him. Asiatic trading has reached its present dimensions because Europeans have licensed the Asiatics to trade, and Europeans have thought it to their advantage to have dealings with Asiatics." There is only one expression to which we should take exception, viz., "Europeans have licensed the Asiatics to trade." We are sure that our contemporary never intended the expression to convey the evident imputation that flows from it, viz., that the Licensing Officer should show any colour prejudice. A boycott without the intervention of the State, is, in our opinion, a lawful and desirable weapon in the hands of all communities living under it for removing wrongs, done by one to the other, whether fancied or real. If the wrongs are fancied, the boycott naturally fails to succeed. If they are real, they deserve to succeed.

In these columns we have made bold to say that British Indian traders, all things considered, do not enter into any unfair competition with European traders. If, in some respects, they excel Europeans, the latter in many respect excel the former, so that the balance of chances is always in favour of the latter, as is capable of easy demonstration. In fact, throughout Natal the European trader is and must remain predominant, until the Indian is endowed with the organising ability and the facilities which his European rival enjoys. The State, for repressing, or, rather, suppressing, Indian trade has been called in merely to feed the anti-Indian prejudice on the part of interested

traders only. If, therefore, the thoughtful and truth-loving members of the European community in Natal will only cease to help the interested anti-Indian agitators, they will render a service to the colony and the Empire, and the question of Indian competition will solve itself without difficulty. If right-minded colonists share the fear of Indian competition, it will be open to them to join in a policy of boycott, which can be carried out without the slightest irritation or friction between the two communities. Indians cannot complain if Europeans do not wish to support them or trade with them. If our contemporary will add to the estimable suggestion made by it the remedy discussed by the *Cape Argus* the other day, in the shape of a conference between the responsible Europeans and Indians, the whole question can be satisfactorily settled, and a great deal of energy, that is now being wasted over mutual strife, can be set free for nobler work.

A Mare's Nest

The *Natal Advertiser* has published what purports to be a report of an Indian meeting held in order to consider certain complaints against the Natal Indian Congress and to form a new body. We notice, from our Johannesburg correspondent, that the contents of the precious report were telegraphed to the *Johannesburg Star*, in extenso. It evidently appears as if the wish was father to the thought, and that some "good-natured" people would rather see a quarrel between different sections of the Indian community. We may, therefore, assure these friends that such a quarrel is not possible, because there can be no back-bone to it. It is worthy of note that it is not stated in the inspired report where the meeting took place, who convened it, who attended it, and when it was held.

We have, however, taken the trouble to inquire about it, and we find that some such meeting did take place at a private house. But the whole aspect is changed when the facts are known. The meeting discussed the question of founding a political institution apart from the Congress, but little encouragement was given by the speakers to this proposal, and the weight of opinion did not favour it. We think the following letter, addressed to the *Advertiser* by Mr. V. Lawrence, chairman of the meeting, places the matter in its true light:

Sir, In your issue of the 17th inst. there appears on page 5, but is not to be the report of a meeting of the Natal Indian Congress, but a meeting of the Natal Indian Congress, held at the Natal Hotel, on the 17th inst.

stitution of the King-Emperor in respect of favours to come or for favours received in the past. We tender it because it is our duty, and if we find that we do not get what we want, like Mr. Tatham and his friends, we do not clamour about cutting the printer, but we still believe in the inviolability of justice and truth.

✓ The Alleged Split in the Indian Camp

Meeting to Protest Against False Report

The Article that appeared in the issue of the *Natal Advertiser* 27th inst. insinuating division in the Natal Indian Congress has aroused considerable feeling amongst Indians, and in order to make a public repudiation of the alleged dissatisfaction, a general meeting of the Hindus was held on Sunday at the Hindu Sudar Sabha's Hall, Grey Street, when there was a large and influential attendance. Amongst those present were Messrs. C. K. Doornansamy Pillay, P. V. Sanghaves, P. S. Aiyer, R. Moodaly, C. B. Mehta, T. Chetty, R. R. Chetty, Simiah Pathier, U. M. Shelat, Keelavala, A. D. Pillay and many other prominent Hindus.

Mr. P. V. Sanghaves, who was elected to the chair, explained that the meeting was called for the purpose of considering the best methods to be adopted for repudiating the false and malicious reports published in the *Natal Advertiser* purporting that the Hindus and the Colonial Indians were dissatisfied with the method of working of the Natal Indian Congress, and that they desired to sever their connection and wished to found a separate organisation for themselves. Continuing, the Chairman said that the statement in question was not only unfounded but it was a barefaced falsehood, circulated by some mischievous person, evidently with the object of causing a division in the Indian community. The Indians in Natal, Mr. Sanghaves observed, irrespective of religion, caste or creed, have been in perfect concord and amity with each other. The Congress has been a great factor during the last 17 years in bringing about closer union and in cementing the various Indian classes into a common brotherhood. It has endeavoured to foster a better understanding between Europeans and the Indians, and the announcement made in the *Advertiser* alleging dissatisfaction in the Congress camp and revolt against its authority is a fabulous tale. He suggested that it should be publicly repudiated, and such disturbers of the public peace must be denounced.

Mr. P. S. Aiyer said that he was asked to attend a meeting held at Mr. A. D. Pillay's premises on the 15th inst. Mr. V. Lawrence, who presided,

said that a movement should be set on foot to induce the Congress to reduce the subscription for membership of that body. Mr. Arjun Singh suggested that if the Congress were not disposed to reduce the subscription, they should form a separate body for the Colonials. Mr. A. D. Pillay could not agree with the previous speaker in the principle of founding an independent political body, and so the speaker proposed that should the Congress be not inclined to comply with their wishes, they (the Colonials) must organise a Society subject to the political control of the Congress, but with the right of independent financial management. He himself was invited to express his views, and, in response, said that it was a matter to be seriously considered before they committed themselves to any independent course of action. The Natal Indian Congress has, since 1904, been doing very useful and creditable work for the Indian community. It was a thoroughly representative body, as it was comprised of all sections of the Indian community. Therefore, the speaker maintained, it would be the height of unwisdom and folly for a handful of young, inexperienced men to found a political institution without funds and without influence; if they had any grievance at all in the matter of subscription for membership they should place the matter before the Congress. He appealed to their good sense to seriously consider the matter from a practical, business point of view, since by our isolated or rash course of action, on their part, no useful purpose would be served, and that it would alienate the sympathy of those who might be their supporters.

Messrs. Shelat, T. Chetty, C. B. Mehta and other speakers expressed their indignation at the newspaper report, and the following resolution was passed:—

"That this meeting of the Hindu community is of unanimous opinion that the false statement published in the *Natal Advertiser* of the 27th inst. alleging dissatisfaction with the Natal Indian Congress is without any foundation, and the Hindu community has every confidence in the noble and patriotic motives that actuate the policy of the Natal Indian Congress."

The proceedings terminated with a vote of thanks to the Chairman.

PELVING OUR CAUSE. Mr. J. F. Finlay, Secretary to the Government of India (Finance and Commerce Department) has informed the Nawab of Bhopal, that a meeting of the Council and the Government is consistently pursuing Lord Curzon's policy, and has had no chance of pleading the cause, and of doing its utmost to protect the interest of British Indians in South Africa. — *Review*.

Anti-Asiatic Union

New Movement to Fight Asiatic Trading

On Wednesday night, in the rooms of the Builders' Association, Smith Street, a strong committee met, under the chairmanship of Mr. Salmon, with the object of forming a union to cope with the further influx of free Asiatics into this country. The meeting was most harmonious, says the *Natal Mercury*, and, after discussion, it was agreed that the new union be conducted on lines similar to the body which existed in 1897, known as the Colonial Patriotic Union, and that it be also recognised by that title. The constitution adopted was as follows:—

The primary objects of this Union shall be:

1. To prevent the further influx of free Asiatics to this country.

(To attain this object it is proposed to canvass the Colony of Natal, vide petition, which will be forwarded to the Government of this Colony, by preventing the further immigration of Asiatic races into this Colony, the interests of Europeans, natives, and Asiatics now in the country will be protected. The "Union" will in no way interfere with the introduction of indentured labourers, provided such labourers (with their wives and children, if any) shall be returnable to India for completion of their indentures.)

2. To provide for the better collection from free Indians of annual payments under Law 17, 1895, and also to ensure for the future immediate collection of all moneys due by Indians on the completion of the term of their indenture.

3. For the general restriction of Asiatic trading in the Colony, more especially as applied to native locations and reserves.

The following rules were adopted:—

1. Any Colonist shall be eligible to membership subject to approval of the Committee.

2. The minimum entrance fee to be 25 6d, with no further charge for membership.

(It is thought desirable to rely more upon voluntary donations of members than upon periodical subscriptions, which would be difficult to collect.)

As the primary object of this Union is to prevent the further influx of free Asiatics to this country, it is expected that every Colonist will endeavour further this object and subscribe according to the requirements when called upon.

3. The executive of the Union shall consist of a chairman and committee of 25 members, who shall be appointed by the members, 11 to constitute a quorum.

4. Representatives of the Union may be appointed by the Committee of various centres of the Colony, and such representatives shall have the

right to attend all Committee meetings.

5. Meetings of the "Union" may be called at any time when deemed desirable by the Committee, and such meetings shall be called by advertisement.

6. The Committee shall appoint such officers as may from time to time be required for carrying out the object of the "Union," upon such terms as they may deem expedient.

7. Subscriptions or donations to the "Union" shall be handed over to the treasurer within seven days after receipt of same.

8. Tickets of membership shall be sent by the treasurer to all subscribers.

9. The funds of the "Union" shall be placed in such bank as the Committee may from time to time decide. All moneys received shall be deposited therein to the credit of the "Union." All payments shall be by cheque, signed by the chairman and secretary.

10. Proper books of accounts shall be audited by competent auditors at least every 12 months, or as often as may be deemed necessary by the Committee.

11. The foregoing shall be the "object, rules and regulations of the 'Colonial Patriotic Union'; and no alteration shall be valid unless passed by a general, or special meeting of the Union," duly called and advertised at least 14 days before such meeting.

A further meeting will be held next Wednesday evening.

Ladysmith Licences

The correspondent of the *Natal Witness* writes from Ladysmith as follows:—

The Borough Licensing Officer has been busy during the week issuing the local Arab licences, and his actions have been keenly watched by many who are at the present time taking a great interest in the Asiatic movement.

Up to now three licences have been refused, M. A. Goga, Bennee, and S. A. Rahine, who have to close their premises at the end of the month. Goga, who is a well-known merchant of this district, I understand, is making great preparations for an appeal to the Council.

A notable instance of the desire to encourage the increase and prosperity of the European population, and a splendid example for other municipalities to follow, is being shown by our Licensing Officer, who has given notice to all the Indian and Arab merchants that at the end of this year their licences will not be renewed. Has Ladysmith to take the reins again, and show what can be done?

HAWKERS AT THE CAPE. At the meeting of the Wynburg Council, on the first inst., several applications for hawkers' licences were put forward and were promptly refused.

Dr. Murison's Report

Vital Figures

Dr. Murison, M.D., B.Sc., D.Ph., Medical Officer of Health for the Borough of Durban, has kindly sent us his report for the Municipal year ended the 31st July, 1906. We give the following summary from it:—

Population

The population of the Borough, according to the report, was, in 1905-1906, as follows:

Europeans	Natives	Indians	Total
34,500	19,600	16,400	68,500

Death-rate

The death-rate among the Europeans was equal to 10.9 per 1,000, as against 15.2 per 1,000 in England and Wales. The mortality among Indians was 37.9 per 1,000, and among Natives 8.5 per 1,000.

Hygiene

Dr. Murison evidently does not believe in Mr. Merriman's dictum, that the teaching of poetry is better than the teaching of hygiene, for he very properly remarks that "the teaching of the cardinal principles relating to food, clothing, home hygiene, babyhood, etc., would be of more real value to the individual than much of what is now taught. Of the 60 deaths above referred to from diseases of the stomach and intestines, the great majority are due to irritation of these organs, the irritant doubtless being contained in the food supply, or simply the food itself."

Comparative Statistics

The following table gives an interesting comparison of the principal vital statistics for three of the chief South African towns:

	Durban	Pretoria
Mortality Rate	10.9	14.0
Birth Rate	24.3	25.5
Infantile Mortality	24.3	25.5

	1904-05	1905-06
Mortality Rate	10.9	10.9
Birth Rate	24.3	24.3
Infantile Mortality	24.3	24.3

Plague

There were, during this municipal year, only 5 plague cases, as against 28 during the previous year, 8 in 1903-04, and 174 in 1902-03. All the five cases were Indian and proved fatal. Remarkable about plague matters, Dr. Murison states:—"In connection with plague matters and sanitary matters generally in the Borough, I much regret the death of Mr. Nazar during the past year. He took a great interest in these matters, and assisted this Department very much, especially during our first plague epidemic."

Malaria

According to Dr. Murison, this disease has been of local origin, but it became epidemic in the February of 1905, and within four months of its

outbreak, over 4,000 cases were reported. It attained its maximum in January, 1906. As to the cause of the disease, the Doctor remarks that "for the spread of Malaria in any community, the mosquito is an essential agent; that it receives its infection from a human being suffering from this disease; that the infection is contained in the blood it extracts from such person, and when later on this now infected mosquito bites another person, it transmits the germ of the disease to him." It has been proved that all mosquitos do not act as carriers of the Malarial germ, but only a few of the species of the sub-family Anopheleinae. The Doctor thinks that there are "probably 10,000 persons living in Durban who have been attacked by Malaria. The majority of these persons, owing to their incomplete cure, constitute a menace to the public health of the town while malarial-carrying mosquitos exist in the Borough."

Tuberculosis and Indians

"During the past year, 17 Natives have died in the Borough from Consumption of the Lungs, and amongst Indians, 48 have been certified as having died from this disease. The total number of deaths, therefore, certified as having occurred from Consumption of the Lungs during the past year amount to 109. It is, therefore, fairly certain that, at any one time during the past year, at least 200 cases of Consumption, chiefly among Indians, have been existing within the Borough, and each person so suffering acting as a manufactory of the germs of this disease and spreading it to healthy individuals by means of their expectoration. Europeans suffering from Consumption get explained to them by their medical attendant the necessary precautionary measures, which, if faithfully carried out, would avoid spreading the disease to others, but amongst Indians it is hopeless to believe that such instructions would be acted upon by them. Such individuals are not only a menace to their own friends, but to all others in the Borough."

In my opinion no half measures will be of any avail with this race. All Indians suffering from Tuberculosis should be controlled till certified as unable to convey the infection of Consumption to others. Persons suffering from Consumption of the Lungs in its early stages are able to do light work, and there are several methods which might be adopted to prevent the spread of Tuberculosis amongst this race, with considerable prospects of success and not at any heavy expenditure. The Protector of Indian Immigrants is fully alive to the prevalence of Consumption amongst Indians, and is vigorously insisting on better housing accommodation being provided for indentured Indians. This to a large extent will tend to reduce the spread of this disease, but till the person attacked gets the requisite attention to prevent him being

source of danger to others you must expect to find your annual death records including a considerable number of deaths from this cause.

Schools

The conditions under which children live during attendance at school is a very important subject connected with the public health of a community. At the Census in April, 1902, there were 6,817 children attending the various schools in the Borough, made up as follows:

Boys 3,412
Girls 3,405

These children form a considerable proportion of the population of the Borough, the majority of whom will doubtless become its future citizens, and it is necessary that any influences, mental or physical, which would injuriously affect the development of scholars should be brought to the notice of the Education Department.

During the past three years, four large schools have been erected in order to cope with the increased number of pupils. To obviate gross overcrowding in the school-rooms, proper rooms not intended for teaching purposes, such as lavatories, have been used as class rooms, but in many cases, class-rooms intended for only one class have had two classes squeezed into them. The resulting conditions arising from such circumstances are harmful to the health and development of the scholars.

The Shah and the Natal Parsis

The news of the untimely death of Shah Muzaffer-ud-din was received with great pain by the Zoroastrian community of Natal, on the 8th instant; and in accordance with a resolution passed at a special meeting of the community, the following message of sympathy was despatched on the 12th instant:—

Private Secretary,
Shah of Persia,
Teheran.

Natal Zoroastrians mourn Shah Muzaffer-ud-din's death. Sympathise with Royal Family and Persian Nation.

In response to the above cable the following telegram was received:—

Zoroastrian Community,
Durban, Natal.

Received your telegram only today, presented to His Imperial Majesty. Counted on more news from you. Thanks for kind feelings.

Answers to Correspondents

ALL correspondents. Your letters are quite acceptable for publication.

Durban Notes

By "Observer"

✓ **A PAINFUL INCIDENT** Whilst a section of the European community are rejoicing at the prospect of the ultimate expulsion of the Indian trader from the colony, the news reaches me of a sad occurrence in Tongaat. An Indian woman who kept a store in that town was refused a licence and compelled to close her door at once. Another day is necessary for her to leave, during which time she was observed to be in a terrible state of mental anxiety, she was found dead in her house by the milkman.

✓ **A MOUNTAIN OR A MOLE HILL?** The past week has seen some excitement amongst Indians in Durban over the report appearing in the *Advertiser* of a difference arising between Hindu and Mahomedan merchants in regard to the working of the Natal Indian Congress. The report, a letter addressed to the *Advertiser* by Mr. V. Lawrence, chairman of the meeting which was the cause of the false report, ought to convince everyone that the motive for calling the meeting was to promote unity and not discord. It did the paper named very little credit to publish the report when it had no means of knowing the true facts, but it would appear that its particular object seems to be the imitation of "the man with the rake."

✗ **THE DEPRESSION** We have heard of the depression of trade in this colony that it is quite refreshing to read the paper read before the Inanda Agricultural Association, by Dr. Elliot, of Verulam. He likens the word "depression" to the cry of "Fire" in a packed building. Unlike the political agitators of the day, he does not say one word about Indian traders ousting the white man, but points out that, through want of energy and foresight, the colony is losing its hold upon the young colonists. It is indeed a great pity that a colony with the agricultural resources which Natal has should be allowed to deteriorate through lack of energy and enterprise.

Is this hypocrisy? "On Sunday last I attended the service at a Durban church and, in his prayer, the minister prayed to the Almighty that the depression in trade might be removed and prosperity increased. I would like to know whether this and other similar individuals imagine that trade depression is manufactured by God and therefore by Him removed. It would be time for each one to ask himself what are the questions and facts of the matter, the reason for the depression, and does not lie at his own door?"

The Indian Storekeeper ✓

From a Consumer's Point of View

[We take the following letter, signed by "Zululander," from the *Natal Mercury*:

We are continually hearing of this [Asiatic] question, both through the medium of the Press and on public platforms. From the consumer's point of view, there is a great deal to be said in favour of the Arab storekeeper, especially in country districts. In the first place, he makes storekeeping his especial study. He is not part storekeeper, part farmer, and part money-lender. He is, above all, extremely obliging, and no trouble is too great so long as a customer can be pleased. In this he is in striking contrast to great numbers of European storekeepers who, with many irons in the fire, cannot spare the time or have not the inclination to put themselves out to please a customer. As for not keeping their books in order, I have recently been informed by the chairman of a Farmers' Board that in this respect they are not up to the standard of the average European storekeeper; and, indeed, judging from individual experience and from personal knowledge of others, I should say they must be bad indeed not to reach that standard. Taken all round then, and looked at from the unfortunate consumer's point of view, it is the European's own fault if he cannot retain his customers. He should mend his ways, and use his privilege as a storekeeper, not as a foil of secondary commerce, which too many do, but learn that at all costs people with money to spend will buy in the cheapest market, and will go far to have their wants satisfied with that thoroughness which follows on a close attention to business principles and business detail. It is the want of competition amongst themselves which has so far encouraged the Arab trader to enter the lists against his more favoured rival. It is only the slipshod storekeeper, the man who expects to get exorbitant profits with the minimum of trouble, who is content to keep old stock, and to foist it on a long-suffering neighbourhood, who need fear. Any sound business man, with up-to-date ideas, will more than hold his own. The writer is only voicing the opinion of very many who are now dependent on this same slipshod, avarencious type when he says that an extension of the better class Arab storekeeper into these benighted regions would be hailed as a boon and a blessing.]

QUEENSTOWN HAWKERS. The Queenstown Town Council have resolved not to grant any certificates to applicants to obtain hawkers' licences, says Kestler.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

MR. SOUTER ON THE SUEZ. Mr. B. W. Souter, Progressive, believes as follows:—

Under Article 39 of the Constitution it was impossible for them to restrict Asiatic trading. It was clear that that was intended. An Ordinance was sent to England which merely required registration of Asiatic traders, and that was all. He believed in fair and open competition, but the competition of the Asiatic trader was not fair. It was intolerable, and it was nonsense to talk about this being a white man's country if they were going to allow an influx of Arabs and coolies to carry on their trade.

THE WISE FATHER TO THE THOUGHT. The following remarkable special telegram appeared in Friday's *Star*:—

INDIAN DIFFERENCES AT DURBAN

Durban, Thursday (Special).—Some thing like a split is likely to take place in connection with the Natal Indian Congress. Hindu and Christian Colonial Indians complain that the management of the Congress is entirely in the hands of the Mohammedan merchants and traders, until a meeting has been held at which the matter was discussed and the suggestion made that the Hindu and Christian Indians should form a separate association to look after their own interests, especially in view of the agitation against Asiatic trading, which is almost exclusively in the hands of the Mohammedans. It was the feeling of the meeting and the expressed wish of the Colonial Indians that it was necessary to work with the European community, as Natal was also the home of the former, and their interests were therefore identical. They could bring more credit to themselves by working for the good of the country on the same lines as the Europeans than by any unity with the Mohammedan merchants. The sympathies and interests of the Mohammedans led to a complete with those of the Christianised Indians and Hindus, and the general ban under which the Arab merchant was solely coming would reflect also upon them if a severance did not take place specially. The meeting, however, concluded without any definite decision being arrived at.

Whence this inspiration? Who is the onuscent reporter? This, one thinks, is another *Stellar* manifestation.

KROODEPOORT RAMPANT. The Roodepoort Municipality considered a report, recently, from which I culled the following:—

The position regarding Asiatics was the same now as some years ago. The Imperial Government had issued the Asiatic Ordinance in response to the representations of the Asiatic community. The percentage of Asiatic traders who had settled in the district during the year had been very triflingly small, but many of those who had lived in Roodepoort and district had acquired stands in the town and had erected business premises on them. Although the laws of the country were clear on the point that no property could not be held by Asiatics, and could not be used for business purposes, and that no Asiatic could be employed in any capacity, yet the Asiatic community had managed to get a large number of their property placed in the hands of their

The COMING SUNDAY. The *Mail* publishes the following:—

Among the matters which will be discussed at the annual meeting of the Municipal Association on the 29th of February will be a resolution to be passed. It will be remembered that in November last the Johannesburg Town Council passed a resolution expressing the opinion that it was imperative in the interests of the town, as well as in that of the Colony, that the Ordinance recently passed by the Legislative Council for the regulation of all Asiatic in the Colony should be made into law. The fact that the Municipal Association is now taking up the question of the following the report of the Council of the following resolutions which were forwarded to the Council for transmission to the Senate of the Cape:—
—Carrington, Pieterburg, Vereeniging, Bokaburg, Roodepoort, Mamelburg, Pretoria, Pieterburg, Ledenburg, Pritchardsburg, Barberton, Teyateyanan, Krugersdorp, Springs, Edendale, Schwaizer-Roos, Teyateyanan, Nylstroom, Boksburg, Machadula, and Klerksdorp. It is hoped that the Council will be able to pass the Ordinance into law.

ly, and unreasonably in my opinion, the Asiatics in this country raised an agitation against it, and the Ordinance has not been assented to by His Majesty's Government. I can quite understand it, because they have great responsibilities to the British Indian subjects, and whilst this is a Crown Colony, they are responsible for the administration of this Colony. An Ordinance or a law on similar lines will have to be introduced during the first session of next Parliament of this Colony, and I am quite sure that a law of that kind passed by the Parliament of a Colony to which Responsible Government has been given will be assented to by His Majesty's Government."

Future Asiatic Immigration

"With regard to future Asiatic immigration into this Colony, there is a reasonable apprehension on the part of British traders that if those Asiatics are admitted into this country and allowed to trade against them they will take trade from them, because the competition is unfair owing to the different standard of living adopted by Europeans and Asiatics. I sympathise entirely with that feeling, and it is absolutely necessary for the Parliament of this country to pass as early as possible a law excluding entirely Asiatics from this country or giving them only limited admission—such a law as they have in the Cape Colony and Natal."

Asiatic Trading

"Now, I have given this question most anxious consideration, and I find this, that if we adopt with regard to Asiatics the immigration laws of the Cape Colony and Natal, you may exclude the ordinary coolie but you let into the country the very persons you want to keep out—that is to say, the persons who come here and trade in competition with the white trader, and if you pass a law such as that you will also have to pass a law prohibiting any Asiatics coming into this country from taking out trading licences."

O.R.C. Legislation Approved

"I wish to be perfectly open. I would very much prefer to exclude Asiatics altogether from this Colony. (Applause.) With certain exceptions, for instance of persons coming here on a visit. I prefer to exclude Asiatics altogether to allowing them to come in and forcing upon them disabilities which will bring about friction between the Government of this Colony and the Imperial Government. And, therefore, I am quite in favour of a law excluding in the future Asiatics from coming into this Colony, similar to the law in the Orange River Colony which was passed there before the war, and has never been interfered with by the Imperial Government. (Applause.) At the same time giving full protection to the rights of those who have already come into the Colony, and who are now

Sir Richard Solomon on the British Indian Question

On Monday evening last, in Pretoria, Sir Richard Solomon, speaking in the interests of the Nationalist party, and in furtherance of his own candidature for Parliament, addressed a large audience, and we extract the following from the report of his speech:

The Asiatic Ordinance

"Now I come to the question which is in some ways connected with the native question—that is the question of Asiatics. There is in this country to-day Asiatics—mostly British Indian subjects who have come in here according to the law, and have acquired rights according to the law. There are here those who have entered the country by an evasion of law let them suffer the penalties which the law provides for these reasons. But let those who came here according to the law be treated with justice and consideration, and you will not deprive them of rights which they have acquired according to the law, and it becomes necessary therefore to have a complete register of Asiatics who are here according to the law. It becomes necessary not only for the protection of those who are lawfully here, but to prevent the evasion of any law that may be passed in the future for the exclusion or limited admission. It was with this object in view that during the last session of the Legislative Council an Ordinance was passed that provided that every Asiatic male person above the age of 16 should take out a certificate of registration, and should have his finger impressed with an ink mark, and that it should be a criminal offence for any Asiatic to be in the Colony without such a certificate. I think that the Ordinance will be passed into law, and that it will be a great benefit to the Colony."

2. *Complex constructed*

My changes represent the return to Sri Lanka to the big trouble of the Indian. The Government is the only one that has the right to change the name of the country. The Government is the only one that has the right to change the name of the country.

A.H.W.

A great outcry has recently been made against Asiatic trading, but in nine cases out of ten, it is the white people who give the Asiatic his opportunity for trading—at least in the fruit and vegetable business. It is quite common occurrence for a European fruit farmer to sell his crop as it stands on the land to an Indian, as the European will not take the trouble to pick the fruit, pack it and bring it to the market. As soon as he gets a satisfactory price from the coolie he does not care what becomes of the fruit. The Indian picks the fruit, and brings it to the market and reaps the benefit of his labour. A short time ago a European sold his crop of mangoes to a coolie for £700. The Indian made several journeys to the market with them and got a splendid price. In such cases as these it is quite within the power of the fruit farmer to add the coolie cost, by disposing of the fruit himself. The same applies to the retail coolie trader. A system has now been introduced at the market, whereby a householder can buy small quantities of fruit and vegetable, if they wish only take the trouble to go there and buy their vegetables for them. As has all been said, however, the European is not to be blamed for giving a chance to the coolie of making his money by his own labour, and

Official Return

Chicago Registered Contractors

The Cape Dealers' Act

Its Working

The *South African News* of the 5th inst., has the following:

There was rather a curious difficulty at the Claremont Council meeting yesterday. It arose in this way: Messrs. Wahl, Fuller and De Klerk, solicitors, had written a letter applying for certificates allowing the issue of hawkers' licences to certain Indians. It was pointed out that these men would go round the municipality with silks, etc., which were imported by a Cape Town firm of merchants, and which could not at present be purchased in Claremont.

Mr. Donnan said that he was against the granting of the certificates, for these men were nothing but nuisances, as he knew from experience, and they made servant girls and others buy things on credit, afterwards coming day after day for their money. If they wished to trade, why could they not take out the usual licences as shopkeepers, open shops, and take all the risks upon themselves which the shopkeepers had to, besides which these had to pay rates, while the hawkers did not?

Mr. Askew spoke in the same strain, but the Mayor (Mr. C. S. Neave) and Mr. Lenthall took an opposite view. On taking a vote, three voted against the granting of the certificates, Mr. Bull being the third, and two for.

So far it all seemed plain sailing, but Mr. Hubbard, the Town Clerk, stated that under the Act a two-thirds majority of the whole Council had to vote against. If not, the certificates would have to be granted.

Mr. Hands then put in an appearance, but it needed at least six to vote against.

Mr. Askew disagreed with the view taken by the Town Clerk of the meaning of the Act, and at first said that it needed two-thirds of the Council. What was the Council?—the councillors present.

Mr. Hands pointed out that the Act mentioned the "whole Council."

Mr. Askew was then in favour of reviewing and re-considering. Some discussion next ensued as to whether the matter could not be deferred till the next meeting, a fortnight hence, owing to the letter of the solicitors—at any rate, so it was stated—not having arrived in time for the item to be placed on the agenda paper first supplied to councillors. The item figured in due course on the agenda issued yesterday.

The Mayor said that he took it that the licence would have to be granted, at which there was some opposition. The Mayor added that a two-thirds majority of the whole Council was not against it.

After a good deal of further discussion upon the whole matter, which the Council adjourned to the 12th inst. to consider.

Reuter has circulated the following telegram:

An interesting development of the situation regarding dealers and trading licences was reached in the A.R.M. Court (Kimberley), when Charles Thompson, of the Swiss Club, was summoned for trading as a general dealer without a licence. He was acquitted under an unimpeached section of Ordinance 11, of 1846, which permits confectionery among other specified commodities to be sold without a licence, Cadbury's chocolate was the article sold in this particular instance.

"Anti-Asiatic Crusade"

Under the above heading, the *Natal Mercury* publishes the following note, on which we have commented in our leading columns:

The ratepayers of Ward 2, at a meeting held in Umbilo Road, have passed a series of resolutions similar to those previously adopted at Stamford Hill (Ward 7), urging the desirability of restricting the issue of trading licences to Asiatics. We are glad to see that the speakers at Umbilo indulged in none of the intemperate language which marred the effect of the meeting at Stamford Hill, and that the practical difficulties of the question were acknowledged, particularly in the contribution which Mr. Poynton made to the proceedings. Everyone recognises the encroachment of the Asiatic in competition with the European Colonist, constitutes an evil which calls for remedy or palliation. There is no use, however, in exaggerating the danger, or being hypocritical as to how it has arisen. When Mr. Salmon speaks of the possibility that the Asiatic will get the possession of the whole town, and "drive the proper owners out," he is indulging in a ludicrous rhetorical flourish. The Asiatic can only increase his fixed property in the town, if he finds European land-owners and house-owners willing to sell to him. Asiatic trading has reached its present dimensions because European authorities have licensed the Asiatics to trade, and Europeans have thought it to their advantage to have dealings with the Asiatics. We do not believe that much effect will follow from such meetings as have been held in Ward 7 and 2. If there is any substance and sincerity in the movement, steps will be taken to organise it. The formation of a league, whose members should bind themselves to have no business dealings with Asiatics would be a proof of earnestness in the matter. The issue of such a league would be to deny Asiatics the right to trade in the town, and to deny them the right to trade in the town, and to deny them the right to trade in the town.

Indians in the Transvaal

[There came last month to this country two Indians from the Transvaal to remonstrate with Lord Elgin against the new ordinance which the Provisional Government has enacted for the purpose of making the lives of British Indians in the Transvaal as degraded and as uncomfortable as possible. Their case is overwhelming. We went to war with Paul Kruger because, among other things, he did not treat British Indian subjects as well as British subjects ought to be treated. No sooner do we upset Paul Kruger than we set up a Government which in every single particular treats our British Indian subjects worse than they were ever treated by Oom Paul. And now, by way of filling up the cup of our iniquity, the Legislative Council has passed an ordinance which alters the law of 1885 for the worse in every particular and reduces civilised educated British Indian subjects to a lower level than the lowest of course, Lord Elgin can never allow this ordinance to come into effect. It will be suspended until the subject can be dealt with under responsible government. But what signifies the naughtiness for the Legislative Council to pass such an ordinance as if solely for the purpose of adding a final demonstration to the vast accumulation of proofs of the hypocritical pretences by which the late war was popularised in this country? The one remedy for all these oppressive regulations directed against Asiatics is to pass a law declaring that the Jews are Asiatics. There would be no more anti-Asiatic feeling then in Jewburg.

America's Asiatics

Demand for Prohibition

In the Senate at Washington Mr. Gurnea submitted a motion having for its object the ending of the present unsatisfactory relations between the United States and Japan.

He proposes that the Government shall immediately enter into negotiations with Tokyo for the modification of the treaty at present in force between the two countries, the new treaty to contain a clause absolutely prohibiting the entrance to the States of Japanese coolies.

In a forcible speech Mr. Gurnea characterised the unrestricted immigration of Asiatics as the curse of American labour.—*Rand Daily Mail*.

Exclusion Act Impossible

A San Francisco telegram says, the President of the Leland Stanford University, addressing a student meeting, asserted that the Act for the exclusion of the Japanese was impossible. It was nonsense to affirm that the United States ought to get Japan for the payment of the Pacific War. He believed that Japan sincerely desired to attain the exclusion of whitered from the United States.—*Reuter*.

The "Umfuti" Indians

Questions in the Madras Council

We take the following from the *Hindu* of the 12th November last.

The Hon. K. R. Guruswami Aiyar Aiyar:

VII. (a) have Government perused reports in the past?

(1) of the testimony of Mr. Milo MacMahon, a passenger on board the S.S. *Umfuti*, that recently brought Indian coolies from Natal to Madras, in the following effect, as regards their voyage on board that vessel and the treatment of coolies in general in Natal estates, and

(2) of the contradiction of such testimony from two of his fellow-passengers, viz., Messrs. Mamite and B. Oldack?

"He spent several months in the Natal sugar estates and saw everything there was to see there and formed his opinion as a practical planter that he is. In those estates (with the exception of some) where the coolie is treated well, indentured Indian coolies are worked from daybreak to nightfall—from 5 in the morning until 7 in the night—and far beyond their capacity such as it is. Being questioned whether they would like to go again to the estates some coolies told him 'Never, Dorai, why, they skin you alive in that place.' When they leave the coast the coolies do not know where they go, and once they return home they do not like to go back to the estates. The slavery there under the British flag is indeed worse than the slavery under the Sultan of Zanzibar. So worked, the coolies contract all sorts of diseases, including consumption, and most of those who survive return home, mere wrecks of humanity, to die. Ceylon planters would be shocked if they saw the way these coolies are treated. It is a surprise that the authorities in India do not inquire into the matter. There has been commissions of a kind, but a commission of Ceylon and Indian planters should see how the indentured coolies are treated there. The way these coolies, about 653 in number with more than 200 invalids among them, were packed home on board the S.S. *Umfuti*, a vessel of less than 2,300 tons, was a disgrace to civilisation. They were huddled together—men, women and children—without any separation of the sexes. Some of the invalids were in a pitiable condition and ought never to have been allowed to leave the hospital. The best that was in them having been taken out of them, they were packed home to die. Among the invalids, there were cases of measles, diphtheria, consumption and typhus. There was no room for them to lie down, and they were crowded together in two long wards, over the galley,

as they made war without barbarity. Is it wonderful then that the brown man as well as the yellow is beginning to ask himself wherein his inferiority consists? The introduction of gunpowder killed the predominance of feudal chivalry upon the battlefields of Europe and the acquisition by coloured races of arms of precision will ere long kill the fancied superiority of the white. . . . The recognition of the equality of all men before the law and of the right of all citizens to have a voice in the government of the country are principles which we have been instilling into the minds of our subjects both in India and in Egypt, and we now effect a pained surprise when the instruction bears its natural fruit. This is not confined to one race or one religion. . . . The trouble in the United States is only a prelude to the far graver troubles that await this country, for the Englishman being far removed from the scene of disturbance can never appreciate adequately the spontaneous aversion that sunder the white man from the coloured.

(d) Will Government be pleased to state if they directed any of their officers to ascertain the facts from the passengers on board that vessel when it arrived at Madras; and if any official report has been received, will Government be pleased to lay the same on the table?

(e) Have Government addressed the Government of Natal or anybody else there calling for an explanation in respect of the overcrowding of, and defective arrangements for, the passengers on board that vessel; and if not, will Government be pleased to do so hereafter and publish the correspondence or its result?

(f) In view of the serious charges alleged regarding the treatment of coolies in Natal, will Government be pleased to appoint a commission of inquiry, composed of an experienced Indian planter and an eminent non-official Indian among others, to see and investigate the present condition of things in the estates and suggest reforms for the future?

(g) Will Government be pleased to consider the desirability of locating an officer of the Indian Civil Service or a high native Indian officer in Natal as Protector of Indian Immigrants and periodically recalling that officer into service in India, sending another in his stead?

(h) If not, will Government be pleased to state what action they propose to take for the proper protection of their coolie subjects in that country?

The Hon. Mr. Hanumanth:

VII. The Government have read the papers referred to.

The report from the Protector of Immigrants, on the S.S. *Umfuti*, will be placed on the table. Government propose to await the further information promised before deciding whether any and, if so, what action should be taken in this matter.

"The Stirring of the 'Inferior Races'"

The following is from an article in the *Saturday Review* dealing with the question of Europe and Asia:

This state of feeling has for long found its excuse in the term 'inferior races,' and however ludicrous it may have seemed to anyone even remotely acquainted with the ancient civilisations of the East and the defective nature of the large numbers of the European races, it yet found excuse in the inferiority of the white man. But assistance has now been made to the point. We have seen an African chief, comparatively small in stature, and of a startlingly dark complexion, and of a world, and make a man of great strength and sagacity,

as they made war without barbarity. Is it wonderful then that the brown man as well as the yellow is beginning to ask himself wherein his inferiority consists? The introduction of gunpowder killed the predominance of feudal chivalry upon the battlefields of Europe and the acquisition by coloured races of arms of precision will ere long kill the fancied superiority of the white. . . . The recognition of the equality of all men before the law and of the right of all citizens to have a voice in the government of the country are principles which we have been instilling into the minds of our subjects both in India and in Egypt, and we now effect a pained surprise when the instruction bears its natural fruit. This is not confined to one race or one religion. . . . The trouble in the United States is only a prelude to the far graver troubles that await this country, for the Englishman being far removed from the scene of disturbance can never appreciate adequately the spontaneous aversion that sunder the white man from the coloured.

Good Advice to the Coloured People

[We take the following from the editorial columns of the *South African News*.—

Without going into detail, we venture to assert three main principles in connection with the coloured question. Firstly, while Europeans may do much to guide the coloured people in their upward course, they must recognise that the most effective apostles of progress to the coloured people are members of their own race, and that that race cannot indefinitely remain a mere pupil. Whether we like this or not, it would be as foolish to shut our eyes to the fact or to resist it as it would be to suppose that the process is at present anywhere near completion. It is wise to recognise that the coloured races are far behind the Europeans. It is also wise to recognise that they are advancing, and must advance, and to act accordingly. Secondly, the leaders of the coloured races will do well to make the moral, spiritual and industrial efficiency of their race the object of their chief endeavours. Not only will this make progress possible by disarming criticism, but it is the only possible way of making secure the foundations on which the superstructure of racial self-respect can rest. Thirdly, this implies the provision of elementary and industrial education for the many, and also the provision of higher education for the few. Fourthly, it is probably wise to consolidate the defence of existing rights, such as the Cape franchise, and to secure the abolition of humiliating legislation where it exists by refraining from putting forward demands which not only seem to some people extravagant, but which

really are extravagant until the process of racial uplifting has gone a great deal further than it has at present. Fifthly, we ought all of us to aim at making an absolute civilisation line, and getting rid of an absolute colour line in all matters of legislation and administration. On these lines we can all proceed together, and so far from endangering the position of the European population, all the precedents suggest that such a policy is the only method of securing it.

"The Indian Review"

In the *Indian Review* for December the place of honour is given to a stirring contribution of Mrs. Annie Besant's on "Nation-Building." Mrs. Besant avers that all the necessary elements for the existence of a nation are present in India, and she suggests various means for the building up of the Indian Nation. Writes Mrs. Besant:—

As Tennyson sang of the English nation:
Saxon and Norman and Dane are we,
And so shall some further poet sing of the
Indian nation:
Hindu and Muslim and Parsi are we,
But all of us one in our worship of Thee,
Our mother.

For is not India the mother of all,
and in the nation there are no step-children.

This is followed by an article on "Royalty and Vicereignty in India," by "An Anglo-Indian," who advocates the appointment of a Royal Prince as the King-Emperor's representative in India. "Mercantilist" gives a great deal of valuable information in his paper on "Banking in India." He calculates that in India, "the aggregate amount available for lending and discounting purposes averages to some 6000 crores." Mr. Sarai Chandra Ray writes about Mirza Abu Taled Khan, "A Forgotten Indian Traveller" who visited England long before Rani Mohan Roy. "An European" gives his second money article, and it deals with "Indian Railways as an Investment for Indian Investors." Mr. Leonard Magnus discourses on "Heine as Patriot and Thinker." Professor Nelson Fraser, in his paper on "America in Literature," points out "the extent to which in literature the country has struck a characteristic note of heroism." There is a lengthy sketch of the late Mr. W. C. Bonnerjee of whom the writer says:—"Adorned with every virtue, public and private, placed by fortune in towering eminence, and endowed with the greatest gifts of head and heart, Mr. Bonnerjee acted through life on the conviction that all his virtues, fortune and gifts found their noblest use only in the furtherance of his country's interests.

Among other papers of interest may be mentioned those on "Jehangir's Plutonic Day of the Rajah," by Mr. D. R. Bhat; "Raj," by Mr. J. C. K. and "The Rajah's Son," by Mr. J. C. K.

"The Rajah's Son," by Mr. T. M. Sundaram; "Famines in India," by Mr. Charles Edward Russell and the Rev. J. T. Sunderland, two American gentlemen who had been to India and an interesting study of India reports for last year by "Indian Publicist."

From the January issue onwards it is proposed to enlarge the scope of the *Review* by adding several new sections to it, the principal among which will be:—"Topics of the Month," "Books Relating to India," "A List of Articles on Indian Topics in Indian and Foreign Periodicals," "The Enquiry Column," "Great Thoughts," etc. The frontispiece will also be a regular feature of the *Review*.

Facts and Comments

INDIAN MAIL. Ceylon, India and the Far East, per S.S. *Umsicht*, until 9.30 a.m., Friday, February 1st.

INDIAN RICKSHA-OWNERS. Applications for licences must be made on or before the 30th inst., otherwise they will be refused.

MORE ADVERTISERISMS. Our contemporary, the *Natal Advertiser*, has seen fit to devote a long leading article to the discussion of a recent article appearing in these columns. In our next issue we may probably find place to deal with it. Meanwhile it can well afford to wait.

A CORRESPONDENCE SCHOOL. Mr. J. Affleck-Robertson, General Manager for Africa of the I.C.S. (the International Correspondence School), of Scamilton Park, U.S.A. is at present on a visit to Durban for a month, accompanied by Mrs. Affleck-Robertson, and staying at the Marine Hotel. When, near the Office, Natal Bank Chambers he will be pleased to meet interesting Indian Students, or those desiring information regarding the I.C.S. We understand that offices are to be opened at Pietermaritzburg and East London.

WELL DONE. It affords us great pleasure to record the success of Mr. Horace Pereira, son of Dr. M. A. Pereira of Johannesburg. He has recently been successful in the Senior Cambridge Preliminary examination, and was tutored by Rev. H. T. Winnifith, at his school in Hythe, Kent. What is still more gratifying is the fact that he was awarded the character prize by election, by a majority of his school fellows. He is also Captain of the College football team. We congratulate him and his parents. We understand that this promising young man intends proceeding to England shortly, for the completion of his medical studies.

QUESTION OF ILLEGITIMATE TRADE. If any illegitimate backdoor business is carried on after hours, it must be to a very limited extent. This was the opinion of both the Licensing Officer and a prominent representative of the shop assistants when interviewed by an *Advertiser* representative, and the belief was expressed that the guilty parties, if any, would be amongst the alien traders rather than amongst the Indians.

AN OFFENSIVE ORDINANCE. The Bloemfontein Town Council has discussed the draft ordinance, issued by the Government, under which it is proposed to give coloured persons who pay taxes, rates, and other fees, some kind of representation on the Municipalities and Village Boards. The Council was almost unanimously and pronouncedly antagonistic to the scheme, and passed a resolution calling upon the Government to postpone the ordinance *indefinitely*.—*Reuter*.

THE HAWKERS' FATE. The Mayor of Kimberley, who was present at the meeting of the Sea Point Council, Capetown, on the 7th inst., said that hawkers came into this country and injured legitimate trade, not only in Capetown, but through the whole country. He might say that it was the intention of his Council to refuse any application for a hawkers' licence which might be applied for in Kimberley. Now they had power to deal with them, and now was their glorious opportunity.

UNFOUNDED CHARGES. A message from Ottawa states that Sir Wilfrid Laurier, in reply to a deputation who met him to-day, stated that the charges of immorality against the Hindus in British Columbia was unfounded.—*Leader*.

JAPANESE NOT ALLOWED TO LAND. A San Francisco telegram states that the Immigration Commission, acting under instructions from Washington, has forbidden the landing of 200 Japanese labourers from Honolulu. It is presumed that these came under contract.—*Reuter*.

GRAND BRITAIN'S AID. A Reuter telegram from Ottawa states the Dominion House of Commons has passed a bill ratifying the Trade Convention entered into between Canada and Japan. During the discussion Sir Wilfrid Laurier reminded a Columbian member, Japan must be treated as a civilised nation and the ally of Great Britain.

GOVERNMENT LEGISLATION. The appointment is gazetted of a native barrister as a member of the Legislature of Southern Nigeria.—*Reuter*.

ઇંડિઅન ઓપિનિઅન

부록 4.

શ્રીનીકસ—શનીવાર, તારીખ ૨૬મી જાન્યુઆરી, ૧૯૦૬.

24.8 8.

અહવાલીક ખંચાંગ.

પ્રોફેસર-શ્રી રત્ન મહેતાજીશ્રી ૧

કેશુભાઈ સુખી ૪૦ સ્વ. ૧૯૦૭.

श्रीहृ-भाद सुद १२ श्री, भाद्र पक्ष ३ सुत्री
सं० १६३३.

મુસલમાની-તા. ૨૧ ગી અલદુજ્યાઝઝી
અલદુજા સુધી, ૧૩૨૪ હીજરી.

ઈડિઅન એપિનિઅન.

શાન્તીવાર તા.૦૨૬મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૯.

શું હિંદીમાં કાદકૂટ થશે?

© 2007

वार.	प्रोस्टो तारीख.	हिं. तीथी.	असलमा नी तारीख	सुनिश्चय क. मी. क. मी.	सर्व अवत	
शनी ..	२३	१२	१३	५	२३	५३
रवी ...	२४	१३	१४	५	२३	५३
सोम ..	२५	१४	१५	५	२३	५५
मंगल ..	२६	१५	१६	५	२४	५५
बुध ..	३०	१	१५	५	२५	५७
शुक्र ..	३१	२	१६	५	२६	५७
शनि ..	१	३	१७	५	२६	५३

ਸਮੁਦਾਇਕਤ।

કાં દિલ્લીમાં ફાટફૂટ થયો ?	૩૭
નાતાલનો લાઈસેન્સનો કાયદો...	૪૧
'નાતાલ મરકયુરી' વખા હાંદી વેપારી...	૪૧
ઉત્તરપ્રદેશમાં ગાયલુ...	૪૧
મેક્સિકોના હાંદી	૪૧
સાહેબ આફ્રીકા ખીડીયા ઈન્ડિયન	૪૨
કમીડી	૪૨
રીક્ષાનાં લાઈસેન્સ	૪૨
હાંદીના હાંદી અને પિટનની ફરજ	૪૨
અફઘાનીસ્તાનના નામદાર બમીર	૪૩
કબીરુલ્લાખાન	૪૩
નાતાલ ઈન્ડિયન કૉમિસ.	૪૮
કેપટાઈનનો પુત્રનો કેસ	૪૫
ખગરપત્ર બેલ્કોન્ડરજન	૪૫
કેપના વેપારીને લાલુવા ભેગ.	૪૬
ખગર પત્ર મુંબઈ	૪૭
મેક્સિકોમાં ત્રેડિંગ	૪૭
હાનગર રેલવે	૪૭
નીતિ હર્મ અથવા ધર્મ નીતિ	૪૮
ચર્ચા પત્રો.	
હાલમતી આજખાલુ...	૫૦

આ: વખત વચાણુના અદ્ દયાભુ દોરાથી
કરના વાર, ઠેંગાદનો ખગરપત્ર નયા ખીમ
રીંગાં પગેરે કુટલીટ અગવની આમતો
આપી રાક્ષા નથી, કે આત્રત માહવાહીએ
નિખીય

आपना अकेला के लिए ही मैंने आदेश दिया
 कि मैं आदेश देते ही आपने भी आदेशों को पढ़ने
 में अपना मन देना होगा। आपने इस आदेश को

‘એડવરદાઇઝર’ માં તાત્કાલના દિંદુ
એવા મથાળા ત્રીય એક રિપોર્ટ આવેલો છે
તેથી કદાચ કાષ્ટ દિંદી ગમરાદમાં પડશે.
અમને લાગે છે કે તેથી ગમરાવાનું નથી. તે
રિપોર્ટનો સાર અમે બીજી જગ્યાએ આપી
એ છીએ. આ મીટીંગમાં કાશ્યુ હતું,
મીટીંગ ક્યાં હતી તે પણ બતાવ્યું નથી.
અને મીટીંગ શું હરાવ ક્યાં તે પણ જોવામાં
આવતું નથી. આ કામમાં ત્રીસ સભ્યો
કાંઈક દિંદીએ છે તેમાં કંઈ શંકા નથી.
તેઓને મારાઓની મરદ મળશે એ દેખીતું
છે. અમારા દ્વારમાં એ મીટીંગનો સરકલુર
આવેલો છે. તેમાં સડી મેસર્સ ખાવન
ગેબરીઅલ, વી લેવેન્સ તથા એ. ડી. પીલે
ની છે. અને મીટીંગ મી. એ. ડી. પીલેના
ઘરમાં ના રપ ગી ના ૮ વાગે અએડી.
આ બાબત કાંઈ વધારે હિસસાત કરવાની
જરૂર હોય તેમ અમે જોના નથી. કારણ
કોંગ્રેસના અધારણમાં ફરકાર કરવાનું
કંઈજ કારણ નથી. વળી ઉપરની મીટીંગ તે
માત્ર ધમકી રૂપે છે અને ધમકાથી હયામને
ફરકાર કરવાની જરૂર હોયજ નહિ. છતાં
કોંગ્રેસના અધારણની એટલી ફરજ છે કે
કોંગ્રેસના અધારણને અને ત્રીયમોને
વળગી રહેવું. કોંગ્રેસનાં સવાજમ જેણે
નથી આપ્યાં તેમની પાસેથી ઉવરાવવાં
જોઈએ. અને અગાઉ જેમ વાર્ષિક રિપોર્ટ
બહાર પડતા તેમ બહાર પડવા જોઈએ.
ઉપથી મીટીંગ બાબત તે બોલાવનારનો
અથવા તે તેમાં બનારનો હોય મણુવાની
જરૂર નથી. દિંદુ સુધાર સજાના હોલમાં જે
મીટીંગ મળી હતી તે ઉપરથી તથા મી. ત્રી.
લેવેન્સના કાગળથી બહારથી કે ‘એડવર
દાઇઝર’ જે રિપોર્ટ સીધો છે તે જુઠો છે.
એટલે જેઓ સમજી છે તેઓએ અને
કોંગ્રેસે પોતાની ફરજ બજાવવાની જરૂર
છે સુધી પહોં તિરવા રહેવું’ નામ અમે તે
કાટકટ થયો પાગનાર નથી.

નાતાલનો સાઇસેન્સનો કાયદો. ૮૭.

દર વરસની શરૂઆતમાં દિંદોઆ ઉપર
નાતાત્રમાં મોટો લગ્ન રહે છે. વેપાર કરવા
ની સાથે-સાથ મળશે કે નહિ એવી ધારિત
નાના મોટા બધા વેપારીને રહે છે. આ
વખતે વધારે જુલમ થવાનો આદર થઈ
રહેલો છે.

લેડીસ્મીયમાં

અધા વેપારીઓને આવતે વરસે લાઇ
સેન્સ નહિ મળે એમ નોટીસ અપાઇ ચુકી
છે. કેટલાકને આ વરસની લાઇસેન્સની
પણ મનાઇ થઇ છે તે એમ કહીને કે લાઇ
સેન્સ માંગનારાને હથેલુ ચોપડા રાખતા
આવડતું નથી.

Σίμυμι

પ્રથમ હિંદીને સાષ્ટાન્ગ-સતી નાપાડી છે.
તેનું કારણ દુકાનની મંદિરા અને ચોપડાઓ
ની ખરાબ સ્થિતિ એમ જણાવવામાં
આવ્યું છે.

અલી જયભાઈ

મીઠગિા બરાખા કરે છે અને મેશમો
એવા દરાય પસાર કરે છે કે દિહી
વેપારિને ખીસકુલ લાઇસેન્સ દેવા નહિ.
આવા દરાવોનું પરીણામ ખધી જગ્યા
એ લાઇસેન્સ નહિ આપે એવું થવાનો હાલ
તુરત સંભવ નથી, પણ એ આગળથીજ
કેવાયો નહિ એવાય તો પાછળથી હાથ
ધસવા જેવું થશે એમાં જરાયે શંકા નથી.

६५१

શું લેવા એ વિચારીએ. જેઓને લાઇ
સેન્સની ના પાડી છે તેઓએ લાઇસેન્સીંગ
ગોડ પાસે અપીલ કરવી બહુ જરૂરનું છે.
અપીલ કરવામાં થયું એણું ખરચ છે.
અપીલ કરવી વખતે ચોપડ તથા બરખાર
ની સ્થિતિ વીધે પુરોવા આપવાની જરૂર છે.
અપીલ કરવાનો એ હેતુ છે કે કાયદા મુજબ
અપીલ એજ હસાજ છે, તે બીજું પગલું
ભર્યા પહેલાં લેવોજ નેહએ. વળી અપીલ
કરવાથી એમ પણ સાબીત કરી શકાય કે
લાઇસેન્સીંગ અમલદાર અને લાઇસેન્સીંગ
ગોડ અને એકજ છે. અપીલ કરવાની સાથે
સ્થાનીય સરકાર એટલે કોલોનીયલ સેક્રે
ટરી પાસે અરજી જવી એમએ. આ કામમાં

विंशति

તી નદદ ફેટલી લેવી બોધ્યો અને પાણી
પાણીએ પોતાના ખરચ કરારે ઉપાડ્યું એ

જાણવાની જરૂર છે. કોંગ્રેસ સરકારને લખાણ કરી શકશે, પણ ફરેક ગામમાં જ્યાં અખીલ કરવાની જરૂર જણાય ત્યાં તે તે જોડાએ અરથ ઉપાડવું જોઈએ. અમે માનીએ છીએ કે કોંગ્રેસે વીલાસત તાર

સાહિત્ય આફરીકા ક્ષીટિશ

કનડીયન કમીટી

ઉપર કહ્યો છે કે કમીટીએ કાઉન્સિલ ખાતન પગલાં સક કરવાં. ત્યારે અખીલોનું પરીણામ જણાય ત્યારે તે કમીટીને વચર ખગર આપવાની કોંગ્રેસની ફરજ છે. કમીટીની પાસે અરેખર હકીકત જશે તો કમીટી બહુ સારું કામ કરી શકશે એવો સંભવ છે. આ પ્રસંગે એટલું પણ જણાયું જોઈએ કે ઘણે જાગે બધા માણસો એક ધોરણ ઉપર અથવા એકજ વધીવધી કામ લેશે તો પરીણામ વધારે સારું આવશે. એમ થઈ શકે અથવા નહિ તો પણ લોકોએ કોંગ્રેસના સેક્રેટરીઓને તુરત ખગર આપવાની જરૂર છે. પણ કદાચ લોકો ખગર ન આપે તોપણ કોંગ્રેસે બેસી રહેવાનું નથી. સેક્રેટરીઓ અથવા તો કોંગ્રેસવતી ગણિત માણસે ગામે ગામ તપાસ કરવા જવું વંતછએ. એટલું વાદ રાખવાનું છે કે ગોરા યો આખા ગેલેલીમાં એકજ થઈ કામ કરે છે. તેમજ આપણે કરવાની જરૂર છે. આ હકત લેવામાં

બીક

જરૂરે રાખવાની નથી. પોતાની કાઉન્સિલ મળી વચ એટલે બીજાનું ગમે તે કામ એમાં વિચાર ને હિદી રાખશે તે નામરદ અને બીકણ ગણાશે. ખુદામત કરીને કાઇ એ કાઉન્સિલ લેવી એ મોટી બુદ્ધ ગણાશે. એટલું બાકસ સમજવાની જરૂર છે કે તે એક વેપારીને બીજા વેપારીની સામે રાખી ને નુકસાન આપે શકાય તો અદિખા ગોરા માની રચિનિંગ કામ લેત નહિ શુક. આ દિખાએ આંધ્ર દ્વાર દેવાના તથા અવરતાર છે. હવે

ધરના ઉપાયો

તે લેખકે જીવિત નામ ગણતમાં આપવા પોતા દાખીત છઠ્ઠે કે નહિ તે અરેખર જણાયું જોઈએ. પોતાના વાંક ને માણસ નથી જોઈ શકતો તે ખુએલોજ છે. આપણી સામે કંઈ કહેવા જેવું ન હોય તોપણ આપણે દુખ મોગીએ એ અનુભવ વિહ વાત છે. કાપેસર લગત લેવી તે આપણી ફરજ છે અને આપણા વાંક વિગતરવા તે પણ ફરજ છે. આપણા હોય કાપક આપત વાળુ જણાય છે તે જાહેર પ્રેમથી.

(૧) ગંદકી

તે આપણી અસાધ્ય બીક.

(૩). વર અને દુકાનનું સાથે હાથુ.

ગંદકી

તે વિચાર કરતાં આપણે તુરત કબુલ કરવું જોઈએ કે ગંદકી દરજ્જે ગોરાઓ કહે છે તેટલે દરજ્જે આપણે અસાધ્ય નથી તોપણ ઘણે જાગે એ તહોમત ખરું છે. ગંદકીમાં ધરના દેખાવ તેમજ આપણો પોતાનો દેખાવ એ અને આવી વચ છે.

દુકાનની સ્થિતિ

ઘણી વેપારી અસાધ્ય લેખમાં આવે છે. પણ જોડેનો લાગ બેજવાયો અથવા કચરાચાળો હોય છે. દુકાનની અંદર પણ કામ લેવા ગંદકી હોય છે; અને કુપમા જેવી દુકાન વી.આપણે સંતોષ માની લઈએ છીએ. આમાં ફરફાર થવાની બહુ જરૂર છે. દેશની માફક જેવી તેવી દુકાન રાખીને આ મુસા માં વેપાર કરવાની આશા છોડી દેવી એ હજાણુ ગણાશે. જેમ સારા ગોરાઓ પોતા ની દુકાન સામે છે તેવી આપણે ન રાખી શકીએ તો તેનો અરથ એમજ થયો કે આપણે દુકાન રાખવાની સ્થિતિને કાચક નથી. ગોરાની સાફસુક અને રળીઆમણી દુકાનની પરખ આપણે કુપમા જેવામાં આવે અને તે કુપમામાં આપણે ગોરાના જેવા ગામ જેવાએ તો આપણી અદખાજ તેઓ કેમ નહિ કરે? આના ઉત્તરમાં કાપે નથી કહેવાતું કે શું કેટલાક ગોરા રેડીયાળ દુકાન નથી રાખતા? બેશક સામે છે પણ તે લોકોનો વાદ આપણે કરવા જઇશું તો હારી બેસશું એ ગોળી રાખવાનું છે. કેટલુંક આપણી પાસેથી વધારે પડતું માગી લેવામાં આવે તો તપાહની વાત નથી. કેમકે આપણે પરકામ છઠ્ઠે.

પોતાના દેખાવ

આપત પણ સીવટ રાખવાની જરૂર છે. ચાંચરીઆ હાલના વેપારી નાનાહમાં કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં કદી ટકશે નહિ. વેપારી થયો તો તેણે અહીંના રીવાજ મુજબ કપડાં પહેરવાં જોશે. હાંગરેછ કપડાં પહેરવાની જરૂર નથી. પણ જેવી કપડાં તો રીનસર માં સાફ પાંખ જોઈએ. કિંદુઓને એત વળી આપવાની જરૂર છે કે પોતાની પહેરવાં એ આ દેશની અંદર ગુનાચા નથી. ટોંગાટમાં દુકાનની બહાર જેમ આપણે દેશ માં કરીએ છીએ તેમ વેપારીઓને અથવા તેઓના શુભરતાને ઘાતલુ પાણી વચેરે કરતા જેવામાં આવ્યા છે. આ બધાની અસર ગોરાઓ ઉપર નહિ થાય એમ માનવું એ અમાનવ છે. ત્યારે આપણે બહાર વેપાર આપણે ત્યારે દરેકમાં પુરો પહેરવે પહેરવે નીકળે નહિએ. પ્રાચીની, રોપી, નવા લેખ જેવા ઉપર બહુ પેડાં આપે

આપવામાં આવે છે. ગાધાનો પહેરવેપ મેંતો હોય એ રીવાજ મુજબ છે એમજ આપણે માની લેતા હોઈએ છીએ. તોડા બાપેજ સાફ કરવાનો રીવાજ જેવામાં આવે છે; અને કેટલાક તો ગોરા પહેરતા નથી અને પહેરતા હોય તો તે એવા કે જેકાની ઉપર બેવડાઈ રહે એવા છરણદશા ને પામેલા હોય છે. આવી સ્થિતિમાં ફરફાર થવોજ જોઈએ. આ બધાની આવી એક છે. આપણા ખાવા પીવાનું. સાફસુક કરવાનું કામ ખાનગીમાં થવું જોઈએ. એટલે બહાર નીકળતાં આપણે દરેકમાં સારી સ્થિતિ માં દેખાવ દેવાની જરૂર છે. આ ધોરણ પ્રમાણે આપણે મોઢામાં ખાનપટી જરૂરો કે પાપારી રાખીને ફરકમાં કે જાહરમાં જઈ શકતા નથી.

આપણા

ની હકીકત તપાસતાં એમ રાવ બધાઓમાં આવી છે કે આપણા હાંગરેછ એપડા તે દંગ લીતાના અને માત્ર દેખાવના અથવા બનાવરી છે. બહુ શરમપુરવટ આપણે કબુલ કરવું જોઈએ કે આ હકીકતમાં પણ કેટલુંક ખરું છે. કેટલાક લલા વેપારીઓ તો માત્ર વરપને અને એપડા લખાવી લે છે! આમ થીગડાં દળને ક્યાં સુધી તળાવી શકશે? અરેખર બગવાની જરૂર છે. ઇંગ રેલમાં નીવમસર આપણ રાખ્યા એ બારે વાત નથી. ન રાખવાનું મુખ્ય કારણ આળસ અને લોલ સમજાય છે, અને ફંડા દલ નીવમસર એપડા રાખવાનો રીવાજ દાખલ થયો જોઈએ.

દુકાન તે ધર

એમ માણા વેપારીઓ કરે છે. ગોરાઓ પણ કરે છે. અને ગામડાઓમાં કેટલેક ફરજને તેમ કરી લીતા આકતું નથી. બની શકે ત્યાં દુકાન અને ધર અલગ તથા છેડે હોવાં જોઈએ પણ પાસે રાખવાની જરૂર હોય ત્યાંએ અલગતો રહેવાંજ જોઈએ. અને ને માત્ર નામનો પાત્ર મુજબ જોતરવ ના વિચારથી નહી. બુદ્ધિવારની અસાધ્ય રાખવાની જરૂર છે. આ કમ વાત ઉપર ખાત આપવામાં આવે તો એવું

વચન

આવી શકાય છે કે કુકે સુદનમાં નાતાલના હિદી વેપારીઓની સ્થિતિ સારી થશે. કાપક બહારે તહીનો તે અપલમાં નહી આવે. કાઈ એમ સવાક કરશે કે આ બધી કાદી શીખામણુ પર પાતાં પહેલાં દુકાને બંધ થશે ને તાળાં દેવાશે તેનો શો ઇલાજ છે. આ લેખ કા પાઠવીક છે.

જેવેલ જમા મરદ છે

તેવ હિદીને સાં નામક અને હાંકણુ અ.

રિકા છે. ખીટી અને કંબુસના બુરા કાલ છે એમ દિવસે દિવસે સીદ્ર થતું જાય છે. ત્યારે ઉપરના સવાલનો જવાબ એ છે કે જેના ચોપમ ચોખા છે, જેની દુકાન સરસ અને સાદ છે, જેનો પોશાક વગેરે નિષ્ક્રમસર છે અને જેનું ઘર દુકાનથી અલગ અને ચોખું છે તેવા વેપારીને ક્રાફ્ટમેન ન માને. અખીરમાં હારે તોયુદ્ધ દુકાન ચાલુ રાખવાની જ છે. અને તેવા વેપારીની કાલ છેવટ કિસ્સાવત નુખી લેવાને તેના નીકાલ આવી શકશે. આ બધું બેમતવાન માણસ કરી શકશે એમ નોંધવું જોઈ.

‘તાતાલ મરકુરી’ તથા હિંદી વેપારી.

‘તાતાલ મરકુરી’ એ હિંદી વેપારી બાબત બહુ જાણીતું છે. તેનો ભાવાર્થ એ છે કે જો લોકો હિંદી વેપારીની સામે આવે છે તે લોકો દબી છે એટલે ઉપરથી સામે છે અને અંદરમાં હિંદીની સાથે વળવાર રાખે છે. અગર હિંદી વેપારીની સામે ગોરા આ હોય તો હિંદી વેપારી ટકી નહિ શકે એમ પણ ‘મરકુરી’ માને છે. કેમકે ગોરાઓ હિંદીઓને જમીન વેચે છે તેથી હિંદીઓ જમીન કાઢી શકે છે. તેઓને ધાર છે અને તેઓની પાસેથી માલ લે છે તેથી તેઓ વેપાર કરી ગંદ છે એમ ‘મરકુરી’નું કથાણ છે. આ દલીલ ઘણી રીતે વારતવિક છે. એવી દલીલ ઉપરથી વિચારતામાં કેપ્ટુરે રાને લોડ એક્ઝીન તથા મી. મોરલીને બતાવેલું કે ગોરાઓ જો હિંદીની નિશ્ચિત હોય તો બધે તેઓ ગોપકાટ શરૂ કરે. અને બધાને એવી સલાહ આપીએ છીએ કે ગોપકાટની વાતને ટેકા આપવો. તેથી કાયદો પડી બાંધવાનો સંજવ છે. કેમકે હિંદીને કડત લેવાની ઘણી વસ્તુઓ છે, અને આપણી સામે થતા કાયદાઓ બધે થાય તો આપણે ખીટી બાબતમાં પહોંચી વળશું. પણ તે એક જ રાતે એટલે કે આપણે આપણા કોપ દૂર કરવા. ને બાબત નધારે લખાણ અને ઉપર કરવું છે તે બેઠક લેવું.

ગોપકાટની કાલે એવાનું નથી. કેમકે ગોપકાટ એવી વસ્તુ છે કે જે ગોરાઓ શરૂ કરે તો મરો તે રક્ષણના કાયદાઓ પસાર થાય જતાં આપણે જમીન કાઢીએ તેમ નથી. પણ ગોપકાટ બીજી લેવું તેમાંજ સાફ ગણાયો. ગોપકાટમાં કાલે ગોરા હિંદીની સાથે કામ પાડતા નથી તો ત્યાં કાલે જઈ શકેલું નથી જો કે કાયદેસર કાલેનું દંડ છે. ત્યાં હિંદીની વસ્તુ જાનની છે ત્યાં જો આપણે રીતસર રીતે તેને નોંધે તો અલી શકે તેમ નથી.

ઈંદિયામાંથી તારણ.

સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટની કાઉન્સિલ.

હિંદી સ્ટેટ સેક્રેટરી મી. મોરલીની કાઉન્સિલના મેમ્બર મી. રીનસે વાઈસરાયની કાઉન્સિલના મેમ્બર તરીકે નીમાયાથી ખાલી પડેલી જગ્યા પર મી. થીઓડોર મોરીસન નીમાયા છે. મી. થીઓડોર મોરીસને થોડા વખત અલીગઢ કોલેજના પ્રીન્સિપાલનો હોદ્દો બોલવો હતો. મી. મોરીસનની ચલેસ નીમાયક પર દીકરા કરતાં ‘મોરેટ્ટર ગારડી અન’ પવનો કંડનનો ખંચરપની લખે છે કે એ નીમાયકથી હિંદુસ્થાન અને વીશ્વાયતમાં અચળો થશે. મી. મોરલીની કાઉન્સિલમાં એક હિંદી મેમ્બર નીમાવાની આશા રાખવામાં આવી હતી તેમાં હિંદીઓ નીમાય થયા છે.

કલકત્તાની વડી અદાલત.

કલકત્તાની વડી અદાલતમાંથી જસદીસ મધુભાઈચંદ્રાસ રીદાવર થતા હોવાથી તે જગ્યાએ એક મહોમેડન જડજની નીમાયક કરવા બંધાણના હિંદુ તથા મુસલમાનો અરજ કરી રહ્યા હતા. પણ સરકારે લોક મતના અનાદાર કરી એક અંગરેજની તે જગ્યા પર નીમાયક કરી છે.

કલકત્તામાં દાદાભાઈ.

ફરતા તારપરથી ઈંદિઆપત જણાવે છે કે માનવતા દાદાભાઈને કલકત્તામાં આવકારે છે. મોટું માન આપવામાં આવ્યું હતું. રસ્તાઓ મુંઝર રીતે વાવટા અને તોરણોથી શયુગારવામાં આવ્યા હતા. મી. દાદાભાઈ ફરજંગાના મહારાજના મેમાન તરીકે રહે વાર હતા. તેમની પાછળ એક મોટું સર ધસ હતું તેમાં સંખ્યાબંધ વાવટાઓ ઉગ્રાડ વામાં આવતા હતા. વાવટાઓ પર ‘બલે પધાર્યા’ ‘સ્વદેશી અને બાપકાટની કડત ચલાવો’ એવા લેણા લેવામાં આવતા હતા.

કેંગરેસનો પહેલો દિવસ.

રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ ડો. રાસ ખીટારી થોડો સરખાતમાં રેલીમેટોને આવે કાર આવી બાપકાટમાં જણાવ્યું કે હિંદુસ્થાન ને સ્વરાજ્ય નહિ મળે તો તે આપણે કળેવું થશે. ઉચતા બંધાણીઓના જુરસાપરથી એવું કહી શકાય છે. ડો. થોસનું બાપકાટ પુરું થયા પછી મી. નવરોઝનું પ્રમુખ તરીકે તું બાપકાટ આવવામાં આવ્યું હતું. બાપકાટ સંખલેકટ કમીટી નીમાવામાં આવી હતી જેમાં સર શીરોજી અને મી. બાબગંગા વર નીકક વચ્ચે સખત તકરાર ચાલી હતી. પહેલે દિવસે ૨૦,૦૦૦ હજાર માણસોએ ખીટારી ખીટારી હતી. બહારના કોમીટીની સંખત એટલી બધી વધી પડી હતી કે તેમ

ને વારતે ઉતારાની ગેઠવણીનું મુશ્કેલ થયું હતું. મંડપમાં પ્રેક્ષકો માટે જગ્યાની તંગી પડી હતી.

કેંગરેસનું પ્રદર્શન.

૨૨મી તારીખે લોડ મીન્ડોએ પ્રદર્શન ખુલું મુકવાની ક્રિયા કરી હતી. લોડ-મીન્ડો એ તે વખતના બાપકાટમાં જણાવ્યું કે પ્રદર્શનને રાજ્યકાય બાબતોથી જુદું રાખવામાં આવે તો તે દેશના ઉદ્યોગોને બાપકાટ કરી થઈ પડ્યા વગર રહે નહિ. તેમાં કાલ ની શોધખોળનું માન હિંદીઓએ સંપાદન કરવાની વરર ઉપર સાંબળનારાઓનું બ્યાન બેંચામાં આવ્યું હતું. તા. ૨૨મીએ મી. દાદાભાઈ પ્રદર્શન બેંચા મચા હતા.

હિંદીની સરકારો નોંધરીમાં હિંદીઓ.

મહારાસના સરકારી મેજેસ્ટ્રેટથી જણાવે છે કે ત્યાંના પોલીસ કોર્પોરેટમાં ૧૭ અમલદારો છે. તેમાંથી માત્ર ત્રણ જ હિંદી છે ને તે પણ સૌથી ઓછા પગારવાળા હોદ્દાઓ પર છે. ૨,૫૦૦ રૂપીઆના પગારનો કન્સપેક્ટર જનરલ અંગરેજ છે. ૪ ડીપ્યુટી કન્સપેક્ટરો અને ૧ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ તે પણ બધા અંગરેજ છે. વીઝનઅને ચાયા મરેડના ૨૪ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટમાં પણ એક હિંદી નું નામ નથી. સંખ્યાબંધ આસીસ્ટન્ટ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટમાં માત્ર ત્રણ હિંદીનાં નામ છે.

[વડી પારલામેન્ટ.]

કેલબીઆમાં હિંદીઓ.

કેલબીઆમાં જનરા હિંદીઓ દુરદશામાં આવી પડ્યા છે તેથી તેમના રક્ષણ માટે સરકાર કાંઈ કરશે કે નહિ એવા સવાલના જવાબમાં મી. મોરલીએ કહ્યું કે હિંદીઓને કેનેડામાં જતા અટકાવવાનું હિંદ સરકારને કહેવામાં આવ્યું છે. વધુ સવાલના જવાબમાં મી. ચર્ચિલે જણાવ્યું કે તેમની સંખ્યા ૨૦૦૦ની છે અને કેનેડાની સરકાર એ મામલાથી વકેફ છે.

બગદાદ રેલવે.

કાલીસથી બગદાદ અને બગદાદથી કોર્બી તની રેલવે લાઈનો પર બ્રિટીશ સત્તાવાળાઓ નો કાણ મુકવા પગલાં લેવામાં આવ્યા છે કે નહિ એવા સવાલના જવાબમાં પહેલા ખાતા નો સેક્રેટરીએ કહ્યું કે કાંઈ પગલાં લેવામાં નથી.

મેડેડીંગના હિંદી.

અમને ખબર મળ્યા છે કે કોરીશ હંડિ અન મહોમેડન એસોસીએશન નામની એસોસીએશન મેડેડીંગમાં સ્થપાયેલ છે. ત્યાં મી. હસન પ્રમુખ છે. મી. આઈ. આમદ બાબતમાં છે અને મી. આઈ. એચ. દેસાઈ સેક્રેટરી નીમાયા છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન હિંદના હકો ને બ્રિટનની ફરજ.

કમીટી.

મી. રીચ વિલાયતથી લખે છે કે :-

તમારી ઉપર ત્રીટી ડેપી અને નાતાલની બાબતમાં લખાણ મોકલ્યા તાર કરેલ છે તેનો હેતુ એ છે એ બાબતમાં કમીટીના હાથમાં કંઈક રીતસર હાથીપાર નેહ્યો. સર મથેરેજની સાથે વાતચીત કરતાં નેહ્યો છે કે આ કમીટીનું કામ ખરૂંસ વધારવાનું નથી, પણ તમારા જે લખાણ આવે તેની ઉપર પોતાનો મન પાંધવાનું છે, અને તમારો લખાણ મોકલવા ઘટે તે મોકલવાનું છે. અમારા લખાણના જવાબમાં પ્રાથમ ગીનીરટર તથા મી. મોરલીની પહોંચ આવી ગઈ છે.

સર હેનરી કીંગને હું મળ્યો છું અને તેણે મદદ કરવા વચન આપ્યું છે. કોનરટી કમિશન બાબત હાલ સંપાદક કોમન્સમાં લખાણ સાંભળવા હું ગયો હતો. દક્ષિણ આફ્રિકાના મી. મલાન અને 'જોન્સ' ગેગેટના મી. સામ્યુઅલ કીંગ્સને હું મળ્યો છું. સર રીચમ વેડરબરનની બલામલુથી 'ઈન્ડિયન ઓપિનિયન' માં પોરટુગીઝ આફ્રિકા બાબત લખાણ હતું તેની નકલ જુદા જુદા અપાઓમાં મોકલી છે.

રીક્ષાનાં લાઇસેન્સ.

નાતાલ ઇન્ડિયન ટ્રેંગરેસના સેક્રેટરીઓ અમને કાપી જણાવે છે કે :-

ઇન્ડિયન બેરોના સરવે હિંદી રીક્ષા ઓનર ને ખજાર આપવાની કે તેમણે ચાલુ સાલનાં રીક્ષાનાં લાઇસેન્સ માટેની અરજીઓ ચાલુ માસની આખરી (જાનેવારી તા. ૩૧) સુધી માં ડરબન બેરોના લાઇસેન્સિંગ અમલદાર પર જરૂર મોકલી આપવી જોઈશે. ઉપર જણાવેલી તારીખ સુધીમાં જે કોઈ અરજી નહિ મોકલશે તેમને રીક્ષાનાં લાઇસેન્સ આપવામાં આવશે નહિ તથા અરજી ઉપર ખ્યાન આપવામાં આવશે નહિ એવી મતલબ નો કાગળ લાઇસેન્સિંગ અમલદાર તરફથી ટ્રેંગરેસના પ્રમુખ સાહેબને મળ્યો છે. તેથી આ ખજારથી સર્વે રીક્ષા ઓનરને વહેંચ કરવામાં આવે છે.

માનવતા દાદાભાઈ નવરોજીના ટ્રેંગરેસ વખતના લખાણ ઉપર રીક્ષા કરતાં 'ઈન્ડિયા' પત્ર ઉપરના મથાળાથી એક આરટીકલ લખે છે જેનો સાર નીચે મુજબ છે :-

સારી પણ અસરકારક લખાણનું દાદાભાઈ નવરોજીનું લખાણ જેઓ વાંચે છે તેને ઇંગ્લેન્ડના મરદુમ દાદા મી. ગ્રાડરેનના ઇવનચરિત્રની શીખામણ વાદ આપવા વગર રહેશે નહિ. તેની ઇંગ્લેન્ડી પ્રજાના હકો માટે અરજી થઈ હતી. પોતાની સ્વતંત્રતાનો મનુષ્ય જાતના બધા માટે ઉપયોગ કરવા સારું અંગરેજોને તેઓ હમેશાં જોધ આપતા. તેઓએ એક વખત જણાવ્યું હતું કે ન્યાયી વરતોના જળવાન થશે. આ શબ્દો જોલનારાનો માનીતો શીખ્ય મી. મોરલી આજે હિંદુસ્થાનના વજર તરીકે કામ કરે છે, અને તેથી કરીને મી. દાદાભાઈ એ હિંદીઓને ઉત્સાસ રાખવાની શીખામણ આપી છે તે વાળખીજ કર્યું છે.

"ખંતથી કામ કરો, લોકોને જગાડો, કળવો, એકત્ર કરો અને જુડો ગાંધી." આ શબ્દોવડે દાદાભાઈ હિંદને આમંત્ર કરે છે. એ શબ્દો પ્રમાણે ચાલીનેજ દાદાભાઈ પોતે આજ પગ પરસ થયાં વરતે છે. મી. નવરોજી હિંદુસ્થાનને વાદ રાખવા કહે છે કે ખરી દુકીકત ન્યાયી અને પ્રમાણિક અંગરેજ પ્રજાના મનમાં હસાયો. ઇંગ્લેન્ડ ને જારણે હિંદુસ્થાન, આયરલેન્ડની પોંઠે, આશાપુર, રાહજેતું, અને અરબ સુગરતું હમેદ પાંધીને ઉણું છે. તે વિનયે છે કે મારી અરજ ખ્યાનમાં દયો. જો અંગરેજ નામમાંથી ન્યાય, સત્યતા, અને સ્વતંત્રતા ચાલ્યાં ન ગયાં હોય તો મી. નવરોજીનું લખાણ વાંચી દરેક અંગરેજને એમ થવા વગર રહેશે નહિ કે ઇંગ્લેન્ડ હિંદ તરફની ફરજ જાનવચ્ચમાં અટકી રહ્યું છે. કીંગ એડવર્ડ એવું જણાવ્યું હતું કે મારા મુલક માં કામકામ સ્વરાજનો અપાઇ વધતી જતી આપાદી અને વધારાથી મારું રાજ મજા છુત ચામો. મું આ આશાઓ ફળીખુત થવામાં 'આમદીનું પાપ' હિંદીને નડશે ? આપું વચન લખતાં અંગરેજ સરમંદિ થશે. જતાં જો આગળ પગલું લેવામાં ન આવે તો તે એવા કપકાને પાત્ર દરે છે.

જાહેરાત ને વચનોથી દરેક રીતે હિંદુસ્થાનના લોક બ્રિટીશ શહેરીઓ છે. જાણે કે ઇંગ્લેન્ડમાં જનમ્યા અને વસતા ન હોય તેમ હિંદીઓ સ્વતંત્ર રહેવારહી, તથા કુદરતી પ્રજા છે. કેનેડામાં વસનાર ફ્રેન્ચ

લોકો અને આફ્રિકામાં વસનાર બોર લોકો ને વેન્મહક વિના પણ શહેરી તરીકેના પુરા હકો અપાયા છે. ત્યારે હિંદુસ્થાનનો જન્મ હક જો કે નાકબુત કરવામાં આવ્યો નથી પણ અટકી પડ્યો છે તથા વખતે તખ્તમાં વચ્ચે આવી પડે છે. જતાં ઇંગ્લેન્ડ પોતાનાં વચનો પાળ્યાં પેચી શકે તેમ નથી ને વચનો આપી હિંદુસ્થાને સાંભળ્યાં છે. ઇંગ્લેન્ડની આખરેપર ધા આવ્યો છે. તેણે ભવિષ્ય માટે તૈયાર થવું જોઈએ છે. મું મી. નવરોજીની માગણી કબુલ ન રાખી શકાય એવી છે ? એકાદ લાઇ કોર્ટ જજની પદવી અથવા તો એકાદ કમીસનરની પદવીથી સ્વરાજ્ય આપવાની ખરી શરૂઆત કરી છે એમ કદી પણ કહેવાશે નહિ. ઇંગ્લેન્ડ લાઇ જાપાનને કળજે હોય તો અંગરેજ પ્રજા હિંદીની માફક એક હાથુ પણ રહે કે ? કાલ સવારે ઉઠી મી. મોરલી બારે તો સુધારો દાખલ કરી શકે છે. ત્યાં સુધી તેમ કરવામાં આવે નહિ ત્યાં સુધી હાલની નકારી ફ્લીપર ઘતરડું સુકાશે નહિ. પ્રજાના પ્રતિ નિધિઓને વધારે પ્રમાણમાં રાજ્યકારભાર માં લાગ આપવાનું મી. નવરોજી માગે છે અને હાલની સરકાર તે કરશે નહિ તો જીવું કાળુ કરશે ? રશિયાના જેટલેને પણ તે હક આપવામાં આવ્યો છે. પ્રજાના પ્રતિ નીધિઓને કારોબારમાં લાગ મળશે એટલે ઇંગ્લેન્ડ અને હિંદુસ્થાન વચ્ચેની તાણાં સંબંધી સ્થિતિ પોતાની મેળે ઠેકાણે આવી જશે.

હિંદુસ્થાનની બહોળી પ્રજાઓ એકત્ર થતી જાય છે. વહારી મારનારાઓના હાથ પાછા પડે છે. અલગત કોઈ એકમતીલા પણ થતા હશે પણ તેવા તો મજા માંડ્યા છે અંતમાં ન્યાય અને સત્યનો જય છે. 'ન્યુ ઇન્ડિયા. નામના પોતાના પુસ્તકમાં સર હેનરી કોટને સંજ્ઞાજીવ કહ્યું છે કે 'હિંદુસ્થાન કહે છે કે અમારાપર સંકારે ભરેલો રાખવો જોઈએ તથા અગોને કચી પાયરી એ સકાવતાં કરવું ન જોઈએ. અમને સર જાણ્યું મળ્યું જોઈએ તથા સરકારી નોકરીમાં અમને લગાડવા જોઈએ.' જો મી. નવરોજીની હિંદીઓને આપેલી શીખામણ અંગરેજોને ખ્યાનમાં લેતે તો એઓ-ઈન્ડિયને ઉપરવટ થઈને પણ તેમની માગણીઓ કબુલ રાખવી પડે. લોકમતરૂપી સિંદુધીને પીને પણ મક્કમ રીતે જાય ન થતો બધ છે, અને જગ્યા પાંડી કામે ચડતાં કોઈ વાર રાખવાની નથી.

અફઘાનીસ્તાનના નામદાર અમીર હમીયુદ્દિલાખાન.

(ગયા અંકથી ચાલુ.)

અમ્બદુર રહેમાન.

આને અમ્બદુર રહેમાન શરૂ અલીયી હાર પાળીને રૂશિયાના મુતકમાં નાહસેક અમ્બદુર રહેમાન આવી પહોંચ્યા. તેની સાથે રૂશિયાનાં હથિયાર પૈસા અને નાનું લશ્કર હતું. પણ એ વેળા રૂશિયાનો વિચાર એવો નહોતો કે અમ્બદુર રહેમાન કાણુલ નય. તેનું માનવું એમ હતું કે ઇંગ્લેન્ડ અફઘાનીસ્તાન છોડવાના છે તેથી અમ્બદુર રહેમાન અફઘાન તુરકસ્તાન પણ સર કરે કે જેથી રૂશિયાની સત્તા આખા અફઘાની સ્તાનમાં જામી રહે. જે કે અમ્બદુર રહેમાન આ સમયે આવી પહોંચશે એમ કાંઈ નહોતું ધારવું તોપણ તેને વધારી લેવામાં આવ્યા હતા. તેને કાણુલ આપવાનું ઇંગ્લેન્ડે આમંત્રણ કર્યું અને બધા સરદારોની સમક્ષ તેમનીચું ટાણી અમીર નરિએ દરવામાં આવી.

અમીરની સાથે કાલકરદર.

૧૮૮૦ ના જુલાઈ માસમાં લોર્ડ રિફોર્મની કારકીરદીમાં સર લેપલ કીરીને નીચે પ્રમાણે કાગળ અમીર અમ્બદુર રહેમાનને સર કોનલ્ડ રુઝવેલ્ડ મારફતે મોકલ્યો.

“જે કાંઈ બીજા રાજ્યવાળા અફઘાની સ્તાનમાં હાથ ધાલશે અને તેથી આપ નામદારના રાજ્ય ઉપર હુમલો કરશે તો બ્રિટીશ સરકારને કીક લાગશે તે પ્રમાણે તેવો હુમલો હકાવવામાં તે સરકાર મદદ કરશે તે એવી ચરતે કે આપના પરદેશી રાજ્યોની સાથેનાં સંબંધમાં આપ બ્રિટીશ સરકારની સલાહ સ્ફૂર્તર કબુલ રાખો.”

કમનરૂપે ઉપરનો કાર માર પરદેશી સંબંધને લગતો હતો અને અમીરની ઉપર પોતાનાજ રાજ્યમાં જે આક્રમ હતી તેની સાથે કંઈ સંબંધ ધરાવતો નહોતો. અફઘાનીસ્તાનમાં બધે અધેર હતું. રાજ્યકારભાર માં સંકટ હતો. એ વેળા વળી નાની નાની ટુકડીઓ જુદા જુદા સરદારોને તાબે હતી. આ સરદારો જેમ ફરશ-સમાં અસલ ઉગરાવો હતા તેવી સત્તા બોગવતા. એટલે જો તેમાંના ધણી સરદારો અમીરની તરફથી જેવે તોજ તેની સત્તા નબી થકે. તેઓની સત્તા તોડવા તો અમ્બદુર રહેમાને નિમ્મણ કર્યો. એક પછી એક તેઓ પડતા ગયા ને તેમ તેમ અમીરની સત્તા અમવા લાગી. આ કામમાં તેને પહેલાં ત્રણ વરસ યુવાઈ રહેલું પડ્યું. બપોરે આ કામ પૂરું થયું ત્યારે તેણે પોતાનું ખાન લશ્કર ઉપર લોહાણુ ત્યારે એણે કે પોતાનો ખર્ચના ખાલી હતો. આને સમયે અમ્બદુર

રહેમાને કરેલું કામ લોર્ડ રિફોર્મને પસંદ પડ્યું હતું તેથી તેમણે અમીરને ૧૮૮૩ ના જુન ની ૧ : મી નારિએ એક કાગળ રખ્યો તેમાં નીચે પ્રમાણે કહેલો છે.

“આપે આવી કામ કર્યો છે તેથી આપ નામદારની જાતને સારું કર વર્ષે દસ લાખ રૂપિયાની બેઠ આપવા મેં નિમ્મણ કર્યો છે. એ દરમિયાને મોકલવામાં આવશે અને તેનો ઉપયોગ આપના લશ્કરના પગાર માં અને વાહન્ય દરારી સરહદના અવાપના ખર્ચમાં થવો જોઈએ.”

અમ્બદુર રહેમાનનું લશ્કર.

ઉપલા નાણાંની મદદએ અમ્બદુર રહેમાને ધામે ધામે પોતાના વિચાર પ્રમાણે પોતાના લશ્કરની મજબુતી બાંધવાની શરૂઆત કરી. પોતાના આ કામમાં લોર્ડ કીરીની સાથેના દરબારમાં ૧૮૮૫ ના એપ્રિલની ત્રિજી તારિખે તેમને દસ લાખ રૂપિયાની બેઠ, ૨૦,૦૦૦ સ્ત્રીય લેડીંગ બંદુક, ત્રણ તોપ અને પુરુષણ હાથ મોજો મળ્યાં હતાં. આ બેટાથી ઇંગ્લેન્ડ સરકારના સારા ઇરાદાની તેને ખાતરી થઈ ને તેથી તેમણે નીચે પ્રમાણે વચન આપ્યું:-

“આ મહેરબાની નયા માયા અને જતાવવામાં આવ્યાં છે તેના બદલામાં મારા હથિયારની તથા મારા લોકોની જે મદદ ઇંગ્લેન્ડ સરકારને જોઈએ તે આપવા હું તૈયાર રહીશ. જેમ બ્રિટીશ સરકારે કાંઈ પરદેશી હુમલોનો હુમલો હકાવવા મદદ કરવાની હમ્મજા બતાવી છે તેમ અફઘાની સ્તાનને લાજમ છે કે તે મુલકે બ્રિટીશ સરકારની પકડે ચોક્કસ રિતે ઉભા રહેવું.”

હિંદી સરકારની મદદથી અમીરે એવી મહેનત કરી કે અફઘાન લશ્કરના સ્થાપનાર અમીર અમ્બદુર રહેમાનને ગણી શકાય. અમ્બદુર પસાવતાની અવજમમાં પોતાની સત્તા નીચે પોતે પગારદાર ત્રણ લશ્કર ખડું કર્યું. જુરુદના લેખથી ત્યારે વરસના બાર લાખને બસે અદાર લાખ રૂપિયા દેવાનો કરાવ થયો ને હથિયારો લાખ કરવાનો હક મળ્યો ત્યારે અમીરે પોતાની રાજ્યધાનીમાં હરગોળાને હથિયાર બતાવવાનાં કારખાનાં કાઢ્યાં. તેમાં દરબંકવાડીએ જે તોપ, પચોતેર બંદુકને પુષ્કળ હારગોળો બતાવી દસ લાખ માણુસોને સજ કરવાનો અને દરરેક તોપને સાદે ૫૦૦ ગલોલા તથા ફરેક બંદુકને સાદે ૫,૦૦૦ ગાળી બતાવવાનો ઇરાદો કર્યો. જે કે દસ લાખ માણુસોને તો પોતે તખ્તવાર ન કરી શક્યા તોપણ આ પહેલી વખતને સાદે અફઘાનીસ્તાનમાં હાર ગોળાનો જથ્થો જોવામાં આવ્યો ને લોકોમાં શાંતી પેદા થઈ.

અમ્બદુર રહેમાનના કાયદો.

અમ્બદુર રહેમાને લશ્કર સ્થાપીને તેને

સરસ હાલતમાં લાવી મુક્યું તોપણ તેમણે વિચારી જોઈ કે લોકોને જેમ લાજનાં કામ મકતાં જશે તેમ તેઓ માત્ર લશ્કરી ધંધાથી સંતોષ નહિ પામે. હવે લોકોમાં ફરફાર થયો છે. તેઓ પોતાના દેશ ઉપર પ્રીતી અને પરદેશી ઉપર અપ્રીતી હજુ રાખે છે જતાં રૂશિયા તથા હિંદુસ્તાન સાથે વેપારમાં યુવાવાર્થી અમીરના જંગને સદાય વળગી રહે તેવી રિથતી અસરના જેટલી શક નથી. એ પણ યાદ રાખવું જોઈએ કે ત્રણ વરસ પહેલાં જે રિથતિ હતી તેના કરતાં હાલ અફઘાનીસ્તાન શાંત રિથતીમાં છે. લોકો સુખી છે. અને આખાદીનાં, રૂબ આખવાથી તેઓનામાં જેટલો અસલ લડાઈનો જુરસો હતો તે રહ્યો નથી. આ બધું બનવાનું કારણ એ હતું કે લશ્કરી સુધારાની સાથે અમ્બદુર રહેમાને રાજ્ય કારભારી સુધારો લાખ કર્યો. કાયદાઓ વડ્યા, વેપાર વધાર્યો, અને નિયમસર રાજ્યકારભાર ચલાવવાનું લાખ કર્યું. જે કાયદાઓ અમીરે ધર્યા છે તેનાં બાર પુસ્તકો થાય છે. પોતાની દેવાતીમાં દરેક અમલદારની પાસે પોતાની સહી તથા સીલવાળાં કાયદાનાં પુસ્તક આપવામાં આવ્યાં હતાં. આમ જો કે અમીર ના પોતાના વિચારો ધણા ઉમદા હતા છતાં અમલદારોમાં સંકો હોવાને કીધે કાયદાની સળમાંથી નીકળી જવું લોકોને મુશ્કેલ નહોતું પડ્યું.

“જંગલી રીવાજો.”

ફાજવારી કાયદાની રિથતી જેવી હતી તેવીજ રહી છે અને હાલ પણ અસલી સળઓ કાયમ છે. થાતડીપણું (ટોરચર) હજુ વાપરવામાં આવે છે. માણુસોને તોપને મોઢે ઉઠાવવામાં આવે છે અને તેવી જાતની સળ નજીવા ચુન્દા સાદે પણ કરવામાં આવે છે. કેટલીક વખત ત્યાં આપવામાં ધણું જંગલીપણું વાપરવામાં આવે છે. આ પ્રમાણે એક જુદારા તથા એક વિધાર્થીયં થએલું. જુદારો તે એક વખતે અમલદાર હતો. પાછળથી કાણુલના પાસમાં જુદે ચલાવી જતા આવતો. છેવટે પોલીસે તેને પકડ્યો. અમ્બદુર રહેમાને તેનો લાખલો કરવાનો કરાવ કર્યો. તેથી કાણુલના પાસ ઉપર ૮૦૦૦ ફૂટ ઉંચે એક ગુંડા ખંડા કસ્યો. તેની ઉપર એક લોખંડનું પાંજર ટાંચું ને તેમાં તે જુદારા અમલદારને રાખ્યો ને મરવા દીધો. પેલો વિધાર્થી એક દિવસ દરબાર બરાયો હતો તેમાં આવ્યો ને બેલી ઉઠ્યો કે અફઘાનીસ્તાનપર ગઝાઈ કરવા રૂશિયાના લોકો આવે છે. અગીર બોલ્યા “રૂશિયાન લશ્કર આવે છે

તો કીક છે, ત્યારે નને પેલા મીતાસપર લઈ જવામાં આવશે ને ત્યાં નને ભુખ્યો રાખવામાં આવશે. કમરને તું આવડું જોડે ત્યારે આવડું મળશે.

મહેસુલની પેલીસી.

પહેલેથીજ મહેસુલ અને નાણાંના ચકાસ ઉપર અમીરે ધ્યાન આપેલું. પણ અમીરની રીતભાત પરદેશી વેપાર તરફ આકર્ષી હતી. એક રીતે જોતાં તે 'પ્રોટેક્શનિસ્ટ' હતા તોપણ કેટલાક કરો લગકા કર્યા. કર લેવાવવાની રીતમાં સુધારો કર્યો, હિંદુસ્થાન તથા રૂશિયાની સાથેનો વેપાર બંધ કર્યો. કાબુલમાં ટંકશાળ ખુલાવી. સામગ્રી જતાં અમેરિકાથી સીકા પાડવાનો સંધો મંગાવ્યો. કલકત્તાથી એક અમલદાર ખોકાવ્યો ને તેથી ટંકશાળમાં દરરોજ એક લાખ માંદાના તથા ત્રાંખાના સિકકા પડી શકતા હતા.

રાજ્યકારભાર.

દેશમાં નીપમસર કામ ચલાવવાને ખાતર ઉપકાં પગલાં જરૂરનાં હતાં. અને અમીરે પહેલે પગથીજેથી શરૂ કર્યું તેમાં કીક થયું. જતાં તેમણે બાહોશ અને ગયુકતો કારભાર ચાલે એમ કરવામાં વધારી મહેનત કરી. અને તેના રાજ્યની તવારીખમાં રાજ્ય કારભાર સંબંધી જે બહેજસ્ત કરેલો તેને પ્રથમ જગ્યા આપવી ઘટે છે. તોપણ કામ નક્કીએ નવા સુધારા ને જુના રિવાજને બંને સાથે અથકાતા હતા. પણ એમ તો કાબુલ કરવું જોઈએ કે તબુ અંધારણ સુધારાના ધોરણ મુજબ હતું. એમ માનવાનું કારણ નથી કે તેના રાજ્યકારભારમાં સંગ્રહ નહોતો. પુર્વના દેશમાં ગ્રાંથ રસપતે એટલું ઉંડું મુળ પહોંચું છે કે દરરોજ અમલદાર એમજ સમજે છે કે તે વિના ચાલેજ નહિ. અધ્યા નીરવાનમાં જુના અને નવા અમલદાર લાંચીયા હતા તેઓ એમ માનતા હતા કે લાંચ રચવન લેવી તે એક તેમની સત્તાની નિશાની હતી. આથી કરીને, જે કે અમદુર રહેમાને ઘણા સુધારા લાખસ કર્યા તોપણ ગ્રાંથ અને અંધારુથી પુર જોરમાં હતાં. પુર્વના રાજ્યમાં અમલદારી વર્ગનો એ હેતુ હોય છે કે જેમ બને તેમ પોતાના ખીસા ભરવો. એટલે જો કે અમલ વહેંચવાનો રીવાજ અમદુર રહેમાને કાઢી નાખ્યો તો પણ ગ્રાંથ રસપતથી ચકાસના રીતજ નાખુદ થયો નહિ. આવી મુશીબતો જતાં અમીરે બારે દુનિયા મેળવી હતી. જેણે રાજ્ય રીતી સ્પષ્ટ કરીને દેશના સાધારણ ગિયતી સુધારી. પોતાના કાપવાની તરફ લેઈતો માન મેળવવાને શરૂ અમીરે પોતાની

રાણી ખીખી દાસીમાને મુખ્યના રેશમના એક વેપારીને બહારવાની રમ આપી ને એક માણસે સરકારી એપ્રામાં ફેરફાર કર્યો હતો તેનાં આંખમાં કાપવાની સજા કરી.

અમદુર રહેમાનનું મરણ.

પોતાના દવાઈતું અમીરને પુરતું જાન હતું અને પોતે કરેલા સુધારાની કિંમત પોતે જાણતા હતા. અને જેમ જેમ રાજ્યની પદ્ધતિમાં વધારો થતો થતો તેમ તેમ અમીર ના વખતમાં પણ વધારો થતો હતો તે તેમની જાણ બહાર ન હતું. પહેલા દશ વરસ સુધી અમદુર રહેમાન પોતાના કામમાં મશગુલ રહેતા હતા. સુપાકીથી પોતાનું કામ બખબચે જતા હતા અને લાંબી નજર તથા ઝહાપણ વાપરતા હતા. તેટલી મુશ્કેલીમાં તેણે લકકરી, મહેસુલી ને કારભારી સુધારો લાખસ કર્યો. પણ ત્યારે પોતાની સ્થિતિ ગરેબર જમી અને દેશનો મરતબો વધ્યો કે તુરત ત્યારે વાઈસરોયે ઘર ગોળો મોકલવાની તા પાડી ત્યારે તેણે વારશીક પૈસાની બેટ પાડી મોકલી ને અલકારી ધમકાના રૂપમાં સરહદ ઉપર લકકર મોકલ્યું. વળી વાઈસરોયની ઉપરવટ ધકને લોઈ સાલીસમરી પર પરખારો વાઈસરોયની રાવ ખાખતો કાગળ લખ્યો. આની રાવનજાથી છલિલાસ લખનારને રસિક લખવાનું મળ્યું પણ સરકારને તેથી અમલકતા થઈ. આ પ્રમાણે પોતાના રાજ્યના કિતર ભાગમાં અમીરે ખીજે ધંધો નહિ મળવાથી સરકારની પગલાણી શરૂ કરી. ૧૮૬૦ થી ૧૮૬૬ સુધીમાં અમીરે કાબુલ કલકત્તા વચ્ચે એવી ધામધુમ કરી મુઝી કે કાઠાનું ચાલ દેખાવા લાગ્યું. સરહદ ઉપરના કેટલાક મુશ્કાળોને તેણે ઉતેજન આપ્યું ને તીરાતી ચકાસ વેળા નીખો કાગળ લખ્યો ને ઇંગ્લેન્ડની પેદરકારી જતાવી. પણ અમીરના મરણનો વખત નજીક આવતો ગયો તેમ ચિંતાનું કારણ આપ્યું ચતું મયું. આતો મુખ્ય સગમ એ હતો કે અમીર લોઈ કરકન તરફ માવાની નજરે જોતા. આ મિલાચારીનું પરિણામ સરહદને લાગુ પડે તેવું આવે તેના પહેલાં અમીર જનતનમાં જગા. મધ્ય એશિયા માંથી મહા કક્ષિતવાળા ને બહુ મુશ્કીઆર સાલુસની અમીરના મરણથી ખેટ પડી એમ અંધાએ કબુલ કરવું પડશે.

અમીર હખીબ ઉલ્લાહનું ગાદીએ આવડું.

અમદુર રહેમાનના ગારસ નામકાર દર્બીજ ઉલ્લા તે દિલ્લે આવવાના ન હતા. કેમકે પોતાની કિતર અસ્થાનો મરહુમ અમીરે રાજ્યની તમામ પોતાના ગારવી કુંવરને ગાંધી હતી તેથી દર્બીજઉલ્લાને દેશની

લાલતની પુરી માહેલી મળી હતી. અને દર અલકારીયાના દરબારમાં અમદુર રહેમાનના હેલા પાંચ વરસ સુધી હખીબઉલ્લા ખીજા જ્યા હતા તેથી તેમની રીતભાતની માહેલી મળી હતી. જો કે પોતાનું વલણ જુલમી સગના જેવું હતું તોપણ તેમણે પોતાના આપનું કામ ધીરજથી જાન સદનશીલતાથી ચલાવ્યું હતું. તેથી પ્રજાનું મન રંગન થયું હતું ને સારી આશા લરિખ્યને વારતે અંધાઈ. અને ઘણે ભાગે આ આશાઓ પુરી પડી છે. જતાં હજુ સુધી હિંદુસ્થાનના સંબંધમાં વાઈસરોય ઉપર આધાર છે એવું તેણે જણાવ્યું નથી. પોતાના બાપ તરફથી જે વારસો મળ્યો છે તે હિંદી સરકારની મદદને લીધે અંધાઈ છે તોપણ પોતે હિંદી સરકારને આશરે કાઢ રીતે છે એ તેને કબુલ કરવું ચમતું નથી ને પોતે તદત સ્વતંત્ર અને ઇંગ્લેન્ડ પ્રમુખના સરખા છે એમ માનતા જણાય છે. મી. મેરલી તેમને વાઈસરોયના બરોબરીયા ગણશે કે કેમ તે જોવાનું રહ્યું છે. જો એમ ચાપ તો ઇંગ્લેન્ડ મરતયાને મધ્ય એશિયામાં ધકકા લાગે જતાંઉલ્લાહ તદનામામાં બહુધાનીસ્તાન ને સ્વતંત્ર રાજ ગણેજાં ને બેરોડે અમીરના સાથે અરસપરસની સરખાપર ને નવાનુ ન કરવું એ પણ મુશ્કેલ છે. જાતો પોતાની રાવનજા ભાવના માને છે ને તેમ તેણે પોતાના વિચારોથી ને પોતાના બાપના મગલે ચાલીને માખી રીતે બતાવી આપ્યું છે. હિંદી સરકાર કેટલાક મુશ્કાલે કરીને પસંદ નથી કરતી તેને કહેવન આપી પોતાની સરહદ ઉપર વસતી કામોની સાથે પરખારો વહેવાર ચલાવી તથા કેઈન મીશન નો અનાદર કરી પોતાનો સ્વતંત્ર રહે અમીરે પુરો બતાવ્યો છે. હવે અમીરે હિંદુસ્થાન જતાર છે એટલે તેણે હિંદુસ્થાન જવાને મજેલાં આમંત્રણને નિરસાર કર્યો હતો તે તરફ વિચાર કરવાની જરૂર નથી. જે આમંત્રણ મોકલ્યું હતું તે અમદુર રહેમાનની સાથેનો બહેજસ્ત જારી રાખવા ના દરકારીજ હતું. જતાં વાઈસરોયે અમદુરે કરવાને એકથી કાબુલ મોકલ્યો ત્યારે અમીરે મોખું જણાવ્યું કે જો કે પોતાના બાપના વિચારોને પોતે માન આપશે જતાં તેમના બંધનથી તો પોતાને કમેલાં અંધાએજ નહિ ગણે. વળી એજ વખતે પોતાના બાપની જેમ પોતે છુટથી કાઢ ગોળો મંગાવવાનો હક ધરાવ્યો ને દર માસે નાણાંની બેટ હિંદી સરકારને ખાતે ઉપારવનું રાહ કર્યું. એટલેહિંદી સરકારને લાગુ કે કાબુલ કલકત્તા ને સારી કાગળ જોયવી જોઈએ. અને આમ કરતાં બાર માસ સુધીમાં ખટાસ વધી.

ડેપુટી કોલકાર.

હાથી બહુ દુરના પરીશી અસરનો બહુ વહેમ હતો. અને તેનો વહેમ એવો સત્ય હતો કે ૧૯૦૨ ની સાલમાં હિંદી સરકારે કંઈ ચોક્કસ પગલું બંધવું એકદમ જામ જણાવ્યું. તકરારનો દુરનો દરવા મારે અને કમલનો કામુદ મેલકલમાં આવ્યા હતા. ને તેમણે હાથ મેળવે. ત્યાર બાદ આગળ જે કાર્ય અમલદાર રહેવાના સંધે હતો તે મુખ્યપણે કાર્યમાં રાખેલા. આ કોલકારથી અગીરને મરી ગયેલી જે એટલે પા. ૪૦૦૦૦ મળ્યા. બીજું વારસીક બેટ અત્યાર કાળ કપિયાની કાયમ યજ્ઞ ત્રિજુ હાથ મેળવે મંગલવાની પુરી છુટ ને બાવું અધવાની રવાન તથા તેના તાખાના મુકાબી ગાદશાહીની કબુલત કરી. આવી અરતો હિંદી સરકારે પુરે બહો લીધા વિના કબુલ કરી એમ માન્યું ન લેખે. તોપણ એ દેખીતું છે કે લોક કલહને મળવા તેના શાહનશાહ કનાયતુલ્લાખાનને મોકલવા ઉત્તરેન અમીરે કંઈ નથી કર્યું. એટલે એમ થયું છે કે ૧૯૦૨ માં જ્યારે અમલદાર રહેવાના મુદ્દા થયા ત્યારે જે વિચિત્ર હતી ને આજે છે. પળી પાંચ વરસ વિચારી મારમન સરકારની તકરારમાં વધતો વધે છે.

નામદાર અમીરનો દેરોઆક.

[ના. અગીરની હાલતોના હિતવર્તના બાજ તથા તેમનો દેરો ગયા અંકમાં આવેલ છે. આ અંકની છુટક નકલ ૪ પેનીના રદાંપ થી કાઢવણ આગમાં મોકલવામાં આવશે. આથી દેરો ૩ પેનીના રદાંપથી મોકલવું. કેવ ત્રાસવાલના રદાંપ અને સ્વીકારીયું.]

કેપટાઉનવાળો ખુનનો કેસ.

આ દેરની વધુ સત્યાગ્રહી દરમીયાન દરમીયાનની મેલકલ કાલીમાં અમલે એવા વધુવાની અમલે કે કમલકલ ખુન થયું ને દિવસે ૮ વાને મારકાર ઉપર ગયો હતો. અરબા કાલકાર પછી તેણીએ ખુનના રાખાવાર સાંગળ્યા. તેથી ધૂરે સીંદમાં તે ગઈ તો ધરમાલકને એવો. તેના શરીરપરના ઘાથી શરીર લોહીકાણુ થઈ ગયું હતું. તથા તે મેથુન હતો. લોહીવારમાં તે મરણ પામ્યા. ખુનીઓને ૬ ઓળખું છું. તેઓ કાઢીઆ લઈ ધરમાલકની પાછળ દરવા. પહેલાં તેમને ધરમાલક સંધે દેરની હતો. પણ પાછળથી ધરમાલકે અમલદાર રહેવાનપર આગળના પકસા માટે ફરિયાદ કરી ત્યારથી ખુનીઓ ધરમાલકની દોરની છોડી તેવા દુસ્મન થયા. આ બુવાની કાયમી બાઈ ફેર દુપલ્લી રહેવા હતો.

૧૯૦૨-૦૩ વારમાં બુવાને જે કેસ હતો ના અમલદારની દોરની બાઈ છે.

ખબરપત્ર

જેટહાન્સ-મર્જ. ૮. ૬૦

(અમારા બાસ ખબરપત્રની તરફથી.)

ત્રાન્સવાલમાં સ્વરાજ્ય.

મથે અધવારોએ લોક સેલભેરન ત્રાન્સવાલ ના મવરન તરીકે સ્વરાજ્યની રીતે ફરી નીમાયા છે. હવે પછી લેફ્ટનન્ટ મવરનની પછી નવન રદ થઈ છે. કેવવારીની ૬ મી તારીખે તેઓ નવા પારલામેન્ટમાં મેમ્બર થવાની ઉમેદ રાખે છે તેઓ પોતાનાં નામ જગો જગોના માલકોને આપશે. કેવવારી ની ૨૦ મી તારીખે તે ઉમેદવારોમાંથી લોક મુદ્દા કરશે.

સ્વરાજ્ય શું ?

આ પ્રસંગે ત્રાન્સવાલમાં જે દેશકાર થયો છે તેનો શું અર્થ છે તે સમજવવું મેરસુના સજનહિ ગણાય. આ કોઈ રાજ્યમાં સ્વરાજ્ય બાગવતો એટલે (સેલ મવરનના કોલોની) કાલિન કોલોની. અને નાખેના મુલક (કોલોની) એમ પણ પ્રકારના મુલક કોલોની અંદાર છે. તાખેના મુલકમાં ક્રિસ્ટિયાન ગણાય. કાલિન કોલોનીમાં મોરીશીઅસ સીલોન વગેરે ગણાય. સ્વરાજ્ય બાગવતાર માં નાનાન કેનેડા, અમેરિકીઆ વગેરે ગણાય.

કાલિન કોલોનીમાં વધુ બાગે લોકોએ કુટુંબી કે સરકાર નીમેથી ધારા ઘડનારી સભા હોય છે. તેમાં અમલદારો નીમાય છે. તે માત્ર સરકાર તરફથી. અને તે અમલદારો ઉપર ધારા ઘડનારી સભાને અંકુશ હોતો નથી. તેઓ સભાસદોને કામ પ્રકારે જવાબ દાર નથી ગણતા કાલકાએ અધા સરકારથી જ કાલકા ગણાય છે.

આવી સત્તા બહલી જ્યારે અમલદારો નીમવાની સત્તા લોકોને હાથ આવે ને કર તાખવા તથા કાયદા ઘડવાનું કામ પણ લોકો ને સોંપવામાં આવે ત્યારે તેવા લોકોને સ્વરાજ્ય મળ્યું ગણાય. સ્વરાજ્ય બાગવતાર કોલોની ઉપર કોલોનીના કામ બહુ થોડા રહે છે. તેઓ ના કાયદા ઉપર બાદશાહની સહીની જરૂર પડે છે પણ બાદશાહ તે સહી આપવાની તર પાડે તો તેમાં રાજ્યો એકદમ સ્વતંત્ર થઈ જવાનો સંભવ રહે છે. ઘણા રાજકારી અનુ અવવાળા માણસો માને છે કે સ્વરાજ્ય બાગવતાર કોલોની થોડા વરસમાં પોતાનો વાવરો ઉઠાવવા થશે. ત્રાન્સવાલ આજકુલી કાલિન કોલોની છે. હવે સ્વરાજ્ય બાગવતાર થયું છે. તેમાં અમલદારોના પાસેથી લોકોએ વખત તરીકે આપી રાકેલો પણ સરકારે કુલેસ સભાકારે જવાબદારી માગી રાકે છે. આવા કાલે નામ ન મારે તેને કોલોની નહીં.

એટલે તે "રિસ્પોન્સીબલ" (જવાબદાર) ગવર્નમેન્ટ પણ કહેવાય છે.

કોલોનીમાંનાં વામકુમ.

કોલોની (કુટુંબી)ની કાલકાથી આવજ કોલોની અધવારીઓથી આલી રહી છે. મીડીઓમાં કાલ વેળા મારામારી થવા જેવો મામલો થઈ ગયો છે. કુટુંબી દરનારાઓ કોલોની વેળા એવા બેટમાં સત્તા પૂરે છે કે આવા કોલોનીના નુબારો કે જગતીયાનું કોલોની એ સવાલવાળી વખત થઈ પડે છે. મી. હોસકેન એ અહીંના પ્રેમ્યાન તરફથી બહા મોકલ્ય છે. તેઓની સામેનો ઉમેદવાર એ કાલ તેની અરજદારી કરે તેવો માણસ નથી. મી. હોસકેન લોકોનું બહુ કરનાર છે કે છુર કરનાર એ સવાલનો 'કોલોની' એ વિચાર કર્યો હોય એમ જણાવું નથી. તેઓએ મી. હોસકેનને સવાલ પુછ્યો કે તેઓ સાહેબ પોતાની ખાવાની વસ્તુ ક્યાંથી મંગાવે છે. આ સવાલનો જવાબ ઉપર મી. હોસકેનની કુટુંબીનો આધાર રહેતો નવાનહિ ગણાય. આવી અધમ દશમાં કોલોની છે. આ તો માત્ર એક નમુનો છે. એવા કાલકા પણ આપી રાકાય તેમ છે.

એરેન્જ રિવર કોલોનીમાં કાળા માણસોનો કાયદો.

એરેન્જ રિવર કોલોનીમાં કાળા લોકોની વતી એક ગોરા નિયામ અને તે તેઓના દક સમયે એવું બીજા સરકારી અમલદારો તરફ થી ગેરેટમાં બહાર પડ્યું હતું. તે કાયદાની વિરુદ્ધ ધણી મુનીરીપાલીરી સામે થઈ છે એમ અહીંના ખાખામાં તાર છે. જે દક સર કાર આપવા માગતી હતી. તેમાં કંઈ સાર ન હતો, પણ તેટલો દક મળે તેમાં કંઈક કાળા માણસોનું માન છે એવી ધારિતથી એરેન્જ રિવરની બહાદુર મુનીરીપાલીરીના સંદે મેંજરો સામે થયા છે. એવા માણસો ની નીચે કાળા માણસોની શી રિધિતિ થશે એ વિચાર ગભરાટ હોડવાનો છે.

કાલકાર પરેશનો પુત્ર.

કાલકાર પરેશ એ અહિંમાં ખાનગી કોલોનીકારનું કામ કરે છે તેનો કોલોની વિલા વતમાં અજવાસ કરે છે. તેણે પોતાની નિશાળની પરિક્ષા પસાર કરી છે. જ્યાં કોલોનીમાં તેને સારી રીતગાતણ સરકારીકે મળ્યું છે. ને શાહી મુલકમાં કાલકારી અજવાસ કરવા સંકેતકંડ બરો.

સર સેમ્યુઅલ સાલોમન.

સર સેમ્યુઅલ સાલોમન પ્રોટીરીયામાં મીડાર કાલકારના કામમાં ગોમવારને કાલકાર આજકુલી તેનો વધુ વેળા આજકુલી વખત તરીકે આપી રાકેલો પણ સરકારે કુલેસ સભાકારે જવાબદારી માગી રાકે છે. આવા કાલે નામ ન મારે તેને કોલોની નહીં.

ગોતાની આંખ ઉઘાડી છે. એશિયાતીઃ ઓરડીનન્સ વિષે યોધી ગયા છે કે તે તે ઓરડીનન્સ નવી પારલામેન્ટ પસાર કરશે તે વડી સરકાર મંજૂર રાખશે. આ ઉપર થી એમજ અનુમાન થઈ શકે છે કે તે ઓરડીનન્સ જરૂર જ માત્ર માસમાં પસાર થશે. તેમ થાય તો હિંદીઓએ હવે એક-મહેસમાં મળ કરવા જરૂર પડે એવું સંભવ છે. પણ આ બાબત વધારે આપને અઠ શક્તિ વિષયન કરીશ.

ધરમાં વડવેડ.

‘દરાર’ છાપાને અગ્રપત્રિ ડરખતથી લાંબા નાર કરે છે કે ડરખતમાં હિંદી કેમ મોં ફાટ્યું થઈ છે. કોંગ્રેસ મુસલમાનની મળવા છે અને કોલોનીયલ ગોરન એટલે મુધરેલા હિંદીઓ નારાજ થયા છે તથા બીજી સભા સ્થાપવા મંત્રિ છે. આ બધા કામની પાછળ કોઈ ગોરાનો હાથ હોવાનો સંભવ એવામાં આવે છે. તારતુ’ લખાણ એવું છે કે લખતાર હિંદીમાં વડવેડ કરાવવા આવર થઈ રહ્યો છે. ડરખતમાં આ બધાની વિશેષ અગર હશે.

એશિયાટીક ઓરડીનન્સ.

દરારસાલનું એશિયાતીક ઓરડીનન્સ માત્ર મુખ્ય પામ્યું છે. મરણ તથી પામ્યું એમ અહિંના છાપા એવું બતાવી આવે છે. ફુગસંકોર્ષમાં મીટીંગ થઈ હતી તેમાં એવા સમાચાર છે કે મ્યુનીસીપલ એસોસી એશનમાં એ ઓરડીનન્સની વાત પાછી લાવવી તથા તરી સરકાર લાગમ થાય કે તુરંત ડરાર કરી તેને મોકલવે કે તેજ ઓર ડીનન્સ તરી ધારાસભામાં પસાર થવું જોઈએ અને લોડ એલગીને તેમાં સહી કરવી જોઈએ. આવી ચર્ચા માત્ર ફુગસંકોર્ષ માં ચાલી છે એટલુંજ નથી પણ આખા દરારસાલમાં ચાલી રહી છે. એટલે હિંદી કેમને નમતા રહેવાની જરૂર છે. ઓર ડીનન્સ ૨૬ થયું એવા હરખમાં લોડા ચક્રવર્ત થઈ મુતેલા નોવામાં આવે છે. પણ બહુ દાબજ રાખવાની જરૂર છે.

કેપના વેપારીને અલખવા જોગ.

કોંગ્રેસમાં ચારલસ ફીમસન નામના એક માણસપર વેપારીની લાઇસેન્સ વિના કાપી રોપ ઉઘાડવા બાબત કેસ ચાલ્યો હતો. પણ ૧૮૪૬ તા ૨૭ માં ઓરડીનન્સ ની રૂએ અમુક મોઝાઇ વહેંચનારને લાઇસેન્સની જરૂર નથી તેવો કાયદો લેવાયો તેને ઓડી મુકવામાં આવ્યો હતો. જે મરજી ફીમસનને વહેંચી દતા તે નારખરીની ચોક્કસ મંત્રી.

મુંબઈ.

(અમારા ખાસ અગ્રપત્રી તરફથી)

કોંગ્રેસ સંબંધી અગ્રેરો.

આ રખત પંચમથી કેવીગેટા બહુ મોટા પ્રમાણમાં જનાર છે. કોંગ્રેસમાં ચરચા ના વિષયોમાં વઢાલ કરી જંગબાળતા ભાગલા, સ્વદેશી અને બોલકાટ, સ્વરાજ્ય, કેળવણી, કોલોનીઓમાં હિંદીઓ, સેનીટેશન, ન્યાય ખાતું અને એકઝીક્યુટીવ ખાતું બુદ્ધ પાડવાની બાબત, સરકારી ખરચમાં વઢાલ, કોંગ્રેસનું બંધારણ એ વગેરે દર વિષયે રાખવામાં આવ્યા છે. સારાજ્યા અને બોલ કાટના સવાલથી કટલીક ચરચા ઉભી થઈ છે. કોંગ્રેસની રીમેપ્શન કમીટીના ઉપ-પ્રમુખ તરીકે મોલવી મદમદ યુસફ નામના ઇસ્લામી મુદ્દથને મુદ્દવામાં આવેલ છે. તબીબત બહુ સારી ન હોવા છતાં સર રીશજી સા મહેતાનું કોંગ્રેસમાં જવાનું તરી થયું છે. કોંગ્રેસના વોલંટીઅર માટે જોઈ તું સધળું કાપડ મદાસતા એક વેપારીએ મદત પુર પાડવું છે. કોંગ્રેસ મંડપમાં એક પક્ષ પરદેશી વસ્તુ વાપરવામાં આવશે તહિ. ૪૦૦૦ દેશી પુરસીઓ અને તેલલો બનાવવા ને ખાસ સુતારોને રોકવામાં આવ્યાં હતા. એલ. દાદાભાઈ ૨૨ મી ડીસેમ્બરે મુંબઈ થી ખાસ દરેન મારફત ઉપડ્યા હતા. એ દરેન ખીળત કેલીમેટ પેસેન્જરથી બરાઈ ને મદદ હતી.

ઉદ્યોગજીવનરતુ કોનફરન્સ.

પ્રથમ મી. બોઝ આલકારનું બાકાળ આપશે. યાદ ગાયકવાડ સરકાર શીયાજીરાવ કામદાજીની સરચાતનું બાકાળ કરનાર છે. પ્રમુખ તરીકેનું બાકાળ એન. મો. વીડલસ કાકરશી કરશે. કોનફરન્સ આગળ વંચાવાના વિષયો: તેલની યત્નાવટ, સ્વદેશી સરારી પથો, પૈશમનો ઉદ્યોગ, હાથની સળો, આમર્ષ કેળવવાનો હુન્નર, અનાજની બેકો, હિંદી ખાંડ, નમાકુની ખેતી, કપડાની મીલો, દીવાસળી, દુન્યાર ઉદ્યોગની કેળવણી, કપાસ, શણ, વગેરે ૧૮ વિષયો છે. મી. રોમેશચંદ્ર દત્ત ગઈ સાલની હુન્નરઉદ્યોગની રિપોર્ટ વીશે નો રીપોર્ટ વાંચશે.

કાઠીયાવાડના અગ્રેરો.

લીંબડીમાં જાણ રાખ્યા અત્યાચમ ખોડવામાં આવ્યું છે. તમ મરની ગાદીનું હવે તકડી થયુ તથા રાજકોટના પ્રીન્સ દાખાજી હકેરાદતથી પાછા ફરશે ત્યારે તેમને રાજકોટની ગાદી મેંપાતાની વાત આવે છે. મોદબી ખાલે શ. ૧૯૦૦ ના ખરમે એક મસીદ બાંધવામાં આવે છે.

પેરબંદરથી યાદવા સુધી રેલવે બાંધવાનો વિચાર ચાલે છે. લોડ લેમિગટન બુનાગદની મુલાકાતે જનાર હતા. ગીરનારપર ચડતાં રસ્તામાં વિશ્રાંતિનાં કેઢાણાં પુરતાં ન હોવાથી એક વર્મસાળા બાંધવા માટે ફંડ ઉભું થાય છે. ગોંડલ દાકિર સાહેબ હાલમાં મુંબઈ આવેલા છે. કાઠીઆવાડમાં દુકાળ સમયે દોરોના છવ ખચાવવા પ્રયત્ન કરનારા સાખા ભગત અને ગોવિંદ ભગત નામના બે ભરવાડોના કામની કદર બહુ મુંબઈમાં એક ગેળાવડા સનમુખ તેમને એક માનપત્ર સહિત ૧૦૦૧ રૂપિયાની પસં ભેટ કરવામાં આવી હતી. ધોરાજી ખાતે સીતેર દગતર રૂપિયાના ખરચે ઇસ્લામીયા હોસપીટલ બંધાવાની મોહબત્ત ચાલે છે. ચરબુમ જરડીસ બદરદીન તૈયબજીની માદગીરીના ફંડમાં કાઠીઆવાડનો રજવાડો ફળો ભરે એવી હિલચાલ કરવામાં આવે છે.

પરચુરણ અગ્રેરો.

હિંદના બુદ્ધ બુદ્ધ ભાગોમાંથી કોંગ્રેસના કેલીગેટા નીમાવાનું કમ ધમપાકર ચાલી રહ્યું છે. બંચાળામાં ‘થી મુસલમાન’ નામનું એક મહોમેડન વરતમાનપત્ર નીકળ્યું છે. મકકના હાજીઓને મુંબઈમાં ઉતરવાની સગ વડેની ગોઠવણ કરવા સંબંધમાં કમીટી નીમાવાની હિલચાલ ચાલે છે. હિંદુસ્તાનમાં પ્રાયમિદ કેળવણી મુક્ત આપવા સંબંધમાં સરકાર વિચાર ચલાવે છે. કલકત્તા કોંગ્રેસ વખતનાં બાપજી એક એપરીના આકારમાં છપાવી એક રૂપિયાની કિંમતે મદાસવાળા મી. જી. એ. નેટેસન ચેચનાર છે.

નામદાર આગાખાન નપાનની મુસાફરી એ ગયા છે. તેમને જપાનના મીકાંડા તથા તેમનાં બાનુની મુલાકાત થઈ હતી. ડો. રાસ જિહારી થોસને વાલસરાવની લેજરવેળીવ કાફેસીતના ગેમર તરીકે નીમવામાં આવ્યા છે. ગંગા નદી ઉપર સરા આગળ એક મોટો પુલ બાંધવા સરકાર વિચાર ચલાવે છે. દેશ બાદના નિકામ મુંબઈની મુલાકાતે અલખવા ના છે. પંચમગની મીફ કારદના જરજ તરીકે મી. મદમદ શાહદીન જ રીસરની નીમણુંક કરવામાં આવી છે. રૂપિયા બે લાખની થાપણથી એક રોજીદુ મહોમેડન વરતમાન પત્ર કહાડવાની યોજના ઉભી કરવામાં આવી છે. તેવી બોડના પ્રમુખ તરીકે નામદાર આગાખાનને પસંદ કરવામાં આવશે.

વડોદરાના મહારાજાને રાજ્ય ચક્રાવર્તનાં ૨૫ વરસ પુરાં થતાં હોવાથી સીતવદ જુગીડી ઉજવવા માટે વડોદરાની રેવન મોહબત્ત કરે છે. વડોદરા સરકારે ત્યાંના જમખાનાને રૂ. ૨.૦૦૦ બડીસ આપ્યા છે. તથા પોતાના મહેલની માતવર લાગબેરી કમલના ઉપયોગ માટે ખુલ્લી મૂકી છે.

દમાસકસથી ઘોડા ઉપર મઝા શરીર જતાં
ઝોળામાં ઝોળા આળીસ દિવસ લાગે છે.
રેલથી ચાર દિવસ લાગશે.

કામ ક્યાંથી પહોંચે છે ?

જે રસ્તા ઉપર રેલ ચાલે છે તે ૮૭૫
કીલોમીટર એટલે ત્રયમય પરપ માલક છે
તેમાંથી ૭૧૪ કીલોમીટર કાંઠી શરીરથી
તાલુકાની લાઇન ઉપર છે. અને ૧૬૧ કીલો
મીટર તે કાંઠાની લાઇન ઉપર છે. તેમાંથી
આવક હાલ ૬૧૯૦૩ પાઉંડ સુધી પહોંચી
છે. તાલુકા અને મહેલનાલીની લાઇન હાલ
ખંધાય છે. આ રસ્તામાં પચ્ચરના ૨૩૮૮
પુલો છે. અને ઝોળાડવા : પુલ છે. આઠ
ઠનાજ ખાદી પડી છે. અને મુખ્ય સ્ટેશનો
ઉપર ગોદામ, પાણીના બાંધ કામ વગેરે
રચેલાં છે. આ રેલવે ઉપર ૩૫ ઇન્જન છે.
પણ પહેલા નંબરની ગાડી, ૭ ખીન નંબર
ની અને ૨૨ બીન નંબરની છે. એક ગાડી
નીમાજ પહોંચાને સાડાં બનાવવામાં આવી છે.
ચાર ગાડીઓ અમલદારોને સુઝા સાડાં અને
૫૪૭ લોકો અને ઉઘાડી માલ ગાડીઓ છે.
આ ઉપરાંત ખીન ૧૭ એનજન, અને ૨૫૦
ગાડીઓ બનાવવાનો દુકમ જરમન પેટીઓ
ને બાવનામાં આવ્યા છે.

ઉપજ તથા ખર્ચ.

૧૯૦૫ માં વિસાખ જાન્યુ ૫ડી છે તે
પ્રમાણે આવક ૨૫,૨૨,૩૭,૧૨૧ ખાસ્ટર
હતી. એક ખાસ્ટરના એ શીર્ષક થાય છે.
ખર્ચ ૨૨,૪૭,૧૩,૩૭૭ ખાસ્ટર હતું,
એટલે નફો ૨,૭૫,૨૪,૭૪૪ હતો. આમાં
૬,૨૦,૫૪,૫૭૩ ખાસ્ટર તે રેલમાંથી પેદા
થએલા. ૮,૮૪,૪૮,૧૬૧ ખાસ્ટર ઉધરાણા
માંથી, ૩,૦૩,૬૬,૩૦૧ જેક એચીકાલ પાસે
થી, અને ૩,૧૪,૬૬,૧૨૭ પ્રતિમાંથી એકા
થએલા હતા. કાંઠાની લાઇન ઉપર
૬૧,૯૦,૩૩૬ ખાસ્ટર ઉભા થયા છે. અને
જે મુલકમાંથી રેલ જાય છે તેમાં કરતી
ઉપજ ૧૪૬૭,૫૦૫ છે. ગણતરી કરતાં
માલુમ પડે છે કે એક કીલોમીટર ઉપર ગાડી
ચલાવવાનું ખર્ચ ૨,૩૩૫ પાઉંડ છે. બધી
રેલ ૧૯૧૦ માં પુરી થશે. અને ચમદાદ રેલવે
ની સાથે જોડાશે. દમાસકસ મઝાની રેલને
સાડાં નાણાં અપાદાખંધ આવ્યાં આવે છે.
ખરડાઓ, તરફી, હિંદુસ્તાન, અને ઇંગ્લેન્ડ
માં ખોલવામાં આવ્યા છે.

નેહાન્સખરમાં એક મુલકીની મીટીંગ
ખલાસ થતાં ગોરાઓ એ હોલ છોડતી વખતે
કેડી કાપડોનાં એક ઉત્તરવાનું પડીચાલ
ત્યાં મીટીંગના ભેદને તમામ મીટીંગ કેડી
ના મીટીંગ પેસા એકાદ થયા હતા.

નાનાલ ઈરિઅન કોંગ્રેસ.

કોંગ્રેસમાં હાટકુટની ખાદી અદવા.

નાચેની મતઘખતો રીપોર્ટ 'એડવરટાઇઝ
અર'માં પ્રગટ થયો હતો :—

હિંદી અને કોલોનીઅલ હિંદી કોસ્ટી
અનોની એક મીટીંગ મળી હતી. ત્યાં એવી
દરિયાદ વિશે ચર્ચા ચાલી હતી કે 'કોંગ્રેસ
મુસલમાન વેપારીઓના હાથમાં છે. હાલમાં
એથીઆટી વેપાર વિરુદ્ધ ઉદ્દેશથી ચાલી
રહી છે તે ખાસ કરીને મુસલમાનોને લાગુ
પડે છે તેવું વખતે હિંદુ અને કિસ્તીઓના
એ જુદા પડતું એવી સુચના કરવામાં આવી
હતી. મીટીંગમાં એવો બાવાર્થ જણાવ્યો હતો
કે કોલોનીઅલોને પણ નાનાલ જનમળુમિ
જેવું હોવાથી તેમણે ગોરાઓને તેમના કામ
માં મદદ કરવી એ સારો રસ્તો છે. મુસલ
માન વેપારીઓની સાથે મળીને ચાલવા
કરતાં ગોરાઓના પક્ષમાં રહીએ તો વધારે
લાભ થવાનો સંભવ છે એવી દમ્મજ પણ
જણાવ્યો આવી હતી. એ હિંદુ અને કીસ્તી
ઓના મુસલમાનથી મુલ નહિ પડે તો
તેમને પણ હાલ કલા થતા મામલાના બાગ
ચાલ પડતું નેહરી. આવી ચર્ચા થતાં જતાં
કોમપણ મતના હાવપર આવ્યા વગર
મીટીંગ વિખરાઈ હતી.

ત્રિટિસ્ટ.

ઉપરનો રીપોર્ટ નાપાયાદર છે એ જાહેર
કરવા સાડાં હિંદુઓ તથા કીસ્તીઓનાની
એક જાહેર મીટીંગ હિંદુ સ્થાપ સલાના
મકાનમાં મળી હતી તે વખતે મેસર્સ રી.
કે. ડી. પીલે, પી. ડી. સંઘવી. પી. એસ.
આવર, આર. ઇ. મુલે, ડી. વેડી. આર.
બી. વેડી, એસ. પથર, સી. બી. મેતા, યુ.
એમ. શેક્ષત. એમ. કાલકાવાળા, એ. ડી.
પીલે વગેરે અડધો હાજર હતા. સર્વાનુમતે
મી. સંઘવીને પ્રમુખપદ આપવામાં આવ્યું
હતું. તેમણે જણાવ્યું કે હાટકુટ ના
પાયાદર છે એટલું નહિ પણ તે નદન
જુલું છે અને હિંદી કામમાં વાંધા ઉભે
કરવા સાડાં થમનેજ એવી વાત ઉઘાડવા
માં આવી છે. પ્રમુખે ત્રણમાં જણાવ્યું કે
નાનાલના હિંદીઓની બધી કામમાં જાતિ કે
ધરમના બેદ વગર બધે સંપ છે. ૧૩ વરસ
થતાં કોંગ્રેસ સઘળા હિંદીઓને એકત્ર
કરવા પ્રયત્ન કરતી રહી છે એટલું નહિ
પણ ગોરા અને હિંદીઓ વચ્ચે પણ સહુ
કાંઈ વધારા પોતાથી જાતી કે છે. મી.
પી. એસ. આવરે જણાવ્યું કે મી. એ. ડી.
પીલેના મકાનમાં ૧૫૫૧ તારીખે એક

મીટીંગ મળી હતી. તે વખતે એવો સરકયુ
લર વાંચવામાં આવ્યો હતો કે કોંગ્રેસના
મેંબર થવાની રીતો દર ઝોળા કરવા કોંગ
રેસ પાસે માગણી કરવાની હિંદુચાલ કરવી.
તે વખતે મી. અરજુસીંગે જણાવ્યું કે જો
કોંગ્રેસ તેમ ન કરે તો આપણે કોલોની
અથવા વારતે એક યોસાયટી સ્થાપવી. મી.
એ. ડી. પીલેએ જણાવ્યું કે 'કોંગ્રેસથી
સ્વતંત્ર મંડળ સ્થાપવાને હું મળતો આવ
તો નથી. તેથી હું એવી સુચના કરું છું કે
સામ્યદારી નાખતમાં કોંગ્રેસના કલેવા
મુજબ કામ કરે પણ નાણાની અવસ્થામાં
સ્વતંત્ર હોય એવી 'યોસાયટી' સ્થાપવી
ઉપર પ્રમાણે બોલી રવા પડી મી. આવરે
જણાવ્યું કે આ હકીકતને સ્થાનિક આપમાં
હવે રીતે ઉઘાડવામાં આવી છે તે અચ
બાની વાત છે. એ વાતનો રીપોર્ટ આપને
આપનારે હિંદી કામના તરફ દ્રોહ કર્યો એટ
લું નહિ પણ વર્તમાનપત્રવાળાને પણ
છેતરેલ છે. મી. આવરે જણાવ્યું કે
જો લોકોએ જુદી વાત બનાવી કાઢી હોય
તેમનું કામ ધિકારનેપાત છે; તે બીના
ખોટી છે એમ આજની મીટીંગ જાહેર કરે
છે. ખાદ મેસર્સ શેક્ષત, વેડી, મેહતા વગેરે
એ લાપણો કરી એ બીના તરફ નાપસંદગી
બનાવી હતી. ખાદ જહાર પટેલ હકીકત
જુદી છે એવો હાવ પસાર કરવામાં આવ્યો

'એડવરટાઇઝર'ને જવાબ.

મી. સોરેન્સ તરફથી નીચેનો કાગળ એક
વરતાઇરમાં પ્રસિદ્ધ થયો છે.

સાહેબ—તમે જાપેસ રીપોર્ટમાં જણાવી
બીના ખોટી છે એ વાત મીટીંગના પ્રમુખ
તરીકે જણાવવાની મારે જરૂર છે. મીટીંગ
નો હેતુ એવો હતો કે વધારે મેંબરો દાખલ
થઈ સકે તેવી સમવડ મારે 'કોંગ્રેસ'ને
અરજ કરવા એક કમીટી નીમવી. મુસલ
માન વેપારીઓની સાથે મળીને કામ ચેવા
થી હિંદુ અને કોલોનીઅલોને તેમના
પક્ષમાં ગોરાઓને હિંદુસોજ રહેતી
નથી એવી ચરચા વિશેની વાત ખરી નથી.
મીટીંગને ખાસ હેતુ તથા ત્યાંની ચરચા
એવી હતી કે કોંગ્રેસની સાથે મળીને.
નહિ કે જુલ પડીને. અંગ્રેજીની નાખવામાં
આવતી મુશીબતો દુર કરવા પ્રયત્ન કરવા.
કોંગ્રેસને અમારા વિચારો જણાવવા સાડાં
એક કમીટી નીમવામાં આવી હતી. કોંગ્રેસ
અથવા તો ગોરાઓની સામે કામ કરવાને
અમારે દમ્મજ કે ઇરાદો નથી. કોંગ્રેસની
સાથે મળી ગોરા સાથે વધારે સારો વાવ
વધારવાનો પ્રયત્ન કરવા કામ મુગીએ
જોઈએ.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

C. C.

પ્રકરણ ૪૬.

કું ઉત્તમ કાયદો છે?

કામો સારાં કે નારાં છે એ નિર્ણય આપણે કામોમાં અભિપ્રાય આપીએ છીએ. કેટલાક કામોથી આપણે સતોષ પામીએ છીએ અને કેટલાક આપણને નારાજ કરે છે. અમુક કામ સારાં છે કે ખરાબ તેના આધાર તે કામ આપણને કાલકારી છે કે તુરંતજાનકારી છે તેની ઉપર નથી. પણ તેની તુરંતજાનકારી માં આપણે જુદાં જુદાં ધારણાં રાખીએ છીએ. આપણા મનમાં કેટલાક વિચારો રહી રહેલા હોય છે કે જેને આધારે ખીન્ન માણસોનાં કામની પરિક્ષા આપણે કરીએ છીએ. એક માણસે ખીન્ન માણસને કંઈ તુરંતજાન કર્યું હોય તો તેની અસર આપણી ઉપર થાય અથવા ન થાય તેપણ આપણે તેને નારાજ ગણીએ છીએ. કેટલીક વખત તુરંતજાન કરનાર માણસની તરફ આપણી લાગણી હોય છે તે છતાં તેનું કામ નારાજ છે એમ કહેતાં આપણે ગજાએ આવકાં ખાતા નથી. એમ પણ બને છે કે આપણે અભિપ્રાય કેટલીક વેળા ખોટો પડે છે. માણસોના હેતુ આપણે હમેશાં ભેદ શકતા નથી અને તેથી ખોટી પરિક્ષા કરીએ છીએ. છતાં હેતુના પ્રમાણ માં કામની પરિક્ષા કરવામાં હરકત નથી આવતી. કેટલાક નકારાં કામોથી આપણે લાજ ભેગવીએ છીએ છતાં તે નારાજ છે એમ આપણે મનમાં તો સમજીએ છીએ.

એટલે એમ સિધ્ધ થયું કે ખરા ખોટાનાં આધાર માણસના સ્વાર્થની ઉપર નથી. વળી તેના આધાર માણસની હિતચાએ ઉપર પણ નથી. નીતિ અને લાગણી વચ્ચે હમેશાં સંબંધ બેધમાં આવતો નથી. બચ્ચાની ઉપર લાગણીને લીધે આપણે તેને અમુક વસ્તુ આપવા માંગીએ છીએ પણ તે વસ્તુ તેને હાનીકારક હોય તો તે આપવામાં અનીતિ છે એમ સમજીએ છીએ. લાગણી બતાવવી એ બેશક સરસ છે પણ નીતિ વિચાર વડે તેની હદ ન આપી હોય તો તે ગેરરૂપ થઈ પડે છે.

આપણે એમ પણ જોઈએ છીએ કે નીતિ ના નિયમો અચળ છે. મતો ફર્યા કરે છે પણ નીતિ ફરતી નથી. આપણી આંખ ઉઘાડી હોય ત્યારે સુરજ દેખીએ છીએ. યંધ હોય ત્યારે સુરજ નથી દેખાતો. આમાં આપણી નજરમાં ફેરફાર થયો, નહિ કે સુરજના હોવા પછામાં. તેમજ નીતિના નિયમો વિશે સમ જણે. અજાન દશામાં આપણે નીતિ ન સમજી

શકીએ એ ખતરા જેવું છે. આપણી જાન ચક્ષુ ત્યારે ઉઘટે ત્યારે સમજતાં મુશ્કેલી પડતી નથી. માણસો ભાગ્યેજ હમેશાં સારા તરફજ નજર રાખે છે તેથી ઘણી વેળા સ્વાર્થની નજરે જોઈ અનીતિને નીતિ કહે છે. એવો વખત તો હજુ હવે આવવાનો છે કે ત્યારે માણસો સ્વાર્થના વિચાર છોડી નીતિ વિચાર તરફજ વલ્લ આપશે. નીતિ નીજ કેમવળી હજુ તદન બાળપણની ક્ષિતિમાં છે જેમ બેકન અને કાચીન પહેલાં શાસ્ત્રનીશ્ચિતિ હતી તેવી આજ નીતિની છે. માણસો ખરું શું છે તે બેવાને છ-તેનર હતા. તેઓ નીતિ વિષય સમજવાને બદલે પૃથ્વી વગેરેના નિયમો શોધવામાં રોકાયા હતા. એવે કયો વિદ્વાન આપણા બેવામાં આવ્યો છે કે જેણે ખતથી દુઃખ વેડી પોતા ના આગલા વહેમોને એક કોરે મુઠા ખરી નીતિ શોધવામાં જીંદગી ગાળી હોય? ત્યારે કુદરતી શોધ કરનારા માણસોની માફક નીતિ ની શોધ કરવામાં માણસો શુભતાન રહેશે ત્યારે જેમ માનીએ છીએ કે નીતિ વિષય વિચારો એકદમ ફરી શકાયે. શાસ્ત્રના વિચારો વિષે માણસોમાં મન નેત્ર હજુ ચક્રે છે તેટલે દરજ્જે નીતિના નિયમો વિષે ચક્ર સંભવ નથી. છતાં કેટલીક મુદ્દા સુધી આપણે નીતિ નિયમો વિષે એકમત ન થઈ શકીએ એવો સંભવ છે. તેનો અરથ એમ નહિ થયો કે ખરા ખોટાનો, બેદ સમન્વય તેવું નથી.

ત્યારે આપણે જોઈએ કે માણસોનાં મન અને હિતચાઓથી ઉપરાંત અકલ, એવું કાંઈક નીતિનું ધારણ છે તેને આપણે કાપદો કહી શકીશું. રાજ્ય પ્રકરણની બાબતમાં આપણે કાયદા જોઈએ છીએ ત્યારે નીતિનો પણ કાયદો શું કામ ન હોય? તે કાયદો બધે માણસ લખીત નથી. માણસ લખીત હોયો પણ ન જોઈએ, અને જે નીતિનો કાયદો છે એમ આપણે કણ્ણ કરીએ અથવા માનીએ તો જેમ રાજ્યદારી કાયદાને તામે આપણે રહેવું પડે છે તેમ આજ નીતિના કાયદાને પણ તામે રહેવું તે આપણી ફરજ છે. નીતિ નો કાયદો તે રાજ્ય પ્રકરણી તેમજ ધર્માદારી કાયદાથી અલગ તેમજ ઉત્તમ છે. ધર્માદારી કાયદા પ્રમ જે ન આવતા હું ગરીબ રહું તેથી શું? રાજ્ય કાયદાને તામે ન રહેતા રાજ્યકર્તા મારીપર નાશજ થાય તેથી એ શું? પણ હું જુદું જોડું અથવા સાચું જોડું તેથી શું એમ માનથી કે કાંઈક કહી શકશે નહિ. એમ નીતિના નિયમ અને દુનિયાદારી નિયમ વચ્ચે મોટો ભેદ છે. કેમકે નીતિનો યાસ આપણા હૃદયમાં છે, અનીતિ આવર તો માણસ પણ પોતાની અનીતિ કણ્ણ

કરશે. જુદું તે સાચું કદી નહિ માય. અને બધાં પ્રજા બહુ દુઃખ દશે ત્યાં પણ જે કે માણસો નીતિના નિયમ પાળતા નહિ હોય તેપણ તે પાળવાનો દેખ ધરાવશે એટલે કે નીતિ તત્ત્વથી જોઈએ એવું તો તેવા માણસોએ કણ્ણ કરવું પડે છે. આયો નીતિનો મહીમા છે. આવી નીતિ તે રીત રીવાજ કે પ્રજા મતની દરકાર કરતી નથી. બધાંજુદાં પ્રજા મત અથવા રીતરીવાજ નીતિના નિયમો અનુસરતા બેવામાં આવે ત્યાં સુધીજ નીતિના પુરવને તે બંધન કરતા છે.

આયો નીતિનો કાયદો કયાંથી આવ્યો? એ કંઈ રાજ્યનો વડતા નથી કેમકે જુદા જુદા રાજ્યોમાં જુદા જુદા ધારાઓ બેવા માં આવે છે. સોફીસ્ટના વખતમાં જે નીતિ તે સમયનો હતો તેની વિરુદ્ધ ઘણા માણસો હતા છતાં જે નીતિ તેની હતી તે સદાય રહેલી છે અને સદાય રહેશે એમ જગત માય કણ્ણ કરે છે. પ્રમેજ કવી રોબર્ટ બ્રાક નોમ કહી ગયો છે કે કદાચ કોઈ સેનાન કુની યમાં હોય અને જુદાની બાણ દેરવે તેપણ ન્યાય બાલક અને સત્ય તે તો છત્તરીજ રહેવાનાં. એ ઉપરથી એમ કહી શકાય કે નીતિનો કાયદો એ સરવાળી છે અને કચરી છે.

આજ કાયદાનો ભંગ કોઈ પ્રજા અથવા માણસ જેવડ સુધી કરી શકતા નથી. કદવું છે કે જેમ ભયંકર વરણીઓ પરત પણ જેવડે હડી બળ છે તેમ અનીતિવાન માણસો પણ નાશ પામે છે, એસીરીયા અને બેબીલન માં ત્યારે અનીતિનો ધંડા બરણો કે તેવો જ તે દુટયો. રોમે ત્યારે અનીતિ પકડી ત્યારે તેના મહાન પુરુષો તેનો બચાવ નહિ કરી શક્યા, ગ્રીસની પ્રજા હુશિયાર હતી છતાં તે હુશિયારી અનીતિને ટકાવી શકી નહિ. ક્રાન્સમાં બંધ થયું તે પણ અનીતિની સામે. તેમજ અમેરિકામાં, બેલો મેનડલ શીલીપ્સ કહેતો કે અનીતિ રાજ્યગાદીએ બેસતાં પણ ટકવાની નથી. આયો નીતિને અદ્યુત કાયદો જે માણસ પાળે છે તે ચડે છે, જે કુટુંબ પાળે છે તે નબી ચડે છે, અને જે મંડળીમાં પાળવામાં આવે છે તે મંડળી વિસ્તાર પામે છે. જે પ્રજા એ ઉત્તમ કાયદો પાળે છે તે સુખ સ્વતંત્રતા અને શાંતિ બોમવે છે.

[ઉપરના વિષયને લખતું કાવ્ય.]
મન તુલ્કી તુલ્કી બોલેરે,
આ સુખના જેવું તન નારું:
અચાનક હડી નેમરે,
જેમ દેવતામાં કાડ.
ગાકળ બળ પળમાં રળિ નરહી,
જેમ કામળને પાણી:

કાચાકાડી તારી એમ કરનારો,
 થઈ બરો ધુળધાણી;
 પાછળથી પસ્તાઈને,
 બિચ્ચા કરી મારું મારું.
 કાચો કુપો કાચા તારી,
 વખતમાં ન લાગે વાર;
 છવ કાચાને સમાઈ કેટલી,
 મુકી ચાલે વન મેઝાર;
 ફાગડ ધુણાં ફરવું,
 એવિતું માથે અધારું.
 તપું તે તો સરને ગયાનું,
 ઉશરવાનો ઉશરો;
 દેવ મધિવે રાણાને ચાલુ,
 સહને મરણનો મારો;
 આરાનો મહેલ ઉંચો,
 બિચું આ કાચું કારખાનું;
 અંચલ ચિનમાં એતીને ચાલો,
 આલો હરીકું નમ;
 પરમારથ જે હાથે તે સાથે,
 કરો રહેવાનો વિચાર;
 પીરો ધરાધરથી,
 ફાગ નથી રહેનારું.

અન્નદાન.

ડેલગોઆએમાં બહેર કામમાં હમેશા
 ભાગ લેનાર રોડ નાનજી દુલભદ્રસની
 પેટીવાળા વડા રોડ નાનજી મુળજીના બાપ
 સજી રોકેને ત્યાં પુત્ર અવતર્યાના સમાચારની
 જુલાલીમાં એક આ પાણીનો મેળાવડો કર
 વામાં આવ્યો હતો જે વખતે ડેલગોઆએ
 ના કેટલાક વેપારીએને આમંત્રણથી બોલા
 વવામાં આવ્યા હતા.

દોઝરમાં એક અઝરમી કામી જણાવે
 છે કે તા. ૧૫ મંગળવારના રોજ રાતે ૧૨
 વાગે આશરે ૨૦ કાફરની દુકડી તથા એક
 એરએ ફીયર સ્ટેશન નજીક દીકાનાથ મહા
 રાજના ધરપર દુમતો કર્યો હતો. તે વખતે
 ધરમાં ફક્ત દીકાનાથની એરત દીકરી તથા
 નાનાં બાળકો સિવાય કોઈ હતું નહિ. પ્રથમ
 બદમાસોએ કાચની બારી તોડી ધરમાં ઝુસવા
 વાન કરેલો પરંતુ અંદરની એરતના માર
 સામે હાવી શક્યા નહિ. તેથી પાછળનો દર
 વાળો તથા વચલા રમતો દરવાજાને તોડી
 દાખલ થયા હતા, અને કેટલુંક તુકચાન કર્યું
 હતું. પાછળથી નજીકમાં પસતા હિંદીઓની
 મદદ આવતાં સજા બાગી મવા હતા, જે
 દરમિયાન રોકડ પોંડ ૨૦ તથા થોડાં પહેર
 વાનાં કપડાં લઈ જવા પામ્યા.

છરાનના શાહને જે નાર અનુમન તરફ
 ચીકરવામાં આવ્યો હતો તેના જવાબ નીચે
 મુજબ મળ્યો છે. "એસમાન અહમદ
 (અનુમને હસલામના પ્રેસીડેન્ટ) હરબન
 નાતાલ-નામદાર છરાનના ચહેતયાદ તરફથી
 મને ફરમાવવામાં આવ્યું છે કે તમારો
 મોકલેલો તાર મળ્યો અને નામદાર તેને
 મલોજ આભાર માને છે. થી. મશીર ઉદોલા"

નાનાલ એરોઆરટરીઅન કોમ તરફથી
 શાહ મુજફફદીનના મરણની કિશ્તીરીને,
 તાર ફરેલ તેનો જવાબ મળ્યો છે કે 'તમારો
 તાર નવા શાહને પનાવ્યો; તમારી માયાળુ
 લાગણી માટે આભાર દરજાવવા મને કુકમ
 થયો છે.'

છપાતી વખતે "બોટીઅન" તરફથી
 અમને નીચે મુજબ તાર મળેલ છે:-
 "પ્રીટોરીયા તા. ૨૫ આજે નહેવાર પાળી
 બધી દુકાનો બંધ રાખી છે. મુસલમાન
 બાઇએને મુબારકી."

કાફરી દુલડ વખતે દહ રીતે વફાદાર રહી
 સરકારના પક્ષમાં રહેનાર નફુએ નામના ચીક
 ના ૧૨-૧૩ વરસની ઉંમરના એ છોકરાનાં
 ખુન થએલાં માલુમ પડ્યાં છે. એવી વાત
 કહેવામાં આવે છે કે નફુએની વફાદારી માટે
 તેના પર દુરમતાવટ રાખી કોઈ બળવાખોર
 મંદિતા બદમાશોએ આવી ફર રીતે તેના
 બે નિર્દોષ બાળકોને પાણીમાં ડુબાડી પ્રાણ
 લીધો છે.

ચરચા પત્ર.

હલમની ઓળખાણ.

મે. ઇ. એ. ના આધિપતિ સાહેબ,
 સાકિય આફરિકાના સંકટમાં સહાયતા
 આપનાર એકજ પેપર બેવામાં આવે છે.
 કેટલાક સમજ કરણો તરફ લક્ષ્ય આપતાં
 હિંદી લોકોનાં લાલ અરથે "ઇડિઅન ઓપી
 નીઅન" પત્ર બહુ કિમતી અને કદરવાળું છે.
 સાધારણ રીતે હમેશાં દરેક મનુષ્યના મોઢા
 માં પ્રસંગોપાત બોલાય છે કે અફસ વેચાતી
 મળતી નથી. અને તેમ કહેવું ખરું છે પણ
 ન્યુસપેપર, ચોપાનિયાં અને નોતેલોનાં ચાલુ
 વાંચનથી અફસમાં વધારો માપ છે. અને
 એક આજકાલ તમારા પેપરમાં નીતિ
 વગેરે સંબંધમાં છપાતા આરટીકલો અફસ
 માં વધારો કરનારા છે.

તા. ૧૬ મી ગનેધરીના અંક ૩ નાના
 "ઇડિઅન ઓપિનિઅન"માં "કેળવાએલા
 હિંદીની ફરજ"વાળો આરટીકલ વાંચતાં હું
 બહુ ખુશ થયો છું, અને ઉમેદ છે કે તેજ
 મુજબ આપણા કેળવાએલા જીવાનો અમલ
 કરશે. આ વખતે મને કહેવાને સતો ઉપજો
 છે કે હરબનમાં અરલી ક્લોઝીંગ એક્ટની
 રાજઆન ચર્લાજ મી. શાપુરજી સંદેરીઆએ
 એક નાઈટ કક્કાસ ચાલુ કરીયા હતા, અને
 હાલમાં કમલગ આદિ દર નિવાસીઓ
 શિક્ષણ લેતા માલુમ પડે છે. મી. સંદેરીઆ
 વગર પોંચાટે પોતાની ફરજ કેટલીક બાબત
 માં બળવ્યા જવ છે એ જણીતું છે. તમારી
 મુચનાનો દક્ષિણ આફરિકાના દરેક ભાગમાં
 કેળવાએલા હિંદી જીવાનો નહેવાર ઉપયોગ
 કરે તો વધાર આપણી દિશ્વિતમાં મુધારો
 થવાનો વખત વજોજ નજીક આવી જાય.
 હરબન તા. ૨૧-૧-૦૭થી. હસમાહલ નયુ.

LIFEBUOY SOAP.

લાઇફબોય રોયલ ડીસેનફેકટન્ટ સાબુન.

રોયલ ડીસેનફેકટન્ટ સાબુન રોજ નહાનેક લીયે ઔર સફાઈ કે

લીયે અચ્છા હે. શરીરકો આરોગ્ય રક્ષતા હે.

વહુ સાબુન સનલાઈટ સાબુનકા કારલાનાવાલે વનાતે હે.

બહારી હાથે નહેવાર કરી મહેરમ પોતાને વેર પહોંચી કુટુંબ સાથે
શુભરવાને કીમતી તક.

નાતાલ ડાયરેક્ટ લાઇનની, ઝડપ આગતી નવી અને વીજળીની ગતીથી ભરપૂર.

ડેલાગોઆથે થઇ સીધી મુંબઈ,

સ્ટોમર અમમુંબી.

૫૦૦૦ ટનની.

દરખાનથો ફેબ્રુઆરી તારીખ ૭ના રોજ ઉપડી જશે.

સદરજુ સ્ટીમર ઉપર જણાવેલી તારીખે દરખાનથી ઉપડી ડેલાગોઆથે જઈને
હરી સીધી મુંબઈ સાફ આવી જશે ઉપર લખેલા જાહેર કરશે છતાં દરખાનથી નીકળેલી
હીન ૧૬ની મુદત દરમ્યાન મુંબઈ પોંચી જશે. મુલક જનાર સાહેબો આ સારી તક
શુભાવશે તર્હી.

એ આગમોહ નવી અને ઝડપ આગતી છે તેમજ એમાં યુવા, જાગર, યુલ્લખાદુ
વગેરે અગત્યની ચીજોની પુરતી સગવડ છે, પાણી જોઈએ તેટલું ગમે તે વખત સહેલાઈ
થી મળી શકશે. દરેક જગ્યાપર વીજળીની બતી છે તેમજ ડેક તથા ફાલકાની અંદર
ખાસ લવામણુ હરી લાઇડનાં પાટીયાં જડાવ્યાં છે કે જેથી પાસેજરોને જરાપણુ ત
લીક ન થાય. પોતાની જાન રાહતમાં રાખી મુલક જવા ઇચ્છતા હોય તેમને સારૂ આ
એક તક અમુક્ય છે.

સેકડ તથા ફર્સ્ટ ક્લાસની કેબીનો પણ બહુજ સગવડ ભરેલી છે.

ટ્રાંસવાલથી જનાર સાહેબોએ જોડાન્યર્જમાં સુલેમાન હંસમાલક મીયા કુ. ને મળી
અમારી મારફતે ઈકીટ લેવાથી મોટીમાં ફાયદો થશે.

વધુ જુલાશા માટે લખો, નીચે લખેલે શીરનામે.

Messrs King & Sons,
West Street Durban.
Messrs M. C. Anglin & Co.,
320 Pine St, Box 51,
Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરખા.
મેસર્સ એમ. સી. આંગલીના કુ.
૩૨૦ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૧.
દરખા.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

**NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.**

**HOUSES, OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.
APPLY—**

125 FIELD STREET.

P. 12, Box 97.

Tele. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

આહોકોને માટે

અમારા કેટલાક માહકો પાસે બહુ યશ
સાધતું લવાજમ ગ્રામી છે તેઓએ તે નાણું
જલદીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.

લવાજમ તથા બહેર ખર્ચના ચક્ર વગેરે
'International Printing Press'
ના નામથી મોકલવા.

લવાજમ, બહેરખર્ચ, જોળ વગેરેને
સગતે પચાન્નકહાર નીચેને શીરનામે કરવે.

ગેનેબર.

ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈન્ટ પ્રેસ.

શીનીક્સ. નાતાલ.

બહાર મામના એજન્ટો.

આ જાણુ છુટક વરોડાની સગવડ ખાતર
દર અહવારીએ થી પબ્લીક લાયબ્રેરી, ૧૫૧
કપીન કમિટમંથી લાઇબ્રેરીના સેક્રેટરી
મી. હીચન પાસેથી દર રાત્રીસરે વર વાગતા
પછી વણુ પેનીના દાખથી મળી શકશે.

તીમે લખેલા મુદરથોને તેની સામે જબ્જુ
વેલ ગામ તથા વિભાગના અમારા એજન્ટ
તરીકે અમે કલુજ કર્યા છે. તેઓ સાહેબને
આપેલા પછસા તથા છાપવા વગેરેનું કામ
અમને મળી જશે. આવી રીતે કરેલી ગોડ
વણુનો કાલ અમારા વાંચકો સહ દરેક કામ
કાજ સરજતાથી ઉકેલવામાં મદદ કરશે એવી
અમે અસર સખીએ છીએ.

સ્ટેન્ડર્—મી. મોનીસક પટેલ. બોક્સ ૬૪

વેડફેલ્ડ—આજુ તોલેવતસીય.

પીટર્સબર્ગ—મી. મોકનલાલ ખંડેરીય.
બોક્સ ૧૬૦

ડેલાગોઆથે—મેસર્સ કુમ્હાસ અને
લાલચંદ. બોક્સ ૬૬

કેપટાઉન—મી. જે. એમ. એચ. મુલ.
૧૨૬ કેસલ સ્ટ્રીટ.

ઈડિઅન એપીનીઅનનું કેલેન્ડર

ઈડિઅન એપીનીઅનના આહોકોને તક
વરસુ કેલેન્ડર આપવા અમે જણાવ્યું હતું.
પણ અમારે દિલ્હીથી આવે જણાવ્યું પડે છે
કે કેલેન્ડરનો ખસોટા મોકલી પડ્યો છે જાણ
માણમ પડવાથી તે ફરીથી તૈયાર થઈ પારે
ત્યાં સુધી રાહ બેઠો પડશે.

INDIAN AFRICAN LINE.

S. S. Brand (2,003 tons) left Calcutta on the 16th January and is expected to arrive at Durban early in February. The same boat will return shortly afterwards to Calcutta.

S. S. Mandal (1,917 tons) will leave Calcutta about the second week in February.

Every convenience for Indian passengers, including Indian sailors and attendants. Sails directly for India without calling at South African ports, thus shortening the voyage considerably.

De Waal, Balwe & Co.,

Indian Agents :

Agents.

B. Ebrahim Ismail & Co.,

114, 116, 118, Commercial Road,

P.O. Box 125, Durban.

ક્લકતાની સીધી સ્ટીમર

સ્ટીમર બ્રેન્ડ (ટન ૨૦૦૩).

સ્ટીમર મંડલ (ટન ૧૯૧૭).

હિંદુસ્થાનની સીધી સ્ટીમર

હિંદુસ્થાનની "બ્રેન્ડ" નામની સ્ટીમર કલકત્તાથી તા. ૧૬મી જાનેવારીએ ઉપડી મુદ્રા છે. તે આઠી ફેબ્રુઆરીની શરૂઆતમાં આવી નુરત કલકત્તા માટે ઉપડી ગયું.

બીજી "મંડલ" નામની સ્ટીમર ફેબ્રુઆરીની શરૂઆતમાં કલકત્તાથી ડરબન આવવા ઉપડશે.

આ સ્ટીમરમાં મુસાફરોને માટે ખાસ સગવડ કરવામાં આવી છે તેથી મુસાફરોને ધણા આરામથી જવાની સારી તક છે. ખાસતી દેશી છે, વળી બીજી સ્ટીમરો ફરેક બંદર કરતી જતી હોવાથી જામે વખતે દેશ પહોંચે છે ત્યારે અમારી સ્ટીમરો અદ્યતિ ઉપડી પરત્વારી હિંદુસ્થાન જતી હોવાથી થોડી મુદતમાં પોંચી શકશે. વધુ વીચળ માટે નીચેના સરનામે ખબર મળશે.

ડીવાલ બોલવે કુા.

શીક્ષ સ્ત્રી ડરબન.

બી. બ્રાહ્મીમ ઇસ્માઇલ કુા.

તાં. ૧૧૪. ૧૧૬ અને ૧૧૮ કમરચીયલ રોડ ડરબન.

પોસ્ટ બોક્સ ૧૨૫.

સીધી કલકત્તા જાનેવાલી સ્ટીમર.

સ્ટીમર બ્રેન્ડ. (ટન ૨૦૦૩)

સ્ટીમર મંડલ. (ટન ૧૯૧૭)

બ્રેન્ડ નામની સ્ટીમર કલકત્તાએ ૧૬ જાનેવારીના દિન રવાના હો ચુકી છે. વહ સ્ટીમર થતાં ફેબ્રુઆરી માસકે દુસરે (કલકત્તા જાનેવારી) લિયે રવાના હોગી.

મંડલ નામની સ્ટીમર કલકત્તાએ ફેબ્રુઆરી માસકે પહેલે હફતેમાં રવાના હોગી.

વહ સ્ટીમરમાં જાનગી મુસાફરોને લિયે અચ્છા વન્ડોવસ્ટ કરનમેં આયા છે. પાસેજરોં અપની મુસાફરી વધી મજેસેં ઓર જામિતે કરતેં છે. સગવડ વત્તમ પ્રકારતેં કી ગઈ છે. ફલકત્તાકે સત્તાવાલોં તરફસેં સર્ટિફિકેટ પા ચુકેં છે. દુસરી કમ્પનીકી સ્ટીમર કાંઈ કાંઈ વન્દર કરતી જાનેસેં પાસેજરો તકલીફ પાતેં છે, જેસી તકલીફ ફલ સ્ટીમરમેં નહીં છે ઓર આદમી આરામસેં દેશ જા તકતેં છે. ડરબન સલ્હી મી વહ સ્ટીમરમેં હન્ડિયન છે.

વહ કમ્પનીકી સમી સ્ટીમરોમેં અચ્છા વન્ડોવસ્ટ કરનમેં આયા છે. વિશેષ જાણકારી લિયે નિચે લિખે વતે પર વજન્ટોસે મિલનેસેં માલુમ હોગા.

ડીવાલવે ઇન્ડ કુા.

ફીલ્ડ સ્ત્રી,
ડરબન.

બી. બ્રાહ્મીમ ઇસ્માઇલ કુા.

તાં. ૧૧૪, ૧૧૬ ઓર ૧૧૮ કમરચીયલ રોડ, ડરબન.
પોસ્ટ નંબર ૧૨૫.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF —

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt-cases; portmanteaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps; soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases; cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ખાનગી ઈંગ્લિશ સુસ્કાલી નિશાળ.

જે તા. ૧૬ જુન ૧૯૦૪થી ચાલી છે.

સુસ્કાલી અને હાઈઆવાડના સુદરસોને
વૈજ્ઞાનિક બાળકોને ઈંગ્લિશ તથા સુસ્કાલી
શબ્દાવળી સારી આ રજુકર્મા મોકલવાને
ફિનંતી કરવામાં આવે છે. માસીક શી શી. ૧૦

૪૮૨ વેરક ઓટ. } એમ. કે. પટેલ.
કરખત. } રજુકર્મા મોકલવ.

FOR SUITS TO MEASURE

Makanjee Bros.,

Outfitters,

182 GREY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant.

Box 122, Tel. add. 'Ahomed Tilly.'

OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT

135a Camroodeen's Buildings

Grey St., DURBAN. Tel. add. 'SHAIK MOHIDEEN'

ARMSTRONG BROS.

38 Field street, Durban

લોહાનો સામાન, કટકરી, બત્તીઓ તેવ,

રત્ન તેના પ્રથમ.

કાચનો સામાન, ફેસનરી, એનેમલને
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી ૦૧
૦૪ શીલીવર કરવામાં આવે છે. બાવને માટે
નીચેના સરનામે પુછો.

આર્મિ સ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,

૩૮ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, ૬૦૦૦

ફુકાન વેચવાની છે.

ચારલસ રાઉન મથેની અંગ્રેજી બરની ફુ
કાન વેચવાની છે. રજુ પુછાસા માટે ચાર
લસ રાઉનમાં અથવા ૧૦૭ શીલ્ડ ઓટમ
ફાઇલ્ડાસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,

Box 45 Tel. Add: "SULIMAN,"

VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,

P.O. Box 41, Opposite Standard Bank

Tel. add. 'TACE,' KLERKSDORP.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c. &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 33.

Tel. Address: "Porbandar,"

Telephone 804.

સસ્તો અને ઉચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ બોર ત્રી
છનીઆ સેમ વગેરે લતની લગાડ નીચે
સરનામે મળશે.

સન બ્રેન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

ફટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

ફટરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, લપાન, યુરોપ, એસિયેશીયા અને
અમેરિકા તાર મેકલી કરે છે. નિયમીત ધરાયેને દર સદેશા ત્રીક એક શીલીંગ અને
છપેની રીએટ આપવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી હુનિયાના કોઈપણ લોકોપર પેસા મેકલી
કરે છે.

ફટરની કંપની તાર મેકલનાર તથા લેનાર ધણીના સરનામા રજુકર કરે છે. આ
રજુકર નામને માટે કોઈપણ પદસા લેવામાં નથી આવતા. ફટરની ખાસ કોડ પુક છે તે
કરેક રીતે સંપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજુકર કરાવી કોડ ગ્રુપ્પોમાં તાર લેવા તથા
મેકલવાથી પણ સસ્તે દરે કામ ઉઠેલી શકાય છે.

જ્યાં ફટર કોડમાં આવેલા તાર ફટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર ધણીને ડીલી
વર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

એનેન્ડર,

ફટરની એન્ડર,

ડેવીડ બીલ્ડીંગ,

૫૧ શીલ્ડ ઓટ,

ફટરની બીલ્ડીંગ,

સેન્ટ ન્યોનસ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઈન.

અથવા ફટરની એન્ડર/સી,

ધી કોરનર હાઇસ,

કમીશનર ઓટ,

લેહાન્ડરબર,

કરખત.

રીકી એન્ડ કુ.

સંચા મીલ ઓર મશીન વેચનેવાલે.

૨૩૬ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મી. રીકીએ એન્જીનીયર કામકામ કરા
અનુભવ છે ઓર વધુત અચ્છી તરફસે હિંદી
માયા વોલ શકતે છે. છોતીકે તરફ તરફકે
મશીનો ઓર મકાદ પીમનેકી મીલો સસ્તે
દામસે વેચનેકી છે. ફટ વગાનેકા કમરા
મશીન છે. ઓર લેતમે ધણી લેખાનેકા
ફરીમિશન કામ પા ૧ પીટાનેકા ઓર માત
માતકે દુસરા મશીન વેચતે છે.

કરખે સુનામેપર માકે પુછનેસે તલાફ
મફત દીયા જાયગા.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer.
P.O. Box 76. Tel. Add: "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 134. Tel. Add: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3508.

41 Market Street.
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 2. Tel. Add: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Damien: NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindleyfontein, Rustenburg,
Steenbokfontein, Rietfontein

E. A. PATEL & Co.

GENERAL DEALERS
—AND—
DIRECT IMPORTERS.

Soft Goods, Boots and Shoes, Glass, etc.
Fancy Goods, Crochery and Hardware.
Corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add: "PATHEL"
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJCY IDOLGY, DIRECT IMPORTER

GENERAL MERCHANT

11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 65, 67, 69, 71, 73, 75, 77, 79, 81, 83, 85, 87, 89, 91, 93, 95, 97, 99, 101, 103, 105, 107, 109, 111, 113, 115, 117, 119, 121, 123, 125, 127, 129, 131, 133, 135, 137, 139, 141, 143, 145, 147, 149, 151, 153, 155, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 169, 171, 173, 175, 177, 179, 181, 183, 185, 187, 189, 191, 193, 195, 197, 199, 201, 203, 205, 207, 209, 211, 213, 215, 217, 219, 221, 223, 225, 227, 229, 231, 233, 235, 237, 239, 241, 243, 245, 247, 249, 251, 253, 255, 257, 259, 261, 263, 265, 267, 269, 271, 273, 275, 277, 279, 281, 283, 285, 287, 289, 291, 293, 295, 297, 299, 301, 303, 305, 307, 309, 311, 313, 315, 317, 319, 321, 323, 325, 327, 329, 331, 333, 335, 337, 339, 341, 343, 345, 347, 349, 351, 353, 355, 357, 359, 361, 363, 365, 367, 369, 371, 373, 375, 377, 379, 381, 383, 385, 387, 389, 391, 393, 395, 397, 399, 401, 403, 405, 407, 409, 411, 413, 415, 417, 419, 421, 423, 425, 427, 429, 431, 433, 435, 437, 439, 441, 443, 445, 447, 449, 451, 453, 455, 457, 459, 461, 463, 465, 467, 469, 471, 473, 475, 477, 479, 481, 483, 485, 487, 489, 491, 493, 495, 497, 499, 501, 503, 505, 507, 509, 511, 513, 515, 517, 519, 521, 523, 525, 527, 529, 531, 533, 535, 537, 539, 541, 543, 545, 547, 549, 551, 553, 555, 557, 559, 561, 563, 565, 567, 569, 571, 573, 575, 577, 579, 581, 583, 585, 587, 589, 591, 593, 595, 597, 599, 601, 603, 605, 607, 609, 611, 613, 615, 617, 619, 621, 623, 625, 627, 629, 631, 633, 635, 637, 639, 641, 643, 645, 647, 649, 651, 653, 655, 657, 659, 661, 663, 665, 667, 669, 671, 673, 675, 677, 679, 681, 683, 685, 687, 689, 691, 693, 695, 697, 699, 701, 703, 705, 707, 709, 711, 713, 715, 717, 719, 721, 723, 725, 727, 729, 731, 733, 735, 737, 739, 741, 743, 745, 747, 749, 751, 753, 755, 757, 759, 761, 763, 765, 767, 769, 771, 773, 775, 777, 779, 781, 783, 785, 787, 789, 791, 793, 795, 797, 799, 801, 803, 805, 807, 809, 811, 813, 815, 817, 819, 821, 823, 825, 827, 829, 831, 833, 835, 837, 839, 841, 843, 845, 847, 849, 851, 853, 855, 857, 859, 861, 863, 865, 867, 869, 871, 873, 875, 877, 879, 881, 883, 885, 887, 889, 891, 893, 895, 897, 899, 901, 903, 905, 907, 909, 911, 913, 915, 917, 919, 921, 923, 925, 927, 929, 931, 933, 935, 937, 939, 941, 943, 945, 947, 949, 951, 953, 955, 957, 959, 961, 963, 965, 967, 969, 971, 973, 975, 977, 979, 981, 983, 985, 987, 989, 991, 993, 995, 997, 999, 1001, 1003, 1005, 1007, 1009, 1011, 1013, 1015, 1017, 1019, 1021, 1023, 1025, 1027, 1029, 1031, 1033, 1035, 1037, 1039, 1041, 1043, 1045, 1047, 1049, 1051, 1053, 1055, 1057, 1059, 1061, 1063, 1065, 1067, 1069, 1071, 1073, 1075, 1077, 1079, 1081, 1083, 1085, 1087, 1089, 1091, 1093, 1095, 1097, 1099, 1101, 1103, 1105, 1107, 1109, 1111, 1113, 1115, 1117, 1119, 1121, 1123, 1125, 1127, 1129, 1131, 1133, 1135, 1137, 1139, 1141, 1143, 1145, 1147, 1149, 1151, 1153, 1155, 1157, 1159, 1161, 1163, 1165, 1167, 1169, 1171, 1173, 1175, 1177, 1179, 1181, 1183, 1185, 1187, 1189, 1191, 1193, 1195, 1197, 1199, 1201, 1203, 1205, 1207, 1209, 1211, 1213, 1215, 1217, 1219, 1221, 1223, 1225, 1227, 1229, 1231, 1233, 1235, 1237, 1239, 1241, 1243, 1245, 1247, 1249, 1251, 1253, 1255, 1257, 1259, 1261, 1263, 1265, 1267, 1269, 1271, 1273, 1275, 1277, 1279, 1281, 1283, 1285, 1287, 1289, 1291, 1293, 1295, 1297, 1299, 1301, 1303, 1305, 1307, 1309, 1311, 1313, 1315, 1317, 1319, 1321, 1323, 1325, 1327, 1329, 1331, 1333, 1335, 1337, 1339, 1341, 1343, 1345, 1347, 1349, 1351, 1353, 1355, 1357, 1359, 1361, 1363, 1365, 1367, 1369, 1371, 1373, 1375, 1377, 1379, 1381, 1383, 1385, 1387, 1389, 1391, 1393, 1395, 1397, 1399, 1401, 1403, 1405, 1407, 1409, 1411, 1413, 1415, 1417, 1419, 1421, 1423, 1425, 1427, 1429, 1431, 1433, 1435, 1437, 1439, 1441, 1443, 1445, 1447, 1449, 1451, 1453, 1455, 1457, 1459, 1461, 1463, 1465, 1467, 1469, 1471, 1473, 1475, 1477, 1479, 1481, 1483, 1485, 1487, 1489, 1491, 1493, 1495, 1497, 1499, 1501, 1503, 1505, 1507, 1509, 1511, 1513, 1515, 1517, 1519, 1521, 1523, 1525, 1527, 1529, 1531, 1533, 1535, 1537, 1539, 1541, 1543, 1545, 1547, 1549, 1551, 1553, 1555, 1557, 1559, 1561, 1563, 1565, 1567, 1569, 1571, 1573, 1575, 1577, 1579, 1581, 1583, 1585, 1587, 1589, 1591, 1593, 1595, 1597, 1599, 1601, 1603, 1605, 1607, 1609, 1611, 1613, 1615, 1617, 1619, 1621, 1623, 1625, 1627, 1629, 1631, 1633, 1635, 1637, 1639, 1641, 1643, 1645, 1647, 1649, 1651, 1653, 1655, 1657, 1659, 1661, 1663, 1665, 1667, 1669, 1671, 1673, 1675, 1677, 1679, 1681, 1683, 1685, 1687, 1689, 1691, 1693, 1695, 1697, 1699, 1701, 1703, 1705, 1707, 1709, 1711, 1713, 1715, 1717, 1719, 1721, 1723, 1725, 1727, 1729, 1731, 1733, 1735, 1737, 1739, 1741, 1743, 1745, 1747, 1749, 1751, 1753, 1755, 1757, 1759, 1761, 1763, 1765, 1767, 1769, 1771, 1773, 1775, 1777, 1779, 1781, 1783, 1785, 1787, 1789, 1791, 1793, 1795, 1797, 1799, 1801, 1803, 1805, 1807, 1809, 1811, 1813, 1815, 1817, 1819, 1821, 1823, 1825, 1827, 1829, 1831, 1833, 1835, 1837, 1839, 1841, 1843, 1845, 1847, 1849, 1851, 1853, 1855, 1857, 1859, 1861, 1863, 1865, 1867, 1869, 1871, 1873, 1875, 1877, 1879, 1881, 1883, 1885, 1887, 1889, 1891, 1893, 1895, 1897, 1899, 1901, 1903, 1905, 1907, 1909, 1911, 1913, 1915, 1917, 1919, 1921, 1923, 1925, 1927, 1929, 1931, 1933, 1935, 1937, 1939, 1941, 1943, 1945, 1947, 1949, 1951, 1953, 1955, 1957, 1959, 1961, 1963, 1965, 1967, 1969, 1971, 1973, 1975, 1977, 1979, 1981, 1983, 1985, 1987, 1989, 1991, 1993, 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2013, 2015, 2017, 2019, 2021, 2023, 2025, 2027, 2029, 2031, 2033, 2035, 2037, 2039, 2041, 2043, 2045, 2047, 2049, 2051, 2053, 2055, 2057, 2059, 2061, 2063, 2065, 2067, 2069, 2071, 2073, 2075, 2077, 2079, 2081, 2083, 2085, 2087, 2089, 2091, 2093, 2095, 2097, 2099, 2101, 2103, 2105, 2107, 2109, 2111, 2113, 2115, 2117, 2119, 2121, 2123, 2125, 2127, 2129, 2131, 2133, 2135, 2137, 2139, 2141, 2143, 2145, 2147, 2149, 2151, 2153, 2155, 2157, 2159, 2161, 2163, 2165, 2167, 2169, 2171, 2173, 2175, 2177, 2179, 2181, 2183, 2185, 2187, 2189, 2191, 2193, 2195, 2197, 2199, 2201, 2203, 2205, 2207, 2209, 2211, 2213, 2215, 2217, 2219, 2221, 2223, 2225, 2227, 2229, 2231, 2233, 2235, 2237, 2239, 2241, 2243, 2245, 2247, 2249, 2251, 2253, 2255, 2257, 2259, 2261, 2263, 2265, 2267, 2269, 2271, 2273, 2275, 2277, 2279, 2281, 2283, 2285, 2287, 2289, 2291, 2293, 2295, 2297, 2299, 2301, 2303, 2305, 2307, 2309, 2311, 2313, 2315, 2317, 2319, 2321, 2323, 2325, 2327, 2329, 2331, 2333, 2335, 2337, 2339, 2341, 2343, 2345, 2347, 2349, 2351, 2353, 2355, 2357, 2359, 2361, 2363, 2365, 2367, 2369, 2371, 2373, 2375, 2377, 2379, 2381, 2383, 2385, 2387, 2389, 2391, 2393, 2395, 2397, 2399, 2401, 2403, 2405, 2407, 2409, 2411, 2413, 2415, 2417, 2419, 2421, 2423, 2425, 2427, 2429, 2431, 2433, 2435, 2437, 2439, 2441, 2443, 2445, 2447, 2449, 2451, 2453, 2455, 2457, 2459, 2461, 2463, 2465, 2467, 2469, 2471, 2473, 2475, 2477, 2479, 2481, 2483, 2485, 2487, 2489, 2491, 2493, 2495, 2497, 2499, 2501, 2503, 2505, 2507, 2509, 2511, 2513, 2515, 2517, 2519, 2521, 2523, 2525, 2527, 2529, 2531, 2533, 2535, 2537, 2539, 2541, 2543, 2545, 2547, 2549, 2551, 2553, 2555, 2557, 2559, 2561, 2563, 2565, 2567, 2569, 2571, 2573, 2575, 2577, 2579, 2581, 2583, 2585, 2587, 2589, 2591, 2593, 2595, 2597, 2599, 2601, 2603, 2605, 2607, 2609, 2611, 2613, 2615, 2617, 2619, 2621, 2623, 2625, 2627, 2629, 2631, 2633, 2635, 2637, 2639, 2641, 2643, 2645, 2647, 2649, 2651, 2653, 2655, 2657, 2659, 2661, 2663, 2665, 2667, 2669, 2671, 2673, 2675, 2677, 2679, 2681, 2683, 2685, 2687, 2689, 2691, 2693, 2695, 2697, 2699, 2701, 2703, 2705, 2707, 2709, 2711, 2713, 2715, 2717, 2719, 2721, 2723, 2725, 2727, 2729, 2731, 2733, 2735, 2737, 2739, 2741, 2743, 2745, 2747, 2749, 2751, 2753, 2755, 2757, 2759, 2761, 2763, 2765, 2767, 2769, 2771, 2773, 2775, 2777, 2779, 2781, 2783, 2785, 2787, 2789, 2791, 2793, 2795, 2797, 2799, 2801, 2803, 2805, 2807, 2809, 2811, 2813, 2815, 2817, 2819, 2821, 2823, 2825, 2827, 2829, 2831, 2833, 2835, 2837, 2839, 2841, 2843, 2845, 2847, 2849, 2851, 2853, 2855, 2857, 2859, 2861, 2863, 2865, 2867, 2869, 2871, 2873, 2875, 2877, 2879, 2881, 2883, 2885, 2887, 2889, 2891, 2893, 2895, 2897, 2899, 2901, 2903, 2905, 2907, 2909, 2911, 2913, 2915, 2917, 2919, 2921, 2923, 2925, 2927, 2929, 2931, 2933, 2935, 2937, 2939, 2941, 2943, 2945, 2947, 2949, 2951, 2953, 2955, 2957, 2959, 2961, 2963, 2965, 2967, 2969, 2971, 2973, 2975, 2977, 2979, 2981, 2983, 2985, 2987, 2989, 2991, 2993, 2995, 2997, 2999, 3001, 3003, 3005, 3007, 3009, 3011, 3013, 3015, 3017, 3019, 3021, 3023, 3025, 3027, 3029, 3031, 3033, 3035, 3037, 3039, 3041, 3043, 3045, 3047, 3049, 3051, 3053, 3055, 3057, 3059, 3061, 3063, 3065, 3067, 3069, 3071, 3073, 3075, 3077, 3079, 3081, 3083, 3085, 3087, 3089, 3091, 3093, 3095, 3097, 3099, 3101, 3103, 3105, 3107, 3109, 3111, 3113, 3115, 3117, 3119, 3121, 3123, 3125, 3127, 3129, 3131, 3133, 3135, 3137, 3139, 3141, 3143, 3145, 3147, 3149, 3151, 3153, 3155, 3157, 3159, 3161, 3163, 3165, 3167, 3169, 3171, 3173, 3175, 3177, 3179, 3181, 3183, 3185, 3187, 3189, 3191, 3193, 3195, 3197, 3199, 3201, 3203, 3205, 3207, 3209, 3211, 3213, 3215, 3217, 3219, 3221, 3223, 3225, 3227, 3229, 3231, 3233, 3235, 3237, 3239, 3241, 3243, 3245, 3247, 3249, 3251, 3253, 3255, 3257, 3259, 3261, 3263, 3265, 3267, 3269, 3271, 3273, 3275, 3277, 3279, 3281, 3283, 3285, 3287, 3289, 3291, 3293, 3295, 3297, 3299, 3301, 3303, 3305, 3307, 3309, 3311, 3313, 3315, 3317, 3319, 3321, 3323, 3325, 3327, 3329, 3331, 3333, 3335, 3337, 3339, 3341, 3343, 3345, 3347, 3349, 3351, 3353, 3355, 3357, 3359, 3361, 3363, 3365, 3367, 3369, 3371, 3373, 3375, 3377, 3379, 3381, 3383, 3385, 3387, 3389, 3391, 3393, 3395, 3397, 3399, 3401, 3403, 3405, 3407, 3409, 3411, 3413, 3415, 3417, 3419, 3421, 3423, 3425, 3427, 3429, 3431, 3433, 3435, 3437, 3439, 3441, 3443, 3445, 3447, 3449, 3451, 3453, 3455, 3457, 3459, 3461, 3463, 3465, 3467, 3469, 3471, 3473, 3475, 3477, 3479, 3481, 3483, 3485, 3487, 3489, 3491, 3493, 3495, 3497, 3499, 3501, 3503, 3505, 3507, 3509, 3511, 3513, 3515, 3517, 3519, 3521, 3523, 3525, 3527, 3529, 3531, 3533, 3535, 3537, 3539, 3541, 3543, 3545, 3547, 3549, 3551, 3553, 3555, 3557, 3559, 3561, 3563, 3565, 3567, 3569, 3571, 3573, 3575, 3577, 3579, 3581, 3583, 3585, 3587, 3589, 3591, 3593, 3595, 3597, 3599, 3601, 3603, 3605, 3607, 3609, 3611, 3613, 3615, 3617, 3619, 3621, 3623, 3625, 3627, 3629, 3631, 3633, 3635, 3637, 3639, 3641, 3643, 3645, 3647, 3649, 3651, 3653, 3655, 3657, 3659, 3661, 3663, 3665, 3667, 3669, 3671, 3673, 3675, 3677, 3679, 3681, 3683, 3685, 3687, 3689, 3691, 3693, 3695, 3697, 3699, 3701, 3703, 3705, 3707, 3709, 3711, 3713, 3715, 3717, 3719, 3721, 3723, 3725, 3727, 3729, 3731, 3733, 3735, 3737, 3739, 3741, 3743, 3745, 3747, 3749, 3751, 3753, 3755, 3757, 3759, 3761, 3763, 3765, 3767, 3769, 3771, 3773, 3775, 3777, 3779, 3781, 3783, 3785, 3787, 3789, 3791, 3793, 3795, 3797, 3799, 3801, 3803, 3805, 3807, 3809, 3811, 3813, 3815, 3817, 3819, 3821, 3823, 3825, 3827, 3829, 3831, 3833, 3835, 3837, 3839, 3841, 3843, 3845, 3847, 3849, 3851, 3853, 3855, 3857, 3859, 3861, 3863, 3865, 3867, 3869, 3871, 3873, 3875, 3877, 3879, 3881, 3883, 3885, 3887, 3889, 3891, 3893, 3895, 3897, 3899, 3901, 3903, 3905, 3907, 3909, 3911, 3913, 3915, 3917, 3919, 3921, 3923, 3925, 3927, 3929, 3931

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 2nd February, 1907.

No. 5.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS
OF ALL THE EAST INDIA GOODS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis

Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots,
Shoes,
etc., etc.

Corner of Grey Buildings, GREY STREET, DURBAN.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
Wholesale Merchants and
Direct Importers.

Have always in stock—
Rice, Dholl, Oils, Ghee, Sugar, Fish,
Tamarind, Soap, Salt,
Cocoanuts and Groundnuts, Quills,
Fish, Tomatoes, Caps, Sausages,
Grain, Beans, Sugar, Potatoes, etc.,
and all the goods of the East and West.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN

Close to the "Kaffir" Club,
Durban.

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Storekeepers, Dubashas, Contractors,
and Commission Agents.

MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE—KARACHI. BRANCHES—BOMBAY & CALCUTTA.

Agents for—

"HARYANDEE"
Sunderland

Barrow—"CONVEYANCE"

Agents for all the Indian, European, and American Goods.

FOR SALE

160 tons Hay for sale.

Price on application

ESSOP AMOD VANKER,

farmer

Thornville Junction

આમર ની, કાપડ,

દરિયાનાં જાતીયાં, કાપડ,

ખાખાનું, મળી કાપડ,

આમરે ૬ મીની, નીચે ૬ મીની, રાત્રે ૧-

મળી, કાપડ, કાપડ, કાપડ, ૧-૧૦-૧

કાપડી કાપડ, કાપડી કાપડ, કાપડ,

વેચવાનું છે.

કે (૨૪૫૨૫)

૫,૫૦૦ શાસન, બેસ-બેસ ૧૬૦

૬૫-૫૬૫૦૦ છે બેસ, કાપડ, કાપડ, કાપડ

નીચેનાં કાપડી કાપડ

કાપડી કાપડ, કાપડ,

કાપડ,

કાપડી કાપડ, કાપડ,

કાપડી કાપડ, કાપડ,

કાપડી કાપડ, કાપડ,

કાપડી કાપડ, કાપડ,

કાપડી કાપડ, કાપડ,

Northern Assurance Co.

John Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

આપણું પાર્સિટ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આમરો વિશે કાપડી કાપડ
કાપડી કાપડ, કાપડ,

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEENSTREET, DURBAN.

P.O. Box No. 111, DADA OSMAN, ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.

ગનરલ મરચાંદ ને કમારાન
કાપડી કાપડ,

મેમ્બર ૮૮. ૧૭૫, કાપડી કાપડ,

કાપડ,

કાપડી કાપડ,

1917-18

શ્રી અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
ABOUBAKER.

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,	Skirts,	Blouses,
Blouses,	Underskirts,	Boots,
Night-gowns,	Children's Fancy	Shoes,
Combination suits	Goods,	Hats,
Chemises,	Frocks,	Wool Shirts,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 202.

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217. DURBAN.

હાંદી વેપારીઓના બરનો સધાળી જાતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કામરશીઆલ રોડ ઉપર મેશરી બેન્ડુ ડનની ખાતુવાળા નવા મકાનમાં

ફાખલ થતાં પહેલાં સધળા માલ ઉપર ખાસ સરતો બાવ રાખેલો છે.

ફલકતાથી ચોખા, ફાજ, ધી, અને મેરીશીઆસથી મારીશની ચીની

મોટા જગ્યામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલીઅમ.

ટેલીફોન નં. ૨૧૭, એ. બેક્સ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું "CONCASSEZ."

Tel. Add:

JALBHOY & SORABJEE Bros.

Telephone No.
233.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEH RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail
Merchants & Direct Importers.
563 CHURCH STREET,
MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partner: J. Garlick, Cape Town

Gen. E. Hands, Resident

હાલના સાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષે જાન ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
બરમન્ટી કું. ના નામથી વેપાર ચલાવવ
માં આવતો હતો કારણ કે નવા સાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે બહેર થાય ત્યાં
છતાં જુલુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
દેવે નામ ફરવી ઉપરના નામથી કું. ચા
લે છે.

જથામંદ માલના વેપારી.

ફરેક મકાનમાં મોકલેલુ પુસ્તક, કાપડ બદર,
બુક, કાપડી માલ, કાપડ, કાપડના સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. બયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches --

Heidelberg, Box 24, Nigel, Box 43,
and at Volksrust

(as BHAT BHADRA & Co.)

Tel. Address: "BHAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE and OIL,

Directly Imported from India.

342 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "FABULAN" Box 254.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pietermaritzburg.

P.O. Box 357.

Tel. Add: "TAYOB"

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF —

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt-cases; portmanteaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps; soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases; cigar and cigarette cases; school bags; Peqn's bags; Mussacks; Syce's belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Gandhi

Price List on Application.

જાનના ઈંગ્લિશ ગુજરાતી નિરાળ.

જે તા. ૧૬ જુન ૧૯૦૪થી ખાલી છે.
ગુજરાત અને કાઠીઆવાડના ગૃહસ્થોને
જોઈતાં બાળકોને ઈંગ્લિશ તથા ગુજરાતી
અભ્યાસ સાર તથા સુલભમાં મોકલવાને
નિર્મિત કરવામાં આવે છે. માર્કીટ રી રી. ૧૦
અવ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ. } એમ. કે. પટેલ.
અગત્ય. } સુધ મારેતર.

FOR SUITS TO MEASURE
GO TO

Makanjee Bros.,

Outfitters,

162 GREY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant.

Box 123. Tel. add. "Ahomed Tilly."

OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT

135a Camroodeen's Buildings

East St., DURBAN Tel. Add. "SHAIK MOHIDEEN"

ARMSTRONG BROS.

36 Field Street, Durban

લોહાનો સામાન, કટલરી, ખતીઆ તેલ,
રંગ તેના પ્રથમ.

કાચનો સામાન, શેરનરી, એનેમલને
સામાન, વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી ૦૧
તબ શીશીવર કરવામાં આવે છે. લાવને મારે
નીચેને સરનામે પુછા.

આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રધર્સ,

૩૬ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. દરબન.

હુકાન વેચવાની છે.

ચારલસ ટાઉન મથેની અંગ્રેજ બરની હુ
કાન વેચવાની છે. વધુ ખુલાસા માટે ચાલ
લસ ટાઉનમાં અથવા ૧૦૭ શીફ્ટ સ્ટ્રીટમાં
હાઇડ્રાસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 45 Tel. Add. "SULIMAN."

VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,

P.O. Box 41, Opposite Standard Bank

Tel. add. "TAGE," KLERKSDORP.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c. &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 53.

Tel. Address: "Porbandar."

Telephone 364.

રૂઢરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ મારેના તારના સરતા દર.

રૂઢરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, ભયાન, યુરોપ, એસિએશીયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમીત ધરાકોને દર સરેશા હીડ એક શીશીય અને
હીની રીવેટ આપવામાં આવે છે.

રૂઢરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી હિંદુસ્થાન કોઈપણ ભાગપર પેસા મોકલી
શકે છે.

રૂઢરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર ધણીના ફિસરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પદશા લેવામાં નથી આવતા. રૂઢરની ખાત્ર કોડ જુક છે તે
હીકે રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ રાખેલામાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી પક્ષા સરતે દરે નામ ઉકેલી શકાય છે.

નવા રૂઢર કોડમાં આવેલા તાર રૂઢરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર ધણીને શીલી
વાર કર છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખેલ

એજન્ટ,

રૂઢરની એજન્ટ,

રેવીસ બીલ્ડીન્સ,

૫૨ શીફ્ટ સ્ટ્રીટ,

રૂઢરની બીલ્ડીન્સ,

સેન્ટ મેથીયોસ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઉન.

અથવા રૂઢરની એજન્ટ,

ધી કોલનર ટાઉન,

કમીશનર સ્ટ્રીટ,

લેહાન્ડરમર,

૨૨૫૫.

રીકી એન્ડ કુ.

સંચા મીલ ઓર મશીન વેચનેવાલે.

૨૩૬ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મી. રીકોફો એન્જીનીયર કામકા પદા
અનુભવ છે ઓર વહુત અચ્છી તરહમે હિંદો
માયા કોલ શકતે છે. લેતીકે તાફ તાફકે
મશીનો ઓર મકાદ પોંસનેકી મોલો સસ્તે
દામતે વેચનેકી છે. હંટ પનાનેકા ઝમરા
મશીન છે. ઓર લેતમે પાળી લેખાનેકા
દૂતીંગશન કામ પાફ ચીટાનેકા ઓર માત
માતકે દુરરા મશીન વેચતે છે.

ઢપકે સરનામેપર આપો પુછનેતે તલાફ
મફત રીયા જાવાળ.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, FEBRUARY 2ND, 1907

No. 5

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

Indians in the Transvaal	39
Advertising the "Advertiser"	39
The Appeal Cases	40
The Ethics of Boycott	40
Grief and Joy	40

OTHER ARTICLES:—

Durban Town Council	41
Durban Politics' Association	41
Bombay's New Knight	42
At the Heart of the Empire	43
Sir Richard Solomon on the Native and Colour Questions	44
Johannesburg Findings	45
Durban Notes	45
Tongaat and Verulam Licences	46
Facts and Comments	47

Indian Opinion

SATURDAY, FEBRUARY 2ND, 1907.

Indians in the Transvaal

SIR RICHARD SOLOMON has spoken. We now know what we are to expect from this one man in the Transvaal on whom were centred the hopes of the Coloured people, including British Indians; but, alas, the Coloured people's idol has fallen, and so has that of the British Indian. Throughout that vast audience in Pretoria that listened to Sir Richard with rapt attention, there could not be a single man who would dare to go further than Sir Richard has on the British Indian question.

He has not only given his emphatic opinion regarding the Asiatic Ordinance; he has equally emphatically shown what he would do regarding future anti-Indian legislation. He will, if he has the reins of Government in his hands under the new régime, re-pass the Asiatic Law Amendment Ordinance, and he expects that the Imperial Government will then unhesitatingly give its assent to it. Sir Richard brings up the repeatedly-exposed fallacies as to registration being necessary to prevent an influx of British Indians, and to guarantee the rights of those that are domiciled. We are, therefore, constrained to repeat that re-registration is not necessary for stopping an influx, as that work is being done through the instrumentality of the Peace Preservation Ordinance, and the impossibility of doing it by Sir Richard is not possible under the documents at present held, because they contain sufficient particulars of identification for preventing deception. Re-registration would go only further to open the door to British Indians, because

they are, under the present laws, already fully protected as to residence. Need we remind Sir Richard that the Asiatic Ordinance will first of all annul the right of residence at present enjoyed by British Indians, and then restore only a portion of that right, because the restored right will be attained with degradation?

In outlining his policy as to further legislation, Sir Richard has declared his dissatisfaction with the Cape or the Natal Immigration Acts. He would ban British Indians as such, because he is fearsome that, under the Cape or the Natal Acts, British Indian traders will still be able to enter the Transvaal. His ideal is the drastic legislation of the late Free State, inherited and hitherto accepted by the Imperial Government. Under the Orange River Colony legislation, an Indian can enter that Colony on sufferance, and only as a domestic servant. Sir Richard, in spite of his having closely studied the question, as he says he has done, cannot have read the Orange River Colony anti-Asiatic Law, for he has allowed himself to say that, if Indians are permitted to enter the country at all, they must have full rights, so that friction between the Imperial Government and the Colony may be avoided, and in the same breath he holds up the Orange River Colony laws as an ideal. Thus, then, British Indians now know the worst they have to expect from the Responsible Government. Whether they will submit to all this meekly, or whether they will make a supreme effort to withstand the threatened ruin, depends entirely upon themselves.

Advertising the "Advertiser"

We are reluctantly compelled to continue to advertise our friend and well-wisher, the *Natal Advertiser*, even though it be but to expose its fallacies. This we do, not because we feel irritated, although there is cause enough for irritation, nor do we enter into controversy for the sake of it, but we hope and believe that, in the end, we shall be able to convince the *Advertiser* of the unfairness with which it carries on its anti-Asiatic policy. We remind our friend of his predecessor, who, at one time, was rabidly anti-Asiatic; then, by listening to reason, toned down the violence of his attack, and ultimately even saw the reasonableness of the British-Indian contention. We do not, therefore, despair of truth ultimately tripping over the prejudice of the present editor of the *Natal Advertiser*. Our only regret is that he accuses us of

being the champion "of the sacred rights of every man to conduct his business as dirtily as he pleases." We make bold to say, and our pages amply show, that we have never asked for the right of an Indian to carry on his business "as dirtily as he pleases." On the contrary, in season and out of season, through our English columns, as also through our Gujarati columns, we have advocated strictest regard for sanitation. Indeed, we have always held that, if an Indian kept his store in an insanitary condition, the Licensing Officer would be perfectly justified in closing it, or refusing to grant a licence. We have always appreciated the proposition that an Indian, if he wish to live and trade in Natal, must do so according to the European style and European methods, and, if we were not satisfied by personal knowledge that the stores kept by Indian store keepers in Ladysmith were well-kept, and that most of them have been or can be medically certified to be in a perfectly sanitary condition, we should immediately endorse the action of the Licensing Officer. We would go further, and say that people who endanger the health of a community are not even entitled to a year's notice, for we do not believe in any vested right to "dirt." But our attention be true, and if Indian businesses, which have been allowed to be carried on for years, are now threatened with ruin without the slightest justification, save that of prejudice, then we emphatically repeat that the action that brings about such ruin is on all fours with the action of Nero who fiddled whilst Rome was burning only, whilst Nero of Rome was more barbarous, the modern Nero knows what he is doing, and claims to be a follower of the cult of humanism and a product of an advanced civilisation.

In the same manner we still challenge the statement said to have been made by a Natal Colonist of standing as to the intentions of the Imperial Government. With all deference to our contemporary, we undoubtedly claim to know something of the Imperial mind, and, if the informant of the *Advertiser* know to the contrary, he must lay his cards on the table. We shall then join the *Natal Advertiser* in decrying the Imperial Government for wanting to keep Natal as a preserve for Indian colonisation. Whether it is the British Indian who has made the Empire or not, we need only cite Lord Roberts in our favour. He and a host of other British generals have emphatically stated that Britain holds India only because of the concurrence of the people of India. We go further, and ask the *Natal Advertiser* to read Indian history, and we

promise that our contemporary will therein find that Indian swords largely contributed to the winning of India. The 10,000 troops that came from India to assist in the Boer War was, and has been claimed even by Lord Curzon as, an Indian contribution. That the majority of the troops were English is beside the mark, just as it is beside the mark for our contemporary to separate the war-like races of India from the Indians who are domiciled in Natal. They are all of the same flesh and blood, and even the Indians of Natal have in them the making of fine soldiers, if only the *Natal Advertiser* and the public would compel the Government to utilise it, instead of allowing such an asset to waste away.

We are sorry for our contemporary, but we must persist in our statement that Mr. James Godfrey is neither a Kaffir nor a Hindu. We wish Hindu were a term of race, or could be now used as such. Unfortunately, it only connotes a religion, and in using it as a term of race, our contemporary has betrayed ignorance of common facts. Similarly, "Kaffir" is also a term employed according to the wish of the user either as one of respect or of contempt for the Bengalis alone. A Hindu would certainly cease to be a Hindu on embracing Christianity. He would still be an Indian, it is true, and so Mr. James Godfrey is a Christian Indian.

We are not aware of having claimed that English public opinion is now in favour of granting Indians in India self-governing rights, nor have British *Indians* in Natal claimed that they have a right as fully as much as the white British Colonist. All they claim is the rights of human beings under a civilised Government. It is, therefore, preposterous to draw a comparison between Indians in India and Indians in Natal, and the *Spectator*, who in the *Natal Advertiser* speaks with so much authority, has drawn the distinction. Though it decries the Home Rule movement in India, it completely admits the justice of the British Indian position in South Africa. There is all the difference in the world between Indians wanting Home Rule in India, and Indians in the Colonies asking that the people who have been given the right of self-government may not have the licence to deal with those who are deprived of a share in such government with high-handedness or tyranny.

A *Times* article in the 20th Feb. says: "Our reporter has

The Appeal Cases
handed in a lengthy detailed account of the proceedings at the sittings of the Licensing Board for the Division of Beaufort West on Thursday, 7th from the report which appeared in this issue. It will be seen that out of 21 appeals noted, 11 were upheld, 7 were refused and 3 withdrawn. Time and space forbids us going into the merits of the several cases at this hour.

IN OUR LAST ISSUE, WE WROTE, WITH

✓ **The Ethics of** ✓ **Boycott**

the exception of one item of argument, approvingly of the proposal of the *Natal Mercury* to carry on a boycott of British Indian traders to prove the strength and sincerity of the anti-Indian crusade that is at present being waged in this Colony. Boycott is as old as the hills. It has been known to exist throughout the world, but it has existed in an organised form for ages in India. Largely, it has taken the form of excommunication. Whenever there has been trouble between members belonging to the same class or caste, when class has clashed against class, one or the other has stopped all communication, and, when subjects have been dissatisfied with their sovereign or chief they have ceased to help him in governing: they have, as the occasion demanded, either left the territories, or closed their shops and struck work entirely. In each instance, the method has borne a different name, but it is none the less boycott. Such a method of remedying grievances or evils has always, whether among Hindus or among Mahomedans, had religious sanction, and it has been considered to be strictly moral and, from a legal standpoint, perfectly legitimate. Boycott, conceived in a proper spirit need not disturb the otherwise smooth relations between the parties thereto. Those that are boycotted have often only themselves to thank for the punishment, and the knowledge that complete submission is the only remedy for its removal chastens the people against whom it is directed. The law cannot interfere with a movement of that description, because it can never compel our community to have personal dealings with another. Boycott becomes a law, and ceases to have a moral basis, immediately the aid of the law is asked in its carrying out. People who call on the aid of the law make a confession of their weakness, and of the injustice of their policy. Boycott carries with it its own justification or doom, and so, if the Europeans in Natal really feel that there is unfair competition between Indian traders and European traders, or even, if without any such feeling, they deem it inadvisable to have any dealings with British Indians or British Indian traders, it is certainly open to the former to boycott them. It may be, if there is no real justification, a very reprehensible step; it may, if so, that they are ignorant of British Indians with out rhyme or reason. Nevertheless, British Indians will be powerless to remove the boycott. It will not be possible for them to go to the Colonial Office and ask Lord Elgin to intervene, but, before the Europeans can, with any moral force behind them, carry out such a crusade, it is necessary for them to deprive themselves of legal props, in the shape of the arbitrary Beer and Licensing Act. They must equalise conditions, in

order to fulfil the requirements of the ethics of boycott. The Soap Company bowed before the storm but those that succeeded did not call the assistance of the law. The *Times* Book Club may ultimately succeed, in spite of the publisher's boycott, but neither of them will have received any special statute of protection. Success or failure will depend entirely upon the merits of parties or their policy.

THE NEWS BROUGHT TO BRITISH
Indians in South

Grief and Joy Africa during the past week has been both mournful and joyful. Sir James Ferguson, the late Governor of Bombay, who has just accepted a vice-presidency of the South Africa British Indian Committee, has been one of the victims of the calamity that overtook Jamaica last month. Mr. Samuel Smith, who only last year was made a Privy Councillor, and who was ever a staunch and faithful friend of India, has died in harness in India. He was attending the great national gathering there, and was cut off by the cruel hand of death, when about to preside at a Temperance meeting during the Congress week. Together with this sad news comes also the information that Mr. Theodore Morison, who assisted the British Indian deputation that recently went to England, and had joined the South Africa British Indian Committee, and who was at one time President of the Aligarh College, has been appointed a member of the India Council. We congratulate Mr. Morison on his appointment, and we congratulate British Indians in South Africa on the fact. We have now a potent voice in the India Council in favour of British Indians. We may state that Mr. Morison studied the whole of the Indian question in the Transvaal very carefully and must, therefore, be of very great assistance to Mr. Morley in dealing with this intricate problem. Moreover, Mr. Morison is known to be very sympathetic towards Indian aspirations in India. Whilst we congratulate Mr. Morison, we tender to the families of the late Sir James Ferguson and the late Mr. Samuel Smith our respectful condolences.

COLOURED Juries WANTED. The members of the Beaufort West Coloured Political Association have passed a resolution urging the Attorney-General "to administer strictly that part of the law which states that a man must be tried by his peers in criminal cases, so that a coloured man can only be tried before a jury composed of coloured people; failing which, the abolition of trial by jury, and the creating of a Court of Criminal Appeal; also the passing of a stringent Act to prevent judges being criticised in the press or at meetings."

Durban Town Council

Licence Appeals

The Supreme Court Should Judge

At a special meeting of the Durban Town Council held on Monday, Myer Swebel appealed against the decision of the Licensing Officer, in refusing him a retail licence for a shop, 262, Grey Street. Mr. Geo. Goodricke was for the appellant.

The Licensing Officer's reason for refusing the continuance of the licence included contravention by Swebel of the shop Hours Act; disregard of numerous warnings by the Licensing Officer and his staff; complaint by neighbours; the advice of the Chief Magistrate of Durban; and the contravention of Section 5, of regulations under Proclamation No. 48, of 1893.

Appellant admitted the contravention of the Shop Hours Act, but said the contravention was only the sale of a penny candle to a riksha boy.

Mr. Collins said that he supported the officer's decision because the Council must of necessity be largely guided by that officer's opinion. It was easy for a man to evade the law, but it was not easy to catch a man every time he did so. The Council were in a rather invidious position, because they could not know all the circumstances which had actuated their Licensing Officer in arriving at his decision. In these appeal cases they always had the Licensing Officer's definite statements of fact in regard to the manner in which appellants had conducted business, and, generally, the grounds of refusal. The only refutations of these statements which the Council ever heard were in the form of evidence from witnesses who, apart from being interested parties, were usually of a class whose statements could not be taken in preference to those made by so responsible an official as the Licensing Officer.

Mr. Goodricke, by permission, replied, and said that if the Council dealt with the appeals on the lines laid down by Mr. Collins, it was absolutely useless to come before them. It was no use appealing if they always supported the Licensing Officer.

Mr. Deane moved, and Mr. Payne seconded: "That the Licensing Officer's decision be upheld." The resolution was adopted.

A Successful Appellant

Mr. Fine and Kruger appealed against the decision of the Licensing Officer (Mr. Molyneux) in refusing a retail licence for premises 75, Ungweni Road.

The reasons of the Licensing Officer for refusal were that the appellants did not keep proper books and the police report of the appellants was not a cash one.

Mr. Deane said he had been prosecuted

under the Early Closing Act, but the case was withdrawn. He kept books—one in English and another in Yiddish. His business was a cash one.

Solomon Kruger said he had been trapped for supplying a candle to a riksha boy after hours. The Magistrate, on learning the circumstances, cautioned and discharged witness.

Mr. Molyneux said the reason for the refusal of the licence was that the original book produced was in Yiddish, and was incomprehensible to him. He asked Mr. Fine whether he had a book in English recording his transactions, and he understood the appellant to reply in the negative. Subsequently the man returned with a book in English, but in his (the officer's) opinion the book had been written up for his inspection, and he was satisfied that the book had not been kept from day to day. Appellant, too, had assumed a partnership since the licence had been granted last year.

Mr. Hillier addressed in support of the client, and emphasised the point that the appellant had only been charged with selling a candle to a riksha boy. The boy pleaded that he should be supplied, otherwise he would be "run in" by the police for not having a light attached to his vehicle. The appellant, to prevent the boy contravening the law, supplied him with a candle, but it transpired that the native was a trap. Respecting the point that appellant had not a book in English written up at the time when it was called for by the licensing officer, counsel pointed out that few merchants had their books written up each day. He claimed that the appeal was one which deserved the sympathetic consideration of Councillors.

Mr. Houghting moved: "That the action of the Licensing Officer be upheld."

Mr. Greenacre seconded.

Mr. Payne proposed: "That the action of the Licensing Officer be not upheld." No doubt trapping had to be resorted to, but the circumstances of the trapping outlined before them did not commend itself to him.

Mr. Hollander seconded the amendment.

Mr. Collins supported the amendment. Apart from the case itself, the amendment was of peculiar interest, because this was the first time this Appeal Board had differed from the Licensing Officer. Referring to a comment by counsel for the previous appellant, Mr. Collins did not wish to hold his own personal opinions—divergent as they might be from those of his colleagues. He considered that the policy of the Legislature in constituting the Town Council a Court of Appeal was ill-advised. It appeared to him decidedly unjust that a man could not appeal to the Supreme Court, where the question at issue could be judged by trained judges; and, if necessary, taken to the Privy Council. He thought, too, that circumstances as outlined before them in

this particular case justified the appeal being sustained.

A vote resulted in the amendment—the not upholding of the Licensing Officer's decision in refusing the licence—being carried by seven votes to five.—*Natal Mercury*.

Durban Political Association

A "Platform" Adopted

A general meeting of the Durban Political Association was held last Monday at the Arcade Tea-rooms. Dr. McKenzie presiding over a fair attendance. The meeting was for the purpose of adopting a "platform." The following was the programme submitted to the meeting:—

(1) Electoral reform and re-distribution.

(2) A just, firm, and consistent native policy.

(3) Taxation of land without improvements of any sort thereon. Nominal tax on beneficially occupied land, heavy tax on unoccupied land belonging to absentee landlords.

(4) Compulsory repatriation of indentured Indians; restriction of Asiatic trading; no new licences to be issued; no transfer of licences from present holders to others.

(5) Encouragement of agriculture and industries.

(6) A scheme for assisting European agriculturists to settle on the lands of the Colony.

(7) Compulsory education for all white children.

(8) Reduction of the civil establishment consistent with efficiency.

(9) Federation of British South Africa and its maintenance as a white man's country, with due regard to the proper management and conservation of the interests of the aborigines.

The meeting then adopted the platform.

Several of the clauses induced a series of amendments, and, after an hour-and-a-half's discussion of somewhat desultory character, all the clauses were adopted, excepting item 8 (land taxation) and four (repatriation of indentured Indians).

There appeared to be a line of cleavage in reference to taxation of land, and, after several proposals, it was finally decided to adopt as a "plank" in the Association's platform, the "taxation of land values."

Respecting the fourth proposition—repatriation of indentured Indians—the meeting, on the motion of Mr. Poynton, resolved: "That a Committee of five be appointed to meet the Committee of the Colonial Patriotic Society, with a view to working for the objects of item four, in conjunction with that body."

The meeting decided to print the "platform" and adopt it. *Natal Mercury*.

Bombay's New Knight

Sir Adamjee Peerbhoy

Industry and Philanthropy

A Remarkable Career

We take the following extracts from an appreciation of Sir Adamjee Peerbhoy, in the *Advocate of India* of the 1st January:—

Sir Adamjee Peerbhoy is one of the most remarkable men of Bombay city, and his inclusion in to-day's honours list is no matter for surprise. No man deserves the distinction more, and it is an absolute fact no man has sought less similar rewards for his public and private works. In addition to being a model of commercial enterprise, he is a philanthropist who has with singular unstintedness performed many noble works to alleviate the sufferings of others, most of which are unknown to the public, and many even to those who have benefitted by his princely munificence. When charities, involving the spending of many lakhs of rupees, come straight from the heart, they are raised far above all suspicion of self-seeking or desire for notoriety, and in the case of Sir Adamjee Peerbhoy no man has given more freely of his goodly store or done more to disguise the source from which it came.

On occasions, however, his gifts have been so princely and contributed without reservation to all, of any religion or community, who stood in need of help, that it has been impossible to conceal the name of the giver. In the terrible famine of 1900 we doubt if any single individual did as much as was accomplished by him in relieving distress. Mr. H. O. Gwin, I.C.S., Agent to the Government of Bombay in Kathiawad, at a public meeting held at Rajkot on the 24th August, 1902 made the following statement: "It is not for me to describe to you in detail the charities of Mr. Adamjee. . . . I would only desire to state that the amount contributed by the Adamjee family for famine relief in Kathiawad during the last three years has exceeded the very large sum of six lakhs."

Sir Adamjee's life story is a page of true romance. He was born in 1845 at a small place called Dhoraji, in the state of Gondal in Kathiawad. That district is not remarkable for its opulence, and his parents were not conspicuous by the possession of wealth. The boy was provided with a good elementary education, a robust constitution, a sound set of moral principles and a father's blessing. He took those north into the world as do what he could. Kathiawad offered him no opportunity, and like all young men of ambition, Sir Adamjee made his way to Bombay about 1862 to seek his fortune. He was not long in finding

an opening; his commercial instincts were uppermost, and with that shrewdness, general capacity and energy for which he is remarkable he rapidly distinguished himself as an enterprising trader.

As a specimen of the services he was able to render to the British Government, we may mention one incident. In December, 1878, when Sir Richard Temple was Governor of Bombay, an application was made to the Gun Carriage Factory for Mdtese carts required for a campaign. The factory could only turn out forty or fifty a month. This was utterly inadequate. Sir Adamjee was applied to and he undertook to deliver 500 carts in twenty days from the moment of order. He accomplished the apparently impossible task and turned out another 100 to boot within a few days more. Between the 17th January and the 24th February he delivered no less than 900 carts, an unprecedented task where the organization had to be specially improvised for the work. The Bombay Municipality and the Local Public Works Department were employed on identical work, which necessitated Sir Adamjee importing carters from all parts of the country. This was a feat of organizing ability which at once stamped him as a remarkable man, and an invaluable asset to the Government in the case of an emergency.

And it is to the credit of the Government that these splendid services did not escape notice. Major-General Bayley, R.A., in 1882 recorded in a minute to Government his full appreciation of the obligation the Military Department were under to Sir Adamjee's services. He wrote: "I wish to point out that Mr. Adamjee has behaved very loyally lately, inasmuch as when, on the troops for the two campaigns just noted (Afghanistan and Egypt) being fitted out and large quantities of stores had to be provided in as short a time as possible, Mr. Adamjee Peerbhoy, unlike other contractors, did not take advantage of the necessity of Government by charging exorbitant prices for any stores, but in contrast when he was called on to supply, but kept generally to ordinary rates, and, although his workmen had to be increased by large numbers and doubtless would at such a time have demanded extra pay, no increase was made to his rates." We have unearthed this from an old military record, and without doubt it is the finest testimony to a man's character that could possibly be penned. It indicates that at the hour of Imperial stress Sir Adamjee was prepared to tax himself for the benefit of public necessity. Had there been a few men of this character at the time of the Boer War to whom the British Government could have applied we should have been spared the painful revelations which have recently been made at the enquiry by the War Stores Commission.

The Matheran Railway has been completed and is a surprise outcome

of the daring and far-sighted enterprise of the Adamjee family. Its utility as far as Bombay is concerned cannot be over-estimated, for it will have a direct influence on the health of the better class of Bombay citizens. The line, which has been under the personal direction of Mr. Hoosein Adamjee Peerbhoy, is a revelation in the cost of building mountain railways, for it has upset all expert calculation, whilst it is declared to be the finest piece of railway construction of its character. The Shah Steamship Line, under the direction of Mr. Mahomed-bhoy Adamjee Peerbhoy, the eldest son of Sir Adamjee, is another of the family's creations, and, in addition to being a commercial success, it rendered splendid help to the pilgrims who have just been shipped to Mecca.

THE LATE RIGHT HON. SAMUEL SMITH. The sudden and tragic death of the Right Hon. Samuel Smith in Calcutta cast a gloom over the closing scenes of the Congress. Mr. Samuel Smith had gone out to preside over the all-India Temperance Conference. While in Parliament Mr. Samuel Smith was a firm friend of India, and for fifty years was a close personal friend of Mr. Dadabhai Naoroji. Before sailing for India, he told an interviewer that he intended being present at the Congress and judging for himself the progress that had been made. On the Wednesday and Thursday he attended the Congress and was accorded a warm welcome. On the Friday the venerable figure was missed from the platform, but it was not known till the next morning that Mr. Samuel Smith was dead, having succumbed to failure of the heart after a few hours' illness.

LESSONS IN THE COLONIES. We give Renter credit for the following piece of information. At the meeting of the East India Association on the 18th ult. Sir Kaymand West presided over a crowded attendance, when Nasarwanji Cooper delivered an address on the prospects of Indian labour in British and foreign lands. He eulogised the treatment of Indian immigrants in South America and West Indies. He was convinced that if the labourers were strong, sober, and industrious there would be no limit to their prosperity. He emphasised the fact that the West Indies and South America had no Asiatic ordinance like the Transvaal, since the Jamaican and Trinidad whites were better educated, more refined, and descended from a better stock. The chairman pointed out that Indians did not create a competition in the West Indies, whereas they had ousted the whites in South Africa and consequently caused keen resentment. He advocated the effacement of the Indians as the best means of banishing resentment.

At the Heart of the Empire

[OUR LONDON LETTER]

"A Happy New Year"

There is a chorus of "A Happy New Year to All" going on around and it is with the sincerest earnestness that I echo the sentiment to all readers of *INDIAN OPINION*. The New Year gladness must have made itself felt already among British Indians in the Transvaal owing to the disavowal of the degrading Ordinance. The cry of their fellow-countrymen in South Africa is, no doubt, tempered with some apprehension as to what the new year may bring. It is well to understand that, as a member of Parliament observed with regard to the struggle over the Education Bill here in December, the end of a battle may be only the beginning of a campaign. However, whilst we may, that justice has been done to British Indians in South Africa in respect of the Ordinance. May they be able to meet everything that 1907 has in store in the same fearless spirit!

A "White" Christmas

As a general rule, it is only on Christmas cards that we get the snow which is supposed to belong to this season of the year, but 1906 has brought us a "white" Christmas as a reality. England has been mantled with snow to such a depth, that railway and road locomotion has been seriously impeded, and, sad to relate, accidents have decimated the roads in considerable loss of life. But the other side of the white picture the good-looking home side—has revealed England in a Canadian or Norwegian aspect. Even in and around the great Metropolis, especially on its open spaces and Commons, and Hampstead Heath in particular, tobogganing has been in full swing. Rarely have the youngsters had so plentiful an opportunity of realising the delights of such sport. It is rarely still does such an opportunity come to the elders—but, as the frost and snow made their appearance at the holiday time the elders took advantage of it in almost incredible numbers. One member of Parliament, a hard-working medical man, too, told me he had not had such a jolly time for years; he was as young as his own boys, and as eager as they to get a good run with the toboggan. To-day the white world has vanished; persistent rain has washed away all traces of snow, and now a high wind is drying the streets; we are, once again, back to our normal winter grey.

The "Tubification" of London

For years London has been the scene of a great engineering and constructional activity. The new railway lines have been a feature of the city, and the new bridges and the new docks have been a feature of the city. The new railway lines have been a feature of the city, and the new bridges and the new docks have been a feature of the city. The new railway lines have been a feature of the city, and the new bridges and the new docks have been a feature of the city.

stions, though the motor bus which has succeeded them is only evolving towards the ideal. But in its "Tubes," London is going to lead the world. December has seen the opening of the longer of them by means of which the far North and far West have been brought within twenty minutes of each other at the cost of a few pence. The Finsbury Park and Hammersmith Tube connects with others at various places and with the opening of those approaching completion the network of underground London will soon rival the one of its sister cities. We marvel at the skill with which Swiss engineers construct mountain railways, but it was a Swiss engineer who declared that the tunnelling of London, with its many curves and its many levels, was a marvel he could hardly understand. For months the borrowing goes on, till one day the workmen come up and say, "We've finished." Then the public goes down and rides in these swift, clean electric trains, and no one thinks anything extraordinary has taken place. It amazes me! "Tubes," indeed.

A Channel "Tube"

Will the longest of proposed "Tubes," that which would obviate sea-sickness by taking passengers under rather than over the Straits of Dover, ever become a reality? The subject is very much to the fore just now, owing, probably, to a pamphlet issued a week or so ago by a Frenchman who desires to see the Channel Tunnel in being. The *Entente Cordiale* has almost blotted out the old fear of helping the supposed invaders of England by enabling them to penetrate her very heart, but there are still many people who would fear such a tunnel more than the formidable Straits themselves. Then will, however, be much discussion before £16,000,000 are expended in making this thirty mile "Tube."

The Lords and the Commons

The Lords have given way to the will of the people on the question of over bridge railways and other matters but although the London County Council's electric trams now run along the Thames Embankment and over Westminster Bridge—the lines, it must be explained, were laid in record time—the hereditary legislators had their way in doing so with the Government's Education Bill. There is more in this fact than lies on the surface. The Bill was not all that those who supported it desired, but it went to the Lords with an enormous backing; in spite of concessions, they would have none of it. Now the question is, What is to be done with the Lords? As with the Channel Tunnel much water will run under the bridge before a definite decision is reached, but there is no doubt that the subject will, in respect, too, be a long and arduous campaign. The question is, Shall we have a new Bill? Shall we have a new Bill? Shall we have a new Bill? Shall we have a new Bill? Shall we have a new Bill?

practically asleep during the year of the Unionist administration, has awakened to oppose the Liberal Government. We are face to face with a constitutional crisis.

Tolstoy and Shakespeare

To turn, however, to another matter in which religion plays as important a part as it has done in the Education Bill struggle, we find that Count Tolstoy is assailing the dramatic pre-eminence of our great Shakespeare. He declares that he has tried in youth to oblige to read Shakespeare and has only been bored, that the great William was no sense, no artist, that he was not capable of creating a living character, and that many of the men and women who are in his plays appear to be the real men and women of his time or ours, it is the minor characters, not those whom most people regard great, such as Macbeth, Hamlet, King Lear, etc. Of course this or laugh he brought down upon the Count's head the thunders of critics and the disapproval of those less mighty ones who see in Shakespeare's pages the mirror held up to life. The January number of the *Fortnightly*, in which the articles are appearing in English, brings us closer to the heart of Tolstoy's charge: he insists that Shakespeare's drama has no religious tendency, and that the aim of true dramatic power is to develop a more human nature. In his accustomed frankness he condemns his own dramatic writing, because it was not inspired by devout purpose. Probably, in this argument, that critic has hit the mark who declares that "Providence made Count Tolstoy a great novelist, and neither a ploughboy nor a critic of Shakespeare."

Matters Indian

Early in December an Indian gentleman from the Panjab, who is now visiting in England, gave a remarkable lecture before the National Indian Association, London; it was remarkable in this sense that it dealt not with any academic subject nor with the historic or picturesque side of Indian life, but with the living, breathing present. It was a dissertation upon the effect which western education is having upon Hindu domestic life. Mr. Har Dayal, the lecturer in question, sees that the old conservatism is being assailed by this new western force; on the whole, he does not regret it. The joint family system has much to recommend it, but Mr. Dayal's principal charge against it was that it repressed individuality and hindered national growth; the system of early marriages, he said, must give way to individual choice; the education of women to be true companions to their husbands will give to the Indian home the wider and co-operative interest which it lacks. Mr. Dayal, however, did not find western education an unalloyed blessing, and he spoke in severe condemnation of the Europeanisation of Indians which, he thought, was prompted usually only by missionaries.

Another lecture of last month, which had a significance of its own, was Mr Yusuf Ali's address on "Indian Mohammedans, their Past, Present, and Future," given before the Indian Section of the Society of Arts, London. It is the intention of the Council of the Indian Section to arrange for lectures on the different races of India, and, as far as possible, to secure the services for this purpose of a representative of each race. Mr Yusuf Ali's paper on the Mohammedans was most interesting and broad-minded; he insisted that the position of the Mohammedans in India and any steps they took towards consolidation were not founded upon a blind hatred of the Hindus or any other race. He gave his fellow-countrymen, as mottoes for the advocated peaceful campaign of progress: "Staunch Loyalty to our Sovereign; Patriotism for our Country; Friendliness to all our Neighbours; Absolute Truth to ourselves."

The autumn publishing season has been fruitful in books of Indian interest; among the number may be mentioned: "The Bacteriology and Etiology of Oriental Plague" by Dr. Klein (Macmillan); "Tibet the Mysterious" by Sir Thomas Holdich (Alston Rivers); "Under the Sun" by P. Landon (Hurst and Blackett); "The Pagan Races of the Malay Peninsula" by W. W. Skeat and C. O. Blagden (Macmillan); "The Todas" by W. H. R. Rivers (Macmillan); "Folk Tales from Tibet" by Capt. O'Connor (Hurst and Blackett); "Indian Trees" by Dr. Brandis (Constable); "My Visit to the Wise Men of the East," by Dr. Moncreux Conway (Constable).

OBSERVER.

Sir Richard Solomon on the Native and Colour Questions

We take the following from the published reports of Sir Richard Solomon's election speech last Monday week at Pretoria.

Native Policy

I know perfectly well that I shall strike some discordant notes, but I have told you before that I have no reason whatever to conceal my views from you upon any question of importance. Everyone knows that I do hold views which perhaps may be said to be in advance of the majority of the people of this country upon this particular question, but I want you to clearly understand that I am not going to force my views as the views of the majority of the people of this country. (Applause.) I know perfectly well that the people of this country may be led, but they may not be forced. (Applause.)

The Colour Question

Take the question of the franchise for coloured persons. I have been

told no doubt in order to prejudice you in your eyes on this coming election that I am in favour of a franchise to coloured persons. (A voice: "We know it.") Don't be in a hurry. I always have been in favour of a franchise to coloured persons possessing a certain property and educational qualification. (Groans.) But, gentlemen, I know perfectly well that that question is out of the range of practical politics. (Hear, hear.) I know perfectly well that there are far more important and urgent questions to be dealt with by the Government and Parliament of this country, and do you suppose that I am so impracticable as to force the views I hold upon the people of this country? I do say this, that I can give a pledge to the people of Pretoria that I will not be a party to any legislation of this kind, and I bring the question into the range of practical politics I shall resign my seat and seek the opinion of the electors. The newspapers have reminded the electors of the South Central Division of Pretoria that I was a party to a rather I was out of a Government which introduced an Ordinance into the Legislative Council of this country, a Municipal Election Ordinance, which provided the municipal franchise to coloured persons. It is an extraordinary thing how anxious they are to bring before the electors of this country what they think will prejudice me in the eyes of the electors. It is perfectly true that the Government of which I was a member—my full responsibility for it—introduced such an Ordinance. (A voice: "Shame.")—In 1903, therefore, no doubt because, as I said before, we had not that machine which indicated to us what were the views of the people of the country. The clause in that Ordinance conferring the franchise upon these people was carried by this Council by the official majority, the unofficial members with one exception voting against it; but still it was carried. What did I do?

I went to Sir Arthur Lawley, the then Lieut-Governor of this country, and told him that we must withdraw this legislation, that we must not force it down the throats of the people of this country, and that the unofficial members, who might be taken as representing the views of the country, were against us. That Ordinance, although it was passed, was withdrawn by me. If I took such action on that occasion, is it not an assurance to you that I am not going to bring before the Parliament of this country matters which in my opinion, and in the view of the majority of the people of this country are entirely outside the range of practical politics?

A Humane Policy

All I ask for, and in this I think I shall have the approval of the people, is that the Government should be guided by the majority of the people of this country in all matters which are outside the range of practical politics.

the Government of this country, because they will know that the administration of that Government towards them is just. I remember two or three years ago I was going to India and on the voyage I read some speeches of Lord Curzon, and to one of those speeches, as far as I remember, he said that the loyalty of the millions of the British Indian subjects of the King was attained not by the sword, but by the absolute administration of justice in every department of the State. (Applause.) I do want in this country to retain the loyalty of the natives of the country by dealing justly with them, by administering justice to them not only in the Courts of Law, which go as a matter of course, but in every department of the State. That is the policy which I ask for.

Civilising the Native

I don't ask that the education should be forced upon these people, but I do say this, that where, in any particular locality, the natives are anxious for reasonable education, and where they are anxious to contribute towards that education, and when the Government is satisfied that the education is reasonable, the Government should contribute something towards it. (Applause.) I am not in favour of a policy which coddles the native.

(Hear, hear.) I would like to make it as difficult for a native to remain idle as for a white man to remain idle. (Applause.) I am in favour of a policy which will give these people an opportunity of raising themselves in the scale of civilisation. (Applause.)—because I know that by doing so you create wants in them, and in order to satisfy those wants they will have to work. Unless you create those wants by a policy of that kind you will have in this country an idle and mischievous native population, whereas by creating wants you may make a great asset of the population, not only from a labour point of view, but also from the point of view of purchasing. (Applause.)

Native Land-Holding

I would prevent as far as possible the overcrowding of native locations and reserves. I would prevent squatting upon Crown lands and private lands. (Applause.) I would allow only as many natives on private farms as are required on these farms. I would prevent also natives living in municipal locations, which are only provided for those who are engaged in work in the town to which those locations belong. I would certainly leave Crown lands to natives if they required it and if the Crown land was available, but on the same terms as I would lease it to white men. The rent should be according to the value of the land. That is a native policy which I wish to see carried out in this country, and I don't think that anyone can say that I am a very alarmist person in this question of native policy. (Applause and laughter.) How many of my views may be upon the important questions which are in the

Tongaat and Verulam Licences

Licensing Board's Decision

Eleven Successful Appeals by Indians

[BY OUR SPECIAL REPRESENTATIVE.]

The Licensing Board for the Inland Division sat at the Court House, Verulam, on Thursday last, to hear the appeals of 21 Indians against the decision of the Licensing Officer. Messrs. W. G. Wheelwright, R.M., and W. J. Thompson, J.P., constituted the Board.

Ismail Tar Mahomed appealed against the Licensing Officer's decision in refusing him a retail licence for his store at Tongaat. Mr. W. Stocken was attorney for the appellant.

The Licensing Officer's reason for refusal was the insanitary condition of the premises.

Mr. Stocken objected to the Police report being taken as evidence owing to it being dated two days prior to the application for the licence.

Mr. Wheelwright: I don't agree with you.

Mr. Stocken: It is the Licensing Officer's duty to inspect after the application has been made.

Appellant said he had been in business at Tongaat for about 15 years. In reply to questions put by Mr. Stocken, appellant stated that his store was well ventilated and in a sanitary condition, and the Health Officer had visited the place on several occasions. The bedrooms were large and had been seen by the Health Officer (Dr. Hill).

Dr. Hill said he had visited the store of Ismail Tar Mahomed and found the premises in a sanitary condition and fit for the purpose for which they were used.

The appeal was upheld by the Board and the appellant is to receive a licence for the current year.

Mahomed Anod Mehmam, Tongaat, appealed against the Licensing Officer's decision.

Mr. Stocken was for the appellant.

The reasons for refusal were insanitary conditions, insufficient accommodation for servants and for warehousing.

Appellant stated that the premises were kept clean, and no complaints had been made either by Dr. Hill or by the police. His servants did not live on the premises.

Dr. Hill said that he visited the store and found it well ventilated, light, and in good sanitary conditions. He was quite satisfied.

Mr. Wheelwright said that the licence should be granted, but that the appeal should be refused. The appellant stated in reply that the premises were in a sanitary condition, and the bedrooms were large and had been seen by the Health Officer (Dr. Hill).

Arbee Ahmed Tongaat, appealed. This licence was comparatively new, being issued first in February, 1906.

Dr. Hill had no fault to find with the sanitary condition of the premises.

The appeal was upheld and the licence granted.

Nanji Mayji appealed against the Licensing Officer's decision, which was based upon insanitary condition of the premises, smallness of the rooms and insufficient accommodation for servants. This was a new licence issued in November, 1906.

After some discussion, it was found that appellant was asking for a licence for a store at a new address, in another building, which he had purchased. Mr. Stocken, on making this discovery, withdrew the appeal and said he should apply for a new licence for the old address and, if granted, afterwards apply for a transfer to the new premises.

Ramsamy Naidoo, Tongaat, appealed. Reasons for refusal were insanitary condition, poor ventilation, and bad book-keeping.

The appellant had been 18 years in Natal and was a considerable property owner. He had taken over the business from R. Govind & Co. which cost him £300. He kept a book-keeper who wrote the books three times a week last year; this year they were written daily.

The Licensing Officer said that the cash book was not correct.

Mr. Wheelwright said that three times a week was not enough for writing up books.

The Licensing Officer said, in reply to Mr. Stocken, that he thought the books presented were the same as he had examined.

Mr. Thompson, addressing appellant: Are you satisfied with your book-keeper?

Appellant: I do not know English, but I believe he is a good clerk. He comes every day and I pay him 60s shillings monthly.

Dr. Hill said that Trooper Gies was the officer under him for closing Arab stores in Tongaat Police District. It was his duty to report to him any case of insanitation. He had received no report against Naidoo. He (Dr. Hill) had visited the store on the 24th January and found the place well ventilated and the bedrooms large and airy.

Mr. Stocken said that it was the Trooper's duty to report to Dr. Hill, which he had failed to do. He received a special salary for this work. Instead, he puts in 25 reports of this nature and clears the place of traders.

In regard to book-keeping, Mr. Stocken pointed out that, if everyone was guilty who was 3 days behind in his books, then all might be guilty. He quoted Sub-section A section 186-47, 1887, of Insolvency Act, to show that books of account should be kept daily. He said that he would prove that it was necessary to keep books every day.

Mr. Stocken quoted the case of an appeal granted by the Durban Town Council in which a Jew had kept his books in Arabic and afterwards written them up in English.

Mr. Wheelwright: We are not satisfied. The day book should be kept written up daily. In consideration of the book-keeper being employed daily, the licence will be granted. If at any time the Licensing Officer reports against him, the licence will be refused.

Amod Saja, Tongaat, appealed against the Licensing Officer's decision.

Dr. Hill reported the premises unfit. The building was old and he had directed two years ago that a licence should not be granted.

Mr. Stocken asked that an extension of three or four months might be granted so as to allow the owner to put up an entirely new and suitable building. Meanwhile, business would be maintained.

Mr. Wheelwright: We are here to discuss the Licensing Officer's decision. I went myself and inspected the premises and found them unfit. The Licensing Officer's decision will be upheld.

Gani Ismail, Tongaat, appealed.

Dr. Hill reported premises unfit for human habitation.

The licence was refused.

Hassen Mahomed, Tongaat, also appealed.

Dr. Hill visited the premises on the 29th and 30th January and reported them unfit for living or trade. The place was shut in and the building bad. In October last the licence was transferred but the same conditions were not then noticed.

The Licensing Officer's decision was upheld.

Ayob Saja, Tongaat, appealed in the matter of his licence.

The reason for refusal was that of insanitation.

Dr. Hill said the rooms were small but fit for habitation.

Mr. Wheelwright: I visited these premises last Friday and found them very dirty. If he wishes to trade, he must scrub the counters once a week and keep the place clean.

The appeal was upheld.

Joosab Soomar's licence was refused for three reasons—premises not clean, books not kept properly and application not in order.

Dr. Hill said that the premises were insanitary and unfit. The bedrooms were not ventilated.

The appeal was dismissed.

Ebrahim Tar Mahomed, Tongaat, appealed against a refusal of his licence. No ventilation and uncleanness were the reasons of refusal.

Dr. Hill reported the premises to be in a fit and sanitary condition.

The appeal was upheld and licence granted.

Nanji Bhatcha, Tongaat, appealed against the refusal of his licence. The reasons stated in the report were bad ventilation, incorrect book-keeping and uncleanness.

Dr. Hill said that with slight alteration the ventilation would be good. He was satisfied.

Appellant said that his books were kept in English by a paid book-keeper who came daily.

Mr. Wheelwright: The Doctor's report is good but the books are not correct. Tell the book-keeper to be more careful or you must get a new man. The licence will be granted.

Kasi Qanun, Tongaat, was the next appellant.

Insanitary conditions, unsuitable premises and books incorrect were the reasons for refusal.

Dr. Hill had no complaint to make. Appellant kept a clerk who wrote the books.

The books were examined by the members of the board.

Mr. Wheelwright: Keep the books better and look to sanitation.

The appeal was upheld.

Narayan, Blackburn, appealed against the Licensing Officer's decision. Mr. J. J. Hugman was for the appellant.

The reason for refusal was the books not being up to date.

Appellant said he had been in business 30 years and was the only Indian storekeeper in Blackburn. When the police officer inspected the books in November last he was ill and had been so for two or three months. He was too ill to speak to the officer. When he had recovered somewhat, he attended to the books and they were now in order.

Mr. Hugman referred to the case of the Raboher insolventy where the books had been well kept, but not written up since 1902, and the appeal accepted. He had known Narayan personally for 35 years and thought he had been in business that length of time. He asked the Board, was it just that a man should be refused a licence because of illness preventing him from attending to his business? It would be a very hard case if the licence was refused, and the man thereby deprived of his means of livelihood. And this was the first complaint against him during the 30 years.

Mr. Wheelwright: We sympathize with the appellant, but we do not feel that we can upset the Licensing Officer's decision. He may apply again for a new licence and see what he can do.

Jooma Ebrahim, Tongaat, appealed. Mr. Stocken was for appellant.

The police report stated that the ventilation was bad, premises insanitary, and books incorrect.

Dr. Hill visited the place and reported everything satisfactory.

Appellant kept a book-keeper who wrote up the books every alternate day.

Mr. Wheelwright, after the books had been examined, said that the ventilation was satisfactory, but the books were not up to date.

The appeal was upheld.

H. Hassadally, Tongaat, was refused a licence on the ground of insanitary conditions.

Dr. Hill said that he had visited the premises and found them exceptionally good.

Licence would be granted.

Dhanji Ramji, Panton Vacy, appealed. Mr. E. H. Langston was for appellant.

Sanitation was reported good, but the books not kept since May last.

Trooper T. How called on the 15th November and found the books which he examined had not been properly written up since May.

Appellant said that the books were written up twice a week and that the books which Trooper T. How examined were old ones given in mistake by his wife.

The second Indian Interpreter was then placed in the witness box and stated that he was present when the Licensing Officer refused the licence, and when attention was called to the fact that the books were behindhand, the appellant had nothing to say.

Mr. Langston said it was clearly a mistake and that, if Dhanji Ramji had been present when the Police Officer called, it would have been all right. It could be plainly seen that the books produced in court had been properly kept all along.

Mr. Wheelwright, in summing up, said that he was quite positive that the books had only been written up to the 2nd May. Anyone could tell that they had been written up in 1906 by owing to the clean appearance. In fact it was a clear case of fraud and could be.

The appeal was dismissed.

Mr. Stocken withdrew the appeal of Bhagvanti, of Redcliff.

In the appeal of Anand Suliman, Verulam district, a police report was shown to the Licensing Officer, upon which, without further enquiry, the licence was refused. This report stated that Cassim Suliman, the occupier of the store at the time the report was made, had no bedrooms, and that he slept on the counter in the store.

Mr. Stocken objected to the report being taken as evidence, as the man Cassim Suliman had died long ago. The present appellant took over the business on the 12th December, whilst the police report was dated 15th November previous.

Mr. Wheelwright: The report cannot be taken as evidence.

Licensing Officer: What is the position?

Mr. Wheelwright: The licence must be granted.

Hansen Mahomed, Emboloti Drift, appealed.

Inspector T. How reported that the premises were insanitary.

Dr. Hill said that he had visited the premises and found them satisfactory. The books were not up to date, but the appellant had been ill and had not been able to attend to the books.

Mr. Stocken: We admit delay owing to illness, but the appellant is capable of conducting his business properly and there is nothing in the bankruptcy law which says that books must be written every day or every week.

Mr. Wheelwright: We refuse to uphold the appeal.

The appeal of S. Moothoosamy Pillay, Duff's Road, was withdrawn.

Four appeal cases to the Verulam Town Board will be heard on Tuesday next.

Facts and Comments

INDIAN MAIL. For Colombo and Calcutta, calling at Madras, per S. S. *Congella*, about the 7th inst.

THE ORANGE MISSION. Additional buildings are in course of erection in connection with the Zulu Industrial School, the cost of which will be about £1,200.

MR. NADUSAR DEBBOO, who has been a zealous worker amongst the Indians of Ladysmith, is leaving for India, on the 7th inst., by the *Umahathi*, on a domestic visit.

LADYSMITH LICENCES. A special meeting of the Licensing Board will be held on the 12th inst., for the purpose of hearing appeals against the decision of the Licensing Officer in regard to the nine licences refused.

SIR GEORGE BIRDWOOD'S BIRTHDAY. The 74th anniversary of the birth of Sir George Birdwood was celebrated on the 8th December, by an "At Home" at Surul House, St John's Wood, London, given by Mr. Janisadji Sorabji Bhunagar. Sir M. M. Bhownagare and a large number of Indian friends were present.

TOLSTOY DYING. London, January 29.—A telegram has been received at Stockholm to the effect that Tolstoy is dying. —*Natal Mercury*.

EDUCATION IN JAPAN. Japan has 4,302,623 children in her elementary schools, while Russia has only 1,000,504. This means that in Japan 92 children out of every thousand are studying and in Russia only 32 in every thousand. Secondary schools and universities show equally striking figures.

AN OLD CAUSE FOR THANKSGIVING. A recent circular from the Church Missionary Society's Medical Mission at Zid (Persia) says: "The hospitals are now, thanks to God's blessing, on our work, so crowded as to be very uncomfortable." —*Pioneer*, Allahabad.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શનિવાર-શનિવાર, તારીખ ૨ ૭ ફેબ્રુવારી, ૧૯૦૭.

અંક ૫.

અડવાડીક પંચાંગ.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨ ફેબ્રુવારીથી તા. ૮ ફેબ્રુવારી સુધી ૭૦ સ. ૧૯૦૭.

શનિવાર તા. ૨ ૭ ફેબ્રુવારી ૧૯૦૭.

હિંદુ-માહ ૧૬ ૪ થી, માહ ૧૬ ૧૦ સુધી સંવત ૧૯૬૩.

ટરાંસવાલના હિંદી.

મુસલમાની-તા. ૧૮ મી જુલાઈથી ૨૮ મી જુલાઈ સુધી, ૧૩૨૪ હીજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાની તારીખ.	સુર્યોદય ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત. ક. મી. ક. મી.
શનિ...	૨	૪	૧૮	૫ ૨૭ ૬	૫૬
રવિ...	૩	૫	૧૯	૫ ૨૮ ૬	૫૨
સોમ...	૪	૬	૨૦	૫ ૨૯ ૬	૫૨
મંગળ...	૫	૭	૨૧	૫ ૩૦ ૬	૫૨
બુધ...	૬	૮	૨૨	૫ ૩૦ ૬	૫૨
ગુરુ...	૭	૯	૨૩	૫ ૩૧ ૬	૫૦
શુક્ર...	૮	૧૦	૨૪	૫ ૩૨ ૬	૪૬

અનુક્રમણિકા.

ટરાંસવાલના હિંદી...	૫૨
હાકતર મ્યુરીસનનો રિપોર્ટ...	૫૩
મી. ધીઓડાર એડીસન...	૫૪
સર જેમ્સ ફરગ્યુસન...	૫૫
મુજ અયયા અલ્ખમો...	૫૬
પાંચક પરમને વિનિતિ...	૫૭
મી. મદનચંદનેરે વેરસાહ...	૫૮
મનિયામાંથી તારણ...	૫૯
સાહેબ આફ્રીકા ખાદીશ ઈંડિઅન કમીટી...	૬૦
૨૨મી હિંદી મેન નસ કોમિટેસ...	૬૧
ખજરખત જોહાન્નપરમ...	૬૨
બ્યુનહાયર...	૬૩
ઈંડિઅન મુનાઈટ એસેમ્બલી...	૬૪
એન્ડી એશીઆટીક ટોળી...	૬૫
નોતિ ધર્મ અયયા ધર્મ નોતિ...	૬૬
અફઘાનીસ્તાનના નામદાર અમીર હમીયુલ્લાખાન...	૬૭
ફરેના તાર સમાચાર...	૬૮
હુદહ હુદહ...	૬૯
ઈંડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી...	૭૦
નાતાલ સનાતન ધર્મસલા...	૭૧
ટ્રાંસ અને વેરસાહ લાઇસન્સ...	૭૨
લાઇસન્સને લખવું...	૭૩
ફરેસેડારખનાહિંદીઆ...	૭૪
આપણા કુખોને પોહાર...	૭૫
મી ફેલોવાનો ઉપાય...	૭૬
મુસલમાન લાઇસન્સને અરજ...	૭૭
લાઇસન્સની વકલીફ...	૭૮
ટરાંસવાલથી ટ્રાંસજાઓમાં આવેલાની મનાઈ...	૭૯
માયુ જરતમાન...	૮૦
નાદારી કોર્ટ...	૮૧

સર રીચર્ડ સોલોમનના આપણના તરફથી અમારા જોહાન્નપરમના ખજરખતિયે આપ્યો છે તેની ઉપર અમે ફરેસે હિંદીનું ખ્યાન ખેલિયે છીએ. સર રીચર્ડ જે આપણુ ફરેસે માત્ર 'ઇલેકશન' એટલે મુઠેણીના વખતનેજ સાફ નહિ સમજવું. વગેરે સાહેબ હમણાંજ વિલામતથી આવ્યા છે. ડોલોનીઅલ ઓફીસના અમલદારને મળ્યા છે અને તેઓના સાબિતા છે. તેમની વતી લીબરલ પ્રધાનમંડળની ઉમેદ ધરેલ તથા ડચને એકા કરવાની છે. એટલે સર રીચર્ડ જોલે તેની ઉપર પુરવું વગર આપવાનું છે. સર રીચર્ડ કહે છે કે એશિયાટીક એરડીનન્સ પાણું નવી પારલામેન્ટમાં લખાઈ હતું પડ્યો. અને નવી પારલામેન્ટ-૨ પસાર કરેલ કાયદો વડી સરકાર ૨૬ નહિ કરે.

એવો કાયદો સર રીચર્ડ પસાર કરશે એટલુંજ નહિ પણ તેમના વિચાર પ્રમાણે એક મધ્ય તથા હિંદી ટરાંસવાલમાં ગાયુ રહે વાને લખાઈ થવો નહિ જોઈએ. તેથી તેઓ સાહેબને નાતાલ કે કેપટો ઇમીગ્રેશન કાયદો પસંદ નથી. તેમની પાસે પ્રમાણે જોઈએ નિર કોલોનીયો કાયદો લખાઈ જવો જોઈએ.

આનો અર્થ એ થયો કે તે સર રીચર્ડ ના હાથમાં કમળની લગામ આપશે તો હિંદીની કમળખતી આવશે.

આવ સમયે શું કરવું? અમારી પાસે એકજ જવાબ છે. એશિયાટીક એરડીનન્સ ૨૬ થયું તેથી આપણે ફરેસે માની છે. પણ ખરી ફરેસે આપણે આપ જળા બતાવીશુ ત્યારેજ યશે. એટલું એકસ છે કે એશિયાટીક એરડીનન્સ ફરી લખાઈ યશે. તે વખતે હિંદીના મનમાં એકજ વિચાર હોયો જોઈએ કે તે એવો કાયદો કદિ ઇજુલ નહિ રાખે, પણ જો તેવો કાયદો અમલમાં આવે તો કલેક્ટરી જેવા પાસે જેવા કે સમાવા ને નાદારી જેને વેરનમાં નથી. એવ. હિંમત ઉપર માણસો મરેલા. કોફરમાં આઠથી વધારે વાત જવાર પ મહેલમાં જવાનો ઉપર અને હિંદીઓમાં સાડવરીસ (ગજ)થી

કલાકો આવશે અને હિંદી કામ તેમાં નિવાસ કરશે ત્યારેજ ખરી ફરેસે મળશે.

આ.કુ કામ કરવાનો વખત આવે તે પહેલાં વચ્ચે કામો કરવાનાં છે. આપણે બતાવવું જોઈએ કે હિંદી માણસો જ્યાં ખેત વગર પરમીટે લખાઈ નથી થતાં. કોઈ વગર પરમીટે આવતા હોય તેઓને અટકાવવા જોઈએ. અને જોશાઓને બતાવવું જોઈએ કે તેઓ જે જુલમ હિંદીઓએ તે જન નકામો છે.

હાકતર મ્યુરીસનનો રિપોર્ટ.

હિંદીની સામે ટીકા.

ડરખન બરેના આરોગ્યતાના અમલદાર ડા. મ્યુરીસને સને ૧૯૦૫-૦૬નો ગોતાનો રિપોર્ટ બદલ પાડ્યો છે તેની એક નકલ અમને મળી છે. ડા. મ્યુરીસને હમણાં હિંદી કામની ઉપર મીડી નવર રાખેલી છે. એટલે તેઓ સાહેબ જવારે આપણું કંઈ છુદે જોલે નાદે આપણે વિચારવાનું છે કે તેનો અર્થ મંજૂર છે, તે આપણામાં દોષ હોયો જોઈએ. તેમના રિપોર્ટમાંથી અમે તારણ આપીએ છીએ તે બધાએ સમજવા તથા વિચારવા લાયક છે. આ વખતે કામ સેન્સની તકવાફ ચાલી રહી છે તે વેળા ડા. મ્યુરીસને ટીકા ૧૦ છે તે આપણી સામે વખતે એમાં કશુંક ચક નથી. 'અડવર ડાહડર' કે જે રમસાં હિંદીની સામેજ રહે છે તેવો ડા. મ્યુરીસના રિપોર્ટને ઉપ યોગ કમો છે ને બતાવ્યું છે કે તે ડા. મ્યુરીસન જેવો માણસ હિંદીઓની જુલ કલાકે છે તો તે ચાલસ ખરી હોવી જોઈએ. આટલી ટીકા કરી અમે ને રિપોર્ટનો મુખને સર હેવાલ નીચે આપીએ છીએ.

ડરખનની વસ્તિ.

સને ૧૯૦૫-૦૬ની સાલમાં ડરખનમાં વસ્તિ નીચે પ્રમાણે હતી.

ગેરાઓ	૩૨,૮૦૦
કાફરઓ	૧૫,૮૦૦
હિંદી...	૧૨,૮૦૦

ફલ વસ્તિ ... ૬૧,૪૦૦

મરણોનું માપ.

ગેરાઓમાં ૬૨ ૧,૦૦૦ માણસો દસથી

ઉપર એટલે દિલ્લીના મરજુતુ માં મોરના ડાહ્યાપ દત્તો. મુરોપીયનોને બધારે તે દેશમાં કસ્ટો સાલવરજી (સા) દિલ્લીના વધારે આવ્યું.

બચ્ચાંની અવેળવણી.

બચ્ચાંઓમાં મરજુતો દિલ્લીના તમામ સ્થાનાં દિલ્લી બચ્ચાંના મરજુતુ પ્રમાણે માણસોના કસ્ટો વધારે જોવામાં આવે છે. આરોગ્યના વિષે દાકતર કહે છે કે "માણસોને બીજા કસ્ટો રીપરો શિખવવામાં આવે છે તેના કસ્ટો કપડાં શું તે કેમ પહેરવાં. બાકી કેવા ને કેટલો ખાવો, બચ્ચાંઓને કેમ કહેવવાં વગેરેનું કામ શિખવવામાં આવતું હોય તે વધારે સારું થાય. પણ મરજુતોમાં હોજરી ના દરદી માણસો વધારે મરે છે તે બતાવે છે કે તેઓ બોરકા વગેરે બાળન દરકારી રાખતા નથી."

મરદી.

૧૯૦૫-૦૬ની સાલમાં મરદીના કેસ માત્ર પાંચ થયેલા. આશ્ચર્યની વાત એ છે કે એ બધા કેસો દિલ્લીના હતા. ૧૯૦૬-૦૭ માં ૨૮ કેસ થયેલા, ૧૯૦૭-૦૮ માં ૮ કેસ થયા હતા, તે ૧૯૦૮-૦૯માં ૧૭૪ કેસ થયેલા.

આ ઉપર સખતો દાકતર મ્યુરીસન જણાવે છે કે "મરદી બાળત તથા સહેર મુશ્કેલી બાળત મી. નાજરના મરજુતી દુ દિવસોથી થઈ શકે. આ બાળતોમાં તે બાળક બાળ આવતા અને મુખ્યત્વે કરીને મરદી વખતે તેમજ આ બાળતો મુખ્ય મદદ આપી હતી."

મહેરીયા.

ઉચ્ચનમાં મહેરીયાની શરૂઆત ૧૯૦૫ ના ફેબ્રુઆરીમાં થઈ. આર માસમાં ૪૦૦૦ કેસ થયા. વધારેમાં વધારે કેસ ૧૯૦૬ના જાન્યુઆરી માસમાં થયેલા.

મહેરીયાનું કારણ ઉચ્ચનમાં જ જણાય છે. એક નવનો મચ્છર તે દરદ પસરાવે છે. મહેરીયાવાળા માણસ પાસેથી મચ્છર ને મેષ મળે તો તે બીજા માણસને લગાડે છે. મહેરીયાવાળા મા-સો દાહ ઉચ્ચનમાં લગભગ ૨૦,૦૦૦ મણાય. તેઓમાંથી આ દરદ તદ્દન નાશુદ નથી થયું ત્યાં સુધી પાછો ઉપદ્રવ થવાનો બચ રહે છે.

સૂચ અથવા ધાસણી.

મયા વરસમાં લાપતા દરદથી સાર કાદસ તથા અડસ (૬૮) દિલ્લી મરજુ પામ્યા. બધાં મળીને મરજુ આ દરદથી ૧૦૯ થમાં હતાં. એમ એકસ જણાય છે કે દિલ્લી કેમમાં ગયે વરસે એકમાં એક, ૨૦૦ ધાસણીના રોગવાળા દરદી આ બધાં આવા દરદક દરદી નો પાલિકો પેલાના મુકામે બીજા અરોગ માણસને તેમ જ

ડાહ્યાપ દત્તો. મુરોપીયનોને બધારે તે દેશમાં થાય છે બધારે તેઓને બધેબધે સમજવામાં આવે છે કે તેઓએ અમુક નિયમો જાળવવા. તેઓ ને માનવે છે એટલે બીજાઓને તેની ધારિત રહેતી નથી. પણ દિલ્લી કેમ તેની સુચના મુજબ ચાલે એમ માનવું એ નકામું છે. આવા માણસો પોતાના મિત્રોને તમ રૂપ છે એટલું જ નહિ પણ ગામમાં બધાને ભવરૂપ છે. મારા વિચાર પ્રમાણે આ કેમ ને સાર અરથા ઉપાયો કંઈ કામમાં આવ નાર નથી.

આવા દરદીઓ નવાં સુધી નવન સાફ ન થાય ત્યાં સુધી હાથ નીચે રાખવા નંદાએ. ધાસણીના દરદની શરૂઆતમાં દરદી ચોડુ ધણું કામ કરી શકે છે. એટલે આ કેમને બીજામાં દરદ ન ફેલાય તેમ જાનકમાં રાખવું સહેલથી અને તેમ જ ને તેમાં વધારે ભરત પણ નહિં થાય. દિલ્લી કેમ માં ધાસણીનું દરદ વધારે છે એ વાતથી પ્રોટેક્ટર વાકેફ છે અને મીરમીડીયા દિલ્લી ને સારું સારું પર બધાવવામાં તે ખુબ મહેનત કરી રહેલ છે. આમ થશે તો ઘણે બારે દરદ થતું અટકશે. પણ જ્યાં સુધી દરદી પોતાનો એપ બીજાને લાગુ ન પાડે એવા ઉપાયો નહિં લેવામાં આવ ત્યાં સુધી તેવા દરદથી બીજા માણસોને નુકશાન થવા ન દરશે."

નિશાળોની સ્થિતિ.

નિશાળમાં કોરોનાએ કેમી સ્થિતિમાં રહે છે તેની ઉપર કેમની નંદુરિતને આધાર મળુ રહે છે. ૧૯૦૬ની સાલમાં નિશાળોમાં નીચે પ્રમાણે કોરોનાએ લગ્યતા હતા.

મોરા હોડસ	...	૪,૮૧૫
દિલ્લીને બીજા એસિવાટિક	...	૧,૬૩૭
કાફર	...	૨૭૫
કુલ	...	૬,૮૧૭

આ હોડસનો વસ્તિનો સારો ભાગ મણાય. તેઓ એક દહાડા સહેરી થશે. એટલે આ હોડસોની મનની કે શરીરની સ્થિતિને નુકશાન પહોંચાડે એવી સ્થિતિ હોય તે કેળવણી બાળાની આગળ રહુ કરવાની જરૂર છે. હેલા ત્રણ વરસમાં તમ નવી નિશાળો બંધવામાં આવી છે, બહુ બીડ અટકાવવાના હેતુથી પેસાજ કરવાની જગ્યાઓનો ઉપયોગ હોડસોને એસાડવાને સારું કરવામાં આવે છે. ઘણી વેળા એ વર્ગમાં સમાય તેટલા હોડસને એક વર્ગમાં મેલવામાં આવેલ છે. એમાં સ્થિતિમાં કે હોડસને કાળામાં આવે તો તેઓની બાળકોને ધક્કા પહોંચાડેલા અટકે."

શું સાર લેવાનો ?

ઉપર પ્રમાણે દાકતર મ્યુરીસનનો રિપોર્ટ દુકામાં પણ તેનાજ સંદર્ભમાં અમે આવ્યો છે. તેમની ધાસણીના દરદ સંબંધમાં જે દીકા છે તે વિચારવાની છે. તેમના કહેવા નો અર્થ એ છે કે ધાસણીવાળા દિલ્લી દરદી ને કેદમાં રાખવા. મુખ્યત્વે કરીને તેમની દીકા મીરમીડીયા દિલ્લી ઉપર હોય એમ જણાય છે. પણ બીજા દિલ્લીઓને તેની દીકા લાગુ પાડતાં તેમને અથવા બીજા મોરને વાર લાગે તેમ નથી. આપણે દાક તરે રાખીએ છીએ તોપણ તેમની સુચના પ્રમાણે સંપૂર્ણ ચાલતા નથી એ તહેમત માન્ય રાખવાનું છે. તેમાં સુધારો કરવાની જરૂર છે. તેમજ જ્યાં જ્યાં વસર વિચારે મુકવાની અથવા બળવા કાઢવાની ટેવ છે તેથી મોરોનો મીડાય છે એ વાસ્તવિક છે. તેથી બીજાઓને એપ લાગે છે તે વાત સાચી સિદ્ધ થયેલ છે. એટલે આપણે આ દેસ માં રહી આવી બાળતો શિખવાની તમા સિખીને તે પ્રમાણે અમલ કરવાની આપણી ફરજ છે.

મી. થીઓડોર મોરીસન.

મી. થીઓડોર મોરીસન જે સાકિય આફ રિકા બિરીશ ઇન્ડિયન કમીટીના મેમ્બર છે. તેમને મી. મોરલીએ ઇન્ડિયા કાઉનસીલમાં જગો આપી છે. મી. મોરીસન અલીગઢ કાલે જના પ્રમુખ હતા. તેમના વિચાર કેટલીક બાળતોમાં બહુ ફેદાર છે. તેઓ સાહેબ બાળ હાન કુટુંબના માણસ છે. આ નીમણોદ એ મી. મોરલીનું નવીન પગલું છે. આજ સુધી ના નિમાયલા મેમ્બરો બધા એંગ્લો ઇન્ડિયન અમલદારો હતા. પણ મી. મોરીસનને તે પક્ષિમાં મુકાય તેમ નથી. એટલે મી. મોર લીએ ઇન્ડિયા કાઉનસીલના અધ્યક્ષમાં આ મેડો ફેરફાર કરેલો ગણાય.

સર જેમ્સ ફરગ્યુસન.

મુખ્યના માણ મરનર સર જેમ્સ ફર ગ્યુસન જગેમાં ધરતોકેપ થયો તેમાં હમાઇ સુચના તાર આવ્યો છે. એઓ સાહેબે મુખ્ય હાલકામાં કેળવણીને બહુ ઠીક કિતેજન આપ્યું હતું. તેમજ જગેશ જતા પહેલાં સાકિય આફરિકા બિરીશ ઇન્ડિયન કમીટીના પર પ્રમુખનું આગમન મુક્યું રાખેલું. તેમની લાગને ધણુ માન પુરક કમિસનમાં હાલવામાં આવી હતી.

૨૨ મી દિંદી નેશનલ કોંગ્રેસ.

આખા હિંદોના મંજવર મેળો.

કોલોનીઓ આખત વિગતવાર હિવાલો

હીસેંબર તા. ૨૬ને રોજ કોંગ્રેસની બેઠકો શરૂ થઈ હતી. પહેલે દિવસે બહુ જાણીતા સાયક કામ ન થયું હોવા છતાં ડેલીમેટો ઉપરાંત ૧૧૦૦ જેટલા પ્રેક્ષકો હાજર થયા હતા. જાપાની તંત્રીને લીધે દાનદાર માણસોને તિરાસ થઈ પાછા વળવાની જરૂર પડી હતી. પ્રમુખ દાદા દાદાભાઈ નવરોજ તથા સાથે મેસર્સ ગોખલે, મેનરજ વગેરે મંડપમાં આખા ત્યારે પાંચ મીનીટ મુખી આખો મંડપ તાળીઓ વંદેમાતરમ, અને અઘાઘ અઘર વગેરે હરમાના પોકારો થી શાંત ઉઠ્યો હતો. શરૂઆતમાં કુમારિકા ઓએ વંદે માતરમનું પ્રવચન થીત થાયું. બાદ કે. રાસમિહારી ઘોસે ડેલીમેટોને આપ કાર આખો, તથા ૨૦૦૦ જેટલી મોટી સંખ્યામાં ડેલીમેટોની અને ૧૧૦૦૦ જેટલા પ્રેક્ષકોની હાજરી માટે પોતાનો હર્ષ પ્રદર્શીત કર્યો. રાજા પરીમોહન ઘોસની દર બાજત તથા નવાજ સૈયદ મહમદ અને મી. રાંકર નામરના ટેકાથી મી. દાદાભાઈએ તાળીના પ્રચંડ મડગાટ વચ્ચે પ્રમુખસ્થાન લીધું. મી. નવરોજએ થોડું પોતાનું બાપણ ચાંચી બાકીનું એન. મી. ગોખલેને પાંચવાળું કહ્યું. (આ બાપણનો સાર આગળ અપાઈ ગયો હોવાથી અત્રે આપના માં આલ્યો નથી.) મી. દાદાભાઈનું બાપણ વંગાઈ રહ્યા બાદ સળંગેક કમીટી (વિપ્લો પસંદ કરી કમમાં ગોઠવનાર) નીમાઈ. પહેલે દિવસે આટલું કામ કર્યા પછી બીજી બતમ થઈ હતી. કમીટીમાં વિપ્લવી પસંદ મી સમર્થ મી. તિલક તથા સર શીરોજી સાવચે સખત તકાર ચાલી હતી.

બીજો દિવસ.

દરાંસવાલના હિંદોઓ.

બીજે દિવસે ૧૨ રાજે કોંગ્રેસનું કામ શરૂ થયું. પહેલે કાલ મેસર્સ ગોખલેજી બહરદીન બોલ અને ચરીઆરના મરણથી પડેલી બેઠકો નીંમ લેવાનો હતો. એ કાલ નું દર વખતની રહીનું કામ થઈ રહ્યા બાદ પછે કામ શરૂ થયું.

બીજો કાલ

દરાંસવાલના હિંદોઓ તથા કોલોનીઓ માં વસતા હિંદોઓના સંબંધમાં હતો.

કમીટી-દરાંસવાલના બરિદીશ હિંદોઓ

સામે પ્રવામાં આવેલ આરડીન-સને અટક

વવાથી કોંગ્રેસ ખુશી થઈ છે, પણ સાથે એવી ચિંતા દરશાવવા માગે છે કે જો વડી સરકાર મળતુલ રીતે ત્યાંની હિંદી કોંગ્રેસ રક્ષણ કરવાનું આવુ રાખશે નહિ તો સ્વ રાત્ત મળેથી એ કોલોનીન-સને બુલમ અવરુપ શરૂ કરશે

(બ) નામદાર રહેનશાહના કોલોની ઓમાં આ દેશની (હિંદી) પ્રવતને અપાન બરેલી અટકાવનોવડે સત્તાવામાં આવે તથા બરિદીશ રાહરી તરીકેના હકોની પણ ના પાડવામાં આવે તે માટે કોંગ્રેસ અત્યાંત ચુરસો અને બેદ બતાવે છે, અને ખાતરીપુરવક એમ માને છે કે એવી વરત લોકથી અંગરેજ રાજને બહુ બેખમમાં આવી પડવાનો સંભવ છે.

આ કસવને, મદરાસવાળા મી. એસ. આપરે રજુ કર્યો, ને સુબધવાળા મી. વાડીઆ આરીસ્ટર, મી. મદનજીત, મી. ચીનામણી (ખનારસ) અને બાણ લલીત મોહન ઘોસલે ટેકો આપ્યો.

મી. આપરનું બાપણ

બહુ નમુનેદાર તથા બુરસા બરેલું હતું. તેમણે કહ્યું :-દેશવરમાં હિંદોઓની હાડમા રીઓ એ નવી વાત નથી, અને તેથી તે ઉપર હું બહુ વિવેચન કરવા મામતો નથી. માત્ર હુંકે સારાંશજ બજાવું છું. દરાંસવાલમાં પરમીટ વગર કોઈ જઈ શકતું નથી. ને પરમીટ આપવાનું સત્તાવાળાની મરજી ઉપર છે. એક માણસ દરાંસવાલમાં દાખલ થાય તો તેને શહેરના ખુશખોશરાપરના કામમાં રહેવું પડે છે, અને ઘણી વખત મુખ્ય વસ્તીવાળા ભાગથી માછલો જેટલે દુર લોકેસનેમાં રહેવું પડે છે. તેટલે દુર રહી વેપાર કરવો એ અસંભવિત છે. વળી કામસ-સ આખતની મુશીબતો તે જુદી. હિંદોને દરાંસમાં બેસવા દેતા નથી તેમ રેત ના પહેલા કે બીજા વરગમાં પણ બેસવા માં દરકન નડે છે. દુટ-પાથપર આલવાની તેમને છુટ ન મળે. રાતરે નવ વાગ્યાએટલે હરવા કરવાની બધી. વળી હિંદોને રથાવર મીલકત રાખવાનો હક નથી. આગળ ગોસ ના નામથી જમીન લઈ શકાતી તેમાં પણ હાલમાં મુશીબતો વધી છે. ને ખરી રીતે કમીએ તો જમીન રાખવાનું બનતુંજ નથી. ધરમની જગ્યા પણ એક માણસના નામથી ન મળે. આપણા મુસલમાન ભાઈઓને મરજી મળવામાં પણ મુશ્કેલીઓ પડે છે. નાતાલમાં બેઠકો તો ફરેંસાઈક લઈ લેવા તો કાવદો પસાર કરવામાં આવ્યો છે. ત્યાંના હિંદોઓના સ્થિતિમાં અને સુલામગીરીમાં ભાગ્યેજ ફેર છે. હાલકે ૪ કસોડ પૈડ ખર અને સુલામગીરીનો રીવાજ કાઢી નાખ્યો.

પણ ખુદ નાતાલમાં ૫૦ હજાર મુલાઓ છે ને બીજા કોલોનીઓમાં હોય તે જુદા. હિંદી એ તરફ રેલી ખાજાગ રીતે વરતમાં આવે છે એ સાંભળી તમે અચંબો પામશો ! બરિદીશ હિંદોઓને ત્યાં જમીની કુદ મળતી નથી. ત્યારે પોરસુમીક કે ફરેંચની હિંદી રકબત સહેતાઈથી જઈ શકે છે. અટકાવો છે તે બધી બરિદીશ હિંદી માટે છે. દરાંસવાલવાળા બધાથે બરિદીશ પ્રગ નથી. તેઓ માં અંગરેજ નહિ. પણ જરમન છટાલીઅન વગેરે પણ છે. આ લોકેલું વડી સરકાર રક્ષણ કરે છે ત્યારે હિંદોઓનું અને હિંદી પ્રવતું સરકાર ભાગ્યેજ રક્ષણ કરે છે. દર સવાલના હિંદોઓની પગવણી એ બોર લડાઈનું એક મુખ્ય કારણ હતું.

ત્યારબાદ લો. લેન્સડાઉન, મી. ચંબર મેન વગેરેનાં વચનો વાંચી સંજળાવવામાં આવ્યાં. છેવટમાં બાપણકર્તાએ જણાવ્યું કે આવી રીતે હિંદોઓને દુઃખ દેવાને કોલોની ઓને કશું પણ કારણ નથી.

મી. વાડીઆ આરીસ્ટરનું બાપણ.

દરાંસવાલનું મોરડીન-સ અટકવું એ સતોપકારક વાત છે. તેટલી છત માટે આપણા દેશીઓને તેમના ખંત અને હિંમતને સાફ આપણે સુધારકગાદી આપવી જોઈએ. દેશીએ દેશી બરિદીશ કોલોનીસ્ટે એ હિંદીપર મુમસા મસાવ્યો છે. માટે આપણી દુઃખો પ્રમટ કરવાનું જરૂરી છે. ગોરાઓના આખતલખીપણને લીધે હિંદી ને છુટથી રહેવાનો પણ દહ નહિ ! આવી લડાઈ દરાંસવાલમાં હિંદોઓ સામે ચાલશે તો એનાં કેવાં ભયંકર પરિણામ આવશે એ અંગરેજ સાહેબો અને મદગોને ખબર નથી. એ હાડમારીઓ અને અપગાને આપણાપર પડ્યા કરશે ને શું આપણે સુતા પડ્યા તો સહન કરીશું ! આપણે ચોખ્ખે ચોખ્ખું કહેવું જોઈએ કે દરાંસવાલમ હિંદોઓની પગવણીથી અમને તાસ આવે છે. આવી સ્થિતિ સુધારવા નામદાર રહેન શાહ મુકશે નહિ એમ આપણે ભરસા રાખીશું.

મી. મદનજીતનું બાપણ.

આ વિષય ઉપર વિશેષ કહેવાનું રહેલું નથી. દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદોઓ કોંગ્રેસ ના બહુજ આભારી છે કે તેમના દુઃખ તરફ કોંગ્રેસ આટલું ધનું કાલ દે છે. આથી તેમને દિલાશો મળશે. નહિ તો તેમ ની સ્થિતિ બહુજ બંબીર છે. છેલ્લાં વીસ વરસ થયાં તેઓ કોલોનીઓ, હિંદી, ને વડી સરકારને આરજીઓ કરે છે. પણ કોઈએ તેમનાં દુઃખોમાં મદાદો કરવા મંદ નથી. તેમનાં દુઃખોના લીસ્ટમાં વરસે વરસે

ઉમેરે યતો ગય છે. દરંસવાલમાં તો મગ
કની સરખાત યથ છે, અને તેનો શું અંત
આવશે તેની આપણને ખબર નથી ! ત્યાંના
હિંદીઓએ વડી સરકારના નિષ્ણની આજ્ઞા
છોડી છે, આપણે આપણા સ્વદેશીલાભમાં
વાસ્તે ઈંગ્લેન્ડ ઉપર દબાવ કરવાની જરૂર
છે. નહિ તે કાંઈ થવાનું નથી. ઇંગ્લેન્ડવાળા
ઓએ કાંતો કાંતોનીરોને શુદ્ધ કરતાં
અટકાવવા અને નહિતો ગળે કરવું કે અમે
અરિદ્રીશ ઇન્ડિયનોનું રક્ષણ કરવા સમર્થ
નથી. પરંતુ અમે હિંદીઓ કરતાં સારા
ગણતમાં આવે, અને હિંદીઓને અપમાન
સરકારે ત્યાંથી પાછાને ડોળ છોડી દેશે. કોમ
રેસના તખ્તાપરથી આવ્યાં બાપણો મેં ફરી
ફરીને કહ્યું છે તેથી વધારે બોલવાની જરૂર
નથી. પણ આ વખત થોડી હાડમારીનો
વખાગ થયો છે. પેલા વિચિત્ર ઓરડીનન્સ
ને થોડી મુદત સારું અટકાવ્યું છે તેનો નમે
બુલમાં એવા અરથ લેશો નહિ કે હિંદીની
બધી મુશીબતો દુર થઈ ગઈ. આમલી મુશી
બતો તો તેવીજ કાયમ છે, ઉલટાનો તેમની
સખતાઈમાં વધારો થયો છે. મહરો આપ
ને માન્ય હશે કે નાતાલમાં હાલમાં એવી
ઉશ્કેરણી આવી છે કે ગીરગીટીઆને તાર
સીકે જ પિચાના કર છતાં પાછા ઠાવના.
વળી તેઓ હિંદી વેપારને પણ અટકાવવા
માગે છે. કેમ કોલોની પણ દિવસે દિવસે
સખત થતું ગય છે. ને તેનીપેટે બધ
કોલોનીઓમાં છે. છટ આફ્રિકામાં ફળ
રૂપ લાગમાંથી હિંદીઓને કાઢવા માગે છે,
છતાં ત્યાંની સરકાર તેજ મુલકને આપાદ
બનાવવા સારું ને ગરબ સરે પાછા હાંકવા
સારું હિંદી ગણુગીની માગણી કરતાં સર
માની નથી ! ગેરઓનાં ખીસાં ખરવા
સારું આ ગરીબ દેશને આવે અન્યાય
આપવામાં આવે તે સામે સખત રીતે દહતા
ધી વાંધો ઉઠાવવાનો વખત હવે શું નથી
આવ્યો ? એલેક્સીઆ અને પ્રીજીએ પોતાનું
વલણ ફેરવવું જોઈએ છે. તથા કેનેડાની
પણ આખ ઉધાડની જોઈએ. દરંસવાલમાં
ગવરનર નરીકે જોઈ હિંદીઓપર જુલમનો
મારો ચલાવ્યો હતો તેજ માણસને (સર
આરમર લોલી) આપણા ઇલાકાનો ગવરનર
બનાવવામાં આવે છે તે દુઃખદાયક વાત
છે. તેણે ત્યાં પુરુષ હુકુમત અને તેથી
અહીંયાં તેની જરૂર નહોતી. ને આવ્યા
તો પછી તેમણે આપણને, કેનેડામાં નબળા
ની કીબામણ કરતાં, વધારે સારી કીબા
મણ આપવી જોઈએ છે. મહરો, કેનેડાના
મામલાથી આપ વાંકું હશે. આપણે ઉમ
માંથી બગી તેને અટકાવવું નહિ તો કેનેડા
નો જુલમ દમેસોનો થશે.

પુર અંગરેજ સરકાર ઉપર ને અંગ્રાવાની
પાડોશમાં—અરમામાં—આપણને વિદેશી
પ્રામ મહેસમાં આવે છે. આપણા હોકા પુર
વાર કરવાનો વખત નથી આવ્યો ! અને
કાંઈ યથ શકિતે તેમ નહોતો તો આપણે એટલું
તો કરવા પ્રવળ કરવો, કે નેમ કોલોનીઓ
માં આપણા લાભોને રાખવામાં આવે છે,
તેમજ આપણા મુલકમાં કોલોનીરોને
ગળવા. કોલોનીરો ઈન્ડિયન રીવીલ સર
વીસમાં હાખલ થઈ શકે છે, પણ હિંદીઓ
કોલોનીઅલ સરવીસમાં હાખલ થઈ શકતા
નથી, તેઓ આપણા મુલકમાં આદે તેમ
આવે નય છે, આપણે અમુક જરૂરીઆતો
પુરી પાડવા છતાં પણ તેમના મુલકમાં તેમ
કરી શકતા નથી. તેઓ અહીંયાં વેપાર કે
આદે તે ધંધો કરી શકે છે, આપણને કોલો
નીમાં તેમ કરવા હરકતો નડે છે. આપણને
તે અરી રીતે અરિદ્રીશ રાજમાંથી હાંકી
કાઢવામાં આવે છે. પણ ત્યાં કોલોનીને
કાંઈ મદદ (સરકાર ગીરમીટ વગેરે) જોઈતી
હોય ત્યારે તો આપણને " ગમે તેમ તોપણ
અંગરેજ રાજનાં બાળકો " ગણવામાં આવે
છે. આ સ્થિતિનું જે વરણ કરીએ તે
જોઈએ છે. માટે હું મારા સ્વદેશી લાભો
ને આમલ કરું છું કે સરકારપર આ બાબત
માં સખત દબાવ કરવું. ત્યાં ત્યાં (અંગ
રેજ રાજતથા) હિંદીઓ બધા ત્યાં ત્યાં તેમ
તાપર અટકાવતો છે. તેઓ દેશ પાછા
આવે છે અને માતા પાસે દુઃખો માટે રાય
ખાય છે ! વહાલા લાભો, તેમનાં આંશુ
ઓ કાણુ જુલમ ? મી. વાળએ હમણાંજ
(અહારના તારો વગેરે વાંચી સંભળાવતી
વખતે) કહ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓ
પોતાના વરજને શાળો કાંગરેસને આપે છે
તથા અતુમતિ બતાવે છે. તેમણે તેમની
ફરજ બજવી છે. અને હજુ જરૂર હોય તો
હું એટલું પણ વચન આપી શકું છું કે
ને કોલોનીઓમાં એમના હકની નિરદય
પુર અટકાવવામાં આવે તો સેકેકેગણો
અલકે હજરગણો મોટા શાળો પણ કાંગરેસ
વાસ્તે મેળવી શકાય.

બાદ મી. ચીતામણી તથા બાણુ કલીત
મોહનનાં તીખાં બાણુ પુરાં જતાં સર્વાનુ
મતે ઉપરનો કરાવ પસાર થએલ ગાહેર
કરવામાં આવ્યો.

મામીડ હેરલ્ડ શોપકલોસીંગ એક્ટ
ઉપરના એક લીડીંગ બખાણમાં જણાવે છે
જે ત્યાં કામગીરી એકે હિંદી કુશન નહિ હોવા
થી કુશનો વહેલી બધ કરવાના કાયદાની
જરૂર નથી.

ખબરપત્ર

એલેક્સીઆ.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

સર રીચર્ડ સોલોમનનું બાપણ.

તા. ૨૧મી જાન્યુઆરીએ પ્રીટોરીયામાં
સર રીચર્ડ સોલોમને પોતાની ઉમેશ્વારીના
દેકામાં જે બાપણ ક્યું હતું તેમાંથી કાળા
માણસો વિષેના તેના વિચારો બાબત તર
જુઓ આપવાનું કામ ગયો છું તે હવે
આપું છું.

એશિઆટિક એસોસિએશન.

" હવે હું કાશ્મીરના સવાલને લગતા
એશિઆટિકના સવાલ ઉપર આવું છું, આ
મુલકમાં જે એશિઆટિક છે તેમાંના વણ
ખરા હિંદી છે, જેઓ કાયદેસર હાખલ
થયા છે, અને જેઓએ કાયદેસર હક મેળ
વેલા છે. વળી એવા પણ છે કે જેઓ કાપ
દાનો બંગ કરીને આવ્યા છે. બહે તેઓને
તેને સારું સગ મળે. (તાલીના અવાજ).
જેઓ કાયદેસર આવેલા છે તેઓને ન્યાય
અને માન મળવાં જોઈએ. જે હોકા તેઓને
કાયદેસર મળ્યા છે તે છીનવી લેવા ન
જોઈએ. તેથી જેઓ કાયદેસર હાખલ થયા
છે તેઓનું સંપૂર્ણ રજીસ્ટર રાખવાની જરૂર
છે, વળી જેઓ અહીં કાયદેસર છે તેઓનું
રક્ષણ કરવાનેજ રજીસ્ટરની જરૂર છે એટલું
જ નહિ પણ આગળ ઉપર જેઓને બધી
થાય, તેઓ ન આપી શકે, તેટલા સારું પણ
તે કાયદાની જરૂર છે. તેવા હેતુથી લેખક
લેડીવ કાંઉસીલમાં કાયદો પસાર કરવામાં
આવ્યો હતો પણ હિંદી કાયદો અણુબટતી
રીતે ને સામે વાંધો ઉઠાવ્યો તેથી વડી સર
કારે તે કણલ રાખ્યો નથી. આ વાત સમજ
રાકાય એવી છે કેમકે વડી સરકારને હિંદુ
સ્થાન વિશે મોટી બખાબદારી છે. એટલે
ત્યાં સુધી આ કોલોનીની કામગીરી વડી સર
કારના કાયદામાં હતી ત્યાં સુધી તેઓ એવો
કાયદો પસાર ન કરે જે બનવા જેવું છે.

તે કાયદો ફરી પસાર કરવો.

પણ નવી પારલામેન્ટમાં એવીજ ગતનો
કાયદો આપણે પસાર કરવે પડશે. મને
ખાતી છે કે સ્વરાજ્ય બેગવતા કોલોનીઓ
એવી બાતનો પસાર કરેલો કાયદો વડી સર
કાર કણલ રાખશે.

ખીજા કાયદા.

કાંઈ સનાલ કરે છે કે હવે પછી હિંદીને
આવવા બાબત શું કરવું ? આ કોલોનીમાં
ઈંગ્લેન્ડ વેપારીઓ માને છે કે પોતાથી જુદી

રીતે રહેતા અને ગેરવાજબી રીતે દુરીક હોય છે. આ દિલ્હીને રાજસવાલમાં સામલ થવા અને વેપાર કરવાની મનાઈ હતા તેમજ તેઓને ધારિત છે કે જો તેઓ માન્યુસ સામલ થાય તો તેઓને વેપારમાં થશે. આ વિચાર તરફ હું સામણી ધરાવું છું અને તેથી આ દેશની પાસેથી જનની ઉનાયો દિલ્હીએને સામલ થતાં અટકાવવા નો કાયદો પસાર કરવો તેના કાયદાને નમુનો કેવો અથવા નોતાલમાં મળી આવે છે. કે

કેવો નતાલના કાયદો ખસ નથી ?

આ સવાલની ઉપર મેં બહુ ધ્યાન આપ્યું છે. અને મને લાગે છે કે જો આપણે કેપ કોલોની તથા નતાલના કાયદો કબજા કરીએ તો તેથી સાધારણ "કુલી" આવતા અટકશે પણ જો તમે અહાર રાજવા માંગો છો—એટલે કે વેપારીઓ તે નહિ અટકે. જો તમે કેપ અથવા નતાલનો કાયદો કબજા રાખો તો તેની સાથે એમ પણ કસવું જોશે કે જે એકીઆદિક સામલ થાય તે વેપાર ન કરી શકે.

સર રીચર્ડના ઉપાય.

હું આ બાબત ખુબી રીતે યોચવા માથું છું. મને તો એવી વાત પસંદ છે કે આપણા મુલકમાં બીજાકુલ દિલ્હી આવી ન શકે. માત્ર કાંઈ દેશ જવાને આવે તેવાનેજ છુટ આપીએ. દિલ્હીને આવવા દઈએ, પછી તેની ઉપર દયાથી ચલાવીએ અને છેવટે આ સરકાર અને વડી સરકાર વચ્ચે તકરાર થાય તેના કરતાં બીજાકુલ દિલ્હીને ન આવવા દેવા એ સરસ વાત છે. તેથી મારો વિચાર એવો છે કે ચોરેજ રીવર કોલોનીમાં જે કાયદો છે તેનો કાયદો આપણે પસાર કરવો. તે કાયદો કાઢા પહેલાં પસાર થયો છે. તેની સામે વડી સરકાર યજોજ નથી, અને તે કાયદો પસાર કરતી વખતે જોયો આ મુલકમાં કાયદેસર આવ્યા છે અને જે હક તેઓ એ મેળવ્યા છે તે હક ગરી રાખવા અને તેઓને રહેવા દેવા.

જોહાન્નબરગની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ.

આ મંડળે એક મોટીસ અહાર પાડી છે. તેમાં કાલ જોહાન્નબરગમાં જે જીજમરો આસે છે તેનાં કારણો બતાવ્યાં છે. તે કારણોમાં એક કારણ દિલ્હી વેપારીની દરિદ્રતા એ પણ બતાવ્યું છે. શ્રી. કવીન થોડા માસ ઉપર આપણું દરી તથા તેણે બતાવ્યું હતું કે દિલ્હી વેપારીને હોય દેવો તે નહાયું છે. પણ એમનેનો અપારે તથા વેપાર એ છે કે જેમ અને તેમ દિલ્હીની નોકર તથા કોલ કરવો.

ઉલ્લાસચામે જતા દિલ્હી.

ના-સવાલથી ઉલ્લાસચામે જતા દિલ્હીની ઉપર સમતાઈ પડવાની અપર મળવાથી પોરટુગીઝ કોનસલ મારફત તપાસ કરતાં એવી હમીશત જોવામાં આવે છે કે કુલી નથી સળતી નથી. હાલ તુરતમાં કંઈ ધારા કાઢવા હોય તો ગેરેમાં અહાર નથી પડવા અને ના-સવાલથી દિલ્હીને જતાં હરકત નથી એમ કોનસલ બહુવે છે. જે તુરતીકની રાવ મલુ તામાં આવી તે એ હતી કે ઉલ્લાસચામે જતા દિલ્હીની પાસે જો ઉલ્લાસચામેના નાતાલની મારફત પાસ ન હોય તો તેની સરકાર ઉપર દિલ્હીએને રોકે છે. હાલ કોનસલની સાથે વધારે કાપાણુ આસે છે ને બીજે વિશ તવાર જવાબ આપવાનો સંભવ છે.

ઈસ્ટ ઈન્ડિયા એસોસીએશન.

"ના-સવાલ કીકર" નાં આગત વાર વિવાદતો કે તેમાં બહુવે છે કે ઈસ્ટ ઈન્ડિયા એસોસીએશનની પારસીક મીડીય થઈ તેમાં સર રેમંડ ઈસ્ટ ઈન્ડિયા એસોસીએશનના ને મીડીયમાં એક કાપણુ મારે કહ્યું કે જો તેમાં વગેરેમાં દિલ્હીએને તકલીફ નથી, એવું કારણ એ કે ત્યાંના ગેરા સારા કુકંગનાને આવરદાર છે. જે દિલ્હી સારા હુશિયાર અને અસન વિનાના હોય તો ને જગ્યાઓમાં સારી કમાણી કરી શકે છે. આ બાબત ઉપર કીકર કરતાં સર રેમંડ વેરેટ કહ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગેરાઓ દિલ્હી વિરુધ્ધ છે તેવું કારણ એ કે ત્યાં દિલ્હીની હરિશાહ જોડાએને નહે છે, એટલે જ મેકા તથા દક્ષિણ આફ્રિકા વચ્ચે સરખામણી ન થઈ શકે. સર રેમંડ છેવટે જણાવ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં દિલ્હી ઉપર તકલીફ હર કરવાને એક ઉપાય એ છે કે દરેક દિલ્હીએ પુરતી કેળવણી લેવી. આ વિચારથી સર રેમંડ આપણને એવી બજામણુ કરે છે કે આપણે કેળવણી લીધી હોય તો ગેરાઓની ઇનરાઈ બહુ થાય કેમકે આપણે તેમની રહેણીની તકર કરીએ.

બ્લેનટાચર.

(અમારા ખાસ બજારપત્રી તરફથી.)

હાલમાં હવા પાણી સારાં છે. વરસાદને કીધે રેલવેનું કામ બધું હોવાથી વેપાર બધું જ મંદ છે. છતાં જનવારી માસથી સારી રિયનિ થતા સંસાર છે. બ્લેનટાચરમાં જમાન તરફથી પાઉંડ ૩૦૦-૩૫૦ને ખરેખર મરદા બંધવામાં આવી છે. આશરે ૫૦ દિલ્હી હુકા નો છે. અહીં પછી ખરો વેપાર રોકડે થાય છે. વેપારમાં કાલ મારી હોય છે. વેપારમાં જ મહત્તમમાં નોકરોમાં જોવામાં આવે છે. વિશિષ્ટ નોકર આફ્રિકાના ગેરા મુલક કે રેલવેરીની બીજાપત્રી વખતે રોશન

અહીં બધી હુકાનો ઇન્ટીન બંધાય છે. માત્ર કામાં પતરાં વગેરેની હુકાન બાંધી શકાય છે. હર વરસે લાઇસેન્સના દસ પાઉંડ ભરવા પડે છે. એક લાઇસેન્સથી ગમે તેટલી હુકાનો રાખી શકાય છે. ફરીઆના લાઇસેન્સના માણસ દીઠ પાઉંડ ૪ ભરવાના હોય છે. લાઇસેન્સ વિના ફરી કરતાં કાંઈ માણસ પડે તો તેને પાઉંડ ૨૫ તો દંડ ભરવો પડે છે. આપણા લોકને આવવા સારું મનાઈ નથી પણ સામલ થતા પહેલાં ચીકીથી પાસની જરૂર પડે છે. જે પાસનું ખરસ માત્ર રી. ૫ છે. તેનો પાસ એક વખત કાઢવો હોય તો ચીકીશ સંવત્ર આફ્રિકામાં ગમે ત્યાં જઈ શકાય છે. વેપાર કેપ તથા પરચુરણુ ચીંગે નો છે. ગેરા લોકની વરતી સારી છે. આપણા લોકને લેણુલેણુ ગેરાઓથીજ છે.

મામડાની રિયનિ તેમજો તો ત્યાં ગેરા એને તમાકુ અને રતી બેતી છે. આનું એક ગામ એન્ડરના રીતે છે. એ ગામમાં ૧૮ દિલ્હી હુકાનો છે. દિલ્હી હુકાનો માલસ જેટલે હુકા હર હોય છે. વેપાર સાધારણ રીક છે. અહીં હુગર બહુજ ગેરા છે. તે ઉપર ગેરા એ રીંગનાં મકાનો બાંધી રહે છે. હુગરે ઉપર સુખડનાં લાકડાં નીપડે છે જેથી સર કરને સારી પેદાર છે.

આ મુલકમાં આવવા છીકીથી નરી રસ્તે રીમરમાં ગેરી આવવા છે. એમાસા અને રિયાળાના વખતમાં રીમરે આવે છે. આપણા લોકપર કાંઈ જાતનો સરકારી મુલક નથી.

ઈસ્ટિઅન યુનાઈટેડ એસેંબલી.

(અમારા ખાસ બજારપત્રી તરફથી)

વતનબર્ગ, તા. ૨૦-૧-૦૭

અમારા માનવના સેક્રેટરી મી. સુલેમાન અહમદ બખારીઆ પોતાના કલાર્ડ મી. ઇ. એમ. શેઠ સહીત, કાંગો કાળ ના-સવાલમાં મુમતરી તથા એસેંબલીની પ્રામતી સેવાઓ બતાવી. તા. ૧૫ ના રોજ અતરેથી પોતાને વતન જવા સાર ઉપડયા છે. તેમને વિદાય મીરીતું માન આપવાને તથા પોતાના વસ વટ દરમ્યાન દેશીઓની અને મુખ્યત્વે કરી અમારી એસેંબલીની મળવેલી સેવાઓની અને એમના અંતીકાપબાની કદર જીવવાને એસેંબલીના એક મીડીય મી. સુલેમાન હસ માજીમંઆની કુ. ના મશનમાં તા. ૧૩ ના રોજ મળી હતી જે વેળાએ હાજર અહરથો એ રોજરેવરીને ચટનું મન આપવામાં આપણે હાથો. મી. સુલેમાન સહીએ દરખાસ્ત સુલ્લી કે રેલવેરીની બીજાપત્રી વખતે રોશન

કોઈકર કોઈક બાબત કરતાં એમ કહે છે કે
"હે ખુદા, નીલિ સિયાય ખીન્ને ખુદા મારે
ન જોઈએ." વિચાર કરતાં આપણે જોઈએ
કે મુજેથી ખુદા અથવા હાથર પોશરીએ
અને અમલમાં ખજર સખીએ તો શું ખુદા
કે હાથર કશી દાદ આપનાર છે? એક માણ
સ હાથર છે એમ માનતો હતો હાથરનાં
બધાં દુરમાન તોડે છે અને ખીન્ને માણસ
હાથરને નામથી ન ઓળખતો પોતાના કામ
થી તેને બળે છે અને હાથરી કાપદાઓમાં
તેના કરતાંને મળે છે અને તત્કાલે તેના
કાપદા પડે છે. આ બે માણસમાં કયો
માણસ આપણે ધરમવાન અને નીનિવાન
માણસ એ સવાલનો જવાબ આપતાં એક
ક્ષણમારે પણ વિચાર કર્યા વિના આપણે
એકસ રીતે કહી શકીએ છીએ કે ખીન્ને
માણસને ધરમવાન અને નીનિવાન માણસ.

[ઉપરના વિષયને લગતું કાવ્ય.]

દોહા

પ્રભુ પ્રભુ પ્રજાન જગ મયો,
બધ નહિ પ્રભુ પિયાન;
ખોજત સારા જગ દિશે,
મિલે ન શી જગવાન.
સદા નામસેં સોચકા,
એકિ ન મિલે જગવાન;
જગ તપ કીના જન્મ નક,
હરિ હરિ મીન દિસાવ.
સાધુ સંતકા સંગ કિનો,
બેદ પુરાન અબ્યાસ;
દિરખી કછુ દરશન નહિ,
પાળો પ્રાણ ઉદસ.
કહોછ, પ્રભુ અગ ક્યું મિલે?
સોચું છું આજ;
જન્મ જુદાઇ, વલ ભલ,
કછુ નહિ સુખન હસાજ.
અનરપામી તજ કહે,
"ક્યું નું હોવે દુનય?"
"પ્રભુ" બકવક કોમર કરે,
નિશદિન દુનન સાર્ય.
મુખ "પ્રભુ" નામ પ્રકાશના,
અનરમેં અદનાર;
દંબી? એસે દંબસેં,
દિનાવાય મીતનાર?
સ નિશામે નિપુણ બપે,
પ્રથમ જો માળાપ;
સકલ જગતકું દગલ હું,
અંત સ રદથો આપ."
સુનતે મુખ સુખ જુલ મમ,
પ્રકટથો પ્રકાશાપ;
વિસદ વલક કરને મયો,
અનરમેં અદનાર.

અનર-મમ મમવાર્થી,

અધ્યાત્મીસ્તાનના નામદાર અમોર હામીખડિલાંખાન.

(ગયા અંકથી ચાલુ.)

હરિજી માગણી,

અધ્યાત્મીસ્તાન સાથે એટલા બધા કાવ્ય
છે કે તેનું વ્યાન અહીં કરવું હું જણાય
છે. તેના બે વિભાગ છે. (૧) અધ્યાત્મી
સ્તાન ઉપર કોઈ ખીજું રાજ્ય નજર ન કરે
તેના ઉપરો લેવાને સાહે જે જરૂરીઆત
હોજેને છે તેથી ઉભા થતા સવાલ. (૨)
રાજ્ય પ્રકરણી મેરમમળુતીથી ઉભા થતા
સવાલ.

પહેલા સવાલનો વિચાર કરતાં
એટલું સમજવું જોઈએ કે અધ્યાત્મીસ્તાન
ઉપર ખીજા કોઈ દુમતો નકરે એમ તેનું
રક્ષણ કરવાને ખાતર જે જાગરેજને જોઈએ
તેમાં વાંધો ન હોવા જોઈએ. તે અમીરને
જે વચન અપાયાં છે તે પાળવાં જોઈએ તો
ઉપરનો અદલો મળોજાજ જોઈએ. ત્યાં
સુધી જાગરેજને અધ્યાત્મીસ્તાનમાં અચાવ
કરવાની સગવડ ન મળે અને ૫૦૦ માઇલ
છેટથી અચાવ કરવાની સગવડ કરતી પડે
ત્યાં સુધી જેવડે તુકરમાતનીજ આસા રાખી
રાખાય. વળી જો પળ વાદ રાખવું રહ્યું કે
અધ્યાત્મીસ્તાનમાં અચાવ કરવાની સહેલ
નથી અને અધ્યાત્મ દરકરે બહુ દુશિયાર
નથી. તેથી એટલું જરૂરનું છે કે કાણક
તથા કંદહાર સુધી હિંદી સરહદ ઉપર જેમ
છે તેમ રેલવે બંધાય અને કાણક, કંદહાર,
હેશત મચરી શરીફ તથા હિંદુસ્તાન વચ્ચે
નારનાં દોરકા બંધાય તથા અધ્યાત્મ દરકરે
જોડીશ અમલદારોના હાથ તળે તાલીમ મળે.
આ બધું ત્યાં સુધી અમીરની પરવાનગી
ન મળે ત્યાં સુધી ન થઈ શકે અને તદ્દન
અધ્યાત્મીસ્તાનના ભલાને સાહે આ બધી
દકિકતો છે તેમાં અમીરની સમતિ મેળવવા
ખાતર હરિજી અમલદારો અમીરની સાથે
ઉદ્ધરતાથી તથા મિત્રાઈથી વતવિત ચલાવે
છે. આ વિષે વળી તથા જે જાણવા જોઈએ
છે કે ઉપરની મગજની સામે દરકર કાવ
નાર તે ગાજ કાણકનો રાજ્યપદ છે. આ
પદ પદેસીઓની સામે છે અને તેઓ
મુલકાઓની પાસેથી શિયો છે. આ મુલકાઓનું
ખરખકુ છે તે તે તનું હરિજી સતાને બહુ
મેટું નકરત છે. તે દે હામીખડિલાંખો
હરિજી માગણી કબુલ નથી કરી તોપણ
તે હામી જાય તો હરિજી રક્ષણની મદદ
લેશે એમ તેણે કબુલ કર્યું છે. તે તેમ
પ્રકારના સામી મતમ માગે તે ને પ્રથમ તે
કાજીયા મિલું છે જતા પોતાના બધાં

સરકરને હરિજી અમલદારો નીચે તાલીમ
આપવામાં શી બાધ છે તે સમજવું નથી.

ખીજાવર્ગની હરિજી માગણી ને જુદા
પ્રકારનીજ છે. હિંદુસ્તાનના પાપી કાદવા
એ જાય છે તેની વચમાં અમીર પડે છે.
મહમદની કોમ ઉપર હક ધરાવે છે. અને
ન્યુઅમાનના રહેલ પાસે જે રહેલો છે તેના
ભાગવટાની મનાઈ કરે છે. આ સવાલો
અવા છે કે જેનો મુકાદો આ વળા આવવા
સંભવ છે.

અમોરની સ્થાનીક પોલીસી.

અગર અમીરની બહારની પોલીસી આમ
અનિશ્ચિત છે તોપણ સ્થાનિક પોલીસી બહુ
ભરી છે. એકદારી વેરા લેવામાં જે સંક
હતો તે તેમણે કાઢી નાંખ્યો છે. કેટલાક
કરો રદ કર્યાં છે અને અંદરનો વેપારવધારવા
સાહે બરોબર મમીન લખને વેપારીઓને
ખળનામાંથી પૈસાની પીર કરવામાં આવે
છે. આ પ્રમાણે હક મળવાથી હિંદુ શાહુકારો
ને મોટું બાજ આપવું પડ્યું તેવે વેપારી
એને નથી આપવું પડ્યું. અબદુર રહેમાને
જેઓને દેશનિહાલ કર્યા હતા એવાઓને
દેશમાં આવવાની રજા આપી છે. આ કામ
હિંદી સરકારના મનમાં સારી અસર બેસાડ
યા તથા તોમના કાદવાને કરવું હોય એવા
સંભવ છે. પણ તેથી એટલું તો જોઈ
રહાય છે કે અધ્યાત્મીસ્તાનમાં રાજ્ય
સ્થિરતાને પામવું છે. એક ઉપરી સત્તા તોમ
એ કબુલ રાખી જે તેના પરજામમાં હવે
એક કાઉન્સીલ નિગાહ છે તેનું નામ દરખા
ચાહી છે અને ખીજા એક કાઉન્સીલ છે
તેનું નામ ખવાનત મુલકી છે. આ કાઉન
સીસોમાં સરહદો, ખાન સાહેબો તથા
મુલકાઓ હોય છે. વેપારનું મંડળ પણ
અપાયું છે, તેમ પોલીસ, મહેસુલ, પોસ્ટ,
સાહેર સુપરચ પંચે પાતાંઓ પણ જોડવાં
છે. વળી કાવવાખીનાં ને દવાનાં તોમનાં ખ નાં
ખોજવામાં અબ્યા છે. ખળનાના બે વિભાગ
છે. જાહેર અને ખાનગી. જાહેર ખળનાનો
દિસાવ વગરોના હાથમાં હમેશાં આવે છે.
તે તે દરરોજ સાંજે અમીરની પાસે રજુ
થાય છે જેમાં તે સહિ કરે છે. ખાનગી
ખળનામાંથી બાદશાહી કુટુંબનું ખરચ
આવે છે. લશ્કરી ખાતામાં લશ્કરો તથા તે
ખાતાને લગતો સામાન ખલાવવાનાં
કારખાનાં આવે છે. અને તે ખાતામાં રહેલા
બધા તોડકોની ઉપર દકમલ ને ખાતાના
ઉપરીની રાખવામાં આવી છે. લશ્કરી
ખાતાના પગાર દરખાસો ચુકવાય છે. દીવાની
ખાતાના દર વરસે અને દેહલીકવેળા બે
પરકો લખવામાં આવે છે. અમીર રહે
નારી પ્રમાણે બાગ ખાતાનાં લખતો પડે છે

મોમવાર તથા મુરવાર ટપાલ તથા મહેમુદ
ના સવારો તપ સવારો, મંગળવાર સરકરી
સવારોમાં આવે છે. બુધવારે સાધારણ
કામ બધું ચાલે છે તે તે દરદારે તહેર તથા
ખાનારી દરવારે ભરાય છે. જુમાનો દિવસ
તહેર રખતો છે. શનિવારે આખીમાં
સંમળાય છે અને રવિવાર બધું તપાસવા
માં આવે છે.

રૂટરના તાર સમાચાર.

ન્યુયોર્કમાં એક વાતચીત થતાં એવું
જણાયું હતું કે ૧૯૦૧ માં સહીમાં ઉત્તર
ક્રાન્સ, જર્મની અને અમેરિકા વચ્ચે ભવ્યકર
અગાધો થશે.

આસ્ટ્રીયા, ચીન અને હાલ ઈટિઆના
સિરીશ કાનારોમાં એક કાનકરન્સ સંધિ
પુરમાં મળ્યું છે.

તહેવાનના એક તારમાં જણાવવામાં આવે
છે કે ઇરાનના તવા શાહના આદ તીઆલો
એવા લક કમો છે કે તે તેને હારસ પ્રાનનો
ગવરનર નીમવામાં નાંદ આવે તે અરીજ
પાદ આપવાત કરશે.

મી. રામસે મેકડોનાલ્ડ નામના એક પાકો
મેટના મેજર કોલોનીઓમાં મુસાફરી કરી
પાછા ફરે છે તેમણે એવું જણાવ્યું છે કે
કોલોનીઓમાં હવે મેડરો પાદ મેડરી
દુસમનાતક પાલે છે.

એક પ્રવાણમાં 'દાક' જણાવે છે કે
હુનિઆની થોડી પ્રાગ્યાએ નવેસર તિવાર
કરી હસરના સવારનો નિરજીવ જવાની
જરૂર છે તે વિશેષ જણાવે છે કે ક્યાં કોઈ
ને પેપારની દરિયાઈને લીધે કાઢી મુકવાત
ચાલે તેમ નથી.

હોનોલુલુ નાપતો જ્વાળામુખી પર્વત
ખળવા કાગ્યે છે તેવા મુખમાંથી નીકળતા
રસનો ગરો માખજ જીલે સુધી પહોંચ્યાનું
કહેવાય છે. આ જ્વાળામુખીથી મેક નુક
શાન થયું છે.

ગારાલેડમાં જળવેળા જળો છે, જર્મન
સરકાર મજબુતીથી તે કાળી દેવા પ્રયત્ન
કરે છે.

વિલાયતનાં વરતમાન પત્રોને આધારે
રૂટર એવું જણાવે છે કે કોલોનીઅસ આંદર
સેક્ટરી મી. વિસ્ટન અર્થિક પેલાનો હોદ્દો
છોડવાના છે.

અમેરિકાના કિનારાપર ભવ્યર તોફાનો
થયા છે, તેવા સ્ત્રીમરો કિનારાપર થત
માર્ગ મજ હતી જોવીએ તમાની થોડી નદી
માં રેલ આવાથી લાંબો પાક મું નુકાન
મું છે તમા ૬૬૦૦૦ મોફીનિ નિગપા
મા પડ્યાં છે.

મુકુલ દુહા.

—*—

ના. મુલતાનને મુખારકખાદી.

[ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.]

મયા સુકરવારે મુલતાનમાંની બકરીમ
ના તહેવાર હોવાથી તમામ મુલતાન
વેપારીઓ પોતાની દુકાને બંધ રાખી,
મદા ખુશલીથી તરેલવાર રંગેરંગી અને
કીર્તિ ચોખાથી સજ થઈ એક ખીજની
મુલાકાત લેવામાં ગયે હતા. આ વખતે એ.
પાખા. કાન તથા વિકરેલીયા સ્ટ્રીટનો
દેખાવ ધણીજ રંગીયામણો અને મનહર
લાગતો હતો. નીમાજનો વખત થતાં
ચોમેરથી દેખાવાનું ઇસલામીઓ વેસ્ટ અને
મરે સ્ટ્રીટવાળી અસહ્યમાં બંદગી માટે
દાખલ થતા અને ઇસલામી એકતતાની
ખરી ખુખીનો પુરાતન દાખલો પાદ અપાવતા.
નીમાજ અને ઇમો ખુતબો પુરો થતાં એક
ખીજને મુખારકખાદી આપતા અને દુશી
ખુશી વેર જતા ઇસલામીઓ તજર પડતા.
આગેવાનો પણ તેવ જ રીતે મુલાકાત અને
મુખારકખાદી દેવા માટે મી. મદમદ કાસમ
કમરદીન, મી. કમર દાશ આમદ અવેરી,
મી. દાદા અમદુલા, મી. બાં જમશીદમદમા
હત કે, મી. પીરન મદમદ પગેરેને ત્યાં
ગયા હતા.

રાખેલા મુજબ મી. એસમાન અદમદ
એકેન્ડી સીપીઓના છુંડ સાથે ઇસલામી
જુકો કાઢવાને ગાળને શરે સ્ટ્રીટવાળી
મદમદમાંથી તીકળા અને શેડ મી. મુસા
દાશ કાસમને ત્યાં ગયા ત્યાં થોડીવાર
થોળી ધમાલ કરી મી. એમ. સી. કમરદીન
ને ત્યાં અને પછી મી. કમર દાશ આમદ
અવેરીને ત્યાં ગયા. આ વખતનો દેખાવ
ખુબ દમદમા ભર્યો અને સુંદર હતો.
ખપેરે પણ તેજ પ્રમાણ સંખ્યાયધ
ઇસલામીઓ મસીદમાં દાખલ થતા હતા.
કાસુ કે આજનો દિવસ ધણીજ પવિત્ર
હતો અને તેની પ્રસંશા અને પવિત્રતા
અવર્ણ્ય હતી, જુમા અને હાલ જાગ્યેજ
એકાં થાય છે અને આજે એકજ દિવસે જે
ખુતબાઓ થવાના હતા, જુમાની નીમાજ
પુરી થત તે વખતે શરેસ્ટરીટ અને એલીસ
સ્ટ્રીટના પુત્ર આગળ મી. દાહિદ મદમદ
તરફથી ચાર કામે હની રખાવવામાં અડી
હતી, જેમાં સંખ્યાયધ વેકેશ અને
સોધીઓ મી. દાહિદ શેકને ત્યાં ગયા હતા.
ત્યાં ખાતાનો બંદોબસ્ત કાસો કરવામાં
આજે જે. કેસી ખુખી કિમાઈ બધા
પાદ મળા. રૂટરે એવું કહ્યું હતું.

જુમાની નીમાજ પછી નામદાર વાતના
અગવુલ દર્મદખાન સાહેબ બહાર હોય
મુખારકખાદીનો તાર મોકલવામાં આવ્યો
હતો.

શ્રી ઈટિઅન પાક્લીક લાયબ્રેરી.

આ લાયબ્રેરીનું બેન્કન્સ ઈસેમ્બર અને
૧૯૦૧ આખરે શી. ૧૪ હતી, ત્યારબદ
તનેસરી સને ૧૯૦૭ માં કપર પોંડ
૫-૧૮-૧ આવી. જે મળી કુલ પૈાં ૧૨૨૬
થયા જેમાંથી બરના પોંડ ૫ ૨ ૧૦ થયા
જે પાદ જતાં બરના પોંડ ૧ ૧-૦ બેન્કન્સ
છે. તનેસરી અને ૧૯૦૭માં ૧૨૬ બેન્કન્સ
અને ૬૪૩ પાક્લીક મળી કુલ ૧૫૬૯ અદ-
સ્થોએ વાંચ્ય નો સાબ લીધો છે. આ માસ
માં મેમ્બરોએ ૧૬૯ છુકા થર વાંચવાને કાઢ
ગયા હતા. આ માસમાં મી. ડી. આર. પટેલ
તરફથી શી. ૬ અને મી. આર. એસ. હવે
તરફથી શી. ૨૬ રોકડી, મી. સોરાબજી
જેલેદાન્સજમવાળા તરફથી છુકા ૮ તથા
ચોખાનીઆ ૮, મી. એસ. એ માયેત તરફથી
ટેનીયલ એન્ડ રીવેલેશન નામની બદર ચિત્રો
વાળી છુકા, શી. ૧ ગીની, મી. ડબ્લ્યુ. ગોમ
બોન જે. મી. તરફથી છુકા ૧૧ અને જોનારે
બલ કોલોનીયલ મેકરેટરી તરફથી છુકા ૫
નાનાલનું સને ૧૯૦૪ નું વસ્તીપત્રક,
ટેનીકલ એન્સુફેક્શન કમીશનના સને ૧૯૦૫
નો રિપોર્ટ, નાનાલની ૨૦મી સહીનો સંદેર
ચિત્રોવાળો દેવાજ, નાનાલ કોલોનીનો સને
૧૯૦૫ નો વારસીક દેવાજ, અને નાનાલ
કોલોનીના સીવીલ સરવન્ટનું સને ૧૯૦૧ ની
સાલનું લીસ્ટ અને ડેલેન્ડર બેટ મળેલ છે.
છુકા તથા રોકડ રકમ કપકાર સાથે સીકર
વામાં આવે છે.

નાનાલ સનાતન ધર્મસભા.

—*—
૬૨૫૧ ના ૨૭-૩-૧૦

આજ રોજ સભા કવીન સ્ટ્રીટમાં મળી
હતી, ઘણા મદરથી હાજર હતા. સમય થતાં
સરવે સાથે મળી બધર પ્રાર્થના કરી રા.
અંબારામે પુલ્કથી નયુરાગ સમો ફૂત હિપદેશ
અધ્યક્ષતામાં બેધમાળાનો વિષય વાંચી
પીવેચન કર્યો. પાદ રા. કિતાનની અધ્યક્ષથી
પ્રમુખ રા. શેજન, રા. અનુરબુજ, રા. ત્રીકમ
કાલ વગેરે મદરથી નીલિનાં કાળો બોલ્યા
હતા.

આવતે રવિવાર (ના. ૨-૨-૦૭) ને
રોજ જા વાગે સભા એ સ્ટ્રીટમાં પુરેન યીજ
ઈસ્ટની સામે નં. ૧૭૧ ની પાછળના મકાન
માં નવી કીધેલી જગ્યામાં મળશે ન અંબા
રામ પુલ્કથી નયુરાગ સમો ફૂત હિપદેશ
અધ્યક્ષતામાં બેધમાળાનો વિષય વાંચી,
કપરે બારમાળી તાલિનો ભામ થયા જ રી
પધાર્યું.

ટોંગાટ અને વેડલમનાં લાઇસેન્સ.

લાઇસેન્સીંગ બોર્ડનો ચુકાદો.

૧૧ અર્થાલમાં ફત્તલ.

[ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.]

ઈનાંડા ડીવીઝનની મેસર્સ વીલરાઈટ અને ધોપસનની બનેલી બોર્ડ વેડલમમાં ૨૨ દિહી અપીલ સાંભળવા ના. ૩૧ મીએ મળી હતી.

૧ હસમાઈત તારમદમદ. અરજદાર ના પાડવાનું કારણ મંદફી. મી. રોકાટન: પોલીસનો મુધરાઈ રીપોર્ટ અરજ પહેલાં બે દિવસ અગાઉથી થતાં ના પાસ દાર છે. અરજદાર: હું ૧૫ વરસનો વેપારી છું. રોકાટનમાં દવાની આવજ છે. ડા. લીસ જોએલ છે. ડા. લીસે ઉપરની વાતને રોકા આપ્યો. ચુકાદો: લાઇસેન્સ મળશે.

૨ મદમદ આમદ, અરજદાર. કારણ મંદફી અને સંકલ્પ. ડા. લીસ: મેં રોકાટનને પો છે. અરજવાનું અને દવાની આવજના સારી છે. તેમાં હું સંતોષ પામ્યો છું. ચુકાદો: લાઇસેન્સ આપવો. તથા સ્વચ્છતા રાખવાની ચેતવણી.

૩ આરળી મદમદ, ટોંગાટ. લાઇસેન્સ અપા ફેબ્રુઆરીનો નંબા હતો. ડા. લીસ: મકાન ની રિપોર્ટમાં કાંઈ ખાડખાંપણ નથી. ચુકાદો: લાઇસેન્સ આપવો.

૪ નાનકડા માવડ, ટોંગાટ. કારણ કે મંદફી અને સંકલ્પ. લાઇસેન્સ અપા નવે બરસો હતો. મકાન બદલવાનું હતું તે મળ્યું. અપીલ બેચી લેવામાં. ને કદ્યુ કે નવા લાઇસેન્સ માટે અરજ કરવી.

૫ સમસે નહુ, ટોંગાટ. કારણ મંદફી તથા બરાળ ચોપડા. અરજ:- ૧૮ વરસનો જુનો માણસ છું. પા. ૩૦૦ અર્થા બીઝનેસ ખરીદ્યું છે. અઠાસીઆમાં ત્રણ વખત ચોપડા લખનાર મહેતાઈ છે. ડા. અન્ડેસ જુક બોરી છે. ડા. લીસ: મંદફી આવજ કાંઈ ફરીઆદ આવી નથી. રોકા સારી રિપોર્ટમાં છે. બોર્ડ: અઠાસીઆમાં ત્રણ વખત અસ નથી. વકીલ: એવા તે ઘણા મુન્દેચારો હશે. કાચ દામાં એવું કહેવામાં આવ્યું નથી. ચોપડા રોજ લખવાની જરૂર છે એમ કહેવાય છે. બોર્ડ: અમને સંતોષ થયો નથી. કે જુક મેળ લખવી જોઈએ. ને તમે ફરિયાદ આવશે તો લાઇસેન્સ અપે થશે.

૬ આમદ સાંખ, ટોંગાટ. કારણ મકાન અરજ અને મુલુ. મેં વરસ ઉપર ચેતવણી આપ્યાં દવા વકીલ: તપુ. મકાન પાંચવા માટે ચાર માસની રકમ આપો. બોર્ડ: અમે મકાનની રિપોર્ટ જોઈએ. લાઇસેન્સ નહિ મળે.

૭ અલી હસમાઈત, ટોંગાટ. ડા. લીસ: મકાન મુલુ અને રોકા ના કારણ. અપીલ કાંઈ ના નહિ.

૮ અમદ મામદ, ટોંગાટ. મેં લીસ:

જ્યા સાંકડી. અધિચવાળી. ને વેપાર માટે ના કારણ. પાંચણી અરજ. અપીલ કાંઈ ના નહિ.

૯ અન્યમ સાંખ, ટોંગાટ. કારણ મંદફી. ડા. લીસ: સંકલ્પ છે. બોર્ડ: વેપાર કરવો હાથ તે સ્વચ્છતા રાખવી. અપીલ કલુલ રાખીયું.

૧૦ મુસળ મુમાર, કારણ મંદફી, ચોપડા અરજ, અરજી કરેલી હતી. રોકાટને પુરાવો આપવામાં અપીલ કાંઈ ના નહિ.

૧૧ હયાલીમ તાર મદમદ, ટોંગાટ. રોકાટને સારો રીપોર્ટ કરવાથી લાઇસેન્સ મળ્યો.

૧૨ નાનાલાલ બાઈચંદ, ટોંગાટ. કારણ મંદફી, દવાની ખામી, ને જુલોવાળા ચોપડા. રોકાટના સારા રિપોર્ટથી બોર્ડે કદ્યુ કે જુક-કીપરને સંભાળ રાખવા કહેવું. લાઇસેન્સ મળશે.

૧૩ હસા મોસમાન, ટોંગાટ. કારણ મંદફી અને નાકાવક મકાન. ચોપડા જુલ વાળા. રોકાટની ફરિયાદ નહોતી. ખાસ જુક-કીપર હતો. ચોપડા બોર્ડ: તપાસવા દેતા. સ્વચ્છતા માટે ચેતવણી લાઇસેન્સ આપ્યો.

૧૪ નારાયણ, મલેક બને. કારણ ચોપડા લખવાનું ચકી મુલુ હતું. અરજદાર: ૩૦ વર્ષ થયાં વેપાર કરું છું. મંદગીને લીધે ચોપડા ચકી મળત હતા. તેના વકીલે જણાવ્યું કે મંદગીના કારણે અત્યંત લાઇસેન્સ અટકાવવા થી જુલમ થશે. આ વખત પહેલી ફરિયાદ છે. બોર્ડ: નવા લાઇસેન્સ માટે ફરીથી અરજી કરવી.

૧૫ જુમા હયાલીમ, ટોંગાટ. કારણ મંદફી, દવાની ખામી, અને જુલવાળા ચોપડા. રોકાટના સારા રિપોર્ટથી લાઇસેન્સ મળ્યો.

૧૬ બી. હસદ અલી, ટોંગાટ. રોકાટને મકાન જુલુ સારી રિપોર્ટમાં છે. લાઇસેન્સ આપવામાં આવ્યો.

૧૭ ધનક સમક, ફેનટન પેસી. ચોપડા અપા મે માસથી લખાયા નહોતા. ચોપડા જેવાં એક દિવસમાં ત્રણ કરેલા માહુમ પડતાં છેતરવાને પ્રયત્ન જણાતો હતો તેથી અપીલ કાંઈ ના નહિ.

૧૮ રેડલીફના લગવંતીઆની અપીલ પાડી બેચી લેવામાં આવી હતી.

૧૯ આમદ સુલેમાન, વેડલમ. બોર્ડે રીપોર્ટ કરેલ કે બેક હસ નથી. મંદફી બીજાના નરીકે વપરાય છે આપરથી લાઇસેન્સ અટક્યું હતું. રીપોર્ટને તપાસવાદર મળી લાઇસેન્સ અપાયું.

૨૦ હુસેન મદમદ, અમદોલીકીકટ. જુલવાળા ચોપડા. મી. ઇ. એસ. વાવડાએ જણાવ્યું કે જુક-કીપરના મંદગીને કાંઈ મેળવા ચકી મળત હતા. ફેલી ચમો ચકી અપીલ કાંઈ નહિ.

૨૧ હસ રોકાટના મુધુસામીની અપીલ પાડી બેચી લેવામાં આવી હતી.

[આ રિપોર્ટ પ્રેસમાં જતી વખત લખાયો હતો એટલે ઉપર મુજબ ફેરફારો નોંધવા આપેલી છે. અંગરેજમાં આખો રીપોર્ટ અંગરેજી છે. ફેરફાર ૨૧ અપીલ નોંધા પેલી તેમાંથી ૧૧ ફેરફાર રાખવામાં આવી હતી કે પાછી બેચી લેવામાં આવી હતી. અને ૧૦ કાંઈ નાખવામાં આવી હતી. તે ઉપર વધારે વિવેચન આવતે અઠવાડીએ અમે કરશું. — અ. ઇ. એ.]

લાઇસેન્સને લગતું.

૧૨ મી ફેબ્રુઆરીએ લેડીસમીય માઈ જેટની બોર્ડીસમાં લાઇસેન્સીંગ બોર્ડની ખાસ મીટીંગ મળશે. જે વખતે ત્રીજો લાઇસેન્સની અપીલ સાંભળવામાં આવશે.

૧ હસમાઈત મુસાઈ: ૦ એ. એમ. ખારવા: ૩ મુસાઈ અને કાલા: ૪ અમીર અને હુસેન: ૫ મદમદ અને આમદ: ૬ વલી રસુલ: ૭ ફરજઅલી અને મહિલાગસ, ૮ મુસાઈ હસમાઈતી ફા.

બોર્ડના રીટેલ વેપારી હયાલીમ હસપની લાઇસેન્સીંગ અમલદારના કસ્ટ ઉપરની અપીલ સાંભળવાને નમુનાનોવર વિભાગની લાઇસેન્સીંગ બોર્ડની બેઠકે તા. ૭ ફેબ્રુઆરી ના રોજ મળશે.

અમલીકુલ વિભાગની લાઇસેન્સીંગ બોર્ડની બેઠકે બોર્ડે રીપોર્ટની કાંઈમાં લાઇસેન્સીંગ અમલદારના કસ્ટ સામેની અપીલ સાંભળવા ના. ૩૧ મીના રોજ મળશે.

સોમવારે કરજન લાઇસેન્સ બોર્ડની મીટીંગ વખતે રહેવડ નામના જુલુએ ૨, ૨, ૩ એ એટલમાં છરીંગ દાહિસલુ લાઇસેન્સ અટકાવવા સામે કરેલ અપીલ સાંભળવામાં આવી. લાઇસેન્સ અમલદારે જણાવ્યું કે અરજદારે ચોપ એક્ટનો ભંગ કર્યો હતો. અરજદારે જણાવ્યું કે એક વખત રીફા વાળાને એક મીણુમતી બેચી હતી તે સિવાય કાંઈ મુન્દે કયો નહોતો. યાદ મન લેતાં અપીલ નીકળી ગઈ હતી

કરજીસની એક મીટીંગમાં પાછન સીટ ના વી. એમ. જુમા અને માત્ર હુસા વરક નો એક કાગળ આવ્યો હતો. તેમાં પાછન સીટમાં ટીપર મરવંડા નો લાઇસેન્સ કાઢ ને અવજા સામે કોઈ કિસ્સો હતો. કાગળ માં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ૧૦ વેપાર મંદગી લીધે અમને નારી મુજબી મદ છે. અને ૧૦ પક્ષ આ લગમમાં ને વધારે લાઇસેન્સ અપાશે તો મરિજીએ અમારે બહુ કમજી કાઢ વગવી પડશે.

ઉપલીજ મીટીંગ આગળ ફાઇન અને ફગર નામના બે મોરારીએ અપીલ કરી હતી. લાઇસેન્સ અમલદારે એપીલમાં કારણ આપ્યું હતું. અરજદારે કહ્યું કે એપીલ જ્યુજીસ સામમાં સખ્યા પછી અગ્રિયમાં સખ્યામાં આવે છે. ફેટલીક ચર્ચા થયા પછી અપીલ કહ્યું સખ્યા લાઇસેન્સ આપવામાં આવ્યો હતો.

ડરખત ટાઉન કમિશીનની એક મીટીંગ સોમવારે મળી હતી. તે વખતે માર્ડીનીયના રેટપેયર્સ એસોસિએશન તરફથી એવી અરજ મળી કે માર્ડીનીયમાં નવા એશિયાટીક લાઇસેન્સ આપવા નહિ.

ટાઉન કમિશીનમાં એવી વાત ચર્ચામાં આવી હતી કે હોટલ અને બાર લાઇસેન્સ માટે પહેલે વરસે પાં. ૧૦૦ ની વારસીક શી લેવી ને પછીનાં વરસોની પાં. ૬૦ શી લેવી. હજુ સુધી પાં. ૭૫ અને ૮૫ લેવામાં આવતા.

ફગસેડેપના હિંદી વેપારીઓ.

ફગસેડેપના એશિયાટીક વેપારીઓના સંગ્રહમાં ત્યાંનું 'ફગસેડેપ' નામ નીચે પ્રમાણે પ્રમાણે છે.

ફગસેડેપના એશિયાટીક વેપારીઓના ને કહ્યું પાડે આવવામાં આવે છે. તેઓ ફગસેડેપની આજના મેદાન ફગસેડેપનું નામ કરી ન વાળવા ને નામ આપી રાખી એવડાનું કામ કરે છે. આવા અવધાને પીટરને ફગસેડેપના સંગ્રહમાં નેમ છે. બીજી આનમાં લેવા જેવી આન એ છે કે એ લોકોને અકસરવા નેમર અને કારપોરે શોના પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. તેઓ તેઓની જો મરનીજ લેવામાં આવે છે. તેનું કારણ એ છે કે મોરારીઓ વાતમાં તેમના નરક અવધાને બોલતા છે પણ ખરી રીતે તે તેઓ એશિયાટીક પાસેથી ખરીદ કરવાનું પસંદ કરે છે. એ એશિયાટીક સાથેના વહવાર નામ સંગ્રહમાં પ્રગત મદદ ન કરે તે એશિયાટીક હુનના કદી પણ અસરકારક રીતે અટકવાનું નથી. ખાનગી મકાનોમાં શાકની ફેરી નું કામ એકલા એશિયાટીકનાજ હાથમાં સામાને રહેવા દેવામાં આવ્યું છે? એ સહેલો અને ક્યાલવાળો થયો એમનાજ હાથમાં ગયા હોય છે. મોરી ઓઓને મોરારીઓ સાથે વહેવાર પાડવાનું વધારે સહેલું થાય. પણ સાધારણ રીતે તેમને આમાં પાસેથીજ શાક ગાળા જેવી વસ્તુ છે અથવા તે તે વિનાજ ચકાવી લેવું પડે છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નોંધમાં માટે રાખશે તે તેઓના પત્રો ઉપર ઘુરવ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામચળી એકજ શાલુએ લખ્યું.
૨. અક્ષર ચોખી સાહીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સાફ નહિ પણ અમારી જાણને સાચું.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અકવાલીયામાં દાખલ કરી શકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ટૂંક અને મુક્તક કરવું. — અધિપતિ.

આપણું દુઃખોના પોકાર હિંદુ-સ્થાનમાં ફેલાવવાનો ઉપાય.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ લેગ.

સાથે આફરિકામાં દિવસે દિવસે આપણા ઉપર સંકટો વધતાં જાય છે. તે માટે આપણે અહીંજ કોઈક કરી એસવું તેરવું જાણ નથી. આપણા દુઃખોના પોકાર હિંદમાં ફેલાવવા માટે પ્રયત્ન કરવાની પરી વરદ છે. અને તેટલા માટે અમેરિકા સુધક મતા નામ એ તે કામ બનાવવા હોય છે. તેઓ પોતાના ગામમાં સર્વ કામને એકઠા કરી આપણાં દુઃખો દરશાવી શકે છે. હરકેલ જથાપદ અહીં મીટીંગ હોય ત્યાં જથ્થા આપણાં દુઃખોના પોકાર કરી શકે છે. બહાર છાપાના રતિ નીચીઓની મુલાકાત થઈ આપણી રિયતિ અને દક્ષિણ આફરિકાનાં દુઃખો પાકાર પાડી શકે છે. અને ત્યારે દરેક હિંદુ જનાર લાઇસેન્સ આપવા મન પ્રમાણે વર્તી પોતાના ગામમાં સાંસાવડીઓમાં મીટીંગમાં અને જાપાઓમાં આપણાં દુઃખો બહાર કરવાનું કામ હાથ ધરશે તે આશા છે કે હિંદના નરો તેથી આ નવા ગમનામાં વરદ મળશે અને દેશમાં અહીંના મુલમતો હાહાકાર મહેર થશે. અને દરેક દેશ જનાર તેમકરે તે રહેતે રહેતે થોડીજ મુદતમાં આપણા હિંદ અને હિંદી શરકાર સુધી આપણાં સંકટો સહેલાઈથી અને મગજુતાઈ સાથે પહોંચી શકે. જે તેજ થાય તે વડી સરકારની અવરજ આપણ ઉપર. અને મી. મોરારીએ ખતાવેલી ખાસ્તી (આફરિકાના હિંદીઓ હિંદુસ્થાનમાં જથ્થા પોતાનાં દુઃખોનું વરણન કરે છે તે તેથી હિંદુસ્થાનમાં અસંખ્યનો વિશેષ ફેલાવો થાય છે) તે આપણે સારો ઉપયોગ કર્યો કહે શકે. અને આપણાં સંકટોમાંથી છુટકારો મળવાનું આપણને જગત દલીઆર મળી આવશે.

લી. હિંદી.

ડરખત તા. ૨૮-૧-૧૯૦૬

લાઇસેન્સ ફેલાવવામાં આવવાનો મનાઈ.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

મારી દુકાન મોરારીજીજી હદના હેટલા સ્ટેશન સેશન ઓફીસમાં છે ત્યાં હાલમાં એક જાણવા લાયક ખતાવ બન્યો છે. પ્રિટેરીઆથી ફેલાવવામાં આવનારાઓ પાસે જે પ્રિટેરીઆના મોરારીજીજી કાનસલનો પાસ ન હોય તે તેમને પાછા કાપાના આવે છે. આજરોજ અહીં આવેલા ત્રણ પાસેજરોને વિપદા કારણથી પાછા મોકલવામાં આવ્યા છે. પહેલાં એ લોકોની માગણી ઉપરથી ઉતરવાની હા પાડી પણ પાછળથી તેમને જેલમાં મોકલવાનો હુકમ થતાં તેમણે પાછા ગયા રજા માગી. ત્રણ દિવસ ઉપર આવી રીતે ૬ ઉતારને જેલમાં રાખ્યા હતા. પાછળથી ડેલાએઆબેની ગાડી મારફતે તેમને હિંદુસ્તાનની સ્ત્રીમરપર ઉતાર્યા હતા. અહીં આપનારાઓને પાછા ફરવું પડે છે તે બાબતમાં રાખવા માટે આ બીના આપના પોકારમાં જાણી આભારી કરશે.

તા. ૨૦-૧-૧૯૦૬.

લી. કામચળી સુધક.

લાઇસેન્સ માટે તકલીફ.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

અહીંની પંદર હિંદી દુકાનોમાંથી આરને લાઇસેન્સ નવાં કરી આપવા ના પાડવામાં આવી છે. એવું કારણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે દુકાનો સાફસુક રાખવામાં આવતી નથી. એક જણને તે એવું કહેવામાં આવ્યું કે તારી દુકાન પાસે 'કેન્ટીન' હોવાથી કુત્રી એ આવવાની અંદર દાડ છુપાવીને લઇજઈ શકે છે. તેથી લાઇસેન્સ આપવામાં આવશે નહિ. હાડતી શીશીઓ આવનાર તે મોરારી છે ને તેના પાપે પોટોશના હિંદી વેપારીનો લાઇસેન્સ અટકે એ કેવી નવાઈની વાત છે. સફાઈની વાતમાં દરેક વખત ઇન્ડિયન ઓપિનિયનમાં કહેવામાં આવ્યું છે તેમ મારે જણાવવું જોઈએ કે દુકાનો ચોખ્ખી રાખવાની આપણને બહુજ વરદ છે. ચોખ્ખાં કામો પણ અગ્રિયમાં રજાવા નેમર છે. ઉપલી એ ખાખીઓ દૂર કરી શકેલની સલાહથી આ બાબતમાં કામ લેવું જોઈએ. વળી નવાવના સંધળા હિંદીઓનું એક ફંડ કરવું જોઈએ. અને સાધારણ રીતે મોરારીઓ સાવચેત રહીને આવવું જોઈએ.

લી. એ. ઇ. વાવજા.

વેરલમ તા. ૨૫-૧-૧૯૦૬

મુસલમાન ભાઈઓને અરજ.

મી. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ.

ચાલુ અઠવાડિયામાં મળેલા દેશી કાગળો પરથી જાણાય છે કે—પોરબંદરના નામદાર મહારાજાશ્રીએ શ્રીમંત્ર વરચના મુસલમાનો ઉપર ગોતાની મહેરયાની દરશાવી સારી ઉદારતા બતાવી છે. પોરબંદરમાં સાહિય બંદર રોડ ઉપર મહાલ મહેલામાં આવીયા હતી દરગાહની પાસે એક અલક કરકા જમીન પાનર હતી તે સદરજુ મહેલાના પદાધ્ય જમાલને જમાતના દિવારથે અરપણ કરી છે. એ જમાતના આવેલાનેના ઇરાદો એવ જાહેર થયો છે કે—આવીયા પીરની દરગાહનું સમારક કામ કરવું તે સાથે મળેલી જગ્યા ઉપર એક મકાન ગાંધી તેમાં સદરજુ મહેલાના શ્રીમંત્ર બાળકોને દીની હવમ આપવું રમેરેની મોદવણ કરવી. આ અબર થી વળ પુછી થયા જેવું છે કારણ કે સદરજુ મહેલામાં જણા શ્રીમંત્ર મુસલમાનો વસે છે કે જેઓને મરીયાઇના સગમે હસ લાગી કેળવણી મળી શકતી નથી. વળી પોર બંદરમાં વિશાળ મહેરયાની સ્થાપના કર્યા છતાં બરાબર હવમ મળી શકતું નથી. (કારણ કે લાલીમ બરાબર જણાતી નથી) વળી આ વર્ગે શ્રીમંત્ર હોવાના સગમે જાળવ્યા એ હવમ ન મળવાથી કમનસીબ રહે છે. માટે તે સગમ ઉપર મકાનની બરેબર જરૂરી છે તો આ યોજના સહા પાયા ઉપર

આવે તો સદરજુ વર્ગમાં "મુસલમાનો" પ્રસરી શકે. પરંતુ તે માટે મોટી રકમની નાણાની જરૂર છે. "કેળવણીનું વાંચતર નાણા વગર શકી શકતું નથી." તે મદદથી હવમ હાંસિ સ કરનારા જાળવે દુઆ કરશે માટે સવે મુસલમાન ભાઈઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે જેવી રીતે નામદાર મહારાજાશ્રીએ કામતી મદદ આપેલ છે તેવી રીતે સરવે મદદથી આવા દીનના સાચા મુદ્દારના કામ માં મદદ દેવા પગાળ જણાશે નહિ આપીન.
શ્રી. મેવક "લાલીમે હવમ"
પી. બોદસે ૧૯૦૮ પ્રીટારીઆ.

મુબરકો.—મયા અંકમાં પ્રીટારીઆનો એક તાર આપવામાં આવ્યો. તે મોકલનાર તરીકે "મોડીઆન" એવો શબ્દ વાંચના આકરો આશરે વચાઇને સખાપો હતો તે શબ્દ અમને ખબર મળ્યા છે કે "મોડીમ" એકમે.

મુબરકોના અબરપત્ર.—આ વખત જણાવી નંગીને સીધે અમે મુબરકોના અબરપત્ર આપી શકતા નથી.

ફીનીક્સમાં નેટીવ સ્કુલ.—મી. ફુમે તરફથી ફક્ત એકો માટે ચલાવવામાં આવતી આઈમેનિક યાળા ઉપર પૈડ ૧૨,૦૦૦ નો ખર્ચ કરી એક સુદર હમારન બંધાવવાનું કામ થોડા વખતમાં સરૂ થશે. આ હમારન નો નકશો "હવાંગા કામે"માં આવેલ છે તે ઉપરથી જણાય છે કે આ સ્કુલ સુદર તથા

એવા કાવર થશે. આ હમારનના કાળામાં જુદે જુદે કેશવોથી સારી રકમો ભરવામાં આવી છે.

નાદાલ અબરપત્રિલ સમાજ.—આ સમાજના સેક્રેટરી જપી જણાવે છે કે સમાજની માસીક મીટિંગના તથાના રાજ સાંગે છે વાગે ૭૪ પ્રીન્સ એજન્ડ સીદવાળા મેતા હવમમાં મળશે દરેક અનાવિલ મુદ્દાઓને નીમેલે વખતે પધારવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે. જે જે મુદ્દાઓએ માસીક શી આપી નથી, તે પછુ સાથે કમ આવવા મહેરયાની કરશે. સેક્રેટરી રણુછોડાજી રધનાથજી મોરી સ ગયા છે તેની જગ્યાએ શ્રીમંત્ર કમચલાહિ સેક્રેટરીની નીમણુક કરવાની છે.

વિદાયગીરી.—મોડીશીયના જણાતા પારસી અને જાહેર કામોમાં કિસાદ પુરવક ભાગ લેના અહસ્થ મી. નાદારશાહ બનકલાહ કેવુ થોડા વખતમાં ફેક મુદત માટે દિંદુ રથાન છોડી નશે.

હવમ.—પોરબંદરથી એક ખબર પત્રી જણાવે છે જે અરે મી. રથમીર જુધુના હવમ વખતે મોટી પામકુમ થઈ હતી. આ પ્રસંગે બારથી થયા મીંગળાનોએ હાજરી આપી હતી.

નરી સોસાયટી.—ફીથી એક ખબર પત્રી જપી જણાવે છે કે અરે એક સોસાયટીની સ્થાપના થઈ છે. જેનું નામ ધી મહેા મેડન ડીમેટીંગ સોસાયટી એવું રાખવામાં આવ્યું છે. સોસાયટીના હેતુએ તથા કાળુને હવમની મહેરોજન એસોસિએસનને મળતા રાખવામાં આવ્યા છે. પ્રમુખ તરીકે મી. એસમાન અદમદ માર, સેક્રેટરી તરીકે મેસર્સ કૈવદ સખાવત હુસેન જુખારી તથા મી. નયુ કીણા અને મેઝરર તરીકે એસમાન અદમદ અવારખાને નીમવામાં આવ્યા છે.

ટાંગાર.—ધી એક ખબરપત્રી જણાવે જણાવે છે કે ત્યાં શરેજન માલતરને ત્યાંની દિંદી કામ તરફથી એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. ત્યાંની એમ. કે. પીસેની એરન કલમીને ફુકાન બંધ રાખવાનું કાલસેન્સ અમકલાને દરમાન્યાથી ફુકાન બંધ રહી છે. બીજે હિવસે કલમીલામે સારે રોષ કાલસેન્સ માટે બળાપો કરતી હતી. પાછળથી તે સ્ત્રી ૧૫ વાગે વરમાં સાદકી પર મરજી પામેલી માનુસ પડી હતી.

"થાય પુસમ."—એ નામનો મહારાજા દિંદુ નહેવાર ૨૬ મી જાનેવારીના રોજ બદુ કિસાદ અને પામકુમ સાથે એ કામમાં પાળવામાં આવ્યો હતો. અંખીસો પરના શીવના મંદિરમાં સેંકડો લોકો ભેગ થયા હતા એકલા મળેલ મોકોના કિમતી અને લાગભાવ ના રંગીન વસ્ત્રોથી આનંદાવક દેખાપ લાગતો હતો. મેસર્સ કુપુસામી નાહકુ તથા અનામસે મુશાદીઅર તરફથી એક મીંગળાની કરવામાં આવી હતી. બેગા મળેલ લોકોનું રોજી અરશને એ વાગ્યા પછી વિખેરાયું હજી.

Sunlight Soap.

सनलाईट साबुन.

सनलाईट साबुनका प्रत्येक परमाणु उत्तम

है. दरेक गोटी तदन पवित्र पदार्थमें बनती है वेमी खात्री देनेमें आती है.

अपवित्र साबुन खरा साबुन नहि है उसमें सीलिकेट और बहुतसे मोडा आताहें. यह दोनु पदार्थमें कपडा जलदीमें जीर्ण होता है.

इस सबबमें पवित्र सनलाईट साबुन खरीद जल्द और कपडेका वचाव करो.

બહારી કાપડોના નવેશને કરી મહોરમ પોતાને ધેર પહેવાની ફરજ સાથે
ગુજરાતને કીમતી લાગે.

નાતાલ ડાઇરેક્ટ લાઇનની, ઝડપ આગવી તરી અને વીજળાની બળીથી લગભગ.

ટેલાગ્રાફો થઈ સીધી મુબઈ,

સ્ટોમર અમરુખી.

૫૦૦૦ ટનની.

દરબનથી ફેબ્રુઆરી તારીખ ડના રોજ ઉપડી જશે.

સદરજી સ્ટોમર ઉપર ગણાયેલી તારીખે દરબનથી ઉપડી ટેલાગ્રાફો બંદર
કરી સીધી મુબઈ સાડે માલી જશે ઉપર લખેલા બંદર કરશે હતાં દરબનથી નીકળેલી
દીન ૧૯ની મુદત દરમ્યાન મુબઈ પોંચી જશે. મુબઈ જનાર સાહેબો આ સારી તક
મુબાઈને નહીં.

એ આગળના તરી અને ઝડપ આગવી છે તેમજ એમાં મુબાઈ, મલક, મુસલમાન
વગેરે અમલની ઓળખી પુરતી સગવડ છે, પાણી ભેરવે તેટલું ગમે તે વખત શહેવાઈ
થી મળી શકશે. દરેક જગ્યાપર વીજળાની બળી છે તેમજ રેલ તથા ફાલકાની અંદર
ખાસ લક્ષ્યમાં કરી લાકડાનાં પાટીયાં ગડાબાં છે કે જેથી પાસે જરોને જરાપણ ન
હીક ન થાય. પોતાની જાન રાહતમાં રાખી મુબઈ જવા કમળતા હોય તેમને સાડે આ
એક તક અમુક્ય છે.

રોકડ તથા ફરદે હાસનાં કેળીતો પણ બહુજ સગવડ બંદરી છે.

દરોસવાલથી જનાર સાહેબોએ ભોલાનસબજમાં મુલેમાન દિસમાસલ મોંચા કા. ને મળી
અમારી મારફતે સીક્રેટ લેવાથી મેક્સીમાં ફાયદો થશે.

વધુ ખુલાસા માટે લખે, નીચે લખેલે શીરનામે.

Messrs King & Sons,
West Street Durban.

Messrs M. C. Anglia & Co.,
329 Pine St. Box 101,
Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગ્લીયા કા.

૩૨૯ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૧૦૧,
દરબન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, & C., TO LET.
APPLY—

125 FIELD STREET.

P. O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 35

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

✦ ગ્રાહકોને માટે. ✦

અમારા ફેલ્ડસ ગ્રાહકો પાસે હવે મઠ
સાલનું લવાજમ બાકી છે તેઓએ તે તાબુ
જલદીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.

લવાજમ તથા બહાર ખર્ચના મઠ વગેરે
'International Printing Press'
ના નામથી મોકલવા.

લવાજમ, બહારખર્ચ, જોખ વગેરેને
જમતે પત્રવ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરવો,
મેનેજર.

ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈન્ટિંગ પ્રેસ,
સી-પી.સી. નાતાલ.

ખાહાર આમના એજન્ટો.

આ બધું સુદેક વચકાની સગવડ ખાતર
દર અફવાડીએ થી પાઈલીક લવાજમરી, ૧૫૨
કપીન સ્ટ્રીટમાંથી લાઇનરેરીના સેક્રેટરી
મી. હીવાન પાસેથી દર સતીવારે નવ ગમતા
પછી ત્રણ પેનીના દાખથી મળી શકશે.

નીચે લખેલા મુદરથોને તેની સામે અણ
વત્ર ગામ તથા વિલાગના અમારા એજન્ટ
તરીકે અમે કણક કપ છે. તેઓ સાહેબને
આપેલા પદસા તથા બાકીના વગેરેનું કામ
અમને મળી જશે. આવી રીતે કરેલી મોક
વણનો લાલ અમારા વાંચકો લઈ દરેક કામ
કાજ સરળતાથી ઉકેલવામાં મદદ કરશે એવી
અમે અ.શા રાખીએ છીએ.

સ્ટેગર—મી. મોતીલાલ પટેલ, બોક્સ ૬૭
વેસ્ટમ—આણી તાલવંતસંગ.

પીટસબર્ગ—મી. માહનલાલ ખંડરીઅ.
બોક્સ ૧૬૦

ટેલાગ્રાફો—મેસર્સ વૃગ્ગાસ અને
લાલચંદ. બોક્સ ૬૭

કેપટાઉન—મી. જી. એમ. એચ. મુલ
૧૨૬ કેસલ સ્ટ્રીટ.

ઈન્ડિયન એશીનીઅનનું કેલેન્ડર

ઈન્ડિયન એશીનીઅનના ગ્રાહકોને નવા
વરસનું કેલેન્ડર આપવા અમે બહુજી હુડ.
પણ અમારે દિલગીરી સથે બહુજી પડે છે
કે કેલેન્ડરનો બેસાડ છેલ્લી પડીએ બહુજી
માહુમ પાતાથી તે ફરીથી તૈયાર થઈ આપે
ત્યાં મુબી રાહ ભેલી પડશે.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMERCE STREET, JOHANNESBURG.

H. J. BECK'S

Great MALARIA Cure,

The Only One Bottle CURE,

GREATEST REMEDY ON EARTH.

WORTH £5 A BOTTLE.

Write: 10 Castle Arcade, DURBAN.

એચ. જી. બેક.

ગ્રેટ મેલેરીયા ક્યુર.

એક શોશીથી આરામ થાય છે.

દુનોઆમાં સઉથી સરસ ઢલાજ.

એક શોશી પાંચ પાઉન્ડ જેટલી કીમતી છે.

૧૦ કેસલ આરકેડ, ડરબન.

Rates of Advertisement

Single Column ... 1 inch	One Inch ... One Year £2-10-0
Double Column ... 2 inch	Two Inches ... " £1-10-0
... 3 inch	Three Inches ... " £0-10-0

એ. ઇ. વોલ્સો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

જાહેર દરરાજીથી જમીન વેચનાર, સરકારી માપણીદાર અને મીલકતની કિંમત આંકનાર.

૨૬૩ સ્પીચ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મીઆની કુલ જવાબદાર માણસોને રહેવાની તીંગેરની સમગ્ર સારી રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

For Advertisements

Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish.

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap prices.

એ. હાલીમ.

તાજી કેપ સ્નોક માછલી.

હંમેશા તૈયાર જવાળાં સસ્તે વાલે મળશે.

Box 5925, 23rd St. Malay Location

JOHANNESBURG.

સ્ત્રીમણની હિલચાલ.

[નાનાસ ડાઉરેટ્ટ સાધન.]

અમલોઝી—કતકતેથી તા. ૨૨ ફેબ્રુઆરી તા. ૨૭ થી પહેલેથી.

અમલોઝી—કતકતેથી આવરે તા. ૨૭ થી ફેબ્રુઆરીના રોજ આવે પહેલેથી.

પમોલા—૧૭ ફેબ્રુઆરીના રોજ કલકત્તા થી ઉપડશે.

કોનજેલા—ફેબ્રુઆરી તા. ૧૭ થી મંગલ રાત્રી રજા રજાના માટે ઉપડશે.

અમલુખી—ફેબ્રુઆરી તા. ૧૭ થી રજા જોઆમે થઈ પડવાની મુજબ ઉપડશે.

[ઈંગ્લિશ આફ્રિકન લાઇન.]

એન્ડ કતકતેથી તા. ૧૭ થી ઉપડી છે, તા. ૧૭ થી આવે પહેલેથી.

મોડલ—કતકતેથી ફેબ્રુઆરીમાં ઉપડશે.

[જર્મન ઇન્ટર આફ્રિકા લાઇન.]

બુ'દસરોથ—તા. ૧૩ ફેબ્રુઆરી આવશે.

કેન્ડર—તા. ૨૨ ફેબ્રુઆરીના ઉપડશે.

INDIAN AFRICAN LINE.

S. S. Brand (2,003 tons) left Calcutta on the 16th January and is expected to arrive at Durban on 7th February. The same boat will return shortly afterwards to Calcutta.

S. S. Mandal (1,917 tons) will leave Calcutta about the second week in February

For further particulars apply :

De Waal, Balwe & Co.,

Indian Agents :

Agents.

B. Ebrahim Ismail & Co.,

114, 116, 118, Commercial Road,

P.O. Box 125, Durban.

કલકત્તાની સીધી સ્ટીમર

સ્ટીમર બ્રેન્ડ (ટન ૨૦૦૩).

સ્ટીમર મંડલ (ટન ૧૯૧૭).

હિંદુસ્થાનની સીધી સ્ટીમર

હિંદુસ્થાનની "બ્રેન્ડ" નામની સ્ટીમર કલકત્તાથી તા. ૧૬મી જાનેવારીએ ઉપડી ચુકી છે. તે અહીં ફેબ્રુઆરીની ૭મી તારીખે આવી પુરત કલકત્તા છોડે ઉપડી જશે.

બીજી "મંડલ" નામની સ્ટીમર ફેબ્રુઆરીની શરૂઆતમાં કલકત્તાથી ડરબન આવવા ઉપડશે.

આ સ્ટીમરમાં મુસાફરોને માટે ખાસ સગવડ કરવામાં આવી છે તેથી મુસાફરોને બધા આરામથી જવાની સારી તક છે. ખાસી દેશી છે, વળી બીજી સ્ટીમરો દરેક બંદર કરતી જતી હોવાથી જામે વળતે દેશ પહોંચે છે જ્યારે અમારી સ્ટીમરો અહીંથી ઉપડી પરજારી હિંદુસ્થાન જતી હોવાથી થોડી મુસ્તમાં પોંચી શકશે, વધુ વીગત માટે નીચેના સરનામે ખબર કાઢશે.

ડીવાલ બોક્સે કુાં

શીટ્સ સીટ ડરબન.

બી. બ્રાહ્મીમ ઇસ્માઇલ કુાં

નાં. ૧૧૪, ૧૧૬ અને ૧૧૮ કમરસીયલ રોડ, ડરબન.

પોસ્ટ બોક્સ ૧૨૫.

સીધી કલકત્તા જાનેવાલી સ્ટીમર.

સ્ટીમર બ્રેન્ડ. (ટન ૨૦૦૩)

સ્ટીમર મંડલ. (ટન ૧૯૧૭)

બ્રેન્ડ નામની સ્ટીમર કલકત્તામાં ૧૬ જાનેવારીના દિન રવાના થી ચુકી છે. વડ સ્ટીમર યહાં ફેબ્રુવારી માસકે ૭ મે તારીખે આવશે.

મંડલ નામની સ્ટીમર કલકત્તામાં ફેબ્રુવારી માસકે પહેલે હફતેમાં રવાના હોગી.

વડ સ્ટીમરમાં સાનગી મુલમલોએ લિયે અચ્છા બંદોબસ્ત કરાવેમાં આયા છે. ફરેજરો અપની મુસાફરી થકી મજેસે ઓર જાનિસે કરતે છે. સગવડ ડરામ પ્રકારમાં થી ગર્દ છે, ફસલિયે કલકત્તાકે સત્તાવાલોં તરફસે સર્ટિફિકેટ પા ચુકે છે. ફસરી કમ્પનીની સ્ટીમર કડે કડે બંદર કાઢી જાનેસે પાસેજરો તકલીફ પાતે છે, ફેસી તકલીફ ફસ સ્ટીમરમાં નહીં છે ઓર આદમી આગમસે દેશ જા સકતે છે. ડરબન લગ્ગસી થી વડ સ્ટીમરમાં ફરિયન છે.

વડ કમ્પનીની સમી સ્ટીમરોમાં અચ્છા બંદોબસ્ત કરાવેમાં આયા છે. વિશેષ જાગરકે લિયે નિચે લિલે પસે પર ફરન્ટોસે મિલેસે માલુમ હોગા.

ડીવાલ બોક્સે ફાંડ કુાં.

ફાંડ સીટ,

ડરબન.

બી. બ્રાહ્મીમ ઇસ્માઇલ કુાં

નાં. ૧૧૪, ૧૧૬ ઓર ૧૧૮ કમરસીયલ રોડ, ડરબન.

પોસ્ટ નંબર ૧૨૫.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from:-

THE MANAGERS,		
Reuter's Agency, Davis Buildings, 52 Field Street, DURBAN.	Reuter's Building, St. George's Street, CAPE TOWN	Reuter's Agency, The Corner House, Commissioner St., JOHANNESBURG

બાઈસીકલોને મોટા જથ્થા.

બાઈસીકલોને મોટા જથ્થા જુદી જુદી જાતની બાઈસીકલો કીમત પાઉંડ ૬-૧૦-૦ (દેશ) થી અથવા માસિક દરેકેથી અનારે ત્યાંથી મળશે. દરેક જાતનું બાઈસીકલનું રીપેર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં આવે છે.

એ. કોન.
૨૪૭ પાઇન સ્ટ્રીટ ડરબન.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 56, Telegraphic Address: "KHOTA

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:- KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper,
BELLARIE, NATAL.

બધો જથ્થાએ ફ્રૂટ ચડાવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,

DURBAN

Telegraphic Address: "PERFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

129a Grey Street, DURBAN

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world.

પોરબંદર ને મુંબઈ જનારાઓને અબર.
જરમન ઈશ્ટ આફ્રોકા લાઈન.

સીધી ૧૫ દહાડે પોરબંદર ને ૧૬ દહાડે મુંબઈ જનારી સ્ટીમર.

સ્ટીમર બુન્દેસરાય.

ઉપલી સારી અને ઉતાવળી યાત્રાની સ્ટીમર મુંબઈથી મોડીસ વાસ્તે ઉપડી ચુકી છે તે અન્ને ડરબન ૧૫ ફેબ્રુઆરીના રોજ આવી તા. ૧૮ ફેબ્રુઆરીના રોજ ઉપડશે. અહીંથી ઉપડી ઉલાગોઆમે થોડોવાર રોકાઈ સીધી મુંબઈ જશે. વાસ્તે જનારાઓએ તુરત પોતાની ટીકીટ કઢાવી લેવી. મજકુદ આગળોટમાં ફર્સ્ટ ક્લાસ, સેકન્ડ ક્લાસની પણ સગવડો સારી છે. વીજળીક બતી તથા પાણીની પણ પંદોપરન છે. ખલાસી દેશી છે. વાસ્તે આ તક મુકવી નહિ.

ઉપલી આગળોટ મુંબઈ પુગશે તેજ દહાડે તારથી અન્ને અબર મળશે. અને તે અબર અહીં સહુને કરવામાં આવશે.

પોરબંદર.

પોરબંદર.

ઉપલી-આગળોટમાં પોરબંદર જનારા ૨૫ થી ૩૦ ઉનારો મળશે તો તે ઉલાગોઆમે ચી ૧૫ દિવસે પોરબંદર ને ૧૬ દિવસે મુંબઈ પુલના હુકમથી પહોંચી જશે. માટે પોરબંદર જનારાઓએ અગાઉથી ઓરડર લઈ લેવો જેથી પોરબંદર જવાનું નકલી થાય.

વધારે વિગત માટે નીચે શીરનામે જાણો

અમલો મોહમદ,
પી. એ. મસ ૩૭૦
રસાગોઆમે,

ઓસમાન અહમદ,
પી. એ. મોસ ૨૭૨
ડરબન.

ABDUL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Add. 100. Box 100.

G. K. Desai,
General Dealer & Importer.
Tel. Add. 100. Box 100.
OLD TOWN, KLERKSPOOR.

AYOB MOHAMED & Co
General Merchants & Importers.
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add. 100. "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Salt Goods
Box 334.

**41 Market Street,
Johannesburg.**

Ismail Saliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
Box 100. Tel. Add. 100. "ISMAIL"
RUSTENBURG.

Branches:

London, N.A.M.L.
Natal, T. N. S. C. A. L.
Bathurst, T. N. S. C. A. L.
Blenheim, T. N. S. C. A. L.

E. A. PATEL & Co.,
GENERAL DEALERS
DIRECT IMPORTERS.
Salt, Sugar, Soap, and other goods,
Dry goods, Groceries and Hardware,
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add. 100. Box 100.
BRANCH AT ROSENEKAL

HORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
Tel. Add. 100. Box 100.

HAFEE HABIB,
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Ram. Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Sillars-wares, Exports, Grocery.

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add. 100. Box 100.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણુ પરધવામ.
પીસીની દરેક સમાન કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
૩૫૩ પાઇન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add. 100. Box 100.

S. D. ROBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 BELL STREET, (Ground Floor) BUILDINGS
Tel. Add. 100. Box 100.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
India & England.
Also Exporter of Cape Smack,
Natal Leaf Tobacco,
Honey, Jelly, & Sugar, from India,
કચ્છ મેપલ કમીડ પુરા,
ગરમ કચ્છડ,
૧૨૯, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ

B. P. EBRAHIM & CO.
Mather, Miller, Mitchell Importers
Dealers in Hardware, Gun, Tinsmith
Mattress Cases, Feather, Blows, &c.
૧૨૫ મેપલ સ્ટ્રીટ, ૧૨૬ મેપલ સ્ટ્રીટ

Second-hand Overcoats, Jackets
Trowsers, Coats, Waistcoats, etc.
J. LANDAU,
337 Pine Street, Durban.
Head Office: 10 Box 100. Potchefstroom.
સેકન્ડ-હાન્ડ ઓવરકોટ, જાકેટ, વાઇસકોટ, બ્રોઝર,
બોટર, કોટ, વાઇસકોટ, બ્રોઝર,
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
હેડ ઓફીસ ૧૦ બોક્સ ૧૦૦ પોટચેસ્ટ્રોમ.

એ. એ. કુવાડીયા,
ફેનસી અને કાપડી બારો દરેક માટે
માલ અમારે ત્યાંથી કીકાંત વાગે મળે.
વધારે ખબર માટે પુછો,
પી.એ.એ.સ.સ.સ.સ. એ. એ. કુવાડીયા,
૨૦ મારકેટ સ્ટ્રીટ, મેડાન્સનરી.

Ismail Amod Kaje,
GENERAL MERCHANT and DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

M. S. COOVADIA,
GENERAL MERCHANT
ENGLISH and INDIAN
GROCERIES
Box 270. Tel. Add. 100. Box 100.
JOHANNESBURG.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT.
Box 96. Tel. Add. 100. "BHABHA"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,
General Dealers,
Wholesale and Retail,
૪, હજાલીમની કા.
હાલસેલ ને રીસેલ મથકર,
General Merchants and Importers
STANDERSON.

Printed and Published by V. Manojan, International Printing Press, Pondicherry, Madras.

Contents

EDITORIAL COLUMN:—

	Page
The Verulam and Tongaat Licence Appeals	49
Dr. Porter's Report	49
Mr. Adamjee Mankhoo	50
Mr. Adamjee Pethibhai	50
An Indian Comparison	50

OTHER ARTICLES:—

Verulam Licensing Board	51
Farewell to Mr. Adamjee Mankhoo	51
A New Test for Indians	51
Johannesburg Jottings	52
Indian Ladies' Conference	52
Indian National Congress	53
British Indians in South Africa	55
What the East can teach the West	56
Barbarian Notes	56

Indian Opinion

SATURDAY, FEBRUARY 9TH, 1907.

The Verulam and Tongaat Licence Appeals

We have given a full report of the licence appeals that were heard before the Licensing Board, consisting of Mr. W. G. Wheelwright, R.M., and Mr. W. J. Thompson, J.P., on the 31st ultimo. We congratulate the Appellate Board on having discharged its duty with impartiality, and the majority of the appellants on their success. The unsuccessful appellants have undoubtedly a hard case. One of them, especially, it is evident, will receive his licence, if he tries again. In the other cases, the Board was either dissatisfied with the sanitation of the premises, or the book-keeping. There were, no doubt, palliating circumstances in each case, but, as we have remarked before now, Indian traders will have to approach the Licensing Boards with absolutely clean hands. Indians are, it is no use blinking the fact, labouring under a heavy handicap in the shape of prejudice, and they must not expect either the Licensing Officers or the Licensing Boards to be at all indulgent. Fair-play is all they would get; favour they can never receive or expect. It is, therefore, necessary for every Indian trader to bear this fact in mind. If all the Licensing Boards would deal out justice, as the Verulam Board seems to have done in each case under consideration, Indians who are ever willing to conform to sanitary regulations, to keep proper books, and otherwise conduct their businesses in a proper manner need have no fear. As to the successful appellants, Mr. Wheelwright's warning to some of them ought to be taken to heart. Their stores, as also their premises and their

books, must be kept in such a condition, that they are always ready to receive inspectors and to give them every satisfaction.

The four appeals under the Verulam Local Board were heard on Tuesday last and, we are glad to note, were successful. As will be seen from our report in another column, the Board was a large one and the decisions were given after careful consideration.

An interesting side-light on these appeals is thrown by two appeals to the Durban Town Council on behalf of two Jewish traders. One of the appellants failed in carrying his point, because he had evaded the law as to early closing; the other appellant was successful, for, although having evaded the law, it was done under trapping of a somewhat peculiar nature. In these two appeals, also, the Town Council has endeavoured to give an unbiased judgment, but Mr. Collins, who has often been fearless in expressing the opinions which he has honestly held, this time also made very pregnant remarks as to the invidious position in which popular bodies like Town Councils were placed, by reason of their being made courts of appeal. Mr. Collins said that the policy of the legislature was ill-advised, and it appeared to him "decidedly unjust that a man cannot appeal to the Supreme Court where the question at issue can be judged by trained judges, and, if necessary, taken to the Privy Council." Herein lies the crux of the whole question. The Town Councilors, in spite of their readiness to do justice, are often unable to do so, simply because they have had no legal training, and have not the ability to sift, weigh, and consider evidence that may be placed before them. They are, as a court of appeal, square men in round holes. The result, therefore, is satisfactory neither to themselves nor to the appellants. It, therefore, a licensing measure could be devised which would clearly show the intention of the Legislature as to the circumstances under which licences may be refused, and then the power of appeal to the Supreme Court were restored, it would purge the Statute-Book of what is manifestly an unconstitutional measure, and will give satisfaction all round, even to those who are hostile to British Indian trade, with the exception, of course, of people whose prejudice is utterly unreasonable, and who have thus lost all sense of justice. But as we believe that a large number of the Colonists, who do not care to have their voices heard in public, are not inclined to be unfair to British Indians, we think that a Licensing Law to replace the present legislation, and conceived in a just manner will meet with general approval.

Dr. Porter's Report ✓

DR. PORTER, the Medical Officer for the Municipality of Johannesburg, has given his biennial report; it is a document of very great interest. Dr. Porter, besides being a Doctor of Medicine, is a Barrister-at-Law, and, throughout the pages of the interesting volume before us, one can trace the legal hand running through them. In a journal like ours, it is not possible to condense the report and do full justice to it. We must, therefore, reluctantly content ourselves with noting the most salient points regarding the Indian community, and refer the reader to the report itself for fuller information.

The Vital Statistics of the population in 1905 showed that there were Whites: 83,363; South African Coloured: 75,566; Indians: 4,626; Malays: 753; Other Asiatics: 1,219. Of the Indian population, 330 were females, and among the Malays the females numbered 398. At the time of the Census, there were also at Klipspruitdam 1,180 Asiatics. Of the total population, therefore, Indians formed about 4% over 65% of the white population. The density of population was about 21 persons per acre within the area actually used for building purposes, as against 60 in London, and 12 in Capetown.

Pneumonia and Typhoid Fever are two diseases from which the Asiatic community in South Africa has been remarkably immune. The returns for Smallpox and Plague are, however, more interesting from an Indian standpoint. The plague, unfortunately, is a disease to which the Indian is far more liable than any other community. In 1905, there was only one case, and that was an Indian case. The several measures taken by Dr. Porter, and the ready response he received from all concerned, enabled him to arrest all further progress of the disease; isolation, disinfection, and destruction were simultaneously undertaken. The result was very satisfactory. The work of rat-destruction was also done on a very elaborate scale, no less than 64,413 rats having been destroyed.

With reference to the chapter on Smallpox, Dr. Porter states: "The most difficult people to deal with were the Asiatics and Somalis. The former greatly resent any intrusion on their privacy, object both to isolation of their sick and to disinfection, and, with a view to concealment, placed patients in the closet when premises were being searched. The prosecution and fining of one of their prominent members for failing to notify a case in his unvaccinated child and for giving false information to the Inspector when he visited the house, had a most

salutary effect." We have been favoured with the name of the person who was prosecuted, and we find that he is a Malay. This discovery shows how necessary it is to classify Asiatics. It is questionable whether the Malays born and bred in South Africa can be styled Asiatics. They have undoubtedly Asiatic blood in them, but they have also a very large admixture of Dutch blood, and it seems unfair to them that they should be dragged in with the Asiatics, who are singled out very often by the public for drastic treatment. In the case in question, it was happily not an Asiatic, that is to say a British Indian, who was to blame, yet at the same time it cannot be denied that there are Indians who resent any intrusion of their privacy and the isolation of their sick, for to them the objections are very potent. They need not be gone into. However it is the duty of leading Indians to put aside such objections, and accept the only remedy which has saved hundreds of lives in India itself. Isolation has been the only remedy adopted by the people, in order to escape the plague. Towns have been desolated when people have refused to leave them on an outbreak of plague. Smallpox is not such a virulent disease as the plague, and, for Indians, isolation may not be so necessary as it undoubtedly is for Europeans. Almost every Indian has, at some time, whether wisely or unwisely is beside the point at present, undergone vaccination. It should also be remembered that, so far as Smallpox is concerned, against 115 cases amongst whites, there were only 19 cases amongst Asiatics, so that Indian cases were even under 19, as against 115 white cases. There is therefore, little ground for the statement often made that Indians are more liable to Smallpox than others.

Dr. Stock, who reported on behalf of Dr. Porter on the condition of the Indian location, pronounces very heavy condemnation of the Municipality when he emphasises the "liability to pollution of the present shallow-well water supply, the necessity for more efficient scavenging, including removal of slop-water, and the danger arising from the special susceptibility of Indians to Plague and Smallpox, and especially from their practice of concealing infectious diseases." Although, as we have already shown above, Dr. Stock has made a double mistake by attributing the practice of concealment to Indians and stating their great liability to smallpox, his other remarks are very valuable. It is well-known to every inhabitant of the Malay location that the want of service for removal of slop-water and scavenging is a terrible nuisance and a positive danger, and, if ever a disease breaks out in that part of Johannesburg, the neglect of the Municipality to attend to the sanitation of that part will be far more reprehensible than any neglect on the part of the residents, who observe proper sanitary precautions. It is for the Municipality first to do its duty in

the way of keeping the place in a sanitary condition, and secondly, but only after its first duty is performed, mercilessly, if necessary, to enforce the public-health by-laws against delinquents. Then there will be no need for the segregation of Indians or other Asiatics 13 miles away from Johannesburg, a remedy which the good Doctor still considers to be necessary.

Dealing with prosecutions, it is curious to note that 720 whites were prosecuted for infringement of sanitary regulations as against 128 Asiatics. Six hundred and forty-four white prosecutions were made good, as against 93 Indian. These figures tell their own tale as to comparative sanitation or insanitation, and they show perhaps conclusively that the charge of habitual disregard of sanitation against Asiatics is totally without foundation. Indeed, at the present stage, it has been all but abandoned by the anti-Asiatic crusaders. Dr. Stock, too, who has given the special report on the health of the natives and Indians employed by the Council, supports the Indian contention, when he states that "in previous years, the sickness among Indians has been practically nil, only one case coming to my notice."

MR. ADAMJEE MIANKHAN OF THE firm of G. H. Miankhan & Co. and Vice-President of the Natal Indian Congress, will have left Natal for India by the time this is in print.

Mr. Adamjee has rendered very great service to the Indian community in Natal. Born of a well-known family of lace merchants in the capital of Gujarat, Mr. Adamjee Miankhan, with his father and his brother Mr. Goolam Hassen, migrated, when he was yet 18, to South Africa, in the year 1884. His knowledge of the English language was the greatest service to him in making his mark as well among Indians as among his many European friends. It was not, however, before 1896 that he became intimately connected with Indian public affairs. On the temporary withdrawal of the then Secretary of the Congress, Mr. Adamjee, on account of his work and sterling qualities, was unanimously elected by the Congress to act as Honorary Secretary. During his tenure of office he was ably supported by the then President of the Congress, Mr. Abdul Karim Hajee Adam Jhaveri. Mr. Adamjee turned the credit balance of the Congress from £100 into that of £1,100, and during the latter part of 1896 and the beginning of 1897, when the now famous anti-Indian demonstration took place in Durban, Mr. Adamjee, by his patience, calmness and perseverance, was instrumental in confronting the serious difficulties of the community. It was at that time that the late Mr. Nazar arrived opportunely in Durban, but without Mr. Adamjee's help and energy, nothing could have been done. Mr. Adamjee

has ever since kept up his zeal for public work and has materially assisted the present secretaries, Messrs. O. H. A. Johari and M. C. Anglia. Mr. Adamjee's work is worthy of emulation by all the leading Indians. We wish him a pleasant voyage and a safe return.

WE CONGRATULATE SIR ADAMJEE on receiving the honour of knighthood. The Bombay Government

have, in selecting Sir Adamjee Peerbhoy for the honour, honoured themselves. Sir Adamjee's liberality is as great as his industrial enterprise. The organiser and owner of a cotton-mill, a tanning factory, a tent factory, a line of steamships and a mountain railway, Sir Adamjee has shown what, under favourable circumstances, an Indian is capable of doing, and just as his industrial activity is varied and catholic, so is his liberality. He does not confine his bounty to one sect or one division, but showers it upon all. His great help to the stricken in the famine of 1897 is still fresh in the memory of many of us. We wish Sir Adamjee and his sons, who have worthily taken up the work of their father, a long career of usefulness.

IN REUTER'S SUMMARY, CABLED LAST week, of the proceedings of the East India Association, Mr.

Cooper is reported to have emphasised the fact that there was no Anti-Asiatic prejudice like that of the Transvaal in the West Indies, "because the whites there were better educated, more refined, and descended from a better stock." Whilst the fact stated by Mr. Cooper is undeniable, the reason given by him for its existence is hardly fair. We do not doubt that, if the Jamaican whites were to migrate to South Africa, they would begin, immediately, to share the prejudices of the white trader in these Colonies. The real reason for the non-existence of anti-Indian prejudice in the one case and for its existence in the other is, as Sir Raymond pointed out, that in the West Indies there is, generally speaking, no competition between white and Indian traders, whereas, in South Africa, the existence of such competition cannot be denied. This it is only fair to state on behalf of the white colonists of South Africa.

A DEPUTATION. Some prominent Indian merchants of Durban went as a deputation to the editor of the *Advertiser* the other day, to lay before him a few facts about the Indian question and to protest against the attitude taken up by his journal. About two hours were taken up in discussing the various matters, and it would appear from the editorial columns that a favourable impression was made.

Verulam Licensing Board

The Four Appeals Upheld

[By OUR SPECIAL REPRESENTATIVE.]

The appeals of four Indian merchants of Verulam came up for hearing before the Verulam Licensing Board on Tuesday last. Suliman Goolam & Son, Parbhoo Ramji, I. E. Kajeer and Essop Patel were the appellants. The Board consisted of the following gentlemen:—Chairman: Mr. W. J. Perkins, J.P.; Messrs. J. Foss, A. Groom, C. Jackson, T. Polkinghorne, A. H. Dykes; A. C. Munby, Clerk; J. J. Hingman, Solicitor to the Board; J. T. Todd, Licensing Officer. Trooper Tew acted as Interpreter for the four cases.

Suliman Goolam & Son was the first called. Mr. E. H. Langston was attorney for the appellants. The reasons for refusal were that the shop had occasionally been used as a dining room and that the entrance to the store had been open after hours.

Dr. Elliott explained that the shop door was kept open to allow him to enter as he was calling professionally upon a member of the firm.

Mr. Langston urged upon the members of the Board to seriously consider the matter and pointed out that, as there was no higher court of appeal, their decision should be given with consideration for the appellants.

Essop Patel appealed against the Licensing Officer's decision. Reasons for refusal: books badly kept and insanitary premises.

Dr. Hill was called. He said it was the Sanitary Inspector's duty to examine premises. He had seen the premises unofficially but found nothing objectionable.

Subhan, book-keeper for appellant, produced the account books and said he kept them up to date by writing them up two or three times a week.

Parbhoo Ramji appealed. The reasons for the refusal were: dirty front store, applicant and assistant cannot read or write English.

Dr. Hill said the premises were sanitary and fit for the purpose.

Subhan said that he kept the books regularly.

I. E. Kajeer was the last on the list. A dirty counter and an unflushed drain were the reasons for refusal.

Dr. Hill knew nothing against the premises.

The Board retired to an adjoining room and discussed the appeals privately, returning in a few minutes to announce that the four appeals would be upheld.

Mr. W. Stochen was attorney for the last three appellants.

The appeal of A. A. Gandhi, of Tongaat, will be heard on the 22nd inst.

Farewell to
Mr. Adamjee Miankhan

Congress Presents an Address

The departure of Mr. Adamjee Miankhan for India has been the occasion of a round of festivity in his honour. On Wednesday mid-day Mr. Omar Hajee Amud Johari invited a large company of Indians to dine, and the same evening Messrs. M. C. Cammenden & Co. did similar honours to the departing guest. There had been several other dinner parties previously.

The Natal Indian Congress called a meeting in the Indian Theatre, Victoria Street on Wednesday evening, which commenced about 11 p.m. Mr. Dawad Mahomed (President) was in the chair. Addresses were delivered by the chairman, Messrs. M. C. Anglia, S. P. Mahomed, Bernard Gabriel, Abdulla Haji Adam, Rooknudeen, R. K. Khan and several others.

The following address was read by Mr. Omar Haji Amud Johari and presented by Mr. Dawad Mahomed on behalf of the Congress:—

To

ADAMJEE MIANKHAN, Esq.,
Late Hon. Secretary, Natal
Indian Congress, Durban.

Dear Sir,

The Natal Indian Congress has unanimously resolved to publicly place on record, on the eve of your departure to India, its due recognition of the valuable services you have all along rendered to the Indian community during your lengthy stay in this Colony.

You have been one of the few early supporters of the Congress, who honestly and zealously assisted its organisation with their time, purse and influence, and were chiefly instrumental in bringing about the financial stability which the Institution still enjoys.

Your laudable and patriotic desire to serve your countrymen in this distant land with that consummate energy and talent which you displayed in the early career of this body within and without the walls of the Congress Hall, induced the members to twice elect you to the position of a Joint Honorary Secretary during the last 10 years. You have discharged the duties of that office with ability and integrity, winning, as you did, from all sections of the community, golden opinions and that fair fame which ever crowns the worker of good deeds.

You are leaving us at a time when the circumstances behind may make a call on your liberal public spirit and energetic assistance, but should such a necessity arise, we hope your work in India will greatly help us in the struggle of our existence in South Africa.

In wishing you "bon voyage," we pray the Supreme Almighty that you may perfectly enjoy your well-earned

rest in India and come back among us with renewed vigour to continue the noble work of bringing about a better understanding between the two great races which Providence deemed it meet to bring under one flag.

We remain, Dear Sir,

Yours faithfully,

(Sd.) DAWAD MAHOMED,
President.

" OMAR HAJI AMUD JOHARI,
" M. C. ANGLIA,
Joint Hon. Secretaries.

Mr. Khan proposed the following resolution which was carried:—

"This meeting of the Natal Indian Congress representing the British Indian community resident in Natal appoints Mr. Adamjee Miankhan of Durban, Merchant, as a delegate to discuss questions relating to Indians in Natal during his stay in India with all those who are interested in Indian questions outside India—more especially Natal."

A New Test for Traders

British Subjects Only

Among several matters reported on by a committee of the Maritzburg Chamber of Commerce, is the question of Asiatic Trading. We extract the following from the local papers:—

On the subject of Arab licences the committee have had numerous discussions and have approached the proper authorities to obtain the following ends:—1. Legislation preventing licensing bodies from issuing licences to Arabs who cannot prove they are British subjects. 2. Enforcement of the Licences Act whereby licensees are required to attain a certain hygienic standard in their stores, and have to keep books of accounts in English. 3. Exercise of the authority of licensing officers in refusing all new licences to Arabs and declining transfers.

The Chairman, Mr. W. H. Griffin, dealing with Asiatic trading, expressed gratification at the action taken by the Ladysmith Council to get rid of all Asiatic storekeepers. It was his opinion that that Corporation should be congratulated for what it had done, and he would like to see someone move a resolution in such terms. He hoped Maritzburg, ere long, would deal with the subject in the same way. As it was, however, the decision come to by the Maritzburg Town Council to refuse new Asiatic licences would have the effect of abolishing those traders within a few years.

WEDDING.—On the 19th January, at Pomeroy, Umsinga, a wedding took place between Mr. Rughbeer Boodhoo, of Pomeroy, and an Indian lady, who had just come from India to Natal. The wedding was attended by many friends from various part of the colony.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

SIR WILLEM VAN HULSTEN AND INDIANS. Sir Willem Van Hulsteyn is the Progressive Candidate for Yeoville. Mr. Shanks, Nationalist Candidate for Von Brandis, accused him of "letting a decent shop in a decent locality to a number of Indians." Sir Willem, good man, bravely repudiates the libel, and says that he is chairman of the local board of the African City Properties Trust, Ltd., whose manager had, unknown to the board, let a shop in Braamfontein to an Asiatic. As soon as the Hollander Knight got to know of this horrible affair, he, upon pressure from the Braamfontein anti-Asiatic Association, caused the following resolution to be adopted by the board: "That it is not advisable to lease our Braamfontein shops to Indian traders"; and he also caused a letter of apology to be sent to the above Association. I wrote you details of the incident a year ago. Sir Willem undoubtedly has purged his soul of all outward dealings with the accursed Asiatic. He most certainly merits everlasting bliss and white robes to denote the purity of his motives.

THE HON. HUGH WYNDHAM, INDEPENDENT. Mr. Wyndham recently addressed a Standerton audience in support of his candidature for that place, in the following terms:

The position of affairs in regard to Asiatics was that a certain number of Asiatic traders were legally domiciled in the country and on the other hand there were a number of them here illegally. He believed that the majority of Asiatics in the country at present were here illegally, but the only available means of arriving at definite knowledge on the subject was to compel the registration of all coolies, as by that means the provisions of the law governing Asiatics could be enforced. That was one of the first duties that would devolve upon the new Parliament. General Botha had said that if his (General Botha's) party were returned to power they would undertake to turn the coolies out of the country within four years, and in support of his statement had suggested the means to attain that end to be expropriation of their interests in the country by a system of arbitration. He challenged General Botha's ideas on the subject, as in the first place the cost to the taxpayer would be too much, and in the second place the British Government would never consent to the promulgation of such a law. In order to advance the interests of the country, the first essential to success was that legislators must make up their minds not to talk impossible legislation, and the course proposed by General Botha was impossible. If the people did not trade with the coolies, but confined their dealings to white traders the coolies would not long remain; they certainly lived cheaply, but they could not live on air. His hearers were not to run away with the idea that he had created a system of boycott. Organised boycotting was despicable in every respect and should be suppressed. The solution of the coolie question lay to a great extent with each individual of the community who had it in his or her power whether to deal with the coolie or not. Personally he (the speaker) did not trade with the coolies and had never done so; he wished to appeal to all to support white traders.

Replying to a question, Mr. Wyndham said that he was not in favour of placing Asiatic traders, with legally acquired rights in town, in bazaars.

GERMISTON AND INDIANS. The local papers report as follows concerning a recent meeting of the Germiston Municipal Council:—

Mr. J. S. Predry moved that the delegates to the Conference of Municipalities be instructed to agree to the resolution providing for the Asiatic Ordinance being insisted on and to agree to Clause 10 of the Draft Pedlars' and Hawkers' By-laws being enforced without any alteration.

The first recommendation was adopted, but the second was discussed at some length.

The clause in question read as follows:—"10. No hawker or pedlar shall remain or loiter or keep or allow his vehicle to remain stationary in any spot to which the public has access for a longer period than twenty minutes for the purposes of his trade, and no hawker or pedlar shall for the purposes of his trade return on the same day to any spot or in the immediate vicinity thereof which he has already visited on that day for such purposes."

Finally, it was resolved that the delegates be instructed to recommend that, after the words "vicinity thereof," the words "not being less than a quarter of a mile" be added.

Mr. Predry further recommended that the delegates be instructed to move that any regulations applying to the closing of shops apply to pedlars and hawkers.

His recommendation was adopted.

On the recommendation of Mr. Joseph Ross, it was decided that the delegates be instructed to bring forward the question of Indian traders competing with white traders, with a view to the new Parliament being requested to pass a law limiting such competition.

ASIATIC EATING HOUSES. The Johannesburg Municipality has drafted certain by-laws dealing with Asiatic Eating Houses. One provision fixes the annual licence at £10, as against £7 10s. for a European restaurant and £5 for a Kaffir Eating House. The fairness of this is obvious, even to the attenuated intellect of the average ratepayer. I understand that the British Indian Association is protesting against this as well as other undesirable clauses.

MIDDELBURG INDIANS. The Town Clerk of the Municipality of Middelburg has circularised Indians of that town in the following terms:—

I am instructed by the Middelburg Municipal Council to inform you that all Asiatics must leave the old Location near the Bridge within three months from date. All Asiatics who have holdings in the Location should take steps to have them removed before the end of three months.

The British Indian Association is, I am informed, also moving in this matter.

Indian Ladies' Conference

A Remarkable Gathering at Calcutta

Speech by the Maharani of Baroda

The Bethune College, Cornwallis Street, was the scene of a practically unparalleled incident in Indian history when the ladies of India numbering some hundreds and including the consorts of many reigning Chiefs, gathered to discuss the duties, disabilities and progress of Indian women. The college was effectively decorated with banners, garlands of foliage and wreaths of roses, the stage in the Conference hall being arranged as a miniature drawing room, while in the centre, under a canopy of velvet and gold, stood a gilded throne for the President of the Conference, her Highness the Maharani of Baroda. At an early hour the hall was thronged, and as the ladies entered, a choir of Bengali maidens sang a chorus of welcome. The Maharani of Cooh Behar conducted the Maharani of Baroda to the gilded throne. Then followed their Highnesses the Maharanis of Mysore, Natore, Mourbunge and Digha pythia, while representatives of every well-born educated family of Bengal gathered below the dais. The Maharani of Baroda read a speech of marked sympathy and power, expressing joy at her return to her motherland after long travelling and the hope that India with a new century would enter on a new prosperity. "Wherever we may dwell in this vast country," concluded her Highness, "whatever be our religious creed and profession in life, let us all unite in a common aim and endeavour to advance the progress and the prosperity of our country. As a new light is breaking on us let us all pray to that great Being, who can help the poor and raise the lowly, that it may be the dawn of a long bright day for our beloved motherland."

A truly remarkable speech was given by Mrs. Sarojini Naidu, the widely known and loved poetess of India, who expressed her joy at the unity and single-heartedness of Indian women. That day Hindu, Mahomedan, Parsi, Brahmo, Christian, all castes, creeds and races had gathered together in the interests of a universal sisterhood. Mrs. Naidu spoke in impassioned words of the illustrious women whom Indian history honours, and called on the mothers and daughters of to-day to be worthy of the great dead and to sacrifice and prepare for a future which should sweep India forward on a wave of prosperity and progress.

Papers on duties to neighbours, on marriage, the *purdah* system and ideal womanhood were also read, and Mrs. Mullick, a University educated lady, delivered a striking speech on the need of co-operation and sympathy between women of all castes in India. Advocate of India.

Indian National Congress

South Africa Resolution ✓

Strong Speeches ✓

Mr. Sunder Ayer in moving the second resolution said:—Mr. President and gentlemen, I have to submit to you for acceptance the following resolution:—

"Resolved,—This Congress, while noting with satisfaction the action of the Imperial Government in disallowing for the present the proposed Ordinance against British Indians in the Transvaal, desires to give expression to its grave apprehension that unless the Imperial Government continues to extend its firm protection to the British Indian community, the policy of the Ordinance is almost certain to be enforced as soon as arrangements under the constitution recently granted are completed.

This Congress also places on record its sense of deep regret and indignation that the people of this country should be subjected to harassing and degrading restrictions and denied the ordinary rights of British citizenship in His Majesty's Colonies and the Congress expresses its firm conviction that such a policy is fraught with serious danger to the best interests of the Empire."

Gentlemen, the subject of the grievances of our fellow citizens in Africa is not a new one. It has been discussed at several previous Sessions of the Congress. It is therefore not necessary that I should detail these grievances at length. I will simply sum them up in a few words. I shall take the Transvaal as a typical instance of all these grievances. The grievances are these:—Nobody can go to the Transvaal without a permit, and it is in the discretion of the authorities there whether they will give the permit or not. When a person has entered the Transvaal he, if he is an Indian, has to live in a part of the town known as a location, sometimes situated at a considerable distance from the residential quarters of the rest of the inhabitants. Then again many of the ordinary rights of citizenship are refused to Indians: there (cries of Shame.) Indians cannot travel on the tram-cars (cries of Shame, Shame.) They cannot travel in first or second class carriages. (Shame, Shame.) Indians cannot use the footpath: (Shame, Shame.) Indians cannot stir out after 9 o'clock at night because they are regarded as suspicious characters. Then again Indians cannot own landed property and restrictions with regard to landed property has recently been made more stringent than they were before because property used to be held in the names of other persons who were not Indians. This has now become practically impossible. Not even a place of worship can apparently be

owned by Indians. There are considerable difficulties in the way of our Mahomedan fellow-subjects owning mosques, which according to their religion they are prevented from holding in the name of non-Mahomedans. Then again, in Natal, a law has been passed depriving new settlers of the municipal franchise which the old settlers possessed. I think it unnecessary to go on detailing all these grievances at length. They would only serve to shew that the condition of the Indians is not far removed from that of slaves.

England spent twenty millions of pounds for the abolition of the slave trade, but there are 50,000 Indian slaves in Natal. There are many more slaves in other colonies in Africa. You will be surprised to hear something with respect to the difference between the position of Indians and others. British Indians are not permitted to go there without a permit, but an Indian who is not a British subject, or who is a Portuguese subject of Goa or a French subject of Pondichery, does not find it nearly so difficult.

Then again, you will see that the people of the Transvaal are not all British subjects. They are composed of Germans, Poles, and a number of other nationalities, who are not Britons. They are protected by the British Government, but the Indian British subject does not find any such protection in the African colonies. Our rights as citizens of the British Empire entitle us to protection everywhere except in the colonies. So long as Indians were subject to the ill-treatment of strangers, the British Government were prepared to help them. Let me quote from a speech of Lord Lansdowne. "A considerable number of the Queen's Indian subjects are to be found in the Transvaal and among the many persons in the South African Republic I don't know any who undergo more indignities than the Indian subjects and the harm is not confined to that."

What is the cause of this ill-treatment? It is not necessary to go into it at length. It was said that it would be a dangerous thing to allow Indians to go there. It was said that they were inferior creatures. It was said that they were a source of uncleanness. All these reasons have now been given up. It has been recognised by almost everyone that there is absolutely no reason for longer pretending or urging any of these things as justification for the treatment accorded to Indians. I would ask your attention again to a passage in a despatch of Mr. Chamberlain.

The speaker quoted at length from the despatch and then referred to an article in the *Times of India*.

Continuing he said: It is therefore admitted that the ground upon which Indians are ill-treated is that they are formidable rivals. They are successful in business, and if they are allowed to progress, it may be that they will be

soon able to prove their superiority to the colonials. It is clear then that there is no moral ground, no justification really urged for excluding the Indians in that they are undesirable. All other objections are now gone. If they are undesirable, it is because they are undesirable as rivals and on no other ground. It is a matter for satisfaction that on the matter of the treatment accorded to our fellow-countryman the Government of India and the responsible statesmen of India are all agreed that everything should be done which it is possible to do to redress their grievances. Lord Curzon acted in this matter in a manner which reflects credit upon him. He did everything he could to put matters right.

Now that Mr. Chamberlain has taken a very proper view of the situation, how is it that these grievances have not been redressed? There are some who do think that the Indians ought to be left to take care of themselves and that it is after all the wisest course to reserve the Colonies for the white men and call upon the Indians to gradually clear out. That however is not the prevailing sentiment. Many feel that it is impossible to do anything and they say that if it was a matter which had to do with any other part of the Empire, we could compel the British Government to redress the grievances of the Indians but in the colonies we cannot do anything, we can advise the colonies; we can persuade them; we can bring our moral influence to bear upon them, but in a matter like this (they are unblushingly selfish) we cannot help it because any attempt on our part to deal with it will be met with unusual resistance. It amounts to this, that the British Government thinks that it is not able to help us. It is said, moreover, that the colonies are entitled to do what they please.

I am afraid that Mr. Morley, in his reply to the deputation that waited upon him, said something of that kind. He seems to think that the hands of the colonies should not be forced. Can it be said that the colonies are at liberty to go contrary to these principles which are the traditional principles of the British Government? Are the colonies at liberty to do things which make it impossible for that government to do its duty to other subjects in other parts subordinate to it? In 1883 the Indians were recognised, as the president pointed out yesterday, as subjects of the British government. We have the privilege of British citizens.

In 1843 Lord Napier again said that no difference would be made on the ground of national character. Now if this is binding in the British nation as it is binding on the colonies they cannot act in such a manner as to make it impossible for the Government to redeem these pledges. I say it is contrary to the rights of Indians as citizens of the Empire; it is contrary to pledges given by the Govern-

ment that the colonies shall be able to act in this manner. After all, power has been reserved to the crown to do its best in this racial questions. The British Government has only to do this. They should say that if the colonies will not treat Indians properly, the colonials shall not come to India (applause). It should make it clear that every such advance affecting our fellow-subjects in India will be disallowed. But it is a matter of congratulation that a better principle is now gaining ground.

Mr. H. A. Wadia of Bombay seconded the Resolution.

Mr. MADANJIT in supporting the resolution said:—

Brother Delegates, I cannot say much to enlighten our countrymen on the subject after the previous speeches. I would, however, confine myself to a few remarks of a general nature. Indians in South Africa are under a deep debt of gratitude to this Congress as well as to the whole people of this country for the deep sympathy they have all along offered in their miserable plight. That is the only consolation they could derive. Otherwise their prospects are very gloomy indeed. For the last 30 years they have been protesting and petitioning against the harsh measures of the Colonies. And neither the Imperial nor the Indian, much less the Colonial Governments, have done anything to allay their misfortunes. Year after year and session after session the British Colonies have added to the list of our disabilities. The Transvaal began and we do not know where it will end. But this one fact is certain, that the Indians in the different colonies have despaired of any help coming from the Imperial authorities unless you, our countrymen, realise the situation and press the politicians in England either to declare their inability to protect the Indians against the harsh and miserable manners of the colonials or check their selfish attitude towards us, the British subjects of India. All non-British subjects are to be preferred to the British Indians and the Indians are to be insulted and ultimately driven out without any redress, the British Imperial authorities and the Indian Government cannot boast of the evenhanded justice of the British. Gentlemen, I have detailed all the grievances from this platform in previous Congresses. This time a few more are added to the list and I believe they have been so often repeated that they do not require any repetition. I would warn my countrymen against the mistaken idea that because the British Government have disallowed the peculiar and most unjust and harassing act of the Transvaal Ordinance all the other grievances are also nullified or even slightly reduced. They are as they were before and some of them have been increased in rigour.

Gentlemen, do you know that in Natal there is at present an agitation to get indentured labour and to put

these labourers back into India when they have finished their term or term; not to allow them to live in the Colony even with a poll-tax of £3 yearly. Then there is an agitation to stop Indian trade. Cape Colony daily increases its rigour and so have begun other Colonies. East Africa is anxious to oust the Indian settlers from its fertile parts, and yet the white colonists have the temerity to ask the Indian Government to supply them with indentured coolies to be, I suppose, sent back to this country when they could not get any work out of them. Is it not time now that we should protest most strongly, and in a firm and emphatic voice, against this additional injustice done to our poor countrymen for the benefit of the white people? Is it not time that we should assert ourselves, and if we cannot do anything else, at least try to put the colonists on the same footing in our country as they want us to have in theirs? The colonist can compete in the Indian Civil Service but we cannot do so in theirs. They can come and go in our country at pleasure but we cannot do so even under reservations. They can trade and do anything they choose here whereas we cannot. We are being driven out of the pale of the British Empire so far as our interests are concerned; but as soon as it is necessary that we should serve colonial interest "we are the sons of the Empire after all." The position is not a very enviable one, and I urge my country to bring all the pressure to bear upon the authorities to put themselves in a logical position. Indians all over the British Empire require protection and they come to their mother and cry for protection. Will you, dear countrymen, wipe their tears? Mr. Wacha just now announced contributions and deep sympathies of the colonial Indians. They have done their duty but if it is necessary I promise that contributions can be had a hundredfold or even a thousandfold if you can only stay the ruthless plunder of our rights in the colonies.

✓Mr. C. V. CHINTAMAN of Allahabad, who next spoke in support of the proposition, said that he was rejoiced to think that a foremost place was given to that important subject in the programme of the Congress this year. He was afraid that absorbed as they were in controversies nearer their home, they had not given adequate attention to the disabilities under which their unfortunate countrymen settled in the British colonies laboured. Those disabilities were so many and so grave that no speaker confined to five minutes could hope even barely to enumerate them. He would not therefore go into details, but drew attention of the Congress to the main constitutional aspect of the question before them. It was nothing less than the whole question of status of Indian as British citizens. Were they or were they not to be treated as British citizens in British Colonies?

Were Indians not to be regarded as of the Empire, but only in it, when it was a matter of conferring to them even the elementary rights of British citizens? Were they to be regarded as of the Empire only when financial burdens were to be imposed upon them most unjustly? They were natives of a country rich beyond the dreams of avarice in its immense natural resources yet for various reasons, for some at least of which the Government was responsible, the people had become impoverished. And to escape starvation some of their countrymen were compelled to go abroad in search of fresh fields and pastures new. Most naturally it was to the British Colonies they turned. But there they were treated very badly indeed. It was commercial rivalry that was at the root of that bad treatment. But it was very hard that having established in India itself a system of administration under which the wealth of India was continually drained away and from which much impoverishment resulted, the British Government should permit the white men of South Africa to ill-treat the British Indians as they did. They repeatedly pledged themselves to equal treatment of Indians and Europeans, and even waged war against the Boers for the sake of the better treatment of Indians. And yet, there was the fact that under the British, the condition of Indians was much worse than under the Boers. And there was Sir Arthur Lawley, late Lieutenant-Governor of the Transvaal (and has since been promoted to the Governorship of Madras), who had the unblushing effrontery to write in a public State document that those were pledges of such a character that to keep them was a greater crime than to break them! Yet who were the people for whose sake British statesmen ate their words? In the language of the *Pioneer*, who was certainly no friend of theirs, they "were cosmopolitan racials, the only thing white about whom was their skin." Was it to go down to posterity that British Statesmen no longer believed in that immortal dictum of Burke's, that politics must be subordinated to morals? Was it rather to be, as a recent writer remarked, that politics was the negation of ethics? Their countrymen in South Africa, under the leadership of Mr. Gandhi, were making a heroic fight for this betterment of their condition. Unlike most of them in this country, they did not grow impatient at every slight disappointment but were bravely standing up for their rights. They in India, he was sorry to say, had not rendered them (their fellow countrymen in South Africa) that support which was their due. There was, however, one individual among them who stood by them in all emergencies and under all circumstances, that was no other than their revered president. Let all Congressmen humbly strive to follow his lead and do their duty too. 124

British Indians in South Africa

Appeal to the Imperial Government

The South Africa British Indian Committee, which has recently been formed, with a view of concentrating and giving continuity to the efforts to secure what they regard as fair and just treatment to British Indian settlers in South Africa, of those who are exerting themselves to that end in Parliament and in other ways, have been appealed to by the British Indian community to move the Government in respect of the Vrededorp South Ordinance.

Mr. L. W. Ritch, who has spent many years in South Africa, and is now secretary of the recently formed committee, explained his views to a representative of the *Pall Mall Gazette*.

"The object of my committee is simply to act as a conduit pipe for the grievances of British Indians throughout South Africa. We are here to forward representations and use all our influence as a body to see that they reach the Government."

"What is the present position in South Africa?"

"In the Transvaal Colony we are in the same old position. The law of 1885 is still in operation. The law prohibits British Indians from holding fixed property save in locations, refuses to them 'burgher rights,' and requires such as settle in the State for purposes of trade or residence to pay a fee of £3. Since the British occupation the terms of this law have been most 'extensively' construed, to use a local expression, and expanded quite beyond their original meaning: thus British Indian colonials, irrespective of education, respectability, or calling, must now carry 'identification' certificates, passes which describe their personal characteristics and bear their thumb impressions. Many people will hardly be able to realise that British Indians in a British colony are, under municipal regulations, prohibited from walking on the pavement and excluded from trains and trams in which white people are. The Vrededorp South Ordinance is a measure which the British Indian community of the Transvaal regard as especially oppressive. Some ten years ago, under the old regime, a certain plot of ground contiguous to Johannesburg was appropriated to the use of indigent whites, mostly burghers. Residences and shops were built and established and leases granted to the tenants by the original holders, with the tacit assent of the Government. Among the holders of these leases were British Indians. Since the British occupation it has been found advisable, and rightly so, to issue leases for a definite term of years by way of formal titles to such stands in place of the old 'squatters' rights. These

leases would give proper fixity of tenure, but the cruel thing comes in here. The effect of the Ordinance will be to grant these leases to all save British Indian occupants, and to make it illegal for them to remain at all upon their stands. They will therefore have to remove bag and baggage, regardless of the cost entailed."

"How many persons will that affect?"

"Possibly a couple of hundred families, many of whom have built up considerable businesses, have erected shops and dwelling houses, and have otherwise proved good citizens. In considering this question it must be remembered that this ground is not, as it were, in the middle of Piccadilly. One might have understood the objection if it had been situated in the midst of an aristocratic white neighbourhood. This piece of land is contiguous to a 'colour' location. The distinction is invidious. It classes our Indian fellow subjects with semi-civilised people. What is sought is to persuade the Government to decline to ratify the measure."

The Natal Franchise Bill

"This does not affect Natal?"

"No, but the Natal Municipal Franchise Bill is felt by the British Indians of Natal to be a further means of oppression. Under its provisions it is proposed to take away from British Indian ratepayers the municipal franchise which they have always enjoyed. That measure is at present before the Colonial Office for ratification."

"Do British Indians in Natal hold much property?"

"The real property held by these men is valued at over £1,000,000. Among them are merchants of dignity and standing, men who would be respected in any community; men whose sons are doctors and barristers in this country. I am convinced people here do not know these facts."

"Does the history of these people supply any clue to the reason for the adoption of such a policy?"

"In a measure, yes. Natal fifty years ago imported Indian coolies. In those days Natal was a bare uncultivated land, sprinkled with white settlers. Labour was lacking, for the natives would not work. As a last resource the whites imported big batches of Indian coolies. Those coolies made Natal, but, unhappily for Natal, it is pleaded, they were not content to simply remain coolies. They had too much vitality, and after they had served their time they started in to raise their social status. As long as they were satisfied to remain coolies they were welcome, but as soon as they aspired to be useful citizens they found they were not wanted in Natal."

"What is the total number of British Indians in these two colonies?"

"About 90,000 in Natal and 1,000 in the Transvaal."

"Do they aspire to political power?"

"Certainly not. They do not claim any right to interfere in politics at all. All they want is the Government to refuse to ratify such enactments as above which would rob them of the elementary civil rights they possess, and tend to their greater degradation. If they do this, as I personally sincerely hope they will, it would have a splendid effect, not in South Africa alone, but in India. It would, I am convinced, have a wonderful effect in strengthening the ties that bind India to England."

Sir Mancherjee Bhownagare is chairman of the executive committee, which includes the names of many distinguished Anglo-Indians and members of Parliament. Sir Lepel Griffin and Sir James Fergusson are vice-presidents.—*Pall Mall Gazette*.

[The number of families affected appears to have been incorrectly stated in the above interview. The objections to the Ordinance given by Mr. Ritch are embodied in the memorial that has already appeared in these columns.—Ed. I.O.]

FLOGGING IN CEYLON. Mr. Joseph Collinson, on behalf of the Indian Humanitarian Committee, having recently called the attention of the Earl of Elgin to a passage in the recently issued Report for 1905 on the Criminal Statistics for Ceylon, by Mr. Walter Pereira, K.C., Solicitor General, who proposes that the flogging of native prisoners should henceforth be administered in public because the infliction of this punishment in private was not sufficiently deterrent, has received a reply stating that "the attention of the Secretary of State had already been drawn to the passage in the Report of the Solicitor General for Ceylon, and his Lordship has pointed out to the Governor of that colony that the suggestion of public flogging is not one which could be entertained."

INDIANS IN LONDON. Of course, the young Indian student makes friends of one kind or another during his three years' stay in London, says a writer in the *Times*, and believes that what he sees and hears in that circle is typical of English society. Being young and of an imitative nature he quickly picks up the manners and the forms of speech which prevail among his associates. But the boy's acquired manners do not find favour in Indian society; many well-bred Indians lament loss of courtesy which appears to be the usual result of a visit to England, and the prevalent feeling is summed up in a remark which an old Mahomedan gentleman addressed to his nephew who was exhibiting the easiness of his English manners by puffing a cigarette and swinging his legs before his elders and betters. "My son, where did you learn this impertinence?"—*Panch Shamers*.

What the East can teach the West

"Ex Oriente Lux"

Under the above title appears a short address reproduced in *East and West*, and delivered by Mr. Vincent A. Smith at the Victoria League Conversations at Cheltenham. From it the following interesting extracts are given below:—

An old Latin motto, "*Ex Oriente Lux*"—"Light from the East"—concisely expresses the truth that the first beginnings of civilisation are to be sought on the banks of the Euphrates and the Nile. "We all," observes Max Müller, "come from the East—all that we value most has come to us from the East, and in going to the East, not only those who have received a special Oriental training, but everybody who has enjoyed the advantages of a liberal, that is, of a truly historical education, ought to feel that he is going to his old home, full of memories, if only he can read them." It is, however, well for the Western Europe of the twentieth century to realise and remember the facts that his religion, secular knowledge, and power of expression are all inherited ultimately from Eastern peoples, now occupying a subordinate political position, and that the present predominance of the West is a comparatively modern phenomenon.

My special purpose, this evening, is to invite you to consider for a few minutes the influence of India upon modern thought, and to acknowledge the debt which we of the West owe to our distant fellow-subjects of the East.

We owe to India at least one invention of supreme importance. When we write 1905, few of us are conscious that the familiar figures are the result of an intellectual feat performed by a nameless genius, probably an astronomer of Ujjain in Central India at some time in the sixth century of our era. All the old systems of arithmetical notation, among which the cumbersome Roman numerals are familiar to us, were in their several ways clumsy and inefficient. The Indian invention of decimal figures, and especially the brilliant discovery of the use of the naught and cipher, equipped mankind with an adequate instrument for mathematical research. We commonly call the decimal notation "*Arabic figures*," a name which enshrouds a curious bit of history. During the 7th and 8th centuries, the new discovery passed from India to Persia, and so on to the court of our old friend Harun-ar-Rashid, Khalif of Bagdad, the hero of the Arabian Nights. The learned men, whom he delighted to honour, handed on their knowledge to the Mohammedan conquerors of Southern Spain, and in this way the Indian system, transmitted through books written in the sacred language of the Mohammedans, became known as the Arabic notation.

That great genius, Mr. Ferguson, the historian of architecture, when describing the temple at Halahid in Mysore, built in the twelfth century, cites it as a masterpiece of design, and boldly declares that the arrangements made by its architect for breaking up the eastern and western faces so as to give the idea of height and full play of light and shade are "a better way of accomplishing what the Gothic architects attempted by their transepts and projections." He goes on to contrast the temple with the Parthenon, regarding the two buildings as "the opposite poles, the alpha and omega of architectural design"; and argues that the great value of the study of the East Indian examples is that "it widens so immensely our basis for architectural criticism."

When we study the works of the Indian thinkers we find ourselves confronted with elaborate and profound systems of philo-

sophy which owe nothing to Plato, Aristotle, or St. Paul. Be the intrinsic value of those systems what it may, they have unique interest as an independent development of human thought, worked out by minds inferior to none in profundity of vision and subtlety of exposition.

Durban Notes

By "Observer"

✓ **"BOB VOYAGE."** Mr. Adanje Miankhan is leaving us for a time on a visit to India. His presence will be missed very much. Were all the Indian merchants and traders in South Africa of Mr. Miankhan's pattern, the prejudice which exists would quickly be removed. He has never lost an opportunity of impressing upon his countrymen the necessity of unity amongst themselves as a means of bringing about the ultimate unity of Indians and Europeans. We shall be exceedingly glad to see his face amongst us again.

✓ **THE LICENSING APPEALS.** The result of the appeals of the Licensing Boards of the Inanda Division and Verulam is both gratifying and disappointing. Those who were successful may be congratulated on having fought a good fight and won. The contest cannot but result in good to themselves, for it will impress upon all of them the importance of perfect sanitation and strict business methods.

✓ **TWO HARD CASES.** The only reason for refusing to uphold the appeal of Dhanji Ranji was that the books were too clean to be correct. Mr. Wheelwright believed they were written up specially and had not been kept regularly. It seems a strange thing if cleanliness in book-keeping is to go against a man receiving a licence. The other case is that of Narayan, of Blackburn. This old man had a clean record of over 30 years in business and he was refused his licence because his books were not up-to-date, notwithstanding the fact that he had been too ill to attend to business. It was a surprise to everyone when the Board refused the licence.

✓ **MR. WADE AND THE NATIVES.** The weekly temperance meetings held in Durban are doing good work but I fail to see why the Asiatic trader question should enter into the discussions. The natives are asked by Mr. Wade to stop spending money with Asiatics, but he does not tell them where they will be able to make their purchases. The native does not trade with the Indian because he likes him, but because he can get what he requires and is treated decently. He would be told to "voetzak" if he entered the majority of European stores. Mr. Wade had better turn his attention to the latter's failings or else stick to temperance.

MORE "JOURNALISM" OF A SORT. Last week I called my readers' attention to the back-door methods of the *Witness*. This week the *Ladysmith Gazette* has made itself conspicuous. It refers to *INDIAN OPINION* as being "one of the mouthpieces of nasty cheap coloured labour for Natal." This seems to show that the editor does not read this journal or else he would have seen, on 29th December last, a leading article advocating repatriation of all Indian indentured labourers and offering its co-operation in the matter. But I suppose we must not expect an editor to read a journal which he vilifies!

• • •
"LIFE NOT WORTH LIVING." A man named Warner appeared before the Magistrate at Durban on Thursday charged with assaulting an indentured Indian. Mr. Reinton Warner said that his experience with the Indian was that if these indentured men had not the protection of the law their life would not be worth living. He would impose the nominal fine of £1, and warned the defendant that if he were again found guilty of a similar charge he would be severely dealt with.

• • •
A LADYSMITH SEND-OFF. A meeting was held on Mr. Khavva's premises at Ladysmith, on the 3rd inst., to bid farewell to Mr. Nadirshah Deboo on his departure for India. Various sections of the Indian community were represented and a special deputation from the indentured Indians on the N.G.R. expressed their regret at Mr. Deboo's departure and gratitude for the services he had rendered on their behalf.

===== **POLICE TAX.** The tax may be paid by Europeans in Durban at the Magistrate's Office (upstairs), and by Asiatics at the Natal Police Office (behind the Court House).

===== **THE RETURN OF MR. ABDUL KADIR.** We understand that Mr. Abdul Kadir, of Messrs. M. C. Cairncroft & Co., Dathan, is expected to arrive by S.S. *Kaiser* to-day.

===== **NEW BAZAAR FOR HEIDELBERG.** At a meeting of the Town Council a letter was read from the Colonial Secretary announcing the abolition of the old Asiatic Bazaar and the appointment of a new site.

===== **THE CURSE OF FRANCE.** Alcoholism that curse of civilised societies, of which Gladstone said that it caused more savages than the three historical scourges, famine, plague, and war, tends to make more and more our beautiful country of France a violent nation, blinded by passion and delivered over to all the brutality of instinct.—*Le Petit Journal*.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

રીનીસ-સનીવાર, તારીખ ૬ મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૦૭.

અંક ૧.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૬ ફેબ્રુઆરીથી તા. ૧૫ ફેબ્રુઆરી સુધી ૭૦ સ. ૧૯૦૭.

હિંદુ-માઠ ૫૬૧૧ થી, રામણ સુદ ૩ સુધી સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા. ૨૫ મી શવલ ૧૨૮૫ થી મોહરમ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ક્રમ	દિવસ	સુવિદ્ય	સુમે
વાર.	ક્રમ	દિવસ	ક. મી. ૬. મી.	અસત
સની...	૬	૧૧	૨૫	૫ ૩૩.૬ ૪૮
રવી...	૧૦	૧૩	૨૬	૫ ૩૪.૬ ૪૮
સોમ...	૧૧	૧૪	૨૭	૫ ૩૫.૬ ૪૭
મંગળ...	૧૨	૩૦	૨૮	૫ ૩૫.૬ ૪૬
બુધ...	૧૩	૧	૨૯	૫ ૩૬.૬ ૪૫
ગુરુ...	૧૪	૨	૩૦	૫ ૩૭.૬ ૪૪
શુક્ર...	૧૫	૩	૧	૫ ૩૮.૬ ૪૩

અનુક્રમણિકા.

-x-

સાઉથ આફ્રિકા ખ્રીડીશ ઈડિઅન કમીટી	૧૫
રોંગાટની લાઇસેન્સ	૧૬
નાતાલમાં હિંદી વેપારી	૧૭
મી. આદમજી મીઆખાન	૧૮
સર આદમજી પીરસાઇ	૧૯
મીડલવર્થનું દોષિયન	૨૦
હિન્દીમાંથી તારણ	૨૧
સાઉથ આફ્રિકા ખ્રીડીશ ઈડિઅન કમીટી	૨૨
દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓ	૨૩
બચતું નવું એકિયા	૨૪
અફઘાનિસ્તાનના નામદાર અમીર હુલીયુલ્લાખાન	૨૫
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ	૨૬
પ્રથમ કેમ બંધાવ	૨૭
નાતાલ સનાતન ધર્મશાસ્ત્ર	૨૮
મી. મીઆખાનના માનમાં કેંગ્રેસનો મંભવર મેળાવડો	૨૯
વેરુમમાં હિંદી લાઇસેન્સ	૩૦
જાવરખત મેહાન્દેખરમ	૩૧
પીટરસબર્ગ	૩૨
કમીટીના ઈસ્લામીક સોસાયટી	૩૩
ચર્ચા પત્રો	૩૪
દારૂનો વખતો જતો વખતે અટકાવવા ની જરૂર	૩૫

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

સનીવાર તા. ૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૭.

સાઉથ આફ્રિકા ખ્રીડીશ ઈડિઅન કમીટી.

સાઉથ આફ્રિકા ખ્રીડીશ ઈડિઅન કમીટી આખત આને સખાણુ અને ખીજ ભાગમાં જાણીએ છીએ. તે સખાણુ ખતાવે છે કે કમીટી બહુ કામ કરે છે અને તે કમીટીને દક્ષિણ આફ્રિકા તરફથી મદદ મળે તે સારું કામ કરી શકશે.

મુખ્ય જરૂર આપણી તરફથી જેર આપવાની એટલે આપણે કોશાદત્ત કરી મુકવાની છે. હિંદના દાદાએ પણ તેવીજ સલાહ આપી છે. આપણને દરદ જણાય છે એટલું જાણ નથી. પણ દરદના પ્રમાણમાં હુમ પણ જોઈએ. માગ્યા વિના મા પણ નથી પીર સની. એ કહેવન મુજબ આપણે સમજવું જોઈએ કે અદિથી આપણે પાકાર નહિ કરીએ ત્યાં સુધી કયું વળવાનું નથી. અને આપણને કમીટીની મદદ પૂરી નહિ મળે.

કમીટીની સ્થાપના કર્યા પછી જે તેને નિભાવવું નહિ તે આપણી સ્થિતિ છે તેના કરતાં ખરાબ થવાનો સંભવ છે. કેમકે જેઓ આપણને મદદ કરે છે તે એમ સમજી ને કે આપણે મદદને લાયક છીએ. કમીટીને નિભાવવાને સારું આપણે તેને પૈસા પુરા પાડવાની જરૂર છે. પા. ત્રણસે તું આપણે તેઓને જણાવવું છે ને તેણે પૈસા ત્યાં સુધી આપણે નહિ મોકલીએ ત્યાં સુધી આ વરણો ખાડો નહિ પુરાય. જે સવાલોનું નિરાકરણ થવાનું છે તે સવાલોનો ફરજી નહિ આવે ત્યાં સુધી આપણે તેને નિભાવવી જોઈએ.

કમીટીની આગળ દાસ પુરત ચાર કામ રહ્યાં છે.

- (૧). નાતાલનું મ્યુનીસીપાલ ખીજ.
- (૨). નાતાલનો લાઇસેન્સનો કવરો.
- (૩). દરોસવાલી હાઇમારી.
- (૪). આપણી કોલોનીયલ કોલેજરન્સ. કોલોનીયલ કોલેજરન્સ તા. ૧૫મી એપ્રિલના રોજ શરૂ થઈ છે તે ખાખત કમીટીએ સંભર્યો.

પુરતું જેર કરવું પડશે. અને ખાજાની જે ત્રણ આખત છે તે વિશે આપણે અદિથી દક્ષિણ વગેરે મોકલવાની જરૂર છે. અમને જખાણ છે કે નાતાલના બંને કાયદા આખત મીટીંગ કરી લોડ એલગીતને તાર મોકલવા જોઈએ તથા કમીટીને પણ જખાણવું જોઈએ. આ અવકાશ મુકારી તેા ફરી નથી મળવાનો એ બહુ ખ્યાનમાં રાખવા જેવું છે.

રોંગાટની લાઇસેન્સ.

રોંગાટની લાઇસેન્સ ૧૬ મએલી તેની અખીલ જતનેવારીની તા. ૩૧ મી એ સંભળાઇ. તેનો ખાસ રીપોર્ટ અમારા રીપોર્ટરે હમરેજી વિભાગમાં આપ્યો છે. તે ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે એકંદરે વિચારનાં લાઇસેન્સીંગ જોરડે અન્યાય નથી કર્યો. જેના મકાન કે દુકાન માટે કાકતરને વિચાર સારો હતો તે લોકોને લાઇસેન્સ મળી છે. મોપડા પણ જેના કીક કીક હતા તેને લાઇસેન્સ આપવાનો પુકમ થયો છે. આ અખીલનું પરિણામ ખતાવે છે કે અમે જે ચેનવળી આપી ગયા છીએ તે અક્ષરે અક્ષર ખરી પડી છે.

આપણી દુકાનો આપણે નદન સાદ રાખવું. આપણાં મકાન ખરેખર દશે અને મોપડામાં કંઈ કહેવાપણું નહિ હોય તે લાઇસેન્સ જવાનો સંભવ નથી. આપણી સામે આગળી ચીધવા જેવું નજર હોવું જોઈએ. આપણાં મકાન વગેરે કીક કીક હોય એટલું જાણ નથી પણ તેની ખરેખરી મોખાઇમાં કરે તેવાં મોખાં મકાન ન હોવાં જોઈએ. અમને લાગે છે કે દકતર કીકે દયા ખાઇને સારી જુગાની આપી છે. પણ દયા ઉપર આધાર નથી રાખવાનો. અ વરસે ખની ગયા એટલે આપણે વરસે એમ જ થશે એમ કોઈએ નથી માનવાનું. આપણાં મકાન કે દુકાન અથવા મોપડા જ્યારે કાંઈ નપાસવા આવે ત્યારે તેવાર અને સરસ હોવાં જોઈએ. એમ થશે તે લાઇસેન્સ મળવામાં અડચણ આવવાનો બહુ ઘોરો સંભવ છે.

અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે બધા હિંદી વેપારી રોંગાટના વેપારીના તારસામાં જે કોલોનીયલ કોલેજરન્સ તા. ૧૫મી એપ્રિલના રોજ શરૂ થઈ છે તે વિખી મળ્યાં રાખશે.

નાતાલમાં હિંદી વેપારી.

નાતાલમાં હાલ હિંદી વેપારી ઉપર ઘણા આવી છે તે જાણત અમે જુદા જુદા મથા છીએ. પણ તે વિષે આપણે પોતાને જે કરવાનું છે તેનો વિચાર નેરથી કરીએ તેટલો ધોડો છે.

‘રાષ્ટ્ર’ એક નાતાલમાં મી. એફ. એ. એકર નામનો અધ્યાપક લખે છે કે પોતે એક દલાડો એક હિંદીની દુકાન આગળ એક દાહ રાને રંગ લગાવતો જોયો. તે ઉપરથી તે સાહેબ નીચે પ્રમાણે લખે છે.

“ મને ખબર નથી કે આજુ’ સાધારણ માણસ પ્લાનમાં રાખે છે. જો તે પ્લાનમાં રાખે તો પછી હિંદી વેપારીને જોરથી ન દાંડી મુકાય એમ તે કાંઈ દલાડો નહિ કહે. મને તેટલું આપણે (ગોરાઓ) હિંદી વેપારીને ખટવીએ પણ તેઓ કાંઈ જોરાને નહિ ખટવે. જો કાંઈ તેઓ એક પેની પણ જોરા ના ખીસામાં નાખે છે તો તે ન આશ્ચર્ય નાંખે છે.....મેં સરકારી તોફારો કામ દારો વિચેરેને હિંદી દુકાનોમાં પેસતા જોયા છે. પણ તેજ વેપારીએ કાંઈ તેઓને કંઈ કામ સોંપ્યું છે? હિંદી વેપારી જુલુતો દરો કે કાંઈ જોરા જુલે મરે છે તેપણ તે કાંઈ તેજ મદદ નહિ કરે.....આજા હિંદીની ઉપર દયા ખાવાનું કંઈ કરણ છે? ... જો આપણી પારલામેન્ટના મેંબરો તેઓને કાંઈ મુકવાનો ધારો પસાર ન કરે તો આપણે તે મેંબરોને ખસેડી એવાને હાખલ કરવા તેજીએ કે જેઓ આપણા ઇરાદા અમલમાં લાવશે.”

ઉપરના જોરા સાહેબના વિચાર ઉપરથી આપણે એટલો સારું લેવાની જરૂર છે કે આપણે જોરાઓને પણ ઉત્તેજન આપવાની જરૂર છે. જોરા લોકો કરી કાઢી રંગવા વળાને રાખવો એ દુકા નજરનો દિસાજ છે. આ દેશની સિધ્ધિનો ખ્યાલ કરી આપણે જો તેઓને જ્યારે ઘટે ત્યારે કામ સોંપ્યું તો પરિણામ એવું આવશે કે એવો દરરોજ જોરા તે હિંદી વેપારીની જાહેરખબર મળે પડશે. જે શાકુદાર જોરાઓ છે તેમની ખુશામતને ખાતર કેટલુંક આપણે કરીએ છીએ તે કરતાં અથવા તે ઉપરાંત આપણે જરીજ જોરાને તેની ખુશામત ખાતર નહિ પણ તેના બહાને સારું તેને ઉત્તેજન આપ્યું તો તે જીની નિકળશે મી. ટેયામ જેવા સાધને દુધ પાછા આપણને કરવાને ખાતર ઉછેરવાના કરતાં જરીજ જોરાઓને મદદ આપવી એ અમે દરરોજ રિતે સારું સમજીએ છીએ. તેઓ આપણને નુકસાન કરશે તોપણ તેઓને મદદ કરવા જાણત પરતાવે નહિ થાય તેમજ આપણું તે બહુ દરરોજ એમ થારી આપણે તેને મદદ નથી કરી.

મી. આદમજી મીઆખાન.

મી. આદમજી મીઆખાન તા. ૭ મીએ દેશ તરફ વિદાય થયા છે. તેમની કેમી સેવા જ્યાં હિંદી વેપારીને ધોડા લેવાને લાગે છે તેમનો હોટોમાર જામે આ અંતની સાથે અપીએ છીએ. મી. આદમજી પોતે ખાન હાલ કુકુંજના છે. તેમના જાપદાહ કિનખાખ વગેરે કાપડો વેપાર કરતા. પોતે પોતાના બાઇ મી. મુસામકુસેન તે તેમના જાપ મી. મીઆખાનની સાથે ૧૮૮૪ ની સાલમાં દરિયા આફરિકામાં આવ્યા. તેમની ઉમર એ વેળા ૧૮ વરસની હતી. તેમણે ઉમિશ અજવાસ થોડા ધણા કર્યો હતો તે તે તેમને ધણે લાભકારક થઇ પડ્યો.

તેમની ખરી જાહેર સેવાઓનો અનુભવ હિંદી કામને ૧૮૬૧-૬૭ ની સાલમાં થયો કેમિસ નિમાવાને બહુ થોડી મુદત થઈ હતી. કેમિસના પહેલા સેક્રેટરી દેશ જવાથી સેક્રેટરી કાલુ થાય એ વિચારવા જેવું થઈ પડ્યું હતું. પણ મી. મીઆખાનના ઉમિશ જાનથી અને તેમના જાહેરાતો જોરલા કામથી તેમને એક મતે એકટીમ સેક્રેટરી નીમસમાં આવ્યા હતા. આ વેળા પરમુખ મી. અબ્દુલ કરીમ હાથ આદમ જવેરી હતા તેમની જાને મી. આદમજીની કારકીર્દીમાં જ માસની અંદર કેમિસની પાસે પૈંડ ૧૦૦ હતા તેને બદલે પૈંડ ૧૧૦૦ થયા. આ વખતે મેંબરોને જુરસો પણ જોર હતો. તેઓ પોતાની માઠી લાઇ ધણે દુર ઉધરાખાને સારું રાખી પડ્યા એ વખતે જે કામ થયું તેનું રૂબ આજે આપી કેમ આમે છે. આ કામમાં મુખ્ય જરૂર મી. આદમજીને આપવો ઘટે છે કેમકે જાપસુધી સેક્રેટરી આપવાન ન હોય ત્યાં સુધી કેમ મંડળીએ આમળા વધી સકતી નથી. પણ મી. આદમજીએ પોતાની ખરી જાહેરાતો જાનાથી તે ૧૮૬૧ ના ડીસેમ્બરમાં અને ૧૮૬૭ના જાનેવારી માસમાં તે વખતે કારલાંડ અને નાહરીના પારોજોરને કરવાનું બંદર ઉપર ઉતરવામાં અડચણ આવી હતી. જોરાઓ સામે થયા હતા. તેઓએ દરરોજ ઉતારીએ કિનરના અટકાવવાનું પણ લીધું હતું આ વેળા જાલુ શાંતિ, અજગતા અને ધીરજનો જરૂર હતી. આ બધા સુધે મી. આદમજીએ જાનાવ્યા હતા. પોતાની દુકાનનું કામ સુધી રેખિડવસ આ વાદળું દુર કરવામાં મી. આદમજી રોજામેતા, તેજ સમયે મરદુમ મી. નાજર આવી ચડ્યા અને તેમણે કિમની મદદ કરી. જતાં જો મી. આદમજી દીકરા રજા દત્ત તો જે સુખ પરિણામ જેવડે આવ્યું તે નહિ આવી સકત.

ઉપરના ખારિક વખત મથાપણ તે જાણ

સુધી પણ મી. આદમજીએ સારવજનીક કામ પોતાથી જને તેટલું કર્યું છે તે મી. ઉમરદાજ આમદ જવેરી તથા મી. મદમદ કાલમ જાંમલીઆ જેઓ હાલ જોરલા સેક્રેટરી છે તેઓને પોતાના અનુભવનો લાભ આપના આવ્યા છે. મી. આદમજી દેશ જતા તેમની સારી મુરોદો બર લાવે અને નંદુરતી માં લોક સેવા કરવા પાછા ફરે એવી અમે દુધા મામીએ છીએ અને કમીએ છીએ કે મી. આદમજીએ કરેલાં કામની ખીલ આમે જાન હિંદીઓ નકલ કરે.

સર આદમજી પીરભાઇ.

મી. દવેથી સર આદમજી પીરભાઇને નાહરના ઇલકાજ મળવાના ખબર જાપણે માં આવ્યા છે. સર આદમજીને જે ઇલકાજ મળ્યો છે તેને સારું અમે તેઓ સાદેખને મુજારકાઈ આપીએ છીએ. સર આદમજી ની હાલતાથી દરેક હિંદી વાંકેખાર છે. તેમની જેવી સખાવત છે તેવાંજ તેમન સાદસો છે. તેમણે કાપડની મીલ, આમકાનું કારખાનું, તંબુનું કારખાનું, મંથરાનની રેલવે જેવાં કામો માથે ઉપાડ્યાં છે અને તેમાં પોતે હોદમંદ થયા છે. જેવા જાપ તેવા જોરાઓ છે. સર આદમજીના ફરજો એ જાણું કામ માથે ઉપાડી લીધું છે. અને પોતાના જાપ જેટલી કામેલીયત ધરાવે છે. જેમ તેમની સખાવત જોરાઓ છે તેમ સારવજનીક છે. તેમનાથી અધી કામેને કામ મળે છે. હાલમાં પોતાની રીમરોમાં કાજ આ જાય છે. અને જે દર કરાવ્યો છે તે કાષારજી દર કરતાં ઓછા છે. જરીજ હાજી એને તેમની જીજ મદદ પણ મળે છે.

મી.લલખગંનું લોકેશન.

મી.લલખગંનું હિંદી લોકેશનમાં રહેતા હિંદીઓને ત્યાંની રાકિત કાલેન્સીસે તજ માસની તોટીસ આપી છે કે તેઓએ તેટલી મુદતમાં લોકેશન ખાલી કરવું. જેઓએ મકાન ખાંધાં છે તેઓએ મકાન ઉપાડી જવાં, એટલે કે લાગી મુદતમાં રહેનાર હિંદી એ પોતાના મકાન એમને એમ ઉપાડી જવાં પડશે અને તેઓને કંઈ નુકસાની નહિ મળે. લોકેશનના હિંદીઓએ જિરીશ હિંદીઅન એજોરાશીએશન ઉપર આ જાણત કામજા બધો છે તે તપાસ માલે છે

ઈંદિઆમાંથી તારણ.

પુર્વ આફ્રિકામાં હિંદી.

દિંદીઓને પુર્વ આફ્રિકામાં બેસાડવા પ્રત્યે આફ્રિકન પ્રેમિકોરેઈના કમીશનરે નીચેની શરતો આપવાનું મી. ચર્ચને તહેર કર્યું છે:-

પ્રથમ વિભાગની જમીન આપવામાં આવશે. કિનારાની તથા કુલ ૩૫૦ દરમિયાન અને સરોવર વચ્ચેની જમીન ખાસ કરીને વધારે સગવડવાળી મળ્યો. રહેવા આપનારાએ મામડાં વસાવી શકશે. રેલવે બંધારણની દૃષ્ટિમાં દર એકરે ૩૨ ની હારવેલ કિંમત સમવામાં આવશે. દરએક એકરે ૦.૫૦ એકર જમીન ખરીદવાનો હક મળશે અને તેમાંથી એકાઠામાં એકાદ ૩૦ એકર જેટલી જમીન ખેતી વારતે પાંચ વાસની મુલતમાં લાવક કરવામાં આવશે તો ખીજા ૧૫૦ એકર જેટલી જમીન લેવાનો દર મળશે. જમીન લીધા પછી પહેલાં પાંચ વરસ સુધી કાંઈ વેરા ભરવો પડશે નહિ. પછી પછીથી ખાંડાળાની 'પરમેનન્ટ એસેસમેન્ટ' ની રીત મુજબ વેરા લેવામાં આવશે. નતરી ત્યાં તહેરોવડે પાણી પુર પાડવા સરકાર મોકલશે કરશે અને તે પાણીને ઉપયોગ લેવાર પાંચેથી વાજખી રી લેવામાં આવશે. વસવા આપનાર તથા તેના કુટુંબ નું પોતાના વતનથી વસવાના મુલક-સુધીનું મુલકદારી ખરચ તથા ભાડું; પહેલો પાંચ હિતરે તેટલા વખત માટે માણસ દીઠ દર મહી ૩૫. ૫ બારાજી વાટતે; ખેતી માટે ૪ મળા; ખેતીનાં દક્ષિણર; અને પાક ન હિતરેથી હોય તો મદદ; એટલી ખાજતો સરકાર તરફથી આપવામાં આવશે. એક માણસને ૩૫. ૩૦૦ થી વધારે ખપારી નહિ. આ મદદનું ખરચ તથા જમીનની કિંમત રસનારે પાંચ વરસની અંદર સરકારને ભરી આપવાં પડશે તેટલી મુલત વિત્તા પછી પેસા ભરી આપે નહિ તેટલો વખત જમીન તથા આગરો સરકારની માલીફમાં રખાશે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી.

અનેવારી તા. ૫ મી એ નાતાલ ઇન્ડિયન પ્રેસે ૨.૫૦૦ માણસોની જાહેર મીટિંગ આગળ દરોસવાલના ટવીગેરોને માનપત્ર આપ્યાં એ ખબર રહત મારહત વિજાપત તા. ૫. પાઓમાં પ્રસિદ્ધ થવાનું 'ઈન્ડિયા' પત્ર મળ્યું છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમીટી.

તા. ૧૨ જાનેવારીના પેતાના કાગળમાં મી. રીચ લખે છે:-

અ. આવાડીકું મદુજ કામમાં મળું છે. બ્રિટીશ એરડીનન્સ પાસ થવાથી પુ મુજબ કંખાએ છું. જે કાંઈ મળે તેને મળું છું અને જે કહેવું પડે તે કહું છું. એવા હેતુથી કે સરકાર સમજી શકે કે તેઓ દિંદી હિતર અન્ધાપ કરશે તો તેઓને અપર પડશે. તા. ૧૬ મી એ કમીટીની મીટિંગ થવાની છે. તેમાં નાતાલનું બીસ અને બ્રિટીશ એરડીનન્સ ખાખત ગરયા કરશે 'ટાઇમ્સ'ને મળવાનું થાયું છે. રહના મેનેજરને પણ મળ્યો છું. તેને આપેલ ખખર બધા બધામાં આપી ગયા છે. મી. રોડને પણ ફરી મળ્યો. અને પછી વાત કરી, 'પેલમેલ મેજેસ્ટ્રેટ'માં મેં આપેલી કાંખી દખીકન છે તેની નકલ મોકલું છું. નાતાલના એજન્ટ જનરલ સર બીલીયમ આરજકનની સાથે પછી વાતચીત થઈ. તે સહેજ 'રામસાગી' 'કુલી' અને હરત ફારદના 'અનીઅન' ની વાતો કરવા લાગ્યા તેમના મનમાં એમ છે કે હરદોરદના 'અનીઅન' તે ત્યાંના 'અરબ' ની તતતતા છે અને દવે બ્રિટીશ રૂપત મળ્યા છે. આવી અજાનતા કેમ દુર થાય? તેના મનમાં તો કાંઈ ખોટું છેજ નહિ. મી. મેરીસન ઇન્ડિયા કાઉન્સીલમાં મેજર નીમાળા છે. તેથી તેમણે કમીટીના મેજર તરીકેનું રાજીનામું મોકલ્યું છે. હું તેમના પ્રસંગમાં ટીક આપ્યો છું. તેમના આમંત્રણ થી તેમની સાથે અને તેમના એક ખીજા મિત્રની સાથે બહુ કાંખી વાતચીત થએલી છે, બીજી વખત જવાનું કહ્યું છે. જ્યુજી કોલીકકના એડીટરની સાથે પણ મુલાકાત થય છે. હેતુ એવો છે કે તમારી તરફ માફૂરી લોકો જે વરતણું ચલાવી રહ્યા છે-તેમાં ફેરફાર થાય. 'ટાઇમ્સ' ના પરદેશી એડીટરની સાથે મુલાકાત લીધી છે. તેણે કામગીર સખવાનું કહ્યું છે. તે સખવો ચર કયો છે. કોલેલીઅસ ઓરીસમાં મોકલેલું સખા નાતાલ ગવર્નમેન્ટને મોકલ્યું છે એમ જવાબ આપ્યો છે. હું ગુજરાતીનો અભ્યાસ કર કરવા મારું છું. 'મીન્ડ'ના એપિનિઅન' હું સંકળાયું સા કર્યું છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓ.

મી. રીચ સમીતો સંવાદ.

વિજાપતના 'પેલમેલમેજેસ્ટ્રેટ' પત્રના એક પ્રતિનીધિ સાથે બ્રિટીશ એરડીનન્સ તથા નાતાલ મ્યુનીસીપાલ બીસ સંબંધમાં મી. રીચને નીચે પ્રમાણે સંવાદ થયો હતો:-
મી. રીચ:-મારી કમીટીનો હેતુ એ છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બ્રિટીશ ઇન્ડિયનોપર પડનાં દુઃખોને ઇજાકામાં પ્રદર્શન કરવાં. અરજીઓ કરવા તથા સરકારપર ખર્ચ તેટલું કપાત્ત કરવા અમારી કમીટી ધારે છે.
પ્રતિનીધિ:-હાલમાં દક્ષિણ આફ્રિકા માં શી સ્થિતિ છે?

મી. રીચ:-દરોસવાલમાં ૧૮૮૫ના ૩ લે કાયદો અમલમાં છે. દિંદીઓ લોકેશનો સિવાય બીજે ટેકાણે જમીન રાખી શકતા નથી. તેમને કહેરી તરીકેના દર નથી. વેપાર માટે રહેનારાઓને ત્રણ પૌંડની પ્રી ભરવી પડે છે. બ્રિટીશ રાજ્ય તથા પછી બધા દિંદીઓને માટે પાસ કરવામાં આવ્યા છે. દિંદીઓને પ્રરપાપપર ચલાવાની છુટ નથી. દરમ કે રેલવેપર પણ મેરાની સાથે તેઓ મેરી શકતા નથી. બ્રિટીશ એરડી નન્સથી તેમનાપરના બુલમમાં ઉમેરો થાય છે. તેથી દવે પછી લીસ ન મળનાં બ્રિટીશ ઇન્ડિયનોને ત્યાં કાંખા વસવાટ પછી તથા કેટલાક ખરચમાં ઉતર્યા પછી નીકળવું પડશે. કેટલાક તે ભાગમાં કુકાને તથા મરો બાધ્યા છે તથા કેટલાકને ત્યાં ખીજનેસ છે તે છેડવાં પડશે વળી આ જગ્યા ખાસ ખાનદાન ગોરાઓના પડોશની નથી. તેની પાસે 'કબર' લોકનું લોકેશન છે. એ ઓરડી નન્સ અટકાવવા માટે કમીટી હરદો રાખે છે.

પ્રતિનીધિ:-આ એરડીનન્સ નાતાલને લાગુ પડે છે?

મી. રીચ:-ના, નાતાલને વિશે કમીટી ને લાગવાનું છે તે નાતાલ મ્યુનીસીપાલ ફરે ચામક બીસ સંબંધમાં છે. તે વર ત્યાંના કર ભરનારા દિંદીઓને મ્યુનીસીપાલ ફરે ચામકેનો દર લઈ લેવા પ્રવત કરવામાં આવ્યો છે. તે લોકોમાં પ્રાપરરી ધરાવનાર, એ તથા મોબાદાર વેપારીઓ છે. તેમાં એવા માણસો છે કે જેમની પ્રત્ન ઇજાકામાં હાકતર અને બારીસ્ટરનું કામ શીખે છે.

પ્રતિનીધિ:-આવા વસણનું કાંઈ કારણ? મી. રીચ:-પાં વરસ ઉપર નાતાલે દિંદી મળશે બોલાવ્યા ને વખતે નાતાલ ખેતી વિનાનો મહેલ હતો. કારણે મળ્યો

કરતા નહિ. તેની વચ્ચે ઉપાધે દિંદુરખાનથી મજુરો મેલાવવાની જરૂર પડી. મજુરો આ બંને નાના જાણીતા પામુ. પશુ એ સોદા મુલત પુરી થયા પછી પશુ 'કુલી' રહેવા માગતા નથી એવી હરિયાલ જાગરો કરે છે. તે સોદા બહુ જલ્દી અને ખતીયા હોવાથી મજુરીનાં વાસો પુરાં કરી પોતાની સિધ્ધિ સ્વતંત્ર રીતે સુધારવા લાગ્યા. આ વાત જોરાઓને ચમતી નથી.

પ્રતિનીધિ :—હિંદીઓ રાજમદારી હકો માને છે ?

મી. રીચ :—નહિજ. રાજ્ય પ્રકરણી હોય માટે તેઓ મામણી કરતાજ નથી. તેઓ એટલું જ માને છે કે તેમના સીવીલ હકો રહેવા દેવા. વડી સરકાર જે નાતાલ મ્યુનીસીપાલ બીલ અટકાવે તો તેની અસર દક્ષિણ આફ્રિકા તેમજ દિંદુરખાનમાં સારી થશે.

અમલું જતું એશિયા.

અમેરિકામાં જાપાનીસ વચ્ચેની તકરાર થી જે મામલો ઉભો થયો છે તેને એશિયા ની એક જાગૃતિના જનાવ તરીકે ગણી કહેવાતી ઉત્તરતી પ્રજાઓની ઉત્તલિની રહેતે રહેતે કેવી શરૂઆત થઈ છે તે ઉપર 'સેટરડે રીપ્યુ' નામના એક પ્રસિધ્ધ પત્રમાં એક લખાણ પ્રગટ થયું હતું તેનો સાર નીચે મુજબ છે :—

દુનિયામાં એક ગંભીર મામલો ઉભો થતો જાય છે. તે હોય છે જોરાની સામે નડવા નો છે. દુનિયાના જે જે ભાગોમાં જોરા અને જાપાનીસોને જોડાવેલ રહેવાનું છે તે તે ભાગમાં જાપાનીસોને છોડીકરવાનો સ્વભાવ જોરાઓમાં જોવામાં આવ્યો છે. જે તોફાન આજે કાશ્ગિરનીઆમાં ઉઠ્યો રહ્યું છે તે તોફાન આજેલીઆમાં વરસે થયાં પુરાં વેગ થી આલુ જાય છે. ત્યાં માત્ર હિંદી વરખના જાપાનીસોને લખાયેલ ચપા દે છે તે પશુ બધી મુશીબતે બને છે. આજેલીઆની સ્ટીમરોપર હિંદી તથા બીજા કલડે પ્રિટીયને લખાયેલ કરવા સંબંધે તકરાર હજી હમણાંજ થઈ હતી. દક્ષિણ આફ્રિકાના આપણા કોલોનીઓમાં જેવા કાયદા થયા છે કે જે વડે ત્યાં વેપાર કરનાર આપણી હિંદી પ્રજા ઉપર અસહ્ય જુથમ મુજરે છે. આજેલીઆને પગલે ચાલવા કેનેડામાં જે કે જાય લાગેલો નથી પણ તેવો જય જણાયો તો કાયદાઓ આજેલીઆ જેવા થયાના અને હાલ અમેરિકાન સરકાર સાનફરાન્સીસ્કોના રંગેલેની દુરમતાવટને બીધે જે મુશીબતમાં આવી પડી

છે તેવીજ મુશીબત ઇંગ્લાંડની સરકારને નડવા ની આવેજ જેવાવ ઇંગ્લાંડ અને દિંદુરખાન માં નજરે પડે છે. ત્યાં માત્ર ફેર એ છે કે પરાજાત હોવાથી તે હંકાએલ રહે છે. ત્યાં જોરાઓ દેશીઓને પોતાના કરતાં ઉતરના મળે છે એજ દુરમતાવટનું મુખ્ય કારણ છે એમાં કાંઈ શંકા નથી. આવે મામલો ઉભો કરવામાં આપણે એવું બહાનું ઇચ્છે છીએ કે સોદા 'હલકા' છે. પુર્વના પ્રાચીન મુખારા ના મદતથી, અને પ્રશ્નના ધણાખરા જન નારાઓમાં રહેતી ઉચ્ચ ભાવની જોડથી જે લોકો જરાપણ વાકેફ છે તે સોદાને આ 'હલકા' શબ્દ ખરેખર હસવા લાગે લાગશે છતાં જાણમાં જત મેળવવાથી જોરા ઉભો મળાય છે. પણ આ માન્યું જોડું હતું છે. જુજ વેલીયાળી એક એશિયાટીક પ્રજાએ (જાપાને) દુનિયાના એક મહાન રાજ્ય (રશિયા)ને કેવી દાર ખવડાવી છે તથા એક મોટપણી અને ડહાપણ બરેલી સંધી હજી કરાવી છે તે આપણે હમણાંજ જોયું છે. તો પછી જાણે અથવા પીળા માણસ પુછે કે મારી 'હલકા' શોમાં છે એ મને બતાવો તો તેમાં શું અચળો ? યુરોપના મેદાનપર બાહુ જળથી લકનારાઓનું જોર દાર જોલો દાખલ થયો ત્યારથી નારા પામ્યું. અને કલડે પ્રજાએ નવાં હથિયારોનો ઉપયોગ શીખશે એટલે જોરાના કહેવાતા ચડનાપણા નો નારા થતાં કાંઈ સાર લાગવાની નથી. દિંદુરખાન અને ઇંગ્લાંડની આપણી પ્રજાને આપણે શીખવતા આવ્યા છીએ કે કાયદા આગળ સૌ સરખા છે તથા દરેક શહેરીને પોતાના દેશના કારભારમાં ભાગવતો હક છે. આપણે શિક્ષણ આપ્યા પછી તેનું ફળ નીપજ વાનો વખત આવ્યો ત્યારે આપણે બેદરશિલ આશ્ચર્ય પામીએ છીએ. આ સ્થિતિ એક જાનિ અથવા એક ધર્મનેજ લાગુ પડે છે એમ નથી. યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં જે કોળાહળ ઉભો થયો છે તેમાંથી વખત જતાં ધણાં જાપાનેર તોફાની ઇંગ્લાંડને માટે પલ્લ અમવા નાં છે. આ માત્ર શરૂઆત છે. તોફાનના સ્થળથી અંગ્રેજ તો હજારો માઇલ રહેતો હશે એટલે જાણ જોરા વચ્ચે કેટલો કડવાશ છે તેની તેને બરાબર ખબર પડવાની નથી. જુદી જુદી તાબેદાર જાતિઓપર રાજકરનાર તરીકે આપણે પહેલાં હોવાથી હાલનો જાતિ બેદનો મામલો આપણને માટે ખાસ વિચાર વા લાયક છે. આ વલણમાં ફેરફાર થવાનો નથી. તેથી ઉભી થતી કડવાશ હંકાએલી રહેશે પણ નાશ પામવાની નથી. અને એ બંધાનું છેવટે જતાં શું પરિણામ આવવાનું છે તે રાજ કરનાર જોરી પ્રજાએ જુદી જવાહ નથી.

અફઘાનીસ્તાનના નામદાર અમીર હમીઅઉલ્લાખાન.

(અમા અંકથી ચાલુ.)

ધારમિક પદ.

પોતાના જાપના નેટલો રસ અમીર હમીઅઉલ્લાહકરી ખાતામાં સેતા નથી. તેમનો ઇરાદો ધર્મપદ લેવાનો છે. અબ્દુર રહેમાને બીઆ-ઉલ-મીસ્લાત-ઉલ-દીન પદ ધારણ કર્યું હતું અને પ્રજામાં જે ધરમાં પુરો દતા તેની અસર તેની ઉપર થતી હતી. પણ આ અમીર મુલ્લાનું જોર રોજી શકતા નથી. પોતે મોલવીઓને નાજે યથગમેલ છે. અને તેની માફી અસર હિંદી સરકારની સાથેના સંબંધમાં જોવામાં આવી છે. મરફુમ હાલ મુલ્લાની સંમતિથી બહુ દમામમાં પોતે રીરાજ-ઉલ-મીસ્લાત-ઉલ-દીનનો ઇલાજ ધારણ કર્યો. પછી થોડી મુદત બાદ કાબુલના મુખી મુલ્લાની લલામણથી પોતાની સાત રાણીઓમાંથી ત્રણને તલાક આપી અને ચાર કરતાં વધારે જોરાન રાખવાની મુસલ માની ધર્મ પ્રમાણે મનાઈ છે, એ વાતને હાખસો આપ્યો. વળી હરલામીમતને અફરે અફર અમલમાં લાવવાની છત્તણથી મરદો ને સોનેરી પટા રાખવાની, બરત બરેલા જોડા પહેરવાની, રંગ બેરંગી રમાલ રાખવાની, અને જેવર પહેરવાની મનાઈ કરી છે અને જોરાતો પોતાના સફેદ અબા કાદી તેને બદલે ખાખી, જુરા કે પીળા જમા પહેરવાનો ફુકમ કર્યો છે. આ બધું કરાવવામાં મુખ્ય માણસ અમીરનો ધર્મપદ બાદ અને સેનાપતિ સરદાર નસર અલ્લાખાન છે. તેઓ સાહેબ હાફેઝ થએલ છે અને વળી હસ્તીમાલ-ઉલ-હકીકાનો કીતાબ ધરાવે છે. સરદાર નસર અલ્લાની સાથે કાબુલના મોલવીઓ મળેલા છે કે જેના ધર્મ-ધરણાની બરોબરી કરનાર ઇસ્લામમાં બીજા કાંઈ નથી. ખરું જોતાં ખરા રાજ્ય કરતા કાબુલમાં મોલવીઓજ છે. અફઘાની સ્તાનમાં બધાએ સુનત જમાતના છે અને તેઓના ઉપરી નસરઅલ્લાખાન છે એટલે જોઈ શકાય છે કે પરદેશી સામેની લડતમાં મુખ્યપણે કાબુલની કચેરી છે.

કાબુલની કચેરી.

પ્રથમ હમીઅઉલ્લાહની સામે થવામાં સરદાર નસરઅલ્લાખાન અને અબ્દુર રહેમાનની વિચલ જાણી હતીમા હતી. તેઓની ખટપટ જાંગવામાં પહેલાં ત્રણ મહીના થયા. બીજી હમીઆને મહેજમાં કેદ રાખવાની ફરજ પડી હતી અને પોતાના કાબને લકરફરી

તપાસ કરવાને મોકલી આપ્યા. પુરવા રાજ્ય માં બાદમાં કુદ મોતી તરાર એ નવાઈની વાત નથી એટલે અમીર ઉપર ને પિતી તે અપવાદ રૂપે નહિ. તેને બહુ અકબજ પોતા ની ગહેત તરારથી મળી. બહેતના ધણી ઉપર અમીર નારાજ ધવાથી તે ઈડિયા ભાગી મળેલ. આ બાબએ ત્યારે મારી પત્રો નીકળ્યાં ત્યારે અમીરની ઉપર પોતાની સીલ મોકલેલી કુશનમાંથી એક આવત મોકલી. અમીરે તેને પાછા કરવાની રજા આપી અને તેમની મુલાકાતીના ખર્ચ સારું ૩૦,૦૦૦ રૂપિયાની જેટ મોકલી પણ એ બાબને વિચાર કાણુલ આવવાનો હતોજ નહિ.

પોતાના બાપ પરદેશીઓની સામે થવામાં જેમ નરમાસ બતાવતા હતા તેમ હુમીય હવા નથી. તેમને આ તિરસ્કાર ન સમજાય તેથી છે, અને જો ઈંગ્લેન્ડે વિષે તેમના મનમાં વહેમ હોય તો એટલું સમજવાની જરૂર છે કે અંગ્રેજને હાથે તેમનું કશુંએ નુકસાન થયું નથી. જો કે પશ્ચિમ તરફના સુધારાને ધિક્કારે છે તેપણ પશ્ચિમનો પોતાક કબજા રાખે છે. દરબાર બરાલી વખતે સોનેરી પદાવાળો લાલ કોટ સફેદ પાટલુન અને સફેદ હાસતા મોળાં પહેરે છે. હીરાના સીતારાવાળા આભાષાન ટોપી પહેરે છે અને જરાલીથી મટેલી તલવાર, સોનાનો કમરબંધ અને હીરાથી જડેલ ખભાના પદા પહેરે છે. અર્ધ દરબારી પોતાક માં કાળો કોટ તેની ઉપર ચુંચણીનું કામ હોય છે, અને આભાષાન કદ હોય છે. કાળું પાટલુન પહેરે છે અને પેટનું આભાષા ના મોકલુ સુધીના જોડા પહેરે છે. કરવાના પોતાકમાં કુદા કાળો કોટ, કબજે, સાંખા મોળાં, સાધારણ જોડા પહેરે છે. યુરોપીયન ની જાનથી મુલાકાત લેતાં કોટ કોટ વગેરે પહેરે છે ધણી વેળાં સફેદ કોથર, સફેદ ખમીસ અને રંગીન નેકટાઇ પહેરે છે. કે જે બરાજર ગોઠવવાનો હક તેના સેક્રેટરીનો છે.

કેટલીક રીતભાત.

હુમીયલિકા ૧૮૭૨ માં સમરકંદમાં જન્મ્યા હતા. તેમનો ચહેરો તેમના બાપને મળતો છે. પોતાનો પોતાક બરાજર સોબતો નથી, જો કે કોટ વગેરેના કદ બાબત બહુ ચોક્કસ રહે છે. શરીરે બહુ બારે થતા નય છે પણ તેમનો બાર તેમનાં ગદી તથા મુજને લીધે કંઈક દંકાઇ નય છે. પોતે હસમુખે મહેરે વાત કરે છે ત્યાં બહુ અંબીર છે અને ધણી વેળાં વિચારમાં શુમ થએલ જોવામાં આવે છે. નિમજી બાપાનું ચેહું યજ્ઞ રાખ છે. બોલવા કરતાં વગારે સ્થાને છે. પોતાનો

બાપ તે બહાદુર માણસોની પારખમાં હુસિયાર અને વિચારવાન હતા. આ શુભો તેલે દરબારે અમીર હુમીયલિકામાં નથી. બાપ દિકરા બનેમાં ખરી મરકરી કરવાની ટેવ જોવામાં આવી છે. આ પ્રમાણે અમીર ના હુમીરી અદમદ રશીદ ઉપર વીતી હતી. આ માણસનું કામ અમીરનાં કપડાં વગેરે સાફસુદ રાખવાનું હતું. તે જરા બેદરકાર રહ્યો. અમીરને પહેરવાના છુટમાં અમીરે એક કાળો બાપુ, જેરી વીંછી બેસ્યો. તેથી અમીરે અદમદને બેલાવ્યો તે પોતાને છુટ કામે છે એમ કહી અદમદને પોતાના પગમાં પહેરી તેને જરા મોટો કરવાનો કુકમ બ્યો. એથી જે વીંછીનો કામ અદમદને લાગ્યો તેની દવા પણ કરવાની મનાઇ હતી તેથી બારે વેદના કહી. આવી જાનના ખર્ચોથી બાદમાં કુદ બાપ મોકરી કરતાં લોકો કરે છે. થોડા વખત પહેલાં વાઇસરાયે મોકલેલ એક દાકતરને અમીરે રજા આપી. આ દાકતરના જવા બાદ અમીરને સંધીવા સર થયો. આમાં બહુ દરદ ને ઉગમરા વેડવા પડ્યા. હકીમેએ બોલી પાડ્યું પણ તેથી ફેર નહિ પડ્યો. છેવટે એક હિંદુસ્થાનથી હોસ્પિટલ એસીસ્ટન્ટ આવ્યો હતો તેને બોલાવવામાં આવ્યો. આ આસીસ્ટન્ટ ઉંધ લાવવાને સારું અરીજી વગેરે વસ્તુની દવા તો બરાજર ખનાવી. પણ તે કયા માપમાં લેવાય તેનું તેને જ્ઞાન નહિ હતું. નોકરે અમીરને દવા આપવા માંડી પણ પરદેશી ઓનો કમ મરસો હોવાથી અરબી રીસી પ્રથમ નોકરને પીવા આપી. પરિણામે નોકર મરણ પામ્યો. થોડા દરમિયાન પછી હિન્દાકરી મહેલમાં તે આસીસ્ટન્ટને બોલાવ્યો તેને એમ પણ ખબર આપ્યા કે સંધીવા નશમ પડ્યો છે. આસીસ્ટન્ટ છનામની લાલચમાં ખુશી થતા આવી પહોંચ્યો. પણ અમીરે તેની પાસે જાકીની ચારધી સીસી મુકી. ગભરાએલા એસીસ્ટન્ટની પાસે અમીર બોલ્યા. "આ સીસીની અરબી દવાથી મારો નોકર મરણ પામ્યો છે. અલ્લાહની મેદરવાનીથી અરબી દવા બચી છે. તું તે પી ને જાહે તને પુરી હાંથ આવે."

તે એસીસ્ટન્ટને દવા પીધા પિના બીજો ઉપાય નહોતો તેણે દવા પીધી, અને જો અમીરના એક યુરોપીયન નોકરને પોતાની સમય સુચકતાને લીધે તે માણસને ઉલટીની સખત દવા દેવાનું નહિ સુચનું હત તો તે બિચારો મરણ પામત. સંપૂર્ણ.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

નીતિ વિષે ડારવીનના વિચારો.

પ્રસ્તાવના

આ પ્રકરણનો બાર આપતાં પહેલાં ડાર વીન કાણુ હતા તે જણાવી જવાની જરૂર છે. ડારવીન એ ગઇ સદીમાં ધણો મદાન મોરો થઇ ગયો. તેણે શાસ્ત્રની ધણી મદાન મોરો કરેલી છે. તેની વાદશક્તિ અને તેની અવલોકન શક્તિ બહુ જબરજસ્ત હતી. તેણે કેટલાંક પુરતકા લખ્યાં છે તે બધુ વાંચવા તથા વિચારવા જેવાં છે. માણસની આકૃતિની ઉત્પત્તિ કેમ થઇ તે ધણા દાખલા દલિલોથી તેણે બતાવ્યું છે કે એક જાતના વાંદરાઓથી થયેલી છે એટલે કે ધણી જાત ના પ્રયોગો કરતાં અને ધણું તપાસતાં એમ તેના જોવામાં આવ્યું છે કે માણસની આકૃતિ અને વાંદરાની આકૃતિ વચ્ચે બહુ તફાવત નથી. આ વિચાર બરાજર છે કે નહિ તેની સાથે નીતિના વિષયને કંઈ બાંટો સંબંધ નથી. પણ ડારવીને ઉપરના વિચારો જણાવવાની સાથે નીતિના વિચારો માણસ જાત ઉપર શી અસર કરે છે તે પણ જણાવેલું છે અને ડારવીનના લખાણ ઉપર ધણા વિદ્વાન માણસોની અદા છે તેથી આપણા મંથકરે ડારવીનના અભિપ્રાયો ઉપર છું પ્રકરના લખ્યું છે.

પ્રકરણ ૧ હું.

જે સારું અને સાચું છે તે આપણી પોતાની પ્રત્યાયોજ કરવું તેમાં ખાનદાની રહેલી છે. માણસની ખાનદાનીની ખરી નિશાનીજ એ છે કે તે પવનથી આમ તેમ બદલતાં વાદળાની માફક થડા ખાવાને બદલે અચળ રહી પોતાને વાજબી લાગે તે કામ કરે છે અને કરી શકે છે.

તેમ છતાં આપણી પ્રતિજ્ઞા કરે રસ્તે હેરાવાનું તેનું વધણું છે તે જાણવું જોઈએ. આપણે દરેક રીતે આપણા મુખત્યાર નથી તે સમજીએ છીએ. આપણી બહારની કેટલીક રિથિતિ છે તેને અનુસરીને ચાલવું જોઈએ છે. જેમ કે જે મુલકમાં દિમાખાના જેવી ઠંડી પડતી હોય ત્યાં આપણી કબૂત્રો હોય કે નહિ છતાં શરીર મરમ રાખવાને સારું આપણે રીતસર કપડાં પહેરવાં પડે છે એટલે કે આપણે કદાપણથી વસ્તુ પડે છે.

ત્યારે એમ સવાલ ઉઠે છે કે આપણી બહારની ને આસપાસની રિથિતિ તપાસતાં આપણે નીતિસર વસ્તુ પડે છે કે નહિ બાજવા તો તેમાં નીતિ અને અનીતિ હોય કે નહિ તેની ફિકર નહિ એમ બને છે ?

આ સવાલનો વિચાર કરતાં ડારવીનના

અભિપ્રાયની તપાસ કરવાની જરૂર પડે છે. ડારવીન એ કે નીતિના વિષય ઉપર લખે નાશ માણસ નહોતો તોપણ તેણે બહારની વસ્તુઓની સાથે નીતિનો સંબંધ કેવો બારો છે તે બતાવી આપ્યું છે. જે માણસો એમ કહે છે કે માણસો નીતિ જાળવે કે નહિ તેની દરકાર નથી અને દુનિયામાં માત્ર સરીર બળ અને માનસિક બળ એજ કામ આવે છે તેઓએ ડારવીનનું બંધેલું વાંચ્યું. ડારવીનના કહેવા પ્રમાણે માણસો અને બીજા પ્રાણીઓમાં જીવતાં રહેવાની લાલચ રહે છે. તે એમ પણ છે કે જેઓ એવી કપાકપીમાં જીવી શકે છે તેજ જીવતા મજાવ અને જેઓ લાલચ નથી તેનો જડ મુળથી નાશ થાય છે. પણ આ કપાકપી તે સરીર બળથી નથી શક્તી નથી.

માણસ અને રીંછ અથવા બેંકની સરખામણી કરશું તો આપણને માણસ પડે છે કે સરીર બળમાં રીંછ અથવા બેંક માણસથી મઠી બળ છે અને જે તેમાંના એકની સાથે માણસ કુરતી કરે તો કારી જરી તેમ જતાં પોતાની છુદ્ધિવડે માણસ વધારે બળિયો છે. એમજ મુકાબલો માણસ જાતમાં જુદી જુદી કામ વચ્ચે આપણે કરી શકીએ છીએ. લગાડને વખતે જેની પાસે ધણું બળિયા અથવા તો સંખ્યાબંધ માણસો હોય છે તેજ જીતે છે એમ નથી પણ જેની પાસે કળા કૌશલ્ય અને સરસ સરકારો હોય છે તે ધોમ અથવા નવજા હોય જતાં જીતે છે. આ કાબલા આપણે જુદિ બજાના બેંચા.

ડારવીન એમ બતાવે છે કે જુદિ બળ અને સરીર બળના કરતાં પણ નીતિ બળ તે મર્યાદા છે અને લાલચ માણસ નાલાયક કરતાં વધારે નબી શકે છે તે આપણે ધણે પ્રકારે જોઈ શકીએ છીએ. કેટલાક માણસો એમ માને છે કે ડારવીન તો એવુંજ શીખ વ્યું છે કે શુરા એજ પુરા એટલે કે માત્ર સરીર બળવાળાજ હેવટે તરી આવે છે, અને એજ ઉપરથીજ વિચાર કરનારા લેલાય માણસો માની બેસે છે કે નીતિ એ તો કંઈ કામની નથી. પણ આ વિચાર ડારવીનનો બીલકુલ નથી. અસલના ઇતિહાસીક પુરાવા ઉપરથી જોવામાં આવ્યું છે કે જે કોમો અનીતિવાન હતી તેનો આજે તકન નાશ થઈ ગયો છે. સોડમ અને ગમોરાના માણસો બહુ અનીતિવાળા હોવાથી તે દેશો જમીનદોસ્ત થઈ ગયા. આજપણ આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે જે પ્રજા અનીતિ વાન છે તેનો નાશ થતો ચાલ્યો છે.

હવે આપણે કેટલાક સાદા કાબલા લઈને જોઈએ કે સાધારણ નીતિ તે પણ માણસ

જાતને નિભાવી રાખવામાં કેટલી જરૂરની છે. કાંત સ્વભાવ તે નીતિનો એક ભાગ છે, તે ઉપરથી જોતાં આપણને એમ લાગી આવે છે કે મીનજી માણસ તે આમજ વધી શકે છે પણ સાંજે વિચાર કરતાં જોશું કે માણસની મીનજી તરવાર તે હેવટે પોતાનાજ મળજી ઉપર પડે છે. માણસો અસન નહિ કરવું એ નીતિનો બીજો વિષય છે. આફ્રિકામાં તપાસતાં વિશાલતામાં એમ જોવામાં આવ્યું છે કે વીસ વરસની ઉંમર ના દારૂબી માણસો બીજા તરે કે મઠક વરસ કરતાં વધારે જીવતા નથી. પણ નિરબસની માણસ સીતર વરસ સુધી જીવે છે. બિચાર નહિ કરવો એ નીતિનો ત્રીજો વિષય છે. ડારવીને બતાવ્યું છે કે બિચારી માણસો બહુ કપાકપીર નાશ પામે છે. તેઓને છોડતાં હોતાં નથી અને હોય તો નવજા જોવામાં આવે છે. બિચારી માણસોનાં મન હીલું થઈ જાય છે અને જેમ જેમ દિવસ જાય તેમ તેઓનો દેખાવ માંગના જેવો થાય છે.

આપણે કોમોની નીતિ વિચારશું તોપણ એજ સ્થિતિ માણસ પડશે. આંગ્રમાન દાખ ના માણસો પોતાની જોરતોને તેનાં બાળકો હાલેતાં ચાલતાં ધાય કે તુરત તજ દેય છે. એટલે કે તેઓ પરમારથ જુદિ બતાવવાને બદલે અત્યંત સ્વારથ જુદિ બતાવે છે. પરી જીવ એ આવ્યું છે કે તે પ્રજાનો ધીમે ધીમે નાશ થતો ચાલ્યો છે. ડારવીન બતાવે છે કે જનવરોમાં પણ કેટલેક દરજ્જે પરમારથ જુદિ જોવામાં આવી છે. બીજા પક્ષીઓ પોતાના બચ્ચાનું રક્ષણ કરવાનેરા વર થઈ જાય છે. તે બતાવે છે કે જે પ્રાણી માનમાં પરમારથ જુદિ થોડી પ્રણી પણ ન હત તો દુનિયામાં બહુ અને ઝેરી વનસ્પતિ શિંચાય બાજેજ જીવે હોત. માણસ અને બીજા પ્રાણીમાં મુખ્ય તફાવત એ છે કે માણસ સદુધી વધારે પરમારથી છે. બીજા તે સાફ એટલે પોતાની નીતિના જોરતા પ્રમાણમાં પોતાના બચ્ચાને સાફ, પોતાના કુટુંબને સાફ, પોતાની કોમને સાફ, પોતા ના દેશને સાફ, તે પોતાનો જાત કુરવાન કરતો આવ્યો છે.

એટલે ડારવીન જુદી રીતે બતાવે છે કે નીતિ બળ તે સર્વોપરી છે. ઝીસની પ્રજા હાલની યુરોપની પ્રજા કરતાં વધારે જુદિ શાળી હતી છતાં તે પ્રજાએ જ્યારે નીતિનો ત્યાગ કર્યો ત્યારે તેની જુદિ તેની કુરમન થઈ પડી અને આજે એ પ્રજા જોવામાં પણ નથી આવતી. પ્રજાઓ નથી પૈસે નહાતી, નથી લરકરે નહાતી, પણ માત્ર નીતિના પાપા ઉપર ટકી શકે છે એ વિચાર સદાય મનમાં રાખી પરમારથી પરમ નીતિ આચરવી એ માણસ માનવું કામ છે.

પ્રજા કેમ બંધાય ?

(પ્રખ્યાત વક્તા એની મીસ્ટરનું)
લખાણ.) ૮. ૭. ૦૧

'નેશન પીસીંગ' અથવા ઉપર અમે જે નામ આપ્યું છે તેની ઉપર મીસીક વિષયે 'ઈડિયન રીવ્યુ' માં લખાણ કર્યું છે તે બધાને સમજવા લાયક છે. આજકાલ હિંદુસ્થાનમાં એક પ્રજા થઈ રિચાન સુધારવાની હોંસ થઈ છે. કોમોમાં આવી રહી છે, એટલે ધણા પ્રખ્યાત માણસો પોતાના વિચારો બતાવ્યા કરે છે. મીસીક વિષયે એ ધોમોસોરીકલ સોસાયટીની પ્રમુખ છે, અને અરજી વર્ષ હિંદુસ્થાન માં તેમ અરજી વર્ષ વિલાયતમાં એમ ગમે છે. તે બાઈ દુનિયામાં જીવન બોલનારી મજાવ છે, અને તેનાં લખાણ પણ ધણે બાને બહુ વાંચવાને લાયક હોય છે. તેણીનો જે 'આરટીકલ' ઉપરના નામનો છે તે ધણા મંભીર વિચારથી લખાણો જોવામાં આવે છે તેથી તેનો તરબુનો નીચે આપીએ છીએ.

હિંદુસ્થાન શું બને ?

છટાલી વિષે એક વેળા એમ કહેવાતું કે છટાલી એ પૃથ્વીનો એક દેશ અથવા ભાગ છે એમ કહી શકાય, પણ તે એક પ્રજા નથી. તેમ ધણી વખત હિંદુસ્થાન વિષે કહેવાય છે. છટાલી એ હાલ જીવતા માણસોની વાદી માં પણ એક પ્રજા નહોતી એમ કહી શકાય છે. રોમનું રાજ્ય ચાલતું ત્યારે પણ છટાલી એક પ્રજા ન હતું. તે છટાલી આજે એક પ્રજા કહેવાય છે ને મજાવ છે. તેમજ આજે જે છોડતાં છે તે મોડી ઉંમરે પહેલે તે પહેલાં એક હિંદુસ્થાન ને એક પ્રજા એવો બતાવ બને એ સંબંધિત વાત છે. જરમનીમાં હિંદુ સ્થાનની જેમ જુદી જુદી કોમોને જુદાં જુદાં રાજ્યો હતાં. તે રાજ્યો આજે એક જરમની બની રહ્યાં છે. તે જરમન પ્રજાથી કાણ નથી કરતું ? જે જરમની અને છટાલી આમ થોડી મુદતમાં એક બન્યાં ત્યારે આપણે હિંદુસ્થાન વિષે એવી ઉમેદ રાખીએ અને એવું બોલીએ તેમાં આપણે સ્વપ્ના જેવી વાત કરી એમ યાસાર ગણાય ?

એક પ્રજા થવાના રસ્તા .

હિંદુસ્થાનમાં એક પ્રજા કેમ થાય ?

- (૧) જે તેની સરહદ સારી અને બચાવ થઈ શકે તેવી હોય તો,
- (૨) આમલી સ્થિતિ લોકો મગર થઈ શકે તેવી હોય તો,
- (૩) બરિબની સ્થિતિ સારી થવાની આશા લોકો રાખે તો,

જે આ ત્રણ બીજા થઈ શકે તો પ્રજા બાંધવાનું કામ બની શકે તેવું છે. અને

આપણે તે બીજી બની રહી જોવા રસ્તાને વિચાર કરી રહ્યાં.

સરહદ (૧)

દિંદુરશાનને ખ્યાલ થયું ત્યારે તેની સરહદ ઉપરનાં કાંઈ ના નહિ પાડી રહે. દિંદુરશાન તે મોટો મુલક છે ની વધુ આજુ દરિયા છે. અને તેની ચોપાં આજુએ જમરહરના પહોડાં આવેલા છે કે જે સહેલાઈથી એળાં મી ન સહાય એવા થઈ શકે છે. દિવાલવના જેવા કિસ્સાઓ માણસથી તે ખંધાય તેમ નથી. અને પહોડાંમાંથી આવવાના રસ્તા છે તે જહાદુર માણસો તથા સરસ તોપોની મદદને રોકી રાખવા તેમ છે. એ રસ્તાઓમાંથી અમલક ચાલ્યાં થઈ છે. પણ તેનો ખ્યાલ કરવાને સારું અગાઉ એક પ્રશ્ન ન હતી. વળી દિંદુરશાન ખદારના માણસો કદી છૂટી પડ્યા નથી. કિંદી વડેજ તે છૂટાયું છે. કેમકે કિંદીએ સત્તુને મદદ કરેલી. તેની છન બધારે થઈ છે ત્યારે કિંદી તવવારથીજ થઈ છે.

પુરાણ વખતનાં મગરૂખી (૨)

દિંદુરશાનમાં એક બીજી કામ લગ્યા કરે છે ત્યાંસુધી પુરાણ વખતને વિશે કાંઈ મગરૂખ થઈ શકે એ સવાલ છે. પ્રાચીન કાળમાં હમેશાં એક બીજા વચ્ચે લડાઈઓ થતા કરતી હતી એમ કાંઈ કહેશે? મરાઠા રાજપુતની સાથે લડતા હતા, પંજાબી સીખની સાથે, બંગાલી અધવાની સાથે, અને ઉત્તરના લોકોને દક્ષિણના લોકોની સાથે, એમ લડાઈ ચાલતી આવેલી છે એમ કદી શકાય. આ પાત ખરી છે. પણ તેથી શું? શું છટાલીમાં ટક્કન લોક ને પક્ષના લોકની સાથે લડતા હતા તેના કરતાં ઉપલી લડાઈ એ ખરાબ હતી? દરેક પ્રશ્નને ખાતા પહેલાં લડાઈના અંતરમાં મળાવું પડે છે ને હંમેશાની એરજ ઉપર ટીપાવું પડે છે. આ વસ્તુ પ્રશ્ન ખાતાવાને સારું જરૂરની જણાય છે. અને ત્યારે લોકોમાં એક પ્રશ્નનો જુસ્સો પેદા થાય છે ત્યારે જેઓ સામ સામા લડતા હતા તે બધા એક બીજાની પહાડીની વચ્ચે જ કરી મગરૂખી માને છે. કેમકે હવે જેઓ સત્તર હતા તે મિત્ર થયા છે ને એક બન્યા છે. આયું એક પ્રશ્ન અભિમાન કેમ ઉત્પન્ન થાય તે હવે પછી તપાસીશું. કિંદુ એમ માને કે અમે પહેલાં વસતા હતા એથી તેમાં બીજાનો દાક નથી તો તે ખરાબ નથી. એજો અમલક સત્તર થઈ અડાઈ કરવા આવ્યા હતા તે હવે દિંદુરશાનમાં વસી દિંદુરશાની બન્યા છે. એટલે એ બને મળીને એક પ્રશ્ન થાય છે. એવા દાખલા પણ મળી આવે છે. સેકરને (ઇંગ્લાંડના અસલ રહેનાર) નોર મન (ફ્રાંસથી મડી આવેલા) લોકોએ શું

નહોતા છતાં? બરમંડીના ને પ્રેસન મોંઘા ઉતરે રાંધમાં નહોતા મડી આવ્યા? છતાં આજે નોરમન અને સેક્સન મળી એક ઉમેશ પ્રશ્ન બની છે. એકાંતી બરમંડી અને બીજા રાંધના મોંઘા મળી જેમ પ્રશ્ન બની છે. તેમજ મુસલમાન તથા ક્રિસ્તીય સમજવાનું છે. મુસલમાનોએ દિંદુરશાનની મડતી પડતીમાં ખાત લીધી છે. તેઓમાં સાચો કિંદુ સમાઈ ગયા છે. તેમાંના કેટલાક જો તો અસલ મુસલ હોય, પહાણ હોય કે તુરક હોય તો પણ આજ તેઓ દિંદુરશાનના વતની છે. આમ જુદી જુદી કામ એકઠી થાય ત્યારેજ એક પ્રશ્ન મળ્યું બને છે ને એક બીજાને સામ મળે છે. ટેનીસને ગાયું છે કે,

“આપણે ઉમેને તે સેક્સન નોરમન અને ટેન છીએ.”

તેમ કાંઈ કિંદી કરિ એમ ગણે કે,

“અમે કિંદી તે મુસલમાન, પારસી અને કિંદુ છીએ છતાં એક કિંદુ. એકાંતી છીએ.”

દિંદુરશાન એ તેમાં વસતા બધાની ખરી મા છે. તે કાંઈની સાવધી મા નથી.

પણ જુદા જુદા ધર્મો છે તેનું કેમ માપ એમ કાંઈ સવાલ કરે તો વળી જવાબ આપી રાખીએ છીએ કે શું તેનું માત્ર દિંદુરશાનમાં જ બન્યું છે? પુરાણમાં કંઈ ધર્મ પ્રમાણે પ્રશ્ન નથી બનેલી. કેલોલીક રાણી મેરી હતી તે પ્રોટેસ્ટન્ટ ધર્મે વાળાને બાળતી. પ્રોટેસ્ટન્ટ ધર્મની રાણી હોલીઝબેથે ને લડવણ્યા કરામ વેલે કેથોલીકની કલક ચતારી હતી. ફ્રાન્સ ના રાજા જુવીસે ફ્રાન્સના કુમવેનોટને દેશ નિકાલ કર્યો હતા. બીજા કેટલાક પોતાથી જુદા ધર્મવાળાને મારી નાખ્યા હતા. છતાં આજ તે બધા પોત પોતાના મુલકમાં એક પ્રશ્ન થઈ એક છે ને તેથી પોત પોતાનો ધર્મ વધારે ચુસ્તપણે સાચવે છે. અને ત્યારે તે તે પ્રશ્ન ઉપર કંઈ જોખમ આવી પડે છે ત્યારે તેઓ અમે તે ધર્મના હોય છતાં બોલી કહે છે કે, “હું ઉમેજ છું” અથવા “હું ફ્રેંચ છું” “હું જરમન છું.” ત્યારે શું એવો પહોડો નહિ આવે કે ત્યારે કિંદુ, મુસલમાન તથા પારસી એક અવાજે બોલશે કે “હું કિંદી છું?”

અવિધ્યની આશા. (૩)

અવિધ્યની આશા ઉત્પન્ન કરવી તે દેશાભિમાની લેખકો અને બોલનારાઓનું કામ છે. તેઓએ સ્વશુભીનો રંજ ભતાવવો જોઈએ અને ફાટાઓ છે તેની દરકાર ન કરતાં તેમાંથી જે સાર ખેંચાવો છે તે ખેંચીને લોકો આગળ મુકવો. પ્રશ્ન ખરેખરી પેદા થાય તેની પહેલાં તે લોકોના મનમાં રમી રહેવી જોઈએ, વિચારણે નબળી જોઈએ. આ ઉપરથી આપણે પ્રશ્નના બધારણ ઉપર

આપી રાખીએ છીએ.

પ્રથમ તો પ્રશ્ન વિશે વિચાર ચાલે જોઈએ. આ આપણે ઇતિહાસમાંથી પણ જોઈએ છીએ. ત્યારે કનુ મટાલીની પ્રશ્ન સ્વપાક નહતી તે પહેલાં છટાલીના લખનારાઓ છટાલીની પ્રશ્ન હોવા ના એમ લખાણો કરવા લાગ્યા હતા, એટલે કે તેઓને મન તો પોતે છટાલીયન પોતાને ગણી પ્રશ્ન છે એમ માનવા લાગ્યા. છટાલીના કિંદુ ને છટાલીની પ્રશ્નનાં મીન માયા લાગ્યા. છટાલી પ્રશ્નનાં વિશે દરેક જગ્યાએ જોવામાં આવ્યાં. આ તે લોકો છટાલીની પ્રશ્ન એ તામ સાંભળી ઉમંગથી ઉભરાવા લાગ્યા. ત્યારેજ “માર્ગીની મારી” બોલી અને કાવર પેદા થયા. માર્ગીની ના વિચારમાં પ્રશ્ન પેદા થઈ. અને તેણે પ્રશ્ન પોદાર કરી મુક્યો. મારી”બોલીએ પ્રશ્નન દિનને જરૂરે તબવાર તાગી કરી. અને તે રણમાં મુક્યો; કાવરે રાખ્યું “મારણ બાંધ્યું” અને છટાલીયન પ્રશ્ન પેદા થઈ.

તેમજ જરમની. લડાઈઓ, ધર્મલપણું, જુલમ, દેવ, તડાંઓ મળ્યાં વરસો આવ્યા છતાં જરમનીના કવિઓ અને લખનારા જરમની એક પ્રશ્ન છે એવોજ સ્વર કાઢી રહ્યા. છેવટે વીશીપમ, બીસમારક, મોમકા પેદા થયા અને તેઓએ કવિઓ તથા લખનારાઓના વિચારને પાર મુક્યા અને આજે જરમની એક પ્રશ્ન છે તેથી બધ ને ધુમ્મસી રહ્યું છે.

તેમજ કિંદુરશાને મળું જોઈએ. કિંદી પ્રશ્ન થવી જોઈએ છે, એવો વિચાર લોકોના મનમાં રમી રહેવો જોઈએ. વિચારવાન પુરવો પ્રથમ અમુક વસ્તુનો ખ્યાલ નીપજવે છે. આપણુ કરનારાઓ તેવો વિચાર લોકપ્રિય કરે છે. અને આ વિચાર લાંબો માણસોના મનમાં વસે ત્યારે પછીજ સજ્જારી પુરવો તેને અપલમાં મુકી કહે છે. આવા વિચારો કરતાં કેટલાક જુલ કરે અથવા જોયાં ખાવ તેથી કાંઈ મળ્યું તે વિચાર જતો કરવાનો નથી. ઉત્તરણીઆ માણસો જોઈ કરે ને પછી માંઢ નામેલી આજે એવી ખાસ્તીથી ફરેક માણસો કેટલીક વાર એલી રહે છે. પણ ઉતાવળીયા માણસો જુલ કરતાં છતાં બને જોર આપે છે. વળી આમ જુલો બધી જગ્યાએ ને બધા આદમીના કામમાં થાય છે. છેવટે મુલો જુલો જાય છે ને વસ્તુ હાથ આવે છે. ત્યારે પરસ્પર વિરોધ થાય છે ત્યારે દરેકાં કેટલાક માણસો લખામને પોતી મુકે છે. કેટલાક માણસોએ જુસ્સામાં “વહે માતરમ” ની પ્વની પોદારતાં વધારે પડ્યું આવી મુક્યું અને સામે પક્ષનાઓએ તેથી

“માર્ગીનીનું” છવન અગ્રિન અમે અમારા રસ્તે-રસ્તે ના અંકમાં આપી ગયા છીએ.

"વહે માનરમ"માં રાત્રીએક મણી કહાઓ તેથી મું સોઠા હોઈ પ્રગળો પોઠાર છોડી દેશે? દિંદો પ્રગળ એવો પડકાર નો પડકાર કરવાનો. ખુદાના કબજામાં બધું કામ આવી નય છે. માણસોની નીતિ અનીતિ તેઓના જુદાઓએ અથવા તો અત્યંત દુહીરી ખવાસ એ બધાં તે દરબારની બીરમાં પડી કામે લાગે છે. એટલે જેઓ ડાહ્યા છે તેઓએ કેટલાક ભેંકા જુદા કરી તેથી ન કરતાં પોતાની દરજ બાળવે જવાની છે. દાવારતો ખુદા એક છે.

બીજું એ કે જે મધુ છે તેમનો સરસ ભાગ મોકોની પાસે હમેશાં રજુ કરવો જોઈએ. અહીં આપણને કેળવણીની જરૂર છે. દરેક નિશાળમાં નવી રીતે ઇતિહાસ શિખવવો જોઈએ. સાધારણ ઇતિહાસો એવા જોવામાં આવે છે કે તેમાંથી છોકરાઓ હિંદુસ્થાન ઉપર તિરસ્કારની નજરે જુએ છે. તેમાં કંઈ સારું જોવા નથી. એવી રીતે જોતાં છોકરાઓ થીજે એવો વિચાર બેશક લખનારાઓ નો નહિ હોતો. પણ તેઓએ લખ્યું તે લખણી અને રસ વિના લખ્યું. હવે હિંદીઓએ હિંદ નો ઇતિહાસ લખવો જોઈએ. જેઓ છોકરાઓને સારું ઇતિહાસ લખે તેઓ સ્વદેશભિ માની હોવા જોઈએ. તેઓએ મુઠ્ઠાલની માફક લખવાનું નથી. તેઓના ઇતિહાસમાં બધી કામના બધા ધરમના ને બધા પક્ષના હિંદીઓનાં શુરવીર કામેની રસિક વાર્તાઓ આવવી જોઈએ. જુદા જુદા ધરમના બધા છોકરાને છોકરીઓના મનમાં પુખ્તિરાજ, પ્રતાપ, અકબર, ગુરુનાનક, માનસિંગ, સિવાજી, ચાંદબીબી અને અહમ્યાબાદની ચાત વાંચી સંજળી સરખું શુર આવવું જોઈએ. તેઓ બધા હિંદુસ્થાનના કર્તાઓ હતા અને હિંદના બધા હિંદીઓ તેઓનાં કામથી મગર થવું જોઈએ. આમ હિંદુ સ્તાનની નિહાળોમાં ઇતિહાસ શિખવવામાં આવશે તો આપણે હમેશાં સ્વદેશભિમાની પ્રશ્નો પેદા કરશું.

પણ જુદા જુદા ધરમની જુદી જુદી નિશાળો હોવી જોઈએ એમ હું લખતી આવી છું. આથી હિંદી બુવાને એકત્ર થવા ને બદલે નોખા પડ એવી રાંઠા ડાહ કરશે. પણ જે એવી નિશાળોમાં ધરમાંપણું શિખ વવાને બદલે ધરમશીલપણું શિખવવામાં આવે તો જરાએ ભેદ પડવાનું ઝરણુ નથી. મારાથી અને તો હું તો એવી કાલેજ એક બનાવું કે જેમાં બધા ધર્મોનો સમાવ થાય. તેવી કાલેજમાં હું એકજ ધર્મર કે એકજ ખુદાની પ્રાર્થના કે ઇબાદત કરીને હમેશાં નિશાળનું કામ રદ કરાવું. અહવાડીઆમાં એવા બે કસાક રાણુ કે જે વેળા જુદા જુદા

ધરમના શિક્ષક તે તે ધરમના છોકરાઓને તે તે ધરમનો બોધ આપે. બાકી બધો અભ્યાસ બધા છોકરા પાસે સાથે કરાવું. દરેક ધરમવાળાને ખાવાનાં રસોડાં પણ નોખાં રખાવું. પણ એ તો કંઈ કહેશે કે ધીઓસો શીની કાલેજ મધ. એટલે જો તેવી કાલેજ ન બની શકે તો હું જુદા જુદા ધરમની જુદી કાલેજો પસંદ કરું છું. કેમકે ધરમ તથા નીતિના શિક્ષણની પુરી જરૂર છે. જો ધરમ તથા નીતિનું શિક્ષણ છોડી દેવામાં આવે તો હું એમ માનું છું કે પ્રગળો અંત આવે. સ્વદેશભિમાન તે ખરા ધરમ વિના આવે નહિ. અને જો ધરમની સાથે ધરમશીલતા શિખવવામાં આવે તો, અને બધા ધર્મોમાં તત્વ એક છે એમ જાણવામાં આવે તો જેઓ નોખા ધરમની નિશાળોમાં જાય તેઓ ધરમ સુસ્ત થાય, અને તેની સ્થલે ઉદાર મનના બને. આ આરટીકલ લખતી વેળાજ મારી પાસે એક મુસલમાન મિત્ર આવેલ છે. અને વાતચિત કરતાં તે જણાવે છે કે કપીન કાલેજ માં હિંદુ છોકરાઓ છે તેના કરતાં સેન્ટરલ હિંદુ કાલેજના હિંદુ છોકરાઓ મુસલમાન છોકરાઓ સાથે વધારે બાધ્યારો રાખે છે. કપીન કાલેજમાં હિંદુ મુસલમાન સાથે બણે છે. પણ ત્યાં ધરમની કેળવણી નથી મળતી. સેન્ટરલ હિંદુ કાલેજમાં માત્ર હિંદુ છોકરાઓ બણે છે પણ ત્યાં ધરમનું રહસ્ય શિખવવામાં આવે છે. હકીકતમાં એમ છે કે સેન્ટરલ હિંદુ કાલેજમાં છોકરાઓને ધર્મ કેળવણી આપતાં સદાય શિખવવામાં આવે છે કે હિંદ એક પ્રગળ છે ને જુદા જુદા ધરમ વચ્ચે ખરો વિરોધ નથી. તેઓને સ્વદેશભિમાનનો આવેશ અગવવામાં આવે છે ને તે આવેશની મરમીમાં બધા ધર્મો એક સરખી નજરે તેઓ જોઈ શકે છે. ધનુષ્યાણુમાં ધણુ રંગ નિવામાં આવે છે. તે ખુખીદાર પણ છે. જતાં તે એકજ રંગમાંથી પેદા થયા છે. આપું શિક્ષણ આપવાથીજ રોનદરજ કાલેજ માં ખરું સ્વદેશભિમાન પેદા થાય છે. તેઓ ની નાહીમાં સ્વદેશી લોહી વહે છે. તેઓની સ્વદેશી બકિતમાં કાંઈ ધરમનો તિરસ્કાર આવતો નથી. તેઓને મન બધા હિંદુસ્થાન ના રહેનારા તે હિંદી છે.

સભાઓની જરૂર.

આમ નિશાળીઆઓને સ્વદેશભિમાન તથા ધરમશીલતા શિખવવાની સાથે બીજાં સાધનો પણ લેવાં જોઈએ. કાલેજના વિદ્યાર્થીઓને ધર સંસાર, અર્થ શાસ્ત્ર, શહેર કાર બાર અને પ્રગળ વિષે કારબારના નિયમો શિખવવા જોઈએ. તેઓને બતાવવું જોઈએ કે જેઓ શહેરનો કારબાર ન જાણે તેઓ ધરમનો એટલે ધણું શહેરનો સામગ્રો કાર

બાર નહિ જાણી શકે. મ્યુનીસીપાલીટી તે પારલામેન્ટમાં ચલવાની પમથી છે. એ બરજેન પારલામેન્ટ તથા કેબીનેટને સારું તજવાર થયો તે બરમીકામની મ્યુનીસીપાલીટીમાં. ઉમેરને સ્વરાલ્ય બોમ્બે છે તે નાના દરજ્જા માં મ્યુનીસીપાલીટી વિગેરેમાં કામ શિખ્યા તેથી.

એટલે વળી વિદ્યાર્થીઓને પોતાનાં નાનાં મંડળો, કલખો વિગેરેનો કારબાર અલાવતાં શિખવવું જોઈએ. આ માખતોમાં શિક્ષકોએ તેઓની વતિ કામ કરવાનું નથી પણ માત્ર તેઓને રસ્તો બતાવવાનો છે. છોકરાઓ બુદ્ધ કરીને શિખશે. અને છેવટે દુનિયાના કામની જવાબદારી પણ લઈ શકશે.

વળી હિંદુસ્થાનમાં બનતાં સુધી એક બાપમાં બધા વાત કરી શકે તેવું મધુ જોઈએ. હરદુ અને હિંદી બાપાની બારાખ ડીમાં ભેદ છે. ને કેટલાક ઇન્ડો એકમાં કારસી છે તો બીજામાં સંસ્કૃત છે. પણ એક બીજા એક બીજાને સમજાવી શકે છે. તેથી દરેક હિંદુએ હિંદી બાપા પોતાની બાપા ઉપરાંત શિખવાની જરૂર છે કે જેથી દરેક હિંદુ તે મદ્રાસી હિંદુ કે મદ્રાસી મુસલમાન સાથે વાતચિત કરી શકશે. દામીય અને ઉત્તર હિંદુસ્થાનના મુસલમાન ધણે બાને હરદુ બોલી શકે છે એટલે દામીય હિંદુએ હિંદી શિખવું જોઈએ.

શરીર સુધારો.

જેમ મન કેળવણી વિગેરે જરૂરનાં છે તેમ શરીર બાળ તથા તનદુસ્તીની પણ જરૂર છે. હિંદી જ્યાંનોનાં શરીર આજકાલ ના સ્વાસ્થ્યે અને જુદા જુદા ધારણો હિંદુ સ્થાનમાં લાખલ થવાનાં દબાણથી નબળાં પડતાં જાય છે. ઉમેર કેળવણી સીધલા કાંઈ હિંદી ચાલીસ વરસની ઉમરે તનદુસ્ત અને જોશવર જોવામાં આવે છે? વિદ્યાર્થીઓને ઓગમન તલન બંધ થવું જોઈએ. લોક મતથી હાથ યંત્રો જોઈએ કે છોકરા છોકરીના વિવાહ ન થાય ને છોકરીઓ તે મા થવાની રિયતિને ન પામે. માતાઓને જણાવવું જોઈએ કે પોતાનાં છોકરાંઓને મસાલા દાર ખોટી મરમી ઉપજાવનારા ખોરાક આપી તેઓની છંદગી ન બગાડે. અંત કસરત આપવી જોઈએ. ઉમેર ક્રિકેટ વિગેરે ખર ચાળ રમતો કરતાં દેશી કસરતોની તાલીમ આપવી જોઈએ કે જેથી દરેક સંધિ મજબુત થાય. બધાને ક્યાવન શિખવવી જોઈએ. ધણુ વગર પડાના પેનશનવાળા અમલદારો છે કે જેઓ ક્યાવન શિખવી શકે છે અને પોતાના શરીરનો બચાવ કરતાં શિખ્યા વિના એક પણ નિશાળીઓ નહિ રહેવો જોઈએ. પરન્તુ કંઈ મુઠ્ઠાલ માણસોની બનતી નથી.

ઉપર.

આ પરમાણુ ઉપરથી સેવાથી પરમ બાધા પુરું થઈ માત્ર પુરું કે પરમ અધાની થઈ શકે છે. આ સહેરીમાં સરીર બળ, મનો બળ, નીતિ, ઉમદા પવિત્રતા વગેરે સુધી હોવા જોઈએ. આ સહેરી હોવા નહિ માત્રથી પરમ બળની નથી. એક જ દિવસ આવા દિવસ પુરું થશે તે માત્ર દિવસ સહેરી નહિ ચલ્યાવ. પણ દુનિયાની બાદશાહી ના સહેરી ચલ્યાવે. કેમકે આ જમાનામાં સ્વરાજ્યના સમુદાયની બાદશાહી નથી રાકે છે. તત્તવારથી રચાએલાં રાજ્યો તત્તવારથી પડ્યાં છે. તત્તવારથી જમીન સાફ સાપ છે પણ તત્તવારથી ચલુતર નહિ બને. એટલે હવે જે મહાન રાજ્ય દુનિયામાં બનશે તે માત્ર સ્વરાજ્યનું જ કે નેના લોકો એક બીજા ની ઉપર પરિતિ રાખશે ને એક બીજાને માન આપશે.

આવી પરમબળમાં હિંદુસ્થાન એક પરમ બનાર છે. તેની તબયારી હિંદી લોકોએ કરી પડે છે. આ હિંદુ લોકો કામ છે. અને અદલાદ, મદદદેવ, વિષ્ણુ કે જીવેવા, હોરમજદ કે ગોડ જે કહે તે આપણુ બધા નો એક પ્રશ્ન કે જે બધે વાસ કરી રહ્યો છે, તે એવો હજીડો આપે કે જ્યારે હિંદુસ્થાન ની ધર્મી કામ તે એક પરમ બને એમ હું પરાઈના કરું છું.

નાતાલ સનાતન ધર્મસભા.

કરબન તા. ૨-૨-૦૭

નાતાલ સનાતન ધર્મસભા તા. ૨૭ એ ૧૯૦૬ એ રૂઢી પાળના મહાનમાં મળી હતી. ઘણા મહારથો હાજર હતા. માલ સેક્રેટરી મી. રબુજોહનને એકાએક દેશ જવું થયથી તે જગ્યાએ તમા સેક્રેટરી તરીકે મી. વસનજીની નીમણુંક કરી બાદ સરવ સાથે મળી હજાર પ્રાર્થના કરી. ગાઇ સલાતો રીફર્મ વાંચી સંભળાવ્યો. પ્રમુખ અંગારામ જીએ શ્રી ગીતાજીના અધ્યાય ૧૨ ના શ્લોક ૧૭ થી ૨૦ સુધી બહોળા વિવેચન સાથે વાંચી સંભળાવ્યા. આગળો વિષય મહાત્મા શ્રી નથુરામ શર્મા દ્વારા ઉપદેશ અધ્યાવહીર્ગના ગોષ્ઠમાળના વાંચનનો હોવાથી પ્રમુખ વિવેચન સાથે વાંચી સંભળાવ્યો. તે અગાઉ આપણાં શાસ્ત્રો સંબંધી કેટલીક મર્યાદા પછી ઠરવામાં આવી હતી. બાદ સમય પુરું થતાં હજાર પ્રાર્થના કરી શાંતિમંત્ર બધી સભા વિસર્જન થઈ. આજની વખતે ઉત્તર મહાત્મા શ્રી દૂત ઉપદેશ મંચાવહીમાંથી વાંચન થયો. તો હજાજ આજે પોતાના સ્વધર્મની પ્રજા આતર લાખ લેવા ચુકરો નથી. સભા ઉપલી જગ્યાએજ મળશે.

મી. મીઆખાનના માનમાં કોંગ્રેસનો ગંજવર મેળાવડો.

સેવાઓની તારીફ-અપાએક્ષા માનવડો.

અવનના જાણીતા આગેવાન શ્રી આદમજી મીઆખાન શ્રી મુદત માટે હિંદુસ્થાન જતા હોવાથી તેમને કોંગ્રેસ તરફથી માન પત્ર આપવા માટે એક ગંજવર મેળાવડો વીક્ટોરીઆ સ્મિટવાળા ક્ષેત્રમાં તા. ૬મી એ રાત્રે મળ્યો હતો. જે વખતે સંખ્યા બધે લોકો તથા લગ્નાખરા આગેવાનો હાજર હતા. મી. હાફેઝ મહમદે પ્રમુખપદ લીધા પછી મી. આદમજીની સેવાઓની તારીફમાં આપણુ કરતાં જણાવ્યું હતું કે તેમણે તનમન અને ધનથી કોંગ્રેસની સેવા બજાવવામાં કરી પાછી પેતી કરી નથી. મી. ઉમર હાજી આમદ કચેરીએ કહ્યું કે આપણે 'મહી' મળ્યા છીએ તેવીજ રીતે મી. આદમજીને વળાવવા પોઇન્ટ પર જવું. તેમણે મારી સાથે જોઇન્ટ સેક્રેટરી તરીકે કોંગ્રેસની અમુક સેવાઓ બજાવી છે વગેરે કેટલીક તારીફ કરી માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું.

મી. એમ. સી. આંગલીઆએ પરાઈના કરીને જણાવ્યું કે મી. મીઆખાન આપણી વતી હિંદમાં કામ કરવાના છે તો તેટલા માટે સત્તા આપનારે હરાય પસાર કરવો. આ મેળાવડો બેગો કરવાનું માન મી. ઉમર ને ખાસ કરીને થતે છે વગેરે. આ ઉપરાંત મી. અમદુમ હાજી કરીમ, મી. પીરન મદ મદ, ડો. નાનહ, મી. ખાન, મી. જુબરી અસ, મી. રાહુદાન મી. શેલત વગેરેએ જીટાદાર બાપણેથી મી. મીઆખાનની સેવા ઓતું વરણન કર્યું. જેમાં એણે જણાવવા માં આવ્યું કે સુખમાં હોમને જેમ શેક આદમજી પીરબાઇ છે તેમ અહીંની હોમને શેક મીઆખાન છે. તેમણે પોતાની શુધ્ધિ અને ધન બંનેથી કોંગ્રેસને સદાય કરેલી છે. ખુદા તેમને સર્વસાક્ષીત દેશ પહેચાડે. બાદ હિંદમાં આપણી વતી લગન સેવાની સત્તા આપનારે હરાય મી. ખાન રજુ કર્યો તે મી. પીરન મદમદના સુચાર સહિત મી. ગોરાના ટેકાથી પસાર થયો. મી. મીઆખાને વદતા શબ્દોમાં આજાર માનતાં સંપ થી રહેવાની હાજરીને સલાહ આપી. આ કામ ખલાસ થયા પછી તેજ વખતે તેજ ટેકાણે સુરત ઇસલામીયા વતીમ અચ્ચાઓ ની કેળવણી માટેના એસોસીએશનના પરિત નીધી તબ્દથી એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. તે વખતે મેક્સની હોલ મદ મદે સમાવતના ઉપયોગ ઉપર અમદાવાદ આપણુ કર્યું હતું.

તે થયાબાદ ઉડિઅન લીટરી સોસાયટી જેના મી. આદમજી વાઇસ પ્રેસીડેન્ટ છે તે સોસાયટી વતી એક ટ્રસ્ટમેટો અરખ્યુ કરવામાં આવ્યો હતો. જે સરવેનો આજાર માનતાં મી. આદમજીને પટના શબ્દોમાં જગ્યા વાળ્યો હતો.

વેરલમમાં હિંદી લાઇસેન્સ

બોર્ડના ચુકાદા

ચારે અપોલમાં જીત.

મયા ગંજવરે વેરલમમાં લાઇસેન્સ બોર્ડ ની મીટીંગ બરાઇ હતી તે વખતે વેરલમમાં ચાર હિંદી લાઇસેન્સ માટે અપીલો સબિજ વામાં આવી હતી. બોર્ડમાં ચેરમેન મી. પરમીન જે. પી., તથા મેસર્સ ફોસ, સુમ, જેક્સન, પોલકીજ હોર્ન, ડાર્કસ વગેરે મેળેરા હતા. બોર્ડના સોલીસીટર મી. ટોડ હતા ટરપર ટીપુએ ઇટરપરીટર તરીકે કામ કર્યું હતું.

પહેલાં સુમેમાન ગુલામ અને સન્સની અરજી સબિજવામાં આવી. ના પાડવા માટે એણે કારણ બતાવવામાં આવ્યું હતું કે દુકાન કોઇ વખતે 'ડાઇનીંગ રૂમ' (ખાવાની રૂમ) તરીકે વાપરવામાં આવી હતી, તથા દુકાનનું બારણું શેક્સએક્ટના કથાકો પછી પથ્થુ ખુલ્લું હતું. મી. છલીઅરે જણાવ્યું કે દુકાનના એક માણસને ઘુંડુ ડુબીપર મળવા જવાનો હતો તેથી બારણું ખુલ્લું રાખવામાં આવ્યું હતું.

પછી પ્રસપ પટેલની અરજી સબિજવામાં આવી. એ લાઇસેન્સ પણ ગંદકી અને ગાંપ ગાંતી ગેરવ્યવસ્થાનું કારણ આપી અટકાવવા માં આવ્યો હતો. ડો. હીતે જણાવ્યું કે સેલીટરી કન્સપેક્ટરની હરજ છે કે તેણે મકાનો તપાસવાં. જે નોટરી બહારના વખત માં મકાન એણું હતું તો તેમાં કાંઈ દરિયાદ કરવા જેવું નહોતું. અરજદારના છુક-કીપરે ચોપડાઓ હાજર કરી કહ્યું કે ચોપડા મદી બધા દેવામાં આવના નથી.

પછી પરજી રામજીની અરજી રજુ થઈ. ગંદકી તથા અરજદાર અને આસીડેન્ટનું અગ્રેજ સખત વર્તિવાણું અજાન એ કારણો આપી લાઇસેન્સ અટકાવવામાં આવ્યો હતો. ડો. હીતે જણાવ્યું કે મકાન સ્વચ્છ હોવાથી દુકાનને માટે લાયક છે. છુક-કીપરે જણાવ્યું કે ચોપડા નિયમસર લખાય છે.

બાદ આઈ.ઇ. કાંટની અરજી સબિજવામાં આવી ના પાડવાનાં કારણો ગંદકીને સગતા

હતાં. ડૉ. હીમે જણાવ્યું કે હાંધ રિપોર્ટ કરવા જેવું નથી.

ઉપરની અરજીઓ સાંભળીને મોડે એકાંતમાં વિચાર કરવા અમ. અને મેડીવારમાં પણ આવી એવો મુદ્દો આપો કે મારે આપીશો હજુલ રાખવામાં આવી છે.

ટેમ્પટના મી. એ. એ. અંધીની અરજી આવતી તા. ૨૨મીએ સાંભળવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું.

અખરખમ

લોકાન્તરખમ.

(અમારા ખોસ ખખરખની તરફથી.)

ડેલાઓઆએ જનાર હિંદી

ખખત કું મને આવાડીએ લખી મરો છું. મી. મંમ ડેલાઓઆએથી હાથ અદી આવ્યા છે અને તેઓ સ્વદેશ પોરટુગીઝ ક્રેનસલને ખખ્યા હતા. પોરટુગીઝ ક્રેનસલે પોતાની પાસે એરીડેવિટ કરનારને જવા દેવાની પરવાનગી આપવા હજુલ કર્યું છે. તેમની ઉપર ક્રેસ લખાણનો જવાબ તેણે નીચે મુજબ આપ્યો છે.

“તમારા જાવીશથી તારીખના કામળ સંબંધમાં જવાબ આપવાનો જે પરદેશીઓની સામે ડેલાઓઆએમાં કંઈ દરકતો નથી. પણ જે પરદેશીઓ ડેલાઓઆએમાં રહેવા માંગે તેઓએ રહેવાની પરમીટ લેવી પડે છે. જે તેઓ વીસ દિવસથી એકાંત મુદત રહેવા ના હોય તો તેઓએ મ્યુનીસીપાલિટીની પાસે તેઓનાં નામ દેખાડ્યાં અને હેતુ જણાવવા પડે છે. આવી જગતનું લખાણ મારી પાસે લઈ રાખે છે. જે માણસો લખાણ ન કરે તેઓને સળ ચવાનો સંભવ છે પણ ધણે સામે ઉપરના નિયમો પાળવા સારું તથા દિવસની મુદત આપવામાં આવે છે.”

એટલે જે હિંદીઓ ડેલાઓઆએ લઈ હિંદુસ્થાન જઈ માંગતા હોય તેઓએ કોન સલ પાસેથી ઉપર મુજબ સહી કરાવી લખાણ લીધું હશે તો દરકત નહિ આવે.

હૈકેશનની મામલુમ

આવી રહી છે. એક ખીળ ઉમેદવારો પોતાની મુંદણી માથે તેવા કાચકર બહુ પેસા ખશી રહ્યા છે. તેઓએ દરેક હલેકટર ઉપર કામો લખ્યા છે તે તેઓના ‘વોટ’ માંઆ છે. સર રીઅર્ડ સેલેમન પ્રીયરીઆમાં બહુ તળવીજ કરી રહ્યા છે. આ માસની ૨૨મી તારીખ સુધીમાં પરિણામ જણાઈ રહેશે. સર રીઅર્ડ સેલેમનને નેશનલ રડા

ઉટનો ખજાન ‘રટાર’પરે આપ્યો છે.

હાકતર પોરટરે

લોકાન્તરખની મ્યુનીસીપાલિટી ને સહેર સુધસાધ વિશે રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો છે તેમાં હિંદી વિશે જે દીક્ષ કરી છે તેવું તારણ આપ્યું છે.

“સીતળા વિષે

લખતાં હાકતર પોરટર જણાવે છે કે વધારેમાં વધારે અમલકુ આપનાર લોકો એસિયા ટીક અને સોમાલી છે. એસિયાટીક લોક પોતાના ધરમાં જાઈ પેસે તો સામે માથ છે. તેમના દરદીઓને અલમ રાખવામાં કે તેમને ચેપ ન લાગે એવા ઉપાયો લેવામાં હર કા કરે છે. તેઓને ન્યારે તપાસવામાં આવે છે ત્યારે તેઓના

દરદીને જાવડમાં મુકે છે.

તેઓમાંનો એક જણીતો માણસ હતો તેને સીતળાનો કેસ છુપાવવા ખખત દંડ કર્યો ત્યારબાદ તે લોકો સીધા લખા. અને મી. લાઈડની મદદ લીધે પાછળથી ટીક ખખર પડવા લાગી. સીતળાને લખતે હિંદી કામ ના આમેવાનોની મદદ મળી હતી.

મહાથ લોકેશન

માં ૧૬૦૫ના નવેમ્બર માસમાં ૪૨૦૦ માણસની વસિત હતી. તેમાં ૧૬૦૦ હિંદી, ૬૭૦ મહાઈ, ૭૦ મીના ને જેપાની, ૧૦૦ સોમ્બી વિગેરે, ૪૦ કાકરાઓ, ૧૩૦૦ કેપ મોય ને ૧૨૦ મોસા હતા. ૧૯૦૬ના અને વારી માસમાં હાકતર કાંકે તે લોકેશન ઉપર રિપોર્ટ કર્યો. તેમાં તેણે જણાવ્યું છે કે કુવાના પાણીમાં જમીનવારે મંદળી પ્રવેશ કરી મિત્રાડ કરવાનો સંભવ છે, મંદુ પાણી લઈ જવાની જરૂર છે અને હિંદીઓમાં મરઘી તમા સીતળા પેલ લવાનો ભય છે કેમકે તે લોકો પોતાના દરદીઓને છુપાવે છે. વડા હાકતરે પ્રથમ જણાવ્યું છે કે નો મરીય હિંદીઓ વેટર વિગેરેને સહેરથી છેડે ખખરમાં મોકલવામાં આવે તો સારું થાય. આમાં દરકતો છે પણ હવે કથીપરપુટનુ લોકેશન થયું છે એટલે હિંદીઓને ત્યાં જવાની સગવડ કરી આપવામાં આવશે. ધણા હિંદીનો વેપાર કાકરાઓમાં હોય છે એટલે ઉમેદ રાખવામાં આવે છે કે હિંદીઓ કથીપરપુટ જશે.”

આ પ્રમાણે હાકતર પોરટરનો રિપોર્ટ છે. તેમાં ખીણું પછું જરૂરી લખાણ છે. પણ ઉપરનો ભાગ દરેક દિદીએ વિચારવા જેવો છે. લોકેશનની વાત હજુ કામ છે. અને આપણમાં ત્યાં લગી દરદીઓને સંતાડવાની ટેવ છે અને કંજુસાધથી કે આજસાધથી સાધારણ નિયમો જાળવવાની જોદરકારી છે ત્યાં સુધી લોકેશનનો ભય જનર નથી.

એસિયાટીક હાઈબ હાઉસ

ના મારા જ્ઞેહનખરમ મ્યુનીસીપાલિટીએ લખા છે. તે કાઉન્સીલની ખીટીય પાસે લોમ કિલ્લામાં આવશે. તે મારા પરમજ્ઞે લાઈસેન્સની શી દર વરસની ધા. ૧૦ રાખવાની છે. આ મારા મુખ્યત્વે કરીને મીન લોકોને સારું છે. પણ તેમાં હિંદીનો લખાલ લઈ જવાથી તેઓને બહુ તુકસાન થયતો સંભવ છે કેમકે હિંદી હાઈબ હાઉસમાં ધણા લોમ માણસ જમનારા હોવાથી તેને સારું ધા. ૧૦ની જરૂરીક શી ન પેસાય તેમ છે. આથી જિદીલ ઈલિઅન એસોસીએ ન લતી કાઉન્સીલ ઉપર લખાણ મુકું છે. આ ધાસઓમાં ખીણ કલમે છે તે કેવી રિતે લાઈસેન્સની અરજી કરવી અને કેવી રિતે ખખત સ્થાપક રાખવું એ જતાવનારી છે.

તુરકી અને જરમની

વચ્ચે કરી તકરારનું કાચુ ઉણુ થયું છે એવો તાર અહિંના ડેલીએલમાં છે. તે દર નો તાર નથી એટલે તમારા જખરોમાં હોવાનો સંભવ ન હોવાથી તેનો તરજુમે અહિં આપું છું :—એમ જણાવ છે કે છુપી પોલીસના વડા દેવીમખાસાએ ખંદરમાં લાકડું લાદેલ એક જરમન વહાણ હતું તે લોમ કિલ્લા પહેલાં પકડ્યું. સખળ એ હતો કે જેવું તે વહાણ હતું તે જરમન કંઈ નીએ તાબેના મલુસેને લાંચ આપવાની ના પાડી. જરમન એલમીને પાસાના કામની ખખર આપવામાં આવી. અને એલમીએ ‘પોરટ’ આમળ તે રાવ રણુ કરી. તેણે વળી એમ પણ જણાવ્યું કે જો પાસા વહાણ તુરત પાછું નહિ સોંપે તો જરમન લસકરની મદદથી વહાણ પાછું લઈ લેવામાં આવશે કેમકે જરમન દેવતના હકોની ઉપર કામ પકવો ન જોઈએ. આ લખડીની જોઈતી અસર થઈ. કેમકે છુપી પોલીસના ઉપરીએ જરમન કંપનીને તુરત ખખર આપી કે તે વહાણ જઈશમાંથી છુટું કરવા માં આવ્યું છે. હવે એલમીએ ‘પોરટ’ને કામળ લખ્યો છે તેમાં જણાવ્યું છે કે દેલી મખાસા તે “લાંચીઓ, લુંટારા અને જણી તો ચોર છે. તે નાખકાર સુલતાનના નામને બદો પહેંઆડે છે. અને એટલેખન સરકાર ને પરદેશીઓની નજરમાં હાથથી પાડે છે. અને કામદા પ્રમાણે તેનો કુદો ખીનવી લેવો, તેને દેશ નિકાલ કરવો અથવા જનમ જોલ દેવી એમ મામણી કરે છે.”

જુલવારે બપોરના એક વાગે મી. ઉમર હાઈ આમદ હવેરીએ પેશ ખમામ હાઈ છેડુખીઆ તથા મી. આદમજી મીઆખાન ના ખાનમાં ડીનર પાઈ આપી હતી જેમાં સખખમ પચાસ મદરથોએ કામ લીધો હતો.

પીટર્સબર્ગ.

તા. ૨-૨-૦૭

(અમારો ખાસ અખબરની તરફથી.)

ડ્યુરેનના હાજના પક્ષના હજુ કેટલાક પક્ષે બાકી રહેલ હોવાથી એક ખાસ સભા બોલાવી એ સેકેએ પક્ષના નથી આવેલ તેનું નામવાર લીસ્ટ સેક્રેટરીએ હાજર કરેલું હતું તે રીતે તેની ઉપર પત્ર લખી તાકીદી ઉપરાણી કરવા હાજર થયો તે મુજબ મળ્યાખરા પક્ષના પાછળથી મળી મળેલ છે. આવી રીતે અદિની દિંદી સભા ખત થી કામ કરે છે. તે તેવીજ રીતે જે દરમિયાનમાં દરેક ઠેકાણે દરેક દિંદી સભા ઉમંગ થી કામ કરી કરી તેો અવરત કામ થયો.

નવી પાર્લામેન્ટ માટે દરમિયાનની અંદર મુંડણી થવાનો આ માસ નહીં કરવામાં આવ્યો છે તે મુજબ અદિના ઉમેદવારો દરેક જગ્યાએ સભાઓ બોલાવી મત દેનાર ને પોતાના પક્ષમાં ખેંચવા પ્રયત્ન કરે છે. તેમાં મુખ્ય ખાખત દિંદી સભા છે. આજ કાલ દિંદી ખાખત આ મામલો ખારે ચર્ચા આવી રહેલ છે તેવીજ રીતે બીજે દરેક ઠેકાણે દરેક.

મેમ્બરોની શુભ પસાર થતી જોવામાં આવે છે અને સવારમાં શુભાખી દંડી રહે છે. શીયાળાની મેસમનાં કાંઈ ચીન્હ દેખાય છે. આ સાથે વરસાદ લજોજ સારો થયેલ હોવાથી મીલીસનો પાક મેટા જગ્યા માં થવા વધી છે. વેપાર સાધારણ છે. આવક માસમાં વેપાર સારા થવા આશા રહે છે.

સ્ટેન્ડર્ડી—'ઇસલામી' એ નામથી એક સંખનાર જણાવે છે કે—દેશ જતા દોસ્ત કે ખીરાદરને મુલકા સારું કરવન આવવા કરતાં વેરથી રળ લઈ લેવી એ અને વધારે સારું લાભ છે. અમે તા. ૧૭ જાનેવારીના રોજ સીમર મુસતાનામાં અમારા સગાને મુલકા આવેલ. કુંજરા કામસર પાછળ રોકાયો. તે મારા સાથીઓ રીશામાં બેસી પોઈટપર ગયા ત્યાં એવો દુકાન લખો કે સ્ટીમરમાં હમણાં ચડી જશે નહિ તેમને પાછળથી થવા દેવામાં નહિ આવે. આથી મારા સગા સ્ટીમર પર ચડી ગયા. કું વોડીવારમાં આવ્યો ને મળવા લખી આજુક કરી પછી મળી ત્યાંનું નહિ !

કમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી.

લેહન-પર્ગ તા. ૨-૨-૦૭

તા. ૨૭-૧-૦૭ના કમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીની મીટીંગ રાખેલા મુજબ સોસાયટીના હોલમાં બપોરે ૨૫ વાગ્યાને સુમારે મળી હતી. તે વખતે મેંબરો ઉપરાંત બીજા લખા મુસલમાનોએ કામ લીધા હતા. મીટીંગનું કામ થતું એરમેનની દરખાસ થી સેક્રેટરીએ મહ મીટીંગને રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. જે મોલવી અહમદ મુખતી આરતી દરખાસ અને ઉમરજી સાહેજના ટેકાથી પસાર થતાં એરમેન સાહેબે મીટીંગનું ઉપર સહી કરી. બાદ એરમેન સાહેબે લોડ સેલમેનની એરીસથી આવેલો કામળ મીટીંગને વાંચી સંભળાવ્યો. તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તમારી સોસાયટી તરફથી અહમદીસ્થાનના નામદાર અમીરને મુખારકબાદીને જે તાર મોકલવા માં આવ્યો હતો તે માટે તે નામદાર સોસાયટીને આભાર માની દરેક મુસલમાન માટે આપાદી ચાહે છે. એ પછી સેક્રેટરીએ ડંડીથી ધી મોહમેન ડેમેટીંગ સોસાયટીને આવેલો કામળ વાંચી સંભળાવ્યો. એ કામળને મુનાસબ જવાબ લખવા તેમજ હમેશાં એ સોસાયટી સાથે પત્ર વહેવાર ચલાવવા વાંકસ પ્રેસીડન્ટ મી. હાફેજ અબ્દુલ સમદેદરખાસ્ટ કરી જે મી. ફુરીન માલના ટેકાથી પસાર થતાં સેક્રેટરીને ડંડીની સોસાયટી સાથે પત્ર વહેવાર કરવા દરખાસ કરવામાં આવી. પછી એરમેન સાહેબે સોસાયટીનું ચરટકીક તપાસી તેમાં કેટલીક લુભો જણાવી જેથી કીક ફરીથી સુધારી બનાવવા એરમેનને સ્વાધીન કર્યું. વીલાખત ની ધી પાન ઇસલામીક સોસાયટીને કામળ હાજરીનમાં વાંચી સંભળાવ્યો. જેમાં એ સોસાયટીએ અતરેથી મેંબરો મેળવવા મહદ ચાહી હતી. હાજર મહરેશોમાંથી ૧૩ સાહેબોએ પોતાના નામો પાન ઇસલામીક સોસાયટીના મેંબર તરીકે નોંધાવ્યાં હતાં. મી. ફુસેન દાવજી માને એ સોસાયટીને પા. ૧ની મહદ કરી. એરમેન સાહેબે જણાવ્યું કે કલમ કાંઈ મુસલમાન અતરે સરકારી યુના દર્થી જેલમાં જાય છે તે ત્યાં તેને આવવાર ના વગેરે દીવસે કેદીઓના દસ્તુર પ્રમાણે દરમિયાન દેવામાં આવે છે તેથી મુસલમાન કેદી પોતાનો મહદખ સંભળવાની ખાતર તે જોશ આપી શકે નથી તે માટે સોસાયટી તરફથી સરકારને એક અરજી મોકલવા નેજાર કરી હતી તે હાજર જલશા ને વાંચી સંભળાવી. એ અરજીમાં ખાસ જણાવ્યું હતું કે સરકાર મહેરબાની કરીને

ખાસ કેદીઓને હરાવેલા દીવસે માટે સોસાયટીને પસ્તાનમી આપે તે સોસાયટી પોતા ને ખરચે મુસલમાન કેદીઓને હલાલ મેલ પહેંચાડે. અરજી સરવાનુમતે પસાર થતાં સરકારને મોકલવાને દુકાન મીટીંગે કર્યો હતો.

બાદ એરમેન સાહેબે જણાવ્યું કે પ્રાદત્ત એરડીનસ ખાતલ લખું જેમ લખજ તમે ખુશી થતા દરેક લખું જેમ સમજનારાઓ ની શુલ છે થોડા દીવસમાં રીસપોનસીયલ ગવર્નમેન્ટ થશે તે વખતે કેવું દુઃખ આવવા રું છે તે ખાખત લખી વીચાર કરવે નેહએ. હજુ સુધી નેટલા મેંબરો પારલામેન્ટમાં જવા મહાર પડ્યા છે અને આવ્યો આવે છે તે દરેક મેંબર ઇજિપ્તનેને અહીં થી એકદમ કાઢવા વીચારે જણાવે છે. થોડા દીવસમાં મુનીસીયાલ એસોસીએશનની કોનફરન્સ મળવાની છે તે કોનફરન્સ નવી પારલામેન્ટને એરીઆરીક એરડીનસ ફરી પાસ કરવા દરખાસ કરશે. ડરખતવાળા કાલર મુરીસને ઇજિપ્તને મલીમ રહે છે એવો રીપોર્ટ હેલ્મ કમિટીને કર્યો હતો તે ખાખત જણાવ્યું સમજાવી દરેકને સારી રીતે સાફસુદ અને સંપથી રહેવા સખન સલામત કરી.

ડેલાગોઆમેવાળા શેડ ઇસલામીક મંચા એ સોસાયટી તરફ પોતાની પસંદગી બતાવી દરેક મુસલમાનને હમેશાં સંપથી રહેવા દરખાસ કરી તથા મુસલમાનો કોળવ છીમાં પજત છે એ ઉપર જણાવું વીવેચન કર્યું. કાલમાં દિંદુસ્થાનમાં મુસલમાનોને ઇસમનો શોખ વધ્યો છે એ ખુશી થવા જોમ છે. એથી મુસલમાનોની કાલત સુખ રશે. મોલવી સાહેબે જણાવ્યું કે આપણા એરમેન, તથા આપણા મેદમાન મી. મંચા જે જે સમજાવી ગયા તે માટે કું તેનો એક સ્થાન માનું કું; કલકતાની કોમિસના પર મુખ માનવતા દાદાલાખનું બાપણ એરમેન સાહેબ વાંચી ગયા તેની છપારત ખુબજ સારી છે. દાદાલાખ નવરોજીની નશીદેત ઉપર મુસલમાનોએ અમલ કરવો. કલમ અને રાખદારી ખાખતો ઉપર ખ્યાન દેવા હાજરીને દરખાસ કરતાં જણાવ્યું કે એ મુલકમાં આપણા ઉપર કેવી કેવી આવેલો આવે છે તેની કલુ સુધી મુસલમાનોને ખખર નથી એવી નેદરકારીમાં પડેલાઓ માટે દવે બેદલ થવાની ખાસ જરૂર છે. દરેક મુસલમાનોએ સોસાયટીની દરેક મીટીંગ માં હાજર થઈ તાલીમ લેવી જોઈએ. સોસાયટી તરફથી થોડા દીવસમાં કમીદીયા

લાઈગરેરી માણુ થશે એથી પણ મુશ્કેલીમાં
ને બધા હાથે થશે. એ પછી મુસ્તહા
કમીસ પાઠ્યાદનું આપણુસમ સુસ અખબાર
માંથી મુશ્કેલીમાંથી ફરક મુસલમાન
ને પોતાની આશાને મુશ્કેલીમાંથી રીખવવા બધા
મણુ કરી.

મી. હમામ અબદુલ હાદરે જનાય સહ
૫૬ ઉમર તરફથી કેટલીક ક્રીતાઓ દુમી
દીઆ લાઈગરેરી માટે બેટ કરી. મી. ઉમર
છ સાતેએ જણાવ્યું કે આપણા ચેરમેન
તમા મોશવી સાહેબ જે જે આપણને સમ
જની મયા તે ઉપર આપણે પ્યાન દેવાનું છે.
સંપથી સોસાયટીમાં સામેલ રહી લાજરી
આપતા રહીશું તો સોસાયટી એક માગ
થશે અને તમે તે માગનાં પૂલ થશે પગેરે.
આદ વધુ કામગીર નહી હોવાથી ચેરમેન
તમા મોશવી સાહેબનો એકલાન માની
મીટીંગ દના ચુમારે બધામાલ મદદ હતી.

કેટલાક દિવસથી સોસાયટીની મીટીંગોને
હેવાલ ખાસ કામની રોકાયુંને લીધે જાપામાં
આપી રાખ્યા નહી પણ હવેથી રાખેતા
મુજબ હમેશાં બહાર પડશે.

સુધારો—કરીમાં રથખાએલ થી મોદમેડન
ડીમેડીંગ સોસાયટીના પ્રમુખ મી. મદમદ
અહમદ મીર તમા તેના દેખરે મી.
આરમાણુ અહમદખીયા છે એમ અમને
જણાવવામાં આવ્યું છે.

મેસર્સ એમ. સી. કમરદીનની કુ. ના
મુખી ખામીદાર શેર અબદુલ કાદર પોતાના
ખાજખાજો સહિત તા. ૧૨મીએ ફરમા
આવવાની વધી છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીએ નીચેના નીચેના
લાઈ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર દુરવ
ખાન મવવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એક જ જાણુએ લખવું.

૨. અહર મોખી સાદીથી લખવા.

૩. નામ તથા કેટલાં જરેખર લખવાં
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ
પણ અમારી જાણુને સાર.

૪. અંગ્રજીમાં સાંજ સુધીમાં મહેલ
લખાણો તેજ અલવાદીયામાં લખવા
કરી સારી.

૫. લખાણ હમેશાં દુડું અને યથાસા
કરવું—અધિપતિ.

દાંડનો વધતો જતો ઉપયોગ અટકાવવાની જરૂર.

મે. ઇ. એ. ના આધિપતિ સાહેબ,
અતરે ધણીક જાતના દિંદવાનો પોત
પોતાનો ધધો રોજગાર ચખાની સા દોષ
પોતાની યુગ્મસ મુજબ દમાય છે; તેમાં
એકસ જાતના લાઈઓ જે એક બાજબથી
જાળગા રહે તો અજાળ પાંચ પછે વધારે
સાખી થશે. અતરેના એ લાઈઓ વાલ
દાંડનો ઉપયોગ બહુજ છુટ્ટી કરે છે. કદાચ
પોતાની જન્મ જુમીથી પોતાના કોષ સગા
વહાલાના મરણનો કાગળ આવ્યો કે પાંચ
પુમીસ માણસો એકલા થઈ દાંડ પીવાની
વાત કરશે, કદાચ પોતાના સગા વહાલા પા
ખાજખાજોના લગન ચપડા પત્ર આપશે કે
તરત જુમીમાં આવી જઈ દાંડનો ઉપયોગ

કરશે, કદાચ ન્યાતીમાં કંઈ ધરમ ખામે
તકરાર પડી કે તુરત બે પાંચ પાઉંડ દંડ કરી
તેનો પણ ઉપયોગ કરશે. એ સરવે
આખરે ખરાબીનોજ રસ્તો છે. એવા યુગ
માં અશુભ પ્રસંગે ખરાબ રસ્તે પછાતી
ખુવારી કરી જાકસની દાની કરે એ બહુજ
અફસોસની વાત છે. એવા લાઈઓને
ખરાબ રસ્તેથી વેળાસર વાળવા વિચારી અ,
લખવાનું જાણવી પારણું છે. યુગમાં અશુભ
ખાજખાજો જે પછાત કંઈ દેવામાં આવે છે
તેજ પછાત એક યુગેચક અફસાદાર
મહરથને ત્યાં એકલા કરી કોષ પણ યુગ
કામમાં વાતો કોષ ગરીબોના કુખમાં મને
ત્યાં પણ સારે રસ્તે વધરાય તો જગ જેવું છે.
દાંડી મોટાં મોટાં કુખો ઉપન થયાં છે.
સરીરને ખાળી નાંખે છે. સકળી લીન, બાજ
લીન, અકસની ખાખી એ સરવે કુખો
આવી લાગુ પડે છે. અતરેની સરકારે દાંડ
ખાજખાજમાં સખત કાપડો રાખી જે
દિંદવાનો માટે મના છે એ બહુજ ખુશી
થવાનું છે. પણ એ ખુશી આપણને જુલાવી
માં નાંખે છે. દારણુ જે અતરે એવી પણ
જાતની દિંદો પ્રજાઓ છે કે એ મને તેડલો
સખત કાપડો જતાં એ કાક વગર વિચારને
એ વરણુ વાપરે છે, તો કદાચ સરકાર છુટી
મુકે તો એ છુટ્ટી વાપરનારોમાં શું દના
ફાલીઓ થાય તે આંજી સકાળું નથી.
જહેતર છે કે અતરેની સરકારે બધી
રાખેલી છે, તે જતાં કેટલાક દલકા ગોરાઓ
ચોરીથી એનો વેપાર કરે છે. (અને કદાચ
પકડાઈ જાય તો તેનો નતીને બેઠાવવા ૭
નવ માસ નવકાખા મહેલમાં જઈ પથરા
કોડી આવે છે.) અને એ ચીજ પીનારોમાં
એકતા બમણા પછાત આપી મુજબરે ગોરા
પાસેથી વેચાનો લાઈ મુલક ગોમવ છે.
અને એક વખત એમ પણ જોલતા જાંબ
જ્યા છે કે " વાલ કેવા મળેનો દાંડ છે કે
ગળાથી તે પેટમાં ફોજી સુધી અચન
ખરતો ચીરેજ પાડી મુકે છે. " થીકાર છે
એ મોસનારની અકસર કે આટલો ખુવાર
ચયા જતાં આવા છુટ્ટો ઉચાર છે. ખરી
જાગણી અને તંતુરસ્તીવાળો એનાથી
પણુજ દુર રહેશે. અફસોસ અને હેર હોનો
એ પીણુપર કે જેલો મોટાં મોટાં કુડ ખોલ
સત્યાનાશ વાળુ છે. પછાતથી ગરીબ
ચીથરેલાલ થઈ ગયા છે અને એવાઓની
દશા હજુ પણ સુધરતી નથી.

લી. દાંડના દુરખન.

વેનેદાન-રખમે, તા. ૨૩-૧-૦૭.

Monkey Brand Soap

મંકી બ્રેંડ સાબુન

यह साबुनसें कलई रूपे जेसा चकचकीत होताहै, और गंधा मुन्ने
जेसा चकचकीत होताहै.

रंगवाले पदार्थ यह साबुनसें धोनेसे नया होताहै, द्वार ओर
बारी स्फटिककी माफक और काचके पदार्थ आरसपाहाणकी माफक
सुंदर होता है. घरमें कारखानेमें दुकान और सब वहाणोंकी मुसाफरीमें
यही साबुन उपयोगी होताहै.

મેસર્સ આર. એસ. દવે: M. O. & K.
મનુ નયુભાઈ: મેકરેટરી, પબ્લીક લાયબ્રેરી
કલમન: જુમા મદમદ: ફરર સાલેજના પત્રો
તથા લેડીરમીથ, પરીટરીઆ, ડેલાઓઆએ,
ફીખરનીના ખખરેપત્રો જાણની તંગીને સીધી
મુશતવી રાખવાની જરૂર પડી છે.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 16th February, 1907.

No. 7.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
General and Wholesale Merchants,
DURBAN.

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis

Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots,
Shoes,
etc., etc.

Commercial Buildings, GREY STREET, DURBAN.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
Wholesale Merchants and
Direct Importers.

Rice, D. Oil, Oil, when, when, when,
Lambard, when, when,
Geanants, and when, when, when,
Fish, when, when, when, when,
Little when, when, when, when,
when, when, when, when, when,

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL BUILDINGS,
DURBAN.

અરેબી અને ઉર્દુ ભાષા,
સંપાદન વળગારી, વળગારી,
કે અમલકે ભાગે ભાગે કાલે કાલે
અ. એ. આ. આ. આ.

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

General Merchants, Contractors.

and Commission Agents,

MacDonald Terrace, MOMBASA.

Northern Assurance Co.

John Livingston, Agent,
South Street, Durban.

આપણે આજે કોઈક કોઈક
આગેનાં વિશેષ વાચકો તરફ
કે કોઈકનાં આંખે છે.

JALBOY & SCRABJEE Bros.

110 Field Street, DURBAN.

DAIDA OSMAN.

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

કાલે ઓસ્માન.

અનેકે અરેબી ને કમાશન
અનેકે
અનેકે અરેબી ને કમાશન
અનેકે

KARSTEN RUSTO A. E. 10 Field Street, Durban.

P.O. Box
431.

જો અગ્રમકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,
434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing, Blouses, Night-gowns, Corsets, etc., Chemises.	Skirts, Underskirts, Children's Fancy Goods, Frock.	Hats, Bonnets, Bootees, Hosiery, Wool Shawls.
--	---	---

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 364.

Telegraphic Address: "FORHANDAK."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હિંદી વેપારીઓના ઉપરનો સધળી જાતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કોમરસીયલ રોડ ઉપર મેસર્સ ડબલ્યુ કનની પાલુવાળા નવા મકાનમાં

દાખલ થતાં પહેલાં સધળા માલ ઉપર ખાસ સરતો લાવ સંખેલો છે.

દલકતાથી ચોખા, દાળ, ધી, અને મોરીશીયસથી મોરીશીની મીની

મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલિયમ.

રજીસ્ટ્રાર નં. ૬૧૫, એ. મેસ ૨૧૭

રજીસ્ટ્રાર સરનામું "CONCASSEZ"

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET.

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

GEO. E. HANDS, DURBAN.

સાલના બાળીદારોએ આ વેપાર મારે
વર્ષ ઉપર પરીદી લીધેલ દેવા છતાં એલ.
દરમનની ૩૦. ના નામથી વેપાર ચલાવવ
માં આવતો હતો કારણ કે નવા સામીદારોના
નામ નાવાલમાં સારી રીતે મહેર લાવ ત્યાં
સુધી જુલુ નામ રાખવાનું ઠરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફરીથી ઉપરના નામથી ૩૦. ચા
વે છે.

જથાબંધ ગાલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટ ગ્રાસ, કાપડ ગર,
કુટ, કાપરી માલ, લાંબાં, કાપતો અમાલ
વિગેર વિગેર.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. બયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pretoria, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BYAT, BHUYAT & Co.)

17-2-1907.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, FLOUR, GHEE, AND OIL,

Directly Imported from India.

843 PINE STREET, DURBAN.

Phone 80. (Natal) DURBAN. Box 24.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

208 Church Street, Pretoria.

P.O. No. 457.

17-2-1907.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALIBASKRAAL, near CAPE TOWN,

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

H. J. BECK'S

Great MALARIA Cure,

The Only One Bottle CURE.

GREATEST REMEDY ON EARTH.

WORTH £5 A BOTTLE.

Write: 10 Castle Arcade, DURBAN.

એચ. જી. બેક.

ગ્રેટ મેલેરીયા ક્યુર.

એક શોશીથી આરામ થાય છે.

દુનોઆમા સઉથી સસ્ત મલારિ.

એક શોશો પાંચ પાઉન્ડ જેટલી કીમતી છે.

૧૦ કેસલ આરકેડ, ડરબન.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL, PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year Post Free. Any part of the world.

ગુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.

૨૫૨ સ્ટેપ મટિ હજો. મેનેજર.

ઈડર મેસનલ પ્રાન્ડી પ્રેસ.

ફોનીક્સ-નાતાલ.

એ. ઇ. વેઇસો.

૧૨૫સ્થાનિકલના એજન્ટ.

અહિર હરરાજથી જમીન વેચનાર, સર કારી માપણીદાર અને મીલકતની કમીટી ચાંકનાર. હામીરીઆવ ખીલ્ડીમ્લે.

૨૬૩ સ્પીય અંટ.

ડરબન.

Sulliman Ismail Mia & Co.

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઈલ મીઆની કુ. બહાઈ માલુસોને રહેવાની વીઝેરની સમગ્ર કારી રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap prices.

એ. હાલીમ.

તાજ કેપ સ્નોક માછલી.

હુલ્ક તથા જ્યાંજ્યાં સસ્તે બાવે મળે.

Box 5925, 23rd St. Malay J'burg.

JOHANNESBURG.

FOR SALE

160 tons Blue Hay for Sale

Price on application

BSSOP AMOD YANKER,

farmer

Thornville Junction

વેચવાનું છે.

જુલુ હે

૫,૫૦૦ પાસના એક્સ-એટમે ૧૧૦

ટન-વેચના છે બાવ અને મુકત માટે નીચે સરનામે લખવું.

ઈસપ અહમદ વાંકર.

ફારમર

થોર્નવીલી જંકશન.

ઈડિઅન ઓપિનઅન.

ઈડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી માંથી વેચાતું મળશે.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGERS.

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head office for S. A. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

બાઈસીકલોને મોટા જથ્થો.

બાઈસીકલોને મોટા જથ્થો જુદી જુદી તાત્તલી બાઈસીકલો કીમત પાઈડ ૬-૧૦-૦ (કેસ) થી અથવા માર્કિડ હકુતેથી અમારે ત્યાંથી મળશે. દરેક તાત્તલી બાઈસીકલુ રીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં આવે છે. એ. કેન

૨૪૭ પાઇન સ્ટ્રીટ ડરબન.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

11 & 12, Telegraphic Avenue, RHODES.

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch: RHODES & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper,
BELLAIR, NATAL.

અધી જથ્થામાં ફ્રુટ ચલાવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.

Telephone, 40 and 41 TELEPHONE.

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125A Grey Street, DURBAN

ધી ડરબન કોલ સપ્લાય.

૫૨, હામરસીયામ રોડ, ડરબન,

વિદ્યાવતી તથા દેવી કોલસા અને બાલકોના લામરો-છુટક તથા જમાના-સરતા દે, બાઈસ ૭૫ દેલી. સરનાથુ 'હરાસવાલીયા' દેલીકેન ૬૪૩.

જરમન ઈશ્ટ આફરોકા લાઈન.

સીધી રીઝ થી ૧૮ દહાડે મુંબઈ જનારી

સ્ટીમર બુન્નેસરાય.

ઉપલી આરી અને ઉતાવળી આતની સ્ટીમર મુંબઈથી મોડીસ વારતે ઉપડી ચુકી છે ને અને ડરબન ૧૨ ફેબ્રુઆરીના રોજ આવી મળે છે. ને તા. ૧૬ ફેબ્રુઆરીના રોજ ઉપડે છે. આવીથી ઉપડી મેડાગાસ્કાર, પારાગત, ને જંગમવાર ચલેને સીધી મુંબઈ જશે. વારતે જનારાઓએ તુરત પોતાની ટાકીટ કટાવી લેવી. મજબૂત આગમોટમાં ફરતે કાસ, સેકન્ડ ક્લાસની પણ સગવડો સારી છે. પીરગીક ગતી તથા પાણીનો પણ ખર્ચોયરત છે. ખાલાસી દેશી છે. વારતે આ તક ચુકવી નહિ.

ઉપડી આગમોટ મુંબઈ પુમશે નેજ દહાડે વારમાં અને ખખર મળશે. અને તે ખખર અડી સળંગે કરવામાં આવશે.

જામયા કીમતીર કીમિ કે આગમોટ બુન્નેસરાય સીધી જવાને જાહેર કાંઈ કાચુસર નહિ. ને ખખરે કરશે.

રુકાને પિગલ માટે નીચેનાં સીરનામે લખો.

ઓસમાન અબુમહ,

પી. એ. બોક્સ ૬૭૮

ડરબન.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, FEBRUARY 16TH, 1907

No. 7

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Understanding One Another	37
Inspired?	37
The Whirligig of Time	38
The Cape Dealers' Licence	39
Klip River Indian Licences	39
OTHER ARTICLES:—	
Klip River Licences	59
A Matibburg Licence	60
A Lower Umzimkulu Licence	60
Durban Notes	61
"Ten Years Ago"	61
Johannesburg Jottings	62
Government Notice No. 164 of 1907	62
The South Africa British Indian Committee	63
"There's a Time Coming"	63
Natal Municipal Corporations Bill	64
Lord Selborne and the Asiatic Ordinance	64
Asiatic Trading-House By-Laws	65
Facts and Comments	65
CORRESPONDENCE:—	
What Does this Mean?	64
Kimberley Indians	65
State Highlands Railway	65

Indian Opinion

SATURDAY, FEBRUARY 16TH, 1907.

Understanding One Another

[THE *Natal Advertiser* has been converted much more quickly than we had anticipated in the remarks we ventured to make recently. Whether it can be called conversion at all, or whether it has been brought about by anything we may have done in our humble capacity, or by the tactful manner in which the leading members of the Durban Indian community expressed their views to the Editor, does not much matter. The *Natal Advertiser* has headed the article "A True Agitation and a False." We can only say that, so far as Indian agitation in South Africa is concerned, it has always been true. INDIAN OPINION, Messrs. Gandhi and Ali, and the other leaders of the community all converge to the same point, and it is futile to distinguish between them. May we again remind the *Natal Advertiser* that it has travelled in the region of the Unknown in dealing with what the "Anglo-Indians, the Secretary of State for India, Ex-Viceroy, and others" did, when the Indian deputation was in London. It will supply Sir Lepel Griffin and his fellow-members of the deputation that waited on Lord Elgin and Mr. Morley with an occasion for pardonable misfit, when they read that a desire has been

gravely imputed to them to advocate "Home Rule for India, full liberty of settlement of Indians throughout the Empire, full equality of rights for one British subject of any race with all British subjects of all races everywhere." Now, as it happens, neither Sir Lepel Griffin nor Sir Raymond West have ever been known to advocate Home Rule for India, nor has any such charge ever been brought against Sir George Birdwood. To this "hysterical set of enthusiasts," as the *Natal Advertiser* has been pleased to describe them, it was not necessary for South African British Indians to make clear any points that are agitating our friend, for the simple reason that these representative men knew what they were saying and doing, but, lest the conduct of the Indian deputation might be misinterpreted, the members made it clear to everyone of the officials and others in London that British Indians in South Africa did not seek any political power, they did not ask for unrestricted immigration, nor yet, indeed even unregulated trade. It was their fundamental reasonableness which disarmed all criticism and opposition, and gained them support from all parties. It is a well-known fact that they interviewed Mr. Lytton, Lord Milner, and other Ex-Ministers and statesmen, who were sympathised with their mission.

If the Editor of the *Natal Advertiser* will take the trouble to turn up the file of this journal, he will find the points above-named reiterated with uninterrupted regularity. From the very inception of this journal, the following has been its policy as to British Indian claims:—

1. Abstention from seeking political power.
2. Restriction of immigration along general lines, so as to allay, once for all, the fear regarding an "Asiatic invasion" from India.
3. Regulation, along general lines, of trade licences, so as to ensure principles of hygiene and sanitation.

Here there can be no cause for complaint on the part of any European in South Africa. The minimum that we have ventured to ask for British Indians, and which those who possess the slightest self-respect will always claim, is the right of every British Indian, who may be lawfully entitled to enter South Africa, to move about freely, to travel in what manner he likes, to own landed property, and to trade or carry on any other independent occupation consistent with the laws of public health, and only in fair competition with his white fellow-residents of South Africa. We have,

therefore, always held that, wherever the Indian lacks the spirit of fair competition and ignores hygienic principles, he should be levelled up.

We accept the spirit of the remark made by the *Natal Advertiser*: "Let us, at all events, understand one another"; and it is precisely because we know and feel that there is serious misunderstanding, often unavoidable, between the two communities living in South Africa, that the existence of this journal is justified. Our mission is to help to remove that misunderstanding, and in season and out of season, to make the demands of the Indian community properly known and show that they are perfectly reasonable.

We offer our sincerest congratulations to the *Natal Advertiser* for meeting the Indian deputation in the admirable and fair spirit that is traceable throughout the leading article we have commented upon, and our warm felicitations to the Indian deputation that has so well pleaded the Indian cause. We would gladly see many such meetings; there is nothing like personal conversation. For our part, we can only add that it will be our endeavour always, as in the past, to foster to the best of our ability a spirit of conciliation and moderation, combined with self-respect and dignity.

Inspired?

UNDER the suggestive heading "There's a Time Coming," the *Transvaal Advertiser*, of the 2nd inst., has crammed into the short space of a column a mass of fiction which it would have its readers to accept for facts. Indeed, there is but little doubt that there is a well-known and sinister influence behind the writer of the article referred to by us, and, seeing that it is intended for home consumption, we feel called upon to deal with every statement made in it.

In the first place, public attention is drawn to the extraordinary difficulties which the officials in the Asiatic Office have to contend with in their duty of seeing that the immigration of Asiatics into the Colony is confined only to those who are, by the laws of the land, entitled to come in. What are these extraordinary difficulties? Who are the people entitled, by the laws of the land, to come in, save those Indians to whom the Colonial Secretary chooses to give a permit? Extraordinary, indeed, are the difficulties experienced by those who are *bona fide* refugees holding Dutch certificates, and who wish to return to what has become their adopted home, in order that, in these times of depression, they might turn an honest penny. Where is the

difficultly in examining documents possessed by holders who may wish to enter the Colony? And, if there be, is it likely to be obviated by the machinery for examination being made ten times more intricate and cumbersome, as was the case under the now suspended or disallowed Ordinance?

Secondly, it is suggested that the continued influx into our midst of unauthorised Asiatics makes it imperative that "the vigilance of the Asiatic Department shall not suffer by the virulent attacks of disappointed Asiatics and their white partisans in Europe." We ask again where is this continued influx of unauthorised Asiatics? Is the Peace Preservation Ordinance powerless to hunt such Asiatics out of the Colony? Why are they not prosecuted, if they are not prevented from crossing the border? Or, were the 150 Volksrust prosecutions not sufficient indication of the deadly efficiency of that Ordinance? What does the story of heavy fines and penalties inflicted on Indians in Barberton signify, if not that every attempt to enter the country without a permit or a false permit is very properly met by unceasing vigilance? Who were the "disappointed Asiatics" that have "virulently attacked" the Department? Or are they supposed to be disappointed, because they have dared to enter the truth? Is the utterance of truth to constitute a virulent attack? Who are the few "agitators alien to the Transvaal" who have given a "distorted and biased view against the facts and statesmanlike opinions of legislators in the Transvaal"? If our contemporary will publish names, we will do our best to advertise them. In the meanwhile, we challenge the assertion, and we are reluctantly obliged to challenge the accuracy of the statement that the "legislators" in the Transvaal are at all conversant with the situation. The one thing on which the whole anti-Asiatic agitation hangs remains to this day totally unproved, namely, an unauthorised influx of Asiatics into the Transvaal.

Our contemporary proceeds that the maintenance of the Ordinance is necessary, in order that Asiatics "who are entering" or by the hundred-and-one places of ingress along the frontiers may be prevented from so doing." If such is the case, our contemporary betrays ignorance of the law in stating that the Ordinance in question can be a remedy, because it is only the Peace Preservation Ordinance which will regulate or prevent such ingress, and all that can be said is that, if there be any such ingress to-day in the Transvaal, it is due to hopeless incompetence.

To say, again, that Asiatic minors are being introduced in large numbers by unscrupulous persons, for the purpose of training them eventually as shop-assistants, is a serious deflection from the truth. We entirely demur to the statement that the Government is powerless to stop such immigration, because the Supreme Court has not decided that such minors may enter as

they please. As a matter of fact, Judge Wessels refused to stretch the doctrine laid down, in the case of the eleven-year-old boy of an Indian, by dismissing the appeal of an Indian minor, who could not show that he came with his legal guardian or parents. The coping-stone, however, is yet to come.

Our contemporary adds that such persons are evading the spirit of Law 3 of 1885 and the Peace Preservation Ordinance of 1903. This is pure fiction. The real fact is, as has been proved in the Supreme Court of the Transvaal time and time again, that the authorities themselves have evaded the spirit of Law 3 of 1885, and endeavoured to give it an interpretation which, in the calm, unprejudiced, and serene atmosphere of the Hall of Justice in Pretoria, has been rejected as biased and unduly restrictive of the liberty of the subject. The fact, again, is that the spirit of the Peace Preservation Ordinance was intended, as stated in so many words, to keep the peace in the Colony and to keep out of it undesirable persons, meaning persons who were disreputable or a menace to the King's peace, and not to carry on a war against inoffensive British Indians, who do not know the meaning of the term "rebellion," and who, whatever they may be, have never been described as disreputable, nor was the object of that Ordinance to war against women and children. What is needed is not further legislation, but more brains in the administration of existing legislation.

The Whirligig of Time

Or late the Johannesburg *Star* has been reproducing in-bits from its columns of ten years ago. The object for so doing was political, but, as so often happens, our contemporary has wielded a two-edged weapon, and has damaged itself rather severely in the process. Readers of these pages will recollect an ill-judged article appearing in the *Star's* leading columns towards the end of October last, which purported to deal with the Asiatic Law Amendment Ordinance, but which, in effect, became nothing but a venomous and personal attack upon one of the members of the deputation then in England. At the time, we commented upon the following sentence:

"The new scheme contains absolutely no provision which can reasonably be considered either venacious or degrading: if a man of any race or colour is proved to be degraded by being identified or associated once for all, he may as well give up all idea of being a citizen of a civilised state."

Well, that has a very nice smack about it. The people are bound to listen and applaud. Unfortunately, as we have said, our contemporary has turned to past history, and last week quoted from its columns of ten years ago an extract which we

reproduce in all its glory elsewhere. It will be observed that, in the first place, the *Star* believes in citizenship without civic rights—for Indians. Nor is that all. Ten years ago there was no question of the "Littlander" being required to give finger-prints, to present his genealogical tree, or to furnish a Bertillon chart of personal peculiarities, as is the British Indian of to-day. He was merely kept at the frontier until his friends within the Transvaal claimed him, when, upon satisfactory proofs of identification being offered, he was permitted to continue his journey northwards.

To-day the British Indian arrives at the frontier of the British Colony (not a foreign territory as was the case ten years ago). He may be a most respectable merchant (not merely a labouring man in questionable attire); he may be vouched for by the European Mayor of his former place of residence, by half-a-dozen European wholesale merchants of undoubted standing; he may furnish incontrovertible evidence from a hundred compatriots (all of whom must, of necessity, be disbelieved—for can a coloured man tell the truth?); he may produce any number of certificates of previous residence. What is all that? The gentleman who presides over the Transvaal destinies of the British Indians will decline to admit his right to re-enter his old place of residence until the whole unwieldy machinery of the law is set in motion, upon whose compulsion the aforesaid gentlemen grudgingly and menacingly hands over the necessary documents permitting the British Indian to exercise his most elementary rights. Thereafter those rights are threatened by a law whose sole *raison d'être* is the incompetence of the said presiding genius and his satellites. Has not the British Indian the right to complain of a bitter taste of the shamelessness with which solemn pledges are broken, the ruthlessness with which present privileges are sacrificed?

But the *Star* will doubtless say: "These are British Indians who suffer; formerly it was the white man—and that makes all the difference in the world." Indeed?

Hath not a Jew eyes? Hath not a Jew hands, organs, dimensions, senses, affections, passions? Fed with the same food, hurt with the same weapons, subject to the same diseases, healed by the same means, warmed and cooled by the same winter and summer, as a Christian is? If you prick us, do we not bleed? If you tickle us, do we not laugh? If you poison us, do we not die?

We need not carry the parallel further. It is enough that we have shown how dangerous a thing it is to write heedlessly and to jibe cruelly. The *Star* could never have anticipated the logical comparison that was bound to be drawn when it offered the dictum already quoted. If our contemporary would but assume the position of a common humanity, it would not fall into the trap of its own contrivance.

WE FEAR THAT THE PEOPLE HAS little knowledge of the high-handed drastic manner in which, in many

The Cape Dealers' Licences

parts of the Cape Peninsula, the Licensing Boards have been dealing with trade licences. We publish our correspondence in the Gujarati columns from an Indian at Grahamstown. It says that he has been in possession of a hawkers' licence for several years; that it is his sole means of livelihood; that, in spite of his application for a renewal of his licence, it has been refused, and he is, therefore, liable to face with starvation. He asks us to help him. We wish we had it in our power to do so in a more tangible manner. As it is, we can only draw pointed attention to the matter as a serious scandal. It is one thing to refuse licences to those who want to establish themselves at the Cape in new businesses; it is another to deprive men, all of a sudden, of the means of subsistence. If the system followed by the Grahamstown Licensing Officer is at all a general one, it requires great vigilance on the part of the Cape Legislators, some of whom, we know are not at all ill-disposed towards British Indians and other poor hawkers, and we hope that some of them will move for a statement showing how many renewals have been refused by Licensing Officers, the grounds for such refusals, and the nationalities of the parties injured. We trust, also, that the British Indian League and the newly established Indian Association at the Cape will emulate the example of the Natal Indian Congress, which has bestirred itself on the part of the poor Indian traders whose licences are at stake. Individuals, in such matters, without co-operation from a public body, can do very little, if only because they cannot command a full purse, and it will be a grave neglect of duty on the part of the Associations above-named, if they do not, at the present critical juncture at the Cape, rise to the occasion and perform their duty.

THE LICENSING BOARD FOR THE Klip River Division has rejected all Indian appeals for licences in the Ladysmith district, the sole reason being that the merchants could not understand book-keeping in English, that work being done by a book-keeper. The books were written in English by the book-keeper weekly. Ladysmith, as we have remarked before now, intends to take the lead in the anti-Indian campaign. And it is well that Ladysmith at least acted "thoroughly," if also wantonly. Indians in Ladysmith know where they are. The question that arises, how who are so glibly rejecting the only means of bread-earning, is not it one they to do? Are they to close their

businesses and strike the dust on their feet? We think not. May they then trade without licences? That is a question which the Government must, in the first instance, answer. It is the clear duty of the Congress to approach the Government and respectfully but emphatically place the position before them. They were good enough to warn the Municipalities against any abuse of their terrible powers, lest they might find the weapon snatched away from them. Will the Government now make good the warning? Or is the Colony to let it be known throughout the world that there is no remedy for an Indian against the deprivation of his daily bread?

Klip River Licences

A Clean Sweep of Indian Traders

All Licences Refused

[BY OUR SPECIAL REPRESENTATIVE.]

The Licensing Board for the Klip River Division of Natal sat at the Court House, Ladysmith, on Tuesday last, to hear the appeals of nine Indian traders against the decision of the Licensing Officer, who refused them annual licences for the current year. The Board consisted of Mr. P. Hugo (Resident Magistrate) Mr. J. Farquhar, C.M.G., M.L.A., and Mr. Mitchell-Jones, J.P. Mr. Kufal (of Messrs' Dale and Greene, Maritzburg) appeared for the appellants, under instructions from Mr. Anderson.

The following are the names of the appellants:—Ismael Moosajee, A. M. Khareva, G. S. Rao & Lala, Anand & Hansen, Mahomed & Anand, Sunthising, Valli Rasool, Fyzerally & Mawlabuccus, and Moosajee Ismael & Co.

The Licensing Officer's reasons for the refusal of these licences were the same in each case. The following is an exact copy:

1. Under Sec. 7, Act 18, 1897, the applicants are required to shew to the satisfaction of the Licensing Officer that they are able to fulfil the conditions of Sub-Sec. A, Act 180 of the Insolvency Law No. 47, 1887.

2. Sec. 180 (Sub-sec. A Insolvency Law) requires the applicant to keep such books of accounts in the English language as are usual and proper in the businesses carried on by them and as sufficiently disclose their business transactions, etc.

3. It is not in my opinion usual and proper book-keeping to translate books and post them up periodically by notes kept in a foreign language.

4. Rough notes in Gujarati, Hindi, or even in English, cannot sufficiently disclose the business transactions and financial position of the applicants.

5. Applicants did not produce their books. The rough English notes produced shew figures that give no

6. The primary object of book-keeping is that each day's transactions should be recorded on the day they are transacted and not periodically.

7. I do not believe that the books are posted weekly or even monthly as stated. The evenness of the writing and colour of ink convince me that this is not done.

8. There is no check whatever upon the regular periodical posting of books if such a practice were to be allowed.

9. The paltry salaries paid to these periodical or itinerant book-keepers cannot ensure regular book-keeping.

10. Books as kept by applicants cannot in my opinion be the best and most reliable evidence in cases of insolvency.

11. I hold that Sec. 7 of Act 18, 1897, has not been complied with by applicants.

Mr. Kufal asked the Board to take off the appeals together. The same objection applied in each case. The question was a point of law and did not depend on evidence of applicants.

The Chairman said that each applicant should be heard. Consequently they were called and examined by the Board and by Mr. Kufal.

The appellants were unable to speak or write English clearly. They made rough notes in their own language which were afterwards written in English by a book-keeper who made periodical visits for that purpose about once a week.

Mr. Kufal, addressing the Board: You hold that a man must be a competent book-keeper. I myself cannot keep books. I argue that he can get it done by somebody else.

Mr. Hugo: The Board are of the opinion that the applicant should be able to explain the books.

The Board refused to allow Goolam Rasool, a book-keeper, to give evidence.

Mr. Kufal: Will you make a note that the book-keeper was not allowed to give evidence?

Mr. Hugo: Applicants should be able to explain.

Mr. Kufal: Applicant can make arrangements for book-keeping. I say you are able to read into the law that a book-keeper can explain and shew.

The Board objected to Mr. Kufal reading extracts from the Prime Minister's and other speeches at the time of the passing of the Act.

Mr. Kufal: For the purpose of argument I am entitled to read.

Mr. Kufal also wished to put in the Licensing Officer's remarks as evidence, but the Board refused. A note was made to that effect.

The examination of appellants was continued. A number of questions were asked by the Board relating to the items entered in the books, but as the appellants did not understand English, they could not explain.

Mr. Kufal: I think, Gentlemen, that you are treating this matter with

a very light heart indeed, from the jokes you are passing. You are simply persecuting the men. The book-keeper should be caressed.

On completion of the examination of witnesses, Mr. Kufel addressed the Board as follows:

Gentlemen, I should be wanting in sincerity if I was to attempt to say that this is not a serious matter. I ask you to give a broad and generous interpretation to the Statute. It was never intended that it should apply to present holders of licences, but it was passed so as to enable townships to control Asiatic trading in regard to further licences. Surely it should not be in the power of any individual to refuse a licence. It is unjust that these men should be allowed to trade year after year, accumulate stock—and, perhaps, liabilities—and then to have their licences refused. It seems impossible that parliament could intend that one individual should have power to absolutely ruin a man.

You are the final Court of Appeal and a great responsibility rests upon you. It is only right to ask you to place an extensive interpretation upon the statute and to admit that a man has the right to a licence, provided he has a competent book-keeper. The law provides that the applicant should be able to properly conduct his business. My main point is this: having granted the licences for so many years, I ask you to seriously consider the matter and renew the licences.

The Board retired for consultation and returned to announce that the appeals would be dismissed, the appellants having failed to satisfy them that they were in a position to comply with the requirements of Section 7 of the Act of 1897.

A Maritzburg Licence

Renewal Refused

At the monthly meeting of the Town Council, on the 5th inst., an appeal was made against the decision given by the Licensing Officer in respect of the application made on behalf of P. N. Chetty, free Indian, for renewal of the licence for the premises at 74, Longmarket Street. The licence was refused on the grounds: (1) That deception had been practised by or on behalf of the applicant; (2) that in respect of premises in the European area the transfer of a licence to any other person other than a European was not permitted.

Mr. Allison, who appeared on behalf of appellant, said that Chetty, for reasons of health, went to India in 1904, leaving his property in the hands of Pillay, who carried on the business. It was Chetty's intention to return before the end of 1906, but he was unable to do so. In December 1906, Pillay, acting on behalf of Chetty, applied for a renewal of the licence.

On a return being given Pillay withdrew from the business and P. N. Naidoo, who held Chetty's licence as attorney, made a similar request, but his application was likewise refused. He (Naidoo) could not understand what the deception alluded to by the Licensing Officer was. Mr. Stride (the Licensing Officer) said that according to the books kept by him the business was in Pillay's name. The Statute for the 1906 licence.

Mr. Allison contended that where a man had complied with the law the Licensing Officer had no right to look for reasons to refuse a renewal. There was no transfer of the licence at all; it was simply a case of renewal. This was a back-hand way of reducing the number of Indian storekeepers. If it was thought desired to have them removed, the Legislature should pass a law to that purpose; but they should not be subjected to these pin-pricks.

The Mayor pointed out that the application for renewal in 1905 was signed in Chetty's name, as was also that in 1906, but both the signatures differed.

Mr. Allison, continuing, said Mr. Stride admitted he was prepared to give the licence if the business were removed to the Indian area of the town. That was tantamount to a confession that the applicant had complied with the law. Chetty was a British subject, but it was evidently colour that weighed with the Licensing Officer.

In answer to Mr. Holmes, Mr. Stride said he was prepared to allow the licence if the business was transferred to the Asiatic quarter. While stating this, he again pointed out that the transfer of a licence held by an Asiatic to another Asiatic had not been allowed in the European area since he became Licensing Officer.

Mr. Mason warned the Council to be careful in dealing with the licences of Indians who were British subjects, and not to confuse them with the Asiatics who had no pretence to be British subjects.

Mr. Stride again impressed the Council that it was his belief that the business had been transferred. Pillay's first application showed that he was proprietor, but in the second application Naidoo declared that Chetty was the proprietor.

Mr. McAlister moved that the Licensing Officer's decision be upheld, and this was carried against an amendment by Mr. Holmes that the matter stand over for further consideration.—*Natal Witness.*

A GREAT ILLOT. One of the greatest blots on the white man's record with regard to the temperance question is that he has treated the degraded and civilised races. Dr. Wilbur P. Crafts, at Leeds.

A Lower Umzimkulu Licence

A special meeting of the Licensing Board for the Lower Umzimkulu Division of Natal was held in the Court Room, Port Shepstone on the 1st January last. The Board consisted of Messrs J. R. Currie (Chairman), D. A. Aitken and H. Allers.

Messrs W. Sangmeister and C. P. Robinson appeared on behalf of Mahomed Saduck Vahed, a member of the firm of M. S. Vahed & Co., Marburg, Natal.

Mr. Retman put in copies of resolutions passed by the Chamber of Commerce against granting of licences to Asiatics generally.

Mr. C. P. Robinson objected as the resolutions did not affect M. S. Vahed only but Asiatics generally.

Mr. Currie: The resolution cannot go on.

Mr. Sangmeister: Chairman and Gentlemen, before I go on with my case I shall be glad to have a copy of the reasons and a copy of the record handed to me, with which my client has not been supplied.

Mr. Currie: I have not in my possession any reason by the Licensing Officer for refusing this licence, and perhaps it would be better to call Mr. Dunn, the Licensing Officer, who is present for the purpose of obtaining such reasons.

Mr. Sangmeister, to Mr. Dunn: Have you supplied any reason for refusing the licence?

Mr. Dunn: I have supplied no reason. I have never been asked to do so.

Mr. Currie: The Licensing Officer is not obliged to supply them seeing no application has been made therefor.

Mr. Sangmeister: Will you kindly note that my application is refused?

Mr. Currie: Yes.

Mr. Sangmeister read a petition signed by the Mahomedans and one by 28 European residents, in favour of the licence.

The Licensing Officer, on being questioned by Mr. Sangmeister, said that the books were well kept and the Sanitary Inspector had given a good report. His initial reason for refusal was that the applicant had made a compact with his creditors and was paying 9/- in the £. He thought that the applicant was not a suitable licensee holder in that civilised and respectable community.

Mr. Sangmeister: Chairman and Gentlemen, I shall now lay the facts of this case before you to remind you what really has taken place. This man is not to day applying for a new licence; he is really a representative of a licensed house which has existed for the last 15 years, although he himself has only had it for two years. The refusal will deprive him of obtaining a livelihood for his wife and children. He is an elderly man and has the best of his life behind him, and he will be quite satisfied if he will keep

his wife and children live. If he is not obtain a licence he will not be able to keep his wife and children as he should do. Besides he is the priest for the Mohammedan community here in this district and Mohammedans are not very many and they are entitled to keep up their spiritual welfare. This man has carried out his duties as Priest to the entire satisfaction of Mohammedan residents. His refusal of this licence they would be deprived of his services as priest as he will have to close his business. It would also deprive his creditors of the £ in the £ which he has offered to pay and which he will be able to do if he obtains his licence, and it is simply robbing them of the £ if it is refused.

Mr. C. P. Robinson also addressed the board. He said that the Licensing Board was not justified in refusing the licence because of the applicant having made a compact with his creditors. There was no legal justification for the Licensing Officer refusing the licence. In conclusion, Mr. Robinson said that he hoped the Board would take into consideration the applicant's advanced years and his respectability.

J. W. Godwin appeared against the granting of the licence. He said there were too many stores in the district—8 Europeans and 11 Arabs. These fellows, he said, live on practically nothing—on merely the smell of an oil rag—and we Europeans have to live in quite a different way.

Mr. Retham objected on behalf of the Chamber of Commerce. He said the Arab element was getting a strong footing and he thought it the duty of every man to protect the interests of the European from the Arab element. They had to take the initial steps for getting these people out of the country.

The Board retired to consider its decision and on returning, Mr. Curtis said: "The Board is unanimous in its decision that the action of the Licensing Officer should be upheld and the appeal is dismissed without costs."

SHOP HOURS AT THE CLERK. At a meeting of the Shop Hours Reform Association held at Capetown, Mr. J. H. Clark suggested the formation of a Chamber of Trade, maintaining that the Chamber of Commerce did not represent the shopkeepers, and was of no possible use to them. They were that night to fight against a session which were insidiously taking their business away from them. They were not opposing Indian shopkeepers as such, but only those who kept their shops open for unduly long hours, whether these people were white or coloured. (Applause.) They did not want to be dragged down to the level of the Indian petty dealer, but to bring him up to their...

Durban Notes

By "Observer"

THE IRON HEEL. News keeps coming of the refusal of Indian licences to trade. From Maritzburg, Port Shepstone and Lelysmith the Licensing Boards have decided against Indians. The attempt to drive Indian traders out of the colony seems so far to be successful. It yet remains to be seen whether the Government will allow such injustice to be done.

A REMARK. I was glad to notice that Mr. Kufel, who was pleading the cause of the Indians of Klip River Division, was bold enough to stand up and rebuke the members of the Board for the light-hearted way in which they were conducting the business. And it seems that he was perfectly justified in saying that they were persecuting the Indian appellants. After they had admitted that they could not speak or understand English, the Board kept asking these poor fellows to explain certain items written in English. The book-keepers, who could have explained those matters, were not allowed to give evidence.

INDIAN EDUCATION. Some two-and-a-half years ago an Indian school was opened at Prospect Hall estate, in Victoria County. The building was provided, I understand, by Mr. B. B. Mahatho, of Stamford Hill, and the schoolmaster was Mr. B. B. Mahatho. The work was successful and the number of scholars increased to 40. For two years the school was kept open under difficulties. The Inspector gave a good report and recommended the school for a Government grant, which is given to those schools which have 20 students attending. Whether the Government were too poor I do not know, but the fact is that the school had to be closed, and the children of Prospect Hall may whistle for their education.

A TRAN-CAR INCIDENT. An Indian writes to the local press complaining that he was forced by the conductor to sit alongside some half-naked Kaffirs. Surely there is no need to force a respectable coloured Indian to sit by a native against his inclination. The top of the car is allowed to be used by coloured people, and I submit that an Indian or even a clean and respectable native is entitled to sit where he likes. There is no doubt that the conductors "exceed their duty."

SEVERE TREATMENT. Five free Indian women were brought before the first Criminal Court in Durban, on the 13th inst., charged with failing to comply with an order of the Court regarding the payment of the £3 tax under the Act of 1895. These women stated that they were unable to pay, owing to employers refusing to em-

ploy them without their current licence. Some had been sick; others said that, although their husbands were working, they could not live and support their families because they had to pay the £3 tax and also the £1 poll-tax. Consequently these five women had to go to gaol for a month with hard labour.

"Ten Years Ago"

Englishmen Complain

We take the following extract from the "Ten Years Ago" column of the *Johannesburg Star*—

On Monday we had a call from two Englishmen who complained of the annoyance and hardship to which they were subjected to by the Immigration officials at Vereeniging. Upon their landing in Capetown from the Garth Castle they proceeded to the Government Inquiry Office, where they could obtain no information as to passport for the Transvaal, and so they came on to Vereeniging, where they arrived on Thursday evening. Here they were of course unable to produce passports or letters of identification; and consequently they were detained under police supervision until 6 o'clock, when they were sent over the Border of Viljoens Drift. Two Italians shared the same fate. The quartette were that night compelled to use the hard boards of the waiting-room in lieu of beds.

Next morning they returned to Vereeniging; but as no reply had been received to the wires they had despatched on the previous day to friends in Johannesburg, they had to again submit to the indignity of being virtually placed under arrest, though after passing their effects through the Customs House they had been allowed to retain their seats in the carriage until the train was about to move off. Accompanied by a policeman, the rejected immigrants were permitted to go to the telegraph office and once more communicated by wire with their friends in Johannesburg, but again failed to elicit a reply.

Until 4 o'clock the same afternoon the unhappy pair were kept under the wary eye of the police. Then Mr. Daniell, the Acting Chief Inspector, sent for them and informed them that after communicating with the Chief of the police in Johannesburg he had been instructed to allow them to proceed on their journey. For this pleasing intelligence they had to pay 3s. 6d.—the expense incurred in telegraphing. As there was no further train to Johannesburg that afternoon the men were put to the additional expense of having to stay all night at the Hotel. On Saturday morning they were provided with passports and completed their journey. The two Italians originally rejected fared much better for on presenting themselves the second time they were allowed to

The South Africa British Indian Committee

[FROM A LONDON CORRESPONDENT.]

[The above Committee exists as a result of the British Indian Deputation which proceeded to England in October of last year to protest against the sanctioning of the Iniquitous Asiatic Law Amendment Ordinance of the Transvaal. The British Indian cause in South Africa had here many friends who had hitherto done what was possible each in his own individual way. These efforts were productive of a great deal of good, but on votes being compared, it was suggested and ultimately found necessary to concentrate all efforts and energies regarding the South African British Indian question, through one central body. The idea once formed, it did not take long for the active members of the deputation to see it crystallize into the shape of the above Committee.]

The personnel of this Committee is a remarkably strong one. Indeed, it is doubtful whether any single cause has ever had such a large and influential committee of members. It represents gentlemen of all political parties and shades of opinion. It is a matter for congratulation that these gentlemen can be got together to figure on this one Committee for it at once takes the South African Indian question out of the range of our political contentions. Each member of the Committee has a special right to be on it, either for the interest he has already shown or for the active interest displayed and assistance rendered since the grave position of the British Indian in South Africa has been brought before him. The Committee is still in process of formation, and so far, it has been fortunate in securing Sir Joseph Giffard as a Vice-president. The Committee is divided into two parts, one is the General Committee, which will assemble from time to time in order to promote the objects of the Committee, and the second is the Executive Committee, composed of a smaller number, in whose hands will be left the directing and getting of the actual work. The Chairmanship of the Executive Committee has most rightly and properly fallen on the shoulders of Sir Matherji Bhawanji, whose persistent efforts here on behalf of his unfortunate countrymen are too well known and appreciated to need repetition here. The Secretariat duties have been entrusted to Mr. F. W. Birch, whose previous association with the British Indian cause in India is fully attested to be appreciated in the committee sphere. The Committee being developed in a little over a month, it is probable that it is the better for it, and it is to be hoped that it will be able to provide a centre for all work and

energy to secure fair and just treatment to British Indians in South Africa; to aid the Imperial government to arrive at a proper and equitable solution of the problem that may come before it in connection with the question; to educate public opinion here, and generally to do all things that may seem desirable to secure for the British Indian the most elementary rights of citizenship, which even now is fast being taken away from him. The forming of this Committee will in no way impede individual activity, but will, on the other hand, prove to be an effective medium through which such individual activity may result in the greatest benefit.

The Committee commenced its career of usefulness on the 1st December, 1906, and practically one of the very first duties it performed was to send out letters of thanks to all those who had assisted in the Deputation and the brilliant result achieved.

One General Committee meeting has been held, and a great many important matters in connection with the firm establishment of it, such as its definite objects, its constitution, its rules and regulations, its registration according to law, etc., are still under consideration.

It made very strong protests and representations against the sanctioning of the Vrededorp Stands Ordinance, but it is difficult to realize that this same Vrededorp Stands Ordinance is now a measure bearing the Imperial sanction. The full scope and operation of this measure will spell utter ruin to the homes and families of numbers of trusting and loyal British subjects. Can anyone blame these men if they honestly doubt Great Britain's power and justice? The Committee has sent in its indignant protest against the act of the Imperial Government in having sanctioned this Ordinance, and have suggested as a merest act of justice and humanity that it influence some compensation to those unfortunate people, whose very virtues are to them a ground for restrictive and harassing legislation.

The Municipal Corporations Bill of Natal has also come in for very serious attention, and respectful but firm and emphatic representations have been and are being made to the Colonial Office to negative the passing of this Bill, which has been forwarded here for consideration. It has for its object, the restricting of the Indian ratepayers' Municipal Franchise which a very small number of them now enjoy as the only privilege granting them as the best of citizens of that country. It is inconceivable that so manifestly restrictive a measure can ever receive the impress of Imperial favour. Our hopes are strengthened when we remember that for our Colonial Secretaries of State, who we know will not be misled by the arguments of those who are bent on the thing, considered here in the past, and which

"There's a Time Coming"

Fiction

from the "Transvaal Advertiser"

The withholding of the Imperial assent to the Asiatic Law Amendment Ordinance during the latter end of the last session of the Transvaal Legislative Council has drawn the attention of the public to the extraordinary difficulties which the officials in the Asiatic Office here have to contend with in their duty of seeing that the immigration of Asiatics into the Colony is confined only to those who are by the laws of the land entitled to come in. The continued influx into our midst of unauthorised Asiatics makes it imperative on the interests of the comparatively small white population that the vigilance of that department shall not suffer by the virulent attacks of disappointed Asiatics and their white partisans in Europe, the latter who have displayed lamentable ignorance of the question, and have accepted blindly the distorted and biased view of a few agitators alien to the Transvaal, against the facts and statesmanlike opinions of legislators here who are thoroughly conversant with the situation. We cordially echo the sentiment expressed by Sir Richard Solomon that those Asiatics who came here according to the law be received with justice and consideration, and the strict interpretation of the laws promulgated by the South African Republic and the present Government to check the illicit ingress of these people has been set at naught on so many occasions during the past two years by decisions given in magistrates' courts and rulings in the Supreme Court, as to render the introduction of an Ordinance to amend these defective laws absolutely necessary in the first session of the Responsible Government. Asiatics who have never been in the Transvaal before the war, and who are entering now by the hundred and one places of ingress along the frontiers of Portuguese East Africa, Natal, Orange River Colony and Bechuanaland, know perfectly well they are acting in defiance of the law, and when the time arrives for their banishment they will have no one but themselves to blame for any hardship they may experience. It has been asserted on several occasions in the press of late, and there is little doubt but that it is true, that Asiatic minors are being introduced in large numbers by unscrupulous persons for the purpose of training them eventually as store assistants, the Government being powerless to stop such immigration by reason of the fact that the Supreme Court decided some months ago, in appeal, that the duty of taking out a permit or registration certificate could not be enforced against youths of tender years. The fact cannot, however, be set aside that a large number of persons are evading the provisions of the Asiatic Law Amendment Ordinance of 1904.

Natal Municipal Corporations Bill

Hung Up by the Imperial Government

Government of India Protests

At the annual meeting of the Natal Municipal Association, held on Wednesday, the Secretary read the following copy of a despatch from Lord Elgin to the Governor, which had been submitted to the Executive of the Association by the Prime Minister, in order that its views might be ascertained. The despatch read was as follows:—

"I have the honour to inform you that since the receipt of your telegram No. 2, of the 20th of January, I have received further representations from the Secretary of State for India and the Indian Government on the subject of the Municipal Corporations Bill, and, much as I regret that inconvenience, should be entailed by the delay in signifying his Majesty's assent to it, I feel it necessary to ask you to bring before your Ministers the following observations:—

"Sections 200-206 of the Bill, which re-enact the provisions of Law No. 21 of 1888, provide for the registration of members of uncivilised races, which term is defined in Section 7 as including all barbarous or semi-barbarous races and all Indians introduced as indentured labourers not actually under indenture and their descendants, unless their status is above that of labourers or domestic servants. This definition, it may be noted, goes beyond the law of 1888, in including descendants of indentured Indians. The Government of India are anxious that these sections should not apply to Indians. It will be seen from your Ministers' memorandum of the 13th of August, 1903, in reply to the proposals contained in the despatch from the Government of India of the 14th of May, 1903, that the provisions of Law No. 21 of 1888 had not at that time been applied to Indians, and, if this is still the case, it would appear that the express exclusion of Indians from the provisions of Sections 200-206, of the present Bill would not present any great difficulty. If, as I gather, this is the only part of the Bill which affects those who come under the definition in Section 7, Sub-section (7) of 'Uncivilised Races,' that definition could be amended by the omission of the words relating to Indians, and thus the grievances which, even if it were only a sentimental one, are very keenly felt in India, arising from the classification of some of his Majesty's Indian subjects with 'barbarous or semi-barbarous races,' would be removed. I earnestly trust that your Ministers will find it possible to meet the wish, of the Government of India, that this is the

"The Government of India further desire that the definition imposed on Indians by Section 182 (37 and 38), and Section 208 of the Bill, may be removed or mitigated. The term 'coloured persons,' according to Section 7 (5) of the Bill includes 'colle,' and, as your Ministers are aware, that word is frequently used in South Africa as a general term, including all Asiatics of whatever standing. The Secretary of State for India cannot but regard the subjection of respectable natives of India to the degrading restrictions contained in Sections 182 (37 and 38), and 208 of the Bill as indefensible, and, indeed, I gather from your telegram of the 20th of January that your Ministers, in preparing the Bill, did not contemplate the extension of the operation of these provisions to persons of superior class, and that in practice the word 'colle' is not so interpreted. Then remains, however, the fact that, as indicated in my predecessor's despatch, No. 104, of the 9th of December, the definition of the word is not clear, and cannot bind the Courts not to give it the more extended meaning. I trust, therefore, that if your Ministers are not prepared to limit the word 'colle' entirely from Section 7 (5), they will at least be prepared to amend the definition so as to confine the meaning of the word to labourers actually serving under indenture, and labourers introduced under indenture, but whose indentures have expired, and their descendants, provided that they are not of a status above that of a labourer or domestic servant. I have, &c., (signed) Elgin."

Lord Selborne and the Asiatic Ordinance ✓

[Just as we are going to press a copy of a Reuter telegram comes to hand, from which we take the following

London, Feb. 14. A lengthy and important Blue-book was issued this evening with regard to the Asiatic legislation in the Transvaal. The despatches commence on May 11, 1906, and the documents include the various Ordinances, a communication from Mr. Gandhi, and a very lengthy report of the meeting between Lord Elgin and the deputation from the British Indians in the Transvaal.

Lord Selborne said he would not have allowed the introduction of the Ordinance if he had supposed it would lead to the refusal by the Imperial Government, at the instance of the British Indians, of the policy which was unanimously regarded by the Europeans as vital to the best interests of the colony.

The interest in the document, however, centres in Lord Elgin's letter to Lord Selborne, dated 11th May 1906, in which his Lordship declares that he does not propose to proceed further with the Asiatic Ordinance, and Lord Selborne's vigorous reply.

behalf of the white community, in which he quotes the weighty statement of the British Indian deputation. Lord Elgin mentions his having obtained Sir Richard Solomon's advice, and then dwells upon the two Draft Ordinances, declaring that their proposals do not afford adequate relief for the disabilities on the Indians, and fall short even of the relief which Great Britain demanded from the South African Republic. Nor do they, his Lordship contends, contain the relief advocated by Mr. Lyttelton.

Lord Elgin concludes: "I have no desire to attach due weight to the opinion of the whites, but in view of the approach of Responsible Government, I have decided not to approach further with the Ordinance."

Lord Selborne recites the statements of the Indian deputation, that there is no considerable immigration of Asiatics to the Transvaal or that the Ordinance imposed the harsh and degrading conditions existing before the war. He asserts that there can be no doubt as to the inadequacy of the existing law for the control of immigration, which was going on to a considerable extent.]

Correspondence

What Does this Mean?

To the Editor, DAILY OPINION.

Sir, At a meeting held on the 14th of February, on the evening of the 15th inst., Dr. Haggart of Durban, in support of the Labour cause here, made an assertion which I think will be of interest to you. He declared that the right to vote was a sacred duty and to demonstrate that it was a great temptation in one's way, he said that he could have sold his vote in Durban for £5000. He stated that he had been approached on behalf of the Natal Indians and informed how some one in a similar position had been paid £4000 and that his support would be worth an unlimited amount to him (Dr. Haggart). He concluded this assertion by saying that he did not accept the offer as he was a man and regarded his vote as a sacred duty. I am not certain as to the figures but I am sure it ran into four numbers. It was large enough for some of the audience remarking that he was the only fool in the crowd for not accepting it.

Now the essential point is this that Dr. Haggart stated in most emphatic terms that some one on behalf of the Indian community tried to bribe him with a large sum of money and further that some one had been already bribed for his support of the Indians. Is the speaker brought this forward to show his honesty and uprightness and I do not like to jump to derogatory conclusions, and on the other hand I am aware that the Indians in Natal do not appear to be prepared to part with such a

huge sum for anybody's support and much less for Dr. Haggard's. I find myself in a dilemma and I trust you will try to elucidate the point. In my opinion Dr. Haggard as an honest citizen should have exposed the attempt to bribery and it was his bounden duty to endeavour to bring the perpetrator of such a breach of the law to justice.

Yours etc.,
Mac.

Johannesburg,
Feb. 15th 1907.

[We are inquiring into this matter.—
L.D. L.O.]

Kimberley Indians

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—At a meeting of the D. F. British Ottoman Association held in the school room, Malay Camp, on the 6th February, it was unanimously resolved to have a petition to the Cape Parliament drafted, praying for the abolition of obnoxious clauses relating to the issue of Hawkers' Licences &c., in the General Dealers Licensing Act, 1906. And asking Indians in Vryheid, Pieterburg, East London, Port Elizabeth and Capetown to take similar action.

Our Association would be glad if you would publish the above for the information of Indians throughout the Cape Colony.

Our membership has now reached the total of 114.

We are particularly anxious that Indians throughout South Africa should come into line with us and co-operate with a view to unification and consolidation of Indian interests.

Yours etc.,

Abdus Kader

Chairman.

24 Christian Street,

Malay Camp, Kimberley.

Shire Highlands Railway

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—I have the pleasure to inform you that the Government of the Colony who are prepared to give us the right to travel by the new Shire Highlands Railway in B.C.A. I hope that there no first class tickets were issued to Indians. Writing about travelling in the Shire Highlands Railway I cannot but ventilate another grievance through your esteemed columns. No third class tickets are issued to Indians, and every Indian who is permitted to travel by the railway is forced to pay the same as the first class. This is a grievance which has been pointed out to the Government of the Colony, but they have refused to do anything about it. I am sure that you will be able to do something about it.

Yours etc.,

Abdus Kader
Chairman, D.F. British Ottoman Association.

Asiatic Eating-House By-Laws

Official Representations

6th February, 1907.
Johannesburg.

The Town Clerk,
P.O. Box 1047,
Johannesburg.

Sir,—The Committee of the British Indian Association has seen the draft of the By-Laws for Licensing and regulation of Asiatic tea-rooms or eating-houses. My Committee respectfully submits the following for the Council's consideration, in connection with the By-Laws.

It appears that the necessity for the By-Laws has arisen on account of the large indentured Chinese population and the catering for that population which has been undertaken by various persons. But, under the definition of the term "Asiatic tea-room or eating-house" is evidently included any place where Asiatics are catered for, and it would, therefore, include the small British-Indian restaurants which are conducted in Johannesburg. They are very few, and have very few visitors, the British Indian population being all permanently resident, and not requiring any houses for feeding it. My Committee, therefore, ventures to suggest that the definition should not include those British Indians. At the same time, the Committee has no objection to the new small British Indian restaurants in Johannesburg from inspection with regard to sanitation, &c., but the humble opinion of my Committee is that ordinary Public Health By-Laws are sufficient for the purpose.

In the humble opinion of my Committee, the procedure laid down for making application for a tea-room or an eating-house licence is cumbersome and costly, and could only be justified if there were huge remunerative possibilities. The fee fixed for the licence is also too high, in my Committee's humble opinion, is almost prohibitive, and is greater than the fee charged for either European restaurants or Kafir eating-houses, the fee for the former being £5, and only and for the latter £2. Moreover, the definition of an "Asiatic eating-house" includes a tea-room. Therefore, whilst a general tea-room carries with it a licence of £3, an Asiatic tea-room will require a licence-fee of £10; and the fee of £2 for transfer of licence is, in my Committee's humble opinion, a heavy charge.

My Committee, therefore, ventures to trust that the Town Council will be disposed favourably consider the suggestions raised to the proposed By-Laws.

I have the honour to be,

Sir

Yours etc.,

Abdus Kader
Chairman, D.F. British Ottoman Association.

Facts and Comments

NO ARABS FOR LOUWSBURG. The Vryheid correspondent of the *Times of Natal* writes as follows:—One Hallidon, a man of foreign extraction, lately secured a store licence in Louwsburg and promptly attempted to put in an Arab manager. This, however, created such an outcry in that village that Mr. Bannett, the R.M., put a stop to the continuance of the store under such management. Special laws remain in force in the Northern Districts from the Transvaal times, and one of these is that no Arab can keep a store or own any land.

COMMERCIAL MORALITY. The *Natal Mercury*, discussing fraudulent bankruptcies, writes: Some of the merchants and others we interviewed yesterday said the chief offenders were Asiatic traders; but we have clear proof that the practice is by no means confined to Asiatics, and is being carried on, on a more or less extensive scale by a certain class of low grade whites whose ideas of commercial morality are even lower than those obtaining among the worst of the Asiatics, and who in fact, deliberately lay themselves out to defraud whoever can be induced to give them credit.

BOOKS FOR BARRON. Mr. V. Madan-jit Singh has crystallised into the publication of a weekly newspaper in Rangoon, of which he is the editor and proprietor. It is the size of an ordinary magazine, and is entitled *United Burma*. Mr. Madanjit calls it "A paper for the people." In justifying the publication the editor states: "It is because we natives of Burma and India feel that the time has come when it is essential for our national development that we must have a consistent, regular, and independent paper, that the undersigned, who has been promised support from the leading gentlemen of the different communities of Rangoon, has decided after mature consideration, to found a newspaper, the watch-words of which will be Progress and Independence."

The best minds among us must naturally support those views. Our aim, though we are aware it is very distant fulfilment. Self-Government for India with a similar status to that of Canada and Australia. We must work on those lines till we are fit and the British Government will ultimately see the justice of our claims.

Our position to-day all over India is the logical result of British teaching. Some may think we are advancing too fast, but fast or slow, we must ever be marching onwards towards our goal. The paper is published at the United Burma Press, No. 29, 27th Street, Rangoon, and the rate of subscription is six rupees yearly, payable in advance.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ--શનીવાર, તારીખ ૧૬મી ફેબ્રુવારી, ૧૯૦૭.

અંક ૬.

અડવાડીક પંચાંગ.

શ્રીસ્તી-તા. ૧૬ ફેબ્રુવારીથી તા. ૨૨ ફેબ્રુવારી સુધી ૭૦ સં. ૧૯૦૭.
હીંદુ-શામલ સુદ ૪ થી, શામલ સુદ ૧૦ સુધી સંવત ૧૯૬૩.
મુસલમાની-તા. ૨૭ મોહરમ થી ૮ મી મોહરમ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	શ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાની તારીખ.	સુર્યોદય ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત ક. મી. ક. મી.
શની...	૧૬	૨	૨	૫ ૩૬ ૬	૪૨
રવિ...	૧૭	૩	૩	૫ ૩૬ ૬	૪૨
સોમ...	૧૮	૪	૪	૫ ૪૦ ૬	૪૧
મંગળ...	૧૯	૫	૫	૫ ૪૧ ૬	૪૦
બુધ...	૨૦	૬	૬	૫ ૪૨ ૬	૩૯
ગુરુ...	૨૧	૭	૭	૫ ૪૩ ૬	૩૭
શુક્ર...	૨૨	૮	૮	૫ ૪૩ ૬	૩૬

અનુક્રમણિકા.

એડવરટાઇઝરની હાર	૭૬
નાતાલનો લાઇસેન્સનો કાયદો.	...
ઈડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી	...
કેપ્ટો લાઇસેન્સનો કાયદો	૭૬
આશિષ આદિતિ પ્રીટીસા ઈડિઅન કમીટી	...
'યુનિટી' ને ગ્રાન્ડવાલ ફેનરટોરિયલના નાતાલ લાઇસેન્સનો મામલો	૮૦
'એડવરટાઇઝર' અને હિંદીઓ.	૮૧
માડાગાસ્કર...	૮૨
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ	...
નાતાલ સનાતન ધરમસભા	૮૩
ખજૂરપત્ર લેહાન્ડેઅરમ	...
" સુખદ	૮૪
" રટાન્ડરટન	૮૫
" શેઠરમીય	...
" કેપટાઇન	૮૬
કમીટીઆ ઈસ્લામીક સોસાયટી.	...
માફ વરતમાન	૮૮
કાફરોને હિંદી વેપારી સામે ઉચ્ચરનાર બાબત.	...
અર્થા પત્રો.	...
ધી ઈન્ડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી.	૮૭
કેપમાં ફરીની લાઇસેન્સ.	...
નાતાલ રેલવેપર તકલીફ-કેપાયની નરર	...
કેપમાં હાઇમરમીઓ	૮૯
કેપમાં હિંદી લાઇસેન્સનો અડવાલ	...
અમવાળી નરર.	૯૦
સાક્ષી કાફરો બંદુકમતે ફેર	...

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

નાતાલનો લાઇસેન્સનો કાયદો.

શનીવાર તા. ૧૬મી ફેબ્રુવારી ૧૯૦૬.

એડવરટાઇઝરની હાર.

નાતાલ એડવરટાઇઝરના અધિપતિને હિંદી અમેસરો મળ્યા તેનું પરિણામ સાર આવેલું છે. 'નાતાલ એડવરટાઇઝર' માં મોટું લખાણ કર્યું છે. તેમાં અમેરિકા લખાણ વચ્ચે, મી. ગાંધી તથા મી. અલીના કામ વચ્ચે, અને અમેસરોએ કહેલી હકીકત વચ્ચે તફાવત પાડ્યો છે તે જણાવ્યું છે કે સર લેપલ ઓશીન જેવા માણસો પણ હિંદુ રચનામાં ગંધા હક લોકોને દેવા માગે છે અને હક્કિય આદરિકામાં ગમે તેટલા હિંદી જવા માગે તેને છુટ્ટ હોવી જોઈએ એમ જણાવે છે. આ બધું લખાણ નકામું છે એ સમજી શકાય છે પણ તે પોતાની દાર કણુક ન કરતાં હાથ મારી લાલ મહેાડું રાખવા જેવું છે. એ લખાણ બાદ કરીએ તો એમ જોઈ શકાય છે કે મોટા વેપારીઓને તકલીફ ન હોવી જોઈએ, કમીશન કાયદાથી જે દર કત આવે છે તે દુર થવી જોઈએ, અને હિંદી કામની તરફ સાધારણ રીતે ન્યાયની નજર થી વરતણુંકે હોવી જોઈએ. એમ વિચાર એડવરટાઇઝરની વરતણુંકે અત્યંત રહે તો રચનાના બંને જાણ હિંદી કામ તરફ કંઈક મીડી નજર રાખશે તે એકદમ અત્યંત નીકર છે એમ માનવાનું કારણ રહે છે. જે પ્રમાણે રચનામાં થયું એજ પ્રમાણે મારીલાગરના જાણની સાથે પણ થાય તો તેથી લાભ થયા સંભવ છે. પણ એડવરટાઇઝરના લખાણને આપણે હવે કંઈ કરવું રહ્યું નથી એમ નથી સાર વાત. જાણ્યો આપણી વિરુદ્ધ લખાણ ન કરે એથી આપણે ચોક્કસ ડડવાનું રહ્યું પણ જાણની જેમ પીળા ઘણા સતુન આપણે જીતવા રહ્યા છે. મોરમો પોતાના હિલચાલ છોડે તેવા નથી. જેમકે મી. આરથર વેઈટે હવે કાફરી લોકોને ઉચ્ચરવાનું શરૂ કર્યું છે. તેઓ સાહેબે કાફરોને અનુભવ છે કે તેમણે વિલકુત હિંદી વેપારીઓની સાથે વહેવાર નહિ કરતા. આમાં એક ને માણ્યોની અસર કંઈ ચલાવી નથી. પણ એ જાણણ આપણને પોતાપણી આંખો ને આપણી મનસા જાણકારીથી જાણવી

મારીસાળમાં એક લાઇસેન્સની અપીલ થઈ તેમાં રાફન કાઉન્સિલના એક મેમ્બરે જણાવ્યું કે જે હિંદી બરીરીશ દેવત છે તેને લાઇસેન્સની તા પાતા અચકાવાનું છે. વળી ત્યાંની મેમ્બરે એવો ઉત્તર કયો છે કે જે હિંદી બરીરીશ દેવત છે એવું સાબેત કરી શકે તેને લાઇસેન્સ મળવ માં દરકત ન આવી જોઈએ. પેરલમમાં બીજા ચાર કેસ પણ તેમાં પણ ફરિયા મંદી પોતાની અને ફરિયામાં થયેલા પદમાં જવા આવતી અથવા તો ફરિયામાં ગમણું કંવાતી રાય હતી. પેરલમમાં રચનામાં આમીના રંગને લીધે જે લાઇસેન્સો બંધ કરવામાં આવ્યાં છે. લેટીસમીય અને તેની આસપાસના જગતા લાઇસેન્સની અપીલો બધી કાઢી નાખવામાં આવી છે અને તેનું રાજ્ય એમ જણાવવામાં આવે છે કે વેપારીઓ આપણ સમજી શકતા નથી તેમ અમેજી પીલકુત જાણતા નથી અને બંધા આધાર હવેકા પચારના કામદારો ઉપર રાખે છે. ચોખ્ખા લખનામી જુગાની અથવા સાક્ષી લેવાની પણ ના પાડેલી. આ બધું બતાવે છે મોરો લોકો આપણને આ દેશમાંથી લોકો કાઢવા જ માગે છે જે લોકોના પાનનસ કત લેવામાં આવ્યા છે તેની ના પાડવા સાબેત તમ લેવામાં આવ્યું છે. વપાતા રિચિનમાં જે તેમને બંધ મનવતું છે તેઓએ પચર કાઉન્સિલમાં પચર કરવાનો કે સરકારે આ જાણત ઉપર વિચાર કરવાનો છે. બ્યુનીસીયાનીરીઓને સરકારે ચેતવણી આપી સમજાવ્યું હતું કે તેઓને જે સત્તા આપવામાં આવી છે તે ન્યાયી નજરથી ચાપરને નહિતો આપેલી સત્તા પાછી ખેંચી લેવાની જરૂર પડશે. આપણી કેમિરેસ તથા હિંદી કામ મઠમણે જડી વેપારીઓને ધક્કેલ અન્યાયનું કાન સરકારને અને આખી દુનીયાને કરાવશે તો અમે આશા રાખીએ છીએ કે કોઈ દાર જરૂર મળશે.

ઈડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી.

આ લાયબ્રેરીના મેરેજરી ના. હીવાન આમીરી ઉપર કારણ લખે છે તેના ઉપર રચનાના એક હિંદીનું પત્ર આવે તેથીએ કમિટી લાયબ્રેરી લાઇસેન્સ રિચિનમાં મુકામ તેમ જથી જવા મી. હીવાનને વર છે. અને મનમી અમેજી કે ની કરવાની હિંદી રચનાના કાફરોના પત્રમાં છે. ના. હીવાનને કાફરોની

નાતાલમાં લાઇસેન્સનો મામલો

બેટીની મીટીંગ.

પાર્ટ સેક્રેટરિયલ.

શ્રેષ્ઠ અમલીકૃત ડીવીઝનની બેટીની મીટીંગ ૩૧મી જાન્યુઆરીએ તથા ૧મી ફેબ્રુઆરીએ પેરે સેક્રેટરિયલમાં મળી હતી તે વખતે નીચેની અપીલો સાંભળવામાં આવી હતી. બેટીના મેમ્બરો, મી. કરી, મી. એલ. ફીમ, અને મી. આલ્ફ્રેડસ દત્તા. અરજદાર એમ. એલ. વાલેદને ક્રા. (ગાર્ગ) ની વકીલ મેસરસ સેગમોન્ડર અને કેપ્ટી નક્કન દત્તા. મેમ્બર એલ. કેમ્પેલે વતી એટી. આર્ટીકલ લાઇસેન્સ આપવા વિરુદ્ધનો હુકમ પસીલની હાલતની હાખત થતાં અટકેલો. વરીસે જજાવ્યું કે મારા અસીલનો લાઇસેન્સ અટકાવવામાં કારણો અપાયાં નથી. લાઇસેન્સ અટકાવવાથી તે પોતાના પાળાખમ્બાંનું સુગ્રામ સલામી શકશે નહિ તથા લેણદારોને પહોંચમાં થી હાલે દિસામે આપવાનો વાવહો પાળી શકશે નહિ. હાલેતીમાં એટીઆર્ટીકલ વિરુદ્ધ જજેરણી છે. પણ તેથી કાયદાનો ભંગ કરવાનો નથી વિલાયતની પ્રજા ન્યાયનો પણ ફરે છે. તેથી ગોરડે ન્યાય આપે. નક્કન નાદાર હોય તેવાજ ગોરાએનંત લાઇસેન્સ અપાય છે. અરજદારની ઉમર તથા ન્યાયપર ગોરડે ખ્યાલ મળવાનો છે. મારી પાસે બે પીટી શતો છે. એક મુસકમાનોની સહીએવાળું છે. તે પ્રમાણે વાલેદે પરમ રૂકે હોવાથી તેની અર્દી મુસલમાનેને જરૂર છે. તેઓ બિરીયા પ્રજા હોવાથી રહાણુ મારે રહ્યા છે. બીજી અરજ પર ૨૮ ગોરાઓની સહી છે. તેઓ પણ વાલેદને લાઇસેન્સ ગળે પુ માગે છે. વકીલના સવલોના જવાબમાં લાઇસેન્સ અમલદારે કહ્યું કે વાલેદે પાહોં શી. ૬ - આપવાની લેણદાર સાથે સમજુતી કરી હતી તે કારણથી તેને નાદાર જેવો ગણી લાઇસેન્સ અટકાવ્યો છે. લેણદારોએ તેને મુક્ત કર્યો છે તે જાણત મે નાપારી નથી. તેમ મુક્ત થઈ શકે ખરે. એપકા રખાઈ અને બુલબુલ વિનાના હતા. હાલતનો રીપોર્ટ પણ સારો હતો. એક લેણદાર તરીકે મી. એમ. સી. આંગલીઆ એ જુગાનીમાં જજાવ્યું કે વાલેદને કરજ સળ પગાં સમજુતીથી મુક્ત કરવામાં આવેલ છે. અને તેથી તે નાદાર નથી.

મુકવીન નામેના ગોરાએ લાઇસેન્સ આપવા વિરુદ્ધ અરજ રજૂ કરવા માગણી કરી તે રજાકારવામાં ન આવતાં તેણે જજાવ્યું કે જા ડીવીઝનમાં જોરે પ્રતી પહેલા

છે. ગોરાઓ હરીફમાં હેતરી ન શકવાથી તેમનાં હાલતો ખુબ મરે છે. ગોરા હાલતો ના મોદામાંથી એટીઆર્ટીકલ રોટી પડવી ભેવ છે. નો તેમને લાઇસેન્સ ન આપવા એવું ગોરા કહે છે. મેમ્બર વતી હાજર થએલ મે રાએ પણ આયોજ આમર કયો હતો. ગોરડે વિચાર કરી અપીલ કરી નાખવાનો હુકમ મળેલ કયો.

બીજી અપીલ મારજરગના હુસેન કામરુદ્દીમને લાઇસેન્સ આપવાના હુકમ વિરુદ્ધ મુકવીન નામાના ગોરાએ કરી હતી. બિંદી ના વકીલે જજાવ્યું કે અપીલમાં લાઇસેન્સ વિરુદ્ધ અરજ કરવાનું કાયદેસર નથી વળી આવી અપીલ કરવાની હતી તેના અસીલને નોટીશ મળવી જોઈએ. ગોરડે નોટીશ મળવી એમણે કહી અપીલ કરી નાખી હતી.

મારિસઅરજ.

ટાઉન કાઉન્સિલની એક મીટીંગ આગળ શી. એમ. એટીની વતી કરવામાં આવેલ અપીલ સાંભળવામાં આવી હતી. લાઇસેન્સીંગ અમલદારે જજાવ્યું કે હુમ્યાલ કરવાના વાંકસર લાઇસેન્સ નીકળી ગયો છે. ૧૯૦૪માં એટી દેશ ગયો. પછી તેની ફરજત એમ. કે પીલે ચલાવ્યા હાજ્યો. ૧૯૦૬માં તેણે પોતાનો રટોક નાહકુને વેચી દીધો. મીટી પાસે બે રજીસ્ટરન સર ટીટીકેરે તથા બે વખત જુદા જુદા નામના એપકા બનાવવામાં આવ્યા. અરજદારના વકીલે સમજાવ્યું કે એટીનો વિચાર ૧૯૦૬ ની આખરે પાછા ફરવાનો હતો. પ તે આવી શક્યો નહિ. એટીની પીલેએ અરજ કરી. પણ લાઇસેન્સીંગ અમલદારે પીલેને લાઇસેન્સ આપવાની ના પાડવાથીએ બીજ નેસમાંથી પીલે છુટો થયો. એટીની વતી ગોરાનીની સત્તા આપારે નામકુએ લાઇ સેન્સ માટે અરજ કરી તે પણ કાટી નાખવામાં આવી આમાં હુમ્યાલ થું છે તે લાઇ સેન્સીંગ અમલદારે સમજાવ્યું નથી. જો બીજોસ બિંદી સત્તામાં મોકલવામાં આવે તો લાઇસેન્સ આપવાની હા પાડવામાં આવી છે. લાઇસેન્સ અમલદારે જજાવ્યું કે ગોરા ના હતામાં બિંદીના લાઇસેન્સ તાંસકર કરી દેવાનું હાજુ થયું બન્યું નથી કાઉન્સિલર મેસર જજાવ્યું કે હાલેતો બિરીયા પ્રજા હોવાથી તેમનાં લાઇસેન્સ વિનં મુકાદો આપતાં સલામી રાખવાની છે. ગોરાડમાં જેવોસ થયો મળા પછી કાપીલ કાટી નીખવામાં આવી હતી.

કમીષરીયર ડીવીઝન.
હરના ડીવીઝનની લાઇસેન્સ બેટીની મીટીંગ ના, ૧૨મીએ લેટીરમીયમાં મળી હતી તે વખતે હરમાઇલ મુશાહ, એ. એમ. ખારવા, મુરબુ મે કાકા, અગીર મે કુસેન, મદમદ મે આદમ, સુસર્સીંગ, વસ્તી રસુલ ફેજરગાથી મે મોલાયદા, અને મુસાહ હરમાઇલ અને કાલી એ હ અપીલો સાંભળેવામાં આવી. લાઇસેન્સ અમલદારે અપીલ કારણો નીચે મુજબ છે. નાદારીના કાયદાની કમમ ૧૮૦ પાળ્યા સાથે અરજદારે પેતાના બીજનેસમાં "હરતુરી મુજબ અને વાલતવીકે એપકા" અંગેરેજ ભાષામાં રાખવા કે જેવડે તેમની સેવડ દેવડ જોઈએ તવી રીતે દેખાઈ આવે. મારા મન પ્રમાણે પરદેશી ભાષામાં ટપકાવેલી કચી પાટી માંથી અમુક મુદને તરબુમો કંઠોને તમુ લખ્યું એ હરતુરમુજબ અને વાલતવીકે એપકા કહેવાય નહિ. કમી નોંધવી એવો હરમાઇલ માલુમ પડે નહિ. અરજદારે કાચી નોંધ હાજર કરી નહોતી. પાકું તમુ રોજ રોજ, નહિ કે મુદને, લખાયું જોઈએ. અલેર અને સકાઇપરથી જજાવ્યું છે કે એપકા રોજ લખાના નયો નાનાસુના પગારથી રોજ નિયમસર એપકા લખવાનું કામ થાય નહિ. અરજદારેના છે તેવા એપકા નાદારીના કેસોમાં બરસાપાત મજાવ નહિ. આ પ્રમાણે મને લાગે છે કે કાયદા કલમ તેઓનાથી પળાતી નથી. બધી અરજઓમાં એકજ કારણ ને તે પણ કાયદાન અરથને લગતું હોવાથી બધી અરજઓની દલીલ સમટી સાંભળવાની માગણી મી કુદાને કરી. તે કપુલ ન રાખતાં ગોરડે એક એકે અરજદારેની વરદિલ લેવા માંડી. તે જો અંગેરેજ બોલી લખી જજાવ્યા નો ન હોતા. પોતાની જાણમાં નોંધ કરી અલ્ફાડી એ પખવાડીએ પાસ એપકા લખાવતા. વકીલે જજાવ્યું કે બેટીના કહેવાના અરથ એવો થાય છે કે કરેક વેપારી ફેસિઆર બુક દાખર હોવા જોઈએ ન રહ્યું છું કે બરી રીતે એપકા બીજન પાસે લખાવેલા ચાલી શકે. કાયદા પ્રમાણે બુક-ડીપરનુ સમજાવ્યું સાથે. વકીલે ભાવ્ય કરતાં જજાવ્યું કે આ બુક ગંભીર બાત છે. કાયદાનો અરથ હિદાર રીતે થયો જોઈએ નયો નાઇ સેન્સ આપવામાં સખ્તાઈ ભરે વગર. પણ જુના વેપારીઓ વરસો થયાં માત્ર અને કેવડેવડ ધરાવતા હોય તેનાં લાઇસેન્સ અટકાવવાં એ અન્યાય છે. મોલુસને પાપ માલ કરવાનો હેતુ પાલમાં હતો નજ હોય. કાયદા પ્રમાણે અરજદારને વેપાર આપડો જોઈએ. નહિ કે બુક-ડીપર. બેટી વિચાર કરી સલામી અરજદારે કાટી નોંધવાનો હુકમ મળેલ કયો.

‘એવરસ્ટાઇઝર’ અને હિંદીઓ.

કરબળના હિંદી વેપારીઓના એક કુખ્ય રેશન ‘નાતાલ એવરસ્ટાઇઝર’ ના અધિષ્ઠાતાની મુલાકાત લીધી તે પછી તે પત્ર લીધે પ્રમાણે સ્વાસ્થ્ય લખાણ એક લખાણ આવીકેતમાં કવુ છે:—

એશિયાટીક સંવાદ સંબંધમાં ‘એવરસ્ટાઇઝર’ દ્વારા વચ્ચે ઉપરથી હિંદી વેપારી ના એક કેપ્ટરેશન આમરી મુલાકાત લીધી હતી તેમનો મન દરશાવવાનો કામે કરતા ‘હિંદીયન એપિનીયન’ પત્રમાં લાવતા ‘એવરસ્ટાઇઝર’ મગધે ગાંધી કાળેથી થાય છે. એ પત્રનાં લખાણો, કરબળ ના આગેવાનો, તેમ એસસે માંથી અને અલીનું બોલવું એમાં તથાવત મામુમ પડે છે. એસસે માંથી અને અલીએ વિશ્વવત્ત જઈ કેટલાકને મોતના પદ્ધતિ લીધા, જેમણે ત્યાં એવી માગણી કરી કે આખા આશિયન સજ્જમાં દરેક દેશને ગમે તે હિંદીને વસવા ની પુરતી છૂટ તેમજ મોરચાના જેટલા હંકા દોવા લેજો, આમ કરીને આખા રાજની જુદી જુદી જાનવા સેશને સુધરે સાવજના કે નીતિ કે રાજનીના નિયમ મગર એક સરખી રીતે જેમના નાખી આખા રાજની પ્રત્યેક પીયડા કવ્યા જેવી માગણી કરી છતાં પણ હિંદીઓ જેમની વખતે તેમના કામજમાં એસસે માંથી અને અલીએ જાણુ વ્યુ કે કાલોનીએમાં ખરા હિંદીઓને મરજ પડે તેમ દાખલ કરા દેવા એમ અમે માગતા નથી. આ સેકશન વાચન ‘હિંદીયન એપિનીયન’ નો એમજ માગે છે કે હિંદીને દાખલ કરતાં કરો અકસર હોયે ન લેજો, ન કહે છે કે જુદીનાં વખતે પછા માટે એશિયાટીક અને પુરે પીયન વચ્ચે મોટાં બુધ્ધિની સરખાવ છે. એશિયાનાં આખરે માટે મારજ કરેલાં લેજો નો મુદીગર મોરા એ શું તેનાં બાકાય કરી શકશે! અમરી મુલાકાતે આપણે રેવરેશનના મુદરથે આવું કાંઈ કહેતા નથી. તેઓ નાતાલના હિંદી અને મોરા વચ્ચે વધતી કડકાશને અફસોસની વાત શણે છે અને મગજુત રીતે અને ‘રાજની’ રીતે પ્રેરેટ કરે છે કે નાતાલની હાલની દશાને વાંક અમાર માથે રાખી પાડે નહિ. અમે એટલું માગીએ છીએ કે, અધિષ્ઠાતા આવનારાં એને અટકાવે અથવા ન અટકાવે પણ લાવમાંજ એ અમુક હિંદીઓ, નાતાલમાં છે એ સેકશને ન્યાય અને પ્રત્યાક આપે. હિંદીઓ અને મોરાને વચ્ચેના સંબંધ અવરસાવવું અમારું જ કામ છે એ મેં ત્યાંનાં અમલકાં મુકાવાને

કમ કે હિંદીઓ લાવ અહીં છે તેઓને (દાખલા તરીકે ગીરમીઆ) આપીને મોલા વચમાં આવ્યા હતા અથવા તો આવ્યા પછી તેમને (વેપારીઓ પગે) આવકાર દેવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં કાંઈકે વાંધા ઉઠાવે નહોતો. તેમનાથી નાતાલને હેઠસાક લાભ થયા છે. આવા સેકશને ન્યાય મળે એ જોઈએ એમ અમે મગીએ છીએ. હિંદીઓની કરીઅદ ઉપર પ્રમાણે હોય તો, હમીમરેશનના સવાલને બાદ કરતાં બીજી બાજલમાં અમે વળતા આવીએ છીએ. પણ વગર અટકાવે અથવા હિંદીને દાખલ કરા હમ અહીં ત સવાળને વધરે મુલવકા કરેલા કરવા માગતા નથી. બરિદીશ પ્રેર અને કારેને લીધેજ અહીંના સવાલ લાક્ષજ મુલવકા કરેલા છે. ૫૦ વરસના અરસામાં આ સેકશનમાં જમીન સંબંધી તકરારો લખી થવાનો સંભવ છે. કારે વધતી જતી વરતીને માટે વધારે જમ્યા માગશે. તેવા વખતમાં હિંદી વારને મારગ કરવો હોય તો મોરાના સામગાંથી તે આવકો જોઈએ. આ કારણસર હિંદીઓના અવકાર કરવા માગી એ છીએ. તેમની જાતપર દેખ દેખ જેવું છેજ નહિ. પણ જેઓ લાલજ અહીં છે તેઓની વાજની દરિયાદની ના પાડવી તે બરિદીશ કોલોનીની જાનિને આંખપ લગાડ નહિ છે. અને આવી દરિયાદ સાંભળવા આ પદવાં પાતાં હમેસાં મુદતમાં રહ્યાં છે અને રહેશે.

હિંદી વેપારીના કેપ્ટરેશને મોતાની દલીલો જુરસા કરેલી રીતે પણ અંકુશમાં રહીને આમરી આગળ મુકા હતી. તેઓ કહે છે કે ગીરમીઆની પછવાડે ત્યારે હિંદી વેપારીઓ પહેલાં આવ્યા ત્યારે કાંઈ એ વાંધા ઉઠાવે નહોતો એટલુંજ નહિ પણ તેમને કરબળમાં વધતી વેપારમાં આવ્યા હતા. તે હાલકાઓમાં જ્યારે મી. અબુઅકર મોતાની સાથે એકાદ જે વહાણ ભરીને આવ્યા ત્યારે અહીંના વેપારીઓ તેની સાથે મહેવાર વાંધવા આવુર હતા. તેને તથા બીજા હિંદીને વેરટ સીટ, મારટીનર સીટ, અને રીડ સીટમાં દુકાને નાખવા છુટ હતી. આ વરમના વેપારીઓ કહે છે કે અમે હંમેશાં ધોરણે રહેતા આવ્યા છીએ. તેઓ દરિયાદ કરે છે કે હાલની હિંદી વેપારી સામેની ખુમ માં અમને પણ બંધવવામાં આવે છે. અમરી કમણી અમે હિંદુસ્તાન મોટલસને જાહેર નાતાલમાંજ માનિયા વાંધવામાં અથવા વેપાર માં રાજીએ છીએ, તેમજ મોરા ધધેગીરા, અને કામકારેને કામે લગાડીને પણ વાપરી ને નાખે અને સામજીક રીતે મોરાને અહીં નાખી, એક જણે રમુજમાં કહ્યું કે અમે, મુકામાં માલી હતી.

છતાં પણ તે અમે માલીમાં રવા નીકળીએ તો ઉલ્લ આરમ તરીકે આંગળા થીએ છે; અને પગે આલીએ તો કંઈસાઈનો અવરોધ મુકા છે. પ્રસંગે પ્રસંગે રપેશીઅલ વેનો અને તમો બારે કરીએ તો છાપાઓમાં રીકા કરે છે. દરિયાદ સંબંધમાં તેમણે કવુ છે ને ખુદ હિંદુસ્તાનમાં મોરા વેપારી ઓ ઠકો વડે છે તો અહીંયાં કેમ તેમ ન મને? વળી હિંદી માલનો વેપાર કરનારી મોરી પેદીઓ ગાંધી સારી રીતે આવે છે. બીજી હિંદીને લીધેજ એ વેપાર મંદી હોય તો મોરેજ રીવર કોલોનીમાં હિંદી વેપારી એ નથો ત્યાં હિંદી વેપાર મંદી શ માટે હોવી જોઈએ? વગેરે.

ત્યાં વેપર અમુક હદ જેટલોજ હોય ત્યાં હિંદી વેપારીના વધારાને લીધે મોરાને વેપાર છોડવો પડે એ દેખીતું છે. છતાં ધણુ વેપારી ઓ મોરા જેટલા હંમેશાં ધોરણે રહેનારા છે તે જાગતાને જુદી જવાનું વલખું છે એ જોડી વાત નથી હંમેશાં દરબાજના ફળસાએલા અને મુધરેલા હિંદી વેપારીઓને આશમાં મી ધરકા મારવાની અને વખતે કારે જે લીધે હાથ ઉઠાવવાની વાત સાંભળવામાં આવે એ બોલું. બરિદીશ કોલોનીમાં આમ ન હોવું જોઈએ. કાલસેન્સ એક્ટ અને જમીનશન એક્ટનો અમલ મેર ઈનસાઈથી થાય છે એવી દરિયાદ તેમણે કરી આવવા માટે રીકાડે મેળવવાનું મુકાબલવાનું છે તથા આવ્યા પછી જાવાની પરિક્ષા એમ. એ. ની પરિક્ષા કરતાં વધારે મુશ્કેલ છે. રપેશીઅમાં એક બુલ થયે તો પાછા હિંદુસ્તાન કાવવા માં આવે છે. આ પ્રમાણે જમીનશનનાં સાવજ અટાવ થયે છે. આ બાજલમાં મપોલા અને વિવેક હોવાં જોઈએ; કાવદાના અમલ સંબંધી દરિયાદ સરકારને કરવી જોઈએ. અહીં આકરિશમાં અમે રંગ વેડપર રાજ્ય મલાવવા કમજતા નથી.

જેહાન-અરમગી ના. ૧-૨-૧૯૦૭ના કાગળમાં એક બજારપત્રી લખી જણાવે છે કે: શ્રેષ્ઠ ખુસમ છજારપત્રીની પેદીના મેનેજર મી. હસમાજલ આદમ માવન આજરોજ નાતાલ થઈ દેશ જવા ઉપડ્યા છે. એવણે ઉપરની પેદીમાં લગભગ ૬ વરસ સુધી સારી સેવા જગવ્યાથી એમને ઘટવું માન દેવાને મી. ફકીર સાતેજ તથા મુસા દસવ વગેરે ધણાક મુદરથોએ મેળાવડા કરી એગ ના. કેટલામાં સહીસલામત પહેંચવાની હુઆઓ આવી હતી. જેથી રટેશનપર આવતાં મી. હસમાજલ બીજા, શ. દા. હમદી વગેરે સાહેબોએ મુલ. તાંત બજા બજા મુકામાં માલી હતી.

માગ્યારકર.

(ઈ.સો. માટે ડ. મનજી નથુભાઈ ચેકાણી)
આફ્રિકાની પૂર્વમાં આવેલા મોટા દ્વીપ
માગ્યારકર કહેવાય છે. ત્યાં હું લાંબી
મુદત રહેલ હોવાથી તે દ્વીપ સંબંધી કેટલીક
માહિતી મારી અલ્પમતિ પ્રમાણે લીધેલ
છે.

માગ્યારકર ખેડ ઉત્તર દક્ષિણ ૮૦૦
માઇલ લાંબો અને પૂર્વ પશ્ચિમ ૨૦૦-૨૫૦
માઇલ જેટલો પહોળો છે. તેમાં ૭૦૦ વરસ
ઉપર જુજ કાળા લોકો રહેતા એટલાં
અસંખ્યાત ગીચ જંગલો હતાં. ઇસવીસન
૧૨મા સદીમાં અરબવાણના કોઇ મોટા
આરબ વેપારી પુરવ આફ્રિકામાંથી કાળા
દાગડી લોકો (જે હાલ મોઝાંબીક કહે
મરુવા કહેવાય છે તે) માંથી તાતાં મોટાં
સાં પુરેપોને પોતાનાં વહાણમાં શુભામતરિકે
બરી અરબસ્થાન તરફ જવા નીકળ્યા.
દરબાન દિહી મહાસાગરમાં મોટું તોફાન
થયું. તેથી તેઓનાં વહાણ પવનના બેસથી
માગ્યારકરના કીનારા ઉપર ચડી ગયાં. સર્વે
લોકો દ્વીપના કાંઠે ખેરાકની શોધમાં ઉતરી
પડ્યા. સમુદ્રમાં પવનનું તોફાન વધી રહેલ
થી વહાણો ભાગી નાશ પામ્યાં. કાળસી
લોકોના નાવક આરબોએ વિચાર કર્યો 'જુદા
પક્ષમે આલેસો કરે' હવે આપણે અરબસ્થા
ન પહોંચવું કહ્યું છે. માટે હવે અહીંજ
રહેવું તે જુદા રોડી આપે ત્યાં આવી. આ
સમયે પરવદીગરે સહીસલામત ઉતાર્યા
છે એજ મોડી મહેરબાની છે. એ વહાણો
આશરે ૮ થી ૧૦ હતાં તે દરેકમાં 'પાંચસે'
થી હજાર માણસ હતાં. તે વખતના ઠાપુના
સીદી લોકો તદ્દન વગન કરતા. 'આવું
ઉધવું' વગરેજ વાળુના. તેથી તેઓ
એમજ સમજ્યા કે આ આરબ લોકોજ
આપણા ધર્મી છે. તેમનો દુકમ માન્યો એ
આપણો ધર્મ છે. તે વખતે તમામ સીદી
લોકો ઉપર આરબોએ પોતાના ધર્મની અપ
માદી.

સને ૧૪ મા સદીમાં ચીનાઓ મોટાં
વહાણો લઈ આફ્રિકાની અંડની ઉત્તરના
રસ્તે યદ્દિંદુસ્થાન તરફ ત્યારે જતા હતા
ત્યારે તેમનાં વહાણો તોફાનથી મહાસાગરના
વિક્રમ મોજાને લલેજ યદ્દ ધસકાયાં ને
માગ્યારકરના પુરવ કીનારાપર ચડી ગયાં.
વહાણો ભાંગી ગયાં. ચીનાઓ બેસાં છોડ્યાં
સહિત મોટાના કાંઠે ઉતરી. ત્યાર પછી તેઓ
સાંદા ચીના વસ્ત્રો સપોને રહેવા લાગ્યા. તે
જગતની માનવ મિત્રજુ ધણ મતગાન
માટે યદ્દ આજ નવ આપણે હાથે ધણ

થી લેઈ શક્યું કે મલગાસ ભાષા આફ્રિકન
અરબી અને ચીનાઈ ભાષાઓના મિશ્રણથી
ધમેલી છે.

આજથી આશરે ૩૦૦ વરસ ઉપર
ઈંગ્લાંડના દિંદુસ્થાન જવા નીકળેલાં વહાણો
એ માગ્યારકરના કાંઠે ખેરાકી અને પાણી
ના ઉપયોગ માટે તાંગર નાખ્યાં. તેઓમાંના
પાવરીઓએ ચીનાઓને (જેઓ આજે ત્યાં
હોવા અથવા આંખાલાંજુ એવા બે નામથી
જાણખાય છે) ખિસ્તી ધરમના બોધ
આપ્યો. અને મલગાસ ભાષાને રોમન
લીપીમાં લખનાં શીખવ્યાં. તે દલાકથી
આજ પૂર્વત મગદુર ચીના લોકો ચુરત
ખિસ્તી થયા છે.

અર્થ.

નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ.

C-૬૦૧/૧

પ્રકરણ ૭મું.

કેટલીક વખત એમ કહેવામાં આવે છે કે
સમજી નીતિમાં સારવગનીક કલ્યાણ સમા
એવું છે. આ વાત ખરાબર છે. જેમકે જે
ન્યાયાધિકારમાં ન્યાય જુદો હોય તો તેથી જે
લોકોને ઇન્સાફી અદાલતમાં જવું પડે છે
તેઓને સુખ મળે છે. તેમજ જિતી, ગાવા,
ઉદારતા વગેરે શુભો ખીનના પ્રસંગમાંજ
જતાની શકાય છે. વહાણીનું નેરે પણ
એક ખીનના સંગ્રામમાં આવીનેજ આપણે
જાણવી શકીએ છીએ. સ્વદેસાભિમાન વિર
તો કહેવુંજ ગું હોય ? પરંતુ એમાં એમ
માણસ પડશે કે નીતિનો એમાં એક વિષય
નથી કે જેનું પરિણામ નીતિ સાચવનારનેજ
મળે. કેટલીક વેળા એમ કહેવામાં આવે છે
કે સત્યતા વગેરે શુભોના સામેના માણસની
સાથે સંગ્રામ નથી. પણ આપણે જુદું મોલી
કાઠન જેતરીએ તેથી સામેના માણસને
તુકશાન થશે એવું આપણે કહી શકીએ છીએ
છે તો સાચું જોવાથી સામેના માણસને
તુકશાન થવું અટકવું એટલું આપણે કહી શકીએ
છેવુંજ નહીં.

તેમજ ત્યારે કાંઈ માણસ અમુક કાયદા
અથવા રિવાજ ના પસંદ કરી તેની બહાર
રહે છે ત્યારે પણ તેનાં કાર્પની અસર જન
મંડળ ઉપર થાય છે. એવો માણસવિચાર
દુનિયામાં રહે છે. તે વિચારોને કમતી
દુનિયા હજુ પેદા નથી થઈ તેની તે દરકાર
કરતો નથી. એવા માણસને સાચું સાચું
ધોરણ સાચું નથી એવા વિચાર તેવા ધોરણ
નો અનાદર કરવા સાચું થસ છે. તે માણસ
હમેશાં પોતાના વિચાર પ્રમાણે ખીનવ્યોનું
વરતા. દરેકમાં મળેલો વહેલો, આગળ
સેમજાદાન દુનિયાનાં યોદ્ધાની ગતી જુદી

જ્યાં સુધી માણસ સ્વાર્થી છે એટલે
ખીનના સુખની પરવા નથી કરતો ત્યાંસુધી
તે જનાવરના જેવોજ અથવા તેથી ઉતરતો
છે. માણસ જનાવરથી ચડે છે એમ આપણે
જોઈ શકીએ છીએ એ ત્યારેજ કે જ્યારે
આપણે તેને પોતાના કુટુંબનો અથવા કરતા
જોઈએ છીએ. તે હજુ વધારે માણસ જન
માં ત્યારે આવે છે કે જ્યારે પોતાના દેશને
અથવા તો પોતાની કામને પોતાના કુટુંબમાં
મળે છે. જ્યારે આદમ જાતને તેવી રીતે મળે
ત્યારે તેથી પણ ઉંચી પાવરીએ ચડે છે.
એટલે કે જેટલે દરજે માણસ, માણસ
જાતની સેવામાં પડ્યાન રહે છે એટલે દરજે
તે હોવાન છે અથવા તો અપૂર્ણ છે. મારી
ઓરને સાચું, મારી કામને સાચું મને
દરદ યાય પણ તેની બહારના માણસને સાચું
કંઈ લાગણી ન થાય તો દેખીતું છે કે મને
માણસ જાતનાં કુટુંબની દર નથી. પણ
જોરત જનમાં કે દામ જેને મેં મારાં માન્યાં
છે તેને સાચું જોઈએ કે સ્વાર્થી જુદીએ
કંઈક લાગણી થાય છે.

એટલે જ્યાં સુધી આપણા મનમાં દરેક
માનવીને વિરે દયા ન વળે ત્યાં સુધી આપણે
નીતિ ધર્મ નથી પાળ્યો તે નથી જાણ્યો. હવે
આપણે જોઈએ છીએ કે ઉંચ નીતિ તે સાચું,
જનીક હોતી જોઈએ. આપણા સંગ્રામમાં દરેક
માણસ આપણી ઉપર હક ધરાવે છે. એટલે
કે આપણે સદા તેની સેવા કરવી એવી
આપણી દરજ છે. આપણો હક કોઈની
ઉપર નથી એમ વિચારી આપણે વરતવું
જોઈએ. કાંઈ એમ કહેશે કે તેનું કરનાર
માણસ આ દુનિયાના કપાટમાં આવી
કચરાઈ મરશે તો તે વાત માત્ર અજાનપણે
કરશે. કેમકે એવી એક નીતિથી જોના
કરનાર માણસને હમેશાં ખુદાએ જલ્લાવી
લાંબા છે એવો જગન પ્રસિદ્ધ અનુભવ છે.

આવી નીતિના ધોરણ પ્રમાણે માણસ
માત્ર સરખા છે. તેનો અરથ કાંઈ એમ ન
કરશે કે દરેક માણસ એક સરખો હોયો
જોગવે છે અથવા તો એકજ જાતનું કામ
કરે છે. પણ તેને અરથ એ થાય છે કે જે
હું મોટો હોઈ જોગવો હોઈ તો તે હોવાની
જવાબદારી ઉઠાવવાની મારામાં શક્તિ છે.
તેથી મારે છરી જવાનું નથી અને એમ નથી
માનવાનું કે ખીન માણસો એકી જવાબદારી
ઉઠાવનારા મારથી હલકા છે. એક સરખા
પણ તે આપણા મનની સ્થિતી ઉપર આધાર
રાખે છે. ત્યાં સુધી આપણા મનની
એ સ્થિતિ ન થાય ત્યાં સુધી આપણે પડ્યાન
છીએ.

આ નિયમ પ્રમાણે એક પ્રગત
પોતાના જાકેને સાચું બીજા પ્રગતી ઉપર

રાજ્ય ભોગવી શક્તિ નથી. અમેરિકાના અસહ વલનીઓને દલકા પાડી અમેરિકા ના લેખો રાજ્ય ચલાવે છે એ નીતિ વિરુદ્ધ વાત છે. હવેની પ્રજા નીચી પ્રજાના પ્રશ્નમાં આપે તો તેની પ્રજાને પોતાના જોવી કરવાની તેની દુરજ છે. એજ નિયમ પ્રમાણે રાજ્ય ને પ્રજાનો ઉપરી નથી પણ નોકર છે. અમલદારો ને અમલ ભોગવવાને નથી પણ પ્રજાને સુખી કરવા સારું છે. પ્રજાસત્તાક રાજ્યમાં જો લોકો સ્વાર્થ હોય તો તે રાજ્ય નકામું સમજવું.

વળી એક રાજ્યમાં વસનારા અથવા એક કામના માણસોમાં આપણા નિયમ પ્રમાણે બળિયા માણસોએ દુરબળતું રક્ષણ કરવાનું છે, નહિ કે તે લોકોને કચરવા. આવા કારભારની અંદર ભુખમરો હોઇ શકે તો નથી તેમ અત્યંત તવંગરપણું પણ હોઇ શકતું નથી કેમકે આપણે આપણા પડોશી નું દુઃખ જોયા કરીને સુખી રહીએ તેમ બનવા પ્રજા નથી. પરમ નીતિનું ધોરણ સાંચવનાર માણસથી પૈસો એકંદા કરવાનું બનવાનું નથી. આવી નીતિ જગતમાં થોડી જોવામાં આવે છે એમ સમજી નીતિજ્ઞાને મહારાવાનું નથી. કેમકે તે પોતાની નીતિનો ધણી છે તેના પરિણામનો નથી. નીતિ નહિ આચરે તો તે દોષવાન ગણાશે. પણ તેનું પરિણામ જન મંડળ ઉપર નહિ થાય તો તેનો દોષ કાઢી કાઢનાર નથી.

નાતાલ સનાતન ધર્મસભા.

કરળા તા. ૧૦-૨-૦૭

મયા રવીવારે સભા ૧૭૧ ગરે જોડના પાઠગના મકાનમાં મળી હતી. સરવે મળી ધર પ્રારથના કરી ગઈ સભાનો રીપોર્ટ વાંચી સંજાળ્યા બાદ પ્રમુખ ત્રીપુલ અંબા સમજીએ શ્રી ગીતાજીના અખાપ ૧૩ના શ્લોક ૧-૮ સુધી બંદણા રીવેચન સાથે વાંચી સંજાળ્યા. આજનો નિયમ પુખ્ત પાદ મહાનુભાવ મહાત્મા શ્રી નયુરામ મહા રાજકુલ ઉપદેશ પ્રધાનશ્રીમાંના બોધમાળા નો વાંચનાનો હોવાથી પ્રમુખે રીવેચન સાથે વાંચી સંજાળ્યા. બાદ સમય પુરણુ ચર્ચા ધર પ્રારથના કરી શાંતિમંત્ર બણી પ્રમુખે થોડાં મંત્રન બાદી સભા વિસરજન થઈ. આવતી વખતે ઉદન મહાત્માશ્રીજી ઉપદેશ મંથાવળીના અંકમાધીજ વાંચન થશે ને જગાડુ બાઇઓ પોતાના સ્વધર્મ ની રૂપથી બાતર હાજર લેવા મુકીએ નહિ. સભા ઉપરીજ જગ્યાએ મળશે.

ખબરપત્ર

જોહાનસ્-મર્મ. p. 332

(આમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)
નવી પારલામેંટ.

જાનસવાલની નવી પારલામેંટની ધામધુમ ચાલી રહી છે. નવી પારલામેંટમાં ૫૮ મેંબર બેસશે, તેમાં ૩૧ જોહાનસ્-મર્મ તરફના છે. શનિવારે ૬ મી તારીખે ઉમેદવારોનાં નામ નોંધાઈ ગયાં ઇડિઅન ઓપિનિઅનના વાંચ નારના હાથમાં 'જાડુ' ૧૧ મી કે ૧૮ મી તારીખે આવશે. ૨૦મી તારીખે એટલે જુદા વારે મેંબરોની ચુંટણી થશે. તા. ૨૧ મીએ ફાણુ ચુંટણું તે ખબર પડી રહેશે એટલે ઉમેદ છે કે આ પછીના અંકમાં જે ઉમેદ વારોનાં નામ નોંધાયા છે તેની ખબર વાંચ નારને મળશે.

પણ બધા મળીને વાંચ છે. એટલે કે પ્રોગ્રેસીવ, (તે આણેલાળા) હેટવોલ્ક (તે ડચ) નેશનલીસ્ટ, ઇન્ડીપેન્ડન્ટ (સ્વતંત્ર વિચારવાળા) અને લેબર (તે મજૂરોના હક વળવનાર). આમાં ખરા પક્ષ મેંબર મણાવ. પ્રોગ્રેસીવ અને હેટવોલ્કને નામે જોઓ કરી જ્ય તોઓને ખાતર નેશનલીસ્ટ પણ ઉભો રયો છે એમ કહીએ તો ચાલે. પણ ભાગે એમ માનવામાં આવે છે કે,

હેટવોલ્ક અને નેશનલીસ્ટ

ની ચાની થશે ને જોઓની વચ્ચે વધારે મેંબરો હશે. પ્રોગ્રેસીવ પાર્ટીની ઉપર થણા માણસોની આંખ છે. હેટવોલ્કમાં જનરલ બોથા તથા જનરલ રમટસ મુખી છે. નેશનલીસ્ટમાં સર રીચર્ડ સોલોમન તથા શ્રી. વાળજી છે. પ્રોગ્રેસીવ પક્ષમાં સર પરસી શીટજ પાર્ટીક, સર જ્યોર્જ ફેર, શ્રી. હોસ કન વગેરે છે.

ખડું દંડ ચુંદ.

સર રીચર્ડ સોલોમન તથા સર પરસી શીટજ પેનોક વચ્ચે ચાલે છે. તેઓ બંને પ્રીટો રીઆલા ઉમેદવાર છે. મેમાંથી કાણુ છતશે એ તકી નથી કહી શકાતું.

સર રીચર્ડના

વિચારો માન્યાએ જાઅન અને કાફરી જાઅત રૂપી છે તેથી થણા લોકો તેમની ઉપર તિરે સ્કારની નજર કરે છે. તેઓ સાહેબ ચીના ઓને કાવવામાં તથાવાર થયા હતા કવે કહે છે કે તેમના વિચારો બદલાયા છે. કાફરોને જરાબર દોષ મળવા જોઈએ એવી વાત કરવા હતા. તવે કહે છે કે, કાફરોની ઉપર જે બીજા મેંબરો કરવા માંગશે તેમાં તેઓ સાહેબ સંગતિ આપશે.

ઉમેદવારોની સંખ્યા

નપાસતાં માણુમ પડે છે કે હેટવોલ્કના ૩૫ ઉમેદવાર છે. પ્રોગ્રેસીવના ૨૬. ઇન્ડીપેન્ડન્ટ ના ૩૨, નેશનલીસ્ટના ૧૫ અને લેબરવાળા ના ૧૨ છે. આમાંથી હેટવોલ્કના ૫ મેંબરો તો ચુંટાઈ ચુક્યા છે. કેમકે તેઓના શહેર માં બીજા ઉમેદવાર સામે ચનાર ન હોવાથી ત્યાં ચુંટાઈ કરવાની જરૂર નથી રહેતી.

હિંદી કામને

મને તે પછીની સત્તા વધે તેમાં કંઈ સાબતાની જેમ જોવામાં નથી આવતું. જાને પક્ષવાળા હિંદીની વિરુદ્ધ અભિપ્રાય બતાવી ચુક્યા છે.

પરમીટ ઓફીસ.

જાનસવાલ 'એડવરટાઇઝર'માં એક લખાણ આવ્યું છે તે ચોખી રીતે ગતાવે છે છે કે પરમીટ ઓફીસની શરારતથી આવેલું છે. તેમાં જણાવે છે કે હિંદી કામ પરમીટ ઓફીસને ધણી તકલીફ આવે છે, ઓફીસ નસ પસાર નહિ થવાથી પરમીટ ઓફીસની ઉપર કામ નથી પડ્યું છે, સેક્રેટરી જગ્યાએ થી હિંદીઓ વગર પરમીટ આવે છે અને જોકરાઓને વગર પરમીટ તે લોકો લાવી રોડમાં વગર કસાવે છે, વળી સુપ્રીમ કોર્ટ ના ફાવોથી જે કાપદો છે તેમાં ધણી તરકનો આવી પડી છે. આ પ્રમાણે જણાણ કરી હાકરણી કરી છે અને ઓફીસનસ પાણુ નવી પારલામેંટમાં પસાર થાય એવો અંદા બસ્ત પહેલેથી ઘર કવો છે.

ઉપરની હકીકત ખોટી છે

એ દેખીતું છે. પરમીટ ઓફીસને તકલીફ આવવાને બદલે પરમીટ ઓફીસ તકલીફ આવે છે. કાપદાની તકલીફ ઓટા થવાને બદલે વધે છે ને જ્યારે પરમીટ ઓફીસ 'ખંધા' હદ આતરે ત્યારે સુપ્રીમ કોર્ટ વચમાં પડે છે. આ બધું આપણે જાણીએ છીએ એટલું બસ નથી. પણ તે જાણીને ઇલાજ લેવાની જરૂર છે. શા ઇલાજ લેવા જોઈએ એ ઇન્ડી અન ઓપિનિઅનમાં બતાવી દેવામાં આવ્યું છે. પણ મોટામાં મોટો ને છેવટનો ફલાજ ને જોલ છે એ વાત નહિ જુલાય ત્યાંસુધી હરકત આવવાની નથી.

જેલનો મહાજ

લેવાય તેને સારું પણ પૈસાની જરૂર બાડ પડવાની છે. તે જાઅત જિરીસ ઇડિઅન એસોસીએશન તથા બીજાં જગ્યાં મંડળાં આંખતા ઉપાયો હાથ લેવાની જરૂર છે.

મીડલ્સમર્ગનું લોકેશન.

લોકેશન જાઅત તવે ખબર મીડલ્સમર્ગમાં આવી ગયા છે. તે ઉપરથી એસોસીએશને કાકેન કમરને પ્રગળા થમી નોટીસ આપવા નું સમય પુરણું છે. તે વિષે ખબર પડય બાદ નવારે વિચારવાય વાત સકશે.

મી. કુવાડીઆનો કેસ.

જોડાન્સપર્ગના નાણીતા વેપારી મી. કુવાડીઆ જેઓ ક્ષિત્રીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનના ખબતનથી છે તેઓ સાહેબ પોતાના ૧૬ વરસના છોકરા સહિત જોડાન્સપર્ગ આવતા હતા. છોકરાને પોલકરકટમાં ઉતારી પાકથો કેમકે તેની પાસે પરમીટ ન હતી. તે છોકરાને સારું ત્યારે પરમીટ માંગી ત્યારે આપવાની ના પાડી અને કેપ્ટન કાઉસે કહ્યું કે તેને જરાએ હરકત નહિ આવે. આ કાગળ મી. કુવાડીઆના કબજામાં હતો. છતાં છોકરાને ઉતાર્યો. કાઉન્ટરી પુરાવો પડ્યો કે તેની ઉંમર ૧૮ વરસની છે. આ ઉપરથી માથાછેટે તેને છોડી મુકવાની ના પાડી. મી. અમનીની પાસે લખાણ મળ્યું. તેમણે વચમાં આવવા ના પાડી. ગયે સોમવારે પોલકરકટમાં કેસ ચાલ્યો. માથાછેટે તે કેસ પુરાવો મેવાને સારું જોડાન્સપર્ગ મોકલવા ના પાડી. એથી પાછો આવતે સોમવારે ચાલ્યો. અતે છોકરા છુટી જશે. પણ દરમીયાન કેડી જોડેલા ન્યાય મેળવવા સારું મી. કુવાડીઆને કેકલીક તકલીફ જોગવવી પડશે ને ખર્ચમાં ઉતરવું પડશે! જો તે છોકરાને સારું પરમીટ માગી હત તો એમ કહેવાત કે તેને ૧૬ વર્ષ ની અંદરની ઉંમર હોય પરમીટ ન મળી શકે. અને પરમીટ ન આવવાથી આ બધા ખર્ચમાં ઉતરવું પડે છે. આવી દાહમારી નાણીતા માણસને ખમવી પડે છે તો પછી મરીયાનું શું?

ઝાંશિયાટીક કઠીંગ હાઉસના ધારા.

આ ધારાની સામે ઝાંશિયાટીક ઇન્ડિયન એસોસિએશનની અરજ દાઉત કાઉન્ટરીક્ષને મળે છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે તેની પાંડ દશની સાક્ષરતા ન હોવી જોઇએ અને હિંદી ક્રમ ના માણસો થોડા હોવાથી સખત ધારા હિંદી ક્રમને લગાડવાની જરૂર ન હોય.

હાઉસ હેંગર.

કાઉન્ટર હેંગર અહિંના ઇલેક્શનમાં ભાગ લેના આગ્રા છે. ગયે રવિવારે તેણે બાપણ હરવું નેમાં એવું જણાવ્યું કે તેને કોઈ હિંદી પોટરે ઘણા પૈસા આપ્યા કહ્યું પણ પોતે સા લેવાની ના પાડી. આ વાત દેખાતી તદ્દન જુદી છે. તે બિગે હજુ વધારે આપણે સાંભળ્યું એમ આશા છે. મી. મેટ્રાનવાર જેણે આ જુઠાણું સાંભળ્યું તેણે ઈંગ્લેન્ડ રિપોર્ટ કર્યો. આ ને સારું મોકલ્યું છે.

વરસાદ.

જોડાન્સપર્ગમાં અને આખા ત્રાન્સવાલમાં આ વેળા વરસાદ પુરુષણ આવેલો છે. વધુ દહાડા સુધી ઝીણો ઝીણો એમ આખો વખત વરસાદ પડ્યો. રેન્ડોલ્ફનમાં જાન્યુઆરી ૧૨ વરસાદ પડવાથી ઘણી નુકસાની થઈ છે. બોર્ડરમાં નવાવ હેઠાઈ મળ્યું હતું.

મુંબઈ.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રીનરકથી)

કોંગ્રેસ સંબંધી ખબરો.

આ વખતની કોંગ્રેસ અત્યંત ફતેહમંદ નીવડી છે. હિંદના દરેક ભાગમાંથી આગેવાનો ઈલેક્ટોરે અને પ્રેક્ષકોએ મોટા પ્રમાણમાં હાજરી આપી હતી. તા. ૨૬ ના રોજ એ કલાક વહેતા જનારાઓ સારી જગ્યા વાસ્તે આશા રાખતા પણ મંડપમાં આવે ત્યાં મંડપ બીકાર હરેલો માણસ પડતો. જેમ જેમ આગેવાનો મંડપમાં દાખલ થતા તેમ તેમ તાળીઓ અને હર્ષના અવાજોથી મંડપ માથા રહેતો. મી. દાદાભાઈ આગ્રા ત્યારે રસ્તામાંથી ચાલવાનો મારગ મળે તેટલી જગ્યા નહોતી. હાની ગરજનાથી જયતાં દુઢી જેવા પ્રયત્ન થાય રહ્યો. પ્રમુખે પ્લેટફોર્મ પર મેક લીધી કે તરતજ 'ચુપ રહો' 'એસી જાઓ' ની જુગોસંજળાઈ વહે. માતરમ વગેરે બીજાં પ્રવાહીય ગીતો ગવાયાં. 'મીર' પત્રના અધિપતિ બાણુ નરેન્દ્રનાથસેને કમ્પરની બાંગ્લી કરી કોંગ્રેસ પર એ મહાન જગલ કર્તોનો આર્તિવાદ આપ્યો હતો. 'તા. રાસગિદારીનું આવકારનું બાપણુ આપવામાં આવ્યું. તેમણે બાપણુ વરકાત અને ઉદાપણના નમુના રૂપ હતું. મરહુમ મેસર્સ બોનારજી બરફીન મગેરેની પહેલી જોટ પર ત્યારે તેઓ બોલ્યા ત્યારે આતમ્યો ની આંખમાં આંસુ લસાઈ આવ્યાં હતાં. બાદ દાદા દાદાભાઈ પ્રમુખરથાને ચુરોવા. તેમનાં બાપણુમાંથી થોડા કાગણી કરાકે ભાગ તેમણે વાંચી પાઠાનું બાપણુ વાંચવા નું મી. ગોખલેને સોંપવામાં આવ્યું. તેમાં વિજાપતના મોટા રાત્તપદારી નરેનાં વચને ટાંકીને ખતાવવામાં આવ્યું હતું કે સ્વરાત્ત્ય યોજાઈ હિંદુસ્તાનની ખરી ઉત્તિ થશે. દાદા ભાઈનું બાપણુ કોંગ્રેસના એક શ્રેષ્ઠ બાપણુ તરીકે વાદ રહેશે. છેવટના તોગના શબ્દો હાથને બેઠે તેવા હતા. બાદ સખજેકટ કમીટી નીમાઈ પહેલા કિવસનું કામ ખતમ થયું. ટ્રાંસવાલના સવાલને સૌથી પહેલો જ મુકવામાં આવ્યો હતો. એ સવાલ પર બોલનારા મી. આચર તથા મી. ચીંતામણી પહેલા નંબરના આગેવાનોમાં ગણાય છે. બીજે કિવસે ના. ગાયકવાડ સરકાર તથા મહારાણી મી. રોમેશચંદ્રદાની સાથે કોંગ્રેસ માં હાજર થયાં હતાં. કોંગ્રેસની છેલ્લી ૨૧ બેઠામાં પહેલા વર્ગના ગાળવંદીએ હાજરી આપી તે આ પહેલીવાર હતું. તેમને હર્ષના પોકારોથી તથાવી ઘટ્ટાં આન

લોકોએ આપ્યું હતું. બંગાળના ભાગના સામેનો ફરાવ રાકાના નવાખના બાઈ ખવાલ અનીકરકાએ રજુ કર્યો હતો ત્યારે પછીનું બાપણુ હિંદના પહેલા નંબરના પડતા બાણુ સુરેન્દ્રનું હતું. મેટ્રાન સંબંધમાં મી. વીવીન ચંદ્ર પાસે એક નીચું બાપણુ આપ્યું હતું. બાણુ સુરેન્દ્ર અને મી. વીવીનચંદ્ર પાણનાં એ બે બાપણોથી જ વધારથી આવનારાઓ પોતાના ખમને ખરેખર સારથક માનતા હતા. રાધ પાદાદુર આનંદ મારજુ, વકતા બાણમાં બાણુ સુરેન્દ્રથી બાગેજ ઉતરે તેવા મી. મદન મોહન માલગ, તથા મી. બાળ જગાધર નીલક અને મી. લગ્નપતરાયે સ્વદેશીના ફરાવ પર બાપણુ આપ્યાં હતાં.

ટ્રાંસવાલ કામ પુરું થયાં પછી મી. ગોખલે એ વિજાપત જાળ ખતવંદી સેવાઓ માટે આભાર માનવામાં આવ્યા તેના જવાબમાં બોલતાં મી. ગોખલે ઉભા થયા ત્યારે લોકો માં નવીન સમાચાર સાંભળવાનો ઉત્સાહ જણાયો. મી. મોરલી સથેની વાતચીત તેઓ મહેર કરી શકે તેમ નહોતા છતાં તેમના બોલવામાં આશાનાં ચિન્હો જણાતાં હતાં તેમણે બાર ઘંટે જણાવ્યું કે નવ દશાંશ કામ તમારે (પ્રખાને) કરવાનું છે. મી. મોરલી તો શું પણ એક દેવ ઉપર પણ આધાર રાખવાથી કાંઈ થવાનું નથી. જે જે પ્રજા ચડી છે તે આપણેજ ચડી ચડી છે વગેરે. મી. કાલ મોહન થોસે પ્રમુખના આભારોના ફરાવ રજુ કર્યા હતા. તેના જવાબમાં દાદા દાદાભાઈ સાગણી બરેલી બાપમાં એવું બોલ્યા કે "હું જે કાંઈ કરું છું તે માટે કાંઈ બદલાને લાવક હોઉં ને ને બદલો મને આજે આવેલા માનથી સંપૂર્ણ રીતે મળ્યો છે." ત્યાર બાદ મધ્ય પ્રાંતોના ડેલીગેટોનીયતી મી. ચીનવીસના આમંત્રણ થી આવતી કોંગ્રેસ નાગપુરમાં બરવાનું નક્કી થયું.

બીજા મંડળો.

હિંદુસ્તાનમાં પ્રત્યેક રીતે કેટલી નવૃત્ત આવી છે તેનો ખ્યાલ કોંગ્રેસ વખતે બીજા કેટલાં કેટલાં મંડળો લગત છે ને ઉપરથી સહેજ આવવા સંભવ છે.

સોશીઅલ કોનફરન્સ સાગાટક બિપ્લો પર ચર્ચા ચલાવે છે. આ કોનફરન્સ કોંગ્રેસ ની સાથે હર સાલ લગત છે. તેનો હેતુ દેશ ની સામાજિક ઉન્નતિ કરવાનો છે. આ સાલ તેની ૨૨મી બેઠક હતી. તેના પ્રમુખ તરીકે સર જરડીસ માધવચંદ્ર થોસ ચુરોવા હતા. તેની બેઠક કોંગ્રેસ મંડપમાં હતી. આ ચીટીગોસા નામદાર ગાયકવાડ તથા તેમનાં મહારાણી, મોરલજના મારામજ, મી. દાદાભાઈ, મી. ગોખલે, બાણુ સુરેન્દ્રનાથ,

લાલ. લજ્જપતરાય, મેન્સ નરેન્દ્રનાપસેન, મોતીલાલ, કેટલીક 'રેલેસમેન' પત્રના અધિપતિ). મુદ્રાદ્, વિવિધ વર્ગે આગેવાનો હાજર હતા. સરેન્દ્રની તકદુર જેવી વિદ્વાન સ્ત્રીઓનાં ભાગેશ થયાં હતાં. બીજી ગણપુલા લાલક કોનફરન્સ કોમિશન હુન્નરનું છે. તે મંડળની સહયાત જેવી ખતારસ દોનરેસથી યથ છે. સહયાતનું લાપણુ ગાયકવાડ સરકારે આપ્યું હતું. ત્યારબાદ પ્રમુખ તરીકેનું લાપણુ એન. મી. વી. લલાસ દામોદર દાકરશી નું હતું. મી. દોમોશચંદ્ર દતે ગદ્ય સાલના ઉદ્દાગનાં કોમોને રોષાર્ટ પાંચી સંભળાવ્યો. આ મંડળની મેકેડા પછી કોમિસ મંડળમાં યથ હતી. ત્રીજી કોનફરન્સ કેદ નિષેધનું છે. તે મંડળનું પ્રમુખપદ મેવા મી. સેમ્યુયલ સ્મોથ વિલાયતથી આવેલા હતા. પછી અકરમાત તેમનું મરણ નીપજવાથી પ્રમુખપદ મી. ગોખલેને આપવામાં આવ્યું હતું. અ મંડળની મેકેડા પછી કોમિસ મંડળમાં યથ હતી જે વખતે સંખ્યાબંધ શ્રોતાઓ હાજર રહેતા. બીજા એક મંડળનું નામ સ્વદેશી સંગેલન છે. ત્યાં સ્વદેશીની ઉન્નતિ માટે નિર્મણ વાંચવામાં આવ્યા હતા. પ્રમુખપદે મદ્રાસરાજા એન. નવાબ સંપદ મહમદ પદાદુર હતા. મી. ટી. ગાંધી ગૈસર્સ ગોખલે, સુરેન્દ્રનાથ, તીલક, લજ્જપતરાય, બી. પી. નચ્વેર પાળ, આપરત વગેરે વગેરે પ્રસિદ્ધ આગેવાનો હાજર થયા હતા.

શ્રી ભારત ધર્મ મદ્રામંડળ નામનું મંડળ ધાર્મિક નિષ્ઠા અર્થવા મળ્યું હતું. તેનું પ્રમુખપદ દરમંજાના મહારાજાને આપવામાં આવ્યું હતું. તે મેળાવડામાં અલવારના મહારાજા કસીમ ખાનરના મહારાજા, હાદી આના મહારાજા, તથા ખંગાળ, પંજાબ અને સંયુક્ત પ્રાંતોના ઉમરાવો તથા ખાન દાન વરગનાં માણસોએ હાજરી આપી હતી. ધીરજી કોનફરન્સની મેકેડા સીટી કોલેજમાં યથ હતી. પ્રમુખપદ મોરખજના મહારાજાને આપવામાં આવ્યું હતું તે વખતે ૧૫૦૦ના મહિમા, લક્ષિત, વગેરે વિષયોપર લાપણુ અપાયાં હતાં. મહિલા પરિષદ નામના મંડળમાં સ્ત્રીઓની ઉન્નતિ સંબંધે નિર્મણ વાંચવામાં આવ્યા હતા. એ મંડળનું પ્રમુખપદ વડોદરાનાં મહારાણીએ લીધું હતું. તે વખતે સંખ્યાબંધ કેળવણી સ્ત્રીઓ ઉપરાંત અમીર વરગનીને પરદાવાળી સ્ત્રીઓ માટે મેકેડાની ખાસ ગોઠવણ હતી.

સ્ટાનડરટનમાં એક લખકર રેલ.

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)
તા. ૧૬ અને બુધવારની રાત્રે અહીંની તરીમાં ભારે રેલ આવવી શરૂ થઈ અને ખરગર સ્ટેટ ઉપર આવતા પુલની ચારે બાજુએ પાણી ફરી વળ્યું હતું. પુલની તલકમાંજ શેડ ઇયરાલીમ કુની ગોરી કુકાન તેમજ તેમની નવી કુકાન તથા ઉપરના ભાગમાં આવેલી બીજી ચાર કુકાનો પછી પાણીથી ભરાઈ ગઈ હતી. આ વખતે બહુ જ મજરાદ લાગવાથી શેડ ઇયરાલીમવાળા એ પોતાની કુકાનનો માલ ઉપર ચઢાવી આપ્યો હતો અને તે વખતે મદ્રામાં લગભગ ૩૦ માણસો હાજર હતા. બુધવારની સવાર થી પાણી વધવા માંડ્યું અને કુકાનની અંદર ૪ થી ૫ પાણી ઉંચું ચડ્યું. જેથી તે લોકોએ કુકાનનો માલ ચાર પાંચ ગાડી લારીને ખસેડ્યો હતો. સહેજસાજ માલ બાકી રહેલો હતો તે ઉપર બાકીમાં ચઢાવી આપ્યો હતો. જેવટ રાત્રે ૧૦ વાગે વધારે પાણી આવવા માંડ્યું અને લોકોને વધારે મજરાદ થવા માંડ્યો અને બાકી રહેલો માલ ખસેડવા ને આપણા હોદી ભાઈઓની મદદ માંગેલી તે ઉપરથી સરવેએ બહુજ સારી મદદ કરી હતી અને માલ ખસેડ્યો હતો. કુકાનની અંદર જાતાં સુધી પાણી ચઢ્યું હતું. જેથી માલ ખસેડવાને મુશ્કેલી પહોંચતી હતી. સારા ભાગે અહીંના પોલીસ ખાતા તરફથી એક બોટ (હોલકુ) ની મદદ મળી અને બોટની મદદથીજ પરચુરણ માલ ખસેડ્યો હતો. આ બોટ તકિ મળી હોત તો બહુજ મુશ્કેલી પડત. કુકાનની બેઝીતો પછી કુદી પડવાને શરૂ થઈ હતી. પછી વધારે તુકશાન થયું તકિ. આ રેલથી બીજા સાત હોદી વેપારીઓને પછી કુકાનોમાંથી માલ ખસેડ્યો પડ્યો હતો. તે લોકોને વધારે તુકશાની લાગી હતી. શેડ ઇ, ઇયરાલીમને કુલે તુકશાની પેક ૪૦૦થી વધારે હશે. સાંજળવા પ્રમાણે આવી લખકર રેલ ૧૮૬૩માં આવી હતી ત્યાર બાદ આવી નથી. કેટલાક મોરા એને પછી સહેજ તુકશાન થયું છે. ખરગર સ્ટેટમાં રહેતાં સાત આઠ ગરીબ કુકાનના હોદીઓનો માલ તથા ખાવાનું જીવનક મળુ હતું. અને તે ઉપરથી અહીંની ટાલિન કાઉન સીલ તરફથી તે લોકોને એક અવાડીયા સુધી ચાલે તેટલી ખાધા ખારાક મળી છે; આવી આકૃતને વખતે અહીંના હોદીઓએ એ એક બીજાને ચારી મદદ કરી હતી. તેજ ખતાવી આપે છે કે અહીંની સુરતી કોમમાં બહુ સંપ છે. ત્યાં ૬ મીની સવારે પાણી એકદમ ઉતરી ગયું છે. કુલે તુકશાની કેટલી યથ છે તે હવે પછી જણાવીશ.

લેડીસમીથ

લેડીસમીથ, તા. ૩-૨-૧૯૦૭.
(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)
અમેના મી. નાદીરશાહ ઉચ્ચ ચાર વર્ગે દેસ તરફ વિદાય થતા હોવાથી તેમણે મહેર કાગમાં તકલીફ લેવાની બનતી સેવાઓ બનતી હતી તે ખાતર તેમને વિદાયની રીતનું માન આપવા એક મેળાવડો મી. ખારવાના મકાનમાં કરવામાં આવ્યો હતો. શરૂઆતમાં મી. મદ્રમદ હસનજીએ જણાવ્યું કે મી. ઉચ્ચ અહિંયાં મહેર રોવા બનતરતા તેમ હિંદુસ્થાન જઈને પછી તેઓ સુરતી પ્રગળે આપણાં હુન્નરથી વકીફ કરનાર છે. મી. લોખા, મી. ઇસપલાઈ, મી. ઉમર તથા ઇંદર પ્રીટર મી. સીપાઈએ મી. નાદીરશાહનાં વખાણ કરી સફળ સફર ઇચ્છી હતી. મી. હીનદારે કહ્યું કે આપણાં હુન્નરના પોકાર દેસમાં કરવા માટે એક પીડીસાન મોકલવું જોઈએ. ગીરમીટીઆ વતી મી. રઘુનાથસિંહે જણાવ્યું કે મી. ઉચ્ચના જવાથી તે લોકો બહુ દિલગીર થયા છે. તેમના જવા પછી તેમની જગ્યા કોણ લેશે તે માટે ગીરમીટી આઓ વિચાર કરે છે. સરવેના આભાર માનતાં મી. ઉચ્ચે જણાવ્યું કે દરેક કેળવ એલાની દરજ છે કે પોતાના દેશી ભાઈને માટે બનવું કરવું. આ મુલકમાં હિંદીઓ જે હેરાનગતી ગોચરે છે તે માટે મારાથી બનતો પોકાર દેશમાં જઈ કરવા તથા સુરત માંના આગેવાનોને મળવા હું ઇચ્છી રાખું છું. સરવેના તેમણે ફરીને ઉપકાર માન્ય બાદ ૬૬૩ લઈ મેળાવડો વિસરગન થયો હતો.

આખરખરગ (૩૫) થી એક ખબરપત્ર લખી જણાવે છે કે:—અહીં બહારી કદના દિવસે મસજીદમાં સરવે મુસલમાન ભાઈએ નમાઝ પડવા સારું હાજર થયા હતા. નમાઝ પડી રહ્યા બાદ આદમ મુસા બેગી ચાસ વાળા તરફથી સીરખી વહેંચવામાં આવી હતી. શેડ શુલામ મદ્રમદે મોટા જલસાયા કલામ સરીફનો ખતમ પડાવ્યો હતો. અને સરવે મુસલમાન ભાઈઓને ખાવાનું ઇજન દીધું હતું. આજનો દિવસ ગાહેર તહેવાર તરીકે પાળી સરવે મુસલમાન ભાઈઓએ આજે દિવસ કુકાનો બંધ રાખી હતી બીજી અહીં મુસલમાન ભાઈઓની કુકાન ૧૭ છે પછી હીલગીરીની વાત છે કે કુસંપને લીધે કોઈ વખત જવારે સરકાર મેરવ્યા જમી દગાવ્યું કરે ત્યારે તેની સામે સડત લેવા માટે હાજો કરવો બહુ મુશ્કેલ થઈ પડે છે. આ વરસમાં વરસાદ સારો થયા છે.

કેપટાઉન.

[અમારા ખગરપત્રી તરફથી]

હાલમાં હુકમો બંધ કરવાના કાયદા સંબંધમાં કેટલીક ચર્ચા ચાલી રહી છે. 'સેપ્તેમ્બર રીફોર્મ એસોસિએશન' નામના એક મંડળમાં એવી ચર્ચા માણતી હતી કે વેપારીઓ પસંદ કરે તે એક દિવસે (અકવાડી યો) સવારના પાંચથી સાતના આદ સુધી હુકાન ખુલી રાખવાનો અપવાદ રાખી કાયદો હોવો જોઈએ. એક જણે એવું કહ્યું હતું કે કાયદા ઘડીને અમલમાં મુકાતા નથી તો ધંધાથી શું કાયદો ! પાછળથી સરવાનુમતે જાહેર મીટીંગ યોજાવવાનો હુકમ થયો હતો.

નવાં લાઇસેન્સ સંબંધમાં કેટલીક મુશીબત જોવામાં આવે છે. રામચરણ નામના એક દિંદો હોકરને નવો લાઇસેન્સ ફાળવ્યા વગર ધંધો કરવાના વાંકસરે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેના વકીલે એવી દલીલ રજુ કરી હતી કે લાઇસેન્સ મળવાનો હક હતો છતાં ન મળ્યો તેથી મુકદ્દમા બાકી છે એમ સમજી પોતાનો ધંધો ચાલુ રાખ્યો હતો. કેટલીક વકીલો પછી બાઇસેટે ગુન્હેગરને શી ૧૦ નો દંડ કરી છોડી મુક્યો હતો.

કોર્પોરેશની તા. ૬-૨-૦૭ના કાગળમાં ત્યાંના ડા. જી. સિડીસ આયોગન એસોસીએશનના ચેરમેન લખી જણાવે છે કે :— આ મંડળની એક મીટીંગ આગળ એવો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે કે કેપના લાઇસેન્સ કાયદાની જુલમી કક્ષાએ ખાતજ કરવા માટે કેપ પાર્લામેન્ટને પીટીશન મોકલવું, તથા આવાં પીટીશનો મોકલવા ત્રાહ બરગ, મેફેકિંગ, ઇસ્ટલેન્ડ, પોર્ટલેન્ડસિમેન્ટ, અને કેપટાઉનના દિંદોઓને આવાંજ પગલાં લેવા સૂચવવું. આ પગલાંની ખગર છડિયન ઓપીનીયન વાંચી કેપમાં દરેક દેખણે દિંદોઓ મેળવશે એવી આશા રાખવામાં આવી છે. અમારા મંડળમાં હાલ ૧૨૨ મેમ્બરો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના જુદા જુદા ભાગના દિંદોઓની એકત્રતા માટે જુદે જુદે દેશોથી અમારી સાથે અને અર સપરસ પત્ર વહેવાર ચાલે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.

પ્રીટોરીયા તા. ૬ના કાગળમાં એક ખગરપત્રી લખે છે કે મી. ઇસા કાસમની હુકાનમાં ચોરી કરવા માટે જે બે કાફરને તા. ૧૪-૧૦-૦૬ના રોજ પકડવામાં આવેલ હતા તેમાંના એકે જામ નામે જેરમન નીકે કોપ હાથી માથે જોડી મુક્યો હતો.

વરે ખીન્ન પાસેથી અમુક મુદ્દા માત્ર મળી આવેથી તેને તહોમતદાર હાથી સેસનમાં તોંધવામાં આવ્યો હતો. સરજુ કેમ હાથ કોરટમાં ચાલુ માસની તા. ૧લીએ ચાલ્યો હતો તેમાં મજદુર કાફરને જડવો તહોમતદાર હાથી અદાર માસની કેદ અને બાર ફરકાની સજા કરી છે.

પ્રીટોરીયા -મી. હાઇ દખીય પોતાના બાળ બચ્ચાં સહિત તા. ૮ ના રોજ સવારે જતી મેલવેન મારફત કેપટાઉન તરફ જવા ઉપડી ગયા છે. આજથી બે માસ આગમ્ય કેપટાઉનના પ્રવાસે નીકળેલા શેઠ તકરબજી હાઇ ખાનમહમદના પુત્ર શેઠ આહમદ હાઇ તકરબજી પાછા તા. ૬ ને દિને કેપટાઉનથી આવતી ગાંધારની મેલવેનમાં આવેલા છે.

ચીંટીયા અમારો ખગરપત્રી લખી જણાવે છે કે :— જિ. સે. આફ્રિકા કાયદા હાઇકોર્ટ રેલવેમાં પહેલા ફાસમાં જવાની દિંદોઓને છુટ મળી છે. અહીં મારે જણાવવું જોઈએ કે હાઇકોર્ટ રેલવેમાં ખીન્ન અને ત્રીજા કક્ષામાં સરખી સગવડો હોવા છતાં દિંદોઓને ફરજીયાત ખીન્ન કક્ષામાં બેસવું પડે છે તેનાં પણ ઉપાય લેવાયો જોઈએ. ખીન્ન દિંદુરયાનથી પહેલું ધવ આવી પહોંચ્યું છે. થોડા વખત થયાં છી અને એના હુકાન જેટલા આકરા બાવે વેચાય છે. વરસાદની રજુ શરૂ થઈ છે. તીંડા ને લીધે ખાજરાના પાકને નુકસાન થયું છે.

ચેરલમથી એક ખગરપત્રી લખી જણાવે છે કે તા. ૫મીએ રાતરે ૧૨ વાગે કોઈ કાફર બદમાશ ત્રણેક વેપારીઓનાં રસોડાં તોડી તેમાંથી ખાવાની વસ્તુ મળી તે નાં બંદ ખાખા પછી ચી. પારેખની હુકાનમાં ખારી તોડી પેંઠા, હથોડી તથા છાણી હાથમાં લાગરાચી ત્યાં પડેલી તીજીરી કપવા પ્રયત્ન કર્યો. યા મારતાં મોટા અવાજ થવાથી જરા અચક્યા અને આસ પાસ નજર કરી કોઈ જગે છે કે નહિ તે તપાસવા પાસેની રૂમમાં જતાં બારીના ખડ ખડટથી કોઈ વતજી. "ઉગાતી" એવા પડ કાચથી ચોર ખીન્ન નોકો. શોરબકોર વધવાથી પોલીસે ચારની પાછળ પડી તેને પકડ્યો. ચોરને સવાજ કરતાં જણાવ્યું કે જુને મરતો હોવાથી તે ખાવાનું શોધતો હતો અને પોતે રેકસ માટે દસડી નહિ હોવાથી ચોરી કરવા નીકળ્યો હતો.

હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી.

જોડા-રવળ તા. ૬-૨-૦૭

તા. ૩૭એ સોસાયટીની જનરલ મીટીંગ સોસાયટીના હોલમાં ૩ વાગે મળી હતી. સેક્રેટરીએ ગઇ મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંખ્યાવ્યા બાદ તે ઉપર સહી કરતાં ચેરમેને જણાવ્યું કે ગઇ મીટીંગે સોસાયટીનું ચરટીડ બનાવવા તથા મુસલમાન દેહીઓ બાળત સરકારને અરજી કરવા ફરમાવ્યું હતું તે કામ મારી નખીવત નાદુરસ્ત હોવાથી રહી ગયું છે. પણ હવેની પહેલી જોગ વાઇએ થઇ જશે. લોરમાં એમ સમજ્યું લાગે છે કે મોઢવી સાહેબ તથા ચેરમેન વચ્ચે નાહતેકાકી થઇ છે તો મહેરબાની કરી એ ખ્યાલ દૂર કરશો. ખીન્ન સુટણી નો મામલો ચાલુ છે. દર મેમ્બર દિંદોની વિરુદ્ધ લાઇજ આવે છે. તવી પાર્લામેન્ટ આપણે માટે નવા કાયદા બાંધશે તથા લાઇસેન્સ બંધ કરવા વિષે ત્રિચાર ચલાવશે. માટે હવે દરેક સંપથી રહી કામ લેવું. મોઢવી ગુખતીઆર સાહેબે કહ્યું કે આપણા ચેરમેનને ત્યાં ફરજદ પેદા થયો તે માટે સોસાયટી તરફથી મુગારકાગાદી આપું છું. મારે તેમની સાથે મસાયલ વિષે કેટલીક વાતચીત થતાં લેહો એમ સમજ્યા કે અમારામાં નાહતેકાકી થઇ છે. પણ આમ કોઈએ સમજવું નહિ. બાદ સંપથી રહેવા શીખા મણુ આપી. વાઇસ ચેરમેન મી. હાઇકોર્ટ શમદે કહ્યું કે સાંખી મુદત થયાં કબરસ્તાનમાં પાણીના તળ માટે ઇતેત્તરી હતી તે આ સોસાયટીએ પુરી કરી છે. મી. મંગાને સોસાયટીને નહિ બુઝવા જણાવ્યું. મી. મંગાએ કહ્યું કે સરઆતમાં આફ્રિકામાં અરબ લોકો ખાસ દસકામ ફલાયવા સાઈ આવેલા. આપણી ફરજ છે કે આવી સોસાયટીને ઉત્તેજન આપવું. રાજ્યદારી બજાતમાં જિ. ઇ. એસોસિએશનને પણ મદદ દેવી. હું માફ નામ સોસાયટીના મેમ્બર તરીકે નોંધાવી ૭ માસની શી લઈ છું. મી. મી. આસમાન કાલી કહ્યું કે રૈલવે સાથે મારે વાંધા ચાલતા તેમાં ખુલપાકે ફતેહ દીધી છે. હવેથી સવારના ૮૫ વાગ્યાની જેન મા જવા આવવા છુટ મળી છે. માટે સાએ સફાઈ સાથે જવું આવવું. મુસલમાન દેહીઓને દુકાન ગોસ પહોંચાડવા સંબંધમાં સરકારને જે અરજી કરવાની છે તેમાં સરકાર પોતાના ખરેખર પહોંચાડે, તથા મુસલમાન દેહીઓને કાફરા વગેરેથી અલગ સુવાતી સગ વડ કરે એમ સુચના કરવી. મી. કુવાડીઆ બે વખત ટકામનો પ્રેસ છલ્લા છે પણ તેને છુટા આવ્યો નહિ તેમ જિ. ઇ. એસોસિએ

શન તે આખત હાથ લેતી તથી તે માટે દિશ
ખીર છું. અને એ આખતમાં આ સોસાયટી
નું ખ્યાન ખેંચું છું. આપણે સોસાયટીને
આખી દુનિયામાં ગમતી છે. તેને મદદ
દેતા રહીશું તો મોટા ફાયદા થશે. ટર્સિસ
વાલમાં ઇડિઅન ઓરીસ આપણા લાભ
માટે રાખી છે પણ તે લાભને બદલે આપણું
તે નુકસાન કરે છે તે તે ઓરીસનો સરકાર
ને મોટા ખર્ચ પડે છે તે ઓરીસ નીકળી
જાય તે માટે તદ્દખીર કરતી જોઈએ. મી.
ઇમામ અબદુલ કાદરે મી. ઓસમાનને
રેલવે આખતમાં મેળવેલ છતાં માટે અહીં
શાન માન્યો. મી. કુવાડીઆએ મી. ઓસ
માનને કહ્યું માટે જાણાથી આખી. ને બધું
બધું કે આગેવાનોએ મરદુમ રોક અણુપકર
ની માફક બહાર સેવાઓ ગમતી જોઈએ.
ટર્સિસનો દેસ વડીલની સલાહને લીધે મુક
તવી રાખવા પડ્યો છે. છતાં હું તે માટે
તજવીજમાં છું. મેસર્સ માલ, ઇસપર્મીઆ,
મદમદ શહેરી, સમયદ ઉમર વગેરેએ કહ્યું
ફાક ઉપર વિવેચન કર્યું. મેસરેને બધાંનું
કે મી. ઓસમાનની ફતેહ માટે સોસાયટી
વતી તેમનો અહેવાલ માતું છું. ફેદીઓ
આખતની અરજીમાં તેમણે સચવેલ ફેરફાર
કરીશ. સોસાયટીને ફેલાવવા માટે તાની શી
રાખી દુનિયાના ખીજ લાગના મુસલમાનો
ને પણ મેંબર થવાનો લાભ આપવો.
હમણાં તુરત સોસાયટી મરાહુર થઈ તે
ઓરીઆટીક ઓરીડીનન્સને લીધે. અતરેના
હમરો મુસલમાનોને સાથે થઈ નાથ તો
સોસાયટીનો રંગ ગીમળ કપમાં આપી
જાય. આપણા દુરમનોએ આપણને અતરે
થી કાઢી મુકવા વિચાર કર્યો છે. એવા
ખારીક વખતમાં તમે જો બેપરવા રહેશો
તો દુરમનો સહેલાઈથી ફતેહ મદદ યશે. માટે
હવે સંપર્થી રહી બરાબર કામ લેવાની
મોટી જરૂર છે. ઇડિઅન ઓરીસની
આખત બહુ ખર્ચની હોવાથી લાક લાક
લેવાશે નહિ વગેરે. પછી મોજથી સાહેબે
ઇલેક્ટ્રીક અસરકારક વાગેજ સંખ્યાથી.
મી. મંગા તથા મી. હાવુદ એવાનાં નામ
મેંબર તરીકે નોંધાયાં.

સંકળની પાન ઇસલામીક સોસાયટીના
આદ મેંબરોએ કવાજમ આપ્યાં તથા મી.
ફુરોન માલે પા. ૧-૧-૦૦ બેડ આપ્યા.
મીડીમ ગાંજના ૧ વાગે ખરખારનું સહ
હતી.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નિયમો
બાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરત
ખ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખી સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ટેકાણું બરાબર લખવાં
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ
પણ અમારી ભૂલને સાર.
૪. મંજૂરવારની કાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અહવાલીયામાં લખાણ
કરી રાખાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને મુક્ત
કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીને જવાબ.

સાલેશ હાહેર—‘મુસલમાન પત્ર’ કલ
કતામાં ૧૭૬ Bowbazar St માં અ
શ્રેષ્ઠ ભાષામાં પ્રગટ થાય છે. અધિપતિ મી.
અબદુલ કાસીમ છે. કવાજમ રૂ. ૨ છે.

ધી ઇડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી.

૪. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
આ લાયબ્રેરી ના. ૧ સપ્ટેમ્બર સન ૧૯૦૬
ના રોજ ખુલી મુકામમાં આવી છે. જોને
આજે જો માસ સાથે છે. પહેલાં અહીં
દરરોજની સરસરી હાજરી ૩૦ની થતી
ત્યારે આજે ૫૦ થી ૭૦ લગભગ
યાવ છે. જેમ વાંચવાવાળા વધુ હોય તેમ
જાઓ, પેપર, છુટા વિગેરેની પણ વધુ જરૂર
છે. દરેક મદદરથ આ લાયબ્રેરીમાં મફત
વાંચવા આવી શકે છે. લાયબ્રેરી હમેશાં
બપોરના ૨ થી રાત્રીના નવ વાગ્યા સુધી
ખુલી રહે છે. જેથી નાના કોલોનીના અને
મુખ્યત્વે કરીને અખતના દરેક લિંદી મદદરથો
ને વિનંતિ કરવાની કે આ સર્વ ઉપયોગી
કામ કે જે કિતપર દિન સાશ પાયા ઉપર
આવતું નાથ છે તેને યોગ્ય મદદ આપી
આભારો કરશે. આ લાયબ્રેરીને ફેલાક
પુરોપીઆન મદદરથો નરદથી તેમ લિંદી મુક
રથો તરફથી સારી મદદ મળતી રહે છે. કે
જે દર માસે પેપરમાં બહાર થાય છે. કોરપ
રેશન કે સરકાર નરદથી આન્ટ મેળવવાની
અરજ કર્યા પહેલાં લાઇબ્રેરીને સારા પાવા
ઉપર મુકવાની પુરતી જરૂર છે. તો તે આખત
દરેક મદદરથ પોતાનું ખ્યાન ખેંચશે એમ
ઉમેદ છે.

જે પૈસા મળશે તેને હિસાબ બદ્દાર
પાડવામાં આવશે.

લી. મોતીલાલ માધવજી દિવાન.
ઓન. સેક્રેટરી.

કેપમાં ફેરીની લાઇસેન્સ.

એલેમરટાઉનથી મી. એલિંદ નારણ લખી
બધુવે છે કે—કુ કાપડની ફેરીનો ધંધો કરે
છું. એ પણ આ ચાલુ સાલની અંદર લાઇ
સેન્સ નહિ મળવાથી બેસી રહેલો છું. મને
સાઉથ આફ્રિકામાં સાત આઠ વરસ થઈ
ગયાં છે ને ત્યારથી આવ્યો ત્યારથીજ ફેરી
નો ધંધો કરું છું. આર વરસ નાટકમાં ને
આર વરસ કેપ કોલોનીમાં થયાં. મારી પાસે
જુનાં લાઇસેન્સ છે હું ત્યારે લાઇસેન્સ
લેવા માછલેટ ઓરીસમાં ગયો ત્યારે તેણે
કહ્યું કે તમે ટાઉન કાઉન્સીલની ઓરીસમાં
જાઓ. હું ત્યાં ગયો. ત્યાં તેણે મને કહ્યું
કે તમે અંગ્રેજીમાં ટાઉન કાઉન્સીલને
કાગળ લખો. મેં વડીલ મારફતે કાગળ
લખ્યો. તે લોકોએ એવો જવાબ આપ્યો કે
તમને લાઇસેન્સ નહિ મળશે. માટે મને લાઇ
સેન્સ ન આપ્યું. માટે હવે મારે શું કરવું તે
આપ સાહેબનો અભિપ્રાય લેવા સારું આ
પત્ર લખ્યો છે. કાઇ રસ્તો તમે ખતલાવો
હું તે પ્રમાણે કરીશ. મારી પાસે આખા
કેપ કોલોનીનું જુનું બનરલ લાઇસેન્સ દસ
પાઉન્ડ છે. એક માસ થયાં બેસી રહ્યો છું.

નાનાલ રેલવેપર તકલીફ— ઉપાયની જરૂર.

મે. ઈ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ.

મારે ત્યાં ઇસાક નામનો એક મીળખાન
આવેલ ને આજરોજ પેસેન્જર ટ્રેઇનમાં
રીઝર્વ ખામાં બેસવા જતાં તેની અંદરના
મારે ગોરા પેસેન્જર ના પાડી જેથી મેં રટે
શન કલાકને કહ્યું. તેણે કાંઈ કિતર ન
આપ્યો. જે ટ્રેઇનના અહીંયાં મળેલ હોવા
થી રટેશન માત્રને નવરાશ નહોતી. તેથી
બને ટ્રેઇનના ડીપ્રીટ કન્સપેક્ટરને કહ્યું
અને ના. ૧-૨-૦૭ની રટેન્ડેવી લીધેલી
સેક્ટ કલાસની નાં. ૭૪૨૨વાળો એકસકર
સન ડીપ્રીટ બતાવી તો કહે જે થઈ કલાસ
માં બેસો. મેં કહ્યું શા માટે. ત્યાં જગ્યા
ભરાઈ ગઈ નથી. ફક્ત ૪ પેસેન્જર પુરોગા
યા છે. વળી મેં કહ્યું કે માંડની સાથે
બેસવા અથવા ફરક કલાસનું વધારાનું બેસ
કરવાનું જે કાગળું થાય તે આપણા
ખુશી છું તો મહેરબાની કરી સમજ કરી
આપવી જોઈએ. પણ તેમ કરવાની નાપાડી
અને થઈ કલાસમાં બેસવા કહ્યું. મેં કહ્યું
રીઝર્વના બેસવા છતાં મોરખો બેસા છે તે
તેમને ખીજા ડાખમાં બેસાડવા જોઈએ. જે

મારો માણસ ટરેશન ખોલે તો હું જલદી
મેનેજરને રીપોર્ટ કરીશ તમે તથા રેશન આ
બાબતના જોખમદાર છે. વળી એકસર
સન ડીક્રીટ હોવાથી તે આજે ખસાસ થાય
છે. અહીંયાંના બીજા કેટલાક વેપારીઓએ
એકમાં ડીપોઝીટ કરવા અને બીજા વેપારી
ઓને બરડા પછસા આપેલા છે તે તમામ
બીજાનું તથા માફ બીજાનેસ અટકી પડે
તેમ છે તે વગેરે ધ્યાનમાં લઈ સગવડ કરી
આપવી જોઈએ. પણ રેશન કલાર્ક તેમ
એક્ઝેન્સપેક્ટરના ધ્યાનમાં કાંઈ આવ્યું નહિ
અને એન ઉપડી ગઈ. આ બાબતમાં બંદો
બરત લેવાની જરૂર છે. રેશન કેવી મતનો
અન્યાય કરે છે તેની સમજ પડતી નથી.

શ્રી. આર. એસ. દવે.

ભાવરદુર્ગેલા, તા. ૪-૨-૦૭

કેપમાં હાડમારીઓ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ.

કેપ કોલોનીમાં દિંદોને ધણું દુઃખો છે
પણ તે કોઈ જાહેરમાં કાવતું નથી તેથી તે
દુઃખો વધતાં જાય છે. કેપ કોલોનીના જેવો
ત્રાન્સવાલ માટે પ્રમીશન કાયદો આગામાં
આવ્યો છે પણ કેપ કાયદો ઓછો દુઃખ
કરતા નથી. અહીંયાં કોઈનું મુલક જરૂર
હોય તો તેને પાસા કરવા માટે કાયમની
પાસ મળતી નથી. ફક્ત એક વરસની પાસ
આપે છે. તે તે પાસની કીમતનો એક પાંડ
લે છે. જો એક વરસની મુદતમાં તે પાછો ન
આવે તો તે પાસ રદ જાય છે. કેપની બહાર
કંઈ કામસર જવું હોય તો પાસ લેવો પડે
છે. જેની કીમત પણ એક પાંડ છે. ત્રાન્સ
વાલ તથા બીચુઆના લેન્ડના કેટલાક વેપા
રીઓ માલ લેવા માટે મેંફ્રીમ આવે, તેમને
પણ ઉપલા પાસની જરૂર હોવાથી દરવરસે
એક પાંડનો દંડ આપવો પડે છે. ઇન્ડિયન
ચોર હોય એમ ગણી પાસ ઉપર પ્રમીશન
ઓફીસરની તરફ આગળ જમી ચોડે છે
ત્રાન્સવાલના કાયદો જ્યારે પંખીટ ઉપર
અંશુહાની જાપથી અપમાન સમજ પાડે
હોય છે ત્યારે અહીંની સરકાર એ કમમાં
આગળ વધી જમી લેવા સુકતી નથી. જો કે
જમી પડાવતી મુસલમાની ધરમ વિરુદ્ધ છે.
ત્રાન્સવાલમાં કાયમ થવાને એક વખત
પરમીટ મળી ગઈ કે પછી તેને કોઈ મુશ્કેલી
નથી અને મરજી પડે ત્યાં જાય છે ત્યારે
અહીંના મોટા વેપારીને પણ કાયમના આવકા
જવાને માટે પાસો મળતા નથી તો પછી
મોટર વરગને તો ચાનાજ મળે એ સિવાય
હજારો દુઃખો છે. ત્રાન્સવાલના હિંદીઓ

કેપના જેવો પ્રમીશન કાયદો માગે છે.
તેમણે અહીંનાં સંકટો જણાવ્યાં જોઈએ.
શ્રી. ઇસમાઈલ હાજ અહમદ.
મેંફ્રીમ તા. ૪-૨-૦૭
[કેપમાં 'પાસપર જમી' સંબંધમાં મળતા.
રફ કોસેઅરના અંકમાં અમો લખી ગયા
છોએ. અ. ઇ. ઓ.]

કેપમાં હિંદી લાઇસેન્સનો અટકાવ-અગવાની જરૂર.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ.

કોંગ્રેસમાં કાયમની રીફ ઓફીસ ઓટો
મન એસેસીએશન નામનું મંડળ સ્થાપવા
માં આવ્યું છે જેની મીટીંગ બુધવાર તા.
૩૦ જાન્યુઆરીના રોજ મલાઈ કેપમાં થી.
અબાસખાનની દુકાનમાં મળી હતી. પ્રમુખ
સ્થાને મી. અબાસખાન બેઠા બાદ મધ
મીટીંગનો રીપોર્ટ જણાવ્યો અને ઇન્ડિયન
પોલીસીકલ એસેસીએશન સેક્રેટરી મી.
નાઇડુના તરફથી આવેલ પત્ર વાંચી
સંલગ્નવ્યો. અત્રે કેટલાક હોકરો એટલે
કેપમાં ફેરી કરનાર હિંદુ મુસલમાનને
લાઇસેન્સ મળ્યાં નથી તે વિષે શું ઉપાય
કરવો તેને માટે સરવાનુમતે એમ કસવામાં
આવ્યું કે ટાઉન કલાર્ક પાસેથી લાઇસેન્સિંગ
એક્ટની કુલ મેળવી તપાસ કરવી કે કયા
કાયદાની રૂએ જો લોકોનાં લાઇસેન્સ બંધ
કર્વાં છે. બાદ બધા હિંદુ મુસલમાનો તરફથી
ટાઉન કાઉન્સિલમાં એક પીટીશન મોકલવું.
તે જો લોકો પાસે હોકરના બુના લાઇસેન્સ
છે તેવા લોકોનાં લાઇસેન્સ પણ બંધ કરવાનું
શું કરવું છે તેની તપાસ કરવી. જો ટાઉન
કાઉન્સિલ પૂરનો ખુલાસો ન આપે તો કોઈ
સારા વકીલની સલાહ લઈ હાઇકોર્ટમાં
અપીલ કરવી. પ્રમુખે જણાવ્યું કે આ કામ
માં પૈસાની પુરતી જરૂર પડશે અને તે મોટી
રકમ જોઈશે માટે આપણે હિંદુ મુસલમાનો
એ મેળા મળી રૂંડ કરવું જોઈશે. જો આ
વરસ આપણે ગેશી રફીશું તો આવતે વરસે
બધા હોકરોના લાઇસેન્સ બંધ થશે માટે
ખતો પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. સરવાનુમતે
ઉપરના રૂંડનો પાસ થયા હતા.

આશા છે કે જોહાન્નબર્ગ ઓફીસ
સીએસન તથા નાટાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ પણ
આ સવાલને પોતાની મીટીંગમાં જરૂર
સરચાવશે. દિવસે દિવસે સાથે આફ્રિકાના
હિંદી ઇન્ડિયનો ઉપર જુલમ વધતોજ
જાય છે. કેપમાં બિચારા હોકર લોકો જેઓ
કેપમાં ફેરી ફેરી પોતાનું ગુજરાન નેળવે
છે, તેના પેટપર પગ મુકી સરકાર તેમને

લાઇસેન્સ આપવા બંધ કરશે તો જે વેપા
રીઓને ત્યાંથી તેઓ માલ લે છે તેના પૈસા
અને પોતાની ઉધરાણીનું શું થશે તેની પણ
મોટી ચિંતા રહે છે. નાટાલનો લાઇસેન્સિંગ
એક્ટ જેની રૂએ સપ્તા જગોએ હિંદી
ઇન્ડિયનોના પર ધાડ પડવાનો સંભવ છે તે
વાંચી આવેના સરવે લાઇસેન્સ ધણા દિવસો
છે. અને નાટાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસને પાસ
જમામણ કરે છે કે તેણે આ કાયદા વિષે
પુરતાં પગલાં લેવાં જોઈએ. જો આ વખત
નીચું કાગી શુપ ચુપ ગેરરી રફીશું તો પાછ
બધી થણ પરતાવાનું થઈ પડશે.

શ્રી. હિંદી.

નાટાલ પારસી અંબુમન રૂંડ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ.

ઉપલા રૂંડની સ્થાપના ત્રણભગ જે વરસ
પહેલાંની થઈ ગઈ છે, અને નાટાલના પાર
સીઓ તે તરફ પોતાનો સાહ ખતાવી સારા
અવસરે તેમાં ઉમેરો કરતા જાય છે. પણ
કોઈને ખબર નથી કે હાલ તે રૂંડ કેવી
સ્થિતિમાં છે. તેનો હિસાબ આજ સુધી
અધિકારમાં કેમ રાખવામાં આવ્યો છે તે
સમજ શકાતું નથી. જો મે. સેક્રેટરી અથવા
મે રૂંડના કરતા કરતા ખુલાશો કરશે તો
ઉપકાર થશે.

શ્રી. સેવક એક જરબોસ્તી.

ડરબન અંબુમને કસાકામ - રીપોર્ટ
ગુરવારની સાંજે મળવાથી આવતા અવાકાવા
ઉપર રાખવું છે.

જો કેલથી એક ખબર પત્રી જણાવે છે
કે આ વરસે અત્રે બહુ સારો વરસાદ પડેલ
હોવાથી પાક બહુ સારો થયો છે ખેતરે બહુ
રળીઆમણું તથા બરેલાં લાગે છે પરંતુ
તીક તથા ડીક્રીટરથી પણ નુકસાન થાય છે.

વૈદ્ય કંદપતર-આ મારીકતા તંત્રી
અમદાવાદના અણીતા વૈદ્ય જટાશંકર લીલા
ધર ત્રિવેદી છે. તેમાં દેશી દવા, શરીરનાં
દરદોની સમજ, શરીર કેળવવાનાં સાધન,
બાળકો ઉછેરના સંબંધી ઉપવેગી જ્ઞાન
શરીરના અવયવોની સમજ તથા આરોગ્ય
વિદ્યા વગેરેને તમના ધણા સારા વિષયો
આપવામાં આવે છે. આદક થતા ધન્ય
રાખતા મુદરથો માટે તંત્રી તરફથી અમને
૧૦ નકલો તથા હેંડબુક મળ્યાં છે. જેઓ
નમુના દાખલ તથા માંગતા હશે તેમના
તરફથી પોસ્ટેજ (૧ પેની) મળેથી મોકલ
વામાં આવશે આ મારીકનું વારપિડ કયા
જમ પોસ્ટેજ સહિત થી. ૨/૬ છે.

ચાલુ વર્તમાન.

'સાફર' (સપ્તમ્બર) નામથી એક માણસ 'મરકુરી' ને લખે છે કે તમી દેખરવારીએ હું તમામાં બેઠો ત્યારે સારાં કામો પહેરેલ છતાં મને કંઈકટરે અર્થે તમને કાફરોની જોડમાં બેસવા ફરજ પડી. આ કોલોનીમાં થતા આવા અન્યાય આગળ જતાં મું ૩૫ નહિ પકડે તેનો મને વિચાર થાય છે.

પેતન નામથી એક દિંદી 'મરકુરી' માં એવી ચુચના કરે છે કે ડરખતમાં હિંદુ યંગ મેન્સ એસોસિએશન અને હિંદુ સુધાર સભા એવાં બે હિંદુ મંડળો છે તેથી, મેં જરાની સંખ્યા અને ઉત્સાહ છુટક છુટક થઈ નિરુદ્ધ થઈ ગય છે તો એ બે મંડળો ને એકત્ર કરવામાં આવવાથી સમુદાય અને સંગઠન થવાનો સંભવ છે.

એક દિંદી ચાલુ સાલનો પોલટેક્સ ભરવા જતાં તેણે ગઈ સાલનો પોલટેક્સ નહિ ભર્યાં માલુમ પડતાં તેને કારણે આગળ ખરી કરવામાં આવ્યો, તેણે ગણતરી કે ૧૯૦૫ ના સપ્ટેમ્બરમાં હિંદુસ્તાન ગએલ હોવાથી ૧૯૦૬ના વર્કટેબલમાં હું પાછો

ફર્યો ત્યારે પોલટેક્સ ભરવાની મને ખબર નહોતી. પ્રેસીડ્યુટરે જણાવ્યું કે ચોક્કસ મહિના બહાર જઈ આવી પોલટેક્સમાંથી છટકી જવાય તો તેની ખરાબ અસર થશે. માથાએ યુ-હેગારને નિરપરાધી ગણી ચેત વધુ આવી છે. મુક્યો.

ખનાંડા ડીવીઝનની લાઇસેન્સ બોરડની મીટીંગ તા. ૨૨ મી દેખરવારીએ વેરલમમાં બરાવાની છે.

નાતાલ મ્યુનિસિપાલ એસોસિએશનની મીટીંગમાં એસિઆટીક ગ્રેડીંગ તથા હોકરો ના લાઇસેન્સ વિષેના સવાલો ચર્ચાવાના છે.

'નોરથર્ન નાતાલ' એ નામથી 'મરકુરી' માં એક બોરો કાગળ લખે છે કે નાતાલમાં આવવાથી હું બહુ પરતાઉં છું. અહીં કંઈકેટલું બધું વેપાર એસિઆટીકના હાથમાં છે, તેમને લીધે સંખ્યાબંધ ગોરા દેશ છોડી ચાલ્યા ગય છે અને તથા પણ એસિઆટીક ને કાઢી મુકવામાં નહિ આવે તો બાકીના ગોરાને પણ કોલોની છોડવો પડશે.

ડરખત ટાઉન કઠિનસીલની એક મીટીંગ આગળ ગોરાના એક ડેપુટીને પીમાં રાત્રે ૧૧ વાગ્યા સુધી પુરમાં રાખવા માગણી કરી હતી, જે ટાઉન કઠિનસીલે સ્વીકારી નહિ.

કાફરોને હિંદા વેપારી સામે ઉશ્કેનારું ભાષણ.

ડરખત મ્યુનિસિપાલ નેટીવ માર્કેટ આગળ મી. વેલ્ડ નામના એક ગોરાએ ૩૦૦ જેટલા કૃષકાએલા કાફરોની મીટીંગ આગળ એક ભાષણ આપ્યું હતું તેનો સાર નીચે પ્રમાણે છે :—

મારા હેતુ આપણમાં મેં તમોને જણાવ્યું હતું કે તમારે દેશની બહાર પધસા મોકલે તેવા વેપારીને બદલે ગોરાઓને ઉતે જન આપવું જોઈએ. ગોરાઓ કાફરો માટે રોડર કરવા ઇરાદો રાખે છે. વેપાર મંદી માટે ગોરાને ફરવાદ છે. આરખને કંઈ નથી. કાફરો કે નેટીવ અને ક્રિસિઅન વેપાર આરખનાજી હાથમાં છે. જ્યાં સુધી એસિઆટીકથી કુચો તમારાપર છે ત્યાં સુધી તમારું ટેકાણું ચલાવું નથી. તમો બધા વાઝમાં પુરેલાં દોરો જેવાં છો. એસિઆટીક બકરો વાઝના બારણા આગળ બરે છે. જ્યાં સુધી વાઝમાં બેઠાં તેમને તમે કંઈકો કુકડો નાખશો ત્યાં સુધી તેઓ બારણા આગળથી બસશે નહિ અને તેથી તમો બહાર આવી શકશો નહિ. પણ જો તેમને આપવાનું તમો બંધ કરશો તો તેઓ ભુખે મરી પોતાની મેળે ચાલ્યાં જશે અને તમારે વારંતે મારમ થશે. આમ ક્યાં સિવાય એકલી કૃષકાણીથી કાફરોને કંઈ કામ થવાનો નથી. નાતાલનું વહાલ તરવા દરવાજા પર કાફરોનો આધાર છે. જો વહાલ દુષ્કરનું હોય તો પરદેશીઓ 'સાફર-ગ્રેડ' તક ચાલના થશે અને ગોરા અને નેટીવોને પડતા મુકશે. જો પરદેશી લોકોના વખત માં પણ વહાલને તળગી રહેવા ન માગતા હોય તો તેને દુર કરેલો જોઈએ. ગોરાઓ ને કુકડાને ઉતેજન આપવાથી એસિઆટીક હુમલાથી છુટવાનો સારો ઉપાય મળશે. આ ભાષણ પુરું થયા પછી એકાદ બે કાફરો પણ ગોરા વેપારીને ઉતેજન આપવા સંબંધમાં બોલ્યા હતા.

રક્ષામંડેની હિલચાલ.

[ડરખત ઇસ્ટ આફ્રિકા કાઝન.]

મુલતાન—તા. ૧૨-૧-૦૭ ના મુબંધ પહેાંચી છે.

જુન્દેસરાય—અતરેથી તા. ૧૮ મી દેખરવારીના હેલાગોઆબે, પારાપાત જંગલોમાં મુબંધ સાફ ઉપડશે.

જનરલ—તા. ૨૮ દેખરવારીના મુબંધ સાફ ઉપડશે.

કેઝર—તા. ૧૨ માના સવારમાં મુબંધ સાફ ઉપડી મુકી છે.

[નાતાલ ડાઇરેક્ટ કાઝન.]

અમલાઝી. કાઝરેથી તા. ૨૩ દેખરવારી તા. ૨૪ આવી પહેાંચશે.

પગાડા. ૧૭ દેખરવારીના રોજ કાઝરેથી આવી પહેાંચશે.

Sunlight Soap.

સનલાઈટ સાબુન.

દુસરે સાબુનસેં કપડે અચ્છી તરેહસેં ઔર સફેદ થોતા હે.

સનલાઈટ સાબુન ધોનેમેં દુસરા સાબુનસેં જાસ્તિ બલત તક ચલતા હે.
ઉસસેં કપડે મીં જાસ્તિ બલત તક રહેતે હે.

અચ્છા સાબુન વાપરનેસેં કપડે અચ્છે રહેતે હે.

સનલાઈટ સાબુન વહ વહુત સાફ હે ઔર અચ્છા હે.

જો સાબુનકીપર હાવર નામ આતા હે વહ સાબુન ખરૂર સફા ઔર ઉત્તમ

આનનો ઇંગ્લિશ સુજ્ઞાતી નિશાળ.

જે તા. ૧૬ જુન ૧૯૦૪થી ખોલી છે.
સુજ્ઞાત અને કાઢીઆવાડના રૂઢિચુસ્તોને
શીતાનાં બાળકોને ઉચિત તથા સુજ્ઞાતી
જણાવવા સારૂ આ સુજ્ઞાતો મોકલવાને
વિનંતી કરવામાં આવે છે. માસીક રી રી. ૧૦
૪૮૧ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ. } એમ. કે. પટેલ.
ડરબન. } સુજ્ઞાત માર્ગદર્શક.

FOR SUITS TO MEASURE

GO TO

Makanjee Bros.,

Outfitters.

182 GREY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant.

Box 122, Tel. Add. "Rhodes Tilly."

OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT

135a Camroodeen's Buildings

COR. ST. DURBAN. Tel. Add. "SHAIKMOHIDN"

ARMSTRONG BROS.

36 Field street, Durban

લોહાનો સામાન, કટવરી, બતીઓ તેમ,
રૂબ તેના ખરા.

કાચનો સામાન, શેરમરી, એનેમલને
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી તર
તર ડીલીવર કરવામાં આવે છે. કાચને ખરે
નીચેને સરનામે પુછા

આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,

36 ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. ડરબન.

ફુકાન વેચવાની છે.

ચારલસ ટાલિન મથેની અંગ્રેજ બરની
કાન વેચવાની છે. જુ પુલાસા મટે ચાર
લસ ટાલિનમાં અથવા ૧૦૦ રીલ્ડ બીટમ
ફાઇલાસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,

Box 45 Tel. Add. "SULIMAN."

VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer.

P.O. Box 41, Opposite Standard Bank

Tel. add. "TACE," KLERKSDORP.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS. SUMATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "Forbandar."

Telephone 564.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, બંગાળ, યુરોપ, એસિયેશિયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરાયેને દર સરેરાશ દીઠ એક શીશીંગ અને
છપેની રીંગલ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી હિંદુસ્થાન કોઈપણ ભાગપર પૈસા મોકલી
શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર ધક્કીના ફીસરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કાંઈપણ ખર્ચા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
દરેક રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ રાખેલામાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી બધા સસ્તે દરે કામ કહેલી સફાઈ છે.

વજી દર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર ધક્કીને ડીલી
વર કરે છે.

જુ પુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.

એનેન્ડર,

રૂટરની એન્ડરસી,

ટેલીગ્રાફીકલ,

પર કીલ્ડ સ્ટ્રીટ,

રૂટરની બીરોડીંગ,

સેંટ મેથીઅર્સ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઈન,

અથવા રૂટરની એન્ડરસી,

ધી કોનર હાલિસ,

કમીસનર બીરોડી,

નોટાન્ડેનરમ,

ડરબન.

રીકી એન્ડ કુ.

સંચા મીલ ઓર મશીન વેચનેવાલે.

૨૩૫ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મી. રીકીએ એન્જીનીયર કામકા વધા
અનુભવ હે ઓર વહુત અચ્છી તરફતે હિંદી
આવા વોલ શકતે હે. લેતીકે તરફ તરફકે
મશીનો ઓર મકાદ ઈસનેકી મીલો સસ્તે
દામતે વેચનેકી હે. ફટ વનાનેકા અમદા
મશીન હે. ઓર લેતમેં પાષી લેઆનેકા
ફીમિશન કામ વા વીધાનેકા ઓર માત
માતકે દુસરા મશીન વેચતે હે.

અવરકે સરનામેંદર આકે પુછનેહેં સલમ
મફત દીયા જાયગા.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "ABDOOL RAHMAN"
P.O. Box 12.

G. K. Desai,
General Dealer & Importer.
P.O. Box 1. Tel. Add: "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co.
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 124. Tel. Add: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street.
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add: "ISMAIL"
RUSTENBURG.

Branches:
Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindleyport / Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein / BURG,
Kietfontein

E. A. PATEL & Co.,
GENERAL DEALERS
DIRECT IMPORTERS.
Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fancy Goods, Crockery and Hardware.
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add: "EAPATEL" P.O. Box 31.
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
-AND-
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 33, DE LA RUE ST.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of:

Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Stationery, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: "HABIB", P.O. Box 52.
398, Pelandaba Street, PRETORIA.

ભાણુ પરધોતમ.
વીધીની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
૨૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add: "BHABHA" P.O. Box 32.

S. D. BOBERT.
General Importer, Wholesale and Retail Merchant.
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES IN
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 CHURCH STREET, (opposite the Post Office)
Tel. Add: "CAMROODEEN" P.O. Box 10.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOSIT.
Messrs. Jalkoy & Sonaljee Bros. Durban.
કેપ્ટન ગોલ ધર્મીયુસ.
અમરેલ મરચાં,
129, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Maritime Dealers, Wholesale Importers.
Dealers in Soap, Boots, Hair, Clothing,
Medicine, Games, Perfumery, Stationery, &c.
(2nd Floor, H.C.) Box 120, DE LA RUE ST.

The largest Importer in South Africa
MILITARY & CIVILIAN
Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.
J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Head Office: 11, Rue des Frères, ROYAL, France.
સેકન્ડ હેન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, કોટ પિંજરે
બેમ પુરોગામી મેલાવનાર ગોરી હાઈવે
જે. લેન્ડાઉ.
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
૧૧, રુ દે ફ્રેર્સ, રોયલ, ફ્રાન્સ.

એ. એ. કુવાડિયા,
કૈનસી અને કાફરી બરોડા દરેક મરચે
માથે અમારે સ્થાપી વીજાપત ભાવે મળે
વધારે ખબર માટે પુછો,
પો.બો.બોક્સ ૨૫૭, એ. એ. કુવાડિયા
૨૦ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાન્સબર્ગ.

Ismail Amod Kaje,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

M. S. COOVADIA,
GENERAL MERCHANT
ENGLISH and INDIAN
GROCERIES
Box 270, Tel. Add: "COOVADIA"
JOHANNESBURG.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add: "BHABHA"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,
General Dealers,
Wholesale and Retail.
જે. ઇબ્રાહીમની કુપ
હોલસેલ ને રીટેલ મરચાં.
Corner BURGHEE and MARKET STREETS,
STANDERTON.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 23rd February, 1907.

No. 3.

MAHOMED CASSIM CAMROODEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhoris,
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots,
AND
Shoes,
etc., etc

Camrooden Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telephone 120.

Telephone 414.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.
Wholesale Merchants and
Direct Importers.

have always on stock:
Rice, Dholl, Oils, Ghee, Spices, Fish,
Condiments, Nuts, etc.
Coconuts and Condiments, etc.
Grain Bags, Sugar Pouches, etc.
And all Indian and Foreign Goods
can be had at cheap rates.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Telephone 120.

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,
MacDonald Terrace, MOMBASA.

Head Office: KARACHI. BRANCHES: BOMBAY & NAIROBI.

Telephone 120.

Branch: "JEEVANJEE"

Branch: "CONVEYANCE"

Colours used: A.B.C., 5th Edition, etc., Scott's, Walker's, and Universal.

Tele. Add:

"JALBHROY"

JALBHROY & SORABJEE Bros.

Telephone No.

933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tinned Fish, Condiments,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and Foreign
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban

સસ્તો અને ઉચો લભાકું.

ટેલિફોન નંબર ૧૨૦ થી ૧૨૫
અમારે ત્યાંથી મળી શકશે.
જી. જી. ગાંધી. ૧૯૦૭.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

ચાપલ પાર્સિઝ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિભો ધણજી સરના
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN.

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

જી. જી. ગાંધી. ૧૯૦૭. ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૨૭, ૧૨૮, ૧૨૯, ૧૩૦.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચંડે ને કમાશન

એજંટ.

ગ્રેસ ૧૧, ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૨૭, ૧૨૮, ૧૨૯, ૧૩૦.

૧૨૫, ૧૨૬, ૧૨૭, ૧૨૮, ૧૨૯, ૧૩૦.

tele phone 93

P.O. BOX
441.

ઈબ્રાહિમકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
ABOUBAKER

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

નોં ૪૩૪ 434, West Street, DURBAN. ફેર ૩૦૨

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,	Skirts,	Bibs,
Blouses,	Undershirts,	Boonets,
Night-gowns,	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Chemises,	Hats,
Chemises,	Frecks,	Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217. DURBAN.

હિંદી વેપારીઓના બરનો સધળી ખતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કામરશીઅલ રોડ ઉપર મેશર્સ ડબલ્યુ ઇનની બાલુવાળા નવા મકાનમાં

જામલ થતાં પહેલાં સધળા માલ ઉપર ખાસ સસ્તો લાવ રાખેલો છે.

દલકતાથી ચાખા. રાગ, ધી, અને મારીશીઅસધી મારીશની ચીની
મોટા જ્યામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલાઅમ.

ટેલીફોન નં. ૮૧૫. એ. બોક્સ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું "કોનકાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN" Durban

Telephone No 85

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET,

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Gen. E. Hands, Resident.

હાલના બાગીચાઓ આ વેપાર ચાર
વર્ષ ઉપર ખરીદી લીધેલ હોવા ખર્તા એલ.
કરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવત
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીચારોના
નામ નાનાલમાં સારી રીતે બહેર થાય ત્યાં
જુધી જુનુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. ના
લે છે.

જયાબંધ માલના વેપારી.

ફરેક રકમના વેપારી કુડસ, કાપડ બાર,
જુદ, કાપડી ચાલ, કાપડ, કાચો લાવાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભાટ,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Bratislava, Box 24, Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAT BRABBA & Co.)

TEL. ADDRESS: 357/42.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DIHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

348 PINE STREET, DURBAN.

TEL. ADDRESS: "PABULAN" Box 214.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357,

Tel. Add: "Tayob."

સુલક જનારાઓને ખાસ તક.
નાનાલ ડાઇરેક્ટ લાઇનની, નવી અને ઝડપ યાત્રાની
ડેલાગોઆમે તથા બેરા થઇ સીધી મુંબઇ,
(બેરા વખતે માંડી વળાશે.)

સ્ટોમર અમહલાલી.

૫૦૦૦ ટનની.

ડરબનથી ફેબ્રુઆરી તારીખ ૨૮ ના રોજ ઉપડી જશે.

સદરહુ સ્ટોમર ઉપર જણાવેલી તારીખે ડરબનથી ઉપડી ડેલાગોઆમે અને વખતે બેરા બંદર કરી સીધી મુંબઇ સારું ઉપડી જશે. અને ડરબનથી નીચેથી હીન ૧૮ જેટલી ટુંકી સુદતમાં મુંબઇ પોંચી જશે. સુલક જનાર સાહેબો આ સારી તક ગ્રામાવશે નહીં.

એ આગમોટ નવી અને ઝડપ યાત્રાની છે તેમજ એમાં સુલા, ખર્ચ, શુસલખાનાં વગેરે અગત્યની સીનેની પુરતી સગવડ છે. વધુ નહિ લખતાં એટલું તો જણાવજી જોઈએ કે એ ઘાઈનની આગમોટમાં જોણે સુસાફરી કરી છે તેને બહુ સુખ મળ્યું છે. તેના અનેક પુરાવા અમારી પાસે છે. માટે હે સુલક જનાર આજેથી આવી સગવડવાળી આગમોટ જવા દેસો તો વિમાસણ કરવી પડશે.

સદરહુ આગમોટ અસુક પાસેજરુ લેશે માટે જેમ અને તેમ તારીખ દીકીટ હઠાવી લેશે. એજ કંપનીની સ્ટોમર અમહલાલી જે તા. ૭ ના ડરબનથી ઉપડેલી તેની દીકીટ ડેલાગોઆમે નહિ મળવાથી કેટલાક માણસોને નીરાશ થઈ પાણુ ફરતું પડ્યું છે માટે જનાર સાહેબો તાકીદે હમારી મારફતે દીકીટ હઠાવી લેવી કે પાછળથી પરવારુ પડે નહિ.

ટ્રાંસવાલથી જનાર સાહેબોએ બેહાનસગર્જમાં સુલેમાન ઈસમાઇલ મીયા કુ. ને મળી અમારી મારફતે દીકીટ લેવાથી નોકીમાં ફાયદો થશે.

સેંકટ તથા ફર્સ્ટ ક્લાસની કેબીનેા પણ ખુબજ સગવડ ભરેલી છે.

વધુ પુછારા માટે લખો, નીચે લખેલે શીરનામે.

સ્ટોમર અમહલાલી તા. ૨૮ ફેબ્રુઆરીના મુંબઇ પહોંચવા વજી છે.

Messrs King & Sons,

West Street Durban.

Messrs M. C. Anglin & Co.,

320 Pine St. Box 50,

Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગલીઆ કુ.

૩૨૦ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૦.

ડરબન.

ખાસ પોરબંદરનું ધી.
સાફ, પુરાબોદાર, આવા લાયક ધી.
લખો: મોતીલાલ માધવજી દિવાન.
૧૪૭ ફરીન સ્ટ્રીટ. ડરબન.
M. M. DIVAN.
147 Queen St. DURBAN.

બહાર ગામના એજન્ટો.

આ યાત્રુ છુટક ધરદોની સગવડ ખાતર દર આવારીએ ધી મળેલી લાયમરેરી. ૧૫૨ ફરીન સ્ટ્રીટમાંથી લાઇમરેરીના સેક્ટરેરી મી. દીવાન પાસેથી દર રાત્રીવારે નવ થાગતા પછી ત્રણ પેનીના દામથી મળી શકશે.

નીચે લખેલા ગૃહસ્થોને તેની સામે જણાવેલ ગામ તથા વિભાગના અમારા એજન્ટ તરીકે અમે કણુલ કર્યા છે. તેઓ સાહેબને આગેલા પદસા તથા છાપવા વગેરેનું કામ અમને મળી જશે. આવી રીતે કરેલી જોડ વણુનો લાસ અમારા વાંચકો લખ દરેક કામ કાજ સરળતાથી ઉકેલવામાં મદદ કરશે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

સ્ટેગર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બોક્સ ૧૭

વેડુલમ—ખાણુ તાલવંતસોગ.

પીટસબર્ગ—મી. માહનલાલ ખંડેરીઆ.

બોક્સ ૧૬૦

ડેલાગોઆમે—મેસર્સ વૃમદાસ અને

લાલચંદ. બોક્સ ૬૨.

કેપટાઉન—મી. જે. એમ. એમ. ગુલ.

૧૨૯ ફેસલ સ્ટ્રીટ.

કિમ્બરલી—મી. તુલજીરામ. બો. ૩૬૨.

ટ્રાંસવાલથી ડેલાગોઆમે થઈ

ઈડિયા જતા પાસેજરોને

સુચના.

ટ્રાંસવાલના દરેક ગામમાંથી પોરબુગીઝ કોન્સલ પાસેથી પાસ ફલાવનાર ઈડિયાના પાસેજરોથી ડેલાગોઆમેની અંદર કોઈપણ જાત ની હરકત વગર મુખેથી ઉતરી શકશે.

ડેલાગોઆમે તા. ૨૮-૧-૦૭

તલકચંદ ત્રીભીવનદાસ.

ઈડિયાન એજન્ટ. ડરબન માઇન.

૧૯૦૭નું કેલેન્ડર.

—:—

આ વરસનું કેલેન્ડર જેઓ તરફથી અમને આજુ સાલ સુધીનું લવાજમ મળી ગયું છે તેમને સોમવારે પોસ્ટ કરીએ છીએ. જેઓના લવાજમ બાકી છે તેમની નકલો અમારી પાસે બાકી છે માટે તે સાહેબોને લવાજમ મોકલી આપવાની અમે વિનંતી કરીએ છીએ. લવાજમ ચિત્રેથી તેમનું કેલેન્ડર પોસ્ટ સારિત રવાના કરીશું.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-11-0
Double Column 3/- per inch	Two Inches " £1-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-11-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGERS,	Also at the Head Office for S. A.—	And at:—
Reuter's Agency, Davis Buildings, 52 Field Street, DURBAN.	Reuter's Building, St. George's Street, CAPETOWN	Reuter's Agency, The Corner House, Commissioner St., JOHANNESBURG

બાઈસીકલોને મોટા બચ્ચો.

બાઈસીકલને મોટા બચ્ચો જુદી જુદી ભાવે બાઈસીકલો ક્રીમ પાલ્ડ ૧-૧૦-૦૦ (દેશ) થી અથવા માસિક દફતેથી અમારે ત્યાંથી ખર્ચો. દરેક ભાવે બાઈસીકલનું રીપેર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં આવે છે.

એ. કેન

૨૪૭ પાઇન સ્ટ્રીટ ડરબન.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 62, Telegraphic Address: "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT.

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

બપો ભચ્ચાએ ફ્રુટ ચણવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,

DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

ધી ડરબન કોલ મપલાદ

૫૨ કોમમ્સાઇલ રોડ.

વિલાયતી મોર દેશી કોલસા મોર લકઢી.

જુદક શ્રીમ જશાશંક બેચેનવાલે.

નોંધ ૭૫. ટેલિફોન નંબર ૧૪૩.

સ્વસ્થાન પોરબંદર સરન્યાયાધીશ કોરટથી.

જાહેરખબર.

સો. દી. મુ. ના. ૮૪ અને ૧૯૦૬-૭.

મેમ્બર હાઇ કાસમ જુસુબ. રહેવાસી રાજાવાવ. ... વાદી
વીરુધ.

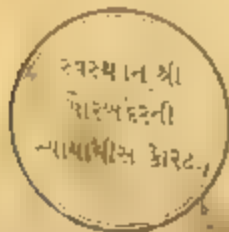
હક નારણ કામા તથા જીવન નારણ રે. રાજાવાવ. નંબર નો દાહ કાસગોવામે. પ્રતીવાદી

[દાવો ૩૧. ૧૨૬-૮-૦

હિંદ આ કામના ઉપર કબીલા પ્રતીવાદી નંબર રુના જીવન નારણને માલુમ થાય કે આ કામના વાદીએ તમારી પાસેથી રા. ૧૨૬-૮-૦ મળ્યા આ કોરટમાં દાખો કરેલ છે સદરહુ દાવાના સમન્સ તમને મોકલેલ છે પરંતુ હજુ સુધી ખર્ચને આવેલ નથી. તેથી તમને ખબર આપવામાં આવે છે આ કામ ચલાવવાની મુદત તા. ૨૦ માર્ચ અને ૧૯૦૭ની ફાવવામાં આવે છે માટે તે તારીખ દાવાનો જવાબ દેવા સાહે તમારે જલ્દે અગર યોગ્ય અધીકારવાળા મુખત્યારે યા વકીલ મારફતે બરોબર સવારના ૧૧ કલાકે અમારી કોરટમાં દાખર થવું. કસુર કરશે તો તમારી ગેરહાજરી ગણી વાદીના દાવાની જોઈ તરફી સુનામણી કરી તબવીજ ચલાવવામાં આવશે. આજ તા. ૩૦ ડીસેમ્બર અને ૧૯૦૬ નાં રોજ મેં મારી સગી તથા કોરટનો સીકા કરીને આપી.

(Sd.) K. P. DODIA.

સરન્યાયાધીશ સ્વસ્થાન પોરબંદર.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, FEBRUARY 23RD, 1907

No. 8

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

	Page
The Klip River Licences	67
A Case for a Commission	67
Photographic Permits	68
A Haggard Hoax	68
Permit Prosecutions	68
The Cape Dealers' Licences Act	68
A Correction	68

OTHER ARTICLES:—

Ladysmith Licences	69
"A Scandalous Injustice"	70
Maritzburg Licences	71
Imperial Parliament	71
Natal Dealers' Licences Act	71
Native Reserves in the O.K.C.	72
Durban Notes	72
The Blue Book	72
The New Cape Immigration Act	73
Interesting Permit Prosecutions at Volksrust	74
Hajjalla Islamic Society	74
Johannesburg Jottings	75
"White and Non-White"	75

Indian appellants to show what they were actually doing.

At the same time, there appears to be nothing incongruous in having one's books kept by an accountant. As a matter of fact, many accountants in large towns undertake the book-keeping of several firms. In the principle of itinerant book-keeping, therefore, there is nothing reprehensible. That the books cannot be written up from rough notes made by the sellers themselves is also beside the point, if book-keeping by accountants can be, as it always is, justified. The point, therefore, is not whether the book-keeping was faulty or not. The point is that the Licensing Officer wanted to find an excuse for suddenly stopping the licences of Indians who had been trading for a long time, and the Board has seen fit to uphold the Licensing Officer's decision. Those very men have been keeping their books in the same manner for several years, without any demur from the licensing authorities.

All we say is that, like the Verulam Board, it was open to the Klip River Board to warn the appellants that, if they did not keep their books in a particular manner that might be considered by the Board to be desirable, their licences would not be renewed. For the *Witness*, therefore, to say that the Klip River Board was justified in dismissing the appeals is to approve of extreme high-handedness. We join with our contemporary in its insistence on proper book-keeping and its condemnation of slackness in the matter, but we entirely dissent from its approval of the Licensing Board's action, as it was as much responsible for the method of the book-keeping now condemned as the appellants themselves.

A Case for a Commission

Long cablegrams have been received by the South African Press to the effect that a Blue Book has been issued giving the history of the Asiatic Law Amendment Ordinance of the Transvaal. To Indians, the importance centres round Lord Selborne's dispatch, because of the highly partial stand taken by His Excellency and the partisan view adopted by him.

Let us see, so far as the cablegrams enable us, what are His Excellency's reasons for his disappointment with Lord Elgin's decision. Lord Selborne says that the approval of the Ordinance does not enable him to carry out the definite pledges which, he says, he had publicly given namely that the Imperial Government would maintain pre-war conditions regarding Asiatic immigration. Now the pre-war conditions were

that Asiatic immigration was absolutely free. Indians would certainly not have quarrelled with the Ordinance, if it had maintained the conditions we have just referred to, but, to do Lord Selborne justice, we must state that, though it is the true view of the pre-war conditions, it is not Lord Selborne's. By those conditions, Lord Selborne means that Indians, who were not in the Transvaal before the War, should not be allowed to enter the Colony, pending the consideration of the whole question by the Responsible Government. We venture to think that this condition, too, has been more than fulfilled. We use the expression "more than" advisedly, for not only have no non-refugee Indians been allowed to immigrate into the Transvaal since Lord Selborne's declaration at Potchefstroom, but even old Indian refugees have been prevented from entering the country except with a great deal of trouble, worry, waiting, and expense.

Lord Selborne, then, is said to have refuted the statements of the Indian Deputation that there was no considerable surreptitious immigration of Asiatics into the Transvaal, and that the Ordinance imposed harsh and degrading conditions on Asiatics who came to the Transvaal before the War. In view of these strange declamations by His Excellency, whilst we must await details of the proof of the refutation, we must repeat the emphatic denial as to any considerable surreptitious entry of British Indians into the Transvaal. We draw a sharp distinction between attempts at surreptitious entry and an entry accomplished.

As to the degrading conditions of the Ordinance, in the graphic language of Sir Lepel Griffin "the toad under the harrow knows where the harrow grips him." With reference to the alleged gross exaggerations, we must wait patiently until we have seen them, though, so far as the British Indian Deputation is concerned and the published documents enable us to judge, the members have absolutely confined themselves to facts. We sympathise with the plea, as also its virulence, that South Africa should be the home of a strong European nation, but we have failed to see that the strength of a European nation carries with it the suppression or degradation of another. The only justification for an Ordinance, like the one of which Lord Selborne has deemed it fit to make himself so redoubtable a champion, can be proof of a surreptitious influx and the inadequacy of the existing legislation to prevent it. Both allegations have been denied by the Indian community. Does it not, then, behove Lord Selborne to appoint an open and public inquiry regarding them and the suggested remedy?

Indian Opinion

SATURDAY, FEBRUARY 23RD, 1907.

The Klip River Licences

We understand that the Colonial Government is making a searching inquiry into the abortion of justice at Ladysmith and the hands of the Local Government must be strengthened by the Imperial Government which, as appears from the cablegrams, is doing all it can in the matter. Just as the Imperial Government may find it difficult to intervene in matters of administration of the law with the local Government, so the local Government may, in its turn, find it equally difficult to interfere with the law as administered under Municipal Government. However, the injustice at Ladysmith is now so patent, that there should be no difficulty about it. Meanwhile, we are surprised to find that the *Natal Witness* should be misled into supporting the action of the Klip River Licensing Board. It makes much of the fact that the store-keepers themselves had not an elementary knowledge of book-keeping, and that their book-keepers were itinerant and received paltry remuneration. We do not wish to defend niggardly book-keeping. The Board, which turned the proceedings in appeal into a farce by putting questions relating to keeping books in English to witnesses who did not know English, although the Board knew that they did not, put it out of the power of the poor

Photographic Permits

THE Amended Cape Immigration Act has received the Royal assent. The Act betrays an insidious attempt to draw distinctions between Asiatics and Europeans, even at the Cape. Asiatics, of course, include British Indians. The Amendment Act is much worse than its predecessor. Unlike the latter, the present Act sets down one rule for domiciled Europeans and another for domiciled British Indians, in that the former, if domiciled in South Africa may enter the Cape in spite of their inability to satisfy the educational test, and whilst the latter are exempt from it only if they, being before the Act resident in the Cape, take out a permit to leave the Cape temporarily and return at the end of the period.

This is a thinning out process. Hundreds of Indians, relying upon their rights of domicile, may leave without taking such permit, and will, on their return, find the gates of the colony closed to them. How such a distinction escaped the eagle eye of the India Office we cannot understand. But we do know that it is a breach of the rule laid down by Mr. Chamberlain. The result is that every Indian resident of the Cape, not knowing English, will have to take out a permit as if he were a prisoner, each time he may wish to leave the Cape.

The rules passed under the Act go further than the Act. Emboldened by the successful attempt to slight British Indian sentiment, the Cape Government has framed rules whereby Asiatics alone will have to take out leaving permits containing their photographs and other marks of identification. Therefore, a Cape Indian merchant, not knowing English, and having to pay fifteen visits to the Transvaal, may have to take out such permits fifteen times, having to supply photographs and to pay £1 each time. The Cape Government does not wish to pay any regard to the religious scruples of many Indians who, not being idolaters, object to take out their photographs.

We do not know whether the members of the British Indian League or the British Indian Association at the Cape have studied this new Law and the Rules. If not, we commend them to their attention, and expect them to move swiftly in the matter.

THE WORD "LIE" HAS BEEN VERY freely used during A Haggar Hoax the Transvaal elections, and as Mr. Haggar has been figuring among those elections, neglecting the interests of his own constituents, who have thought fit to bestow on him the honour of representation, we feel tempted to use the same expression with reference to Mr. Haggar's remarks before a Von Blank's square meeting at Johannesburg brought to our notice by a telegram. Correspondents who hold personal

known to us. He has also authorised us to disclose his name should occasion require it. Mr. Haggar, at that meeting, maliciously remarked that he was offered a bribe of £5000 or an amount running into four figures by an Indian voter, after such a bribe had already been accepted by another. We have made careful inquiry—not that any such inquiry was necessary—and we find that never has an Indian made any such offer to any aspirant to a seat in the Natal Legislative Assembly. The thing is preposterous, and it is laughable in the extreme when Mr. Haggar's name is connected with it. No Indian with any sense about him would offer even one penny for this precious legislator's support. As it is, we now call upon Mr. Haggar either to deny the statements attributed to him or to substantiate them. As a legislator, it was his duty to have brought the culprit to justice. He ought to have known the Election Law, and he ought to have known also that it was the easiest thing to have secured public justice. The fact, of course, is that bribery having arisen in his own fertile imagination, there was no culprit save himself to be brought to justice. We hope he will have the honesty and the courage to take the step now and bring himself to justice.

ELSEWHERE WE GIVE A BRIEF REPORT

of permit prosecutions at Volksrust. Mr. Convadia's case shows the difficulty

that a British Indian, having a perfectly strong case, has to undergo, and the expenses he has to incur. Had it not been for the presiding Magistrate's firmness in withstanding the contention of the prosecution, Mr. Convadia would have been put to still further expense before getting justice. It then amounts to this: that it is easier for a camel to pass through the eye of a needle than for a British Indian boy with credentials to pass through the Transvaal border. It may be remarked that the Government simply declined to intervene and withdraw the prosecution. They declined to respect the word given by their own officer. But the four miserable cases that followed perhaps account for the hardness of the hearts of the Government officials. Attempts made by either unscrupulous or unsophisticated Indians to defy the law carry with them trouble for Indians who do not deserve it. The four men who were tried have got what they richly deserved. The offending individuals, we understand, have not paid the fines imposed upon them. Though, perhaps, the Magistrate rightly exercised leniency in imposing a fine as an alternative, it were better that some of these men who attempt to enter the Transvaal on stolen or bought permits were made an example of. They deserve no sympathy and should get none. Swift, severe justice

is their due. They are a disgrace to themselves and to the community which they so wretchedly misrepresent. Whilst, therefore, we have nothing but condemnation for the four men and such Indians as may be likewise disposed, there is a moral attached to these prosecutions, which should not be lost sight of. The prosecutions, including the one against Mr. Convadia's son, show fairly conclusively, if not absolutely, that the much-talked of surreptitious influx of Asiatics is pure moonshine.

WE REMARKED LAST WEEK ON THE high-handed manner in which the Cape Dealers' Licences Act is being enforced at the Cape. We have pleasure this week in reproducing below a leaderette from the Cape Argus of the 2nd inst. bearing out our contention. Let us hope that some effect will be produced by the leaderette in question on the minds of the Licensing Officers at the Cape:—

It has been brought to our notice that in many cases the suburban Municipal Councils, acting under the powers conferred by the General Dealers' Act, have refused the renewal of licences to Indian traders against whose character and business not a word can be said. It would be quite within a fair administration of the Act for the Council to refuse new applications by Indians and if this were done it is obvious that Indian trading would be gradually reduced; but it is a cruel thing to deprive men with established businesses of their livelihood. These men can only make their stock at a heavy loss. Moreover, they might have fair warning that their licences would not be renewed after a certain date, though even that would be hardly fair when the men have been allowed to set up in trade with the presumption that their business would be permanent. It is not too late to remedy this injustice if the applications are renewed.

IN A RECENT ISSUE, IN REVIEWING Dr. Porter's report for the Municipality of Johannesburg, we

mentioned that a case of concealment of small-pox referred to by the Medical Officer as an Indian case was, as a matter of fact, a Malay case. We have incidentally discovered that the man in question, who was fined, was in fact an Indian and not a Malay, but he was by no means a leading Indian, as stated in the report in question. We hasten to make this correction, as we have no desire to claim any advantage for the Indian community by incorrect data. The correction does not in any way shake the main argument advanced by us in our original article.

INDIAN MAILS. For Bombay, per Umkhal, on or about 27th inst. Also per General on the same date for Bombay.

✓ Ladysmith Licences ✓

✓ Goga's Appeal Successful ✓

[BY OUR SPECIAL REPRESENTATIVE]

✓ The Ladysmith Town Council assembled in the Council Chamber, Town Hall, Ladysmith, on Tuesday last, to hear the appeal of M. A. Goga and Henne, two Indian traders of Ladysmith, against the decision of the Licensing Officer, who had refused their licences for the current year. There was a large number of Indian and European spectators.

The Mayor (Mr. W. Cochrane) was in the chair, and the following councillors were at the table: Messrs. J. Thompson (Deputy Mayor), A. H. Doig, H. C. Foss, T. Newton, S. Ellis, R. H. Lowe and S. Thorrold.

Mr. Wylie, K.C., conducted the case for M. A. Goga, assisted by Messrs. Anderson and Kufal. The Licensing Officer (Mr. G. W. Lines) was not represented.

After reading the minutes of previous meeting, the Clerk read the reasons for refusing the licence which are as follows:

For the year 1906, the Appellant failed to renew his licence for the premises in question.

On the 25th January, 1906, a licence was issued in the name of G. L. Russell to whom the business of Appellant had been sold. Subsequently Mr. Russell vacated the premises, the stock having been sold or removed.

On the 5th November, 1906, an application was made by the Appellant for a Retail Licence for the remainder of the year 1906.

On the 6th November, 1906, this application was refused by me. There was no appeal.

On the 7th November, 1906, under special circumstances, I transferred the licence from Russell to Goga at the same time giving him notice that it was not my intention to renew it for the year 1907.

In my opinion there is no need for the licence to be renewed.

The Appellant himself is unable to comply with the reading of Section 7, of Act 18, 1897.

Goga's Evidence

■ A. Goga, duly sworn, said that he had been in business altogether 25 years. Previous to the death of his father, 10 years ago, he was in partnership with his father in business. He had occupied the same ground for the past 17 years. He bought the land in 1901 which cost £1,250 and the present buildings cost £3,500. He had previously done business in a wood-and-iron store. The licence for that building was refused and he built the present store, being promised a licence when completed. Last year he sold the business to Lander Russell for £6,000. Only £1,200 was paid and the business reverted to him again in November, 1906. He had stock to

day worth from £3,000 to £4,000 and his book debts amounted to £1,200. He employed five assistants, one being a European salesman. He did business with the Durban wholesale houses and with J. M. Campbell (Glasgow) and Arthur & Co., (Glasgow). His retail business was chiefly with Europeans. He paid borough rates for 1906 to the amount of £82. 16. 8, for these buildings. He had also other buildings in town for which he paid rates. He had always received a licence for the present store and there had been no complaints against the building or the conduct of the business.

Mr. Foss: On the 7th November last year you received a transfer of the licence under special circumstances. What were the special circumstances?

Goga: I do not know. I received a notice 10 or 15 days after to say the licence would not be renewed for 1907.

Mr. Thorrold: How was it that on the 5th November you made application for a licence and on the 6th it was refused?

Goga: Mr. Lines would not grant two licences for the same store. Russell had a licence. Afterwards Russell procured the transfer for him and he (Goga) paid Russell £50 for it.

V. N. Naiker, book-keeper was called and duly sworn.

Mr. Wylie: Did Mr. Lines examine the books last January when he refused the licence?

Naiker: No.

Mr. Wylie: Has any request been made by the Licensing Officer about them?

Naiker: No.

Mr. Wylie: From these books could you take out a balance sheet?

Naiker: Yes.

Mr. Wylie: Could anyone else do so?

Naiker: Yes.

A European Salesman

Joseph Peel, the salesman, was called and sworn. He said that 95 per cent. of the retail business was with Europeans. It was practically a European business. He had an experience of 32 years in the trade. As far as he knew, the book-keeper was a capable man. He himself kept a rough book on the counter to enter small amounts not paid at the time of sale. From this book he sent out invoices to customers. He had worked on the same principle in European business houses.

Mr. Wylie to the Mayor: Will you call the Licensing Officer?

The Mayor: I think it is not necessary; he has given his reasons. Are there any gentlemen who wish to question him?

Mr. Doig: I would like to call the Licensing Officer. I submit that it is only fair for us to be informed of the special circumstances under which the licence was transferred from Russell to Goga.

Mr. Thompson: I want things

straightforward. It is necessary to have all the evidence before us so that when we are called upon to decide this matter we shall be able to do so. I think the Licensing Officer should be called.

Mr. Wylie complimented the previous speaker upon his attitude and said that, while he did not insist on the Licensing Officer giving evidence, he thought it would only be fair for him to do so.

Mr. Foss also said he had two or three questions to ask.

Licensing Officer Explains

Mr. Lines was then called into the Chamber and duly sworn.

Mr. Foss: In your reasons you say: "at the same time giving notice." The appellant says it was 10 or 15 days after receiving the renewal. Can you give any idea of when the notice was sent?

Mr. Lines: About ten days after renewing the licence.

Mr. Foss: What were the "special circumstances" under which you transferred the licence to Goga from Russell?

Mr. Lines: I saw Mr. Russell and he explained that it would greatly help him and he asked me to do it. I did it to assist him in his financial difficulties. Those were the special circumstances.

Mr. Doig: Can you tell the Council why you held back the notice to Goga for ten days?

Mr. Lines: Goga knew from what I had told him, but I thought it best to make sure, so I gave the written notice.

The licence was produced and on the back the notice informing Goga that the licence would not be granted for 1907 had been crossed out so that it could not be read.

Mr. Thorrold: Were you aware that Goga had given £50 to Russell?

Mr. Lines: No; I wish I had known. I was very much annoyed when I found out.

Mr. Wylie: Do you not know that it is a common thing for a licence holder to demand a price for the transfer of a business. There is nothing wrong about it. Are these the only circumstances?

Mr. Lines: Those are the only special circumstances.

Mr. Wylie: Have you anything against Goga or the business?

Mr. Lines: No. I refused his licence in 1902 for the old building but ever since the new premises were built the licence has been granted.

Mr. Wylie: With the assistance of the Council you seem to pretty well run Ladysmith?

Mr. Lines: Oh no, Mr. Wylie.

Mr. Wylie: What is the real reason for refusing the licence this year?

Mr. Lines: Goga does not understand book-keeping; he should be able to explain the books.

Mr. Wylie: Surely you do not mean to say you interpret the law to a man that a man must keep his own books?

Mr. Lines: Yes, I do.

Mr. Wylie: Will you find it in the Law?

Mr. Lines read Section 7 of the Act of 1897 which states that the applicants are required to shew to the satisfaction of the Licensing Officer that they are able to fulfil the conditions of Sub-Sec. A, Act 180 of the Insolvency Law No. 47, 1887.

Mr. Wylie then read Section 180 of the Insolvency Law which requires the applicant to keep such books of accounts in the English language as are usual and proper in the businesses carried on by them and as sufficiently disclose their business transactions, three years preceding insolvency.

Mr. Lines: You will not shake me.

Mr. Wylie, K.C. gives his Opinion

Mr. Wylie then addressed the Council and said:—This appeal is to be decided on facts and not on the talk of the street. If there is anyone in sympathy with the Arab trading difficulty I am with that man, but there is something in our natures which will not allow us to kick even a dog. I appeal to you to override the decision of the Licensing Officer. I know it is a hard task. Mr. Lines is a permanent official and you look to him for guidance, but the man never breathed who never made a mistake. The appeal must be decided on its merits and not on any premeditated decision. I do not even know whether he is a formidable competitor or not, but that should not enter into your considerations.

Mr. Thorold has examined the books and it is his duty to do so, but it must be remembered that the law does not require that the books should be kept by a qualified accountant but they should keep proper books such as are kept in business. On the evidence before you, the books have been kept and it is not for Mr. Lines or me or for you to put a strained interpretation upon the law.

The substance of the Licensing Officer's reasons is that Goga himself cannot keep books. What becomes of every limited company? Do you mean to say that the Licensing Officer is going to refuse a licence because the chairman cannot himself keep books? There is a difference of opinion between the Licensing Officer and myself in regard to the meaning of the Section of the Insolvency Act in which a man is required to keep proper books of accounts. You have evidence before you that the books are kept and I challenge anyone to say that these books do not represent the business. If the Licensing Officer has decided on the fact that Goga does not keep proper books I contend that it is wrong.

As to the "special circumstances," it would appear that they applied to Goga. Now, these special circumstances related to your esteemed late Mayor (Russell). Something has been said about the £50 paid to Russell. If the licence had not been transferred,

it was his to sell. He was practically a ruined man and he would have been a fool if he had not done so. Anyone would have done it.

Now, Gentlemen, we come to what is called the equitable side of the question. Here we have a store business carried on for 17 years. Notwithstanding Mr. Lines' judgment, I say there has been an unbroken line. There has been some suspicion as to Goga's statement that he did not receive the notice until ten days after the renewal of the licence. Now the Licensing Officer comes forward and says he did not send it until ten days after the date of the letter.

You as a Council are not going to see injustice done, even to an Indian. Take the licence away and the business is at an end. You and the inhabitants of Ladysmith have enabled him to build up a business and I submit that you cannot take that licence away. If he comes to-day and asks you for a new licence, then you can refuse. He tells you that 95 per cent. of the business is with Europeans, therefore it is a convenience to the burgesses of the town. It would be utterly impossible to come before you with a stronger case. I ask you to deal with it without bias as to anything that happened previous to entering this room, and with justice to the appellant.

The Council retired to consider its decision. Upon returning, the Mayor announced that the Council had gone carefully into the evidence and decided that the appeal would be upheld and the licence to Goga granted.

A Refusal

After lunch the appeal of Benne, an Indian trader, was brought forward. Mr. Anderson was for the appellant. The following were the reasons for refusing his licence:—

The Appellant is not a fit and proper person to carry on the business of a Store Dealer. He is entirely untaught, illiterate and quite unable to comply with the reading of Section 7 of Act 18, 1897.

The Appellant is almost a non-resident, and the conduct of the business appears to be entirely out of his hands.

There is no need of the Store in question.

In January 1902, I refused the Appellant an application for a boarding house licence in Albert Street, owing to his inability to conduct the business, and the filthy state of the premises.

Benne was called and said that he had carried on business for two years. His brother managed the business for him.

Himanchal (brother of appellant) said he managed the store and kept the books in English. He said that the Licensing Officer did not inspect the books, nor did he ask for them.

Mr. Lines (Licensing Officer) was then called. In reply to Mr. Foss, he stated that Benne was practically a non-resident, he having a farm at

Walker's Hoek. The man was not capable. He was getting old and his appearance was not good. He had doubts about giving the licence last year. He also said that Benne was a man of the labouring class and he ought to be on a farm and not keeping a store.

Mr. Anderson, in addressing the Council, said the same argument applied to this case as in Goga's. Benne himself was illiterate, but he had a capable manager. The reason why the Licensing Officer refused the licence was not because of his interpretation of the law but because pressure had been put upon him by interested parties.

After retiring to discuss the decision, the Council decided that the Licensing Officer's decision be upheld and the appeal dismissed.]

"A Scandalous Injustice"

Commenting on the recent decision of the Klip River Licensing Board, the *Times of Natal* writes:—

A more arbitrary and unjust proceeding could not be imagined; and we have no hesitation in saying that had the Boer authorities, in the days of the South African Republic, been guilty of such conduct, they would have instantly been brought up with a round turn by the Imperial Government. Here we have a number of reputable Indian shopkeepers, who have built up businesses in which a large amount of capital is invested, suddenly and arbitrarily deprived of their trading licences through alleged non-compliance with the law. They had complied with the law as far as it was in their power to do so, and those who could not write in English had their books made up in English at the end of each week by a competent book-keeper. They have done this for years past, and not a word has been said against the practice until now. We can only describe the decision of the Ladysmith Licensing Board as a scandalous injustice, and illegal as well; and if the applicants had the right of appeal which, of course, under the law they have not—the Board's decision would immediately be quashed by the Supreme Court. We wish to be perfectly clear in this matter. We have no sympathy with Indian traders, and we should be glad to see an end of Indian trading. We would support the most drastic restrictions at the port of entry, and would so far as to favour no fresh licences being granted to Indian applicants. But to decline to renew a trading licence in the case of Indians who have been allowed to settle in the country, who have been conducting their businesses in a perfectly legitimate manner for years past, and who have invested their capital in commercial enterprises on the strength of the licence to trade, is to do something which conflicts with the laws of

all civilised nations and with the most elementary notions of justice. We hope that stringent instructions will be issued to all licensing officers in order to prevent a repetition of the Ladysmith scandal; otherwise Natal will gravely embarrass the Imperial Government in its relationships with the people of India.

Maritzburg Licences

Renewals in the City

We are informed as the result of inquiries at the Town Office, says the *Times of Natal*, that some 1,100 renewals of trading licences have been granted to Asiatics, kaffirs, and coloured people.

It will be remembered that apart from the agitation to get the Indian traders turned out of their holdings a serious effort was made by the City Chamber of Commerce and others to deal with a few of the Asiatic traders, so far as the present licensing law allows. In that law it is provided that the licensing officer may insist upon Asiatic and all traders keeping their books in the European language. This was successful, in so far that the Town Council recommended the Licensing Officer should use his discretion upon this point.

The great bulk of the local Asiatic dealers have complied with this order, notice to that effect having been conveyed to them through the Licensing Officer.

Three licences have been refused, but not upon the ground that the former holders could not keep their books in the manner described.

Imperial Parliament

Questions Relating to South Africa

London, Feb. 18.

In the House of Commons this afternoon, Mr. Vickerman Rutherford (Brentford) called attention to the case of the Indian traders at Ladysmith, who were threatened with ruin owing to the threatened refusal to renew their store licences.

Mr. Churchill, replying, said that inquiries were being made into the matter. Lord Elgin was also communicating with the Natal Government with reference to the Traders Licensing Act, 1897.

Feb. 19

Mr. Churchill announced that Lord Elgin was communicating with Lord Selborne with reference to the compensation of Asiatics dispossessed by the Vrededorp Ordinance.

Replying to Sir W. Bull, he said Lord Elgin was still communicating with Natal, with a view of amending the Municipal Corporations Act.—*Reuter.*

Natal Dealers' Licences Act

(SPECIALLY WRITTEN FOR INDIAN OPINION)

As one having a very intimate acquaintance with the Natal Dealers' Licences Act and its working, I may be allowed to give my opinion with regard to its operation, and a mode of relief from the undoubted hardships that it imposes.

The action of the Klip River Licensing Board and other Licensing Boards shows clearly how terrible injustice can be done under the Act, because of the arbitrary powers left in the hands of a Licensing Officer and a Licensing Board, both of whom may be and often are interested parties, the one because he is under the control of the Appellate Board, the other because it is a popular body. It is not the individuals who are to blame. Any set of persons having such arbitrary powers and the temptation to use them would, perhaps, do likewise. The late Sir Henry Bins knew, when he said that the Act was un-British, and that it was unjust to the Municipalities themselves to arm them with powers which human beings similarly placed could not be expected to use wisely.

Mr. Ramsay Collins has called attention to the same thing, and he thinks that the Municipalities are placed in an invidious position, comprising, as they do, popular representatives without a judicial mind. There can be no doubt that the most reasonable-minded Colonists, although they do not often voice their sentiments, are not at all disposed to suddenly deprive Indians, who have been trading in the Colony for a long time, and against whom no charge can be fairly laid, of the means of earning a livelihood. It is, then, for such Colonists that the following remarks are offered.

It is assumed that an amendment of the Act is necessary. Indians, if they want to trade in the Colony with self-respect, must meet all real objections, and must be prepared, also, to conciliate, to a certain extent, even prejudice. To proceed, then, to the remedy: It would be honest and wise legislation to bring out in it what is the real intention of those sober-minded Colonists who are, rightly or wrongly, apprehensive of Indian competition. Without, then, going into the argument, a draft Bill is submitted below, which may be accepted with necessary changes, and which takes into consideration every conceivable objection.

1. No person shall henceforth be allowed to trade, either as a general dealer or as a hawker, who has not taken out a licence so to do under this Act.

2. All licencees within Municipal areas or Local Board areas shall be issued by Licensing Officers appointed by the respective Muni-

palities or Local Boards. Without such areas, they shall be issued by Officers appointed by the Government.

3. No person who is actually engaged in trade at the time of the passing of this Act in the Colony shall be refused a licence to trade within the township or the Division where he is carrying on his trade, unless he shall fail to show to the satisfaction of the Licensing Officer that

(1) he is able to keep, and is actually keeping his books in the English language, from day to day, and for the satisfaction of the Licensing Officer he shall have the right himself or by his substitute to pay periodical visits to any store or stores and inspect the business books of any trader or merchant

(2) he has kept his store and dwelling-house in a proper and sanitary condition, and that, save in country places, he is, further, in a position to show that his dwelling-house is totally detached from his business premises.

4. No hawker's licence shall be refused to a hawker who is found trading at the date of the passing of this Act, unless such hawker fails to satisfy the Licensing Officer that his dwelling-house is in a perfectly sanitary condition, and that the wares offered by him are stored in a place specially set apart for the purpose.

5. The granting of licences to all other persons shall be at the discretion of the Licensing Officer, who shall take into consideration the feeling of the rate-payers living within a mile radius of the place sought to be licensed.

6. In dealing with applications for licences, whether new or otherwise, the Licensing Officer shall be entitled to take into consideration any convictions against the applicant as to breach of the Sunday Trading Law, or Shop Hours Act, or Public Health Regulations.

7. There shall be an appeal to the Magistrate of the Division against the decision of the Licensing Officer, either by the party who has had his licence refused, or by any rate-payer who may feel aggrieved by the decision of the Licensing Officer in granting same, and who may be at the time of the granting of the licence a rate-payer living within a one-mile radius of the premises sought to be licensed. Any such appeal shall be noted within one week of the decision of the Licensing Officer.

8. All decisions of the Licensing Officer shall be posted in a prominent place on the doors of their offices, on the day that such decisions are given.

9. Any person trading without a licence issued under this Act shall be punished with a fine not exceeding £20, and, in default, shall be sentenced to imprisonment, with or without hard labour, for a period not exceeding three months.

In the above hurriedly drafted sketch, the writer has endeavoured to consider

every point save one. The question of transfers from place to place, or from person to person, has not been taken into account. It is, however, very difficult. It is submitted that, if a licensee creates, as it undoubtedly does, a vested right, the right will be incomplete, unless the person holding the licence has a right to transfer it to another person by way of sale or inheritance, and to remove from one place to another within the same borough or within the same Magisterial Division. But one remark with reference to the Court of Appeal is necessary. It has sometimes been said that it is popular opinion rather than judicial opinion which governs the question of trade licences. An endeavour has been made in the clause as to appeal submitted in the above draft to take into account both facts. There can be no question that any decision to be just must be judicial, but there is nothing to prevent a judicial-minded man from considering local opinion, especially when such power is given expressly by law, as in the present draft. Local opinion is not taken into consideration with reference to existing licences, but the Licensing Officer has been given full authority under the above draft to consider local opinion as to new licences. Any Appeal Court, therefore, will also be able to take the same thing into account.]

AN OLD COLONIST.

Native Reserves in the O.R.C.

A Reuter telegram from Bloemfontein states that, in the Legislative Council, on Monday last, the draft Native Reserves Management Ordinance was read a second time. In moving a second reading, the Colonial Secretary said the Ordinance proposed the appointment of a board composed of Europeans and natives for the management of the locations at Witzen Hoek in the Harrismith district, and the Thaba Nchu location in the Thaba Nchu district. He stated that the natives were at present paying taxes voluntarily to improve their locations, and the Ordinance would legalise this and provide for management on a proper footing.

Sir John Fraser, while agreeing with the spirit of the Ordinance, did not think Europeans would sit on the same board as natives. It was a new principle in the Colony, and was, so far, only known in ecclesiastical bodies.

The Lieutenant-Governor intervened in the debate, stating that his personal and the Government's opinions were that natives who paid direct taxation in such a manner were entitled to have some say in the management of their own affairs. So far as Witzen Hoek was concerned, the Government was only restoring

the old Free State law. Sufficient restrictions were included in the Ordinance for all purposes, natives not being allowed to enter into a contract above £50 without the consent of the Lieutenant-Governor.

Durban Notes

By "Observer"

GREETINGS TO THE AMIR. The Natal Mahomedan Association has sent a cablegram to the Private Secretary of the Amir of Afghanistan, at Bombay, conveying respectful greetings and praying for long life and a brilliant reign to His Highness.

A LICENSED RETREAT. Mr. Lines, the Licensing Officer for Ladysmith, has, through the columns of the *Gerrard Gazette*, hereby notified that the notice recently issued by me to the effect that the renewals or transfers of certain licences will not be granted by me after the terminations of the current year is hereby withdrawn. There is more in this than meets the eye. It simply means that this gentleman has been told to retreat from a dangerous position, and by someone who can see a little further than the "parish pump."

GIVEN A CHANCE. Some of our local papers are kicking up the dust because the Licensing Officer at Maritzburg gave an extra fortnight to 36 Asiatics in order to put their books straight, after which he granted their licences. Of course this does not suit those who have been agitating against the granting of licences, but it shows a sense of decency which might be copied elsewhere. It also shows that the agitation was in constitutional and has had but little effect on the person whose shoulders rest the responsibility of granting or refusing a man a means of livelihood.

COLONIAL "PATRIOTISM." A resolution has been passed by the Colonial Patriotic Union to be circulated throughout Natal for signatures and afterwards sent to the Government. It reads as follows:

"I, the undersigned, view with grave concern the rapid increase, during recent years, of the Asiatic population in this country, and humbly petition the Government of this colony to take such steps, within their power, as will ensure the speedy attainment of the primary object of the Ordinance."

That object, I might add, is to clear out all those Indians who are not mere slaves.

LONGEVITY. Long life is only to be desired when the faculties which render it a pleasure to its possessor, or pleasing to his relatives and friends, are retained in sufficient measure. Sir Lander Brunton, in the *Lan.*

The Blue-Book

The *Star* (Johannesburg) in a leading article, writes as follows:

The story told in the Blue-book on Transvaal Asiatic legislation submitted to the Imperial Parliament yesterday is one that demonstrates the extent to which the Liberal Government is at the back and call of bodies of anti-Colonial agitators. When the Gandhi Mission last interviewed the Colonial Secretary, Lord Elgin defended the Ordinance and the attitude of the people of this Colony in terms to which we could take no exception. Meanwhile Mr. Gandhi secured the co-operation of a number of retired Anglo-Indians, Radical members of Parliament, and representatives of that section of the British public which in its emotionalism is always prepared to believe that colonists systematically and brutally oppress the black races. The agitation served its purpose. Lord Elgin was unable to resist the pressure brought to bear upon him by members of his own party. Compulsory registration, to which the Colonial Secretary had previously given his consent, had suddenly assumed an oppressive aspect in Lord Elgin's eyes; but apparently the point which carried greatest weight at the Colonial Office was the allegation of Mr. Gandhi and his supporters that the Ordinance aggravated the disabilities of the British Indians. Because in the course of an essentially fictitious agitation certain doubts had been raised in his mind, Lord Elgin decided to overrule the decision of the Executive and Legislative Council of the Transvaal, strongly supported though the decision has been by the entire white population of the Colony and by the impartial and mature judgment of Lord Selborne. We are glad that Lord Selborne, in his despatch of January 14, has made it perfectly plain that the Home Government has been induced to thwart the wishes of Colonists by grossly exaggerated and inaccurate representations. For while His Excellency's statesmanlike defence of the Ordinance and his appeal have not borne immediate fruit, his despatch should simplify the task of the new Legislature. The Ordinance has merely been shelved, not "disallowed," and we take it, therefore, that it may still be sanctioned in its present form. Were the new Parliament formally to place on record its approval of the Ordinance, it might be sufficient to lead Lord Elgin to withdraw his opposition to the phasing of the measure on the Statute Book. The matter is one of great urgency. As Lord Selborne and the authorities here have repeatedly pointed out, the law as it at present stands is not sufficient to cope with the surreptitious influx of Asiatics, and the longer the re-establishment of the *status quo ante bellum* is postponed, the greater will be the difficulty in arriving at a permanent settlement of the Asiatic question.

The New Cape Immigration Act

Photographic Passes for Asiatics

We print below important sections of the Immigration Act and Rules framed thereunder, and published in the *Cape Government Gazette*, dated the 15th February, 1907.

Under the Act

PROHIBITED IMMIGRANTS

3. Subject to the provisions of this Act, it shall be unlawful for any immigrant who is or appears to be of any one of the following classes to enter this Colony by land or sea; and every such immigrant shall be termed a "prohibited immigrant":—

- (a) Any person who, when asked to do so by any duly authorized officer, shall be unable through deficient education to himself write out and sign in the character of any European language an application to the satisfaction of the Minister, provided that for the purpose of this sub-section Yiddish shall be accepted as a European language.
- (b) Any person who is not in possession of visible means of support or is likely to become a public charge.
- (c) Any person who has been convicted of any of the following offences, that is to say, murder, rape, theft, fraud, perjury, forgery or other infamous crime, and who by reason of the circumstances connected with such offence is deemed by the Minister to be an undesirable.
- (d) Any person who is a lunatic within the meaning of the second section of the Lunacy Act, 1897.
- (e) Any person, male or female, who lives or has lived on, or knowingly receives or has received any part of the proceeds of prostitution.
- (f) Any person who from information officially received by the Minister from any Secretary of State or from any Colonial Minister or through diplomatic channels from any Minister of any foreign country is deemed by the Minister to be an undesirable.

But in the case of an immigrant, who proves that he is seeking admission to this Colony solely to avoid persecution or punishment on religious or political grounds, or for an offence of a political character, or persecution, involving danger of imprisonment, or danger to life or limb, on account of religious belief, leave to land shall not be refused on the ground merely of want of visible means of support, or the probability of his becoming a public

charge, provided that such immigrant shall only be permitted to land on receiving a licence under the hand of the Minister.

EXEMPTION FROM PROHIBITION

4. The provisions of the preceding section shall not apply to any immigrant who is of any of the following classes:

- (a) Members of His Majesty's Naval and Military forces.
- (b) The officers and crew of any public ship of any foreign State.
- (c) Any person who is duly accredited to the Colony by or under the authority of His Majesty, or of the Government of any foreign State, with his wife, family and servants.
- (d) Any person who has served in any of His Majesty's Volunteer forces in South Africa, and has received a good discharge and who does not come under sub-sections (c), (d), (e), or (f) of the preceding section.
- (e) The wife and any child under the age of 16 years of any person who is permitted to immigrate into the Colony under the provisions of this Act.
- (f) (a) Persons born in South Africa.
(b) Persons of European birth domiciled in South Africa who do not come under sub-sections (c) and (e) of the preceding section.
- (g) Any Asiatic who having, when lawfully resident within the Colony, obtained from the Minister a permit issued under such Regulations as shall be proclaimed thereof by the Governor, authorizing him to temporarily absent himself from the Colony, returns in accordance with the terms and conditions of such permit.
- (h) European persons who are agricultural or domestic servants, skilled artisans, mechanics, workmen or miners, immigrating under any scheme approved by the Governor, upon being satisfied that there is not sufficient supply available of the class of labour required at an adequate rate of remuneration in this Colony, and are able to produce a certificate signed by the Agent-General of the Colony in England or officer appointed by the Governor in England or elsewhere to grant certificates for the purposes of the Act, certifying that the person named therein has been engaged to serve, immediately on arrival in the Colony, an employer therein of repute at an adequate

remuneration and for a reasonable period of time.

Under the Rules

EXAMINATION OF IMMIGRANTS

10. Every person arriving in any ship at any port in the Colony before being permitted to land as an unprohibited immigrant shall be required to satisfy the Immigration Officer either (a) that he is not among those prohibited by the Act, or (b) that he is exempted from its provisions; and the Immigration Officer shall, for the purpose of this Regulation, require every passenger, not being a minor under sixteen, travelling with a parent or guardian, or a wife accompanying her husband, to fill in the Form set out in the Schedule I hereto; and any person refusing to comply with such requirement, and any person who, notwithstanding his having complied with such requirement, is, in the opinion of the Immigration Officer, a prohibited immigrant, shall be liable to be detained, either on board the ship or at such other place and under such conditions as the Minister may from time to time prescribe; provided that any person claiming, in spite of such opinion, to be entitled to land in the Colony shall be informed that he may apply to the Supreme Court for an order authorising his landing; and that every reasonable facility shall be afforded him for so applying; and provided further that if any person admits he is prohibited, or, claiming to be not prohibited, fails within a reasonable time, having regard to the period during which the ship is to remain in port, to appeal to the Court as aforesaid, he shall be deported and, pending deportation, detained in such place, and in such manner, and under such conditions as the Minister may direct.

TEMPORARY PERMITS

12. It shall be lawful for the Chief Immigration Officer to issue, or authorise the issue to a prohibited immigrant on application a permit, in the form set forth in schedule II, to these Regulations, to be known as a Temporary Permit, entitling the holder to enter the Colony in order to transship to another vessel, or to pass through the Colony to some destination beyond, or to temporarily reside in the Colony for some reasonably necessary purpose approved by the Minister. For each such permit a fee of (£1) one pound shall be paid, and the immigrant shall be required to deposit a reasonable sum as security for the observance by him of the conditions imposed under such permit. The deposit shall be refunded to the holder of the permit on his fulfilling the conditions thereof, and on his leaving the Colony within the period for which permit is issued, but shall be forfeit to the Government should the holder fail to comply with any one or more of the said conditions; and if the holder fails to leave the Colony within the period allowed to him he

shall be prosecuted for contravening section 5 of the Act.

13. It shall be deemed to be a condition of every permit that the holder shall report himself to the Officer and at the periods and places specified in his permit; and for giving any false or misleading address, he shall be liable to forfeiture of his permit and deposit, and to be prosecuted as a prohibited immigrant.

14. No permit shall be issued for a period exceeding 21 days without the authority of the Chief Immigration Officer, nor for a period exceeding three months without the sanction of the Minister.

15. It shall be deemed to be a condition of every permit that the holder shall give the Chief Immigration Officer, or the Immigration Officer of the port, at least 24 hours' notice of his intention to leave the Colony.

PHOTOGRAPHIC PERMITS FOR RESIDENT ASIATICS

18. Permits to Asiatics lawfully resident in the Colony shall be issued in such form as may from time to time be prescribed by the Minister, which form shall state the period for which the permit is available, and the port at which the grantee shall disembark on return to the Colony, and there shall be paid for every permit the fee of one pound (£1) sterling; and every permit shall contain a photograph of the grantee and such particulars and marks as may be necessary for purposes of identification.

Interesting Permit Prosecutions at Volksrust

Minor Stopped and Allowed to Proceed

(SPECIALLY REPORTED FOR INDIAN OPINION)

Mr. M. S. Coovadia, together with his son Ismail under 16, was travelling by the Johannesburg mail train from Natal, on the 4th inst. The son was asked to produce a permit, and Mr. Coovadia produced a letter from Captain Hamilton-Fowle addressed to his Attorney showing that the son "will not be interfered with." The Inspecting Officer would not accept the document as sufficient authority, and arrested the son. Mr. Coovadia had, therefore, to break his journey. Young Ismail was then brought before the Magistrate, but granted a remand ultimately up to the 15th inst. In the meanwhile, Mr. Coovadia tried, through the Permit Office and the Colonial Secretary, to have the prosecution withdrawn, but the Government declined to do so, and declined to recognise Captain Hamilton-Fowle's letter. The case was finally heard before Major Dickson the Resident Magistrate, Volksrust, on the 15th inst.

Constable MacGregor gave evidence saying that his instructions were to pass all Asiatic minors under 14, but

if he considered that they were 14 or over, he was not to allow them to pass without production of a permit.

Mr. James Cudy, Chief Clerk in the Office of the Registrar of Asiatics, gave evidence corroborating Constable MacGregor's statements, and saying that they had fixed the age of minority for purposes of the Peace Preservation Ordinance at under 14, acting on legal advice. He further stated that there were no further regulations under the Peace Preservation Ordinance published or printed by the Registrar of Asiatics or the Government, and that the Registrar declined to accept Captain Fowle's letter in connection with the boy as sufficient authorisation.

Mr. Amod Salejee, the uncle of the boy, stated that Ismail was born in 1891; he entered the Transvaal with his father in 1903, and returned India with his father in 1905; and, that, during his stay in Johannesburg, he went to a Coloured school in the Brickfields.

Mr. M. S. Coovadia gave evidence corroborating that of the previous witness.

Young Ismail himself gave evidence showing that he knew some English.

Mr. Gandhi, who appeared for the accused, put in the correspondence between himself and Captain Fowle. The letter is couched in the following terms, and is dated February 28th, 1905:—

I received your official letter of the 27th inst., with reference to the two boys Mahomed and Ismail. As I told you a few days ago, I am now negotiating with a view to letting every British Indian male have a permit. These negotiations are, however, not yet completed, and, in the meantime, I do not want to do anything in connection with these two boys. Meanwhile, you can be quite sure that they will be alright, and the father can go away without any fear that his sons will be interfered with.

Dr. Hick gave evidence as to the age of the boy, saying that, whilst it was not possible to give the ages of children and boys definitely, young Ismail could be any age between 14 and 18. This closed the case for the defence. After argument, the Magistrate decided that Captain Hamilton-Fowle's letter was sufficient authorisation. He, therefore, discharged the boy and allowed him to proceed to Johannesburg.

Four other Indians named respectively Kika Persad, Naga Bama, Aboo Vallabh Soni, Mizra Khana were charged with having entered the Colony on permits not properly issued to them. Three of them confessed their guilt, and stated that they had paid for those permits 50 rupees each. It did not transpire to whom they paid the money. All the Accused were found guilty, and each was sentenced to a fine of £40 or four months' imprisonment.

THE IMPORTANT THING. The really important part of a man's life is the time he devotes to leisure.—Mr. Arnold Smith, in "Education and Ethics."

Hamidia Islamic Society ✓

Chairman's Stirring Address ✓

On Sunday last, Mr. H. O. Ally, Chairman of the Hamidia Islamic Society, delivered an address to the members, of which we print the following abstract:—

We are on the eve of having an elected Assembly in the Transvaal. The elections take place on the 20th. We, as the disfranchised, are in a position to look upon them with philosophic calmness. Yet they signify a great deal to us, not that it matters very much as to which party gets in, but that we are all anxious to know how the newly-elected members propose to carry out the anti-Asiatic programme accepted by them. Each advocate has vied with the other in his advocacy of anti-Indian legislation; everyone of them has declared that the Ordinance suspended or disallowed under Lord Elgin's advice. His Majesty the King-Emperor now re-passed, and yet I make bold to say that very few, if any, of the candidates have the slightest notion of what the Ordinance itself is, except that it is intended to degrade and insult us. Sir Richard Solomon from whom we had expected much, who was at one time proud to be considered the friend of the coloured people has, in his wooing of South Central Pretoria, abandoned them entirely to the fates. In his opinion, nothing but legislation based on the Orange River Colony type will meet the imaginary emergency of an Asiatic settlement. Lord Selborne's dispatch and his advocacy of the adoption of the Asiatic Ordinance cannot reconcile His Lordship's pre-war utterances with his present partisan policy. Whilst the European population is daily increasing, there is an effectual bar set against Indian immigration.

The Remedy

What are we to do under the circumstances? Where shall we flee for protection? We have three remedies open to us. Still to persist in our endeavour to convince the public that our cause is just, that the Ordinance is unnecessary, and that what we want is so very little, that no reasonable man could possibly take exception to it, is the first. With this end in view, we must, immediately the members are elected, approach them collectively as well as individually, and place before them respectfully our contention. The second course open to us is ever to look upon the Imperial Government as our haven. They have so decreed, because, at the same time that we are disfranchised, we are told that any legislation affecting us must be specifically reserved for the Royal sanction. It, therefore, pre-supposes our right to approach the Imperial Government. They will not say that the country is self-governing and that, therefore, we

must be given over, after being deliberately rendered voiceless, to the interested prejudice of the white inhabitants of the Transvaal. Their self-government again does not give them licence to ride rough-shod over the sentiments of those who are kept outside its pale. The third course is from within, and, that being so, it depends entirely on ourselves. It is also the key to unlock the gates leading to the two previous paths. The measure of our success in prosecuting the two first remedies will also be the measure of our success from within. The three courses have to be adopted simultaneously, and they will act and re-act upon one another.

The Duty of Indians

We must firmly and deliberately stick to the resolution solemnly arrived at that, in no case, will we submit to the degradation involved in the Ordinance, but we must do a great deal more. We must show at every step that we deserve what we ask for. We must, therefore, endeavour to remove the slightest trace of suspicion as to our habits of sanitation and mode of life. In Rome, we must do as the Romans do, consistently with our religious principles. We must be ever ready to show that we want to compete with the rival European traders on fair and equal terms. We must show, also, that given the opportunity, we want to spend freely in the country of our adoption, that we want to live in such a style and in such a manner that not a finger can be pointed at us. We must show the Government that we, as a community, have no part in any unlawful entry or attempt at unlawful entry on the part of any British Indian. Above all, we must keep up our unit, and we must ever be ready to do what will be required of us for the advancement of our common cause. Sir Raymond West has very properly advised that the ultimate solution of the question lies in our education. We must, therefore, in spite of difficulties, endeavour to educate our children according to modern methods and equip them thoroughly for the battle of a strenuous life, which is the lot of those who would keep pace with the march of events.

DUNDEE MAHOMEDANS. A special meeting of the Dundee Mahomedan Debating Society was held on Tuesday evening last, under the chairmanship of Mr. Mahomed Meer. It was unanimously decided to send a telegram to Mr. M. A. Goga, of Ladysmith, congratulating him on the success of his appeal. A resolution was also passed requesting the Natal Indian Congress to take steps to remove the present licence difficulties. Messrs. Cassim Meer, Osman Alaracha, Ismail Ibrahim, Boda Noor Mahomed, Nathoo Jeena, Hajee Jamal Khan and others addressed the meeting.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE COOVADIA CASE. I need say little about this case, in view of the fact that your readers will no doubt already have the data before them. It suffices to say that even the Treasurer of the British Indian Association is not exempt from suspicion of attempting to evade the law. This border business is becoming something of a public scandal.

LORD SELBORNE AND THE ORDINANCE. The High Commissioner is supposed to hold the balance between conflicting parties in South Africa. Lord Milner we knew. Is Lord Selborne becoming rabidly anti-Asiatic? His Excellency must be a most trustful man if he will swallow the taradiddles furnished for his consumption by an incompetent Permit Office. One wonders whether Lord Selborne, who was so pro-Asiatic before the war, has become contaminated by the anti-Asiatic atmosphere of South Africa since his arrival here!

WHEREIN? Mr. Richard Solomon, one of the Nationalist candidates for Parliament, and a Hebrew to boot, was badly heckled at a meeting recently. An interlocutor inquired naively: "In what lies the superiority of the Asiatic from Jerusalem over the Asiatic from Calcutta?" Mr. Goldmann replied to the effect that this is a white man's country. Why not that the moon is made of green cheese? The allusion would have been quite as apt. It is astonishing to note that practically every "Asiatic from Jerusalem," like Sir Richard Solomon, his brother E. P. Harry Solomon, Harry Graumann, Richard Goldmann, Emile Nathan, Julius Jeppe, and I. M. Goodman—there may be others, for aught I know—are as bitterly anti-Asiatic as possible! But it will all come home to roost one day!

SIR WILLEM AND ASIATICS. A correspondent to the *Star* has congratulated Sir Willem van Hulsteyn upon his firm stand in regard to the Doerats lease. He holds the noble knight up as a pattern Progressive and asks that Het Volk and Nationalists should go and do likewise. But it's money makes the mare to go, and whilst it may be fairly easy to get tenants in Johannesburg, it is not quite so easy elsewhere.

THE RESULTS. You will probably have as full information about the results of the elections as we have here. Nevertheless, I summarise below the success of: Het Volk, including the ten seats already secured unopposed 28; Progressives 21; Nationalists 7; Labour 3; Independent 2. There are still eight results to come—probably

7 Het Volk and 1 Independent. Het Volk will then have a clear majority of 1; combined Het-Volk-Nationalist-Labour majority 21. Sir Percy Fitzpatrick was elected for South-Central Pretoria; others include Louis Botha, J. C. Smuts, W. J. Wybergh, E. P. Solomon, H. W. Wools-Sampson, W. Hosken, F. E. J. Krause, Ex-Chief Justice Gregorowski, Sir Goo. Farrar, Abe Bailey, H. C. Hull, and J. W. Quinn.

"White and Non-White"

It is not unfair to say that it has hitherto been the tacit assumption of the white races of mankind that the world belongs to them, and that actual possession and enjoyment are mainly affairs of their own convenience. They have quarrelled freely among themselves about the division of such portions as seemed convenient for immediate absorption, but, taken as a whole, they have not shown much respect for the claims of the natural possessors, or much consciousness that any of the ethical systems in vogue among themselves can apply to races of a different colour. They have always been ready to assume that it must be a virtuous action to "extend the blessings of civilization," and to spread the knowledge of true religion among peoples who are not white, even when the process obviously tends to the extermination of these peoples. These beautiful phrases have frequently blinded the white races to the fact that they have not yet succeeded too well in bestowing anything but the dirty work of civilization upon the masses of their own populations, or in raising the fairer fruits of practical religion. They have generally been too completely persuaded that civilization can only mean their civilization, and religion only their religion, to give a thought to the value of other civilizations older than, and, perhaps, as admirable in practice as, their own, or to other religions in which men have lived and died with comfort and hope for centuries before they themselves emerged from what in any other part of the world they would call the rudest barbarism. The white man's civilization has been called by some white cynic the assiduous invention of new wants, and white men have certainly learned to want every discovered product of every country and every clime. It cannot be said that extending the blessings of civilization has been a process bearing any very conspicuous marks of disinterestedness. The white man has always expected it to pay him handsomely, and upon the whole has made it pay handsomely. Except when stirred up by jealousy of another white race, or by the hope of gaining military or political advantages which will pay in the long run, a white race has rarely, if ever, spread its civilization without immediate and substantial reward. This, of course, is all that it should be,

If we grant the primary, though perhaps unconsciously held, assumption that the earth really belongs to the white man, to be appropriated by him as and when and how it suit his own convenience.

That assumption has passed for a long time practically unchallenged. We may suppose that the non-white races had their thoughts about the matter, but they were helpless. The white men, perpetually striving among themselves for supremacy, developed a civilization peculiarly strong for aggression. They became masters of lethal weapons against which the non-white races could not contend. These races were wanting not only in weapons, but in an organization suited for effective defence. They were mostly in loosely compacted societies which formed an easy prey for communities comparatively well organized and stimulated by the desire of acquisition. So the white man has in fact very largely inherited the earth, though not by that meekness which he is taught in church to regard as the condition precedent. There are now, however, many indications that his assumption can no longer pass unchallenged. There are qualities in some of these non-white races and in their civilizations of which he did not perhaps take proper account. If their untutored thoughts did not run much in the direction of guns and explosives, they have at least proved not inept pupils in the use of these things. They have exchanged for them the various products of their countries required by a civilization of numerous wants; and in the case of Japan the methods of manufacture have also been mastered and applied with great success. These races, or some of them, have also learned the industrial methods of the white man, and by their means acquire riches such as were never called for by their simple modes of life. They now meet the white man in the field, on the ocean, and in the factory, with his own inventions and his own methods. They have learned, or are learning, that national power and successful industry go together; that the first finds or protects markets for the second, while the second provides sinews for the first. Their simple lives, ordered upon a traditional pattern instead of upon the constantly changing one which we call progress, now give them a tremendous advantage. They can produce cheaply, and cheapness has a penetrating virtue which the white man cannot resist. There are so many things which he thinks he must have that he is always, and necessarily, on the look-out for cheap gratification, no matter where it comes from. We have seen with what amazing celerity the Japanese have learned and practised the white man's arts, both in war and in peace. It is true that all non-white races are not Japanese, but it should not be forgotten that their latent powers may be very much greater than white men,

with their ingrained contempt for men of another colour, are in a position to appreciate. Who would have dared to predict forty years ago that Japan would stand where she does to-day? In another forty years those who now think that no other non-white race will follow her example may have been proved equally lacking in prescience.

There is no need, however, to speculate about the future, seeing that there is quite enough in what is now before us to suggest serious reflection. We have to deal with the entry of a new industrial force into what have been the practical preserves of the white races. Not only in Japan, but in our own great dependency of India, large populations accustomed to patient and continuous labour, and equally accustomed to a frugal and abstemious mode of living, are entering directly in competition with the white races in important departments. By merely supplying their own wants they would deal a heavy blow at nations accustomed to depend largely upon their markets. But that is by no means the end of the matter. The white man's lesson has been too thoroughly learnt. Those non-white populations that go thoroughly into production will seek, and are already seeking, outlets for their goods, and these goods are no longer the indigenous products sought by white men as articles of luxury or ornament, but are tending more and more to become every-day goods of common necessity. White industry has thus to face a new competitor, possessing the enormous economic advantage of producing at a very low cost, and capable of alarming expansion before any great rise in the price of abundant labour can be anticipated. At the same time, white labour is becoming more and more exigent and fastidious; more and more determined to retain a larger share of the results of industry, and more and more impatient of the harder forms of toil. One result of which is that, in spite of all race prejudice, the non-white peoples find their way into the white men's own territory. Japanese do the work of navvies in California, and it is not at all clear that Californians are ready to undertake it. Apparently the Chinese are relied upon to dig the Panama Canal, and we read only the other day of a movement in China to stop the supply, unless more liberal treatment be given to Chinamen in general. That is a significant indication that a race not organized like Japan may yet find weapons to push its commercial interests. Both Boers and Britons in South Africa seem disposed to stick to Chinese labour until a substitute can be found, and such a substitute is not at present visible. These things show how difficult it would be to get rid of non-white competition by any process of exclusion. Within the British Empire some delicate questions are ripening, which are not dissimilar from that now pending between the United States

and Japan, although the political pressure will come in a different form. Altogether it seems to be time for the white races to take a fresh survey of the whole situation, and to recognize that, in the changed conditions, the old haughty and dictatorial attitude stands in need of modification.—*The Times*.

Mr. Albert Cartwright, the brilliant London Correspondent of the *Rand Daily Mail*, writing in his weekly letter to his paper on the above article, adds the following comment:—

I suppose that among these delicate questions which are here said to be ripening are those of the position of the Asiatics in Canada and in the Transvaal, to say nothing of the Japanese and Australasians.

This reminds me of a conversation the other day between a highly intellectual man here and this humble scribe, on the Indian question in the Transvaal, when I said, "Is there not, after all, much to be said for the European's point of view, if he is a wage-earner? On the one side you have the European, with his weekly half-holiday, his ambition that his children should fill a more important place in the world than he has done, his desire for leisure that he may read, study, recreate and enlarge his mind and so forth, his belief that it is his duty and privilege to work for wife and for children until the latter are fully able to work for themselves—attitudes and institutions, surely, which are signs and bulwarks of civilised life as we know it. On the other, the peoples who have not these things and these attitudes. If you have the two side by side is not the lower bound to pull down the higher?"

"If the case were as you put it," my friend replied, "you would be right, but it isn't. These races have the desire to rise, to quite as large an extent as we have it, and in proof of this is the fact that at this moment there are several young men in London, studying for the Bar, whose parents were indentured coolies in Natal, who, despite their misable condition, by incredible exertions saved the wherewithal to educate their children." Thus, by the way, *The Times* has given white men throughout the Empire the material for "a long, quiet think," as Abe Lincoln used to say.

THE AMEER. The Ameer of Afghanistan, who has been winning golden opinions during his present visit in India, is a fine-looking man of thirty-five. His name means "beloved of God," and although his mother was a slave, he was recognised as the heir apparent in the lifetime of his father, the Ameer Abdurrahman. He has a slight impediment in his speech, which is due—so his father said—to an attempt to poison him. There is no doubt that he inherits a great deal of his father's subtlety and craft, qualities which are certainly necessary to a ruler placed between two such Powers as England and Russia. He loves soldiers, and is also particularly interested in modern artillery. But, indeed, he is more or less interested in everything, and those who have the honour of being received by him are generally warned to read up a few encyclopaedias beforehand! You can never tell what question he will ask next, from how wireless telegraphy works to the exact composition of toilet soap.—*Ad. P.*

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શીનીસ-શનીવાર, તારીખ ૨૩ મી ફેબ્રુવારી, ૧૯૦૭.

નંબર ૮.

અકવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તો-તા. ૨૩ ફેબ્રુવારીથી તા. ૧
માર્ચ સુધી ૬૦ સં. ૧૯૦૭.
ઈંદુ-દામણ સહ ૧૧ થી, દામણ ૪૬ ૧ સુધી
સંવત ૧૯૧૩.
મુસલમાનો-તા. ૬ મી મોહરમ થી ૧૫મી
મોહરમ સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી સંવત.	ઈંદુ તીથી.	મા સ.	મુસલમાન સંવત.	સુર્યોદય ક. મી. ક. મી.	ચંદ્ર અસ્ત
શની	૨૩	૧૧	૬	૫ ૪૪૬	૩૫	
રવી	૨૪	૧૨	૧૦	૫ ૪૫૬	૩૪	
સોમ	૨૫	૧૨	૧૧	૫ ૪૫૬	૩૩	
મંગળ	૨૬	૧૩	૧૨	૫ ૪૬૬	૩૨	
બુધ	૨૭	૧૪	૧૩	૫ ૪૭૬	૩૧	
ગુરુ	૨૮	૧૫	૧૪	૫ ૪૮૬	૩૦	
શુક્ર	૧	૧	૧૫	૫ ૪૮૬	૨૯	

અનુક્રમણિકા.

ઓરત મરદ અને મરદ ઓરત ?	૨૧
લેડીસ્મીથની લાઇસેન્સ	...
ફેપેના ઈમીગ્રેશન કાયદો	૨૨
નાતાલમાં વેપારી કાયદો	...
મોટીસ પાણી જેવી	...
નાતાલ મ્યુનિસિપાલ બોર્ડ	...
ઇન્ડિયામાંથી વારસુ	...
સાઇબ આફ્રિકા ખીણો ઈડિઅન	...
કમીટી	...
એશીયાટીક ઓરિન્ટલ	૬૩
હિંદી લાઇસેન્સના અઠાણપર નાતાલ	...
હાઈકોર્ટની ટીકા	...
૧૬ થર્મલ પરમીટી વગેરે	...
બળરપત્ર જોડાન્દેબરમ	૬૪
સુબર્બ	૬૫
ડંડી	...
ડેનહાઉસર	૬૬
ધી ઈડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરીની નોટીસ	...
નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ	...
સુરક્ષિત પરીણામ	૬૭
નાતાલ મ્યુનિસિપાલ બોર્ડ	૬૮
ડો. અબ્દુર રહેમાનનું બાપણ	...
નાતાલ સનાતન ધર્મસભા	...
હમીદીયા ઈસ્લામીક સોસાયટી	૬૯
અનુમન ઈસ્લામના મેળાવટા	...
ઇલમની ઓળખાણ	૧૦૦
ખાડાગરહર	...
લેડીસ્મીથની લાઇસેન્સ	૧૦૧
૧૯૧૩ના વર્ષ કામચાલ	૧૦૨

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૨૩મી ફેબ્રુવારી ૧૯૦૭.

ઓરત મરદ અને મરદ ઓરત ?

C. W. V. — p. 335

વિલાસતના તારો કેટલાક ગમે અકવાડીયે આવ્યા છે તે ઉપરથી ઉપલો સવાલ ઉઠે છે. શું અંગરેજ ઓરતો મરદોનાં કામ કરે છે તે આપણે મરદ છતાં ઓરત થઇ ગેસથું ? આ સવાલ મરદોની નથી પણ મંબીર છે. તે કેમ, એ આપણે જોઈએ. ઇંગરેજ ઓરતોને થોડાં આપવાનો દંડ નથી. તેને સારું તેઓ લગાડ ચલાવી રહી છે. થોડાં તેમ જ હાંસી કરે છે તેની દરકાર કરતી નથી. થોડાં દલાડ પહેલાં આઈસે ઓરતોનું સરથસ પારલામેન્ટના મકાન પાસે ગયું. પોલીસોએ તેને અટકાવત કરી. તેથી કેટલીક બહાદુર ઓરતો પારલામેન્ટના મકાનમાં દોરથી જવા ધસી. આ ઓરતો મ ૨ વરગની નથી. તેમાંની એક જનરલ ફ્રેન્ચની બહેન છે. પોતે ૬૦ વરસ કરતાં મોટી ઉમરની છે. બીજી મીસ પેન્ડ હર્સ્ટ તે વિલાસતના નવ્વીતા અને પદસાદાર ગુકરથ ની દિકરી છે. અને વિદ્વાન છે. એવી ઘણી બાઈઓ આ આઈસેના ટોળામાં હતી. આમ ઘસારો કરનારીમાંથી જનરલ ફ્રેન્ચની બહેન વગેરે નામાંકિત બાઈઓને પકડવામાં આવી. તેઓની ઉપર કામ આણું ને માછલેટ તેઓનો એકથી બે પાઉંડ સુધી દંડ કર્યો અથવા દંડ ન આપે તો જેલની સજા કરી. આવી સજા ઓગણપચાસ બદલે થઈ છે. ને તેઓમાંની દરેક બાઈ ઉપરનો નજવો દંડ આપવા બદલે જેલમાં ગઈ છે. આમાંની એક જનરલ ફ્રેન્ચની સુદી બહેન પણ છે. આ ઓરતોએ મરદાઇ તું કામ કરવું એમ અમે માનીએ છીએ. ફ્રેન્ચ આપણું ઘર તપાસીએ. લોડ સેલ ઓરત તથા રીચરડ સેલોમન કહે છે કે એશિયાટીક ઓરડીન-સ પસાર થવું જોઈએ. એક બે માસમાં વખતે પસાર પણ આવે. જો તેમ થશે તો હિંદીઓ જેલમાં જશે ? અમે માનીએ છીએ કે ખાટી પરગીટ થી જતા મણ્ડસો પકામ ત્યારે જેલની ખીંટપી રહે છે. થોડી કરતી થોડા ફાતા

નથી. આને અમે ના મરદાઇ મણ્ડીએ છીએ. ફ્રેન્ચ આપણે ખાટી રીતે જીલમથી લેવાને મોર ગણી તેઓના પંજા લેવાનો હુકમ થશે ત્યારે થોડા મુજે મોઢે પંજા આપશે કે જેલમાં જશે ? જો પંજા આપી નાક કપાવશે તો અમે તેઓને બેવડા નામરદ ગણીશું. એ ઉપરથી અમે સવાલ કરીએ છીએ કે શું હિંદી મરદ તે ઓરત બનશે ? કે ઇંગરેજ ઓરતો જેઓ મરદાઇ બતાવી રહી છે તેની નકલ કરી જનરલ ? ને જો કદિ ટ્રાંસવાલની સરકાર જીલમ કરવા બેસે તો તે સહન ન કરતાં જેલને મહેલ ગણી તેમાં ચમન કરશે ? થોડા દલાડમાં આપણું પાણી જણાઈ રહેશે.

લેડીસ્મીથની લાઇસેન્સ.

C. W. V. — p. 336

લેડીસ્મીથની લાઇસેન્સ આવત વધુ વિચાર કરતાં આપણે આપણા વાંક કેટલો છે તે પણ તપાસવાનું છે. ઇંગરેજમાં અમે લખાણ બરોબર જરૂરી રાખ્યું છે. આમની સભામાં કમીટીવતી સવાલ પુછાઈ ગયો છે પણ આપણે ધર તપાસીએ તો ખોટું નહિ. તે અપિલના સુકાદા વખતે એમ જોવા માં આવ્યું કે ચોપડા તાબ લખાણેલા સામતા હતા. કોઈ કોઈ બેજાજ લખાતા હતા. અને એક માથુસને વરસનાં પા. ૮ આપીને લેકા લખાવતા હતા. આ ઉપર નાતાલ વીટનેસે સખત ટીકા કરી છે. તે જણાવે છે કે લેડીસ્મીથ ઓરડે કરેલું કામ બરાબર છે. આ બધા ઉપર આપણે વિચાર વા જેવું છે. ચોપડાઓ નિયમસર હમેસાં લખવાની જરૂર છે. દરેક જણે તેને સારું નોખા મહેતા રાખવાની જરૂર નથી પણ નિયમસર લખાવા જોઈએ કે જેથી તે આવત કોઈથી કંઈ કરી ન શકાય. જે મામ માં હિંદી લખનાર કામેલ ન મને ત્યાં ઇંગરેજ એકાઉન્ટન્ટની પાસે અથવા વહીવ ની મારફતે લખાવવા એ પણ બને તેવું છે. કેસોઝ બોબ બેલયા વિના આપણે કદિ નહિ શપોએ.

કેપનો ઇમીગ્રેશન કાયદો.

C.W.V. — p. 337

એવા તાર છાપાઓમાં છે કે કેપનો જે નવો ઇમીગ્રેશન કાયદો થયો છે તેને સરકારે મંજૂરી આપી છે એટલે હવે તે અમલમાં આવશે. આમાં સુખ્ય ફેરફાર એ છે કે પહેલાં આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીને કેપમાં જવાની છુટ હતી. હવે માત્ર કેપના જુના હિંદી જ જઈ શકશે. આ શિવાય બીજા ફેરફાર પણ થયા છે. આ ફેરફાર થયો છે તેમાં કેપના આગેવાનોની મદદત અમે કેટલેક ફરજે માનીએ છીએ. તેઓની લડત પુરતી હોવા છતાં આપણે હારી જાત એમ જનવા સંભવ હતો. પણ આપણે આપણી ફરજ બજાવી એમ અણુત. વળી કેપમાં લડત ચલાવવાની કેટલીક સમસ્યા છે તે બીજા ભાગમાં નથી. આવી સમસ્યાનો પુરતો લાભ આપણા કેપના લાભોને મેળા નથી.

નાતાલમાં વેપારી કાયદો.

C.W.V. — p. 337

અમને પાછી ખબર મળી છે કે કર્મન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના ધણા મેમ્બરો લેડીસ્મીથની લાઇસેન્સીંગ બોરડના ઠરાવથી મહારાટમાં પડ્યા છે. તેઓએ ખાનગી મીટીંગ કરી તેમાં પણ ધણાં મેમ્બરોએ એવો વિચાર બતાવ્યો છે કે લાઇસેન્સીંગ કાયદો રદ થવો જોઈએ. છેવટે મી. હેન્ડલ અને મી. લુચરને તે બાબત તપાસ કરવા નીચા છે. આ અવસર એવો છે કે આપણા આગેવાનો તેના લાભ લઈ ચેમ્બરના સુખ્ય માણસોને અને તેમાં પણ અમે જે જે માણસોનાં નામ આપ્યાં છે તેઓને મળે અને સલાહ કરે તો ધણા લાભ થવાનો સંભવ છે. શું કરવું જોઈએ તે વિષે ઇન્ડોરમાં લખાણ થયું છે ને તેનો તરજુઓ અમે આવતા અંકમાં આપીશું. આ કાયદામાં જે ફેરફાર થવાનું બતાવ્યું છે તે ત્રાહેત તરિકે બતાવ્યું છે. તેથી તે કાળે બધન કમર નથાણું નથી. છતાં એજ રસ્તો આપણે ભેવા લાયક છે. તેમાં કંઈ સંકા નથી.

નોટીસ પાછી ખેંચી.

લેડીસ્મીથના લાઇસેન્સીંગ અમલદાર તા. ૧૯ મી ફેબ્રુઆરીના મવરમેંટ એક્ટમાં લેડીસ્મીથના હિંદી વેપારીઓને નોટીસ આપે છે કે:-આજુ સાલ પછી અમુક લાઇસેન્સ નવી નહિ કરી આપું અથવા ટરાંસફર નહિ આપું એવી જે નોટીસ આપી હતી તે આ લહેક ખબરમાં પાછી ખેંચી લઈ લઉં.

નાતાલ યુનીસીપલ બોલ.

C.W.V. — p. 338

આ બાબત લોર્ડ એલગીન લડત ચલાવી રહ્યા છે એ ઉપકાર માનવા લાયક છે. તેઓ સાહેબ જણાવે છે કે અનસીવીલાઇઝ્ડ ની બાબતમાં ગીરમીટીયાના છોકરાઓ નહિ આવવા જોઈએ, વળી કલરડ પીપલમાં હિંદીનો સમાવેશ કર્યો છે તે પણ વાસ્તવિક નથી. કેમકે તેના માણસોમાં બધાનો સમાવેશ થાય છે. આ બાબત હિંદી સરકાર ને બહુ લાગણી થાય છે. તેમના તરફથી આમલ છે કે હિંદી કોમને રહેત મળે તેથી લોર્ડ એલગીન ઉમેદ રાખે છે કે તે બાબત નાતાલની સરકાર વિચાર કરશે. આ પ્રમાણે લડત ચાલી રહી છે તેમાં આપણે હિંદીએ એવો સંભવ છે તે એવી શરતે કે આપણી ફરજ આપણે બજાવીએ. નાતાલ યુનીસીપલ કાઉન્સિલે જવાબ આપ્યો છે કે તે કાયદામાં ફેરફાર ન થવો જોઈએ.

ઈંડિઆમાંથી તારણ.

બંગાળના લાગણી.

બંગાળના લાગણી રદ કરવા અથવા તો તેમાં ફેરફાર કરવા ૨૫૦૦૦ સહીઓવાળી એક અરજી હિંદી સ્ટેટ સેક્રેટરી મી. મોરલીપર મોકલવામાં આવી છે. તેમાં આખા બંગાળના પ્રસિધ્ધ અમીર હમરોવો તથા બને કોમના આગેવાનોની સહીઓ છે. લાકના નવાબના લાઇ ખવાળ અતીકુલા ખાનની સહી પહેલી છે.

હિંદમાં ઉદ્યોગ હુનરની વૃદ્ધિ.

ઇન્ડીઅન કોનફરન્સમાં પોતાના બાબતે કરમ્યાન મી. રોમેશ ચંદ્ર દને જણાવ્યું કે:-

બંગાળમાં મી. પાલીનની ઉદારતાથી એક ટેકનીકલ ઇન્સ્ટીટ્યુટની સ્થાપના થઈ છે. મી. જોગેશ ચંદ્ર ઘોસના પ્રવચનથી સાયન્ડીરીક એન્જીનેરિંગ એસોસીએશન રચા પવામાં આવ્યું છે જેના તરફથી ૧૨ નિધાઈએને ૧૯૦૬ની સાલમાં કેળવણી ભેગા માટે પરદેશ મોકલવામાં આવ્યા છે. બંગાળમાં એ ત્રણ મીસો સ્થાપવામાં આવી છે. એન. મી. જે ચોધરીએ સ્વદેશી બનાવટના માલના સ્ટોર કાઢ્યા છે. મુંબઈ ઇલાકામાં મી. તાતાએ આપર્ન અને સ્ટીલ કામ વારતે કંપની ઉભી કરી છે. ત્યાં એ જેડા તથા એક વીમા કંપની સ્થપાઈ છે. મુંબઈ અમ દાવાડ તથા બીજાં કેટલાં નવી મીસો નીકળી છે. મદ્રાસમાં સ્વદેશીનાં પ્રદરજનો ઉત્પાદનમાં આવ્યા છે. રંગમઝ, વણાટ, મીઠુનગરી, શાણુ વગેરેનાં કારખાનાં હાલમાં બાબા

છે. તથા સ્વદેશી સ્ટીમ નેવીએશન કંપની ચાલતી થઈ છે. બનારસમાં રેશમ વણનારા એ તરફથી કોમોપરેટીવ એસોસીએશન ઉઠ્યું થયું છે. અને કાનપુર શાહનનપુર વગેરે કેટલાં ખાંડનાં કારખાનાં નીકળ્યાં છે. નેપાલના પ્રધાનના ભાઈ હરેકુનમાં કાય નાં કારખાનાં કાઢે છે. પંજાબમાં હંચી જાતના કાયનું કારખાનું ચાલતું થયું છે. લાહોર માં કાપાની મીઠ સ્થપાઈ છે; જલ્હંધરમાં હાથની શાળોની ને અમ્રીતસરમાં ઉનના વણાટ કામ માટે કંપનીઓ નીકળી છે. મધ્ય પ્રાંતમાં પણ આવીજ જામતી જોવા માં આવે છે, જેને પરિણામે અકોલામાં એક મીઠ નીકળી છે તથા બીજાં સહમાં માથે લેવાયાં છે.

સાઉથ આફ્રિકા ક્વિટીશન ઇન્ડિઅન કમીટી.

મી. રીચ પોતાના રપમી જાનેવારીના કાગળમાં લખે છે કે:-

મી. મોરીસન સાથે મને બીજી મુલાકાત થઈ છે. તેની પાસે વીડીયો અને ગીરમીટીયા બાબત બધી હકિકત રજુ કરી છે અને તેને તે બાબતનાં ઇન્ડિઅન ઓપીની અન પણ મોકલ્યાં છે.

સાથેનો કાગળ કોલોનીયલ ઓફીસે મોકલ્યો છે.

મી. વાઇઝની સાથે લાંબી મુલાકાત લીધી. તેણે વીડીયો બાબત ફેરિયાદ માંગ્યા છે એમ બતાવવા કે વીડીયોમાં હિંદીઓનાં ધર તે જુપડાં નથી.

સર રીચરડ સેલોમનના બાબતે ઉપર અહિં તાર આવ્યો છે તેમાં જણાવ્યું છે કે કાળા લોકો બાબત જે કલમો બધારજુમાં છે તે માત્ર નામની છે. આ મંજીર વાત છે તેથી તે વિષે પારલામેંટમાં સવાલ પુછાવવા ધાર્ હું.

કોલોનીયલ ઓફીસવાળા મી. લુચરની સાથે લાંબી વાતચિત થઈ. તેણે જણાવ્યું કે આ કમીટીનાં લખાણ ઉપર પુરવું ખાન દેવામાં આવે છે.

બને વીડીયોમાં ફેટલા હિંદી છે, ફેટલા સ્ટોરકાપર છે વિગેરે બધી હકિકતની પુરી જરૂર છે.

તેજ પ્રમાણે નાતાલની બાબતમાં પણ ફેટલા માણસના પેટ નીકળી જાય છે તે બાબતની જરૂર છે.

જે કાગળ કોલોનીયલ ઓફીસને મી. રીચે મોકલ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે છે.

આપનો આકર્ષી તારીખનો કાગળ મારી

કમીટીની પાસે રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. તે વખતે સર ન્યોરથ બરડુડ ખુસ્તીએ ખીરાળયા હતા. 'અનસીવીલાઇઝ રેસીસ' નું વરણન એવું કરેલું છે કે તેમાં ગીરમીટ વાળાઓના છોકરા આવી જાય છે. મીર મીટવાળાના છોકરાઓ નાતાલમાં ઘણા છે. તેઓ મહેનતુ છે. અને તેઓએ પૈસો એકઠા કરેલો છે. આમાંના ઠાઠ માણસને યોદના હક નથી. હવે તેઓની પાસેથી મ્યુ નીસીપાલીટીના વેડ પછી છીનવી લેવાની વાત ચાલે છે. આમાંના કેટલાક હાલ વિલા પતમાં કેળવણી લે છે. તેઓની ઉપર પણ નાતાલનો કાયદો પસાર થાય તો જુલમ થશે.

એશિયાટીક ઓરડીનન્સ.

લોર્ડ સેલબોર્ન ને લોર્ડ અલ્ડીન વચ્ચેનાં લખાણ.

વિલાયતમાં હાલમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ એક ખુ-ખુકમાં એશિયાટીક ઓરડીનન્સ સંબંધે નીચે પ્રમાણેની ચર્ચા લોર્ડ એલગીન અને લોર્ડ સેલબોર્ન વચ્ચે થયેલી તે બહાર પડી છે.

તા. ૨૬મીએ લોર્ડ સેલબોર્ન પર મોકલેલા લખાણમાં લોર્ડ એલગીને એવું જણાવ્યું હતું કે હું ઓરડીનન્સ હાથમાં લેવા માગતો નથી. જવાબમાં ગોરાવતી લોર્ડ સેલબોર્ને સખત લખાણ કર્યું જેમાં હિંદી ડેપુટેશનની સાથે મજબુત દલીલોનો ધન કાર કરવામાં આવ્યો. લોર્ડ એલગીન જણાવે છે કે હું સર રીચર્ડ સોલોમનની સલાહ લઉં છું. પણ ઓરડીનન્સમાં હિંદીઓ ને જોડતી રાહેત મળતી નથી. ડચ સરકાર પાસે જેટલું માગવામાં આવતું તેટલું પણ તેમાં નથી. મી. લીટલ્ડને માગેલ રાહેત પણ તેમાં જેવામાં આવતી નથી. હિંદીઓ ની સુધ થતી હોય એ સંભવિત છે. પણ જે ઓરડીનન્સને તેઓ જુલમગાર મણે છે તે તેઓ પાસે લાભદાયક તરીકે કમ્પ્લેક્ષ કરા વળુ એ સહેલું નથી. ફરજિયાત એશિયાટીક રજીસ્ટ્રેશન અને રેસીડેન્ટ માલિકોની સલા આસ દીકાને પાત્ર છે. ગોરાની લાગણી ને ધટ્ટું વગન આપવા હું સુકેલ નથી. પણ રીસપોનસીવલ અવરમેટ હમણાંજ શરૂ થવાનું છે તે જોતાં ઓરડીનન્સને વધુ આગળ ન ચલાવવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો છે.

જવાબમાં તા. ૧૪મી જાનેવારીના લખાણમાં લોર્ડ સેલબોર્ને જણાવ્યું કે મેં જાહેર રીતે આપેલાં અનુક્ર વચ્ચેનાં અમલમાં

સુકવા સારું મડેલા ઓરડીનન્સને અટકાવવા થી હું દિલગીર થયો છું. વળી એ સવાલ સંબંધમાં નવા કાયદાઓનું પરિણામ શું આવે છે તેટલા માટે પણ ધારતી ઉભી થાય છે. એશિયાટીક રજીસ્ટ્રેશનની વાત તરફ પહેલાં લોર્ડ એલગીને પસંદગી બતાવી હતી. બીજું માલિકોટો પોતાની સત્તાને યોગ્ય રીતે વાપરવાને લાયક છે એમ હું માનું છું. ગોરા પ્રમાણમાં એશિયાટીક ઇમ્પ્રોવિશન નથી ચાલતું, અને લગાઇ પહેલાંના હિંદીઓ પર જુલમી અને તુકશાન ભરેલી રીતો હાખલ થાય છે એવી ડેપુટેશનની દલીલોનો હું ઇન્કાર કરું છું. હાલનો કાયદો ઇમ્પ્રોવિશન અટકાવી શકે તેમ નથી એમાં કાંઈ સંકા નથી. કલમેની સખતાઈ ને અતિશયોક્તિ ભરેલી રીતે કહેવામાં આવી છે. જેનો હાખલો સર લેપલ મીશીન ના લખાણમાંની જુલોથી મળે છે. હું હજુ પણ કહું છું કે ઓરડીનન્સથી વસેલા એશિયાટીકાની સ્થિતિમાં કાયમનો અને સંગીન સુધારો થાત. ગોરાઓના વલણને અવિચારી વહેમ જેવું મણવું ન જોઈએ. છેવટે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બળવાન ગોરી પ્રજા જેવા ઇન્કનારા સ્વદેશાભિમાની ગોરા ઓ વતી મજબુતીથી દલીલો રજુ કરવામાં આવી હતી.

હિંદી લાઇસેન્સના અટકાવ પર 'નાતાલ ટાઇમ્સ'ની ટીકા.

કૌંપ રીવર ડીવીઝનના હિંદી લાઇસેન્સ અટકાવમાં આવ્યા તે ઉપર 'નાતાલ ટાઇમ્સ' નીચે પ્રમાણે ટીકા કરે છે:—
રાજના તાજતલે આવેલ ડાહોની જેવાં કામ ન કરી શકે તેવાં કામ કરવાનું આ કોલોનીને પાલવી સકે છે. મ્યુનિસીપલ કનસેલીટીશન ખીલ બાખતમાંજ કોલોની અલ ઓરીસ સાથે વધી પડ્યો છે. લેડી સ્મીથના લાઇસેન્સ અમલદારનું અર્થજામાં નાખે તેવું કામ, અને ઓરડે તેને આપેલ ટેકા એ બનાવથી કોલોનીઅલ ઓરીસ આપણને આડે ન પડે એવા સંભવ વધતા નથી. ઉપરના લાઇસેન્સ અટકાવવાના બતાવ કરતાં વધારે જુલમગાર અને અન્યાય ભરેલું કામ ખ્યાલમાં નહિ આવી શકે. જો આગળ હતી તેવી ઓર સરકારે આવેો અન્યાય કર્યો હોય તો વડી સરકાર તેજ દાણે તેને ટેકાણે લાવત. આ કેસમાં કેટલાક જાણીતા હિંદી વેપારીઓના લાઇસેન્સ કાયદો નથી પાળતા એવા કહેવાતા આરોપ થી, અમાનક રીતે અને આપણુદીથી અટ

કાવવામાં આવ્યા છે. તેઓએ અહીં વેપાર જમાવી તેમાં મેટી ચાપણુ રોકી છે; પોતાની શક્તિમાં હોય તેટલે દરજ્જે કાયદો પાળ્યો છે. જેઓ અશ્રેણ ન લખી શકતા હોય તેમણે હોશિયાર ખુ-ખીપર રાખી ફર અકવાડીએ ચોપડા અશ્રેણમાં લખાવેલા છે. આમ તેઓ વરસો થયાં કરતા આવ્યા છે, અને તે રીવાજ સામે ટાઇએ એક અક્ષર પણ હજુ સુધી કહેલ નથી. લેડીસમીથની ઓરડના દરાવને અમે હજુ હજતા અન્યાય ભરેલું અને ગેરકાયદેસર કામ કહીશું. જો અરજદારોને અખીલનો હક હોય—જે હાલનો કાયદો તેમને આપતો નથી—તો સુપ્રીમ કોર્ટ ઓરડના દરાવને તુરતજ ફેંકી દેશે, આ બાબતમાં અમે તદન સ્પષ્ટ થવા માગીએ છીએ. અમે હિંદી વેપારીઓના તરફ દિલસોજ નથી. હિંદી વેપારનો અંત જોવા અમે ખુશી થઈશું. બારામાં હાખલ થનારાઓને સખત રીતે અટકાવવામાં આવે તેને અમે ટેકા આપીશું, અને હવે એક નવો હિંદી લાઇસેન્સ આપવાનો પક્ષ ન કરવો એટલે સુધી વધીશું. પણ જેઓ અહીં આવી વસેલા છે, જેઓ વરસો થયાં કાયદેસર વેપાર ચલાવે જાય છે, અને જેઓએ વેપારના લાઇસેન્સના જોરે ખુશી વેપારી સાહસમાં નાણાં રોકેલ છે તેવા હિંદીઓના લાઇસેન્સ નવા કરી આપવા ના પાવી તે બધી સુધરેલી પ્રજાઓના કાનુનોથી ઉલટું છે; તેથી ન્યાય જુદિનો સાવ અનાદર થાય છે. લેડીસમીથ ના જેવો અન્યાય બોત્તે ક્યાંપ ન થાય તેટલા સારું લાઇસેન્સ અમલદારોને પાડી ચેતવણી આપવામાં આવશે એવી અમે આરા રાખીશું. નહિ તો વડી સરકારને હિંદની પ્રજા સાથેના સંબંધમાં નાતાલ ગંભીર રીતે આડે આવશે.

૨૬ થએલ પરમીટા વગેરે.

દરાંસવાલ અવરમટ ગેઝેટની ૨૨ મા નંબર નોટીસથી નીચેના નંબરની પરમીટા તથા રજીસ્ટ્રેશન સરટીફિકેટ ૨૬ કરવામાં આવ્યાં છે.

પરમીટા.

૪૪, ૧૭૨૨, ૨૨૮૯, ૨૩૪૨, ૨૬૩૬, ૪૦૪૧, ૫૨૬૬, ૫૩૩૭, ૬૧૧૨, ૭૫૪૭, ૭૬૦૭, ૮૨૫૯, ૮૪૫૨, ૮૫૬૯, ૮૬૯૬, ૧૦૨૨૪, ૧૦૪૫૨, ૧૦૫૫૩, ૧૦૮૭૧, ૧૧૨૮૭, ૧૧૫૫૬, ૧૨૧૮૧, ૧૨૫૨૧, ૧૩૦૫૪, ૧૩૪૦૫.

રજીસ્ટ્રેશન સરટીફિકેટ.

૭૮૮, ૧૨૪૨, ૩૬૬૨, ૩૮૬૮, ૩૯૫૩, ૪૯૬૭, ૪૯૯૯, ૭૦૬૫, ૭૦૭૮, ૭૧૨૦, ૭૨૫૮, ૭૮૭૨, ૭૮૮૮, ૮૧૫૫, ૮૫૯૮, ૧૦૦૩૦, ૧૦૬૨૩, ૧૧૫૨૪.

નીકળવાનો સંભવ છે. સરશીટસ પેનોકને
૪૬૧ અને સર રોબર્ટ સોલોમનને ૩૫૪ મત
મળ્યા હતા આમ સર રોબર્ટ ૧૩૭ મતે હારી
ગયા છે. સંભવ એવો છે કે કોઇ નેશનેલીસ્ટ
મેંબર સર રોબર્ટ માટે જીતવા કરતાં તેમને
પાર્ટીમેંટમાં બેસવાની તક આપશે.

[પી. પ્રોપ્રીએટરી એન. નેશનેલીસ્ટ એચ.
વી. હેરવોલ્ડ આઇ. ઇન્ડીપેન્ડન્ટ એચ.
લીબરલ.]

મરદુમ જર્જીસ મો. બદરહીન તૈયમજીની યાદગીરી આપવી રાખવાને મુખ્યમાં મળેલી ગહેર સભા.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

મુખ્ય તા. ૧૦-૧-૦૭

મરદુમ જર્જ મી. બદરહીન તૈયમજીની
યાદગીરી ખળગી રાખવાને તા. ૧૦-૧-૦૭
ના રોજ લેરડ લેમીંગટનના પ્રમુખપણા
હેડળ એક ગહેર સભા મળી હતી. સભા
માં મુખ્યના બાબતીના સહેરીઓની એક
મેટી સંખ્યા હાજર હતી. બુદી બુદીકોમ
ના મુદરથી ટાઉનહોમ ચીફર અરુહ
મળે હતો. મરદુમ જર્જ લાહેજની એક
મેટા કદની છબી દોલમાં ગોઠવવામાં આવી
હતી. સભામાં બુદાબુદા સહેરીના પ્રતીનીધી
ઓએ સારી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી.
નમદાર અવરને સભાનું કામ આરંભતાં
જણાવ્યું કે આજ દિને મળેલી મેટા મેળા
વડે મરનાર સરવે કોમોમાં ફેલા સોક્રીય
હતા તેની મવારી આપે છે. મરદુમને પોતા
ની કામ માટે મેટી દાઢ હતી, પણ પોતા
ની એકલી કામની સેવા બખવી મુખ નહિ
બેસતાં તેમણે બીજા કોમોના સામાન્ય બધા
માટે ખરા દીલથી મદદ કરી હતી, તથા
દેસના બધાના કામમાં ઉમંગથી કામ
લીધે હતો. જેને પરીજાએ હિંદી પ્રજાકીય
કમિસના એકવાર પ્રમુખ તરીકે નીમાવ્યું
તેઓને માન મળ્યું હતું. તેઓ એક ખરા
દેહલીવાસી નર હતા. તેઓના મરજીથી
આખા દેશને મેટી ખોટ મળે છે. તે બાદ
ઓન. મી. જર્જીસ જુલરને મરદુમના મર
જીથી દેશને મળેલી ખોટની નોંધ લેતાં તથા
મરનારના કુટુંબ ઉપર દિલસાપત્ર મોકલવા
ની દરખાસ્ત કરતાં જણાવ્યું કે મી. બદર
હીનના મરજીથી હિંદે એક મહાન વીરો
મુખાવે છે. તેઓ આવાસન ઉપર મારે
ગોળીના તરફી કામ કરવા ત્યાં બેઠે મળેલી
સભા કોઈ બીજાના અત્યંત શુભ પદમાં

છીએ પણ અમારી મીનાચારીમાં છેવટ
સુધી આંતરે પડ્યો નહોતો. જર્જ મી.
રસલે ઉપલી દરખાસ્તને ટેકા આપે છે. તે
રવરડ કોન્ટ્રી-મેનકને દરખાસ્તનું અનુ
મોદન કરતાં મરદુમની કેળવણીને લગતી
સેવાનું બ્યાન આપ્યું હતું તથા મુખ્યની
મુનીવરશીરીની સીનડીકેટને મરદુમ તરફથી
કમીતી મદદ મળેલી હોવાનું જણાવ્યું
હતું. તેમજ ખાસી તરફ ઉજળતી પ્રખને
કેવા ધડા મળે છે તે બતાવી આપ્યું હતું.
ઓન. મી. વીઠમદાસ તથા મી. અહમદ
મવાની દરખાસ્ત ઉપર બેઠ્યા બાદ તે એક
મને પસાર થઇ મરનારની યાદગીરી કામ
રાખવા માટે દેશની સરવે કોમ તરફનું એક
ફંડ ઉધસવવાની દરખાસ્ત કરતાં સર બાલ
અંદરે જણાવ્યું કે મરદુમને બખવેલી સેવાને
સખમે તેઓ સરવે કોમમાં લોકપ્રીય થઇ
પડ્યા હતા. જેને પરીજાએ આ ફંડમાં
નાણાં ભરવાનું આમંત્રણ કરવામાં આવે
તે આમમજની પાંચ હજાર રૂપીઆની રકમ
ભરાઇ જાય છે. તથા થોડાજ રોજમાં તે
ફંડ હવેર થઇ જતાની વડી રાખવામાં
આવે છે. ઉપલી દરખાસ્તની તરફીમાં
ઓન. મી. ખરે, મેસર્સ મેકડોનલ્ડ તથા
હાજી મુસદ્દે વીવેચન કર્યા બાદ તે પસાર
થઇ હતી ડાકતર વીવેચાસે ફંડ ઉધસવવા
માટે એક કમીટી નીમવાની દરખાસ્ત કીધી
હતી. પોતાની દરખાસ્તના ટેકામાં બોલતાં
તેઓએ જણાવ્યું કે ઓન. સર રીચરડસા,
તથા મરદુમ જર્જને મી. રાનાં અને તેલંગ
ની સાથે મરદુમ મી. બદરહીને આ દેશની
બીનસ્વાધી સેવા બખવી છે. ઉપલી દરખા
સ્તને ટેકા આપતાં મી. અરદેશર વાડીયાએ
જણાવ્યું કે મરદુમને હસલાપી કામમાં કેળવ
ણીનો પ્રસાર કરવાની જે મહેનત લીધી
હતી તેનાં ફળ આજે એ કામ આપે છે. મી.
કામી કમીટીને ઉપલી દરખાસ્તને ટેકા
આપ્યા બાદ તે પસાર થઇ હતી. બાદ
સભા બોલાવવા માટે સેરીફનો તથા પ્રમુખ
પદ લેવા માટે નામદાર અવરનેરને ઉપકાર
માની સભા બીસરજન થઇ હતી.

બરીદીસ સેન્ટલ આફ્રિકા—મી એક
ખબર પત્રી જણાવે છે કે નાતાલ તથા
દર્શસવાલ તરફ જ્યારે પુખ્ત વરસાદ થયા
ના ખબરો આવે છે ત્યારે આ તરફ આ
વરસે દુકાળ જેવું લાગે છે. બજેના નેટીવ
સોદા ખોરાકની તંગીને લીધે દવાજનક
સ્થિતિમાં આવી પડ્યા છે. બાંધીશીડ પલ્લ
પાણી મળી રહે તેવી જગ્યાએથી કેનાલ
ખાતરી થોડે પાકે જોડાયા અપાયા બેઠેમત
કે છે.

હિંદી.

(હ. જો. માટે ખાસ તારથી ખબર.)
લેડીરમીથમાં મી. થોલાને લાઇસેન્સ
અપીલમાં જીત મળી તે માટે મુખ્યારક
આપવા સાફ જુલવારે સર્જર હિંદીની મહો
મેદન ડીમેટીમ સોસાયરીની ખાસ ગીટીંગ
ભરવામાં આવી હતી. પ્રમુખરથાને મી.
મહમદ ખીર ખીરાબા હતા. મી. મહમદ
થોલાને અપીલમાં મળેલી જીત માટે મુખ્યારક
ખાદી આપવી એવો દસવ મી. કાસીમ ખીર
રજુ ક્યો તેને મો. એ. હમાન અપારખાએ
ટેકા આપ્યો. બાદ તે સરવાનુમતે પસાર
થયો. મી. જોસમાન અલારખાએ બીજી
દરખાસ્ત મુકી કે હાલની લાઇસેન્સ મુકી
બતો સંબંધમાં ઉપાય લેવાને નાતાલ
ઈડિઅન કોમિસને વિનંતી કરવી. તે દરખા
સ્ત ઉપર મેસર્સ હસમાઇલ હમાદિમ બોલ
તુરમહમદ, નયુ કીશ્વા, હાજી અબાલખાન
વગેરેએ વિસ્તાર પુરવક વિવેચન કર્યું.
અને મો. અમારખાની દરખાસ્ત પસાર થઇ.
બાદ લેડીરમીથ મી. થોલાને તાર કર્યો કે
'લાઇસેન્સ અપીલની જીત માટે મુખ્યારક
ખાદી આપીએ છીએ.'

ડેલાગોઆમેયા તા. ૧૪ ફેબ્રુઆરીન
કામળમાં એક ખબરપત્રી લખી જણાવે છે
કે:—હાલમાં અહીં સરકારી અમલદાર
કામમાં ફરે છે અને પતરાંની કોટડીઓ
પાડી નખાવે છે. તા. હમીના રોજ એક
હિંદી વેપારીના મહાન પાછળ એક નાની
કોટડી હતી તે પાડવા કુકમ કર્યો. પણ
કુકમ ઉપર બ્યાન ન આપવાથી તે વેપારી
ના માણસને જેલમાં નાખવામાં આવ્યો.
આથી અમમાં હિંદી બાઇઓમાં ચિંતા
લાગી છે. બજાર માણસને જેલમાંથી
છોડાવવા મોટા સેડીઆ દોડાદોડી કરી મવર
નર સુધી જઇ આવ્યા પણ કાંઈ ઉપાય હાથ
લાગ્યો નથી. બીજું અહીં ખોટા પાસના
દેસ સંબંધમાં સપડાએલ વજુ ચાર હિંદીને
રથી ૬ દિવસ જેલથી કેદ બોગવવી પડી
હતી. સ્ટીમરપર પાસ સંબંધમાં સખત
તપાસ ચલાવવામાં આવે છે.

લેડીરમીથથી હિંદુ સનાતન પરમ સભા
ના નામથી એક ખબરપત્રી લખી જણાવે
છે કે એ નામની સોસાયટીની મદદના હાળા
માં હરજન અને વેરલમથી પા. ૪૭ અને
અમઝીટીથી પા. ૨૪-૧૮-૦ મળ્યા છે.
મી. હીરામ પાસેથી પા. ૩૦૦ ની જમીન
મેવાની રાખવામાં આવી છે. સભાને જે
મદદ મળેલી તે આજેના કામી રીકારવામાં
આવેલી.

ડેનહોઝર.

તા. ૧૯ મી ફેબ્રુઆરી.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રીતરફથી)

તા. ૧ લી મોહરમથી ૧૦ દિવસ સુધી અહીં જે ઇસ્લામની ધાર્મિક મીજલસો આવે છે તે સંબંધે જણાવવા પહેલાં અહીંની મસજિદ કંપની રીતે બંધાઈ તથા તેથી બીજાં શુભ કામ કેવી રીતે થયાં તે બીજાને અનુકરણ લાવક હોવાથી જણાવું છું. ડેનહોઝર તથા આસપાસ સુરતી મુસલમાન કામગીરી વરતી સારી હોવા છતાં એક મસજિદ ન હોવાથી તેમને ઇસ્લામી મજલિસના કાનુને જાળવવા કેટલીક મુશ્કેલી વેઠવી પડતી, અને ન્યુકેસલ ડાહી વગેરે ઠેકાણે હજી જેવા દિવસે બંદગી કરવા સારું જવું પડતું. અને આ પ્રમાણે ઉત્સવના દિવસે પોતાના બાળ બચ્ચાંથી માણસો જેટલે દુર બીજાને ત્યાં તહેવાર ગાળવો પડતો, તેને વિચાર કરી સખી દિવસના મહરજોની મદદથી એક મસજિદ ડેનહોઝરમાં ૧૯૦૫ માં બંધાઈ ત્યાં બંદગી શુભરત્ના વગેરે સારું એક પંચાયત ધર્મ ગૃહ સંપેદ છે જે બચ્ચાંઓને ધર્મ શિક્ષણ આપવાનું કામ પણ કરે છે. તે સાલ થી મોહરમ મહીનાની તા. ૧ થી ૧૦ સુધી તથા બીજા ઇસ્લામી પ્રસંગોએ મજલિસો કરવામાં આવે છે. તે મુજબ આ સાલ પણ જનાબ મુનવી સંપદ અમીનુદ્દીન ચીસ્તી પીરગઢાની ખુશીથી તા. ૧ લી મોહરમથી મજલિસ દરવામાં આવે છે જેમાં સારી હાજરી થાય છે. દરરોજ સરઘાતમાં તથા છેવટે પેશાબમાં ફેળવેલાં બચ્ચાંઓ કસીદા પડે છે. અત્રેના મહરજોએ દીની સાથે દુનવી ઇલામની મદદેસા પણ તા. ૧ સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૬ થી જોલી છે જેમાં બચ્ચાંઓને અરબી તથા ઉરદુ સાથે, અંગરેજી તથા ગુજરાતી પણ શીખવવામાં આવે છે આ માટે અહિંની જમાતને મુઆરકખાદી આપવી ઘટે છે.

ન્યુકેસલ—ધી એક ખબર પત્રો સખી જણાવે છે કે રેલવેપર કામ કરનાર એક હીંદીને એક હિંદી સી-ઉપર લાય લકાવી મળ કરવા માટે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. બચાવમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું કે સીએ ખરાબ ચાલની હોઈ તે માણસપર પહેલાં હુમલો કર્યો હતો. માટી એટલે ગુન્હેગાર ફરવી પૌડ ડાહી કંઈ સજા કરી હતી. બીજા કેસમાં જગ મોહીમ નામના હિંદીને સડેલી મછી વેચના માટે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. બચાવમાં આરોપીએ જણાવ્યું કે મછી ડરખતથી આવ્યાને ફક્ત આજ ૪ દિવસ થયેલ હોવાથી રાઉલ હશે એમ કું ધારતો નહોતો. માટી એટલે પૌડ ડાહી કંઈ સજા કરી હતી.

ધી ઇન્ડિયન પબ્લીક લાયબ્રેરીની નીતિ ધર્મ અથવા ધર્મ નીતિ. નોટીસ.

ધણી જગ્યેએથી સાંભળવામાં આવ્યું

છે કે લાઇબ્રેરીમાં વાંચવા આવનાર મહારથી પાસેથી શી લીધા સીરાપ દાખલ થવા દેતા નથી. જેથી ખુલાસો કરવાની જરૂર છે કે આ લાઇબ્રેરીમાં વાંચવા આવનાર ગ્રંથકથ પાસેથી કાંઈપણ શી લેવામાં આવતી નથી. અને લાઇબ્રેરી હમેશાં બંધોરના રથી રાતના ૬ સુધી ખુલી રહે છે. રાતીવાર રીવાર કે રમના દિવસે પણ તેજ વખતમાં ખુલી રહે છે. માટે દરેક ગ્રંથકથે આ લાઇબ્રેરીનો લાભ લેવા સુકવું નહિ. ડરખતમાં વસતા મોટા શેડીઆઓ પછાકી કેટલાક ગ્રંથકથો આ લાઇબ્રેરીની મુલાકાત લઈ ગયા છે. પણ જેઓએ મુલાકાત ન લીધી હોય તેઓ વખત મેળની એકાદ વખત આવી જશે એવી વિનંતી છે. સેક્રેટરી બહાર ગામથી આવનાર ગ્રંથકથોને આ લાઇબ્રેરીની મુલાકાત લેવા વિનંતી કરે છે. ડરખતના દરેક અગરેસરો તથા શેડીઆઓને વિનંતી કરવાની કે પોતાના છોકરાઓ તથા નોકરો દુરસદને વખતે બીજી ત્રીજી જગ્યેએ આઘડી નકામી વાતોમાં વખત ગાળવાને બદલે આ લાઇબ્રેરીમાં આવી વાંચવાનો લાભ લે એમ બંદોબસ્ત કરશે, એવી ખાસ આજીજીપુરવક વિનંતી છે. એવી રીતે સુચના કર્યા છતાં તેઓ લાઇબ્રેરીમાં આવે છે કે નહિ તે તેઓની અહીં લેવામાં આવતી સહીઓથી ખાતરી પણ થઈ શકશે. સહીઓ લેવાનું મુખ્ય કારણ તે એ કે આ લાઇબ્રેરીમાં દરેક માસમાં કેટલા ગ્રંથકથો વાંચવાનો લાભ લે છે તેની મજુમી કરી શકાય.

હાલમાં આ લાઇબ્રેરીમાં ૭૫ ઇંગરેજી તથા ૪૦ થી ૫૦ ગુજરાતી, હિંદી, ઉરદુ, ટામીષ વગેરે જાણી આવે છે. તેપણ દરેક મહરજોને વિનંતી કરવાની કે જેઓ ને ત્યાં જે જે જાણ્યો આવતા હોય તેઓ વાંચી લીધા બાદ આ લાઇબ્રેરીમાં જેમ બને તેમ વેળાસર અને નિયમીત મોકલતા જશે તો આપના પાછાથી જે ફક્ત આપ અને આપના કામતા વચગતાજ તે જાણ્યોનો લાભ લે છે, તેને બદલે આ લાઇબ્રેરીમાં ધણુ ગ્રંથકથો તે જાણ્યોનો લાભ લેશે કે જે પણ એક સખામનું કામ છે. માટે આ અરજ બાંધમાં રાખવા નમ્રનાથી વનંતી છે.

ઇન્ડિયન ઓપીનિયન દરેક બીજાના નામ અને જાતના મજુ અહીં વેચવામાં આવે છે. એમ. એમ. હોવાન.

C.W.VI મહરજ ૮ મું. p.340

સમાપ્તિ.

“હું જવાબદાર છું” “આ મારી ફરજ છે” આવો વિચાર માણસને હલાવી નાંખે છે અને અજબબી પમાડે છે. આપણને એવી અવાજના પદ્ધત કાનમાં હમેશાં પડ્યા કરે છે. “હે મનવી આ કામ તારું છે. તારે પોતાને હાર અથવા જીત મેળવવાની છે. તારા જેવો દુનીઆમાં તુંજ છે. કેમકે કુદરતે બે સરખી વસ્તુ ક્યાંયે બનાવી નથી. તારે બળવવાની ફરજ છે તે, તું નહિ બળવે તો આ જગતના સરવંધ્યામાં એટલી ખોટા આવ્યાજ કરશે.”

આવી ફરજ મારે બળવવાની સી છે? કેાઈ કહેશે કે—

“આદમકે ખુદા મત કહે,
આદમ તો ખુદા નહિ;
લેકીન ખુદા કે તુરસે,
આદમથી લુદા નહિ.”

અને કહેશે કે ઉપરની જેત પ્રમાણે હું ખુદા જં તુર છું એમ માની બેસી રહેવું. બીજો માણસ કહેશે કે મારે મારી આસપાસના માણસો તરફ લામણી બતાવી લાઠાચારો રાખવો. ત્રીજો કહેશે કે માખાપની ખુજ કરવી બાપડી છોકરાં સંબંધવાં, લાઇબ્રેન મિત્રો તરફ બરેબર વરતવું. પણ આ બધા ગુણોમાં મારે મારી પોતાની તરફ તેવીજ રીતે વરતવું એ વળી મારી સમસ્ત ફરજનો ખાસ છે. બધાંસુધી હું મને પોતાને નહિ જોળખું ત્યાંસુધી હું બીજાને કેમ જોળખી શકીશ? અને જેને હું નથી જોળખતો તેને માન પણ કેમ આપી શકીશ? ધણુઓ એમ માનવા લાગ્યા છે કે માણસે બીજાના સંબંધમાં આવીને રીતસર વરતવું જોઈએ. પણ બધાં સુધી તેવા સંબંધમાં આપણે આવત નથી ત્યાં સુધી આપણી મરજી પ્રમાણે જેમ કાવે તેમ વરતી શકીએ છીએ. આમ જે માણસ માનતો હોય તે વગર સમજે બોલે છે. દુનિયામાં રહી કાંઈપણ માણસ તુકશાન કર્યા વિના આપ ખુદીથી વરતી શકતો નથી.

હવે આપણે જોઈએ કે આપણી ફરજ આપણી પોતાની તરફ થી છે. પ્રથમ તો આપણી એકાંતની વરતણુંકની આપણા સિવાય બીજાને ખબર હોતી નથી. એવી વરતણુંકની અસર આપણી ઉપરજ થાય તેથી આપણે જવાબદાર છીએ. એટલુંજ બસ નથી પણ એથી બીજાને ઉર અસર કામ છે તેથી એ આપણે જવાબદાર

છઠ્ઠી. દરેક જણે પોતાના જીવનમાં ઉપર દામ રાખવો જોઈએ. પોતાના શરીર મન સ્વચ્છ રાખવાં જોઈએ. એક મહાન પુરુષ રહે છે કે હરકોઈ માણસની ખાનગી માલ મલગત મને જણાવે અને હું તે માણસ કેવો થશે અને કેવો છે તે પુરત કહી શકીશ. આત્મિક કારણસર આપણે આપણી ઇચ્છાઓ લગભગ રાખવી જોઈ છે એટલે કે આપણે દારૂ નહિ પીવો જોઈએ, આરાંતી આપણું નહિ કરવું જોઈએ, નહિ તો છેવટે આપણે સકિતહીન થઈ આખર શુભાવશું. જે માણસ વિપયોથી દુર રહી, પોતાના શરીર, મન, યુધ્ધિ અને જીવની રખેવાળી નથી કરતો તે માણસ બહારનાં કામોમાં ફાવી શકતો નથી.

આમ વિચાર કરતો માણસ પોતાની અંતર વૃત્તિઓ સાફ રાખી હવે વિશેષ વિચારે છે કે જે વૃત્તિઓનો ઉપયોગ શું કરવો, કાંઈપણ નિષ્ઠ વારણા જીવંતમાં હોવી જોઈએ. જે જીવંતીનું કરતવ્ય શોધી તે તરફ આપણે વલણ ન મળીએ તો આપણે સુખાન વિનાના વહાણની માફક બર દરિયામાં ગોથાં ખાઈએ. ઉંચામાં ઉંચું કરતવ્ય એ છે કે આપણે માણસ જાતની સેવા કરવી અને તેની સ્થિતિમાં સુધારો કરવામાં ભાગ લેવો. આમાં ખરી ઇચ્છા સ્તુતિ ખરી બંદોષી આવી જાય છે. જે માણસ ખુદાનાં કામ કરે છે તે ખુદાજ પુરુષ છે. ખુદાનાં નામ લેનાર કોંગી ખુદાના ધણુ એ રખડે છે. પોપટ નામ લેતાં શીખે છે તેથી એને કોઈ ખુદાજ કહેતું નથી. માણસ જાતને સ્થિતિસર મુકવાની નેમ રાખવી તે વળી બધા માણસો પાળી શકે છે. માદીકરા ને તેવી નેમથી ઉછેરી શકે છે. વડીલ તેવી ધારણાથી ધધો કરી શકે છે. વેપારી એ ધોરણ ઉપર વેપાર કરી શકે છે. અને મજૂર તેવી હમેદમાં મજૂરી કરી શકે છે. એવી નેમવાળો માણસ કદી નીતિ ધરમથી ચળતો નથી. કેમકે તેમાંથી ચળીને માણસ જાતને મહાવવાની ધારણા પાર પડી શકતી નથી.

આપણે તપસીયવાર વિચારીએ. આપણે નિરંતર તપાસવું પડે છે કે આપણી રહેણી સુધારનારી કે બગાડનારી છે. વેપાર કરનાર વેપારી દરેક સેદો કરતાં વિચારશે કે પોતે પોતાને અથવા ખીજને હાગે છે કે નહિ. વડીલ અને વધક ઉપલા ઉચ્ચ ધોરણ ઉપર ચાલતાં પોતાના પૈસા કરતાં પોતાના અસીલ અને હાં વિશે વધારે વિચાર કરશે. મા પોતાના બાળકને ઉછેરતાં હમેશાં કરીને માણસ કે રખેને એ બાળક ખોરા હેતથી કે પોતાના ખીજ સ્વાસ્થ્યને લીધે ખમડે. તેવા વિચારથી મજૂરી કરતો મજૂર પણ પોતા

ના કરતવ્યનો ખ્યાલ કરીને રહેશે. આ બધા નો સાર એ આવશે કે જો મજૂર તે પોતા નો ભાગ નીતિ નિયમને વળગીને જાનવશે તો આપણુદીથી રહેનારા ધનાઢ્ય વેપારી વધક કે વડીલ કરતાં વધારે સારો મજૂરો. મજૂર એ ખરો સીકકો છે અને પેલા સ્વાચ્છ માણસો વધારે અકલવાળા અથવા તો પૈસા દારૂ છતાં ખોટા સીકકા બરાબર છે. એટલે વળી આપણે જોઈએ છીએ કે ઉપલી નેમ પુરી પાડવામાં હરકોઈ માણસ મને તે પદવીમાં રહી શકિતમાન છે. માણસની કીમત માણસની રહેણી ઉપર છે તેની પદવી ઉપર નથી. આવી રહેણીની પરિહા તેના બહારના કામોથી નથી ચલી પણ તેની અંતર વૃત્તિ જાણવાથીજ થાય છે. એક માણસ ગરીબ માણસને પોતાની નજરથી દુર કરવાને સારું ડોલર આપે. ખીજે તેની ક્યા ખાઈ હેતથી અરધો ડોલર આપે. અરધો ડોલર આપનાર માણસ તે ખરો નીતિવાન છે અને ડોલર આપનારો માણસ તે પાપી છે.

આ બધાનો સાર એ નીકળ્યો કે જે માણસ પોતે શુધ્ધ છે, દેખ કરતો નથી, ખોટો લાલ કાઢતો લેતો નથી હમેશાં પવિત્ર મન રાખી વરતે છે તેજ માણસ ધાર્મિક છે, તેજ સુખી છે, અને તેજ પૈસાદાર છે. તેઓ નાથીજ માણસ જાતની સેવા જની શકે છે. દીવાસળીમાં દેવતા નહિ હોય તે ખીજાં લાકડાં કેમ સળગાવી શકશે? જે માણસ પોતે નીતિ નથી પાળતો તે ખીજને શું શીખવશે? પોતે હુબતો ખીજને કેમ તારી શકે! નીતિનાં આચરણ કરતો માણસ દુનિયાની સેવા કેમ કરવી એમ કદી સવાલ ઉઠાવતો નથી. કેમકે એ સવાલ તેને ઉઠતો નથી. એથુ આરનદક એમ કહે છે કે “એક દલાડો મારા મિત્રને સાફ હું તનદુસ્તિ, જીવ અને કાર્તિ ઇચ્છતો. હવે તેવું ઇચ્છતો નથી. કેમકે તે હોય યા ન હોય તેની ઉપર મારા મિત્રના સુખ દુઃખનો આધાર નથી. તેથી હવે હું સંકાય એમ ઇચ્છું છું કે તેની નીતિ હમેશાં અચળ રહે.” એચરસન કહે છે કે ભગ માણસનું દુઃખ તે પણ તેઓનું સુખ છે અને જીવંતિ પછસો તેઓની કાર્તિ તે પણ તેઓને અને દુનિયાને દુઃખ રૂપ છે.

[ઉપરના વિષયને લખતું કાવ્ય.]

ખર બાદશાહ હોકર અમલ,
સુલકાં શીરા તો ક્યા હુવા;
દો દીનક નરસીખા બળ,
જું જું હુવા તો ક્યા હુવા.
શુભ શૌર મુલકાં માલક,
કાસોં હુવા તો ક્યા હુવા,

મા હો ફરીર આઝાદકે,
રંગોં હુવા તો ક્યા હુવા.
ખર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા,
ઝોર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા.
દો દીન તો ચેહ ચરમા હુવા,
ધોડા મીલા હાથી મીલા,
ખચોદા અગર હોવે ઉપર,
યા પાલકીમેં જા ચકા.
આગેકા નરકારે નશાં,
પીછેકા ફોળોંકા પરા,
દેખા તો ફેર એક આનમેં
હાથી ન ધોડા ના ગધા;
ગર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા,
ઝોર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા.
અખ દેખ ફીસકો સાદહો,
ઝોર ફીસપે આંખે નમ કરે,
ચેહ દીલ બિચારા એક હુએ,
ફીસકીસકા અખ માતમ કરે,
યા દીલકો રોવે ખચેકકર,
યા દરકો દુઃખ કો કમ કરે,
યાંકા ચેહી તુશાન હુએ
અખ ફીસકી જુતી મમ કરે.
ગર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા,
ઝોર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા.
ગર-ચું “નઝીર” અખ મદ હુએ,
તો જાલમેં બી શાદ હો,
દસ્તાર મેં બી હો ખુશી,
રમાલ મેં બી શાદ હો.
આઝાદગી બી દેખ લે,
જાનકા મેં બી શાદ હો.
ઇસ હાલ મેં બી શાદ હોઈસ
હાલ મેં બી શાદ હો,
ગર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા,
ઝોર-ચું હુવા તો ક્યા હુવા.

ચુંટણીનું પરિણામ.

અમારા ખબરપત્રીના તાર.

જેહાન્નુમરગ, તા. ૨૨-૨-૦૭.

ચુંટણીના મેંબરોમાં ૨૮ હેટવોક, ૨૧ પ્રોગ્રેસીવ, ૭ નેશનેલીસ્ટ, ૩ લેબર અને ૨ ઇન્ડીપેન્ડન્ટ છે. આ પ્રમાણે હેટવોકની મેંબરો રીડી થઈ છે.

તાજુત-આજરોજ કતલની રાત છે તમા કાલે એટલે સ્વીકારે તાજુત દંડ કરવા નો દિવસ છે.

હિંદુસ્થાનની સરકારે પ્રી-સ રજીસ્ટર્ડ સીલ ને જામનગરની ગાદીના વારસ ઠરાવ્યા છે.

મલેક આમદ સુરતી

સરવે મિત્રોને ખબર આપે છે કે નાદુર સ્તીને લીધે તા. ૧૫ માર્ચે પોતે દેશ જવાના છે.

નાતાલ મ્યુનીસીપાલ બીલ.

નાતાલ મ્યુનીસીપાલ એસોસિએશનની વાર્ષિક મીટીંગ વખતે બેડ એલગીનનું લખાણ સેક્રેટરીએ વાંચી સંખ્યાબંધ હતું. એ લખાણ બેડ એલગીને મવરનર ઉપર મોકલ્યું હતું. તે મ્યુનીસીપાલ એસોસિએશનની આગળ તેના વિચારો બજાવવા સારું રજુ કરવામાં આવવાથી પ્રસિદ્ધ થયું છે. તેનો નીચે મુજબ તરજુમો છે:—

૨૦ મી જાન્યુઆરીના તારખે તમારું લખાણ પહોંચ્યા પછી મી. મેરલી અને હિંદી સરકાર તરફથી નાતાલ મ્યુનીસીપાલ બીલ સંબંધમાં વિશેષ લખાણ કોલોનીઅલ એડીટર આવ્યું છે, અને તેથી, તે બીલને મંજૂરી મળવામાં થતી દીલથી બોગવળી પડતી અમલક માટે હું દિલગીર છું. તે સાથે, તમારા પ્રધાનોનું નિયેતી હકીકત ઉપર ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર બેઠું છું:—

બીલની ૨૦૦-૨૦૬ કલમોમાં બધી વગર સુધરેલી જાતનાં માથુસોને રજીસ્ટર કરવાનું કહેવામાં આવ્યું છે. 'વગર સુધરેલા' માં બધા જ ગંધી, અરધ જમણી, ગીરમીટીયા તરિયે કાપેલા થયેલા બધા હિંદીઓ અને તેમના વંશજોને, જે તેઓને દરજો મજુર કે ઘર કામના નોકર આકર કરતાં મડતો ન હોય તો, ગણવામાં આવ્યા છે. ગીરમીટીયાના વંશજોને વગર સુધરેલા એટલે કે જમણીમાં બેજનવાથી ૧૮૮૮ ના કાયદાની હદ ઓળંગી જવાય છે. હિંદી સરકાર ખતાવે છે કે આમાં હિંદીઓને ન બેજનવા બોલે. ૧૯૦૩ માં હિંદી સરકાર પરના તમારા જવાબપરથી જણાય છે કે એ કલમો હિંદીઓને લાગુ પાડવામાં નથી આવતી, અને હાલ પછુ બે આમજ હોય તો મજુર બીલની ૨૦૦-૨૦૬ કલમોમાં હિંદીઓને નહિ ગણવાનું કરવાવવામાં બહુ સુરેલી નહીં નહિ. વગર સુધરેલાને લાગુ પડતો હોય એવો આ એક જ બાય હોય તો આખી વ્યાખ્યામાંથી હિંદીને લખતા સખ્ત કાઢી નાખી સકારી; અને આ પ્રમાણે નામદાર સહેનશાહની હિંદી પ્રજાની દરિયાદુર થઈ શકશે. હું આશા રાખું છું કે હિંદી સરકારની ઇચ્છા તમો સ્વીકારશે.

હિંદી સરકાર વિશેષ જણાવે છે કે બીલની ૨૦૮ કલમમાં હિંદીઓપર મુઠવામાં આવેલી નહતર દૂર થવી બેઠાં અથવા સુધારવી બેઠાં. ૧૮૨ અને ૨૦૬ કલમની હલકાઈ કરતા અટકાયતો આખરફાર હિંદીઓને વેઠવી પડે તે કાંઈ પછુ રીતે બમાય અછ શકે તેવું મી. મેરલી ગણતા નથી.

અને ૨૦ મી જાન્યુઆરીના તમારા તારખરથી જણાય છે કે આ કલમની હદમાં હિંદી સરજનતા હિંદીઓને લેવામાં આવતા નથી, તથા વહેવારમાં 'કુલી' ચખ્ખો તેનો અરથ થતો પછુ નથી. છતાં તેવો બહોળા અરથ ન આવવા કારણે બંધાઈ નથી, તેથી હું આશા રાખું છું કે ૭ મી કલમમાંથી કુલી ચખ્ખ કાઢી નાખવામાં આવશે અથવા તો ગીરમીટીયા અને તેના વંશજોને, જે તેમને દરજો મજુર અથવા ઘર કામકામના નોકર આકર કરતાં મડતો ન હોય તોજ તે લાગુ પાડવામાં આવે એવી રીતે વ્યાખ્યા સુધારવા માં આવશે. લી. એલગીન.

ડૉ. અખદુર રહેમાનનું બાવણું.

આફરિકન પોલીટીકલ આરબનાઇઝેશન નામના કેપના કલરડ બોક્કના બાબ સામવ નાર મંજૂની કેપટાઇનની સાખ્યાની એક બહેર મીટીંગમાં પ્રચુખરથાનેથી ડૉ. અખદુર રહેમાન ટરાંસવાલ અને ઓરેંજ રીવર સંબંધમાં નીચે પ્રમાણે બોલ્યા હતા:—

હું બ્યારે બોલેન્ડરમરમ થયો હતો ત્યારે લોરડ સેલમોરનની મેં સુલાકાત લીધી હતી, જેમાં તેણે જણાવ્યું કે તમોને મદદ આપવા ની મને આશા નથી. આ બે કોલોનીના કાયદાઓ અપમાનકારક અને જુની હખપર છે. લોરડ સેલમોરે ટરાંસવાલમાં લાગેજ કાંઈ કર્યું છે અને ઓરેંજ રીવરમાં તે તેમણે કર્યું એ કર્યું નથી. તે કોલોનીમાં રીપબ્લીકના વખત કરતાં હાલ ખરજ સ્થિતિ છે. કેપના કલરડ બોક્કમાં અને ગોરા લોકમાં માત્ર આઠમીનો તાલુકા છે. મેં છૂત લાંબા કામદાર લોકોના વચ્ચે કામ કરેલું છે અને તેથી હું કહી શકું છું કે કેપના કલરડમેનની ટેવ અને રહેણી અંગ્રેજ કામ દારોના જેવી છે. કલરડ લોકોના તરફ શા માટે આવી રીતે વસ્તવામાં આવે છે, જે તમારામાંથી કાંઈ ઓરેંજ રીવર કોલોનીમાં જવાનો હોય તો તેને એક જમણી જેવો મણવામાં આવે. હું ફરીથી જણાવી છું કે ઓરેંજ રીવર કોલોનીમાં ઘર કરવું તે બિટીસ કેપનાના કરતાં વધારે સારું નથી. ત્યાં કલરડ લોકોને સાચે નવ વાખ્યા પછી બહાર નીકળવાની છુટ નથી. તેની પાસે પછસા સારી રીતે નહોતો તેની ઓરત તથા દીકરીને ઓરા વારતે કામ કરવું પડે છે.

છેલ્લાં ૪ વરસની કોલોનીઅલ રાજ નીતિ અંગ્રેજ રાજપર કાળા કલરડ છે. ટરાંસવાલ અને ઓરેંજ રીવર કોલોનીમાં

કલરડ લોકોને છેલ્લાં ચાર વરસમાં બિટીસ રાજતમે જેટલું સહન કરવું પડ્યું છે તેટલું આગલા ૪૦ વરસમાં નહોતું સહન કરવું પડ્યું. વડી પાલોમેટપરથી કલરડ લોકોને વિચાર લઈ મચો હોય તો તે છેલ્લાં ચાર પાંચ વરસ થયાં જન્યું છે. માત્ર આપણે કલરડ છીએ તેવા કાલજુ સારું થઈને વડી સરકારે સરમ બરેલી રીતે પોતાનાં વચનોનો જામ કર્યો છે. આપણને બિટીસ પ્રજા કહેવામાં કાંઈ લાવ નથી. ખરી રીતે હું કાંઈ વખત તે અંગ્રેજ છું છું કે હું જાપાનીઝ પ્રજા હોત તો સારું થાત. કલરડ લોકોના હકોનું રક્ષણ થવાને બદલે તે છીનવી લેવાય છે. કોનસ્ટીટ્યુશન માં રાખવામાં આવેલ બારીપર મને બરસો નથી. ઓરેંજ રીવરમાં કલરડ લોકોની બાળતોમાં તેમને બોલવાનો હક આપવાની કલમ લખવામાં આવી હતી તેમાં મોરાઓ છેકાઈ પડ્યા. બે એ કોલોનીનો મવરનર બહાર નીકળી જુવે તો તેને માલુમ પડશે કે અંગ્રેજ રાજની મોપડીમાં ઓરેંજ રીવર કાણું પાતું છે. ટરાંસવાલ અને ઓરેંજ રીવરમાં કલરડ લોકોને કાંઈ તરફનો નોક આપવા ગંભીર રીતે ત્યાંની સરકારે વિચાર કરવો બેઠાં. એવી માગણી કરવી તે મોરા ઓની સામે થવા સારું નહિ પછુ કલરડ લોકોને નૈતિક અને માનસિક રીતે ચક્રવર્તી સારું છેવટે હું અરજ કરું છું કે સરવેએ કલરડ લોકોના બાબ વધારવા આ મંજૂમાં સામેલ થવું.

નાતાલ સનાતન ધર્મસભા.

કરખન તા. ૧૮-૨-૦૭
સભાનું કામ રવિવારે નિયમ મુજબ સર કરી પ્રમુખે શ્રી મીતાહના મ્લોક વાંચી સંજળાવ્યા. બાદ તેમણે સંખ્યાના વિષય ઉપર વાંચી ખતાવી કેટલીક સમજુતી આપી. સભાના માણ પ્રમુખ રા. મોતીલાલ દેશ જતા હોવાથી તેમણે કાંધેલા સતોપકારક કલમની નોંધ લેવા કરાવ થયો હતો. તેમણે પોતાની કારકીરદીમાં ખતિ મહેનત તથા નામજુની મદદ આપી હતી વગેરેનું વરજુન રા. જમીલજસ, મગનજાઈ, કાલીદસ, કીલા વાળા, અંબાસમજ, સેલત, દયાજી વગેરે ગૃહસ્થોએ કર્યું હતું. જતી વખતે રા. મોતી લાંલ સભાના હોલનું એક માસનું કીરાયું આપી મયા છે જે સભાને મદદની જરૂર હોવાથી ઉપકાર સાથે સ્વીકારવામાં આવે છે. રા. મોતીલાલ દરેક હિંદુને આવી સભા માં આવવા વિનંતિ પુરવક કહી ગયા છે. તા. ૨૪મીને રવિવારે જા વાગે સભા એકીટ ની પાઠ્યવા મકાનમાં મળશે. રા. અંબા રામજી બેઠાંમાબાનો અણુ વિષય વાંચશે. સરવે બાઈઓને વધારવા વિનંતિ છે.

હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી.

જોડાન્સન તા. ૧૬-૨-૦૭

તા. ૧૦ માં સોસાયટીની જનરલ મીટીંગ સોસાયટીના હોદ્દામાં ૩ વાગે મળી હતી. સેક્રેટરીએ મહ મીટીંગને રીપોર્ટ લખી સંભળાવ્યા બાદ તે ઉપર સહી કરતાં એર મેને જણાવ્યું કે સોસાયટીનું જરૂરીક આવતે બાંધવાડીએ તૈયાર થશે. ટરામને ફેસ સુપ્રીમ કોર્ટ સુધી ગયો હતો. ત્યારે સમન્સ રીતસર નહિ હોવાથી તે નીકળી ગયો છે. પણ તેથી આપણે હક ગમે નથી. ભારત સેલેશનનું મુનીસીપાલિટી સાથે પત્ર વહેવાર ચલાવે છે. મહેરમના દહાડામાં સોસાયટીના હોદ્દામાં દશ રાત સુધી મીન લસ થશે. બીજું સુટફીનું કામ ચાલુ છે. આપણા ઉપર હવે મોટી આફત આવવાની છે. આપણે સાવચેત રહેવાનું છે. આગે વાનો તમારી મદદવિના કાંઈ કરી શકશે નહિ. તવા ઉમેદવારે એકદમ આપણને કાઢી મુકવા વિચાર કર્યો છે. કેપમાં પણ જહોના જેવો મામલો શરૂ થયો છે. એપ્રિલ માં વિલાયતમાં ફોલોનીઅલ કોનફરન્સ મળવા નાર છે. પણ તેના મેંબરો આપણી સ્થિતિ થી અજાન છે. તેઓ ટરાંસવાલના હિંદી સવાલ બાબત ચર્ચા કરવાના છે. સર રીચરડ સોલોમનને સુટફીમાં મીનીઆ મળવા નો સંભવ છે. તેઓ પ્રથમ આપણા પક્ષની હિમાયત કરતા પણ હવે તેમના વિચાર બદલાઈ ગયા છે. વિલાયતમાં આપણીવતી કામ કરનારી આફરિકન હમીદીને આપણે આપણી સ્થિતિથી વાકેફ નહિ રાખીએ તો તે કંઈ કરી શકશે નહિ. વગેરે. મોલવી મુખ ત્યાર સાહેબે શેખ સાદીની (આખું નામ ઉકલતું નથી) કેટલીક ક્ષતિ લખી તેની મતલબ સમજાવી. ને જણાવ્યું કે રાત્રી દારી બાબતમાં સંપર્થ ચાલી જતી રહેવાનું છે. અંગ્રેજ જણનારાઓએ પોતાની ફોસિઆરીથી હાપમાં આરટીકલો દેવા એ પણ આગેવાનોને મહત્ત્વ મળે. સોસાયટી તરફથી હમીદીઆ લાઇબ્રેરી તા. ૧૫ મીએ ખોલવાનું નક્કી થયું છે. હાલ તુરત લાઇબ્રેરી બંધ રાખવાની રાતના બાદ વાળા સુધી ખુલ્લી રહેશે. મી. કુવાડીઆએ જણાવ્યું કે સમગ્ર ઉમર સાહેબની કેશીશ થી એક ગોરા પોલીસે પોતાના ખરા દિલથી આપણે પાઠ મહત્ત્વ અપવાર કર્યો છે જેનું મુસલમાન નામ ગુલામ મહમદ રાખવામાં આવ્યું છે. બીજું રાજ્યદારી બાબત માં આગેવાનોને મહત્ત્વ દેશું નહિ તો તેઓ કાંઈ કરી શકશે નહિ. મારા મિત્ર બીમજીને

સોસાયટીનો લાજ ભેવા સુમના કરે છે. બાદ મેસર્સ મહમદ શાહજીદીન હાઉસ બોલા, ઉમરજી સાહે, હાફેઝ અબ્દુલ શમદ, મુસાજી કુવાડીઆ, હુસેન માલ, તથા માલમ મહમદ, એ મદદથી કોલેજ ઉપર બોલ્યા હતા. મેસર્સ મુસાજી કુવાડીઆ, માલમ મહમદ, મુસાજી બીખજી તથા મહમદ મુસા રાવને પોતાનાં નામ મેંબર તરીકે નોંધાવ્યાં.

મેસર્સ ઉમરજી સાહે અને અલમ ગોહરે પાન ઇસલામીક સોસાયટીનાં લવાજમ ભરી આપ્યા બાદ મીટીંગ સંજના ૭ વાગે બંધ થઈ ગઈ હતી.

તા. ૧૫ ફેબ્રુઆરી વાને મુસલમાની તા. ૧ મોહરમના રોજ જુમાની નમાઝ બાદ બપોરે ત્રણ વાગે હમીદીઆ ઇસલામીક સોસાયટી તરફથી હમીદીઆ લાઇબ્રેરી ખોલવાનો જલસો કરવામાં આવ્યો જેમાં ઘણા મુસલમાનોએ ભાગ લીધો હતો. સર આતમા લાઇબ્રેરીના મેંબર મોલવી મુખ તીઆર સાહેબે જનાબ સમયદ ઉમરને પ્રમુખપદ સ્વીકારવા અને લાઇબ્રેરીને પોતાને હાથે ખુલી મુકવા દરખાસ્ત કરી. સમયદ ઉમર સાહેબે પ્રમુખની પુરશી લીધા પછી ઇબ્રમની ઉપર બ્યાત કરી સોસાયટીની તારીફ કરી, લાઇબ્રેરી પોતાને હાથે ખોલેલી જાહેર કરી દરેક મુસલમાનને લાઇબ્રેરીનો લાભ લેવા દરમાસ કરી પોતાને જલસાથી મહેલા માન માટે સોસાયટીનો આભાર માની સોસાયટીની તરફી માટે નેક દુઆ માઢી. તથા એ પછી હાજી વજીર અલી, ઇમામ અબ્દુલ કાદર, શેખ મહમદ તથા હાફેઝ અબ્દુલ શમદ વગેરે સાહેબો ઇબ્રમ ઉપર અને ફનીઆમાં સોસાયટીએ લાઇબ્રેરીઓથી થતા ફાયદાઓ ઉપર વખતને અનુસરતું બોલ્યા પછી કુલ ગુલામ લઈ જલસો બંધ થઈ ગયો હતો.

અંબુમન ઇસલામના મેળાવડા.

તા. ૪ થી રાત્રે દેશ તરફ વિદાય થતા હાજી મહમદ હતી ઉરફે હેડુમીઆ સાહેબ (વેસ્ટ કોલની મસ્જીદના પેશ ઇમામ), મી. આદમજી મીઆખાન (નાતાલ કેમિસ ના માછ સેક્રેટરી), મારિસાબર્ગવાળા મી. મહમદ ગુલામ; મી. સુલેમાન બખારીઆ (સ્તનબર્ગની ધી ઇડિઅન મુનાઈટ એસેસીના સેક્રેટરી), અને મી. અહમદ ઇબ્રમ લીમ હોટામાઈએ સાહેબોના માનમાં કરવાની અંબુમન ઇસલામ તરફથી એક મેળાવડા કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રમુખ મી. આસમાન અહમદ એફેન્ડીએ સલા બોલ્યા

વવાનું કરેલું સમજાવી દેશ જનારાઓને દુઆ ઇચ્છી હતી. મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, મી. એમ. સી. આંમલીઆ, મી. હાફેઝ મહમદ, મી. પીરન મહમદ વગેરે વખતને અનુસરતું બોલ્યા હતા. મોલવી હાજી ફતેહ મહમદ સાહેબે મુસલમાની અને ખુદાની સીદનો સમજાવી, તથા પ્રમુખની દરમાસથી દેશ જનારાઓને હાર તોરા આપ્યા. મી. આદમજી મીઆખાને આભાર માની ફેળવણીનો ફેલાવો કરવા થીઆમણ આપી પાંચ પૌંડ એટ આપ્યા. મી. હોટામાઈ એ તથા મી. બખારીઆ દરેકે પાંચ પૌંડ એટ આપ્યા. મી. બખારીઆએ લાજપુરની મસીદમાં ચટાઈઓ આપવા કસ્ટુડી હતું. મી. એમ. બી. માયતના હોટામાઈ તથા મોલવી હાજી હેડુમીઆ સાહેબે દુરાનમાંથી એક એક રૂપ પડી ફતેહ પડી હતી. મી. હાજી હેડુમીઆ સાહેબને મી. હાજી ઇસપ ઉમર તરફથી મી. વખતે પૌંડ ૧૦, અને મી. એમ. બી. માયત તરફથી રોકડ ૨૬૫ તથા વસ્તુઓ એટ આપી હતી. બાદ મોટી રાત્રે મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

બીએ મેળાવડા.

તા. ૧૧ મીની રાત્રે મજીદ મંડળનો ખીન્ને મેળાવડો ના, અમીરને મુખારકબાદી નો તાર મોકલવાનો કરાવ કરવા થયો હતો. જે વખતે એતાએથી નિકટોરીઆ બીઠ વાળી નાટકશાળા બરાઈ હતી. પ્રમુખ મી. એફેન્ડીએ ના. અમીરની તારીફ કરી. સેક્રેટરી મી. હાજી હાદર્મીઆએ અમીરની તવા રીખ કહી સંભળાવી. મી. ગુલામ મહમદ તથા મી. બેલીમે કેટલીક ચર્ચા કરી. મોલવી ફતેહ મહમદ સાહેબે ના. હમીદીઆખાનનો પ્રતિહાસ સંભળાવ્યો. બાદ મી. અબ્દુલ કાદર, મી. હાજી મહમદ, મી. પીરન મહમદ, મી. ઇસમાઈલ ગોરા, મી. એમ. સી. આંમલીઆ, મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, મી. સરંગ વગેરેએ કેટલુંક બ્યાન કર્યું. મી. આંમલીઆ તથા મી. રહુદીને ઘડેલો તાર મી. આંમલીઆએ વાંચી સંભળાવ્યો કે:—નામ હાર અમીરના સેક્રેટરી જોગ,—અમારી સ્વદેસજીમમાં આવવા માટે નામદાર અમીર ને નાતાલના મુસલમાનો માનપુરવક મુખારક બાદી આપે છે તથા જાણકતી કારકીદી અને લાંબી જીંદગી માટે દુઆ આપે છે.—મોલવી નાર એસમાન અહમદ, સરવાનુમતે મુર્નર મારફત તાર મોકલવાનો કરાવ પાસ થયો હતો. બાદ મી. પીરન શીદના સાહેબજી મી. મહમદ એક રૂપ ફલામરમાની (અહીં મુળમાં કાંઈ અરુપજી લખાએલું છે.) માંથી ખુશ બોલવાનથી પડી મોડીને પુરશી લીધા હતા. પછી સહેનસાદ એડવર્ડ તથા નામદાર અમીર વારતે દુઆ માઢી સલા બરખાસ્ત થઈ હતી.

મહામતી ઓળખાણ.

એ. ડી. ઓ. ના અધિપતિ-જેમ.

આપના લોકપ્રીય ન્યુસમાં "મહામતી ઓળખાણ" ના મથાળાથી મહામાત્ર નયુની સહીનો ચરચા પત્ર તા. ૨૬ જાન્યુઆરીના અંકમાં છપાયેલો છે તે ઉપર હું દરેક ફેળવાએલ દિંદીભાઈનું ખ્યાન ખેંચુ છું. હાલ આપણા ઉપર દિવસે દિવસે અહીં જીલમી કાયદા અમલમાં મુકવામાં આવે છે ને દિંદીને જરૂરથી ઉમેરી નાખવા માટે જોશ જીલમી કાયદા ઘડવામાં પોતાની મોટા ઇમાને છે. તો આપણે તેમાંથી બચવાને એજ સારો અને એજ રસ્તો છે જે આરે વખતે આપણે નાત જાતનો તફાવત નહિ રાખતાં દરેક દિંદીભાઈઓએ એક સંપ રહીને પુરેપુરી લડત ચલાવવી. આ લડત તમામ દિંદીભાઈઓએ ને ખસુસ ફેળવાએલાએ ધણી કળગી પોતાની કોમની સેવા કરવાની છે. કે પોતાના લાગતા વળગતા દરેક માણસોને એક સંપ તથા સ્વચ્છ રહેવાની ભલામણ કરવી ને જેમ અને તેમ આપણામાં મંદગીતો સડો છે તે દુર કરવા કોપીય કરવી. જ્યાં સુધી આપણે આપણી ફરજમાં પગાત છીએ ત્યાં સુધી આપણા અંગેસરે કંઈ કરી શકવા ના નથી માટે હું દરેક દિંદીને વિનંતી કરું છું કે આ વખત બહુજ સંભાળથી રહેવું. જો આપણે આપણી ખામીઓ દુર નહિ કરીએ તો છેવટે આ કોલોની છોડવા વખત આવશે. મી. ઇસમાલ નયુ પોતાના કામળ દરમીયાન ઇડિઅન ઓપિનીઅન વિષે કહી ગયા છે તેને હું મહત્તો આવું છું. અફસોસ છે જે દક્ષિણ આફ્રિકામાં સવા લાખ દિંદી ભાઈઓની વસ્તી છતાં એક યુવું નબી ન શકે. આ ખરેખર દરેક દિંદીને જો સમજે તો શરમની વાત છે. આ છપાથી આપ ને કેટલો ફાયદો થાય છે તે સરવે કોઈ જાણી શકે છે. આ છાપું આપણા દુઃખનો પોકાર આપી દુનીયામાં જાહેર કરે છે. ને પોતાની કોમની સેવા બજાવે છે. તોપણ જોઈતી મદદ આપણા તરફથી મહત્તી નથી. તેનો કેટલો ફાયદો આપણે પૈસા ખરચતાં પણ મહત્તો અસંવિત છે. માટે દરેક નાતાલ દરસવાલ ને ટપ કોમોનીના મારા દિંદી ભાઈઓને એજ વિનંતી છે જે આ છાપાને ઉત્તેજન દેવું ને પોતાના દોસ્ત બીરાદરોને પણ ભલામણ કરવી.

લી. જી. મહામત્ર.

માડામાસ્કર.

(મયા અંકથી ચાલુ.)

ટાપુના મુળ વતની સકલાવા લોકો પ્રથમ થી હથિયારના શોખીન હતા. હોવા લોકો એ તાનાન રીફની બાજુમાં જ્યારે લોકોની બાજુ શોધી અને તેમાંથી જરી બરછી એવાં હથિયાર બનાવવા લાગ્યા ત્યારે સકલાવાઓ તે ખરીદવા શીખ્યા. તેથી આ દેશમાં હથિયારોનો ફેલાવો થયો. ટાપુમાં જંગલો બહુ છે તેમાંથી સીસમતી પાંચ છ રીટની લાકડી એ બનાવી તેમાં લાકડું એસાડી બરછી બનાવતા. નાનાથી મોટા અને જરૂર સુધી દરેકને એક એ ભાત્રા સિવાય ચાલેજ નહિ. ફરેચ રાજ્ય થયા પછી આ શોખની અવધી પુરી થઇ છે.

સકલાવા દરેક જંગલમાં મીઠા પાણીની સમગ્ર હોય ત્યાં રહેલાયુ રાખે છે. ને જંગલમાંથી સાંઠા નામનાં પાતરાં (જેવાં મલ બાર કાંઠાપર ધણું થાય છે) નાં ઘર બનાવે છે. આડીએ તથા મોલ માટે જીરૂનો એ ટાપુમાં કમીનો નથી. પોલા બાજુ હાથ હાથ ને છેટે રાખી ઝાડોના રેસાવડે ઘર એવાં તો સ્વચ્છ અને મજબુત બનાવે છે કે આપણાં પથ્થરનાં ઘરોથી પણ વધી જાય. પાતરાં એવી ખુબીથી ગોઠવે છે કે ટાક તાપ કે વરસાદનો ભય રહેતો નથી.

માડામાસ્કરના લોકોનો ખોરાક એખા, ચીની, કંદમુળમાં સકરીઆં, ફળદળાદિ કેળાં પતરકેળાં, આંખા, ખાટાં લીંચુ, નાળિયેર, વગેરે, તથા તે સિવાય મટન, મરઘાં, મછી, કરચલા વગેરેનો છે. ખોરાક તથા પગવાળા લોકોના વાસણમાં રાંધે છે. બધા પોતાને હાથે બનાવેલ લાકડાના નક્સીદાર ચમચા, તથા જરીઓવતી જમે છે. દારૂ પીવામાં સીદી લોકો હજી રાખતા નથી. તે દારૂ તેઓ ને હાથે બનાવે છે.

પ્રથમ માડામાસ્કરમાં કંઈ સુરત અને મુ'અમના હીંદીઓ તથા અરબસ્થાનના મસ્કત વગેરે શહેરોમાંથી આરળો કાપડ માલનો વેપાર કરતા. પરંતુ હાલ ધણો ખરો ફરાનસનો માલ આવવાથી તથા જકાતનો દર મહુ મોટો હોવાથી તે વેપાર નાજુદ થયો છે.

માડામાસ્કરમાં એક જાતના જાડા માંથી પોચા રેસા નીકળે છે. તેનાં તાનાનરીફ માં હોવા લોકો હાથની સાગોવતી સાદાં તથા રંગીન લુમડાં વણે છે. જે આખા મલ માસમાં વેચાય છે.

હોવા લોકો મુળ ચીના હોવાથી તેમના માં કુન્નરનાં બીજ હતાં. તેમણે હીપમાં

કારીગરોના કુન્નર આસ્તે આસ્તે ફેલાવ્યા; વળી વેપારી પણ થયા લાગ્યા અને ધણી સારી રીતે પોપણ કરવા લાગ્યા ને થોડા વખતમાં પૈસા પાત થયા. જેમ તેઓ મોટા થતા ગયા તેમ સુધડતાં વધી. પુરુષો અને સ્ત્રીઓ બુરેષીઅનની માફક પોપાક પહેરવા લાગ્યાં. પથ્થર અને ઇટોનાં ચુનોરીથી બાંધેલા મકાનો વડે શહેરો અને બંદરે વસાવ્યાં ને બીજા દેશોની માફક મોજશોખમાં વધારો કર્યો. આ દરમીયાન સકલાવાઓને પોતાની સાથે રાખી રાજદવારી બાબતમાં એકલ પેટા ન થતાં, તેમને પુરતો બાગ લેવા દેતા.

હોવા લોકોએ પોતાની સમય સુચકતા જાળવી આજથી આશરે ૧૫૦ વરસ પહેલાં માડામાસ્કર દેશમાં મોટું શહેર નામે 'મેરા' અને 'તાનાનરીફ' નામનું વસાવ્યું. 'તાનાન' એટલે ખામો અને 'હરીફ' એટલે હમ્મર એમ હમ્મર મામોનું એક ગામ એમ અર્થ નીકળે છે. મજબુર શહેર મોટા મોટા ટેકરા ટેકરીઓની આજુબાજુ ફરતું વસેલું છે. આજે મજબુર શહેરમાં આશરે અડી લાખ માણસ ની વસ્તી રહે છે. અને તેજ આખા માડામાસ્કર ખેટમાં મોટામાં મોટું શહેર છે.

તેઓએ એક કુળાંતને લાખશાળી રાખી ને રાજ્યની બાબત હરાવી નીમણુંક કરી. અને પ્રગતસતાક રાજ્ય ચલાવવા લાગ્યા. રાજ્યની રાણીનું ફક્ત નામ માલે પરંતુ બધી પ્રજા મળી એક મહાન પુરુષને સુટી તેને સરવે રાજ્યની લગામ સોંપે જે રાજ્ય ચલાવનાર હતો. રાણીની તે સલાહ લેતો, પરંતુ ધણું કરી પ્રજાના કુટાબેલા મોટા વીર પુરુષોના મત સિવાય કંઈ મોટું કામ રાણી કરી શકે નહિ.

કુર્ગસડોર્પથી એક ખખરપત્રી લખી જણાવે છે કે કમરસામી નામના દિંદીને સડેલી ગ્રેપ રાખવા માટે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. ડાકટરે તથા સેનીટરી ઇન્સ્પેક્ટરે જણાવ્યું કે તેની પાસે માણસને ખાવા માટે નાલાયક સ્થિતિમાં ગ્રેપ હતી. માજીસ્ટ્રેટ પૉંડ ૧૫ નો દંડ અથવા ૩૦ દિવસની કેદની સજા કરી. ગુન્હેગારે દંડ ભરી આપ્યો છે.

હુતાસની તા. ૨૭ ફેબ્રુઆરીને બુધવારે એટલે કામણુ શુદ્ધ ૧૪ ના રોજ હોળીનો તહેવાર પંચાંગ અનુસાર છે. તે દિવસે ડરબનમાં ઉપોદેશઉપર આવેલા લક્ષીનારા બહુના મંદિરમાં સાંજના સાડાચાર વાગવાના સમયે હોળી પ્રમથાવવામાં આવશે.

લેડીસ્મીથની લાઇસેન્સ.

અપીલમાં મી. ગોગાની છત.

[ઇ. ઓ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.]

લેડીસ્મીથની કાઉન કાઉન્ટીસની મીટીંગ બધા મંજૂરવારે મળી હતી. જે વખતે મી. ગોગા અને મી. બીની નામના હિંદી વેપારી એવાની અપીલ સાંભળવામાં આવી હતી. મીટીંગમાં પ્રમુખ મેયર, તથા મેસર્સ ચેમ્પ સન, ફેસ વગેરે હતા. અરજદાર તરફથી વકીલ મી. વીલી, એન્ડરસન તથા કુશલ હતા. લાઇસેન્સ અમલદાર કે તેના વતી કોઇ બીજું હાજર થયું નહોતું. સંખ્યાબંધ ગોરા એ તથા હિંદીઓ કેસ સાંભળવા હાજર થયા હતા. લાઇસેન્સ નહિ આપવા માટેનાં કારણો કલાકે વાંચી સંભળાયાં. ૧૯૦૬ ની સાલમાં નવો લાઇસેન્સ અરજદારે કરાવ્યો નહિ, તેનું બીઝનેસ ખરીદનાર મી. રસલને લાઇસેન્સ આપવામાં આવ્યો. પાછળથી કુશન રસલે ખાલી કરી. ૫ મી નવેમ્બરે ગોગાએ વરસની બાકીની મુદત વારંતે રીટેલ લાઇસેન્સ માંગ્યો. ૬ ડી નવેમ્બરે આ અરજ નીકળી ત્રણ અપીલ થઇ નહિ. તા. ૭ મી નવેમ્બરે રસલને લાઇસેન્સ ગોગાના નામને કરી આપ્યો, ને એવી નોટીસ આપી કે વરસની શરૂઆતમાં નવો લાઇસેન્સ નહિ કરી આપવામાં આવે. અરજદાર ૧૮૯૭ ના કાયદાની ક્લેમ : હે છે તેમ જાતે કરવા અશક્ત છે.

મી. ગોગાએ જણાવ્યું:—૬૨૫ વરસનો વેપારી છું. મારા બાપના મરણ પહેલાં, ૧૦ વરસ ઉપર, તેની સાથે બાગીદાર હતો. હું વાપરું છું તે જગા ૧૭ વરસ થયાં મારી પાસે છે. તે જમીન ૧૮૦૧ માં પાઉં ૬,૨૩૦ થી લીધી ને તે ઉપર પૈ. ૩,૫૦૦ ખર્ચી હાલ છે તે ઉપર બાંધી. પહેલાં લાઇસાં અને લોહાની કુશન મારે હતી. તેનો લાઇસેન્સ ન મળવાથી મારો હાલનો સ્ટોર બાંધ્યો. તે પુરો થયે લાઇસેન્સ આપવાનું મને વચન આપાયું હતું. મહ સાદા મારે બીઝનેસ નવેમ્બર ૧૮૯૬ માં મને પાછું મળ્યું. હાલ મારી પાસે પૈાં ૩,૦૦૦ થી ૪,૦૦૦ જેટલાનો માલ ભર્યો છે. ચોપડામાં પૈાં ૧૨૦૦ જેટલું રહેલું છે. મેં પાંચ એસી સ્ટેટ રાખ્યા છે, જેમાંનો એક ગોરા સેલ્સ મેન છે. ડરબનની હોલસેલ વખતે તથા ગ્લાસગોની કેપ્સલ અને કા. તથા આરધર ની કા. સાથે મારે વેપાર છે. મારો રીટેલ વેપાર મુખ્યત્વે કરીને ગોરાઓ સાથે છે. મારા આ મકાન વારંતે ૧૯૦૬ ની સાલમાં પૈાં ૮૨-૬૬-૮ વેરા પેટે મેં આપ્યા છે. ગામમાં મારે બીજાં પછી મકાન છે. જે વારંતે હું વેરા ભરું છું. મારા બીઝનેસ સાથે કદી ફરિયાદ આવી નથી.

ખેડાં:—૬ ડી નવેમ્બરે તમને લામાટે લાઇસેન્સ ન મળ્યો ?

મી. ગોગા—તે સ્ટોર વારંતે રસલ પાસે લાઇસેન્સ હતો. તેથી એકજ સ્ટોર માટે બે લાઇસેન્સ ન આપાય. તેથી પાછળથી રસલે પૈાં. ૫૦ લઇ પોતાનું લાઇસેન્સ મને ત્રાંસફર કરી આપ્યું.

વકીલ—(યુક-કીપરને) લાઇસેન્સની ના પાડતી વખતે અમલદારે ચોપડા તપાસ્યા હતા ?

નકર (યુક-કીપર)—ના.

વકીલ—લાઇસેન્સ અમલદારે તેવી મહત્ત્વની કરી હતી ?

નકર—ના.

વકીલ—ચોપડામાંથી તમે બેલન્સ-શીટ કરી ચકાસો ?

નકર—હા.

વકીલ—બીજો કોઇ તેમાંથી બેલન્સ-શીટ કરી ચકાસો ?

નકર—હા.

ગોરા સેલ્સમેન એસક પીલે જણાવ્યું કે રીટેલ વેપારમાંથી ૯૫ ટકા જેટલો વેપાર ગોરાની સાથે છે. કુશન ગોરાના જેવીજ છે. મને ૩૨ વરસનો વેપારનો અનુભવ છે. યુક કીપર તેનું કામ બરાબર જાણે છે. નાની ઉંચાર રુમોની કાચી નોંધ હું રાખું છું. ચોપડામાંથી ઇનવોઇસ મોકલું છું. ગોરાની કુશ નોમાં પણ હું આમજ કરતો.

વકીલ—લાઇસેન્સ અમલદારને બોલાવશો ?

મેયર—જરૂર નથો લાગતી. કોઇને કામ છે ?

એકાદ બે કાઉન્સિલરોએ જણાવ્યું કે લાઇસેન્સ અમલદારને વ્યાજબી રીતે બોલાવવાની જરૂર છે.

મી. ફેસ—(લા. અમલદારને) અરજદાર કહે છે કે લાઇસેન્સ આપ્યા પછી નવો નહિ કરી આપવાની નોટીસ ૧૦-૧૫ ફેબ્રુઆરી આપાઇ હતી. તમે શું કહો છો ?

લા. અ.—લાઇસેન્સ આપ્યા પછી આશરે ૧૦ દિવસે નોટીસ આપી હતી.

ખેડાં—ત્રાંસફર કરી આપવાનાં ખાસ કારણ શું હતાં ?

લા. અ.—હું રસલને મળ્યો હતો. તેની નાણાં સંબંધી સ્થિતિમાં મદદ કરવા સાથે તેની માગણી ઉપરથી લાઇસેન્સ ત્રાંસફર કરી આપ્યો હતો.

ખેડાં—લાઇસેન્સ આપ્યા પછી, નવો નહિ કરી આપવાની નોટીસ ૧૦ દિવસે કેમ આપી ?

લા. અ.—મેં શું કહ્યું હતું તે મોઝાને ખબર હતી, પણ તેની ખાતરી કરવી તે વખતે સાથે એમ મળી પાછળથી નોટીસ લખી મોકલી.

લાઇસેન્સ હાજર કરવામાં આવ્યો; તેની પાછવાડેની બાજુએ લાઇસેન્સ ૧૯૦૭ માં નવો નહિ કરી આપવામાં આવે એવી નોટીસ હતી જે વાંચી ન ચકાય તેવી રીતે ચોકડી મારી છેકી નાખવામાં આવી હતી.

ખેડાં—ગોગાએ રસલને પૈાં. ૫૦ આપ્યા હતા તે તમને ખબર હતી ?

લા. અ.—ના મેં તે જાણ્યું હતાં તો સાર થત. મને તે ખબર પડી ત્યારે મને બહુજ પસ્તાવે થયો.

વકીલ—ટ્રાંસફર કરવામાં એમ અને છે; તેમાં કોઇ ખોટું નથી. તમારે ગોગા સાથે બીજી કોઇ ફરિયાદ છે ?

લા. અ.—ના. ૧૯૦૨ માં તેનો લાઇસેન્સ જુના મકાન માટે નહોતો આપ્યો. પણ નવાં મકાન થયા પછી દરસાલ આપ્યો છે;

વકીલ—કાઉન્સિલની મદદથી લેડીસ્મીથ માં તમે તો કરતા હરતા થઇ પડ્યા લાગે છે ને ?

લા. અ.—નહિ, રે ! મી. વીલી !

વકીલ—આ વરસ લાઇસેન્સ ન આપવાનું ખરું કારણ શું છે ?

લા. અ.—ગોગાને નામાની સમજ નથી; તેને ચોપડા સમજવતાં આવડવું જોઇએ.

વકીલ—વાહરે, શું કાયદાનો તમે એવા અરજ કરો છો કે દરેક બાજુસે પોતાના ચોપડા બંતે રાખવા ?

લા. અ.—હા, એમજ.

વકીલ—કાયદામાં તેવો અર્થ બતાવશો ?

લા. અમલદારે વાંચી સંભળાવ્યું:—નાદા. રીના કાયદાની કલમો પાંચાનું અરજદારે સંતોષકારક રીતે લા. અમલદારને બતાવવું જોઇએ.

વકીલે વાંચી બતાવ્યું કે: નાદારીના કાયદાની એક કલમ મુજબ અરજદારે પોતાના બીઝનેસમાં દસ્તુરી મુજબ અને વાસ્તવિક ચોપડા અંગ્રેજી ભાષામાં રાખવા કે ને વડે તેમની ત્રણ વરસની લેવક દેવડ જોઇએ તેવી રીતે દેખાઇ આવે.

લા. અ.—તમે અને ડમારી કહ્યો નહિ. ત્યારબાદ વકીલ મી. વીલીએ નીચે પ્રમાણે બાંધણી કર્યું:—અપીલનો મુકદ્દમા આપવાનો છે તે મુદ્દાની હકીકત ઉપરથી છે, નહિ કે અદિયામાં માલતી ભોલવાણીપરથી.

આરજ વેપારીથી ઉભી થતી મુશીબત તરફ હું દિલસોજ છું, પણ આપણી પ્રકૃતિ એવી પડી છે કે આપણે કુતરાને પણ વિના કારણ લાત મારતાં આંમદા આપીએ. લા. અમલદારના ઠરાવને મહુકારશો નહિ એવી હું અરજ કરું છું. તેમ કરવું કંઈ છે તે હું જાણું છું. મી. લાઇન્સ (લા. અ.) વાંચી મુદ્દતના હોદ્દા છે. અને તમારે માટે તે

સલાહ પુછવાને લામક છે, જ્યાં પૃથ્વી પર
જન્મ થતો એવો કાણુ થયો છે કે જેણે
એકવાર પંથ મૂકત ન કરી હોય? મુકાદો
આપનામાં આમળથી ધારી રાખેલ હાથનો
નહિ, પણ નાથનો વિચાર રાખવાનો છે. તે
હરીક છે કે નહિ તે અને તો ખચર નથી,
પણ તે વાત તમારા વિચારથી દુર રહેવી
જોઈએ. વળી કલ્પો એમ પણ નથી કહેતો
કે ચોપડા લખવા લામક મહેતો હોય જોઈએ;
કાપડામાં ચોપડા બીજનેસમાં જોઈએ તેવા
કે. વ. જોઈએ એટલું જ કહેલું છે. તેવા
એકા સમજાવું જતારી આપું છે અને
તેથી હું કે તમે કાપડાના અરથને મચ્છરી
સકા નથી. હા. અમલદારના કહેવાનો સાર
એટલો જ છે કે જોઈએ જાતે નાજું લખતાં
આવડતું નથી. તે પ્રમાણે તો હું બધી
લીલીટો કંપનીના ચેરમેનને નાજું આવડે
છે? તેમનો લાઇસેન્સ અટકાવાયે કે?
તમે અને લેડીસ્મીયની વરતીએ એક
વખત બીજનેસને જીતેજન આપું, તેથી તે
જામું, ને હરે તેને બંધ કરી શકો નહિ.
અલગત લાઇસેન્સ સાવ નવો આપવો નો
કેવ તો જુદી વાત છે. હવે ટકા વેપાર મોરા
જોની સાથે છે અને તેથી અરજદાર શહેર
ની પ્રાંતી સમજ સમજે છે. આ કરતાં
વધારે મજબુત ફેસ લાગેજન હોય શકે.

કાલિસીલ વિચાર કરી પાછા ફરતાં
મેવરે જણાવ્યું કે અપીલ કબુલ રાખી છે ને
જોવાને લાઇસેન્સ મળશે.

બીજી અપીલમાં હાર.

અપેર પછી બીની નામના હિંદી વેપારી
ની અરજ સાંભળવામાં આવી લાઇસેન્સ
નવો કરી ન આપવાનાં કારણો: અરજદાર
રેડોર ડીલરનો બંધો કરવા લાયક અને ચોખ
માણુસ નથી. તે સાવ અભણ અને વચર
કેળાએલ છે અને નાદારીના કાપડાની કલમ
જાળવાને તદ્દન અશક્ત છે. અરજદારનો
ક્લેમન્ટ મુખ્યત્વે કરીને મામ જલાર છે.
લમ બીજનેસ ચલાવવાનું કામ તેના હાથની
જલાર જાણુય છે. બીનીએ જણાવ્યું કે મે
વરસ થયાં બીજનેસ કરે છું ને મારો લાખ
તેનો કારભાર ચલાવે છે. તેના લાખ લીમચે
જણાવ્યું કે રેડોરનો કારભાર હું કરું છું,
તમા ચોપડા પણ અંગ્રેજીમાં લખું છું.
અમલદારે જણાવ્યું કે બીની વેકસલકના
કારમપરજ રહે છે. તેનામાં આવડત નથી.
જુદો થતો જાય છે અને તેનો દેખાવ સારો
નથી. બીની મજુર વરતનો માણુસ છે. તેણે
રેડોર રાખવા કરતાં હાથ રાખવું જોઈએ.
વધીને લાખજ આપ્યા પછી કાલિસીલે
જલાર કાઢી નાખ્યાનો મુકાદો આપ્યો.

ફટરના તાર સમાચાર.

વિલાયતની પાર્લામેન્ટની મુદતથીમાં જોઈએ
ને વોટ આપવાની મામળી કરનાર ફટલીક
જીઓએ હાઉસ ઓફ કોમન્સના હોલ પર
કુમરો કરી લખલ ચલાનો પ્રશ્ન કર્યો હતો.
તેથી જક જીને તોફાનના આરોપ માટે જક
કસમાં આવી હતી. તેને ફટર આજળ ખડી
કરતાં માલ્કોટે એક એક પાઈડોના દંડ
અથવા ૧૫ દિવસની કેદની સજા કરી. આ
કેસના મુકાદા વખતે એટલી હસાહસ અને
તોફાન કરવામાં આવ્યું કે માલ્કોટેને ફટર
બંધ કરવાની જરૂર પડી હતી. જક માંથી
જક જીઓએ દંડ આપવા કરતાં કેદમાં
જવણું પસંદ કર્યું હતું.

વડી પાર્લામેન્ટમાં મી. ફરફરે જણાવ્યું
કે લેડીસ્મીયમાં હિંદી વેપારીઓના લાઇસે
ન્સનો અટકાવ ચલાવી તેઓ પાપમાલ
થઈ ગયા છે. અને તે ઉપર લેડં એલ
ગીન્ટું ખ્યાન જોવાવાની જરૂર છે. જવાબ
માં મી. ચર્ચિલે કહ્યું કે લાઇસેન્સના કાપડા
સંબંધમાં લેડં એલગીન નાટ્યલ સરકાર
સાથે લખાણ ચલાવે છે.

મંજળવારની હાઉસ ઓફ કોમન્સની
સભામાં મી. ચર્ચિલે જાહેર કર્યું કે વીડીડાર્પ
ઓરડીનન્સથી એશિઆટીકને જે મુકદાન
થયું છે તેનું વળવર આપવા માટે લેડં
એલગીને લેડં સેલ્મોર્ન પર લખાણ કરેલું છે.
સર અમલુ. પુલના સલાહના જવાબમાં
મી. ચર્ચિલે જણાવ્યું છે કે નાતાલના મુની
સીપાલ કોરપોરેશન કાપડામાં મુદારે કરવા
માટે લેડં એલગીને લખાણ ચાલુ રાખેલું છે.

લંડનથી ફટરના જણાવવા પ્રમાણે હિંદ
ના પ્રમ પહના મજબુત દિમાયતી 'પંતળી'
પતના માલીકને જે વરસની કેદ અને રૂપિયા
૧૦૦૦ ના દંડની, તથા એડીટરને ૬ માસની
કેદ તથા રૂ. ૨૦૦ ના દંડની સજા રાજ્ય
સામે દેવ હોવા કરવાના કહેવાતા આરોપથી
થઈ છે.

મકેલી પાછા ફરતાં એકન આજળ
લાવલપુરનો નવાળ ફેરફારના ફટલી મરજુ
પામેલ છે.

લાઇસેન્સનો કોનસ્ટાન્ટીનોપલનો ખચર
જની જણાવે છે કે હુપી પોલીસના વચ
ફેલીમપાશા જેના ઉપર થોડા ફિવસપર લાંબ
નો આરોપ મુકાયેલ હતો તેને સુલતાનના
કુકમથી ફેરફાર એશિયા માહનરમાં એક
લવામાં આવેલ છે.

એશીયામાં મળનારા કોલોનીઅલ કોનકર
ન્સના સંબંધમાં હિંદી ઇમીગ્રેશનપર ચર્ચા
કરતાં વિલાયતનું 'મેરનીંગ પોસ્ટ' લખે છે
કે ઇમીગ્રેશન બાબતમાં કોલોનીઓને પોતાની
મરજુ પ્રમાણે કરવાનો હક આપવો જોઈએ,
અને તેઓ બીજી કલંકિરીસ પ્રશ્નને મુક
શાનકારક બધી લખલ થયા મના કરે તો
તેમાં વચ્ચે પડવું ન જોઈએ.

જલાલાબાદમાં નાખવા સાર એક મુલતો
પુલ ખરીદવાનો ના. અમીરે કુકમ કર્યો છે.
ના. અમીરે એક ભાપણ ફરમાન જણા
વ્યું હતું કે મુલાકાતથી હિંદની સાથેની
મિત્રાઈ વધારે ધારી થઈ છે, કે જેમાંથી
અફઘાનીસ્તાન કદિ પાછું હઠેલું નહિ.

અફઘાનીસ્તાનના જમીર હિંદુસ્તાનની
મુસાફરીથી ખુશી થયા છે. અને તે બદલ
૧૯૦૮ ની સાલમાં ફરીને મુસાફરી
કરવાનો તેણે ધરાદો જણાવ્યો છે.

LIFEBUOY SOAP.

લાઇફબોય રોયલ ડીસેનફેકટન્ટ

સાબુન.

અત્યંત શુદ્ધ છે ઓર ઉત્તકે જંતુ નાશક ગુણ મહત્ત અસરકારક છે
ઉત્તકે વલ્લોકા મી નાશ હોતા છે.

લાઇફબોય સાબુન.

નહાનેમ્ એકદમ તેજ છે. વિમાર આદમીક વરમે ઉત્ત મિના ચલતા નહિ,
ઓર વર સાફ થ સ્વચ્છ કરનેકે જીયે ઉત્તમ છે.

સનસાઈટ સાબુનકે નાનાબાલે વહ સાબુન મી વનતે છે.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN,

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

„ „ 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, MR. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

Commercial Agency,

13, Upper Circular Road,

CALCUTTA.

Is a concern which needs especially to be brought to your notice to enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude, and guaranteed satisfaction.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL, PUBLISHED in MADRAS

Rates or Subscription Rs. 7 per year Post Free. Any part of the world.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.) Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Re. 1, 2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Rs. 3, 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES (in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Re. 1, 2as. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS (Third Edition).—Explained and illustrated. (Aids to the right use of synonymous words in composition, Re. 1, 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2, 2as. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science), Re. 1, 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT" OFFICE, No. 100 UPPER CIRCULAR RD., CALCUTTA, INDIA.

ગુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.

રમર સ્ટેપ માટે જોઈ. મેનેજર.

ઈસ્ટ મેનેજર પ્રાંતી પ્રેસ.

ફીનીક્સ-નાતાલ.

એ. ઇ. વોઈસો.

સ્થાપક/મલકતનાર એજંટ.

ગાંધી દરમિયાનની જમીન વેચનાર, સરકારી માલખાસદાર અને મીલકતની કિમત આંકનાર. ઇંગ્લીશ અને બીજા ભાષામાં.

૨૬૩ સ્પીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Sullman Ismail Mia & Co.

DIRECT IMPORTERS.

સુલમાન ઇસ્માઈલ મિયાની કુલ બહારના માલખાસદારોને રહેવાની જગ્યાની સમગ્ર સારી સુવિધાઓ આપી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish

WHOLESALE AND RETAIL,

Always on hand at cheap price.

એ. હાલીમ.

તાજી કેપ સ્નોક માછલી.

કુટક તથા જગ્યાએ સરસે લાવે મળે.

Box 5925, 23rd St. Malay Location

JOHANNESBURG.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનના
ઈન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી
માંથી વેચાતું મળશે.

તસવીરો.

આ કાપાના વધારા તરીકે ખૂબ પાક માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિન્દુ દાદાભાઈ નવરોજી; જર્મનીસ બરફીદીન તખ્તખાન; ધી ઇન્ડિયન સ્વયર મેરર કેર; ના. હખીબ ઉલ્લાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાલ વજીર અલી તથા મી. આદમખાન મીઆખાન.

ના. હખીબ ઉલ્લાખાનની નવાનીજ ઇન્ડિયન ઓપિનિયનના અંક ૩ થી ૬ સુધી માં બહાર પડેલ છે, આ અંક દરેક સ્વ પેનીના દામથી આ ઓપિનિયન મળી શકે. ટપાલથી મંગાવનારાઓએ પોસ્ટેજ ખર્ચ અંક ૬ માં પેનીનો રકાંબ મોકલવો.

The Story of The Ramayana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.

આનંદી ઈશ્વર મુનશી નિવાસ.

એ તા. ૧૧ જુન ૧૯૦૪થી આવી છે.
મુનશી અને કાઠીઆવાડના મુદરતોને
શિવાનાં બાળકોને ઈશ્વર તથા મુનશી
અમુલવા સારૂ આ સુલભાં મેલવાને
મિનતી કરવામાં આવે છે. માસીક રી રી. ૧૦
૪૮૨ વેરડ સીડ. } એમ. કે. પટેલ.
કરબન. } સુલભાસર.

FOR SUITS TO MEASURE
go to

Makanjee Bros.,

Outfitters,

182 GREY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant,
Box 122, Tel. add. "Ahmed Tilly,"
OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
185a Camroodsen's Buildings
Grey St., DURBAN. Tel. Add. "SHAIKMOH"

ARMSTRONG BROS.

38 Field Street, Durban
સોહાને સામાન, કટવરી, બત્તીઓ તેલ,
ફેંચ તેના પ્રત્યે.
કાચનો સામાન, રહેણાંદરી, બેનેમલનો
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી વા
વલ કાઢીવર કરવામાં આવે છે. ભાવને અંદર
નીચેને સરનામે પુછો.

આર્મસ્ટ્રોંગ બ્રાધર્સ,
૩૮ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. ૨૨૭૦.

ફુકાન વેચવાની છે.

આરંભમાં કાઢીવર મધેની અગ્રેષ્ઠ બરની ફ
કાન વેચવાની છે. વધુ પુછાસા માટે તમા
વસ ટાઉનમાં અથવા ૧૦૭ રીડ સ્ટ્રીટ
કાળજીસરને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSBURST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. "TACE," KLERKSDORP.

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 83. Tel. Address: "Forbandar,"
Telephone 864.

સસ્તો અને ઉચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ધાર ના
છનીઆ રીમ વગેરે બત્તી તમાકુ નીચે
સરનામે મળશે.

સન બ્રંડ ટોબાકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

ઈટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

ઈટરની કંપની કોઈપણ ભોજને માટે હિંદુસ્થાન, બંગાળ, યુરોપ, એસિયેશિયા અને
અમેરિકા તાર મેલવી શકે છે. નિયમીત ધરાવેને દર સહેલા રીડ એક રીલીંગ અને
કપેની રીલીટ આપવામાં આવે છે.

ઈટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગપર પૈસા મેલવી
શકે છે.

ઈટરની કંપની તાર મેલવનાર તથા લેનાર ધણીના ફાસરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પધ્ધતિ લેવામાં નથી આવતા. ઈટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
ફરેક રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સંખ્યામાં તાર લેવા તથા
મેલવનાથી ધણી સસ્તો ફરે કામ કરેલી સહાય છે.

વળી ઈટર કોડમાં આવેલા તાર ઈટરની કંપની તેના અરજ કરી લેનાર ધણીને કાઢી
વર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.

મિનેબર, ઈટરની બીરોઈમ, અથવા ઈટરની બીરોઈમ,
ઈટરની બીરોઈમ, સેંડ બ્યોર્નલિસ સેંડ, બી ડારનર હાજીર,
ટેવીસ બીરોઈમ, કેપટાઈન. બીરોઈમ સીડ,
પર રીડ સીડ, લેહન-સુલમ.
ડર્બન.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

માહકોને માટે

અમારા કેટલાક માહકો પાસે હજુ ગઈ
સાલનું લવાજમ બાકી છે તેઓએ તે નાણું
જલદીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.

લવાજમ તથા બહાર ખર્ચનાર ચક વગેરે
'International Printing Press'
ના નામથી મોકલવા.

લવાજમ, બહારખર્ચ, બેલ વગેરે
સરનામે પત્રવ્યવહાર નીચેને સીરનામે કરવો.
મેનેબર.

ઈટરનેસનલ પ્રાઈન પ્રેસ
શીનીકસ, નાતાલ.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903.

ESTABLISHED 1887

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial
and Agricultural Exhibition,
— 1904. —

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Chilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt-cases; portman-
teaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps;
soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller
skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases
cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's
belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT. POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai.

General Dealer & Importer.
P.O. Box 76. Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4. Tel. Add. "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } DIB. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

E. A. PATEL & Co.

GENERAL DEALERS
DIRECT IMPORTERS.

Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fancy Goods, Crockery and Hardware.

corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add. "ACQUINTED." P.O. Box 96.
BRANCH AT ROSENEKAL.

NORMAJAY IDOLGY, DIRECT IMPORTER

GENERAL MERCHANTS

1st Floor, 151 De 40 & 21

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Stationery, Furniture, Groceries.

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL.
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add. "HABIB." P. O. Box 51.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણુ પરધાતમ.
વીથીવી દરેક ભજન હરી આપવામાં
આવે છે. આપે અને ભુજો.
૩૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
પ્રેટોરિયા.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add. "BHABHA." P.O. Box 12.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
173 GAST STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add. "Camroodeen." Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries of all descriptions from
India and England.
Also Importer of Cape Books,
Natal Descrip.
Lynn, Lister & Lister, Ltd., Durban.
જી. એમ. હી. ગૂલ.
૧૨૯, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ,
કેપટાઉન.

B. P. EBRAHIM & CO.
Lynn, Lister, Wholesale Importers
of all kinds of Groceries, and all kinds of
Natal Descrip. - Potches, Oil, &c., &c.
1st Floor, 151 De 40 & 21

The largest Importers in South Africa of
MILITARY & CIVILIAN
Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, &c.
J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Head Office: 10 Rue des Franco-Bourgeois, Paris.
ફોન-નંબર-૬ ૩૧૮, રેસડોર, ઈનર વિન્ડર નજી
જયે પુરોપણી ખજાણનાર મેટી ૧૫૨.
એ. લેન્ડાઉ.
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન
ફોન-નંબર ૧૩ ૧૫૧ મિડેલબર્ગ.

એ. એ. કુવાડીયા.
ફેનસી અને કાફી વસ્તુઓ દરેક વસ્તુ
માલ અમારે ત્યાંથી મોકલવા આવે વસ્તુ
રખાવે જગત માટે પુછા.
પી.એ.એ.એ.એ.એ. એ. એ. કુવાડીયા
૧૭ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, મેડેનબર્ગ

Ismail Amod Kajeer,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

M. S. COOVADIA,
GENERAL MERCHANT
ENGLISH and INDIAN
GROCERIES

Box 270, Tel. Add. "COOVADIA"
JOHANNESBURG.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add. "BHABHA"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.
General Dealers,
Wholesale and Retail
H. હમ્મદીમની ડુ
ફોલસેલ ને રીફ મસ્તરે.
One BURGER and MARKET STREETS
STANDER 101.

A. E. Chotabhai,

MERCHANT.

BOX 33,
KRUGERSDORP.

એન્ડ ઈમરસન

આંગ્રેજીની પરીક્ષા કરનાર

જેનમાં પાસ થએલ કક્ષતર

આંગ્રેજીની બરેમર પરીક્ષા કરી
જેન તે માપનાં તરફવાર ચક્રમાં
જેન ફરેમ પુરાં પડવામાં આવે છે.

કેસમાં,

જેન, ગાર્ડીનર આદિ, ડુબન.

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

ફુવામે સ્વતંત્રતાનો
માર્ગની વિચારની અધિકાર.

સ્વાયંત્રતા ૧૦,૦૦,૦૦૦.

અહીં જમીન કમતીને જમીન માવ નિહી
ફુવામાં ફોર્મી જમીન માવના ચીમાં
જેનની ફોર્મી પુરાં પડે ૩૨,૦૦,૦૦૦ ની છે
જેન જમીનમાં જોવામાં આવે પાસ ચારે
મળી શકે.

જેનમાં પાસ થએલ કક્ષતર
જેન તે માપનાં તરફવાર ચક્રમાં
જેન ફરેમ પુરાં પડવામાં આવે છે.

P.O. Box 302.

Tele. Address: "BESTLE."

BEATLEY & Co., Wholesale Merchants,
467 SMITH STREET, DURBAN.

આજે સીકન માટે નવામાં નવી ચીજો આવી પહોંચી છે.
જેન નવામાં ચીજો—જાડાઈ, રાસ, અંદર ફોર્મી, ચી, માળ, સ્વરતા,
જી, રંગ, કાગ, વીંચી, ફાવર-પોટ, ફાવર, સોપાસ, મારીન, રાંધણી,
સામાન્ય વિશેષ વિશેષ.
જેન આમાં પાસેથી આમાં સીપવાના ચીજો આવે મળી શકે. આમાં
જેનમાં અને ચીજોમાં ચીજોમાં ઉત્તમાં મોટે ફરે છે.

ABDOL GANIE, - General Dealer.
SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગાની.
અબ્દુલ ગાની.
જેન, મોહરી અને વીન ફરે અતરો
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.

જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.

VANMALI KOYA
General Dealer.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.

Mahomed Ismail & Co.
General Merchants & Importers.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.
જેન ફોર્મીમાં ફાવર.

P. V. SANGHAVEE
GENERAL MERCHANT
BOX 111
201 Grey Street, Durban.

JAMESON & CO.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for
Natal Jama,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.
JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PHILLAY & CO
General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.
We grow Nardos, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgeni.

Italian 1st Office on our premises
123 Grey St., 219 & 223 Umgeni Rd.
P.O. Box 68, Durban.
Telegraph Address "DURBAN"

E. Soleman Bros.,
Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.
Saw Mills & Timber Yards.
109 Queen Street, Durban

Mehta & Khadderia Bros.,
WHOLESALE & IMPORTERS,
Market St., and at Spalding,
Tel. add. "KILANDERIE" Box 100
PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,
GENERAL DEALER, VEHICULAR & IMPORTER,
P.O. Box 84, Market Square
Tel. add. "YUSUF" KILANDERIE.

Abdoolah Hajee Khan Mahomed
General Merchant &
Importer,
CHURCH SQUARE
Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:
"Mohamed" Box 100
"NOTCHES" ST. JOHNS.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 2nd March, 1907.

No. 9.

P.O. Box 138.

Telephone 414

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "Camroodeen."

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,

MacDonald Terrace, MOMBASA.

Head Office: KARACHI. BRANCHES: BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:

Karachi
Bombay
Nairobi

"JEEVANJEE"

Bombay: "CONVEYANCE"

Cables used: A.B.L., 316 Edison, A.L., South's, Watkins, and Universal

Tele. Address:

JALBHOY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

013.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.

Wholesale Merchants and

Direct Importers,

have always on stock:—

Rice, Dholl, Oils, Ghee, Spices, Fish,
Tamarind, Sugar, Salt,
Cocoanuts and Groundnuts, Quills,
Fish, Tobacco, Cape Snook,
Grain Bags, Sugar Pockets, etc.,
And all Indian and English Groceries
can be had at cheap rates.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,

118 COMMERCIAL RD.,

DURBAN.

Cable & Tel. Ad.: "Kathorisa,"

Telephone 324.

મસ્તો અને ઉચો તમાકુ.

ઉચારનો વખણાવેલો તમાકુ ૧૨૫૨૨
કે તમાકુને અમારે ત્યાંથી મળી શકે.
અ. એ. જાંબી. ડુબાઈ.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent.

South Street, Durban.

ધાપણ પાડીંડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિમો વણાજ સસ્તા
ફર ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 14.

Tel. Ad.: "DURBANER."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચંટ નેકમાશન

એજંટ.

મેકસ ૧૦૨, ક્વીન સ્ટ્રીટ.

ડરબન.

Tele. 1402-364

P.O. BOX
441.

શ્રી અબુબકર આમદ એન બ્રદર,
જમીનદાર મેશમના વેપારી—દરબન, (નાતાલ).

Tel. Address:
ABOOBAKER

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,
શ્રી ૪૩૪ ૪૩૪, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies Clothing,	Skirts,	Bibs,
Blouses,	Underskirts,	Bonnets,
Night-gowns,	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Goods,	Hats,
Chemises,	Frocks,	Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAK."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હાંદી વેપારીઓના બરનો સંઘળી ખતનો માલ રાખવામાં આવે છે.
કોમરશીઅલ રેલ ટ્રાંપર મેશન ડબલ્યુ ડનની યાત્રાવાળા નવા મંજૂરમાં
રાખ્યાં થતાં પહેલાં સંઘળી માલ ટ્રાંપર યાત્રા કરતાં લાવ રાખેલો છે.
મશીનો ચીખા. લાખ, ધી, અને મોરીશીઅસથી મોરીશની ચીની
મોટા વ્યામાં મંજૂરવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલાઅમ.

રેલીફ નં. ૯૧૫. ઓ. બેકસ ૨૧૭

રેલીફ કરનાર "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P. A. B. & P.

Tel. Address:

MIANKHAN

Telephone No. 83

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET,

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના આગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ ટ્રાંપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
મરમતની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો દત્તો કારણ કે નવા આગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
હુધી જુનું નામ રાખવાનું હશે. હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. આ
લે છે.

જયાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોદા ગુણ, કાપડ ખર.
જુદા, કાપડી માલ, હાઈવર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44,

PEIDELBERG.

Branches:

Petersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as Bhyat Bhadha & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GREE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PABULAH" Box 154.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

203 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 2357,

Tel. Address: "TAYOB"

ખાસ પોરખંદરનું ધી.
સાહે, ખુશખોદાર, ખાવા લાયક ધી.
લખો: મોતીલાલ માધવજી દિવાન.
૧૪૭ ક્વીન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
M. M. DIVAN.
147 Queen St. DURBAN.

ખહાર ગામના એજન્ટ.

આ અગ્રી કુટુંબ ધરકોની સમગ્ર ખાતર
દર અઠવાડિયે ધી પબ્લીક લાયબ્રેરી, ૧૪૨
ક્વીન સ્ટ્રીટમાંથી લાઇબ્રેરીના સેક્રેટરી
મી. દીવાન પાસેથી દર રાત્રીવાર નવ વાગતા
પછી વજુ પેનીના દામથી મળી શકશે.

નીચે લખેલા ગ્રંથોને તેની સામે જઈ
વેલ ગમ તથા રિજામના અમારા એજન્ટ
તરીકે અમે કુલ ૩૫૦ છે. તેઓ સાહેબને
આપેલા પદસા તથા છાપરા વગેરેનું કામ
અમને મળી જશે. આવી રીતે કહેલી ગોઠ
વણના કામ અમારા વાંચકો સહ દરેક કામ
કાળ સરળતાથી કહેવામાં મદદ કરશે એવી
અમે આશા રાખીએ છીએ.

સ્ટેન્ડર્ડ—મી. મોતીલાલ પટેલ. બોક્સ ૬૭
વેફલમ—પાણી તાલવંતસીમ.

પીટસબર્ગ—મી. માહનલાલ ખડેરીયા.
બોક્સ ૧૬૦

ડેલાગોઆએ—મેસર્સ વજાલાસ અને
લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

કેપટાઉન—મી. જે. એમ. એચ. ગુલ.
૧૨૬ કેસલ સ્ટ્રીટ.

કિમ્બરલી—મી. ગુલશામ બો. ૩૬૨.

ટ્રાંસવાલથી ડેલાગોઆએ થઈ

ઈડિયા જતા પાસેજરોને

સુચના.

ટ્રાંસવાલના દરેક ગામમાંથી
પારચુગીઝ કોન્સલ પાસેથી પાસ
કાપનાર ઈડિયાના પાસેજરોઓ
ડેલાગોઆએની અંદર કોઈપણ જાત
ની હરકત વગર સુખેથી ઉતરી
શકશે.

ડેલાગોઆએ તા. ૩૧-૧-૦૭

તલકચંદ ત્રીભોવનદાસ.

ઈડિયાન એજન્ટ, જરમન શાહન.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates or Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world.

ગુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.

૧૪૨ સ્ટેપ મટે લખો. એજન્ટ.

ઈંદર નેશનલ પ્રિન્ટી પ્રેસ.

ફીનીક્સ-નાનાલ.

એ. ઇ. વોહસો.

સ્થાવરમલકતના એજન્ટ.

બહેર હરકોટથી જમીન વચનાર, સર
કારી માપણીદાર અને મીલકતની કિમત
આંકનાર. હાન્નીરીઅલ બીલ્ડિંગ્સ
૨૨૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,
ડરબન

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મીઆની કુ. ખદાવના
માણસોને રહેવાની વીગેરેની સમગ્ર સારી
સામગ્રીમાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap price.

એ. હલીમ.

તાજ કૃષ રુકુક માહલી.

કુટુંબ તથા જાણીધ સરસે વાવે મળશે.

Box 5925, 33rd St. Malay Location

JOHANNESBURG.

ઈડિયન ઓપિનિયન.

ઈડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી
માંથી વેચાતું મળશે.

તસવીર.

આ છાપાના વધારા તરીકે ખદાર પાકવ
માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે
થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિંદના
દાદાભાઈ નવરોજી; જરેટીસ અદરૂદીન
તકચબલ; ધી ઈડિયન સ્વચર એરર
કેર; ના. હુસીબ ઉલ્લાખાન; મી.
એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાજી વજર
અલી તથા મી. આદમજી મીઆખાન.

ના. હુસીબ ઉલ્લાખાનની નવારીખ
ઈડિયન ઓપિનિયનના અંક ૨ થી ૬ સુધી
માં ખદાર પડેલ છે, આ અંક દરેક ત્રણ
પેનીના દામથી આ એજીએથી મળી શકશે.
ટપાલથી મંગાવનારોએ પેસ્ટેજ ખદક
અંક ૬૬ પેનીનો રાખે મોકવો.

Commercial Agency,

13, Upper Circular Road

CALCUTTA,

Is a concern which needs especially
to be brought to your notice to enable
you to keep in touch with the various
markets in India. The rates of al-
most all the goods that you require
from time to time fluctuate, and it is
therefore necessary in the interest of
our reputed concern that before you
place your orders elsewhere you will
please refer the matter to us, sending
samples (where this is practicable)
for our especial offers. Should you
feel inclined to correspond with us
you will always find the Calcutta mar-
ket at your door and that you will not
only be in a position to ascertain the
true aspect of the market as regards
the genuineness, cheapness, durability
and quality of the goods required,
but that you will come across this as
the only concern of the day which
would render all sorts of services with
promptitude and guaranteed satis-
faction.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITING (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man
in every position of life for daily use. Rs. 1,
2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third
Edition)—An exhaustive collection of phrases,
idioms and proverbs, with their explanations
and proper uses. Rs. 3, 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES
(In reading, speaking and writing the Eng-
lish language. (Third Edition). Rs. 1, 2as.
post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH GRAMMAR
(Third Edition). Explained and illustrated.
Aids to the right use of syntax and words in
composition. Rs. 1, 2as. post free.

SELECT SPECIMENS OF THE GREAT ORA-
TORS, Vols. I and II. Helps to develop phi-
dantic English, to improve the oratorical and
argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2,
2as. post free.

WORKERS OF THE WORLD (in Nature,
Art and Science). Rs. 1, 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN
STUDENT" OFFICE, No. 108 UPPER
CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA.

The Story of The Ramavana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Netai.

ખાનમાં ઉચ્છેદ મુજબની નિશાન.

જે તા. ૧૧ માર્ચ ૧૯૦૪થી ચોલી છે.
કુલપતિ અને હાલીઆવાડના કુલપતિને
પીતાવાં (લાલકોને) ઉચ્છેદ તથા મુજબની
જણાવના સાર આ સુલભમાં મોકલવાને
વિનંતી કરવામાં આવે છે. માસિક શી શી. ૧૦
૪૮૨ રેરટ શીટ. } એમ. કે. પટેલ.
કરબ. } સુલભ માસિકર.

FOR SUITS TO MEASURE
go to
Makanjee Bros.,
Outfitters.
182 GARY STREET, DURBAN.

A. E. Tilly,
General Importer, Wholesale & Retail Merchant,
Box 123, Tel. Add. "Rhomed Tilly,"
OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,
WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
136a Camroodeen's Buildings
GUY 24, DURBAN. Tel. Add. "SHAIK MOHIDEEN"

ARMSTRONG BROS.

28 Field street, Durban
હોલકોને સામાન, સ્ટેશનરી, બર્તીઓ તેજ,
રંગ તેના બચ.
હાથનો સામાન, સ્ટેશનરી, એરેન્જમેન્ટો
સામાન. વગેરે વગેરે. હાલકથી પેક કરી તર
વજ ડીલીવર કરવામાં આવે છે. બાવને માટે
નીચેને સરનામે પુછો.
આર્મસ્ટ્રોંગ બ્રૅથર્સ,
28 FIELDS STREET, DURBAN.

ફક્ત વેચવાની છે,
ધારણસ ટાઉન મધેની અગ્રેજ બરની કુ
હાન વેચવાની છે. જુ મુલકાસા માટે વાર
વસ ટાઉનમાં અથવા ૧૦૭ શીટ્સ શીટ્સ
હાલકાસમને મુજબની ખબર મળશે.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add. "SULIMAN,"
VOLKSRUST.

D. ASMAIL,
General Merchant & Importer,
P.O. Box 47, Opposite Standard Bank
Tel. add. "TACE," KLERKSDORP.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LETApplication will receive prompt
attention.For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.184 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Porbandar."
Telephone 864.

સસ્તો અને હિંચો માલ.

સન સીવારેટ, મુખારા ચીરટ બાર વગ
છનીઆ સેચ વગેરે બતની તમાકુ નીચે
સરનામે મળશે.

સન બેન્ડ ટાબેકો વર્ક્સ.

૧૪૪ ગ્રે શીટ. દર્બન.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની હિંદુસ્થાન, ભૂતાન, યુરોપ, એસ્ટ્રેલેશીયા અને
અમેરિકા તાર મોકલે છે. નિયમીત ધરાકોને દર સરેશા હીઠ એક રીફર્શ અને
કંપનીની જાણવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર, અથવા, ટપાલથી, હિંદુસ્થાનમાં હિંદુસ્થાન બાજપર પેસા મોકલે
છે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંધીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કાંઈપણ પદસા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની જાણ કોડ કુદ છે તે
રેક રીતે સુધારે છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સમજામાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી મજા સસ્તે દરે કામ થઈ શકે છે.

૧મી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરખ કરી લેનાર બંધીને ડીલી
વા કરે છે.

જુ મિતન માટે નીચેને સરનામે લખો.

મેનેજર,

રૂટરની કંપની,

રેવીસ પ્રીસ્ટલી,

૫૨ શીટ્સ શીટ,

રૂટરની કંપની,

સેન્ટ જ્યોર્જ્સ. શીટ,

કંપટાઈન.

અથવા રૂટરની કંપની,

ધી કોરનર હાલિસ,

કમીશનર શીટ,

નેટલાન્ડસરખ,

કરબન.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

આહકોને માટે.

અમારા ફેટલાંકે આહકો પાસે લગુ અહ
સાલનું લવાજમ બાકી છે તેઓએ તે નાખ્યા
જરૂરીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.

લવાજમ તથા બહેર ખર્ચના ચક્ર વગેરે
'International Printing Press'
ના નામથી મોકલવા.

લવાજમ, બહેરખર્ચ, બેચ વગેરેને
લગતો પત્રલેખદાર નીચેને શીરનામે કરવો,
મેનેજર.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન પ્રેસ,
શીનીક્સ, નાતાલ.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., M. S. COOVADIA,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter's Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

[Further particulars can be obtained from -

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the local Office for S. A.:

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

And at:-

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 42, Telegraphic Address: "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:--KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL.

MERCHANTS.

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

બધો જમ્યાઈ ફ્રુટ ચલવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavada Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.

Telegraphic Address: "PIPERFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

ધી રમખ કોલ સુસાઇ.

પર, કોમરસીઅલ ફોલ, ડરબન.

વિશાલ તથા ફેશી કોલર અને બજારબુના
કાપડા-ફોલ તથા જમ્યાઈ-સુરેના ફર,
બોક્સ ડપ. 'દી. સુરના' 'દોસવાલીઆ'
ટેલેફોન નંબર.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALIBASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd.,
P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg
Representative, Mr. A. R. THEVER, & ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER
STREET, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S.C. One Year 22-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " 21-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " 20-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

Indian Opinion

Vol. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, MARCH 2ND, 1907

No. 9

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Mr. Churchill's Shanties	77
Costly Justice	77
Transfer of Permits	78
The Vrededorp Ordinance	78
OTHER ARTICLES:—	
The Licensing Act	79
Peace Preservation Ordinance	80
The Vrededorp Ordinance	80
Indian Permits in the Transvaal	80
Reflections of a Natal-born Indian	80
At the Heart of the Empire	81
What the Vrededorp Ordinance Means	81
In Indian in Vrededorp	82
Harsh Notes	83
How to Young Men's Association	83
"Unpublished Unpublished Person"	83
Cape General Dealers' Licences Act	83
Johannesburg Intoxics	84
An Arabian Myth	84

Indian Opinion

SATURDAY, MARCH 2ND, 1907.

Mr. Churchill's Shanties

A well-known cablegram from London announces that Lord Elgin is still negotiating with Lord Selborne regarding some compensation to British Indians who are to be dispossessed in Vrededorp, and who, with perfect freedom, traded, resided, and owned houses and stands, during the Kruger regime, in that locality.

Wedraw attention to our supplement in this issue. The buildings given, then, are either owned or occupied by Indians. Not one of them is a shanty, as is quite clear from the pictures given. One building has cost the owner not less than £1,200, and it is a substantial brick structure by no means insignificant. Is the owner to be summarily ejected from Vrededorp, and to be paid nothing for improvements on the property? It is clear that he cannot possibly remove a brick building. If it were a question of an ordinary transaction between private individuals, any attempt at dispossession without compensation would be successfully met. Are such interests to be trampled under foot because the struggle is unequal between an important corporation like the Johannesburg Municipality and a poor Indian trader? Lord Elgin's acceptance of the mere confiscation of private rights, which the Vrededorp Ordinance undoubtedly is, savours very much of a fearful compromise. Having vetoed the Asiatic Law Amendment Ordinance, His Lordship is afraid to further wound Colonial feeling by allowing the Vrededorp Ordinance to pass. A. D. C. Official would say: "Whereas, at the time of the War of

Independence, British statesmen never hesitated to do an injustice, having lost the States, they are now afraid even to do justice lest they may lose the Colonies." The contemplation of such a spectacle is most humiliating to one who is proud to be called a citizen of a world-wide Empire, and, yet, if the truth must be told, such is the vision one meets with.

We publish what is an approximate estimate of Indian interests in Vrededorp. Indian traders in Natal may, thanks to the efforts of the local Government, and the extreme sense of justice evinced by the press generally, be saved by the skin of their teeth. Is destruction to await the British Indians in Vrededorp who are similarly placed? Let us hope Mr. Morley will rise to the occasion. The supplement shows, too, how chary the Imperial Government have to be in accepting statements from local officials that are from the less prejudiced because they bear the hall-mark of officialdom, nor do the statements require less scanning because they have passed muster under Lord Selborne. After all, His Excellency, too, has to accept the statements sent to him. He is not to be expected to verify all that may be placed before him. The thing is to recognise that British Indians in South Africa labour under peculiar disadvantages, and the Imperial Government should be always prepared to accept with the greatest hesitation any argument or statement, official though it be, having for its object the placing of British Indians still further outside the pale of citizenship.

Costly Justice

Mr. Goga of Ladysmith has won "hands down." The Ladysmith Town Council has yielded to the winsome eloquence of Mr. Wylie, K.C., who, besides being a legislator and first-class lawyer, carries great weight by reason of his achievements during the late native rebellion. It does credit both to Mr. Wylie's head and heart that, part-author as he was of the Dealers' Licences Act, he did not hesitate to take up the brief for Mr. Goga, and put his whole heart, as becomes an honourable counsellor, into his case. It is a matter for very great pleasure, too, that the Government is bestirring itself in order to secure justice for the Indian traders of the Klip River District, and to find the Press in Natal stepping out boldly for truth. Nothing can be more emphatic than the condemnation by the *Times of Natal* and the *Natal Mercury*, of what has been termed the "accommodating behaviour" of the Ladysmith Licensing Authorities. The utter

hollowness of the interested agitation has been shown vividly by the latter. European Ladysmith, which is supposed to be in the vanguard of the anti-Asiatic agitation, finds it proper to give an Indian merchant 95% of his trade.

Whilst therefore, Mr. Goga has every reason to congratulate himself on his victory, and the Indian community may feel somewhat of a relief at the exhibition of sound common-sense on the part of sober-minded Colonists, it would not be amiss to count the cost of getting justice; indeed, to ask if, after all, it can be properly termed a victory. Here is a most influential Indian in Ladysmith; he has dealings with the ex-mayor of that town; he has been established there for the last 25 years; he has spent £5,000, at the instance of the Licensing Officer, in erecting a very handsome store; he owns a large and lucrative European trade by force of sheer merit and ability; and he finds himself, at the caprice of a Licensing Officer, deprived of his licence to trade. The efforts put forward to avert ruin include the engagement of a local solicitor, the combining with him of the talent of the best-known firm of solicitors in Natal, Messrs. Bale & Green, and the briefing of one of the leading counsel of Natal. It is only then, after very considerable expense, that Mr. Goga is able to extort justice from the Town Council.

We do not like to have it say it, and yet we are driven to the conclusion irresistibly, that it was fear that dictated the decision of the Town Council, and not its sense of justice, for what do we find immediately after the result of Mr. Goga's case? A humble Indian, named Henne, has his appeal before the Town Council on it possibly stronger grounds, because his licence was not interrupted as, in the estimation of the Licensing Officer, was Mr. Goga's; but Henne was a poor Indian, he could not engage Mr. Wylie, and he lost, in spite of the able pleading of his solicitor that the case was on all fours with the preceding one. Both the cases were decided at a single sitting. The moral, the painful moral, in this case is that, if the Licensing Law is to stand as it is, only Indians with a long purse will be able to hold their own in the end. But the longest purse will soon have only the last penny left, in large Indian houses, that have to be supported by the smaller Indian traders, and the latter swept out of the Colony.

Mr. Wylie ably and ably and ably protected Mr. Russell, the ex-mayor, and glossed over his extortion of £50 from Mr. Goga. Mr. Wylie could afford to protect Mr. Russell, if he

could, at the same time, save his client. Our duty is not to mince matters in a case of this description, and we feel that we have given the right word to Mr. Russell's action. Stripped of Mr. Wylie's gloss, Mr. Russell's action meant the taking advantage of Mr. Goga's plight, brought about by blind prejudice. What was it, it not blackmail, ask Goga to put down on the table £50, before he could have his licence restored to him, which should have been done as a matter of right and on demand; for it must be remembered that the business, which was then standing in Mr. Russell's name, was Mr. Goga's? A trading licence is not to be confounded with a liquor licence. Mr. Russell, in restoring the licence to Mr. Goga, did not sell any good-will. Under the terms of the bond, the transfer of the licence to Mr. Goga was to be done without remuneration, and it was only when Mr. Goga found it difficult to have this simple act performed, that Mr. Russell, the ex-mayor, found his opportunity of draining Mr. Goga of £50, by using his influence with the Licensing Officer. We think that the public owes this revelation, discreditable though it be, to some Ladysmith Councillors who sensed some such thing behind the "special circumstances" of the Ladysmith Licensing Officer, and wanted them to be given to the Council.

What we have said in the foregoing, and the possibility for mischief and corruption that the present Licensing Act opens up, ought to make every right-thinking Colonist consider the special article that was contributed to this journal last week. Therein, every objection raised by British Indians has been summarised, and the principles laid down by Mr. Ramsay Collins, the "Natal Mercury" and the "Times of Natal," and hitherto more or less followed throughout the Colony by the Licensing Authorities, have been taken into account in the draft measure published by us last week. We hope that such a measure, which is intended to quell prejudice, and which is undoubtedly the result of a desire to study both sides of the question, should receive a favourable handling. If the public support it, and the Government take it up, the sentiments uttered by Mr. Wylie, namely, that even an Indian was entitled to justice and fair-play, will be fulfilled in practice.

THE GLORY OF THE EMPIRE. I do not confound territorial extent with strength nor do I see that glory or greatness of the Empire is increased by beating down our neighbours. — Sir Henry Campbell-Bannerman.

A CORRESPONDENT WHO KNOWS WHAT he is writing about, in reply to our inquiry as

Transvaal Permits to the inspection carried on by the Coast Agent of the Transvaal Permit Office, concerning which we have received many complaints, sends us a letter which we have reproduced in another column. The procedure followed reminds one of the days when justice was meted out, if justice it was, in secret, and at the sweet will of those who miscalled themselves judges. Registration certificates and permits issued by the Permit Office in the Transvaal are documents legally entitling holders to enter the Transvaal. By what legal right the Coast Agent examines the permits and registration certificates of passengers landing at Natal with a view to entering the Transvaal we know not. We have searched the Peace Preservation Ordinance in vain for any such authority. Mr. Burgess is an estimable gentleman, but, taken from his proper surroundings, even he cannot succeed in dealing out justice. Passengers holding permits arrive at Durban. They do not know English. They are met by Mr. Burgess. They are half frightened. In order to know whether they are the proper holders of the permits in their possession they are asked all kinds of questions. If they fail in their examination—which is quite gratuitous—their permits are endorsed with some hieroglyphics decipherable only by the Permit authorities. Permits thus stamped, we are told by our correspondent, become valueless. The Natal authorities, we are sorry to say, accept this Russian intrusion and, admitting such an examination as final, send the poor passenger away. Now the whole of this proceeding is illegal, and if a passenger could afford the money required to test his right, he would certainly be able to make it good in a court of law. In practice, however, this illegal procedure is sufficient to keep out of the Colony many Indians who are in bona fide possession of permits. It is no answer, in justification of this procedure, to say that some Indians attempt to evade the law—and so they will. All human beings unfortunately will, so long as there are laws to be evaded. It is for the administrators to minimise evasion, not by extra-British measures, but in accordance with approved principles of fair-play. They must remember what happened in connection with a poor Chinaman who was somewhat similarly dealt with by Mr. Jamieson, the Protector of the Chinese. He thought that he was doing what was proper in order to get rid of troublesome characters. The odds are that the Chinaman in question was troublesome. Also Justice Mason, however, sharply reminds him that, however troublesome the Chinaman may have been, it did not behove Mr. Jamieson's province to take the law into his own hands and

usurp the functions of the judiciary. We do hope that the British Indian Association of the Transvaal will move the Government in the matter, and, if the information given by our correspondent turns out to be correct, as we have very little doubt it will, that the Government will stop the practice.

THE RESULT OF THE ELECTIONS undoubtedly is that the Dutch seemingly lost in the arbitrament of war they have regained in that of politics, and they have reason to congratulate themselves on the brilliancy of their victory. Perhaps the most sanguine amongst them did not expect a majority which gives them a preponderance over all the other parties put together. The community in the Transvaal is not concerned with the fortunes of political warfare in that colony, because, firstly, it is disfranchised, and, secondly, almost all the candidates at the election had the same opinion about the Indian question. Indeed, during the latter part of the campaign, the Asiatic question was hardly ever mentioned by any of the candidates. And yet, who knows but that the Het Volk victory may mean, for British Indians, less virulence of opposition and less prejudice. It is a painful fact, but none the less true, that the taste, the bitter taste, that the Indian community in the Transvaal has had of the predominance of the element, that was only the other day "outlandish," has made it recall what were, comparatively speaking, the palmy, if also uncertain, days of the Kruger regime. Indians, then, did not labour under a foul charge of having surreptitiously introduced their fellow-countrymen in the Transvaal, if only because there was no check on immigration. Indians, during the Kruger regime, were not called upon to pay heavily by way of costs, in order to make good their entry into that Colony, nor were they then, it must be confessed, owing to the intervention of the paramount power, ever dispossessed of vested rights, as the poor Indians in Vrededorp are now threatened. It is the representatives of that regime who will now hold, for at least five years to come, the balance of power. Some of the chosen candidates are well-known to the Indian community, and they know the community also. It is, therefore, perhaps not too much for British Indians in the Transvaal to expect a firmament of peace in their hands. It will not be too much to expect of them to possess themselves of the full law before they embark on any drastic, offensive, and ill-conceived legislation. For the Transvaal has promised the Indian community a repetition of the Asiatic Ordinance. Sir Richard Watson has said as much in public terms, but we do not despair of the new Ministers doing

British Indians in the Transvaal the simple justice of appointing a public Commission of Inquiry to investigate the charge of wholesale unlawful entry into the Transvaal, which is the only *majon d'ère* of the Asiatic Law Amendment Ordinance.]

The Licensing Act

A Bitting Comment

A somewhat glaring light has been thrown upon the defects and obscurities of the law upon the subject, upon the gravity and complexity of the problem that confronts those who are anxious to preserve the European texture of the Colony, and upon the extent to which that texture has already become interwoven with the Oriental ingredient. A few months ago we had an anti-Asiatic agitation in full swing.

Public meetings, that were largely attended, were held at the largest centres of population in the Colony, and at these meetings resolutions against the Asiatic trader were passed, with a fervour and unanimity which might have been taken to indicate that the Asiatic trader was doomed.

Those who sympathised, as we do, with the desire to restrict by fair and legitimate means the growing encroachment of the Asiatic, pointed out that the strict enforcement of the existing law of the Colony might do something to reduce the dimensions of the evil that has to be combated. The time for dealing with trade licences has come round, and there is no evidence of the law proving the effective instrument which it was represented to be. The chief provision of the law upon which reliance was placed as a means for thinning the ranks of Asiatic traders was the sections of the Act of 1897, which lays it down that licence-holders must have their books written up in English style. Several cases have come into prominence which go to show that this apparently simple provision is interpreted in different ways; that it is not competent for the Licensing Officer to act as autocratically as was supposed; and that the power of appeal against the Licensing Officer's decision is not such a futile thing as some had held it to be. In Durban, the law appears to have been interpreted in a liberal sense, so that it can be easily complied with; in Maritzburg, Asiatics who have not been fulfilling the law down to the date of application for licence renewals have been given a period of grace in which to get their books put in passable shape; at Verulam and Ladysmith, licences, refused by the Licensing Officers, have been granted on appeal to the municipal authority.

We select the case of Goga, the famous trader of Ladysmith, as being specially instructive in pointing many points that bear upon the position of

the Asiatic. It seems to us to show, not only the difficulties that surround this vexed question, but also that there is a good deal of merit in the anti-Asiatic talk with which we have become familiar. In stating the salient facts of Goga's case, as reported in his appeal to the Town Council of Ladysmith, we ask the reader to bear in mind that Ladysmith is one of the towns in which the anti-Asiatic agitation was worked up to white heat a few months ago. What, then, are the reported facts? The father of Goga had been trading in Ladysmith for 25 years, and on his death Goga continued the business in the same premises, his own trading career extending over 17 years. The premises did not belong to him at one time, but to a European residing in Newcastle—another town in which there has been a strong anti-Asiatic campaign. The point to be noted here is that a European found it profitable to let his property to an Asiatic, while the community in which he lives are supposed to be opposed to Asiatic trading. In 1902, the Town Council caused Goga to spend £5,000 in erecting a building which they would approve as suitable for licensing. In this way the rateable value of the town, and the amount of the rates accruing to the Corporation, were increased, at the Asiatic's expense. Ladysmith has taken the Asiatics' money, and the people of Ladysmith now clamour to be rid of the Asiatics. Last year Goga sold the business, but not the premises, to a member of the Corporation, the gentleman who, for some time prior to November last, was Mayor of this anti-Asiatic town. The Indian's stock was "sold" to this gentleman for £6,000, and the transaction consisted in the passing of a bond to the Indian for the amount. Thus, the Mayor was the Indian's tenant, and the Indian held a bond over the Mayor's stock-in-trade. About the time that the Mayor retired, namely, November 5, three-fourths of the stock was handed back to the Indian, who then resumed the business. The goods were originally purchased by the Indian from (amongst others) three of the leading firms in West Street, Durban, whether for cash or on the extended credit which Indians are said often to receive from European firms does not appear; but, in any case, three of the leading firms in Durban, where a good deal of anti-Asiatic sentiment is prevalent, found it worth their while to do business with Goga. That is not all. The customers of Goga, in anti-Asiatic Ladysmith, were Europeans to the extent of 95 per cent., and his remaining clientele were "little bit Indian, little bit kafir." The story of Goga, therefore, is that he begins business in premises let to him by a European, buys his goods from European firms, sells them to Europeans, builds expensive premises to conform with European-made law, becomes for a

time a European mayor's landlord and bond-holder—and then, at the caprice of a licensing officer, is told that he must shut up his business.

He was permitted and encouraged to do business in Ladysmith. In order to retain his right to trade, he erected premises much more costly than he really wanted. He had no reason to suppose that his right to a licence would ever be called in question, and he acquired valuable vested interests in the town. The licence for last year was taken out by the late Mayor to whom Goga had sold his business. When he took the business back, in November last, he applied for the licence to be transferred to him from the late Mayor. That was just at the time when the anti-Asiatic agitation was rampant in the north of the Colony. The Licensing Officer refused the transfer, although, as far as one can see, Goga was not less qualified than he had been during the years in which he had previously held the licence. On meeting with this refusal, he discussed the position with the ex-Mayor, who said according to the report—that he would get the transfer, if Goga would give him a present of £50. The £50 was paid, and a few days later the refusal to transfer the licence was withdrawn, and the transfer was granted. It is then suggested that the Licensing Officer altered his decision for corrupt reasons. The Licensing Officer's own statement is that "he gave the transfer to help the ex-Mayor in his bond business, as he came and begged of him to do it so many times." He was influenced by the ex-Mayor to assist him in his financial business. The licence then concerned but only a few weeks to run. The Licensing Officer refused to renew it for the present year. The ground of refusal was the applicant's personal inability to keep his books in English. He was not less able to do so in January than he was in November, when he obtained the transfer, nor in the previous years during which he occupied the splendid premises which he had specially built at the Licensing Officer's behest, in order to secure the right to trade. Moreover, the law does not prescribe that a trader shall personally be an expert book-keeper in English. He can employ a book-keeper for the purpose, and this had been done by Goga. Indeed, it is said that the Licensing Officer did not see the books, and that they were perfectly correct, according to law. In these circumstances, we feel bound to say that the Town Council acted capriciously in overruling their Licensing Officer, and deciding to grant the licence. We have gone into the particulars of this case in order to show that desirable as it is to check Asiatic encroachments, even an Asiatic is entitled to fair play. If we find the Imperial Government so powerful in the dealings of European Colonies with the coloured trader, it is cases of this kind which give occasion for the Imperial attitude. We cannot expect the Im-

perial Government to be indifferent to the rights of British Indian subjects when we allow these rights to be lawfully acquired. In the case of Tonga, he had unquestionably become possessed of vested interests, which no equitable authority could permit to be arbitrarily taken away from him. To be hostile against the granting of new licences is one thing; to suppress a trading business which we have suffered to grow up is quite a different thing. The European cannot, according to any rule of justice, make use of the Asiatic for his own advantage—trade with him, and encourage him to become established in the land, and then abruptly ruin him, and turn him adrift as an outcast. By all means, let us work for making this, as far as possible, a country for white men, and amend our laws so that they may adjust themselves to this policy. But it must not be forgotten that even a coloured man has some title to fair and just treatment!—*Natal Mercury*.

The "Rand Daily Mail"

The *Rand Daily Mail* adds its comments:—The system is at fault, for it is manifestly an error to allow the white competitors of an Indian storekeeper to say whether the latter shall trade or not, and to make that decision final. It was against this spirit recently shown in Natal that Lord Alinger protested so vigorously. It is a spirit which will do infinite harm to the cause of a sound anti-Asiatic policy. It will strengthen the hand of the East Indian Committee in London and provide the Home-Government with arguments for refusing to sanction reasonable legislation which aims at protection of the white man in South Africa. We are strongly opposed to Asiatic trading. But we are not prepared to become anti-Asiatic fanatics, and cast to the winds the elementary Principles of justice in order to gain a temporary success.

Peace Preservation Ordinance

Coast Agent's Investigation

[A correspondent writes as follows in reply to our inquiry:—

Mr. Burgess visits every Indian Boat that contains passengers for the Transvaal, examines them, takes their thumb impressions and deals with them as he likes. Those that are restricted are not allowed to land, even on a visiting pass in Natal. Mr. Burgess's opinion being considered by the Immigration Department here, as final. Thus you will notice that a genuine claimant has no opportunity to pursue his claim beyond the Coast Agent, who makes an open boast that it is his duty to restrict as many as possible. Mr. Burgess examines every passenger that holds a permit for the Transvaal, at considerable length, and I am informed that

the slightest error in reply is considered by him sufficient to restrict the claimant.

I wish you would see the superior officer to Mr. Burgess and explain to him that this high-handed action results in very great hardship, since a restricted passenger on the ship, who is denied communication with anyone on shore, and who is practically under lock and key during the little time the boat is here, is unable to furnish any evidence in respect of his Transvaal domicile or in any way pursue his claim to enter the Transvaal.

I may mention that a restricted person's permit is endorsed, I do not know with what object, but the effect in practice is, that the man gets no chance of getting his case re-opened.]

The Vrededorp Ordinance

An Anglo-Indian Comment

[An unhappy justification of some of our comments on the position of Indians in the Transvaal is given in a *Reuter Telegram* just to hand. After disallowing the general ordinance, while a deputation of Indian subjects was being feted and flattered in London, the Government has sanctioned a minor ordinance which has some intensely objectionable features, and will subject a large number of Indian families to great loss and inconvenience. This has been done almost as soon as the members of the deputation were out of sight, and it will destroy whatever good impression was made by the former action of the Colonial Office. From the outset there should have been a stronger and more candid line of action. The Government has tried to please both sides, and the result will be greater bitterness on both, and the destruction of respect for Imperial authority.—*Pioneer*.]

Indian Permits in the Transvaal

Important Notice

[It is notified in the *Transvaal Government Gazette* that all Asiatics residing in the Transvaal who were bona-fide residing in the Colony at or shortly before the outbreak of the late war, and left on account of such outbreak, who have hitherto neglected to acquire permits under Section 2 of Ordinance No. 5 of 1903, are required to make application to the Registrar of Asiatics, Pretoria, for the issue of such permits on or before the 31st March next, after which date permits entitling Asiatics to reside in the Transvaal will not be granted to any applicant in the Transvaal unless he can produce written authority to enter the Colony issued in his favour by the Registrar of Asiatics. It is further notified that legislation under Article 2 (1) of Law 3 of 1885 will not be granted to Asiatic minors.]

Reflections of a Natal-Born Indian

In the course of a long and elegant letter addressed to us, Mr. Joseph Royeppen of Durban, who has just graduated with distinction at Cambridge, and who is about to finish his legal studies, writes as follows:—

The charges against the Indians have been uniformly reasonable and have always vanished into thin air before the fearless light of honest enquiry. Knowing as I do that all things untrue and unreal must eventually give way for the survival of the fittest, I don't at all despair of the present Indian situation in South Africa. Even South Africa must rise above her poor level of to-day, and awaken to realize the full import of the grand old name of England and to appreciate in some degree the history of its past, its present and its hopes for the future; its traditions, the story of its evolution as the forefront of nations, to be the grand and successful survivor of the Roman invasion and Saxon domination, when she will proudly rise above all those dismal failings that now form the stern barrier between England and Africa, and render impossible the comprehension of the ideals of the one by the other. Then will they declare with Burke that "magnanimity in politics is not seldom the truest wisdom, and a great Empire and little minds go ill together." I will close with the prayer contained in the Natal Anthem in the earnest hope that the profound sentiments expressed therein may in the near future, find some form of honest expression in furtherance of the agreement of "peace with race" and in ushering in a reign of "peace and good will" for all men.

"Though storms without may threaten
and tempests round us swell,

"We pray that in our country goodwill
and peace may dwell,

"That each with race agreeing, united we
may stand,

"For our adopted country—our sunny
Christiania Land."

COLONIAL RIGHTS. The *Morning Post*, discussing the question of British Indians in South Africa in connection with the Colonial Conference, argues that if the Empire is to be organized on the basis of allied nations, which is the only practical method, then the right of preserving a nation is an elementary principle of Colonial autonomy. Both logic and statesmanship suggest that the partner nations should severally be entitled to regulate alien immigration even to the exclusion of coloured British subjects, whose characteristics are incompatible with the welfare of the white democracy under conditions of complete equality. It is impossible to apply coercion, and in the face of opposition on a national scale the Imperial Government's insistence may lead to disaster.—*Editor*.

At the Heart of the Empire

Our London Letter

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

King Edward and the Duke of the Abruzzi

King Edward made a very graceful and popular appearance in London about the middle of January at the meeting of the Royal Geographical Society, of which he is Patron, when His Royal Highness the Duke of the Abruzzi, cousin of the King of Italy, gave an account of his notable journey to Central Africa and of his ascent of the hitherto unconquered snowy peaks of Ruwenzori. It seems almost an anomaly to talk about the snows of the Nile, but they were rendered very real to the huge audience that filled the Queen's Hall on the occasion of the Italian explorer's visit. A series of excellent lantern slides made the lecture doubly interesting, for we were able to realise what were the terrible difficulties surmounted by the intrepid explorer and his comrades. At first almost overpowering heat, pathless jungle, streams to be crossed and recrossed, and then snow and ice, and such hazardous ascents that one climber was immediately over the next man's head. Ruwenzori, said the Duke, was well named the Rainmaker, for clouds and rain are its constant attendants. However, the expedition, almost baffled, was at last rewarded with fine weather; the summit was reached, and unique photographs taken. With the graceful courtesy of the Italian, two of the giant peaks of the Ruwenzori range were named King Edward Peak and Alexandra Peak. Most tactful and encouraging were the words publicly addressed to the Duke by the King-Emperor at the meeting. As Patron of the Royal Geographical Society, he complimented him upon the records he had won as an explorer in the Arctic, in North America, and in Central Africa, and expressed appreciation of the patience, foresight, and courage of every member of the Ruwenzori expedition. Humorously referring to the Royal Duke's youth and the opportunities for further efforts which should lie before him, the King observed that he belonged to a notable race and a people who, he was glad to think, were Britain's allies. These words moved the Duke to bend and kiss His Majesty's hand, whilst the Italians in the audience, together with the English, cheered to the echo. The King was accompanied by His Royal Highness the Prince of Wales, both wearing ordinary evening dress with the Blue Ribbon of the Garter. As it was not a public function, the National Anthem was not played when they entered the Hall, but whilst His Majesty was speaking the audience remained standing. The enthusiasm of the meeting, both for the Sovereign

and for the courageous Italian, was remarkable, and no one who was able to be present will forget the sight.

A Lady's Journey from the Cape to Cairo

During the Christmas holidays, which, for school boys and girls last until the middle of January, lectures are arranged by scientific societies for their benefit. One of them was given by Miss Mary Hall, who has the distinction of being the first woman to journey from the Cape to Cairo. Her story was most interesting, and was illustrated with excellent lantern slides. She travelled north by way of Lakes Nyassa, Tanganyika, and Victoria to the Nile; she met with no serious trouble from any of the tribes through whose territories she passed, and declares that they are quite amenable to just and considerate treatment. They were astonished to think that she had no European companion, that she was unmarried, and that she made the journey—not yet free from hardship—simply for the love of it.

A Noteworthy Tribute to Indian Surveyors

One more reference to the Royal Geographical Society is inevitable. More than once lecturers at the recent meetings have paid generous and unsolicited testimony to the most admirable, arduous, and difficult work of the Indian surveyors who have accompanied them on journeys involving hardship, physical trials, and danger. Whether in unknown China or Tibet, whether in suffocating heat and freezing cold, these men, trained in the Indian Survey Department, stick to their duty without faltering. No words of praise have been too high for them. At Monday's meeting it was suggested that, in the mapping of Africa which it is proposed to carry out, Indian surveyors should take part. It would be an honour justly won by India's worthy sons.

London's Pageant: Modern Teaching of History

I am delighted to know that London is to have a historical pageant. I have been present at the splendid pageants which Sherborne, a small but ancient town of Dorsetshire, and Warwick, the well-known capital of Warwickshire, have given. Each town has given its history in a series of magnificent scenes. Its own inhabitants—and no one else—have portrayed the men and women of the past; high and low, young and old, have been banded together with a common purpose, namely, to do honour to those who have made history. Nothing could be more delightful as a method of inculcating the facts of the past; nothing could inculcate a worthier patriotism; justifiable pride in the great and good; justifiable scorn of the cowardly. Kings and Queens, courtiers and men of learning, dignitaries of the Church, doughty knights of many a battle, old and new, ancient Britons in drab and chain, Elizabethan gallant in velvet cloak

and ruff, have ridden across the green sward of Sherborne or Warwick; they have shown history in the making. London now is to have its pageant; it is to take place in Chelsea; Sir Thomas More who lived at Chelsea, Queen Elizabeth, Charles I. and Charles II. are some of the notable characters who will be represented, and the history will come down to Georgian times. This practical method of enacting history is being followed in some schools here; incidents are chosen and historic characters played by the boys and girls. Such a history lesson is never forgotten; the plan is capable of adaptation to all countries and climes, and is fascinating for both young and old.

Serious Questions

There are reformers who consider that the embellishment of Trafalgar Square by means of abolishing the hard, unrelenting asphalt and making gravel paths, flower beds, lining the fountain basins with blue tiles, and colouring the Admiral on the top of his column, is a pressing need of the day. Others agree with the Suffragists and demonstrate in favour of "Women and the Vote;" but there can be little doubt that the question of the Peers and the People is one which demands the nation's attention. Mr. Stenard, who has gone on a peace crusade round the capitals of Europe, has left behind him a book dealing with the matter, and he goes so far as to suggest that hereditary legislators should pay for their privileges, and that this money should be used to recompense Members of the House of Commons for their labours. Whatever may be the outcome, the question of the Peers and the People is vital to further progress.

Democratic Tendencies

People were apt to be amused rather than seriously impressed when it was announced that the Dowager Empress of China was making preparations for the introduction of representative Government in the Celestial Empire; subsequent events, however, go to prove that Her Majesty is in earnest, whether from free will or compulsion it is not possible to dogmatise. But an important happening of this week in London has been the inauguration of the Chinese Society, at which a paper written for His Excellency the Chinese Ambassador to the Court of St. James's, and showing how democratic have been the ideas of the Chinese system of government for centuries. His Excellency's paper was read, and the formation of the Society and the subject of its inaugural lecture were both chronicled as one of the events of note of the past month.

Concerning the Education of Indian Women

Can an Indian girl be educated to become a free citizen, and a woman in the modern sense, and not being merely a wife? This was the

question brought forward by Mr. Theodore Morison, recently appointed to the Secretary of State's Council at the India Office, and formerly Principal of Aligarh M.A.O. College. Mr. Morison trembles for the fabric of Indian social life: western education finds its way into the zenanas; he admits that young men may reasonably demand educated wives, but he is loath to preserve much that is ideal and cultured—though not according to western ideas—in the Indian home. He fears that the result will be, as it has been with many educated men, simply glorification of the West and disparagement of everything Indian. Shaikh Abdul Qadir, of Lahore, Mr. Harold Cox, M.P., Sir M. M. Bhowaggee, and others took a less despondent view of the case, and considered that the best education must be available to Indian girls, and that their common sense, together with the reaction that has already taken place among their brothers in favour of their great inheritance from the Past, will avoid the danger which Mr. Morison foresees.

Concerning Books

The outcome of the struggle between the Times Book Club and the Publishers appears to be that the six-shilling novel will be doomed. Already more than one energetic publisher is prepared to bring out, in good style, new novels for two shillings and sixpence. But the war between the Club and publishers goes on, and according to evidence obtainable, the methods of the Club to get books at trade discount are too American to be acceptable here. As a remarkable publication which brings classic literature to the humblest homes, "Everman's Library," published by Messrs. Dent & Co., at one shilling a volume is a marvel of production. The newest volumes include Grote's "History of Greece" in twelve volumes (its original price was £8. 3, and the Speeches of Abraham Lincoln with an introduction by Mr. Bryce, now British Ambassador at Washington.

OBSERVER.

✓ AN INDIAN PORTRESS. The Ladies' Conference at Calcutta brought to prominence a lady orator, Mrs. Sarojini Naidu, already known to fame as a poet of considerable distinction. Mrs. Naidu is a Bengali lady by birth and has married a Madras gentleman. She spoke without notes and made an impressive and most eloquent speech. It is further stated that she is not accustomed to speak in public, and has not spoken more than half a dozen times in public. It is a very hopeful sign of the times that our ladies are coming to the front and are taking an active part in the great work of national reform. A gifted lady like Mrs. Sarojini Naidu, with her persuasive and affecting eloquence, boded well to render important service to the women of India.—*Indian Opinion*.

What the Vrededorp Ordinance Means to Indians in Vrededorp. ✓

NAME	STAKE No.	OWNERSHIP	LISSER	STOCK	BOOK-DEBTS	TOTAL	INMATES
Mahomed Saleh Nana	288		100	1000	450	1550	9
do.	918	1200		1050	125	2075	6
Moosa Ismail Matar	192		200	500	50	950	3
Mahomed Afendi	1167	450		1000	150	1600	1
Hassen Fakar	1165	500				500	1
Iewakhan	1251		200	2250	400	2850	3
Karim Rahman				500		500	1
M. F. Fakalia	1162	550				550	1
Fissak Ismail	913			400	250	650	2
Sale Hassan	918			200	100	300	2
Kamal Khan	813			400	250	650	2
Amud Monaa	32			500	250	750	2
Amud Monaa	1200			125	30	155	2
Kap Hassan	193			500	350	850	2
Kap Hassan	1			500	125	625	2
Mahomed Hassan	1135	300	100			400	1
Kalim & Gopal	1174	600		250	20	870	1
Mohamed Nafsi				200	10	210	1
Hassen Afier	1183			300	100	400	1
Pema Farshotam	1185			300		300	1
Mahomed Mahomed				300		300	1
Shaukh Abdoolla			150	500	250	850	1
Bhanna Gooah				75	25	100	1
Karim Rehman				800	150	950	1
Totals		£3300	£1015	£11300	£3385	£19000	59

- NOTES (1) Monthly tenants' interest has not been calculated apart from the stock they may possess.
- (2) Removal of traders means practical ruin to them as their trade depends upon the local inhabitants.
- (3) They cannot take their stock elsewhere and do business.
- (4) The above lists is by no means complete as to Indians living in Vrededorp.
- (5) The figures given are approximate in each case.

UNFIT FOR HABITATION. The Sanitary Inspector of Uitenhage, C.E., reported that he found two coolies living in a shed in the yard of Mr. Dumble's premises, foot of Layt Street. The place was unfit for human habitation. It was resolved by the Finance Committee "that Mr Dumble get notice to that effect, and to put an end to the company." Quite right. A good many more Mr Dumble's might be found elsewhere without much difficulty. X

AN INVITATION. A Correspondent in Lourenço Marques informs us that the Portuguese Authorities have decided to allow the entry into the Territory of Indians from the Transvaal, either for embarkation or to reside there temporarily for a change, provided they can show to the Portuguese Authorities at the Border a Certificate from the Transvaal Authorities that they are allowed to return to the Transvaal. X

Vrededorp Properties

The four pictures represent some houses owned or occupied by British Indians in Vrededorp, Johannesburg. The photographs show that the buildings are not "shanties", as described by Mr. Winston Churchill. The finest of the group was built and is owned by an Indian.

Durban Notes

By "Observer"

THE MONDRIUM FESTIVAL. The annual exhibition of "Tigers" and Pagodas was celebrated throughout the colony last week end. A large crowd gathered at Umgeni on Monday to witness the "drowning of the gods." The one satisfactory thing to note is that this year, as in recent years, there has been almost an entire absence of rowdiness, which certainly speaks well for the huge crowds of enthusiasts that gather together at these times.

THE REASON WHY. A correspondent in a recent issue of *The Mosquito* calls attention to the enormous profits made by certain European firms in Durban. An instance was cited of a man who wanted to buy toilet soap. The chemist demanded 6d. per tablet. He therefore went to another establishment where they sell by the dozen and bought the same thing for 2.11 per dozen. In the words of the writer, "the price paid was, say, 3d.; the retailer wanted 6d. Calculate the profit and be enthusiastic." Another instance was that at the Cape, plums are rotting on the trees, but they are being sold by retailers in Durban at 1/- per dozen.

THE MORAL. The point I want to get at is this: The Indian trader does undoubtedly reduce the price of such necessities of life, and it is a fact that the Indian hawker sells his fruit and vegetables at the doors of suburban houses at a cheaper rate than they can be bought for in West Street. For this reason it is argued, by interested storekeepers who wish to keep up prices, that the Indian is a curse to the colony. Whether they are right or wrong I leave my readers to judge.

THE CASTING VOTE. The recent decision of the Ladysmith Town Council, in refusing a licence to Benne, rested eventually on the vote of one man—the Mayor. On a division, Councillors Thompson, Foss, Doig, and Newton voted in favour of the renewal of the licence, and Councillors Cochrane, Ellis, Thorold, and Lowe opposed. The Mayor gave his casting vote against the appellant.

FAIR PLAY. The *Natal Mercury* has, in a long leading article, detailed the facts brought out in the Goga licensing case at Ladysmith. Although it applauds the desire to make this a white man's country, at the same time it asks for just treatment and fair-play even for an Indian. The decision of the Licensing Boards, the fair attitude of the Press, and the cables from England all seem to show that the anti-Asiatic agitators have gone too far and the very end they had in view will be defeated—and it deserves to be.

DURBAN NEWSVENDORS. The *Advertiser* publishes a "Staff Special" on the subject of what it calls a monopoly in the hands of Indian boys. It admits that the few white men and boys are not successful as newsvendors because they lack the essential qualities required in the "profession." But this luminous article suggests that the newspaper-selling business in the streets should be reserved for indigent whites, and makes the elegant remark that "it only requires an effort to snatch the monopoly from the Indians." How charming!

JUST A WORD. Perhaps one reason why the white newsvendors are not successful is because of their utter lack of fair competitive methods. For instance, a European the other day stopped to purchase a paper from an Indian boy, and while he was finding the necessary coin, up comes one of these worthy whites and insolently demands that the paper should be bought from him. Upon being refused, he indulged in abusive language, and, indeed, he looked quite capable of doing the "snatching" which the *Advertiser* recommends.

A PUBLIC MEETING. A Requisition has been signed by 21 of our townsmen and sent to the Mayor, calling a meeting in the Town Hall to discuss the Asiatic question. Mr. Henwood has therefore acceded to the request and fixed the date March 31st. The Borough Members are to be invited to attend and give their views.

Hindu Young Men's Association

The monthly public meeting of the above was held at 406 Church Street, Maritzburg on the evening of 26th January, when Mr. T. Barthasarathy Pillay delivered a most interesting lecture on the condition of "Savva." Mr. Ramalingham Pillay presided. The meeting commenced with the chanting of hymns. There was a crowded audience and the presence of the Veteran Pandit evoked considerable enthusiasm. He pointed out how more than 2,000 years ago, the Tamil land was a thoroughly civilized country, and what advance in language and literature religion and arts had made, even then. He referred in details to the advancement in the various fine arts, in the art of Government, and to the distinguished place occupied by the poets of those days in influencing the rulers of the country.

The lecture was brought to a close with a vote of thanks, proposed by Mr. N. Moodley, to the lecturer and Chairman.

The Association has presented a gold ring to the lecturer on his departure to India.—Contributed

Distinguished Coloured Persons

O.R.C. Legislation

Last week, in the Legislative Council at Bloemfontein, Reuter says,

The draft Coloured Persons Distinction Exemption Ordinance passed the second reading. This law removes certain disabilities under which coloured persons labour from distinguished coloured people of other races, Indian, Japanese, Egyptian, Siamese, and so on, who might visit the Colony.

The Acting Attorney-General remarked that the Ordinance was a necessity owing to the inclusion of the Colony in a world-wide Empire.

With reference to the Natives Reserves Management Ordinance, which deals with the locations at Thaba Nchu and Witzieshoek, an amendment was moved that instead of the board of control being a mixed one of Europeans and natives it should be composed of natives alone with an adviser for native affairs and the Resident Magistrate of the district as chairman and vice-chairman of the board respectively.

The amendment was accepted by the Government and carried.

Cape General Dealers' Licences Act

After more than one interpretation of the General Dealers' Act, the Chief Justice, Sir Henry De Villiers, has, in the Supreme Court, given a decision on the subject which is authoritative. If we remember rightly he takes the same view as to what was the intention of Parliament when the Act was before the Legislature, as did a magistrate up-country, namely, that a general dealers' licence is not required in Cape Colony for the sale of fruit, eggs, vegetables, milk, firewood, cakes and confectionery. But the Chief Justice takes an even broader view, for he has interpreted confectionery to mean sweets, chocolates, biscuits, and nuts, and, moreover, holds that they need not necessarily be of the growth or the produce of South Africa. This settlement of a difficulty, around which a controversy has raged, will be of value to municipalities, but at the same time few, we think, entertain for one moment the idea that Parliament when discussing the provisions of the General Dealers Ordinance, intended to exempt imported sweets, chocolates, biscuits, and nuts. We fancy this is all due to an error in drafting the measure. *Greco's Penny Mail.*

"RANIL." The Indian Government has selected Prince Ranjitsinhji, the famous cricketer, as Chieftain of Nawangar, Katiawar.—Reuter.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE ELECTION RESULT. As I wrote last week, Het Volk, with its allies, the Nationalists and Labour, has a clear majority of at least 21. The Progressive Party has been badly beaten, notwithstanding that most of its best men have secured election. Sir Richard Solomon is, at least temporarily, eclipsed, and has lost all chance of the premiership, so far as the first Responsible Government of the Transvaal, under British rule, is concerned. In view of his recent utterances on the British Indian question, the Indian community can afford to be calmly philosophical over his defeat.

THE ELECTED. Amongst the elected are that good Negrophile, William Huxton, who is a host in himself; Sir Aubrey Woods-Simpson, the man who accepted, as the only policy suitable for the native, "the rifle and the sjambok"—a modern Negrus, it would seem; our brother to him in our good friend Abo Bailey, and to complete a negrophobe trio, who more suitable than Mr. Loveday! We still have our plagues, it seems. Mr. Quinn and Mr. Wyberg, notwithstanding their public utterances, are fair-minded men, and the Indian cause need not be downcast by any means.

THE PROPOSED MINISTRY. Mr. Louis Botha is almost certain to be called upon by Lord Selborne to form a ministry, in which it is almost a foregone conclusion that Advocate Smuts will be Colonial Secretary—an excellent selection. Other possible Ministers as Messrs. Gregorowski, De Villiers, Hull, Rissik, and Wyberg. Mr. Hull is the only known bitter antagonist of colour. Generally speaking, we may count ourselves very well off, if a ministry of the above complexion is formed. At least we ought always to obtain a hearing.

LEGISLATIVE COUNCIL. The following have been nominated by the Governor of the Transvaal for membership of the Legislative Council:

H. Crawford, L. G. Curtis, Col. W. Dalrymple, G. J. W. Du Toit, R. Feetham, W. Grant, M. Langermann, W. A. Martin, T. A. R. Purchas, A. S. Raitt, A. G. Robertson, P. D. A. Roux, J. Roy, I. E. Van Der Merwe, A. D. W. Wolmarans.

A POZZLE! The Pretoria correspondent of the *Mail* sends the following to his paper:—

This morning a deputation of nine Chinamen, representing the Chinese merchants, laundrymen, and shopkeepers of the Rand, arrived at Pretoria from Johannesburg, for the purpose of presenting a request to the Government for the subject of registration of men of their class.

Ashiatic. The visitors were accompanied by Mr. James Walker Munro, solicitor, of Johannesburg, who represented their case to Mr. M. Channay, the Registrar of Asiatics. The latter, in reply to the deputation, pointed out that they and those they represented should ensure that they are registered not later than the 31st March, and promised every facility for the completion of the registration. Comment is needless.

THE FOR TAC. A writer in the *Mail* has pointed out that, whereas South Africa bought, in 1906, from India £691,887 worth of goods, India only returned the compliment to the extent of £82, or some thirty shillings a week. The writer also points out that, in 1780, Cape exported to India 231 leggers of wine, 20,375 muids of wheat, 12,865 lb. of butter, 7,024 lb. of tallow, beside rice, barley, peas, and beans. Moreover, in those days, when the Cape was regarded as a health resort for Anglo-Indian officials, the latter spent some £50,000 a year in the Colony—all contributed, he it said, from an overtaxed and starving Indian peasantry, as that so ably shows. It is time India got back some of its stolen wealth!

An Arabian Idyll

Apt Commentary

The following letter appeared in a recent issue of the *Natal Mercury*:—

Sir,—Mr. McLarty and many others are at the present moment exhorting us to rid ourselves of an incubus, which has been allowed to fasten upon this land in the form of an Arab invasion. I am only a rough, Colonial-born man, but it seems to me, standing on the lower levels of imagination and research, that the question has been overstated, and that hundreds of willing persons are being led—or misled—by the nose, instead of giving their own natural sweet reasonableness fair play. I have been exercising my mind over these riddles for quite a time, and I will endeavour to lay before you gentlemen my moderate view of the situation. To go to the root of the matter at once, the "incubus," so often referred to in vehement tones and with emphatic gesture, lies, apparently, in the fact that the white men have had to give way under the fierce competition of the Arab traders. It is humiliating, of course, for a "race of shopkeepers" to be beaten at their own game. The native trade, without shadow of doubt, has passed into Arab hands. Why is this? The explanations are many and instructive. The Arab is remarkably patient and tolerant in dealing with the dark customer. The white man rages, storms, and uses his boot. Abdool and Rambiayoni are much alike as to complexion, and seem more akin than the jolly scion of an Anglo-Saxon stock. The Arab puts business first, and pleasure afterwards; the white

man also does this—sometimes. The Arab keeps his stock sorted up, and his shelves tidy and well-filled; the white man waits for his erratic pet traveller, and cleans the premises when he has time. The Arab reduces his expenses to a minimum—more steam to his elbow—so do the gold mines; the white trader piles up his expenses, and wonders at the end of his financial year why he has done worse than he expected. I take it that the proof of the pudding is the eating. The Arab's success in the native trade shows the natives' consent to deal. I think, if we knew more about it, that we should find behind the Arab's success a certain strong cohesion or combination of Mussulmans doing a quite but very extensive work. I am not an Arabophile, sir, nor do I hold a brief for these people. I am simply trying to work the matter out fair and square. Here's a Colony with a million odd people to keep under control. The potentiality of lawlessness in this crowd is terrible, but their general behaviour is satisfactory. Suppose we took away all Arab licences to-morrow, and made the trade over to white persons, what would be the result? In all seriousness, I say, "Ask a policeman." The Mussulman—I do not say Indian—abhors drink. He neither uses nor handles it, and his religion, whatever we may think of it in other respects, is our safeguard from a fearful peril while it will do this. Let this be suddenly changed, and I feel convinced that an excellent police force and a stern, resourceful Bench will be busily engaged in quelling the evil results for all time. I am ashamed of my countrymen in this respect. It is a scandal that we may trust a copper-skinned Asiatic, with an inferior faith, to conduct a business without breach of the Liquor Law, and mistrust ourselves, heirs also of Abraham, but of richer promises than they. No, sir; reason and justice in all things. We must look at things from a broad standpoint. It is easy, in times of depression, to seize upon the Arabs as a contributing cause. I believe some, at least, of those who attack these people are the most persistent never-do-wells. I think a bad Arab is as bad as a bad white, and a good Arab deserves the same respect and courtesy we extend to a good European. After all is said and done, character, not complexion, is the main thing. I am the more pained at the popular sentiments of my people when I remember how fair play is cited in all forms of sport and enterprise—except this.—I am, &c.

PHILOSOPHER.

PESSIMISTIC. Do we make any real progress at all? We get better in some ways, but we get worse in others. We give up certain vices, but we embrace new ones in their stead. Fresh virtues blossom forth in us, but old virtues wither and die away.—*Weekly Dispatch.*

ઇંડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૨ જી માર્ચ, ૧૯૦૭.

૫૩૬.

આવડાડીક પંચાંગ.

ઓસ્તી-તા. ૨ જી માર્ચથી તા. ૮ માર્ચ સુધી ૬૦ સળ ૧૯૦૭.
હીંદુ-કાચલુ વદ ૨ થી, કાચલુ વદ ૬ સુધી સંવત ૧૯૬૩.
બુસલમાની-તા. ૧૬ મી મોહરમથી ૨૨ મી મોહરમ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ઓસ્તી તારીખ	હિંદુ તીથી.	સુર્યાસ્ય ક. મી.	સુર્યાસ્ય ક. મી.
શની...	૨	૨	૧૬	૫ ૪૯ ૬ ૨૭
રવી...	૩	૩	૧૭	૫ ૪૯ ૬ ૨૬
સોમ...	૪	૪	૧૮	૫ ૫૦ ૬ ૨૫
મંગળ...	૫	૫	૧૯	૫ ૫૧ ૬ ૨૪
બુધ...	૬	૬	૨૦	૫ ૫૨ ૬ ૨૩
શુક્ર...	૭	૭	૨૧	૫ ૫૩ ૬ ૨૨
શુક્ર...	૮	૮	૨૨	૫ ૫૩ ૬ ૨૨

અનુક્રમણિકા.

મી. ગોગાની લાઇસેન્સ...	૧૦૩
કેપનો ઇમીગ્રેશન કાયદો...	"
ઓરેન્જ રિવર કોલોની...	"
'મરકપુરી' અને હિંદી વેપારી...	૧૦૪
સાચા આકૃષ્ટિ પ્રીટીસ ઇંડિઅન કમ્પાની...	"
શ્રીકૃષ્ણ બેરકીનન્સ...	"
મી. રીચનો સપ્તાહિક કામળ...	"
ઇન્ડિયામાંથી તારણ...	"
નાતાલનો વેપારી કાયદો...	૧૦૫
કેપનો નવો ઇમીગ્રેશન કાયદો...	૧૦૬
તાજુતનો રિપસ...	"
એસિઆટીક સ્ટો...	"
અલ્બીક કોલેજ અને નામદાર અખીર હબીબ ઉલ્લાહ...	૧૦૭
આરબ વેપારીની કહર...	૧૦૮
નાતાલ સનાતન ધર્મસભા...	"
હિંદુ યંત્રેન એસોસીએશન...	"
ઇસલામી ખબરો...	૧૦૯
શ્રીકૃષ્ણ બેરકીનન્સની હિંદીને મએલી ગુફાની...	"
ધી મહેમીકવ ઇમીગ્રેશન સોસાયટી...	"
નાદારી કોલેજ...	"
ખબરખત લેખનસમય...	૧૧૦
" મુંબઈ...	"
" રેનફોર્ડ...	૧૧૧
હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી...	"
ચાલુ વરતમાન...	૧૧૩
રહેના તાર સમાચાર...	૧૧૪
અર્થો પત્રો.	"
ડેસાએઆએ જર્નલ ઓફીડ...	૧૧૬
નાતાલ રેલવેપર તકલીફ-કેપાલની જરૂર...	૧૧૭

ઇંડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૨ જી માર્ચ ૧૯૦૭.

મી. ગોગાની લાઇસેન્સ.

આ લાઇસેન્સની આપીશ ઉપરથી ઘણા વિચારો કરવા જેવા છે. મી. ગોગા જલ્દી તેથી તેમને મુખ્યરુખાઈ ઘટે છે. હિંદી કામ તે પણ સજી થવા જેવું છે. નાતાલ મરકપુરીયે એ બાબત આપણા લાગણી પછી સખત ડીકા કરી છે. તેમજ ડાઇમ્સ ઓફ નાતાલે, અહિંની સરકાર પણ આપણને મદદ કરે છે. પણ તેથી શું? મી. ગોગાને કેટલું ખરચ થયું ત્યારે તેમનો સાધારણ હક બદાલ રહેશે? તેમને ત્રણ વકીલ રાખવા પડ્યા. ને તે પણ નાતાલમાં ભારી ગણાતા, અત્યંત ચિંતા વેઠ્યા બાદ તેમની લાઇસેન્સ મળી. તે લાઇસેન્સ આપી તે ટાઈન કાઉન્ટરીસે ન્યાયપુરિથી નથી આપી પણ માન ડીને. કેમકે મી. ગોગાની લાઇસેન્સનો કેસ ખસાસ થયો કે તુરત એક ગરીબ હિંદી બેનીનો કેસ થયો. તેની લાઇસેન્સમાં પણ ચોપડાનો વાંધો હતો, છતાં તેમને લાઇસેન્સ આપવાની નાપાડી. કારણ એ કે બેની કંઈ ત્રણ વકીલ રાખી ન શકે તે આગળ ન વધી શકે. એટલે તેને લાઇસેન્સ નહિ. એનો અર્થ એ થયો કે બહુ પેસાદાર માણસ પોતાની લાઇસેન્સ ખચાવી શકશે. પણ જો ગરીબકા ખરી નમ નો પેસાદાર કેટલો વખત નબી શકે? પેસાદાર હિંદીનો આધાર ગરીબકા હિંદી વેપારી ઉપર રહેશે છે. અત્યારે આખા કોલોનીમાં આ બાબત ચર્ચા થઈ રહી છે. એમ્બર ઓફ કોમર્સ આપણા પક્ષમાં કામ કરવા છૂટે છે. એટલે સંભવ એવો છે કે આપણી તરફથી પુરતી લડત લેવામાં આવે તો આપણે કામ કામાં ફેરફાર કરાવી શકીએ છીએ.

આવા વિચારથી અમે ઇમેજ વિલામમાં કેટલીક સુચના ત્રાહિત રિતે કરી છે. તેના ધારણ મુજબ આખા કોલોનીમાં આપણે હોઝારો કરી મુકવાની જરૂર છે. કોમર્સ બહુ મહેનત કરી રહી છે. તેણે ફળુ વધારે જોર કરી એમ્બરને મળવું અને પીન ગોસંગોન તમા પારલામેન્ટને મુખ્ય મેમ્બરો ને મળી તેનો તોડ આણવો જોઈએ.

કેપનો ઇમીગ્રેશન કાયદો.

૮૪૬.

કેપમાં નવો ઇમીગ્રેશન કાયદો થઈ ચુક્યો છે. તે કાયદો અમારા ધારવા પ્રમાણે નાના કરતાં ઘણો ખરાબ છે. હાલ તુરંત નવા ખરાબમાં ખરાબ ભાગ અને અહીં આપી એ છીએ. ઇમેજ નહિ જાણનાર હિંદી કેરનો રહીશ હોય તોપણ જો તે કેપ છોડવાની રજા લઈને બહાર ન જાય તો તે પાછો આવી શકશે નહિ. એટલે કે હમરેજ નહિ જાણનાર હિંદીએ દરેક વખતે પાસ કરાવવો પડશે. તેની શી પા. ૧ આપવાની. આવો પાસ હમેશાંને સાઈ નહિ પણ માત્ર અમુક મુદતને જ સાઈ મળશે. એટલે જાણુ સરડી/કેટ નહિ મળી શકે. વળી જે કેટેગોરી કાયદો બહાર પડ્યો છે તેમાં જણાવ્યું છે કે જે માણસને ઉપર પ્રમાણે સરડી/કેટ વેતનને તેણે પોતાનો ફોટોગ્રાફ તથા બીજા નિશાનીઓ આપવી પડશે. સરડી/કેટ લેવું પડશે એમાં ફેરફાર નહિ થઈ શકે કેમકે તે કાયદાનો ભાગ છે ને તે કાયદા ઉપર લોડ એકગીનની સર્વી આવી ગઈ છે. ફોટોગ્રાફની બાબત મવરનરના હાથમાં છે. તે એક રચનિક ધારો છે. તેમાં ફેરફાર ફેરફાર થઈ શકે છે. અમારી સલાહ છે કે ફોટોગ્રાફની બાબતમાં કેપના આગેવાનોએ તુરત લડત લેવાની છે. તેઓએ કાયદો પસાર થવા દીધો ને ખુલ કરી છે. પણ જો ફોટો ગ્રાફની વાત રબી જશે તો અમે મોટા બુન્દો ગણાવું. તે વિચાર જો કેપમાં કાયમ થશે તો તેના છાંટા બધી જગોએ ઉડશે અને તેથી ધરમની લાગણી દુખારો. આ બાબત માં કેપના આગેવાનો હીલ નહિ કરે એવી હમેદ છે. ઉપરના કાયદાના મુખ્ય ભાગનો તરણુઓ અને બીજા જગ્યાએ આપ્યો છે.

ઓરેન્જ રિવર કોલોની.

ઓરેન્જ રિવર કોલોનીમાં એવો કાયદો પસાર થાય છે કે જામ્મીતા હિંદીને વગર લદે કતે ત્યાં જવા દેવાની એટલે મુસાદરને ખાતર જવાની છુટ આપવી. ગાનો અર્થ એ ત્યાં કે કોઈ ત્યાં વર્તન દુખાર કરી શકે. પણ કોઈ હિંદી ને મુકત બેવા નમ તો તેને લેકેશન રિવરમાં ન જવું પડે એવો કાયદો થાય છે.

“મરકયુરી” અને હિંદી વેપારી.

૯.૧૦

નાતાલ ‘મરકયુરી’એ પોતાના રાષ્ટ્રીય ફેશરવારીના અંકમાં હિંદી વેપારી વિષે લેખ કરી છે તે ગાળવાને સમજવા લેઈ છે. તેણે હિંદી વેપારીના પક્ષ તાલ્યો છે. લેડીરમીથ એટલે નિરક્ષર છે. પણ આપણે કેવી જાતની ખડખેથી દુર રાખીને વેપારથી વધારા કરવાનું છે તે પણ બતાવ્યું છે. તેમાં બહુવિધ છે કે મેરીસમરગના વેપારીઓને લાઇસેન્સ મળી છે તે તેઓનાં સારાં નસીબ સમજવાં. તેઓએ ચોપડા નોટીસ મળ્યા જતાં બરોબર નહોતા રાખ્યા. ફરી નોટીસ મળી ત્યારે રાખ્યા. એ વખત નોટીસ આપવા કઠિનતાથી બંધાએલી નહોતી. તેપણુ કયા ખાદ્ય લેખર પહોળા માણસોની દરકાર નહિ કરી લાઇસેન્સ આપી. આંધ્ર વખત ફરીને નથી આવવાનો એ આપણે યાદ રાખવાનું છે. આ પ્રમાણે લાઇસેન્સ અપાઇ તેની સામે ગોરાઓ યથા ચુક્યા છે. આ વરસનો લખ ગયો. પણ એવું દર વખત થશે તો જેની લાઇસેન્સ છે તે રક થશે અને તેવી રીતે મહાજન રાખેલ માણસને મદદ ટાંગરેસ નહિ કરી શકે એ યાદ રાખી ચોપડા બરોબર રાખવા તરફ અને ઘર તથા દુકાન સાથે રાખવા તરફ દરેક હિંદી વેપારીએ પુરુષ્કાંત આપવાનું છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટિશ હરિઅન કમીટી.

૯.૧૦

આ કમીટી ઘણું સરસ કામ કરે છે એવું આપણે હાલના એ તાર ઉપરથી એક શ્રદ્ધાપૂર્વક એક તારમાં લેડીરમીથ બાબત તે કમીટીએ હિલચાલ કર્યાનું છે તે તેનું પરિણામ એ બાબતું છે કે લોર્ડ એલગીને બહુ લખાણ કર્યું છે. લેડીરમીથમાં એક વરસ બાદ લાઇસેન્સ નહિ આપવાની નોટીસ નીકળી હતી તે જાહેર રીતે પાછી બેચવી પડી છે. બીજું ત્રીકોરપ એરડીનન્સ પસાર થયું જતાં હિંદી રહેવારને તુકેશની આપવા બાબત સરકાર પાછો પગ પહેવાર લોર્ડ સેલગોરન સાથે ચલાવે છે. આ ઉપરથી અને મી. રીચના કાગળો અંગે દર દરેકે બહુ પાડીએ છીએ તે ઉપરથી એક શકાય છે કે સાઉથ આફ્રિકા કમીટી નીમાઈ તેથી આપણને ઘણું લાભ થવાનો સંભવ છે.

ત્રીકોરપ એરડીનન્સ.

૯.૧૦

આ એરડીનન્સની બાબત અમે આ વખતે કેટલાક ફોરમાઈડ બાબતે કરીએ. તે ઉપરથી માણસ પડશે કે મી. ચર્ચીલે જેને કુપેમાં ગણ્યા છે તે કુપેમાં નથી પણ સરસ મકાનો છે. આ સપ્લીમેન્ટ બહાર પાડવાની જરૂર હતી કેમકે તે ઉપરથી આપણે લોર્ડ એલગીને બતાવી શકીએ છીએ કે તેઓ સાહેબને આજેથી જ બજાર મોકલવામાં આવે છે તે બધી ખરી સમજવી નહિ. તેમાં એ મુખ્યત્વે કરીને ત્યારે તે બજાર હિંદીની બાબત હોય ત્યારે તો લાગેજ ખરી હોય. કેમકે જે છાટકારી ગોરાઓને આપણુ તરફ છે તેવીજ ગોરા અમલદારો ઘણે જાગે રાખતા જેવામાં આવે છે. લોર્ડ સેલગોરન ત્રીકોરપનાં હિંદીનાં ઘર કેવાં છે તે બજાર હોય નહિ એટલે તેમનો હોય આપણે નથી કહાડી શકતા. પણ જે બગાડે છે તે નીચલા અમલદારો.

અમે એક કોડ પણુ આ અંકમાં આપી એ છીએ તે ઉપરથી જેવામાં આવશે કે બહુ મળી હિંદી કામને ત્રીકોરપમાં તુકેશન પા. ૧૬,૦૦૦ જેટલું થવા આવે છે. આ તુકેશની મળવા બાબત હિલચાલ લંડનમાં ચાલી રહી તેને આ કોડથી બહુ મદદ મળશે.

મી. રીચનો સપ્તાહિક કાગળ.

મી. રીચ તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરીના કાગળમાં લખે છે કે:-

ત્રીકોરપ એરડીનન્સ બાબત મી. હેરોલ્ડ કોલસને સાહેબે તકવાન કરેલું (આ બાબત નાર આવી ગયો તે વિષે બીજા જગ્યાએ બતાવ્યું છે) તેને સાહેબારે ઘણું સંચયું પડ્યું છે.

ટેલીગ્રાફને આવકાર મળવા બાબત અહીં તો બાબતોમાં ચરચા થવા સાહેબરના મી. એડમને મળ્યો છું.

કેસલન હોલમાં હિંદી મજુરો વિષે બાબતુ ઘણું તેમાં હું ગમે હતા. બહુ બોલ્યો. આપણી સામેની દલીલો મને સાગે છે કે બધી કાપી હતી. સર મંચેરલ તેથી ખુશ થયા. સર રેમંડેવેટ પ્રમુખરથાને હતા.

ડરમનના મી. હાંસમ જુમા મને મળવા આવ્યા હતા. તેમને બધી સમજ પાડી હતી.

ઈંડિઆમાંથી તારણ.

પરમુલકમાં હિંદી મજુરી.

ઉપરના વિષય ઉપર લંડનમાં ઇંડિઆ એસોસિએશનની એક મીટિંગ આમળ ત્યાંના ‘પારસી ટ્રેડીંગ ક્લબ’ના અધિપતિ મી. નસરવાનજી કુપરે એક બાણુ આપ્યું હતું. મી. કુપરે ફિનિશના વચ્ચે જાગમાં મુલાકાતી કરી હોવાથી તેમનું જાતે મેળવેલ જ્ઞાન બહુવા લાયક ગણી તે બાણુનો સાર નીચે આપવામાં આવ્યો છે:-

બ્રિટિશ વેસ્ટ ઇંડિઆ ટ્રસ્ટીના હિંદી મજુરોની મુખી હાજન છે. ઇમીગ્રેશન મંજૂર, નિરબસની, અને ઉલ્લાસ હોય તો તેઓ પોતાની આબાદીમાં ચાહે તેટલો વધારો કરી શકે. તે કોલોનીઓમાં હિંદી એને બધી વાતની સુગમતા છે અને ગોરા તેમના તરફ બહાઈથી વરતે છે. ટ્રાંસવાલ ના જેવાં એશીઆટીક એરડીનન્સ તે કોલોનીમાં ચતાં નથી કરણ કે ત્રાંનીગ્રાડ ને જામે શાના ગોરા વિશેષ કેળવ્યાએલા, એકંદા રીતે વિશેષ વિનમી, અને ગણતા દરનમાંથી હિંત રેલા છે. જતાં ત્યાંના હિંદીઓનાં બાળોને કેળવવામાં આવતાં નથી. તે વાતમાં બ્રિટીશ ધરમવાળાઓ પછાત રહ્યા છે. ઇમીગ્રેશન માટે પહેલા નંબરનો કોલોની બ્રિટિશ ગીઆના છે. તે તે પછુ જેને સંતોષકારક ન જાગે તેણે દક્ષિણ અને મધ્ય અમેરિકાનાં રીપબ્લીકો જેવાં. ગરાજીલ સરકાર ઇમીગ્રેશન તરફ ઉદારદલી રાખે છે. બ્રિટિશ કોલોનીઓની બહારના મુલક મએશાની દિશા નપાસીએ તો કોસ્ટારીકા અને મધ્ય અમેરિકાના હિંદીઓ સૌથી વિશેષ મુખી હાજનમાં છે. બાણુ ચવા પછીની ચર્ચામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ફિનિશ ના બીજા બાળોના જેમ વેસ્ટ ઇંડિઅના મુલક લખ નો તરફ બેઠાએ તેનું દક્ષ આપાનું નથી. આફ્રિકા અને બીજા જગ્યાએ પેતા નો ધરમ ચલાવવા કેટલાક દોષતમદ મુસલમાનો ઉપદેશક મોકલવાનું કામ કરે છે તેવા બોલોએ વેસ્ટ ઇંડિઅ તરફ કે ત્યાંના કુલીમાં એક ધરમજ નથી ત્યાં ઉપદેશક મોકલવા એકંદા.

હિંદો સ્ત્રીઓની કેળવણી.

વચ્ચતા અને ઉપરના વરગના લોકોમાં પુર મેને પશ્ચિમની કેળવણી માટે જેવી સગવડ છે તેવી સગવડ સ્ત્રીઓ માટે પણ હોવી જોઈએ એવી હિંદમાં કેળવણી વગરતિને લગતું ઉપરના વિષય ઉપર ચર્ચાગદ કોલેજ ના એક વખતના પ્રાંતસીપાલ મી. થાંચો હાર મેરીસને તે કોલેજની હાંડનની સોસા પડી આગળ એક બાણુ આપ્યું હતું તેમાં

તેમણે જણાવ્યું કે:—હિંદમાં ઉપલા વસ્ત્ર ના લોકોમાં કેળવણીની દ્રષ્ટિમાં ઉચ્ચ પાથલ આવી રહી છે જે એટલી ઝડપે વધતી જાય છે કે તેથી યુરોપ પણ આશ્ચર્યમાં પડે. સુધારાનો પ્રકાર સ્ત્રીઓ ઉપર પણ પડવા માંડ્યો છે તે તેની અસર કે: જાનાના સુધી પહોંચી છે. સ્ત્રીઓ કેળવવા સાગી છે અને તેથી હવે ખરી સામાજિક ઉચ્ચ પાથલ સર થઈ છે. સુધારણાની એ ક્ષાત્રી જરૂરી આવત ગણાવા સાગી છે. હિંદી જનસમાજ નું પોતાનું સ્વતંત્ર નાશ પામે તે પહેલાં હિંદી ધરસંસારમાં કેટલુંક જળવા રાખવા લાયક છે તે બુદ્ધિ ન જરૂર નોંધએ. જેવી રીતે હિંદી પુરુષોની કેળવણી સાવ અગ્રેષ્ઠ ધોરણ પર છે તેમજ સ્ત્રીઓની કેળવણી નું થાય તો જે સમાજક સ્વરૂપ સંક્રાંતિ થયાં માધ્યમ આવે છે તેનો તદ્દન નાશ થવા નો સંભવ છે. એટલા વારંતે પુરુષ અને પત્નિની રીતિના નિમજ્જવાનું સિદ્ધાંત સ્ત્રીઓને કેવી રીતે આપવું એ સવાલ છે. વચેરે. લાખણને અંતે નકી થયું હતું કે મરદુમ મી. બદરહીનના કુટુંબની એક બાઈ મીસ દેવી જે દાક કેળવણીને લગતું જ્ઞાન મેળવવા વિચારતમાં છે તે સ્ત્રીને કેવી કેળવણી આપવી નોંધએ એ વિષય ઉપર બીજે વખતે લખણ આપશે.

નવા હિંદી અંડરસેક્રેટરી.

ઈડિયા એઝીસમાં મી. મેરહીનનેના મી. એલીસ જેઓ અંડરસેક્રેટરી એક સ્ટેટ ફોર ઈડિયાનો હોદ્દો મોગવતા હતા તેઓ પોતાની જગ્યાપરથી ફારગત થતા હોવાથી તે જગ્યાએ મી. સી. એચ. હોબહાઉસ એમ. પી. ની નીમણુંક થઈ છે. મી. હોબહાઉસને હિંદનો ખડોળો અનુભવ છે અને કેટલીક રીતે હિંદી ઉમેદો તરફ દિલસોજી ધરાવનાર લીબરલ માંહેના એક હોવાથી આ નીમણુંકે હિંદને માટે સતોપકારક નીવાશે.

સર રીચર્ડના બોલ.

પ્રાંટિરીઆના બાળકુ દરમ્યાન સર રીચર્ડે જે જણાવ્યું હતું કે—કાળા લોકો સંબંધે કાવજીમાં વડી સરકાર વચ્ચે પડી શકશે—એ કલમ માત્ર શોભાકેષે છે. આના ઉપર એક અખત લખણ લખતાં ઈડિયાપત્ર હિંદના મિત્ર હોય તેવા લીબરલો ને બેરહર નહિ રહેવા આમદુરવેક જણાવે છે.

હિંદી મામલા માટે કમીશન.

મી. મેરહીનર મેમ્બેર બુક્કા કાગળ માં એંગ્લો-ઈડિયન નામથી એક લખનાર જણાવે છે કે હિંદમાં ફ્રાંચીસ અને વિશેષ ફ્રાંચીસ પામતી અશાનિ મટાડવા સાથે તેનાં

કારણમાં નપાસ કરવા એક કમીશન નીમવાની જરૂર છે. તે મામલો અંગાણના બાગલાના દિવસથી શરૂ થયો છે. તો થોડા તપાસ કરી જરૂર પડે તો બાગલા રદ કરવા અથવા તેમાં ફેરફાર કરવો એજ ખરી રાજ નીનિ છે.

નાતાલનો વેપારી કાયદો.

મયા અંકમાં એક અનુભવી કોલોનીસ્ટ ની સહીથી અંગ્રેજ લખાણમાં અમારા વિચારો દર્શાવવામાં આવ્યા છે તેનો તર બુધ્ધિ નીચે મુજબ છે:—

કલીપરીવર અને બીજાં લાઇસેન્સના કેસોથી કાયદાનો અન્યાય ખુલ્લો છે. લાઇસેન્સ અમલદાર પર બોર્ડની અંકુશની અને બોર્ડ ઉપર પ્રજામતની બહુ અસર રહેલી હોય છે. મરદુમ સર હેનરી બીને કહ્યું હતું કે એ કાયદો બરિદીશને ન જાજનારો તથા મ્યુનીસીપાલિટીઓ પર નહિ મુકવાનો બોલને મુકનારો છે. મી. બીને જે કહ્યું હતું તે વિચારપુરવક હતું. મી. સમસે કોલોન્સે પણ આજ બાબત ઉપર ધ્યાન ખેંચ્યું છે. તે એમ ધારે છે કે મ્યુનીસીપાલિટીઓની રિયલિ કોલોડી છે. તેમને પ્રજાથી મુંઠાએલ માંગા તરીકે પ્રજા મનને માન આપવું પડે છે, ને ન્યાયસભા ની દ્રષ્ટિ તો તેમને હોતી નથી. જે કે સમજી વિચારવાળા કોલોનીસ્ટો બોલના નથી જનાં તેઓ જુના અને નિરદોષ હોય તેવા હિંદીઓને એકએક કાઢી મુકવા એવું કહી ધારતા નથી એ શંકા વિનાની વાત છે. આવા કોલોનીસ્ટો માટે નીચેના વિચારો રજૂ કરવામાં આવ્યા છે. હાલના કાયદામાં સુધારાની જરૂર છે એ ધારણ કરેલી વાત છે. હિંદીઓ કોલોનીમાં સ્વાલિમાન સાથે વેપાર કરવા માગતા હોય તો તેમણે ગોરાના ખરા વાંધા દૂર કરી આપવા નોંધશે તથા અમુક અંશે લોકવાણીને પણ માન આપવું પડશે. હવે ઉપાય નોંધએ. હિંદીદરિદાષ્ટી ખરેખર હરતા કે નકામા લડકતા હોય તેવા વિચારવાન કોલોનીસ્ટોની માગણીઓ બદલે લાવી શકે તેવા કાયદાને પ્રમાણિક કે કદાચ લહેલો કહેવાય. એટલે દલીલો આપવા વગર જ નીચેની દરેક અવતરી ફરિયાદો લક્ષમાં લેનારે ડરાફટ બીજ નું રજૂ કરે છે. જે નોંધતા સુધારા વધારા સાથે સીકારી શકાય તેવું છે.

(૧) કાયદો પણ માણસ, લાઇસેન્સ વગર વેપારી કે ફેરીયા તરીકે વધે કરી શકે નહિ.

(૨) તેવા લાઇસેન્સ મ્યુનીસીપાલિટીઓ નીમેજ અમલદાર આપે.

(૨) કાયદો પસાર કરતી વખતે વેપારમાં હોય તેવા માણસનો લાઇસેન્સ અટકાવી ન શકાય. તે એવી શરતે કે (અ) તેણે મોપકા અંગરેજમાં રાજ રાજના રાખવા જેવી ખાતરી માટે લાઇસેન્સ અમલદાર વખતો વખત તપાસી શકે. (બ) તેણે સ્ટોર તથા બર રાખના રાખવાં અને ગામડા શિવાય દુકાન વગેરે તદ્દન નિરાળી હોવી નોંધએ.

(૪) કાયદો પાસ થતી વખતે ધંધા કરે હોય તેવા કાયદો પણ હોદ્દાનો લાઇસેન્સ અટકાવાય નહિ. તે એવી શરતે કે તેનું બર તદ્દન સ્વચ્છતાવાળું હોવું નોંધએ તથા તેનો માત્ર ખાસ નોખા કેઝાણમાં રખાવો નોંધએ.

(૫) બીજા લાઇસેન્સ આપવાનું માઇલ જેટલા નજીકના રેલવેપરોની લાગણી તે માન આપીને લાઇસેન્સ અમલદાર ની મુનસબી ઉપર રાખવું.

(૬) લાઇસેન્સની અરજીઓ સુકવતાં અમલદાર રવિવારે કે કલાકોની બહાર વેપાર કરવાના તથા તંદુરસ્તીને લગતા મુદ્દાને પોતાના લક્ષમાં લઈ શકે.

(૭) તેના સુકાવાથી લાઇસેન્સ અપાય તો તેની સામે અથવા ન અપાય તો તેની સામે નોંધએ તો દાંડ માઇસ્ટરને અપીલ કરી શકે.

(૮) લાઇસેન્સીંગ એમલદારના સવળા સુકાદા આગળ પડતી જગ્યામાં તથા તેમની ઓરીસના બારણાપર ચોંટાડવા.

(૯) લાઇસેન્સ વગર વેપાર કરનારને પા. ૨૦ દંડ અથવા ત્રણ માસની કેદની સજા થઈ શકે.

ઉપરના ઉતાવળે ધડેલ આધારમાં લખનારે એક કિનાય દરેક વાતનો વિચાર કરેલ છે. જે એક બાબતનો વિચાર નથી કર્યો તે એક માણસના નામથી બીજા માણસના નામનો, અથવા એક જગ્યાએથી બીજા જગ્યાનો લાઇસેન્સ કરવાની બાબત છે. આ બાબત બહુ અથડી છે. લાઇસેન્સ એ સ્થાપિત હક છે. એ વાતમાં શંકા નથી જનાં ને માલિક મરજી પડે તે જગ્યાએ અથવા માણસને તે બદલાવી આપી શકે નહિ તો તે હક અધુરો છે. એવું કહેતામાં અત્યુ છે કે લાઇસેન્સ આપનારો સવાલ કાયદેસર હોવા કરતાં બોલમત ઉપર વધારે

આધાર રાખે છે. તે આગળ જણાવવામાં આવેલી કલમ મુજબ ન્યાયાધીશ લોકમતને પણ વજન આપી શકે છે. જુના લાઇસેન્સ સંબંધમાં લોકમત આરે આપી શકે નહિ પણ નવા લાઇસેન્સ આપતાં તે લક્ષમાં રાખવાની છૂટ રહે છે.

કેપનો નવો ઇમીગ્રેશન કાયદો.

૧૫ ફેબ્રુઆરીના કેપ ગવર્નમેન્ટ ગેઝેટમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ ત્યાંના નવા ઇમીગ્રેશન કાયદા માંથી હિંદીને લગતી કલમોનો તરજુમો નીચે મુજબ છે.

પ્રોહીબીટેડ ઇમીગ્રેન્ટ

નીચેની કલમો લાગુ પડતી હશે તેવા માણસને પ્રોહીબીટેડ ઇમીગ્રેન્ટ ગણી દાખલ થતાં અટકાવવામાં આવશે.

(૧). કમતી કેળવણીને લીધે યુરોપની કેઇપલ આપમાં અમલદારને સંતોષ પમાડે તેવી અશક્ત કમવા અને તે ઉપર સહી કરવા શક્તિમાન નહોતો તેવો કેઇપલ માણસ.

(૨). જેની પાસે ગુજરાતના સાંચેનો ન જણાતાં હોય તે.

(૩). ખુન, હુલ, ચોરી, કાવચું વગેરે ગુનાઓ કરવાથી અનડીઝાવેરેબલ લાગે તેવો માણસ. તથા

(૪). ધેસો યદ્ય ગએલ માણસ.

ઉપરની કલમો નીચે જણાવેલા ઇમીગ્રેન્ટોને લાગુ પડશે નહિ.

(૧). દક્ષિણ આફ્રિકાની વોલંટીઅર ફુકડીમાં સંતોષકારક રીતે કામ અગવચું હોય તેવા માણસ.

(૨). કોલોનીમાં વસવાની છૂટ મળી હોય તેવા માણસની ઓરત કે ૧૬ વરસથી ઓછા ઉંમરનું બાળક.

(૩). દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા બધાએ; તથા વસી રહેલા ગોરાઓ.

(૪). કોલોનીમાં કાયદેસર વસવાટ કરી પછી પરમીટ કદાપી તેમાંની સરતો મુજબ પાછા ફરે તેવા એશીઆટીક.

ઉતરતી વખતની તપાસ.

કોલોનીમાં કેઇપલ અંદરે ઉતરનાર માણસે અમલદારને સંતોષ આપવો જોઈશે કે તે પ્રોહીબીટેડ ઇમીગ્રેન્ટ નથી તે તેને ઉપરની કલમો લાગુ પડતી નથી. આ ધારા મુજબ સોળ વરસની ઉંમરના સગીર કે પાંદડીની સાથે સુસાફરી કરનાર ઓરત તે સિવાય દરેક ઉતાડને એક કાપેલું ફોરમ ભરવું પડશે. આવું ફોરમ જે માણસ

અરશે નહિ અથવા તે ભર્તૃકતા પશુ ઇમીગ્રેશન ઓફીસરને પ્રોહીબીટેડ ઇમીગ્રેન્ટ લાગશે તે તેને અટકાવી શકશે. જતાં ઉતરવાનો દરક સાબીત કરવા શક્ય કે અરજ કરવા માગનાર માણસને તેમ કરવા છૂટ તથા બનતી સગવડ આપવામાં આવશે.

મુદતની પરમીટ.

રડીમર બદલાવવા સાથે અથવા કોલોનીમાં થઇને પસાર થવા સાથે કે જરૂરી કારણો સર થોડા વખત રહેલું હોય તો એક પાઉંડ ની રી જરવાથી તથા અમીનગીરી તરીકે થોડી રકમ અનામત મુકવાથી મુદતની પરમીટ મળી શકશે. મુદતસર પાછા જનારને અનામત રકમ પાછી મળશે. પણ જે મુદત વીતી જશે તે તે રકમ જપ્ત કરવામાં આવશે તથા માલીકને પકડી કાયદાસર કામ ચલાવી શકશે. 'પોર્ટ' કે ઉતરનાર કેઇપલ આપનારની પરમીટ ખુલ્લી કાપ તેના પર કામ ચલાવી શકશે. એક ઇમીગ્રેશન ઓફીસર ૨૨ દિવસની અને તે ખાતમો પ્રધાન ૩ માસ જેટલી મુદતની પરમીટ આપી શકશે.

પરમીટપર છબી.

કોલોનીમાં કાયદેસર વસતા એશીઆટીક ને પરમીટો મળી શકશે. તેમાં બહાર રહેવાની મુદત તથા પાછા આવતાં ઉતરવાનું બંદર વગેરે જણાવવામાં આવશે. આવી પરમીટ માટે પાઉંડ ૧ની રી લેવામાં આવશે; તથા દરેક પરમીટ ઉપર તેના માલીકની છબી તથા જરૂરી જણાય તેવી બીજી નીશાનીઓ અને હાકલ લખવામાં આવશે.

તાખુતનો દિવસ.

સોમવારના રોજ તાખુતનું સરવસ નીકળવાનો દિવસ હોવાથી અસંખ્યાત માણસો ભલકાદાર પહેરવેશમાં સજ્જ થઈ કરવા નીકળેલા એ સીટમાં જોવામાં આવતા હતા. જુદે જુદે કોણે દીપડાની રમત જોવા કુંડાળાના આકારમાં લોકોનાં ટોળાં એકઠાં થતાં. અમજેની રોડ ઉપર બપોરથી મદારી લોકોની મોટી હઠ જામવાનું શરૂ થયું હતું. ત્યાં આગળથી બપોર પછી સરવસ નીકળ્યું હતું જે આશરે ચાર કલાકે નદી આગળ પહોંચ્યું અને તાજાંઆને હડા કરવામાં આવ્યા હતા.

વેરુડગ, રોંગા, રડેંગર વગેરે જગ્યાએ પણ પુરે ધામધુમ અને ખુશાલીમાં તાજાંઆનાં સરવસ કાલવામાં આવ્યાં હતાં.

‘એશીઆટીક સેડા’.

ઉપરના મથાળાથી ‘અરકપુરી’માં લાઇસેન્સના કાયદા ઉપર એક લાંબું લખાણ હતું તેનો સાર જણાવવા લાયક હોવાથી નીચે આપવામાં આવ્યો છે :-

વેપારના લાઇસેન્સના કાયદા સંબંધમાં થોડા દિવસ થયાં જે કેસો ચાલે છે તે પ્રગળા એ તેમજ કાયદા બતાવનારાઓએ વિચારમાં લેવા પડે છે. લાઇસેન્સના કાયદાની ખામીઓ અને અધિકાર ઉપર તથા એશીઆટીક સવાલના સ્વરૂપ અને તેમાં સમાવેલા જોખમ ઉપર કેટલોક પ્રકાશ પડે છે. થોડા માસ ઉપર કોલોનીમાં એશીઆટીક વિરુદ્ધ ઉરકેરણી સંપૂર્ણ હીલોળે ચડી હતી. તથા એશીઆટીકને હાંકી મુકવાનો કાયદો પડી તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો; જે કે કાયદો બહારને ખેંચાને એશીઆટીક સાથે મોટી લેવડ દેવડ હતી. મોટે મોટે કેઇલે અંગતર મીટિંગો ભરી સખત લાપલેસ અપાતાં, તે ઉપરથી એમજ લાગતું કે એશીઆટીક વેપારીનું આવી બન્યું છે. આ બધામાંથી કૃણ નીપજ્યું કેટલું? કંઈજ નહિ. એશીઆટીકનો અંત લાવનાર ખીલ ને પારલામેન્ટ કાન પણ દીધો નહિ. ને ખીલ એવું વિચિત્ર હતું કે આજની દરકાર હોય એવી પારલામેન્ટ તેવા ખીલને વગર જોયે ફેંકી દે. તે દહાડે એશીઆટીકનો અંત કાવ વાજળી રીતે અને કાયદેસરજ કાવ તેની, અમારી પોટે, તરફેણ કરનારાઓએ જણાવ્યું કે હાલ છે તે કાયદાને બરોજર રીતે અમલમાં મુકવેજ એ દરદતું પ્રમાણ પડાડી શકાય. તે વખતે આધાર સખવામાં આવ્યો તે કલમ એકે લાઇસેન્સ મરાવનારાઓએ એપડા અંગેજ રીમાં રાખવા. હાલ જાણીના થયેલ કેસોપરથી જણાય છે કે, એ કલમના જુદા જુદા અર્થ લેવાયા છે, લાઇસેન્સ અમલદાર ધારવા જેટલો આપ ખુદીથી વરતી શકશે નહિ, તથા અપીલો સમજવા જેટલી નિરજા નીવડશે નહિ. કર બનમાં કાયદાનો અરથ ઉદાર રીતે લેવાયો છે અને તેથી તે સહેલાઈથી પાળી શકાય તેમ છે. ‘મારીત્થરમમાં’ એપડા યોગ્ય રિથતિમાં મુકવા માટે મહેરબાનીનીચાહે થોડી મુદત આપવામાં આવી છે. પેશવરને સેડી રમીથમાં અપીલથી લાઇસેન્સ અપાયાં છે.

એશીઆટીકની રિથતિનું જાન કરાવે તેવા કેસ તરીકે લેડીરમીથના ગોચા નામના હિંદી વેપારીનો કેસ તપાસીએ. તે ઉપરથી અમને લાગે છે કે એશીઆટીક સવાલની વ્યાસપાસ વીંટાએડી આટીઓ દેખાઇ આવે છે તથા સાથે એશીઆટીકને વગોવ

નારાઓનું પોલાણ પણ જણાય છે, પાદ રાખવાનું એ છે કે થોડાજ માસ ઉપર એથી આડીક વગોવણીથી ઉકળી રહેવામાં બેડી રમીય મુખ્ય હતું. હવે હકીકત શું તીકળી છે તે જુઓ. જોનાતો બાપ લેડીરમીયમાં ૨૫ વરસ થયાં વેપારી હતો, તથા જોના પોતે ૧૭ વરસ થયાં છે. તેનું મકાન પહેલાં નુકસાન—એથીઆડીક વગોવણીમાં મથેજી ગીલુ શહેર—એક જોનાના કબજામાં હતું. જોનાનું એ છે કે જે જોડી રાસ એથીઆડીક વિરુદ્ધ લેખાય છે તે કામવાળા તેજ પોતાનું સમગ્ર એથીઆડીકને આપવાનું મન્યું. ૧૯૦૨માં ટાઉન કાઉન્સિલે જોના પાસે પા. ૫૦૦૦ અરથી મકાન બંધાવડાવ્યું. તે એથીઆડીકને અરથે શહેરની વેરા આપનાર મીલકતમાં ઉમેરે કર્યો. લેડી રમીયે એથીઆડીકના પૈસા પણ લીધા અને હવે તેજ ગામના લોક એથીઆડીકને હાંકી કાઢવા મકાનક મથાવે છે. મકાન જોનાએ પોતાનું બીજાનેસ (મકાન નહિ) ત્યાંના મેયરને પા. ૬૦૦૦માં વેચ્યું. આ પ્રમાણે મેયરે હિંદીને ખત લખી આપ્યું અને તેના બાકુત બન્યા. ૪ સહિતે બીજાનેસ હિંદીને પાણું સોંપાયું. એ હિંદીને માલ વેરડ સ્પેટના ગોરાગાજ આપે છે અને તે માલ હિંદી પાસેથી ખરીદે છે તે પણ એથીઆડીકને વગોવનારા લેડીરમીયના ગોરાઓ છે. તેના ધરાક ૬૫ ટકા ગોરા છે તે બાકીનામાંથી મોકક હિંદી અને ચોનાક કાફર છે. એટલે જોનાની વાત એમ આવી તેણે હુકાન લીધી તે જોના પસેથી, માલ લે છે તે જોના પાસેથી, માલ વેચે છે તે પણ જોનાનો, મકાન બાંધે છે તે પણ જોનાના બતાવેલ કામદાર સાર, બાકુત તરીકે આવે છે અને ખત લખી આપે છે તે પણ જોના, અને હવે આજે તોરથી લાઇસેન્સીંગ અમલદાર રહે છે કે હુકાન બંધ કરે.

આ ઉપરથી જોનાના લાઇસેન્સની વાત આવે છે. તેને બીજાનેસ કરવા રજા આપી ઉત્તેજન આપ્યું. લાઇસેન્સ સાર વધુ ખરચ માં ફતરીતે પણ તેણે સારાં મકાન બાંધી શહેરમાં રમીયી જમાવડ દાખી. ગયા વરસ નો લાઇસેન્સ મેયરે લીધો તે પછી ઉકેરણી અલગી હતી તેજ હુકાનમાં પાંચ ૫૦ લાખ જોનાને ખદલી આપાવ્યા. અમલદારે પહેલાં ના પાડી હતી, છતાં પછીથી ખદલી આપ્યા. તેમાં કાંઈ દાખમાં કાણું છે કે નહિ તે કહેવા માં આવ્યું નથી. તર્જનમાં અને આગલા વરસે કરતાં આ સાલ અરજદાર જોનાનું જોણું માન ધરાવતો એણે તો નહોતું છતાં એ જમીન આપી લાઇસેન્સ ત્યાં ન કરી આપ્યો. વેપારીને પાક નાણું અને આગક

જોનાએ જિયું કામદારમાં લખ્યું તથા, વેપારી છુક-કીપર રાખી કો એને જોનાએ દેસ કર્યું હતું, લાઇસેન્સ અમલદારે જોના તો જોના તજોતા, જો કે તે સાવ સારી સ્થિતિમાં હતા, આ હકીકત જોનાં યાજિત કાઉન્સિલે લાઇસેન્સ અમલદારના સુકાદાને મથુકાર્યો તકિ તે વ્યાકબીજ કર્યું છે. એથી આડીકને અટકાવવાનું ઇનકવા કામક હોય છતાં એથીઆડીક કલસાકોતે માટે તો હકદાર છે એ ખતાવવા સારે આ કેસની વિગત વાર હકીકતમાં આપે છે જોનાનું પશુ હતું. વડી સરકાર આપણા ઉપર સકુની નજરે જુવે તો તે આવા કેસોને લીધે, બરીટીશ ઇન્ડિયન પ્રજાને હકો મેળાવા દરમિયાન પાછાથી તે જોગવવા ન આપાએતે બાબત માં વડી સરકાર બેદરકર નહિ એ સમાજનું નહિ. નવાં કાઉન્સિલ આપવાનું અટકાવવાના કામકાવડવા તે એક બાબત છે, અને વેપાર માં જામેલાને દાખી કેવા એ તદ્દન જુદીજ બાબત છે. ન્યાયશાસ્ત્રનો એવો એક ધારો નથી કે જે વડે જોના એથીઆડીકમાંથી મળે તેટલો લાભ લીએ—તેની સાથે વેપાર કરે, બાકુત રાખે, બાકુ આપે—અને પછી અગાતક તેને પામમાલ કરી વટલેજની પેડે હકદારી કાઢી શકે. આ જોનાની, બની શકે તેટલે દરમિયાન, જોનાનો મુલક બતાવવા બુકીથી પ્રયત્ન કરેલો. અને આપણા કામદારે આ હેતુને બંધ બેસતા થાય તેવી રીતે સમારવા. છતાં બુકી જવાતું નથી કે કાળા લોક પણ ત્યાં અને કલસાક માટે હકદાર છે.

અલીગઢ કોલેજ અને નામદાર અમીર હુખીખઉલ્લા.

તા. ૧૬મી જાન્યુઆરીએ નામદાર અમીર અલીગઢ કોલેજની સુશાકત લીધી તે વેળા તેમને બહુ સાર માત આજવામાં આવ્યું હતું. તે વખતે તેમણે અલીગઢ કોલેજના વિદ્યાર્થીઓની પાસે બાબાજી કહ્યું તેનો તર જુઓ અરે 'ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા'માંથી આપીએ છીએ

શીયા અને સુની, તમે જુવાન છે. મારા શબ્દો સાંભળજો. તમને બોલોએ કર્યું હશે કે અમીર તો ધર્મોય સુની છે. પણ હું સુની છું તેથી શું હું ધર્મોય હોવો જોઈએ? હું એક સમુદાય છું છું. તમારામાંથી જેઓ શીયાહ છે તે શું સુનીના કરતાં હિંદુને વધારે મથુરો કે હિંદુ તકિ. ત્યારે તમે જોમ માનશો કે હું જે સુની છું તે શીયાતા કરતાં હિંદુને વધારે

મથુર કરીશ? કહિ નહિ. તમે જુવાનમાં જોશું હશે કે હિંદુઓની સાગણી ન હોવાય તેટલા સાર મેં બકરી ઇસ્તને હાંકે હિંદીમાં માયેને મારવાનું ભય કર્યું. જો હિંદુઓની તરફ હું એટલી માયા રાખું છું તો તમે એમ માનો છો કે હું શિયાહને સાર થોડી રાખું? હું તમારી પાસેથી મારી કાઢે છું કે આજથી તમારે એમ નહિ માનવું કે હું એક ધર્મોય સુની છું, અજવાનવાન માં મારી રૂવતમાં સુની, શિયાહ, હિંદુ અને વાહુદી છે. એ બધાને મેં બંગાળ પુરી છુટ આપી છે. અને તમે ધર્મોયપણું કહેશો? પણ મારે જોડનું નો કહેવું બંગાળ કે હું શિયાહને પણ ખમીદિને નિરસકારવા ની રજા તો નજ આવી શકું. જો તેમ એ લોકો કરે તેની વચમાં હું આવું તેને કાંઈ ધર્મોયપણું માને તો હું ધર્મોય છું.

કેળવણી.

ધણા માણસે અલીગઢ કોલેજની સામે જોલેલા છે. તેથી હું મારી જાતે જોવા આવ્યો છું કે ખરી હકીકત શી છે. હિંદી સરકારે આપ મોટા મેળાવડામાં મને મળવાને મુસલમાનોને બેળા થવા દીધા છે તે મને તમારી પાસે બેલવાની તક આપી છે તેથી હું તેમનો આભાર મનું છું. ત્યારે આજે મેં અલીગઢની કોલેજના નિસાણાઓ એને તપાસવા ત્યારે તેઓ મેં ધર્મની બાબતમાં પુરતા વારેફાવર જોયા તેથી હું ખુશી થયો. એટલે જે લોકો કોલેજની સામે ખાત કરતા હતા તેઓનાં મોંમાં હું મેંતે બંધ કરી શકીશ.

પશ્ચિમનો કેળવણી.

હું એ પી સલાહ કહિ નહિ હવે કે તમારે પશ્ચિમની કેળવણી ન મેળવી. હું તમને એક. જે અને ત્રણ વખત લલામણ કરીશ કે તમારાથી નેટલી મહેનત અને તેટલી મહેનતે તમારે તે કેળવણી મેળવવી. પણ તેમ કરતાં તમારે હરકામી ધર્મનું શિક્ષણ પહેલું મેવાનું છે. મેં અફઘાનીસ્તાનમાં હુખીખીયા કોલેજ ખોલી છે. ત્યાં પશ્ચિમની કેળવણી આપવાની મેં છુટ આપી છે કે જેથી નિસાળિયાઓ પુરા મુસલમાન થાય. આજે જે વિદ્યાર્થીઓને મેં તપાસ્યા તેઓને મેં ધર્મ કેળવણીમાં સંપુર્ણ જોવા.

કોલેજને સમાવત.

હું દિલ્લીમાં છું કે મારે મન રાજ્યમાં વધારે અરથ કેળવણી ઉપર કરવું પડે છે તેથી હું અલીગઢ કોલેજને જોઈએ તેવી મદદ નથી આપી શકતો. હાલ તો હું મારો કોલેજને ૫૦૦ આવીશ. મેં સમાજ આપું છું કે જેઓને મેં આજે તપા

આ તેઓને તમે પૂરી મુસાફરી કરાવજો. તેઓ આગળ જતાં કુતોદ્ધાર નીવડશે. દર માસે રૂ. ૫૦૦ ઉપરાંત હું હમણાં જ કાલે જોઈ રહ્યો રૂ. ૨૦,૦૦૦ આપું છું.

ગવાહીયરની પરીણામ.

અલીગઢ કોલેજમાં માન પામી નામદાર અમીર ગવાહીયરના મદારાજને ત્યાં મેમાન થયા. મદારાજ સિંધિયાના મહેલમાં તે નામદાર ઉતર્યા હતા. અને ગવાહીયરમાં તેમને ઘણી ધામધુમ સાથે આગકાર મળ્યો હતો.

આરબ વેપારીની કદર.

એક ગોરાનો નીચેનો કાગળ 'શ્રી સોહર' ગોળી સહીથી 'મરકુરી'માં પ્રગટ થયો હતો. શ્રી. મેકકારી અને તેના જેવા બીજા કેટલાક લોકમાં આગળથી અમદાવાદ પુરવઠા જાણીએ છે કે આ દેશને માટે આ આરબ સહાયને દાંડી કાઢો. હું તો એક સાદો કામી નીચેના ગોરા છું અને બહુ શુદ્ધિ કે અનુભવનો પણ દાવો કરતો નથી. છતાં મને કામ છે કે આરબ સવાલને બહુ વધારી વધારીને કહેવામાં આવે છે. સંકેતો માણસો ને પોતાની સમજ શક્તિનો ઉપયોગ ન કરવા દેતાં આટલે મારે દોરવામાં આવે છે. આ સવાલ પર વિચાર કરવામાં મને વખત લાગ્યો છે અને તે પછી હું નીચેના નિરાકરણ પર આવ્યો છું. જે બાબત પર મોટે સદે લાપણો થાય છે તે બાબતનો સાર તો એજ છે કે ગોરાઓ આરબની હરીશ્વ આગળ દુટ્ટી જાય છે. 'વેપારી મર્યાદા' એવું નામ ધરાવતા અંગ્રેજ લોકોને માટે ખુદ વેપાર નીજ બાબતમાં દાર ખાવાની વાત કરવી એ નાગોશી જાહેરું છે. જ્યાં કાંઈ વેપાર આરબના હાથમાં ગયો છે એમાં કોઈજ શક નથી. આખું કારણ શું? આના જવાબ ઘણા છે અને તેમાં શીખામણો સમાવેલી છે. કાળા ધરાકેત મુકવરામાં આરબ અત્યંત ધીરજવાળો છે અને કદિ મીઠાગળ ખોલ દેતો નથી. ગોરા બડખંડ છે, ચીડાય છે, અને વખતે કાલ પણ મારે છે. આરબ ને કાંઈ, રંગમાં તેમજ સ્વભાવમાં, એકેક સેકસન કુળના ગોરા સાહેબનના કરતાં, વિશેષ મળતા આવે છે. આરબને એસ આરામ કરતાં ધરાક વધારે વહાલો છે. ગોરા આગ કવચિત કરે છે. આરબ પોતાનો માથ મુકવરાથી ગોળી રાખે છે અને તેની જાળ સીંકા લેવાની હાલ છે. ગોરા વાળનારની રાહ જુઓ છે અને વખત મળે ત્યારે જ કુદાલ લાકે કરે છે. આરબ ખરેખર સાવજ

કરી કરે છે—સાનાની ખાણોવાળા ગોરાની પેઠે—અને પોતાને પસીનો વળે તેની શીકર કરતો નથી. ગોરા ખરેખરે દમલો અદાબે જાય છે અને પછી વરસની આખરે ધાર્યા પ્રમાણે નોકો ન થવા માટે આશ્ચર્યમાં પડે છે. કામની પરિક્ષા પરિણામ ઉપર છે. આરબની પરીક્ષા એજ છે કે કાંઈને તેની સાથે કામ પાડવાનું મને છે. શાંતિથી પણ બહોળા પ્રમાણમાં આરબ લોક એકત્ર રહીને કામ કરે છે. હું આરબને આદતાર છું એમ ગણુશો નહિ. તે લોકોને વધારે પણ હું નથી. હું તો માત્ર કહીશું તેના અરેખર કામમાં રજુ કરું છું. કોલોનીમાં ૨૦ લાખ ની વસ્તી છે. કાપવાની દરકાર ન કરવાનો પ્રભુ ધરાવતા જતાં તેવીર લોકોની વસ્તી કે સંતોષકારક છે. ધારો કે કાલ સવારે બધી આરબ દુકાનો આપણે બંધ કરાવીએ, અને તે બધા ગોરાઓને રોંગીએ તો પરિણામ શું આવશે? હું ખરેખર કહું છું કે આનો જવાબ નહિ અપાય. મુસલમાન દારને તો અડકતો નથી. તેના ધરમને બીજા બાબતમાં મને તેવો કહે જતાં ધાર રૂપી દુશ્મન સામે રક્તનરંગ છે. ધારેકે આમાં એકાએક દરકાર થવાનો હોયતો પરિણામ એ આવશે કે તેથી ઉપ દરતાં તેમના પતાવરા સાર એક પોલીસ દુકાની તથા ઘોડી એક કારને રોકવી જોઈશે. આ બાબતમાં ગોરા લાકાઓના વસ્તુની મને શરમ આવે છે. ગજબની વાત છે કે કાળા એશિયાટીની લીકર લોકો ભંગ કરવાની બીક નથી ત્યારે અંગ્રેજો પર તેટલો વિશ્વાસ મુકાતો નથી. લાંબા મહેરગાન આ પોકળ આલે તેમ નથી. હદાપણ અને ન્યાય દરેક કદાચે વાપરવાં જોઈએ. બીજાનો વિચાર કરતાં વિલ પહેાળું રાખવું જોઈએ. વેપારમંદી જણાય એટલે આરબને મળે બાકવાનું સહેલું છે. પણ એક સદગુણી ગોરા જેટલા માનને પાત્ર છે તેટલુંજ માન સદગુણી આરબને પણ પડે છે. ખરી વાત તો એ કે માણસની આલયલણ સરસ હોવી જોઈએ, નહિ કે તેની આમદી. મને ખાસ કરીને બિંદ થાય છે કે દરેક માનની રમત મનની વાતમાં આપણે 'ફર રોની' (ન્યાય) વાત કરીએ છીએ ત્યારે આ બાબતમાં આ 'ફર રોની' કેમ તરબોળીએ!

કેલંડર.

અમારી પાસે કેટલાક કેલંડરો રહેલાં છે તે જેઓનાં લગાજમ આવી જશે તેમને મોકલવામાં આવશે. કેલંડરો ચોડા હોવાથી જેઓ લગાજમ મોકલવામાં લીકર કરશે તેઓને પાછાથી વિગામનું પડશે.

લગાજમ "International Printing Press"ના નામથી મોકલવું.

નાતાલ સનાતન ધર્મસભા.

૩૨/૧૧ તા. ૨૬-૨-૧૦

આમરેજ સભા મેરે સ્કોટની પાઠવતા મકાનમાં મળી હતી. ઘણા મુદ્દાઓ હાજર હતા. સમય ચતાં હજારે પ્રારથના કરીને ગઈ સભાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાયો. પાંદ પ્રમુખ શ્રીયુત અંબારામજીએ શ્રી ગીતાજીના અધ્યાય ૧૩ના શ્લોક ૧૪થી ૧૬ સુધી બહોળા વિવેચન સાથે વાંચી સંભળાવ્યા. આજનો વિષય પુણ્યપાદ મહાનુભાવ મહાત્મા શ્રી નચુરામજી મદારાજજીના ઉપદેશ પ્રજાગણીમાંના રહસ્ય ઉપર વાંચવાનો હોવા થી પ્રમુખે વિવેચન સાથે વાંચી સંભળાવ્યો. બાદ પ્રમુખે ઉક્ત મહાત્માનાં બનાવેલ બજનો સારી અસર થાય તેવી રીતે પ્રજાંત શીખવાંથી ખોલી આપતો આનંદ આપ્યો. રા. હરીશંકર જોશીએ સભાને ઉત્તેજન ખાતર પા. ૨ સભાના બાદ પાંદસ આપ્યો. જેને માટે સભા તેના બહુજ ઉપકાર સાથે ક્રિયકાર કરે છે. પ્રમુખે સભાની સ્થિતિ માટે ઘણુંજ અસરકારક બાબતું કહ્યું. આજ છે કે સરવે ભાગ્યે જ બનતા પ્રવાસે સભાને મદદ આપતા જશે. આવતા રવીવારે સભા હુસેની ખીરદીંગમાં મળશે. રા. અંબારામજી ઉપદેશ પ્રજાગણીના આજુ વિષય વાંચશે. સરવે ભાગ્યે જ પધારતા વિનંતી છે.

હિંદુ યંગમેન્સ એસોસીએશન.

મ.સંસ્થાના તા. ૨૬-૨-૧૦

જેલી વારસીક મીટીંગ પછી આ મંડળની રાખા દર અગત્યની બહારની રહી છે. તેની મારીક નવેર. મીટીંગ ૨૬ મી મન્યુઆરીએ થઈ હતી. જે વખતે બી. ટી. બી. પીએ એક સરસ ભાષણ આપ્યું હતું. પ્રમુખરથાન રામક્રીશ્ણામ પોલેને આપવામાં આવ્યું હતું. સભામાં મુદ્દાઓએ મોટી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી. તથા બાપજીદાર વિદવાન પંડીત ની હાજરીને કાંઈ ઘણુંજ ઉત્સાહ જોવામ આવતો હતો. તેજે પુરાણા શાસ્ત્રના અદેશના જાતની મદદ વડે જલદાર આગમમાં જાણવુંજ ૬ ૨૦૦૦ વરસ ઉપર નામીલ એકેનો મુકદ સંપૂર્ણ રીતે મુકવેલો હતો. બાદ તે વખતના કરીઓ, રામઓ, કળા કોસલ્ય વગેરે બાળ તોતું વરણુન કરી બતાવ્યું. તથા ને વખત ના તામીસ વીરેની વારતા સંભળાવી. એ કલાકે ચેરમેનના આભાર માની નજા વર અસર થઈ હતી.

ઇસલામો ખખરો.

ત્રીડીકાર્પ ઓરડીનન્સથી હિંદીને થએલી નુકશાની.

ફિયામાં પ્રગટ થતા 'ફહેશીયા છવન' નામના કોશીઅન પેપરમાં 'મોસલે કોલ્લાફ' નામના કોશીઅન ધરમ ધરમ એક લખાણ છપાવી સરકારને અપીલ કરી છે કે ફિયામાં ધણુ લોકો મુસલમાન થયા છે. અને જવાબ, જખમશ, આર. પારકર, ને કોલ્લાફ, કોલ્લા પશુ મુસ થતા નાવ છે અને મુસ લખાનો પોતાનો ધરમ ફેલાવવાની કોશીઅન કોલ્લા મેળવતા નાવ છે; તેઓની અટકાવતના રૂં થએલ કાયદાઓને ફરી અમલમાં મુકી કોશીઅન ધરમ ફેલાવવાના કાયદા પસાર કરાવતા.

મીસરગાંથી તરફીને અપાતી ખંડગી અટકારી તે નાણાં કેળવણી ખાતાને અપાવતા એક આખરકાર હજીપશીઅને મોટું લખાણ છપાવ્યું છે. તે ઉપર 'અલ્લાહીયા' કીડા કરતાં જણાવે છે કે કેળવણી અધુરી અપાય છે તેવું કારણ નાણાંની તંગી નહિ પણ સરકાર અને કોલ્લામંદોની ખેરવાઈ છે. અને ખંડગીમાં વધારો કરી હુમલમાં નાણાં મોકલવા જાણમણુ કરે છે.

જાપાનની વારમીક કોન્ફરન્સ વિશે જાપાનથી આવેલ 'સાઇપર અજાદુલ્લા મદરી' જણાવે છે કે જાપાનમાં નાપાસ કરતાં કોલ્લા તેવી કોન્ફરન્સ બેઠી હોય તેવું જાણવું નથી તેમ ત્યાં કેલ્લા જાણવું પણ નથી પણ જાપાનનો સહેલકાર પોતાના પુરાતન ધરમને માન આપે છે. અને પ્રાપ્તોમાં પ્રગટ થએલી ખખરો ખોરી છે. તે ઉપરથી 'અલ્લાહીયા'ના એડીટરે જાપાન કાગળ લખ્યા છે.

શેખ અબ્દુલ રહેમાન નામના એક ચીનાઈ વિદ્વાને સુલતાનના વડા વહુરની મુસાફર કોન્ફરન્સનીઓપક આને લીધી હતી. અફઘાનીસ્તાનના કેળવણી ખાતાના કાય રેક્ટર કાલ ડા. અબ્દુલ ગની (પંનખી) નીમાળા છે. તેઓએ કાણુલમાં એક કાર્કરકુલ અને ગામે ગામ પ્રાથમિક કેળવણી માટે મહેસા રથાપવાની તજવીજ પાસ કરાવી એક કાળ રૂપીયા વારસીક ખરચની મંજુરી મેળવી છે.

તા. અમીરના નાવા કુત મોહમદ ઓસ માન જવાલખાદ ખાને યુનારથી મરણ પામ્યા છે.

તા. અમીરની છમ્મા છે કે પરગીઅન મદદમાં પોતાનું એક ઘણું સ્થપાય.

તા. અમીરનું પુતાંત અને વિદુરથાનન. આવી લખાં જ્યાં ફૂર્કો તેની પુરી ખખરો મીસરના ડાપાઓમાં લખાણથી પ્રગટ થએલ છે.

વિલાપતમાં પ્રગટ થતું 'થી કીસંદ' પત્ર લખાવે છે કે ઓલંગ રાવની હુમાં ફેરડો મમરના નાશમાં ફેરડો મમરના ખખરાં છે.

નામ.	રોડનો નં.	ફિમત.	ભાડ.	રોડક.	શુકરેટ.	કુલ. માણુસો.
મહમદ સાલેજ નાવા	૨૮૮	...	૧૦૦	૧૦૦૦	૨૫૦	૧૫૫૦ ૬
"	૬૨૮	૧૨૦૦	...	૧૦૫૦	૨૨૫	૨૬૭૫
મુસા ઇ. મોહારા.	૧૨૨	...	૨૦૦	૭૦૦	૫૦	૬૫૦ ૬
મહમદ આબુલ	૧૧૬૭	૪૪૦	...	૧૦૦૦	૧૫૦	૧૬૦૦ ૭
હસન ફરીર	૧૧૬૫	૫૦૦	૫૦૦ ૬
જવાખાન	૧૨૩૧	...	૨૦૦	૨૨૦૦	૪૦૦	૨૮૦૦ ૪
કરીમ રહેમાન	૫૦૦	...	૫૦૦ ૩
એમ. એફ. ટકેલીઆ	૧૧૬૨	૨૫૦	૩૧૫	૫૬૫ ...
ઇસાક ઇસમાઇલ	૨૧૨	૪૦૦	૫૦૦	૯૫૦ ૨
સમીર હસન	૨૧૮	૨૦૦	૧૦૦	૩૦૦ ૬
કમાલખાન	૮૧૨	૪૦૦	૨૫૦	૬૫૦ ૨
સમીરખાન	૩૨	૫૦૦	૨૫૦	૭૫૦ ૨
આમદ મુસા	૧૨૦૬	૧૨૫	૨૦	૧૪૫ ૨
કાલ હસન	૧૬૩	૫૦૦	૩૫૦	૮૫૦ ૩
કાલ ફરીર	૪	૩૦૦	૧૬૫	૪૬૫ ૨
મહમદ હસન	૧૧૨૫	૨૦૦	૧૦૦	૨૮૦ ...
કરયાજ ને મોખાજ	૧૧૭૪	૨૫૦	૨૦	૨૭૦ ૪
મોલીરામ વરશી	૨૦૦	૧૦	૨૧૦ ૩
હસનખીઆ	૧૧૮૩	૬૦૦	૬૦૦ ...
પેમા પુરેષોત્તમ	૧૧૮૩	૩૦૦	૧૦૦	૪૦૦ ૨
માસુદ મહમદ	૩૦૦	...	૩૦૦ ૨
શેખ અબ્દુલ	૧૦૦	૧૦૦	૨૫૦	૮૫૦ ૨
બાખુ ગોવિંદ	૭૫	૨૫	૧૦૦ ૨
કરીમ રહેમાન	૮૦૦	૧૫૦	૯૫૦ ૩
કુલ.	...	૩૧૦૦	૧૦૧૫	૧૧૩૦૦	૩૩૮૫	૨૬૦૦૦ ૫૬

કીમણુ - (૧) મારસીક બાકુલોની તેમના રોડક સિવાયની રકમો ગણવામાં આવી નથી (૨) કામ ખદમે થતાં વરાકી ગળ એટલે ખીલતસમાં પાપમારી થશે. (૩) માલ ખીજે લઈ જઈ ખીજનેસ થાપ તેવું નથી. (૪) ઉપલી વાકીમાં કેટલાંક નામે મુકામાં નથી. (૫) આંકડા અડસરે મુકવામાં આવ્યા છે.

ધી મહોમેડન કીમેટીંગ સોસાયટી.

કંડીની મહોમેડન કીમેટીંગ સોસાયટીએ નીચેનો કાગળ નાતાલ હિંદીઅન કોંગ્રેસના સેક્રેટરીને મોકલ્યો છે:—

"માનુ સાલમાં હીંદી વેપારીઓને લાભસે ન્હીં અમલવારો તરફથી લાભસેન્સ આપવામાં કાયદો પુરી સખતાઈથી વાપરવામાં આવે છે. અને કેટલેક ભાગે ગોરાના સ્વાર્થ આગલ હિંદીઓના હક પાપમાલ થતા જોવામાં આવે છે (દાખલા તરીકે અમરીમકુલ કીવીજના હિંદી વેપારીઓ) તથા નજીવ કારણથી રોંગર, રોંગર, લેકીરમીય વગેરે કીસકીકોટના વજીર હિંદી વેપારીઓને કાલ સેન્સ આપવામાં આવ્યાં નથી. જે ખીના ખરેખરી દુખ કાય છે.

માટે ઉપની ખાખોમાં કોંગ્રેસે કાલ આપતા ઉપાય લીધા હશે તે જાણે અમારો સોસાયટી આગર છે.

અમારો અગત્યનો સારો પત્રિકા મેળવતા કોંગ્રેસે વડાપાસ થઈ વિના હવેશ વિમ્મ થી મહત્ત્વ દેવા રહેલું અને વિલેયમાં અરેસ્ટ હતી.

ને આશા છે કે કોંગ્રેસમાં થતા કામચાળના કીમેટીંગ નકલ અમારી સોસાયટી ઉપર મોકલી આખારી કરશે."

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ ગેજેટમાંથી.)

કારગલના રોડરકીપર સુચીતની મિત્રકલ મુદતની જખીમાં લેવામાં આવી છે.

કરગલના રોડરકીપર જપ્ત અને સનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ૧૨ મી એપ્રીને અરજ થવાની છે.

રોંગરના અંદરકે વેસાઈની નાદાર મીલકત ના સંબંધમાં વિલાપના આગા લેડમની કોર્ટમાં તા. ૧૨મી મારચ મુકી તપાસણી માટે મુકલ રહેશે.

મી. વાલમની અંદરકી કીડીયાવના વેપારી મહમદ અબ્દુલના મિત્રકલ નાદાર તરીકે સરકારવામાં આવેલો હતો તેવું રૂબ રૂબ પાલકાવેલું છે. તે સંબંધમાં વિલાપના આગા લેડમની કોર્ટમાં તા. ૧૨મી મારચ મુકી તપાસણી માટે મુકલ રહેશે.

ખબરપત્ર

જોહાન્નમર્મ.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

પરમીટની નોટીસ.

અહીંના ગવર્નમેન્ટ એજેન્ટમાં નોટીસ બહાર પડી છે કે જે હિંદીઓ ત્રાન્સવાલમાં હોય અને સાબેત કરી શકે કે તેઓ ત્રાન્સવાલમાં ૧૮૬૬ ની સાલમાં હતા તથા હાલમાં વખતે અથવા તે પહેલાં તુરનગર હાલમાં હોય તેઓ ત્રાન્સવાલમાંથી ગયા ગયા તેવા હિંદીને નોંતેનો માન્ય માસની ૩૧ માં તારીખ પહેલાં અરજ કરશે તો પરમીટ કાઢી આપવામાં આવશે. ત્યારપછી જેઓની પાસે પરમીટ નહિ હોય તેઓની ઉપર કામ ચલાવવામાં આવશે. આ નોટીસનો અર્થ એ છે કે જે માણસોની પાસે હવેનાં ૨૪૨૮૨ હોય અને જેઓ ત્રાન્સવાલમાં હાલ હોય અથવા જેઓની પાસે બીજાં હથિયાર હોય પણ પોણી પરમીટ ન હોય તેવા માણસોએ પરમીટ ૩૧ માં માન્ય સુધીમાં કાઢવી લેવી.

મીડીટરપ એરડીનન્સ.

મીડીટરપ એરડીનન્સ ખાતે સાક્રિય આક્રમક વિદીશ પ્રવિચ્છન કમીટીના એક મેમ્બરે આમની સભામાં સવાલ કર્યો તેનો જવાબ મી. વાનસ્ટન ચર્ચીએ આપ્યો છે કે તે ખાખન હિંદીઓને તુકસાનીનો બદલો આપવા સારું સેક્રેટરીની સાથે વાતચીત થાશે છે. આ ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે મી. રીચ કમીટીમાં કામ પુર જોરથી કરી રહ્યા છે અને તેમના કામની અસર જણાવા લાગી છે. આ તારખા સહી વિદીશ પ્રવિચ્છન એસોસિએશનની મીડીશ મેમ્બરો તેમાં એવો ફાવ મળે કે મીડીટરપ ખાખન ફોરેવાક કાઢવી પ્રવિચ્છન એપિનિચનમાં સારીમેન્ટ બહાર પાડ્યું અને તે ખાખન તાર કરવો. આ દશવતી રૂએ કમીટીને કાંબો તાર કપા છે તેનો સાર એ છે કે પા. ૧૯૦૦૦ સુધીની મિલકત જમીન, માલ મકાન ઉપરાધી મળી હિંદીઓ પાસે તે લોકશાનમાં છે અને તેમાં ૫૫ જેટલા હિંદીઓ વસે છે.

એશિયાટીક ઇસ્ટીંગ હાઉસ.

આ ખાખન જોહાન્નમર્મની ટાઉન ઇલિન શીક તરફથી કાગળ આવ્યો છે કે તેઓએ પારસીક દર કરાવ્યો છે તે બીલકુલ યોગ્યો નહિ હશે. આ ઉપરાંત એસોસિએશને કરી આખાં કર્યું છે.

રેલવેમાં તરફીક.

મી. કુવાડીઆને સવાની માડીમાં પ્રીટી રીયા નહિ જવા દીધા. અને મી. જેમ્સ કરીને એક હિંદી છે તેનું અપમાત કંઈકરે જરમીટનથી આવતાં કર્યું તે ખાખન જન રત્ર મેનેજરને કાગળ લખાયા છે. તેના જવાબ આવ્યો છે કે ને વિરે તપાસ બરાબર થાશે છે.

નવી ચુરફી.

ગરે અડવાડીએ હું ૪૮ નામે આવી મળે હું ખાખીમાં ૨૧ નામે નીચે મુજબ છે:—

પાર્ટાલિન-કલાક સેપસન (વી.) ન્હ ટાન-આર. એલ્ડમેન (એન.) ટરફોલીન-એલ્ડ. બેવર્સ. (એચ. વી.) બારબરન-આર. કે. વર્ગે (ઈ.) ફેરોલીના-વન આરડર (એચ. વી.) અરમેલો-કોલીન્સ (એચ. વી.) કંઈકા પેન-જેલુઈન હાઉટ (એચ. વી.) લીડન બરમ-મી. ડી. રેખી (એચ. વી.) મેરીકો-એલ લોમર (એચ. વી.) મીડમબરગ-કેસ રૂકા (એચ. વી.) ડી. વેટ (એચ. વી.) પ્રીટી રીયા-જે. રીસીક (એચ. વી.) ડી. હરેસ મસ (એચ. વી.) રડડરડન-મનરલ ગોથા (એચ. વી.) ગેથાલ-ગોથર (એચ. વી.) વોલકુટ-જે. એ. જુબર્ટ (એચ. વી.) વેટ રંગર-એલ્ડ. બેવર્સ (એચ. વી.) ડી. વાલ (એચ. વી.) મેલમલોક-આલ. ફરેચ (એચ. વી.) પ્રાઉપન્ટર-મનીક (એચ. વી.) અને એ. માન્ટસ (એચ. વી.) એ રીને કલ ૧૬માં ૨૧ મેમ્બરોની ૩૫ હેટવોક નેશને લીસ્ટ ટ લેવર પાર્ટી અને ૩ મન્ડીપેન્ટ સુરાયા છે. આમ કલેકશનની ખાખમ પુરી થઈ છે. પરિણામ કાંઈક તફાવત તેનું આવ્યું છે. બધા પક્ષને આંદી હેવ તેવી હળ ઉચ લે કોને મળી છે. વધારેમાં વધારે આશા એવી હતી કે ડચ અને નેશનલીસ્ટ પાર્ટી મળીને વેટ કરારે થશે. એટલે જે ડચ લેકોએ લગ્નમાં મેળવું તે તેઓએ રાખ્યું કર્યું રિને પાણું મેળવ્યું છે. સર રીચ એસોસિએશનની પ્રીટીરીયામાં હાર થઈ છે તેથી જલ બળભળાટ થઈ રહ્યો છે. સર રીચ એસોસિએશન પ્રધાનપદ તો નહિ જ લેવાયે શકે પણ એવી વાતચિત ચાલી રહી છે કે કાલ સુદાએત મેળવે પાનાની જગ્યા ખાલી કરી ત્યાં હાખન થવાની તક સર રીચને આપશે. આમ થયા બાદ સર રીચ ન્યાય ખાતાના પ્રધાન થવાનો સંભવ જણાય છે. જનરલ બોલા મુજબ પ્રધાન મંત્રે એમ સંભવ છે. એટલે તે તો પ્રેસી ૩૧ થયા બરાબર જણાશે. ડચ લેકો આવી વિશ્વતથા બહુ હિંત અઈ રહ્યા છે. આપણે

તો આમાં ખુશી કે દિલગીરી જેવું બહુ રહ્યું નથી. જતાં એમ માની ચકાવ છે કે ડચ લેકો ફેરફાર ન્યાય હિંદી કામને આપશે. તેઓમાંના કેટલાક મેંબરો હિંદી કામને સારી રિને વિચારે છે. તેઓ એકદમ અન્યાય કરે એમ જણાતું નથી. આ હુ મેંબરોનારે તા. ૨૬મીએ લખ્યું હતું. પણ હિંચન એપિનિચન બહાર પડે તે પહેલાં પ્રધાન મંત્રેક નિમાઈ તમ તો આશ્ચર્ય નહિ.

મુખાબ.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

સંપ કેમ વધારવો?

ખંચાણમાં તેર હિંદુ આગેવાનો જેમાં 'મંગાળી' તથા 'મીરર' પત્રના અધિપતિ તથા બીજા પ્રસિદ્ધ માણસો છે તેમણે એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે. તેમાં આવતા મુસલમાન તહેવારો કે જેમાં ઘણી વખત હિંદુ મુસલમાનો વચ્ચે અધઃઅધ્યધી થાય છે તે તહેવાર વખતે ટ્રાઇપલ જાનની ગેર સમજુતીનું કારણ ન આપવા તથા હિંદુ મુસલમાન બાઇઓ વચ્ચે મિત્રભાવ બતાવવા માટે ખસુસ જવામજુ કરવામાં આવી છે. આવી જ રીતની જવામજુ કલકતા ખાતે હાલમાં સ્થપાએલ મુસલમાન એસોસિએશને મુસલમાન જાહેરનામે કરી છે.

હિંચન મુસલમાન એસોસિએશન. ઉપર જણાવવામાં આવેલ મહોમ્દન એસોસિએશનની સ્થાપના નીચે મુજબ થઈ છે. હિંદના મુળ, મદરાસ, પંજાબ વગેરે પ્રાંતોના મુસલમાન પ્રિતીધિતું બનેલું એક જોનકરન્સ કલકતામાં જરવામાં આવ્યું. તે વખતે એવો દરાવ થયો કે કામની રાખ્યદારી ઉત્તરના કામો માટે મુસલમાનોએ હિંદની બધી કામની સાથે એકત રહીને કામ લેવું. એ દારાને અમલમાં મુકવા સારું તથા મુસલમાનોની ફરિયાદો માહેર કરવા સારું હિંચન મુસલમાન એસોસિએશન એ નામનું મંડળ સ્થાપવું. પછી આખા હિંદ ના ૨૬ પ્રિતીધિઓની બનેલી એક કમીટી નીમાઈ. તેના મદ્રસવાળા તબજ સૈયદ મહમદ પ્રમુખ, મુંબઈવાળા કાઠ ડગીકરીન બેરીટર એટ-જો ઉપ-પ્રમુખ, લોકોરાવાળા મી. અગાસ સમહીન તેવજડ બેરીટર એટ-જો ઉપ પ્રમુખ, મુંબઈવાળા મદમદ અલી ઝીણુ બેરીટર ત્રીજા ઉપ પ્રમુખ; તથા મી. એ. રમુલ બેરીટર સેક્રેટરી એ તીમાજુ કરવામાં આવી હતી. કમીટીના મેંબરોમાં હાજી અબદુર રહેમાન (અલી મુદ) અબદુલ હાસીમ બી. એ. (મદરાસ) વગેરે નામાંકિત માણસો છે.

એક નવું માસિક.

‘મેહન રીવ્યુ’ (અરવાચીન જમાનો) નામનું એક નવું માસિક મી. રામાનંદ ચતુરજીના અધિપતિપણા નીચે આજ્ઞાઆદમાં પ્રગટ થવા માંડ્યું છે. જેમાં ઘણા ઉપયોગી વિષયો ચરચાવામાં આવે છે. તેના પહેલા અંકમાં ‘પશ્ચિમનું સાહિત્ય’ને કેળવણી દિંદીઓ, ‘મી. મેરલી અને હિંદના ઉદ્યોગનું ભવિષ્ય’, તથા ‘પ્રગ્ન બંધારણ પર કળા’ એવી અસર’ એવા લેખો વિદુષી સીરદર નિવેદીતા જેવા વિદ્વાન લેખકોના તરફથી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે.

હિંદમાં કેળવણીનો સુધારો.

સેકંડરી એન્સુફેશનમાં સુધારો કરવા સારું યોજના તૈયાર કરવા હિંદ સરકારે કસ્ટડી હુનીવરસીટી ઉપર નીચેની સુચના આ મોકલી આપી છે. દરેક હીરદીકટમાં એક ગવર્નમેન્ટ હાઇ સ્કૂલ હોવી જોઈએ. હુનીવરસીટી કેળવણીને કીધે લાયક થએલા શિક્ષકોને રાખવા ને તેમના પગારની થોડા હદ હાવવી. સામનસના શિક્ષણ વારંતે પ્રયોગમાં સાધનો વગેરે પુરું પાડવાં. દરેક હેકલે જ્યાં વિદ્યાર્થીઓ માળાપ કે પાલીથી જુદા રહેવા હોય ત્યાં હેકરેલો રચાવવી.

“સી. એચ.”

આ નામનું ચાપાળીનું મહત્ત્વ મી. કામરાજએ કહ્યું હતું તે ૫૦ વરસ થયાં છે. તેની જુબીલી કમળી ધામધુમથી મુંબઈમાં ઉજવવામાં આવી હતી. તેનું અધિપતિપણ હાલ મી. કામરાજની દાકરી મીડીનજાહના હાથમાં છે. આ ચાપાળીઆમાં હિંદુસ્તાનની ઘણી બાબતો વખાણ કરે છે. આ ચાપાળીનું દરેક હિંદી આંખે વાંચવા લાયક છે.

દેનહોઝર.

(અમારા ખાસ અગ્રપત્રી તરફથી)

તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી.

અહિં મહેરમની મીજલસો તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરીની રાતથી શરૂ કરી તા. ૨૩ ની રાતે સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. આ ધાર્મિક જલસા રાતના ૯ થી ૧૧ સુધી ચાલતા. દર સાત માંક આ સાત પાણુ જતાજ મુનસી સહયદ અમીતુદીન એમ. મીસ્તી પારબાસ પ્રમુખરચાને આપણુ માટે ખીરાજતા. કપદેશની પ્રજાતમાં અને આખરે પેશ ધમામતા બે શિખો મધુર રાગમાં ગરવીયા પડતા. રિવાજની રાતે દેનહોઝર, હેલીમરેટ, આકાશકરુદ વગેરે જગ્યાના લોકોએ મરજીમાં હાજરી આપતા. સરદાર હજીર હમામ નવા તેમના

સાથીઓએ કરમલાતા મેદાનમાં ગઢવા અસંખ્ય લોકોની સામે કેવી બહાદુરી અને વૈયથી લડાઈ ચલાવી જગનિયંતાની હજીરમાં પોતાના પવિત્ર પ્રાણ અરપણુ કર્યા તેનું વરણન મુનસી સાહેબ એવી ઘટનાર બાબમાં કરતા કે જોતાએને આંખમાં અશ્રુ સાથે મમગીનીમાં ગરકાવ કરી દેતા. મીજલસ પુરી થયા બાદ મુનસી સાહેબ ત્યાં પેશ ધમામને જમાનતા આગેવાન ગૃહ સ્થો તરફથી સાલોની નજારેશ કરવામાં આવી હતી.

પીલ્ડર્મર્ગથી અમારો અગ્રપત્રી તા.

૨૩ ના કાગળમાં લખી જણાવે છે કે:—
ત્રાન્સવાલમાં બંધી જગ્યાની માફક અહીં પણ ચુટણીની દસાકસી થઈ હતી. સારા લાગે અહીંના ઉમેદવારો વેપારી વરમના ન હોવાથી હિંદી વેપારી સામે ધર્મી જોઈ થઈ છે. આ મોસમનો વરસાદ હજી આવ્યા કરે છે. આ અહવાડીક પુર જોસ વરસાદમાં પસાર થયું છે. નદીઓમાં પુરને કીધે બહાર ના જોડો ગામમાં નહિ આવવાથી વેપાર તરત મંદાર છે.

હંડીથી તા. ૨૫ ફેબ્રુઆરીના કાગળમાં

એક અગ્રપત્રી લખી જણાવે છે કે:—
તા. ૨૩ ની રાતે અગેની મેકનોટનની દુકાનમાં મેરી આગ લાગી હતી. બે અંગારી સખત મહેનત કીધા છતાં આપું મકાન બળી નાસી પામ્યું હતું. દુકાનનો જરાએ માલ બચવા પામ્યો નહોતો. હંડીની અંદર મોટા ના અગનો ફેરો માલ રાખનાર એજ દુકાન હતી. મજદૂર દુકાનની પોશમાં આવેલી તોરીસની કા. ની દુકાનમાં પણ થયું તુક સાન થયું હતું. ખીલું ગયા અહવાડીઆમાં જુમાની રાતે મદરસી તથા કસકલીઆઓએ તાજીઓ મોટી ધામધુમથી કાઢ્યો હતો. સરયસ આખા ટાઉનમાં ફરવું હતું. તેમની સાથે એક મિલાડી બહુ સારી રમત કરતો હતો. તેની કસરત તેમજ લાકડીની રમત વેઇ જોરાઓ ખુશ થતા હતા. ગાયો બળદો માં દીકરીવર નામનું દરદ હોવાથી ગાડાં બંધ છે અને તેથી વેપારને બહુ નુકસાન પહોંચે છે.

દેસાગાઆમેથી એક લખનાર જણાવે

છે કે અહીંના આરામાંથી મુકક ઉપડી ગયા સારું અથવા તો તુંક મુદત માટે રહેવા સારું ત્રાન્સવાલથી આવનારાઓને, ગોરિ આમજ પોરદુમીક સત્તાવાજાને ત્રાન્સવાલમાં પાળા જવાની છુટ છે એવું સરદીરિદિત ખતાવવા માં આપ્યેથી, દાખત થવા દેવાની પરવાનગી પોરદુમીક સરકારે આપી છે.

હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી.

બાલુવા લાયક ભાપણુ.

મેહન-રવર્ગ તા. ૨૨-૨-૦૭

(ઈ. જો. મારે ખાસ રીપોર્ટ.)

તા. ૧૭મીએ સોસાયટીની જનરલ મીડીંગ

સોસાયટીના હોડમાં ૩ વાગે મળી હતી. સેક્રેટરીએ ગ્રામ મીડીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંબળાવ્યો. એરમેન ખાસ બતાવ્યું આપવાના હેતુથી સંખ્યાબંધ લેખો હાજર થયા હતા. રીપોર્ટ પર સહી કરી એરમેને બે થુરો પીચન પોલીસ નવા મુસલમાન થયા હતા તેની સાંતે ઓળખાણ કરાવી. વરદીક કાયદા મુજબ અરાબર ન હોવાથી મુજતબી રહ્યું છે. ત્રીડીકારપ બાબત મીડીંગ મી. ગાંધીની ઓરીસમાં આવતે અહવાડીએ થશે. માહિતગાર શરદયોએ મી. ગાંધીને પુરતા હંવાલથી વાકેફ કર્યા. હમીદીઆ લાઇબ્રેરીનો પુરતો લાલ લેવા સાંતે બધા મળુ કરે હું. જેલીઓ સંબંધમાં સરકારે મજદબી રીવાજ મુજબ કેવો બંદોબસ્ત કરવા તેનો ખુલાસો માગ્યો હતો. તેનો મુતા સમ જવાબ મોકલવામાં આવ્યો હતો. બાપણુ સાંભળવા મોટી સંખ્યામાં લોકો હાજર થયા છે તેમનો હું આભાર માનું છું. બાદ તેમણે પોતાનું ભાષણ શરૂ કર્યું.

એરમેનનું ભાષણ.

ટ્રાન્સવાલમાં નવી ચુટાએલી એસેમ્બલી કંઈ થવાનો વખત નહત નહક આવ્યો છે. આપણે દુરેઆકાંક વિતાવતા હોવાથી ને બાબતમાં મુખજો પકડી ગમગીન રહ્યાં છીએ. જતાં બે બાબતથી આપણને બહુજ કામ છે. કયા પક્ષની છત થાય છે તેનું આપણુ ને કામ નથી. જતાં નવા ચુટાએલાઓ એશીઆટીક વિરુદ્ધ શું ઘોરણે ચાલવા માગે છે તે જાણવા આપણે સહુ ચિંતાતુર છીએ. હિંદી વિરુદ્ધ કાયદા ઘડવાની હિમાયતમાં એક મેંબર ખીમતવી ચડી વતપ તેમ છે. દરેક મેંબરે જણાવ્યું છે કે લડેલું એરડી નન્સ કરીથી પસાર કરવું. જતાં હું દિંમત થી કહું છું કે તેમાંના કાબોજ ને એરડી નન્સ આપણને અપમાન કરતા અને નામેશી વગેરનાર છે તે કરતાં વિશેષ માહિતી હશે. સર રીચર્ડ જેવી આપણે ગણુ આજ્ઞાઓ રાખી હતી, અને જેઓ કાળા લોકોના હિતેમણુ ગણવામાં મગરૂબી માનતા નેમણે ચુટેનારાઓને રાજી રાખતાં આપણને સાલ નડીય ઉપર રહેવા છોડી દીધા છે તેમના અલિપ્રાય પ્રમાણે જોરેજ રીતર કોલોનીના જેવા એશિઆટીક કાયદા નેમણે. જોરડ સેલેમોરનાં લખાણુ અને

ઓરડીનન્સ પાસ કરવાની દિશામાં. એ લગ્ન પહેલાંના તેમના વિચારોને મળતાં આવતાં નથી. મોરી વસ્તીમાં રોજનો વધારો થતો જાય છે ત્યારે હિંદી છત્રીઓને ને સાથ અટકાવવામાં આવ્યું છે.

ઉપાય.

આવા અમલમાં આવશે કેમ કરવું? આપણને ક્યાં રહેણું મળશે? આપણા હાથમાં ત્રણ ઉપાય છે. હવે પછી લોકોને સમજાવવા પ્રયત્ન કરવો કે અમારી હિંદી વાળી છે, ઓરડીનન્સ ખીનજરી છે, અને અમે માગીએ છીએ તે એટલું બધું થોડું છે કે કોઈપણ સમજી માણસ તેની ના પાડી શકશે નહિ. આ ઉપાય પહેલો. આ હેતુને ખ્યાલમાં રાખી, મેંબરોની સુદૃઢતા યાદ કે તરતજ, આપણે તેમને હરે અને તથા બધાને એક સામઠા એમ મળવું અને માનસરે આપણી દલીલ તેમની આગળ રજૂ કરવી. આપણને વારં વારે બીજાં રસ્તાં એ કે વડી સરકારને સલાહ આપણા બજારે મળવી. આવું નિરમાણ થયું છે. જે થી આપણને ચોટનો દુક નહિ હોવાનું ગાહેર થયું તેજ વડીએ આપણને એ પછી સમાચાર મળ્યા કે આપણી ઉપરના કાયદા એને વડી સરકારની મંજૂરી વાસ્તે રાખવા. આનો અર્થ એ થયો કે વડી સરકાર પાસે રાવ આવતો આપણને હક છે. હવે સ્વ રાજ્ય થયું છે, માટે દરોસવાલના ગોરાઓ આપણું મહો બંધ કરી, તેઓને કાપે તેમ આપણું કરશે એ કાંઈ થવાનું નથી. તેમને સ્વરાજ્ય મળ્યું એટલે વોટ વગરના લોકની લાગણીઓને પમતલે છુંદવાનો લાઇસન્સ મળી જતો નથી. આપણે લેવાનો તીવ્ર ઉપાય આપણા પોતાના હાથમાં છે. આગળ જણાવેલ એ ઉપાયના કરવાનું પોલવાની ને કુંચી છે. પહેલાં એ ઉપાયોની ફતેહનો આધાર આપણા પોતાના હાથમાં તીવ્ર ઉપાય છે તેના અમલપર છે. ત્રણ ઉપાયો સાથેસાથ લેવાવા જોઈએ. તેમના એકસામઠા હાથથી ચાલ થશે.

હિંદીની ફરજ.

આગળ વિચારપૂરક કરેલા કરાવને આપણે કલ્પના વળગી રહેવું. ઓરડીનન્સ માં સમાયેલી નામોશીને આપણે હકી પછી શરણ થઈ નહિ. આ ઉપરાંત બીજું પછી કેટલુંક આપણને કરવાનું છે. કમલે કમલે આપણે જવારનું જોઈએ કે અમે માગીએ છીએ તે જોગવવા અમે કાપક છીએ. તેટલા વાસ્તે આપણી રહેણી કરણી અને સ્વચ્છતાની જાળમાં જવારનું ખાંચી રહેવા દેવી નહિ. આપણા ધરમના કાનુનો

જાળમાં બાદ નેનો દેશ તેવી રહેણી રાખવી. હરીફ ગોરા સાથેની હરીફાઈમાં ખોટો લાભ લેવા નથી માગતા એ ચોખ્ખું બતાવી આપવું. આપણે એ પછી દેખાડી આપી શકીએ છીએ કે, જે આપણને તક આપવામાં આવતી હોય તે, આપણા વસવાટની જમિનમાં પછસો ખરચવાનું પછી જાણીએ છીએ. આપણી સામે કોઈ આંગળી ચીંધી ન શકે એવી રીતથી આપણે રહેવું જોઈએ. કોઈ હિંદી ગેરકાયદે દાખલ થાય અથવા પ્રયત્ન કરે તેની સાથે અમારે કોઈ તરીકે ફરી વાતનો વાંધો નથી એ બતાવી આપવું. એટલે એકંદરે રીતે આપણે એકત્વપણે જાળવી રાખવાનું છે; તથા આપણા સામાન્ય લાભની ખાતર જે કરવું મહે તે કરવા તૈયાર રહેવાનું છે. સર રેમંડ વેરે વાળખીજા કહ્યું છે કે આ સવાલનું હેતુરૂપ નિરાકરણ કેળવણીથી થશે. સુધીજતો સહન કરીને પછી આપણે આપણાં બચાવને સમયને અનુસરતી કેળવણી આપવી. અને કન્ટવાળી છંદગીના બુધ્ધ માટે સંજ્ઞા કરવા, કારણ કે જમાનાની કુચમાં પછવાડે ન રહી જવું હોય તો તેમ ક્યાં વગર છુટકો નથી.

બીજા ચરચા.

ચેરમેનનું લાખણ પુરું થયા પછી મોઝવી લાઇ અહમદ સાહેબે જણાવ્યું કે આજનો બજારો જોઈ હું ખુશી થયો છું. આજે હોલ મુસલમાનો બાગ મીસાલ લારપુર છે. ચેરમેન સાહેબે જે કહ્યું છે તે બેકડ બરાબર છે. દરેક મુસલમાને લાઇબરેરીનો લાભ લેવો. હીજાબ રેકવે લાઇન થોડી સુદતમાં પુરી થવાની છે એ ખુશાલીની વાત છે. લાઇબરેરીના નવાજ હજી કરી પાછા ફરતાં રસ્તામાં ઇન્ટેકાલ થયા છે તે દિલગીરીની બતાવ છે. શેઠ અબ્દુલ મનીએ કહ્યું કે મોઝવી સાહેબની નશીબતને અમલમાં મુકવી. ચેરમેનના લાખણને લક્ષમાં લેવું ને કાંઈ સંકો હોય તો પૂછવી. હિંદીમાં આવનારા અમલદારો પહેલાં આપણા પક્ષમાં હોય છે પણ પાછળથી આપણી વિરુદ્ધ થઈ જાય છે તે અફસોસની વાત છે. મી. એસ માન કવીંકે જણાવ્યું કે લગ્ન પહેલાં આવા જુલસ નહોતો. વાંદરે કામમાં લડન લેવા આગેવાનોએ તથા વાંદરે મંડોળે એ હમેશાં તૈયાર રહેવાનું છે. સેક્રેટરીએ સ્વચ્છ રહેવા બહામણ કરી. મી. કિમરલ સાહેબે જણાવ્યું કે મહેનત કરીએ તો તમામની ગાડીમાં જવાની પછી છુટ મળે. બાદ મેસર્સ કુલાડીઆ, હમામ અબ્દુલ કાદર, મહમદખાં, માલ, અસવાત વગેરે એ સ્વચ્છતાથી રહેવા લાખણ કર્યા. મેસર્સ

અલી ઉમર કનોર, તથા હસપ હુસેન પટેલે મેંબર તરીકે નામ નોંધાવ્યાં. બાદ સંડનની પાન ઇસ્લામીક સોસાયટીનાં લગ્નમ મેસરસ અહમદ છોટા, તથા હમસલીમ ખામે વસુક આપ્યાં.

સહયદ ઉમર સાહેબનો સોસાયટીના તથા લાઇબરેરીના તુગરા બતાવી આપવા માટે આભાર માની સભા વિસરજન થઈ હતી.

ટોંગાથી એક ખચરપત્રી જણાવે છે જે અત્રે મહોરમ ઉપર સોમવારે તાબુત દર વરસ મુજબ ફરવવામાં આવ્યા હતા. સવાર થી આસપાસના પરાંઓમાંથી સંખ્યાબંધ માણસો આવેલા હતા. સાંજને અમલે તાબુત મેનરેડપર થઈ ટોંગાટી નદીમાં ઘડા કરવામાં આવ્યા હતા. દર વરસ કરતાં આ વખતે માંગણ તથા ટોપકાઓનું વિશેષ જોર હતું.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ તીથેના નોંધમેલ લાઇ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરંત ખ્યાન મળવાનો સંકલ્પ છે.

1. કામજની એક જાણીએ લખવું.
2. અક્કર થોળી સાહીથી લખવા.
3. નામ તથા કેટલા બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી જાણને સારું.
4. મંત્રજવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અકવાલીવામાં દાખલ કરી રાખવા.
5. લખાણ હમેશાં ફૂંક અને મુદ્રાસર કરવું.—અધિપતિ.

ડેલાગોઆએ જતાં તકલીફ.

મી. એ. ના અધિપતિ સાહેબ.

દરોસવાલથી ડેલાગોઆએ થઈ મુલક જનારાઓને હાડમારીઓ બોમબવી પડે છે અને વખતે તુકરાનીમાં કનરી પાછું ફરવું પડે છે. આમ ચોનરકથી હિંદીઓપર દુખ થી વાદળું ઘેરાવું નજરે પડે છે. આવા વખતમાં હિંદી લાઇઓને જાણવું ઉપયોગી થઈ પડશે કે અત્રેના પોરડુગીજ કોનસલ પ્રી. જી/૬ લઈને ડેલાગોઆને જવાનો પાસ આવે છે. આવો પાસ હોય તો દરોસવાલ થી કે હિંદુસ્થાનથી ડેલાગોઆએ ઉતરનારને હરકત આવતી નથી.

પ્રીટોરીઆ } લી. ઇ. સા. મા
તા. ૨૦-૨-૦૭. }

નાતાલ રેલવે પર તકલોફ-ઉપાય ની જરૂર.

મે. ઈ. એ. ના અધિપતિ,

તા. ૪ ફેબ્રુઆરીના માર્ચ મર્યાપતમાં
જ્યુલેવી દર્શાવત મુજબ મેં જનરલ મેને
જરૂર કામણ લખ્યો હતો. ને તે અમલદારો
ની નામ માગ્યાં હતાં. તેનો જવાબ એ
આવ્યો કે—તે દિવસ પાસે જરૂરી આસાધ
રજુ મોરી સંખ્યા હતી જેમાં કેટલાક નિરા
બીઆ પશુ હતા. આ કારણથી કાળા લોકો
ને બીજા વચ્ચેના ખંડ રીજર્ડ રાખી રાકાયો
નહોતો. છતાં રંગરથી વધારાનો કોઈ સ્થ
કાળા લોકોનો સેકન્ડ ક્લાસનો ખંડ રીજર્ડ
કરી આપવામાં આવ્યો હતો.

ઉપરના જવાબ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે
તેમાં મારી ફરિયાદનો જવાબ નથી; માત્ર
વાત ઉઘાડી નાખી છે. આખી જનમાં કિંદી,
ચીના, કાદર અને બીજા કદરડ એટલા
જાણે સાહે એક સેકન્ડ ક્લાસનો ખંડ
હોવાથી તે કાળા લોકોને સાહે ખાસ રાખવા
માં આવેલ છે. તેથી તેમાં ગોળને બેસવાનો
હક નથી. છતાં કદાચ ગોરા બેસે તો બલે
પશુ તેથી કિંદીનો હક સામારે જાય ?

આનો જવાબ જનરલ મેનેજરે આપ્યો નથી.
નિરાશીઆ અને વધુ ઉતારો એ માન
ખતા હતા. સેકન્ડ ક્લાસની રીજર્ડના દરદાર
નો હક નાખ, અને વગર દરદાર ગોરા કિંદી
ને કોઈ પચાવી પાડ ને કિંદીને ન બેસવા દે
એ કેટલો ખર્ચા અન્યાય ? ગોરાને કાળાના
જ્યામાં બેસનાં મુગ ન આવી તો પછી કાળા
ને સાથે બેસવા દેવામાં પશુ મુગ નહોતી
આવતી જોઈતી. હોટેલમાં કિંદી વેટરો છતાં
કેમ તેઓ જાય છે ? કિંદીના હાથે પકાવેલું
પેટમાં કિનરી નાખ છે અને ખાંડના કારખાના
માં રાત દિવસ કિંદીની સાથે ગાળે છે તે
વખતે મુગ ક્યાં નાચી નાખ છે ? બીજું

ચર્ચ ક્લાસ પર 'એકલા ગોરા' એમ કબેલ
ખંડ હોય છે. ત્યારે કિંદી અને કાદરને
ચર્ચ ક્લાસમાં તો સાથે બેસવાનું પશુ સેકન્ડ
ક્લાસમાં એ તેમજ ! કાદર જોરત સાથે રહે
વામાં મુગ ન હોય તેવા, ને હાકારત પ્રગ
ભ્રમ દરનાર જે ગોરા, તેના છતાં કિંદી
શું ઉતરતા દરજ્જાના છે ? રેલવેમાં કદન
એક કાળા લોકોનો ખંડ, તે ખંડમાં ગોરા
બેસે ને કિંદીએ સેકન્ડ ક્લાસના પાસા
ખરચ્યા છતાં, ઉપરનું વરણન લાગુ પડે
તેવા ગોરા કરતાં કિરતા ચક્ર, કાદરની સાથે
ચર્ચ ક્લાસમાં બેસવું પડે એ મોટા જુલમ
છે અને તેથી હું આશ રાખું છું કે નાતાલ

કોમિશન કોમિસ આ ખાખત કપાડી લઈ
પગલાં લેશે.

લી. આર. એસ. હવે

લોવર ટુગેલા તા. ૧૮-૨-૦૭

મી. વસનંત એમ. નામક લખી જણાવે
છે કે—ડરબન પ્રીન્સ એડવર્ડ સ્પીટમાં દર
રવિવારે આશરે એ વાગ્યાથી નવસારીવાળા
દરજી ભગત પરજુલાઈને ત્યાં શ્રીમદ્ ભગવત
ગીતા તથા ગુલસીફત રામાયણનું પાંચન
થાય છે તથા ત્યારબાદ ભજન સ્તવન થાય
છે. તેમજ દર રવિવારના રોજ એજ લતા
માં મીત્રી દવારાનના મહાનપર ભજન વગેરે
થાય છે. તો સરવે ધરમજીસાસુ કિંદુભાઈ
એને વિનંતિ છે કે નવરાસનો વખત ગણ્યા
કે કુલ્કર્ણીમાં ગાળવાને બદલે એ ધડી મજર
સ્તવનમાં ગાળી દેવું કલ્યાણ કરવાની તક
નો લાભ લેશે.

ચાલુ વર્તમાન.

તા. ૧૬ મારચના રોજ એશિયાટીક
સંવાદ ઉપર વિચાર કરવાને ડરબનમાં ગોરા
ઓની એક નાંદેર સીટિંગ મેયર તરફથી
ખોલાવવામાં આવી છે.

કોલોનીયલના નામથી એક જાણુ 'મરકુરી'
માં કામે છે કે—મીનટુ પાર્કમાં હું પોલ્ટેક્સ
ખરચા મયો હતો ત્યાં એક કિંદી કારકુને મને
પહેંચ લખી આપી. આવી જગ્યાએ ગામ
માં ફરતા બીન રોજગાર ગોરાઓને શામાટે
ન રાખી રાકાય ?

■ ૨૬ મીએ ડેલાગોઆમેના તારમાં
જણાવવામાં આવે છે કે લીમ્પુપુના મુખ્યના
પ્રદેશ આગળ બહુ વરસાદ થવાથી રેલ
આવી છે.

કેપટાઈનના એક તારમાં જણાવવામાં
આવે છે કે ત્યાંથી આલેલીઆ માટે ઉપડતી
સ્ટીમરોમાં સંખ્યાબંધ ગોરા પાસે જરૂર
આફરિકના જુદા જુદા ભાગમાંથી જના
માલુમ પડે છે.

ખાતનકીટના સોહાવેમન વેચનાર જુમા
આમદને તેના ખચ્ચર પર ખાતકીપાણું વાપ
રવા માટે કોરટ આગળ ખડા કરવામાં
આવતાં માટીએ તેને પીડા હક ક્યો હતો.
કાદરથી ખેંચવામાં આવતી રીક્ષાને બદલે
તેના જોવાળ થાટનો ઘોડો ખેંચે તેવી જાત
ના નમુનાનો રીક્ષા ડરબનના એક જુનારે
ધડીને તકવાર કર્યો છે જે પેટર મળ્યેથી
અજાણી જોવામાં આવશે.

વેરત્રમમાં ગોરાઓની એક સીટિંગ
આગળ મી. ટી. પોલ્ટેક્સે ગોરાઓ
હવું કે રેલવેના પહેલા વચ્ચમાં કાળા લોકો
ગોરાની સાથે જ મુસાફરી કરતા હોવાથી
ગોરા અને કિંદીક વખત અડચણ બોજવધી
પડે છે. માટે કાળા લોક વાસ્તે દરેક ક્લાસ
ના ખંડ જુદા રાખવા માટે સરકારને અરજ
કરવી.

કીમરલીના 'પાયમંડ રીડ એડવર્ડાઈઝર'
માં એક ગોરા જણાવે છે કે કિંદી ફરીઓ
તરજુવાની કિંમત રી. ૨/૬ લીએ છે ત્યારે
એના આગળથી મને ૬ પેનીમાં મળ્યું હતું
તો કિંદી સોધે આવે વેચે છે એમ સા માટે
કહેવું.

જોહાનનર્ગથી એક લખનાર ખખર
આપે છે કે કામેલ મહેસાના રંડનું કામ
જેમ પુરજોસમાં થયું હતું તેમ તેનું મકાન
ખાંધવાનું કામ પશુ પુર જોસથી આવે છે,
અને હાલ ચખરનો પાયો જમીન ઉપર આવી
ખયો છે.

'કિંદુ' નામથી એક જાણુ 'મરકુરી'ને
લખે છે કે પેત્રની સુચના મુજબ કિંદુ
યંગમેન્સ સોસાયટી અને કિંદુ સુધાર સભા
ને એક કરી શકાય તેમ નથી, કારણ કે
યંગમેન્સ સોસાયટીના મેમ્બરો માત્ર યુવકો
જ છે.

'મરકુરી' જણાવે છે કે ટેલીફોનથી
જોહાનનર્ગ ખાતે વાત કરવાનો તેને
પ્રસંગ મળ્યો હતો. જો કે જોહાનનર્ગ
અને ડરબન વચ્ચે ૪૮૦ માઈલનું અંતર છે
છતાં મારિસખરગના જેમ રપન્ટ રીતે વાત
ચીત થઈ હતી. વાત કરતાં ખોજનારે
મહોદું નજીવી બહુ લગોલગ રાખ્યું પડે છે.

તા. ૨૩ મીએ મારક્સ ટાઈનમાં એક
મોટી આગ લાગી હતી.

કેપટાઈનના ખુનવાળા ફેસમાં જુનુંગાર
હરેલા વજુ કિંદીઓ નામે દાઉદ ખગલ.
ઉમર ૬૫ અને ઉમરજી ખગલને તા. ૨૩
મી ફેબ્રુઆરીએ ફાંસીએ ચડાવવામાં
આવ્યા હતા.

'મરકુરી'નો ડાંગી ખખરપત્રી જણાવે
છે કે એક કિંદી કીને મેળવવાના દરદારથી
તેણીને ઘણી જેનું નામ ચંગો હતું તેનું
ખુન કરવાના હેતુથી ધરવીસંગ નામનો
કિંદી રાત્રે ખાટલું તોડી તેમના હરમાં પેડો
અને ચંખાના માથા તથા ખભા ઉપર છરી
વતી ધા માર્યા. તેવામાં કીની જુમે સાંભળી
મેકો બેગા જતાં ખુનીને પકડવામાં
આવ્યો હતો.

ફાતર નામના એક ગોરાએ પીટારીઆ
માં એક પૈડાથી ચલાવી શકાય એવી સાધકલ
ધડીને તકવાર કરી હતી.

Z. R. P. નામથી એક હિંદી 'મરકુસ' માં સમે છે કે હું વારંવાર નાનાસ રેલવે પર મુસાફરી કરું છું પણ કોઈ વખત સુગમતા થી મુસાફરી થતી નથી કારણ કે કલરડ લોક માટેનું રીઝર્વ હંપાર્કમેંટ હમેશાં 'સાઇલીથી' ભરેલા હોવાની પેઠે ગીચ ભરેલું હોય છે. જો આવા ક્ષણમાં જેસવાની ના પાડીએ તો કલરડમાં જવું પડે છે કે ત્યાં વિશેષ ખીરદી હોય છે. આજરુદાર અને કેળવણીના હિંદીને ઉપજાવવાની દીકરી હતાં ચડે કલાસમાં જેસવું પડે એ નામોશી ભરેલું છે. આ વાત કોઈ જનરલ મેનેજરનું ધ્યાન ખેંચાય અને હિંદો માટે ૩-૪ રીઝર્વ ખંડ રાખવામાં આવે અથવા બીજા કોઈવાળુ થાય તો ઇશ્વરનો આભાર.

સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ.

ગદ સાનમી તરીકે અમરોદિલુ વિભાગ ની બોર્ડ અગળા ને હિંદી વેપારીઓની અપીલ રૂઢ થઈ હતી તેમણે ચકીરની સલાહ થી સુપ્રીમ કોર્ટને અરજ કરેલી. કેસ હુધ વારે સુપ્રીમ કોર્ટમાં આવ્યો હતો. અરજ દારના વકીલ મી. લોટને જજીવણ કે લાઇ સેન્સીટિવ અમલદાર તથા બોર્ડ દરમ આપવા

માં અન્યાય તથા આપખુદી વાપરેલી છે. ચીર જરૂરીએ કેટલીક દલીલો સાથે બોર્ડનો દરમ કાયમ રાખ્યો હતો. આ કેસની વિગત વાર લોકીત અમે આવતા અંકમાં આપીશું.

રૂટરના તાર સમાચાર.

લંડનના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે આંગ્રેજીઅન લોકોડની એમ્પરેટરીક્સ નામની મુંબઇ જવા ઉપડેલી રીમર બુમધ્ય સમુદ્રમાં ટ્રીસની દક્ષિણે આવેલ કીટના ટાપુ આગળ ઢાંગીને તાર પામી છે. તે ઉપર ૨૦૦ ઉતારાઓ અને ૧૨૦ પલાસીઓ હતા જેમાંથી કેટલાક મરણ પામ્યા હોય એવું જણાય છે.

પાછળના ખગર ઉપરથી જણાય છે કે અથા ઉતારાઓ અચી રાક્યા હતા. ખગારી ઓમાંથી ૮૦ મરણ પામ્યા છે.

જરમન પ્રીન્સ હેનરી આસહરોઆના સંરધાનની મુલાકાતે જવા નીકળેલ છે.

જર્મનેકાની હોનારતના સંમંધમાં વકી સરકાર કાંઈ મદદ આપશે નહિ પણ પૌંડ ૧,૦૦૦,૦૦૦ લોન તરીકે કોલોનીઅલ સર કારને આપશે.

બ્રિટીશ સરકારના બ્રાઈ આલાના પ્રધાને બ્રિટીશ સરકારની નવી યોજના અદાર પાડી છે તે મુજબ લરાકરમાં ૩,૦૩,૮૦૫ માણસો રાખવામાં આવશે તેના માટે વારસીક પા. ૨૮, ૮૯, ૮૦૮ નો ખરચ થશે. બુની યોજના પ્રમાણે ૩,૦૩,૮૦૫ નું લરાકર ને તે માટે પા. ૪૪,૩૧,૨૧૦ નું ખરચ હતું.

કોલોનીની આરથીક સિથલિમાં મદદ કરે એવી નીપજની શોધ વિધાયે કરવા પૌંડ ૧૦૦૦નું ઇનામ કાલવામાં આવ્યું છે.

કુલક એક કોનોટ અને તેનાં બાનુ પેતા ની પુર્વની મુસાફરી દરમ્યાન તા. ૨૨ મીએ રેલુન પહોંચ્યાં હતાં.

પોરટેમાં અમેરિકન નિશાળો અને છરખી તાલોના કામમાં તુરકીની સરકારે વિચન ન પાડવું એવી અમેરિકન એજન્સીએ ચેતવણી આપી છે.

કમેરાલેડના દેશીઓ સાથે જરમન સર કારને લગાઇ થઇ હતી તેના છંદા આવ્યો છે.

હિંદુધાનના મઃશ વાહસરેય લોડ કરચન તક મળ્યે આવતા ઉનાળા પછી પારલામેંટમાં લખત થશે.

કોલોનીઅલ કાનફરન્સમાં મળનાર કોલોનીઅલ પ્રધાનોને પરી પાર્લામેંટ આગળ લાપણો આપવા આમંત્રણ આપવા વિચાર આવે છે.

તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરીએ કીંગ એડવર્ડે લંડનમાં લરાએલુ કાલિય આફ્રિકન પ્રદર શન ખુલું સુકવાની ગિયા કરી હતી. આ પ્રદરશન માટે કેટલાક માસ અગાઉથી તકવારીઓ કરી તેને ફોલમર રીતે પાર કિતારામાં આવ્યું છે. એ પ્રદરશન ક્ય સોહના મુલક હોલાંડમાં ફરવા માટે વિચાર કરવા ક્ય સરકારે એક કમીટી નીમી છે.

લોડ કમલનું નામ એકસકડું બુનીવર મીટીના ચાલસેલર તરિખે નીમાવા માટે બદલ પડ્યું છે.

વિધાયતવું 'મોરનીંગ પોસ્ટ' પત્ર જણાવે છે કે લંડનમાં 'ઇલુલુલુલુ'ના મુસલમાન તહેવારના રોજ ત્યાંની પાન છરવામીક સોસા થરી તરફથી એક તહેર મેળાવડા કરવામાં આવ્યા હતા. જે વખતે પાન છરવામીક સોસાલટીના હેતુઓ વચરે ઉપર લાપણો આપવામાં આવ્યાં હતાં.

મી. એમ રી. એંગલીઅર જણાવે છે કે રીમર અમલુની તા. ૭ ફેબ્રવારીના રોજ કેલામેશ્યામે થઇ મુંબઇ તા. ૨૩ ના રોજ ૧૨ દિવસે પહોંચી છે. અને મોહરમ શરીક નો મુખ્યરક તહેવાર મુંબઇમાં શુબરવા લાખશાળી થયા છે.

'Sunlight Soap.

सनलाईट साबुन.

कपडा धोनेके लीये सनलाईट साबुन दुनियामें प्रख्यात हुए हैं. सब

प्रथम—इस साबुनसे बारीक सुतरको कीसी रकम-का नुकशान नहि होता है.

दुसरा—यह साबुनसे धोनेमें दुसरा साबुनसे कमती तकलीफ लगताहै.

तीसरा—यह साबुनकी बनावटमें जो कभी कोई मलीनता साबूत करदेवे तो उसको पौंड एक हजार इनाम दीया जाताहै.

यह साबुन दुनियामें सबसे जास्ति खपते हैं.

ABDOOL RAHMAN.
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "KAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai.
General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAL."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Salt Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 1 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Pondor, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Limpopoport, Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein, BURG.
Rietfontein

E. A. PATEL & Co.
GENERAL DEALERS
—AND—
DIRECT IMPORTERS,
Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fruity Goods, Crockery and Hardware.
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add.: "ACONDSET." P.O. Box 24.
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
Tel. Add.: "HIDOLCY" P.O. Box 24.

HAJEE HABIB
CALCOTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: BREDD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણુ પરપોલમ.
વીશીની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
૩૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
દરબંદ.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 53.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GRET STREET, (Camroodeen's Building)
Tel. Add.: "CAMROODEEN" Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
SPECIAL EXPORTS
Meats, Jambon & Serrano Hams, Durban,
જુસ્ત મીન હમીદ રુક.
૧૧૨૬ મરચેટ,
૧૨૬, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Tickings
Mattresses, &c. Feather Pillows, &c.
Market St. (W.P.O.) Box 120, Johannesburg

The largest Importer in South Africa of
MILITARY & CIVILIAN
Second-hand Overcoats, Jackets
Trousers, Coats, Waistcoats, &c.
J. LANDAU.

337 Pine Street, Durban.
Head Office: 13 Rue des Francs-Bourgeois, Paris.
સેકન્ડહેન્ડ કોટ, જેકેટ, ઈનાર વિગેરે બધા
બધે પ્રસારથી મલાવવાના સોદી હાથે.
જે. લેન્ડા.
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, દરબંદ.
હેડ ઓફીસ ૧૩ રુઈ ફ્રાન્સ બુર્જોસ પેરિસ.

એ. એ. કુવાડીઆ.
ફેનસી અને કાફરી બરનો દરેક બલ્કે
માલ અમારે ત્યાંથી ટીકાવત આવે મલકે.
વધારે બધર માટે પુછો,
ખી.એ.એ.સ. ૨૭૦, એ. એ. કુવાડીઆ,
૨૭ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, લેડાન્સબર્ગ.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

ખાઈસીકેલોનો મોટો બજારો.
ખાઈસીકેલોનો મોટો બજારો બુલ્કે
બલ્કે વાઈસીકેલો કીમલ પાઈન ૧-૨-૩-૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૧૯-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪-૨૫-૨૬-૨૭-૨૮-૨૯-૩૦-૩૧-૩૨-૩૩-૩૪-૩૫-૩૬-૩૭-૩૮-૩૯-૪૦-૪૧-૪૨-૪૩-૪૪-૪૫-૪૬-૪૭-૪૮-૪૯-૫૦-૫૧-૫૨-૫૩-૫૪-૫૫-૫૬-૫૭-૫૮-૫૯-૬૦-૬૧-૬૨-૬૩-૬૪-૬૫-૬૬-૬૭-૬૮-૬૯-૭૦-૭૧-૭૨-૭૩-૭૪-૭૫-૭૬-૭૭-૭૮-૭૯-૮૦-૮૧-૮૨-૮૩-૮૪-૮૫-૮૬-૮૭-૮૮-૮૯-૯૦-૯૧-૯૨-૯૩-૯૪-૯૫-૯૬-૯૭-૯૮-૯૯-૧૦૦-૧૦૧-૧૦૨-૧૦૩-૧૦૪-૧૦૫-૧૦૬-૧૦૭-૧૦૮-૧૦૯-૧૧૦-૧૧૧-૧૧૨-૧૧૩-૧૧૪-૧૧૫-૧૧૬-૧૧૭-૧૧૮-૧૧૯-૧૨૦-૧૨૧-૧૨૨-૧૨૩-૧૨૪-૧૨૫-૧૨૬-૧૨૭-૧૨૮-૧૨૯-૧૩૦-૧૩૧-૧૩૨-૧૩૩-૧૩૪-૧૩૫-૧૩૬-૧૩૭-૧૩૮-૧૩૯-૧૪૦-૧૪૧-૧૪૨-૧૪૩-૧૪૪-૧૪૫-૧૪૬-૧૪૭-૧૪૮-૧૪૯-૧૫૦-૧૫૧-૧૫૨-૧૫૩-૧૫૪-૧૫૫-૧૫૬-૧૫૭-૧૫૮-૧૫૯-૧૬૦-૧૬૧-૧૬૨-૧૬૩-૧૬૪-૧૬૫-૧૬૬-૧૬૭-૧૬૮-૧૬૯-૧૭૦-૧૭૧-૧૭૨-૧૭૩-૧૭૪-૧૭૫-૧૭૬-૧૭૭-૧૭૮-૧૭૯-૧૮૦-૧૮૧-૧૮૨-૧૮૩-૧૮૪-૧૮૫-૧૮૬-૧૮૭-૧૮૮-૧૮૯-૧૯૦-૧૯૧-૧૯૨-૧૯૩-૧૯૪-૧૯૫-૧૯૬-૧૯૭-૧૯૮-૧૯૯-૨૦૦-૨૦૧-૨૦૨-૨૦૩-૨૦૪-૨૦૫-૨૦૬-૨૦૭-૨૦૮-૨૦૯-૨૧૦-૨૧૧-૨૧૨-૨૧૩-૨૧૪-૨૧૫-૨૧૬-૨૧૭-૨૧૮-૨૧૯-૨૨૦-૨૨૧-૨૨૨-૨૨૩-૨૨૪-૨૨૫-૨૨૬-૨૨૭-૨૨૮-૨૨૯-૨૩૦-૨૩૧-૨૩૨-૨૩૩-૨૩૪-૨૩૫-૨૩૬-૨૩૭-૨૩૮-૨૩૯-૨૪૦-૨૪૧-૨૪૨-૨૪૩-૨૪૪-૨૪૫-૨૪૬-૨૪૭-૨૪૮-૨૪૯-૨૫૦-૨૫૧-૨૫૨-૨૫૩-૨૫૪-૨૫૫-૨૫૬-૨૫૭-૨૫૮-૨૫૯-૨૬૦-૨૬૧-૨૬૨-૨૬૩-૨૬૪-૨૬૫-૨૬૬-૨૬૭-૨૬૮-૨૬૯-૨૭૦-૨૭૧-૨૭૨-૨૭૩-૨૭૪-૨૭૫-૨૭૬-૨૭૭-૨૭૮-૨૭૯-૨૮૦-૨૮૧-૨૮૨-૨૮૩-૨૮૪-૨૮૫-૨૮૬-૨૮૭-૨૮૮-૨૮૯-૨૯૦-૨૯૧-૨૯૨-૨૯૩-૨૯૪-૨૯૫-૨૯૬-૨૯૭-૨૯૮-૨૯૯-૩૦૦-૩૦૧-૩૦૨-૩૦૩-૩૦૪-૩૦૫-૩૦૬-૩૦૭-૩૦૮-૩૦૯-૩૧૦-૩૧૧-૩૧૨-૩૧૩-૩૧૪-૩૧૫-૩૧૬-૩૧૭-૩૧૮-૩૧૯-૩૨૦-૩૨૧-૩૨૨-૩૨૩-૩૨૪-૩૨૫-૩૨૬-૩૨૭-૩૨૮-૩૨૯-૩૩૦-૩૩૧-૩૩૨-૩૩૩-૩૩૪-૩૩૫-૩૩૬-૩૩૭-૩૩૮-૩૩૯-૩૪૦-૩૪૧-૩૪૨-૩૪૩-૩૪૪-૩૪૫-૩૪૬-૩૪૭-૩૪૮-૩૪૯-૩૫૦-૩૫૧-૩૫૨-૩૫૩-૩૫૪-૩૫૫-૩૫૬-૩૫૭-૩૫૮-૩૫૯-૩૬૦-૩૬૧-૩૬૨-૩૬૩-૩૬૪-૩૬૫-૩૬૬-૩૬૭-૩૬૮-૩૬૯-૩૭૦-૩૭૧-૩૭૨-૩૭૩-૩૭૪-૩૭૫-૩૭૬-૩૭૭-૩૭૮-૩૭૯-૩૮૦-૩૮૧-૩૮૨-૩૮૩-૩૮૪-૩૮૫-૩૮૬-૩૮૭-૩૮૮-૩૮૯-૩૯૦-૩૯૧-૩૯૨-૩૯૩-૩૯૪-૩૯૫-૩૯૬-૩૯૭-૩૯૮-૩૯૯-૪૦૦-૪૦૧-૪૦૨-૪૦૩-૪૦૪-૪૦૫-૪૦૬-૪૦૭-૪૦૮-૪૦૯-૪૧૦-૪૧૧-૪૧૨-૪૧૩-૪૧૪-૪૧૫-૪૧૬-૪૧૭-૪૧૮-૪૧૯-૪૨૦-૪૨૧-૪૨૨-૪૨૩-૪૨૪-૪૨૫-૪૨૬-૪૨૭-૪૨૮-૪૨૯-૪૩૦-૪૩૧-૪૩૨-૪૩૩-૪૩૪-૪૩૫-૪૩૬-૪૩૭-૪૩૮-૪૩૯-૪૪૦-૪૪૧-૪૪૨-૪૪૩-૪૪૪-૪૪૫-૪૪૬-૪૪૭-૪૪૮-૪૪૯-૪૫૦-૪૫૧-૪૫૨-૪૫૩-૪૫૪-૪૫૫-૪૫૬-૪૫૭-૪૫૮-૪૫૯-૪૬૦-૪૬૧-૪૬૨-૪૬૩-૪૬૪-૪૬૫-૪૬૬-૪૬૭-૪૬૮-૪૬૯-૪૭૦-૪૭૧-૪૭૨-૪૭૩-૪૭૪-૪૭૫-૪૭૬-૪૭૭-૪૭૮-૪૭૯-૪૮૦-૪૮૧-૪૮૨-૪૮૩-૪૮૪-૪૮૫-૪૮૬-૪૮૭-૪૮૮-૪૮૯-૪૯૦-૪૯૧-૪૯૨-૪૯૩-૪૯૪-૪૯૫-૪૯૬-૪૯૭-૪૯૮-૪૯૯-૫૦૦-૫૦૧-૫૦૨-૫૦૩-૫૦૪-૫૦૫-૫૦૬-૫૦૭-૫૦૮-૫૦૯-૫૧૦-૫૧૧-૫૧૨-૫૧૩-૫૧૪-૫૧૫-૫૧૬-૫૧૭-૫૧૮-૫૧૯-૫૨૦-૫૨૧-૫૨૨-૫૨૩-૫૨૪-૫૨૫-૫૨૬-૫૨૭-૫૨૮-૫૨૯-૫૩૦-૫૩૧-૫૩૨-૫૩૩-૫૩૪-૫૩૫-૫૩૬-૫૩૭-૫૩૮-૫૩૯-૫૪૦-૫૪૧-૫૪૨-૫૪૩-૫૪૪-૫૪૫-૫૪૬-૫૪૭-૫૪૮-૫૪૯-૫૫૦-૫૫૧-૫૫૨-૫૫૩-૫૫૪-૫૫૫-૫૫૬-૫૫૭-૫૫૮-૫૫૯-૫૬૦-૫૬૧-૫૬૨-૫૬૩-૫૬૪-૫૬૫-૫૬૬-૫૬૭-૫૬૮-૫૬૯-૫૭૦-૫૭૧-૫૭૨-૫૭૩-૫૭૪-૫૭૫-૫૭૬-૫૭૭-૫૭૮-૫૭૯-૫૮૦-૫૮૧-૫૮૨-૫૮૩-૫૮૪-૫૮૫-૫૮૬-૫૮૭-૫૮૮-૫૮૯-૫૯૦-૫૯૧-૫૯૨-૫૯૩-૫૯૪-૫૯૫-૫૯૬-૫૯૭-૫૯૮-૫૯૯-૬૦૦-૬૦૧-૬૦૨-૬૦૩-૬૦૪-૬૦૫-૬૦૬-૬૦૭-૬૦૮-૬૦૯-૬૧૦-૬૧૧-૬૧૨-૬૧૩-૬૧૪-૬૧૫-૬૧૬-૬૧૭-૬૧૮-૬૧૯-૬૨૦-૬૨૧-૬૨૨-૬૨૩-૬૨૪-૬૨૫-૬૨૬-૬૨૭-૬૨૮-૬૨૯-૬૩૦-૬૩૧-૬૩૨-૬૩૩-૬૩૪-૬૩૫-૬૩૬-૬૩૭-૬૩૮-૬૩૯-૬૪૦-૬૪૧-૬૪૨-૬૪૩-૬૪૪-૬૪૫-૬૪૬-૬૪૭-૬૪૮-૬૪૯-૬૫૦-૬૫૧-૬૫૨-૬૫૩-૬૫૪-૬૫૫-૬૫૬-૬૫૭-૬૫૮-૬૫૯-૬૬૦-૬૬૧-૬૬૨-૬૬૩-૬૬૪-૬૬૫-૬૬૬-૬૬૭-૬૬૮-૬૬૯-૬૭૦-૬૭૧-૬૭૨-૬૭૩-૬૭૪-૬૭૫-૬૭૬-૬૭૭-૬૭૮-૬૭૯-૬૮૦-૬૮૧-૬૮૨-૬૮૩-૬૮૪-૬૮૫-૬૮૬-૬૮૭-૬૮૮-૬૮૯-૬૯૦-૬૯૧-૬૯૨-૬૯૩-૬૯૪-૬૯૫-૬૯૬-૬૯૭-૬૯૮-૬૯૯-૭૦૦-૭૦૧-૭૦૨-૭૦૩-૭૦૪-૭૦૫-૭૦૬-૭૦૭-૭૦૮-૭૦૯-૭૧૦-૭૧૧-૭૧૨-૭૧૩-૭૧૪-૭૧૫-૭૧૬-૭૧૭-૭૧૮-૭૧૯-૭૨૦-૭૨૧-૭૨૨-૭૨૩-૭૨૪-૭૨૫-૭૨૬-૭૨૭-૭૨૮-૭૨૯-૭૩૦-૭૩૧-૭૩૨-૭૩૩-૭૩૪-૭૩૫-૭૩૬-૭૩૭-૭૩૮-૭૩૯-૭૪૦-૭૪૧-૭૪૨-૭૪૩-૭૪૪-૭૪૫-૭૪૬-૭૪૭-૭૪૮-૭૪૯-૭૫૦-૭૫૧-૭૫૨-૭૫૩-૭૫૪-૭૫૫-૭૫૬-૭૫૭-૭૫૮-૭૫૯-૭૬૦-૭૬૧-૭૬૨-૭૬૩-૭૬૪-૭૬૫-૭૬૬-૭૬૭-૭૬૮-૭૬૯-૭૭૦-૭૭૧-૭૭૨-૭૭૩-૭૭૪-૭૭૫-૭૭૬-૭૭૭-૭૭૮-૭૭૯-૭૮૦-૭૮૧-૭૮૨-૭૮૩-૭૮૪-૭૮૫-૭૮૬-૭૮૭-૭૮૮-૭૮૯-૭૯૦-૭૯૧-૭૯૨-૭૯૩-૭૯૪-૭૯૫-૭૯૬-૭૯૭-૭૯૮-૭૯૯-૮૦૦-૮૦૧-૮૦૨-૮૦૩-૮૦૪-૮૦૫-૮૦૬-૮૦૭-૮૦૮-૮૦૯-૮૧૦-૮૧૧-૮૧૨-૮૧૩-૮૧૪-૮૧૫-૮૧૬-૮૧૭-૮૧૮-૮૧૯-૮૨૦-૮૨૧-૮૨૨-૮૨૩-૮૨૪-૮૨૫-૮૨૬-૮૨૭-૮૨૮-૮૨૯-૮૩૦-૮૩૧-૮૩૨-૮૩૩-૮૩૪-૮૩૫-૮૩૬-૮૩૭-૮૩૮-૮૩૯-૮૪૦-૮૪૧-૮૪૨-૮૪૩-૮૪૪-૮૪૫-૮૪૬-૮૪૭-૮૪૮-૮૪૯-૮૫૦-૮૫૧-૮૫૨-૮૫૩-૮૫૪-૮૫૫-૮૫૬-૮૫૭-૮૫૮-૮૫૯-૮૬૦-૮૬૧-૮૬૨-૮૬૩-૮૬૪-૮૬૫-૮૬૬-૮૬૭-૮૬૮-૮૬૯-૮૭૦-૮૭૧-૮૭૨-૮૭૩-૮૭૪-૮૭૫-૮૭૬-૮૭૭-૮૭૮-૮૭૯-૮૮૦-૮૮૧-૮૮૨-૮૮૩-૮૮૪-૮૮૫-૮૮૬-૮૮૭-૮૮૮-૮૮૯-૮૯૦-૮૯૧-૮૯૨-૮૯૩-૮૯૪-૮૯૫-૮૯૬-૮૯૭-૮૯૮-૮૯૯-૯૦૦-૯૦૧-૯૦૨-૯૦૩-૯૦૪-૯૦૫-૯૦૬-૯૦૭-૯૦૮-૯૦૯-૯૧૦-૯૧૧-૯૧૨-૯૧૩-૯૧૪-૯૧૫-૯૧૬-૯૧૭-૯૧૮-૯૧૯-૯૨૦-૯૨૧-૯૨૨-૯૨૩-૯૨૪-૯૨૫-૯૨૬-૯૨૭-૯૨૮-૯૨૯-૯૩૦-૯૩૧-૯૩૨-૯૩૩-૯૩૪-૯૩૫-૯૩૬-૯૩૭-૯૩૮-૯૩૯-૯૪૦-૯૪૧-૯૪૨-૯૪૩-૯૪૪-૯૪૫-૯૪૬-૯૪૭-૯૪૮-૯૪૯-૯૫૦-૯૫૧-૯૫૨-૯૫૩-૯૫૪-૯૫૫-૯૫૬-૯૫૭-૯૫૮-૯૫૯-૯૬૦-૯૬૧-૯૬૨-૯૬૩-૯૬૪-૯૬૫-૯૬૬-૯૬૭-૯૬૮-૯૬૯-૯૭૦-૯૭૧-૯૭૨-૯૭૩-૯૭૪-૯૭૫-૯૭૬-૯૭૭-૯૭૮-૯૭૯-૯૮૦-૯૮૧-૯૮૨-૯૮૩-૯૮૪-૯૮૫-૯૮૬-૯૮૭-૯૮૮-૯૮૯-૯૯૦-૯૯૧-૯૯૨-૯૯૩-૯૯૪-૯૯૫-૯૯૬-૯૯૭-૯૯૮-૯૯૯-૧૦૦-૧૦૧-૧૦૨-૧૦૩-૧૦૪-૧૦૫-૧૦૬-૧૦૭-૧૦૮-૧૦૯-૧૧૦-૧૧૧-૧૧૨-૧૧૩-૧૧૪-૧૧૫-૧૧૬-૧૧૭-૧૧૮-૧૧૯-૧૨૦-૧૨૧-૧૨૨-૧૨૩-૧૨૪-૧૨૫-૧૨૬-૧૨૭-૧૨૮-૧૨૯-૧૩૦-૧૩૧-૧૩૨-૧૩૩-૧૩૪-૧૩૫-૧૩૬-૧૩૭-૧૩૮-૧૩૯-૧૪૦-૧૪૧-૧૪૨-૧૪૩-૧૪૪-૧૪૫-૧૪૬-૧૪૭-૧૪૮-૧૪૯-૧૫૦-૧૫૧-૧૫૨-૧૫૩-૧૫૪-૧૫૫-૧૫૬-૧૫૭-૧૫૮-૧૫૯-૧૬૦-૧૬૧-૧૬૨-૧૬૩-૧૬૪-૧૬૫-૧૬૬-૧૬૭-૧૬૮-૧૬૯-૧૭૦-૧૭૧-૧૭૨-૧૭૩-૧૭૪-૧૭૫-૧૭૬-૧૭૭-૧૭૮-૧૭૯-૧૮૦-૧૮૧-૧૮૨-૧૮૩-૧૮૪-૧૮૫-૧૮૬-૧૮૭-૧૮૮-૧૮૯-૧૯૦-૧૯૧-૧૯૨-૧૯૩-૧૯૪-૧૯૫-૧૯૬-૧૯૭-૧૯૮-૧૯૯-૨૦૦-૨૦૧-૨૦૨-૨૦૩-૨૦૪-૨૦૫-૨૦૬-૨૦૭-૨૦૮-૨૦૯-૨૧૦-૨૧૧-૨૧૨-૨૧૩-૨૧૪-૨૧૫-૨૧૬-૨૧૭-૨૧૮-૨૧૯-૨૨૦-૨૨૧-૨૨૨-૨૨૩-૨૨૪-૨૨૫-૨૨૬-૨૨૭-૨૨૮-૨૨૯-૨૩૦-૨૩૧-૨૩૨-૨૩૩-૨૩૪-૨૩૫-૨૩૬-૨૩૭-૨૩૮-૨૩૯-૨૪૦-૨૪૧-૨૪૨-૨૪૩-૨૪૪-૨૪૫-૨૪૬-૨૪૭-૨૪૮-૨૪૯-૨૫૦-૨૫૧-૨૫૨-૨૫૩-૨૫૪-૨૫૫-૨૫૬-૨૫૭-૨૫૮-૨૫૯-૨૬૦-૨૬૧-૨૬૨-૨૬૩-૨૬૪-૨૬૫-૨૬૬-૨૬૭-૨૬૮-૨૬૯-૨૭૦-૨૭૧-૨૭૨-૨૭૩-૨૭૪-૨૭૫-૨૭૬-૨૭૭-૨૭૮-૨૭૯-૨૮૦-૨૮૧-૨૮૨-૨૮૩-૨૮૪-૨૮૫-૨૮૬-૨૮૭-૨૮૮-૨૮૯-૨૯૦-૨૯૧-૨૯૨-૨૯૩-૨૯૪-૨૯૫-૨૯૬-૨૯૭-૨૯૮-૨૯૯-૩૦૦-૩૦૧-૩૦૨-૩૦૩-૩૦૪-૩૦૫-૩૦૬-૩૦૭-૩૦૮-૩૦૯-૩૧૦-૩૧૧-૩૧૨-૩૧૩-૩૧૪-૩૧૫-૩૧૬-૩૧૭-૩૧૮-૩૧૯-૩૨૦-૩૨૧-૩૨૨-૩૨૩-૩૨૪-૩૨૫-૩૨૬-૩૨૭-૩૨૮-૩૨૯-૩૩૦-૩૩૧-૩૩૨-૩૩૩-૩૩૪-૩૩૫-૩૩૬-૩૩૭-૩૩૮-૩૩૯-૩૪૦-૩૪૧-૩૪૨-૩૪૩-૩૪૪-૩૪૫-૩૪૬-૩૪૭-૩૪૮-૩૪૯-૩૫૦-૩૫૧-૩૫૨-૩૫૩-૩૫૪-૩૫૫-૩૫૬-૩૫૭-૩૫૮-૩૫૯-૩૬૦-૩૬૧-૩૬૨-૩૬૩-૩૬૪-૩૬૫-૩૬૬-૩૬૭-૩૬૮-૩૬૯-૩૭૦-૩૭૧-૩૭૨-૩૭૩-૩૭૪-૩૭૫-૩૭૬-૩૭૭-૩૭૮-૩૭૯-૩૮૦-૩૮૧-૩૮૨-૩૮૩-૩૮૪-૩૮૫-૩૮૬-૩૮૭-૩૮૮-૩૮૯-૩૯૦-૩૯૧-૩૯૨-૩૯૩-૩૯૪-૩૯૫-૩૯૬-૩૯૭-૩૯૮-૩૯૯-૪૦૦-૪૦૧-૪૦૨-૪૦૩-૪૦૪-૪૦૫-૪૦૬-૪૦૭-૪૦૮-૪૦૯-૪૧૦-૪૧૧-૪૧૨-૪૧૩-૪૧૪-૪૧૫-૪૧૬-૪૧૭-૪૧૮-૪૧૯-૪૨૦-૪૨૧-૪૨૨-૪૨૩-૪૨૪-૪૨૫-૪૨૬-૪૨૭-૪૨૮-૪૨૯-૪૩૦-૪૩૧-૪૩૨-૪૩૩-૪૩૪-૪૩૫-૪૩૬-૪૩૭-૪૩૮-૪૩૯-૪૪૦-૪૪૧-૪૪૨-૪૪૩-૪૪૪-૪૪૫-૪૪૬-૪૪૭-૪૪૮-૪૪૯-૪૫૦-૪૫૧-૪૫૨-૪૫૩-૪૫૪-૪૫૫-૪૫૬-૪૫૭-૪૫૮-૪૫૯-૪૬૦-૪૬૧-૪૬૨-૪૬૩-૪૬૪-૪૬૫-૪૬૬-૪૬૭-૪૬૮-૪૬૯-૪૭૦-૪૭૧-૪૭૨-૪૭૩-૪૭૪-૪૭૫-૪૭૬-૪૭૭-૪૭૮-૪૭૯-૪૮૦-૪૮૧-૪૮૨-૪૮૩-૪૮૪-૪૮૫-૪૮૬-૪૮૭-૪૮૮-૪૮૯-૪૯૦-૪૯૧-૪૯૨-૪૯૩-૪૯૪-૪૯૫-૪૯૬-૪૯૭-૪૯૮-૪૯૯-૫૦૦-૫૦૧-૫૦૨-૫૦૩-૫૦૪-૫૦૫-૫૦૬-૫૦૭-૫૦૮-૫૦૯-૫૧૦-૫૧૧-૫૧૨-૫૧૩-૫૧૪-૫૧૫-૫૧૬-૫૧૭-૫૧૮

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 9th March, 1907.

No. 9.

P.O. Box 170.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.

Wholesale Merchants and
Direct Importers,
have always on stock:

કેપની તાજ સ્તુક મસ્જી
અને મોટી કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
113 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add.: "Kashorian."
Telephone 224.

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,
MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE: KARACHI; BRANCHES: BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:

Karachi
Mombasa
Nairobi

"JEEVANJEE."

Bombay: "CONVEVANOE."

Codes used: A.H.C., 5th Edition, A.R., Scott's, Watkin's, and Universal

Tele: 4981

"JEEVANJEE."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

978.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Smoke
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

આપણું પાઠિડ ૭૦,૧૨,૦૦૦
આગનો વિશ્વ વહાળ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 22

Tel. Add.: "FORNANDER."

ESTABLISHED 1880.

ડાદા ઓસ્માન.

જનરલ મર્ચન્ટ ને કમીશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૨૨. ૧૦૫, ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડુરબન.

Telephone 264

P.O. BOX
441

ઈંડો અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—દરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOONAKER"

E. ABOONAKER AMOD & BROTHER,

નોં ૪૩૪ 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,	Skirts,	Bibs,
Blouses,	Underskirts,	Bonnets,
Night-gowns,	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Goods,	Hats,
Chemises,	Frocks,	Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY PRICE MODERATE

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હાંદી વેપારીઓના બરનો સુધળી જતનો માલ રાખવામાં આવે છે.
કોમરશીઅલ રેડ ઉપર મેશર્સ ઇમ્પ્લુ ટનની બાબુવાળા નવા મકાનમાં
દાખલ થતાં પહેલાં સવળા માલ લીપર પાસે ચુસ્તો લાવ સમીક્ષો છે.
જાણતાથી જાણા. કાળ, ધી, અને મારીશીઅસથી મારીશની ચીની
મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલાઅમ.

ટેલીફોન નં. ૬૧૫. એ. બેકસ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, & C., TO LET.

APPLY—

126 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET,

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ લીપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
દરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવ
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
ધુધી જુનું નામ રાખવાનું ઠરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. આ
લે છે.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટ ગુડસ, કાપડ બર,
બુટ, કારી માલ, હાથવેર, કાચનો આમાન
વિગેર વિગેર.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHADHA & Co.)

Tel Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

349 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PABULAH," Box 154.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357.

Tel Address: "TAYOB."

ખાસ પોરખંદરનું ધો.
સાહે, ખુશબાદર, ખાના લાયક ધો.
અખા: મોતીલાલ માધવજી દિવાન.
૧૪૭ ઈવીન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
M. M. DIVAN.
147 Queen St. DURBAN.

રોકડ ખખર લાવ.

આવક.	શી. પે.	શી. પે.
મોંઘ ૧ ખરખાતુ	૨૫ ૦	૨૫ ૬
બીમડીના	૨૬ ૦	૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬	૨૩ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૬ ૬	૨૨ ૦
ચીની સમર	૨૪ ૬	૨૫ ૦
ફુડાના	૨૫ ૦	૨૬ ૦
દેશી તુવેર દાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
તુવેર દાળ કાલપુરી.	૨૪ ૬	૨૫ ૦
મસૂરની	૨૩ ૦	૨૩ ૬
મગની	૨૭ ૦	૨૭ ૬
અડદની	૨૭ ૦	૨૮ ૦
ચણા મુંબઈના	૨૨ ૦	૨૨ ૬
દાળ	૨૨ ૬	૨૩ ૬
વટાણા	૧૮ ૦	૧૮ ૦
નકાલ	૧૪ ૦	૧૫ ૦
બીનીસ	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડવું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૬	૩ ૧૦
એરડંતુ	૩ ૩	૩ ૪
મીઠું	૩ ૮	૩ ૬
નાળીએરડું	૪ ૬	૫ ૦
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૪ ૬	૧૫ ૦
મોરીસની.	૧૬ ૩	૧૬ ૬
પીણ	૧૫ ૦	૧૫ ૬
ચાઉન	૧૩ ૦	૧૩ ૬
તીરકુળ નાતલ	૧૦ ૬	૧૧ ૦
આરો	૧૧ ૦	૧૧ ૬
મદાસી સોપારી ૧ રતલ ૦ ળા	૦ ૭	૮
મરચાં	૦ ૪	૦ ૫
ધી પેટી ૪ દીનના પૌં	૮ ૧૫	૮ ૦
પોરખંદર	૮ ૦	૮ ૧૦
પાશીન ડીવાસ.	૬ ૨	૬ ૩
વાઈટ રોસ	૭ ૧૧	૮ ૦
માલન	૧૨ ૬	૧૩ ૦
નાળીપેર ૧૦૦	૧૨ ૦	૧૪ ૦
ફળી	૬ ૦	૬ ૦
ફુપ નેસલનું.	૨૧ ૬	૨૨ ૬
નીમડ (લીનરખુ)	૪ ૬	૪ ૬
ખરખા એકડું.	૪ ૬	૪ ૬

એ. ઇ. વોઇસો.

સ્થાવરમલકતના એજંટ.

બહેર હરરાહથી જમીન વચનાર, સરે
કારી માપણીદાર અને મીલકતની કિમત
આંકનાર. હાબીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ
૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,
ડરબન

Suifman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મિયાની કુ. બહારના
માણસેને રહેવાની ધોગેરની સગવડ સારી
સખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SUIFMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap price.

એ. હાલીમ.

તાજ ફેપ સ્ટુક માલકી.

કુટક તથા જયાબધ સરેને લાવે મળશે.

Box 5925, 23rd St. Malby Location
JOHANNESBURG.

ઈડિઅન એપિનઅન.

ઈડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી
માંથી વેચાતું મળશે.

તસવીરો.

આ છાપાના વધારા તરીકે બહાર પાડવ
માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે
થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. તાહર; હિંદના
દાદાબાઈ નવરોજી; જસ્ટીસ બદરુદ્દીન
તખ્તખાન; ધી ઈડિઅન અચર એરર
કોર; ના. હબીબ ઉલ્લાખાન; મી.
એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાજી વજીર
અલી તથા મી. આદમજી મીઆખાન.

ના. હબીબ ઉલ્લાખાનની તવારીખ
ઈડિઅન એપિનઅનના અંક ૩થી ૬ સુધી
માં બહાર પડેલ છે, આ અંક દરેક ત્રણ
પેનીના દામથી આ એપીસેધો મળી શકશે.
ઠપાકથી મંગાવનારાઓએ પોસ્ટેજ તથા
અંક દીઠ પેનીના રકાંપ મોકલવો.

Commercial Agency,

13, Upper Circular Road

CALCUTTA.

Is a concern which needs especially
to be brought to your notice to enable
you to keep in touch with the various
markets in India. The rates of al-
most all the goods that you require
from time to time fluctuate and it is
therefore necessary in the interest of
our repeated concern that before you
place your orders elsewhere you will
please refer the matter to us, sending
samples (where this is practicable)
for our especial offers. Should you
feel inclined to correspond with us
you will always find the Calcutta mar-
ket at your door and that you will not
only be in a position to ascertain the
true aspect of the market as regards
the genuineness, cheapness, durability
and quality of the goods required,
but that you will come across this as
the only concern of the day which
would render all sorts of services with
promptitude and guaranteed satis-
faction.

ખખર મામના એજંટ.

આ ખખર ફુટક વરકોની સગવડ ખખર
દર અઢવાડિએ ધી પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૨
ઈવીન સ્ટ્રીટમાંથી લાઇબ્રેરીના મેનેજરી
મી. ડીવાન પાસેથી દર સપ્તાહે નવ ગમક
પત્રી તથા પેનીના દામથી મળી શકશે.

નીચે લખેલા ગ્રંથસ્થાને તેની સામે જવું
વેલ ગામ તથા વિલાગના અમારા એજંટ
તરીકે અમે કણુલ કર્યા છે. તેઓ સહેજે
આપેલા પદસા તથા છાપવા વગેરેનું કામ
અમને મળી જશે. આવી રીતે કરેલી વેલ
વણુનો લાલ અમારા વાંચકો લઈ દરેક જગ
કાજ સરળતાથી ઉકેલવામાં મદદ કરશે જેથી
અમે આશા રાખીએ છીએ.

સ્ટેગર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બેઠક ૧૦
વેફલમ—આણુ તાલવંતસીંગ.

પીટસમર્ગ—મી. માહનલાલ ખંડેરીખા.
બેઠક ૧૬૦

ડેલાગોઆએ—મેસર્સ જુજાસ અને
લાલચંદ. બેઠક ૬૨

કેપટાઉન—મી. જે. એમ. એચ. મુશ.
૧૨૬ કેસલ સ્ટ્રીટ.

કિમ્બરલી—મી. વ્રતનરામ. બે. ૩૬૨

ચુમરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.

જનર સ્ટેપ માટે લખો. મેનેજર.

ઈસ્ટ નેશનલ પ્રાંટી પ્રેસ

ફીનીકસ-નાનાસ.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile-Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

(Further particulars can be obtained from —

THE MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column ...	2/6 per inch	One Inch S.C. One Year	£2-10-0
Double Column ...	5/- per inch	Two Inches	£4-15-0
Extras Half Charges		Three Inches	£6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 62, Telegraphic Address: "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT.

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

બધો જગ્યાએ ફ્રુટ ચડાવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road.

DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

PARSHOTAM VALABH.

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

શ્રી હરવન કોલ મપલાર

૫૨ કોમ્પાસીથલ રોડ.

વિલાયતી ઓર રંગી કોલસા ઓર લકડી.

ફટક શ્રીમ જધાયંચ પેચનેચલિ.

બોક્સ ૭૫. ટેલીફોન નંબર ૬૫૩.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, MARCH 9TH, 1907

No. 10

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	
Indian Education in this Colony ...	85
Colonial Patriotic Union ...	85
The Port Shepstone Licence Appeal ...	86
Ultra Vires? ...	86
Mr. James Gordrey ...	86
Those Finger Impressions ...	86
OTHER ARTICLES:—	
The Colonial Conference ...	86
Durban Higher-Grade Indian School ...	87
Registration of Indian Marriages ...	89
Anti-Asiatic Meeting ...	90
Durban Notes ...	91
Asiatic Licences ...	91
Indians for Lobito Bay ...	91
Johannesburg Jottings ...	92
Indian Parents and their Children in England ...	92
Finger Impressions Taken ...	93
Asiatic Bazaars Regulations ...	93
A Moslem Festival ...	94
The Transvaal Permit Notice ...	95
Queen Victoria and the Indian People ...	95
Facts and Comments ...	95
CORRESPONDENCE:—	
Necessity for a Police Station ...	96

Indian Opinion

SATURDAY, MARCH 9TH, 1907.

Indian Education in this Colony

[We publish elsewhere the full text of correspondence between the Superintendent of Education and Mr. G. M. Shelat. We have space to devote only to the most vital points in the Superintendent's reply. It betrays niggardliness and a change of policy. When hundreds, if not thousands, of pounds are spent on many less useful objects in Natal, it comes with ill grace from the Superintendent, as representing the Government, to state that want of funds necessitated the starvation of Indian education. To say the least, it is a suicidal policy, because it is tantamount to gross neglect of one of the best assets of the country. It does not matter, except to the grossly prejudiced, that the asset in this instance happens to be children wearing a brown skin.]

The second point dealt with by the Superintendent is that the Higher-Grade Indian School, in his opinion, is intended to feed the other Indian schools. Carrying back our recollection to Mr. Russell's times, we cannot help saying that Mr. Mudie is departing radically from the lines laid down

when the Higher-Grade Indian School was established. It was not to be a feeder-school, in any sense of the term, but it was intended to give the children of wealthier Indian parents education of a higher style or character, not necessarily higher in the sense that Mr. Mudie has given to it. We recollect Sir Albert Hime saying distinctly that, as the excellently managed ordinary Government schools were to be closed against Indians who could afford to pay a full fee and to clothe their children in a manner suitable to higher surroundings, a school such as the Higher-Grade Indian school was necessary. Many names were suggested, and "Higher-Grade School" was the name adopted, but it is preposterous to suggest that it means only that the school should take up education where the other Indian schools left off.

We think that the Education Department shirk the issue when they contend that the Indian community wishes to draw a class distinction. It does nothing of the kind. Other Government schools would be equally acceptable, if the shanties which do duty for school buildings were to be replaced by better buildings, and those who do duty for teachers were to be replaced by real teachers. We cast no reflection on the teachers who are in charge of the Indian schools to day. They are what they are, because they cannot be better; they are so miserably paid.

All the other points raised by the Indian petitioners dwindle into insignificance when they are compared with the grave issue raised by Mr. Mudie, and we trust that Indian parents, who wish to educate their children, will not rest satisfied until the Education Department revert to the original intention with which the school was established.

Colonial Patriotic Union

[The Colonial Patriotic Union held its first anti-Asiatic propaganda meeting at the Town Hall in Durban on the 6th instant. At the outset of its career, we may be permitted to warn it against mis-statements for which its spokesman Mr. Poynton, no doubt unconsciously, allowed himself to be a channel. Mr. Poynton says the Indian has not been paying his £3 tax regularly. Mr. McLarty, the redoubtable champion of the anti-Indian crusade, says, the Government has been very active in collecting the tax. We have chosen the above statement as a sample. Other speakers were far more inaccurate than Mr. Poynton. For instance, Mr. Whitehead said the indenture law as it stood

insisted on the indentured Indian remaining in the Colony for 10 years. This, as everyone who has read the law knows, is absurd.

Having entered a protest against the inaccuracies, we hasten to assure the Colonial Patriotic Union of our support in its main object, which we understand to be, to deal effectively with the indenture system. We entirely dissent from the method suggested by the various speakers. Dr. McKenzie will no doubt understand us when we say that a conscientious physician will seek to eradicate a disease and not merely to suppress symptoms. The suggestions made by the speakers, including Dr. McKenzie, mean tampering with the symptoms only. They would have indentured labour and yet deprive the labourers of the fruits of their labour. We agree that justice to the native of the soil demands first consideration in the hands of the colonists. It is, therefore, a simple truism to state that a competitor against him ought not to be specially imported. Now it is under the very indenture that the Indian, we are sorry to say, ousts the Native. The natural method, therefore, would be to stop indentured immigration. Neither the Indian community nor the Indian Government can possibly take any exception to it. But from this very natural suggestion to compulsory repatriation and virtual confiscation of Indian traders' rights is a far cry. That sensible and sober-minded men are still found supporting the repatriation policy, shows as a forcible English publicist has shown regarding the Congo atrocities, that, though slavery has been abolished in name, the slave-driver instinct still remains in descendants of the slave-owners. Only it has taken a subtler form and is, perhaps, on that account the more dangerous. For to wish to use indentured Indians as so many cattle and to ship them away immediately they are free, is, in truth, nothing less than a modified form of slavery. That the Indians under indenture are as a rule properly treated is no answer to the charge. Do we not well-house and feed our cattle? Do they cease to be cattle because of their good treatment. Civilisation teaches us a better idea of the dignity of man and his freedom.

Let the Patriotic Union endeavour after Mr. Maurice Evans' views to stop further indentured immigration, and to introduce a measure in Parliament, well-defining the views of the sober-minded colonists on traders' licences. Then the Union won't have fulfilled its functions and what's more, carried the Indian community with it. Then there will be no shiploads of human cattle to worry the Colonists.

✓ Durban Higher-Grade Indian School

Important Correspondence with the Government

✓ [The following correspondence has been forwarded to us for publication by Mr. U. M. Shield -

Durban,

January 11th, 1907.

Pietermaritzburg.

To The Superintendent of Education, Pietermaritzburg.

Sir, I beg to forward you the attached petition and trust you will be pleased to favourably consider same.

I beg to remain, Sir,

Your obedient servant

(Sgd.) U. M. SHIELD.

To The Superintendent of Education, Pietermaritzburg.

Sir, On behalf of the parents and guardians of the children attending the Higher-Grade Indian School, we respectfully beg to bring to your notice the following:-

The various changes introduced in the administration of the Higher-Grade Indian School since its inception, is looked upon by the Indian community with great anxiety and alarm.

We venture to submit that the Government has no fixed policy in the management of this school, which was created for a special purpose, and that every time a new Inspector is appointed, he introduces rather haphazardly the wishes and religious sentiments of the Indian community, the consequences of which, we submit, are bound to be to the detriment of the school.

When our children were debarred from attending the Government Primary Schools of the Colony, we were promised that a new school would be established, where every facility would be afforded for the advancement of education for the respectable Indian children, and would be to every respect on the same principle as the other Government schools of the Colony.

In keeping with this promise the Government established the Higher-Grade Indian School in 1889, with the object of giving higher education, but in reality it has not served the purpose for which the designation in the school was given.

Since the founding of the Higher-Grade Indian School, we have not persisted in claiming that our children should be admitted into the other Government schools of the Colony, but have done everything in our power to assist the Government in sending our children to this school and without exception have been paying the fees required. We are greatly dissatisfied by the continual changes made in this school, and it is impossible to know when and where this will end. On more occasions, there have been complaints that our children would receive all the facilities for education and other advantages derived by the

children attending other Government schools of the Colony, and that provision would be made for singing and drilling on the same system as other schools of the Colony. First education without any limit of age, and other restrictions would be given, that the Staff and standard of education would be as provided for in other schools.

According to these promises the pupils have to go through the standards of education and leave the school without any further education, and the Government has not kept its promise.

No provision is made for the children to be taught in their own languages, after the completion of Standard VII, and the final education provided for them.

About 1000 boys and 1000 girls were placed for children other than the Government, and we were told to send our girls and infants to the Higher-Grade Indian School, where we were promised education for them.

In compliance with the wishes of the Government, we sent our girls and infants to this school, but after they had been attending there for a short time, they were dismissed by Mr. Delany, who was then the Inspector of Schools. His reasons for doing so, as said were "That the school was not sufficient to take up the girls and infants, and that the Government had no intention of doing so." The Government has not kept its promise, and the children are now being sent to the other Government schools, where they are not given the same facilities as they were promised at the Higher-Grade Indian School.

The Government has not kept its promise, and the children are now being sent to the other Government schools, where they are not given the same facilities as they were promised at the Higher-Grade Indian School. The Government has not kept its promise, and the children are now being sent to the other Government schools, where they are not given the same facilities as they were promised at the Higher-Grade Indian School.

Our complaints being made to Mr. Loran with regard to the off-handed manner in which our children were being treated in this school, he withdrew the demand of the infants, but said he would not allow any more infants to be admitted from the school, and that the Government could not afford an extra teacher for this and the other classes, and that, if the children did not care to learn with the boys, they must leave. He further remarked that he could not waste any time in discussing the question at length respecting the Higher-Grade Indian School, and that he would refer the whole question to the Government.

encouraging to the Indian community.

There are about 200 to 250 children attending this school, including about 50 girls. The fees received, we understand, are greater than many other schools of the same importance, yet nearly all the teachers are ladies, though to their credit be it known, we have no reason to complain of their ability or the conscientious discharge of their duties, yet we respectfully submit for the consideration of the Government, that considering the importance of this school, whether it should not be advisable that the school should consist of male teachers, after the boys have passed through, say, standard II.

The scale of salary paid to the Headmaster and teachers attached to this school is not on the same scale as other Government schools of the Colony, and consequently the efficiency of the staff cannot compare favourably with other schools.

We beg to submit that infants or pupils fit for primary classes be admitted.

That some provision be made to teach infants, who are attending the school, instead of being left to the tuition of their brothers and sisters, who are attending the school, and are not qualified to teach children of such age.

That the former system of teaching singing and drilling be re-established, and that other Government schools of the Colony.

That Indian children are recently admitted to entering the Berea High School, and further provision should be made to those who wish to continue their studies in this school after standard VII.

We venture to submit for the consideration of the Government that in view of a large Indian population in this Colony, entirely dependent upon and benefiting by the Higher-Grade Indian school, the time is come for the introduction of the system of imparting vernacular education, say, an hour a day. A teacher or teachers will be provided by the Indian community if approved by the Government.

Regarding these continual changes, we respectfully suggest that a definite policy should be laid down by the Government in order to enhance the future administration of this school, and that it was specially established for Indian children who wish to acquire Higher Education.

In conclusion, we respectfully ask you to favourably consider the various points brought to your notice, and to give such relief as you may deem fit.

Thanking you for attention, and hoping to receive an early reply.

We beg to remain, Sir,

Your obedient servants,

(Sgd.) DAWID MAMONDE,

G. HAD AMON, J. HAD AMON, and others.

Durban, December, 1906.

Pietermaritzburg.

January 12th, 1907.

Mr. U. M. Shelat.

P.O. Box 520, Durban.

Dear Sir, I am directed by the Superintendent of Education to acknowledge the receipt of your letter, and accompanying petition of the 11th instant, and to state that as soon as a report has been received from Sub-Inspector Mr. Loran and the Head-Master, a full reply will be sent.

Yours faithfully,

(Sgd.) W. H. BENNETT,

Secretary, Education Department.

Pietermaritzburg.

January 14th, 1907.

Sir,—Adverting to the Petition enclosed in your letter of the 11th instant, regarding the administration of the Durban Higher-Grade Indian school, I now have pleasure in replying fully to the various questions raised by you and your co-signatories.

1. The changes in the administration of the School have been necessary owing to the increase in the number of Indian Schools and the limited amount granted for Indian education.

2. There is a tendency on the part of some of the parents of children attending this School to create class distinctions and to consider only this School, neglecting the numerous other Indian schools on the Coast.

3. To be true to its name, the School should be for Higher Education, that is, the curriculum should be more advanced than that of the ordinary Indian school. It should be led by the various Government and Government-aided Schools in Durban. Hence there is no necessity for Infant classes, and eventually Standard III. should be the lowest class in this school.

4. Singing and Drill are being taught at this School at present.

5. I fail to understand the meaning of the petitioners in the paragraph commencing, "Contrary to their promises, etc."

6. The number of pupils competent to prosecute their studies beyond Standard VII. is so few that it has not been considered necessary to create an ex VII. Standard at present. As soon as a sufficient number of pupils are ready, the new Standard can be created.

7. As regards the education of the girls, it has again and again been pointed out that to teach the girls apart from the boys in a satisfactory manner, three extra teachers would be required. No satisfactory results could be obtained if girls of five or six standards of attainment are taught together by the same teacher. The boys and girls can be taught together without any communication between the two sexes. The practice of co-education is entirely unobjectionable, and is gaining favour all over the world.

8. Inspector Mr. Loran is at all times willing to discuss any of these matters with Indians who approach him in a courteous and gentlemanly manner. He is not, however, prepared to have any dealings whatever with Mr. Paul, one of his recent interviewers.

9. I am of opinion that the time is not yet ripe for the introduction of a system of imparting instruction in the vernacular.

I am, Sir,

Your obedient servant,

(Sgd.) C. MUNIE,

Superintendent of Education.

Mr. U. M. Shelat,

P.O. Box 520, Durban.]

[To The Superintendent of Education,
Pietermaritzburg.]

I have the honour to acknowledge receipt of your letter dated the 11th inst., and am requested to reply as follows:

In paragraph 1, you are pleased to state that the constant changes made in the administration of the Higher-Grade Indian School were imperative, owing to the increase in the number of Indian schools, which supply the Higher-Grade with pupils, and, owing to the limited amount granted for Indian Education; but we are at a loss to know why the Higher Grade Indian School should be made to suffer if there is a demand for increase of schools elsewhere, and a limited amount were granted for Indian Education.

We respectfully submit that if there is no grant made for numerous minor schools on the coast, then there should be no new schools opened, but, however that may be, why should the interests of the Higher-Grade Indian School be sacrificed in order to benefit the minor and unimportant schools, which were never created for a special purpose, and under special circumstances such as the Higher-Grade Indian School was.

To name the history of the Higher-Grade Indian School will in itself form a bulky correspondence, but suffice it to say, that in addition to verbal and written assurances given us, Sir Henry Bule, one of the responsible ministers of the Government, who had the honour of establishing this Institution, is reported to have expressed himself to a reporter of the *Natal Advertiser* and which is reported as follows, in its columns dated the 9th February 1899:—

"The Indians claimed the right of sending their children to European schools, and some had already attended European schools; that was objected to by the European parents.

The matter rose through a persistent request which had been made to him to admit an Indian child, but after considering the matter over fully, he was unable to comply with the request. In order, therefore, to make provision for the education of such cases it was

agreed to establish a school for Indians (which had been done) exactly on the same lines as the primary schools as to fees, standard, etc."

Since and before this, similar assurance were given us by Sir Albert Hime and Mr. Robert Kussel, one of your predecessors in office, that the Higher-Grade Indian School was established for those of the Indian children who desired to go to European Schools in preference to Indian Government or Government-aided mission schools, owing to its being inefficient in staff, standard, buildings, its surroundings, pupils, etc.

We, therefore, respectfully beg to state that there is no tendency on our part as stated by you to create class distinction, and we maintained, and are still of the same opinion, that the school was established for Higher-Class children and those who are able to conform to European habits and customs and pay the regulation fees on the basis of European Primary schools—in fact that these are the only class of children who are attending this school. Distinction, if there be any, was brought about by the Government when they refused respectable Indian children admission into the Government Primary schools where children of European descent are studying, and when they substituted the Higher-Grade Indian School exactly on the same line as the other primary schools of the Colony.

Although the school bears the name of Higher Grade Indian school, it was neither intended for Higher Education nor for a mixed school, but merely as a primary school for boys equal in efficiency, as other primary schools, where respectable and Higher-class Indians could be taught by European staff.

After a lengthy and protracted enquiry, it was proved to the satisfaction of the Government that the equipment of the Indian Government or Grant-aided mission schools was not such as to meet the growing demand among the Indian community for a school established on modern principles of European education, and that, therefore, the establishment of the Higher-Grade Indian School under such unequivocal proofs of advanced ideas and refined feelings among the better class of the Indian community is a sure indication that the Government has acceded to their request and that the Higher-Grade Indian school was never intended that it should solely exist by being fed by the other unimportant schools of the Colony.

As regards the raising of the curriculum in this school, as mentioned in paragraph 3 of your letter, we submit that it has become necessary, owing to the recent dismissal of Indian and coloured children from the Berea High school, and we fail to see why the Government should depart from the established rules and curriculum of Primary schools, to practically a High School and start from

Standard III. instead of from infants' class as it is at present, and by thus raising the standard for admission would drive the children under Standard III. to a school which was found impossible for the Higher-class children to attend and for which this school was created.

I beg to thank you for the information that singing and drilling are being taught at the school at present. May I know if the children are taught by special instructors and on the same principle as taught in the primary schools attended by children of European descent.

We are certain that there will be a number of pupils willing to prosecute their studies beyond Standard VII, if sufficient inducement were given to pupils and the age restrictions which is absent from other primary schools of the Colony and which was never intended when this school was established, were removed and announced that the Government intend providing education after Standard VII.

As regards the girls and infants, they were sent by us to the Higher-Grade Indian school by direction of Inspector Delany when the Primary schools of the Colony were closed for children other than European descent, but after our children had been attending there for a while they were all dismissed by the then Inspector of schools, owing to, as he then explained, the Government could not afford them a separate teacher, and as you are aware that on representations being made to the Minister of Education and yourself in our letter dated 25th September and 5th October 1905 and at a subsequent interview that Mr. Paul had by appointment with the Minister of Education (Mr. Watts, yourself and Mr. Delaney on the 18th October 1905, the whole question of teaching the girls and infants separately and the admission of coloured children into this school was fully discussed and subsequently we were glad to find that in response to our earnest wishes, the school took up its original position exclusively for Indian children, and the girls and infants were re-admitted on the 1st February, 1906, and taught separately until Sub-Inspector Mr. Loran, was appointed, who gave instructions to the Head-Master to dismiss the infants and mix the two sexes together. It is these continual changes that discourage the parents in sending their infants and girls to this school, and the consequences are, instead of there being by this time a sufficient number of children in each class, the few that are already attending are, as stated by you, in five or six standards of attainment, and we beg to submit for your information that for the first time the sexes have been mixed up in this way, we, as parents, responsible for the bringing up of our children, have come to the conclusion for various reasons that the system of education among Indian children will never be a success or benefit. May we be

pardoned for asking that if the system of co-education is entirely unobjectionable and is growing in favour all over the world, why is it that such a system has not been introduced into the Durban boys and girls primary schools where children of European descent are attending? If this is done first in the schools referred to, this school may follow the same example.

With reference to the remark passed upon Mr. Paul, who was one of the parents and who has all along approached the Government regarding the education of his boy, who is now, I regret to say, dead, and was really the cause of this school having been established, has always received a personal hearing, owing to his warm interest in his own and other Indian children, from the Government and from such eminent gentlemen as the late Right Hon. Harry Escombe, the late Sir Henry Bluns, Sir Albert Hime, Sir Henry Hale, Hon. Mr. Watts, Messrs. Robert Russel and Barnett and yourself. However, Mr. Paul being a Civil Servant, is not in a position to defend himself against the reflection imputed against him in Para. 7. I have shown your letter to him and he wishes me to state that, as sub-Inspector Mr. Loran was new to the history of the Higher-Grade Indian school, in trying to convince him of the origin and early history of this school, the best advantage of his children, no discourtesy was intended.

As we are at a loss to understand why the introduction of the system of imparting vernacular education is not yet ripe, we would again respectfully press for same.

Respecting the Para. "contrary to promise," referred to in your letter, we beg to submit that the conditions under which this school was opened was that this school should be established on the same lines as the other Primary schools of the Colony, equal in efficiency as to teachers, standard, pupils, fees, etc., but when one sees the continual changes that are being made in this school, it is thought otherwise.

The school was intended originally as a boys' primary school, but after the declaration you were pleased to make at the opening of the Greyville Infants' School, which is reported in the *Mercury* of the 8th August, 1905, and which reads as follows:—"For the future all Government schools in the Borough, except the one just mentioned (The Higher-Grade Indian School) will be reserved entirely for children of European descent and the vexed problem of colour in Durban schools will be on the fair way to solution." This school was turned into a mixed school of boys, girls and infants. And then, for but now, the staff of teachers and the quality of the Head-Master and his assistants, the others and all ladies. Take the salary attached to the staff, it is not on the same scale as the other primary schools of the Colony. Take the age

limit of the pupils, there is no such restrictions in the other schools. Take the singing and drilling, we understand they are not taught on the same principle as the other Primary schools of the Colony. Take for instance the non-admission of infants now, after infants had been submitted into this school and present mixture of boys and girls. All these, we beg to submit, go to show the promises made, when our children were refused admission into the Primary schools of the Colony have not been faithfully carried out.

May we request that these and other points which are unanswered to our memorial of the 17th January last, be favourably considered by the Government.

I beg to remain, Sir,

Your obedient Servant,

(Sd.) U. M. SHULAT.

Education Office,

Pietermaritzburg, Natal.

February 25, 1907.

Sir,—I beg to acknowledge receipt of your letter of the 21st instant, which will receive early attention.

I have the honour to be,

Sir,

Your obedient Servant,

(Sgd.) C. J. MOORE,

Superintendent of Education.

Mr. U. M. SHULAT,

P.O. Box 320,

Durban.

Registration of Indian Marriages

[The Act relative to Indian Marriages has now been gazetted and all Indian Immigrants should note that Indian marriages must be registered before the Protector of Indian Immigrants or a Magistrate within one month of the performance of the ceremony. The husband failing to do so is liable to a fine of £20 or to imprisonment for a term not exceeding 3 months. The wife is similarly liable if she is wilfully neglectful. If the wife is under 18 and the husband has not married, the parents of the wife are liable.]

Wilful breach of promise of marriage by Indian parents or their girl is also liable to similar penalties and the intending husband shall have the right to sue for a refund of any money or presents paid or made by him.

It should be borne in mind that the law applies only to Indians referred to in the Indenture Immigration Law of 1861 and its amendments.

SEVERING HANDS. It looks as though by our efforts to educate the masses of India on Western lines we are putting a nail in the coffin for our own backs.—*Advertiser*, Kuala Lumpur.

Anti-Asiatic Meeting

Colonial Patriotic Union's Programme

The meeting called by the above Union to protest against Asiatic trade in Natal was held in the Town Hall, Durban, on Wednesday evening last. The Mayor (Mr. C. Henwood) was in the chair, and there were also present on the platform, Messrs. W. McLarty, M. L. A., Mr. Haggard, M. L. A., Dr. McKenzie, Messrs. F. C. Hollander, W. R. Poynton, O. J. Askew, Nutman, Loughton, Whitman, and W. F. Henderson (Assistant Town Clerk).

The Chairman made a few brief remarks and read a letter from Mr. Maurice Evans, the senior member for the Borough in sympathy with the movement.

Mr. W. R. Poynton (Chairman of the Colonial Patriotic Union) explained the objects of that body. There had been a lot of talk, but action had been taken. Something more should be done. Their first object dealt with indentured Indians and read: "To prevent the further increase of indentured Indians in this country." It was proposed to canvass the colony with a petition and send it to the Government. The Union would not interfere with the system of indentured labour if only the indentures be made to terminate in India. The second object of the Union was: "To provide for the better collection from free Indians of annual payments, under Law 17, 1895, and also to ensure for the future immediate collection of all moneys due by Indians on the completion of the term of their indenture." The tax of £3 on Indians had been honoured more in the breach than in the observance. If they were worried for the payment of this tax in the same way that they were worried with the poll-tax, many of the free Indians would have to leave because of being unable to find the money. For summer they were sent back to India the better for all concerned. The Indians flowed into the country for the benefit of the sugar planters, encouraged by the merchants of the towns. He was sorry to see so few merchants there that evening. They wanted all to take an interest in the removal of an active curse on the country. Whites who patronised Arabs were nearly as bad as the merchants. In conclusion, the speaker mentioned the fact that funds were necessary to carry on the work of the Union. They must save the colony and make it a heritage for their children. (Loud applause.)

Justice for the Native

Dr. McKenzie said he had much pleasure in associating himself with the movement. He felt it was for the benefit of the native and the colony.

Dr. McKenzie said he had much pleasure in associating himself with the movement. He felt it was for the benefit of the native and the colony. The native should have been gradually brought out of the methods of civilisation in which he lived in the land and location should be provided where he and his family could live near the towns and their work. It was a disgrace that the native had been so neglected in the past. They were told that the Indian was a British subject; so was the native. The speaker proposed the following resolution:

"That this meeting heartily supports and will co-operate with the Colonial Patriotic Union in its endeavour to carry to a successful issue the objects of the Union, and requests the members for the Borough of Durban to apply their utmost endeavour to secure the same."

They could get on without indentured labour and the Indian Government refused to send Indians under the conditions it would have to stand. They had probably greater difficulty with the Home Government, which had twice played the "indemnity" game with South Africa. The speaker said that the Indian Government had been very much interested in the matter.

How to Exterminate the Indian

Mr. Askew, in seconding the resolution, said that self-preservation was one of the first laws of nature. If the Indian lived on a lower standard the fault was his and not theirs. At the present rate of increase there would be, in twenty years time, an Indian population of a quarter of a million. Some of them have been allowed to acquire vested interests and they would have to see that no injustice was done. But there should be no transfer of present licences, and when a man died, his business should be liquidated. If a man was away from the colony six months the licence should be cancelled. Indians should not be allowed to hold land in towns or villages and when the present holders sold out the land should not be sold to an Indian. There was no objection to the Indian agriculture. That was his natural element and would rather add to the wealth of the colony than subtract from it.

Mr. Morgan's Simple Solution

Mr. Morgan moved the following amendment:

"That the Government should be requested to issue a decree that no Asiatic trader should be allowed to trade in the white or fair trade. This decree should be in force from the 1st of January 1907. No new licences or transfers of licences should be granted during the current year. Asiatic traders to be notified accordingly."

He proposed to show a simple solution. What was the use of talking about 15 years. We want them out now. (Loud applause.) The so-called Arabs are the men we want to get rid of. There is no mention made in the "Black Act" which was not made for the purpose of getting rid of the Indian. The solution was to be found in the fact that the Indian was a native of the East. The solution was to get rid of the Indian. (Loud applause.)

the problem.

Dr. McKenzie replied and said that the amendment of the amendment had drawn unnecessary distinctions. The amendment only proposed to remove the Asiatic traders from the colony. (Dr. McKenzie) intended to

Sweep the Whole Crowd Out

The resolution and amendment were put to the meeting and the voting was declared equal.

Mr. Loughton moved:

"That a copy of the previous resolution, together with a copy of the objects of the Colonial Patriotic Union, be sent to the Government and also to every member of the Legislative Assembly and Legislative Council."

Mr. Whitman's Fiction

Mr. Whitman, in seconding, said that as the Immigration Act stood at present, there was a distinct specification to the effect that no indentured Indian should be allowed to leave the colony till he had been in Natal for a certain period. In Natal had certainly been a large extent by indentured Indian labour. Influence was used in order to get licences allotted for particular estates.

To Compensate the Indian

Mr. McLarty, in supporting, said the amendment was illegal. The Licensing Officers must grant licences if they comply with the law. They must work constitutionally. He said that a loan would have to be raised to put the Arab trader over the bar. Ever since he had been in Parliament he had fought against the Indian and he would do his utmost in the matter. The electors were to blame. Let them clear their own conscience and then the colony would become clean. (Applause.)

Mr. Haggard said that in next session of Parliament this question would be brought forward and he was confident that the Government already had the matter in hand. (Applause.)

The meeting was then adjourned.

Correspondence

Necessity for a Police Station

To the Editor, *INDIAN OPINION*.

Sir, — On Monday night when I was passing from Grey Street to Field Street, through Queen Street, I was harassed and looted by four natives. I shouted out for help, but a man was not a native man present, and no one was living there. I did not get help. The police station is far from the place. I advise all my friends to pass through the street without any money.

The police station should be situated at the corner of Queen Street and Albany Street.

I am, etc.

NATH

appeal on the merits, and if so, the Court had no right whatever to interfere. He was satisfied in this case, that the Licensing Board exercised its powers within the limits of its statutory authority. Having regard, therefore, for the terms of the Act, and previous decisions of the Court, he thought they had no option whatever in the matter, and that the Court could not consider the questions now being raised in the appeal.

Mr. Justice Bennett was also of opinion that the appeal must fail. As the Law stood, the Licensing Officer and Licensing Board were made the sole arbiters as to whether the license should or should not be granted, and that he could not interfere there if it were shown that the Licensing Board had acted in good faith and honestly. There was nothing, however, to show that in licensing the Board had acted honestly in the law, or beyond its statutory powers, and, therefore, the appeal must fail.

Mr. Justice Wilson said he might, perhaps, have had some sympathy with Mr. Laidlaw's arguments with regard to the issue of the cases if he thought there was anything in the record that the Court could inquire into, but he did not think there was, from the Act anybody could get a licence if he paid for it, but then the Legislature thought it would be well to somewhat restrict the issue of licences. What the Licensing Officer and the Licensing Board did in these cases under review, was to refuse certain licences. The Court was asked to say that they were not entitled so to do, because the intimations did not warrant it, but these were matters upon which they had sole jurisdiction, and the Court could not question their finding of the grounds upon which they arrived at those findings. Unless it were shown that the licensing authorities had gone beyond their jurisdiction, or acted arbitrarily, the Court could not do anything, and nothing had been shown of that. The Court could not interfere. The matter was within the jurisdiction of the licensing authorities, from which the jurisdiction of that Court was expressly excluded.

the case was accordingly dismissed.

The appeal refers to the cases of two Indians of long standing in Uminak, whose books and premises were admitted to be perfectly satisfactory.—*Ed. L.H.*

CROWDEN CONT. Important licensing appeals in Maritzburg, where two Indians of over 15 years standing have been refused renewals of their licences because their books were not kept in proper accountant's style, are unavoidably held over.

In reply to a letter from the Natal Indian Congress, addressed to the Protector of Indian Immigrants, in regard to certain statements relating to the recruiting of Indians for the railway works at Lobitto Bay, the following letter has been received:-

Sir, - I have to acknowledge receipt of yours of the 28th ultimo, and in reply beg to state that, so far, nothing has been settled with regard to the Indians, mentioned by Mr. Stone, going to La Balle Bay.

I may say that, in the case of permission being granted, every means will be taken to safeguard their interests with reference to treatment and medication after discharge and should not be allowed to return to their employment being given.

The study was a part of the *Natal Mergers* project, a study of the "Newlywed" couples who were interviewed in the 80s and 90s. The study was conducted by a team of researchers from the University of California, Berkeley, and the University of Michigan. The study was funded by the National Institute of Health and the National Science Foundation.

[illegible]

The Chief Justice replied that he did not think any special reasons had been shown why the Court should not decide this case now. In fact, Mr. Langbein's argument showed that there were *very* good reasons why they should. The Court has no duty whatever in this case, and it is not its duty. There are no reasons for or against the rule, and he would not have a word to say about it.

There is a large literature on the effects of the size of the group on the quality of the group's decision-making. In general, the literature suggests that the quality of the group's decision-making is a function of the size of the group. The larger the group, the better the quality of the group's decision-making. This is because a larger group is more likely to have a greater variety of perspectives and ideas, which can lead to a more thorough and accurate decision-making process. However, there are also some studies that suggest that the quality of the group's decision-making is not necessarily a function of the size of the group. For example, some studies have found that larger groups are more likely to suffer from groupthink, which is a phenomenon in which group members conform to the group's decision-making process without critically evaluating the information or the group's decision-making process. This can lead to a less accurate and less thorough decision-making process. Therefore, the relationship between the size of the group and the quality of the group's decision-making is a complex one, and it is important to consider the specific circumstances of the group and the decision-making process when evaluating the quality of the group's decision-making.

[illegible]

that the "scope and spirit" of an Act would be found in what he considered to be the exceptions. The scope and spirit of the Act were to be found in the preamble and its general clauses, and certainly not this clause, which might operate as an exception to the general principle of the Act itself. It seemed to him doubtful, undoubtedly, that the Licensing Officer had an absolute discretion to grant, and it also seemed to him that he had an absolute discretion to refuse, except in certain cases. This was to say, the Licensing Officer had no option but to refuse if the case came under the provision of section 7 of the Act. If the Licensing officer, in determining as to whether that section had been complied with, he had to exercise his judgment and his common sense; and to some extent his conscience. There were instances where the Licensing Officer could fulfil his duty by refusing to issue a license with regard to the keeping of dogs in a house, without at all taking account of the private and social habits of the owner or of the character of the neighborhood, and without having any regard to the convenience of the public. These are the things which have to be taken into consideration. I am afraid that Justice had been referred to matters which did not come before the Licensing Committee.

JAMES C. HARRIS

A MASS MEETING. The Natal Indian Congress has invited the public to attend a Mass Meeting in the Indian Theatre, Victoria Street, Durban, on Monday next, at 8 1/2 p.m. It is likely that there will be a full house. The subjects to be discussed are (1) Indian Trading in Natal and (2) The Natal Municipal Franchise Act.

THE AMERICAN LEGATION
point of attending the "L. H. H."
on Wednesday evening. The
was not call but then...

ly number of them. The chairman could not find time to answer him, but he had practically nothing to say. The speakers had very little to say that was at all new. These anti-Asiatics need no arguments; they are quite satisfied with their "kick-the-rubber-oid" attitude. There were, I will admit, some few remarks during the evening that were a little sensible. Mr. Poynton, for instance, said the increase of Indians was due to the indentured labourers, who became free, remaining in the colony and not to the free Indians who came through the port. And Mr. McLarty had the decency to suggest that Indian traders should at least be compensated.

When the THE MEAN? Invari-
cally the majority of Europeans who
strongly support the continuation of
Arab colonies are men who have put
aside patriotism for the acquirement
of here, says the *Lancashire Gazette*.
Recently the Licensing Appeal
Board on very good grounds dis-
missed some of appeals against the
decision of the Licensing Officer for
Klip River Division, and now a sub-
ject that should occupy the attention
of the district police is illicit trading,
which is alleged at the connivance of
of some Arabs.

"A DISAPPOINTED INDIAN." "The depression has made itself felt here," says the Northdene correspondent of the *Mercury*, and, judging by recent discussions at the District Association meetings, leading opinion seems to be divided as to whether the Asiatics have helped to bring this state about or not. The Indian small farmers around this district are as poverty-stricken as the natives. One of the Indian land lords in the district, who owns a store at Longport, says that if he could get back £400 of the £2,000 he has invested he would depart from this "no good place" and make for "India, where monies are few, but taxes like wise."

There may not be an exact account of the number of Indians in this colony, but it is a fact that many small traders have hard work to keep their families and that it could be generally improved. The Indians are generally friendly and the Government has endeavored to make them more so by giving them prizes for good behavior.

The Indian Government will be consulted before anything definite is decided.

I have the honour to be, Sirs

Your obedient servant,

J. A. POLKINGHORNE.

Durban, March 1st, 1907.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE CABINET. At last the Ministry has been formed, and was sworn in on Monday last in Pretoria, when the old Government received its *congé*. The following is its *personnel*:

Prime Minister and Minister of Agriculture: General Louis Botha.
Colonial Secretary: General Jan Christian Smuts.
Attorney-General and Minister of Mines: Advocate Jacob de Villiers.
Colonial Treasurer: Mr. Henry Charles Hull.
Minister of Lands and Minister of Native Affairs: Mr. Johanna Friedrich Bernard Kissik.
Minister of Public Works: Mr. Edward Philip Solomon.]

FURTHER DETAILS. Sir Richard Solomon feels unable to accept the gift of a seat and has consequently refused a place in the Ministry at least until he shall have fairly won one. His prestige has been greatly enhanced since his decision has become known. The speakership is now the most interesting appointment to be made, and Messrs. T. Rooth, R. Gregorowski, De Wet and P. J. Wannenbergh are all in the running. The Land Settlement Board appointed under the Constitution is composed of Mr. John Dene, Chairman, the present Town Clerk of the Johannesburg Municipality; and Messrs. Hugh Cranford, M.L.C., and John Albert van der Byl.

ASIATIC EATING HOUSES. The Johannesburg Town Council has finally passed the By-laws relating to Asiatic Eating-Houses, and these have now been forwarded to the Governor for approval. No reduction has been made in the licence-dues, and the result will be to ruin the few existing eating-house keepers whose *clientèle* does not probably number more than half a dozen persons a day each. Whilst regulations may be necessary for Kaffir and Chinese Eating-Houses, there can be no possible reason for exercising such costly supervision over Indian ones. The British Indian Association has already sent its protest to the Governor, and it is hoped that a favourable reply will be made.

VREDEDOEP. The Municipality has further proposed that July 1st shall be chosen as the most suitable

date for the coming into force of the Vrededorp Strands Ordinance. On that day the unfortunate Indian denizens of that sacred area will be under obligation to "clear out." The sum of £19,000, the fortune of these poor people, is now at stake, thanks to the false information conveyed to Lord Selborne and through him transmitted to the Colonial Office. British Indians must still keep on the watch, or they will find that even their graves will not be their own.

Indian Parents and their Children in England

Mr. Joseph Royceppen has forwarded to us for publication certain correspondence between Dr. Oldfield and himself regarding the former's contributions on the above subject. We have condensed Mr. Royceppen's letter whose purport is as follows:—

It fails in its purpose because there are only 6 young Indians from South Africa now in England, showing there are not many Indian parents there to be affected by the letter. Three of these students will be at home in as many months, leaving only 3 to represent South Africa, of whom one is barely 15 years of age yet. It will be a long time before any more boys come to be educated in England from South Africa, and when they do come they will not find anything in England, to all outward appearances, different to what they have been already used to in the colonies. I mean so far as the life is concerned. I can understand one or two young Indians from India being led away by the glamour and glitter of a London street by night or even cultivating friendships with landladies' daughters, but as one who has had more than 6 years' experience of English youth of all grades of society, may I say that under the same circumstances the average young Englishman is as much capable of the same as you are inclined to think peculiar to Indian boys. I doubt very much whether, if English boys had to leave their homes in their teens to be educated in a foreign land 9000 miles away and thrown "all on their own" for years, just when, as you are aware, they want their parents' attention most, because of the deplorable abuses of the proud "freedom" of English society. I say under such circumstances I doubt whether, with all his "constitutional and mental stamina" to support him, the English boy or any other boy for that matter, could bring back the honours that the Indian succeeds in taking back with him, having beaten the English boy at his own game and on his own ground. I do not come from India, but I feel I must take a big exception to your saying that you were pleased to find in India that Indians coming to England were generally men "lax of faith and there-

fore of a lower standard of life." My experience of Indians at Cambridge is that their standard of life was anything but low.

Dr. Oldfield replied as follows:—

Thank you very much for your letter which quite confirms my opinion, for yours is my own contention that the present conditions offer too great temptations to the young Indians coming from India. And my second article will I think emphasize this more strongly.

I wrote with the object of being read in India at the request of the Editor of *INDIAN OPINION*.

I know nothing of South Africa, and therefore my article does not refer to that country.

[NOTE.—We think Mr. Royceppen has misread Dr. Oldfield's contribution. It does not set up a comparison between Indian and English youths, but it shows the danger that every youth runs in a foreign country if he is not under quasi-parental guidance in the absence of all parental control. South African Indians are no exception. Dr. Oldfield has dealt with a general truth and he deserves thanks for pointing it out.—EDITOR I.O.]

An Offer

To the Editor, *INDIAN OPINION*.

I have been much interested in the special articles by Dr. Josiah Oldfield which appeared in your issues of the 5th and the 12th ult. From my knowledge of London life, I judge that it would be highly desirable that some such Committee as Dr. Oldfield suggests should be formed—a Committee whose duty it would be to see that any young Indian, coming to England for purposes of study, should have a suitable home found for him, where all the advantages of family life would be secured to him, including the friendly protection and advice of the heads of the family.

As I should be happy to assist in the formation of such a Committee, I invite all your readers who are interested in the matter to communicate with me.

Yours faithfully,

FLORENCE WINTERBOTTOM,

Corresponding Sec. to the Union of Ethical Societies.

19 Duckingham Street, Strand, London, W.C.

ARAB TRADING AT MOOI RIVER.

The *Mercury* correspondent writes as follows:—Two of the three Arab stores in the village have lost their licences. An appeal which was made to the Licensing Board having been unsuccessful, the matter will in due course come before the Supreme Court. In addition to the remaining Arab store, there is also a coolie eating-house.

Finger Impressions Taken

Strong Protest

By British Indian Association

[FROM OUR JOHANNESBURG CORRESPONDENT]

News has reached Johannesburg that, acting on the authority of the Registrar of Asiatics, the Constabulary at Rustenburg and Boksburg have been taking full finger-impressions of all Indians in those towns. The following correspondence has passed between the British Indian Association and the Registrar of Asiatics:—

The Registrar of Asiatics,
Pretoria.

Sir,—The following telegram was addressed to you on Saturday, the 2nd inst. :—

Association informed by Rustenburg Indians their finger-impressions taken by police authorities, and permits examined. While Association has no objection to examination of permits, Association respectfully protests against finger-impressions being taken. If information Rustenburg true, Association requests reasons for taking finger-impressions and assurance of discontinuance practice.

My Association has since heard that finger-impressions have been taken at other places in the Transvaal also. I, therefore, venture to request an early reply to the above telegram.

I have the honour to be, Sir,

Your obedient servant,

(Sgd.) ARDOOL GANI,

Chairman, British Indian Association.

From Registrar of Asiatics,
To Bias,
Johannesburg.

67. March 5th. Your letter yesterday please wire whether your objection applies to taking of any finger or thumb impressions or whether objection only raised against taking impressions of the ten digits.

From Bias
To Registrar Asiatics,
Colonial Office,
Pretoria.

Your telegram 67 to-day. Association is anxious abide by agreement arrived at with Lord Milner and desires assist authorities every way. Stop. Community feels taking ten digit impressions unnecessary degradation, but agrees taking thumb-impressions for securing identification.

It may be added that a strongly-worded circular letter has been addressed to the branch committees of the British Indian Association calling upon them to see, that the full ten digit impressions are not given, but otherwise to give all assistance in their power to the authorities to facilitate the inspection and identification of permits and registration certificates in accordance with the arrangement come to with Lord Milner.

Asiatic Bazaars Regulations

The following Regulations were published in the Transvaal Government Gazette for the 1st March:

(Under Section 10 of the Municipal Amending Ordinance No. 17 of 1905.)

1. In these Regulations the term
- (a) "Bazaar" shall mean any area set apart exclusively for occupation by Asiatics under Section 10, Sub-Section (1), of the Municipal Amending Ordinance, 1905, or which may be transferred to a local authority under the provisions of Section 10, Sub-Section (2), of the said Ordinance.
- (b) "Lot" shall mean any portion of ground laid out under Regulation two for occupation.
- (c) "Registrar of Asiatics" shall mean the Government official bearing that title or any other officer who may be hereafter appointed by the Government to perform the duties of Registrar of Asiatics as defined in these Regulations and shall include any person lawfully acting for such Registrar or other officer.
- (d) "Inspector" shall mean any officer appointed in accordance with Regulation four.
- (e) "Local Authority" shall mean the Municipality having the control of a Bazaar under Section ten of the Municipal Amending Ordinance, 1905.
- (f) "Lessee" shall include every person to whom a lease has been granted or ceded under these Regulations.

2. Every Bazaar shall be surveyed and laid out in lots with streets, thoroughfares, and passages in such manner as shall be approved by the Colonial Secretary.

3. The Local Authority shall cause the number of each lot leased to be painted or fixed on the building erected on such lot.

4. The Local Authority shall, on being required thereto by the Colonial Secretary, submit for the approval of the Colonial Secretary the name of some fit and proper person as Inspector, together with the terms of his appointment, and the Colonial Secretary shall, as soon as may be, signify his approval of such name and terms of appointment, or otherwise. The Local Authority shall proceed with the appointment of such Inspector within the period of one month from the date of the receipt of the Colonial Secretary's approval; no such appointment shall be revoked or cancelled, nor shall the terms of such appointment be in any way altered without the approval of the Colonial Secretary first had and obtained.

The Colonial Secretary may at any time withdraw his approval of any such appointment as aforesaid and

thereafter the officer, the approval of whose appointment is so withdrawn, shall, on receipt of notice, cease to be an Inspector within the meaning of these Regulations.

If after the expiration of one month from receipt of the Colonial Secretary's requisition for the appointment of an Inspector in terms of this Regulation, the Local Authority shall fail to submit an appointment for the Colonial Secretary's approval, such officer may himself appoint an Inspector.

The salary of the Inspector appointed under these Regulations shall be paid by the Local Authority.

5. Any lease of or any right to reside or trade on any lot in a Bazaar shall be granted by the Local Authority to, and shall be held by, Asiatics, subject to these Regulations, and subject also to the Bye-Laws and Regulations of the Local Authority under whose control such Bazaar may be, save in so far as the same are inconsistent with these Regulations.

6. The period of leases granted in respect of lots subsequent to the promulgation of these Regulations shall be in the terms and form set forth in the Schedule hereto, and shall not exceed twenty-one years in duration.

No person other than an Asiatic shall be granted or obtain a cession of a lease nor reside or trade upon any lot unless such person is engaged in the service of the Local Authority.

Notwithstanding anything contained in these Regulations, all leases in respect of lots issued prior to the date of the promulgation of these Regulations and in force on that date shall continue to be of full force and effect, but the Local Authority shall on request by the holder of any such lease cancel the same and grant in the place thereof a lease in terms and form set in the Schedule hereto.

The Local Authority may, with the sanction of the Colonial Secretary, grant under lease or otherwise lots to any recognised religious or educational body for religious or educational purposes and may exempt such lots from any of the provisions of these Regulations.

7. The Local Authority shall not sell or otherwise grant the dominium of any lot to any person without first obtaining the consent of the Colonial Secretary.

8. The Inspector shall keep a register of all lots showing the name and registered number of each Lessee and the date and period of the lease, together with the particulars of the amount of annual rent and the date and number of each receipt issued to the Lessees in respect of the payment of rent. The Inspector shall record in the register the particulars of all transfer of leases.

It shall be the duty of the Lessee and of every person residing in a Bazaar to afford to the Inspector such information as he may require from time to time for the purpose of keeping such register. The Inspector

shall produce the register when desired to do so by the Registrar of Asiatics for the purpose of inspection by that officer and the Registrar of Asiatics may make copies of the same or of any portion thereof.

9 The Registrar of Asiatics shall at any time have access to any Bazaar and may enquire into any complaint which any Lessee or resident in a Bazaar may make, or which may have been reported to him or be otherwise brought to his notice, against the Local Authority or any other person.

10 The Lessee shall pay rent at the rate of Six Pounds (£6) a year for each corner stand, and Three Pounds (£3) a year for every other stand, by quarterly instalments, payable in advance on the first day of January, April, July and October respectively; the rent for the period from the date of signing the lease to the first day of the ensuing quarter being payable on signing the lease. All payments of rent shall be made at the offices of the Local Authority.

11 Should the Lessee fail to pay any instalment of rent on due date, or within fourteen days thereafter, or should he break any of the conditions of the lease and not remedy such breach within fourteen days after being thereto required by written notice, the Local Authority may forthwith determine the lease and take all proceedings necessary for ejecting such Lessee.

12 All buildings which the Lessee may desire to erect on the stands shall be in accordance with plans approved of by the Local Authority under whose control the Bazaar may be, or by any other officer thereto from time to time appointed by the Local Authority.

13 All buildings erected on the land without the requisite approval being thereto first had and obtained, and any buildings which, in the opinion of the Medical Officer of Health of the Local Authority, or if there be no such officer then the District Surgeon, have become from their insanitary condition a danger to public health may be removed at the cost and expense of the Lessee by the Local Authority or such other officer as the Local Authority may thereto appoint, if the Lessee after seven days' previous notice of the intention to remove such buildings shall not himself have removed the same or taken such steps as the Local Authority may direct to render such buildings sanitary.

The expense and cost of such removal may be recovered from the Lessee by action in any competent Court.

14 The Lessee shall pay all sanitary, water and other charges for Municipal services which are now or may at any time hereafter be levied under the Municipal Bye-Laws upon the premises.

The Lessee shall not sell or otherwise transfer his lease of any lot until his rent, sanitary, water and other charges for Municipal services are paid in full.

15 The Lessee shall not make use of the land leased for the making of bricks or the quarrying of stone.

16 Any person contravening any of these Regulations shall be liable on conviction to a fine not exceeding Ten Pounds (£10), or, in default of payment, to imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding three months.

Schedule

Municipality of.....
.....lease of Lot.....
.....within the Bazaar or area set apart for occupation by Asiatics pursuant to the Municipal Amending Ordinance No. 17 of 1905.

KNOW ALL MEN WHOM IT MAY CONCERN:

That the Council of the Municipality of.....represented herein by.....in his capacity of Mayor of the said Municipality duly authorised hereto by resolution of the said Council have leased unto.....Executors, Administrators and Assigns (hereinafter referred to as the Lessee) who takes in lease upon the conditions hereinafter expressed or referred to, certain lot or piece of land, containing by measurement.....square rods.....square feet, being Lot No.....as shown on the General Plan of.....framed by Surveyor.....dated.....of certain land set apart, maintained and carried on exclusively for occupation by Asiatics pursuant to the Municipal Amending Ordinance 1905 (No. 17 of 1905), and being a portion of the Farm No.....situated in the District of.....for a term of years, reckoned from the.....day of.....190.....at the rent of £.....per annum, payable by quarterly instalments in advance in manner provided in the Regulations hereinafter referred to.

This lease is subject to all reservations, servitudes, and obligations affecting the title of the said Lot, and is made upon and subject to the Regulations already made by the Transvaal Government or which may hereafter from time to time be made by such Government by virtue of the said Ordinance, and is further subject to the Bye-Laws and Regulations of the said Council (except so far as the same are varied by or may be inconsistent with the Regulations before mentioned), and further subject to the several Ordinances now or hereafter applicable thereto.

Thus done and passed at.....this.....day of....., 190.....in the presence of the undersigned witnesses.

.....Mayor.
.....Lessee.

As witnesses:

.....
Registered pursuant to the Regulations promulgated under Ordinance No. 17 of 1905 in the Register of the Bazaar Inspector appointed by the

Council of the Municipality of.....
.....book.....page.....on the.....
.....day of.....One thousand Nine hundred and.....
.....Inspector.

A Moslem Festival

Pan-Islamic Alms

A London correspondent has sent to us the following report taken from the *Morning Post* of the 26th January:—

Last night the Pan-Islamic Society celebrated the Id-ul-Zuha or Bairam at a dinner held at the Criterion Restaurant, and presided over by A. H. Hamid Bey, Councillor to the Ottoman Embassy, who was supported by Rifat Bey (Ottoman Consul General), Daniell Bey (Secretary at the Ottoman Embassy), Mr. Dost Muhammed, Mr. Archibald Dunn, Dr. Tyssen, and about seventy other ladies and gentlemen. After the dinner "the Health of the King-Emperor" was enthusiastically honoured, many present being Indians, and then Mr. Mirza M. Jawad gave "The Sultan, the Shah, the Emperor Morocco, the Amir of Afghanistan, the Khedive, and other Moslem Rulers." Mr. W. Billal Quilliam gave "Islam," declaring himself the only English Mussulman present. He lauded the virtues of the Moslem religion, and expressed the hope that its enemies might diminish in number, while its believers grew, for the world over its adherents had the propagation of their faith deep in their hearts. To succeed, they must combine. Sheikh Abdul Qadir replied, laying stress on the fact that Islam did away with the bonds of race, and all who acknowledged God in Islam were brothers. Mr. M. R. Hosain proposed the Pan-Islamic Society.

What Pan-Islamism is

Sheikh M. H. Kidwai, in his answer, declared that Pan-Islamism had in the last few months been widely discussed. People had mixed up Pan-Islamism with fanaticism, and some of them went so far as to warn France and England against the danger of a general Moslem rising in their countries. By some the whole of Christendom had been appealed to to crush the spirit of Pan-Islamism before talking of disarmament. An English friend of his had informed him that since the society gave an At Home to Mustafa Kamil Pasha, of Egypt, the English public had come to think that the society was opposed to the British Protectorate over Egypt. In short, Pan-Islamism had been made a terrible bogey. There was no real reason to feel nervous. The objects of Pan-Islamists were very peaceful. In fact Pan-Islamism could be a success only in peace. Pan-Islamism was not fanaticism either. It was even inimical to fanaticism, and sought to cure it

The Transvaal Permit Notice

Further Details

[In reply to an inquiry concerning the meaning of the Government Notice published in our columns last week, the Registrar of Asiatics has replied as follows:—

With reference to your letter of the 23rd inst., the meaning of which is not quite clear to me, I have the honour to inform you that Government Notice No. 220 of 1907 refers to Asiatics generally and not to British Indians only. Asiatics, who have entered the Colony without obtaining a permit, and who are in possession of a certificate of registration issued by the Government of the South African Republic, must apply for the issue of a permit according to the provisions of the Peace Preservation Ordinance on or before the 31st March next, after which date applications for the issue of permits made by such persons will not be considered.]

Queen Victoria and the Indian People

Under the above heading, the London correspondent of the *Statesman* of Calcutta thus writes about the Indian Deputation to England:—

Apr 10. ■ Mr. Morley's remarks on racial jealousy and animosity, there is an interesting passage written by Queen Victoria to be found in the *Life of the Duke of Cambridge* which is to be published next week by Messrs. Longmans. "I hope you will strongly condemn," the Queen wrote to the Duke in the closing days of her Jubilee year, "the disgraceful habit of speaking of the 'black man' which is as wrong as it is untrue. The East Indians are of the same origin as we ourselves, and have quite the same features as we have. I have now had for nearly six months two Indians constantly about me, attending to me in my room and helping me in many ways, and I never saw better servants or more amiable, more high and well bred people, or more attentive, intelligent and devoted in their service. Many who have been in India will tell you the same, and it is disgraceful to think how shamefully they are often used by the young Englishmen, officers and civilians." These words might well be commended to those who oppose the concession of justice to the British Indians in the Transvaal, as well as to many of the British in India.

The sympathy of the Queen with her Indian subjects was shared by Mr. Gladstone and Mr. Morley, who had so many thoughts in common with his old chief, must have been in personal agreement with the views

which were laid before him by the deputation. There is a passage in his "Life of Gladstone" which shows this clearly enough. Have not modern times, he asks, established a sisterhood of nations, equal, independent, each of them built up under the legitimate defence which public law affords to every nation living within its own borders, and seeking to perform its own affairs? It would be interesting to know if Mr. Morley had these lines of his mind when he showed such an earnest desire to further, as far as lay in his power, the principles which were laid down by the Transvaal deputation.

Facts and Comments

FROM THE "MOSQUITO":—

The gentleman who shouts with zeal,
The Arab is a curse,
Seems still to deal in Arab stores,
Whenever it suits his purse.

THE AMEER'S TOUR. The Ameer of Afghanistan, speaking at a banquet at Lahore, said he had derived many benefits—not only personal, but for the whole of Afghanistan—from his tour in India.—*Kenter.*

THE NEXT CONGRESS. The Indian National Congress will meet this year at Nagpur and the choice of President has fallen upon Dr. Kash Behari Ghose.

WHAT THE BOYCOTT HAS DONE. If the Swadeshi movement has done nothing else, it has stimulated an interest in Indian industries.—*Speaker.*

DESTINY IN YOUR OWN HANDS. You are never conquered until you think you are. The moment you believe yourself to be conquered you are conquered, even though success is within your grasp, all of which means that no person and no power can conquer a man: that he is only conquered when he conquers himself. Strange, is it not, that one's own destiny should lie in his own hands and that no outside power can cheat him out of it? *Freedom.*

A TREASURY UNDERGROUND. A Marlborough House there is a plaster room which contains one of the most valuable collections of treasures, got together by King Edward, in all England. It is an underground room, lighted with electricity. The walls are lined with bookcases filled with rare volumes of incalculable value. In the centre are large iron safes packed with magnificent gold and silver plate. Here are two giant silver pilgrim bottles presented by Alexander III. of Russia to King Edward; and a priceless solid gold embossed shield which he received from a number of Indian princes.—*M.A.P.*

among the ignorant Mussulmans and the educated Christians as well. It wished to educate and enlighten both on true Islam, and thus to remove the fanatical ideas and recklessness of the one and the fanatical prejudices of the other against Islam. Their society was not against the British protectorate over Egypt, though it had great sympathy with those educated Mussulmans who were groaning under the despotism of Lord Cromer. The society was not, however, opposed to the British protectorate over Egypt and would never interfere in any direct political questions or affairs of any country whatsoever. What they wanted was to better the moral, social, educational, and even the political condition of Mussulmans of different countries under their respective Governments. They had no idea of opposing any established government or rule though they would not like even one acre of land under any Muslim ruler to be taken possession of by any non-Muslim Power. They desired the peaceful progress and development of every Muslim country under the same rulers they had now. In reply to the appeals to Christendom to crush the spirit of Pan-Islamism, he would say that those appeals were vain, and that the spirit of Pan-Islamism could not be crushed. As to the relations of the society with the Muslim rulers and sovereigns they had and would continue to have quite naturally as the followers of Islam, one of the greatest objects of which was to establish universal brotherhood, dutiful sentiments towards all the Muslim Sovereigns. But the same Islam which taught Mussulmans to do their duty towards their religion and to respect and love their brothers, also taught them to do their duty towards their rulers. The majority of the members of that society were subjects of King Edward, and their loyalty towards their Monarch was second to none. As they would always be ready to protest against any objectionable action of his Majesty's Government towards any Muslim ruler, so they would also be ready to shed the last drop of their blood for their temporal Sovereign. (Cheers.)

The "Health of the Chairman" was given by Mr. M. A. Hays, who paid tribute to his eminence as writer and poet in Turkish and to his brilliant diplomatic career. The members of the Persian Legation wrote excusing themselves owing to the mourning for the late Shah.

ACT IN UNISON. "Mahomedans and Hindus are the two eyes of India. Injure the one and you injure the other. We should try to become one in heart and soul and act in unison; if united we can support each other, if not the effect of one against the other will tend to the destruction and downfall of both."—SIR SYED AHMED.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૪.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૯ મી માર્ચ, ૧૯૦૭.

અંક ૧૦.

અઝવાડીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તી-તારીખ ૯ મી માર્ચથી તા. ૧૫
માર્ચ સુધી ૭૦ સં. ૧૯૦૭.
હિંદુ-શકાબ્દ ૧૯૧૦ થી, ચૈત્ર સુદ ૧ સુધી
સંવત ૧૯૧૩.
મુસલમાની-તા. ૨૩ મી મોહરમથી ૨૯મી
મોહરમ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ખ્રિસ્તી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાની તારીખ.	સુવૌદય ક. મી. ક. મી.	સુર્યા અસ્ત
શની...	૬	૧૦	૨૩	૫ ૫૮.૧	૨૦
રવિ...	૧૦	૧૧	૨૪	૫ ૫૮.૧	૧૮
સોમ...	૧૧	૧૨	૨૫	૫ ૫૫.૬	૧૭
મંગળ...	૧૨	૧૩	૨૬	૫ ૫૬.૬	૧૬
બુધ...	૧૩	૧૪	૨૭	૫ ૫૬.૬	૧૫
ગુરુ...	૧૪	૧૫	૨૮	૫ ૫૭.૬	૧૪
શુક્ર...	૧૫	૧૬	૨૯	૫ ૫૮.૬	૧૨

અનુક્રમણિકા.

ઈંગ્લેન્ડની ઉદારતા...	૧૧૬
રાજસવાલના દિવસને ચેતવણી...	૧૧૭
ઈંગ્લેન્ડમાં રજાઓની હિલચાલ...	"
હાર્ડિંગ્સનો કેસ...	"
મી. જેમ્સ એડમ્સ...	"
વેલ્ફરથમાં અપરાધનો કેસ...	"
હિંદુઓમાંથી તારણ...	૧૧૮
સાહિબ આફ્રિકા ખીણો ઉડિઅન કમીટી...	"
નાહારી કોરટ...	"
હોકાપવોગી છાવન...	૧૧૯
નાતાલ સનાતન પ્રમસલા...	૧૨૦
એશિયાટીક ચરચા...	"
ફેપ્પાઈનમાં હાઈસેન્સનો કેસ...	૧૨૧
એશિયાટીક અભરણ ધારા...	૧૨૨
કોલોનીઓમાં મજૂરી...	"
પાન ઉત્પાદકો સોસાયટી ને તેના ફેરુઓ...	૧૨૩
નાતાલમાં ખીરમીટીના દિવસો...	૧૨૪
અવરપત્ર એડાન્ડેવરન...	"
" મુંબઈ...	૧૨૫
હોનરબી સનાતન પ્રમ સભા...	"
હમીટીના ઉત્પાદકો સોસાયટી...	૧૨૬
માહાત્માજી...	"
રહેઠાણ તાર સમાચાર...	"
ઈડિઅન પબ્લીક હાઉસવેરી...	૧૨૭
ચાલુ વરતમાન...	"
અહીં પહેલો	
"આપણા રા. કાલ થયો!"...	૧૨૯
પોલીસ ધાણીની જરૂર...	૧૩૦

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૯ મી માર્ચ ૧૯૦૭.

ઈંગ્લેન્ડની ઉદારતા.

અમારે ઇંગ્લેન્ડથી આપણી ઉપર પડત
જીવન આગત વણી વેળા માનવ પર છે
કેવો કોઈનું રાજ્ય પાછું ટરાંસવાલમાં
ખરી રિતે રચવાનું તે વિશે વિચારતાં તેઓ
નું સાઈ જાવવાનો પ્રસંગ અમને મળ્યો છે
તેથી અમને દર્શ ઉપન થાય છે. ક્ય
કોઈક ક્ષણમાં હાથો તે ઇંગ્લેન્ડની હતા
જતાય છે. એ પ્રાંતમાં 'મીલ' કહેવાનો
અવગણ કે ગુણ જે કહો તે નથી. ક્ષણ ક્ષણ
કર્મ પછી જીવનું એજ તેઓએ મળ્યું.

ક્ષણ થઈ રહી તેમાં તેઓએ જોયું કે
ક્ય કોઈ એ હારે એવી પ્રજા નથી. તેઓ
પણ 'મીલ' કહેનારા નથી. તેઓ કાર્ય
જીવન. જે માત્ર જોયા જોટલા ન હતો
તેઓ કદિ હારત નહિ. આવી છાપ ઇંગ્લેન્ડ
પ્રજા ઉપર પડી. વળી તે ગુરુ પ્રજાએ
એમ પણ જોયું કે ક્ય કોઈની સાથે લગાડ
કરી તેમાં મુખ્ય દોષ ઇંગ્લેન્ડનો હતો.

જે પહેલ લગાડ કરી હતી તે પછીની ગણ
મુંદાણી વેળા હાર થઈ. 'લીગરસ' વધી
જીવન અને તેઓએ ક્યના લાંબામાં રાજ્યની
ગમામ સોંપવા વિચાર કર્યો. તેને આતે
આજે જનરલ જોયા અને તેના સાથીઓ
ટરાંસવાલના પ્રધાન થયા છે. તેઓ હવે
ખરિદિશ દેવત છે પણ ટરાંસવાલમાં સ્વતંત્ર
છે. જોટલા ક્ય કોઈને રાજ્યકારભારમાં
દાખલ કરવા હવે તેટલા કરશે. ગરીબ ક્ય
તે મદદ આપવાની વાત હવામાં ફેલાઈ રહી
છે. ક્ય લાંબાની કીમત આજે ૫૦ ટકા
વધી ચુકી છે અને ગામે ગામે જેમ પ્રથમ
ક્ય કોઈ જોવામાં આવતા હતા તેમ હાલ
પણ જોવામાં આવે છે. તેઓને ઉત્સાહ
વધ્યો છે ને તેઓ પાન શુરમાં આવી
ગયા છે.

ક્ય કોઈએ આપણને ગમે તેમ કહ્યું હોય
પણ તેઓને જે મળ્યું છે તેને તેઓ લાયક
છે એમ આપણે માની તેઓને શાખાથી
આપવી ઘટે છે. ઇંગ્લેન્ડની ઉદારતાનો આ
મોટો દાખલો છે. તે પ્રજાની સાથે આપણો

સંવાસ છે તેમાં આપણે રાજ થવાનું છે.

આમાંથી આપણે સાર પથ ચલણ કરવા
નો છે. ક્ય તથા ઇંગ્લેન્ડ અને આપણને
આ સાઈ થિકાર છે? અમે માનીએ છીએ
કે તેનું ઉદ્ધારણ આપણી આમકીનો રંગ
એ નથી. પણ આપણું એકંદરે આવડ
પણ, આપણી નામરદાઈ, આપણું કિચકારા
પણ છે. આપણે તેઓની સાથે ઉભા રહી
શકીએ છીએ એવો આશાસ તેઓના મન
ઉપર પાડી શકીએ તો તેઓ આપણને ગુરુ
માન આપતા થશે. આમાં તેઓની સાથે
લડવાની જરૂર નથી. પણ દિમતની જરૂર
છે. કોઈ માણસ આપણને પાડુ મારે તો
આપણે ખેરી રહીએ છીએ. આમાં સામેનો
માણસ જાણે છે કે આપણે પાડુને જ કાપક
છીએ. આ આપણું ગાયકાપણ છે. પાડુ
આપણે ખેરી રહેવામાં એક જાતની દિમત
રહેલી છે તે દિમતની વાત અમે આ વેળા
નથી કરતા આપણે પાડુ ગાલ ખેરી રહીએ
છીએ તે માત્ર બીકથી.

આપણે જીવાનીનો ખોટો કેળ કરી,
વિષય અંધ જની આપણી મરદાઈ શુભાવીએ
છીએ ને આપણી સ્ત્રીઓને જમાડીએ
છીએ તે નામરદાઈ છે. સાદીનું રહસ્ય ન
સમજ આપણે જેમ તેમ ભોગ ભોગવવામાં
અંધ થઈ મચી રહીએ છીએ તે આપણી
નામરદાઈનો દાખલો છે.

કેપમાં આપણે આપણી જાતીઓ આપી
એ છીએ, રૂસનગરમ કોલસાગરમાં આપ
ણે આપણું આંગળાં બીક બાંધને આપીએ
છીએ, હિમતથી ઉઘાડી રિતે ટરાંસવાલમાં
દાખલ થવાને બદલે આપણામાં કોટલાક
ખોટી રિતે, ચોરીથી દાખલ થાય છે એ
આપણું કિચકારાપણ છે.

આ વિચારો બધાને શાશુ નથી પડતા એ
અમે સમજીએ છીએ. પણ થણા માણસે
એવી વરતણક અચાને તેનો દોષ આપણી
પ્રજાને સાંપવો પડે છે. તેવી દશા આપણી
છે. એટલે અમે માનીએ છીએ કે આપણે
ઇંગ્લેન્ડને દોષ દેવાને બદલે આપણો પોતાનો
દોષ કહાડ્યું તો આપણે બહેન તાર ઉતર
નું અને જે ઇંગ્લેન્ડે આજે ક્ય કોઈને
રાજ્યની લગામ સોંપી છે તેજ ઇંગ્લેન્ડ
આપણને આપણું આપશે.

ટરાંસવાલના હિંદીને ચેતવણી.

રૂસ્તનખરગના હિંદીઓએ હાલની ઝાપ આપી કાઢાં કાપી આપ્યાં છે એ બાબત તેઓને શરમ ઉપજાવનારી છે. લાકડું જ્યાં સુધી કુવાડીમાં ન પેસે ત્યાં સુધી કુવાડીનો ધા નથી પડી શકતો એ કહેવત પ્રમાણે રૂસ્તનખરગથી આંગણાં પાડવાની પહેલ થઈ છે નેધો જો હિંદી કોમને કાળ પહેાંચશે તો તેનો દાય રૂસ્તનખરગના હિંદી ઉપર રહી જશે. અમે જોઈને રાહ ચલા છીએ કે જોડીશ પ્રાંતિઅન એસોસીએશને આ બાબત તુરત પગલાં લીધાં છે. સરકારની પાસે એ બાબત પોકાર કર્યો તે કીક કર્યું છે. સરકારે લીધેલ પગલું એકદમ ગેર કાયદેસર જોવા માં આવે છે. હિંદી કમીટીએને ગામે ગામ કામળ લખ્યા છે એ પણ પગલું કીક લેવાયું છે.

ઉપરના દાખલા ઉપરથી ટરાંસવાલની હિંદી કોમે યશુ ચેતીને ચાલવાનું છે. હાલ તુરત જે પગલાં ભરાય તે એકત્રપણે અને એસોસીએશનેને પુછીને ભરવાની જરૂર છે. અમલદારોથી ડરીને, કંઈ કરવાની જરૂર નથી. ડરનું શને સાથે અને કોનાથી? બધારે વિલાપનમાં બહાદુર ભરતો લડી રહી છે તો સાધારણ હિંમત રાખી લડવું તે ટરાંસવાલના હિંદીને ભારે પડતું નહિ જણાવું એમ છે.

હજીપતમાં સ્વરાજ્યનો હિલચાલ

ઝપાઓમાં આવેલા તાર ઉપરથી જણાય છે કે હજીપતમાં સ્વરાજ્ય 'હોમરૂલ' મેળવવાની હિલચાલ આવી રહી છે. મહા સભાએ ભરી હજીપતના લોકો લોડ કોમર ને નસાડી સત્ત્વ સત્તા મેળવવાના કરાવે કરી રહ્યા છે. આ ઉપર લડનનું ટાઇમ્સ ન્યુસ પેપર સખત લખાણ કરે છે અને કહે છે કે આવી હિલચાલ ઉપર દાખ મુકવા ની જરૂર છે. અમે માની છીએ કે આ હિલચાલ બંધ પડવી એ બનવા જેવું નથી. હજીપતના લોકોમાંના કેટલાક યુવા છે. તેઓમાં કેળવણીનો ફેલાવો સારો થયો છે અને જો એ હિલચાલ સાંખી મુદત આવશે તો તેઓને હંમેશા પ્રજા સ્વરાજ્ય આપશે એમ અમે માનીએ છીએ. એ પ્રજાના સિવાજ પ્રમાણે જે માંગણી કરવી તે માંગણી ને માટે લોકો મર્યા તેપાર છે એમ બતાવ્યું પડે છે. મહોડેથી માંચ માંચ કરવું એટલું જાણ નથી. આ નિયમ તે પ્રજા પોતાના ઘરમાં પણ પાળે છે અને તેથી નથી રહી છે.

લાઇસેન્સનો કેસ.

પોરટોપ્લેટનનો હિંદી લાઇસેન્સ કેસ જે સુપ્રીમ કોર્ટમાં થયો તે આપણને દરારી નાખ્યા જેનો જણાય છે. છતાં તેથી આપણે મજરાટમાં પડવાની જરૂર નથી. એ કેસ ઉપરથી આપણે વડી સરકારને બતાવી શકીશું કે કોઇપણ પ્રકારે હિંદી કોમને લાઇસેન્સના દાયદાની રૂએ ન્યાય મળવાનો નથી. મી. ગોઆના કેસની છત તે માત્ર અન્યાયને મજેલી ગણાય. ન્યાયની અદાલત બધા સુધી માત્ર ન્યાય ન કરે ત્યાં સુધી જોખમ સમજવું જોઈએ. મી. રામસે કોલીન્સે 'બતાવ્યું' છે કે ઠાઉન કાઉન્સિલો ન્યાય કરવાને લાયક નથી. આપણને સુપ્રીમ કોર્ટનો મોહ નથી પણ ત્યાં ન્યાય મળી શકે છે એમ જાણીએ છીએ તેથીજ આપણે તે અદાલતને અપીલ કરવાનો દર માંચીએ છીએ. જો ગોરાઓ તેની સામે યાય તો તેનો અરથ એજ થયો કે તેઓ ન્યાયથી ડરે છે. આ બાબત ખરી લગત વડી સરકારની મારફતે લેવાની છે. અમારો ખાસ અભિપ્રાય છે કે જ્યાં સુધી વડી સરકારના દાખનો બધ અહોના લોકો ઉપર નહિ રહે ત્યાં સુધી આપણને કરી છત મળવાની નથી ને એઓ ને આપણે રીજવી શકવાના નથી. એ વાત વાદ રાખીને આપણે બંને બાજુએથી દાખ લેવાની જરૂર છે.

મી. જેમ્સ ગોડફ્રે.

મી. જેમ્સ ગોડફ્રે વિલાપનમાં કેળવણી લઈ ચારીસ્ટર થઈ આવ્યા છે. તેઓને અમે આવકાર સહિત વધારીએ છીએ. તેમના માબાપને આ દહાડો બજો ખુશાકીનો છે અને હિંદી કોમને મજરીનો છે.

મી. ગોડફ્રે અને તેમનાં પતિને તેઓ નાં છેલ્લેને સાથે જે સાહસ કર્યું છે એવું દક્ષિણ આફ્રિકામાં થોડાજ માંચાપે કર્યું હશે. તેમણે તેઓના દિકરા તથા દિકરીઓને ધણી સારી કેળવણી આપવામાં પોતાની આખી મિલકતનો ઉપયોગ આપ્યો છે. આ દાખલા પ્રમાણે જો બધાં હિંદી માંચાપ આલે તો હિંદી કોમનાં બંધન કપાટાબંધ છુટે. કેળવણીની પુરી જરૂર છે એમ આપણે બધા માનીએ છીએ પણ તેવી માન્યતા પ્રમાણે સાચામાં પહોત રહીએ છીએ.

મી. જેમ્સ ગોડફ્રે જે કે ધણી આપ્યા છે તેપણ ગણવાનું હવે આવે છે. કેળવણી એ એક સાધન માત્ર છે. જો તેની સાથે સત્કતા, કલ્પતા, ચારિત વગેરે મુજોનો મેળાપ ન થાય તો તે કેળવણી સુખી રહે છે. ન

દાખલાને જાહેર કેટલીક વેળા નુકસાન કરે છે. કેળવણીનો હેતુ પદસા કમવાનો નથી પણ સારા થવાનો, ને દેશ સેવા કરવાનો છે. જો આ હેતુ પાર ન પડે તો કેળવણી ઉપર નાંખેલા પૈસા તે નકામા ગયા સમજી શકાય. અમે કમેદ રાખીએ છીએ કે મી. જેમ્સ ગોડફ્રે પોતાની કેળવણીનો સફળયોગ કરશે અને પોતાના જ્ઞાનનો લાભ હિંદીને આપશે.

વેરલમમાં અગાધના કેસ.

હિંદી બેદરકારી.

સખત દંડ.

હંસમાધવ સુધા કરીને લામરસીમાં વેપારી છે. તેની ઉપર ૧૯૦૧ પબ્લીક હેલ્થ એક્ટની કલમ ૧૫ મી પ્રમાણે પોતાનું મકાન સુખાકરીનો બંધ ચાલ એવી સિધ્ધિ માં રાખવો જાગત તા. ૬ કી માર્ચે વેરલમ કોર્ટમાં કામ આવ્યું હતું. દાકતર લીથે જુવાની આપતાં જણાવ્યું કે મજકુર હંસમાધવ મુસાને વણ વખત તેની દુકાન તથા મકાન સુધારવા નોટીસ આપેલી હતી પણ તેણે બેદરકારી બતાવી. તેનું મકાન ખડેર થઈ મએવું હતું અને બીલકુલ રહેવાને લાયક ન હતું. આ ઉપરથી માહજેટે તેને પા. ૧૫ દંડ કરશે ને નવું મકાન બનાવવું ફુકમ કરેલ.

આવાજ આપવાના બીજા વણ હિંદી હતા તેઓનાં નામ સુસા કાસમ, રામ સામી પતર અને મીરજા એમ એમ હતાં તેમાંના પહેલા બેનો દંડ પા. ૫ થયો ને ત્રીજાનો દંડ પા. ૩ થયો. આ લોકોનાં મકાન તહન રહેવાને ના લાયક ન હતાં પણ તેમાં સખર કામની જરૂર હતી. હવા તથા અજવાળાનાં સાધન પુરતાં ન હતાં.

આ કેસો ઉપરથી જ્યાં હિંદીએ ચેતવણી લેવાની છે. આવી બેદરકારીથી દેશ માણસે ને આવતે વરને લાઇસેન્સ નહિ મળે તો નવાજની વાત નહિ જણાય.

મરકુરીનો નોર્થકેનનો ખજારપત્તી જણાવે છે કે—લાલની વેપારમંદી ખારે એશિયાટીકાં જોખમદાર છે કે નહિ એ બાબતપર અહોના ગોરામાં બે મત છે. અહો ના હિંદી અને કાફર બેકુનો ખજુજ ગરીબી હાલતમાં આવી પડ્યા છે. અહોના એક હિંદી જમાનદાર જેને ટોંગાટમાં રટોર છે તે કહેતો હતો કે મારા પૈડ ૨૦૦૦ ના માત્રમાં થી પૈડ ૪૦૦ જેટલું મળે તો અહોની છુટી હિંદુસ્તાન બેચે માઈ.

ઈડિઆમાંથી તારણ.

મી. દાદાભાઈ નવરોજી.

માનવતા મી. દાદાભાઈ દિંદીની મુસાફરી થી પાછા ફરી તા. ૩ ફેબ્રુઆરીએ લંડન પહોંચ્યા છે. તેમને લેવાને મોટી સંખ્યામાં હિંદીઓએ બંદરપર હાજરી આપી હતી. તેમની તનદુરસ્તી સારી હતી. છતાં વેડેલ અને લીધે થોડો વખત આરામ લેવા તેઓ ધારે છે.

સં.પ.

ડેલી ન્યુસના તાર ઉપરથી 'ઈડિઆ' પર જણાવે છે કે હાલમાં હિંદના રાજદારી મામલાનું વલણ હિંદુ મુસલમાનો વચ્ચે સંપત્તિ વૃદ્ધિ કરવા તરફ ચાલુ છે. દીંદીના હિંદુ મુસલમાનોએ સલાહ કરી એક કમીટી નીમી છે જેનો હેતુ હિંદુ મુસલમાનો વચ્ચેના કંઠાસનાં કારણો દૂર કરવાના ઉપાયો લેવાનો રાખવામાં આવ્યો છે. કલકત્તાના હિંદુ મુસલમાનો તરફનું એક માનવત્વ તા. ૭ મીએ આપવાની કીલ્લામાં થાય છે.

કાકટરી પરિક્ષા.

ઈડિઅન મેડીકલ સર્વિસમાં હાથલ થવા ની પરિક્ષામાં ૨૩ ઉમેદવારો પસાર થયા છે જેમાંના પાંચ હિંદી છે. તેમનાં નામ મી. એસ. બી. મહેતા, મી. પી. કે. તારાપોર, મી. ચક્રવર્તી, મી. કામઠ, અને મી. બાથેના છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટીશ ઇન્ડિઅન કમીટી.

મી. રીસ તા. ૮ મી ફેબ્રુઆરીના કાગળ માં લખે છે કે:-

૪થી તારીખે લેડીસ્મીથની હરકત આખત તમારો કાગળ સર મેંચરલને બતાવ્યો. કમ નસીએ તેઓ સાહેબ એક કેસમાં મુંથાવેલા છે એટલે બરોબર ધ્યાન નથી આપી શક્યા. હોટેલ સેમીટના બાપણોની તમારી તરફથી ચારસો આર નક્ક મળી. આપણા મેંચરે તે ૬૦ નકલો અને ગાફીની તમામ છાપા વાળાઓને મોકલી છે. હું મી. વાઇટને મળ્યો હતો. તેમને એક નવું વસ્તુમાનવત્વ ખતાર પડવાનું છે તેમાં હિંદી આખત લખાણ કરવાની સુચના કરી.

૫મી તારીખ. વધારે હોટેલ સેમીટના બાપણવાળાં ચોપાનીયાં મોકલ્યાં. દાહર એડીશનના આરટીકલ આખત મી. આરા પુનાં મળ્યો. નોર્થવુડ સામાયી જેવું કંઈક

પાછું સ્થાપનું એવા-વિચારમાં તેઓ જણાય છે. મેં કહ્યું એ કીક નથી લાગતું. હિંદીની ઉપર હાથ રાખવાની વાત છોડી દેવાની છે. જેઓને દિવની દાઝ હોય તેવા માણસોનું તે કામ છે. મેં આ આખતમાં મી. અમીર અલીને બહુ લખ્યું છે. ટાઇમ્સમાં મેં મોકલેલું લખાણ બહાર પડ્યું છે.

મી. પોલાકતી સાથે કાંપી વાતચિત થઈ છે. અને પારલામેન્ટના મેંચરને લાઇસેન્સ આખત કાગળ લખવાનો અમે કરાવ કર્યો છે.

૬મી તારીખ. ઇડીઅન ઓપિનિઅનને સારું લખાણ સાર કર્યું. હજુ સુધી નાતાલ થી કંઈ તાર કમીટી ઉપર નથી. તેથી મેં રૂટને પુછ્યું કે રખેને તેઓને ત્યાં ખોટે સિરનામે તાર ન ગયો હોય. પણ તેમને ત્યાં કંઈ નથી. આ મુંથાવણું હું સમજી શકતો નથી. ત્યાં સુધી પરવાર આ કમીટી ને લખાણ ન મળે ત્યાં સુધી આ કમીટીના હાથ પગ ખંધાએલા સમજવા. મને હરેક વેળા પુરતી હલિફન જેઇએ. જેઓને હરકત આવી હોય તેઓનાં નામ, કામ, તારિખ વિગેરે ખબર હોવાલ આપવો જેઇએ. આ બધું ન મળે ત્યાં સુધી મારે બહુ ચેતીને ચાલવું પડે છે. લેડીસ્મીથ આખતમાં હજુ સુધી હું કોલોનીયલ ઓફીસમાં નથી લખી શક્યો. પણ પારલામેન્ટના મેંચરને લખ્યું છે તેમજ તેઓને સાડું પુછવાના સવાલો તૈયાર કર્યા છે. તેઓને સારું લાઇસેન્સના કાપણનું તારણ પણ તૈયાર કર્યું છે. ત્યાંની હલિફત નથી એ દિવનીરી ભરેલું ગાળું છું.

તા. ૭મી ને ૮મી. મી. અમીર અલીએ લખ્યું છે કે તેઓ સાહેબ દાહર એડીશનના આરટીકલ આખત પુરતી કોલેસ કરશે. નાતાલ લાઇસેન્સ બીજા ગાયત લાગો પત્રવ્યવહાર ચાલુ છે. ઘણા કાગળો આવ્યા છે ને તેના જલ્દય લખાય છે.

મને એમ પણ લાગે છે કે વરવાના પા. ૩૦૦ ખસ નથી ગયુંતો. મારે ઘણે દેકાણે મળવું જેઇએ તે બની શકતું નથી. આ આખત તમારે વિચારવાની છે. આ વખત એવો છે કે ફરી પાછો તેવો નહિ આવે. (આમની સભના મેંચરને મી. રીએ લખેલ કાગળનો તરબુઓ.)

"આપ સાહેબને ખબર હશે કે નાતાલ લાઇસેન્સ ગાયત સખત કાપદો છે. તે કાપ દાવડે લાઇસેન્સિંગ અમલદારને થણી મોટી સત્તા મળી છે. આ અમલદાર તે કાઉન્સીલ નો નોકર હોય છે. ને તેની સામે અપીલ માત્ર કાઉન્સીલનેજ રહી.

હિંદની કોઈ કાલનનો ચિતાર આપવા ને ખાતર મારે આપને જણાવું જેઇએ કે કાઉન્સીલના મેંચરને ચાલુપદા વેપારી

એવજ રજા. અને તેઓએ હિંદી વેપારીને હેરાન કરવાના સોગલ લીધેલા જેવો કરાવ કર્યો છે. મને ખબર મળ્યા છે તે પ્રમાણે લેડીસ્મીથના હિંદી વેપારીઓ મોટી ધરિત માં પડી ગયા છે. ઉપરનો કાપદો પસાર થયા પછી થોડીજ મુદતે હિંદી કામની ફરી ચાલ ઉપરથી મી. મેંચરમેનને લખવું પડ્યું હતું કે જે મ્યુનીસીપાલીટીઓ ત્યાપસર ને વિવેકસર કાપદો અમલમાં નહિ આવે તો તે કાપદામાં ફેરફાર થવો જેઇએ. અનુભવ એવો છે કે જે આવું તોફાન એક વખત ગરી ચાય તો પછી કંઈ પડતું નથી એટલે હરેક મેંચરે બહુ કપાટાથી હિંદીની મદદે આવવાની જરૂર છે. હું ઉમેદ રાખું કે થોડી મુદતમાં મારા હાથમાં વિગત તાર ખબર આવશે ત્યારે હું તે વિગે વધારે આપને લખીશ.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(અવરમેંટ જેઇટમાંથી.)

લેડીસ્મીથના રોટરડીપર મદમદ ઇસખ આકુલની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેજુદારોની પહેલી મીટીંગ તા. ૧૨મી મારચે બરાવાની છે.

ખસીપીગેના રોટરડીપર આર. કે. ચેડી ની મીલકત નાદાર તરીકે ગણેર કરવા રજી એપ્રીલે અરજ થનાર છે.

મારિસખરગના રોટરડીપર એમ. છ. નાદારની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં પહેલે અણીના આંકડા નક્કી થયાથી ૧૨. ડીપર સ્કીટમાં જે. અસેક્ટાન ઉકને અરજ કરવાથી લેજુદાર પોતાનો વીરસો મેંચરી શકશે.

મારિસખરગના રોટરડીપર એસ. એ. નાદારની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેજુદારોની ખાસ મીટીંગ ૧૬મી મારચના રોજ બરાવાની છે.

મારિસખરગના ઓરી નામના હિંદીના લેજુદારોએ ૪. ડીપર સ્કીટમાં સી. ડબલ્યુ. હોલ્ડમેટ ઉપર પોતાના માગણાની રકમનો આંકડો લખી મોકલવો.

હરગતના સાહે મદમદ ખતીજ નામના હિંદીના લેજુદારોએ યુજર. પોલેકમાં કડીફવાખન ઉપર પોતાના માગ ની રકમ નો આંકડો લખી મોકલવો.

જે સ્કીટના રોટરડીપર તુકડીન મદમદની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં આરથર એસ. લીટર વરડી નીમાએલ છે; લેજુદારોની બીજી મીટીંગ તા. ૧૨મી મારચે તથા ત્રીજી મીટીંગ તા. ૨૬મી મારચે બરાવાની છે.

વેડલમના રોટરડીપર આમદ કલ્લાડાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેજુદારોની મીટીંગ તા. ૧૨મી મારચે બરાવાની છે.

લોકોપયોગી છવન.

તેના અર્થ શું?

(ઈડિઅન ઓપિનિયન માટે ખાસ લખાયેલું)
છવનથી એક દિંદે હિતેચ્છુ ગોરાએ નીચેનું લખાણ મોકલ્યું છે:—

'આ માફ, ને તે માફ' એવી સ્વાર્થની સાંકળમાંથી સુકત, અને ધન દોઝતની તુચ્છ તુચ્છાઓને તજી શકે એવા સાર્વજનિક છવન વિશે તું બોલવા માયું છું. દક્ષિણ આફ્રિકાની હિંદી પ્રજામાંથી પ્રગટેલા અને સ્વાર્થવાગના પ્રકાશથી જળકતા, જન મંડળના કાર્યમાં ઝોંકાવનારાઓની આ ધડીએ જરૂર પડી છે. સંવેપરી પ્રવાસ કરી ખતાવવાને અણીનો સમય આવી લાગ્યો છે. બિહીજ ઇડિઅનો હાથને ટાંકણે જોવા અમ અને લગત લેશે તેના ઉપર આવતા બે હાથકાની તેમની રિયલિટો આધાર રહેશે. તોફાનનાં વાદળોં યોગમથી ચડી આવ્યાં છે. હિંદી મજુરનું પોતે કેટલું મજુર છે તે જુલો જઈ નાતાલ આવે 'જુલો સડા' ને સુજથી ઇમેડી કાઢવા તત્પર થયું છે. હિંદી ના તકરાર કાતર મુકવા અને તેની પાયરી હલકી પાડવા હંસાદા પુરવડે કાયદા ઉપર કાયદા વડી સરકારની મંજુરી વાતને લડવા માંડ્યા છે. મ્યુનીસીપાલ બીજનો તુલુ નીકાલ થયો નથી. કોલોનીઅલ ગોરાઓ બીજવાશે તો એવી વડી સરકારને કારિત કાજે છે.

દરોસવાકમાં એશીઆટીક ઓરડીનન્સ ને કોઈ જુલો જવાતા નથી. ઓથવગરના હિંદી વેપારી તરફ ગોરા ને દુરમનાવટ રાખે છે તેનું 'અફ' સ્વરૂપ ક્યારનું જણાયું આવ્યું છે. આગળનાં ખોટાં તહેમત અને આરોપ હવે ઉડી ગયાં છે. અવિચારી રંગ દ્રવ્ય અને જાતિભેદનાં કારણો જુલો રીતે આપવામાં આવે છે. હચોક કહેવામાં આવે છે કે 'અમારે નમારું' કામ નથી, માટે ચાલના થાઓ! સીડીકોર્પ ઓરડીનન્સ આ હેતુ તરફ આગળ ચાલવાના ડગલાં રૂપે છે. આખા કોલોનીમાં હિંદીને લોકેશન (જેને 'બજાર' નામ આવે છે) માં રાખી વેચણ કરવાના પ્રયત્નો હિંદીની વાદ દાસ માંથી બાએજ બુસારો. સ્વરાજ્યનું ગાદુ સરાડે ચડેયેથી એશીઆટીકને પગવસની રાજનીતિ ફરિથી તરૂ થશે એવો સંભેગ છે.

કેપ કોલોનીમાં વેપારમંદી અને જમીન ના ઉતરી અમેલ આવને લીધે રંગદ્રવ્ય અને જાતિભેદ રૂપી દુરમનાવટ ફરી સજીવન થઈ છે. લગમના સમયથી ચડી અમેલ તેજ

ઉતરી જાય એ માત્ર સ્વભાવિક છે. અને આ દોષ નિરાધાર વગર બીજા કામ ઉપર દોળાય! એક કાળે બિચારા જુલોને સાંકળ કરતા. હવે જુલોને જલ્દે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદીઓને સપાટામાં લેવામાં આવે છે. પુરવે દસાઈ ધરમ પ્રમાણે 'ખુદાના પ્યાર' એવું નામ લેવાયતા જુલો તરફ ગયે દુરમનાવટ હતી. હાલ દક્ષિણ આફ્રિકામાં આ દરજ્જા અને રિયલિટિ હિંદી ને મળ્યાં છે. તેને કાળજી થતાં તથા વેપાર કરનાં અટકાવનારી કાયદાની મોટી ચમકી રહી છે.

અદેખાઈ, ગાજો, અને વગેરેની જુમ ઉતારે રોડેસીઆમાં પણ હાપકારા અને ફરીક ગોરાઓના કેસોદારા સરખાંજ માલુમ પડે છે. હેલાએઆએના ચાંત સ્થળ માં પણ ત્યાંના એંબરના વજણથી તોફાની વાદળોં ફેલાવો પામતાં જણાય છે.

આ સમયથી હકીકત ઉપરથી પ્રત્યક્ષ દેખાય છે કે આત્મરક્ષણ સારું આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના સમય હિંદીઓએ પોતાનું બળ એકત્ર કરવું અને એકત્ર થઈ ને લડવા એવી સામાવાળ:ઓ પણ રહેતે રહેતે જોડના જાય છે. ઉપદ્રવ ફેલાવા માંડ્યો છે. ત્યાં દહેઝ બોલવાના ત્યાં ફેર શરૂ થયો છે. આવી સમોવડને હંકારવાનો એક જ હકાર છે. તે એ કે હિંદીઓએ નાત જન કે ધરમના એકબાજુ વગર એક થવું. કોઈ કેકાણે કોઈ વખતે એક હિંદીના હક પર દુમલો થાય તો આખી કામે સામે થવું. આખી કામ એક સજીવન શરીરની માફક હોવી જોઈએ, કે જેનું તીવ્ર બળ દુમલોની સામે થવા દરેક દિશામાં પોતાની મેળે વાપરી શકાય.

આમ કરવું તે આત્મ રક્ષણ માટે જરૂર નું છે એટલું જ નહિ પણ સાદામાં સાદી ફરજ રૂપે પણ છે. પુરાતન કાળ ઉપરથી સીખામણ લેવાની છે તે એક, 'માયુસ થશું નહિ પણ મનુષ્ય છે તેટલા સાફ રોટકા ઉપરાંત બીજી પણ જરૂરીઆતો છે'. જમત માં જે કેષ્ટ કદિ પામવા ને આગળ ચાલવા પ્રયત્ન કરવાનું જુલો જાય છે, તેનો અંત આવે છે, અને નામ નિશાન રહેવા પામનું નથી એવા કુદરતના કાયદા મુજબ દક્ષિણ આફ્રિકાની હિંદી કામ નાશમાંથી બચવા માગતી હોય તો લોકોપયોગી છવન માળના રાઓ નીકળવા જોઈએ. આ કુદરતનો કાયદો અવિચળ છે. મરજી હોય તો આગળ વધો, નહિ તો પાછા હડી અરત પામશે! પ્રત્યેક માલુસ જે જે બોગ આવે છે તે વડેજ જન મંડળના લાભને પોપજુ મળે છે. પતિહાસ ઉપરથી આ સીખામણ અપેલુને મળે છે.

સાર્વજનિક જરૂરીઆતના મેદાન ઉપર જુલો પૃથક માલુસોએ પોતાના લાભને બોગ આપ્યા વિના કોઈ પ્રયત્ન કરી મોટી લઈ તથા દક્ષિણ આફ્રિકાની હિંદી પ્રજાનું તારણ તેના પોતાના હાથમાં છે—આપ સ્વાર્થનો ત્યાગ કરવો અને જાહેર લાભને તાકવા. આપણી પોતાની બોડ તપાસવા કરનાં જુલોમ જુલોર નાર સત્તાધિશેને હપકાવાક મનુવાનું સહેલું છે. પણ આમ કરવું કુદરતને ચોંટી આવશે નહિ. ક્ષાણજનુર લાભના લોભથી મુન્નરેજ ગેર હનસાઈ જુલોમ કે કરવો થઈતો બદલો પોતાની મેળે મળશે. વાવશે તેનુંજ લાલુશે. એમાં કાંઈ લાંકા નથી. અંતે ધરમેજ જાય છે. કિરેતારના કાનુન ઉંડા છે, તથી વખતે અલ્પજુલિ મનુષ્ય તેને પીછાની શકતે નથી. વખતે આપણે જુરાં તગદીર માટે બળપો કરીએ છીએ, આપણી હાલતને આપ હાથે છીએ. પણ તેમ કરવામાં જુલો જુલો છીએ કે આપણી રિયલિટિ માટે પણ લાભે આપણે પોતેજ જોખમદાર છીએ, તથા તે કરનાં પણ વધારે ઉપયોગી છે તે એ કે આપણી હાલની રિયલિટિમાં વધારે કાયક બનાવે તેનું ઉપયોગી શિક્ષણ આપણું ને મળે છે. જે ચાલુક આત્મરોજ આપણી પીડપર પડે છે તથી સમજણ થઈતું તો તે જાલ છે. હાલ આપણે આજસાઈ, અને દીકાપણમાંથી જગત થયા છીએ અને કોમની ઉન્નતિનો રસ્તો લેવા માંડ્યો છે તે કારકાના મારથી પેદા થયેલી ધારતીને લીધે તથી એમ કોણ કવી શકશે?

જે લોકોના હાથમાં આ નિરાધાર પુરવની પ્રજાનાં કિરમત સોંપાયાં છે, તે લોકોને તું એટલુંજ કહીશ કે જાતિભેદ, પ્રત્યેક કે રંગ ભેદ વિનાની હાંદગી એટલે કે ફરેક મનુષ્યને જગતકર્તા પિતાના વિશાળ કુટુંબનો માલુસ છે એમ ગણી દોરાય તે હાંદગીજ એટ છે. 'સર્વ જમત માફ' કુટુંબ' ની આ વાત બળ વાનને ગમે તેટલી કડવી લાગે પણ તે સાચી જ છે. અને તેથી ને કુટુંબમાં કરતા કારવતા થઈ પડેલા મેંબરોની ફરજ છે કે કુટુંબના દુબળા અને નિરાધાર મેંબરોના લાભોનું રક્ષણ કરવું. માલુસની રીતજાનમાં કે રહેલી માં ફરફેર હોય તેથી આ ફરજ મટી જતી નથી. રૂપ લાગે તેટલું ચાલવા દેવું એ શીજતા નથી. જે રાજ્યકર્તા પોતાની પ્રજાની સેવા જગતવતો નથી તેનો જન્મ એજે ગયો છે. જે બળવાળાઓ પોતાનું બળ સ્વારથ સાધવામાં વાપરે છે તથા નબળા અને અજાનને આશ્રય આપવાને બદલે જુલો બાવા ના કામથી પોતાના જખને લગવે છે તેઓ વિનાશને મારે છે. દુનિઆના હતિહાસને જાને પાને 'સમય' આ સીખામણ આપણને

મીથી જતાવે છે. તે જુલ્મી જમને પુર્વના આર્થન ભાગ્યોના પર આધવા થઈ જુલ્મ કુમરનાર દક્ષિણ આફ્રિકાના ગોરાઓએ ઉપરનો મારન નથી લીધો શું? ક્ષણિક લાભ આઈ પાપનો ભારો આધવા જુલ્મ આ નથી શું? આર દહાડના ખોટા લાભ સારું ન્યાયરૂપી દી ગદાડીવળા રસ્તાને ત્યામ કરવાથી મીટીર નહાળુ નાચરૂપી કાઠવમાં મળી જવાને સંભવ છે. આવા વિચારો કેળવે હાંસીપાત્ર સામગ્રે, કારણ દાંસી કરવી એ સોંપી શક છે. પણ આટલી વાત નિષ્કંધ છે કે આપણી નજરે જેટલી મર્યાદા આવે છે તેની કુટે ભવિષ્યરૂપી વિચારન મહાસાગર છે. તેને કાંઈ જોઈ શકતું નથી. જ્યાં એટલું અર્થ છે કે મોટી પ્રગતિને પણ કસ્ટી જોઈતી નથી. નીતિ સર હોય ત્યાં સુધી પ્રગતિ જગત ન પાડત ન માટે ટકી રહે છે. પણ જ્યારે નીતિનો ત્યામ થાય છે ત્યારે જગત પાડતને માટે તેની જરૂર ન રહેતાં તે આપણ કમ પામે છે. ઇતિહાસનું આ એવું વચન છે. તેને કાંઈ કન દેશે કે ?

નાતાલ સનાતન ધર્મસભા.

કરમન તા. ૩-૨-૧૦

આજરોજ સભા કપીન સ્પીટમાં લાવ્યેરી થાસેના મકાનમાં મળી હતી. બજાર માર્ગે હાજર હતા. સમય થતાં હાજર પ્રાર્થના કરી, સભા સભાને રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યા. બાદ પ્રમુખ શ્રીયુત અંબારામજીએ શ્રી મીતાજીના અધ્યાય ૧૩ ના ક્ષેત્ર ૧૬ થી ૨૩ સુધી વાંચી સંભળાવ્યા. આજનો વિષય પુણ્યપાદ મહાનુભાવ મહાત્માશ્રી નયુરામ મહારાજ કુળ ઉપદેશ મંથવણીમાંના સંખ્યા સદસ્ય ઉપર વાંચવાનો હોવાથી પ્રમુખે વિવેચન સમયે વાંચી સંભળાવ્યા. બાદ પ્રમુખે અજનો જેમાં અધીકારીને સારી અસર થાય એવી રીતે પ્રયાત સિદ્ધાંત સાથે બોલી શ્રોતાને આનંદ આપ્યો હતો. બાદ મી. વીલીઅમસ નો કમળ તેમની સભા પ્રત્યેની ઉત્સાહ બતાવવારે વાંચવામાં આવ્યો હતો. જેમાં તેમણે પેતાની મેંબર તરીકેની માસ ૩ ની ફી તથા મી. ટ્રેનર મેરિટમર્ગવાળાની પણ મેંબર તરીકેની માસ ૩ ની ફી મળી એક દર શ્રી. ૬/-નો મનીઝરડર એકદમ હતો, તથા પોતે વારંવાર સભામાં આવી સહતા નથી તે માટે કારણ જણાવ્યા હતાં.

પરબાદ કરવાન સહેરમાં ધર્મસભાની (ફિંડ) ખોટ છે. તો તેને માટે અતરેના તેમજ બદરના હિંદુ લોકોને જાણ કરી તેમની જાણેથી બની આવતી મદદ લઈ તે ખોટ કુટવી એ બાબત સભામાં ચર્ચા થઈ હતી. આખરે સરવજીતે તે કામ સ. માંથી સાહેબની સલાહ ઉપર મુજબથી રહ્યું છે. મોટી સંતિમંત્ર બજી સભા વિચરજન થઈ હતી આવતે વખતે સભા કપીન સ્પીટમાં અંબારેરીની પાસેના મકાનમાં જ મળશે.

એશિયાટીક ચરચા.

હાલમાં મીટીંગ.

[અમારા પ્રતિનિધીને ખાસ રીપોર્ટ.]

અમા અંદાજીઆની મીટીંગ મુજબ બુધ વારે હિંદી સવાલની ચર્ચા કરવાને હાલમાં હાલમાં રાત્રે ૮ વાગે ગોરાની મીટીંગ હતી. પ્રમુખપદે મેયર હતા. મીટીંગમાં શ્રોતાઓની સંખ્યા સાધારણ ગણાય, તેમાંના મુખ્ય મેસર્સ ડબ્લ્યુ. મેક લાર્ડી, હેગર, એફ. સી. હોલ્ડાઈર, આર. પોઇન્ટીન, એ. જી. એન્ડ્ર્યુ, નટમેન, લોટન, વાઇટમેન તથા ડા. મેકેન્ડ્રી વગેરે હતા. મેયરે સભા બોલાવવાનો હેતુ સમગ્રવ્યા બાદ કોલોનીઅલ પેન્સિઓટીક યુનીઅનના પ્રમુખ મી. પોઇન્ટીને નીચે મુજબ બાંધણ કર્યું:—મારી મંડળી નરદમાં હું જે હરાવ રજુ કરવાનો છું તે રજુ કરું તે પહેલાં મારી મંડળીના હેતુ હું જણાવું છું.

થોડા વખત ઉપર કેટલાક શહેરીઓ મળ્યા હતા અને હિંદી સવાલ ઉપાડી લેવા બહુ વાતો કરી હતી પણ આજ સુધી કાંઈ પમણું ભરેલું જોવામાં નથી આવતું. તેથી અમારા મંડળે વાતો કરતાં અર્થ પમણું ભર વાતો હરાવ કર્યો છે. (તાળીઓ) આ હેતુ સાધવા આખા કોલોનીમાંથી જેટલી મદદ મળે તેટલી મેળવવા અમારું મંડળ મંથન કરે છે (મદદ પુરું મળશે એવા અવાજ) અમારું પ્રથમ કાર્ય આ દેશમાં હિંદુસ્થાનથી આવતા ગોરમીટીઓને અટકાવવાનું છે. આ પમણું માટે મોટી અરજી થઈ બધાની સહી લઈ સરકારને મોકલવાની જરૂર છે. વધારે એશિયાટીકને આવતા અટકાવવાથી ગોરી પ્રગત કાફરો નથા હાલમાં જે એશિયાટીકા જે તે સરવેના લાલ સચવાશે. ગોરમીટ માં આવતા હિંદીઓને તેની ગોરમીટ પુરી થયે તેમનાં જરૂરી જોડકાં સહીત પાછા તેને દેશ મોકલી આપવામાં આવે તો તેને કાંઈ અટકાવવાની જરૂર નથી. હેલા છ માસ થયાં ગોરમીટમાં આવતા હિંદીઓની સંખ્યા હજારોની છે અને તે ઉપરાંત ખીળ ૩૦,૦૦૦ ની વધુ માત્રથી કરવામાં આવી છે. આ બધા વખત જતાં ગોરમીટમાંથી છુટકે. અને તેથી આપણી મુશ્કેલીમાં ઉમેરો થશે. ખરી રીતે જેઓ ફી ઇડિઅન તરીકે આવે છે તે જમ કરતા નથી પણ ગોરમીટ માં આવે છે તે છે. આ ઇજ્જતો તરતજ દુર કરવાની જરૂર છે (તાળીઓ), અને જો તે સડો તરતજ દુર ન થાય તો બહેતર છે કે ગોરી પ્રગત જે કોલોની છોડવો. હાલમાં સમ બચ ૧૦ લાખ જેટલી કાફર વસ્તિ છે તેમાંથી આપણને મજૂરી કામ માટે પુરતા

માણસો મળી શકે નેમ છે. જતાં હિંદીઓને બોલાવવામાં આવે છે તે આપણા રાજ્યન અધારણમાં કાંઈ ખામી છે. આ મંડળને ખીળે હેતુ એ છે કે જે હિંદીઓ ગોરમીટ માંથી છુટા થાય છે તેમની પાસેથી લેવામાં આવતો કર જરાજર લેવો. જો તેમની પાસે થી ૩ પૌંડ જે ૧૮૯૫ ના ૧૭ મા કાયદા મુજબ લેવાના છે તે જરાજર લેવાય તો આજે જેટલા હિંદીઓ તમે જુઓ છે તે જોત નહિ. મીજો હેતુ એશિયાટીકના લાઈ સેન્સ ઓળા કરવાનો છે. કરમનમાં લાઈસેન્સ અમલદાર વિચારીને કામ કરે છે. હિંદીઓ આ દેશમાં ગોરમીટા ત્રાવેતર કરનાર જગીરદારો માટે આવેલ અને તેમને કેટલાક વેપારીઓએ ઉત્તેજન આપેલું. આવા અમલ ના સવાલ ઉપર બધા થોડા વેપારીઓ લડા આપે છે એ જોઈ હું દિલગીર થાઉં છું. હિંદી સડાને તરતજ દુર કરવાની જરૂર છે. તેમને, હું બારં છું તે અર્થ હોય તો ગોરા વેપારી કરતાં વધારે કેડીટ મળે છે. જેઓ તેમને માલ ખીરે છે તથા ખીજ રીતે મદદ આપે છે તે આપણને નુકસાન કરતા છે. (તાળીઓ) આ ઉપરથી સરવેએ એશિયાટીકને આવતા અટકાવવાનો પેતાનો અભિપ્રાય આપવો જોઈએ. મી. પોઇન્ટીને ઉપરમાં ઉપર જણાવેલા હેતુઓ પાર લાવવાને કોલોનીઅલ સરકારને મોકલેલ અરજીવાંચી પેતાનું બાંધણ પુરું કર્યું.

ડા. મેકેન્ડ્રીએ જણાવ્યું કે ગોરમીટ વાળાઓને આપણે બોલાવ્યા તેમાં મોટી જુલ થઈ છે. તેમને બોલાવવાથી મીટીંગને આપણે નુકસાન કર્યું છે. હિંદી ઇંગરેજની રૈયત છે એમ આપણને કહેવામાં આવે છે પરંતુ કાફર અંગરેજ રૈયત નથી? અન કાફર તરફ લક્ષ આપવાની તેમની પહેલી ફરજ છે. (તાળીઓ) કાફરોને જંગલી રિયતિમાંથી મુક્તરવાની અને તેનો સદુપયોગ કરવાની તેની પહેલી ફરજ છે. હિંદીઓ ગોરા કારીગરોને દિવસે દિવસે નુકસાન કરતા જાય છે. તેઓ બધો ધંધો હાથ કરવા લાગ્યા છે. થોડાં વરસો ઉપર આ બાબત કેટલીક ચરચા થવાથી પોઇન્ટમાં એક સભા બોલાવવામાં આવી હતી અને પરિણામે ઇંગીગરેજન રીસ્ટ્રીકશન કાયદા પસાર કરવા માં આવ્યા હતા. આ બેનો ઉપયોગ થાય તો ગોરમીટ ચીવાય આવતા બધા હિંદીઓ આવતા અટકે. ગોરમીટવાળાના સંબંધમાં તેઓની ગોરમીટ હિંદુસ્થાનમાં પુરી થાય એમ હરાવવાની પુરી જરૂર છે. (તાળી) આવી રીતના બાંધણ પછી તેણે દરબારત મુકી કે આ સભા 'પેન્સિઓટીક યુનીઅન' ના હેતુઓને સંપૂર્ણ રીતે આપે છે. અને

તેમની સાથે સ્ત્રી તેમના કામમાં મદદ આપતા બંધાય છે. (તાળીઓ)

મી. એન્ડ્ર્યુએ ઉપરની દરખાસ્તને ટેકા આપી બતાવ્યું કે એશીઆટીક સલાહ ઉપર પુણ્ય વિચાર કરી તરતજ પમણાં ભરવાની પુરી જરૂર છે.

મી. મેડગને તે દરખાસ્તમાં સુધારા મુકનાં બતાવ્યું કે લાઇસેન્સિંગ અમલદારને એવી સુચના કરવી કે હરીફાઇ કરતા એશિઆટીક ને આ વરસની આખર પછી બીજાકલ લાઇસેન્સ આપવાનું નહિ. આલુ વરસમાં બીજાકલ નવા લાઇસેન્સ તથા ટ્રાંસફર આપવાનું નહિ. અને તેવી મનજગતી બધા હિંદીને સુચના આપવી. હું હિંદી ઓના દેશમાં ૧૦ વરસ રહેલો છું. હિંદી સવાલ મુતવાજા ભરેલો છે પણ મુળ દરખાસ્તમાં હું જે સુધારા મુકું છું તે પસાર થશે તો બધી મુશ્કેલી તરતજ દુર થશે. જે તેઓ હિંદી વિરુદ્ધ કાયદા કરશે તો શેરડી ના વાવેતરવાળા લુમ છિદાવશે. અને ગીરમીટીઆઓની માંગણી કરશે. હું ખાસ કરીને આરબ વિરુદ્ધ છું. (મુ'બહવાલા-એવો અવાજ) હા, તે મુ'બહવાલા. તેમની જરૂર નથી. તેઓ શહેરમાં એ તરફ જોવામાં આવે છે. પરંતુ એકે ગીરમીટીઆ નથી જોવામાં આવતો. આરબની દુકાનેથી ખરીદી કરતી નહિ જોઈએ. આમાં આપણુ યજ્ઞમાં વધારે દોષને પાત્ર છે. તેણે છેવટે માં ગીરમીટમાં આવતા હિંદી અને આરબ વચ્ચે તફાવત રાખશે તો હિંદી સવાલનો તરતજ દુષ્ટો આવી જશે એમ જણાવી જોવાની રજા લીધી. મી. બાઉનને આ સુધારાને ટેકા આપ્યો હતો.

ડા. મેકેન્ડ્રીએ સુધારાવાળી દરખાસ્તના જવાબમાં મીસીસ રાજુબીનો કાખલો આપી બતાવ્યું કે ગીરમીટમાં આવેલ હિંદીઓ પણ ધંમે ધીમે વધે છે અને દોષોનીના લાલને નુકશાન કરતા થઈ પડે છે. આરબ વેપારી તથા ગીરમીટીઆ બંને નુકશાન કરતા છે અને તેથી જ ને તે અટકાવવાની જરૂર છે.

આ બંને દરખાસ્ત તથા સુધારા ઉપર એવરે મત લીધા તેના ઉપર સરખા મત પાયા હતા.

મી. લોહને ઉપરના કાય તથા સુનીઅન ના હેતુઓની નકલ ધારા સજાના દરેક સલાહને તથા સરકારને મોકલવાની દરખાસ્ત મુકી.

મી. વાઇટમેન તથા મી. મેકલારડીએ આ દરખાસ્તને ટેકા આપ્યો. ટેકા આપતાં મી. મેકલારડીએ જણાવ્યું કે જે યોરા મોકા ગીરમીટમાં હિંદીને મોકાવે છે તેનાં તથા હિંદી સાથે વેપાર કરેલું તેનાં નામ બદાવ

પાડવા ખુશી છે. હું હિંદી સવાલ ઉપર થોડા માસ થયાં પુરુષ પ્યાન આપું છું. દરેક હિંદીને આ દેશમાંથી કાઢવાને લેખ ઉભી કરવી પડે તો તે વજુ કરવી. ગીરમીટમાંથી છુટા થએલાના તથા પૌંડ વસુલ કરવાનું જોઈએ. હું મારાથી બનતું કરીશ (તાળીઓ).

મી. હેગરે જણાવ્યું કે ધારા સવાલમાં આ બાબત કાંઈ થયું નથી. હવે તે સવાલ ઉપરથી લેવામાં આવ્યો છે એવા મને ખબર મળ્યા છે (તાળીઓ) મારા વિચારો બદલે છે એટલે મારે કાંઈ વધુ કહેવાની જરૂર નથી. દરખાસ્ત સરવાળામને પસાર થયા બાદ સવાનું કામ ખત્તાસ થયું હતું.

કેપ્ટાઉનમાં લાઇસેન્સનો કેસ.

રજમના વેપારી પુલુમલ અધર્મની કેપ્ટાઉનની પેટીના એક નોકરને લાઇસેન્સ વગર ફેરી કરવા માટે પકડવામાં આવ્યો હતો. એ કેસ રેસીડેન્ટ માજિસ્ટ્રેટ બેકર આગળ આજ્યો હતો. જેની કેટલીક હરીફત સાબિત આફ્રિકન ન્યુસમાંથી નીચે આપવામાં આવી છે. અચાપ પણ તરફથી વજીલ મી. ડી ક્લાઈડના.

ટાઉન કલાર્કનાં એશીસ તરફથી એન્ડ્રુ નાઇરે જણાવ્યું કે જનરલ ડીવેન્સ એક્ટ સુગ્રમ લાઇસેન્સ માટે ટાઉન કલાર્કને પુલુમલ અધર્મને ૫ સરટીફિકેટ આપ્યાં. સરટીફિકેટ ઉપરથી લાઇસેન્સ આપવાને પોસ્ટ ઓફીસ બધાએલો હતી. પોસ્ટ ઓફીસના ક્લાર્ક જેન ઓસમેન જણાવ્યું કે પુલુમલ અધર્મના એક ભાગીયા એ ૧૨મી તારીખે સરટીફિકેટ રજુ કરી લાઇસેન્સ માગ્યાં. ઉપરની સજાદને લીધે તે આપવા મેં ના પાડી. તેમાં હું ૧૮૮૪ ના કાયદા પ્રમાણે વરસ્યો હતો. ૧૯૦૬ નો કાયદો મેં જોયો નહોતો. તે કાયદાનો બીજો પરેશાદ મેં વાંચ્યો હતો તો હું લાઇસેન્સ આપત. તથા કાયદાની નકલ પોસ્ટ ઓફીસમાં છે કે નહિ તે હું જાણતો નથી. મી. ડી ક્લારકે જાણ્યું કરનાં જણાવ્યું કે ૧૧ મી તારીખે લાઇસેન્સનાં સરટીફિકેટ મળ્યાં હતાં અને તા. ૧૨મીએ પોસ્ટ ઓફીસે પેટીનાં લાઇસેન્સ આપવા ના પાડી. જુના કાયદા પ્રમાણે ન અપાય તે મરાજર હતું પણ તથા કાયદા પ્રમાણે ફર્મ કે કુ. ને લાઇસેન્સો આપવાં જોઈએ. પોસ્ટ ઓફીસના માલુસે જુનાની માં કલુસ કર્યું છે કે જે તેણે તથા કાયદો જોયા હતા તે લાઇસેન્સ ના પાડ્યા. ૧૮મી એ કે જે કિસ પ્રમાણે મને કયાં એવે આશય છે તે કિસે કલુમની પેટી ટાઉન

ક્લાર્ક તથા મારી વચ્ચે લખાણ આલતું હતું. પુલુમલ અધર્મની પાસે આગલા વરસ નાં લાઇસેન્સ હતાં.

મી. બેકર—કેટલાં અને કેનાં નામનાં ?
મી. કોક્લારક—૧૫ ફેરીનાં લાઇસેન્સ ને તે પેટીના નામનાં.

મી. ડી ક્લારકે આગળ ચલાવનાં કલુ કે પુલુમલ અધર્મની એવી સમજ હતી કે લાઇસેન્સની મુદત ખોલેલી તારીખથી હોય છે તેથી, લાઇસેન્સ આપતું લખાણ આપુ છે ને ના પાડવામાં આવી નથી ત્યાંસુધી ફેરી કરી શકાવ.

મી. બેકર—દરેક ફેરીઆને તેનું લાઇસેન્સ આપવું એવો હેતુ છે. કલેસીક એક પેટીને અમુક સંખ્યામાં લાઇસેન્સ આપે એવો અરથ હોઈ શકે નહિ. તેથી હું એમ સમજું છું કે પોસ્ટ અમલદારે કર્યું છે તે બરોબર છે અને ટાઉન કલાર્કની સરટીફિકેટ આપવામાં તદ્દન બુલ્ક કરી છે.

મી. ડી. ક્લારકે જણાવ્યું કે જે ટાઉન કલાર્કની સરટીફિકેટ આપ્યાં તો પછી લાઇસેન્સ આપવાને પોસ્ટ ઓફીસ બધાએલો હતી. આમાં જે અમલદારી ટાઉન કલાર્કની જાન માથે છે, અને તેથી પોસ્ટ ઓફીસ લાઇસેન્સ આપવામાં આટું આવી શકે નહિ.

મી. બેકરે બુધદો આપતાં જણાવ્યું કે આગા કેસ દારદનો અભિપ્રાય જાણવા માટે આજ્યો સામે છે. હવે, કાયદા પ્રમાણે પોસ્ટ ઓફીસે પેટીને લાઇસેન્સ આપવાની ના પાડી. મારો અભિપ્રાય એવો પડે છે કે પેટીના નામથી અમુક સંખ્યામાં લાઇસેન્સ આપાય નહિ વેપારી પાસેથી સરટીફિકેટ લઈ લુમ્લા (ફેરીઆ) માલુસે લોકોને છેલ્લેનો કાયદો હેતુ સચવાય નહિ. નેજરીનો મત બલે જુદો હોય. આ બાબતમાં કેટલીક જેર સમજુતી પેદા થઈ છે, જેથી પેટીના સમજવા માં એમ આજ્યું કે બુધદો મળે ત્યાં સુધી ફેરી કરી શકાય. આમ કરવાને બદલે તેમના હાથમાં ઉપાય એ હતો કે (લાઇસેન્સ મોકા મળ્યાં) નુકશાન માટે સરકારને તેઓ કારિયાદ કરી શકે. માટે આસપોને ગુન્હેગાર ગણી શી. ૧૦ - નો દંડ કરેલું.

મી. ડી. ક્લારકે જણાવ્યું કે કાયદાના અર્થ સંખ્યામાં માજિસ્ટ્રેટ, નેજરી, ટાઉન કલાર્ક, ને પોસ્ટ ઓફીસ એ દરેકનો મત જુદો જુદો પડે છે.

‘મરદફરીનો મુદતીવરનો ખબરપત્રો બળે છે કે—અતી વજુ આરબ ટોડન-ટાપ કામમાંથી જેને લાઇસેન્સ મળ્યાં નથી. તેકિસે કરવામાં આવેલી અવગણ નિષ્ફળ જવાથી બુધીય દારદનો બારજ બનાવે છે.

[illegible]

તેની સામે નથી પણ હજીનાં લોકો
કરોબર જે જીવન કરી રહેલ છે તેની સામે
છે. આ સોસાયટી કોઈ દેશના રાજ્ય
કારભારમાં હાથ નાંખવા માંગતી નથી. તે
તે દેશના મુસલમાનોની તે તે રાજ્યોની એવી
ધાર્મિક, સંસારીક, નીતિમય અને રાજકીય
સ્થિતિ સુધારવાનો સોસાયટીનો હેતુ છે.
સોસાયટીનો હેતુ કોઈ રાજ્યની સામે થવાનો
નથી તેમ કોઈ રાજ્ય મુસલમાની રાજ્ય
માંની એક એક એક જમીન પણ લેવ તે
તેનાથી સ્વદન થાય તેવું નથી. સોસાયટીની
એવી દાવો છે કે જે રાજ્ય નીચે મુસલ
માનો રહેવા હોય તે રાજ્ય નીચે તેઓની
સ્થિતિ સુધરે. જે કોઈ એમ કહે કે
ખીરીરિતને ઉરકરીને પાન છરકામને નમાવે
તો તે ઉરકરણી નકામી છે. કેમકે પાન
છરકામનો જીરો કદિ મંદ પડતાર નથી.
ખીન મસલીમ રાજ્ય કરતાં તરફ આ
સોસાયટી હમેશાં માનવી નજરથી જોશે.
કેમકે સોસાયટીનો હેતુ જગત માનમાં
ભાગ્યથી દેસાવવાનો છે. જે છરકામ
જાહનમાં ને આરસપરસની ફરજ શિખરે
છે તેજ છરકામ શિખરે છે કે પોતા
ના રાજ તરફ વફાદાર રહેવું. આ સોસાય
ટીના વધારે મેંબર તે સહેનશાહ એકરની
ફેવર છે, અને તેઓની વફાદારી તે આગ
છે. હજી સરકાર કોઈ પણ મસલીમ
રાજ્ય ઉપર હાથ નાંખવા છરકો કરે તેની
સામે અગર આ સોસાયટી થાય તેમ છે તો
તેનો સંસારી રાજ્ય કરવાને સાઈ પોતાનું
હેતુ મોહીનું ટીપું દેવાને પણ તૈયાર છે.

નાતાલમાં ગીરમીટીઆ હિંદી.

નીચેનો કામળ નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ
તરફથી પ્રોટેક્ટર ઓફ હમીયટ ઉપર મોકલ
વામાં આવ્યો હતો:- પેરદુશીજ પેરદ
આફ્રિકામાં શીમેટા જે આમળ બંધાવી
રેલવે મારેના મજબુરો નાતાલના હિંદી હમી
મંદમાંથી મેળવવા એજન્ટ મેસર્સ રેનાઈ
અને રોન ગોલ્ડવુ કહે છે એવા અમને
ખબર મળ્યા છે. આ બાબતમાં અમે વિચન
નાખવા માગતા નથી. છતાં આ મજબુરો
જવાના હોય તો તેમના કાજ સાચવવાની
બાબત તથા કોન્ટ્રાક્ટની સરતો વિષે અમને
માહિતી આપવામાં આવશે? આ કામળના
જવાબમાં પ્રોટેક્ટરે જણાવ્યું છે કે હજી
મુશ્કેલી કોઈ નિરજીવ થયે નથી. છતાં રજા
મજબુરો તો મજબુરોના લાજ સાચવવા દરેક
ઉપાય લેવામાં આવશે. તેમ હિંદી સરકારની
અમલ પણ લેવાશે.

ખબરપત્ર

એસોસિએશન.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

પરમીટનો કાયદો.

પરમીટ તપાસવાનું દરેક ગામમાં સત્તા
વાળાઓએ શરૂ કર્યું જણાય છે. રસ્તનગરમાં
ના હિંદીઓની પરમીટ તપાસી એટલુંજ
નહિ પણ તેઓનાં આંગળાં પોલીસે પડાવ્યાં
છે. આમ આંગળાં પડાવ્યાં તેથી રસ્તનગરના
હિંદીઓએ એસોસિએશનની પાસે પુછતાં
તેઓને જણાવ્યું છે કે કોઈએ આંગળાં
આપસં જોઈતાં ન હતાં. આંગળાં આપવા
થી કીક નથી થયું. સંભવ છે કે આવી રિતે
દેટલાક હિંદીઓએ આંગળાં આપ્યાંની વાત
કરી સત્તાવાળાઓ કહેશે કે હિંદી કામને
આંગળાં આપવાથી કશી હરકત નથી. આ
હકિકત માત્રમ પડતાં સિદ્ધિશ ઇન્ડિયન
એસોસિએશને દરેક જગ્યાએ કારજો લખ્યા
છે તેમાં જણાવ્યું છે કે:-

૧. પરમીટ તથા રજીસ્ટર તપાસવા આવે
તો અને બતાવવાં.
૨. તેમ તપાસ કરવામાં સત્તાવાળાને
મદદ આપવી ને જે ખબર માગે તે
આપવી.
૩. અંશોં પાડવાનું કહે તો તે પાડી
બતાવવો.
૪. પણ આથી વધારે માગે-તો ચોખ્ખી
ના પાડવી. અને એસોસિએશનને
ખબર આપવા કે આંગળાં પડાવવાનું
સત્તાવાળા માગે છે.

આ આરવાત ઉપર બધા હિંદીઓએ
જીજ્ઞાસા આપવાનું છે.
સરકારને તાર મોકલ્યો છે કે આંગળાં
પડાવ્યાં જે રસ્તનગરમાં કર્યું છે તેને
લોકો જીજ્ઞાસુ છે. આંગળાં કોના હુકમ
થી પડાવ્યાં અને તે રિવાજ બંધ રાખવામાં
આવશે કે નહિ તે સવાલ પુછાવ્યા છે.
દરંસવાસની હિંદી કોમે બરોબર ચાદ
રાખવાનું છે કે ને જળ સનાવળા તૈયાર
કરે તો તેમાં ન પડયું.

સત્તાવાળાને એસોસિએશને તાર ક્યો છે
તેના જવાબમાં એસોસિએશનને પુછાવ્યું છે
કે હરકત દર આંગળાં દેવામાં છે કે અંશોં
દેવામાં પણ છે. આના જવાબમાં એસોસિએ
શનને જણાવ્યું છે કે લોકો માંસનની સંજોના
કરક પ્રમાણે એક અંશોં પરમીટ મેળવવા
ને ખાતર દેવામાં એસોસિએશનને બાધ

નથી. એસોસિએશનનો હેતુ પરમીટની
તપાસ કરવામાં સરકારને મદદ કરવાનો છે.
પણ દર આંગળાં આપવામાં એસોસિએશન
નાસજ છે કેમકે તેથી હિંદી કામનું નકામું
અપમાન થાય છે.

દરંસવાસમાં પરમીટ.

દરંસવાસમાં પરમીટ વિના જેઓ રહે
છે તેમની બાબત નોટીસ બદલ પડી છે ને
વિષે હું મને આવાડીએ કાળી મળે છું. તે
બાબત સિદ્ધિશ ઇન્ડિયન એસોસિએશને
સવાલ કરતાં મી. ચમતીએ જવાબ લખ્યો
છે કે જેઓ પુરાતાં કમ સરડીરીકટથી
દરંસવાસમાં રહેતા હોય તેમ માળુસોને
કા મી મારમ મુવીમાં પરમીટ આપવામાં
આવશે અને કા મારમ પડી જેઓ
દરંસવાસમાં વગર પરમીટ રહેતા કમ તેઓ
ઉપર કામ ચલાવવામાં આવશે. આ ઉપરથી
કોઈએ એમ નથી સમજવાનું કે જેઓની
પાસે કમ સરડીરીકટ હશે તેઓને પરમીટ
મળશે. તેમ માળુસોએ નીચે પ્રમાણે પુછતાં
આપવો પડશે.

૧. કમ રજીસ્ટર તેવું પોતાનું છે.
 ૨. તે માળુસ કાળા થતાં પહેલાં તુરતજ
દરંસવાસમાં હશે અને તેણે લગાઇનાં
કારણથી દરંસવાસ છેલ્યું.
- આવા પુરાવાવાળા દરેક હિંદી જે દરંસ
વાસમાં હોય તેણે જેમ અને તેમ તુરત
પરમીટ કાળી લેવી. પણ એટલું વાદ રાખવું
કે અરજ કરવાર ને જે પરમીટ ન મળે તો
તેણે પોતાનું રજીસ્ટર આપી દેવાનું નથી.

દરંસવાસના રાજ્ય કરવા.

જનરલ બેથાએ પોતાની કારબાર માંબો
દરં પુરી કરી છે. પોતે પ્રાન્થ મોવીસ્ટર
થયા છે. જનરલ રમટલ કોમોનીયલ સેક્રટરી
થયા છે. મી. ડીવીલીયસ ન્યાયના વડા તથા
માઇનના વડા છે. મી. હસ ખનનચી થયા
છે. મી. રીલીક તે કાફરો બાબત એકચી
થયા છે ને મી. ઇ. પી. સોલોમન ખહેર
ખાતાના વડા થયા છે. સર રીચર્ડ
સોલોમને કંઈ હુદો લેવાની ના પાડી છે.
આ પ્રધાન મંડળમાં હિંદી કામને બધા મી.
ડીવીલીયસ તથા મો. રમટલના વધારે પડશે
એમ જણાય છે. કમ શું પાટ વડાય છે તે
જોશનું છે.

એશિયાટીક બજારના ધારા.

આજી સરકારી ગેઝેટનાં લેકેશન બાબત
ધારા બદલ પાડવામાં આવ્યા છે. તે ઉપરથી
માહુમ પડે છે કે હજી લેકેશનની વાત
જુદાઈ નથી. આ ધારાને બદલ પાડવાને
હેતુ એ જોવામાં આવે છે કે તે સ તેમ કરીને
એશિયાટીક ખાતું તેણું કાળી રાખવું.

મી. આમદ સાહેબ કુવાડીયા.

મી. આમદ સાહેબ કુવાડીયા જે બિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનના તથા હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીના મેમ્બર છે અને સુરતી મરજહના મુતવડતી છે તેઓ સાહેબ દેસાજવાને સારું અધિથી રવિવારે સીધાંઆ છે. મી. આમદ સાહેબે એરડીન-સની યાત્રા જે હાલ લેવાઈ તેમાં સારો ભાગ લીધો હતો. તેમને મી. મમદ મમદ, મી. એમ. પી. ફેનરી, મી. લાલાખાઈ, મી. ઇસખાઈ, મી. મુસા દાવજી કરીમ, મી. શુલામ મદમદ કોડીઆ વગેરે તરફથી દાવજ મળી હતી. મી. ફેનરી તરફથી સોનાનું લટકણીયું વગેરે ભેટમાં મળ્યાં હતાં. સુરતી મરજહમાં પણ જીભાને દિવસે તેમને સારું માન આપવામાં આવ્યું હતું. ડુબના હાર વગેરે પહેરાવવામાં આવ્યા હતા. મી. આમદ સાહેબ દક્ષિણ આફ્રિકામાં બારીશ વરસ પહેલાં આવ્યા. તેમની ઉંમર બેતા લીસ વરસની છે અને તેઓ સાહેબ હસ વરસ પછી દેશ સીધાં છે. તેઓ સાહેબ તા. ૨૦ મી મારચે ડરબન ખંદર ઊડશે એવી વક્ષી છે. બેલાનીસ્ટનથી ડરબન જતાં રસ્તામાં તેમને ઘણી જગ્યાનાં આમ જીવવાથી ડરબન પહોંચતાં લગભગ દશ દિવસ થશે.

બારમરનના હિંદીને સુચના.

બારમરનના લોકેશન બાબત સરકાર તરફથી બિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનને કામજા મળ્યો છે કે ત્યાંનું લોકેશન મ્યુનીસીપાલિટીને સોંપવામાં આવશે અને મ્યુનીસીપાલિટીની પાસેથી ૨૧ વરસનું લીસ મળી શકશે.

સાહિબ આફ્રિકા કમીટીને વધુ ખર્ચ.

બ્રિટિશ ઇન્ડિયન એસોસિએશન તથા એન્ડી ઇન્ડિયન લોકેશન કમીટીની મીટીંગ મે રવિવારે મી. દાજ વજર અલીના મકાનપર મળી હતી. ત્યાં ઘણા મેમ્બરો હાજર થયા હતા. મી. રીચના કામને સારું તેમને જે હરમાસે બુજ રકમ આપવામાં આવે છે તેમાં વધારો કરી પૈ. ૧૫ હરમાસે કરવા અને તેને ખાતર બીજા પૈ. ૧૦૦ મોકલવા નો ઇરાવ કમીટીએ એક મને પસાર કર્યો છે. કમીટીને પૈ. ૩૦૦ મોકલવાનું નક્કી થયું હતું તેમાં પૈ. ૧૦૦ નો વધારો થયો છે એ વાસ્તવિક વાત છે. મી. રીચનાએ આલોચ માણસને વિલાપનમાં તદ્દન આપણા કામ સારું રાખવા ભેટમાં પૈ. ૩૦ આપનાં પણ શોધવા મુશ્કેલી છે. મી. રીચ જે પેસાદાર હતો તે આટલું પણ કહી શકત નહિ. તેમ ના કામથી આપણે દર અઢવાડીએ પાંદેક ચક્રએ છીએ.

જનરલ બોધા ને

કોલોનીયલ કોનફરન્સમાં જવાનું આમ જીવ લોડ એકમીને મોકલ્યું છે. એમ કહેવાય છે કે જે જનરલ બોધા જશે તે તેને છ છ પ્રત્યક્ષ માનપૂર્વક વધારી લેશે.

મુંબઈ.

(આમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી).

નામદાર અમીર.

નામદાર અમીર કલકત્તાથી એકાદ દિવસ માં મુંબઈ આવનાર છે. કલકત્તામાં હિંદુ મુસલમાનો તરફથી હરવ ભર્યો આવકાર મળ્યો હતો. કલકત્તા જવાને નામદાર એટલા બધા ખુશી થયા હતા કે તેઓએ હેરવેલ મુદત કરતાં થોડા દિવસ વધારે ત્યાં રુખવા કરતા. તેઓ મુંબઈ આવે ત્યારે તેમને હરિયાઈ કવાયત બતાવવા માટે મોટી મોટી તબયારી એ રાખવામાં આવી છે. તેમણે હાથાઈનાં મનવારો એવાની ઇચ્છા કલકત્તામાંજ જણાવી હતી. તેથી કેટલાંક આરકસો મુંબઈ ના બારમાં આવી પુચ્યાં છે. નામદારને શહેરમાં જાહેર પ્રજા તરફથી દબદબા ભંપો આવકાર આપવા મોકલવા થઈ છે.

ગોરાઓની દાંબાઈ.

મુંબઈના જે. પી. એલો મુંબઈના મેમ્બરો માં સર શીરોજીશાને દરારી પાડવા ગોરાઓની એક ટોળાએ મોટો પ્રયત્ન આપ્યો છે. ગોરાના પક્ષમાં સરકારની મદદનું કહેવાય છે. પ્રજા મત અને દેશી છાપો સર શીરોજીશાની તરફથી છે ત્યારે 'ટાઇમ્સ' સર શીરોજીશા વિરુદ્ધ હાલ લેવા માંડી છે. આથી દરી મુંબઈમાં ખળભળાટ ચાલી રહ્યો છે.

પ્રાંતીક કોનફરન્સ.

સુરતમાં ભરાનાર કોનફરન્સ માટે મોટી તબયારીઓ ચાલી છે. પ્રાંતીક કોનફરન્સના પ્રમુખ તરીકે ડો. ભાગ્યંદ્ર દીક્ષાને ચુંટવા માં આવ્યા છે. સંસાર સુધારાના કોનફરન્સ ના પ્રમુખ તરીકે લીંગડી કાંચર સાહેબ તથા ઉદયગ દુનરના કોનફરન્સના પ્રમુખ તરીકે મી. રામેશચંદ્ર દત્ત ચુંટાયા છે. એક પ્રદર્શન ભરવામાં આવનાર છે.

કોલોનીઓમાં હિંદનાં દુઝો.

કોલોનીઓમાં હિંદીઓપર પડતાં દુઝો સામે પોતર કરવા મદદમાં એક પ્રિટેસ્ટ મીટીંગ ભરવામાં આવી હતી. તે વખતે એક મોટી સંખ્યામાં શ્રોતાઓએ હાજરી આપી હતી. તથા સખત બાબતો કરવામાં આવ્યાં હતાં. આદ એવો ઇરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો કે કોલોનીઓમાં જનારવાળા દેશી બાઈઓ

તરફ ગોરાઓ નિર્દય અને અન્યાયી વર્તણૂક ચલાવે છે તેની સામેના પ્રેટેસ્ટ તરીકે મીટીંગ એવો ઇરાવ કરે છે કે કોલોનીઓના ગોરાઓ ને હિંદી સરકારી નોકરીમાં હાખત થવા દેવા નહિ તથા લોકોએ કોલોનીઓના ગોરાનાં સરકસ, નાદક કંપની વગેરેને બીજકુલ ઉતે જન આપવું નહિ.

કીબરલી સનાતન ધરમસભા.

તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી.

આ સભા આર કીબરલીમાં તા. ૧૦ ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૭થી સ્થાપન થઈ છે. અને નીચમ મુળ્ય દર અઢવાડીએ રવીવારને દીવસે સાંજના કલાક પાંચથી ૭ વગી ચાલુ રહે છે. આજરોજ સભાની બીજી મીટીંગ ૭૩ બેરજ સ્કોટમાં મી. લાલા મકનના ધરમાં મળી હતી. ૨૫ અઢરથો હાજર હતા. મી. તુલનરામ ત્રીવેદીએ આવેલા અઢરથો સનમુખ નીત્યકરમ તથા શ્રી ગીતાજીના શ્લોક વાંચી સંભળાવ્યા. બાદ મગફર સભા માં કયા કયા વિષયો ચર્ચાશે, તથા દરેક હિંદુ વરગતો પોતાનો ધરમ શું છે વગેરે ઉપર ચર્ચા કરી. સભામાં સંસારીક ધાર મીક અને રાજકીય વિષયો ચર્ચાશે, તકસાર કામપણ અઢરથે કરવી નહિ. અને જેનાથી ટેટલું બને એટલું ધરમનું પાલન કરવું. ચાલુ કાળમાં દુનિઆના દરેક ભાગમાં ધાર મીક વિષય જાજા ચર્ચાઈ છે. અને ખરો મારગ પણ એજ છે કે દરેક દેશની ઉનનિ ધારમીક વિષયને ફરજયાત હાખત કરવાથી જ થાય છે. "સતસંગ" વિષે કેટલાક હાખતા આપી દર વખત હાજર રહેવા દરેક અઢરથોને બલામણુ કરી. મણીશંકર મહા રાજો વિષયને લગતું વિવેચન કર્યું અને શાંતિમંત્ર ભણી સભા નિસરજન થઈ હતી. આજા છે કે નાનાવ સનાતન ધરમસભા આ સભાને પોતાના આવના કાર્યના રીપોર્ટ વીગ તવાર મોકલી આપી આજારી કરશે.

તા. ૨૪ના રોજ સભા ૭૩ બેરજ સ્કોટમાં મળી હતી. ૨૫ અઢરથો હાજર હતા. સમયે થતાં નીત્યકરમ તથા શ્રી ગીતાજીના શ્લોક તુલનરામ ત્રીવેદીએ વાંચી સંભળાવ્યા બાદ ધરમપર વીવેચન થયું. મહારાજ મણીશંકર સીધપુરવાળાએ વિષય ને લગતું વીવેચન કર્યું અને સમય પુરણુ થતાં આવતી સભામાં સભાચી થતા હાખદા વિષે ચર્ચા કરવા નક્કી કરી શાંતિમંત્ર ભણી સભા નીસરજન થઈ.

હમોદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી.

માડાગાસ્કર.

ચરચા પત્ર.

મેડાગાસ્કરના. ૨ ૩-૧૦૭ (ઈ. ઓ. માટે ૩. માર્ચ ૧૯૦૭ નવું વર્ષ નિર્વાહી)

તા. ૨ મીએ સોસાયટીની નવરસ માર્ચીંગ સોસાયટીના હોદ્દામાં ૩ વાગે મળી હતી. સેક્રેટરીએ અમ મીટીંગના રીપોર્ટ નાંચી સંબંધિત પાઠ તે ઉપર એકમીને લઈ કરી સોસાયટીના નીચમ મુજબ દેશ તરફ મનુષ્ય મેંબરો મેસર્સ હસમાઇત ગમસ, હસે મદમદ અને મદમદ સાથે હાજરે સોસાયટી તરફથી સીદીના મેડલો બેટ આપ્યા પછી મેંબરોને દરખાસ્ત મુદ્દા કે જે મેંબરો દ્વિયા બાવ તેઓને પોતાનું નામ જ્યાં સુધી દેશમાં રહે ત્યાં સુધી મેંબરશીપમાં રાખવું હોય તે તે માટે શી ૧૦ નું લખાવતમ ઇલાખુ વેંચી જનારા મેંબરોને પોતાનું નામ મેંબરશીપ માં ટકાવી રાખવાનું સહેલું થાય. આ દરખાસ્ત મી. અબ્દુલ હુસેઇનના રેકોર્ડ પાસ થઈ હતી. આ વિષય કામકાજ નહિ હોવાથી મીટીંગ બરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી.

રટરના તાર સમાચાર.

ગોરાકાંઠા રાજધાની લંડનથી રટર જણાવે છે કે સુલતાનના વરફરે રેસુલીને પેરી લીધે છે અને તેના મોરચા ઉપર હુમલો કરવામાં આવનાર છે.

કોલોનીઅલ કોન્ટ્રોલમાં હિંદી સત્તા પડતો ન મુકાય તેટલા માટે સાઉથ આફ્રિકા ખરિદીશ ઇન્ડિયન કમોડી તરફથી ગોરાકાંઠા એકમીને અરજ કરવામાં આવનાર છે.

હાહારમાં એક આણા વખતે ના. અમીરે જણાવ્યું હતું હિંદી મુસાફરીથી અને તથા મારા રાજ્યને બહુ લાભ થયા છે.

'ટાઇમ્સ'ના કોલોની અબરવની જણાવે છે કે ત્યાંની પ્રજાકીય જનારસ એકે જીવિત ઇજ્જતનો રાજ્ય વધીવટ પાડામેટના પારસા ઉપર મુકવાની માગણી કરવાનો હવા કર્યો છે. આના ઉપર દીકા કરતાં 'ટાઇમ્સ' કહે છે કે પ્રજાકીય પદને બેદીવ તરફથી દેશ મજે તે ખોટું છે. જો બેદીવ છુપી રીતે કાંઈ દિલચાસ કરશે તો તેનું તેને માફ કરી મળશે.

લીબરલ શીફરેશન નામના મંડળે એવો દાવા પસાર કર્યો છે કે સ્ત્રીઓને પોટ આપવાના બીજાને રોકા આપવો.

લોર્ડ રીપનનાં જાણુ ના. ૧ લી માર્ચે મરણ પામ્યાં છે.

આસ્ટોનું એક ડેપુટેશન વિલાયત મધુ હતું તે ૬ મી માર્ચે પાછું રતનાર છે. વડી સરકારે તેમના હકનો નિર્ણય કર્યોથી ડેપુટેશન સતોમ પામી પાછું ફરે છે. તેમની પ્રાકમારીઓ તુરે કરવાના કપાદા ધરાવતું યાકા વખતમાં શરૂ કરશે.

સરકારે ડાપુમાં ૮૦ વરસ ઉપર ફરેંચ પેપારી પેરીઓ પહેલાં સોસાયટી નામ લીધેલું જાહેરમાં નાખ્યું. હાલમાં પેપારીને લીધે તેમણે આપેલું નામને જે જાહેર નાખ્યામાં લીધાં. ૧૮૬૫માં મનુષ્યો તથા લગ્ન કરાવી મજાગા જાહેર કરેલું. તે માટેવાઈ ને મજાવાતના રતને યજ્ઞ જાડી કાપી આંખા કાંચુના સરકારને લેરલુ અને ૧૮૬૮માં તાનાતરીફ કમરે કરી હોવામાં તાપરે ઉતારી પોતાના ફરેંચ વાવેરે મજાગા. ત્યાંની રાણી અને અમલદારોને કેદ કર્યાં. આજ તાનાતરીફમાં ફરેંચ મનુષ્યને જનારસ મજા કરે છે. તે જાણુ હાજર રાજકામ છે અને તેથી તેના નામકામને પણ પ્રજા તરફ માયા થી વરસે છે. મરદનરે છ મારા રાજધાની માં અને ૭ મારા કિસ્મીકરમાં રહે છે. અને નામકામ ઉકાળે કરી લોકોની ફરિયાદો સાંભળે છે. આ પ્રમાણે પ્રજામાં સુખ શાંતિ છે.

માડાગાસ્કરમાં ૧૯૦૬ની મજાતરી મુજબ ૪૦,૦૦,૦૦૦ પરિત છે. જેમાંથી ત્રીસ લાખ સરકારના છે. આજના આંખાલાંચુ, હામસી, ફરેંચ, ગોરા, અરેબીઅન, મીસરી, ચીના વગેરે છે. હિંદીની સંખ્યા ૧૦૦૦ની છે. તેમણે તથા માલવાત એ જે જાહેરો સિવાય ફરેંચ કેકાણાની હવા સારી મજામ છે. દેશમાં જાડીઓ પાકુ છે. કેટલીક મોરી નદીઓ છે. એક કેકાણેથી બીજે કેકાણે જ્યાં મજાવા બહુ હોય છે. એક મનના પોચા લાકડાને કારી કારી જનારેલી લાખા નામની નાની હોડીઓ નદીમાં તથા સનુદ ના કિનારાપર પાકુ થાય છે.

દેશમાં વાનું રમર થાય છે. રમરના પેડા ના રસને ખસ કરી તેમાં ખટાવ કે તેમજ નાખવાથી રખરના હડ થાય છે. ઉત્તર અને દક્ષિણના હુમરોમાંથી સોનું કારી સરકાર પારીસ મોકલે છે. અજાનુસ જ્યાંયંથ થાય છે. જે જંગલમાંથી સરકારનાઓ કાપી લાવીને વેચે છે. આખા, મીચુ, આંમડાં, કચ કડાં, મધ, હલકું સુખડ, બોડધી, વળા વગેરેની નીખજ સારી છે. જરમન પેપારીની પેડીઓ સાથી મોટી છે. ફરેંચ પેપારી કુલ ઓ તમામ જાહેરો ખાતે છે. આ જથા ગોરા હિંદીને ધીરધાર કરે છે. તથા શહેરો માં ખરિદીશ કોનસલ રહે છે પણ ફરેંચ સરકારના ક્યાંયુ અમલદારો હિંદીને મનના ની મરજ પડતી નથી.

અબ્દુલ

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચના નોંધમાં તાર રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરં જવાબ મળવાનો સુખ થશે.

૧. મનુષ્યની એક જ જાતની નથી.
૨. અક્ષર શાળા સારીથી લખવા.
૩. તમામ તથા કેકાણુ જાહેરનાર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સાથે નહિ પણ અમારી જાણને સાથે.
૪. મંજાવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અકાગીયામાં હાખલ કરી શકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને મહાશર કરવું.—અધિપતિ.

“આપણું શા હાલ થશે !”

મે. ઇ. ઓ. ના આધર્પત સાહેબ, આખા સાઉથ આફ્રિકામાં હિંદિયન સત્તા સર્વોચ્ચ રહેશે છે. તરફાર હિંદીઓના હકો હાલતો સરકારમાં પીડાય છે. પરિણામ શું આવશે એ કહી શકાતું નથી; છતાં આપણે હિંમત દારી જવાનું નથી. ફરેંચ મનુષ્યે પોતાથી જની શકે તેટલી કામની સેવા બજાવવાની જરૂર છે. આપણે (હિંદીઓ) જથા એકજ છાએ એમ સમજ એક જ થવાની જરૂર છે. શેષ સાદી પોતાની રમેલી કાતાળ “મુલીરનાન” માં કહ્યું છે કે:

“જની આદમ આજાએ વડ દીગર અંદ, કેદર આફરીનસા જ વડ જો દર અંદ.”

અથા આદમના પુત્રો એક “સંનવની મેરાએકા કે નેમોની ઉત્પતિ એક ચીંદ માંથી છે.

જ્યારે આમજ છે તો શું આપણે મુજા ખેસી સ્વીકારું? કદિ નહિ. આપતા એપ્રિયની તા. ૧૫ મી ના રોજ લંડનમાં કોલોનીઅલ કોન્ટ્રોલ અસાવાની છે તે કાંકજો આપણા સવાસોનું નિરાકરણ કરતા. ત્યાં આપણા તરફથી ડેપુટેશન મોકલવાની પુરેપુરી જરૂર છે. આવી તક ફરી મળવી મુશ્કેલ છે. આપણા દેશ માંથી જાય છે તેનું મુજબ કાતાનું આપણી આગસાહ છે. આગસાથી આપણે ક્યાં ખોટું છે. જે દેશ રહેવા છે તેના જાળવવા તેમજ જે દેશ ગયા છે તેના પાછા મેળવવા એ આપણી ફરેંચની ફરજ છે. તેમ કરવામાં આપણે પછાત સ્વીકારું તો આપણા શા હાલ થશે એ કહી શકાતું નથી.

ઉત્તર હાલ આજદ જાહેરી.

૩૨જાન; તા. ૬ ૩-૧૯૦૭.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt cases; portmanteaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps; soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases; cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

આનંદો ઇંગ્લિશ બુચરાલી નિવાસ.

કે ટા. ૧૬ જુન ૧૯૦૪થી જોડી છે.
બુચરાલ અને કાલીઆવાસના મુદત્તોને
પૈતાનાં બાળકોને ઇંગ્લિશ તથા બુચરાલી
બુચરાલ સાથે આ રૂબરૂમાં મોકલવાને
વિનંતી કરવામાં આવે છે. ખાસીક શી શી. ૧૦
૪૮૨ નેટ શીટ. } એમ. કે. પટેલ.
કરબન. } રૂબ માસેલર.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS
Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant.
Box 129, Tel. add. 'Ahmed Tilly.'
OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WINE & RETAIL GENERAL MERCHANT
135a Camroodeen's Buildings
Grey St., DURBAN. Tel. Add. 'SHAIKHODD'

ARMSTRONG BROS.

36 Field street, Durban
હોદાનો સામાન, હરબરી, ખતીઓ તે,
રૂબ તેના ખસ.
કાચનો સામાન, રહેતનરી, બેનેમબનો
સામાન, વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી વા
વન દીક્ષર કરવામાં આવે છે. લાવને મળે
નીચેને સરનામે પુછો.
આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રધર્સ,
૩૬ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. કરબન.

ફુકાન વેચવાની છે.

ચારલસ ટાઉન મધેની અંગ્રેજ બરની ફ
કાન વેચવાની છે. વધુ ખુલાસા માટે ચાર
લસ ટાઉનમાં અથવા ૧૦૦ શીટ્સ કોરમ
ફાઇલ્ડસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add.: 'SULIMAN.'
VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. 'TACE,' KLERKSDORP.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Porbandar,"
Telephone 564.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરના દર.

રૂટરની કંપની કાંઈપણ કોડોને માટે હિંદુસ્થાન, નવાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલેશિયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે; નિયમિત બરાકોને દર સહેલા હીક એક શીર્ષીંગ અને
કંપની રીમિટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા રૂબાથી દુનિયાના કાંઈપણ ભાગપર પૈસા મોકલી
શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર પ્રણીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કાંઈપણ પછસા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ પુક છે તે
દરેક રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સમજામાં તાર લેના તથા
મોકલવાથી મધુ સરતે દરેક કામ હલેલી શકાય છે.

વધુ રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અવધ કરી લેનાર પ્રણીને ટીલી
વાર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.

એન.જી.સી.,	રૂટરની બી.કોર્ડીંગ,	અથવા રૂટરની એન.સી.,
રૂટરની એન.સી.,	લેંક ન્યોર્થસાઈડ,	બી કોર્ડનાર હાલિસ,
ટેનીસ બી.કોર્ડીંગ,	કેપટાઈન.	કમીસનર કોર્ડ,
પર શીટ્સ કોર્ડ,		લેડાન્ડરબર.
		કરબન.

સસ્તો અને ઉચો માલ.
સન સીવારેટ, સુમાત્રા ચીરટ માર વા
છનીઆ રીંગ વગેરે ભતની તમાકુ નીચેને
સરનામે મળશે.
સન બેન્ડ ટાબાકો વર્કસ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, કરબન.

આહોરોને માટે.

અમારા કેટલાક આહોરો પાસે હજુ ગાંધ
સાલતું લવાજમ બાકી છે તેઓએ તે નાણાં
જલદીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.

લવાજમ તથા બહાર અપરના ચક વગેરે
'International Printing Press'
ના નામથી મોકલવા.

લવાજમ, બહારઅપર, બેબ વગેરેને
લમતો પચવ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરવો,
મેનેજર.

ઈન્ડરનેશનલ પ્રાંટીંગ પ્રેસ.
શીનીક્સ, નાતાલ.

નેટીસ.

અમે નીચે સહી કરનાર કંપની જણાવી
મે છીએ કે:- અમે એક માસની અંદર દેશ
ગનાર છીએ. માટે અમારી સાથે કોઈ ને કાંઈ
લેણદેણ હોય તે નીચેની જગ્યાએ આવી
પોતાનો દિસાગ સેટલ કરી વધ.
કડ, મે કોર્ડ, } લી. કાળા બમરાન તથા
કરબન. } કાનજીન મવાન.

The Story of The Ramayana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAL."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintleyspoort
Steenbokfontein } Dis. RUSTEN-
Rietfontein } BURG.

E. A. PATEL & Co.,

GENERAL DEALERS
AND
DIRECT IMPORTERS,
Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fancy Goods, Crockery and Hardware.
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add. 11 "ACODJEE" P.O. Box 94.
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
AND
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 1312, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Rags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: BACDAD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણુ યરવેતમ.
વીરની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
૨૪૭ પાલન સ્ટીટ,
ડરબન.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 33.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
113 GRAY STREET. (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jaiday & Serajee Bros., Durban.
જી. મે. જી. હમીદ ગુલ.
૧૨૯, કેસલ સ્ટીટ,
કેપટાઉન.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Tackings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg.

The largest Importers in South Africa of
MILITARY & CIVILIAN

Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.
J. LANDAU.

337 Pine Street, Durban.
Road Office: 10 Rue des Franch-Bouffes, 10, Paris, 1.
સેકન્ડ-હાન્ડ કોટ, જેકેટ, ઈનર વિનર બ્રા
અને યુરોપીય બનાવનાર મેડી હાન્ડ.
જે. લેન્ડાઉ.
૩૩૭ પાઇન સ્ટીટ, ડરબન.
ફ્રેન્ચ બોર્ડર ૧૦ રોડ ફ્રાન્ક-બોર્ડર ૧૦, પેરિસ ૧.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) 12/6
Half Yearly ... 7/6
Quarterly ... 4/-
Yearly Subscription (South Africa
England and India) ... 17/-
Half Yearly ... 9/-
Quarterly ... 5/-

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોટા બજારો.

બાઈસીકલોના મોટા બજારો જુડી જુડી
નતની બાઈસીકલો ક્રીમ પાઈંડ ૧-૧૦-૦
(કેસ) થી અથવા માસિક હફેલો અથવા
ત્યાંથી મળશે. દરેક નતનું બાઈસીકલ
સીપર ડમ પાણી સીતે કરી આપવામાં
આવે છે. એ. કેમ.
૨૪૭ પાલન સ્ટીટ ડરબન.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT.
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,

General Dealers,
Wholesale and Retail,
ધ. ઇબ્રાહીમની કુ.
હોલસેલ ને રિટેલ અરબાં.
Corner BURGERS and MARKET STREETS
STANDERTONJ
Box 97. Telegraphic Address "EBRAHIM"

A. E. Chotabhai,

MERCHANT.

BOX 33,

KRUGERSDORP.

એલજ એન્ડ ઈમરસન

આંખોની પરીક્ષા કરનાર

બંદનમાં પાસ થએલ પ્રકાર

આંખોની બરોબર પરીક્ષા કરી
ભેખડી તે માપનાં તરેહવાર ચક્ષુમાં
આ ક્ષેત્ર પુરાં પાડવામાં આવે છે.

ટેકાણું,

૪૯, ગાર્લીનર સ્ટ્રીટ, ડરબન.

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents.
WEST STREET, DURBAN.

દુનિયામાં સર્વે પુરાણી
માર્ગમાં વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપના-વર્ષે ૩૦,૦૦,૦૦૦.

મર્જી કરનારે કમતમાં કમતી માત્ર બિલે
દુનિયામાં હોયી જુની આગતા વીમા
એવીસ જેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જ્યાં જ્યાં વાવવાથી એવામાં એવા ચાલુ થાવો
મળી શકશે.

પુરનારને પુરનાર ઉપરથી પુરનાર, ન
તુરનારને ઉપરથી પુરનારને પુરનાર ઉપર
પુરનારને, પુરનારને પુરનારને પુરનાર ઉપર
પુરનારને પુરનારને પુરનારને પુરનાર ઉપર.

P. O. Box 33.

Tel. Address: "SUN"

BEATLEY & Co., Wholesale Merchants,
467 SMITH STREET, DURBAN.

આજી સીડન મારે નવામાં નવી ચીજો આવી પહોંચી છે.
આજી નવામાં નવી ચીજો—બાઉન્ડીસ, રકરડે, અંડર કલેસીંગ, સર્ટ, માળ, ખલપટા,
જોટ, રેશમ, ડાઉસ, વીસીસ, હાલવર-પેટ, રમાવો, સેપ્લેસ, કોરસીત, ટાંકણીઓ,
કાંસાઓ વિગેરે વિગેરે.
હજી અમારી પાસેથી અમારા સીવવાના સંચાનો જથ્થો મળી શકશે. અમારા
જવાબોમાં અને વીજના સંચાઓમાં કિંમતમાં મોટો ફેર છે.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગાની,

જનરલ ડીલર.

અબદ, ગરોસરી અને વીજ દરેક ભવનો
પાસ રોડમાં સખનાર.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

સર્ટ, અપેક્ષાકારી કંડેલારીયું કેમ્બ્રીજના પાસેથી જાણનારનાં જાણ
પુરનારને ઉપરથી પુરનારને પુરનારને પુરનાર ઉપર.

5. ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

VANMALI KOYA
General Dealer.

Box 33, Krugersdorp.

Mahomed Ismail & Co.

General Merchants & Importers.
P.O. Box 75. KLERKSDORP.

P. V. SANGHAVEE
GENERAL MERCHANT
BOX 713
201 Grey Street, Durban.

JAMESON & Co.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.

We grow Nautjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Ungaeni.

Indian Post Office on our premises,
133 Grey St, 219 & 222 Ungaeni Rd.
P.O. Box 68, Durban.
Telegraph Address: "KORASAMV"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.

Saw Mills & Timber Yards:
109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS,
Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,
PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.
P.O. Box 81, Market Square.
Tel. add. YUSUF, KLERKSDORP.

Abdeola Rajee Khan Mahomed

General Merchant &
Importer,
CHURCH SQUARE
Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:
"MOONSTONE." P.O. Box 99.
POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 16th March, 1907.

No. 11.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
Wholesale Merchants and
Direct Importers,
have always on stock:—

કેપની તાજી સ્તુક મચ્છી
અને મોટી કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—
B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.
Cable & Tel. Add.: "Kathorian."
Telephone 224.

સસ્તો અને ઉચો તમાકુ.
ટોંચાડનો વખણાવેલો તમાકુ પરચુરણ
કે જલાલખે અમારે ત્યાંથી મળી શકશે.
એ. એ. ગાંધી. ટેન્નાટ.

Northern Assurance Co.
Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

ધાપણ પાણીડ ૭૦,૧૨,૦૦૦
આગનો વિમો ધણાજ સસ્તા
હરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,
General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 85. Tel. Add.: "DURBANAZ."
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.
જનરલ મરચંડ ને કમાશન
એજન્ટ.
બોક્સ ૮૫. ૧૩૬, ક્વીન સ્ટ્રીટ.
ડરબન.
Tele phone 864

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,
MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE:—KARACHI. BRANCHES:—BOMBAY & NAIROBI
Telegraphic Address:
Karachi } "JEEVANJEE."
Mombasa }
Nairobi } Bombay: "CONVEYANCE."
Codes used A.B.C., 5th Edition, A.I., Scott's, Waskin's, and Universal

Tel. Add: **JALBHAY & SORABJEE Bros.** Telephone No.,
"RUSTOMJEE." 993.
110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholi, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

P.O. BOX
461.

૫૦ અબુબકર અમદ એન્ડ બ્રધર,
તરફવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOBAKER"**E. ABOBAKER AMOD & BROTHER,**

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing, Blouses, Night-gowns, Combinations Chemises,	Skirts, Underskirts, Children's Fancy Goods, Frocks,	Bibs, Bonnets, Bootees, Hats, Wool Shawls,
--	--	--

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY PRICE MODERATE.

Come and see for yourself,

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864,

Telegraphic Address: "POBBANDAR."

A. McWILLIAM.

P.O. Box 217, DURBAN.

હાંદી વેપારીઓના બરનો સંઘળી ખતનો માલ રાખવામાં આવે છે.
કામરશીઆલ રોડ ઉપર મેશર્સ ડબલ્યુ ડનની બાલુવાળા નવા મકાનમાં
રાખવા યતાં પહેલા સંઘળા માલ ઉપર ખાસ સરતો લાવ રાખેલો છે.
કલકત્તાથી ચોખા, ડાળ, ધી, અને મોરીશીઆસથી મોરીશાની ચીની
મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલાયમ.

ટલીફોન નં. ૮૧૫. એ. બોક્સ ૨૧૭

ટલીફોન સરનામું "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,**General Merchants & Direct Importers,**

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET,

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ સુધી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
હરમનની કું. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું ઇચ્છુ હતું.
હવે તે નામ ફરવી ઉપરના નામથી કું. આ
શે છે.

જથાબંધ માલના વેપારી.

ફરેક રકમનો સોફ્ટ શુઝસ, કાપડ બર,
શુટ, કાફરી માલ, હાઉસર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHAHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PARTIAR," Box 256.

TAYOB HAJEE KHAN**MAHOMED & Co.,**

Merchants and Direct Importers,

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357.

Tel. Address: "TAYOB."

नटाल गौरमिंट रेलवे.

सास तिसरा दरजाका सैर केरनका टिकट हफताका आसीर.

साउथ कोस्ट लाईन (दक्खनी किनाराका लैन.)

और यह इस्पेशल यर्ड कलास एक्सकरसन टिकट सीर्फ डरबन और पिरीयारोड इस्टेशनमें दिया जायगा जेसेकी नीचेमें लिखा है.

इस्टेशनके नाम.	तीसरे दरजेका हफताका आखीरका भाडा.	इस्टेशनके नाम.	तीसरे दरजेका हफताका आखीरका भाडा.
रीयुनोयन	एक शीलींग	इलोवोरीवर.	दो शीलींग.
इसपीगो.		इलोवो बीच.	दो शीलींग तीन पेनी
अमबोग इन्टर्मीनो.	एक शीलींग छे पेनी	करीडीन	
अमासिदिटी.	एक शीलींग नव पेनी	अमगाबा.	दो शीलींग छे पेनी
वीकलसपुट.	दो शीलींग	लोभा अमकोमास.	तीन शीलींग

और यह टिकीट फक्त इतवार और शनिवारको दिया जायगा और इस टिकीट खाली यही कामका है कि उस टिकीटसे इतवार या सोमवारको छोट आवे.

यह इस्पेशल यर्ड कलास एक्सकरसन टिकीट डरबनसे गोर्यकोस्ट स्टेशन बगल दीया जायगा जेसेकी नीचेमें लिखा है.

स्टेशनके नाम.	तीसरे दरजेका हफताका आखीरका भाडा	स्टेशनके नाम.	तीसरे दरजेका हफताका आखीरका भाडा
बप्स रोड	एक शीलींग तीन पेनी	वेकलम	दो शीलींग
फीनीकस		मोट मौरलांड	दो शीलींग तीन पेनी
मोटएक्कम	एक शीलींग छे पेनी	लामरसी	दो शीलींग छे पेनी
माटवा	एक शीलींग नव पेनी	टोंगाट	तीन शीलींग

यह टिकीट फक्त शनिवारको दीया जायगा. और इस टिकीट खाली यही कामका है कि उस टिकीटसे सोमवारको छोट आवे.

और यह टिकीट सब गाडीमें इस्ता माल करने सकता है आगे और जिके वास्ते. और कोई तरहमें यह टिकीट बदने नहि सकता. और यह सुझाफरी जिसके पासमें यह तीसरे दरजेका टिकीट है उसको यह हुकूम नहि है की बीचमें कोई इस्टेशनमें उतर पड़े और सफरको बीच देवे. और लक्कीकी तीन बरससे छपर और चार बरससे नीचे है उनका आवा लगेगा.

मार्च १९०७

एडवर्ड आर. रास.
जनरल मनेजर.

નાતાલ ગવરમેન્ટ રેલવે.

અડવાડીઆની આખરીએ મુસાફરી કરવા માટેના ખાસ સસ્તા દર, (એક્સકર્શન.)

સાઉથ કોસ્ટ લાઇન, (દક્ષિણ કોનારાની રેલવે લાઇન.)

ત્રીજા વર્ગ માટેની ખાસ એક્સકર્શન ટિકીટો ડરબન અને ખીરીયા રોડ સ્ટેશનથી નીચેનાં સાઉથ કોસ્ટ સ્ટેશન માટેની આપવામાં આવશે:

સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.	સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.
રીયુનીયન.	એક શીલ્ડીંગ.	ઇલોવેરીવર	એ શીલ્ડીંગ.
ઇસ્પીગો.		ઇલોવે ખીયા	એ શીલ્ડીંગ ત્રણ પેની.
અમથોગ હનટવીની	એક શીલ્ડીંગ છ પેની.	કરીડીન	
અમાર્કિટાડી	એક શીલ્ડીંગ નવ પેની.	અમથાપાયા	એ શીલ્ડીંગ છ પેની.
વીકલરમેન્ટ	એ શીલ્ડીંગ.	લોવર અમથાપાસ	ત્રણ શીલ્ડીંગ.

આ ટિકીટ સનીવાર અને સ્વીવારેજ કારવામાં આવે છે અને તે સોમવાર સુધીજ કામમાં આવે છે.

અડવાડીયાને અતે આ ખાસ ત્રીજા વર્ગની સફરની ટિકીટો ડરબન સ્ટેશનથી નોર્થ કોસ્ટ લાઇનના સ્ટેશનો માટે નીચે પ્રમાણે દેવામાં આવશે.

સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.	સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.
ડ્રેસ રોડ	એક શીલ્ડીંગ ત્રણ પેની.	વેલ્ડમ	એ શીલ્ડીંગ.
રીનીડસ		માઉન્ટ મોરલેન્ડ	એ શીલ્ડીંગ ત્રણ પેની.
માઉન્ટએન્ટોમ	એક શીલ્ડીંગ છ પેની.	લામર્સી	એ શીલ્ડીંગ છ પેની.
ઓટાવા	એક શીલ્ડીંગ નવ પેની.	ટોંગાટ	ત્રણ શીલ્ડીંગ.

આ ટિકીટો ફક્ત સનીવારે કાઢી શકાશે અને સોમવારેજ પાછા ફરવાને કામ આવશે.

આ ટિકીટ આવવા જવાની આપવામાં આવે છે. અને તે સોમવાર પછીના દિવસમાં મુસાફરી કરવાને વધારી અપાતી નથી. આ ટિકીટથી મુસાફરી કરનારથી મુસાફરીમાં રહેતે ક્યાંય ઉતરી શકાઈ નથી. આ ટિકીટ લેનારની ઉંમર ત્રણ વરસની ઉપર અને ૧૨ વરસની અંદર હોય તેઓને અરધા પડસાથી મળી શકશે.

માર્ચ ૧૯૦૭.

એડવર્ડ આર. રોસ,

જનરલ મેનેજર.

தெட்டால கவரன்மெண்டு நெயில்வே.

கிழமை முடிவின் நபமான மூன்றாவது வகுப்பு பயணம்.

தென் கடலோரத் தெல் லை.

வ.க.க.ட. லோரத் தெல் லை.

விசேஷமான கிழமை முடிவு மூன்றாவது வகுப்பின் பயண டிக்கட்டுகள், டர் பேன் பிரியாரோட் ஸ்டேஷன்களில் விருந்து இந்நாடியிற் கண்டிருக்கிற ஸ்டேஷன் களுக்கு மாத்திரம் கொடுக்கப்படும்.

ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்று வது வகுப்பு பயணக்கூலி.		ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்று வது வகுப்பு பயணக்கூலி.	
	ஒயிக்கு	பெனி		ஒயிக்கு	பெனி
சிலுவையன்	50	0	இலோலோ ரிவர்	இரண்டு	0
இசுப்பிர்கோ			இலோலோ பித்		
அம்போலின் ந்த யனி	50	50	கரீடென்	இரண்டு	முத்த
அமென்லிமீட்டோட்டி	50	50	அங்காபாபா	இரண்டு	50
உய்க்கல் பீட்டிரட்	இரண்டு	0	லோலோ அங்கோபாபா	முத்த	0

இந்த டிக்கட்டுகள் சனி ஞாயிறு இவ்விரண்டு நாட்களில் கொடுக்கப்படும் ஞாயிறு, திங்கட் டிழமைகளில் மாட்டுத்தான்திரும்பு வதற்கு மாத்திரம்.

விசேஷமான மூன்றாவது வகுப்பின் பயண டிக்கட்டுகள், டர்பனி விருந்து இந்நாடியிற் கண்டிருக்கிற வடகரை ஸ்டேஷன்களுக்கு கொடுக்கப்படும்:—

ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்று வது வகுப்பு பயணக்கூலி.		ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்று வது வகுப்பு பயணக்கூலி.	
	ஒயிக்கு	பெனி		ஒயிக்கு	பெனி
டப்ரோட்	50	முத்த	வெருலம்	இரண்டு	0
லினிக்ஸ்			மெண்டமோர்லாண்டு		
மெண்டமோர்லாண்டு	50	50	லாமர்லி	இரண்டு	50
அட்டோலா	50	50	தோக்காட்டி.	முத்த	0

இந்த டிக்கட்டுகள் சனிக்கிழமை மாத்திரத்தில் கொடுக்கப்படும், திங்கட் கிழமை நினம்வரையில் தான் திரும்புவதற்கு சசெல்லும்.

இந்த டிக்கட்டுகளை எந்த நெயில் வண்டிகளில் வாங்குபவர், வாங்கும் பிரயோசனப் படுத்திக்கொள்ளக்கூடும், வேறுபாது காரணத்தினாலாவது, இந்த டிக்கட்டுகளுக்கு திப்பிட்ட ஸ்டேஷன் க்கப்பாலுக்கு பெயராகப்படுத்த முடியாது. கிழமை முடிவு நபமான மூன்றாவது வகுப்பு டிக்கட்டுகளை வாங்கிய பிரயாணிகள் போக, அல்லது வரும் பொழுதாவது பயலத்திடையில் இறங்க சட்டமில்லை. ஐயுண்டவரது க்குமேற்பட்டு பரிசொடுக்கவது க்குட்பட்ட சிறுவர்களுக்கு, அளவாகி.

எட்வர்ட் ஆர். ரோஸ்,

Reuter's Telegram Coy., Ltd., M. S. COOVADIA,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from --

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DUBLIN.

Also at the head office for S. Africa and all --

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALFANG CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £1-15-0
Reprints Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS,

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

HEIDELBERG, Transvaal.

Branches: KIDOTA, C. C. Co., Nigah.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

મધી જગ્યાએ ફ્રુટ ચડાવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Unglen Road,

DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER,

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

ધી ડરબન કોલ સપલાહ

૫૨ કોમ્પ્લેક્સ રોડ.

વિલાયતી ઓર રેશી કોલસા ઓર લકઘી.

કુટક ઓર જામચંચ વેચવામાં.

ફોન નં. ૭૫. ટેલીફોન નંબર ૧૧૨.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, MARCH 16TH, 1907

NO. 11

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
The Mass Meeting	97
Lord Selborne's Despatch	97
OTHER ARTICLES:—	
Indian Licences	97
British Indians in Natal	100
Colonial Patriotic Union	101
Indian Finger-Prints	102
Johannesburg Footings	103
The Blue Book	103
CORRESPONDENCE:—	
Indian Marriages Act	105

Indian Opinion

SATURDAY, MARCH 16TH, 1907.

The Mass Meeting

THE Natal India is met on Monday night in large numbers to consider the question of traders' licences and the municipal franchise. The meeting seems to have been the largest on record. The *Advertiser* calls it "a record gathering, both in regard to the size of the audience and its enthusiasm." Delegates attended from all parts of the colony and perfect unanimity prevailed. We congratulate the indefatigable Secretaries of the Congress on the admirable manner in which they organised the meeting.

The studiously moderate address of the chairman of the meeting and the array of facts presented by him should disarm all opposition. Nothing could be fairer than the compromise offered by him on the intricate trading question. Indeed Mr. Dawad Mahomed showed that he claimed for the Indian traders nothing more than what the reasonably-minded colonists have admitted they are entitled to at the very least. The first resolution adopted by the meeting put in a concrete form the grievance of the community regarding the Licences Act. There can be no doubt that nothing less than an amendment of the present Act will satisfactorily meet the difficulty.

The second resolution was the outcome of the recent licensing cases. The contention of the Indian community is that if with the possession of the municipal franchise by the Indian community, Indians have laboured under gross injustice at the hands of the municipal bodies, how much worse must the position become if the community is deprived of the municipal franchise. The meeting

therefore emphasised the necessity for protecting British Indian ratepayers of Natal against the attempt to deprive them of the right to elect municipal councillors.

[The two resolutions form a complete answer to the Colonial Patriotic Union and show how necessary it is for the heads of the two communities to meet together and evolve a workable compromise. Let us hope that Mr. Poynton, who we believe is a moderate man, will consider our proposal and win the esteem of the colonists by paving the way to a real settlement of the thorny question of Indian immigration and Indian competition.]

Lord Selborne's Despatch

LORD SELBORNE'S despatch to Lord Elgin on the Anti-Asiatic Ordinance of the Transvaal has now been received. We regret to have to say that, in spite of His Excellency's usual fairness, he has throughout the despatch shown himself as a partisan rather than an unprejudiced administrator and representative of the Sovereign.

We will deal for the present with the alleged influx of unauthorised Asiatics into the Transvaal. We must unhesitatingly say that His Excellency has not produced a particle of evidence in support of the statement so repeatedly challenged by the Indian community of the Transvaal. The evidence referred to by Lord Selborne is the report made by Mr. Burgess as to his examination of Indian passengers at the Coast. It shows at best nothing more than that some Indians attempt to enter the Transvaal on permits not their own, and that such attempt is successfully arrested in its progress, even before Indians making the attempt have reached the Transvaal border. Now the attempt on the part of individual Indians to effect an entry into the Transvaal without lawful authority has never been denied. There is, however, no warrant for the inference, based on such attempts, that there is any successful entry. As to the allegation of "an organized agency trafficking in permits," there is not a little evidence produced beyond undisclosed circumstances which have come to his (the Coast Agent's) knowledge. It is now the clear duty of the British Indian Association to call for the production of the evidence on which the statement is founded. Till then, the case for the introduction of the Ordinance remains unproven.

Notwithstanding the fact, we find the *Transvaal Leader* basing an inflammatory article on Lord Selborne's despatch. The *Leader* gravely asks

whether British Indians are to rule South Africa or the white men. And all this because Lord Elgin has dared to do justice in the teeth of official opposition. The *Leader* then goes on furiously to urge that any such attempt on the part of British Indians to rule South Africa should be resisted if need be by the shedding of blood. We may, however, assure the *Leader* no such heroic measures will be necessary, seeing that British Indians have no ambition to rule. We would ask our contemporary to peruse the statement presented by the Deputation to Lord Elgin and we promise that it will show why it was that Lord Elgin vetoed the Ordinance.

Indian Licences

Three Appeals

At the meeting of the Maritzburg Town Council some interesting appeals were heard against the decision of the Licensing Officer of the City, in the case of certain Arabs.

The first case before the Council was that of Tajoodeen Mahomed, Ghouse & Co., who were represented by Mr. Hime (of Allison and Hime.) The Licensing Officer gave as his reasons for refusing the licence that he had required the appellants to produce their books properly kept by the 8th February.

In opening his address, Mr. Hime said the firm had been in business for 28 years. They had been called upon to produce certain books for the examination of the Licensing Officer on the 18th December, and were granted an extension of time to the 8th February. On the latter date the appellants produced their books some time after 4 o'clock and were told by the Licensing Officer after examining these books that they were not exactly as he required them to be. These books did not satisfactorily show the statement of assets and liabilities or give a proper balance sheet. On that account the Licensing Officer directed that they should furnish him with further information or comply with the requirements in respect to their books, and they were given a matter of a quarter of an hour or twenty minutes to comply with the requirements. They told the Licensing Officer that they were unable to comply with his request within the time allowed, and asked for time until the following morning. This was refused by the Licensing Officer, who ordered them that the books not being in order, the licences would be refused.

At 9 o'clock the following morning the appellants appeared with their books, but the Licensing Officer refused to look into them. He submitted that in this regard the Licensing Officer had acted very harshly. The Licensing Officer was not required to audit the books of every applicant for a licence. His duty was to decide whether the books of an applicant are kept in English, or are kept in such a manner as would allow of a proper and full investigation in the event of the applicant getting into financial difficulties. It seemed to him that the Licensing Officer had the remedy in his own hands. For very many years the particular requirements which had now been brought into force so vividly had not been applied to other applicants for licences, and he asked the members of the Council to divest themselves of any bias in respect to the fact that these applicants happened to be Indians. They knew there had been an agitation going on for some time in respect of Indian trading licences, but he asked them to deal with this question as one in which a British subject was applying for a licence. He was asking for fair and just treatment, and submitted that the applicants were entitled to, and would receive, that justice which was their due as British subjects.

They knew that a particular requirement which had been enforced to an extent this year had not been directed particularly against Europeans, and he submitted that the same treatment ought to be meted out to these Indians as was done in the case of Europeans.

Not a New Licence

It was not an application for a new licence, but for the renewal of an existing one, and it was not only the appellant who would be affected, but it affected indirectly very many Europeans and burgesses of the town. Continuing, Mr. Hime pointed to the belief that such an action, if carried widely into effect, would lead to the reduction in values of properties. So far as he was aware the character of the appellants was irreproachable. They had never been prosecuted, either under the Acts of the Colony or of the By-laws, and he did not think their character was in any way responsible for the refusal of the licence. The books were available, if required, and in justice to the appellants, he submitted he was entitled to ask that the books may be again referred to the Licensing Officer, and if they were in order he might be authorised to issue a licence. It meant the loss of £200 or £300 to the landlord by reason of the closing of the premises.

Mr. P. W. Stride, the Licensing Officer, explained to the Council that he required all such books to be produced to him on the 18th December, and when he inspected them the appellants stated that the books had only been opened in October of 1906, the previous books being in the hands of the trustees. They stated they had

last taken stock in September, 1906. There was no statement of assets and liabilities shown in the books, and he directed that to be done. Appellants took no further action in the matter, and on the 5th February he wrote advising that unless they complied with the provision of the Act and produced satisfactory books by the 8th February, the licence would be refused, and the store closed forthwith. On the morning of the 8th February one of the partners of the firm came to him and applied for a further extension of time until the following Monday, but this he had refused, telling them that the books must be put in order and be brought to his office at 4 o'clock that day. They appeared between 4.30 and 4.45 that afternoon, and produced the books, but had not included a balance sheet.

Balance Sheet Wanted

He thereupon instructed that a balance sheet be made out, and the books returned by 5 o'clock. The appellant said he could not do this himself, and was unable to get anybody to do it for him that afternoon. There was no reason why the appellant should not have complied with his request. He waited until 5.15 o'clock, but the appellants did not return. Next morning the appellants appeared with the books which they offered to show to him, but he declined to see them.

The Licensing Officer read a letter from the appellants in which they admitted they had failed to do what he had requested.

Councillor Hathorn wanted to know whether it was only the want of a balance sheet which had decided the Licensing Officer in refusing to grant the licence, because he saw nothing in the law to make that a sufficient justification.

In reply the Licensing Officer said he made the examination of the books on the 18th December, and found the appellants had not then made the necessary entries in regard to the capital account, and profit and loss account, which was a breach of it. He to prove the books were not in order. It was not to be expected he should audit the books, he only wanted to have the books placed before him in as concise order as possible, so that he could quickly check the balance.

Councillor Hathorn urged that it was quite possible for any Asiatic or European to say he was not going to take stock this year and to refuse to do so. It was to some extent a right law. He asked whether the books would have been in order if the balance had been waived.

The Licensing Officer said they were not in order the first time; the second time they were brought he did not look at them. The appellant had failed to place his books before him in proper form, and he gave him time to do so.

In reply to Councillor Mason, the Licensing Officer said had the balance sheet been produced by 5 o'clock or 5.15 on the day appointed, he would

have examined the books and granted the licence if the books had been satisfactory. The books, however, appeared to have been written up that day; in fact, they looked like a new set of books altogether.

In reply to Councillor Harris whether the man had held a licence for 18 years, Mr. Hime replied that the licence had been held by the appellants for 18 years, but the licence was not exactly in that name. Two of the original partners were the same.

Councillor Line moved that the action of the Licensing Officer be upheld.

Councillor Hathorn proposed that the matter be referred back to the Licensing Officer to examine the books, and if he found them in order, he should grant the licence. The Licensing Officer could not say whether the books on the 8th February were in order or not, and he thought they would be committing a gross injustice if they refused the appeal under the circumstances.

Councillor Francis seconded the motion.

The Deputy-Mayor asked if Councillor Hathorn's motion was in order.

The Mayor: "I am afraid not." He read the motion and said the decision of the Council must be that the Licensing Officer's ruling must either be upheld or rescinded.

Books Examined

Mr. Hime submitted that the Mayor was putting an interpretation on the Act which it did not bear. It was the duty of the Council to examine these books in question.

Councillor Laffan held that it was absurd to hold they must say yes or no without investigating the case at all.

The Mayor: I think the Council can adjourn the discussion if they want to look into the books.

Mr. Laffan: I will move that this matter be adjourned until the books can be examined, which was accordingly done, the Council meanwhile proceeding with the other business.

On resuming at 4.45 p.m. Mr. Stride said he had examined the books and found them unsatisfactory.

Mr. Hime then addressed the Council, and urged that the books which had been presented to the Licensing Officer were written up in English. The Licensing Officer had very strictly audited these books and had found in one or two respects that they did not comply with his requirements, but he (Mr. Hime) submitted that this was the first year for many years that a strict audit or examination of these books had been enforced, or undertaken without due and proper notices to these people.

That day the Licensing Officer looked at the books and said "the day book is used as a journal, and something else has not been done which ought to have been done." He therefore submitted it was not fair that when the books sufficiently re-

flected the transactions of these people in business, the licence should be refused after it had been in existence for many years. He referred the Council to the Insolvency Law, in which it is provided that a trader must keep such books as are necessary for his business in the English language, and submitted that the books presented to the Licensing Officer were proper within the meaning of the Act. It was not required that these traders, be they Arabs or Indians, should keep such books as are required by banking institutions or by chartered accountants. The Licensing Officer might be a qualified accountant and require a very strict enforcement of the regulation in regard to keeping books, but in the case of an Indian carrying on a small business, the regulations should not be enforced for the first time with the strictness displayed.

They had the books there, and it would be seen on examination that they disclosed sufficient for any accountant to pick out the items, and with the explanation of the person who kept the books disclose the nature of the business. He asked that this licence should not be refused on that ground without further enquiry.

Councillor McAlister held that the Council would not be acting within its rights in asking the Licensing Officer to make any further explanation. The meeting had been adjourned to enable him to look over the books, and he doubted if there was anyone in the Council who would question the Licensing Officer's statement as to whether or not the books were properly kept.

Councillor Hathorn said if the Licensing Officer is still satisfied that the books were not satisfactory, it was evident they could not have been ready on the 8th February, the day upon which he refused to examine them, and therefore he would have to uphold the Licensing Officer's judgment.

On Chartered Accountant's Lines

Councillor Kelly thought it a very great hardship that a man after eighteen years in business, should have his licence taken away because his books were not kept on chartered accountants' lines.

Councillor Francis concurred.

The Mayor put the question that the Licensing Officer's opinion be upheld.

The motion was carried.

The Case of Shabooden

The second appeal was lodged by Mr. Harrison, appearing for an Indian named Shabooden, of Commercial Road. The Licensing Officer's objection to grant the licence was upon the same ground as in the former case.

Mr. Harrison, in stating his case, said appellant had been in business in Mauritius for 25 years. At the end of 1905 his balance sheet showed

a considerable credit, but in the beginning of the latter half of 1906, by reason of the methods of one of his employees, he sustained sundry losses and had to enter into an arrangement with his creditors. The closing of the store would affect the creditors of the appellant more than the appellant himself and amongst the creditors were a number of European firms (A Town Councillor "Serve them right," Mr. Harrison said). "I hope we will all realize this when it comes home to us, and it will serve us right if we seek to drive them out of it hereafter in the future." Continuing, he said when the appellant presented his books to the Licensing Officer the accounts disagreed. One account had been made up on the assumption that the stock was so much, and scratched out another amount put in. Acting on that the Licensing Officer refused the licence on the ground that the applicant had failed to show to his satisfaction that he was able to keep proper books.

In this particular instance the licence was refused because the applicant had failed to show he was able to keep his accounts in the English language. Did it mean, he asked, that every individual who applied for a particular licence must be capable of passing an examination in book-keeping? Had that interpretation ever been put upon it in an insolvency case? There were scores and hundreds of small storekeepers who did not know how to keep books, and he dared to say there were a few lawyers who did not know how to keep books. It was fortunate for the profession that the Licensing Officer does not have to deal with them. It did not mean that each member of a firm should know how to keep books. If that was admitted then the licence should be granted. There was no complaint that he had not kept books in the past, but that the individual has not passed the examination the Licensing Officer considers necessary to enable him to keep books in the future.

Personal Book-keeping Unnecessary

The Licensing Officer said he did not contend that the section meant to infer that the personal keeping of books was necessary. Probably not more than 20 per cent. of the storekeepers kept their own books. Even some Europeans could not keep their own books. He was satisfied if the books were kept properly; it did not matter who had them in hand. The appellant, on the occasion of his first visit, showed his stock to value £1,600. The next time the books showed the stock to total £800. Both were based upon one stocktaking. Appellant could not reconcile the two values, and he (Mr. Justice) thereupon decided he was not in a position to keep his books. Recently he received a letter from Mr. Wm. L. Atherton, the landlord of the premises, who stated that the refusal of the licence would seriously affect him.

Councillor McAlister: It appears to me from the statement made by the Licensing Officer that this man has clearly shown he is not able to keep books himself or have them kept as they should be. The discrepancy of £800 in less than a month between stocktaking showed that there must be something radically wrong. He would therefore move that the decision of the Licensing Officer be upheld.

Councillor Line seconded and the motion carried.

A British Subject

Mr. F. Pillay, applied for a licence at the premises numbered 550, Church Street, but was refused on the grounds that it was an application for a new licence, and that there were sufficient licensed premises already in the locality. He appealed against the decision of the Licensing Officer.

In a communication addressed to the Council he pointed out that he was a British subject, who had made his home in this Colony as early as 1881. He owed a sum exceeding £900 to European creditors, and the refusal of this licence would mean a loss to them, as this was his only means of livelihood. In concluding his letter, appellant asked that justice might be done.

This applicant, it was explained, had previously applied for a renewal of a licence in Upper Longmarket Street on behalf of one Chetty. That application was before him, but the Licensing Officer promised, all things being equal, to grant a licence in the Indian area of the town if applied for.

The Licensing Officer explained that since that occasion he had received a memorial from some European and Indian residents in the district who protested against another new licence being granted.

Councillor Holmes did not think it was fair to refuse a licence on the grounds that other Indians trading in the locality objected to it. He moved that the application be granted.

Councillor Herbert seconded.

In answer to Councillor Laffan the Licensing Officer said all applications for new licences had been refused during the past month.

The Deputy-Mayor moved that the Licensing Officer's decision be upheld, and this motion was carried.

A petition was received from Mr. D. E. Forsyth and others respecting the refusal of a licence for premises in Railway Street on the ground that the applicant was not a European.

The petitioners pointed out that the man was a respectable citizen and owner of property, and they denied that he was an Asiatic.

The Mayor: This is not an appeal, and therefore cannot be considered.

It was decided to inform the petitioners that their proper course was to institute an appeal which the Council would give due consideration to.

This concluded the hearing of appeals.—*Witness.*

BRITISH INDIANS IN NATAL

MASS MEETING ✓

2,000 STRONG

A great meeting of Indians took place in the Indian Theatre, Durban, on Monday evening last, under the auspices of the Natal Indian Congress. The large building was packed with an enthusiastic audience numbering about 2,000. Mr. Dawad Mahomed occupied the chair and was supported by a large number of merchants and delegates from different places throughout the Colony.

Among those on the platform were the Chairman and President of the Natal Indian Congress, Mr. Dawad Mahomed; Messrs. Omar Haji Ahmed Johari and Mahomed Cassim Anglia, Joint Hon. Secretaries, Messrs. Abdul Kadir and Abdullah Haji Adam, both ex Presidents of the Natal Indian Congress; also Messrs. Peeran Mahomed, Ismail Gora, Bernard Gabriel, Dada Osman, R. K. Khan, James Godfrey (the new Barrister, who, on arriving, was cheered), Dr. Nanji, Ebrahim Camroodeen, M. K. Gandhi, Dorasami Pillay, Kaikhushroo Apoo, M. M. Dwan, F. M. Shalat, P. V. Sanghavi, P. S. Aiyer, M. K. Pillay, Dawad Bhayat (Maritzburg), E. S. Parakh (Richmond), Haffji (Estcourt), Ismail Mawood and Uindar (Ladysmith), G. H. Miankhan, A. M. Haffji (Newcastle), M. M. Seedat (Stanger), Talwantsing, Dhanji Ramji and A. Mather (Verulam), A. A. Gandhi, Khamisa, and R. B. Sheth (Tongaat).

The Chairman's Speech

The Chairman's speech was as follows:

Gentlemen, we have met to-day to consider a matter of very great importance to the community. Throughout the Colony, an interest agitation against British Indian traders has been going on for some time past. It has received a tangible form at Ladysmith, Port Shepstone, and Maritzburg. I will not include the Inanda District in the category, because, though renewals of some of the licences have been, perhaps unjustifiably, refused, on the whole, the Verulam Board, it must be confessed, has done substantial justice. We must be prepared to pass by, under circumstances, isolated cases of hardship. With Ladysmith, Port Shepstone and Maritzburg, the thing is totally different. At these places, a studied assault has been committed on vested rights without a semblance of justification. In Ladysmith, men who have been carrying on trade for a considerable time, with honest dealing, that has been fully accepted by the Licensing Of-

ficers, have been suddenly deprived of their licences, and therefore, their means of livelihood, by the Licensing Officer and Ladysmith Board.

The same style of book-keeping has now been condemned as an excuse for justifying the refusal. I do not defend the method of book-keeping. It may be wrong; it may be right. The fact remains that the appellants' solicitor passionately rebuked the Board for having treated the matter with levity, and for having persisted, though they knew that the Indians did not know English, in putting questions to them in that language, and then after they had solemnly refused to consider their pre-arranged decision, coming out and upholding the Licensing Officer's decision. If they had warned the traders in question that next year they should keep their books in a particular manner if they wished to have their licences renewed, no one would have cavilled at it. At Port Shepstone, an Indian trader of long standing, who received warm support of many Europeans of standing in his district, and, though the Licensing Officer admitted that his store was kept in a perfectly sanitary condition and that his books also were kept in a perfectly satisfactory manner, had the renewal of his licence refused, because he, through no fault of his own, had to compound with his creditors. This the Licensing Officer, with a touch of painful humour, remarked, could not be tolerated in a civilised community, as if, in civilised communities, people never felt distress and never compounded with their creditors. Indeed, the creditors themselves thought so highly of the man that they not only accepted so much in the £, but they would not take him through the Insolvency Court, and still continue to supply him goods. Such an action, on the part of the Licensing Officer, the Port Shepstone Board has upheld. If the example set by these two places is to be copied, their must be an end to the existence of Indian traders and therefore, of hundreds of Indians dependent upon them.

Fortunately the Press of the Colony is not rabidly hostile to us, and it has more than once expressed an intention to respect vested rights. I am sorry we were able to remove an impression that existed in the mind of the editor of the *Natal Advertiser*, who courteously received a few leading Indians, and who very largely sympathised with our attitude. The Local Government too, I have reason to believe, is

moving in our favour, and the Imperial Government, as you may have seen from the cablegrams, is also moving, but we cannot rest content because there are those who are moving in our favour. We must strengthen their hands, and it is for this reason that you have been asked to meet, and I am thankful that the response has been so hearty.

Attitude of the Press

Two resolutions will be submitted to you by the meeting. The first resolution is in connection with trade licences. A palliative may be found for eruption at Ladysmith and Port Shepstone, but we must ask the Government to deal with the root of the disease, and we will never be able to have any sense of security, unless the law itself is changed. We do not mind a man being deprived of his licence because, after due warning, he has failed to comply with sanitary regulations or to rules as to proper book-keeping or because he has committed a breach of some other law. We do not mind if licences are refused because a man, by his mode of life, unfairly competes with his rival traders, but when a man is willing to comply with all reasonable requirements, we do feel that his vested rights ought not to be infringed. A sharp line should be drawn between licences already granted and new licences. We can understand a plea of prejudice as to new licences, and whenever in a neighbourhood people do not wish to have a particular trader, they may be allowed to have a voice in the matter, but existing licences ought to be protected, except for the faults of the licence-holders themselves. It ought not to be difficult to devise a measure in keeping with these principles.

The Municipalities Bill

The Licensing matter leads us to the Municipalities Bill which is now under consideration by the Imperial Government. You have seen how the Natal Municipal Association has recently brushed aside all the objections raised by the India Office through Lord Elgin. I venture to think that the Councillors who met the other day have not even studied the law they are so warmly espousing. Why should Indian servants be registered at all? The Kaffirs are registered because it is said they do not work; the complaint against us is that we work altogether too much and too long. We are far too docile and obedient. Why should we or any of us be classed with uncivilised races?

We have submitted to a deprivation of the political franchise. We have more than once declared that we do not aspire to any political power, but why should we not have a voice in the management and in the disposal of the rates we pay in common with others? Why should we not have the right to elect Municipal Councillors? The late Mr. Escombe and the late Sir John Robinson declared that it was not the intention of the Imperial

ture to deprive us of the Municipal franchise. They admitted that we had it in India also. Moreover, a deprivation of all these rights carries with it a certain sense of indignity which in our movements always hampers us and reminds us that we are not citizens of the Empire, and that we are not fit to associate with our fellow colonists on any platform whatever. Such disabilities lead to others. You will therefore have a resolution submitted to you thanking the Imperial Government for the Bill and then an taking up with reference to the Municipal Bill, and asking them to protect us.

Colonial Patriotic Union

You have followed the proceedings of the Colonial Patriotic Union. In so far as its efforts are limited to a restriction of indentured immigration, we can have no objection. We subscribe to that doctrine as also that of regulating trade. But we cannot accept the remedy of repatriation. In the words of the late Mr. Escombe the Colony cannot have indentured immigration and escape its consequences. The Indian Government will not be party to its *peoples* being sent to Natal for its own gain without the corresponding and natural result of immigration accruing to immigrants. As the *Natal Mercury* puts it, that is Government's duty.

We do not desire to flood the Colony with Indians. All we ask is a guarantee of the non-political rights of those who are already settled in the Colony. Self Government or no self government, if imperialism means anything, and if the Colonies remain part of the British Empire, the Imperial Government cannot abdicate their duty of protecting those who have no voice in such self Government. The right of Colonies to regulate immigration within their borders along non-racial lines is unquestionable, but no civilised Colony can have within its pale inhabitants who are deprived of ordinary civil rights.

The Resolutions

Mr. Pectan Mohamed proposed the following resolution:—

[This meeting of British Indians held under the auspices of the Natal Indian Congress hereby strongly but respectfully protests against the manner in which the Dealers' Licences Act is being enforced in various parts of the Colony, and respectfully trusts that the local Government, as also the Imperial Government, will be pleased to intervene on behalf of British Indian merchants and traders whose vested rights are being trampled upon by the Licensing Authorities, and hopes that, in the interests of justice and fair play, the Act will be so changed as to safeguard vested rights.]

Mr. Ismail Gora (Durban) seconded, and it was supported by Dr. Nanji, Messrs. P. V. Sanghatee, Ebrahim Camroodeen (Durban), Dowd Bhayat and M. K. Pillay (Maritzburg), and Mr. Haniffa of East-out.

The second resolution was proposed by Mr. Abdul Kadir, of Durban, and reads thus:—

[The meeting renders its respectful thanks to the Imperial Government and the Indian Government for the negotiations which they are carrying on with a view to securing an amendment of the Natal Municipal Corporations' Bill, and respectfully trusts that in view of the action of the Licensing Boards, and in view of the fact that British Indians are rate-payers in common with other inhabitants of Natal, the Imperial Government will safeguard the right of British Indian rate-payers to vote at Municipal elections.]

Mr. Abdulla Hajee Adam, of Durban, seconded the resolution. Messrs. Aiyar, Dada Chaman, Dorisany Pillay (Durban), Palwantsing and Hassim Maiber (Verulam), Ismail Mamod (Ladysmith), Ibrahim Suleman Parukh (Richmond), A. M. Haniffa (Newcastle), and M. M. Seedat (Stanger), supported.

The resolutions were put to the meeting and carried unanimously, after which the meeting terminated with a vote of thanks to the chair and three cheers for the King-Emperor.

Resolutions go to Lord Elgin

London, March 14.—The London British Indian Committee have communicated to Lord Elgin the resolutions passed at the Durban mass meeting held on March 11, and made earnest representations for relief for Indian traders whose licences have been stopped. —Renter.

Colonial Patriotic Union

Press Comment

We are afraid it cannot be said that the meeting in the Town Hall, on Wednesday evening, to consider the question of Asiatic trading and immigration, was satisfactory from any point of view, and, so far as the various speeches go, they only serve to demonstrate the great difficulties surrounding the problem, and the multiplicity of the issues involved. It has to be conceded that the problem is a serious one, and that some efforts are highly desirable in order to gradually reduce and finally do away with the immigration of indentured coolies from India, and to restrict Asiatic trading as far as it is possible to do so fairly and justly. This, we take it, is the policy of the Colonial Patriotic Union and is a policy that, if patiently pursued, with due regard for the elementary principles of justice and fair dealing towards the people mainly affected, is bound to have beneficial results in the desired direction in the end. There is nothing more calculated to hinder progress, or to wreck our movement of the kind, than the extreme measures which are advocated by some, and which were advocated by one or two of the speakers on Wednesday night. To talk of stopping all Asiatic licences after the end of this year, as has been done, is to propose a course that would violate every principle of

fairness. We must deal justly with the people we have allowed to come into the Colony, and establish themselves in business, but we can see to it that no newcomers are allowed to enter. We have the power under the Immigration Restriction Act, and we believe that Act is being very fairly carried out, notwithstanding what is said to the contrary by people who do not take the trouble to inquire into the matter. The increase of the Indian population is not due to the entry of free Indians, or the so-called "Arabs," but to the accession to the population of numbers of the men who have completed their indentures, and by natural increase. The Licensing Act gives ample power to restrict licences, and we believe it would be all the more effective if it were administered on more inequitable lines, as it is impossible to deny that it has been made use of in certain instances to perpetrate acts of injustice, as was shown the other day in Ladysmith. No cause will ever be advanced by unjust and unfair means, nor by talking at public meetings of Asiatics in the strain adopted by at least one of the speakers in the Town Hall.

We ought to be perfectly frank and honest with ourselves in the matter. The Indian originally did not come here of his own accord, and he was not forced on us by either the British or Indian Governments, as one would almost be led to believe was the case by what is occasionally said and written. For whatever evils we are faced with to-day, or may have to face in the future, in connection with the matter, we have only ourselves to blame. Neither is one section of the population to blame more than another. All are equally responsible. In the first instance, the indentured labour was imported for the coast planters, but the step was taken with the approval of the whole Colony. When Sir George Grey visited the Colony, in 1855, he was presented with an address, in which the hope was expressed that his Excellency would sanction the introduction of "coolie or other labourers from the East in aid of new enterprise on the coast lands, to the success of which sufficient and reliable labour is absolutely essential; for the fact cannot be too strongly borne in mind that on the success or failure of these rising enterprises depends the advancement of the Colony or its certain and rapid decline. Experimental cultivation has abundantly demonstrated that the issue depends solely on a constant supply of labour." In 1860, when the Indians were first introduced, the main anxiety in the minds of the people then was that they would go back to India when their indentures were completed, and Mr. J. R. Saunders, who was one of the members of the Indian Immigrants Commission of 1884, in the course of his report, said: "If we look back to 1849 we shall find that the Asiatic population of Indian labour recruited in all manner

diate rise of revenue, which increased four-fold within a few years—mechanics who could not get away, and were earning five shillings a day and less, found their wages more than doubled, and progress gave encouragement to everyone from the Berg to the sea. The Colony was in dire straits in those days. The revenue was only about £4 per head of the white population, whereas now it is nearer £10. From 1860 to 1894, when we had Responsible Government, the number of Indians brought into the Colony, or who came unaided, was some 35,000, whereas, in little more than ten years, the Asiatic population has been increased by some 70,000. Those who introduced the system are not to be blamed for the present state of affairs, the planter no more than the merchant, and the merchant no more than the mechanic, as all in some way or other have encouraged the system. On Wednesday night the merchants came in for some hard knocks for supporting Asiatic storekeepers, but we have not found the man yet who will not sell to an Indian if he offers a good price for anything. More than this, the working classes patronise the Asiatic stores to a far greater extent than any other section of the white population, and but for their support a considerable number of these traders would be forced to close down for want of business.

When the Indian was first introduced it was hoped by many that the native in time would come to be more reliable as a worker, but during all these years practically nothing has been done. No proper attempt has been made to develop the native by educating him and directing him, and it is a somewhat remarkable fact that those who are most opposed to the Asiatic are equally opposed to allowing the native to have anything in the shape of education. They openly express their desire to keep him in a state of ignorance, and it is a melancholy fact that, just as under Responsible Government, the Indian has been more largely employed than ever, the native has really been more neglected, except in the matter of harassing him with pass laws and confusing legislation. There are now on the books of the Indian Immigration Department applications for some 30,000 Indians, and if these books could be examined it would be found that the applications came from all classes, and from every quarter of the Colony, and that the demands of the coast planters only constituted a small proportion of the total. Some say, however, that they do not wish to stop the indentured Indian, as they recognise that he is a necessity, but they want his indentures to terminate in India. It is urged that the Indian Government, if properly approached, would agree to this, as they are anxious to see as many of their subjects employed in remunerative work in other countries as possible. We will pass over the attempts already made on

behalf of Natal to secure this alteration of the conditions, and need only refer to the efforts made by Lord Milner and Mr. Chamberlain in 1902, to get Indian coolies for the Transvaal railways. All the influence of the Colonial Office was brought to bear on the Indian Government, but the furthest they would go was to offer to favourably consider the matter on the following conditions, viz:—“(1) The abolition of registration for Indians generally, and the substitution thereof of measures for keeping out of the Colonies ‘undesirables’; (2) locations for Asiatics to be restricted to those classes for whom it is required on sanitary grounds; (3) business outside the locations to be permitted to be carried on; (4) the present restrictions on acquisition of real property to be replaced by a general law against speculative acquisition; (5) better-class Asiatics to be exempted from all special restrictions, and allowed to have Indian servants to reside with their employers.” Since then the demands of the Indian Government in connection with free Indians have been increased considerably, as is shown by the recent vetoing of the Asiatic Ordinance for the Transvaal, and the case of our own Municipal Consolidation Law, which contains a clause depriving Asiatics of the municipal franchise. It is quite a fallacy to imagine that the Indian Government are keen about getting their subjects to go abroad, and, although there can be no harm in approaching the Indian Government for an alteration in the terms of indenture, we must say we regard it as practically hopeless, unless on such conditions as we could not possibly agree to, and, to be candid, from the point of view of the Indian Government, their attitude is a perfectly justifiable one. If we mean to take up the matter in real earnest, we must be prepared to do away with indentured Indian labour altogether, and if those who are so loud in their denunciation of the Indian storekeeper would only practise what they preach, we should soon see a stoppage to the continual increase of the Asiatic population: but, whatever we do, we must act justly, and remember that a certain number of the Indians have been born and brought up in the Colony, and that it is the only country they know, and the only home they have.—*Natal Mercury*.

Indian Finger-Prints

[The following further letter has been received by the British Indian Association from the Registrar of Asiatics:—

8th March, 1907.

The Chairman,
British Indian Association,
Johannesburg.

Sir.—I have the honour to acknowledge the receipt of your telegram of the 4th and 5th instant and to inform

you that I am advised by the Resident Magistrate at Rustenburg that the request made to Indians in that town to give their finger-impressions was made in error and that it was discontinued before he received a telegram from me on the subject. I have now forwarded to the Magistrate a copy of your telegram of the 5th stating that, while your Association objects to the taking of the impressions of the ten digits, there is no objection to the taking of thumb-impressions for the purpose of identification.

I have, etc.,

(Sgd.) M. CHAMNEY,
Registrar of Asiatics.

The following correspondence has been forwarded to us for publication:—

J. J. THRON,
Attorney-at-Law, etc.,
Rustenburg, 7th March, 1907.
Captain Chamney,
District Commandant,
S.A.C. Station, Rustenburg

Sir.—We are desired by the President and Executive members of the Indian United Assembly of the district of Rustenburg to bring the following to your notice:—

Our clients say that on the 1st inst., Sergeant Lawrence, belonging to the South African Constabulary, and presumably acting under your authority, approached some fourteen or fifteen members of the above association and forcibly, and contrary to law, exacted from them their finger-prints on certain documents at present in your possession. Our clients maintain, that in as much as they were agreeable and still are to furnish their thumb-marks, Sergeant Lawrence's action has been grossly improper. We have instructions now to demand that these documents containing the finger-prints be handed back to our clients or destroyed by you in their immediate presence within twenty-four hours from receipt hereof. Failing compliance with this demand, which our clients deem extremely reasonable, they will take such action at law as they may be advised.

We have, etc.,

(Sgd.) J. J. THRON.

South African Constabulary,
Rustenburg,
8th March, 1907.

To J. J. Thron, Esq.,
Attorney-at-Law,
Rustenburg.

Sir.—In reply to your favour of 7th March to-day to hand, I have the honour to inform you that the finger-impressions taken on 1st March have already been destroyed by me.

They were taken through an oversight of the N.C.O. in charge of the duty and not by my authority or instructions.

Your Obedient Servant,
(Sgd.) H. CHAMNEY,
District Commandant S.A.C.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE BLUE BOOK. Undoubtedly, the most important happening of the week is the publication of the Blue Book on the negotiations relating to the anti-Indian Ordinance of last year. Both the *Star* and the *Leader* publish copious extracts, and comment in very strong terms upon the action of the Imperial authorities in disregarding Lord Selborne's various appeals. The *Star's* article was more restrained than one would have expected, in view of recent happenings, but the *Leader's* editorial was bitter in the extreme, and full of ignorant non-sequiturs. The *Leader* has also published a letter from an alleged well-informed correspondent, who is stated to have made a special study of the question. From a perusal thereof, it is obvious that the writer knows very little of the subject, regards the matter only from the outside and with the eye of prejudice, and is, consequently, unable to draw reasoned deductions, his premises being faulty. However, no doubt, the letter serves the purpose for which it was written. Meanwhile, it is of interest to note that, for the second time within a month, this remarkable daily has spoken rashly of blood-shed. One would almost imagine that the paper was a daily edition of the "Buld Bad Boriglar" series.

A REPLY. Dealing with one particular point in the above-mentioned article, Mr. Abdul Gani, on behalf of the British Indian Association, has replied as follows:—

Your leading article, entitled "Who Rules this Colony?" appearing in to-day's issue contains a strange series of illogical inferences drawn from an analysis of the Blue Book recently published on the British Indian question in the Transvaal. One of these specially needs refutation.

You state that those British Indians who are here should not be indiscriminately admitted to those political rights and privileges they do not enjoy in their own country. My Association has several times pointed out in your columns that the British Indian community of the Transvaal has no intention whatever of claiming, and, in fact does not claim, any political rights and privileges at all in this Colony. British Indians simply demand the most elementary of civil rights, which is an entirely different matter.

I trust that you will take an early opportunity of correcting the misstatement of facts above referred to.

Up to the time of writing, the *Leader* has refrained from publishing this letter. Possibly this paper considers that suppression and consistency are interchangeable terms.

FINGER IMPRESSIONS. The finger-impression controversy appears to be at an end. The Registrar of Asiatics has wisely instructed the parties concerned that the practice initiated by them was open to grievous misconception and serious objection on the part of the British Indian community,

and that, for all practical purposes, a thumb impression, such as is now placed upon the identification papers held by each Indian duly authorised, would suffice. It is sincerely to be hoped that nothing further will be heard about this matter.

THE GOVERNMENT POLICY. On Monday evening, a banquet was given to the members of the Ministry by the citizens of Pretoria, and General Botha, the Prime Minister, took the opportunity of laying down in brief the outlines of the Government policy with regard to the future governance of the Colony. It is remarkable that not one word was said with reference to that "pressing evil," the Asiatic question. It has all along been urged by the British Indian community that the outcry against British Indians is purely artificial, and has no real foundation beyond the trace jealousy of a few interested parties, mostly of alien origin. Had the matter been of such great importance, no doubt it would have found a place in the public policy enunciated by the Premier. British Indians may, perhaps, take heart at the thought that General Botha considers the agitation regarding them to be too insincere to be worth his troubling about it.

THE BOKSBURG BAZAAR. The *Transvaal Leader* reports that the Asiatic Bazaar will soon be removed to a site on Government claims adjoining the Hercules Company's property, about half-a-mile from the present site. The question of removal remains in abeyance in the meantime, as negotiations are pending with a view to getting the grant of land for the purpose indicated increased. The site has been inspected by the Medical Officer of Health for the Transvaal, Dr. Sanson. It is understood that the matter will be definitely settled at an early date.

TRANSVAAL CRIME. The Law Department Blue Book recently published gives figures relating to crime for the financial year 1905-6. It is shown that, for 1904-5, the number of convicted cases among whites was 8,281, and for 1905-6, 8,917, or an increase of 7.7 per cent.; the number amongst Kaffirs was, for 1904-5, 21,242, and, for 1905-6, 24,009, or an increase of 13 per cent.; amongst Asiatics, the number of convicted cases was, for 1904-5, 524, and, for 1905-6, 537, or an increase of 2.5 per cent.; amongst indentured Chinese, for 1904-5, 2,158, and, for 1905-6, 3,571, or an increase of considerably over 100 per cent.; and, amongst other coloured people, for 1904-5, 1,779, and, for 1905-6, 1,295, or an increase of something over 8 per cent. It will be seen that the Asiatic section of the population, that is to say, the British Indian, is, by far, the most law-abiding. Considering the disadvantages under which it labours, this is a matter of very great credit to it.

The Blue Book

Important Despatches

The Indian Deputation

By the last mail were received copies of the Blue-book laid before the Imperial Parliament last month containing "correspondence relating to legislation affecting Asiatics in the Transvaal." The correspondence, says the *Transvaal Leader*, relates entirely to representations which were made on negotiations which took place regarding the Asiatic Law Amendment Ordinance and the Vrededorp Smelters Ordinance. His Excellency the Governor put the case in favour of the former of these measures very clearly before the Colonial Office, and Lord Elgin acquiesced in the legislation recommended by Lord Selborne. Then followed the agitation started by the Transvaal British Indian Association, and the appointment of Messrs. Gandhi and Ally as a deputation to wait upon the Colonial Secretary in England. On September 21 the Secretary of State for the Colonies telegraphed to Lord Selborne:—"You should inform British Indian Association that legislation in question, while far from effecting all the improvements in the condition of His Majesty's Indian subjects in the Transvaal which His Majesty's Government would desire, has been approved by me as removing some of the hardships to which Asiatics are subject, and goes as far as is possible on the eve of Responsible Government. You may at the same time inform association that while delegates from Transvaal, if sent, will be given opportunity of stating views, I do not consider that any useful purpose is likely to be served by sending deputation."

On November 27th the Secretary of State for the Colonies telegraphed to the Governor:—"I explained to the British Indian deputation . . . that the proposals made to me were certainly not intended to prejudice the position of British Indians legally provided for residence, and that I gave my assent to the introduction of legislation dispositive because I anticipated that in the long run the modifications of the law would be for the benefit of the British Indian community. I gave no intimation of my decision in the matter without your consent, however, that I cannot without your consideration advise His Majesty that the Ordinance should be brought into operation, and that this makes it impossible to comply with the provisions of Section 4 (1) of the Ordinance therein. I shall therefore announce that in the meantime it will not be further proceeded with."

Lord Elgin's Despatch

Two days later the following despatch was sent to His Excellency the Governor:

Downing-street, November 29, 1906.
My Lord,—I have the honour to acknowledge the receipt of your despatch of October 8, submitting, for the signature of His Majesty's pleasure, Ordinance No. 29 of 1906 of the Legislature of the Transvaal entitled, "An Ordinance to amend Law No. 3 of 1885."

2. I have received a full and full expression of your views upon the question of the position of Asiatics in the Transvaal in your despatches of May 24 and September 24, and the presence of Sir Richard Solomon in this country has afforded the opportunity of obtaining further advice in the matter from one who enjoys your confidence and shares your responsibility for the policy which has been pursued by the Transvaal Government and which is embodied in the Ordinance.

3. In your despatch of May 24 you submitted the drafts of two Ordinances which you proposed, subject to my concurrence, to introduce into the Legislative Council, and you requested me to communicate my decision to you by telegram. The view which I then took of the question was clearly indicated in my telegram, No. 1, of July 4. It

was impossible for me to regard the proposals embodied in the draft Ordinance submitted to me as, in themselves, affording any adequate measure of relief from the disabilities to which British Indians are subject in the Transvaal. It was clear to me that they fell far short of the reforms which the late Majesty's Government recently passed upon the Government of the late South African Republic, and that they did not contain more than an instalment of the measures of relief which had been advocated by my predecessor. I was, however, fully alive to the considerations which you urged as to the state of local feeling in the Colony and the inexpediency of forcing through the last session of the existing Legislature, and by means of the official majority, a measure which would be condemned by the public opinion of the Transvaal. I therefore accepted your proposals on the understanding that they would improve the position of the British Indians now resident in the Transvaal, not, indeed, to the extent which I could have desired, but in an appreciable degree; and I was content to hope that the future Responsible Government of the Colony would, of its own free will, ultimately carry the same policy a stage further.

The Deputation

But at the present time the position is by no means so simple as it was when I approved your original proposals. The two draft Ordinances which you submitted have been replaced by a single Ordinance; their provisions have been entirely redrafted, and, in regard to some points, at any rate, the alterations affect the substance as well as the form. I have never for a moment doubted that your own intentions, and the intentions of your advisers, have been to improve, by means of this legislation, the position of British Indians in the Colony, and I was at pains to impress this fact upon the members of the deputation which waited upon me on the 8th inst. But I am bound to give a careful and sympathetic consideration to the representations of those whom it has been my duty to assist, Messrs. Gandhi and Ally, both of whom are in the country as the representatives of the British Indian Association, and, though I have been informed that the British Indian community in the Transvaal does not accept them with complete unanimity as its spokesmen, I must, in the absence of stronger evidence to the contrary, regard them as really representative of the majority of their compatriots. They have protested against the Ordinance, not on the ground that it affords inadequate relief, but on the ground that it actually aggravates the disabilities from which they at present suffer, and they have urged that the retention unamended of the provisions of Law 3 of 1885 would be preferable to the allowance of the new Ordinance.

Not Easy

It is, of course, possible that the deputation may have formed a mistaken view of their own interests in opposing this Ordinance, but it is not easy for me to urge them to accept as advantageous a measure which they repudiate as detrimental to their interests. The gist of their contentions you will be able to gather from the printed memorandum which they have communicated to me, and from the report of my reception of the deputation on the 8th inst., copies of which I enclose herewith.

6. In paragraph 4 above I have referred to the differences between the draft originally submitted by you and the Ordinance as ultimately passed by the Legislative Council. The most important difference is that the registration of Asiatics, which under my original proposals would have remained optional, is made compulsory and enforceable by severe penalties under the Ordinance. Another provision in the Ordinance which appears to me to be open to criticism is that which empowers a Resident Magistrate to issue an order requiring an Asiatic who has failed to satisfy him that he is lawfully resident in the Transvaal to leave the Colony within a time to be specified in the order. I am disposed to think that a right of appeal to the Supreme Court from such an order

should have been given. I am advised that, under the existing law, no such right of appeal would exist, and I am not satisfied that a Resident Magistrate ought to be entrusted with the power of final determination of a matter of such importance.

Transvaal Public Opinion

7. I have received from you a number of telegrams reporting resolutions which have been passed by various municipalities and other bodies in the Transvaal in favour of the Ordinance. I have not failed to attach due weight to these expressions of the opinion of the white community in the Transvaal, and I fully understand your desire that the matter should not be left in suspense longer than is necessary. But in a question of such importance and difficulty a hasty decision is impossible, and I must, therefore, ask you carefully to consider this despatch and to favour me with a further expression of your own opinion upon the question, in view of the strong, and, as I gather, somewhat unexpected, opposition with which the Ordinance has been met by the majority of the Indian community.

8. I recognise that it follows that the decision on this Ordinance must be postponed until it is too late to bring into operation the provisions of section 4 (1) on the date named therein. Under these circumstances, and in view of the near approach of the establishment of a responsible government, I think it expedient to announce at once that it is not proposed in the meantime to proceed further with this measure. I have, &c.,

ELCHIN.

Lord Selborne's Despatch

The correspondence closes with the following despatch, addressed by Lord Selborne to the Secretary of State:

Governor's Office, Johannesburg,
January 14, 1907.

My Lord,--I have the honour to acknowledge the receipt of Your Lordship's despatch of the 29th November last on the subject of the Ordinance passed by the Legislature of the Transvaal during its last session, entitled "An Ordinance to amend Law 3 of 1885."

2. I regret very much the decision to which His Majesty's Government has come in regard to this Ordinance, for two reasons in particular:

(1) Because it was intended to carry out definite pledges which I have more than once publicly given (as I understand with your concurrence) that the Government would maintain, as regards immigration, the position existing prior to the war, pending the establishment of a Responsible Government.

(2) Because I am very opposite to the results which may arise when the new Legislature deals with the question, as it will be driven very shortly to do.

3. I did not conceal from myself the likelihood of an agitation on the part of the British Indians against this Ordinance, and you may be assured that I would not have allowed legislation to be introduced on a subject on which His Majesty's Government has such intimate and delicate responsibilities had I not been convinced that without such an amendment of the law I could not give effect to the pledges which I had made, and which I believed to be in accordance with the policy of His Majesty's Government. In particular, I should not have allowed the introduction of such an Ordinance if I had not supposed that I had your approval for so doing, or if I had supposed that no such decision would lead to what has actually occurred, viz., a reversal by His Majesty's Government, at the instance of the British Indians here, of a policy which is regarded almost unanimously by the European community as being vital to the best interests of the Colony.

Compulsory Registration

4. In paragraph 6 of your despatch you call attention to difference between the draft originally submitted by me and the Ordinance

as ultimately passed, the most important of which you state to be that the registration of Asiatics, which, under my original proposals would have remained optional, is made compulsory and enforceable by severe penalties under the Ordinance. It is true that the original draft did not provide for the registration of all Asiatics, but in my telegram, No. 2, of the 18th July 1906, I pointed out that, in view of certain doubts raised as to the interpretation of Law 3 of 1885 by a decision in the Supreme Court, I proposed to provide for the free registration of all Asiatics domiciled in the country, and this proposal was approved by your telegram, No. 2, of the 26th July. I concluded, therefore, that I had your approval to depart to this extent from the draft which had been sent to you.

5. In the same paragraph of your despatch you take exception to the provision in the Ordinance which empowers a Resident Magistrate to issue an order requiring an Asiatic who has failed to satisfy him that he is lawfully resident in the Transvaal, to leave the Colony within a time to be specified in the order, on the ground that a right of appeal should be given to the Supreme Court from such an order, and that a Resident Magistrate ought not to be entrusted with the power of final determination of a matter of such importance. It is true that the provisions of the Ordinance give a right of appeal, and it was not contemplated that there should be such a right. The power conferred upon the Magistrate in this respect by the Ordinance is practically the same as he now exercises under Section 6 of the Peace Preservation Ordinance, 1904, from which, according to a judgment of the Supreme Court, an appeal lies. I am not aware that any injustice has resulted from the exercise by magistrates of this power. The point at issue is a simple one, involving no question of disputed law or of complicated facts, and I do not think it necessary or desirable that a right of appeal should be given. The law could not be administered successfully unless the action which it prescribes in the case of an Asiatic who is found to be unlawfully residing in the Colony can be promptly carried out. An appeal would be taken in practically every case in order to defeat the object of the prosecution, and experience has shown how difficult it is when once an Asiatic has entered the country to find him again.

6. These are the only two points of detail to which you call attention in your despatch as being open to objection. In regard to the general provisions of the Ordinance and the objections which have been raised to it, I have already explained my views at length. I propose at present to refer to two points on which great stress was laid in the deputation which waited upon me on behalf of the British Indian community, to wit, that the Ordinance would interfere with the immigration of Asiatics into the Transvaal, and that the existing provisions of the Peace Preservation Ordinance and Law 3 of 1885 are sufficient to enable the Government to restrict immigration and to maintain the status quo. The second point is that the Ordinance imposes harsh and degrading conditions upon the Asiatic population who were settled here before the war. Having dealt with these points, I propose to turn upon the general question of the position of Asiatics who were here before the war and of the attitude of the European population of the Colony towards these Asiatics and towards the question of Asiatic immigration.

Without Permits

7. On the question of the extent to which immigration is going on, the opinion of those who have experience of the state of the country goes back to before the war is unanimously against it as expressed by the deputation, and it is confirmed by the experience of those officials who have had to deal with the immigration and registration of Asiatics since the war. I cannot recall, from facts which have come to my personal knowledge, that immigration is going on to a considerable extent. There are actual records of immigration of Asiatics who were not here before the war to an extent which is considerable when regard is had to the numbers of the

European population, and I am satisfied that many Asiatics come in without the requisite permits of whose entry no record exists.

8. On the question of the inadequacy of the existing law to control immigration there can be no doubt. Even a layman has only to read Law 3 of 1885 to see that it is little more than a vaguely-drafted expression of policy providing no machinery by which the Government could detect and prevent non-compliance with its provisions. As regards the Peace Preservation Ordinance, the deputation stated to you and it is true that the British Indians only consent to give their finger impressions on permits as an act of grace, and not because they could be required to do so by law. With a population such as that in question, most of whom are entirely illiterate, the only effective means of identifying a particular permit with the person to whom it was issued is by the finger print system. The need for a lawyer to know, even without the actual experience which the Government has had of attempting to administer these laws, that a system of registration which does not even give any power of requiring production of the certificate of registration, combined with a permit system which provides no means of identifying the permit with the person to whom it is issued, are quite useless for the purpose of controlling the immigration of Asiatics. Mr. Gandhi must know better than most people that there is an extensive traffic in permits and registration certificates, and he has had unique experience of the ease with which the Courts can be moved (and rightly so while the law remains as it is) to upset any administrative action which is intended to carry out an effective control over immigration.

Alleged Exaggeration

9. The second point on which I propose to touch is that the Ordinance imposes harsh and degrading conditions on the Asiatic population who were settled here before the war.

10. On that point I adhere to the opinion which I have already expressed and it is in this aspect of the question that I have already exaggerated. The provision requiring Asiatics to give their finger impressions is clearly a relic of the oppressions of the past, and in regard to that I would only repeat that in the case of a population most of whom are entirely illiterate and cannot comply with the ordinary means of identifying themselves with particular documents, I can see no objection whatever to their being required to give their finger impressions. As an instance of the extent to which the nature of the Ordinance is misrepresented, I would invite your attention to the remarks of Sir Lepel Griffin, as printed on page 3 of the report of the interview which you accorded to the deputation. He is reported as having said that "every Indian in the Transvaal, whether an adult male, whether a woman, or whether a child, or even a baby in arms, will be obliged to be registered under such conditions as only ordinarily apply to convicts in a civilised country." It is to statements such as this that I refer when complaining of the gross misrepresentation of the provisions of the Ordinance. If Sir Lepel Griffin had read the Ordinance he would have seen that women are expressly and altogether exempted from its provisions, and that registration is not compulsory on youths under the age of sixteen.

11. On the question of the position of Asiatics who were settled in the Colony before the war, the deputation contended that the Ordinance provided no substantial amelioration of the disabilities of which they complain. I do not claim that their position would have been substantially improved by the minor amendments of the law to which they refer. These amendments were in themselves desirable, and the opportunity was taken to give effect to them. But I claim that the policy on which the Ordinance was based would have resulted in a permanent and substantial improvement in the position of these Asiatics by definitely recognising their rights in respect of residence in the Colony and by allowing to a great extent the head which is entailed by the European community of a large increase in the Asiatic population.

The Prevailing Prejudice

12. The strong prejudice which exists here against any removal of existing restrictions on the residence and trading of Asiatics rests largely on the fears which are almost universally entertained of extensive Asiatic immigration, which the community feels itself powerless to control. If these fears were removed and the people felt that they have the means of protecting themselves from Asiatic immigration on a large scale, I consider that public opinion would be much more willing to recognise the claims of those Asiatics who have settled in the country. Until that is accomplished, I see no grounds for hoping for a more favourable attitude on the part of the European community to any proposal for removing any of the disabilities of which the Asiatics now complain.

13. Much as I regret such an attitude on the part of the European Colonists against the subjects of His Majesty's Indian Empire, I am bound to ask His Majesty's Government not to dismiss it as mere unreasoning prejudice without careful consideration of the conditions from which it arises.

14. Every patriotic South African looks forward to the establishment of a large and vigorous European population here. It is indeed the object with which all his hopes for the future of the country are bound up. Recognising, as he must, the existence of a large native population and its natural development, he yet sees ample room for the growth of a European population in the extension of agriculture, industries and trade. The immigration of an Asiatic population on a large scale he regards as a menace to the realisation of this ideal. He sees already in Natal a picture which impresses even the casual observer of the rapidity with which the Asiatic is filling a place in trade, and now even in agriculture, which otherwise would have afforded scope for a growing European population. He sees the same process of work in the Transvaal, more slowly at present, but rapidly, as he believes, in rapid acceleration. He is quite willing to recognise the claims which British Indians naturally have on His Majesty's Government, but he protests against, and is prepared to resist, those claims when they involve the peopling of his country, which he believes to be fitted to be the home of a strong European nation, with a people who can never be anything to him but an alien race. Moreover, as is natural in an undeveloped country, he feels that every accession to the alien population, which represents to him the negation of his hopes for the future of his country, is irreparable, and accelerates the progress of the evil.

A Plea for Reconsideration

15. I fully realise the heavy responsibility which rests on His Majesty's Government in respect of any restrictions or disabilities which are imposed on subjects of His Majesty's Indian Empire. It is my duty, however, to put before them as clearly as I can the feelings of the people of the Transvaal in regard to a question which most vitally affects the future of the Colony, and to beg that the most earnest consideration of His Majesty's Government may be given to those feelings and to the conditions which give rise to them.

16. The question of how (if at all) Asiatic immigration is to be limited is one which will have to be dealt with by the Responsible Government. It is not touched by the Ordinance now under consideration. That Ordinance was intended to enable the Government to maintain, as far as possible, in regard to the numbers of the Asiatic population, the condition existing before the war, pending a settlement of the larger question of immigration. I am confident that without such amendment of the existing law no "status quo" cannot be maintained, and that I cannot make good the pledges which I have given on the point.

17. For that reason, and because I am still of opinion that the Ordinance is not unreasonably harsh or in any sense degrading to those Asiatics who are lawfully settled here, I regret the decision of His Majesty's Government. I have, etc.,

SEABORNE,
Governor.

Traffic in Permits

Reports submitted by the Coast Agent of the Transvaal Department for Asiatic affairs, and by the Protector of Emigrants, Bombay, support the general belief that a considerable traffic in passports and permits is carried on, not only between the Transvaal and the coast ports, but also in India. The latter states that Transvaal passports can be, and are, bought and sold in Bombay, and that he often finds that the passport does not at all tally with the man who presents it. Many of these passports are dated 1900, 1901 and 1902. Mr. E. I. Burgess, the Consul Agent, referring to the influx of Asiatics via Komati, points out the difficulty of preventing this traffic, since "As you are always, every device for falsification is resorted to by the Asiatic, and it is a very common practice to erase the thumb impression, which, after all, is enforced not to prevent and, and insert a rolled impression thereon. I believe a restriction law against Asiatics migrating into Lourenço Marques is in force, but its observance is questionable, and, to all intent and purposes, is a dead letter." Of one shipment of Indians which sought to land in Durban he rejected seventeen adults with false permits, two adults without permits, and 35 boys with affidavits which he believed were false. He showed that as the law at present stands there is little difficulty in borrowing permits for the purpose of getting into the Transvaal. Circumstances which have come to his knowledge force him to the conviction that there is an organised agency trafficking in permits.

The Vrededorp Ordinance

In communicating to the Government the decision not to advise His Majesty to exercise his powers of disallowance in respect of the Vrededorp Ordinance, Lord Elgin added: "I desire, however, to add with reference to paragraph 7 of your despatch of October 20 that I cannot allow it to be supposed that the perpetuation of the restriction of the existing law which prevents British Indians from holding land is acquiesced in by me, or I share the view expressed by my predecessor in his despatch of July 20, 1904, that, besides being prohibited to own land in the Transvaal, so apart from Asiatics, British Indians who are entitled to reside in those locations should have the right to acquire property in the premises which they occupy for business purposes."

Correspondence

Indian Marriages Act

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—May I be allowed a small space in your valuable columns regarding the Indian Marriages Act?

It has received the Royal assent, but still the majority of Indians are ignorant of such a law. Therefore, may I suggest to the authorities that notices should be posted in various centres throughout the Colony in Natal, if not in all the Indian Languages, at least, in Hindi (Nagari, Gujarati and Tamil).

I should be very pleased to hear your opinion on this important suggestion, and may I know if this law affects the colonial-born Indians too?

I am, etc.,

M. B. M.

GET RID OF YOUR REBUTS. You are what you are on account of what you have experienced—rightly understood and accepted. All experiences are good, and the bitter ones best of all.

ઇંડિઅન ઓપિનિઅન

पृष्ठ ५.

शीनीकस—शनीवार, तारीख १६ मी मार्च, १९०७.

24 占 97.

અધ્વારીક પંચાંગ.

પ્રોસ્તી-તા. ૧૬ મી માર્ચથી તા. ૨૨
માર્ચ સુધી ૯૦ સ. ૧૯૦૭.

श्री ६-अभिज्ञान मुद्र २ थी, अभिज्ञान
मुद्र ८ सुधी सांपत १८६३.

असलमानी-ता० १ शी सहर्था ७ मी
सहर्था, १३२५ बीजरी.

वार.	प्रारंभिक	मंदी	द्वितीय	अन्तिम	मंदी	सुविधा	अन्तिम
	प्रारंभिक	मंदी	द्वितीय	अन्तिम	मंदी	सुविधा	अन्तिम
शनी...	११	२	३	४	५	६	७
रविवार...	१५	३	४	५	६	७	८
सोम...	१८	४	५	६	७	८	९
मंगल...	१९	५	६	७	८	९	१०
बुध...	२०	६	७	८	९	१०	११
गुरु...	२१	७	८	९	१०	११	१२
शुक्र...	२२	८	९	१०	११	१२	१३

આનુક્રમણિકા.

નાતાલની 'માસ મીટીંગ'..	૧૨૬
ઈડિઅન એપિનિઅન	૧૧
આફ્રિકા આફ્રિકા બ્રીટીશ ઈડિઅન
કમીટી	૧૧
મીરમીટીઆપર ફેર	૧૨૬
એશિયાટીક સવાલ...	૧૩૦
બચરેલું સુખરયું	૧૧
ચીનમાં મુસલમાન...	૧૩૧
નાતાલના હિંદીની મ'બર સભા	૧૩૨
માસ મીટીંગપર ટીકા	૧૩૪
મારિસબરમમાં ભાઈસેન્સ	૧૩૫
માડામારકર...	૧૧
ઝારાએની મીટીંગ અને 'મરકયુરી'...	૧૩૬
બી મહોમ્મદન ઈબ્રાહીમ સોસાયટી	૧૩૭
એફાન્સબરમ બબરખત	૧૧
રેલાએઆબે	૧૧
ફેપટાઉન	૧૩૮
દ'લી	૧૧
નાતાલ સનાતન પરમસભા	૧૧
ચાલુ પરમમાન	૧૩૯
નાદારી ફેર	૧૪૦
વટરના તાર સમાચાર	૧૪૧

॥ ५ ॥

રેલવેપર ગોરાળી સેક્ટરી	૧૭
કેશવલાલે ઉત્તેજન	૧૭
બે જોરાને, પડેલો માર...	

ઈડિઅન એપિનિઅન.

शनिवार ता. १६ मी. मार्च १९०७.

નાતાલની 'માસ મીટિંગ'

ع. ١٦٦

ડરખતમાં જરાએલી માસ મીટિંગનો રી
 પોર્ટ અમે ખીટ જગ્યાએ આપીએ છીએ.
 એ રીપોર્ટ ઉપર બધા વાંચનારનું અમે
 ખ્યાન ખંચીએ છીએ. એવડી મોટી મો
 ટીંગ એકઠી કરી અને જુદા જુદા ગામે
 થી ટેલીગ્રાફ વાળ્યા એ બધું ડેંગરેસના સે
 કરેટરીઓની ખંત મતાવે છે. મીટિંગ
 પસાર કરેલા દરેવાની અસર વડી સરકાર
 ઉપર તેમજ સ્થાનીક સરકાર ઉપર થયા
 વિના રહેનાર નથી. પણ અમારે ચેતવણી
 આપવાની જરૂર છે કે હવે પછી જે કામ
 કરવાનું રહ્યું છે તે નહિ થાય તો થયેલી
 અસર નાજુદ થશે ને આપણે જોડખાંથી
 નીકળી ચક્રમાં પડ્યા જેવું થશે.

આવી મોટીગિની પછી હમેશાં બહુ કામ કરવાનું રહે છે. સરકારને તે ઉપરથી કાનૂની જાણ થાય પછી અને તેમને વખતો વખત કનેક્ટ કરવી પડશે. તારો પત્ની કાનૂની રવા પડશે. આ બધા કામને સાફ પૈસાથી જરૂર છે. આપણે વાદ રાખવાનું છે કે કોંગ્રેસ પાસે હાલ પક્ષસા ચિત્રકુલ નથી. સમુદાય બેંકમાંથી ઉઠાના પૈસા લીધા છે. આવી સ્થિતિમાં મોટી લડત લેવી એ મુશ્કેલ છે. તેથી પક્ષસા એકઠા કરવાની પહેલી જરૂર છે.

ખીટ જરૂર મી. પીરન મહમદ જે મે
તવણી આપી છે તે યાદ રાખવાની છે.
જ્યાં મુખી આપણે આપણાં ઘરખાર સાદ
નદિ રાખીએ ત્યાં સુધી આપણે ઇગ્ન ભો
ગવ્યા વિના છુટકો નથી. એટલે કે આપ
ણે મોઢી ખીટીંગો ભરી તેનો શાણ ભેવો
હોય તો જે અંદરનું કામ કરવાનું છે તે
કરવું જ પડશે.

ઈદિઅન ઓપિનિઅન. ૮, ૪૧

અમને કેટલાક દ્વિતેચ્છુ નરકથી મુક્તના
 યદ છે કે અમારે યુવરાત્રી વિજયગમ્
 વધારે કરવો જોઈએ. તેઓ એમ કહે
 છે કે સોકાને હાડીઅન ઓપીનીઅનની
 કિંમત હવે જણાવા લાગી છે ને, તેની સે
 વાની ખજાર પડવા લાગી છે. આ મત
 અમે કબુલ કરી આ વખતેજ વધારે પા
 નાં આપીએ છીએ. અને હવેથી પારને
 બદલે તેર પાનાં આપશુ. હમેદ શાખીએ
 છીએ કે આ વધારાને ઉત્તેજન મળશે.
 અમારે કહેવું જોઈએ કે દલ્લુ છન્ડીઅન
 ઓપીનીઅનની રિયલિટ એવી નથી કે જો
 થી કામદારોને પુર્ણ પગાર સુદ્ધાં આપી
 શકાય. તેઓમાં દેશ ભગિનનો થોડો વજો
 પણ ઉભરો છે તેથીજ છાપ્યાંવાલી સડે છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન
કંપની.

મી. રીચના સપ્તાહિક કાગળ.

તમારો કામગી મળ્યા પછી હું સર બાવ
નગરીને મળ્યો છું. આગળ જણાવ્યા. પર
માણે પારલામેન્ટના સભાસદોને નાતાલની
દુકીકતથી વાકેફ કરેલા છે. હિંદુઓ અથ
વા ક્રિસ્ટીનીઅલ ઓરીજીસ સાથે કોઈ લખાણ
કર્યું નથી. સર મંચેરટ્ટને બાબુ' કે નાતા
લથી તાર ન આવ્યો હોય છતાં કામકાજ
સર કરી દેવામાં કોઈ હાની થવાની નથી.
પ્રીડીકેરપ ઓરડીનન્સ, મ્યુનિસિપાલ બીલ,
નયા લાક્સેન્સના સંબંધમાં પારલામેન્ટમાં
પ્રજાવવાને ફેટલાક સવાલો તૈયાર કર્યા છે
તેની નકલ આ સાથે છે. દહલાથી પગલાં
ભરવાની પારલામેન્ટના સભાસદોને સુમના
કરી છે અને પરિણામે મી. કાકસે ખાત્રી
આપી છે કે આ પગલે ચાલવાથી સારું પ
રિણામ આવશે એટલે તમે જોશો કે પારલા
મેન્ટમાં નાતાલ વિષે સારી ચરચા થઈ શકશે.
ક્રિસ્ટીનીઅલ ઓરીજીસમાંથી પ્રીડીકેરપ
ઓરડીનન્સ બાબત જવાબ મળ્યો છે કે
ઓરડીનન્સથી જે મીલકતોને નુકશાન થાય
છે તેનો બદલો આપવા બાબત જે રજુઆત
મેં કરેલી તે સંબંધે અવરનરના શું વિચારો
છે તે પ્રજાવ્યું છે.

કાવલ મુજબ કમીટીને રજીસ્ટર કરાવવા
નું કામ ચાલુ છે.

નાતાલમાં લાઇસેન્સના કાવલ સંબંધનો
એક કાગળ 'લંડન ટાઇમ્સ'માં મોકલ્યો છે
તથા ખીલે 'ડેલી ટેલીગ્રાફ'માં લોડ એલગી
ન તથા લોડ સેલમેન વચ્ચે ટરાંસવાસની
ખુલુક ઉપરના આરટીકલના જવાબરૂપે
એક કાગળ લખ્યો છે.

જરૂરી સ અમીર અલી જણાવે છે કે તેમ
ના દીકરા મારવાજીમાં ખીમાર હોવાથી તે
ઓટરડાંના આરટીકલ સંબંધનો જવા
બ નથી લખી શક્યા. મી. પેલાક સાથે
આઈ લામો વખત સુધી મેળાપ થયો હતો.
અમે સાથે જમ્યા હતા.

‘ડેલી ટેલીગ્રાફ’ને કાગળ.

મી. રીએ ‘ડેલી ટેલીગ્રાફ’ના અધીપતીને
નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે :—

સાલિય આફ્રિકામાં વસતી વધારા પ્રગ
ને ન્યાય અપાવવા ખાતર નીચેનો મારો કા
ગળ પ્રગટ કરી લોડ એલગીન અને લોડ
સેલમેન વચ્ચે ચાલેલા કપાલુ ઉપરથી જે
મેરસમજીની યથા પામે તે અટકાવશે. ત
મે જણાવે છે કે ટરાંસવાસ અને ખીલ કો
લોનીમાં હિંદીઓને રાખવા વિરુદ્ધ સ
ખન કાગળી છે. આમાં ખરી હકીકત એ
મ છે કે (એ) ટરાંસવાસમાં હિંદી વિરુદ્ધ જે
કાગળી છે તે માત્ર નાના વેપારીને-ખાસ
કરીને મામગમાં વસતા વેપારીઓ-એ. આ
વેપારીઓની આવી કાગળી હોય તે વેપાર
માં તેમના હરીફોને દુર કરવા ખાતર છે.
ખાલુવાળાઓ તથા ડચ લોકો-જે વસતીનો
મોટો ભાગ છે-તેમજ જ્યાંય વેપારીઓ
હિંદીઓને ધણા ઉપયોગી મહે છે. તેઓ
સમજે છે કે તેમના હોવાથી રહેવાનું ખરમ
રીતસર રહી થકે છે. થોડાજ વરસ ઉપર
બને ડચ તથા ગોરા વેપારીઓએ હિંદી વે
પારીઓની તકલીફો દુર કરવા ખાતર એક
લાંબી અરજમાં સહીઓ કરી હતી. (બી)
નાતાલમાં ગીરમીટીઆના સંબંધમાં જે લા
મણી છે તે ખાતર યદ રાખવું જોઈએ કે
તે તરીખ હિંદીઓને નાતાલેનું હિંદુસ્થાન
થી બોલાવેલા નાતાલ આને ‘ફળદ્રુપ
સરવાન’ કહેવાય છે તે તે મજુરોનાજ પર
તાપ સમજવા. કોલોની પોતાના ઉપયોગ
ને સારૂ ૫૫,૦૦૦ હિંદી મજુરો રાખે
છે. અને જેઓ દેશ જાય છે તે ખદક દર
વરૂે નવા ૩,૦૦૦ મજુરોને બોલાવે છે.
ખાલુવાળા તથા શેરડી વહેરનાં વાવેતર કર

નારા, સરકાર હિંદુસ્થાનથી મજુરો બોલા
વી શકે તે કરતાં, ધણા વધારેને બોલાવવાની
અરજીઓ કર્યા કરે છે. (સી) કેપ કોલો
નીમાં હિંદી વિરુદ્ધ કાંઈ સખત હુકમ નથી
થતા અને આવી કિયત જતાં ત્યાં હિંદીની
વરતી પ્રમાણમાં ધણીજ થોડી છે. ‘નાતા
લમાં ગોરા કરતાં હિંદીની વસતી વધી થક
છે’ એમ લોડ સેલમેનને કહ્યું છે તે ખર
છે, પણ તે કહેવામાં અસર જે થાય તે જો
ડી અને જુલ જરૂરી થાય. નાતાલમાં હિં
દીની વસતીનો જે આંકડો છે તેમાંથી અર
ધ કરતાં વધારે તો ઉપર જનાર મુજબ
કોલોનીના સાબને સાદું બોલાવેલાજ ગીર
મીટમાં આવતા મજુર વરગતા છે. અને
તે પણ ગીરમીટ ખલાસ થયે દર વરૂે ત્રણ
પાઈક બરેતોજ રહી શકે.

વળી તમે જનારો છોક્ર-એટીઆટિકો
હિંદુસ્થાનની હકકા વરગતી અને લગાઈ જે
વા કામને માટે અણધાર જાતીમાંથી આવેલ
હોવાથી લગવધવા તરીકે કાંઈ ઉપયો
ગી નથી થઈ શકતા. આવી જુલ જરૂરી
ખીનાના જવાબમાં બેર લગાઈ વખને તક
વાર કરેલી નાતાલ ખીટીકા ઇડિઅન એન્ડ્યુ
લ-સેકેરે તથા જુલુ જમગા વખને ઇડિઅન
સેચર બેરર કારે કરેલી મેવાની વાદી આપ
વાની જરૂર છે. લેડીરમીથના થેરા વખતે
બોરની તેપોના મારાના વરસાદ વચ્ચે એક
ઝાડ કેપર ચડી બહાદુર પરજુસીએ અંગરે
જ વરકરને જે મેતવણી આપ્યા કરી છે તે
જુલી જરૂર નહિ જોઈએ. લેડીરમીથના
કુટકારા માટે નાતાલ હિંદીઓ જે ભાગ લ
જવેલો છે તે યાદ હોવું જોઈએ. તે ઉપરાં
ત નાતાલની હિંદી કામ સરકારને વખતો વ
ખત જનની સુકી છે કે હિંદીઓને વાલંટી
અરો તરીકે કબુલ કરે. અને જેવટમાં સે
ચર બેરર કારે બગવેલ મેવા જહલ સારજ
ન્ટ મેજર ગાંધીને જે નાતાલ સરકારે કામજ
લખ્યો છે તે તથા કમલગ પાઈડ ૧૦૦
જેટલી નાતાલ ઇડિઅન કોંગરેસે મહક કરી
છે તે ઉપર હું સર્વેવું ખાન ખેચું છું.
જે આ બધી ખીના જે હિંદીનો કલમક
જુરસો બતાવવાને ખસ ન હોય તો મારે કે
જુલ કરવું જોઈએ કે હજુ આ દેશમાં આપ
જે જે કરીએ છીએ તેથી વધારે કરી જાના
વવાની જરૂર છે.

ટરાંસવાસ એરડીન-સને હેતુ હિંદીઓ
ને વધારે પ્રમાણમાં આવતા અટકાવવાનો

છે તે ખર નથી. આવી રીતે જે નહેખર
ઉણું કરેલું છે તે ખદક ટરાંસવાસની હિંદી
કામે સાખીત કરનારને માટે હતામો કહેજી
જે આવી રીતે કામ આવે છે તેમને કલ્લા
મુજબ સખત કીકા થાય છે. વડી સર
કારે લટકવું રાખેલું એરડીન-સને જે હિંદી
એ કોલોનીમાં છે તેનેજ લાગુ પડે છે અને
તેમ બોરડીન-સને તામે થક રજીસેશન દલ
વે એ આતમ અખીમાન ધરાવનારી કલપજી
પ્રગટ કહુલ કરશે નહિ.

ગીરમીટીઆપર કેર.

ગોરાની ત્રાસદાયક વરતણુંક

નીચેની હકીકત નાતાલના ખાખાઓમાં
પ્રગટ થક છે :—

થોર્નવીલ જંગલના મોરા ખેડુત મેલ્કો
લીકના તાખાના ગીરમીટીઆઓએ પોતાના
માલીક સામે કરેલી ફરિયાદના સંબંધમાં
અમગેની કોરટમાં આરારે ૫૦ ગીરમીટીઆ
ને પુરાવે મેળવવામાં મી. ખારટર કેટલેક
વખત થયાં રોકાયેલ છે. ફરિયાદી નિવજ
વરતણુંકનું કહે છે. જતાં તેમની પામેલી
રિખતવાર હકીકત બહુ મુશ્કેલીથી કદાક
છે. માલ્કોટે તથા કોટરપ્રોટરે કેટલીક
મહેતન કરી ત્યારે ફરિયાદીઓએ અણજુ
કે થોડા કામના બદલાથી તેમને માર માર
વામાં આવ્યો હતો. ગોરા માલીકપર આ
રોપ એ છે કે કેટલાકને ૬ શીટ જાંબી, ૧૪
ફૂટ પહોળી અને ૧ ફૂટ ઊંડી એવા પેલ
ઓમાં પુરી ખાવાપીવાનું આપ્યા વગર
રાખવામાં આવ્યા હતા; ત્યારે કેટલાકને
રીખાવનામાં આવ્યા હતા. કેટલાકને એલી
રીતની ધજાઓ કરવામાં આવી હતી કે જે
વરજીન વિવેક જાળવવાની ખાતર થક રજી
નથી. એક જણને ઉપર જણાવ્યું તેલી
પેડીમાં આઠ દિવસ સુધી ખાવાપીવા
આપ્યા વગર પુરી રાખવામાં આવ્યો હતો.
માગની બીકથી મુજરેલ જુલમની ખલી
હકીકત કહેવામાં તેઓ બહુજ કરતા દલ
જુવાનીઓ પુરી થયા પછી કેસના કનજી
આ પ્રોટેક્ટર પોલીસ હોરનપર મોકલવામાં
આવ્યા છે, જે ઉપરથી મેસરસ કાકો
મજુરો આપવાનું વાજબી છે કે નહિ તે જ
ખે ઉસાવ કરવાનું અથવા આમજી કસ જ
જાવવું કે નહિ તે ઉપર વિચાર કરવાનું છે.
કેટલેકને સોંપવામાં આવ્યું છે. મજુરોમાં
ના કેટલાકને કામપર જવાને મુશ્કેલયા થક
આવી શકાયું. તેમજે જણાવ્યું કે નહે
કાલે પાખ જવા કરતાં મળાં કાંઈ નહ
પામવું તે જહેતર છે.

એશિયાટીક સવાલ.

ઉપરના મથળાથી 'નાતાલસપ્તમ્ને' કરેલ એક લખાણનો સાર નીચે મુજબ છે:-

નાતાલમાં એશિયાટીક વિરુદ્ધ ઉદ્વેગ વધી રીધી રહ્યો છે. આમાં કેટલુંક તેના પક્ષમાં અને કેટલુંક તેની વિરુદ્ધ મોલવા જેવું છે. આ વાતમાં વધારી વધારીને વાતો કરવાથી અથવા દેખાવ કેમકેવાથી કંઈક કાલ યચનો નથી. આપણે જાણીએ છીએ કે આટલાક વાતોના સારમાં સારા ઉપાય શોધવાના છે. આ હેતુ સાધવામાં સુધરેલા કોલના કામદારો વિરુદ્ધ ન જાય તેમ દિંદી અને વડી સરકાર સાથે કડકો ન થાય એ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે. મધ્ય કાલસેન્સો ખુબથી લેવાનું કહેવું એ ખુબીયત છે. તે તો કુટુંબ ચલાવવા મરબર થયું. દિંદીઓ અદિ પોતાની મેળે નહોતા આવ્યા એ વાત રાખવાનું છે. ૧૦ અને ૭૦ ની સાલમાં આપણે તેમને પહેલીવાર મોકલ્યા અને તેનાં મીઠાં ફળ રૂપે થોડાજ વરસમાં કોલોનીની નીપજ મરમથી થઈ. તે પછીનાં ૩૫ વરસમાં ૩૫,૦૦૦ દિંદીઓ કોલોનીમાં દાખલ થયાં. રીસપોનસીયસ ગવર્નમેંટ મળ્યા પછીથી આજ સુધીનાં ૧૦ વરસમાં એ સંખ્યા ૭૦,૦૦૦ ઉપર પહોંચી. આમાં જમીન દર એકલા નહિ પણ વેપારી, કારીગર અને સરકાર સુદાંત જોખમદાર છે. આપણે કહીએ ખસે કે અમે મજુરને મોટા દરમાળો આપવા તૈયાર છીએ, માત્ર વેપારી ન જોઈએ. પણ વાદ રાખવાનું છે કે કેટલાક પા સદી થયાં આવી વસેલા છે. કેટલાક જન્મ્યા છે અહીં અને ઉછર્યા છે પણ અહીં. તેઓ ખીજ દેશનું નામ ૧૫ પાળે મળેલા નથી. વરસો થયાં વેપારમાં જોડાએલા તેમનાં કાલસેન્સ આપવાની વા પાડવી એ અજાણી કે કદાપણ ભરેલું છે? દુનિયાની સપારી ઉપર સુધરેલ મળાતો એકે મુશ્કેલ નથી કે જ્યાં એક વખત માણસને વસવા દીધા પછી-તેની આમડી અને તેના રંગની હોય-તેને સત્તાવવામાં આવે. આપણે જોઈએ છીએ કે આરટ્ટેરી આ અને કાર્ટીફિકેટનીઆના લોહા એશિયાટી કોને ખીજકુટ આપવા દેવા નથી. જતાં તેઓ પશુ જુના વસેલાને અડચણ કરતા નથી. એશિયાટીકને નવાં કાલસેન્સ આપવાની તા પડાય પણ જેઓનાં કાલસેન્સ જુનાં છે તેઓને તા પાડવી તે ગેર કાયદેસર અને અન્યાય ભરેલું છે.

નવે આજે એને પાપ કહે છે તે એશિયાટીક વાસ્તે ગોરાઓજ જોખમદાર છે.

તેઓને દાખલ કરતી વખતે પાછા મોકલવાની શરત ન કરવામાં આવી એ પહેલી ખુબ. પણ તે દહાડામાં તો દિંદી પાછા આવ્યા જશે તો એવી ખીજ કાગલી! હવે આ જુલોનાં માદાં પરિણામ આપણા સન્મુખ જોવામાં આવે છે. તેટલા સારા જે લોહા તે આવકાર આપી દાખલ કરવામાં આવ્યા તે કોલોના તરફ નિરુદ્ધ અન્યાય યુગ્મરવા તો પ્રયત્ન કરવો એ આપણને જાણશે નહિ. આવ્યા તેટલા બધાએ મજુરને દાખલ થવા દીધા તે ખુબ નંબર ૨ જે. આ કોલોની તો કેટલાક કામા એવા છે કે ઉપરથી દેવતા પણ તોળા તોળા કરે. આપણે સખત છમી મેશન કામદાર બાંધ્યા છે તેથી છુટક આવતા રા એશિયાટીકની અટકાયત થાય છે; ત્યારે ૩૦,૦૦૦ ગીરમીટીઆ દિંદીને મોકલાવવાની માગણી થઈ છે તેનું શું? આપણે આગે કરવાને પાટીક મારીએ છીએ કે દિંદીને આવવની મનાઈ છે ત્યારે પાછા કરવાને થી કાંમે દાય કરી આવ્યા આવે કહી મોકલાવીએ છીએ. ટરંસવાલમાં ખાણો ઉપર ૫૦,૦૦૦ એશિયાટીક છે તેમાં આખા રાજમાં ગણગણ મચી રહ્યો. તેને લીધે વિલાયતમાં જાનહરવેલીય પક્ષને દાર ખમવી પડી. તે ૫૦,૦૦૦ માંથી એકે એકને મુદત થયે એક દિવસમાં પાછા કાઢી રાકાય તેમ છે, તેમજ તેમની મુદતની અંદર તેઓ ફક્ત હલકી મજુરી કરી શકે છે. ત્યારે નાતાલમાં એક લાખ તો દાખલ છે તે તેમાં આપણે કોમેરો કરતા બધાં છીએ. તેઓ પણ પોતાની જી ભરવાથી નાતાલમાં બહુની રહેણી કરે છે તથા મરક પડે તે પ્રધામાં પડે છે. આનાં માદાં પરિણામમાંથી કેમ ઉગરવું એ સવાલ છે. અમે એ માર્ગ જોઈએ છીએ. એક એકે પાછા મોકલવાની શરત દિંદી સરકાર આગળ કણક કણકથી. ને તે નિર્દુષ્ણ વળ તો સખત કાયદા પસાર કરી આવનારાની સંખ્યાની હદ બાંધવી, ને તે આવનારાઓ ફક્ત મજુરીજ કરે એવી શરત કઢવી, તથા વધુ રહેવા માગે તેમની પાસેથી લેવા તા પોસ્ટેકસનો દર ખુબ વધારવો. આપણા જાણના અને જુના વસી રહેલા દિંદીઓને થોડા હક-રાજ્યદારી સિવાયના-આપણા આપણે કણક કરીએ તો તથા મજુરને પાછા મોકલવાની બંધાણીમાં દિંદી સરકાર ને લાકેશકાય તેવું છે. જે આ ઉપાય કામ ન લાગે તો ખીજે રરતો એટલોજ કે વધુ ગીરમીટીઆ મજુરી નહત અંધ કરવી અને તેમ કરી સંખ્યા બંધ જમીનદારને પાપ માલ કરવા તથા ઉદ્યોગમાં જમાણુ પાડી કોલોનીને મોટી ખાટના ખાણમાં ઉતારવો!

બગેરેલું સુધરવું.

નિશાનના કામગીરી કાઢી નખાયા.

ફરતનબરમાં આંગળાનાં નિશાનોના જ નાવ સંખ્યામાં નીચેનું લખાણ ત્યાંની કિબન યુનાઇટેડ એસેંબ્લી તરફથી મળ્યું છે.

સાધારણ રીતે બગેરેલી વસ્તુ પાછી સુધરતી નથી. પણ તેમાં કેટલાક અપવાદો હોય છે. જમત તિયંતા વહેલો મોડા નિસાધાર ને નિષ્પટ્ટીને સહાય થાય છે. આ હુ માસની પહેલી તારીખે અતરેના પોલીસ સત્તાવાળાઓએ આવી અમારી એસેંબ્લી ના ૧૨ જેટલા મેંબરોની દેખતી આંખમાં જાણે ધુળ નાખી ન હોય તે માફક મોટી સમજુતી આપી બધાં આંગળાંઓ નાં નિશાનો લઈ લીધાં હતાં. કુટાયા પછી બધા ધાનો એ કહેવતે દરેક બાજુએ દિંમત ન દારનાં પાંચ હજારો લેવા તપ ર થઈ ગયા. તુરત આમ તેમ એસેંબ્લી તા નામે તારો કીધા. લખાણો કીધાં, ને રકીલ સુધી એ ખીના પહોંચી. પરિણામે કાંચેલાં નીશાનોવાળા દરેક કામગીરી સત્તાવાળાઓના હાથથીજ સંતર નાસ થયો અને એસેંબ્લીમાં બગેરેલી વસ્તુને સરવ સકિતમાન ખુદાએ સહાય કરી સુધારી. અધિકા જલા ન મોકલતા, અધિકા જલા ન ખુપ; અધિકા જલા ન ખરસતા, અધિકા જલા ન ધુપ. " એવું મહાકવીનું આખેલું સાનું પડ્યું. હમેશાં રીવંતા, સંપ, ખંત અને સાવકર એ સદમુજોબી ઉપોગ કરી ઉપાડવા નહિ બતતાં બગેરેલી વસ્તુઓ એક ને બદલે ખંત અને સમય સુચકતાઓ કામ લેનારને પહેલો મોટો બદલો મળે છે. જ તરે રસતા દિંદી બાદમાં અથવા અમારી એસેંબ્લીના મેંબરોએ પોતે કાંચેલી ખુબ માટે જાનસવાલમાં વસતી પોતાની આખી કામ પાસે મારી માગવી પડત પરંતુ સાચ નસીએ અને ખુદની મહેરબાનીથી પરિણામ સારું નીવડ્યું છે.

સરકારપર મોકલેલું લખાણ.

ફરતનબરમાં કીબીક્ટના કમન્ડેન્ટ જેન-અમારા અરજીક ફરતનબરમાં કીબીક્ટ ન યુનાઇટેડ એસેંબ્લીના પ્રમુખ તથા કા રક્ષતરી મેંબરો વતી નીચેની આખત ઉપર આપવું બ્યાન બેંચવામાં આવે છે: નમારા તાખાતા સારજન્ટ લોરેન્સે ઉપરના મંડળના ૧૫ જેટલા મેંબરો પાસે જઈ જુલમથી અને ગેર કાયદે તેમનાં આંગળાંની નીશાનો લીધાં છે, જે હાલ નમારા કામગીરીમાં છે. અમારા અરજીક જણાવે છે

કે સારજન્ટ કારેન્સનું કામ ખીલકુલજેર કાયદેસર છે. આ નીશાનના કામગીરા પાછાં માગવા અથવા અસીલની નજરેનજરે ૨૪ કલાકમાં તેનો નાશ કરવાની માગણી કરવા અમને સુચના થયેલી છે. આ માગણી ઉપર ધ્યાન આપવામાં નહીં આવે તો અમારા અસીલ કાયદેસર કસાજ લેશે:— હી. જે. જે. થીરન.

જવાબ.

તમારા કામગીરા જવાબમાં જણાવવાનું કે આંગણોત્તર નીશાનના કામગીરા કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે. તેમ કરવા મેં હું કમ કે સુચના કરી નહોતી; તે લેવામાં અમકદાવની કસુર થઈ હતી.

હી. એચ. ચમની.

ચીનમાં મુસલમાન.

(હિંદુસ્તાન એપિનિયન માટે ખાસ લખાયેલું)

રૂઝ અને જાપાનની લડાઈ વખતે રૂઝના ઇસ્લામી લશ્કર સાથે ગયેલ ઓલમાઓ માંના "ઈસ્લામ એકેન્ડી"ના એક મિત્રે તેની મુસલમાન વખતે થયેલ વાતચીતથી ચીનના મુસલમાનોની હકીકત મીસરના "અલલીયા" નામના જાપામાં તીએ મુજબ પ્રગટ કરાવી છે.

ચીનમાં મુસલમાનોની વસ્તી ૪ કરોડ જે અવામાં આવી છે. ચાલુ જમાના મુજબ તેઓ સુધરવા લાગ્યા છે, અને ઇસ્લામનો ફેલાવો પણ થતો જાય છે. હું મારા કામથી ખરવારી મનચુરીઆના મુસલમાનોને મળતો. ચીનમાં પણ ઇસ્લામી ગામેની મેં મુલાકાત લીધી છે. દરેક ગામમાં મસીદ અને મદરેસા હોય છે. રાજધાની પેકીંગ થી ઇસ્લામી વિદ્યા શીખી આવેલાઓને પ્રજાતા જણાવ્યું કે પેકીંગમાં ૩૦, માકડન શહેરમાં ૩, અને સીસનારમાં ૨ મોટી આલીશાન મસીદો છે. દરેક મસીદમાં પાંચે વખત નમાજ પડાય છે. મદરેસાઓમાં બાળકોને કેળવણી આપાય છે. જે કે મદરેસા થયું છે પરંતુ તેની કમારતો જુની રૂઢી પ્રમાણે અંધાએલ હોવાથી આરો અતા, સહાઈ અને સ્વચ્છ હવા માટે કંઈપણ દરકાર રાખવામાં આવી નથી. અને કેળવણી પણ દંભ ધડા ચીનાની અપાય છે. મદરેસામાં લખવાને વખતે, બાળકો ઉઘતા હોય, રમતા હોય, ખાતા હોય, અને કાંઈ કાંઈ જાણતા હોય છે. રજીમ ખીલકુલ ન કામી જેની છે. શિક્ષકો અરખી જાણે છે પરંતુ વિદ્યાર્થીઓને ફક્ત તરજુમોજ શીખવવામાં આવે છે. ઇસ્લામી કેળવણીમાં

શીકાહ (મસાપત્ર) અને અકાયઃ (આસ્થા) નાં પુસ્તકો તે પણ ચીનાઈ ભાષામાંજ શીખવવામાં આવે છે. વિદ્યાર્થીઓને ઇતિહાસ, નીતિ, તત્ત્વ જ્ઞાન, હદીસ કે તફસીર, લેશ પંજી લખાવવામાં આવતી નથી. તેમજ તેઓને ખીજા દેશોની સ્થિતિ કે જુગોળનું શિક્ષણ અપાતું નથી. અમારું લશ્કર કસલામી વસ્તીની પાસે રહ્યું તેટલા અરસામાં હું મારી પાસેના ઇતિહાસમાંથી સંશ્લેષીત રીસાલા બનાવી ત્યાંના ઓલમાઓ મારફતે ફેલાવતો ગયો. કેમકે ઇસ્લામી ફજાવણી કેવા માટે વિદ્યાર્થીઓ પેકીંગમાં જાય છે કે જ્યાં મોટા વિદ્વાન અને કાયદા ઓલમાઓ વસે છે. ધાર્મિક વિષયો અને કેળવણીમાં ચીનની સરકારે મુસલમાનોને પુરી સ્વતંત્રતા આપેલી છે. જે તેઓ આ સ્વતંત્રતાનો સહ ઉપયોગ કરે તો તેઓ અનેક કાયદા ઉઠાવી શકે છે. પરંતુ હાલ સુધી તો તેઓ "લકી રના ફકીર" છે. ચીનમાં કાઈ ઇસ્લામી પ્રેસ કે પેપર નથી. તેમજ તેઓ નથી જાણતા કે હુનીઆમાં ક્યાં ક્યાં કેટલા મુસલમાનો છે અને તેઓની કેવી સ્થિતિ છે. મનચુરીઆના મુસલમાનોને મેંજ (ઈસ્લામ એકેન્ડી) મુસલમાનોની સ્થિતિ અને ત્રીસ કરોડની સંખ્યા જતાવી. મનચુરીઆમાં મુસલમાનોની બહોળા વસ્તી છે તેઓ ચીનાઈ ભાષા બોલે છે અને "હુઆ" નામથી એળખાયા છે. ચીની ઓલમાઓને પ્રેસની ઘણી જ રૂઝ પંજ છે, અને તેઓ હવે પ્રેસ અને પેપર કાંડવા પ્રયત્ન પણ કરે છે. જે ચીનમાં ઇસ્લામી પ્રેસ અને પેપર થાય તો તેઓ બહુ જલદી સુધરે તેમાં શક નથી.

ચીનના મુસલમાનો પાઠળ પડેલ હોવાનાં કારણોમાં મી. એકેન્ડી જણાવે છે કે તેઓ પ્રદેશ ચમન કરતા નથી. જે તેઓ ખીજા દેશોમાં ફરે તો અવસ્થ થયું સુધારા જ લઈથી તેઓ હાખલ કરી શકે તેમ છે. રૂઝના ઇસ્લામી સુધારાનું સખળ કારણ એ છે કે તેઓના ઓલમા હુનીઆના જુદા જુદા દેશમાં ફર્યા, જમાનાને અનુસરતા સુધારાઓ સાથે દેશને કેળવવા પ્રયત્ન કર્યા અને પ્રજાને અધમ સ્થિતિમાંથી ખચાવી. મનચુરીઆમાં વિદ્યાર્થીઓને હમેશા હું જાણામણ કરે તો રહ્યો કે, મીસર, ટરકી, રૂઝ કે ઇસ્લામી દેશોના મોટા મદરેસાઓમાં જઈ કેળવણી કર્યા. લગાઈ પુરી થયા પછી કેટલાક વિદ્યાર્થીઓએ મારી સાથે મીસર, ટરકી, નાસતરી વીઝેર દેશોમાં આવવા આશય કર્યો. પરંતુ મારો જવાબ બેંગાને વિચાર હોવાથી તેઓની માગણી હું સ્વીકારી શક્યો નહિ. ચીની મુસલમાનો કેળવણીમાં પછાત પડ્યા તે હું ખીજું કારણ એ છે કે તેઓ ફક્ત મસાપ

ત્ર અને ઇસ્લામી વાર્તાઓને ટરતાથી જ રહી તેલોજા ધર્મ સમજે છે. ઇતિહાસ, હદીસ, કે ખીજા સુધારાના વિષયો કે જેને માટે ઇસ્લામ સર્વથી શ્રેષ્ઠ ગણાય છે તેવા વિષયો તેઓમાં ખીલકુલ નથી તેમ તે હાખલ કર્યું પણ કઠણ થઈ પડ્યું છે. હિંદના જાહેલ મુસલમાનો અને તેઓમાં ફક્ત ફરક એટલોજ છે કે ચીની નમાજ અને હિંદી બે નમાજ છે. તેઓ ઇસ્લામના પુરા પાળે છે. અરીજી ખાવાને તેઓ ખીલકુલ હુકમ સમજે છે તેથી કાંઈપણ મુસલમાન ચીનમાં અરીજી નથી. વળી કાંઈ અરીજી ખાતો પીતિ સાખીત થાય તો તેને ઓલમાઓ તરફથી મોટી શીક્ષા કરવામાં આવે છે. મનચુરીઆના મુસલમાનો મુલકા સિવાય ક્યાંક ફરેલ ગોસ્ટ ખીલકુલ ખાતા નથી. હવે ફિલ્મો મર્યાદા મુલકા પાસે ક્યાં: કરવાનો તેઓમાં રીવાજ છે. ખાવા પીવા અને પહેરવામાં સફાઈ રાખવી અને સાચું બોલવું તેને તેઓ ઇસ્લામનું શ્રેષ્ઠ ફરમાન સમજી તેપર ૬૬ શ્રદ્ધા રાખે છે. તેથી ચીનની સરકાર અને પ્રજામાં તેઓની પાક દયાનત અને સત્યતા મશહુર છે. જે મુસલમાનો ઇસ્લામી ધરમ ફેલાવવા આહે તો બહુ ઝડપથી તેઓ ફતેહ મંદ થાય અને તેની અસર જાપાનમાં પણ થયા વિના રહેજ નહિ. હુદ્દિસ્ટ અને મુસલમાનો એકે ખીજા પર ઘણોજ હેત ભાજ રાખી સંપથી વસે છે. વળી દરેક ચીની, ઇસ્લામને દરેક ધરમનો રાજ્ય માને છે. ચીનમાં ઘણે અંશે મોટા હોદ્દાઓ ન્યાયખાતાની મોટી બેઠકો, લશ્કર ખાતામાં પણ કેમકે ફરજ, મુસલમાનોના હાથમાં છે. કેળવણી ખાતામાં મોટા વિદ્વાન મુસલમાનોજ ગણાય છે. છતાં પણ ચીની મુસલમાનો ઇસ્લામના ખરા અરથથી અજાણ છે. તેઓ હાલના હુશીઆન સુધારા હાખલ કરવા ઇસ્લામથી મનાઈ હોવાનું સમજી હાખલ કરતા નથી. એટલે જે ચીનાઈ જાણના અપાસ કરી અત્રેના ઓલમાઓ ત્યાં જઈ તેઓને સમજાવે તો ઘણું ખર્ચ તેઓ કરી શકે તેમ છે.

ડરખતવાળા મી. જેમ્સ ગોલ્ડરે જેઓ વિજાયત અંગ્રયાસ કરવા ગયા હતા તે બા રીસ્ટરની પરિક્ષા પસાર કરી પાળ્ય ફરેલ છે. રૂઝનામાં કેપટાઈન ઉપર હિંદીઓ તરફથી તેમને સારો આવકાર મળ્યો હતો. ડરખતમાં તેમને લેવાને સારો સંખ્યામાં હિંદીઓએ બંદર ઉપર હાજરી આપી હતી. તેમને હિંદી કામ તરફથી આવકારનું માન માત્ર આપવાને નહીં થયું છે.

નાતાલના હિંદીની ગંજવર સભા.

બે હજાર માણસો.

જુદા જુદા ગામના ડેલોગેટો.

લાઇસેન્સનો તથા મ્યુનીસીપાલ ફરિયાદીઓનો કાયદો.

કોંગ્રેસના પ્રમુખનું ભાષણ.

એક મતે પસાર થયેલા ઠરાવો.

કેટલોક વખત થયાં કોંગ્રેસે મેડી માસ મીટિંગ બરી લાયસેન્સ બાબત થતા જુદામ કિમે દરાવ કરવા તથા મ્યુનીસીપાલ ફરિયાદી કાયદા વિશે વડી સરકાર જે દિંદીનો ન્યાય કરી રહેલી છે તેને ટેકા આપવા હિંદીમાં ચાલી રહી હતી. મી. હમર હાઇ આનંદ ઝવેરી તથા મી. મહમદ કાસમ એ જીવીયા તે બાબત મદદ મહેનત કરી રહ્યા હતા. સભા વિશે સાડા ચલુ હજાર હેડબી વ બહાર પાડવામાં આવ્યાં હતાં તે હેડબી લે વેર વેર અને ગામે ગામે પહોંચાડવામાં આવેલ. ડરબનની અંદર સેક્રેટરીઓ પો તે માલુસેને હેડબીલ આપવા નીકળી પડેલ, અને મીટિંગની ધામધુમ ઝપાટાખંધ ચાલી રહી હતી. પરિણામે વિક્ટોરીયા સ્ટીટનું કોંગ્રેસ હોટેલર મયા સોમવારની રાત્રે મી આનંદ ઝવેરી મૃતું હતું. મીએટરની અંદર જોડાયેલી કરવાનું કામ મી. મોનીલાસ દિવા નવા કાયદામાં હતું. રીપોર્ટરો સિવાય એક એ એરા મદરથો હાજર થયા હતા. મી. દા હિંદ મદમદ પ્રમુખસ્થાને બીરાજ્યા હતા. ડર બન્યા મુકરથોમાં સેક્રેટરીઓ ઉપરાંત માણ કોંગ્રેસ મી. અખડુલા હાઇ આદમ, મી. અ જુલ કાદર તથા મી. હસમાધલ જોરા. મી. હિંદ મહમદ, મી. દાદા ઓસમાન, મી. આર. કે. ખાન, મી. ડોરાસામી પીલે, મી. સી. વી. સંખવી, મી. પી. એસ. આપર, મી. કેમલર અધુ. ડો. નાનજી, મી. બરનાઈ મે જીવલ, મી. જોન્સ જોહાદર, મી. હજારાદીય કમ્પીદીન, મી. મુ. એમ. સેલત. મી. એમ. એમ. દિવાન, મી. હસમાધલ પારેખ વગેરે હાજર હતા. બહાર ગામના ડેલોગેટોમાં મી. સિલ્સગરથી મી. દાહદ બાબત મી. એમ. ર. પીલે, લેડીરમીય તરફથી મી. હાઇદીન

દાર તથા મી. હસમાધલ મદમદ. એરટેકાં તરફથી મી. હાફેશ, ટોંગાટ તરફથી મી. એ. એ. ગાંધી મી. ખમીસા, વેલ્લમ તરફથી મી. આમદ મેતર, બાણુ નાસેવતસીંગ તથા મી. ધનજી રામજી. રટેંગર તરફથી મી. એમ. એમ. સીદાલ, રીયમંડથી મી. હજારાદીય સુભેમાન પારેખ, ન્યુકેસલ તરફથી મી. એ. એમ. હાફેશ એ પ્રમાણે મુકરથો હાજર હતા. હોલ મીડાર બરાઇ મયો હતો, અને ક મતીમાં કમતી ૨૦૦૦ માણસો હોવાં જોઇ એ. મીટિંગ મળવાનો વખત નવ વાગ્યાને હતો. અને અરોબર નવને ટકારે પ્રમુખ સા હેમે પોતાનું ભાષણ શરૂ કર્યું જેનો તરજુ મો અને નીચે આપીએ છીએ.

પ્રમુખનું ભાષણ.

આપણે આજે ધણા અગત્યના કામનો વિચાર કરવાને એકઠા થયા છીએ. આખા કાલોનીમાં હિંદી વેપારી સામે ગોરા વેપારી એ તરફથી દિલચાલ થઇ રહેલી છે. લેડી રમીય પોરટોગેટન અને મારિસબરગમાં એ દિલચાલની અસર જણાઇ ચુકી છે. હ નાંડા ડીઆંકટને હું તેમાં બેળવતો નથી કેમ કે તે બનામાં જે કે કેટલીક લાઇસેન્સ ગેર વ્યાજબી રીતે છીનવી લેવામાં આવેલી જ હાય છે તેપણ એમ આપણે કહી શકીએ કે એકંદરે વિચાર કરતાં વેલ્લમની અપીલ કોરટે અન્યાય કર્યો નથી, કોઈકાઈ માણસ ઉપર અથવા કોઈકાઈ જગ્યામાં અન્યાય થઇ જાય તે આપણે સહન કર્યે છું ટકા છે. પણ લેડીરમીય પોરટોગેટન, અને મારિસબરગની વાત અલગજ છે. આ જગ્યાઓમાં હિંદીની ઉપર હાંડાભાર ધડા વિના દલ્લા કરવામાં આવેલા છે. લેડીરમીય માં જે માણસો ઘણા વરસ થયાં વેપાર કરતા

આવ્યા છે અને જેઓએ અમુક દમ પ્રમાણે લાઇસેન્સ અમલદારની રજમી પોતાના ચોપ ડા રાખેલા છે તેઓની પાસેથી એકદમ લાઇ સેન્સ ત્રણ લેવામાં આવી છે. અને તેથી તે ઓનું પેટી કમાવાનું સાધન જતું રહ્યું છે. એજ ચોપડા રાખવાની દમ હવે ના પસંદ કરવામાં આવી છે અને તેવું બહાનું કાઢી લાઇસેન્સ બંધ કરવામાં આવી. એ ચોપડા રાખવાની રીતનો હું અહીં અચાપ કરવા નથી માંગતો. તે સારી હોય અથવા ખરા બ પણ હોય. હકીકત એ છે કે અપીલ કો રટે આ માણસોની અપીલને મશકરીની રીતે ગણી કાઢી તેથી તેના વહીવે તે કોરટને કપ કા આપવો પડ્યો. આ કોરટ જે કે બજારની હતી કે હિંદી વેપારીઓ અમેજી બાધા નહિ જણતા હતા જતાં તેણે તેઓને તરજુમા કે રનારની સલાય વિના સવાલો પુછ્યા. પછી કોરટના મેંબરો ગંબીરપણે પોને ફરિયાદો દરા વનો વિચાર કરવા તણે જતા હોય નહિ તેમ એકાંતમાં મયા તે પછી બહાર નીકળી લાઇસેન્સ અમલદારનો દરાવ બહાન રાખ્યો. અગર વેપારીને અમુક રીતીએ ચોપડા રાખવાની નોટીસ આપી હત અને તેઓએ તે પ્રમાણે ચોપડા નહિ રાખ્યા હતા અને પછી તેઓને લાઇસેન્સ આપવાની ના પાડી હત તો આપણે બહુ કહેવા જેવું ન રહેત. પોરટો સેપ્સટનમાં ધણા ગોરાઓના ટેકા મળ્યા હ તો તેવા પુરાણા હિંદીને લાઇસેન્સની ના પા ડી, જે કે લાઇસેન્સ અમલદારે કમુલ કર્યું કે તે વેપારીની દુકાન ધણી સ્વચ્છ હતી અને તેના ચોપડા સતોષકારક રીતે રાખવા માં આવ્યા હતા. તે આ લાઇસેન્સ છીનવી લેવામાં બહાનું એ બતાવવામાં આવ્યું છે કે મજદુર હિંદીએ પોતાના લેણદારોની સાથે અમુક દલા ચુકવીને પતાવ્યું હતું. નહિ કે આમાં તે ધણી કોઈ રીતે કમુરવાન કરે. થા તકી મશકરીના તોરમાં લાઇસેન્સીંગ અમલદારે એવી રીકા કરી કે એવા વેપારી પોરટો ગોરટનની મુધરેલી પ્રગતને રહેવો જોઈએ નહિ કેમ તણે સુધરેલી પ્રગતઓમાં લોકા કોઈ દહાડા આદુતમાં આવતાજ હોય નહિ. ખરું જોનાં ઉપરના વેપારી ઉપર લેણદારો એ એટલો બરોંસો રાખ્યો છે કે તેઓએ તે માણસને નાદારી કોરટમાં નહિ વસડી તેની પાસેથી દલા લીધા અને તેને હજી માસ આ પે છે. લાઇસેન્સ અમલદારનો આજો દરા વ તે પોરટો સેપ્સટનની અપીલ કોરટે બહાન રાખ્યો છે. જો આવા દાખલાની નકલ ખીજ જગ્યાઓમાં થાય તો હિંદી વેપારીનો અંત આવે અને તેથી ફરીને તેઓની ઉપર જે સેંકડો માણસોનો આધાર છે તેઓ પશુ ધ સલાહ જાય.

કોણ વિરુદ્ધ છે ?

સારે નસીબે આ કોલોનીના ડાપાવાળા એકદમ આપણી વિરુદ્ધ નથી. તેઓએ આજુ બાહસેન્સ નીકળાવી રાખવા વિશે મન બહુ યો છે. થોડા દિવસ પહેલાંજ નાતાલ એડવ ર ટાઇટલના અધિપતિના મનમાં કેટલીક ખોટી અસર હતી તે આપણે દુર કરી રાહવા છીએ. તે કેટલાક આગેવાન દિંદોને મળેલ અને તેણે આપણી વરતણકે પસંદ કરી હતી. રથાનિક સરકાર પણ મારા માનવા પ્રમાણે આપણી તરફેણમાં છે અને તાર ઉ પરથી તમે જોવું છે કે વડી સરકાર પણ આપણી તરફેણમાં દિલચાસ કરી રહેલ છે. તેમ જતાં આપણે એટલેથી સંતોષ પામવા નો નથી. આપણે તેઓના કાય મજબુત કરવા વેંદએ. અને તેવા કારણથી તમને આ જ એકલા ક્યા છે અને આવી સરસ રીતે માણસો આપ્યા છે તેથી હું ઉપકાર મનું છું.

લાઇસેન્સ કાયદામાં ફેરફારની જરૂર.

તમારી આગળ બે હાથ રજુ કરવામાં આવશે. તેમાંનો એક લાઇસેન્સ યાજન છે. બેડોરમીય તથા પેટ શેપ્સ્ટનના ધાને સ્કાફ્ટ વખતે ઉપર ટપકુ એસડ મળી આવશે. પણ આપણે તો દરદના મુળને કાપવાની સરકારને અરજ કરવાની છે. જ્યાં સુધી કાયદામાં ફેરફાર ન થાય ત્યાં સુધી આપણે કોઈ રીતે સ્વી સલામત મણાઈએ નહિ. એ વે પારી પોતાનું મકાન સાફ ન રાખે અથવા પોતાના આપણા બેરોયર ન રાખે તેવા કારણથી તેને નેતવણી આપ્યા પછી લાઇસેન્સ ન મળે તો આપણે કહેવાપણું ન રહે. આગર કોઈ પોતાની ખરાબ રહેણીથી સાનેના વેપારીની સાથે મેર બાળળી રીતે દરીકાઈ હરે તો પણ આપણે સહન કરી રાહીએ. પણ બધારે માણસ બધી કામદાની કસમો પછે જતાં તેને લાઇસેન્સ ન મળે તો તેના હકો ઉપર હુમલો થયો એમ આપણે માનવું જ વેંદએ. આજુ લાઇસેન્સ અને નવી તે ની વચ્ચે હમેશાં તરાવત મળાવવો વેંદએ. લોકોની ઉશ્કેરણીનું બહાનું આપણે નવી લાઇસેન્સના સંબંધમાં સમજી રાહીએ છીએ, અને બધારે કોઈ જતામાં ત્યાંના રહેવા શીએ અમુક વેપારીની સામે થાય ત્યારે તે યાજનનો વિચાર તે લોકો બલે કરી શકે, પણ આજુ લાઇસેન્સ તો તેના બહાના વાંક ને સાફજ રહ થઈ શકે એમ હોવું વેંદએ. આવા ધારણને અતુસરની કાવેદો પસાર કરવા તે મુશ્કેલી ભરેલું નથી.

મ્યુનીસીપાલ બીલ.

લાઇસેન્સની કાત કરતાં આપણે મ્યુની

સીપાલ બીલ ઉપર સહેજે આવીએ છીએ. તે બીલ વિશે વડી સરકાર હાલ વિચાર કરે છે. નાતાલ મ્યુનીસીપાલ એસોસીએશને વડી સરકારે લીધેલી કડતોને કેવી રીતે એક કરે મુશ્કે છે તે તમે જોવું. હું હિંમતથી કહી શકું છું કે જે મેંબરો તે વિશે જોલેકા છે તેઓએ કાયદાની માટીની મેળવી નથી. દિંદો નોકરોને રજીસ્ટર કરવાની શી વરસ છે કે કાફરોને રજીસ્ટર કરે છે તે એમ સમજીને કે તેઓ કમ કમવાના ચાર છે. આપણી સામે તો એવી ફરીવાર છે કે આપણે બહુ વધારે પડતું અને વધારે લાંબા વખત સુધી કામ કરવા કરીએ છીએ. આપણે બહુ નરમ છીએ. આવા જે આપણે છીએ તેઓને જંગલી મણસોમાં કેમ ખપાવી શકાય ?

આપણે સત્ય પ્રકરણી ચુંટણીના હક જવા દીધો છે. આપણે કેટલીક વખત કહી ચુક્યા છીએ કે આપણે સત્ય સતા બોગવવા છાજ નથી રાખતા, પણ ખીજતોની જેમ આપણે જે ફેરો ભરીએ છીએ તેજરો કેવી રીતે વાપરવા તે વિશે વિચાર આપણે શા સાફ ન આપી શકીએ ? આપણે મ્યુનીસીપાલ રીના મેંબરોની ચુંટણી કેમ ન કરી શકીએ ? મરદુમ મી. એરકેબ અને મરદુમ સર જોન રેબીન્સન કહી ગયા છે કે મ્યુનીસીપાલ હક તમ લેવાને પારવામેંડો હકારો નથી. તેઓએ કયુલ ક્યુ હતું કે આપણને તે હક હિંદુસ્થાનમાં પણ છે. વળી અમવા હકો છાનવી લેવાથી આપણું અપમાન થાય છે. આપણી દિલચાસમાં હમેશાં દરદન આવે છે. આપણે બિટીશ સત્યતા રહેરી નથી એમ આપણને તેથી વખતો વખત વાદી મળે છે અને આપણે જોરાઓની સાથે કોઈ પણ રીતે સરખા થતા કાયદ નથી એમ ગણાવ છે. આવી અડચણથી બીજી અડચણો પેદા થાય છે તેથી તમારી આગળ એવો હાથ રજુ કરવામાં આવશે કે આપણે વડી સરકાર વચમાં આવી છે તેથી તેના આજા રી છીએ અને આપણું રક્ષણ તેમણે કરવું જ વેંદએ.

ગોરાનું 'મ્યુનીસન.'

તમે કોલોનીઅલ પેટ્રોમીટીક મ્યુનીસન ની દિલચાસ વેંદ છે. ગીરમીટીઆને આવતા અટકાવવાના તેના હેતુની સામે આપણે કોઈ કહેવાનું ન મળે. આપણે તે વાત તથા વેપારની ઉપર અંકુશની વાત પણ કયુલ રાખી રાહીએ છીએ પણ ગીર મીટીઆને ગીરમીટ ખજાલ થવા પછી પાછા કાઢી મુકવાની વાત આપણે કોઈ રીતે કયુલ

કરી શકતા નથી. મરદુમ મી. એરકેબના હજો પ્રમાણે કોલોનીમાં ગીરમીટીવા લોકો આવે અને તેનું બહુ પરિણામ કોલોની ન બોગવે એ બનવું નજ વેંદએ. દિંદો સરકાર પોતાની રૂચત માત્ર નાતાલના જાલ ને સાફ નાતાલમાં આવે અને તે રૂચત નાતાલમાંથી દશેએ લાભ ન લે એવો કોલ કરાર કરી કયુલ કરશે નહિ. નાતાલ મરદુમી એ કલવ છે કે આ પ્રમાણે દિંદો હક જાળવવાની દિંદો સરકારની ફરજ છે.

સાધારણ શહેરોના હક.

આપણે કોલોનીમાં દિંદોઆને પૂર વેંદ થી કાપવત કરવાને છાજતા નથી પણ જેઓ હાલ તમે છે તેઓના રાજ્ય પ્રકરણી સિવાય વા બધા દેશને વારતે આપણે બેશક મમણી કરીએ છીએ. રવરાવ્ય હોય વા ન હોય તોપણ બે કોલોની બીટીશ સત્યતામાં રહેવા માગે તો જેઓને રવરાવ્યમાં કશે લાભ નથી તેવી રૂચતનું રહેણ કરવાની વડી સરકારની જે ફરજ છે તેમાંથી તે સરકાર છુટી રાહતી નથી. કોલોનીઓ પોતાની હદની અંદર આવજવત કરનાર માણસોને વ્દત બેદ કે રંગેલેટ રાખ્યા વિના એક સરખા ધારણ પ્રમાણે અટકવત કરી શકે છે પણ કાં મુધરેલ કોલોની પોતાની હદમાં એવા શહેરીઓને નથી રાખી શકતું કે જેઓને સરેરીના સાધારણ હક નહિ હોય.

લાઇસેન્સ વિરેહાવ.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસે બેલાવેલી દિંદો એવી આ સત્ય લાઇસેન્સને કાપેલા જે પ્રમાણે કાલ અમલમાં આવે છે તેની સામે નમતા પુવેક અરજ કરે છે અને હમેદ રાખે છે કે રથાનિક સરકાર તથા વડી સરકાર જે દિંદો વેપારીના હકો ઉપર હકારા આલે છે તેઓનું રક્ષણ કરશે, અને ન્યાય તથા બોગવતાના નીચમે પ્રમાણે ઉપરનો કાયદો બોગવાતા હકો જળાય તેમ ફેરવશે.

મી. પીરન મહુમહનું કાપણ.

ઉપરના હાથની દરખાસ મી. પીરન મહમદે કરી અને તે કરતાં નીચે પ્રમાણે વાપણું કર્યું. તમે સારી રીતે વળો છો કે લાઇસેન્સ યાજન આપણા વિરુદ્ધ કેવી ઉત્કેરણી આવી હતી છે. તેના પરિણામે આપણા દિંદોઅટકાવતા આસરે બે રજન લાઇસેન્સ મેટે બાએ મેર કમરકથી ખચી લીધા છે તેનું અનરમ મ મું થયું કે રંગેલાએ લાઇસેન્સ મમણવા છે તેમાંના કેટલાક આજ અન્યાયવા છે. ન લોકોના અગાધતાં નાણા કુબરો તેટલુંજ નહિ પણ તે મેટી

પરિણામ એ છે કે દિલ્હી કોમ કમિટી હરે છે એ લક્ષી અને ખુશ થયા હોય. કે દિલ્હી કોમિટીમાં છે તેમને હાઈ અન્યાય આપવામાં આવે તેની અમે વિરુદ્ધ છીએ, જ્યાં એ બંધી છે કે એરોઆઈડ વરિતના વચારનો અટકાવ કરે. આમ કરવા સાથે એને નવાં લાઇસેન્સ ન આપવાની કાયદેસર રીતથી હાઈકર્ટ કે તેમ છે. પણ એ કોમિટી ખરેખરે હાઈ કરવા માન્ય હોય તે તેણે ગીરમીટીઆ મળુરી અંધ કરી ને ગીરમીટીઆને પાછા મોકલવાની રીત દિલ્હી સરકાર કમિટી હરે નહિ — અને તેમ થાય એવી આશા જણાવી નથી — ને ગીરમીટીઆ મળુરેને પીએમીએ પદાર્થનાં ને સેવડ ગીરમીટીઆ મળુરી સાત ગાય કરવા નાં નાનાં પત્રમાં લેવાં. એક વાર પદાર્થ દરસાલ દ્વારે ગીરમીટીઆને દિલ્હી સરકારથી બોલાવવાનું આજ રાખીએ અને બીજી તરફથી દિલ્હી સરકાર અને હરીફાઈ સામે ઉશ્કેરણી ચલાવીએ એ એ માત્રે બની રહે નહિ.

મારિસખરમાં લાઇસેન્સ.

ટાઉન કાઉન્સિલના ચુકાદા.

થોડા દિવસપર મારિસખરની ટાઉન કાઉન્સિલની મીટિંગ આગળ ગયું દિલ્હી કોમિટીની અપીલો સાંભળવામાં આવી હતી. પહેલાં અરજદાર તાબુદીન મદમદ, અસેની કુ. ની રતી વડીલ તરીકે મી. હાઈ મ હાજર થયા હતા. લાઇસેન્સ અટકાવવાના કારણમાં એમ જાણવામાં આવ્યું હતું કે માગણી કરી જ્યાં ચોપડા તારીખ ૮મી ફેબ્રુઆરી સુધીમાં તૈયાર કરી હાજર કરવામાં આવ્યા નહોતા. મી. હાઈએ જ જાણ્યું કે અરજદારની દુકાન ૧૮ વરસ થયાં આવે છે. ૧૮ ના ડીસેમ્બરે ચોપડા લાઇસેન્સ અગત્યદાર આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યા. તે વખતે ૮મી ફેબ્રુઆરી સુધીની મુદત મળી. ને તારીખ સાંજે ચાર વાગે ચોપડા તેની પસંદ રજૂ કરવામાં આવ્યા. ચોપડા લેખને લાઇસેન્સ અમલદારે કહ્યું કે લેખકેલ્લી વિચાર ખરેખર મળતી નથી તે બતાવવા ૨૦ મીનીટની મુદત આપવામાં આવી. અરજદારે બીજી સવાર સુધીની મુદત માગી. બીજો દિવસે નવ વાગે ચોપડા રજૂ કર્યા પણ તે જોવાની લાઇસેન્સ અમલદારે ના પાડી. તેનું વચ્ચે નિરૂપ તા બરેનું છે. તેણે માત્ર એટલું જ જોવા નું છે કે ચોપડા અંગ્રેજી ભાષામાં બરાબર છે કે નહિ, તથા એકે દુકાન પડતીમાં હોય તેવે થાયે લેખકેલ્લી તથા થાયે લેખકેલ્લી છે.

કે નહિ. કેટલાંક વરસો સુધી આવી સખ તાલ ચલાવવામાં આવી નથી. દિલ્હીએ ક્ષિત્રી પ્રત્યે એને તેમની અરજી ગોરા એના જેટલી જ ન્યાયને પાત્ર છે. કેટલાક ગોરાએ તેના કૈયુદાર છે. લાઇસેન્સ અમલદારે કરીયો તેના ચોપડા તપાસવા વંદે એ. કેટલીક કાંપી તરફ પડી કાઠીનથી કર લેખકેલ્લી કરવાનથી ચોપડા કરીયો તપાસવાના હાર થયા. ત્યાં જાએ કેસ કરી રાકે થયા. મી. હાઈએ કહ્યું કે ચોપડા મેં તપાસ્યો છે. ને મેં ગોરાએ વિચારમાં નથી. મી. હાઈએ જાણ્યું કે ચોપડાની તપાસણીમાં આવી સખ તા ચાલવાની છે. તેની પેપરને અટકે. ને ડીસ મળી નેન્ટએ. કેટલીક ચર્ચાયાદ મેવરની દરખાસ્તથી લાઇસેન્સ અમલદારને કરાવ શકાય રહેશે.

તે પછી બીજી અપીલ કમરજીઆલ રાક ના સાદાકુદીન વતી થી. હેરીસને સંભળાવી. તેણે જાણ્યું કે અરજદાર ૨૫ વરસનો વ્યક્તિ તે પેપરી છે. ૧૮૦૫માં દુકાન ખુલ્લુ આવી રીતે નિર્માણમાં હતી. હાલમાં તેને લેખકેલ્લી સાથે સમજુતી કરવી પડી છે. દુકાન અંધ થયે ને ગોરા પેપરીએને ગોરી નુકશાની બચવી વડે દિલ્હીએને દુકાન લેવા ને કાયદા પડીને પડી રહે. આ કેસમાં લાઇસેન્સ અટકાવવાનું કારણ ચોપડા અંગ્રેજી નું છે. પણ હું કાયદે એમ માને છે કે હરેક પેપરીએ નામાવી પેપરી પસાર કરે થી હોવી નેન્ટએ. ને આથી અરજી લેવા તે. મેં હેડે નાના પેપરીના લાઇસેન્સ અટકે અંગ્રેજ રાજના અંધ મુકદ્દમી પેડે કાયદા ને અરજ ઉઠા: રીતે લેવાયે નેન્ટએ. મી. હાઈએ જાણ્યું કે પહેલી વખત રેટાકની કિંમત પૌંડ ૨૬૦૦ની આંકવામાં આવી હતી ત્યારે બીજી વખત મેં નેન્ટુ તો પૌંડ ૮૦૦ની હતી. આમ થવાનું કારણ અરજદાર બતાવી શકે નથી. આવા ચોપડા સાથે નહિ. સર્વાનુમતે લાઇસેન્સ અમલદારે રજા દરમિયાન રાખવામાં આવ્યો.

ત્રીજી અપીલ કે. પીકેની હતી. તેણે ચોંટી સંભળાવ્યું કે કાપમાં વધુ દુકાનોની જરૂર ન હોવાના કારણથી અને અરજ તથા લાઇસેન્સની છે એવા કારણથી લાઇસેન્સ અટકાવવામાં આવ્યો હતો. ગોરાએ મારી પાસે પૌંડ ૮૦૦ ને રકમ માગે છે. અરજદારે તોયે માગ્યું જ અંદામાં લાઇસેન્સ ગેટીના વતી માગ્યા હતા. ને અરજી કાઢી નાખી લાઇસેન્સ અમલદારે વચ્ચે આપ્યું કે દિલ્હી સરકારે અરજ ચકો ને લાઇસેન્સ અમલદારે. હાલમાં ૧૮૩૦ દિલ્હીએને અને

દિલ્હીએને મારી વિરુદ્ધ અરજી કરેલી છે તેવી લાઇસેન્સ મળે નથી. કાઉન્સિલમાં કેટલીક તરફ આદ એવા કરવા થયા કે અરજદાર નવા લાઇસેન્સ માટે અરજી કરશે ને તેપર વિચાર કરવામાં આવશે.

માડાગારકર.

(દિ. જો. માટે ને મનજી નગુઆલ પેતલવી)

મયા અંકથી ચાલુ.

આજે ૭ વરસ પહેલે દિલ્હીએ નવા આવતા થયા છે. પ્રથમ સુતના એક વાણીક મદરે પગ મુક્યો. પછી કચ્છ અને કાઠીઆવાડના સીદા પેદારઓ, તથા બોમ્બે એ જવા લાગ્યા. તે આવ સુધી જવા આવે છે. કેટલાક કચ્છથી માડાગારકર જતાં પદાઓમાં આવતા હરે છે. તે પદાઓમાં બાઈડ ૩૫ ૧૦ કે ૧૫ પડે છે. પદાઓની મુળકરી રૂપથી ૨૦ ૧૦ ૫ આવે છે. પ્રથમ હરે ચ રીમરો મુળકરી પરવારી એવા ને જંગલાર થયે ગોરાએ જતી. ૧૮૬૨થી દિલ્હીએ મુળકરી જંગલાર મુળી અંગ્રેજ હરેમન રીમરમાં આવે છે અને તોપી હરે ચ રીમરોમાં માડાગારકર કે મે. રીશ આવે છે. દિલ્હીએમાં ૧૦૦ સુરત વરસાતને ખાદીના કાંચ અને કાઠીઆવાડના છે. આ માં દિલ્હીએ અને જાજ પાંચીએ વળે છે. કચ્છી રીમરો પેદારઓ પડે નવા વખતના છે અને પેસપાત થયા છે. દિલ્હીએ સુતના મુળીને પેપરમાં છે. દરજ્જા એવી, સુતર, પીપી વગેરે પેપરોને વળે સારી કમાઈ છે. હરેક પેપરે દિલ્હીનાં હમારની ઘરો દુકાને અને ગમેતા તથા બગીચા વળે છે. કેટલાક એવરત છોકરાં સડિન રહે છે. ગોરા એવી નાની દુકાને જવમેજ લેવા છે. અંધ મેટા ગોરા દુકાનકરે દિલ્હી સાથે મળતી લેવલેક કરે છે, તથા સારો નાનો રાગ છે. આખજુ લોકો ગોરાની દારવાં સરે થાંપી રહે છે. આંખાસાંપુ ભિલવાના તમામ દુકાન લોકોને દરેક ગામરો છેડે જવામાં હોવા આવે છે. હરેક જગ્યાએ હરે ચ રહેલોમાં થજી કરીને હરે ચ એવરતો માંતર લેવા છે. ૧૫ માંપજુ રી લીધા વગર મહત્ત ચોપડી રસેડ કાગળ કસમ કાઢી પગેરે સરકાર પોતે પુરાં પાડી બજાવે છે. તેના અંદર ગોરા દિલ્હી અને મતમાવ એવર કાઠીએ માંધ અને એવર નિરાળમાં હરે ચ અને નવ આંખાવાની કેપરજી લે છે. કેટલાક દિલ્હી એ હરે ચ મતમાવ કે દિલ્હી આવાના ઉવર માંધ છે. પરંતુ કાંચ પડીસ, આવીકરે, કે

અકતરી બંધાવાળા દિંદી હજુ ત્યાં છે નહિ.

માઝાગરકરમાં પદમીટ નથી, પરંતુ તર કાર તરફથી મુકરર થયેલ મુખ્ય દિંદી માણસ હોય તેના હરતક આપનાર માણસ નો ડીકેરેશન સંપાદ સરકારપર નય છે. તેમાં આવનારનાં દેશ, ગામ, માળાપતું નામ, ઉંમર, એવાં બધાં વગેરે ફરેશમાં પ્રમાણ છે. આ દેશમાં દિંદી મજુર કામકાજ હશે. સર્વે કામકાજ, ઓલરી, કુલરી વગેરેનો વેપાર કરે છે. નાનાના એવા સાધા અને રખડ મુજરાનીમાં લખેલા આવે છે. ફરેશ સર કારનાં કર ફરેક વેપારીને બરવા પડે છે. આતાર વરસની ઉમર ઉપરનાને માથાવેરા રપ ફરેક આપવો પડે છે. કુકનોના સાન વરસ છે. દિંદી કુકનો બીજાથી યોગ્ય વરસ સુધીમાં હોય છે. જુદા જુદા વરસના જુદા જુદા કર છે. એક પાળીના નામ ઉપર બીજા બે વરસે કુકનો અરવા કરથી કરી શકાય છે. ફરેક કુકનમાં ઘણી અને કારકુન દીક રપ ફરેક આપવા પડે છે. કુકનો તથા વરસા બાકનો દર સાધારણ રીતે નાનાક પ્રમાણે છે. બેઠાકા બરસ દરેક વાલ કરતાં સરતું છે. બાકપાકાની અછન છે. ફરી બીજા સિવાયનો માલ ફરેશથી આવે તે ઉપર પ રકા જમાવ છે. બીજા મુલકના માલ ઉપર વધારે જમાવ છે. તે ફરેશ વધીક સિવાય કોઈ દિંદી પોતાની મેજે ભરી શકતો નથી. ટાપુ છેડની વખત કાંઈ શી વગર પાસપોર્ટ મળે છે. દિંદીઅન સિવાયના દિંદીઓ કુકન રવિવારે મળુ ખુશી રાખી શકે છે.

આસપાસના પાંચ નાના ટાપુઓ પણ માઝાગરકરના અવરનની હકુમત તળે છે. તેમાં આશરે ૧૦૦૦ દિંદીઓ છે. આ બધા ટાપુઓ તેમ માઝાગરકરમાં ફરેશી વહાવો દર સાલ દિંદી માલ ભરી આવે છે અને પાછા જતાં નાળીએર વગેરે ભરી જાય છે. સમાપ્ત.

ગોરાની માસ મીટીંગમાં એક ભાષણ કર નારે એવું જણાવ્યું હતું કે પાંચ વરસની મુલતવાળા ગીરમીટીઆ પાસેથી કે પૌંડ વાર સીક કર અરોજર રીતે ઉધરાવવામાં આવતો નથી. આ ઉપરથી 'મરકયુરી'ના પ્રતિનિધિ એ માહિતેશની ઓશીસમાં તપાસ કરી તો માણસ પડ્યું કે પૌંડ ૭,૫૦૦ ઉપરાંત રૂકમ ૧૬૦૦ ની સાલમાં મળી હતી. એટલે ૨૫૦૦ થી ૩૦૦૦ જેટલા ગીરમીટીઆએ કર મારી આપ્યો હતો.

ગોરાઓની મીટીંગ અને મરકયુરી.

ઉપરના સવાલ સંબંધે ગોરાઓએ કરેલી માસ મીટીંગ ઉપર રીક કરતાં 'મર કયુરી' લખે છે કે :—

મીટીંગનાં બાપણે અને તે ઉપરથી ઉત્પન્ન સવાલો વેતનમાં તો કાંઈ સતોપકારક જોવામાં આવતું નથી. તેથી સવાલનો મુંચવામાં માત્ર દેખાઈ આવે છે. સામે કણક કરતું વેતનમાં કે એ બાપન ગદુ વિચાર રવા જેથી છે અને તેથી તે સંબંધમાં ન્યાય ની દરમાં સ્વીકૃત જનતા ઉપાંગે બેસતી જરૂર છે. આવો હેતુ પેન્સીઓરીક યુતીયત નો કાગે છે. તેઓ ખીરકથી અને સમા વાળાને અન્યાય ન થાય તેનો વિચાર રાખી વરતશે તો અવશ્ય વેતનમાં ફાળ મળશે. છતાં કેટલાક પ્રિમાયત કરે છે તેથી અતિ ચારી રીતથી આવી કીલ્લયાલ ઉત્પાદની પટી ભાંચરાંતા સંભવ છે. આવતા વરસથી બધા ઓશીઆરીક કાઉસેન્સ આટકાવવાનું કાંઈક તે ન્યાયના કાવુન તોડ્યા બરોજર છે. જે લોકોને આવવા અને રહેણુંક કરીને વસવા દીધા તેમને તો ન્યાય આપવોજ વેતનમાં. છતાં તવા આવનારને આટકાવવા તું આપણે કરી શકીએ છીએ. આમ કર વાની સત્તા આપણને ઇમીગરેશન રીક્ષીક શન કાલકાથી મળે છે. અને તે કે ઘણા લોકો ખરી લકાકન તપાસવાની તરદી લીધા વગર ફાવે તેમ જોડ્યા કરે છે તોપણ અમને તો કાગે છે કે તે કાયદાનો અમલ પણ મરે બર રીતે ચાલ છે. દિંદીમાં વધારે ચાલ છે તો તે છૂટા થતા મીરમીટીઆથી અમર કુલરી રીત થાય છે, તલિ કે આવરવાના વધારથી. કાઉસેન્સ આટકાવવાને કાપવા થી પુરતી સત્તા મળે છે. અને જે કોડી સ્મીથના કાળજાની માફક અન્યાય કરવામાં ન વાપરાય તો તે કાયદાને હજુ પણ વધારે અસરકારક જનાની શકાય. અન્યાય અને ગેરજનસાદથી વરતવાથી, અમવા જાહેર મીટીંગમાં કેટલાકની પોરે જેમ ફાવે તેમ બોલવાથી કાંઈ કામ કરી શક્યા થવાનું નથી. આપણે પોતાના તરફ પ્રમાણીક થવું વેતનમાં. દિંદી પોતાની મેજે આપ્યો નથી. તેમ વડી સરકાર કે દિંદી સરકારે આપણને ફરજ પાડીને તેને મોકલ્યો નથી. આજે આપણી સામે જે જે મુશ્કેલીઓ પડી થઈ હોય અમવા તો જવિયમાં આપણી કાગે થતાની હોય તે બધા મરે આપણે જાતેજ હપકાને પાત્ર છીએ. દર વર્ષમાં જરૂર જોડેજ મરેને આપણે જના જતાવી

'કે કોલેનીના ઉગતા ઉધાગોપર તેની સ્કતી પડતીનો અ.કાર છે. ને તે ઉધાગો માટે સારા મજુરોની ખડુજ જરૂર છે.' ૧૮૬૦ માં ત્યારે પહેલીવાર મજુરો આપ્યા ત્યારે તેઓ પાછા ચાલ્યા જવાની બીક સાગતી. ૧૮૮૪માં મી. સોંડરો જાળવ્યું કે દિંદી મજુરોના પરિભ્રમે દેશની પેશાસમાં ચાર મળો વધારો મળે, ને કારીગરોને જમણાં રોજ મળવા કાગ્યાં. દર ગોરા દીક પા. ૪ પેશાસ મળ્યાની તે વધીને પા. ૮૦ થઈ. આજે દિંદીઓની સંખ્યા વધીને ૭૦,૦૦૦ ની થઈ છે. ને તે મટે સમયા વરસ જોખમદાર છે. મીટીંગમાં ઓશીઆરીક ને ઉતેજન આપવા મરે કોડી વેપારીને રૂકા કે ફરેક કાગાઓ લવો. પાવુ અમે તો હજુ એવાં કામ નથી લવો કે જે દિંદીને, સારો બાવ આપવા છતાં, માત્ર આપવાની તા પાડે. ગોરાઓમાં કામદાર વરસ એશી આરીક વેપારીને લાકો વધારે ઉતેજન આપે છે અને તે ને ત મળતું હોય તો કેટ કાકને કુકન બંધ કરવાનો વખત આવે.

ત્યારે દિંદીને પહેલીવાર કામકા કરવા માં આવ્યો ત્યારે કેટલાકનો એમ આશા રહેતી હતી કે વખત જતાં કારકો મુશ્કેલીને વિશ્વાસ કરવા વેતન અને કામ કરવાને કાયક થશે, પણ આટલા વરસમાં તેમાં કાંઈ થયું નથી. કારકને દોરડીને અને કેળવીને સુધારવા કાંઈ થતો પ્રયત્ન થયો નથી; અને જાણતા જેવું એ છે કે જે લોકો સાથી વધારે ઓશીઆરીક નિરૂદ્ધ છે તે લોકો કાકરોને કેળવણીને રીતે અમલવામાં પાવુ નેટકાજ નિરૂદ્ધ છે. તેને નાનાતરવા પાની છુટા તેઓ ખુલ્લી રીતે જાળવે છે. કીલ્લગીરીની વાત કે જે સ્પષ્ટપણ વડી વેતન દિંદીને વધારે પ્રમાણમાં રોજવામાં આવ્યો છે તેમ કારકની તરફ કાંઈએ વેતનું અ નથી, સિવાય કે પાસ વગેરેના મુંચવાડા ભરેલ કાયદાથી તેને કાંડવામાં આવ્યો છે. કેટલાક કહે છે કે મીરમીટીઆ ભડે આવે પણ મુલત પુરી થયે તેને પાછા કાડવા. આ જાગતમાં દિંદી સરકારને સમજવવાનો આવક કરવાનું કંદવામાં આવે છે. નાતક વતી આ જાગતમાં મારે મીડનરે કરેલ પ્રયત્નોની વાલ જતા રહ્યું. તે વખત પછી દિંદી સરકારથી દિંદીઓના હક સંબંધમાં કાળજી વડે છે. ને બીજા દરેકવવાલના ઓશીઆરીક એરડીનન્સ અને નાતક મુનુતીસીપાલ ફરેશકાલ બીક ની કસાલો વેતન સમાવે. દિંદી સરકાર પોતાની પ્રતિબંધિત પાકાત કાકરોને કે જે મિન પડતું એ ખુલ છે. દિંદી સરકાર કાયદાની સરકારમાં ફરેશની આપણી કરવા

માં કોઈ ખોટું નથી, જતાં અગતે કાગે છે કે તે આશા વગરનું છે, સિવાય કે દિંદી સરકારની નજરે તદ્દન વાજબી હોય પણ આપણે ન કરવા લાયક શરતો આપવા આપણે તૈયાર થઈએ. જે આપણે આ બાબતમાં ખરેખર કામ કરવા માગતા હોઈએ તે ગૌરવીની આ મજૂરી આપ બંધ કરવા આપણે નૈવર થવું જોઈએ. અને જે કોઈ દિંદી રોકરખીયને વાંગાડવામાં યોગદા કરે છે તે કોઈ કહે છે તેવું કરી જ બતાવે તો આપણે એવીબાકીક વરતી માં દુકં મુક્ત ધરાવે જોઈએ. જતાં જે કોઈ આપણે કરીએ તેમાં ન્યાયસર વરતવું, અને માદ રાખવું કે કેટલાક દિંદીઓ આ કાલોનીમાં જનમ્યા છે અને મોટા થયા છે અને તેઓ આ કાલોનીનેજ આગળે છે અને આ કાલોનીજ તેમનું ઘર છે.

ધી મહામેદન રીબેટીંગ સોસાયટી.

ડી. ના. ૬-૩-૦૭

આજે તા. ૬-૩-૦૭ના રોજ કોંગ્રેસને કમળ વખવા ધી મીટીંગનું કામ પૂરું થતાં, સોસાયટીની મીટીંગનું કામ શરૂ થયું હતું. પ્રસુખરવાને મી. મોહમદ મીર ખીરાજી હતા.

સેક્રેટરી મી. જુખારીએ મહા મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંજગ્યાઓ જે મંજૂર થતાં ચેરમેન સાહેબે સહી કરી હતી. વખત બહુ થોડા રહેવાથી સોસાયટી તરફથી રીડીંગ ગ્રુપ બોલવાની કીયામાં મી. સહયદ મીર સાહેબે ઇસલામી અરકાન મુજમ કાતેલા દરદ પરી હોલ બોલ્યા હતા. જે બાદ મી. મોહમદ મીર તથા સહયદ સખાવત દુસેન જુખારીએ પ્રસંગને લગતાં દુકં વીવેચનો કર્યાં. બાદ શીરની વેંચાઇ હતી. આજ મુધી સોસાયટીને નીચેની બેઠા મળેલી છે. મી. સુબેમાન ઇંચરાલીમ બાબાન આદ નં ગ ખુરશી તથા મી. અહમદ બાબાત હેડમ અરમવાળા તરફથી ખુરશી નં ૪, મી. સા હેબખાન તરફથી ખુરશી નં ૩, મી. કાકા અમદ તરફથી એક ટેબલ કપર, મી. મદમ દ મીર તરફથી કરકન એકેટ, ને અમરીત બજારપત્રીજા, તથા મી. એસમાન અગર ખા તરફથી ઇડીઅન બોપીનીઅન મુજરા તી ને ઇસલામ એકેટ, મેસરસ હાસમાઇલ સુબેમાન કા. તરફથી સમસુક અબખાર, તથા મી. નયુ બીગા તરફથી કાલીયાવાડ સમાચાર એ રીને બક્ષીસા મળેલી છે.

ખખરખત

નેહાનસમર્ગ. C.V.

(અમારા ખાસ ખખરખતી તરફથી.)

ઓરડીનન્સ ખુ ખુક.

લોર્ડ સેલ્મોરન તથા લોર્ડ એડમીન વન્ને ઓરડીનન્સ બાબત જે પત્ર બધવા ર આજેના દિવસે તે બાબત ખુ ખુક છપા એલી તે આવી પહોંચી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે લોર્ડ એડમીને પ્રથમતો એક તરફી વાત સાંજળી ઓરડીનન્સ પ સંદ કર્યું હતું. પણ જ્યારે વિચાવતમાં તેઓએ ડેપુટેશન પાસેથી હકીકત સાંજળી ત્યારે તેમની આંખ ઉઘડી ને તેમણે ઓરડીનન્સ રદ કર્યું.

પણ લોર્ડ સેલ્મોરન હજુ પોતાની વાતને વળગી રહ્યા છે. પોતાના જવાબમાં તેઓ સાહેબ લખે છે કે તેમણે દિંદી ડેપુટેશનની વાત સાંજળી, તેના હાથ નમ્યા કરી મુક્યા છે.

ઓરડીનન્સ પસાર કરવાના હેતુમાં લોર્ડ સેલ્મોરન જણાવે છે કે દિંદી કોમના કણા માણસો ખોટી પરમીટથી દાખલ થયા છે. આના પુરાવામાં તેમણે મી. બ રન્સનો રિપોર્ટ આપ્યો છે. મી. બર જેસે જણાવ્યું છે કે તેના અનુભવમાં તે છે કેટલાક દિંદીને ખોટી પરમીટ રાખતાં જોયા. કેટલાક તો અંજુડા બુસી નાંખે છે. આમાંની કેટલીક હકીકત જે કે ખરી છે તેપણ તેનો અર્થ એવો થાય છે કે ખોટી રિને માણસો દાખલ થઈ નથી સકતા પણ જેઓ તેમ દાખલ થયા માટે તેને અટકાવી શકાય છે. આ ઉપરાંત લોર્ડ સેલ્મોરનના કાગળમાં કેટલુંક જણાવ્યું છે પણ તે પાછળથી જોઈશું.

આ ખુક ઉપર રીક કરતાં લીડર અ ને સ્ટારપત્રો જણાવે છે કે ગમે તેમ હોય તેપણ દિંદી કામને રજરર કરવામાં આવશે અને લીડર તો ત્યાં મુધી પણ લખે છે કે ગોરાઓ વડીને પણ પોતાની મુસાદ ગર આજુશે. ખુ ખુકના લખાણો જવાબ આપવાની એસોસીએશન નેપારી કરે છે.

પરમીટના કેસ.

પરમીટ ખોટી રાખવા વિષે કેસો દાઇ દાઇ વેળા નેહાનસમર્ગમાં થયા કરે છે. હાલમાં એક કેટલાક માણસોને પકડવા

છે. તેવાને હદયાર જવાની નોટીસ મળે છે. આવી રિને આવના માણસોથી બી ન દિંદીઓને બહુ ઇબ સહન કરવી પડે છે.

જનરલ બોથાને તેના કારભારીઓ, જનરલ બોથા તથા તેના કારભારીઓ ને પ્રીટરીવાના લોકોએ ખાણું આપ્યું હતું. તેમાં વણા મોટા માણસો હાજર થયા હતા. જનરલ બોથાએ પોતાના બાપજીમાં પ્રીટીસ પ્રવત્તો આજાર મા નો ને કહ્યું હતું કે ઈંગ્લેન્ડમાં બોથર લોકોને રાત્રની લગમ આપવામાં વણી ઉદારતા વાપરી છે. તેથી કય લોકો એ કસ કીંગ એડવર્ડની વફાદાર દેવત થઇ ર હશે. જનરલ બોથાએ વળી કહ્યું કે ટ રાંસવાત બહુ બહેર થયું છે. હવે લો કાએ તેને બુઝી જઇ આશમ આપવાની જરૂર છે કે જેથી દેશની આબાદીનાં પ મતાં ભરી શકાય. બોથર લોકો સુખેથી રહેવાને બીનને રાખવા માંગે છે. તેઓ કાફાઓની ઉપર ન્યાય કાઢી રાખશે અને ખાણવાળાઓને દેશન નહિ કરે. તેમને મન કય અને ઈંગ્લેન્ડ તેમ કય આપાને ઇંગ્લેન્ડ લાપા સરખાં છે. આ બાપજી ઉદાર અને શાંત છે એ પ્રમાણે વરતન કરશે તો કય કારભારીઓની કારકીરદીમાં સહુ મુખે રહી શકશે.

હેલાગોવામે.

તા. ૧૦-૩-૦૭

(અમારા ખખરખતી તરફથી.)

અહીંયાં થોડા વખત ઉપર પ્રુકળ વ રસાદ થયો છે. કાફરી લોકોએ બમે વ ખત મકાઇનો પાક લઇ વીજ વખત થા વણી કરી છે. બોલુ વરસાદનું જોર બહુ છે. ગામના રસ્તાઓ પાણીના પડવાથી યોવાળ મુકસાન થયું છે. ગામમાં તાવ નું જોર જણાય છે. પણ તેથી કોઈ બ ગાડ નથી એટલું સારું છે. સુખાકારી ખાતા તરફથી સખત ટેબરેખ રાખવામાં આવે છે. બોખાઇ રાખવા સંજેથી તા રાઓ જાતની બધાર પાડવામાં આવ્યા છે. તે ધારાસર ન વરતનાર માટે દંડ ફાવવામાં આવ્યો છે. દુકાંનાંની અંદર રસોડાં દતાં તે કાઠી નાખવામાં આવવા થી મજાગ અને આસપાસ કાટડીકેં ભા કે લખે રહેવાથી મુશીબત પડે છે. જે કેટલાક દુકાનમાં રહે છે તેમને સુધરાઇ ખાતાના અમલદાર તરફથી નોટીસ આપ વામાં આવી છે.

કેપટાઉન

[અમારા અગત્યની તરફથી]

તા. ૧-૩-૧૦૭

અનરે સિયામની કલ્પ શરૂ થઈ છે. વેપાર કેન્દ્રનાર નામનો મનો નામ છે. કાયદાની સખતાઈ પછી છે. કેરીના કા ઇસ્ટ-સા અધે થવાથી સેંકેડો કોકો ખીન રોજગાર થઈ ગેલા છે. લાઇસેન્સ આપવાની સત્તા યુનીટરીપાલીટીને આપવાથી કોઈને હાદ મળતી નથી. મહેરમના ન હેવારે તમામ ક્રાફ્ટી લોકો દુકાનો અધ કરી નાક્યામાં સામેલ થયા હતા. બે ઇદના નહેવારો અદિના ક્રાફ્ટી બાઈઓ મળુતા નથી. નેમ દુકાન પણ અધ કરતા નથી. નમામ કેકાણે લીગનજ રેડ વે માટે ઉધરાણું થયું છે પણ કેપમાં કંઈ થયું નથી. અતરે ઇડિઅન મહેમેકન મરજદના દિસાખનો કાંઈ પતો નથી. ટરસરીઓ કાઈક મેંજર છે. ખીન લે કોને ખેલવાને કે હીસાખ મામવાનો હક મળતો નથી. આપના પત્ર મારફત કેટલીક વાર ચર્યા કરવામાં આવેલ; તેમજ મી. દુડીમબાઈએ કેટલીક વખત દિસાખ માંઓ હતો પણ કાંઈ કાન દેવામાં આ વ્યો જણાતો નથી.

૨૦.

[અમારા ખાસ અગત્યની તરફથી]

તા. ૩-૩-૧૦૭.

હું આગળ જણાવી ગયો હતો કે આગથી નવ હજાર પાઉંડનું નુકસાન થયું પરંતુ ખીજે દીવસે જોરમાં વરસાદ આવવાથી બજેલ દુકાનની જાળુની દુકાનનું અપરે તુડી પડતાં જાળુનો તમામ માત્ર નાસ પા ગ્યો તેમાં પણ ખીજડિંગ અને માલનું લગભગ નવ હજારનું નુકસાન થયું છે. અને રેડર તથા મકાનનો વીસ હજારનો વીમો સંભળાય છે. શુકરવારનો આખો દીવસ વરસાદ રહ્યો. જુમાના દરેક ઇસલામી વેપારીઓ બપોરે દુકાનો અધ રાખે છે. આ વના શુકરવારે મોહમેકન લાઇબરેરી ખુલ્લી મુકાશે. દોરો શરીયાગ મારગ તથા સરકારી જમીનમાં દેરવવાનું કે ચારવાનું કેરમેરે શને એક સરકારી કાઠી અધ કર્યું છે. જેઓ પોતાના ઘરમાં દેર ન રાખી શકે તે યો શી. ૧, માસીક કાશાનું આખી દોરો માટે બનાવેલી કેપમાં પોતાનાં દોરો રાખી શકે છે. ખોટાપાઉંડ વસાવવા બદલ એક કાફર સપડાયો હતો.

નાતાલ સનાતન ધર્મસભા.

—:—:—:—

કરમન તા. ૧૦-૩-૧૦૭

આજ રોજ સભા ક્વીન સ્કોટમાં સાયબેરી પાર્સેના મકાનમાં મળી હતી. વધુ મુદરથો રાજરહતા. સમય થતાં હાથર પ્રાર્થના કરી. મહાસાબાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. ખાદ્ય મન વાળી ને કાપાથી ઉત્પન્ન થતા અધરમ ના દોષોની સમજૂતી આપી શ્રી ગીતાજીના અધ્યાય ૧૩ ના શ્લોક ૨૩ થી ૨૭ સુધી બહોળા વીવેચન સાથે વાંચી સંભળાવ્યા. પુન્યપાદ મહાત્મા શ્રી નયુરામ મહારાજદૃત ઉપદેશ અંશાવળીમાંથી માનવ કરતવ્ય એટલે માણસોએ જન્મીને શું કરવું તે બોધ હાયક વિષય વિવેચન સાથે શ્રીકૃષ્ણ અંશા રામજીએ વાંચી સંભળાવ્યો. માછ સેકરેટરી રા. રમુજીજીના વખતથી સભાનો દિસાખ વાંચી સંભળાતામાં આવ્યો જેમાં આજરોજે બેઝનસ ખા. ૩-૧૫-૧૧ છે. મી. વીલીઅમસના તરફ સલાનો ખાસ અલગ રૂમ કરવાને માટે મદદની માંગણી કરવામાં આવેલ હતી જેના જવાબમાં તેમજે મારિસજયરવાળા થીઓસોરીસ્ટ બાઇ ઓને લખ્યું છે. તેઓ પોતાનાથી બનતી મદદ આપશે તેમજ રૂમ અલગ સલાને વાસ્તે હોય તેમ પણ કહે છે. તેનો જવાબ આપવા બાબત સભામાં ચર્ચાનાં તેમની પાસેથી તેમની મેંજર તરીકેની શી ઉપરાંત ખીજ મદદ ન લેવી એમ ઠરાવ થયો. હિંદુ બાઈઓ પોતાના ધરમને ઉતેજન મળે તેવા કામમાં મદદ દેવામાં પછાત જણાય એ દિલ્લીરીની વાત છે. પ્રમુખે છોટમ તથા તુલસીદાસનાં ભજનો સંભળાવ્યાં. આવતે રવિવારે સભા લાઇબરેરી પાર્સેના મકાનમાં મળશે જે વખતે રા. અંબાદામજી ઉપદેશ અંશાવળીનો ચાલુ વિષય વાંચશે. તથા રા. જગનનાથ કકર નો વખતની તર્જીને લીધે આજે મુક્તવી રહેલ નીતિ ધરમનો વિષય વંચશે.

જોહાન્સબર્ગથી ડેલાગોઆએ જવા મંગળવારે નીકળેલી એક રેન વરસાદના સમયે મોવાઇ ગએલા એક પુત્ર ઉપરથી પસાર થતાં આસકમાર આગળ પડીને ભાગી ગઈ છે.

મોરી નામનો એક શોધખોળ કરનાર કેપથી જમીન માર્ગે મુસાફરી કરતો મીસર માં કેરો ચહેર સુધી પહોંચ્યો છે. તે જણાવે છે કે તેની આખી મુસાફરીમાં તેને ક્યાંય કાઠી ખાનાર જનવરો મળ્યાં નહોતાં સત્તામાં તેને સખત ગરમીવાળા મુસકોમાંથી પસાર થવું પડ્યું હતું. તથા તાપ મચ્છર વગેરેને ઉપદ્રવ તરેલો પડ્યો હતો.

ચર્યા પત્ર.

અમારા ચર્યાપત્રીઓ નીચેના નીચેના રાંડ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરત ખ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાનજની એકલ બાલુએ લખડું.
૨. અહર ચોખા સાહીથી લખવા.
૩. નામ તથા કેકાણું બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી લખને સારું.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અકવાલીયામાં દાખલ કરી રાકારો.
૫. લખાણ હમેશાં કુંક અને મુદાસર કરવું. —અધિપતિ.

રેલવેપર ગોરાની તોછડાઈ.

મે. ડી. ઓ. ના અધિપતિ.

તા. ૧૧મીએ જે. પી. રેશનપર પારસજ કરવા મારે જવું થયું. ૧-૨૦ ને અમલે મારે ત્યાં કેટલોક વખત રોકાવું પડ્યું. મેં પારસલ ખાતાના નોકરને પારસલ લઈને રીસીટ આપવાનું કહ્યું. તેણે મને કહ્યું કે રીવાજ પ્રમાણે ટોપી છતાર્યા વગર ઓરીશમાં ચામાટે આવ્યો? મેં જવાબ આપ્યો કે એ કહેવાનો તેને અધિકાર નથી. મારી સાથે નકામો કલ્પ ઓ ક્યાં વગર તાર કામ પુરું કરી લે. આથી તેણે મને બહાર જવાનો હુકમ દે મી. મેં રેશન મારતરને હકીકતથી વાકેફ કરીને જણાવ્યું કે મોહમેકનો પોતાના મજદુર વિરુદ્ધ ટોપી છતારશે નહિ. તમારા માણસે માફ નકામું અપમાન કર્યું છે તો હું સખતાથી એવું પુરું નામ માર્યું છું. રેશન મારતરે જવાબ આપ્યો કે હવે એમ નહિ થાય. મારી માથી સાથ આગલ પગલાં ભરશે નહિ. એટલું કહી તેણે પેલા નોકરને સમજ પાડી હપકો આપ્યા. આ બાબતમાં વડા રેશન તમારપર મેં લખાણ કર્યું છે.

આ દાખલા ઉપરથી દેશી લાઇઓએ એવાનું છે કે આપણપર કેટલાં દુઃખ પડે છે. આવા વખતમાં અપમાનો સદા ન ન કરતાં દિમતથી લડત રહેતા રહેવું તેજ આપણી રિયતિ વધુ ખરાબ થતાં અટકશે. જતાં માણસ એકલો બહુ કરી સહતો નથી. સંપ એ પહેલી ગરર છે. ત્યાં સંપ નથી ત્યાં દુઃખ બોગવવું પડે

છે. આ દેશમાં આપણે એક ખીજા સાથે મળીને કામ લેશું તોજ રહી શકીશું.

જોદા-સખર, } લી. ઇસ્માઈલ નાખા
તા. ૧૨-૩-૦૭. } મમણીઆત.

કેળવણીને ઉત્તેજન.

મે. ઇ. ઓ. ના આધિપતિ સાહેબ,

મુજા હાલ કાસમગી ફર્ગના મેનેજર મી. હાસમ જુસગની ફરમાસ અને આજ્ઞાથી તા. ૨૧ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૭ ના રોજ હું તેમની સાથે કેમ્બ્રિજ એસ્ટેટવાળા રાપડો પાસ પ્લેસ કે જે બોમ્બે પ્લેસના નામથી ઓળખાય છે અને સીડનહામ નજદીક આ વેસો છે ત્યાં તેમના તરફથી તા. ૧૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૭ ના રોજ ખાલવામાં આવેલી રકૂડ અને તેની શરૂઆતની વ્યવસ્થા તથા સજા માટે ગયા હતો. રકૂડનું મકાન ખુલ્લી જગ્યામાં હોઈ અંદર તથા બહારથી ઘણું સ્વચ્છ હતું. રકૂડ ખુલી મુકવામાં આવી તે તારીખે ૧૯ છોકરા અને ૩ છોકરીઓ દાખલ થઈ હતી અને તેમાં દિન પ્રતિદિન સારો વધારો થતો જાય છે. મેં સદરુદ્ધ રકૂડ તપાસી તે દિવસે સ્વચ્છ ઉપર ૩૦ છોકરા અને ૧ છોકરીનાં નામ હતાં અને તે સંઘમાં હાજર હતાં. હાલમાં આતમાં ધોરણ મુધી મણેલા મી. આર. પીરમલ નામના મારતર સંઘમાં બચ્ચાઓને જણાવે છે અને ડીપ વ ગેરે અંમ કસરત પણ કરાવે છે. કોઈપણ વિદ્યાર્થી પાસેથી કંઈપણ શી લેવામાં આવતી નથી એટલું જ નહિ પણ બચ્ચાઓને જાણુ વા માટે બલ્યાવવા દર અઠવાડીએ મીકાઈ તથા વજુ વજુ પેની ફરકને બહીસ આપવા માં આવે છે. મને આશા છે કે સદરુદ્ધ હાઈની આસપાસના અને સીડનહામમાં વસ્તા હિંદી ઓ પોતાનાં બાળકોને આ વિદ્યાલયથી લાલ અપાવવા મુકશે નહિ જ્યારે મારે જણાવવું જોઈએ છીએ કે સદર હાસમ રોઈ આ ફી ઇસ્ટીટ્યુશન બાવી ગરીબ હિંદીઓનાં બાળક તરફ પોતાની ખરેખરી ફર્જ અદા કરી ખતા વી છે જે માટે તેમને જોઈએ ધન્યવાદ આપવામાં આવે તેટલો થોડો છે. હું જુલનો ન હોઉંતો આ દેશમાં આવી રહેલા મહત્ત્વ હિંદી ઓ પીકી આપું ઉત્તમ પમજું બરવામાં તેમ જોજ પહેલ કરી છે કે જેનો ખીજા અહત્ય ઇડિઅનોએ દાખલો લેવો જોઈએ. ખુદ તેમની આ ઉત્તમ મુશાબ અર લાવો.

ડરખત તા. ૨૮-૨-૦૭

લી. યુ. એમ. શેરત.

મે જોરાને પહેલો માર.

મે. ઇ. ઓ. ના આધિપતિ સાહેબ,

હાઈલીલમાં કિનના કારખાનામાં ફેટલાક જેન્સ નથા આસરે ૫૦ ગીરમીટીઆ હિંદી ઓ કામ કરે છે. ઘણાંમરા ગીરમીટીઆ કુટુંબ સહિત છે. ત્યાં મે જોરા તા. ૫ ને મંગળવારની રાતરે ૧૨ થી ૨ની વચ્ચે ગીરમીટીઆના કમ્પાઉન્ડમાં દાખલ થયા ને મે જોરાતોને બદલાતથી બહાર પસડી લઈ ગયા. જોરાતોએ બજારાઈને મદદ માટે જુમે પાડી. જે સાંજળી ગીરમીટીઆ બેગા થઈ ગયા ને મારામારી થઈ. જોરા ઓને માથામાં સખત ઇન થવાથી સારવાર માટે હસ્પિતાલમાં લઈ જવામાં આવ્યા છે, ત્યાં તેઓ ગંભીર હાલતમાં છે.

લેડીસ્મીથ, } લી. એક હિંદી.
તા. ૧૧-૩-૦૭. }

હીબજ રેલવે ફંડમાં મોકલાયેલા ૨૦ પૌંડની પહેાંચ સાથે પીટરસખરમના એક કાસીમ તખ્તખતે ના. જેહની પાસા તરફથી મળેલો નવિનો કાગળ લોકાની જાણુ માટે પ્રસિદ્ધ કરવા અમને મળ્યો છે.

“ ટ્રાંસવાલના બ્રિટીશ ઇડિઅન મુસજ માને તરફથી હમીદીયા હીબજ રેલવે ફંડ માં ભરાયેલી ૨૦ પૌંડની રકમના ચેક સાથે નો આપનો કાગળ મને મળ્યો છે. તે ચેક ના બદલામાં એટામન બેંકમાંથી દર પૌંડ ૧૦૬૬૬ પીઆસ્ટરના હિસાબે ફક્ત ૨૧૬૬ પીઆસ્ટર મને મળ્યા છે. ને તે અમારા ચેપડામાં હીબજ રેલવે ફંડ ખાતે જમે કરવામાં આવ્યા છે. તે રકમની પહેાંચ આ સાથે ખીટી છે. હમીદીયા હીબજ રેલવે ફંડ મે સુધી પહેાંચા છે તેનો હેવાલ જણાવનારા ‘અલ તખ્ત’ નામના અંગ્રેજીક જાપાના વ જુ અંક તમને મોકલ્યા છે. આ પાક કામ ના ફંડ સારં તમોએ જે મહેનત ઉઠાવી છે તે માટે હું તમારા આભારી થયો છું ને જુ ઉપકાર માતું છું. મુસલમાન મિત્રો ને મારી માયાજુ લાગણીઓથી વાકેફ કરવા મહેરમાની કરશે.—લી. આપનો જેહની પાસા.

હમીદીયા સોસાયટીનું વાર્ષિક સરવૈયું જાપવાને અમને મળેલ છે પણ ફેટલીક મુશ્કેલીને લીધે ને આવતા અઠવાડીયાપર મુસલમી રાખેલ છે.

ચાલુ વર્તમાન.

અમરેલીમાં મસેરીઆનો ઉપદ્રવ શરૂ થયો છે. જે કે ઉપદ્રવે ચાલુ જોર કરવું નથી જતાં તેને અટકાવવા માટે સખત પગલાં લેવામાં આવે છે. હિંદીઓમાં ફેટલું કે કવીના મન મુકત પહેાંચવામાં આવે છે.

ઇસ્ટ ઇસ્ટ રીવરના ઉપદ્રવવાળા ભાગ માંથી ઘાસ, ચામડાં, વગેરે ખાસ રૂબ લીધા વિના બીજો ફેકાણું મોકલવાની મનાઈ કરવામાં આવી છે.

૧૯૦૬ ની સાલનો પોલ્ટેકસ ન આપવાના વાંક માટે એક હિંદીને ફારટમાં ખડો કરવામાં આવતાં તેણે જણાવ્યું કે જ હ સાલ ધંધા વગર હતો. તેથી પોલ્ટેકસ ભરી શક્યો નહોતો, પણ હાલમાં ધંધાસર છું અને તેથી આ સાલનો પોલ્ટેકસ ભરી છે અને ગઈ સાલનો પોલ્ટ બરવા પણ તમાર છું. માછલો પા. ૩ ના દંડ ની સગ કરી હતી.

ન્યુકાસલમાં એક કાપર છોકરીનું ખુન કરવાના યુન્દા માટે મે જણુ હિંદીઓને પકડવામાં આવ્યા છે.

‘મરકુરી’ માં એક કાગળ લખી મી. મોરગન જોરાઓને જણાવે છે કે ‘પેત્રીઆ દીક યુનીઅને’ એશિયાટીક ગ્રાઇસેન્સ અટકાવવાના મુખ્ય સલાહનેજ હાથમાં લેવા ને તેની સાથે મજુરી અને છમીએસન વિગેરે સલાહોને બંગાળી યુગ્યારો ઉલો કરવો નહિ.

ડરખતમાં જોરાઓની માસ મીટીંગના હરાવ ઉપર દીકા કરતાં ‘રાંડલીમેલ’ જણુ વે છે કે કાંતો નાનાલે હિંદી મજુરી વગર અલાવવા તખ્તપાર થવું, નહિ તો એશિયાટીક વસ્તિમાં ઉમેરો થવા દેવો. મીટીંગમાં ૫ સાર કરેલ ફરાવને અમલમાં મુકવાથી માત્ર બળબળાઈ ઉલો થશે.

વાન્સવાલમાં ફેબ્રુઆરી માસમાં પા. ૨૦,૬૬,૪૩૮ ની કિંમતનું ઝાંસ ૪,૬૩૫૪૨ સોનુ નીકળ્યું હતું. જે જનોવારીની નિકાસ કરતાં ૧૮,૦૬૬ ઝાંસનો વટાવો બતાવે છે.

ચારસપાટીનના મુશરાઈ ખાતાના ઉપરી એ બધા એશિયાટીકોને પોતાનાં મકાનો સાફગૃહ કરવાની નોટીસ આપવા માંડી છે.

કરમનમાં એક દિલ્હી કેટલી પ્રકારે તે તો તેની પાસેથી એક સાંકળીવાળી પસ મળી આવી છે, જેનું વસ્તુનું હિસ્ટીવની ઓરીસમાં આવવાથી માલીકને તે મળી ગયું છે.

આવર અમરેનીના રંગરંગીપર કરીપક ની મીલન તાદાર તરીકે જાહેર કરવા ૧૯મી એપ્રિલે અરજ થનાર છે.

જોયું ટાકિનમાં એક રંગરંગી 'કુલી' નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ૧૯મી એપ્રિલે નોકરો માનુષ પડવાના જનાવ ઉપરથી ૧૮મી એપ્રિલે રંગરંગના વેપારી એવરમાં એવી વાત આવી હતી કે 'કુલી' નોકરો હોય તેના રંગરંગનાં ઘીસ રંગ કરવાનાં પગલાં લેવાં.

પ્રોપેક્ટ હોવાના ગયાદીનની મીલન નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ૧૯મી એપ્રિલે અરજ થનાર છે.

સારિસજરમના રંગરંગીપર પી. એમ. નામકની નાદાર મીલનના સંબંધમાં વહે સળીના આંકડા સુપ્રીમ કોરટમાં કાઢી થયા છે જ્યાં આજણ ૨૭મી માર્ચ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

નાદારી કેટની નોટીસો વગેરે

(અવરમેંટ ગેજેટમાંથી.)

વેરજમના પરબુ સમજીની નાદાર મીલન કતના સંબંધમાં તેના લેખગણની મીટીંગ ૧૯મી માર્ચે બસવાની છે.

એસ્ટકોરટના પંડીત મલારાજની ગીસ ૬૧ નાદાર તરીકે જાહેર કરવા ૧૦મી એપ્રિલે અરજ થનાર છે.

નાતાલ નીમાસ મીટીંગના દરખોસ કંડનની સાકેય આદરિસ કમીટીએ જાહેર એવગીનપર ગોટલી આપ્યા છે, અને જુ માએસા લાલસેન્સ સંબંધમાં દિલ્હી વેપારીને રાહત આપવા આજહ પુરવક રજુ આત કરી છે.

રૂટરના તાર સમાચાર.

ના. ૩૫૬ એફ કોનોટ પોતાની કુવંતી મુસાફરી દરમ્યાન તા. ૬ મી એ કસકતે પહેંચ્યા છે. એવું કહેવાય છે કે લોડ કીચનર પોતાના હોદા ઉપરથી ફારગત થાય ત્યારે તેમની જગા લેવાનું ૩૫૬ એફ કોનોટને કહેવામાં આવશે.

પારીસના વીજળી ખાતાના કામદારોએ હડતાલ પાડવાથી તા. ૬ મી એ પારીસમાં વીજળીકળતી વચર અંધકાર જેવું થયું હતું.

તા. ૧૧ મી એ પ્રીન્સ રજુકતલીકને જનમનગરની મદી શોપય મં આવી છે. તે વખતે લોકોમાં દુરાએવી ખુશલીથી તેમના તરફનો પ્રગતો આક જલ્યાઈ આવતો હતો. તેમને ૫૦૦૦ જેટલા મુજારકયાદીના તોમે મળ્યા હતા. તખ્ત તરીની વખતે મોટો દખલખા ભર્યો દરજા ર સરવામાં આવ્યો હતો.

તા. ૮ મી એ ઓરતોને વોટ આપવા તું ખીલ તિલાવતની પારલામેંટમાં દાખલ થયું હતું. પણ તે ઉપર તકરાર આવતાં તે એકે વખત વંચાય તે પહેલાં આ તલ થયું છે.

ના. અમીરની મુસાફરી.

કાશુકના અમીર તારીખ ૮ મી એ પેસાવરથી અફઘાનીસ્તાન તરફ પાયા કાઢેલ છે. તેમણે કટકાક હોદેદારોને અફઘાન હલકાઓ એનાયત કર્યા છે. પેસાવરથી રેલવેમાં બેસી તેઓ જનરલ મયા. ત્યાંથી મોટરવાર થઈ હુંદી ખાટલને રસ્તે તેમની રવારી ઉપડી હતી. એ વખતે વોઇસરાય અને લોડ કીચનર તરફના સલામીના સદેશ વાંચતી વખતે નામદારનો સાદ મળજો થઈ ગયો હતો. પોતાની સાથે રહેલ ગોરાએનો ફરી ફરીને ઉપકાર માની અફઘાન ધોડેરવારો સહિત તેઓ અફઘાનીસ્તાન તરફ ચાલતા થયા હતા. તેઓ અફઘાની સ્તાનમાં જુદે જુદે મથકે રોકાવાના હોવાથી એપ્રિલ માસમાં કાશુક પહોંચશે. પોતાના મુજકમાં રજાવણી કેવાવવાનો તથા ઉચરના સરદારોને તકાપક રજાવણી માટે હિંદુસ્તાન મોકલવાનો તેમણે દરખોસ કર્યો છે. હેડન નામનો અંગ્રેજ બુતનરવતા તેમની સાથે ગયો છે જેને તે દેશમાં ખાલીજ લોષ માટે સમયસે આવવામાં આવશે.

Sunlight Soap.

સનલાઈટ સાબુન.

તુમ્હારે રેશમ લીનન ઓર સુતરકે વારીક કપડે જૈસેકે કીનારી, રુમાલ, પડદે, વારીક સ્વમીસ ઇત્યાદી કપડે ધોનેકે બરવત યહ સુચના ચ્યાલમેં રચના- સનલાઈટ સાબુન સ્વચ્છ સાબુન હૈ ઉસ્મેં આલકલી પદાર્થ (જીસ્મેં રંગ ચલાજાતા હૈ) નહિ હૈ. યહ આલકલી પદાર્થસેં વારીક તંતુ કો નુકશાન હોતાહૈ. સનલાઈટ સાબુનસેં ધોનેસે કપડાકા મુઝ પોત આજાતા હૈ ઓર રંગમી વદ લતા નહિ પાનીસેં જો ચીજકો નુકશાન હોતા વોહી ચીજ સનલાઈટ સાબુનસેં વીગડતા.

સનલાઈટ સાબુન કપડેં સફેદ બનાતે હૈ ઓર હસ્તકોં ઇજા નહિ કરતે હૈ.

ખાસ પેરખંદરતું ધી.
સારું, ખુશખોદાર, ખાસ લાવક ધી.
લખો: મુઝા હાથ કાસમ, ૫૦૦, વેરેટ સીટ.
બોક્સ ૮૦, ડરબન.
MOOSA HAJI CASSIM,
500 West St. Box 50 Durban.

નવો સુમલ.

સારો વખત, અને સારી તક,
હાથથી જવા દેશો નહીં.

હાથ ડરબનમાં એ સીટવળા ગંતવર
પીલે પીલેગમાં વાટચણા ખાલી છે
જેથી સોખાન બાજબીએ આપો સારો
વખતનો અરુર લાલ લેશો. શીખનાર
ધર્મને અને ઘણી સહુલી રીતે શીખવશું
અમે ખાસીક શી નહીં રાખેલી છે.

વધુ ખુલાસા માટે મળો નીચે દેખાશે.

ખાસતર ખુશરુ,
મુ. એ સીટ, મુરગેસા પીલેના
ખીલકીમાં, ડરબન.

ગુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.

૧૫૨ રૂપ માટે લખો. મેનેજર.
ઈસ્ટ મેસનલ પ્રીન્સ પ્રેસ.
ફીનીક્સ-નાતાલ.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man
in every position of life for daily use. Re. 1,
2ss. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third
Edition).—An exhaustive collection of phrases,
idioms and proverbs, with their explanations
and proper uses. Re. 3, 2ss. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES
(in reading, speaking and writing the Eng-
lish language. (Third Edition), Re. 1, 2ss.
post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS
(Third Edition).—Explained and illustrated.
Aids to the right use of synonymous words in
composition. Re. 1, 2ss. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORA-
TORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic
English, to improve the rhetorical and
argumentative powers, etc. Each vol. Re. 2,
2ss. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature,
Art and Science), Re. 1, 2ss. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN
STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER
CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA.

To know what Indians think read
INDIAN OPINION.

એ. ઇ. વોલસો.

સ્થાવરમલકતના એજન્ટ.

બહેર દરરાહથી જમીન વખતાર, સર
કારી માપકીદર અને મીલકતની કિંમત
આંકનાર.

દુખીરીઅલ ખીલકીમાં.

૨૯૩ રમીય સીટ,

ડરબન

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન હરમાલ મીઆની કા. બહાવના
માલસેને રહેવાની વીગેરેની સગવડ સારી
સખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap price.

એ. હલીમ.

વાઇ કેપ સ્નેક માલસી.

હુલક તથા જખાખ સરતે લાવે મળશે.

Box 5925, 23rd St. Malay Location

JOHANNESBURG.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

ઈડિઅન પબ્લિક લાઇબ્રેરી
માંથી વેચાતું મળશે.

તસવીરો.

આ છાપાના વધારા તરીકે બહાર પાડવા
માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે
થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિંદના
હાલસા નવરોજી; બરેલીસ બહરીદીન
તથાબહુ; ધી ઇડિઅન એચર એચર
કેર; ના. હખીબ ઉલ્લાખાન; મી.
એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાલ વહર
અલી તથા મી. આદમખ મીઆખાન.

ના. હખીબ ઉલ્લાખાનની તવારીખ
ઇડિઅન ઓપિનિઅનના અંક ૩થી ૬ સુધી
માં બહાર પડેલ છે, આ અંક દરેક ત્રણ
પેનીના લમથી આ ઓરીસેથી મળી શકશે.
ઠપાકથી મંગાવનારોએ પોસ્ટેજ બદલ
અંક ૬૯ પેનીના રકાંપ મોકલવો.

Commercial Agency,

13, Upper Circular Road

CALCUTTA.

Is a concern which needs especially
to be brought to your notice to enable
you to keep in touch with the various
markets in India. The rates of al-
most all the goods that you require
from time to time fluctuate and it is
therefore necessary in the interest of
our reputed concern that before you
place your orders elsewhere you will
please refer the matter to us, sending
samples (where this is practicable)
for our especial offers. Should you
feel inclined to correspond with us
you will always find the Calcutta mar-
ket at your door and that you will not
only be in a position to ascertain the
true aspect of the market as regards
the genuineness, cheapness, durability
and quality of the goods required,
but that you will come across this as
the only concern of the day which
would render all sorts of services with
promptitude and guaranteed satis-
faction.

બહાર ગામના એજન્ટ.

આ ગામું હુલક ધરકાની સગવડ ખાસ
દર અકવારીએ ધી પબ્લીક લાયબ્રેરી, ૧૫૩
કવીન સીટમાંથી લાઇબ્રેરીના મેકેટરી
મી. દીવાન પાસેથી દર શનીવારે ત્રણ ચમકા
પછી ત્રણ પેનીના દામથી મળી શકશે.

નીચે લખેલા ગ્રંથોને તેની સાથે જ
વેલ ગામ તથા વિભાગના અમારા એજન્ટ
તરીકે અમે કલુક કર્યા છે. તેઓ સહેજે
આપેલા પછસા તથા છાપવા વગેરેનું કામ
અમને મળી જશે. આવી રીતે કરેલી ચેક
વહુનો લાભ અમારા વાંચકા લઈ દરેક લાભ
હવ સરળતાથી ઉકેલવામાં મદદ કરશે એવી
અમે આશા રાખીએ છીએ.

સ્ટેગર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બેકસ ૬૦
વેરલમ—આણુ તાલવંતસંગ.

પીરસબર્ગ—મી. માહનલાલ ખડેરીઅ.
ખાકસ ૧૬૦

રહાગોઆખે—મેસરે જગદાસ અરે
લાલચંદ. ખાકસ ૮૨

કેપટાઉન—મી. જે. એમ. એચ. મુશ.
૧૨૯ દેસલ સીટ.

કિમ્બરલી—મી. તુજમરામ. ખા. ૩૬૨.

આનનો હિંદી સુજાતી નિરાણ.

એ તા. ૧૬ જુન ૧૯૦૪થી બોલી છે.

સુજાત અને કાઠીઆવાડના સુદરગોને પોતાનાં બાળકોને હિંદી તથા સુજાતી શીખવવા સારૂ આ સુજાતમાં બોલકોને વિનંતી કરવામાં આવે છે. ખાસીક શી રી. ૧૦

જન વેરક કોટ. } એમ. કે. પટેલ.
કરબન. } સુજાત માસિક.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant,
Box 122, Tel. add. 'Mahomed Tilly.'
OLD TOWN, KLERKSDORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
188a Camroodeen's Buildings
Gay St., DURBAN. Tel. Add. 'SHAIKMOH'

ARMSTRONG BROS.

35 Field Street, Durban
બોહારો સામાન, કલકરી, ખતીઓ તેલ,
રંગ તેના પ્રક.

કાચનો સામાન, રહેઠાણરી, એનેમલનો
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી વર
વજ કીલીવર કરવામાં આવે છે. ભાવને મરિ
નીચેને સરનામે પુછા.

આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,
૩૫ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. કરબન.

દુકાન વેચવાની છે.

પારલસ ટાઉન મધેની અગ્રેલ બરની દુ
કાન વેચવાની છે. વધુ ખુલાસા માટે ચાલ
લસ ટાઉનમાં અથવા ૧૦૭ શીફ્ટ કોટમ
કાલકાસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add: "SULIMAN,"
VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. 'TACE,' KLERKSDORP.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 58. Tel. Address: "Porbandar,"
Telephone 864.

સસ્તો અને ઉચો માલ.

સન સીગરેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ બાર વગ
કનીઆ રીંગ વગેરે નવની તમાકુ નીચેને
સરનામે મળશે.

સન બેન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દર્બન.

રૂઠરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂઠરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, નપાન, યુરોપ, બોસેલેશિયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમીત ધરાકોને સરેલા કોઈ એક શીશીય અને
કરેની રીબેટ આપવામાં આવે છે.

રૂઠરની કંપની તાર અથવા રપાલથી દુનિઆના કોઈપણ કાગપર પેસા મોકલી
શકે છે.

રૂઠરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંધીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પદસા લેવામાં નથી આવતા. રૂઠરની ખાસ કોડ બુક છે તે
કોઈ રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ શબ્દોમાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી બધા સરતે દરે કામ ઉઠેલી શકાય છે.

વધુ રૂઠર કોડમાં આવેલા તાર રૂઠરની કંપની તેના અરજ કરી લેનાર બંધીને કોડી
બર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.

એનજી,

રૂઠરની એનજી,

રેવીસ બીલ્ડીંગ,

૫૨ શીફ્ટ કોટ,

રૂઠરની બીલ્ડીંગ,

સેન્ટ્રીબોર્નસ્ટ્રીટ,

કેમરોન.

અથવા રૂઠરની એનજી,

ધી કારનર કાલેસ,

કમીસનર કોટ,

નેહાન્ડરમન.

કરબન.

માહકોને માટે.

અમારા કેટલાક માહકો પાસે હવે ગઈ
સાલનું લવાજમ ખાજી છે તેઓએ તે નાજી
જલદીથી મોકલી આપવા ને. કરવી.

લવાજમ તથા જહેર અખરના ચક વગેરે
'International Printing Press'
ના નામથી મોકલવા.

લવાજમ, જહેરઅખર, જોખ વગેરેને
લગતો પત્રવ્યવહાર નીચેને શીરનામે કરવો,
મેનેજર.

ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈન્ટિંગ પ્રેસ.

શીનીકસ, નાતાલ.

નોંદીસ.

અમે નીચે સહી કરનાર લખી જણાવી
એ છીએ કે:- અમે એક માસની અંદર કેલ
જનાર છીએ. માટે અમારી સાથે કોઈને કોઈ
લેણદેણ હોય તે નીચેની જગ્યાએ આવી
પોતાનો હિસાબ સેટલ કરી ગય.

૩૭, મે કોટ, } લી. કાળા જંગલન તથા
કરબન. } કાનજીબ મવાન.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

G. K. Desai.

General Dealer & Importer.
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods.
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindleysoort
Steenbaklondein } Ds. RUSTEN-
Rietfontein } BURG.

E. A. PATEL & Co.,

GENERAL DEALERS
—AND—
DIRECT IMPORTERS,
Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fancy Goods, Crockery and Hardware.
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. add.: "ACODJEE." P.O. Box 31.
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT

T.O. Box 1338, DEGRAAFDAAG.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Rugs, Blankets, Drapery, Paperdressing, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries.

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add.: BRGDAD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણી પરચોટમ.
વીશીની દરેક સમયે કરી આપવામાં
આવે છે, આવો અને જુઓ.
૨૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 58.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
113 GRET STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jalliboy & Sorabjee Bros., Durban.
જીમ્સ ગોલ હાઉસ.
નવરહ મરચેડ,
૧૨૯, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg.

The Largest Importer in South Africa of
MILLINERY & CIVILIAN
Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.
J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Head Office: Rue des Francs-Montgnois, Paris.

સેકન્ડ-હેન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, ઈનર વિનર બજાર
બધે પુરોપથી મંગાવનાર મોટી મંજૂરી
જે. લેન્ડાઉ,
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
ફ્રેન્ચ મોડીસની રહી શકો છો.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	7/6
England and India)	9/-
Half Yearly	5/-
Quarterly	3/-

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોટા બજારો.

બાઈસીકલોના મોટા બજારો હવે તમે
જાનની બાઈસીકલો કીમત પાઉં ૬-૧૦-૨
(રેસ) થી અથવા માસિક હકલેથી અમારે
ત્યાંથી મળશે. દરેક જાતનું બાઈસીકલ
સીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે.
એ. દેવન.

૨૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ ડરબન.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLNSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,

General Dealers,
Wholesale and Retail,
ઇ. ઇબ્રાહીમની ફાલ
હોલસેલ ને રીટેલ મરચેડ.
Corner BURGHER and MARKET STREETS,
STANDERTON.
Box 37. Telegraphic Address "EZEKIAH."

A. E. Chotabhai,

MERCHANT.

BOX 33,

KRUGERSDORF.

એલઈ એન્ડ ઈમરસન

આંખોનો પરીક્ષા કરનાર

હાંનમાં પાસ થએલ શકતર

આંખોની બરેખર પરીક્ષા કરી
જોઈએ તે માપનાં તરેહવાર ચસમાં
ઉપા કરેમ પુરાં પાડવામાં આવે છે.

ટેકાફુ,

૪૯, ગૌરીનર આંટ, ડરબન.

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

[કુન્યામે સવસે પૂરાણી
નામકા વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપન-વૈદે ૩૦,૦૦,૦૦૦.

મર્જી કરનેસે કમતીમે કમતો માવ મિલે
કુનીયામાં સૈથી જુની આગના વીમા
એવીસ લેની મુદ્દા પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જીવી અભ્યાવધારી એકાદા એકા વાહુ સાવો
મળી શકશે.

પ્રવચન-ક્રમમાં પ્રવચન-ક્રમમાં પ્રવચન, જ
કુન્યામાં સૈથી જુની આગના વીમા
પદ નામકા, આગના વીમા અભ્યાવધારી એકા
વિમાન-પદમાં પ્રવચન-ક્રમમાં પ્રવચન.

P. O. Box 393.

Tel. Address: "BEETLE"

BEATLEY & Co., Wholesale Merchants,

467 SMITH STREET, DURBAN.

આહુ સીકન મટે નવામાં નવી થીજો આવી પહોંચી છે.
આસ નવામાં થીજો—બ્લાકીસ, સ્કરટો, અંડર કોલેરો, શર્ટ, બાજ, ગલપટા,
ઈટ, રેશમ, ડાસ, વીસીસ, ફાવર-પેટ, રમાવો, સોપરો, કાર્ટીન, ટાંકણીઓ,
કાંસીઓ વિગેરે વિગેરે.

દજી અમારી પાસેથી અમારા શીવવાના સંચાનો જથ્થો મળી શકશે. અમારા
જમાઓમાં અને બીજા સંચાઓમાં કિંમતમાં મોટા ફેર છે.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROceries and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબદુલ ગની.

જનરલ ડીલર.

જાપેટ, મરોહરી અને બીજા ફેર નવામાં
જાપેટમાં રાખવા.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબદુલગની,

જનરલ ડીલર,

કેપટ, પ્રોસ્ટી બેટ દુસરી જાપ રકમકા
માલ સ્ટોકમાં રાખેવાલા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

કેપટ, પ્રોસ્ટી બેટ દુસરી જાપ રકમકા
માલ સ્ટોકમાં રાખેવાલા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

VANMALI KOYA

General Dealer.

At the Corner Commissioners' & Prudential Street
P.O. Box 2204, Krugersdorp.

Mahomed Ismail & Co.

General Merchants & Importers.

P.O. Box 75,

KLERNSDORP.

P. V. SANGHAVEE

GENERAL MERCHANT

Box 25.

201 Grey Street, Durban.

JAMESON & Co.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgani.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgani Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraphic Address: "DODRASAMV"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.

Saw Mills & Timber Yards.

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market Square, and at Spelonken.

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160.

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add. "YUSUF," KLERNSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

General Merchant &
Importer,

CHURCH SQUARE

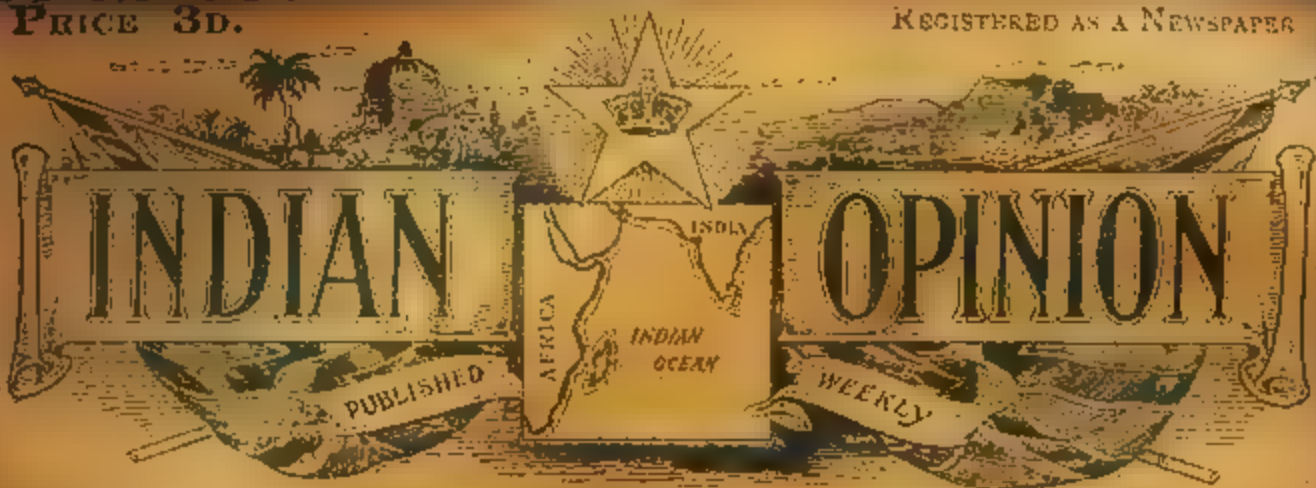
Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE."

P. O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 23rd March, 1907.

No. 12.

P.O. 1041 126

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.

Wholesale Merchants and
Direct Importers,
have always on stock:—

કેપની તાજી રતુક મચ્છી
અને મોટી કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,

118 COMMERCIAL RD.,

DURBAN.

Cable & Tel. Add.: "Kathorian."

Telephone 224.

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,

MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE:—KARACHI; BRANCHES:—BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:

Karachi
Mombasa
Nairobi

"JEEVANJEE."

Bombay: "CONVEYANCE."

Codes used A.B.C., 5th Edition, A.I., Scott's, Watkins, and Universal

Tel. Add:

"JALBHJOY."

JALBHJOY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

930.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

આપણું પાઠિક ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિમો ધણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 28.

Tel. Add.: "DURBANAR."

ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમાશન
એજન્ટ.

મેસ ૧૦૨, ક્વીન સ્ટ્રીટ,

દુરબન.

Telephone 364

P.O. BOX
441.

જો અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર કેશમના વેપારી—કરમન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

નોં ૨૩૪ 434, West Street, DURBAN. વેર ઓટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours,

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE

Come and see for yourself,

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

આમારે ત્યાં કેપની સ્ટુક મચ્છી અમારા આડતીઆના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
તેથી લેનારને બહુ શીકાયત લાવે મલકે માથ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 8611,

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હિંદી વેપારીઓના બરનો સધળી ખતનો માલ રાખવામાં આવે છે.
કોમરશીઅલ રોડ ઉપર મેરાસી હબલ્યુ ડનની બાબુવાળા નવા મકાનમાં
રાખલ થતાં પહેલાં સધળા માલ ઉપર ખાસ સરેતો લોપ રાખેલો છે.
કલકત્તાથી ચાખા. દાળ, ધી, અને મોરીશીઅસથી મોરીશની ચીની
મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વીલાઅમ.

ટેલીફોન નં. ૬૧૫. એ. બોક્સ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું: "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.

APPLY—

125, FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," DURBAN

Telephone No 85

MOOSA OSMAN & CO.

Wholesale and Retail

Merchants & Direct Importers.

563 CHURCH STREET,

MARITZBURG, Natal.

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ ઉપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમનની કુળ ના નામથી વેપાર ચલાવવ
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીદારોના
નામ નાનાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુદા નામ રાખવાનું હસ્યુ હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુળ આ
લે છે.

જથાખંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોલ્ક યુગ્મ, કાપડ બર,
જુદ, કાફરી માલ, હાડવેર, કાચનો સામાન
વિગર વિગર.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંદ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

348 PINE STREET, DURBAN.

TEL. ADDRESS: "PABULAK." Box 450.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357.

Tel. Address: "TAYOB."

ખાસ પેરમંદરનું ધી.
સા. જુગોદાર, માવા લાલ ધી.
વખો: મુસા હાજી મસમ, ૫૦૦, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.
બોક્સ ૧૮, ડરબન.
MOOSA HAJI CASSIM.
300 West St. Durban.

વાછંત્ર શોખનારા માટે,

મુરગેસા બીલીયમાં સર્વે શાઈવરાખા
ખાલી છે ત્યાં આગળ દરબી ધી વર્ડ
વાછંત્ર શોખનારામાં આવશે.

માસતરે મુરગેસા,
સા. કે સ્ટ્રીટ, મુરગેસા પીલેના
બીલીયમાં, ડરબન.

એ. ઇ. વોઈસો.

સ્થાવર/મલકતના એજન્ટ.

મહેર હરરાઈથી જમીન વચનાર, સર
હરી માપણીદર અને મીલકતની કિમત
આંકનાર. હામ્પ્ડીયન બીલીયમાં
૨૮૩ સ્પીય સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

મુલેમાન હરમાલ મીઆની કા. બહારના
માલુમોને રહેવાની બીગેરેની સમવડ સારી
રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snook Fish

WHOLESALE AND RETAIL.

Always on hand at cheap price.

એ. હલીમ.

તાઇ ૬૫ રજુક માલુમી.

બુક્સ તથા જાણવ સરતે શાવે મળશે.

Box 5925, 13rd St. Malay Location
JOHANNESBURG.

ઈડિઅન ઓર્પાનઅન.

ઈડિઅન પબ્લિક લાઇબ્રેરી
માંથી વેચાતું મળશે.

જુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.

રખર રેટ પ માટ લખો. મેનેજર.

ઈડર નેશનલ પ્રીન્સ પ્રેસ.

ફીનીક્સ-નાતાલ.

ધારો ખરચો મુખ અને જુજ મુસાફરી માં,

દેશ જવા અમસીંગામાં કાબુ નહીં લેવાય.

સ્ટીમર અમદુલાલી દરબનથી નીકળી દેલાગોઆમે તથા બેરા બંદર કરી દીન
૧૬ નેટલી ફુગી મુસાફરી કરી વા. ૧૬ મારચના મુખક સહી સલામત
પહોંચી ગઈ છે અને બીજી નીચે લખેલી તૈયાર થાય છે.

સોધી મુખક, દેલાગોઆમે તથા બેરા થઈ, સીધી મુખક

સ્ટીમર અમસીંગા.

૪૫૦૦ ટનની.

Will sail on or about 11th April.

દરબનથી તારીખ ૧૬ એપ્રિલના રોજ ઉપડી જશે,

સદરદુ ગાઈનની ઉપર જાણુવેથી આગમોટ નવી ખંડી તેમજ ઝડપ આસની
અને ટેક વગેરે દરેક જગ્યાએ વીજળીની બીલીય અવવાળું આપનારી દરબનથી
ઉપર કબીલી તારીખ જુગેરાનને દીવસે ઉપડી દેલાગોઆમે તથા બેરા બંદરે થોડા
કલાક રોકાઈ સીધી મુખક સાથે હંકારે જશે. દરબનથી ઉપડી દીન ૧૬ નેટલી
ફુગી મુસાફરી કરી મુખક પહોંચી જશે માટે સ્વંય જનારા ખેડુઓને આ અમુલ્ય
તક આપી એજ આગમોટમાં મુલક જવા લખામણ કરીએ છીએ અને બીજીની
સલાહ ઉપર દેરાવાઈ જઈ મુખ મુકી ફુખંતો બોજ માથે લેશે નહીં.

એલેનની મુખક ખાને જનારી દરેક આગમોટમાં મુલાકાત, પલતણ, બુસલ
ખાનુ પ્રવાહી હરેક પ્રકારનો ફેટલો બંધા મુજ છે. તેનાથી કાઢપણ સાહેબ અંગણ
હશે નહિ. (બીજી બેનમાં એ મુખના મોહનાજ થશે) હમારે મોટું વધારે વખાણ નહિ
કરતાં એટલું તો જણાવીએ છીએ કે ઉપડી બેનની આગમોટની અંદર મુસાફરી કરી
મુલક પહોંચી ગએલા ફેટલાક સાહેબોના કાગળો તેમને મળેલા મુખ વિશેના અમારી
પાસે મોજુદ છે તે બેઠા ખાતરી કરી લેવી.

સદરદુ આગમોટ 'અમસીંગા' અમુક રકમ ડેક તેમજ કેમ્પીનના પાસીંગરો લેકે.
માટે બેક વરગના પાસીંગરોએ પોતાની ટીકીટ તારીફે અમારી મારફતે ફાવી લેવી. આજુ
રહેલી પુછપરછ ઉપરથી ટીકીટ તારીફે અપી જવા સંલવ છે. માટે પાછળ રહેલાને
ટીકીટ વગર નિરાસ થવું પડશે. કહેવત છે કે વહેલો તે પહેલો.

દરાંસવાઈથી બારોબાર દેલાગોઆમે રહી જવા ઇચ્છનારાઓને પણ જણાવવાનું કે
તેમણે પોતાની ટીકીટ અમારા ઉપર પહોંચા મોકલી મંજૂરી લેવી. પહેલાં સ્ટીમર અમ
જુગી વખત દેલાગોઆમેથી ફેટલાક સાહેબોને ટીકીટ નહીં મળવાથી પાછું ફરવું પડ્યું હતું
તેમ આ વખતે ન થાય એ ચાલ રાખવાનું છે.

સદરદુ ગાઈન દીન પ્રતીદીન લેલપ્રીય થી મય છે તેનું મુખ્ય કારણ એ લાઈનમાં
પાસીંગરોને મળતી મુસાફરી છે. જે સદુને મહેર છે.

વધુ જુલાસા માટે લખો અથવા નતે મળો તોયે લખેલે સીરનામે.

Messrs King & Sons,
West Street Durban.
Messrs M. C. Anglin & Co.,
3-9 Pine St. Box 59,
Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.
મેસર્સ એમ. સી. આંગલીઆ કુ.
૩૩૯ પાર્લન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૬.
દરબન.

મેસર્સ મુલમાન હરમાલ મીઆની કુ.
પોસ્ટ બોક્સ ૩૫૫૩, બેલાન્ડાનર.
મેસર્સ પટેલની કુ.
પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૮, હાઈડેરાબ.

INDIAN AFRICAN LINE.

(ANDREW WEIR & CO.)

S. S. "BOMBAY" (From Moultmain, Rangoon & Calcutta.): Consignees are kindly requested to cable their orders to Shippers for Cargo by the above vessel without delay, to avoid goods being shut out.

S. S. MANDAL will leave for Calcutta about the 12th April. Cheap Passenger rates. For further particulars apply to the Agents:

De Waal, Balwe & Co.,
78 Field St., Durban

B. Ebrahim Ismail & Co.,
114, 116, 118, Commercial Road,
P.O. Box 125, Durban.

इलकतानी सीधी स्टीमर

स्टीमर मंडल (दन १९१७).

१२ अप्रीलना अरसाभां अहीथी उपडशे.

उताइयो भाटेना दर सस्ता छे.

स्टीमर "बोम्बे"

मुलमैन रंगुन कलत्तेथी थोडा वषतभां उपडशे.

हिंदुस्थानना अहीथी माल मंगानासभ्यो पोताना ओलठोने जलहीथी तार करी अजर आपवा के तेओ आ स्टीमरभां माल यधवे. अजर आपवाभां विलंब अशे तो स्टीमरे माल पुरतो बछ बीधेयो होवाथी विलंब करनासभ्यो पस्ताधुं पडशे.

डीवाल ओलवेनो कुा

७८ शील्ड स्टीट दरभन.

बी० इब्राहीम इस्माइलनी कुा

नां. ११४, ११६ अने ११८ डोमरसीयल रोड दरभन.

पोस्ट नम्बर १२५.

सीधी कलकत्ता जानेवाली स्टीमर.

स्टीमर मंडल. (दन १९१७)

१२ अप्रील के रोज दरबनसें लुटेगी.

यह थोटसें उताइका दर सस्ता है

स्टीमर "बोम्बे"

मुलमैन रंगुन और कलकत्तेसें

बोम्बे दिनमें उबरने वाला माल मंगाने वाले बेपारीभोंने अपने एजेंटको तार करके सवर भेतना कि जलहीसें ह थोटसें माल भेजे. निम्ने क्लरके लिये निम्ने लिखे पते पर एजेंटों मिलनेसें मालूम होगा

डीवालवे एन्ड कुा

७८ फील्ड स्टीट.

बी. इब्राहीम इस्माइल कुा

नां. ११४, ११६ और ११८ कमरसीयल रोड, दरबन.

पोस्ट नम्बर १२५.

नटाल गौरमिंट रेलवे.

खास तिसरा दरजाका सैर केरनका टिकट हफताका आखीर.

साउथ कोस्ट लाईन (दक्खनी किनाराका लैन.)

और यह इस्पेशल यर्द कलास एक्सकरसन टिकट सीर्फ डरबन और विरीथारोड इस्टेशनमें दिया जायगा जेवकी नीचेमें लिखा है.

इस्टेशनके नाम.	तीसरे दरजेका हफतेका आखीरका भाडा	इस्टेशनके नाम	तीसरे दरजेका हफतेका आखीरका भाडा.
रीयुनोयर्.	} एक शीलींग	इलोवोरीवर.	दो शीलींग.
इसपीगो.		इलोवो बीच.	} दो शीलींग तीन पेनी
अमथोग इनटवीना.	एक शीलींग छे पेनी	करीडान	
अमासिटीटी.	एक शीलींग नव पेनी	अमगावावा.	दो शीलींग छे पेनी
वीकलस्पुट.	दो शीलींग	लोअर अमकोमास.	तीन शीलींग

और यह टिकीट फक्त इतवार और सनिवारको दिया जायगा और इस टिकीट खाली यही कामका है कि उस टिकीटसे इतवार या सोमवारको लौट आवे.

यह इस्पेशल यर्द कलास एक्सकरसन टिकीट डरबनसे नोर्थकोस्ट स्टेशन पगल दीया जायगा जेवकी नीचेमें लिखा है.

स्टेशनके नाम.	तीसरे दरजेका हफतेका आखीरका भाडा	स्टेशनके नाम.	तीसरे दरजेका हफतेका आखीरका भाडा
डफ्स रोड	} एक शीलींग तीन पेनी	वेहलम	दो शीलींग
फीनीक्स		मोंट मौरलांड	दो शीलींग तीन पेनी
मोंटएक्कम्प	एक शीलींग छे पेनी	लाभरसी	दो शीलींग छे पेनी
आटवा	एक शीलींग नव पेनी	टोमाट	तीन शीलींग

यह टिकीट फक्त सनिवारको दिया जायगा. और इस टिकीट खाली यही कामका है कि उस टिकीटसे सोमवारको लौट आवे.

और यह टिकीट सब गाडीमें इस्ता माल करने सकता है आने और आनेके वास्ते. और कोई तरहमें यह टिकीट बदने नहि सकता. और यह मुलाफती जिलके पासमें यह तीसरे दरजेका टिकीट है उसको यह हुकुम नहि है की बीचमें कोई इस्टेशनमें उतर पड़े और सफरको तोड़ देवे. और टिकीटकी तीन बरससे उपर और पारा परससे नीचे है उनका आधा लागेगा.

मार्च १९०७

एडवर्ड आर. रास.
जनरल मनेजर.

નાતાલ ગવર્નમેંટ રેલવે.

અહવાદીયાની આખરીએ મુસાફરી કરવા માટેના ખાસ સસ્તા દર, (એક્સકર્શન.)

સાઉથ કેસ્ટ લાઇન, (દક્ષિણ કીનારાની રેલવે લાઇન.)

ત્રીજા વર્ગ માટેની ખાસ એક્સકર્શન ટિકીટો ડરબન અને ખીરીયા રોડ સ્ટેશનથી નીચેનાં સાઉથ કેસ્ટ રેલવે માટેની આપવામાં આવશે

સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.	સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.
રીયુનીયન.	એક શીર્ડીંગ.	ઇસોવેરીવર	એ શીર્ડીંગ.
દરબાજા.		ઇસોવે ખીચ	એ શીર્ડીંગ તથા પેની.
અમખોમ હન્ટ રીની	એક શીર્ડીંગ ૭ પેની.	કરીડીન	એ શીર્ડીંગ ૭ પેની.
અમાર્ગિયાની	એક શીર્ડીંગ નવ પેની.	અમખાખા	
વીકલરપુટ	એ શીર્ડીંગ.	લોવર અમકોમાસ	ત્રણ શીર્ડીંગ.

આ ટિકીટ શનીવાર અને રવીયારેજ કાદવામાં આવે છે અને તે સોમવાર સુધીજ કામમાં આવે છે.

અહવાદીયાને અંતે આ ખાસ ત્રીજા વર્ગની સફરની ટિકીટો ડરબન સ્ટેશનથી નોર્થ કેસ્ટ લાઇનના સ્ટેશનો માટે નીચે પ્રમાણે દેવામાં આવશે.

સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.	સ્ટેશનનું નામ.	ત્રીજા વર્ગની એક્સકર્શન ટિકીટનો દર.
ડ્રસ રોડ	એક શીર્ડીંગ તથા પેની.	વેડસ	એ શીર્ડીંગ.
શીનીકસ.		માઉન્ટ મોરલેન્ડ.	એ શીર્ડીંગ તથા પેની.
માઉન્ટએન્કોમ	એક શીર્ડીંગ ૭ પેની.	લામર્સી	એ શીર્ડીંગ ૭ પેની.
ઓટાવા	એક શીર્ડીંગ નવ પેની.	રોંગાટ	ત્રણ શીર્ડીંગ.

આ ટિકીટ ફક્ત શનીવારે કાઢી શકાશે અને સોમવારેજ પાછા ફરવાને કામ આવશે.

આ ટિકીટ આપવા જવા ની આપવામાં આવે છે. અને તે સોમવાર પછીના દીવસમાં મુસાફરી કરવાને વધારી અપાતી નથી. આ ટિકીટથી મુસાફરી કરનારથી મુસાફરીમાં રહેતે કયાંય ઉતરી શકાતું નથી. આ ટિકીટ લેનારની ઉંમર ત્રણ વરસની ઉપર અને ૧૨ વરસની અંદર હોય તેઓને અરધા પાછાથી મળી શકશે.

માર્ચ ૧૯૦૭.

એડવર્ડ આર. રોસ,

જનરલ મેનેજર.

தெட்டால கவர்ன்மெண்டு நெயிலவே.

கிழமை முடிவின் நயமான மூன்றாவது வகுப்பு பயணம்.

தென் கடலோரத் தெல்லை,

வடகடலோரத் தெல்லை.

விசேஷமான கிழமை முடிவு மூன்றாவது வகுப்பின் பயண டி.க்கட்டுகள், டர் பேன் பிரியாரேட் ஸ்டேஷன்களில் விருந்து இதனடியில் கண்டிருக்கிற ஸ்டேஷன்களுக்கு மாத்திரம் கொடுக்கப்படும்.

ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்றாவது வகுப்பு பயணக்கூலி.		ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்றாவது வகுப்பு பயணக்கூலி.	
	அரிசெட்.	பென்சி		அரிசெட்.	பென்சி
சியூனியன்	50	11	இலோலோ ரீவர்	இரண்டு	(1)
இப்பிச்சே			இலோலோ ரீவர்	இரண்டு	50
அம்போலிவந்தப் பனி	50	50	சுட்டென்		
அமென் ஸ்டேஷன்	50	50	அகாபாபா	இரண்டு	50
வென்சன் ஸ்பிரிட்	இரண்டு	(1)	கொலர் அமென் ஸ்டேஷன்	மூன்று	(1)

இந்த டி.க்கட்டுகள் சனி ஞாயிறு இவ்வாண்டு கட்டளையில் கொடுக்கப்படும் ஞாயிறு, திங்கட் கிழமைகளில் மட்டும்தான் தரும்படி வகுப்பு சாத்தியப்படும்.

விசேஷமான மூன்றாவது வகுப்பின் பயண டி.க்கட்டுகள், டர் பேன் விருந்து இதனடியில் கண்டிருக்கிற ஸ்டேஷன்களுக்கு கொடுக்கப்படும்:—

ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்றாவது வகுப்பு பயணக்கூலி.		ஸ்டேஷன்கள்.	கிழமை முடிவின் மூன்றாவது வகுப்பு பயணக்கூலி.	
	அரிசெட்.	பென்சி		அரிசெட்.	பென்சி
டர் பேன்	50	மூன்று	வெருவம்	இரண்டு	மூன்று
பீனிக்ஸ்			மெண்ட்மேர்லண்டி	இரண்டு	
மெண்ட்மேர்லண்டி	50	50	லாமர்லி	இரண்டு	50
அட்டோவா	50	50	தோக்காட்டி	மூன்று	(1)

இந்த டி.க்கட்டுகள் சனிக்கிழமை மாத்திரத்தில் கொடுக்கப்படும், திங்கட் கிழமை தினம்வரையில் தான் தரும்படி வகுப்பு சாத்தியப்படும்.

இந்த டி.க்கட்டுகள் வந்த நெயில் வண்டிகளில் லாவது போகவும், லாவும் பிரயோசனப் படுத்திக்கொள்ளக்கூடும். வேறுபாது காணாத நிலைவரது, இந்த டி.க்கட்டுகளைக்கு டி.க்கட்டு ஸ்டேஷன்கள் கொடுக்கப்படுகிறது. கிழமை முடிவு நயமான மூன்றாவது வகுப்பு டி.க்கட்டுகளை வசித்த பிரயாணிகள் போக, வல்லது வரும் பொழுதுவது பயணத்தினையில் இதற்கு சட்டமில்லை. இவ்வாறுவது கருமேற்பட்டு பரிசொன்றைவது கருட்பட்ட திவ்வர்த்தனுக்கு, அமைந்த.

எ.வர்ட் ஆர். கோஸ்,

Reuter's Telegram Coy., Ltd., M. S. COOVADIA,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile-Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGERS,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. K. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column ... 26 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column ... 52 per inch	Two Inches " £1-15-0
Reprints Half Charges	Three Inches " £1-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 270, Telegraphic Address "KADIA"

HEIDELBERG, Transvaal.

Branches: KADIA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

District Leinie, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

અવો જવાબે ફ્રુટ માર્કેટમાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leinie District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS,

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMED."

PARSHOTAM VALABH.

TAILOR & OUTFITTER

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

શ્રી દરબન કોસ સુબાઇ.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, દરબન.

વિશાલની તથા રેશી કોસ્ટા અને બજારમાં
કાપડો-પુરો તથા બજારમાં-સરતાં ફર,
પરજીયા જે. સુનામુ 'સરકારીયા'
સીફીન ફર,

Indian Opinion

VOL. V.

PIRENIK, NATAL, SATURDAY, MARCH 23RD, 1907

No. 12

Contents

EDITORIAL COLUMN	Page
The "Asiatic Law Amendment Ordinance"	107
Mr. Whiteman and Ourselves	107
Permit Prosecutions	107
Malay and Indians	108
The Malay Localities	108
The Vrededorp Ordinance	108
OTHER ARTICLES	
Indian Marriage Act	108
The Charge Against Mr. Haggart	108
Reception to Mr. James Gifford	109
Alleged Mis-treatment at Thornville	109
Indian Mass Meeting	110
Alleged Filthy Conditions	110
Indian Immigration	111
Malay Location, Johannesburg	111
In the House of Lords	111
Johannesburg Jottings	112
Permit Prosecutions	112
Questions in the Imperial Parliament	113
Vermin Asiatic Influence Re-introduced by Transvaal Government	113
South Africa British Indian Committee	114
Lord Selborne's Despatches	114
Railway Travelling in the Transvaal	116
Natal's Proclamation	116
COLONIAL PATRIOTIC UNION	108

Mr. Whiteman and Ourselves.

We reproduce in another column a communication from Mr. Whiteman, one of the speakers at the Colonial Patriotic Union's meeting, recently held at the Town Hall. At the risk of wounding Mr. Whiteman's pride, we are constrained to repeat that our correspondent has been guilty of giving currency to a fiction, when he stated that, in the Immigration Act, there was a distinct specification to the effect that no indentured Indian should be allowed to leave the Colony till he had spent ten years in Natal. It is with this statement that we are concerned. Had it not been calculated to give rise to a false impression among people who know nothing about the Law, we should not have cared to call it a fiction. If the Law had insisted on a ten years' residence in the Colony by an indentured Indian, it would undoubtedly give rise to the opinion that the legislature intended to specially encourage Indian settlement. When the popular mind is already inflamed, Mr. Whiteman will allow that a statement like the above, if not true, is dangerous. We have studied the Law, and we find that an indentured Indian enters into a contract for five years. On its termination, he undertakes either to enter into a further indenture, or to pay a poll tax of £3 per year, or to leave for India. There is no question of spending ten years in the Colony. It is true that, in some Colonies, where such compulsory residence is insisted on, the desire is to foster Indian settlement. In Natal, however, it is quite otherwise. Mr. Whiteman, under the circumstances we have mentioned, will hardly contend that his statement is substantially correct.

He is good enough to ascribe to us a policy of misrepresentation and distortion. This presupposes that our correspondent has been paying us the honour of perusing this journal regularly. We assure him that our policy is quite the contrary of that which he would fain thrust upon us. We can have no desire to support truth and justice by misrepresentation and distortion. Mr. Whiteman has, therefore, been guilty once more of uttering a fiction. We challenge him to produce from this journal a single misrepresentation or distortion.

With reference to our report, we can only say that it was carefully prepared by an eye-witness of the proceedings, and in any case, it is, in substance, the same as the reports published in two dailies. We fail to

see anything objectionable in our leading article, even from Mr. Whiteman's standpoint; indeed, we have agreed with the policy of the Colonial Patriotic Union in the main. All we have dissented from is the proposal for compulsory repatriation. If we have erred therein, we have done so in excellent company. Instead of the proposal, we have accepted the position taken up by Mr. Maurice Evans, and suggested that indentured immigration to Natal should be stopped entirely, if only, we agree with Dr. McKenzie, in the interests of the natives. When, therefore, there is so much to agree upon, we are a little surprised that Mr. Whiteman should write in the strain he has done. We can recommend the article in question for his perusal.

IN HIS DESPATCHES ON THE ORDINANCE, Lord Selborne has laid stress on the report of the Coast Agents who has given

Permit Prosecutions

his opinion unsupported by any facts, that there is a great surreptitious entry into the Transvaal. The prosecutions that took place at Volksrust and that we report elsewhere show what reliance is to be placed on the Coast Agent's opinion. The Coast Agent examined an Indian's case and condemned his permit. The Magistrate at Volksrust, after a searching inquiry, reinstated the man. The simple inference is that the Coast Agent is not capable of conducting a judicial examination and, by reason of his position, is unfit to give an impartial judgment. In other departments, in the British Dominions, we do not find the prosecutor and the judge combined. Yet the Coast Agent has to perform this double function! We cast no reflection on him. But we do maintain that he is placed in an impossible position. Moreover, it appears that the Coast Agent is empowered to investigate not only the cases of those who are candidates for receiving permits but also to scrutinize permits already granted. Not is such a scrutiny held sufficient. The Inspector at Volksrust carries on a further scrutiny. The two men who were arrested on suspicion had evidently been examined by the Coast Agent. And yet have to suffer detention and inconvenience at Volksrust! The case of Abdul Rahman is still *sub-judice*. But one may remark that the present permit department refuse to recognise documents issued by Asiatic officers whom it has in fact succeeded. And yet Lord Selborne is satisfied that Indians enter the Transvaal without permits on a wholesale basis!

Indian Opinion

SATURDAY, MARCH 23RD, 1907.

The "Asiatic Law Amendment Ordinance"

THE Asiatic Law Amendment Ordinance has re-appeared as a draft Bill to amend Law 3 of 1885 and has already passed the third reading in the Legislative Assembly of the Transvaal. With the exception of the necessary verbal alterations, it is an exact replica of the original Ordinance. We congratulate the authors of the anti-Asiatic agitation in the Transvaal on their success in bringing the matter again to the fore, and on their phenomenal activity. The latter is worthy of imitation by British Indians. We frankly confess that we welcome the draft Bill as a challenge to British Indians in the Transvaal. They have to show of what stuff they are made. No new argument need now be advanced. There is no further argument left. The draft Bill will test the power of the Imperial Government to protect, and the ability of the Indian community to enforce the famous resolution regarding "passive resistance," as the *Star* described it.]

THE GOVERNMENT, AIDED BY THE

Malaria and
Indians

Durban Town Council, is evidently intent on battling against the malaria-fiend. Quinine is to be distributed to those who are suffering beyond the Umgeni, most of the sufferers being Indians, as it is a district largely inhabited by them. The Government are to be commended for the zeal with which the work of exterminating the disease has been taken in hand, but it is obviously the duty of the Indian community also to do its share. We know that we have only to draw the attention of the leaders to the fact, in order to rouse their sympathy for their less fortunate brethren. The Health Officer of the Borough can always rely upon Indian assistance in this matter.

THE JOHANNESBURG TOWN COUNCIL,

The Malay
Location

as will be seen from our news columns, will very shortly receive title to the Malay Location. One of the conditions of the grant will be that the Town Council will have to compensate the inhabitants for the buildings erected by them and find other stands in lieu of those now occupied. At first sight the provision seems to be equitable. But further consideration will reveal the fact that compensation does not include any payment in respect of the tenure or loss of rents, and so far as the present intentions of the Council are known, the giving of stands, means removal to Klipspruit. Stand-holders in the Malay Location, though, strictly speaking, only monthly squatters, were up to the outbreak of war, at least as safe in their possession of stands as the Burgers of Vrededorp who occupied the stands precisely on the same terms as the residents of the Malay Location. When, therefore, we compare the handsome treatment meted out to the Burgers with the treatment that is likely to be the lot of the residents of the Malay Location under the Government grant, we realise fully what the possession of a brown skin means. If the coloured people cannot show a legal title to anything they enjoyed during the Boer regime, their equitable right, no matter how strong, receives short shrift under the changed conditions. Will Lord Selborne once more maintain that the change from the republican to the British flag necessitates a partial state robbery of the rights of the residents of the Malay Location? For paltry compensation that the stand-holders will receive for the buildings can ill repay them for years of undisturbed occupation which enables many a holder to derive a handsome income from rents paid by aborigines and which is the means of his livelihood. And to add to our argument, let us for

the last time, point out the fact that every attempt made by the late President Kruger to remove the inhabitants of the Location not thirteen miles from Johannesburg, but five miles, was successfully resisted by their late advocates, the representatives of the British Crown in the Transvaal.

AS OUR JOHANNESBURG CORRESPONDENT has already stated, the Vrededorp Ordinance is likely to come into

operation as from the 1st July, 1907. If, therefore, British Indians residing in Vrededorp are to receive any compensation at all, the Imperial Government will have to secure protection of British Indian rights before that day. The South Africa British Indian Committee has been working most assiduously in this connection and the Members of Parliament representing both sides of the House, and the distinguished and experienced Anglo-Indians and Indians who have undertaken the onerous task of working on the Committee, have laid the British Indian community in South Africa under deep obligation to them. The personnel of the Committee ensures strictest moderation and regard for all interests. It is surely unjust to accuse the Committee of the slightest bias, and it is because the Committee takes up those matters only which show reasonableness, that the Imperial Government lends an attentive ear to its representations. We cannot speak too highly of the work that is being put in by its Secretary, Mr. L. W. Ritch. Those who know him at all know that he is not a man to identify himself with any fad, or to be carried away by mere sentiment. The Committee has, in taking up the matter of compensation for the Indian residents of Vrededorp, taken up the position it was bound to adopt, for it could not sit idle and pass over the deprivation of equitably vested rights. We hope that the efforts of the Committee will be crowned with success.

Indian Marriages Act

A correspondent points out in our last issue that the new Marriage Act of Natal was not known among the Indians affected by it and that it was necessary to advertise it among them. We have done all we could to do so. But we endorse our correspondent's remark that it should be printed in Tamil and Hindi and widely circulated in the Estates. We have already brought the matter to the notice of the Government. In reply to our correspondent's further inquiry, the Act applies to Indian immigrants referred to in Law 17 of 1891 and therefore includes children born in the Colony of such Indians.

Correspondence

Colonial Patriotic Union

To the Editor, INDIAN OPINION.

I have to acknowledge due receipt of your issue of the 9th inst., in which you are consistent enough to adhere to your general policy of misrepresentation and distortion, to stigmatise as "inaccuracies" and "fiction" statements you are otherwise unable to combat, as they are substantially correct.

Had you been fair enough to report correctly any one of the speeches made by the official speakers, your report would have been the best possible reply to your ill-tempered distortions in the leading Article headed "Colonial Patriotic Union."

Nothing harsh or unfair to the Indian community was suggested by any speaker other than Mr. Morgan, whose statement was quite unauthorised and repudiated by the C.P.U.

Yours, etc.,

HARRY M. WHITEMAN,

574 West Street, Durban.

11th March, 1907.

The Charge Against
Mr. Haggart

Letter to the Durban Press

[The editor of this journal has sent the following letter to the Durban papers.

Sir,--In the interests of truth, perhaps you will allow me to appeal to a wider public than I am able to reach through the columns of my journal.

Mr. Haggart is reported to have made a statement, when he was in Johannesburg, at the time of the Transvaal elections, to the effect that he had received on behalf of the Indians the offer of a bribe of an amount running into four figures. The information was given to me by an esteemed correspondent, who is ready to give his name to the public if necessary. As the statement was of a very serious nature, I naturally inquired, and I was authorised by the leading Indians to state that they know nothing of any such offer. They added that it was impossible in the nature of things. I have approached Mr. Haggart for an explanation. The worthy legislator has, however, preserved a discreet silence. It has, therefore, become necessary for me to warn the public, and especially the voters of Durban, against a legislator who does not scruple to vilify a whole community, and who, when asked to substantiate the libel, ignores the challenge.]

Reception to Mr. James Godfrey

Another Colonial-Indian Barrister

Mr. James Godfrey, who has recently returned from England where he has successfully passed his degree, was accorded a public welcome by the Durban Indian community on Friday evening, the 15th instant. The Natal Indian Congress kindly lent their Hall, which was prettily decorated for the occasion.

Amongst those present were the parents of Mr. James Godfrey (Mr. and Mrs. Subhan Godfrey), Messrs. H. L. Paul, Dawad Mahomed, O. H. A. Johari, M. C. Anglia, Abdul Kadir, Abdulla Hajeer Adam, R. K. Khan, Dr. Nanji, Messrs. Bernard Gabriel, P. V. Sanghaver, C. M. Shelat, M. P. Killavala, Dada Osman, Ibrahim Cansodeen, Ruknudeen, M. Z. Akmal, A. D. Pillay, V. Lawrence, Suchit Maharaj, Solomon, C. B. Mehta, L. Panday, L. Gabriel, Osman Ahmed, I. B. Timol, Megharaj, R. Moodlay, V. R. Moodlay, S. P. Pillay and others.

Mr. H. L. Paul, who took the chair, welcomed Mr. Godfrey on behalf of the Reception Committee. He congratulated Mr. Godfrey on his success, and his parents on their self-sacrifice in giving their sons the highest education.

Mr. Abdul Kadir, on behalf of the Mahomedan community, expressed his great pleasure at seeing Mr. Godfrey back again in Natal. They had congratulated Mr. Godfrey on his departure for England three years ago and now they extended their welcome to him on his return as a member of the Bar. The example set by Mr. and Mrs. Godfrey was worthy to be copied by all Indian parents. He hoped that young Mr. Godfrey would prove himself to be patriotic and do all he could to help his fellow-countrymen in this Colony.

Mr. Abdulla Hajeer Adam also spoke in praise of the guest of the evening. He referred to the backwardness of the young Indians in coming forward in the public cause, and he hoped that Mr. Godfrey would not only come forward himself, but infuse enthusiasm in the other members of his profession and in the young men of the community.

Dr. Nanji, Messrs. M. C. Anglia, R. K. Khan and O. H. A. Johari spoke a few words.

Mr. Bernard Gabriel, the first Natal-born Indian Barrister, in reply to remarks passed by a previous speaker, said that the reason some of the young men had not come forward was because they lacked political experience, but when they had gained some knowledge of these things, then they were bound to do what would lie in their power. He congratulated Mr. Godfrey and wished him a successful career.

Mr. Dawad Mahomed spoke a few hearty words of welcome. "The pen," he said "is mightier than the sword," but a man must know how to use it well if he means to be of service to his fellows.

Messrs. Mohi Fatch Mahomed, P. V. Sanghaver, A. D. Pillay, C. M. Shelat, M. Z. Akmal, Killavala, Megharaj, L. Panday, C. B. Mehta and Solomon also said a few words appropriate to the occasion.

Mr. Godfrey's Reply

Mr. James Godfrey, in his reply, said how delighted he was to find himself at home and amongst his friends. He heartily appreciated all the good feeling expressed by the several speakers. Three years ago he went to England to perform a duty, and now he had returned to put into practice what he had learnt. All the credit was due to his parents who were responsible for his present happy position. Amongst the many faces of old friends he saw there in the Hall, there was one he missed very much, one whom they all knew and appreciated. He referred to the late Mr. M. H. Nazar who was one of his dearest friends. Whilst mourning the loss of old leaders, they had still other capable men left to them. They had a great work before them in bringing about a better understanding between the European and Indian communities in this colony. Unfortunately, the ideal set up by a great Master that we should love one another, was far from realised. They must unite amongst themselves so that they may eventually overcome the prejudice against them.

Lord Curzon was reported to have said words to the effect that every inhabitant, whether white or black, is equally concerned in the justice of British rule. They claimed the right to proper treatment and to be freed from disabilities imposed upon them. They had always looked to the Imperial Government for protection and they should continue to do so.

In conclusion, Mr. Godfrey said that he should do his utmost to ameliorate the condition of his fellow-countrymen in Natal.

Hindu Young Men's Association

A Reception to Mr. Godfrey took place at 22 Cross Street, Durban, on Saturday last. Mr. T. R. Moodlay, President of the Association, took the chair. Speeches were delivered by the President, Messrs. R. C. Naidoo, C. G. Padyachi, V. P. Pillay, V. S. Pather and H. L. Paul. An address was presented to Mr. James Godfrey and a flower bouquet to Mrs. S. Godfrey.

Mr. Godfrey, replying to the kind expressions of opinion, said that he was especially proud of their good opinion, coming as it did from an association of Indian young men. He noticed that their eyes only admitted Hindus as members and he thought that was a mistake. In regard to the work of the Association, Mr. Godfrey referred to the coral insect which

multiplies so fast in the coral reefs which form the foundation of many an island, and without which foundation the island cannot exist. But where were the workers? They had done their duty but no one had seen them. So they must, in the same way, do some sure and certain work for their countrymen and the future generation.

Alleged Ill-treatment at Thornville Junction

Letter to the Protector

The following correspondence has been handed to us for publication:—

15th March, 1907

The Protector

Indian Immigrants,
Durban.

Sir,—The Committee of the Natal Indian Congress has seen the report or the alleged ill-treatment by certain European employers at Thornville Junction. The allegations made in the paper seem to be most startling. The Committee of the Congress ventures to suggest that your decision be made public.

Our Committee will be obliged if you will be good enough to allow them access to the record in the case.

We beg to remain,

Your obedient servants,

(Sgd.) O. H. A. Johari,
M. C. Anglia,
Joint Hon. Secretaries
Natal Indian Congress.

Office of Protector,

15th March, 1907.

The Joint Hon. Secretaries,
Natal Indian Congress.

Gentlemen,—I am in receipt of yours of the 15th instant with reference to the report of alleged ill-treatment by certain employers of Indians at Thornville Junction.

The matter is still being inquired into and I am not, at this stage, prepared to give any definite opinion on the complaints made and which are absolutely denied by the employers.

Yours Obediently,

(Sgd.) Jas. A. POLKINGHORN,
Protector.

The Newspaper Report

[We take the following from the *Times of Natal*:—

For some time an inquiry has been proceeding at the District Court regarding complaints made by coolies of ill-treatment, and even torture, by two farmers, Messrs. Leask, senior and junior, who reside near Thornville Junction. Hitherto we have not published even the bare charge owing to the difficulty the authorities might have experienced in getting the coolies to make any sort of statement, they

being in mortal fear of their masters. In fact they could hardly be induced to state anything unless a promise was made that nothing should be divulged until the inquiry was completed.

The inquiry has now reached its conclusion. Mr. Butler the Assistant Magistrate, has instructions to hand the papers and his opinion upon the evidence to the Protector of Immigrants, whose business it is to decide whether the Leases are fit and proper persons to have Indians in their employ, and also whether action should be taken in the matter.

Evidence of the Indians

There was a vast quantity of evidence given by the Indians, the general allegation being, summarised, that the two Europeans had been cruel to them on the ground that they had not done sufficient work. Two of the Indians are stated to have been tortured by being couped up in a box for many periods. The box in question said to be six feet in length, one and a half feet wide and one foot deep. One Indian alleges that he was kept in the box for

Eight Days Without Food

while another said that he was kept there 48 hours without food. In the latter case the Indian alleges that torture of a particularly acute and disgusting nature was practised upon him, the details of which cannot with decency be given. The other Indians mostly allege minor acts of cruelty and oppression.

The defence put forward by the two Leases is a general denial. In the evidence given by them they admit that there is a box on the premises such as the Indians allege they were tortured in.

There is another phase of the case in which all parties were made of the Lease's resisting the Immigration Officer when dealing with the case. This has now been dropped by the authorities in view of an expression of regret from the Lease's at the part they took in it. The authorities do not intend to proceed further in this matter.

At the close of the inquiry there was a repetition of difficulty experienced early on in the case in regard to the fear of the Indians to face their masters. After the inquiry the Indians were marshalled preparatory to being sent back to their employer. They again expressed great fear, stating that they would prefer to die than return to their masters. Ultimately they returned to duty, one, however, being lodged in jail.

The whole affair now rests in the hands of the Protector of Immigrants, and no doubt he will take some time to consider the evidence which has been led before Mr. Butler.

Indian Mass Meeting

Further Speeches

The following speeches were read out of our last issue:

Mr. P. M. Mahomed said that it was most gratifying that the response to the invitation of the Congress was so great. They were told that Indians did not keep proper books. He was mainly aware of neglect in such matters. If we did not keep proper books or premises in a sanitary condition, we deserved to lose our licences. But he denied that Indians as a body did not. Certainly the Indians who had been deprived of their licences had no such charge against them. Otherwise, they would not have the *Natal Mercury* and the *Times of Natal* warmly supporting them. He was sorry to find a respectable and Christian European inciting the natives against them. It was their pride that the native preferred to give them their custom. They did so because they were patient with them and treated them better. The speaker employed more than a hundred natives who all liked him. That was because he took an interest in them.

Mr. Ismail Cora seconded the resolution, and said that, from his experience, he had no doubt in saying that the licensing decisions referred to by the Chairman were a scandal. He, however, welcomed the difficulty. It would prove a blessing in disguise, if the Indians clubbed themselves together as they had done that night to resist injustice and oppression. Even their voluntary services during the recent rebellion were being forgotten by some colonists. He had, however, full faith in British justice.

Dr. Nanji, in supporting the resolution, said that the anti-Asiatic agitation was discreditable to those that carried it on. It was in Durban led by a Mayor who had to be fined by the Court for ill-treating his servants. New colonies were always selfish. But selfishness could not be allowed to destroy vested rights. He advised his countrymen to observe the laws of public health and carry on their fight against themselves. If proper redress was not provided, the Indian Government should stop indentured emigration to Natal. To touch the coloured people was to touch the sorest spot on the system. He, therefore, did not despair. The Colonists should take pride in India which kept under training, at an enormous cost, an army which could be mobilised at any part of the British dominions, as had been the case with Natal. The colony might have been temporarily lost but for the timely assistance from India.

In proposing the second resolution, Mr. Abdul Kadir said he had only just returned from India. He could assure them and the Colonists that India was watching anxiously the march of events in the colonies regarding Indian affairs. The colonies could not without damaging British

prestige, carry on for any length of time an anti-Indian crusade. If India's affection was to be retained, the colonies will have to draw a distinction between British Indians and other Asiatics. Indians enjoyed the Municipal franchise in India. Why should they be deprived of it in Natal? In spite of its possession, some licensing boards in Natal were not afraid to rob Indians of their means of livelihood. What would they do when the right was taken away? But the speaker was sure that Lord Elgin, who took up a firm stand regarding the Transvaal, would protect Indians in Natal in the rights they already enjoyed as sober citizens of the Empire.

Mr. Abdulla Haji Adam said that he was intimately acquainted with the late Mr. Escombe, who definitely promised that the Municipal franchise would never be taken away from Indians. Was the promise made by a previous minister to be now broken?

Alleged Filthy Conditions

The Press Criticised

At the usual monthly meeting of the Durban Sanitary Association held on Monday, the 18th inst., the chairman, discussing the recent prosecutions in regard to over-crowding, said that the *Natal Mercury* had a report on the cases under the heading, 'A Peculiar Prosecution.' The peculiarity about the proceedings was that the defendant was surprisingly fortunate, after pleading guilty to all the allegations of the summonses, to be let off without a penalty. The same paper had a long account of the difficulties met with in obtaining the consent of the different Governments to the Indians leaving the Colony; but no details of the complaints were published. There was no mention that the yard and sanitary conveniences in Albert Street where some of the coolies were accommodated, were in a shockingly filthy state. This condition was described in the summons as continuing on the 14th, 16th, 17th, and 18th days of February. This was the place where recruiting of the Indians was going on, and the filth was under the eyes and noses of defendant's clerks, overmen, and probably, of himself. The *Mercury* also omitted the fact that, at premises in Brickhill Road, the over-crowding was so bad that, calculated according to the by-laws giving a minimum floor space of six feet by five feet for each person, or its equivalent, in rooms for three persons there were nine and ten respectively; in a room for four there were eleven, in a room for six there were 14, and in a room for seven there were 22. There was also no disclosure that, at Shepstone Street barracks, there were in one compartment 175 persons, where as there was space for only 117, and in another there were 272 persons in a space for 132.

The *Star* also had a published report of the case.—M. N. 2

THE POLL-TAX. In the case of a European brought before Mr. Bernard Hodson charged with not having paid his poll tax for last year, the magistrate held that a person entering the colony after the 1st February is not liable.

Indian Immigration

Facts and Figures

Effect of Restrictions

[The *Natal Mercury* has gathered particulars bearing upon the extent of the Asiatic influx into Natal and the proportion in which it is counteracted by the departure of Indians to their native country. It is found that, while the number of Indians arriving in the Colony is apparently becoming fewer, there is an increase in the number of Indian labourers who are being repatriated at the termination of their indentures. Contributory causes to this are the more stringent enforcement of the law which came into operation in August, 1896, making every Indian introduced into the Colony under indenture liable to a payment of £3 per annum as long as he remains in the Colony after his indenture has expired; and the more exacting tests required by the Immigration Department.]

The efficacy of the latter will be seen from the fact that 4,182 Indians were restricted at the Port last year and were sent back to India. Although the reason for restricting these immigrants was not in every case failure to comply with the education test—a number having come over furnished with false certificates, and others, who were intending to proceed to the Transvaal with certificates which the Transvaal authorities would not accept—the great bulk of the refusals was due to the Immigration Department deciding, on various grounds, that the Indian was not a suitable individual to allow into the Colony. Another successful means, carried out by the same Department, of placing a check upon Indian immigration, is the refusal of domicile certificates to Indians who have just finished their indentures and are returning to India as a preliminary to coming back to Natal with, if possible, full rights of citizenship. There used to be no difficulty in obtaining these certificates, but now no indentured Indian can obtain one unless under very special circumstances.

The total addition to the free Indian population in Natal last year was 447, comparing with 403 the year before, the increase being entirely due to the fact that numbers of the wives of Indians who have already acquired a domicile in the Colony have come over, bringing their children with them, to join their husbands. As this is expressly allowed by the law, nothing can be done to hinder the ingress of women and children except substantiating, with every precaution against fraud, the relationships they claim with the Indians already in the Colony. Of the 447 mentioned, 364 were women and children who came in under these circumstances: 80

males entering by the Port passed the educational test and were admitted; 52 came in by rail and passed the same test at Charlestown; two entered at Van Reenen, and these were two "special consents," for each of which there was satisfactory justification. The total in 1905 was 403 (free Indians entering the Colony), 244 being women and children, leaving respective totals of males for 1905, 159, and for 1906, 146. There was also a decrease last year in the number of admissions at the Port under the educational test of 47, the total for 1906 being 80, and for 1905, 127. Ninety-five per cent. of the male Indians other than indentured labourers who are admitted into the Colony are of the merchant and commercial class.

Mr. G. W. Ryerolt, the secretary of the Indian Immigration Trust Board, stated that last year furnished a record in the departures of time-expired Indian labourers. On the average, between 35 and 40 per cent. leave the Colony when their indentures expire, and the number tends to show an increase every year. The time-expired labourer is apparently finding it more difficult to re-indenture than formerly, and where, in previous years, he had little or no anxiety to feel on this score, the greater activity of the authorities in enforcing the payment of the £3 licence, in addition to the poll-tax, provides such a discouragement to his remaining that he goes back to India.

"People make a mistake," said Mr. Ryerolt, "when they declare that the £3 licences are not enforced. Quite 60 per cent. of these people are paying the licence, and there are more as time goes on."

Malay Location, Johannesburg

The Parks and Estates Committee has reported as follows to the Johannesburg Town Council, which the Council has authorised the Committee to enter into terms with the Government:—

We have been informed by the Commissioner of Lands that the Government will issue a Crown grant to the Council of the ground known as the Malay, Kafir and Coolie Locations as soon as a Notarial Agreement has been entered into between the Government and the Council embodying the following conditions, which have been imposed by the Executive Council in respect of this area:—

That should the Municipal Council exist the standholders in the area granted, the Council shall provide suitable stands elsewhere, and shall compensate the standholders for the buildings erected by them, such compensation to be decided by arbitration.

In the House of Lords

Lord Ampthill Raises a Debate

British Indians in South Africa

Lord Elgin's Guarded Reply

London, March 10.

[The House of Lords this evening agreed to the appointment of a committee to consider an alteration in the rules of procedure and debate.]

Lord Ampthill afterwards raised a debate upon the disabilities of British Indians in South Africa, and asked Lord Elgin whether the question would be discussed at the Colonial Conference. He expressed the hope that the Imperial Government would not hesitate to use the power reserved in the Transvaal Constitution to redress the grievances of the Indian population.

Lord Elgin, replying, paid a tribute to the character of the people of India, and declared that as Viceroy it had been his duty to expostulate regarding the treatment of Indians in Natal. He had nothing to withdraw from these expressions. He considered that if Indians were admitted to the Colonies they ought to be well treated. Their bazaars should be arranged as in India. He also desired if possible that Indians whose representatives sat on the Councils of India should be allowed to participate in the government of countries to which they went. He asserted, however, that the opinions of the self-governing Colonies must be considered. Referring to South Africa, he said Lord Milner had the option of altering the law, but it was not altered. Consequently Lord Ampthill was not entitled to make any imputation against the present Government which could not be brought against the late administration. He declared that he advised the King to disallow the Transvaal Asiatic Ordinance regretfully, as he believed Lord Selborne desired to do his best for the Indians in that Colony. He remarked with emphasis that for the Imperial Government to refuse to assent to a law passed by a self-governing Colony was a very serious matter indeed. Lord Elgin concluded by remarking that there would doubtless be subordinate Conferences in connection with the visit of the Colonial Premiers. He hoped he would thus have an opportunity of discussing the matter.

Lord Lansdowne thought the informal discussion of the question advisable. They must remember that the Colonies felt most strongly against the indiscriminate influx of Asiatics. The action of the late Government had been dictated by a desire to hold the balance equally between conflicting opinions.

Lord Ampthill expressed disappointment at Lord Elgin's reply.—

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE.)

THE ORDINANCE REVIVITS. On Wednesday of this week the new Government issued a Draft Law in almost exactly similar terms to those of the Ordinance disallowed last year. The British Indian Association is already moving in the matter.]

MR. ABDOL GANI AND THE "LEADER." I wrote somewhat scathingly last week about the *Leader's* omission to print Mr. Abdool Gani's letter of correction. After my manuscript had been posted, the letter appeared, and the suggestion of ill-will made by me must be withdrawn.

[THE WHITE MAN'S BIRTHRIGHT.] Lord Selborne has been speaking again. He is always worth listening to, though my readers must already be beginning to despair of ever hearing any words from his lips to bring them comfort. At the St. Patrick's banquet, His Excellency held forth on the advantages of self-government, which His Lordship explained as the birthright of the white races of the Empire. How nice and exclusive! What an example for the non-whites! Regard that awful and threatening country, India, for instance. Who shall say that its dusky inhabitants have any birthright other than the joys of alien rule? Thank goodness, at least one man is ready to stand up for our rights. Lord Milner advocated colour privileges of various shades. Lord Selborne goes one better, and assigns the privilege of self-government to the white man. Let us now look for the man who will stand up for our wrongs!]

PARLIAMENT. The Hon. Mr. Hugh Crawford, M.L.C., has been appointed President of the Legislative Council. The choice seems to be popular enough. On Saturday, 23rd inst., Johannesburg proposes to arrange for the lion to lie down with the lamb, and accordingly to dine the Ministry. Let us hope General Botha's digestion will be good enough to prevent his adopting the dyspeptic view of the Golden City with which Dom Paul was often credited. The worthy General is booked to leave very shortly for England, to attend the Colonial Conference. On the 21st inst., the opening of Parliament takes place. Who can know what the fates hold in store for British Indians in the coming months!

[INACCURACY UPON INACCURACY.] Lord Selborne, in the last despatch published in the Blue-Book, adopted a tone of righteous indignation at Sir Lepel Griffin's wickedness in exaggerating the influence of the now rejected Ordinance. Sir Lepel, it will be remembered, pointed out the slight inaccuracy of the figures given were included within

the scope of the measure. Lord Selborne hastened to express great indignation at Sir Lepel's lapse of memory; but what shall one say of the High Commissioner's own *lapses of memory* in omitting to state that Mr. Gandhi, at the same interview, and within a few minutes of Sir Lepel's statement, corrected it, and gave the actual circumstances? Was His Excellency quite disingenuous in his righteous anger? Was it not *his* duty to set the good example, and give a practical demonstration of the necessity for exchanging accuracy for its opposite?]

MUNICIPAL LICENCES. Considerable difficulty has been experienced lately in Johannesburg by Indian traders in obtaining either new or renewals of municipal licences without first showing their permits. I am informed that a regulation has recently been issued throughout the various municipal departments authorising officials to ask for the production of permits wherever it is thought necessary by them for purposes of identification and in order to ascertain whether the applicant has any right to be in the Transvaal. The regulation, I understand, is of a general nature, but it is believed by British Indians that it is applied solely to them, and that it is part of a deep-laid scheme on the part of the office of the Registrar of Asiatics to subject them to still further annoyance and degradation. I understand that the legal aspect of the question is now being considered, with a view to action being taken by the British Indian Association. Of course, the community has absolutely no desire to refuse to show permits to a properly authorised person, but it does object most emphatically to the illegality of requiring permits to be shown as a condition upon which municipal licences shall be granted. ✓

Permit Prosecutions

(SPECIALLY REPORTED FOR INDIAN OPINION.)

On the 18th instant, the Magistrate's Court, Volksrust, took place four permit prosecutions which throw a good deal of light on the working of the permit department.

Coast Agent's Inspection

✓ Shaikh Janoos was charged with having entered the Colony on a permit not issued to him by the proper authority. The only evidence led against him was that of Mr. Burgess, the Coast Agent. In the course of his evidence he said that

- (a) the statements on the permit and the registration differed from those made before him by Shaikh Janoos.
- (b) the defendant would not give any evidence as to why his signature appeared on the permit in question.
- (c) the spelling of his wife's name differed from the name given by him.

(d) the children according to the defendant were all boys whereas they were two boys and two girls according to the registration certificate.

(e) the occupation on the document was given as hawker whereas the defendant said he was at one time a butcher and at another a hawker.

(f) there were ink spots on the documents which covered the words "pass refused," the defendant said his boy had spilt ink on them.

(g) the defendant produced a certificate from a mine but could not give the name of his overseer or other co-workers.

✓ Mr. Burgess on these discrepancies practically condemned the man to return to India.

But the man, being bold, proceeded to Volksrust and was promptly arrested and tried. His own evidence was

- (a) that the documents were his own property.
- (b) the impressions on the documents were his.
- (c) he was in the Transvaal for four years.
- (d) he never told Mr. Burgess he had 3 boys but said he had two boys and two girls.
- (e) He was not in a position to explain why he was described as a hawker or why an official at Lombay wrote across his documents "pass refused," he did not say his boy had spilt ink on the documents.
- (f) in reply to questions under cross examination—lasting over an hour, he gave chapter and verse as to the mines he worked at, the names of his Indian co-workers, the fares he used to pay and other particulars too numerous to mention.

There was no evidence brought to show that his thumb impression did not tally with the impressions either on the documents held by him or on the counterfoils in the permit office.

The presiding Magistrate dismissed the case and discharged the accused.

An Old Asiatic Pass

The second case was that of one Abdul Rahman who was charged with being without a permit. The accused produced a pass issued by Mr. Gillam authorising him to proceed to Johannesburg. Mr. Gillam was Superintendent of Asiatics at the time of issuing the pass. This the present permit authorities have refused to recognise. The Magistrate remanded the case to Johannesburg to enable the accused to produce evidence showing that he is exempt from having to hold a permit as he is in possession of the above document.

Falut Thumb Impressions

The last two cases were those of Vah Elbrahim and Mohamed Essop, both of whom produced their permits. The Inspector at Volksrust not being able to decipher their thumb print as

they were not recently taken, arrested them on suspicion, kept them under lock and key over night and brought them before the Magistrate. They were remanded up to the 16th on bail of £10 each. In the meanwhile the documents held by them have come to Pretoria for examination.

steps to ensure equal protection of the vested interests of His Majesty's Indian subjects.

MR. CHURCHILL: No, Sir, I have not seen such a notice, but will make enquiries on the subject. I would refer the Honourable Member to my reply to questions with regard to the Dealers' Licences Act yesterday.

Vrededorp Ordinance

MR. A. H. SCOTT (Manchester): To ask the Under Secretary of State for the Colonies whether the effect of the Vrededorp Stands Ordinance of the Transvaal, recently sanctioned by the Government, will be to dispossess a number of Indian storekeepers and residents, some being transferees of stands and some tenants of standholders; if so, whether compensation will be paid to such Indians so dispossessed; and whether the European transferees of such stands, who, under the Ordinance, are to be granted leases for years, are in some cases aliens.

MR. CHURCHILL:—I would refer the Honourable Member to the Parliamentary Paper which has just been published, especially to the despatches Nos. 34 and 35. The Secretary of State is already in communication with the Governor with regard to the suggestion that some compensation should be given to the Asiatics. The majority of the Europeans in question appear to be Dutch, but there may be some aliens amongst them.

Natal Municipalities Bill

SIR WILLIAM BULL: To ask the Under Secretary of State for the Colonies whether British Indian settlers in Natal (not being indentured labourers), who are possessed of the necessary property qualifications, have, at the present time, the right to be enrolled as burgesses, and to exercise the municipal franchise; whether the Municipal Corporations Act, at present under consideration by His Majesty's Government, propose to deprive them of that right in cases where it has not already been taken advantage of; whether the term "uncivilised races," as used and defined in the Act, is made to include free British Indian Colonists who have at any time served under indentures, as well as their descendants; whether this term will be applied to them irrespective of property or educational qualifications; and whether His Majesty's Government will decline to sanction this Act.

MR. CHURCHILL:—The answer to the first part of the question is in the affirmative. The definitions in the Bill are not, in the opinion of His Majesty's Government, satisfactory, and though the Natal Government have disclaimed any intention to interpret them harshly in the case of educated Indians, the definition can only be interpreted authoritatively by the Courts of law. The Secretary of State is therefore still in communication

with the Natal Government with a view to the amendment of the Bill, before it comes into operation.

Vetoed Asiatic Ordinance Re-introduced by Transvaal Government

Third Reading Passed

An Attempt to Rush the Bill

A Scene in the Legislative Council

[According to Reuter's cables from Pretoria, the Asiatic Registration Bill was introduced into the House on Thursday.

The Bill was read a third time, and sent to the Upper House.

Mr. Hull, entering the Council, complained of the attitude of the Upper House, and threatened truculently that, unless the Bill were immediately passed, the Lower House would adjourn and wreck the measure.

Mr. Fetham attacked Mr. Hull, and said he had commenced his speech with an imputation, and ended it with a threat.

The whole tenor of the speeches in the Upper House suggested that the members positively declined to be rushed by Ministers, or by the Lower House.]

[FROM OUR JOHANNESBURG CORRESPONDENT]

March 21.

At the opening of Parliament to-day, Lord Selborne, in the Governor's Speech, said:

"A Bill will be submitted to you rendering the registration of all Asiatics, not being indentured labourers under the Labour Importation Ordinance of 1904, compulsory in the Transvaal. The Bill which will be laid before you will, with the exception of an alteration in the date specified in one of its clauses, which lapse of time has rendered necessary, be identical in terms with the Ordinance which was passed for the same purpose in the last session of the late Legislative Council, and with respect to which his Majesty has not yet expressed his pleasure."

"The urgent necessity which exists for dealing with the question of Asiatics in the Transvaal, whose numbers are continually increasing, and the impossibility of taking any effective measures for this purpose before the registration of such Asiatics has taken place, are my reasons for bringing this measure before you."

March 22.

The Asiatic Law Amendment Bill was introduced by the Colonial Secretary yesterday and passed all three readings. The Bill was transmitted to the Legislative Council where it was read a first time and referred to Committee. The second reading will take place to-day and it is expected to pass all stages.

Questions in the Imperial Parliament

[SPECIAL FOR INDIAN OPINION]

British Indian Traders in Natal

MR. CHURCHILL (Manchester): To ask the Under Secretary of State for the Colonies whether his attention has been called to the position of the British Indian trading community of Ladysmith, Natal, several of whom were threatened with ruin by reason of the threatened refusal of the Licensing Officer to renew their store licences under the power conferred upon him by the Natal Traders' Licensing Act of 1897; and whether, seeing that the Licensing Officer is the appointee of the Town Council, which is largely composed of merchants and storekeepers in competition with British Indian traders, he proposes to take any action in the matter.

To ask the Under Secretary of State whether his attention has been called to the agitation against British Indian traders in Natal, and the danger to those British subjects from the power of Local Town Councils to refuse renewal of trading licences according to the Natal Traders' Licensing Act, 1897, which the Secretary of State for the Colonies warned the Natal Government would lead to serious steps unless the provisions of the Act were applied moderately and impartially; and whether he will address the Natal Government on the matter.

MR. CHURCHILL:—"I will answer these questions together:—A Bill, the effect of which would have been to exclude Asiatics from trading licences, was recently introduced into the Natal Legislature, but leave to introduce it was refused. With regard to the Act of 1897, the Secretary of State is already in communication with the Natal Government. Inquiry will be made as to the case of the particular traders referred to."

MR. A. H. SCOTT (Manchester): To ask the Under Secretary of State for the Colonies, whether his attention has been drawn to a published notice of the 12th ult., to the effect that renewal of trading licences will not be granted to Arab storekeepers after the current year, and that no transfer of such licences will be granted during the same period; whether such Arab storekeepers are really British Indian subjects; and whether, in view of the provisions of the Natal Dealers' Licences Act, the Government will take

South Africa British Indian Committee

The Ordinance Blue Book

Mr. Ritch, the Secretary of the South Africa British Indian Committee, addressed to the *Daily Telegraph* the following communication on the publication of the Ordinance Blue-book:—

Sir, In justice to a loyal people, whom the policy of the greater portion of South Africa has kept voteless, and who, save through their few champions, have no means of justifying themselves, will you allow me the opportunity of correcting the false impressions that must necessarily arise from your report of this morning dealing with correspondence between the Earl of Selborne and the Earl of Elgin.

You say:—"Feeling on the subject of the admission of British Indians is exceedingly strong in the Transvaal, as in the other South African Colonies." A better understanding of the facts would conclusively prove that (a) The anti Indian agitation in the Transvaal is virtually confined to the smaller trading community, more particularly the country storekeepers, who are only too ready to take advantage of any means for ridding themselves of trade competition. The mining population, which forms the bulk of the white community, so far from having any quarrel with the British Indian colonists, finds them of considerable economic value in keeping down the admittedly high cost of living. The poorer Dutch population adopts the same attitude. The wholesale mercantile community finds in the Indian trader a valued and trustworthy customer. Only some few years since, both the Dutch and the wholesale merchant communities lent their signatures to an extensively signed petition opposing the imposition of further disabilities upon small Indian traders. (b) The strength of the feeling in Natal against the immigration of British Indians is best met by a reminder that Natal it was that took the initiative in importing the Indian from his own shores into that Colony; that it is, on all hands, admitted that, to the labours of this patient and industrious immigrant, the present fertility of the "Garden Colony" is alone due; that the Colony retains of its own desire some 55,000 British Indian labourers always at work within its borders; that those who return home are replaced at the rate of some 3,000 per annum; and that the mine-owners and planters of the Colony have always out requisitions for a considerably larger number than the Government agents are able to procure.

(c) In the Cape Colony there is practically no anti-Indian agitation, the British Indian population being numerically infinitesimal, despite the abominable anti-Indian legislation. In saying that "the Asiatics already

exceed the white population of Natal," Lord Selborne was no doubt perfectly sincere, but the bare statement is creative of totally erroneous impressions. Something over half of the total population of that Colony are indentured labourers brought into the Colony, as previously explained, having no civil status whatever, and save they elect to pay for the privilege of remaining, are liable to repatriation at the conclusion of their indentures. Thus, it will be seen that the majority of British Indians in the Colony of Natal are deliberately brought over by the Natal Government.

Your quotation continues:—"The Asiatic population, drawn almost exclusively from the lowest and most unwarlike races of India, take no share as combatants." Perhaps the best answer to this mis-statement would be a reminder of the services rendered by the Ambulance Corps of Natal British Indians during the Boer War of the Stretcher-Bearers during the late Zulu campaign; of the conduct of one Parbhising, who, perched in a tree, warned the beleaguered Ladysmith garrison each time the Boer guns were fired from Umbulwana Hill; of the no small share taken by the Natal Indians in the relief of Ladysmith. Also to the fact that the Natal Indian community have time after time almost begged the Government to accept their services as Volunteers; to the letter of gratitude from H.E. the Governor of Natal to Sergeant-Major Gandhi in acknowledgment of the services of himself and corps in the field; and, lastly, to the fact that the Stretcher-Bearers, above referred to, took no pay from the Government for their services, but that, on the other hand, nearly £100 was subscribed by the Indian merchants of Durban to defray the expenses of their outfit and for their pay. If these facts are evidence of lack of martial spirit, it will, I think, be generally admitted that there is room for a good deal more of the same sort of thing on this side of the water.

The further statement that the suspended Transvaal Ordinance was intended to prevent the illicit influx of Indians into the country is also at variance with fact. The charge so recklessly levelled, that there is such illicit influx, has been persistently challenged by the representatives of the British Indian community of that Colony. Any risk of such an influx is more than effectively dealt with by the Peace Preservation Ordinance, a measure originally intended to exclude from the Transvaal enemies of the State, but now almost exclusively directed so as to operate as an Indian immigration restriction Act. The Ordinance suspended by the Imperial Government affected those British Indians who were already in the Colony, and proposed to enforce upon them a system of registration to which no self-respecting community could possibly submit.

Lord Selborne's Despatches

[By L. W. RITCH]

PART I

[A study of the "Correspondence Relating to Legislation Affecting Asiatics in the Transvaal" would indicate that in Lord Selborne, the High Commissioner, the Bar lost a skilful pleader and advocate.

In his conduct of the recent prosecution against the South African British Indian, he undoubtedly developed an extremely powerful case in the interests of his clients. True the prosecution failed; that is, His Excellency did not succeed in obtaining a conviction; but we are warned of a resuscitation of the prosecution under some other guise. Therefore, an examination of the allegations disclosed in Lord Selborne's despatches may not be unprofitable, and will, it may safely be promised, be at least instructive.

On May 21st, 1906, the Governor of the Transvaal was pleased to address a communication comprising twenty-one numbered paragraphs in support of the Asiatic Law Amendment Ordinance of that Colony to His Majesty's Secretary of State for the Colonies at Whitehall.

Paragraph 2 is historical. It is probably intended as a confession and an avoidance. The admissions it contains are valuable. It runs:—"After the retrocession of the Transvaal to the Boers in 1881, Asiatics, many of whom were British Indians, attempted to enter the country to reside in it, to trade, and to acquire property. Their liberty to do so was questioned less at the instance of the Boers themselves than of the European traders, who were, in great part British subjects or of British origin. The British Government endorsed the claim of the Asiatics by all the diplomatic means in its power, and the restrictions to which they were subjected were among the subjects of disagreement which led to the outbreak of war. In spite, however, of the protests of the British Government, the South African Republic was able to pass and to maintain certain restrictive laws. Now that the country is in the hands of the Imperial Government, the Asiatics, who are British subjects naturally claim that the same privileges should be afforded to them as were demanded on their behalf from the Republican Government."

The only comment here called for arises out of the unexpected endorsement of the oft-repeated British Indian contention that Law 3 of 1885—that foundation stone of Transvaal British Indian disabilities—was enacted less at the instance of the Dutch legislators than in deference to the promptings of Uitlander traders.

Paragraph 3 contends:—"The European inhabitants of the country,

however, and more especially the trading section of the population, assert that if Asiatics are freely admitted to this country, and if their disabilities are removed, they will in time displace all but a small minority of the white population."

If they are freely admitted to this country! But quite apart from the Ordinance that was sought to be passed there already existed, and of course still exists, the Peace Preservation Ordinance, together with all the machinery of an organized Asiatic Department for the exclusion of all *sine pro-ware* trade. Nor have the British Indian community sought to have the Colony thrown open to unrestricted Asiatic or even British Indian immigration. On the contrary, the Transvaal British Indian Association has time after time emphasised its acceptance of the principle of restriction. Both of these facts are, however, conveniently ignored.

The reference to Natal, in the same paragraph, is positively misleading if not actually untrue:

"They draw attention to the fact that, although Asiatics have been freely admitted to Natal for a comparatively few years, they already exceed the white population." Yes, but did it escape the recollection of the distinguished pleader that more than half the Indian population of Natal is made up of indentured labourers deliberately imported into the Colony by the Natal Government, and compelled to suffer repatriation if unable to pay the special penal tax of £5 for the privilege of remaining in the Colony? Was His Excellency unaware that the wretched wretches, ye!ept "indentured labourers" have neither political nor civil status during the period for which they sell themselves into servitude; that they are bought but belated; that they count in the economy of the Colony only as so much cattle? Does his Lordship call fifty years a period for which indentured labour has now been introduced into Natal—a few years?

What shall be said of the unwarrantable aspersion on the courage and loyalty of the Natal British Indians, implied in the following words: "In this task the Asiatic population, drawn almost exclusively from the lowest and most unworthy races of India, take no share as combatants?" And this in respect of men whose services in the field, during both the Boer War and recent campaign, have received public recognition? Is a statement fair, in view of the persistent efforts, nay, demands, made by the British Indian community of Natal to be properly enrolled as a Volunteer Force? As far back as March of 1900, 1894-95, 1896-97, the recognized organ of the South African British Indian community, spoke in the following terms:—

"We agree with the view (as to Indian representation) held by the Natal Government, though in 1900 do not repine to any political power in the Colony. All they require is a guarantee of full

civil rights under the general laws of the Colony. . . . Refusal to accept anybody as an immigrant is in certain circumstances justifiable, but imposition of disabilities upon well-behaved and physically sound immigrants can never be justified, either on economical or political grounds. Whilst, therefore, the question of Indian representation is undoubtedly very important, we consider that the question of Indian Volunteering is more important, because it is more practicable.

If the Government, instead of neglecting Indians, were to employ them for Volunteering work, they would add appreciably to the utility of the Militia, and would always be able, in times of trouble, to rely upon Indians giving a good account of themselves.

Perhaps, too, the following letter to the *Natal Witness* of April, 1906, may further counteract His Excellency's depreciation of the *marble* of the Indian community of Natal.

Sir,—I have more than once suggested that steps should be taken to utilise some of the Indians permanently resident in Natal in the Militia of the Colony for Army service, such as Commissariat, Transport, Medical, and Sanitary services.

Large numbers of them are well fitted to perform these services, are obedient, and easily controlled. They could be formed into a General Corps, and trained in duties in the various branches, as are the British Army Service Corps, Artillery, and Engineers for the aid in the field they are first rate. They could be placed under a few white officers, and N.C.O.s, for training, with some of the best of our Indian Under-Officers. There would also be a General Corps. I have only seen a few of the Afghans and Indians, and I think some of the southern races. A Corps of a few of these would form a splendid fighting force for mountainous districts, and they are perfectly loyal. As they are hard fighters, they would give a good account of themselves. There are a lot of big Afghans about Mafeking, I think.

Yours, etc.,

L. W. L. HODDER, M.B.

Colonel, Army Medical Staff,

Retired.

It may perhaps be further permitted, in common justice to the Indian mercantile community of Durban, to recall that they voluntarily subscribed a large sum for the purchase of accoutrements for the Stretcher-Bearer Corps that took part in the recent Zulu campaign, the pay of which Corps, by the way, being entirely defrayed by the Natal Government. Are there not also on record the doings of one Parbhising, an indentured Indian, be it said, who, when Ladysmith was suffering bombardment from the big guns of the Boer forces, climbed up into a tall tree, and there, indifferent to personal danger, rang a bell every time a puff from the enemy's guns warned him that the garrison would be safer under shelter. Lowest and most inviolable indeed! During the period of trouble from the Transvaal, *tempus Janiciorum* Rahl, and when war between Britain and Boer was imminent, was it cowardly, unmanly Indian runaways that women and children were trampled underfoot, and the outgoing railway carriages and even goods

trucks monopolised in the mad haste to escape the country?

Further, we find, still in Paragraph 3 of the same communication, "Owing to the presence of the native population, there is, in practice, no room in this country for unskilled labourers of European race, and it is contended that the removal of restrictions placed on the ingress of Asiatics, and their residence in this country, will mean that certain large and important branches of the mechanical trades, of agriculture, of commerce, and even of the professions, which now support the white inhabitants will be invaded and ere long monopolised by Asiatics of the lower caste."

Had the words "no inclination" being substituted for "no room," our noble pleader would perchance have lighted upon a deeper truth than he wots of. But can the contention, as it stands, be born out? In the Cape Colony, where immigration is unrestricted save by the provisions of the Cape Immigration Act, which applies to intending immigrants a simple education test, what percentage of those "large and important branches of the mechanical trades" is "monopolised by Asiatics of the lower (or any other) caste?" What is the number of these undesirables that threaten to absorb the liberal professions? Practically nil. And even as to Indian traders, their proportion to the white commercial community is utterly insignificant.

Then, with regard to Natal, the Colony that owes its very existence to Indian immigration, what are the actual statistics? From the Protector's Report of 1906 are taken the following figures:

	Asiatics	European
Bricklayers and Assistants	127	1050
Blacksmith and Assistants	30	523
Brick and Tile Makers	23	68
Bookbinders and Assistants	13	47
Carpenter and	190	2,328
Engine drivers	57	516
Firemen and Stokers	257	652
Painters	61	448
Plumbers and Tinsmiths	81	356
Shoemaker	1	176
Clerks	174	1,611
Bakers and Confectioners	78	213
Grocers and Assistants	75	475

So much for British Indian competition in trades and crafts. But the ratio is scarcely altered in respect of such industries as farming and dairy farming, for with reference to 6,666 Europeans, including Assistants, do battle against the competition of 2,412 Indians; and in respect of the latter, the proportion is 131 Europeans to 20 Indians. As to professions, European agents number 339 as against 15 Asiatics; European accountants and bookkeepers 851 as against 69 Asiatics; Civil servants 1,463, as against 21.

Then, the proportion of general labourers is Indians 1,799 to 353 Europeans, due, probably, to the contention previously referred to that "there is in practice no room in this country for unskilled labourers of European race." Then, too, the Indian population furnishes double the

number of domestic servants to the white; more than three times the number of cooks; fifteen times the number of farm labourers, and 3,644 gardeners as against 113 Europeans.

If these figures prove anything at all, they certainly constitute strong evidence of the British Indian usefulness and all round value to the Colony of Natal. In the Transvaal I can say from personal observation, that except in getting trade, the Indian does not compete with the Europeans at all.

Paragraph 3 concludes:—"While admitting the grave difficulties with which this Government is faced by reason of its attitude on this question before the war, they ask that, where the future of this country as a home for Europeans is at stake, the Imperial Government should be prepared to reconsider a position adopted under circumstances very different from those with which they are now faced." This, of course, is an endorsement of Sir Arthur Lawley's notorious pronouncement as to, "some pledges which it were a greater crime to keep than to break." Sweet gospel of expediency! A certain Lord Selborne, not Lord Selborne the High Commissioner and anti-Indian advocate, in another place, and on another occasion, is reported to have said: "Was it or was it not our duty to see that our dusky fellow-subjects in Africa—where they had a perfect right to go—should be treated as the Queen in our name had promised they should be treated? If they agree with him and admitted that these were questions which we had to answer as trustees before our fellow-countrymen and before History, then they would agree with him also that the path of duty was to be ruled, not by sentiment, but by plain facts. We were not dealing with our own personal interest or our own personal money; we were trustees for our brethren all over the World, for our brethren in Canada, Australia, at the Cape; trustees also for our own fellow subjects of different races and different colours—the negroes of South Africa and the Indians of India—trustees for all these and for the unborn children of these. Therefore, the test we had to apply in an emergency like this was the simple test of duty. Was it or was it not our duty to see that the rights and the future interests of those he had named should be maintained?"

Was the British Government going to make its name respected, and to have the pledges given by it faithfully observed? Was it going to see that the British subject, wherever he went, all over the world, whether he were white or black, whether he came from Great Britain itself, or from Canada or New Zealand, was to have the rights which his Queen had secured for him?"

But wherein are the new circumstances different from those under which the position above described was adopted? Is it that, when...

under the floor aegis, the British Indian population was albeit under alien pressure, as admitted by His Excellency but scourged with whips, the hoisting of the Union Jack was virtually the signal for a flagellation with scorpions? Or is it that the former position was adopted by way of a battle-cry which, having served its purpose, was promptly abandoned? What are those new circumstances which now make that law of 1885 tolerable, that was sufficiently un-English, while on the Statute Book of the Republic, to call forth the famous condemnation of Lord Lansdowne, Sir Alfred Milner, and Lord Selborne himself, and to constitute a *cause belli*?

(To be Continued)

Railway Travelling in the Transvaal

[Mr. Osman Latief sends for publication the following letter addressed by him to the Chief Traffic Manager of the C.S.A.R., and dated at Johannesburg, the 21st February:—

Sir,—I regret that I have again to bring to your notice my complaint of inconvenience suffered in travelling by rail this week. The particulars are:—On Monday night last (18th inst.) I booked my seat, and class, to Potchefstroom. On arriving at Potchefstroom on the morning of the 19th inst., I was asleep and was carried on to Kerkmeester station, where I alighted soon after, the express train from Fourteen-Streams came, and the conductor refused to take me back to Potchefstroom, his reason was that there was no room, which was not correct. I had, therefore, to wait several hours until the next train came, which took me to Potchefstroom. This delay caused a great loss to me as I had an appointment in Potchefstroom.

Secondly, this morning, the 21st inst., I returned from Potchefstroom and the conductor refused to give me a seat in the 2nd class carriage, as each compartment contained some white person, though the carriage was not full. I offered to pay for a 1st class fare if I could not get one in the 2nd class. This he would not entertain, nor would he arrange for the white persons to move into another compartment, which could easily have been done, and, consequently, I had to stand at the back of the carriage on the platform of the exit, all the way to Johannesburg. It was a windy morning and I suffered much discomfort. I did not report the matter on my arrival, believing my complaint would be better seen into if I addressed it to you. Would you, therefore, cause the necessary to be made and instruct that as a consequence and they should be considered in the future?

Natal's Proclamation

[The publication of the news of the systematic agitation against Asiatics which is being carried on in Natal, invests with considerable interest the following question and answer, which we (*India*), extract from the Parliamentary proceedings of December 17 last:—

Mr. Harold Cox asked the Prime Minister whether his attention had been called to the proclamation that was issued by Sir George Napier, the Governor of Cape Colony, in May, 1843, as a preliminary to the annexation of Natal, declaring that there would not be in the eye of the law any distinction or disqualification whatever founded on mere distinction of colour, origin, language, or creed, but that the protection of the law in letter and in substance would be extended impartially to all alike: whether this proclamation had at any time been withdrawn or modified; and, if not, whether his Majesty's Ministers would take steps to insure the observance in letter and in substance of the promises made in the name of his Majesty's predecessor upon the Throne.

Sir Henry Campbell-Bannerman: The proclamation to which my hon. friend refers was that by which Natal was made into a Colony, and was issued many years before the Colony, after various changes, received complete self-government. When a full Legislature was instituted it had the ordinary powers to legislate without restriction, subject only to the assent of the Governor, and the power of disallowance by the Crown.

NATAL AND BRITISH INDIANS. London, March 18. Dr. A. H. Rutherford Liberal M.P. for Brentford at question time in the House of Commons, drew attention to the great length to which the operation of the Natal Dealers' Licences Act, was directed against British Indian traders, and he mentioned a large number of specific cases.—Reuter.

MALARIA AT UMGESI. The Colonial Secretary has published an Order regarding the spread of malaria fever which suggests the removal of grass, rank vegetation and standing water. The Government has borrowed the services of a number of the Corporation staff and quantities of quinine are being distributed free of charge among the Indians in the locality. Dr. Hill, of Verulam, is supervising the government operations. Such precautions are necessary, and, with or without Government assistance, Indians should at once set about removing all causes of this terrible disease and so avoid what might be a serious matter.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પ્રસ્તુતક પ.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૨૩ મી માર્ચ, ૧૯૦૬.

અંક ૧૨.

અડવાદીક પંચાંગ.

પ્રોસેનો-નાન ૨૩ મી માર્ચથી તા. ૨૬
માર્ચ સુધી ૬૦ સો ૧૯૦૫.
હિંદુ-અધિકૃત સુદ ૬ થી. અધિકૃત
સુદ ૧૫ સુધી સંવત ૧૯૬૩.
મુસલમાની-તા. ૮ મી માર્ચથી ૧૮ મી
માર્ચ સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	પ્રોસેનો	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ	સંવત્સર ક. મી. ક. મી.	સુવે અસ્ત
શની...	૨૩	૬	૮	૧	૪.૬ ૨
રવી...	૨૪	૧૦	૯	૧	૪.૬ ૧
સોમ...	૨૫	૧૧	૧૦	૧	૫.૬ ૦
મંગળ...	૨૬	૧૨	૧૧	૧	૬.૫ ૫૮
બુધ...	૨૭	૧૩	૧૨	૧	૬.૫ ૫૭
ગુરુ...	૨૮	૧૪	૧૩	૧	૭.૫ ૫૬
શુક્ર...	૨૯	૧૫	૧૪	૧	૭.૫ ૫૫

અનુક્રમણિકા.

કોસિવાદીક લે. એમેરિકાન આરટીનસ	૧૪૧
પ્રોડય આફ્રિકા બીટીશ ઈડિઅન	
કમોટી	...
નાતાલ ઈડિઅન ફોર્મરેસ.	૧૪૨
મલેસીયા ને હિંદીની ફોર્મ.	...
પરમીટ ખાતુ.	૧૪૩
સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઈડિઅન	
કમોટી.	...
ઉમરાવની સભામાં સિદી.	...
૧૪૧ પારસીઓમાં ફિલિપ આફ્રિકાના	
ફિલિપ.	૧૪૪
ગ્રીસીઓની હાલતમાં વધારો.	...
મલાઈ હોલો તની રિયલિ.	૧૪૫
પરમીટના આર ટેસ.	...
હિંદીપર બ્રિટીશ આરોપ મુકનાર મી. હેનર	...
'આરોપ હસીકાઈ'	...
મી. રેન્સ ઓટફરેને માન.	૧૪૬
નાદારી માર.	...
વેપારમંદ્રી માટે કોસિવાદીક એપ્રમ	...
દાર છે ?	૧૪૭
લાઇસેન્સ બોર્ડરનું ખરચ.	...
ઈસલામની તવારીખ.	૧૪૮
બેલ્જિયમના ખજાનું	...
હી	૧૪૯
રેલેવર	...
ડેનહોલ	...
વેકસમ	...
સનાતન મરમસા.	૧૫૦
ધી નાતાલ મેમ્બુ કોમ્યુનીટી ફૂડ.	...
૧૪૨ના તાર સમાચાર	...
ચાલુ વરતમાન	૧૫૧
હમવામી ખબરો.	...
ખબરો બાંધ.	૧૫૨

અર્થ પત્રો.

મી. બ્રાડમેન એમેરિકીઅન.	...
"પ્રોડુક્શનની બરો."	...
હિંદી અમાઈ.	૧૫૩

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૨૩ મી માર્ચ ૧૯૦૬.

એશિયાટીક સો એમેન્ટિનન્ટ એ રીવિનસ.

આ એરટીનસ પાણું વાનસવાલ પાર
લામેટમાં પાસ થવાની આવીપર છે. કામ
લાય અહરે અહર આગલા ૨૬ થએલા
એરટીનસ જેવું છે. યુરોપના લોકોની
પદ્ધતિની આ કામચો છે. તેમણે જે
કામ કામમાં લેવ છે તે પુરુ કંઈ મુકે છે.
આપણે માન આરોને શુદ્ધ મજુ છએ છએ.
આ ખરો કોટીની વખત છે. જે જેક
જવાન વાનસવાલના હિંદી તકવાર હોય
તે જરાએ કમળું નથી. પરી સરકાર
હરે તે કપડો ૨૬ કરશે કે કેમ તે જાણે
કહી શકતા નથી. જાણે કહેજી એરેનોનાં
મન કામ જેક હિંદી મારફત આ વેળા
કાલ કરવાની લખાવણ કરીએ જાણે.
દલીલ કરનાં કામની વધારે જરૂર છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઈડિઅન

કમોટી.

મી. રીચનો આ અડવાદીયાનો કાગળ
ખાત દહ વાંચવા અમે દરેક વાંચતારને
બહામણ કરીએ છએ. મી. રીચ અને
તેમની મારફતે વિજ્ઞાનની કમોટી જે
કામ કરે છે તેની હિંમત યાદ રહે તેમ
નથી. મી. રીચ યાગીજ હોશથી અને
બાહ્યથી કામ ચલાવે અને જે
નાતાલ મ્યુનિસિપાલ બીસ નિકળી જાય.
ગ્રાફીકલન્ટ હિંદીને મુકાબી મળે. તથા
નાતાલના લાઇસેન્સના કાગળના મુલ્ય
મોંઘી જેવડે હોવે મળે તો તેનું કારણ
મી. રીચ અને સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ
ઈડિઅન કમોટી એ સમજતાં. કમોટી
જવા મી. રીચ કામ કરી શકે તેમ નથી
ને મી. રીચ જવા કમોટી જેવડે કરી શકે
નહિ. મી. રીચની કમોટી તથા મુકાબી

પુરી પાટી શરે તેવો બીજો કામ મુકાય
કાલ લંડનમાં નથી. સર મચેરજી વગેરે
આપણા ખરજનાદ આપણને પુરી મદદ
કરે છે. પાણું તેમજાને સાથે કાપનાં અને
તેમજાની ફેબ્રિકેશ નીચે કામ કરનાર મેકે
ટરી અને મુકાબી જેવ નહિ ત્યાં મુકાબી જાન
કામ ન થાય શરે. જાણ વાળાને જાણવા
જે અડવાદીયા કરનાર તેમજાને તેમજાને
કામ જે કમોટી મુકાબી છે. મેં આ
વાંચીએ માસ બીટીંગના કાલ ઉપરયા
કમોટીએ કોઈ એકમીનને સમત લખાણ
કમોટી ખબર મળ્યા હતા. આ અડવા
ટીએ કોઈ એમ્પલીસ મારફત ઉમરાવની
સભામાં ચર્ચા થએલી આપણે જોઈએ
છએ. કામનસની સભામાં પણ આપણી
હાજરીઆ સંજોગે સગાજ જવાળ થયા
છે જે જાણે કેકણે આપણા રીપોર્ટવરથી
તથા નારો ઉપરથી માલમ પડશે. આ
જેવું કામ કમોટી તથા મી. રીચનો
કાર્યજાને કીધે છે. આટલાથીજ ખુનુ
જાણાય છે કે તેમણે આજાપ મહેનત
લેવા માંડી છે. આ કમોટી કેમ તબી
રહે અને તે વધારે કામ કેમ
કરી શકે ? આનો જવાબ મી. રીચે
આપેલો છે. મી. રીચ લખે છે કે પા.
૫૫૦ તે એક વરસના પુરતા તાર થય.
તેમણે મોકલેલો હિસાબ આમે બીજી
જગ્યાએ ઠાંકેલો છે. તે ઉપરથી તોજ
કદાશે કે કેમ ખરચ ચાહે છે. મી. રીચ
ખોતે જણ માસના પા. ૨૫ ઉપાડતા
હતા પણ તેમને કમોટીએ પા. ૪૫ ઉપા
ડવાની પરવાનગી આપી છે. કેમકે તેમ
ના ઘર ખરચની ખાટ પછુ પા. ૨૫ પુરા
પાડે તેમ ન હતું. મી. રીચને જે
આપવામાં આવે છે એ તેમનો પગાર
નથી. મી. રીચના કામનું જાનર કામ
જોઈએ તો દરમાસે પા. ૩૦ થી વધારું
નહિ થાય. પણ મી. રીચ પાનનાના
બુખ્યા નથી. પછરસને સાર કામ તથા
કરતા. તેમની લાગણી છે તેવી કામ કરે
છે. જે તેમની રિયલિ કમુલ કરે તે.
એક પેની પછુ ન લેવ.
કમોટીના ખાતમાં આપણું વેલનું
જાણે કે પા. ૧૨૦૦ મા. રીચને ત.
પા. ૫૦ એક પગારદાર મોકલેલું. તથા
પા. ૫૦ બહાનના ખાત વિજ્ઞાન કરના
પા. ૨૬૭ એક હરસના વાંચ પગાર લેવા

આઝાર્માં ગયા. ત્યારે પા. ૨૦ થાકી રહ્યા. તેમાં કંઈ કમીડીનું. ખરચ આવે નહિ. એટલે આપણે પા. ૫૦ જે પા. ૩૦૦ માં થાકી છે તે મોકલ્યાં ત્યારે પણ ખરચ પુરું થતાર નથી. એની હિસાબ કો ફન્ડ કમીડીએ પા. ૧૦૦ ખીન મોકલવાનો ફાવ કર્યો છે. પણ અમને લાગે છે કે પા. ૫૦૦ સુધી ખરચ આપણે વિલાપતમાં કરવાની પુરી જરૂર છે. આજુ ખરચ આપણે બે તથા વરસ સુધી રાખવું જોઈએ એમ જણાય છે જે ત્રીડીઈના લોકોને તુરતની મળે તો તેમાંજ આપણે પા. ૫૦૦ થી વધારે વસુલ કરી શકીએ છીએ. જે નાવાલમાં ચેપારી નબી રહે તો તેમાં આપણે એક બજે દરજે ખરચ વસુલ કરીએ છીએ. મલાઈ લોકિશનવાળા જિપર હુમલો ગતરી છે. તેઓનો અચાચ થાય તો તેમાં પશુ બહોલો મળી રહે તેમ છે. એટલે અમે ખાસ ચાંચનારને ખાસ ભલ મળુ કરીએ છીએ કે પુરતી મહેના લાઈ કમીડીને નિલાયવાની દિવસાલ કરે. નાવાલ છાંડ અન કોંગ્રેસે પા. ૧૨૫ આપ્યા છે. પા. ૫૦ જે મોકલવાના છે તેમાંથી તેણે પા. ૨૫ આપવાની જરૂર છે અને જેમ દરોસવાલથી પા. ૧૦૦ ખીનનો ફાવ મળે તેમ નાવાલથી પા. ૧૦૦ ખીન જ્યા જોઈએ. આઝારી કોંગ્રેસની ફરજ છે. અને જે આ પ્રમાણે પદસા મોકલાય તોજ કમીડી પુર જોરથી કામ કરી શકશે.

કેપટાઉનથી હાલ મદદ મળવાનો સંભવ થોડો લાગે છે. જે કે ત્યાંથી મદદની પેરની તારીજ છે. કેપના હિદી લાઈએને અમે એટલી વિનંતી કરીએ છીએ કે જે તેઓ એકા થઈ પદસા મોકલી ન શકે તો જોઈથી અને તેઓ તેટલા પદસા અમને મોકલે. અમે તે પદસા કમીડીને તેમને નામે પહોંચતા કરશું. કદિ કેપના લોકોની રિયલિ સારી છે એમ તેઓ માનતા હોય તેપણુ તેઓ ન ખીન આમમાં તેઓના લાઈએ ઉપર હાલ પડે છે તેમાં જાન વિવાની જરૂર છે.

નાવાલ હિસાબ કોંગ્રેસ.

C. J.

નાવાલ હિસાબ કોંગ્રેસે માસ મીડીંગ કરી થાકું સારું કામ કર્યું છે. ફરના તાર ઉપરથી આપણે જોયું કે કમીડીએ તે માસ મીડીંગના ફાવોથી તુરત કામ ઉપાડ્યું છે તે જોઈ એલગીનને સખત લખાવું કર્યું છે. આ આખત કોંગ્રેસના સેક્રેટરીઓને અમે મુખારજવાદી આપીએ છીએ.

સેક્રેટરી તથા ચેરમેન તે ફરક મંડળી ના રખેવાળ ગણાય. તેઓએ જોરસે કિસાદ માસ મીડીંગમાં બનાવે છે તેટલો તેઓએ કોંગ્રેસના પૈસાની આખત માં બતાવવાનો છે. અત્યારે કોંગ્રેસની રિયલિ એવી છે કે મંડમાંથી ઉધાર પદસા કોંગ્રેસે ઉપાડ્યા છે. તેમાં મી. કાઉન મદમદ તથા મી. ઉમર કાઉ આમદે પાતાની જાનની ગેરંટી આપી છે આ તેમણે સરસ કામ કર્યું છે. પણ ઉધાર નાણાંથી કોંગ્રેસ લાંબી મુદત કામ નાંદ કરી શકે.

લાઈસેન્સનું કામ થાકું મોટું છે. તેમાં બહુ પદસાનું ખરચ કર્યું પડશે. લાઈસેન્સનો કાયદો ફેરવવાને સારું ગણા પ્રવાસ જોઈએ તેમાં પદસા પણ જોઈએ. આવા કારણસર લાઈસેન્સની લાડતને સારું તથા મ્યુનીસીપલ ખીલની લાડતને સારું કોંગ્રેસે પદસા એકઠા કરવાની તુરત જરૂર છે. આમાં હીલ રશે તો પાછળથી પરતાવો કરવો પડશે એમ અમે માનીએ છીએ.

કોંગ્રેસે ઉધરાણું કર્યું સારું કર્યું છે એમ અમારી જાણમાં છે. અમે સરદેશા ખીમાની હિદીને સલાહ આપીએ છીએ કે તેણે કોંગ્રેસને તુરત ને બનવી મદદ કરી.

સેક્રેટરી અને ચેરમેનને અમારે કહે વું જોઈએ કે તેમની રખેવાળીનું પહેલું કામ એ છે કે કોંગ્રેસની નાણાં સખધી રિયલિ બહુ સારા પાયા ઉપર મુકવી. અમને ખાતરી છે કે જે તેઓ એક માસ સુધી તુરતો ફરસાદ કરશે તો કોંગ્રેસને શાકી રિયલિમાં આજી શકશે.

મહેરીઆ ને હીંદીનો ફરજ.

C. J.

ફરજની આસપાસ મહેરીઆ બહુ જાન તું જાણ્યું કરી રહેલ છે. એવું કહેવાય છે કે અમરેનીની પેલી પાસે લગભગ ૩૦૦ દિદી લાસ ફરાઈ છે. ફરપોરેશને મશત ફવીનીન દેવાનું સારું કર્યું છે. એક પરાપકારી મોસાએ દયા બધાને આપવાનું મ.એ લખ્યું છે. થાકું હિંદીએ દયા બધ મળ્યા.

આ સમયે હિંદી કાગે પડત રહેવાનું નથી. અમને લાગે છે કે આગવાતોએ બહાર નીકળી પડે પર નપતી કરીએને તપાસવા જોઈએ, અને તપા પળુ આપવી જોઈએ. લોકોને સલાહ રાખવાનું તથા આસપાસ પાણી નહિ રહેવા દેવાનું સમ વનવતુ જોઈએ. કોઈદર મ્યુનીસીપલને કોંગ્રેસે લખીને મદદ આપવાનું પણ કહેવું જોઈએ. અમે માનીએ છીએ કે આ વિળા કોઈદર નાનડાએ બહાર પડી તપાસ કરી લોકોની સારસાર કરવાની તેમની ફરજ છે. તેઓ સાહેબ નીકળી પડે તો લોકોને બહુ આશા એસ રહેશે અને ધણા ઉપકાર કરી શકશે જેઓ મદદ કરવા માનતા હોય તેઓની જાણને સારું અમે નીચે સુચના આપીએ છીએ.

- ૧ ફરડીને સારું સાદો બેસાડ.
 - ૨ ફવીનીન કોઈદરના હુકમ પ્રમાણે.
 - ૩ દરત સાદુ આવે એ પ્યાનમાં રાખવું.
 - ૪ આસપાસ લાસ રિંગેરે હોય તે કલાડી નાખવું.
 - ૫ બેજ હોય તે દુર કરવો.
 - ૬ અને તો લોકોને મચ્છરદાનીમાં લડવા ભલામણ કરવી.
 - ૭ મીચીગીય ન રહેવું.
 - ૮ પાપખાનાં સાદુ રાખવાં. તેની ઉપર મુકી મારી અથવા રાખ નાખવી.
- આ સુચનાઓ ઘણી સહેલી રીતે પાળી શકાય તેવી છે. એમ નોતામાં આજુ છે કે ત્યાં એક પદાલ તલેની આ બહુ દાંત ને જગ્યાએ જમીનો બેગ દિગેરે ફર કરવાથી તે તદન માણુલ થઈએ છે.

પરમીટ ખાતું.

C. 111

પોસ્ટકાર્ડમાં થયેલા પરમીટ કેસનો હેવાલ અમે બીજી જગ્યાએ આપ્યો છે તે વાંચવા લાગે છે. તેમ જોખ છુસનો કેસ ધણી ગાળતો ગતાવે છે. મી. બરજેસ ડરમનમાં કેટલે દરજે વગમાં પડે છે એ જાણવા જેવું છે. જેઓ પરમીટ વિનાના છે તેઓને તપાસે છે એટલુંજ નહિ પણ પરમીટવાળાની પણ તપાસ કરે છે. આ કામ જેર આજખી છે એ આપણે દેખીની રીતે જોઈ શકીએ છીએ. કેમકે જ્યારે તે માણસ કોર્ટમાં ખડો થયો ત્યારે માહિતે તેનો કેસ બરજેસ ડરમનની પરમીટ સાચી કરાવી ને તેને છોડી મુક્યો. છતાં લોર્ડ સેક્ષમોરને મી. બરજેસના રીપોર્ટ ઉપર વર્ગન સખું છે ને જતાવું છે કે ધણી માણસો જેટી પરમીટથી અથવા વધર પરમીટે આવે છે.

અગત્ય રહેવાનનો કેસ પણ તેવોજ અગત્યનો છે. તે માણસ ઓળખીતાઓ ની જુગાની આપી છુટી જશે. છતાં જો મી. બરજેસનું ચાલી શકત તો તે પણ રહી જાવ.

અમને લાગે છે કે આ બાબત જે નાતાલ હિંદિયાન ડેંગરેસ મહેનત કરે તો દાદ મેળવી શકે છે. આ વાત ડરમનમાં બને છે એટલે તેની લક્ષમતની છે. મી. રમીવીને તથા નાતાલની સરકારને પુછી શકે છે કે તે કહ સતાથી સ્કીમરો ઉપર જઈ તપાસ થકાવે છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટિશ ઇરિઅન કમીટી.

મી. રીચનો સખાહિક સમગળ.

તા. ૨૧ મી ફેબ્રુઆરીના હાગળમાં મી. રીચ લખે છે કે:—

મારે કહેવું જોઈએ કે પેસાની તંગી ને કીધે મારા કામમાં ખસેલ પહોંચે છે. અહીં જે કામ કરવાનો હાલ ધરાહો રાખ્યો છે તે કામ કરવામાં અહીં મોકલેલ પૈડ ૨૫૦ બસ નથી. તમારું કામ સંપૂર્ણ રીતે કરવાને સારૂ મારે જુદી જુદી સોસા વડીઓમાં પેસવની અને માણસોની એકા ખાણ કરવાની જરૂર છે. આ કામ મારા થી હાલ નથી જની શક્યું.

આગલી કપાકમાં જે કામગીઆઓ

મોકલું છું તે ઉપરથી તમે જોશો કે અહીં કેવી વતવું ને શું કામ થાય છે. તમે એક મીનીટ પણ નકામી ન જવા દેવાની બતામણુ કરી છે એનો અમલ પુરતી રીતે થાય છે.

આમની સભામાં થયેલા સવાલ જવાબ તમે ધ્યાન રાખે વાંચજો. જવાબો ઉપર થી કંઈક સારૂ થવાની આશા બંધાય છે. તમે જોશો કે ઉમરાવની સભામાં પણ સવાલો પુછવાનું શરૂ કર્યું છે. તે કામ લોર્ડ એમ્પલીમેન્ટ કીધું છે.

નાતાલ મુનીસીપાલ બીલ વિષેની અરજીની જે નકલ તમે મોકલી તે જે મી. ચર્ચીસને મોકલી છે. તેના જવાબ કીક લાગે છે.

કમીટીનો હિસાબ આ સાથે મોકલું છું. કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં આપણી બાબત આવવા વિષે સર મચેરજની સાથે બહુ વાતચીત થઈ છે. તેણે કમુક કર્યું છે કે એ બાબત આ કમીટીએ હાથમાં લેવી. એમ કસવ કર્યો છે કે મારે કામો નીઅલ ઓફીસે જવું ને જે ત્યાંથી જવા બ નકારનો મળે તો અમારે જાહેર મીટીંગ કરવી ને ફરિયાદો પસાર કરવા. કોલો નીઅલ ઓફીસના મી. જુરનેને મળ્યો. તેનો દેખાવ થાકેલા માણસ જેવો હતો. તેણે સલાહ આપી કે આ કમીટીએ એ બાબત હિંદિયા ઓફીસને મળવું. તે ઉપરથી હું મી. મોરીસનને મળ્યો. તેની સાથે સંપૂર્ણ વાતચીત કર્યા બાદ એમ કસવ કર્યો કે કમીટીને નામે હાગળ હિંદિયા ઓફીસને લખવો.

લોર્ડ રેને મળ્યો છું ને તેઓ સાહેબન સાથે તેમ લોર્ડ એમ્પલીમેન્ટ સાથે એક રેટેમેન્ટ બનાવી છે.

જાહેર મીટીંગ કરવાનો લગભગ કસવ થઈ ચુક્યો છે. સર લેપલ ચીરીનનો મન લેવા ખાતર મી. આરાવુનને મળ્યો છું. ટાઇમ્સ ઓફ હિંદિયાવાળા મી. બેનેટ તરફથી ખુબ મદદ મળે છે. તેમજ મી. આઉન તરફથી. મી. ક્રાકેસે આમની સભાના બંને પક્ષ તરફથી હિંદિયાલ કરવા નું વચન આપ્યું છે.

જેનથુક નામના પેપરે મારા આરટી ક્લો લેવાનો કસવ કર્યો છે. તેણે ૫ લો લાગ આ પેળા મોકલું છું.

જેમ જેમ હું આ સવાલનો વિચાર કર છું તમ તેમ મને લાગે છે કે મારે મીટીંગમાં હિંદો હલુ આવે છે તેવા બટ પટ વધારે થાય છે. ચીરનીટ એ શુકા મગીરી છે એમ મારા મનમાં ખરોખર રહી ગયું છે. આ સવાલ ઉપર આપણે

પુરતું ધ્યાન આપના હોઈએ એમ જણાવું નથી. હમણાં તો મારું યુનિયનમાં પડતું રહ્યું છે. આપો વખત કમીટીના કામમાં મારું છું.

કમીટીના હિસાબનો તારિક્કો.

નીચેનો હિસાબ મી. રીચના વિચતવાર આંકડામાંથી તારવી કીધેલો છે. તે પ્રમાણે પરચુરણ ખરચ દર માસે ૫૫. દશ સુધી થવા આવે છે. પરચુરણ ખરચમાં રેશન નરી, કેપલ, તાર, ગાડીવાનું, પ્રેસ કીચિંગ વગેરે આવી આવે છે. નીચેનું ખરચ દેખ સ્વારી સુધીનું ગણી શકાય.

કમીટીને મળ્યા તે રાખ	વધુ મારાનો
ખજાર...	૫૬ ૦ ૦
સાહુ...	૧૩ ૦ ૦
એમ્પલીમેન્ટ વડ	
વાના મી. વાલે	
સને. ...	૧ ૧ ૦
કેપલ કેકાણ	
રજરરર...	૧ ૧ ૦
ફરનીયર	૬ ૨ ૧૦
પરચુરણ	૨૦ ૧૦ ૮
કુલ ખર્ચ ૧૧૨૦	૪ ૬
પરાંત બાકી	
	૧૩૬ ૧૫ ૬
૨૫૦ ૦ ૦	૫૫. ૨૫૦ ૦ ૦

ઉમરાવનો સભામાં હિંદી.

(તાર. સમાચાર.)

હાલિસે ઓફ લોર્ડસમાં લોર્ડ એમ્પલીમેન્ટ દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની હાગમારી આ સંબંધે ચર્ચા ઉભી કરી છે. કોલોનીઅલ કોનફરન્સ વખતે તે સવાલ લેવામાં આવશે કે નહિ એવો લોર્ડ એમ્પલીમેન્ટને સવાલ પુછ્યો, ને જણાવ્યું કે હિંદી સંબંધે વાન્સવાલ કોનફરન્સમાં ગણેલી બારી ને વડી સરકાર ઉપયોગમાં મુકતાં અચ કારો નહિ એવી હું આશા રાખું છું. જવાબ માં હિંદી પ્રજાનાં વખાણુ કરી લોર્ડ એમ્પલીમેન્ટે કહ્યું કે નાતાલના હિંદીઓની વિધિમાં તપાસ કરવાની મારી ફરજ છે. જે હિંદી ઓને દાખલ કર્યા તો પછી તેમને મારી રીતે રાખવા જોઈએ. તેમને રાજ્યમાં પણ બાગ આપવો જોઈએ. છતાં સ્વરાજ્ય બાગવત કોલોનીના લોર્ડ મનને વખત આપવું પડે છે. તેમના કામકામે બરકાત વધે એ મંગીલ વાત ને કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં બાબતી માંદગીમાં આ આપો સવાલ ચર્ચેલો. આ જવાબથી લોર્ડ એમ્પલીમેન્ટે ખસેલોડ ગતાવેલો હતો.

મલાઈ લોકેશનની સ્થિતિ.

જોહાનસબર્ગના સન્ટે ટાઇમ્સમાં મલાઈ લોકેશન ઉપર એક લખાણ આવ્યું છે તે બહુ સરસ છે. તેમાંના સાર અમે નીચે આપીએ છીએ. વક્તવ્ય નામથી લખનાર લખે છે કે:—

મલાઈ લોકેશનના લોકો બહુ સારી રીતે રહે છે. તેઓના તમેલા ચોખા છે. તેઓનાં ઘરો સરસ હોય છે. પશુ રસ્તા ચો વણા ખરાય છે. આમાં હોય માત્ર મ્યુનીસીપાલીટીનો છે. મ્યુનીસીપાલીટીને કર લેવો વઢાલો લાગે છે પણ લોકોની સુખાકારીની દરકાર નથી. ગંદુ પાણી ગમે ત્યાં નાખવામાં આવે છે. વળી અમલદારો એમ પશુ કહે છે કે ગંદુ પાણી વાડાઓમાં ભલે પડે. આમ થાય ને જો લોકેશનમાં મરફી ફાટી નીકળે તો વાંક માત્ર 'ગંદા પુલી'નો ગણાશે. આ દેખીતું ગેર વ્યાખ્યા છે. મલાઈ લોકેશનની આસપાસ મ્યુનીસીપાલીટી સમાર કામ કરે છે પણ લોકેશનને ખરાય હાજતમાં રાખે છે.

લોકેશનના ઇમારતો મળ્યા. ઇમારત બુશીઆર છે. તેણે ઘણી વખતે હજ પડી છે. તેની જમાનતા ૬૦ ટકા હાથગો છે. મારા અનુભવથી હું કહું છું કે આ લોકો સારા નીતિવાળા અને ધર્મચુરત છે. તેઓ માં ખીલકુલ શુદ્ધ જોવામાં આવતા નથી. ગંદકીઆ મહેસામાં મુસલમાની કેળવણી આપવામાં આવે છે.

આવા પ્રકારનું લાંબુ ને રસીક લખાણ સન્ટે ટાઇમ્સમાં આવેલું છે. તેની સામે કેટલાંક મિત્રો પણ આપેલાં છે.

પરમીટના આરકેસ.

તા. ૧૮ મી એ વોલસરસ્ટમાં પરમીટ ના આર કેસ માછલેટ પાસે ચાલ્યા હતા. એક કેસમાં શેખ હનુસ કરીને ૧૫૬૬ ઉપર પારકી પરમીટ ઉપર હાખલ થવાનું તહોમત હતું. મી. બરજેસે જુખાની આપેલી કે શેખ હનુસની પાસેની પરમીટ તેણે સોમાલી રીમર ઉપર તપાસેલી હતી. તે પરમીટ ખાખત તેને સવાલ પૂછતાં તેણે બરજેસ જવાબ નહિ આપેલા તેથી તેને તેણે જવાની રજા નહિ આપી. તેજ પરમીટ ખાખત માછલેટ પાસે પુરાવો પડતાં તેને છોડી મુક્યો.

અખદુલ રહમાન કરીને ખીલ ઘણી ઉપર પરમીટ ન હોવાનો કેસ ચાલ્યો.

તેની પાસે મી. બીજમે આપેલ પરવાનો હતો. મી. ચમનીએ તે ઝપરથી નેને આવવાની ના પાડી. માછલેટે તે કેસ ખાખત વધારે પુરાવો જોહાનીસબર્ગમાં આપવા સારું કેસ જોહાનીસબર્ગ મોકલ્યો છે.

વડી ઇયરાહીમ અને મહમદ હસન ઉપર તેઓની પરમીટના અંતુકા અરેખર નહિ લોકેશન હોવાથી શકયો કેસ છે. તેઓની પરમીટની તપાસ હવે પ્રિટોરીયા ચાલે છે. તેઓને એક રાત જેલમાં રહેવું પડેલું. તેઓને વકીલની અરજી ઉપરથી દસ દસ પાંઉંડો બેલ દરાવી માછલેટે કેસ ૨૬ મી માર્ચ સુધી મુકલી રાખ્યા છે. આ બંને કેસો ખરા છે એમ વોલસે જણાય છે.

હિંદોપર ખોટા આરોપ મુક નાર—મી. હેગર.

નાનાલતા લેશરલેટીવ એસેમ્બલીના મેમ્બર મી. હેગરે જોહાનસબર્ગમાં એક જાહેર મીટિંગ આગળ હિંદો ઉપર લાંચ આપવા પ્રયત્ન કરવાનો આરોપ મુક્યો હતો. તે સંબંધમાં આ પત્રના અંગરેજ અધિપતિ મી. એચ. એસ. એન. પોત્રાક ની સહીનાળો નીચેનો કાગળ સ્થાનીક જાપામાં પ્રગટ થયો છે.—

સત્ય શોધવાની ખાતર વિશેષ બહેળી સંખ્યામાં લોકોની જાણ માટે મારો કાગળ તમારા જાપામાં પ્રસિદ્ધ કરશે.

બ્યારે ટરાંસવાલની સુટલી વખતે મી. હેગર જોહાનસબર્ગ હતા ત્યારે તેમણે એવી વાત બહાર પાડી છે કે હિંદોઓ વતી અમુક હજાર જેટલી રકમની લાંચ સ્વીકારવાની તેને જોહાર થઈ હતી. આ ખખર એક આખરહાર ખખરપત્રી, જે જરૂર પડ્યે પોતાનું નામ જાહેર કરવા તૈયાર છે, તેણે મને આપ્યા હતા. આ વાત બહુ સખીર હોવાથી મેં તપાસ ચલાવી. અને આજેવાન હિંદોઓ તરફથી જણાવવાની મને સત્તા મળી છે કે તેઓ આવી જોશર વિશે કાંઈ જાણતા નથી. આજેવાનોએ વિશેષમાં જણાવ્યું કે એ વાત અસંભવિત છે. મેં મી. હેગર પાસે ખખર કહાવી. છતાં તે કાલા લેશરલેટર (કાયદા બાંધતાર) સુપકી પકડી ગયા છે. જે લેશરલેટર એક આખી કામની નાલાયકી કરતાં અચકાતો નથી, અને નાલાયકી કર્યા પછી તે સાખીત કરી

આપવામાં, મેગણી થયા છતાં, સંતાપ છે તેવા માણસથી ચેતીને આવવા લોકો ને અને ખાસ કરીને ડરખનના ગારદેને જણાવવાનું મને જરૂરી લાગે છે.

‘આરબ હરોફા’

નાંચિનું લખાણ નાનાલ એસેમ્બલી ડરના સોમવારના અંકમાં પ્રગટ થયું છે:—

એવું એક અફવાડીક બાગેજ પસાર થાય છે કે જેમાં એસીઆરીક દરીફાલ કાંઈ કાંઈ લખતા ન મળી આવે. અમે અનેકવાર બતાવ્યું છે કે એસીઆરીકની સખત દરીફાલ સામે દરબુ ગોરાને અત્ર વંત મુકેલ પડે છે. આ દરીફાલ ઘણા ખરા ગોરાને નડે છે. વડા લરકરની કુકડીને જોરાક પુરા પાડવાના કનટરાકટ એસીઆરીકના હાથમાં આવ્યાનું અમાર જાણવામાં આવ્યું છે. એ કનટરાકટ એ લોકો કેવી રીતે મેળવે છે તે જાણવાનો અમે હાલો કરતા નથી. છતાં એક કેસ અમારા સાંભળવામાં આવ્યો છે તે જણાવીએ છીએ. દુખનાં કેસ પુરા પાડવાનાં ટેન્ડર માગવામાં આવ્યાં હતાં. સાર કલ તના કેસના થી. ૨૧/૬ના હોલસેલ બાને ડરખનમાં દુખ ઉતરે છે એ દિસાળે કેટલાક ગોરા વેપારીઓએ ટેન્ડર માગ્યાં હતાં. આ કિમત ઊંચટની ગણાય છે અને ડરખનના વેપારીને દુખ આ કરતાં જાણે બાવે પડતું નથી. છતાં અમને ખખર મળ્યા છે કે એક આરબ થી. ૧૮/ના દરબે દુખનાં ટેન્ડરવાળો કેસ પુરા પાડવાની માગણી કરી છે. ડરખન ના ગોરા વેપારી આ ઉપર થી. ૩/૬ વધારે આપીને પણ એ કનટરાકટ રાખી શકે નહિ. કારણ આજળ જણાવેલ ૨૧/૬ના બાવમાં ડરખનથી મારીસબર્ગ નું રેલવે બાહુ પણ આવતું નથી. આ આચર્યકારક માગવાનું ઉદ્ધારણ છે તે અમને સમજાઈ સકતું નથી. છતાં વેપારી એમરે આ જાખતમાં તપાસ ચલાવવા તુરત પગલાં લેવાં જોઈએ છે. કાં તો હિંદો વેપારીને ડરખનના ગોરા દુખ સોલું આપે છે, કાંતો મજદૂર હિંદો કનટરાકટર ખીજા લાલકારક કનટરાકટ સાથે થઈ દુખમાં ખોટ ખમવાનું પસંદ કરે છે. ગમે તેમ હોય લરકરી સત્તાવાળાઓએ આ જાખતમાં તપાસ ચલાવવાની જરૂર છે. આવા કનટરાકટનો સવાલ લાખ કારક રીતે મુકાય તેટલા પાસે ગોરાઓ એ પગલાં લેવાની જરૂર છે

મી. જેમ્સ ગોડફ્રેને માન.

કેંગરેસ હોલમાં થયેલ મેળાવડો.

કરબનવાળા મી. જેમ્સ ગોડફ્રે જેઓ વિલાયતથી ખારીસ્ટર થઈ હાલમાં પાણ દુરેલ છે તેમને માન આપવાને એક મેટો મેળાવડો કેંગરેસ હોલમાં થયો હતો. જે વખતે સંખ્યાબંધ શુદ્ધરથોએ હાજરી આપી હતી. પ્રમુખરચાન

મી. પોલ

ને અપાયા બાદ તેમણે જણાવ્યું કે મી. જેમ્સ ગોડફ્રે જે કોલોનીઅલ હિંદીઓમાં ખીજા ખારીસ્ટર થયા છે તેઓ પાછા ફરતાં તેમને આવકાર આપવામાં મને ખુબ હર્ષ થાય છે. ખરિશ્તા ફતેહમંદ રીતે પસાર કરવા માટે તેમને શાગણી થતે છે. તેમના પીતા મી. સુબન ગોડફ્રેએ પોતાનાં છોકરાં એને કંઠી કેળવણી આપવામાં જે શ્રમ લીધો છે તે માટે તેમને આપણે મુજારક બાદી આપીએ છીએ. તેમણે કેળવણી આપવાની ખાતરમાં જે દાખલો બેસાડ્યો છે તે દરેક હિંદી માણસે ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ છે. મી. જેમ્સની કારકીરદી ફતેહ મંદ થાય એમ આપણે સહુ ઇચ્છીશું. મી. જેમ્સને તેમણે મેળવેલી કેળવણી માટે તથા મી. અને પીસીસ સુબન ગોડફ્રેને ફરજાંને કંઠી કેળવણી આપવામાં લીધેલા શ્રમ માટે હિંદી કોમની માનની સાગણી તરીકે કૃતજ્ઞતા હારો. પરદેશવસમાં આવ્યા બાદ મી. પોલે પોતાનું લાખણ પુરું કર્યું.

ખીજાં લાખણો

માં મી. અબદુલ કાદરે મી. જેમ્સ તથા મી. સુબન ગોડફ્રેને મુજારકબાદી આપી એ દાખલાનું અનુકરણ કરવા સરવેને બહા મણુ કરી; તથા દેશીલાખણોની સેવાનું કામ ન બુધી જવા મી. જેમ્સને સુચના કરી. મી. અબદુલ કાદર આદમે જણાવ્યું કે સુસત્રમાનોને બંધથી દિંદુને દીવાળીથી, અને ખીસ્ટીઓને નાનાલથી જેમ ખુશાલી થાય છે તેમ આજ મો ગોડફ્રેને માન આપવામાં ખુશાલી થાય છે. આપણમાં હવે ચાર વીરો થયા છે જેમાંના એક મી. ગાંધી છે, જેઓ પોતાની હિંદીઓ માટેની લડતથી ઝળકી રહેલ છે અને શાન્સવાલમાં રહેવા છતાં નાતાલમાં હોય તેમ લાગ લે છે. ખીજા બે વીરો હજી બહુ બહાર પડ્યા નથી. ને એથા મી. ગોડફ્રે હમણાંજ આવ્યા છે, નાતાલ માંના ત્રણે હવે તથા ઉત્સાદથી અંદર કામ પોતાના ધીરપર ઉઠાવી લેશે અને આપણી હાઠમારીઓ દુર કરવા બહાર પડશે. તમારબાદ

કેંગરેસના પ્રમુખ.

મી. હાઉડ મહમદે જણાવ્યું કે મી. સુબન ગોડફ્રેએ પોતાનાં ફરજાંને આટલી ઉંચી કેળવણી આપી તે માટે તેમને હું અતઃકરણ પુરસ્ક શાગણી આપું છું. કહેવન છે કે માલુસ જે વિદ્યા મેળવી તેનો ઉપયોગ કરવાનું જાણે તો તે સ્ત્રી કરતાં બળવાન છે. તેવી આશાઓ મી. ગોડફ્રે ફળીભુત કરશે એવી આપણે ઉમેદ રાખીશું. બાદ મેસર્સ ડૉ. નાનજી, આંગલીઆ, ખાત, જવેરી, ગેઝીઆલ, એફેન્દી, મોલવી ફતેહ મહમદ, મુડલે, સંઘવી, સોરેન્સ, એલ ગેઝીઆલ, એ. ડી. ખીલે, શેલત, કીલાવાળા, સી. બી. મહેતા તથા સોલોમન તમેરે કેટલાક મહરથોએ મી. ગોડફ્રેને મુજારકબાદી આપી તેમનો દાખલો ધ્યાનમાં લેવાની ખાતર ઉપર લાખણ કર્યા હતાં.

મી. જેમ્સ ગોડફ્રે

એ જણાવ્યું કે તમા સરવેને મળવાથી મને ખુબ હર્ષ થયો છે. મારે વારતે તમોએ જે શુભેચ્છાઓ દરશાવી છે તે માટે હું તમારો અત્યંત આભારી થયો છું. તમોએ જે માન મને આપ્યું છે તે અથા વારતે હું જોઈએ તેટલો લાયક નથી. જે હું કાંઈ કરી શકેશો હોઈ તે ને માટે મારાં માત પિતાને શાગણી થતે છે. મને આવકાર આપવામાં આવ્યો છે તે માટે સહુનો હું અતઃકરણથી ઉપકાર માનું છું. અત્રે હાજર થયેલ સંખ્યાબંધ શુદ્ધરથોમાં મારા એક મિત્ર મરહુમ મી. નાઝરનો ચેહેરા શુભ થયો છે. તેઓની સાથે મારે ઘાડી મિત્રાઈ હતી. તેમની છંદગી આત્મભાગ આપનારની હતી. તે એક સમર્થ અને રાજદારી અગેવાન હતા. ખીજા અથા મિત્રોને મળવાથી મને આનંદ થાય છે. મારા એક મિત્ર મી. ગાંધી ગેરાઓની અને હિંદીઓની વચ્ચે સંધ વધારવા માટે પ્રયત્ન કરે છે. પણ ગેરાઓ દિંદોના ચુલ્લ સમજ સહતા નથી. આપણે સાંચે જાને કામ વચ્ચે સારો લાવ ઉત્પન્ન કરવા અને તેટલો પ્રયત્ન કરવાનો છે. જે અ. (જે) એકત્વ રહીને હિંમતથી આપણી ફરિયાદનું વ્યાખ્યાનીપાકું ચોચા ઉઠાણે દર્શાવતા રહીશું તે અવશ્ય આપણને જોઈએ તેનું ફળ મળશે. આપણે આપણી પતરીમાં સુધારો કરવામાં એકે પ્રયત્ન બાકી રાખીશું નહિ. આપણે આપણા ઘરમાં કેટલુંક કરવાનું છે. તે બરેખર કરી કાચ દેસર રીતે જે જે ઉપાયો લેવાશે તે લેશું અને મદદ અને રક્ષણ માટે વડી સરકાર સુધી પહોંચશું. આપણે તે માટે હકદાર છીએ. આપણા હોયની વિમિતિ સુધારવા

ના પ્રયત્નોમાં મારાથી બને તેટલું કરવા હું હમેશાં તૃપ્યાર રહીશ. મારે વારતે બધી લાગણીઓ દરશાવવા માટે હું તમારો ફરીથી ઉપકાર માનું છું.

મી. ગોડફ્રેનું લાખણ પુરું થયા પછી હુરેડા પોદર મોઝાલી મેળાવડા વિશ્વજન થયો હતો. તેમને માન આપવાને બીજો એક મેળાવડો

હિંદુ ચંગમેનસ એસોસીએશન

તરફથી કરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે મી. જેમ્સને એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. તે મેળાવડામાં મેસરસ નાઇક, પોલ, શેલત, મોહમયંદ, આર નાઇક, પથર વગેરે શુદ્ધરથોએ હાજરી આપી કેળવણીના કાલ ઉપર બેલી મી. ગોડફ્રેને મુજારકબાદી આપી હતો, જેને વડતા સંદેશમાં મી. જેમ્સે જણાવ વાળ્યો હતો.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ચવરમેંટ ગેલેટમાંથી.)

મારિસબરગના ફેરીઆ વી. એન નદસ ચેરીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૬ મી મારચે બરાવાની છે.

વેરલમના માળી રામગુહલની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૬ મી ના રોજ બરાશે.

કરબનના એસ. ખુચર અને સન્સની અરજીને લીધે સેવીલ રહીડના એમ. એ. ફરીમની મીલકત સુદનની જગીમાં લેવ મા આવી છે.

મારિસબરગના ફેરીઆ ઉમર ઇબ્રાહીમ ની મીલકત નાદાર તરિખે જાહેર કરવા તા. ૪ થી એપ્રિલે અરજ થનાર છે.

મારિસબરગના રંદારકીપર હાજરાદીમ કાજ મહમદની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા ૨ છ એપ્રિલ સુધી નપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

મારિસબરગના એન. હકતનસામી નાઇકની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા ૩૧ મી મારચ સુધી નપાસણી માટે ખુલ્લા રહેશે.

મારિસબરગના રંદારકીપર શાહચુદીનના લેણદારોની મીટીંગ ૨૬ મી મારચના રોજ બરા છે.

વેપારમંદી માટે એશીઆટીક જોખમદાર છે ?

હાલની મંદીનાં કારણો નિષ્પક્ષપાત
પણે જતાવનારો નીચેના કાગળ 'મરકુ
રી'માં 'N' એવી સહીથી પ્રગટ થયે
છે :—

અમુક આગતમાં હુદ્દિપુરવટ વિચાર
કર્તા વગર જેઓ ઉચ્ચકરનારની દલીલોથી
દેરાણ વળ્ય છે તેવા લોકોએ જાણવું
જોઈએ કે પોતાના દોષ અને ખામીઓ
તરફ આંખો રાંધી ખીન નિરાધાર લોક
પર તે આદાસમાં તે મનુષ્યનો સ્વભાવ
છે. વેપારમંદી, એશીઆટીક હરીફાઈ,
તેનાં કારણો, અને તેના ઉપાલના વિષ
મેં પણ અધુ સંભળ્યું. ખસં કારણ
લોકો સમજતાં જણાતા નથી. યોગ
વખત પહેલાં નાતાલ ને તેમાંએ ડરખત
માં જે પદ્ધતિની છોજ જણાઈ તે હાલ
વખતે વધેજા વેપારને લીધે તથા દેખા
જાંધ રેફ્યુજીઓને લીધે થઈ હતી. આ
છેતરનારી આખાદીપર મોઢીને સંજ્ઞા
જાંધ લોકો નશીબ અજમાવવા સાર
નાતાલમાં ભરાયા. હાલ પુરી થવાની
સાથે રેફ્યુજીઓ વગેરે પોતાને દેકાણે
થયા : આર દલાજાની આગાહી તેા ધસ
ગઈ : ને નશીબ અજમાવનારઓ
પડ્યા રહ્યા. વેપાર નખળો થયે. ખીન
રોજગાર લોકોને વધારો થયો. ને તેમણે
એશીઆટીક વિરુદ્ધ ઉચ્ચકરણી શરૂ કરી :
તેમાં સ્વાર્થી ઉચ્ચકરનારો જોડાઈ ગયા.
યાદ રાખવાનું છે કે હાલના આ બધા
ખીનરોજગાર લોકો કોલોનીમાં નવાસવા
ભરાયા છે. તે લોકોના આવવાની શરૂ
આત પહેલાં વરસો થયાં એશીઆટીક
તો છે. આ લોકોને લાવવામાં આવ્યા
તે ખાસ હેતુથી-કોલોનીને ઉગારવા સાર,
ને તે પણ વિચાર કરી પ્રગતો મત
પડ્યા પછીજ. જેવી રીતે વડા ડરકરની
સાથે ફાલતુ ગોરા આવ્યા તેવી રીતે
મજુર (એશીઆટીક)ની સાથે કુદની રીતે
વેપારી આવ્યા. અને થોડે ભાગે પછુર
માંથી વેપારી થયા. પાં વરસ ઉપર
જેટલી જરૂર હતી તે કરતાં હાલ એશી
આટીકની વધારે જરૂર છે. આ વાત
હાલમાં માગણી થએલ ૩૦,૦૦૦ જેવડા
જખરજસ્ત આંકડાથી સાબીત થાય છે.
નહાનાથી મોટા દરેક ગોરાનો છુટક વિચાર
જોઈયું તે તે દિંદોને રાખવા આવુર
છે. જનાં એકંદર આમ કહેવાની ગોરામાં
દિમન નથી.

ગોરાને ધધો મળતો નથી તેવું કારણ
એશીઆટીક નથી. તેનો આધાર આવ
અને ખપત ઉપર છે. એટલા બધા
લોકો માટે કોલોનીમાં ધધો નથી. એ
લોકો અહીંના નથી. કેટલાક ખદારના છે.
તેઓના પાળ જવાથી અહીંના કારખારી
ઓ ખુશી થાય તેમ છે. પણ દિંદોની
આખતમાં તેઓનો મત હલકોજ છે—
જોઈએ છે. દિંદોઓ ૩૦,૦૦૦. આ
ધું ખતાવે છે ! ઉચ્ચકરણી કરવાવાળા
જાણે છે કે અમેજ ડહાપણના લંડર
કાંમે ને કોલોનીને ગરીબીની ખાડમાંથી
અમેજ કાઢી શકશું ! આ લોકો લોક
મતથી ગોધાને ભુલગો કરીને સંતાઈ
વળ્ય છે. આફ્રિકામાં જે રોગદોગ હોય
તેવું જોખમ એશીઆટીકને માથે એકા
જવું તે આ લોકોનો દાવદો છે. પણ
૩૦,૦૦૦ દિંદોઓ માટે અરજ કરનાર
નાં નામ પેન્સિએટીક યુનીવન બહેર કરે
તો ગમત આવશે. એશીઆટીક 'પાપ'
હોય તો તેવા ૩૦,૦૦૦નો ઉમેરો કરવો
એ તો કમઅકલપણું કહેવાય.

હું કહું છું કે એશીઆટીક આ કોલો
નીનો ઉદ્ધારનાર છે. વધીલો અને ડા
રો જેઓ મીટીંગમાં તકાલ મારે છે તે
ઓ મરત અને છે તે એ એશીઆટીકના
પેસામાં. જે આ 'હાંકી-કારો-એશીઆટી
કને' નામનાં જુમ ખરી પડવાની હોય તો
ડાકતરો અને વધીલોની આંખ પહેલાં
ઉઠડે. એશીઆટીકથી થયેલી કાનીઓ
(1) ગણાયું. તેની મજુરીને લીધે આ,
શોરડી, ને કાલસાનો ઉદ્યોગ ચાલે છે.
તેથી રેલવે કમાય છે. તેથી ગોરાને રેલ
વેપર ધધો મળે છે. રેલવે તેમ મ્યુની
સીપાલીટીસોંધી દિંદો મજુરીથી ખચત
કરી શકે છે તેથીજ મોટા પગારના ગોરા
ને રોજ મળે છે. સેંકડો ઘરમાં તમે
તેને (દિંદોને) રાખો છો ને કુઝ ઘો છો
તે જુદું. રોજ સવારમાં તાળાં અને
સરતાં સાકભાજ ને ફળ વગેરે કોણ
પુરાં પાડે છે ? જુથર અને બેકર ગોરા
છે તો તે લાવમાં કેવા મુંડે છે ! જે
મેંબરે આ કોલોનીમાં ચીના મજુરો
દાખલ કરવા મારપજાડ ચકાવી હતી તે
આજ દોગાર થઈ ગયો છે તે માટે
હવેરવાર અફસોસ ! ચીના મજુરના
સપાટામાં આવ્યા વગર આ કોલોનીના
ગોરાને રોક દિંદોની કિંમત જણાશે
નહિ. કે જેને લીધે ને આ કોલોનીમાં
ગોરા નથી રોકે છે. તેને પોતાનાં
છોકરાં તથા ઘર સોંપીને ગોરા સુએઝી
ધધે જઈ શકે છે ચીના કે કારના

હાયમાં તેમ નજ સોંપાય. કોલોનીને
ખરું કુઝ તો એ છે કે એક પણ કાદો
કારખારી નથી કે જેને લાભ હાનીનો વિચાર
હોય. જે દેશમાં મહેનતુ મેનુત અને
ઉદ્યોગનાં કારખાનાં ન હોય. તેજજ વ્યવ
સ્થા રાખવાને આદેશ સત્યકારીઓ
પાડતા નહોય. હુદ્દિપણ કે હાય કારી
ગીરીમાં પાવરધા કરી છંદબીના મેદાનમાં
ખદાર પાડવાને લાયક જતાવનાર એકે
ખાતાં જે દેશમાં નહોય ને દેશની ચડતી
કળા થઈ શકતી નથી ! કોલોનીનું
કરજ કુદકે ને જુદકે વધી ગયું છે. આ
જખીયાનું નામ ધરાવતા કોલોનીના વખ
જાના કહેરની મ્યુનીસીપાલીટીની નાણા
ની દશ પણ તેવીજ છે. હેવટમાં હું
એટલુંજ જાણ્યું છું કે એશીઆટીકને
હાંકી કાઢી કોલોનીને પાલમાલ કરવાના
કાવદાઓ ધડવાની માગણી કરનારાની
જળમાં ફસાવા કરતાં સમજુ કોલોનીરોડો
ઉપર જણાવેલી ખાખતો ઉપર ખ્યાન
આપશે.

લાઇસેન્સ બોર્ડનું ખરચ

અરજદાર પાસેથી લેવા સામે કોંગરેસનો પ્રોટેસ્ટ.

૧૯મી ફેબ્રુઆરીના નાતાલ ગવર્નમેંટ
જેકેટમાં એવી નોટીસ બહાર પડી છે
કે—લાઇસેન્સની અપીલ સાથે અરજદારે
પા. ૧૨-૧૦-૦ની રકમ કલાકને આપવી.
તેમાંથી મેંબરોનું મુસાફરી ખરચ તથા
બોર્ડની મીટીંગનું ખીજુ પરચુરણ ખરચ
કાઢવામાં આવશે. અને જે કાંઈ વધશે
તો તે અરજદારને પાછું સોંપાશે. એક
કરતાં વધારે અરજદારે હશે તો ખરચ
તેમની વચ્ચે સરખે હિસસે આવશે.
આ નોટીસની સામે વાંધો ઉઠાવવા
કોંગરેસના સેક્રેટરીઓ તરફથી નીચેનો
કાગળ કોલોનીઅલ સેક્રેટરી ઉપર મોક
લવામાં આવ્યો હતો.
૧૨મી ના. ૧૫-૩-૦૫
સાહેબ, --અપીલ બોર્ડના ખરચ માટે
અરજદારે પા. ૧૨-૧૦-૦ કોપીઈટ મુક
વાની સરકારી જેકેટમાં પ્રસિદ્ધ થએલ
નોટીસ ઉપર નાતાલ લીડવન કોંગરેસની
કમીટી આપનું ખ્યાન ખેંચે છે. અમારી
કમીટીનો નમ્ર મત એવો છે કે આ ા
અણુજાળવી છે અને અરજદારપર ન
જોમતો ભારે બોખો મુકે છે. તેથી એ

તોડીસ પાછી જેવી જેવા અમારી કમીટી માનપુરવડ અરજ કરે છે.

સ્વયંચાલિત મુખ્ય અંકે નોકરેટરી ના કામ નીચેના કામમાં મળે છે.

કોલેન્ટાલ સેક્રેટરીની ઓફીસ

તા. ૧૨-૩-૦૭

માહેન—તમારા ૧૫મી તારીખના ડીમેન્ડ સંબંધી કાગળની પહેલો રસી કારવા, તથા એ ગાળતપર ખાલ દેવામાં આવશે એમ જણાવવા, મને સુચના થઈ છે.

ઇસલામની તવારિખ.

C.M.

સ્પેક્ટેટર એ વિભાવનમાં બહાર પડતા પ્રસિદ્ધ જાપાએમાતું એક છે. પ્રાન્સ ડીઆ નો એક દરવીશો મોટો લેખક છે. તેણે પુસ્તકની લખાણોનો અભ્યાસ કર્યો છે. હાલમાં તેણે ઇસલામી તવારિખ ઉપર પુસ્તક લખવાનું શરૂ કર્યું છે. તે ૨૨ ભાગમાં લખવા ધારે છે. તેના પહેલા ભાગ બહાર પડી ચુક્યા છે. તેની કિંમત પા. ૧-૨૨-૦ છે. તેમાં ૭૮૦ મોટા પાનાં છે. આ પુસ્તકની ટીકા સ્પેક્ટેટર માં તા. ૨૨ ડીસેમ્બરે આપાએસી છે. તેમાંથી અમે નીચે પ્રમાણે સાર આપીએ છીએ.

પ્રાન્સ ડીઆનો પહેલા ભાગમાં પેગંબર ના પહેલા છ વરસની તવારિખ આપે છે. તેમાં આપણે પેગંબરને રાત્રી કારભારી કાષ્ટકાર, ને જનરલ તરિકે નેમ્બે છીએ. તેની સત્તા દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. ચાહુદી લોકો તેની સામે બહુ થયા. પણ તેઓની સત્તા પેગંબરે લાંબી. પેગંબરનો લખકો જાણે વધારે ન હોય પણ તેમનું નેર પાળું હતું. તેમણે જે કર્યું તે બીજા કોઈ ધરમ શિક્ષક નથી કર્યું. ચાહીસ વરસ પછી તેણે જર્મ કિષ્કવવાનું શરૂ કર્યું. તેમની ગૂઝન સ્વાસ્થ્યની ન હતી પણ પરીપકારની હતી. પોતાના મરણને વખતે તે ધાર્મ રાત્રીના ઉપરી હતા. તેણે દુનિયાની સત્તા ભોગવ નારો ધરમ સ્થાપ્યો. અને એ પરિણામ તેની નાની અને તેની મોટાઈનું હતું. આરબોને સંસાર અધવારનું લાન ન હતું તે તેણે આપ્યું. તેઓની એક પ્રથમ બનાવી ને તેઓને જાગરજરત લડવધ્યા બનાવ્યા. બુદી બુદી પ્રજાઓ ઉપર તેણે હુકમન ગણાવી અને હાલ મુસલમાન લેખિ બુદ્ધ વદ રાજ્યમાં રહેવા છતાં એક બુદ્ધ અને તેના રસુલને માને છે.

ને તેમ માનવારની સાથે બાહ્યારો રાજ્ય છે. આ બાહ્યારો કેવો છે તે હાલના જમાનામાં મુસલમાન કામ નું કરી શકે છે ને આપણે પાન છરજામની દિલચાલ તપાસતાં વારંવાર વિચારનું પડે છે.

ઉપરનો માત્ર આર આપે છે. ધણો બામ ને વિરુદ્ધનો છે તે અમે ચુકી દીધે છે. પણ જેઓ ઇસ્તેજ જાણનાર છે તેઓ ને અમે આપ્યા આરટીકલ સંચવાની સલામતુ કરીએ છીએ.

ખખરખત

*

જોહાનસ્મર્ગ. C.M.

(અમદાવાદ ખખરખતી તરફથી.)

જનરલ બોધા.

અહિં જનરલ બોધા સદુના મુખમાં છે. તેના લખણની અસર બધી જગ્યા એ વધી સરસ થઈ છે. દાખલસ પત્રે થાળું સરસ લખાણુ કર્યું છે ને જનરલ બોધાને બહુ મોટી પાપરી ઉપર મુકેલ છે. જેનું તે સાહેબ મોટા તરુ બીજા પણ બોલી શકે તેમ હતું. પણ લડાઈ ની અંદર બહાદુરી મેળવ્યા બાદ ને માથુસ બહુ ઉદારતાથી બોલે તે ઉપર હમેશાં ઇસ્તેજ પ્રજા દિલ માય છે. સાર એ કે દિલ્હી કેમે બહાદુરી બતાવવી.

જનરલ બોધા તથા તેમના ભાઈ/બંધ કારભારીઓને જેમ પ્રીટીરીયામાં ત્યાહત અપાઇ તેમ અહિં પણ આપવાની દિલ તાલ આવી રહી છે. તા. ૨૩મીએ કાર બનદન હોટેલમાં જ્યાહત અપાશે એમ કહેવાય છે.

તેઓ સાહેબ વિભાવન ફાનફર-સમાં લાગર રહેવા જનાર છે. તે બાળત અહિંથી લંડનની આપણી કમીટીને સુચ ના કરી છે કે તેઓએ જનરલ બોધાને મળવું ને આપણી હકિકત રજુ કરવી.

ટરાંસવાલની પારલામેંટ

તા. ૨૨મીએ મળનાર છે. તે થું કરશે એ સહુ કોઈ જોવા આતુર થઈ રહ્યા છે. તે પારલામેંટ સાંખી મુદત નહ એસે પણ માત્ર બે ત્રણ દલાડ એસી મુસાવી રહેશે.

રેલવેની તકલીફ

અહિં હજુ ચાલ્યા કરે છે. મી. એસમાન લનીફે પોતાની ઉપર પટેલી તકલીફ જાળવ મેંજર ઉગર કાગળ લખે છે. એસાસીએસન અને જનરલ

મેંજર વચ્ચે લખણુ ચાલ્યા કરે છે કે સવાર તથા સાંજની પ્રીટીરીયા બેઠાનું બદલ વચ્ચે બેઠામાં દિવસે પુરતી બુદ મળવી જોઈએ. મેંજરને લખણુ છે કે ને ધાત દાલ થકે છે તેમાં ફેરફાર નથી થઈ શકે. ને ઉપરથી એસાસીએસન લખણુ છે કે ને મોડવણુ કથુલ થઈ હતી તે માત્ર મોટી મુદતને સાડાં હતી અને તે મોડવણુથી વણી નકલીક ચમેલી છે. આ ઉપરથી અધીનો ધારો વદ કરવાની જરૂર છે એમ જણાવું છે.

ડલાબોઆમેની રેલ

ઉપર મોટો અકસ્માત થયો છે. એક મેંજર પડતાં પાસેજરોના જનની ખુવારી થઈ છે. તેમાં જગીન ખાતાના માથ કારભારી દાકતર જેમેસન હતા. નવા કારભારીઓ થવાથી એઓ સાહેબે તોડરી છોડી હતી અને વિભાવન જતા હતા. આદર્શો અધવચ રહે ને કરી કરે સો હોય એ કહેવત પ્રમાણે તેઓ સાહેબ વિભાવન પહેંચતાં પહેંચાંજ ઉપરના અક સ્માતમાં મરણ પામ્યા છે. તેમની લાસ પ્રીટીરીએ પાછી આવી અને ત્યાં દાલવા માં આવી છે.

અકસ્માત ઉપરથી

વણુ વિચારો ઉત્પન્ન થાય છે. જેમ દાકતર જેમેસન મુઆ તેમ બીજા પણ મુઆ. કેટલાક કવાયા. ફરેમ મનસાર તુમોનમાં તુરી તેમાં લમભગ ગસે જન ની ખુવારી થઈ. આપા મામલા હમેશાં ચાલ્યાજ કરે છે. પણ આપણે છંદગી ના મદદથી નીસાગાં અચુર થઈ કથુ નેમ્બ શકતા નથી. જાળપણમાં શીખી ગયા છીએ કે

'સમજ સમજ મન માનવી

મોત તણો લય રાખ,

'કાળ વિશે કર કાળજ

ચવું બળાને ખાખ'

પણુ તેની અસર નથી રહી. અમરપટો લખાણને આપ્યા હોઈએ એવો આદર કરીએ છીએ ને વાધળા સાદ કેસો માણ કરીએ છીએ. પણ ગંભીર વિચાર કરીએ અને જરા શાંતપણે નેમ્બએ તો આપણને માલમ પડે છે કે પરીપકારી કામ સિવાય ને કંઈ કરવું તે ફાક છે. ને મીનીટો, કલાક કે દિવસો આપણે ભાગે હોય તેના ઉપયોગ આપણે સાર કરવામાં. દેશ સેવા કરવામાં, ને સત્ય જાળવવામાં વાપરીએ તો આપણને મોત ના સપાટામાં આવતાં પણ કરવાનું નથી રહેવું સમુદમાં ઉડા ઉતરી મોતી લાવ વાં તે મરણવાનું કામ છે. તેમ આ

દુનિઆથી સમુદ્રમાંથી આવજો મોતી સરખાં જાઓ શેધી તે કરવાં તે મરજીયા તું કામ છે. આવજો ઓરતનાં કામ કરી મરજ નહિ રહી રાજીએ. લોક સેજ ઓરને આવજોને કામ માયો છે કે આવજો એવા હવેકા હીએ કે કહ્યો થાય તે અમલદારને લાય આવવાનો વિચાર કરી એ હીએ. આ આરોપ જી આવજોમાં ખરો આવેશ હોય તોજ આવજો દુર કરી રાજીએ હીએ.

આંગળા પાડવા

આખત રસ્તનખરગમાંથી શરૂ થવાનું હું લખી ગયો છું. હવે એસેસીએસન ઉપર રસ્તનખરગની મંડળીનો કાગળ આવ્યો છે તેમાં જણાવે છે કે મંડળીના કાગળ થી જે લોકોનાં આંગળાં લીધાં હતાં તે કાગળ બાળી નાખવામાં આવ્યો છે. આ પરિણામને સાફ રસ્તનખરગને સાચાશી થતે છે. અને ખીજા બાગના દિદીઓએ ચેતવાનું છે કે હસ આંગળાં કદિ ન આવે.

ગ્રીડીઝરપ ઓરડીનસ

પહેલી જુલાઈએ અમલમાં મુકવાની સુચના એડવાન્સખરગની મ્યુનીસીપાલીટીએ કરી છે. હરમીયાન સાકમ આદરીકા હીડીય ઇડીઅન કમીટી તુકસાની મેળવવા આખત તજવીજ કરી રહેલી છે.

મલાઈ લોકેશન

એડવાન્સખરગની મ્યુનીસીપાલીટીએ આવવા આખત સરકારે લખ્યું છે કે ટાઉન કાઉન્સીલ ફેટલીક કરતો કહ્યું કરે કે તુરત તેને અરજીપદે લખી આવવામાં આવશે. તે શરતોમાંની એક શરત એવી છે કે જે મલાઈ લોકેશનમાં રહેનારાઓને તે કાગળસીલ કહાડી મુકે તો તેઓને પોખ રતાંડ બીજીજગ્યેએ આવે અને તેઓએ બનાવેલાં મકાનની તુકસાની પંચ દરાયે તે પ્રમાણે આવે.

આ શરતનો અરથ એ થયો કે આજે ઘણું વરસો થયાં લોકો પોતાની રતાંડ માની બેઠા છે તેના બાગવટાનો બદલો કંઈ નાહ મળે. માત્ર મકાનોની આજની કિંમત હરે તેટલુંજ આવવાનું. એટલે કે પા. પ. થી ૧૫૦ સુધી મળી શકે. આ આખત આજથી મલાઈ લોકેશન કમીટીએ લગત ચલાવવાની જરૂર છે. થોડા વખતમાં કાઉન્સીલ અને સરકાર વચ્ચે કરારનામાં સહી થયાનો સંભવ જણાય છે.

પરમીટા

જેઓ ટપાંચવામાં હાલ નસે છે તેઓ ની માસે પુરાણી રજીસ્ટર કે બની રીજી

લગાઈ પહેલાં તુરતજ ટપાંચવાનું હોડી મળેલા તેઓને મળવાની અરજી કરવાને હવે ઘણા થોડા દિવસ રહ્યા છે. મારથ ની ૩૨મી પછી દાખની અરજી નહિ સાંભળે એ યાદ રાખવાનું છે.

હી.

[અમારા ખબરપત્રી તરફથી]

તા. ૧૮-૩-૦૭

તા. ૧૨ ના રોજ અતરેના સ્ટેશનની સામેના એક દિંદી ફુકતદરને નજીકમાંના નેરીવ હીડીય લોકેશન માલીક નેરીવ ડેવીઝ અમલાસે 'કુલી' કહેલ. ખીજે દિવસે અતરેની કોરટમાં કેસ ચલાવતાં ડેવીઝ અમલાસેના ૧૨ શીલીંગ દંડ કરી માથાએટ કહ્યું કે સુલમાન લોકેશને કુલી કહેવું નહિ. હવા પાણી સારાં છે. ગરમી ઘણી પડે છે પણ ગયા દિવસોમાં વરસાદ ઘણું થવાથી ફેરલીક જગ્યેએ મકાનને તુકસાન થયું છે. રોડેની ક્વોરેન ટાઇનને લીધે ગાય બગદની કિંગન એવી તો પડી ગઈ છે કે ફેરલાક માણસોનાં રોડેની માગણી રોડેની એક પહોંડ જેટલી કિંમતે ધમેલી સંભળાય છે. વેપાર ઘણોજ નબળો છે. પણ હમેશના રીવાજ મુજબ એપ્રીલ માસ પછી સુપરવાની આરામ રખાય છે. ટાઉનમાં તેમજ મરજી રીસટરીકટમાં ફેટલીક સારી ફુકતો પણ તેમના માલીકા વેચવા વિચાર રાખે છે.

સ્ટેગર.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૧૧-૩-૦૭.

હાલમાં અતરે લોક સુખાકારી મધ્યમ છે અને કોઈ કોઈ ટેકાએ તાવનો ઉપદ્રવ જોવામાં આવે છે. વેપાર રોજગાર મંદ છે નાતાલ ઇડીયન કોંગ્રેસની તા. ૧૨મી ની માસ મીટીંગના કામને ટેકા આવવા માટે ગઈ કાલ સવારના નવ વાગે અતરે ના દિંદી રહીશોની એક મીટીંગ મળી હતી. પ્રમુખખરગ મી. દાવુદ રીલાતને આવવામાં આવ્યું હતું. મીટીંગ બોલાવવાનું કારણ મી. પી. જી. દેસાઈએ જણાવ્યા બાદ લાઇસેન્સ આખત ઇડીઅનોને પડતી અને હવે પછી પડવાની સંભવીત હરકતો આખત સારી રીતે વિવેચન કર્યું. ઇડીઅન લોકેશન નાતાલના રાજકારી હક નોંધના નથી : પહેલે એક હકેરી નહીં. તેના સામાન્ય કદેશ પ્રતિ હક રીજીસ્ટ્રી

હીએ તે પણ મોટાથી સહન થવું નથી અને ઉત્તર અનેક તરેહથી હેશનગતી આવે છે. તે સામે કોંગ્રેસના પ્રોટેસ્ટને ટેકા આવવા માટે મી. માથુજ પટેલે કેટલુંક વીવેચન કર્યું તે દરખાસ્ત મુકી તે પસાર થઈ અને કોંગ્રેસપર તે મોકલવા તું નક્કી થયું બાદ સચા વીસરજન થઈ હતી.

ટેનફોર્ડર.

તા. ૧૮-૩-૧૯૦૭.

તા. ૧૭મીના રોજ સયેદુલ શાહેદા હજરત હમામ હુસેન શર્કાદે કરમલાની મજલીસો મોહરમ માસમાં પદાવવામ આવી હતી તેની જીઆરત કરી ફાતી હાખાની શુખરવામાં આવી હતી. તે પ્રસંગે ન્યુકેસલ, ડરી, ચાલકાકસ રપરટ લેડીરમીથ, ઇંગ્લેન્ડ વગેરે રેકાલેથી મુસલમાન લાઇઓને દાયત દઇ નોતરવામાં આવ્યા હતા. આશરે ૧૫૦ માણસોના જમાવ થયો હતો. કરમનવાળા મેસરે જી. ઇબરાહીમ હાસમાઈલી કા. ના મેને જર મી. બોખાન તથા મી. સુલેમાન કથ રમ તથા મી. નાનકબાઈ દાયજ કાઠ વાત પોતાની કલમના ઉપદ્રાણા સાથે આવેલા હતા. તે પણ ખાણમાં સામેલ થયા હતા. સાંજે સાક્રવાર વાગે ખાણુ લીયા બાદ ફાતીહાથી ફરામત પાળ્યા હતા. બાદ બહાર ગામવાળા ખીજે દીવરને સવારે પેલ પેતાને ગામે દાહાય થયા હતા.

વેરલમ.

તા. ૧૮-૩-૦૭

તા. ૧૭ મી એ કેવલ કોડીમાં વેરલમ ની ધરમ સલા ધરમના વિવધપદ અરથા કરવાને મળી હતી. તેમાં સભાના મેમ્બરો વગેરે ઉપરાંત પેલોસો જેટલા માણસોએ હાજરી આપી હતી. જુદા જુદા મુદ્દાઓ ધરમના અલગ અલગ વિષય ઉપર બોલ્યા હતા. ધરમ. સરસંગ, બકિન, કમ વગેરે વિષયો ઉપર કેટલુંક વિવેચન થયું હતું. પ્રમુખ ખાણુ તાલેવંતમીદે કચર મરિમા ઉપર દ્રવ્યોનો સકિત અસરકારક રાજકોમાં લખાણ કર્યું હતું. બાદ વારમોતપમ સહિત હવે પ્રાર્થના કરી રાજા વિજયન થઈ હતી. અતરે રવિવારે બાગવાળા ૨૦ ના મંદિરમાં લગ્ન મળશે

સનાતન ધર્મસભા.

—:—

ડરબન તા. ૧૬-૩-૦૭

આજરોજ સભા ક્વીન સ્ટ્રીટમાં લાયબ્રેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. ઘણા મુદ્દરો હાજર હતા. સમય થતાં ઇશ્વર પ્રાર્થના કરી. વાદ્યમય સભાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. શરૂઆતમાં શ્રી ગીતાજીના અધ્યાય ૧૩ ના શ્લોક ૨૭ થી ૩૩ સુધી વાંચી સંભળાવ્યા. પછી રા. ઇમનલ લ ફક્કરેનો નીતિનો વિષય વાંચ્યો. નીતિ એ માણસનું જુલુજુ અને ઉન્નતિને પહેલું સાધન છે. રા. ત્રીવાને નીતિને ત્રણ ગુણ આપ્યું. તે જણાવ્યું કે રા. ઇમનલ લ ફક્કરે વિષયને લગતાં દ્રવ્યોનો સ્વકામનાં માણસોનાં આપવાને માટે લખ્યું અને સભાને રા. ઇમનલ લ ફક્કરે આ પ્રમાણે વિષયો મોકલ્યા જરો તો ઘણેજ ઉપકાર થશે. પછી શાંતિમંત્ર બાણી સભા વિસર્જન થઈ હતી. આવતે વખતે સભા ક્વીન સ્ટ્રીટમાં લાયબ્રેરી પાસે ના મકાનમાં મળશે. રા. આંબારામજીએ ઉપદેશ મંથાવળીમાંથી મનુષ્ય કરતવ્યનો વિષય વાંચી સંભળાવ્યો.

કીબરલી.

તા. ૧૭-૩-૦૭

તા. ૨૦ મી માર્ચ રવીવારના રોજ અહીંની સનાતન ધર્મ સભાની મીટીંગ ૭૩ ન્યોર્થ સ્ટ્રીટમાં મળી હતી. ૨૦ મુદ્દરો હાજર હતા સમય થતાં નીચમા નુસાર નીચકર્મ તથા શ્રી ગીતાજીના શ્લોકો વાંચી સંભળાવ્યા વાદ આજના વિષય કોઈ પણ મુદ્દરો તરફથી એવાં નહોતે એટલે ચંદ્રકાંત બાગ ૧ પ્રા. તું પૂરતક સભા એ સંબંધિત વાંચવું શરૂ કર્યું છે. સમય પૂર્યું થતાં શાંતિમંત્ર બાણી સભા વિસર્જન થઈ હતી.

ધો નાટાલ મેમ્બર કોમ્યુનોટી ફંડ.

ડરબન તા. ૧૮-૩-૦૭

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરીને ઘેર ધો નાટાલ મેમ્બર કોમ્યુનોટી ફંડની માર્ગ આજ રાતના નવ વાગે ભરવામાં આવી હતી જેમાં સમગ્ર આળીશ મેંબરો એ ભાગ લીધો હતો.

માર્ગિયું કામ બરાબર નવ વાગે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. સરવાળાને મી. અમદ હાજી આમદને પ્રમુખ તરીકે અને

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી તથા મી. પોન્ન મદમદને ટ્રેઝરર ઓનરરી સેક્રેટરી ઓ તરીકે મુકી કાઢવામાં આવ્યા હતા. ફેટલું કામકાજ થયા વાદ રાતના દસ વાગે મીટીંગ વિસર્જન થઈ હતી.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઆ નીચેના નીચેના શબ્દ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર ઘરો પ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાળજીની એક જ બાબતને લખવું.

૨. અક્ષર ચોખા સાદીથી લખવા.

૩. તામ તથા ટેકાણું બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ પણ અમારી નજીને સાર.

૪. મંજૂરવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ કરી શકાશે.

૫. લખાણ હમેશાં ફંડ અને સહાયક કરવું.—અધિપતિ.

ધો મોહમેડન એસોસિએશન.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

ઘણો લાંબો વખત થયા છતાં ડરબન ની " ધો મોહમેડન એસોસિએશન " (અનલુગને હસલામ) ની મીટીંગ બરાતી નથી. તેમજ સેક્રેટરીઓ શું કામ કરે છે તે તથા રીપોર્ટો કે કમીટીમાં મંજૂર થએલ કામો પણ જનરેમાં આવતાં હેય એવું જણાતું નથી. મેનેજીંગ કમીટી નીગાવાને લાંબો વખત વિતી ગયો પણ તેણે શું કામ કર્યું તે વિમનવાર બહાર પડતું નથી. ફેટલાં કામ કમીટીએ મંજૂર કરેલા તે ઉપર અમલ થએલ હેય તે પણ હેમતું નથી. વાદા છે કે કામના બજાવવામાં એ વાતનું પૂરું પ્યાન દઈ નિયમીત રિતે કામ ચલાવવા ચીવટ રાખશે. કલા વિના ચાલતું નથી. જો આ પ્રમાણે અનલુગમનાં કામો અધ્યત્વ વરતાતાં રાખવામાં આવશે તો કે. હ વિવશ એવો પણ આવવા સંભવ રહે છે કે અનલુગમનું નામ પણ ગાછી રહેશે નહિ. આ બાબત ઉપર ઘણાં દેવાશે એવી આશા છે.

ડરબન તા. ૧૭-૩-૦૭. તી. એ. મેંબર.

" હુમુરેશનની જરૂર."

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ.

આવતા કોલોનીઅલ કોનફરન્સ આરબ આપણા ઉપર મુજરતી તકલીફો સામે દલીલો રજુ કરીને ન્યાય મેળવવા માટે, એક બાહેસ હુમુરેશન મોહમદાની જે મહત્વની દરખાસ્ત મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરીએ તા. ૬ મીના ઉડિયન એપિનિ અતમાં આપણા આગળ મુકી છે તે દરેક દિહીએ અંતઃકરણથી ઉપાડી લેવી જોઈએ. આવાં કામોમાં પહોંચાવી પહેલી જરૂર પડે છે: તે સ્વાસ્થ્યનો ભાગ આપ્યા વગર બનવું મુશ્કેલ છે. દરેક મોટાં કામ મુશ્કેલી ઓથી ભરેલાં હોય છે.

મારા સ્વદેશી ભાઈઓને કૃપા તો પછી મને સુખ ક્યાંથી એવું વિચારી અંતઃકરણ રાખનાર અનેક દિહીઓની જરૂર છે. દરેક માણસ જે એમ સમજે કે કામનું કામ તે તેનું પોતાનું જ કામ છે અને તેમાં તન મન અને ધનથી મદદ કરવી એ તેની હથેરી ફરજ છે, તો પછી એવું કયું કામ છે કે જે ન થતી શકે. સ્વદેશીઓની સેવામાં પહોંચાવો તો શું પણ છંદગીતો ભાગ આપનાર હજારો માણસનાં નામની ઇતિહાસ આપણને યાદી આપે છે: અને શીખવે છે કે સ્વદેશ તરફ કેવી સાગણી હોવી જોઈએ. ત્યાં સુધી આપણે પોતે આપણી જાતને મદદ કરશું નહિ ત્યાં સુધી અહીંના રાજકરતાઓ તો શું પણ ખુદ જગતનો વાદશાહ પણ આપણને સલાવ થશે નહિ. આપણી ફરજ આપણે મુકાએ તો કુદરતના નિયમ એવા છે કે તે આપણા બચાવ કરી શકે નહિ. આંખ ઉઘાડી જુઓ કે તમારી આગળ કાની ફતહના દુરેના પોકાર થાય છે. વિચાર કરો હોય તે જલડી કરી નાખો. વખત આપણી વાટ જોવાનો નથી. જે ફુનિયાની દાર માં રહેવું હોય તો જમાનાને માન આપી તેની સાથે ચાલો. નહિ તો મુઝે મોટે દોરની માફક ખેરતી રહે. એમાંય એક રસ્તો છે. પહેલાં કરતો કરો: તેનું ફળ એની મેજે મળશે. છેક જ બેઠકાર રહેવાનું પાલવે તેમ છે કે દાલ આપણે આપણી ફરજમાં પછાત રહીશું તો જે જે નુકશાન થશે—પહોંચા મેળવવાના બાહેબો દરના બંધ થશે—તેને માટે બિચારની પ્રગ્નના આપણે જવાબદાર રહીશું.

હીડલખા તા. ૧૮-૩-૦૭

તી. સે. મ. બાહ પી. પટેલ.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ.

આપના તા. ૬ મારચના અંકમાં મી. ઉમર દાજી આમદ ઝવેરીના લખાણને હું મળેલો આવું છું. કારણ કે જેમ રતુ વચરનો વરસાદ કાંઈ ફાયદો કરતો નથી, તેમ સમય વિત્યા પછીની આપણી લગત કાંઈ કામ કરવાની નથી. જેથી હું આપણા સરવે હિંદી લોકોએને નમ્ર નિર્મન કરું છું કે આપના માસની તા. ૧૫ ના રોજ ઇંગ્લાંડમાં કોલોનીઅલ કન્ટ્રોલ્સ બરવાનું છે તે વખતે આપણા સવારનું નીરાકરણ કરવા અવેચી ખાસ રેપ્રેસેન્ટેશન મોકલવા ની જરૂર છે. આજા છે કે આ આપન સરવે લોકોએ ઉચ્ચાં કેસો અને તે ગાંઠે બરવાનું ઉચ્ચાણ કરવું થશે તો તેમ કરી ને પણ આ અમુક તક સુમાવશે નહિ. રીચમંડ તા. ૧૩-૩-૦૭

લી. હિતેચ્છુ.

હિંદીને અન્યાય.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ.

માસ જેવામાં આવ્યું છે કે મોસાફે માહિતીની એશીસમાં આ સામનો પોલ ટેક્સ બરવા બધ છે ત્યારે આગલા વર સની રીસીટ કાઢ માગતું નથી; પણ હિંદીની જાળમાં પોલીસ એશીસે પોલ ટેક્સ બરવા જતાં, મહ સાલની રીસીટ ફરજિયાત રજુ કર્યા પછીજ આસ સાસ નો ટેક્સ કછુડ રાખવામાં આવે છે. આ પ્રમાણે મહ સાલને ટેક્સ ન બર નારા મોસાને જરૂરી જવા દેવામાં આવે છે. ત્યારે હિંદીને, સરખામણીમાં મોસા કરતાં વિશેષ ગરીબ હોવા છતાં, અને વરસનો પેલ બરી આપવા ફરજ પાડવા માં આવે છે. આ દેખાતો અન્યાય છે.

ડરખાન.

લી. જાહિતગાર.

'બરમાસુર' નામનો હિંદી 'મરહુરી'માં લખે છે કે નાના હિંદીઓને કોઈસે દબે ગીરમીટીઆની રિયલિતે સવાલ ઉપાડવા નેહએ. માં આપરે માસ મારગમાં જણાવ્યું હતું તેમ ગીરમીટીઆઓપર નિરદયતા અને જુલમ ચુગરે છે. ગીર મીટીઆની કમાણીનો એક મોટો ભાગ સરકારી તેજુરીમાં જવા છતાં મોસા તેને પીકારે છે. એક ગીરમીટીઆ પૌંડ ૩ પોતાના, પૌંડ ૩ બોરતના, પૌંડ ૧ પોલ ટેક્સનો, શી. ૫ કુતરાવંદો ને પૌંડ ૧/૧૦૦ બહુ એટલી રકમ સરકારને ભરતો હોય મિલકતના હું મળું છું.

ફટરના તાર સમાચાર.

લંડનમાં બરાએલું સાઉથ આફ્રિકા પ્રદરશન સંતોષકારક રીતે પાર ઉતર્યું છે. છેલ્લે દિવસે એક લાખ માણસો જેવા ગયા હતાં. પ્રદરશનની ફોટોથી એવી આશા રાખવામાં આવે છે કે બીટ્લેનમાં વધારો થશે. એજ પીત્તેનું પ્રદરશન હોલોડમાં ભરવામાં આવનાર છે.

ના. આપીરે સિરીશ અમલદારો સાથે આજુ લીધું તથા વૃત્તેની રીતોના પહેરવેશ પારણ કરશે તેથી અફઘાનીસ્તાનના ફેટલાક ધર્મોષ લોકો જુલુજ ખીજવાયા છે. આપીર પર ધરમ બદલાવવાનો આરોપ મુખી ફેટલાક મુલ્યાઓ જલાલાબાદમાં ઉશ્કેર નારાં બાપજો કરે છે. ફેટલાક બોલવા લાગ્યા છે કે અમીર રાજ કરવા માટે ના લાયક થએલ છે. આ ઉશ્કેરણી કરનારાઓની સીડીંગો વિગેરી નાખવા માટે ઢસકરી દુકડી મોકલવામાં આવી હતી.

ઇરાનના મત્લમાં અધેર વધવા માંડ્યું છે એક હિંદી ટપાલીઆને તેદરાન આગળ લુટવામાં આવ્યો છે. પાર્લામેન્ટના એક રેપ્રેસેન્ટેશને સાદને જણાવ્યું કે તેઓ નામદાર પાર્લામેન્ટની સામે થતા દેવાયેલી અધેર રહે થયું છે. મત્લમાં તેવો મામલો ચાલશે તો પાર્લામેન્ટની સરકાર તેના લાભ લેશે તેથી એનીને આજવાની સાદને ચેતવણી આપવામાં આવી છે. કહેવામાં આવે છે કે સિરીશ કાનરુલેટનું રજાણ કરવા માટે મુબહના લશ્કરને તેપારીમાં રાખવામાં આવ્યું છે.

સિરીશ રાજતા જુલુ જુલુ કોલોનીએ, વચ્ચે પેપારની સમયકે વધારવાનો સવાલ કોલોનીઅલ કાન્ટ્રોલ્સ આગળ મુકાવા નો છે.

મેરીના નામની આલેખાઓની સ્ટીમર વિલાયત જતાં ભાંગી નારા પામી છે.

રોહતાંડમાં બરહુત મોટું તોફાન થયું છે જેથી ૬ હાથ એટલે બરહુ પડવાથી રેલવે પહેલાં અંધ થયો હતો.

બપાને હરીઆની સપારી નીકું દોઝર એક ટોરપીંગ મોટો તૈયાર કરી છે કે જેને દોરવાં વગરના તારની મદદવડે આવવી કરી શકાય છે.

બુમન્ય સમુદમાં સિરીશ નેકાસનપનું એક મોટું મથક માટ્ટામાં રાખી ત્યાં પા. ૫૦૦૦ ના તારસીક દરમાયાથી એક મીક ક્રમાંર નીમાશે. તે જગ્યા ઉપર એક કોનોલ્ટ મળવાનો સંભવ છે.

ઇરાનના મત્લમાં ગવરનર જે ડાગનના ગાલ નો કાફો થાય છે તેના અમલદાર તથા બેટાઓની ખરાબ વરતણકને લીધે લોકો માં મોટો ખીજવટ પેદા થયો હતો. ઇરાનની પાર્લામેન્ટે ગવરનરનો હોદ્દો ખુચવી લીધો છે.

ઇરાનમાં શરૂ થયેલ ગેર બદોબસ્તને લીધે ડશીઅન લીગેશનનું રજાણ કરવા ફોજકની દુકડી તેદરાન આવી પુગી છે.

એશીઆટીક એરડીનન્સ—તા. ૨૦ મી ના પ્રિટારીઆના તારાપરથી જણાય છે કે ટરાંસવાલ મવરમેંટ મેજેસ્ટો ખાસ અંક બહાર પાડી એશીઆટીક એરડીન ન્સને ડરાફ્ટ થો તરિકે પ્રસિદ્ધ કરી તેને ટરાંસવાલ પાર્લામેન્ટમાં ફેક મુલતમાં રાખવા કરવાનો ઇરાદો બનાવવામાં આવ્યો છે.

તા. ૨૧મીએ એરડીનન્સ પારલામેંટ માં લાખત થઈ લોવર હાઉસમાં ગણ્યાર વચાહ મયું છે. ને અપર હાઉસમાં મોકલવામાં આવ્યું છે, જ્યાં તે તુરતો તરન પાસ કરવાની મી. દલની માગણી છતાં મી. પરમેસ વમેરેએ જણાવ્યું કે ખીજપર વિચાર કરવાને વખત મળવો નેહએ.

સા. આ. હિંદિઅન કમીટીની જાણતિ.

એશીઆટીક એરડીનન્સ ફરી લાખત થવાના જણાતા સંભવથી લંડનમાં આપની સખાના મેંબરોમાં ચર્ચા હોવા થય છે મી. એ. રોહટે ફટરના પ્રતિનિધિને જણાવ્યું હતું કે ટરાંસવાલ સરકારનું પક્ષ અકસેસ કારક છે. એ બાબત હમ ચર્ચા કરવાને લીગરલ લેબર મેંબરોની એક મીટીંગ બોલાવવામાં આવી છે સાઉથ આફ્રિકા સિરીશ હિંદિઅન કમીટી ની ખાસ મીટીંગ બનાનાર છે.

આમની સભામાં હિંદી સાઈ
સેન્સ—નાતાલના સાઈસેન્સ કાયદાને
દિંદી વેપારીઓ સાથે ગાંધી પાઠવામાં
કેટલે સુધી વધી જવાય છે તે આખને
દેશમાંથી દાખલા સહિત રજૂ કરી તે
ઉપર ડૉ. રૂબરૂરે કોલોનીઅલ સેક્રેટરી
નું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું.

વોટ માટે ઓરેલોની હાલત—વિસા
વનમાં ઓરેલોને વોટ આપવા માટે હાલ
વચાવી રહેલ ટોળાંએ ઓરેલોનું એક સર
વસ લઈ જઈ હાલિસ ઓફ ડોમ-સપર
કુમરો કર્યો હતો. તેથી પોલીસની સાથે
જવાબી થઈ હતી. પાસામેટના હોલ
માં દાખલ થવાનો તેમનો પ્રયત્ન નિષ્ફળ
ગયો છે. આજે ૧૬ ઓગસ્ટા ૩૬ પક
ગઈ છે.

અમીરે એવું જણાવ્યું હતું કે હાલુલ
માં ૨૦ વરસમાં થાય તે કરતાં વધારે
ખોત્રો હિંદની મુલાકાતથી મને થયા છે.
જે માટે અધ્યાત્મીસ્તાનને મુખારકપાદી
ધરે છે.

લોર્ડ ક્રીચર યોગ વખતમાં અધ્યાત્મી
સ્તાનની મુલાકાતે જ્યારે એવા સંભવ છે.

સર રીચર્ડ સોલોમન ૨૭ મીએ લંડન
જવા માટે ઉપજનાર છે. તેજ રીમર
માં જનરલ બોયા પશુ કોલોનીઅલ કોન
ફર-સમાં ભાગ લેવા સક્ષમ જાય છે.

નાતાલ ગીરમીદીઆનો મીરોંગ.
૨૦૦૦ જેટલા ગીરમીદીઆની એક મીરોંગ
ગરબારે ડરબનમાં જરાઈ હતી. જે વખતે
નાતાલમાં કંઈ વગર તેમને જુએ મરુતુ
પડતું હોવાથી ખતાર ધધો મળે છે તેવે
કેડાણે (મિ.ગુલીલા રેકવેપર) મોકલવા વારતે
જુટ મળવી જોઈએ એવાં આપણો નામીક
તથા હિંદુસ્તાનીમાં થયાં હતાં. પાકળથી
આફમો ઓરત તથા કોકરોતું એક સરપસ
મારડીનર સીટ, વેસ્ટ સીટ વગેરે ભાગમાં
ફેરું હતું.

આ સંખ્યાથી વિશેષ હકીકત આવતે
આવાડીએ આપીશું.

ગયા અડવાડીઆતી શેડ મુસા હાથ
કાસમતી ગ્વેરખખરમાં બેકસ ૮૦ ટપા
એક છે ત્યાં ૧૮ જેટલે માટે દોઝેએ
૮૦ એકસમાં હાથના કપડા હોય તેઓ
જો ૧૦ બેકસમાં કાસમતી

ગાંધી વર્તમાન.

ફીઅરથી એક ખખર પત્રી જણાવે છે
કે મુઠરીવરતાં જે જે હિંદી સાઈસેન્સ
અટક્યાં હતાં તે માટે કમુર મુધારીને
ફરીથી અરજ કરવામાં આવતાં જતે
સાઈસેન્સ મળી ગયાં છે.

હવાઈસ લાગેટથી મંદરાજસિંહ જણા
વે છે કે સાઈસેન્સ આખત હાલ માટે
ઉત્તરાણું કરવા ને તેમાં જરવા લોકો
રાજ છે.

ટરાંસવાલની નવી સરકારે હરાવ કર્યો
છે કે પ્રાઇમ મીનીસ્ટરને વારસીક પા.
૪૦૦૦ તથા મીન્ટ મીનીસ્ટરને પા.
૩૦૦૦ નો પગાર આપ્યો.

જેહાન્સખરમનું 'લીડર' પત્ર જણાવે
છે કે તા. ૮ મી એ લીડર કેપમાં
ધરતી કંપથી સહેજ આંચકા કાઢ્યા
હતા.

ગયા અડવાડીઆમાં આવકખર આગળ
રેકવે અકરમાત થયો ત્યાં આગળ કાચો
પુલ ખાંધી તે ઉપરથી રેકવે પસાર થઈ
સંકે તેવી ગોડવણ કરવામાં આવી છે.

ગયા સનીવારે પ્રીસીરીઆમાં કન્ટોન
મેન્ટ આગળ મોટી આગ લાગી હતી.
જેથી લેફ્ટેનન્ટ કસ્ટલ મનીનો અંગે
બળી જઈ પા. ૨૦૦૦ નું નુકસાન
થયું છે.

ડરબનમાં ગયા ગુરવારે રાતરે આગ
ની ચેતવણી થવાથી બીચ કોનર આગળ
કા મીનીટમાં બળે આવી પહોંચ્યો તે
માલુમ પડ્યું કે આગ કયાંય નહોતી
લાગી પણ કોઈ બદમાશો બીચ ચેતવણી
આપી હતી.

બાસ્ટો સેડમાં તીક આવવાથી પાકને
મોડું નુકસાન થયું છે.

મરકુરીમાં એક ખખર પત્રી લખે છે કે
સાંઈરમાં દુકાન બંધ કરવાના કસડાના
કાલ્દાનો અમલ બરોખર થાય છે પણ
ગમડામાં ખીલકુલ થતો નથી તે વાત
જરૂરે ધ્યાનમાં લઈ ચૈકસાઈ રાખવાની
જરૂર છે.

જેહાન્સખરની હેરીસન સ્ટોટવળી નેસ
નસ બેંકની ઓરીસમાં જુદે ચકાવવા તથા
જદમણોએ તા. ૧૬ મી મારચે પ્રયત્ન
કર્યો હતો.

ઇસલામી ખખરો.

[ઇ. એ. માટે ખાસ કાખાએત.]

આફરિકામાં ઇસલામી વરતીની ગણ
તરી નીચે પ્રમાણે એક હાથપરીઅન
પેપરે પ્રગટ કરી છે. મોરોક્કમાં તેવું
જાખ, ટયુનીસમાં પંદર જાખ, મીસરમાં
એક કંગા, સહરામાં ત્રણીસ જાખ,
પશ્ચિમ આફ્રીકામાં તેવું જાખ, કેન્યા
રેટમાં પંદર જાખ, બુર્મેડા અને જરી
ડીશ હસ્ટ આફ્રીકામાં ત્રીસ જાખ, અત્ર
જરીઆમાં પીસતાળીસ જાખ, ત્રીપાલીમાં
ચક્ર જાખ, મીસરી ચકાનામાં સાઠ જાખ,
ફરેચ મુશનમાં તેર જાખ, મધ્ય સુદાન
માં પચાસ જાખ, કમરેશનમાં (જરમની
નું) ચાલીસ જાખ, આબીરીનીઆમાં
પાંચીસ જાખ, મોરીસ, માડાગાસકર, રૂની
એન, જંગાપાર, જરમન અને પોરતુગીસ
હસ્ટ આફ્રિકા, ગરીડીશ સેનગલ આફ્ર
રિકા અને સાક્રી આફ્રિકા વગેરેમાં ચાર
કરોડ સતર જાખ, કુલે ૧૦,૫૮,૦૦,૦૦૦
છે.

ગુરૂડી રાત્રી તરફથી રાજ્યના ખરચે
૧૬ વિધાર્થીઓને ઊંચી કેળવણી લેવા
માટે નીચે પ્રમાણે મોકલવામાં આવ્યા
છે. ૧૮ જરમની, ૧૪ ઈંગ્લાંડ, ૧૩
ફ્રાંસ, ૮ જાપાન, ૬ બેલ્જીઅમ, ૪
અમેરીકા અને ૩ અસ્ટ્રીઆ.

નીફલીસ (રશીયા) ના સેમુવ ઇસલામે
એક ઇસલામીઆ કોલેજ માટે ત્રીસ
હજાર પાઉંડની મદદ મેળવી છે. વધારા
માં 'તરજમાને હકીકત' જણાવે છે કે
ફાળો બહુ મોટો થયો છે. ચક્રિહજવરના
ખરચે કે લેજનું મકાન બંધાય છે. ઇસ-
તખુલના મુસલમાન વેપારીઓએ 'શીરકતે
ખેરીઆ હમીદીઆ' નામની એક રીમર
કંપની કદાવી છે. પેતાલી અમગોટા
સાલોનીકા અને અજમેર વચે ચકાવશે.

ટરફી સરકારે હાલમાં એવા કાપ્દો
પસાર કર્યો છે કે ધરમજુરો મોલીડીકલ
કામમાં આડા આવે નહિ.

જુખારાતા અમીર અમદુલ અદમદખાન
સેંટપીટરસબર્ગ જઈ પહોંચ્યા છે ત્યાં
તેઓને જર તરફથી મોડું માન મળ્યું છે.
હિંદુસ્તાનના બે મુસલમાન વિદ્યાર્થી
ઓ અને મીનના ચક્રિહજવરના અમલમાં
નામકાર સુલતાન અને બડા યહ્યારની મુલા

કાન કીચેલી જેથી નામકાર સુચનાન તેમાં થો ખુશ થયા છે.

અહીંમદ કોલેજને નામકાર સરકારે બમ-બોલ મામે ૨૧૩ થીમાં જમીન આપી છે. જ્યાં મોરડીમ દાહિસ અને શિલ્કાને રહેવાના અંગણા ખાંધવાનું ખરચ અહીંમદ કોલેજ એસોસિએશન આપશે.

હોળાજ રેલવેના કાળામાં હીડના નામાં દીન વિદ્યાન દાહી અરસવાન એફ-દીએ ત્રણ હજાર પાઉંડ દાહમાં ભરવા છે. કિબરલીથી રોમ હમરાહીમ ચંતારે તથા અખદુસ રહેમાન હમરાહીમ દારંદ દરેકે પા. ૧ મહમદ હુસેન શી. ૫ અને અખદુસ રહેમાન ઉમરે શી. ૧૦ ભરી છે.

આ રેલવે અલ અખજર સુમી આલુ થઈ છે. જ્યાંથી હાટપર મદીનાશરીફ સાત દિવસમાં પહોંચાય છે. મિસરનાં પેપરો જણાવે છે કે શોળ મહિનામાં રેલવે મકા શરીફ પહોંચી જશે.

એશિયાટીક આરડીન-સ.

(ઈ. એ. માટે ખાસ તાર.)

નવી દરંસવાસ પારલામેન્ટ ખુદશી મુક્તી વખતનાં ભાવજી દરંસવાન એશીઆટીક સવાસ સંબંધે ગવરનરે જણાવ્યું હતું કે બધા એશીઆટીકાને દરંસવાન રજીસ્ટર કરવાનું બીજા દાખલ કરવામાં આવશે. દરંસવાસમાં એશીઆટીકની સંખ્યા વધતી આવી છે. તેનો અટકાવ કરવાનો ઉપાય હાલ દરંસવાસમાં હોય તેવા એશીઆટીકાને રજીસ્ટર કર્યા મિયાય

લઈ કાય નેમ નથી. આ કારણથી આગળથી મંજુરીની વાટ નિર્ધારિત રહેશે બીજા એશીઆટીક કો અમેન્ડમેન્ટ બીજા તરફે દાખલ કરવામાં આવશે.

એશિયાટીક કો એમેન્ડમેન્ટ આરડીન-સ લોવર દાહિસમાં જણે વાર વંચાઈ અપર દાહિસમાં એક વખત વંચાઈ ગયાં છે. તે બીજા વખત વંચાયા કમીટીને સોંપાયું છે. તે શુકરવારેજ દરંસવાસ સરકારથી પસાર થએલું જાહેર થવા સંભવ છે.

સ્થામરેની હિલવાલ.

[નાતાલ ગ્રાહરિક્ટ લાઇન.]

પગોલા—તા. ૨૩ મીના રોજ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમલાહી—તા. ૨૫મીના રોજ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમલીટા—તા. ૮મી એપ્રીલના રોજ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

[જરમી ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

સુલતાન—તા. ૨૮ મીના રોજ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

કેઝર—તા. ૬ મી એપ્રીલના રોજ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

ઇડિયન આફ્રિકા લાઇન.

મોંટલ—તા. ૧૨ એપ્રીલના રોજ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

બધ સાકનો પોલ ટેકસ ન આવવા મારે એક મોડાને મી. બરનાર્ડ હાડસન આગળ ખડો કરવામાં આવતાં માઇસ્ટ્રે જણાવ્યું કે ૨૮મી ફેબ્રુઆરી પછી કોલોનીમાં ગામવાસ પોલ ટેકસ ન ભરવા માટે મુન્હેગાર નથી થતો.

રોકડ બખર ભાવ.

આવસ.	શી. પે.	શી. પે.
માંગ ૧ બરતાનુ	૨૪ ૦ થી ૨૮ ૬	
બીમડીના	૨૬ ૦ " ૨૭ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૬	
એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬ " ૨૨ ૦	
ચીની સકર	૨૪ ૬ " ૨૫ ૦	
હુકાના	૨૫ ૦ " ૨૬ ૦	
ફેશી ટુવેર દાળ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
ટુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૪ ૬ " ૨૫ ૦	
મસૂરની	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
મગની	૨૮ ૦ " ૨૯ ૦	
અડદની	૨૮ ૦ " ૨૯ ૦	
અણા મુંબઈના	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
" દાળ	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
વટાણા	૧૭ ૦ " ૧૮ ૦	
માધ	૧૪ ૦ " ૧૫ ૦	
બીનીસ.	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
કડકું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૮ " ૩ ૯	
એરડીનું	૩ ૫ " ૩ ૬	
મીઠું	૩ ૮ " ૩ ૯	
નાળીએરનું	૫ ૩ " ૫ ૬	
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૬ ૬ " ૧૭ ૬	
મોરીસતી.	૧૬ ૬ " ૧૭ ૦	
પીળા	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
આઉન	૧૩ ૦ " ૧૩ ૬	
લીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬ " ૧૧ ૬	
આટો	૧૧ ૦ " ૧૧ ૬	
લીપદાસ એટ	૧૧ ૦ " ૧૦ ૯	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૫	
ધી પેટી ૪ દીનના પોં	૮ ૫ " ૮ ૧૦	
પોરખંદર	૯ ૦ " ૯ ૧૦	
પાશરીન ડીવોસ.	૬ ૩ " ૬ ૩	
" વાઇટ રોસ	૮ ૦ " ૮ ૧	
" " આલન	૧૨ ૩ " ૧૨ ૬	
નાળાચેર ૧૦૦	૧૨ ૦ " ૧૪ ૦	
ફક્કી	૮ ૦ " ૮ ૫	
દુધ નેસલનું.	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
લીમક (લીવરપુલ)		
બરતા એકનું.	૪ ૬ " ૪ ૯	

LIFEBUOY SOAP

"તંદુરસ્ત પ્રજાસેં દેશ આવાદ હોતા હૈ."

ફમરસન.

લાયફબોય સાબુન

તંદુરસ્તીકા મિત્ર હૈ. કોઈમીં વીજ સ્વચ્છ કરનેકા ઔર હીસફનેકા કરનેકા કામ ફકી સાથ કરતે હૈ. વોહ હરદમ સ્વચ્છ હૈ ઔર તાજા કરનેકા સ્વાસ ગુણ ધરાવતે હૈ. દક્ષિણ આફરિકાકી રુતુકો વોહ બહુત અનુકુલ હોતા હૈ.

લાયફબોય સાબુન

રાજાઓકા સ્વાસ હીસફનેકાંટ સાબુન હૈ.

બેહાન્સખરગ હમીદીઆ ઇસલામીક સોસાયટીનો તા. ૩૧-૧૨-૦૬ સુધીનો હિસાબ.

હમીદીઆ ઇસલામીક સોસાયટી પા. શી. પે. પા. શી. પે.	હમીદીઆ ઇસલામીક સોસાયટી પા. શી. પે. પા. શી. પે.
ખાતે જમા ૮૯ ૧૨ ૬	ખાતે ઉધાર.
આખત મે'અરેતુ' અપાજમ તથા	સોસાયટીના હોલનો ડ્રાઇવો
ઈન્ટર શી તારીખ ૩૧-૧૨-૦૬માં	આગસ્ટથી ડીસેમ્બર સુધી માસ
વસુલ મળ્યા ૮૯ ૧૨ ૬	પુનોદર માસે ૮૪-૧૦-૦ લેખે. ૨૨ ૧૦ ૦
હીમાયતે ગોરખા ફંડ ખાતે જમા. ૩૦ ૧૯ ૬	નોકર ઉમરજીને પગાર માસ
આખત મે'અરે તથા ખીજા મુસલ	સપ્ટેમ્બરના ૮૨ તથા અક્ટોબર
માનો તરફથી અક્ષીસ મળ્યા તા.	અને નવેમ્બરના ૮૫ મળ્યા. ... ૭ ૦ ૦
૩૧-૧૨-૦૬ સુધી... .. ૩૦ ૧૯ ૬	મલાઈ રાજદીનને માસ આગસ્ટનો
કબરસ્તાન ફંડ ખાતે જમા ... ૧૪ ૧ ૬	પગાર. ૧ ૦ ૦
આખત પાણીનો નળ કબરસ્તાન	સુતારને હોલની રીપેરીંગ મજૂરી
માં લાવવાના ચંદામાં વસુલ	ના ૮ ૩ તથા ખીજા ટેક્સીસ
મળ્યા. ૧૪ ૧ ૬	વગેરે પરચુરણ ૦-૧૫-૦... ૩ ૧૫ ૦
ન્યાજ ફંડ ખાતે જમા ૧૪ ૪ ૩	રેસ્ટનરી વ્હીલો કાગળની છપા
આખત રમજાન શરીફમાં કુરાન	મળી તથા લીસાબની છુટો વગેરે
ના ખતમના ચંદામાં વસુલ	પરચુરણ ૩ ૧૬ ૩
મળ્યા વગેરે. ૧૪ ૪ ૩	સુલતાનલ મોજમ અખદુલ હમીદ
હમીદીઆ કાઠખરેરી ખાતે જમા. ૦ ૧૦ ૦	ખાતેને ઇંદુલ ફીતરની સુખારક
આખત હસ્તે શુલામ શુલામ મદ	બાદીનો ફાઇલ તે ઉપર ખરચ ... ૩ ૧૭ ૬
મદ કબોહીઆની કુા. ૦ ૧૦ ૦	બાંદીશ હીડીઅન કેપ્ટુરેશનના
	ડેલીગેટો મી. બાંધી તથા મી. અલી
	ને માનખત દીધું તે ઉપર ખરચ. ૩ ૬ ૬
	માસ આગસ્ટથી તા. ૩૧-૧૨-૦૬
	સુધીનું પારાશીન ખતીના ગ્લાસો
	વીન્ડોના ગ્લાસો વગેરે વગેરે પર
	ચુરણ ખરચ. ૧ ૧૮ ૩
	૪૬ ૧૩ ૬
	હીમાયતે ગોરખા ફંડ ખાતે ઉધાર. ૨ ૦ ૦
	આખત એક મલાઈને કફન દફન
	ખરચ સાહે. ૨ ૦ ૦
	કબરસ્તાન ફંડ ખાતે ઉધાર ... ૩ ૦ ૦
	આખત કબરસ્તાન સાદ કરાવવા
	મજૂરી ૩ ૦ ૦
	ન્યાજ ફંડ ખાતે ઉધાર આખત
	રમજાન શરીફના કુરાનના ખતમ
	ના જલસામાં પરચુરણ ... ૧૩ ૮ ૦
	ધી બેંક બ્રોફ આફરીકા લીમીટેડ
	મારકેટ રોકવર બાંચ ખાતે ઉધાર.
	આખત તા. ૨૮-૧૧-૦૬ના ડીપોઝીટ ૬૩ ૬ ૦
	" ૧૩-૧૨-૦૬ " ૧૧ ૦ ૦
	૭૪ ૮ ૦
	મેમ્બરના દ્વાય ઉપર અનામત
	બાકી શીલક તા. ૩૧-૧૨-૦૬ સુધી. ૯ ૧૭ ૩

હમીદીઆ ઇસલામીક સોસાયટીનું જનરલ સરવાયું સને ૧૯૦૬

૪૨ ૧૯ ૦ હમીદીઆ ઇસલામીક સોસાયટી ખાતે જમા.	૭૪ ૬ ૦ ધી બેંક ઓફ આફ્રિકા લીમિટેડ માર્કેટ સ્ટોકેસ
૨૮ ૧૯ ૬ હીમાયતે ગોરખા ફંડ ખાતે જમા.	માંય ખાતે ઉધાર.
૧૧ ૧ ૬ કમરસ્તાન ફંડ ખાતે જમા.	૯ ૧૭ ૩ વેન્ચરરના હાય ઉપર પાણી ના. ૩૧-૧૨-૧૬ સુધી
૦ ૧૬ ૩ ન્યામ ફંડ ખાતે જમા.	૮૪ ૬ ૩
૦ ૧૦ ૦ હમીદીઆ હાયબેરી ખાતે જમા.	

પા. ૮૪ ૬ ૩

સદસ્ય હિસાબ અને અગારી સમજ મુજબ તપાસી જોયો કે અને ખાતી પુરવડ જણાવીએ છીએ કે તે બરાબર છે.

(સહી) અલીલાહ અકુલ.

સુલેમાન આમદ.

Suliman Amad.

જોડાન્સમે તા. ૩૧ ડીસેમ્બર ૧૯૦૬

ઓડીટરે હમીદીઆ ઇસલામીક સોસાયટી.

વિનંતિ—કોઈ સાહેબે સોસાયટીને મદદ આપી હોય તે હિસાબમાં જમા નહિ હોય, અથવા કોઈ રકમની સમજણ અને ખુલાસો જોઈતો હોય તો સોસાયટીના સેક્રેટરીને લખી જણાવવાથી તેમનો ઉપકાર માની તેનો ખુલાસો ધણી ખુશી સાથે લખી જણાવવામાં આવશે.

જાહેર લીલાઉં.

શનીવાર તા. ૨૦મી એપ્રિલ ૧૯૦૭ના રોજ

સવારે ૧૧ વાગે.

ધી લેડ માર્ટ આગળ,

(ઉપાધીઅલ ખીલ્દીઅ, ૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.)

નાતાલની સુપ્રીમ કોરટના માસ્તરના હુકમથી.

વેફમમાં આવેલ નીચે પ્રમાણે જમીનના કટકા એ. ઇ. વોલસી જાહેર લીલા ઉધી રોકડે દામે વેચશે.

૧. ૨૩૩ નંબરવાળા અરફનો 'એફ' પેટા વિભાગ વિસ્તાર ૨૬ એ. આ હુકમનો પ્રમાણ ઇસા નાઇટ રજીસ્ટર માલિક છે.
૨. ૧૧૬ નંબરવાળા અરફનો 'જી' પેટા વિભાગ વિસ્તાર ૧૬. ૩૯૩૯૬૭ પર્યે. આ હુકમનો સેવાસર્વિસ નંબર ૩,૭૦૫ રજીસ્ટર માલિક છે.
૩. અરફ નંબર ૫૭ વિસ્તાર ૧ એકર. આ હુકમનો જેમ્સ આરકબેલ રજીસ્ટર માલિક છે.

આ હુકમ વેફમની લોકલ બોર્ડની અરજીપરથી સુપ્રીમ કોરટના માસ્તર મારફતે વેંચાવાના છે. બીલકતપરના વ્યાજ તથા વેરાની બરાબર ચુકવણી માટેના ૧૮૯૩ના ૧૭મા કાયદાના હમા સેકશનની સરતો પ્રમાણે લેખલા લતા જાહેર કરરાજ થી લીલાઉં કરવામાં આવશે.

લતાના નકશા તથા ખીજી હમીકત લીલાઉં કરનારને અરજી કરવાથી મળી શકશે.

એ. ઇ. વોલસી,

૨૯૩, સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફકીર સાલેહ.

જથાખંધ માલના વેપારો.

૧૧૭ મારકેટ સ્ટ્રીટ.

બોક્સ પરંતુ જોડાન્સમે.

મલેક આમદ સુરતી.

સરવે મિત્રોને ખબર આપે છે કે ના દુરસ્તીને લીધે તા. ૧૫ મી માર્ચે મોને દેશ જવાના છે.

તસવીરો.

આ જાપાના વધારા તરીકે બહાર પાડવ માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાજર; હિંદના કાકાલાહ નવરોહ; જર્મનીસ બહરીન તમયબહ; ધી ઇડિઅન અચર બેરર કોર; ના. હબીબ ઉલ્લાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાજી વજર અલી તથા મી. આદમશ મીઆખાન.

ના. હબીબ ઉલ્લાખાનની તવારીખ ઇડિઅન ઓપિનિઅનના અંક ૩થી ૬ સુધી [બહાર પડેલ છે, આ અંક દરેક ત્રણ પેનીના દામથી આ ઓફીસથી મળી શકશે. ઉપાલથી મંગાવનારાઓએ પોસ્ટેજ પાડવ અંક દીક પેનીનો સ્ટાંપ મોકલવો.

આનનો ઉચ્છિત ગુજરાતી નિશાળ.

જે તા. ૧૬ જુન ૧૯૦૬થી ખોલી છે.

ગુજરાત અને કાઠીઆવાડના જુદાજુદા પોતાનાં બાળકોને ઉચ્છિત તથા ગુજરાતી જણાવવા સારા આ રકુલમાં મોકલવાને વિનંતી કરવામાં આવે છે. માસિક રી રૂ. ૧૦

૪૨૬ વેસ્ટ બ્રીટ. } એમ. કે. પટેલ.
ડરબન. } રકુલ મારતર.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Dates or Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Merchant.
Box 122. Tel. add. 'Ahomed Tilly.'
OLD TOWN, KLERKS DORP.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
185a Camroodean's Buildings
Gey St., DURBAN. Tel. add. 'SHAIKMOHDEEN'

ARMSTRONG BROS.

36 Field Street, Durban

હોટાનો સામાન, કલ્કરી, ખનીઓ તેલ,
રંગ તેના બ્રસ.

કાચનો સામાન, રહેણાંતરી, જોનેમલને
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી તર
તલ ડીલીવર કરવામાં આવે છે. કાચને ખરે
તોચેને સરનામે પુછા.

આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,
૩૬ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. ડરબન.

ડુકાન વેચવાની છે.

ચારલસ ટાઉન મધેની અગ્રેજ બરની ડુ
કાન વેચવાની છે. વધુ ખુલાસા માટે ચામ
લસ ટાઉનમાં અથવા ૧૦૭ રીલ્ડ બ્રીટમ
હાઇલાસમને પુછવાથી ખબર મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 45 Tel. Add: "SULIMAN,"
VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer.
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. 'TACE,' KLERKS DORP.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c. 1

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Forbhandar,"
Telephone 864.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારનાં સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, નાપાલ, યુરોપ, આસ્ટ્રેલેશિયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમીત ધરાકોને દર સરેરાશ દીઠ એક શીર્ષાંજ અને
છપેની રીએટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી હુનિઆના કોઈપણ ભાગપર પેસા મોકલી
શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર ધણીના સરનામા ચલ્કર કરે છે. આ
ચલ્કર નામને માટે કોઈપણ પદસા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
દરેક રીતે સ્પષ્ટરૂ છે. આવી રીતે નામ ચલ્કર કરાવી કોડ સબ્કોમાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી પણ સરતે દરે કામ ઉકેલી શકાય છે.

વળી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર ધણીને યાત્રી
પર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

મેનેજર,

રૂટરની કોમ્પેની,

ડેવીસ બીલ્ડીંગ્સ,

૫૨ રીલ્ડ બ્રીટ,

રૂટરની બીલ્ડીંગ્સ,

સેન્ટ્રાલ બીલ્ડીંગ્સ,

કેપટાઈન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,

ધી કોરનાર હાઉસ,

કોર્પોરેશન બ્રીટ,

નિંદાન્ટરબર,

ડરબન.

સસ્તો અને ઉચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ બીર ના
છપીઆ રીમ વગેરે ભતની તમાકુ નીચેને
સરનામે મળશે.

સન બ્રેન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

આઈકોને માટે.

અમારા ફેટલાક આઈકો પાસે હવે ગઈ
સાતવું વ્યાજ્ઞમ બાપા છે તેઓએ તે નાજુ
ગલ્લરીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.

વ્યાજ્ઞમ તથા ગલ્લર અંગરના ચક્ર વગેરે
'International Printing Press'
ના નામથી મોકલવા.

વ્યાજ્ઞમ, ગલ્લરખબર, બેજ વગેરેને
લગતે પત્રપત્રવહાર નીચેને સરનામે કરવો,
મેનેજર.

ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈન્ટિંગ પ્રેસ.

રીનીક્સ, નાપાલ.

નારીસ.

અમે નીચે સહી કરનાર લખી જણાવી
એ ઈર્ષા કે:- અમે એક માસની અંદર દેશ
જનાર છીએ. માટે અમારી સાથે કોઈને કોઈ
લેણદેણ હોય તે નીચેની જગ્યાએ આવી
પોતાનો હિસાબ સેટલ કરી ગય.

ડ. ઉપાદેશ } લી. કાળા લગવાન તથા
ડરબન. } કાનજીલ મવાન.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer.
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS. 11
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 1 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG
Rietfontein }

E. A. PATEL & Co.

GENERAL DEALERS
—AND—
DIRECT IMPORTERS.

Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Pastry Goods, Crockery and Hardware.

corner Middel & Church Streets

MIDDELBURG, T'vaal.

Tel. Add.: "ACODWEE" P.O. Box 94.

BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJCY IDOLCY,

DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 134, DELANDIA HAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rags, Blankets, Drapery, Upholstery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Perilliers, Groceries.

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: "GAGDAD." P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણ પરચાઇઝ,

—વીશીની હરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અમે લુઓ.

૩૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
પ્રેટોરિયા.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add.: "BHABHA," P.O. Box 33.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.

(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)

113 GARY STREET, (Camroodeen's Buildings.)

Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL,

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.

Also Exporter of Cape Snook.

NATAL DEPOT:

Messrs. Jallibay & Sonliffe Bros., Durban.

અમુ ચીલ્ડ ૫૫૦૬ મુલ.

૧૧૨૬ મરચેડ,

૧૨૯, કેપટા ઓટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,

Dealers in Bedsteads, Colic Tickings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (West), Box 4420, Johannesburg.

The largest Importer in South Africa of
(MILITARY & CIVILIAN)

Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.

J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.

Head Office: 15 Rue des Francs-Bourgeois, Paris.

સેકન્ડ-હેન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, ઈનર વિગેરે તથા
બધે યુરોપીયી મંજાવનાર મોડી કંપની.

જે. લેન્ડા.

૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

હેડ ઓફીસ ૧૫ રોડ ડેસ ફ્રાન્ક બોર્ગ્યુસ.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

Ismail Amod Kajeer,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોટા જરૂરો.

બાઈસીકલોના મોટા જરૂરો લુડી જુડી
નવતની બાઈસીકલો કીમત પાઈડ ૬-૧૦-૦
(કેસ) થી અથવા માર્કિસ દફતેથી અમારે
ત્યાંથી મળશે. દરેક નવતુ બાઈસીકલુ
રીપેર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે. એ. કેન.

૨૨૭ પાઇન સ્ટ્રીટ ડરબન.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,

Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"

VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,

General Dealers,

Wholesale and Retail.

એ. ઇબ્રાહીમની કા.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચાડ.

Corner BERGER and MARKET STREETS.

STANDERTON.

Box 97. Telegraphic Address: "Ebrahim."

A. E. Chotabhai,

MERCHANT.

BOX 33;

KRUGERSDORP.

એલ એન્ડ ઈમરસન

આંખોની પરીક્ષા કરનાર

હૃદયમાં પાસ થએલ શિક્ષક

આંખોની બહેમર પરીક્ષા કરી
એકે તે માપનાં તરેહવાર ચક્ષુમાં
જ્યાં ફેરેમ પુરાં પાડવામાં આવે છે.

ટેકાણું,

જેટ, ગારડીનર આંદ, ડરબન.

P. O. Box 303.

BEATLEY & Co., Wholesale Merchants,
467 SMITH STREET, DURBAN.

આજુ સીકન માટે નવામાં નવી ચીજો આવી પહોંચી છે.
જેમ નવામાંની ચીજો—લાઈઝીસ, રહેરો, અંદર કલેથીંગ, સર્ટ, મોના, ગલપટા,
જીટ, રેશમ, ડાઈસ, વીસીસ, ફલાવર-પોટ, રમાથો, સોપધરા, કાચીત, રોકીંગી,
કાંસાઓ વિગેરે વિગેરે.
જેમ આગારી પાસેથી આગારી શીવવાના સંચાનો જથ્થો મળી શકશે. આગારી
જથ્થોમાં અને બીજાના સંચાઓમાં કિંમતમાં મોટો ફેર છે.

ABDOL GANIE, - General Dealer.
SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN
અબ્દુલ ગની.
જનરલ ડીલર.
અપદ, મરોશરી અને બીજાં ફેરેક બંધનો
જેમ સ્ટોર્સમાં રાખનાર.
૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.
અહીં, અપ્પીલેશન સુપ્રેમસીસ યેમ્સનાં પાસેથી જથ્થામાં આવેલાં
જેમ સ્ટોર્સમાં રાખનાર.
૫. ક્રોસ ૭. ક્રોસ સુપ્રેમસીસ, કેપટાઉન.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 50 Central Commission Road, Fouriesburg
P.O. Box 294, Krugersdorp.

Mahomed Ismail & Co.
General Merchants & Importers.
P.O. Box 75, KLERKSDORP.

P. V. SANGHAVEE
GENERAL MERCHANT
187N 213
201 Grey Street, Durban.

JAMESON & Co.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for
Natal Jams,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces,
And other goods too numerous
to mention.
Prices suit all buyers.
JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO
General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.
We grow Nantjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.
133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.
P.O. Box 68, Durban.
Telegraph Address: "DORRASIV"

E. Suleman Bros.,
Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mills & Timber Yards:
109 Queen Street, Durban

Mehta & Khandaria Bros.,
MERCHANTS & IMPORTERS.
Market St., and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDERIA," Box 160,
PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,
GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER,
P.O. Box 84, Market Square.
Tel. add. YUSUF, KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed
General Merchant &
Importer,
CHURCH SQUARE
Opposite Government Buildings.
Telegraphic Address:
"MOONSTONE." P. O. Box 99.
POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 30th March, 1907.

No. 13.

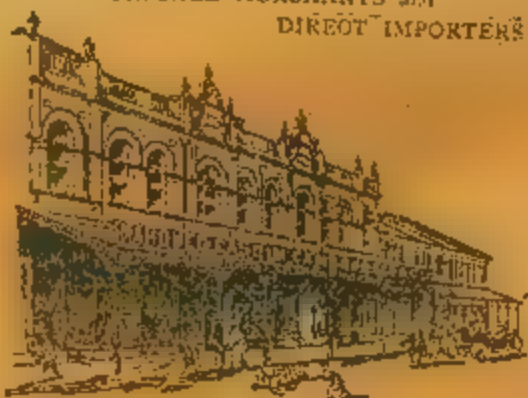
P.O. Box 125.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis

AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,

MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE:—KARACHI; BRANCHES:—BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:

Karachi }
Mombasa } "JEEVANJEE."
Nairobi }

Bombay: "CONVEYANCE."

Codes used A.B.C., 5th Edition, A.I., Scott's, Watkin's, and Universal

Tel. Add:

"RUSTOMJEE" **JALBHAY & SORABJEE Bros.**

Telephone No.,
933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snoek
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.

Wholesale Merchants and
Direct Importers,
have always on stock:—

કેપની તાજી સ્તુક મચ્છી
અને મોટી કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add.: "Kathorian."
Telephone 324.

સસ્તો અને ઉચો તમાકુ.

ટાંગાદો વખણાવેલો તમાકુ પરચુરણ
કે નવાબપ આમારે ત્યાંથી મળી શકશે.
એ. એ. ગાંધી, ટાંગાદ.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

ચાપલ પાર્કિંગ ૭૦, ૧૨, ૦૦૦

આગનો વિમો વધુજ સસ્તા
હરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 227

Tel. Add.: "MOLIBAKAR."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમીશન
એજન્ટ.

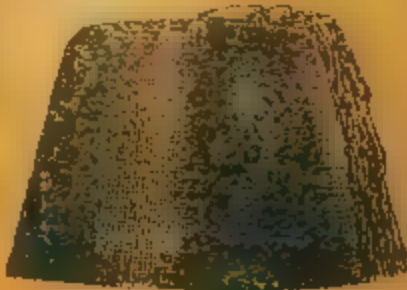
મેકેસ ૮૮. ૧૦૫, ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન,

Tele phone 864

P.O. BOX
241.

ઈવો અબુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).
Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,
નોં ૪૩૪ 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

ટરકીશ ટોપીઓ.

નમુનેદાર શોહીલી ટોપીઓ

કીકાયત લાવે. છુટક તથા જથ્થાબંધ.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સુક મચ્છી અમારા આડલીઆના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
જેથી લેનારને ખુબ ફીકાયત લાવે મલકે માલ ખુબ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હિંદી વેપારીઓના બરનો સંધળી ખતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કોમરશીઅલ રોડ ઉપર મેશર્સ ડબલ્યુ ટનની બાલુવાળા નવા મહાનમાં

દાખલ થતાં પહેલાં સંધળા માલ ઉપર ખાસ સરતો લાવ રાખેલા છે.

કલકત્તાથી ચાયા. દાળ, ધી, અને મેરીશીઅસથી ગારીશની ચીની

મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વીલીઅમ.

ટેલીફોન નં. ૯૧૫. એ. બોક્સ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES OFFICES, SHOPS, & C., TO LET.

APPLY—

126 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 25

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS.
Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN,

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ ગિપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
હરમનની કુબ. ના નામથી વેપાર ચલાવવ
માં આવતો હતો હરણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જીવ નામ રાખવાનું હરણુ હવે
હવે તે નામ ફરવી ગિપરના નામથી કુબ. આ
લે છે.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

ફરેક રકમનો સોફ્ટ ગુડ્સ, કાપડ બર,
છુટ, કાફરી માલ, હાલિવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:—

Pieterburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN,

Tel. Address: "PABULAK," Box 254.

TAYOB HAJER KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357.

Tel. Add: "TAYOB."

ખાસ ધેરખંદરનું ધી.
સાર, ખુરખોદાર, ખાસ લાયક ધી.
લગી: મુસા હાજી કાસમ, ૫૦૦, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.
મોડેલ ૧૮, ૬૨૫૫.
MIDOSA HAJI CASSIM,
500 West St. Box 18 Durban.

નવો સુગલ.

મળેલી તક યુવાવના નહિ
નાઈત્ર શાખનાશ માટે.
મુરગેશ બીજીયામાં અને નાઈત્રનાશ
માટે છે ન્યાં આમજ નજવી રી લઈ
નાઈત્ર શીખવવામાં આવશે.
માસતર ખુરખોદાર,
મા. કે. સોદ, મુરગેશ પોલેના
બીજીયામાં, ૬૨૫૫.

અ. ઇ. વોનસો.

સ્થાવરમલકતના એજન્ટ.

ગાહેર દરરાહથી ગમીના વંચનાર, સર
હરી માપજીદર અને મીલકતની કિમત
આંકનાર.
હમીરીઅલ બીજીયામાં
૨૬૭ સમીય સ્ટ્રીટ,
૬૨૫૫.

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

મુલેમાન હરમાલ નીઆની કા. બહારના
માલસોને રહેવાની બીજેની સમવડ સારી
રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.
Tel. Address: "SULIMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish

WHOLESALE AND RETAIL,

Always on hand at cheap price.

એ. હાલીમ.

લાઇ કેપ સ્નોક માછલી.

ધુરક તથા લ્યાલક સસ્તે ખાવે મળશે.

Box 5925, 23rd St. Malay Location
JOHANNESBURG.

ઈંડિઅન ઓર્ગાનિઝન.

ઈંડિઅન પબ્લિક લાઇબ્રેરી
માંથી વેચાતું મળશે.

યુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.
સ્પર્શ રહેતો માટે લગી. મેનેજર.
ઈંડર નેશનલ પ્રીન્સ પ્રેસ.
ફ્રીનીકસ-નાનાસ.

થોડા ખર્ચે મુખ અનિ જીજ મુસાફરી માં.

દેશ જવા અમસીંગમાં ફોજી નહીં લલચાય.

સ્વીમર અમલકાથી દરબનથી નીકળી દેસાગોઆમે તથા બેરા ખંદર કરી હીન
૧૬ જેટલી ટુંકી મુસાફરી કરી ના. ૧૬ મારચના મુખજ સહી સલામત
પહેંચી ગઈ છે અને બીજી નીચે સખેલી તૈયાર થાય છે.

સાધી મુખજ, દેસાગોઆમે તથા બેરા થઈ, સીધી મુખજ

સ્ટોમર અમસીંગા.

૪૫૦૦ ટનની.

Will sail on or about 13th April.

દરખનથી તારીખ ૧૩ એપ્રિલના રોજ ઉપલી જશે.

સદરજુ કાઇનની ઉપર જણાવેલી આગમોટ નવી અનેકી તેમજ જડપ ચાવની
અને કેક વગેરે દરેક જગ્યાએ વીજળીની બનીથી અજવાળું આપનારી દરખનથી
ઉપર જણેલી તારીખે જુમેરાતને હીવસે ઉપરી દેસાગોઆમે તથા બેરા ખંદર થોડા
કલાક રોકાઈ સીધી મુખજ સાહેબ કંકારી જશે. દરખનથી ઉપરથી હીન ૧૬ જેટલી
ટુંકી મુસાફરી કરી મુખજ પહેંચી જશે માટે દરેક જગ્યાએ ખેડુઓને આ અમુક
તક આપી એજ આગમેટમાં મુલક જવા જણામણ કરીએ છીએ અને બીજીની
સલાહ ઉપર દોરવાઈ જઈ મુખ મુકી દુખમેતા બોજ માથે લેશે નવી.

એવેનની મુખજ ખાને જનારી દરેક આગમોટમાં મુકા જાજશે. ગલતાન. મુલક
ખાતું છવાઈ દરેક પ્રકારના કેટલાક અથવા મુજ છે. તેનાથી કાષ્ઠપણ સાહેબ અંગત
હશે નહિ. (બીજી વેનમાં એ મુખના મોહવાજ થશે) હમારે મોટે વખતે જણાવ્યું નહિ
કરતાં એટલું તો જણાવીએ છીએ કે ઉપલી વેનની આગમોટની અંદર મુસાફરી કરી
મુલક પહેંચી ગએલા કેટલાક સાહેબોના કાગળો તેમને મળેલા મુખ વિશેના અમારી
પાસે મોલુદ છે તે જોઈ ખાતરી કરી લેવી.

સદરજુ આગમોટ 'અમસીંગા' અમુક રકમ કેક તેમજ કેપીનના પાર્સીજરો લેશે.
માટે ભેલે વરગના પાર્સીજરોએ પોતાની ટીકીટ તાકીદે અમારી મારફતે કલાવી લેવી. આજુ
રહેલી પુછપરછ ઉપરથી ટીકીટ તાકીદે ખાવી જવા સંભવ છે. માટે ખાજગ રહેવાને
ટીકીટ વગર નિરાશ થવું પડશે. કહેવત છે કે વહેલો તે પહેલો.

દરસવાલથી ખારોખાર દેસાગોઆમે રહી જવા દરખનનાઓને પણ જણાવવાનું કે
તેમણે પોતાની ટીકીટ અમારા ઉપર પધરા મોકલી મંજાવી લેવી. પહેલાં સ્ટીમર અમ
કુંબી વખત દેસાગોઆમેથી કેટલાક સાહેબોને ટીકીટ નહી મળવાથી પાછું ફરવું પડ્યું હતું
તેમ આ વખતે ન થાય એ યાદ રાખવાનું છે.

સદરજુ લાઈન હીન પ્રતીહીન લોકપ્રીય થતી જાય છે તેનું મુખ્ય કારણ એ લાઈનમાં
પારોલોને મળતી મુખાફરી છે. એ સદુને જાહેર છે.

પણ ખુલાસા માટે સખો અથવા જાતે મળે નીચે જણેલી સીરનામે.

Messrs King & Sons,
West Street Durban.
Messrs M. C. Anglin & Co.,
339 Pine St. Box 51,
Durban.

મેસર્સ કીંગ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.
મેસર્સ એમ. સી. આંગલીઆ કુ.
૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ, મોડેલ ૫૬.
દરબન.

મેસર્સ મુલેમાન હરમાલ મીયાની કુ.
પોસ્ટ બોક્સ ૩૫૫૩, જોહાનસબર્ગ.
મેસર્સ પટેલની કુ.
પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૮, ક્યાંકોટરપ.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., M. S. COOVADIA,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
62 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS,

Box 6., Telegraphic Address: "K. N. HOTA."

HEIDELBERG. Transvaal.

Branch: — KHUTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

District LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and
General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

મપો જગ્યાએ ફર ચલાવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,

DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Gray Street, DURBAN

બી હરવન કોલ સપ્લાઈ.

૫૨ કોમર્સીયલ રોડ.

વિલાયતી ઓર દેશી કોલસા ઓર લ કઢી.

ફુટક ઓગ તથા અન્ય વેચવાલે.

બોક્સ ૭૫, ટેલીફોન નંબર ૧૪૩.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલેશિયા અને અમેરિકા તાર મોકલી સકે છે. નિયમીત પ્રકારે દર સપ્તાહ દીઠ એક શીશી અને બીજી શીશી આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પેસા મોકલી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પધ્ધતિ લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે દરેક રીતે સુધાર્યું છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સમજામાં તાર લેવા તથા મોકલવાથી ખર્ચા સરતે દરેક કામ કહેલી ચકાસ છે.

વળી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર બંનેને શીશી પર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

મનેગર,

રૂટરની એજન્સી

ડેવીસ બીલ્ડિંગ્સ,

૬૨ ફિલ્ડ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

રૂટરની બીલ્ડિંગ્સ,

સેન્ટ જોર્જ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઉન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,

બી કોર્નર હાઉસ,

કમીશનર સ્ટ્રીટ,

જોહાન્નસબર્ગ.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN,

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, MARCH 30TH, 1907

No. 13

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

The Asiatic Ordinance	117
Lobito Bay	117
The Dealers' Licences Act	117
General Botha's Departure	118

OTHER ARTICLES:—

Transvaal Parliament	118
Questions in the Imperial Parliament	122
Licensing Board's Expenses	122
Joannesburg Jottings	123
Harding Licensing Case	123
At the Heart of the Empire	124
Lord Selborne's Despatches	126
Indians for Lobito Bay	126

Indian Opinion

SATURDAY, MARCH 30TH, 1907.

✓ The Asiatic Ordinance

THE passing of the Asiatic Ordinance by the Transvaal Parliament suggests many disquieting reflections. The meeting of the new Parliament has been signalised by an Act which hodes ill for the British Indians in the Transvaal. And if the policy inaugurated by the new Government is to be continued, the total extinction of British Indians is but a question of time. But that is precisely what the Transvaal Government want, in spite of their declaration that the object of the Law is to give an indefensible title to those who are governed by the Law, if one may judge from General Botha's election speech. Since it is not possible, or they think it is not possible, for them, with any show of decency, to drive the Indian residents out of the Transvaal by a stroke of the pen, they wish to attain their end by making it so difficult for the Indians to remain as to render their lot unbearable in the country of their adoption.

The Law, however, goes much further; as the *Natal Mercury* has remarked, it raises the question of the South African Governments to legislate without interference from Downing Street. In other words, the desire of the South African colonists is to make the reservatory clause in the constitution a dead letter. Indeed, Sir Richard Solomon said, at the Pretoria meeting, that the clause was merely formal.

Mr. Jebb, on the strength of his brief visit to South Africa has suggested a "simple" remedy to translate such a desire into actual fact. His great remedy - all remedies of learned men must be great - is that South Africa

should cease to be British for, say, half-an-hour—we suggest half-a-second - and then re-join under its own conditions, which should, of course, all be pre-arranged! That such a procedure means a huge deception is of no consequence to the great political sage. The suggested remedy, however, implies what Mr. Jebb will be hardly prepared to admit. It implies that Great Britain, with all its Imperial responsibility and its moral traditions, cannot tolerate the existing position with a clear conscience. And herein lies the only hope for Indian emigrants to the states that find it beneficial to retain the protection afforded by the flag that "has braved many a breeze." The *Times*, and almost the whole press of England, has sounded the true note. They have realized the seriousness of the step taken by the new legislature. They plead that it has ignored the Imperial obligations by which England is bound.

The duty of the Indian community, in such a crisis, is perfectly clear. If it has any self-respect, it must carry out the entire programme laid down by it last September. There are times when resistance is a duty: though we decline to call the good resolution any resistance at all. It is a mode of submission allowed by law to all peaceful subjects. What is a community to do, that considers a particular piece of legislation to be highly unbearable? Either to actively resist it, or signify its disapproval by submitting to imprisonment provided by law as a condition of non-fulfilment of its provisions. Such a method of submission, or passive resistance, as it is now-a-days termed, is undoubtedly open to serious objection, and can only be justified when it is clearly proved that there is no other course left open to honourable and loyal men. The verdict of the British world, outside South Africa, is behind the community.

✓ Lobito Bay ✓

At last the Indian Government has yielded, and allowed Messrs. Griffiths & Co., to take to Benguela about 1,500 Indians from Natal on contracts which appear to be reasonable and just. From all accounts received by us, the climate in which the men will have to work is salubrious. Let us hope that the experiment will prove successful, but we cannot help sounding the warning note.

The conviction against Mr. Stone, who was, and is, in immediate charge of the men, and the revelations published by the Durban Sanitary Association perhaps show that the men

may not be so well treated as the contracts given to them lead one to suppose. In the present instance, perhaps, the sanction given by the Government of India is justified by the circumstances. The men were clamouring to leave for Portuguese West Africa, but we cannot help thinking that the Government of India has strained a point, and departed from the letter of its Emigration Law in sanctioning the departure of these men, under indenture.

The incident shows, too, the anomalous position in which the Colony finds itself. On the one hand, there are requisitions for nearly 30,000 indentured Indians, and, on the other, men who are capable of working in Natal, and who, after being seasoned, are sent away to another place, not because there is no work for them in Natal, but because the Natal Legislature has passed a Law which disables an employer from entering into contracts with Indians freed from indentures under the Law of 1897, unless they hold receipts for payment of the annual tax of £3.

That the tax should be gathered we do not question, so long as the Law remains on the Statute Book, but the method adopted by the Government to collect the tax in reality frustrates the object in view, as has been proved in the case of men going to Portuguese West Africa. Most of these men could not be employed because their tax was in arrears. Employers in Natal naturally could not be expected to pay these taxes out of their own pockets, and risk losing their investment, in the event of the employee deserting or being incapacitated. It is, therefore, to be hoped that the Natal Government, or, rather, the Natal Legislature, will, at the earliest opportunity, correct the evil.]

THE REPLY OF THE NATAL GOVERNMENT to the Natal

✓ The Dealers' Licences Act regarding the im-

position of a heavy tax against a rule under the Dealers' Licences Act is very unsatisfactory, except so far as the reply shows an anxiety on the part of the Government to justify its action; but the analogy given from the Liquor Licences and the Road Boards' Act is entirely misleading. The Liquor Licences Ordinance and Laws are naturally and always restrictive to trade in liquor. The policy of the Legislature, therefore, naturally is to put as many obstacles as possible in the way of the licences being multiplied. It may be retorted, it is true, that such is the policy of the Dealers' Licences Act so far as Indians are concerned,

but we think that the Government could hardly take up such a position. The hardship created by the Act is great enough, in that absolute discretion as to the granting of licences rests with the Appellate Boards. To impose a heavy penalty for the fee of £12 10s. is nothing less, would be, practically, to bar even an approach to these Boards. The analogy of the Road Boards also cannot hold good, because the interests involved are of a totally different nature. They regulate special rights and do not create special disabilities, whereas the Dealers' Licences Act specifically restricts a natural right, which has hitherto been considered as a vested right. We undoubtedly think that it is the duty of the Congress to pursue the matter, until the imposition shall have been removed.

THIS WEEK, GENERAL BOTHA, THE first Premier of the Transvaal, left for England to attend the Colonial Conference. By a curious coincidence, he is accompanied by the man who, months ago, was nominated by public opinion to occupy the lofty position now held by the ex-Commandant General of the Boer forces, and who, to-day, is named as the first Transvaal Agent-General in London. What this portends to British Indians we cannot even guess. But it is singular that whilst General Botha goes Home to attend a Conference at which the problem of immigration into Colonies will be discussed, Sir Richard chooses this very time to pay a "private" visit to England. After his election speeches, it is obvious that the Transvaal Indian community can no longer count upon his sympathy, if not upon his support, and we most earnestly hope that our cause will not be still further damaged by Sir Richard's advocacy with the Colonial Office of the Bill recently passed by the Transvaal Parliament.]

CONCERNING QUESTIONS. It requires to be noted, says the *Advertiser* that *INDIAN OPINION*, the organ of the Natal British Indian community, deliberately incites the Transvaal British Indians to passive resistance to the new Asiatic Registration Bill passed in the Transvaal if the home Government sanctions it. The position is more than absurd. History has told us of instances where the inhabitants of a country have cheerfully accepted martyrdom sooner than obey the laws of their country where they infringed on their religious belief, or their liberties as subjects of that country. This is the first instance in which an alien population have insisted on forcing themselves on a country that says it has no room for them, and have aspired to be termed martyrs for opposing the terms on which that country reluctantly consents to put up with the pressure of a few of them.

TRANSVAAL PARLIAMENT

Anti-Asiatic Bill

Passed all Stages

Reserved for Royal Sanction

LEGISLATIVE COUNCIL,

Thursday, March 21.

[The President announced the receipt of a message from the Legislative Assembly transmitting a Bill amending Law 3 of 1885, which had been passed by the Legislative Assembly, who desired the concurrence of the Council. He asked that the Bill be read the first time.

This was agreed to, and Standing Orders were suspended in order that the remaining stages of the Bill should be taken at once.

The Minister of Lands, in moving the second reading of the Bill, said that there would be aware that in the last session of the Legislative Council this law to amend Law 3 of 1885 was passed. It was sent Home for the consent of His Majesty the King. That consent was withheld. One of the grounds for this was that the Council which passed the law was only a nominated assembly, which did not really reflect the desire of the people. As they knew, this matter was an urgent one. At the present time the country was being flooded with Asiatics, and they had no means of coping with it. They all knew how desirable it was that this country should remain a white man's country. The whole principle of the Bill dealt with the registration of these Indians who had a right to be here. There was no one in this country who wished in any way to restrict any rights Indians might locally possess in this country, but the Government was alive to the necessity of stopping the indiscriminate coming in of Indians to this country, and before they could submit a measure to the House it was necessary that registration should take place, which this Bill provided for. He trusted the Legislative Council would see the urgency of the matter, and would pass the Bill through all its stages that day.]

Mr. Du Toit seconded the motion.

A Point of Order

Mr. Martin: Am I in order in moving an amendment to the motion now before the House?

The President: I will point out to the hon. member that I declared the "contents" had it. If you wish to challenge that decision I will put the question.

Mr. Martin: I wish to challenge the decision.

The President: The question is that the Bill be now read a second time.

Mr. Martin: What I wished to do was to move a resolution that the House stand adjourned until tomorrow morning. I wish to raise the question of meeting at the House again to consider the motion.

The President declared that the motion was carried and the Bill was read a second time.

The Minister of Lands moved that the Council go into committee to consider the Bill.

This was seconded.

Motion for Adjournment

Mr. Martin: I wish to move an amendment that this matter of going into committee be postponed until tomorrow. My reason for doing so is this. While I am quite aware that some members of this House are fully acquainted with the terms of the Bill, a number of us have not gained quite a full knowledge of the Bill as we should have liked. I wish that members should have an opportunity of considering the Bill, so that they may be able to come forward tomorrow prepared to vote upon it.

Mr. Van der Net seconded the amendment.

The Colonial Treasurer, Mr. Hull: Before the Council proceeds to vote on the amend-

ment moved by the hon. member, I would like to show you the importance of the Bill and show you some reasons why you should not accept the amendment. (The hon. gentleman on the other side has stated his reason why he moves the amendment, namely, because he has not had an opportunity of considering the provisions of this particular Bill, and his belief that others are probably in the same position. Now I do not wish to say I do not believe the reason assigned by the hon. member. I frankly accept the reason given by him, but I warn him and others that there will be people outside this House who will say that it is not the true and real reason. This Ordinance has been before the country for more than twelve months. It was the subject of much discussion by the members of the Legislative Council in England, and for the hon. member to get up here and say he wants a further opportunity of sleeping over the Bill, is to us mind, an extraordinary statement to make. I submit to the House that that is not the real reason why the amendment was put. There is another one. The President is (crying out): I think you are hardly in order suggesting a wrong reason to the hon. member.

The Colonial Treasurer: I say, Sir, that I venture to think there may be other reasons in addition to the one reason assigned by the hon. member, opposite as to whether the Bill should not be considered now. I put it to my hon. friend on the other side that if this amendment is carried, the Legislative Council will in their first session have succeeded in wrecking a Bill which the whole of the public of the Transvaal wish to pass immediately into law. If the amendment is carried, the effect may be this, that the other House will be adjourned until June, and there will be no chance of dealing with the question until then. I feel that it is the duty of the Government to warn you that the public are clamouring for this measure and the responsibility of wrecking this Bill rests upon the members of this Council.

Mr. Van der Net: I really think it is a little too far-fetched to say that our meeting is not to discuss the Bill tomorrow, and I wish to make my objection to the motion made by Mr. Hull. Our intention is not to amend the Bill. I do not think it is correct for us to say that we have not had time to work. We have had a great deal of time, and I myself have a great deal of time to devote more consideration of this measure.

Mr. Daniel Christ: I do not know what are the other reasons to which Mr. Hull refers, but I wish to mention the reason in my own mind for supporting the amendment of my hon. friend Mr. Martin. That reason was simply and solely to support the Government. So far as I am concerned no one will welcome more the action which they have taken today. At the same time some of my friends and myself having had some knowledge of the forces in regard to this Bill, feel that if this measure was rushed through in the first day of the sitting of this Parliament through both Houses—especially without discussion in this particular House,

which has been appointed to hold a public enquiry into the merits of this Bill.

We shall be placing a most powerful weapon in the hands of the antagonists of His Majesty's Government in England. I ask the hon. gentleman, Mr. Hull, why was this Ordinance thrown out? It was not thrown out on principle. The principle of the registration of Asiatics is 12 years old. The reason this measure was thrown out in England was not on principle, but on details. How many members of this House who are put

here for that particular purpose can say they have familiarised themselves with these details? Personally, I think this Bill the most important measure this Parliament or any other can deal with. It deals with the question as to whether South Africa is to be a white man's country in the sense that it is at present or not. I would not be a party to any action which would lead to the throwing out of the Bill now.

FOR I HOLD AND BELIEVE THAT THE ASIATIC LAW AMENDMENT BILL ENTERING THE TRANSVAAL AT THE RATE OF 100 A MONTH.

Mr. Feetham said he wished to support what had been said with regard to the adjournment. The Hon. Colonial Treasurer had begun his speech to that House with an imputation and had ended it with a threat. He thought his imputation should not have been made. With regard to the threat the Hon. Colonial Treasurer had said that if that House adjourned until the following day the responsibility of wrecking the Bill rested upon them.

Mr. Hull (interrupting): I said the other House may adjourn to-night until June next, when there would be no opportunity of dealing with the Bill until then.

Mr. Feetham, continuing, said that if the Government did not provide for the necessary further steps to be taken the whole responsibility of wrecking the Bill would rest not upon that House but upon the Government. He deprecated any appearance of hurry, especially with regard to that Bill, and he thought Mr. Martin's proposal was an eminently reasonable one, and it would be most unfortunate if an opportunity to further consider the details was not given.

Mr. Purchas said he wished to associate himself with the remarks which had been made in support of the amendment, and regretted the imputation made by Mr. Hull. The amendment was carried.

Friday, March 22.

The President said the question before the Council was that the Council should go into Committee in order to consider the clause of the Asiatic Law Amendment Bill.

Mr. Martin here rose and said that before the motion was put to the House he wished to say a few words of personal explanation in reference to the attitude he assumed the previous afternoon. It had been his intention when the hon. Minister moved the suspension of the Standing Orders to have objected to the course being followed, but owing to his ignorance of Parliamentary procedure he lost his opportunity and, therefore, had to adopt the course which he had adopted. Later on in the proceedings, the hon. the Colonial Treasurer had imputed certain motives, of which he (the speaker) wished to say he was wholly innocent. The hon. Minister had credited the speaker with a kind of second sight of political acumen of which he (the speaker) might declare at the present time he was quite incapable. In moving the adjournment, he only wished that the subject might have every possible consideration. Having secured the adjournment of the House he had secured his purpose, that was to enable hon. members to make themselves more fully acquainted with the details of the Bill before they discussed it. They were now in a better position than they were yesterday to give a decision on the important matter before them. Dealing with the remarks made by the hon. the Colonial Treasurer, he said he was perfectly sure that it was the desire, the wish and the intention of every member of that House that Ministers should have a most respectful hearing, and that any arguments or matters brought before them should be carefully listened and respectfully attended to. He thought that he was entitled to say that the members of that House would be jealous of the rights and privileges of the House and the members would expect from the Ministers that courtesy which they (the members of the House) proposed to extend to the Ministers in their discussions, and that they would have an interest of anything like bullying or chagrinous attempted upon the members of that House. They would not submit to any treatment of that kind. He would now

relegate the matter to oblivion in the hope that they would not be treated in anything again of a similar nature. The whole Colony was in favour of the passing of the measure. He said that not only the commercial people, but all classes of the community, including skilled artisans, farmers and producers, were also in favour of the Bill. That being the case, he thought they were perfectly justified in according the Bill their support. It had been said on occasions that the passing of that Bill would be a grave injustice to a large number of His Majesty's British Indian subjects. He confessed that he entirely failed to see that there would be any injustice at all. He

THOUGHT THAT THOSE PEOPLE LEGALLY ENTITLED TO BE IN THE COUNTRY WOULD BE BETTER CIRCUMSTANCED, AND HE WAS A LITTLE CONCERNED BY REGULATION THAN THEY WERE AT THE PRESENT MOMENT.

The object of the Bill was to secure those who were here and confirm them in their right to be here, and those not legally here should not be allowed to remain.

Continuing, he said he would like to see an extension of the finger print system for the purposes of identification, not only amongst those people (the coolies) but also amongst the natives, and it might not be a bad thing for it to apply to the white population.

Mr. A. D. Wolmarans supported the measure.

Mr. Roy congratulated the Ministry on their early production of that Bill. The agitation amongst the Indians against the Bill was only natural and to be expected, because it placed restrictions upon immigration. Since the passing of the Bill by the late Legislative Council, they had had a general election throughout the Colony, and at every meeting, municipal, political or otherwise, he thought the general approval of the Bill had been practically universal. Exception had been taken to the power conferred upon resident magistrates against whose decision there was no right of appeal. He did not think that the right of appeal was necessary. Notwithstanding the Peace Preservation Act, it was beyond question that a large number of Indians had been filtering into this country. Unless steps were taken to stop this immigration the results would be serious. In the best interests of the Colony he supported the Bill.

Mr. Purchas did not say that the other House was not justified in passing the Bill, but there were measures that required the careful deliberation of that House when they came before that House. For that reason he was certain that the motion for the adjournment was adopted in that spirit, and for that reason he thought it was most regrettable that the Colonial Treasurer should have signified his first utterances in that House by the imputation of questionable motives and by dictating the method which that House should adopt in carrying on its work. With regard to the Bill itself, he considered that there was no hope of finding agreement between two interests, diametrically opposed to each other. The objections had been strenuous and persistent, and could be classified under two heads, the objections by the British Indian community and the objections brought forward by their supporters. The objections by the British Indian community, he thought were based

ONLY UPON A CONSIDERATION OF THE POSITION AS IT AFFECTED THEM AND NOT AS IT AFFECTED OTHER INTERESTS WHICH WERE INVOLVED IN THIS COUNTRY.

The objections raised by their supporters varied very much and were based largely on ex-parte statements. Moreover they were the objections of people who might be familiar with the conditions obtaining in India, but not of the conditions obtaining in South Africa. He characterised the objections to the Bill as being largely sentimental, and he accorded the Bill his support.

Mr. Dalrymple also supported the Bill.

Mr. A. G. Robertson supported the Bill on behalf of the farming community, and congratulated the Government on the introduction of such a Bill.

Mr. Purchas asked for permission to read a telegram which had been handed to him since

he had spoken.

The President ruled that as the telegram had already spoken he could not read it again. He could, however, hand the telegram to another member who had not yet spoken.

Mr. Curtis said that probably the telegram Mr. Purchas had was the same as he (the speaker) had from the British Indian Association. The telegram read as follows:—
"The British Indian Association has read with intense regret of the passing of Draft Asiatic Law amendment through the honourable the Legislative Assembly, and that it is proposed to pass the draft through all stages at to-day's sitting of this honourable House. My association respectfully ventures to ask the honourable House to postpone further consideration of the Bill and give the association an opportunity of being heard in opposition to it. My association ventures to remind the honourable House that it represents a loyal community which has no franchise, and which is therefore totally unrepresented in the Assembly. My association entirely repudiates the suggestion as to wholesale surreptitious entry of British Indians. All adult British Indians are by law required to hold permits bearing identification particulars, and those who are not in possession of these documents are liable under the present laws to be sent out of the country. My association humbly submits that an inquiry into the alleged influx is the least that is due to the Indian community before the Bill is further proceeded with. My association considers that the Bill is oppressive and uncalled for, and subjects British Indians to unnecessary insult and degradation. My association requests relief at the hands of the honourable House and that this telegram be read to the House."

Continuing, the speaker contended that the measure was not thought to be oppressive in South Africa, but it had been represented as such throughout England. Unless the influx of Indians was prevented there would be an end of this as a white man's country, and once they had that population here they would never remove it.

The House then went into committee to consider the clauses of the Bill, and Mr. Vander Merwe took the chair.

The Bill was passed without amendment and reported to the Council, after which the standing orders were suspended in order to allow of the remaining stages of the Bill being considered.

The report stage having been passed and the report adopted, the third reading was also passed.

On the motion of the Minister of Lands, a motion was passed that a message be sent to the Legislative Assembly informing that honourable House of the Council's approval of the Bill.

Later

A message was read from the Lower House returning the Bill to amend Law 3 of 1885, entitled the Asiatic Law Amendment Bill, certified correct and passed by the Legislative Assembly.

The Minister of Lands moved that a fair copy of the said Bill be transmitted for the information of the Legislative Council.

Mr. Dalrymple seconded.

The motion was carried.

The Minister of Lands, on behalf of the Prime Minister, announced that His Excellency the Governor had notified an intention of reserving the Asiatic Amendment Law during His Majesty's pleasure.

The Council then adjourned until Friday, June 24, at 2.30 p.m.

LEGISLATIVE ASSEMBLY

March 21.

Notice of Motion

Mr. G. W. Mounik (Zoutpansberg) gave notice to move:—
That the Government be requested to lay on the table of the House at the first sitting after the recess all reports made by Captain Hamilton Fowler, as Protector of Asiatics, since 1902 to date, and that the Government be requested to lay on

(Mr. J. S. S. P. 57)

the table of the House all reports on the subject of the Selati Railway."

Asiatic Ordinance

The Colonial Secretary moved for leave to introduce a Bill to amend Law No. 3 of 1885 with reference to the registration of Asiatics. Leave having been granted,

The Colonial Secretary moved that the Bill be now read a first time.

It having been so agreed to,

The Colonial Secretary moved that the Standing Orders be suspended in order to allow the remaining stages of the Bill to be taken at once.

The Colonial Treasurer seconded, and the motion was agreed to.

The Colonial Secretary said he did not think it was necessary for him to make any lengthy statement to show either the importance or the urgency of the law now before the House. He thought there was no matter on which the entire white population of the Transvaal was agreed more than on this immigration of Asiatics, which had been taking place for a long number of years into the Transvaal. It

HAD BEEN GROWING IN NUMBER FROM DAY TO DAY, AND OUGHT TO BE KEPT UNDER

HEAR, HEAR. That had been the policy of the late Government. It was one of the unhappy causes which led to the great convulsion of society in this country. A number of all races of which he hoped would be put overboard by the proceedings which had opened there that day. After the war, that immigration had continued until the late Government thought it necessary to take steps to find out the number of Asiatics who were here in the country, in order that they might be fully registered and that further immigration into this country might be stopped. The Bill which was now introduced into the House did not affect the question of immigration of Asiatics into the country. That was a different question altogether, and a very important one; but it rested upon a different basis, and he hoped, would be left with by the House at a later date. The only question now before the House was that of the registration of Asiatics who were already in the country. They would remember that Law 3 of 1885 had been in existence for a long time, under which the registration of Asiatics ought to take place; but there was no machinery provided by that law, and the result had been that it was largely ineffective. The late Government proposed this present law in order to provide effective machinery for the registration of Asiatics, in order that those who were here legally might get certificates of registration, under which they might remain in the country; while all the others could be sent out. That law was duly passed by the late Legislative Council. It was passed after, he believed, the Colonial Council had approved of its being brought before the late Legislative Council; and after it had been passed, proceedings were taken by the Indian population, both here and in England, and the result of those steps was that the Royal Assent had not been given to the Ordinance. It was his name by which he was now bringing before the House. The machinery that was provided was very simple. It required that within a certain time, to be notified by the Colonial Secretary, every Asiatic in the country who was not an indentured coolie, or who was not here otherwise under certain exceptions, should make application to the Registrar of Asiatics for a certificate of registration. If that Asiatic was here before the war, or was here at the end of the war, or on those other grounds came into the country under the Peace Preservation Ordinance, then in such case a certificate of registration would be issued to him, and he could stay legally in the country; but if the Asiatic did not fall under any of those classes—if he was not here before the war, or if he did not receive a permit to come into the country under the Peace Preservation Ordinance—he would be ordered to leave the country within a certain time. There was a number of statutory provisions with regard to the Asiatics under the age of

eight years and between eight and sixteen years and over 16. Those were all intended simply to facilitate the working of the Bill. Then it contains a number of minor provisions which were due to the difficulties that had arisen in the administration of the Peace Preservation Ordinance and the Asiatic Law 3 of 1885. They were, however, of a minor character, and he need not trouble the House with the details. After a law of that kind had been passed, the Government of the country would know who were here legally and who were not here legally, and further measures might be taken, which were more necessary, altering the immigration of Asiatics into this country; but it would be useless to take any steps that day, or at that stage, before the registration had taken place. That was why this matter of registration was so urgent, and why the Government had taken the unusual course of bringing in this extraordinary session this matter to the notice of the House. He moved that the Bill be read a second time.

Dr. Krause seconded.

Mr. D. Owen Jones said he had great pleasure in supporting the motion of the Colonial Secretary. They were all aware that it was the unanimous voice of the people of this country, and it was a matter that had been taken up very jealously by the Municipal Association as well. They all felt that the time had come when they should take up a determined stand with regard to registration of Asiatics. They did not wish to be unfair to those who were in the country, but they did feel that a Bill should be passed giving protection to the white men. They could not allow the country to be overrun and overflooded by Asiatics, for the reason that the competition was unfair and unjust, and they all felt that the time had come for the Bill to become law to prevent more of them coming in. He felt very strongly on the matter. He was not only representing his own opinion, but the opinions of the whole of the Witwatersrand, and the whole of the opinion of the Municipal Council in this country on this matter. (Hear, hear.) There was a very great need that the white man should be absolutely protected. It was quite impossible for the white man to compete against them. He had great pleasure in supporting the Bill. (Hear, hear.)

Mr. Loveday congratulated the Government upon the action they had taken in this matter. He was sure it would be fully appreciated by the whole of the white population of the country. It was the first step to stop what might mean the extinction of the white race in the Transvaal by immigration from the East. It had been rightly said that this measure should appeal to every white individual in this country, and he could give that assurance, because he had worked in this matter for the last twenty years. There was no doubt in his mind that the measure would have received the Imperial assent.

HON. THE MEMBER FOR REPRESENTATION OF THE INDIA DEPUTATION TO THE IMPERIAL AUTHORITIES.

Hear, hear.—representations which he understood were not of the same nature as those which he registered to say that those representations were supported by gentlemen from India who probably did not understand the conditions in this country. (Hear, hear.) He felt perfectly certain that if they understood the conditions prevailing here they never could have supported the Indian Deputation. However, the Government had now introduced the Bill, and he was perfectly certain that there was no one in the House who would sound one word of opposition to it. He felt certain it would pass through all its stages without opposition on either side, so that it might go to the House Government with the entire concurrence of that House. (Hear, hear.)

Mr. Jacobs (who spoke in Dutch) expressed his pleasure that both British and Dutch were at one on this subject. It was time that they met it in all possible ways to keep the white man's position. He thought that they would do very difficult matter to keep out Asiatics who were already British subjects, but he looked upon

the objection as more or less theoretical. He pointed out that the Indians belonged to a different race, and neither in religion nor in any other way could they ever be really at one with the white races here. India was suitable for them, but it was impossible for white people to go there and get acclimatised in all portions of that country. In South Africa they had certain small portions suitable for white people; the Transvaal was one of them, and if they had followed the same policy that had been pursued by other Colonies they would not be faced with the present difficulty to-day. However, those diplomatic difficulties were now things of the past. Other speakers had referred to the feeling in industrial centres, but he could speak on behalf of the rural population, and could say that they emphatically wished to get them out of the country. Not only did they compete with the white men in industrial centres, but also with the rural population. They could exist where a white man would starve, and in time, if they did not check it, they would have these coolies over the country obtaining land, if only on lease, and working it, and ultimately competing not only in every trade, but also with agriculture. For this reason, he supported the Bill.

General Schalk Burger said the question of the Indians had been a long time before the country, and he thought it was about time the matter was finally taken in hand.

Sir Percy Fitzpatrick

Sir Percy Fitzpatrick, after asking for a translation of the last speaker's remarks, said: I also agree, but think, as this seems to be the only possible occasion on which one can express an opinion, I should like to take the opportunity of expressing regret that, whilst the Government have given us this opportunity of co-operating with them—it is most welcome—they did not extend the opportunity a little further. Some months ago an effort was made to secure co-operation between the different parties here in a protest against what we regarded as a limitation upon the complete self-Government that we expected to get. (Hear, hear.) At that time parties may or may not have had different views as to who would control the future Government, but it did not impair their enthusiasm in supporting the principle that Self-Government should be as complete as that accorded to other self-governing Colonies.

An effort was made to secure co-operation on certain matters, one of which was the very thing under discussion. The other subjects were the extension of franchise to the Transvaal, certain limitations on the matter of native lands, and the so-called Labour Ordinance, and the terms inserted in the Charter granted to the latter.

This season of co-operation, supporting this protest against the unrestricted importation of British Indians was to prevent the swamping of the white man in this country, to protect the white man against competition by an inferior civilisation, to protect him against unfair competition, against which he could not hope to compete successfully. When we were short of labour on the mines, the first proposal made was to import labour from India. We knew perfectly well that a certain amount of that labour would be available, but that the conditions which would be imposed owing to their being British subjects would be such as would impair that protection which it was desirable to give to the white man. We still adhere to that doctrine, and in that matter we support entirely and cordially the action of the present Government. It is perfectly idle to talk about the protection of the white man against competition by the Indian if you are not going to provide any means by which the white man can live. (Hear, hear.) It has been pointed out already that such things as Indigeney Commissions are travelling about the country, and it was pointed out to me that they would be very badly needed, much more needed than the protection which it is proposed now to afford to the white trades. There will be nothing to trade with. The first step towards the restoration of the prosperity of the country and the protection of the white man

seems to me to be to perpetuate the uncertainty here.

The general conditions of the country are brought into discussion by this question; this is only a small part of it—it is only one question of it—and I do not think anybody will dispute me when I say it is not the most important question.

The Bill was then read a second time, and on the motion of the Colonial Secretary the House resolved into committee on the Bill and the Speaker vacated the chair. The Bill was passed through committee with a minor amendment, and the report was adopted.

On the motion of the Colonial Secretary, the Bill was then read a third time and transmitted to the Legislative Council for acceptance.

Friday, March 22.

The Speaker announced that the Legislative Council had passed the Asiatic Law Amendment Bill, and he moved that this House order the Bill to be printed.

This was agreed to, and it was ordered that a message to this effect be delivered by the Clerk of the House to the Legislative Council.

The Prime Minister noticed that His Excellency the Governor had notified his intention of receiving the Asiatic Law Amendment Bill for His Majesty's pleasure.

The House stands adjourned until Friday, June 14.—*Star and Transvaal Leader.*

learn from General Botha what prospect there is of obtaining the Transvaal Government's assent to any modification.—*Reuter.*

London, Saturday, March 23rd.

The entire London Press devotes considerable space to the action of the Transvaal Legislature in rushing through the Asiatic Ordinance.

Mr. William Wedderburn, the ex-Secretary of the Bombay Council and a notorious proponent of Indian discrimination, has written a letter to the newspapers pointing out that the attitude of the Transvaal Parliament is inconsistent with the spirit of the British Empire.

He writes that the Ordinance is a "most unbecoming and unwelcome addition to the list of measures which the Transvaal Government has introduced."

Reuter.

Next day the *Transvaal Leader* and the *Star* both carried the full text of the Ordinance, and the *Transvaal Leader* also carried a special article on the subject, which was signed by a "Rand Daily Mail" correspondent.

Transvaal Press

"Rand Daily Mail"

Of the two Acts passed one was purely for the purpose of definition. The other contained a principle which is of the greatest importance. More than that, it is a statement of opinion of virtually the whole of the Colony. No measure could have been adopted with greater unanimity than the Asiatic Ordinance, but the fact would be with the Imperial Government. The Ordinance will be made to indicate that Government to give a negative reply to it. The provisions of the Bill will be so framed as to insult and denigrate a race when it was not done by the old Legislative Council. Yet it is not the Transvaal Parliament which has adopted it, but it comes from the people of the Colony.

The position is one of the most important in our history. It can only be satisfactorily dealt with in one way. The Asiatics who have in the past acquired the right to reside in the country must be treated fairly. But the Ordinance must be absolutely illegal for a further period. The first essential of such a policy is to know exactly who are the Asiatics entitled to special consideration. This information is not available to-day. The position has changed in the last year or so. Three years ago a special report obtained by Lord Milner on the permit system stated that there was no large number of unauthorized Asiatics in the Colony and that only two Asiatics without permits could be found. In 1905 Lord Selborne assured some of the smaller towns that there were fewer Indians in the country than before the war and that any who managed to slip across the border were turned back. But in the later despatches which preceded Lord Elgin's refusal to sanction the new Ordinance before the sitting of a new Parliament, a different state of affairs was revealed. Lord Selborne then wrote: "I am satisfied that many Asiatics come in without the requisite permits, of whose entry no record exists." This statement is supported by the reports of the Transvaal's constabulary, and by the recent proceedings before the Frontier Magistrates; whilst the Natal evidence of the number of Indians turned back at Durban indicates a tendency in the direction of a tide of immigration setting in towards the South African coast. At the same time the Natal census report and the latest trading statistics in the Cape have given a clearer picture of what Asiatic immigration means to the South African population.

It is therefore not surprising if the effects of the Ordinance are upon the stopping of this flood-gate before the status of the Asiatic population is finally settled. It was in fact this situation that the Ordinance was introduced, and we must confess we cannot disagree with the motives and the degradations of which so much has been heard in London. The registration of Asiatics has long been enforced in the Colonies, and, as Lord Milner pointed out, it is a protection to the people registered. Accepting the principle, the finger-print change becomes a matter of detail—merely an administrative safeguard necessary in dealing with an Asiatic population which, to quote Lord Selborne, is almost "entirely illiterate."

That the provisions of the Ordinance are disliked by the Indians is no doubt true. But that dislike has possibly been exaggerated by the "gross misrepresentation" indulged in by the opponents of the scheme, a specimen of which that of Sir Laing Gilchrist has been given by Lord Selborne.

The Ordinance is in itself a very reasonable one. We are all agreed that some Asiatics are in this country perfectly legitimately; we are all agreed that some are here without any right at all. The Asiatic Law Amendment Ordinance only provides a method by which the claims of Asiatics to reside in the Transvaal may be determined. A question may be raised as to whether the decision of claim should be left to the departmental officials, or to a Special Commission. Much has been said in favour of the latter scheme, but the principle of the Ordinance is not altered. The principle it contains is that a Colony has a right to ensure the proper administration of its own legislation; and that the principle which Lord Elgin apparently denies. Certainly the present Ordinance is a very small cause.

The Ordinance is in itself a very reasonable one. We are all agreed that some Asiatics are in this country perfectly legitimately; we are all agreed that some are here without any right at all. The Asiatic Law Amendment Ordinance only provides a method by which the claims of Asiatics to reside in the Transvaal may be determined. A question may be raised as to whether the decision of claim should be left to the departmental officials, or to a Special Commission. Much has been said in favour of the latter scheme, but the principle of the Ordinance is not altered. The principle it contains is that a Colony has a right to ensure the proper administration of its own legislation; and that the principle which Lord Elgin apparently denies. Certainly the present Ordinance is a very small cause.

"Transvaal Leader"

It is a rare occasion, satisfaction to us, when all parties, and all parties, are in agreement. The new Parliament should be one which asserts the right of the Colony to manage its own affairs. The Asiatic Ordinance is practically the only one which has been adopted by the Legislative Council of the Colony, and to which the Imperial Government has not objected. Its prompt action in passing the Ordinance, the Transvaal Legislature has taken a step of the highest importance, which may produce friction with the Imperial Government, but one which had to be taken sooner or later. We do not disguise from ourselves that a conflict has been initiated from which the defeated side can only emerge with severe loss. The Home Government have taken up a position from which they cannot recede without diminished dignity. Lord Elgin may, indeed, endeavor to climb down gracefully by saying that the present Ordinance differs from the former in that it is the expression of a representative Parliament. But such a plea will be little more than a diplomatic subterfuge, in face of his admission that the Ordinance of 1906 reflected popular opinion. We need not, however, trouble ourselves much about the difficulties of the Colonial Secretary and his colleagues. They have brought them on themselves for a very small cause.

The Ordinance in itself is a very reasonable one. We are all agreed that some Asiatics are in this country perfectly legitimately; we are all agreed that some are here without any right at all. The Asiatic Law Amendment Ordinance only provides a method by which the claims of Asiatics to reside in the Transvaal may be determined. A question may be raised as to whether the decision of claim should be left to the departmental officials, or to a Special Commission. Much has been said in favour of the latter scheme, but the principle of the Ordinance is not altered. The principle it contains is that a Colony has a right to ensure the proper administration of its own legislation; and that the principle which Lord Elgin apparently denies. Certainly the present Ordinance is a very small cause.

Home Press Comments

The *Times* regrets that the Government has not shown caution and self-restraint in dealing with the Asiatic Bill. It points out that the Bill was disallowed on grounds of high Imperial policy involving the whole principle of our responsibilities towards the population of India.

The *Times* continues: "It is hardly a good omen for the future that the one point on which all parties in the popular Assembly are agreed should be treated with a unanimous and summary disregard of the action deliberately taken only a few weeks ago."

The *Tribune* thinks that the decision to adopt the Asiatic Ordinance is regrettable, but it hopes that conversations between Lord Elgin and the Premier of the Transvaal may lead to an amicable compromise.

The *Morning Post* says the Transvaal Government's Chinese labour policy will be generally approved in South Africa, however disquieting it may prove to extremists at home. It is extremely improbable that an effective substitute will be found in the shape of natives. It approves the adoption of the Asiatic Ordinance.

London, Friday, March 22nd.—The *Westminster Gazette* says the Transvaal seems perfectly determined not to treat Indians as the Imperial Government desires. The dilemma is a most embarrassing one. "If we do not veto the first Act of this self-governing Colony the position of the Indians in the Transvaal will become as bad as it was under the Boer regime."

The *Globe* says it is particularly unfortunate that the Asiatic Bill, which has already produced ill-feeling between the two Transvaal Houses, should be a measure on which the Transvaal and Imperial Governments are at variance.

London, Saturday, March 23rd.—The *Daily Chronicle* this morning discusses the passing of the Transvaal Asiatic Ordinance and concludes that while the Imperial Government was bound to veto the measure while it possessed full responsibility in regard to the Transvaal, to veto a Bill passed unanimously by the Parliament of a self-governing Colony would be a very different and a very serious matter.—*Star.*

The *Daily Chronicle*, referring to the Transvaal Asiatic Ordinance, dwells on the seriousness of vetoing an Act unanimously passed by the Parliament of a self-governing Colony, and says Lord Elgin will be able to

nance is only a prelude to a larger legislation; it is preliminary to measures for the curtailment or prohibition of Asiatic immigration. Had the Imperial Government waited for an Immigration Ordinance, and then pointed out such provisions as might have appeared too stringent or embarrassing to Imperial relationships, we believe that most persons would acquiesce in them as being only setting within their rights, even though we might not have agreed with their views. But they have gone out of their way to flout the Colony. They allowed an Ordinance to be passed, with their approval; they then received an Indian deputation behind the back of the Government; they accepted all sorts of fanciful assertions from gentlemen like Sir Lepel Griffin; they took the opinions of persons absolutely unacquainted with this country; they scolded the King's representative; and they entirely ignored the unanimous feeling of the white Colonists—Boer and Briton.

That is no exaggerated statement of the case. Now, let us state the case of the Transvaal with perfect simplicity. There are certain rules regulating immigration; we are resolved to enforce them. There are certain Asiatics in this country who have no right to be here; we are resolved not to permit them to remain. We assert the inalienable right of every country to limit or prohibit immigration, and to regulate the position of immigrants. We assert our right to protect our own people against what we believe to be undesirable competition by restrictions on immigration just as much as by Customs duties. There is not one man in a hundred in the Transvaal who does not believe that unrestricted Asiatic immigration will be highly injurious, if not ruinous, to the white population of the Colony. If, then, the Imperial Government can only give way with impaired dignity, the Transvaal can only give way with the prospect of impaired prosperity and of diminished political liberty. Far in this controversy we are committed to more than an assertion of policy with regard to Asiatic immigration; we are also committed to an assertion of the rights of a self-governing community. The Indian deputation, through Lord Elgin, have raised this huge issue, and may find that in so doing they have only stimulated the opposition to their claims. For one thing is now certain—that there can be for us no turning back, unless we are prepared to occupy a position inferior to that of every other self-governing British Colony.

"Star"

The Asiatic Registration Ordinance was approved without amendment, as everyone foresaw. It was, of course, equally foreseen that Lord Selborne was constitutionally bound to receive his assent for the significance of the Royal pleasure. But there is no serious risk of a second veto. Indeed, we believe that Sir Richard Solomon, who was once deep in the councils of the Liberal Government, was practically the bearer of a message that there would be no further attempt to thwart the wishes of the Transvaal in the matter of Asiatic registration. The measure which owes its fast origin to the zeal of Mr. Lionel Curtis is morally certain to take its place in the Statute Book as the first constructive Act of the new Transvaal Government.

Imperialism Run Mad

London, Friday, March 22.

The *Morning Post* publishes an interesting article on the treatment of British Indians in the Transvaal, by Mr. Richard Jells, who recently visited South Africa and is well informed on Colonial questions.

Mr. Jells states the reasons why the white Colonists are unanimously and emphatically opposed to the admission of Indians into the Transvaal, and says: "The Imperial Government not to disregard the wishes of the new Parliament."

He says that in the event of the Imperial Government disallowing the Ordinance which is being enacted, the Transvaal will have only one remedy open to it—that of seceding from the Empire for half-an-hour or so and rejoining it on the conclusion of a pre-arranged treaty establishing the right of the Colonists to exclude British Indians. —*Rand Daily Mail*.

London Committee Moves

East Indian Association Co-operates

[Wednesday, March 20th.—The possibility of the re-enactment of the Transvaal Asiatic Ordinance has raised the keenest interest in Parliamentary circles.

Mr. Alfred Scott (Liberal), interviewed by a representative of Reuters Agency said the action of the Transvaal was regrettable, though not surprising. A meeting of Liberals and Labourites would be called to discuss the matter.

Sir Gilbert Parker (Unionist) declared that the Imperial Government would never venture to allow the Ordinance again.

Special meetings of the Unionist South African Committee and the British Transvaal Labour Committee will be convened. —*Reuter*.

Friday, March 22.—Mr. Rieu, Secretary of the Committee of prominent Anglo-Indians who are watching the interests of the British Indians of the Transvaal in this country, has stated that he greatly regrets the action of the Transvaal Government and Parliament in re-enacting the Asiatic Ordinance.

It was impossible, he said, for the Imperial Government to allow its decision to be upset in this way, and he felt sure that the new Bill would be disallowed.

A public meeting is to be held on April 9 to protest against the re-passing of the Ordinance. —*Rand Daily Mail*.

Friday, March 22.—The S. A. Indians' Committee, also the East India Association, are dissatisfied with the Imperial Government's replies with reference to bringing up the cause of British Indians at the Colonial Conference.

Consequently they will hold a public meeting on April 9th at Caxton Hall. —*Reuter*.

Questions in the Imperial Parliament

Natal Municipalities Bill

Mr. DEAN SCHWANN asked the Under Secretary of State for the Colonies, whether, in view of the fact that the effect of the Municipal Corporations Act of Natal, now awaiting the sanction of His Majesty's Imperial Government, will be to deprive qualified free British Indians in that Colony of their present right to enrolment as burgesses and municipal voters, that the term uncivilised races in that Act will include even cultured sons of freed indentured labourers as well as such freed Indians themselves, and that its effect will be for ever to preclude their obtaining the municipal vote, the Secretary of State proposes to advise that sanction shall be withheld from this Act.

Mr. CHURCHILL said:—As I explained in reply to questions addressed to me on the 19th and the 20th February by the honourable members for Hammersmith and the Montgomery

Burgis, the Secretary of State is in communication with the Natal Government. Meanwhile the Bill is not in operation.

Vrededorp Ordinance

SIR WILLIAM EVANS-GORDON asked the Under Secretary of State for the Colonies, what steps the Government have taken to protect the vested interests of those British Indian Residents of Vrededorp, Transvaal, who having paid sums of several hundred pounds each as transferees of their stands, and having been granted regular trading licences and built up business connections thereon will now, in terms of Vrededorp Stands Ordinance, become dispossessed of their holdings; whether such persons will receive compensation; and whether, before sanctioning the Ordinance the attention of the Colonial Secretary was drawn to the entirely different treatment accorded to European transferees of these stands who in place of squatter's title are to receive leases for terms of years.

Mr. CHURCHILL said:—I am not able at present to add anything to the reply returned to a similar question on Tuesday. The suggestion that compensation should be given has been brought to the attention of the Transvaal Government.

Licensing Boards' Expenses

Appellant to Deposit £12-10-0

[The Joint Secretaries of the Natal Indian Congress have sent the following letter to the Hon. the Colonial Secretary:—

Durban, 15th March, 1907.
Sir,—The Committee of the Natal Indian Congress draw your attention to the notice published in the *Government Gazette* of the 19th February last, requiring appellants under Act 18 of 1897 to deposit £12-10-0 to cover expenses of the members of the appellate body. In the humble opinion of our Committee, the imposition is *ultra vires* and an unnecessarily heavy burden on the appellants. Our Committee, therefore, respectfully request that the notice be withdrawn.

The Assistant Under Secretary replied as follows:—

Pietermaritzburg.

22nd March, 1907.

Gentlemen,—In reply to your letter of the 15th instant, I have the honour to inform you that the Government is advised that the rule requiring appellants under Act 18 of 1897 to deposit £12 is a proper one, and within the authority given by the Act.

I may say that the rule is similar to others passed in connection with similar Acts. It is almost identical with one of the rules under the Liquor Act; and, under the Road Boards Act, 1901, a deposit of £15 to £25 is similarly required to be made.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE OLD ENEMY. The British Indian Association is not sitting down under its defeat at the hands of the Legislative Council. It has already cabled to the South Africa British Indian Committee, protesting against the passage of the Bill, and appealing to the Committee to save the community from the impending degradation. The following cable has also been transmitted to Lord Elgin and Mr. Morley, through the Transvaal Colonial Secretary:—

"British Indians alarmed at first action of Responsible Government and Local Parliament regarding British Indians. British Indian Association sends cable as no wholesale illegal Indians. Association will submit memorial due course, and trusts decision will be postponed meanwhile."

THE "R.D.M." AND THE A.P.S. Commenting upon the proposal of the Aborigines Protection Society that the status of Natal Indians shall be made a subject of discussion at the forthcoming Colonial Conference, the *Rand Daily Mail* says:—

The status of British Indians in the Colonies might certainly form a subject for debate, though why this should be limited to Natal it is difficult to understand. The British Indian problem is much the same whether it is tackled in South Africa, or Canada, or Australasia. Indeed, it would be a distinct advantage if a policy could be evolved applicable to the whole of the great Colonies and acquiesced in by the representatives of India. Whether there will be time to deal with such a big and such a controversial question remains to be seen. But at the first Colonial Conference at which India will be represented it would certainly not be out of place to bring up a matter which has excited so much adverse criticism amongst the people of India. However, the Aborigines Protection Society have made no new discovery in noting the reasonableness of such a debate. The suggestion was made in these columns months ago, and has also, we believe, been advanced by some of the Anglo-Indian papers.

SOMETHING TO CROW OVER! Mr. Smuts, Colonial Secretary, rejoiced mightily on Saturday night at the Johannesburg banquet to the Ministry, that both parties had found a common platform in the Asiatic Immigration question. He spoke thus:—

One of the most gratifying things to him was that the first thing done by the Parliament of the Transvaal was the taking of a common platform by both parties in this country on a matter of common concern. They knew the great Asiatic question which had been troubling this country for more than twenty years. It had always been a bone of contention between the old Government and the British Government. They did not, as regards this question, see eye to eye, and to him and to the whole of the Ministry it was a matter most gratifying to see that both parties on the great issue now took the same common platform and acted together and passed the Law.

THE KRUGERSDORP CHAMBER OF COMMERCE. The following gem is derived from the report of Krugersdorp's Chamber of Commerce:—

It was with much satisfaction that we read of the firm attitude and support given to commercial bodies by His Excellency the High Commissioner in respect to the Ordinance dealing with Asiatics, which had passed the Transvaal Legislature. Your committee has since met with regret that the Secretary of State for the Colonies was unable, without further serious consideration, to advise His Majesty that the above Ordinance should be brought into operation, and consequently the Ordinance would not be promulgated with the result that it is with regret that your committee has observed that several property owners with letters from the Council of the town of Asiatia, London, were and have been unable to obtain permission to them in the matter of the want of opportunity to refrain from letting shops to Asiatics, but without much success. Shame!

THE PRELUDE. The following inspired paragraph speaks for itself:—

A deputation from the Central Committee of the National Convention of Asiatics, consisting of Messrs. R. K. Loveday, M.L.A., E. Chappell, E. F. Bouke, A. W. Thwain, T. W. Becken, R. C. Francis, and H. Lamb, met Mr. E. C. Smuts, Colonial Secretary, on the 10th inst., on the subject of Asiatic immigration and the matter of the reformation of legislation dealing with the subject.

The Colonial Secretary, in reply to interrogatories addressed by members of the deputation, responded that the Government were unable to make any definite statement at present, but that an important announcement would be made on this subject by the Governor in the course of a few days.

THE JOHANNESBURG CHAMBER OF COMMERCE AND LAW REFORM. The following are subjects for legal reform suggested by the Johannesburg Chamber of Commerce:—

Weights and Measures, Insolvency Law, Deeds of Assignment and Compromise, Hypothecation Bonds, Prescription of Debts, Registration of Businesses and of Transfers, Companies Law, Trading Stamp Companies, Inquests on Fires, Destruction of Property by Civil Authority, Metal Dealers—steals of brass, copper, etc.

INDIANS AND THE G.P.O. From the Post Office Annual Report recently published, it appears that money orders sent to India from the Transvaal to the value of £130,614, whilst only £549 was received from India. It seems that, whereas last year India received 105 times as much as was sent to the Transvaal, this year no less than 238 times as much was sent to India. That is some satisfaction. It is a pretty comment upon the fact that there is no inducement for Indians to invest their savings in this Colony. The skeleton official figures are as under:

	Sent by Transvaal.	Received by Transvaal.
Cape Colony	£22,118	£71,436
Natal	87,280	22,120
Orange River Colony	75,720	25,114
Australia and New Zealand	30,946	1,140
India	130,614	549
United Kingdom	526,119	35,036

Harding Licensing Case

Appeal Sustained ✓

(FROM OUR SPECIAL CORRESPONDENT)

The Licensing Board for Alfred Division, consisting of Mr. F. A. Farrier, R.M. (Chairman), The Hon. W. A. Hutchinson, M.L.C., and Mr. A. G. Prentice, J.P., sat in the Magistrate's Court, Harding, on Wednesday, the 20th inst., to hear an appeal brought by Mr. C. M. Etheridge on behalf of an Arab merchant, named Ismail Saïd, Mahomed agais, the decision of the Licensing Officer of Alfred Division, of January 23rd last, refusing to grant to him a renewal of his retail store licence for his premises situate upon Lot 10, Field Street, Harding.

Mr. Etheridge, in opening the case for the Appellant, stated the Licensing Officer had given no reasons whatever for his action in refusing to grant the Appellant a renewal of his licence, and asked that the Licensing Officer might be called as a witness to state his reasons.

The Chairman said, under the rules the Licensing Officer could not be compelled to give evidence, although he was aware it had often been done, but the Board would now call upon the Licensing Officer to state his reasons in writing.

The Licensing Officer afterwards handed up his reasons in writing which were to the effect that the renewal of the licence was refused by him because the Appellant had recently entered into partnership with another Arab holding a licence in Harding.

Mr. Etheridge said that the Appellant held a licence for the premises in question in Harding for nearly eleven years, since June 26th, 1896, and during the whole of that period he had never been convicted or ever charged with any offence whatsoever. His character was good and his conduct had been blameless.

On the 24th of December last, an application was made by him (Mr. Etheridge) on behalf of the Appellant to the Licensing Officer for a renewal of the licence. The Licensing Officer on that date inspected the Appellant's books and expressed himself thoroughly satisfied with the manner in which they had been kept. The Licensing Officer was also satisfied with the report of the District Surgeon upon the premises and its sanitation. Early in January he (Mr. Etheridge) applied to the Licensing Officer for the issue of the renewal of the Appellant's licence and was informed that the stamp had got wet and spoilt in transit to the Post-master, and as soon as a fresh lot arrived, the licence should be issued. On other occasion when he and his clerk (Mr. Phillips) asked for the licence, similar excuses for the delay were given. In the meantime the Appellant asked him (Mr. Etheridge) for his licence and, acting

upon the Licensing Officer's verbal statement, he informed the Appellant that the licence was granted and the only cause for the delay in the issuing of the same was spoiling of the stamps in transit. The Appellant thereupon ordered stocks of goods from Durban. On the 22nd of January last, however, the Licensing Officer, to his astonishment, called at his (Mr. Etheridge's) office and informed him that he had decided to refuse to grant the renewal of the Appellant's licence.

Under any circumstances for the Board to refuse to renew the Appellant's licence would be an act of gross injustice. The appellant had acquired a certain vested interest by the holding of his licence for so many years without cavil and he had recently purchased the land upon which his store was built for £450, and if the licence was refused, the land would not fetch £200. The Licensing Officer's alleged reasons were, he maintained no reasons. It was not an offence for two merchants to enter into partnership, and if the Appellant had been a European, no objection would have been raised. In fact, the only objection to his client was the colour of his skin.

He contended that the Licensing Officer had acted illegally in this case. On the 24th of December last, when the renewal of the licence was applied for, the Licensing Officer should have immediately either refused or granted the licence, and he had no right to keep any licenceholder in suspense for a month. Moreover, he contended the Licensing Officer had verbally granted a renewal of the licence, and both he and his clerk, Mr. Phillips, could swear to this. If the Board held that the partnership was an objection to the renewal of the licence, the Appellant was willing to dissolve same immediately.

The Board retired to consider their decision upon the application and, after an absence of half an hour, the Chairman, returning, said the Board were of opinion that the Licensing Officer acted rightly in refusing to grant the renewal of the licence on account of the partnership, but the renewal of the licence would, however, be granted conditionally upon the partnership being immediately dissolved.

The partnership was immediately dissolved and the licence issued to the Appellant.

NATAL DEALERS' LICENCES ACT. London, Monday, March 15th. In the House of Commons to-day, at question time, Dr. Rutherford drew attention, in a long speech, to the operation of the Natal Dealers' Licences Act, which bore, hardly against British Indian traders. He made mention of a large number of specific cases.—*Transvaal Leader.*

At the Heart of the Empire

(OUR SPECIAL LONDON LETTER)

King Edward at Work and Play

His Majesty the King occupied a prominent place in the public gaze during the month of February, and on several important occasions was accompanied by Queen Alexandra. But perhaps the one event which appealed most strongly to the whole nation, and particularly to our French friends, was the decision of Their Majesties to go to Paris for a week's holiday almost as ordinary visitors. The fact that they travelled incognito served to dispense with State ceremony, but it did not hide their personality from the exuberant Parisians who, though they gave their royal visitors a most enthusiastic welcome, never intruded upon their freedom. Staying at the British Embassy, which, of course, is regarded as British soil, the King and the Queen paid visits to personal friends, to places of interest and amusement, went shopping, and enjoyed the French capital as so many thousands of their subjects are fond of doing.

The Opening of Parliament

The State Opening of Parliament was the important function which restricted the Paris visit to a week, and the "Tears of Paris" found their way to London, for no more deplorable weather could have shorn the ceremony of its picturesqueness. Grey skies, torrents of rain, resultant mud, overcoated military, and a general air of dismalness prevailed. But to compensate the thousands and thousands who, in spite of everything, gathered on the line of route, Their Majesties smiled and bowed their appreciation of the cheers which accompanied them all the way from Buckingham Palace to Westminster. The State coach which comes out on these occasions looks as if it had stepped out of a fairy tale, and the eight cream ponies which draw it are splendidly caparisoned: the Sovereigns' Escort and the Yeomen of the Guard make the show brilliant in sunshine. However, inside the House of Parliament the gloom was dispelled by electric light and gorgeous ceremonial. The House of Lords makes a splendid setting for the picture, even though the crown is carried on a cushion by a high Court dignitary exactly after the manner of Fleet Street hawkers of penny toys. A humorous touch is as salt to the most stately ceremony, and the smile that meets this appearance of the crown supplies it in this case. It is a delightful picture to see the King and Queen, wearing their magnificent royal robes, advance hand in hand to the throne and when the ceremony is over—it is but brief—depart in the same courtly way. There was a deep silence when His Majesty came to that part of his speech which referred to the

intentions of "Ministers" with regard to the House of Lords. My lords and ladies listened intently and, no doubt, pondered as to what the announcement portended. The significant and sympathetic reference to India in the Speech will not have been overlooked by His Majesty's British Indian subjects in South Africa.

The South African Exhibition

At the end of last week the neighbourhood of Buckingham Palace and Victoria was gay with flags and bunting; the display was to welcome the King and the Queen when they performed the ceremony of opening the South African Exhibition which is now being held at the Horticultural Hall. The Prince and Princess of Wales were also present and other members of the Royal Family. The presentation to His Majesty of a rhinoceros-horn walking-stick and of a beautiful ostrich-feather fan to the Queen, as well as the knighting of Sir Pieter Ham, were interesting features in the ceremony, and the words of the King about South African unity were very tactful. The exhibition promises to be a success, and in consequence we may hope to become more familiar with South African products as well as to enjoy those that are good for food. I see a clever writer in the *Tribune* calls attention, in this connection, to the advantages which we now enjoy of the improved possibilities of cold storage.

The Central Criminal Court

This week the City of London has welcomed Their Majesties and the imposing new building which has replaced the grim, forbidding black walls of old Newgate prison has been formally opened by the Sovereign. The palatial structure which now occupies the historic site has not quite lost touch with the memorable Past, for some of the old stones are worked into the modern building. What tales of woe, of suffering, of tragedy could they tell if they could but speak! Torture and death, and all the barbarism of a ruthless age. But with the new building let us hope a new era is dawning and that, in King Edward's words, the barbarous penal code of the past is being replaced by "laws breathing a more humane spirit and aiming at a nobler purpose. It is well that the criminal should be punished, but it is better that the criminal should be reformed." The "New Old Bailey" seems to be the name that will stick to the building that has arisen on the site of the old grim prison, and a greater contrast could hardly be imagined. The walls of the entrance hall are decorated by the great artists of the day, and up-to-date appliances are to be found everywhere. It seems that everybody in the building may telephone to anybody else, save only the prisoner. If the Judge finds the Court too warm or too cold, the atmosphere too moist or too dry, he has only to telephone to the engineer somewhere in the

depths below and matters will be at once adjusted according to his will. A curious and somewhat amusing incident happened during the opening ceremony; His Majesty desired to knight the leader of the "Old Bailey Liar" but the wrong name was called out; no "Mr. Charles Williams" could be found; but it was soon discovered that "Mr. Charles Matthews", ignorant of the honour in store for him, was in another part of the building; eventually he received his new dignity amid the enthusiastic applause of all present, for the new Sir Charles is deservedly popular.

Place Aux Dames

After the King the ladies—those who want votes and mean to get them either by moderate or extreme methods. On the Saturday before the opening of Parliament a remarkable procession made its way from Hyde Park to the Strand. It passed along Piccadilly and the other important thoroughfares en route in the most peaceable manner, and although it held up the traffic it was secure in the guardianship of a number of stalwart policemen. In that procession which tramped bravely through the mud—for London was in tears as well as Paris on that day—were women with titles and women whose only title to demonstrate in the cause was that they represented the humblest women-workers in the land. It was a procession of moderates, moderates who are determined to reach the goal but not by way of the goal. The climax was an enthusiastic meeting at Exeter Hall, in which Members of Parliament and many other distinguished men supported the valiant ladies. Courage and enthusiasm were the key notes of the demonstration. It was in the irony of circumstance that a few days later, when certain of these same ladies were quietly consulting with their parliamentary supporters in the House of Commons, the Extremist section of suffragists should resort to a veritable assault on the House. They wished to see the Prime Minister and the members of the Government; singing and waving banners they marched, but with decorum, to Westminster; finding their way blocked by a body of police, they resorted to stronger methods to gain their ends. Retaliation followed, but it certainly looked as if the police would be overpowered by sheer force of numbers until a number of mounted men came on the scene. Then the pinnetting horses did their work; it was a marvel that bodily and even fatal injury did not ensue, for the crowd of spectators had increased enormously, and it was almost impossible to distinguish between demonstrator and looker on. It was a scene of extraordinary confusion, and in the end some fifty or more women went to prison "for obstructing the police in the performance of their duty." There is a certain amount of rivalry between the two wings of the suffragists; the Extremists declare that peaceful parades have accom-

plished nothing, and that, in the words of an ex-Cabinet Minister, "Unless you make a row (he was referring to India) you will not be heard!" The Moderates believe that they will win their case by more rational procedure. As matters stand at present, a Women's Suffrage Bill is to come before the House of Commons very shortly through the fortune of the ballot for private Members' Bills; it will be brought in by Mr. W. H. Dickinson; another aspect of the case is that a rival society is being started which declares that women do not want the franchise, as it will take away all their womanliness. But the other societies have had such a long start that it is hardly likely the new-comer will overtake them.

The "Berlin" Disaster

It is long since the nation has been horrified and sorrow-stricken as was the case over the terrible disaster to the "Berlin" last week. We have had wild storms and pitiless weather, such gales as make one shudder for those at sea. And the shudder was only too prophetic, for the fine steamer "Berlin", which ran on the Hook of Holland Service, now the popular route to the Continent, especially to Germany, was dashed against the pier of the Dutch Port, and broke in two within sight of its destination. Seas mountains high swept the deck and carried not only the captain, but numbers of the passengers, into the raging waters. Help was well-nigh impossible, owing to the fury of the gale, and it was not until two days had passed that the last of the survivors was rescued. Heroism on the part both of rescued and rescuers almost passes belief. The Prince Consort of Holland won deserved testimony from the Dutch and the British nation for his splendid courage and practical help in saving the living who had been face to face with death for so long. King Edward has bestowed upon Prince Henry the Order of K. C. B. Of another hero, the noble Dutch captain, who said he would get the last woman off the wreck or perish in the attempt, a poem of praise has been written!

Things Indian

February has been a month of considerable Indian interest; the message in the King's speech at the opening of Parliament betokens a widening of the administrative basis in India and, one hopes, the coming of the Indian into high and responsible office. The amendments concerning India which were put down for discussion in the debate on the address were crowded out, although up to the last moment Sir Henry Cotton hoped that he would have a chance to bring forward certain important points; his desire would have been fulfilled, if the speaker had not given way to the pressure brought to bear by the Labour Members for an "Unemployed" discussion. Lord Curzon made his appearance as chairman at a meeting of the Society of Arts Indian Section when Sir Frederick Lely lectured on

"The Practical Side of famine. The ex-Viceroy praised the machinery of famine relief, but thought it was not possible to banish famine from India. By the way, his Lordship is now intending to re-enter Parliament as soon as an opportunity offers after the coming summer. Lord Anson took the chair at a meeting of the Colonial Institute early last month, when Sir Donald Robertson discoursed on "Modern India"; the outstanding point was the defence of Indian journalists by Shaikh Abdul Qadir, of Lahore. Sir Donald had condemned them sweepingly, but he afterwards admitted that the Shaikh was quite right in declaring that there were some good ones! Lord Anson said that when people complained to him of the wild statements published in the "native press", he always replied, "Look at home; if we want them to improve, we must set them a better example!" At the end of last week a thoughtful paper was read by Mr. J. D. Anderson on the burning question of the extension of the employment of Indians in the Government. He gave his experience as a District Officer who loved the people with whom he was in close touch in Bengal and Assam. He proposed a college in India—Shillong was suggested as a suitable place—where English and Indians should be trained together, for he considers that the young English members of the Indian Civil Service are very able mathematicians and classical scholars, but they lack administrative knowledge. It was remarkable that, in the interesting discussion which followed, there was an absolute unanimity as to the need for "doing something" to bring more Indians into the administration. Sir Charles Elliott advocated the reconstitution of the Statutory Civil Service on its original lines, and such men as Lord Reay, Sir William Wedderburn, and the Lahore Shaikh gave their views on the matter with exceptional sympathy and insight. One more lecture must have just a word; it was given by Mr. Fakir Chand on the revival of sericulture in India as an industry which would bring the poor people an income that would be most acceptable. The astonishing success which has attended the industry in Kashmir after Sir Thomas Wardle had introduced the latest French and Italian methods, both as to rearing the silkworms and spinning the silk, is most encouraging. Sir Thomas presided, and complimented Mr. Chand highly on his industry whilst in Europe in studying at the Cirencester College and the French and Italian Schools of Sericulture, as well as being called to the Bar. He thought he would be a very useful man to introduce and establish modern methods in the Panjab for the revival of the industry. At Sir Thomas's advice, the paper will be printed, and in two or three weeks will be available for circulation, at the cost of 4d. post free.

Lord Selborne's Despatches

[By L. W. RITCH]

PAGE II

[In his communication of May 21st, 1906, to the Secretary of State, the Governor urges (paragraph 4) the drawing of a distinction so far as Asiatics are concerned, between those who have acquired rights of domicile in the Transvaal, and those who have not, and those who claim to enter it.

As has previously been pointed out, the British Indian community of the Transvaal had, in deference to "white" representation already accepted the "European" view in the matter of unrestricted immigrations of British Indians. Indeed, as will later be shown, they had conceded much more than this point. Nevertheless, one is constrained to ask how this new attitude of differentiation is to be reconciled with the earliest profession and recommendations of His Excellency as cited in his pre-war speech above quoted. What becomes of "this perfect right of our dusky fellow subjects to go to the Transvaal"? What of the equal treatment pledge "promised by the Queen in our name"? What of our trusteeship of the Indians in India

"... for all these and the unborn children of these"? Then, "the test we had to employ in an emergency like this was the simple test of duty . . . to see that the rights and future interests of those he had named should be maintained. Does the advent of a Union Jack, in a land hitherto foreign, acquit us of an acknowledged duty towards any section of British subjects therein, or even therewith? Does it justify a Government abandoning its pledges? Or does the burden of duty "to see"—to repeat the lofty sentiments of His Excellency—"that the British subject, wherever he lives, all over the world, whether he were white or black, whether he came from Great Britain itself, or from Canada or New Zealand, was to have the rights which his Queen has assured him," become rightly abandoned for a policy of expediency which favours and protects one section of the community, the moment British supercedes foreign control? Can it be that the explanation is to be found in His Excellency's own words:—"we were not dealing with our own personal interests or our own personal money? Are these the circumstances that have altered the case? However, "the claims of the Asiatics"—British subjects be it remembered—"who wish to acquire the right to enter the Country," the country to which, under a foreign flag, it was conceded that they had a perfect right to go, that claim being as aforesaid been abandoned, it is at least comforting to observe the confidence of His Excellency "that a responsible Ministry . . . can be trusted to listen in the future to the

British subjects of Asiatic nationality resident in the Transvaal, which will be pressed upon them by that Government, and to effect the settlement of this part of this question upon just and moderate lines." True, the sense of comfort and even of security is somewhat shaken by the rather sinister "pressed upon them by that Government, and indeed more recent developments, as, for instance, Sir Richard Solomon's promise—or threat—since the early passing by the Transvaal Responsible Government of a similar Ordinance to that hung up by the Imperial Government, would seem to coincide curiously with the guarded phrasing in which it pleased His Excellency to express himself. "The just and moderate lines" are all that the British Indian community have ever claimed. Unhappily, where Indians are concerned, the Transvaal standards of justice and moderation have been found to differ most widely from conventional standards in such matters, as, for instance, in Boksburg, Krugersdorp, and Potchefstroom.

Paragraph 5 is a bit of pleading that is simply delicious in its subtlety. His excellency has "from the outset recognised that the issues involved are so far-reaching, that the settlement must await the establishment of representative institutions. An attempt to decide now any one of the various issues at stake would aggravate the difficulties of the question, because an elective legislature would, in all probability, re-open it. All that can be effected now is to keep those issues open, and, in the meantime, to induce, by every possible means, a reasonable and moderate temper in both parties concerned." How eminently judicial. How sternly impartial. How suggestive are "issues" and "both parties" and "elective legislature," of some party question, which it is felt should be held in abeyance until both sides meet at the polls or in the elective chamber and then fight it out. What could be sadder than such an attitude on the part of His Excellency, if he merely speak of the poor disfranchised dumb Ishmaelites of British Indians as "a party" were not the cruellest of mockeries!

Of course, the issues—the influx of Asiatics and the treatment of those who have acquired right of domicile in the Transvaal—must be kept open and the reasonable and moderate temper in "both parties" is to be maintained by (1) pledges "to the European population of a most specific nature that the question should be reserved to be dealt with by their representative Government; that is, that the issues, in other words, the fate of British Indians within the Colony as well as those seeking admittance, shall be settled by the dominant white race in whatsoever way it may please the latter without reference to the wishes of the voteless and voiceless 'other party' and (2) by the later introduction of a fresh Ordinance which might not only to fortify the existing

Restriction Act, technically called the Peace Preservation Ordinance, but, in addition, to pile upon the shoulders of this "other party" lawfully resident in the Colony, further disabilities of so flagrantly offensive a character as to have evoked a unanimous resolve to go to gaol rather than submit to them. Such is His Excellency's manner of "keeping open issues and encouraging a reasonable and moderate temper." And, later, His Excellency is constrained to express surprise, if not indignation, at the obstinacy and shortsightedness of this "other party" that so lamentably failed to appreciate his anxiety on their behalf!

Indians for Lobito Bay

Imperial and Indian Governments Consent

The Indian Government has decided not to offer any opposition to the engagement of a large number of Natal Indians for work on the Benguela Railway, and a shipment of some 2,000 labourers will take place within the next few days. Mr. John Stone, the agent of Messrs. Griffiths & Co., of London, the contractors for the railway, had intended to-day to have dismissed some 3,000 Indian men and women, whom he has been maintaining in anticipation of the authorities' consent; but receipt of a telegraphic message from the Attorney-General rendered this unnecessary. We received a telephonic message from the Government, in Maritzburg, stating that a cable reply had been received from the Imperial Government, announcing that the Indian Government would not oppose the departure of the Indians for Lobito Bay. The Indians attended a mass-meeting in Brickhill Road at noon, when they were informed of the Government's decision, receiving the announcement with every sign of elation.

Mr. Stone left Durban for Maritzburg, last night, in order to conclude the contract with the Government. This, it is understood, will provide for guarantees that the Indians shall be well treated, and that, after the expiration of their term of engagement, they shall be returned either to Natal or to India. Money that is owing to the Government, in the shape of licence fees and taxation in arrears, is to be deducted from the men's wages and paid over to the authorities in instalments. Although in some cases the amounts are considerable, an endeavour is being made to reduce the men's indebtedness to a uniform sum of £6 per head. This is a point which has yet to be decided by the Government.—*Natal Mercury*.

ON WEDNESDAY. At a meeting of the Dundee Chamber of Commerce the secretary reported that the Chamber was keeping an eye upon the licences issued by the Licensing Officer to Indian traders.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

૩૭૬

પૃસ્તક ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૩૦ મી માર્ચ, ૧૯૦૭.

અંક ૧૩.

અકવાડીક પંચાંગ.

—*—

ક્રાંતિની-તારીખ ૩૦ મી માર્ચથી તારીખ ૫
એપ્રિલ સુધી ૫૦ સપ્તાહ ૧૯૦૭.
હિંદુ-અધિકૃત વર્ષ ૧ થી. અધિકૃત વર્ષ
૧૬ ૭ સુધી અંત ૧૯૧૩.
સુરતમાંની-તારીખ ૧૫ મી સપ્ટેમ્બર ૨૧ મી
ઓક્ટોબર સુધી, ૧૩૨૫ શીનીવાર.

વાર.	ક્રાંતિની તારીખ	હિંદુ તારીખ	સુરતમાંની તારીખ	સુરતમાંની તારીખ	સુરતમાંની તારીખ
શની...	૩૦	૧	૧૫	૧૬	૮૫ ૫૪
રવિ...	૩૧	૨	૧૬	૧૭	૮૫ ૫૩
સોમ...	૧	૩	૧૭	૧૮	૮૫ ૫૨
મંગળ...	૨	૪	૧૮	૧૯	૮૫ ૫૧
બુધ...	૩	૫	૧૯	૨૦	૮૫ ૫૦
ગુરુ...	૪	૬	૨૦	૨૧	૮૫ ૪૯
શુક્ર...	૫	૭	૨૧	૨૨	૮૫ ૪૮

અનુક્રમણિકા.

—x—

ગ્રાન્ડમાર્ચ એશિયાટીક એસોસિએશન ...	૧૫૫
ફેબ્રુઆરી નાતાલની ફરજ ...	૧૫૬
હોળીદેય જનારા હિંદી ...	૧૫૭
સાદક આફ્રિકા બીડીસ ઈડિઅન ...	૧૫૮
કમીટી ...	૧૫૯
ઈન્ડિયામાંથી તારણ ...	૧૬૦
પરી પાસામાંથી સવાલ જવાબ ...	૧૬૧
એશિયાટીક એસોસિએશન અને ગ્રાન્ડમાર્ચ ...	૧૬૨
તો કાપો. ...	૧૬૩
ફેબ્રુઆરી પેપરની કાપો. ...	૧૬૪
રજાનીક કાપોમાં જવાબ ...	૧૬૫
પરદેશમાં હિંદી મહાસેનાની સિધ્ધિ ...	૧૬૬
નાદારી કાર્ટ ...	૧૬૭
જેઠાનેજરન અખરખત ...	૧૬૮
સુખર્ષ ...	૧૬૯
કંઠી ...	૧૭૦
લાર્ડસેન્સની અગિય. ...	૧૭૧
નાતાલમાં હિંદીઓની આવજા ...	૧૭૨
સનાતન ધર્મસલા ...	૧૭૩
બાલુ વરતમાન ...	૧૭૪
હિંદુસ્તાનના અખરખ. ...	૧૭૫
રૂઝના તાર સમાચાર ...	૧૭૬
અખર લાખ. ...	૧૭૭
અર્થો પચે. ...	૧૭૮
કાલેલ મારેકા ...	૧૭૯
કાલેલ મારેકા ...	૧૮૦

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તારીખ ૩૦ મી માર્ચ ૧૯૦૭.

ટરાંસવાલ એશિયાટીક

એસોસિએશન.

ટરાંસવાલના હિંદીની જે સિધ્ધિ ગયા
સપ્ટેમ્બરમાં હતી તે પાછી આજે આવી
પડી છે. આજે જ્યાંની નજર ટરાંસ
વાલના હિંદી શું કરશે તેની ઉપર જે
તેઓની વરતણક ઉપર

બધા હિંદીનો

આધાર છે. જે ટરાંસવાલમાં થશે તે
આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાં થવાનો
સંભવ છે.

આપ સુચના વિના

સ્વરંગે ન પહોંચાય એ કહેવત પ્રમાણે
જે ટરાંસવાલના હિંદી

જેલ જવાના ઠરાયને

સુરતપણે વળગી નહીં રહે તો 'ગધુ' બોલ
બેસશે. તેઓના હકો જશે એટલુંજ
નહિ પણ દક્ષિણ આફ્રીકાના બીજા
હિંદીના હક પણ જશે. જે ટરાંસવાલ
ની હિંદી કેમ જેલનો ફાયલ બેસાવર
કાયમ ન રાખે તો

શુક્રેનું મળ્યા બેસાવર

જશે. ગોરાઓ દારી કરશે. આપણને
આપણા અને બીજા ગણે અને આપણી
ઉપર જેલનો બાર કાદો તેલનો આપણે
ઉપાડશું એમ માનશે. હિંદી કામનાં
સમાજ કે બોલવા ઉપર પછી બિનકુલ
મરસો નહિ રહે.

જે આ બીજા પસાર થાય તો

બીજા બીજો ટરાંસવાલની સરકાર ગપાટા
બધે થશે ને એક પછી એક દરેક હકો
હિંદી કામ હાથે કરીને શુભાવી દેશે. જે
કાપડા એવેજ રિપર કાલોતીમાં છે તેવા
ટરાંસવાલમાં થશે ને પછી બધી જગ્યાએ
તેવું થશે. જમરામાં બધા વેપારીને
કાંકગા મત્તા મોકલવામાંથી લેર માછા
છેત્રે કમીપરપર કોપોને મોકલવા અને

જમીનના હક બીલકુલ લોકેશનની બહાર
તે આપવા એવી વાત આજથી ચાલી
રહી છે. દરે ને જેલનો ફાયલ હિંદી
કામ છોડી દેશે તો ઉપરની એકે આપન
માં કાદ મેળવી શકે એવું અને માનવા
નથી.

જે આ વેળા શાખ જશે

તો તે પાછી આવવાની નથી. ગપાર
કાલેલા લાંબ પાછા ખેંચવા જેવું અને
બીજું કંઈજ શુદ્ધ માનવા નથી.

એસોસિએશનની સામે થવાનાં બીજાં

કારણો.

અમે દુકામાં નીચે કાંકાએ બીજો.

૧. એસોસિએશનથી બધા માણસની પર
મીટ બંધી કાઢ તેની તપાસ કરી
નવી પરમીટ આપશે.

૨. તે પરમીટ કાફરા કે બીજા અને
તે સિપાહીને બનાવવી પડશે.

૩. તે પરમીટ ન બતાવ તેવાને કાઢ
સેન્સ નહિ મળે.

૪. પરમીટ બતાવતાં છતાં હરકોઈ
માણસને રાતો રાત બંધમાં
પુરી રાખવાનો પોલીસને અખ
ન્યાર છે.

૫. આદ વરસના બધાંને વાજુ તેન
બાળે રજીસ્ટર કરવું જેલમાં અને
બધાંની નિશાનગો આપવી પડશે.

૬. આ બધી છળ ખાટી પરમીટ
વાળાને અથવા વગર પરમીટવાળા
ને નથી ઉપાડવાની. કેમકે તેઓ
ને તો ટરાંસવાલ છોડવું પડશે.
પણ જેઓ સાચી પરમીટવાળા છે
તેઓને આ છળ ઉપાડવાની છે.

૭. નવી પરમીટ ઉપર દસ આંગળાં
પાડવાનાં છે એમ બધા અમલ
દારો કહી શુકયા છે.

૮. આપણે અગાઉ અંગ્રેજો આપણો છે
તેમાં ને દરે કાયદો થાય છે તેમાં
બધું નકાવત છે. આપણે અંગ્રેજો
મરજથી આપણો તે લેવના કાયદો
ફરજવાન રહે છે.

૯. આપણે આજ સુધી અંગ્રેજો
આપણે કાંઈક તે કાયદાની આપ
કાંઈકમાં નથી એવો તેની અસર
આપણી રાજીવમાં નથી થઈ.

પણ નવા કાયદાની અસર બધી જગ્યાએ થશે.

૧૦. આ કાયદો રાજ અંગરેજો માણસ તરફ નો લેના મન ઉપર એવીજ અસર પડે કે તે કાયદો જેઓને કાયમ પડે તેઓ ખરે, હુંદાર અને દુષ્કાર માણસો હોવા જોઈએ.

૧૧. એ કાયદાની કસગો માત્ર મુઠક માર લોકોને લાગુ પડે તેવી છે.

૧૨. એ કાયદો દાખલ કરવાનું કારણ પણ એવું જ બતાવ્યું છે : હિંદી કામના મુખી માણસો જુદી રીતે હિંદીને દરોસવાલમાં દાખલ કરે છે એટલે કે મુલદાર છે.

૧૩. એ કાયદો હિંદી કામ માત્રને લાયક છે કે નહીં એ એ સવાલ ઉભો કરે છે.

૧૪. જો એ કાયદો હિંદી કામ કમુલ કરે તો પરિણામ એ આવે કે સર મંજરજી ભાવનગરી સરખા હિંદી કામ દરોસવાલ આવે તો તેની પાસેથી પણ આંગણવાળા, પાસ મંગાવ. આની જવાબદારી દરોસવાલના હિંદી ઉપર રહે છે.

૧૫. એ કાયદો માત્ર એશિઆટીકને લાગુ પડે છે. કેપ બોય, કાકર કે મહાદેવે કાચુ નથી પડતો. એટલે એમ થયું કે એ ત્રણે કામ હિંદી કામને હરી શકશે. એક હિંદી મહાદેવે પરજો. તેના મહાદેવ સમાવી પાસે કાચ પાસ નહિ માગી શકે પણ હિંદીની પાસે રોકાણે રોકાણે 'હરી પાસ' કરી કાકર પોલીસ પાસ માગશે. એટલે કે મહાદેવ એવન કરતાં હિંદીની સ્થિતિ બદલાઈ શકે.

આવી બીજાં કારણો પણ આવી શકાય છે. ઉપરનાં કારણોને ખુબ વાંચી વાંચનારે વિચારવું કે શું એવી સ્થિતિ બોમબવાના કરતાં જેમ સારી નથી ? એ કાયદા પ્રમાણે પાસ લેવો તેમાં તો

હમેશાની જેલ છે

એમ એમ માનીએ છીએ. તેના કરતાં થોડા કલાક કે મહીના જેલ બોમબવા તેમાં કંઈ ખોટું નથી. બલકે તેમાં લાભ અને જરા છે. પેલી સદાયની જેલમાં તુકાન અને તામોશી છે.

વળી યાદ રાખવાનું છે કે જેલને દરેક હિંદી કામ એક વખત કરી શકે

છે. તે આખી દુનિયામાં જાહેર થયું છે. જો એ કાયદો હિંદીઓમાં કમુલ નહોતો તો હવે કમુલ કામ કે જેલના મોજાન તે એ કાયદાને વિશે દમોશીને સાહે કાયમ છે. આ વિચારો કરી જરા બર નિશ્ચય કરી હિંદી કામ જેલના દરોસવાલની રહે એવી અને પિત્તની કરી એ છીએ તે તેઓ દરેક કાયમ રાખવા ની હિંમત આવે એવું અમે ખુદાની ખરે બંદગી કરી માગીએ છીએ.

વિજાલતમાં બહાદુર બધીઓ

કામ લડી રહી છે તેના દબુ તારો ચાલ્યા આવે છે. તેમાંની બધી જાહ રીઓ દંડ નહિ આપનાં જેલમાં જાય છે. દબુ તેઓને લડ નથી મળ્યા તેથી હારી જતી નથી. પણ માને છે કે તે તેઓ ને પોતાને લડ નહિ મળે તોપણ તેઓની કરેલી બંદગીને તેઓની હિંદીઓને મળશે.

જેલના કારની આગતમાં એમ કામ નથી માનવાનું કે બધા હિંદી જેલમાં જાય તોજ તે પોતાં કામ પણ ને માણસ હિંમત કરે તેને જેલમાં જવાનું છે. ઉપર બતાવેલા બાબતોનો દાખલો લેવાનો છે. તેઓ એક ઘણી ઘોડી છે છતાં જેલમાં જાય છે તે તેથી દુનિયાનું ધ્યાન એ આવત તરફ જાય છે.

અમે અમારા બધા વાંચનારને આજુકા પુરવક જણાવીએ છીએ કે તેમણે અમારું આ લખાણ મનમાં ધાતરી રાખવાનું છે ને જાહેર વિચારી કામ કરવાનું છે.

કેપ તથા નાતાલની કુરજ.

કેપ તથા નાતાલના હિંદીવાનોની આ સમયે એવી કુરજ છે કે તેઓએ મીડિંગો જારી દરોસવાલના હિંદીને દિલસોટા આપવાની જરૂર છે. એટલું જ નહિ પણ તેઓએ દરોસ કરી વડી સરકારને મોકલવાના છે. દરેક જામેમાં દરોસ કરશે અને સરકારને તરતપુરવક મળશે કે આ પ્રમાણે કાયદો જુલમગાર છે ને રદ કરશે તોપણ સારું છે. એટલું યાદ રાખવાનું છે કે દરોસવાલ ગોરડીન-સના રોકાણો દરેક ગામથી લોકો એકબીજાને ગોરાઓ તરફથી તાર મચા હતા. દરેક જામેઓએ હંડ મીંગતરથી ને રિતસર આપણો મવાં જોઈએ.

લોખીટાએ જનારા હિંદી.

મી. રોલન કરીને ઇંગ્લેન્ડ પોરકુશીક આફ્રિકામાં કેપથી ઉતરે ૧૦૦૦ માઈલ લોખીટાએ આવે છે ત્યાં હિંદી મજુરોને કામ જવા માગે છે. લોખીટાએમાં એક ઇંગ્લેન્ડ કંપની રેલવે બનાવે છે. તેની ઉપર કામ કરવા સારું હિંદીઓને કામ જવાનો ઇરાદો રાખે છે. આમાં હિંદી કામે ઉતરના આવવાનું કે નહિ એ સવાલ ઉભો છે. ડરજન સેનીટરી એસોસીએશનના પ્રમુખે કેટલીક હપીકત બદલ પાડી છે તે ઉપરથી જણાય છે કે મી. રોલને ડરજનમાં હિંદીઓને બહુ બદલાવ રિથિતમાં ગણેલા છે. તેઓને સારું જે મહાન લીધું છે તે બહુ નાનું ને મંદુ છે. આ હપીકત ખરી હોય તો આપણે વિચારવા જેવું છે કે હિંદી મજુરને લોખીટાએ જવાથી કાયદો થવાનો સંભવ છે કે કેમ. મી. રોલને હિંદી સરકાર ની પરવાનગી પણ મળી ગઈ છે. એટલે હવે તેને હિંદી કામની મદદની જરૂર નથી રહેતી. પણ આ દાખલા ઉપરથી આપણે સમજવાનું છે કે હિંદી કામ આવા કામમાં સંમતિ આપી શકતી નથી. જરૂર જણાયે સામે થઈ શકે છે. લોખીટાએનાં હરા પાણી સારાં છે એવા બંધર અમને મળ્યા છે. એટલે સંભવ છે કે હિંદી મજુરો ત્યાં સુધી થશે. તેઓની સામે જનારા સરકારી સાન હોવા ઉપર ખોટા આધાર રહેશે.

મહેડીલે ઝીનતોલ કમલમ

(હંદી) — ઉપરના મંડળના ૧૯૦૧ની સાલના રીપોર્ટની એક તકલ અમને મળી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે મધ સાલ માં તે મંડળમાં કુલ ૮૮ મેંજરો હતા. મજરૂર વરષમાં એકંદરે રૂ. ૨૬૨૮-૮-૦ ની ઉજવ થઈ હતી. ત્યારે બરચ રૂ. ૧૫૩૮-૬-૧૨ થયા હતા. વરષની આખ રીએ રિપોર્ટની કાબજદરીમાં ૧૦૪ મુજ રાતી, ૧૨૭ હિંદુ, તથા ૧૨ બીજા બાપા નો મળી કુલ ૨૪૩ પુરવકો હતા. ૧૯૦૧ના એપ્રિલથી કલામે સરીક પડા વધા એક મહેડીની યોજના શરૂ કરી છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટિશ ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચનો સપ્તાહિક અગળ.

તા. ૧ શી માર્ચના કાગળમાં મી. રીચ લખે છે કે:—

સાથેના કાગળીયાઓ ઉપરથી અદિતુ કામ બાબી સરકાર.

પ્રીટીડોરપ આગત કેવલ મળ્યો કે તુરત તે કોલોનીઅલ ઓફીસે મોકલ્યો. પ્રાપ્તિબાદે પછી તેની નકલ મોકલી.

તત્કાલ મીડીયે બોલાવવાને લગુ વિચાર માટે છે. સર લેપલવોરીનને મત એવો પડ્યો કે મીડીયે બોલાવતા પહેલાં લોર્ડ એલગીનને લખાણ કરવું જોઈએ. તે લખાણ મોકલ્યું છે. તેની નકલ આ સાથે છે. તેજા કાગળ મી. મોરડીને તથા સર હેનરી કમ્પ્લેક્સ બેનરમેનને મોકલ્યો છે.

એમ છતાં હું માનું છું કે તત્કાલ મીડીયે થશે. જે દશ દહાડાની અંદર સત્તા શરૂ જવાય નહિ આવે તો પચીસ મીડીયે મળશે. લોર્ડ કમ્પ્લેક્સ ને પ્રમુખપદ આપવાની હિતચાચ માટે છે. મી. મોરડીસનની સાથે ઘણી વાત થશે.

નાતાલ આગત દહાડા સુધી લાઇસેન્સ આપત કંઈક કાગળો કે તાર નથી. તેઓએ કમીટીને લખવાની પુરી જરૂર છે. મેં તો પગલાં લઈને છે.

લોર્ડ એલગીન ઉપર કમીટીએ કરેલું લખાણ.

જરૂર ઇન્ડિયા એસોસિએશનની કાઉન્સિલ તથા સાઉથ આફ્રિકા પ્રીટીશ કમીટી વડી સરકારને એવી અરજી કરે છે કે આવતી કોલોનીઅલ કાઉન્સિલમાં પ્રીટીશ કોલોનીમાં હિંદીને જે હુકમો છે તે બાબત જરૂરથી ચર્ચા કરે. અમને જણાય છે કે એવો એક સલાહ કાઉન્સિલમાં નહિ આવે કે જેની અસર આ હિંદી સલાહ જેટલી હોય. અને અમે માનીએ છીએ કે જે કાઉન્સિલ આ સલાહની ચર્ચા સામગ્રી પુરવક ને ઉદાર દિલથી કરશે તો તેથી પ્રીટીશ રાજ્યને બહુ લાભ થશે.

- સહી. લેપલ વોરીન. બેનરમેન ક. ઇ. એ.
- આરાવુન. સેક્રેટરી ઇ. ઇ. એ.
- એમ. એમ. લાવનશરી. બેનરમેન.
- સા. આ. ખી. ઇ. ક.
- રીચ. સેક્રેટરી. સા. આ. ખી.
- ઇ. ક.

ઈન્ડિયામાંથી તારણ.

હિંદની જરૂર.

એ વિષય ઉપર સર વીલીયમ વેન્ડરબેલ એક લખાણ કર્યું હતું જેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે હાલમાં હિંદુસ્તાનનો મામલો એવો થઈ પડ્યો છે કે તુરંત પગલાં લેવાની જરૂર છે. પ્રત્યેક તેમના રાજ્ય કારભારમાં ભાગ આપવો જોઈએ. પહેલાં પગલાં તરીકે વેલેન્સિયની કાઉન્સિલમાં બોલાવવાં જોઈએ એક જે લોર્ડને નીમવા જોઈએ. મી. મેન્ડોની કાઉન્સિલમાં પણ એક રિપોર્ટ ની નીમવું થવી જોઈએ જરૂર ઇન્ડિયા કંપનીના અમલ વખતે ૬૨ ૨૦ વરસે પારલામેન્ટ તરફથી નવાસ અલાવવામાં આવ્યા. સરકારના હાથમાં તે અમલ આવ્યા પછી આવી નવાસ થઈ થઈ છે તે ફરીથી લખવ કરવી.

પૂર્વ આફ્રિકામાં હિંદી.

જરૂર આફ્રિકા પ્રોટેક્ટોરેટમાં ઇન્ડિયન પીનલ કોડના કાયદા સાથે છે. તે બદલી કોડના કાયદા કાયમ કરવા ત્યાંના ગેરા એ મુજબ બતાવેલી હતી. આ સંબંધમાં પારલામેન્ટમાં મુખ્યએકા એક સલાહ ના જવાબમાં મી. ચર્ચિલે જણાવ્યું કે ગેરા એને જોડતો ફરજત કાયમ કરવાનું મુજબ સારું નથી. ગેરા કરતાં હિંદી ની વસ્તી બહુ જુદી છે એમ કહેવામાં આવ્યું છે તે બોલ્યું છે. આ ત્યાંના જે મુખ્ય શહેરના આંકડા ઉપરથી સામીત થાય છે. નાઇરોબીમાં ૫૭૬ ગેરા, ૩, ૭૩ હિંદી, ને કુલ વસ્તી ૧૩,૫૧૪ છે. મોમ્બાસામાં ૨૦૦ ગેરા, ૫,૫૫૦ હિંદી, કુલ વસ્તી ૨૫,૮૦૦ ની છે.

પરચુરણ ખબર.

વડી પારલામેન્ટમાં થએલા સલાહ જવાબ ઉપરથી નીચેના જણવા લાયક ખબરો મળે છે:—‘હિંદી લેક્ચરથીય કાઉન્સિલને વિતારી તેમાં વિશેષ હિંદી મેંબરોને જગ્યા આપવાની બાબત ઉપર વિચાર કરવા નીમવું કમીશનનો રીપોર્ટ થોડા વખતમાં બહાર પડશે. નવાર અને કારો ખારી ખાતાં જુદાં પાડવાની બાબત ઉપર હિંદી સરકાર વિચાર ચલાવે છે. અલીગઢ કોલેજના તરીકો જેઓ મુસલમાન છે તેમણે અરેબીક ભાષાના પ્રોફેસર તરીકે, હિંદી મુસલમાનને બદલે, એક જરૂરન પ્રોફેસરની નીમવું કરી છે. અરેબીની ખેતી પદાવક હિંદી સરકારને સુચના થએલ છે.

વડી પારલામેન્ટમાં સલાહ જવાબ.

[મી. રીચે મોકલેલો રીપોર્ટ.]

નાતાલ મ્યુનીસીપલ બીલ.

મી. ડકેન સ્ટુઅર્ટ પુછ્યું:—મ્યુનીસીપલ બીલથી બધા હિંદી જેઓ હાલ નાતાલમાં છે તેઓ મ્યુનીસીપલ વોટ વિનાના થઈ રહેશે. અને ‘અન રીપીટા ક્લક’ માં ગીરમીટમાંથી જુદેલા હિંદી અને ગમે તેવી જગ્યાથી પામેલા તેઓના કોર્સ આવી જાય છે. તેથી એ બીલ તે મંજૂરી આપવા કોલોનીઅલ સેક્રેટરી ના પાડશે કે નહિ ?

મી. ચર્ચિલનો જવાબ : ૧૬ મી તથા ૨૦ મી ફેબ્રુઆરીએ પુછેલા સલાહના જવાબમાં મેં કહ્યું તે પ્રમાણે હવે વડી સરકાર નાતાલની સરકાર સાથે પત્ર વહેવાર ચલાવી રહી છે. તે ફરમીયાન એ બીલ અમલમાં નથી આવતું.

મી. ડકેન સુવાને પછી આવેલા સલાહ પુછ્યો હતો.

નાતાલનો લાઇસેન્સિંગ કાયદો.

સર વીલીયમ એવન્સ ગોરડનનો સલાહ:— ટોંગાટમાં ઘણા ખરા હિંદીની લાઇસેન્સ ફરી આપવાની લાઇસેન્સિંગ ઓફીસર ના પાડી છે ? તે ઓફીસર લાઇસેન્સિંગ બોરડા તાબાનો માણસ છે ? લાઇસેન્સિંગ બોરડા મેંબરો વગ્યા ખરા વેપારી વગ્યા છે ? અને હિંદી વેપારીના હક્ક જાળવવાને સાદું વડી સરકાર જરૂર પગલાં લેશે કે નહિ ?

મી. ચર્ચિલનો જવાબ : હું અગાઉ કહી ગયો છું તે પ્રમાણે એ કાયદા બાબત નાતાલની સરકારની સાથે કાગળ વહેવાર ચાલે છે.

પ્રીટીડોરપ ઓરડીનસ.

સર વીલીયમ એવન્સ ગોરડનનો સલાહ:— પ્રીટીડોરપમાં ફેટલાક હિંદી પોતાની સ્ટોલ સામે છે ને ફેટલાક વેપાર કરે છે તેઓને કહી મુકતાં પહેલાં તેઓ ને તુકશાની મળશે કે નહિ ? આતીજ રિપીટના ઓરડોને ઘાંબી મુકવા પદા મળશે ને હિંદોનજ નહિ મળે એવી વડી સરકારને ખબર હતી કે નહિ ?

ચર્ચિલનો જવાબ : હું અગાઉ જવાબ આપી મુક્યો છું તેમ કરતાં કંઈ વધારે કહી શકતો નથી. તુકશાની આપવા બાબત ની વાત ટરંસવાલ સરકારની બાબત રજૂ કરી છે.

એશિયાટીક ઓરડીનન્સ અને વાન્સવાલનો છાપો.

વાન્સવાલ હીરની ટીકા.

એશિયાટીક ઓરડીનન્સને વડી સરકારે હાથમાં લઈને નામ જુર કર્યું તેને કાનૂની અને પહેલા કાનૂની તરીકે દાખલ કરવાથી અને ખુશ થયા છીએ. એથી હીરને કોલોનીયલ સ્થાને છે માટે પોતાની મરજી પર તેમ કરવા મુખત્યાર છે એમ જાણવા છે. એ ખીલને તરફ હાથમાં લેવાનું અત્યંત જરૂરી હતું. આમાં વડી સરકાર સાથે તકરારનો સંભવ છે. અમે જાનું રાખી શકતા નથી કે એ તકરારમાં કારનારને બહુ નુકસાન છે. વડી સરકારે થોડા માસ ઉપર નામ જુર આપવામાં લીધેલ પદ્ધતિમાં પાછા ફરતાં સરકારનું પડશે. છતાં તે માટે જોખમદાર લોર્ડ એલગીન પેને છે. કોલોનીયલ સેક્રેટરી અને તેના એડીવા પ્રધાનોની મુશાવરો થઈ છે એ આપણે જાણીએ નથી. તેમણે સર લેપલ ઓફીસને જોવાના મત ઉપર આપર રાખ્યા અને કોલોનીયલ મોનિટરિંગ બોર્ડને તે વખતે માન આપ્યું નહિ. એટલે વડી સરકારને મુશીબતો હોવાનો તેમજ હાથે કરી પોતાને માથે આણેલી છે. ઓરડીનન્સમાં કંઈ રચના થી વાત નથી. ખાસ જણ છે કે કોલોનીયલ રહેવા કેટલાકે એશિયાટીક હકદાર છે. ત્યારે કેટલાકે રહેવાને કાંઈ હક નથી. હકદાર લોકોના હક નહીં કાંવા સાથે ઓરડીનન્સ ધડવામાં આવ્યું છે. કાણ હકદાર છે તે ચોક્કસ કરી પડી, તેઓને ક્યા ક્યા હક છે એ નક્કી કરવા સાથે ખીલ કાનૂની પાછળથી વડી સરકારે આ ઓરડીનન્સ ખીલ દાખલ કરવાની હાજીઆન કરે છે. અર્ધગોંડો કેટલાકે એશિયાટીકને કાનૂની માન્યતા હોવા તેવા ઓરડીનન્સને વડી સરકારે નામ જુર કરવાથી વાન્સવાલની આગાહીને નુકસાન થવા સંભવ છે. ત્યારે એક વખત ના પાડવા પછી હવે મંજૂરી આપતાં વડી સરકારની કીર્તિને ઝાંખા લાગે તેમ છે. જોકે લોર્ડ એલગીન હવે એમ કહી શકે કે હવેનું ખીલ પ્રતીની સુટેથી પારલામેન્ટનું થઈ શકે છે. છતાં ખીલ માટે પ્રત્યક્ષ મનની માગણી છે એમ તેમણે અગાઉ પણ દર્શાવ્યું હતું. એટલે વડી સરકારની મુશીબતો કેળીતી છે. છતાં વાન્સવાલ પાછા ફરવા માગતું નથી.

લોર્ડ એલગીનની ટીકા

એશિયાટીક ઓરડીનન્સના મતેથી એકમત આ કોલોનીયલ કોમિશનર નથી. માત્ર તેની મંજૂરી માટે વડી સરકારની વાત જોવાનું રહ્યું છે. ઓરડીનન્સ અટકાવવા સાથે વડી સરકારને સમજાવવા મોટી કાશીય કરશે એ વાત ચોક્કસ છે. ખીલની કસબોને અપમાન ભરેલી દરાવવામાં પણ આવશે. છતાં ટરાંસવાલને તે ખીલ પાસ કરવા વગર ખીલને રસ્તો કોતર નહિ. એશિયાટીક કમીશનરનો સલાહ બહુ જરૂરી છે. તેને અસાધ્ય રીતે કાંઈ કરવા સાથે એક જ રીત છે. જે લોકો અહીં રહેવા હકદાર છે તેને સારી રીતે રાખવા; તથા નવા આવનારાઓ સામે બારણાં તકન બંધ કરવા. આ રસ્તો કામમાં લેવા માટે પહેલી જરૂર એક અહીં રહેવા કાણ હકદાર છે તેના નપાસ કરવી. લોર્ડ એલગીનને જાણ્યું છે કે વધુ એશિયાટીક પરમીટ વગર દાખલ થયા છે. આ વાતને કેટલીક ખીલ રીતે પણ ટેકા મળે છે. વળી એશિયાટીક દરજ્જાધારી ગોરાનું શુધ્ધ એ પણ આપણે જાણીએ છે. આ રિયનિમાંથી ઉગરવા માટે એશિયાટીક ઓરડીનન્સ ધડાયું છે. રજીસ્ટ્રેશન જરૂરી છે. લોર્ડ સેલ્સમેનના જણાવવા પ્રમાણે મુખ્ય લાગ 'તકન અબજુ' છે. આવા જે એશિયાટીક તેમનાં આંગણાં નીશાન લેવાં તે બહુ નથી. હિંદીઓને ઓરડીનન્સની ક્લોગો ગમતી નથી એ ખરું છે; પણ એ કાગળીને સાવ જોની રજુઆત વડે વધારી પાડવામાં આવી છે. દાખલા તરીકે સર લેપલ ઓફીસને કહ્યું હતું કે ઓરડોને પણ ઓરડીનન્સ રજીસ્ટર કરવા માગે છે.

આ આપતાં વિચારના લોકમતની વાત મુખ્ય છે. ત્યાંની ઇડિઅન કમીટીમાં કેટલાકે પાલોમેનના લીમરલ મેમ્બરો તથા એન્ડ્રો ઇડિઅનો છે, જેઓ કુલ્લી રીતે બહુ લાગવમ થરાવે છે. પણ કમનસીબે અહીંની રિયનિયા ખીલવાકે છે. ઓરડીનન્સને રદ કરાવવા બહુ પ્રયત્ન કરે પછી તે મંજૂર થવા લોર્ડ એલગીન નાપાકે એવું અમને લાગતું નથી.

જવાબ.

ઉપરના જવાબપરથી આ પત્રના અંગ્રેજી એડીટરની સહીથી નીચેનો કાગળ લોર્ડ એલગીન પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે:— તમારું જવાબ બહુ જ સુઝાવે બરકાતવારું છે. હું અત્યારે તમારી દલીલો તોડવા માગતો નથી. લોર્ડ સેલ્સમેનને ટેકા આપવાની શરતીસમાં હિંદી કામને, તથા લોર્ડ એલગીનની મુલાકાત લેનાર રજુઆતોને તમે મોટા અન્યાય આપ્યો છે. તમે કહો છો કે 'સાવ ખોટી રજુઆત' થઈ હોય તે કાગળીને વધારીને કહેવામાં આવી હતી. તે કાગળમાં સર લેપલ ઓફીસની એક તજ્જ સુધી થઈ હતી બુલને બતાવે છે. આ વલણનો તમે ખ્યાલ કરી શકે તેમ નથી. ઓરડીનન્સની મૂળ કસબોમાં ઓરડોને રજીસ્ટર કરવાની વાત હતીજ. તે વાત સર લેપલના સમજવામાં રહેલ. અને ખરી રીતે આ કોલોનીયલ સુપ્રીમ સરકારે એ ઓગોને પણ પુરોગામી પેટે રજીસ્ટ્રેશનની કસબોને ધરાવે કરેલોજ; પરંતુ હિંદી કામ સામે થઈ ત્યારેજ તે અપમાન ભરેલી વાત રદ થઈ. એટલે સર લેપલની વાત ખોટી નહોતી. છતાં મી. ગાંધીએ તેમના બાપણમાં એ બહુ સુધારી હતી એ તમોને યાદ હોવું જોઈએ. હાલ કમીશનર, તથા જાપાના અધિપતિ આ વાતને સાવ પડતી મુકે છે તેનું લેકિ શું કહેશે? સાહેબ, હિંદી કાગળીને વધારીને કહેવામાં આવી છે તથા ખોટી રજુઆત થઈ છે એમ તમે કહો છો તો તે સમજાવશે જરા! લોર્ડ સેલ્સમેનને હિંદી કામને અન્યાય આપી અપરાધ કરી એટલે તમે પણ આપણાં વીચીને એજ સજ્જો ભળ્યા કરશો? મારું જાણું તે 'કામનું' હિમાયતી છે તે કામની માફી તમારે આપવી જોઈએ એમ તમને નથી લાગતું?

વિલાયતમાં કમીટીએ શરૂ કરેલી હાલ.

કોલોનીયલ કાનૂનરન્સ વખતે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી સલાહ તરફ લોર્ડ એલગીને બતાવેલા વલણ માટે આસતોય બહાર કરવાનો કાગળ સાથે આફ્રિકા ખરિદીય ઇડિઅન કમીટીએ તથા જરૂર ઇડિઆ એસોસિએશને પસાર કર્યો છે. તા. ૮ મી એપ્રિલે આ મંડળ તરફથી બહાર ખીલોગો જાહેરામાં આવનાર છે.

કેપનો વેપારી કાયદો.

કેપ કોલોનીની મ્યુનિસિપાલ કોર્પોરેશન એસોસિએશનની મીટિંગ દ્વારા વિચાર ઉપર કેપ ટાઉનમાં મળી હતી તે વખતે કેપના વેપારી કાયદામાં અને લાઇસેન્સ કાયદામાં સુધારો કરવા સરકારને આમર કરવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. આ વખતનો હુકમ 'સાઉથ આફ્રિકન ન્યુસ'માં પ્રસિદ્ધ થયો હતો. તેમાંથી હિંદીને જ્ઞાત્યુ આપક બાબ તીચે નામ સામાં આવ્યો છે.

મી. કમિશનરે હકાર વહેંચે કે વેપારી કાયદામાં અને લાઇસેન્સ કાયદામાં સુધારો કરવા આવતી એક્ટ વખતે પાર લામેટમાં બીજા કાયદા કરવું. તે બીજા માં એવી શરતો હતી જેઓએ કે સુક્રાની સર્વા મ્યુનિસિપાલ કોર્પોરેશન કે જેના ના હાથમાં નહિ, પણ માલિકોના હાથ માં મુકવી; વેપારીનાં સામગ્રી આપત માં અરજદારે મહાન લેના ધધને આપક છે એવું સરકારી સરટીફિકેટ રજૂ કરવું; તથા વેપારના કસોડો નહી કરવા. આ મરેએ જણાવતું કે હિંદી કેરીઆના પર માંથી જયવા માટે કાયદો બહુ ઉપયોગી છે. નકામા અને હેરાન કરાં હોય તેવાં લાઇસેન્સ આપવા ના પાડવી જોઈએ. મી. ડીકેટ જણાવતું કે હિંદીઆ માત્ર હેરાનગતી કરવાના છે. મી. કોલીઅર્સ કહે કે લીડની પીડા કરનાં હિંદીઆ વધારે વુકસાનકારક છે. હિંદીનાં લાઇસેન્સના સુક્રા માટે વરસમાં એક અથવા બે હાવસો ફાવવા જોઈએ. મી. ચાલીસે સુધારો મુક્યો કે કાયદામાં કેવા સુધારા જોઈએ એ વિચાર કરવાનું કામ કરેા બારી કમીશન સોંપવું. આ સુધારો સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

કેપટાઉનના મેયરે એવું જાણ કર્યું કે:—એ કાયદાનો અગત્ય માલિકોના હાથમાં મુકવાની વડેર કેપટાઉનની કોર્પોરેશનને કારની જવાબ છે. આમ કરવું સત્કારકારક હોવાનાં વળાં કરવું છે. વળી લાઇસેન્સ શી સરકારી તેજુ માં નામ છે તો એ આપતમાં સુક્રા અરકારી માલિકોને કાયેજ થવા જોઈએ. આ આપતમાં મારે સરકાર સાથે વાત ચીન થઈ છે અને મેં જાણવો તેવો સુધારો કરવાનું બીજા કાયદા સામ એવો સંભવ છે. આ કાયદાના સંબંધમાં જાણવું જોઈએ કે હાલમાં આમાં જેવી આબોનિ તથા વેપારીઓને જ્ઞાત્યાં લાઇસે

ન્સ નવાં કરી આપવા અથવા તે નવાં લાઇસેન્સ કાઢી આપવા ડીવીઝન કાઉ સીસે ના પાડી છે. કાયદાને ફેરવ અને જુલમ જુલમવાના દયિયાર તરીકે વાપરવામાં આવે તે અફસોસની વાત છે. આવતી એક્ટ દરમ્યાન આ આપત સર કરને માત્રમ પડશે અને જોઈએ સુધારો કરી આ રીતને અટકાવશે.

સ્થાનીક કાયદામાં અરજા.

'જર્જિયા' નામથી એક વાતના નામ કુચુરીમાં જાણાય છે:— એશિયાટીક સપ્તાક ઉપર એશનારા મોરમો બરી દક્રીકત જાણવા નથી. નાનાલમાં જલ્ય પરમના હિંદી છે. (૧) કારીગર વર્ગ. (૨) વેપારી વર્ગ. (૩) અને મજૂર વર્ગ. આમાંથી કેમ કોલોનીને વુકસાન કરતા હોય તે તે કારીગર વર્ગ છે. આમો રોજના શી. વપ થી ૧૨ કેપ તેને પડે હિંદી કારી મરો ૪-૫ ઝી. ના મેટરથી કામ કરે છે. તેથી એ કોમો મોર કારીગરો થયા વિનાના થતા પડયા છે. વળી આ વર્ગના હિંદી આ પોતાની કમાણીના ધળોપથે બામ હિંદુસ્તાન મોકલે છે. તેઓની મહેબી એવી હોય છે કે જુલમના પરમમાં જાણુ જાણુ તેઓ વાપરે છે. એટલે આ વર્ગ ના મોરો મોરોનીને કેમ પળ રીતે જામ કરતા નથી; અને વુકસાન વળી રીતે કરે છે. બીજા વર્ગ વેપારીઓનો છે. તેઓ કોલોનીને જાયમાલ કરનાર છે એમ કહી કહેવાશે નહિ. માત્ર કરનાં તેના બાર ૩૦-૪૦ ટકા જેટલા આજ્ઞા હોવાથી થયા દાર વર્ગના મોરોને તે આશિરવાદ સમાન છે. વળી આવી રીતે જાણવો પડ્યો મોરો કોલોનીમાંજ મરજ છે. હિંદી વેપારી પણ તેની કરકસરીઆ રીતથી જાણવો પડ્યો અહીંજ રાખે છે ને મકાનો વંદેરમાં બરજે છે. તેઓ માડી મોરો વડેરે પણ મળે છે જે જાણી કોલોનીના બીજા વર્ગથીરોને રોજ મળે રાક છે; તેવા કે માડી વેપાર, સમર્થ જનાવનાર તાજા તાખનાર વગેરે. આ પ્રમાણે હિંદી વેપારી કોલોનીને કામનો છે. તેને કાઢી મુકવાથી મોરના આકામ જાવોને લીધે મોર કારીગરોને મોટી મોટ ખમતી પડશે. બીજા વર્ગ મીરમીટીઆ મજૂરોનો છે. આ લોકોને લીધે તો કોલોનીને જાણવાનું નામ મળ્યું છે. જે હિંદી મજૂરોને પાછા કાયદામાં આવશે તો કોલોનીના જુલમ કામ થશે. કારણ કે કાફર કહી મજૂરી કરવા માં આવ્યા છે.

તો નથી, અને તેથી બેની તસ બહે. મોર કારીગરોને પુછી જોવાથી જુલમ માલુમ પડશે કે મોરો વેપારીઓના આકરા બાપો તેમને કેટલા થયા બારે પડે છે. પરમદાર વર્ગમાંથી મોરો વેપારીઓને જોઈએ તેટલો ખર્ચ મળે છે. તેથી હિંદી વેપારીને કાઢી મુકા મરીખ મોરોઓને પોતાની જાણમાં લેવાનું તેમનાં વડાજ બહુ વધુ પડતું છે.

હિંદી વેપારીઓ સાથે હકાર.

મી. મેયર, મેયરના 'મરમજુરી'માં મળે છે કે:— એશિયાટીક સપ્તાક દર્શાવે મોરો વેપારીઓને પાતપાતીમાંજ જમાવવા એશિયાટીકને કાલવાજ જોઈએ. કાલમાં લાઇસેન્સ અમ લદારે અમાનક લાઇસેન્સ થયા કરી એશિયાટીકને અટકાવવાની રીત લીધી છે તે કરતાં મારી રીત વધારે ચારી છે. જે કદાહું કે તેમને મોરીસ આપવી કે ૧૯૦૪ થી લાઇસેન્સ નવાં નહિ આપવામાં આવે આમ કરવાથી એશિયાટીકને મુદત મળે છે. તેઓને આવી કહેવાને લક નથી. તેમને મોલતવામાં આવ્યા નહોતા. તેઓને જિરીસ હીંદુસ્તાન પાળ કહેવાશે નહિ. એટલે તેઓની અરજા પડી કાઢી મુકવા આવશે મુખત્યાર કામ. કલ્તાં આપણે બર્ડીશ છીએ. એટલે તેમને મુદત આપવી જોઈએ. અને ના માસની મુદત બસ છે. પહેલા આ મનાલ વાચમાં લીધા વડી બીરમીટીકો સપાત કામ સકશે.

કરકર તાલેવારમાં ટપાલના ગ્રાહકજી

કરકરના પોસ્ટ માર્કેટ સ્થાનીક જાણ માં પ્રસિદ્ધ કરકરજી છે કે:— તા. ૩૦ ને સનીવારે મનીઓર, પોસ્ટલ ઓરકર, પોસ્ટલ કાફટ, તથા સેવીશ બેંકનું કામ સવારના ૯ થી ૧૨ સુધી ચલશે. સનીવારે તથા સોમવારે ટાઉન તથા બ્રીટીઆ પોસ્ટમેન ટપાલની વહેંચણી હમેશ મુજબ કરશે. તા. ૧લી સોમવારે પોસ્ટ ઓરીસ તથા તાર ઓરીસ સવારે ૯ થી ૧૦ સુધી અને સાંજે ૫ થી ૬ સુધી ખુલ્લી રહેશે. તા. ૧લી એપ્રિલે જાંતરના રાત્રી વાને હમેશાં જથ થનારી ટપાલ તાના અગવે જથ મશે. તા. ૩ થીએ જાંતરના ૧૫૫ વાને જથ થનારી ટપાલો રા વાને જથ મશે. આ જિપરોન પણ બીજા કેટલાક જથપત રજના હિંદીસા માટે ફેરવવા માં આવ્યા છે.

પરદેશમાં હિંદી મજૂરોની સ્થિતિ

મહેનતુ લોક મારે બહોળું ફેર.

ઉપરના વિષય ઉપર મી. નસરવાનજી પરતનજી કૃપે એક અભૂતપ્રાપ્ય નિબંધ લખનારમાં હરેક હિંદી આમેસોરીએશન આગળ વાંચ્યો હતો. આ નિબંધ 'પારસી કોની કલ' નામના લેખનમાં પ્રસિદ્ધ થતા તેમના મારસીકમાં આખો પ્રગટ કરવામાં આવ્યો છે. તેમાંથી નારણ નીચે આપવામાં આવ્યું છે.

નજરે જોએલું.

હિંદી અને મધ્ય અમેરિકા, વેસ્ટ ઇન્ડીઝ વગેરે દેશો વિષે મેં યહુએ વાંચ્યું હતું તેમજ સાંભળ્યું હતું. તેથી તે મુલકો નજરે જોવાનું મને મન હતું. ૧૯૦૦માં હું ગીઆના ગયો. ત્યાંથી વેનેઝુલા, બ્રાઝીલ, આરજેનટાઇન, કોસ્ટારીકા, પાનામા વગેરે દેશો જોઈ. એમાંના ઘણા ખસ મુલકમાં હિંદી અને ઇંગ્લીશ રો મારા જોવામાં આવ્યા. તેમની યહુ સુખી હાલત જોઈ હું આશ્ચર્યમાં પડ્યો. તેથી ત્યાંના મૂળ વતનીઓ તથા હિંદીઓની સ્થિતિની સરખામણી કરી. તથા આરીક રીતે માહિતી મેળવી બીજા હિંદી મજૂરો મારે કેવી કમી જણાય છે ની તપાસ કરી. તે બધા ઉપરથી નીચેના હેતુ લખવામાં આવ્યો છે.

ગીઆનાના ખાસ.

ગીઆનાની મુદત પાંચ વરસની હોય છે. મજૂરોને બે દાં જુદાં ખેતરોપર રહેવાની જોગવાઈ આપવામાં આવે છે. દરેક ખેતર એક ગામડા જેવું હોય છે. ત્યાં મજૂરને કાંઈ વાતનું દુઃખ હોતું નથી. ખરેખરા તો માસ પછી રજાના થી. ૧૨ જેટલું તેઓ કમાઈ શકે છે. પાંચ વરસ પુર્યાં કર્યા પછી તેઓ પોતાની મરજી પડે તો ફરીથી ગીઆનામાં જોગાઈ શકે છે. નહિ તો સ્વતંત્ર રીતે રહેવાનું પસંદ કરે છે. આજે તો પોતાને ખરેખર હિંદુસ્તાન જઈ શકે છે. નહિ તો ૧૦ વરસે જનાર ને સરકાર મોકલી આપે છે. મોટાં ખેતરો જોગાઈને હોય ત્યાં જો લોકોમાં કાંઈ બિમાર હોય તેમની સરકાર મારે ખાસ ઇરખીતાતો તથા નરસો હોય છે. આ લોકો યહુ સુખી હાલતમાં છે. મરદ, મોરત અને બે છોકરાંવાળું એક કુટુંબ અડધાડીઆની રી. ૧૬- જેટલું કમાઈ શકે, જેમાંથી થી. ૬- જેટલું સહેલાઈથી ખચાવી શકાય છે. કેટલાક લોકો પોતાની કમાણી દાર વગેરેમાં લગાવવાનું શીખે છે.

મહેનતુને કમાણી.

જે 'ઈમીગ્રેન્ટ' મિત્રાણી અને મહેનતુ હોય તે પછસા પાંચ થઈ શકે છે. વર લેવું પડતું નથી. ભાડું હોતું નથી. કપડાં માં મુખ્યત્વે કરીને 'પોતા' હોય છે. કમાણી ના પેસા થાય એટલે થરેજાં કમાવવાનો ચાલ છે. કેટલાક સારી પેડે પછસો એક હોઈ શકે છે. કીપારામ નામનો એક હિંદી ૧૭ વરસ થયાં ગીઆનામાં રહેતો હતો. થોડા મસ માટે તે હિંદુસ્તાન જવા માગ તો હતો એટલે પોતાની પાસેના પછસા બેકમાં મુકવા ગયો. મેનેજરને કહેતાંમાં કહ્યું કે હું ૭ માસ માટે દરરોજના બહુલું તો મારા પછસા સાચવશો? (મી. જો કલકતા. હુ મચ બેર મેન એમ બેર) કલકતા હું લઈ જઈશ તો ત્યાંના લેખ મારી પાસેથી નહીં જશે. મેનેજરે કહ્યું કે અમે નાની રકમો રાખતા નથી. શરેર મિત્રાણી કીનારામે પેડ ૪૦૦૦ ની લેલી મેનેજર આગળ રજુ કરી. આપા ધણા દાખલા ગીઆનામાં માલુસ પાડે. ખરબી સમાં (ગીઆનામાં એક શહેર) એક જુનો ઇમીગ્રેન્ટ ૧૦ થરે તથા ૪૦૦૦ દોર થરાય છે. તથા બેકમાં કેટલાક પછસા રાખે છે. અહીં આવ્યા પછી ગીઆનીઆ પાંચ જવાનો ભાગ્યેજ ઇરાદો કરે છે. રીમાર જુદતા, રશીઅન આગાના જેવા પહેરોને માડીઓમાં ફરતાં ઘણાને મેં જોયા છે. જામેડના એક હિંદી પાસે સરતના સવધી સરસ માહેના થોડા હોવાનું મેં જોયું છે. સહુનમાં બેરો ન્યૂયોર્ક સુખી મુસાફરી કરનારાના દાખલા હું જાણું છું.

તેમની રહેણી.

હિંદી ગીઆના અને બીજા કોસ્ટાની આના હિંદી ઇન્ડિઅન ઇમીગ્રેન્ટમાં કીઓ ઓછી હોય છે. વરેડના દાખલા ઘણી વખત બને છે. કજઆથી કેટલેક દેશો જુનના રેસો પછુ થાય છે. ત્યાં આવ્યા પછી મજૂરો સરીરે સારા થાય છે તથા દરેક રીતે મુધરે છે. તેમ પ્રગ તેમના કરતાં વધારે રેખાવડી હોય છે. તેમને હું કીઓલી નામ આપું છું. જો કોસ્ટાની ઓમાં જનમેલા કીઓલીમાંનાં કેટલાંક સ્ત્રી પુરો યહુ જુબસુરત હોય છે. પુરોમાં કેળવણી અને કુરોપી મુધારો દાખલ થયો છે. બીજાં થોડાં વરસની અંદર આ લેખો કોસ્ટાનીની મુખ્ય વરિત મણારો.

કાળા ગોરા સાથે સંબંધ.

ત્યાંના વતની કાળા લોકો સાચ વતની હાલતમાં છે. પછસાવાળાઓ ૬-૭ જેટલી મોરત પડે છે નીતિ અનીનિમાં સમ

જતા નથી. ત્યાંના ગોરા હિંદીઓના વરસ યહુ સારી રીતે વરતે છે. હિંદીઓ ને કાંઈ જનની અંધણી કે અટકાયતો નથી. ત્યાં ટરસવાલ જેવાં એશિયાટીક એરડીન-સ થતાં નથી. તેમનામાં રંગ નો ઘેદ બીજકત્ર નથી. હિંદીઓ મરજી પડે ત્યાં રવી શકે છે, જમીન રાખી શકે છે, વરો બાંધી શકે છે, અને ગોતાની કે 'એમ સાહેબ'ની સાથે એકજ રેલવે કંપા ટમેટમાં મુસાફરી કરી શકે છે. ઇમીગ્રેન્ટ નાં જમ્યાને રમાડનાં મેં મોરતો ઘણી વખત જોયા છે. મોરતો જાણે છે કે હિંદી મજૂર વગર શેડીની ગળી ચાલી શકે તેમ નથી. જતાં કહેવું જોઈએ કે કાળા લોકો હિંદી સાથે સારી રીતે ચાલતા નથી. હિંદીને લીધે મજૂરોનો દર હલકો ગયો છે એવું કાળા લોકોના મનમાં આવ્યું નથી. હિંદીઓ કામ માટેજ આવે છે. કાળા વતનીઓને કામ તો ગમતુંજ નથી. હિંદીઓ પોતાના પુરાતની સુધારા ચારતે મગડય હોય છે. પણ તેમ પોતાની અને પાંચડીને લીધે કાળા વતનીઓ એમ સમજે છે કે હિંદીઓ જંગલી મુલકમાંથી આવ્યા છે.

ધર્મ.

હિંદી ઇમીગ્રેન્ટમાં મોટો ભાગ મુસલમાન છે. કોસ્ટાનીનાં કેટલાંક ગામોમાં મરજીદો તથા મંદીરો છે પણ ત્યાં બંધન વારતે જવાની દરકાર કાઢકજ કરે છે. હિંદુ મુસલમાન કપા છે, અને મુસલમાન ખ્રિસ્ત થયા છે એવા ઘણા દાખલા હું જાણું છું. મુસલમાન મોરત હિંદી સાથે સારી કરવા ના પાડે તો હિંદુ તરતજ મોરતી પાસે જઈ મુસલમાન થઈ આવે છે. કાંઈ ઇમીગ્રેન્ટને પુછીએ કે ખ્રિસ્તી કેમ થયો તો જવાબ આપશે કે મુસલમાન હતો ત્યાંનુંથી દાર ન પીવાતો; હવે ગવર તરતી પેડે આઈ પી શકું છું. (જેન મી બીલીવ મુસલમાન, મી રીલીજન નો એવાવ રમ) ખ્રિસ્તી થઈને તેઓ ઉલાના અગડયા છે.

કેળવણી

કેળવણીમાં પણ તેઓ યહુ વખત છે. કીઓલી બાળકોમાટે નીચાળો છે પણ ત્યાં પોતાનાં બાળકોને મોકલવ માગ્યા ભાગ્યેજ દરકાર કરે છે. કેટલાક કાળા વતનીઓ વિશેષ કેળવણી પામેલા છે. હિંદી ઇમીગ્રેન્ટમાં કેળવણી દાખલ કરવા કોઈને કળજ નથી એથી મને ખેદ થાય છે. પેસાદાર માગાપના કેળવા એલા હિંદી ખેડાઓ ત્યાં જઈ આ કામ પર મન દેય તો ખહું સારું કામ થઈ શકે તેમ છે.

કમાનાના રસ્તા

ગીરમીડના પાંચ વરસ માળ્યા પછી સ્વતંત્ર રહી શકે છે. જામેદાર, ટરીનીગ્રાડ ને ગીઆનામાં મળી ૨,૫૦,૦૦૦ જેટલા હિંદીઓ છે. તે બધાને વાસ્તે બહેલો ધધી છે. જામેદારને ટરીનીગ્રાડમાં બેઠાએ તેડકું હામ મળે છે. જતાં બરીડીશ ગીઆનાને સડથી સારો કું ચલુ ધુ સાદી કુંદગી મુજાવા માગતો હોઈ તે કું ગીઆનામાં વસવાલું પસંદ કરે. તે બહુ વિશાળ દેશ છે. જ્યાં દસ લાખ કરતાં વધારે માણસો ખેતીપર નબી શકે તેમ છે. દસ પાણી સારાં છે. લાછ પાણી પુષ્કળ થાય છે. મકનુ દમેશાં ઉનાળાની છે. પણ થોડે થોડે આંતરે વરસાદ થાય છે. પાણીનો કાળ પડતો નથી. એટલે દુકાળની બીક છેજ નહિ. શરીર લોકવા થોતી અને પાવડી એ મુખ્ય કપડાં છે. જમીન સરતી છે. એક એકરની કિંમત એક ડોલર (એક ડોલર = રૂ. ૪૨) છે. ડાંગર સહેલાઈ થી વાપી શકાય તેમ છે. દરેક જાતનાં ફળ તથા શાક લાછ નીપજવી શકાય છે. બનાના જંગલમાં હામ હામ છે. જે બનાના લાંડની મોટી રેવેટોરેટના આજીવર સાગ લાગે તેવા બનાનાની આખી બુમો કુકરને ખાવા નાંખતાં મેં મેંયું છે. લીંજુ અને નારંગી પણ બહુ થાય છે. લીંજુ જાંડે પડ્યાં પાકે છે. તે બરી પડી શકે છે. થોડા એકર જમીન દ્યો અને કોકો આંત કાશીની ખેતી કરો તો ઠીક કમાઈ શકા. જો પેસા હોય તો જમીને વેપાર કરો. જ્યોરજ ટાઉન ની સુંદર દુકાનોમાં કેટલીક હિંદીઓની છે. કેટલાકે કાળા વતનીઓને પછસા ધીરવાના કામથી પછસા બેગા કર્યા છે. કુંકમાં બરીડીશ ગીઆના એ નાનકડું હિંદુસ્થાન છે એમ કહી શકાય.

વેનેચુઇલા

વેનેચુઇલામાં કાશીની ખેતી ઉપર થયું હિંદીઓ છે. કેટલાક રોનીસ જોરતોને પરણીને રહેવા લાગ્યા છે. તે લોકો પેરોચુઇલા જાણનારા છે. વેનેચુઇલા બહુ વિસ્તીર્ણ મુલક છે. પાંચ કરોડની વસ્તિ રહી શકે તેવડા મુલકમાં માત્ર ૩૦ લાખ માણસો છે. રોરડી બહુ પાકે છે. પાણી બહોળું છે. કાશીનાં ખેતરોપર ૭-૮ ક્લાક હામ કરવાથી મજુરને રૂ. ૨૨ જેટલું રોજ પડી શકે છે. દરેક નવા આવનાર સ્ત્રી પુરુષ દોઢ ૨ થી ૧૫ એકર જેટલી જમીન સરકાર તરફથી મળે છે.

જે વરસ રહ્યા પછી વધારે જમીન ખરીદી શકે છે.

આઝીસ

આઝીસ ચિરતારમાં દુનિયાનો ત્રીજા નંબરનો મુલક છે. જતાં તેની વસ્તિ માત્ર ૧૧ કરોડનીજ છે. વતીકા અને કાશીની ખેતી બહુ લાભ દાયક છે. ખેતી માં નજર પહોંચતી હોય તેવા માણસને માટે બરાકીકમાં સાહસ કરવા જેવું છે. તે કામમાં પડનારાને સરકાર તરફથી પણુ ઉમેજન મળે છે. ડાંગર, મકાઈ, કપાસ, બીન્સ વગેરે ઉપર ૧૦ વરસ સુધી કાંઈ જાવનો વેશ હોતો નથી. રશિઅન લોકો તથા જુલુ લોકો ત્યાં જવા લાગ્યા છે. પછસાદાર બંગાળીઓ ધારે તો પોતાના ગરિમ રિથિનિના દેશીભાઈઓને ત્યાં મોકલી શકે છે. બરાકીકમાં ભુખે મરતો મેં કાંઈને જ્યો કે સાંભળ્યો નથી. ત્યાંના વતનીઓ બહુ લકા છે અને અજાણ્યાને સારો આવકાર દે છે.

આરજેનટાઇન

આ મુલકને ત્યાંની અનાજની પેદાશને લીધે કોકોર એવું નામ મળ્યું છે. ત્યાંથી પુરોપના થયું દેશ માટે અનાજ મોકે છે. અને થોડા વખતમાં દુનિયાના પહેલા નંબરના ઘઉં નીપજવાનાર મુલક તરિકે ગણાશે. ખેતીને માટે કાયક જમીનમાંથી માત્ર ૧૦ મા લાગતી જમીનપર લાંબ ખેતી થાય છે. પણ દિવસે દિવસે ધકો ની ખેતી વધતી ચાલી છે. મજુરીની તંગી બહુ જણાય છે. ઘઉં ઉપરાંત ખારલી, જવ, ડાંગર વગેરે પણ થઈ શકે તેમ છે. ખતીજ પણ બહુ છે.

કેરડારીકા

કેરડારીકાના હિંદીઓને સુખી રિથિત માં મેં એવા છે. બનાના તદીના પ્રદેશ માં જમીન હામ વગર મળે છે. મહેનત અને ઉદ્યમથી રહેવાર કાની શકે છે. કેટલાક હિંદીઓ બનાના અને કોકોની ખેતીથી પછસાદાર થયા છે. આ માત્ર પોર્ટલીમન ઘડને ન્યુયોર્ક માટે ચડે છે. સાનખેરો ગામમાં કેટલાક હિંદી બીખારી ઓ છે. તેઓ સીમાર પુકતા થોડા ઉપર બેસી ફરતા જોવામાં આવ્યા હતા. તેઓ શરીરે સાળ તાળ હોય છે, પણ કામ કરવાની દાનવ હોતી નથી. ભુગાર દાદ અને કુચાલથી તેઓ બધમ દશાએ પહોંચ્યા છે. પોર્ટ લીમનમાં હેરીસ નામનો હિંદી હિંદી કુલીનો રાજા એવું નામ ધરાવે છે. મધ્ય અમેરિકાના હિંદીમાં તે સડથી પછસાદાર છે. તે

એક મોટો દાણીઓ ગણાય છે. આવી દશાવાળા બીજા થયા છે.

કેળવચ્ચેલા હિંદીઓ ન જવું.

યુનીવર્સીટીમાં ઉંચી કેળવણી પામેલા લોકો માટે એ મુલક નથી. બે ચાર બારીસ્ટર અને ડાક્ટરો ગીઆના જામેદાર અને ટરીનીગ્રાડમાં જવ તો સારી કમાણી થાય બરી. વેપારીને તેના કારકુન તરીકે થોડાએક કાવી શકે તેમ છે. પણ ખાસ કરીને મજુરને વાસ્તે તે મુલક છે. ગરીબ વરગના લોકો હિંદુસ્થાનથી ગીઆ ના ગાય તેા ઓકસ સારી હાલતમાં આવે. ત્યાંના હિંદીઓની પ્રગ્ન સુધરતી જાય છે, અને સુખચેતનાં દિવસો મુજરે છે. બલિયમાં 'બરીડીશ ન્યુ હિંદીઆનો કાલોની' એવું નામ આપવાને તે લાયક થશે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ ગેજેટમાંથી.)

ડરખન, બ્રીકફીલ રોડના સુનીઆપા પેક્ટસામી એડીની ખીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૫મી એપ્રીલે અરજ થનાર છે.

ડરખનના રોડા પોટર મેન્ચુકેચરર કનવાહની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૨૭ તથા ૬મી એપ્રીલે બરાવાની છે.

લેડીરમીથના રોરડીપર મહમદ હસપ આકુછની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૬ તથા ૧૬મી એપ્રીલે બરાવાની છે.

વેરજમના રોરડીપર પરશુ રામજીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણુ દારોની મીટીંગ તા. ૬ અને ૧૬મી એપ્રીલે ડરખન માજીએટની કોર્ટમાં બરાશે.

એસ્ટકોરટના રોરડીપર શેખ એમ. મહમદની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૨૭ તથા ૬મી એપ્રીલે બરાવાની છે.

ડરખનના રોરડીપર અંગનુની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણુદારોની મીટીંગ તા. ૨૭ એપ્રીલ તથા ૬મી એપ્રીલે બરાવાની છે.

એસોસિએશનની મીટીંગ.

બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનની નવા એન્ડી ઇન્ડિયન લો ૧૬ કમીટીની મીટીંગ ગયે રવિવારે મી. કુલાડીઆના મકાનમાં થઈ હતી. ત્યારબાદ ફરી કમીટીના ફરિયા મીડ સોસાયટીની મીટીંગ સોમવારે થયેલી. ફરિયાક વિચારો કર્યા પછી જ ને મીટીંગ મંજૂરતાથી કરાય છે એ કે જેલ જવાના કરાવને વળગી રહેવું. અને મીટીંગમાં પ્રીટીરીઆ કમીટીના સેક્રેટરી મી. હાથ હળીજ હાજર હતા.

આ મીટીંગમાં શુભશત હિંદુ સોસાયટી ના કમળમાં એન્ડી ઇન્ડિયન લોની લડત ને સારું ઉદ્ધારવેલા પદસા હતા તેની એક પક્ષ મળી ગઈ અને મી. અલીબાદ આકુષ પાસે જે પદસા પડ્યા હતા તે પક્ષ મળી ગયા છે. હવે બીજા ફરિયાક પાસે પાસે ઉદ્ધારવેલા પદસા પડ્યા છે તેની તજવીજ ચાલે છે.

પદસાની જરૂર.

આ વખતે લણી હોય તે સરવ કોઈ સમજી શકે તેવું છે. બહાર ગામવાળી કમીટીઓ પાસેથી હજુ પદસા નથી મળ્યા તે વિષે ઉપરની મીટીંગમાં બહુ વાત ચાલી હતી. એટલે બહારની કમીટીઓ તજવીજ કરી પુરેત નાણાં પહોંચતાં કરવાની જરૂર છે.

માસ મીટીંગ.

માસ મીટીંગ શુભાને દિવસે તા. ૩૦ મીએ ભરવાનો નિશ્ચય થયો છે. તેને સારું દરેક જગ્યાએ નોટીસો મળે છે. અને આ કારણ લખતી વેળા એવું ધારવામાં આવે છે કે મળ્યા ચાલુસો હાજર થશે.

ફીઅરથી એક બખરપત્રી તા. ૨૫મી એ લખે છે કે:-

થોડા દિવસપર ધણો વરસાદ ચવાથી કેટલેક ફેકાણે મકાઈ તથા શુવારના માલ ને નુકરાન થયું છે. હાલમાં વેપાર ધણો જ નબળો છે. દિવસની ગરમી પડે છે. મોડી રાત્રે શુલાબી દંડી પડે છે. એસ્ટ કોરટમાં નાતાલ બેંકની એક શાખા ખોલવામાં આવી છે.

વેલસ્ટેડમાં સાદી-મી. સુલેમાન મહમદ લખી જણાવે છે કે મી. મહમદ આદમ દેસાઈએ એક મલાઈ ઓરતની સાથે ધણું દબદબાથી સાદી કરી છે, ને તે વેળા મી. અહમદ દાવજી બેટાણે પા. ૨૫, મી. સુલેમાન મહમદ તલકેશ્વરે પા. ૨૦, મી. આદમ અલસમ હાસરોડે પા. ૨૦, ને ભાઈજી અલસમ કરમોડે પા. ૨૦ એમ પક્ષીસના આપ્યા હતા.

મુંબઈ.

(અમારા બખરપત્રી તરફથી)

મુંબઈમાં મ્યુનિસીપાલ ચુટણી.

જે. પી. એચી થએલી ચુટણીમાં સર શીરોજીશ તથા તેમના પક્ષની હાર થઈ છે અને ગોરાઓના પક્ષની જીત થઈ છે. આ જીત મેળવવામાં હેરીસન ટેળી વાળાઓએ સારી નરસી દરેક ફકિતનો ઉપયોગ કર્યો હતો. કેટલેક ફેકાણે તેમના અમલની સત્તાવંત જે. પી. એચી દબાવવામાં આવ્યા હતા. આ પ્રમાણે મ્યુનિસીપાલ ચુટણીમાં સરકારી નોકરો એ પોતાની સત્તાનો ખોટો ઉપયોગ કરી સર શીરોજીશ જેવા પ્રખ્યાત આગેવાનને હરાવવાના બતાવથી આખા મુંબઈ ઇલાકામાં બળભળાટ થયો છે અને હિંદુરથા નમાં દરેક ફેકાણે સર શીરોજીશ તરફ દિલસોજીની લાગણી ફેલાઈ છે. આ ચુટણીના કેટલાક કેસ કોરટે ચડે એવો સંભવ છે. આ મામલો ઠીક પાડવા મુંબઈ સરકારે પ્રજાપક્ષનું સમાધાન કરવું પડશે એવું કહેવાય છે. ગોરાપક્ષ ના એક મેંબરને રાજીનામું આપવા કોર્ટ ફરજ પાડશે એવું જણાય છે ને ખરું પડશે તો તે જગ્યાએ સર શીરોજીશ આવશે.

‘પંખખી’ને કેસ.

‘પંખખી’ પત્ર ઉત્તર હિંદુસ્થાનમાં પ્રજાપક્ષનું બળવાન હિમાયતી છે. તેના માલિક મી. જયવંતસિંહ અને અધિપતિ મી. આચાર્યવેપર કેસ ચલાવી પંખખી સરકારે હિંદનાં રવતંત્રતાના ભુરસાવાળાં છાપાંપર દાખ જેસાડવા પ્રયત્ન કર્યો છે. દેશીઓ અને ગોરાઓ વચ્ચે દેશ ઉપન કરવાનો આરોપ તેમનાપર ઠરાવી લાહોર ની કોરટે મી. જયવંતસિંહને રૂ. ૧૦૦૦ નો દંડ તથા ૨ વરસની સખત કેદ, અને મી. આચાર્યને રૂ. ૨૦૦ દંડ અને ૬ મહસની સખત કેદની સજા કરી છે. આ સજા થયા પછી તરતજ મી. જયવંતસિંહ તથા મી. આચાર્યને જેલ માં લઈ જવામાં આવ્યા, તેમને હલકામાં હલકા કેદીનાં વાપરેક ફોટેલ પુટેલ ને દુરમંથ ને ગંદાં કપડાં પહેરાવ્યાં, મી. જયવંતસિંહનાં ચરમાં ઉતરાવ્યાં, અને બનેની પાસે મકાઈ દળાવ્યા. આ જુલમ ગાર સીક્તાથી આખા દેશમાં ખીજવાટ ઉભો થયો છે. લાહોર, કલકત્તા, મદ્રાસ માં ‘પંખખી’ તરફ દિલસોજી બતાવવા

બહાર મીટીંગો લરાઈ હતી. મી. વસુ વંતસિંહ તથા મી. આચાર્યને જેલને બગીચાપર છોડવામાં આવ્યા છે. બાદ સુપ્રામ કોરટમાં અપીલ થઈ છે.

ઉત્તર હિંદમાં મી. ગોખલે.

મી. ગોખલે અહ્યાબાદથી ઉત્તર હિંદુસ્થાનમાં ભાવળે. આપવા ગયા છે. તા. ૧૨ મીએ અલીગઢમાં મહેમંદન હાજર તરફથી તેમને મીજવાની આપવામાં આવી હતી. ત્યાંના એક મતબૂના આગેવાન નવાજ મોહમ્મદ હિંદુકે તેમને સારું માન આપ્યું હતું. ત્યારબાદ મી. ગોખલે લાહોર ગયા હતા જ્યાં તેમના એક ભાવજ માં દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદીઓ ઉપર પડતાં કુખો તરફ આતાઓનું ધ્યાન ખેંચવામાં આપ્યું હતું. ત્યાંથી તેઓ અગ્રીતસર ગયા હતા.

દંડી.

[અમારા બખરપત્રી તરફથી]

તા. ૨૪-૩-૦૭

રજુ-લોક સખાકારી છે. પહેલાં દીવસે ધણો તાપ પડતો હતો, હાલ એ દીવસ થી રાત્રે કુલાબી દંડી મહમ પડે છે, અને દીવસે ધુમસથી અંધકાર રહે છે, ને જાણે કે દંડી રજુ આવી પહોંચી એવું દેખાય છે.

આ ગામ તો નાનું છે, હિંદી ભાષા બોલી વરતી ઠાંછ ઝાઝી નથી જતાં એ ફોંટિટ કલબો થઈ છે. જે બને કલબ જોડાઈ જઈ એક થઈ જાય તો પરીણામ ઘણું સારું આવવા આશા રહે છે. એવું સંભળાય છે કે અતરેના એક આશરે ૬૦ વરસની વયના હુકાનહારે આસરે ૧૨ વરસની કન્યા સાથે લગ્ન સંબંધી કહેણ મોકલ્યું હતું. શુરવાર તા. ૨૬-૩-૦૭ના મેસરસ સુલેમાન કયરાદા, નાનલાભાઈ કોટવાલ, બોખાત, ખરસાણી, હસમાઈજ હાશીજી, મોહમદ બોડીઆ વગેરે સાહેબો હાઈગિરપરટથી આવી વખતને અગુસરતો કંકાર અંબુમન માટે ફાળો લઈ સાંજની ગાડીમાં બેડીસખીય તરફ ઉપડ્યા હતા અતરેની મેહુમેંડન ડીપેટીંગ સોસાયટી દર શનીવારની સાંજે ૮ વાગે ભરવા કરાય થયો છે. મેસરસ હસમાઈજ હાશીજી એમ. એ. ડોકરાત (હાઈગિરપરટ) શીરોજીખાન (ટાલાના) મજકુર સોસાયટીમાં મેમબર તરીકે નોંધાયા છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
સાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરત
ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

1. કામળની એક જ બાબતની લખણ.
2. અરુદ્ર માખા સાદીથી લખવા.
3. નામ તથા દેશનું બરોબર લખવ
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ
પણ અમારી જાણને સારું.
4. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અડવાડીયામાં ફાળવ
કરી શકારો.
5. લખાણ હમેશાં ફૂંક અને ચુકાસર
કરવું.—અધિપતિ.

હામેલ મહેસા.

મે. ઈ. ઓ. ના અધિપતિ.

હામેલ મહેસાના ફૂંકમાં ૧૬૦૫થી
આજ સુધી લગભગ ૫૦, ૨૬૦૦નો
આશરો થયેલો છે. એ પ્રમાણે નાણાં
લગાડ ગયા છતાં મહેસાના બાંધવા
સંબંધી કાંઈ ચિન્ત જણાવું નથી એ
દિવસોની વાત છે. એ મહેસાને લાલ
લાલની ઉછરતી એલાદને મળશે એમ
મને લાગતું નથી. ફૂંકમાં બરાએકા પદ
સાનો ઘટો ઉપયોગ તુરત થવો જોઈએ
નેહીના કામમાં હિંચ કરવી એ જેર
વાળી છે.

લી. નેહીના કામને જેવા અતુર.

પોએસ્ટરકમ,

તા. ૧૫-૩-૦૭.

[ધો. ૧૫૫૫૫૫૫૫ ૫૫૫૫૫૫૫ ૫૫૫૫૫૫૫
ઓપિનિયનમાં જણાવ્યું હતું કે હામેલ
મહેસાનું કામ પુર નેસથી રૂક થયું છે.
આ બાબત આજ સાંજના ઇ. ઓ. ને
૧૯૩ પાને જાણેલા માલમ પડશે.—
અ. ઇ. ઓ.]

હામેલનું કમ્પરસ્ટાન.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

ગામ મળેલમાં ઇસ્લામીઓની મોટી
વરિત છે. તેઓ સાધારણ રીતે સારી
લાલતમાં અને પૈસે રોકે રીક મણાય છે.
છતાં તે મામની અંદર એક કમ્પરસ્ટાન
લખા વખતનું જુલું છે તેની આસપાસ
પાંચ વાડ તો નથી પણ કાંટાની વાડ

સરખી પણ નથી. તેથી માણસો તથા
દોરને લીધે તેમાં અણુવરતી ગંદકી થાય
છે. આ બાબત બહુ જરૂરી હોવાથી
કાંઈ ઉપાડી લેશે એવી ઉમેદ છે.

ફોરડીઆના,

લી. હીતેચ્છુ.

તા. ૧૬-૩-૦૭.

લાઇસેન્સની અપીલ.

હારડીંગના કેસમાં જત.

આલ્કોહોલ ડીલીઝનની લાઇસેન્સ બોર્ડ
ની એક મીટીંગ હારડીંગમાં તા. ૨૦ મી
મારચના રોજ મળી હતી. અરજદાર
ઇસ્માઇલ સાલે મહમદની વતી વકીલ
મી. લેથરીંગ હાજર યજેલ હતા.
અપીલ તા. ૨૪ મી જાનેવારીએ કરવા
માં આવી હતી, પણ બોરડના એક
મેંબરની જેર હાજરીને લીધે આટલી
મુદત સુધી મુલતવી રહી હતી. વકીલ
ની માગણી ઉપરથી લાઇસેન્સ અમલદારે
લખીતવાર કારણમાં જણાવ્યું કે અરજ
દારે બીજા વેપારી સાથે ભાગીદારી કરી
છે. નેહલા માટે લાઇસેન્સ અટકાવવામાં
આવ્યો છે.

વકીલે જણાવ્યું કે હું મારો કેસ
જણાવી જાઉં છું ને જે બોરડને સતોપ
નહિ થાય તો પછી શક્તિઓ બોલાવીશ.
અરજદારનો લાઇસેન્સ ૧૧ વરસનો જુનો
છે. તેથી મુદતમાં તેની સામે કાંઈ
કહેવા જેવું છે નહિ. ૨૪ મી ડિસેમ્બરે
લાઇસેન્સ અમલદારને લાઇસેન્સ નવો
કરી આપવા અરજ કરી. અમલદારે
ગોપડા જેલ તે વખતે સતોપ જાહેર
કર્યો. હાજરનો રીપોર્ટ પણ સાથે
દતો. જાનેવારીની શરૂઆતમાં અમલદારે
જણાવ્યું કે રેપે પગળી જવાથી નવા
આવરો કે તુરત લાઇસેન્સ કાઢી અપારો.
ખીંટ વખતે અરજ કરી ત્યારે પણ
આવાંજ બહાનાં આપી દીલ કરવામાં
આવી. આ ઉપરથી મેં મારા અસીલને
અમલદારના કહેવા પ્રમાણે જણાવ્યું
કે લાઇસેન્સ મળ્યો છે પણ રેપે ન
મળવાને લીધે વાટ જોવી પડે છે. આ
ઉપરથી અરજદારે ડરખાથી માલ
મંગાવ્યો. છતાં ૨૨ મી જાનેવારીએ
અમલદારે મારી ઓશીસે આપીને કહ્યું
કે લાઇસેન્સ નહિ મળે. આવી દરિફત
જનાં લાઇસેન્સ કાઢી ન આપવો એ
હાહડતો અન્યાય છે. અરજદારે પા.
૪૫૦ અરજી રોડર બાંધ્યો છે. લાઇસે
ન્સ ન મળે તો તે રોડરના બાંધે પા.

૨૦૦ પણ ન મળી શકે. દોષની સાથે
ભાગીદાર થવો છે એ માવ બહાનું છે.
દોષનીમાં ઉત્કેરની સાથે છે તે નવા
લાઇસેન્સ આપવા સામે છે. હું પેતે
એક્સિઆરીક વેપારીની વિરુદ્ધ છું. જનાં
આ કેસ જુલો રીતનો છે. અમલદારની
વરતણું જેર કાયદેસર નથી. ભાગીદાર
થવાની વાત આડે આવતી હોય તો
ભાગીદારીમાંથી છુટો થવા લાલચડી
અરજદાર તૈયાર છે. લાઇસેન્સ ખુલ્લી
લેવાથી અરજદાર પોતે પાયમાલ થશે
અને સાથે તેના મોરા લેણદારને પણ
ખમણું પડશે.

બોરડે તિયાર કરી મુકદ્દા આપનાં
જણાવ્યું કે અમલદારનું કામ કાયદેસર
છે. જનાં અરજદાર ભાગીદારી તોડી
નાખશે તો લાઇસેન્સ મળશે. બાદ
ભાગીદારીમાંથી મુકત થવાથી અરજદાર
ઇસ્માઇલ સાલે મહમદને લાઇસેન્સ
આપવામાં આવ્યો હતો.

નાતાલમાં હિંદીઓની આવજવ.

નાતાલ આવનારા તથા હિંદુસ્તાન તરફ
પાછા ફરનારાઓ ના આંગણો સંબંધમાં
'મરકથુરી' એ નીચેના હેવાત પ્રગટ કર્યું
હતો.—

ગીરમીટીઆ પાસેથી લેવામાં આવતા
વારસીક પાંડ ૩ ના કરની સખતાઈને લીધે,
તથા ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી લેવાતી
પરિશતી સખતાઈને લીધે, નાતાલથી
હિંદુસ્તાન તરફ પાછા ફરનારાઓની
સંખ્યામાં વધારો થયો છે. ગઈ સાલ
૧૯૦૨ હિંદીઓને લખક થતાં અટકાવી
પાછા હિંદુસ્તાન મોકલવામાં આવ્યા હતા.
તેમાંના કેટલાક પરિશતમાં પાસ ન થનારા
તથા કેટલાક ખોટાં સરડીશીકેટલામાં લાગેજ
સુખ્ય લાગને નાતાલમાં આવવા માટે
ના લાયક હોવાના કારણથી પાછા કાઢવા
માં આવેલ હતા. ઇમીગ્રેશન અટકાવવા
નો બીજો ફેદમંદ ઇલાજ એ લેવાયો છે
કે ગીરમીટીમાંથી તુરતના છુટલા હોય તેવા
ને ટેમીસાઈલ સરડીશીકેટ લાલમાં લાગેજ
આપવામાં આવે છે.

૧૯૦૫ માં ૪૦૩, અને ૧૯૦૬ માં
૪૪૭ ગીરમીટ બહારના હિંદીઓ કોલોની
માં લખક થયા હતા. આ વધારાનું
કારણ એ છે કે લખક થનારમાં મોટી
સંખ્યા વસવાટ કરી રહેલાનાં બમરાં છે.
શાંતી છે, કે જેને કાયદો છુટ આપે છે.

મજબૂર ૪૪૭ માંથી ૩૦૧ બધરાં હોકરાં હતાં. ૮૦ જણુ પરિક્ષા પસાર કરીને ઉત્તર્યા હતા, ૬૦ તેવીજ રીતે આરક્ષકાઉત્તર થી આવ્યા, તથા ૨ ને ખાસ પરવાનગી મળી હતી. ૧૬૦૫ની સાલના ૪૦૩ માં ૨૪૪ બધરાં હોકરાં હતાં. આવનારા આદમીમાંથી ગીરમીટીઆ આદ કરીએ તો ૬૫ ટકા વેપાર ખાતામાં પડે છે. પાછા જનારા સંખ્યા અંકડાઓ મળી શકતા નથી. છતાં મુલત પુરી થએ પાછા જનારા ગીરમીટીયા ની સંખ્યામાં વધારો થયો છે એ ચોક્કસ થાત છે. પોલ્ટેક્સ તથા વારસીક પાંડ ૩ ઉધરાવવાની સખતાઈને કીધે અહીં રહેવા કરતાં હિંદુસ્તાન પાછા જવાનું તેઓ પસંદ કરે છે. પાંડ ૩ નો કર નથી ઉધરાવવામાં આવતો એ સત ખોટી છે. નો બધાને મુલત પુરી થયે પાછા મોકલવા માં આવે તો માલીકાને હાલ કરતાં દોઢ ગણું ખર્ચ થાય તેમ છે. સરકાર, મ્યુની સીપાલીટી, સુગર એસ્ટેટ, બેકુનો, કોલસા ની ખાણોપાણ એમ ચો તરફથી ગીરમીટીઆ મજબૂરો માટે માગણી કરવામાં આવે છે. ધર કામ અને નાના ઉધમે માટે પણ આમદ પુરવઠ માગણીઓ આવે છે. ૧૬૦૫ના અક્ટોબરમાં ૧૫,૦૦૬ હિંદી આદમી મજબૂરો માટે માગણી થઈ હતી. તેમાંથી ૧૧,૨૦૧ માણસો પુરાં પાડ્યાં છે ત્યારે ૪,૮૦૦ ખીખાં હજુ દરે પુરાં પાડવાનાં છે.

સનાતન ધર્મસલા.

હરખન તા. ૨૪-૩-૦૭

આજરોજ સભા કરીને સ્કીટમાં લાયબ્રેરી ખાસેના મકાનમાં મળી હતી. ઘણા મુદ્દરો હાજર હતા. સમય થતાં ઇશ્વર પ્રાર્થના કરી. ગાદગઈ સભાનો રીપોર્ટ વાંચી સંમળાવ્યો. રાજ્યાલમાં શ્રી ગીતાજીના અધ્યય ૧૩ ના શ્લોક ૩૩ થી ૩૫ સુધી વાંચી સંમળાવ્યા. ના. અંગારામજી મનુષ્ય કર્તવ્યનો વિષય વાંચવાના હતા. પણ તેઓ ગેરહાજર હોવાથી ચંદ્રકાંતમાંથી (૧) મનુષ્ય પરિક્ષા (૨) સંત સંમાગમ અને (૩) પ્રજા ભજવામાં ચેતના એ નામનો ૨૫૨ વાંચન થયું. મનુષ્યની પરિક્ષા તેના સાસ્ત્ર અભ્યાસ, સ્વચ્છતા, કુળ, તથા કાર્ય પરથી થાય છે. સત્સંગનું જ્ઞાન શ્રીધર ગાસ્ત્રીને થતાં તેમણે જ્ઞાની જની સંસાર તજી ભગવત ગીતા તથા ભગવતપર દીકા કાખી. સંસારમાં રહેતા જતાં પરમાત્મા માં આપણે આરક્ષિત રાખી રાકીએ

છીએ. ઇશ્વરમાં એકતાર થયું એજ મનુષ્ય જન્મનું સારથક છે. વગેરે. આવતે વખતે સભા લાઇબ્રેરી ખાસેના મકાનમાં મળશે.

ચાલુ વર્તમાન.

તા. ૨૨ મી મુકરવારે એશીઆટીક ઓરિન્ટલ સર્વેસવાજની પાર્લામેન્ટમાં પસાર થયું છે.

ચોડા વખતમાં હુલુ સોકાનો સરદાર ડીનુહુ મારિસખર્જની મુલાકાતે આવ નાર છે.

નાતાલ રેલવે ઉપરથી કેટલાક રૂં ચોરવા માટે પાંચ હિંદી હોકરા અને એક આદમીને કાર્ટમાં ખસ કરવામાં આવતાં તેઓ મુન્હેગાર માલુમ પડવાથી હોકરાઓને ૧૦ ફટકા અને આદમીને પા. ૫ નો દંડ અથવા એક માસની મજબૂરી સાથે કેદની સજા કરવામાં આવી હતી.

રીચમંડ ડીવીઝનની લાઇસેન્સ ઓર ની ખાસ મીટીંગ તા. ૪ થી એપ્રિલે ભરાવાની છે.

ગ્રાઇલીડ ડીવીઝનની લાઇસેન્સ ઓરડની મીટીંગ તા. ૪ થી એપ્રિલે ભરાવાની છે.

ડરબન, એસ્ટ્રીટના સ્ટોરફીપર સુખતી મીયાં તથા એસ. કમલ અલી ભાગીદારી માંથી જુદા પડ્યા છે.

તા. ૨૫ મી એ પ્રોમોશનડીનમાં એક મોટી આગ લાગી હતી. તેથી મેસર્સ શેન્ડલરને કુ. નામના ગોરા વેપારીને પા. ૪૦૦૦ થી ૫૦૦૦ જેટલું નુકસાન થયું છે.

વિશાલત જવા ઉપડવા સારું કેપટાઉત્તર જતાં રસ્તામાં મી. બોથાએ બ્રેમ્ફોનડીન ની મુલાકાત લીધી હતી.

કેપટાઉત્તરના મવરનર ચોડા વખતની સફર માટે ઠીસઠરીકમાં ફરવા નીકળે છે.

હિંદુસ્તાનના ખખરો.

અસીગઢ કેલેજના વિદ્યાર્થીઓનો હડતાલ.

અસીગઢ કેલેજના વિદ્યાર્થીઓમાં અસ તોય ફેલાયો છે, જે ઘણો ગંભીર થઈ પડ વાતો સંભવ છે. કેલેજમાં પડેલી હડતાલ ના સમયે હમણાં કેલેજ તદ્દન ખાલી છે, અને ત્યાં સેંકડો વિદ્યાર્થીઓ નજરે પડતા હતા ત્યાં એક પણ માણસ નજરે પડતો નથી. પ્રીન્સીપલે અગાઉ એક વિદ્યાર્થીને કાઢી મુક્યો હતો. પાછળથી તેના સંખધ માં ઉશ્કેરણી આલવાથી તેની સજામાં ઘટાડો કર્યો હતો. તેને રજુલમાં ફરીથી ફાખલ કરવામાં આવ્યાથી શાંતિ ફેલાઈ હતી, તે વ્યાદ પ્રીન્સીપલે તે વિદ્યાર્થીને અગલીજ સજા છુપી રીતે કરી હતી, અને તેને જણાવ્યું હતું કે તેણે મુખમુખ કેલેજ છોડી જવી, અને કોઈને પણ તેની ખબર આપવી નહિ. ખીજા વિદ્યાર્થીએ ને આ ખબર પડતાંજ યુસાનો અગની સમગી ઉઠ્યો હતો અને હજી સુધી તે મુલાપો નથી ને તેઓ સરવેએ હડતાલ પાડી છે.—‘અખગારે સોદાગર.’

પાટીદાર કોમમાં સંસાર સુધારો

વડોદરા રાજ્યના અમલદાર ર. બ. ગોવીંદલાલ દાર્યાલજીના પ્રવાસથી પાટી દાર કોમ પણ જામન થઈ છે અને કરમસદ, નડીઆદ, સોહવા, ધર્મજ, બાદરજી આદિ ગામોમાં વસતી તે નાતે કેટલાક પ્રયત્નોપાજ સંસાર સુધારના કરાવો કર્યા છે. લગ્નની ઉમરની હઠ તેરથી સોળ વર્ષ પવિતની કરાવી છે તેમજ પહેરામણી અને બોળનનો ભારે ખર્ચ બંધ કરીને નાના પાયાપરજ વ્યય કરવા નો પ્રતિજ્ઞ બાંધ્યા છે. મરણ પછવાડે રડવા કુટવાનો રીવાજ બંધ કર્યો છે ત. નાતો જમાડીને મોટાં ખર્ચો કરવાની પણ ખંખી કરી છે, તેથી ગરીબ કુટુંબોને નિષ્કારજી મરો થતો હતા તત્તુ હવે થયો નહિ. આ શિવાય લગ્ન, મરણ અને ખીજા સાંસારિક પ્રસંગોમાં નકામા ખર્ચો દાવ થાય છે તે પર પણ અંકુશ મુકવા છે. છેલ્લે સ્થાનિક લાઇબ્રેરી અને કેળવણીના ફંડમાં નાની રકમો મુખામુસ અવસરે આપવાનું ઠરાવ્યું છે.—‘પ્રજાપંકુ.’

સમાજીક સુધારે :

હિંદુસ્તાનની લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં બીરાજવાનું માન ધસવાર યોન. મુનસી માધવરાવ સાહે નામર છે તથા કાશીના વતની છે. નામદાર અમીરની મુલાકાત વખતે આગરા ખાતે તેમણે નામદાર સાથે માણું કીધું હતું. આથી કરીને કાશીના પંડીતોમાં મુનસી માધવરાવ સામે ગુસ ની લાગણી ફેલાઈ છે.

‘પંજાબી’ કેસપર ‘પરીકા’

‘પંજાબી’ પત્રના માલિક તથા અધિપતિને કરવામાં આવેલી સભાપર ટીકા કરતાં ‘અત્રીત જાગર પરીકા’ લખે છે કે તે કેસ મોટી મડગડ પેદા કરે તેવા છે. કેસનો હેવાલ અત્યંત હેંગતાવી નાખનાર છે. એક્સપ્રીમીસ્ટો જામે છે તે આવ જનાયોને લીધે. દેશના એક છેડાથી બીજા છેડા સુધી દાહાકાર ને બીજાવાટ ફેલાઈ ગયો છે. કમલાને કેસ સાથે સંબંધ નથી. તેથી હાલજ ઉકળી રહેલો મામલો વધારે ગંભીર થશે.

જૈન કોમમાં સખાવત.

પાંચમું જૈન પ્રેતાંગર કોનફરન્સ અમ ઘાગદમાં ભનપું હતું. તે વખતે જનન કોમમાં કેળવણીના ફેલાવા માટે એક ફંડ ઉઠું કરવામાં આવ્યું હતું. ફંડમાં તેજ વખતે તથા લાખ રૂપિયાની રકમો થઈ હતી. જેમાં અમદાવાદના રોક મનસુખ ભાઈ તથા જમનાભાઈ નામના બે ભાઈઓ એ ૧,૭૧૦૦૦ જેવડી મોટી રકમ બરી હતી.

દાદાની તબીબત.

‘અંગાળી’ના લંડનના અપરપત્રીના જણાવવા મુજબ હિંદુસ્તાનથી પાછા ફર્યા પછી માનવંતા દાદાભાઈની તબીબત ખુબ સારી થઈ નથી. એટલી મોટી વયે ઉઠાવેલી જાંબી મુસાફરીને કારણે તરીકે જણાવવા માં આવે છે. કાકટરોની સલાહથી કેટલાક માસ સુધી દાદાભાઈ જાહેરમાં બીજકુલ ભાગ લેશે નહીં.

એક અંગાળીનું મરણ.

અંગાળીમાં રાજદારી તથા બીજી રીતે આગવાન મણાના એક મુદ્દસ બાણ કાલીચરણ બેનરજી મરણ પામ્યા છે.

રૂટરના તાર સમાચાર.

નામદાર પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સના બે બેટા, નામે એડવર્ડ અને આલબર્ટ દુનિયાની મુસાફરીએ નીકળનાર છે.

તા. ૨૦મીએ આમની સભામાં હિંદી ગળેદ દાખલ થયું હતું. ૧૯૦૭-૮ની સાલના ખરચના આંકડાઓ પા. ૭૭૪, ૭૨૦નો વધારો મળાવે છે. મીઠાના કરમાં ત્રીજા ભાગ જેટલો ઘટાડો કરવામાં આવ્યો છે. જેથી સરકારને વારસીક પો. ૧૨, ૨૬, ૭૦૦ની આવકનો ઘટાડો થશે.

આફ્રીકામાં સદરાની દક્ષિણે આવેલા આડ સરોવરના પાતળીઓમાંથી કેટલાકે ખરીદીના ટુકમન સામે બળવો ઉઠાવી તોફાન ફૂડું છે.

અદલાવાદના એક તાર પરથી જણાવવામાં આવે છે કે હિંદી કલકત્તામાં બે થોડે વધારે ટુકડીનો વધારો કરવામાં આવનાર છે.

વિલાયતનું ‘પેટી કોનીકલ’ પત્ર જણાવે છે કે એડીઆટીક ઓરડીનન્સ સંબંધમાં કેટલા સુધારા દરંસવાલ કબુલ રાખશે એ સંબંધે મી. બોથા સાથે લોર્ડ એલગીન ચર્ચા કરશે.

નાતાલના હિંદી મજુરોને કોલોની ઓડવાની પરવાનગી મળતી ન હોવાથી ખેરદુગીજ સરકારે દરાર ક્યો છે કે કાટગાના રેલવે કામ ઉપર નાતાલના હિંદી મજુરને બહલે મોજાંબીકના નેટીવો ને લગાડવા.

દક્ષિણ આફ્રિકાના નેટીવ તથા નાતાલ ના હિંદીની સ્થિતિનો સવાલ હમ્પરીઅલ કોનફરન્સમાં ચર્ચાવવો એવી સૂચના એમેરીકન્સ પ્રોટેક્શન સોસાયટીએ લોર્ડ એલગીનપર મોકલેલા એક લખાણમાં કરી છે.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં હિંદના પ્રતિ નીધિ તરીકે સર જેમ્સ મેકેની નીમણુક કરવામાં આવી છે. સર જેમ્સ મેકે અચાઉ વોલસરાયની કાઉન્સિલના મેંબર હતા.

મોગાકોમાં એક ફરેંચ ડેક્ટરનું ખુન થવાથી ફ્રાન્સની સરકાર ઉત્કેષાઈ ગઈ છે અને મોગાકોના મામલા સંબંધમાં સખત પગલાં લેવા વિચાર ચલાવે છે.

મોગાકોના મામલા સંબંધમાં ફરેંચ સરકારે મળકમાં થાણું ગાખવા વિચાર રાખ્યો છે.

મોગાકોનો મામલો વધારે ગંભીર થશે તો ફ્રાન્સ અને બ્રિટન મળીને પગલાં લેશે એમ કહેવામાં આવે છે.

કાસા બેંકના નામના શહેરમાં કેટલાક મુર લોકોએ એક મોરાનું મકાન બાંધી નાખ્યું છે.

અમેરિકાની રાજધાની ડીંગરટાઉનમાં કેટલાક ધરતીકંપના આંચકા દાહમાં લાગ્યા છે. તેથી બીજા ધરતીકંપની બીકમાં લોકો આવી પડતાં મોટા ગભરાટ ફેલાયો છે.

નાતાલના પ્રાઇમ મીનીસ્ટર મી. મુર જેઓ કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં હાજર થવા માટે વિલાયત ગમેલ છે તેમને ‘આફ્રિકન સોસાયટી’ નામના મંડળ નર કૃત્રી ખાણું આપવામાં આવનાર છે.

દરંસવાલના પ્રાઇમ મીનીસ્ટરનો પગાર દાહમાં ફરાવવામાં આવ્યા તે ઉપર વડી પાર્લામેન્ટમાં ખ્યાન બેંચી એક મેંબરે જણાવ્યું હતું કે બીજા કોઈ કોલોનીઅલ પ્રધાનને એટલો મોટો પગાર નથી.

હિંદની સરદારપર બ્રિટનની સરકારને હેસનમતી પહેંચાડનાર કેટલાક સરદારોને કાણુલના અમીરે ફપકા આપ્યા છે.

હરાનમાં દરજવાર ગામમાં લોકોના એક ટોળાએ એક કૃત્રીઅન પ્રગ્નના માણુસનું ખુન કર્યું છે.

રોમરોની ક્ષિત્તિવાસ.

[નાતાલ ઇયરેક્ટ હાઇન.]

અમરોંગા—તા. ૧૩મી એપ્રિલે રેકા ગોઆએ અને એરા થઇ મુખ્ય જ્યા ઉપરો.

અમરોંગા—તા. ૧૭મી એપ્રિલના રોજ કચડતા જ્યા ઉપરો.

કોંગ્રેસ—તા. ૨૬મી એપ્રિલે કચડતા મારે ઉપરો.

અમરોંગા—તા. ૨૬ મી ફેબ્રુઆરી એ મુખ્ય પહોંચી છે.

[જરમન હસ્ત આશ્રિકા ગ્રાહન.]

કેકર—તા. ૬ મી એપ્રિલના રોજ મુખ્ય જ્યા ઉપરો.

જુદેસરાથ—તા. ૨૩ મી માર્ચે મુખ્ય પહોંચી છે.

[હિન્દુઓ આશ્રિકા ગ્રાહન.]

મોડલ—તા. ૧૨ એપ્રિલના રોજ કચડતા જ્યા ઉપરો.

લોખીટિએ જનારા હિંદીઓ

આસરે ૨૦૦૦ જેટલા હિંદી મજૂરો ને થોડા દિવસમાં ૩૨મીથી લોખીટિએ માટે આગવામાં આવનાર છે. એ લોકો ના કોનગ્રાડે સંબંધમાં મી. રોનના મારિસનરગ જવાના અગર મરદમુરી આપે છે. હિંદીઓને સારી રીતે રાખવા તથા મુદત પુરી થએ તેમને નાતાલ અથવા હિંદુસ્તાન પાછા મોકલવાની સરનો મી. રોન કરી આપશે. એ લોકો પાસે તાદસેન્સ ડી. જેરા વગેરે જેટલા નાતાલ સરકારનું કેટલુંક વેળું છે તેના બહામાં દરેકના પગારમાંથી ૬ પાઉન્ડની રકમ સરકારને કાપી આપવાની સરત વિશે પણ મરદમુરીએ દર રો કર્યો છે.

છેલ્લા અગર

તા. ૨૮મીએ ગતરે જોદા-સખરમમાં વીજળી પુરી પાડનારા કરખાનામાં મેલે અકસ્માત થવાથી 'પાવર હાઉસ'નું ટાપર ઉડી ગયું હતું તથા એ માણસને સખત હાલ થઈ હતી. વીજળી ન મળવાથી ટરામનો વહેવાર બંધ થયો હતો. સહેર મોંવીજળીક ખતી ક્યાંય થઈ શકી નહોતી.

૪-છનો અગર મએલ હોવાથી એ ન કિલસહી ટરામ બંધ રહેવા સંભવ છે.

જનરલ બે.થાને કેપટાઉનમાં મોડુ માન આપવામાં આવ્યું હતું. સહી સલામત મુસાફરી ૪-છનારા તેમને સંખ્યાબંધ તારો મળ્યા હતા.

રોકડ બજાર ભાવ.

અવક.	ચી. પે.	રો. પે
મોંજ	૨૫ ૦ થી ૨૫ ૬	
બીમડીના	૨૬ ૦ " ૨૭ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૬	
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬ " ૨૨ ૦	
ચીની સકર	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
હાન	૨૫ ૬ " ૨૬ ૦	
દેશી તુવેર દાળ	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
તુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૪ ૬ " ૨૫ ૦	
મસૂરની	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
મગની	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬	
આહની	૨૭ ૬ " ૨૮ ૦	
ચણા મુખર્ષીના	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
" હાળ	૨૩ ૦ " ૨૪ ૦	
વટાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મકાઈ	૧૫ ૦ " ૧૫ ૬	
બીલીમ	૨૬ ૦ " ૨૭ ૦	
કડતું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૬ " ૩ ૧૦	
એરોનું	૩ ૩ " ૩ ૪	
મોડું	૩ ૮ " ૩ ૯	
નાળીએરનું	૪ ૬ " ૫ ૦	
ખાંડ સફેદ સો રતાલની	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
મોરીસની.	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
ધીળ	૧૫ ૦ " ૧૫ ૬	
બાઉન	૧૨ ૬ " ૧૩ ૦	
લીરકુળ નાલક	૧૦ ૬ " ૧૧ ૦	
મોટા	૧૧ ૦ " ૧૧ ૬	
લીપદાસ એહ	૧૧ ૦ " ૧૦ ૬	
મદાસી સોપારી ૧૨૦૦	૦ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૫	
ધી પેટ ૪ ટીનના પેં	૮ ૧૦ " ૮ ૦	
પોરબંદર	૬ ૦ " ૬ ૧૦	
પાશીન ડીવેસ	૬ ૩ " ૬ ૪	
" વાઈટ રોસ	૮ ૦ " ૮ ૪	
" " ગ્રાહન	૧૨ ૩ " ૧૨	
નાળાથેર ૧૦૦	૧૨ ૦ " ૧૪ ૦	
ફલી	૮ ૦ " ૮ ૫	
ફુલ નેસલનું	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બરતા એરનું.	૪ ૬ " ૪ ૬	
ફલી	૬ ૦ " ૧૦ ૦	

Sunlight Soap.

जब की कपडे धोनेके लीये नीकालो तभी

सनलाईट साबुन

ढालो अस्वच्छ सानबुमें क्षार पदार्थ और सोडा बहुत है. क्षारवाढ्या पदार्थसें धोनेसें घट कपडाकोंभी नुकशानी लगजाता है और सन लाईट साबुनसें बारीकमें बारीक कपडाभी कीसी तरेहकी इजा नहि पाताहै

यह साबुनकी बनावटमें कोई अस्वच्छता साबीत कर देवे उसको पौंड १००० ईनाम दीया जाताहै

DAWAD MAHOMED & Co.**ESTATE OWNERS.****FARMS TO SELL.****TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET**Application will receive prompt
attention.For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.**In the Insolvency Estate of
MAHOMED ESSOP AKOOJEE
of Ladysmith, Storekeeper.**TENDERS for the purchase of all
stock-in-trade contained in the pre-
mises in Ladysmith, will be received
by the undersigned up to noon on
Saturday the 16th April, 1907.The Stock may be inspected on ap-
plication to the Deputy Sheriff, Lady-
smith.Stock-list can be seen at the office
of the Trustee.Terms Cash. The highest or any
tender will not necessarily be accepted.For further information apply to,
ALBERT A. SHUTER,
Trustee.Equitable Buildings,
South Street, Durban,
26th March, 1907.

ધેણારીખરનો માલ વેચવાનો છે.

દેડરે માફલો

સેરીસમીયના મદમદ ઇસપ આકુલ
નાદાર ધમેલ હોવાથી સેરીસમીયની તેની
ફકલ માફલો બધો માલ વેચવાનો છે.
દેડરે ફી એપ્રાઇસ સુધીમાં નીચેને શીર
સમે માફલમાં. રોકાવું લીસ, તરફી
પાસેથી માફલો. રોકા નગરે જોવા માટે
સેરીસમીયના ડેપુટી શરીફની રજા લેવી.
વિશેષ ખજાર માટે નીચેને શીરનામે
લખે.

આકુલમાં એ. શરફ, તરફી.

૩, ઇન્ડિયન બીડીંગ

સ્મીય બીડ, ડરબન.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167 Market Street, P.O. Box 3280
JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

નાનાલ પાકનો માંલો.

સારો અને સરતો જોઈએ તો લખો,
નીચેને સરનામે,

જુખારી : બોક્સ ૧૮ ફકીર નાનાલ.

USEFUL BOOKS**MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)**
Containing 635 letters. Useful to every man
in every position of life for daily use. Rs. 1
2as. post free.**HEALS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third
Edition)**—An exhaustive collection of phrases,
idioms and proverbs, with their explanations
and proper uses, Rs. 3, 2as. post free.**EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES**
(in reading, speaking and writing the Eng-
lish language. (Third Edition), Rs. 1, 2as.
post free.**HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS**
(Third Edition).—Explained and illustrated.
Aids to the right use of synonymous words in
composition, Rs. 1, 2as. post free.**SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORA-
TORS, Vols. I and II.**—Help to write idiom-
atic English, to improve the oratorical and
argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2,
2as. post free.**WONDERS OF THE WORLD (in Nature,
Art and Science),** Rs. 1, 2as. post free.To be had of The Manager, "INDIAN
STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER
CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA.**Commercial Agency,
13, Upper Circular Road
CALCUTTA,**Is a concern which needs especially
to be brought to your notice to enable
you to keep in touch with the various
markets in India. The rates of al-
most all the goods that you require
from time to time fluctuate and it is
therefore necessary in the interest of
our reputed concern that before you
place your orders elsewhere you will
please refer the matter to us, sending
samples (where this is practicable)
for our especial offers. Should you
feel inclined to correspond with us
you will always find the Calcutta mar-
ket at your door and that you will not
only be in a position to ascertain the
true aspect of the market as regards
the genuineness, cheapness, durability
and quality of the goods required,
but that you will come across this as
the only concern of the day which
would tender all sorts of services with
promptitude and guaranteed satis-
faction.**The Calcutta Congress
and Conferences**A complete and comprehensive collection
of all the Presidential, Inaugural and other
important speeches delivered at the Indian
National Congress, Industrial Conference,
Industrial Exhibition, Indian Social Con-
ference, Ladies' Conference, Temperance
Conference, Therapeutic Conference, Mohan-
dan Educational Conference, and Bharat-
Dharma Mahasamela.To add to the usefulness of the book, the
full text of resolutions passed at the Congress
and Conferences has been printed as an
Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan
Ghose, The Hon. Mr. Govindaratnam Iyer,
Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath
Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan
Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon.
Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica-
charan Mukherjee, The Hon. Mr. Gokhale,
Nawab Asikulla of Dacca, Mrs. Sarojini
Naidu, etc., and the debate on the Boycott
resolution from another Appendix.Orders for the book must be accom-
panied with a remittance for Rs. Five or
with instructions to send the book by V.P.P.
for a year's subscription to the *Indian
Review*.**Three Departed Patriots.** Sketches
of the lives and careers of the late Ananda
Mohun Bose, Balakrishna Chakraborty, W. C.
Bonnetjee, with their portraits and copious
extracts from their speeches and with
appreciations by Mr. D. E. Woods and the
Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 8. To sub-
scribers of the *Indian Review*, Rs. 4.**Essays on Indian Economics.** By
the late Mahadev Govind Ranade. Contents:
—Indian Political Economy; The Organiza-
tion of Real Credit in India; Netherlands
India and the Culture system; Present State
of Indian Manufacture and Outlook; on the
Same; Indian Foreign Emigration; Iron
Industry—Pioneer Attempts; Industrial Con-
ference; Twenty Year's Review of Census
Statistics; Local Government in England
and India; Emancipation of Serfs in Russia;
Prussian Land Legislation and the Bengal
Tenancy Bill; The Law of Land Sale in
British India. Price Rs. 2. To subscribers of
the *Indian Review*, Rs. 1-8.**Aggressive Hinduism.**—By Sister Nive-
dia. Second edition. Price Rs. 4. To
Subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.**The Brahmins and Kayasthas of
Bengal.**—By Babu Girdhadrachandra Das, B.A.,
M.R.A.S. The present work contains, in
a brief compass, the history of the
two great castes, Brahmins and Kayasthas,
which form the backbone of the popu-
lation of Bengal. It is an endeavour to ex-
pose a host of old and untruthful tradi-
tions. Price, Rs. One. To subscribers of
the *Indian Review*, Rs. 8.**Herbert Spencer's Economics.** An
exposition by Dr. Guglielmo Salvemini
(with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To
subscribers, Rs. 2.**Tales of Mariada Raman.**—By R.
Rameshchandra Rao Aiyangar, Retired Magistrate
Ct. Ben. As. 8. To subscribers of the *Indian
Review*, Rs. 4.**Folklore of the Telugus.**—A collection
of forty-two highly amusing and instructive
tales. By G. K. Subramanyam Pantulu. Price
As. 8. To subscribers, Rs. 4.G. A. NATESON & Co.,
Esplanade,
Madras.

બહાર મમના એજન્ટો.

રહેઠાર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બોક્સ ૧૭

વેરુદમ—બાલુ તાવવંતસીય.

પીરસબર્ગ—મી. મહનશલ ખડેડીઆ.
બોક્સ ૧૬૦

ફરમ:દી—મી. વલ્લભરામ. બો. ૩૬૨.

જાહેર લીલાઈ.

શનીવાર તા. ૨૦મી એપ્રિલ ૧૯૦૭ના રોજ

સવારે ૧૧ વાગે.

ધી લેડ માર્ક આગળ,

(ઈપીરીઅલ બીડીંગ, ૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.)

નાતાલની સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્તરના હુકમથી.

વેલ્લમમાં આવેલ નીચે પ્રમાણે જમીનના કટકા એ. ઇ. વોલ્ડસી જાહેર લીલાઈથી રોકડે દામે વેચશે.

૧. ૨૩૩ નંબરવાળા અરફનો 'એફ' પેટા વિભાગ વિસ્તાર ૨૩ એ. આ હુકમનો મમાલુ હંસા નાઈટ રજીસ્ટર માલીક છે.
૨. ૧૧૬ નંબરવાળા અરફનો 'ઈ' પેટા વિભાગ વિસ્તાર ૧૬. ૩૬૩૬૩ ચર્ચ. આ હુકમનો સેવાસર્ગિ નંબર ૩,૭૦૫ રજીસ્ટર માલીક છે.
૩. અરફ નંબર ૫૭ વિસ્તાર ૧ એકર. આ હુકમનો જેમ્સ આરકબેલ રજીસ્ટર માલીક છે.

આ હુકમ વેલ્લમની લોકલ બોર્ડની અરજીપરથી સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્તર મારફતે બેંચવાના છે. મીડકલપરના વ્યાજ તથા વેરાની બરાબર ચુકવણી માટેના ૧૮૬૩ના ૧૭મા કાયદાના ૭મા સેક્શનની સરતો પ્રમાણે ઉપસા લેતા જાહેર દરજાઈ થી લીલાઈ કરવામાં આવશે.

લતાના નકશા તથા બીજા દસ્તીકત લીલાઈ કરનારને અરજી કરવાથી મળી શકશે.

એ. ઇ. વોલ્ડસી.

૨૯૩, સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

The Story of The Ramavana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.

A. E. Tilly,

General Importer, Wholesale & Retail Ironmonger,
Box 122, Tel. add. "Ahomed Tilly."
OLD TOWN, KLERKSDORP

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
135a Camroodeen's Buildings
Grey St., DURBAN. Tel. add. SHAIK MOHIDEEN

હુકમ વેચવાની છે.

આરબસ ટાઉન ખેતી અંગ્રેજી બસી દુકાન વેચવાની છે. વધુ ખુલાસા માટે અથવા સ્થાનમાં અથવા ૧૦૭ શીલ્ડ સ્ટ્રીટ ૬૧૭૬૧૨૨ને પુછવાથી જાણ મળશે.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add. "SULIMAN,
VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. "TACE," KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

36 Field street, Durban
લોહાનો સામાન, કાંચરી, બસીઆ વેચ
રંગ તેના પ્રકાર.
કાચનો સામાન, સ્ટેશનરી, ક્રેડેમહરે:
સામાન, યગેરે યગેરે, કાગળથી પેક કરી ૨૮
વન શીલ્ડીવર કરવામાં આવે છે. જાવને બટ્ટે
નીચેને સરનામે પુછો.
આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રાધર્સ,
૩૬ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES
... BOER TOBACCO ...
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices
This Office, Tel. Address: 11 Post Office
Telephone 304.

સસ્તો અને ઉચો માણ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરટ સ્મોક વગેરે જાતની વધારે નીચે
કરનામે મળશે.

સન બ્રેન્ડ હાથેકા વર્કસ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903.

ESTABLISHED 1887

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial
and Agricultural Exhibition,
— 1904. —

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt-cases; portmanteaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps; soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases; cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

G. K. Desai,
General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAL."
OLD TOWN, NERKSDOOP.

AYOB MOHAMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS, 11
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

E. A. PATEL & Co.,
GENERAL DEALERS
—AND—
DIRECT IMPORTERS,

Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fancy Goods, Crockery and Hardware.

corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add.: "ACODJIE," P.O. Box 11.
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 372, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rugs, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Bellows-ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: "HABIB," P.O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણી પરચેસમ.
વાલીની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
અવડ પાઇન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA," P.O. Box 52.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
113 GERT STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jubbey & Sonabjee Bros., Durban.
જ્યુ મેલર હમીદ ગુલ.
અવડ મરચંડ,
126, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Coir Tickings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4130, Johannesburg.

The largest Importer in South Africa of
HABITAT & CIVILIAN.

Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.

J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Head Office: 15 Rue des Francs-Bourgeois, Paris.

સેકન્ડ-હાન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, કોર્ટ વિગેરે બધું
જમણું પુરોણી મંગાવવાને મોકલો પત્રની.

જે. લેન્ડા.

337 પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફ્રેન્ચ બિઝનેસ 13 રોડ ફ્રાન્ક બોર્જોઇસ પેરિસ.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

Ismail Amod Rajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોનો મોટો જથ્થો.

બાઈસીકલોનો મોટો જથ્થો, જુઓ કુલ
જાતની બાઈસીકલો શ્રીમત પાસે: ૧-૧-૧-૧
(કેસ) થી અથવા માસિક હદેથી જમણું
સ્વાધી મળશે. દરેક જાતનું બાઈસીકલ
રીપેર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે.

જે. કોન.

૨૪૭ પાઇન સ્ટ્રીટ ડરબન.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,

Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"

VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.

General Dealers,

Wholesale and Retail,

બ. ઇબ્રાહીમની કુલ

હોલસેલ ને રીટેલ મરચંડ.

Corner BURENBERG and MARKET Streets,

STANDERTON.

Box 17, Telegraphic Address: "E. EBRAHIM."

A. E. Chotabhai,

MERCHANT.

BOX 33,

KRUGERSDORP.

એલજી એન્ડ ઈમરસન

આંખોની પરીક્ષા કરનાર

ઈન્ડિયામાં પાસ થએલ ડોક્ટર

આંખોની બરોબર પરીક્ષા કરી
જોઈએ તે માપનાં તરેહવાર ચશ્માં
પથા ફરેમ પુરાં પાડવામાં આવે છે.

ટેકાણું,

૪૯, ગાર્ડીનર સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુનિયામાં સર્વે પુરાણી
માગના વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપના વર્ષ ૧૭૭૫.

અહીં કમરેસે કમરેસે કમરેસે માપ મિલે
દુનિયામાં સૌથી જુની આગના બીમા,
ફોર્મીસ એની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જ્યાં અગ્નિવચાથી કોઈનાના ઘાણા ચાલુ થાય
મળી શકે.

પુરુષો અને સ્ત્રીઓને લેવાયેલું પ્રીમિયમ, જે
જુદા જુદા કારણોને લીધે જુદા જુદા પ્રમાણમાં હોય છે.
પરંતુ એક જ પ્રમાણમાં જિંદગીના સમગ્ર સમય
સુધામાં એક જ પ્રમાણમાં રહેશે.

P. O. Box 393.

Tel. Address: "BEETLEY."

BEATLEY & Co., Wholesale Merchants,
467 SMITH STREET, DURBAN.

ચાલુ સીઝન માટે નવામાં નવી ચીજો આવી પહોંચી છે.
આમાં નવામાંની ચીજો—સાઉદીસ, રૂડરો, અંડર ક્લોથીંગ, શર્ટ, ગોર્ડ, ગલપટા,
ગ્રીટ, રેશમ, ડાઇસ, વીનીસ, ફાવર-પોટ, ફાલો, મેપફોરા, કાર્ટીન, ટાંકણીઓ,
કાંસડીઓ વિગેરે વિગેરે.
હજુ અમારી પાસેથી અમારા સીવવાના સંચાનો જરૂરો મળી શકે. અમારો
સંચાનોમાં અને જીવવાના સંચાનોમાં દિવસમાં મોટો ફેર છે.

ABDOL GANIE, - General Dealer.
SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN
અબ્દુલ ગની,
અવરુહ ડીલર.
કપડા, જરૂરો અને બીજાં ફરેશ બંધનો
આવ રોજમાં રાખનાર.
૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અવરુહ ડીલર,
કપડા, જરૂરો અને બીજાં ફરેશ બંધનો
આવ રોજમાં રાખનાર.
૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

VANMALI KOYA General Dealer.
P.O. Box ૭૭૬, Krugersdorp.
Mahomed Ismail & Co.
General Merchants & Importers.
P.O. Box 75, KLERKSDORP.

P. V. SANGHAVEE
GENERAL MERCHANT
BOX 71
201 Grey Street, Durban.

JAMESON & Co.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for
Natal Jams,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces,
And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.
JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO
General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.
We grow Naartjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.
133 Grey St. 219 & 222 Unigeni Rd.
P.O. Box 68, Durban.
Telegraphic Address "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,
Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mills & Timber Yards:
109 Queen Street, Durban

Mehta & Khandaria Bros.,
MERCHANTS & IMPORTERS,
Market Street, and at Spelonken,
Tel. add. "KHANDARIA," No. 460,
PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,
GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER,
P.O. Box 81, Market Square.
Tel. add. YUSUF, KLERKSDORP.

Abdool Hajee Khan Mahomed
General Merchant &
Importer,
CHURCH SQUARE
Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:
"MOONSTONK." P. O. Box 99.
POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 6th April, 1907.

No 14.

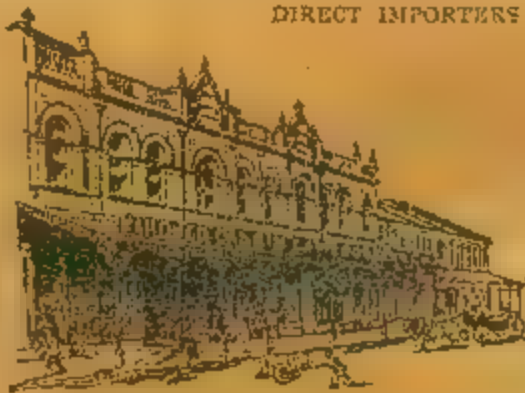
P.O. Box 138.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis

AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,

MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE:—KARACHI; BRANCHES:—BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:

Karachi
Mombasa
Nairobi

"JEEVANJEE."

Bombay: "CONVRYANCE."

Codes used A.B.C., 5th Edition, A.I., Scott's, Watkin's, and Universal

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros. Telephone No.,
"RUSTOMJEE." 433.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કેપનો તાજ સ્તુકે

મછી અને મોટી

તું લસન સસ્તું મળે

—AT—

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN

Cable & Tel. Add.: "Kathorian."
Telephone 124.

સસ્તો અને ઉચો તમાકુ

રોંગાટો વગણાચેલો તમાકુ ૧૨
દે બપોલપ આગારે ત્યાંથી મળી શકે
એ, એ, ગાંધી, રોંગાટ.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent
Smith Street, Durban.

યાપણ પાણી ૭૦, ૧૨, ૦૦

આગનો વિમો ધણાજ સ
દરે ઉતારવામાં આવે છે

DADA OSMAN

General Merchant & Commission

102 QUEEN STREET, DURBAN

P.O. Box 88

Tel. Add.: "DURBAN"

ESTABLISHED 1890.

હાહા એસ્માન.

ગનરલ મરચાંદ ને હમારી

એજંટ.

બેલ્કસ ૮૮. ૧૩૫. ૧૫૧

દરબાન.

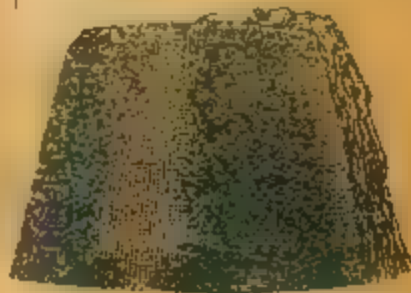
Tele phone 864

P.O. BOX
447.

હો અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
'ABOUBAKER'

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,
નોં 138 434, West Street, DURBAN. વેર ઓટ.

ટરકીશ ટાપીઓ.

નમુનેદાર ફેલાલી ટાપીઓ

કીફાયત સાલે. છુટક તથા જથ્થાબંધ.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.
BEST SILVER JEWELLERY PRICE MODERATE.
Come and see for yourself.
Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સ્ટુક અને અમારા આડતીઆના દિસાણે વેચી નાખવાની છે.
જેથી લેનારને બહુ કીફાયત સાલે અને મલકે માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.
Telephone 864. Telegraphic Address: "PORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હાંદી વેપારીઓના બરનો સંઘળી ખતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કામરશીઆલ રેડ ઉપર મેશર્સ ડબલ્યુ ડનની જાણવાળા નવા મશનમાં
દાખલ થતાં પહેલાં સઘળા માલ ઉપર ખાસ સસ્તો લાવ રાખેલો છે.
કલકત્તાથી ચોખા, ડાળ, ધી, અને ગ્રામીણીઓસાથી ખારીશની ચીની
મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વીલિઅમ.

ટેલીફોન નં. ૯૧૫. એ. બોક્સ ૨૧૭
ટેલીગ્રાફ સરનામું "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.
APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN" (Durban)

Telephone No 85

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL
PUBLISHED IN MADRAS
Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ ઉપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમતની કુળ ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણકે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુલુ નામ રાખવાનું કારણ હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુળ આ
લે છે.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

ફરેક રકમનો સોફ્ટ ગુડ્સ, કાપડ બર,
જુટ, કાફરી માલ, હાડવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડે.

Market Street. Box 44.
HEIDELBERG.

Branches—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL.

Directly Imported from India.

848 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PAULAK" Box 254.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357.

Tel. Address: "TAYOB."

APRIL 6TH, 1907

ખાસ પેસેન્જરનું ધી.
૨૧૩, બુરખોદાર, ખાસ ધાયર ધી.
લખો: મુસા હાજી કાસમ, ૫૨૦, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.
બોક્સ ૨૮, ડરબન.
MOOSA HAJI CASSIM,
300 West St. Box 18 Durban.

નવો મુગલ.

મહેત્રી તક મુગલના નર્સ
વાઈઝ શાખનારા માટે.
મુગલના બીજાંમાં અમે વાઈઝના
બીજી છે ત્યાં આગળ નજીક શી જઈ
વાઈઝ શાખવામાં આવશે.
માસતરે પુરાડ,
મુ. કે. સ્ટ્રીટ, મુગલના પીકેના
બીજાંમાં, ડરબન.

એ. ઇ. વોલ્ડસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

મહેર દરમિયાનની જમીન રેખનાર, સર
કારી માપસૂદર અને મીલકતની કિમત
આંકનાર. હમ્બીરીઆલ બીલ્ડિંગ્સ,
૨૬૩ સ્પીય સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Suliman Ismail Mia & Co.,
DIRECT IMPORTERS

મુલેમાન હરમાલ મિયાની કુ. બહારના
માણસોને રહેવાની જગ્યાની સમગ્ર સારી
સાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.
Tel. Address: "SULIMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

A. HALIM
Fresh Cape Snoek Fish

WHOLESALE AND RETAIL,
Always on hand at cheap price.

એ. હાલીમ.

તાજ કેપ સ્નોક માછલી.

હવે તમા જાણવું સરતે આવે મળશે.
Box 5925, 23rd St. Malay Location
JOHANNESBURG.

ઈન્ડિયન ઓર્થોપેડિક્સ.
ઈન્ડિયન પબ્લિક લાઇબ્રેરી
માંથી વેચાતું મળશે.

બુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં.
સ્વર રંગ માટે લખેલ. એન્ટર.
ઈન્ડિયન પ્રો-ટેક્ટિંગ પ્રેસ.
ફીનીક્સ-નાનાલ.

INDIAN OPINION

ધારા ખરેખા મુખ અતિ જુજ મુસાફરી માં,
દેશ જવા અમરસીગામાં કોણ નહીં લલચાય.
સ્વીમર આગલવાથી દરબનથી નીકળી દેશગોઆમે તથા બેરા ખંદર કરી દે.
૧૬ એપ્રિલી દુકા મુસાફરી કરી તા. ૧૬ મારચના મુખમાં સદી સલામત
પહોંચી ગયા છે અને બીજી નીચે લખેલી તૈયાર થાય છે.

સાંધી મુખમાં, દેશગોઆમે તથા બેરા થઈ, સીધી મુખમાં
સ્વીમર અમરસીગા.

૪૫૦૦ ટનની.

Will sail on or about 13th April.

ડરબનથી તારીખ ૧૩ એપ્રિલના રોજ ઉપરી જશે.

સરહુ લાઇનની ઉપર જાણવેથી આગળેટ નવી અનેતી તેમજ ક્રમ ૫ ની
અને કે વગેરે દરેક જગ્યાએ પીજળીની બનીથી અગમવાળું આપનારી રાખવાથી
ઉપર લખેલી તારીખ જુમેરાને દીવસે ઉપરી દેશગોઆમે તથા બેરા ખંદર રોજ
કલાક રોકાઈ રીમિ મુખમાં સાઈં દેશગોઆમે જશે. દરબનથી ઉપરી દીવ ૧૧ એપ્રિલ
દુકા મુસાફરી કરી મુખમાં પહોંચી જશે મટે દરેક જગ્યાએ પહોંચીને આ સરહુ
તક આપી એજ આગળેટનાં મુખ જવા બજામાંથી કરીને જાણે અને આગળે
સલામ ઉપર દેશગોઆમે મુખ મુકી દુખનો બેજ માથે લેશે નહીં.

એ લેનની મુખમાં ખાને જવાની દરેક આગળેટમાં મુસા, વગેરે, જાણનાં મુસા
ખાતું જવાથી દરેક પ્રકારનો ફેરવો ખાયા મુજ છે. તેનાથી દેશગોઆમે અગમ
દેશ નહીં. (બીજી લેનમાં એ સુખના મોહતાજ થશે) હમારે મોટી વખતે વખતે
કરતાં એટલું તો જાણવીએ જાણે કે ઉપરી લેનની આગળેટની અંદર મુસાફરી કરી
મુખમાં પહોંચી ગએલા કેટલાક સાહેબોના કાગળો તેમને મળેલા સુખ વિશેના અગમ
પાસે મોજુદ છે તે જાણવેથી કરી લેવી.

સરહુ આગળેટ 'અમરસીગા' અમુક રકમ કે તેમજ કેપીનના પાસેજીએ
માટે એક વરગના પાસેજીએ પોતાની દીકરી તારીખે અમારી મારફતે કરાવી લેવી. સરહુ
રહેલી પુછપરછ ઉપરથી દીકરી તારીખે ખાયા જવા સલામ છે. માટે ખાજી એજ
દીકરી વગર નિરાશ થવું પડશે. કહેવત છે કે વહેલો તે પહેલો.

દરેકવાલથી જાણવાર દેશગોઆમે સ્વી જવા કચ્છનામાંને પણ જાણવેથી
તેમજ પોતાની દીકરી અમારા ઉપર પછસા મોકલી મળાવી લેવી. પહેલાં સ્વીમર
જુબી વખત દેશગોઆમેથી કેટલાક સાહેબોને દીકરી નહીં મળવાથી પાકું ફરવું પડે
તેમ આ વખતે ન માય એ વાદ સાખવાનું છે.

સરહુ લાઈન દીવ પ્રતીદીન લોકપ્રીય થતી નવ છે તેનું મુખમાં દરહુ એ
માર્ગેજીને મળતી સુખમાંથી છે. એ સદુને મહેર છે.

વહુ જુવાના માટે નીચે લખેલી સીરનામે લખે: અથવા તમે મળો.

Messrs King & Sons,
West Street Durban.
Messrs M. C. Anglin & Co.,
330 Pine St. Box 59,
Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.
મેસર્સ એમ. સી. આંગલીના કુ.
૩૩૦ પાઈન સ્ટ્રીટ, મેસ.
ડરબન.

મેસર્સ સુલમાન મિયાની કુ.
તાજ મેસ ક્રમમાં, બેહાનમાં
મેસર્સ પટેલની કુ.
પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૮, કલકત્તા.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., M. S. COOVADIA,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy, and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

THE MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DUBLIN.

Also at the Head Office for S. A.:

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

And at —

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 12, Telegraphic Address "K. A. A. A."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch: — KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LEBBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL.

MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

મથી બગીચાએ હુટ ચલાવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Lebibe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,

DURBAN.

Telegraphic Address: "P. P. & Co."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER,

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER AT SHORTEST NOTICE.

127A Grey Street DURBAN

શ્રી હરવન જોલ સપ્લાઈ.

પર નિમણૂક - ગિર.

શ્રી કમલેશ્વરી સિંહ સિંહ સેવા સેવા સેવા

જુલુ સિંહ સેવા સેવા સેવા

સેવા સેવા સેવા સેવા સેવા

इटरना तारनी कंपनी, लीमिटेड.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

इटरनी कंपनी काष्ठपत्र खोदने माटे हिंदुस्थान, जापान, युरोप, आस्ट्रेलेशिया અને अमेरिका तार मोडली आहे. नियमित परादिने दर सदेस हीं अंक शीर्षीं અને छोटी दीर्घत आपवां आहे.

इटरनी कंपनी तार अथवा टपालची हुनिआना काष्ठपत्रकायपर पैसा मोडली आहे.

इटरनी कंपनी तार मोडलतार तथा लेनार प्रवृत्तिना सरनामा इटरनर करे. आ इटरनर नामने माटे काष्ठपत्र पत्रसा लेवां नवी आपता इटरनी पास कोट लुक ते तेरे हीं सपुरे. आनी हीं नाम इटरनर करावी कोट संप्रदां तार लेना तथा मोडलवाची प्रवृत्ति अस्ते इरे काय छोटी सहाय.

एणी इटर कोटમાં आवेसा तार इटरनी कंपनी लेना अरथ इरी लेनार प्रवृत्ति शी ५२ ५२

પર વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો

મિનેન્ડર,
इटरनी એजન્સી,
ટેલીગ્રાફ બિલ્ડિંગ,
પર ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ,
ડુબલિન.

इटरनी एजेंसी,
सेंट मथ्योल्स स्ट्रीट,
डेप्ट १६

અથવા હારની એજન્સી,
શ્રી હારનર હાઉસ,
કમ્પીયનર સ્ટ્રીટ,
લિડુ-સપરમ.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots: 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN FARM SETTLEMENT CO., Ltd., P. O. Box 770, CAPE TOWN, or call at the office of the Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 Kinnaird Street, JOHANNESBURG.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, APRIL 6TH, 1907

No. 14

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
A Way Out of the Difficulty	127
The Harding Appeal	127
Mr. Rees' Secession	127
OTHER ARTICLES:—	
Imperial Parliament	128
Transvaal Indian Mass Meeting	128
Cape General Dealers' Act	133
Two more Licensing Appeals at Ladysmith	134
The Late Mr. Kali Charan Banerji	134
Facts and Comments	134

Indian Opinion

SATURDAY, APRIL 6TH, 1907.

A Way Out of the Difficulty

THE Indian Mass Meeting, held the other day at Johannesburg, shows the earnestness with which British Indians in the Transvaal are fighting an uphill battle. The central point of the proceedings was undoubtedly the second resolution, which embodied the eminently reasonable suggestion made by Mr. Abdool Gani, the Chairman of the Meeting and President of the British Indian Association. If the Transvaal Government have any desire whatsoever to conciliate British Indians and to look at the situation from all points of view, they will accept the proposal without the slightest hesitation. With statesmanlike moderation, British Indians have offered voluntarily to be re-registered, they have offered to exchange the double documents they now hold for another document to be mutually approved, and although there is no legislative compulsion, they have agreed to submit to certain restrictions which the Government have considered to be necessary. The second resolution is at once an earnest of the bona fides of the Indian community, and a way out of a delicate and difficult position. We should be very much surprised if it were not a fact that the Transvaal Ministry is not pining for a tussle with the Imperial Government. It should be thankful to take up the Indian suggestions, nor need Indians be at all frightened over the resolution. Whilst it undoubtedly exposes them once more to frasonic procedure, in view of the prejudice existing in the colony, it is necessary for them to undergo it. The step taken voluntarily will redound to the eternal credit of the community, and it will pave the way for a reasonable settlement of the whole Indian question. Moreover, the more the Indian community yields in

a dignified manner, the more secure becomes its position in the event of the obnoxious Bill receiving the Royal sanction, and being necessary for the community to enforce the fourth resolution of last September.

The *Natal Advertiser* has taken us to task for, as it terms it "deliberately inviting the Transvaal British Indians to passive resistance." It is impossible for the *Advertiser* to enter into the feelings that actuate British Indians. It is not a question of martyrdom, nor is it a question of offering resistance for the sake of it. We have no hesitation in saying that to a loyal and law-abiding community, passive resistance, as the proposed going to gaol has been termed for want of a better word, is a recognised method of obtaining redress: as a matter of fact, the going to gaol is a legal method of submission to law. There are four things provided in the Bill; one is to submit to registration; secondly, in its absence, to leave the country; thirdly, in the absence of either, to pay a fine if the option is reserved; lastly and fourthly, in the absence of any of the last three, to suffer imprisonment. We cannot conceive that there is anything wrong for a British Indian to accept the last remedy, if he considers that registration is worse than gaol. It is undoubtedly true that the last method is an extreme step justifiable under exceptional circumstances. Whether or not a particular state creates such circumstances is a matter of opinion, and the prudence of a community is measured by its capacity for finding out the real state operating to justify that method. If, then, all the moderate propositions submitted by the British Indians in the Transvaal fail to carry weight, and if the Imperial Government abdicate their function of protecting the weak against the strong, we reaffirm our opinion that for the Indian community to be considered a self-respecting body, no other course is left open but, with quiet courage and resignation, to prefer gaol to submission to the insult offered by the Bill.]

THE Harding Appeal

WE PRINTED IN OUR LAST ISSUE A report on the proceedings in appeal before the Licensing Board for Alfred Division, the appellant being an Indian merchant of 11 year standing. According to the evidence submitted, there was absolutely nothing against the appellant, either regarding his books or his premises. The Licensing Officer had even promised the licence, but had not actually written it out. Ultimately, he changed his mind, went over to the appellant's solicitor,

and declined to give the licence, as also the reasons for his refusal. In appeal, the Licensing Officer justified his refusal on the ground that the appellant had entered into partnership. After very great deliberation, the Licensing Board sustained the appeal on condition that the appellant dissolved the partnership, and so, the report runs, the partnership was immediately dissolved. This is theatrical, if also childish. We do not call this a successful appeal by any means. The Harding case vividly brings to mind the extravagances that are possible under the Licensing Act. The proviso as to the dissolution of partnership is in restraint of trade, and otherwise totally inoperative. If the appellant chose to re-enter into the partnership with the same man, the Licensing Board could not deprive him of his licence, and yet it is quite effective, because, if the appellant did any such thing, the renewal of his licence for the next year would be at stake. We draw the attention of the Government to this legal vagary under the Licensing Act. Let us hope that the Harding appeal means one more nail in the coffin of this precious Act.]

MR. J. D. REES, C.I.E., M.P., we are sorry to no-

Mr. Rees' Secession

Mr. Rees' Secession, who has resigned his position as member of the South Africa British Indian Committee, and has evidently written a public letter to the Secretary, giving his reasons for his resignation. Mr. Rees' action shows what harm great men are capable of doing unintentionally. He read Lord Selborne's despatch, swallowed it in its entirety, and, cautious as he is, got frightened that the position created might mean a choice between the Colonies and India. Be it even so. We ask Mr. Rees whether that choice does not also mean a choice between justice and injustice. We accept the truism that men on the spot know local circumstances better than people 5,000 miles away, but does it hold good when men on the spot are prejudiced and, therefore, more or less incapable of taking proper bearings? The position before Mr. Rees, as before any true Imperialist, is this: Indians ought not to flood the Colonies; they ought not to enter into unfair competition with white men who may be residing in the Colonies; they ought not to possess the political franchise. Deliberating on the three "oughts" late, Mr. Rees, with very great self-interest, and, we think, accepted them. What now remains is, what is to happen to those who have already been allowed to settle in the Colonies? May they be

Transvaal Indian Mass Meeting

Anti-Asiatic Bill Denounced

Chairman's Conciliatory Speech

Concrete Suggestions

Resolutions Passed

[From our Transvaal Representative]

On Good Friday, at 4 p.m., a mass meeting of Transvaal British Indians was held at the Gaiety Theatre, to protest against the Asiatic Law Amendment Bill that was recently passed by the Transvaal Legislature, and which has been held over for the expression of His Majesty's pleasure.

Some 1500 persons were present, and sharp at the appointed hour Mr. Abdool Gani took the chair.

Amongst those present were the leaders of the Johannesburg community, including the following members of the Committee of the British Indian Association and the Hamidia Islamic Society: Messrs Essop Mian, M. S. Coovadia, H. O. Ally, M. P. Fancy, A. I. Gabru, Omarji Sale, Allibhai Akoojee, A. A. Pillay, P. Moonlight, Imam Abdool Kadir Rawazee, Osman Latief, Makanji, and N. A. Cama. In addition, the following gentlemen attended: Messrs. Hajeer Habib, G. P. Vyas, Jivan Keshavjee, Ganie Cassim, Jatashanker Vyas, E. M. Patel, Dayalji Desai, (Pretoria), Messrs. A. E. Vaja, M. M. Dadoo, I. A. Caje, and Corsetji H. Desai, (Krugersdorp); E. M. Aswat, E. M. Patel, Gangat, Casmod, Sonjee, and Ebrahim (Vereeniging); Bismillah Khan (Zeerust); A. M. Bhyat and S. V. Patel (Heidelberg); Bapu Desai (Rustenburg); V. Appasamy and Ramsunder Pandit (Germiston); Hassim Moti, Jassub Hajeer Valli, Tayeb, K. Giga, and M. M. Khandaria (Pietersburg); Abdool Rahman, Gattu, and S. D. Bobart (Potchefstroom). Messrs. M. Usuf Patel, M. E. Tilly and M. A. Tilly were to have represented Klerksdorp, but did not arrive in time for the meeting.

In opening the proceedings, the Chairman addressed the assembly for some 20 minutes in Hindustani, his speech being afterwards rendered into English by Mr. N. V. Shah in the following terms:—

Gentlemen,—

[I have once more to welcome representatives from all parts of the Colony and the Indian population of Johannesburg. I consider a matter of vital importance to us. The Asiatic Ordinance passed by the late Legislative Council and practically vetoed by His Majesty has, as you know, been repassed by the new Legislature. When we welcomed our two delegates on their return from England after

achieving brilliant results, happily we laboured under no delusion. We knew then that our work had only just begun, but none of us ever suspected that the Ordinance, now termed Bill, would be rushed through both the Houses in less than 24 hours, and that in order to arrive at this astounding result, Standing Orders would be suspended. Suspension of the latter is not a new thing, but it is resorted to under exceptional circumstances. Had the country been in danger of any internal or external disturbance, one could understand a Bill being rushed through to meet such a sudden emergency. In the present instance, the panic that has brought about the passage of this measure consists of an unequal struggle between a giant and a dwarf. On the one hand, there are over a quarter of a million whites with all privileges and full political power in their hands with a naturally open door admitting hundreds per month, on the other, there are approximately 14,000 British Indians with an alleged monthly increase of 100 Indians. The Bill in question has been passed in the interests of the former, to prevent an unauthorised increase in the number of the latter. Only men saturated with prejudice could justify extraordinary proceedings of the nature I have just described. In the ordinary course, the Bill would have remained before the country for three months, and the custodians of the interests of a quarter of a million white inhabitants would have then risked the entry of 300 Indian stragglers into the Colony. I have purposely called our legislators custodians of one interest only. The elected Assembly is emphatically and admittedly such a body. The Legislative Council was designed to be a check upon hasty colour and class legislation, and several members of the Council, in pleading for a postponement of further consideration of the Bill for a night, gave that special function as sufficient reason therefor. But I regret that I must add that the postponement was merely a blind. How could the members consider a Bill which they admitted was of very great importance and of a highly technical character in one night? How, again, could the members of the Council ascertain the real feeling of those who were affected by the Bill and those whom they are supposed to

treated like slaves or dogs: may they be obliged to carry dog collars: may they be deprived of all opportunity of bettering themselves, except by way of unskilled labour: may they be robbed of their earthly possessions as is intended to be done in connection with the Vrededorp Ordinance? Are we on the spot right even when they desire to expel British Indians without compensation, or desire to resort to measures which can only result in their ultimate removal, because of an undesirable situation? If Mr. Rees wishes well to the Empire as a whole, and if, as we have not the slightest doubt, he is jealous of the honour of a nation of which he is a member, why should there be any hesitation, even when it is a matter of choice between the Colonies and India, when the latter has full justice on its side? The trust-the-men-on-the-spot theory has before now been carried too far. We fear Mr. Rees has done so in the step he has taken. May we say that, such is the Committee's loss, it is also Mr. Rees'. He has denied himself the unique privilege of serving a just cause, and, therefore, also the Empire, which has been presented as an embodiment of freedom, justice, and equity.

Imperial Parliament

Natal Traders' Act

In the House of Commons on March 4th, Dr. RUTHERFORD asked the Under Secretary of State for the Colonies whether his attention had been drawn to the refusal by the Borough Licensing Officer of Ladysmith of renewals to shop licences of M. A. Goga, Benner, and S. A. Rahine, three established British Indian storekeepers of that town, under the powers conferred by the Traders' Licensing Act of 1897; whether he was acquainted with any instances of refusal to European storekeepers of shop licences under the Act; if not, whether he would enquire whether there had ever been such an instance; and whether he would enquire into the reasons for the refusal in question and remind the Government of Natal of the necessity of administering this law impartially to both European and Indian traders.

Mr. CECIL: Enquiry shall be made with regard to these particular cases to which my attention had not previously been called. As I have already stated, the Secretary of State has in communication with the Government of Natal regarding the administration of the Act.—India.

BRITISH COLUMBIA. A Bill is to be introduced into the British Columbia Legislature on the lines of the Natal Immigration Act.—Reuter.

specialty represent? Had we actually elected these members, would they have unceremoniously passed the Bill and treated with contempt our respectful request for a postponement to enable us to lay our case before them? Last I may be doing an injustice, let me quote to you from the published report of the words spoken by the Hon. Mr. Lionel Curtis, who, as everybody knows, when Assistant Colonial Secretary in charge of the Asiatic Department, was the Author of the Bill. "Mr. Curtis said that whilst supporting the Government in the most welcome action they had taken that day in regard to Asiatics, he also supported the amendment of the hon. member (Mr. Martin). If the measure before the House was rushed, on the first day of the sitting of that Parliament, through both Houses, and especially without discussion in that Council, they would be doing a most powerful weapon in the hands of the antagonists in regard to His Majesty's Government there. (A voice: They are frightened!) This matter was thrown out before, not on principle, but on details, and how many members could say they had familiarised themselves with the Bill? It was as important a measure as this or any other Parliament could deal with: it dealt with the question as to whether South Africa should be a white man's country, as it was at present."

The Hon. Mr. F. A. R. Purchas, in giving his vote in favour of the Bill, said that we did not look at the position except from our own standpoint, and that our friends in England did not know the Colonial position. Need I tell you that, in making these statements, Mr. Purchas has shown in the one case his ignorance of the Indian position, and, in the other, his ignorance of the distinguished Anglo-Indians and other friends who have espoused our cause? Let me repeat for his information that it is because we realise and appreciate the white standpoint and desire even to combat white prejudice that we have accepted with resignation a deprivation of the political franchise, and are prepared to submit to restriction on immigration and a regulation of trade along non-racial lines. It may be retorted that we submit because we must. This would be totally unfair and ungracious, because, had we chosen to, we might at least have carried on an agitation before yielding on these points, and thus added to the many worries of the Colonial Office, as also the India Office. I claim merit for the community in that it has voluntarily recognised the situation, and has refrained, of its own free will, from adding to the acknowledged difficulties attending the settlement of the country. Mr. Purchas does not know our friends, because, had he known that the gentlemen who are to-day fighting our battle at Home are many of them, well tried, experienced officials of the Crown, (Cheers) who would never lend their

support to any movement that took into account one interest only, he would not have charged them with not knowing the Colonial position. To accuse Sir Lepel Griffin, Sir William Bull, Sir Raymond West, not to mention many others carrying the same weight, of one-sidedness is, to say the least, not to know them at all. It is not necessary for me to recall the names of the distinguished Liberals, because it is to them that the members of the Council, as indeed also the Legislative Assembly, owe their existence. The same principle that has guided them in treating the white population of the Transvaal with unparallelled generosity and confidence, guides them in expecting at the hands of the legislators of the Colony not a generous, but at least a reasonably just, treatment for British Indians. To them, as to us, self-government means government of those who have received the right to govern themselves, but this privilege certainly does not carry with it a licence to oppress those who are under such government but who have no right in the choice of the governors. This is a distinction which, being forgotten in the Colonies, makes the Colonists impatient of the reservatory clauses in the Constitution regarding the interests of the disfranchised, and makes even Sir Richard Solomon give them but a nominal value. Such is the unfortunate condition in which we find ourselves at the threshold of the career of the Colony under Responsible Government.

And, if the grant of fuller liberty to the white Colonists the Transvaal fills us with misgivings, as to our own liberty, a perusal of the despatches of Lord Selborne, published in the Transvaal Blue Book (Cd. 3308), is sufficient to bring intense dismay to our minds. We had ventured to expect that His Excellency, who, in pre-war days, talked of the rights of British Indians and other coloured British subjects, would be equally jealous of those rights when he was placed in a better position directly to enforce such rights. But I must say, with all due deference, we find him, in the Blue Book, acting more as a partisan than as a trustee and preaching the white man's gospel, like a prejudice-ridden Colonist, instead of a wider gospel of Empire, befitting the direct representative of the Crown in South Africa.

I will take from the Blue Book only a few of the points concerning which we have just ground of complaint. His Excellency has, for instance, been carried away by highly-coloured representations placed before him as to the alleged illegal practices resorted to by those intending to enter the country, and has been betrayed into making an observation which is as offensive as it is libellous. Lord Selborne states:—"Everyone who is accustomed to deal with Oriental races is aware that to obtain their object by means of bribery is not con-

trary to their code of morals, and any attempt to carry out the systematic verification of permits under the present system would, in my opinion, place temptations in the way of police officers and other officials on low salaries to which they should never be exposed." (Shame) I do not know anything about the practice of Oriental races to offer bribes, but I do know that not even the lowest Indian considers it consistent with his code of morals to do so. When and if he bribes, he knows that he is committing evil. I respectfully draw His Excellency's attention to the fact that the acceptance of bribes had become a public scandal in the Asiatic Department in Johannesburg, on the part of the heads of the Department in the year 1903, and that it was at the instance of the British Indian Association that the corruption was discovered and the guilty officials removed. Lord Selborne's despatch describes the legislation referred to therein as, for the most part, beneficial to British Indians in the Colony: though, in point of fact, as we have already demonstrated, it in no way is calculated to benefit them as a body, and, therefore, if I may say so without disrespect, His Excellency himself has unconsciously placed before Lord Elgin an exaggerated account of benefits to be derived by our community from the Ordinances that were proposed to be passed, rather than that any exaggeration has proceeded from us. His Excellency has charged the Association with gross misrepresentations in stating that the Ordinance reduces the status of the British Indian below that of the aboriginal native. I venture to reassert the statement with all due respect. An aboriginal native is not required to carry a pass under penalties laid down in the Ordinance now being considered by us as a Bill, nor of a description contemplated under the Bill: nor, again, is a native liable to have his children registered and to furnish means of identifying them from birth upwards.

His Excellency has charged Sir Lepel Griffin with gross exaggerations, and has quoted the following statement made by him before Lord Elgin:—"Every Indian in the Transvaal, whether an adult male, whether a woman, or whether a child, or even a baby in arms, will be obliged to be registered under such conditions as only ordinarily apply to convicts in a civilised country." Lord Selborne, however, evidently could not have read Mr. Gandhi's disavowal as to the registration of women. As to the registration of youths, I am very sorry to have to say that it will remain compulsory, only the obligation up to the age of 16 rests on the parent. Need I also add that, if the Government could have helped it, they would certainly have made registration of women, too, compulsory. It is not possible for us to deal with many of the matters that

arise out of the important despatches. I will, however, complete this summary review of the Blue Book by adding that the proof therein produced to substantiate the allegation of a whole sale influx of Indians is precisely the proof which we ourselves should use to demonstrate exactly the contrary, for the convictions show that illegal entry has been stopped successfully, even on the strength of the documents at present held by the Indian community. Those who have been instructing His Excellency have evidently confused the attempts at entry with the entry itself, and an instance of illegal entry is, in a thick atmosphere of prejudice, very much magnified. In his report dated the 27th September, Mr. Channey says:—"Number of Asiatics in wrongful possession of permits, or found to be without permits, during the past six months, 287, of whom 165 were charged and convicted, and 122 are in the Colony, but cannot be traced." Thus, on an average, assuming that the examination by Mr. Channey's department was correct, there was an unauthorised and undetected influx of under 21 persons per month, whereas the Hon. Mr. Curtis, who is supposed to speak with experience, states that it is at least 100 per month!

✓ It is not, however, so much the details of the Ordinance that we have taken exception, as to its underlying principle. The Ordinance puts, in Mr. Morley's words, the "bar sinister" on the community. It wounds our finer feelings. It pre-supposes guilty propensities on the part of those to whom it applies, by distinguishing us, to our detriment, from many with whom we come in frequent contact, and makes our relations with them invidious and intolerable. It hurts our self-respect. It is true that this is sentiment, but there is sentiment and sentiment. When, in an isolated case, on a minor question, one's sentiments are injured, it is better to put up with the injury, as we do in many of our relations with the white inhabitants of the Transvaal. But, when it is a matter of fundamentals, and when it presents a perpetual reminder of our degradation, then it will be unmanly and unpatriotic to submit to the humiliation. We admire the desire on the part of the Europeans to look after their future generations, but if our admiration is sincere, we must emulate their example (hear hear). Should they not then rather appreciate the effort we are now making to guard the interests of those who may come after us? It is right that they should be jealous of the privileges they enjoy. Should they not then allow us to be jealous of our own?

✓ I well remember the occasion when the late President Kruger insisted on the then Uitlanders carrying passes or certificates showing their *bona fides* as immigrants. Shall I forget the great outcry that arose from one end of South Africa to the other against the humiliating demand, as they were indignantly termed, of the Republican

Government? Why, there was such a vehement agitation set up against it that the late President was obliged to yield. And yet, the Uitlanders' objection was far more sentimental than ours. What is more, there was far stronger justification for the willing requirement of the Republican Government, because the Uitlander element was, as it actually turned out to be, an element of danger to the State. But neither the charge of crime against the State, nor one of crime against Society has been brought against us. There is an eloquent testimony to our law-abiding instinct given in the annual report of the Transvaal Law Department, and condensed into one sentence. After reviewing the criminal statistics, and the behaviour of the various communities, the report says of British Indians "these people cause little trouble," and yet, as I have already pointed out, the Law we have met here to protest against and which can only be meant to apply to a gang of criminals, is rushed through both the new Houses, and now awaits the royal sanction.

✓ But our objection is not merely sentimental. Important as the sentimental objection is, there is also a material one. Our experience shows us that class legislation has always resulted in untold misery to the class affected by it. Moreover, the existence of such legislation has always led to severer disabilities. I admit that, in the present instance, it is not possible to devise any legislation which with decency can be made more severe, but that is cold comfort for us. I will cite instances to show how the placing of colour legislation on the Statute Book of a Colony with mental reservations of a most pious kind has given rise to unbearable hardships. The very Law 3 of 1885, which the present Bill pretends to amend, was, in the pre-British days, much more leniently interpreted than it is to-day. That, however, may be urged, was not a satisfactory state of things, but there was actually an official reservation on the part of the late Lord Rosmead that it would not apply to respectable Indians such as traders. The reservation proved ineffective, because the Law read otherwise. Now the Bill in question reserves to the Administrators powers, which, in the hands of unsympathetic men, may end in gross tyranny.

✓ In Natal, even under legislation along general lines, the Dealers' Licences Act gives the widest powers to the Licensing Authorities. The tacit understanding was that vested rights should not be touched; but, alas! the reservation is inoperative because it was a pious hope, and the Law, in its grim way, threatens ruin to British Indian interests. A similar struggle is going on at the Cape. Very similar promises were made to us after the war was over (A Voice: "Too many promises") and, hitherto, we have lived on them alone, and not on their performance. Thus it will be seen that the present Bill is a matter

of life and death to us.

We have been asked why, having given one thumb-impression voluntarily, we should not submit to the compulsory giving of all ten digit imprints. In the first place, this question confines us merely to finger prints, whereas we have raised a much larger issue. In the second place, we do many things voluntarily and never feel insulted thereby; but the same acts we decline to perform under compulsion. A compulsory registration law like the present measure is a veritable scorpion-sting, which we must escape at all costs. No amount of reasoning, however, will persuade the Colonists of our *bona fides*. They suspect that we desire to flood the Colony with British Indians. The Hon. Mr. Roy thinks such a desire is only natural. We have, however, repudiated it. The object of the measure has been described to be twofold. The one is to separate rightful Indian residents from unauthorised ones; the other is to facilitate the detection of future unauthorised British Indians by arming the existing community with permits containing a fuller description. All this, with the consent of the Indian community, can be easily, more expeditiously, and less expensively accomplished under present legislation. We have always offered to give all the assistance in our power, but, to-day, in your name, I am going to make a concrete suggestion, which covers the whole of the ground covered by the Bill, so far as the two objects above mentioned are concerned.

✓ Under Lord Milner's administration, such a procedure was adopted and the action of the community was appreciated both by Lord Milner and Captain Hamilton-Fowle, the gentleman in immediate charge of the administration of the Peace Preservation Ordinance. I then venture to suggest that

(a) the Government should appoint a day for inspecting all permits simultaneously;

(b) either the permits should be stamped by the Colonial Secretary, or the present documents, provided that they are held by their rightful owners, should be exchanged for other documents according to a form that may be mutually agreed upon, and that may contain sufficient particulars of identification;

(c) at present, permits and registration certificates are held; instead, only one document should be held by British Indians and the other surrendered;

(d) all children over the age of discretion (such age to be determined by the Colonial Secretary) should be armed with permits;

(e) no Indians should be able to take out trading licences without production of permits;

(f) children of domiciled Indians, in future should only enter the

Colony on production of permits duly issued to them, provided that such permits be issued on satisfactory evidence being produced as to paternity;

(g) no temporary permits to be issued without security being given to the satisfaction of the Colonial Secretary.)

In the above sketch both of the objects referred to by the Colonial Secretary are entirely met. It is true that there are some provisions which are constantly dependent upon the goodwill of the British Indian community as, for instance, the taking out of trade licences only on production of permits; but we ask the Government to trust us to that extent, and to use our influence with the community in general. After all, as the Government has stated, there must be a settlement of this question on an intelligible basis. And these questions are part, not of a registration or an identification law, but of an immigration law and a trading law.

I beg of the Government in your name to accept the compromise humbly offered herein, and to avoid raising the question of Imperial intervention. We have no desire to constantly ask for Imperial protection. We want to live, in peace and security coupled with self-respect, under the local administration, and to meet the wishes of the white residents of the Transvaal, but we can only do so if we are recognised as human beings, imbued with the same feelings as themselves, and if we are recognised at least as citizens of the same Empire, worthy to exercise all civil rights together with the obligations which they naturally carry with them. But if, unfortunately, this Meeting fails to convince the Government of the justice of our cause, and the reasonableness of our compromise, we have then to seek the protection of the Imperial Government, which is bound always to hold the scales evenly between conflicting interests and to protect the weak and the voiceless against the strong.]

The Committee of the Association has taken upon itself to submit resolutions embodying the main points of my address. I ask you to give them your earnest consideration.

I thank you more for your attendance and your patience. May God guide your deliberations, and may He guide also the members of the Government, so that they may see the justice of our prayer, and, at the commencement of their career, all us, who have no other inducement with them than that inherent in the justice of our prayer, with hope for the future. (Prolonged Applause.)

Mr. H. B. Ally then proposed to read the first resolution:

The meeting of British Indians, convened under the auspices of the British Indian Association, hereby respectfully protests against the passing of the Asiatic Law Amendment Bill by the new

Transvaal Parliament, in that the Bill is unnecessary and degrading to the British Indian community.

He said that he was one of the delegates chosen to represent the British Indian community of the Transvaal before Lord Elgin, last September. He would not go over the Chairman's remarks, as he had already dealt very fully with the subject. But he would like to say that there was no established authority in South Africa that would point a finger against British Indians, who were most law-abiding. (Hear, hear.) They had never yet made an attempt to defy the law. He asked the press for fairplay in the interests of justice and of the Colonists themselves. They were loyal to the Empire and prepared to shed their blood for the King-Emperor (Applause).

Innocent Suffer for Guilty

They were not met there that day to shelter those who, without authority, had entered the country, but to champion the cause of those who had self-respect. Let the Government put over the border those who had no right to be in the country. But it was in the highest degree unjust that those who obeyed the law should be punished for the misdeeds of those who disobeyed it. That was one of the main reasons why, when in England, the Imperial Government listened to the delegate's protests on their behalf. The innocent should not suffer for the guilty. It had been said in the Transvaal Parliament that there was no machinery to deal with the Asiatic question under the present law. He submitted, on the contrary, that there was. It surely was not such an overwhelmingly difficult task, under existing legislation, to trace those who were really guilty. No Indians came to this country as robbers, thieves, or vagabonds—they came to earn an honest livelihood (Hear, hear), as merchants, traders, hawkers, or domestic servants. No Indian could obtain a trading licence without the production of this permit to show his *bona fides*. It was the same with the Municipal licences. Some Indians were employed as domestic servants. It was simple to provide that none such should be employed unless with *bona fide* permits. Thus there would be no Indians unauthorised or idle, for there would be no work for those without properly issued documents. Therefore, he held that the Bill was unnecessary. It had been stated, when the Ordinance first went through the nominated Council, that it was for the benefit of the Indians themselves. But when in England the delegates had no difficulty in conclusively showing that there was not an iota of truth in that statement.

A Challenge

Whilst they were in England, they learnt that a certain counter-petition had been forwarded to Lord Elgin to the effect that they did not represent the British Indian community of

the Transvaal. Well, that meeting had been advertised throughout the Transvaal. All British Indians knew of it. If those who had cabled to state that the delegates were not properly representative wish to make good their statements, they should have been there that day. It was unnecessary to mention names. His reason for alluding to the matter was on account of the following remark of Lord Selborne's in the recently published Blue-book:

It appears that there are two sections among British Indians in the Transvaal, one of which is represented by Vundulu and Affli, while the other denies that these two gentlemen have any mandate to represent them. I am unable to determine the relative strength of the two sections.

In the face of that remark, it was surely strange that the "other section" was not there. The reason was, of course, that there was no other section. All Indians were united on this question (Hear, hear). Referring to Lord Selborne's remark about bribery, he would say that to brand a whole nation—one of the most civilised in the world—in the manner that Lord Selborne had done was ridiculous. It was not necessary for him to quote from history to prove that. His Lordship should, in making such a statement, at least have thought of the exceptions. He would be the last to say that all Indians were angels. Of course they were not, they were ordinary human beings like other people, and there were black sheep in every flock. But Lord Selborne had branded an entire community.

Exaggerations?

It had been said, again, that they had exaggerated and misrepresented in England the condition of affairs here. Why, they had actually asked the Government to appoint a commission to substantiate or disprove every statement that they had made. Why, they must be plucky men indeed who would venture to make such a risky suggestion if they did not mean what they said. No, their representations were to be read in black and white, and he would hand a copy of them to the press for perusal. (Note. These representations appear in the Blue-Book, pp 37-37.)

As for General Smuts, who re-introduced the identical measure in the Legislative Assembly, he must have known that it had been rejected by ministers in London. Such a proceeding was astonishing. He should have ascertained if there were any objectionable clauses in the measure. As it was, Standing Orders had been suspended, whilst, as every one knew, it was only in emergencies that such a step was taken. It was stated that the Bill had been passed in 24 hours. He denied that—it had gone through in 14 hours. And what had happened was that the Assembly practically ordered the Council to pass it. It had simply been rushed through. Was this an example of the British boast of justice for every man?

Would They Venture?

If yes, then let Britain look to India, and say to the 300 millions of loyal subjects of the King, living in that land that though they were members of the same great Empire, the late Queen's proclamation was withdrawn (Voices: They will never do that!). Let her say that there was to be no protection for Indians outside of India. Let her tell them that the King-Emperor's message given at the Delhi Durbar, was to be inoperative. He had promised them: "I will see to your happiness, liberty, and freedom." They were, he claimed, not receiving proper treatment. The Ordinance was not passed for the good government of the country, but was especially directed against them—they called it class legislation. The world would consider them a gang of ruffians (Shame). The Colonial Secretary, in referring to them, had said: "These coolies are not wanted in this country! Why, the highest minister of His Majesty had not used such language towards the Indian people (Shame).

A Gross Insult

It was shameful indeed to brand them as ruffians, and they must protest against it. He himself was elected in England, a member of the National Liberal Club, and was received most courteously by the highest in the land. No thorough English gentleman would have used such words. The local newspapers seemed to approve of the passing of the Bill. They said that the white colonists had made up their minds to eradicate the class of people represented by those present. One paper had even said that the action of the Transvaal Legislature was a direct challenge to the Imperial Government. Well, let the Imperial Government consider the position—and then let it tell them to clear out of the country (Applause).

Mr. Essop Mian (Johannesburg) seconded the resolution in Urdu to the following effect:

He said that the large assembly before him was a good omen for the future well-being of the community. He never had any faith in Lord Selborne, who evidently believed that they were like a plague of locusts.

Would Lord Elgin, after having once declined to sanction the Bill, now accept it, because it was introduced by what was after all a Dutch Government. They had a right to expect justice from the Imperial Government. They could never accept the Bill.

Mr. M. S. Coovadia (Johannesburg), Treasurer of the British Indian Association, speaking in Urdu, exhorted the assembly not to accept the Ordinance, should it be passed.

Mr. Hajee Habib (Pretoria), Hon. Sec. of the Pretoria Committee, in support of the Resolution said that Lord Selborne was displeased that the Ordinance was not sanctioned by Lord Elgin, because His Excellency said he was unable to fulfil the promise he

made to the white people of Pochestroom. Was not Lord Selborne sorry that he did not fulfil his promise given before the War to the three hundred millions of His Majesty's Indian subjects: which was more important, the promise given to a handful of the white men in Pochestroom, or to the millions of India? Was, again, Lord Selborne's promise to override the proclamation of the late Queen Victoria and the Coronation assurances of the King-Emperor? There was a good deal of talk of this being a white man's country. Before they said so, let them send the kaffirs to Abyssinia, the Chinese to China, the Malays to the Malay States, and the Indians to India. He, for one, would accept compulsory removal of the present British Indian population from the Transvaal rather than the galling terms of the Bill.

Mr. Jassub Hajee Valli (Pretoria) supported and said that the Bill in question made the Indians out to be thieves and robbers. The white people were making it more and more difficult for them to rely upon their promises. They should, therefore, cultivate self-help and self-dependence, both of which could only come from wider education.

Mr. Ramsunder Pundit (Germiston) said that they were only step-children, and as such were not to expect any very great justice. The G. O. M. of India had given his life to obtaining Indian rights, but Indians had not made much headway. They should copy Japan in energy, industry, education, self-sacrifice and self-help. The Ordinance to him was extremely hateful. In London, they saw women ready to go to gaol in order to secure what they believed was their due. He, therefore, asked the people to at least equal them in their self-sacrifice. They had the example of such Indians as Mr. Bheerjee.

Messrs. A. E. Vaja (Krugersdorp), Chursaji H. Desai (Krugersdorp), V. Naidoo (Johannesburg) and K. N. Dadani also supported, and on being put to the meeting, the resolution was carried unanimously.

Mr. Abdul Rahman (Pochestroom) proposed the second resolution:—

This meeting of British Indians convened under the auspices of the British Indian Association denies the allegation of illegal influx of British Indians on a wholesale scale, and, in order to satisfy the Government and popular prejudice, offers to submit to voluntary re-registration, as was done by the community in 1904 under Lord Milner's advice, and in the manner sketched in the Chairman's speech; thus practically fulfilling all the requirements of the Bill without its offensive character.

He remarked that they did not expect any very great amelioration—loyal though they might be—from the present Government, because the Colonial Secretary had, in introducing the measure, given the key-note of the situation when he remarked that it was a 20-years-old question that they had to settle. He believed that the present Government would like

to settle the question like the old Boer Government wished to.

Mr. Theophilus Gietta (Pochestroom) briefly seconded, and the resolution was supported by Messrs. Abdul Rahman, Haji Mooli and M. M. Khanabaria (Pochestroom), T. Naidoo (Johannesburg) and V. Appasamy (Germiston). Upon being put to the meeting, the resolution was carried unanimously.

Mr. Nadirshah A. Cama (Johannesburg) proposed the third resolution as follows:

In the event of the humble proposal embodied in Resolution 2 not being accepted by the Local Government, this meeting hereby requests full Imperial protection by reason of the fact that British Indians have no voice in the choice of the legislators, and represent a very small and weak minority.

He remarked that it had been stated that there was no existing machinery to cope with the alleged danger. But what if there were? Under the Peace Preservation Ordinance? Was it a crime? British Indians had no status in the country. What it was necessary for them to do, they would do voluntarily: they did not need to be compelled to do it. But the object of their adversaries was to bind them as slaves. By all means let the country be purged of all unauthorised Indians, but let the Europeans not stigmatise the whole community. Would the British Indians admit the stigma? (No). Let them all stand shoulder to shoulder (Cheers). Let them face all comers (Cheers). With reference to the charge of bribery, it must be remembered that the onus of guilt was with the acceptor of the bribe. It was always open to him to refuse to accept. They wanted no political privileges, but were entitled to ordinary civil rights. They had been registered by the military administrations and by Lord Milner, voluntarily. Notwithstanding all the help they had given the authorities, they were now to be subjected to all this disgrace. They were now under a stigma: they were regarded as unprincipled rogues. It appeared to him that the Lord Selborne of 1899 had become the Kruger of 1907. They were the worst off of all the communities. The Hottentots were free. Natives were obliged to carry a pass with the thumb impression for domestic purposes only. But they had to give all ten digit impressions. Why? Were they criminals? Only criminals, who required to be identified, had to submit to that degradation. But let them remember that their friends in England were fighting a very hard fight. Let them not be disheartened. Let them stand shoulder to shoulder. They should take courage and be men. They should say to the Government that they would not submit to the proposed disabilities. They should do all in their power to act up to the dictates of their consciences. He could not understand General Smuts' attitude. The latter had said that one of the causes of the war was this very Indian question. But the

General now wish to revenge the Boers on them? They had never resisted the Boers in arms. For himself he would not submit to a curtailment of his liberty. He would rather die than that. (Great applause.)

Mr. E. M. Patel (Vereeniging) briefly seconded.

Messrs. Omarji Sale (Johannesburg), Ahmed Mahomed (Johannesburg), and A. A. Pilley (Johannesburg), supported, and, on being put to the meeting, this resolution was also carried unanimously.

Mr. E. M. Aswat (Vereeniging) said that the framers of the Bill were originally Englishmen, it was now produced by the Dutch. The struggle was really between traders and traders. The Dutch farmers, he knew from experience, had nothing against them. He could never accept the position created by the Bill.

Mr. A. I. Gabru, Vice-President of the Hamidia Islamic Society, said that the Bill was in the nature of a snake-bite. If the people did not get heard by the Imperial Government, it would be all darkness. Why should they, the Indians, be placed in the same category as non-British Asiatics, when non-British Europeans received every privilege of British citizenship?

Mr. G. P. Vyas (Pretoria) recalled the words spoken by the people at the old Empire Theatre. Although the building was burned, the resolution of all the people who were determined rather to go to gaol than submit to the degradation contemplated by the Bill, lived in their memory. He advised the people that, should the Bill be sanctioned, they should prefer gaol to taking out passes under it, or leave the country.

Mr. Imam Abdul Kadir Dawazeer (Johannesburg), moved the fourth and last resolution:

That the Chairman be, and is, hereby authorised to submit the resolutions passed by this meeting of British Indians, by wire or cable, to the Local Government and to the Right Hon. the Secretary of State for the Colonies, the Right Hon. the Secretary of State for India, and His Excellency the Governor-General of India.

He said that, whereas the British people tried to liberate the slaves in Zanzibar, if the Bill were passed, they would enslave their own subjects. It was an intolerable situation. Lord Selborne, in charging Indians in the manner he had done, and in insulting their religion, had evidently forgotten that his own officials corrupted Indians by first doing an injustice, and then inducing them to offer bribes in order to get what was their due; was that the manner in which His Excellency discharged his trusteeship?

Mr. Osman Latief (Johannesburg), who seconded, drew the attention of the Meeting to the fact that the Indian community had been nearly four times registered. Were they to continue to be registered all the time they were in the Transvaal?

Messrs. Moonlight (Johannesburg), Manjilani (Johannesburg), Bomansha (Johannesburg), and Lapu Lesai (Rus-

tenburg) supported, and the resolution, on being put to the meeting, was carried unanimously.

On the resolutions being passed, in answer to Mr. Abdul Rahman's question, Mr. Gandhi explained at length the nature and scope of the second resolution, and said that, in his opinion, if the resolution were accepted by the Government, it would solve all difficulties without in any way degrading the Community.

The Chairman then declared the meeting closed, and the assembly dispersed.

Cape General Dealers' Act

Speeches at the Municipal Conference

At the session of the Association of Municipal Corporations of Cape Colony, held in Cape Town, Mr. Cunningham (Woodstock) moved: "To urge the Government to introduce a Bill during the next session of Parliament amending the 'General Dealers' and Other Licences Amendment Act, 1906,' that such Amending Bill, should, *inter alia*, provide that the Resident Magistrate or the Assistant Resident Magistrate should be substituted for Municipal Council, Divisional Council or Village Management Board as the case may be subject in the case of general dealers' licences to applicants producing certificates from the local authority that the premises are suitable for the conduct of the business proposed to be carried on therein; and that hours of trade should be fixed by Parliament itself; and that such further amendments be made in connection with this Act as Congress may deem necessary."

Mr. Alexander seconded, and said the Government had infringed an elementary principle of legislation by making the municipalities do all the work while the Government "coloured" all the money.

Dr. Murray (Sea point) said his Municipality had been able through the Act to protect itself from being over-run by Indian Hawkers. They should not shirk the obligation put upon them by the legislation, and ought to refuse to grant licences that has been found to be unnecessary and a nuisance.

Mr. Fiehat (Graham's Town) said it had been found as a rule that these hawkers were a nuisance.

Mr. Cilliers (Bristown) said that hawkers were a worse nuisance than locusts. (Laughter.) He suggested that the Act be amended to fix a certain day, half yearly or quarterly, upon which application for these licences should be considered, just as obtained in the liquor laws. He thought the local authorities were proper persons to deal with this matter and they should not make the Magistrates responsible.

Mr. Wallis (Oudtshoorn) moved an amendment that the whole question of the amendment of the General Dealers' Act be specially referred to the Executive, with the request to obtain from the various municipalities suggested amendments.

Mr. Holden (Somerset East) seconded.

Mr. Hare (Woodstock) supported Mr. Wallis's amendment which was carried by a large majority.

The Mayor of Cape Town said: The Cape Town Corporation have already found it advisable to urge upon the Government the necessity of the amendment of this Act, being a short taken in future by the Resident Magistrate's office. This course is advisable for many reasons, and while the Government continue to claim the whole of the fees payable for these licences, the Government as a matter of equity undertake the expense consequent upon the administration of the Act.

From an interview which I had the advantage of having with the Government, I understand that the aspect of the question which I have put before you will receive due consideration, while the Attorney-General has given me the assurance that he is considering the question of introducing an amendment Act which would enable the authorities to levy a charge in granting certificates to general dealers and hawkers which would, in some measure, recover the authorities for the time and labour which has to be expended in this connection.

There is, however, another feature which has presented itself in the working of this Act in some parts of the Colony, in connection with the refusal of some Divisional Council or other authorities to grant the renewal of old licences to hawkers or to permit of the issue of new licences to hawkers and general dealers. It is regrettable that any power should be grasped for the purpose of rendering the Act a means of prosecution and oppression in some districts. Doubtless Parliament during the ensuing session will realise this, and will take steps to prevent this by amending legislation also. *South African News.*

LADYSMITH TRADERS. It is alleged that several Arab store-keepers, for whom licences were refused during this year, have been trading to date with impunity. They are protecting themselves with a plea that they are appealing to a higher Court. But this is exploded now that the Appeal Board and Supreme Court have decided the legal points involved. Certain Arabs are not privileged to trade, and it is hoped that the police will take immediate action in the future according to law. We threaten that if a European trader is found to be trading with severely by the law. *Ladysmith Gazette.*

Two More Licensing ✓ Appeals at Ladysmith

One Upheld One Dismissed

At the Ladysmith Court House, on the 27th ult., before Messrs. P. Hugo, R.M., and J. Mitchell-Innes, J.P., members of the Licensing Board for the Klip River Division, B. Ramsamy of "Gelegenfontein," and Cassim and Moosa, of Steinkal Spruit (Natal Steam Collieries), appealed against the decision of the Licensing Officer for the Klip River Division (Mr. J.H.B. de Villiers, A.M.) who refused to renew their licences on the grounds that applicants must satisfy the Licensing Officer that the conditions of the Insolvency Law are fulfilled and that the entries in the books appear in English and are posted daily. The Officer submitted several other minor objections.

Mr. G. W. Willis, on behalf of Mr. H. E. K. Anderson, appeared for the appellants, and the Licensing Officer was not represented by counsel.

Moosa deposed that he held a trading licence near the Natal Steam Collieries. His landlord was an Indian and the land was held on a five years' lease. Witness had traded in this Colony for four years. His partner was in India. Witness kept books which he produced written in English. He was not the book-keeper. The day and cash books were entered from January 1903 and posted to March 1907. A ledger was also produced. An item in the ledger for £6 14s. 3d. was for groceries but he was unable to describe details nor had he a record of them. An Indian named N. Deboo kept the books last year. N. Deboo was paid £12 per annum. Witness had assets at the end of 1906 valued £545 6s. 3d. A book showing details of his transactions was kept in Gharat.

G. B. Gloss said that last year he kept rough notes for Moosa. There were no entries for 1906 in his writing in the books produced. Witness understood appellant books. Details of an amount £3 18s. owing by witness, are not shown in the books produced; they are shown in a rough book in the Indian language. Witness was caretaker of the Victoria Collieries and he secured book keeping for a further livelihood.

The second appeal was then considered.

Bugwan Ramsamy deposed he had a store on his own land which had an area of 484 acres. He had traded there 3 years. He produced books representing his business transactions for some years. His present business was near Waschbank. Goolam Rasool kept his books. No separate day book was kept. At the end of the year he owed £30 mainly due to Butcher and Sons. Nobody owed witness money and he never gave

credit. The land he owed was not encumbered and he only owed £10 to another party. He paid his book-keeper 10s. per month. Witness had little trade with the store but went in for farming more extensively.

The Board decided to uphold the appeal of Ramsamy and a renewal of the licence was granted, the Chairman remarking that Ramsamy had kept his books himself in English.

In respect to the other appeal of Moosa, the Board upheld the decision of the Licensing Officer and therefore dismissed the appeal. [*Ladysmith Gazette.*]

The Late Mr. Kali Charan Banerji

A Great Indian Patriot

We take the following appreciative notice from the columns of the *Chro-man Patriot* of the 16th ultimo:—

Though a Bengali by birth, the late Mr. Kali Charan Banerji was well known throughout India. Of Kulin Brahmin parentage Mr. Banerji was one of the early converts of that "Prince of Missionaries," Dr. Alexander Duff. He was educated in what was then called the General Assembly's Institution. After graduating in Arts and Law, Mr. Banerji became an eminent member of the Calcutta Bar and several times acted as Professor of Law. Though he enjoyed an immense practice, he found time to devote himself in various ways to the welfare of his countrymen. There was scarcely a religious or secular movement in Bengal in which his services were not required either as Director or Chairman. Though a singularly earnest and simple-minded Christian, Mr. Banerji threw himself heartily into the Indian Congress undertaking from its very commencement and continued to be one of its most prominent members. He publicly stated as one of his principles that all educated Indian Christians should take an active part in every national movement and shed on it the light they claimed for themselves. He was the greatest orator of his day, second perhaps only to his great namesake who survives him. Mr. Banerji's visits to Madras in connection with the Congress were eagerly looked forward to. Whenever he lectured, his audience was a distinguished one, while the Hall was always crowded to its utmost capacity. He spoke English as no other Indian did, with an excellent accent and well-laid emphasis. With the simplicity and dignity of his eloquence and his clear silver-toned voice, he poured forth his sentences with impassioned energy on a wondering and spell-bound audience. Mr. Banerji was held by all, Christian and non-Christian alike, in so great an esteem that the Calcutta

University twice unanimously returned him as its representative in the Legislative Council. For several years he was also Registrar of the University and Chairman of the Indian National Council, of the Y.M.C.A. One of his last acts was to start the Indian National Missionary Society. For many years the deceased gentleman had been suffering from that wasting disease—so peculiar to educated Indians, the same that carried off Keshab Chandra Sen in the prime of life,—but he struggled long and successfully against its ravages until a few days ago when rather unexpectedly he succumbed to it, leaving behind him five sons and a daughter to bemoan his irreparable loss. The fact that his pall-bearers were both European and Indian and that his funeral was attended by the Lieut. Governor of Bengal, Bishop Coplestone and six High Court Judges, is evidence that an Indian who gives up his ancestral faith for one of his choice can by reason of his high character and cosmopolitan sympathies yet retain till death the esteem, affection and confidence of his countrymen.

J.L.

Facts and Comments

"MENDLESOME RITCH." Under the above heading, the *Natal Mercury* publishes the following Reuter's cable:—London, April 2.—Mr. Ritch, in a letter to the *Morning Post*, a column in length, defends the British Indians in South Africa; and cites, particularly, the disabilities of the Indians in Natal, declaring that Natal desires Indian labour without the burden of a free Indian population.

THE BRITISH INDIAN QUESTION Lord Milner, in an article in the *National Review*, dwells on the difficulty of British Indians, and the inevitable position of the Imperial Government, and says that doubtless a "modus vivendi" is possible, but in the meantime the strain on the Imperial system is great.—*Mercury.*

POSITION NOW CHANGED. The *Times of Natal*, commenting on the Asiatic Ordinance, says that Lord Elgin had no option but to withhold consent to a law which, however legitimate from the Transvaal European point of view, was intensely objectionable to the Asiatics. The position is now completely altered. The Transvaal is a self-governing colony, and has made its purpose more emphatic than ever by instantly re-enacting the law relating to Asiatics. Lord Elgin now has an excellent excuse—to put it in that way—for refusing any longer to withhold his consent.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક પ.

શનીવાર-શનીવાર, તારીખ ૬ ડી એપ્રિલ, ૧૯૦૭.

અંક ૧૪.

અકવાડીક પંચાંગ.

પ્રારંભ-તા. ૬ ડી એપ્રિલથી તા. ૧૨
એપ્રિલ સુધી ૬૦ સં ૧૯૦૭.
હિંદુ-અધિક ચંદ્ર વદ ૮ થી, અધિક ચંદ્ર
વદ ૩૦ સુધી, સંવત ૧૯૬૩.
મુસલમાની-તા. ૨૨ મી સફરથી ૨૮ મી
સફર સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ક્રીડા તારીખ	હિંદુ તીથી.	મુસલમા તારીખ	સુરોક્ષ્ય ક. મી. ક. મી.	સુધે અસ્ત
શની...	૬	૮	૨૨	૬ ૧૨ ૫ ૪૫	
રવી...	૭	૯	૨૩	૬ ૧૩ ૫ ૪૬	
સોમ...	૮	૧૦	૨૪	૬ ૧૩ ૫ ૪૭	
મંગળ...	૯	૧૧	૨૫	૬ ૧૪ ૫ ૪૮	
બુધ...	૧૦	૧૨	૨૬	૬ ૧૫ ૫ ૪૯	
ગુરુ...	૧૧	૧૩	૨૭	૬ ૧૫ ૫ ૫૦	
શુક્ર...	૧૨	૧૪	૨૮	૬ ૧૬ ૫ ૫૧	

અનુક્રમણિકા.

અમારા ત્રાસવાલતા વાંચક વરગને	વિનંતિ. ...	૧૬૬
ત્રાસવાલની માસ મીટીંગ.	...	"
નાતાલનો લાઇસેન્સીંગ કાયદો.	...	"
ત્રાસવાલના હિંદીઓની માસ મીટીંગ.	૧૭૦	
ઈન્ડિઆમાંથી તારણ	...	૧૭૬
સાલ્ય આફ્રિકા પ્રીટીસ ઈડિઅન	...	"
કમીટી	...	"
જોહાન્નસબરગ ખબરપત્ર	...	"
પીટરસબરગ	...	૧૭૭
ડી	...	"
સનાતન ધર્મસભા...	...	"
ઈન્ડિયન રોલ્ડ બંધારણ.	...	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો.	...	૧૭૮
રેખાનીક હાપામાં ચરચા.	...	૧૭૯
રૂટરના તાર સમાચાર	...	"
ચાલુ વરતમાન	...	૧૮૨
ખબર ચાલ.	...	૧૮૩
અચી પત્રો.		
એસિયાટીક એસોસિયેશન...	...	૧૭૩
"રૂપરેસનની જરૂર."	...	"
કંઠારની મહેશ્વરી જીનતોલ ઈસલામ...	૧૮૦	
હિંદીઓનું ખુને.	...	"

આ વખતે ટ્રાસવાલની માસ મીટીંગ
ના સંપૂર્ણ હેવાલ માટે વધી જવ્યા
રોજવાથી કેટલાક ચરચા પત્રો, ખબર
પત્રો, નાદારીની મોટીસો વગેરે આપી
લક્યા નથી.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૬ ડી એપ્રિલ ૧૯૦૭.

અમારા ટ્રાસવાલતા વાંચક વરગને વિનંતી

એક સુચના

આ વખતનું ઈડિઅન ઓપિનિઅન
બહુ અગત્યનું અભિપ્રાય છે. તેમાં ટ્રાસ
વાલની મીટીંગના રિપોર્ટ છે તે બધાએ
જરૂર વાંચવા જેવો છે, પણ વિશેષ
જરૂર તે છે કે ઇંગ્લેન્ડ રીપોર્ટ નેટવર્ક
બને તેટલા યોગ્યતાના વાંચકમાં આવે
તો ઠીક. તેઓને બીજા દરજ્જા વાંચક
ની પુરી જરૂર છે. જે તેઓ જરૂર
વાંચે તો અમને ખાતરી છે કે તે દર
ખાત હંમેશાં લેવામાં આવે. અને તેમ
સાથ તે બીજા અમલમાં ન આવે. તેથી
અમે દરેક વાંચકને સુચના કરીએ
છીએ કે નેટવર્ક બને તેટલી નકલો
મંગાવી તેણે યોગ્યતામાં આપવી. તેઓ
ને વાંચવાનું કહેવું. આ અમારો હેતુ
પાર પડશે એમ સમજીને અમે કેટલીક
નકલો વધારે આપી છે. જેઓને નકલો
ની જરૂર હોય તેઓએ અમારી હેડ
ઓફીસથી અથવા તો અમારી જોહાન્નસ
બરગની ઓફીસથી મંગાવી લેવી. દરેક
નકલની ચાર પૈનીની રકાંચ બીજી.
માત્ર સમજાવ્યા વિના કે.પી.જી. ગોરાને
નકલ આપવી તે ફક્ત દેવા જરૂર છે.
પણ જો આપવી તો કયો બાગ વાંચક
નો છે તે પણ તેને સમજાવવાની
જરૂર છે.

ટ્રાસવાલની માસ મીટીંગ

ટ્રાસવાલના સેક્રેટરી હિંદીઓ જોહાન્નસ
બરગમાં રહી તારીખે મળ્યા, કેટ
લાક દરજ્જા પસાર કર્યા, અને તે બહુ
કામ સંપૂર્ણપણે ઉકર્યું. આને સાર
ઓફીસ ઈડિઅન એસોસિયેશનને આપાથી
ધરે છે. પણ મીટીંગ કરીને યોગ્ય

એસોસિયેશન તેની સ્થિતિ નથી જરૂર
જરૂર જરૂર એવી એ દરેક હિંદીની જરૂર
છે. સવાલ માત્ર ટ્રાસવાલનો નથી એ
સાર રાખવાનું છે. બીજા પસાર કરાય
થાય તો મું કરવું તેના વિચાર કરીએ.
આ વખતની માસ મીટીંગમાં જેલનો
દરજ્જા પસાર નથી કર્યો તેથી જેલમાં જવા
નું માંડી વળાવું છે એવું અમાન કોષ્ટક
કરવાનું નથી. જેમ શીવલ બીજા દરજ્જા
રહ્યો નથી, અને જે એ વિચારને હિંદી
કામ વળગી રહેશે તો યોગ્ય કાયદો એને
થવાનો સંભાર રહે છે. એસોસિયેશન
પસાર થાય તો હિંદીઓએ ગમે ગમે
મીટીંગ લરી સરકારને જાણવું પડશે કે
તેઓ પાસે કાયદાના બદલે જેલ બોગ
વશે. આ જાણતી નહવારી આવથી
કરવી એ અમે કહ્યાથી માનીએ છીએ
અને તેથી જેલમાં જેલમાં જવાને નહવાર
હોય તેઓ અમને કાળજી લખશે તો
તેઓનાં નામ કામ અમે બહાર પાડશું.
એમ કરવાની જરૂર છે. કેમકે તેથી
એક બીજાને જોર મળશે અને તે નામે
બહાર પડવાથી સરકાર પણ ચમકશે.
જે નામે આવશે તે અમે ઇંગ્લેન્ડમાં પણ
આપણ પારીએ છીએ.

નાતાલનો લાઇસેન્સીંગ કાયદો.

હાર્ડીંગમાં જે ઇલ થઈ છે તેને અમે
ઇલ માનતા નથી. બીજા અરજદારને
સહીવાસનું થએલું કરવાનું તોવું
પડ્યું ત્યારેજ તેને લાઇસેન્સના લુકમ
થયો. એ હંસાફ ગણાય નહિ. આને
આપણ દોરડે એટલું માન્યું. કાલે તેથી
વધારે માગશે. તે મળે ત્યારેજ લાઇસેન્સ
અપાય એવું તો એ રજા લાયમાં ન
જાણતી સત્તા રહેતી છે તેથીજ યની
રહે. હાર્ડીંગના કેસ ઉપરથી નાતાલમાં
લાઇસેન્સના કાયદાની સામે હજુ વધારે
સત્તા ચેવાની જરૂર છે એમ દેખાતી
રીતે સીધ થાય છે.

ટરાંસવાલના હિંદીઓની માસ મીટીંગ.

૧૫૦૦ હિંદીઓની હાજરી.

મી. અમદુલ ગનીનું ભાષણ.

અગત્યના ઠરાવો.

સંપૂર્ણ હેવાલ.

જેણે આવી કાંઈ બાબત ઠરાવો વાચતે સર થયું. મી. અમદુલ ગનીના પસાર કરવા બેઠાનરખમાં જેટલી થીયે હાજરોના નજરમાં નીચે આપીએ છીએ. ટરાંસવાલના મંજવર સખા ના. રહમી મારને મળી હતી. બહાર માંથી ડેલીમેટો હાજર થયા હતા. જેટલી થીયેટર મીકાર બરાબ જવાથી થયા માણસોને પાખ જતું પડ્યું હતું. ગરી કીસ છીઅન એસાસીએસતના પ્રમુખ મી. અમદુલ ગની પુરથીએ ખીરાન્યા હતા. પ્લેટફોર્મ ઉપર પ્રીટોરીઆ તરફ થી મી. હાથ હળીખ, મી. વ્યાસ વગેરે, પીટરસઅર તરફથી મી. અમદુલ રહેમાન મેતા, મી. ગુસન હાથ વડી, મી. મેહ નજાલ ખડેરીયા, રખેલોનકીનથી મી. કેશ વછ ગીયા, હેડઅર તરફથી મી. એ. એમ. બાસાત, મી. સોમાભાઈ, કરગસડા રખથી મી. ફરિમાઈ હાથ, મી. વાગ, મી. ખરસેહથ, કીરતથી મી. ખાન, શિયાય મી. એમ. એસ. કુવાડીયા, મી. હાથ વછર અલી, મી. એમ. પી. ફેનસી, મી. ઇસખર્મીયા, મી. ગુલામ સાહેબ, મી. અમીરહાન, મી. નહિરશાહ હામા, મી. મોમનશાહ, ઇમામ અમદુલ હાદર, મી. મોસમાન કનીફ, મી. દયાલીમ અસ વાન, મી. ઇ. એમ. પટેલ, મી. મુન સામી મુનલાહટ, મી. વી. નાઇફ, મી. એ. એ. પાલે, મી. બાપુ દેસાઈ (રતન ખરગતા), મી. ગણીલાઈ ખંડુલાઈ, મી. નાનાલાલ શાહ, મી. ગખર, મી. કમરછ સાહે, મી. આમદ મદમદ, મી. અલી ભાઈ આકુછ, મી. એસ. ડી. મોખાન (પાયેરટરમ) મી. વી. અપાસામી. પંડિત રામચંદર, મી. જાલમલાદુરસંગ, મી. દાદ કાની, મી. માંધી વિગેરે હાજર હતા. ઘણી જગ્યાએથી કાગળો તથા તાર પથુ આવ્યા હતા. રટાર તથા રાંડ રેલીમેટ ના રિપોર્ટર હતા. સલાતું કામ જ

વાચતે સર થયું. મી. અમદુલ ગનીના ભાષણના નજરમાં નીચે આપીએ છીએ.

આવકાર.

આપણી કોમના અગત્યના કામને સારું વિચાર કરવાને આવેલા પ્રતિનિધિઓ તથા બેઠાનસખરગના હિંદીને આવ કાર આપવાતું આ ખીછ વખત મારે માથે આવ્યું છે. જે કાયદો લોડ એલ ગીને રહ કયાં જવો હતો તે કાયદો ફરી આદિની નવી પારલામેંટે પસાર કર્યો છે. બ્યારે વિચારતથી છત મેળવી પાખ ફરેલા આપણા પ્રતિનિધિઓને આવકાર આપ્યા ત્યારે આપણે સારે નસીએ કંઈ જુલ ખાતા નહતા. આપણે ત્યારેજ જાણતા હતા કે આપણું કામ તો સર થયું ગણાય. છતાં આપણામાંના કોઈને એવો વહેમ નહિ ગયેલો કે તે કાયદો રહ કલાકમાં પાછો પસાર થશે, ને તેમ કરવાને સારું આજુ ધારાઓને અટકાવવા માં આવશે. આજુ ધારાઓ અટકાવવા એ નવાઈ જેવું નથી. પણ ને ધારાઓ બ્યારે જાડુ બેખમનો વખત હોય ત્યારે જ અટકે છે.

ખીલ કેમ પસાર થયું ?

જે દેશની ઉપર તોફાન આવી પડ્યું હત તો આપણે સમજી શકીએ કે બસા વને ખાતર કંઈ કાયદો ડપારામેર પસાર કરવો જોઈએ. પણ આ વેળાએ માત્ર સિંદને બહારની તગાઈના સરખું હતું.

ગોરા ને ધઉંવરણ.

એક તરફથી રૂ. ૫૦,૦૦૦ ગોરાઓ છે. તેઓ જ્યાં રાજકુશરી હશે બોગયે છે. અને દરમાસે વગર જુટથી આવતા જઈ વધ્યા કરે છે. ખીછ તરફ ૧૮,૦૦૦ હિંદી છે, જેમાં દરમાસે ૧૦૦ હિંદીનો વધારો થાય છે એમ કહેવાય છે. ઉપર પ્રમાણે બધી રિતે જોર બતાવનારા ગોરા

ઓના રક્ષાળને સારું વગર પરસેવે આવ નાર હિંદીને અટકાવવાને સારું કાયદો પસાર કર્યો છે. આજુ કામ જેઓ કરે તે તો આપણી તરફના તિરકારની નદી માં નીતરેલા માણસોજ હોવા જોઈએ. સાધારણ રિતે આ કાયદો નહુ માસ મુધી લોડાને વિચાર કરવા તેમની આગળ રહેત. અને અદી કાખ ગોરા ઓના લકની સંભાળ રાખનારા કાયદાના હિમાવતીઓને ખીજ વણસે હિંદી ટરાંસ સવાલમાં મરી જવાતું બેખમ ખેડતું પડત !

નવી પારલામેંટે કેવી ?

આપણા ધારા ધડનારાઓને હું માત્ર ગોરાઓના લકના રહક જાણી જુઠને ગણું છું. એસેંબલીના મેંબરો તો દેખાતી રિતે તેવા છે. લેજસ્લેટીવ કાઉન્સીલ કાળા માણસોની સામે કાયદા થતા અટકાવવાને નીમવામાં આવી છે એમ ગણાય છે. અને આ ખીલતું વંચાણ એક રાત સુધી મુજલતી રાખવાની માગણી કરવાતું કાણ જતાવતાં કેટલાક મેંબરોએ તેઓની કપલી ફરજ એ જતા વેલું. પણ મારે દિલગીરી સાથે કહેવું જોઈએ કે તે તો માત્ર બહાનું હતું. જે ખીલ થલું અગત્યનું અને મુસવાડા ભરેલું છે એમ કહુલ કરેલું છે તે ખીલ થી મેંબરો એક રાતમાં કેમ વાકેફ થઈ શકે ? જેઓના લક સંભાળવાને નીમા થેલી છે તેઓની કાગણીને તેઓના અભિ પ્રાય એક રાતમાં કાઢીનસીલ કેમ વરતી શકે ? કાઢીનસીલના મેંબરોની મુંટણી આપણે ફરી હત તો કાઢીનસીલ એવી ખેદ રહારીયા ખીલ પસાર કરી શકત ! આપણી લકિન રહુ કરવાને સારું મુલ નવી રાખવાને આપણે જે નમ માગણી કરી તેને અનાહાર કરી શકત ! હું આમ કહેવામાં જુલ નથી કરતો એમ જતાવવાને સારું મી. કરસીસ કે જેઓ આ ખીલના કર્તા ગણાય છે તેઓના અગ્રહો આપું છું. તેઓ સાહેબે હલું કે નંને કે હું આ ખીલ આજુ છે તેથી રાજ થયો છું તો પણ એક રાત મુજલતી રાખવાની મી. મારડીનની માગણીને ઠેકા આપું છું. જે પહેલેજ દલાડ વગર બાલે જાને મંડળીમાં આ ખીલ પસાર થાય તો જેઓ આપણી સામે થનારા છે તેઓના લાયમાં જાડુ મોહું હથિયાર મુક્યું. આ ખીલને લોડ એજગીને રહ કવું છે તેવું કારણ તેનો હેતુ નહિ હતું પણ તેમાંની કેટલીક ક્ષમેને સારું કેટલા મેંબરો કહી શકશે કે તેઓએ

તે ખીલની કલમો બગાડવા વાંચી છે ? આ ખીલ પછું જરૂર ને ગંભીર છે. આ દેશ ગોરાઓનો રહેશે કે કાળાઓનો હશે એ સવાલ આ ખીલમાં ઉત્પન્ન થાય છે."

હિંદી વિચારતા નથી ?

પોતાનો વેટ ખીલની તરફથી આપતાં મી. પરચેસ બોલ્યા કે આપણે એકજ બાલુ તપાસીએ છીએ. ગોરાઓ નું હિત બેતા નથી. આપણા ઇંગ્લેન્ડ મિત્રો કોલોનીની સ્થિતિ જાણતા નથી એમ પણ તેઓ સાહેબ કહે છે. આમ વાત કરવામાં મી. પરચેસે આપણી દૃષ્ટિ કત તથા આપણા ઇંગ્લેન્ડ મિત્રોની દૃષ્ટિ કતનું અંગૂળપછું જાહેર કર્યું છે. તેઓ સાહેબની ગળથૂંને ખાતર હું ફરી પાઠો ફરી જાઉં છું કે આપણે ગોરાઓની સ્થિતિ જાણીએ છીએ ને તેઓના વિચારોને મળવા માગીએ છીએ. તેથીજ આપણે આપણા રાજ્યદારી હેઠા જતા કર્યો છે, તેથીજ આપણે જાત બેદ વિના નો ઇમીગ્રેશન ને વેપારને લગતો કાયદો કબુલ કરવા તૈયારી જણાવી છે. એમ કાંઈ કહે કે એ તો આપણે ન આજ્ઞાતાં કબુલ કરીએ છીએ તો તે તદ્દન ગેરવ્યાજબી ગણાશે. કેમકે જે આપણે ધારત તો છેવટે તે બાબત લડત તો લઈ શકત, અત્રે કોલોનીયલ તથા ઇન્ડિયા ઓફીસને પગલી મુકત અને તેઓની તકલીફમાં ઉમેરો કરત. હું આપણી કામને સારું સાબાથી માગી શકું છું. કેમકે આપણે કાંઈએ ફરજ પાડવા વિના આપણી સ્થિતિ સમજી શક્યા છીએ ને વડી સર કરને પગલી નથી. વળી મો. પરચેસ આપણા મિત્રોને ઓળખતા નથી. બે તેઓ ઓળખતા હત તો જાણી શકત કે આપણા મિત્રોમાંના ઘણા તો કસાયલા ને અનુભવી પ્રખ્યાતી પામેલા સરકારના લુના નોકરો છે. તેઓ કાંઈ એક તરફ વમર વિચારે ખેંચાયજ નહિ. સર લેપલ ઓરીન, સર વીલીયમ જુલ, સર રેમન્ડ વેસ્ટ જેવાની ઉપર એકતરફીપણાનું તહો મત મુકનાર અણસ તેઓને જાણતો નથી એમજ કહેવાય. વિખ્યાતી પામેલા લીજ રલ મેંજરોનાં નામ મારે લેવાની જરૂર નથી. તેઓને પ્રતારે તો કાઉનસીલના મેંજરો તેમજ એસેમ્બલીના મેંજરો નિમાયા છે. જે હેતુથી તેઓએ ટસનસ ચાલની ગોરી પ્રજાની તરફ અણધારી ઉદારતા બતાવી છે તેજ હેતુથી તેઓ ટસનસચાલના રાજ્ય કરતાં પાસેથી હિંદી પ્રજાને ન્યાય મળવાની ઉમેદ રાખે

છે. તેઓના અને આપણા મત પ્રમાણે સ્વરાજ્યનો અર્થ એજ થાય છે કે પોતા ની ઉપર રાજ્ય ચલાવવાનો હક. નહિ કે જેઓને વેટ તથા તેમની ઉપર જુલમ મુલવવાનો હક. સ્વરાજ્યનો આ અર્થ કોલોનીના લોકો જુલો જાય છે તે રાજ્ય બંધારણમાં કાળા લોકોના હક સાચવવા ને સારું જે બંધનો રાખેલાં છે તે ના પસંદ કરે છે. અને તેજ કારણે સર રીચર્ડ સોલોમન જેવા પણ કહે છે કે એ બંધનો માત્ર નામનાં છે. રીસપોન સીયલ ગવર્નમેંટની શરવાતમાંજ આપણી આ સ્થિતિ સદ પડી છે.

લોરડ સેલબોરનનાં લખાણ.

જેમ કોલોનીને સ્વતંત્ર સત્તા મળવા થી આપણી સ્વતંત્રતા વિશે આપણને જામ આવી નહીં છે તેમ લોરડ સેલબોરન નાં લખાણ જ્યારે આપણે વાંચીએ છીએ ત્યારે આપણે બહારમાં પડીએ છીએ. આપણે ઉમેદ રાખતા હતા કે લોરડ સેલ બોરન જે લગાડ પહેલાં આપણા હોકાની વાત કરતા હતા તેઓ સાહેબ વધારે સારી તક મળવાથી આપણે બચાવ વધારે કરશે, પણ મારે માનપુરવક કહેવું જોઈએ કે તેઓ સાહેબે ટરસ્ડી તરિખે કામ કરવાને બદલે એકજ બાલુ ના હિમાયતીનું કામ કર્યું છે. બધાની ઉપર સમભાવ રાખવાને બદલે તેમણે ગોરાઓની તરફથી ખેંચી છે.

લાંચ તે હિંદીનો ધર્મ છે.

જુલુ જુલુના તેમના લખાણમાંથી હું કેટલીક બાબતો ઉપરજ દીકા કરીશ. તે નામદારની પાસે જુલો પરમીટવાળાની હકિકતો મળેલી છે તે ઉપરથી તેમણે આપણી ઉપર ન બળવું ને કુખ્યાયક તહોમત મુક્યું છે. તેઓ સાહેબ કહે છે કે "જેઓ પુરવના લોકોના સહવાસ માં આવ્યા છે તેઓ જાણે છે કે તે લોકો લાંચ આપી પોતાનું કામ ગાલુ તે ધર્મ વિરુદ્ધ ગણતા નથી. આવી સ્થિતિ માં પરમીટો તપાસનાર અમલદાર લાંચ માં પડે છે કે જે લાંચમાં પડવા તક કહિ ન મળવી જોઈએ." પુરવના લોકો ની લાંચ આપવાની ટેવ વિષે હું કંઈ જાણતો નથી. પણ એટલું તો જાણું છું કે હલકામાં હલકા પણ હિંદી સમજે છે કે લાંચ-આપવી એ સારું કામ ન ગણાય. મારે એ નામદારને યાદ આપવાની જરૂર છે કે ૧૮૦૩ની સાલમાં બ્રિટિશ-અંગ્રેજમાં એશિયાટીક અમલદારો રસવત લેતા હતા. અને ધીંધી ધીંધી થન એસોસિએશનની મહેનતથી તે અમ

દારો પકડાએલા ને તેઓને કારી મુકવા માં આવ્યા હતા.

શું ખીલ હિંદીને લાલ કરે છે ?

લોરડ સેલબોરન જણાવે છે કે આ ખીલ હિંદી કામને લાલકારત છે. પણ આપણે બતાવી આપું છે કે હિંદી કામ ને લાલ તેથી જરાએ થતો નથી. એટલે બે કે તેઓ સાહેબ આપણી ઉપર વધારે પડતી વાત કરવાનું તહો મત મુકે છે, પણ આપણે તેઓ સાહેબ ની ઉપર ને આરોપ મુકી રાખીએ છીએ. તેઓ સાહેબ કહે છે કે કાંઈના કરતાં આપણી હાલત હજારી થાય છે એમ આપણું કહેવું ગેરમુનાસજ છે. હું ફરી પાછો તેજ વાત કરું છું. કાંઈના આપણી જેમ પાસ નથી લેવો પડતો. કાંઈના પોતાના છોકરાઓને રજીસ્ટર નથી કરાવવા પડતા.

સર લેપલ ઉપર આરોપ.

વળી તે નામદારે સર લેપલ ઓરીન ઉપર પણ આરોપ મુક્યો છે ને બહાર તથા છોકરાને પાસ કલવવા બાબત તેઓ સાહેબે જે વાત કરી તેની ઉપર તેણે દીકા કરી છે. પણ મી. ગાંધીએ સર લેપલની જરા જોડથી જુલ તેજ વખતે સુધારી તે વાત તો તેઓ સાહેબ ખાઈ મયા છે. અને છોકરાઓને રજીસ્ટર કર વાના છે તેમાં તો કંઈજ શક નથી. વળી એ પણ જાણવા જેવું છે કે બે ટસનસચાલની સરકારનું ચાલન તો તેઓ મોરતોને પણ રજીસ્ટર કરત.

ઘણા હિંદી વગર પરમીટ આવે છે ?

લોરડ સેલબોરનના લખાણમાંથી ખીજ ઘણી બાબતો નિકળે છે પણ તેનો હેવાલ હું અહિં નથી આપી શકતો. પણ મારે એક હકિકત જણાવવી જોઈએ. જે પુરાનો લોરડ સેલબોરને ઘણા જુલો પર મીઠથી આવે છે તેવું સાબેત કરવા આપી છે તેજ પુરાવો આપણે તેમી ઉલટું સાબેત કરવા આપીએ છીએ. કેમકે જે સાબેત થયેલા મુન્દા તેઓ સાહેબ આપણી સામે વાપરે છે તે મુન્દા એમ બતાવે છે કે હાલની પર મીટો પણ જુલો પરમીટવાળાને પકડવાને સારું બસ છે. જેઓએ લોરડ સેલબોર નની પાસે હકિકતો મુકી છે તેઓએ ખોટી પરમીટથી આવેલા અને ખોટી પરમીટથી આવવાને મહેનત કરનારા માણસો વચ્ચેનો બેદ નજરમાં નથી રાખ્યો. અને ટસનસચાલની રાંચીન હવામાં એક ખોટી પરમીટનો કેસ તે

સો કેસના જેવો કાગળ છે. પોતાના ૨૭મી સપ્ટેમ્બરના રિપોર્ટમાં મી. ચમની જણાવે છે કે “ગોરી પરમીટવાળા અથવા વગર પરમીટવાળા ગયા ૭ માસ માં ૨૮૭ માણસો જંગલમાં આવ્યા. તે માંના ૧૬૫ની ઉપર ગુન્હો સામેલ થયા ને ૧૨૨ હજુ કોલોનીમાં છે પણ મળતા નથી.” એટલે સરેરાસ, જો મી. ચમની ની તપાસ ખરી હોય તો, દરમાસે ૫૨ મીટ વિનાના કે જુડી પરમીટવાળા માણસો ૨૧ આવતા હતા. છતાં મી. કર્ડીસ કહે છે કે દરમાસે ૧૦૦ એશિયાટીક આ પ્રમાણે આવતા!

આપણી લડત શી છે?

આપણે જે લડત લીધી છે તે આ બીજીની અમુક કલમોની સામે નહિ પણ આખા બીજીની સામે, તથા તેના હેતુની સામે લડત લીધી છે. આપણી ઉપર તે બીજા કાળો ઘાત મુકે છે. આપણી લાગણીઓને દુખાવે છે. જેઓને તે લાગુ પડે છે તેઓ ગુન્હોગાર હોવા જોઈએ એમ ધારી લેવ છે. કાદરા અને મલાઈ વગેરે જે સોડાની સાથે આપણે હમેશાં પ્રસંગમાં આવીએ છીએ, તેઓનાથી આપણને હરકત કરવી રિતે નોખા પાડી આપણી તેઓના સાથેની રિયલિટી ઘણી ખરાબ કરી મુકે છે. આથી આપણું માન ઘટે છે. એટલું ખરું છે કે આતો માત્ર લાગણી દુખાવાની વાત થઈ. તેવું દુઃખ હમેશાં સહન નથી થઈ શકવું. કંઈ નહીં બાળકમાં ને કાંઈ વારણ આપણી લાગણી દુખાય તો આપણે કંઈ વિચાર કરવા જેવું નથી રહેતું. એવું તો આપણે ગોરાઓને હાથે સદાય સહન કરીએ છીએ. પણ ત્યારે ગોરી ખામતમાં આપણું મન દુખાય, અને આપણને હમેશાં સારું દલકા પાડવામાં આવે, ત્યારે જો આપણે સહન કરીએ તો તે નામરદાઈ અને દેશદોષ ગણાય. ગોરાઓ બલિષ્ઠતા વિચાર કરે છે તેથી આપણે તેઓનાં વખાણ કરીએ છીએ. પણ જો તેઓનાં વખાણ આપણે ખરા જીવંતી કરતા હોઈએ તો આપણે તેની નકલ કરવી જોઈએ. ત્યારે આપણે આપણા બલિષ્ઠતા વિચાર કરીએ તેથી તેઓએ આપણને સાબાસી દેવી નહિ જોઈએ? પોતાના હોઠો જળવવાને તેઓ મહેનત કરે તે ખરેખર છે. ત્યારે આપણે આપણા હોઠો જળવવાને મહેનત ન કરી શકીએ?

ગોરાઓની ઉપર શું વિતેલું?

ત્યારે પ્રેસીડન્ટ કદગરે ગોરાઓને પાસ

કલાવવાની ફરજ પાડી ત્યારે તેઓ ખુબ ઉશ્કેરાઈ ગયા હતા. તેઓને દલકા પાડવાનો ઉપાય જે મરદુમ પ્રેસીડન્ટ (તેઓના મત પ્રમાણે) જોઈએ હતા તેથી આપણું દલકા આરિકા ગાજી હોયું. છેવટે પરેસીડન્ટે નમનું પડ્યું. છતાં તેઓની ઉપર જે દલકાઈ આવતી હતી તેના કરતાં આપણી ઉપર ઘણી વધારે આવે છે. વળી તેઓની સામે સખતાઈ કરવાનું કારણ આપણી સામે કરતાં વધારે જોરવાર હતું. કેમકે તેઓ તો સોડાસ રાજ્ય ઉપર હાથ નાખનારા હતા. પત્ર આપણી સામે તો રાજ્યની સામે કે સોસાયટીની સામે ગુન્હો કરવાનું તહેમત છેવટ નહિ. ટરાંસવાલના વારસીક રિપોર્ટ માં કમ્યું છે કે આપણા લોકો જરાએ તકલીફ પોલીસને નથી આપતા. તેમ છતાં હું કહી ગયો તે મુજબ આપણે મોટા ગુન્હોગાર હોઈએ તેવો કાવદો ૨૮ કલાકમાં પસાર થયો છે ને હવે માત્ર વડી સરકારની મંજૂરી જાડી રહેલી છે. અપમાન સાથે તુકશાન પણ ખડુ છે

વળી આપણે જે વાંધા ઉઠાવીએ છીએ તે માત્ર લાગણી દુખાવાથીજ નથી. તેથી આપણને ભારી તુકશાન થાય છે. આપણો અનુભવ એવો છે કે એકજ ર્જને કાશુ પડતો કાવદો ખડુ દુઃખ પેદા કરે છે. તેવા કાવદોને પરિણામે બીજા કાવદોએ પડાય છે. એટલું કમુજ કરું છું કે આ બીજા કરતાં બીજું કંઈ વધારે સખત અને તેવું નથી. પણ તેથી કંઈ આપણને આસાએસ મળતી નથી. એકજ વરગને કાશુ પડતા કાવદોથી ઇવન આપવાનો ઇશદો ન હોય છતાં ખડુ ઇવનનો સહન કરવી પડી છે એવા દાખલા હું આપી શકું છું. ૧૮૮૫ તો કાવદો બેપરના રાજ્ય માં લાવતા જેટલી સખતાઈથી અમલમાં નહિ આવતો. એટલુંજ નહિ પણ સર હરકુલીસ રોબીનસને (પાછળથી લોર્ડ રોઝમીટ) એવી ચરત પણ કહેલી કે તે કાવદો વેપારી વરગ જેવા બ્યાનદાર હિંદોને લાગુ નહિ પડે. પણ લોર્ડ રોઝ મીડના વિચારો તેમની સાથે રહી ગયા ને કાવદોને જે પ્રમાણે અરથ થાય છે તે પ્રમાણે આપણી ઉપર કાશુ પડ્યો. આ બીજાવડે કારણારીઓને એટલી બધી સતા આપવામાં આવી છે કે જો કારણારીઓ કાશુ હંધાના હોય તો તેથી મહા જુલમ થઈ શકે.

નાતાલનો દાખલો

નાતાલમાં જો કે વેપારીનો કાવદો કાળા

મેળા બધાને લાગુ પડે છે છતાં જુલમ કરતા થઈ પડ્યો છે. કેમકે તેમાં પણ કાવદોને અરથ એક થાય છે ને ને વિવે વચ્ચે જુલમ અપાયાં હતાં. સમજુતી એવી હતી કે જુના વેપારીના હક ઉપર હાથ ન કરવો. સમજુતી મુજબ છે ને તે કાવદોને અમલ હાથ એવો થાય છે કે કોઈ હિંદી વેપારી અત્યારે સહી સલામત ન ગણાય. એવીજ ધારિત કે પ માં ચાલી રહી છે. આપણને પણ લડાઈ બાદ વચ્ચે આપવામાં આવ્યાં હતાં પણ વચ્ચેનો શિવાય આપણને મળ્યુંજ નહિ. એટલે આપણે સમજવું જોઈએ કે આ બીજા તે આપણને મરણના અંત ઉપર લાવી મુકે છે.

અંગુઠા આપ્યો તો આંગળી કેમ નહિ?

આપણને એમ કહેવામાં આવે છે કે આપણે ખુશીથી અંગુઠા પાડી આપ્યો તો હવે જોરાઈથી દસ આંગળાં કેમ નહિ આપીએ? આ સવાલનો અરથ એવો થાય છે કે કેમ જાણે આપણી લડત માત્ર આંગળાં કે અંગુઠાની હોય નહિ? આપણી લડત તો ખડુ મોટા સવલ ઉત્પન કરે છે. બીજા તરફથી વિચારતાં આપણે જોઈએ છીએ કે આપણી મરજીથી ઘણાં કામો કરીએ છીએ ને તેમાં કંઈ અપમાન નથી માનતા. પણ તેજ કામ આપણે ફરજ માત્ર મુદ્દલ નહિ કરીએ. ફરજઆત રજીસ્ટરેશનનો કાવદો એવો વીજુના ડંખ સમાન આપણે માતવાનો છે. પણ આપણી ફરીબોથી કંઈ ગોરાઓ સમજવા ના નથી. તેઓને એવો વહેમ છે કે આપણે આ કોલોનીમાં હિંદોની વરિત પુર જોરથી લેવા માંગીએ છીએ. ગી. રાય માને છે કે એમ આપણે હાજીએ એ વાત કુદતી છે. પણ આપણે તો તેનો ઇનકાર કરીએ છીએ. આ બીજાના મે હેતુ મી. રમટસે જાહેર કર્યા છે. એક તો એ છે કે દલકાર હિંદોને હક વિનાના રહેનાર હિંદોમાંથી નોખા પાડવા. બીજો એ છે કે હવે પછી વગર પરમીટ જે હિંદી ટરાંસવાલમાં હાખત થાય તેને બોળી કાવદોને સારું જોઈએ દલકાર રહેનાર છે તેઓને વગર દરમીકત વાળી પરમીટ આપવી. આ બધું હિંદી કોમની સંમતિથી જાપાણેર સહેલાઈથી અને વગર ખરચે જે કાવદોનો હાલ જારી છે તે કાવદોની રૂએ થઈ શકે છે. આપણે હમેશાં સરકારને મદદ કરવા કમુંલ કરેલું છે અને આજે તમારે નામે હું દરખાસ્ત કરું છું કે જેથી નવું બીજા

પસાર કર્યા વિના ઉપરના બે હેતુ પાર પડી શકે.

દરખાસ્ત.

લોર્ડ મીલનનના વખતમાં આ પ્રમાણે કરવામાં આવ્યું હતું અને લોર્ડ મીલનર તેમજ કેપ્ટન કાલિલ હિંદી કામથી સંતોષ પામ્યા હતા. હું જે દરખાસ્ત કરું છું તે નીચે પ્રમાણે છે.

- (૧) સરકારે જ્યાં પરમીટ સાથે નવાસ વાનો એક હાલ નીમવો.
- (૨) વાતો જ્યાં પરમીટની ઉપર કોલોનીઅલ સેક્રેટરીની રજા પમારવી. અથવા તો હાલ જે પરમીટ રાખવામાં આવે છે તે બે સાચી હોય તો બદલવી, અને પરમીટમાં શું બીના લખવી તે હિંદી કામની મંમતિ લખને કરાવવું.
- (૩) હાલ પરમીટ તમા રજીસ્ટ્રેશન એમ બે દસ્તાવેજ રાખવામાં આવે છે તેને બદલે એકજ દસ્તાવેજ હિંદી કામને આપવું.
- (૪) ઉમ્મરે પહેલેલા એકસએકને પણ પરમીટ આપવી.
- (૫) કાંઈ પણ હિંદી પરમીટ બનાવ્યા વિના વેપારની લાઇસેન્સ ન મેળવી શકે.
- (૬) હકદાર હિંદીના હોકરાઓને પણ પરમીટ આપવી.
- (૭) મુદતની પરમીટ કોલોનીઅલ સેક્રેટરી પસંદ કરે તેવી ગ્વમીનગીરી લખનેજ આપવી.

ઉપર પ્રમાણે બાંધેલા ધોરણમાં બધા બાંધાતો સમાવેશ થઈ જાય છે. એટલું ખરું છે કે કેટલીક શરતો પાળવાનો આધાર નીચેના હિંદી કામની બલાઈ ઉપર રહે છે. જેમકે વગર પરમીટ વેપાર નો પરવાનો ન લેવા આવત. પણ તે આવતમાં આપણી ઉપર ભરોસો રાખવા હું આપણે સરકાર પાસેથી માગી લઈએ છીએ. આ વળી લાંબી મુદત આલવાનું નથી, કેમકે આખા સવાલનો હુકમો થોડી મુદતમાં થવો જોશે. અને આ સવાલ તે રજીસ્ટ્રેશન કાયદામાં સમાતા નથી પણ તેને સારું બીજા કાયદાઓની જરૂર છે.

અરજી

આપને નામે હું સરકાર પાસેથી માગું છું કે આપણી દરખાસ્ત કબુલ રાખે. તેથી વડી સરકારની સાથે તકરાર ઉઠવી બંધ રહેશે. આપણો ઇરાદો હમેશાં વડી

સરકારની પાસે રાખ આવનાનો નથી. આપણે સવાલ સંપર્થી અને માન પુરવક રચાનીક સરકારને તાબે થઈ રહેવા ઇચ્છી એ છીએ અને ગોરાઓની મરજીને માન આપવા ધારીએ છીએ. પણ એ જાણું તોજ યદ્ય શંકા જે આપણે માલુસ છીએ એમ તેઓ ગણે; તેઓને કામણી છે તેવીજ આપણને હોવી જોઈએ એમ માને; અને મહાન બ્રીટીશ રાજ્યમાં આપણે પણ સરખા દીવાની હક બોગવવાને કાયદા છીએ તેમ ધારે. પણ જે કમનસીબે આ સલા સરકારને આવેા છુટકો ન ઉતારી શકે તો અને આપણી દરખાસ્ત બ્યાજબી છે એમ ન મનાવી શકે તો આપણે વડી સરકારનું રક્ષણ માગ્યા વિના નજ આવી શકે. વડી સરકાર રક્ષણ કરવાને બંધાએલી છે. જ્યાં જ્યાં નજબાની ઉપર સખળા માલુસો જુલમ કરે ત્યાં ત્યાં વડી સરકારની નજબાની બ્હારે ધાવાની ફરજ છે. એસોસીએશન ની કમીટીએ કેટલાક હરાવો બનાવ્યા છે તેની ઉપર આ સલાનું બ્યાન બેંચું છું. આપ સહુ હાજર થયા છે તેને સારું આભાર માનું છું. ખુદ આપણને સલાપ થાઓ. અમલદારોને એવી જુદી આપો કે તેઓ આપણી અરજી ન્યાયવાળી છે એમ જાણી સ્વીકારે અને આપણી સરચાઈ શીવાય બીજું વચ્ચન આપણી પાસે નથી તેમ સમજીને તેઓ પોતાના રાજ્યકારભાર ની શરૂઆતમાં આપણને ભવિષ્યને સાર આશા બંધાવે. (તાળીના અવાજ) ઉપર પ્રમાણેનું લાપણ મી. નાનાલાલ શાહે હાજરમાં વાંચી સંભળાવ્યું. ત્યારબાદ મી. અલ્લીએ પહેલા હરાવની દરખાસ્ત કરી.

પહેલો હરાવ.

“બ્રીટીશ ઇન્ડિઅન એસોસીએશને બોલાવેલી આ સભા એશિઆટીક એ એમેંડમેંટ બીજની સામે નસુના પુરવક પોકાર કરે છે અને માને છે કે તે બીજ વગર જરૂરનું તથા હિંદી કામને હિનસપતિ લગાડનાર છે.”

મી. વલ્લભ અલ્લી

આ હરાવ હું ખુશીની સાથે રજૂ કરું છું. હજાંડ જનાર ડેપુટેશનમાનો હું એક હતો. ડેપુટેશનની લડત ઉપર હવે પાણી ફરું છે. આપણે વફાદાર નથી તેમ કોઈ કહી શકે એવું નથી. આપણે હમેશાં કાયદા પ્રમાણે ચાલનારા છીએ તોપણ આપણી ઉપર જુલમ થાય છે. જેઓ બોડી પરમીટથી અથવા વગર પરમીટે હાખલ થયા છે તેઓનો બચાવ કરવા આપણે એકલા નથી થયા. તેઓને સરકાર

ભલે કાઢી મુકે પણ તેવાના મુન્દાને સારું ખરા માલુસોને સગ થાય એ ન્યાય નહિ ગણાય. નવી પારલામેંટમાં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે મુન્દેગાર હિંદીને કાઢી મુકવાને સારું હાલનો કાયદો બસ નથી. આ વાત મુનાસખ નથી. સરકાર ભલે એવો કાયદો ઘડે કે વગર પરમીટ વાળો વેપાર નોકરી કે ફેરી નહિ કરી શકે. આમ થશે તો કોઈ હિંદી પરમીટ વિના ટરાંસવાલમાં નખી ચકશે? ડેપુટેશન ત્યારે હજાંડમાં હતું ત્યારે એવી અરજી મોકલવામાં આવી હતી કે ડેપુટેશનના મેંબરે આખી કામના પ્રતીનિધી નહોતા. આ સભામાં મધી કામના હિંદી છે. બધા ગામથી આવેલા પ્રતિનિધિઓ છે. જે તે ડેપુટેશનની વિરુદ્ધ કાંઈ પણ માલુસ હોય તો તેણે આ વેળા બોલવાનું છે. લોર્ડ સેલબોર્ન જે હુમલો આપણી ઉપર કર્યો છે તે ખોટો છે. જે બીજ લોર્ડ એલગીને ના મંજુર કર્યું તેમ પાણું દાખલ કર્યું એ તાલુબીની વાત છે. પ્રમુખ સાહેબે કહ્યું છે કે બીજ રજ કલાક ની અંદર પસાર થયું. હું કહું છું કે તે ૧૧ કલાકની અંદર પસાર થયું. બ્રીટીશ પ્રાગ શું પોતાની ન્યાય બુધ્ધિ બોઈ બેસશે? જે તેમ હોય તો ભલે મહારાણીનો દરેક અને મહારાજ એડર્વ નો પેગમ બેચી લેવામાં આવે. જે આ બીજ પસાર થાય તો આખી દુનિયા માં આપણે હલકા મુન્દેગાર ગણાશું. મી. સમટસ આપણને કુલી કહીને બોલાવે એ કરમ ભરેલું છે. હજાંડમાં હું હતો ત્યારે મને નેશનલ લીગરસ કલમમાં મેંબર બનાવવામાં આવ્યો હતો. ઉમરાવો સુધ્યાં માન આપતા હતા. જે આ કાયદો પસાર થાય તો હું આ મુલકમાં કહિ રહિશ નહિ. આવા કાયદા પસાર કરવા કરતાં સરકારને લાજમ છે કે આપણને દેશમાંથી કાઢી મુકે.

મી. ઇસપ મીંયા

હું મી. અલીએ કરેલી દરખાસ્તને ટેકા આપું છું. આપણે ખરે વખતે બધા એકલા થઈ રાષ્ટ્રીએ છીએ એ ખુશી થવા જેવું છે. લોર્ડ મેંટગેરન અસહકથી જ આપણા બલામાં ન હતા એમ માનું છું. તેઓ સાહેબે આપણને બધાને કુલી તરિકે ગણેલ. તેઓ આપણને તીડના જેવા માને છે. ડચની સાથે આપણે નામે લડાઈ કરી હવે તેજ ડચને પાણી રાજ્ય સોંપ્યું. તેઓએ આ બીજ ફરી પસાર કર્યું. હું લોર્ડ એલગીને એક વખત સહી કરવા ના પાડી તે બીજ

પર તેઓ સાહેબ હવે સહી કરશે (આપણે) પુરી લગત લેવાની છે. વિલાયતમાં આપણે સારું સારી કામગીરી છે એટલે ત્યાં દરેક મળવાની આપણે આશા રાખીએ છીએ. આપણી પરમીટમાં મી. અમની બહે પોતાના અંગૂઠા પાડવાના હોય તો પાડે. પછી એ અંગૂઠાને કાણ બુલેટી શકશે? અહીંની સરકાર આપણા તાર મુખમાં નથી મોકલતી એ જતાવે છે કે આપણને અહીં દાદ મળવાની નથી. આ કાયદો આપણે કદી કબુલ કરી શકીએ નહિ તેવો છે.

મી. કુવાડીઆ

હું પણ મી. અહીના હરાવને રોકે આપું છું. લગત લેવી તે આપણી રજા છે. જોરડીન-સ એવું ખરાબ છે કે હું જ્યાં ને અરજ કરી કહું છું કે કામગીરી તે કબુલ કરવાનું નથી.

મી. હાટ્ટ હામીય

હું આ હરાવને રોકે આપું છું. વિલાયતમાં જોરડીન-સ મંજુર ન થયું તેથી સેક્રેટરી જોરડી સાહેબ દીકરીર થયા છે. કેમકે તેઓ માને છે કે તે વિના જોગ્યા જેટલા જોરાને આપેલું વચન પોતે પુરું પાડી શકતા નથી. પણ લગતના પહેલાં હોદ્દા કામને આપેલું વચન તેઓ સાહેબ પુરું નથી પાડતા તેથી હું દીકરીરી નથી થતી? થોડા જોરાને આપેલું વચન તે સરસ, કે ત્રીસ કરોડ દિંદોને આપેલું તે સરસ? વળી જોરડી સેક્રેટરીનું વચન તે વધારે વળનદાર કે મરદુમ મહારાણી વિદેશીઆનું અને મહારાણાએકવરડનું? જોરાઓ કહે છે કે આ દેશ માત્ર તેઓ નો છે. હવે આપણે તે વિચારીએ. જગ ભગ એક હાથ દિંદો છે, પચાસ લાખ કાફરાઓ છે, બાકી મુસાલ અને કેપ્તોય છે. આ બધા દેશનીકાલ થાય ત્યારે જ જોરાનો દેશ ગણાય. બહે રીડીને આખી રીતીઆ મોકલે. આપણને હિંદુસ્તાન, ચીનાઓને ચીન, મસાહને તેઓના મુલકમાં અને કેપ્તોયને સેંટહેલીનામાં. ત્યારે મેલક આ દેશ જોરાનો ગણાશે. પછી મુલક કેમ માલે છે તે આપણે જોઈ શકશું. આ કાયદો જામત અથવા તો કંઈપણ લગત મેનાં આપણને હમેશાં મળુ વસ્તુની જરૂર છે. કડનાર, લડવાનું સાધન પૈસા, અને એક સમ. પહેલી વસ્તુ આપણી પાસે છે. બીજી આપણે પેદા કરી શકીએ છીએ. ત્રીજી તે સંપત્તી ખામી છે. એ મમે તેમ કરીને આપણે લાખસ કરેલા બોલ્યો.

મી. જુસમ હાટ્ટ વડી

હું આપણે જોર કેલુટાંગ કીએ કે રસ્તે રસ્તે આપણને કાફરી પોલીસ પણ રોડો લોક અને પુછી શકે? આપણે બીજા ધણી માગી. જોરાઓનાં વચન ઉપર વિશ્વાસ રખાય તેવું નથી. આપણે કાયદે સર લગત લીધા કરશું. પણ જન મહેનતની જરૂર છે. મુલક કિંગારવાને સાફ આપણે પોતે જોગવણી લેવી પડે છે.

રામમુદર પંડિત

પેલીકી મા હોય તો જોરાને કુધ પાપ છે, પણ સારકી મા જોરાને ખામ જાય છે. સરકાર તે આપણી સાવકી મા બરાબર છે. દિંદોના દાદા દાદાલાલ નવરોજીએ હિંદીના દાદ મેળવવા પોતાની છંદગી કાઢી પણ દાદ મળી નથી. આપણે અપાવનો ખામી લઈ સપીકા, હુનરી, તથા કેમગાયલા થવાની જરૂર છે. આ કાયદાને શરણ થયું તેના કરતાં જેલ જવું તે સરસ વાત માનું છું. વિલાયતમાં જોર તો પોતાના હંદા જગવવા જેલમાં જાય છે તો પછી આપણે મરેલા કેમ કરશું? દેશના હનને ખાતર મરતું પડે તો પણ શું? આપણે બાહુ મુરેકતાય બેનરજી જેવા મહાન પુરોગાનો દાખલો લેવા જેવો છે. આપણે આ દેશમાં હજાર થઈ રહેલું તેના કરતાં હિંદુસ્તાનમાં જવું તે પણ હું સાફ ગાયું છું.

મેસર્સ વાગત, ખરસેદજી, મી. તી. નાયક, તથા કે. એન. દાહ્યાનીઓ પણ ઉપરના હરાવને રોકે આપ્યો અને પછી તે હરાવ એક મતે પસાર થયો.

બીજો હરાવ.

“ સિટીશ દિવિઅન એસાસીએસને બે લાવેલી આ મીટીંગ વાન્સવાલમાં વગર હકના દિંદો વધાવવા દાખલ થાય છે એવી વાતનો હનકાર કરે છે અને સરકાર તથા લોડને ખાતરી કરી આપવાના હેતુથી પોતાની મેળે લોરડી મીલનરના વચનમાં જેમ કરશું હતું તે પ્રમાણે ધરી રજીસ્ટર થયા કબુલ થાય છે. તે એવી રીતે કે જેમ પ્રમુખના ભાષણમાં જતાવેલું છે. આથી કરીને બીજનો હેતુ પાર પડશે અને તેમાંનું અપમાન છે તે દૂર રહેશે.”

મી. અમદુલ રહેમાન

આ હરાવની હું દરખાસ્ત કરું છું. હું પોતે તે જોરાને સમજવો નથી. પણ એસોસીએશને ભરેલું પગલું મને કબુલ હોવું જોઈએ. ક્યારે સરકારની પાસેથી કશો ફાયદો મળવાનો સંભવ નથી. મી. રમહસે આપણે ખાતર કાઢા થઈ એ વાદ કરશું છે. એટલે કે ક્યારે સરકાર પાસેથી આપણે

સારાની આશા રાખવી નહિ. લોરડી સેક્રેટરી જોરાને તો શાને જલું કરશે? મી. રીસ તે આપણી કમીટીમાંથી નીકળી ગયા છે તે એવું કરીને કે લોરડી સેક્રેટરીનના કીસપાવનો જરૂર અપાય તેમ નહિ. પણ તેને જ તમ આપણા પ્રમુખને જોરાને આપ્યો છે. આપણને જોર પણ નથી. ક્યારે કોઈની પાસેથી આપણે થઈ શીખવાનું છે. તેઓ કિમતવાન છે તેવા જ તેઓને પાછું રાખવું મળ્યું છે. હું આપણે હારી જઈશું? જેલમાં જવું તે આ કાયદાને શરણ થયા કરતાં સાફ છે.

ઉપરના હરાવને મેસર્સ હમ્મદીમ ગદા, એમ. પી. ફેનરી, એસ. ડી. જોગલ, અમદુલ રહેમાન મોની, મોહનલાલ ખડે રીઆ, ડી. નાઈક તથા તી. અપાસામીએ રોકે આપ્યા. અને તે હરાવ એક મતે પસાર થયો.

ત્રીજો હરાવ.

“ બે બીજા હરાવમાં કરેલી નમ્ર વિનંતિ રચાનીક સરકાર કબુલ ન રાખે તો આ મીટીંગ વડી સરકાર પાસેથી સંપુરણ રક્ષણ માગે છે. કેમકે હિંદી કોમને રાજ્ય કારભારીઓની મુંઠણી કરવાનો હક નથી. અને તે કોમ નાની તેમજ નબળી છે.”

મી. નાહીરશાહ કામા.

આ હરાવની દરખાસ્ત હું કરું છું. આ કાયદો શું છે તે આપણે સમજવાનું છે. તેથી આપણું ભારે અપમાન થાય છે. આપણે જોરાઓની સાથે હુમીયળી રહેવા માગીએ છીએ પણ તેઓની યુક્તા મગીરી નહા કરીએ. જેઓ જોડી રીતે આપ્યા હોય તેઓને બહે કાઢી મુક. આપણે જ્યાં કાયે રહીશું તે જગ્યાએ આંચ આવવાની નથી. આપણે રાજ્ય પ્રકરણો હંદા મંગિતા નથી. આપણે પરમીટો અણીવાર બદલાવી. લોરડી મીલનરની લાલામણથી અંગૂઠા આપ્યા. પરેસીડંટ જૂગર છવતાં લોરડી સેક્રેટરી આપણા મરડી હતા. પરેસીડંટ જૂગર મરતાં તેઓ સાહેબ જૂગર બન્યા છે. આ કાયદો હોટે નોટાને સાફ નથી, કાફરાઓને સાફ નથી. તે આપણે સારું શાવાસ્તે હોયો જોઈએ? મારી આમડી કાળા છે પણ દીલ જોરાઓના કરતાં સફેદ છે એમ માનું છું. વિલાયતમાં આપણી કમીટી લોક છે ત્યાંથી આપણા ઉત્તીંગેટ ફોલ મેળવી આપ્યા છે. એટલે આપણે નાહિમેદ થવાનું નથી. મમે તે થવાનું હોય પણ આપણે આ કાયદો કદી કબુલ નહિ કરીએ, તે આપણે

દુનિયામાં આપણી નામોરી કરનારો છે. મી. રમદસ શુ? લગભગ સાડે આપણી ઉપર વેર લેતા માંત્રે છે? આપણી મુસીબત ઘણી છે. વડી સરકાર હદી એ કાયદો પસાર કરે તો પણ હું ને હદી કબુલ કરવાનો નથી.

મી. ઇ. એમ. અસવાત.

આ કાયદો ગાંધીનર ઈમેજ દત્તા. હવે એ સત્તા છે. પણ તેમાં તેના પાંદ કારણ જેવું નથી. ફત્તેરને રેડવામે તે તે રેડવાનરને કરે છે. પણ રેડવાને નથી કરવાનો. બેવર સરકારની જમાન આપણે નહિ ખાણે, તેનો પાક તો નીક ખાઈ ગયા. મને આ કાયદો હદી કબુલ નથી.

મી. ગવડ.

આ કાયદોના ઉપા તે સંજ્ઞા ઉપા લેવા છે. જે સદારાજ એકવરડ આપણ ને ન્યાય ન આપે તો બે અધકાર થયો સમજવો. જ્યાં એશિયાટીકમાં આપણને શા સાડે ગણે છે? ચિટીશ રહ્યા નથી તેના મોના હક બોગવે તે પણ શુ આપણ ને ન મળે?

મી. ગવડીશકર વ્યાસ

આપણે ગરજ કરવાનો કમવ ક્યો છે તે બીજાના કસર છે. તે બંને કર્યો. પણ એમવાર ધોગદરમાં ગયા સંદેશ્વરમાં થયેલા કસરની પાદી હું સહુને આપું છું. તે નાકકાળી બધી મહા પણ તેમાંના કાયદો કલમજ છે. જે તે પ્રમાણે જેલમાં ન જવાય તો દેશ છેડવને પણ કાયદા પ્રમાણે પાસ કરવી શુલામગીરી કબુલ ન કર્યો. ગનારસની કોનરેસ વખતે હું કાજર હતો. તે વખતે અંજાળની પ્રગતે કાકા લજપતરાયે સીંહ નું રૂપ આપું હતું. આપણે પણ તેવું જ કરવાનું છે.

આ કસરને મેસર્સ ઇ. એમ. પટેલ, એ. દેસાઈ, ઉમરજી સાહે, અદમદ મદ મદ, તથા એ. એ. પીટેએ રેડા આપ્યો. અને તે એક મને પસાર થયો.

ચોથો કસવ.

"ઉપરના કસવો રથાનીક સરકાર, કોલોનીયલ સેક્રેટરી, હન્ડીઆ સેક્રેટરી, તથા વાઇસરોયને તારખે મોકલવાની આ મીટીંગ પ્રમુખને સમા આપે છે."

પ્રમામ અખડુલ કાદર.

આઝાદી (સ્વતંત્રતા) સર્વથી સર : છે. ઇસમામ ફેલાઈ તે આઝાદીથી. જંગખાદ માં શુલામી છેડવા હમેજ સરકાર શુઝી. અહીં શુ તેજ સરકાર આપણી ઉપર શુલા મગીરી કસવો? કોરડ સંસભારન રસપત

અગત આપણને નરકાંડ છે. યુરોપીઅન અમલકારે કસવ નહિ લેત નો અને ન્યાય કરત નો તેને કસવ કાળા આવત? વડી સરકારે જેને વડી નરીકે મોકલ્યા છે તે આપણને શુલામગીરી શોખા માંત્રે છે તે હું નો હદી લેનારો નથી.

મી. ઓસમાન લતીફ.

આપણે ઘણો વખત થયાં આ ગાળન મીટીંગ કરી કરીએ છીએ. આપણે દિંગલ રાખવાની જરૂર છે. જાનસાકમાં ગોરા એ મરીયાઈ બોગવ છે તેના કોપ આપ હુને દેવામાં આવે છે પણ એરેજ રીનર કોલોનીમાં ગેરામી દીવાળાં કાદવા કરે છે તેવું શુ? ન્યાં તો લીંદી નથી. આપણે ધણી વેળા રજરજર કરાવ્યું. શુ હમેશાં રજરજર કરાવ્યા કરશું? ગોરાએ કબુલ કરે છે કે જાગે તેઓના આપણા જંગલી હતા ત્યારે આપ હુ મુધરેલા હતા. તેની પ્રજા જે આપણે ને કેમ આ કાયદો સહન કરી સકશું?

મરે. મણીલાલ ખંડુલાલ.

હનીઆમાં બધુ છતાય છે. પણ આ પછું મન બીજે માણસ છતી રકનો નથી. આપણે ગમે તેવું દુખ સહન કરીને આ કાયદાની સામે થતનું છે. મને તે એ કાયદો હદી કબુલ નહી થાય.

મી. જમનશાહ તથા મી. ગાપુ દેસા કહે પણ ઉપરના કસવને રેડા આપે. પછી તે એક મને પસાર થયો.

બીજો કસવનો અર્થ.

મી. અખડુલ રહેમાને કહ્યું કે બીજો કસવ પ્રજા માણસો સમજ્યા કોપ એમ કામનું નથી. તેઓને એમ જણાય છે કે તેમાં અને બીજામાં કંઈ તકાવત નથી. આનો જવાબ આપતાં મી. ગાંધીએ કહ્યું:—

બીજે કસવ પણ ગંભીર વિચાર પછી અને આગેવાનોએ પસદ કર્યા બાદ રજુ કર્યો છે. જતાં તે વિશેની જવાબદારી હુંજ માંત્રે લઉં છું. મને લાગે છે કે આપણે લોડ મીટનરની સહાદ પ્રમાણે પહેલાં પરમીટ બકવારી અને રજરજર લીધાં તેજ વિચાવનમાં રેપુટેશન ફાવી શકશું હતું એ તે વખતે આપણે લડ કરી હત તો ત્યારેજ આપણી રિપતી અગમ થઈ હત. લોરડ મીટનરે દાક મ્સમાં આપણી ત ફેણને કાળા કપ્પો છે. તેનું કારણ હું એમજ સમજું છું કે તેઓની પાસે વિચાવનમાં રેપુટેશને રજુ કરેલી હકીકત તેઓ સાદેજ સમજી લક્ય હતા. આપણે જેમ આપણા દોશ ગણા જુરસાથી માગીએ છીએ, આપણા ઉપર

પડતાં તહે મને પોટાં કોપ ત્યારે મેંજા દનકાર કરીએ છીએ. તેમજ ત્યારે આપ ને કોપ વિચારમાં આવે ત્યારે આપણે તે કબુલ કર્યો જેલએ. જે પ્રમાણમાં ગોરા આ કહે છે તે પ્રમાણમાં બાદી રીતે દિંદીઓ નથી આવતા. તેપણ અપણે એટલું કબુલ કરવું જેલએ કે રેડવક દિંદી તેવી રીતે આવે છે. જેમ આવો દેખાય વધારે તેવામાં આવે તેમ આપણી ઉપર વધારે રાખતી થાય. સરકાર કહે છે કે કાકાની પરમીટથી તેઓ પુરતી રીત અંદાજ રાખી શકતા નથી કેટલાકના અંદાજ ગરોખર છેડા નથી અને કેટલાક માણસો તે પરમીટ તથા રજરજર બને જુદે જુદે ફેલાણે લહેવે છે. આમાંનું ફરક ક બર છે. કામ નરીકે આપણે એવું નહેમવ કબુલ કરના નહીં છતા સરકાર આપણી વાત માનતી નથી. તેમાં આપણને કાજમ છે કે આપણે તેની ઉપર ભરેસો બેસાડ વાનું પ્રયત્ન કરવું, એટલે આપણે કાયદા ની ફરજ વિના આપણે પસદ કરીએ તેના ફારમતી પરમીટ ફટલીએ તેમાં કંઈ જેલમ નથી. તેથી આપણે સરકારની પાસે ફરજાવત મુજબે ગાંધી કે સરકાર કાયદો પસાર કરવાનો વાત કોડી છે. આપણે આપણી મેંજે પરમીટ બકવારીએ જન આ ફરજાવત કબુલ થાય તો આપણે મન પાછોએ. આપણી ઉપર સરકારની શ્રદા મેંજે. આગળ જતાં જે કાયદા થયા ના કોપ તેમાં પણ આપણી સહાદ લેવાય, અને નવું બીજ ને પાડ બાંને. આપણે મરજીથી કરેલા કામમાં અપમાન રાખ માનણે નહિ. વળી આપણી શુભનામી વિચાવનમાં આપણી નક્કરતા, સહન શકત, અને વિવેક બુદ્ધિનાં વખાણ થશે, અને ફરક રીતે બિચાવતી કાળમાં કાયદો થશે. એટલે કાયદો પસાર ન થાય તેજ ઉગરો લેવા સાડે, જેલ વિચાવના કિવાયમાં આ કિવાય સકેથી સરસ છે. વળી આવી જત ની પરમીટનો આધાર એક બીજની સમ જુલી ઉપર લશે તેથી કાલપણ વખત જે વધારે જુલમ થાય તો આપણે તેની તમ જુલીનાં કનકાર કરે શાખે છીએ.

આવી ફરજાવતે ક્યો વડી આપણે જેલ જવાનો વિચાર રાખીએ છીએ તેપણ બધુ સોલશે હેનુ ઓસડ તો એકક જેલજ છે. આપણે આ વખતે જેલનો કાવ નથી કર્યા તેના અર્થ કાઢએ એમ નથી કરવાનો કે જે કાયદો પસાર થાય તો આપણે જેલ જવાનું નથી. જેલની કાલ કાઢએ મનમાંથી ફર કરવાની જેલ નહિ.

ગાંધી પ્રમુખ સાહેબને ઉપકાર માનીને મીટીંગ ખલાસ લઈ હતી.

ઈંદિયામાંથી તારણ.

દલ્હની તમીયત

ઈંદિયા પત્ર જણાવે છે કે કેન્દ્ર સરકાર એક જગ્યાએ, દરેકરીવાળી ખાસ સાર વાર તમે માનવતા મી. કાલાલાની તમા પત્ર સુધરવા કામી છે.

હિંદી જાપાની સ્થિતિ

'પંતમી' કેસ દરમ્યાન સરકારી કાર્ડ સર્વે જણાવ્યું હતું કે—આરોગીને દંડ ની સજા કરવી નહિ. કારણ કે દંડ નો ફળો કરીને લોકો ભરી આપશે. અદલા બાદના 'સીડીજન' પત્રના અધિપતિને પણ માણજેરે દેહલી દહીકનો જાપવા માટે કોરટ આગળ ખેલાવેલ. આવા કેસો ઉપરાંત રૂઢના જણાવવા પ્રમાણે હિંદી જાપાના કાયદામાં એવો સુધારો થવાનો છે કે સરકાર વિદ્ય દહીકને જાપ નારે સરકાર તેવી વાતના હનકાર કરે તેના રીપોર્ટ આપે આખા જાપવા.

એકસદરડ યુનીવર્સિટી

મી. કે. પી. જયેશ્વર નામનો લખનાર ઇંદિયામાં જણાવે છે કે લેટીન કે મીક જાપા વગર હિંદી વિદ્યાર્થી યજ્ઞની શકે એવો નવો ધારો એકસદરડ યુનીવર્સિટી માં થયો છે. તે મુજબ લેટીન કે મીક ને જદલે પુરવતી સંસ્કૃત, પાલી, અરે બીક, અથવા ચાહનીકને બીજા જાપા તરીકે લઇ શકાય છે. આનો ધારો કેવો રીજ યુનીવર્સિટીએ પણ કર્યો છે.

વિલાયતમાં અભ્યાસ કરતા હિંદી વિદ્યાર્થીના માખાપતી ફરજ

ઉપરના મથાળાના જે બે આરતીકસ ઇંદિયન એપિનિઅનમાં દે. એસાવા આહરીકના તરફથી પ્રગટ કરવામાં આવ્યું હતા, તે સર વીરવમ વેંરજરને, મી. માંધીની સુચનાથી, 'ઈંદિયા' પત્રમાં પ્રસિદ્ધ કરાવ્યા છે.

નાતાલમાં લાઇસેન્સ

વડી પાર્લામેન્ટમાં ડો. રૂધરફર્ડે પુછ્યું: લેડીસમીથના ઝોગા, બીની, ને રહીન નામ ના ત્રણ હિંદી વેપારીનાં લાઇસેન્સ અટક્યાં છે તે આપને ખબર છે? એવી રીતે ગોરાનાં લાઇસેન્સ અટકે છે? અટકાવવાનાં કારણની તમે તપાસ કરશો? કાયદો ઇ-સાક્ષી વાપરવા નાતાલ સરકાર ને સુચના કરશો? જવાબમાં મી. ચર ચીલે કહ્યું: તે કેસની મને ખબર નથી. હું નવાસ કરીશ. કાયદા સંબંધમાં આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે રેડ સેક્રેટરી નાતાલ સરકાર સામે જાણી થયા છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટિશ ઇંદિયન કમીટી.

મી. રીચનો સ્પેતાલિક કાગળ.

તા. ૮ મી માર્ચના કાગળમાં મી. રીચ લખે છે કે—

તમારો કાગળ મળ્યો. તે સર મંચેરલ ને પણ વંચાવ્યો છે. કમીટીની પાસેથી પુરતું કામ લેવાને સારું પદસાની જરૂર છે. કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં કાલું કામ થઇ શકે એવો સંભવ છે. એટલે જો ત્યાંથી વધારે પદસા આવી શકે તો હીક થાય. પારલામેન્ટમાં પુછાએશ બીજા સવાલોનું લીસ્ટ મોકલું છું. આ વખતે નાતાલની મ્યુનિસિપાલિટીમાં વાળા હિંદી આ પોટ લઇ રાખે તો હીક ગમ્મશે એમ લાગે છે.

મી ઇંદિયન પબ્લીક લાયબેરી.

ડરબન, તા. ૧-૪-૦૭.

સરકાર લાયબેરીના સેક્રેટરી મી. એમ. એમ. દિવાન લખી જણાવે છે કે લાયબેરીનું બેલન્સ ફાઇનાન્સીયલ સને ૧૯૦૭ આખરે શી. ૫૨ હતું ત્યાર બાદ મારચ ૧૯૦૭ માં ઉપજ પા. ૫૨૨ આવી. જે મળી કુલ પા. ૫૨૩ થયા. જેમાંથી ખર્ચો પા. ૪૬/૧૦ બાદ જતાં પાઉંડ ૧૧૪/૫ માર્ચ ૧૯૦૭ આખરે બેલન્સ છે. માલે મારચ સને ૧૯૦૭ માં ૭૦૫ મેંજરો તથા ૧૨૫૪ પબ્લીક મળી કુલ ૧૬૮૪ મેંજરોએ વાંચવાનો સાબ લીધો છે; અને ૨૫૪ છુટા મેંજરોએ ઘેર લઇ ગઇ વાંચેલી છે. સરકાર ગાસમાં મી. દેવજી લાલજી (ગોરથલીન) તરફથી રી. ૧૦૮ રોકડી, તથા છુટા મેંજરો ઉમર દાજી આમદ જંવરી તરફથી ૧૦૪, બી. શેલન તરફથી ૬, આર. ડી. દેસાઇ તરફથી ૧, ફરમાશંકર ખેતશીની કંપની તરફથી ૧, મળી કુલ ૧૧૨ એટ તરીકે મળેલી છે. મેસર્સ સી. કે. ડી. પીલેની કંપની, કે. સો. અપુ. એચ. એગ. માંધી, મોરાર રતનજી તથા રામજી બીખા તરફથી પેપરો મળે છે; જે રોકડ રકમ, છુટા, અને પેપરો ઉપકાર સાથે રવીકારવામાં આવે છે.

મી નાટાલ મેમ્બરુ કેમ્પુનીરી ફંક.

તા. ૩૨ મારચ સને ૧૯૦૭ સુધી સદ મુદ્દાના પા. ૬૨-૧૬-૬ (ખાસક પાઉંડ આગાધીક શીક્ષિંગ અને નવ પેન્સ) બેકે આફ્રિકામાં જમા છે.

ખબરપત્ર

જોહાન્સબર્ગ.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

માસ મીટિંગ.

આ મીટી માસ મી મિનો હેવલ અલમ મોકલું છું એટલે આ જગ્યાએ કંઈ કહેવાની જરૂર નથી. મીટિંગનું પરિણામ શું આવશે તે કળી શકાય તેમ નથી. એ બાબતનો તાર વિલાયત રૂઢ મારફતે અર્ધા કિંમતે મોકલ્યો છે. તેના પા. ૨૧ થી ઉપરાંત પડ્યા છે. તેમાં લગભગ ૪૪૦ શબ્દો હતા ને વિલાયતના બધા જાપાઓ માં તે તર મળે છે. ને ઉપરાંત એક નાર સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટિશ ઇંદિયન કમીટીને મળે છે.

કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને મીટિંગની ખબર આપી છે ને રેપુટેશનને મળવાનો વખત એસોસીએશને માળ્યો છે. હેતુ એવો છે કે બધા કાવો કોલોનીઅલ સેક્રેટરીની પાસે રજુ કરવા અને બીજા કાવ પ્રમાણે ની દરખાસ્ત કબુલ કરવા સમજ પાડવી.

જે તાર લોરડ એલગીનને મોકલવા મી. રમટસને મોકલવામાં આવ્યો હતો તે તાર મોકલવાની મી. રમટસે તા લખી છે અને લખે છે કે જો એસોસીએશનો વિચાર પદબારે તાર મોકલવાનો હોય તો કોલોનીઅલ સેક્રેટરીની મનામ નથી. આ જવાબ બતાવે છે કે નવી સરકાર હિંદી ને દાદ દેવા માગતી નથી. આવા જવાબ ઉપરથી એસોસીએશને લોરડ સેલ્મોરને લખ્યું છે ને તેઓ સાહેબને પુછ્યું છે કે તેઓ સાહેબ તર મોકલશે કે એસોસીએ સને પદબારે નાર મોકલશે.

રેલવેની તકલીફ.

એસોસીએશનના કાગળનો જવાબ જન રજ મેનેજરે આપ્યો છે કે સવારની ૮-૩૫ ની ખાસ વેનમાં હિંદીઓને માત્ર વાનમાં જ બેસવાની રજ મળશે.

મીટિંગના રેપુટેશન.

કોલોનીઅલ સેક્રેટરી મી. રમટસે માસ મીટિંગના કાવ બાબત રેપુટેશનને મળવા મુકરર કર્યું છે. તા. ૪ થીએ રેપુટેશન પ્રિંસિપીઆ મળશે.

મુખ્યમતી ટપાલ.—ડરબનમાં મુખ્યમતી ટપાલ રાત્રીવારે ૬-૨૦ તા બામશે બંધ થવાની છે.

પીટસબગ.

(અમારા પાસ અગરપત્રી તરફથી.)

તા. ૨૮-૩-૦૭

કામ સાંજે અહીંયાં જોવાનું અગરપત્રી બિરીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનનો તાર મળ્યો કે એસિયાટીક કાપદાની સામે લડત લેવા ગંગવર સભા બોલાવવાનું નથી થયેલ છે માટે તમારા તરફથી કોણ આવશે તે તારથી ખબર દેવા. આ અગર આગળા કે તુરતજ ગામમાં વિજળીની માફક અગર પસરી ગયા તે જોડોની એટલી બધી આતુરતા વધી ગઈ કે તુરત મીટીંગ બોલાવી ડેલીગેટનું નથી કરવું. તે ઉપર થી કાલે રાત્રીના સાડા આઠ વાગેને શેઠ હાસમ મોતીની દુકાન પાંચાડે અહીંની મીટીંગ બરાબરી. આ મીટીંગમાં બધા હિંદી બ્રાહ્મણે ઉમંગથી ભાગ લીધો હતો. દરેક મીટીંગમાં શું થાય છે તે જોવાને ભારે આતુર બનેલો હતો. સભાના પ્રમુખ તરીકે મી. અમદુલ રહેમાન હાજર મોતી ખીસાવ્યા હતા. ત્યારબાદ સેક્રેટરી મી. ખરીદીઆએ મીટીંગનું કામ સારૂ કરી આવેલો તાર વાંચ્યો, તે જોડોને સમજ પાડી, ડેલીગેટ ચૂંટવાનું કામ સારૂ થયું. જોવાનું અગરપત્રી અંદર જે ગંગવર સભા બન્યા, તેમાં ધણીજાં જોવાનું સારૂ પસાર થાય તેટલા માટે વજનદાર માણસો ને ડેલીગેટ તરીકે ચૂંટ્યા એમ સરવાનુંમને પાસ થયું. તે ઉપરથી મી. અમદુલ રહેમાન હાજર મોતી, મી. જુસુમ હાજર વઘી, મી. તરુણ હાજર મદમદ, મી. કેશવજી ગીલા તથા મી. એમ. ખરીદીઆએ પાંચ મહરથોને ડેલીગેટ તરીકે સરવાનુંમને ચૂંટી કાઢ્યા. અને હાજર રહેલા તમામ બ્રાહ્મણે એક ઉપરના ડેલીગેટને વચન આપ્યું છે કે જે હાલ તેઓ કબુલ કરે તે કબુલ છે. ઉપરનું કામ કરી મીટીંગ અગરપત્રી થઈ હતી.

વરસાદ હવે બંધ થયો છે. શિયાળાની મોસમનાં કાંઈક ચીન્હો જણાય છે. વેપાર સાધારણ છે.

નામદલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ—તા. ૩૧ માર્ચ સને ૧૯૦૭ સુધી સરકાર કોંગ્રેસ ના એવર ક્રાફ્ટ પા. ૭૦-૫-૬ (સંતિર પાર્ક, પાંચ શીર્ડિંગ અને ૭ પેન્સ) આકરિશન મેટીંગ કોરપોરેશનમાં છે. કામમાં કોંગ્રેસની પ્રેરણાની જારાવાની માસીક આવક પા. ૧૩-૦-૦ તેરની છે.

ડી.

(અમારા પાસ અગરપત્રી તરફથી.)

તા. ૧-૪-૦૭

આજે પાંચ દીવસ થયાં દર સાંજે વાઘળાં થઈ મંજીની સાથે ખુબ વરસાદ થાય છે. આ વરસાદથી પાકને નુકશાન નથી. ઘોડાની બીમારી સારૂ થઈ છે. દેડલાક દાકતરો કહે છે કે ઘોડાઓને દર સાંજે પાંચ વાગે નળેલામાં બાંધી બીજ સવારે નવ વાગે બહાર કાઢી ચરવા છોડવાથી બીમારી થતી નથી. વરીડાડમાં ફાલ ખચરો પણ એવીજ બીમારીથી મરે છે એ બધું અચંપા જેવું છે. ગાય બળદની બીમારીથી દેડલાક કેસ બનતા માલમ પડે છે.

વેપાર ઘણો મંદો છે. શહેરમાં લાય સેન્સ એક નામપરથી બીજા ઉપર થતાં નથી. ડીસ્ક્રીક્ટમાં વાંસખેંટની નજીકની એક ગોરાની દુકાનનું લાઇસેન્સ મદમદ ખાન અને કંપનીના નામ ઉપર મારચ માસની શરૂઆતમાં થયેલ છે.

તા. ૨૬ના રોજ કોઈ હરામખોરો મી. હુમમજી કુપરના મકાનનો પાછો દર વાળે તોડી પા. ૨૦ના માલ તથા કેટલાક સીકકા ચોરી ગયા હતા. તેજ રાત્રે બીજા દેડલાક હિંદીઓના ઘરમાં ચોરી કરવા પ્રયત્ન થયેલ, જેમાંના એકમાંથી પા. ૧ ચોરાયો હતો.

સનાતન ધર્મસભા.

—:—:—

કરમન તા. ૩૧-૩-૦૭

આજરોજ સભા કપીન સ્કીટમાં કાયમેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. ધણા મુદરથો હાજર હતા. સમય થતાં ઇશ્વર પ્રાર્થના કરી. બાદમાં સભાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. સરૂઆતમાં શ્રી મીતાજીના અધ્યાય ૧૪ ના શ્લોક ૩ થી ૮ સુધી વાંચી સંભળાવ્યા. આજનો વિષય ચંદ્રકાંતમાંથી વાંચવાનો હતો તે વાંચી બતાવ્યો. યાએગોરીકલ સોસાયટીના સ્થાપક અને પ્રમુખ મદદમા કરમજી એલકટના ગત થવાના સમાચાર થી સભાએ દિવગીરી માહેર કરી. આ શાંતીમંત્ર ભણી સભા વિસરજન થઈ હતી. આવશે વખતે મી. વીરવમશે મોક્ષેશ વિષય વાંચાશે. તથા ઉપદેશ અંચારસીના અગાઉ બાહ્ય રહેલ વિષય રા. અંબાશમજી વાંચી સંભળાવશે.

કોમરલો—તા. ૨૮-૩-૦૭.

તા. ૨૪ માર્ચ ૦૭ ના રોજ સભા ૭૩ જ્યોર્જ સ્ટરીટમાં મળી હતી. ધણા મુદરથો હાજર હતા સમય થતાં નીત્યકર્મ કરી શ્રી મીતાજીના શ્લોકો વાંચી સંભળાવ્યા બાદ ચંદ્રકાંત બામ ૧ લા નો ચાકુ વિષય વાંચ્યો. સમય પુરું થતાં હમર સ્તુતી કરી શાંતિમંત્ર બધી સભા વિસરજન થઈ હતી.

વેડલમ તા. ૨-૪-૦૭

૧. ૩૧મી માર્ચના રોજ સભા મોના પહેસમાં મળી હતી. ધણા મુદરથો હાજર હતા. વારમોનીવમ સર્જીત ઇશ્વર પ્રાર્થના કરી. યાજુ તાતેવંતસિંહ તથા બીજા મેંજરો સનાતન ધર્મ શુ છે એ ઉપર બોલ્યા હતા. સભા ૬ વાગે અગરપત્રી થઈ હતી. બધું મોદું થયેલ હોવાથી કોડો ત્યાંજ રાત રહેતાં રાતરે દરીબજન થયાં હતાં. મી. અમરસી એ સભાના મેંજર થઈ ને માસની શ્રી આપી છે.

ઇશ્વરનું રાજયખંધારણ

(તાર સમાચાર)

ઇશ્વરના બરિદીશ ગવરનર લેઈ કરો મરે તેમના કારબારના વારસીક રીપોર્ટમાં જણાવ્યું હતું કે :—ઇશ્વરના પ્રજાકીય જુસ્મો પાન ઇરકામીક ગાગણીથી પેદા થયેલ છે. પાન ઇરકામની દિવસાલમાં તુરકીના સુલતાનની સર્વોપરી સત્તાનો, જનિ તથા ધરમની દુરમનાવટનો, શુકામ ગીરી ચાલુ કરવાનો, તથા સીઓનેદલકી પાયરીપર મુકવાનો અરથ સમાજેલો છે. આગળ ફેસાયેલી અસાંનિ માત્ર નામની છે એવું વડી પારલામેંટમાં કહેવામાં આવ્યું હતું તેનો કું ઇનકાર કરે છું. પ્રજાકીય પક્ષવાળાઓ વિલાંબતના જેવી કામન્સની સભા રથાપવા માગે છે; તેથી તો રાજ પાયમાલીમાં આવશે. લેડોની આ હીલચાલ બધું વધેલી નથી, જતાં તેથી તુકસાની તોડાનો કોઈ વખત જન થાનો સંજવ છે. માટે આ દિલચાલ પુરવ સાથે સંગંધ નાખનારા દરેક ચોરા એ તપાસવાની છે. પ્રજાકીય રાજ રથા પવાની એકજ રીત એ છે કે ઇશ્વરનાં પુસેલા બધાએ જનિ કે ધરમના બેદ તગર એકજ રાઇ બંધારણ કરવું. આવી રીતની એકમતા સાવ સહેલી નથી એક મેંબરોની બનેલી સમાજીક કનકરોજન

લેણદારોની કાલિસીય સ્થાપનાને મારે
ધરાઈ છે જેમાં ૪ છઠ્ઠાના સરકારી
અમલદારો નીમવા તેની અપેક્ષા કરેલ
તરફથી ૧ મેજર, ૨ બીજા, ૨ બીજા
બીજા, ૨૦ મેજરો પ-દેશી કોલોનીયલ
એ સુધી. તથા ૫ મેજર સરકારી
નોંધી બહારથી છઠ્ઠાના સરકારી નીમવા.
આ કોલોનીયલ ને કાલિસી કરે તેને છઠ્ઠા
પતની સરકાર તથા બરિડીય સરકાર આટ
કારી રહે. કેવળાએકા છઠ્ઠાનીએને
રાજમાં વિશેષ ભાગ આપવાની કું તરફથી
કરે છે.

હિંદુસ્તાનના ખાખરો.

મુખ્યત્વે ટાઇમ્સ, પ્રિંસિપલ અને એક
કેટલી સંખ્યા દરિદ્રાઈ કરી રાંક એવું એક
રોજી અંગ્રેજી ને પ્રત્યક્ષનું પત્ર કહવા
માટે પાંચ લાખની આપણથી એક કંપની
ઉભી થનાર છે. આ કંપનીના ડિરેક્ટરો
તરીકે સર શ્રીરાજચાંદ મહેતા તથા એન.
મી. ગોખલે, એન. મી. ગોમનલાલ
સેતલવાડ, મી. હોદમસજી વાલીયા, અને
મી. જહાંગીર પીરીટને નીમવામાં આવ્યા
છે. આ કંપની માટે શેરો બરવાનું કામ
અત્ય સમયમાં શરૂ થનાર છે. આ નવું
પત્ર કલકત્તાના 'ગંગાધી' અને 'અમૃતજ્યોત્સના'
પત્રિકા તથા મદ્રાસના 'મદ્રાસ સ્ટેશનર',
અને 'દિલ્હી' ની માફક કોંગ્રેસનું અને
પ્રાંત પક્ષનું જ વાળું થશે. - 'પ્રગત્યંત્ર'

'કલ્યા પ્રાદીશર કોનકરન્સ' મેળવવા
સંબંધી વિચાર કરવાને વીરમગામમાં એક
સભા દરબાર શ્રી રામસિંહજી કેશવભાઈના
પ્રમુખપણા હેઠળ નેમના દરબારમાં મળી
હતી. જે વખતે મોટી સંખ્યામાં લોકો
રાજ્ય થયા હતા ને કોનકરન્સ બરવાનું
સરકારીમને કર્યું હતું. ખરેખર માટે તેજ
વખતે કલે કલકત્તા રૂપિયા લગાયા હતા
તેમાં સફળી વધારે ૩.૨૫૦૧ શેડ છઠ્ઠાઈ
કેવળાસના અને ૩.૪૦૧ દેસાઈ રામસિ
હજી કેશવભાઈના હતા. બીજી સભા
જાગણ વડે ૧૧ ને દીવસે ફરીથી મેળવવા
નું દરબારી સભા વિસર્જન થઈ હતી.
- 'જાનોતેજક'

તા. અવકાશને સંભવ કરતાં ૨૫ વર્ષ
પુરાં થતાં હોવાની ખુશાલીમાં વડોદરા
રાજ્યમાં મોટી ધામધુમ સાથે તેમની
મીલવર જુબીલી ઉજવવામાં આવનાર
હતી. આ પ્રસંગને લીધે માર્ચની તા.
૫ થી ૧૦ મી સુધી રજા જાહેર થઈ
હતી. મળ તરફથી એક મોટું ફેર ઉજા
કાલે મોતી આગ સાગવાથી ૩૫૦૦

કરી એ દિવસની આજીવી કાયમ રાખવા
માટે યોજના થઈ છે. મુંબઈ તથા કલકત્તા
માં પણ કેટલાં કરવામાં આવેલ છે.
તે દિવસોમાં વડોદરાની અંદર દેવળોમાં
પ્રાર્થના, લોપોની સજામી, કેદીએને મુક્ત
કરવા, મુખારકાદીના મેળાવા, અનાથને
ભોજન, નીશાળોમાં જાળકોને મીઠાઈ,
દરબાર બરવા, રોશની કરવી, આનસપાછ,
દૂધધાનું પ્રદર્શન, જાહેર રમત મગન,
કુસ્તીના અખાડા, રાજમહેલમાં હવનાગ
પાર્ટી વગેરે ધામધુમ થવાની હતી.

વડોદરામાં લોકોને તરવા શીખવા માટે
વર્ગ કલ્યાણમાં આવનાર છે, શહેરમાં
મરફી ચાલતી હોવાથી ફેરસાફ લોકો,
બહાર ગમ જવાને લીધે વહિવટમાં વડોદરા
જાગ્યા છે.

એઆયર પત્રના અધિપતિ મી. ફરેજર
જેવે 'લે બીજે બળવો થાય તો' એ
વિષય ઉપર કલકત્તામાં એક બાણ્ય આપ્યું
હતું. તેમણે જણાવ્યું હતું કે લાલ જે
અસાંતિનાં ચીન્હો જણાય છે તે ઉપરથી
માણસો વિચારમાં પડી જાય છે કે કું
બીજે બળવો થવાનો છે ?

ફેબરુઆરી તા. ૨૮ મીએ પુરા થતા
અહવાદીઆમાં હિંદમાં મરફીથી ૨૪૨૪૨
મરણ નીપજ્યાં હતાં જેમાંથી મુંબાઈ
છતાકમાં ૩૩૦૬ હતાં.

હુન્તર હિંદોએને ખીલવવા માટે ઉભી
થએશી મંડળીએ ને સંબંધી જાન લેવાને
આ વરસે ૬૫ જાગ્યોને છંજાંડ મોકલવા
દરાવ કરશે છે.

ખંભાત ખાતે વલોશ કામ માટે એક
મુસાફર બગલો જાંબકામાં આવનાર છે.
તે માટે જમીન ને લેવાઈ પણ સુધી છે
અને થોડા વખતમાં કામ પણ ચાલુ થશે.

નામપુર ખાતે મળનારી આવતી કાલેસ
નું કામ અત્યારથી શરૂ કરવામાં આવ્યું
છે. તેના કાળંધમાં વિચાર કરવાને ગઈ
તા. ૧૫ મીએ સભા મળી હતી, જેમાં
મેહમદ માણસો હાજર હતાં. સભામાં
કેટલાક કરાવો પસાર કરી કોંગ્રેસને વિશેષ
લોકપ્રીય કરવા, તથા ફતેહમદ ઉતારવા
માટે યોજના કરવામાં આવી હતી.

તા. ૧ મી માર્ચના રોજ મુંબઈમાં
કાલે મોતી આગ સાગવાથી ૩૫૦૦

૩ ની માંસડીએ બળા જઈ એ લાખ
રૂપિયાનું નુકસાન થયું હતું.
હાડીઆવાડના મરાઠીઆમાં સુધારો
લાખ કરવાના પ્રયત્ન કુમારથી હરભજ
એ ચાલુ રાખ્યા છે. તેમણે હાલમાં
લગત તથા મરણ પ્રસંગે થતા મોટા
ખરચો અટકાવવા માટે એક ખરોડ
તૈયાર કર્યો છે.

ઉત્તર હિંદુસ્તાનમાં બાણ્યો આવવાની
સફર કરતાં લીધેલ અમને લીધે તદુરસ્ત
તપ્તીયત જણાવાથી એન. મો. ગોખલે
કલકત્તા તરફ ખાજી કર્યા છે.

મી. આદમજી મીયાખાન નેઓ
સહેજ અમજીંગીમાં ફેરી ગયા હતા ને
મુંબઈથી લાંબ છે કે મુસાફરી કરી
સારી થએલી અને ફેરને બધી સગવડ
કરી આપી હતી. બધા પાસેજરોને
સમી રિતે રાખેલા. નીમાજને સાફ
એક નોખી ફાટકી કાઢી આપી હતી.
ફેરને બહુ માયા બતાવી તેથી કિતારઓ
એ મળીને માનપત્ર તેમને આપ્યું હતું.

મહોમ્મદન ડીએટીંગ સોસાયટી
(ડી.ડી.એન.સી.) અનેવારી તા. ૧લીથી મારચ તા. ૩૧
મી સુધીમાં શી વગેરેની આવક કલ પા.
૧૨-૬-૬, તેમાંથી ખરચના કલ પા.
૧૭-૨-૩ આદ જતાં તા. ૧લી એપ્રીલે
દરેકરર પાસે એલેન્સ રોકડા પા.
૫-૮-૩ છે.

રશીમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાયરેક્ટ લાઇન]

અમસીંગા—તા. ૧૩મી એપ્રીલે રેલા
ગોઆએ અને મેરા થઈ મુંબઈ જવા
ઉપડશે.

અમસીંગા—તા. ૧૭મી એપ્રીલના રોજ
કલકત્તા જવા ઉપડશે.

કોંબેલા—તા. ૨૬મી એપ્રીલે કલકત્તા
માટે ઉપડશે.

[જરમન હરેટ આફરિકા લાઇન.]

કેઝર—તા. ૬ મી એપ્રીલના રોજ મુંબઈ
જવા ઉપડશે.

[ઈડિયન આફરિકા લાઇન.]

મોંડલ—તા. ૧૨ એપ્રીલના રોજ કલકત્તા
જવા ઉપડશે.

સ્થાનિક છાપામાં ચરચા.

એશિયાટીક સવાલ ઉપર નીચે પ્રમાણે ચરચા સ્થાનિક છાપામાં ચાલે છે. તે વિષયપર 'N' એવી સદીથી મરજુરીમાં પ્રગટ થએલ કાગળ અપાઈ ગયો છે. તે કાગળના જવાબમાં મી. કર્નીગહામને એવું જણાવ્યું કે એશિયાટીક મરજુરી ખરેખર સોંધી નથી. જે સોંધી હોય તો નાતાલની પેદાશનો માલ આવ્યાત થએલ માલ કરતાં સોંધો પડ્યો જોઈએ. પણ સ્થિતિ તેવી નથી. તેમ 'ફૂલી' મરીય પણ નથી. તે શંક જણાય છે તેનું કારણ એ કે તેની પાસેથી સખત મરજુરી લેવામાં આવે છે; તેને ખાવાનું પુરતું જાયએજ મળે છે, તથા ગોરા ખાલેકા સખત દાખ તથા પજ વણી બતાવે છે. તેથીજ દિંદી મરીય દેખાય છે. આસેલીઆમાં ગોરા મરજુરી મોંઘા છે છતાં ત્યાંની ખાંડ સરતી પડે છે વિગેરે.

ઉપરના કાગળના જવાબમાં 'N' લખે છે કે મેં ચોટ મી. કર્નીગહામને આપ્યો હતો. પણ કાલના તેમના વિચારોપરથી મારાપર તદન જુદીજ અસર થઈ છે. હું ગોરાના ત્રણ વરગ પાડું છું. (૧) ઘર કરી વસી રહેલા, (૨) કમાવા સાડાજ આવેલા, (૩) મરીમીને લીધે શુભરો કરવા આવેલા. પહેલો વરગ દિંદી મરજુરી ને લીધેજ આપાદ થયો છે. શેરડીની ખેતી દિંદી મરજુરી વગર નથી શકે નહિ. ખીજા જે વરગના ગોરા કાઢ રીતે નાતાલની આખાદીને વધારનારા નથી દિંદી મરજુરી સોંધી છે તેમાં ના કહેવાયો નહિ. છતાં કોલોનીની પેદાશ સોંધી ન હોય તો તે સત્યદારી આવડતની આમીનું કારણ છે. એશિયાટીક વેપારી નકામો હોત તો ગોરા વેપારીઓ અને ખીજા તરફથી તેને કદી ટેકા મળત નહિ. તે પોતાની કમાણી નાતાલમાંજ ખરચે છે. એશિયાટીક લાવ ઉતારે છે એમ કહેનારાને મારે એટલુંજ કહેવાનું છે કે વેટ સીટમાં ગોરાઓ શું કરે છે એ તેમણે જોયું. મારજીટમાં તથા રસ્તાઓમાં એશિયાટીકને જોવાનું મી. કર્નીગહામને મળ્યું નથી. હું કહું છું કે ચોરીએ કલાક તમારા ઘરમાં કાળા લોકો છે તેનું શું? રીક્ષામાં ને મોટરમાં કાળા લોકો તમારી અડોઅડ હોય છે તે કેમ? તોખા! તોખા! નાતાલમાં ૧૦,૦૦,૦૦૦ કાફર ને ૧,૧૦,૦૦૦ એશિયાટીક એ બધા કાળા લોકો છતાં ૯૦,૦૦૦ ગોરાએ નાતાલને ગોરાનો મુલક બનાવવાની વાત કરવી એ બકવા જોયું છે. લેખર મેં જોયું છે.

આમરે કે પછસા તો નથી કે જે જોવાની ખીક હોય. સત્ય કારણાર મારે ખુદિ પણ નથી. માત્ર એટલુંજ જાણ્યા છે કે 'થોડી મહેનત ને વધુ પછસા' ને ઉપરાંત માં થોડા કાફર અને દિંદીઓ દાસીદાસ તરીકે.

મી. કર્નીગહામનો કાગળ.

'N' તથા ખીજા વિચાર કરનાર કરેકે જણાવ્યું જોઈએ કે એશિયાટીક મરજુરી સોંધી હોય તો માત્ર ખેતીવાળાઓ લાભ લેશે, ત્યારે ખીજા વરગના ગોરાને તુકચાત છે. ખીજા ગોરાઓને તો દેશ છોડવો પડ્યો છે. અને વખત એવો આવશે કે કોલોનીમાં એકે ગોરા રહેશે નહિ. મોરી થીઅસ ટાપુની આવીજ સ્થિતિ થએલી છે. આગળ ત્યાં એકલા ગોરાજ હતા, ને હાલ ૩,૦૦,૦૦૦ એશિયાટીક અને માત્ર ૬૦,૦૦૦ ગોરા છે. ગોરાના બાપ દાદાઓએ મોટાં જોખમ અને ખર્ચ ઉઠાવી આ મુલક લીધો તે દલકા પરદેશી એને મારે નહિ. આ મુલકના એશિયાટીકની દલકા રહેણી સામે ગોરાઓ કદી ટકી શકે નહિ. વળી ગોરાઓ તેમને વેપાર કરવા દે છે એટલુંજ નહિ પણ લવના વખતમાં પોતાના હવના જોખમે તેનું રક્ષણ કરે છે. ખરેખર "દુનિયા દીવાની છે"! જે માલસો તેમને કાળજનમાં જરી મારે છે તેનેજ તેઓ પાળે છે.

હું 'ફૂલીઓ'ને સાખત કરનારા કરતાં આ દેશની ગોરી પ્રામનો વાંક કાઢું છું. ગોરાઓ ચાહે ત્યારે ફૂલી ઇમીગ્રેશન બંધ કરી શકે છે. આપણે કાફરોને સુધારવા ની જરૂર છે. તેમ ન કરતાં બહારના મરજુરીને દેશમાં બરીએ ઝીએ. હાલજ ૨૦૦૦ મરજુરી બંધા વમરના રખડે છે. ગોરાઓ! વિચાર કરો! હાલ ૨૦૦૦ છે તે ૨૦ વરસમાં કેટલા થશે? તે વખતે કોલોનીની શી દલા થશે!

હવે ઉપાય જોઈએ. લાઇસેન્સ અટકાવવાની વાતો નકામી છે. આવવા દીધા પછી બંધો કરવા ન દેવાનો તમને શું હક છે? લાઇસેન્સ કરીને એક જુલ કરી, ને લાઇસેન્સ અટકાવી બંધાના સાધન વગર ના કરવા એ ખીજા જુલ ગણાય. હું ઇમીગ્રેશનની વિરુદ્ધ છું. પહેલાં ઈંડિયન ઇમીગ્રેશન ઓશીસ બંધ કરે. નહિ તો જુએ મરતા કાફરાનું સરખસ શહેરમાં નીકળવાનો વખત આવશે. જે ઉદ્યોગો ગોરા અને કલ્ડ મરજુરીથી નથી ન શકે તે ઉદ્યોગોમાં ટસુર છે. નાતાલ જેવા મુલકમાં ઉદ્યોગો આવી પડતી હાલતમાં છે તે શરમ બરેલી વાત છે.

ચરચા પત્ર.

અમારે ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શરૂ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરત જવાબ મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાગળની એકજ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર યોગ્ય સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું ખરાબર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સાથે નહિ પણ અમારી જાણને સાથે.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ જવાબો તેજ અલવાડીયામાં દાખલ કરી શકાયે.
૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને સુદાસર કરવું.—અધિપતિ.

એશિયાટીક ઓરડીનન્સ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ, એશિયાટીક લો એમેન્ડમેન્ટ ઓરડી નન્સ પસાર કરી મરજુરી મારે વિચારના મોટલાણું છે. તે ઓરડીનન્સની સામે સપ્ટેમ્બર માસમાં નાતા મોટા બધાએ થયા હતા. આ વખતે અંદરના કુસંપને લીધે જેવી રીતે બહાર પડ્યું જોઈતું હતું તેવી રીતે થયું નથી એ દિલ્લીની વાત છે. આગળ જેવી રીતે ડેપુટેશન વિજાવત ગયું હતું તેવી રીતે આ વખતે પણ મોટાજતું જોઈએ. કોલોનીઅલ કોનફરન્સ પર મેં કમવાની તક તો દિંદી જાણેઓએ જુમાવી છે. હજુ પણ કડત લેવાને તક છે. આશા છે કે હવે દિંદી કુખનો ઇલાજ બેજો.

જોહાન્નસન

તા. ૨૯-૩-૦૭

મી. મલીતગાર.

'ડેપુટેશનની જરૂર'

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ, દક્ષિણ આફ્રિકાના દિંદીઓપર દુઃખ રૂપી વાલ્મ ચડી આવ્યું છે. નાતાલમાં લાઇસેન્સનો જુલમ આવ્યો છે. દરાંસ વાલમાં એશિયાટીક ઓરડીનન્સ ફરીયા પસાર થયું છે. આમ હવે રીતે આપણું દુઃખ વધતાં જાય છે. જે એક ડેપુટેશન હિંદુસ્તાન તરફ જાય ને ત્યાં સરકારને, પ્રમોને તથા જાપાને આપણું દુઃખ નીવેદન કરે તો દિંદી સરકાર તથા વિજાયત સરકારની લગતથી આપણું દુઃખ નો ઠાંછક ઉપાય મળશે.

કંડી

મી. સીધી

તા. ૩-૪-૦૭

કહેરની મેહફીલે જીનતોલ ઇસલામ

મે. ઈ. એ. ના અધિપતિ જોગ.

અહીંની મેહફીલે જીનતોલ ઇસલામના નીચેના ૧૪ મેંબરોએ કેટલાંએક કારણથી મેહફીલના મેંબર તરીકે રહેવું નામુનાસમ ધારી મેંબરપણાનાં રાજનામાં આપ્યાં છે.

દાવજ મોહમદ કાઝ, ઇસમાઇલ ઇબ્રાહીમ ઉમરજી, ઇબ્રાહીમ મોહમદ દીમેલ, સુલેમાન ઇબ્રાહીમ કાઝ, દાવજ ઇસમાઇલ કાઝ, મોહમદ અહમદ મુસ્તા, મોહમદ ઇસમાઇલ વાહેદ, મુજામ હુસેન મોહમદ દીમેલ ગોરા, મોહમદ ઇબ્રાહીમ વાહેદ, મોહમદ ઇસમાઇલ કાઝ, અહમદ મુસાજી ઉમર ગોરા, મુસાજી ઇસમાઇલ કાઝ, ઇસમાઇલ અલેજી પઝવીઆ, સુલેમાન ઇસમાઇલ વાહેદ.

કહેર લી. ઇસમાઇલ ઇબ્રાહીમ ઉમરજી.
તા. ૧૮-૨-૭.

હિંદીઓનું ખુન.

મી. મહમદ પીરબાઇ શીઅરખી લખી જણાવે છે કે:—એરેક્ટર અને એકન હીંદીની વચમાં મીમોસા કરી એક રેશન છે. તે રેશનથી થોડક દુરમાં પડાનો પાંક આવેલ છે. ત્યાં આગળ વાવડા તથા ખતી જતાવવાના કામ માટે નાની કુંપડી માં એક હિંદી તથા તેની ઓરત રહેતાં હતાં. રેલવે નરકથી તેનું નામ ઉતીર્ણ રાખેલ. તેનું મુસવમાન નામ અબ્દુલ કરીમ હતું. તા. ૨૬ મંગળવારની રાત્રે આશરે કલાક એક એના અમત્રમાં એક નાના તાળામાં હસમખેરોએ તેનું ગળું કાપી ફરી ઓરતના ઉપર હુમલો કરેલો. અને ત્યાંથી આશરે આઠ વાર દુર જાડીમાં પડી તેણીનું પથ્થુ ગળું કાપી નાખ્યું. અદમાસ લોકો લાસો મેલી નારી ગયેલ. સવાર થઇ ને સરકારને ખબર પડી એટલે ડાક્ટર અને પોલીસે તે લાસોને નપાસી ત્યાં ત્યાં દફન કરી દીધી છે. લાસો જતા જાતી નમાજ વગર સરકાર તરફથી દફન કરવામાં આવેલી. તા. ૨૭ મીને દીને તે ખબર એરેક્ટરની સુની જમાનને થઇ. જેથી અતરેના પેશ ઇમામ પટેલ ઇલાહીમ અહમદ તથા ૩૦ માણસોએ તેઓની મદદ ઉપર જઇ ત્રીજે દિવસે જનાજાતી નમાજ સુન્દરી હતી. ફક્ત સુન્દરી મુસવમાન હતા, કાકણી એકે નહિ હતા, મરકુમનો એક છોકરો, બે છોકરીઓ અને આગલી ઓરત એ ચાર માણસો ગ્રાન્સવાલમાં રહે છે. ખુનીઓ પકડાએલા નથી.

રૂટરના તાર સમાચાર.

હોલામાં બરાએલ સાથે આફ્રિકન પ્રદરશન ફોટોહર્મદ માલુમ પડ્યું છે; નમુનાનો માલ પેચાઇ જવાથી ખીખ નમુના તારથી મંગાવવામાં આવ્યા છે.

કેનેડામાં આવેલી મોનટરીઅલ નદીમાં માંદીની ખાણો માલુમ પડી છે.

ક્યુક એફ કોનોટ પુર્વની મુસાફરીથી પાછા ફરતાં કેસ પહેંચેલ છે.

ક્યુક એફ કોનોટ અને મીસરના ખેતીવે એક ખીન્નતી મુલાકાતે લીધી હતી.

મેરાકોનો ગંભીર મામલો ચાલુ રહેલો છે. તેથી સુસતાન કંટાળેલ છે એવું કહેવામાં આવ્યું છે.

યન્કની ફરેચ સરકારે શહેર સુધારવા માંડ્યું છે; ને શહેરમાં એક ક્વાખાનું તથા પોસ્ટ ઓફીસ જોડી છે.

પેરા નામના તરકારી ગામમાં લાંચના આરોપ માટે દેશ નીકાલની સજા બોજાવેલ એક અમલદારપર બોમ્બબોલા ફેંકવા માં આવ્યો હતો. તેથી ત્રણ માણસો મરણ પામ્યાં છે, તથા ૬ ધાવલ થયાં છે.

વાનકુવરના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે નાતાલના જ્યેષ્ઠ ઇમીગ્રેશન કાયદો ધરવા સારું એક ખીલ ખીરીશ દેશખીઆની પાર્લમેન્ટમાં દાખલ થયું છે.

ઇરાનના એક શહેરમાં એક રશિઅન પ્રવળા માણસનું ખુન થયું હતું તે સંબંધમાં રશિઅન સરકારે ઇરાન પાસે માગણી કરી છે કે ખુનીને સજા કરવી; ઇરાનની રશિઅન પ્રવળની સહી સહાયમતિ માટે જગીનગીરી આપવી; તથા ખુનથી મરણ પામેલ માણસના કુટુંબને સુચરણ નું ખરચ આપવું.

નાતાલના પ્રાથમ મીનીસ્ટર મી. મુરે વિલાયતમાં રૂટરના એક પ્રતિનિધીની સાથે વાતચીતમાં જણાવ્યું હતું કે અંદરની સગવડ તથા દેશસાની ખાણે ચરસ હોવાથી કેસીનીની આપાદી અનિયમમાં વધશે.

એશિઆટીક ટુરકસ્તાનમાં ખીટલીસ શહેરમાં ધરતી કંપના આંચકા લાગવા માંડ્યા છે.

ઇરાનમાં તંબીજની એક મંડળીએ શાહનાં હથિઆરો તથા દારૂઓનો કચળો કરી લીધાં છે.

રશિઆમાં ફરીથી રથપાએલી ક્યુઆ વિખેરાવાનો સમય છે. તેથી તોફાનો જાગે તો તે કાણમાં લેવા માટે લશ્કરની તકવારી આગળથી કરી રાખવામાં આવી છે.

તુરકીની ઉત્તરે આવેલ રોમાનીઆમાં તોફાન જગમ્યું છે; તેથી ૧,૩૬,૦૦૦ના લશ્કરને કામે લગાડવામાં આવેલ છે.

ખીટલીસમાં ધરતીકંપના આંચકાથી કેટલાંક ઘરો પડી ગયાં છે. ને તેથી ૪ માણસો દટાઇ મુખ્યાં છે.

નહરોખીના એક તારપરથી જણાય છે કે ત્યાં કેટલાક કારણોએ કાઠ ગોરી સ્ત્રીનું અપમાન કર્યું હતું. તેપરથી કારણે ને ત્યાંના પાંચ ગોરાઓએ બેદક માર મારેલો. હાલમાં તે પાંચે જણને કેદ અને દંડની સજા કરવામાં આવી છે.

ઓરતના વોટ માટે લડત ચલાવનારી ઓરતોમાંથી કેટલીકે ઇંગ્લાંડના વડા પ્રધાન સર હેનરી કેમ્બેલ બેનરમેનને રસ્તે જતાં ઘેરી લીધેલ. વાતચીતમાં વડા પ્રધાને જણાવ્યું કે સ્ત્રીઓને વોટ આપવાનું ખીત પાસે થવાની હાલ આશા નથી, માટે પાર્લમેન્ટના હોલ ઉપર હુમલા કરવાનું બંધ થવું જોઈએ. ઓરતોએ જણાવ્યું કે અમે દિલગીરીની સાથે તમારી માગણી નાકબુલ કરીએ છીએ.

તેહરાનના તાર ઉપરથી જણાય છે કે રશિઅન પ્રવળા માણસનું ખુન કરેતારા ઓને સજા કરી શાંતિ ફેલાવવાનો ખ દો બસત થએલ છે.

છેલ્લા તારપરથી જણાય છે કે ખીટલીસ ના ધરતીકંપના આંચકા વધારે પ્રમાણમાં થઈને લખકેર તુકસાન થયું છે. એક દિવસ માં ૨૪ આંચકા લાગ્યા હતા. તેથી ૨૦૦૦ ઘરો પડીને નાશ પામ્યાં છે. આઠ માણસો દટાઇ મુખ્યાં છે. મસીદો, દરગાહો, તથા સરકારી મકાનોને પણ દફન થઇ છે.

ચાહુ વર્તમાન.

નાતાલ.

મરકુરીનો ડીડો ખજરપત્રી જણાવે છે કે સાઉથ આફ્રિકન કાલીઅરીમાં કામ કરતા એક હિંદીએ તેની સ્ત્રીનું મથું કાપી ખુન કર્યું હતું.

ડરબનમાં વીલ્યમ્સ રોડપરના છઠ્ઠીમ હાઉસમાં કાફરને દારૂ આપવાના વાંક માટે એક ગેરનો કોરટે પા. ૧૦ દંડ કર્યો હતો.

મધ સાલ છરટર તહેવારોપર ડરબનમાં ટરામની રોકડ આવક પા. ૪૨૦-૩-૫ થઈ હતી; ત્યારે આ સાલ પા. ૪૩૦-૪-૨ થઈ હતી.

ટરાંસવાલ.

તા. ૧ લી એપ્રિલે ટરાંસવાલના કેલોની અલ સેક્રેટરી મી. રમટસે ડેલાગોઆમે ની મુલાકાત લીધી હતી.

તા. ૧ લી એપ્રિલે જોહાન્સબર્ગના વીજળી બજા પુર પાડનારા કારખાનામાં અકસ્માતથી એક મોટો ધડાકો થયો હતો જેથી હજાર જેટલાં માણસો એમાં થઈ ગયાં હતાં.

જોહાન્સબર્ગમાં વીજળીની આખીને

લીધે થતી ટરામની અગવડ સામે વાંધો ઉઠાવવા ગેરનોની એક મહેર સભા મળનાર હતી.

તા. ૩ જી એ જોહાન્સબર્ગમાં જે કાફરોએ તેમની વતની એક ગેરને દેરાંસવાલી ખાંધી છવતી ખાળી મુકી હતી.

ટરાંસવાલના કેલોનીઅલ સેક્રેટરી મી. રમટસે રૂટરના પ્રિન્સિપી સાથે વાતચીત માં એવું જણાવ્યું હતું કે લડાઈને વખતે ટરાંસવાલમાંથી દેશનીકાલ થએલા ગેર લોકોને પાછા આવવું હશે તો મુસાફરી ખર્ચ આપવા ટરાંસવાલ સરકાર તૈયાર છે.

જોહાન્સબર્ગમાં ટેલીફોન ટાવર સ્ક્રેપર માંથી એક જણ પસાર થતો હતો તેવામાં જણ માણસોએ તેના ઉપર હુમલો કરી તેના ખીસામાંથી પા. ૧૮ લઈ ગયા હતા.

તા. ૫ મી એ ડેલાગોઆમેમાં ધણે વરસાદ થવાને લીધે પાણીના નળનું જુગથું તુટી જવાથી શહેરમાં પાણીની તંગી ચાલ પડી હતી.

વિલાયતની એમીગેશન એરીમે નાતાલ અને કેપ આપવા ઉપડનારાઓ માટે એવી એતવણી બહાર પાડી છે કે ત્યાં ધંધો નથી.

વિલાયતના ' મોરનીંગ પોસ્ટ ' માં સાઉથ આફ્રિકા ઇન્ડિયન કમીટીના સેક્રેટરી મી. રીચે હિંદીઓની સ્થિતિને ખ્યાલ કરનારો એક કાગળ લખ્યો છે, જેમાં નાતાલના હિંદીની સુશીલતા વિષે કહેવામાં આવ્યું છે.

રોકડ ખજર ભાવ.

માવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંગ ૧ ખરતાલુ	૨૨ ૦	૨૩ ૬
ભીમડીના	૨૬ ૦	૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬	૨૩ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬	૨૨ ૦
ચીની સમ્કર	૨૪ ૦	૨૫ ૦
હુડાના	૨૫ ૬	૨૬ ૦
દેશી તુવેર ઢાળ.	૨૧ ૦	૨૧ ૬
તુવેર ઢાળ કાનધુરી.	૨૪ ૦	૨૪ ૬
મસૂરની	૨૩ ૦	૨૩ ૬
મગની	૨૭ ૦	૨૭ ૬
અડદની	૨૭ ૬	૨૮ ૦
ચણા મુંગઈના	૨૨ ૦	૨૨ ૬
" ઢાળ	૨૩ ૦	૨૪ ૦
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઈ	૧૩ ૦	૧૩ ૬
ખીનીસ.	૨૬ ૬	૨૭ ૦
હડવું તેલ ૨ ગ્યાલન	૩ ૬	૩ ૮
એરડું	૩ ૬	૩ ૮
મોડું	૩ ૮	૩ ૮
નાળીએરનું	૪ ૮	૫ ૦
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૪ ૮	૧૫ ૦
ગોરીસની.	૧૫ ૬	૧૬ ૦
ખીણ	૧૫ ૦	૧૫ ૬
આઉન	૧૨ ૬	૧૩ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૮	૧૨ ૦
આટા	૧૧ ૦	૧૧ ૬
લીપદાસ એટ	૧૧ ૦	૧૦ ૮
મદદસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭	૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૫
ધી પેટી ૪ ડીનના પૈ	૮ ૫	૮ ૧૦
પોરબંદર	૬ ૦	૬ ૧૦
ખારીન કીવેસ.	૬ ૩	૬ ૩
" વાછડ રોસ	૮ ૦	૮ ૩
" " ગાલન	૧૨ ૩	૧૨ ૬
નાળાપેર ૧૦૦	૧૪ ૦	૧૪ ૬
ફથી	૮ ૦	૮ ૬
દુધ નેસલનું.	૨૬ ૬	૨૬ ૬
લીમક (લીવરફુલ)	૪ ૬	૪ ૮
ખરના એકનું.	૪ ૬	૪ ૮

Monkey Brand Soap

મંકી બ્રેંડ સાબુન

સબજાતવા ડાઘમેલ ઓર કાટકો સાફ કરતા
 હૈ, વામણ કઢાઈ કાચ ઓર ચીની, ઓર સવ
 ધાતુપાત્ર કો સફાઈદાર કરતા હૈ.

મંકી બ્રેંડ સાબુનસેં કપડા નહિ ધોનાં ચાહિયે.

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mohammedan Educational Conference, and Bharat-Dharm-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Govindaraghava Iyer, Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Begun Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica-charn Murumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atikulla Khan Dacca, Mrs. Sarajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Balrajib Tiwari, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. L. Wadia and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 8. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. Contents:—Indian Political Economy; The Organization of Rural Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Future; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1.5.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Babu Girindranath Dutt, B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which from the birth of the educated population of Bengal. It is an endeavour to compile a field book and annotated by Oriental scholars. Price, Re. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 5.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Gopichand Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 2.

Tales of Mariada Raman.—By P. Ramachandra Rau Avergal, Retired Statutory Civilian. As. 8. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subramanyam Pantulu. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATHAN & Co.,

Esplanade,
Madras.

ફક્ત વેચવાની છે.

આરક્ષક દાહન મધેની અગ્રેષ્ઠ બરની ફક્ત વેચવાની છે. જે બુદ્ધિશીલ માટે આરક્ષક દાહનમાં અથવા ૧૦૦ શીટ્સ સીટમાં દાહનદાહનને પુરવાથી ખબર મળશે.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167 Market Street, P.O. Box 5380
JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

નાતાલ પાકનો ગાંજો.

સારો અને સરતો જોઈએ તો તમે,
નીચે સરનામે,
જુખારો : ખેતસ ૧૮ દંડી નાતાલ.

SHAIK MOHIDEEN,
WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
135a Camroodeen's Buildings
Grey St., DURBAN. Tel. Add. 'SHAIKMOH'

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Re. 1. 2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Rs. 1. 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES
(in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Re. 1. 2as. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS
(Third Edition).—Explained and illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition. Re. 1. 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2. 2as. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science), Re. 1. 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSRUST.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. 'TACE.' KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

36 Field Street, Durban

હોદાનો સામાન, કલરી, બતીઓ તેલ,
રંગ તેના પ્રસ.

કાચનો સામાન, મેશનરી, એનેમલને
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી વર
તબ શીલીવર કરવામાં આવે છે. કાચને મટે
નીચે સરનામે પુછો.

આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,

૨૬ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. દુરબન.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS

SOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Pushandaz."
Telephone 564.

સસ્તો અને હિચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ધીર વર
છનીઆ રીંગ વગેરે બતની તમાકુ નીચે
સરનામે મળશે.

સન એન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દુરબન.

બહાર ગામના એજન્ટો.

આ યાજુ' છુટક બરાકોની સગવડ ખાતર
દર અડવાડીએ ધી પગલીક લાયખેરેરી, ૧૫૧
કવીન સ્ટ્રીટમાંથી લાઈખેરેરીના સેકરેટરી
મી. દીવાન પાસેથી દર શનીયારે નવ વાગતા
પછી ત્રણ પેનીના દામથી મળી શકશે.

સ્કેબર—મી. મોલીબાક પટેલ, ખેતસ ૧૭

વેરુલમ—આજુ તાલવંતસીંગ.

પીરસબર્ગ—મી. માહનલાલ ખંડેરીઆ.

ખાંકસ ૧૧૦

કિશ્મરલી—મી. ગુલમરામ. ખો. ૩૬૨.

રુક્મણીઆએ—મેસર્સ વૃન્દાવત અને
લાલચંદ. ખાંકસ ૬૨

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer.
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeemst Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

E. A. PATEL & Co.,

GENERAL DEALERS
—AND—
DIRECT IMPORTERS,
Soft Goods, Boots and Shoes, Groceries,
Fancy Goods, Crockery and Hardware.
corner Middel & Church Streets
MIDDELBURG, T'vaal.
Tel. Add.: "ACODNEEL" P.O. Box 14.
BRANCH AT ROSENEKAL.

HORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 334, L'ELANDIA HAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Rags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL.
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add. BREGDAD. P. O. Box 51.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણી પરપોતમ.
વિશીની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
૨૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

A. E. BILABIA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add. "BILABIA," P.O. Box 63.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant.
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
113 GRET STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snock,
NATAL EXPORTS
Messrs. Jallhoy & Sorabjee Bros., Durban.
ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળું મીઠું.
અનરેશ મરચંદર,
1૨૯, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers.
Dealers in Bedsteads, Hair Tickings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1420, Johannesburg.

The largest Importer in South Africa
(MILITARY & CIVILIAN)
Second-hand Overcoats, Trousers, Coats, Waistcoats, &c.
J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Good Office: 11 Rue des Français, Bordeaux, France.
સેકન્ડ-હેન્ડ કોટ, બેસ્ટ્રકોટ, ઈનર વિનરે-વે
બધે યુરોપીય મંજૂરનાર મોડેલ
જે. લેન્ડા.
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
ફ્રેન્ચ ઓફીસ 11 રુડ ડેસ ફ્રાન્સ, બોર્ડો, ફ્રાન્સ.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) ca. 1/6
Half Yearly ... 8/6
Quarterly ... 5/6
Yearly Subscription (South Africa
England and India) ... 1/1
Half Yearly ... 8/6
Quarterly ... 5/6

Ismail Amod Kajer,

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 12,
KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોડેલ જરૂરી
બાઈસીકલોના મોડેલ જરૂરી ૧૨ ૧/૨
જાતની બાઈસીકલો પ્રીમીયમ પાઈન્ટ વર્ક-મન
(કેસ) થી અથવા માર્શિયલ દરેકની જરૂરી
વ્યયથી મળશે. દરેક જાતનું બાઈસીકલ
રીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે. બી. કે.લ.
૨૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ ડરબન.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT
Box 90 Tel. Add.: "BHABHA"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.

General Dealers,
Wholesale and Retail
મ. ઇબ્રાહીમની કુલ
હોલસેલ ને રીટેલ મરચંદર
Corner BURGERS and MARKET STREETS
STANDERTON.
Box 37. Telegraphic Address: "Ebrahim"

A. E. Chotabhai,

MERCHANT.

BOX 33,

KRUGERSDORP.

એન્ડ ઈમરસન

અંગ્રેજીની પરીક્ષા કરનાર

કેન્ડિડામાં પાસ થયેલ શિક્ષક

અંગ્રેજીની બરોમર પરીક્ષા કરી

એન્ડ તે માપનાં તરફવાર ચસમાં

આ ફરેમ પુરાં પાડવામાં આવે છે.

ડેકાણ,

જે, ગારડીનર આદિ, કરમન.

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યામાં સર્વે પૂરાણી
નાગાફા વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપન-વર્ષ ૧૦,૦૦,૦૦૦.

મજી કરનેસે કરમતીમાં કરમતી માવ વિલે
ફનીયામાં ફીધી ફુની આગના વીમા.
એવીસ ફની પુરી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
બધી અજાણવાથી આજમા એકા થાફ માવે
મળી રાકે.

જુદા-કરમતી ફીધી-કરમતી ફીધી, જે
કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં
કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં
કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં

R.O. Box 304

Tel. Address: "BEETLE."

BEATLEY & Co.,

Wholesale Merchants,

467 SMITH STREET, DURBAN.

આજી સીકન માટે નવામાં નવી વીજી આવી પહોંચી છે.

નવામાં વીજી—આજીસ, રફરેટ, અંડર ફોર્સીંગ, રાંડ, માગ, ગલપટા,
ગેટ, રેશમ, ડેડસ, વીસીસ, ફલાયર-પોટ, રમાયો, સપ્પેટાર, કારીન, ટાંચીસી,
કોંડાઓ વિગેરે વિગેરે.

ફુનુ અમારી પાસેથી અગારા શીવવાના સંચાને જઈએ મળી રાંડશે. અમારા
અમારા અને બીજાના સંચાઓમાં કિંમતમાં મોટો ફેર છે.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગાની,

અનરલ ડીલર.

આજી, ગરોસરી અને બીજા ફરેમ અતનો
ફીધીમાં રાખવાર.

૧૦૦ ફેસ સ્ટીલ, ફેપટાઈન.

ફીધી. અબ્દુલ ગાની સંપેદાશીલ મેનજમેન્ટમાં પાસલીટીમાં ફીધી-કરમતીમાં
ફીધી-કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં ફીધી-કરમતીમાં

5. જુનું 7. કોસ સ્ટીલ, ફેપટાઈન.

VANMALI KOYA
General Dealer.

જે, ગારડીનર આદિ, કરમન.
P.O. Box 294, Krugersdorp.

Mahomed Ismail & Co.

General Merchants & Importers.
P.O. Box 75, KLERKSDORP.

P. V. SANGHAVEE
GENERAL MERCHANT
BOX 11
201 Grey Street, Durban.

JAMESON & Co.

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for
Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper
Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.
Box 63, Durban

C. K. D. PILLAY & Co

General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.

We grow Naurtjes, Oranges and Bo
Leaves on our farm at Uingeni.

Indian Post Office on our premises.
133 Grey St. 419 & 222 Uingeni
P.O. Box 68, Durban.
Telegraph Address: "POOMASANY"

E. Suleman Bros.

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:
109 Queen Street, Dur

Mehta & Khanderia B

MERCHANTS & IMPORTERS

Meher St., and at Spokena,
Tel. add. "KHANDERIA," Box
PIETERSBURG.

YUSUF PATE

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER

P.O. Box 81, Market Square
Tel. add. "YUSUF," KLERKSDORP

Abdoola Hajee Khan Maho

General Merchant
Importer,

CHURCH SQUARE
Opposite Government Buld

Telegraphic Address:
"MOONSTONE." P. O. Box
POTCHEFSTROO

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 13th April, 1907.

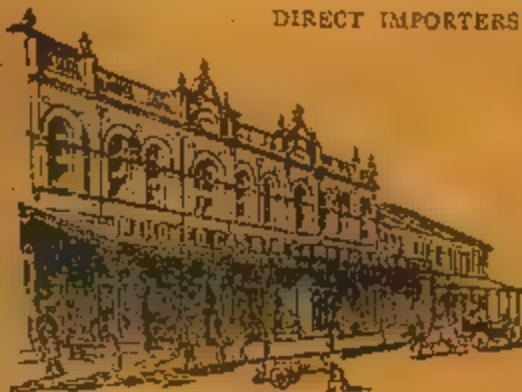
No. 15.

P.O. Box 128.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

કેપનો તાજ સ્તુક
મછી અને મોટી કળા
તું લસન સસ્તું મળશે.

—AT—
B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.
Cable & Tel. Adt.: "Kathorian."
Telephone 224.

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,

MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE:—KARACHI

BRANCHES:—BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:

Karachi
Mombasa
Nairobi

"JEEVANJEE"

Bombay: "CONVEYANCE."

Codes used A.B.C., 5th Edition, A.T., Scott's, Watkin's, and Universal

સસ્તો અને ઉચો તમાકુ.
દેખાડેનો વખણાએલો તમાકુ પરચુર
દે જ્યાંજ્યાં અમારે ત્યાંથી મળી રહેશે.
એ. એ. ગાંધી. દેખાર.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

ધાપણ પાછોડ ૭૦,૧૨,૦૦૦
આગનો વિમો ઘણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,
General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 56. Tel. Adt.: "DORDANDAR."
ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.
જનરલ મરચંડ ને કમિશન
એજંટ.
મોક્ષ ૮૮. ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૭, ૧૭૮.
દરબન.
Telephone 864

Tel. Add: **JALBHAY & SORABJEE Bros.** Telephone No. 935.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

P.O. BOX
441.

હો અબુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER;

નોં ૧૩૪ ૪૩૫, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

ટરકીશ ટોપીઓ.

નમુનેદાર ટોપીઓ

કીંદાયત આવે. છુટક તથા જથ્થાબંધ.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની રતુફ મચ્છી અમારા આડતીયાના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
જેથી લેનારને ખુબ કીંદાયત આવે મલશે. માલ ખુબ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હાંદી વેપારીઓના બરનો સંઘળી ખતનો માલ રાખવામાં આવે છે.

કેમરશીઅલ રોડ હિંપર મેશર્સ ડબલ્યુ ડનની યાજુવાળા નવા મકાનમાં

દાખલ થતાં પહેલા સમજા માલ હિંપર ખાસ સરતો લાવ રાખેલો છે.

કલકત્તાથી ચાખા. ફાળ, ધી, અને મોરીશીઅસથી મોરીશની ચીની
મેટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વિલીઅમ.

ટેલીફોન નં. ૯૧૫. એ. બોક્સ ૨૧૭

ટેલીગ્રાફ સરનામું "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN" Durban

Telephone No 85

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL.
PUBLISHED in MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS,

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના આગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ હિંપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
હરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા આગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું હસન્યુ હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. આ
શે છે.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટગ્રાસ, કાપડ ખર,
જુટ, કાફરી માલ, હાઈવેર, કાચનો સામાન
લિમ્બેર વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. બયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHADHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL.

Directly Imported from India.

348 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PAULAB" Box 332.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahamadan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Govindatagilava Iyer, Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Keshu Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica-laran Murumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Akhla of Dhacca, Mr. Sonajit Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price As. 5. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. Contents:—Indian Political Economy; The Re-organisation of Rural Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Future; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Manipulation of Rupees in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1-8.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price As. 4. To subscribers of the *Indian Review*, As. 2 only.

The Brahmans and Kayasthas of Bengal.—By Babu Girindranath Dutt, B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmans and Kayasthas which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price, Rs. One. To subscribers of the *Indian Review*, As. 8.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvatori (with a portrait of Herbert Spencer). As. 4. To subscribers, As. 2.

Tales of Mariada Raman.—By P. Ramachandra Rau Avargal, Retired Statutory Civilian. As. 8. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subrahmanya Pantulu. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATHAN & Co.,

Explained,
Madras.

ફક્ત વેચવાની છે.

આરક્ષક રાજ્ય પ્રેમી અંગ્રેજી ભરતી ફક્ત વેચવાની છે. વધુ પ્રમાણ માટે તમારું રાજ્યમાં અથવા ૧૦૭ રીડર ક્લિપમાં ફાઇલિંગમાં પ્રુવવાથી ખબર મળશે.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167 Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.
ફકીર સાલેજી

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSRUST.

SHAIK MOHIDEEN,
WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
185a Camroodeen's Buildings
Grey St. DURBAN. Tel. Add. SHAIK MOHIDEEN

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Rs. 1 2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition)—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses, Rs. 3, 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES (in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Rs. 1, 2as. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS (Third Edition).—Explained and illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition, Rs. 1, 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2, 2as. post free.

WORDS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science), Rs. 1, 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA.

આસ હાજી હાજી ધી.
સાહેબ, પુરબીદાર, આવા સાયક પી.
બેંગાલ: મુસા હાજી કાસમ, ૫૦૦, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.
બેંગાલ ૧૮, ડુબન.
MOOSA HAJI CASSIM,
500 West St. Box 18 Durban.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank,
Tel. add. "TACE," KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

38 Field Street, Durban
લેડાનો સામાન, હરકરી, બતીઓ તેજ,
રંગ તેવા ખર.
કાચનો સામાન, રહેઠાણ, કોરેક્ટનો
સામાન. વગેરે વગેરે. કાચથી રંગ કરી વર
વજ ડીલીવર કરવામાં આવે છે. સાવને માટે
નીચેના સરનામે પુછા.
આર્મસ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,
૩૮ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, ડુબન.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 55. Tel. Address: "Porbandar,"
Telephone 864.

સરસો અને ઉંચો માલ.

સન સીનરેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ધાર વર
છનીઆ સેત વગેરે બતની તમાકુ નીચેના
સરનામે મળશે.

સન બ્રેન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.
૧૬૪ મે સ્ટ્રીટ, ડુબન.

બહાર ગામના એજન્ટો.

આ જાણુ છુટક ધરાકોની સગવડ ખાતર
દર અદવાડીએ ધી પન્ડીક સાયબરેરી, ૧૫૧
કનીન સીટમાંથી સાઇબરેરીના સેક્રેટરી
મી. દીવાન પાસેથી દર સનીયારે નવ ગામના
પત્રી વધુ પેનીના દામથી મળી શકશે.
સ્ટેગર—મી. મોલીબાઇ પટેલ. બેંગાલ ૧૭
ચેરુલમ—બાબુ તાલવંતસીંગ.

પીટરબુર્ગ—મી. માહનલાલ ખટ્ટેરીઆ.
બેંગાલ ૧૬૦

કમ્પરેટરી—મી. તુલસીરામ. બેંગાલ ૩૬૨.
ડેલાઓઆમે—મેસર્સ વજાલ અને
લાલચંદ. બેંગાલ ૬૨

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, APRIL 13TH, 1907

No. 95

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

Mr. Chamney's Report	135
A Tragic Comedy	135
The Malaria Friend	136
Points of Agreement	136
A Glaring Anomaly	136

OTHER ARTICLES:—

A Maritzburg Licence	137
Lady Smith Licences Before the Supreme Court	137
Johannesburg Findings	138
The "Rand Daily Mail" on Mr. Chamney's Report	138
Report of Transvaal Registrar of Asiatics	139
Indian Property Owners in Durban	140
The Natal Indian Congress	141
A Correction	141
National Life	141
The Malay Location	140

Indian Opinion

SATURDAY, APRIL 13TH, 1907.

Mr. Chamney's Report

THE report issued by the Registrar of Asiatics in the Transvaal, which we print *in toto* in another column, furnishes a complete vindication of the Indian position and shows clearly that

- (1) there is no surreptitious entry of British Indians in the Transvaal on a wholesale basis;
- (2) there is no encouragement by the community of any surreptitious entry that may exist in the Transvaal;
- (3) and that the Asiatic Bill will be absolutely no remedy for the evil of the little unlawful entry that has been proved.

The report, in fact, proves nothing new and throws no further light on the British Indian question. Indeed, it could not well be otherwise. One would search in vain the pages of the Blue-book embodying the report for a corroboration of the wild statements that have been repeated *ad nauseam* on anti-Asiatic platforms.

The only statements in the report that can be used in proof of surreptitious entry on the part of Asiatics is to be found in paragraph 2 of the report. It is there stated that during the year ended 31st December last, "876 male Asiatics entered, or were found in the Colony without permits legally held by them." Of this number 215 were charged before the magistrates and

convicted. Thus taking the figures as true, and assuming that all the 876 entries took place in 1906, a little over 50 stragglers per month have served to justify the cry of Asiatics flooding the Colony!

Let us, however, examine the figures a little more closely. It is quite evident that 876 who were found *without* permits could not have entered in 1906. They may have entered *any* time between 1902 and 1906 though found in 1906. If so, the number represents 876 unlawful entries during a period of over four years. And is there the slightest proof adduced to show that 876 were unlawful entries? Mr. Chamney could only base his calculations on *experts* reports furnished to him. The judicial records have proved repeatedly that the cases that were supposed to be unlawful entries were ultimately proved to be lawful. All, therefore, that Mr. Chamney's statement means is that there were 876 suspicious cases of unlawful entry found in 1906. And had he possessed any judicial experience, he would no doubt have worded his statement in a less dogmatic manner. Again, we are not told how many men charged with being in the Colony without permits were discharged by the Magistrates. If, therefore, the report is intended as it evidently is, to justify the Asiatic Bill, there should have been the fullest data given to the public in order to enable it to judge for itself.

We regret to observe, also, that Mr. Chamney has allowed himself to be carried away by bias against Asiatics. Without giving any proof whatsoever, Mr. Chamney has concluded that the permits of dead Asiatics are being used unlawfully. Mr. Chamney says officers examining permits which contain no description are handicapped—especially as the time for examination is short, and the examination has to be carried on in badly-lighted carriages. The truth is that, in addition to the permits, the officers examine registration certificates which contain fairly full particulars and, so far as Volksrust is concerned (and it is through that station that a vast majority of Indians enter), the officers have fully one hour to carry on their investigations. Speaking of 876 entries above referred to, Mr. Chamney, in order to give additional weight, states most unfairly that the figures are exclusive of undetected illegal entries and 141 were turned away, probably quite illegally, at Durban.

The insufficiency of the existing legislation is sought to be proved by the statement that

- (1) there is no legal compulsion to make Indians give their thumb marks to test their right to the permits in their possession;

- (2) and there is no law to prevent the entry of minors or to punish such entry.

Here again Mr. Chamney has entirely failed to prove his points. As to the thumb marks, Indians have always given them. But supposing that they declined to do so, the law authorises a permit officer to arrest such a person and put him to the proof of the legality of his permit. The arrested person will then be soon compelled to give his thumb print if he chooses to remain in the Colony.

As to children, even the present Bill offers no remedy for the evil if such it be. For the minor children of parents domiciled in the Transvaal will still be, as they ought to be, free to enter the Colony. The truth is, as the *Rand Daily Mail* has pointed out, that the manner of administration is at fault, in so far as there is failure to bring the culprits to justice, and not the existing legislation. "If," our contemporary continues, "this machinery could be devised in consultation with the British Indians themselves, there would be a disappearance of the friction and constant bickering which exist to-day. After all, what the Government and the people want is to definitely settle who are the Asiatics entitled to reside in the Transvaal." And we may conclude this examination of the Report by adding that the Indian community has made an offer which not only fulfils what the new Bill is intended to do, but it even settles the children difficulty which the Bill leaves open. As administrator in immediate charge of the working of the permit department, it is for Mr. Chamney to recognise the obvious facts we have narrated and advise the Government to accept the compromise offered. Will he rise to the occasion?

IT IS A TRITE SAYING THAT IF A LIE get a start of twenty-four hours, no amount of corrections made afterwards can entirely cure the mischief. This is more true in these days of free press when a lie can get disseminated with fatal facility. Reuter has been quite unconsciously guilty of having spread a totally false report regarding Asiatic permits. And both the *Mercury* and the *Advertiser* have based leaderettes thereon in condemnation of the British Indian community of the Transvaal. Their condemnation would be more than justified if Reuter's report were true. Happily it is totally wrong. Reuter has read into Mr. Chamney's report that of which Mr. Chamney is quite innocent. Reuter's cable says: "out of 12,543 registrations effected . . . when

A Tragic Comedy

the re-registration commenced only 4,244 were accepted as valid. This conveys the impression that out of 12,543 permits, all but 4,244 permits were found to be invalid. Mr. Chamney, however, says: "out of 12,543 registrations effected between May 1903 (when re-registration commenced) and December 1906, only 4,244, or 33 per cent., were in respect of applicants producing receipts accepted as valid." To understand this requires a knowledge of the permit law. Registration has by our contemporaries been mixed up with permits. The facts are that over 12,000 Indians held permits under the Permit Ordinance. In 1903, Lord Milner decided to enforce Law 3 of 1885, and to exact £3 from Indians who had not paid it to the Dutch Government. In order that each Indian may have a uniform certificate of registration, Lord Milner advised Indians who had already paid £3. to take out new certificates without payment. This advice the Indians accepted voluntarily. When this registration was effected, over 4,000 claims of previous payment were accepted. Mr. Chamney does not state how many claims for exemption from payment were rejected. They may not exceed even a dozen. But the fact is that the registration had nothing to do with the permits. Only those who could produce permits to reside in the Transvaal could be and were registered with or without payment. Not all who could prove themselves the proper owners of old three-pound receipts could claim to be registered unless they held authority to reside under the Permit Ordinance. Therefore, not one of the 12,543 permits was or has even now been condemned as invalid. It is at a later stage of the report that the question of unlawful entry has been considered. And the figure given is 876. These figures are not included in 12,543. But they show that 876 men were trying to reside in the Transvaal without permits or on stolen permits. We have shown already how even these figures are not reliable. But assuming their accuracy there is nothing in them to substantiate the charge of wholesale fraud.]

FROM ALL ACCOUNTS RECEIVED BY US it appears that many poor Indians along the banks of the Umgeni are suffering from Malaria. We think young Indians, having time at their disposal, ought to exert themselves and succour the sick. Any young man could visit these places and bring reports of any sickness. We understand that Dr. Nampi has kindly consented to give his services gratis, but he can do little without some voluntary help of the nature we have described.

OF LATE THERE HAS BEEN A GREAT deal of correspondence going on in the *Natal Mercury* regarding the Indian question. We do not often find ourselves in agreement with those who style themselves anti-Asiatics. It is, therefore, refreshing to us to find ourselves in fairly complete agreement with such an avowed anti-Asiatic as Mr. W. D. Cunningham. Mr. Cunningham argues that there should be no preference given to Asiatic labour in the Colony. We have always endorsed the view. There is something radically wrong in a system which requires special preference in favour of one class of men whether they be employers of labour or labourers. What we claim with Mr. Cunningham is that if you admit Indian labour, the labourers ought to possess the fullest opportunity of bettering themselves. But we cannot do better than quote Mr. Cunningham's own language:—

Now, I do not blame the authors of this coolie immigration business at the present time, so much as I blame the white people of this country, who allow it to continue. This coolie immigration was allowed by the Government of Natal in order to supply an ostensible dearth of labour. It exists only on the sufferance of the people, who can stop it any day they wish. We have about a million natives in this country who need to be taught habits of industry, to labour, and to enjoy the fruits of labour, yet we import other races in thousands to supply their places, while thousands of free coolies are parading our streets, said to be working for want of employment. Isn't it a beautiful situation? Why do the sugar estates not employ this free labour, which is so docile, regular, and steady? There is only one reason that I can think of; it is not so cheap as indentured labour. Think of it, you white men, coolie labour even is not cheap enough unless it is of the indentured kind. Nobody in Natal seems to want those 2,000 superfluous coolies. What? 2,000 starving coolies already? What will it be in 20 years? Not two thousand, nay, not twenty thousand, if the indentured system is allowed to continue.

Now, what is the remedy? It is all very well to stop the trading licences of the Asiatics. What right have you to stop the liberty of any man to trade whom you have admitted into your country, or allowed to remain in your country, as a "free" citizen? In my opinion this licensing business is a piece of pure humbug. If you admit any man as a free citizen of your country, you cannot deny him the right to trade so long as he conducts his business in a straightforward and honest fashion. This licensing business is a dirty weapon, designed to counteract the evils of a system which ought not to exist, and never should have existed. But two wrongs do not make a right. You may deny any man the right of entry into your country as an undesirable, but if you admit him, you must surely allow him the common justice of earning his living by legitimate trading. You may deny him access, if you like, to the European shops or markets, but you cannot stop him trading with his own people. Now, I do not wish to be misunderstood. I am against the Asiatic immigration into Natal in any shape or form, but I must be just, and it is not just to first give a man free access to your country and then deny him the right to live. What, then, is the remedy? In my opinion, the only remedy is to stop the immigration. As Mr. McLarty said at one of his election meetings, "Turn off the tap"; it will then be time enough to attend to the baling-out process.

If we take out the choice epithets Mr. Cunningham has used, the state-

ment of the Indian position is simply admirable. Agitation carried on against British Indians on those sound principles is twice blessed. It blesseth them that agitate and them that are agitated against.

IT IS NOT OFTEN THAT THE PERUSAL OF the ordinarily dry pages of a Blue-Book rewards the reader with an item of vivid interest. Hence it is that we the more appreciate the following remark by Mr. J. Smuts, Registrar of Deeds, as recorded on page 123 of the annual report of the Law Department:—"I trust that I may not be going out of my province in drawing attention to the present anomalous state of the Law, which allows a raw native to hold land in this Colony, but absolutely prevents an Asiatic, however highly educated and civilised he may be, from enjoying a like privilege. The anomaly must be very glaring for it to form the subject of so strong a comment on the part of an official who has no interest in laying emphasis upon this weak point in the law. It is strange, indeed, that existing legislation forbids an Indian to take transfer, in his own name, of the store in which he trades and the land upon which that store is built. Lord Elgin has drawn pointed attention to this *lacuna* in the Blue-Book recently published, but the wretched measure which was hurled through Parliament as by a tornado, and which had the alleged intention of benefiting the Indian community, forbore from remedying the weakness in the existing law thus exposed. It may be said that there is no intention, on the part of the European inhabitants of the Transvaal, of giving British Indians any incentive to remain in the country or to increase their vested interests, but, it may be pointed out, the trader's business is, at least, as permanent as the interest created by his being made the legal transferee of immovable property, over which, it may be remarked, the law permits him to hold a mortgage. Is it not time that common sense entered into the discussion, and assumed the place at present occupied by a foolish and unreasoning prejudice?"

[TRANSVAAL INDIANS. The February number of the *Hindustan Review* (Allahabad) opens with a lengthy article by the Editor of this journal, entitled "A Sinister Movement", and dealing exhaustively with the grievances of the British Indian community of the Transvaal, as the position showed at the end of October, 1906. An article, entitled "A Plea for Sympathy," also by the Editor of *INDIAN OPINION*, appears in the current issue of that bright new review, the *African Monthly*. This contribution is an appeal to reasonable Europeans to consider the position of British Indians in the Transvaal, and to accept the compromise offered by them.]

Ladysmith Licences Before the Supreme Court

✓ Licensing Board's Decision Set Aside

Grave Irregularities

Before a Full Bench in the Supreme Court, on the 9th inst., a case of considerable importance was heard, when the decision of the Ladysmith Licensing Board came up for review on the appeal of Ameer and others, whose application for licences had been refused by the Licensing Officer, which refusal was confirmed by the Licensing Board sitting as a Board of Appeal. The Board's decision was as follows:—"The applicants having failed to satisfy the Board that they are able to fulfil the conditions laid down in Section 7, Act 18, 1897, the decision of the Licensing Officer is upheld, and the licences applied for refused."

Mr. Wylie, K.C., with him Mr. Kufal, appeared for the applicants; the Attorney-General (Mr. Labistour, K.C.) for the respondents.

Mr. Wylie, in stating the case, explained that some of the applicants had been trading for 23 years, and following the same course of trading during the present year as they had done before. The Board and the Licensing Officer had interpreted Section 8 of the law to mean that books must be kept by the applicants personally. Why he referred to that was this: That the record of the Licensing Officer would show, in many cases, that he was perfectly satisfied with the manner in which the books had been kept, as the books showed they had been initialled and passed by him.

Board Refused Evidence

At the hearing of the appeal before the Board, Mr. Kufal, who appeared for the applicants, applied for the notes of the Licensing Officer to be put in before the proceedings of the Board, but the application was refused. While Regulation 15 stated that the Board may call evidence, there was nothing in the law or Regulations which restricted the applicant from calling evidence. A subpoena was then issued on the Licensing Officer to appear before the Board, but the Board refused to allow him to appear. The applicants were under a great disadvantage, and they could neither have the Licensing Officer, nor his notes, nor his reasons for his decision, before the Court of Appeal.

The Chief Justice: What had the Licensing Board before it?

Mr. Wylie replied, nothing at all, except the Licensing Officer's finding. The Court allowed the applicants to give evidence, but would not allow the applicants' bookkeepers to be called, and the reasons for refusing the licences were that the books were not properly kept, and in reality were not kept by the licence-holders themselves.

It was also alleged that a circular had been issued by the Government, which may have had some bearing on the decision, but the application for the production of that circular was refused. Voluntary evidence was taken by the Licensing Officer, but the Licensing Board refused to allow it to be brought before it.

An Extraordinary Thing

The Chief Justice said this seemed an extraordinary thing. He did not know how a Court of Appeal could sit without having before them the record from the Court against whose decision the appeal was.

Mr. Kufal explained that he was only allowed to make use, at the Court of Appeal, of the reasons for the finding of the Licensing Officer, giving his interpretation of Section 7. He asked for leave to call the Licensing Officer, but was refused. He was, however, allowed to call the applicants, but not the bookkeepers, and the Board also refused to allow him to put in the records taken by the Licensing Officer. No evidence would have been necessary had the records been put in.

Mr. Labistour said one of the grounds of argument by Mr. Wylie was that the Board refused to allow the Licensing Officer to be called. That was a point upon which he would very much like to have a decision from the Court.

The Chief Justice said they had a case before them the other day in which a Licensing Officer did give evidence. It was contrary to first principles that a Licensing Officer should be called to give evidence. They would have Magistrates called to give evidence next to explain their judgments.

Further argument was heard.

Sent Back

The Chief Justice said he only proposed to deal with one question, and that was as to whether it was competent for the licensing authority, sitting as a Court of Appeal, to decide a question involving an appeal from the decision of the Licensing Officer, without the complete record of the proceedings before that officer. It was perfectly clear they did not have the record of the proceedings before them. It was certainly extraordinary that any Court sitting as a Court of Appeal should decide a question in appeal without having before it all the records that were available. Apparently they decided the matter without having records. Quite apart from principle, it seemed to him, having regard to the rules framed under the law, the rules themselves required that the Board should have the report of the Sanitary Officer, the reports of the Licensing Officer, and also the record of the application, and all the matters that the Licensing Officer had. Apparently the Licensing Board had nothing of the sort before it. The rules required that it should have all the

complete record before it, and that without any invitation on the part of applicant's counsel, because the rule is that the clerk shall, immediately on hearing of the appeal, call upon the Licensing Officer to provide those records. The proceedings seemed to be of the gravest irregularity, and should be set aside.

Mr. Justice Beaumont and Mr. Justice Broome concurred.

The proceedings before the Licensing Board were set aside, the appeal to be recommenced *de novo*. No order was made as to costs. *Times of Natal.*

A Maritzburg Licence

Appeal Dismissed

At the meeting of the Council on the 10th instant the Asiatic question was raised by an appeal lodged by Anand Sahib against the decision of the Licensing Officer, Mr. P. Stride, in respect of premises situated at 23, Commercial Road. Applicant was represented by Mr. J. Hershensohn.

Mr. Hershensohn in his opening remarks stated that there were very special circumstances in the case. Anand Sahib, the appellant, in May of last year, signed a promissory note for the then amount of the premises Shabodeen, for £700. Shabodeen therefore got into difficulties and was unable to meet his debts, and it was suggested that he should enter into a deed of composition, but his creditors insisted that he should get somebody to guarantee his payment of £50 in the £700 to them.

In order to save the £700, appellant became the guarantor for Shabodeen. In all the appellant made himself liable for £1,046 5s.

It was decided that appellant should continue the business and pay these men out. Shabodeen's store has since been closed up. Anand Sahib, the appellant, has a store (near to that held by Shabodeen), and he (Mr. Hershensohn) believed that in his case there was no question about his books, and his licence was granted. His present store was of small dimensions and already full of stock. He was unable either to get his money from Shabodeen or get rid of his stock.

Under the special circumstances he trusted the Corporation would take into account the difficulties this man was in, and grant him a licence from the present up to the end of the year to enable him to get rid of the stock which was lying there depreciating in value. In reply to Cr. Homers, Mr. Hershensohn said the stock could not be replenished.

The Licensing Officer in reply to a question by Cr. McMaster, said a licence must be granted to the 31st December, and it might be granted on the understanding that a renewal

would not be granted at the end of that time.

Cr. King could not see any alternative but to treat them alike, and he moved that the Licensing Officer's decision be upheld.

The Licensing Officer had nothing to add to the reasons he had already given for refusing the application.

A Hard Case

Cr. Hathorn thought it a very hard case should the appellant be given no opportunity of disposing of his stock, and he proposed that the licence be granted to the 31st December on an understanding being given that no renewal would be applied for.

Mr. Herschensohn agreed to give such undertaking.

Cr. McAlister asked if they granted this application, how could they refuse similar applications? It would establish a precedent which they would find it difficult to overcome in the future. He would support the decision of the Licensing Officer.

On being put, the amendment was lost, by 10 to 5, and the motion to uphold the Licensing Officer's decision was carried. — *Natal Witness*.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

HAWKERS BEWARE! The Johannesburg Chamber of Commerce recommends as follows:—

Your committee has addressed the Under Colonial Secretary in support of clauses 10 and 11 of the draft by-laws, as amended at the recent annual meeting of the Transvaal Municipal Association. Clause 10 now reads: "No hawker or pedlar shall remain or loiter or keep or allow his vehicle to remain stationary in any spot to which the public has access for a longer period than 20 minutes for the purposes of his trade, and no hawker or pedlar shall, for the purposes of his trade, return on the same day to any spot or to the immediate vicinity thereof which he has already visited on that day for such purposes." Clause 11 now reads: "No hawker or pedlar shall, for the purposes of his trade, return on the same day to any spot or to the immediate vicinity thereof which he has already visited on that day for such purposes."

THE ANTI-ASIATIC BILL. A representative deputation of British Indians waited upon the Colonial Secretary in Pretoria, on Thursday last, by appointment, to discuss the position of British Indians under the proposed measure, and to place before him the voluntary compromise offered by the British Indian community of the Transvaal and as enunciated in the speech of the Chairman at the Mass Meeting held on Good Friday. As the interview was private, it is not possible to give details of what transpired. Nevertheless, it should be placed on record that General Smuts received the members of the deputation most courteously, and promised to give the matter his consideration.

A STUPID ISSUE. One night, towards the end of last week, the Superintendent of the Germiston

Location awakened the Indian residents from their sleep, and obliged them to take monthly passes under the Native Location By-laws. This gentleman, apparently, cannot distinguish an Indian from a Kaffir, and I understand that the British Indian Association has already taken steps to enlighten him on the subject. It is illegal, in any case, to deal with Asiatics under Native legislation, and, moreover, it is utterly unnecessary for Indians to hold any other than the present documents to enable them to reside anywhere in the Transvaal. The last of this matter has not yet been heard.

TRANSVAAL INDIGENCY. A further meeting of the Indigency Commission was held in Johannesburg on the 8th inst, when the Rev. Charles Phillips, Minister of the Ebenezer Congregational Church for Coloured people and President of the Church Council, gave evidence with reference to the question of the competition of coloured people. Mr. Phillips thought that there was very little competition at the present time, though it is quite probable that, in the future, owing to their increasing sobriety, which the witness testified, and to their willingness to do work which the white man rejects, the question of coloured competition will be of much greater importance than it is to-day. Another witness advocated that no Natives should be allowed to enter into industrial work, but that he should be led back into the country again, in order to protect the white man from the competition of industrially skilled Natives. This witness is reported to have said: "The Native is destined to be, and should always be the unskilled worker in the country." The Chairman, Mr. W. J. Quinn, M.L.A., expressed amazement at the whole idea and at the further suggestion that the Church Council supported such a view. Indeed, it would seem as if this witness had presumed upon his position to the extent of using the name of the Council to bolster up his own Colour folly.

The "Rand Daily Mail" on Mr. Chamney's Report

Consultation with the Indian Community Suggested

In the course of a leading article on Mr. Chamney's report, the *Rand Daily Mail* of the 4th instant remarks as follows:—

Being probably the best authority in the Colony on the permit system, he might, without going beyond the scope of his duties, have enlightened the public upon the whole question. He does not explain how the new Ordinance will strengthen the hands of the Government in ordinary cases. We approved of that Ordinance because we believe that it will

simplify the whole matter in later years. But we must confess we do not know how it confers keener perceptive faculties upon the authorities in the detection of fraud. We have to-day a Coast Agent to examine permits; we have Advisory Boards to assist in the granting of permits; and we have had a voluntary registration, with taking of thumb impressions. And if an Asiatic gets through this cordon and enters the Colony without a permit or with a permit which does not rightly belong to him, he is liable to be arrested at any moment and punished, as well as deported. There are 13,495 Asiatic permits in existence in the Transvaal to-day. The evidence upon which they are granted will remain the same when the fresh registration is demanded, and if the machinery is the same the result will be the same. And if the police cannot to-day find all the men without permits, the mere fact of passing a new law will not make them catch offenders to-morrow.

But the moral of Mr. Chamney's report seems to be this: The present elaborate machinery has failed, and if the new Ordinance is enforced by means of the same machinery it runs the risk of becoming of little value—unless it is argued that the taking of the ten finger impression instead of one will save the situation. It seems to us that the time has arrived to devise some better machinery, either for carrying out the new Ordinance, or—if it is vetoed—any other legislation on the same point. AND IF THIS MACHINERY COULD BE DEvised IN CONSULTATION WITH THE BRITISH INDIANS THEMSELVES THERE WOULD BE A DISAPPEARANCE OF THE FRICTION AND CONSTANT BICKERING WHICH EXIST TO-DAY. After all, what the Government and the people want is to definitely settle who are the Asiatics entitled to reside in the Transvaal. They have no wish to quarrel for a decade over permits and the merits or demerits of different systems of identification. We wish Mr. Chamney had supplemented his exposure of the flaws in the methods of to-day by dealing more definitely and elaborately with an ideal system for to-morrow—a system which could be attached to the Asiatic Law Amendment Ordinance, or any other Act which is eventually placed on the Statute Book. He shows us the weak points. He does not assure us that those weak points will not be equally troublesome in any new Ordinance.

NEW GOVERNOR OF NATAL. The Press was officially informed on Wednesday that His Majesty the King had been pleased to appoint Sir Henry McCailum, K.C.M.G., the present Governor of Natal, to be Governor of Ceylon. Sir Henry's successor, the new Governor of Natal, will be Lieut.-Col. Sir Matthew Nathan, K.C.M.G., now Governor of Hong Kong.

Report of Transvaal Registrar of Asiatics

For Year 1905-6

1. Amongst the various duties of this office none is so important as the control of Asiatic immigration. The legislation enacted by the Government of the South African Republic in respect to Asiatics applied only to those who settled in the Republic, and imposed no restrictions on their immigration. It was not until the promulgation of the Indemnity and Peace Preservation Ordinance, (No. 38 of 1902) that machinery was provided controlling the immigration of any persons into this Colony. Under the provisions of that Ordinance, as subsequently amended, no person (with certain defined exceptions) may enter or reside in the Transvaal without acquiring a permit issued under the Ordinance. The granting or withholding of such permits was reserved for the discretion of the Governor, and the office appointed by His Excellency to investigate applications was the chief Secretary for Permits, Johannesburg. In December, 1905, it was decided to transfer the control of the issue of Asiatic permits to the Registrar of Asiatics, Colonial Secretary's Department. Up to that time 12,899 permits had been issued to male Asiatics, exclusive of Syrians and subjects of the Turkish Dominion other than Mahomedans. Shortly after the declaration of peace, applications for permits were received in great numbers from Asiatics desirous of entering the new Colony, and it became necessary in consequence to adopt a definite line of policy in respect to oriental immigration. The decision arrived at by the High Commissioner was that such immigration must be restricted to those Asiatics who had acquired domicile in the Transvaal before the outbreak of war. Owing, however, to the absence of efficient means of identification the greatest difficulty was experienced in determining which applicants were entitled to immigrate on the grounds of previous residence. There were no records in existence showing the Asiatic population in 1899. Article 2 (c) of Law 3 of 1885 provided for the registration of those who settled in the Transvaal, and there is little doubt that this requirement was generally enforced in respect of adult males, but, unfortunately, the registers kept by the different Landdrosts were nearly all lost during the war.

A Registration Tax of £3

was imposed, and a large number of receipts for its payment have been produced by applicants claiming the right to return, and when not in possession of receipts they generally furnish affidavits stating they have lost the receipts. Unfortunately these documents when they are produced do not

convey any description of the holder, his signature, or finger impression, so that proof of identity has to be sought through other channels. As a matter of fact there is always a market for these so-called registration certificates which freely pass from one person to another at prices fluctuating according to the number available, but sometimes representing considerable sums. Out of 12,543 registrations effected between May, 1903 (when re-registration commenced), and December, 1906, only 3,144, or 25 per cent. were in respect of applicants producing receipts accepted as valid. A large number have been rejected on various grounds. It is not an uncommon experience to find statements inscribed in oriental characters on the reverse of the documents clearly shewing they have changed hands.

Policy of Restriction

Nevertheless, the policy of restricting the issue of permits to those Asiatics who can prove they were domiciled in the Transvaal before the war and left at or immediately before the outbreak of hostilities is being enforced. An officer is now stationed at Durban who boards all steamers conveying Asiatics to that port en route to the Transvaal, and advises the Natal Immigration Restriction Office which passengers are entitled to immigrate. Those without claims of previous domicile are not permitted to land. The coast agent examines at his office all Natal applicants for permits, records statements of their claims, and furnishes me with reports before such applications are considered here, while in respect of the Lourenco Marques district all applications are completed at the office of the British Consul. Very few applications are now received from Asiatics residing in other Colonies.

Advisory boards, of European residents possessing knowledge of pre-war conditions, have been established throughout the various districts of the Transvaal, who subsequently examine the applications made by Asiatics claiming to have resided in any particular district before the war, and they advise me regarding the bona-fides of such claims. In the case of Johannesburg this duty is performed by the Commissioner of Police. No applicant is permitted to enter the Colony unless he has produced convincing evidence that he is entitled to a permit.

The following shows the number of applications for permits dealt with from December, 1905, to December, 1906, and how they were disposed of:—

Permits issued to Asiatics entitling them to enter and reside in the Transvaal 291; permits issued to Asiatics found in the Transvaal who were entitled thereto 305; total number of permits issued, 596; number of applications for permits considered and refused during the same period 3,286; total number of applications dealt with in year 3,882; number of

permits issued by the Chief Secretary for Permits from 1902-5 12,899; grand total of permits issued up to 31st December, 1906, 13,495.

These represent: Indians 12,240, Chinese 1,238, Japanese 8, Syrians 9, Total 13,495.

2. Besides those shown as having received permits in the foregoing table, a large number of Asiatics have entered the Colony without authorisation or on the faith of permits borrowed, bought, or stolen from persons to whom they were originally issued, or on permits issued to Asiatics now deceased. During the 12 months ending 31st December, 1906, the deaths of 51 Asiatics, mostly males, were registered in the Transvaal, but in only four instances have the permits held by the deceased persons been recovered by this Office, and bearing in mind that many Asiatics in ill-health return to Asia where they settle in their homes, or die, it would appear that there must be in circulation at the present time a large number of permits issued during the past five years to persons now retired from the Colony or deceased. It may be thought that the impersonation of deceased Asiatics could be detected by a comparison of the thumb mark of the person using the permit with the impression endorsed thereon. But this is not necessarily so, because the furnishing of finger impressions is purely a voluntary act and cannot be enforced. Asiatics have raised no objections against recording their thumb impressions on the permits granted to them, but they sometimes object to furnishing impressions subsequently for the purpose of permit examinations.

At the Frontier

Every possible precaution is taken at the frontier stations to check the permits held by immigrants, but as the documents bear no description of the holder the inspecting officers are dependent for identification on a single thumb impression (when it is furnished), and in a crowded and badly lighted 3rd-class railway car it is impossible, especially in the short time available, to detect every instance of impersonation. Further, it is a common practice of an unscrupulous class of Asiatics to erase the impressions and then substitute impressions of their own thumbs, and this procedure is effected with so much skill that detection is generally impossible until the new impression has been compared with the impression filed in this office of the original holder. In the meanwhile the man has entered the Colony and can very seldom be traced. During the 12 months ending December, 1906, it is shown that 876 male Asiatics entered or were found in the Colony without permits legally held by them, and of these only 215 were charged before the magistrates and convicted. This number is exclusive of Asiatics who surreptitiously entered and were not detected, and also exclusive of 141

who arrived by steamer at Durban, en route for the Transvaal, between July and December, 1906 and having no title to reside in the Transvaal, were refused permission to land.

Asiatic Minors

The most serious difficulty at present is the question of the immigration of Asiatic minors. Although the Peace Preservation Ordinance requires every person to obtain a permit to enter the Colony, the Supreme Court has ruled in the case of a certain child that he could not be prosecuted for contravention of this provision of the Ordinance, on the ground that he was incapable of committing a crime. In law there is an irrebuttable presumption that no child under the age of seven can commit a crime. In the case of a child between seven and fourteen years of age there is still a presumption, though it may then be rebutted. Having regard, however, to the terms of the Peace Preservation Ordinance, it is very doubtful if it would be possible to rebut such a presumption in the case of a charge against a child between seven and fourteen years of age of contravening one of its provisions, for it would probably be necessary to show that he knew of its provisions and the restrictions imposed by it. Hence large numbers of Asiatic youths have entered and are residing in the Colony without having obtained permits, and in practice it is found impossible to utilise the penal provisions of the Ordinance against them, nor is it always an easy matter to determine whether a youth is under or over fourteen, and there is no other legislation in force by which the numbers of these minors can be ascertained or their immigration prevented.

The Ordinance

3. It was under these circumstances that the Asiatic Law Amendment Ordinance (No. 29 of 1906) was introduced. Amongst its objects was the determination of what Asiatics are lawfully residing in the Colony; the provision of efficient means of identifying them, and a settlement of the position of minors. The Ordinance was duly passed by the late Legislative Council, but the Imperial Government having decided that it is not to come into force for the present, nothing can meanwhile be done, except exercise fully the limited powers possessed by the Government in respect to Asiatic immigration pending settlement of the question by Responsible Government.

88½ per cent. British Subjects

4. With regard to the nationality of the various Asiatic races who have settled in the Colony, the following table, compiled from records of the census taken in 1901, shows that 88½ per cent. of the Asiatic population represent British subjects and 11½ per cent. aliens.

	Under 15 years of age.	Over 15 years of age.	Total.
British Subjects	1,774	9,121	10,895
Aliens	153	1,265	1,416
	1,927	10,384	12,311

Below is a further table compiled from the same records, showing the particulars of sexes and ages of the Asiatics found in the Colony on the night of the census.

	Under 15 years of age.	Over 15 years of age.	Total.
Males	1,085	9,212	10,297
Females	842	1,172	1,914
	1,927	10,384	12,311

Of 10,384 Asiatics of 15 years or over, 88½ per cent. are males and 11½ per cent. females.

There are no records showing the female population at present. A register is now kept in which is recorded the entry of 84 Asiatic females during 1906.

5. The loss of 417 permits and certificates of registration has been reported, and the documents have been cancelled by notice in the *Government Gazette*. Provision was made in the Asiatic Law Amendment Ordinance for the issue of duplicates of lost certificates under certain conditions. Owing to the Ordinance not coming into force such issue is entirely suspended.

Licences

6. The following table shows the number and description of licences held by Asiatics on the 30th June, 1905, compared with the licences held on the same date in 1906.

	In force 30th June, 1905.	In force 30th June, 1906.	Increase.
General Dealers	1,054	1,066	12
Hawkers	1,054	1,066	12
Travelling Ticket Vendors	40	40	0
General Agents	40	40	0
Bakers	40	40	0
Butchers	40	40	0
Boarding, Lodging, etc.	40	40	0
Laundries	40	40	0
Asiatics & South Indian Translators	40	40	0
Grocers	40	40	0
Druggists	40	40	0
Mineral Water Manufacturers	40	40	0
Restaurants	40	40	0
Totals	1,927	1,927	0

Asiatics Reserves

7. Areas have been reserved under the provisions of Article 2 (d), of Law 3 of 1885, for the exclusive residence

of Asiatics at the following towns, and have been surveyed and laid out in lots measuring 50 ft. by 50 ft. A considerable number of lots have been leased for periods not exceeding 21 years at a rental of 10s. per mensem for each corner stand and 5s. per mensem for all other stands. These areas have been reserved under the Crown Lands Disposal Ordinance and vested in the Colonial Secretary, but it is now proposed to transfer them, under the powers of Section 100 of Ordinance 17 of 1905, to the municipalities where the areas are situated, and Government Notice No. 273 of 1907 publishes regulations promulgated by the Governor under that section, for their control and management and describing the terms upon which sites in them shall be occupied.

Barberton	156	Stands
Bellast	50	"
Bemini	80	"
Bethel	50	"
Boksburg	Unsurveyed	
Carletonville	50	Stands
Christiana	50	"
Franschhoek	50	"
Heidelberg	25	"
Klerksdorp	250	"
Komatiopoort	50	"
Kruger'sdorp	100	"
Lichtenburg	50	"
Lydenburg	100	"
Machadodorp	70	"
Middelburg	100	"
Nylstroom	50	"
Pietersburg	200	"
Pietsoogtepoort	50	"
Polokwane	246	"
Pretoria	464	"
Rustenburg	100	"
Schweizer Keneke	50	"
Spring	100	"
Standerton	60	"
Vereeniging	50	"
Vereeniging	100	"
Volkmarst	160	"
Wakkerstroom	50	"
Warmbaths	30	"
Zeerust	50	"

M. CHAMNEY,

Registrar of Asiatics.

Colonial Secretary's Office,
5th March, 1907.

Indian Property-Owners in Durban

We take the following comparative table published some time ago by the *Natal Advertiser*, showing the value of landed property owned by British Indians in Durban.

	Indians.	Others.	Total.
Ward 1	1,448	1,440,320	1,451,808
Ward 2	20,000	1,440,150	1,460,150
Ward 3	19,000	1,440,340	1,459,340
Ward 4	310,700	1,867,770	2,178,470
Ward 5	15,000	1,440,000	1,455,000
Ward 6	106,680	907,530	1,014,210
Ward 7	28,380	934,020	962,400
Totals	554,540	6,952,800	7,507,340

Note.—The above figures £554,540 do not include values of properties held in trust for Mohammedan or other Indian religious communities.

[The above valuation includes bonds on the properties; so that the net value of Indian-owned property would be under £250,000.—*Ev. L.A.*]

The Natal Indian Congress

Sympathy with Transvaal Indians

[A meeting of the Natal Indian Congress took place on the 8th instant. Mr. Dawad Mahomed was in the chair. The Congress Hall was well filled. After the adoption of the minutes and the usual business, on the motion of Mr. Diwan, seconded by Mr. Peeran Mahomed, the following resolution was unanimously adopted:

"That the Natal Indian Congress sympathises with the struggle of the British Indians in the Transvaal against the degrading Asiatic Law Amendment Bill recently passed by the Parliament of the Transvaal and trusts that the Imperial Government will be pleased to secure full protection for the loyal British Indian settlers in the Transvaal."

Authority was given to forward by cable the above resolution to Lord Elgin and to sympathisers of Indians.

Mr. Omar Haji Amod Jahari then announced his resignation, owing to his impending departure for India.

A committee of the Congress was appointed to meet the young Indians who intended to join the Congress and to submit a report on the general working of the Congress rules.

A Correction

Registration Points Explained

✓ Johannesburg, April 11 (Reuter).—Some misapprehension has arisen over the interpretation placed upon the statement in the report of the Registrar of Asiatics, that out of 12,543 registrations between May, 1903, and December, 1906, only 3,144 were in respect of applicants producing receipts which were accepted as valid. Reuter's Agency referred the matter to the Registrar, who states that the report intended to convey that 3,144 registrations were effected free of charge, because the persons registered were able to produce receipts issued in their favour by the late Government for the payment of the tax imposed under the law. The other persons, numbering 8,499, were those who, although not in possession of certificates which could be accepted as valid, nevertheless established their claims to be registered, and were required to pay the tax of £3, and, therefore, the registration was completed. The Registrar adds that a very large number of Boer Government receipts have been put in as evidence of previous domicile, but have been rejected as invalid, and the holders refused registration.

SHOULD ASIATICS BE DEPORTED? At the Greyville Presbyterian Church Guild on the 12th inst., the subject for debate was, "Should the Asiatics be Deported from South Africa."

National Life

What it Means X

[By a LONDON CORRESPONDENT.]

I plead for a larger life—life transcending the sordid littleness of the counting-house, the shop and the market-place; freed from the narrower limitations of the personal self, the self of Caste, or even of the Community. The need of the hour is a National Self, born of the life-streams of the whole Indian people of South Africa; vivified by the collective life-currents of a self-forgetting, patriotic people poured gladly upon the altar of the National need. The crucial moment has arrived for a supreme effort. Upon their present conduct and demeanour probably turns the fate of the British Indian people in South Africa during the next two or three decades. Look which way one will, the heavy storm-clouds threaten. Natal, in cynical forgetfulness of all she owes the Indian labourer, has pledged herself to eradicate the "Coolie Evil." With steady persistence, measure after measure is submitted for the sanction of the Imperial Government, all having the avowed purpose of lowering the status and curtailing the already diminished liberties of the obnoxious Indian. Perseverance of this kind is usually rewarded and whilst many such measures may be rejected, one or two are sure to slip through.

The Municipal Corporations Bill is still *sub-judice*, and has been so for more than a year. That the Imperial Government has not yet decided to veto it is sufficiently significant, and a matter for uneasiness. This reluctance to take any definite step indicates a pitiable fear of offending white Colonial sentiment, tempered only by the still larger dread of public feeling in England. It were otherwise impossible to understand the hesitation of a Liberal Government to disallow a measure that *inter alia* brands educated and respectable descendants of British Indian colonists as unfit for the exercise of civic rights, because, forsooth, their forbears were at one time indentured labourers, and stigmatises Indian merchants and professional men as members of "uncivilised races."

In the Transvaal there is no longer any pretence as to the true character of the "white" antagonism towards the defenceless Indian trader. The old charges and innuendoes are now discarded; argument has given place to a brutally candid confession of unreasoning prejudice and race-hatred. "We don't like you. We are top dog, and won't have you; therefore you have to go"—is the position now openly adopted. The Vrededorp Stands Ordinance was but a more, unhappily a successful one, towards the attainment of this objective. The numerous attempts throughout the Colony to segregate Indian residents and traders in locations (euphemisti-

cally termed "bazaars") are scarcely likely to have faded from the memory of the British Indian public; and it is more than merely problematical that, so soon as the Constitutional machine is in going order, the hitherto balked policy of tightening the screw will be proceeded with.

In the Cape Colony, trade depression and depreciation of land values—the natural recoil from the artificially inflated conditions during the war—have awakened the evil forces of race-hatred and color-prejudice. On whom else but the most defenceless should the spleen be vented? At one time, the unhappy Jew was the scape-goat. Fortunately for him, there are now British Indians in South Africa; but unfortunately for the latter, and little to the credit of the powers that be, this unreasoning attitude takes official expression in restrictive immigration and trading enactments all too plainly directed against this newly "Chosen People."

In the Northern territories of Rhodesia a similar tale of jaundice, vituperation, and slander is heard, taking the form of press denunciation, and persecution at the hands of trade rivals. Even the erstwhile peaceful haven of Delagoa Bay have the storm-clouds spread, where anti-Indian Chamber of Commerce Resolutions and ill-mannered newspaper attacks have rudely disturbed the equanimity of our community under the Portuguese flag.

From all of which, it is abundantly evident that, from the point of view of self-protection alone, the British Indian people throughout the whole of South Africa must join forces, and act as one person. The opposing forces arrayed against us have been gradually coalescing; the canker has spread so that where liberty did exist, tyranny is replacing it. The only possible way in which such misguided opposition to the natural claims of the British Indian population can be successfully combated is by a unanimity that ignores all differences of sect or caste or creed. Wherever and whenever the just rights of a British Indian are attacked, the attack must be treated as one upon the whole community. There must be builded a true organism, living and highly responsive, whose forces shall flow automatically to any point within its being, to resist encroachment and defend from attack.

And whilst this is indisputably true from the practical, if less lofty, plane of self-interest, it is not less so regarded in the whiter light of simple duty. The lessons of the past point unmistakably to the old, old teaching that "not by bread alone can man live the life whereby he is other than beast;" to the moral that larger ideals must supersede the old littleness of narrow ambition, that is if the community is to escape the dissolution that overtakes all things in nature that fail to exert themselves to growth and progress. The Law is inflexible:

Either advance, or retire in favour of that which will, and the National life can thrive only by the sacrifice that the individual lives make to nourish it. Such is the lesson of history. In no other way, save by the sacrifice of individual interests upon the altar of National need, have these larger organisms we call a Nation ever risen to true greatness, and past pain and present humiliation may, without much difficulty, be traced, in our case, to a lack of unity, an absence of public spirit, in a word, to a tallacious exalting of the individual above the communal interest. The salvation of the British Indian people of South Africa rests with itself—lies in the recognition and fulfilment of its National duties. It may seem easier to reproach the oppressor, than to take ourselves seriously in hand and make good our own deficiencies, but in the economy of Nature the practice is unsound. Injustice, oppression, intolerance, and expediency employed for the securing of some temporary advantage, all bring their own fitting reward. There need be no fear that the power will lay up other than what he has sown. Changing is the wing of the pendulum, and in very truth God is not mocked. The ways of the Good Law are subtle and oftentimes beyond our feeble understanding. We are prone to bemoan our fate, and curse the rigour of our lot, forgetting that it is largely of our own making, and, what is of still greater importance, that it is a necessary schooling through which we must pass to be fitted for higher uses. Thus the whips that scourge may become a benefit, and indeed, who shall say that they have not done us kindly service, albeit unwittingly, and perhaps with contrary intent, if, from very fear of their hurt, we are aroused out of our lethargy and self-content, to take the road necessary to our advancement and National self-preservation. And to those, in whose hands Fate has entrusted the lot of this hinder Eastern people, I would plead for the recognition of the larger life—the life that knows no limitations of race or nation or colour: the life that courses equally through every unit in the vast human family, the brotherhood of Man. For this brotherhood is a fact, however unpalatable, and whilst not necessarily synonymous with artificial equality, unquestionably imposes upon the dominant members of the family the duty of preserving the interests of the subordinate and weaker. Nor is this duty affected by the existence of differences of habit, tradition, or other accidentals, however strange or even repugnant. Monotone is not harmony, and the quality of toleration is not greatly exercised in suffering merely what is agreeable. The ruler is doomed who abuses his opportunity for service to his subjects. The strong who use their strength for selfish ends, who in place of lifting up the weaker and less advanced, prostitute their powers by exploiting them, are going the way

of destruction. The finger of Time points this moral in every page of the world's history. But is this not the old false path that the dominant white people of South Africa are blindly taking in their conduct towards their Aryan brothers of the East? Are we not once again spectators and players in the old drama of the bartering away of a birthright for a mess of pottage? The reckless abandonment of the tried and trusted, albeit old-fashioned, principles—these strong rocks of justice, good faith, and succour of the weak—for the seductive but impermanent advantages of a policy of expediency, can only land us eventually in the quicksands of National disaster. We may sneer at considerations of this kind as merely sentimental. Cynicism is a cheap commodity. But this much is certain that at the back of the little we know there is a vast ocean of what is unseen, and it could indeed seem that there is a destiny behind the outward life of nations, that sustains them whilst in the path of righteousness, but abandons them as unfit for further service in the great purpose of things, as surely as they abandon it. This much at least history does teach. Shall the lesson go unlearned?

The Malay Location

Municipal Neglect

A Tribute to its Residents

The *Sunday Times* of the 17th March has published a pen-picture of the Malay Location at Johannesburg from which we take the following—

The Inhabitants and the Municipality

Very few of them have gardens, though now and again you may see tall kosmos plants and a few sunflowers, or perhaps a small hedge of mimosa. The yards are given up to fattens and cab-drivers; and most of them are very neatly kept, for the Malays and Cape boys who inhabit the neighbourhood know that thorough cleanliness is essential to the health of the horse. Consequently it is quite pleasant to look over the stables, or the sheds in which the cabs are cleaned. It is a pity that one cannot honestly praise the streets, which look like the beds of torrents, and in wet weather are nothing but beds of torrents. The roadway is rough, lumbered with large stones and seamed with deep gullies. A benevolent municipality refuses to keep up a slop water service, and all the dirty water, whether it has been used for rubbing floors or washing clothes, is flung on the middle of the street, and with the water are rotting the skins of fruit, the unsavoury parts of dried fish, and other refuse that lay on the ground for hours and here, and we shall be glad to solemn lectures about

"those dirty coolies" and of the Malays who do not observe municipal regulations. But the fault does not lie with the Malay, nor with the half-castes, whose domestic arrangements are remarkably clean. The fault lies with the municipal officers who collect rates and rents with the most praiseworthy energy, but do not seem to have got wise to the idea that some portion at least of the rates they collect ought to be spent in cleansing the locality from which the money comes. Indeed some of these officers advise people to throw their refuse water into the yards and back-gardens, where it would pollute the soil more effectively than it pollutes the roads. A neighbourhood, which, if the wishes of its inhabitants were consulted, might be pleasant to the eyes and sweet to the nostril, is thus by the efforts of the municipality made rather disgusting and unwholesome.

The Muslims

The Muslim community at Vrededorp is loyal to the demands of its faith, and obeys the call which is sounded from the little platform with a sounding board on top of it, which is reached by a rude little stairway, and does duty as a minaret. The priest, with whom I had a long conversation, is a pious, learned, and capable man, with a very considerable knowledge of this world and its ways. He preaches the Sunni doctrine, which is the orthodox Mahomedan creed. Though some of his congregation are Shaftis and a few are Hamahis. The difference of these people is not so much in the belief as in the mode of prayer. That the priest's influence is for good may be taken for granted. He himself has performed the pilgrimage to Mecca five times, once with the whole of his family. One of his sons is now studying at Mecca, and no less than 60 per cent. of his congregation have done the "Hajj". His discourses are delivered in Arabic, which language his people understand. From our conversation I should judge that he preaches rather a strict morality, and keeps his people up to it. He speaks with pride of the absence of crime and vice in the community and that is a sure sign that the law of Mahomed is faithfully preached. He also teaches a little school, a free school founded by a pious Muslim named Hajji Gijoor. There the Koran is explained and other religious instruction, especially in morality, is given.

Municipal Duty

On the whole the people are fairly well-off, and I think they have a right to better treatment at the hands of the Municipality. While good roads are being laid all round them, it is a shame that their streets should be so narrow and foul and miserably unclean. The state of their houses shows that they value cleanliness and do not deserve the stigma of dirtiness which is laid upon them by inefficient and inactive Municipal officers.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન

પૃથક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૧૩ મી એપ્રિલ, ૧૯૦૭.

અંક ૧૫.

અઘવાલીક પંચાંગ.

ક્રાંતિ-તા. ૧૩મી એપ્રિલથી તા. ૧૯
એપ્રિલ સુધી ૬૦ સં ૧૯૦૫.

હિંદુ-ચંદ્ર સં. ૧ થી, ચંદ્ર સુદ ૬
સુધી, સંવત ૧૯૧૨.

મુસલમાની-તા. ૧૦ ૨૬ મી સફરથી ૧ મી
રજીબતઅવસ સુધી, ૧૩૨૧ હીજરી.

વાર.	ક્રાંતિ સંવત	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની સફર/રજીબ	સુર્યોદય ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત
શની...	૧૩	૧	૨૬	૬ ૧૬ ૫ ૩૭	
રવિ...	૧૪	૨	૩૦	૬ ૧૭ ૫ ૩૬	
સોમ...	૧૫	૩	૧	૬ ૧૭ ૫ ૩૫	
મંગળ...	૧૬	૪	૨	૬ ૧૮ ૫ ૩૪	
બુધ...	૧૭	૫	૩	૬ ૧૮ ૫ ૩૩	
શુક્ર...	૧૮	૬	૪	૬ ૧૮ ૫ ૩૨	
શનિ...	૧૯	૭	૫	૬ ૧૮ ૫ ૩૧	

અનુક્રમણિકા.

—૪—

મી. ચમનીનો રીપોર્ટ...	૧૮૩
મી. ઉમર હાશ આમદ ઝવેરીનું રાજનામું...	"
દક્ષિણ આફ્રિકામાં પરતાં ફુલની કહાણી...	૧૮૪
માછ મુખરીન્ડેન્ડ એલેક્ઝાન્ડર...	"
એન. પ્રિન્સિપલ ગોપલેનો મહાન પ્રયાસ અફઘાનીસ્તાનમાં ફેળવણી...	"
હરણમાં દિંદી ભીનદાર...	"
બંગાળમાં અરેબીક ફેળવણી...	"
સાહિબ આફ્રિકા ખીડીશ ઇંડિઅન હમીદી...	"
નાતાલ ઇંડિઅન કેમિસ્ટ્રી કમીટી...	૧૮૫
નાદારી ફોર ની નોટીસો વગેરે...	"
લેક્ચરમીશની દિંદી લાઈસેન્સ...	૧૮૬
મારિતજનની ૧૬મી લાઈસેન્સ...	"
હરણ હાઉસ હાઉસીલનો રીપોર્ટ...	૧૮૭
સ્વદેશીસમાજ...	"
ત્રાન્સવાલના દિંદીઓના હાઉસરીપર ચરચા...	"
સ્થાનીય હાપમાં ચરચા...	૧૮૮
અમીરની અમીરાત...	"
ઇન્ડિયન રાજ્યબંધારણ...	"
લેક્ચરમીશ અમરેપત્ર...	૧૮૯
હંકી...	૧૯૦
ગ્રાઈબર...	"
ચીડી...	૧૯૧
ચરચા પત્રો...	૧૯૧
મહારાજ સયાજીરાવ ચાચકવાડનું સહિત છવન છતાં...	૧૯૨
સનાતન ધર્મસમાજ...	"
દિંદુસ્તાનના ખબરો...	૧૯૩
૧૯૧૧ના તાર સમાચાર...	"
બાઈ કસ્ટોમ...	૧૯૪
બંધન બંધન...	૧૯૫

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૧૩ મી એપ્રિલ ૧૯૦૭.

C. L. N. - ૧૧૩

મ. ચમનીનો રીપોર્ટ.

મી. ચમનીના રીપોર્ટનું તારણ અમારા
વેબસાઇટના અમર પત્રોએ આપ્યું છે
તે બહુ વાંચવા લાયક છે. એ રીપોર્ટ
પરથી તમને વસ્તુ સાબીત થાય છે. તે
એ કે મી. ચમનીનો દિંદી કેમ પ્રત્યે
તિરસ્કાર, મી. ચમનીની ન્યાય જુદિની
ખામી, અને દિંદી કેમ જાણવેલી હકીકત
ની સાબીતી.

મી. ચમનીનો દેવ લીડીએ લીડીએ
જેવામાં આવે છે. તેઓ સાહેબે રાધના
દુગર બતાવ્યા છે. અને ફરલીક પેળા
તે પાયા વિનાની વાતો લખેલી છે.
પુરાણો રહસ્યર યજ્ઞ માણસો મોટી
રકમ લઈ લે છે આમ તેઓ સાહેબ
લખે છે તેનો પુરાવો જરાએ આપી
શક્યા નથી. તમને માણસો વગર પરમીટ
દાખલ થવાનું કામ છે પણ તે કેવી રીતે
એવો જાણવતા નથી એમને જાણતો
અધિકાર નથી. એટલે કાંઈ પણ માણસ
વગર હકથી આવ્યા એમ તે કહી શકતા
નથી. એમનાથી તો માન એટલુંજ
કહેવાય કે ભોલો વગર પરમીટ આવ્યા
હેમ એવો શક છે. છતાં વગર પરમીટથી
હક વિના આવ્યા છે એવું તેમનું કહેવું
તે દેવ તથા ન્યાય જુદિની ખામી એ
અને બતાવે છે. તે વળી કહે છે કે

યજ્ઞ માણસો હરખનથી પાછા ફર્યા, અને
જેઓ ચોરીથી આવ્યા છે અને પકડાયા
છે તે પહેલાં ૧૮૭૬ થી જુદા. આમાંની
એક વાતને ગેરકવેસર આવેલ માણસો
ની સંખ્યા બતાવવાની સાથે સંબંધ
નથી. તેપણ મોટું રૂપ આપવા ખાતર
આ હકીકત તેઓ સાહેબ લખેલા છે.

આમ રંગરૂપ ગંગાવીને આપેલી હકીકત
છતાં દિંદી કેમ યજ્ઞ માણસોને ગેર
કવેસર દાખલ કરે છે. અથવા તો યજ્ઞ
માણસો તેવી રીતે દાખલ થાય છે એ
સાબીત નથી થતું. મી. ચમનીની સંખ્યા
ખરી હોય તોપણ ફરમાશે ગેરકવેસર
પકડાઈ આવ્યા માણસ તેને ફરમાવાસ

ની ચકાસતું રૂપ આપવું એ દેખાતું
કહેવું છે. વળી દિંદી કેમ કહેવું છે કે
નવા બીલની કશી જરૂર નથી એ પણ
મી. ચમનીનો રીપોર્ટ સાબીત કરી આપે
છે. તેઓ સાહેબ એમ બતાવે છે કે
ચાલુ કાયદામાં અંગુઠા પકડાવવાની ફરજ
પાડવાનું કહેવું નથી. આ વાત બરાબર
નથી કેમકે દિંદી કેમ અંગુઠા આપ્યા
આનાકાની કરી નથી. તેમજ જો કાંઈ
માણસ અંગુઠા ન આપે તો તેને કાર્ટમાં
વગર પરમીટ રહેવાનો આરોપ મુકી લાવી
શકાય છે. તે વેળા તે માણસને અંગુઠો
આપ્યા વિના ન ચાલે. એટલે અંગુઠાને
ખાતર તો નવા બીલની જરૂર રહેતી
નથી. પણ તેઓ સાહેબ કહે છે કે
છોકરાઓને અટકાવવાને સારું ચાલુ
કાયદો બહુ નથી. જો એમ હોય તો
નવા બીલથી પોતાના માખાપની સાથે
આવતા બાળક છોકરાઓને બંધી જેવામાં
આવતી નથી. એટલે એ કહાજર પણ
નવા કાયદાથી મળતો નથી. તે બતાવે
છે કે નવો કાયદો તદ્દન નકામો છે.
અને આ પ્રમાણે હવે તો રાંડ ડેલી મેલ
પણ કબુલ કરે છે. આ બધું વિચારતાં
આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે મી. ચમની
ના રીપોર્ટ ઉપર કશોય રજા રહેલું ન
જોઈએ.

મી. ઉમર હાશ આમદ ઝવેરીનું રાજનામું. C. L. N. - 414

યજ્ઞ જરૂરી કામને લીધે મી. ઉમર
હાશ આમદ ઝવેરીએ નાતાલ ઇંડિઅન
કેમિસ્ટના લેક્ટર સેક્ટરીના હેલાનું
રાજનામું આપ્યું છે. મી. ઉમર ઝવેરી
તે નાતાલમાંજ નહિ પણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં
એકજ અને એક છે. તેમની બરાબરી
કરનાર બીજા કાંઈ દિંદી નથી. એમ
કહેવું એ જરાએ વધારે પડતું અમે
માનતા નથી. તેમનું જવાનું યજ્ઞ દુક
મુદતમાં થશે. તેમને માન આપીને માન
લેવા જેવું છે. અમને ખાતરી છે કે
કેમિસ્ટના માન આપશે; પણ બીજા
મંડળો મી. ઉમર ઝવેરીની સમજાવીતી
જુજ વલણ ખાતર તોપણ માન આપશે
એવી પણ અમે ઉગ્રદ રાખીએ છીએ.
તોપણ સ્થળે માન આપવાની જરૂર નથી
પણ એજ સ્થળે અને એજ દહાડે કેમિસ્ટ
તેમજ બીજા મંડળો માન આપી શકે
છે. અને તેજ જાણશે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં પડતાં દુઃખની

કહાણી. C.W.N

- 414

અમને યહા મુશ્કેલી તરફથી સુચના થઈ છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જે દુઃખો આપણી ઉપર પડે છે તેની તવારીખ અમારે બહાર પાડવી. તેમાં આજ સુધી થયેલી અરજીઓનો તરજુમો વગેરે આપવાં. આપું પુસ્તક બહાર પડે તો બેશક ઉપયોગી થઈ પડે અને ઘણું સમજવાનું મળી આવે. આપું પુસ્તક વખતે ૧૦૦૦ પાનાં સુધી પણ પહેંચી જાય. બહુ ઓછી કિંમતે બહાર ન પડી શકે. પાંચ શીર્ષકો તેના સહેજે પડવા આવે. ૫૦૦ નકલ પહેંચેથી અગે નહિ ત્યાં સુધી અગે એવી મોપડી બહાર પાડવાની કિંમત કરી ચકતા નથી. તેથી જેઓનો તેની મોપડી જાણ્યેલી નોંધાનો ઇશદો હોય તેઓ સાહેબ અમને કૃપી જણાવશે નો અગે ને ઉપર વિશેષ વિચાર થાંથી શકયું.

માહ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ એલેક્ઝાંડર.

C.W.N-415

માહ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ એલેક્ઝાંડરને હિંદી કામ તરફથી માન આપવાની અરજા ઘણા વખત થયાં માફી રહેલી છે છતાં હજુ અપાયાં નથી. હવે ઘણો વખત ગયા છે. જેમ વધારે વખત જાય છે તેમ આપણી હીલુખત નારે આવે છે એટલે અગેવાનોને અમારી સુચના છે કે આરંભેનું કામ તુરત ઉઠવી લેયું.

✓ એન. પ્રોફેસર ગોખલેનો

C.W.N મહાન પ્રયાસ.

- 415

પ્રોફેસર ગોખલે હિંદુસ્થાનમાં કાકા રૂપી કરે છે અને જગો જગો હિંદની હાલત ઉપર બાપલો આપે છે. આ મુસાફરીમાં તેમનો મુખ્ય હેતુ હિંદુ તથા મુસલમાનને એકઠા કરવાનો છે. બધી જગોમાં તેમને જાને કામ વધારી લેય છે, પહેલાં ન ખતનું તેમ જાને કામ તેમને આણ્યો આપે છે. આ પ્રમાણે તેઓ સાહેબ અલીગઢ કોલેજમાં ગએલા ત્યાંના બાબુનાસોએ તેમને બહુ માન પુર્વક વધારી લીધા હતા. ત્યાં તેમણે બતાવ્યું કે ત્યાં સુધી આપણે જાત મને ન નહિ કરીએ ત્યાં સુધી આપણે

હુકારો થાત નથી. તે કાલેજવાળા તમામ મોદરિન-ઉલ્લ-મુદ્દના તેઓ સાહેબ પહેલાં હતા. ત્યાં મી. ગોખલેના માનમાં બહુ મોટી મીજમાની કરી હતી. અહાપાદ, કપનો, લાહેર, અમરીનસર વગેરે જીજ જગ્યાએ પણ તેઓ ગયા હતા અને બાપલો આપી લોકોમાં ગમન અને સખેનો વધારો કર્યો હતો.

અધ્યાનોસ્તાનમાં કેળવણી.

C.W.N - 415

અધ્યાનોસ્તાનમાં કેળવણીના વગ છે. અમદાવાદ મળી હાલ કાળુમમાં નિશાળે રચાથી રહ્યા છે. નિશાળે રચાપત્રો સાથે તેમણે કાળુમમાં ૪૦ લગા બતાવ્યા છે. જગા દર્શીનીયા પત્રીવસ્ત્રાનીના સંજ ધમાં સરસ પુસ્તકોનો તરજુમો કરવાનું કામ ચલી રહ્યું છે. વધુક શાસ્ત્રી કેળવણી પણ આપવાનું કામ આવે છે. અને લોકોને ઉદ્દેશગતી કેળવણી આપવાનું આ માસમાં શરૂ થવાનો સંભવ છે. એટલે બરમે મુરુપ નયા જાપાન લાજવાને નિશાળા આ મોકલવાનો વિચાર પણ ચલ્યા રહે છે.

૨૨મનમાં હિંદી જમીનદાર.

C.W.N - 416

૨૨મનમાં નીચે પ્રમાણે જમીન હિંદી ઓના તાબામાં ૧૯૦૬-૦૭ ની સાલમાં હતી.

સાલ	૧૯૦૬-૦૭	૧૯૦૭-૦૮	૧૯૦૮-૦૯	૧૯૦૯-૧૦	૧૯૧૦-૧૧	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૨-૧૩	૧૯૧૩-૧૪	૧૯૧૪-૧૫	૧૯૧૫-૧૬	૧૯૧૬-૧૭	૧૯૧૭-૧૮	૧૯૧૮-૧૯	૧૯૧૯-૨૦	૧૯૨૦-૨૧	૧૯૨૧-૨૨	૧૯૨૨-૨૩	૧૯૨૩-૨૪	૧૯૨૪-૨૫	૧૯૨૫-૨૬	૧૯૨૬-૨૭	૧૯૨૭-૨૮	૧૯૨૮-૨૯	૧૯૨૯-૩૦	૧૯૩૦-૩૧	૧૯૩૧-૩૨	૧૯૩૨-૩૩	૧૯૩૩-૩૪	૧૯૩૪-૩૫	૧૯૩૫-૩૬	૧૯૩૬-૩૭	૧૯૩૭-૩૮	૧૯૩૮-૩૯	૧૯૩૯-૪૦	૧૯૪૦-૪૧	૧૯૪૧-૪૨	૧૯૪૨-૪૩	૧૯૪૩-૪૪	૧૯૪૪-૪૫	૧૯૪૫-૪૬	૧૯૪૬-૪૭	૧૯૪૭-૪૮	૧૯૪૮-૪૯	૧૯૪૯-૫૦	૧૯૫૦-૫૧	૧૯૫૧-૫૨	૧૯૫૨-૫૩	૧૯૫૩-૫૪	૧૯૫૪-૫૫	૧૯૫૫-૫૬	૧૯૫૬-૫૭	૧૯૫૭-૫૮	૧૯૫૮-૫૯	૧૯૫૯-૬૦	૧૯૬૦-૬૧	૧૯૬૧-૬૨	૧૯૬૨-૬૩	૧૯૬૩-૬૪	૧૯૬૪-૬૫	૧૯૬૫-૬૬	૧૯૬૬-૬૭	૧૯૬૭-૬૮	૧૯૬૮-૬૯	૧૯૬૯-૭૦	૧૯૭૦-૭૧	૧૯૭૧-૭૨	૧૯૭૨-૭૩	૧૯૭૩-૭૪	૧૯૭૪-૭૫	૧૯૭૫-૭૬	૧૯૭૬-૭૭	૧૯૭૭-૭૮	૧૯૭૮-૭૯	૧૯૭૯-૮૦	૧૯૮૦-૮૧	૧૯૮૧-૮૨	૧૯૮૨-૮૩	૧૯૮૩-૮૪	૧૯૮૪-૮૫	૧૯૮૫-૮૬	૧૯૮૬-૮૭	૧૯૮૭-૮૮	૧૯૮૮-૮૯	૧૯૮૯-૯૦	૧૯૯૦-૯૧	૧૯૯૧-૯૨	૧૯૯૨-૯૩	૧૯૯૩-૯૪	૧૯૯૪-૯૫	૧૯૯૫-૯૬	૧૯૯૬-૯૭	૧૯૯૭-૯૮	૧૯૯૮-૯૯	૧૯૯૯-૦૦	૨૦૦૦-૦૧	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	૨૦૧૧-૧૨	૨૦૧૨-૧૩	૨૦૧૩-૧૪	૨૦૧૪-૧૫	૨૦૧૫-૧૬	૨૦૧૬-૧૭	૨૦૧૭-૧૮	૨૦૧૮-૧૯	૨૦૧૯-૨૦	૨૦૨૦-૨૧	૨૦૨૧-૨૨	૨૦૨૨-૨૩	૨૦૨૩-૨૪	૨૦૨૪-૨૫	૨૦૨૫-૨૬	૨૦૨૬-૨૭	૨૦૨૭-૨૮	૨૦૨૮-૨૯	૨૦૨૯-૩૦	૨૦૩૦-૩૧	૨૦૩૧-૩૨	૨૦૩૨-૩૩	૨૦૩૩-૩૪	૨૦૩૪-૩૫	૨૦૩૫-૩૬	૨૦૩૬-૩૭	૨૦૩૭-૩૮	૨૦૩૮-૩૯	૨૦૩૯-૪૦	૨૦૪૦-૪૧	૨૦૪૧-૪૨	૨૦૪૨-૪૩	૨૦૪૩-૪૪	૨૦૪૪-૪૫	૨૦૪૫-૪૬	૨૦૪૬-૪૭	૨૦૪૭-૪૮	૨૦૪૮-૪૯	૨૦૪૯-૫૦	૨૦૫૦-૫૧	૨૦૫૧-૫૨	૨૦૫૨-૫૩	૨૦૫૩-૫૪	૨૦૫૪-૫૫	૨૦૫૫-૫૬	૨૦૫૬-૫૭	૨૦૫૭-૫૮	૨૦૫૮-૫૯	૨૦૫૯-૬૦	૨૦૬૦-૬૧	૨૦૬૧-૬૨	૨૦૬૨-૬૩	૨૦૬૩-૬૪	૨૦૬૪-૬૫	૨૦૬૫-૬૬	૨૦૬૬-૬૭	૨૦૬૭-૬૮	૨૦૬૮-૬૯	૨૦૬૯-૭૦	૨૦૭૦-૭૧	૨૦૭૧-૭૨	૨૦૭૨-૭૩	૨૦૭૩-૭૪	૨૦૭૪-૭૫	૨૦૭૫-૭૬	૨૦૭૬-૭૭	૨૦૭૭-૭૮	૨૦૭૮-૭૯	૨૦૭૯-૮૦	૨૦૮૦-૮૧	૨૦૮૧-૮૨	૨૦૮૨-૮૩	૨૦૮૩-૮૪	૨૦૮૪-૮૫	૨૦૮૫-૮૬	૨૦૮૬-૮૭	૨૦૮૭-૮૮	૨૦૮૮-૮૯	૨૦૮૯-૯૦	૨૦૯૦-૯૧	૨૦૯૧-૯૨	૨૦૯૨-૯૩	૨૦૯૩-૯૪	૨૦૯૪-૯૫	૨૦૯૫-૯૬	૨૦૯૬-૯૭	૨૦૯૭-૯૮	૨૦૯૮-૯૯	૨૦૯૯-૦૦	૨૦૦૦-૦૧	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	૨૦૧૧-૧૨	૨૦૧૨-૧૩	૨૦૧૩-૧૪	૨૦૧૪-૧૫	૨૦૧૫-૧૬	૨૦૧૬-૧૭	૨૦૧૭-૧૮	૨૦૧૮-૧૯	૨૦૧૯-૨૦	૨૦૨૦-૨૧	૨૦૨૧-૨૨	૨૦૨૨-૨૩	૨૦૨૩-૨૪	૨૦૨૪-૨૫	૨૦૨૫-૨૬	૨૦૨૬-૨૭	૨૦૨૭-૨૮	૨૦૨૮-૨૯	૨૦૨૯-૩૦	૨૦૩૦-૩૧	૨૦૩૧-૩૨	૨૦૩૨-૩૩	૨૦૩૩-૩૪	૨૦૩૪-૩૫	૨૦૩૫-૩૬	૨૦૩૬-૩૭	૨૦૩૭-૩૮	૨૦૩૮-૩૯	૨૦૩૯-૪૦	૨૦૪૦-૪૧	૨૦૪૧-૪૨	૨૦૪૨-૪૩	૨૦૪૩-૪૪	૨૦૪૪-૪૫	૨૦૪૫-૪૬	૨૦૪૬-૪૭	૨૦૪૭-૪૮	૨૦૪૮-૪૯	૨૦૪૯-૫૦	૨૦૫૦-૫૧	૨૦૫૧-૫૨	૨૦૫૨-૫૩	૨૦૫૩-૫૪	૨૦૫૪-૫૫	૨૦૫૫-૫૬	૨૦૫૬-૫૭	૨૦૫૭-૫૮	૨૦૫૮-૫૯	૨૦૫૯-૬૦	૨૦૬૦-૬૧	૨૦૬૧-૬૨	૨૦૬૨-૬૩	૨૦૬૩-૬૪	૨૦૬૪-૬૫	૨૦૬૫-૬૬	૨૦૬૬-૬૭	૨૦૬૭-૬૮	૨૦૬૮-૬૯	૨૦૬૯-૭૦	૨૦૭૦-૭૧	૨૦૭૧-૭૨	૨૦૭૨-૭૩	૨૦૭૩-૭૪	૨૦૭૪-૭૫	૨૦૭૫-૭૬	૨૦૭૬-૭૭	૨૦૭૭-૭૮	૨૦૭૮-૭૯	૨૦૭૯-૮૦	૨૦૮૦-૮૧	૨૦૮૧-૮૨	૨૦૮૨-૮૩	૨૦૮૩-૮૪	૨૦૮૪-૮૫	૨૦૮૫-૮૬	૨૦૮૬-૮૭	૨૦૮૭-૮૮	૨૦૮૮-૮૯	૨૦૮૯-૯૦	૨૦૯૦-૯૧	૨૦૯૧-૯૨	૨૦૯૨-૯૩	૨૦૯૩-૯૪	૨૦૯૪-૯૫	૨૦૯૫-૯૬	૨૦૯૬-૯૭	૨૦૯૭-૯૮	૨૦૯૮-૯૯	૨૦૯૯-૦૦	૨૦૦૦-૦૧	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	૨૦૧૧-૧૨	૨૦૧૨-૧૩	૨૦૧૩-૧૪	૨૦૧૪-૧૫	૨૦૧૫-૧૬	૨૦૧૬-૧૭	૨૦૧૭-૧૮	૨૦૧૮-૧૯	૨૦૧૯-૨૦	૨૦૨૦-૨૧	૨૦૨૧-૨૨	૨૦૨૨-૨૩	૨૦૨૩-૨૪	૨૦૨૪-૨૫	૨૦૨૫-૨૬	૨૦૨૬-૨૭	૨૦૨૭-૨૮	૨૦૨૮-૨૯	૨૦૨૯-૩૦	૨૦૩૦-૩૧	૨૦૩૧-૩૨	૨૦૩૨-૩૩	૨૦૩૩-૩૪	૨૦૩૪-૩૫	૨૦૩૫-૩૬	૨૦૩૬-૩૭	૨૦૩૭-૩૮	૨૦૩૮-૩૯	૨૦૩૯-૪૦	૨૦૪૦-૪૧	૨૦૪૧-૪૨	૨૦૪૨-૪૩	૨૦૪૩-૪૪	૨૦૪૪-૪૫	૨૦૪૫-૪૬	૨૦૪૬-૪૭	૨૦૪૭-૪૮	૨૦૪૮-૪૯	૨૦૪૯-૫૦	૨૦૫૦-૫૧	૨૦૫૧-૫૨	૨૦૫૨-૫૩	૨૦૫૩-૫૪	૨૦૫૪-૫૫	૨૦૫૫-૫૬	૨૦૫૬-૫૭	૨૦૫૭-૫૮	૨૦૫૮-૫૯	૨૦૫૯-૬૦	૨૦૬૦-૬૧	૨૦૬૧-૬૨	૨૦૬૨-૬૩	૨૦૬૩-૬૪	૨૦૬૪-૬૫	૨૦૬૫-૬૬	૨૦૬૬-૬૭	૨૦૬૭-૬૮	૨૦૬૮-૬૯	૨૦૬૯-૭૦	૨૦૭૦-૭૧	૨૦૭૧-૭૨	૨૦૭૨-૭૩	૨૦૭૩-૭૪	૨૦૭૪-૭૫	૨૦૭૫-૭૬	૨૦૭૬-૭૭	૨૦૭૭-૭૮	૨૦૭૮-૭૯	૨૦૭૯-૮૦	૨૦૮૦-૮૧	૨૦૮૧-૮૨	૨૦૮૨-૮૩	૨૦૮૩-૮૪	૨૦૮૪-૮૫	૨૦૮૫-૮૬	૨૦૮૬-૮૭	૨૦૮૭-૮૮	૨૦૮૮-૮૯	૨૦૮૯-૯૦	૨૦૯૦-૯૧	૨૦૯૧-૯૨	૨૦૯૨-૯૩	૨૦૯૩-૯૪	૨૦૯૪-૯૫	૨૦૯૫-૯૬	૨૦૯૬-૯૭	૨૦૯૭-૯૮	૨૦૯૮-૯૯	૨૦૯૯-૦૦	૨૦૦૦-૦૧	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	૨૦૧૧-૧૨	૨૦૧૨-૧૩	૨૦૧૩-૧૪	૨૦૧૪-૧૫	૨૦૧૫-૧૬	૨૦૧૬-૧૭	૨૦૧૭-૧૮	૨૦૧૮-૧૯	૨૦૧૯-૨૦	૨૦૨૦-૨૧	૨૦૨૧-૨૨	૨૦૨૨-૨૩	૨૦૨૩-૨૪	૨૦૨૪-૨૫	૨૦૨૫-૨૬	૨૦૨૬-૨૭	૨૦૨૭-૨૮	૨૦૨૮-૨૯	૨૦૨૯-૩૦	૨૦૩૦-૩૧	૨૦૩૧-૩૨	૨૦૩૨-૩૩	૨૦૩૩-૩૪	૨૦૩૪-૩૫	૨૦૩૫-૩૬	૨૦૩૬-૩૭	૨૦૩૭-૩૮	૨૦૩૮-૩૯	૨૦૩૯-૪૦	૨૦૪૦-૪૧	૨૦૪૧-૪૨	૨૦૪૨-૪૩	૨૦૪૩-૪૪	૨૦૪૪-૪૫	૨૦૪૫-૪૬	૨૦૪૬-૪૭	૨૦૪૭-૪૮	૨૦૪૮-૪૯	૨૦૪૯-૫૦	૨૦૫૦-૫૧	૨૦૫૧-૫૨	૨૦૫૨-૫૩	૨૦૫૩-૫૪	૨૦૫૪-૫૫	૨૦૫૫-૫૬	૨૦૫૬-૫૭	૨૦૫૭-૫૮	૨૦૫૮-૫૯	૨૦૫૯-૬૦	૨૦૬૦-૬૧	૨૦૬૧-૬૨	૨૦૬૨-૬૩	૨૦૬૩-૬૪	૨૦૬૪-૬૫	૨૦૬૫-૬૬	૨૦૬૬-૬૭	૨૦૬૭-૬૮	૨૦૬૮-૬૯	૨૦૬૯-૭૦	૨૦૭૦-૭૧	૨૦૭૧-૭૨	૨૦૭૨-૭૩	૨૦૭૩-૭૪	૨૦૭૪-૭૫	૨૦૭૫-૭૬	૨૦૭૬-૭૭	૨૦૭૭-૭૮	૨૦૭૮-૭૯	૨૦૭૯-૮૦	૨૦૮૦-૮૧	૨૦૮૧-૮૨	૨૦૮૨-૮૩	૨૦૮૩-૮૪	૨૦૮૪-૮૫	૨૦૮૫-૮૬	૨૦૮૬-૮૭	૨૦૮૭-૮૮	૨૦૮૮-૮૯	૨૦૮૯-૯૦	૨૦૯૦-૯૧	૨૦૯૧-૯૨	૨૦૯૨-૯૩	૨૦૯૩-૯૪	૨૦૯૪-૯૫	૨૦૯૫-૯૬	૨૦૯૬-૯૭	૨૦૯૭-૯૮	૨૦૯૮-૯૯	૨૦૯૯-૦૦	૨૦૦૦-૦૧	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	૨૦૧૧-૧૨	૨૦૧૨-૧૩	૨૦૧૩-૧૪	૨૦૧૪-૧૫	૨૦૧૫-૧૬	૨૦૧૬-૧૭	૨૦૧૭-૧૮	૨૦૧૮-૧૯	૨૦૧૯-૨૦	૨૦૨૦-૨૧	૨૦૨૧-૨૨	૨૦૨૨-૨૩	૨૦૨૩-૨૪	૨૦૨૪-૨૫	૨૦૨૫-૨૬	૨૦૨૬-૨૭	૨૦૨૭-૨૮	૨૦૨૮-૨૯	૨૦૨૯-૩૦	૨૦૩૦-૩૧	૨૦૩૧-૩૨	૨૦૩૨-૩૩	૨૦૩૩-૩૪	૨૦૩૪-૩૫	૨૦૩૫-૩૬	૨૦૩૬-૩૭	૨૦૩૭-૩૮	૨૦૩૮-૩૯	૨૦૩૯-૪૦	૨૦૪૦-૪૧	૨૦૪૧-૪૨	૨૦૪૨-૪૩	૨૦૪૩-૪૪	૨૦૪૪-૪૫	૨૦૪૫-૪૬	૨૦૪૬-૪૭	૨૦૪૭-૪૮	૨૦૪૮-૪૯	૨૦૪૯-૫૦	૨૦૫૦-૫૧	૨૦૫૧-૫૨	૨૦૫૨-૫૩	૨૦૫૩-૫૪	૨૦૫૪-૫૫	૨૦૫૫-૫૬	૨૦૫૬-૫૭	૨૦૫૭-૫૮	૨૦૫૮-૫૯	૨૦૫૯-૬૦	૨૦૬૦-૬૧	૨૦૬૧-૬૨	૨૦૬૨-૬૩	૨૦૬૩-૬૪	૨૦૬૪-૬૫	૨૦૬૫-૬૬	૨૦૬૬-૬૭	૨૦૬૭-૬૮	૨૦૬૮-૬૯	૨૦૬૯-૭૦	૨૦૭૦-૭૧	૨૦૭૧-૭૨	૨૦૭૨-૭૩	૨૦૭૩-૭૪	૨૦૭૪-૭૫	૨૦૭૫-૭૬	૨૦૭૬-૭૭	૨૦૭૭-૭૮	૨૦૭૮-૭૯	૨૦૭૯-૮૦	૨૦૮૦-૮૧	૨૦૮૧-૮૨	૨૦૮૨-૮૩	૨૦૮૩-૮૪	૨૦૮૪-૮૫	૨૦૮૫-૮૬	૨૦૮૬-૮૭	૨૦૮૭-૮૮	૨૦૮૮-૮૯	૨૦૮૯-૯૦	૨૦૯૦-૯૧	૨૦૯૧-૯૨	૨૦૯૨-૯૩	૨૦૯૩-૯૪	૨૦૯૪-૯૫	૨૦૯૫-૯૬	૨૦૯૬-૯૭	૨૦૯૭-૯૮	૨૦૯૮-૯૯	૨૦૯૯-૦૦	૨૦૦૦-૦૧	૨૦૦૧-૦૨	૨૦૦૨-૦૩	૨૦૦૩-૦૪	૨૦૦૪-૦૫	૨૦૦૫-૦૬	૨૦૦૬-૦૭	૨૦૦૭-૦૮	૨૦૦૮-૦૯	૨૦૦૯-૧૦	૨૦૧૦-૧૧	૨૦૧૧-૧૨	૨૦૧૨-૧૩	૨૦૧૩-૧૪	૨૦૧૪-૧૫	૨૦૧૫-૧૬	૨૦૧૬-૧૭	૨૦૧૭-૧૮	૨૦૧૮-૧૯	૨૦૧૯-૨૦	૨૦૨૦-૨૧	૨૦૨૧-૨૨	૨૦૨૨-૨૩	૨૦૨૩-૨૪	૨૦૨૪-૨૫	૨૦૨૫-૨૬	૨૦૨૬-૨૭	૨૦૨૭-૨૮	૨૦૨૮-૨૯	૨૦૨૯-૩૦	૨૦૩૦-૩૧	૨૦૩૧-૩૨	૨૦૩૨-૩૩	૨૦૩૩-૩૪	૨૦૩૪-૩૫	૨૦૩૫-૩૬	૨૦૩૬-૩૭	૨૦૩૭-૩૮	૨૦૩૮-૩૯	૨૦૩૯-૪૦	૨૦૪૦-૪૧	૨૦૪૧-૪૨	૨૦૪૨-૪૩	૨૦૪૩-૪૪	૨૦૪૪-૪૫	૨૦૪૫-૪૬	૨૦૪૬-૪૭	૨૦૪૭-૪૮	૨૦૪૮-૪૯	૨૦૪૯-૫૦	૨૦૫૦-૫૧	૨૦૫૧-૫૨	૨૦૫૨-૫૩	૨૦૫૩-૫૪	૨૦૫૪-૫૫	૨૦૫૫-૫૬	૨૦૫૬-૫૭	૨૦૫૭-૫૮	૨૦૫૮-૫૯	૨૦૫૯-૬૦	૨૦૬૦-૬૧	૨૦૬૧-૬૨	૨૦૬૨-૬૩	૨૦૬૩-૬૪	૨૦૬૪-૬૫	૨૦૬૫-૬૬	૨૦૬૬-૬૭	૨૦૬૭-૬૮	૨૦૬૮-૬૯	૨૦૬૯-૭૦	૨૦૭૦-૭૧	૨૦૭૧-૭૨	૨૦૭૨-૭૩	૨૦૭૩-૭૪	૨૦૭૪-૭૫	૨૦૭૫-૭૬	૨૦૭૬-૭૭	૨૦૭૭-૭૮	૨૦૭૮-૭૯	૨૦૭૯-૮૦	૨૦૮૦-૮૧	૨૦૮૧-૮૨	૨૦૮૨-૮૩	૨૦૮૩-૮૪	૨૦૮૪-૮૫	૨૦૮૫-૮૬	૨૦૮૬-૮૭	૨૦૮૭-૮૮	૨૦૮૮-૮૯	૨૦૮૯-૯૦	૨૦૯૦-૯૧	૨૦૯૧-૯૨	૨૦૯૨-૯૩	૨૦
-----	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----

પણ લાઇપ કરી મુક્યો હતો. લંડન દાખલે તેમજ રહે આપણને સારી મદદ આપી છે. કમીટી પોતાની અસર જણાવવા લાગી છે અને મને ઉમેદ રહે છે કે છેવટે કાંઈક પણ દાદ મળશે.

ગ્રાંડીરેસ આગતમાં મુક્યાની મળવાનો સંભવ છે.

ડરમન મ્યુનીસીપલ કોર્પોરેશન ખીસ હવે તો લગભગ મધુ જણાય છે.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સના આદમાં પણ લીક મીટીંગ કરવી, એવો કસવ થઈ ચુક્યો છે. લોર્ડ રે એમ જણાવે છે કે દિંદુ સ્થાન તરફથી પુરવી દરોહન કોનફરન્સ આગળ રજુ થશે. લોર્ડ એમ્પ્લીસ પુરે પુરે નેર આપે છે.

મને પા. ૧૫ આપવા વિષે તાર મળ્યો. મારે એમાં વધારે હોવા જેવું રહેતું નથી. તમે સમજો છો કે જે હું એક પેની લીધા વિના કામ કરી શકું તો તેથી વધારે રાજ રજું પણ તે નથી બનતું એટલે લાચાર થઈ રહ્યો છું.

કોલોનીઅલ અંડર સેક્રેટરી મી. અર્ચીબલ્ડે કમીટીએ લખેલા કાગળનો તરજુમો:—

અમારી કમીટીને નાતાલથી તાર મળ્યો છે તેની આ સાથે નકલ છે. તેમજ ક્વીપરીવરના, પીરરમારિસમેના, અને લોઅર અમર્સીકુલના લાઇસેન્સિંગ બોર્ડની પાસે ચાલેલ કામની નકલ પણ મોકલું છું. તેમાં પહેલા પુરાવા તરફ આપનું ધ્યાન ખાસ ખેંચું છું. મારી કમીટીને એક્સ જણાય છે કે નાતાલનો લાઇસેન્સ નો કાયદો તે માત્ર હિંદી વેપારીને કાઢી મુકવાના ઇરાદાથી જુલમગાર રીતે વપરાય છે. તેથી મારી કમીટી વડી સરકારને અરજ કરે છે કે જેઓની લાઇસેન્સ હીનરી લેવામાં આવી છે તેઓને તુરત દાદ મળે અને હવે પછી હિંદીઓને મળેલા વેપારના હકની ઉપર હુમલો થાય નહિ તેવા કુપાય વેળાસર લેવા.

ડેમાગોઆબેગાં હાથમાં પુરુષ વરસાદ થયો છે, ત્યાં આ સાલમાં જેટલો વરસાદ થયો છે તેટલો ૧૪ વરસમાં થયો નહોતો. ગયા નવેમ્બરની પહેલી તારીખથી એપ્રિલ ની ૬ હી તારીખ સુધીમાં કુલ ૪૫૫ ઇંચ વરસાદ મળ્યો હતો. ગયા રવિવારે આખો દિવસ માત્ર રહેલો હતો ૧૮૮૩ ની સાલમાં ત્યાં ૮૬ ઇંચ વરસાદ થયો હતો.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ ની મીટીંગ.

ત્રાન્સવાલના હિંદી તરફ દિલસોજીનો કરાવ.

મો. ઉમર હાજ આમદ ઝવેરીનું રાજનામું. ૮. ૬. ૦૫
નાતાલમાં મંહેરીઆ. - 409

મી. દાઉદ મદમદના પ્રમુખપણા નીચે નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસની મીટીંગ તા. ૮ મી સોમવારની રાત્રે ૮-૩૦ ના અમરે બરાજ હતી. યાજ્ઞ મેંજરો હાજર થયા હતા. અઢ મીટીંગની મીનીટો તથા દિસાખ વગેરે પસાર થયા બાદ મી. મોલીલાલ દિવાનની દરખાસ્તથી અને મી. પીરન મદમદના ટેકાથી એવો કરાવ પસાર થયો કે નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ ત્રાન્સવાલના હિંદીઓ તરફ તેઓની એશિયાટીક ખીસ રામેની યાત્રામાં દિલસોજી બતાવે છે અને વડી સરકારને અરજ કરે છે કે તે બાબત પુરેપુરું રક્ષણ હિંદી કોમને આપે. આ કરાવ રિસાખ તારથી મોકલવાનો હુકમ સેક્રેટરીએને મળ્યો છે.

ત્યાર બાદ મી. ઉમર હાજ આમદ ઝવેરીએ પોતાનો દિંદુસ્થાન જવળો કરાદો હોસથી પોતાના હોસનું રાજનામું આપ્યું તે વાત કોંગ્રેસની પાસે ચુકવામાં આવી. મી. ગાંધી જે આ મીટીંગમાં હાજર હતા તેમણે એવી સલાહ આપી કે 'મી. ઝવેરીનું રાજનામું' કસુલ રાખ્યા વિના કોંગ્રેસને ચાલે તેમ નથી અને જે કે મી. ઝવેરીની ખોટ પુરી પાડી શકે એવો કાઠપણ માણસ નથી તોપણ સારામાં સારો રસ્તો એ જોવા માં આવે છે કે મી. દાદા એસમાનને જેઈટ એલરરી સેક્રેટરીનો હોદ્દો આપવો.

મી. અમદુલ કાદરે એમ મત દરસાવ્યો કે મી. ઝવેરીનું રાજનામું તેમજ સાહેમના જમુમી તારીખથીજ મંજુર થયું ગણવું જોઈએ અને એક બીજી મીટીંગમાં તેમના રાજનામા વિષે તથા બીજા સેક્રેટરીની નીમણૂક વિષે વિચાર કરવો વધારે મુનાસખ મણુશે.

મી. પીરનમદમદે પણ મી. અમદુલ કાદરના મતને ટેકા આપ્યો અને રાજનામાં તથા નીમણૂકની વાત બીજી મીટીંગ સુધી મુકવી રહી. તે પછી મી. લોરેન્સે કેટલાક જુવાનીઆ એકજ સમ્પરીકપરતપરી હાખજ થવાની બાબત અમેજા કાગળનો

વિચાર કરવાનું શરૂ થયું. કેટલુંક વિવેચન થયા પછી મી. ગાંધીની દરખાસ્ત અને મી. અમદુલ કાદરના ટેકાથી એવો કરાર થયો કે મી. લોરેન્સ અને તેના સાથીઓ તે મળવાને સાફ મી. દાઉદ મદમદ અને સેક્રેટરી, મી. પીરન મદમદ, મી. અમદુલ કાદર, મી. અમદુલ હાજ આમદ, મી. હસમાઈલ ગોરા મદમદ તથા મી. ગાંધીની કમીટી નીમવી. અને તે કમીટી એ શે શે દેરદાર કોંગ્રેસના અધારણ અને નિયમોમાં કરવાની જરૂર છે તે બાબત સુચના કોંગ્રેસની પાસે રજુ કરવી. આ કરાવ એક મતે પસાર થયો અને ત્યાર બાદ કોંગ્રેસની મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ.

[મીટીંગ પુરી થયા પછી મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે અમરેનીના પુરવ કાંઠા ઉપર મહેરીયાનું દરદ હિંદીઓમાં બહુ ફેલાયેલું જોવામાં આવે છે તે વિષે અને તેટલી મદદ હિંદી કોમે કરવાની જરૂર છે આમ જે હિંદી જુવાનોને વખત મળે તેઓએ ગરીબ દરદીઓની સેવા બજાવવાની છે. ડો. નાનજીએ પોતાથી અને તેટલી મદદ કરવા કહેવું છે અને જે હિંદી વોલંટી અરો સરવાર કમ્પ નીકળી પડે તો બહુ સારું કામ બની શકશે. તેથી કોમ દીપી નીકળશે અને મદદ કરનારાઓને ગરીબ દરદીની આંતરડી દુવા દેશે. એક માણસ પણ ધણું કામ કરી શકશે. મુખ્ય જરૂર એ છે કે નવી કોંગ્રેસ દરદીઓ કોમી તેઓની ધિર્મતિનો તપાસ કરી કોંગ્રેસના સેક્રેટરીએને તથા ડો. નાનજીને રિપોર્ટ આપવો. યાજ્ઞ જુવાનીઆઓએ આ કામ હોંસથી કરવાનું માથે લીધું છે.]

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ચવરમેંટ એક્ટમાંથી.)

મારિસ્મગેના દેરીઆ હમર ધમાલિમ ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૬ મી એપ્રિલે બરાવાની છે.

ડરમન મુલામ મુલા અને સનના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૬ મી એપ્રિલે ડરમન માલસેટની કોર્ટમાં બરાવાની છે.

એમ. ડ. કચાહની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની ખાસ મીટીંગ તા. ૧૬ મી એપ્રિલે ડરમન મેલોડક માલસેટની કોર્ટમાં બરાવાની છે.

લેડીસ્મીથની હિંદો લાઇસેન્સ

સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ

અમલવાનો સુકાદો

લેડીસ્મીથના અમીર તથા બીજા હિંદી વેપારીની લાઇસેન્સ ખોલના ચુકાદા સામે ની અપીલ મારિસમરગની સુપ્રીમ કોર્ટ માં તા. ૬મીએ સાંભળવામાં આવી હતી. અરજદાર તરફથી મી. વીવી તથા મી. કૃષ્ણ દાજરે થયા હતા. મી. વીવીએ જણાવ્યું કે અરજદારમાંના ફેટલાક ૨૩ વરસના ગુના વેપારી છે. અને આગળ ની રીત પ્રમાણે જ મહા સાલ પછી વેપાર ચલાવતા. લાઇસેન્સિંગ ખોલે તથા અમલદારે એમ જણવું છે કે અરજદારોએ વેપારી બનને રાખવા જોઈતા હતા. ખોલેની અપીલ વખતે વજીલ તરીકે મી. કુશ્વે માગણી કરી હતી કે લાઇસેન્સ અમલદારે લાંબા નોંધ રજુ કરવી. તે માગણી કાઢી નાખવામાં આવી. લાઇસેન્સ અમલદારને બેલાવવાની માગણી ઘણી હતી તે પછી સ્વીકારાઈ નહિ. આ પ્રમાણે અરજદારોની કાંઈ સ્થિતિ થઈ પડી હતી. અપીલ કોર્ટ આગળ લાઇસેન્સ અમલદાર દાજર ન થએલ; તેની નોંધ પણ રજુ ન થઈ; તેમ લાઇસેન્સ અટકાવવાનાં કારણો પણ રજુ થયાં ન હોતાં.

મી. જસ્ટીસ :—ખોલ પાસે શું રજુ થયું હતું ?

મી. વીવી :—કશું નહિ. ખોલે જુદા કાયદાને જુગાની આપવાની ના પાડી. સરકારે એક સરકારી ગદાર પાડ્યો હતો તેની અસરથી લાઇસેન્સ અટકવાં હોય જણી તે માગવામાં આવ્યો પણ તે કબુલ ન થયું. અમલદાર પાસે જુગાની યોજનાં બંધાઈ હતી તે પછી રજુ ન થઈ.

મી. જસ્ટીસે જણાવ્યું કે કેસ વિગત છે. ચુકાદા સામે અપીલ હોય તેના કાયદામાં વગર અપીલ કોર્ટ કેવી રીતે કામ કરી શકે ? થોડા દિવસપર એક કેસમાં લાઇસેન્સ અમલદાર પુરાવા આપવા દાજર થવાનો દાખલો બનેલ હતો. એક રીતે તેમ કરવું એ અશ્વ થઈતું છે. કારણ કે તે રીત પ્રમાણે તો શાહજોડને પણ પોતાનો ચુકાદો સમજાવવા કોર્ટમાં મોકાવવાની જગ્યા પડે. આ કેસની એક વાતનો નિરૂપણ કરવા કુ

માયું છું તે એ કે અપીલ કોર્ટની ફરજ પાતવનાર ખોલ ચુકાદો આપનાર ના કાયદામાં વગર અપીલ ચલાવી શકે કે કેમ. મળી શકે તેવા નોંધના કાયદામાં વગર અપીલનો ચુકાદો ખોલ આપે એ અર્થમાં ભરેલું છે. તે મુદતને બાલુએ મુકામે તોપણ કુધારા ખાતાના અમલદારનો રીપોર્ટ, લાઇસેન્સ અમલદારનાં કારણો રીકા, તથા નોંધ વગેરે જાખતો દાજર કરવાની તો કાયદા માં સરત છે. એ તો બધું અરજદારના વજીલની માગણી વગર જ રજુ થયું જોઈએ. કોર્ટનું કામકામ સાર મેરવ્યવ રથ. ભરેલું છે, અને તેમાં તે બધું રક જાય છે. જસ્ટીસ બોમંત તથા જસ્ટીસ જુમ મીક જસ્ટીસના મતને મળતા થયા. તેમાં લાઇસેન્સ ખોલના આગલા કામકામને રક કરી અપીલો નવેસર સાંભળવાનો હુકમ થયો.

મરકચુરીની રીકા

એશીઆટીક વેપારના સત્તાધી રીતે કાયદામાં લેવા માટે લેડીસ્મીથના સત્તાવાળાઓ અપીલરિન રીક પેદા કરવા લાગ્યા છે. પહેલાં પછસાદાર ગોમાનો લાઇસેન્સ અટકાવ્યો અને પાછળથી અપીલ કરી ત્યારે તે આપવામાં આવ્યો. બીજા ફેટલાક કેસમાં ટાઉન કાઉન્સિલ અપીલ કોર્ટ તરીકે બેઠી અને કાઉન્સિલ પુરાવા વગર લાઇસેન્સ અમલદારનો ચુકાદો કાયમ રાખ્યો. કેસ સુપ્રીમ કોર્ટ જતાં ખોલની વરતણુંને નખાડી કાઢવા માં આવી. તે કે ખોલનો ચુકાદો જેવડ તો ગણાય છે પણ તે એવી શરતે કે કેસનું કામ ખોલે કાયદેસર રીતે ચલાવવું. લેડીસ્મીથની ખોલ એ પ્રમાણે વરતી નહિ અને તેથી આગળ અરજદારો રીતે સુપ્રીમ કોર્ટ આગળ જવાની તક મળી. જસ્ટીસે ભાર કહ્યું પાતવ્યું છે કે લાઇસેન્સિંગ ખોલ અરજદારો તરફ ચઢતી રીતે વરતી નથી. ન્યાયનો દેખાવ પણ કરવો હોય તો જે જાખતો જરૂરી ગણાય, તે નાખવા વગર ખોલે અપીલ કાઢી નાખી હતી. તેવા વજીલ થી તો કાયદાનું કારણ કરવા અસાધ્ય થયું. કેસ નવેસર ખોલે અમલદારો એવા હુકમ કરવા સિવાય સુપ્રીમ કોર્ટને બીજો રસ્તો નહોતો.

એશીઆટીકને અટકાવવાનો હેતુ પાર પાડવા સાર થઈને કાયદાને મરડી મચડી તે અપવા રજાઈથી દોડાઈને લાય પાડ્યો એમ નજર કરવું જોઈએ. અમે કહેવાને હિલમીર જોએ કે લેડીસ્મીથમાં

કાયદાને ખોટી રીતે લાય પાડવાનો કારણ રાખવામાં આવ્યો છે, અથવા તો તેનો ખરો અરથ કરવાની અશક્તિ બતાવવા માં આવી છે. વેપારીઓએ વેપારી બનને રાખવાનો હુકમ અમલમાં મુકવામાં આવે તો એશીઆટીક ઉપરાંત બીજા ઘણા બધા વેપારી લાઇસેન્સ માટે હક વિનાના થાય. એટલે લેડીસ્મીથના સત્તાવાળાની જુલ સુધારવા સુપ્રીમ કોર્ટને જરૂર પડી છે. અમારે કહવા વગર ચાલતું નથી કે લેડીસ્મીથમાં કાયદાને કારણે અસાધ્યો તેવી રીતથી કાઉન્સિલની કોર્ટને તુલાન પહોંચે છે, તથા એશીઆટીક વેપારને અટકાવવાની લીડઅય હમ વિનાની થઈ જાય છે. આવા દાખલા એશીઆટીકના વડી પારલામેન્ટના મિત્રોને જણાવવામાં આવે છે. તેવડે તેમને એશીઆટીક માટે દિલસોજી પેદા થાય છે, ને ખોલ સામે તિરકાર આવે છે.

મારિસમરગની હિંદો લાઇસેન્સ

અપીલ નીકળી ગઈ

મારિસમરગની ટાઉન કાઉન્સિલની મીટિંગ આગળ ત્યાંના હિંદી વેપારી આમદ સાહેબની અપીલ તા. ૧૦મીએ સાંભળવામાં આવી હતી. વજીલે જણાવ્યું કે અરજદારનો કેસ ખબુલ જુદો તરફનો છે. તેના ઉપર પા. ૧,૦૮૧ની જોખમદારી કેવી રીતે આવી હતી તે વજીલે સમજાવ્યું. અરજદારની પાસે હાલ મેટા જથામાં માલ ભરેલો છે. આ રિપોર્ટ બેતાં કોર્સમર સુપ્રીમી મુદત તો લાઇસેન્સ અરજદારને મળ્યો જોઈએ. કાઉન્સિલર હોયેને દરખાસ્ત સુધી કે આ કેસનાં કારણો ધ્યાનમાં લઈ કોર્સમર પછી નવો ન કરી આપવાની શરતે લાઇસેન્સ આપવો. ૧૭મીએ મેકગ્રોવિટરે જણાવ્યું કે આ અરજ કબુલ ન થઈ, તો બીજા અરજમાં નીકળી ગઈ છે તે શા માટે ન રાખવી ? હાલ નવું વજીલ દાખલ કર્યું તો આગળ જતાં તે આડે આવશે. ગાદ મત બેતાં કાઉન્સિલર હોયેરની દરખાસ્ત નીકળી ગઈ. ને લાઇસેન્સ અમલદારનો કાયદા પાડાવ રહ્યો.

મારિસમરગમાં વીજગાની વાતોને તાંબે દુકાનની વિમલિ આગળના જગ્યા આમુ રહી છે.

રૂઝના ટાઉન કાઉન્સિલનો નાસીક રીપોર્ટ.

રૂઝનાની ટાઉન કાઉન્સિલની નોટીંગ થયા શુકરવારે બસાઈ હતી. તે વખતે પાસ થએલ રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે ગયા માસમાં મોરબીમાં ૭૫ જન્મ તથા ૨૫ મરણ થયાં હતાં. દિંદીમાં મરણની સંખ્યા ૮૮ તી હતી જે ગયા માસ કરતાં ૨૦નો વધારો બતાવે છે. કારકમાં ૧૮ મરણ થયાં હતાં જે ગયા માસ કરતાં ૧૦ વધારો બતાવે છે. ૧૬ મેંપી રોગના કેસમાંથી ૧૨ મોરબી, તે ૭ એશિઆટીકના હતા. કારકોરૂઝનાની પ્રેચ માટેની પ્રમેય સાબામાં તપાસવા માટે ૨૮૩ ઉંદર આવ્યા હતા જેમાંનો એક પ્રેચનો તહેતો એમ માલુમ પડ્યું હતું. મારચ માસમાં ટરામની આવક પા. ૬,૨૧૪-૧૦-૪ થઈ હતી; જે ગયા માસની મારચની આવક કરતાં પા. ૧૫૦ જેટલી ઓછી છે. મચકુર માસમાં ૪ મોરબી, ૩૮ દિંદી, તથા ૪૨ કારકને કોઈ દારી સુદ્ધા માટે પકડવામાં આવ્યા હતા, ૫૬ મોરબી, ૧૦૫ દિંદી, તથા ૩૭૨ કારક રોગ ખાવ-ભોજી બંધ કરવા માટે મોરબીમાં બંધ કરવામાં આવ્યા હતા. તેમના દંડ વગેરેમાંથી પા. ૩૬૭૨-૨-૦ની આવક થઈ હતી જે ગયા માસમાં મારચ માસની આવક કરતાં પા. ૨૬૧-૨-૬ જેટલી ઓછી હતી. આખા માસમાં આગ લાગવાનો એક બનાવ બન્યો હતો. સેનીટરી ખાતા તરફથી સુધરાઈ રાખવા માટે ૧૭૨ જગ્યાને મેનવર્ણીની મોટીસો આપવામાં આવી હતી. ૪૧૦ વીજલીક બતી પુરી પાડવા માટે અરજીઓ મળી હતી. તાજાં દુધને સેનીટરી ખાતા તરફથી પરીક્ષાતમે લેવાના પાંચ કેસો બન્યા હતા. નીચેનાં સાંચી હથેલો ખાવ બતાવનાર્થે ટેડરે રવીકારવા કારકોરૂઝને બસા મળ્યું કરી હતી. ૧૬૮ લેખે ૨૦૦ ગુણ્ય ચોખ્ખા એ. એ. ને કુ. : ૨૦/૪ લેખે ૩૦૦ ગુણ્ય ચોખ્ખા હેલન અને કુ. : ૨૨/૬ લેખે ૫૦ ગુણ્ય કાળ પી. ડી. મદ મદ ને કુ. : ૩/૫ લેખે ૮૦ ડબ્બા કકુ તેલ તથા ૮- લેખે વાઈટ રોઝ પારશીન નાં ૫૦ ડીન વગેરે.

મોરબીના માગના સંબંધમાં સરકારને લખાઈ હતું કે મોરબી વખતમાં સાંચી લેવાની જોઈએ.

સ્વદેશાભિમાન

(જાન્યાર ૨૭, એચ. એસ. દારીઆ)

જે માલુસમાં ખર્ચ દેશાભિમાન છે તેનાં વરતન તથા સમગ્ર જુદીજ તરેહનાં છે. તે પોતાના દેશની આખીઆ તરફ આંખ રીંચવાને બદલે તેને અંતર્યા બોલી કહે છે. પોતાના દેશની ખોટ શી રીતે દૂર થાય તેના કષાય શોધવામાં સદા તન પર રહે છે. કોઈ કલ્પને તે કાંક પકડે કરવા ચાલે. તથા પાંચ દિવસ નો એમ મને છે કે કીડ થઈ ને રાજા પાના પ્રસંગ મળે. પોતાના દેશનું ધસાનાં સાંભળી જેટલો જોશ થા તેને કલ્પનામાં પડે છે તેટલો બીજા કશાથી પડતો નથી. પોતાના દેશની ટર્મિ સાંભળીને તેનું મન જેટલું રાજ થાય છે તેટલું બીજા કશાથી થતું નથી. તે માન ને માટે સાપકાત મેળવવા મથે છે. ખોટું માન લેને અપમાન સમજે છે. પોતાના દેશને સારું ખોટા માનનો કદી દાવો કરતો નથી. આનું દેશાભિમાન તે સદા શુભ છે. આપણા પુરવતેમાં આ શુભ હતો. દેશને સારું પોતાના પ્રાણ અર પામ કરવા વગર નહીં રહેતા. દેશ સેવામાં પ્રાણ આપવાનો જેને પ્રસંગ મળતો તેઓ ખાવવાથી અનુભા. જોશ પશેથી કામ કરવામાં જગમ્યાનું અને રવાનાનું સારૂક સમજના.

જે દેશમાં બંધા માલુસોની સમમ આવી ત્યાં દેશ કિન્નતિ ન પડે. તેમાં શી નવાઈ? આપણો દેશ એકવાર કિન્નતિ પર હતો. જ્યાં ત્યાં તેની ધનસંપત્તિ નાં વખાણ થતાં. પુરેપુરા જુદા જુદા રાજની પ્રજાઓ દિંદુર્યાનનો જળ મારે શોધવા મંડી. એ પ્રપત્તમાં અમેરિકા ખંડ તેઓને જાણે. ને અતે દિંદુર્યાન પછી મળ્યો. પછી તે પોતાના હાથમાં રાખવા કેવી વરતલૂક આજ ચલાવી રહ્યા છે તે આપણે જોઈએ છીએ.

પણ હવે વખત બંધા કરી ગયો છે. આગળની સંપત્તિમાંનું કાંઈ રહ્યું નથી. કારકને બદલે અપકારિત થાય છે. દિંદીઓમાં અદેખાઈ કુસંધ વગેરે દૂર શુભ ફેલાવો પામ્યા છે. આજ લાગીએ પુરેપુરામાં ખાસ કર્યો છે. દિંદમાં નરધ નત આવી છે.

મરણ એક છે કે દેશાભિમાનની અભાવ પડ્યા થઈ છે. માલી પરીક્ષા કરતાં તે દેશને રવી જણાતી તથા. સ્વ

દેશાભિમાનને શીતળા આપ્યાં ૫૬ ૬૫. એસકાઓ અને ૬૫ અનુપાતે કાપડો થશે? સર્વ માલુસો રોડ સરખા નથી. પ્રદૂર્ન અને દાવત જુદી જુદી છે. સો એ કીડ પડતા અને કાવના ઉપાગે લેવા. ઉદયોગ કરી થત મેળવવું. પોતાની રિચિત સુધારવી. પોતાથી કિન્નતિ ફેલ તેની ખબર લેવી. રૂઝના ને નાન વનના કલ્પના કલેશનો મુખ જાળવા. અદેખાઈના ત્યાગ કરવો. આખીસ તથા વહેમ વગરના વગેરેના કષાય પાળવી. સત્યા હામ. સુ-રેજા રિચાર વગેરેની માત્ર આવડ જગાડવી ત્યાં આપણે કરી સ્વદેશાભિમાન સાચું થશે. દેશ અકિન્નતિ અભાવ કલેશને તે લેવા અને પોતાને દેશને રહેશે.

અહો કિન્નતિ! ચિચારા દિંદ પુરે માં સારી બુદ્ધિની જાણદાઈ પ્રેરણા કર.

ટરાંસવાલના દિંદીઓની હાલ મારીઓપર વરચા

અદેખાઈમાં મી. સુચીદાનંદસિંહ એરીકઃ એટ-લોના અધિપતિપણ નીચે પ્રસિદ્ધ થતા, ને દિંદીમાં જહોળો ફેલાવો પામેલા દિંદુર્યાન રીન્નુ નામના મીસી દેશ કૃષ્ણચારી સાચના અકમાં આ પત્ર ના અંગેજી અધિપતિ મી. એચ. એસ. એસ. પોતાના તરફથી એક દુષ્ટ લેલ રાજ, જે નામને આવીકલ પ્રમટ કરવા માં આવ્યો છે. જેમાં ટરાંસવાલના દિંદીઓપર પડતાં દુઃખો વિશે વિસ્તારથી વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. તેમના તરફથી મી.એ એક આરટીકલ 'આરિ કન મંચર્લ' નામના મારટીકમાં પ્રસિદ્ધ થયો છે. તે આરટીકલનું મથાળું 'દિલ સોજની જરૂર જોવું' રાખવામાં આવ્યું છે. તેમાં વિચારવન જોરાઓને અરજ કરવામાં આવી છે કે તેમને ટરાંસવાલના દિંદીઓની રિચિતિપર વિચાર કરવા અને એશીઆટીક એરટીનન્સ સંબંધમાં દિંદી યોની અરસપરસ સમજાવી માટે દેરલી એક્ટર રવીકારવી.

મિરટ મી.સી.એ.એ.એ. એક એ. આખા નામને એક એક એક વખત ફેલવી પારલામેન્ટમાટે ઉમેરવારી કરી હતી તથા જે. પી. ની પડવી બાબતી હતી તેણે મોરી થવાથી ખોટમાં આવી જવાનું બતાવવાને કુચ્છાઈ વરેજી દાવણું માર્યું છે. તેમણે ત્યાંના મોરબીમાં મોટી વરચા ઉભા થઈ છે.

મહાપ્રભુનું રાજ્ય બધારણ.

આ ઉપર ટીકા કરતાં વિકાસનું દાખલ
સખે છે કે જો કે દેનસ્વાદ કેસપર ગમે
તેથી ટીકાઓ થએથી છે, છતાં પહેલી
માગણી સીકારવાનું કરવાનું છે. ગોરાઓ
ને વેપારી સગવડો આપવામાં આવી છે
અને તેનો તેઓ પુરતો લાભ લીધે છે
પણ એક ઇચ્છાથી આન સાદસ સારું અમ
વડો માટે માગણી થઈ હતી જે આપવા
માં આવ્યા છતાં તે સહમ પડી બાબત
છે, જો દેશી ચાપસુરામાં મંડળો લગાં
કરીને ઉદ્યોગ દુનવરનાં તથા ખેતીમાં
સાદમો માટે સગવડો સારું માગણી કરે
તો તે આપવામાં આવે, છતાં પણ ઇચ્છા
ને પીરવવાની મુશ્કેલી હોય તો પરદેશીઓ
જે બાનરો, કોરડાનાં મુશ્કેલી લાખત
કરવાની માગણી થઈ છે તે ઉપરથી દેશી
ઓ મુશ્કેલીમાં વધતો જતાં મુશ્કેલી છે.

ખબરપત્ર

જોહાન્નમર્મ. ૮. ૧૯૦૬

-૧૭૦

(અમારા ખાસ ખબરપત્રની તરફથી.)

મી. સમટસ આગળ ડેપુટેશન

હું ગમે અવાડીએ લખી મયો છું કે મી. સમટસની પાસે ડેપુટેશન જઇ માસ મીટીંગના હાથે રજુ કરશે. તે પ્રમાણે મી. સમટસે તા. ૪થી શુક્રવારે ડેપુટેશન ને મળવા હાજરું હતું. મી. અખદુસ મની, મી. કુવાડીયા, મી. હસપર્મીઆ, મી. હાથ વજર અલી, મી. મુનલાઇટ, તથા મી. ગાંધી જોહાન્નસખરમથી જારલ મેનેજરની સાથે ખાસ મોહવજુ કરી ૮-૩૫ની એક્સપ્રેસ ટ્રેનમાં પ્રીટોરીયા ગયા. પ્રીટોરીયાથી મી. મદમદ હાથ જુસબ, તથા મી. ગવરીશંકર વ્યાસ સામેલ થયા. અને તેટલા સાહેબો બરાબર ૧૨ વાગે કોલોનીઅલ ઓફીસમાં ગયા. મી. ચમની હાજર હતા. મી. સમટસને મી. ગાંધીએ બધી હકીકત કહી સંભળાવી. મી. સમટસ ને વાદ આપ્યું કે દિંદી કામ ચણી વખત રજીસ્ટર કડાવી સુકેલી છે. મી. ચમનીનો રિપોર્ટ તે દિંદી કોમની દલીલ સાબીત કરે છે. અને બીજી રીતે પણ દિંદી વિશ્વાસ લાયક છે એમ બતાવી આપ્યું. દિંદી કોમની મદદથીજ એશિઆટીક અમલદારો જેઓ લાંબા સેવા દતા તેઓને પકડવામાં આવ્યા હતા. એટલે આ વખતે સરકારે આ બધું ધ્યાન રાખી માસ મીટીંગના બીજા હાથ પ્રમાણે વોર્ગટરી રજીસ્ટ્રેશનની દરખાસ્ત કબુલ રાખવી જોઈએ.

ત્યાર પછી મી. હાથ વજર અલીએ ટેકા માં દલીલો આપી અને દિંદી કોમની વફાદારી ઉપર ધ્યાન ખેંચ્યું. મી. અખદુસ મની તથા મી. હસપર્મીઆએ દલીલો રજુ કરી અને હાથ વજર નોકરો વગેરેની તકલીફ પડે છે તે બતાવ્યું. મી. સમટસે આ બધું ધ્યાન લઇ પોણા કલાકથી વધારે વખત સુધી સાંભળ્યું. છેવટે મી. સમટસે જાણ આપેલા કે પોતે ઘણી નવી વાત સાંભળેલી છે તે બાબત તપાસ કરશે અને પછી લખીત જવાબ આપશે. એ ઉપરથી ડેપુટેશને એમ પણ નથી સમજવાતું કે સરકાર બીજા હાથ કબુલ રાખી ગઈશે. આ જવાબનો અરથ એ મયો જે સ્થિતિ સોડ અસમીતતા પાસે

ડેપુટેશન મધું તે વખતે હતી તે આજે આવી પડી છે અને જો મી. સમટસને મદદગાર કાંઈ ગાહેત માણસ સમજતી રહે તો બીજા હાથની અસર થાય. તે પરથી મી. પોલાક શુક્રવારને દિવસે મી. મેગોરારકી પાસે ગયા હતા. અને તેમણે દીક્ષેણ આપેલી છે. ઘણા આધાર મી. ચમનીની ઉપર રહેલો જણાય છે. જો તે કહે કે દિંદીની દરખાસ્ત પ્રમાણે વગર કાયદે પોતે રજીસ્ટર કરી શકશે તો મી. સમટસ દરખાસ્ત કબુલ રાખે એવો બહુ સંભવ છે. મી. પોલાકે પ્રીટોરીયા માં ઘણું સારું કામ કરેલું જોવામાં આવે છે. આખો શુક્રવાર માણસોને મળવામાંજ તેમણે ગાળ્યો છે. પ્રીટોરીયા ન્યુસના એડીટરને તથા ટ્રાંસવાલ એક્વરટાઇઝરના એડીટરને પોતે મળ્યા. તથા મી. ડી. વેટને પણ મળ્યા. તેઓ બધા કંઈ હકિકત સમજતા નહતા તે હવે સમજતા થયા છે. અને બનતી મદદ કરવાનું પણ જણાવ્યું છે.

મી. ચમનીનો રિપોર્ટ

મી. ચમનીનો ૧૯૦૬ની સાલનો રિપોર્ટ ૨૮ બહાર પડ્યો છે. તેમાં તે જણાવે છે કે ૧૯૦૫ ડીસેમ્બરની ૩૧ તા. સુધી ૧૨૮૬૬ પરમીટ એશિઆટીકને સારા કાલમાં આવી હતી. તે પરમીટ જેઓ તબાઇના પહેલાં ટ્રાંસવાલમાં રહેતા હતા તેવા એશિઆટીકને આપવાનો હાથ હતો. ૧૮૮૬ની સાલ પહેલાં જે રજીસ્ટરે ૨.૫ વામાં આવ્યા હતાં તે સુમ થયેલાં હોવાથી કોણ ટ્રાંસવાલના જુના રહીશ હતા તે જણવું મુશ્કેલ હતું. વળી લગભગ પહેલાં જે માણસ પાઉંડ ૩ આપતા તેને માત્ર પહેલોજ આપવામાં આવતી એટલે તેમાંથી એ પાંચ આપનાર કોણ હતા એ સાબીત થાય તેમ ન હતું. પણ માણસો આવાં સરેરીફિટ બહુ પછસા આપી વહેંચતા હતા. ૧૨૫૪૩ પરમીટ માંથી ૪૧૪૪ માણસોએ અગાઉ પા. ૩ આપેલા. કેટલાંક રજીસ્ટરે ઉપર તે દિંદુરયાની બાપામાં એવું લખેલું જોવામાં આવે છે કે જે ઉપરથી કહી શકાય કે રજીસ્ટરે કાંઈ બીજા માણસનાં હોવાં જોઈએ. હાલ પરમીટ આપવા વિષે એવડી સંભતી છે. એક તો એ કે ડર બનમાં કોન્ટ્રે એજન્ટ રાખેલો છે તે તપાસ કરે છે અને બીજા એ કે ટેકાણે ટેકાણે યુરોપીઅન લોકોની સલાહ આપ નારી બોર્ડ સ્થપાશેલી છે. જોહાન્નસખરમાં પોલીસ કમીશનર તપાસ કરે છે અને જે માણસ બરેખર પુરાવો ન

આપી શકે તેને પરમીટ આપવામાં આવતી નથી. ૧૯૦૫થી ૧૯૦૬ના ડીસેમ્બર સુધીમાં બધી મળીને ૫૬૬ પરમીટ કાલમાં આવી હતી. ૩૨૮૬ પરમીટની અરજી ૨૬ કરવામાં આવી હતી. ઉપરની પરમીટમાં ૧૨૨૪૦ દિંદીની હતી અને ૧૨૩૮ મીનાઓની હતી. આ ઉપરાંત ઘણા એશિઆટીક ટ્રાંસવાલમાં વગર પરમીટ અથવા બીજા માણસની પરમીટ લઈને આવેલા છે. આવા માણસો બધા પકડી શકતા નથી કેમકે બધાને પોતાના અગ્રણી આપવાની ફરજ પાડી શકાતી નથી. આવા માણસોની સંખ્યા ૮૭૬ની છે. તેમાંથી ૨૧૫ ઉપર કેસ ચાલેલો અને તેઓને સજા થયેલી. ઉપરની સંખ્યામાં જેઓ જોવામાં આવ્યા નથી અને હેરામાં ધુસી ગયા છે એવાનો ઉધાવ નથી. તેમજ ૧૪૧ જેઓને ડર બનથીજ પાછા વાળવામાં આવ્યા હતા તેઓનો સમાવેશ પણ થતો નથી. વધા રેમાં વધારે હકેત એશિઆટીક છેકરાઓ વિષે આવે છે. સુપ્રીમ કોર્ટના હાથથી ક્યા છેકરાઓને પરમીટ લેવીજ જોઈએ એ માણસ પકડી શકતાં નથી. એથી ઘણા દિંદી છેકરાઓ કાબલ થઇ ગયા છે. આમ હોવાથી એશિઆટીક લો એમેન્ડમેન્ટ ઓરડીનન્સ કામલ કરવામાં આવ્યું હતું. ૧૯૦૪ના સેનસસ પ્રમાણે એશિઆટીક છેકરાઓ ૧૫ વરેખી અંદરના ૧૪૪૮ હતા. ૮૧૭ પરમીટ ખેલાએલી જોવામાં આવે છે. ઘંધા પ્રમાણે નાંચે પ્રમાણે એશિઆટીક ના વિલામ પાડી શકાય છે.

૧૯૦૫જુન. ૧૯૦૬જુન. વધારો
બનરકડીકર... ૧૦૫૪ ૧૧૦૫ ૫૧
ફરીવાળા ... ૩૦૮૬ ૩૫૮૭ ૫૦૧
ટુવેર્સીંગ ટુવેર્સ... ૪૬ ૨૨૬ ૧૮૩
એજન્ટ... ૧૧ ૮ ...
એકર... ૬ ૫ ...
જુયર... ૪૩ ૪૦ ...
ઈર્ડીમ કાઉસ... ૬૩ ૮ ...
ધોમી... ૩૨ ૧૦ ૨૮
ગ્રોસર... ૧૩૫ ૧૩૧ ...
દુધવાળા ... ૪ ૩ ...
કુટર... ૧૯ ૧૧ ...
તે શિયાળ આ રિપોર્ટમાં ક્યાં ક્યાં ટેકાણે હિંદીઅન લોકોના નીમવામાં આવ્યાં છે તેનું સીર આપવામાં આવ્યું છે.
રેંડ ટલીઅનની ટીકા
ઉપરના રિપોર્ટ ઉપર જોહાન્નસખરના 'વેંડ ટલી મેલે' સખત ટીકા કરેલી છે. ટીકા કરનાર જણાવે છે કે મી. ચમનીએ

એસિઆટીક એસોસિએશન ઉપર દયાભરપૂરના કારણે જતાં પછી હાલ જે કાયદો આવે છે તેના કરતાં વિશેષ કાંઈ પણ થયું નેહએ એ જતાવી શક્યા નથી. મી. ચમનીના રીપોર્ટ એકસ જતાવે છે કે હાલ જે રીતલાલ આવે છે તે નિમ્નજન મએલ છે, જે એમ હોય તો તે રીતલાલ નવા કાયદાથી જાણવા ની નથી. એક અંશુકાને બદલે દસ આંગળાં લેવાથી મોટા ફેરફાર થઈ જાય એમ માનવાનું કારણ નથી. એટલે જે હવે કરવું નેહએ તે નવો કાયદો નહિ પણ નવી રીત. અને જે આ રીત હાંદી કાગળના આંગળાંને સાથે મસતત કરીને શેષી કાગળમાં આવે તો બહુ સવળ પડશે અને હાલ જે થાંભુ વડી સરકારની સાથે ચલાવે છે તે દુર થશે. મી. ચમનીએ હાલની ખોડ જતાવી છે તેના કરતાં આગળ ઉપર રૂં કરવું નેહએ તે જતાવવું હવે તો વધારે ઠીક મણાલ.

વિલાયત તાર

કોસોનીઅલ સેક્રેટરીએ એસિઆટીક બીજા બાળત તાર મોકલ્યા ના પાડેલી તે ઉપરથી એસોસિએશનના પ્રમુખ લોર્ડ સેલ જોરન સાહેબને પુછાવેલું કે તું કરવું, તેઓ સાહેબે જવાબ આપ્યો કે રથાનિક સરકારે જે હું તેમાં વચ્ચે અવધા નહિ. આ ઉપરથી લોર્ડ એક્ઝીન ઉપર એસોસિએશને મળે સતીવારે પરખારો લામે તાર ફરેલો છે અને સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ કમીટીની ઉપર પણ ડેપુટેશન વિશે મુખતેસર તાર મોકલ્યો છે. આ તારોના પા. ૨૮ એસી ચુક્યા છે.

ફેરીવાગાએને જાણવાએગ

ચેમર એક કોમરસે ફેરીવાગાએને સારું ખાસ કાયદો કરવાને સુચના કરેલી છે તેમાં એક સુચના એવી છે કે કાંઈ ફેરીવાગાએ એક જગ્યા ઉપર ૨૦ મીનીટ કરતાં વધારે વખત સુધી વેપારને અરથે રહેવું નહિ અને તેજ ફેરીવાગા તેજ જગ્યાએ તેજ હાલે ખીજી વખત ન આવી શકે અને ફેરીવાગાએ માત્ર શરીયામ રસ્તા ઉપરજ ફેરી ફરી શકે. આ સુચના હજુ કયુલ થયેલી નથી. પણ જે વાય તો ફેરીઆએના સુરા હાલ થશે.

પરમીટ વિષે ચેતવણી

મારી જાણમાં હાલમાં વણી જગ્યાએ થી આવ્યું છે કે કેટલાક હિંદીને કોઈ માણસ તેમાં મુખ્યત્વે એક જોરો જના વડી પરમીટ આપે છે આ વાત ખરી હોવાનો સંભવ છે. આવી પરમીટના

કેટલાક હિંદીઓ બહુ પછસા આપે છે. મારે જાણવું નેહએ કે આ પરમીટ કંઈ કામની નહિ સમજવી. જેઓ લેશે તેઓ ચુંદો કરશે. એટલે અમસા આવી ને હુમ મથે ખેચવા જરોબર થશે. એટલું સહેલાઈથી સમજવું નેહએ કે જનાવડી પરમીટની નકત પરમીટ એડી સગાં હોયજ નહિ અને જ્યાં સુધી પરમીટ એડીમાં તેવી પરમીટ હોય નહિ ત્યાં સુધી જે નીકળેલી પરમીટ હોય તે ખોટીજ સમજવી.

૩૨મી મારચની નોટીસનો ખુલાસો.

એક અરથાપત્રી નેહાન્સઅરગથી સવાલ પુછે છે તે અધિપતિએ મને મોકલ્યો છે. સવાલ એ છે કે ૩૧ મારચ પહેલાં ૨૭ સ્ટરવાળા જે માણસે પરમીટ ન લીધી હોય તેને માત્ર ટરાંસવાલ હોટવાની નોટીસ મળે કે ખીજી પછી જાનન થાય. આ સવાલના જવાબમાં ખબર આપવાની કે જે તેવા માણસની ઉપર વગર પરમીટ રહેવાનો સાર્વ આવે તો તેને માત્ર નોટીસજ મળે.

નેહાન્સઅરગના અરથાપત્રિને

સુચના.

નેહાન્સઅરગના અરથાપત્રિને પોતાના કાગળો તથા ખીજાં લખાણુ નેહાન્સઅરગની ઓપીનીયનની ઓરીસે મોકલશે તો તુરત તેની વ્યવસ્થા થઈ શકશે કેમકે તેવા કાગળો રીતીકસથી પાછા નેહાન્સઅરગ આવતાં વખત કેટલોક નકામો જાય છે. શરનામું પી. એ. બોક્સ ૬૫૨૨ કરવું.

૬૬.

ના. ૬-૩-૦૭

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

લોક સુખાકારી સારી છે. રતુ ધાણુ કરીને એપ્રીલની શરૂઆતમાં તો અહીં નેહએ તેવી હંડી આવી પહેલે છે પણ હાલમાં હજુ સુધી દીવસે આકાશ વાળાં થી થેરાઈ રહે છે અને આગલી રાતરે વણી વખત વરસાદની રેણછેલ અઘ જાય છે, અને પાછલી રાતના જરા હંડી માલમ પડે છે. ગાય બગાડતી કરોડેન ટાઇનમાં કાંઈ ફેરફાર થએલો દેખાતો નથી. ગયા સુકરવારની રાતરે એક હીંદી ના રહેવાના ઘરની બારીનો કાચ તોડી ઘરમાં ચોર પેંદા હતો પણ સુલાએ તે કાંઈ કાંઈ જવા પામ્યો નહોતો. મી.

સી. ડ. નાનાયાવાને કોઈરો થવથી તેમ ના દેરનો ખુશી થયા છે અને કહે કે કોઈરોનો અકાંકા હુંક મુલતમાં પામ થુમથી થશે.

૩૧મી માર્ચ

ના. ૩-૪-૦૭.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

ના. ૧૪ મારચના રેજર મેફેક્ટોરિવાળા મી. હાજી ઇસમાઈલ હાજી આમદ તથા તબક્કા જુસગ અતરે પધાર્યા હતા અને તેઓની રતુતિપાત્ર કોર્ટીસથી ના. ૧૫મી એ અહીં થી વસાઈઅરગ ખરીદીશ ઇડી અન એસોસિએશનની રથાપના થઈ હતી. તેની પહેલી મીટિંગ વખતે આ એસોસિએશનના પ્રમુખ તરીકે મી. હાજી હજરલ હીમખાન, સેક્રેટરી તરીકે મી. સાખાન ધારસી, તથા ટ્રેઝરર તરીકે મી. અમદુલ સકુર ગુલામઅલીની સર્વાનુમતે નીમણુંક થઈ હતી. ત્યારબાદ મી. હાજી જુસગ હાજી હાસમ કે જેઓ મઈ તા. ૧૩ને દાને દેશથી અતરે આવેલ તેમજે તથા કેટલાક સદસ્યદુરથેએ તે ઉપર યોગ્ય વીવેચન કર્યું હતું. આ એસોસિએશનનો મુખ્ય હેતુ એવો છે કે કેપ કોલોનીમાં વસતા ખરીદીશ ઇડીઅનેની તકલીફો અને સંકટોની સામે કાયદેસર પગલાં ભરવા મેફેક્ટોરિમાં જે " ઇડીઅન એસોસિએશન" રથાપવામાં આવી છે તેની સાથે દરેક રીતે મળતા થઈ તેને ખતની મદદ આપવી અને પછીથી આ ખને એસોસિએશનનો પ્રસારો એવો છે કે આ જાળવત ઉપર કોઈરલીની થી કાય મંડ રીડઝ એડિમન એસોસિએશન સાથે મળીને યોગ્ય કામે તો કાયદેસર લડત પણ લેવી. આ એસોસિએશનની પહેલી જ મીટિંગ વખતે દરેક હીંદુ, મુસલમાન તથા મદરસી લાખએએ હાજરી હતી અને પોતાનો મીટિંગ પ્રત્યેનો ઉત્સાહ જતાની આપ્યો હતો. અહીં કહેવું નેહએ કે આ કોલોનીમાં વસતા હિંદીએને તેમની અચેર નિદામાંથી જાગ્રત કરવા સંજોગે જે લાગણી ભરવું જાણીશુ ઇડીઅન એસિએશનમાં થયું હતું તેનાજ પરિણામે આ ખને મંડોળાની રથાપના થઈ છે.

અમારા કોરમાં રેજવે મોટા વિસ્તારમાં કાળલ કરવા માટે જરમનીએ પોજના કરી છે.

ચીંટી.

તા. ૨૦-૩-૦૭

(અમારા ચીંટીના ખચરપત્રી તરફથી.)

જન્મજેત્રી અને રાવર નદીઓમાં ભરે પુર પાણી આવ્યું છે. રામરો ટેકી અને શીશોમો સુધી જાય છે.

શેઠ દામોદર આણંદજીના બે ધન હિંદુ સ્થાનથી આવ્યા છે, અને બીજો એક થોડા વખતમાં આવનાર છે. વેપાર મંદ છે. નાના તેમજ ઘણાખરા મોટા વેપારીને મંદીની અસર જણાય છે. નાના વેપારીઓની મુશ્કેલીતરુ એક કારણ મને એ જણાય છે કે ગોરા હોલસેલ વેપારીઓ તેમની પાસેથી એટલા મોટા ભાવ લેય છે કે નાના વેપારીઓ તેમાંથી ભાગ્યેજ પાઉં છે. એક પેલી પછુ પેદા કરી શકે. હાથ તૈયમ હાથ સુલેમાન ને કા. ના શેઠ ઇમરાલીમ સુલેમાન હાલમાં અહીં છે. હાથ તૈયમના તથા નાના છોકરા પછુ દુકાન સંબંધમાં દેશથી અહીં આવેલ છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના માફ રાખો તો તેઓના પત્રો ઉપર ઘર ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાચગળી એક જ બાબતો લખવું.
૨. અક્ષર ચોખા સાક્ષીથી લખવા.
૩. નામ તથા ટેકાણું બરાબર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી જાણને સારું.
૪. મંત્રણવારની સાંજ સુધીમાં મહેલ લખાણે તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ કરી શકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં કૂંડે અને મુદ્રાકર કરવું. —અધિપતિ.

ચરચાપત્રીને જવાબ

હિંદુસ્તાન—(જોહાનસભરગ) તમારા કામ બીના જવાબ માટે આ અંકના જોહાનસભરગના ખચરપત્રમાં જુઓ. **ઇસમાઇલ ઇસમ**—તમારું ટેકાણું તમે જણાવ્યું નથી. **લહેરી**—(આમસ્ટરડામ) તમે જણાવેલી બીના જાહેર કામને યગતી ન હોવાથી છાપી શકતા નથી.

એશિયાટીક એરડીનન્સ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપના તા. ૩૦ મી મારચના અંકમાં જાનસવાલ એશિયાટીક એરડીનન્સ પસાર થવાના ખચર વાંચી અત્યંત આનંદ થાય છે. પણ એક રીતે ખુશી ઉપજે છે. એ એર ડીનન્સ મને કલુજ નથી. એટલે સરે અમર માસની માસ મીટિંગના કેદમાં જવા ના જાય હસાવને મારી જતે હું વળગી બેઠો છું. બીજા હિંદી બાઈઓ પણ એ હસાવને વળગી રહે એવી વિનંતિ છે.

લી. ઇમાલીમ અસવાલ.

વીરીનીગોંગ તા. ૨-૪-૦૭

સાહેબ—તમારા પત્રમાં નવા એરડીનન્સ ના પાસ થવાના ખચર વાંચી મને ખેદ પેદા થયો છે. તેમજ અત્રેના દરેક હિંદી ને પણ ખેદ પેદા થયો છે. આપણે જે માં જવાનો હાથ કાપી એને મજબુતીથી વળગી રહેવું. એટલે પછી આપણે આપણું હિંદી જળ બતાવી આપું એમ કહેવાશે, નહિ તો પછી નામરક કહેવાઈ શકે. મારે દરેક બાઈને વિનંતિ કરું કે રજીસ્ટર બદલાવવું નહિ અને જેમાં જવું. પણ હું એમ પણ સાંભળું કે જે જુના રજીસ્ટર છે તે કહે છે કે નવાને સારું આપણે શું કરવા જેલમાં જઈએ. પણ એમ કહે નારને સમજ કેમ નથી પડતી કે જ્યારે તમે એ કાયદાને તાળે યાવ ત્યારે તો જે નવા હોય તે તો ચાલ્યા જશે અને પછી એ કાયદો તમારા ઉપર લાગુ પડશે. એટલે તમે કાફરાના કરતાં છુરી હાલતપર રહેવા સજી છો ? હું મારા તરફથી તો ખાતરી આપું કે રજીસ્ટર બદલાવવા કરતાં જેલમાં જઈશ, અને ઉમેદ રાખું કે બીજાઓ મારા મતને મળતા થશે.

મહમદ ડી. બરૂચી.

વીરીનીગોંગ તા. ૨-૪-૦૭

સંપ કેને કહેવો.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ, મારચની તા. ૨૮ જુમેશતના મુરતી મરજદમાંથી જનાવનું કામ પડ્યું હતું તો મરજદવાળાઓએ જનાવને નહિ આપ્યો. તે બાદ મેમજુ મરજદમાં ગયો ને જનાવની માગણી કરી તો તેજ વખત મળ્યો. મુરતી મરજદમાંથી ન મળ્યો તે માટે હું દિવગીર થયો છું.

લી. હાથ ઇમાલીમ.

પાઈન ટાઉન તા. ૨-૪-૦૭

જાનસવાલમાં દાખલ થવાનો તકલીફ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

હું આજથી પાંચ માસ ઉપર જાનસવાલમાં પ્રોટીસ્ટીઆ તથા જોહાનસભરગમાં હતો. હાલ મારાં પરમીટ તથા રજીસ્ટર બાબતે જવાથી પ્રોટીસ્ટીઆ તે વિશે અરજી કરી તો તેની કાપી એક કામળ ઉપર ફરેલી મને મળી. હું જોહાનસભરગમાં હતો ત્યારે પોરટુગીઝ કોનસલ પાસેથી પાસ લઈને ઉલાગોઆએ ગયો હતો. ત્યાંથી દેશમાં જઈ હાલ પાછો ફરતાં કેલાગોઆએ થઈ જાનસવાલ દાખલ થવા ધણી મહેનત લીધા છતાં કાંઈ થઈ શક્યું નહિ. ને પોરટુગીઝ એજન્ટ પાસેથી લીધો હતો તે પાસ પછુ સ્ટીમરપર તપાસ કરવા આવ નારે લઈ લીધો છે. ઉલાગોઆમાં દોરત બીરાદરોએ મારા વારતે ફરેલી મહેનત લીધી પણ કાંઈ પતો લાગ્યો નહિ. ને મારે પાછા જઈ બેરમાં ઉતરવું પડ્યું છે.

લી. લતીળ હાથ મુરમહમદ.

(રજીસ્ટર પોરમદરના)

બેરા તા. ૨૪-૩-૦૭

કેપના હિંદોઓ ક્યારે જાગશે ?

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

કેપના હિંદી આગેવાનોની બેરકડરી વિશે ઘણા આરટીકલો લખાયા છે. છતાં જાપવાનાં બીજાં અને સખનારની કલમ લસાઈ જાય તોપણ અહીંના હિંદી બાઈ ઓની ઉંઘ લેડે તેવું લાગતું નથી. લાઈ સેન્સ વનર ઘણાંએ લોકો બીન રોજગાર થઈ જતાં રોડી કમાવાનાં સાધન વિનાના થઈ પડ્યા છે. આ લોકોની દશા સામે ઉપાય ન લેવા મારે જોખમદાર કાણ છે ? પરમીટપર જાની રીત દાખલ થઈ તેનો દોષ પણ કોના માથે આવે છે ? મરજદ નાં નાણાં તથા વ્યવસ્થાની રિચર્ચ પણ ખરાબ છે. આ બધાનો દોષ આગેવાનોને ને માથેજ મુકી સકાય. જાનસવાલ તથા નાતાલના આગેવાનોને ધન્ય છે કે તેઓ લડત ચલાવી રહ્યા છે. ખુદાપાક તેવા આગેવાનોને ઘણું જવાબ ને ફતેહ આપો !

લી. કંડાએલ.

સોસ્ટરીવર, કેપટાઉન

તા. ૨-૪-૦૭

મહારાજ સયાજીરાવ ગાયકવાડનું

સંક્ષિપ્ત જીવન ગતિાંત.

ગાયકવાડ સરકારને રાજ્ય કરતાં ૨૫ વરસ પૂરાં થવાથી તે પ્રસંગની ખુશાલીમાં તેમની સીસવર જુબીથી મોટી ધામધુમથી ઉજવાઈ છે. આ તકે દિંદુસ્તાનમાં સયાજીરાવ ગાયકવાડનું નામ હેઠળે કેટલે ભોંસાઈ રહ્યું છે. તથા તેમના કુટુંબ જીવનને યાદ કરવામાં આવ્યું છે. તે ઉપરથી મહારાજની ૨૫ વરસની કારકીરીનો કુટુંબ હોવાલ નીચે આપવામાં આવ્યો છે. —

મહારાજ સયાજીરાવનો જન્મ ૧૮૧૩ માં ખાનદેશ જિલ્લામાં ખીજાજીરાવ ગાયકવાડના વંશની એક શાખામાં થયો હતો. ૧૮૭૫ માં મહારાજ ખંડેરાવને પદભરંટ કરવાના જતાં પછી મહારાણી જમનાબાઈની સંમતિથી સયાજીરાવને આદી મળી. હાલનાં મહારાણી ચીમનાબાઈએ બહુ સારી કેળવણી લેવા ઉપરાંત મહારાજની સાથે યુરોપ અમેરિકાની મુસાફરી કરી છે. ૧૮૭૫ માં ગાદી મળ્યા પછી મહારાજને એક બાહોશ અંગરેજ સીવીલીઅનના હાથતળે તાલીમ મળી. કુટુંબ મુલતમાં સરવજ, લગ્નકરતું ગંધારણ ન્યાયના ધારા, મીલ ઉદ્યોગ, સહેર સુધરાઈ, રેલ્વે ગાંધિકામ વગેરે ને હાથમાં લઈ ફેરફાર શરૂ કર્યા.

૧૮૭૦માં થીમંત ફરીથી યુરોપ ગયા ને ત્યાંના જાતજાતના આચારો ગર હણ કરી લાવ્યા. જેને પરિણામે ફર ન્યાત કેળવણી, તથા ગટરની નવી ફરી શરૂ કરી. સંગરહસ્થાન તથા દવા ખાનાં સ્થાપ્યાં. કામ કામ પરાધર્મીક નીચાળો કરાવી. ડુનર ઉદ્યોગના ઉત્તેજન માટે તેમણે કળાનુવન બાંધ્યું છે. રાજમાં ગેરુતો કરીગરો છત્રાદાના કામ માટે રાજીનામો આપ્યો છે. સમાજક સુધારાના આરામાં તેમણે જાળવળ અટકાવવાનો કાયદો બાંધ્યો છે. દિંદુની ઉન્નતિના કામમાં તેઓ ઉત્સાહથી ભાગ લેતાં છે. અમદાવાદના પરદરશન તથા મુળક ના ઉદ્યોગીક કોનફરન્સ વખતનાં તેમનાં ભાષણો બહુ બાંધીતા છે. આ સાથે ઉદ્યોગીક કોનફરન્સમાં તેમણે એક અત્યંત બાંધ્યું આપ્યું હતું. તેમના રવન ત્રતાના જુરસા સંબંધમાં બાંધી ખીના છે કે પરીન્સ એક વેલકની મુજાકાત વખતે ગાયકવાડને વંદાશમાં રાખવાના લેરડ કરજનના ધણા પરપાલો છતાં મહારાજ સયાજીરાવ પોતાની મરજ મુજબ

મુસાફરીએ ગયા હતા.

વંદાશના રાજકુવંદામાં ગાદી વારસ ફેરેસિંહસરે કેમરીજ યુનીવર્સીટીમાં (સાક્ષી લીધું) છે, ને હાલ રાજ્યના કારભાર માટે જુદાં જુદાં ખાતાંઓના ઉપરી તથા તાલીમ મેળવે છે. કુમાર જયસિંહ રાવ ઈંગ્લંડમાં અભ્યાસ કરે છે. કુમાર સીવજીરાવ મુંબઈની હેલ્થી મેટરીક્યુલેશન પરીક્ષામાં બહુ ઉચે નંબરે પસાર થઈ હાલ મુંબઈની કોલેજમાં વિદ્યાભ્યાસ કરે છે.

સાગળવાળેની મ્યુનીસીપાલિટી

એ એવી નોટીસ બહાર પાડી છે કે રાહ રના થર ધણીઓએ પોતાનાં મકાનની દીવાલો વગેરેને એપરીકથી જુન માસ સુધીમાં યોજાવવી. (ગયા ૬ માસમાં રંગ કે લુતો દેવગળો હોય તેમને આ ધારા કાચ પડતો નથી.) જેમણે જુન ની તા. ૩૦મી સુધીમાં ઉપરના ધારાને અમલ નહિ કર્યા હોય તેમને માટે તે મુલત વીત્યાપાદ ૧૦,૦૦૦ રીસ દંડની સજા કાનવામાં આવી છે અને તે દંડ માં જુન પછી જેટલા દિવસ ચડ્યા હશે તેટલા માટે દરેક દિવસના ૧૦૦૦ રીસ પરમાણે ઉમેરે કરકામાં આવશે.

કરખતના જાણીતા વેપારી પારસી રસ તમજી જીવજીત તા. ૧૦મી એપરીલના અરસામાં મુંબઈથી કરખત આવવા માટે ઉપડી ચુક્યા છે.

૨૨૨.

નાનાતના પરાધર્મ ખીનીરડ મી. મુરે વિજાવતની આફરિકન સોસાયટીએ આપેલા ખાણા વખતે જાણવું હતું કે નાનાતના કાફરાને ખીન કાવપણુ કોલે નીના કાફરા કરતાં વધારે સારી રીતે રાખવામાં આવે છે; રેલ્વેના દરેકમાં ચટાંડા અને પહાણોના ફેરફારમાં સવળના કરવાની જરૂર છે. દક્ષિણ આફરિકાનાં બધાં રેલ્વેએ એકમ મનું જોડ્યું. મોટા સવાજોનાં ફડયા શીરેશનથીજ આવી શકશે.

કાજુકના અમીર હમીલુલ્લા કાજુક પહેલેજ છે. જરવાલાખાદના ઉશ્કેરણી કરનારા મુલ્કોએ તેમણે સમગ્રજી પાડી છે કે તેમનું વરતન મુસલમાની ધરમથી વિરહ નથી; તેમ ખીરતીઓની સાથે ખાવાની મુસલમાન કાલોનાં ખનાઈ નથી.

સનાતન ધર્મસભા.

— : * : —

કરખત તા. ૭-૪-૦૭

આજ રોજ સભા કવીન સ્કોટમાં કાયજેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. ધણા યુવકો હાજર હતા. સમય થતાં હમર પ્રાર્થના કરી. ગાદગઈ સભાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. સરઆતમાં શ્રી ગીતાજીના અધ્યાય ૧૪ ના શ્લોક ૮ થી ૧૮ સુધી વાંચી સંભળાવ્યા. આજનો જી. વિજયમસે મોકલેલ વિવરનો તરજુમો શ. કીજાવાળાએ કુકમાં વાંચી સંભળાવ્યો. જેમાં આપણા પુરાતન શાસ્ત્રોથી થતા કાયદાઓ તેમણે જણાવ્યા હતા. અને જે કંઈ આપણી ઉન્નતિ માટે જાણવાનું છે, તે બધું સાધન આપણાં ધરમનાં મુલતકામાં છે. વધુ માં એન પચ જણાવ્યું કે તેમાં ફક્ત ઉપર દપડે અવગોડન કરવાથી, પતો તેને મુંબઈ કરવાથી અને તેની આજા અનુસાર નહિ વરતવાથી કાયદો થતો નથી. ઉત્તમમાં ઉત્તમ રૂપે ગીતાજી હમરના સ્વમુખથીજ ઉલ્લેખ છે તેનેજ સારી રીતે જાણવની સવને જરૂર છે. તે વિવરને ટેકા આપનારાં ભા.યુ, મેક્સ દીવાન, યુ. એમ. સેવન બી. સેવન, જમનજાલ, મોક્ષદાસ ગાંધી તેમજ પ્રમુખ અ.આરમે કયાં હતાં. ત્યાર બાદ પ્રમુખ મી. અ.આરમે પોતાનાં જોડેજાં ભજનો અસર થાય તેવી રીતે સંભળાવ્યાં. બાદ મંદીરની માલીજી તરીકે ગણાતું એક વાંદર જેને ગયા માસની તા. ૧૬ ના અરસમાં મારી નંખાવવાની ખબર થતાં આ ધરમ સભા હેવાથી ધરમ વિશ્વ પચ જણાવતી જાગત સભામાં અરસ ચરચારી લેઈએ એમ સરખાનુમને કાય વાચાં તે સંબંધમાં મંદિરના સેક્રેટરીને તે વાંદરને શા કારણથી મારી નખાવવા માં આવ્યું હતું વગેરેને લગત ફેરવાક સવાલો પુછાવવા સાહેં જખાણ કરવાને સભાએ સેક્રેટરીને સભા આપી છે. આવતા વખતે મી. બી. શેવન 'સભા' એ વિવર કળી લાવશે. બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

રૂશિયાનો ગંબીર મામલો આજ રહ્યો છે. હાલના પ્રધાનની જગ્યાએ માંડ ડુકને નીમવાની વાત ચાલે છે. ધણું કરીને થેરા વખતમાં રૂશિયાના કારગાદી છોડશે. ગાદીનો હકદાર પ્રોન્સ સમીર વખતે હોવા થી માંડ ડુક મીકલને રાજવી સંબંધ રાખનાર તરીકે નીમવામાં આવશે.

હિંદુસ્તાનના ખખરો.

અંગાણના ડાપાઓમાં થોડા વખત થયાં એવી હિલચાલ ચાલી રહી હતી કે સ્વદેશીની હિમાયત કરનારાં વર્તમાનપત્રો એ પરદેશી માસની જાહેર ખખરો ડાપવી નહિ. તેના પરિણામે અંગાણના સુપ્રસિદ્ધ પત્ર 'અંગાણી' ગાંધી તા. ૬ ફી માર્ચ ના અંકથી પરદેશી માસની જાહેર ખખરો નીકળી જવાનું જાહેર થયું છે.

કરનલ ઓલકટ જેઓ 'યુદ્ધિસ્ટ' ધરમ પાળના હતા તેમના મરણથી સીધોનના સંખ્યાગ્રંથ 'યુદ્ધિસ્ટ' લોકોમાં મોટી હિલગીરી ફેલાઈ હતી, તથા આખા ટાપુ માં મરહુમના આત્માને શાંતિ ઇચ્છવાને મંદિરોમાં પ્રાર્થનાઓ કરવામાં આવી હતી. કરનલ ઓલકટનો સ્મારક રાખવા માટે તેમણે એક મોટું ફંડ ઉભું કર્યું છે.

૧૦ લાખની શાખલુથી કલકત્તામાં કલકત્તા બેંક લીમીટેડ નામની એક બેંક ઉભી થવાની છે.

'એડવોકેટ એન્ડ ઇન્ડિયા' જણાવે છે કે નીકલ ધાતુનો એક આનાનો સિંકો જે થોડા વખતમાં હિંદુસ્તાનના મસલમાં દાખલ થનાર છે તેને 'કરકન' એવું નામ આપવું.

કલકત્તાની કોંગ્રેસના ફંડમાં ૮૫૦૦૦ રૂપિયા થયા હતા, જેમાંથી ૫૦,૦૦૦ કોંગ્રેસના ખરચ પેટે, ને ૧૦,૦૦૦ વિલાયતમાં મલાવવામાં આવતા 'ઇન્ડિયા' પત્રના ખરચ પેટે જતાં પાકીના ૨૫,૦૦૦ કલકત્તામાં કોંગ્રેસના માટે જાણીતો એક હોલ આપવા માટેના ફંડમાં જમા કરવામાં આવ્યા છે.

કોંગ્રેસ વિરુદ્ધ લડત કરનાર મંડળના સ્થાપનારની હસ્તેરણીથી અંગાણમાં કોમી લા ખાતે હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે મોટું તોફાન થયું હતું. તેમાં અમરીન ખઝાર પત્રીકાના ખખરપત્રીના જણાવવા પ્રમાણે હિંદુઓની કેટલીક દુકાનોમાં લુટ મલાવવા માં આવી હતી, તથા દુકાનદારોને માર મારવામાં આવ્યો હતો. એક વકીલ પોતાના કુટુંબ સાથે ગાડીમાં બેસી જતો હતો તેના પર હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો. એ તેમને હુલકડું ૨૫ લીધેલ હોવા જતાં પોલીસે અથવા માથાએ વચ્ચે પડી અગ્રાવવા પ્રયત્ન કર્યો નહોતો.

મદ્રાસની આરબુથનોટની પેટી પડી લાંબાવાધી સપ્તાએલા લોકોને મદદ કરવા માટે એક ફંડ ઉભું કરવામાં આવ્યું છે જેમાં ૪૪૦૦૦ રૂ. જેટલી રકમો ભરાઈ છે.

કલકત્તા ખાતે પ્રદરશનની પાંચ લાખ કરતાં વધુ માણસોએ મુલાકાત લીધેલી જણાવવામાં આવે છે અને તે સરવે સારી રિખતિનાંજ હતાં. પાછળથી ગરીબો લાભ લઈ શકે તેવા હેતુથી માત્ર આર આના પી રાખી હતી.

પુનાના નામીયા આગેવાન મી. ગાળ ગંગાધર તીલક ઉત્તર હિંદુસ્તાનમાં લાપણો કરવા થોડા વખતમાં જનાર છે. હિંદમાં ફેલાતી રાજદારી જામતિના પરિણામે તે મુલાકાત માટે પંજાબીઓ ખુબ આતુર જણાવાથી ત્યાંના નામાંકિત આગેવાન લાલા લાજપતરાયે નીચે પ્રમાણે કાગળ 'પંજાબી' પત્રમાં પસિદ્ધ કરાવ્યો હતો: મી. તીલક ક્યારે પંજાબ આવનારા છે એ સંબંધે મને કેટલાક કાગળો મળ્યા છે. તેમને જાપાકારા જણાવવાની રજા લઈ છું કે ક્યારે કરીને મી. તીલક મે માસમાં આવશે. પણ મે થોડસ નથી. નકરો વચ્ચેથી લોકોની જાણ માટે જાહેર કરીશ. હું ખુબ સારી પેઠે જાણું છું કે મી. તીલકને હર્ષભર્યો આવકાર આપવા સારું લોકો આતુર થઈ રહ્યા છે, અને તેમની મુલાકાત માટે અધીરાઈથી રાત્રી જુએ છે. તેમણે જુલુનું નહિ કે જાહેર કામ કરનારને અધી વખત તેના પોતાના કાગળમાં નથી હોતો.

મુંબઈમાં સ્વદેશી કન્ટેનર મીલ ચાલ છે જે નસુના તરિકે છેલ્લા કલકત્તાના પ્રદરશનમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.

કલકત્તાની મુનીવરસીડીએ ખાનગી શાળા એમાં રૂપિયા એક લાખ દસ હજાર બહેલી આપ્યા છે. બાલુ મુરેદનાથ બેનરજીએ પોતાના હાથ નીચે ચાલતી રીપન કોલેજને માટે મદદ આ રકમમાંથી લેવા ના પાડી હતી.

હિંદમાં ઇસ્લામીઓ માટે એક ઉમદા વિચારણ સ્થાપવાનો અને સંખ્યાગ્રંથ સ્કેમરસીયો આપવાનો વિચાર અને હોવાનું કહેવાય છે.

ફટરના તાર સમાચાર.

લેઈ કરકને 'ટાઇમ્સ' પત્રમાં કામચી લખી મુખના કરી છે કે કલાધવનું નામ કાચમ રાખવા સ્મારક ઉભો કરવો જોઈએ. પ્લાસીની લડાઈને ૧૫૦ વરસ આ સાલમાં પુરું થાય છે એ તકે કલકત્તાના મેદાનમાં અથવા તો લંડનમાં કવીન વિક્ટોરીયા મેમોરીઅલના હિંદી વિભાગમાં તાંબાનું અથવા આરસપડાણનું પુતળું ઉભું કરવું જોઈએ.

કૌંચ એડવરક તથા કરીન એડવરક-કરા સ્પેનની મુલાકાતે જાય છે.

કાલોલીઅલ કોનફરન્સ વખતે કાલોલી અલ પ્રધાનેને કેટલાક પર્લામેન્ટના મેમ્બરો તરફથી એક ખાણું આપવામાં આવનાર છે.

અમેરિકામાં ફરેટોની મોજનાવડે મોટા ધનાઢ્ય લોકો વેપાર રાજ્યવાર એક હથ્થો કરી લીએ છે તે રીટી સધારણ વગરના લોકોને નુકસાનકરતા હોવાથી નાણુદ કરવા માટે પ્રેસીડન્ટ રૂઝવેલ્ટ પગલાં લેવાને ઇરાદો રાખે છે. તેથી કેટલાક કરોડપતિ એએ એક ફંડ ઉભું કરી પ્રેસીડન્ટની મોજનાને નિષ્ફળ કરવા લાગત શરૂ કરી છે.

નામરોખીમાં કાફરોને માર મારવાના કારણથી જે ઓરાઓને સગ કરવામાં આવી છે તે સંબંધમાં લોરડ એડમીનને ૬૫૬૦ આપનારાં લખાણુ વિલાયતના ડાપા માં કેટલાકે પ્રસિધ્ધ કર્યાં છે.

નમ્બાલના પ્રાઈમ મીનીસ્ટર મી. મુરે તા. ૬ મીએ કાલોલીઅલ એપીસની મુલાકાત લીધી હતી.

યુરોપમાં જ્યાં રાજ્યોના પ્રતિનિધીઓ ની હેમ સહેરમાં ભરાનારી આ સાલની કોનફરન્સ વખતે ઇટાલી એવી દરખાસ્ત લાવનાર છે કે મોટાં રાજ્યમાં ગણતંત્ર કોઈપણ રાજ્ય કેટલાં લડાઈનાં હથિયારો રાખી શકે તેની હદ ખાંચવી.

વિલાયતની પારલામેન્ટ રજન પુરી કરી તા. ૮મી એપ્રિલે મળી હતી.

નામરોખીમાં કાફરોને માર મારવા માટે જે યોરને શિક્ષા થવાનું જાહેર થયું છે તેમને જોમ્મવા માટે આરનોડક વાઈડ તામના ઓરાએ એક ફંડ ઉભું કર્યું છે.

કોલોનીયલ કોનફરન્સ માટે વિલાયત ખર્ચા સંક્રામણના મેયરે જનરલ બેથા બંદર પર ઉતરે ત્યારે તેને માનપત્ર આપવા માગ્યું હતી કરી જે જનરલ બેથાએ કબુલ રાખી છે.

નાતાલના પ્રાઇમ મીનિસ્ટર મી. સુર જે હાલ કોલોનીયલ કોનફરન્સની બેઠકમાં બાજ લેવા માટે વિલાયત ગયેલ છે તે બંદરથી પારીસની મુદ્દાકાતે ગયેલ છે.

હોંડામાં ભરાયેલ સાઉથ આફ્રિકા પ્રદેશન કમીટીના સર પીટર બામ તથા મીંગ ડય મેંજરોના માનમાં અમરદર ક્રમમાં એક ખાણ આપવામાં આવ્યું હતું.

વિલાયતની પાર્લામેન્ટના રેકૅકલ પક્ષના મેંજરોએ એવી હીલચાલ કરેલી છે કે આવરસાંડને સ્વશત્રુ આપવાની જરૂરીયાતને હાર કોલોનીયલ કોનફરન્સમાં પસાર કરાવે.

હુનીઆના ખ્રિસ્તી વિદ્યાર્થીઓ માટે હીલચાલ કરનાર એક કોનફરન્સ બંધાવવાની સંત્યધાની ટોફાઓમાં ભરાવાનું હતું. તેના તરફ હીમ એડવર્ડે દિશ્વસે. છનો સંદેશ મોકલ્યો છે.

મીકોલોની રેલ્વેપરના પાંચ લાખ કામ કરાવે એક સામગ્રી હડતાલ પાડવાનો અંકલો કરેલ હતો. પણ પમારમાં ૧૦ ટકાનો વધારો મળવાની સમજુતી થવાથી હડતાલ અટકી છે.

આમેરીકન સ્ટેટો સ્વતંત્ર પ્રજાકીય સંત્ય બોગવતાં હોવાથી ત્યાંના પ્રધાનેને કોલોનીયલ કોનફરન્સમાં આગંત્રી નહિ આપવામાં આવે એવું લેવડ એલગીને બંદર કર્યું છે.

પારીસના અનાજના વેચતારાઓએ હડતાલ પાડવાનું જાહેર કર્યું છે, તેની સામે સખત પગલાં લેવા ફ્રાન્સ સરકારે કાવ કર્યો છે.

ઓહાઇમાં બપંડર આમ લાગવાથી ત્યાંના મુનીવરસીદીનું મકાન બળીને નાશ પામતાં પા. ૭૩,૫૦,૦૦૦ નું નુકશાન થયું છે. આ મકાન બાંધણીમાં અમેરિકા ખંડ માં સઉથી સુંદર ગણાતું.

ચાલુ વર્તમાન.

નાતાલ.

નાતાલનો મવરનર સર હેનરી મેઃ કેલમની સીમેનના મવરનર તરીકે નીમણું થયું છે. ચીનની દક્ષિણે આવેલા હોંગ કોંગના બ્રિટીશ ટાપુના મવરનર સર મેથ્યુ નેશન નાતાલના મવરનરના હોદ્દા ઉપર આવશે.

અમારો એસ્ટેટને બંધરપત્રી બહુવે છે કે મીમેસા આમળ થયેલ અબદુલ કરીમ નામના દિંદોના પુત્ર સંબંધમાં રામપ્રસાદ, ઇબ્રાહિમ, તે ગંગુરજી નામના દિંદોઓને સકાર તરીકે પકડવામાં આવ્યા છે.

એમ. એચ. પારેખ અને કુ. ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તરડી તરીકે નીમાએકા મી. આરશીઆલ રડીવનસન અને રેનોલ્ડ ટેટને નાણાં ઉપાપત કરેલા ના આરોપથી ડરખતની ખીજ કીમીનલ કોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યા હતા. જે વખતે ટેટલીક બુખાનીઓ લેવાવા બાદ કેસ સુવર્ણી રહ્યો હતો.

નાતાલ કોલોનીના વારસીક. રેવન્યુમાં ઉમેરો કરવાના ઇરાદાથી સ્ટેપ ડ્યુટીમાં વધારો કરવા બાર એક કમીશન નીમાવા તું છે.

ડરખતમાં ફરીથી બંધાવાના ટાઉન હોલના બાંધકામમાં ફરી ગતના પાણુ વાપરવા તથા કેટલું ખરબ કરવું એ સંબંધી કેટલોક વખત થયાં ગોરાઓમાં ચરચા ચાલી છે. તે ઉપર વિચાર કરવાને ટાઉન કાઉન્સિલની એક મીટીંગ તા. ૫મી એ મળી હતી જેમાં અગાઉ હારવેલ ખરચમાં ઉમેરો કરવાનો નિશ્ચય થયો હતો.

ડરખતના મીક માલ્સેટ મી. પરસી ખીન્સની સહીથી સ્થાનીક બાપમાં તીચે ની નોટીસ બંદરે થયું છે:—જેઓને ત્યાં કાફર નોકરો હોય તેમને માનપુર્વક અરજ કરવામાં આવે છે કે કાફરોએ મે માસની ૩૧ મી સુધીમાં પોલ ટેકસ ભરી આપવા નો છે; જે કાફરોએ તે મુદત સુધીમાં નહિ ભરી આપે હોય તેમના ઉપર કામ ચલાવવામાં આવશે, એવી વાતની ખેતાના કાફર નોકરોને ખબર આપશે.

ગયા શનીવાર અને રવીવારના દિવસો માં થયેલ વરસાદને વીધે નોરથ ટોરટ લાઇન રેલ્વેપર ટોંગાટથી થોડે દુર થોડા ભાગમાં રસ્તો ધોવાઈ ગયેલો માલુમ પડ્યો હતો.

નાતાલના બારામાંથી કાલસા લેનાર રડીમરોને કાલસા પુરા પાડવાની મોકલણ માં સરકારે ફેરફાર લાખલ કર્યાથી એક રડીમર કંપનીએ કાલસાનો બધો ઉસાગો આપેથી લેવાનો ઇરાવ કર્યો છે; તેમ બને તો કોલોનીને કાલસાના વેપારમાં થોડો ઘટાડો ખમવો પડશે.

નાતાલ મવરમેટ એજેટમાં પોસ્ટમાસ્ટર જનરલની સહીથી નોટીસ આપવામાં આવી છે કે તા. ૧ લી મે થી બીચુએના લેન્ડનાં પોસ્ટલ પારસલ ઉપર રતલ વજનનક ૧ શી. ના હરથી રી પડશે.

મયા શુકરવારે ડરખતમાં સેન્ટરલ પોલીસ સ્ટેશનમાં સારજન્ટ પાંચ મીનીટ ખીજ એપ્રીલમાં મથો તેટલી ગેરહાજરી માં કાઢ બદમાસ પા. ૧૨૦ ની થેલી જે કીમીનલ કોરટમાંથી દંડ તરીકે આવી હતી તે ચોરીને નાશી મથો હતો.

લેડીસમીથ પાસે વોલ્ટર કોવેન્ટરી નામના ગોરાનું પુત્ર કરવા એક કાફર ટાળીએ પ્રયત્ન કર્યો હતો. આ ગુન્હા માટે કાફરોને પકડવામાં આવ્યા છે.

સોમવારે મુઘ રીવરમાં આગના બનાવ થી મેકડોનલ્ડ નામના ગોરાનું મકાન બળીને નાશ પામ્યું હતું જેથી આશરે પા. ૪૦૦ નું નુકશાન થયું છે.

ડંડીની ટાઉન કાઉન્સિલની માસીક મીટીંગ વખતે મેયરે બહુવચુ હતું કે શહેરના રસ્તા ઉપરથી ટોર પસાર થવા દેવાનું બંધ કરવા સરકારને અરજ કરવી જોઈએ.

ટરાસવાલ.

જોહાન્સબર્ગમાં ટરામથે અને રીજગીક બતીની હાલમાં વધેલી અબવરચા સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા ગોરાઓની એક મીટીંગ તા. ૪ થી એ લામ દોનતીનમાં મળી હતી. તે વખતે ચાલુ અધેર માટે મ્યુનીસીપાલ કોરપોરેશનની બેઠકારીને વખોડનારા તથા તપાસ માટે કમીશન નીમવાની જરૂર દેખાડનારા દરબે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

માર્ચ માસમાં દરસવાલમાં ૭૮ ચીના મરજી પામ્યા હતા, ૪ ને પાંચ મોકલવા માં આવ્યા હતા તથા ૩ ખીછ રીતે મરજી પામ્યા હતા. તા. ૩૧ મી એ ત્યાંના ચીનાની કુલ સંખ્યા ૫૩,૬૫૧ ની હતી.

તીજનો નાચ કરવાનાં પગલાં લેવાનો વિચાર કરવાને કેપ, નાતાલ, દરસવાલ વગેરે ઠેકાણાના પ્રાતનીધીઓનું બનેલું એક કોનફરન્સ બ્લોમફોર્ડનીમાં મળવા નું છે.

સાઉથ રેન્ડફોર્ડની માઇનમાં એક હટકતી ફીવાલ પડવાથી ચાર કાર્કેસ કચરાઈ મુઆ હતા.

પ્રીટોરીઆમાં જેક ગરશન નામના ગોરાને પોતાને ત્યાં રાખેલ આફરડીએ તરફ બદલાવથી વરતવાની છત્રા બતાવવા માટે કોરટમાં ખડે કરવામાં આવતાં એવી ગતના ચાર મુન્દા સાબીત થતાં એક વરસની કેદની સજા રહી હતી.

હીરાને મહોરદાર કરવાનો અને એપ ચાવવાનો ઉદ્યોગ ચલાવવા માટે એક કંપની કેપટાઉનમાં ઉભી થઈ છે.

રોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાઇરેક્ટ લાઇન.]

અમસીંગા—તા. ૧૩મી એપ્રિલે કેસા ગોઆએ અને બેરા થઈ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

અમસીટો—તા. ૧૫મી એપ્રિલના રોજ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

કોંગ્રેસ—તા. ૨૬મી એપ્રિલે કલકત્તા માટે ઉપડશે.

બેટનહોલ—તા. ૮મી એપ્રિલે કલકત્તાથી ઉપડશે.

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

સોમાલી—તા. ૨૫ મી એપ્રિલના રોજ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

રીચરડાગ—તા. ૧૦મી એપ્રિલે મુંબઈ પહોંચી છે.

ડંડીની ટાઉન કાઉન્સીલમાં તંદુરસ્તો ખાતાના અમલદારે જણાવ્યું હતું કે દુધ પુરું પાડનારા કેટલાક દિંદી ફેરીઆ માપીઆ તરીકે ધીસા વાપરે છે તે અટકાવવાનો ઉપાય લેવો જોઈએ. એ બાબત પગલાં લેવાની સલાહ સાથે પોલીસ કમીશીને સોંપવામાં આવી હતી.

રોકડ બખ્તર ભાવ.

ચાવડ.	શી. પે.	શી. પે.
મોંગ	૧ વસ્તાનુ	૨૨ ૦ થી ૨૩ ૬
બીમડીના	"	૨૬ ૦ " ૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૬	
એફ. ડી. આર.	"	૨૧ ૬ " ૨૨ ૦
ચીની સમર	"	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦
હુડાના	"	૨૫ ૬ " ૨૬ ૦
ફેશી ટુવેર ફાળ.	૨૧ ૦ " ૨૧ ૬	
ટુવેર ફાળ કનપુરી.	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬	
મસૂરની	"	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬
મગની	"	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬
અડદની	"	૨૭ ૬ " ૨૮ ૦
ચણા મુંબઈના	"	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬
" ફાળ	"	૨૩ ૦ " ૨૪ ૦
વટાણા	"	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦
મકાઈ	"	૧૩ ૦ " ૧૩ ૬
ખીનીસ	"	૨૬ ૬ " ૨૭ ૦
કાચુ તેલ ૧ આલન	૩ ૬ " ૩ ૬	
એરંડાનું	"	૩ ૨ " ૩ ૪
મોહું	"	૩ ૮ " ૩ ૯
નાળાંએરનું	"	૪ ૬ " ૪ ૦
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
મોરીસની.	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
પીણા	"	૧૫ ૦ " ૧૫ ૬
આઉન	"	૧૨ ૬ " ૧૩ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
આટો	૧૧ ૦ " ૧૧ ૬	
લીપદાસ એટ	૧૧ ૦ " ૧૦ ૬	
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૪	
ધી પેટી ૪ ટીનના પૌ	૮ ૫ " ૮ ૧૦	
પોરબંદર	"	૬ ૦ " ૬ ૨૦
પાશરીન ડીવેસ.	૬ ૩ " ૬ ૩	
" વાઈટ રેસ	૮ ૦ " ૮ ૩	
" " બલન	૧૨ ૩ " ૧૨ ૬	
નાળાંચેર ૧૦૦	૧૪ ૦ " ૧૪ ૬	
ફલી	૮ ૦ " ૮ ૬	
દુધ નેસલનું.	૨૬ ૬ " ૨૬ ૬	
નીમક (લીવરપુલ)	"	"
બસ્તા એકનું.	૪ ૬ " ૪ ૬	

Sunlight Soap.

પૌંડ ૧૦૦૦ ઇનામ.

સન લાઇટ સાબુનમેં અસ્વચ્છ પદાર્થ હૈ

ઔર નુકશાન કરે એસા રસાયણીક પદાર્થ હૈ

એસા સાબીત કર દેવે ઉસ્કો સન લાઇટ સાબુન

બનાને વાલી કંપની લીવર બ્રધર્સ લીમીટેડ તર

ફસે પૌંડ ૧૦૦૦ ઇનામ દીયા જાયગા.

પ્રતિરોઆનો મસજદનો હિસાબ.

તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૯૦૭ થી, તા. ૩૧ માર્ચ ૧૯૦૭: માસ ૩ નો.

મસજદ ના ખાતે	ખાતે	ખરચની વિગત નીચે મુજબ.	ખાતે	ખરચની વિગત નીચે મુજબ.
મસજદ ના ખાતે	ખાતે	ખરચની વિગત નીચે મુજબ.	ખાતે	ખરચની વિગત નીચે મુજબ.
ખાતે	ખાતે	ખરચની વિગત નીચે મુજબ.	ખાતે	ખરચની વિગત નીચે મુજબ.
૫૦ સેમણ રૂમનું ૨૨-૧૬-૯	૨૦ લ રેગમન હસન એન્ડ		૨૦ લ રેગમન હસન એન્ડ	
રૂમનું ૧-૧૫-૦ ખુદશી	રૂમનું ૧-૧૫-૦ ખુદશી		રૂમનું ૧-૧૫-૦ ખુદશી	
જમીનનું ૧૧-૩-૦ ... ૩૫ ૧૪ ૬	જમીનનું ૧૧-૩-૦ ... ૩૫ ૧૪ ૬		જમીનનું ૧૧-૩-૦ ... ૩૫ ૧૪ ૬	
.. ફુકાનું હા. અબદુલ્લા	.. લખવાની બુકો ૨-૦-૬ બેંક		.. લખવાની બુકો ૨-૦-૬ બેંક	
૩૦-૦-૦ પોટ તથા રકબીની	ડીપાર્ટમેન્ટ બુક તથા એકસ		ડીપાર્ટમેન્ટ બુક તથા એકસ	
૦-૬-૬ મળી. ... ૩૭ ૬ ૬	બેંચ ૦-૫-૨ ... ૧ ૫ ૮		બેંચ ૦-૫-૨ ... ૧ ૫ ૮	
.. લાકડાં વેચેલાં તે ૦-૭-૬	.. હાથ સાથે ખોળે ખાસનો		.. હાથ સાથે ખોળે ખાસનો	
મોદરમની મોજલસના ખાત	પગાર ૧૦-૦-૦ બેંચી સાહે		પગાર ૧૦-૦-૦ બેંચી સાહે	
તનાં ૨-૧૦-૦ ... ૨ ૧૭ ૬	ખોળે ખાસનો પગાર.		ખોળે ખાસનો પગાર.	
.. શેઠ હાજી હમીય તથા તૈયબ	૭-૦-૦ ... ૧ ૭ ૦ ૦		૭-૦-૦ ... ૧ ૭ ૦ ૦	
હાજી ખાત મોદરમ તરફથી	.. મતીનો ખરચો ૪-૮-૭		.. મતીનો ખરચો ૪-૮-૭	
પેહેલાના હિસાબ પેટાથી	મસજદના ખેસમાંથી સાફ		મસજદના ખેસમાંથી સાફ	
બેંક ૧ ... ૧૪ ૫ ૧ ૮૩ ૭ ૧	કરવાતી મજૂરી ૧-૧૦-૦...		કરવાતી મજૂરી ૧-૧૦-૦...	
૧૦ ઉપરાણા ફંડ ખાતે જમે	.. પાણીના મુનીસીપાલીટીને		.. પાણીના મુનીસીપાલીટીને	
મળ્યા તે નીચે મુજબ.	૧-૧૬-૦ ખે માસના .. ૧ ૧૬ ૦		૧-૧૬-૦ ખે માસના .. ૧ ૧૬ ૦	
.. મેમલુ વિગેરે સાહેબોમાંથી...	.. પરચુરણ ખરચમાં ... ૨ ૪ ૨		.. પરચુરણ ખરચમાં ... ૨ ૪ ૨	
.. હકક દોહતાં મસજદમાંથી	.. બેંક બુક તથા રસીદ બુકો		.. બેંક બુક તથા રસીદ બુકો	
ઉપરાણા મળેલું તે... ૮ ૩ ૧૧	જપાવી તેને ૨-૨-૬ ... ૨ ૨ ૬		જપાવી તેને ૨-૨-૬ ... ૨ ૨ ૬	
.. સુરતીઓમાંથી ઉપરજી કાજ	.. વકીલ આર. એલ. ઓરીસ		.. વકીલ આર. એલ. ઓરીસ	
લીઆ તથા હાકક મળીને	શીલનું બીજા ૧ બુકનું તે. ૫ ૭ ૧ ૭		શીલનું બીજા ૧ બુકનું તે. ૫ ૭ ૧ ૭	
ઉપરાણાં તે. ... ૧૬૫ ૦ ૦ ૨૫૫ ૧૫ ૧૬	.. વકીલ આર. એલ. ઓરીસ		.. વકીલ આર. એલ. ઓરીસ	
૭૦ લીજાજ રેલવે ફંડ ખાતે હકક	શીલનું બીજા જમે છે તે		શીલનું બીજા જમે છે તે	
દોહાપર મસજદમાં ઉપરાણાં	કુલ ૨૪-૭-૦૭... ૨૨ ૭ ૪		કુલ ૨૪-૭-૦૭... ૨૨ ૭ ૪	
મળેલું તે જમે. ... ૩ ૧૫ ૨	.. વકીલ રેગમન હસન		.. વકીલ રેગમન હસન	
૮૦ લીજાજ ફંડ ખાતે જમે ... ૬ ૦ ૭	એન્ડરસન બોલ પાઉડ		એન્ડરસન બોલ પાઉડ	
૩ અંગુમન હસનમાં ઓફ	૧૦૬-૬-૬ પેટ પાઉડ		૧૦૬-૬-૬ પેટ પાઉડ	
પ્રતિરોઆ ખાતે જમે. ... ૨૭ ૫ ૩	૫૦-૦-૦ દહ સેટલમેન્ટ		૫૦-૦-૦ દહ સેટલમેન્ટ	
૧ આર. એલ. ઓરીસરીલ	ફર્ન તે તથા એનેજ લગતો		ફર્ન તે તથા એનેજ લગતો	
ખાતે જમે ખા. જોહા-સખર્મ	પરચુરણ ખરચ પા. ૧૦-૦-૦		પરચુરણ ખરચ પા. ૧૦-૦-૦	
સુપીમ કોર્ટનું બીલ. ... ૨૨ ૭ ૪	મળી પા. ... ૬૦ ૦ ૦ ૩૬૧ ૧૫ ૧૦		મળી પા. ... ૬૦ ૦ ૦ ૩૬૧ ૧૫ ૧૦	
પૌડ ૪૦૦ ૧૧ ૪	જમે રકમમાંથી ખર્ચ ખાદ		જમે રકમમાંથી ખર્ચ ખાદ	
	જતાં તા. ૩૧-૩-૦૭ ના		જતાં તા. ૩૧-૩-૦૭ ના	
	પરંત ખાદી ... ૮ ૧૫ ૬ ૦		પરંત ખાદી ... ૮ ૧૫ ૬ ૦	

ઉપરના હિસાબ પેટે વધુ વિગત મસજદના બુકોમાં જોવાથી મળશે તેમજ સેબુ હેબુ જે બેંચી છે તે બેંચી બેંચીથી જ મળ્યું છે. જોવાથી ખાતરી થશે.

સી. પી. પો. હસન મહમદ કાજલીઆ.

અહમદ મહમદ કાજલીઆ.

પ્રતિરોઆ તા. ૩૧ માર્ચ ૧૯૦૭.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAL"
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. HALIM

Fresh Cape Snoek Fish
WHOLESALE AND RETAIL,
Always on hand at cheap price.
એ. હાલીમ.
નંબર ૩૫ રસ્તા માલબી.
કુદરતી તથા જાણીતી ચરસો આવે મળશે.
Box 5925, 23rd St. Malay Location
JOHANNESBURG.

NORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O./Box 312, ISLANDIA BAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Rugs, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries.

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણા પરચેસર.
વીશીની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
૩૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT & DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA," P.O. Box 51.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GRY STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add: "Camroodeen," Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
South and England.
Also Exporter of Cape Snoek,
NATAL DRYOT.
Messrs. Jubbey & Sorahjee Bros. Durban.
કચ્છ મેસર્સ જુબેઈ બ્રુસ.
જનરલ મરચંડા,
૧૨૯, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Batteries Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Color Tinkings
Mattresses Cases, Feather Pillows, &c.
Market 284 (West), 1st 5180, Johannesburg

The largest Importer in South Africa of
MILITARY & CIVILIAN

Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waiscoats, etc.
J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Head Office: 12 Rue des Ventes-Bourgeois, Paris.
સેકન્ડ-હેન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, ઈનર વિનર વગેરે
બધા યુરોપીય મેનપનાર થેલી ૪૫૦.
જે. લેન્ડા.
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
ફ્રાન્સમાં ૧૨ રોડ ડેસ વેન્ટ બુર્જોઈસ.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોટા જથ્થા.
બાઈસીકલોના મોટા જથ્થા. જુદી જુદી
વતની બાઈસીકલો કિંમત પાઈડ ૧-૧૦-૦
(કેસ) થી અથવા માસિક દફતેથી અમારે
ત્યાંથી મળશે. દરેક ભાગુ બાઈસીકલ
રીપેર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે. એ. કોન
૨૨૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.
General Dealers,
Wholesale and Retail,
પ. હબાહીમની કુલ
ફાલસેલ ને રીટેલ મરચંડા.
Corner BURBURE and MARKET STREETS
STANDERTON.
Box 37. Telegraphic Address "E-BRAN" 42.

PRICE 3D.

REGISTERED AS A NEWSPAPER

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 20th April, 1907.

No 16.

P.O. Box 176.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis

AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. M. JEEVANJEE,
& CO.,

Stevedores, Dubashes, Contractors,
and Commission Agents,

MacDonald Terrace, MOMBASA.

HEAD OFFICE:—KARACHI BRANCHES:—BOMBAY & NAIROBI

Telegraphic Address:

Karachi
Mombasa
Nairobi

"JEEVANJEE."

Bombay: "CONVEYANCE."

Codes used A.B.C., 5th Edition, A.I., Scott's, Watkin's, and Universal

Tel. Add:

"RUSTOMJEE."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

939.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snoek
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કપની તાજ રેનૂડ
મઘી અને મોટી
કપીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add.: "Kathorian,"
Telephone 224.

સસ્તો અને ઉચો તમાકુ.

ટેન્કાનો વખણાવેલો તમાકુ પરચુરસ
કે જમામય આમારે ત્યાંથી મળી શકશે.
એ. એ. ગાંધી. ટેન્કા.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

થાપણ પાઉંડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આમનો વિમો વણાજ સસ્તો
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 88.

TEL. NO. 1 "DORDANAN"

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કમિશન
એજન્ટ.

નોંદવ ૧૮. ૧૨૫, ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

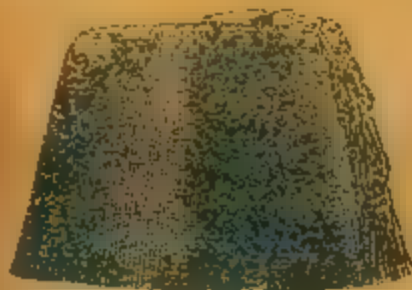
Telephone 364

P.O. BOX
447.

હિંદી અમુકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તમેહવાર રેશનના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,
434, West Street, DURBAN.

ટરકીશ ટોપીઓ.

નમુનેકાર ઓક્સીટી ટોપીઓ

ફીકાયત હાવે. છુટક તથા જથ્થાબંધ.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours
BEST SILVER JEWELLERY PRICE MODERATE
Come and see for yourself.
Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of
all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેમની રંગ રુચી અમારા આગળીખાના દિસાએ વેચી નાખવાની છે.
તેથી કેનારને બહુ ફીકાયત હાવે મફતે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.
Telephone 864. Telegraphic Address: "FORBANDAR."

A. McWILLIAM,

P.O. Box 217, DURBAN.

હિંદી વેપારીઓના બરનો સમગ્રી જાતનો માલ રાખવામાં આવે છે.
કેમરશીઅલ રેડ ઉપર મેશસે ડબલ્યુ ટનની આજુબાજુ નવા મકાનમાં
દાખલ થતાં પહેલા સવળા માલ ઉપર ખાત્ર સરતો હાવ રાખેલો છે.
ફલકાતમાં ચાખા. દાઢ, ધી, અને મોરીશીઅસથી મોરીશની બીની
મોટા જથ્થામાં મંગાવવામાં આવે છે.

એ. મેક વીલીઅમ.

ટેલીફોન નં. ૯૧૪. એ. બોક્સ ૨૧૭
ટેલીગ્રાફ અરનામું "કોન્કાસેઝ" "CONCASSEZ."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.
HOUSES, OFFICES, SHOPS, & C., TO LET.
APPLY—
125 FIELD STREET.

P.O. Box 97

Tel. Address: "MIANKHAN" District

Telephone No. 4

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL.
PUBLISHED IN MADRAS.
Rates of Subscription Rs. 7 per year.
Post Free. Any part of the year.

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ કીપર ખરીદી લીધેલ દોષા છતાં એલ.
કમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાનાકમાં સારી રીતે જાહેર ચાપ ત્યાં
સુધી જુલુ નામ રાખવાનું દરખાસ્ત દર્દ.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. આ
શે છે.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટગુડ્સ, કાપડ બર,
જુટ, કાફરી માલ, હાઈવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભાયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44, HEBELBERG.

Branches:—
Petersburg, Box 24. Nigel, Box 43.
and at Volksrust
(as BHYAT BHABHA & Co.)
Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

348 PINE STREET, DURBAN.

TEL. ADDRESS: "FABULAR" Box 111.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mohammedan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohun Ghose, The Hon. Mr. Govindaraghaya Iyer, Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica-charan Muzumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atikulla of Dacca, Mrs. Sorajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 3. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. Contents:—Indian Political Economy; The Re-organisation of Rural Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Glimpses of Attempts; Industrial Conference: Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 3. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4-5.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 3 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Babu Girindranath Dutt, B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which from the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price, Rs. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 5.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). Rs. 4. To subscribers, Rs. 2.

Tales of Marladu Raman.—By P. Ramachandra Rau Avergat, Retired Statutory Civilian. Rs. 8. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subramish Pantulu. Price Rs. 8. To subscribers, Rs. 4.

G. A. NATESON & Co.,

Explanade,
Madras.

ફક્ત વેચવાની છે.

આવક દાખલ મહેની અમેલ બરની ફક્ત વેચવાની છે. વધુ ખુલાસા માટે આર. સ. દાખલમાં અથવા ૧૦૭ શીક્સ સ્ટ્રીટમાં ફાઇફાઇસમને પુછાથી ખબર મળશે.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

FAKIR SALEJEE GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSRUST.

SHAIK MOHIDEEN,

WHOLESALE & RETAIL GENERAL MERCHANT
195a Camroodeen's Buildings
Grey St., DURBAN. TEL. ADD. SHAIKMOH

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.) Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Rs. 1 2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses, Rs. 3, 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES (in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Rs. 1, 2as. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS (Third Edition).—Explained and Illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition, Rs. 1, 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2, 2as. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science), Rs. 1, 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA."

અમારું મુલેમાન

મદરડે એન્ડ ઈમ્પોર્ટર્સ

પી. એ. બોક્સ ૩૦, ઇન્હામબેન.

ABBA SULEMAN,

Wholesale & Retail Merchant
& DIRECT IMPORTER
AFRICAN PRODUCE COMMISSION AGENT.
P.O. Box 30, INHAMBANE.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,
P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. "TACE." KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

38 Field street, Durban
હોદાને સામાન, કટવરી, ખતીઓ તે, રંગ તેના બચ.

કાચને સામાન, સ્ટેશનરી, એનેમલને સામાન. વગેરે વગેરે. બજારથી વેક કરી વર વચ શીલીવર કાચમાં આવે જે. કાચને માટે નીચેને સરનામે પુછા.

આર્મ સ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,

૩૮ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ. દરબન.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Forbhandar."
Telephone 864.

સસ્તો અને હિથો માલ.

સન સીગરેટ, સુમાત્રા સીગરેટ બીર વર છતીઆ રંગ વગેરે ખતની તમાકુ નીચેને સરનામે મળશે.

સન એન્ડ ટાબેકો વર્ક્સ.

૧૧૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દરબન

બહાર ગામના એજન્ટો.

આ જાણું છું કે ધરકોની સગવડ ખાતર દર અકવાડીએ ધી પબ્લીક લાયબ્રેરી, રૂપા કવીન સ્ટ્રીટમાંથી લાયબ્રેરીના સેક્રેટરી મી. દીવાન પાસેથી દર સતીવારે નવ વાગતા પછી ત્રણ પેનીના દામથી મળી શકશે.

સ્ટેગર—મી. મોતીલાલ પટેલ, બોક્સ ૧૭ વેલ્લમ—આણુ તાલવંતસીંગ.

પીટસબગ—મી. માહનલાલ ખડેરીઆ. બોક્સ ૧૬૦

કમ્પરલી—મી. તુલસીરામ. બો. ૩૬૨. ઉદાગીરમામે—નેસર્સ વજ્રલાલ અને લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

M. S. COOVADIA,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

52 Field Street,

DURBAN.

At the Cape Office for S. Africa — And at —

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPE TOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 44, Telegraphic Address "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch: — KHOTA & CO., Nigel.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LERIBE, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL

MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

K. N. DESAI,

Fruit Merchant and General Storekeeper.

BELLAIR, NATAL.

બધી જગ્યાએ કુટ્ટા ચલાવવામાં આવે છે.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT

Butha Buthe,

Leribe District, Basutoland.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,

DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER AT SHORTEST NOTICE.

125a Gray Street, DURBAN

બી હરથન કોલ સપ્લાઈ.

૫૨ કોમાસીયલ રોડ.

વિદ્યાવતી ઓર દેવો કોલસા ઓર લકઢી

ટુટક ઓર જગન્નંધ દેવેચાલે.

વોલસ ૭૫. ટેલિફોન નંબર ૨૪૩.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કોઈપણ લોકોને માર્ગ દિહુસ્થાન, બપાન, યુરોપ, આમેરિકા અને અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરોળેને દર સ હેરા દીઠ એક શીશીમ અને કંપની શીશીમ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગમાં પણ મોકલી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે, આ રજીસ્ટર નામને માર્ગ કોઈપણ પદ્ધતિ લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ પુક છે તે દરેક રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ રાખેલાં તાર લેવા તથા મોકલવાથી થણા સસ્તે દરે કામ લેકેલી શકાય છે.

પણી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર બંનેને કીલી વર કરે છે.

થણ વિચત માર્ગ નીચેને સરનામે લખો

મેનેજર,

રૂટરની એજન્સી,

ડેવીસ બીલ્ડિંગ્સ,

૫૨ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ,

ડુરબન.

રૂટરની બીલ્ડિંગ્સ,

સેન્ટ જ્યોર્જ્સ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઉન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,

બી હોનર હાઉસ,

કમીસનર સ્ટ્રીટ,

જોહાન્સબર્ગ.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, & ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

Indian Opinion

VOL. V.

PIKENIX, NATAL, SATURDAY, APRIL 20TH, 1907

No. 16

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
The Colonial Conference and a Lesson	143
The Ladysmith Appeal	143
A Correction	143
Sir Mancherji	144
Insults on the C.S.A.R.	144
The Asiatic Act	144
OTHER ARTICLES:—	
Mass Meeting at Kimberley	144
Johannesburg Lotteries	145
Imperial Parliament	146
Insulting an Indian at Jeppe	148
Indian Parent's Duty	149
The Anti-Asiatic Measure	150
Facts and Comments	150
CORRESPONDENCE:—	
The Transvaal Asiatic Question	147
The Registrar's Report	148

Indian Opinion

SATURDAY, APRIL 20TH, 1907.

The Colonial Conference and a Lesson

THE Premiers from all the British Colonies are being lionised by the British public. General Botha occupies a pre-eminent position among them, and, as a graphic cablegram puts it, "though junior in position, he is senior in the affection of Englishmen." The spectacle is soul-stirring, and must supply food for serious reflection to the enemies of Great Britain. We wish it were possible for British Indians, who are of the same Empire as the Colonists whom the Premiers represent, to share to the fullest extent in the gratification which must fill the hearts of the hosts and guests who are vying with one another in showing their mutual affection. The studiously exclusive manner in which British Indians are treated in most of the Colonies renders it impossible for them to view the proceedings with the same measure of satisfaction, if it does not actually oblige them to look upon the doings of the Conference with some misgivings. Every Indian is to-day anxiously wondering how far the Imperial Government will lower its traditions in order to please the Colonies and bring them in a line with itself.

Notwithstanding, we ask British Indians in South Africa to rejoice with the British nation over the events that are now happening in England, and to treat the question of their position as a passing phase. That frame of mind is necessary, if we are to learn the true lesson from the Conference, or, rather, the reception of the

Colonial Premiers, for, after all, are not the cheers, the applause, and the more sober methods of demonstrating mutual affection only what is deserved by the Colonies? Setting the mental aberrations regarding the colour-policy of the Colonies aside for a moment, is not the progress of these daughter-nations a phenomenon that should excite the admiration of the world? Whilst it is true that progress has received much encouragement and many a stimulus from the Imperial Government, it would be futile to deny that a great deal of it has been achieved by solid self-help. The Colonies are what they are because the Colonists have proved their ability to stand on their own feet, and, having now reached the age of majority, are prepared to dispute Great Britain's right to dictate their policy. Great Britain, in her turn, recognises the fact. The result is mutual respect, mutual fear, and mutual love. British Indians, before they can come in as equal sharers, will have to sacrifice much, and will have to help themselves a great deal before they can even aspire to that position.

The Ladysmith Appeal

LADYSMITH still continues to loom large on the British Indian horizon, and the Licensing Board has earned for the historic town an unenviable notoriety through the judges of the Supreme Court. We have already reproduced the proceedings before the highest tribunal of justice in the colony regarding the abortions of justice arising out of the operation of the Dealers' Licences Act. The learned Chief Justice characterised the hearing before the Licensing Board as of the gravest irregularity. We have, therefore, now a weighty pronouncement as to the behaviour of the Board from the Supreme Court.

The *Natal Mercury* and even the *Natal Advertiser* have condemned in unmeasured terms the action of the Licensing Board. Both of them think that it is calculated to bring the fair name of the colony into disrepute. All this sounds very nice, but the *Natal Advertiser* is entirely mistaken in considering that the decision of the Supreme Court affords any substantial relief to the aggrieved Indian traders. As it was, the Ladysmith Board sinned indecently, and it was the indecency that the Supreme Court was able to punish, but had the Board sinned decently, as many another Board has done before now in Natal, the sin itself would have escaped punishment, not because the Supreme Court is less willing to punish sin, but because it has been rendered powerless by the

legislature.

The decision does not mean that the parties in question will be able to get their licences. It is open to the Ladysmith Board now to go through the force of an appeal, to comply with the rules of procedure, and then deliver its premeditated decision which cannot be disturbed by the Supreme Court. It is, therefore, possible for the Licensing Board to deprive, say, an Indian of 50 years' standing, living absolutely in the European style, commanding popularity in his town, and offering no competition whatsoever in trade, of his licence, at its sweet will, and the Supreme Court, as it has ruled so often, will have no authority to enforce justice. And it is this state of hopeless uncertainty which British Indians have legitimately protested against and must continue to protest against until the evil is removed.

Satisfactory as the result of the appeal before the Supreme Court is, the only use the Indian community can make of it is to show what serious mischief is possible under the Dealers' Licences Act. Unhappily, in this instance, the Supreme Court did not grant costs against the Licensing Board, as it certainly might have done, following the precedent set before it in the case of *Sammath Maharaj vs. The Durban Corporation*. It might then have acted as a deterrent to the Licensing Board. The Natal Indian Congress must, therefore, continue to fight the righteous cause of inoffensive British Indian traders with unabated vigour, and not delude itself with the belief that the empty victory gained in the Supreme Court will bring about any relaxation in the unholy war that is being waged against Indian traders by some of the Licensing Boards and other interested anti-Asiatic agitators.

LAST WEEK WE DEALT WITH REUTER'S misleading telegram to the South African Press giving a précis of Mr Chamney's report. Now it is our pleasant duty to draw attention to the correction made by Reuter, and reproduced in our columns the same week. Our contemporary the *Natal Mercury*, even without the aid of the telegram from Reuter, in a footnote to Mr. Gandhi's letter explaining the report, admitted the mistake committed by it in basing its leaderette on the first telegram. The *Advertiser*, however, up to the time of writing this note, persists in its adherence to the first telegram. It has now, however, before the full text of the report given by us, as also the second telegram from Reuter, and, in the name of honest journalism, we ask our contemporary to withdraw the very strong remarks made by it.]

WE, IN SOUTH AFRICA, DO NOT

Sir Mancherji

perhaps, sufficiently well the quiet but solid work Sir Mancherji has been doing on our behalf. The bulk of the tremendous activity of the South Africa British Indian Committee is due to Sir Mancherji and his secretary, Mr. Ritch, though of course, the thanks of the community are equally due to the other members of the Committee. By the judicious manner in which Sir Mancherji has been guiding the Committee, he has been able to retain his hold on the sympathy of the most distinguished friends of India. It will be a matter of lively satisfaction to British Indians in South Africa to learn that Lord Ampthill, who initiated, in the House of Lords, the debate on the Indian question in the Transvaal, used Sir Mancherji's letter to Mr. Chamberlain for his facts and arguments. Lord Ampthill was so charmed with its direction and the marshalling of facts, that he wrote to Sir Mancherji as follows:—"I have read your letter. Mr. Chamberlain with the greatest admiration, for I have never seen a more lucid, convincing, and moderate document." British Indians in South Africa are deeply grateful to Sir Mancherji for his strenuous fight; and let us hope that his efforts will end in a substantial amelioration of their wretched condition.

WE DRAW ATTENTION TO CORRESPONDENCE appearing elsewhere in this issue, from which it would appear that

Insults on the C.S.A.R.

a certain Indian trader was subjected to gross insult at Jeppe Station recently, and that upon complaining to head quarters, the unfortunate man obtained the doubtful satisfaction of learning that, in the opinion of the Chief Traffic Manager, the guilty parties had been departmentally dealt with in a manner to ensure that the public would be free from future injury of a similar nature. We very much regret that our correspondent did not proceed further in this matter, and secure legal redress for the brutal assault committed upon him. The affair was aggravated by its wearing a religious aspect. We have been latterly in receipt of similar complaints, which seem to point to the fact that these cases are becoming of far too frequent occurrence. The departmental castigation that ensues does not appear to be of much effect, and we would suggest the issue of a circular instruction to railway employees, bidding them remember that they are public servants and not petty tyrants. In the case under examination, the officials at Jeppe Station have obviously become from long established custom, past-masters in the art of insult and injury, culminating, as appears from the facts brought to our notice, in an unprovoked assault of a most humiliating kind. The affair almost arouses

our suspicions that there must be many more instances of the same nature which are unreported, for one reason or another, to the railway administration or to the British Indian Association. Some remedy should be forthcoming, and we call the General Manager's urgent attention to the circumstances. British Indians are important contributors to the taxation of the country through the railways. They are large consignors and consignees, and are frequent travellers over the system. They are, we opine, as deserving of courtesy and attention as any other section of the community, and we expect from the administration, on their behalf, equal consideration with that bestowed upon tax-payers of paler tints.]

THE CHINESE ASSOCIATION HAS OF LATE

The Asiatic Act

tunely approached the Transvaal Government informing it that the Chinese community strongly disapproves of the Asiatic Law Amendment Act, and that it accepts the proposal made by the Indian community and embodied in the second resolution of the recently-held Mass Meeting of British Indians at the Gaiety Theatre, Johannesburg. As the *Rand Daily Mail* puts it, the Asiatic communities of the Transvaal are now as unanimously against the Act, as, perhaps, the white communities are in favour of it. The Government has, therefore, a Gordian knot before it for cutting, and the Indian community has armed it with an instrument for doing so. Will it not accept the situation and make use of the instrument? Voteless though the Indian community is, we are sure that Mr. Smuts, with all his past experience of politics, must realise that it will be profitable to please even that community, when it is possible to do so without surrendering the position taken up by the Government he represents.]

Mass Meeting at Kimberley

In Sympathy with Transvaal Indians

A mass meeting of the British Indians of Kimberley and Beaconsfield was held at the Spes Bona Club, George Street, on Wednesday, under the auspices of the Indian Political Association, Diamond Fields British Ottoman Association, and the Diamond Fields Mohammedan Association. The hall was packed with an enthusiastic audience, numbering about 500. Mr. P. M. Dawson occupied the chair, and was supported by a large number of the leading Hindus, Mohammedans and Christians, of the Diamond Fields. Among those on the platform were Mr. V. Sany (president of the Indian Political Association),

Mr. Abbas Khan (chairman of the D.F.B.O.A.), Mr. R. Naidoo (secretary of the I.P.A.), Mr. S. R. Naidoo (V.P.I.P.A.), and Messrs. Ahmed Mahomed, Bala Ali, R. Charley, Ganpat Harrie, H. S. Moodaly, Sam China, T. D. Trivedi, Abdoolla Aziz, Chawgal, Jeewa Makan, Mithal, Lala, Daya, Ebrahim Moosa, S. Govindasamy, Daya Khoo-sal, Khandabhai, Aroomugo, Padachi, Khataperoomal, S. S. Moodaly, C. R. Padachi and others.

Chairman's Speech

The Chairman, in opening the proceedings, said they had met to consider a most critical stage of their fellow-countrymen's existence as a community in the Transvaal colony. They would remember that in September last the Transvaal Government passed a law named the Draft Asiatic Law Amendment Ordinance, which proposed to subject their fellow-countrymen in the Transvaal to degradation and insults totally undesired by them. It recognised no distinction between British and alien Asiatics, it reduced British Indians to a lower status than that of the aboriginal races of South Africa. It set up a system of passes and espionage unknown in any other British territory. It brands the community to which it is applied as criminals and suspects—in fact, it rendered the position of their fellow-countrymen in the Transvaal much worse than under the laws of 1885, and therefore worse than under the Boer regime.

The Transvaal Indians were straining their every nerve to get this obnoxious law disallowed by the Imperial Government, and it was their bounden duty to help their brethren in the Transvaal in this their cruel position, and sympathise with them in their time of trial and tribulation.

The Resolutions

Mr. R. Charley moved the following resolution:—"This mass meeting of the Diamond Fields British Indians, while expressing their sincere sympathy with their fellow-countrymen in the Transvaal in their present cruel position, humbly but earnestly implores His Most Gracious Majesty the King-Emperor, of his Royal will, to disallow the Asiatic Registration Bill which has recently passed all stages in the Transvaal Parliament, which brings the status of staunch loyal subjects of the Crown much lower than that of the aboriginal races of South Africa."

Mr. Abdoolla Aziz seconded, and Mr. S. R. Naidoo supported the resolution.

Mr. F. D. Trivedi moved the second resolution, which was as follows:—"That the above resolution be submitted to His Excellency the Governor of Cape Colony, without loss of time, for transmission by cable to the Right Hon. the Secretary of State for the Colonies."

Mr. Abbas Khan seconded, and the motion was supported by Mr. Naidoo and carried.

Mr. Ganpat Harrie moved the third resolution:—"That this mass meeting of the Diamond Fields British Indians wishes to express its deep sympathy with their fellow-countrymen in the Transvaal in their unequal struggle for the ordinary rights of citizenship as British subjects, and that a copy of this resolution be forwarded to the British Indian Association at Johannesburg."

This was seconded by Mr. All, supported by Messrs. Chawga and Bala, and carried.

Mr. T. D. Frixell moved the fourth resolution, which was as follows:

"That this mass meeting is of opinion that resolutions Nos. I. and III. be also cabled to the South Africa British Indian Committee in London."

This was seconded by Mr. Abbas Khan, supported by Mr. Naidoo, and carried.

The meeting terminated with three cheers for His Majesty the King and a vote of thanks to the chair, which was proposed by Mr. V. G. Piffay and seconded by Mr. M. G. Abraham.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE ANTI-ASIATIC AGE. This fascinating weekly, the Transvaal Government *Gazette*, contains quite a number of interesting items in its last issue. For instance, we find that the Asiatic Law Amendment Act, No. 2 of 1907, is promulgated, with the Governor's assent thereto notified. Of course, the measure does not become law until the Royal sanction is also promulgated by notice in the *Gazette*; but still, the present notification doubtless amuses the public, so we must not grumble at this little quip at our expense. It was removed, however, in Pretoria, that the Imperial Government has approved of the recent anti-Asiatic legislation, but this has since been officially denied.

ASIATIC TEA-ROOMS AND EATING-HOUSES. The *Gazette* likewise contains the Governor's sanction to the Johannesburg Municipality's Bye-Laws relating to Asiatic Tea-Rooms and Eating-Houses. The British Indian Association received official notification to this effect last week, and the community has one added testimony of the cheap esteem in which its protests are held in high quarters. It's just as well to know other people's opinion of one. The British Indian community of the Transvaal, at any rate, should not suffer from "swelled head."

INSOLVENTS. Yet another fillet from the *Gazette*. Two schedules are published of insolvents since June 1902 to date. The first is that of the estates of unhabilitated insolvents, whose accounts and plans of distribution have not been confirmed,

numbering 610; and the other of unhabilitated insolvents, whose accounts and plans of distribution have been confirmed, numbering 636. In the former schedule, there appear only 21 Indian names, and in the latter, only 32, or a total of 53 out of 1255, or a trifle over 4 per cent. But it is astounding to find that the number of names other than English, Dutch and Indian, most of Russian and Eastern European origin, amounts to 253, in the first schedule, and 304 in the second, or a total of 557 out of 1255, or over 44 per cent. Perhaps here we find the true reason for the preference given to the British Indian trader by the European wholesaler. It would be of interest to know how many of these foreign insolvents have been fraudulent, or, at least, tainted. To-day, there is no record of even a single Indian case of fraudulent insolvency in the Transvaal. Moreover, the Indian regards insolvency as a disgrace. Would that his bitterest commercial foes thought likewise!

TRANSVAAL INDIGENITY. Since writing last week, the Rev. Chas. Phillips has repudiated Mr. Auret Pritchard's claim to speak in the name of the Witwatersrand Church Council, which body has published the following official *démenti*:

The Executive Committee of the Witwatersrand Church Council, after considering the statement of Mr. Auret Pritchard, published in the *Transvaal Leader*, dated 11th April 1907, in which he claims to speak in the name of the Witwatersrand Church Council, and in which he also claims to be a member of the same, has decided to repudiate his claim, and to state that he is not a member of the Council, and that he has no authority to speak in the name of the Council.

The Executive Committee of the Witwatersrand Church Council, after considering the statement of Mr. Auret Pritchard, published in the *Transvaal Leader*, dated 11th April 1907, in which he claims to speak in the name of the Witwatersrand Church Council, and in which he also claims to be a member of the same, has decided to repudiate his claim, and to state that he is not a member of the Council, and that he has no authority to speak in the name of the Council.

The Executive Committee of the Witwatersrand Church Council, after considering the statement of Mr. Auret Pritchard, published in the *Transvaal Leader*, dated 11th April 1907, in which he claims to speak in the name of the Witwatersrand Church Council, and in which he also claims to be a member of the same, has decided to repudiate his claim, and to state that he is not a member of the Council, and that he has no authority to speak in the name of the Council.

We regard the native question as the most important and far-reaching problem with which the white races of this country have to deal; we deplore the two extreme views that are held, of permanent subjection on the one hand and of civic equality on the other; and we hold that our sovereign position and our Christian faith invest us with the sacred trust extending to the native races a just and sympathetic rule, and of seeking wisely and gradually to develop their manhood.

It is our desire to see a uniform policy, on the lines we have indicated, adopted by the Governments of the various Colonies in South Africa, so we believe that it would ensure peace and prosperity, and would hasten the goal of ultimate political unity.

THE KRUGERSDORP BAZAAR. The *Transvaal Leader* publishes the following:

The Krugersdorp Municipality, after being engaged with the establishment of an bazaar in the Municipality, has decided to have the bazaar held at the Krugersdorp Bazaar, and to have the proceeds of the bazaar transferred to the Council of the Asiatic bazaar about to be surveyed at Krugers-

dorp. The Surveyor-General has received the impression of the Works Committee, who believed that the work of the survey of the land, and the preparation of the necessary plans could be done by the Town Engineer. The Surveyor-General requires that the survey be executed by a Government Engineer. The Committee, to avoid delay, have interviewed Messrs. Van der Stort and Ferguson, Government Land Surveyors, and now recommend that that firm be paid the sum of £150, in consequence of the execution of the survey of 100 acres, and the preparation of the necessary plans for the erection of the bazaar.

THE "MAIL" ON LAZINESS. The *Mail* in a recent leader, writes graphically as follows:

"The farmers must take their coats off," says Mr. Nicholson, "and roll up their sleeves; and the skin of the white man must be white instead of black." In other words, it is time for the farmer to cease to regard every sort of manual labour as an indignity, to put his own shoulder to the wheel, as it were elsewhere, and to abandon the idea of remaining for ever the superintendent of a sufficient number of Kaffirs to cultivate a back garden, in order that the status of the white man, together with a reputation for incorrigible laziness, may be suitably maintained. In this one sentence Mr. Nicholson goes straight to the root of the whole matter—the disinclination of the white man to do for himself that which he can by any possibility pay, persuade, or coerce a Kaffir to do for him. The bare suggestion that a white man should do "Kaffir's work" is sufficient to fill him with righteous indignation. The possibility of a Kaffir doing white man's work troubles him very little, since the Almighty evidently intended him to be the representative of the "superior" race, superior not only to the native but to most forms of land work, at any rate in South Africa. He is a relic of the age of ignorance, degraded, lashed up with all kinds of superstitious prohibitions. It is his duty to remain in the community of the white man, and to do his share of the work."

THE JONKOPPEL CASE. The following statement is to be found in the following statement to knowledge of indebtedness: British Indian Association vs. Council—Legal Expenses—£59 17s. This amount represents the attorney and client costs in the Tramway case payable by the public. It is to be hoped that the public appreciates this costly token of the folly of race-prejudice!

DISAPPOINTED ANTI-ASIATICS. At a meeting of the Durban Political Association the Chairman (Dr. McKenzie) said it seemed to him that the public were not properly roused to the necessity of taking the Asiatic question seriously in hand. His own feeling was that whilst they should await developments they should all be rousing the problem in their minds and thinking out methods for its solution, and at perhaps a not very remote period take some active step, either by themselves or in conjunction with the Colonial Patriotic League, to keep the Asiatic question before the public in the country and so bringing those already here. *Admission.*

Lord Elgin Replies

February, March etc.

The Earl of Eglinton said this question appeared to him from his previous acquaintance with the Esgos of India. He became acquainted then with the sober, practical, and industrious character of the Indian people, and his experience also gave him an opportunity of knowing the position as regards the strength of sentiment, and their inclination to welcome management if it were judiciously administered. He was well aware that there would be somewhere in the records of the Home Office departments, in his name, sharing attention to the very point which Lord Ampthill had raised. During his short Elgin's Viceroyalty, in fact he happened to witness the movement of British Government in regard to withdrawing from the opinions which he then expressed. British Indians, if they were to be admitted into the Colonies, ought to be well treated there; and it would be desirable that those Native gentlemen whom they had known in India, and with whom they were associated and sat on Councils in India, should be able, if possible, to take a worthy share in the life of the countries to which they go. But, of course, the opinion of the self-governing colonies was not to be overlooked, and he trusted that Lord Amherst would state the matter fully, and show what steps could be taken to meet the views of the Colonies. He would not say that existing law that excluded the natives introduced by Lord Cornwallis at the time of the original settlement was correct if we will; the opinion of the Government then established, and of Lord Minto in particular, prevailed. It was not altered. He was hesitating now to argue whether this was right or wrong; but I did not wish Lord Amherst to make any imputation against the present Government in this matter further than could be made against the previous Government and Lord Minto. There was a reason for an alteration of the African exclusion law quite long ago by a deputation of Esgos Indians, who said that this would meliorate their position. It was quite true that the effect of what had taken place since the British rule was established in the Transvaal had been to make more effective the provisions which existed, but which were not so strongly enforced under the Boer law.

As to the new Ordinance, he (Lord Elgin) felt it his duty to object to certain details, and these could not be brought into operation before the institution of responsible government. Therefore, from that point of view, the Ordinance was bound to fail. But he could not in this way with great regret, because he believed that it was the desire of the High Commission, in bringing forward this Ordinance, to do what he could to assist in the position of the British Indian in the Transvaal. He was aware that the Indian did not take that view, and he thought that in some ways their apprehensions were exaggerated. But he must testify that the sole desire of Lord Selborne was to see an arrangement as fair as possible. He said in this Lord Amulph's speech that was important. There were two words in the preface which were remarkable. The word "insist" was one. "Insist" was another phrase. That must be an intelligent anticipation of the future, because at present they were dealing with the Colonial Conference. The word "insist" Lord Elgin thought, gave an impression which was rather hostile to my Government. "You 'invite' people; you do not 'insist' on their presence." When a conference is made unless by agreement and how was it to be brought about? "I gather," proceeded Lord Elgin, "from the way in which Lord Amulph spoke of my duty in laying down the views of the Government at that he would go as far as to say that if provisions of ordinance were to find their way into a law passed by a Colonial Parliament in future it would be the duty of the Secretary of State to refer it to his Majesty's Government before assenting to it. That course would be a very serious matter, indeed, and I point out

Mr. Chamberlain's "Form of Words."

The Registrar's Report

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—The *Transvaal Leader*, in its issue of the 24th March, deals with the report of the Colonial Secretary, Division II, issued the 29th March. According to this report, during the year 1906, 291 permits were issued to Asiatics to enter and reside in the Transvaal, while, during the same period 3286 applications for permits were refused. When cases are not wanting in which the applicants for permits, who were in the Transvaal prior to war and were able to prove that, were refused permits one would question what special merits the 291 whose applications were passed, had. If no undue preference was given to some applicants over others, the only reply can be is that those 291 applicants not merely proved their previous residence in the Transvaal, but were in possession of such documents or other qualifications that they were entitled to enter the Transvaal even if the permits were refused to them. Every application for permit requires at least three affidavits. Concerning the 3286 applications thrown out, the Registrar of Asiatics might have received about ten thousand sworn statements. Some of the applicants might not have been able to furnish two witnesses each to support their applications but they would not be many. Is it not surprising that the permit officers have not been able to bring even one man before a Court of Law for perjury? Further the report says that "during the year 1906, 876 Asiatics entered or were found in the Colony, without permits legally held by them, of whom only 215 were brought up before Magistrates and convicted. This number does not include those who surreptitiously entered and were not detected. It also does not include 147 who arrived at Durban by steamer, en route to the Transvaal, but it being found that they had no title to reside in the Transvaal, were refused permission to land." It is not clear whether this number 876 includes or not the 205 who were found in the Colony, without permits, but to whom permits were issued, they being entitled thereto. As regards the statement that many Asiatics have entered the Transvaal surreptitiously without permits, the Indians have frequently denied the truth of this statement; but the Permit Office still sticks to it with obstinacy. Whenever attempts were made to enter the Transvaal without permits legally held, they have failed. It is not to be surprised at that so many attempts are made, to enter the Transvaal without permits. An enquiry into the details of the cases which were brought before the Magistrates will show the nature of these attempts. During the first nine months of 1906, 130 persons were brought up before the Magistrate of Volksrust, for contravening the pro-

visions of the Peace Preservation Ordinance. Of these 130, only 10 were charged under Sec. 9 of the said Ordinance, and of these 10, only 5 were convicted. I remember two cases in which the accused were charged under Sec. 9, as the documents which they possessed were not permits issued to them under the Peace Preservation Ordinance of 1903. Those documents were issued to them by the Chief Secretary for Permits, with photographs of the holders of those documents and authorizing them to leave the Colony and re-enter within a period specified therein. Had they been defended by a lawyer, no doubt those documents would have been held good enough to entitle them to enter the Transvaal and reside therein. Unfortunately they were undefended, and were found guilty under Sec. 9. Only three days ago, one Indian was arrested on the train at Volksrust. He had lost his permit and is in possession of a sworn statement to show that a permit bearing a certain number was issued to him and that he has lost it. He also possesses a Registration Certificate. It is being enquired whether a permit was issued to him or not. Meanwhile, he stands charged under Sec. 9 of the Peace Preservation Ordinance, not because the genuineness of the documents in his possession is suspected, but for the reason that none of these documents can be called a permit under the provisions of the said Ordinance. During the last year, 119 persons were brought up before the Magistrate of Volksrust for contravening Sec. 2 of the Peace Preservation Ordinance, of whom 96 were found guilty. Not a few of them were residents in the Transvaal before the war, and were entitled to permits. They did not attempt to break the law; on the contrary, they sought justice in courts of law, after losing all hope of receiving any at the hands of the Registrar of Asiatics.

Now we come to the report of the Coast Agent at Durban, who says, "during the last six months of 1906 141 men who came by steamer to Durban en route to the Transvaal, were prohibited from landing as they were found not entitled to enter the Transvaal." How much importance can be given to this report after the disclosures in the case of Sheikh Ennus? Who knows how many rightful men were sent back to India, merely because they could not give prompt and satisfactory replies to the Coast Agent, who examined them very minutely, and in a language which neither he nor they could speak correctly? Alas, the poor Indians are thus deprived of the protection which the law gives even to the humblest or the most wretched human being under the British flag.

I am, &c.,

N.M.B.

Volksrust,

2nd April, 1907.

Insulting an Indian at Jeppe

Small Consolation

The following correspondence has been handed to us for publication:—

The Chief Traffic Manager,

C.S.A.P., Johannesburg.

Sir,—I beg to make the following complaint to you of the treatment I received at Jeppe station, on Monday last, the 17th inst.

On the day mentioned, I called at the station, at about 1.20 p.m., to forward a parcel to Brakpan, and the Receiving Clerk (Tool) kept me waiting for about one hour. He then called me into the Parcels Office and told me to take off my hat, to which I replied that, as I was of the Mahomedan religion, it was against the custom of my people to take off the hat; then he insulted me, saying: "You are only a Coolie man; why don't you take off your hat?" I refused to do so. He then called another white man and a kaffir, who were working in the same office, and the three of them caught me and forcibly took off my hat. The Receiving Clerk then took the railway note from my hands and said I had not addressed it properly; then he took my luggage into the office, and called me inside again and attempted to strike me, on which I ran outside and called the Station Master to whom I explained about the whole affair. I shall be very much obliged if you will kindly have this matter thoroughly gone into, with a view to preventing similar treatment in future.

I have, &c.,

(Sd.) ISMAIL BIKHA MOMONJOT,

151 Market Street, Johannesburg,

13th March, 1907.

Reply

Chief Traffic Manager's Office,

Johannesburg.

22nd March, 1907.

To Mr. Ismail Bikha Momonjot,

151 Market Street, Johannesburg.

Sir,—With reference to your letter of the 13th instant, relative to the conduct of certain members of the station staff at Jeppe; I regret that you should have been subjected to such indignities as mentioned in your letter, and can assure you that the officials at fault have been dealt with in such a manner as will ensure the Public being treated by them in a proper manner in future.

I thank you for drawing my attention to this matter.

I have, &c.,

(Sd.) W. W. HAY,

for Chief Traffic Manager.

Indian Parents' Duty

A Spirited Reply to Dr. Oldfield

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—In response to your invitation, in INDIAN OPINION of the 12th January last, for the expression of an opinion on the very important question of the education of Indian youths in England, and on which Dr. Oldfield has contributed two thoughtful and friendly articles to your paper, I beg the hospitality of your columns to place my views before your readers, promising only that nothing but a sense of duty to my country and countrymen has prompted me to address you these lines. I may add that I can claim some right also to speak on this subject. I have more than thirty years' experience of India, more than twenty years' of England; among those, therefore, who should be considered competent to give an opinion on the question of an Indian youth finishing his education in England, I maintain that my claim ought not surely to be considered the least.

Dr. Oldfield's case, when reduced to the fewest terms, I think, amounts to this: "That Indian youths for some reason or other generally go bad during their residence in England; and that, therefore, steps should be taken to prevent such an undesirable result. This is the simple proposition, I venture to hope, to be able to show, however, that neither his premises are correct, nor, therefore, his conclusions; or, to borrow the language of the profession of which the learned doctor is an ornament, neither his diagnosis is accurate nor the remedy he prescribes. A careful perusal of his first article makes it quite clear that he had been hard put to it to make out his case. Carried away by his zeal which an Indian cannot fail to recognise and appreciate in such a well-known friend of his country, the doctor has wandered far and wide from the path which might have led him to his goal, has advanced and retreated in his line of argument to his heart's content; and whenever he has found himself at a loss for facts, has not allowed his native modesty to stand in the way of levying a contribution on the illimitable domain of fiction in his attempt to do the impossible feat of trying to make an empty sack stand.

Dr. Oldfield says: "Those who... come to England for education were—so far as Hindus were concerned—generally speaking, men of laxer faith, and, therefore, as so often follows, of a lower standard of life." Again, "I heard in India, from parents, that they incited very young to send their son to England, because the experience of those who did so was that these sons returned less honest, less sober, less God-fearing, less parent-reverencing, than when

they went away..... My own observations in England has led me very much to the same conclusion." I may at once confess that it fairly takes one's breath away to read such statements as these. Such a wild talk might best be an irresponsible and unprincipled stump orator thumping the tub from the gutter on any noted occasion like the Albert Hall agitation, for instance; but to take it as the sober judgment of such a well-informed and even-balanced mind as that of the learned doctor, why, charity must compel me to conclude that he must have been joking when he penned those lines. To say that Indians return home from England after becoming less honest, less sober, and less God-fearing for their residence and education here is, to call it by its right name, an unwarranted libel which both Englishmen and Indians would be justified in resenting. The doctor must have a curious knowledge of his own land and its people, indeed, if he thinks that this is the net result of an Indian's two or three years' residence in England; of inhaling its atmosphere, physically as bracing as intellectually and morally; and of his close converse with its inhabitants, who, man for man, are competent any day to hold their own against any one in any part of the world. And as for passing this sweeping condemnation upon my countrymen who are either residing here or gone back home, I should like to ask the doctor how many Indians he has come across here and knows so intimately as to form such a damning generalisation from a study of their life and conduct. Any day he can see large groups of Indians together, the London Indian Society, to name only one out of several, with its membership of 70 or 80, over ninety per cent of whom are graduates from the several Indian Universities, and whose deliberations are presided over by the G.O.M. of India; would Dr. Oldfield apply his baseless conclusions to the members of this society and repeat them at its next meeting if I take him to Palace Chambers? The thing is that the doctor must have been putting his nose in some very evil smelling hole for his inspiration. He may possibly have come across one or two failures, or perhaps absolute wrecks, and on that data has hurried to build a pyramid on a point. A young French mademoiselle, whom I knew, came here to school for a year. During those twelve months she saw only three Scotchmen, who, unfortunately, all happened to have red hair. She told her people on her return home that Scotchmen had red hair. Such generalisations may become a boarding-school miss; surely they should not satisfy a man of Dr. Oldfield's calibre. He has made a very small, very common, and very unwelcome unwelcome mistake in applying to the person who makes the remark that he has seen or heard of a few badly behaved Indians, here and there

—exceptions which only prove the existence of the rule. There are large bodies of Indians living to-day in the United Kingdom, counting in the different places by dozens and scores. The London Indian Society; the Sâkha Samiti at Bayswater, the *Mujlis* at Cambridge; students studying at Oxford; the huge number between a hundred and two working in the beehive of a Royal Infirmary at Edinburgh; the strictest examination of them would belie the doctor's calumnious charges; and if he were to repeat any of these gatherings that Indian students in England go back home less honest, less sober, less God-fearing and less parent-reverencing, then all I can say is that, he would come in for such a shower of blessing from his audience that he would not like a second dose of it; and, then, he would only richly merit all that he would get. To such a well-known friend of India as the doctor I am sure it would be good news if I were to tell him that the Indian youth of to-day is decidedly and by a long way in advance of his brother of yesterday. The present generation of Indians are as superior to those of the past as any one could wish; and this I say after a close and careful examination of my young countrymen who come over here. Several of them have lived with me, and I have thus had the fullest opportunity of judging them in all their weaknesses and strengths, of conjugating them in all their moods and tenses; and they are but types of their class. From what I have gathered from my personal observation and from what I have heard of the day-at-homes, the unbidden cry, "Does Scotland stand where I did" has many a time escaped me when I have thought that they belong to India. They are such as any Indian would feel pride and pleasure in contemplating their life and character. They are fully abreast of the times, and are pressing on like heroes along the path of their national destiny.

Referring to this part of the subject I have not much more to say excepting the two articles of the doctor's appearing in INDIAN OPINION must have caused quite a flutter in the dovecote. Indians who are living in South Africa; who are just settling down to the quiet enjoyment of the fruits of their honesty and industry and frugality by securing their independence; whose higher paternal instincts are prompting them to undergo yet further and greater sacrifices for the up-bringing of their sons and giving them the best education possible by sending them over to England, they would be naturally brightened by this article, but out of the haze which the doctor's utterances of Dr. Oldfield have so thoughtlessly hurled at them, and through the medium of the press, that this untimely blight may not mar their nascent spirit of enterprise and for their consolation and satisfaction, allow me to make

this public declaration that those parents and guardians who have up to now sent over to the young wards here never in their lives made a better investment of their money. Of these South African Indian youths who are now, or have been till very lately in our midst, I personally know four. I do not say that they are all "Admirable Creightons"; but intellectually and morally certainly not disappointing in any way even to the fondest wishes of their parents and guardians. They are level-headed and steady-going chaps; very commendably self-denying in this tempestuous temptation-sea of London; keeping always a wakeful eye on their time and money and character; unswervingly single aimed and strenuous in the pursuit of their duty; and honestly trying to the extent of what power they have been endowed with to deal up within a human skin as much as they can of what the thing is demanding of a strong, pure and self-asserting manhood. Dr. Oldfield's shafts, whenever they may hit, leave these at any rate unscathed.

The discussion of the second part of the question, namely, the utility of establishing here a sort of budo-larning for adults—for that is what Dr. Oldfield's suggestions amount to—I shall, with your permission, reserve for your next issue.

I remain, yours obediently,

J. C. MUKERJI,

1 Cromwell Avenue,
Highgate, London.

[Mr. Mukerji seems to have missed Dr. Oldfield's point. The doctor has, in the first instance, stated a well-known truth, viz: Young students require parental guidance. In the second instance, he has written not to condemn but to improve what is already good, in the teeth of difficulties. Our esteemed correspondent fails, perhaps, to draw a distinction between heart culture and head culture. To describe Dr. Oldfield's suggestions as budo-larning is to mislead him in the author. However, we await the second part of Mr. Mukerji's reply. —E. L. G.]

The Anti-Asiatic Measure

Chinese Support British Indian Offer

Voluntary Re-registration

[Special.]

The Chinese community held a Mass Meeting in Johannesburg on Sunday last, whereat it was decided to support the proposals outlined in the speech of the Chairman of the British Indian Mass Meeting held recently in Johannesburg. Accordingly, the following telegram was dispatched to the Colonial Secretary, Pretoria, on Monday:

"The Chinese community in Johannesburg hereby declare that the free

Chinese community of the Transvaal has seen the proposal made by the Indian community for voluntary re-registration in place of the Asiatic Law Amendment Act. My Association, on behalf of the Chinese community, endorses the proposal of the Indian community and is of opinion that the Amendment Act is unnecessary and wounds the feelings of the community. The matter was discussed at a mass meeting of the Chinese held in Johannesburg yesterday. Humble written representation follows."

This was followed by the appended letter:—

The Honourable the Colonial Secretary, Pretoria, Sir.—At a general meeting of the Transvaal Chinese Association held on the 14th instant it was resolved to approach the Government regarding the Asiatic Law Amendment Act and respectfully to submit that the proposal made by the Indian community for voluntary re-registration is entirely acceptable to the Chinese community. In the humble opinion of the meeting the Asiatic Law Amendment Act is degrading to the Asiatic community. My Association therefore respectfully trusts that the proposal of voluntary re-registration will be accepted. I have, etc., (sgd.) L. T. Chin, Chairman, Transvaal Chinese Association.

Commenting upon the above, the *Rand Daily Mail* says:—

The support given by the Transvaal Chinese Association to the recent offer of the British Indians to submit to voluntary re-registration as an alternative to the Asiatic Law Amendment Ordinance, unites practically the whole of the free Asiatic community in the Colony in opposition to the Ordinance which still awaits the Royal assent. The compromise which has now been vigorously urged was suggested at the mass meeting of British Indians held in Johannesburg last Good Friday.

In one respect the offer for voluntary re-registration goes further than the Ordinance, for it is agreed that "all children over the age of six years shall be armed with permits," whereas the Ordinance does not include children or women. It is also recommended that no Indian should be able to take out a trading licence without producing his permit, and there are minor proposals with a view to satisfying the fears of the European population. On the face of it, this compromise appears to be as adequate a safeguard against illegal immigration as the Ordinance itself, and it is a pity that it was not suggested to the Government before the Ordinance went through—but this, it may be, was due to the fact that the progress of the Bill was unusually rapid. It would undoubtedly be a relief to the coloured population of the status of the Asiatics in the Transvaal—indeed the more difficult by the pledges given in the past—could be moved by some of the proposals which we have heard of. The friction and the hissing inevitable

in enforcing the law. It could be carried out even if the Ordinance received the Royal assent at once. The important point is whether in the opinion of the legal advisers of the Government the voluntary scheme suggested would satisfactorily fulfil all the obligations of the Ordinance. If this is the case the Government might well seriously consider the suggestion.

Facts and Comments

INDIA AND THE CROWN COLONIES. Referring to the problem of the place of India and the Crown Colonies in the Imperial scheme, and the apparent Colonial indifference on this head, *The Times* suggests admitting the Colonies to a share in the administration of India and other dependencies. Renter.

DISTINGUISHED COLOURED STUDENT. Mr. Allan Leroy Locke, a coloured student, of Philadelphia, who graduates in June at Harvard, has been awarded a Rhodes scholarship at Oxford from the State of Pennsylvania.

AN OMISSION. With the history of past Liberal administration before us we may venture the opinion that with a Liberal Government at Westminster and a Boer Government at Pretoria the chances of the veto being exercised are very much less than if a purely British party had been in power in the Transvaal.—*Daily Despatch*, East London.

WORST THING IS LAST. I am convinced myself that there is no more evil thing in this present world than Racial Prejudice; none at all. I write deliberately—it is the worst single thing in life now. It justifies and holds together more baseness, cruelty, and abomination than any other sort of error in the world.—Mr. H. G. Wells in *The Independent* (New York).

PASTORISM. The Indian Humanitarian League, which has been established to mitigate the vast amount of unnecessary pain inflicted on men and animals through ignorance and callousness, and to prevent the importation of cruel European customs, has passed the following Resolution: "This Committee of the Humanitarian League strongly deprecates the establishment of Pastoral Institutes in India and other Asiatic dependencies, and one continued in case of experiment."

REGULATIONS, which are an outrage on the best sentiment of the Indian people; and further protests against the financial support accorded by the Government of India to the revolting practices which are inseparable from such so-called preventive research."

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

૫૨૧૩ ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૨૦ મી એપ્રિલ, ૧૯૦૭.

આંક ૧૬.

અહવાલીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તા-તા. ૨૦ મી એપ્રિલથી તા. ૨૬
એપ્રિલ સુધી, ૬૦ સપ્તાહ ૧૬૦૫.

હિંદુ-ચંદ્ર સુદ ૧૭ થી, ચંદ્ર સુદ ૧૩
ચૈત્ર, અવસ ૧૯૧૩.

મુસલમાની-તા. ૧ મી રબીઉલઅવવલથી
૧૨ રબીઉલઅવવલ સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ક્રિસ્તા તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	સુવૈદ્ય ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત
શની..	૨૦	૭	૧	૨૦૫ ૩૦	
રવિ...	૨૧	૮	૨	૨૦૫ ૨૬	
મામ...	૨૨	૯	૩	૨૧૫ ૨૮	
મંગળ...	૨૩	૧૦	૪	૨૧૫ ૨૫	
બુધ...	૨૪	૧૧	૫	૨૨૫ ૨૬	
શુક્ર...	૨૫	૧૨	૬	૨૨૫ ૨૫	
શુક્ર...	૨૬	૧૩	૭	૨૩૫ ૨૮	

અનુક્રમણિકા.

દરાસવાલના હિંદીની ફરજ...	૧૨૭
ઈંગ્લાંડ અને તેનાં કોલોની...	"
લેડરમીયની અપીલો...	૧૨૮
ઈંગ્લાંડના ફેરફાર...	"
સાક્ષ્ય આકૃષ્ટિ પ્રોડીસ બિડઅન	"
ખરીદી...	"
વડી પારલામેન્ટના નાતાલનાં હાર્દિશ્વર...	૧૨૯
હમરાવની સલામાં હિંદી...	"
હીંગરલીમાં માસ મીટીંગ...	૨૦૦
જેવી સ્ટેશનપર હિંદીનું અપમાન...	૨૦૧
મહેરીઆનો ઉપદ્રવ...	"
હિંદુસ્તાનમાં નવો પવન...	૨૦૨
મુસલમાની રાજ્યે હિંદીને સારું શું	"
કરુણા...	૨૦૩
લેડરમીયનો અગરપત્ર...	"
હિંદી...	૨૦૪
મુસલમાન...	૨૦૫
સનાતન ધર્મસભા...	"
નાગલ એમ્લુ કમ્યુનીટી ફંડ...	"
હિંદુસ્તાનના અગર...	૨૦૬
રૂઝના તાર સમાચાર...	"
સાક્ષ્ય વસ્તુમાન...	૨૦૭
નવા કાયદા વિશે છેલ્લા સમાચાર...	૨૦૮
નાતાલ ઈડિઅન ફોર્મરેશ...	"
અગર આવ...	"

અર્થ પત્રો.

જેલમાં જવાને બદલ પડે...	૧૦૯
પરમીટ સંબંધમાં હલકાઈ...	૧૦૭

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૨૦ મી એપ્રિલ ૧૯૦૭.

દરાસવાલના હિંદીની ફરજ.

અમે દરાસવાલના હિંદીનું ખ્યાન મી. તીલકના ભાષણની મતલબ બીજી જગ્યાએ આપી છે તેની ઉપર ખંચીએ છીએ. તેઓની ઉપર બહુ મોટી જવાબદારી છે. તેઓએ જે નવો કાયદો પસાર કાય તો જેલ જવાનો ફરાવ કર્યો છે. એમના આવા કે નહિ, સમ્પ્રદાયના સોચન આજે બેધનસરક છે કે નહિ એ સવાલ નવે નથી રહેલો. વાત એ છે કે એ કાયદા ને શરતુ નહિ થવાનો વિચાર જગ્ય મહેર કર્યો છે. મી. રીચ તેને આધારે કડક સલાહ છે. તેને આધારે ઉપરુટ શન વિજયન ગયું. તેને આધારે વાણી તાંત્રી મદદ કરે છે તે ને સવાલ એવો મંગલ છે કે મી. રમદસ પણ વિચારમાં પડી ગયે છે. હીંગરલીના કોલોની તાર મેકલેસ છે. નાતાલ ફોર્મરેસ તાર મેકલેસ છે. તે માત્ર જેલનો ફરાવ પસાર થયો છે તેથી આ સમયે બીક રાખવાની નથી. પણ પોતાની અને આખી હિંદી કામની કજ જાળવવાને સારું દરાસવાલ ના હિંદીઓએ ચુરતપણે જેલના ફરાવને વળગી રહેવાનું છે.

મી. તીલકે જે ભાષણ કર્યું છે તે આપણને ખબર લાગુ પડે છે. જ્યાં મુખી આપણી માગણી કબુલ કરવાની આપણે ફરજ ન પાડીએ ત્યાં સુધી માગણી કબુલ નહિ થાય. આપણું બોલ ફોટ, આપણું દરિયાર તે જેલફી અક સીંગ છલાજ એ છે. તેમાં નિષ્ક્રમ જવા પણું છેલ નહિ. કેમકે જેલમાં જઈને ફાર પામવાની થી રહી ?

અમે દરાસવાલની કામને ફરીથી યાદ આપીએ છીએ કે ત્યાંના કેપ કમર લેડર પારના કાયદાની સામે થવા, પાસ થવાની ના પાડી અને જેલમાં ગયા તેથી તેઓને શરકાર પાસ લેવાની ફરજ પાડી નથી. ને ખસતો કાયદો તેઓને લાગુ પડે છે તે જ્યાં કંઈ એકાધરી તેઓની

ઉપર નથી થઈ શકતી. આવા કલર કોલોના કરતાં પણ આપણે બીકણુ બની એ તે ચલુ નજ નેમ્મએ. મી. રીચે લેડર કોમ્પીલેશને જે બહુસો આપ્યો છે તે મુજબ આપણે ન ચાલીએ તો બધી મહેનત ઉપર પાણી ફેરે તેનું છે. એટલે જો હિંદી કોમ જેલના ફરાવમાં ચુરત પડે એ તો નવો કાયદો નથાજ થયો એમ સંમતવાનું છે.

ઈંગ્લાંડ અને તેનાં કોલોની.

આજ કાલ જંગનમાં કોલોનીના પ્રધાનને ઈંગ્લાંડની પ્રથમ વધારી રહી છે. ઈંગ્લાંડ જેમસન જેલો બાયરનો મુલક જુટ વાનો ફરાદો રાખ્યો હતો તેની ઉપર ખુલાલીના પોકાર વરસી રહ્યા છે. જ્યાં જ્યાં તે તથા બીજા કોલોનીના પ્રધાનો જાય છે ત્યાં તેઓને અત્યંત માન મળે છે. તેઓની ખામીઓના કાલને ખ્યાલ નથી અને તેઓના મુશ્કેલોજ વિચાર કરે છે.

આ બધું વારતવિક છે. એમ જ્યાં હોય ત્યાંજ પ્રગતી ચડતી થઈ શકે. કોલોની તે ઈંગ્લેન્ડ પ્રગતના છાકરાંએ બરોબર છે. ચાપ એકરાંઓને હોમી મળે. તેઓના હોતાના વિચાર ન કરતાં તેઓના મુખ મનમાં લાવી તેઓને ઉમંગ પુરવક મળે તેમાં કંઈ નવાઈ નથી. જ્યાં એવો સંબંધ હોય ત્યાં કુદરતે ચડે છે. એવાજ સંબંધથીજ પ્રજા ચડે છે. ઈંગ્લેન્ડની ચડતીનું આ એક સવળ કારણ છે. તેઓના ભાષણે અથવા તેઓનાં છાકરાંઓને ચડના જોઈ તેઓ અદેખાઈ નથી કરતા.

વળા આ પ્રધાનો જેઓ આટલું માન મેળવી રહ્યા છે તેઓ બદાદુર છે. તે એ એક બીજાથી ગાંજ્યા જાય તેવા નથી. અને દેશને અરથે સાહસ કરનારા છે. તેથીજ તેઓને ઈંગ્લેન્ડ વધારી લેય છે. જનરલ બાથા સાલેમપટનમાં ઉતર્યા ત્યારે ત્યાંની મુગીચીપાલીટીએ તેને માન આપેલું. તે તો ઈંગ્લેન્ડ નથી. પણ ઈંગ્લેન્ડના જેવા ચુલુ ધરાવાનાર બહુ દુર લડવણ્યો છે. તેણે કહ્યું "એવો એક વખત હુને કે જ્યાં મને લડાઈમાં મારેલોયે ફેરી હતો. હતા. આજે એવો

વખત છે કે હું મને એવી ધેરા સહ કરાવું. હવે તેમ પ્રતિભાવ કરેમરતી થાઉં છું. ને આટલા બધા મને ધેરા સામે કાલ છે કેમકે ભોરડા કરેમરતી છે તોપણ હું કાલિય ખાતો નથી ને કાલે તે કરતાં વધારે સત્તા આપવા માટે હવે વધારે ધેરો તેમ વધારે રાજ છે. તેમની બહારમાં સર એકાદન ભારત ચક્રાં. આ બાપણુ તેણે પાતાની કવદેસ બહિષ્કાર બતાવવા એ બાપામાંજ કયું.

આ બધું બધી આપણે અદેખાઇ કરવાની નથી. પણ તેઓને કાપાશી આપવાની છે. અને જે આપણામાં પ્રભુ હિતો ગુણ હોય તો તેઓની માફક પ્રવર્તના હિતમાં પદાવાતું છે અને તેઓ ની જેમ પ્રભુ હિતને ખાતર મરવા સુધી પણ નહવાર થવાનું છે.

કેડીરમીયની અમલો.

કેડીરમીયના અમારાર અપાઇ સુપ્રીમ કોર્ટમાં ગઈ હતી તેનું પરિણામ અમે ધારતા હતા તેનું આનું છે. તે કેસમાં લાઇસેન્સીંગ કોર્ટે પુરાવો વિગેરે નહિ લેતાં એમ ને એમ સુપ્રીમે આપ્યો હતો. એટલે તે અપીલ નહિ ચાલ્યા. આવા આધારે સુપ્રીમ કોર્ટે અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો રદ કર્યો છે ને ફરી કેસ સાંભળવાનો હુકમ કર્યો છે. અગીઆર આરજ કારને લાઇસેન્સ નથી મળી તેઓ ફરી પાળ અપીલ ફરી શકે છે. અને જે અપીલ કોર્ટ હક કરી પુરાવો લેતા હતાં લાઇસેન્સ ન આપે તો અરજદારો કંઈ કરી શકે તેમ નથી.

આ કેસમાં સોમનાથ મહારાજના કેસની માફક કોર્ટે અરજો અરજદારને નથી અપાવ્યો એ ખરાબ વાત છે. તે ખરેખર અપાવ્યો હતો તો અપીલ કોર્ટના મેમ્બરે જરા કરમાં પડત. આ અપીલો આપણે આખી હવ નથી કરી શકતા. કાલે સોન્સાંગ કાપદો જેવે તે તેજોજ રહે છે આ સિવાય વિશેષ પરિણામ અમે તેવી આશા નહોતી એટલે નિરાશાનું કારણ નથી. નાતાલ હિસ્સન કોંગ્રેસે લગત બરી રાખવાની છે; જે બરોબર મહેનત થશે તો લાઇસેન્સીંગ કાપદો રદ થશે.

છંદપતમાં ફેરફાર.

ભોરડા કરેમરે છંદપતના મુખ્ય આધ કરી તરીકેના હોદ્દો છેડયો છે તેનું કારણ પોતાની જરાય તળીયન એમ બતાવ્યું છે. ભોરડા કરેમરે છંદપતમાં ઘણા સુધારા કર્યા. છંદપતના ભેડાને કેળવણી આપી મળ, જેનો એક પ્રાવ છે તેનું લાન

કરવું. હવે તેમ પ્રતિભાવ કરેમરતી સામે કાલ છે કેમકે ભોરડા કરેમરતી કાલે તે કરતાં વધારે સત્તા આપવા માટે નીમાયા છે. એમ હોદ્દાવ છે કે તેઓ સાહેબ ભોરડા કરેમરતા મિત્રાને વળગી રહેશે. છતાં અંગ્રેજ લીયરસ બાપાઓ માને છે અને છંદ છે કે છંદપતના લોકો ને વધારે સત્તા મળવાની જરૂર છે. છંદ પતના બાપાઓ પણ એવીજ આશા રાખે છે કે ભોરડા કરેમરતી બહારથી પ્રવર્તની સત્તામાં વધારો કરશે. એટલું તો નવામાં આવે છે કે લાંબા લીયરસ પદના સત્તા સદો આપ્યા ક્રીડીસ રાજ્યમાં પ્રવર્તની સત્તામાં વધારો જેવા કંઈ છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિવિય કાઉન્સિલ કમીટી.

મી. રીચના સપ્તાહિક કાગળ.

તા. ૨૨ મી માર્ચના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

વરોડીરમ રહેડ.

ફોરેમાઈ તથા તુકસાનીનું લીસ્ટ મળ્યાં છે. બંને કોલોનીઅલ ગોરીસમાં મોકલવામાં આવ્યાં છે. જાડીના સમાચાર મારે હાથ આવશે કે તુરત હું મતોની વચ ગોરીસમાં મોકલીશ.

નાતાલનો વિધારી કાયદો.

કોલોનીયલ નેમ્બર ૨૦-૧૯૬૬ ગોરીસે આ બાબત કાગળો મોકલ્યા છે તેની નકલો મોકલું છું. ૨૬-૨૭-૬૬ નેમ્બરે જવાબ મળ્યો છે તે પણ મોકલું છું. હું કેમકે રાખું છું કે પરિણામ ઠીક આવશે.

કોલોનીયલ કોનફરન્સ.

કરંટ ઇન્ડિયા એસોસિએશન તથા આ કમીટી તરફથી જે કાગળો ગયા છે તેનો જવાબ અસંતોષકરક આવ્યો છે. તેથી બહેર સત્તા બેલવવાનો દરખાવ થયો છે. ઇન્ડિયા છાપામાં મેં તે બાબત લીડર લખ્યો છે તેની નકલ પણ મોકલું છું.

અશિયારીક બીલ.

છેવટે આપણે ધરતા હતા તે બધું છે ન જાગતી ઉતારણે કાયદો પસાર કર્યો છે. પણ આપણે તેની સામે ચાલું કારેવજ છે. ફોર્મિસ્ટ છે કે કોમન એટલું ઉપર ચડવું પડશે. સિકંદર સામે છે કે બોરડા તેની કહે બજાર પડી

શેશે. અહિં પડી સરકારની ઉપર પુરનો કામ ચુકવામાં જરાયે આખી નથી આવવાની. જે કાયદો લોડ એકગીને એક વેળા નામંજુર કર્યો છે તે કાયદો હવે પાસ કરશે તો તેની લાજ જવા જેવું થશે. છતાં લોડ એકગીને હમરાયની સભામાં જે બાપણુ કર્યું તે બતાવી આપે છે કે તેઓ સાહેબ હવે ચોરડી ન-સને નામંજુર કરતાં કરશે. જે પમ લીક મીટીંગ થવાનો સંભવ છે તેમાં આ વાત કાચવા હું નહિં ચુકું. કરંટ છન ડીયા એસોસિએશન પણ આ ધમો જે કરાંચવાયની સરકારે માર્યો છે તે સહન નહિ કરી ગેસે. એ મીટીંગમાં બોલ નામ કાણુ થશે તેનો વિચાર ચાલે છે. લોડ રેજરટસ તથા સર આરજસ ડીડને બેલાવવાનો પ્રયત્ન કરે છું. ભોરડા કર કનની તળિયન રારી નથી. પણ તેની પાસેથી કાગળ આવવાનો સંભવ માનું છું. મોટાં નામે બેળવવાની જરૂર છે. આ રાંડણું એવું છે કે કામ ધણું થઈ શકશે. પ્રેસમાં આપણી બાબતની ચર્ચા ખુબ ચાલે છે. લાઇસેન્સમાં લખાણ સાફ છે એ તમે જોશો. બધા કોલોનીમાં દિંદોની રિયલિ બાબત સવાલની ચર્ચા ઉઠશે એમ ધારું છું.

પણ આ બધામાં પહસાનું અરથ છે લાલ જે જોરથી કામ ચાલે છે તે પ્રમાણે જારી રાખવું હોય તો કોમને વધારે પહસો કાઢવો પડશે. તમે પોતે ફોર્મિટ રાન રખતે અહિં હતા એટલે મારે વધારે કહેવાની જરૂર નથી. કમીટી અહિં બરેમર નામોલી નમ્બી કાગળ. કમીટીનું ચમન પડવું હોય એમ જણાય છે. એટલે તે લાલ તુરત પહસાની તળીને લીયર આ કમીટીને પુરું કામ કરવાનું ન બની શકે તો એ વાત અફ સોસ બરેડી ગણાશે.

તમારી તરફ તમે બધા પુર જોરમાં હશે. એમ જણાય છે કે જેલમાં જવા ની તક તમને બધાને મળશે. જે તમે આ વખતે કરશો એ પ્રમાણે તમારી બધાની કિંમત આંકશે. જે તમે જેલ માં જરા પવિત્ર થશે તો તમે હકને કાયદ મરુશો, નહિ તો જોડલી હવ બેલાવવી પડે તેટલી બેલાવવાને કાયક છે એમ તેઓ ગણશે.

લોડ એમ્પટહોલની ઉપર કમીટીનો કાગળ

આ બાપદારનો કાગળ તથા ૨૭ છંદ વિગેરે મળ્યાં છે. જે આપ રમ આપો તો મારે કહેવું પડે છે કે મારી

કમીટી તેમજ દક્ષિણ આફ્રીકાની આખી હિંદી કામ અપના ઉમદા ભાવનને સાર આભારી થયા હીયે. આ બાબત ઉપર આપને પુરતી ખબર દેવાની આપ ભણ મણ કરો છો તે મુજબ કરીશ.

ટ્રાંસવાલનું એશિયાટીક બીજ પાણું હાખત થયું છે તે આપ નામદારે જોયું હશે. વડી સરકારે જે બીજ એક વેળા નામંજુર કર્યું તે હવે મંજુર કરે એમ માનવું ન જોઈએ તોપણ ટ્રાંસવાલની પારલામેન્ટ એ બીજને મંજુરી મળવાની તકનીક કર્યા વિના તે પસાર કરે એ પણ માનવા જેવું જણાયું નથી.

આપને મારે જણાવવું જોઈએ કે દક્ષિણ આફ્રીકાના બધા હિંદી આ બીજ થી નારાજ છે તે અત્યંત ખેદની નજરે જુએ છે. હિંદી કામમાં થણા વેપારીઓ અને તેવા મહારથો છે. આપને યાદ હશે કે જ્યારે એ બીજ પાસ થવાની ધારિત હતી તે વેળા આખી હિંદી કેમે હાથ ઈમાં હતો કે બધાએ એ બીજ કબુલ કરવાને બદલે જેલમાં જશે. અને મારા વીસ વરસના અનુભવથી હું કહી શકું છું કે આ બીજથી થવું અપમાન સહન કરવાને બદલે તેઓનો જેલનો હાથ તેઓ કાયમ રાખી પાળશે. હું ઉમેદ રાખું છું કે આ બાબતમાં કમીટી જે લડત લેનારી છે તેમાં આપ નામદાર કિંમતી મદદ આપશે.

કમીટીના લોર્ડ એક્ઝીક્યુટિવ ઉપર કામગી.

નાતાલના વેપારી કાયદો.

હવે દક્ષિણ આફ્રીકાની મેલમાં મરી કમીટી ઉપર નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસનો કામળ આવેલો છે. આ કોંગ્રેસ નાતાલની આખી હિંદી કામની વતી કામ કરે છે. તે કામળ મુજબ નીચે પ્રમાણે જુની લાઇસેન્સ ફરી આપવાની ના પાડી છે.

કમીટીનીયર ...	૧૧
જ્ઞાન-જા... ..	૧૦
એલેક્ઝાન્ડર ...	૨
વીક્ટોરીયા ...	૫
વીનન	૩
મારીસગર ...	૧

નાતાલની સરકાર આ જુલમ પસંદ નથી કરતી એ મારે કબુલ કરવું જોઈએ. તે સરકારે ફેટલાકેને લાઇસેન્સ નથી મળી છતાં વેપાર કરવાની રજા આપી છે. છતાં આ કાયદાને વિશે જેટલું મારી કમીટી એલે તેટલું આજુ છે. તેના પરિણામ બહુ ભયંકર આવે છે.

આ કાયદામાં સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ કરવાનો હક નથી અને જેઓ અપીલ સાંભળે છે તેઓ પછો જાગે હિંદીની સામેના પડના માણસો હોય છે તેથી થણો જુલમ થાય છે. જ્યાં સુધી કાયદામાં ફેરફાર નહિ થાય ત્યાં સુધી હિંદી કામને રાજેત મળવાનીજ નથી. મી. ગોગાની અપીલનો રિપોર્ટ અને તેની ઉપરની ટીકાથી જોશ કે બધા મોરા કંઈ હિંદી ની વિરુદ્ધ નથી.

આ કામગીના જવાબમાં લોર્ડ એક્ઝીક્યુટિવ જણાવ્યું છે કે આ બીજની બાબત ઉપર નાતાલના મયસનર પાસેથી રિપોર્ટ મંગાવ્યો છે.

વડી પારલામેન્ટમાં નાતાલના લાઇસેન્સ

ડો. રધરફર્ડ:- (મી. મોરલીને) નાતાલના જે સિટીય ઇન્ડિઅન વેપારીના લાઇસેન્સ નવા ફરી આપવામાં નથી આવ્યા તેમની સંખ્યા તરફ આપનું ધ્યાન ખેંચાયું છે ?

મી. મોરલી:- એ વાત નાતાલ સરકાર સાથે ચરચાલ છે. હિંદી વેપારીના વાજખી વહેનો મેંદા આપવાની એક તક હું મુમાવીશ નહિ.

ડો. રધરફર્ડ:- (મી. ચર્ચીલને) નાતાલના લાઇસેન્સ કાયદાનો કેવી રીતે અમલ થાય છે તે બતાવવાના હાખતાઓ ની ખબર છે ? કસીપ રીવર ડીપીટન, લોવર અમક્રીકુનુ ડીપીટન, તથા મારિસગરના, ફેટલાક હિંદી વેપારી, અને બાસ કરીને ઇસમાઇલ મુસાઈ, એ. એમ. ખારવા, યુરહુ અને કાલા, અમીર અને મુસેન, મદમદ અને આમદ, સુચસીંગ, વડી રમુજ, હાઈડરઅલી, મોઝામ્બિક, મુસાઈ ઇસમાઇલની કુપતી, પી. એન. ચેટી, મદમદ સાહેબ વગેરે નાતાલના જુના વેપારીના લાઇસેન્સ લાઇસેન્સ અમલદારે નવા ફરી આપ્યા નહિ, ને તેની સામે લાઇસેન્સ જોરડો અપીલ કરી તો પણ કામ ન લાગી. આ ફેસના પુરાવા નો રીપોર્ટ તમે વાંચ્યો છે ? વડીલની ટીકા, તેમજ લાઇસેન્સ અમલદાર અને જોરડોની ટીકા, તમારા જાણવામાં આવી છે ? જો ન આવી હોય તો તે જોશો. નાતાલના હિંદી વેપારીને નાજુક કરવા માટે કાયદાનો ઉપયોગ નથી કરવાનો એ કાતપર નાતાલની સરકારનું ધ્યાન ખેંચશો !

મી. ચર્ચીલ:- મારું ધ્યાન તે કેસો તરફ ખેંચાયું છે. તે બાબતમાં લોરડ એક્ઝીક્યુટિવ નાતાલ સરકાર સાથે લખાણ ચલાવે છે.

મી. આલ્ડન:- (મી. ચર્ચીલને) નાતાલના ફેટલાક બાગમાં ત્યાંના વેપારી કાયદાનો જે રીતે અમલ થાય છે તેની સામે ચાંધા ઉઠાવવા ઉચ્ચનના હિંદીઓની એક મીટીંગે ફરિયાદો રાખેલી તમેને ખબર છે ? વળી તે મીટીંગમાં મુનીસીપલ વોર્ડ મારેના હિંદીઓના હકનું રક્ષણ કરવા અરજ કરવામાં આવી છે. આ બાબતમાં તમે શું કરવા માગો છો ?

મી. ચર્ચીલ:- સાથિય આફ્રિકા કમીટીને મળેલા કેમદની નકલ મારાપર મોકલવામાં આવી છે. મોરડ એક્ઝીક્યુટિવ તે બાબત લખાણ ચલાવી રહેલ છે.

ઉમરાવની સભામાં હિંદી.

લોર્ડ એમ્પ્લીસનું લાખણ.

ઉમરાવની સભામાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી સલાહપર લોર્ડ એમ્પ્લીસે નીચે પ્રમાણે લાખણ કર્યું હતું:- રાજ્યની એકવત માટે કોલોનીઓમાં હિંદીની સ્થિતિને સલાહ ગણુ ઉપયોગી છે. તેથી તેમની લાઇમારીઓના સલાહને આવના ધનદરન્સ આગળ પુરતી રીતે ચરચાવવાનો આગ્રહ કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ કર્યો નિહાયે. આવા એક સલાહના જવાબમાં મી. મોરલીએ જણાવ્યું હતું કે કોલોનરન્સમાં તક મળશે અને વખત હશે તો તે સલાહ લાવવામાં આવશે. આ બાબત અંગરેજ ના નામપર અસર કરનારી છે. તે સંજોગમાં આપણી આખી હિંદી પ્રજામાં કોષ ફેલાવેલો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની લાઇમારીઓ ગણુ લાવે છે. નાન્સ પાસમાં પ્રેસીડન્ટ કમરેસના વખત કરતાં અંગરેજ રાજ્યતે તેમની સ્થિતિ વધારે દુઃખદાયક થઈ છે. મોર કાયદા કરતાં અંગરેજ કાયદો વધારે સખત છે. અને ઉપરાંતમાં તેનો અમલ પણ સખતાઈથી થાય છે. આ જુલમ એ હિંદુસ્તાનમાં ફેલાવેલી અસાહિતનું એક કારણ છે. હિંદુસ્તાનમાં દરેકાએ એ જુલમની વાત જાણે છે. આફ્રિકામાં દુઃખ વડે તેને હિંદુસ્તાનના લોકો વચનવચ મળવાનું થયું છે. આ ફરિયાદ દુર વડી એ વડી સરકાર માટે ગણુ અગત્યની વાત છે. આ વિશે જાતજાતનીય સરકારના વખતથી જાણી છે એ સેલીયરસ સરકારને તે માટે જાણ

મદાર મણનો નથી. જતાં તે રિયનમાં દાદ દવે ન આપાય તો તે મારે લીખરત મદાર દેખાને પાવ છે. તે દુષ્પ દુર ગંગા મારે લોરડ એકલીનને સરસ નહ છે. અને તેમ કરવું એ તેમની પહેલી ફરજ છે.

લોરડ એકલીનનો જવાબ.

હિંદના વાસ્તવિકતાને લોરડે આગળો તે વખતથી આ સવાલ મારાપર અસર કરી છે. હિંદીઓના પિતાદારીપણું, સરલતા, અને ખાત તથા રહસ્યકિત એ ગુણ્ય પુર પાકે છે. લોરડ એકલીન કહે છે તેજ વાગર હિંદી વાસ્તવિક તરીકે એ જાણ્યો કરવા છે. કોલોનીયોમાં હિંદીને દાખલ કરતાં તે તેની સારી રીતે રાખવાનું નિયમ. તથા જેમની સાથે આપણે હિંદીમાં વસવા ધીમે અને જેઓ છાંડ્યાના કાલેલીઓમાં પીસાને છે તેમના ભાષ્યો કોલોનીયોના કામકાજમાં પણ, ખતી રહે તો, સારો ભાગ લેવા સક્તિમાન થવા એકલે. પણ આ ગાળતમાં સરકારના ભાગવના કોલોનીયોના મતને ખ્યાલમાં લેવાનો હોય છે. લોરડ એકલીને જણાવેલા સખતતા થળા વખતની છે. પણ તેમા લોરડ મીલનરે ફરફાર કર્યો નહિ. વાતના એશિયાટીક એરડીનસ સામે વાંચા લેવાની મારી ફરજ હતી; અને તેના કાપદો સરકારના મગ્યા પહેલાં વાન્સ વાસ્તથી અમલમાં લાવી સકાયજ નહિ. એટલે તે એકજ કારણ તે કાપદને નિષ્ફળ કરવા પસંદ હતું. ખરાબ કાપદા અટકાવવાની ફરજ મારી છે. એવું લોરડ એકલીને જણાવ્યું છે. પણ એ વાત મહુ મંબર છે. વળી તેમ વચનું એ આગળની રીતથી વિરુદ્ધ છે. કોલોનીયોની કાગળી ન કિશકેરવાળી જરૂર લોરડ કરતો વેલસરસ તરીકે સ્વીકાર્યો હતો. જતાં પ્રવતના કહેવાળી તરીકેની આપણી ફરજ દેખાવી આપવાની એકે તક હુમા વવાની નથી. વડી સરકારે આપું વસણ અવશ્ય લેવાનું છે. કોલોનીયલ હિંદીના સવાલને ખજી તે કાપણું એ જવાબથી લોરડ એકલીને સંતોષ થયો નથી. પણ યાર રાખવાનું છે કે કોલોનીયલ કોનફરન્સમાં કયા સવાલ મુક્યા એ કોલોનીયલ પ્રધાનોના હાથમાં છે. છાંડીનીયલ પ્રધાનોના હાથમાં નથી. વળી બધા કોલોનીયોને એ સવાલ જરૂરનો નથી. જતાં કોનફરન્સમાં વખત અને તક ન મળે તો એકાદ પેટા કોનફરન્સમાં આ સવાલ પરખવાને તક મળશેજ એવી આશા છે.

લોરડ એકલીનનું આપણ.

લોરડ એકલીન ખહુ સાચવીને બોલ્યા છે તેમાં અચ્ચો નથી. આ સવાલ અત્યંત કડખ છે. એક તરફ, ગોરાની કાગળી અને બીજી તરફ દિંદી પ્રત્યની કાગળી એમ બંનેની સંભાળ રાખવાની છે. તેમની વચ્ચે સમતોલપણથી વચવવા કોનફરન્સ સરકારે પ્રવત કર્યો હતો. ૧૮૮૪ ની બહુ મુકમાં લોરડ લીટ લઈનાં લખાણ વાંચવાથી આ વાતની ખાતરી થશે. કોનફરન્સ આગળ સરકારે મારફત આ સવાલ સવાવાનું કન્વેન્સા જેવું છે કે તરિકે એ શ્રેષ્ઠ કારણોને લીધે મને શંકાવાળું લાગે છે. ત્યાં હિંદીના કાલ પ્રતિ નીધી તે કાચ લેવાનો નહિ હોય. વળી એ છાંડીની રિયનથી પુરતી રીતે વાસ્તવાર હોય એવા કાલ કોનફરન્સ મારે આવેજ નથી. જતાં પેટા કોનફરન્સ આગળ તે સવાલ મુકાયો તે એજ વધારે સારો રહેતો છે.

લોરડ રેએ જણાવ્યું કે હિંદીની રિયન ના સવાલના સંતોષકારક રીતે નીવડે આરશે એવી હું આશા રાખું છું. લોરડ એકલીનના જવાબને નિરાશ કરવાશે મળી લોરડ એકલીન વધુ બાળણ આપવા કિલા થવા હતા પણ સલાના નિયમને લીધે લોરડ એકલીને બીજી વખત બોલવાની રત્ન મળી નહોતી.

છાંડીની રીકા.

ઉપરના લખાણ ઉપર એક મોટો આર ટીકત છાંડી પત્રમાં જણવામાં આવ્યો હતો જેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની વતી મજબુત રીતે કલોલ કરવામાં આવી હતી: સહેનસાનત કાળવના કાળવળ બાય માં તેની પ્રવતના હિંદીઓને તોળી રીતે રાખવામાં આવે એ અંગેજને નામોશી ભરેલું છે. કોલોનીયલ ગોરાઓ હરીફાઈ ની વાત કરે છે, પણ આખા હિંદના ઉદ્દેશ્ય વનશે પાવમાસ થયા તે ગોરાઓ ની ન જાણી હરીફાઈને લાવેજ છે. ત્યાં હરીફાઈની વાતને વડી સરકાર ગળાકાતી તથા, ત્યારે મુકીતર હિંદીઓની હરીફાઈ ની વાત કોલોનીયલો આણે છે તેને વચન આપવામાં આવે છે.

તાતાજના પ્રાકમ મોનીશર મી મુર વિલાવતી પાળા હર્ષા યાદ ગવરનર ર હેનરી મેકડલમ પોતાના તથા લોરડ ઉપર જા માટે જન માંસમાં તાતાજની વિરાય થશે.

કોનફરન્સમાં માસ માર્ટિંગ.

૫૦૦ માણસોની હાજરી.

વાન્સવાસના હિંદી મારે દિલ્હી.

(ઈ. એ. મારે ખાસ રીપોર્ટ.)

તા. ૧૦ મી એપ્રિલે કોનફરન્સમાં કોલોનીયલ પોલીટીકલ એસોસિએશન, કાયામંડ રીલ્ડમ સિટીય એટોમન એસોસિએશન તથા કાયામંડ રીલ્ડ મહોમ્દન એસોસિએશન તરફથી, કોલોનીયલ હિંદીઓ તરફ દિલ્હી એક બનાવનારા કાલ પસાર કરવા માટે એક માસ માર્ટિંગ બોલવામાં આવ્યા હતા. જે વખતે ૫૦૦ ઉપર માણસોથી હોલ બીકાર ભરાઈ ગયો હતો. હાજર થયેલાઓમાં ઇ. પા. એ. ના પ્રમુખ મી. વી. સામી. ડા. શી. જી. એ. એ. ના પ્રમુખ મી. અયાસખાન, તથા મી. આર. તાખ્ટ, મી. એસ. નાહડ, તથા મેસરસ અરમદ મદમદ બાલા, અલ્લી, આર. આરલી, ગજુપત તરી, એચ. એસ. મુકે, સામ ચીના, ટી. ટી. ત્રીવેદી, અબ્દુલ્લા, અઝીઝ. અવગળ, શુવા મકન, વીલ્ડ, લાલા, દેવા, હજારાલીમ મુસા, એસ. ગોર્ડી દરવામી, કાલ્યા ખુશાલ, ખંડુભાઈ, અર મરુ, પડીઆલે, ખરાકપીકમલ, એસ. એસ. મુકે, રામસામી પડીયાલે વગેરે જેવામાં આવના હતા. મી. પી. એમ. ક. કિશનને પ્રમુખ પદ આપવામાં આવ્યું હતું.

પ્રમુખનું આપણ.

ગોરી સખામાં લોરડે હાજર થવા હતા તે માટે પ્રમુખ પોતાની ખુશાલી દર્શાવી અને આપણ શરૂ કર્યું. પ્રથમ તેમણે માર્ટિંગ બોલાવવાનું કારણ સમજાવ્યું. ત્યારબાદ સપ્ટેમ્બર માસમાં એશિયાટીક એરડીનસનો હાલવાસ કહેવો, તથા એર ડીનસથી વાન્સવાસના હિંદીઓની કેવી રીતે રિયન થાય છે તેનું વચન કરી ખતાવ્યું. કય સરકારના વખત કરતાં અંગેજ સરકાર તથા કેટલી હાકમારીઓ વધી છે તે મુકાબલે કરીને સમજાવ્યું. આખાને સારી રીતે રાખવાનાં અનેકવાર અપાએલાં વચનોના ચિતાર આપ્યો. તે કાળમાં હિંદી સરકારના હિંદીઓની વગેરે હરીફાઈ જણાવી. આપણે વચનોનાં વે કામ અરથ હોય તે. વડી સરકાર એશિયા ટીક એરડીનસને કહી પણ મંજુરી આપી શકે નહિ. એમ કહી પ્રમુખે રજૂ થવાના

દરેકે એક મને પસાર કરવા લગા મળ્યું હતી. ઉપર મુખ્ય ભાષણ પ્રમુખ અંગ્રેજીમાં આપ્યું હતું તે મી. ડી. ડી. મોરેલીએ ગુજરાતીમાં, તે મી. આર. નાથ દેવે તામીલમાં સમજાવ્યું. તેમણે તમા બીજાઓએ વખતને અનુસરતું વિવેચના કર્યું.

દરેકો.

પહેલાં દરેક. આ સભા પ્રાન્સવાલના હિંદીઓની નિમિત્તકીકે ઓરિયાનસથી થતી કોઠી રિયતિ માટે તેમના તરફ દિવસોછ ગતાવે છે. તથા તા. શહેવાસાદને તમના પુરવક મરણ કરે છે કે તામની મરથી પરાકાર હિંદી પ્રાન્સાં માણસોની તન્સ વાકમાં હવાકી કરવારા એરિયાકીકે એર ડીનસને રહ કરશે. આ કમવ મી. આર. ચારકીની દરખાસ્ત અને મી. અગદુશ અહીંજના ટેકાથી સરવાનુમને પસાર થયો હતો. બીજે દરેક ઉપરનો દરેક કેપ મવરનર મારફત કોરક એજમીનને મોકલવાનો હતો. ત્રીજા દરેકથી પ્રાન્સવાલના હિંદીઓ તરફ દિવસોછ ગતાવસાનો તાર એહાન્સપર ચિદીશ ડિવિઅન એસોગીએ કનપર મોકલવનું નથી થયું. ચોથો દરેક સમય આફરિકા કમીટીપર પહેલા ને ત્રીજા દરેકની નકલ મોકલવાનો હતો. પાંચ દરેકો સરવાનુમને પસાર થવા બાદ એરમેનનો આવાર માની તથા શહે તથાદના નામના હુરરા એલાવી સભા વિસરજન થઈ હતી.

જેપો સ્ટેશનપર હિંદીનું અપમાન.

જેપો સ્ટેશનપર મી. હરમાઈસ બીખા મમણીઆતને ધોગ દિવસ ઉપર અપમાન ખમતું પડ્યું હતું. પારસક કારકુને તેમને એક કલાક ખાટી કરીને પારુગથી ઓરીસમાં એલાવી ટોળી ઉતારવાનું કહ્યું. મી. મમણીઆતે તે કુસજમાંથી ધરમ વિરુધ્ધ હોવાની વાત જણાવી છતાં પારકલ કાર કુને ઓરીસના એક એરા તથા એક કાર ની મદદથી જમરદરતીથી ટોપી ઉતરાવી અને મી. મમણીઆતને મારવાના પ્રયત્ન કર્યો. આ બાબત કમીટી મેનેજરને જાણી જણાવતાં મી. મમણીઆતને ચીફ પ્રાચીક મેનેજર તરફથી તામને કામગી મળ્યો છે. તમારે અપમાન ખમતું પડ્યું તે માટે હું હિંદીકી હું મજબૂર અગત્યદારની મરસ રીતે બાંધે છે. એવરવાળે અગ કાણજ લોકોનરીનાં એરી મજબૂરવાળે હવા આ મમનસીય વરદાને મળે છે.

વરતશે એવી હું તમને જાનરી આપું છું: તથા આ બાબતપર મારે પાન એવવા માટે તમારો ઉપકાર માનું છું.

મહેરીઆતો ઉપદ્રવ.

મહેરીઆત મજબૂરપર અત્યાચારો મારો.

ઉપરના વિવરણ એવરદારકારમાં એક બાક આરડીકલ પ્રસિદ્ધ થયો હતો તે ઉપરથી જણાય છે કે...

અમગેની અને ત્યાં તેથી કેટલાક કેટલેક દુરસુધીનાં એવવાળો પ્રદેસ મને રીઆ તામથી નિરંતર ઉકળી રહેલી પધારી માફક થઈ પડે છે. ત્યાંની ધારી હિંદી વસ્તીપર મહેરીઆતે થયો સખત હુમલો કર્યો છે. અમગેની, સીડ નદામ, અને રમ્પિસીકમાં તેનું બંદર એટલું જાણું છે કે ત્યાંની જુપડામાં રહે તારી વસ્તીમાંથી પણ દરકા નવને બીજા ને પડે છે. અને એક અનુભવીના જણાવવા પ્રમાણે આ સાલ તેની અમરે રિશીય છવસે છે. અમગેની, સીડન દામ, અને તોથે કેરના આખા વિભાગ માં મળી કમરની સખાવાં માણસો એ નારકારક કારકાની ગળમાં સપડ્યાં છે. અને તેથી મરણ પ્રમાણે અત્યત ખરાં છે.

દુઃખદાયક હાલ

આ કંગાલ મજબૂરની રહેવાની રિયતિ વિચારવામાં આવે તો તેઓમાંના હજારો માણસ તાવના બોગ થાય છે એ વાતથી કાંઈ આશ્ચર્યમાં નહિ પડે. તેઓની રહેણી એવી રીતની છે કે ત્યાં શેગને પોપથ મળે છે. તેના હુમલા સામે રકસા જેટલો એ લોકના શરીરમાં કસ નથી. થેર થેર મરણી નીપળ્યાં છે. પંદર માસની અંદર કેટલેક કેકાણે તો આખાં કુટુંબનાં કુટુંબ ઉડી ગયાં છે ને કેકા કેકાણે આખા કુટુંબનાં સખ્યાવંધ માણસમાં માત્ર એકજ જાણક બચવા પામ્યું હોય તેવા દાખલા બન્યા છે. જે બાગ માં આ હજારો શંક કોફ વસે છે ને પાતાનું છવન શુગરે છે ને આખા પ્રદેશમાં કામ કામ પાણીના બરાવાને લીધે મહેરીઆ કૈલાવનારાં જાતુઓ પચાસપચ રહે છે. ગરેરા વગરની મજબૂરનો જમોન એ નાશકારક મરજીને ચણા કાણજ લોકોનરીનાં એરી મજબૂરવાળે હવા આ મમનસીય વરદાને મળે છે.

એટલે આ મેકા કેટલી બાબતોની સામે થઈ શકે! મુઠ્ઠાં દાટવાને ખાસ જગ્યા સરકારે પૂરી ખાટી નથી તેથી કેટલાક તે પાતાનાં જુપડાં આગળ કંડી ખાઈ ખાટી મુઠ્ઠાને તેમાં અને નેટલી સાગી રીતે કારે છે.

હિંદીઓનાં શેગમાં સપડાએલાનો સખ્યા અજવાનું સખ્યારણ રીવર મને કેલ ને તેમાં પણ સરકાર મહેરીઆત વરદાની તેમ જણાવતી તરો વિરેલે તો વગરે અવરે થાય છે. અને તેવા પોંક હોય તો કંઈ કેકાણે કેટલાં બંદર છે અને કેવા કેવાયે ત્યાં કામ એ જાણી શકાય. રકસમાં તેના નેપ રહેતી તે જાણ દામ લાગી હતી. માટે એહતા આંકકાની ગેરલાજરીમાં દરદીના પ્રમાણમાં મરણ કેકલાં થાય છે એ કશવવાનું મુકદ્દસ છે. રતાં પરાકેકરની ઓરીકમાં ગોંધાએલા આકા ઉપરથી જણાય છે કે કિનારાના કીરોકરમાં રહવડમાં મહેરીઆતી પકાળ મરણ થયાં હતાં, જેમાંનાં ૧૨ અમગેની અને સીડનદામનાં હતાં. રકસમાં પહેલા તથા માસમાં ૮૫ થયાં છે જેમાં તાં ૨૬ અમગેની અને સીડનદામનાં છે. ઉપદ્રાવનું બંદર નોદય કાન્ટોરેજ છે. ત્યાં ની હિંદી વસ્તી વેકસે તો કોવાર રચુમે માગ ૧૧,૨૨૬, હમીશ ૨૬,૭૭૮, અમ કાઝી ૨૨,૬૬૮, કુલ ૫૫,૬૭૪. આ ઉપરથી મરણનું પ્રમાણ દર દરેકે જાણું આવે છે. રક સાલ આખા વરસના દરની સાથે આ સાલના ૩ માસના ૨૦ રસ સરવાલનાં મહેરીઆતનું બંદર ખુરશી રીતે માલમ પડી આવે છે.

આ રિયતિ માટે કયાય તરીકે વરકાર કવીનાઇન છુદથી આપે છે. છતાં કપ નાર જણાવે છે કે હિંદી મજબૂરો તેનો ઘરતી રીતે ઉપયોગ કરતા નથી. તાવ જનરી ગયા પછી કવીનાઇન મરર લેયું જેકાએ તેને બદલે તાર ઉતર્યો કે કવીનાઇન લેવાનું માંડી ગાળે છે. તેટલે પૂરી થી તાવના હુમલો થાય છે. દરેક કેકાણે તો બીજકલ આકા વગરની રાતો આ માલમ પડવાના રાખલ. અને આખા છે.

આ બાગમાં ગરેરા જાવવાની મરર છે. પણ ને અત્યારે મરજીના તાવ તેમ ન હોવાથી મરજીને તાવ કરવાને હજારો તેમ જાણવાની મરર થયો હોયો મમવા. હાલ છે. ને કેકાણે ત્યાં ત્યાં તેમાં જાણે પાણીમાં હોય ત્યાં ત્યાં તેમાં ઉજરત કીરી મરજીને તાવ કરવાના જેતુયા પારાશીન બંદરવાનું કામ એવવામાં આવ્યું છે.

હિંદુસ્તાનમાં નવો પવન.

હિંદુસ્તાનમાં આજ કાલ ક્રાંતિવાદી વર્ત રહ્યો છે. લોકોના મનમાં કંઈક પણ નવું કરવાની જરૂર જણાઈ રહી છે. આગેવાનોને જણાય છે કે હવે વધારે કામ કરવાની જરૂર છે. પરંપરાત મી. બાલ ગંગાધર તીલકે બહુ અગત્યનું કામ કર્યું છે તેના સાર હિન્દીઅન રીન્યુમાંથી નીચે પરમાણે આપીએ છીએ:—

આપણી આંખ ઉઘડો.

એટલું યોગ્ય છે કે આ રાજ્ય રીનિ આપણને અનુકૂળ નથી. એક પરંપરાત રાજ્ય કારભારીએ કહ્યું છે કે પારકાનું રાજ્ય તે સ્વરાજ્ય કરતાં સરસ કહેવાય નહિ. તે જાણુને સારું નબે નહિ. એટલે તે છેવટે ફોર્મલદ થાય નહિ. એક લોકલ બધા કહ્યું કરે છે તે એ કે પરદેશી રાજ્યથી દેશ પાલમાલ થઈ ગયો છે. પહેલાં આપણને આ વાતનું ભાવ નહતું. બ્યારે ઇંગ્લેન્ડ રાજ્ય પહેલું સ્થાપ્યું ત્યારે આપણે એમજ માનતા કે એ લોકો આપણા ભત્રાને સાર આપ્યા છે, ને તેઓ આપણને બદારના દુશ્મનથી બચાવશે. અને માણેમાંહે લગાઈ અટકાવશે. પણ આપણને મી. દાદાભાઈ બેતાન્યું છે કે આપણે એક બીજાનાં મળાં કાપતાં અટકાવ્યા કે જેથી આપણા બંધાનાં મળાં તેઓ કાપી શકે. આ દેશમાં સુલેદ જાળવવામાં આવે છે કે જેથી બેરાઓ આ દેશમાંથી કાલ કાલ ગય. આ વાત આપણે પહેલી નહિ જાણી એ દિવસીની. આપણે માનતા હતા કે સરકાર પરીપકાર કરતા રાજ્ય બંધાય છે. બહુ જેતાં રાજ્ય કારભાર માં પરીપકાર એવું કહી નથી હોતું. બતાં પરીપકારને બદલે પોતાના સ્વાસ્થ્ય રાજ્ય કરતાઓ સાધતા હતા અને આપણે આમ મોશીલી ઝેરી ગોળીથી હિતરાઈ જતા હતા. પણ હવે એ બહુ બદલાયું છે. ઇંગ્લેન્ડ કેળવણી, દેશમાં બુદ્ધિમંદો, અને આપણા રાજ્ય કરતાની સાથેની વધારે બોળનથી આપણે હવે સમજના થયા છીએ. આપણે જાણીએ છીએ કે દેશમાંથી કો વરસે વણા પર્મસા આવે છે.

લીબરલ પક્ષ શું કરશે ?

દેશમાં એમ માને છે કે લીબરલ પક્ષ દેશમાં પાસેથી આપણને હાથ મળશે. મી. જુમ કહે છે કે લીબરલ કે કનગ્રેસ પક્ષ તે દેશ અગત્યમાં નથી આપણે લીબ ગવર્નમેન્ટ શરૂ પુરીથી કાઢી આપ તેમ જ રાજ્ય એ છે કે જે રાજ્યો તે

નાર નથી. લીબરલ મવરમેન્ટનો અરથ એવો કે ઇંગ્લેન્ડમાં લીબરલ પાર્ટી ઉપર રાજ્ય ચલાવવાને તે લોકો માને છે. ઇંગ્લેન્ડમાં લીબરલ તે લીબર્ટમાં કનસર લેવી જતી રહે છે. બ્યારે મેં મી. મોરલી સેક્રેટરી થવા ગયાત મુબારકબા દીના સમાચાર વાંચ્યા ત્યારે હું દરથો. લોકોએ મી. મોરલીના ભાવણોમાંથી સુદર વચનો કહીને વાંચી સંજળાવ્યાં. પણ તબજાની મી. મોરલી અને રાજ્ય કરતા મી. મોરલીને એક નહિ જાણ્યા. તબજાની કંઈ કરતો નથી. પોતાના વિચાર બનાવે છે. રાજ્ય કરતાને તો અમલ ચલાવવાનો રહેતો. રાજ્ય કરતાને જાને પક્ષ તપાસવા પડે છે. નેને તેમ આપણી વાત ધ્યાનમાં રાખવી પડે છે તેમ એજો હિન્દીઅનની વાત પણ ધ્યાનમાં લેવી પડે છે. કાલ એમ માને છે કે બ્યારે બધા એજો હિન્દીઅન આપણી સામે હોય ત્યારે પણ આપણને પણ મી. મોરલી કંઈક હક આપી શકે ? જો એવી હિંમત ને કરે તો તેને એક દિવસમાં અધિકાર હોડવો પડે. એટલે એમ તાતપર આપણે કે આપણને હક મળે તે પહેલાં આપણે આપણી ઇંગ્લેન્ડ પ્રગતિ મન ફેરવવું રહ્યું. આ બનવું અસંકલ્પ છે. આપણે ઇંગ્લેન્ડમાં બાપણો ફરીએ તેવી હકો નથી મળવાના. ઇંગ્લેન્ડે પોતાના સ્વાસ્થ્યની વાત, જ્યારે તેઓને તુકસાન થવાનો વખત આવે, ત્યારે જ છોડે તેમ છે. એક ઇંગ્લેન્ડની સ.થે વાત થતાં તેણે અન્યાય ગામન લાગણી બતાવી. પછી તેણે સત્કલ કર્યો 'દંદી વરિત કેટલી છે ?' તેને જવાબ મળ્યો '૩૦ કરોડ' ત્યારે તે બોલી ઉઠ્યો 'તમારી ઉપર ૩૦ જુલમ પડે તેને સારું તમે કાપક છો'.

હવે શું કરવું ?

ત્યારે આપણે શું કરવું ? આપણે સુપ એસવાનું નથી. કાલપણ રાજ્ય કરતામાં પોતાની મેળે દબાવુ થયા વિના ક્યાંય પ્રવેશને હકો આપ્યા નથી. એમ લક આપે તો રાજ્ય પડે નહિ. જ્યાં જ્યાં રાજ્યો પડી બાંધ્યા છે ત્યાં ત્યાં તેઓ બહુ સ્વલ્પથી થયેલા બેલામાં આવેલા છે.

આપણને પરીપકારનો દરેક મળ્યો તે એવી રીતે નહિ કે અરજીઓ કરવામાં. લોકોમાં જાણવા થયા તેમાં લોકોમાં પાસેથી આપણને હાથ મળશે. મી. જુમ કહે છે કે લીબરલ કે કનગ્રેસ પક્ષ તે દેશ અગત્યમાં નથી આપણે લીબ ગવર્નમેન્ટ શરૂ પુરીથી કાઢી આપ તેમ જ રાજ્ય એ છે કે જે રાજ્યો તે

મળ્યો તે બપ જોતો રહેતો છે. આપણને ને વચન મળ્યું પણ તે પળાવવાની આપણમાં તકાદ તેઓ નથી જોતા. લોકો કરતો તે વળી બોળું કહ્યું છે કે તે દરેકો નકામો છે.

અરજીઓ કેમ કરવી ?

આપણે માગણી નહિ કરવી એમ કહી કહેતો. માગણી ને અરજી જાને કરતાં. પણ આપણી પાસે તે માગણી કહ્યું થાય તેમાં સાધન હોતાં જોઈએ. પાર્ટીસનનો દાખલો લાગ્યો. બહુ અંજ એ કરી પણ મી. મોરલી દહ નથી આપતા. તેને તેના અમલદારો સમજાવે છે કે થોડા દિવસમાં લેવા જણવતા મરી જશે. આમ ન થાય તેના મજાજ હવે તપાસીએ. આપણા દિવેનાં નામણા પડી ગયા છે. આપણી પાસેથી પછેલા ગયે છે. આમ ન થવાના રહેતો એ કે જોય કોટ કરવું. આપણી માગણી કહ્યું ન થાય તો કડવાને તકવાર હોય ? જો આપણે તકવાર હેલ્યું. તો આપણી માગણી કહ્યું થયા વિના નહિ રહે. આપણી પાસે હથિયાર નથી. હથિયાર ની જરૂર નથી. આપણી પાસે હથિયાર ના કરતાં વધારે જાળવવા સાધન છે ને તે જોષકોટ છે.

ઇંગ્લેન્ડ રાજ્ય કેમ ચાલે છે ?

આપણે જોઈએ છીએ કે મુડીબર ઇંગ્લેન્ડે આપણી ઉપર રાજ્ય ચલાવે છે તે માત્ર આપણી મદદ પડે. આપણે બધા એકત થઈએ તો તેઓથી એમ નહિ થઈ શકે. આપણને બધી સત્તા મળે તેમ છે. આપણે માત્ર કાલે રહેલા માગતા નથી. આપણી ઉપર જુલમ થવામાં આપણે મદદ કરીએ ને આપણી ઉપર જુલમ થાય તેમાં શી તપાઈ ? ત્યારે આપણે માત્ર એટલુંજ કરવું રહ્યું કે તેઓને આપણી ઉપર જુલમ કરવામાં મદદ નહિ દેવી. આમ થાય તો આપણી બેડી આજેજ પુરી પડે તેમ છે.

ફટલા એક તારમાં જવાવવામાં આવે છે કે પંજાબી પતના માલેક અને અધિ પતિને કરવામાં આવેલી માસની કેદની સત્ત સુધીય પાર્ટી કાપમ રાખી છે. ફાર્ટમાંથી મલેક તથા અધિપતિને ગાડીમાં બેસાડી કેદવાના તરફ લમ જતાં ફટલા પંજાબીએ, અટકવી, પેલીકને બના કરી તેમનાપર કાલે કેલે અને બને કેદીઓના ગળામાં પ્રતના હારે મહારાજા પ. બાઈએ એક મેન કરવા સહેલા કરતા આપણી ફરુ આવી એ ગારા મળ્યા તેમનાપર મુશ્કેલી

મુસલમાની રાજ્યે હિંદને સારું કર્યું?

મીસીઝ બીસન્ટના હિંદી પ્રગ્ન ક્રિષ્નેના લખાણનો તરજુમો અમે આપી ગયા છીએ તે જોઈને વાંચનારો હોય તેને યાદ રહે કે મીસીઝ બીસન્ટ જણાવે છે કે હિંદ એક પ્રગ્ન યાત્રા તેના રહેઠાં હિંદુ મુસલમાન એક થયા નહોતે, અને તેવી એકતા થવાને સારું હિંદુએ મુસલમાની બાદશાહી મરદાદ વગેરેથી મચકર રહેવું જોઈએ અને મુસલમાનો હિંદુ બાદશાહી વગેરેથી મચકર રહેવું જોઈએ. આંખીખીના સદાસથી જેટલું દુર મુસલમાનોએ ચડે તેટલું જ હિંદુને ચડવું જોઈએ, કેમકે તે હિંદુવાણી હતી. આ આ મીસીઝ બીસન્ટના અભિપ્રાયને અમે મળતા છીએ. તેથી મી. વી. બી. મહેતા પારીસરે રાષ્ટ્રસ એક ઇડિઆમાં મુસલમાની બાદશાહી વિશે જે લખાણ કર્યું છે તેની મતલબ અને કામોને રસથી વાંચવા રજુ કરીએ છીએ:—

“ઉમેદ લખનારોએ ઘણી વખત એમ જણાવે છે કે મુસલમાની સુધારા તે નકામો હતો. પણ આપું ધારનાગ તે માત્ર મુસલમાનની દાલતી સ્થિતી ઉપરથી જ્યાસ કરે છે. જેણે તમુક દેશે છત્રેલા અને સુધારા તેનો જ્યાસ તેઓ કરતા નથી. તેથી હું જતાવવા માયું છું કે એવો દરકો વિચાર કરનારા અન્યાય છે. હિંદુસ્થાનમાં મુસલમાની રાજ્ય ની વખતે કર વેરા એકાં હતો. અને ખેડુ વરગ મુખી હતો. શીરેજશાહની તવારીખ લખનારે જે આબાદીનું વરજન આપ્યું છે તે ખરું છે. ઇ. સ. ૧૪૨૦ ની સાલમાં નીકાલેડી. કાન્દી હિંદુસ્થાનમાં આવ્યો તે હિંદી શહેરોની ખુબ સુરતી અને લોકોનું સુખ જોઈને અમારું પામ્યો હતો. જરૂર વેરા એમ માત્ર હિંદુઓની ઉપર ખાસ હતો. અને તે પણ મુગલાઈ વખતમાં ઘણે ભાગે રદ કરવામાં આવ્યો હતો. બીજા ખાતોમાં પણ મુસલમાન બાદશાહો દ્વાર દીવનાં હતા. હિંદુઓની વચ્ચેની તકરારનો કડવો કરવાને હિંદુ ન્યાયાધીશ નીમવામાં આવતા હતા. ત્યારે તેઓ કોઈ મુકદ્દર કરતા ત્યારે રહેવાસીઓની મીલકત પગતી નહિ લેતાં તેઓની પાસે રહેવા દેતા. હિંદુઓને રાજ્યમાં મોટા હોદ્દાઓ મળતા. મુખ્યત્વે ખીલજના વખતમાં મોટામાં મોટા હોદ્દા હિંદુઓ ભાગવતા. મુગલ વંશમાં પણ તેવું હતું. અને હિંદુ અને મુસલ

માન પોતાનો દેશ છે એમ સમજી બેળા રહી ખતેથી કામ કરતા. મુસલમાનોએ દેશમાં હુનર, વિદ્યા, ન્યાય, ઇતિહાસ, વગેરેને તંતર આપ્યું. રીતમાત, પોશાક અને ભાગ્યોમાં સુધારા કર્યો. હિંદુસ્થાનમાં કસબામ આવ્યા પછી એ દેશ નકરો નહિ રહ્યો. હિંદુ કસીઓના શુદ્ધ વિચારો દુનીયામાં મુસલમાનોએ જમ્યા. બગદાદના ખલીફની કચેરીમાં ઘણા હિંદુઓ રહેતા. અને તેઓ હિંદુઓનાં કામો અને તકજાન વિષે વિચેચન કરતા. હિંદુસ્થાનમાંથી આરબ લોકોએ સંજ્ઞાનાં સીન્હો લઈ જઈ ફાર્સી કર્યો. તવારિખ લખનારે આલખરનીએ હિંદી કારતી ફુનિયામાં ફેલાવી. અને તે વખતનો જગ જગતો સુધારો હિંદુસ્થાનમાં તેઓએ લખાસ કર્યો. હિંદુસ્થાનને નવું જનાવ્યું. દીવડી અને આમા તે રતખુસની સરખાં જનાવ્યાં. હિંદુઓ તત્વજ્ઞાનમાં સુધાએકા રહી તવારીખની કીમત નહિ જાણતા તેને જાણીતા કર્યા. ઘણા હિંદુ કસીઓએ ફારસી કસીઓની નકલ કરી. અને અદાલતોમાં ઘણા સજ્જો તો હાસ પણ ફારસી ભાષામાંથી લેવાએકા છે. તે જતાવે છે કે ન્યાયનું કામ મુસલમાની વખતમાં સતેજ હતું. હિંદુઓ દુનીયા દારીમાં કાચા હેવાથી રીતમાતમાં જંગલી હતા તેઓને રીતમાત શીખવી વિનયવાન કર્યા તે મુસલમાની માનીએએ. તેઓની પાસેથી હિંદુઓ છટા, ભાવવાની ખુબી, અને જીન એકાવડીને લગતા ગુણો શીખ્યા.”

ઉપરનું લખાણ જતાવે છે કે નીશાનોમાં છાકરાઓને સાધારણ ઇતિહાસ શિખવવામાં આવે છે તે જુલ જરેજો છે. તે ઇતિહાસના લખનારાઓએ જાણે કે અખણે ઘણું એવું લખેલું છે કે જે વાંચી અને કામ વચ્ચે એકતા થવાને જાહેર કાટકટ થાય. દીવસે દીવસે જેમ જેમ હિંદી શેષકો અને ભક્ષ ઉમેદ શેષકો ઉંડા ઉતરતા જાય છે તેમ તેમ જોવામાં આવે છે કે મુસલમાની બાદશાહીને વખતે અને કામને અરસપરસ લાભ થયો હતો. અને એટલું તો બધા કણક કરે છે કે મુસલમાની બાદશાહ બધા હિંદુસ્થાનમાંજ રહી હિંદુસ્થાનને પોતાનું વતન કરી પરદેશી છતાં સ્વદેશી ચતા અને જેમ હાલ અખુટ દોલત હિંદુસ્થાનમાંથી ધસપાઠ જાય છે તેમ તે વેળા ન થતું. પરિણામે લોકો કંમળ રિશ્તિ નહિ ભોગવતા.

ખબરપત્ર

જોહાન્સ્ખર્મ.

(અમારા ખાસ પ્રિન્ટીંગ તરફથી.)

કોસીનીઅલ સેક્રેટરીનો જવાબ.

કેપુટેશનની હકીકત હું આપી ચુક્યો છું. તેનો જવાબ મી. સ્મટસે મોકલ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે છે:—

“તમારા ૩૦ મી નારીબના કાગળ અને ત્યાર પછી હિંદી કેપુટેશનની સાથે મને મુલાકાત થઈ હતી તે દરમીયાન મારી પાસે એસીઆરીક એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ તથા બીજા વિધેય ઉપર જે રજુ કરવામાં આવ્યું તેથી હું હિંદી કોમનો આભારી થયો છું. કેપુટેશને નવા કાયદાની સામે વાંધા ઉઠાવતાં જણાવ્યું કે તે કોમને હજારો ઉપજાવનારા કાયદો છે અને ત્યારે હિંદી કામ પોતાની મેળે નવાં જરૂર લેવા ત્યાર છે તો પછી કાયદાની જરૂર નથી અને તેટલા કારણ સર તે કુરુપ્શન કાયદો અપમાન કરતા છે. કેપુટેશને વળી એમ પણ જતાવ્યું કે ૧૮૮૫ ના કાયદામાં જે જમીન ખાખત હરકત છે તે રદ થતી નથી, અને કોસી નીમાં થોડી સુદને સારું રહેનારાઓને અડચણ આવે છે તે ન આવડી જોઈએ.

“૨. આ બધી ખાખત ઉપર બેરખર વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. અને મારે જતાવવું જોઈએ કે નવા કાયદાની ૧૭ મી કલમમાં સુદની પરમીટ આપવાનો બંદોબસ્ત થયેલો છે.

“૩. જમીન ખાખત મારે ક્લિગીરીની સાથે જણાવવું જોઈએ કે ૨૧ મી કલમ માં જે એક માણસની જમીન ખાખત લખેલું છે તે શિવાય વધારે રાહન સરકાર આપી શકતી નથી.

“૪. બીજાં કારણોસર કાયદાની સામે હરકત ઉઠાવવામાં આવી છે તે ખાખત મારે તમને જ ત્રીં આપવાની છે કે એસીઆરીક કામનું અપમાન કરવાનો સરકારનો ઇરાદો નથી. પણ એમ તો ઇનકાર નહિ કરવામાં આવે કે એસિઆરીક કોમના માણસોને ઓળખવાનાં નિશાનોનો સવાલ તે મુકેલી જરેજો છે. નવા કાયદાનો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તે કોમના માણસોને તુરંત ઓળખી શકાય એવાં સાધનો લેવાં કે જેથી અહિં રહેવા નો કોને દર છે તે જાણી શકાય. આ હેતુ પાર પાડવાને સારું નવા કાયદાની

જરૂર છે. મારે દિલગીરી સાથે કહેવું જોઈએ કે ફરી રજીસ્ટર કરવા આવત રજીસ્ટરને જે સુચના ફરી છે તે બનવા નિમ્ન નથી. કેમકે રજીસ્ટરના કાગળની તેમાં જરૂર છે. વળી બીજી એશિયાટીક ફોર્મો નમારા વચનથી અધાય તે તેમાં પણ વળી તેઓ વગર પરમીટ રહેલા છે તેઓ અધાય એવું તમે કેમ ચોક્કસ રીતે કહી શકો તે સમજાવું નથી.

“પ. વગરપરમીટ ધણા એશિયાટીક આ મુલકમાં આવી રહ્યા છે એવું ધણા મોરા માને છે એમાં તો કંઈજ શક નથી. અને તેઓને જણાય છે કે આમ ગેરકાયદેસર લોકો આવી રહ્યા છે તેવું કારણ એ છે કે માણસોને ઓળખી શકવા આવત કંઈ એકાએક તેઓ ધારે નથી. આવી કામગીરી કરનાર નહિ ફરી એવું સરકારથી અને તેમ નથી. વળી સરકારની પાસે તે ગેરકાયદેસર આવેલા માણસો આવત સખત પુરાવા છે. આ આવત વિગે વિચાર કરતાં હું દિલગીરીની સાથે જોઉં છું કે તમારી મીટીંગમાં નવા કાગળોમાં જેવા સલાહ લોકોને આપવામાં આવી છે કે રજીસ્ટર નહિ કરાવીને કાયદાનો ભંગ કરવો. તમારા પોતાના હિતને સારું હું ઉમેરવાનું છું કે તમે એવો રિસાલ નહિ ચલાવો કે જેથી તમારી કામને ખાસ લાભ આપવાનું ન બની શકે. અને હું અંતઃકરણપૂર્વક આશા રાખું છું કે તમારી કામ જે હમેશાં કાયદાને માન આપનારી મણવાના હક ધરાવે છે તે પોતાની એવી આખર જાળથી રાખશે અને બનતી ઉતાવળે. સફાઈથી ને કાયદે સર રજીસ્ટર કરવામાં સરકારને તે કામ બધી રિતે મદદ આપશે. ને કાયદે મારા તેમજ એશિયાટીક બંનેના કાયદાને સારું પ્રદાનશે. અને જો તે કાયદો અધનકારક નહિ મણાય તો દરેકસવાલમાં વગર પરમીટ એશિયાટીક આવતા અટકાવવાને સારું વધારે કામ મુકવાનું સરકાર તેમજ પારલામેન્ટ ઉપર વધારે દબાણ મુકવામાં આવશે.”

જવાબ ઉપર થતા વિચાર.

આ જવાબ સારો છે, ખરાબ છે, ને બીજો તેમજ ધમકીવાળો છે. સારો કહેવાનું કારણ એ છે કે તે વિનયવાળો જવાબ છે. જો દિલ્લી કામને એકદમ તરછોડવાની હત તો કારણો વિગેરે વિતા બે લીટીના જવાબથી ઉકલી લેત. ખરાબ કહેવાનું એ કારણ છે કે આપણે ફરેલી અત્યંત વાળખી માનણી રિતકારનાં

પણ મી. સમટસને વિચારવું પડે છે. બીજો કહેવાનું એ કારણ છે કે જોના વિચારો. સાચા, નવા કાગળથી સરકાર ધારિતમાં પડી છે કે રમેન દિલ્લી કામ એવું વેદર બતાવે. અને જો તે જો બતાવે તો કાયદો તમારો થઈ પડે. ધમકીવાળો જવાબ છે એમ કહેવાનું કારણ કે ઉપર પ્રમાણે બીજી કાગળી છે ને તો વધારે સખતાઈ કવાની ધમકાઈથી કદાચ જો આપણે હમામ જમને જોનાની વાત માંડી વાળીએ તો સરકાર કદાચ રિધનિમાંથી બચી જાય તેમ સમજી આપણને ધમકાવે છે કે આપણે જો કાયદો કમુત ન ફરીએ તો હજુ વધારે સખ તાઈ થશે.

હવે કેમ કરવું ? આ જાવસર ખરે ખરે છે. આપણને રંગ મળ્યા હશે ને આપણે આપણની કદર સખતા દોહણું તો છતાં જઈશું. સરકારની ધમકાઈથી જરૂર કહેવાનું નથી. કેમકે જે કાયદો પસાર કર્યો છે તેથી વધારે દુઃખ શું આપશે ? માણસની લાજ લેવી તેના કરતાં તેની ઉપર બીજી વધારે હામ શી હોય ? આપણને એક તરફથી સમ જાવે છે કે કાયદો અમલમાં લાવવામાં આપણે મદદ કરવી. બીજી તરફથી કાયદો પસાર એવો કરે છે કે આખી દિલ્લી કામમાં એવો એક પણ વિચાર રાખવા લાયક માણસ નથી કે જેને રજી સેશન એટલે ચોર ચીકી ન આપવી પડે. આપણને ચોર બતાવીને કાયદો અમલમાં લાવવા ચોરની મદદ મારે છે !

એક પણ દર આપશે એવું જણાવતા નથી. જમીનના હક્કી મેળા ના પાડે છે. લેડિશન નો નબરે તમારો કરે છે. આમ જે માણસને જોય તળિયે ખેસાડી દીધા છે તેને હવે વધારે હલકાઈ શું બોગવાવશે ? આ જમાનામાં ને સુરેપના ધોરણમાં ભય વિના પ્રીત નથી. આપણે મી. સમટસની પ્રજનો દાખલો લેતાં જોઈએ છીએ કે હવે લોકોને ઇંગ્લેન્ડ સરકાર આવી ફલીવ આપતી. પ્રેસીડન્ટ કરગરને કહ્યું કે જો તમે અમુક દરકો ઇંગ્લેન્ડઆપો તો બહુ ઠીક થઈ રહેશે નહિ તો તમારે વેંટનું પડશે. પ્રેસીડન્ટ કરગરે આવા મધવાળીયા કાગળોની ઉપર ધ્યાન ન આપ્યું. ધમકાઈથી ન ડર્યો. ને પોતે બહાદુર રહી પોતાની પ્રજને બહાદુર રાખી પોતે અમર થઈ ગયા ને પ્રજને અમર ફરી મુકી. પરિણામે આજે તેજ પ્રજાએ પોતાનું પાનું લીધું છે. ધણા હવે લોકો રજુમાં પડ્યા. ગાયડી છોકરાં

પાયમાલ થયાં. પણ રહી ગમેલા તેઓ આજે અત્યંત બોગવે છે. આમ મુલકના ને મારી નથી પણ અમર છે. એવું જ. પણ બીજા રિતે. આપણે ફરીએ તોજ આપણે જીતીએ. નેરલી સખજીતી મી. સમટસ કે બીજા અપે તે માત્ર બાંકમાં વેરિલી કરતી પડીકો માની આપણે જાવવાની છે. આપણે જાજે પડકો પાની ફરીએ તો હમેશાં સારું આપણે હુસા એમજ સમજવાનું છે. આવા વિચાર ફરી એસોસીએશનની મીટીંગે ગઈ જુમેરાવે ના. ૧૨ મી એ મી. સમટસને એક્ટીવ ચેરમેન મી. પ્રસપ મીયાની સહી નો કારણ મોકલ્યો છે. તે કારણ વિનય વાળો, પણ આપણું નાક નિવાળનારો છે. તેમજ તરફથી નીચ પ્રમાણે છે.

એસોસીએશનનો જવાબ.

એશિયાટીક બીજા આવત દિલ્લી ફોર્મો જે સુચના ફરી છે તે રિતે આપણે આદમી તારીખના કારણ મળ્યા. સરકારે કાગળો લેરેલા અને ખુલાસાવાર જવાબ આપ્યા છે તેથી મારી એસોસીએશન બહુ આભારી થએલ છે. તોપણ હું નીચે પ્રમાણે ફરી વિચાર કરવા સાફ સરકારને અરજ કરું છું. દિલ્લી ફોર્મો જે વાંધા ઉઠાવ્યા છે તે એટલા બધા અગત્યના છે ને જે સુચના ફરી છે તે એટલી બાળખી છે કે મારી એસોસીએશનને સરકારને તે સુચના કમુત રાખવા નું સમજાવવાની જરૂર જણાય છે.

આપને યાદ દેવાની હિંમત હશે છું કે જે પ્રમાણે રજીસ્ટર થવાની સુચના લાત ફરી છે તેવું જ રજીસ્ટર લોકો બીજાગની સલાહથી દિલ્લી ફોર્મો કમુત કરવા ને ચીના લોકોએ તે કાગલ કમુત કરેલા હતા. મારી એસોસીએશન આપ ને નમસ્તા પુરેક જણાવે છે કે હંમેશાં વચન આપવાની જરૂર નથી કેમકે જે સુચના ફરી છે તે તુરત અમલમાં મુકી શકાય તેવી છે. અને જરાએ વખત શુમાવ્યા વિના જાણી શકશે કે દેલ્લા એશિયાટીક પોતાની હાલની પરમીટ ગદલાવી નવું રજીસ્ટર લેવા તૈયાર છે. આપ નામદારના કારણમાં વગર પરમીટવાળા માણસોના સવાલ ઉઠાવે છે. પણ તે સવાલ અમારી સુચનામાં કે નવા કાયદામાં ઉઠતો નથી. કેમકે વગર પરમીટના માણસો એમાંથી એક હકિકતમાં પરમીટ નહિ મેળવી શકશે. ત્યારે ફરી રજીસ્ટર થઈ રહેશે ત્યારે વગર પરમીટના માણસોને તપાસવાનુંજ મારી રહેશે અને જેઓ ચોર કાયદે દેશમાં

હોય તેઓને નોટીસ આપવી જાણી રહેશે.

બહુ દિંદીઓ ગરમ પરમીટિ દાખલ થવાની વાતથી એસએસઆઈ કાગણી ઉપર એવી છે એ વાત મારી એસોસિએશન કમિટી ઉપર છે, અને એવીજ મારી કામે ઉપર મુજબ સુચના કરેલી છે, એ સુચના વગર એકાગણી સરકારનાં પુરત સાધનો મળી શકે, અને જ્યારે કામ નાં કરનારે એ કામે વાતમાં આવશે ત્યારે એકાગણનાં સાધનોની વ્યવસ્થા તે નક્કી રહે. પણ મારે એમ કહેવાની જરૂર છે કે મને તે વાતનું એકાગણનું સાધન દશે તોપણ જુદા રિતે આવનારા તો આજ્ઞા કરશે. મારે એમ પણ જણાવવું જોઈએ કે જુદી રિતે પણ માગણી નથી આવતા, અને એ વાત મી. ચમી ના રિપોર્ટ ઉપરથી સામેન થાય છે.

મારી એસોસિએશન તેટલા સાફ સરકારને ફરી વિચાર કરવાની અરજી કરે છે અને ઉમેદ રાખે છે કે ફરી વિચાર કરનાં સરકાર દિંદી કામની સુચના વિશે વધારે સારા મત અધિશે.

કાયદો તરછોડી નાખવા આવતના કાયદો વિશે આપ કામે છે તેના જવાબ માં અમારે કહેવું જોઈએ કે કાયદો તરછોડવાની વાતનો છેલ્લ નહિ. પણ કદાપિ જો દિંદી કામની કાયદાની રાહ આગવાની રેલ ઉપર બહુ કચાલુ કરવામાં આવે અને જો કામ પોતાની આગર જળવવા માટે તે તેની પાસે એકજ રસ્તો છે તે એ કે કાયદાની છેલ્લી સજ્જા તેણે કમીટી સમક્ષી, અરજી કે જેલમાં જવું. અને આમ કરવામાં દિંદી કામ કાયદાને તરછોડવા માટે છે એવો અરથ નથી. પણ દિંદી કામ નમરતા પુરવડે જતાવવા માટે છે કે નવા કાયદાથી તેની લાગણી વધીજ દુખાય છે. કાયદાને અરથ એવો છે કે દિંદી કામ તેના હેતુની સામે થાય તેવી છે. પણ દિંદી કામ તો ઉપરની સુચનાથી કાયદાને હેતુ પાર પાડે છે. તેથી મારી એસોસિએશન નમનતાથી માગણી કરે છે કે કાયદો અમલમાં આવે તે પહેલાં કામની સુચના ની અમલમાં શરૂ કરી જોઈએ. તે સુચના મુજબ બધી એશિયાટીક કામ ચાલશે એમ મારી એસોસિએશનને ખાત્રી છે તેથીજ તે સુચના કરી છે.

આ જવાબનું પરિણામ.

આ જવાબથી સરકાર સારો વિચાર યાંધશે કે કેમ તે કહી શકાતું નથી. પણ એટલું તો જોઈએ છે કે એ જવાબ

થી સરકારને વિચારમાં પડવું પડશે. જેનો સરકાર સરકારેજ ઉદ્ધાર્યો છે. તે સરકાર હવે ખાત્રી જવાબ તો કામની દક્ષકાદ બહુલા શિવાય ન રહે. જવાબ માં તીખાશ નથી તેમ ધારિત નથી સજ્જા પણ સજ્જા છે ને કામની મરદાદ બનાવે છે.

ચીનાઓમાં હિંસ્યાસ.

જો કામનારે આ માંથીની ઓરીસમાં ચીનાઓના અગેવાનો જમા થવા હતા અને તેઓએ દિંદી કામને ટેકા આપવા કાયદે ઉપર છે. ચીનાઈ કોનસેલે પણ તેઓને તેવીજ અવામણ આપી છે. એટલે હરેક જાણુથી ટેકા મળતાં જેવા માં આવે છે.

એશિયાટીક ઇરીંગ હાઉસ.

એશિયાટીક ઇરીંગ હાઉસના ધાર એસોસિએશનની હાલ જતાં પસાર થયે છે ને ગવર્નમેંટ એજેંડમાં જપાઈ ચુક્યા છે. એટલે જેઓ નીચી રાખે છે તેઓ એ કામસેન્સ કામ લેવાની જરૂર છે. જો તેઓનાં રસોડાં અથવા ખાવાના એરડા બહુ સાફ નહિ હોય તો તેઓને કામસેન્સ નહિ મળે એ વાત ચાદ રાખવાની જરૂર છે.

નવો કાયદો મંજૂર થવાની અડવા. નવો કાયદો લોડ એક્ઝીનિટ મંજૂર કર્યો છે એવી અડવા અર્ધિ હાલી હતી તેથી એસોસિએશને ખબર મંગાવતાં ખબર મળ્યા કે તેવું કંઈ નથી અને અડવા ખોટી છે.

સાવચેતી.

આ બાબત સાવચેતી રાખવાની જરૂર છે. બધી મહેનત થતા જતાં કાયદામાં લોડ એક્ઝીનિટની સહી થઈ જવાનો સંભવ છે. તેથી સારો રસ્તો એ છે કે જેઓ વેપાર કરે છે તેઓએ હુકામની કે ફેરીની કામસેન્સ આખા વરસની લઈ રાખવી. આમ કરવાથી કાયદો અમલમાં આવે તોપણ વેપારને આ વરસ તો ધકકો નહિ પહોંચે. દરમીયાન જેલનો ક્યાજ લેવા માં આવશે તો કાયદો છેવટે રદ થવા વિના નહિ રહે.

ચીનાઓની સંમતિ.

ચીનાઓએ સરકારને તાર કર્યો છે અને સમજું છે કે તેઓને કાયદો પસંદ નથી અને તેઓ દિંદી કામે હરેલી દરખાસ્ત કમીટી રાખે છે.

ડેલીએલની ટીકા.

આ ઉપરથી રાંડ કેવી મેલે સરસ ટીકા કરીને લખ્યું છે કે ચીનાઓએ દિંદી દરખાસ્ત કમીટી કરી છે એટલે હવે બધી

એશિયાટીક કામ એરડીન-સની કામે થઈ. તેથી સરકારને લાજમ છે કે દિંદી દરખાસ્ત કમીટી રાખવી. દિંદી કામ કાયદાની સામે વાંધો હોય એ વ્યાજ્ઞવી વાત છે. અને તેની કાગણી દુખાવવી ન જોઈએ.

મી. ચમનીને જવાબ

આ પત્રા દરમિયાન એરીર તરફથી મી. ચમનીના રિપોર્ટનો લાંબો જવાબ રાંડ કેવી મેલે બહાર પાડ્યો છે. તે મેના કીટીંગ કામની વાળેજ મુક્યો છે. જવાબ એ હરેક બહાર પડ્યો.

મી. એસમાન લતીફનો કાગળ.

મી. એસમાન લતીફ 'ચીટીસ ઈન્ડિયન' એ નામથી અર્ધિના કાગળમાં કાયદો લખ્યો છે તેમાં 'ગનાવ્યું' છે કે દિંદી કામે વણી વેળા રજીસ્ટરો લીધાં. વેપારી દરિદ્રાઈનો વાંધો ને ખોટો છે. અને રાણી વિકરેરીયાનાં વચનો નવા બીજાં વચનો તરફ, અને દિંદી કામ લખેલાં ચીટીસ રાજ્યનું રહાયુ કરવા નવાર છે એ વાત તરફ ધ્યાન રાખે તેને ન્યાય વેળા ની જરૂર છે.

કમીટીને તાર.

સાઉથ આફ્રિકા ચીટીસ ઇન્ડિયન કમીટીને ચીનાઓની સંગેનિ નવા કેવી મેલનાં પસંદગી બાબત તાર મોકલવામાં આવ્યો છે. અને વિચાર્યતામાં જુ' માટે છે તે પુછવું છે.

સી.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રીતરફથી)

તા. ૧૫-૪-૬૭

જરૂર—લોક સુખાકારી સારી છે. વર સાદની રજુ તો હવે શરૂ થઈ હોય એવી રીતે વરસાદ વણી વળત થયા કરે છે ગયા અઠવાડીયામાં એક દિંદીનું બાળક બળીને મરી ગયેલું સંભળાય છે. મારે તો કંડીમાં ખરેખરા પ્રપત્નો કરવા માંડ્યા છે. ગયા અઠવાડીયામાં એ લીદીઓના ધરના દરવાજા ને તાળાં જતાં તે ક્યાથી ખોલી ચોર ધરમાં ચારે ખુલ્લે ફાંફાં મારી ફેરો ફાંકડ જવાથી પશ્ચાતાપ કરતો રસ્તે પડેલ સંભળાય છે. તેથી વાંચનારે સાવ ચેત રહેવા જરૂર છે. વેપારની કિયતિ સુધરેલી દેખાતી નથી. વરસાદ હજુ થયા કરે છે. તેથી ખેતુતો કહે છે કે ડોરને આ વરસે ધાસ છેવટે સુધી પુછળ મળશે

નૃકસિલ.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

૨૪મન તા. ૧૫-૪-૦૭
વેપાર સાધારણ છે. દેરોની ક્ષારત
દાહનને લીધે દુરનાં ગાંધાં જે આવે તે
દાહનથી આશરે પાંચેક માહત દુર છેડી
તાપી શહેરના બજાર જાહેને તે ગુરુ આમ
માં ખેંચી કાઢે અને કામ થઈ રહ્યા
બાદ ગામનાજ બજાર પાછા ગામને તેજ
જગોએ મુકી આવતા રહે અને ખેડુત
પોતાના બજાર ત્યાંથી જોડી ગાડું પોતાના
રહેણાં લઈ બસ, તેથી વેપારને કાંઈ નુક
શાની જણાતી નથી. વરસાદ હજુ થયા
કરે છે, અને મકાદમો પાક ગરા ઓછા
થાય એમ જણાય છે. લોક સુખાકારી કારી
છે. હમેશાં તો આ વખતે દેરી હોય છે
હતાં આ વરસ તો હજુ એકમાત્ર છે.

સનાતન ધર્મસલા.

૨૨મન તા. ૧૪-૪-૦૭

આજરોજ સલા કાવચેરી પામેના
મકાનમાં મળી હતી. રીપોર્ટ વાંચવાનું
તથા નિવેદન થયા બાદ મી. બાલાશંકર
નો 'સલા' એ વિષય વાંચવામાં આવ્યો.
તેમણે સલાથી થતા ફાયદા જણાવ્યા.
અનેક માણસોના રિવાજો એકત્ર થયાથી
તેજ સહેલાઈથી મળી શકે છે તે તેથી
તે ચુકાવ કરવાનું બની શકે છે. સલામાં
બીજાની ખોટાબાઈ તરફ લક્ષ ન દેતાં
સુલુઆઈ થવું જોઈએ. વિષય ઉપર
રા. જગનનાથ, તા. કીડાવાળા, તથા
રા. અંજારામે વિવેચન કર્યું હતું.

વાંદરાને મારી નાંખવાના આગમમાં
મંદિરના સેક્રેટરીને જવાબ ન આવવાથી
તેને વાદ દેવા દેવી કારણ લખવાની
સલાના સેક્રેટરીને સત્તા અપાઈ.
આવતે રવિવારે મી. ભેત નામના એક
વિદ્વાન ધોઓસોરીતર જે એક લાપણ
કરતા છે તે સલામાં આવશે તે તે પછી
ના રવિવારે લાપણ આવશે. આવતે
વખતે મહાત્માની નયુરામ શરમાએ પર
ગદ કરેલ ચિત્ર સંશોધનના અંક વગેરે.
પછી શાંતિમંત્ર લાખી સલા વિસ્તરવન
થઈ હતી.

આવતા સોમવારે રામનરમીનો તહેવાર
૨૨મનમાં ડીપોસિટપર આવેલા મંદિરમાં
ઉજવવામાં આવનાર છે.

નાતાલ મેમણ કમ્યુનીટી ફંડ.

તા. ૧૪મી એપ્રિલ બપોરના વણ
વાગે મી. ઉમર હાજ આમદ અવેરીને
ધેર નાતાલ મેમણ કમ્યુનીટી ફંડની
સલા મળી હતી. મી. અમદુલ હાજ
આદમની તબીબત નાદુરસ્ત હોવાથી એક
ટીંગ મેરમેન તરીકે મી. કાસમ ખખીસા
ને ખુરસી આપવામાં આવી હતી. રા.
આનમાં મી. ઉમર હાજ આમદ અવેરી
એ મદ મીટીંગનો રીપોર્ટ તથા લીસાજ
વાંચી સંભળવ્યા. પછી મી. પીરન મહમદે
જણાવ્યું કે આજે જે આપણે કામ કર
વાનું છે તે એ કે મી. ઉમર હાજ
આમદ અવેરી દેશ જવાના છે જેથી
એવાજનું રાજનામું કમ્યુન રાખવું, અને
તેની જગ્યા ઉપર બીજા નેઈટ ઓનરરી
સેક્રેટરીની નેમણ કરવી. મી. ઉમર
હાજ આમદ અવેરીનું રાજનામું કમ્યુન
રાખવામાં આવ્યું અને તેમની જગ્યા
ઉપર મી. હાલ ઓસમાણને નેઈટ ઓ.
સેક્રેટરી તરીકે ચુંટવામાં આવ્યા. મી.
ઉમર હાજ આમદ અવેરી દેશ જાય છે
જેથી એના કામની કદર જાણી આ કમ
યુનીટી તરફથી એડ્રેસ આપવાનું નક્કી
કીધું. એટલું કામકાજ થયા બાદ સાંજ
ના પાંચ વાગે મેરમેનનો ઉપકાર માની
સલા બંધારત થઈ હતી.

ડેનહોઝરથી એક ખબરપત્રી લખી
જણાવે છે કે—તા. ૧૫મી એપ્રિલની
રાત્રીએ ૧૮૨૫ રબીઉલ અવજની આંદરાત
માસમ પડવાથી ૧૨ સાલના શીરતવા
મુગળ સોમવારની રાત્રીએ બે વરસોના
સરકાર રસુલે નમરાર સંઘર્ષે અખરાર
ઉપરત મોહમદ યુરુકા (સલ્ત)ની મોહુદ
(પિદાયક)ની ખુશાલીની ગાર રાતો મુકી
મજલીસો પડવામાં આવતાર છે. રાહની
સદઆત થઈ છે. ગ્રયસગ દશેક દિવસ
થી હમેશાં રાતરે વાદળો ઘેરાઈ અવી વર
સાદ વરસે છે. એક ગોરાના ફારમમાં
ચિત્રળી પડવાથી એક ઘોડું મરી ગયું છે.
શેગથી પણ દોરો મરે છે, તેમાં ઘોડાં
વિશેષ મરે છે.

તા. ૧૮ મી એ ઇડિઅન પબ્લીક
કાવચેરીની એક આંદાગ લારી એવો
કેવવ કરવામાં આવેલ હતા કે મી. ઉમર
હાજ આમદ અવેરીને કેંગરેસ તરફથી
માનપત્ર અથવા ત્યારે કાવચેરી તરફથી
એક માનપત્ર આપવું.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીએ નીચેના નીચેના
વાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરત
ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામળની એક જ જાનુએ લખ્યું.
૨. અક્ષર ચોખા સાહીથી લખવા.
૩. નામ તથા દેકાણ બરોબર લખવા
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાર નહિ
પણ અમારી બહુને સારું.
૪. મંજણવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં કાજલ
કરી રાકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ફંડ અને ગુલાસર
કરવું.—અધિપતિ.

અનુભવી (જોહાનુઅરગ). તથા નેકી
ના કામને જોનર—તમારો લખાણ નામ
રાખ વગરનાં છે.

જેલમાં જવાને બહાર પડે.

મે. હ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપના તા. ૧૬ી એપ્રિલના અંકમાં,
એશીઆટીક ઓરરીનસ ગ્રાન્ટ જે વખ
તસરની સુચના કરવામાં આવી છે તે
દર્શનવાદના બધા દિંદી બાઈએએ
માન્ય કરી તે મુજબ માસવાની ખાસ
જરૂર છે. એ કાયદો ખાસ થાય તો
નવી પાસો નહિ દરબરનાં જેલમાં જવાને,
જે જેલનારગરગ તેમજ પ્રીટેરીઆના
જાણીતા આગેવાનો તરફાર થશે ને, ફં
તેમાં પહેલે કામ લેવાને તક આપણું.
આપણે લડન લીધી છે તો તેને ગમે તે
જોખમે પાર ઉતારવી તેમાંજ આપણું
બુધણ છે.

લી. એ. એમ. ભવાન

હોસબરગ તા. ૧૨-૪-૦૭

મે. હ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપના તા. ૬ ના અંકનું લખાણ
વાંચી નીચેનાં નામો જેલ જવા બહાર
પડવાર તરીકે અમે મેકલીએ છીએ, જે
અમારી પોસ્ટરગ્રમ એસોસીએશન અમને
ફુલન કરશે તો અમે જેલમાં જવાને
તકવાર છીએ. આ સરમ ભરેલો કાયદો
અમેને કમુન નથી. અમારા સત પ્રમણ
ગમે ગામના આગેવાનો પોત પોતાના

ગામમાં ફરીને સહીઓ લઈ જાપામાં
નાખવા મોકલે તો બહુ ઠીક થશે.
આપની દરખાસ્તને ટેકા આપનાર,
લી. આદમ આદમચં,
પાંચેસ્ટરમ
તા. ૧૧-૪-૦૭

પરમીટ સંબંધમાં હલાકો.

મે. ઈ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ.

કાંઈ દિંદી આજે દુરમનાવડ રાખી
સરકારને એવું જણાવ્યું કે મારી પરમીટ
ખોટી છે તેથી મને તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી
ના રોજ પકડવામાં આવ્યો. તે પા. ૨૦
નો ખેલ લીધા બાદ ૨૨મીએ બેઠકસભામાં
ની કોરટમાં હાજર થવાનું કહી છુટો કર્યો.
તે દિવસે હું હાજર થયો તે આખા દિવસ
કોરટને દરવાજો બુખ્યા તરસ્યા રહી દાગરી
ભરી. પણ કેસ ચાલ્યો નહિ. આવી
રીતે ત્રણ આર નીમાઈક પાલી જવા બાદ
તા. ૧૨ મી માર્ચે સારજંટ મને બેઠકસ
બરગ પેડી ગયો તે ઓરીસમાં કાઢી જઈ
દશે આંગળાંનાં નીશાન આપવા માગણી
કરી. મેં તુરતજ ના પાડી. સારજંટ
સમજાવ્યો કે આંગળાંનાં નીશાન દેવાથી
ખેલ તથા પરમીટ પાછાં મળશે. ત્યારે
પણ મેં નાપાડી કહ્યું કે જોઈએ તો
અંશુકો આપું. પરમીટપર મારો અંશુકો,
નામ, તથા સહી છે એટલે કાંઈ વધારેની
જરૂર નથી. સારજંટ કહ્યું કે દશે આંગ
ળાંની નીશાની દેવીજ પડશે. મેં આખરે
લાચાર થઈ નીશાન કરી આપ્યાં. એટલે
તુરત મને કાઢી મુકી તા. ૧૫મીએ આવવા
હુકમ કર્યો. તે દિવસે મારો કેસ ખત્તાવ
કર્યો, પણ હજી સુધી મારું ખેલ પાછું
મળ્યું નથી. મારા આ હાલથી સરને
દિંદીએને ચેતાવું છું. દિંદીની ખોટી
ચુગલીથી મારે આ બધું વેક્યું પડ્યું.
કેટલાક દિંદીઓ એટલા અધમ છે કે
પોલીસ લાઇન પુત કરવા તકવાર લાવ
તેવા છે. પરમીટ મારીજ હતી. નામ
તથા સહી પણ મારીજ હતી. નં. ૪૧૨૭
છે. તે તે સમી છે. તેમ છતાં ત્રણ
લાઇની મહોંકાણથી મારે આ બધી તક
લીક પડી !!

ખીનોની લી. પ્રખાલીન મુસા કેટવાળ.
ગાંસવાલ તા. ૧૧-૪-૦૭

લેડીરમીથથી મી. મહમદ મામુચ, તથા
ન્યુકાસલથી એક 'કોરવાસી' નામથી લખ
નાર જણાવે છે કે કોર મહેશીલે, કીન
તોલ હસ્તામયું કામ સાફ ચાલે છે; કેટ
લાક સાહેબોએ રાજનામું આપ્યું તે માટે
દિલગીરી બતાવે છે.

હિંદુસ્તાનના ખખરો.

એક મદ્રાસી વિદ્યાર્થી જાપાનથી કામ,
ઘડીઆળ, મીણુબતી, તથા પાટી બનાવવા
નું કામ શીખી માસની મુદતમાં પાછો
ફર્યો છે અને થોડા વખતમાં મદ્રાસ હલા
કામાં કામનું દરખાતું કાઢવા મગે છે.
તે જણાવે છે કે ટોફીઓમાં ૪-૫ ઈંચી
આન કાઉસ છે ત્યાં જેટલાએક દિંદી
વિદ્યાર્થીઓ અભ્યાસ માટે રહે છે.

વડોદરા લામ કોરટના જજ મી. અખાસ
સમચુદીન તબયબજી કહે છે કે દિંદી
હસ્તામીઓએ હિંદમાં હિંદુઓ સાથે મળી
ને પ્રતિક્રિય લુરસો બતાવે તો એકએકીયે
આપણે દિંદી જમીનના મુલો પહેલા ગણ્યા
હોયે તેથી હિંદુઓની સાથે મળી આપણે
દિંદીની એક વગળાની સ્વરાજ્ય મેળવ
વા માટે એક સાધારણ નિયમથી. કામ
કરવું વેઠએ. દિંદી પ્રજા એક જ બની
શકે તે માટે હિંદુ તેમજ હસ્તામીઓએ
પોતાનાં બાળકોને નાનપણથીજ પરસ્પર
હેતુ રાખતાં શીખવવું જોઈએ.

મદ્રાસના જાપામાં એક જણે સંકરાચા
યને એવી કૃત્યતા કરી છે કે આખા હિંદુ
સ્થાનમાં સંસ્કૃતના અભ્યાસ વધારવા માટે
નેશનલ સંસ્કૃત મુનીવરસીટીની સ્થાપના
કરવી.

બોપાળનાં એમને ફળવણીની જરૂર
ઉપર લાપણ આપતાં પોતાની પ્રજાના
જમીનદાર વગેરે વચ્ચેની એક સભા
આગળ જણાવ્યું હતું કે હું મારા પોતાના
ખેડાને નિશાળે મુકું છું તે એટલા માટે
કે તેનો લાખસો લઈ જાગીરદારો પોતાનાં
બાળકોને ફળવણી આપતાં શીખે. આવી
રીતના ઉપાય છતાં મારી પ્રજા અને જગી
રદારો ફળવણી તરફ ધ્યાન આપશે નહિ,
તો જાપાનના નાજની પેટે ફળવણી આપ
વાનું ફરજિયાત કરવાની મારે જરૂર
પડશે. બહુ દિલગીરીની વાત છે કે આજ
ના મુસલમાનોને ફળવણીને પુરતી કિંમત
નથી; પણ પેગંબરના કરમાન તરફ તેઓ
બેઠકાર રહે છે. મારી પ્રજા ફળવણી
તરફ ધ્યાન દેતી ત્યાં તે જણી મને અફ
સોસ થાય છે. મારા મુલકમાં જોખમદાર
રી ભરેલા હોદા માટે લાપક માણસો રાખ
માંથી બહુ થોડાજ મળી આવે છે અને
તેથી તેવા હોદાઓ માટે બહારથી માણસો
બોલાવવા પડે છે."

ફટરના તાર સમાચાર.

હજીતના ચરતર-ચરતર લોડ ફરે
મરે નાદુરસ્તીને લીધે પોતાના હોદાનું
રાજનામું આપ્યું છે. તેઓ જણાવે છે
કે તેમણે ૪૯ વરસ સુધી સરકારી
તોફરી મળવેલ છે પણ હવે તેમનાથી
હજીતના કારભારનો બોલો સંકટ થઈ
શકે તે નથી તે હેતુપર સર એકાદ
મુરદની નીમાઈક થઈ છે. આ નીમ
ણું લોડ કોરમરની સંમતિથી કરવામાં
આવી છે.

લંડનના કેટલાક જણીતા માણસોએ
એવું ધારવામાં આવ્યું કે લોરડ કોરમર
ની જગ્યાએ લોરડ મીલનર નીમાશે. હજી
તના પ્રજા પક્ષના જાપામાં લોરડ કોરમર
ના રાજનામાથી ખુશાલી ફેલાઈ છે.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સ મુલકું નુકસ
નું લાપણ સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેન
આપનાર છે.

હજીતના ચરતરનાં હોદાને આજ
લેખ સર એકાદ એકાદ અઠવાડીયા
માં લંડનથી ઉપડનાર છે.

રૂપનથી પાછા ફરતાં કીંગ એડવર્ડ
તથા ક્વીન આલેક્ઝાંડરાએ માલગાની
મુલાકાત લીધી હતી.

બુનાઈડ રેટની પાસે આવેલ રીન
લંડન કોલોનીમાં પારલામેન્ટની મુદતથી
માટે ઓરતોને પેટ હોવાથી ત્યાંની છેલ્લી
મુદતમાં ૧૯ ઓરતો પારલામેન્ટના
મેંબર તરીકે ચુંટાઈ હતી.

મી. વીનરટન અર્થલે વડી પારલામેન્ટ
માં જાહેર કર્યું હતું કે ઓરેજ રીવર
કોલોનીને સ્વરાજ્ય આપવાનું થોડી મુદત
માં જાહેર થશે.

કોલોનીઅલ પ્રધાનોને એક ખાણ આપ
વામાં આવ્યું છે જે વખતે રાજ્યદારી
નરોડું એક મોટું સરખસ લંડનમાં કર્યું
હતું.

તા. ૧૫મીએ સર હેનરી કેમ્પેલ બેન
રમેને કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં સરખાન
નું લાપણ આપ્યું હતું. કોનફરન્સનું
પરમુખપદ લોરડ એલગીનને આપવામાં
આવ્યું છે. કોનફરન્સ લંડનની પ્રજા
ઉં તથા જાપાનું ધ્યાન ખેંચી રહેલ છે.

કંદહાર અને નેની બાબુના મુલકમાં મુસાફરી કરવાનો હરોડ કાબુલના અમીરે મોકલે છે.

હિંદી લશ્કરના વડા લોર્ડ કીચનરના હોદ્દાની મુદત વધારી આપવામાં આવી છે.

ચીનમાં લખંડર દુકાળની આફત આવી છે જેમાં કૌંસો લોકો સપડાયા છે. ૩૦ લાખ માણસ સાથે ખોરાક વિનાના થઈ પડ્યા છે. દરરોજ ૫૦૦૦ જેટલાં માણસો મરણ પામે છે. કેટલાએક મનુષ્યના માંસના આહારપર જીવે છે. મુઝ હાને કબરમાંથી ખોદી કાઢીને ખોરાકના ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે. પોતાનાં છોકરાને મારીને ખાઈ જવામાં આવે એટલું સંકટ ફેલાયું છે.

જનરલ ખોચા તા. ૧૩મીએ સઉધામપટન થઈ લંડન પહોંચ્યા છે, જ્યાં તેને હાઈ લર્ડો આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો. ત્યાં જનરલ ખોચાએ લાખણમાં જણાવ્યું હતું કે એક વખતે અંગરેજોથી ઘેરાઈ જવા માટે મને ચિંતા રહેતી; હાલ અંગરેજોથી હાથમેલો છું.

પાછળથી જનરલ ખોચાએ કોલોનીઅલ ઓફીસની મુલાકાત લીધી જ્યાં લોર્ડ એલ્ગીન સાથે બે કલાક વાતચીત થઈ હતી.

ઇન્ડિયન કામદાનો જામ કરી કોલોનીમાં દાખલ થવા માટે એક છટાલીઅનને કેપટાઉનની કારમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૧૦ નો દંડ અથવા ૭ માસના કેદમાં વાની સજા કરવામાં આવી હતી.

સ્કોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ કાઉન્સિલ સાંપડના.]

કોંગ્રેસ—તા. ૨૬મી એપ્રિલે કોંગ્રેસના માટે ઉપડશે.

[જનરલ હર્ટ આફરિકા સાંપડના.]

બુદ્ધિસંસ્થા—તા. ૨૫મી એપ્રિલના રોજ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

જનરલ—તા. ૭મી મેના રોજ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રીકા સાંપડના]

માંડલ—તા. ૨૦મી એપ્રિલે કલકત્તા માટે ઉપડશે.

બોમ્બે—તા. ૮મીએ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

ચાલુ વર્તમાન.

નાતાલ.

ગોરાઓના ખેતીના કોનફરન્સ દરમ્યાન પસાર કરેલ હરોડોમાં કેટલાક નીચે પ્રમાણે હતા: કાફર ખેતી બંધ કરાવવી. ઘેરાં બકરાંને કાફરાના કુતરા મારી નાખીને તુલશાન કરતા હોવાથી રોજામાં કાંઈ કુતરા બેલામાં આવે તેને પટો હોવા છતાં મારી નાખવાની સત્તા આપવી. 'નાતાલ એગ્રીકલ્ચરલ જનરલ' એ નામનું એક માસીક જાણુ કાઢવા સરકારને સૂચના કરવી. વીડોના નાશ કરવામાં વપરાતી ચીજો બહોળા પ્રમાણમાં પુરી પાડવા એગ્રીકલ્ચર ખાતા પાસે માન્યુફે કરવી.

કોનફરન્સ દરમ્યાન એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હર્ટ કોન્ટ રીવરથી માસીક ૩૦૦૦ ટોન મરે છે. જે રોગને નાબુદ કરવા માટે આંખતા ઉપાયો નહિ લેવામાં આવે તો તે જુલુએક તરફ પાલુ ફેલાવાનો સંભવ છે. એક બોલનારે જણાવ્યું હતું કે હર્ટ કોન્ટ રીવર લાંબુ પડ્યા પછી બમે ને કોન્ટે પછીથી કાંઈ રોગ કે માંદગી લાંબુ પડવાનો બપ રહેતો નથી.

કોનફરન્સે એવો દાવો કર્યો હતો કે જનરલ સર હેનરી મેકકેલમના જવાબા સમાચાર સાંભળી તેઓ હઠગીર થયા છે. તેમના અમલ દરમ્યાન એકુનોના બચા તરફ તેમણે બનાવેલી કાળજીની કોનફરન્સમાં તારીફ કરવામાં આવી હતી.

એક કમળનાર જણાવે છે કે કલંડર એન્ટેટના કનહઈ મહારાજ નામના હિંદીના ઘરમાં ૭ ચોરો દરવાજે તોડીને ઘેરા હતા અને પા. ૨૫૦ રોકડા તથા પા. ૧૦૦ ના કાગીના ચોરીને કાંઈ મળ્યા હતા.

મટોંગા નામના કાફરને એક ચાર વરસની ઘેરી છોકરીને ઇળ કરવાના આરોપથી કોન્ટ આગળ કેસ ચાલતાં જસ્ટીસ ડવ રીજસને બે વરસના કેદખાનાની સજા કરી હતી. આ આરોપની સાબીતી માટે કાંઈ મજબુત પુરાવો મળ્યો નહોતો છતાં માલુમેટ સખત સિદ્ધા કરવાની હતી તેથી તે કેસ જનરલ આગળ કાંઈ જવામાં આવ્યો હતો. જનરલે મટોંગાને નિરદોષ કરાવી માલુમેટ ફરેલી સખતમાંથી મુક્ત કર્યો છે.

ટાઉન જુસેલીના મી. લાર્ડીન્સ નામના ગોરાને એર દઈ મારવાનો પ્રયત્ન કરવ માટે મદુમા નામની એક હિંદી એરને કોન્ટમાં ખડી કરવામાં આવી હતી.

નાતાલ ગવર્નમેન્ટ રેલવે એન્જીન્યુઅન્સ કોરના ગોરાઓની વારસીક ખીટીંગ થોડા દિવસ ઉપર લાગી હતી. તે ઉપરથી જણાય છે કે તેમાં ૧૪ મેંબરો છે. તે મળે ૧,૩૦૧ ગોરા, ૬૧૭ કાફર, અને ૨૫૭ હિંદીને ઇન્જીનો માટે સારવાર કરી હતી. આ ફરે મલેરીઆની સામે કામ લેનાર મંડળને પણ મદદ આપી હતી.

આદમી એરન તથા હોડરાં મળી ૨૨૫૦ હિંદી મજુરોથી લહેલી એક સ્ટીમર લોખીટોમે જવા માટે ગયા સનિવારે ઉપડી હતી. તે સંખ્યામાં ૧૨૫૦ આદમી છે. ૩૦૦ જણ કોમીસાઇન સર્વેયીટ મેળવી શક્યા હતા. તેજ સ્ટીમરમાં કેટલાક ગોરાઓ પણ એવરસીયર વગેરેનું કામ કરવા માટે ઉપડ્યા હતા.

કેમ્પમેન્ટ એવન્યુના લોનફરીનો ઘંચો કરનાર એમ. એસ. મુરાધ નામના હિંદી ને સાબુના પાણીના બરાવથી તેનું મુકબ મંદુ રાખવા માટે ઇનસ્પેક્ટર ડોઘસ્ટીએ કોન્ટમાં ખડો કરાવતાં માલુમેટ આરોપી ને રી. ૩૦/- દંડ કર્યો હતો.

કોલોમેનરના ગંગેન નામના હિંદીએ તેના ૧૦ બળદ મારી નાખવા માટે ડીસ ત્રીફ્ટ સરજનાપર પા. ૬૦નો દાવો કર્યો હતો. માલુમેટ જણાવ્યું કે કોન્ટ કોન્ટ રીવરનાથી ૬૬ છોડીને કાવરા વિરુદ્ધ બહાર લઈ જવામાં આવ્યાં હતાં. માલુમેટ આરોપીને અરથ આપારી કેસ કાઢી નાખ્યો હતો.

થોડા દિવસપર ગરેટાઉન પાસેની મર હુમ નેરીવ અંબાદાની ત્રાકમના ઉપરી તરીકે તેના બાઈ ટુનીકમેની નીમાણુંક કરવાની ક્રિયા કરવામાં આવી હતી. ચંચારા બળવાખોર તરીકે નવેર થવા પછી તેના તાબાની ત્રાકમના ઉપરી તરીકે તેના કાંઈ કામ અગવડો. હાલ માં તે જગ્યાએ વારસ તરીકે અંબાદાના બાઈને નીમવામાં આવ્યો છે.

જેસહ રાયવટ મદુઅર નામના ગોરા એ પોતાને મારફટ બીડીન્સમાંથી કાઢવા માટે ડરબન કોરપોરેશન ઉપર તુકસાતી

ના પા. ૪૧૦ મારે હાથે માંડ્યો હતો. કોરટે અરજદારને પા. ૨૪૮ નુકસાનીના ભરી આપવા કોરપોરેશનને ફરમાવ્યું હતું.

પ્રીટોરીયા ટાઉન કોર્ટેસીલમાં કલેસી ડર રીમને એવી ફરખાસ્ત મુકી હતી કે શહેરમાં પાણી હાંતનારી ગાડીઓપર ગોરા હાંતનાર રાખવા. મી. ડી. વીરીએ જણાવ્યું કે બે ચાર વરસ થયાં નોકરી કરતા હોય તેવા કલેસી નોકરોને કાઢી મુકવાનું આજ્ઞાથી નથી.

જોહાન્નસ્બર્ગમાં વીજળીક વાયર રેલેશન માં ગાસની નળી ફાટવાથી ગાસની અસર થી ગયા અહવાડીઆમાં ૨૫ માણસો એકાદ થઈ પડી ગયાં હતાં.

નવા કાયદા વિષે છેલા સમાચાર.

(અમારા જોહાન્નસ્બર્ગના પ્રતિનિધિ તરફથી.)

મી. સ્મિથસને જ્યાં એસેસીએશન ના બીજા કાગળ ઉપર આવી ગયો છે. તે જાણે છે કે કંઈ ફેરફાર કરી શકતા નથી. એટલે હવે કાયદો મંજૂર થશે એમ માની લેવાની જરૂર છે. અને એવું માની જોલની તકવારી દરેક હિંદીએ કરવાની છે. આ આગત વધારે વિચેચન આવતે અહવાડીએ કરીશ. પણ દરમીયાન સદન નિહર રહી જો મહાભારત કામ હિંદી કામે ઉપાડ્યું છે ને પાર મુકશે એમ દરેક હિંદીએ ધમ્મવાતું છે.

નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસ.

કોંગ્રેસ તરફથી નીચેનો ફરાવ લોરડ એક્ઝીકીનપર મોકલવામાં આવ્યો છે:—

ટરાંસવાલની પારલામેન્ટમાં હાલમાં પસાર થયેલ એશિયાટીક લો અમેંડમેન્ટ ઓરડીનસ ને હિંદીઓની હવાકી કરનાર છે તેની સામેની ટરાંસવાલના હિંદી ઓની લડત તરફ નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસ દિલસોછ બતાવે છે અને આશા રાખે છે કે ટરાંસવાલમાં વરતી વફાદાર ખ્રિસ્તી ઇન્ડિઅન પ્રવળને સંપૂર્ણ રક્ષણ આપવા વડી સરકાર મહેરજાની કરશે.

નીચેનો તાર મુંબઈના પ્રેસીડેન્સી એસેસીએશનના પ્રમુખ સર રીશજશ મહેતા, મદ્રાસની મહાજન સભા, કલકત્તાના ખ્રિસ્તી ઇન્ડિઅન એસેસીએશન, એન. પ્રેફેસર ગોખલે, તથા ના. આગાખાનપર મોકલવામાં આવ્યો છે: નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસ અરજ કરે છે કે ટરાંસવાલનું એશિયાટીક બીલ ને દરેક હિંદીનું અપમાન કરનાર, અને પરિણામે મહુજ નુકસાન કરનાર છે તેની સામેની ટરાંસવાલના હિંદીઓની લડતમાં હિંદી પ્રબ મદદગાર થશે.

મુધારો-ગયા અંકમાં ૧૬૨ પાને ૨ જ પારીઆદમાં ૪ થી લીટીમાં 'અડેરાય' ને બદલે 'મદદગાર' શબ્દ જોડાશે.

ગયા અહવાડીઆમાં પોરટ કમીઝામેય માં પ્રદરશન ખુલ્લું મુક્યા બાદ લોરડ સેલબોરન આસુરોલેડની મુલાકાતે ગયેલ છે.

વેલ્લમથી એક ખજારપતી મળ્યું છે કે માર્કેટ મોરવાડના હિંદી વેપારીને ત્યાંથી રવિવારે પોલીસે દગાથી એક માણસને મોકળી શી ૨/- નો માલ મંગાવ્યો. બાદ હિંદી વેપારીને કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં પા. ૬ના દંડની સજા થઈ. ટોંગાટની મસજીદમાં ગંદકી હોવાને કારણે રીપોરટ કરેલ હોવાથી કોરટે પા. ૩ દંડ કાયો હતો.

રોકડ બજાર ભાવ.

માવલ.	શી. પે.	શી. પે.
મંજૂ ૧ બસ્તાનું	૨૨ ૦	૨૩ ૬
બીમડીના	૨૬ ૦	૨૭ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૨ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬	૨૨ ૦
ચીની સક્કર	૨૪ ૬	૨૫ ૦
દુડાના	૨૩ ૬	૨૪ ૬
દેશી તુવેર ઘણ.	૨૨ ૬	૨૩ ૬
તુવેર ઘણ કાનપુરી.	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મસુરની	૨૨ ૬	૨૩ ૦
મગની	૨૭ ૦	૨૭ ૬
અડદની	૨૭ ૬	૨૮ ૦
અણા મુંબઈના	૨૨ ૦	૨૨ ૬
„ ઘણ	૨૪ ૦	૨૪ ૬
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઈ	૧૦ ૦	૧૦ ૬
બીનીસ.	૨૧ ૬	૨૨ ૦
કડતું તેલ ૧ આલન	૩ ૬	૩ ૭
એરડીનું	૩ ૩	૩ ૪
મોડું	૩ ૮	૩ ૯
નાળીએરનું	૫ ૬	૬ ૦
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
મોરીસની.	૧૫ ૬	૧૫ ૦
પીણા	૧૫ ૦	૧૫ ૬
જાઉન	૧૩ ૬	૧૪ ૦
લીરકુળ નાવાલ	૧૨ ૩	૧૨ ૬
આટો	૧૧ ૦	૧૧ ૬
લીપદાસ એટ	૧૧ ૦	૧૦ ૬
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭	૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૪ ૧/૨
ધી પેટી ૪ ટીનના પૌં	૮ ૫	૮ ૧૦
પોરખંદર	૮ ૦	૮ ૧૦
પારાઈન ડીવોસ.	૬ ૩	૬ ૩
„ વાઈર શેસ	૮ ૦	૮ ૦
„ „ આલન	૧૨ ૩	૧૨ ૬
નાળાંચેર ૧૦૦	૧૪ ૦	૧૪ ૬
ફક્કી	૮ ૦	૮ ૬
દુધ નેસલનું.	૩૦ ૦	૩૦ ૬
નીમક (લીવરપુલ)		
બસ્તા એકડું.	૪ ૬	૪ ૬

LIFEBUOY SOAP.

લાઈફબોય રોયલ હીસેનફેકટન્ટ સાબુન.

રોયલ હીસેનફેકટન્ટ સાબુન રોજ નહાનેકે લીયે ઔર સફાઈ કે

લીયે અચ્છા હૈ. શરીરકો આરોગ્ય રક્ષતા હૈ.

યહ સાબુન સનલાઈટ સાબુનકા કારત્તાનાવાલે બનાવે હૈ.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt-cases; portmanteaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps; soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases; cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOU BRAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "BRAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai,
General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street.
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add. "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. HALIM
Fresh Cape Snoek Fish
WHOLESALE AND RETAIL,
Always on hand at cheap price.
એ. હાલીમ.
તાલ કેપ સ્નોક માછલી.
પ્રત્યે તથા જાણીતી સસ્તે ભાવે મળશે.
Box 5925, 23rd St. Malay Location
JOHANNESBURG.

HORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 137, DALLAS, TEX.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE,
IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms easy.

A trial Solicited.
Tel. Add.: BAGDAD. P. O. Box 67.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણા પરચેસમ.
વીશીની દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.
૩૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add. "BHABHA." P.O. Box 53.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Commodore's Buildings.)
Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snoek,
NATAL DIRECT
Messrs. Jallboy & Sorabjee Bros. Durban.
જી. એન. હાલીમ ગુલ.
અનરવ મરચાંદ,
૧૨૯, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Ticksings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1120, Johannesburg

The largest Importer in South Africa of
MILITARY & CIVILIAN
Second-hand Overcoats, Jackets,
Trowsers, Coats, Waistcoats, etc.
J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.
Head Office: 13 Rue des Francs-Bourgeois, Paris, 2
સેકન્ડ-હાન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, ઈનર વિસેરે બ્રા
અંબ પુરોપથી મરચાનનાર લેણી હાવે.
જે. લેન્ડા.
૩૩૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.
ફ્રાન્સીસ ૧૩ રોડ ફ્રાન્સબર્ગ.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	17/6
England and India	17/6
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

Ismail Amod Kaje,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોટા બજાર.
બાઈસીકલોના મોટા બજાર. બુટી બુટી
સતતની બાઈસીકલો ગ્રીમ્સ પાઉંટ ૧-૧-૦-૦
(ફેસ) થી અથવા માસિક હસ્તેથી અપરે
ત્યાંથી મળશે. દરેક વસ્તુ બાઈસીકલ
સીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે. એ. હાલીમ
૨૫૭ પાઇન સ્ટ્રીટ, ડરબન.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 90 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.
General Dealers,
Wholesale and Retail,
મ. ઇબ્રાહીમની દુકા
હાલસેસ ને રીટલ મરચાંદ.
Corner BURROUKE and MARKET STATION
STANDERTON.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 27th April, 1907.

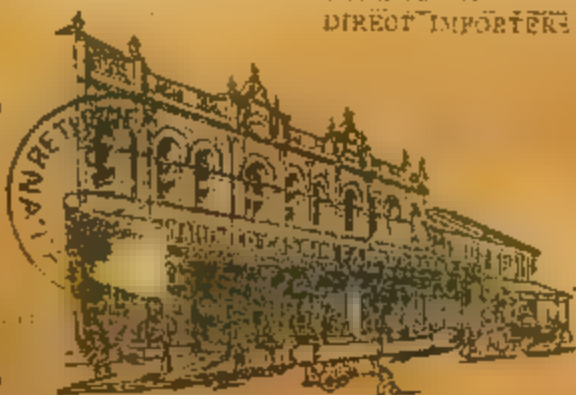
No. 17.

P.O. Box 170.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis,
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established 'Native Goods' Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS, &C., TO LET.
APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban F Telephone No 85

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
983.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કપની તાજ રેનુક
મછી અને મોટી
કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.
Cable & Tel. Address: "Katharlan."
Telephone 224.

રાસ્તો અને ઉચો તમાકુ.
ટાંગારનો વખણાઓલા તમાકુ પાસુરજી
કે જમણાયે આમારે ત્યાંથી મળી આવશે.
એ. એ. બાંધી. ટાંગાર.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

થાયલુ પાડિંગ ૭૦,૧૨,૦૦૦
આગનો વિમો ધણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 88. Tel. Add: "DORHANDAR,"
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કમિશન
એજન્ટ.

મેકસ ૮૮. ૧૦૫, ક્વીન સ્ટ્રી,
ડરબન.

Telephone 664

P.O. BOX
451.

ઈબ્રાહીમ અમદ એન્ડ બ્રદર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY.

PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપટી રતુડ મરચી અમારા આદતીઆના હિસાબે રેઓ નાખવાની છે.
અધી લેનારને બહુ કીકાયત કારે મળશે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "POKHANDAR."

BAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

FAKIR SALEJEE

GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 180.

JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,

Box 45 Tel. Add: "SULIMAN,"

VOLKSRUST

અમારા મુકદ્દમન

મરચાંદ એન્ડ હાઉસીંગ

પી. એ. બોક્સ ૩૦. ઇન્દામબેન.

ABBA SULEMAN,

Wholesale & Retail Merchant
& DIRECT IMPORTER

AFRICAN PRODUCE COMMISSION AGENT.

P.O. Box 30, INHAMBANE.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer,

P.O. Box 41, Opposite Standard Bank

Tel. add: "TACE," KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

36 Gold Street, Durban

લોડાનો સામાન, કલ્કરી, બતીઓ તે,
અને તેના પ્રકાર.

કાચનો સામાન, ફેસનરી, કોનેક્ટીંગ
સામાન. વગેરે વગેરે. કાચલયા પેક કરી ૦૨
વગ લીધીવર કરવામાં આવે છે. કાચને આરે
નીચેને સરનામે પુછા.

અમારું રેડીંગ પ્રકારે,

૨૯ ગ્રીસ રેડીંગ, ૨૨૫૦

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Sales or Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ લેપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમચી કું. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે અહેરે ચાલે ત્યાં
મુધી જુનુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી કંપનીના નામથી કું. આ
શે છે.

જથામંથ્રે માલના વેપારી,

દરેક રકમનો સોદ્દાચુક્ત, કાપડ બર,
જુદા, કાદરી માલ, હાઈવેર, કાચનો સામાન
લિએર લિએર.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. બયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચાંદ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 11. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAT BHATT & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, & AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN.

TEL. ADDRESS: "TABULAR," Box 114.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 157

Tel. Add: "TAYOB"

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mohammedan Educational Conference, and Bharat Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Gopinad Tagore, Mr. A. Chaudhry, The Hon. Mr. N. K. Bannerjee, Hon. Parvati Mahal, M. S. A. Malaviya, Dapin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed M. Hossain, The Hon. Anandacharan Murumdar, The Hon. Mr. Goldsmid, Nawab Atikulla of Dacca, Mrs. Sarojini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. K. Wadia and the Hon. Mr. Goldsmid. Price Rs. 8. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Gaxind Ramdeo. Contents:—Indian Political Economy; The Reorganisation of Real Currencies in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Future; Indian Foreign Immigration; Iron Industry; Pioneer Artisans; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of India; The present Local Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1.8.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Bala Gopinath Das, B.A., M.B.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price, Rs. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 5.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Vinichand Salcedo (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 2.

Tales of Marinda Raman.—By P. Ramachandra Rao Ayyangar, Retired Statutory Civilian, A.C.S. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. B. Subramanyam Pantulu. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATHAN & Co.,

Esplanade,
Madras.

બી ઇરબન કોલ સંસ્થા.

૫૨, કમરસીઅલ રોડ, ઇરબન.

વિસામી તથા દેસી કોલસા અને વજતજીના
લાઈટ-ફક્સ તથા બધાના-સુરના દર.
માસ ૩૫. દેસી સુરનાનું 'દરાસ-પાલીયા'
દેસીફેન દર ૨૨.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful in every man in every position of life for daily use. Re. 1 2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper use. Re. 1. 2as. post free.

EVERY-DAY ENGLISH (Third Edition).—A ready, practical and useful guide to the English language. (Third Edition). Re. 1. 2as. post free.

HYPERBOLICAL ENGLISH (Third Edition).—Explains and illustrates. Aids to the right use of hyperbole in composition. Re. 1. 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Helps to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Re. 2. 2as. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science). Re. 1. 2as. post free.

To be had of The Manager, **INDIAN STUDENT OFFICE, No. 106 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA**

Commercial Agency, 13, Upper Circular Road CALCUTTA,

Is a concern which needs especially to be brought to your notice to enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our export business that before you place your orders, check you will please refer to our circulars and samples (where this is practicable) for our special offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your disposal and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

The Story of the Ramayana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Netai.

Indian Opinion

481

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, APRIL 27TH, 1907

No. 17

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—		Page
The "Colonial" Conference	...	151
Mr. Rees' Resignation	...	151
The Introspective Mr. Reddy	...	152
Before and After	...	152
What is Education?	...	152
OTHER ARTICLES:—		
Malaria Relief Committee	...	153
Vaccination of Natal Indians	...	153
Precept and Practice	...	153
Barbaric Notes	...	153
Transfer of Indians	...	154
Johnannesburg Footings	...	155
Indian Parents' Duty	...	155
The "Street Boliche"	...	156
An Indian Lady at Court	...	156
National Selfishness vs. Brotherhood of Man	...	157
Cancelled Asiatic Permits and Registration Certificates	...	157
Status of British Indians	...	157
Cape Indians	...	158
"Saud Mercury" on the Supreme Court Appeal	...	158
India and the Dependencies	...	159
Facts and Comments	...	159
CORRESPONDENCE:—		
Recent Robberies	...	154

Indian Opinion

SATURDAY, APRIL 27TH, 1907.

The "Colonial" Conference

LORD MILNER opens a remarkable article in the March number of the *National Review*, an extract from which we publish elsewhere in this issue, with the following striking sentence:—

The close approach of what we are all unfortunately compelled to call the "Colonial" Conference is occupying the thoughts and pens of political writers of every shade of opinion.

Mark that word "unfortunately"! It portends much that is of vital interest to all statesmen of the present day. For the ex-High Commissioner implies, an idea that Lord Amthill recently clothed in living words, and which has now received official recognition, that the rightful designation of this Conference is Imperial, and not Colonial at all. For, when all is said and done, what is the *raison d'être* of this remarkable gathering now met in London, if not to consolidate the bases of Empire? What is its justification, if not to enquire into the relationships of the Colonies *inter se*, and between themselves and the Mother Country, to investigate the problems affecting the varying degrees of Britain herself, the Colonies, and the

divers dependencies that go to make up that curious agglomeration known as the British Empire? The whole of the matters to-day under consideration by the Premiers now in England relate to the welfare of the Empire, for, in so far as each Colony is benefited, so also is the Empire at large. This, however, only the more adds emphasis to Lord Milner's use of a peculiar word, a use that is most of a certainty have made with a full sense of responsibility. Indeed, in that portion of his article which we quote, he has gone so far as to question whether, ultimately, the dependencies of the Empire will not exercise a decisive influence on the relations of the Mother Country and the self-governing Colonies.

We have always felt that that was an aspect of the Empire largely forgotten by the Colonists. They have not, in their haste to assert their independence of action and development, paused to inquire concerning the responsibilities of the Empire, regarded as one political entity, towards the voiceless dependencies which form at least as integral a part of the Imperial fabric as the Colonies themselves. There are good and sufficient reasons why they have not gone at all deeply into the merits of the question. A struggling community, almost of necessity, is more or less self-centred. For the time being, it is absorbed in the more pressing problems of its own growth. What more natural, then, than that it should require a certain provincialism that tends it to realise the true inwardness of the situation as regards other communities differently organised? The fact is, of course, that such a community is something like the fly on the wheel, that insisted that she was the cause of the latter's revolution. Like the fly, it is oblivious of the fact that the world goes on notwithstanding, that other communities continue to exist and develop their national instinct; and, as a result, when it is brought face to face with reality, it is unable to come to grips with it, and, finding the newly-revealed surroundings strange, protests therewith unnecessary vehemence, failing to appreciate the larger view or to apprehend the wider issues involved.

In politics, as elsewhere, no man liveth unto himself alone. The various political entities that go to form the Empire do not exist in water-tight compartments. The responsibilities are *inter se* affect all; and this simple truth is too often forgotten by the Daughter Nations. They do not care to remember, in the rush of life of to-day, in the national feignings that has moved them to attain the degree of solidarity at which they presently find themselves, that the Mother of us all has entered into moral contracts that

are binding upon each of them so long as they choose to remain within the Imperial household. They must accept the burden are complainingly—nay, with rejoicings—for upon them eventually devolve the duties undertaken by the Mother Country, at various periods of her growth, in the course of the many crises of national life through which she has passed.

It is a matter of common knowledge that one values little what one has not paid for; and the wisdom that is required by pain and anguish is always the most greatly prized. Lord Milner clearly warns the Colonies that they may have to pay dearly for their experience, if they continue to ignore the demands made upon them by the dependencies of the Empire, if they persist in turning a deaf ear to the promptings of conscience. Though we differ *totally* from our many South African contemporaries in our attitude towards the Conference, yet we join with them in hoping that the parties to that historic meeting may learn the lesson that the present grave difficulties contain.

And for the community that we represent, we bid it mark well the warning that Lord Milner gives—that it is necessary for the man who would acquire that which he greatly desires, to deserve it; else will it turn to ashes in his mouth.

Mr. Rees' Resignation

THE following statement, which South Africa must have learnt immediately, withdrawing his name from the Committee, will be found in another column. Admirable though the tone of Mr. Rees' letter is, we must confess that it is full of fallacies. Mr. Rees doubts whether it will be advantageous to India to make her a "rock of offence" to the Colonies, in view of the fact that the Colonies will have, sooner or later, "complete autonomy in all their internal and domestic affairs." Mr. Rees can only mean that, when such autonomy is granted, the Colonies will be in a position to drive Indians out of them.

Mr. Rees, in making the statement, has assumed two things. The first is that it will be a graver calamity for India for her sons to be driven out of the Colonies than for them to remain therein as pariahs with a criminal taint. We, on the other hand, think that it will be more advantageous to India to have her sons sent back to her shores than that they should undergo such a taint. The second assumption is that "complete autonomy" in domestic and internal affairs means absolute control over those

Malaria Relief Committee

[FROM A CORRESPONDENT]

In response to the appeal made by the Editor of *INDIAN OPINION*, on behalf of the poor Indians who are falling victims to malarial fever, Messrs. Kilavala, Diwan, Shelat, Bhugwande, Roopnarain Singh, R. Shelat, T. D. Dhupale, Suchit Maharaj, Dr. Nanji and H. L. Paul, proceeded to Springfield on Sunday, the 21st inst. On their arrival, they were met by about 200 Indians, most of whom had the appearance of having had a severe attack of the fever. A meeting was convened and Dr. Nanji presided in the chair.

Mr. H. L. Paul, who addressed the gathering, said that their presence there that day was entirely due to the appeal made by the Editor of *INDIAN OPINION*, who persistently requested that some effort should be made by the Indian community to relieve the distress and sufferings of the poor people there, who were falling victims to the ravages of malarial fever.

This statement, he said, was verified by what they saw before them. There were about 200 Indians gathered in about a moment's notice and most of them appeared to have had severe attacks of this fever. Although medical gentlemen had called there before from time to time to see them, all were not able to engage their services for want of funds.

There were a large number of Indians living about the place, who were entirely dependent upon gardening but were unable to attend their calling on account of the terrible havoc the fever was playing with them. He was told that some hundreds of Indians had died there through this cause. It was, therefore, for the purpose of ascertaining what could be done by them, though their help may be ever so small, that their friend Mr. Suchit Maharaj, the President of the Hindoo Temple, had invited them there that day. Doctor Nanji had come forward at their request to render gratuitously his medical skill. He would be in attendance there at Mr. Subratee's store, between the hours of 12 and 1 p.m. daily.

They had brought with them 54 gallons of quinine for the purpose of supplying the poor and helpless Indians. It would be almost impossible to supply the quinine themselves in addition to the other medicine that was necessary without the aid of the Government. He thought that the Committee, in addition to their own efforts in raising public subscriptions, should carry out this work, should investigate the matter fully and bring it to the notice of the Government, who, he had no doubt, would do their best. They had already received, through Mr. Suchit Maharaj, 5 guineas from the Trustees of the Hindoo Temple, Depot Road, and Mr. Subratee had given a place as a consulting room, free of charge.

Mr. Suchit Maharaj and Mr. Shelat also spoke.

Dr. Nanji said that he was willing to co-operate with the Committee and to render medical assistance to the poor Indians free of charge, provided he was supplied with proper medicine to cope with the disease which appeared to be rampant there.

The following committee was then proposed and elected:—

Messrs. Dawad Mahomed, Abdool Kadir, M. C. Anglia, S. P. Mahomed, Osman Ahmed, Ismail Gora, G. H. Mankhar, T. M. Shelat, M. Diwan, V. R. Moodli, S. P. Pillay, P. S. Aiyar, C. K. Pillay, P. V. Sanghavi, B. A. Meghoo, Roopnarain Singh, Bhugwande, Babbar Singh, Dwarka, R. B. Chetty, B. Gabriel, J. Goldrey, Rajoomar, Lutchman Panday, Garesb Panday, M. Kilavala, Bhunwanden Taybo, Jyalsingh, D. Singh, Ibrahim, Tekasingh, Soobratee, Bhadoo, Baboolal, Ramaroodass, Rampersath Panday, C. K. Gandhi, R. K. Khan, M. K. Gandhi, R. M. Nanji (Dr.), and H. L. Paul.

Vaccination of Natal Indians

Official Correspondence

We have received the following letter which we are glad to reproduce:

Department of Public Health, Natal, Pietermaritzburg, April 18th, 1907.
The Editor, *INDIAN OPINION*.

Sir, As being a matter closely affecting the welfare of the Indian population in this Colony, I might, perhaps, submit certain information regarding the liabilities of Indians to Vaccination under the Act passed in 1896, and which is now being put in force throughout the Colony, with a view to your taking any opportunity of spreading such information through the medium of your publication, should you consider it desirable to do so.

(a) Those liable to Vaccination under the Act are:—

1. Infants born subsequent to August 1906.
2. Children under 5 years of age in August 1906, and not previously vaccinated, or certified to be unsusceptible.
3. Children on arriving at the age of twelve years are required to be vaccinated or re-vaccinated, as the case may be, unless evidence is available of successful vaccination subsequent to reaching the age of six years.

(b) Those attending at Public Stations for vaccination must produce an "Order for Vaccination" previously obtained from the Magistrate's Office.

Exceptions.—Children of Indentured Indians and children of Indian servants producing certificates from Employers that their wages do not exceed £2 10s. per mensem.

The Public Stations referred to are arranged in various parts of the Magisterial Divisions of the Colony, where the population of Indians is extensive, and Indians in the various districts may ascertain from the Magistrate's Office, the exact days and hours on which they can procure vaccination by the Public Vaccinator, and the places appointed for that purpose.

Except in the cases of Indentured Indians, and Indian servants, as mentioned above, all Indians presenting their children at Public Stations, must needs obtain an order from the Magistrate's Office for which a charge of one shilling is made—if the applicant can afford to pay—and on presenting such order to the Vaccinator, no further charge will be made for vaccination.

All persons vaccinated must again visit the Vaccinator a week later—or on the day fixed—so that the condition of the vaccination marks may be ascertained.

Any person is at perfect liberty to employ a Medical practitioner to perform vaccination privately, should he prefer to do that rather than attend at a Public Station. In such cases, of course, no order is required from the Magistrate.

Indians thus obtaining vaccination privately, should be careful to obtain from the vaccinator on the day of inspection of Vaccination marks, a certificate of such vaccination, which should be immediately posted to the H. O. Colony, Pietermaritzburg.

Failure to obtain and forward such certificate may lead to unnecessary trouble to Indians, when steps are being taken to prosecute those who have neglected to carry out requirements of the law in respect to vaccination.

The penalty for neglecting to comply with the requirements of the Vaccination Act is a fine not exceeding five pounds sterling.

I am, etc.,

A. MORTIMER
for the Health Officer of the Colony.

INDIAN INDUSTRIES. The cotton mills of Bombay, the jute mills of Bengal, the factories of Cawnpore are the forerunners of a new industrial organisation, and the success of the British pioneers has moved a number of Indian capitalists to follow the example of their alien governors. Now we find flour mills, cotton mills, soap factories, and even steel works under Indian administration and fed with Indian capital, and the success of the new undertakings is proof of the beneficial effect of capitalistic organisation on the natives.—*Here Woldemar Schutze, in the Gegenwart (Berlin)*

Correspondence

Recent Robberies

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—There are at present Indians and Europeans scattered about in the suburbs such as Sydenham, Cato Manor, Springfield, Clare Estate and also as far as Rooi Koopies and Westville, of whom many are tenants and landlords earning an honest living. These men, I believe, pay all their taxes so that they may be protected by the Government from robbers, plunderers, &c., but I don't see how a handful of police can guard these districts. Recently there was so much of this going on in Cato Manor that, through fear of it, most of the poor Indians had to take their bag and baggage and find a new place of abode until a few of the thieves were arrested and, to my point of view, punished leniently. The Europeans can guard themselves because they have guns &c., still they require the policemen; whereas the Indians have not the former, but they are supposed to be guarded by the latter. A police station should be in that locality. I hope some abler pen will take up this matter.

I am, etc.,

RUSSMASOOK.

Sydenham,
16th April, 1907.

Precept and Practice

✓ Sir W. Wedderburn and General Botha

[The following letter from Sir W. Wedderburn was published in the *Daily News* of the 23rd March:

All those who stood for justice to the Boers in the dark days leading up to the results of the Transvaal elections, and will welcome General Botha, will be presenting the close of the racial feud between Boer and Briton. A friend has shown me a letter from his son, who has been in the thick of the electoral struggle, and who tells him the Boer Nationalists, with whom he was working, "all agreed that this country will never go ahead while the racial question is kept up. . . . The Nationalists realise that to make this country prosperous you must drop all racialism and work together in one common cause."

This is excellent. But in to-day's telegrams we read that the Transvaal Assembly "passed unanimously all the stages of the Bill containing the clauses of the Asiatic Registration Ordinance, passed by the late Legislative Council, regarding which the sanction of the Crown was withheld." The sanction of the Crown was withheld because the Ordinance contained provisions unfair to Indian British subjects; and the action of the Transvaal Assembly must cause misgivings in the minds of those who are opposed to racial antagonism, not only among white people, but among all branches of the human family. We do not sympathise with those "whose love of liberty is for themselves, and not for all the people." I trust that the action of the Assembly is not indicative of its general atti-

tude towards the races of Asia and Africa. But it seems desirable that the various associations interested in such questions should approach General Botha, on his arrival, with an expression of their views on the subject.

Durban Notes

THEOSOPHY. A meeting of the Natal Sanatan Dharma Sabha will be held at 140 Queen Street, to-morrow at 4.30 p.m., when Mr. Bell will deliver a lecture on "Theosophy." All interested in Theosophy should attend.

CATHOLIC INDIANS AND FATHER MURRAY. An interesting ceremony took place on the 23rd instant when the Catholic Indian community presented the reverend Father with a purse on the occasion of his silver jubilee in connection with the Cathedral. Messrs. Bernard Gabriel, A. Lawrence and H. L. Paul spoke in terms befitting the occasion. Father Murray thanked the Indian congregation most heartily and said he did not regard the intrinsic value of the present but the spirit in which it was given.

MALARIAL FEVER. In the opinion of an *Advertiser* representative, the epidemic in the Springfield district is showing signs of abatement though there is still a large number of cases. The writer points out that the Government officials have done nothing beyond issuing a quantity of quinine to the Indian sufferers, whilst inside the borough boundaries the authorities have been diligent in stamping out the cause of disease. Some of our Indian friends are doing what they can in supplying free food and medicine.

KOP RIVER DRAMA. By request of the Judges of the Supreme Court, the Licensing Board for the Kopp River Division will repeat its performance of the serio-comedy entitled "Appeals against the Licensing Officer's decision by Indian Traders." The proceedings will take place at the Court House, Ladysmith, on Tuesday, the 7th May. A new feature will be added by the appearance of the book-keepers and various other attractions.

LADYSMITH INDIAN FOOTBALL CLUB. The second annual general meeting of this club was held in their hall on Saturday evening, the 20th instant. Mr. Syed Hassan occupied the chair, and the following officers were elected for the ensuing year: President, Mr. B. Raghoonathsingh; Vice-Presidents, Messrs. T. G. Thomas, Solomon, and Syed Hassan; Captain, F. M. Samu; Vice-Captain, M. Peter; Hon. Secretary and Treasurer, L. P. Davado; Committee, F. M. Samuel, M. Peter, J. P. Davados, B. Raghoonathsingh, and P. M. Mooroge.

✓ Transvaal Indians

London Committee's Move

Deputation to General Botha

Indian Grievances to be Discussed ✓

[The London Correspondent of the *Rand Daily Mail* telegraphed on the 19th inst. as follows:—

I understand that General Botha has consented to receive a deputation from the committee which was formed here during Mr. Gandhi's visit to watch the interests of British Indians in South Africa.

The committee desires to make representations to General Botha with a view to inducing the Transvaal Government to remove some of the disabilities under which Indians in that Colony are placed.

A Reuter telegram of the 23rd inst. says that Mr. Morley, in a written reply to a correspondent, declares that the treatment of British Indians in the Colonies will certainly be discussed with the Premier.

London, April 24

A large and representative meeting of the members of the House of Commons met at the House this afternoon, and unanimously denounced the re-enactment of the Asiatic Ordinance in the Transvaal. A deputation was appointed, consisting of the following members of the House of Commons: Mr. H. Cox, Sir H. Cotton, Dr. Rutherford, Sir Chas. Dike, Mr. J. O'Grady, Sir W. Bull, and Sir C. S. Beaumont. Mr. Morley to advise the Colonial Office to reject the Ordinance. The meeting also considered the appointment of a deputation to wait on Mr. Botha. Reuter.

London, April 25. Deputations of members of the House of Commons, to denounce the re-enactment of the Asiatic Ordinance in the Transvaal, will wait on Mr. Morley (Secretary for India) and Mr. Botha on Monday.—*Mercury*.

Mr. Churchill in the House of Commons, declared that Lord Elgin was still communicating with the Transvaal with reference to the compensation of British Indians who have been deprived of stands at Vrededorp. — Reuter.

GENEROUS POVERTY. A man and woman charged at Witley, in England with begging, said they and their four children were starving. The woman was allowed bail, and as her husband parted from her in the dock to descend to the cells he handed her a paper parcel, saying: "Here, I've saved my supper and breakfast; take it home to the children." *Justice*.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

LOBITO BAY INDIANS. I learn authoritatively that the first batch of Indians of Mr. Stone's party arrived on the 23rd inst. at Lobito Bay. There does not appear to have been a single loss on the voyage, a fact which goes far to show the care that is being devoted to the welfare of the labourers, and which should be a source of satisfaction to the Natal Government, the natural protector of the Emigrants. That last is a strange word to use in South Africa as applied to British Indians. The economic truth involved still seems hidden from the public.

THE CHURCH COUNCIL'S NATIVE POLICY. The Witwatersrand Church Council some time ago issued a manifesto of Native Policy. I append abstracts therefrom which may be of interest to readers of INDIAN OPINION. Dealing with the question of Land Tenure, the Council holds:

- (1) Recognising the attachment of the natives to and the present advantages of their own Communal or Tribal system of Land Tenure, the Council does not advise any general compulsory measure of subdivision, and individual holding of the lands now set apart for their occupation: but recommends that movement in that direction be encouraged, and that, while the natives exhibit in sufficient numbers, a desire to secure, and a capacity to hold and carry individual rights, to divide plots and residential sites on such lands, provision should be made accordingly, under well-defined conditions. One of these conditions shall be that no native should be entitled to dispose of his land to other than a native.
- (2) That Mission Societies, working among the natives and recognised by Government as such, be also granted a limited amount of land within these areas for carrying on their religious and educational work.
- (3) That titles be granted to no other persons within these areas, but that in the case of traders other than natives, a certificate of occupancy, renewable at fixed periods, be granted by Government.
- (4) That natives now residing on Crown Lands should not be dispossessed without urgent necessity and adequate provision being made for them on present Reserves or fresh Reserves, and that care should be taken that the Reserves and Urban Locations are a legacy for the needs of the Native population.

EDUCATION FOR THE NATIVE. In view of the fact that the Government is quite unable to undertake the task of native elementary education, and that such education is necessarily and entirely in the hands of the missionary societies, the Council recommends for the present:

- (1) The continuance of Government grant in aid of native elementary education.
- (2) That special encouragement and support by way of grants should be given to such schools and institutions as give efficient instruction in the

(3) That a central Native College or similar institution be established and aided by the various States, for training native teachers and in order to afford opportunities for higher education to native students, it being understood that Colleges at present receiving Government aid should not be interfered with.

(4) The Council is of opinion that, where possible, in schools for natives, there should be instruction in temperance and in the elementary rules of hygiene.

(5) The Council is of opinion that regular moral and religious instruction should be given in all native schools.

Stress should be laid upon the provision for industrial training—an excellent and prophetic resolve.

THE NATIVE FRANCHISE. The Council's view on this matter is peculiar, and is given below:

Having considered the recommendations of the South African Native Affairs Commission, with reference to granting the franchise to those natives who have reached a certain degree of civilisation and education, the Council resolved to give no deliverance as to the mode by which such enfranchisement should be realised, but resolves as follows:—

That in the interests of both races, for the contentment of the native population and better consideration of their interests, it is essential that the latter be given an adequate measure of representation in the Legislatures of the country.

NATIVE AND LIQUOR. The Council's attitude on the liquor question is also of interest:—

- (1) That the sale or supply of spirituous liquors to natives should be prohibited.
- (2) That the penalties for the contravention of the laws or regulations prohibiting the sale or supply of liquor to natives should be seriously severe throughout South Africa.
- (3) That no licence should be granted to sell or supply spirituous liquors within any native location or reserve, or in the proximity thereof, where the reasonable conclusion is that no remunerative business can be conducted without sale or supply of liquor to natives.
- (4) That this Council is strongly of opinion that manufacture and supply of Kafir beer and similar drinks should also be totally prohibited.

EXEMPTED NATIVES. The following is a good suggestion on the part of the Council:—

- (1) With a view to encouraging the natives of this Colony to raise themselves in the scale of civilisation, and inasmuch as letters of exemption from restrictions imposed on natives in the Transvaal have been, and are still being granted by Government to natives whose character, education, and civilised condition qualify them for such, all future native legislation should distinguish between "exempted" and "unexempted" natives.
- (2) That the conditions of exemption need revision and should be more fully defined.
- (3) That the granting of certificates of exemption be entrusted to District Boards to be nominated by the Government.

CAPE COLOURED PEOPLE. On this subject, the Council is even more emphatic:—

That in the opinion of this Council the time has now arrived when the Cape Coloured people should be allowed the franchise and other privileges of citizenship.

CHAMBER OF COMMERCE AND AGRICULTURE. The Associated Chambers of South Africa held their annual Congress at Pretoria, on the 24th inst., at which the Germiston Chamber moved the following resolution:—

That this Congress is of opinion that Asiatic trading in South Africa is undesirable and detrimental to the best interests of the country; this Congress therefore urges upon the various Governments of South Africa the necessity for immediate legislation on the matter, absolutely prohibiting the further immigration of the class referred to, and making provision for the elimination of all Asiatic trading.

Indian Parents' Duty

PART II.

To the Editor, INDIAN OPINION

Sir,—Before offering any criticism on the remedy suggested by Dr. Oldfield to prevent young Indians from going to the land during their residence in England, I may be permitted to dwell for a moment on one or two general observations made by him, with the sole object of offering him a friendly hint as to how any statements, even when made with the best of intentions and backed by all the weight and authority that should justly attach to them from being associated with the name of such a well-known friend of India as he is, ought to be made with adequate precaution. The kind of people who according to the doctor now come over to England "belong to a different class" from that to which the precious pair, the brace of thoroughbreds, at Oxford, belonged, who first fired his imagination and kindled his admiration for that ancient land of Aryavarta. The present-day visitors belong to a lower "caste," in fact, as the doctor says in a round-about way, if not in so many words, because they are outside the "exclusiveness of the Hindu religion, and especially of the caste rules in India;" hence, of "laxer faith," "and, therefore, as so often happens, of a lower standard of life." Now, this combination of "exclusiveness" and "caste rules" might well have come from the pregnant pen of the too familiar globe-trotter, the hero of a hundred cartoons, the darling of the caricaturist, who in the course of a cold weather tour made an all-comprehensive survey from the Himalayas to Cape Comorin through the windows of his Dakh-Bungalow, got his notes corrected in the evening by his khidmutgar and chaprassie; and then on his return home rushes into print to further enlighten his countrymen with an additional knowledge of India; but it hardly becomes a man of Dr. Oldfield's experience, to make it I am not mistaken, not only spent a few weeks in India,

but has with the true instincts of a journalist tried during that time to live as much like an Indian as a "native to the manner born," separating on the floor and dining off a plate of rice and hot curry with his included fingers, an accompaniment with a knife and fork. Yet, he should not have confounded ritual with religion and joined the ignorant herd in apothecising what at home we call the kitchen religion of the Hindu. The really high caste Brahmin, the type from which came the saints and sages of old, is now as extinct as the dodo. Brahmins of course there are galore even now, by millions if you like. I am myself a Brahmin. But I am no more a Brahmin like the one of ancient Aryavarta than the Cœur-de-Lion in Madame Tussaud's Wax Show is like the Plantagenet who was the terror of the Saracen. "Something like him you look at" is all that will be said in either case. No more. Caste quarrels is no criterion of character in our present nation country, and her degradation is coeval and coexistent with the fall of her Brahmin. She fell when the weakling and proudling of a Brahmin, who of all her children should have been the best to yield, traitorously turned his back to the light and gave up the standard which his progenitors had kept nailed to the mast in all storm and stress. The best men in India today, be they young or old, or residing within or without her boundary, come no more from the ranks of the Brahmins than the best and bravest soldiers in the British Army belong to one particular regiment. Dr. Oldfield's assertion, therefore, that the class of people who come over to England now belong to a lower stratum of society because they do not care to adhere to what at most amounts to a superficial observance of some of the inconsequential, if not irrational, rituals of the orthodox faith, falls to the ground.

Another point to which I would draw his attention I should have hesitated in adverting to had I not been assured of his complete agreement with and belief in, the view I am about to unfold. It is much to be desired that the few English friends, and are there are no such thing as a free lunch, and are they are much too much jealous of his reputation as he himself is; and had I not been also sure that Cresser's wife should be above suspicion is a maxim the soundness of which is universally acknowledged. Yet my hesitation is not altogether gone. Dr. Oldfield is a vegetarian, and so am I. He holds that this form of dietary is highly conducive to the formation of the most fruitful soil for the efflorescence of all kinds of human excellence. I do not know whether he says that from his personal experience, but my innate and inveterate modesty forbids me to say ditto to Burke. (I am hardly even to my blushes even now.) Were the doctor's views true, a comparison of the present day condition of the Hindu, who are specially mentioned, and that of the modern Europeans, who are especially mentioned,

will tell a different tale, and if anything, prove the contrary. However, I am not giving out anybody's secret when I say that those who are acquainted with Dr. Oldfield's love for vegetarianism, sometimes confess to the existence of a lurking suspicion in their mind that if there be a race between his well-known judgment and still better known zeal for his hobby, it is an even betting which should outrun the other. (I must apologise as a Brahmin for using sporting language; but, then, this only shows that vegetarianism has not been uniformly successful.) When I read, therefore, the following, I simply rubbed my eyes, and said "still harping at my daughter."

"I would lay it down as an absolute essential that every Hindu coming to England should remain a strict adherent to the dietetic creed of his ancestors."

The lines which follow these, however, though innocent enough in themselves, coming from the doctor, unfortunately bears an interpretation, which, to say the best, is undesirable. The doctor says: "There are now enough fruitarian medical men, and fruitarian hospitals, and fruitarian nursing homes and nurseries to enable him to get the fullest advice upon dietary, and upon methods of living, without needing for a single moment to have recourse to that form of dietary which always deteriorates him." An Indian gentleman to whom I was reading the articles, when he heard these lines at once remarked, "I see the doctor's high opinion of the caste system, his strong advocacy of vegetarianism, and then his recommendation of fruitarian medical men and fruitarian hospitals. Mustn't he himself a hospital of that kind at Bromley?" I merely mention this little incident to show how easily we are liable to be misunderstood unless we are very careful and circumspect in what we say. The good doctor must not forget that the race of Diogenes is not yet extinct.

I am, etc.

J. C. M. M. M.

(To be Continued)

The "Stree-Bodhe."

The First Indian Journal for Women.

We note with interest, says the *Indian Magazine and Review*, that with the opening of the present year the *Stree-Bodhe*, a well known Gujarati journal published in Bombay, celebrates half a century of its useful career. It was founded with the special object of elevating the social and intellectual condition of Indian women.

The success achieved by the journal is a tribute to the intelligence, energy, and ability, and to the devotion with which it has been edited for over forty years by the late Mr. K. N. Kabraji, who may be truly designated as the pioneer of Gujarati literature in India. Mr. Kabraji created the *Stree-Bodhe* in 1857. The journal

for carrying out his important work as author and social reformer, and its history is really in part the history of the education of woman in Western India.

The veteran journalist has been succeeded in his post by his talented daughter, Miss Sherene K. N. Kabraji under whose guidance the enterprise worthily maintains its past record and its noble traditions. It is, perhaps, the best proof of the good work done by the *Stree-Bodhe* that it is now being edited by a Parsi lady, and that it publishes every month literary articles from the pens of educated Indian ladies.

An Indian Lady at Court.

Miss Das, daughter of the Hon. M. S. Das, M.A., C.I.E., of Cuttack, Orissa, was presented at Court recently by Lady Spicer. She wore the Bengali national dress, consisting of a Benares sari of woven gold and silk, the ornament head-dress made of the same material, a silk blouse embroidered with gold and jewels and Indian jewellery. According to Indian customs, she wore neither train, gloves, nor flowers, and she made the Pranam or Hindu salutation. This, says the *Christian World* (March 7), is the first occasion on which an Indian Christian lady has been presented at the English Court in Oriental costume and allowed to give the Indian salutation; and as Miss Das began her education under Mrs. Ashton in the London Mission Girls' School in Rhowanipore, and attended with her parents the London Mission church, it was most appropriate that she should be presented by the wife of the treasurer of that society. Her father was one of the first students to graduate at Calcutta University from the London Mission College, Rhowanipore. He was baptised by Mr. Ashton, who for many years was Principal of the College. Mr. Das is a lawyer in Orissa, where he was elected a member of the Victoria Legislative Council. Miss Das came to England last year to study methods of teacher training, in view of the erection of a Government College at Cuttack. She has been studying at Mount View College and at Cambridge.

MYSTERIES OF CONCH SHELLS. There are evidently a number of mysterious properties about the conch shell in its relation to Indian religious rites and ceremonies that require investigation. For instance, a conch with its spirals twisting to the right and its mouth to the left is supposed to be worth its weight in gold. Some years ago a conch of that description was offered for sale in Calcutta with a reserve price of a lakh of rupees placed on it. It was eventually bought in the *London Pioneer* (Allahabad).

National Selfishness

vs.

Brotherhood of Man

We take the following, being an extract from the *Indian Review*, of a valuable contribution by Sir W. W. Wedderburn:—

If an individual seeks to form for himself a noble character, he must not be content with any but the highest ideal. Strive as he may, he will fall lamentably short of his aim. In any case his shaft will not reach the mark. But there is no hope for him at all unless he at least points the arrow in the right direction. *With our mortal imperfections we must aim high if we desire at all to attain.* As with the individual, so it is with the nation. And specially so in the case of a nation which, like India, is undergoing a process of awakening and regeneration. The poison of selfishness must be eliminated, not only from the individual but from the class and the nation if we desire to attain the noblest type of national life. Everyone can see that mere personal selfishness is a mean thing; and it is natural to think that a step upwards has been gained when the selfishness of class is substituted for the selfishness of the individual. The man who sacrifices himself for his class shows what is called *esprit de corps*. His egotism is held in being tinged with altruism; and this is accounted to him for merit. But, on the other hand, the pursuit of class interests becomes a vice, if those interests clash with the interests of the public and the nation. Similarly as regards national selfishness, which is some misnamed patriotism. National selfishness may seem morally less culpable than class or personal selfishness; but it leads necessarily to injustice on a great scale; and, when it conflicts with the claims of universal benevolence, it becomes a disastrous source of human misery. If we would have peace on earth and goodwill among mankind, all lovers of right must work together, irrespective of nationality, of race, and of creed.

If in recent years the Indian people have had to suffer more from one cause than from another, it is from the new Imperialism, which arrogates to itself a monopoly of British patriotism. If Englishmen have been unfairly preferred to Indians for high office, if Indian interests have been sacrificed to Lancashire, if military payments have been saddled upon India for the benefit of the British taxpayer, these acts of injustice are the natural fruit of such spurious patriotism, which is only another name for race and national selfishness. Is this the morality which our reformers wish to set for imitation before the younger generation? Do they love the sin, while leaving the sinner? Let them not be deceived, and drawn away upon a false issue. The real enemy of freedom and progress is the spirit of autocracy, not

the difference of race: the bureaucratic system is no less pernicious because, as in Russia, it is administered by the fellow countrymen of the sufferers. The true corrective is to be found in an alliance among all lovers of freedom and progress, in every part of the world; and specially advantageous is it for the Indian reformers, who are weak, to secure this alliance with the British reformers, who are strong. The existing connection between England and India facilitates this process: but this connection must be put on a proper footing, as a just partnership, in place of the existing relationship of master and servant. If this be done, England and India may become the pioneers of a "Parliament of man," the firm members of a "Federation of the world."

Cancelled Asiatic Permits and Registration Certificates

Government Notice No. 408 of 1907

With reference to Government Notice No. 164 of 1907, it is hereby notified for general information that certain Asiatic Permits and Registration Certificates, particulars of which are furnished in the schedule annexed, have been cancelled.

(Sgd.) W. H. MOOR,
Assistant Colonial Secretary,
Pretoria, 9th April, 1907.

Permits Issued to Indians

Nos.	129	3309	7026	10304
	424	3359	7069	10387
	597	3555	7079	10659
	698	3579	7122	10703
	725	3602	7189	10830
	1074	3772	7237	11174
	1128	4117	7277	11180
	1479	4240	7288	11474
	1558	4464	7453	11620
	1948	4551	7518	11632
	2425	4653	7944	12142
	2439	5458	8656	12956
	2552	5472	9114	13257
	2618	5863	9335	13621
	2652	6575	9786	13644
	2855	6017	10021	14083
	2958	6084	10289	
	3302	6838	10297	

Registration Certificates Issued to Indians

Nos.	215	3333	5685	8142
	318	3422	5691	8486
	587	3424	5726	8597
	609	3541	6002	8869
	925	3588	6083	9079
	945	3768	6274	9233
	1011	4197	6655	9362
	1462	4419	6874	9401
	1985	4537	6988	9567
	2191	4572	7382	9708
	2342	4837	7611	9776
	2418	5198	7688	11230
	2464	5225	7724	
	2860	5243	7757	
	3163	5636	7788	

Permits Issued to Chinese

Nos.	4882	5636	11007	11875
	5584	6350	11759	12437

Registration Certificates Issued to Chinese

Nos.	35	322	581	1027
	64	364	618	

Status of British Indians

Colonial Sentiment

Mr. Rees' Letter

Full Text

The following is the full text of the letter of resignation addressed to the Secretary of the South Africa British Indian Committee:—

House of Commons,

March 25, 1907.

Dear Sir,—I write to ask you to kindly remove my name from the Executive Committee of the S.A. British Indian Committee and from the Committee. I do so with great reluctance because my sympathy with the British Indians in South Africa is as strong as it ever was, and I deeply regret that our humane and enlightened Indian fellow subjects do not obtain the consideration due to their high character, their high civilised condition, and their admirable service during the war; but I doubt whether in the long run it will be advantageous to India and her peoples to make her and them a rock of offence to the Colonies, and in my view a self-governing Colony should have what I am sure it sooner or later will have—complete autonomy in all its internal and domestic affairs, as General Botha said on Saturday: "We trust Britain, and we want Britain to trust us. Give us latitude to regulate our own affairs as we think best." Lord Selborne's dispatch regarding the feeling of the European Colonists upon the subject of the status of British Indians is absolutely unanswerable. Whether or not we approve the feeling he so clearly describes as governing the situation, our fellow subjects abroad are just as good as and infinitely better judges of local questions than we are, and as they bitterly, naturally and justly, resent any assumption of superior virtue and wisdom on our part, it is I think better not to vainly attempt a policy of constraint which is foredoomed to failure. Africa, Australia, India and England are never likely to be on the same line. Inasmuch, therefore, as your Association contemplates such constraint, I feel obliged to withdraw from it.—Yours faithfully,

J. D. REES

"THE DIGNITY OF LABOUR." When a man starts to talk a great deal about the dignity of labour, it is a pretty safe bet that he has reached that stage when he can afford to pay somebody else to do his share for him.—*Sunday Times*.

Cape Indians

(BY AN OCCASIONAL CORRESPONDENT)

The Indian people at the Cape are slowly diminishing in numbers. During this week some sixty to seventy of them will leave the Colony. Only a few of these will ultimately return on the plea of a Colonial domicile. They and their compatriots here have a bad look out indeed. The new General Dealers' Licences Act is bringing hundreds of these poor people to the verge of ruin. Repeated representations have appeared in the local papers, but no move seems to be made by Government to come to the rescue of those who are deprived of their means of livelihood. Besides the poorer section of traders, several long-established firms, of an undeniably respectable character, appear to be in the throes of heavy financial loss solely by reason of the operation of the new law. Of late, the Government of this Colony seems bent on promulgating enactments of a drastic and restrictive character, the primary motive being, I believe, to oust the Indian element. There would also appear to be a suicidal phase to this hurried mode of legislation. Financial embarrassment is felt by all at the present moment, and the state is not free from it, and yet the vesting of Municipalities with the powers of refusing licence-certificates will certainly have the effect of depriving Government of a sure source of revenue. It would certainly mean a loss of some thousands of pounds annually. If this be not a cut-throat policy, I do not know what is. And it is to be assumed that the course followed by the present Administration is dictated by motives which are not altogether imperial or broad-minded in their character.

Recently, a murder case amongst the Indian community attracted considerable attention. It was indeed a capital act, the victim being shot to death in a public street in broad daylight. Two of the culprits, who had a hand in the dastardly deed appear to have got away soon after the fatal act. Three men were, however, arraigned for the crime, found guilty and sentenced to death. Thereupon representations were made to the authorities, as two of these men were considered by many of their compatriots to be innocent, or, at least, to have taken but an inactive part in the crime. All three were, however, hanged. The curious part of the affair comes out in this. The Government saw nothing in the existence of a doubt with regard to the supposed participation in it by the two men mentioned—saw nothing in the unsatisfactory way in which the case was gone through—that is, according to a large number of Indians in Cape Town. One would have thought that, under the circumstances, the authorities would have had nothing to suppress from the public. A request was made, in the interests of justice,

for the names of two men who were mixed up in the affair, and who for ulterior reasons, had gone to a country Magistrate to have their names recorded. The request was refused, although it appeared material to the elucidation of a doubt. All the three convicted men were made to pay the dread penalty of the law: but why the names of two men who were apparently implicated in the affair should have been withheld passes comprehension. Subsequently the case of Ferreira and his men came up for consideration. It will be remembered that these men committed many wanton acts of depredation. They committed cold-blooded murders after fomenting a rebellion on our northern borders. They carried things with a high hand, in utter defiance of all law. They shot down two policemen who were placed to guard our lives and property in a remote district of our Colony. And yet, singular as it may seem, because a section of our political party desired it, all these men, including the ringleader, who had even publicly confessed his deeds and declared his life forfeit, have been reprieved. Two youths of the marauding band were rightly recommended to mercy, but on what grounds, it may justly be asked, was the prerogative of mercy exercised in favour of the other men, and clemency refused to two natives of the Indian Empire, on whose behalf a numerous signed petition was submitted?

"Natal Mercury" on the Supreme Court Appeal

The authorities at Ladysmith are earning a not very desirable notoriety for their bungling methods in connection with the handling of the Asiatic trading question. First, there was the case of the wealthy trader, whose Licensing Officer acquired of his right to trade, under certain circumstances, and for reasons which, on appeal, the Town Council felt they could not sustain. In a number of other cases, the Town Council, sitting as a Court of Appeal, confirmed the refusal of licences by their officer, and, on the matter being carried to the Supreme Court, was held by that tribunal that the "gravest irregularity" had been committed, and that the proceedings must be set aside. In the ordinary course, the law does not recognise the right of appeal from the Licensing Board to the legal tribunals. The decision of the Town Council, or other similar local authority, is final—providing always that the local authority fulfils its functions according to rules and principles relevant to the matter. The failure of the Ladysmith authorities to comply with the spirit of the law gave the rejected Arab applicants the opportunity of carrying their cases before the Supreme Court. Of course, the judges have decided nothing as regards the

merits of the original applications for licences. All that they have done is to pronounce emphatically their view that the Licensing Board did not treat the appellants fairly. The Board had dismissed the appeals without informing themselves upon points which it was indispensable that they should have before them, if a semblance of judicial propriety were to be maintained. Their procedure was calculated to turn the administration of the law into a farce, and the Supreme Court had no option but to order that the whole business should be done over again.

Anti-Asiatic Indiscretions

We are in entire sympathy with any legitimate and judicious effort to prevent Asiatic trading from competing unfairly with European trading, or increasing so as to endanger the future of the Colony as a country in which the European can thrive. But to accomplish this object, the existing law must not be strained nor distorted, and any proposed legislation must rest upon a basis of equity. In Ladysmith, we regret to say, there appears to have been a disposition to misapply the law, or, at any rate, an inability to interpret it aright. The section of the Licensing Law which requires that the traders shall keep their books in English has been interpreted as meaning that the trader himself must be an expert in accountancy, and that it is not sufficient that he should have his books properly kept by an employee. If that principle were enforced, it would disqualify a good many applicants for licences besides Asiatics. It was owing to this misreading of the law that the Ladysmith Board fell into one of the mistakes which the Supreme Court has felt it necessary to correct. The Board allowed the applicants to give evidence, but would not allow their bookkeepers to be called nor would they permit the Licensing Officer to be subject to examination, so that he might justify his refusal of the licences. All that they had before them against the applicants was the Licensing Officer's decision, without any notes, or reasons, to support it. We are aware of the strong feeling against the Asiatic, but we feel bound to say that such travesties of administrative procedure as have occurred in Ladysmith are calculated to do harm to the good name of the Colony, and to paralyse the movement for the restriction of Asiatic trading. Such incidents as these are made known to the friends of the Asiatics in the Imperial Parliament, and are used to excite sympathy for their and prejudice against the European Colonist.)

MR. CHAMNEY'S REPORT. A lengthy refutation of the Annual Report of the Registrar of Asiatics appearing in the Colonial Office Blue Book, by the Editor of this journal, is published in the *Rand Daily Mail* of the 16th and 17th inst.

India and the Dependencies

Their Relation to the Empire

We take the following extract from Lord Milner's arresting article in the March number of the *National Review*:-

And now for the second great omission of which I may appear to have been guilty. So far, not one word has been said here about India or the other great dependencies. And it is remarkable how in all discussions concerning the Conference India appears to be ignored, although she is to be represented at that gathering, and occupies a position of such unique importance in our Imperial system. The reason for this apparent indifference, no doubt, must be sought in the fact that the position of India and the other dependencies in that system, and their relations to Great Britain, are not in question on this occasion. We may lose them or retain them, but we can never retain them as anything but dependencies. With regard to the self-governing Colonies, on the other hand, everybody must realise that we are in a period of transition. Whatever the future has in store, whether our destiny is closer union or separation, things cannot long go on as they are. It is from this cause, not because they are intrinsically of greater importance than India, with her great extent, teeming population, and her vast resources, that interest centres in them at the present time. And yet it may be that in the long run the dependencies of the Empire will exercise a decisive influence on the relations of the Mother Country and the self-governing Colonies. The double aspect of the Empire is one of the most marvellous of political phenomena. On one side it is a real Empire in the old sense of the word—a country ruling with absolute, if benignant, despotism over a great number of others scattered all over the world, and of the most various size and character; on the other side it is a loose congeries, not even a confederacy, of semi-independent States, of which the head of that world-wide dominion is only one, though still by far the most important, member. Almost every political principle which is applicable to it in the former aspect is inapplicable in the latter. We almost seem to be living in two different worlds. And in some respects the conjunction of the despotic Empire with the groups of self-governing States leads to difficulties which threaten the stability of this strange political fabric. To mention only one of these, there is the constant friction between the Mother Country and the self-governing Colonies over the treatment accorded by the latter to the Indian and other coloured subjects of the Crown. There is much to justify the attitude of the Colonies in this

matter, as everyone who has lived in Australia or South Africa is bound to recognise. But there is also a deep and natural sense of grievance on the part of the Indians, and the Government of Great Britain is in a most unenviable position between the two parties. No doubt a "modus vivendi" is possible, but it is very hard to arrive at, and meanwhile the strain on the Imperial system is great.

And yet, with all the difficulties and anomalies which the situation presents, the existence of the dependencies may in the long run prove a link, and perhaps the greatest of all links, between the Mother Country and the Colonies. In the sphere of common interests they may at present count for very little, but they are destined in the future to count for a great deal. Consider the ultimate importance of the West Indies to Canada, of our Central and East African possessions to South Africa, of the Malay States to Australia, of the British Islands in the Pacific both to Australia and New Zealand. Consider the importance of India, with its great and growing resources, to every member of the British group of States. How seriously would the prospects of all the self-governing Colonies be clouded, if the tropical and sub-tropical dependencies of Great Britain were to pass into other hands!

From this point of view the presence of a representative of India at the Conference has a deep, if mainly prophetic, significance. No doubt it constitutes a fresh anomaly in the composition of that assembly, and on this ground it has in certain quarters been made the subject of objection. For India is not really a party to the Conference, and her so-called representative is, in fact, only another representative of Great Britain. But in view of the many other anomalies presented by the Conference, in which Newfoundland ranks with Canada, and South Africa has two representatives to Australia's one, the point is hardly worth consideration. In the present rudimentary state of Imperial organisation, and having regard to the purely deliberative character of the Conference, such anomalies are really of small importance. Looking at the matter practically, there are questions coming before the Conference which affect India, and it is therefore desirable that some one should be present who has a special knowledge of the Indian side of the case. And, from a broader point of view, it is highly desirable that the self-governing Colonies should be brought face to face with the problems which the government of the dependencies involves. At present "the white man's burden," which they entail, rests entirely on the people of the Mother Country, who no doubt also enjoy the lion's share of the material benefits derived from their possession. But every year that passes increases the interest—already in some cases considerable—of the

Colonies in the dependencies, and it is inevitable that in the course of time that interest should extend from the material to the political sphere, and embrace the problems of administration and defence.

Facts and Comments

A MEETING OF SHOPKEEPERS. We understand that the Ladysmith shop assistants are shortly to hold a large demonstration meeting, when certain resolutions, protesting against privileges for Indian trading in the borough, will be brought forward. The members for the division are being invited to attend.—*Natal Mercury*.

INDIAN HUMANITARIAN LEAGUE. We have been favoured by the Indian Humanitarian League with a reprint from the *Asiatic Quarterly Review* of an excellent paper on "The Salt Tax in India" by Mr. Joseph Collinson, the Hon. Sec. of the Humanitarian League. We have also received from the same source a pamphlet on "Pasteurism in India," by Sir James H. Thornton, K.C.B., M.B., B.A.

HYGIENE AND TEMPERANCE IN SCHOOLS. Mr. Deaken, speaking at the Conference to promote the study of hygiene and temperance in the schools of the Empire, said Australia not only recognised the importance of the subject, but had acted upon it. Lord Strathcona, the High Commissioner for Canada, also spoke, and declared that as a result of the teaching of temperance in the schools at Ontario it was almost impossible to find intemperants in the homes of the farmers.—*Reuter*.

WARNING TO LABOUR. The workers of the West are demanding extraordinary boons, which will kill their trade far more surely and swiftly than Oriental competition. They are heedless of the inexhaustible supplies of cheap labour in the East, destined to be directed and controlled as time passes by non-white employers fully as capable as their own.—*Times of India*.

"A LITTLE HEAVEN BELOW." Like all isolated communities the Eshowe people make the most of their existence, and a very laudable feature of their life is the characteristic good feeling exhibited between one another. A stranger would say that scandal could not live in Eshowe, and backbiting, so popular a form of recreation in small communities, like the Arab, has never been permitted to cross the border. It is to the credit of Eshowe that no Arab trades there, and to that is due the clean, wholesome appearance of the town.—*Witness*.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ-સનીવાર, તારીખ ૨૭ મી એપ્રિલ, ૧૯૦૬.

અંક ૧૭.

અડવારીક પંચાંગ.

પ્રાસ્તા-તા ૨૭મી એપ્રિલથી તા ૩
મે સુધી, ૬૦ મ ૧૯૦૭.

હિંદુ-ચંદ્ર સુદ ૧૪ થી, ચૈત્ર વદ ૬
સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા ૧૩ મી રબીઉલઅવલથી
૧૬ રબીઉલઅવલ સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ક્રિ.સં.	ક્રિ.સં.	ક્રિ.સં.	ક્રિ.સં.	ક્રિ.સં.
શુક્ર.	શુક્ર.	શુક્ર.	શુક્ર.	શુક્ર.	શુક્ર.
શનિ.	રવિ.	મંગળ.	બુધ.	શુક્ર.	શનિ.
૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૧
૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૧	૨
૨૯	૩૦	૩૧	૧	૨	૩
૩૦	૩૧	૧	૨	૩	૪
૩૧	૧	૨	૩	૪	૫
૧	૨	૩	૪	૫	૬
૨	૩	૪	૫	૬	૭
૩	૪	૫	૬	૭	૮

આનુક્રમણિકા.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સ અને હિંદી...	૨૧૦
કરબાની આસપાસ મલેરીયા...	"
અવ હસવામ...	૨૧૨
મહેરીયે રોનકુલ ઈસ્લામી...	"
ઈન્ડિઆમાંથી તારણ...	"
સાહ્ય આફ્રિકા ઓરીશ ઈડિઅન...	"
કમીટી...	"
ગૌરીતળા...	૨૧૨
લોરડ મીડનરના હિંદી વિષે વિચારો...	"
૨૬ ધર્મોદ્ધાર પદ્મીયા વગેરે...	"
!!! રમુજ રંગ ને લેવો ઉમંગ !!!	"
ઈન્ડિઅન રાજનીતિ...	૨૧૪
સુદ વિચાર...	"
ફરેશ હિંદુસ્તાન...	૨૧૫
દક્ષિણ રોડિયા...	"
રમોંગ શીલ્ડ મલેરીયા રીલીફ કમીટી...	"
લેહનરજનરના બળરખ...	૨૧૬
મુખર્ડ...	૨૧૮
વેરસમ...	"
સનાતન ધર્મસભા...	"
નાતાલ મેમ્બર કમ્યુનિટી ફંડ...	"
હિંદુસ્તાનના ખબરો...	૨૨૦
રૂટરના તાર સમાચાર...	"
ચાલુ વરતમાન...	૨૨૧
નાહારી કારકની તોડીસો વગેરે...	"
ઉદ્ધાર તાર...	૨૨૨
અનર સાધ...	"
અથા પંચો.	"
કેડમાં જવાને બહાર પડો...	૨૨૬
હિંદી કોમની હરખાસ્તપર શીલ્ડ...	"
જેટ એ એકમ રસ્તો છે...	"
દક્ષિણ આફ્રિકામાં પડતાં ફુગની...	"
કમીટી...	"
કેમિસના સેન્ટરની કોરો...	૨૨૦

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

સનીવાર તા ૨૭ મી એપ્રિલ ૧૯૦૬.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સ અને હિંદી.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સ ઉપર ભેડ મીલ નરે તપાસ કર્યું છે તેમાંથી હિંદી વિષે નો ભાગ અને બીજી જગ્યાએ આવ્યો છે. તે ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદી ઉપર પડતાં ફુગથી બધી જગ્યાએ ખળભળાટ થઈ રહ્યો છે. ભેડ મીડનરના વિચાર પ્રમાણે કોલોની કરતાં હિંદુસ્તાનની કિંમત વધારે છે અને કોલોની જતાં કરવાં કે હિંદુસ્તાન એવો સવાલ કદિ ઉઠે તો કોલોની જતાં કરવાં એમ ઈંગ્લેન્ડ પ્રત્ય હતાવશે. પણ એવો અવસર ક્યારે આવે એ વત આપણા હાથમાં રહેલી છે. આપણી પોતાની ઘણી ખામીઓને આપણે દુર કરીએ તો એવો વખત આવજો છે એમ કહી શકાય છે. જ્યાં સુધી અમલદારો એમ સમજતી રહે કે આપણે બહુ ઇલા વધવાનારા છીએ ત્યાં સુધી કોલોનીની વાત માન્ય રહેશે ને હિંદી પ્રત્ય ઉપર વધારે ભાર પડશે. આવો દુનિયાનો નિયમ છે. સાહુકાર વધારે સાહુકાર થાય છે ગરીબની ગરીબી બાધ વધે છે. બોલે ઉપાડનારા વધારે બોલે ઉપાડે છે. અને જે ઉપાડતા નથી તેને કાંઈ કહેવું નથી. સાર એ કે આપણે સરકારને જણાવવાનું છે કે કોલોનીમાં આપણે હવે વધારે બોલે ઉપાડવા માગતા નથી.

ભેડ મીડનર એમ પણ જણાવે છે કે હિંદુસ્તાનની જરૂર આખી ઇંગ્લેન્ડ પ્રત્ય ને અને કોલોનીને ઘણીજ છે. તેની કિંમત અંકાય તેવી નથી. એમ કેમ ન હોય ? હિંદુસ્તાનની ઉપજ ૪૪ મીલીયન (એક મીલીઅન એટલે દસ લાખ) પાઉંડ છે. તેમાંથી ૨૨ મીલીયન લગભગ ખાતામાં વપરાય છે એટલે કે તેટલા પાઉંડનો વજો બાકી ઇંગ્લેન્ડ સિપાકીના

પગારમાં ને ઇંગ્લેન્ડ માલ લેવામાં જાય છે. ૪૪નો ત્રિજો હિસ્સો એટલે લગભગ ૧૫ મીલીયન પુરા ઇંગ્લાંડ જાય છે. આકીના જે રહ્યા તેજ હિંદુસ્તાનમાં રહે છે. એટલે કે ઇંગ્લેન્ડે અને હિંદી વચ્ચેની સહીયારીમાં ૮૩ ટકા ભાગ ઇંગ્લેન્ડને ને ૧૭ ટકા હિંદીનો છે. કાંઈ દસ બધી હિંદીની છે. આવું સહીયારી ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યને લાભદાયક છે એ હેતુની વાત છે. હવે કોલોનીને તપાસતાં આપણે જોઈએ છીએ કે કેપીટલ બધી ઇંગ્લેન્ડ આવે છે અને તેમાંનો નફો બધો કોલોની ખાય છે. આવો એક લાકડી ઇનસાફ કેમ છે એપ કાંઈ સવાલ કરે તો તેનો જવાબ એકજ છે કે કોલોની તે બળીયા છે તેથી એ ભાગ ખાય છે. ઇંગ્લાંડની ખરોખરી કરે તેવા છે. આપણે પણ તેવા થઈએ તો આપણને ઇનસાફ મળે તેમ છે. 'એલે તેનાં બોર વહેવાય' એવી ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યની પદ્ધતિ છે. પણ બોલવું એટલે પોકા રવું એમ નથી. પોકારતી સાથે પાકુ જોઈએ. આપણી પાકુ તે દક્ષિણ આફ્રિકામાં કે હિંદુસ્તાનમાં જોઈ છે. આપણે ને આપણી ઉપર થતા જીવનમાં મદદ નહિ કરીએ તો આપણે છુટાજ છીએ. ચોરસીમાં લાકડાનો હાથો પેસેલો હોય છે ત્યારેજ લાકડું કપાય છે.

કરબાની આસપાસ મલેરીયા.

હિંદીઓમાં મલેરીયાનું જોર હજુ વધું જવામાં આવે છે. કાકતર નાનટના પ્રભુ અપણાતલે એ બાબત કમીટી નીખાઈ છે. તેમાં ઘણા હિંદી મદદ કરે છે. દરદી હમેશના સો હોવાનો સંભવ છે. અને દરરોજનું ખર્ચ પાઉંડ ૪ થવાનો સંભવ છે. એટલે જલ્દી દીડ એક શીલ્ડિંગથી એણું થયું. ટેલકાકને તો દસ શિવાય કાંઈ વિગેરે પુરાં પાડવા પડશે એટલે દર રાજનું ચાર પાઉંડનું ખર્ચ તે વધારે નહિ ગણાય. આ બાબત આગેવાનોએ પુરી ખતથી મદદ કરવાની જરૂર છે અને અમને ઉમેડ છે કે થોડી મુદતમાં ખરોખર મહેલત થશે તો દરદ નાશુદ થશે.

અલ ઇસ્લામ.

અલ ઇસ્લામ જેના માલિક મી. એસ માન અહમદ એફેદી છે તે જેને વિષે અમે ઘણી વેળા લખી ગયા છે તેનો પહેલો અંક તા. ૧૯મીએ બહાર પડ્યો છે. આ છાપો દર અઠવાડિયે શુક્રવારે બહાર પડશે. તેનું કલ્યાણમ ડરખતમાં ૧૨ કોલોનીના ખીન્ન બામમાં ૧૨.૬ અને કોલોનીની બહાર ૧૭.૬ છે. પહેલા અંકની સાથે બે છપીઓ સરસ આપવા માં આવી છે. તેમાંની એક સહેનશાહ એડવર્ડની અને બીજી નામદાર સુલતાન ની છે. અમે અત્ર ઇસ્લામને લાંબી આયુષ્ય ઇચ્છીએ છીએ.

મહેરીસે રોનકુલ ઇસ્લામ

મહેરીસે રોન કુલ ઇસ્લામના બે વર પના રિપોર્ટ અમને મેસર્સ બી. હાલાહીમ ઇસ્માઇલની કુઃ તરફથી મળ્યા છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે તેના તાબામાં ચાર ખાતાં છે. મરીએને હિમાયત આપવાનું અને નિસાળનું એમ બે ખાતાં વરદનાં છે. નિસાળમાં ઇસ્લામી કેળવણી ઉપરાંત ગુજરાતી અને ઇંગ્લેઝ કેળવણી આપવામાં આવે છે. ૧૯૦૧ના નિસાળ પ્રમાણે મહેરીસેને રૂ. ૧૩૭૦-૧-૦ની આવક હતી અને ખર્ચ રૂ. ૧૧૨૬-૧-૩ નું હતું. આ શિવાય બેરો મઝી તે જુદી. રિપોર્ટ બહાર પાડતી વેળા મહેરીસેમાં ૮૮ મેમ્બરો હતા અને તેને નામે ૧૮ છાપાઓ આવતા હતા. મહેરીસના પ્રમુખ જનાબ મોલવી અબદુલ વાહેદ છે. વાહિસ પ્રેસીડેન્ટ મી. હાજ અહમદ હસેન અસમાલ છે. સેક્રેટરી મી. મહમદ હસન અસમાલ, વૅકવૅન્ટ સેક્રેટરી મી. અહમદ હાવજ વાહેદ અને એડીટર મી. અહમદ હાવજ પટેલ છે.

અપર અમલાલીની બાજુએ મોનપેટર રોડ આમળ ગયા શુકરવારે એક દિંદી અયાનક પડી જઈને મરજુ પામ્યો હતો. એ બાબત કોર્ટમાં જતાં એનું જણવવા માં આવ્યું હતું કે તે માણસ પાંચ વરસ થયાં થયાં વગરનો હતો. અને ખીમના આશર તથે ગુમરો કરતો હતો. ડોક્ટરે જણાવ્યું હતું કે તખલાફતે લીધે પેલા થયેલ જાતિના વરદથી તે માણસ મરજુ પામ્યો હતો!

ઈડિઆમાંથી તારણ.

ઈરાંસવાસના હિંદીઓ અને સર વીલ્યમ વેડરબરન

પ્રસિધ્ધ હિંદ હિતેચ્છુ સર વીલ્યમ વેડરબરન વિલામતના 'મોરનીંગ પોસ્ટ'માં એક કાગળ લખી જણાવે છે કે :—જન રજ ખોયા રંગબેદ વગર રાજ્ય સલાવવા માગે છે એ ખુશાલીની વાત છે. પણ એશીઆરીક એરડીનન્સને ફરીથી પસાર કર્યું એ તેમના ખોલવામાં અને ચાલવા માં તકાવત હોય એમ બતાવે છે. ને હિંદીઓને અન્યાય આપનાર ગણી જે એરડીનન્સને વડી સરકારે અટકવ્યું તેજ એરડીનન્સને ફરીથી કાગળ કરવાના ખનાવથી રંગબેદથી ચલાવવામાં આવતી રાજનીતિને ધિક્કારનારાઓ વિચારમાં પડશે. જેઓ પોતાના સ્વારથને માટે હકો માગે છે, કામના હિત માટે નહિ. તેજ તરફ અમારે દિલસોજી નથી. આફ્રિકા અને એશીઆની પ્રખ તરફ શું ઈરાંસવાસ આમ ચાલવા માગે છે? આ સાવાલપર ધ્યાન આપનાર મંડળો જનરલ બોયા વિલાયત આવે ત્યારે તેની મુસાજાત ભેગે એવી હું બહા મણ કરું છું.

વગર મુશ્કેલાનું રક્ષણ કરનાર સોસાયટી

ઉપરના મંડળની વારસિક મીટિંગ વખતે એક બાજુ દરમ્યાન સર આર્નેસ્ટ રીફે જણાવ્યું હતું કે આ વરસ ગુજામ વેચવાનો ધંધો બંધ કરવાનો કાયદો થવા ની તારીખે આપણે તહેવાર ઉજવવા માગીએ છીએ; પણ છેલ્લાં થોડાં વરસ માં આપણે પાઠાં પચલાં લેવા માંડ્યાં છે. ઝાંઝીયારના કિનારાપર અંગરેજ વાવટા તથે ગુજામગીરીની સ્થિતિ કાયદેસર રીતે ચલાવવા દેવામાં આવે છે. આજ રીતિ નાનાત્ર અને ઈરાંસવાસના મજુરોની સ્થિતિને લાજ પડે છે. ખેર સરકાર કરતાં અંગરેજ સરકારતથે કાળા લોકોની સ્થિતિ ઉલટાની વિશેષ દુખદાયક થઈ છે.

ઈડિઆ કાઉન્સિલ

ઈડિઆ કાઉન્સિલમાં એકાદ દિંદી મેમ બર નીમવાની વાત થયો વખત થયાં જાપાકાસ બહાર આવી છે. ઈડિઆ પત્ર જણાવે છે કે હાલમાં એ કાઉન્સિલના એક મેમ્બરના મરજુને લીધે પાલી પડેલી જગ્યાપર મી. મેરવી કેને નીમશે તે જાણવા હિંદ આગર રહેશે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટિશ ઈડિઅન કમીટી.

મી. રીચના સપ્તાહિક કાગળ.

તા. ૨૯ મી માર્ચના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે :—

આ સાથેના કાગળોમાંથી જોશો કે તમારો કેપલઆમ મળ્યો કે તુરત કોલોનીઅલ તેમજ ઈડિયા એશીસે તેની નકલ તથા સાથે કાગળ મોકલી આપ્યા હતા. આજે શુક્રવારે છે ને જવાબ હજુ વળ્યો નથી.

સોમવારે ઇસ્ટ ઈડિયા એસોસીએશન તથા આ કમીટીની મીટિંગ થઈ હતી. મીટિંગમાં ચર્ચા ચાલી કે કોલોનીને રીસ પોતરીગલ અવરમેંટ મળવાથી સ્થિતિ ફેફડી થઈ છે. એમ બજાને લાગ્યું. તોપણ ૧૫ મી તારીખે જાહેર સભા ભરવાનો ફરાક થયો ને લોર્ડ કરજનને ખુરશી લેવાનું આમંત્રણ મેકલવાનું કર્યું. જે તેઓ સાહેબ ના પાડે તો લોર્ડ જોર્જ હેમીલટન, લોર્ડ એમ્પટ લીસ અથવા સર આર્નેસ્ટ રીફેને આમંત્રણ મોકલવાની સુચના થઈ છે. લોર્ડ કરજન ને કાગળ મેકલ્યો છે તેની નકલ મોકલ્યું છે. હજુ સુધી તેઓ સાહેબનો જવાબ નથી મળ્યો. એલામાં પુરું વમણું લેલી કે આવ્યા છે. એટલે મીટિંગની તારીખ બદલવી પડે અથવા તો મીટિંગ તદ્દન છોડવી પણ પડે.

કોલોનીઅલ પ્રધાનો આવવાથી પણ અમને જરા સુચવણ આવી પડી છે. બધાના મનમાં એમ છે કે તેઓને ખુબ આવકરે આપવો અને તકરારી બાબતો ઉઠાવવી નહીં. જનરલ બોયાની જુટણી થી અહિંના લોકો બહુ ઉમંગમાં આવી ગયા છે અને મી. રીસ જેવા માણસો તો હિંદી લોકોની બામતમાં પણ મી. બોયા ના વિચારને માન આપવા માગે છે. આ બધી આપણને અત્યારે જાહેર અડવળોડે આવી પડી છે. છતાં મેં 'મોરનીંગ પોસ્ટ' તથા 'ટ્રીબ્યુન' ને કાગળો લખ્યા છે તેની નકલો મોકલ્યું છે. 'આરિસ્ટ' માં પણ લખ્યું છે, તેમજ 'ઈડિયામાં' વગી મી એમની મદદ હજુ પુર્ણ મળ્યા કરે છે. એટલે આપણી તરફથી જેવડું જોર કરી શકાય તેટલું કરવામાં આવે છે. મને હમેશાં લાગ્યું છે કે અમની સલામાં તમે જે કામ કરેશું તેથી આમજું એરડીનન્સ રદ થયું. તેથી હું મી.

જોઈને મળ્યો છું તે બીજી આમના એમ્પરોની મીટીંગ કરવાની સુચના કરી છે. તેણે કહ્યું કે કાંઈ જોઈને કરજન આવી શીટીંગ પાસે બોલવા આવે તો બીજા ના મંજુર થયા વિના ન રહે. સર મચેરજી ને તે રાત કરી તેવાજ ને દસી પડ્યા. તેથી દરે વળે હું બીજો કાંઈ માણસ તે વિષે બોલે એવી સુચના કરીશ. જો હું આમની સલાહના મેંબરોને બરોબર ઉત્કેરી શકું તો મને લાગે છે કે બીજા રદ થઈ શકશે. તેઓને સાફ નક્કી મીટીંગમાં વાપરવા સાફ હું ખરડો તેવાર કહું છું.

જોઈ એમ્પરોની આપશુનો પુરો રીપોર્ટ આ સાથે મોકલું છું. આ રીપોર્ટના આપણા ચર્ચા અંકમાં અપાઈ મળે છે.

કમીટીના સ્ટેટ્સ.

તમારી તરફથી ફોટોગ્રાફ મળતાં કોલોનીયલ એસોસિએટ કામગીરી છે. સરકાર એક કમિટીમાં ઘણું સરસ લખાણ આવ્યું છે.

કમીટીની સ્થિતિ.

કમીટીની હાલત અત્યારે નાણુક જોઈ છે. કેટલાક એમ કહે છે કે રીસપોન્સીબલ ગવર્નમેંટ બીજા પાસે કરવું છે તેથી હવે સામે થવું કે નહિ તે વિચારવાનું છે. તમે જાણો છો કે આપણી કમીટીમાં ઘણા પ્રકારના માણસો છે. એટલે હું પણ જરા ચુંચવાયો છું મારે એટલી બોલવું કે નહિ એ કેટલીક વેળા વિચારવું પડે છે. છતાં હું માનું છું કે આપણે તો જેમ ખતે તેમ બહુ જાહેર કરવું છે એટલે હું તો લખ વિનાનો થઈ જો લખાણ કરવું થશે ને ક્યાં કહું છું.

મને ઉમેદ છે કે આપે વખતે તમારી તરફ તો પુરવું જોર રહેશે. ત્યાંથી અહીં મદદ બળ આપવું.

કમીટીને જોઈ એસોસિએટ ઉપર કામગીરી.

કમીટીના ઇન્ડિયન એસોસિએટન તરફથી મળેલા તારની નકલ મોકલવાનો ખત મારી કમીટી તરફથી લુકમ થયો છે. તે આ સાથે બીજું છું તે આપ નામદારનું ખુબ ખ્યાન તે તરફ મેં મુકું છું.

આપ નામદાર જાણો છો કે આ બીજા તે આગસ્ટે કાયદો જે આપે ના મંજુર ક્યો તેની નકલ છે. આપ જોશો કે બહુજી ઉત્તરવળથી કાયદો પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને હિંદી કોમને પોતાની કાલકન રજુ કરવાની પણ તક આપવામાં આવી નથી.

હિંદી કોમ જ્યાંયં વગર પરનારે હિંદી હાખત થાય છે એવી વાતનો હન કાર કર્યો છે અને ઘણા માણસોની ઉપર કામ આક્રમું છે એ વાત, તેણે ખતાવ્યું છે કે આજુ કાયદો તેવા માણસો ને અટકાવવાને ખસ છે, તેમ પુરાવો આપે છે.

એસોસિએટન કહે છે કે આજુ બીજા પાસે થયા પહેલાં ઉપરનું તહોગત અર્થ કે કે ખાટું તે નમાસવા કમીટીન નીમવા ની જરૂર છે. એસોસિએટને અગાઉ આ બીજાને એટલું બહુ અપમાન કારક ગણેલું છે કે હિંદી કોમ તેવા કાયદાને સરજી થવાને બદલે જેમાં જવા તથ્યાર જે. આવી મનવખતો કામગીરી કમિટી આરીસમાં પણ મોકલ્યો છે.

જો શોતખા.

જ્યે વરસે આખા કોલોનીમાં પ્રાચીનતા કલાવવા બાબત કાયદો થયો છે તે બાબત સરકારી ડાક્ટર તરફથી અમને કામગીરી મળ્યો છે તેનો સાર અમે નીચે સુચવ આપીએ છીએ. તે સુચવ બધાએ શીળી કલાવવાની ફરજ છે એમ અપારે જણાવ હું જોઈએ.

નીચે પ્રમાણેના જણને શીળી કલાવવા ની ફરજ છે. (૧) ૧૯૦૬ ના આગસ્ટ માસ પછી જન્મેલા બાળકોને. (૨) ૧૯૦૬ ના અગસ્ટમાં જે પાંચ વરસનાં છોકરાં શીળી કલાવવા વગરનાં હોય, અથવા જેને શીળા નહિ નીકળી ગયાં હોય તે. (૩) આર વરસની ઉંમરે પહોંચતાં છોકરાંઓને ફરી શીળી કલાવવાની. જે તેઓએ જ વરસ પછી કાપી દેવા એવા વર્ગના મળે તો કલાવવાની જરૂર નથી.

જેઓ પચ્ચીસ રહેતાં શીળી કલાવવા ત્ય તેઓને માથેએટના પુકમ હોના જોઈ એ. માથેએટને જેઓ ગરીબ ન હોય તેવા માણસે એક શીર્ષા આપવાની જરૂર છે. તેનું સરડીરીકટ ખતાવ્યા પછી ડાક્ટર મક્ત શીળી કાટી આપશે. જેઓએ શીળી કલાવી હોય તેઓને ડાક્ટર પાસે આઠાં દેખાડવા એક આજ્ઞા આ પછી લઈ જવા. દરકોઈ હિંદી પોતા ના ડાક્ટર પાસે શીળી કલાવ્યાનું સરડીરીકટ તેણે સરકારી ડાક્ટરને મારિસ્ત્રવરગ મોકલી આપવું.

પોતાના છોકરાને જેઓ શીળી ન કરાવે અથવા સરડીરીકટ ન મોકલે તેનો પાઉંડ પાંચ રૂપિયા દંડ છે. શેડી મુદત પછી થેર થેર તપાસ ચલાવશે.

જોઈ મીલનરના હિંદી વિષે વિચાર

જોઈ મીલનરે નેશનલ રીવ્યુમાં કોલોનીયલ કોનફરન્સ વિષે પોતાના વિચારો ખતાવ્યા છે. તેમાં તેઓ સાહેબ હિંદી વિષે પણ લખ્યું છે તે જાણવાએ અમે એકંદરે જોતાં સાફ છે. તેનો તરજુમો અમે નીચે આપીએ છીએ.

"હજી મુખી મેં હિંદુસ્તાન અને બીજા તાખાના મોટા મુલકો વિષે કંઈ કહ્યું નથી. અને જો કે હિંદુસ્તાન વતી એક પ્રતિનિધી કોનફરન્સમાં રહેશે અને હિંદુસ્તાન એ ઇમ્પીરીયલ રાજ્યમાં બહુ વજનદાર છે છતાં કોનફરન્સના સંખેધ માં હિંદુસ્તાનનું નામ કાંઈ સાંભળતું નથી. આનું ખરું કારણ તો એ છે કે આ વેળા હિંદુસ્તાન અને બીજા તાખાના મુલકોની સ્થિતિનો સવાલ ઉઠતો નથી. આપણે તે દેશો રાખી શકીએ અથવા ખોડીએ. પણ જો રાખી શકીએ તોપણ તે તાખાના મુલક તરીકે જ. કોલોની બાબત તો સફ કાંઈ જાણે છે કે તેઓ અને ઇંગ્લાંડ વચ્ચેના સંબંધ વિષે ફર કાર થયાજ કરે છે. કાવિષ્યમાં લલે કોલોની ઇંગ્લેન્ડની સાથે રહે કે નોખાં થાય પણ હાલની અનિશ્ચિત સ્થિતિ કાંબી મુદત ટકી શકે તેમ નથી. આમ અનિશ્ચિત સ્થિતિ છે તેથી આપણે કોલોની વિષે વધારે વિચાર હાલ કરીએ છીએ. નહિ કે તેઓ મહાન વરિતવાળા અને જેમાં મહાન શક્તિએ રહેલી છે તેવા હિંદુસ્તાન કરતાં ખરું જોતાં વધારે અગત્યના છે. જાન એમ પણ ખતે કે એવડ ઇંગ્લાંડ તેમજ કોલોનીની રાજ્ય નહિ ઉપર તાખાના રાજ્યોની અસર વધારે થાય. આમ ઇંગ્લેંડ રાજ્યની બેવડી હાલત એ દુનિયામાં મોટો ચમત કાર છે. એક બાજુએ ઇંગ્લાંડ જુદા જુદા મુલકો ને જુદા જુદા માણસો ઉપર બહુ પણ સ્વતંત્ર સત્તાવાળું રાજ્ય બોલાવે છે. બીજી તરફથી પોતે રાજ્ય બોગવવાને બદલે પોતાની સાથે સરખી સત્તાવાળાં બીજાં રાજ્યો એટલે કે કોલોની છે; જે કાનૂની તાખાના રાજ્યો ને લાગુ પડે છે તે કાનૂનો બીલકુલ કોલોનીને લાગુ પડતા નથી. આપણે કેમ જાણે જે નોખી દુનિયામાં રહેતા હોઈએ નહિ તેવું છે. વળી કેટલીક બાબતમાં તે ઉપરાંત જે પ્રકારનાં રાજ્યોનો મેળાપ થવાથી રાખું રાજ્ય હુડી થયા જેવી

સ્થિતિ આવી પડે છે. જેમકે કોલોની માં હિંદી તથા ખીજા રંગીન આમડીના સોદાની સ્થિતિ બાબત કોલોની તથા વડી સરકાર વચ્ચે વખતો વખત તકરાર થયા કરે છે તે. કોલોનીઓ કેટલુંક કહે છે તે વ્યાજબી છે એવું જો કોઈ એવો હોય તો અથવા દક્ષિણ આફ્રીકામાં રહેલ છે તે કહી શકશે. પણ હિંદી પ્રજાને પણ વ્યાજબી રીતે બહુ ભારે ઇનકાર છે. અને આ બે કોલો વચ્ચે ઇનકાર કરવામાં વડી સરકારની સ્થિતિ બહુ કઠોરી થઈ પડી છે. જેવડે દુકાનો થવો સંભવિત વાત છે. પણ તે મુશ્કેલ છે અને દુકાનો થતાં મુશ્કેલીમાં જે દુકાનો વડી સરકાર ઉપર આવી પડે છે તે વધારે પડતું છે.

આમ મુશ્કેલીઓ છે જતાં એમ જણાય છે કે તાજાના મુલકો એ કોલોની તથા ઇંગ્લાંડને બાંધનારી મજબુત સાંઠળ થઈ પડવાનો સંભવ છે. અસપર્શના લાજને સારું હાથ ધરત કદિ તેઓની કિંમત ન ગણાય પણ કાલિયમાં તેઓ બહુ કિંમતી થવાનો સંભવ છે. જેટલું ઇન્ડીય કેટલું જોર કેનેડાને આપે તે વિચારો, પુણ્ય અને મધ્ય આફ્રીકા દક્ષિણ આફ્રીકાને કેટલું જોર આપે તે જુઓ, મને રાજ્યો એલેક્ઝાન્ડ્રીયાને કેવાં કિંમતી થઈ પડે તેનો ખ્યાલ કરો, સિંદુ સ્નાન આખા ઈન્ડીય રાજ્યનો જોર આપે છે તે ખ્યાલ કરો. અને પછી વિચારો કે જો આ બધા મુલકો ઈન્ડિયના હાથમાં થો જતા રહે તો કોલોનીની સ્થિતિ કેવી બરજાય થઈ જાય ?

આમ વિચારતાં હિંદુસ્તાનના પ્રતિની ધિની હાજરી કોનફરન્સમાં હશે એ બહુ સરસ વાત છે અને તે કાલિયની અગત્યના સુચક છે. મેશક સ્વરાજ્ય કોય પના કોલોનીની સાથે હિંદુસ્તાનનો પ્રતિ નીધિ એસે એ વળી એક મેળ ન મળે એવી વાત જણાય છે. તેથી કેટલેક દેશો તે બાબત વાંધો પણ ઉઠાવે છે. કેમકે હિંદુસ્તાન કંઈ કોનફરન્સમાં ભાગ લેનાર દેશ નથી અને એનો અર્થ એજ થયો કે કોનફરન્સ વડી એક માણસ વધારે ભાગ લેનાર થયો. પણ એવા વિચિત્ર હાખસા તો ખીજા પણ આવી શકાય છે, જેમકે ન્યુઝીલેન્ડ એ કેનેડાને દરબતે ગણાયું છે. એલેક્ઝાન્ડ્રીયા એકજ પ્રતિનિધી છે ત્યારે દક્ષિણ આફ્રીકા તરફ થી બે (દરેક પણ) છે. પણ હાલ તો હજુ શરૂઆત છે અને કોનફરન્સ માત્ર વિચાર કરનારીજ મંડળી છે તે અમત

કરનારી નથી તેથી આ વાંધો માત્ર નથી. વસ્તુનામે વિચારતાં કોનફરન્સમાં હિંદીઓને ભગતા સલામો ઉઠવાના છે તેથી તેમાં હિંદુસ્તાનની હકિકત જાણનાર એક માણસ હાજર હોય એ વાસ્તવિક છે. અને બહેનો વિચાર કરતાં એમ પણ કહી શકાય કે જેમકે કે કોલોનીને તાલેના મુલકોની વાનધી વાંધે થતું એ જરૂરું છે. હાલ તો 'સફેદ માણસનો મોન' માત્ર વડી સરકાર ઉપર પડે છે. એટલું પણ ખરું કે તેનો લાભ પણ તેજ સરકાર લેતી છે. પણ વરસે વરસે કોલોનીના તાલેના મુલકોમાં સ્વાયં વધતો જાય છે. અને એટલું પણ ચોક્કસ છે કે રહેતે રહેતે તે સ્વાયં હાલ જેસા સંબંધી હોઈ જેવડે રાજ્ય પ્રકરણી આખ તનો પણ થશે."

રફ થએલ પરમીટા વગેરે

ટ્રાંસવાલના હિંદીવાં નીચેનાં રકમો શન સરડીરીકેટ તથા પરમીટા રફ થએલ જાહેર કરવામાં આવ્યાં છે:—

હિંદી પરમીટા

નં.—૧૨૬, ૪૨૪, ૫૬૭, ૬૬૮, ૭૨૫, ૧૦૭૧, ૧૧૨૮, ૧૮૭૬, ૧૫૫૮, ૧૬૪૮, ૨૪૨૫, ૨૪૩૬, ૨૫૫૦, ૨૬૧૮, ૨૬૧૨, ૨૮૫૫, ૨૮૫૮, ૩૦૦૨, ૩૩૦૬, ૩૩૫૬, ૩૫૫૫, ૩૫૭૬, ૩૬૦૨, ૩૭૭૨, ૪૧૧૭, ૪૨૪૮, ૪૪૧૪, ૪૫૫૩, ૪૬૫૩, ૫૪૫૮, ૫૪૭૨, ૫૮૬૩, ૬૦૧૫, ૬૦૮૪, ૬૫૭૫, ૬૮૩૮, ૭૦૨૬, ૭૦૬૬, ૭૦૭૬, ૭૧૨૨, ૭૧૮૬, ૭૨૩૭, ૭૨૭૭, ૭૨૮૮, ૭૪૫૩, ૭૫૧૮, ૭૬૪૪, ૮૧૫૬, ૮૧૧૪, ૮૩૩૩, ૮૭૮૬, ૧૦૦૨૧, ૧૦૨૮૮, ૧૦૨૬૭, ૧૦૩૦૪, ૧૦૩૮૭, ૧૦૬૫૬, ૧૦૭૦૩, ૧૦૮૩૦, ૧૧૧૭૪, ૧૧૧૮૮, ૧૧૪૭૪, ૧૧૧૨૦, ૧૧૧૩૨, ૧૨૧૪૨, ૧૨૬૫૬, ૧૩૨૫૨, ૧૩૬૨૧, ૧૩૬૪૮, ૧૪૦૩૩૩, ૨૫૩૨.

હિંદી રજીસ્ટ્રેશન સરડીરીકેટ

નં.—૨૧૫, ૩૧૮, ૫૮૭, ૬૦૬, ૬૨૫, ૬૪૫, ૧૦૧૧, ૧૪૦૨, ૧૬૮૫, ૨૦૮૧, ૨૩૪૨, ૨૪૧૮, ૨૪૬૪, ૨૮૧૦, ૩૧૬૩, ૩૩૩૩, ૩૪૨૨, ૩૪૨૪, ૩૫૪૧, ૩૫૮૮, ૩૭૬૮, ૪૬૬૭, ૪૪૧૬, ૪૫૩૭, ૪૫૭૨, ૪૮૭૭, ૫૧૬૮, ૫૨૨૫, ૫૨૪૩, ૫૬૩૬, ૫૬૮૫, ૫૬૮૬, ૫૭૨૧, ૬૦૦૨, ૬૦૮૩, ૬૨૭૪, ૬૬૫૫, ૬૮૭૪, ૬૮૮૮, ૭૩૮૨, ૭૬૧૧, ૭૬૮૮, ૭૭૨૪, ૭૭૫૭, ૭૭૮૮, ૮૧૪૨, ૮૪૮૬, ૮૫૬૭, ૮૮૬૬, ૮૦૭૬, ૮૨૨૩, ૮૩૬૨, ૮૪૦૧, ૮૫૬૭, ૮૭૦૮, ૮૭૭૬, ૧૧૨૩૦.

!!! રમુછ રંગ ને જેલનો ઉમંગ !!!

તા. ૧૩ ના ઇન્ડિયન ઓપિનીઅનમાં વીરનિર્ગંધી બે મહરો જણાવે છે કે એશિયાટીક કાયદો ફરીથી પાસ થવાથી હમો ખુશી થયા છીએ. શાને ખાપુ? જુલો છે કેમ? તમે નથી જાણતા કે પહેલી માસ મીટીંગમાં જેલમાં જવાનો ડરાવ કર્યો હતો. તેથી તેઓ જેલમાં જવાનો ઉમંગમાં આવી ગયા છે. તોત યાઓ શાંત. આ રસિકજીને પણ માથે લેશો તો તમારી ખબર અંતર પહોંચાડશે રહેશે અને વખતના મહિમાયું વરૂન કરશે. કેમ લાઇ ફીક છેને. ખીજાએ એવી કિંમત કરસે ને અસંખ્ય માણસો ભેગા મળશે. તો જેલ બંધા ફીક ભગશે, અને રસિકજીને મહાત્માની મળ પડશે. કેવી મન! વળી જુલો કેમ? ખીજા મન પુષ્ટ ખવાની!

રમુછ રંગ ને ચીમનીનો ભંગ !!

મી. ચીમની તરફથી સને ૧૯૦૬-૦૭ ના બહાર પડેલા રિપોર્ટમાં મી. ચીમની જણાવે છે કે વગર પરમીટા અથવા ખીજા માણસોની પરમીટા કાંઈ ૮૭૬ જેટલા માણસો વગર કંઈપી વાનસ્વાસમાં દ પસ થયા છે. ખાપરે! અડધાં ખંધાં માણસ! ખાર માસમાં ૮૭૬ માણસો સંખ્યા! જુલો તો ખરા—એશિયાટીક ટોળાં ને ટોળાં ખુશી જાય છે. અપરવાહ! કેવડી મોટી સંખ્યા—ખાપુ વડા માથે યાઓ—ટોળાંની તો ગણવીજ રીતે એક માસમાં બધાં ૭૩ માણસો ખુશી જાય ચીમની સાહેબનો અદકારવાનો ઉદ્યોગ રફ ગયો અને બંધ કરવાની આજ્ઞા બંધ થઈ. શો મજબ! રસિકજી પુછે છે કે મહારાઓ છો શાને? ચીમની સાહેબ, ચીમની સરખું મોહું મગજ રાખો. તલ ૧૩ ના સ્તરમાં ખબર મળ્યા છે કે પ્રીટિ રીઆ ખાતે અફવા છે કે તમે કાયદો વડી સરકારે પ્રસન્ન કર્યો. હાલે બહુ ભલે. મી. ચીમની અને મોરા શહેરીઓ નાં દીક ફાં થયાં, મુખ મગન થઈ મોદા હપર નવી લાલી આવી. કાયદોજી નવા હાથિયારથી હરીફાની કાલ સમીપ આવી જાણી હરપમાં હસકાઈ ગયાં, કેમ રાઈ ગયાં. પણ સંભળજે. કાયદોજી પસંદગીની તો અફવા છે. ખરી ખાપર નથી. હિંદીઓ, મહારાઓ નહિ. આખા એ નહિ. હિંમતે મરદાના તો મદદે ખુન.

લી. રસિક.

ઇછત્તમાં રાજકોય નમ્રતિ

પ્રથમ પક્ષની રાજકોય નમ્રતિની વાચનમાં દિલ્હીમાં આજે ઇછત્તમાં કેટલુંક સરખાપણું જોવામાં આવે છે. દિલ્હીમાં સ્વદેશીય માટે હિતચાસની શરૂઆત થઈ છે. ત્યારે ઇછત્તમાં પણ તે હિતચાસ પૂરે જોરમાં હોય એવું વરતમાન પત્રો દ્વારા જાણાય છે. આજે વખતમાં ઇછત્ત પત્રના પ્રગટકીય પક્ષની તરફેણવાળાં શું કહેવું છે તે સંબંધે ત્યાંના ખેડીવે પારી સના દેખાવપત્રના ખબરપત્રી આગળ દર સાંસ્કૃતી નીચેની હકીકત જાણવા લાયક થઈ પડશે :-

તથા મારી પ્રજા ઇછત્તને દિલ્હીનીથી ચાલીએ છીએ. જો કે મારી પ્રજાના લોકોને તત્વજ્ઞાન વિગેરે નથી તોપણ તેઓને સ્વદેશીયમાન પુરકગ છે. મારા કોડો તે હમેશાં આગળ વધવાના છે. તે લોકોએ પુરોપની કેળવણી એવા અપારાધી લીધી છે કે હું પોતે અચ્છો પામું છું. અમારા કોડો બહુ શુભચાસી ભરેલા સંજ્ઞા અપારાધને ચક્રાવી શકે છે. મારા એક નીચરો કહે છે કે કામદારને થોડા અદવાડીઆમાં તકવાર કરવામાં આવ્યા હતા. એવો દહાડો આવશે કે ત્યારે ઇછત્તને ખેડત તે પુરોપના સરસમાં સરસ ખેડતને ટકર મારશે. દેશમાં પદસા સંબંધી આપાદી છે. કેરો ને અલેકઝાંડ્રીયા તે પુરોપના કોડો મોટા વેપારનાં મથક ગણે છે. મારા લોકોની નીતિ તથા કેળવણીમાં વધારો કરવો એ સિવાય બીજું કંઈ માગતો નથી. એમ માનવું જુલ ભરેલું છે કે મારા લોકો સ્વરાજ્ય માગીને ધરમ લગાડ કરવા માગે છે. અમારા ધરમમાં બીજા ધરમોનું અપમાન ન કરવું એમ ખાસ શીખવ્યું છે. દુરદામાં અમે વાહુદી તેમજ ખ્રીસ્તીના પેગંબરોને માન આપનાં લીધીએ છીએ. અમે અમારો ધરમ પાળનારા છીએ. તે અમને બહુ વહાલો છે. હું બહુ ક્ષો છું. ને મેં જોયું છે કે જેલે દરજ્જે મુસલમાન પોતાનો ધરમ પાળે છે તેવો દરજ્જો બીજા માણસો પોતાનો ધરમ પાળે તો દુનીઆમાં નીતિ વધે ને મુન્દા થતે. હું આજ કહું છું તે મારી કામતી જગત્ત આટલાને સારું નહિ પણ અમારી સામે ધરમાં પહોંચાતું તહોમન મુકામાં આવે છે તે નાસામેલ કરવાને સારું કહું છું. એમ કહેવાય છે કે હું મારી રાજ્યસત્તા પાછી માગું છું તે એવ. હેતુથી કે હું પૂર્વના મુલકોની સાથે જુલમગાર થાઉં, અને મારી આગળ

ને થઈ ગયા તેઓની માફક અમન ચમન માં પડું. આના જવાબમાં મારે તમને કહેવું જોઈએ કે મેં મારી બધી કેળવણી પુરોપમાં લીધી છે ત્યાં હું શીખ્યો છું કે રાજ્યને પ્રગતિ હિત સમજીને તથા પ્રગતિ રાજ્ય કારભારમાં સામેલ રાખીને રાજ્ય કંટું જોઈએ. જુલમગાર રાજ્ય હવે મારાથી થઈ શકે નહિ. હું મારા દેશના હિતને સારું કામ કરતો આવ્યો છું ને તેથીજ મારા દુઃખને વખતે પણ મેં સજુરી પકડી છે. ઇછત્તના બહાને સારું જે કંઈ થયું છે તેમાં મેં આનાકાતી કરી નથી અને નેક સલાહ આપનામાં હું કદિ પછાત નથી રહ્યો.

શુદ્ધ વિચાર.

અહીં સ્વદેશીયમાન તે શું ?

દિલ્હીમાં હાલ એકલપેટાપણું અચ્છવા આપ સ્વારથ વધારે જોવામાં આવે છે. તેને બદલે સ્વદેશીયને અર્થ એટલે સ્વદેશીયમાન હોવાની જરૂર છે. પણ ત્યારે આપણે સુધરવાનેજ માગીએ છીએ તો એટલું વાદ રાખી લેવું જરૂર છે કે સ્વદેશીય અર્થમાં બીજાની ઉપર ખેડ કરવાનું નથી આવતું. આપણે બીજાનો ખેડ કરવાની રીતિએ પહોંચી એ તેના પહેલાં સ્વદેશીય અર્થ જાળવવાની રીતિએ પહોંચવાની જરૂર છે. એટલે સ્વદેશીય કોડ આપણે હાલ કરીએ એવો ભય થોડો છે. છતાં સર વીલીયમ વેડરબરને તે વિષય ઉપર કેટલુંક લખાયું કહું છે તે જાણવા ને વિચારવા જેવું છે. તેથી તેના સાર કંઈએન રીખુમાંથી નીચે આપાએ છીએ.

“દિલ્હીમાં હાલ કેટલાક એમ માને છે કે હંમેશાં સરકાર પાસેથી હાલ ન માગવી. તેઓ કારણ એવું બતાવે છે કે હંમેશાં વખતે હાલ આપશે તો તેઓ તો પગ દેશમાં વધારે જમશે. ને જો તેઓનો પગ જામે તો સ્વદેશી બહિતને નુકસાન પહોંચે છે. પણ આ વિચાર જુલ ભરેલો છે. જેઓ આવી શિખામણ આપે છે તેઓ જે હંમેશાં પોતાની આમડીની મગરી રાખી દિલ્હીએને કુખ દેવ છે ને તેથી દોષિત ગણાય છે તેવાનો દોષ પોતે માથે લેવા ધારે છે અને તેથી માણસ જાને એક સંપ કરીને રહેવાની જે દિલ્હીમાં આજકાલ આખી દુનીયામાં આવી રહી છે તેની વિષ રાત આવે

છે. જો આપ સ્વારથને બદલે પ્રજા સ્વારથ રાખીએ તો પણ તેથી ઉંચામાં ઉંચી નીતિનો ભંગ થાય છે. જો એક માણસ સારો થવા ને રહેવા માગતો હશે તો ને ઉત્તમમાં ઉત્તમ નીતિનું ધ્યાન કરશે. તે નીતિને તે બદલે ન પહોંચી શકે. છતાં તેનું નિશાન તો ઉંચામાં ઉંચું હોવું જોઈએ. જેનું નિશાન ખરું ન હોય તે તો કદિ દેશભા સર પહોંચવા નો નથી. આપણી ખામીઓ છતાં આપણે સદાય ઉમે ચડવાનું પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. અને જેમ એક માણસને આ વાત લાગુ પડે છે તેમ તે માણસોના જવાને એટલે પ્રગતિ લાગુ પડે છે. આ વળી દિલ્હીમાં વધારે લાગુ પડે છે, કેમકે દિલ્હીમાં હું ધારણ પાડવું તેના વિચાર અત્યારે કરે છે. આપ સ્વારથ સાધવો ને હલકું છે. પ્રજા સ્વારથ સાધવો તે એક પગલું ચડવા બેગંબર છે. જે માણસ પોતાની પ્રગતિ ખાતર જાન આપે છે તે મહા પુરુષ ગણાય છે. પણ ત્યારે પ્રગતિ સ્વારથને સારું દુનિયાનો સ્વારથ જગડવામાં આવે ત્યારે પ્રજા સ્વારથ એ હલકાઈ ગણવી જોઈએ. જો આપણે આખા જગતમાં મુનેદ ને બકાઈ જોવા હલકાઈ હોઈએ તો આપણે આખી દુનિયાના સ્વારથમાં આપણી ને પ્રગતિ સ્વારથની ગણતરી કરવી થતે છે. દિલ્હી પ્રગતિ રવા વરસોમાં બહુ કુખ સંઘન કરવું પડ્યું છે. તેનું કારણ એ કે સ્વદેશીયમાનનો કોડો ધરાવનારા હંમેશાં એ પોતાનોજ સ્વારથ રાખ્યો. શું દિલ્હી આમેવાનો આવા સ્વારથ હંમેશાંની તકલ કરવા માગે છે? શું તેઓ પાપીને થોડાં છે પણ પાપને બાદ છે જેઓ એ લાલચમાં પડીને ઉત્તરવાતું નથી. સ્વારથના ને ચડતીના કુખન જુલમગાર રાખ્યો છે. નહિ કે જાતના કે આમડીના બેદ. ફક્ત આમાં તેઓનું પોતાનું રાજ્ય છે છતાં તે જુલમગાર હોઈ દિલ્હીમાં જેનુંજ ખરુંજ ગણાય. એટલે આવી રીતિની દવા તે માત્ર દુનિયામાં જ્યાં જ્યાં સારા ને પદમાર્થી માણસો હોય તેઓના મેળાપ એ છે. એટલે હંમેશાં સુધારકો જેઓ જગીયા છે તેઓની સાથે દિલ્હી સુધારકો જેઓ નમળા છે તેઓએ મેળાપ કરવાની જરૂર છે. હાલ હંમેશાં અને દિલ્હી વચ્ચેના સંબંધથી આવો મેળાપ સહેલું થઈ શકે છે. પણ દિલ્હીની સાથેનો હંમેશાં સંબંધ તે ન્યાયી પાયા ઉપર મુકવાની જરૂર છે. હંમેશાં

ધણી ને દિંદો ચાકર એવો બ્યાસ જરૂર નોંધ્યો. એ આમ થાય તો છતાંક અને દિંદો એ ભેળા રહી દુનિયાની દોરતી કરી શકે છે ને આદમ જાતની ભલામણમાં આગ લાગ શકે છે."

ફ્રેચ હિંદુસ્થાન.

અમારા વાંચનાને વાદ દશે કે દિંદો રથાનમાં અગાઉ ફ્રેચ લોકો પશુ રાજ્ય બોધવવાની કોશિશ કરતા હતા. તે વખતે નાં નેએલી પસે તથા થાનાં રથાં છે જે ફ્રેચ હિંદુસ્થાન હોવાનું છે. તેનાં નામ ચંદ્રનગર, પોંડીચેરી ને કાલીકટ છે. ફ્રેચ લોકોની રીતભાત દિંદોઓ તરફ સારી છે એમ ધણી વેળા કહેવાય છે. તેનો દાખલો તાજેતરમાં એવામાં આવ્યો છે. પોંડીચેરીના ગવર્નરે ત્યાંની દિંદો કામને નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે. "શહેરીઓ, યોગ દિવસમાં હું તમને તમા તમારી જગ્યાને જોવા આવવાનો છું. હું તમારાં ખેતર, પાણીના બધાં વધેરે તપસીશ, ને તમારી ચારણ એ સાંભળીશ. તમે મારી વપર પુરે બહુ સો રાખાને આવડે રીપજીકરે પ્રતિનીધી જવાની તરફ સજાવી રીતે વરવાળા બધાંએક રીતે અને મારી ને તમારી વડે મત એકજ નીચ રહેલી છે તે જી કે કાવડા. કાવડાની રીતે જેટલું માણથી આપાય તે હું તમને આપવાનો છું. અને કાવડાનું જે બંધન હશે તે હું તમને સહાયથી જલ્લાવીશ. ગતે નકામા અથવા નહણા સવાસો ન પુછ્યો. કેમકે તેવા સવાસવા જવાબમાં જે વખત જતવ તે આપણે વધારે અગત્યના સવાસ ના કડવામાં ગાળી શકીએ.

તમે તમારા ખેતીના કામમાં રોકાયા છો. મારે ખીજાં વધારાં કામ છે. એટલે આપણને બાકકદાર હોડમાં મળવાનો ને મુકાબ ચમેલીના દાર પહેરવાનો વખત નથી. હું કશાએ ડાળ લખકા વિના તમને મળવાનેજ આજુ છું એ એકસ માનવો. અને હું તમને સાદાઇમાં મગીરા નેમાંજ રાણ થઇશ. હું તમને મહેનત મજુરી કરતા દશે નેવાજ એકસ તેમાં તમને વધારે એવાળી શકીશ ને તમારાં દુખા સમજીને કાપી શકીશ."

આવા અમલકારો જે રીત ઉપર હોય તે રીત કેમ દુખી થાય ?

હિંદુસ્તાનની કપાસ કચડામાં રાતીપરે મગીરાના દાર વાડે બંધ થઈ.

દક્ષિણ રોડેશિયા.

(પી. એ. માટે કામનાર પી. આર. નાયક.)
અહીં ૧૯૦૪ માં ગેરાની વડિન ૧૩-૧૪ દગર હતી ને કાવડમાં ધરીને ૧૧-૧૨ દગર જેટલી દશે દિંદોઓની વસ્તિ ૮૦૦-૮૫૦ જેટલી છે. વેપાર મોટે ભાગે વધુ વેપારીના કાવડમાં છે. દિંદોઓની દુકાનો આસરે ૩૦-૪૦ દશે મોટા હોડસેક દિંદો વેપારી એકે નથી. ૮૦ દકા જેટલાની દુકાને તો માત્ર નામનીજ છે. જેવાં જે વરસથી વેપાર ભાંગેલો જાય છે. અને તુરંતમાં સુધરવા ની પશુ આવતા નથી. વેપારી ઉપરાંત દિંદો કામમાં મોટે ભાગે ધોળી અને બગીચાના ધંધાવાળાઓ છે. વસ્તિમાં છેલ્લો વરસ સફળી વધારે છે.

દિંદો તરફની ગરાની વસ્તવુંક ખીજા ભાગ જેટલી નિંદાપાત્ર નથી છતાં તે વખાણવા કાવડ ગણાય નહિ. ૧૮૯૬ માં મારા પ્રવે વનેવા એક કમનશીય જનાવ રજી દિંદો તરફની ગેરાની વસ્તવુંકમાં સુધારે થતા આવ્યો છે અને હાલ અમલકાર છે. તેનું કામનું દિંદોઓની જુગ વડિન અને દરિયાકે કરે તેવા મોટા દિંદો વેપારીઓની ગર દાવડીનું છે. હાલ તો ગેરાનો મોટે ભાગ દિંદો તરફ આવ્યો વડે છે.

રોડેશિયા કાવડ પશુ વરસમાં કાવડ પશુ દિંદો મુસાકરી કરી શકે છે. જુદાવાય, રીંદાં વધેરે અટકાવત વગર વાપરી શકાય છે. અને સામાન્ય રીતે મોજાએકે જે શહેરી તરીકેના દકા છે તે દિંદોઓને પશુ છે. દાર અને દક્ષિઆરનો કાવડો તમારા તરફ છે તેજોજ છે છતાં સામાન્ય વરથના દિંદોને દક્ષિઆરનો વરવાનો મેળવવાનું મુશ્કેલ પડતું નથી. એપડા મમે તે બાપામાં આવે છે. વેપારીના કાવડેન્સ રીવીસ કમીસનરના કાય નીચે નીમાએક કોટરીવ્યુરર એક રટાપસ એન્ડ લાઇએન્સીસ' નામના હોદ્દાનેના કાયથી નીકળે છે જે કોઇ પશુ જાતના સવાસ વિના કહાડી આવે છે.

અને પશુ પરમીટનો કાવડો જેવાં પન્ડ વરસથી દસ્તિમાં આવ્યો છે અને કમીએશન ખાતું રથપાતું છે. તમા આવનારોને પરમીટો આપવામાં કાવડથી પ્રતિબંધ હોવા છતાં વખતે વખતે માણસો વગર અરકાવતે આવતા હતા અને આવનારોઓને પરમીટો રથાનીક અમલકારો કાવડ આપતા. જુના માણસ ને તો વગર કાવડે પાછા આવવાને શુક

ખાળીગરેશન ખાતા તરફથી કાવડ વાતની તકલીફ વિના પરમીટ. મળતો. પશુ એક દિંદો (ધોળી) એ તરમાસના કાવડ વળેા ખોટો કાવડ રથાનીક અમલકાર પ.સેથી સખ્યાવધે પરમીટો કદાવી દેશ કાવડ તે વેંથી. તેથી કશું માણસો આવતાં છાળીગરેશન ખાતાએ નપાસ કરી તો પરમીટો કદાવનાર મળ્યા નહિ અને આવનારોઓએ કશુલ કરવું કે પરમીટો રથાની લખને તેઓ આવ્યા હતા. તેનાં કાવડ પરમીટો કાવડને પશુ કાલી અ.વ.ગતું બંધ થયું છે. જુના માણસો દેશ જતાં વખતે કમીએક અ.વ.ગતેના ભત્રમણ પત્ર સાથે છાળીગરેશન ખાતા પાસે પરમીટો લેવા જાય છે તેને પશુ મળતી નથી. અને જનાર માણસનું નામ લખી કાવડ જશુવે છે કે ગેરા આવી તાર કરશે. તો આવતાની રજ મળશે; પરમીટ વેચવામાં આવતી હોવાથી કાલી આવવા માં આવશે નહિ. આ બાબત ગંભીર છે. એકાદ માણસની નીચ વરવાળુંકેને લીધે આખી કામને અન્યાય થાય છે !

ખેતીને માટે સારા બરિપની આકા રથાય છે તેમાં પશુ વરતી વુજા હોવાથી અને પેદાશની નીકળા બરાબર ન હોવાથી કશુ તેને વેંધએ તેટલું કિલેજન મળતું નથી. તમાકુ અને કપાસની ખેતીઓ આવળ જતાં સુલક સુધરે એવો સંભવ છે.

સ્પ્રીંગફીલ્ડ મહેરાઓ રીલીફ કમીટી

મહેરીઆ તાવના કુમકારથી સપડા એકા ગરીબ દિંદોઓને રજાસુ આપવા ઇડિઅન એપિપાનિઅનમાં થએલી સુચનાને ઉપાડી લઇ મેસર્સ દીવાન, પ્રસાવાળા, શેલન, હુમેલીઆ, બગવાનદીન, રૂપનારાય જુસિંહ, પી. શેલન સુચીત મહારાજ, ડા. નાનજી, અને એચ. એલ. પોલ એટલા ની અનેલી એક કુકડી તા. ૨૧મીએ સ્પ્રીંગફીલ્ડ તરફ ઉપડી ગઇ હતી. તમા જતાં તાવના કુમકારથી સપડાએકા દેખાતા આસરે ૨૦૦ દિંદોઓ તેમનાં નિંદામાં આવ્યા. કોડી નપાસ રથ વાદ રી. નાનજીના પરમુખપણા નીચે એક મીટીંગ ભરી રી. પોલે વગવાળાં કે વગવાળાં એપિપાનિઅનમાં આ મહેરા લેવાના દુખ તો જે નીકળ કરવામાં આવ્યા હતા ને દુખા આવળાં જાવતા. એવાએ જાએ, આ જવાબે રજાવા લગાવવા દિંદોઓએ સુચનામાં સાંગત પિલી છે, પશુ તાવતે રીધે

તેઓ ધધો કરી શકતા નથી. તેઓમાંનાં
સેંકડો તો મરણ પામ્યાં છે. આ લોકો
ને વાસ્તે આપણે શું કરી શકીએ તેનો
વિચાર કરવા મા. સુચીત મહારાજે આપ
શુને અતરે બેઠા કર્યા છે. આપણી
સાથે પાંચ ગેલન જેટલું કીનાઈન લગ્યા
છાએ પણ આટલા બધા નિરાધાર કરદી
માં બીજું કશું હોય ત્યારેજ પુરું થશે.
કીનાઈન તથા બીજી પણ દવા જોઈએ.
માટે પબ્લીક ફંડ ઉઘાડી કરવા એક
કમીટી નીમવી જેણે ઉપરાલ્પ કરવા ઉપ
રાંત આ બાબતમાં યોરોપર તપાસ ચલા
વવી અને સરકારને બધી હકીકતથી
વારફ કરવા. તેમ થશે તો સરકાર પણ
પોતાથી બનતું કરશે. કેમકે રાજવાળા
હિંદુ મહિના તરફી વતી મા. સુચીત
મહારાજ તરફથી આપણને પા. પ ની
સહમ મળી છે. મા. સુબરનીએ મુદત
જગ્યા વાપરવા આપી છે. અને બીજા
હિંદીઓએ પણ તેવીજ રીતે મદદ કરવી
જોઈએ. મા. સુચીત મહારાજ તથા મા.
શેલન કેટલુંક બોલવા હતા. કે. નાનજી
એ જણાવ્યું કે કમીટીને મદદ દેવા અને
ઝડપથી સારવાર મુદત કરવા હું ખુશી
છું. અને જો લોકોની દવાઓ પુરી પાડ
વામાં આવે તો દરરોજ ૧૨થી ૧ વાગ્યા
સુધી એક દલાક આ જગ્યાએ આવતો
જવસ.

આપણો થવા પડી એક કમીટી નીમ
વામાં આવી. આદ આસરે ૧૫૦ હિંદી
ઓ જેઓ દવા માટે આનુરૂપથી વાદ
જેલ ઉભા હતા તેમને દવા આપ્યા આદ
મીટીંગ યરબાન કરવામાં આવી હતી.

મારિસપરગને શોધીપ કરવા માટે
પગલાં લેવા ગોરાઓનું એક મંડળ ઉભુ
થયું છે. તે મંડળની હીલચાલથી તા. ૪
થી મે એ મારિસપરગમાં એક મેટો
તહેવાર પાળી રમત મમતના ગોરાના
મેળાવડા કરવાની તે મંડળે યોજના કરી
છે. બહારના લોકો મારિસપરગની
મુખાકાત લઈ થકે તે માટે તાનાસના
દરેક રોડનેથી એક વખતની ટીકીટના
દરે જવા આવવાની (સોમવારની મધરાત
સુધી ચાલે તેવી) મીટીટ આવવાની
રેલવે સાથે તે દિવસમાટે ખાસ ગાંઠવણ
કરવામાં આવી છે. [રજનવણાઓ માટે
જવા આવવાની મીટીટનો ખાસ દર દી.
૨૦ મુખવામાં આપ્યો છે.

ખબરપત્ર

લેહનસ્ખર્ગ.

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

એશિયાટીક બીલ.

ચીનાઈ અરજ.

ચીનાઈ એસોસિએશને હિંદી કોમની
સુચના કબુલ રાખવા બાબત હાગળ લખે
લો તે બાબત મા. રમતસે જવાબ આપ્યો
છે કે હિંદી કોમની સુચના સરકારે કબુલ
રાખી નથી; ને રાખી શકતા નથી. તે
ઉપરથી તેઓએ વિચાર્યત ચીનાઈ એસની
ને તાર કરવાના ખર્ચ મળ્યા છે. ચીના
ઓ પણ જોરમાં છે. તેના રોડરેટરીએ
મને કહ્યું કે જો કાયદો મંજુર થશે તો
તેઓ પણ જેલમાં જશે.

કમીટીનો તાર.

વિચારતની કમીટીને છેલ્લા તાર એસો
સિએશને કર્યો હતો તેનો જવાબ મળ્યો
છે કે જનરલ એથાને મળવાની તપવીજ
આલે છે. લોરડ એલમીનને સખત લખાણ
કર્યું છે અને આમના મેંજરેની મીટીંગ
બુધવારે થશે. ઉપરનો તાર ગુરવારે
(તા. ૧૮ મીએ) મળ્યો. સનિવારે (તા.
૨૦ મીએ) રોડરેટરી મેમમાં તાર છે કે
જનરલ એથાને કમીટીને મળવાની દા
ખાડી છે. આજ સુધી આટલા બપર
મળ્યા છે.

શું થશે?

આ ઉપરથી તથા કમીટીના હાગળ ઉપ
રથી એમ ધારવાનું કારણ છે કે બીલ
મંજુર થઈ જશે. અને આમ થાય તો
જેલ એજ લખાય છે એમ દેખીતું છે.
મારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે એક ગોરા
અમલદારની પાસે જેલના કરાવની વાત
ચાલતી હતી. તેણે હસીને કહ્યું કે
'એવા દરોજો હિંદી કોમ પાળે એમ હું
માનતોજ નથી.' આ વાક્ય બહુ બારે ગણ
વાનું છે. એમાં કંઈજ શક નથી કે
હિંદી કોમની સાખ બહાદુરીની નથી;
અને તેવીજ તેઓ ગમે તેવા કવદા પસાર
કરવાની હિંમત કરે છે. જો બીલ પસાર
થવા ને આપણે જેલમાં જવાનું માંડી
વાળો તો હિંદી કોમના બાર વાગ્યા
વિચાર સમજાવું જોઈએ. પેલા ગોરા
અમલદારનું કહ્યું બતાવે છે કે જેલના
દરજ ઉપર અવર તે મોટાને જવાસ
સાચીજ તો તે બાલ સિંહરી ન કાવડ.

આપણે ખરા જીએ એ મતાવવાનો દરે
વખત છે. આપણે શીખી ગયા જીએ કે
એક જોરો વાગ આપ્યો એમ દરેકમાં
બેઠી જુમ પાડતો. લોકો તેની વહારે
આવતા ને વાલને ન જોઈ મીટીટને પાળ
જતા. ત્યારે વાગ ખરેજ આપ્યો ને
જોરો જુમ પાડી ત્યારે પાડોલી મરફરી
સમજ મદદ ન થયા અને જોરો માર્યો
ગયો. આપણી પણ બેઠી જુમે જન્
પડી છે એવી તેઓની સમજ છે. હવે
આપણી જુમ ખરી છે ને મતાવવાની
પુરી જરૂર છે.

શંકાઓના જવાબ

બીલ પાસ ન થાય એવી મહેનત બહુ
ચાલે છે જતાં તે પાસ થશે એમ માનીને
આપણે અમાઉથી તકવાગી રાખવાની જરૂર
છે. બંધુ કેશવેથી કેટલાક સરલો પુછવા
છે. તેમાંથી મુખ્ય ને જરૂરના સવાલો
વિષે ખુલાસો નીચે પ્રમાણે કરું છું.

આ વાત યાદ રાખવાની છે કે આપણી
લડત જેઓ ખરી પરમીટવાળા છે તેઓને
સારું છે એટલે જેઓની પાસે જોડું હપિ
વાર ન હોય તેઓએ તો માનસવાદ નજવા
નીજ જરૂર છે. જેઓ લગાઈ પહેલાંના છે
અથવા જેઓ ચોખ્ખી રીતે લગાઈ પડી
આવેલા છે પણ જેઓની પાસે ખરી
પરમીટ છે તેઓએ લડત લેવાની છે.
જોરોએને કાલ હજી દઈ શકે એવી
સ્થિતિ નથી. જોરોએ એટલે ૧૬ વર્ષ
ની અંદરના સમજવા. આટલી ચોખ્ખવડ
કર્ષ પડી ખરું સમજવાનું એ છે કે લડત
કવી રીતે લેવાની છે. એના જવાબમાં

૧. બધા માણસોને એકદમ જેલમાં લઈ
જાય અથવા તેઓને જતું પડે એવું
બનવાકળ નથી.
૨. કાયદો મંજુર થવા પડી અમુક
મુદતમાં પરમીટ બદલાવવાનો હુકમ
થશે.
૩. તે મુદતમાં કાલે હિંદીએ પરમીટ
નહિ બદલાવવી.
૪. એટલે મુદત વિન્યા બાર સરકાર
મરજમાં આવે તેવા માણસને વગર
પરમીટ રહેવા સારું પડી શકે છે.
૫. કોને પકડશે ને કઈ જગ્યાએ એ
ન કહી શકાય.
૬. ધારો કે કોલેજનું ગરીબ હિંદીને
પકડે.
૭. તે મા. બાંધીએ સપ્ટેમ્બરમાં કડવા
પ્રમાણે તે પોતે જો તે માણસ ખરી
પરમીટવાળો હશે તો તેના ગમાત
મદદ દઈ.

૮ તે વેળા પુરાવો તે પોતે આપશે કે તેની સલાહ આપી કામને એવી છે કે તે કાયદા પ્રમાણે પરખીટ નહિ લેવી પણ નમ્રતા પુરવડ જેઠમાં જવું. તેથીજ મજબૂર અસીએ પર ખીટ નવી નથી કહાવી.

૯ આમ જ્યારે વકીલ પોતે કહે ત્યારે સંભવ છે કે તે માણસને હારીને વફાલેજ પરડે. ને એમ થાય તો મી. ગાંધીનેજ પકડવામાં આવશે ને અસીજ છૂટશે. આ વેળા ને બનશે તો એસોસીએશન વતી પણ તેવીજ જુજાની આપશે.

૧૦ જનાં સંભવ છે કે પકડેલ માણસને જ સળગાવશે. અને જો એમ થાય તો પહેલી સળગ તો એમ મળશે કે તેને અમુક મુદતમાં દેશ માંથી આદવા જવું.

૧૧ ઉપરની મુદત વિત્યા બાદ તેને પાછો પકડવામાં આવશે. ત્યારે કાર્ટનો વૃક્ષ નહિ માનવા આગત દંડ અથવા જેલની સગવડ થશે.

૧૨ દંડ આપવાની તે ઘણી ના પાડશે એટલે તેને જેલમાં જવું પડશે.

૧૩ આમ ઘણા માણસો ઉપર કામ ચાલે તો અને બધા જેલમાં જાય તો સંભવ એવો છે કે તુરંત છૂટ કારો થશે ને રીતસર નવો કાયદો થશે.

૧૪ પણ એવો જો સંભવ છે કે જેલ માંથી નીકળ્યા બાદ તે માણસ દેશ બહાર ન જાય તો તેને પાછો જેલ માં મોકલે.

૧૫ જે માણસ આવી રીતે જેલમાં જશે તેનાં આવડી છોકરાને જરૂર જણાયે ખાવાનું પગલીક કંઠમાંથી મળશે.

આ પ્રમાણે દુકામાં શિથિલ થયા સંભવ છે. દમીકતમાં આ પગલું જરૂરજે ભય કર નથી. દુકાનદારો પેતાની દુકાનની અને હોકરો પેતાની લાઇસેન્સ આપ્યા પરસની લઇ સમજશે એટલે વેપારમાં અડચણ નહિ આવે. દુકાનદાર કાંઈપણ માણસને દુકાનમાં રાખી પોતે જેલનું સુખ ભોગવી શકે છે. ફેરીયાગને તો કરી દરકત આવવાની ન રહી. મારો અનુભવ એવો છે કે ઘણા ફેરીયાગ એવી દુકાન દાયક હાંધી ભોગવે છે કે તેના કરતાં તેઓ જેલમાં વધારે સુખી રહેશે. આ જેલમાં નામેરશી તો હજ નહિ. સમુગ મી આગલ મેળવવાના રહેલી છે. એટલે કે.છએ મજસાવતી કે હિંમત હારવાની જરૂર નથી રહી. જો આજમા કાગળમાં

કહી ગયો છું તે પ્રમાણે કામને આ ઉપર થી કંઈ સવાલ પુછવાના હેય તો તેણે પરખારો જોહાન્નમર્ગ એડીટરના નામનો ખોક્સ ફપરર ઉપર કાગળ લખવો એટલે તેના જવાબ આ કાગળમાંજ દેવામાં આવશે. દરમીઆન મારી સરવેને એટલી વિનંતિ છે કે જેલનું સાહસ તે બારે છે. પાણું પગલું એક પણ હિંદીએ ભરવાનું નથી. નહિ તો જાની બાહ્યદારવાનું યમે.

હિંદી કેવા બરાખ ?

રાંડ દેશીએલમાં આગતના એડીટર મી. ગમનીના રીપોર્ટ ઉપર જે સખત રીકા કરી છે તે જાખત હેડનાગરમયો 'ન્યાયા' એવું ઉપનામ પાડ્યું કરી એક અન્યાયી કાગળ કાઢ ગોરાએ લખ્યો છે તેમાં તે જણાવે છે કે:-

“ હિંદીએલ. કામના દહાડા અકવાડીયા માં સાત રહે છે. સુરજ ઉગતાં તે આથમતાં સુધી તેઓ કામ કરે છે. રવિવારે ચોપડાઓ લખે છે, ફેરીયાગઓ એક ખીખનાં ખાતાં ચોખાં કરે છે. ખીખ રમતે દહાડે પાતો જ યોડ ઉપડી દુકાન રાખે છે. અથવા તો એક માણસ ને બહાર ઉભે. રાખે છે કે જે દેશ ચરાકને અંદર ચુસાડી દેય. ગામડાએના હિંદી વેપારી રવિવારે વખાં એકન્ટો નમુના લાખ્યા હેય તે નપાસે છે એટલે એકન્ટોને પણ સાત દિવસ કામ દેવાનું મળે છે. મુદતે નાખું બરવાં એવો અજેજ યાના ! ૬૦ દહાડાની મુદતના ૧૫૦ દહાડા એવો સ્વાભાવિક થતો છે. લેણુદારોને ટકા સુકવયા નવજની પાત નથી. પેતાને નામે તેમજ સગાએને નામે એમ નાદાર દેવદાર હિંદીની સંખ્યા તો પાર નથી. તેઓ માત્ર લેવી વેળા જેટલી દલીઓ આપી શકે જતાવે છે તેટલેજ દરરો નાદારીનો ખુલાસો કરતાં જણી જોઈને સુરખા ખની નીકળી જાય છે. હપ દકા હિંદીનો વેપાર સહેલો છે. કાંઈ હિંદી ધરાક જતો નહિ કરે ખોટ ખાઈને પણ માત્ર વેચશે. તેમાં નુકશાન થાય તે કહ તેનું નથી પણ લેણુદારનું છે. જે વેપારીઓ આવા હિંદીની સાથે વહેવાર રાખે છે તેઓ હિંદીથી કંઈ ઉતારતે દરરો દોષિત ન મણાય. જે દરસવાજ એરેજ રીવર કોલોનીનો દાખવો લઇ હિંદી દુકાનનુક સાની આપીને કે આપ્યા વિના-અથ કરેતોજ દેરેન્ડત. હેડનાગરમ. આરંભુદો દલાડરસાંદરય વચેરે લહેવોમાં મુદેખીખન વેપારી એવો વેપાર કરી છે.”

આના જવાબમાં મેલનો એડીટર લખે છે કે જો 'ન્યાયા' ની વાત બધી ખરી હોય તો એટલા બધા ગોરા વેપારી હિંદી ની સાથે વેપાર કરે છે એ ન સમજાય તેવું છે.

એટલે 'ન્યાયા' ના કાગળનો જવાબતો મળી ચુક્યો. તેના કાગળમાં જેમ કેટલુંક વધારે પડતું છે તેમ ઘણું આપણે કમુલ કરતું એ લાજમ છે. આપણે દહાડો રાત કામ કરીએ છીએ, રવિવારે પણ અંપ વાળતા નથી. વાયદા પાડતા નથી ને ટકા ચુકવીએ છીએ. આ સાર આગતમાં સુધારો કરવા જેવું છે એમાં કંઈ શક નથી. આપણામાં અસલી દેક હોવાની જરૂર છે ને નામદાર અખીરે શીખામણ આપી છે તેમ પશ્ચિમની ફળવણી લેવાની જવું જરૂર છે. હવે મંડળાનો તો પાર નંધી રહ્યો. કાંઈ પ્રતિષ્ઠીત વેપારી વેપારી વર્ગ સુધારક મંડળાં કાઢે ને અગત્યના સુધારા કરી શકે તો ઘણી છતઓ દુર થાય ને લાઈ સેન્સના કાંઈ કાયદાઓ પણ નાશુક થાય.

ખુલાકા કેવો ?

જેલનીસગરમમાં હાલ દરમની ચડી વખતો વખત અટકી જાય છે. એવો કહાડા ખાખેજ હોય છે જ્યારે દરમ અટકી પડતી નથી. આના બે કારણો હોઈ શકે. હિંદી કામ એમ માની શકે છે કે ચુનીરીપાલીટી કાળા માણસોને દરમ માટી વાવડવા દેવી નથી તેમાં ખુલાતો કાપ થયો છે. અથવા તો એ કારણ હોય કે જેઓના હાથમાં વિચળી ના સંચા જોડવાનું કામ હતું તેઓએ પેતાના કામમાં પેસાને ખાતર દગો કર્યો છે. ને દરર સુજળ કામ કરતું નથી.

કોલોનીયલ કોનફરન્સમાં હિંદી.

આજરોજ વિલાયતથી તાર છે તેમાં જણાય છે કે મી. મોરલી કહે છે કે હિંદી ની ખાખત કોનફરન્સમાં યોક્સ આવશે.

જોહાન્નમર્ગમાં એક ખજાનવાળા જાખા

જણાવે છે કે પટેલ અસનાકહ દસગઢ માયેલ જેમણે આર્જીવોરના નહીત દોહ મજબૂર ગામની મજસાવતા નવા મહેસા ના ઉધરાગામાં નાના પાન કરી જાની વેચે. ધોલ વિવસ ઉપર દેશ જતા હિંદી ના તે વખતે દેશનાં યતરવ. કામને આપણે જે.પા. હેડનાગરમ દેવા દેવા.

મુંબઈ.

સર પ્રિન્સિપલની મુદતી

મુંબઈ મ્યુનિસિપલિટીની જે. પી. મેયરે કચેરામાં આપેલી મુદતીમાં સર પ્રિન્સિપલને કોઈ ન મળનાથી કોરોનારે કનમાં તેમને જગ્યા આપવા સાહે ગીર માથે પોટે તરફથી મુદતીઓ મેયર મી. હીલીને રજૂનામું આપી પીન્સિપલ મારે સર પ્રિન્સિપલને મેયર તરફે ખદાર પડવા આમદ કર્યો હતો. આ મુદતીમાં સર પ્રિન્સિપલને કોઈ મળવાપાદ કોરના મુદતીઓ જેમું અનેર મુદતી જે. પી. મેયરની મુદતીના એક મેયરની આપનામાં મેરકામેસર મેયરથી રદ મળે છે. એટલે તે મેયરની જગ્યાએ સર પ્રિન્સિપલ આવ્યા. તે ગીરમાં પોટે પોટે ફરીથી મુદતી થશે તેમાં મી. હીલીને ફરીથી મુદતી આપે સંભવ છે.

મુંબઈમાં વીજળીની યોજના

પાણીના વેધમાંથી વીજળી પેદા કરીને મુંબઈમાં તે પૂરી પાડવાની તાના ચર્ચાની યોજના મુંબઈ સરકારની બહા લીધા પહેલાં રૂપમાં મુદત છે. એવી જણવરી કચેરામાં આવી છે કે કોલસામાંથી ઉત્પન્ન કરેલી વીજળી કરતાં આ નવી યોજનાની વીજળી બહુ સરળી પડશે. મુંબઈના મીસ ઉદયોગને તેથી કરીને મોટો રોકા મળશે અને ખરચમાં કેટલોક હમણે થશે.

મુંબઈની ટ્રાન્સે કંપનીએ મ્યુનિસિપલ લીડીને સખા જણાવ્યું છે કે નવી ધનારી વીજળીક ટરામમાં જે જુદા જુદા વસ્તો રાખવાની. તથા પહેલા વરગતા ઉત્પાદકો પાસેથી ખાસ દર લેવાની સખા કંપનીને આપવી.

ભાવકવાલી જયબાલી

આ રાજકારણની જ્યુબીલી વડોદરા કેપરાંગ અમરેલી. નવસારી. મેસાણા. જાગેલી. કોર. બાદગા. વસો. પેટલાદ. પીંચ. મારેડા. તથા મુંબઈના જુદાજુદા સ્થળે ઉજવાઈ હતી. વડોદરાના ના. મહારાજ શયાહરાવને તેમની જ્યુબીલી અંગેથી મુંબઈમહાદીના તાર ના. જજ મી. ચંદાવરકર. મોત. સર પ્રિન્સિપલ મહેતા. સુવત પ્રોલિક કોનકરસ વગેરે મુંબઈ અને ગીર સહેરના જુદા જુદા મંડળો અને પ્રદરોએ કર્યો હતો.

સીલવર જ્યુબીલીના પ્રસંગે તામકાર તપકમાર સરકારે પ્રમના સાવામાં લીધેની મુદતી ફરી છે. (૧) કદમાં આમ

કાંમાં મેયરનોપરની પાછળની બાજી રહેલ રેવન્યુ માંડી વળવામાં આવશે. (૨) પ્રાથમીક કળવણીમાં બહુ શેરજી મુખી શી લેવામાં આવશે નહિ. (૩) પાટનું અને અમરેલીમાં જે મેયરડીંગ હાઉસ રધાપમાં. (૪) મુદતમાં વિદ્યાર્થીઓને મોડલવા માટે પાંચ રોકા-શીપ કરવી. (૫) સરકારી ખરચ વડોદરાની નવી મારેડા ખાંધી આપી સહેરની મ્યુનિસિપલિટીને બંદ આપવી. (૬) સહેરમાં એક વપના શાલક અને એક ગાંડામીની છરપીતાલ રધાપવી. (૭) કોલકોટમાં ચાર નવી છરપીતાલો કરવી. (૮) રેલ વગેરે ફલકી કમના લોકના લાભ માટે ફરા વગેરે મોદાવવા માટે પા કાખ રૂપિયા ખરચવા. (૯) વડોદરા સહેરના ગીચ પલ્લીવાળા બાગમાં એક બાક બનાવવો.

વેરલમ.

તા. ૨૩-૪-૦૭

(અમારા ખાસ ખબરપત્રીતરફથી)
સામવારે રામનવમીના મહેલરવ હોવાથી અહીંના તથા મોના, રેંગાટ, રેંગર, કર અને વગેરે રચના કરવાક વિદુલાઈઓ નો એક મોટો મેળાવડો શી જોવાલાલના મંદીરમાં રાત્રે તવ વાગે મળ્યો હતો. એક સુશોભિત મંડપમાં સરવેને એકક આપ્યા બાદ બાણુ તાલેવતસિંહે ધરમ ઉપર બાણુ આપતાં જણાવ્યું કે આપણે ધરમની બાળતમાં આ દેશમાં બહુપ શીષીવતને પામવા જેમું જેવામાં આર છે તે સરવેએ પોતાના ધરમની ઉન્નતિ માટે તવ મન અને ધનથી હિપાય લેવા જેમંએ કારણ કે ધરમ એજ મનુષ્યનું એવ કરે છે. બાદ તેમનું રામ ચરિત્રનો કેટલોક હોવાક સંભળાવ્યો. શ. અંબારામ મહારાજે શામકા દર્શન સાથે અને ગીત હન. પ્રમણે સહિત અસરકારક બ.પામાં ધરમનો બોધ આપ્યા. કંકરેલેસવળા મી. ચંદાવરકર બાણુએ પછુ ઉપર પ્રમાણે વિવેચન કર્યું. ધર્મ પાળવાથી વડોદરા માં અને પરમારધમાં કેવા હાજ ઘાપ છે તે બતાવતાં શ. મોકમંદાસ માંપીએ જણાવ્યું કે હાલની મારીક રિથિત અધર્મ ને બજાનને લીધે તથા વિધા અને સંપની બાબીને કારણે, રામ જન્મ ઉત્સાહના કામમાં બાણુ તાલેવતસિંહ તથા બીજા કેટલાક બંદ ઉત્સાહ વાને ખતથી બાગ રાધ્યા હતો. બાણુ રાત બાગધુમમાં ધરમની ઉંક ખાવાકામે પ્રસન્ન તથા રાખુ પેત પોતાને રચણ રવાના થયા હતા.

સનાતન ધર્મસભા.

કચેરા તા. ૨૩-૪-૦૭

આજરોજ સભા કાચમેરી પામના મકાનમાં મળી હતી. રીંગરટ વાંચવાનું તથા નિવકરમ થયા બાદ આજનો વિષય શ. અંબારામ મહારાજે મહાત્મા શ્રી નથુ રામ શર્મે કૃત ઉપદેશ મંચાવરીયાંથી ચિત્ત સંશોધનનો વિવેચન સાથે વાંચી સંભળાવ્યો. બાદ તેમણે આનંદની સાથે ઉપદેશ આપનારાં કેટલાંક જગનો ગાણ બતાવ્યાં મી. મુન્નેએ સભાના કામની પ્રશંસા કરવારે બાણુ ફરી કચેરાન હાજર થવાનો પોતાનો કરોડ જણાવ્યો. મી. મેડે પછુ કામણી બતાવી ને વ્યાખ્યાસેરીએ વિવચ ઉપર આવતે વખતે બાણુ આપવાનું જણાવ્યું. સભામાં પધારવા સરવેને વિનંતિ છે.

મદિરના સેક્રેટરીને જાણાવેલો કાગળ તથા નરીઓ તરફથી પુઝરીએ વાંચના બાળતમાં બળેલો જવાબ સભાના સેક્રેટરી એ વાંચી સંભળાવ્યો હતો. આપણા જવાબ ઉપર ચર્ચા કરવાનો વખત ન રહેલ હોવાથી તેનો ખુલાસો આવતે વખતે કરવાનો હુકમ થયો હતો. એટલું થયા બાદ શાંતિમંત્ર બાણી સભા વિસરવન થઈ હતી.

નાતાલ મેમણ કમ્યુનીટી ફંડ.

ઉપરના ફંડ ખાતાના ૧ મેંબરો મારિલેવરગ થયા હતા. જ્યાં તા. ૨૦ મીએ બેઠાવતા ચાર વાગે થી નાતાલ મેમણ કમ્યુનીટી ફંડમાં ત્યાંના મેમણ બ.ક.ઓને મેંકાવવા મી. મુસા ખન મહમદ ને ત્યાં સભા મળી હતી. પ્રમુખપદ મી. મુસા ખન મહમદને આપવામાં આવ્યું હતું. મી. અબદુલા હાજ અદમ, મી. હાદા ઓરામાત, મી. વલી મદમદ જુમા, મી. સુલેમા અમદ, મી. જમાત જુમા, મી. શાહાલીમ જુસબ, પ્રમુખ સાહેબ, તથા મી. ઉમર હાજ આમદ ખેવરીએ કેટલુંક વિવેચન કર્યા બાદ સભાનું કામ સંતોષકારક રીતે પુરું થયું હતું. કંબીટી માં કાગળજ ૧૦૦ મેંબરો થયા છે. મારિલેવરગ, રીચમંડ ને ધેરવીકમાંથી કાગળજ પા. ૨૦ કંબીટીને કાગળમાં થય છે. જેમાંથી પા. ૨૦-૧૨-૩ રોકડ મળ્યા ગયા હતા. રીચમંડ અને મોરના પીસમાં પછુ કેટલા મેંબરો થયા છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના વાદ સમ્બંધી તે તેઓના પત્રો ઉપર તુરંત પ્રતિત્ત મળવાનો સંભવ છે.

1. કામગીરી એક જ બાબતે સંબંધી.
2. અક્ષર મોખા સાહીથી લખવા.
3. નામ તથા ક્રમાંક બદલવા લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી તબક્કે સારું.
4. મંત્રણવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અડવાડીયામાં દાખલ કરી શકાશે.
5. લખાણ હમેશાં કુક અને સુદક્ષર હરવું.—અધિપતિ.

જેલમાં જવાને બહાર પડે !

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપના આગ્રહ એક અંકમાં હવે જેલના ફરજને વળગી રહેનારાઓએ પોતાનાં કામગીરી પોતાની સહીઓ સાથે પેપરમાં લખવા મોકલ્યાં, તે જેલના ફરજ આપની કામગીરી છે. અમે અમારી મરજી બદલે કરવા ઉપર લખાણ મોકલીએ છીએ. બેલાન્સપરગ, લી. ગંગારામ કાળોદાર તા. ૧૬-૪-૦૭. રતનજી રંગનાથ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

વીરનીર્ગોજથી મી. કાશીદાસ અસવાલ લખે છે કે સપ્ટેમ્બર માસ (1) મીટીંગના મોધા ફરજને હું વળગી બેઠા છું. તેની સાથે હું પણ હરોડે રાખું છું. પણ હારું છું કે જેઓની પાછળ ખાતારો રહેશે તેની સમગ્ર એસોસિએશન કરશે. પ્રીટોરીઆ, લી. મુસા કાસમ હાઉસ તા. ૧૬-૪-૦૭

[પાછળની બાબતના બહેનરત વિશે એખવટ અમારા બેલાન્સપરગના અખર પત્રમાં આવી જાય છે.—અ. ઇ. ઓ.]

કરમચંદ્રની કમીટી વતી મી. ખર સેદજી હોરમસજી દેસાઈ બરીદીયા ધન્ડી અને એસોસિએશનને લખે છે કે:—

“ટરાંસવાલનો જીલ્લાગી બરેલો કાયદો અમે હવે કુલુલ નહિ રાખીએ પણ જેલમાં અમલું. અને અમને ઉમેદ છે કે ખીલ દિંદીઓ તેમજ કરશે.”

હિંદી કામગીરી દરખાસ્તપર ટીકા.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

છેલ્લી માસ મીટીંગ વખતે એશિયાટીક ઓરડીનન્સ સાથે જે દરખાસ્ત હિંદી કામે રજુ કરી છે તેમાં એક બાબત એવી છે કે પરમીટ બતાવ્યા વિના લાઇસેન્સ ન મળી શકે. આ બાબત મને નુકસાનકારક લાગે છે. આથી કરીને હિંદુસ્તાન ગએલ પેપારીનાં લાઇસેન્સ તેમની ગેરલાજરી દરવાજા બંધ થશે અથવા તો તે ગેબલ નાં મોટી મુશ્કેલી નરશે. ગોરા વગેરેને પરમીટ બતાવેથીજ લાઇસેન્સ મળે એવું કહે છે નહિ. વળી લાઇસેન્સની છુટ સંબંધ સુપ્રીમ કોર્ટનો કેસ થઈ ગયો છે તેને પણ જાંબ લાગે છે. ખીલું દરખાસ્તમાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે ‘સુદતની પરમીટ કોલોનીઅલ સેક્રેટરી માગે તેવી બાબતનીરી રહીને આપવી.’ આ કારણ પણ કારણ વખતે બહુજ અવગણ કરતા થશે. ધારો કે ટરાંસવાલમાં રહેતો એકદલ હિંદી બહુજ માંદો હોય ને એકાએક ડલા ગોઆએથી કે નાતાલથી તેના કામ સમાને મળવા આવ્યું હોય તો તેની ચિંતા બરેલ વખતમાં એ માલુમને બાંધીનગીરી આપવા વગેરેની પંચાતમાં પડવાનું કેટલું બધું મુશ્કેલ થાય ?

માટે આ ઉપરથી મને લાગે છે કે એ કાયદો આપણે ખીલકુલ જોખાએજ નહિ. આપણાં દુઃખો માટે મોટો પોકાર કાઢવા એક પીટીશન થકી તે ઉપર નાના મોટા ફરજની સહીએ લઈ તે હિંદુસ્તાનમાં, હાંસાંમાં, કીંગ એડવરડ ઉપર, તથા ખીલ જાંબી પ્રગત્યો ઉપર મોકલવું જોઈએ અને કહેવું જોઈએ કે વેલ વગરના લોકો ઉપર ટરાંસવાલના વેલવાળા ગોરાઓ આવો જીલમ કરે છે વળી અહીંની સરકારને પણ કહેવું કે લોકોને કાઢી મુકવા હોય તો જીલમી ધારા કરીને લોકોને રીખાવવા કરતાં બદલો આપીને કાઢી મુકવાનો સીધો રસ્તો હો. બદલો આપી કાઢવાની વાત આગળ જણાવવામાં આવી છે. પણ આ વાત દુનિઆની નજરમાં ગોરાને માટે નામોટી બરેલી લાગે તેવી હોવાથી હાલ તેમણે પડતી મુશ્કેલી છે. આ બાબતપર ચરચા ઉભી કરવી જોઈએ.

બેલાન્સપરગ, લી. બમનસાહ.

તા. ૧૩-૪-૦૭

[આ કાગળમાંના ઘણાં ચંપાનો જવાબ અમારાં લખાણોમાં આવી ગયા છે. એટલું યાદ રાખવાનું છે કે હિંદી કામ અત્યારે પોતાનું માન જાળવવા માગે છે. માન રહેશે તો ખીલ હકોનું ધક રહેશે.—અ. ઇ. ઓ.]

જેલ એ એક જ રસ્તો છે.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

હિંદીઓને એક સંગ થવાનો વખત હવે આવી ગયો છે. નાત જલતા નેલ વગર એક જ થવાનું છે. અગ્રેવાંતોનો ઉપકાર માની તેમને પુરતી મદદ દેવા વગર દરેક જેલના ફરજને બુલન રીમે વળગી રહેવાનું છે. જલપાનીઓની તરફ વિચાર પડેલાંદી એવું તો માલુમ પડે છે ન્યાંનો ફરજ એક સંપ થઈ દેવાં કામ બતાવ્યાં છે ને દેવાં ફળ તેઓ આપી શક્યા છે.

પ્રીટોરીઆ, લી. હરમાલજી હસપ રાયજી. તા. ૧૬-૪-૦૭

દક્ષીણ આફ્રીકામાં પડતાં દુઃખની કહાણી

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપે અગાઉ અંકમાં દક્ષીણ આફ્રીકામાં પડતાં દુઃખની કહાણી પ્રગટ કરવાની સુચના કાઢી લેવા જે હરોડે બહુર કયો છે તેથી હું હારું છું કે તમામ વાંચક વરગ ખુશી થશે હશે. જે કાયદો એ જાનની ચોપડીથી મેળવી શકાય છે તે જેતાં મણા મોટો ભાગ એ ચોપડીના ધરાદ થરા માટે જાળવા મુશ્કે નહિ. આફ્રીકાના કાફરોને જીલમીમાં વેચવાના ધંધા વાંચ એક અંગરેજ ખાન એ કામેલાં કાગળા બે ચોપડીએ પ્રગટ થયાં હતાં. ખરી હરીકત જવારે પ્રગટ બાણી ત્યારે મોટી ચરચા ઉભી થઈ હતી એમ તે વખતની ચોપડીઓ વાંચવામાં આપણે જોઈ શકીએ છીએ; અને પરી જામમાં યુસામી ધંધો નાખી કરનારો કાયદો બાંધવામાં આવ્યો હતો. તમે પર ગટ કરવા હારેલી ચોપડી આપણા દુઃખ નીવારણ અરથે મોટું હથીઆર થઈ પડે એમ હું માનું છું. આપણી હાલની કદગી રથીતી અને આપણાં ઉપર પડતી હાડમારીઓથી હજી ધણે મોટો ભાગ આપણા દેશમાં પણ ખીલવોકે છે. દક્ષીણ આફ્રીકાના ગોરા કોલોનીયલો અદેખી અને એકલપેટી આંખે આપણને ગેરબનસાદ કરી આપણા સાધારણ હક ની ધાતકી કલ કરવામાં ઘણો વખત થી કેવા મસજુલ છે તે સઘળી હકીકતો અરજીઓ વીગેરે મુસ્તકાસ [ફેલાવવાથી કંઈ સારા પરીણામની આશા રાખી શકીએ. રાંદેર તથા મુરતની કેટલીક

લાવજરેરીમાં એટ આપવા માટે હું
એ ચોપડીની પાંચ નકલો ખરીદવા
ખુશી છું.

રજન, શ્રી. મેચ સાપુરજી છ.
તા. ૧૪-૪-૦૭ રાંદેરીયા

કોંગ્રેસના સેક્રેટરીનો હોદો

મે. છ. યો. ના અધિપતિ જંગ,

આપા પારીક વખતમાં હોદ ઉમર
હાથ આમદ કરેરીએ દેશ જ્યા માટે
કોંગ્રેસના સેક્રેટરીના હોદાનું મહત્ત્વાનુ
આપ્યું છે. તેઓ સાહેબે પોતાની ખંત
થી કોંગ્રેસની જે સેવા બજાવી છે તે
માટે ધન્યવાદ ધરે છે. હવે સેક્રેટરીના
હોદા ઉપર કોની નીમણુંક થાય છે તે
જોવાને લેણા આવુર છે. કારણ કે દરેક
સભાની ચડતી પડતીના આધાર સેક્રેટરી
ઉપર રહે છે. જે સભાના સેક્રેટરી
સારા ને સ્વદેસાધિમાની હેતુ તે સભા
આખી દુનિયામાં નાખવા મેળવે છે. મી.
કરેરી દેશ જ્યાના હોવાથી કોંગ્રેસને
ખરેખર ધંકા લાગ્યો છે.

રજન, શ્રી. જુમા મદમદ
તા. ૧૪-૪-૦૭

હિંદુસ્તાનના અખરો.

પંડતમાં રમીઆ તથા લાખની થાપણ
થી મોટાર દરોન્સભેરત કંપની ઉભી
થઈ છે.

હાલ ખાતે જખરી આગ જાગી હતી
તેથી નમામ ખનર સળગી જઈને તલન
નાશ પામ્યું હતું અને મીલકતને વાવું
નુકસાન પુર્યું હતું.

અલીગઢ કોલેજના વિદ્યાર્થીઓએ પાટે
લી હડતાલ સંબંધમાં તપાસ કરવાને એક
કમીસન નીમવામાં આવ્યું છે.

એન પ્રોફેસર ગોખલેએ હજુ સુધીમાં
કરેલાં બહુવા લાપક લાપણોને એકાં કરી
મદ્રાસવાળા મી. છ. એ. નાટેસન પુસ્તક
ના રૂપમાં પ્રસિદ્ધ કરનાર છે.

તેજાપટમાં દેશી તાળાં તથા સંચા
સહીતાની સ્વદેશી વેંકા બનાવવાનું એક
ગંજનવર કારખાનું હાલમાં આવ્યું છે.
વળી નાની લેધર બેગ જેવીજ સેડની
બેગ તે કારખાનામાં બનાવવામાં આવે છે.

ગોહરાતા ફાકાર સાહેબ યોગ વખતમાં
પોતાના કુંવરેને કેળવણી માટે ઇંગ્લાંડ
સુકવા જનાર છે.

સુરતમાં પ્રાંતીક કોનફરન્સ માટે મોટા
પાયા ઉપર તકવારીઓ આવી રહી છે.
રાજધવારી કોનફરન્સ સાથે સંસાર સુધારા
કોનફરન્સ થવાનું છે. દોરતું તથા ખેતી
નાં ઓગરવાનું એક પ્રદર્શન પણ તે વખતે
બરવાનું છે.

અમદાવાદ ખાતે ખડાવતા વણીક કોન
ફરન્સ બરવાની હીલચાલ યોન. મી. મોક
લદાસ દેવનામસ પારેખ તથા અમદાવાદ
ના ખડાવતા વણીક આગેવાનોએ ઉભી
કરી છે. આ કોનફરન્સ મે માસમાં
બરવાનું છે.

ખંજાળીઓમાં એક એવી રીત કુળ
ચાલી ખેડી છે કે કેટલાકને પોતાની છોકરી
ને પરણાવવા વખતે પં વરસની કમાણી
થી ભોગ કરેલા પછસા ખરચમાં તથા
રીત તરીકે આપવામાં નાખવા પડે છે. આ
રીવાજની સામે હડત લેવા અને પરિણામે
રીવાજને નાશુદ કરવા ખંજાળામાં કાપચ
સભા નામનું મંડળ ઉભું થયું છે જેના
મેંજરો જગતમાં રીત તરીકે પછસા ન
લેવા તથા ધીનજોને ન લેવા માટે સમ
જાવવા વચનથી બંધાયેલા છે. આ મંડ
ળને જરૂરી સર માધ્યમદ ધોસ જેવાનો
ટેકા છે.

‘પંડત’ના માલેક તથા અધિપતિને
જેલમાં લઈ મવા પાદ આપીત ગોંધાની
પાણ કદવામાં આવ્યા તે વખતે એકો
તરડથી લેમને મોટું માન મળ્યું હતું.
તે ઉપર રીક કરતાં ‘પંડત’ પત્ર કહે
છે:--લોકોએ અમારા તરફ ગતાવેલી માયા
અને લલાહના પ્રમણમાં અમે પ્રજાની બહુ

નકવી સેવા બજાવી છે. અમે કદાચીત
ભુલ કરી હેતુ તોણણ અમે પ્રમાણીકપણે
અને સંચાઈથી વરત્યા છીએ. આમ
કરતાં અમને સગ પણ થાય જાને કદાચ
ભારત માતાની સેવામાં અમારી છંદગી
પણ અરપણ કરવી પડે. છતાં એ તો
એકસ છે કે કદી અમને અટકાવમાં
આવશે પણ ‘પંડત’ પત્ર અટકવાનું નથી.
અમે આજે તોફાન વચ્ચે છીએ; એટલે
કદાચ પડીએ; તો તેથી ખાલી પડેલી
જગ્યા લઈ અમારે પગલે ચાલવાવાળા
તકવાર છે. દોરમાં દોરવાથી, જુલમ
થી અને સળગી ‘પંડત’નું મહો બંધ
થઈ શકવાનું નથી.

રૂટરના તાર સમાચાર.

કીંગ એડવરડે ઇટલીની મુલાકાત લીધી
છે તેને જરમન જાપાએ રાજકીય ખટખટ
નું રૂપ આપવાથી જરમનીના અને ઇંગ્લાંડ
ના જાપા વચ્ચે તકવાર થઈ છે.

નાતાલના ગવરનર તરીકે બહલી થવાનું
મહોર થવાથી હોંગકોંગના ગવરનર સર
મેથુ તેમને ત્યાંની ચીની કામે એક માન
પત્ર આપ્યું હતું જેમાં ચીનાઓએ ગવર
નરના અમલની તારીફ કરી હતી.

નાતાલના નવા ગવરનર સર મેથુનેયન
હોંગકોંગથી નાતાલ આવવા માટે તા. ૨૦
મીએ ઉપડેલ છે.

દુનિયાની સુલેદ જળવધાનો વિચાર
કરવા એક કોનફરન્સ અમેરિકામાં ન્યુયોર્ક
ખાતે બાણીતા કોન્વેપતિ કારગેનીના પ્રમુખ
પણા નીચે બરવાનું હતું.

મી. મોરલીની પહેલાં દિંદી રંદટ સેકે
ટરીનો હોદો બોગવનાર મી. જોન સાડરી
કને ઉમરાવની સભામાં એક મંજૂરના
મરણથી ખાલી પડેલ જગ્યાપર મોહક
મળી છે.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં એવો એક
કરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો કે મજ
કર કોનફરન્સનું નામ ‘ઇન્ડિયન અલ કોન
ફરન્સ ગાળવું; અને વડા પ્રધાને તેના
પ્રમુખે, તથા કોલોનીઅલ રેટ સેક્રેટરી
અને કોલોનીઅલ પ્રધાનોને તેના
મેંજર નીમવા.

બ્રિટીશ એન્પાયરના લશકરી ખાતાના
વડા મી. હાલડેન અને જનરલ બોથા
વચ્ચે તે ખાતા સંબંધમાં ટેલીક વાતચીત
થઈ હતી.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સનાં લાપણો જાપા
એકારા પ્રગટ ન થાય એવી મોહવણ થઈ
છે જેની સામે વિજાયતના ફેટલાદ જાપા
એ સખત પોશર દેહાવ્યો છે.

કોલોનીઅલ કોનફરન્સ આમળ એવી
દરખાસ્ત ચરવાવાની છે કે કોલોનીઓએ
પોત પોતાનું નહિગળ જામવું. તે માટે
ની લાપક રકમરો દરમાંક પુરી પાડે,
તે તે ઉપરનું સંચ કોલોનીઓએ રાખવું.

ફિલિપાઈના નીવા નદીમાં ફરતી એક રીમર ગરફની સાથે અથડાઈને ઉંધી વળી જવાથી ૫૦ માણસોના જાન ગયા હતા.

ચીલીમાં એક જ્વાળામુખી પર્વત બળવા માંડવાથી હાલમાં ૨૬ અને રાખ ૧૫૦ માણસ જીંદગી દુર મુઠી ફેલાયાં છે.

મોરાકોના મારકસ ગામમાં એક ફરેચ ડાકરનું ખુન કરવા માટે ફરેચ સરકારે માગેલી નુકસાની મોરાકોના સુલતાને જરી આપવાનું કબજા કર્યું છે. ને મારકસના ગવર્નરને કેદ કરવાની પછુ હા પાડી છે.

હૈગ ખાતે ભરાનારા મુલેહના કોનકર નસના બિટીય પ્રતિનિધિમાં એક લોરડ રે છે.

ચાલુ વર્તમાન.

નાતાલ.

લેડીસમીથ ડીરટરીક્ટના ડિંદી વેપારીઓની અપીલ, સુપ્રીમ કોર્ટમાં થયેલા હુકમ મુજબ, નવેમ્બરથી સાંભળવા માટે લાઇસેન્સ બેઠેલી મીટીંગ તા. ૧૦ મી ને ના રોજ ભરવાનું જાહેર થયું છે તે બોર્ડના મેંબરે મી. પી. હુયુગો (પ્રમુખ) તથા મેસર્સ કારકપર અને મીન્સ ઇનેસ છે.

આસ્ટ્રેલીઅન સરકારને ખરચે આશરે ૫૦૦ ખીન રોજમાર બોસઓને નાતાલથી આસ્ટ્રેલીયા માટે રાખવામાં આવનાર હતા.

થોડા અઢવાડીયાં થયાં મારિસબર્ગમાં ચોરીના કેસ બહુ વધી પડ્યા છે. છેલ્લાં ત્રણ અઢવાડીયામાં ૨૮ ટેકાણે નાની મોટી ચોરી થઈ હતી.

નાતાલ એડવર ટાઇલર જણાવે છે કે હિંદી વસ્તિમાં લગતું દરદ ગંબીર રીતે માલુમ પડતું હોવાથી ડરબનની બાજુએ સ્પ્રિંગ્સ શીલ ડીરટરીક્ટમાં એક સગવડ તા ભરેલા સ્થળ ઉપર હિંદી સેનીટરીયમ બાંધવાની હિલચાલ પગલ કરવામાં આવી છે.

અમખીકા નામના કારને ખુનના મુન્દા માટે કોર્ટે મોતની સજા કરી

હતી તેની સામે મવરનરને અપીલ કરતાં મોતને બદલે સખત મજુરી સાથે જન્મ કેદની શીક્ષા કરવાનું ગવર્નરે ફરમાવ્યું હતું.

‘એડવર ટાઇલર’ જણાવે છે કે રટરીટમાં લાકડાના વેપારી તરીકે લાઇસેન્સ વગર ધધે કરવા માટે એક હિંદીને કોર્ટમાં ખડો કરવામાં આવતાં માહ્યેટ આરોપીને પા. ૫ દંડ કપો હતો.

ટરાંસવાલ.

જનરલ બોચાએ હજુ મુઠી બમ્બેલી મેન્સાઓની પીબનમાં તેનો એક રમારક હબો કરવા માટે એક દંડ ઉખું કરવા ‘વોકરટેમ’ નામના રમ્ય પત્રે હેટવોલ્ક નામના રમ્ય મંડળના મેંબરોને મુચના કરી છે.

વાન્સવાલ અને પોરટુગીઝ આફ્રિકાની સરહદ નહીં કરવાના સવાલપર વિચાર કરવા ટરાંસવાલના અને ડેલાગોઆબેના અમલદારોનું એક કમીસન તા. ૧૦ મીએ ડેલાગોઆબેમાં બેઠું હતું.

બેલાન્સવરમની વેલવેપર પ્રીટલી અને વેટસ નામના બે ગોરાઓ દારૂ પીને ડીકીટ વગર મુસાફરી કરતાં માલુમ પડ્યા હતા. કનકકટરે તેમના પાસે ડીકીટ માગતાં બંનેએ કનકકટરને મારીને જામીનપદ પાડી નાખ્યા હતા. કેસ કોર્ટ આગળ જતાં ફરેકનો પા. ૧૫ દંડ કરવામાં આવ્યો હતો.

ટરાંસવાલના પોર્ટ માર્સર જનરલની ઓશીસ પ્રીટરીએ ખસેડવામાં આવનાર છે. તેથી પાર્કમેંટ હાઉસની પાસે એક મદાન હાલ રાખવામાં આવ્યું છે. જુની પોર્ટ ઓશીસ પાસેના મદાનમાં કારોવારી ખાતાની ઓશીસ રાખવામાં આવશે એવું જાહેર થયું છે.

એવેન્જ કોલોનીને થોડા વખતમાં સ્વરાન્ય મળવાનું મી. ચર્ચાલે વિચારવાની પાર્કમેંટમાં જાહેર કપોથી ત્યાંની રમ્ય પાર્ટીએ મુઠમુઠીમાં પોતાના પક્ષની જીત કરવા તખવારીઓ હાલથી શરૂ કરી છે.

ગયા સ્વિવારે સવારે બા પાગે ડેલાગોઆબે પહેાંચનારી મેઝ ટરેાનુ ઇનકન મકડો કાંઈ આગળ પાડા ઉપરથી ઉતરી જવાના અકસ્માતને લીધે ટરેન બગોરે રવાને ડેલાગોઆબે પહેાંચી હતી.

ટરાંસવાલની ખાણોમાં કાંઈ મજુરોને કામે લગાડવાનો વિચાર કરવા ખાણોની મેંબરના એક ડેપુટેશને ટરાંસવાલ સરકારની મુલાકાત લીધી હતી.

વીજળીની ખામીને લીધે બેલાન્સવરમની ટરામની અવ્યવસ્થાના કારણથી ગયા અઢવાડીયાની ટરામની આવક પા. ૨,૨૬૯ થઈ હતી. બનેવારી ફેગરવારી અને મારચમાં દર અઢવાડીએ ટરામની આવક પા. ૪૮૨૮ ની હતી.

ડેલાગોઆબેમાં એક પ્રદરશન ભરવાની હીલચાલ થાય છે જે તા. ૩૦ મી ને એ જુલું મુકાશે. તેમાં પોરટુગીઝ છટ આફ્રિકાની જુદી જુદી બાતની સીએના નમુના રજુ કરવામાં આવશે.

ડેલાગોઆબેમાં પોલના ચાનસને વધુ હાડી કરવાની, તથા બારંગે મોટું કરવા ના કામનો બીજો ભાગ શરૂ કરવાની તખવારી થોડા વખતમાં થશે ને તે માટે ટેંકરો માગવામાં આવશે. તે કામેપર આશરે પા. ૪,૦૦,૦૦૦ નું ખર્ચ કરવા માં આવશે, ને બે વરસની મુદત થશે.

ફિલિપ આફ્રિકામાં બોરનોને વોટ આપવાની હીલચાલ કરવાના હેતુથી ગોરી બોરનોની એક મીટીંગ કેપટાકિનમાં મળી હતી; ત્યાં એવો ફાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે આ હેતુ પાર પાડવા માટે એક બજુના એસોસીએશનની સ્થાપના કરશે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્મેંટ ગેઝેટમાંથી.)

ડરબનના સ્ટોરફીપર મુલતાનખાનની મીક્ત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૩૦મી એપ્રિલે અરજ થનાર છે.

એલકોરટના સ્ટોરફીપર પંડીન રાજ રાજની મીક્ત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૩૦ મી એપ્રિલે અરજ થનાર છે.

ડરબન ઓફહોલ રેડના હુનીખાવા વંકડસામી મીટીંગે નાદાર મેન્સના મેન્સમાં તેના વેન્કડસામી મીટીંગે એપ્રિલે ભરાવાનો છે.

छेला तार.

पञ्चम ना २८ ना अष्ट तारमां
जन्तारामा आवे छे के आभनी सभाना
मेमनेनी ओइ मां गि वेदगीनरुदर होस
छां गोत्रायपमां आषी दती, जयां
आगण दरंगचालना ओशीआरीक ओरही
नन्सने नभाडी कटकाभां आचुं हनुं.
भा. हेरेश्वर कास, सर हेनरी डाउन,
डा. इधरकुं, सर आरसस डीक, भी.
के. ओ. ब्रेडी, सर वील्यम जुध, अने
सर आरसस सुवान, ओमनुं ओइ
उपुटेशन नीमकाभां हनुं.

प्रासिमेटना मेमनेनी सभामां नीआ
ओल उपुटेशन भा. मेरसीनी तथा
जनरल जेथानी सोमवार सुवाकान भरो.

भा. यथीसे पारलामेंटमां जाहेर क्युं
हनुं के पीरीडीयरप स्टेड माटे दिंदीओ
ने वजनर अणायवा बोई ओजगीन दरंस
वास सरदार साथे जणाषु अज्ञात छे.

परचुरथु अमरी.

मरकपुरी तेना प्रतनीपिओ इरेली नपास
किपरथी जलुप छे के हिंदुस्तानी मत्र
जननार स्टीमर डंपनीओ वर्ये सभन
दरीदुख अजराधी भावना नार घराडीने
हर एने २० - केटसा इरनामां अज्या
दता. तेमां पणु हावमां आबेसी जपा
जपाने बीचे ५० टका केटसा घरास इरी
हर एने १० - ना लाय केडाइ स्टीमर
डंपनीओ इरी नपम्य छे. ओवुं इरनामां
आवे छे के केटसाके वेपारीओओ भाव
जायजाना इटकाइ अगाडिही सभमरा आपेज
होनाथी तेमने आ नारमां धमेज घरास
ना जाण भणी शके तेम नथी.

वेडीरभायना हिंदी वेपारीओनी अपील
पर अतर इरनाता हेतुथो, दिंदी वेपारी
ने आपवाभां आपना लाइसेन्स सागे
वांछा डिवायवा वेडीरभायमां ओराओनी ओइ
भीडींग लसवानी हती.

अंडावे राक्षस ना २५ भा ओ ओइ
जम जमां जलुपे छे के उर्यनमां केटसाके
दिंदी ओराओओ, तथा हावमेज इर
ओइने लाइसेन्स पार पया इरना भावम
पडे छे.

हाइ इरनामछ उर्यनछ से वाकी के
आने ना इरना अरस भां अना मंजर
छे तेमां आषी पहोयसे

रोकट अमजर आव.

आवध.	शी. पे.	शी. पे.
मांज	१ वस्तातु	२३ ० ॥ २३ ६
पिमडीना	"	२६ ० ॥ २६ ६
ओइ. ओइ. डी. आर,	२२ ० ॥ २२ ६	
ओइ. डी. आर.	२२ ६ ॥ २२ ०	
मीनी सकर	२४ ६ ॥ २४ ०	
हुजना	२३ ६ ॥ २४ ०	
इशी तुवेर हाण.	२२ ६ ॥ २३ ०	
तुवेर हाण कानपुरी.	२३ ६ ॥ २४ ०	
मसुरती	२२ ६ ॥ २३ ०	
भगती	२७ ० ॥ २७ ६	
आइती	२८ ० ॥ २८ ६	
बल्ला सुंभरुति	२२ ० ॥ २२ ६	
" हाण	२४ ० ॥ २४ ६	
पठाण	१७ ६ ॥ १८ ०	
मकाध	१० ० ॥ १० ६	
पीनीस.	२१ ६ ॥ २२ ०	
इजुं तेस १ आखन	३ ६ ॥ ३ ०	
ओरडीनुं	३ ३ ॥ ३ ४	
भीहुं	३ ८ ॥ ३ ८	
नाणीओरनुं	५ ६ ॥ ५ ०	
भांड सईद मेा वतजनी	१७ ० ॥ १७ ६	
मेरीसनी.	१५ ६ ॥ १५ ०	
पीणी	१५ ० ॥ १५ ६	
आडिन	१३ ६ ॥ १८ ०	
तीरकुण नाताल	१२ ३ ॥ १२ ६	
आरो	११ ० ॥ ११ ६	
भद्रासी सोपारी १ रतव	० ७ ॥ ० ८	
मरया.	० ८ ॥ ० ८ ॥	
धी पेडी ४ डीतना पीं	८ ५ ॥ ८ १०	
पारमंदर	६ १० ॥ ६ १५	
भाराशीन डीवोस.	६ ३ ॥ ६ ३	
" वाअट रोस	८ ६ ॥ ८ ६	
" " भाखन	१२ ३ ॥ १२ ६	
नाणीवेर १००	१४ ० ॥ १४ ६	
इशी	८ ० ॥ ८ ६	
हुव नसजनुं.	२६ ० ॥ ३० ०	
नीमड (दीवरपुस)		
जस्ता ओइनुं	४ ६ ॥ ४ ८	

Sunlight Soap.

सनलाईट साबुन

सनलाईट साबुनका प्रत्येक परमाणु उत्तम
है. दरक गोटी तदन पवित्र पदार्थमें बनती है
वेसी खात्री देनेमें आती है.

अपवित्र साबुन खरा साबुन नहि है उसमें
सीलीकेट और बहुतसे सोडा आताहै. यह दोनुं
पदार्थमें कपडा जलदीमें जीर्ण होता है.

इस सबबमें पवित्र सनलाईट साबुन खरीद
करो और कपडेका बचाव करो.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAL."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 359S.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 1 Tel. Add. "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee,	NATAL;
Zeerust Marico,	TRANSVAAL;
Lintleyspoort Steenbokfontein Rietfontein	Dis. RUSTEN- BURG.

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT
Butha Buthe,
Leribe District, Basutoland.

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER,
ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.
125a Grey Street, DURBAN

KORMAJCY IDOLCY,

DIRECT IMPORTER
-AND-
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 338, Union Bay.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rags, Blankets, Drapery, Underclothing, Clothing,
Hardware, Goggles, ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add: BRGDND. P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

ભાણા પરચોટમ.

વીશીલી દરેક સગવડ કરી આપવામાં
આવે છે. આવો અને જુઓ.

૩૫૭ પાટન સ્ટ્રીટ,

પ્રેટોરિયા.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.

Cor. Church & Middel Streets.

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add: "BHABHA" P.O. Box 63.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant

Cheapest Horse in the Market Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,

GENERAL MERCHANT.

(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)

113 GREG STREET, (Camroodeen's Buildings)

Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL,

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.

Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:

Messrs. Jalbhay & Sorabjee Bros., Durban.

ઉચ્ચ મિલ્કત ઉપર શુભ.

અનરલ મરચાંદ,

12૯, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,

Dealers in Bedsteads, Hair Ticks, Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (West), Box 4120, Johannesburg.

The largest Importers in South Africa of
MILITARY & CIVILIAN

Second-hand Overcoats, Jackets,
Trousers, Coats, Waistcoats, etc.

J. LANDAU,

337 Pine Street, Durban.

Head Office: 13 Rue des Francs-Bourgeois, Paris.

સેકન્ડ-હેન્ડ કોટ, વેસ્ટકોટ, ઈનર વિજેર નવા
અથવા કુરેપ્સી મંજાવનાર મોટી કંપની.

જે. લેન્ડા.

૩૩૭ પાટન સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

દેહ ઓફિસ 13 રી દે ફ્રાન્ક-બુર્જુએ.

A. MANSOOR

GENERAL MERCHANT,

BUTHA BUTHE,

DISTRICT LEADER, BASUTOLAND.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.

ખાઈસીકલોના મોટા જથ્થો.

ખાઈસીકલોના મોટા જથ્થો. જુની જુની
નવગી ખાઈસીકલો કીમત પાંચ રૂ ૧-૧૦-૦
(કેશ) થી અથવા માસિક હકૂતેથી અમારે
ત્યાંથી મળશે. દરેક નવગી ખાઈસીકલો
રીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે.

એ. કેન

૨૫૬ પાટન સ્ટ્રીટ, ડુરબન.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,

Box 98 Tel. Add.: "BHABHA,"

VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,

General Dealers,

Wholesale and Retail,

કે. હયાહીમની કંપ.

હાલસેલ ને રીટલ મરચાંદ.

Corner LUGGER and MARKET STREETS,

STANDERTON.

Box 27 Telegraphic Address: EYAWH22

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 4th May, 1907.

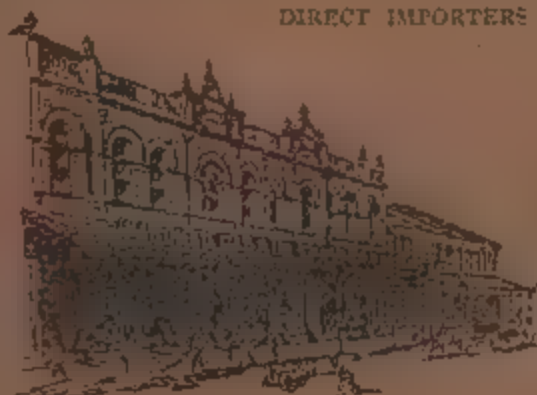
No. 18.

P.O. Box 124.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

કેપતી તાલુકા અને
મધી અને મોટી
કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—
B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.
Cable & Tel. Add.: "Kathorian."
Telephone 224.

G. H. MIANKHAN & Co.,
General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

125 FIELD STREET.

P.O. Box 124.

Tele. Add.: "MIANKHAN."

Telephone No. 25

Tele. Add.

Telephone No.

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.

211.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Turmeric, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natural Sugar (White and Brown), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEE CUSTOMER, 110 Field Street, Durban.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

આપણું પાંદો ૩૦,૧૨,૦૦૦

આમને વિમા પાણી સસ્તા
દે ઉતારવામાં આવે છે.

DATA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 124.

Tele. Add.: "FORBANDAR."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચંડ ને કમિશન

એજંટ

ખેડકા ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨

૧૯૦૬

P.O. Box 124

P.O. BOX
441.

ઈવ અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
વરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER."

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

410 132 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing.	Skirts,	Blouses,
Blouses,	Underskirts,	Bonnets,
Night-gowns.	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Goods,	Hats,
Chemises,	Frocks,	Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of
all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં રેપની રુદ્ધ મુખી અમારા આફ્રીકાના દિશાએ વેચી નાખવાની છે.
તેથી લેનારને ખૂબ પ્રીતિપાત્ર આવે નહીં. માત્ર ખુબ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 562. Telegraphic Address: "EITRBDANAR"

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
157 Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

105 5 Tel. Ad. "ESULIMAN"
105 5 WEST STREET

આમા સુલેમાન

નરવરે એન્ડ કંપની ૧૨૨૨

પી. એ. બોક્સ ૩૦. હામ્બામ્બે.

ABBA SULEMAN,

Wholesale & Retail Merchant
& DIRECT IMPORTER

AFRICAN PRODUCE COMMISSION AGENT.

P.O. Box 30. INHAMDAMBE.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer.

P.O. Box 41, Opposite Standard Bank
Tel. add. "TACE," KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

36 Field street, Durban

લેડાનો સમાન, રૂઢવરી, જાતીકો તેલ,
રંગ તેલો વગેરે.

કાચનો સામાન, રહેઠાણની, એલેમ્બરો
સામાન, વગેરે વગેરે. બજારમાં પેક હરી વગેરે
તમા રાહીયર કરવામાં આવે બ માવને મરે
નીચેના સરનામે પુકા.

આપને સરનામે પુકા.

105 5 Tel. Ad. "ESULIMAN"

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rate of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners J. GARLICK, CAPT TOWN.

Geo. R. HANDS, Resident

હાલના બાગીકારોએ આ વેપાર તર
જો બપર ખરીદી કીધેલ હોવા છતાં એલ.
રમનની રૂ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવેલો હતો મરજી કે નવા બાગીકારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
મુખી જુનુ નામ રાખવાનું દરખાસ હવે.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી રૂ. આ
લે છે.

અધ્યાત્મિક માહતના વેપારી.

ફરેક રકમના સારવાસ, ૩૫૫ ૫૨.
શુદ્ધ, કાફરી માત્ર, રાહીયર, ગરબો સામાન
લિગેર લિગેર.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. બાયટ,

ફ્રાન્કફર્ટ અને રીટલ મરચંડર.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches —

Pieterburg, Box 24. Natal, Box 45.

and at Volksrust

(as BHYAT BHABHA & Co.)

Tel. Address "BHYAT"

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DIHOLL, GHEE and OIL.

Directly Imported from India.

848 PINE STREET, DURBAN.

TEL. ADDRESS "DARKHAT" BOX 24

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

208 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 107

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903.

ESTABLISHED 1887

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial
and Agricultural Exhibition,
— 1904. —

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt cases; portmanteaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps; soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases; cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph in all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language. Further particulars can be obtained from —

The MANAGER. Also at the head Office for S. A. — And at —
 Reuter's Agency, Reuter's Building, Reuter's Agency,
 Davis Buildings, St. George's Street, The Corner House,
 52 Field Street, CAPE TOWN, Commissioner St.,
 DURBAN. JOHANNESBURG

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સંસ્થા દર.

રૂટરની કંપની હેઠળથી લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, ભારત, યુરોપ, આફ્રિકા અને અમેરિકા તરફ મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરોહરો દર સપ્તાહ દીઠ એક થી બે થી ત્રણ અને ચાર થી પાંચ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ માનવ પર પૈસા મોકલી શકે છે. રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર પક્ષોના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે આ રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પદ્ધતિ લેવામાં નથી આવતા રૂટરની ખાસ કોડ છૂક છે તે દરેક રીતે સમજી શકાય છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સંજ્ઞામાં તાર લેવા તથા મોકલવાથી બધા અરેસ્ટ દૂર કામ થઈ શકાય છે.

બધી રજીસ્ટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર પક્ષોને શીઘ્ર થઈ શકે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.
 ધિનેનર, રૂટરની જી.ઈ.ઈ.એ, અથવા રૂટરની એજન્સી,
 રૂટરની એજન્સી, સેન્ટ જ્યોર્જ્સ સ્ટ્રીટ, થી કોચર હાઉસ,
 કેપ્ટન બી.ઈ.ઈ.એ, કેપ્ટન. કમીસનર સ્ટ્રીટ,
 પેટ રીડ સ્ટ્રીટ, લેહનરબરમ.
 ડરબન.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. K. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMERCE STREET, JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

100, 101, Telegraphic Address: "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch 1—KHOTA & CO., Nigel.

ખહાર ગામના એજન્ટો.

આ જાણુ છુટક ધરોહરની સગવડ ખહાર દર અહવાડીએ થી પબ્લીક કાપખરેરી, રૂપર કાનિ જીરૂમાંથી લાકખરેરીના સેકરેટરી મી. દીવાન પાસેથી દર રાત્રીવારે નવ ચામચ પછી ત્રણ પેનીના કામથી મળી શકશે.

રજીસ્ટર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બોક્સ ૧૭

વેરુલમ—આશુ તાલવંતસીંગ.

પીટસામળ—મી. માહનલાલ ખરેરીઆ. બોક્સ ૧૧૦

(કમ્મરલી—મી. તુલસીરામ. બો. ૩૧૨.

રૂસાગામ્યામે—મેસર્સ વૃજ્ઞાસ અને લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

આહકોને માટે.

અમારા ફેટલાક આહકો પાસે હવુ ગા સાલનું લગાળમ આકી છે તેઓએ તે નાણાં જલદીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.

લગાળમ તથા બહાર ખર્ચના ચક વગેરે 'International Printing Press' ના નામથી મોકલવા.

લગાળમ, ગાહરખખર, વેળ વગેરેને લખતો પત્રવ્યવહાર નીચેના સરનામ કરવા, મેનેજર.

ફોનરનેશનલ પ્રાઈંગ પ્રેસ. જીનીસ. નાતાલ.

તસવીરો.

આ જાણના વધારા તરીકે ખહાર પાડવા માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાહર; હિંદના લાલસાલ નવરોહ; જસ્ટીસ બહરૂદીન તથાબહ; થી ઇલિયન એચર બેરર કોર; ના. હબીબ હિંદજાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાહ વજર અલી તથા મી. અલમજી મીંજાખાન.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

થી ડરબન કોલ સપ્લાઈ.

૫૨ કોમર્સીઅલ રોડ.

વિલાવતી ઓર રૂંધી મોલવા ઓર લકથી છુટક ઓર અવારંધ મેચનેગલ. બોક્સ ૭૫. ટેલીફોન નંબર ૧૭૩.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, MAY 4TH, 1907

No. 18

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Hysterics	161
The Root of the Matter	161
The Asiatic Office in the Transvaal	161
Acknowledgments	162
The Malaria Committee	162
OTHER ARTICLES:—	
Hindu Young Men's Society	162
Farewell to Mr. Omar Haje Amod Johari	162
Durban Notes	163
Asiatic Ordinance Allowed	163
Pioneers on the War-Path	163
British Columbia	164
Johannesburg Impressions	164
Asiatic Trading	165
The Asiatic Department	166
Indentured Labour	167
At the Heart of the Empire	168
"Citizens—not Helots?"	169
CORRESPONDENCES:—	
The More Haste?	167

Indian Opinion

SATURDAY, MAY 4TH, 1907.

Hysterics

THE Johannesburg *Star*, whenever it handles the Asiatic question, now, at last, termed the Indian question, or, to quote more correctly, the "Indian Peril," goes into hysterics. It has now conjured up for the Indian community a claim which no one has ever put forth on its behalf. It reads into Mr. Ritch's contribution to the *Morning Post* what he has never stated, and then bases on it a polemical article calling upon the whole of the Transvaal to convene a monster meeting in support of the Asiatic Registration Act. It reproves the Transvaal Colonists for falling into a lethargic condition, and allowing the friends of justice and British Indians in London to have their say undisputed. Our contemporary thinks that this is highly reprehensible in the Colonists, and that, in a question in which all of them are united, they should not sit idly by, but should be up and doing.

The *Rand Daily Mail* has joined the outcry. We must confess that we are not a little surprised over the support given by the *Mail* to the suggestion made by the *Star*, for, of late, it has spoken more strongly of the Permit Office than we have ever done, and it has also recognised the reasonableness of the Indian compromise. It, therefore, appears to be totally inconsistent for the *Rand Daily*

Mail now to appeal for immediate sanction of the Asiatic Registration Act.

The attitude of the *Transvaal Leader* is well-known. It is and, indeed, that the three important dailies of the Rand should array themselves against a weak party, and that, in spite of their Imperialistic avowals, they are, by their rabidly anti-Asiatic policy, doing the greatest disservice to the Imperial cause. Indeed the *Rand Daily Mail* has hit upon the very reasons why the Asiatic Ordinance should be held in abeyance. These papers show little care for the British connection, when, in one breath, they speak of the shoals ahead, and, in the next, treat them with contempt.

We claim to be truly Imperialistic, and thoroughly, if also selfishly, loyal to our Sovereign, to the country of our adoption, and to the country of our birth. To sanction the Asiatic Registration Act at a time like this will be, as the *Rand Daily Mail* puts it, to give a powerful handle to anti-British agitation in India. This fact has been recognised fully, because on this question there is no difference of opinion on its merits. Justice is altogether on the Indian side. We, therefore, do once more appeal to our contemporaries at least to study the question from both stand-points, and guide the public towards a reasonable goal.

The Root of the Matter

We give elsewhere Mr. Ritch's brilliant speech at the meeting of the East India Association recently held in London and addressed by Mr. Cooper on the position of indentured Indians in British Guiana. Mr. Ritch eloquently pleaded for the total abolition of the system of indenture, which, he concluded, was also the sole remedy for the evil, as the Colonists considered it, of Indian immigration. The correspondence that is, at present, going on in the columns of the *Natal Mercury*, shows amply that, if there is free immigration of Indians into Natal as also throughout South Africa, it is due entirely to the introduction of indentured Indians. That indentured labour has benefited very materially some industries of the Colony and thereby helped to forward its prosperity cannot be gainsaid, but we agree with Mr. Cunningham and his friends that such prosperity is bought at too dear a price.

We are not at all disposed to agree with the contention that the condition of indentured Indians, as such, is better in British Guiana than in Natal. We know very little of British Guiana, but it is highly probable that the con-

dition of indentured Indians in Natal is, comparatively speaking, less hard—we will not say better—than that of indentured Indians in British Guiana. But, no matter how much the pill may be gilded, it is still the indenture pill. Shorn of the tinsel, it is temporary slavery, as the late Sir William Hunter described it. That the slaves are better treated does not make it slavery any the less. Indenture is a contract of a peculiar nature entered into not under the common law but under the statute law specially devised to meet the case. Between the master and the servant, under such a law, there is no humane relationship, save such as is to be noticed between an owner and his cattle. Looking at the matter from a broad common standpoint, the conclusion is irresistible that, if, for want of such artificial help, certain industries have to perish, it were as well that they did so. That was what Mr. Ritch made perfectly clear, and the Indian community in South Africa cannot but feel thankful to him for carrying on his self imposed mission in such a most admirable manner.

The Asiatic Office in the Transvaal

Our contemporary, the *Rand Daily Mail*, has given a very strong leading article, inspired by a man who knows the inner working of the department on the personnel and working of the Asiatic Office. With the source of inspiration we can have nothing to do. The fact, however, stands out prominent that the Office itself has proved, in the words of the *Rand Daily Mail*, "a partial failure," and that the Asiatic question stands in need not so much of new legislation as of new methods of administration—it is more a matter for police supervision than anything else. We must frankly confess that, whether the examination is carried on by a Eurasian clerk, as suggested by the writer of the article, or by a full-blooded Englishman, it would not make much difference to the Indian community, unless there was sympathy established between the three forces, namely, the anti-Asiatic, the Asiatic, and the administrator. So long as administration becomes and remains a bone of contention between two opposing forces, it must, necessarily, come in for a great deal of discredit, and it will require a man of much greater energy, ability, and what is more, judicial instinct than Mr. Chamney, in spite of the possession by him of other merits. When the whole Asiatic administration depends for its existence upon the goodwill of the anti-Asiatic agitators, who dominate

the Government of the Colony, we are not at all surprised that it becomes unconsciously partial to the anti-Asiatic agitators, or else we would not have endless delay, for people who have a right to enter the Colony, in doing so.

The chief remedy, therefore, is, undoubtedly, to find out a method of as perfect co-ordination as possible between the forces named by us. The thing is perfectly feasible, but, as in most matters, the remedy is not accepted unless there is a complete break-down, or the man at the helm is one possessing the courage of his own convictions and an indomitable will-power to carry them out, and these qualities can never be exercised to advantage, even when they are possessed, under the present mode of secrecy. Not until all inquiries are carried on judicially and openly, will even simple justice be done.

In this connection, we draw the attention of the Permit Office to the correspondence we publish in another column from an aggrieved Indian named Samuse. He complains bitterly about not having received a permit, although he is a pre-war resident of the Transvaal. We have been shown some papers in connection with his application, but it is not possible for us to give any opinion in the matter. One fact, however, stands out prominently, that the man himself is thoroughly dissatisfied, not because he has received an adverse decision, but because he is totally in the dark as to the reasons for such a decision, as also why so much delay should have occurred before he could be told that he would not be allowed to enter the country. We shall be pleased to publish any explanation that the Permit Authorities may have to give, if they choose, in connection with the correspondence.

Acknowledgments

BRITISH INDIANS throughout South Africa have been laid under deep obligation to Lord Ampthill and his fellow-members of the deputation that waited on General Botha on Monday last. Lord Ampthill has already earned the gratitude of Indians in South Africa by his splendid and eloquent advocacy of their cause in the House of Lords, and has now put the finishing touch to his noble work by leading the deputation. It is stated that the answer given by General Botha has satisfied the members of the deputation. Let us hope that the ultimate result will be equally satisfactory. If, in the more serene atmosphere of England, General Botha has been able to see the extreme reasonableness of the Indian compromise, there should be no difficulty in its being accepted by the Transvaal Government. The whole question is capable of an easy and local solution, provided that a fairly impartial frame of mind be guaranteed on the part of those who are at the helm of affairs. But whatever may be the result, in the

end, the South Africa British Indian Committee, headed by Sir Mancherji, has succeeded in raising the question to the importance it deserves, and has set the British public a-thinking as to the responsibility of the Empire and the necessity of the Central Government never slackening its protective function, and, if for nothing else, will be entitled to the everlasting gratitude of the community.

WE ARE GLAD THAT, IN RESPONSE

The **Malaria Committee**

to our suggestion, a Committee has been promptly formed under the chairmanship of Dr. Nanji, for looking after the Indians in Springfield suffering from Malaria. This is as it should be. We hope that those who have volunteered their services will not rest satisfied until the victims of Malaria have been properly helped, and the disease becomes an unknown thing among the Indians in Springfield, and, indeed, we may add, in all malarial districts. The formation of the Committee will encourage the Government to give greater aid, and where it may have been lax before, it will now feel compelled to render more active and efficient aid. We hope that the response to the appeal for funds to help the Committee's work will be prompt and generous. We need hardly add that we shall be pleased to give the fullest publicity to any reports that may be sent to us in connection with the work of the Committee, and in connection with receipts and expenditure.

Hindu Young Men's Society

The first Annual General Meeting of the above Society was held at the Indian Preparatory School, 22 Cross Street, Durban, on the 20th ult. The chair was occupied by Mr. V. R. R. Moodaly, President of the above institution. There was a fair attendance of members present.

The Joint Secretaries, in their Report said that the Society had made satisfactory progress. They were glad to place on record, that one of the prime movers of this institution, Mr. S. Ruthnum Pather had gone to England, to prosecute higher education. They were pleased to express heartfelt thanks and appreciation to their President, Mr. V. R. R. Moodaly, for his generosity in allowing them to convene their meetings at his residence, and granting them the use of his library. The financial stability of the Society had been fair, but the members were not regular in paying the subscription. There had been instructive religious Lectures, Addresses, Readings, Mock Trials, etc. In conclusion, they urged upon the members to encourage the learning of their Mother tongue, Tamil, which had been hitherto neglected, and

prayed that the members would co-operate and work strenuously for the noble cause of their religion.

After the Report, the Balance Sheet was read, which was followed by the President's address and speeches by the various members. The following officers were elected:—

Patron—Prof. B. Parmasand, M.A.; President—Mr. V. R. R. Moodaly; Vice-Presidents—Messrs. S. P. Pillay, R. C. Naidoo, R. M. Naidoo, M. Kallavalla, M. D. Pillay and B. Parmasand; Committee—Messrs. T. Valloo, V. M. Pillay, V. S. C. Pather, P. G. Padiaay and P. G. Naicker; Emergency Committee—President, T. M. Naicker and V. S. C. Pather; Joint Secretaries—Messrs. T. M. Naicker and K. R. Naidoo; Treasurer—Mr. T. M. Naicker.

Farewell to Mr. Omar Hajee Amod Johari

Mr. Chhabildas B. Metha entertained about seventy guests on Tuesday last at his residence in Grey Street, Durban, in honour of Mr. Omar, who is about to leave for India on an extended visit.

The host, in the course of an interesting speech, said that they had met together to do honour to their popular guest who had rendered unique services to the community. The speaker had been closely connected with Mr. Omar for many years, and he could vouch for the sincerity with which Mr. Omar had approached all matters of public or private interest that had come under his notice. He also referred to the gentlemanly characteristics of their guest and the impartial way in which he had always treated the different sections of the Indian community. He had on several occasions been called upon to settle disputes and had given satisfaction to both conflicting parties. He was glad to know that Mr. Omar was studying for the Bombay Matriculation examination and, if successful, would proceed to London to study for the Bar. This was with the object of helping his fellow-countrymen in South Africa, and they would all wish him success.

In conclusion, Mr. Metha thanked the company for responding to his invitation, especially Mr. Omar, who had accepted the invitation of his servant. He wished Mr. Omar bon voyage and a safe return.

Messrs. Dawad Mahomed, Peernan Mahomed, M. C. Anglia, P. V. Sanghavi, Ambaram Maharaj, Bernard Gabriel and others also said a few words.

Mr. Omar H. A. Johari, in response, thanked Mr. Metha and the other speakers for their kind words. He had always humbly tried to do his duty to the community and to treat all alike, rich or poor, Hindus or Mahomedans. If he were successful in his studies, he would use the knowledge in the service of his fellow-countrymen in South Africa.

Durban Notes

PRESENTATION TO SUPERINTENDENT ALEXANDER. I hear that the Indian community intend to present the late head of the Durban Police with an Illuminated Address. The function will take place this evening in the Congress Hall, Grey Street.

MEDALS FOR STRETCHER-BEARERS. The members of the Natal Indian Stretcher-Bearer Corps are to be presented with medals by the Government in recognition of their services during the late Native rebellion campaign.

MR. OMAR'S DEPARTURE. The last few days before Mr. Omar's departure for India are being taken up largely by a series of dinner and tea parties given by the various leaders of the Indian community in his honour. Addresses are to be presented by the Natal Indian Congress, Meimon community, the Hindu Society and the Staff of Indian Orphans.

ANOTHER DEPARTURE. Mr. Kallindas Jagmohandas is also leaving for India. Although our young friend is not a public man, he has a very wide circle of friends in Natal who regret his departure. He is returning home at the request of his father. Johannesburgers, perhaps, know Kallindas better than we do, and those who are acquainted with his acts of devotion to the plague sufferers know what a splendid character he is. I know that I echo the sentiments of all who have met Kallindas when I say that our good wishes go with him, and if he is able to return to South Africa at some future time, we shall cordially welcome him.

WELCOME TO MR. PARNEE RUSTOMJEE. We expect our old friend, Mr. Rustomjee, on Sunday, by the "Somali," the same boat on which Mr. Chait departs.

FINANCIAL STATEMENTS. The Natal Indian Congress has a debit balance at the bank of £95.1.4. The Natal Meimon Community Fund has £98.8.6 to its credit. The Durban Indian Disaster Relief Fund has a surplus of £44.5.3 in the bank.

MR. GODFREY TAKES THE OATH. Mr. Jas. Godfrey was, on Tuesday last, admitted as an advocate of the Supreme Court of Natal. Mr. Justice Beaumont wished him success.

NATAL LECTURES. A Kewer telegram states that Mr. Whiston Churchill, in reply to Sir Charles Schwab, stated that the Imperial Government was in King's further enquiries into the best means to remove shopkeepers from Indian to Native.

Asiatic Ordinance Allowed

Deputation to General Botha

A Sympathetic Reception

Latest Telegrams

King Allows the Bill

The London Correspondent of the *Rand Daily Mail* called on Monday that General Botha this afternoon received a deputation consisting of Lord Ampthill, Sir. M. Bhownagree, Sir. Henry Cotton, M.P., Mr. Harold Cox, M.P., Mr. Ameer Ali, Mr. Ritch and others, with reference to the disabilities which the re-enacted Asiatic Ordinance proposes to place upon the British Indians in the Transvaal.

Lord Ampthill, in introducing the deputation, urged on General Botha the desirability of the Transvaal Government not adopting measures for preventing an influx of Asiatics into the colony which were calculated to humiliate the British Indians who were already residing there.

General Botha, replying, repudiated any intention of hurting the feelings of British Indians, and promised he would exert his influence to that end.

The deputation subsequently stated that they were pleased with the sympathy expressed by the Premier during the interview.

The London Correspondent of the *Star* cabled on Tuesday, that the *Morning Post* says that though General Botha's speech on Indian registration was not entirely acceptable to the deputation, his statement does not preclude the possibility of a compromise being eventually arrived at.

Indian Secretary Sympathetic

[London, April 30.—Mr. John Morley, this afternoon, received a deputation on behalf of the Indians in the Transvaal. Mr. John Morley was most sympathetic, and promised to make representations to Mr. Botha.]

Compromise to be Proposed

Reuter's Agency is informed, on good authority, that the Imperial Government will suggest to the Transvaal Government to agree to a compromise on the Asiatic Registration Bill.

King Allows Bill

[London, May 2. Lord Elgin has advised His Majesty the King to allow the Asiatic Registration Bill.]

Statement in the Commons

Mr. Winston Churchill, yesterday, in the House of Commons, that a "United Asiatic Registration Bill," which was almost identical with the

late Ordinance, had secured Lord Elgin's approval. The decision, he said, had been made after the most careful consideration from the standpoint of his Lordship's despatch of November last, and also having regard for the fact that the Parliament of a self-governing Colony had unanimously supported the Bill.—Reuter.]

Pioneers on the War-Path

Asiatic Ordinance

[FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE]

[The local papers publish the following report.]

A special meeting of the Rand Pioneers Executive Committee was held on the 30th April in the Board-room, Cullinan Buildings, for the purpose of considering what action should be adopted in regard to the delay in the giving of the Royal assent to the Asiatic Ordinance recently passed by the Transvaal Legislature. As a result the following was sent General Botha in London:

"As you are aware country unanimous Asiatic Ordinance must be assented to. Pioneers calling meeting public bodies emphasise this."

It was also decided to convene a meeting of delegates of public bodies to be held on Friday at 4 p.m. in the Board-room, Cullinan Buildings, and the following letter has been sent by the secretary of the Pioneers, Mr. Dav. Dalgety, to the various public bodies:

Johannesburg, April 30, 1907.

Dear Sir:—A special meeting of my Executive Committee held this afternoon had under consideration the delay in the giving of the Royal assent to the Asiatic Ordinance passed by the Transvaal Legislature—a delay which they fear may be prejudicial to the Measure, and therefore to the interests of the white population of this colony.

I have accordingly been directed to invite delegates from the various public bodies to attend a meeting with my committee for the purpose of deciding upon what joint action should be taken to accelerate the coming into operation of the Ordinance in question.

The meeting will take place in the Board-room (basement) of this building on Friday next, the 3rd prox., at 4 p.m., and my committee hope that you will see your way to be represented by two delegates.

In the meantime the following cablegram has this afternoon been transmitted to the Premier:

"As you are aware country unanimous Asiatic Ordinance must be assented to. Pioneers calling meeting public bodies emphasise this."

I am, dear sir, yours faithfully,

DAV. DALGETY,
Secretary.

A Reply

In view of the action proposed by the Rand Pioneers and the Transvaal Municipal Association, a copy of the following letter has been addressed to each of these bodies by the Acting Chairman of the British Indian Association.

In connection with the action proposed to be taken by the Rand Pioneers and the Transvaal Municipal Association regarding the Asiatic Registration Act, I venture, on behalf of my Association, to draw your Committee's attention to the compromise offered by the British Indians, and to the fact that it completely meets every requirement of the Registration Act and hastens the fulfilment of the object your Committee has in view.

My Association has always held the opinion that, as a matter of fact, there is very little difference between what is required by the white Colonists and what has been accepted by British Indians. The latter ask for no political rights and as against the repeal of Law 3 of 1885, they consent to Municipal control, subject to review by the Supreme Court, over trading licences, and to restriction on immigration along the Natal or the Cape basis.

My Association is firmly of opinion that much of the agitation is due entirely to a misunderstanding of the mutual position. My Association, therefore, ventures to suggest that, if your Committee will be prepared to meet a deputation of my Association, a great deal of friction can be removed and a solution of the question can be locally arrived at without the weaker party having to seek Imperial protection.

My Association has no doubt that your Committee is not actuated by any vindictive motives in its agitation against coloured people. It is, therefore, hoped that the suggestion made by my Association for consultation will be accepted in the spirit in which it is offered. If your Committee accepts the proposal, any date after the 8th instant will suit my Association.

British Columbia.

Anti-Asiatic Bill

Reserved for the Royal Assent

The London correspondent of the *Mail* cables that the Governor of British Columbia has reserved for the Royal Assent a Bill to prevent the immigration of Asiatics.

There is great excitement in the Colony, and meetings are being held in all the chief centres of population to protest against the Governor's action.

Representations are also being made to the Dominion Government, which is considered fully to appreciate the dangers of the situation.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

Botha's Deputation. Of course, the principle incident of the week has been the news of the House of Commons meeting followed by the interview with General Botha, on Monday last, by a deputation headed by Lord Amphil, who recently delivered so powerful a speech in the House of Lords. The news has greatly pleased the Transvaal Indian community, which has hastened to cable its acknowledgements to the broad-minded gentlemen who have devoted their energies to the remedying of a crying evil. The interview with Mr. Morley, which, it was announced, was also fixed for Monday, evidently did not take place on that day. Meanwhile, it is pleasing to note that our friends at Home are not letting the grass grow under their feet.

THE COMMERCIAL CONGRESS. The South African Chambers of Commerce met in Pretoria last week to talk over things generally, and debated particularly the subject of Asiatic trading. It is so nice to hear these good wholesalers talking bitterly of the "curse to the country" that the wicked Asiatic is, when we know that these dear, kind people, out of sheer desire for self-flagellation, offer the Indian trader better terms than they do to his European competitor, and even then get fat upon the profits that they derive from the Indian trader. What self-abnegation! Really, we hear a lot about the back-door business conducted by that "curse," the Asiatic, but is this any the better?

KRUGERSDORP AND ITS NEW BAZAAR. Krugersdorp has a new toy now, and Councillor Thompson may take a great deal of unction to his soul. We learn from the *Standard* that the committee of the Town Council concerned

stated that a letter dated 2nd April, 1907, had been received from the Registrar of Asiatics, stating that steps would be taken to secure the transfer to the Council of the Asiatic Bazaar about to be surveyed at Krugersdorp.

The committee reported that the Surveyor-General requires the survey of the site for an Asiatic Bazaar to be executed by a Government surveyor. They were at first led to believe that the work could be done under the supervision of the Town Engineer, but from information now to hand it would appear that the Government will not pass the plans unless drawn up by a Government surveyor. The committee have interviewed Messrs. Van der Sten and Ferguson, Government Land surveyors, and are informed that it will cost £150 to have two stands of 50ft. x 100ft. surveyed and the necessary plans prepared for passing the Surveyor-General. This amount is in accordance with the surveyor's tariff, and is the minimum charge. The Registrar of Asiatics suggested that the Town Engineer should prepare a preliminary plan showing the location of the stands by out-the-line system. This plan has been prepared and forwarded to the Registrar of Asiatics. It was resolved on the recommendation of the

committee that a sum of £150 be voted for the survey of the site of the proposed Asiatic Bazaar into two stands of 50ft. by 100ft., that Messrs. Van der Sten and Ferguson be appointed to carry out the work at the amount specified.

So now Councillor Thompson and his fellow-townsmen, Mr. J. van Blommestein, the worthy mayor, can die in peace, without their grey hairs going down in sorrow to the municipal grave.

THE PRETORIA BAZAAR. Pretoria likewise is in fine weather. The current *Gazette* authorises the transference of the Pretoria Asiatic Location to the Town Council, the transfer to take effect as from the 1st April. By this transfer the Asiatic Location will be under the direct control of the Town Council, and administered under the terms of the Asiatic Bazaar Regulations published under Government Notice 273 of 1907. The Asiatic bazaars in the undermentioned towns have been transferred to the municipal authorities, with power to administer same, viz.: Harberton, Belfast, Bethal, Ermelo, Klerksdorp, Lydenburg, Middelburg, Nylstroom, Pietersburg, Potchefstroom, Schweizer-Reneke, Vereeniging, and Zeeuws.

THE "A.P.S." AND SWAZIELAND. The Pretoria correspondent of the *Mail* has sent the following message for his paper.

The interference of the Aborigines Protection Society in the question of the throwing open of Swazieland is based, it is said, upon a desire to drive a bargain with the Transvaal. I understand that the Society's Executive in London hint that they will withdraw their opposition if the Transvaal will consent not to promulgate the Asiatic Law Amendment Ordinance should it receive the Royal assent.

Of course, there is no truth in this report, and if there were, British Indians would be the first to protest against the bartering away of other people's rights to secure themselves.

A CALL TO ARMS. The *Star* states: "The Mayor of Krugersdorp, Mr. G. van Blommestein, and president of the Transvaal Municipal Association, yesterday circularised the Mayors of the Transvaal Municipalities requesting them to convene public meetings in support of the action of Parliament opposing the Asiatic Ordinance and to urge on the Home Government to give assent thereto. The circular points out the urgent necessity of interfering upon the Imperial Ministry the community which exists among the public as to the need of this legislation, and further points out the danger of the Ordinance being disallowed because of the agitation in England against it. The Krugersdorp meeting will be held on May 3.

We must be prepared for the worst."

THE IMMIGRATION OFFICE. We have received from Mr. Harry Smith a copy of his annual Immigration Report, for which we beg to thank him. Owing to lack of space on our paper this week, we are obliged to postpone our comments on the Report.

Asiatic Trading

Strong Speeches

At the Twelfth Annual Congress of the Association of Chambers of Commerce, held in Pretoria last week, Mr. Freddy (Gernistson) moved:

"That this Congress is of opinion that Asiatic trading in South Africa is undesirable and detrimental to the best interests of the country; this Congress therefore urges upon the various Governments of South Africa the necessity for immediate legislation on the matter, absolutely prohibiting the further immigration of the class referred to, and making provision for the elimination of all Asiatic trading." He stated that it was a matter for regret that there was any necessity for moving the resolution. They had hoped that the question would have been settled long ago. There were certain aspects of the question which might not be generally understood. The one great outstanding feature of the matter was law 3 of 1885, amended in 1886. Roughly, the conditions of that law were to the effect that all Asiatic traders should be segregated into bantams for living and trading, but the British Government took exception to that, and for a long number of years there was considerable argument between the British Government and the late Republic. Ultimately it was referred to arbitration, and the Court upheld the views of the Republic. There was some subsequent correspondence with the British Government, and the matter had not been decided when the war intervened. After the war the late Government adopted the same attitude as the Republic in regard to Asiatics, and their views were about to be enforced when the celebrated case of which they all knew occurred in May, 1904, when the Chief Justice gave a decision which laid down the principle that any British Indian could demand a licence to be granted to him. That set the whole country up in arms, and the year 1904 was remarkable for a series of meetings held all over the country protesting against the decision of the High Court. There was an unanimous expression of opinion from every section of the community. One of the largest meetings held was that of the National Convention, convened by Mr. E. E. Bosche and Mr. W. E. Luytjens, in the Opera House, Pretoria, at which a series of resolutions were passed which were not one whit less drastic than the proposal now before the Congress.

Self Preservation

That unanimity showed the instinct of the community against a common danger. It was an instinct of self preservation. He asked, "Are the efforts of the white people of this country more than sufficient to do for this country to do its duty to be to us light, and was it a duty,

after such a cost, to be handed over to a people who are alien in blood, race, and colour?" Perish the thought! The matter might appear small to large communities, such as Johannesburg, but even there it was very patent, and he asked them to consider the position of such places as Heidelberg, Standerton, and Puchelstroom. It might be contended that these people were British subjects on the basis of *Cum Romanus sum*, but in regard to the British Indian, that argument had its limitations. Why should they efface themselves for these people? What had they done for the Transvaal or South Africa? Some would say they had always been ready to fight for the country's cause. That was a fallacy, for that part of the community he was referring to were those who were looked down upon with contempt. It might be said that the Registration Law answered the purposes of this motion, but that was not so. That law did not go far enough. They must insist upon absolute prohibition, and stop the immigration. It was said they could not do that, that they could not forbid access to the country to any British subject. Perhaps they could not do that directly, but they could impose a heavy poll tax which might have the effect of making them leave the country once they arrived here. They wanted to see the elimination of all Asiatic trading. A resolution of a similar character was passed unanimously at the Conference in Johannesburg in 1904. These traders should be given a certain time in which to clear out, and the Government of the country could impose such conditions as would make it impossible for these people to live here. If they had to be compensated, he thought it would pay the taxpayers of this country to pay that compensation, and thus get rid of these traders.

[Mr. Hobson (Maseru) seconded the resolution] and mentioned that many of the districts of Basutoland were entirely in the hands of the Asiatic traders, and they were making inroads into other trading districts. The European traders of Basutoland were beginning to feel that sooner or later the white traders would be entirely eliminated. The whites could not compete with Asiatics. He thought, however, that the latter portion of the resolution was rather drastic, and perhaps Mr. Freddy would withdraw that portion.

Sir W. Van Hulsteyn

[Sir W. van Hulsteyn (Mossel Bay) said that if there was one question on which the people were agreed it was on this question of Asiatic trading; but if they carried this resolution in its present form he did not know that it would bring them much nearer to what they desired. Prior to 1885 there was no law in the Transvaal dealing with Asiatics, and he thought that the Government were here to show that the im-

mersion of Asiatics was becoming a danger, and that in time the whites would be swamped. Law 3 of 1885 was not retrospective, and any Asiatic who had acquired property or vested interests prior to that date could not be interfered with. Some doubt arose afterwards, as to the actual meaning of the Sub-section referring to locations, and in 1904 a judgment was given in the Supreme Court at Pretoria which decided that the Sub-section did not in any way entitle the Government to confine Asiatics to trade in locations. Since that judgment they had the law of 1907, but that did not help them any further, because it only dealt with the method of registering these Asiatics who were lawfully in the country. The policy of the Government under Crown Colony Government was that the number of Asiatics in the country should not be increased, and that by the best means then in the disposal of the Government the numbers were to be kept at what they were then. In order to carry that policy into effect, the Government had to fall back on the Peace Preservation Ordinance, which was passed for the particular purpose of keeping out undesirables. He had a great doubt whether that Ordinance could be used for the purpose of keeping Asiatics out of the country merely because they were Asiatics. The real interpretation of the law was, or should have been that an Asiatic could only be kept out under that Ordinance if he was an undesirable Asiatic. He submitted with regard to the first part of this resolution that it was a question of politics. From a purely commercial point of view, it did not affect the Congress to such an extent as the second part of the resolution. In the first instance, it was all very well to say they could devise a means for keeping these people out. At present they in the Transvaal were subject to a Constitution which made certain reservations with regard to Asiatics. They could not legally pass any laws to-day in this country to keep them out. Any Act passed which would deal with the differentiating treatment of Asiatics could not become law without the assent of the Imperial Government. If they to-day passed a resolution urging the absolute prohibition of the immigration of Asiatics, he was afraid they were asking the Transvaal Government to do a thing absolutely outside of their power. He suggested that that portion of the motion dealing with the prohibiting of immigration for the time being should be dropped. With regard to the portion relating to the elimination of Asiatic trading, he pointed out that there were coolies in the country who came before 1885, and had acquired vested interests here. They had to be considered. There was no doubt that Transvaal laws laid down the right of these coolies to land, but on the other hand, he thought it was justly their right to move in the different parts of the country, and he thought that the Government should consider these trading rights of cool-

ies. The whole population was agreed that the only methods with regard to coolie trading that could possibly be laid down would be that for trading purposes they should be confined to their own bazaars and locations. That was a principle not foreign to South African laws. He moved an amendment altering the motion as follows:— "That this Congress is of opinion that unrestricted Asiatic trading in South Africa is undesirable and detrimental to the best interests of the country; this Congress therefore urges upon the various Governments of South Africa the necessity for inquiring into legislation on the matter."

Mr. Quinn thought the amendment was infinitely better than the resolution, and much more likely to attain the end they had in view. He seconded the amendment.

Mr. Henderson (Durban) said as one of the delegates from Natal he felt pretty strongly on this question. Asiatics in Natal were just like locusts. There was scarcely a country store in Natal kept by a white man. There were whole streets in Ladysmith and Dundee where there was nothing but Asiatic trading. For the salvation of South Africa, it was necessary that this question should be taken up and dealt with. In Natal they found the coolie going into all branches of trade, not alone storekeeping. Furthermore, he was a menace to the native population. The native was being pushed out, and what was he to do?

Mr. Quinn: Come to Johannesburg. (Hear, hear, and laughter.)

Mr. Jagger (Capetown) said the absolute prohibition could not possibly be carried out in any Colony of the British Empire. It was utterly impossible for the Imperial Government to agree to the absolute prohibition of British Indians in South Africa. He was as much in sympathy with the movement as anybody; but he was against the amendment, because it did not indicate the direction in which legislation should go.

Mr. Jagger's Amendment

As an amendment Mr. Jagger moved the following, which stood on the agenda as the next resolution by the Zoutpansberg Chamber of Commerce:—"That in the opinion of this Congress, owing to the detrimental effect of the continued influx of Asiatics into South Africa, immediate legislation providing for the restriction and control of Asiatic immigration and trading should be introduced by the Governments concerned."

Mr. E. G. Ireland (Zoutpansberg) said he was to have moved the amendment as a resolution. He agreed that the resolution moved by Mr. Peddy would be a little starting to some people. The circumstances of the large towns were not the same as those which held in the country districts. He had not the slightest doubt that some of the large towns benefited greatly by the Asiatic trade.

(Cries of "No.") This question was growing year by year, and unless it was seriously taken up it would become an absolute curse throughout the length and breadth of the land. ("It is already.") He had great pleasure in supporting the resolution.

Mr. Forrest (Johannesburg) remarked that Johannesburg did not stand aloof from any efforts put forward to eliminate this evil. If there was one thing which made them sorry for Natal, it was the fact that there were more coolies there than white men. It made one sick to think about it. He supported the amendment.

Mr. Chappel (Pretoria) also supported the amendment. He pointed out that Pretoria had a resolution on the agenda regarding the matter. If that was also passed it would form a sequence of recommendation to lay before the various Governments.

Sir W. van Hulsteyn mentioned that the Governments of South Africa knew that the people of this country were perfectly unanimous on the matter.

Mr. Bourke asked Mr. Peddy to re-consider the pressing of his resolution in order that the Congress might have an absolutely unanimous vote. (Hear, hear.)

Mr. Peddy acquiesced, and the resolution having been withdrawn, the amendment was unanimously carried. —*Transvaal Leader.*

The Asiatic Department

A Scathing Indictment

The Transvaal's trouble lies in keeping out the Asiatics of the coast colonies, and there is a wide-spread feeling that the system now in force is inadequate. In the face of this doubt it is necessary to investigate the working of the office of the Registrar of Asiatics in the Transvaal. The story of the formation of this department is not uninteresting. Two years ago the bulk of the work now done in Pretoria under the superintendence of Mr. Channey, was performed by the Transvaal and O.R.C. Permit Department and Agency, for which a vote of £9,500 appeared on the Inter-Colonial Budget. This Department, to quote the explanation of the Colonial Secretary in the Transvaal Legislative Council in July, 1905, dealt "with the question of the conditions under which they (Asiatics) are to come into the country, it inquires into whether they have been in the country before, and whether they are entitled, on that account, to receive a permit to come in." But this was not enough for the Transvaal. We enjoyed in those days the privilege of possessing a Protector of Asiatics of our own, who for the sum of £1,000 a year dealt with the Asiatic population which is now in the country. His duties at that

time seemed a little nebulous. All the Legislative Council knew was that, according to the Colonial Secretary, "dealing with the Asiatics who are now in the country is a matter which requires a great deal of time and attention. For instance, the question of the laying out of bazaars in which these people are to live and trade is a matter which requires careful attention. There has to be someone there to receive these people and talk to them in their own language, and explain to them the conditions under which they are supposed to live, and a whole lot of other matters connected with the Asiatic population in this country." As the Supreme Court's decision, together with the attitude of the Home Government, had quashed the bazaar idea for the time, the duties of the office appear to have been mainly of the "receiving" and "talking in their own language" nature. The Council, in Committee, were not overpoweringly impressed with the importance of the post, and the item was only carried by 11 votes to 9.

After this the scene was changed. The Permit Department and Agency shrank from £9,500 to £3,000. But the Asiatic Department in the Transvaal grew with astonishing rapidity. It took over the permit work as far as Asiatics were concerned, and these duties now require the entire energies of a Registrar at £1,000 a year, an Inspecting Officer at the Coast at £500, two female inspectors at £240 each, one chief clerk at £380, four other clerks at £1,020 the four, two messengers at £120, "temporary assistance" costing £440, and "allowance to married officers," set down at £100—a grand total of £4,040 a year, to which apparently another £550 was added for transport and travelling. As the whole of the European permit work for the two Colonies is being done by the inter-Colonial Council's Department for £3,060 a year, it cannot be said that the Transvaal's Asiatic Department is starved on £4,590, especially as we believe it is assisted in its scathing investigations by the police, both in town and country. It is therefore somewhat disappointing to find that after all this expenditure the Department has to confess itself at least a partial failure, for its latest report declares that many Asiatics have eluded its inspectors, male and female, its five clerks, and even its two messengers (in uniform, by the way.)

The Asiatics complain that instead of finding a £1,000 a year Protector ready "to talk to them in their own language," and "by whom they should be well received," they have in practice to carry on their dealings with a Eurasian clerk. This clerk seems to investigate most of the permit claims, to examine the witnesses, and to a great extent to carry on the most important work of the office—the allegation is made upon evidence which is refused to accept. It is a curious anti-climax. Lord Milner's high hopes, for

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

(FROM OUR LONDON CORRESPONDENT)

April 1, 1907.

The Easter Holidays

The first day of April—the day beloved of prankish girls and boys—falls this year in the Easter holidays, and finds most workers enjoying a change of scene and air either by river or moorland, countryside or sea. I am fortunate enough to be sitting out in the open air facing the North Sea, which glitters and sparkles in the dazzling sunshine under the blue sky—it might be the sky of Italy. It is more like June than the beginning of April; the gentle breeze stirring and blowing on the mast there is really welcome, and sunshades are as plentiful as in July. The most remarkable feature about this Easter is that the glorious weather we have enjoyed for more than a fortnight—although a November fog appeared twice in London in the midst of it—has lasted for the holidays; pessimists who predicted rain have proved false prophets, and the joy of Easter is everywhere. The exodus from all large cities, particularly London, has been unprecedented; north, south, east, and west the trains have gone, filled to overflowing, and London railway stations have been in a state of siege. It seemed as though there could hardly be anybody left; yet here is now a few thousands spent Bank holiday in town.

Zoological Gardens	50,100
Tower of London	17,721
The Monument	1,340
Natural History Museum	5,308
Hampstead Heath	10,000
Rushmore Gardens	10,570
Windsor Castle	10,000
Victoria and Albert Museum	10,000

Public Opinion Versus the Law

There is one topic which has been stirring the minds of thousands during the week or more that has gone since Horace George Rayner was condemned to death at the Central Criminal Court for the murder of Mr. William Whiteley, and that is, would the law have its way or would public opinion prevail? At the time of the murder there was one feeling only, indignation—gradually, as the man, who tried to put an end to his life when he had put an end to that of Mr. Whiteley, was nursed back to health, and the story of his career became known, there was a veering round of public feeling in his favour. A wreck of our civilisation, a man without a fair chance, was he to be almost won back from death by the highest medical skill and how many only to meet it on the scaffold? Then there was his wife, again approaching motherhood, exposed by the revelation of his "Far Husband" case, and it is children, too, that he died. The last time I saw him, he was in the

number of half a million people, said, Nay. And public opinion has won. Little tables bearing the petition—paper, pen, and ink, and guarded by faithful helpers seemed to spring up everywhere, in crowded thoroughfares of the city, near railway stations, in private gardens, and far away in country towns and villages. Every passer-by was asked to sign; many did so. For Rayner there is now a long-drawn agony; for his family the escape from a terrible stigma. Is it merely sickly sentiment? No; it is rather the evidence that public opinion is growing stronger against capital punishment, and will soon demand its abolition. The dread it is supposed to inspire in the hearts of criminals is scarcely borne out by facts, and there is always the haunting fear that a mistake—irretrievable, indeed—may be made. Solitary and life-long confinement, such as is the law for murderers in Italy, is surely the more terrible punishment.

The New London County Council

London had a new experience early in March and now has a new County Council. The violence of the campaign waged against the Progressives, that is, the Liberal members, who have served the Metropolis for years, was unprecedented. The battle-cry, shouted aloud by the Yellow Press, and taken up by the more sedate Conservative organs, was "Down with the Wastrels!" Nothing good was to be said of men who bear honoured names. Party politics were forced into the campaign with a determination that is only equalled in elections in the United States. In fact, American methods were imported and emphasised; the cartoons were vulgar in the last degree; courtesy and truth, fairplay and justice, were flung to the winds. London's Council should be outside politics, but, in spite of protestation that it is so, even Mr. Balfour glories in the Conservative victory. A tide of Liberalism swept the country last year; a tide of Toryism swept London last month; the result—well, those who live will see.

The Premier and the Suffragists

Once again the House of Commons has been stormed, and nearly seventy enthusiasts for the franchise for women have been imprisoned for the cause as a result. There is no denying the fact that these militant tactics have impressed upon the public the earnestness of the campaigners, and newspapers which used to scoff do not exactly "remain to pray," but at least they treat the subject with a certain amount of consideration. It is now a "live" subject, and that is all to the good. Whether the cause gains or loses by conflicts of suffragists with the public is open to doubt. But the forward party declare that they are well satisfied. The Easter holidays have afforded a time for and opportunity, a little understanding, between two of our rivals in radicalism, the present and the future Minister.

boiled in their various attempts to see him in the House of Commons, they lighted upon him in the restaurant-car of a train travelling southwards through France. The Premier and the suffragists took advantage of the relaxation of Easter to seek change and recuperation in the sunny south; but the fact that they travelled by the same train and were seized with a desire for a cup of tea at the same moment is only another proof of the truth of the saying that it is the unexpected which happens. Seated at the same table, the affable old gentleman discussed the weather and the fair land of France with his lady companions; then "the cause" proved too powerful to be resisted; Miss Annie Kenney and Miss Gawnthorpe surprised the Premier by demanding their identity. The story goes that he remained completely affable, but advised them to change their tactics. Further than this they could not get; but they are resolved to disregard his advice.

A Literary Happening

The beginning of March saw the appearance of *The Nation* under the editorship of Mr. H. W. Massingham, who for many years was Parliamentary Correspondent to the *Daily News*, and is well known throughout the Empire as a vigorous supporter of the best traditions of Liberalism. *The Nation* is the old *Speaker* in a new garb, and is well started on a career which promises to be remarkably successful. The great achievement of the first number was the appearance of an article by the Prime Minister on the Hague Conference and the Limitation of Armaments. This is a thorny question, which some of the Powers are averse to discussing; Germany and Russia are not particularly favourable to it, and just now the Yellow Press here is raising an alarm and declaring that the subject may involve the postponement of the Conference. It has evoked an official declaration from the German Minister for Foreign Affairs that friendly relations between Great Britain and Germany continue good in spite of reports that have no foundation in fact, and the statements of Sir Henry Campbell-Bannerman in the *Nation* deserve to be widely read and considered. The article brought the new weekly into immediate prominence, and, it may be mentioned, the article following that of the Prime Minister is one on the new Constitution in South Africa, which is claimed as a success for Liberalism.

Photographing the Breath

Science advances in a remarkable manner; to-day we are accustomed to wonders which even to our grandparents seemed but idle dreams—carriages without horses, communications without wires and many others. Probably our grandchildren will be as much amazed and to be vexed by balloons as we are by cars, and even may experience the delights of flying or air travel if the brothers Wright, or

Chas. J. A. can subvert the claims and demonstrate the practical usefulness of their aeroplanes. At the Rougemont Kay Conference, which has just held its annual session at Berlin, Dr. Köhler, of Wuppertal, has shown a series of cinematograph pictures of the breathing of a healthy and of a sick man. It is expected that this invention will assist greatly in the diagnosis of pulmonary and other respiratory diseases, not by its accurate record of the action of the lungs and the heart in connection with breathing.

Crossing the Channel

The Government have declined to support the Channel Tunnel Bill, believing that John Bull would get very carried if "the hole" were made. But our French friends have decided to conquer the Channel in a different way, and not to wait for proposed ferries or other methods of improving communications. Three French swimmers of the first rank in the art are to be chosen and equipped this year and are to swim the distance separating France from England. All attempts to reach Captain Webb's memorable record have failed, and doubt is even being cast upon the possibility of his achievement. But France is going to accomplish it! Here is the way. This year the first of the strong swimmers will enter the water on the French side of the Straits of Dover; he will swim as far as possible; when his strength gives out the next man will go in and do likewise; then the third, and by that time Dover will be reached! Next year, this training will have the effect of producing two strong men to cover the distance; and in 1909 one will do it! France is nothing if not ingenious.

Concerning India and Indians: Magazine Articles

Before referring to the important part India and Indians have played in recent literature, I must mention the fact that the British Museum Reading Room—that Mecca of literary students and workers—is to close its doors for six long months for the purpose of cleaning and decorating. sorrow is written large on the faces of the regular frequenters of the comfortable and all-satisfying retreat of bookworms. Only a comparative few of the daily workers can be accommodated during this time, but in the meantime of health and cleanliness, the accumulated dust of more than fifty years is to be removed. There will be joy when the doors are flung open once again, for excellent as the dust-sheet and other libraries may be, there is only one "B.M."

Among books of Indian interest in recent magazines are as follows: *Nineteenth Century*, February, The foreign of India and their Administration, by John Nisbet (late Indian Forest Service); *Blackwood*, February, The Government of British India, by a staff of the Government, but

is generally regarded as at least the voice, if not the hand, of Sir Bamfylde Fuller, and deals with the situation, from his point of view, in new Bengal. *Mumukshu*, February, The White Man and the British Empire by A. L. D. O. *The Empire Review*, February, Crown and Congress in India, by Sir Charles Bruce; The Native Problem in Natal, by Maurice S. Evans; The Coming Conference, by M. Sydney Maurel; Indian and Colonial Investments, *The Contemporary Review*, February, Persia and her Share, by Ivanovitch; The Decay of Persia, by Orientalist; *The National Review*, February, Some thoughts on Indian Discontent, by His Highness the Aga Khan; Greater Britain and India—the monthly notes by the regular Correspondent. *Fortnightly Review*, February, The Asiatic Invasion of the Transvaal, by Mrs. St. Clair Stobart. The writer expresses the following opinion: "It was evident that as Imperialist Lord Milner would hold open house in the Transvaal for all Indians, only as a statesman he petitioned the Home Government to forego a policy which at a climacteric in the Transvaal history would, as he recognised, deal a death-blow to the Colony."

"Citizens or Helots?"

Lord Ampthill is to be congratulated, not only upon the courage with which he pleaded the cause of British Indians in the Colonies on Tuesday last, but also upon the rules of procedure in the House of Lords, which permit the raising of a discussion by the simple method of asking a question.

We observe with pleasure the note of sympathy that ran through his speech. The grievances of British Indians in the Colonies, and particularly in South Africa, have now become so notorious and are admitted to be so gross that men of all parties in England are united in demanding why they remain so persistently unredressed. An admirable opportunity is afforded by the approaching Colonial Conference for a full and frank discussion of the whole question before the representatives of India on the one hand and the Colonial Premier, on the other. It is a disgrace to the British name that in any part of the Empire subjects of the King-Emperor should be deliberately treated as Helots, and Lord Ampthill was perfectly correct when he declared that the indignity and humiliation which were put upon British Indians in so-called self-governing Colonies were felt and keenly resented by every Indian. They regarded the disabilities under which British Indians in South Africa suffered as a breach of those solemn promises which they had been accustomed to receive from the mother country, and in the most solemn declaration of the Roy-

al prerogative of the Empire. Speaking, no doubt, with a recollection of the large and influential meeting of protest which was recently held in the city of Madras, he did not hesitate to say that a part, and by no means a negligible part, of the present unrest and discontent in India was due to the treatment which members of the "Imperial race" were dealing out to British Indians in the Colonies. Indians must be chased out of Africa and Australia because they "compete unfairly" with the European. But if Indians combine in India to promote the development of Indian manufactures at the expense of Manchester and Birmingham, their conduct is "seditious," and must not be tolerated for a single instance. Page after page of the commercial history of India is full of the "unfair competition" by which the manufactures of India have been killed. There is nothing objectionable to the spread-eagle "Imperialist" in this; but when he approaches the consideration of the case of a few thousand British Indian traders in South Africa, his view entirely changes.

It is to be greatly regretted that Lord Elgin, in his reply to Lord Ampthill, could give no positive assurance that this serious and important matter would be discussed by the Colonial Conference. The Colonial Secretary will not place it on the agenda; but he echoes the pious hope of Mr. Morley that "there may be an opportunity for the Conference to give attention to some subjects which do not appear in the form of an agenda." And all the while the agitation against British Indians in Natal is proceeding apace. By the systematic refusal of trade licences, a determined attempt is being made to ruin men whose only crime is admitted to be that they are Asiatics. In a pathetic telegram to the South Africa British Committee in London, the Natal Indian Congress point out that nothing is being asked for but the full protection of vested rights. The Press of Natal, they say, is unanimously of opinion that the greatest injustice is being done under the Traders' Licences Act. Renewals of licences are being refused wholesale, and the Supreme Court has decided that it is powerless to interfere. The only resource left open to these persecuted subjects of the King-Emperor is the protection of the Imperial Government. It is a fact, as Lord Ampthill bluntly put it, that the position is now more intolerable under the British flag than it was under the government of President Kruger. And yet Britain went to war with the South African Republics on account of their treatment of those self-same subjects of the King-Emperor! The Englishman is not to be envied who is invited by a Frenchman or a German to plead to the charge of national hypocrisy which a hostile critic may well be expected for claiming to be unblinded. [J.]

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૪ થી મે, ૧૯૦૭.

અંક ૧૮.

અડવાડીક પંચાંગ.

પ્રારંભ-તા. ૪ થી મે થી તા. ૧૦
મે સુધી, ૬૦ સ. ૧૯૦૭.
હિંદુ-ચૈત્ર વદ ૭ થી, ચૈત્ર વદ ૧૩
સુધી, સંવત ૧૯૬૩.
ખ્રિસ્તી-તા. ૨૦ મી રજીસ્ટ્રેશન સુધી,
૨૬ રજીસ્ટ્રેશન સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	પ્રારંભ	હિંદુ	ખ્રિસ્તી	સુધી	સુધી
તારીખ	તારીખ	તારીખ	તારીખ	ક. મી. ક. મી.	અસ્ત
શની.	૪	૭	૨૦	૬ ૨૭ ૫	૧૭
રવિ...	૫	૮	૨૧	૬ ૨૮ ૫	૧૬
સોમ	૬	૯	૨૨	૬ ૨૯ ૫	૧૫
મંગળ	૭	૧૦	૨૩	૬ ૩૦ ૫	૧૪
બુધ...	૮	૧૧	૨૪	૬ ૩૧ ૫	૧૩
શુક્ર...	૯	૧૨	૨૫	૬ ૩૨ ૫	૧૨
શનિ...	૧૦	૧૩	૨૬	૬ ૩૩ ૫	૧૧

અનુક્રમણિકા.

કલારકસ્ટોરપના હિંદી અને મી.	
સ્મટસ ...	૨૧૬
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી.	"
કેપના હિંદી.	"
પંચાંગમાં હુદહાદ.	"
સાહેબ આદરિશા પ્રીતીશ ઈડિઅન	
હમીદી ...	૨૨૫
એસીઆરીઃ જોરજીન-સની મંજુરી...	"
નાતાલ ઈડિઅન મોહરીઅર એચર	
જેસ ફેર...	"
મી. રીસને કામળ...	૨૨૫
મી. સમટમની મુલાકાત...	૨૨૧
!!! રમુજ રંગ !!!	"
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરીને માન	
દરબાને રજિયામણ કરવાની યોજના	૨૨૭
નાતાલમાં હિંદી ફેરફાર	"
ઈમીગ્રેશન ખાતાના વારસીક રીપોર્ટ	"
નામદાર અમીરના કેમણી સંબંધી	
વિચારો ...	૨૨૮
નવ હિંદી બેન્ક...	"
હિંદુ યમ બેન્ક સોસાયટી	"
સનાતન ધર્મસભા...	"
એડવાન્સરમો અબરપત	૨૨૯
મુખર્ષ.	"
કડન.	૨૩૦
પ્રીતીશ્યા.	"
એરડોર્ડ.	૨૩૧
ડેનહોઝર.	"
પી ઈડિઅન પબ્લીક લાઈબ્રેરી.	૨૩૧
રૂટરના તાર સમાચાર	૨૩૨
હિંદુસ્તાનના ખબરો.	૨૩૪
સાંભળે વરતમાન	૨૩૫
મી. મીનીની પ્રતીક્ષા	૨૩૬
જેલમાં જવાને બહાર પડે	"
જેલ અંદર તર્કચારીઓની તરફ	૨૩૭
કેપના આગવાનોને કિર્મી	"
મી. કુલ્કર્ણીએ રૂઢીચૂક	૨૩૮

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૪ થી મે, ૧૯૦૭.

કલારકસ્ટોરપના હિંદી અને મી.
સ્મટસ.

ચાંસવાડના એક્ટીંગ પ્રધાન મી. સ્મટસ
ને કલારકસ્ટોરપના હિંદીઓએ માનપત્ર
આપ્યું અને તેઓ સાહેબે જવાબ આપ્યો
તેનો હેતુક અમે ખીલ જગ્યાએ
ખાસ આપીએ છીએ. તેમાંથી જોવાનું
છે કે - મી. સ્મટસ પોતે ડર છે કે હિંદી
કામ જો જોવાનો દરમિયાન કામ રાખશે તો
તેઓ સાહેબનો કામદો અમર મંજુર થશે
તોપણ નકામો થઈ પડશે. તેથી સહુને
સમજાવે છે કે એસોસિએશન કામદારની
સામે જે કાલ લેવ છે તે નકામી છે. મી.
સ્મટસ પોતે પણ એટલું તો કહી શકતા
જણાય છે કે ફેરફાર નવા માણસો દ્વારા
વાલમાં મરી ગયા છે તેને ખાતર આપી
કામને સજ કરવા જેવો કામદો છે. ને
થોડા વખત સુધી ખુલ્લું ખુલ્લું પોલીસ પ્રેર
એવું થયું બને. "થોડા વખત" ના રો
અરથ એ તો તેઓ સાહેબ જાણે! આંખો
કામદો હિંદી કામથી કમીલ નહીં થયે
જોઈએ એમાં કંઈજ શક નથી. મી. સ્મટસ
નું જાણણું હિંદી કામને ઉશકેરનારું થયું
જોઈએ. તેઓ સાહેબ એમજ સમજતા
જણાય છે કે હિંદી કામની ઉપર જુલમ
કરવો એ સહેલ વાત છે. તેમની આંખ
ખાલસાની તક કામને મળશે એમ લાગે છે.

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી.

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી આંખને
અડવાડીએ રવદેશ તરફ દેવા ન થશે.
તેઓને માનપત્ર વિષે આપવાની દિલ
આગ્રહ રહી છે. કોંગ્રેસ નાંધ્યો.
હિંદુઓ તરફથી ખાસ, મેમ્બર કમિટીની
તરફથી ખાસ તથા અમારા નાંધનું એમ
માનપત્રો મળવાનાં છે. એ બંધાઈ
નકલ તથા તેમની જાહેરાતો હેતુક તથા
તેમની જાણી જો જણું અમે આપીએ અત
સહીએ આપણા પાસેથી જાણીએ.

કેપના હિંદી.

કેપના ઇમીગ્રેશન કાયદો એવો અત
પહે છે કે તેની અસર હાલ નથી
જણાતી, પણ રહેને રહેને વધુની માહિત
અસર થશે. તેમાંની એક કલમ વધુની
અપરી છે. તે એ કે જે હિંદી પરવાનો
લીધા પરના જન્ય તેઓ હક પાછા આપવા
નો નાખુદ થાય છે. એટલે કે કેપના
આગેવાન શેડામાંથી ધારો કે કોઈ વાર
પિટ પરમીટ વિના બહાર નીકળે તો તે
પાછા નહિ જઈ શકે. તેઓ વેપાર કેપ
માં જારી હોય, અપરાં છાકરાં પણ ત્યાંજ
હોય જતાં તેઓ લાલ ન મળી શકે.
એવા શેડાની ઉપર કાવદો આમ વાતકી
પણ અમલમાં આવે એમ અમે નથી
કહેતા. પણ તેની અસર ઉપર પ્રમાણે
છે. પરિણામ એ આવે કે ગરીબ હિંદી
માત્ર કેપમાંથી નીકળી જાય. આમ
થાય તો થોડા હિંદી કેપમાં રહી જન્ય
તેની શી અસર હોય? આ કપરથી
સહુ કેપના આગેવાનોએ ચેતવાની જરૂર
છે કે કોઈપણ હિંદી પેલાની પરમીટ
લીધા વિના કેપ ન છોડે. અમને ઉમેદ
છે કે આ હકાકત જે કેપના હિંદીના
વાંચવામાં આવે તે બીજા હિંદીને વંચા
વશે ને સમજાવશે.

પંચાંગમાં હુદહાદ!

જોહાન-ચર્ચના 'શંકરેલી મેલ'માં તેમજ
'લીડર'માં જાહેર તાર આપ્યા છે. નીલે
મનસુખ નીચે આપીએ છીએ.
પંચાંગમાં લેધા પંડ કરવા તકવાર
થઈ રહ્યા જણાય છે. ૧૮૫૭ પછી આવે
ખબરજાર પહેલેજા હિંદુધર્મમાં જોવા
માં આવે છે. દેશી જાપાઓ છુપી ને
ખુલ્લી ઉશકેરણી કરી રહ્યા છે. 'પંચાંગી'
ની ઉપર કામ ચાલુ તે હીક નહિ થયું.
જોહાન નાંધ્યો જે તત્ત જણના હતા તે
હવે આપણું હિંદુધર્મ અબરુ થયું. જાપા
કે વતે વધુ. સરકારી કામ તરફ લોકો
ખેદકાર થયા. જોહાન જાપ ઉપર કામ
જોહાનથી પણ તેમજ વતે ને જોહાન

દારો ગભરાટમાં પડ્યા છે. પંખામાં જળો વોલંટીયર થયા છે તે તેઓએ હથિયાર ધારણ કર્યા છે. આવાં કારણથી દીલ્હી ના યેરનો દેખાવ કરવાના હતા તે અંધ રહ્યો. પણ ભેડાનાં મન શાંત થયાં જણાતાં નથી.

આ પ્રમાણે તાર છે. ખુદ અથવા હાથર હિંદુસ્થાનનું જણું કરે એમ સહુ પ્રાર્થના કરે એમ અમારી વિનંતિ છે. આ વખત જેમ આપણને દક્ષિણ આફ્રિકામાં ખારીક છે તેમ હિંદુસ્થાનમાં પણ છે. આપણે આપણી ફરજ અહિં બજાવવાની છે. જે મરદાદ તે હિંમતનું કાષ્ઠ વેળા કામ પડ્યું હોય તે તે દેશને સારું આ વેળા એ છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટિશ ઇન્ડિયન કમીટી

મી. રીસનો કાગળ.

તા. ૫ મી એપ્રિલના કાગળમાં મી. રીસ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

નાતાલનો લાઇસેન્સ કાયદો.

આ બાબત કોલોનીયલ તથા ઇન્ડિયા એશીયન નેટવર્ક નેર કરી શકાય તેટલું કર્યું છે. વડી સરકાર સંપૂર્ણ તમ્બીજ કરી રહી છે. આથી આગળ હવે કમીટી હાથ જઈ શકે તેવું નથી રહ્યું. મને ઉમેદ રહે છે કે આ બધી હિંમતવાળે પરીણામે ત્યાં થોડી ઘણી રાહેન હોવી જોઈએ. પણ જે કંઈ રાહેન ન મળી હોય તો અહીં લખાણે કે તાર કરાવે એટલે વિશેષ યત્ન શકશે. કાયદાની બાબત અહીંથી વડી સરકાર સખત લખાણ કરશે. પણ કાયદો બદલવાનું જોર તો ત્યાંથી હિંદી કોમેન કરવું પડશે.

પબ્લીક મીટીંગ.

જાહેર સભા બાબત હું તમને લખી ગયો હતો. હવે લોર્ડ કર્ઝનનો જવાબ આવી ગયો છે કે હાલ મીટીંગ કરવી તે ઠીક નથી. તેથી મીટીંગનો વિચાર માંડી વાળવામાં આવ્યો છે. હાલ કોલોનીયલ પ્રીમીયરની લાગણી દુખાય એવું બોલવા ની હિંમત મોટા માણસોની ચાલતી નથી. પણ આમની સલાના મેંજરોને સમજાવી રહ્યો છું. એશીઆટીક બીલ બાબત તમારા તાર વગેરે બધું કોલોનીયલ એશીયન પ્રેસમાંથી છે. તેઓનો જવાબ આપીને મોકલ્યું છે.

લોર્ડ કર્ઝનનો કાગળ.

તમારો કાગળ હું સંભાળ પુરવઠે વાંચી ગયો છું. અને જે પરિણામ લાવવા તમે માગો છો તે પરીણામ જાહેર મીટીંગથી આવે એમ લાગતું નથી. હું હાલ જાહેર કામોમાં બાગ નથી લેતો એટલે મારે તેમાં ભાગ લેવો એ ઠીક નથી લાગતું. વડી સરકાર તો તમારી તરફથી છે: પણ કોલોનીયલ કહાડે કહાડે હિંદીઓ સામે લાગણી વધતી જાય છે તેથી વડી સરકાર ગમરાય છે. કાનફર-સમાં મી. મોરલી અને સર જોન મેકે બંને એસે તો પણ તેઓનો અવાજ ક્યાં સુધી ચાલે? ધારો કે કાનફર-સમાં હિંદી સવાલ બહુ ચરચાવે ને બધા હિંદી ની વિરુદ્ધ વાત જાય તો હાલ છે તેના કરતાં રિયલિટી વધારે બગડે. અગર હિંદુસ્થાન વતી જોરન જોર કરવામાં આવ્યું હત તો જુદી વાત ગણાય. હું પોતે હાલ કંઈ કામ કરતો નથી એટલે મારે એ બાબત વધારે બોલવું એ મારા સરખા બીજા અમલદારોની તરફની મારી વફાદારીનો જંગ થયા જેવું છે.

આ વિચારો બીજા બધાને લાગુ નથી પડતા. જે તેઓ ધારે કે મીટીંગ કરવી તે વધારે સારું છે તો હું મીટીંગની ફતેહ છોડું છું. કેમકે ગુણદોષ તપાસનાં તમારો કેસ બધી રીતે સાચો ને સારો છે.

લોર્ડ એલગીનનો જવાબ.

એશીઆટીક કાયદા બાબત લોર્ડ એલગીન હાથર કમીટીએ લખાણ કર્યું તેના જવાબ માં તેમના સેક્રેટરી લખે છે કે હજી લોર્ડ સેનગોરન તરફથી બીલ અને ડીસ પાસ આવ્યાં નથી. એટલે બધાંસુધી તે બંને નથી આવ્યાં ત્યાંસુધી લોર્ડ એલગીન કંઈ કંઈ શકતા નથી.

એશીઆટીક એરડીન-સનો મંજુરી.

(ઉદ્ઘા તાર.)

એશીઆટીક એરડીન-સને મંજુર કરવાની સલાહ લોર્ડ એલગીને નામદાર શહેનશાહને આપવાનું વડી પાર્લામેન્ટમાં લોર્ડ એલગીને જાહેર કર્યું છે.

નાતાલ ઇન્ડિયન વોલંટીયર એસોસિએશન ઓફ દેર.

અ દેરના માણસોને આંદ મળશે એવો કાગળ નાતાલની સરકારે મી. માંબીને મોકલ્યો છે.

મી. રીસનો કાગળ.

પાર્લામેન્ટના એક મેંજર મી. રીસે સાઉથ આફ્રિકા બીટીશ ઇન્ડિયન કમીટી માંથી મેંજર તરીકેનું સહન.મું આપ્યું નો તાર હતો તે અમે આપી ગયા હતા. હવે તેમનો ટાઇમસને લખાણેનો કાગળ આવ્યો છે, તેનો તરજુમો અમે આપીએ છીએ. મી. રીસનો કાગળ બતાવે છે કે આપણને જાત મહેનતથી કરવાનું બધું રહ્યું છે. મી. રીસ લખે છે કે:—

સાઉથ આફ્રિકા બીટીશ ઇન્ડિયન કમીટીમાંથી મારું નામ કાઢી નાખવાની તમારી આગળ વિનંતી કરું છું. આમ કરનાં હું નામુશ થાઈ છું. કેમકે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી તરફ મારી લાગણી જેવી હતી તેવીજ મળ્યું છે. અને મને બહુ દીલગીરી થાય છે કે આપણા માણસો અને સરસ હિંદી ભાઈઓને તેઓની ઉમદા વસ્તુવંદ, તેમની સુધરેલી હાલત, અને તેઓના લગાઇ વખતના કામને ખાતર તેમને જે દોક મળ્યા જોઈએ તે નથી મળતા. પણ તેઓને લીધે કોલોનીયલ દુખ લગાડવું તેથી અતે હિંદુસ્થાનને ફાયદો થશે એ બાબત મને સંકો છે. મારા વિચાર પ્રમાણે સ્વરાજ્ય બોગવતા કોલોનીયલ તેની અંદરનો કારભાર અલાવવાની સંપૂર્ણ સત્તા હોવી જોઈએ અને એ સત્તા વહેલી મેડી તેઓને મળશેજ. જનરલ બોધાયે કહ્યું છે કે "અમે બ્રિટનનો વિશ્વાસ રાખીએ છીએ, અમારો વિશ્વાસ બ્રિટને

"આરબ વેપારોએ."

વીડનેસને કર્ઝનનો ખબરપત્રી કહે છે કે આરબ વેપારીઓની ધરાડી મેળવવા સારું કર્ઝનના ગોરા વેપારીની એક મેટી પેટીએ હિંદી મસ્જીદપરના કર્ઝનમાં ચાર આંકડાં નોંટણી રકમનો ધરાડો કરવાની ઓફર કરી હતી. આ ઉપાય હાથમાં લાગવાથી મસ્જીદના ડેટાએકે લાગતા વળગતા એ બીજા ગોરા વેપારી પાસે હિંદી ધરાડી બાંધી અવાવવાના બદલામાં વધુ રકમની માગણી કરી હતી જે રીકારાઇ નાંક. લખનાર કહે છે કે આ રીતે તો મસ્જીદના તરડીઓ બધા હિંદી વેપારપર કાણ ચલાવી શકે!

ખુદવારે જોહાન-સખરગથી અમારા પ્રતિ નીધી લખી જણાવે છે જે રાંડ પાયોનીયર તથા ગ્રાન્ડ-સાલ સ્પુર્નીસપસ એસોસીએશન જાહેર મીટીંગ ભરવાનો દરખા કર્યો છે. તેઓને બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસીએશનન એક્ટીવ પ્રમુખ મી. ઇસપર્મી આએ લખ્યું છે કે તેઓ જે ધારે છે તે બદલાવ નથી ને તેઓને હિંદી કમીટીએ બધાંસુધી કરી છે.

રાખ્યો જોઈએ. અમારું કામ અમને એમ કીધું છે તેમ ચલાવવા અમને છુટ આપો." કુરોપીઅન લોકોની લાગણી કેવી છે તે વિષે જોઈ સેલ્ફમેરન લખે છે તેનો અર્થ આપ્યો તેવું હજી નહિ. આપણે તે લાગણી પસંદ પડે નહિ તે જુદી વાત છે. કોલોનીમાં વસના આપણા બાહ્યો તેઓના સ્વાધીક સવાલનો કાંઈ દરવાને આપણા જેટલાજ બલકે આપણા કરતાં વધારે કાળે છે. અને આપણે વધારે કામ કરીએ એવો ફોરો પદાર્થોએ તો ફક્તની રીતે અને વ્યવસ્થી રીતે તેઓ ચીડાય છે. તેથી અને તેઓની ઉપર કાળ ચલાવવાનો વિચાર આપણે રાખ્યો તો તેમાં નિષ્ફળ જવાનું છે. આફ્રિકા, એસ્ટ્રેલિયા, હિંદુસ્થાન અને હંગેરી અથવા એક રસ્તે આવે એ બનવા જોઈ નથી. અને તમારી કમીટી કાળ મુકવા માગે છે તેથી મારે તેમાંથી નિકળવાની ફરજ પડે છે.

મો. સમટસની મુલાકાત

(૭. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

તા. ૧૬મીએ કતારકંદારમાં પ્રદરશન બરાબર હતું. તે વખતે જનરલ સમટસ ને આપણા લોકોએ એક માનવચ આપ્યું હતું. તેઓ સાહેબે બહુ મીઠું બોલીને લોકોને સમજાવ્યા. કેટલીક વાતચીત થઈ. તેમને એવી અસર છે કે જોહાન સ્વરગની એસોસીએશન ખી ખાંધેલ ફાકટ મચ્છે છે તે કીધું નથી. વધારે એમ કહ્યું કે—તમેને પણ તેનીજ અસર લાગી જણાય છે. અમે (૩૨ પ્રજા) તમારી વિરુદ્ધ નથી. અમે તમને સંહન આપ્યું. પણ તમા આવી ગયા છે તેનો તો કાલ્યા વગર છુટકો નથી. એશીઆટીક એસોસીએશન લોડ સેલ્ફમેરન થયું છે. હું કહું છું કે તમેને (હિંદી રેપુટેશનને) ઘુંટકો ઉતરે કે ન ઉતરે પણ વધુ કમીટીએ તને તમને પોતાને કાલ કરતા નથી. તમે કોઈ વાતની ઉશ્કેરણી કે અગાધતા જવા દો. એસોસીએશનમાં થોંધા પડશે—તમે આજુશે તો તેથી લોકો બીજા તેથી પણ સખત કાવદો કરવા પારે છે. તમે મારા પર બહુસો રાખો કે જેટલા બધા તમે કરો છો તેટલા જોરથી કાવદો અમલમાં લાવ્યું નહિ. તે શરીએ શરીએ વેર વેર ને જુલો જુલો પોલીસ તમને પશ્ચાત્ત રખાવાનું પુછવા ફરશે નહિ. જો કે

થોડો વખત તેવું તમારે કાલ્ય પેલું પણ પડે. આ તકલીફ માટે મને તમારી કીધેસોજ છે. પણ બીજા કાંઈ ઉપાય નથી. વગેરે.

!!! અમુજ રંગ !!!

આપ કાંઈ જાણો છો કે મી. એમની તા રિપોર્ટ ઉપર કીધા કરતાં રટાર લખે છે કે એશિયાટીક કાવદો પાસ થયાં જુના મળસેને કાંઈ મમલવાનું નથી. એ તો જોયો તમા માણસો છે તેમને મમલવાનારો ને ચોંટાવનારો છે. પણ જુના લોકોને કાવદોને અમલ થશે ત્યારે બધું મળશે !! બધું તે કેટલું ? પેટ ભરે ને, કાળજી સુધી કે ગળાં સમીતું ! ના-ના-ના. એ કાંઈ આવાનું નથી. તમે નથી જાણતા ? એ તો પેટા ! પેટા સીડીઝન-સામર મળશે. તમને તે ખબર છે ? જો ન જાણતા હો તો જાણવું. (૧) કુશી પાસ. (૨) એશિયાટીક ખાસ, અને જોયો પડતા હોય તો જોયો બીજા કીધેસોજ અને મલાઈ લોકોશનનો નાસ. જાસ-જાસ-જાસ !!!

* * *

માસ મિટીંગમાં એક મદદથી કાવદો ઉપર રિમાઈ કરતાં સવલ કર્યો હતો કે શું આપણે ધાડપાક કે કુટારા છીએ કે આપણા ઉપર આવા અપરિત કાવદો પડવામાં આવે ? હો, હવે તો ઉંઘમાં છે શું ! સને ૧૯૦૬ના રિપોર્ટમાં જાહેર પડ્યું છે કે હાંસવાલમાંથી હિન્ડઆ ખાતે ૧ લાખ પાઉન્ડ વગર કામ ચલા છે ! કેમ હવે જોને કુટારા ! પણ બાહ પેટા હિન્ડઆથી દર પરમે કોરોડોના કોરોડો પાઉન્ડ વિજાવત ખાતે પસડી જાય છે ને કેમ !—ખાતે કાંઈ હોય તો જુઓ પિંદ અને કિટાનીયાં * એવી સજામાં વિજે ખામ.

* આ નામનું પુરતક " જુજરાની " તરફથી સને ૧૮૯૪-૯૫માં તેમના મદ કોને બેટ આપવામાં આવેલું છે. જેમાં લોડ કલમ્બા તથા વેરન હેરલ્ડ-સના કામ નો અતાર અદેગર રીતે આવ્યો છે.

લી. રસિક.

માજી મુપરીટિન્ડ આલેકઝાંડરને આજ રાત્રે કોલેસ કોલમાં મનવચ આપવાનું નથી થયું છે.

મો. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરીને માન.

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી શ્રીમદ્ દિવસમાં દેશ તરફ જતા હોવાથી તેમને માન આપવાને એક મેળાવડો મી. જીની સદસ્ય લામ્બર્થ મહેતાને ત્યાં થયો હતો જે વખતે મી. હાજી અબ્દુલ્લા આદમ, મી. હાફુઝ મહમદ, મી. પીરન મહમદ, મી. પોલ, મી. જોહર, મી. આંગલીઆ, મી. સંઘવી, વગેરે ૬૦-૭૦ મહરથો હાજર હતા. મેળાવડાનું કામ શરૂ થતાં પ્રમુખસ્થાન મી. હાજી અબ્દુલ્લાને આપ્યા બાદ મી. જીનીસદસ્ય નીચે પદ માણે લાપાણ અંગેરેશમાં કર્યું : દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની જે સેવાઓ મી. ઝવેરીએ કરી છે તેને કાંઈ પહોંચી શકે તેમ નથી જ્યાં ત્યાં પોતે હોય ત્યાં ત્યાં સ્વદેશી બંધુઓની સેવા જનવચાનો તેમણે હા નિમ્મય કર્યો છે એમ હું કહી શકું છું. અને આ હેતુને સારી રીતે જર લાવવા માટે મેટરીક્યુલેશનની પરીક્ષામાં ખેસવા તેઓ હાલ અભ્યાસ કરે છે ને તેમાં ફતેહ મળે તો બરીસ્ટર થવાની પણ તેમણે ઉમેદ કરી છે. તેઓ એક સાચા સખત છે. ઘણી વખત એપેલ પન્થેની તકરારો સંતોષકારક રીતે પતાવવામાં તેમણે પોતાનો ખંત અને કડાપણ જતાવે છે. તેમને મન મરીખ કે તપ મર હિંદુ કે મુસલમાન એ બધા એક સરખા છે. ને આ સમજને અગ્રસ રતુ તેમનું વરતન છે. હિંદુ મુસલમાન નો સંબંધ વિશેષ ધારો કરવા તેમના જેટલો પ્રગત ભાગ્યેજ બીજા કોઈએ કર્યો દશે. કામના હિત માટે તન મન ને થતો ઉપયોગ કરવામાં આ કહિ પગલ રદવા નહો. વગેરે શબ્દોમાં મી. ઝવેરીના ચુલુની પ્રસાસ કર્યા બાદ હાજર ચનાસ સરવેનો આજાર માની તથા મી. ઝવેરીને સફળ સફર હમ્મી મી. જીનીલ દાસે પોતાનું બાંધણુ પુરું કર્યું. બાદ મી. હાફુઝ મહમદ, મી. પીરન મહમદ, તથા મી. આંગલીઆએ મી. ઝવેરીના ચુલુની તારીફ કરી તથા મકે દજ પદ વાની ખાસ બરામણ કરી. મી. આંગ લાઆએ મી. જીનીસદસ્યની લાખકાતનાં વખાણ કર્યાં હતાં. મેસર્સ પોલ, જોહર, સંઘવી, અવારાજ મહારાજ, રંડુ દીના અપ્પુ, શેકત, મેસડીઆ, આપર, ક્રિષ્નાવાળા, મેહમમદ, મેહરાજ, જોહી વગેરે વખતને અનુસરણ બોલી વધવા

આદ જવાબમાં મી. છબીસદાસનો અપેક્ષા
માન માટે ઉપકાર માનીને મી. ડ્રવરીએ
જલ્દીથી કે કામની સેવાના કામમાં અને
હિંદુ મુસલમાનની મિત્રતા ઘાટી કરવાના
આશમાં જે કાંઈ કરી શકે તેવું
મુખ્ય કારણ એક છે : તે તે એ છે કે
જે માટે કામ એવા દિલથી કરે છે
પગલીકનું કામ મને એ જ પ્રમાણ સામ
પણે જાહેર પાડવું લાગે છે અને તેથી તે
મટે મને હમેશાં ઉત્સાહ રહે છે. ઉત્સાહ
થી કામ કરનાર દરેક માણસ કામની
વંત્રએ તેવી સેવા બતાવી શકે છે. કામ
ની સેવા કરવા માટે મારું જાન પડે
એવી મારી ઉમેદ છે તે તેથી એટલીક
સેવાનો હું વરસ થયાં અવધાસ કરું છું.
અને મુગાઈમાં તે પરીક્ષામાં ગેસના
કારણે મળ્યું છે. તેમાં ફતેદ મળે તે
પારીક્ષકની પરીક્ષા માટે પણ તૈયાર
થઈ એમ મારા મનની મુશ્કેલી છે. મક્ક
શરીફ જવાની જે મારા મિત્રએ બહા
મળ્યું કરી છે તે મારી મુશ્કેલી બુદ્ધિતાવા
પર પ્રાપ્ત. મી. છબીસદાસની કામગીરી
ની તરીકે કરતાં મી. ડ્રવરીએ જલ્દીથી
જે તેમના કામથી મને થોડો સંતોષ થયો
છે. તેમના જેવા મહેતા સહુને મળી શકે
તો વધારે નિશ્ચિત સ્વદ સાધ્ય. મારી
મારી પ્રાપ્તિએના કારણે હું તેમને
મારી અરજીઓમાં આવી શકું છું. બદ
આ ફરિયાદ મારા વગેરે લેવામાં આવ્યાં
હતાં. જેવટમાં પ્રમુખ તથા મી. છબીસ
દાસને ઉપકાર માની ગેણા હો વિચારે
થયો હતો.

દરમનને રળિયામળું કરવાની યોજના

દરમનમાં જાદાર મામના લોકો તહેવાર
અને રમના દિવસો મુગરવા આવે અને
તેથી પરિણામે દરમનની આબાદીમાં
વધારો થાય એવા હેતુથી દરમનને એક
પ્રિય કરવા માટે આવતા જુલાઈના દિવ
સોમાં કામ લાગે એવા કેટલીક યોજનાને
ગઠિત ગઠિતરીતે જાહેરી આપી છે.
અને તેને દરમના લોકોની જાણ માટે
ગોળીયો રીતે જાહેર કરવામાં આવી છે.
જે યોજના મુજબ બીજાપર કેટલીક નહા
વાની અને તરવાની ગોળીયું કરવા ખાસ
ઘાટ બાંધવામાં આવશે, અને કેટલાંક
મંચમત અને આનંદના સાધનો પુરો પાડ
વામાં આવશે. આ કામ ઉપર પાકેડ
રજીસ્ટ્રી રકમ અરજવામાં આવશે.

સમુદ્ર કિનારા ઉપર અતીએ વધારવામાં
આવશે. આ નવાં સાધનો જાહેર કરવા
અને તેના પ્રેમાર્થે વગેરે ઘડવા માટે
પા. ૧૫૦ અરજવામાં આવનાર છે. નહા
વાના ઘાટની સામે જુની ઘોડા ત્રામોમાં
થી ૧૨ જેટલી રાખવામાં આવશે. તે
ત્રામમાં દરેકમાં ત્રણ વાજુ ખંડ કરીને
૩૬ કર્ડેસીંગ રૂમ બનાવવામાં આવશે.
પાણીની વચ્ચે આવેલા એક ટાપુ ઉપર
એક મેન્ડ રાખવામાં આવનાર છે. દીવા
બંધોએ કેટલીક વધારાને સમુદ્ર કિનારાને
દિવસના જેટલો રળિયામળું કરવામાં
આવશે.

દરમના કિનારાને જાળુને માટે હુબરીને
રળિયામળું કરવા માટે પા. ૧,૦૦,૦૦૦
અરજવાનો દરખાસ કરી નેટલી રકમની
સેત કાલવાનો દરમન કારખાનેને રાખ
કર્ષો છે.

નાતાલમાં હિંદી ફરિયાદીલર.

નાથેનો આરટીકલ થોડા દિવસપર
નાતાલ એડવર્ટાઈઝમાં પ્રગટ થયો
હતો :—
દરમનના આશમાં આવતી રટીમરેને
મુશ્કેલી માટે વંત્રતાં ફળ તથા રાક
બાકી હિંદી રેપાર્ટીઓ પુરી પાડના હોવા
પર દરમનના આશ રેપાર્ટીમરેને કેટલી
ખાસ અમરી પડે છે તે સંબંધમાં
અમારા પ્રતિનિધિએ કેટલી તપાસ ઉપરથી
માનુસ પડે છે કે ગોળામાં એટલી આર
ટીપર કંપનીઓને હિંદી રેપાર્ટીઓ તર
ફથી પા. ૫૦૦૦ જેટલી કિંમતનું ફરિ
યાગે દરસાલ મુકે પાડવામાં આવે છે.
તે બધા રેપાર્ટીઓને જેટલી તપાસ પછી
ખાતરી રીતે કરવામાં આવે છે. જુની
પત રેસસ કંપની હેલ્ડાં જે વરસ કરતાં
વધારે વખત થયાં, અને બીજી ત્રણ કંપ
નીઓ સમગ્ર વરસ જેટલો વખત થયાં
આવી રીતે હિંદી પસેથી મુશ્કેલી માટે
ફરિ તથા શાકલાક લેય છે. રટીપર
કંપનીઓને મુખ્યત્વે કરીને ઉત્તેજન આપ
નાર જે ગોરા તેમનેજ આવી રીતે અન
યાય આપવામાં આવે એ જાદુ રચનાખી
છે. કેટલાક ગોરા અગીઆવાળા જણાવે
છે કે હિંદીને માત્ર બહુ હલકો હોય
છે. ગોરાનું એક કેબેજ તે હિંદીના
ડઝન કેબેજની બરાબર છે. એ વાત
કંપનીવાળા જુલી જાય છે એટલે હિંદી
સેથી જાણાય છે. હિંદી એક દરમનની
જે કિંમત જાણાયે તે કરતાં ગોરા માથે
જે એટલી જાણવી શકે. મારણે હિંદી

ની દરમન જુલીને તોળી જુઓ તો ગોરા
ના તેટલા માત્ર કરતાં બહુ ઓછી માત્રમ
પડશે. ગોરા એક દરમન કેબેજ ૩ રી.
તે હિંદીને આવશે પણ તે તોળી જેનાં
૩૫ રતત માત્રમ પડશે, ત્યારે હિંદી રી.
૨ ને હિંદીને આવશે પણ તે ૨૦ રતત
પછી નહિ થાય. આવી રીતે જે હિંદી
જાણે છે તેની ગોરાને ખાતર નથી અને
તેથી ગોરાને બહુ મહત્ત કરવું પડે છે.

ઈમીગ્રેશન ખાતાનો વારસાક રીપોર્ટ.

પ્રાંતરીપલ ઇમીગ્રેશન રીપોર્ટકલન
ઓફીસર મી. હેરીસોથ તરફથી ૧૯૦૬
ની સાલનો રીપોર્ટ બહાર પાડવામાં
આવ્યો છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે
તે ખાતાની આવક ૧૯૦૬માં પા. ૩૩૧૧
રી. હતી હતી : ૧૯૦૫ની આવક માત્ર
પા. ૪૪૨-૧૫-૦ અને ૧૯૦૪ની પાકેડ
૩૨૩-૨૦-૦ હતી. આ વધારો સરદી
રીફેટ વગેરેના નવી રીત પ્રમાણ લેવામાં
આવે છે. અરજમાં થટાડો કરવા સર
પેલીસ ઓફીસરો રાખવાની રીત કટી
તપ્તવામાં આવી છે. આ ફેરફારથી
પા. ૫૪૫૦ના અરજો ઉગારે થયો છે.
આ ઉપરથી એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે
આ ખાતું ખરબચડું હતું તેને બદલે
કમણી કરી આપનાર તીવડયું છે. પાસ
ની ડીપોઝીટ વગેરે તરીકે આજબની
સાલના પા. ૩૫૦ મળી ૧૫,૪૩૪ થયા
જેમાંથી ૧૪,૮૯૪ ડીપોઝીટ પાળા અપવા
હતા : તથા પા. ૭૪૦ જમત કરી દેવા
માં આવ્યા હતા. મજકુર સાલમાં
૪૧,૧૦૬ માણસો કોલોનીના આશમાં
આવ્યા હતાં, જેમાંથી ૨૯,૬૨૮ આદમી,
૭,૪૧૩ એસિલ. અને ૪,૦૬૫ છોકરાં
હતાં. પ્રજાવાર નેતાં ૧૬,૦૮૦ ગોરા.
૧૨ આરબ, ૧૦૮૨૦ સીના, ૪ મુઝબ
શીઅન, ૧૪,૨૬૪ હિંદી, ૧૦ અપાનીસ,
૧૩ મલાય, ૨ તુરક. ૨ જેટલું ઇન્ડિઅન,
૧૯ ઝાંઝીયારી વગેરે હતા. નાતાલના
આશમાંથી પસાર થનારાની સંખ્યા
૧૧,૨૧૪ની હતી જેમાંના ૭,૧૨૨ ગોરા
અને ૪૯૯૨ હિંદી હતા. કુલે ૫૪૫૬
માણસોને કાબલ થતાં અરજવામાં
આવ્યા હતા જેમાંના ૮,૨૮૨ હિંદી
૧૮૫ સીના, ૧૭૨૨ ઝાંઝીયારી હતા.
૭૨ ઉપર રેસ અસાધવામાં આવ્યા હતા.
જેમાંથી ૧૨ કહેવારે ૧૫૦ હતા. મજ
કુર સાલમાં કાબલ થનાર હિંદીઓમાં

૧૨,૧૪૬ ગીરમીટીયા નાનાલ તથા
૨,૪૪૬ બીજાં ગંદોપર ઉતરેલા હતા.
બીજા મજુરોની સંખ્યા ૩,૦૦૦ની
હતી.

મજુર સાલમાં ૧.૩૫૬ ડોલીસાઈડ
સરદીશીકેટ કાઢી આપવામાં આવ્યાં હતાં.
૧૫૧ સરદીશીકેટ ખુચવી લેવામાં આવ્યાં
હતાં. ૬૨૬ ગીરમીટીયા પાસે આપવામાં
આવ્યા હતા.

નામદાર અમીરના કેળવણી સંબંધી વિચારો.

લાહોરમાં હસ્તામીયા કોમેન્સમાં નામ
દાર અમીર જે ભાવશુ કર્યું તેમાંથી
નીચેનો સાર અમે આપીએ છીએ.

"મારે હિંદુસ્તાનના લાખો મુસલમાન
ને મુખ્યત્વે કહેવાની છે તે એજ છે કે
કેળવણી મેળવે, કેળવણી જરૂર મેળવે,
હું વિચાર કરું છું કેળવણી અચૂક
સાધવું. અર્થે! મારા ભાઈઓ, અજાન
ન રહો. તમે અજાન છો એ વાતે પણ
અજાન ન રહો. આપણામાં કેટલાક
એવા પડ્યા છે જે આપણને કહે છે કે
આપણે પશ્ચિમનું જ્ઞાન અને પશ્ચિમનાં
શાસ્ત્રો જાણવાં ન જોઈએ કેમ જાણે
તેમાં પાપ ગણાયું ન હોય! હું તમને
કહું છું, જ્ઞાન ત્યાંથી મળે ત્યાંથી
મેળવજો. મારા એટલું બાર દહને
મેનવું છું કે જ્ઞાન તે પામે નથી પણ
અજુતર છે. પામે તે હમેશાં 'ધર્મજ
છે. ધરમનો પામે પહેલો રોપજો.
તમારાં છોકરાંને આપણા પવિત્ર ધરમનું
શિક્ષણ જરૂર આપવું. એટલે કે
પહેલી કેળવણી અંતરની આપવું. દિલની
કેળવણી આપ્યા પછી મનની-મગજની-
કેળવણી આપવું. કેટલાક એમ માને
છે કે ધરમની-દિલની-કેળવણી આપી
એટલે બસ છે. તેઓ મગજ શક્તિ
ખીજવતાં હરે છે. આપા માણસો બુદ્ધ
આપ છે.

હું તમારી પાસે એળી વાત કરવા
મારું છે. તમે તમારી રાહી ધરમથી
નંધી કમાવાના. ધરમ તમને કપડાં
નહિ આપે. ધરમ તમારી ઉપર જાપર
નહિ ખાંધે. જો તમે મગજ શક્તિ
ખીજવવા જાન નહિ મેળવો તો તમે
આપાદી અને સતા મેળવવાનાં સાધન
જતાં કવો છો. કેમ કહેવાય. હું આથી
પણ ખુદશા સમજો કહેવા માયું છે.
તમે મગજનાં શોધ બોંકરી મો ૬૨૬

થશે. તેમાં જ્ઞાન હારીશો તો ગણેત થશે.
મારું બીજું ફરમાન પણ તેવુંજ વાદ
રાખજો. તમારાં છોકરાં ત્યારે બાળક
વયમાં હોય ત્યારેજ તેઓના દિલ ઉપર
આપણા પ્રખ્યાત ધરમનાં ફરમાન ધાર
જો. તે એવી ચુસ્ત રીતે કે તેઓનાં
દિલમાંથી તે કદિ ખસેજ નહિ. તેઓનાં
દિલ એવાં બાંધજો કે બીજા ધરમનો
અજમાસ કરે અથવા ધરમની વિરુદ્ધમાં
લખાણો. વાંચે છતાં તેઓનાં દિલમાંથી
ફરજામનો પ્યાર ખસે નહિ. તમે એમ
નહિ માનતા કે મારી શિખામણમાં
નિરોધ આવે છે. જો તમે તમારાં એક
પગ હસજામ રૂપી પાયા ઉપર પગથુતાઈ
થી રાખશો તો બીજો પગ ભલે બીજા
બોંતેર ધરમો ઉપર હરે છતાં તમારું
વજન કમશે નહિ-તમે કચડી નહિ પડો.
જો હસજામરૂપી દીવો એક વેળા માણસો
ના દીલમાં બળવો શરૂ થાય તો પછી તે
કદિ છુટતો નથી ને તેના દીલમાં સદાય
અજવાળું રહે છે."

નવું હિંદી બજેટ

હિંદની ધારા સભામાં ના. ૧લી
એપ્રિલે રજુ થનાર બજેટનો હેવાલ
બહાર પડ્યો છે. તે ઉપરથી જણાય છે
કે મહેસુલની રકમમાંથી ખર્ચ બાદ જતાં
૧ કરોડ ૧૬ લાખ રૂપિયાની રકમ
પુરતનમાં બાકી રહેશે એનો અંદાજો
કાલવામાં આવ્યો છે. નીમકના કરમાં
ધરાડા કરવાથી આ રૂપિયને બદલે હવેથી
૧ રૂપિયે બંગાળી મણ નીમક મળશે.
આથી સરકારને ૧ કરોડ ૬૦ લાખ
જેટલી આવક એકઠી થશે. અરીસા
ખાતાના ખર્ચમાં ૧૦૭ લાખનો ધરાડો
કરવામાં આવ્યો છે. કેળવણી ખાતામાં
૩૨૯ લાખ વધારે ખર્ચાશે. જાહેર
કાગે પાછળ ૨૫ લાખ ખર્ચવામાં
આવનાર છે. પ્રાંતિક સરકારોને વરસના
કાજા સાબની રકમ દુકળના સંકટ મારે
રીઝર્વ ફંડ તરીકે રાખવા માટે આપવા
માં આવશે. હિંદમાં લડકરી ખર્ચ
કાજા કરોડથી પણ વધુ થનાર છે,
તેમાંથી ૨૬૯ લાખ બચાવના બાંધ કામ
પાછળ અને ૭૪ લાખ હરીઆદ
વરદર પાછળ થનાર છે. અક્ટોબરની
પહેલી તારીખથી હિંદુસ્તાનની અંદરના
કામગીરીમાં અરધા આનાની ટીકીટમાં એક
તોલા, અને એક આનાની ટીકીટમાં
ત્રણ તોલા વજન જશે. બ્રિટિશ રાજના
પાયા ભાગમાં એક આનાની ટીકીટમાં
એક આઉંસ વજન જશે.

હિંદુ યંગ મેન્સ સોસાયટી.

કરબન હિંદુ યંગ મેન્સ સોસાયટીની
સરસીક મીટીંગ ના. ૨૦ મી એ કનેસ
ભીડમાં આવેલ ઇન્ડિયન પ્રેગ્રેસરી સ્કુલ
ના મકાનમાં મળી હતી. જે વખતે
વારસીક રીપોર્ટમાં જણાવવામાં આવ્યું
હતું કે સોસાયટીમાં મેમ્બરોની સંખ્યા
ધીમે ધીમે વધતી ગઈ છે. તેની સ્થાપના
માં આગળ પડતો ભાગ લેનાર મી. એસ.
સ્થનમ પથર ઉચી કેળવણી મારે વિસ્તાવન
મએલ છે તેને ફોલો કરવામાં આવી
હતી. સોસાયટી તરફથી કેટલાંક ધાર્મિક
વિષયપર બાબજો આપવામાં આવ્યાં
હતાં. કામકાજની જેમ રજાપનાર
તરફ પ્રેક્ટિસ પરમાજુદનો આશીર્વાદ
આપી તથા તમા વરસ માટે પ્રમુખ મી.
વી. આર. આર. મુન્શી, ઉપપ્રમુખ મી.
એસ. પી. પીલે તથા બીજા ઉપરાંત મી.
કીસાવાળા, સેક્રેટરી મી. ટી. એમ.
નાઇકર તથા મી. કે. આર. તાહડુ વગેરે
ની નીમણુંક કરી મીટીંગ ખરખારત
થઈ હતી. સોસાયટીના કામકાજમાં
ધાર્મિક કામનો ઉત્સાહ અને કામગીરી
રેખાતાં હતાં.

સનાતન ધર્મસભા.

કરબન ના. ૨૮-૪-૦૭

આજરોજ સભા કાયદેરી પાસેન
મકાનમાં મળી હતી. જે વખતે હિંદી
ભાષાઓ ઉપરાંત દશેક મોરા મહરથો
હાજર હતા. રીપોર્ટ વાંચવાનું તથા
નિવેદન થયા બાદ મી. બેલે થીએ
સોશી' ઉપર ભાવશુ આપવાનું શરૂ કર્યું.
પ્રથમ મેડમ બેલેવેટરી અને કરનલ
આલકટે કરેલી સ્થાપનાનો નરા તે બારા
માં મીસીસ બીસંટના પ્રવાસનો હેવાલ
કહી બતાવ્યો. દરેક સોલ પોતપોતાનો
ધરમ સાચવતાં છતાં થીઓસોફીકલ જીવ
શકે છે તે બતાવતાં ભાવણકારે જણાવ્યું
કે મુખ્યત્વે જાણવાનું એ છે કે વિચાર
શક્તિને ખીજરી એવું વરતન કર્યું કે
જન્મ મરણનો ફેરો દળે. કરમ અને
પુનરજન્મ ઉપર ભાવણકારે અસરકારક
વિવેચન કર્યું હતું. કેટલાક મહરથોને
ઉંડેલી સમજાવ્યું મી. બેલે નિરાકરણ
કર્યું હતું. મી. મુન્શીએ ભાવણકારે થોડો
સાર હિંદીમાં કહી બતાવ્યો. વખતની
તંગીને લીધે વિશેષ સાર આવતે વખતે
કહેવામાં આવશે. ગોરાએ. આપણા
સાચનું જ્ઞાન સંપાદન હરે છે ત્યારે
આપણે તેને વિસારી મુક્યા છે ને માટે
પ્રમુખે બદ દર્શાવ્યો. એટલું કામ હરી
સભા વિરુદ્ધ થઈ હતી. આવતે વખતે
ખિત સંસ્થાનનો બાકાનો વિષય વંચાશે.

ખબરપત્ર

જોહાન્નમર્ગ.

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

રશ્ચેશન કાયદો.

'રાંડેલી મેક' હાલ તો દિંદોની વધારે ચડ્યું છે. ગયા અગાડીઆમાં બે લીડીંગ આરટીકલ તેમાં આવેલા છે. લૅડ મીલનરનો નેશનલ રીન્યુમાં આરટીકલ હતો તેની ઉપર ટીકા કરતાં રાંડેલી મેક કહે છે કે કોલોનીને જાદીસ સભ્યતા બીજા ભાગ વીના ચાલે તેવું નથી. જેમકે આસ્ટ્રેલીઆના ન્યુ સાઉથ વેલ્સનો વેપાર હિંદુસ્તાન સાથે એક મીલીયન પાઉંડનો દર વરસે ચાલે છે. સીડોનની સાથે તેથી પણ વધારે છે. ન્યુ સાઉથ વેલ્સ જેટલું ન્યુઝીલૅન્ડને વેચે છે, તેના કરતાં હિંદુસ્તાનને વધારે વેચે છે, ને દક્ષિણ આફ્રિકા કરતાં સીડોન ને વધારે વેચે છે. આ આરટીકલ ખતાવે છે કે હિંદુસ્તાન વિના કોલોનીને ચાલે તેવું નથી. હિંદીઓ ગળ્યું રહી પોતાના દેક સમજે એટલી વાર હિંદુસ્તાનનો છુટ કારો થતાં રહી છે. માનસલાહમાં ઉપાય હાથમાંજ છે. તે એ કે રશ્ચેશન કાયદો પસાર થાય તો જેલમાં જવું.

'રાંડેલી મેક'ની બીજી આરટીકલ ઉપ જા આરટીકલ કરતાં નવા કાયદાને વધારે લાગુ પડે છે. તેને લખનાર જણાવે છે કે એશિયાટીક એશીસ હાલ ચાલે છે તે નક્કી જણાય છે. તે એશીસને રિપોર્ટ ખતાવે છે કે તે નિષ્ફળ ગઇ છે. તેમાં કેટલાક કલાર્ક, ઇન્સ્પેક્ટર, ને પુલ ડરેસ વાળા પડાયલા છે છતાં હિંદી વગરપર મીટે આવી શકે છે. આ એશીસના પગાર ના દર વરસે પા. ૪૦૦૦ થી ઉપરાંત જાય છે. છતાં સાંભળતા પ્રમાણે માત્ર એક પુરેઝીઅન કલાર્કના હાથમાં બધી સત્તા રહેલી છે. જો આમજ હોય તો પાઉંડ ૪૦૦૦ નાખવાની શી જરૂર છે એ સમ જાતું નથી. ત્યારે તો તે કલાર્કને બધું સોંપવું એ કીક ગણ્યારો. ખરું જોતાં પર મીટવું કામ એ માત્ર બરોબર પોલીસના જવતાવું છે નહિ કે નવા કાયદાવું.

આ પ્રમાણે રાંડેલીમેકે ઘણી સખત ટીકા કરી છે ને એશિયાટીક એશીસને વળોડી કહાડી છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે બીજા મહાસા પાણુ તે એશીસ આંખમાં રાખે છે.

વિલાયતમાં મીડીંગ.

આમની સલાના મેંબરોની મીડીંગ તા. ૨૪મી જુલવારે મળી હતી એવો તાર છે. તેમાં સર હેનરી ક્રાઉન ખુરશીએ ખીરાખ્યા હતા. મી. કોક્સ વિગેરે મેંબરોએ ભાષણ કર્યું ને તેઓએ મી. મોરલીને તથા જન રલ બોમાને મળવાનો વિચાર રાખ્યો. આ વાત રવિવારે પું લખાવું છું. પણ મંગળવારે વધારે ખબર આવવાનો સંભવ છે.

એશિયાટીક ખબર.

એશિયાટીક ખબર ઉરફે સોફેસનોની ઉપર સત્તા તે તે મ્યુનીસીપાલીટીએને સોંપવામાં આવી છે. આનો અરથ હાલ તો કંઈજ થતો નથી. કેમકે લોકેશનમાં હિંદીને ફરજિયાત મોકલવાનો કાયદો નથી. પણ યાદ રાખવાની જરૂર છે કે જો હિંદી કામે નવો કાયદો કબુલ કર્યો તો પુરત ફરજિયાત લોકેશનમાં જવાનો કાયદો પસાર થશે. ને પછી મ્યુનીસીપાલીટીની સત્તા પુરી ઇનકારક થઇ પડશે.

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં વેપાર મંડળોની સલા.

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં વેપાર મંડળ (ચેંગ ર આફ કામર્સ) ની ગારમી વારસીક સલા પ્રીટોરીઆમાં તા. ૨૪ મીએ મળી હતી. પોર્ટ દલીઝામેથના મી. મેફનટોપ ખુરશી એ ખીરાખ્યા હતા. તેમાં જરમીસ્ટનના મી. પ્રેડી એવો હાલ જાણ્યા કે એશિયાટી કને આવતા બંધ કરવા ને તેઓનો વેપાર પણ બંધ કરવો. પોતાના ભાષણમાં તેણે કહ્યું કે હિંદી વેપારથી ઘણું નુકસાન થાય છે. તેઓની સામે ગોરા દરિકાષ નથી કરી શકતા. ૧૦૦ વરસથી ગોરાઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં મથી રહ્યા છે તેઓને હિંદી કામ કાઢી મુકે એ કેમ બને ? રજાંડરન, હેડગ્રામરમ, પોલેફ્ટરમ વિગેરે ની હાલત ઘણી ખરાબ આવી ગઇ છે. તે લોકોને એકદમ આવતા બંધ ન કરી શકાય તો ભારે કર નાખવો કે જેથી રહેવાનું પોસાય નહિ. કદિ ચાલુ વેપારીઓ ને નુકસાની ભરવી પડે તો તે ભરીને પણ કાઢી મુકવા એ વધારે દુરસ્ત છે.

મરેડના મી. હોખસને ટેકા આપતાં જણાવ્યું કે હિંદી વેપારી અસુટોલાંડમાં પહોંચી વળ્યા છે, ને ઘણો વેપારનો ભાગ તેઓના હાથમાં છે. છતાં તેમને મી. પ્રેડીને એકદમ વેપાર બંધ કરવા વિગેરે દમવ ભારે પડતો લાગ્યો. સર વિલીયમ વેનકલ રટીન બોલ્યા કે હિંદી કામની સામે આણું દક્ષિણ આફ્રિકા છે. છતાં તેઓને એકદમ કાઢી મુકવા અશક્ય તો તેઓનો વેપાર બંધ કરવો એ ન બને. તેઓને બનનારોજ વેપાર કરવાનો હાથ કરવો એ જાહેર છે. ઇમીગ્રેશનનો સવાલ તે વેપાર મંડળ ને લાગતો નથી. તેથી વેપાર મંડળ કરવો. તેઓ લેડીસની વિગેરે ગામોમાં હિંદી વેપારીઓના હાથમાંજ બધો વેપાર છે. તેઓ તીડની માફક નાતાલને ખાઇ જાય છે. અને કાફરાઓને નુકસાનકારક છે કેમકે કાફરાઓ તેઓની સામે કંઈ કરી નથી શકતા.

કરવો એ ન બને. તેઓને બનનારોજ વેપાર કરવાનો હાથ કરવો એ જાહેર છે. ઇમીગ્રેશનનો સવાલ તે વેપાર મંડળ ને લાગતો નથી. તેથી વેપાર મંડળ કરવો. તેઓ લેડીસની વિગેરે ગામોમાં હિંદી વેપારીઓના હાથમાંજ બધો વેપાર છે. તેઓ તીડની માફક નાતાલને ખાઇ જાય છે. અને કાફરાઓને નુકસાનકારક છે કેમકે કાફરાઓ તેઓની સામે કંઈ કરી નથી શકતા.

ગી. કવીને આ સુધારાને ટેકા આપ્યો. નાતાલના મી. હેંડરસન બોલ્યા કે નાતાલ ને હિંદી વેપારીઓ પાંચમાત્ર કર્યું છે. લેડીસની વિગેરે ગામોમાં હિંદી વેપારીઓના હાથમાંજ બધો વેપાર છે. તેઓ તીડની માફક નાતાલને ખાઇ જાય છે. અને કાફરાઓને નુકસાનકારક છે કેમકે કાફરાઓ તેઓની સામે કંઈ કરી નથી શકતા.

કેપટાઉનના મી. જેગરે કહ્યું કે તેઓ પણ હિંદીની વિરુદ્ધ છે. પણ એકદમ બંધી કરવી તે મુશ્કેલીનું કામ છે. વડી સરકાર તેના કાયદા કદિ કબુલ નહિ કરે. તેથી તેમણે એવો હાથ રજુ કર્યો કે હિંદી કામની હાજરી દક્ષિણ આફ્રિકાને નુકસાન કરનારી હોવાથી તેઓના આવવા અને તેઓના વેપાર ઉપર અંકુશ રાખવા ને સારું પુરત કાયદા થવાની જરૂર છે.

સુદપાનચતુર્થના મી. આયરલાંડે કહ્યું મી. પરેડીનો હાથ હદ બહાર જાય છે. આ સવાલ ખાખત બહુ જલ્દી ઉપાયો લેવાની જરૂર છે. એશિયાટીક એ એક માતની ખરકી છે. મી. ફ્રેડેસ્ટ બોલ્યા કે નાતાલમાં એટલા બધા હિંદી છે એ યાદ આવે છે ત્યારે તેમને ટાઢ છુટે છે. પ્રીટોરીઆના મી. ચેપલે સુધારાને ટેકા આપ્યો. મી. જરે મી. પ્રેડીને કહ્યું કે તેમણે પોતાનો હાથ એથી લેવો જોઇએ કે જેથી કરી સુધારેલો હાથ એક મતે પસાર થાય ને તેનું વજન બરોબર પડે. મી. પરેડીએ હાથ એથી લીધો ને એક મતે સુધારેલો હાથ પસાર થયો.

ત્યારબાદ જનરલ કીલર લાલસેન્સના કાયદાની તકરાર ચાલતાં એવો હાથ થયો કે બધી જગ્યાએ સુધારા વધારા સાથે કેપ ના જેવો કાયદો પસાર કરવો.

શેઠ હસનમીયાના ફરજાંડનો અકીકા. શેઠ મહમદ કાસમ કમરેદીનની પેટીના બાગીદર શેઠ હસનમીયાને ત્યાં ફરજાંડ જનરલ છે તેનો અકીકા રવિવારે હતો. તેથી મોટી જમાણત અપાઇ હતી. દુરથી પ્રહરથો આવ્યા હતા ને ઝગઝગ પૂર્વ ગાણસેને સારું પાણું પડાયવામાં આવ્યું હતું. ડરખતથી મી. અબદુલ કાદર ખાસ

તેજ ૧.૨૩ મે આપ્યા છે. પ્રિટીરીઆથી
મી હાથ લખીય આપ્યા હતા. અને
ધામધુમથી પ્રસંગ ઉત્પન્ન છે.

કેટલાક માણસોને ખબર નહિ હોય
કે અફઝિ તે હું જાણતું રાત્રે દિવસે
સુડન કરાવવાની ક્રિયા તે અફઝિ કહેવાય
છે. મુડન કરતાં જે ગાસ કુતરે તેના
વજન પ્રમાણે અને રિયતિ મુજબ માથાપ
મોતું, રૂપું અને ત્રાંચુ કહાડે છે અને તે
ખરચી બપોર કરે છે.

ન્યુકલેરના ધોળી ઉપર ઘાડ.

ન્યુકલેરમાં ધોળીને ધોવાના ઘાટ છે તે
ખાખત સનડે રાખ્સમાં સખત લખાણ
આપ્યું છે. લખનાર જણાવે છે કે ન્યુકલેરની
મીન આખી બદલોથી ને ખરાબથી સડે
છે. કપડાં ધોવાના ઘાટ હિંદી ધોળીઓએ
ખવાડી નાખ્યા છે. પાણી ઘણું મેઝું
અને દુરમંધવાળું છે. તેથી તેમાં કપડાં
ધોયાં તે ન ધોવા બરાબર છે. લખનાર
જણાવે છે કે તેમાં ધોળીમાં કપડાંથી જરૂર
રોગ કોષ દહાડે ફારી નીકળશે. હિંદી
ધોળીઓએ આ ખાખત સંભાળ રાખવાની
જરૂર છે. ઘાટનું પાણી ઉલેચી દરેક
વખત આફ રાખવું પડે છે. નહિ તો
તેઓની કોઠમાં બંગ પડવાની ખાતિ પુરી
છે. લખનારે મ્યુનીશીપાલિટીને આપતા
ઉપાય લેવાની ભલામણ કરી છે.

‘કુલી વેપારી’

આ મથાળા નીચે ‘સન્ડે’ રાખ્સના
એક લેખકે ઘણું કહ્યું લખાણ કર્યું છે.
તે જણાવે છે કે ખાણમાંથી ચોરેલા સોના
નો ધંધો માત્ર કાફરા અને હિંદી ફેરી
પણા કરે છે. તે લોકો એકબીજા પૈસા
દાર થાય છે. તેઓ આવી રીતે લીધેલું
સોનું ગાળી કડાં કરી દ્રાવમાં પહોરી રાખે
છે. આ વાત કેટલીક વેળા ડીટેક્ટીવ
જાણે છે છતાં પકડતા નથી. ને કેટલીક
વેળા પકડી શકતા નથી. આ વાત એકસ
છે. પણ સારા હિંદીઓને અને તેઓને
ઉગરેલ ભાષણધીને ખબર નથી. છતાં
લખનાર કહે છે કે આમ મોટી ચોરી હિંદી
કરે છે તેમાં શક નથી.

આમાં કેટલું ખરું છે તે કાષ્ટ નથી
જાણી શકતા. પણ જે હિંદીઓ આવા
વેપારમાં શુધાવા હોય તેઓએ ચેતવાની
જરૂર છે.

સ્તારની ઉરકેરણી.

સ્તાર ન્યુસપેપરે નાતાલ વિષે મી. રીચે
‘મોરનીંગ પોસ્ટ’માં એક કામગીરી લખેલાં તે
બધો જાણ્યો છે ને તેની ઉપર ટીકા કરી
છે. ટીકામાં જણાવે છે કે હિંદી કામ
જન્યત છે. તેના ભાષણથી ઈંગ્લાંડમાં

બહુ બખરા છે. તેઓમાં ફાટપર નથી.
તેઓ ગરબર કામ કરે છે. તેઓની વચ
મોટી છે. અને ધરીબર સાત વાળી
બેસતા નથી. તેઓની બીક વડી સરકાર
ને બહુ રહે છે. આ રિયતિમાં નવા
કાયદો નામંજુર થાય તો નવાઈ નહિ
ગણાય. ગેરાઓ તદન નરમ ચર્મને બેઠા
છે. તેઓને ઓરડીનન્સ વિગે રરજ પાણી
નથી. તેથી સ્તાર બલામણ કરે છે કે
ગેરાઓએ મોટી મોટીંગ કરીને ઓરડીન
ન્સ પસાર થાય તેવી નજવીજ કરવી
જોઈએ. નહિ તો હિંદી લોકો બહુ પેસારો
કરશે ને ગેરાઓને દાની પહોંચશે.

આ પ્રમાણે જ્ય ગેરાઓને લાગી રહ્યો
છે કે વખતે કાયદો પસાર નહિ થાય.
આવે વખતે આપણે સંપૂર્ણ જોર કરવાની
જરૂર છે. અને તેમ થાય તો હજી છત
મજે તો નવાઈ નહિ. પણ હું જુલો.
જેઓએ જેલનો દરાવ કમુક રાખ્યો છે
તેઓ તો છત્યાજ છે. તેને બંને રીતે
છત છે.

જનરલ બોધા આગળ ડેપુટેશન.

‘સંડેલી મેજ’માં તાર છે તે ઉપરથી
જણાય છે કે સોરડ એમ્પટલીલના પ્રમુખ
પણા નીચે એક ડેપુટેશન એશિયાટીક
કાયદા ખાખત જનરલ બોધાને મળી ચુક્યું
છે. તેમાં સર મચેરજી, સર હેનરીકાટન,
મી. હેરોલ્ડ કોક્સ, મી. જસરીસ અમીર
અલી, મી. રીચ અને બીજાઓ હાજર
હતા. સોરડ એમ્પટલીસ બોધા કે હિંદી
કામને નીચું જોવાયે તેવા કાયદા બીલકુલ
લાખત ન થયા જોઈએ. જે હિંદી ગ્રાન્સ
વાલમાં ફાલ છે તેઓ માન પુરવક રહી
શકે તેમ થવું જોઈએ. જનરલ બોધાએ
જવાબમાં કહ્યું કે હિંદી કામનું અપમાન
કરવાનો જરૂર છે હરાદો નથી ને પોતાથી
બનતી વગ તેઓનું માન તળીવવા ખાતર
વાપરશે. ડેપુટેશનના મેમ્બરોએ કાપા
વાળાને કહ્યું કે જનરલ બોધાનો જવાબ
સંતોષકારક ગણાય.

મી. હાથ વજર અલી.

મી. હાથ વજર અલી કેપટાઉનથી
લખે છે કે કેપનો ઇમીગ્રેશન અમલદાર
ફરજવાત હમી હવે પાસ ઉપર નહિ માંગે.
તેઓ સાહેબ ‘આરગસ’ના એડિટર મી.
પાવલને મળ્યા છે ને તેણે મદદ આપવા
જણાવ્યું છે. મી. અલી કેપની એસોસી
એશન પાસેથી પા. ૫૦ લાંબની કમોડીને
સારું મેગવવાની પથ તજવીજ કરે છે.

લોખીટાએ જનરલ હિંદી.

લોખીટાએ જે હિંદી નાવારથી ગયા છે
તેમના ધણીના એજન્ટ અહીં છે તે મને

જણાવે છે કે ગયા હિંદી કમીસનનામત
પહોંચી ગયા છે અને લોખીટાએની દવા
બધાં તેઓ ગયા છે તે ભાગમાં બહુ સારી છે.

મુંબઈ.

મુંબઈમાં પ્રજામતનું બાળ.

જ. પી. ઓળી કરવામાં આવેલી મુંબઈ
સ્ત્રીમાં ગેરાઓની બનેલી કોક્સ ચલાવેલી
ગેરાવદે વરતણક સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા
મુંબઈમાં માધવજાગમાં એક મંચવર
મોટીંગ ભરવાની જોડવણ થઈ છે. તે
મોટીંગનું પ્રમુખપદ લેવા ઓન. પ્રેક્ટિસર
ગોખલેને ખાસ બોલવવામાં આવેલ છે.
આ પ્રસંગે સર શીરોજીશાહે છેલ્લાં ત્રીસ
વરસ સુધી બખતેલી સેવાઓની યાદગીરી
કાયમ રાખવા માટે તેમનું એક ખાવડું
ઉત્તર કરવા માટે દરાવ થશે. આ કામ
માટે રૂ. ૨૫,૦૦૦ હાલજ સર શીરોજી
શાને ખબર પડે તે પહેલાં ફંડમાં ભરાઈ
ગયા છે. એ સલામાં કોક્સના કામને
સખત રીતે ચિકારી કાનનારા હસેલો
પસાર કરવામાં આવશે.

મુંબઈની જે. પી. ઓળી સુટણીમાં
સરકારી અમલદારોએ ભાગ લીધેલ હોવા
થી તથા બીજાં કેટલાંક કારણોને લીધે
ગેરાવદેસર હોવાથી તેને સાવ રદ કરવા
નો સલાહ કોરડે ચડ્યો છે.

મુરતમાં ભરાએલું પ્રદર્શન.

મુરતમાં ભરાએલા કોનફરન્સની સાથે
એક પ્રદર્શન ફરેય ગારડનમાં તા. ૨૧
મી માર્ચે ખુલ્લું મુકવામાં આવ્યું હતું.
તેને વારતે એક સુંદર મંડપ ઉભો કરવા
માં આવ્યો હતો, ને તેની અંદર જુદા
જુદા સ્ટોલ ઘણી સરસ રીતે સજાવારવા
માં આવ્યા હતા. ખેતીને લગતા સ્ટોલો
માં ખેતીનાં લધિઆરો, અનાજનાં ફળ
સલાં, વનરખતી, ફળ, અમેરિકન અને
જાપાનીસ તમાકુના છોડ વગેરે ચીજો
હતી. હુનરની ચીજોના સ્ટોલમાં સર
શીરોજીશા અને મી. પાર્થેબની તસબીરો.
બીજાં ચિત્ર કામના તમુના વગેરે ચીજો
હતી. મુંબઈના એક મોટાવાળાએ
ખાંડના નાનો બંગલો બનાવીને મુક્યો
હતો. એક સ્ટોલમાં જેપુરી બનાવટનાં
વાસણો હતાં. મોટી, ઝવેરાત વગેરેના
કિંમતી દાગીના માટે એક સ્ટોલ હતો.
મુંબઈના એક પ્રસિદ્ધ ફોટોગ્રાફર બાગે
એહેસ્ટ નામનો એક સુંદર કારીગરીવાળો
બગીચો બનાવ્યો હતો. પ્રદર્શન ખુલ્લું
મુકતી વખતે મુરતમાં કાપડની વજી મોલો
રચાવવાની ખાખત વિષે ખાસ મુચના
થઈ હતી.

લંડન.

તા. ૧-૪-૧૯૦૭.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

વોટ માટે ઓસ્તોની લડત.

ઓસ્તોની એક મોટી ટોળીએ હાલ સ્વેડેનમાં તોફાન મચાવવાને એક કુમસો કર્યો હતો, જે વખતે તેમને કાણુ માં લેવા માટે પોલીસ હુકમીની જરૂર પડી હતી. થોડી કપાજપી પછી આશરે ૭૦ ઓસ્તોને ફેદ પકડવામાં આવી હતી, એ લડત લેનાર મંડળની સંખ્યાએ પોતાના પ્રયત્નો આલુજ રાખ્યા છે. દસ દર તહેવારો યુનિવર્સલ છઠ્ઠાંડના વડા પર ધાન સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેન દ્વારા નસ તરફ જવા રેલ્વે ગાડીમાં બેસી જતા હતા. ત્યારે ઓસ્તોની એક ટોળી ગાડી ઉપર ચડી ને જે કપામાં વડા પ્રધાન ખાણુ લેતા હતા તેજ કપામાં દાખલ થઈ ને ઓસ્તોને વોટ અપાવવા તેમની મદદ માગી. વડા પ્રધાને બહુજ નરમા શવાળા શબ્દોમાં જણાવ્યું કે હાલ એ બાબત કાંઈ બને તેમ નથી, માટે તમારે એ પ્રયત્નો છોડી દેવા. ઓસ્તોએ જવાબ આપ્યો કે તમારી સલાહને અમે માનપુરવક નાકપુલ રાખીએ છીએ.

વિધાની ફતેહ.

યુરોપ વગેરે મુલકમાં વિધા (સાયન્સ) પડે બહુ અમરકરીક શોધો બહાર આવે છે. વિધાના બળે કરીને ઘોડાવગર ચાલતી ગાડીઓ, અને દોરડાં વગરના તારો આપણે હાલજ જોઈએ છીએ. ઘોડા વખત પછી બહુતની મુસાફરી પણ સાધારણ થઈ પડે એવો સંભવ છે. બર લીનમાં એક વિધાના શોધકે તંદુરસ્ત માણસ અને માંદગી બોગવતા માણસના આસેનાસના કારણમાં કેટલો તફાવત છે એના ફોટોગ્રાફ લઈ સીનેમેટોગ્રાફથી લોકોની આંખો તે દેખાવો રજુ કર્યો હતા. એવું ધારવામાં આવે છે કે હમ અને છાતીનાં દરદોની ચિકિત્સા સંપૂર્ણ રીતે જાણવા આ શોધ બહુ મદદગાર થશે.

ફ્રાંસ અને ઇંગ્લાંડ વચ્ચેની ખાડી, ફ્રાંસ અને ઇંગ્લાંડને જોડવા માટે ઇંગ્લીશ ચાનલ નામની ખાડીમાં એક મોટી નળી મુકી ને તેની અંદરથી રેલ્વે મુકી જમીનની મુસાફરી માફક જઈ શકાય એવી એક યોજના તકષાર કરવા માં આવી હતી. પણ ઇંગ્લાંડ રાષ્ટ્ર હોઈ બીજાં રાજ્યોથી અચાવની જે આંદોલણ ઇંગ્લાંડને હાલ છે. તેમાં તુકસાન કતી ગણીને મજબૂર યોજનાને ઇંગ્લાંડની સરકારે નામંજૂર કરી છે.

ઇંગ્લાંડમાં હિંદો ચરચા.

હાલમાં ઇંગ્લાંડમાં હિંદ ને તેની પ્રજાની રાજકારી સ્થિતિને લગતા વિષયો દેકાણે દેકાણે વિદ્વાન વરગમાં ચર્ચાના બેવામાં આવે છે. સારાં સારાં માર્ગીમાં દર માસે એકાદ હિંદને લગતો આરટીફલ હોયજ. દાખલા તરીકે 'નાઇન્ટીનથ સેન્ટુરી'માં 'હિંદનાં જંગલો અને તેનો કારભાર,' 'બ્લેકપુડ'માં 'હિંદુસ્તાનમાં શીતુરની સ્થિતિ,' 'એમ્પાયર રીવ્યુ'માં 'સહેનસાદત અને હિંદી કોંગ્રેસ,' 'નેશનલ રીવ્યુ'માં 'હિંદી અસતોપપર વિચારો,' 'ફારનાઇટલી રીવ્યુ'માં 'દરાંસવાલની એશીઆટીક ચલાઈ' વગેરે વગેરે. નીચે ની ખામતો પુસ્તકના રૂપમાં બહાર પડી છે. 'હિંદુસ્તાનમાં છંદબી અને યુજરા નનાં સાધનો,' લખનાર મી. એ. યુસફ અલી; 'ન્યુ ઇડિઆ,' (નવી આશ્ચિ) લખનાર સર હેનરી કોટન; 'હિંદની ઇકોનોમીક હીસ્ટરી' અને 'પીક્ટોરિયલના જમાનાનું હિંદ,' લખનાર રોમેશ ચંદ્ર દત્ત; 'હિંદનો કુલ ઇતિહાસ'; દિલ્લીનાં સાત શહેરો; વગેરે વગેરે.

દુનિયાની મુલેહ.

દુનિયાની મુલેહ કેમ વધારે સારી રીતે જળવાય તેપર વિચાર કરવા ને જોઈતા ઉપાયો લેવા હેગમાં થયુંખરાં મોટાં સુધરેલાં રાજ્યોની એક કોનફરન્સ લરાય છે જેમાં મોટાં રાજ્યોએ પોતાનાં લગાઈનાં હથિયારોમાં ઘટાડો કરવાનો સવાલ મુકાય તેનો છે. આ વિષય ઉપર સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેને ઇંગ્લાંડના નેશન નામના પત્રમાં 'લગાયક સાધનો ફેટલાં હોવાં જોઈએ' એ વિષય ઉપર એક લખાણ પ્રસિદ્ધ કરાવ્યું છે.

ઇંગ્લાંડમાં પ્રજામતનું બળ.

એક ગોરાને ખુનતા યુદ્ધા માટે મોત ની સજા કરવામાં આવી હતી. આ માણસે આપઘાત કરવા પ્રયત્ન કર્યો તે, તથા તેની દયાજનક સ્થિતિની લોકોને ખબર પડી. તેથી પ્રજામાં તે માણસ તરફ બહુ લાગણી ફેલાઈ. કારણે તે માણસને મોતની સજા કરી હતી તે રદ કરવા માટે લોકોએ ચોતરફથી પ્રયત્ન આદર્યો. શેરીએ શેરીએ, અને ચક્રે ચક્રે પીટીશનો ઘડીને દયા માટે મોકલવામાં આવ્યાં. દેકાણે દેકાણે નાનાં ટુપ્પે નાખી દરેક દરેક રસ્તાપરથી પસાર ચનારની સહીઓ લીધી, અને લોક મતનું એટલું બળ બતાવવામાં આવ્યું કે અંતે મજબૂર માણસની મોતની સજા રદ કરવાની જરૂર પડી. આ સવાલપર

થી એ સવાલ બહાર આવ્યો છે કે મોત ની સજાથી યુદ્ધાઓનો ઘટાડો થયે નથી એટલે તે સજા મુલેગારના મન ઉપર માત્ર નહારી અસર કરનાર છે મારે મોતની સજાનો કારણ રદ કરી બીજી સારી અસર પેદા કરે તેની તપાસ ની સજા કરાવવા વિચારાય છે.

પ્રીટોરીયા

તા. ૨૫-૪-૦૭.

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી.)

ચાલુ રબીફલઅવલ એ મોલુક શરીક નો મહિનો હોવાથી ૧૨ દિવસ મીજલસ કરવામાં આવી હતી. પરંતુ લોકેશનથી મસ્જદ દૂર હોવાથી લોકેશનમાં મી. અખ દુલ રહેમાત કુતીએ પોતાના મકાનમાં જગ્યાની સગવડ કરી આવી હતી. છેલ્લી મીજલસની રાત્રે મજબૂર મકાનમાં રોસ ની તથા ધૂલ વગેરેથી સુંદર દેખાવ કરવામાં આવ્યો હતો. મીજલસ ૧૨ યાગ પછી ખલાસ થઈ હતી.

હાલ લોક સુખાકારી દીક છે. વાઘજ ને ઠંડી વિશેષ જણાય છે. વેપાર સાધા રહ્યું છે. જોડાન્સપરગની નવી મસ્જદ ના ઉધરાણા માટે મી. એમ. એસ. કુવ્ડીઆ વગેરે ઘોડાએક ચદસ્થો અહીં આવ્યા હતા.

ધી ઇરિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી.

ડરખત. તા. ૧-૫-૦૭.

આ લાયબ્રેરીના સેક્રેટરી લખી જણાવે છે કે:—માહે મારચ સને ૧૯૦૭ની આખરે પૈડ ૧/૧૪/૫ બેલન્સ હતી. ચાલુ માસમાં ઉપજ પા. ૪/૫/૬ આવી જે મળી કુલ પા. ૫/૧૯/૧૧ થયા. તેમાંથી ખરચો પા. ૨/૮/૧૧ બાદ જતાં ખાડી પાડો ૩/૧૧/૦ બેલન્સ છે. સદરહુ માસમાં ૫૨૨ મેંબરો તથા ૧૧૩૬ પબ્લીક મળી કુલ ૧૬૧૧ ગ્રંથોએ વાંચવાનો લાલ લીધો છે. બ્યારે મેંબરોએ ૨૫૪ પુસ્તક ઘેર લઈ જઈ વાંચેલ છે. મજબૂર માસ માં મી. એસ. જે કારકાર તરફથી રી. ૨/૬ તથા એક બીજા ગ્રંથક તરફથી રી. ૨/ મળી કુલ રી. ૪/૬ બેટ મળેલી છે. મેસર્સ કેમ્પબેર કાવસજી તરફથી ૧, એન. બી. સેલોર તરફથી ૧. ડી. ખેતશીની કંપની તરફથી ૨, જોડાન્સપરમ ટાઉન કલાર્ક તરફથી ૧, મળી કુલ ૫ પુસ્તક બેટ મળેલી છે.

જોહાનસબરગ ટાઉન હાઉસ, તથા અલ
હરકામ, હરકામ ગેઝેટ, અને જોહાનસ
મિત્રના અધિપતિ સાહેબો પોતાનાં પેપરો
બેટ તરીકે મોકલ્યા હશે છે. જે રોકડ
રકમ, છુટકા તથા પેપરો ઉપકાર સાથે
સ્વીકારવામાં આવે છે.

એસ્ટેકેટ

તા. ૨૫-૪-૦૭

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

સ્વીડિશઅલ્સ શરૂ થવાની સાથે અતરે
મરજીમાં મોહુદ શરીફ પદવામાં આવી
છે. લોકોની હાજરી સારી થાય છે.
એમ. એચ. વાવડાની દુકાનના માણસોએ
મીજલસને માન દઈ શોભા આપી હતી.
શીરડી સારી તરેહથી વહેંચવામાં આવી
હતી. બીજું હંડી શરૂ થઈ છે. લોક
મુખાકારી સારી છે. તા. ૨૪મીએ
લોકો વરસાદ થયો હતો. વેપાર મંદ છે.

ડેનહોઝર.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૨૮-૪-૦૭

પેગંબર હજરત મહમદ મુસ્લિમ (સહ)
ના જન્મ દિવસની બાર મીજલસો અને
એપ્રીલની ના. ૧૪ થી શરૂ કરી તા. ૨૫
મીની રાત્રે ઉત્સવી મીજલસ હતી. તે
દિવસ મસજીદને રોસાની તથા ટુલો વગેરે
થી શણગારવામાં આવી હતી. તે પ્રસંગે
ન્યુકાસલ, હંડી, હેરીંગપોર્ટ, ઇંગ્લેન્ડ
વગેરે દેશોથી હસ્તાશીઓ સારી સંખ્યા
માં આવેલા હતા. બારે દિવસ સુધી
મુનશી સહાય અમીરદીન એમ. ચીની
પીરજીદાએ મહમદ (સહ)નાં મહાન કાર્યો
નું, તથા હસ્તાશીની ચમત્કારીક કૌશલ્ય
વરણન વહાદાર સાપામાં કરી સંબળાવ્યું
હતું. મીજલસ દરમ્યાન ૬૨ ૧૫-૨૦
મીનીટના અંતરે પેશ હંમામ અરબી,
ફારસી તથા ઉરદુ સાપામાં કરીદા પદના
જેના જવાબ તે તે સાપામાં તેમના શિષ્યો
આપતા. મીજલસ ખતમ થવી વખતે
શેઠ અબ્દુલભાઈએ બોધ કરતા મુનશીને
તથા પેશમામને રેશમી હરતકામવાળા
સાથે બેટ કરી હતી. શિષ્યોને પણ સાલો
આપવામાં આવી હતી. મેસરસ સુલેમાન
દાવજી કેટવાલ તથા મહમદ અહમદ બાર
મણીઆ તરફથી પણ બોધ કરતાને તથા
પ્રમામને સાલો આપવામાં આવી હતી.
વાંએજ ખત્રાસ થયા બાદ શેઠ મુસા મુસેન
રંગીલા તથા મી. મુસામુસેન લખાને
કરીદા પદવા બાદ ફાતીમાબી પદવા
માં આવી. પછી મીડાઈ વહેંચાયા બાદ
સા વિખરાયા હતા.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નોંધોમાં
બાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તરત
ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાચળની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા દેશનું ખરેખર લખવા
તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ
પણ અમારી બહુને સારું.
૪. મંજબવારની સાંજ સુધીમાં મજલ
લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ
કરી રાકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં હું અને મુદ્રાસન
હરફ. — અધિપતિ.

મી. ગાંધીની પ્રતિજ્ઞા.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
મારા ઘણા બાઈઓએ લખી જણાવ્યું
છે કે જે દરસંવાલનો રજીસ્ટ્રેશન કાયદો
પસાર થશે તો તેઓ સપરેબરના હરાવને
વળગી રહી જેલમાં જશે. આ બધાને
શાખાશી થઈ છે. કેટલાક કાચળો ઉપર
ધી હું બેઠું છું કે આગેવાનોના તેવા
કાચળો ન હોવાથી કોઈ નાનાજ થયા છે.
હું માનું છું કે તેઓએ કાચળ નથી
લખ્યા તેથી શંકા કરવાનું કારણ નથી.
તેઓ નવાં રજીસ્ટર ફરજિયાત કરાવવાની
પહેલ કરે એમ હું માનતો નથી.
જતાં રહેને હું પણ દોષમાં આવી
જતું તેથી હું પ્રતિજ્ઞા કરીને કહું છું કે
જો નવો કાયદો અમલમાં આવશે તો
તે કાયદાની રૂએ હું કદિ પરમીટ કે
રજીસ્ટર લેવાનો નથી પણ જેલમાં જઈશ.
અને આ મારી પ્રતિજ્ઞા કદાચ હું એકલો
જ તેવું કરનારો રહીશ તોગણ કાયમ
છે. કેમકે:-

૧. આ કાયદાને વશ થવામાં હું
નામોસી માનું છું ને તેવી નામોસી
ઓટવાને બદલે જેલમાં જવું તે વધારે
પસંદ કરું છું.
૨. મારા દેવના કરનાં મને દેશ
વધારે વહાલો છે એમ માનું છું.
૩. સપરેબરનો હરાવ જાહેર ક્યાં
પછી જે હિંદી કોમ કાયદાને વશ થાય
તો બધું મુખાવી દેશે.
૪. આપણને જે પ્રખ્યાત માણસો
વિલાવતમાં મદદ કરે છે તેઓ હું માનું
છું કે હું આ હરાવ ઉપર આપાર રાખે
છે. જે આપણે પાછા પડીએ તો

તેઓને આપણે બટરો લગાડીએ એટલું જ
નહિ પણ તેઓ ફરી આપણને કડી મદદ
નહ કરે.

૫. બીજા કાયદાઓની સામે જેલનો
હવાલો લગુ નથી પડી શકતો પણ આ
કાયદાની સામે તે અફસીર હવાજ છે
તથા નાના મોટા બધાને એક સરખો
કાચ પડે છે.

૬. જે હું આ વેળા પાછી પાની
કરું તો હિંદી કોમની સેવા કરવાને
નામાવડ મણાઉં.

જ. હું માનું છું કે જે બધા હિંદી
ચુસ્ત રહી કાયદાને રાજી નહિ થાય તો
તેઓનું માન વધશે એટલું જ નહિ પણ
હિંદુસ્તાનમાં પણ દરસંવાલના હિંદીઓ
ની તરફ ધણી ગાવણી ફેલાશે.

આ શિવાય બીજાં ઘણાં કારણો આપી
શકાય છે. જેમકે હું એટલું જ દરેક
દરસંવાલના હિંદી પાસે માનું છું કે
આ અવસર ન ચુકશે, પછું કમળું ન
જરશે. નાનાજ, દેવ, તથા દેસાઓઆમે
ના હિંદી પાસે માનું છું કે અમને
દરસંવાલવાળાને હિંમત આપતે ને એવો
વખત આવે ત્યારે બીજા પણ મદદ
આપતે.

લી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી.

જોહાનસબર.

તા. ૩૦-૪-૧૯૦૭.

જેલમાં જવાને બહાર પડો !

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપણી હાડમારીઓ દિવસે દિવસે વધતી
ગઈ છે તેની સામે લડત લેવી, ને જેલમાં
તો જેલમાં જવું એ વાતને હું ટેકા આપું
છું. ને સાથે એક સુચના કરું છું કે
દરેક લોકોએ પોત પોતાના પ્રાંતના લોકો
ની સહીઓ લઈ પોતાના રાજા ઉપર અને
હિંદી સરકાર ઉપર પરીટેસ્ટ મોકલવા.
આપણાં હુમોને ઉપાય લેવાનો એક જ
રસ્તો એ છે કે આપણાં હુમોને જમ
જાહેર કરવાં. તે શિવાય કોઈ રીતે ઇન
સાદ મળે એ તો ફાકટની આશા છે.

પ્રોટેસ્ટાંટ, લી. તુર મહમદ અયુબ.

તા. ૨૨-૪-૦૭

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ બેગ,

આપના લોક હિતેચ્છુ પત્રમાં જેલમાં
જવાના હરાવને મદમખણે વળગી રહેવા
કેટલાક બહાદુર મહુરોએ પોતાનાં નામો
બહાર પાડ્યાં છે. તેઓને હું ખરેખર

ધનપવાદ આપી વધારી લઈ હું. સમસ્ત માનસવાલની હિંદી કોમને પોતાનું તેમજ માતૃભૂમિ હિંદુસ્તાનનું નામ, નાક, ઇજ્જત અને આપણે જાળવી રાખવાનો અને ખીન હાથિયારે સરકારને હાંકવવાનો સહેલો, હેટલો અને એકજ ઉપાય કોષપણુ જાતની આનાકાતી બતાવ્યા સિવાય "જેલમાં જવું" એ છે.

નેહાનરંગ લી. ગુલાબબાઈ કીકાલાઈ.
તા. ૨૬-૪-૦૭

જેલમાં તેમજારોએનો જરૂર.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,
હાલના મંજીર થઈ પડેલ મામલામાં નેહાનરંગના એસેસીએશન સિવાય બીજાં મંજીરો જામત થએલાં જાણતાં નથી એ દિલગીરીની વાત છે. આખી કોમે શામે ગામ કામ લેવાની અને દરેક કેસોથી સહીઓ જાપવામાં મોકલી આપવાની જરૂર છે. વળી દરેક કેસોએ કચ રાજી કરવાનું પણ શરૂ કરવું જોઈએ, કે જેથી જેલ જનારાઓને માટે તારો વગેરે કામ સાઈ ઉપયોગમાં આવે. જેમ કચકરી અમદદારો દુશમનો સામે કેમ લડવું તેનો અગાઉથી ખ્યાલ બાંધી રાખે છે તેમ આપણે પણ અત્યારે કરવાનું છે. પોસ્ટરૂમ લી. એક હિંદી.
તા. ૨૩-૪-૦૭

કેપના આગેવાનોને વિનંતિ.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,
મહ તા. ૧ જાનેવારીથી કેપ કોલોનીમાં કેટલાએક હિંદી હોકરનાં કાઉન્સિલ અટક્યા છે. તે બાબત ઇન્ડિયન લીગ પગલાં બરશે એવી આશા હતી પણ તે ફાકટ મહ છે. હું કેપટાઉનની ઇન્ડિયન લીગ, કોમરસીની બી ડાયમંડ શીડ ઓટોમન એસોસીએશન, તથા મેકેઈમની તથા ત્રાઈ બરગની એસોસીએશનોને અરજ કરું છું કે આજે હોકરનાં કાઉન્સિલ અટક્યાં છે, થોડા વખત પછી વેપારીનું પણ તેમ થશે; માટે આપણે જામવાની જરૂર છે. દરેક મંડળે કાઉન્સિલ વગરના થએલ હોકરોની સહી એ લઈને દરેક લતાના પાર્લામેન્ટના મેમ્બર ઉપર પીટીશન મોકલવાં જોઈએ. અમે બારલી વેરના હોકરની સહીઓ લઈ એક પીટીશન કરી એ લતાના બે મેમ્બરો પર મોકલવાનો વિચાર કર્યો છે. આમ દરેક કેસોએ થશે તો કાયદો થશે. બાકી આપણને ઘેર ખેડાં દઈ બાવ તે આશા નકામી છે.
વીડસરટાઉન. લી. હસન હસાઈ.
તા. ૨૦-૪-૦૭

રૂટરના તાર સમાચાર.

—જાપાનનો પ્રીન્સ કુશીમી ઇંગ્લાંડ જશે ત્યારે કીંગ એડવર્ડની મુલાકાત લેશે જે વખતે લોર્ડ રોબર્ટસ પણ હાજર રહેશે.
—રૂટરના પ્રતિનિધીને જનરલ બોયાએ જણાવ્યું હતું કે તેઓ ટરાંસવાલની કેટલીક બાબતો સંબંધમાં કોલોનીઅલ ઓફીસ સાથે ચર્ચા ચલાવે છે.
—ઇંગ્લાંડના લોકો પરમુલકમાં કમીએટ તરીકે જવા કરતાં કોલોનીઓમાં જાય તો તેને ઉત્તેજન આપવાનો દરાવ કોલોનીઅલ કોનફરન્સમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.
—હિંદુસ્તાનમાં મરકીનું જોર વધતું ચાલ્યું છે. એક તાર પરથી જણાવવામાં આવે છે કે એપ્રિલના ત્રીજા અઠવાડિયામાં ૭૫,૦૦૦ મરકી મરકીને લીધે થયાં હતાં. તે વખત પહેલાં એક માસ ઉપર ૫૦,૦૦૦ જેટલાં અઠવાડિક મરકી થતાં હતાં.
—મરમનીના કેમ્બરના બેટા પ્રીન્સ હટલ શીરીએને પરીક વખતે થોડાપરથી પડી જવાથી થોડાના પગની લાત મ્હોંપર લાગતાં કેટલીક ઇજા થઈ હતી.
—લંડનના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે કેટલાક રૂશિઅન કેદીઓ જેમને રજામાં કેદ કરવામાં આવ્યા હતા તેમને ફાંસીએ લટકાવતા પહેલાં તેમના હાથ પગનાં આંગળાંના નખ ઉખેડી નાખીને રીખાવવામાં આવ્યા હતા.
—નાતાલના નવા મવરનર સર મેથ્યુ નેધન હોંગકોંગથી ઉપડેલ છે; રસ્તામાં પીનાંગ બંદરે ઉતરતાં તેમને મજબો કિયો વળી ગયો હતો; પણ તુરતજ ઇજા થયા વગર તેમને બચાવી લેવામાં આવ્યા હતા.
—હિંદીઓ અને જાપાનીઓને કોલોનીઆ ના કિનારાપર ઉતરતાં અટકાવવા માટે એક ખીસ પસાર કરી મંજૂરી માટે વડી સરકાર ઉપર મોકલવામાં આવ્યું છે.
—થોડા દિવસપર સ્ટોટલાંડમાં એક ધરતીકંપનો આંચકો લાગ્યો હતો.
—વેસ્ટ ઇન્ડીઝમાં સેન્ટ લુસીઆના મજૂરોએ તેમની ખરાબ સ્થિતિને લીધે બળતો ઉઠાવ્યો હતો, જે શાંત પાડવા માટે પોલીસ ટુકડીની જરૂર પડી હતી.
—આયરલેંડને સ્વરાજ્ય આપવા માટે એક ખીસ વડી કાલવામાં આવ્યું છે તે મુજબ ૮૦ પ્રજાના સુદેશા મેમ્બરો તથા

૨૦ સરકાર તરફથી નીમણેલા મેમ્બરોની બનેલી પાર્લામેન્ટ ડમ્બીનમાં સ્થાપવાની યોજના કરવામાં આવી છે.
—કેનેડાના પ્રાઇમમીનીસ્ટર સર વીલરરીઝ લોરીઅર અને જનરલ બોયા વચ્ચે ઇંગ્લાંડમાં ઘાટી દોરતી ચર્ચ છે; તે તેથી જનરલ બોયાએ સર વીલરરીઝને દક્ષિણ આફ્રીકાની મુલાકાતે આવવાનું આમંત્રણ કર્યું છે.
—આઇસલેંડમાં આવેલો રૂટરીમોટોનો જતાબામુખી પરવત બળવા માંડ્યો છે.
—માહટાથી વેપલ્સ થઈને કીંગ એડવર્ડ પારીસ ગએલ છે.
—કેરોના એક તારમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ત્યાંના એકસ્ટરિમ પક્ષે પ્રજા ના જાપાની એકે મળી સ્વરાજ્ય માટેની હીલચાલમાં એવું ગંભીર રૂપ પકડ્યું છે કે કેરોના સરકારી લશ્કરને સહેરના રસ્તાઓપર પરીકમાં ફેરવવાની જરૂર પડી હતી.
—લોર્ડ ક્રોમરે એક તારમાં ઇજીપ્તની સરકારને જણાવ્યું હતું કે ઇજીપ્તને સ્વરાજ્ય આપવાનો હજુ વખત નથી આવ્યો.
—જનરલ બોયાની બહેન તથા તેમની બેટીને સર હોરી કેમ્પબેલ બેનરમેને ખાણું આપ્યું હતું.
—તા. ૩૦મી એ જનરલ બોયાએ હાઉસ ઓફ કોમન્સની મુલાકાત લીધી હતી.
—તેજ દિવસે વગર સુધરેલાનું રજાજી કરનાર મે.સાપરીના ડેપુટીને જનરલ બોયાની મુલાકાત લીધી હતી.
—વડી પાર્લામેન્ટમાં સર આરલ્ડ સુવાને પુછેલા એક સવાલના જવાબમાં મી. ચર્ચાલે જણાવ્યું કે નાતાલના હિંદીઓ ના ખીજા કેટલાક કાઉન્સિલ અટક્યા છે તે બાબતમાં વિશેષ ખુલાસા માગવામાં આવ્યા છે.
—સાઉથ આફ્રિકા કમીટી તરફથી બોલાવેલી સભામાં નીમણેલ ડેપુટીને મી. મોરલીની મુલાકાત લીધી છે. મી. મોરલીએ પ્રશ્નીજ દીલસોજી બતાવી અને મી. બોયા આગળ રજુઆત કરવા વચન આપ્યું છે.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ—આફ્રિકન એક્ટીવ કોરપોરેશનના નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ પાસે પા. ૯૫ ૧૩ ૪ લેણા છે.
ડરબન ઇન્ડિયન ડીસાસ્ટર રીલીફ ફંડ—મેકેઓફ આફ્રિકામાં પા. ૨૪ ૫ ૩ જમા છે.
નાતાલ મેમ્બર કોમ્યુનીટી ફંડ—મેકેઓફ આફ્રિકામાં પા. ૬૮ ૮ ૬ મા છે.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

કાઠીઆવાડ.

જુનાગઢમાં ખેતની કાઢવાન થવાથી સહેરનાં માણસો અહારવામ જવા લાગ્યાં છે.

—મોરબી અને જામનગરમાં પણ મરજી નું જોર ખાતુમ પડે છે.

—ત્રીપડી કાંઠાર સાહેબની તખીયત નાદુર રત હોવાથી તેઓ પરાવીનસીઅલ મોરબી મલ કોનકરન્સનું પ્રમુખપદ સ્થ સકયા નરેતા.

—કાઠીઆવાડમાં થાન રોશનની નજીક એક કોલસાની ખાણ માલુમ પડી આવી છે.

—જાવનગરમાં એક સ્વદેશકિત વર્ધક પ્રોવીડેટ ફંડ અને એક સ્વદેશી માલની મોરી ફક્ત ખોલવામાં આવી છે.

—જામ રજીસ્ટ્રારસિદ્ધિ રાજ્યાભિષેક વખતે જુનાગઢના નવાબ, જાવનગર, પ્રાંગદ્રા, કમ્હ, વાંકાનેર, પોરબંદર, મંડર, અલવાર વગેરેના મહારાજાઓએ હાજરી આપી હતી.

—રાજ્યાભિષેકને દિવસે જામનગર ૨૦ જેટલી સ્પેશીઅલ ત્રેનો ગઇ હતી.

—જામ રજીસ્ટ્રારસિદ્ધિ ગાદીએ ખેસતાં જામ રાજા એવું નામ ધારણ કર્યું છે.

—તેમણે જણાવ્યું હતું કે કીફટની પેટે રાજ્યકારભારમાં પણ નામના મેળવવા ક પ્રયત્ન કરીશ.

—રાજ્યાભિષેક માટે મુખ્યારક્ષાદી આપ નારા જામ રજીસ્ટ્રારસિદ્ધિને ૨૦૦૦ જેટલા તારા વિજાપત વિજેરે દેશવરથી મળ્યા હતા.

—આ પ્રસંગે જામ સાહેબને કેટલીક મેરા મળી હતી જેમાં ગાયકવાડ સરકારની સૈન્ય સરસ થાણવામાં આવી હતી.

—જેનપુરમાં દેશી સાણુ બતાવવા માટે એક 'સોપ ફેક્ટરી' કાઢવામાં આવી છે.

મુખ્ય કલાકો.

—કાંચીમાં મરજીએ ત્રાસ ફેલાવ્યો છે.

—વીરમગામમાં કડવા કોનકરન્સ બરવાનું મજી કરી તે માટે એક ફંડકેનું કરવામાં આવ્યું છે.

—અમદાવાદ મ્યુનીસીપાલ મુંડલ્ફીમાં એક મેમ્બરની મુંડલ્ફી રદ કરવાનો રેસ કારે મળ્યો છે.

—અમદાવાદની મ્યુનીસીપાલિટીએ કરો વચાર્થી ત્યાંના વેપારીઓએ હકતાલ પાડી હતી.

—અમદાવાદમાં મુસલમાનોની એક મોટી જાળી હતી જ્યાં એવી મુચના કરવામાં મળી હતી કે કામદારની સેવીંગ બેંક હતી.

—નડીઆદ ખાતે સન્યાસી મહાત્મા વિગેરે આવે તેમને ઉતરવા માટે એક મંડ રથાપવામાં આવ્યો છે જેમાં ગરીબ લોકોને મંદિર હવા વગેરે આપવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે.

—સીલવર જ્યુબીલીના સરકસમાં શ્રીમંત ગાયકવાડની ગાડીના થોડાંએ છોડીને વિદ્યાર્થીઓ ગાડીને કેટલેક દુર સુધી ખેંચી મવા હતા.

—સીલવર જ્યુબીલીના પ્રસંગે શ્રીમંત ગાયકવાડે રાજમહેસમાં ખેડુતોને ખોલાવી તેમની દુરિયાદો સાંભળી હતી અને વેડનો જુલમ દુર કરવાનો જાહેરનામો કરવાનું જણાવ્યું હતું.

—વડોદરાની જુમા મસ્જિદના બાંધકામના ફંડને ગાયકવાડ સરકારે મદદ કરી છે.

—વડોદરામાં સવાળ મીઠા નામની એક કાપડની મીઠા કાઢવામાં આવી છે.

—સુરતમાં સોશીઅલ કોનકરન્સનું પ્રમુખ પદ રાવ બહાદુર લાલશંકર ઉમીઆશંકર ને આપવામાં આવ્યું હતું.

—સુરતમાં એક મન્યુનું સ્વદેશી મંડળ રથાપવાને દીક્ષાવાલ થઇ છે.

—મુખ્યમંત્રી વરતુ પ્રચરણી સભાના પ્રતિ નીધિઓએ સુરતના પ્રોવીન્સીઅલ કોનકરન્સ વખતે સ્વદેશીના ઉત્તેજન માટે બાપણે આપવા વગેરેની ગોઠવણ કરી હતી.

—મોંઘવારીને લીધે મુખ્યમંત્રી પેલીસે વધુ પગાર માટે માગણી કરી છે.

—દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની હાડમા રીઓ સંબંધમાં મુખ્યમંત્રી પ્રેમીડન્સી એસોસીએશને વાઇસરાયને અરજી કરી છે.

—મરાઠી નાટકમાં સુધારે કરવાનો વિચાર કરવા એક કોનકરન્સ પુનામાં બરાવાનું છે.

—કમ્પલમાં આંધ્ર પ્રમથાના દેશી રાજ્યપર પોતાના કારભારીનું ખુન કરવાનો આરોપ મુકવામાં આવ્યો છે.

પરચુરણ.

—મદ્રાસમાં એક પ્રગ્નકીય કોલેજ રથાપવાની દીક્ષાવાલ ચાલે છે.

—મદ્રાસના ફારદ વીલીઅમના કિસ્સામાં થી કેટલેક દારૂ ગોળો મોરબી ગયો છે.

—મદ્રાસ ખાતે મહેસુલી ખાતાની ખોરડની ઓરીસમાં વ્યાગ લાગવાથી હિસાબનાં ફક્તરો બળીને નાશ પામ્યાં હતાં.

—મદ્રાસની મ્યુનીસિપલિટીની પરિક્ષામાં આ વરસે વ્યાઠ સીઓ પ્રેમ્યુએટ થઇ છે.

—પંજાબી પત્રના અધિપતિ અને મોલેકેને બીજવાર અપીલ કરવાનો હક આપવામાં આવનાર છે.

—દિલ્હીમાં એક સભામાં એવો ડગવ કરવામાં આવ્યો હતો કે દેશી વસ્ત્રોને મદદ કરવા સરકારને અરજ કરવી.

—એકસત્રીમપક્ષનો જાપો પંજાબી રેસપર ડીકા કરનાં જણાવે છે કે જેમ સરકાર વિશેષ જુલમ બતાવશે તેમ તેમ લોકોની ઉપ સંપુરણ રીતે હિંદી જશે.

—દિલ્હીના પ્રસિદ્ધ "સ્વદેશી" આગેવાન સમયક હાઇદર રેઝાખાને અહ્મદાબાદમાં એક બાપણ આપ્યું હતું જે ત્યાંની છુપી પોલીસનાં માણસોએ અહારે અહાર લાખી લીધું હતું.

—ગારીસજના આગેવાન બાણુ અમ્બની કુમાર દત્ત તરફથી એક કોલેજ અલાવવા માં આવે છે તેને સરકારે ૩૦૦૦૦ની માદ આપવા ઓદર કરી હતી પણ તે સ્વીકારવામાં આવી નહોતી.

—કાકાના પોલીસ મુખરીનરેન્ડનું ખુન કરવા કાઢ બંગાળીએ પ્રયત્ન કર્યાનું કહેવાય છે.

—પુરવ બંગાળમાં બાણુ વિપીનચંદ્રપાળ ભૂખણ કરવા મવા હતા ત્યારે સભાના હોલની આસપાસ પોલીસ ફરતી રહી હતી.

—બંગાળના પોલીસ ખાતામાં લાંગનો રીવાજ નાબુદ કરવા હિંદી સરકાર ઉપાય લેનાર છે.

—દિલ્હી લેઝરવેટીવ કાઉન્સિલને વિસ્તારી તેમાં હિંદીઓને મોટા પ્રમાણમાં દાખલ કરવાને નીમાએલ કમીશનનો રિપોર્ટ વિજાપત મોકલવામાં આવ્યો છે.

—કલકત્તાની મ્યુનીસિપલિટી તરફથી લેરાની પરિક્ષાઓ માટે કલકત્તામાં બેગા થતા વિદ્યાર્થીઓ બાણુ વિપીનચંદ્રપાળનાં બાપણે સાંભળવા ટોળાંબંધ બેગા ચાવ છે.

—બંગાળમાંથી આ સાલ ૯૯ વિદ્યાર્થીઓ હુન્નર ઉદ્યોગ શીખવા જનાર છે.

—ઓન મી. જોમ્સે હાલ કલકત્તામાં છે.

—જામન સ્વેતાંબર વતિઓની એક મહા પરિષદ બરામ હતી.

—મીત્રકલાના વિદ્યાર્થીઓને રસાયનીક રંગ રોગાન છત્યાદિનું શિક્ષણ આપવા માટે કલકત્તા ખાતે વરગ ખોલવામાં આવ્યો છે.

—આગ્રા ખાતે ફાગંબર જામનોનો રથાવાનો મેલાવડો ગર્મતા. ૨૪ થી ૩૨ મી સુધી થયો હતો જેમાં બે હજાર જામનો લાગર હતા.

—ના. અમીરને હિંદથી પાછા ફરતી વખતે મોકલેલ સ દેશમાં વાઇસરાયે જણાવ્યું હતું કે આપણી મિત્રાઇ પરસ્પર દેશોને લાલભારી નીવડે.

—મરહુમ થીઓસોફીસ્ટ કરનલ આલકટની વાહગીરી માટે રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦નું એક ફંડ ઉભું કરી મદ્રાસ તરફ દેડ વગેરે હલકી કામનાં લોકો માટે રથાપવામાં આવેલી નિયામોને પાકા પાયા ઉપર મુકવાની મુચના મીસીસ બીસ્ટે કરી છે.

ચાલુ વર્તમાન.

નાતાલ.

—ડરબનના કેથોલીક ધરમ પાળતા ધિક્કરી દિંદીઓ તરફથી રેવરન્ડ ફાધર મરેને માન આપવા થોડા દિવસપર વીક ટેરીઆ સ્કોટમાં એક મેળાવટો કરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે ફાધર મરેને પા. ૩૦ની રકમ મી. ગરનારડ એસોસિયેશનને હાથે ભેટ કરવામાં આવી હતો.

—નાતાલ હિંદિયન યુનિયન એસોસિયેશનની વારસીક મીટીંગ મી. પોક્કના પર મુખપણા નીચે ડરબનમાં વીક્ટોરીઆ સ્કોટમાં મળી હતી, જે વખતે રાષ્ટ્રિય આફ્રિકન એસોસિયેશન માટે કેસીમેટો યુનિયનમાં આવ્યા હતા; તથા મંડળના નવા ગરસ માટે હેલ્થદારો યુનિયનમાં આવ્યા હતા.

—ડરબનના એલાવન્સ નામના મંડળમાં એક મોક્ષનારે જણાવ્યું હતું કે ફાધર મી. હર્ડને ઉપયોગ બહુ વધતો જાય છે, અને દિંદીઓને પણ તે વાત લાગુ પડે છે.

—ડરબન, બીરીયા રોડના અહમદ હસપ મુશા અને મુલેમાન હસપ મુશા નામના જાગીઆ વેપારીઓ અરસપરસ સમજીને જુદા પાયા છે.

—ડરબનમાં ફેરબેક ફેક્ટોરિયો ચોરી કરવાના અને ચર ફાડવાના આરોપસર ૧૨ ફાધરો ઓને થોડા દિવસપર કારામાં ખડા કરવામાં આવ્યા હતા.

—ડરબન ટાઉન કાઉન્સિલની મીટીંગ આગળ રજુ થયેલી અરજીઓમાં એક અરજીપર ચાર આરબની સહી હતી, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ગરે સ્કોટ અને પાઇન સ્કોટની નજીકમાં પાંચ કસાઈખાનાં છે માટે કસાઈખાનાનાં લાઇ સેન્સની અરજી રજીકારવી નહિ. મેયરે જણાવ્યું કે આવી અરજીની તેમની આમળા જરૂર નહોતી.

—નાતાલ રેલ્વેના કામદારોએ કમલી પગારની સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા ડરબનમાં તથા મારિસબરગમાં મીટીંગ કરી હતી.

—મી. કોનોલી મરક્યુરીને એક લખાણમાં જણાવે છે કે રેલ્વેના ગોરાઓમાં ઓછા પગારને લીધે બહુ અસંતોષ ફેલાયે છે. તેમને માટે બે રસ્તા છે. તેઓ દરતાલ પડશે, અથવા તો પોતાના કુટુંબ મગારમાંથી મુજરાન કરવા માટે દિંદી વેપારીના સોંપા લાવેના કાસ સહ તેને ઉત્તરજન આપશે.

—‘દીનક મીટિંગ’ નામથી એક લખનાર મરક્યુરીમાં ફરિયાદ કરે છે કે કમલમ ૧ માસ થયાં સારી જાતનાં દુધના ડબ્બા ના લાવ પેની હતી ૧૨ જેટલા વધી જવાતું કારણ કોઈ સમજવશે તો આભાર થશે! દુધ જેવી મીઠાના લાવ એટલા વધી જવાથી બચ્ચાના બોરાક તરીકે એ ચીજ વાપરનારા મરીય લોકો મુશીબતમાં આવી પડ્યા છે.

ઉપરના લખનારને આપેલા જવાબ દરમિયાન એક જણ કહે છે કે થોડો વખત થયાં આવતું મધું દુધ આરબ વેપારી રાખી લેવ છે તે એક કારણ છે!

નાતાલ ટાઉન્સ જણાવે છે કે નાતાલ કાઉન્સિલમાં અવાવ માટેનું ‘મથુનું’ એક કારકર ઉપર કરવાની યોજના નાતાલ સર કારે ઘડી કાઢી છે.

—મારિસબરગમાં એક હિંદને હાર પી ને છાકટો ખનવા માટે કારામાં ખડો કરવામાં આવતાં તેને સખત મજુરી સાથે ૧૨ દિવસની કેદની સજા થઈ છે. તે મુદત પીત્યા બાદ એ માથુસને દિ હુરનાન મોકલી દેવામાં આવશે. નાતાલ ટાઉન્સ ના જણાવવા પ્રમાણે તે માથુસ છાકટો ખનવા માટે ૩૦ વાર મુન્દેગાર કર્યો હતો!

—મારિસબરગમાં ગયા સુકરવારે એક ફાધર ઉપર ચોરીના બે આરોપ સાબીત થવાથી તેને સખત મજુરી સાથે એક વરસની કેદ અને ૨૫ ફટકાની સજા કરવામાં આવી હતી. કોનસ્ટેબલે એવું જણાવ્યું હતું કે મજુર ચોર થોડો વખત થયાં જણાવેલી ચોરની ટોળી માંહેલો એક છે.

—થોડા દિવસપર નાતાલમાં ભરસેલા લેબર કોન્ટ્રેન્સમાં એવો કરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે નાતાલમાં કામદારો પાસે થી રોજના આઠ કલાકથી વધુ કામ ન લઈ શકાય એવો કાયદો પસાર થયો જોઈએ.

—નાતાલ પોલીસ ખાતાના અમલદારો તરફથી ડરબનમાં પોસ્ટ ટેક્સની રીસીટ તપાસવાનું કામ શરૂ કરવાનું હોવાથી દરેક પોતાની રીસીટ પોતાની પાસે રાખવી એવી સૂચના જાહેર કરવામાં આવી છે.

—મારિસબરગમાં એક ગોરાના બરમાં દાખલ થવાના ધરાદારી એક ફાધરે આરજી હવાડી દાખલ થવા જતો હતો. તેવામાં ધરમાં એક ઓરતને જોઈ તરફી ગયા. ઓરતે જુમ પાડવાથી ફાધરને પોલીસે પકડ્યો ને કારામાં ખડો કરવા

માં આવતાં તેણે જણાવ્યું કે પાસણી માગવા ગયો હતો. માલુમેરે ૭ માસ ની કેદની સજા કરી છે.

—મી. જેમ્સ ગોડફ્રેની સુપ્રીમ કારાના એડવોકેટ તરીકે ધર્મી કરવાની છુટ આપવાની અરજી સુપ્રીમ કારામાં પાંચવામાં આવી હતી. લો સોસાયટી વતી મી. ટેકામે જણાવ્યું કે અરજીની સાથે કારા ઓળખતી હોય તેવા બે આમરદાર મહ સ્થોનાં સરડીરીકટ જોઈએ. પણ અરજીની સાથેનાં સરડીરીકટ આપનારને લો સોસાયટી ઓળખતી નથી. જરૂરીય બોમતે જણાવ્યું કે તેમને જાને કારા ઓળખતી નથી. છતાં તેમનાં નામ જાણીતાં છે. બાદ અરજી કબુલ રાખવામાં આવી હતી.

ટરાંસવાલ.

—દક્ષિણ આફ્રિકાના કેથોલીકોમાં વીક નો નાશ કરવા માટે એક કોન્ટ્રેન્સ ના ૧૭ મેએ પ્રોગ્રામમાં ભગવાનું નકકી થયું છે.

—ગયા અકવાડીઆમાં જોહાન્સબરગમાં ટરામની આવક પા. ૧૮૬૬ની થઈ હતી જે તેની પહેલાંના અકવાડીઆ સાથે સર આવતાં પા. ૨૭૦૦નો ઘટાડો બતાવે છે.

—ખાણોમાં ફાધરને કામે લગાડવાના સવાલપર વિચાર કરવા એક કમિશન ટરાંસવાલ સરકાર તરફથી નીમનામાં આવનાર છે.

—જોહાન્સબરગમાં ગોરી ઓરતોના મંડળે ફાધરની વરતણક સંબંધમાં ઘંડણી અરજીમાં એક ફરિયાદ એવો છે કે ગોરી ઓર તપર તોછડી વરતણક બતાવનાર ફરિયાદ કરના કરતાં વધારે સખત જાતની નાજ દરાવવી. અને તે સજાઓનો તરખાસથી નહિ પણ સખત રીતે અમલ કરવો.

—તા. ૨૫મી એપ્રિલે જોહાન્સબરગમાં મેન રોડપર એક ફાધરે બાઇસીકલપર ખેસીને જતો હતો તેની સામે એક ગોરા ની બાઇસીકલ અથડાતાં ફાધર પડી મરતે થયેલી છત્તથી મરણ પામ્યો હતો.

—ડેલાગોવાળે જતી લોડ એલગીન નામની માલની રડીમર એનવીસ પેન્ટર આગળ લાધી ગઈ છે. માસ તથા ઉના રૂએને કિતારી લેવામાં આવ્યા છે. ની મરને જવાથી શકાય તેમ નથી.

—પાછળથી ખખર મળ્યા છે કે આ રડી મર છળીને નાશ પામી છે.

કેપ.

—ગયા અકવાડીઆમાં કોંગ્રેસીયન્સ ટાઉનમાં બે ફાધરો ખેગથી મરણ પામના ફરિયાદ બન્યા હતા. ત્યાંની કારેવાળને જાહેર કર્યું છે કે બંને કેસ પેગનાર હતા; ને તેથી સાવચેતીના ઉપાય લેવાની જરૂર છે.

મી. હાજી હખીખનો જુસ્સો.

(આપની વખતે મળેલું.)

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

હાલ દરેક બ્રિટીશ કોલોનીમાંથી વફાદાર બ્રિટીશ છડિયત રહ્યતને હાંકી કાઢવાની ખમાશ ચાલી રહી છે. જેમાં ખસુસ કરી ને સાથે આફરિકાના સદેહ લોક, ને તેમાં એ બ્રિટીશ ગેરા તો રાત દિવસ નરમ રચલાવની વફાદાર હિંદી પ્રજા પાછળ ખાઈ પીધને મંડવાજ રહ્યા છે. અને ખોરડાન વગર ધણીઆતા હિંદીઓને દુનિયા માં ખુદા સિવાય બીજે કોઇ ધણી નેવા માં આવતો નથી.

સાહેબ, જેને આપણે સરકાર સમજી જાન દેસાની કરતા આવ્યા છીએ તેનામાં ખાલી સરકાર એ તો નામજ રહ્યું છે. લેવું પહેલાં—ને દેવું ખેરસલ્લા એવું કરી બેઠા છે. તેમણે આપેલાં વચ્ચે ઉપર સમજાવ પાણી ફરી વળ્યું છે; ને ધણીજ થોડી આશા રહી છે કે પડી સરકાર હવે મદદગાર થશે. આ બધા ઉપરથી દવે આપણી ફરજ એ છે કે હિંદુસ્તાનના પુરો તરીકે એક સંપ થયું અને હિંદુ કે મુસલમાન એવા ધરમના ફરકના ખોળા અથવા ઘોડો માણુએ મુકી હિંદુસ્તાનની કીર્તિને જે જાંખ લગાડવાની કોશિય થાય છે, તેમાં થી આપણી વફાદારી જનમજુમિ કે જેને આપણું દરેક લોકીતું દીપું ઓશિયાળું છે તેને બચાવવી, એ આપણી આશન ફરજ છે. તે ઉપર ધ્યાન રાખી આપણા

પોતાનાજ જોર ઉપર જે કાંઈ કરવાનું છે તે કરવું. હું એમ નથી કહેવા માગતો કે આપણે મારામારી કરવી. તેથી તો સુદ તેથી કોલોનીઓ અને પડી સરકારને ફરેલી આપણી લગાડઓ અને વફાદારી એ એક પળમાં મેવફાઈમાં ખપી જશે. પણ હું એ કહેવા માગું છું કે એક સંપ થી જે એક બપાજખી દરાવ થયો હોય તેને છંદગીના જેખમે વળગી રહેવાનું છે, પછી ગમે તેટલી તકકોંદા પડે. મગર તેના ફાયદા વળાજ જલદીથી જેવાને આપણે ભાવ્યસાળી ને શક્તિમાન થઈશું તેમાં જરાખી શક જેવું નથી.

એશિયાટીક ઓરડીનન્સ પાસ થયું તો આપણી છંદગી છવવા લાયકની છેજ નહિ તે વિચાર કરવાથી ખુદજે ખુદજું સમજશે. અગર કોઇ સખસ અપમાન સહન કરી કાંઈ જાતની પોતાની છજતની જામીનગીરી વગરજવવા ખુશી હોય તો તેને હું જાનવરથી વધારે સમજી શકતો નથી; અને બધા હિંદી ભાઈઓ પણ તેમજ માને છે. આવી હીનસ્પતીમાં છવવા કરતાં આપણી જે માસ મીટીંગમાં જે દરખાસ્તો બધી પાસ કરેલ છે તેને હું આવકારદાયક માનું છું અને બેશક બધા ભાઈઓ, જેનામાં માણુ સાઈ ખવાસ હશે તે, એમજ માનતા હશે. માટે જો કમનશીએ ઓરડીનન્સ પસાર થયું ને આપણે આપણા પાસ કરેલ દરાવને વળગીજ રહ્યા, તો પછી એ હીનસ્પતી અને ધિકકાગમાંથી દરેક રીતે છુટી. ગયા એમ નહીજ માનવાનું

છે. પણ જો તેમાં જરા નખખાઈ ખતાવી તો છુટવાનું તો બાલુએ રહેશે. પણ આખી દુનિયાની નજરમાં બાયલા અને હીમકારા દેખાડું, અને તેથી જે આફતો આવશે તે આપણા ઉપરાંત આપણાં વંશજોને ભોગવવી પડશે.

સાહેબ, જેવટે હું આફું છું કે બહા દુર હિંદુસ્તાનના બેટાઓ પોતાના દેશને કાઢપણુ જાતનું હીમકારાપણુ ખતાવી તેની કીર્તિને કદી જાંખ લગાડશે નહી, અગર એ ઓરડીનન્સ પાસજ થાય તો આપણામાંથી થોડક આગેવાનો એ હીમજાતનીથી બહાર પડી દરેક ટરાંસ વાલના ગામડાઓમાં વરતા આપણા હિંદી ભાઈઓને ભેગા કરી હાલ આપણા માથે કેવી આફત છે, ને તેમાંથી બચવા રાઈ આપણે છેલી જે માસ મીટીંગમાં જે જે દરાવો એકસંપે કીધા છે, તેને કાઢખી તરફીફને જેખમે છેવટ સુધી વળગી રહેવાની કેવી ખાસ જરૂર છે, તે પુરેપુરું સમજવવું. કમેદ છે કે બધા ભાઈઓ આ ઉપર પુરતું ધ્યાન દઇ જે છેલી જે માસ મીટીંગમાં દરાવો પાસ એકમતે કીધા છે તે ઉપર મજબુત રહેશે તો ખુદતાલા આપણી ત્રાજખી માંગણીમાં ફતેહજ બક્ષે. પણ જો કાંઈ કુસંપનાં ભામ બળસે તો આ આજ દીન સુધી ના કરેલાં સરવે કામોપર પાણી ફરી જશે એમ ખાતરી માનવું.

હી. હું છું સરવે હીંદીવાનોના પ્રિયરીયા, નામેદાર, હાજી હખીખ.
૨૬-૪-૦૭.

Monkey Brand Soap

મંકી બ્રેંડ સાબુન

यह साबुनसें कलई रूपे जंसा चकचकीत होताहै, और त्रांवा सुन्ने
जैसा चकचकीत होताहै.

रंगवाले पदार्थ यह साबुनसें धोनेसे नया होताहै, दवार और
चारी स्फटिककी माफक और काचके पदार्थ आरमपाट्टाणकी माफक
सुंदर होता है. घरमें कारखानेमें दुकान और सब बहाणोंकी मुसाफरीमें
यही साबुन उपयोगी होताहै.

—હિંદુસ્તાનની ટપાલ તા. ૨૪ મી મંગળ
વારે ખપોરના તા. વાગે ડરખનમાં બંધ
થશે.

—આવતા રવીવારે કેપટાઈનવાળા મી. આઇ.
એમ. એમ. ગુલ મી. પારસી રસ્તમજને
મળવા માટે ડરખન આવનાર છે.

મુધારો—તા. ૨૦મી એપ્રિલના અંક
માં પરમીટ સંખંની લગાડીવાળા ચરચા
પત્ર નીચે સહી 'સાહેબદીન' એમ લેખે.

નાદારી કોરટની નોટીસ.
પરોસપેક્ટ હોલના મચાદીનની મીસત
નાદાર તરીકે જ્વહેર કરવા ૧૦ મી જુલે
અરજ થનાર છે.

ખેડકારનના ઓપાલ નામના હિંદીની
મીસત નાદાર તરીકે જ્વહેર કરવા તા.
૧૦મી જુન અરજ થનાર છે.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai,
General Dealer & Importer,
P.O. Box 76. Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 359B.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

TAYOB ADAM,
GENERAL MERCHANT
Butha Buthe,
Leribe District, Basutoland.

PARSHOTAM VALABH,
TAILOR & OUTFITTER,
ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.
125a Grey Street, DURBAN

HORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
-AND-
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 352, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Gellanware, Furniture, Grocery,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: BREDRD. P. O. Box 37.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

P. Pavadai Pillay & Co.
GENERAL MERCHANTS.
MADRAS GOODS A SPECIALITY.
139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.
Telegraphic Address: "PERFORMER."

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 32.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale & Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snack,
NATAL DISTRICT
Messrs. Jubbay & Scribbs Bros., Durban.
કચ્છ મેસર્સ જુબાય બ્રદ્ડ
અનવલ મરચદ,
126, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers.
Dealers in Bedsteads, Hair Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1120, Johannesburg

161 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTE
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Pothandas."
Telephone 864.

સરસો અને લિચી માલ.

સન સીગારેટ, સુમાટ્રા ચીરોટ બોર પર
અનીઆ રીંગ વગેરે બતતની લગાકુ નીચે
સરનામે મળશે.
સન બ્રન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.
161 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS.
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોટા જથ્થો.
બાઈસીકલોના મોટા જથ્થો. બુલ્ક નુલે
બતતની બાઈસીકલો ક્રીમવ પાઉંડ ૬-૧૦-૦
(૬૫) થી અથવા માસિક દફતેથી અમારે
ત્યાંથી મળશે. ફરેક બતતનું બાઈસીકલનું
રીપર હામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે. એ. કેન
૨૪૭ પાઉન સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 90 Tel. Add: "BHABHA."
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.
General Dealers,
Wholesale and Retail,
૭, ઝમ્માહીમની કુા.
હોલસેલ ને રીટેલ મરચદ.
Corner BURCHER & MARKET STREETS
STANDERTON.
Box 27 Telegraphic Address: "EABRAHIM"

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 11th May, 1907.

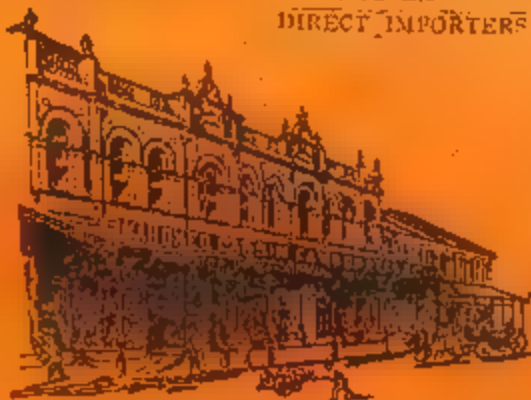
No. 19.

P.O. Box 128.

Telephone 714.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાઈ

સેકડા દામથી અને મકાઈ ખરોદોએ છોએ.

અનાજની બેગો.

નવી તથા જુની બેગો અને વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 879.

Tel. Address "MILLING."

Tel. Add:

"ASTORHAY."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

838.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

RSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કેપની તાજ રેનૂક
મછી અને મોટી
કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add.: "Kathorian."
Telephone 224.

જઘ્યાબધ માસના વેપારી.

તમાકુ, પીનીસ, મકાઈ, ફૂડી વગેરે વસ્તુઓ
તમારી જાણ કરી રહેલા છે તેમજ ખરબચડા ચણા દામ
થી પીનીસો કરવામાં આવે છે. વખરું જોવા મળે
સાચા સરનામું પુણત્રી ખાતે ઉતરી જશે.
220, Add: Gandhi. એ. એ. ગાંધી, રંગાડ.
A. R. Gandhi, Tongaat.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

થાપણ પાર્કિડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિમો ઘણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 58.

Tel. Add.: "DURBANIAN"

ESTABLISHED 1930.

- દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચંડ ને કામરશન
એજંટ.

ખોસ્ત રૂ. ૧૩૬, બીન અલ
૪૨૫૧૮.

Telephone 864

P.O. BOX
441.

ઈ. અ. મુ. મકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરફવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
'ABOUBAKER'

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of
all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની રતુક મચળી અમારા આહતીયાના હિસાબે વેચી નામવાની છે.
જેમણે લેનારને બહુ કાફાયત બાવે મલશે. માલ બેઠું સારું છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી
જયાજી મહમદ વેપારી.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,
Box 40, Tel. A.M. "ESSEOP"
VOLKSRUST

અમા મુલેમાન

મરચંડ એન્ડ ઈમ્પોર્ટર

પી. એ. બોક્સ ૩૦, પ્રત્યામખેત.

ABBA SULEMAN,

Wholesale & Retail Merchant
& DIRECT IMPORTER

AFRICAN PRODUCE COMMISSION AGENT.

P.O. Box 30, INHAMBANE.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer.

P.O. Box 41, Opposite Standard Bank

Tel. add. "TACE," KLERKSDORP.

ARMSTRONG BROS.

38 Field street, Durban

હોલસેલ સામાન, ડરબરી, બતીયા તે.
ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૮.

કાચનો સામાન, રેડબરી, લેરનબરો
સામાન, રેડેર વગેરે. કાચનો પેક કરી ૦૧
૦૨ કીલોગ્રામ રજામાં આપે છે. સાચને મારે
નાચને સરનામે પુછા.

આર્મસ્ટ્રોંગ બ્રદર્સ,

૩૮ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ બપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
જરમનની કુલ ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
ધૂધી જુનું નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુલ ચા
લે છે.

જયાજી મહમદ વેપારી.

ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૮, કાપડ બર,
જુદ, કાફરી માલ, હાલવેર, કાચનો સામાન
બિગરે બિગરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAYAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHAYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, PHOLI, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PABULAR" Box 351.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 355

Tel. Address: "TAYOB."

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, MAY 11TH, 1907

NO. 19

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
To the Gaol!	171
The Ladysmith Licences	172
The Natal Immigration Report	172
Lord Elgin's Gilded Doll	172
OTHER ARTICLES:—	
Rev. River Licences	172
Ex-Supt. Alexander	172
Mr. Omar Haji Abdul Jodan's Departure	173
Mr. Omar H. A. Jodan	174
Immigration Restriction (Natal)	174
Johnstone's Justice	175
In For Patents!	176
As to the Asiatic Act	177
Mr. Gandhi Interviewed	181
Durban Indians Move	181
A Hook- and its Misnomer	182
Durban Notes	182
Hindu Young Men's Society	183
Recent Rubberies	183
CORRESPONDENCE:—	
The More haste?	174

Indian Opinion

SATURDAY, MAY 11TH, 1907.

✓ To the Gaol! ✓

In the event of the Legislative Council, the Local Government, and the Imperial Authorities rejecting the humble prayer of the British Indian community of the Transvaal in connection with the Draft Asiatic Law Amendment Ordinance, this may, meeting of British Indians here assembled will only and regretfully realise that, rather than submit to the galling, tyrannous, and un-British requirements laid down in the above Draft Ordinance, every British Indian in the Transvaal shall submit himself to imprisonment and shall continue so to do until it shall please His Most Gracious Majesty, the King-Emperor, to grant relief. Fourth Resolution, Indian Mass Meeting, Johannesburg, 11th September, 1906.

The Asiatic registration Act has received the Royal sanction. While we sympathise with our countrymen in the Transvaal, we also congratulate them on what may now by them be turned into their deliverance from bondage and humiliation. If they are true to themselves, the Colonists will be true to them. [The Colonists are men of action, not of words. No appeal for sympathy is as powerful as action deserving of it. They have won their way through sacrifice to their present position. And they reason, quite naturally and correctly, that if Indians feel the humiliation, if they are earnest in their protestations, they will have it in their deeds. This is a fair challenge, and Lord Elgin has endorsed it. He has put the Indian community on its mettle.]

The worst is known. It is in the power of the 13,000 Indians to convert it into the best. The sanctioning of the Act means, as every one knows, much more than compulsory registration of British Indians in the Transvaal. It means, as Mr. Churchill has remarked, the right of the self-governing Colonies to legislate at will as to the unfranchised—or rather the disfranchised. It means, too, as Sir Richard Solomon, now Agent General for the Transvaal, said, that the reservation as to legislation affecting coloured people, is merely an academic clause to lull the non-conformist conscience to sleep. Lastly, it constitutes the foundation stone of class legislation on which may be built up with safety a huge and (from an Indian standpoint) ugly anti-Asiatic superstructure. Indians are condemned as unfit for consultation. They are without feelings and sentiments save such as may be attributed to them by the ruling class. This, we believe, is, without exaggeration, a true analysis of the meaning of the Royal sanction.

The salvation of the Indian in South Africa must be attained—can only be attained—across the South African veldt and not by stretching hands across the sea. Nor will it be a free gift from the Colonists. There is no such thing as a free gift, and rightly, in the economy of the commonwealth. It must be purchased by real sacrifice. A learned divine has said that Christians could not obtain salvation by looking to Jesus and appropriating His consummation on the cross, but they must, too, die themselves on the cross if they would attain fellowship with Him. This holds equally true for worldly salvation.

The goal, then, for British Indians in the Transvaal is the Transvaal gaol. In September last, they solemnly declared that if the Ordinance became law, rather than submit to the humiliating conditions laid down in it, they would submit to the alternative of suffering imprisonment. The resolution was flashed across the cable to the world. In the sight as well of God and man, they now stand pledged to the resolve, and by their deed they shall be judged over after. To cower would be to sin against God and man and their conscience. They would then certainly have deserved the Ordinance. It is the inexorable law of nature that man ultimately gets what he deserves. "As ye sow, so shall ye reap."

We hold that the gaol resolution is perfectly consistent with loyalty to the King, to the Local Government, to the Homeland and to the authors of the resolution. It is clear that there is no disloyalty to the King. Loyalty to the Local Government does not involve blind submission to any law passed

by them, no matter how offensive it may be. Deprived of the voting power, Indians can signify their effective disapproval of any legislation affecting them by non-submission to its primary condition and accepting the legal result of a breach of such condition, in other words, by submitting to the sanction provided by it. That the carrying out of the resolution is not only loyal to the Homeland and its authors, but that a breach of it would be disloyal, needs no argument.

[East and West will undoubtedly meet. Not, however, by giving up its essential characteristics, but by the one complementing the other in its deficiency.] West is feverishly active; East is indolently passive. West, therefore, oppresses, East suffers. The sufferer is, unquestionably, the gainer in the end. We, therefore, look upon the present suffering with comparative equanimity. East will meet West when in the future—not by any means very distant—East becomes actively passive and West passively active, that is to say, when the two elements are harmonised. Western activity is needful, not for self aggrandisement, but for universal advancement. East must be actively passive, so that it may always restrain and counteract the centrifugal tendency of West. If our statement be true, it follows that West must for the time being attain her salvation by physical force, by bloodshed, which necessarily involves the suffering of others, and East can really attain its goal by intelligent and dignified suffering which in Western thought means passive resistance. Indians of the East now settled in the Transvaal have therefore to offer vicarious sacrifice by suffering imprisonment as a protest against the galling conditions of the Asiatic Act, and thus buy their limited freedom in the Transvaal. If they remain true, they will cover themselves with glory and, in their advance, take their countrymen throughout South Africa a step higher in the ladder of Progress.

THE RESULT OF THE INDIAN LICENSING

The Ladysmith Licences

appeals in Ladysmith was a foregone conclusion. With the excellent example of the Durban Town Council before it, the Ladysmith Board was not to be check-mated by the Supreme Court. It has, therefore, done legally what it had before done illegally. And the poor Indian storekeepers have lost a considerable amount of money in the bargain. We, however, trust that the storekeepers will not lose heart and will continue to earn their living in spite of the decision of the Licensing Board.

THE ANNUAL REPORT ISSUED BY MR. Harry Smith is always an interesting document. It is rarely argumentative and is

invariably full of facts. Mr. Smith performs an unpleasant duty in as pleasant a manner as possible, fairly, without bias, and, for the most part, fearlessly. Mr. Smith's report stands out in striking contrast with Mr. Chamberlain's, which reads more like a political manifesto or a White Paper with an eye to the passing of the Ordinance than as an unvarnished summary of facts presented to an administrator who is supposed to be free from leanings on either side. We must confess that we do not share Mr. Smith's evident gratification over the large receipts from fees imposed on domicile certificates and visitors' passes. They constitute a special tax on British Indians for which there is not an iota of justification. We commend our special summary of the report to the reader's attention.]

LORD ELGIN, HAVING ASKED THE Transvaal Indians to

Lord Elgin's swifter the computation of the registration bill is a way to

gild it by stating that General Botha will pass regulations under the registration law such as would remove, as far as possible, undesirable conditions. We are told that the announcement was received by the House with loud cheers. The fact of the cheers is satisfactory as showing the sympathetic interest evinced by the members in the Transvaal Indians. Unfortunately, it also shows that they have been misled by the announcement into thinking that the regulations will ease the situation created by the Act. How can the sting of compulsion be removed by any palliative measures in the way of less harsh regulations. Nothing, for instance, can do away with the fact that every bona fide permit has been cancelled and that parents are required under pain of going to prison to have their children identified for fear they may be budding criminals. The law makes every Indian a prisoner under parole. He will be none the less a prisoner because the condition of parole is made less irksome. We are certain that, so long as the insulting act remains on the statute book, the proper place for every Indian is His Majesty's gaol in the Transvaal.]

RESISTANCE TO NEW LAW. -Klerksdorp, May 7 (Reuter).—The local Indians held a meeting last night, when they unanimously resolved to reject the Asiatic Ordinance, and intimated that they would refuse to obey its provisions.

Klip River Licences

All Appeals Dismissed

(OUR OWN SPECIAL CORRESPONDENT)

The Licensing Board for the Klip River Division sat at the Court House, Ladysmith, on Tuesday last, to hear appeals of the Indian traders against the decision of the Licensing Officer who had refused their trading licences. It will be remembered from the reports appearing in the columns that the first hearing was decided by the Supreme Court to be illegal in procedure.

The Board was comprised of the Magistrate (Mr. Hugo), Chairman, and Mr. James Farquhar, C.M.G.

The Appeals were conducted by Mr. T. S. Wylie, K.C., and Mr. A. G. Kufal. The proceedings opened by admission of the Record, which Mr. Kufal was refused upon the occasion of the first appeal, and very much contrary to all usual procedure. After the admission of the record and the reading of the same to the Court, Mr. Wylie was allowed an address upon the merits of the case and upon his interpretation of the Statute which it was submitted on behalf of the Appellants had been misinterpreted by the Licensing Officer. Both Counsel agreed that this practically closed the proceedings, but, much to the astonishment of those present, the Board claimed the right to call for further evidence and called the Appellants and their book-keepers with a view to an examination of their books.

Great stress appeared to be laid by the Chairman of the Board upon the fact that the rough day-book of certain of the Appellants was either in Gujarati or Hindustani, and in this connection it should be noted that upon the occasion of the first appeal, such a rough day-book was absolutely unknown to the Chairman of the Board. Whilst the examination of the parties was proceeding, it became perfectly clear that, whilst the book at one time was of no importance to the Board, it was of the utmost importance upon the hearing of the second Appeal; and although the Board had the wisdom in this case of expressing no opinion as to why the Appeals were not allowed, the whole of the 14 Appeals were dismissed by simply stating that the Licensing Officer's decision was upheld. Upon what grounds, one can only conjecture, the conjecture amounting to this, that because the Appellants could not write and read English themselves, and because the rough day-book was kept in a foreign language, they considered the books which were produced at the hearing did not comply with the law.

A gross injustice seems to have been done, as both Mr. Wylie and Mr. Kufal carefully went through the books a few hours before the Appeal and were thoroughly satisfied that the whole of the books were such

as were contemplated by the law, and such as were used in the particular class of business.

The solicitors have advised the Appellants not to close their places of business, but to continue trading in order that they may have time to consider the whole position as to whether or not it would not be advisable to again proceed to the Supreme Court upon the ground of misinterpretation of the Statute, or otherwise to place the whole matter before the Government to delay any legal proceedings against the various Indians until they have had an opportunity of placing the matter before the Secretary of State.

The matter is little short of a scandal. Of course the decision was very popular in Ladysmith and the writer heard it described as a manly decision.

Ex-Supt. Alexander

An Indian Presentation

The Indians have for some time past been desirous of showing to the ex-chief constable of Durban their appreciation for the way in which he carried out his difficult duties during his thirty years of office, which desire took the tangible form of the presentation of an address and purse of fifty sovereigns.

For this purpose a meeting was held in Mr. Dawad Mahomed's Hall, on Saturday evening. As Mr. and Mrs. Alexander, accompanied by one of their daughters, entered the Hall, they received an ovation from the enthusiastic gathering.

There were present Mr. J. S. Wylie, K.C. (who presided, at the invitation of the Indian community), Mr. Maurice Evans, C.M.G., M.L.A., and Mrs. Evans, Mr. O. Seidler, Mr. P. O'Hara, Mr. C. O. Griffin, Mr. D. Holson, Mr. J. M. Wilson, Mr. and Mrs. C. Woodhead, Mr. R. C. Molyneux (licensing officer), Mr. W. M. Henderson (assistant town clerk), Dr. Murison (medical officer of health), Mr. W. H. Dyer (town treasurer), Inspector Alexander and several old members of the force, Mr. M. K. Gandhi, and a large attendance of the Indian community.

Mr. Dawad Mahomed said it had been the custom on several occasions to ask prominent members of the European community to take the chair at such gatherings as these, the last occasion being at the time of the Relief of Ladysmith when the late Sir John Robinson kindly came forward at their request. He asked Mr. Wylie to take the chair.

Mr. Wylie then read letters of apology from the Mayor, who regretted that a previous engagement had prevented his acceptance of their invitation; from Mr. William Palmer who would have gladly been present, but old age forbade him attending evening functions; also from Messrs.

Batchelor, Askew, Green and Cooley (Town Clerk.)

[Mr. Wylie said he had known the late chief constable for twenty years and had learned daily to appreciate him more and more. He had known Mr. Alexander in different capacities. He had met him in Court, and a fairer fighter no one need wish to meet. He had never known Mr. Alexander to go into Court simply to obtain a conviction; his object was not to make criminals. It was never his desire that any innocent man should be punished in the Court by any action of his. (Applause.) All those who had practised in the Magistrate's Courts in the past had had to meet Superintendent Alexander, and every one would tell them that he was a prosecutor worthy of crossing the sword with the best members of the bar, and he always fought fairly. He felt that he was expressing the feelings of the Indian community when he said that the Superintendent had endeared himself to everyone living in Durban.]

They all knew him as a man of stern and unimpeachable fidelity. He ever disdained the love of money except for the power it gave him to do good. It was these attributes that had made him to-day a poor man instead of a rich man.

[Mr. Omar Haji Amod Johari read the Address which is as follows:—

To R. C. Alexander, Esq., ex-Superintendent of the Police of Durban.

SIR, We, the undersigned, representatives of the Indians of this borough, beg to offer you our heartfelt congratulations on your honorable retirement from the service of the borough for an unbroken period of over 30 years. We fully endorse the well-deserved compliments paid to you by our fellow-burgesses. You have endeared yourself to all by your geniality, kindness, and impartiality, irrespective of caste or colour. We hope that your successor will worthily wear your mantle. We wish you and Mrs. Alexander a long and happy life in your retirement. As a token of the esteem in which you have been held by the Indian community, we beg to ask your acceptance of the accompanying purse.

[Mr. Maurice Evans, Mr. Seidle, Mr. Dawad Mahomed and Mr. Gandhi spoke in praise of the honesty, good humour and conscientious principles of Mr. Alexander.]

[Mr. Alexander, who was greeted with an enthusiastic reception, said his "old friends, the Indians" had done him a great honour. He had always tried to do his duty and to make a distinction whatever between rich or poor, black or white. His endeavour always had been and always would be to protect the weak and helpless. He thanked the Indian community for their generous present.

A vote of thanks to the chairman was heartily given and the meeting concluded with cheers for the King and Queen, Mr. Wylie, and Mr. and Mrs. Alexander.]

Mr. Omar Hajee Amod Johari's Departure

Parties and Presentations

Enthusiastic Congress Meeting

Mr. Johari's Popularity

[SPECIALLY REPORTED]

Last week showed the popularity enjoyed among British Indians in Natal by Mr. Johari, better known as Mr. Omar, the late Joint Hon. Secretary of the Natal Indian Congress. He resigned his position on account of his being obliged to leave for India for domestic reasons. In order to mark their appreciation of Mr. Omar's valuable work for British Indians and his personal attachment, his many friends feted him most lavishly. Parties attended by from 40 to 125 leading Indians, composed of all subsections, were given by Messrs. Dada Osman, Ahmed Osman, Tayob Moosa, Haji Adam, Peeran Mahomed, Dada Abdoola, G. H. Miankhan, M. C. Anglia, M. C. Camroodeen, and Parsee Rustonjee. At these interesting functions, laudatory speeches were made, and since the 3rd instant, reference has also been made to the Royal sanction of the Asiatic Registration Act of the Transvaal.

At Mr. Parsee Rustonjee's, a presentation of a handsome gold watch and chain, together with a pencil case, was made, Mr. Omar having, in Mr. Rustonjee's absence, held his general Power of Attorney. These functions culminated on Monday last in a very well-attended Congress Meeting in Mr. Dawad Mahomed's Hall. Among the notable visitors at the gathering, which was attended by all leading Indians, was Mr. Syed Mustapha El Edrus, of Surat, who is on a visit to the Colony. Mr. Dawad Mahomed presided at the meeting. Before calling upon the various members who were to make presentations, Mr. Dawad Mahomed said that he was much pleased at being able to preside at the presentation ceremony that was to be performed in Mr. Johari's honour. Mr. Johari, by his self-sacrifice for the public cause, had rendered himself indispensable to the Indian community. The gap left by him would be difficult to fill. However, he was glad to see that Mr. Dada Osman was to take Mr. Omar's place. Mr. Dada Osman, he had no doubt, would do his best to serve the Community—in association with Mr. Anglia. He was also glad that whilst Mr. Omar was going, their tried and faithful friend, Mr. Parsee Rustonjee had returned from India. And he had done so no sooner than was absolutely necessary. For Indians in South Africa were going through a crisis. The Asiatic Act of the Transvaal affected every Indian.

It was absolutely necessary for their countrymen in the Transvaal to carry out their solemn resolve to go to goal rather than submit to the hateful conditions of the un-English Registration Act. Mr. Dawad Mahomed then formally put to the meeting the election of Mr. Dada Osman as Joint Hon. Secretary of the Congress, made by a circular note signed by most of the leading members of the Congress, which was carried unanimously. He then called upon Mr. Anglia to read the Congress address, which was as follows:—

On the eve of your departure for our Motherland, we, the undersigned, on behalf of the Natal Indian Congress, wish to record our appreciation of the great and noble work you have performed for the Indian Community during your term of office as Joint Honorary Secretary of the Natal Indian Congress, for which office your recent travels in Europe and America so ably fitted you.

By your unswerving zeal, great patience, and patriotic love for your country, you have been able to keep Indian work ever in the forefront, and have rendered invaluable assistance to the public cause. Your sweet, sympathetic disposition, and your unwavering criticism have endeared you to all, and it will be difficult to fill the gap about to be left by you in pending absence. You have borne out the tradition handed down by your late lamented brother, Mr. Abdoola. Your hospitality has become proverbial. Your house has been open to rich and poor alike.

Your efforts in the cause of education, of which your encouragement of the Indian Public Library is one of the many instances, have been characterised by the same unflagging zeal that has pervaded all your work in the public cause. We know that it is your intention, in order that you may the better serve your country, to improve your educational qualifications, and we sincerely trust that your desire will be fulfilled by the Grace of the Almighty.

We wish you a pleasant voyage, a happy time in the Homeland, and a safe return.

Mr. Anglia, after reading the address, presented it with a brief speech praising Mr. Omar's career. Mr. Peeran Mahomed read the address on behalf of the Memon Fund Committee, the text of which reads as under:—

We, the members of the Memon Committee in connection with the fund raised to help the poor Memons in every way, wish, as you are about to leave for our native land, to thank you most heartily for your efforts in connection with the fund. Indeed, you were the author and the organiser of the fund, and we can say, without the slightest exaggeration, that it owes its ability entirely to your devotion to the community, of which you are such an ornament. We can hope that, during your temporary absence, we shall be able to keep up the vitality of the fund and hand it over to your charge when you return.

We wish you a happy voyage and a safe return.

The above was followed by the address from the Indian Public Library, which was read by Mr. Osman Ahmed Effendi and which ran as follows:—

We, the undersigned, representing the Committee of the Indian Public Library and the visitors to that Library, hereby place on record our sense of deep obligation to you for the very great and tangible help rendered by you to the Library during the time that it has been in existence. Your knowledge is well-known, and it was in keeping with it that you rendered so much assistance to this humble institution.

We trust that you will continue your good-will towards the Library, and we hope that you may soon return to resume your multifarious activities in Natal on behalf of the public cause.

The last address was from the Hindu community and was presented by Mr. V. R. R. Moodley, but, unfortunately, we are not in possession of the text.

Mr. Omar was also heavily garlanded by Mr. Paul, on behalf of the Indian Literary Society, and by Mr. Ambaram M. Thakore, on behalf of the Sanatan Dharma Sabha. Speeches were then delivered by Mr. Gandhi, who had arrived specially from the Transvaal to see Mr. Omar, and Messrs. Rustonjee, Pervaz Ali Khan, Ismail Gora, (Dr.) Nanji, and Dada Osman.

Mr. Omar, on rising to reply, received an ovation. In thanking all for their kindness, he said he was actuated in all he did by a sense of duty to his country. For social and political work, he recognised no distinction between the different religious sects. To him, Hindus, Mahomedans, Parsis and Christians of India were Indians. His endeavour would always be to serve his country. (Loud Cheers). The meeting terminated at 11 p.m. with a vote of thanks to the Chairman.

Mr. Omar and a party of leading British Indians were invited by the staff of *INDIAN OPINION* to a reception given in honour of Mr. Omar who has rendered valuable assistance to this journal. The party travelled specially to Phoenix where the following address to Mr. Omar was presented.—

We, the undersigned, representing the Staff of *INDIAN OPINION* beg to express our thanks to you for the interest you have always taken in our Settlement, and in the political work which the Journal is trying to do for the benefit of British Indians in South Africa.

We trust that you will have a pleasant and safe voyage to India and that, while there, you will not slacken your efforts in trying to alleviate the sufferings and disabilities of your countrymen in the South African Colonies.

We appreciate the interest you have taken in our work at Phoenix, during your frequent visits, and we sincerely hope that you will soon return and be amongst us again.

Mr. Omar H. A. Johari

A Sketch of his Career

Mr. Omar Hajee Amod Johari, who has been the recipient of so signal an honour from the Indian community of Natal, as has been described in our special report, has had a most unique career.

We issue a supplement giving Mr. Omar's likeness. Born in 1872, he came to Natal when quite a youth in 1883, with his well-known and universally-respected brother, the late Mr. Aboobaker Amod. He learned his Gujarati on board the steamer that brought him to Durban. In Durban

he joined the Government school. He was, therefore, able to receive a fair English education. His further educational progress was arrested by the death of his brother in 1887. From 1890 to 1892 he served the firm of Messrs Dada Abdoula & Co. He then went back to India and devoted his attention to studying Arabic and Persian. His first public work commenced in 1897 when he was appointed Joint-Hon. Secretary to the Arabian Islam. Mr. Omar has satisfied his taste for agriculture by undertaking fruit cultivation at his birth place, which is now liberally supplied with fruit from his garden, mainly owing to his efforts. In 1904, Mr. Omar, in company with a barrister, travelled in Egypt, Italy, Switzerland, France, England and America, not with a view to sight-seeing but to studying. On his return to Durban, he was appointed Joint-Hon. Secretary of the Congress, which post he held with marked distinction and ability up to the time of his departure. The rest of his career is well-known. Mr. Omar's forte is his scrupulous regard for truth at all cost. His amiable nature wins him many friends. He is fired with very great love for his country. His ambition is to become a barrister and to make of his knowledge thus acquired a free gift to his people. Mr. Omar's simplicity of life is worthy of imitation and as he believes a true Mahomedan, in his house hold, there is no inequality as between master and servant. The latter serves not as an inferior being, but as an equal. It is a most interesting sight to watch Mr. Omar surrounded in the evening by his servant boys and others whom he has been trying to teach. We sincerely hope that Mr. Omar, who has yet a long lease of life before him, will continue as he has begun.]

Immigration Restriction (Natal)

Heavy Fees Collected

(SPECIAL SUMMARY)

[The report of Mr. Harry Smith, principal Immigration Officer for Natal, for 1906, has just been published. "The financial statement," Mr. Smith says, "is the most satisfactory that I have ever had the pleasure of presenting, showing, as it does, a large increase of Revenue over that of any previous year in the history of the Department. The sum returned was £3,311: 9s., compared with £441: 15s. for 1905." This result is due to the imposition of fees paid by Indians under Act 3 of 1906. Mr. Smith adds that "The Department has been converted from a spending into a revenue-making Department." £16: 15s. was collected from old Certificates of Domicile; £12: 14s. on Educational Test Certificate; and

£1,059 on Certificates of Domicile; £710: 3s. on Visiting Passes; £528 on Landing Passes; and the Deposits returned were £730, that is to say seventy-three persons failed to reclaim the deposits made by them. Of persons restricted, 1182 were Indians, 12 were Japanese, 47 were Malays, 1722 were Zanzibaris, 195 were Chinese, and 300 were white Britishers. Of the restricted Indians 888 were females, and 324 children. The total number of Visiting and Embarkation Passes issued was 1618, of which 1569 were Indian passes. There were 76 prosecutions during the year under review, under the Act of which 11 were Asiatic and 25 European, 10,066 Certificates of Domicile were issued to the 31st December, 1906. The number was brought up to 11,123 in 1906. 151 Certificates were confiscated in wrong hands.

The Immigration Officer at Johannesburg reports that the total number of Visiting Passes issued by him was 83 and Embarkation Passes 631. Of these, 2 and 17, respectively, were Chinese. Eighty Asiatics were admitted on the Education Test, of whom 72 were Indians, one being a female. Three hundred and one were admitted being wives or children of domiciled residents. Of these 69 were females and 432 children. Two Indians were admitted by special command, being attendants of British Officers. Indentured Indians arriving at Port Natal, during 1906, were 1,646.]

Correspondence

The More Haste?

[To the Editor, *INDIAN OPINION*.

Sir,—Your letter of the 16th instant to hand for which I thank you. As to attending on Mr. Burgess from 30th August to 30th November 1906, I may state that on the receipt of each notice I called on him several times. After several calls, I was able to meet him. There being no interpreter at the Office, I found it difficult to express myself in English. However, I did my best by explaining to him in Kafir and a few English words. As to my previous domicile, where I was employed, under whom I was employed, etc., the Agent noted and asked me to call again. When I called again, "No Reply," "No Permit," was the answer. Then a month or so after a notice would be sent when, on presenting myself, I would be asked if I am still desirous of going to the Transvaal.

In this way I was kept waiting for a long period.

Yours, etc.,

SAMUEL.

17 May Street, Durban,

29th April, 1907.

[The above letter was received by us in reply to our inquiry which is embodied in the letter—Vol. 1, O.]

Johannesburg Findings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE ROYAL ASSENT. The anti-Indian agitation has for the moment succeeded, and the agitators, honourable and otherwise, are jubilant at the result. The noisy strenuousness, the strident screams of the Pioneers and the Municipal Association, must have terrified Lord Elgin to such a degree that he deputed his under-study to offer his apologies to a mal-treated Colony, and to hasten to assure it that he had advised His Majesty not to withhold his assent to the Registration Law. As a result, the public meetings advertised by the Pioneers and the Municipal Association have not been held, owing to the great satisfaction evinced by these public-spirited institutions on receipt of the great and glorious news of victory.

THE GENESIS OF THE AGITATION. The agitation was publicly started by that inflammatory organ the *Star*. The *Rand Daily Mail* followed suit the next day, apparently ashamed of the manner in which it had, on previous occasions, spoken out for fair-play for the British Indian community. There are times, of course, when it is safer to cry with the majority. Napoleon it was who remarked that the Almighty was on the side of the big battalions. Apparently so is the press, and possibly, in this way, it proves, satisfactorily at least to itself, its omnipotence and omniscience. But behind these rabid articles and their writers looms the shadow of the author of the measure which has now been received into the fold of imperially-welcomed laws. It is an open secret that to Mr. Lionel Curtis more than to anybody else the Transvaal owes its latest source of inspiration on its Statute Book. Mr. Curtis' personal friendship with Mr. Geoffrey Robinson, the editor of the *Star*, is well-known, and it does not need much acumen to discern that whilst the hand is the hand of Robinson, the voice is the voice of Curtis.

THE "STAR" AND MR. CURTIS. But that does not end the tale of Mr. Curtis' connection. On Saturday last, a telegram appeared in the *Star* to the effect that a two-and-a-half-column letter from Mr. Lionel Curtis appeared that day in the *London Times* advocating, with all that eloquence with which the hon. gentleman is endowed, the immediate granting of the royal assent to the reserved Bill, and the notification of an irritated Colonial feeling. We know that news travels quickly. We also know that great papers like the *Star* spend fabulous sums of money in obtaining news of world-importance before it can receive publication in any other competing journal. Still, even with that knowledge in its possession, the public must have been somewhat startled to

find that identical document, now of historic importance, published, in all its multi-column glory, in the *Star* on Saturday evening. We doubt whether even Mr. Curtis' magic name would have sufficed to induce the editor of the *Times* to devote two-and-a-half columns to the publication of the hon. gentleman's views on the subject, but here, of course, comes into play the active influence of Mr. Curtis' very good friend, the Editor of the *Star*, whose relations with the *Times* are well-known; and so it comes to pass that, on the same day, and within a few hours of each other, there appear copies of that epoch-making letter of Mr. Curtis in the *London Times* and the *Johannesburg Star*, wherein Mr. Curtis reels off whole yards of argument, mostly inconsequent, always bitter, generally disingenuous. No doubt, your readers will already have had the privilege of perusing those stirring lines, and will have formed their own conclusions.

THE TRANSVAAL INDIAN COMMUNITY. Meanwhile, the Transvaal Indians have been greatly disappointed at the non-success of the whole-hearted efforts of their advocates in London and of their own representations. They realise now that they have to rely upon their own sense of self-respect and their own ability to take their fate in both hands. The British Indian Association has received the following inspiring message from the leading members of the Natal Indian community, to which a suitable reply has been sent:

We sympathise deeply with your community in Transvaal. Hope every Indian will do his best to obtain and respectfully receive royal sanction.

Up to the time of writing this, there has been no promulgation in the *Gazette* to the effect that His Majesty has not been advised to disallow the new Registration Law, but, presumably, it is only a matter of time, and the Transvaal Indian community is taking measures accordingly. We are far from being hasty yet.

REPATRIATED AUSTRALIANS. Mr. George Valder, the Commercial Agent in South Africa for New South Wales, has recently given his views on the Coloured question in South Africa to a representative of the *Mail*. He seems to deplore the fact that his compatriots have been obliged to return to the place whence they came, owing, on their own showing, to the fact that they cannot compete with the Coloured labourers in this country. It is stated that the opinion is generally held by these men that the day for the white workman is practically over. Naturally, it does not suggest itself to Mr. Valder that it was an impertinent assumption, in the first place, that this ever was a country for the white workman. In any case, it is as well for the white workman in this country to understand that so long as the rising generation of col-

oured people is willing to do all kinds of necessary work here at a reasonable rate of pay, to the advantage of producer and consumer alike, he himself has absolutely no claim on the sympathy of thinking people. It is impossible to suppose that the coloured man is for ever going to accept the position of hewer of wood and drawer of water to that sacrosanct individual, the white man.

BLACK AND WHITE. The same Colour question is increasing in urgency in the United States. There we learn that the employees in one of the Government Offices refuse to accept orders from the negro Auditor who has been appointed by President Roosevelt. It is acknowledged that this gentleman does his work perfectly satisfactorily, but, because he is a coloured man, his character and ability are not allowed to count with his "superior" subordinates. The white man, in his contact with coloured races, seems to omit from his vocabulary the word "gentleman" with all that it designates. For him, there are only white men and others. Perhaps, in the course of time, he will have to learn that there are other than white men, and that whiteness goes deeper than the outer skin, as Lord Selborne remarked not long ago.

REGISTRATION NOTES. The anti-Registration Law movement is growing with remarkable force amongst the members of the Indian community. In Johannesburg and the other towns, the opposition to the Measure is becoming intensified. In several of the country districts, notably Klerksdorp, Germistown and Heidelberg, meetings have already been held protesting against the Law, and bidding the members of the local communities to submit themselves to imprisonment rather than accept its provisions. This is as it should be.

The Bloemfontein *Friend* appears to imagine that all that the Registration Law proposes is to register the names and addresses of British Indians! Our friend must suppose that the Indian community of this Colony worships at the shrine of Unutterable Folly. We have yet to learn that the registration of names and addresses takes the form of the compulsion giving of ten digit impressions and one's whole pedigree back to Adam. One would have thought the Post Office Directory would have sufficed for the name- and addresses.

MR. VAN BLANKENSTEIN AGAIN. The *Star* understands that the respected President of the Transvaal Municipal Association will next move in the matter of the contribution of Asiatics to Bazaars, and the non-renewal of trading licences, save in the case of Indians here in 1899. The local correspondent at Krugersdorp goes on to say that "the bold these traders have on the commerce of the country may

be gathered from the boast of a local Indian shop-keeper that his takings on a recent Saturday were £200. The Market Square is said to be surrounded by their shops, several of the white traders having had to shut up and vacate their premises to their coloured rivals. The *Star* reporter seems to have his own idea of the nature of cause and effect, and it will be interesting to know the name of the fortunate individual who was able to do a £200 business in one day. But the delightful vagueness that characterises these assertions is the hall-mark of all the many foolish charges brought against the Transvaal Indian community, and one does not expect anything else from them.

Indian Parents' Duty

PART III.

To the Editor, INDIAN OPINION

To come now to close quarters and examine the doctor's proposal of establishing a sort of baby-farming for adults in this country. The idea is not a new one. Prompted by quite different motives it was proposed, and in one instance given effect to, twice before. So far back as the fifties of the last century, when Mr. Naoroji first came to England, his compatriots in India, anxious to see their sons better themselves by their residence and education in England, asked him, having an implicit confidence in his ability and integrity, to take charge of the youngsters and act as their guardian in it. He acceded to their request, and the scheme was given effect to. But it soon came to nought. These young men after a short residence under his roof, when they fully tasted of the free atmosphere of England, very soon became impatient at the restraints, mild as they were, set upon them by their guardian for their welfare, and left him one by one, to shift for himself. Mr. Naoroji lost all power under the stamp of this double-dealer, and the old story of the hen with a brood of chickens, when she had taken to the water-side, jumping into their own element in spite of the rain-cackling of their foster-mother, was once more repeated.

The second occasion was a little later a century after, when the whole movement wore on its face the look of a sinister political dodge, and, luckily, did not proceed much beyond the initial South India Anglo-Indian Education Society. Sir Charles Wylie, the late Acting of the Secretary, was one among the many who were anxious to see their sons better themselves by their residence and education in England, and asked him, having an implicit confidence in his ability and integrity, to take charge of the youngsters and act as their guardian in it. He acceded to their request, and the scheme was given effect to. But it soon came to nought. These young men after a short residence under his roof, when they fully tasted of the free atmosphere of England, very soon became impatient at the restraints, mild as they were, set upon them by their guardian for their welfare, and left him one by one, to shift for himself. Mr. Naoroji lost all power under the stamp of this double-dealer, and the old story of the hen with a brood of chickens, when she had taken to the water-side, jumping into their own element in spite of the rain-cackling of their foster-mother, was once more repeated.

the machine was set in motion, and the *Stewart* of *Clay's* Pen, to begin with, furnished Sir Curzon with a formidable statistical table showing the number of Indians who have come over here, the number that have made wrecks of themselves with some gruesome details, further, connected with their tragic ending. Sir Curzon sent this document to the British Government of the Indian National Congress, with a covering letter very politely asking that body to take this deplorable matter into consideration; and, further, to give its opinion as to whether the establishment of a sort of Indian Hostel here under adequate Anglo-Indian supervision would not remedy the evil. I was present at the meeting where this letter was read and so was Mr. Naoroji, who told us of his own experience of fifty-years ago, and how the proposal was simply impracticable. The Committee further decided that, considering the fact that to what great a temptation Indian youths are subjected when thrown in the midst of the frivolities and gauds and vices of London: what a self-control they are called upon to exercise for being transferred from a home atmosphere where life is hemmed in on all sides by innumerable restraints to one virtually without any; and yet in spite of so great a drawback how few go wrong, and how that proportion would compare favourably to that of a similar number of English youths in the various Universities here, reared up in one climate, physical and moral, and never put to the test of such a violent and complete change; when the Committee took all this into its consideration, it decided not to take any action with regard to Sir Curzon's proposal. But he and those who acted with him were not to be put off so easily. There was the Indian National Association to which belonged the *Lady Minto* Manning, and its agency was at once brought into requisition. She as her secretary convened a meeting inviting all the Indian gentlemen resident here to thoroughly thresh out the question and give their verdict. The debate lasted two days, if I remember aright, and by a overwhelming majority I was able to show, in the interests of the Indians themselves such a hostel was undesirable and unnecessary.

After such a long attempt on the part of our English friends ostensibly to amend the morals of our young men by sending them here, a home from home, but I proved abortive, one should have thought that the spectre had been finally laid to rest; but Dr. Oldfield having started the question anew a few more words on his suggested method began, so to speak, at the outset, with a little bit of hesitating, a very healthy amount of hesitation as to the efficacy of the plan which he adumbrates, and for refraining with characteristic prudence from claiming for it more than what is due to a tentative and experimental measure. And well he may; for I think it will be found, as I doubt not his own author would have found had he given more time in considering it in all its bearings, that it

is not only impracticable but injurious to the very interests which it is sought to be furthered. Besides, who is it that is proposed that to be subjected to the suicidal and insulting rigours of this twentieth century Inquisition? These baby-farms cannot be meant for the hundreds of young men who come over from India and settle down in London, Edinburgh, and the different University centres, in their dozens and scores, to prosecute their studies. For the non-chairman of the proposed Committee is supposed to embrace within its paternal purview all the region wherever slippery youth might be found roaming from Land's End to John-o'-Groat's. It must not be forgotten that it is the second generation of Indians who are now visitors to these shores. They do not want anybody to look after them. Their parents and guardians have either themselves been in England, or have got friends among such men, and are more than anybody competent to give advice and do advise their wards as to what they should do and how they should live during their sojourn here. There is now a direct transaction, a direct talking and considering of matters between the two parties which is satisfactory to both. There are no middlemen in this new pretty long established business, and therefore none of all that a middleman implies.

These young men, especially those who come from Bengal to a man, and the vast majority of those who come from other provinces of India and enjoy the same advantages as the Bengalis do, they will always be found to have enough self-respect, self-reliance, and a sense of duty as to what they owe to themselves and to their guardians. They would, therefore, give a wide berth to these proposed nurseries, and look upon their inmates, if unfortunately there should be any, with pretty much the same feeling as that with which they would contemplate the latest comer in the Zoo.

If the doctor's plan does not refer to the Indians from India, then it can only mean for the few, very few, Indians from South Africa who in their one's and two's have just begun to trickle down to the country of their rulers. And the appearance of the doctor's proposal in *INDIAN OPINION* lends colour to such a supposition. If that be so—and there is not a third set of Indians here—then kindly allow me to address these few concluding words, (and they must be the concluding words, considering to what an extent I have already encroached upon your hospitality) to such Indian parents as are, or ever would be, thinking of sending over their sons to England, if only to dislodge them from the fool's paradise where their friends misguided and would have them inhabit.

I am, etc.,

J. C. MURTHY

(To be Continued)

"Natal Mercury"

Lord Elgin is to be commended for his promptitude in announcing the Royal assent to the re-enacted Transvaal Ordinances dealing with the registration of Asiatics. The Ordinance has been a long time in the making, and any delay would have given impetus to the agitation. The fact that it was set on foot in the Transvaal in support of the Act, and in the face of the agitation in South Africa, is a credit to the Government. The further the agitation was allowed to go, the worse would it have been for the people whose interests Lord Elgin was desirous of consulting when he caused the original Ordinance to be vetoed last year. Indeed, we pointed out, in connection with that Ordinance, that the application of the veto to it was a doubtful kindness to the Asiatics. It was certain that the measure would be sent back to Lord Elgin with the endorsement of the new Parliament, and the only question was whether its provisions would not then be made more stringent. The Transvaal Government brought the Ordinance, practically unaltered, before the new Parliament, in the form of a Bill, and it was passed by the unanimous vote of both Houses. Lord Elgin took a strong step in withholding sanction from an Ordinance of which Lord Selborne, the High Commissioner, was the author, and which Lord Selborne had reason for believing was in accord with the views of the Secretary of State himself. All that can be urged in behalf of Lord Elgin's decision of last year was that he preferred to lessen the Imperial responsibility for such legislation by depending it until it came before him in the form of an Act passed by an autonomous Legislature. The difficulties of the Imperial Government in the matter are well understood. They have to consult Indian opinion, as well as South African opinion. Lord Elgin cannot hope that he has heard the last of the subject. There will, probably, be a great outcry from the Anglo-Indians in the House of Commons, and protests from India. But the Imperial Government could not, after granting responsible institutions to the Transvaal, refuse assent to the first Act passed—and passed with unanimity—by the Legislature of the Colony.

Inflammatory Articles

During last week, word apparently went round that the public, which really does not care anything whatever about the merits of the question, should be galvanised into some show of righteous indignation of the dilatoriness of the Imperial Government in sanctioning the Registration Act. Accordingly, the *Star*, on the 29th ulto., published the following virulent article:

The habit of blaming conditions and waiting for the millennium of the thing has become so fashionable in the Transvaal, that it is election time that we are all in danger of losing our last vestige of common sense. It is a common even in questions which cannot by any conceivable way be regarded as an affair of party politics. How many people in this place, we wonder, have taken the trouble to enquire about the fate of the 20,000 Asiatics in the elected Parliament of the Transvaal? The Ordinance, which was passed more than six weeks ago by the unanimous vote of both Houses and has been long awaiting the pleasure of His Majesty's Government? We confess that each succeeding mail fills us with deeper misgivings about it. We cannot believe that there is the faintest conception in this place of the dead weight of opposition which confronts the Asiatic Ordinance in England. Its opponents are just as free from party division as its advocates in this country. They are led by men whose names are a household word throughout the Empire, who are well and on more and more, whose only fault is that they have not a quantity of money apiece with the needs of a young white Colony and the strength of established feelings. Their opposition is absolute. They are backed by an overwhelming force of English public opinion,

because their cause can easily be made to appeal to all that is chivalrous in the English mind. The Majesty's Government, which is in the embarrassing position of having to deal with the Transvaal Ordinance, is not only a very small dose of the kind of influence which it is well to produce in the Transvaal in 1907. If we have all children of ourselves with the comfortable assumption that the first law passed by an elected Transvaal Parliament must necessarily receive the Royal sanction, we are all living in a fool's paradise.

As an instance—one instance out of many—of the kind of artillery which is being directed against the claims of the South African Colonies to manage their own affairs, we point elsewhere a star which was recently addressed to the *Morning Post* by Mr. L. W. Ritch, secretary to the pro-Asiatic Committee in London. It constitutes the official answer to an article by Mr. Richard Jebb, who has rendered yeoman service to the South African Colonies throughout this controversy. That it refers specially to the Asiatic question, in Natal, and not in the Transvaal, is really immaterial, because our danger here is that we shall drift into the same case as our neighbours, and by very process of the law which they took with their eyes open fifty years ago. We wonder whether they would take the same step to-day—even for the sake of earning what Mr. Ritch calls their "ancient crown title of 'Crown Colony'." The Asiatics in Natal already outnumber the white population, and they are increasing every year. They have a perfect right to reside in the Colony as free men, and they are the indentured under which they originally immigrated. Though they are subject to taxation and a poll tax, everything goes to show that these disabilities are largely avoided in practice. They consider that they are deeply wronged by the restrictions placed on their trading. The refusal of the municipal vote is regarded as another injustice. They even aspire to the political franchise, and Mr. Ritch's letter is proof conclusive that English opinion will heartily support them even there—in other words, it is prepared for Asiatic rule in Natal in the name of the Empire. Meanwhile the existence of these cumulative grievances in Natal only adds to the danger of reproducing a similar situation in the Transvaal, which is a perfect Eldorado under present conditions to vagrant coolies from over the border. From Lord Selborne downwards, every member of the past and present Governments of the Transvaal has declared that the old system of registration and identification has broken down, and must remain ineffective until the new law requiring re-registration is passed. That is the whole point at issue. The operation of the new law is at present suspended by the act of the Imperial Government. Last week that that suspension continues probably means the influx into the Transvaal of hundreds of Asiatics whom it will be almost impossible to turn out at a future time.

If ever there was a cause for which the Transvaal might throw off its appalling lethargy without the smallest risk of promoting party feuds or disturbing the operation of the law, it is this cause of Asiatic registration. The Ordinance was a Government measure, introduced by the present acting Prime Minister on behalf of his colleagues as the only piece of public business which could not be allowed to stand over till June. It was formally endorsed by the Opposition, supported by speakers of every shade of opinion in both Houses, and adopted unanimously by the public. It is given by the board now we shall only have ourselves to thank for it, not for the usual reason that we are divided in opinion, but because we have stopped at applause instead of devising some really effective means of expressing the urgency of our need. It is not a case for party consideration. No question of party is involved. We venture to suggest a better course than that the Mayor of the Town in the Transvaal, as representatives of the broad community, should call public meetings in

support of General Buller, who is playing a lone hand in the East, and whose pledges of inviolable conduct to the Standard are so much a guarantee that his heart is in his best legislative effort. The thing is worth doing, and it is worth doing it now. The thing is worth doing it now. In this particular case it is clear that every day which passes without a settlement involves fresh misgivings, new vested interests created, more trouble stored up for the future. It will be too late to protest when the Bill is vetoed, and it can hardly be approved too soon.

To the above, Mr. M. K. Gandhi sent the following reply:

You have raised the bogey of the "Indian Peril" and based it on Mr. Ritch's letter to the *Morning Post*. Fortunately for the country, you have evidently mis-read Mr. Ritch's letter and ascribed to him a demand not made by him for political rights on behalf of British Indians. If you will be good enough to re-read the letter you will find that, instead of claiming any such rights, Mr. Ritch has repudiated the claim more than once. He says: "In deference to the demand of the white colonist for protection against an unrestricted influx of Asiatics, the qualifications imposed by an Immigration Restriction Law, upon an educational basis, are assented to. He (the Indian) seeks no political power, and admits the right of municipalities to control the issuing of trading licences, with power of appeal to the judicial tribunals of the Colony against inequitable administration." If words have any meaning, you have, in the above sentences in the letter you have printed, a complete denial of the charge made against the community.

The ground, therefore, being cleared as to the allegation of the British Indian wanting to have political power in South Africa, with your permission I would venture to draw your attention to the fact that you are creating animosity between two communities living under the same flag without the slightest occasion, and, in support of my statement, I ask you to read the compromise offered by the British Indian Association, whereby everything that will be done by the Registration Act can be done immediately and without Imperial sanction being necessary. Greater identification is the cry raised. British Indians have themselves offered to exchange their lawful documents for those bearing sufficient identification particulars as may be mutually agreed upon. Not that the present documents do not contain enough details to identify the holders. The compromise has been offered to soothe the agitated mind of the Colonist. Moreover, the compromise, strange as it may appear, goes further than the Asiatic Act itself, in that the former includes the taking out of permits by minors who have reached the age of discretion, the same to be decided by the Colonial Secretary.

You may ask why, if the offer is sincere, should there be any fuss about the Act. The answer is obvious. British Indians do not wish to be classed as criminals, as they undoubtedly are by the Act. They repudiate totally the suggestion that there is any illegal influx on a wholesale scale, or that there is any countenance of such influx on the part of the leaders of the community. Repressive legislation is required when those to whom it applies are not compliant and do not do voluntarily what is asked of them. British Indians have always claimed to be law-abiding, and therefore object to the class legislation which is a denial of the claim. You may call this sentiment, if you will. Still, it is one which is very real for the community. I have the honour to represent, as it is hardly necessary for me to give you illustrations of sentiment having noble men's notions from the time of Adam.

The suggested compromise can cost little. If there is any doubt as to its effectiveness, why not give it a trial while the Act is being considered? Will it not be better and more Imperialistic for you to advocate the adoption of the compromise than unnecessarily to inflame the populace against harmless subjects of the Crown?

The "Rand Daily Mail"
[On the 30th ulto., the *Rand Daily*

Manit published the following editorial:

We entirely agree with the suggestion made in the *Star* last evening that public meetings should be called in different parts of the Transvaal for the purpose of urging upon the Imperial Government the necessity for assenting to the Asiatic Law Amendment Ordinance. Unless some action is taken it may be urged in England that the public of the Colony is not very keenly interested in the fate of the measure, and will not feel particularly aggrieved if it is vetoed. At the moment there is an appearance of apathy which will certainly not be overlooked by those who regarding the British Indian case as a *taboo*. It seems to be thought that ultimate assent to the Ordinance is a matter and that legislation postponed when passed by a Representative Government must of necessity succeed when sent home by a Responsible Parliament. We are not equally confident on this point, for reasons elaborated by Lord Milner over two years ago. Fortune has favoured the Anglo-Indian opposition. Apart from its Parliamentary strength, its arguments will be more likely to convince the Home Government by reason of the unrest in India. It will be urged that it is inexpedient at the present time to take any step which might afford the smallest peg upon which Indian agitators might hang further denunciations of the British people. There will be a strong predilection to "hang up" the Ordinance indefinitely, and the idea of shelving the whole thing, if not absolutely vetoing it, will be encouraged if Lord Elgin bears only the Asiatic side of the question and fails to find the least indication that there is a strong feeling in support of it in the Transvaal.

■ It must be admitted that to-day England hears a good deal more about the claims of the British Indians than about the danger to the colonies. Lamentable Anglo-Indians, whose names carry weight in the political world, support the opposition to the Ordinance with a fervent hope of complete ignorance of South African conditions and ideas. Mr. J. D. Kees, C.I.E., it is true, has with favour from the London Committee—despite his appearance on the deputations to Lord Eglon and Mr. Morley a few months ago—on the ground that a self-governing Colony should have “complete autonomy in all its internal and domestic affairs.” Still, the campaign carried on by Lord Stanley, Sir Robert Leithbridge, Sir George Grey, Sir Henry Cotton, Sir Lepel Griffin, and others, appeals naturally to that section of the British public which is always willing to take the side of a community it thinks is unfairly treated, even if it knows nothing of the real facts of the case. Less is heard on the other side, although Mrs. St. Clair Stohart’s article in the February *Fortnightly*, and the spirited reply of Mr. William Port, of Johannesburg, in the *Ben-Nevis Review* for April, to our Charles Bruce’s plea for equality, have done something to prevent the Colonial standpoint from being clearly forgotten. There is a tendency, however, to forget a point upon which Lord Selborne laid stress in his reply to the Indian deputation which met here in November, 1903. “In dealing with the Transvaal it is the opinion of the Transvaal that it is the opinion of the Government would always look to first in considering this question.” What the opinion of the Transvaal is we are sure can have the least doubt. They can quote Lord Selborne’s dispatch in full to demand the right to maintain the country they have settled and civilised as a European, and not as an Asiatic community. And they see—what it is so difficult to perceive in England—that “whatever the settlement may be on paper, in the course of time one of the two parties will, in fact, be ousted from their position, and South Africa will either remain a “white man’s” country so far as it is possible for any country based on a negro proletariat to claim that title, or it will become a country controlled by aboriginal natives and Asiatics, under the control and management of Europeans, who form an insignificant proportion of the indigenous population.”

For a notice in *the Star*, of Sir George Napier's Natal, one may point to the Durban Town Council's *Address* half a century ago, or dig out quotations from Commissions two decades old, but one cannot avoid the conclusion that Asiatic competition is driving out the white man. Hardly a Blue book is published, hardly the evidence before a Commission printed, which does not drive home the same lesson. Asiatic immigration is a menace to every land climatically fitted to support a white population; and unless Asiatic immigration is restricted, that white population must inevitably diminish. No eloquence in the world can disprove this premise, and it is the realisation of its truth which strengthens the determination of the Transvaal to close the door and escape the fate of Natal. Asiatic immigration may have benefited Fiji and Trinidad; it would ruin Australia and British Columbia. The duty of the Transvaalers of to-day is clear. Whilst treating fairly those Asiatics they have taken over with the country, they must prevent a further influx. It is officially declared that there is such a influx, and although the statement may be difficult to legally prove, the evidence given in the latest Blue book is sufficient to justify an attempt to improve the existing machinery for the safeguarding of the white population. The Ordinance which has been twice passed by the Transvaal Legislature may not be perfect, and as a protective measure it may not be as effective as the authorities expect it will be. But it is an honest attempt to decide who is entitled to live in the Transvaal, and by providing those so entitled with ample proof of their rights, it will enable those who have no claim of previous residence to be kept out. It is an Ordinance which passed through Parliament unopposed, and is supported by practically every voter in the Colony. Upon one point at least is the Transvaal unanimous. But this unanimity must be made known. The meetings held last November may be recorded in some pigeon-hole document in the Colonial Office. A reminder of the real opinion of the Transvaal would be peculiarly timely at a moment when the opposition are stalling every nerve to defeat the Ordinance in England. It would strengthen General Botha's hands. It would inform the Imperial Government that whatever the claims of the British lion may be, the Transvaaler, too, has a right to be considered in the saving of the Transvaal for the future.

A Reply

To the above, the following reply from the Editor of this journal was published:

You seen it inclined to build up a reputation for consistency. Your leaving article to-day dealing with the Asiatic question, wherein you support the wanton suggestions of the *Star*, nullifies your previous action in drawing attention to the inadequacy of the Asiatic Law Amendment Act for the purposes for which it was enacted, and your recent attack up on the administration of the Asiatic Department, wherein you proved conclusively that, apart altogether from legislation in connection with the Asiatic question, the officials of that department were utterly incompetent to deal with the matter of Asiatic immigration inexpensively, efficiently and justly.

One would almost imagine, from a perusal of your article today, that you had entirely disregarded the voluntary offer of the Indian community, which, as you yourself on a previous occasion pointed out, goes much further than the new measure. You have, of your own accord, suggested the advisability of the Government's giving the British Indian offer its best consideration before discussing further the legislation against which the British Indian community has so vigorously protested. You have not shown any good cause for a reversal of the policy outlined by you, but, as it would appear, have assumed the tone of what is in the gravest doubt.

It is difficult to understand your attitude toward the question of immigration, and your attempt to influence public opinion further by the use of the radio in a community. You have yourself pointed out that the question of foreign immigration in the Transvaal resolves itself practically into one for police precautions. And yet to-day, without offering

any good reason for our suggestion, but that the foolish superstition that exists in the popular mind is the cause of these mis-statements of our national policies, still accepted by the British Government, rather than the logical statement of the facts, they has been presented by the British Indian community. Does it not strike you that Lord Amherst, an ex-Colonial Governor, and an ex-Indian Governor, would not have belied the defecation to General Bullard by perceiving that the refusal of the Imperial Government to accept this unhealthy specimen of Transvaal legislation would be a great Colonial opinion? No doubt you are within your rights in emphasising the value of that opinion, but, as you have yourself shown on several occasions, there has not yet been given one single word in proof of the amazing misstatements, recklessly bandied about by prejudiced people, of a vast influx of unauthorised Asiatics into this Colony.

The "Mall's" Reply

Our correspondent misunderstands the position. There is no question of 'outlining' public opinion; it is one of giving the clearest and fullest possible voice with the British population in the Indian land. We have never claimed that the ordinance was perfect; and to criticize the existing machinery does not at all necessarily condemn the new ordinance. Should the ordinance pass we still hope that its provisions will be carried out with the assistance of the British Indians, and that the law will be worked as smoothly as possible. There is no desire of tyrannise over the British Indian community. But the European population is entitled to some measure of protection which high officials who cannot be accused of 'prejudice' must also find necessary.—Ed., "R.D.M."

The Result

As a result of these inflammatory articles, the President of the Transvaal Municipal Association issued a circular letter in the terms of the paragraph of our Transvaal Representatives' "Jottings" last week, together with the following draft resolution:

- (a) That this public meeting has agreed with the general committee to the action of the Government to bring forward the Asiatic Registration Ordinance and the subordination of the Transvaal Parliament in unanimously passing such Ordinance, and it feels convinced that any further delay in the promulgation of the Ordinance would be greatly detrimental to this Colony, as it is essential in the interests of this Colony that such a measure should pass into law forthwith.
- (b) That this meeting therefore decides that it is of the greatest and immediate importance that effect should be given forthwith to the said Ordinance, and respectfully prays that the Government will take steps to this end.
- (c) That a copy of this resolution be sent to the Colonial Secretary for transmission to the Secretary of State.

The Kind Pioneers called an Emergency meeting of the representatives of public bodies to consider what means to adopt whereby to force the hand of the Imperial Government. Their circular letter, and the British Indian Association's reply thereto, appeared in our issue of last week.

The "Star" Again

True to its faith, our Johannesburg evening contemporary published on the 2nd inst., the following characteristic leader:

We shall not pretend to conceal our satisfaction at the response which has been made to the note of warning furnished in last Monday's *Star*. That it was a necessary warning the London telegrams appearing in our columns have borne daily testimony since. The opponents of the Asiatic Ordinance have

beaten up all their forces. Important deputations are busy with Mr. Morley and General Botha. Lord Elgin is said to be suggesting a compromise, which is presumably the compromise put forward in this country by the British Indian Association. And meanwhile we are in worse case here than if every single concession demanded by the Asiatic community had been granted off-hand. The old machinery of registration is more useless than ever because it is known to be useless. The permanent Asiatic population of the Transvaal is increasing every day. But there is no more apathy on the other side. We printed yesterday a circular letter which has been addressed to all the municipalities in the country by Mr. Van Blommestein, president of the Municipal Association, who deserves all possible credit for his prompt and patriotic action; and already news is coming in from Krugersdorp, Standerton and elsewhere of public meetings arranged in support of the Ordinance. The Rand Pioneers, never slow to move in any matter affecting a "white South Africa," have despatched a message to General Botha and are calling a meeting of public bodies for to-morrow afternoon. Prominent citizens like Dr. W. van Houtteya are reiterating their views on the platform and in the Press. If the Indians and Anglo-Indians in London are under the impression that this question of Asiatic registration is not to which South African opinion can safely be ignored, they are likely to be very quickly undeceived. The veil is already being torn and to end.

It would be foolish to refuse to recognise the marked ability and moderation with which the local opponents of the Ordinance, who are limited to the Asiatics themselves—the *corps*—of its operations, are conducting their campaign. That only makes the danger greater. The ubiquitous Mr. Gandhi, whose hand we trace in every one of the communications proceeding from that quarter, is seeking with obvious alacrity to establish a case for the so-called compromise, which amounts to a system of voluntary re-registration carried out by the members of his community through the influence and on the good faith of its leaders. We are faced, in short, by a cry of "Trust the Indians." Mr. Gandhi is prepared, on his own showing, to go even further than the Ordinance by undertaking to see that Asiatic children who have reached the age of discretion shall be armed with permits like their elders. In either respect he is prepared to fulfil the whole letter of the law. His objection, in fact, is not to the provisions of the Ordinance but to its spirit, which is supposed to insult a loyal and law-abiding class by suggesting that some of them have no business to be here and that all of them are intractable criminals. We decline altogether to believe that the Ordinance bears this last interpretation or that it is even thought to bear it by more than a very small and super-sensitive section of the Indian community. As for the suggestion that there has been illicit immigration in the past, it is attested by every one who is qualified to speak on the subject at all. Let us be perfectly honest about this business. The objection entertained by white Colonists to promiscuous Asiatic immigration is based quite as much on the virtues as on the vices of the immigrants. We grant all that to Mr. Rich and his Anglo-Indian Committee. The Ordinance is frankly a trade union Ordinance—a measure of self-protection claimed by a growing white Colony. It is sheer nonsense to say, as Mr. Gandhi says, that it classes all British Indians as criminals. As for the argument for compulsory and not voluntary registration, it is simply that we distrust the emergency, not the *bonafides*, of any machinery left in the hands of the Indians themselves. The Gandhi does not make an Indian per se. What reason have we to suppose that either he or his Association is able, with the best intentions in the world, to exercise any control over those low-class coolie immigrants whom it is the special object of the Ordinance to exclude, because they add the most dangerous forms of Oriental filth and vice to the virtues of an inexpensive life? That "compromise" is out of the question, and the sooner Lord Elgin realises it the better.

Two further points in the Indian campaign should not be left without an answer. First, with regard to the possible claim to have political power. Mr. Gandhi protests in his letter of April 30th that no such claim has been put forward by his people, and we really admit it. All that we maintain is that the whole attitude of Mr. Gandhi's friends in England is one of lamentation over the refusal of political status to Indian immigrants. They do not demand; they shake their heads in sorrow. It is a matter of mathematical certainty that the demand will follow in time—very likely when all South Africa and its franchises are in the melting-pot and the Imperial Government is being asked to bless a scheme of Union. The second point is the assumption—put forward by the Editor of *Indus* (Durban), who, for all we know, is Mr. Gandhi in another guise—that the Asiatic community must necessarily be an affront to healthy Colonial opinion because a man like Lord Amphil, who supports it. We refuse to accept either the conclusion or the premise. If there is one fact more obvious than another it is that the prancing pre-conceptions of the East almost inevitably return with a certain contempt for the democratic institutions of the West. The establishment of Oriental as opposed to European society in new countries has no terrors for them. It is altogether to their credit that their sympathies lie with the one they have governed, but it is no criterion whatever of Colonial opinion or Colonial necessities.

Another Scathing Reply
To the above, Mr. Gandhi replied as follows:—

May I once more take the liberty of correcting you? I fear you have not yet understood the compromise. The cry is not "Trust the Indians," as you have put it. The cry is trust the Indians in the interim, and see whether the trust is not justified. Under the Registration Act, all Indians have to be compulsorily registered. Under the Indian offer, they can be voluntarily registered, and that now. But, supposing that the lowest class of Indians, as you have been pleased to classify some Indians, who enter the Colony, do not accept the proposal of the British Indian Association, the key to the situation is in the hands of the Government. A Bill can then be passed cancelling all permits save those issued under the compromise, unless they are exchanged within a certain time. The law will then reach the culprits and leave the innocent free. The Act at present punishes the vast majority of the innocent, self-respecting people, for the sake of the guilty few. You dismiss the objections of the Indian community by describing them as super-sensitive. You dismiss Lord Amphil and his friends equally unconceringly by ascribing to them what you, I suppose, would call the "Oriental taint," and depriving them of the possession of a spirit of wider imperialism. I can well remind you that Lord Amphil, in his article in the *Natal Mercury*, in reminding the Colonists of wider Imperial responsibilities, places before them their responsibilities to British dependencies, and especially British India.

That Convention!

The Central Committee of the Asiatic Convention, at a meeting in Pretoria passed the following message for cabling to the Colonial Premiers now in London:—

"We beg that you will support our Premier (General Botha) in preventing the veto of the law passed to restrict Asiatic immigration into the Transvaal. The necessity and moderation of the law, of which Lord Selborne is the author, is proved by his statement in the published correspondence that Asiatic immigration cannot be otherwise controlled. The compromise proposed by Asiatics is worthless and an attempt to evade the issue. The Transvaal invites the aid of the Sister Colonies to counteract the strong pressure of Anglo-Indians which is being exercised to induce the British Government to force Indian immigration on South Africa."

Mr. Botha's Assurance

London, May 7.—In the House of Commons, this afternoon, Mr. Churchill announced that Mr. Botha had assured the Imperial Government that the regulations for the registration of British Indians would be revised, with a view to removing, as far as possible, undesirable conditions. (Loud cheers.)—Reuter.

Mr. Lionel Curtis Explains

Reuter, telegraphing on Saturday last, says:

An important contribution to the discussion in connection with the Transvaal Asiatic Ordinance appears in *The Times* this morning from Mr. Lionel Curtis, M.L.C.

The document, which is two and a half columns in length, analyses the whole position of British Indians in the Transvaal in a remarkably able manner, and is distinctly one of the most valuable contributions yet made to the discussion of a vexed question.

Mr. Curtis emphatically repudiates the statement that the position of Asiatics in the Transvaal is worse than it was under the Boers. On the contrary, it has vastly improved. Mr. Curtis dwells on the danger of the theory that all Imperial subjects have equal rights in the King's Dominions.

The Times, commenting on the letter, says it is desirable that this view of the possible subversion of the whites by Indians should receive more careful consideration than has hitherto been given to it, and says that the Government has undoubtedly acted wisely in sanctioning the Ordinance.

Reuter appears to have missed the following, which is sent by the London correspondent of the *Rand Daily Mail*:

The Times, in alluding to the letter states that the Asiatic decision is a regrettable necessity, and deplores the prejudice evinced by Mr. Curtis.

The *Natal Mercury*, commented as follows:—

Mr. Lionel Curtis has done a service in securing the publication of a full statement of the European opinion of the Asiatic question in South Africa in the columns of *The Times*. Like a good many other South African questions, it is greatly misunderstood at Home, and it is largely viewed in the purely abstract sense. The local conditions, which really govern the problem, are neither understood nor appreciated, and there is a powerful organisation at work in London to influence Parliament and the Government to check any restrictive legislation on Asiatics which the Colonies may pass. It is regrettable that such legislation should be necessary, but the question has become a very serious one, and, as Mr. Curtis points out, what now hangs in the balance is whether the white man in South Africa is to maintain a place for himself and his kindred, or yield it to the Asiatic. The two races cannot amalgamate, and, as Sir Henry Pook once put it, "We should not encourage, or admit amongst us any class of persons whatever whom we are not prepared to advance to all our franchises, to all our privileges as citizens, and all our social rights, including the right of marriage. I maintain that no class of persons should be admitted here (Australia), so far as we can reasonably exclude them, who cannot come amongst us, take up all our rights, perform on a ground of equality all our duties, and share in our august and lofty work of founding a free nation."

[NOTE. The Johannesburg *Star* of Saturday last reproduces Mr. Curtis' letter in *extenso*. Owing to pressure on our space, we are obliged to hold it over, together with our comments thereon, until next week. —Ed. (D.)

Mr. Gandhi Interviewed

By the Natal Mercury

No Need for Tropical Colonies

Resistance to the Ordinance

Will Face Imprisonment

Mr. M. K. Gandhi was on Monday interviewed by a *Mercury* representative concerning the suggestion put forward by Mr. Lionel Curtis in the *Times* that the tropical possessions of Great Britain should be reserved for Indian colonisation. Mr. Gandhi rejects the proposal.

As long as Indians have domicile rights in the Colonies, whether in South Africa or elsewhere, Mr. Gandhi objects. Such a suggestion is not practicable, and would certainly not be acceptable to the British Indians. As he has so often asserted, the entire motive which is animating the cause he has taken up on behalf of the South African Asiatic is to protect what he designates the Indian's "vested rights" in this country; and to deprive them of the title of domicile, which many of them now possess, would, of course, in his view, be to subvert those vested rights. Mr. Gandhi said that the rights of domicile were the main strength of the Indians' position, and he assented to the suggestion that they intended to make the most of it.

It was pointed out to Mr. Gandhi that the proposal seemed to be that the tropical Colonies should be reserved for immigration of the future, not necessarily contemplating the removal of Indians already possessing domicile rights, and he was asked what his view of that idea would be.

Mr. Gandhi denied that there was any pressure of population in India leading to the necessity of emigration, and pointed to the fact that the Indians who were brought over as indentured labourers did not offer themselves, but had to be persuaded to come—that, moreover, recruiting was becoming increasingly difficult. The same applied to the recruiting for other places in which Indian labour was wanted, and he advanced this to show that India had no real surplus population, and needed no outlet. The idea of reserving any territory outside India at all for exclusive colonisation by Indians was therefore a gratuitous and unnecessary one. He did not believe that the resources of India had become too exhausted to support its people or the natural increase of its population. There was room for what he called "internal" emigration within India itself, but no need of any territorial provision outside.

He had often been asked, Mr. Gandhi proceeded, why, if this were

so, Indians were found emigrating in such numbers to South Africa. The explanation was that South Africa had itself made the mischief by adopting the practice of indentured immigration—a system which, Mr. Gandhi said, nearly every Indian in South Africa would sign a petition against, and ask that it should cease.

"But the trouble arises, Mr. Gandhi, not so much from the indentured Indian as from the free merchant class, and from whom the demand for equal trading rights mostly comes."

"The Indian merchant," replied Mr. Gandhi, "follows the other Indians, whom he looks for his business. If the indentured man was not here, the merchant would not be here. As it is, many of the better-class Indian merchants, who have large interests, remain in their own country, where they have scope for their business, and where every Indian tradesman would have scope if he preferred to stay instead of coming to the Colonies. As long as there remain opportunities for business among his own countrymen, there the Indian merchant will be found," and Mr. Gandhi instanced the case of Zanzibar. There was, in fact, no need to reserve tropical Colonies for Indian occupation, for East Africa was already open.

Mr. Gandhi went on to refer to the Registration Ordinance in the Transvaal, and referred in disappointed terms to the decision of the Imperial Government to allow its sanction to the measure. Its effect was, he said, to place the Transvaal Indian in the place of a ticket-of-leave man. If they were to be dealt with along these lines, it was better that the Indians should be undeceived at once. Mr. Gandhi said he foresaw the possibility of a position in which Great Britain would have to decide between losing the Colonies or losing India, for the people's self-respect was involved, and their existence under such conditions as in the Transvaal would become intolerable. The Indian was perfectly capable of realising both sides of the question, and, he thought, did so, but the Asiatic problem was not to be solved by measures such as the Transvaal Ordinance.

Asked whether he regarded the passing of the Ordinance as a weakening of the Indians' position in South Africa, Mr. Gandhi asserted that it undoubtedly was so, but he believed that the disappointment of their hopes would in the end result advantageously, if the Indians would abide by their resolve to resist. There would be, said Mr. Gandhi, no resistance by force, but passive resistance; and if the Indian people carried out their determination to undergo imprisonment rather than conform to the Ordinance, he thought well enough of the Colonial white to believe that such a demonstration of courage for the sake of a principle would be met with admiration, and, in the end, sympathy.

Durban Indians Move

Asiatic Registration Act of the Transvaal

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The Indians in Durban have recognised the national importance of the Asiatic Registration Act, and the topic of conversation during the last eight days among them has been nothing but the Registration Act. The community has been deeply stirred by the Royal sanction. The following telegram has been despatched to all the leading Indians in the Transvaal, by Messrs. Dawad Mahomed, B. Ebrahim Ismail, Camroodeen, Dada Osman, Parsee Rustonjee, P. Dawjee, Hossein Cassim, Omar Hajee Amod, Peeran Mahomed, Dorasamy Pillay, Anglia, and Dada Abdoolah:—

"We sympathise deeply with the troubles of our countrymen in the Transvaal. We hope every Indian will abide by the gall resolution and respectfully refuse to submit to humiliation."

To this, replies have been received from most Transvaal towns, the following from the British Indian Association being typical of the rest:—

"Transvaal Indians are deeply grateful for the sympathy of Natal brethren. We have every hope that the community will rise to the great occasion and demonstrate its resolve to undergo any penalty rather than submit to humiliation. The gall resolution is in great favour."

A movement is also on foot to stop all communication with the Branch Permit Office at Durban. Indians feel that they can no longer accept permits to enter the Transvaal under the new Act.

The Congress meeting held in Mr. Omar's honour was specially addressed by Mr. Gandhi after the presentation was over.

Special meetings of Indians at Depot Road and in Victoria Street, convened by Mr. Sanghaver, were also addressed by Mr. Gandhi, showing the necessity of avoiding all communication with the Permit Department. The meeting at Victoria Street, was presided over by Mr. Parsee Rustonjee and was also addressed by Messrs. Anglia and Anbaram. One of the audience surrendered his document from the Permit Office as an earnest of his desire to stop all dealings with that office.

A movement is also on foot for collecting funds for helping the dependents of those Indians in the Transvaal who may have to suffer imprisonment for disobedience of the Transvaal Act.

INDIAN INTERPRETERS NOTE! The Natal Government Gazette, for the 30th ulto, contains Govt. Notice No. 243, 1907, publishing rules for the Examination of Candidates for Interpreterships and Translationships in the English and the following Indian languages: Gujarati, Hindustani, including Urdu and Hindi, Tamil, Telugu, Malayalam, and Canarese.

A Book— And Its Misnomer*

A Review

[BY THE EDITOR]

There are books and books. Some deal with trivialities, others with matters of world-importance, and of the latter, one has come to hand which compels attention. The author, Mr. L. E. Neame, is a Johannesburg journalist of high repute, and already well and honourably known to readers of INDIAN OPINION. Mr. Neame has made something of a speciality of the Asiatic Question in the Colonies, but is, in point of fact, particularly qualified, by reason of his journalistic experience in India and South Africa, to discuss the status and conditions of the British Indians in this sub-continent.

The volume, "The Asiatic Danger in the Colonies," is a handy work, and should be on the book-shelf of every man who interests himself in the problems of Empire and the wider ones of race-struggle. The preface is admirable in tone, the book itself is a brief 108 well-printed pages, divided into eight concise chapters, and the appendices are of very great value to the reader, who, as the author, with a touch of sub-acid humour, suggests, "has not the time to devote to the somewhat laborious pastime of reading blue-books and official papers." We note one remarkable omission from the list of these useful documents, and that is Sir M. M. Bhowaggee's historic letter to Mr. Lyttelton, which should undoubtedly find its place amongst authoritative and official records dealing with this important subject. An error of commission is to be noted in the name of "Nabob" Motau. This should, of course, be Habib Motau. The error, naturally, has slipped into the index, which, by the way, is excellent.

We remark with pleasure the many references to INDIAN OPINION and to the directors of its policy. It is evident that Mr. Neame is a close student of these columns, and, if we may say so with out offence, has culled much of profit to his journalistic soul therefrom. The numerous quotations from this journal will undoubtedly place before the wider public, that does not honour us with its perusal, something of the British Indian attitude towards the Asiatic problem in these Colonies.

Mr. Neame has certainly raised the question out of the rut of parochial politics. He has done his best to be scrupulously just to all interests and to discuss the matter in a judicial and impartial spirit, but, and we regret to have to say so, he has failed. Consciously or unconsciously—we believe the latter—he has commenced his studies with a bias—a very natural

one, be it said. The author is, obviously, one of those admirable types of Britisher who does not question the ultimate and inherent superiority of the white race. Instead of standing outside his subject, so to speak, and regarding it objectively, with no other mental reservation than a desire to let the better man win, Mr. Neame has entered upon the contest with his mind already weighted with a Caucasian bias. And we say this, notwithstanding the conscious effort made by him to be more than fair to the party against whom he eventually sides.

The very title of his book points the moral of our criticism. "The Asiatic Danger in the Colonies"! There we are! No-one can possibly take the book up without being, from the very outset, prejudiced in favour of "endangered" Colonies and against the "dangerous" Asiatic. Is it not time that scare-heads of the type of the "Yellow Peril" were done away with? We do not for one moment suggest that Mr. Neame has deliberately chosen a "yellow journal" catchword, but it would certainly appear as though he were willing to profess himself an ardent admirer of the German Emperor's famous cartoon, illustrating the menace of the East in a horrifying picture. Mr. Neame, in point of fact, does believe in the extreme danger to the West, of the rise of the East, but he does not, like the Kaiser, believe in an appeal to the arbitrament of war, but conceives that the "peril" will be an economic one.

In further illustration of our contention that our author prejudices his reader *ab initio*, we venture to quote the opening paragraph of his prefatory remarks.

In the following pages an attempt is made to present a fair and impartial summary of the Asiatic difficulty as it affects the Colonies, and to justify the strong feeling which exists in the great outer areas of the Empire against this class of immigration.

The italics are ours. Mark that word "justify." It is the key-note to the whole of Mr. Neame's able and lucid exposition in which, having completely negatived his claim to genuine impartiality, he finally ranges himself, as is, perhaps, very natural in the circumstances, on the side of the "party in power." And this notwithstanding his admirable summary of the British Indian position contained in Chapter V. and to which we ourselves could add but little. We shall proceed in detail to endeavour to undermine Mr. Neame's stronghold, and to open up once more for argument the question: *A priori*, how does the Caucasian propose to prove, that he, rather than the Asiatic, is to be specially privileged in the economic and social struggle that is now commencing, and which will continue with increased energy in the days to come? If not by postulating the dictum that "might is right," then how does he justify his antagonism to the legitimate growth of the East?

(To be Continued).

Durban Notes

INDENTURED INDIANS STRIKE. A large number of the Corporation Indian employees went out on strike the other day and marched to the Protector's office. They said that their rations had been cut down and when they asked for passes to go and lay their complaint before the Protector, they were refused. Of course, as is usually the case, the magistrate set aside the main point—that of their being improperly fed—and fined the men for leaving their work and being without passes.

TWO KINDS OF LAW. In the case of the Indian strikers, the *letter* of the law was enforced and the men were punished, but they failed to get redress for their grievance. They will still have to swallow mealie "pap," which food they are unaccustomed to, or practically starve. Their natural food is rice, but because the price of this food has gone up in price, the corporation have substituted mealie meal. How much better it would have been if the *spirit* of the law which is, undoubtedly, to protect the weak, had entered into the decision of the magistrate.

HINDU YOUNG MEN'S SOCIETY. A weekly meeting was held on the 8th inst., at 95 Prince Edward Street, presided over by Mr. V. K. R. Moodley, president. The Chairman in his opening remarks, stated the importance of the study of the "Bhagvad Gita" or the Lords Lay, and the priceless teachings of the Upanishads. Next week, a lecture on Hinduism will be given by the President.

LICENCES. Besides the Ladysmith licences, which have all been refused, a fruit dealer in Maritzburg, named C. P. Moodley, appealed to the Town Council, owing to the Licensing Officer having refused his licence to trade, the reason being that the man did not keep proper books. The man is a considerable property owner in Maritzburg, and, moreover, a native of that city. His character would bear the strictest investigation, and he was engaged in a purely cash fruit and vegetable business, his store being situated within the area allowed to non-Europeans. The Council refused his licence by a majority of six to four.

AN EXTENSIVE HISTORY. So far, the official history of the Boer War has cost £25,000, and only one volume has yet appeared. Mr. Haldane has given instructions that it must be completed during the present year, "at all costs." If the other volumes cost £25,000 apiece, the set will be even beyond the reach of collectors; but it will be a fine work for a museum.

* "The Asiatic Danger in the Colonies," by L. E. Neame—3s. 6d., George Routledge, London.

Hindu Young Men's Society

At a weekly meeting held at 95 Prince Edward Street, on the 1st May, an interesting lecture on "What is Religion?" was delivered by the President, Mr. V. R. R. Moodaly. The lecturer enumerated all the important points in connection with the subject, and quoted from "Bhagvad Gita," "Upanishads," Shri Rama Krishna, Parama Hamsah, Swami Vivekanand, Isvar Chandra Vidyasagar, Prof. Max Muller, Prof. W. Wilson, A. S. Lamb, Andrew Lang, Tolstoy, Rev. S. Fletcher, Edward Caird, and W. Williamson.

He said we must believe not only in Universal toleration, but we must accept all religions to be True: and he repeated a hymn, "As the different streams having the sources in different places all mingled their water in the sea, so, O Lord, the different paths which men take through different tendencies, various though they appear, crooked or straight, All lead to Thee."

Recent Robberies

To the Editor INDIAN OPINION.

Sir,—I fully endorse Bhussmussor's suggestion. A police station is absolutely necessary to check the robberies that are prevalent in and around these suburbs. It should be established in a convenient place where it can be available for the Cato Manor, and Sydenham neighbourhood communities. An attempt was made here to approach the authorities, but, unfortunately, the leaders did not make any headway and the matter was left in abeyance. There were fearful assaults and robberies round about here recently. I know of an instance where an Indian and his family were bound and their belongings plundered.

I am, etc.,

PONEN MUNISAMY,

Cato Manor,

29th April, 1907

To the Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—Having read recently about the robberies at Springfield, I should be very grateful to you if you would allow me a small space in your paper. No check, so far, has been put on them. They have murdered many a helpless Indian. I would suggest the Government to take some drastic measures against them. There are many people who would like to bring complaints to the authorities; but all are afraid, for they know, that if it is found out, they are lost.

I am, etc.,

BARACARAJ.

G. H. MIANKHAN & Co., General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS &C., TO LET.
APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

The Story of the Ramayana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches .. £1-15-0
Repeats (Half Charges)	Three Inches .. £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શીનીસ-શનીવાર, તારીખ ૧૧ મી મે, ૧૯૦૭.

અંક ૧૯.

અડવાદીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તા-તા ૧૧ મી મે થી તા ૧૭

મે સુધી, ૬૦ સં ૧૯૦૭.

હિંદુ-ચેત્ર વદ ૧૪ થી, વૈશાખ સુદ ૫
સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા ૨૭ મી રબીઉલઅવ્વલથી
૪ રબીઉલ આખર સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	કુલ દિવસ	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની	સુર્યાસ્ય	સુર્ય અસ્ત
ક. મી. ક. મી.	ક. મી. ક. મી.	ક. મી. ક. મી.	ક. મી. ક. મી.	ક. મી. ક. મી.	ક. મી. ક. મી.
શની ...	૧૧	૧૪	૨૭	૬ ૩૧ ૫	૧૨
રવી ...	૧૨	૩૦	૨૮	૬ ૩૨ ૫	૧૧
સોમ ...	૧૩	૧	૨૯	૬ ૩૩ ૫	૧૧
મંગળ ...	૧૪	૨	૧	૬ ૩૪ ૫	૧૦
બુધ ...	૧૫	૩	૨	૬ ૩૫ ૫	૯
ગુરુ ...	૧૬	૪	૩	૬ ૩૬ ૫	૮
શુક્ર ...	૧૭	૫	૪	૬ ૩૭ ૫	૮

અનુક્રમિકા.

હિંદી ગુલામ ખનશે ?	૨૩૦
હિંદી મીઠાઈની વાઈસેન્સ...	૧૨૬
ગીરમીટીયા હિંદી...	"
પંજાબમાં બુલ્લડ...	"
મી. જમર દાહ આમદ ત્રવેરી	"
મી. કાપાણુદાસ જમરોદનદાસ	૨૪૦
!!! રમુજ રંગ ને આશ્વ તરંગ !!!	"
હરખાનમાં જાનસવાલના કાપડા બામત	"
જંગી લીકચાક.	"
હરખાન કોરપોદેશનના હિંદી મજુરોની	"
હડતાલ.	૨૪૧
ભાવલપુરના મરકુમ નવાબ સાહેબ	"
લેલ એલ મહેલ.	"
મી. જમર દાહ આમદ ત્રવેરી.	૨૪૨
હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે એકતા	૨૪૪
લેહાન્દેખરમનો ખબરપત્ર	૨૪૬
લીલલ રેલવે.	૨૪૮
મિલન અને હસલામ.	૨૫૦
મુસલમાનોની હાલત.	૨૫૧

ચર્ચા પત્રો.

જાનસવાલના હિંદી પ્રત્યે નાત લની ફિક	૨૪૭
સોહ તથા સલાહ.	૨૪૮
મી. હરખાનની પ્રતિજ્ઞા.	૨૪૯
લેલ મારે નરમીતનની વધારીઓ...	"
રૂસ્તનખરગે લીલેલા સોવન.	"
રહોદરનના આગેવાનોનું જુરસો.	"
જેલમાં જવાને બહાર પડો	"
એકવારના કસમ ખસ છે.	"

જગ્યાના સકાએને લીધે આ વખત મી. રીચનો સંતાહીક કામળ, આજુ વર્તમાન, તાર સમાચાર, હિંદુસ્તાનના ખબર, હમી દીઆ સોસાયટીનો રીપોર્ટ, સનાતન ધર્મ સલાતો રીપોર્ટ, ડેલાઓઆમે તથા એસ્ટ ડાઈના કામળો તથા બીજા કેટલાક ચર્ચા પત્રો વીચેરે આપત કાચારીએ, હમેલનાં ૧૩ પાનાને બદલે ૧૪ પાનાં આપવા છતાં, નાખી શક્યા નથી તે માટે દિલગીર છીએ.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા ૧૧ મી મે, ૧૯૦૭.

હિંદી ગુલામ ખનશે ?

અમે ધારતા હતા તે કરતાં વહેલો દરોસવાલનો કાયદો પસાર થયો છે. હિંદી ને ફોક્સોનીમાં સાંકળથી બાંધવાનું આ પહેલું પગલું વડી સરકારે પસંદ કર્યું છે. હિંદી કામ આ ઘોંસરી પોતાના મળા કિપર લેશે કે નહિ તે સવાલ રહ્યો છે.

અમને ખબર છે કે એક વખતે બ્રેલ નસબરગમાં કોષ એક વકીલને ત્યાં એક જાપાનનો વિદ્યાર્થી જુવાનીએ પોતાના કામને સારું મથેલો. વકીલને પુસ્તક નહિ મળવાથી બહાર રાહ બેતો હતો. હરમીઆન તે વકીલને મળ્યા કોષ અંગે રેલુ અમલદાર આવ્યો. તે એકકમ વકીલની એડ્રીસમાં દરવાજો ઠાકી પેસવા જતો હતો તેટલામાં જાપાનના જુવાને તેની બાં પકડી જુલાલેર કહ્યું: તમારા થી હમણાં નહિ જવાય. મારો દર પહેલો છે. અમલદાર વિવેકી હતો તે સમજી ગયો. પોતાને જરૂરી કામ હતું તેમ કહ્યું અને પહેલાં જવાની રજ માગી. વિદ્યાર્થી જેવો બહાદુર હતો તેવોજ વિવેકી હતો. તેથી જ્યારે અમલદારે પરવાનગી માગી ત્યારે તેણે પુસ્તક અંદર જવાની રજ આપી. આ ચુન હરેક હિંદીએ મનમાં ધાતરી રાખવાની છે. કેમકે આપણા ગુલામગીરીના ખત નો તે બરોખર ખ્યાલ આપે છે. પહેલાં જાપાનીએ પોતાનું માન જાગ્યું થતું હતું તે સકન નહિ કર્યું. એમ જ્યારે સમ અને રંક બધાએ જાપાનમાં માન્યું ત્યારે તે છુટું થયું. રશીયાને તેણે થપક મારી, અને આજે જાપાનનો વાવડો બહુ જોર થી ચડેલો છે. અને જાપાન પીળા વર છુટું હોવા છતાં સહેદ રંગના ઇંગ્લેન્ડની સાથે એક સરખી ભાકામંથી રાખે છે. તેમજ આપણને આપણા માનનો આવેશ આપવાની જરૂર છે. ઘણા કાળથી પોપ ટની માફક પાંજરામાં પડેલા આપણે

માન યુ. સ્વતંત્રતા યુ. એ તો જાણી શકતા નથી. તેમાંએ જેમ પોપટને સોનેરી દોરા બાંધી નચાવે ત્યારે તો તે મલકાઈ જાય છે તેમ આપણે પણ આપણા રખેવાળ, પછી તે ગોરા હોય કે કાળા, જ્યારે આપણને સોનેરી દોરાથી વહાલ આપણી દશાનું જાન જુલાવવા કરે છે ત્યારે આપણે પોપટની માફક હલકઈ જઈએ છીએ, અને આપણે કેવા સુખી એમ માની હરખાઈ રાતા ચોળ બની ન છીએ. આવી દશાનું જાન કરાવવા ડંખી કાયદો મંજૂર થયો છે; અને હવે આપણે તે પ્રમાણે આવી ગુલામ થઈશું કે નહિ? અમારા જોદા-સખરગના ખબર રૂપતી જણાયે છે કે કાયદાની રૂએ જે ધારા ધડવાના છે તે નરમ થશે. એટલે લોર્ડ એલગીન આપણને સોનેરી દોરા લટકાવે ખરા. તેથી આપણે જાન આપ્યું છે તે જુલશું? અમે તો ખાન સવાલની ચોખી નાજ પાડી રાકીએ છીએ.

આ કાયદો દુર થવા બહુ મહેનત કરવાની જરૂર છે અને હરમીજ પાછી પાની કરવાની નથી જરા તે ખાખ વિચારીએ. સપ્ટેમ્બર માસમાં જ્યારે જરૂર મીટીંગ કરી જાહેર કર્યું કે હિંદી કામ આ કાયદાને કબુલ નહિ કરતાં જેત્રમાં જશે. એમ કરતી વખતે સહુ હિંદીએ ખુલાના અથવા તો ઇશ્વરના સોગન ખ.ધા. બે કે એ કાયદો રદ થયો તોપણ હાલ પસાર થયો છે તે એજ છે. જેટલી દલીલો તેની સામે એ વખતે થઈ શકતી હતી તેટલીજ આ વખતે કરી શકીએ છીએ. બલકે તેથી વધારે. કેમકે આપણે તે વિષે વધારે મહેનત કરી સુક્યા અને આપણે વિરોધ દોલ વગાડીને પોકારી મુક્યા. એટલુંજ નહિ, પણ એ કાયદો આપણે એવો ખરાબ માન્યો કે મોટા ઉધરાણું કરી લગભગ સાતસે પૈંડ ખરચી વિચાપત ડેપુટેશન મોકલ્યું. ડેપુટેશને મોટા અમલદારોની સમક્ષ લોર્ડ એલગીન ની પાસે નીચે પ્રમાણે કહ્યું:—

“મારે આપ નામદારની પાસે એક વિશેષ હકીકત પણ મુકવી જોઈએ; અને તે માસ મીટીંગ કરેલો કાળો હરાવ, એ હરાવ મીટીંગ સોગન ખાઈને નજાતપુર વહ ને દ્રઢતાપુરવહ એકમતે પસાર કર્યો

હતો તે એ હતો કે જે કોઈ દહાડો તે
કાચો વડી સરકાર મંદુર કરે તો તેથી
થતું મહાન અપમાન સહન કરવાને
મહેલે દિહી કામ જોશમાં જશે. આટલી
જામી લામણી કેમને પણ આવી હતી.
આજ સુધી અમે પહોં કરતા આવ્યા
છીએ. પણ આ કાચદાનું દુઃખ અસહ્ય
છે તેથીજ કે હવેર માર્ગશ આપની પાસે
આજણ કરવા આવ્યા છીએ. આ કાચ
દાની છેલ્લી અણી આવી ચુકી છે.”

કેમ જાણે આટલું બલ ન હોય તેમ
અને જેલમાં જવાના દરમિયાન વિશે કાંઈના
મનમાં ખીજકુલ અદેશો ન હોય તેમ
સાહિત્ય આદરિકા ક્ષીટીશ ઇડિઅન કમીટી
રચાયા. તેમાં ઘણા નામાંકિત માણસો
જોડાયા. હવે જેલનો દરમિયાન કંઈપણ
બદલાને લિદી કોમ રદ કરે તો મું પરી
જામ આવે ? તે એજ કે સાહિત્ય આદર
વિકા ક્ષીટીશ ઇડિઅન કમીટી નકામી ચઈ
પડે. કેપુટેશનના લગત ઉપર પાણી
ફેરે. જેઠવી પ્રખ્યાતીમાં લિદી કોમ
આવી કે તેઠવીજ તેની નમેશી થાય.
હવે પછી લિદી કોમના એક પણુ વચન
ઉપર સરકાર વિશ્વાસ રાખે નહિ. અને
આપણે તદન નીચ અને હલકામાં ખપી
જઈએ. આમ થાય ત્યારે દક્ષિણ આદર
વિકામાં લિદીની સામે જે કાંઈ કાયદા
કાયમ તે બધા વચર લીડે વડી સરકાર
પસાર કરે, અને છેવટે જેઓ માત્ર
કાયદા કુલસની છંદગીથી સતોષિત માને
તેવાઓને દક્ષિણ આદરિકા છોડવું પડે
આમ થાય તો વળી લિદુરતાની ઉપર
પણુ હાંદા એસે ; અને આખું લિદુરતાન
આપણી ઉપર વ્યાજબી નિરકારની નજર
રહી જાય. આંધો નોંદાવર ઉપયોગી
અને બચારર ચોથો ફાલ છે. એટલે
અમે પુરી કિમેદ રાખીએ કીએ કે લિદી
કોમ આમાંથી ખસશે નહિ. પણ બધા
ઓ કબુલ દરે વા નહિ તે હતાં જેઓ
સમજી શકે છે તેઓએ તો પોતાની ફરજ
વ્યવસ્થાની નથી.

ત્રેડીસ્મીયની લાઇસેન્સ.

આ પાળત સ્પર્ધીત બીજા સ્પર્ધીત
 લાભ-લેન નહિ આપવાને લાભ-લેન કારણે
 મુદત કરવા છે, જે કે સ્પર્ધી દીલગીર
 થવા જેવું છે તેવાથી અમે કહી દેખાને
 મુદત-પાલકે સ્પર્ધીએ છીએ, કેમકે આદ
 મો સમયન અન્યાય થશે ત્યારેજ આપણે
 પોતે મનમશું, અને વડી સરકારને જણાવ
 મું, એક પક્ષ તિંદી વેપારીએ દુકાન
 બંધ કરવાની જરૂર નથી, આ વખત
 અમારી જગ્યા ઉપર ગેરહુકમ બંધ કરવાથી
 જે કે વિશેષ વિચાર લેવ કરો કહતા નથી
 પણ આપણે અગત્યની કરવા બાંધીએ છીએ.

✓ गोरभीटीया छिंदी.

C. L. V.

કરમન કારપોરેશનના દિંદી ગીરમીટી
 યાને જ્યોત્તિ આવક આવકાનો દરશ થવા
 થી તેઓએ કામ બંધ કર્યું, અને તેઓ
 જોલમાં જવા તૈયાર થઈ ગયા. આ પર
 માણે તેઓએ પહેલાં પથ્થર ફેરવ્યું. તે
 વખતે મજાદર ક્યાણ હતો તેણે જોયું
 કે કાલેસર તે લોકોને આવક બદલે પુણ
 આપી શકાયું હોય તોપણ તે કાલેસરનો
 ઉપયોગ કરવો એ જુલમ ગણાય. તેથી
 લોકોને તેણે છાટી મુકવા. અને કારપોરે
 શનને સલાહ આપી કે હવેશના રીવાજ
 મુજબ મોઢા મળે તોપણ આવક આવવા.
 એવીજ દાલત આજે છે. પણ માટ
 સેડ રજા મી. ખીન્સ, તેમણે તો કાલેસર
 મુજબ દરશ આપ્યો છે, અને તેઓમાં
 ના ધણાને અંકક પાઉંડ દંડ કર્યો છે.
 આ બાબત આપણા દિંદી વકીલો તપાસ
 કરી તજવીજ કરશે એમ હિમેદ શખીએ
 કહ્યું.

આના સર્વથમાં દરોસવાસના કાયદાનો
વિચાર કરી શકાય તો આપણે જોઈ
શકીએ છીએ કે કાયદા જવારે વ્યુત્તમ
માત્ર લાગે ત્યારે તેની સામે ચત્રાની
હોમલ મરીજડા ગીરમીડીઆએ પશુ કરી
શકે છે, અને જોઈમાં જવાને તથ્યાર
રહે છે. ઘણી વખત આવા કલાજથી
દાદ પશુ મળે છે. એવું ગીરમીડીઆની
વિધિમાં આપણે જોઈ શક્યા છીએ.
અને જો ગીરમીડીઆએ માત્ર પોતાના
સ્વારથને સાદે આટલું બધું કરે છે ત્યારે
વિદી કોને દરોસવાસમાં આ પ્રમાણે
કરવું જોઈએ એમાં કોણ શંકા કરી
શકે ?

પગખમાં કુદલડ.

શુક્રવારે પ્રસિદ્ધ થએલ તારપરથી જણા
પ છે કે પંચગવનો મામલો ગંભીર થઈ
પડ્યો છે. સાહેબમાં ટોળાંબંધ લોકો મદદ
અને ડાંગો કહીને ગામડાંમાંથી ભેગા થયા
છે. સરકારી તરફર પંચગમાં જમા થવા
માંડ્યું છે. દહેરા પીટાવીને તહેર સજા
ઓ બંધ કરવાનો હુકમ થયો છે. બધી
હીલચાલમાં સરકારી કરનાર લાલો લજપ
તરાખને સરકારે કેદ પકડેલ છે. આ
બનાવથી લોકોમાં અત્યંત મોટો અળભળાટ
પેદા થયો છે.

—પાટલામેંટમાં એક સવાનના ગવાળમાં
મી. મોરશીએ જણાવ્યું હતું કે હડિયન
ને સનલ કેમિસના હાથે હડિયા મોરીસ
ને હિંદ સરકાર તરફથી મળ્યા છે કે નહિ
એ તેમને ખબર નથી !

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી.

5.3'

તેમની અંદોળિયું ફેંકે ચૂતાંત.

મી. ઉમર ઝવેરીને જે માન આપાયું છે તેનો હેવાલ અમે આ અંકમાં આપીએ છીએ. તેઓ સાહેબની કારકીર્દી જાણવા અમારા વાંચક વરગ ઇતેજ્જર હશે એમ સમજી તેમનું જીવન રૂપાંત નીચે આપીએ છીએ. મી. ઉમર ઝવેરી ૧૮૭૭ ના સાલમાં પોરબંદરમાં જન્મ્યા હતા. ૧૨ વરસની નાની ઉમરે તેઓ સાહેબ પોતાના બાપ મરહુમ અને પ્રખ્યાત મી. અણુબકર ઝવેરી સાથે આફ્રિકા આવવા નીકળ્યા. ૨૩ીમરમાં તેમનો અભ્યાસ શરૂ થયો; અને ગુજરાતી શીખ્યા. ૩૨જ નમાં ગુજરાતમેટ સ્કૂલમાં તથા ખાનગી રીતે ૪ વરસ અભ્યાસ કર્યો. ૧૮૮૭માં મી. અણુબકર ગુજરાતી જગ્યાથી મી. ઉમર ઝવેરીનો અભ્યાસ અંત પડ્યો. ૧૮૯૪ ની સાલમાં તેમના વાલી મી. અબદુલા હાજી આદમની પંદીમાં તેમણે નોકરી કરી ત્યારપછી અરેબીક અને ફારસી શીખવાની પોતાની ઉમંગ થોડી થયું પુરી પાડી. ૧૮૯૭ ની સાલમાં પબ્લીક કામમાં પહેલ જણેલો જાગ લીધો, અને ૩૨જન જાન્યુઆરી મહલામના નેઈઈ ઓતરરી સેક્રેટરી નીમળા. મી. ઉમરને મિત્રોના મેળ હોવાથી અને પોરબંદરમાં નેરાની અજીવ હોવાથી મેલે ઉગાડવા પ્રયોગ કર્યો જેને પરિણામે કેટલીક જાતનો મેલો પોરબંદરમાં હાલ પુષ્ટજ મળી શકે છે. ૧૯૦૪ ના સાલમાં ઇજીપ્ત, ઇટાલી, સ્વીટઝરલેન્ડ, ફ્રાન્સ, ઇંગ્લાંડ તથા અમેરિકામાં ૪ માસ સુધી મુસાફરી કરી ને અસુસ્થ અનુભવ મેળવ્યો. આ વખતે તેમની સાથે એક એરીસ્ટર સાંગતી ખસસ હતા. આ મુસાફરીનો હેતુ શીખવાનો હતો. લંડનમાં મી. દાદાભાઈ ત્યારેજ સર મંચેરજી ભાવ નગરી વગેરે સાહેબોની મુલાકાત કરી તેજ વરસમાં ૩૨જન આવ્યા, અને તેમની તીવ્ર ભૂક મી. આદમજી મીયાખાતની સાથે નાતાલ ઈંડિયન કોંગ્રેસના નેઈઈ ઓતરરી સેક્રેટરી તરીકેની ચઢ. ત્યારથી આજ સુધી તેમણે જે કામ કર્યું છે તે દ્રિંદુ કામને જવહર છે. તેમનો પદસો, તેમના નોકર, તેમનું ઘર, તેમનો વખત, તે તેમની કેળવણી એ જાણના ઉપયોગ લીધી કામને પ્રેરણા મળ્યો છે.

ना-सवल डेउरुटेशन विज्ञान गुरु
त्याने शास्त्रेन्स कायदा आणत लडत येता
म्हो अध्यामां भी. म्हो गल्लीमांभी काये होतु

મી. ઉમર ઝવેરીએ ઘણું કોશિશ કરેલી. મેમણ કમીરી સ્થાપનામાં મી. ઉમર અગ્રે સર હતા. ડરખત લાખચેરીને પુસ્તકની બેરો તેમની તરફથી પુખ્ત મળી છે, ને ઘણે ભાગે પોતાની હાજરી તે લાખચેરી ને હમેશાં મળતી. તેમના માયાળુ સ્વભાવને લઈને તેમણે હમેશાં દિંદો કામમાં થતા કંકાસ ધર મેળે માંડી વાળવા પ્રયત્ન કરેલ છે. તેમની સત્યતા વિષે લોકોનો એટલો અધો ઉચો મત છે કે તેમની પાસે ઘણી જનવર પાવર એટલે એટલી રહેતી. આ બધાં કામ કરતાં હજુ પણ વધારે કળવણી મેળવવાની જરૂર તેમને લાગવાથી મી. ઉમરે મેટ્રીક્યુલેશનની પરિક્ષા પસાર કરી બેરીટર થવા ધરદો રાખ્યો છે. તેમની નવના અને સાદાઈનો એક કામચોંદ્ર એ છે કે પોતાના ઘરમાં પોતાના નોકરો ને અને ખીજા નાના બાળકોને પોતેજ નવ સક્ષને વખતે કળવણી આપે છે. આ પ્રમાણે મી. ઉમર હાથ આમદ ઝવેરી જેવું તેમનું નામ છે તેવાજ મુજબ ધરાવે છે. તેમની ઉમર હજુ નાનીજ છે. અને જેવા વિચારો લાગે છે તેવા વિચારો દિવસે દિવસે વધતા જાય તે મી. ઉમર ઝવેરી દિંદુરતાનમાં પણ અસુલ્ય થઈ પડે તેમ છે.

✓ મી. કલ્યાણદાસ જગમોહનદાસ.

જે રીમરની અંદર મી. ઉમર હાથ આમદ ઝવેરી ગયા છે તેજ રીમરની અંદર એક ખીજા યુદ્ધે ઝવેરી જો કે નામે મી. કલ્યાણદાસ એવા સખસ ગયા છે. મી. ઉમર ઝવેરીનું કામ આગેવાની કરવાનું હતું. મી. કલ્યાણદાસનું કામ પાછળ રહી વગર બેઠે સત્કર્મ કરવાનું હતું. તે ઉમરે હજુ તદન બાળકજ છે. પણ અમારા અનુભવ પ્રમાણે અત્યંત કામળ હીલ રાખવામાં, પૈસાનો તિરસ્કાર કરવામાં, આ શરીરની એટલકરી કરવામાં, અને પારકાના ભાગાં વિષે તેટલી જ સરસ દરકારી ગમવામાં લાખચેરી કેમ જુવાન લોકોમાં આવે છે. જોદાન્સ ભર્મમાં ભર્મકર મરખી ફાડી નીકળી હતી તે વખતે મી. કલ્યાણદાસે જે કામ કર્યું હતું તે જોદાન્સવર્ગના દિંદોને માહુમ છે. તેમની સાથે કેમ લાગે કે. અને તારાજ બતાવવાનો વખત આવ્યો હોય એવું અમારી જાણમાં નથી. મી. ઉમર હાથ આમદ ઝવેરી જેવા નાયક અને મી. કલ્યાણદાસ જેવા સીપાઈ જે દિંદુરતાનમાં ઘણા નીકળી પડે તે દિંદુર

બંધન આજેજ છુટે તેમ છે. મુજે મોટે માન અથવા તો પૈસાની જરા પણ દરકાર ક્યાં વિના, આગેવાની બેગવવાનો સ્વપ્ને પણ વિચાર લાગ્યા વિના દરજને અર્થ એટલે કે મુદ્દાને નામે તીરંતર પરોપકારી કામ ક્યાં કરવું, અને તેમ કરતાં હમેશાં હસ મુખી ચહેરા રાખવો એવા તીર આપણે કેટલું કેટલું જોતા નથી. તેવા કલ્યાણદાસ જુવનજ મળી આવે છે.

!!! રમુજ રંગ ને આદક તરંગ !!!

ભલે ભાઈ ભત્રે. વાર્ષો ન કરે તે દાર્ષો કરે. એ તે વળી શું? રહાર પત્રમાં 'આદક' એવા નામથી એક મોરો જણાવે છે કે વડી સરકારનો અને કોલોનીની સરકારનો મુમવાડો દૂર કરવા દિંદોઓને કપનસેસન આપી પાણીચું પટકાવવું. વાહ, ભાઈ કીક મયું. ભાવનું હતું ને વધારે કદયું. માસ મોટીંગમાં પણ પ્રીટરીઆ તરફના એક કેશીગેટ તરફથી એવીજ મુચના થઈ હતી. પણ આપુ, હરમાના ના, મત્રકાના ના. મચજ કેટલું રાખજે! એ તો કહેનેકી બાતાં હૈ, કરનેકા દુસરા હૈ! પારણામાં એવિંદજ ક્યાં છે કે મોસીસ રસિક આલરાં ગાય.

* * *

નવું બાપુ નવું! છડિયાથી મેલ આવ્યો છે. તેમાં તમે કાંઈ જોયું? તા. ૧૦મી મારચના 'નવસારી પત્રિકા' બાંધતું પ્રથમ પૃથ સોનેરી અક્ષરે છપાયલું છે. શાને બા, એ તો શ્રીમંત મહારાજ સયાજીરાવ ની સીલવર જુબીલીના ઉત્તમમાં. ભલે ભાઈ ભત્રે. પણ.....આ સાહિય આદક રીકામાં દિંદોઓની દરજ બાળવતું અને મહદની રાજ પાડતા છડિઅન ઓપિનિઅન તું મયાળું કામ દિવસ સોનેરી અક્ષરે છપાય ખરે? સંલવ તો નથી. અને કાંઈ દેશી (દિંદુરતાનના) રાજા નથી કે જેની જુબીલીમાં કે જોદાના જન્મ દિવસ માં છપાય. પણ જુદો આ જુદો. એક વાહ આવ્યું. ઓપિનિઅન તેમ છપાય ખરે. ક્યારે? ત્રાન્સવાલના દિંદોઓની જન થાય, અને ઓરડીન-સના શરી દુકડે દુકડા અને ચીરે ચીરે આવ ત્યારે. વાહ તો તો

ફોફુતા ડંકા, ને રસિકજ અંકા,

રસિકજ ધારે, ને બોદા (પાર) ઉતારે,

લી. રસિક.

[મનની મનમાં રહી છે. જો કે અમે

રસિકને મુચવીએ છીએ કે ત્યારે દિંદો કામ જેવમાં જાય તે પરમીટ ઓરીસના માણસો બચાસાં આવ, ત્યારે પણ સોનેરી અક્ષરે છાપી શકાય.—અ. હ. જો.]

ડરખતમાં ત્રાન્સવાલના કાયદા બાબત જંગી હીલચાલ.

ત્રાન્સવાલના કાયદાથી ચોતરફ દક્ષિણ આફ્રિકામાં દિંદો કામ ઉપર ઘણી અસર થઈ છે એમ ડરખતના દિંદોની રિમિતિ ઉપરથી જોઈ શકાય છે. ત્યાં ત્યાં મી. ઉમર હાથ આમદ ઝવેરીના માનમાં મેળા વડા થયા ત્યાં ત્યાં ઘણા બુરસા મેર લાખણો કાયદા બાબત કરવામાં આવ્યાં હતાં. મી. દાઉદ મહમદના બાપણુડી કોકો ઘણા ઉચકેરાયા હતા. કેમ્પેસની મીટીંગ વખતે કાયદા બાબત કોકોને સમ જાવવાની મી. માર્શીને હુદ આપવામાં આવી હતી. કેમ્પેસના પ્રમુખ મી. દાઉદ મહમદ, મેસર્સ બી. ક્રાફ્ટીમ કસ્માદજ, મેસર્સ મદમદ કાસીમ કમરૂદીન, મી. દાદા ઓસમાન, મી. પારસી દસ્તમજ, મી. પી. દાવજ મહમદ, મી. હુસેન કાસમ, મી. ઉમર હાથ આમદ, મી. પીરન મહમદ મેસર્સ દાદા બખુદુલા, મી. કેરાસામી પીલે ને સેક્ટરી મી. એમલીઆ એટલા નામથી નીચે પ્રમાણે તાર આપા ત્રાન્સવાલના આગેવાન દિંદોને મોકલવામાં આવ્યા છે. "અમે દેશી ભાઈઓ ઉપર ત્રાન્સવાલમાં જે વાદળ આવી પડ્યું છે તેને સારું અત્યંત લાગણી ધરાવીએ છીએ, અને હમેશ રાખીએ છીએ કે દરેક દિંદો જેક માં જવાતા કરાવને વળગી રહેશે; અને તે કાયદાથી થવું અપમાન કણુત કરવાની એખી ના પાડશે." આ તારોના જવાબ થણે કેટલેથી ફરી વળ્યા છે, અને તેઓ તાર મોકલનારને! ઉપકાર માને છે. અને જોડના કરાવને વળગી રહેવાની ખત્રાં આપે છે. ઉપરના તાર જોદાન્સવર્ગ, પ્રીટરીઆ, હેડલવર્ગ, ફરતંબર્ગ, વીરી નીર્ગીમ, કલકર્સેટરપ, હેડલવર્ગ, રટાર રત. પેમેન્ટરમ, પાર્સેવર્ગ વગેરે દરેક જગ્યાએથી મોકલવામાં આવ્યા છે.

ત્રાન્સવાલના દિંદોઓ જેવમાં જાય ત્યારે તેમનાં બાળવત્યાં રિજેરેને મદદ કરવી પડે તો તે મદદ થણે ભલે નાનાય થી મળવી જોઈએ એમ સમજ કેમ્પેસનું કંઈ મજબુત કરવાની તજવીજે પણ આકી રહી છે.

કેટલાક સેની કોકોના મનમાં પરમીટ

હવે લેવા જવી કે નહિ તે વિશે સવાલ ઉઠતાં મી. સંઘવીની મહેનતથી આશુદ્ધ સોનીને ત્યાં મંગળવારે મીડીંગ થયેલી અને મી. ગાંધીએ બધી દફતર સમજાવી. અંતે સમસ્ત સોની મહાજને દરાવ કર્યો કે કોઈપણ સોની હાલ માનસવાલમાં જવા ને સાઈ પરમીટ મેળવવાનો પ્રયત્ન નહિ કરે. બે સોની જેઓ તા. ૮મીએ અરજેસની ઓફીસમાં જવાના હતા તેઓએ જવા નું માંડી વાળ્યું છે. મી. અરજેસની ઓફીસની સાથે તમામ સંબંધ તોડી નાખવા ને સાઈ હિંદી આગેવાન પુરતો પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. મી. આંગલીઆ તથા મી. એસમાન અહમદે પોતાની મુદતની પર મીડની અરજી પણ ખેંચી લેવાનો દરાવ કર્યો છે. આ બાબતમાં જે હિંદી એ પર મીડ વિશે માહિતગારી ધરાવે છે તેઓએ બહુ ચોકસી રાખવાની છે.

જેમ સોની મહાજનની મીડીંગ અમ જેની રાતમાં થઈ હતી તેમ વિક્ટોરીઆ સ્ટ્રીટમાં જુગારે મી. સંઘવીના પ્રયાસથી ફરજવાળાઓની મીડીંગ થઈ હતી. આશરે ૨૦૦ માણસ હાજર થયા હતા. મી. પારસી રસ્તમજીએ મી. સંઘવીની દરખાસ્તથી પ્રભુઅરચાન લીધું હતું. તેમાં મી. ગાંધીએ મી. એંગલીઆએ તથા મી. અંબારાએ ભાષણો કર્યાં હતાં. બધાએને સમજાવવા માં આવ્યું હતું કે કોઈએ હવે કરગનની પરમીટ સાથે સંબંધ નહિ રાખવો. મી. પુંજ વાલજીએ આ મીડીંગમાં પોતાની ઉપર પરમીટ ઓફીસથી આવેલો કાગળ મી. ગાંધીને સોંપી દીધો. અને જણાવ્યું કે હવે પછી બીજાકુત પરમીટ ઓફીસ વાટે પરમીટની તળવીજ નહિ કરે. તેવું જ બીજાઓએ પણ કહ્યું.

રૂપન કોરપોરેશનના હિંદી મજુરોની હડતાલ.

રૂપન કોરપોરેશનના આશરે ૫૦૦ જેટલા હિંદી મજુરોએ તેમને મળતા રેશનમાં ફેરફાર થવાના કારણથી તા. ૬ રીએ સવારે હડતાળ પાડી કામ ઉપર જવાનું બંધ કર્યું હતું. ગયા અઠવા રીયા સુધી તેમને ૧૦ રતલ ચાવડ અને ૪ રતલ મીલીસ એ પરમાણે અડવાડીઆ નું રેશન મળતાં, હાલ ચાવડના બાવ ચડી ગમેજ હોવાથી તે રેશનમાં ફેરફાર કરી અડવાડીઆના ૬ રતલ ચાવડ અને ૮ રતલ મીલીસ એમ આપવા માંડ્યું. જેમ બેરોડામાં ગાયકવાડ છે તેમ ભાવડ આથી બધા લોકો કામ છોડીને પ્રોટેક્ટર પુરમાં નવાળ સાહેબ નીવડશે. તેમણે

ની ઓફીસે ગયા, ને ઉપર પરમાણેની ફરિયાદ જણાવી. પ્રોટેક્ટરે તેમને પાછા કામે જવા હુકમ કર્યો. જે મજુરોએ માન્યો નહિ. તેથી બેરો પોલીસને બોલાવી તેમાંના ૨૮ માણસોને આગેવાન તરીકે કેદ પકડવામાં આવ્યા.

આ ૨૮ જણને કોરટમાં ખડા કરવા માં આવ્યા ને તેમની પાછળ બીજાઓ પણ કોરટમાં ભરાયા. કેસ કરનારે જણાવ્યું કે તેમના કોન્ટ્રાક્ટ પરમાણે તેમને ૬ રતલ ચાવડ અને ૬ રતલ મીલીસ આપી શકાય છે. તે છતાં હાલ ના રેશનો તેમને ન ગમવાથી તેમણે હડતાળ પાડી છે. માછણે જણાવ્યું કે એ લોકો ગીરમીડીઆ છે એ સાબીત કરવું જોઈએ. ઇન્સપેક્ટર આલેકઝાંડરે જણાવ્યું કે એ લોકો કામપર ન ચડવા થી કેટલાક ગોરા કામદારો પણ ધંધા વગરના થઈ પડ્યા હતા. તેમનાં રોજ આપા વવામાટે ગુન્હેગારોને દંડની સજા કરવી. વળી જે કેદની સજા કરવામાં આવે તે કોરપોરેશનનું કામ અટકી પડે. દંડની સજાની ઇન્સપેક્ટરે બળામણ કરવાથી માછણે દરેકને પા. ૧ના દંડની સજા કરાવી હતી.

ભાવલપુરના મરહુમ નવાબ સાહેબ.

પંચગમમાં આવેલા જ વડપુર સંસ્થાન ના નવાબ મહમદ ભાવલપાન પાંચમો મકા સરીફથી હજ પઢીને પાછા આવતાં સાહનજદ સ્ટીમર ઉપર ફેબ્રુવારીની ૧૫ મી તારીખે સસણીના રોગથી ગુજરી ગયા. તેઓ સાહેબ નામદાર અમીરની મુસાફાત લેવાને ઉતાવળથી પાછા આવતા હતા. તેમનો જન્મ ૧૮૮૩માં થયો હતો. અને તેમને માદી માત્ર ૧૯૦૩માં મળી હતી. તેમનો વારસ માત્ર બે વર સનો હોઈ હાલ રાજ્યમાં બીડીય એડમી નીસ્ટરેશન ચાલશે. લાસમેકાના મીર આહુજખાન મરહુમ નવાબ સાહેબને વિષે ઇન્ડિઅન મેગેઝીનમાં કામે છે કે નવાબ સાહેબ લાહોરમાં મરાઠીયા કોલેજમાં કેજ વણી પામ્યા હતા. કોલેજમાં હમેશાં નમ્ર અને માયાળુ હતા તથા પહેલો નંબર રાખતા. જ્યારે તેમને રાજ્ય માદી મળી ત્યારે અમલદારો માનતા કે આથી બધા લોકો કામ છોડીને પ્રોટેક્ટર પુરમાં નવાળ સાહેબ નીવડશે. તેમણે

અલીગઢ કોલેજ તથા દરમહાલીયા કોલેજ ને બહુ પડસો આપ્યો હતો. મરાઠીયા કોલેજમાં તેમણે મુસલમાન ઉમરાવોને સાઈ એક વણીજ સુંદર ને છોડી મસ જદ પાંધી હતી. તેમના મરણથી હિંદુ સ્તાને એક રતલ ગમાવ્યું છે ભાવડપુરે એક વણે શાણે રાજકર્તા ગુમાવ્યો છે. મરાઠીયા કોલેજે એક વણે બાહોશ વિદ્યા થી ગમાવ્યો છે, ને જેઓ તેમના પ્રથમ માં આરના તેઓએ એક ખરો મીત્ર હાય થી બોલ્યો છે અને પંચગમના મુસલમાનો એ બાહોશ આગેવાન બોલ્યો છે.

જેલ એજ મહેલ.

(લખનાર બી. શેવત.)

માનસવાલના હિંદી બાઈઓને મજેરી તક અમુલ્ય છે. હિંદુસ્તાનને હમેશને માટે કાર્નિવલ કરવું કે કલંકીત કરવું તે તેમના જ હાથમાં આવી અટક્યું છે. હીયકારા એ સરણ ચાવ તેવા જુલમી કાવદને તેઓ વરા થઈ હિંદી કાર્નિવલ પાવમારીએ પહેંચાડી હિંદમાતાના કપાળમાં ન જુસાય તેવો કાળો ગાંધ બેસાડશે તો—એમ દરેક હિંદુમંદ છે. ચેર છંટારા કે શકદારની સ્થિતિએ મુકાબ શુભામી સ્થિતિમાં સમુદ, ને પુરવત્તેના પરાક્રમપર પાણી ફેરવવું તે કરતાં જેલ જઈને એ અપમાનો માંથી છુટવું તે હવર દરગજે ઉત્તમ છે. સ્વદેશી બંધુઓ, તમે તમારે માટે નહિ તો દેશ માટે, બરન બુમિતા નાકની ખાતર, આપણી ભવિષ્યની પ્રજાની આપણી ખાતર આવા બધીના સમયને મંગળ સમય ગણી જેલને મન માનતો મહેલ કે મણી જડીત મંડપ સમજવા તત્પર થાઓ. અત્સારે ફરજ સુકશે અને જેલ જવામાં ડરશે કે લજવારો તો બહુ બોલ બેસશે. સવળી દુનિયાં અને એજ ગોરાઓ જે અત્સારે કાંઈક કરે છે તે આપ ધુને નાલાયક હીયકારા ને બાપલા વગેરે હલકાઓ આપી વિફરશે. આવી સ્થિતિ થશે તે વખતે મરવું ઉત્તમ કાગશે. માટે લીધેલ ટેકને આખર સુધી પાળી રાખવી તેમાં જ હાલુરી છે. આ તકનો લાભ લઈ જેલ જઈને આપણને બીકણ માનનારાને પ્રત્યક્ષ બતાવે કે હિંદના પુત્રો દેશને કલંકરૂપી કાળી કામળમાં દંડવા કરતાં પોતાની બહાલામાં બહાલી ચીજનો ભોગ આપવા, અથવા મોટાં મોટાં દુઃખો સહન કરવા તકપાર અને ઉમંગી છે.

મી. ઉમર હાજ આમદ ઝવેરી.

તેમનું હિંદુસ્તાન ગમન.

અરા ગુણનો કિંમત.

મેળાવડા અને માનપત્રો.

એશીયાટીક સેન્ટરલ સેશન.

(ઈ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસના બેઈટ પીરન મહમદને ત્યાં જ્યાંજન અપાઈ તે એનરરી સેક્રેટરી અને નાતાલના બહુ બાઈના અને લોકપ્રીય મી. ઉમર હાજ આમદ ઝવેરી દેશ જવાથી તેમના માનમાં ઘણા પ્રદરથોએ જ્યાંજનો આપી હતી. અને છેવટે તા. ૬મીની રાત્રે નાતાલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ મી. ડાવુદ મહમદના પાંદત આઈના હોલમાં નાતાલ કોંગ્રેસની મીટીંગ બરાઈ હતી. જ્યાંજનો આપવામાં મી. દાદા એસમાન, મી. અહમદ એસમાન, મી. તખયમ મુસા, મી. પીરન મહમદ, ઇન્ડિયન એપિનિયનનો સ્ટાફ, મી. દાદા અબ્દુલ્લા, મી. ઇ. એચ. મીઆમાન, મી. એમ. સી. આંગલીઆ, મી. મહમદ હાસીમ કમરદીન, અને મી. પારસી રસ્તમજી હતા. આ બધી જગ્યાએ ૪૦થી ૧૦૦ સુધી આમદ ઝવેરીમાં આવ્યા હતાં અને ઘણી ખરી જગ્યાએ હિંદુ મુસલમાન પારસી અને ખ્રિસ્તી એમ બધી કામના હિંદીઓ ને નોનરવામાં આવ્યા હતા. બધી જગ્યાએમાં મી. ઉમર હાજ આમદ ઝવેરીની ખુબીઓનાં વખાણ અનેક તરેહથી કરવામાં આવ્યાં હતાં. તમામ મીટીંગમાં એમ ઇચ્છવામાં આવ્યું હતું કે મી. ઉમર ઝવેરીને પોતાની ગેરહાજરી દર મીઆન હજ પડવા જવાતું બની આવે અને તેની સાથે એમ પણ ઇચ્છવામાં આવ્યું હતું કે તેઓ સાહેબની ખાસીરર થવાની મુશ્કેલી બર આવે. એક જગ્યાએ મી. હરમાલ્લ ગેરાએ ઇચ્છા જણાવી કે મી. ઉમર ઝવેરીના પોરખંદર જવાથી તેઓ સાહેબને પોરખંદરની મહેસા ખાતલ માલનો. ગ્રમડો મટાડવાની નક મળશે અને તેના લાભ તેઓ સાહેબ લેશે. મી.

વખતે મી. ગાંધી ટરાંસવાલથી ખસુસ એ પ્રસંગને સાર આપેલા તે હાજર હતા, અને તેજ દહાડે એ કાયદો મંજુર થવાના ખજર મળ્યા હતા તેથી જ્યાંજન ને વખતે કાયદા ખાતલ પણ સારી રીતે ચરમા ચાલેલી. લાપણોમાં એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે મી. ઉમર ઝવેરી ને સરસ માન આવ્યું તો એ મણાવ કે બધા હિંદીઓમાં મી. ઝવેરીનો દેશદાઝનો જુરસો પેદા થાય અને સહુ હિંદી ટરાંસવાલના હિંદીને પુર જોર આપે અને જેલ જવા વિષેનો દરજો દરાવ પાળવાને હિમત આપે, તથા બલામણુ કરે. મી. રસ્તમજીને ત્યાં જ્યાંજન અપાઈ તેજ દહાડે મી. રસ્તમજી મુખબથી પાછા ફરેલા હતા. તેમને એટલો બધો સંતોષ મી. ઉમર ઝવેરીએ તેમના પાવરદારતું કામ તેમની ગેરહાજરીમાં કરેલું તે ઉપર થયેલો કે તેમણે આવે વખતે વખતસર હાજર થવાથી ખુશાલી અને મગૂરી માતેલી. મી. ઝવેરીને સેનાતું બહીવાળ અછોડો અને પેનસીલ કેસ બેટ કરવામાં આવ્યાં હતાં.

ઇન્ડિયન એપિનિયનના સ્ટાફની જગ્યા ફત શીનીકસમાં આપી હતી અને તે વખતે ડરબનથી શીનીકસ લગલગ ૧૨ પ્રદરથોએ તેમના માનમાં અગવડ સહન કરીને એટલે દુર આવવાતું આમંત્રણ સ્વીકાર્યું હતું. મી. ઝવેરીને સ્ટાફ તરફથી નીચે પ્રમાણે માનપત્ર મળ્યું હતું.

"સાહેબ,—અમારા સ્થાનકમાં, અને દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓના હિતખરચે આ છાપો જે લડત લેવ છે તેમાં, તમે એ જે ઉચ્ચાદ ખતાવ્યો છે તે માટે ઇન્ડિ

અન એપિનિયનના સ્ટાફની અસારો અમાર પ્રદર્શન કરીએ છીએ; અને આશા રાખીએ છીએ કે સુખદાંતીથી દેશ પહોંચ્યા બાદ તમે ત્યાં હો તે વખત દરમ્યાન દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓની મુશીબતો અને હાલમારીઓ કમી કરવા ના તમારા પ્રયત્નો જરૂરી સમજો. વારં વાર શીનીકસ આવી અમાર કામ તરફ તમે જે આદ ખતાવેલ છે તેની અમે તારીફ કરીએ છીએ; અને અંતઃકરણ પુરવક ઇચ્છીએ છીએ કે તમે જુરત પાછા ફરશો."

કોંગ્રેસની મીટીંગ.

સોમવારે કોંગ્રેસની મીટીંગ વખતે હોલ સારી પેટે ભરાઈ ગયા હતા. હોલને અચ્છી તરેહથી સજ્જાદવામાં આવ્યો હતો જેનું માન મી. પોલને ઘટે છે. આ મીટીંગમાં મી. દાદા એસમાન મી. ઝવેરીની અવેશમાં બેઈટ એનરરી સેક્રેટરી તરીકે સુંદવામાં આવ્યા હતા.

માનપત્ર વાંચવાનું શરૂ થયા પહેલા મી. ડાવુદ મહમદ પ્રમુખ નીચે પ્રમાણે બાવણુ કર્યું: મી. ઉમર હાજ આમદ ઝવેરી સરવે કામના પ્રીતીપાત્ર ઘણ પડ્યા છે તેનું સમજા કારણ તેની સરવે કામની પર સમજાવી તે છે. તેમણે હિંદુ મુસલમાન પારસી અને ખ્રિસ્તીને પોતાના બાઈ મણેલા છે. તેમણે પોતાની દોલત કામના ભલાજ માટે મણેલી છે, જે દોલતનો સહુપયોગ નથો થયો તે દોલત નકામી છે. જે કીર્તી દોલતથી મળી શકે છે તેનાથી વિશેષ વિદ્યાર્થી મળી શકે છે એવું તેમને જણાવ્યું તેમણે બુલ પાસ કરવાનો દરાવ કર્યો છે. કોઈ એમ સમજશે કે આવી મોટી ઉમરે વિદ્યા બ્યાસ કરવો અસંભવિત છે તો મારે જણાવતું જોઈએ કે શેખસાદીએ ૪૦ વર પની ઉમર પછી વિદ્યાબ્યાસ આદ્યો હતો. કોંગ્રેસના કામકાજ સાથે તેમણે પોતાના માણસોનો છુટથી ઉપયોગ કર્યો છે. મી. હમીદદાસે ઘણી ઉપયોગી મદદ કરી ગણી શકાય.

એશીયાટીક કાયદો.

પસાર થયો તે સંબંધમાં બોલતાં મી. ડાવુદ મહમદે જણાવ્યું કે ટરાંસવાલમાં જે કાયદો થયો છે તેથી હું બહુ દીલ ગીર થયો છું. જ્યારે મેં એ ખાતલ તાર જોયો ત્યારે મને ખરેખર ટાલ ચડી આવી હતી. એ કાયદો અપણને બહુ નામોશી ભરેલો છે. તેની સામે થવામાં બધા હિંદીતું હિત રહેલું છે. મને એટલી બધી અસર થઈ આવી છે કે

આપણી પાસે ગમે તેટલી દોલત હોય તે જતી કરવી પડે તોપણ એ કાયદાને શરૂ નહીં નહિ જોઈએ. તેથી હું ઉમેદ રાખું છું કે ટર્ગટવાલમાં હિંદી કામ મકમલપણ એ કાયદાની સામે થશે અને તેથી જેલમાં જવું પડે તે ઇચ્છુક કરશે. આવી રીતે મળેલી જેલ તેને હું ખગીચા માનું છું, તેમાં જવું નથી કિર્તી વધે છે. નામેશી તો છેજ નહિ, હું એમ પણ ઉમેદ રાખું છું કે કાંઈ ભોંકા ડરખાનમાં જે પરમીટ ઓપ્રીસ છે તેની તાથે સંબંધ નહિ રાખે. જો આપણે આ કાયદાની સામે જેટલું જોર કરવું જોઈએ તેટલું નહિ કરીએ તો જેવરે આપણે અહીંથી જવાનો વખત આવશે અને આખા હક્કિય આફ્રિકામાં ખગળ કાયદા શરૂ થઈ જશે. વગેરે.

કોંગ્રેસનું માનપત્ર.

“નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસના સેક્રેટરી તરીકેના તમારા હોદ્દાની મુદત દરમ્યાન, તમારી પુરોષ અને અમેરિકાની મુગદરીયા સરસ રીતે મેળવેલી લાપકાત વડે, હિંદી કામ વાસ્તે તમે જે મોટી અને ઉમદા સેવાઓ બજાવી છે તેની અમે કોંગ્રેસની વતી તારીફ કરી નોંધ લઈએ છીએ. સતત ખંત, ધીરજ, અને સ્વદેશ પ્રેમને લઈ તમે હિંદી કામ ને હમેશાં પહેલું વહેલું મળી રાખ્યા છે; અને પબ્લીકના કામમાં અમુલ્ય મદદ આપી છે. તમે માયાળુપણું લક્ષમન સાધ અને અડગ ધૈર્યને લીધે સરવેને માનીતા થઈ પડ્યા છો; અને તમારી જેર હાજરીથી ખાલી પડનારી જગ્યા પુરવાનું મુશ્કેલ થશે. તમારા મરદમ લોકપ્રિય લાઇ મી. અબુઅકરને પગલે તમે પણ ચાલ્યા છો. તમારી પરોણાગત સુપ્રસિધ્ધ છે. ગરીબ અને તવંગરને તમારે ત્યાં એક સરખી રીતે આવકાર મળ્યો છે. સંઘના પબ્લીક કામમાં તમે ઉત્સાહ બતાવ્યો છે. તે ઉત્સાહ કેળવણીના બારમાંના તમારા પ્રવર્તોમાં પણ જણાય છે; જેને એક દાખલો ઇન્ડિઅન પબ્લીક લાયબરેરી ને તમે આપેલ ઉત્તેજનપરથી મળી આવે છે. દેશી લાઇબ્રેરીની સેવા વધારે સારી રીતે બજાવવા માટે તમે તમારી કેળવણી વધારવાનો ઇરાદો રાખ્યો છે તેમાં ખુદાની રહેમથી તમારી ઇચ્છા પાર પડે એવું અમે અતઃકરણપુરવક આવી એ છીએ. તમે સુખસાંતિથી દેશ પહેલ્યો, ત્યાં તમારા હિંમતો આનંદમાં ગુજારો, અને સહીસલામત પાછા ફરો એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.”

એ માનપત્ર આપતાં મી. આંગલીઆ

બોલ્યા જે તેમના પોતાનાથી કાંઈપણ કામ થઈ શક્યું હોય તો તેની શાખાથી મી. જવેરીને હતી. કેમકે તેમની ખંત ને અને દેશદાનનો રંગ મી. આંગલીઆ ને પણ લાગ્યો હતો. મી. ઉમર જવેરી પોતે મળું કામ કરતા હતા. એટલુંજ નહિ પણ તેમના માણસોને પણ કોંગ્રેસના કામને અરથે વાપરતા હતા તેમાં મુખ્યત્વે કરીને મી. હમીદદાસ મહેતા કે જેમણે વધી સારી મદદ કરી હતી. મી. જવેરીની જગ્યા પુરી શકાય એ તો અશક્ય હતું પણ મી. દાદા એસમાન પણ બાળ ખોટ પુરી પાડશે એવી આશા છે. મી. ફરતમજી ખરે વખતે આવી પહોંચ્યા એ ખુશાલીની વાત છે. એથી કરી ને સેક્રેટરીએને મહુજ મદદ મળવાનો સંભવ છે. મી. જવેરી પારીસ્ટર થાય એમ તેમણે ઇચ્છ્યું. ત્યારબાદ એશિયા ટીક રજીસ્ટ્રેશન વિષે બોલતાં તેમણે કહ્યું કે ને પોતે હાલ મુદતની પરમીટથી જવાની તજવીજ કરતા હતા પણ કાયદો મંજુર થવાથી તે કાયદાની નાપસંદગી બતાવતાં તેમણે નિશ્ચય કર્યો છે કે હવે પરમીટ બીલકુલ માનવી નહિ. ઉમેદ છે કે ટર્ગટવાલના હિંદી જેલમાં જવાના કરાવને વળગી રહેશે અને કાંઈ હિંદી હવે પરમીટ ઓપ્રીસની સાથે સંબંધ નહિ રાખે. વગેરે.

મેમ્બર કમીટીનું માનપત્ર.

ત્યારબાદ મેમ્બર કમીટી તરફથી માનપત્ર તે કમીટીના વેઇટ એનરરી સેક્રેટરી મી. પીરન મહમદે વાંચ્યું. તેનો તરજુમો નીચે પ્રમાણે છે.

“મેમ્બર કામના ગરીબ લોકને દરેક રીતે મદદ કરવા સાથે ઉભા કરેલ કંડની કમીટીના અમે મેમ્બરો, ફંડ સંબંધમાં તમે એ કરેલ કોરીશ માટે અતઃકરણ પુરવક આભાર માનીએ છીએ. ખરું કહીએ તો તે ફંડના પ્રયોગક અને બચસ્થાપક તમે જ હતા; અને અમે જરાપણ અતિશયો કિત વિના કહી શકીએ છીએ કે જે કામના તમે એક આશુપણરૂપે છો તે મેમ્બર કામ તરફની તમારી ભક્તિને લીધેજ તે ફંડ મળ્યુતી થયેલ છે. અમે આશા રાખી શકીએ છીએ કે તમારી ઘોડી મુદતની જેર હાજરી દરમ્યાન કમીટીનું બળ અમે નબાવી રાખશું અને તમે પાછા ફરતાં તેનો આજ તમોને સોંપીશું.”

ઇન્ડિઅન લાયબરેરીનું માનપત્ર.

પછી ઇન્ડિઅન પબ્લીક લાયબરેરીનું માનપત્ર મી. એસમાન અહમદ એફન્દીએ વાંચ્યું. તેનો તરજુમો નીચે આપીએ છીએ.

“ઇન્ડિઅન પબ્લીક લાયબરેરીની કમીટી તથા લાયબરેરીના વીઝીટરોવતી અમે, લાયબરેરીના કામમાં જે મોટી મદદ તમે આપેલી છે તે માટે, અમારી આભારની લાગણીની નોંધ લઈએ છીએ. જ્ઞાન માટે તમારો ચાહ નાણીતો છે; આ ખાતા ને જે બધી મદદ તમે આપી હતી તે તમારા એ પ્રેમને અનુસરતુજ હતું. ત્રાહ જવેરી તરફની તમારી શુભ લાગણી તમે કાયમ રાખશો એવો અમેને ભરસો છે, અને અમે આશા રાખીએ છીએ કે નાના કાના બહેર કામનાં બહોળાં કાર્યોમાં લાગ લેવા તમારે હેલા પાછા ફરશો.”

હિંદુ કામનું માનપત્ર.

પછી મી. આર. આર. મહેલેએ હિંદુ કામ તરફનું માનપત્ર વાંચ્યું. તેનો સાર એ છે કે—

“આપ સ્વદેશ પધારવાના છો એ અવસરે આપનો ખાસ આભાર માનવાની અમારી અમે દરજ સમજીએ છીએ. આપે સંપુરણ ધરમ મુરત હોવા છતાં હિંદુ અને મુસલમાન વચ્ચે જરાએ તફાવત રાખ્યો નથી, અને તેથી બંને કામનાં મન દરજ કરી લીધાં છે. આપનો બત્તવત માયાળુ સ્વભાવ, આપનું સત્યવત, આપની બધા તરફ લાગણી, એથી આપ લોકપ્રિય થઈ પડ્યા છો. આપે આવી આપની વરતણુંકથી અમને બધાને આભારી કરી મુક્યા છે; અને નફલ કરવા કાયક દાખલો બેસાડ્યો છે. આપની મુશ્કો બર આવે આપ સુખેથી દેશ પહેલ્યો અને ત્યાંથી સહી સલામત ફરી આપનું કામ ઉઠાવી દ્યો એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.”

એ પછી લીટરરી સોસાયટી વતી મી. પોલે મી. જવેરીને હાર પહેરાવ્યો; અને સનાતન ધરમ સલા તરફથી મી. અબુ રામ મહારાજે બીએ હાર પહેરાવ્યો અને પુષ્પવૃષ્ટિ કરી.

મી. ગાંધીનું લાપણું.

પછી મી. ગાંધી બોલ્યા કે “મી. જવેરી ને આપણે માનપત્રો આપ્યાં તે બરાબર છે. પણ તેઓ સાહેબના જે શુભોની ખાતર માનપત્રો આપ્યાં છે તેની નફલ કરશું તો ને મી. ઉમર જવેરી ખરું માન માનશે. તેમણે માનને ખાતર કાંઈ કર્યું નથી. માનના જુખ્યા નથી, અને દરજ સમજીને કામની સેવા કરી છે. તેમણે દોલત ને ખરી કેળવણી શું એ પોતાની રહેણીમાં બતાવી આપ્યું છે. પોતાની દોલતનો ઉપયોગ પણ બાત્રે કામને સાથે કરીને દોલતનો ખરો ઉપયોગ બતાવ્યો છે. જેટલી કેળવણી પોતે મેળવી છે તે

બધી દેશને અરથે છે એમ સમજાવે તે વાપરે છે. એવું નામ ખરી કેળવણી. હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે એકતા એ હિંદનાં દુઃખ દાખવાને સારું મુખ્ય ગરજનું છે. એમ. મી. ઉમર જવેરી સમજે છે, અને તેટલું કરવાને જે મહાન પ્રયત્ન તેમણે કર્યો છે તેવું જ કરનારા હિંદુસ્તાનમાં પણ જગલેજ મળે છે. આ ત્રણે મુજબને દક્ષીણ રાખીને શોભાવે તથા એકતાર કરે એવું સત્ય એ પણ મી. જવેરીમાં રહેલું છે. અને તેથીજ આપણે તેમને ખરા મુકામી માફક ગણીએ છીએ. આતું ત્યારે આપણે કરી શકીએ ત્યારેજ તેમને ખરું માન આપું ગણાય. નવા સેક્રેટરી મી. દાદા એસમાન મી. જવેરીની જગ્યા પુરી રહે એ મુશ્કેલીનું કામ છે, પણ તેઓ સાહેબ મી. જવેરીના ભાગીદાર છે, અને તેમનું નામ મી. ઉમરે બેધડક થઈ કોંગ રેસને સોંપ્યું છે. તેથી માનવાનું કારણ છે કે મી. દાદા એસમાન પોતાના હોદ્દાને દીપાવશે. મી. એંગલીઆ તથા મી. દાદા એસમાનની ઉપર બેઠેને ઘણું છે. મી. ઉમરની ગાદી સાચવવી એ જેવા તેવા માણસનું કામ નથી. હું ઉમેદ રાખું છું કે તેઓ બંને મી. ઉમર જવેરી ના મુજબની પુરી નક્કર કરશે.

મી. પારસી રસ્તમજી જેઓ સાહેબ તેમ દક્ષારે હિંદુસ્તાનથી પાછા ફર્યા હતા તેમણે ભાષણ કરતાં મી. ઉમર જવેરીની સરખામણી સર શ્રીરાજશાહ મહેતાની સાથે કરી.

મી. અમદુલા હાજી આદમ જવેરીએ કહ્યું કે મી. ઉમર પોતાના અડીના સગા હોવાથી તેમનાથી વધારે કહેવાય નહિ. પણ એટલું તો તેમનાથી કહ્યા વિના નહિ ચાલે કે મી. ઉપરે જવેરી કુટુંબ ને દીપાવ્યું છે. ત્રાન્સવાલનો કાયદો ત્રાન્સવાલના હિંદી કદી કલુષ નહિ રાખે. એમ તેમણે કહ્યું. ત્યારપછી ડૉ. નાન છએ ભાષણ કર્યું.

મી. પીરન મહમદનું ભાષણ.

પછી મી. પીરન મહમદ બોલ્યા કે હું મી. ઉમર જવેરીનો પકોદી હતો. તેમનાં વખાણ જેઠાં યાવ તેટલાં એમાં છે. ત્રાન્સવાલનો કાયદો ઘણો જુલમગાર માન્ય છે. અને કદાચ અહીંયાં તે કાયદો આવી પડે તો હું સોગન પુરવક ખુદાપાકને વચ માં રાખીને કહું છું કે કદી કલુષ ન કરું. પણ જેઠાંમાં જઈ. અને તેજ પ્રમાણે ત્રાન્સવાલમાં હિંદી ભાષાએ કરશે તેવી ઉમેદ રાખું છું. મી. જમીલદાસ મહેતા બાબત મી. એંગલીઆ ને કદી મના તેને

હું મળતો આવું છું. તેમણે કોંગરેસની સેવા સજ્જ કરી છે.

મી. ઇસ્માઈલ ગોરાતું ભાષણ.

મી. ઇસ્માઈલ ગોરા બોલ્યા કે મી. ઉમર હાજી આદમ જવેરી બાબત ને કોંગરેસના છે તેને હું પુરતો રોકા આવું છું. તેમણે કામની ઘણી સરસ સેવા કરી છે. મી. રસ્તમજી દેશથી આવ્યા છે તેથી કેમ સતું કામ બહુ ટીક થશે. એશિયાટીક કાયદાની સામે આપણે બહુ લડત લેવાની છે. સપ્ટેમ્બરનો જ્યો હરાવ ત્રાન્સવાલના હિંદીઓ કદી જાંડી શકતા નથી. જો તે હરાવ હોય તો આપણને ઘણું નુકશાન થાય. નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગરેસના પદસા થઈ રહ્યા છે. આપણે બેંકનું કરજ છે તેથી હું ઉમેદ રાખું છું કે સેક્રેટરીઓ તે બાબત પુરી મહેનત કરશે અને ઉધરાણું કરશે.

મી. જમીલદાસ મહેતા બોલ્યા કે મી. ઉમર હાજી આદમ જવેરી જેવા તેમને શેક મળ્યા તેથીજ કામની સેવા થઈ શકી છે. પોતાની ફરજથી ઉપરાંત પોતે કોંગરેસ નથી.

મી. દાદા એસમાનનું ભાષણ.

મી. દાદા એસમાન બોલ્યા કે મી. ઉમર મારા ભાઈ છે. તેમને ત્રિષે મારાથી વધુ બોગાય તેમ નથી. પણ એટલું તો કહું છું કે હિંદ મી. ઉમરના જેવા બીજા ધણા નર પેદા કરે. મને જે માન મારી નીમ જીક કરીને આપ્યું છે તેને સારું હું કોંગરેસનો આભારી થયો છું. હું કેટલી સેવા કરી શકીશ તે કોંગરેસે તેમજ મારે બેઠાનું રહ્યું. હું મારાથી બનતી મહેનત કરીશ. મી. રસ્તમજી આવવાથી મને હિંમત મળી છે તેમજ મી. એંગલીઆની સાથે રહી કામ કરવું તેમાં હું મગરૂરી માનીશ.

મી. જવેરીનો જવાબ.

મી. ઉમરે અહાં માનપત્રોનો ધણોજ દુકો પણ અસરકારક જવાબ આપ્યો તે ત્રિષે ભાષણ કરતાં તેઓ સાહેબ બોલ્યા કે—મને પછી ત્યાંહોથી અને આજના માનપત્રોથી હિંદી કોમે કચરી નાખ્યો છે. મારાથી એ બધું લેવા જેવી નોકરી થઈ નથી. જે કોંગરેસ છે તે ફરજ સમજ નેજ. હું કોંગરેસના માનપત્રને સારું આપી કોમનો આભાર માનું છું. અને એટલુંજ કહું છું કે સેવા કરવી તેમાં મારું મન સદાય રાખીશ. હું હજી જસદી પડી આવું એવું ઘણા સાહેબોએ દુવામાંથી છે. ખુદાવાહની મરજી હશે તો હું થોડી મુદતમાંજ એ ફરજ અદા કરીશ. મેમબર

કમીટીના માનપત્રને સારું હું તે કમીટીનો આભાર માનું છું. તેમાં મેં કોંગરેસને કહ્યું નથી. કોંગરેસની તરફથી માનપત્ર ને હું જરાએ લાયક નથી તે માત્ર મી. મોલીલાલ દિવાનની મહેનતથી નખા રહી છે. હિંદુ માનપત્રને સારું મારા હિંદુ ભાઈઓનો આભાર માનું છું. અને બંને આંખોની માફક બંને સરખાજ છે. શોખ સાદીના શિક્ષણ પ્રમાણે હું માનું છું કે સીધે રસ્તે જનાર કદી ભુલો પડતો નથી. અને તે રસ્તે હું કામની સેવા બગવતો આવ્યો છું અને જનવચાળ ઉમેદ રાખું છું. ત્યારબાદ પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માની રાતરે ૧૨ વાગે મેળાવડો બરખાસ્ત થયો હતો.

હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે એકતા.

પ્રેસિડેન્ટ ગોખલેનું ભાષણ.

મોસલીમ લીગના આમંત્રણથી પંચજ માં લાહોર મળ્યે એના. પ્રેસિડેન્ટ ગોખલે એ દાક્ષિણ હોલમાં ભાષણ આપ્યું તે બહુ ગણવા જેવું છે. મીટીંગ દાર થયા પહેલાં હોલ ચીકાર બરાબ ગયો હતો. હજારો માણસોને જગ્યા મળી નહોતી. પ્રેસિડેન્ટ ગોખલે પોતે અંદર મુશ્કેલીથી પહોંચી શક્યા હતા. પ્રીન્સ ફુલીપર્સીઝ અને પ્રીન્સેસ સોશાય પણ હાજર થયા હતા. પ્રેસિડેન્ટ ગોખલે નીચે પ્રમાણે બોલ્યા—

મને અહીં આવી હિંદુ મુસલમાન બાબત ગોસવાનું આમંત્રણ મોસલીમ લીગે કર્યું તેથી હું તેના મેમ્બરોનો આભાર માનું છું. આપણા મુસલમાન ભાઈઓએ મને દરેક જગ્યાએ મારા વિચારો બતાવવાનું કહ્યું છે તેથી હું બહુ ખુશ થયો છું. હું એ બાબત લખતો અને અલીગઢમાં બોલી ચુક્યો છું. લખતો અને અલીગઢમાં મારી માગણીથી મીટીંગો થઈ હતી. અહીં મને મોસલીમ લીગે પોતે બોલાવ્યો છે. તેથી હું વધારે માન સમજું છું.

વિષયની મહત્તા.

આ દેશના સંઘર્ષે જેટલા સવાલો આપણી પાસે છે તેમાંનો એક સવાલ આજના સવાલ જેટલો અગત્યનો નથી. આ બાબતમાં આપણે બહુ વિચાર, ડહાપણ, અને સત્કુરી વાપરવાનાં છે. અને એ સવાલનું નિરાકરણ આપણે બરખાસ્ત કરી શકીએ તોજ દેશનું સતું થાય. આને આપણી વચ્ચે જેમ ચાલ્યા

કરે છે તેમ જાણે તો આપણું સ્વદેશી
મિમાન્સા ગમે નેટલું નેરવું? હા, આપણે
ગમે નેટલી ઉત્તરથી કામ કરીશું. જ્યાં
આપણું નેમ પુરી નહિ પડે. હું
હિંદુ અને મુસલમાન મળીને આ સવાલ
વિશે વિવેચનાને અને સાંત રિતે વિચાર
કરવા માણું છું. મને ઉમેદ છે કે તમે
પણ તેજ રિતે વિચાર કરશો. અગાઉ
કાના વાંકથી આપણી વચ્ચે તકરારો થઈ
એનો વિચાર હું નથી કરવાનો. પણ
એટલું તો એકસ છે કે હાલની સ્થિતિ
સંતોષ કારક નથી. પ્રથમ તો આપણે
બેવાનું છે કે એક બીજાની વચ્ચે શો
સંબંધ છે. કેટલીક બાબતમાં એક
કામની સ્થિતિ સારી છે તો કેટલીકમાં
બીજી કામની સ્થિતિ સારી છે. સંખ્યા
માં, કેળવણીમાં, અને દોષતમાં હિંદુ
ચીવાતા છે. એકંદરે વસ્તિમાં મુસલ
માન બાઇએની સંખ્યા થોડી દિરસે છે.
જ્યાં સાત કરોડ મુસલમાન છે તે
એકવીસ કરોડ હિંદુ છે. પણ હિંદુઓ
માં ઘણાંજ ફાંટા છે તે હાલ તો તેઓ
એક પછે કામ કરી શકે તેવી સ્થિતિમાં
નથી. પ્રતિ લઈએ તો પંજાબમાં હિંદુ
મુસલમાન સરખા છે. બંગાળમાં બે ભાગ
હિંદુ તે એક ભાગ મુસલમાન છે. મુંબઈ
માં પાંચમે ભાગે મુસલમાન છે. સંયુક્ત
પ્રદેશમાં સાતમે ભાગે મુસલમાન છે.
મદ્રાસમાં પંદરમે ભાગે મુસલમાનો છે
અને મધ્ય પ્રાંતમાં પચીસમે ભાગ
તેઓનો છે. હરદ બેંગાલ ને આસામમાં
હાલના બાગલા પ્રમાણે પાંચ બેઝમાંથી
મજા ભાગે તેઓ છે.

કેળવણી.

કેળવણીમાં મુસલમાન બાઇએ પાછળ
છે. બધા સુધરેલા શુલકમાં કેળવણી
લોકોને સરકાર આપે છે. પણ હિંદુઓ
નમાં તેમ નથી. હાલ છોકરે એક છોકરો
કેળવણી પામે છે. સાત ગામે એક
ગામમાં નિશાળ છે. ઘણા ખરા બધા
જુવાનીવાએ હિંદુ શું કે મુસલમાન શું
તેઓ અજાન રહે છે. હાથી ભાષાઓ
બોલનારા, લખી વાંચી જાણે તેવા વીસ
હિંદુમાં એક હિંદુ નીકળશે. મુસલમાન
માં ત્રીસે એક નીકળશે. ઉંચા પ્રકારની
કેળવણીનો વિચાર કરીએ તો ત્રણસે
હિંદુમાંથી એક અને છસે મુસલમાન
માંથી એક ઉચરેજી જાનવાળા મળી
આવશે.

ઇસ્લામનો વિસ્તાર.

હવે મુસલમાન બાઇએ શામાં ચડે
છે તે વિચારીએ. હિંદુ માત્ર હિંદુસ્થાન

માંજ છે. બીજા મુલકનું બધા તેને
મળી શકે તેવું નથી. પણ મુસલમાનોને
ઇજીપ્ત, આફ્રીકા, ટરકી, અફઘાનીસ્થાન,
ચીન વગેરે મુલકથી ટેકા મળી શકે છે.
વળી જે એક સરખાપણું મુસલમાનોમાં
છે તેવું દુનીયામાં બીજી કામમાં નથી.
તેઓમાં ઉંચા નીચા એવો ભેદ નથી.
પણ હિંદુઓમાં તો ન્હાત જાતના ભેદ
જવાબ રહ્યા છે. તેથી કમલે કમલે હિંદુના
હાલ જુરા મજ પડે છે. મુસલમાની
વિધાના આજે પણ આખી દુનિયા
વખાણુ કરે છે. વળી મુસલમાન તે
જાતનારી પ્રજા ગણાય છે. ઇસ્લામી
વાવડો પશ્ચિમમાં રોમ સુધી અને પૂર્વમાં
ચીન સુધી ફેલાય છે.

બનેની ખામી.

જેમ એક બીજામાં ખાસ ચડીયાતા
પણું છે તેમ બનેને સરખી એવી ખામી
ઓ પણ છે. આપણને બનેને પશ્ચિમ
માંથી ઘણું શિખવાતું છે. આપણામાં
શહેરી જુરસો ઓછો છે. આપણી
ઓરતોની સ્થિતિ અસંતોષકારક છે.
બેમાંથી એક કામને સ્વતંત્રતાનો જુરસો
નથી. આપણી પદવીનું આપણને જ્ઞાન
નથી.

એક થવાનું કારણ.

આપણે એક રાજ્ય તળે છીએ. આ
પણને એજ કાયદા લાયક પડે છે. આ
પણું દુ:ખો એકજ છે. તેથી આપણને
એક થવાનું બહુ મજબુત કારણ છે.
તેમાં અડચણ આવે છે કેમકે અસલી
ફાંટો ચાલ્યો આવ્યો છે. બ્યારે હિંદુ
મુસલમાન વચ્ચે બહુ તકરાર ચાલતી
હતી, બ્યારે મુસલમાન અને હિંદુ
રાજાઓ લડતા હતા ત્યારે ઇંગરેજો
જામલ થયા. તે દિવસથી આપણે એક
બીજાને વેરી માનતા આવ્યા છીએ.
આપણે એક બીજાનો પુરો વિશ્વાસ નથી
કરતા. પણ હવે આપણે ખરી રિતે
હાથ મેળવવાનો વખત આવ્યો છે.
બને બેજા ન થાય ત્યાં સુધી એક ચડી
શકવાના નથી. આપણામાંના જેઓ
સમજીએ છીએ તેઓએ બનેને એક
કરવાને સારું જોઈ અને તેટલી તગવીજ
કરવાની જરૂર છે.

એક કરવાના ઉપાય.

પહેલું તો આપણે અચાઉની ખદાશ
ભુલી જવી જોઈએ. બીજું આપણે
સમજવાની જરૂર છે કે આપણી વચ્ચે
તકરાર હોય તો આપણું માન ઘટે છે.
આપણે કેટલાક અમલદારોની ખુશામત
કરીએ છીએ પણ તે ખુશામતમાં આપણું

માન ગુમાવીને બીજી. જેવરે અમલદારોજ
આપણને વિચારે છે. કાબોને થોડી મહેર
ખાતી બતાવવામાં આવે ખરી પણ
અમુક હદ ઉપરાંત આપણામાં કાબોને
જરૂર દેવ નેવ નથી. હવેપરનું બધું
આપણને બનેને નડે છે. દક્ષિણ
આફ્રીકાનાં દુ:ખનો બોલો બનેને ઉપર
સરખો છે. નિહું આપણે સ્વદેશીમિમાન્સા
નો જુસો આપણામાં પેદા કરવાની જરૂર
છે. આપણે આપણી જન્મ ભુમીની
સેવા કરીએ નહિ તો માણસ નહિ ગણા
ઈએ. આપણે પરદેશી તપાસનાં નોંધએ
છીએ કે તે મુલકમાં સ્વદેશનો જુરસો
કેટલો હોય છે. દેશને સારું મરખુ તેમાં
આપણે માન અને મગરરી માનવાં
જોઈએ. થોડું જો કે હિંદુ ઉપર ખાસ
જવાબદારી છે. તેઓ જો વધારે બહેલા
હોય તો તેઓએ વધારે સજુરી પકડવાની
જરૂર છે. આપણે બધાને હિંદુ દીક્ષ
રાખવાનું છે. ખોડ ખાપણુ કાઢવાને
તેવાર થવાને જરૂર એક બીજાના મુખ્ય
તપાસવાના છે. કેટલાક મુસલમાનો એમ
માને છે કે તેમની સંખ્યા ઓછી હોવાથી
તેમને હિંદુ ઇજ્જત આપે. તેથી તેઓ
માને છે કે ઇંગરેજ અમલદારોની સત્તા
એ હિંદુની સત્તા કરતાં સારી છે. પણ
આમાં ભુલ છે. હિંદુની સત્તાની વાતજ
નથી. બંનેની સત્તાની વાત ચાલે છે.
વળી મુસલમાન થોડા જતાં સખ્યા છે
કેમકે તે એક છે. હિંદુ ઘણા જતાં
નખ્યા છે કેમકે તેઓમાં સંકડો ફાંટો
છે. આપણે ધર્મ યુદ્ધ નહિ પણ પ્રજા
કાય યુદ્ધ લડવાનું છે. અને આપણે
એકલા થઈને લડવાનું રહ્યું છે. પાન
ઇસ્લામની ક્લિયલાલનો ખરો અર્થ કરીએ
તો તેથી પણ આપણને બળ મળે તેમ
છે. પાન ઇસ્લામનો હેતુ એ છે કે
તુરકી તે તેના લોકોને સારું, ઇજીપ્ત
ઇજીપ્તના લોકોને સારું, અફઘાનીસ્થાન
પણોને સારું અને ઇરાન ઇરાનીઓને
સારું રહેવું જોઈએ. એટલે કે પાન
ઇસ્લામનો હેતુ પણ સ્વદેશી હેતુ છે.
એજ વિચાર પ્રમાણે હિંદુના મુસલમાનો
એ એમ એક રાખવાની છે કે હિંદુસ્થાન
તે હિંદી ભોંકાને સારું-એટલે કે હિંદુ
મુસલમાનને સારું છે. મારા હિંદુ
ભાઇઓને ખાસ વિનંતી કરું છું કે
તેઓએ સ્વદેશી જુરસો ખરેખરો રાખવા
ને છે. એમ રાખે તો હિંદુ દાકવરે
એમ વારડું જોઈએ કે હું કેટલા મુસલમાન
ભાઇઓને મદદ કરું. એમ અરજપરસ
લાગણી રહે તો આપણે તુરત એકલા

થપ્પએ. એક ખીન એક ખીનની ચાકરી કરે તો મન મળ્યા વિના નમરહે. વળી હિંદુ કામે પોતાનું કર તપાસવાની જરૂર છે. હાંસી હિંદુ કામ નીચી કહેવાની હિંદુ કામને ક્યારે છે. આમ થાય ત્યાં સુધી ખર્ચ સ્વદેશીમાન કેમ આવે ? જો દક્ષિણ આફ્રિકાના લોકો આપણને શુભાશીમાં રાખે તો આપણે શું નવાઈ માનવી ! દક્ષિણ આફ્રિકાની કમી આપણે હિંદુસ્તાનમાં લડવાની છે.

ખબરપત્ર

જોહાન્સ્મર્મી.

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

મહામારો.

હિંદી કામ ઉપર અત્યારે મહામારી ના ફાયદા મહત્ત્વ આવી પડી છે. હું મ.રા. મળ્યા આફ્રિકાના પત્ર ગેઝેટી ગયો. ત્યાર પછી શુદ્ધવારને દીવસે તાર આવ્યો કે હિંદીની શુભાશીરીનો કાયદો નથી સરકારે મંજૂર કર્યો છે. હવે આપણા શુદ્ધવાર શા વળશે ? એમ સહુ પુછતા થઈ ગયા છે. પણ દેશ દરબણા હિંદી એમ સમાજ પુઝી તુરત જાણ થઈ ગયું છે તે કહે છે કે આ કાયદો તે શુભાશીરીનો નથી પણ હિંદીનાં બંધન હોવાથી છે. હાં કે આપણે તો તે કમુત સાચવનારો નથી ને જેઠમાં જવાનું છે. આવા વિચારથી આપણે તે કાયદો પસાર થયો તે આપણને સુખ રૂપ સમજવો જોઈએ.

રહારની સાથે ગણાઈવી.

એમ દીવો શુભાશીના થાય ત્યારે મોટા પ્રકાર કરે છે તેમ કાયદો પસાર થવાનો થયો તેટલામાં 'રહાર' ની વચ્ચે કંઈ શુદ્ધ સાહ્યું. 'રહાર' જોડાને હિંદીની સામે ઉત્કેશનાઈ લખાણ કર્યું તેનો મી. માંથી એ જવાબ આપ્યો. મહી 'રહાર' ના જોડીદરને મળ્યા ને બહુ લાંબી વાત હતી. પરિણામે રહારે બીજું લખાણ તે જ કે બહુ વિવેકી લખાણ તે તેની વચ્ચે છે. હિંદી કામ માત્ર

ઉપર હુમેશાંને સારું વિશ્વાસ રાખવાની કંઈજ વાત નથી માત્ર એકજ વખત અને જોડી શુદ્ધ સારું જ લાગેસો રાખવા નો છે. એ શિવાય બીજું કંઈ જામ્યું છે, પણ આ વખતે તેનો તરજુમો આપવા જેટલી મર્યાદા એપિતીવનમાં જગ્યા પણ નહિ હોય તેથી બહુ છતાંસુ વાંચનારને જાણાયું કરું છું કે તેનું એ બધું લખાણ અંગરેજ વિમાનમાંથી પાંચી ક્રેડુ, કેમકે એ બધું લખાણ અણુવા જેવું અને સરસ છે. તે ઉપરથી ગેરાએ વચ્ચે અને હિંદી વચ્ચે કંઈ જાતની સહન થાય છે અને તેનો અર્થ શું છે એનો આખેડુન દેખાવ મળી આવે છે. તે ઉપરથી એવું જોઈ શકાય છે કે હિંદી કામ પોતાનું માન જાળવવા માગે છે ત્યારે અંગરેજને કહે છે કે આપણને તેઓ નીચા પાડવા છૂટે છે. 'રહાર' કરેલી કડન ને સ્થાનિક સરકારની વાત અને તેઓની માગણી થએલી હતી એમ દેખાઈ આવે છે. આપણે બહુ વિનયથી રાંડ પાવેલીપર અને રાંડસવાજ એકાંતી એકાંતે રળાત માંગીએ છાં ન મળે તેનો અર્થ શું ? માત્ર એજ કે આપણે ને તેઓ દુતરને દિસાએજ ગણે છે; અને જે બેઝીએ છીએ તે ભાસવાની જગ્યાપર મહી દરકાર રાખવા નથી. હવે એમ કાંઈ નથી કહી શક્યું કે હિંદી કામે તેઓને જે પરમીટ જામન હેતુ પાર પડવા નો છે તેમાં જેટલું કર્યું થયે તેટલું નથી કર્યું. આ વાત જાણનાં વિષય ની છે. હવે તેઓ જગ્યાપર રાખે છે કે ખીરીશ રાજિન એકાંતીએકાંતે 'સાજ' દરી રજાએકાંતી દરખાસત કરી છે નેદી કાયદાનો પરમીટ રિપોનો હેતુ પાર પડે છે. ખર્ચે જોનાં હવે એ હેતુ રદગો નથી પણ હિંદી કામની ઉપર દલદાઈ શુભારથી તે વાત મુખ્યપણે તેઓના મનમાં રમી રહી છે. વડે ઘેરાવાળી કડાણી તે આ કાયદાને કાયુ પડે છે. જાળવાત વચ્ચે ત્યારે મરીનમ ઘેરાને આઈ જવાનો ઇરાદો કર્યો ત્યારે આપણે સારું કાંઈક બહાનું શોધ્યું. ઘેરાની ઉપર આજી અગાધ્યું કે તેણે વરને પીવાનું પાણી હતું તે ટેણું કર્યું. ઘેરે જાળા દીવો કે હું તો ઉતરતા વેનમાં પાણી પીતો હતો ત્યારે જવાબ મળ્યો કે તે નહિ તો તારા આપે કર્યું હશે. એમ કહીને ઘેરા ના જાર ત્યાંજ વખાડી દીધા. એ સ્થિતિમાં અને હિંદીની સ્થિતિમાં તર જાત કર નથી, ગમે તે બહાને આપણે તેઓ કાંઈક પ્રકરણી વિવધની બહાર

પણ સરખા નથી એમ બતાવવા માગે છે, અને તેથી આ કાયદો પસાર કરાવ્યો છે. લોર્ડ એકાંતીનામાં ન્યાય કરવાની જેટલી જાત છે તેના કરતાં કર વધારે છે. અને રાંડસવાજના ગેરાઓથી કરીને હિંદી ઉપર અન્યાય કર્યો છે, પણ જેને રામ રાખે તેને કાયુ આપે. હિંદી કામ પોતાના જેઠતા કસરને વળમી રહેશે એવાં આચરણ જેકું છું અને તેથી હું પોતે તો રસના છું રાંડ પીકું છું. કાયદો પસાર થયો એ આપણા સારા નસીબની વાત છે એવું અત્યારે તો મને લાગે છે. આ તરફથી લોકો ઉમંગમાં જણાય છે કે જેઠમાં જાળને મહેલ સમાન શુભ બોગવડું.

સો. કરેલીસ સાહેબ.

ઉપરના વિચારોને મદાન દેશ આપનાર વાત પણ બહાર આવી ચુકી છે. મી. કરેલીસ તે તરફ આવી પડ્યા સમાના મેંચર છે. આ કાયદા કર્યા હતાં તે કહેવાય છે તેણે રાજાસમાં લખ્યું છે કે આ કાયદો એ ગેરા અને હિંદીની વચ્ચે એક સરખાઈ નહો એવો મન સમજ કરવા પસાર થએલો ગણવો જોઈએ. કરેલીસ દેશ સરખી છે એમ હેતુ નહિ જોઈએ. એટલે કે આ કાયદાથી આપણી શુભાશીરી સીધી કરી છે. અમુક વસ્તુ આપણને પસંદ પડે છે કે નહિ તેનો વિચાર કર્યા વિના તેઓની મરજ પ્રમણે આપણી તરફ વરતે એવો દર ધનાવશી પેતરની સતા આ કાયદા વડે સાચીત કરવા માગે છે. જેટલે દરને તે બેઝીએ સ્વરૂપ મેળવ્યું છે અને રાત્રિ થયા છે તેટલેજ દરને આપણને પરખત કરવા માગે છે. શુદ્ધીમ બીરીની સ્થિતિ અને રાત્રિવનની સ્થિતિ માં તરખાત માત્ર એજ રહ્યો છે કે સામેને માણસ કેવી રીતે આપણી પાસે થી કામ કાઢે છે. હું મારા આઈ અંધ શેઃ કે આપણું દરકારમાં દરકાર કામ કરું તેમ મારું માન વધશે, શેઃ મને બહુ વધારાર મળશે. આપ વધારો દીકરો માનશે, પણ એજ કામ હું જોરાવરીએ કરું તો મારી ઉપર લોકો થુંકશે મને આપલો મળશે. અને એમ કહેશે કે એવી શુભાશીરી કરવાને બદલે પેટ ફેડી મરી કેમ નહિ ગયો. આરેજ અને એટલેજ તરખાત આ નવા કાયદો વચ્ચે અને તે કાયદાને બહારની હિંદી વચ્ચે છે. આપણે જાળીનવા નહ ન બેઝી રાજાએ, વેપાર જોડા કરીએ. જોળા જેટલાક હોડા ન મળે એ સહન કરે

જેવું છે. કેમકે તેમાં આપણી ઉપર
નેર થતું નથી. પણ આ કાયદાથી
આપણી તરફ ઉપર નેર કરવાની રત
છે. જેમ દેશમાં આપણામાંના કેટલાક
જુલમ કરી બગીચાની પાસે અમુકજ
કાંઈ પહેરણીએ છીએ, અને આપણે
જેવાઈ ન જઈએ તેથી તેઓની ઉપર
હલકા સખદો બેઠાવાની દરજ પડીએ
છીએ, તેવી રીતે આપણે અહીં દરસવાલ
માં બગી ધરાવું રહ્યું છે. અને
આપણને નીચેનાર એ સિદ્ધિનો પાદ
આપવાને સારું સીદ્ધિઓ રાખવાની છે.
ત્યારે જરમગીના મહાન દ્યુધર ઉપર
રોમના પોપે આવી જનનો જનસ માર
ફને કાંઈક દુકમ મોકલ્યો ત્યારે તેણે
જનસ દેખતાં એ સીડી બાળી નાખી,
અને કહ્યું કે જા, પોપને કહેજે કે
દ્યુધર આજે છુટો થયો છે. આ સીડી
ના દવાલ તેને સંજળાવજે. તે દવાલ
થી દ્યુધર આજે અમર છે. અને તેના
જેવું કરવા કરતાં માણસો માગે પણ
એક નહિ કરી શકે.

કલ્પાજી.

હવે આપણે શું કરવું એમ કહ્યું
વાંચનારા આ ખબર પઢ્યાં જાણુવા
માગશે. જવાબ તો દ્યુધરેજ આપી દીધો
છે. નવી પરમીટની સાથે આપણે જુની
પરમીટને પણ બાળી મુકવા જેટલી
રતતંત્રના બોગવવાને લાયક થયો છીએ.
એક પણ માણસે પરમીટ ઓરીસની
અંદર જવા જેવું રહ્યું નથી. જે કાંઈ
પરમીટ મંગાવશે તે માણસ નવા કાયદા
ની નીચેજ મંગાવી શકે છે. પણ જો
તે કાયદો આપણને કબજ ન હોય તો
આપણે પરમીટ મંગાવી શકતાજ નથી.
એટલે પહેલું કામ તો એ રહ્યું કે
પરમીટ ઓરીસમાં કાંઈ પણ હિંદી ગાય
નહિ, કે પત્ર વહેવાર ન ચલાવે. આટી
માં હાલ તો આપણે બેઠા કરવાનું છે કે
પરમીટ ઓરીસ હવે નવી પરમીટો આપણી
પાસે કાયદાને શું શું હથેલી લેવાની
છે. હિંદીઓને હાલ તુરત જેમાં જવા
નો કાજ આપશે નહિ. હવે તો પરમીટ
ના ધારા ધકકાના રહ્યા છે. પછી નવી
પરમીટ કાયદાનો છેલ્લો દહાડો મુકરર
થશે. અને તે દહાડો પછી જેક મહેલ
માં જઈ શકાશે એટલે આપણે જુરત
છપએ, નિરુલય છીએ, અને આપણે
દરાવ અમલમાં મોકલ લાવવાના છીએ,
એ સાખીત કરવા પરમીટ ઓરીસ તરફ
દેવી. બહારથી દરસવાલમાં જઈ પરમીટ
ના રેકરુક હિંદીએ આપવાનો વિચાર

હાલ તુરત હોડી દેવો. કેમકે તેને
પરમીટ જેલએ તો નવા કાયદાની રચેજ
મળી શકે પણ તે તો કાંઈ હિંદીથી બનેજ
નહિ. મને ઉમેદ છે કે બધા હિંદી
એટલે જુરતો રાખશે કે દરસવાલની
બહાર પણ ખુદરિંદ કરીમ આપણને
રોજ આપવાને તાકત ધરાવે છે. વિશેષ
ખુશાસા માટે હિંદિઅન એપિનીઅનના
૧૭ મા અંકમાં ૨૨૬ પાને જોવાથી
સમજાશે.

લોર્ડ એલગીનને મલમ.

એલગીન સાહેબ આપણને કારી ધા
મારીને રૂઝ લાવવા પોતાની બનાવેલી
ખાસ મત્રમ પરી ચોટાડવા માગે છે.
રૂટર તાર કરે છે કે મી. ચર્ચિસ કાયદા
માગન જવાબ આપતાં કહ્યું કે જનરલ
બોથાની સાથે વાતચીત કરતાં જનરલ
બોથાએ કહ્યું છે કે કાયદાની રચેજ
ધારા ધકકાના છે તે ધરાવવા નરમ અને
લાગણીઓ દુખાય નહિ તેવા થશે. આ
ખબર ઉપરથી એ રૂટર વળી જણાવે છે
કે આમની સલાહના મેંજરોએ ખુશી થઈ
તાળીઓ પાડી. જણાવતાં પીકા જણનારી
જ જણી શકે છે. આમની સલાહના
મેંજરો આપણી હાથનું કામ કરે છે.
એમાં શક નથી. તેઓએ તાળી પાડી
એ બતાવે છે કે આપણી લાગણી દુખાઈ
છે. તેથી તેઓનાં દીક નરમ થયાં છે.
પણ મી. ચર્ચિસના જવાબનો અરથ તેઓ
સમજ્યા નથી તેથી તાળી પાડી છે.
એલગીન સાહેબ બજાઈને મનાવવા
માગતા હેય એમ લાગે છે. કાયદો પસાર
કરીને ગમે તેવા નરમ ધારા ધકે તેથી
ખુશામગીરીની સિદ્ધિમાં ફેરફાર થતો નથી.
આપણને બજાઈની માફક બહારમાં બેઠી
ને હાંકનાર લગમ પોતી મુકે તેથી કાંઈ
આપણે બજાઈ મદતા નથી. દર આંગળાં
પડાવવાને બદલે એકજ આંગળું પડાવે;
એક આંગળું પણ મુકી દઈ ગાય સહીથી
મલાવી લેવ તેથી શું? તોપણ આપણા
ધો કું ઉપર બતાવી ગયો કું તે કારણને
લીધે કાયદો કબજ નહિ કરી શકાય.
ખુશામગીરીમાં રવીને સારું આવવાનું મળે.
રધારે સુખચેન આપવામાં આવે, તેના
નીસાથી ચકચુર થઈ ખુશામગીરીની હાલત
જુલી જવાની નથી. એટલે આપણે તેઓ
સાહેબને નમ્ર પિતંતી કરવાની છે કે
ત્યાં સુધી ફરજપાત પાસનો કાયદો
અમલમાં રહે ત્યાં સુધી ગમે તેટલી
શહેન મળે તોપણ કબજ મનાર નથી.

દોલસોજીવાળું ડરખાન.

ડરખાનથી હિંદી આવેવ તો તરફથી

દરસવાલમાં એ તરફ લાગણીના કામો
આવ્યા છે અને આપણને જેલના દરાવને
વળગી રહેવાની સલાહ આપણા નાનાલના
બાઈએ આપેલી છે. આ લાગણીને
સારું આપણે ઉપકાર માનવાનો છે. તેથી
એસોસીએશનને નામે ઉપકારનો તાર
મોકલાઈ ચુક્યો છે.

ચરચા પત્ર.

દરસવાલના હિંદીમાંયે નાનાલ ની દિલસોજી તથા સલાહ.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,
અમે દરસવાલના અમારા લાગણીઓની
ઉપર જે તકલીફ અત્યારે આવી પડી છે
તેથી કમ્પા દિલગીર થયા છીએ, અને
તેઓની તરફ લાગણી ધરાવીએ છીએ.
પણ અમે એમ માનીએ છીએ કે
આપણી ઉપર જે આફત આવી પડી છે
તેમાંથી કાયદો પણ થઈ શકે. તે એવી
શરતે કે જેમ જવાનો જે દરાવ ક્યાં છે
તેમાંથી આપણા બાઈઓ બીજકુલ પાછા
ન હડે. જો તે દરાવમાંથી હિંદી કેમ
પાછી પડે તો સાથિય આફરીકાના થવા
હિંદીને તુકસાન થશે; પણ જો તે દરાવ
ને ચૂરતપણે વળગી રહેશે તો તેથી દરસ
સવાલના હિંદી બહાદુર ગણાશે અને
આખી હિંદી કેમને કાયદો થશે. દરસ
વાલની બહારના હિંદીની દરજ છે કે
પહંસાથી, હિંમતથી અને બીજી રીતે
આપણા દરસવાલના બાઈઓને મદદ કરે.
દરસવાલની બહારના હિંદીએ હાલ તુરત
દરસવાલમાં પરમીટ લઈ લાખલ થવાનો
વિચાર માંડી વાળવો.

- ડરખાન, લી. હાઉસ મહમદ
તાં ૮-૫-૦૭. " રૂટમજી જીવજી
(પારસી ચૂરતમજી)
" એમ. સી. આંગલીઆ
" એમ. સી. કમરદીના
" ઉમરકાજી આમદ અવેરી
" દાદા ઓસમાન
" પીરત મહમદ
" હજરાલીમ કમરદીના
" એમ. હજરાલીમ
" બી. કમ્પાલીમ કુ.

ચરચાપત્રીને જવાબ
કનતેજાર—સોમવારે જે તહેવારો છે
તે બદલ શનીવારે મોડી રાત સુધી દુકાન
ખુલી નથી રહી શકતી.—અ. ઇ. એ.

મી. ઇસપ મીઆની પ્રતિજ્ઞા.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,
જે કાયદાને એક વખત હડસેલી કરવામાં આવ્યો હતો તેજ મુઝાને પાછું સજવન કરવામાં આવ્યું છે. આવું કામ એક સાધારણ બુદ્ધિનો માણસ પણ કરી કરે નહિ. જતાં આપણને સમજાવે છે કે પ્રજામત આગળ અમે કાંઈ કરી શકતા નથી ! તો ૩૦ કરોડ દિંદોના પ્રજામતને કેમ ગણતા નથી ? દિંદોના ખરા મેદાઓ હશે તે શું આ બુદ્ધી જશે ? આ કરતાં દિંદોમાં દિંદુ કે મુસલમાન રાજ્ય હોત તોપણ ગહેતર હતું. ગંધા નીચ ગાળકાને અમેરિકાના મોરોઓએ પોતાની નીશાળમાં શરમદગીની સાથે દાખલ કર્યાં. ત્યાં તો પડી સરકારની પરવાનગીની કાંઈ જરૂર ન પડી. પણ આપણી રાજેનશાહ તો આપણીજ પાછળ પડી છે. આપણું કાંઈ સાંભળનારજ નથી. તેથી આપણી આ દશા થવા બેઠી છે. આ ઉપરથી આપણે શીખા મણે લેવાની છે. આપણી ઓલાદને આ હકીકતથી વાકેફ રાખવાની છે. અતરેથી જતા દિંદુ મુસલમાનો, એકત્ર થાઓ. દિંદુસ્તાનમાં હામદામ મંડળીઓ સ્થાપો. અને આપણી હાકમારીઓથી લોકોને વાકેફ કરો કે અત્રેની પાર્લામેન્ટને કેમ જાણે કામ ન હોય તેમ એક વખત મુઝડું થએલ કાયદાનેજ પહેલાં હાથ લીધો, ને બોણી કરી ; મારફીટમાં ઉભા રહીને સેક કરનાર પણ પુછે છે કે કોઈ ને વધવું છે, વધવું છે ? આટલી પણ વાર લગાડ્યા વિના એકવાર બેસાર ને વાજવાર કહે તેમ કાયદાને વાંચી પસાર કર્યો !

એવટમાં હું પ્રતિજ્ઞા કરું છું કે આમ જે કાયદો આપણાજ માટે પસ કરવામાં આવ્યો છે તેને માન ન આપતાં સપટે અર માસની માસ મીટિંગમાં જેલનો દરખ કરવામાં આવ્યો છે તેને હું વળગી રહીશ (જેલમાં જઈશ). તે પ્રમાણે મારા મુસલમાન બાઈઓ તેમ દિંદુ બાઈઓ પણ વળગી રહેશે

જેલનાંસર્ગર્જી લી. ઇસપ ઇસ્માઈલમીયાં તા. ૬-૫-૦૭.

જેલ માટે જરૂરીસ્ટનની તૈયારી.

તા. ૮મીએ જરૂરીસ્ટનથી અમારો ખખર પત્રી જણાવે છે કે ત્યાંના દિંદોઓએ એક મીટિંગ ભરી જેલ જવાના સોગન લીધા છે. જેલ જવાની પ્રતિજ્ઞાના દશ માણસોના કાગળો જ્યાંની તંગીને લીધે આ વખત નાગી શકાય તેજ નથી.

સ્તનનખર્ગે લીધેલા સોગન.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,
ઓરડીનન્સ પસાર થવાના સમાચારથી અહીં દીવગીરી અને બુરસો પેદા થયા છે. તા. ૫ મી એ મી. આવાનના પ્રમુખ પજા નીચે તાગડનોજ સલા બોલાવી હાજર થયેલા ૩૫-૪૦ માણસોએ (સદરહુ ડીસ્ટરીક્ટના વગમગ બધાઓએ) એક દીવથી દરખ કર્યો છે અને સોગન લીધા છે કે એસેસીએસનની કસતમાં હરેક રીતે મદદગાર થવું ને ફરી રજીસ્ટર ન થવું ; તથા એસેસીએસનના સહેજ ઇસારાની સાથે જેલ જેલ ને જેલમાં જવું.

લી. રુસેમાન હમ્મદિમ ભાવાત.
ચેરમેન, ઇ. ડુ. એસેન્જી.
સ્તનનખર્ગ, તા. ૫-૫-૦૭.

સ્તાંડરટનના આગેવાનનો જુસ્સો

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,
ઓરડીનન્સ પસાર થવાના ખખરથી અહીં દિવગીરી ફેલાઈ છે. હવે સરકાર ને ભડકે કાંબોનીમાં જુએથી વસીએ એ આશા બેઠી છે. હવે રસ્તો જેલ જવા નો છે તે એકજ છે. મારા સ્વદેથી બાઈઓ, તમે તેને મજબુતીથી વળગી રહેજો. જે પીટીશ ઇન્ડિયનેને સરકાર કાઢવા માગતી હોય તો આવા દોંગ કરી ને રીયાવવા કરતાં ગાંસડાં પોરકા બાંધી સ્ત્રીમરો ભરીને રવાના કરી દીએ ! દિંદોઓ, હવે દિમત અને મરદાઈ બતાવો. આપણી આજીજ કોઈ સાંભળવું નથી. સર્વે જગતનો પેદા કરનાર તથા બાદશાહોના બાદશાહોનેજ આજીજ કરવી. જેલમાં જશું તો આપણું દુઝો નો તુરત અંત આવશે. ફતીયાંની કોઈ જંગલી પ્રજા ન સદત કરે તેવો બુઝમ હવે આપણે મુઝે મોરે સહન કરવાનો વખત નથી. જેલ જવાનો વખત આવશે ત્યારે જેલને મહેલ સમજી હું ખુશીથી જઈશ. ને ખીજ પણ એમજ કરશે એવી હું આશા રાખું છું. ખીજુ એસેસીએસન તરફથી વજુ ચાર દિંમત વાન નરોએ ગામે ગામ જઈ લોકોને સમજાવવા હાથ લાગવાને વાકેફ કરવાની જરૂર છે.

સ્તાંડરટન, લી. ઇસ્માઈલ મહમદ કાઝ તા. ૬-૫-૦૭. ઇ. ઇસ્માઈલમીની કા.

જેલમાં જવાને બહાર પેદા !

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,
એસીઆરીઝ ઓરડીનન્સના જુઝમને શરખુ થવાને બદલે જેલનાંસર્ગર્જની સપ ટેબરની માસ મીટિંગના દયા દરખ મુજબ હું જેલમાં જવાનો ઇશારો રાખું છું. તે વખતના કસમ હાથ પણ કાયમ જ છે. (ઉપર પ્રમાણેની મતજબના થણા કાગળો અગને મળેલા છે તે બધા છુટક છુટક આપવા જેટલી જગ્યા ન હોવાથી ફક્ત તેમની સહીઓ નીચે આપી છે.)

વીટીનીર્મીંગ લી. ઇસપજી ઇમરાહીમ
જેલનાંસર્ગર્જી „ ફકીર સુલેમાન મોરાસી
„ ભાણીઆ બાણીઆ
„ ભગતજી છીમા જુઝા
સ્તાંડરટન „ મહમદ ઉમર ખુરા
ઇગસેડાઈ „ સુલેમાન ઇસ્માઈલ
જનાકી
વાક્ટરજીમ „ મહમદ દાવજી પટેલ
પ્રીટોરીઆ „ મનજી નયુલાઈ ઘેલાણી
લીન્ડલીપુર્ટ „ આદમદ મહમદ
„ ચાંદલાઈ વસીઆઈ.

એકવારના કસમ બસ છે.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,
ઓરડીનન્સ પસાર થવાથી સપટેબટની માસ મીટિંગના દરખને સહમે વળગી રહેવું નેતરશે. તે બાગત ઉપર ફરીથી કસમ લેવાના હોતા નથી. થુંકેજુ ફરી ગણાવું નથી. તે વખતે હાજરો માણસોએ તાળી ઝોના મુઝગાટ વચ્ચે વાજુ વારે કસમ લીધા છે. તે વખતે હું હાજર હતો એટલે મારે ફરી કસમ લેવાની જરૂર રહેતી નથી. એ કાયદો માન્ય કરવા કરતાં હું જેલમાં જઈશ. આગેવાનોએ જુઝા બુદા ડીસ્ટ્રીક્ટ માં ફરી ફરીને જાહેર મીટિંગો બોલાવવી જોઈએ. કાયદાને કીમ એડવર્ડની સહી મળે તે દિવસે બધાએ દુકાનો તથા બધા ધંધા બંધ કરવા જોઈએ.

એક વખત કસમ લીધા જતાં હવે ફરીથી તો ખુશના સુન્દેહાર ગણાવું, તેમ દુનિયામાં પણ નામરફ જેવા લેખાશું. (નીચેના મદદરેવાના વજુ કાગળોનો સાર ઉપરની મતજબનો હતો.)

પ્રીટોરીઆ લી. અદમદ મહમદ કાઝલીયા.
„ એમ. ઇ. નગડી.
જેલનાંસર્ગર્જી „ હાજી અબ્દુલ સતીફ.

મી. સૈયદ સખાવત હુસેન બુખારી (અમદાવાદી) જેલ જનારાઓને અંતઃકરણ પુરવઠા શાખાથી આપ્યા બાદ વડીથી તપી જાણાને છે કે ટરાંસવાલના જેલ જનારાઓ ને મારે વાતાલ, કેપ અને ટેન્ગોઆળે ખાને ઉધગણાં કરવા જોઈએ કે જેથી જરૂર પડે તે પૈસાવંટ ટરાંસવાલના દિંદોઓને ખરી મદદ હજી શકાય.

C.W.P
P-471
હીન્નજ રેલવે.
મણવા લાયક ખામસ.

હીન્નજ રેલવે ખાતન રાઇસ એક ઇડિયાના ઇસ્તખુલના ખાસ ખચરપરીએ મણવા એક દહીંન વખી છે. તેનો સાર અને આપીએ છીએ. લખનાર રેલવે કારભારીઓ ઉપર વણી સખત રીકા કરે છે. અને વધા ખમસ બરનારાઓને વળાવે છે કે ત્યાં સુધી રેલવેના સખત માં ને ખારે સંકે છે ને દુર ન થાય ત્યાં સુધી કાઢે પાસા બરનાર નહિ. લખનાર મી કાઢે નથી મી અચકુત કાર ને નિવાર્થી પછા કાઢે દરનખુલ મણ દતા નેઆની લખી પણ આપે છે. અને આ ખને સહે ત્યાં કિન્નર આ માખનનાં લખી ને પુજાવ્યા છે અને જવાબ આપશે તે પ્રગટ કરશું. નીચેના લખાણમાં શું ખર છે તે અંગે નથી તપ્પી શકતા પણ રાઇસ એક ઇડિયાએ તે લખાણને બહુ પ્રખ્યાતિ આપી છે તે કારણથી જણાય છે કે એ લખાણમાં કંઈક આગે સમ્બાધ તો હોવી જોઈએ.

રેલવેની ઉત્પત્તિ.

દિવનજ રેલવેનાં વિચર ઉપન કરનાર તે નામીયા ઇજ્જત પદા છે. એ ઇજ્જત પાસાએ આદમીનીયતની કલક અઝાતિ હતી નામદાર સુલતાનની પડખે ફેરકાક ખુમ્યા માણસો રહે છે તેમાંના તે એક છે. ઇજ્જત પાસા ને દમાસકસથી આવેલ છે. ઇસ્તખુલની બદાન એકાજ માણસો ગણે છે કે શીરીઆના પાસાઓની તમે નામદાર સુલતાન એક ફેદીની માફક પીત ડીઝ ઇઓરકમાં વસે છે. નામદાર સુલતાન પે તે નેદા મુસલમ છે ત્યાં લખ રે હીન્નજ રેલવેની વાત તેની પાસે આપી ત્યારે તેમણે તે પસંદ કરી. અખને કાલ થાય એવી જગ્યાથી તે ના સહેએ એવી સુચના કરી કે જહા તયા વખેના એ ખને નેદરથી મહીના શરીફ અને મકકા શરીફ લખન કહ જાવી.

પણ નામદાર સુલતાનની સુચના કષ્ટ ન રહી. ઇજ્જત પાસાએ એક સમજવડું કે ને જહાથી રેલ થાય તે ઇમોન દતો કાલ દેવા સુધે નહિ. તેઓ પોતાના માણસને ખતીફ જતાવશે. ઇજ્જત પાસા એ પાનાની ગોઠવણ કરી મુકા હતી. તેઓ માગતા નથી. ફરશીક જમીન પણ ખરીદા હતી તેને મરદમાર નેજ આપુનકિદ. દતો. તેથી દમારકસથી મહીના શરીફ લખન કહ જવા ના હસાય થયો.

દમાસકસથી મહીના શરીફ.

આ લખનની કંબાઇ કલમજ ૧૧૦૦ માફક છે. આમાં ૪૫૦ માફક પુરા થયા છે. અને ગયે વરસે આમાંથી કમાણી માત્ર ૫૦ ૧૩,૬૦૦ થયેલી. ઉપરાણાં કરવાની બહુ મહેનત કરકમાં આવે છે પણ ઇસ્તખુલના યોદાને ઉજ્જત પાસાને ભરેલો નથી તેથી કાંઈ પદસા દેવું નથી. અને તે કે આ ખચર તમ્ક વધા અમલ દોરેને દસ દહાળો પગર આપ્યો પડે છે અને દરેક અમલદારી કામળ ઉપર રેલવેને સાર એ તેની ઉપરાવવામાં આવે છે તેમણે અન્નામ્યા માણસેના મતની ઉપર અક્કર કરીને કે પદસા ઉપરાવાય છે તેની ઉપર વળા આપાર છે. એક કહેવાય છે કે ઇજ્જત પાસાએ બહુ પદમ્ક એકાક કરી છે. ને માત્ર તેમાં આવે છે તેની ઉપર મોતે ખાનગી કમીશન લેવ છે. એક અમેરીકન પેદીને પા. ૩૦૦૦ કમીશનના આપવા પડયા.

આ રેલવે પહેલો ભાગ ૧૬૦૧ ની સાલમાં શરૂ થયો હતો. છતાં પાંચમે ભાગ પુરો નથી થયો. જ્યાં આગળથી આવે છે ત્યાં સમાર કાચ ત્યાં મતું અને પાસાએ દલકા દોવથી એ કમ નહુ આગળજ ખચર થતાં ગયેલું નેદરમાં આવે છે. કિન્નરતાન તયા સીનથી આવ ના મસલીમેને આ કાલન નદન નિરપયોગી છે. હીન્નજ રેલવેના ઉપયોગ ખીમ પણ થાકાજ માણસો કરે છે કેમકે તે કાંઈનું વેપામ કાઢે માંદે દેતા નથી.

હિંદી ડેપુટેશન.

યોરી મદન પહેલાં નિલાવતના વિદ્ય થી આવું એક હિંદી ડેપુટેશન ઉપરાણાં કલ તે આવ્યું હતું. તેઓને નામદાર સુલતાને સામે આવકાર આપો દતો. પણ તેઓની મરક હતી છતાં તેઓને દમારકસ જવા દીધા નહતા. તેની કિલસાત્ર ઉપર છુપી પોલીસની તપસ રહેતી હતી. અને જો કે તેઓને એસમનીયાનો આંદ આવ વામાં આવ્યો હતો અને સારો આવકાર આપવામાં આવ્યા હતા, તેમણે પાસાઓ વધા કરતા દતો. નામદાર સુલતાનની નહેતાવમાં ફેરકાક હિંદી મસલીમ છે પણ તેઓની ઉપર કમ ભરે સો રાખ વર્માં આવે છે તે લોપાળું બદાન આવવા દેવા એ પાનાની ગોઠવણ કરી મુકા હતી. તેઓ માગતા નથી.

કામદારો.

રેલવે ખડું કામ શેકરકર કરે છે છતાં દર માફક વરસ પા. ૩૭૨૦૦૦ પડવું છે અને પુરતો કામાલ ન હોવાથી રેલ એક

કાકના ૧૨ માફકથી વધારે જતી નથી. ના. સુલતાનના એક માજી કારભારીએ મને વાત કરતાં કહ્યું કે રેલવે ઉપયોગી થાય એમ કાંઈ માનવું નથી. કહિણુ લાગ પુરો થશે ત્યાં ઉતર ભાગ ખમડી જશે. અને રેલવેથી જેટલા દહાજ લાગે તેટલા દહાજમાં ઇસ્તખુલથી પાણી વારે મુદા પહેંચી શકાય છે.

હિંદી મસલીમે શું કરવું?

અને તેમ કારભારીએ કહ્યું કે તમારા હિંદી ભાઈઓએ જ્યાં સુધી નેઆના માણસોને દેખરેખના હક ન મળે અને જહાથી મકા શરીફ લખન અધવાતી જામીનગીરી ન મળે ત્યાંસુધી તેઓએ એક પાછ પણ આપી ન દેખએ. હાલ તે પદા એકે મળે છે કે રેલ પુરી થકને નામદાર સુલતાનને ખચર આપ્યા છે કે રેલવેને નામે સુદકાદ આવે છે. પણ ઇજ્જત પાસાના પાસવાનો કાંઈનું દાવસ દેતા નથી. લખો પાકિડ આવ્યા છે તેમાં થી કલમજ ૨૫ રકા જુદાને અમલદારો ના ખીસામાં ગયા છે. મુસાફરો તરફથી ખાનગી કારણે. આવે છે તેમાં તેઓ લખે છે કે પાળીની કે ખીટી કમવકે થેડીજ છે અને હેશનગતી વણી છે. દર પણ ભારે સખે છે. દમાસકસથી તાણક સુધી સીન વરગવું બહુ ચાર પાકિડ રાખવું છે એટલે એક મહલતો એક અનો વધે. હાલ પા. ૫૦,૦૦૦ બરનીને ઇસ્તખુલમાં નવી રેલવે એટલે નાંખવાની નાખીજ ઇજ્જત પાસા કરે છે. આ ખચર તદન કાકર છે કેમકે જ્યાં બાતી એરીમે પડી છે પણ આ અધાધુધીની કાલને દરકાર નથી.

ઉપારો.

ઉપરાણામાં પા. ૨૫,૦૦,૦૦૦ આવી ચુક્યા છે. સેક્રજરેને નામના પગારે કામ કરાવે છે. પાંચ વરસમાં માત્ર ૪૩૨ માફક બંધાયા છે. દરેક ૧૨ માફકથી વધારે થાપતી નથી. માત્ર ૧૬ છડન છે. એ પહેલા વર્ગની ને ૨૮ સીન વર્ગ માડી છે. બાધી ઉધાકા ડખામાં ઉતરે કલ જવામાં આવે છે. તેમાં વણી મુસીવત વાવી પડે છે. આ રેલવે માત્ર ૫૦ માત્ર લેદા ના હાયમાં છે. હીન્નજના વધા સખા અદમદ દમડી પાસાએ નામદાર સુલતાને તાર રહેતા કે જ્યાં સુધી જુદાને અમલકર રે રેલ ઉપર છે ત્યાંસુધી કોઈ નાંદે આવ આ વાત ખરી પડી છે. એટલે વારી નિર્નિ મુરતખાનેને એકાક છે કે તો સુધી-મુરકાઓ ન ખસે, અને અચર એવી ખાતી ન મળે ત્યાં સુધી કાંઈ મુસ સમાને કંઈ ઉપરાણું મેલકલું નહિ."

શ્રીમંત્ર અને મસલામ.

નામદાર સુલતાનનો ઇંગ્લેન્ડને
સંદેશો.

મો. શીડની વીરમેન સાથેની
સુલતાનનો હેવાસ.

સંતના રોજીયા ઉત્તરેલમાં ના. ૮ મી
માસે જાણવાએ જાણ્યો ત્યારે પાવું
છે. મો. શીડની વીરમેન ને પ્રખ્યાત
લેખક છે. તેમની નામદાર સુલતાનના
દુસ દમીદ સાથે સારી પીઠાનના છે.
તેમણે પોતાની મુલાકાતનું જ્યાન રૂઝી
મેસમાં આપ્યું છે તેમાંથી નીચેનો
ઉતારો આપીએ છીએ. મો. વીરમેન
કહે છે:—

ધણી ઇંગ્લેન્ડને જોર રાજ છે કે હંગ
રેલ પ્રખ્યાત તુરકી રાજ્યે જેવી જાણવધી
પહેલાં હતી અને ઇંગ્લેન્ડના લીનને લધે
હોવી તેમણે તેવી હાક નથી. ના. સુલ
તાન ને આખી સુલતાનના કેમના
ખલીફા છે. તે કેમનાં લાખો માણસ
તે ઇંગ્લેન્ડની દેવત છે. તુરકીને દસ
લાખ લડવા છે. તેઓના જેવા જવા
દુર ખીજા કેલ દુનિયામાં નથી એમ કહે
વાય છે. આ લડવાએ જેમ પહેલાં હંગ
જાંડના કુમદાર હતા તેમ હવે પણ હોય
શકે છે. પણ ઇંગ્લેન્ડ પ્રખ્યાત વેપારી
વરગતી છે તેથી તેના લાભ તુરકીની
સાથે સુલેદ જળવવામાં છે. એથીવા
માહનરમાં ઇંગ્લેન્ડ પ્રખ્યાત જોરો વેપાર
કરી શકે છે. પણ તે તુરકીની મદદ
વિના ન થઈ શકે. ત્યાં ઇંગ્લેન્ડે શબ્દ
છે ત્યાં ખીજા કહે છે. તુરકી એમ
માને છે કે પહેલાંની મીનાચારી તુરકી તરફ
ઈંગ્લાંડ જળવતું નથી. એક તુરકી
અમલદારે કહ્યું છે કે ઇંગ્લાંડ એક વેળા
તુરકીને મના સુંદર ખમીયા હતું તેમાંથી
ઈંગ્લેન્ડથી સુગંધી દુધ તુરકી પ્રખ્યાત
સુંધતી હતી. હાલમાં તુરકીની પુરાઈ
રૂપી સરખીથી ને ખમીયામાં નીવાસ
કરે છે.

તુરકીમાં જે ઇંગ્લેન્ડ એલગી છે તે
જોડો તે તુરકીને માફનારો છે. એટલે જે
દેસ્તી જીલ્લી સુલતાને સુમાવી છે તે પાછી
સાંધવાનો આ અવસર છે.

જાપાનની લડાઈ, આલજેસીસમાં
જરમનીનું મૃત્યું વિગેરે ખીનાઓથી તુર
કીનું મના જેવી હાલતમાં છે કે ખીજ
નની જાણવધી કરતાં ઇંગ્લેન્ડની જાણ
વધારે માહત્તાર મળ્યા છે. તુર

કીની કપર મિત્રાચારીનો જોરો દાવો
રાખી ખીજાં રાજ્યો જોર અધાવનાં
જણાય છે. આ વાત તુરકી જેવી માન
દાર પ્રખ્યાતે પરવડે તેવી નથી. એટલે
ઈંગ્લાંડને દેસ્તીનો પાવો રાખવાની આ
સારી તક છે.

તુરકીમાં જસતી ઇંગ્લેન્ડે પણ આજ
કરવું કીક છે એમ માને છે. જે હંગ
રેલે દેસ્તી કરવા માગતા હેવ તો તેઓ
એ પોતાની ચડીવાલી નીતિનો દાવો
છાંડેલા જોડો અને સુલતાન તુરકીનું
પુરું રજાણ કરવા માગે એવા તેના નસ
દાને રોકા આપશે પડશે. જે ગાઝીનો
ખેતામ જોડવાના બહાદુર લડવાએ એક
માનને તુરકી પ્રખ્યાતે આપેલા હતો તે
ખેતામ સુલતાનને પણ તે પ્રખ્યાત કિશ્તજર
આપે છે. ના. સુલતાન તુરકીમાં કોઈ
પ્રિય નથી એમ કહેનારાઓ જુલ કહે છે
ખીજા મદમુદના જેટલી લોડપ્રિયતા અમ
દુસ દમીદ જોગવે છે. ત્યારે સુલતાન
ના કંઈ કામથી તુરકી પ્રખ્યાત નાસજ વાય
છે ત્યારે પણ પુરોપના રાજ્યોને વચમાં
પાડવા માગતી નથી. આ વાત ઇંગ્લેન્ડ
ના સંજોગો ઇંગ્લેન્ડ પ્રખ્યાતી કહે છે.

આવા મારા વિચાર છે તેથી મે તુ
કીના સુલતાનના વિચાર જાણવા પ્રસાદો
કર્યો પણ ના. સુલતાનને મળવું એ
સહેલવાન નથી. અને મળવનું બની
આવે તેવાય તેમના વિચાર જાણવા એ
ચણે બાજે સુકેક પડે છે. કેટલાંક વર્ષ
પહેલાં ના. સુલતાને મને પોતાના રાજ્ય
માં મોટી પદવી આપવા કહ્યું. ગાઝીથી
તે લેવાય તેમ ન હતું. ત્યારે તેમણે
મને ઇતલુંજ કાઢ વેળા જવાનું ને
એક મિત્ર તરીકે મુલાકાત લેવનું આમં
ત્રણ કર્યું.

આ કિસ્સો મનવા પડી હું ધણી વેળા
કરનજીવ ગયો છું ને ત્યારે ત્યારે મને
ત્યારે મને આવકાર દેશમાં આવેલો ને
કેટલીક વેળા મેં તેમની સાથે વાતચિત
માં કલાકો ગાળેલા. પોતાની સેવા કાઢ
માણસે કરી હોય તે આ ગાઝી સુલતાન
જુલતા નથી. પછી તે માણસ ગરીબ
હો કે તરંગર હો.

હું થોડા દિવસ પહેલાં કરનજીવ ગયો
હો ત્યારે તેમણે મને એલામનીકો
વખતે જોડાવેલો ને ને અલાસ થયા બદ
ખાનગી મેલાપ સાઈ રોકાવા હુકમ કર્યો
હતો. મને તેમની ખાનગી કચેરીમાં
લઈ ગયા અને મેં તેમની તબિયતના
ખબર પૂછ્યા. તેના જવાબમાં તેમણે
મને કહી તબિયત હોવાનું જણાવ્યું.

અહારની દુનિયામાં શુ અને છે તેની
સુલતાનને ગમ નથી એમ જણાવ્યો માને
છે. આ જુલ અરેજું છે. એક સંદેશ
રીનું કામ તેમની જાણને સારું તરબુમા
કરવાનું છે. જાપાન, રૂશિયા અને અમે
રીકાની હરિકાઈ વિષે પોતે પુરી ખબર
રાખે છે ને જુરથી વાત કરે છે. વાહુદી
કપર તેમની પ્રાંતિ છે. તેઓ સાંધવ
માને છે કે વાહુદી કામ હવે દુનિયામાં
વધારે નામ કાઢશે. પમેમ્મરના હરતાન
મુજબ મસલીમે: વરને તો તેઓ પણ
હવે બહુ ચડશે એમ ના. સુલતાન માને
એમાં નસાઈ નથી.

મારે વિષે એ નામદારે ખબર પૂછ્યા
ત્યારે મેં કહ્યું કે મારે કેદીમેલના વચ
નાર સારું સંદેશો લેદરે. હું ખોડ્યા
કે મારે તુરકી વિષે ના વિચાર કાઢ કાઢ
કર તાર સારા છે. તેમના આગાક હામ
રેલે તુરકીનું જુલ જેવા ને જુલ જા
ને માફ કરવા હમ્મે છે.

તેના જવાબમાં સુલતાને કહ્યું હું
જાણ્યાં સારે સંદેશો મોકલતો નથી.
પણ તમને જોડવાર એવાનું છું તેથી
કહું છું કે ઇંગ્લેન્ડને હું ચાહું છું. હું
ત્યારે ઇંગ્લાંડ ચડશે ત્યારે જે અરકાસ
થઈ તે જુલ્યો નથી. ને પ્રખ્યાત સાથે
વધારે સહકાર કરવા હું માથું છું. ને
મારાથી તેમ કરવા જે અને તે હું
કરીશ.

ખીજા વિષયો કપર વાતચિત કરતાં ને
નામદાર જોડવા કે પોલીસના વકા ફેલીમ
પરમા આખત પુરોપનાં રાજ્યોએ તેમનું
માન જળવતું ન હતું. સુલતાને માણસો
નો સુલો લોકોએ એ તેમનો મન દેવ
નહિ. પણ તેવી આખતમાં વાદાં માર
યાથી કેમ વચમાં પડી લાગાય ? તે
ખેલી કહ્યા. મારો કિસ્સો હોય ને સુલો
કરે તો તેને પણ સજ્યા કરે.

ફેલીમપાસાની આખત દનસાઈ ચક
ચુક્યો છે. તેને દેસ્તિજાલ કરેલ છે.
ના. સુલતાનના ન્યાયની સાથે દવા
રમેશાં મજેલી રહે છે. ને સુલતાન
એવા છે કે આજ મુઝી ફેલીમી ફેલીમીની
સજ્યાના હરમાનનાં તેમણે સડી નથી
કરી.

જાંદર તહેવારે આખી તા ૨૦ ને
સોમવારે વીરગાંડે ત્યાં તા. ૨૪ સુલતાને
વિકેટરીવા કે ના જોડે પહેલો મેલાવો
ખેલવા હુકમો. ખાંધે એકે તુરકી ના.
૨૩ મા એ રાત રૂપી કાંઈકે કાંઈકે
રાખી લાકારી.

મુસલમાનોનો હાલત.

આ વિષય ઉપર મી. સદૃષ્ટ ભર અગ્રી બી. એ. એ ઇન્ડિયન રીવ્યુમાં લખાણ કર્યું છે તેમાંથી અમે નીચેના ફકરા લખીએ છીએ.

તુરકી રાજ્ય.

તુરકીના મુસલમાનોને આપણે પહેલાં જાણીએ. આ રાજ્યમાં ફરેંગીઓ શિયાય ના બધા હક રૂબરૂ ભંગમાં છે. પણ બધા મુસલમાનો બાહ છે એવા વિચાર સહુના મનમાં હજી છે તેથી રૂબરૂ ફરેંગી ધર્મના હક હાલ તેવીજ રીતે સુલતાનની પાસેથી વધી રહ્યા હતા હજી સહે છે. રેલ્વેમાં ગમે તે હોય ઉપર રૂબરૂ ચડી શકે છે. આમ હોવાથી તુરકી અમલ દરેક પોતાનું કામ આજીવનથી બજાવે છે તે તુરકી સિપાહીની બહાદુરીને પહેલાંનાર દુનિયામાં બીજા ધોડાજી સિપાહી છે પણ તુરકી મજબૂત બાંધેલા પિઠાડ બહુ છે. તેમાં પણ મહેસુલ ખાતામાં વધી યુરોપની પ્રજાનો ધનસાહ તે તે પર બનાવે કાનસેરો કરે છે. આ હાલમાંની

ચાલ છે. અને પોતાના દેશનું હિત સુધારવામાં સુલતાનને રત્નતંત્ર સત્તા રહેતી નથી. કાનસેરો નથી એકથીએનો લાભ બહુ રહે છે. એ કે યુરોપના લોકો તુરકીની ખોડ કાઢવા તકપાર થઈ બન્ય છે તેપણ તુરકીનું બહુ જરાએ હાનિ પહોંચી નથી.

એકંદરે જેમ ફરેંગીને જરૂરમત પ્રજા સાહે છે તેમ સુલતાનને તુરકી પ્રજા સાહે છે. પણ થોડાં નરસ થયાં તુરકીમાં 'યંગ પાર્ટી' ઉભી થઈ છે. તેમાં તુરકીની માર્ગના વારસ તે સુખી છે અને તે પાર્ટી જુલમની સામે લડત લઈ રહી છે. અને તુરકીની એ તન્ક લોકો તે ફરેંગીઓનો હક છે અને ફરિયાદો દરે તે કેટલેક દરજ્જે દાખલ થયા છે તેથી તુરકીને તે સુધારો દાખલ કરી વિના છુટકો નથી. ક્યારે ફરેંગી એક માત્ર સવાજ છે.

શાહનું રાજ્ય.

હવે આપણે શાહનું રાજ્ય તપાસીએ. શાહે ફરેંગીઓના હક લોકોને આપ્યા તે વખત સુધી તે રાજ્ય પણ તુરકીના જેવું થઈ શકાય. 'શેર' અને 'ઉરફ'

એવા બે કાયદાઓ વડે શાહની સત્તા ચાલતી હતી. જેમ તુરકીમાં તેમ ઇરાનમાં હસલામ શિયાયના ધર્મવાળાને બધા હકો નહોતા. ઇરાનમાં પણ કાનસેરો છે. પણ તુરકીમાં છે તેટલું તેઓનું બળ નથી. પણ જેમ સુલતાન તે ખતીફ છે તેમ શાહ નથી. મોટા હોમ એ મત્ર શાહના સલામોનેજ મળતા. વળી એ કે દરેક ઇરાની ફરિયાદો લગાવવા કામ કર્યું પડે છે તેપણ તે તુરકી સિપાહીને પહેલાંથી શકતો નથી. સિપાહી ના પગાર આપવા સુધ્ધામાં પણ સહેલો. મુજતાબીદ અને મુદ્દાઓનો રમ વત ઉપર બહુ દાખલ દો. આવી રીતે જાંબી મુદ્દત ન ચાલી શકે. 'યંગ પર શીયા પાર્ટી' ઉભી થઈ. અને તેઓને નાના મુદ્દાઓ મળ્યા. તેઓ પોતાની ઉપર મુજરતા જુલમને લીધે કે ફરેંગી બીમાનથી ઉભા થયા તે આપણે જાણી શકતા નથી. જાપાનની ચડતીથી આ પાર્ટી વધારે હિંમતમાં આવી. એક મુદ્દાએ મદાન મીટિંગમાં બાપણે કર્યા. જાપાનની તવારીખ ફારસી બાષામાં લખાઈ ને તેની સેકેશ નકલો ખરી મળી.

મુખી વટર અહમદશાહના જુલમથી લોકો ફરેંગી બધા. શાહે જ્યારે તેઓની રાજ નહીં સાંભળી ત્યારે તેઓ ફરજ લામાં પોઠાર કરવા ગયા. અને છેવટે શાહને મુખી વટરને રાજ આપવી પડી અને લોકોને મુદ્દાઓના હક આપવા પડ્યા.

આ પ્રમાણે ફરેંગીયર થયાથી હવે ઇરાન એકદમ ચડ્યું જોઈએ. પારસીઓ પાર લામેટમાં હસલામી નહિ એવાને પણ દાખલ કરવામાં આવ્યા છે, જેમકે મી. અરબામ જમશેદ તેમાં દાખલ થયા છે.

ફરેંગીયર યુરોપીઓન એમ માને છે કે ઇરાની પારલામેન્ટ દરેકે નહિ આણું જાપાનને વિશે પણ તે લેઈ જોવાના. આજે જાપાનથી ડર છે ને તેને માન આપે છે. એ કે ફરાનીઓ જાપાની જેવા સખળ નથી તેપણ તેઓનો બાંધે સરસ છે. તેઓ પુરાની પ્રજા છે. ઇરાન એ શોખ સાડી તથા વસ્ત્રોના ધર્મવાળા છે. આવા મુદ્દા પ્રજા છુટી થવાની આશા આપ ને મહાન દેશની સામે હમી શકે તે હાંજ નવાઈની ચાલ નથી.

Sunlight Soap.

सनलाईट साबुन

दुसरे साबुनसे कपड़े अच्छी तरहसे और सफेद होता है.

सनलाईट साबुन धोनेमें दुसरा साबुनसे जास्त बखत तक चलता है.

उसमें कपड़े भी जास्त बखत तक रहेंते हैं.

अच्छा साबुन वापरनेसे कपड़े अच्छे रहते हैं.

सनलाईट साबुन वह बहुत साफ है और अच्छा है.

जो साबुनकीपर लीवर नाम आता है, वह साबुन जरूर सफा और उत्तम

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, and charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter's Special and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER.

At the head Office for S. Afr. — And at —

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

રૂઠરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂઠરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરારને દર સહેલા દીઠ એક શીશીય અને બેની રીંગર આપવામાં આવે છે.

રૂઠરની કંપની તાર અથવા રૂપાથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પેસા મોકલી શકે છે. રૂઠરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ રજીસ્ટર નામો માટે કોઈપણ પાસા લેવામાં નથી આવતા રૂઠરની ખાસ ફોન બુક છે તે દરેક રીંગે રૂપરૂ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી ફોન સંબંધમાં તાર લેવા તથા મોકલવાથી ઘણા સરને દરેક કામ લોકો સહાય છે.

જ્યાં રૂઠર ફોનમાં આવેલા તાર રૂઠરની કંપની તેના અરખ કરી લેનાર બંનેને ઘણી રકમ છે.

જુલુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો

મિનેસ્ટર,
રૂઠરની લિમીટેડ,
ટ્રેડિંગ બીલ્ડિંગ્સ,
૫૨ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ,
ડુરબન.

રૂઠરની બીલ્ડિંગ્સ,
સેન્ટ નીકોલસ ઓફિસ,
કેપટાઉન.

અથવા રૂઠરની એજન્સી,
ધી કોર્નર હાઉસ,
કમીશનર ઓફિસ,
લેન્ડાન્સપ્લેસ.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots. 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 3 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 62, Telegraphic Address: "K. ROTA.

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KIJOTA & CO., Nigel.

બહાર ગામના એજન્ટો.

આ જાણુ છુટક ધરારની સમગ્ર ખાતર દર અઠવાડીએ ધી પાલીક લાયબરેરી, ૧૫૧ કવીન સ્ટ્રીટમાંથી લાયબરેરીના સેક્રેટરી મી. દીવાન પાસેથી દર શનીવારે નવ પાગલા પત્રી તથા પેનીના દાખથી મળી શકશે.

ફ્ટંગર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બોક્સ ૬૭

વેરુલમ—જાણુ તાલવંતસીય.

પી.સ.અમ—મી. માદનનાથ ખંડેરીઆ. બોક્સ ૧૧૦

(કમ્પરલી—મી. તુલસીરામ. બો. ૩૧૨.

ડેલાગોઆએ—મેસર્સ વજાસ અને લાલચંદ. બોક્સ ૬૨.

ગ્રાહકોને માટે.

અમારા ફેટલાક આદરે પાસે હવે ગળ સાલવું લવાજમ ગારી છે તેઓએ તે નાણા જલદીથી મોકલી આપવા મેં. કવની.

લવાજમ તથા ગલેર ખચરના ચક વગેરે 'International Printing Press' ના નામથી મોકલવા.

લવાજમ, ગલેરખચર, જોગ વગેરેને તમારો પત્રખચરદાર નીચેના શીરનામ કરવા.

મેનેજર.

ઈન્ટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

પીનીકસ, નાનાજ.

તસવીરો.

આ જાણના વધારા નરિદિ બહાર પાડવ માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે થી દરેક ૩ પેનીની કામને મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિંદના દાદાબાઈ તવરેશ; જરૂરીસ અરુદીન તમચઅણ; ધી પ્રિન્સિપલ અચર મેરર ફાર; ના. હબીબ ઉલ્લાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાજી તહર અલી તથા મી. અદમઅલ મીઆખાન.

ધી હરબન ફોલ રાપસાઈ.

પર કોમરુદીઅલ સેન. કંપન.

જણાવતી તમા ફેરો ફોલસા અને જાણવણના લોકો-છુટક તથા જણાવેલ-સરના દર, બોક્સ ૭૫. રૂબી સરનાઈ 'રસાયણોઆ' લેવાફોન ૬૪૬.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSODOP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

TAYOB ADAM,

GENERAL MERCHANT
Butha Buthe,
Leribe District, Basutoland.

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER,
ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.
125a Grey Street, DURBAN

HORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 342, DEL 1000 SAN.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Grocery.

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 37.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.
MADRAS GOODS A SPECIALITY.
139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.
Telegraphic Address: "PERFORMER."

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O., Box 34.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATIONS, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Specialty.)
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snock,
NATAL DISTRICT.
Messrs. Jubbah & Sonabjee Bros. Durban.
બુકુ મેલુડી મીલ શુક.
અનરેલ મરચડા,
126, ડેસલ સીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Color Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1320, Johannesburg

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Pothandor."
Telephone 864.

સરેલો અને ઉચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાટ્રા સીગરેટ બીર વર
ઈન્ડીયા રીન વગેરે ભવની તમાકુ નીચે
કરનામે મળશે.

સન બોર્ડ ટોબાકો વર્કસ.

164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

બાઈસીકલોના મોટા જથ્થો.

બાઈસીકલોના મોટા જથ્થો. બુટી બુટી
ભવની બાઈસીકલો કીમત પાઈડ ૧-૨૦-૦
(કેશ) થી અથવા માસિક દફતેથી અમારે
ત્યાંથી મળશે. હરેક ભવન બાઈસીકલ
રીપર કામ પણ સારી રીતે કરી આપવામાં
આવે છે.

એ. કે. એન.

૧૩૧ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.

General Dealers,
Wholesale and Retail,
બ. બ્રહ્મહીમની કુ. બ.
હાલસેલ ન રીટલ મરચડા
Corner BURGERS and MARKET STREETS
STANDERTON.
Box 27. Telegraphic Address: EBRAHIM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 18th May, 1907.

No. 20.

P.O. Box 155

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Everything,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

કેપની તાજ સનૂક
મછી અને મોટી
કળીનં લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—
B. EBRAHIM ISMAIL & CO.,
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.
Cable & Tel. Add.: "Kathorlin."
Telephone 224.

જયધાન ત્ર માલના વેપારી.

તમાકુ, બીનીસ, મકાઈ, કાંઈ પણ વસ્તુ મળતી
મલનીલ કાંઈ જાણનાર તેમજ પરમરણ સેવકો હાથ
પી કાલીપરો દરવાજો આવે છે. વખતે જાણ માટે
નિમને સરનામે પુછાવી ખાતરી કરો જેવું.
Tel. Add: Gandhi, ૩૨, ૩૩, નાવી, દુબાઈ.
A. M. Gandhi, Tun goat.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

થાપણ પાઈડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આમતો વિશે ધણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box ૩૩. Tel. Add.: "POSBANDAR."
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંટ ને કાપરાન
એજન્ટ.

વોલ્સ્ટ્ર. ૧૩૫, ૧૩૬, ૧૩૭, ૧૩૮.
દરબાન.

Telephone 364

મકાઈ

રોકડા હામથી અને મકાઈ ખરોદોએ છોએ.

અનાજની બેગો.

નવી તથા જુની બેગો અને વેચોએ છોએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 879.

Tel. Address "MILLING."

Tel. Add:

"RUSTOMJEE"

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
983.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natid Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

P.O. BOX
441.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન એન્ડ બ્રદર,

Tel. Address
"ABOUBAKER"

તરફવાર રેકામના વેપારી—દરબન, (નાતાલ).

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સુધે મજી અમારા આરતીઆના દિસાણે વેચી નાખવાની છે.
તેથી લેનારને બહુ ફાવેલું બાવે મહી. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

-ALSO ESTATE OWNERS

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167 Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

જયાખંધ માલના વેપારી.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,

Box 45 Tel. Add: "SULIMAN,"

VOLKSRUST

ARMSTRONG BROS.

38 Field Street, Durban

લેટમાનો સામાન, હરતરી, બતીઓ, તેડ,
રંગ તથા તેના પ્રક.

કાચનો સામાન, શેરશતરી, બેનેમલને
સામાન. વગેરે વગેરે. કાળજીથી પેક કરી ૦૨
વગ ઢીલીવર કરવામાં આવે છે. આપને આરે
નોંચેને સરનામે પુછા.

અર્મસ્ટ્રોંગ બ્રદરસે,

૩૮ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ, દરબન.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS.

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ થીપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એક.
હરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય
સુધી જુનું નામ રાખવાનું ઇરાજુ હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. આ
લે છે.

જયાખંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટગુડ્સ, કપડાં બર,
મુદ, કાપરી માલ. હાઈવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મરચંડ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAYAT BHABHA & Co.)

Tel. address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

349 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PABULAK," Box 254.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

સાંધી મુંબઈ, ડેલાગોઆમે થઈ, સીધી મુંબઈ
સ્ટોમર અમરુખી.

૫૦૦૦ ટનની.

Will sail on or about 10th June.

કરબનધો તારીખ ૧૦ જુનના અરસામાં ઉપડી જશે.

સદરજુ ગ્રાહનની ઉપર જણાવેલી આગમોટ નવી બનેલી તેમજ અંધ આત્રની અને કેક વગેરે દરેક જગ્યાએ વીજળીની બલીથી અજવાળું આપનારી દરબનધો ઉપર કબેલી તારીખે ઉપડી ડેલાગોઆમે બંદરે થોડા કલાક રોકાઈ ગીધી મુંબઈ સારું હંકારી જશે. દરબનધો ઉપડેલી દીન ૧૫ જેટલી ટુકી મુસાફરી કરો મુંબઈ પહોંચી જશે માટે રવરેશ જનારા બંધુઓને આ અમુક તક આપી એજ આગ બોટમાં મુકક જવા તથાથાર થઈ જવાની બજામણ કરીએ છીએ, જે બેસ જવાનું થાશે તો મુંબઈ પહોંચતાં ૧૭ દિવસ ગ્રામશે.

એ લેનની મુંબઈ ખાતે જનારી દરેક આગમોટમાં ચુકા, જનર, ખતતજી, ચુસલ ખાતું ઇલાદી દરેક પ્રકારનો કેટલો બધો સુગ છે. તેનાથી કેટલેક સાહેબ અંગણ દશે નહિ. (બીજી લેનમાં એ મુખના મેહતાજ થશે.) હમારે મોટે વધારે વખાણ નહિ કરતાં એટલું તો જણાવીએ છીએ કે ઉપલી લેનની આગમોટની અંદર મુસાફરી કરી મુકક પહોંચી ચમેલા કેટલાક સાહેબોના કાગળો તેમને મળેલા મુખ વિશેના અમારી પાસે મેહુદ છે તે તેમજ ખતરી કરી લેવી.

સદરજુ લાઈન દીન પ્રવીદીન લોકપ્રીય પરી નથ છે તેનું મુખ્ય કારણ એ લાઈનમાં પાદોજરોને મજતી સુખાકારી છે. જે સબુને જહેર છે.

વધુ ખુલાસા મદિ તોએ લખેલે સીરનામે લખો અથવા બંને મળો.

Messrs King & Sons,

West Street Durban.

Messrs M. C. Anglin & Co.,

339 Pine St. Box 59,

Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગલીઆ કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૯.
દરબન.

મેસર્સ મુહમ્મદ ઇસમાઈલ મીયાની કુ.

વેસ્ટ બોક્સ ૩૫૫૬, બેલાસબરમ.

મેસર્સ પટેલની કુ.

વેસ્ટ બોક્સ ૨૦૮, હાઈડેરેબ.

Messenger's sale

Without Reserve

બહુરખખર

એવન્સ એન્ડ કુ. ડેલાઈ બોક્સ સ્ટોર, પ્રીન્સ આલફ્રેડ સ્ટ્રીટ કરબન શરવાર ના. ૨૩ એના રોજ સવારે સાડા ૬ થી વાગે રોકડેથી કારટના મેસેજરના કુકમથી નીચે જણાવેલ કામતી નીચમ માણે વગેરેના ૧૫ પાકીટ બહુર હરરાજીથી વગર રીઝર્વ રેવી નાખશે.

ઉપર જણાવેલ ૧૫ પાકીટમાં જે કામતી પથરા છે તેના નામ નીચે મુજબ છે :-

સુનીશનન, સુનીશન, સફેદ અગાકુટ, રૈવો નીલયવેલાહ, પચ્છે, અરનહ, મંગા બોલવીન, નીલમ, નીલમ કમશોન, પચ્છોતોરમલી, નિલયકીરણીય, પકીશમ, કોમદા, બોપાલ.

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mohammedan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Govindurghava Iyer, Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambikacharan Mazumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atikulla of Dacca, Mrs. Sarajoni Naidin, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 8. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economies. By the late Mahadev Govind Ranade. Contents:—Indian Political Economy; The Re-organization of Real Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference—Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1.8.

Aggressive Hinduism. By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Hahn Girindanath Dutt, B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price, Rs. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 8.

Herbert Spencer's Economics. An exposition by Dr. Gughelino Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 2.

Tales of Marlada Roman.—By P. Ramchandrarao Averbil, Retired Statutory Civilian. As. 8. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subramaniam Pantulu. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATHAN & Co.,

Expansive,

Madras.

વેબસ્ટર એન્ડ કુ.

પક્ષાજ સરના કારે વેચવાના છે.

બગતજાના લોકો, વિલાયતી કોલસા

૨૦ અમરેની રોક, બોક્સ ૩૬૬.

ટસીફોન નં. ૨૮૨.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for the Agency and at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

D. ASMAIL,

General Merchant & Importer.

P.O. Box 41, Opposite Standard Bank.

Tel. add. 'TACE,' KLERKSDORP.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 60. Telegraphic Address: "KHOTA,

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch: — KHOTA & CO., Nigel.

રૂઢરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરના દર.

રૂઢરની કંપની કાંઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરાકોને દર સરેશા દીઠ એક શીશીંગ અને કંપની રીએન્ડ આપવામાં આવે છે.

રૂઢરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કાંઈપણ ભાગ પર પેસા મોકલી શકે છે.

રૂઢરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેના સરનામાં રજીસ્ટર કરે છે. આ રજીસ્ટર નામો માટે કાંઈપણ પહોંચા લેવામાં નથી આવતા. રૂઢરની ખાસ કોડ બુક છે તે દરેક રીતે સુવિધા છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સંબંધમાં તાર લેવા તથા મોકલવાથી થકા સરતે દરેક કામ લેવાની સહાય છે.

વળી રૂઢર કોડમાં આવેલા તાર રૂઢરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર બંનેને શીશી કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

મિનેગર,

રૂઢરની એજન્સી,

કેપીટલ બીલ્ડિંગ્સ,

૫૨, પ્રીન્સ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

રૂઢરની બીલ્ડિંગ્સ,

સેન્ટ ન્યોબર્ગ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઉન.

અથવા ફાર્સની એજન્સી,

ધી કોરનર હાઉસ,

કમીસનર સ્ટ્રીટ,

જોહાન્નસ્બર્ગ.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

તસવીરો.

આ જાપાન વધારા તરીકે ખહાર પાડવા માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે થી દરેક ૩ પેનીની કામતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિંદના દાદા દાદાભાઈ નવરોજી; જરૂરીસ બદરૂદીન તકયબજી; ધી ઈસ્મિન એચર ખેરર કોર; ના. હબીબ ઉલ્લાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાજી વજીર અલી મી. આદમજી મીઆખાન મી. ઉમર હાજી આમદ અવેરી.

Indian Opinion

VOL. V.

PHENIX, NATAL, SATURDAY, MAY 18TH, 1907

No. 20

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
The Transvaal Permit Office Boycott	185
Mr. Curtis on Himself	185
Another S. African Indian Barrister	186
A Parallel	186
Straining at a Gnat!	186
OTHER ARTICLES:—	
Passive Resistance	186
The Anti-Asiatic Law	188
Johannesburg Jottings	189
The "White" League	189
A Statement by Mr. Churchill	190
Durban Notes	190
A Book—And Its Misnomer	190
Indian Parents' Duty	191
Facts and Comments	192
CORRESPONDENCE:—	
Passive Resisters	192

Indian Opinion

SATURDAY, MAY 18TH, 1907.

The Transvaal Permit Office Boycott

THE word "boycott" has, latterly, been very much used, as, also, abused, and yet, we are forced to use that term in order to describe in one word the action that must be taken by the Indian community in connection with the Permit Department of the Transvaal. It is true that, superficially, a boycott of the Permit Office means for British Indians a loss of even the few permits that are doled out to British Indian refugees after they have been subjected to a tormenting examination and an equally tormenting delay. And, yet, if the Indians are to be consistent, the first preliminary to the gaol resolution must be the stoppage of all communication with the Permit Department, whether in the Transvaal or through the Agency at Durban, for it is clear that, if the British Indians who are already in the Transvaal, not wishing to submit themselves to the loss of freedom entailed by the new Act, are willing to suffer imprisonment, those outside the Transvaal and intending to return to it again, whether permanently or temporarily, cannot and must not bring themselves under the new Act by making applications for permits, or by continuing their applications already made. The British Indian in the Transvaal is engaged in a life-and-death struggle, and, if he is to come out of it scatheless, he must be prepared to sacrifice material wealth and whatever prospects the Transvaal may offer. They can be of use only for

one who is otherwise able to carry himself with some degree of manly self-respect. Deprive British Indians in the Transvaal of the last vestige of such respect, and all their wealth must be to them an abomination. We hope, therefore, that the suggestion made by the British Indian Association will be warmly taken up by the Indian community.

And, here, we would ask young Indians, who have time at their disposal, to do a little bit of real missionary work. Neither the Association nor the columns of this journal can possibly reach every individual Indian. It is necessary, then, for young Indians, having zeal, ability, and the necessary leisure, to go about and canvass every Indian, place before him the true position, and ask him to have no dealings with the Permit Office, and, being in the Transvaal in possession of a *bona fide* permit, to be prepared to take the fullest consequences of a breach of the Act, by refusing to submit to the ordeal of taking out a new permit in exchange for the one already in his possession.

Mr. Curtis on Himself

WE have already referred to Mr. Curtis' long letter in the London *Times* on the Asiatic Registration Act of which he is the author. We can touch but lightly upon its glaring inaccuracies. For instance, he states that the Act is intended "to regulate the immigration of Asiatics into the Transvaal." As a matter of fact, it does nothing of the kind, as stated by Mr. Duncan. An immigration Act has to be passed for regulating such immigration. Mr. Curtis has again charged the distinguished Anglo-Indians, who composed the deputation that waited on Lord Elgin, with exaggeration and inconsistency, by giving the history of the anti-Asiatic legislation in the Transvaal, and showing how harsh the Law 3 of 1885 was, and how much relief British Indians obtained after the British flag once more began to wave over Pretoria.

But, if we may turn the tables, whilst it is totally untrue on his part to say that the British public has been misled by exaggerations, Mr. Curtis has, undoubtedly, gulled the British public through the columns of the *Times* by, perhaps unconsciously, omitting two main facts, namely, that, owing to the protection granted by the British Government during the pre-war days, Law 3 of 1885 was a dead law, so far as compulsory removal to locations and deprivation of licences to trade were concerned, and there was no system of espionage once an Indian entered Transvaal territory.

Mr. Curtis has also forgotten to mention that an Indian refugee has often to wait for months, even as long as two years, before he can re-enter the forbidden land, and that whatever relief Indians have obtained has been obtained in spite of strenuous opposition by the Government. Indians are truly "thankful" to the local Government for having had provided for them the luxury of a law-suit in the Supreme Court, which cost them over £500, and it was only then that Indians were able to trade as freely in the Transvaal after British occupation, as they did before with this difference, that, during the pre-war days, they were advised to defy the Republican Government and to trade without any licence at all. Mr. Curtis has also omitted to mention the fact that, before the Supreme Court decision was given, Sir Arthur Lawley and all the other officials were busily engaged in rooting out every Indian licence. The famous Bazaar notice is still green in the memory of those whose doom it was intended to seal.

In discussing the Act, also, Mr. Curtis has been less than fair in talking of a wholesale entry by unauthorised British Indians. For he, of all persons, must know that all those who have entered the country without lawful permits are really untouched by the Act, because they are liable to expulsion not under the Act, but under the Peace Preservation Ordinance. However, our present purpose is not to discuss Mr. Curtis' own exaggerations, for, to say the least, he has now had his wish fulfilled, in that his measure will soon, in his opinion, ornament, in the opinion of Indians, disfigure, the Statute Book of the northern Colony.

But we wish to join him in mourning over the fact that the Imperial Government did not, when it was suggested by the local Government two years ago, appoint a Royal Commission, and we wish, also, to join him in his demand for such a Commission even now. We believe, and that not without reason, that the outcry against British Indians is simply froth, and due to interested agitation. If an impartial Commission were appointed we would, at least, have an accurate judgment as to whether the Transvaal is in danger of being flooded by Asiatic immigration; whether, in reality, Indian competition has exerted an unhealthy influence on trade in general and European trade in particular; and whether such competition, by reason of Indians' mode of life, more than counterbalances the other natural advantages possessed by the rival European traders. We should then also learn, what is a matter of common knowledge for those who

would endeavour to understand, whether there is not a species of European competition which is far more deadly than Indian competition could ever be. Mr. Morley has emphatically stated that Commissions are useless. We cannot share the view. We are free to confess that a Commission like the one suggested by Mr. Curtis is not likely to solve the Indian question entirely, but it will certainly materially assist in its solution. We, therefore, welcome Mr. Curtis' suggestion and cordially support it; and we can only hope that the Imperial Government will see its way to appoint a Royal Commission.]

WE HAD OCCASION TO CONGRATULATE

Another South African Indian Barrister

Mr. Joseph Royceppen and his relatives on the former's having graduated at Cambridge. We have now the pleasure of congratulating them on Mr. Royceppen's having passed his Bar Final examination. He may now be in our midst any day. That would bring up the total of Indian barristers practising here to four. In our opinion, the usefulness of the liberal education received by them can be measured only in so far as they use it for the advancement of their countrymen. Of all the countries in the world, perhaps India to-day, whether within her own borders or outside, has the greatest need of the talents possessed by her sons, and we hold that, before Indians who have received a liberal education can make such public use thereof, they will have to adopt voluntary poverty. Indeed, we are not sure that it is not the duty of every man to limit his personal pecuniary ambition. Whether, however, the larger proposition can be sufficiently proved or not, the smaller one we have already laid down is indisputable. Apart from the work of securing ordinary civil rights for their countrymen in South Africa, Indians like Mr. Royceppen can do a vast amount of useful and quiet work in the way of internal and social reform. We place before them the self-sacrificing example of the late Mr. Manomohan Ghose and the late Mr. Kalicharan Banerji, both of them brilliant lawyers, who not only placed their legal ability at the disposal of their countrymen, but also their riches.

WE HAVE MORE THAN ONCE, IN THESE

A Parallel

columns, drawn attention to the remarkable parallel that exists between the treatment accorded to the Jewish people by Eastern Europe and that which is meted out to the British Indian community in South Africa. We have before us a letter reproduced by the *Spectator* addressed by the late M. Pobiedonostzeff to a correspondent in reply to a question asking for his views on the Jewish problem. In the course of this epistle the late

Procurator of the Holy Synod remarks that "Here one only hears complaints of the populace against the Jews who are spread over the whole of Russia, since the agricultural and labouring population cannot compete with the Jews, a vast number of whom have been left us as a legacy by old Poland." If we substitute "British Indians" for "Jews," "the Transvaal" for "Russia," and "the Boer Government" for "old Poland," the statement is on all fours with what has been urged against the British Indian community in the northern Colony. And it is a matter of regret to us to note that, amongst the most bitter opponents of the Indian trader are the representatives of these very people who are being even more mercilessly treated in Russia and Roumania than are British Indians here. There are reasons and causes for all this, into which it is not necessary for us at the moment to go, but it is, perhaps, as well to once more emphasise the folly of that sentiment which apparently everywhere animates the natives of a country towards any alien element that may be resident therein. It is a sad reflection, indeed, that these same persecuted aliens, in their turn, become the worst of persecutors. It is to be hoped most devoutly that the British Indians in South Africa will learn the lesson of self-restraint and respect for the rights of others in the struggle in which they are now involved.

"INDIA," OF THE 19TH, STATES THAT, Straining at a Goat!

at the sixth meeting of the Colonial Merchant Shipping Conference, which was held at the Foreign Office some weeks ago, with the President of the Board of Trade, Mr. Lloyd-George, in the Chair, a resolution was proposed in opposition to the employment of Lascars, Coolies, Chinamen, and other Asiatics on vessels owned, registered, or chartered to trade under the jurisdiction of the Commonwealth of Australia or the Colony of New Zealand. After some discussion, the motion was withdrawn at the request of the Imperial delegates, who "pointed out the undesirability of passing a resolution which might be interpreted as a reflection on British Indian and other subjects of the King-Emperor." It is a matter of historic curiosity to-day to find the Imperial Government straining at the goat of a resolution which "might" be interpreted in terms derogatory to the dignity of British Indian subjects of His Majesty, and swallowing the camel of the Asiatic Law Amendment Law, which, in actual practice, and as has been admitted by Lord Elgin, is interpreted, by Indians, as a reflection upon the latter in that it singles them out for special class legislation and deprives them of their personal liberty. Circumstances alter cases. It is said. What were the circumstances that

altered the case in this instance? Was it the fact that, whereas the Colonial Merchant Shipping Conference passed by almost unnoticed, the Colonial (or, as it is in future to be designated, the Imperial) Conference was held with such a flourish of trumpets and such a feverish acclamation of the Colonies, the Empire, and everything connoted by those Imperial entities in the public mind, that the Secretary of State for the Colonies preferred to risk the disapproval of the voiceless people of India rather than the adverse vote of an Imperial-minded Transvaal?

Passive Resistance

And the Anti-Asiatic Law

The following circular letter to the Johannesburg press has been forwarded to us for publication:

Sir, -It may interest you to know that in addition to the Klerksdorp Indian community, the Indian communities of Krugersdorp, Germiston, and Heidelberg have held meetings resolving that the Indians in these places will go to gaol rather than accept the new law. I understand that similar meetings are being held all over the country for a like purpose. -I am, etc.,

H. S. L. POLAK,

(Acting hon. secretary, British Indian Association).

May 9.

The "Star"

[Commenting upon the above, the *Star* said:

Mr. H. S. L. Polak, the acting honorary secretary of the British Indian Association, notifies us to-day, as a matter of interest, that the Indian community of Klerksdorp, Krugersdorp, Germiston and Heidelberg have held meetings, at which it was resolved to go to gaol rather than accept the new Asiatic Act. Mr. Polak understands that similar meetings are being held all over the country. It is worth remembering, therefore, that if any section of the Asiatic community should, under the influence of their leaders, be so foolish as to entertain this proposal, the Act provides a salutary means of dealing with their contumacy. Section 8 of the Act provides *inter alia*: "Any person who shall fail to make application for registration as required by this Act, either on his own behalf or as guardian on behalf of an Asiatic child, shall be liable on conviction to a fine not exceeding one hundred pounds, and in default of payment to imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding three months." Then if within a period to be prescribed by the Colonial Secretary any Asiatic resident within the Colony fails to comply with the terms of the Act, he may be arrested and brought before a magistrate; and in the event of his being unable to prove that he is the lawful holder of a certificate of registration, or that his failure to register has been due to good and sufficient cause, he "shall" be ordered to leave the Colony within a specified number of days. The most bitter opponents of the Asiatic trader would probably not be sorry if the proposed "passive resistance" movement resulted in the deportation of the most aggressive agitators. Freed from the domination of the latter, we believe the great bulk of British Indians lawfully domiciled in the Transvaal would soon learn to appreciate the greater security which the Act confers upon them and to recognise how much they have been misled as to the real effect of the new legislation.

The "Rand Daily Mail"

The *Mail* writes as under:

We sincerely trust that Indian residents in the Transvaal will not persist in their opposition to meet the enforcement of the new Ordinance, recently sanctioned by the King, with "passive resistance." It has hitherto been the invariable experience of those who should be qualified to express an opinion that martyrdom, without public sympathy, is one of the duldest and least profitable of all the professions. It should by now be obvious to our Indian fellow-subjects that the people of the Transvaal have made up their minds on this particular question, and that whatever sympathy passive resistance on their part might excite in England from a few misguided, unemployed ex-members of the Indian Civil Service, now promoted to the rank of vice-presidents of the Aborigines Protection Society, it would produce absolutely no effect on local opinion and elicit no practical sympathy from the Imperial Government. They will not benefit themselves or their fellow-countrymen in any part of the world by the payment of heavy fines or by a temporary sojourn in any of our jails. We are influenced by no spirit of hostility towards them. We are even ready to admit that race and education might transform into virtues those qualities which now seem to us venially vicious. But with us it is a question of self-preservation; and the virtues of a dangerous competitor were never yet so transcendent as to secure the good-will and assistance of his rival.

A Significant Incident

The *Star* has the following telegram from its Standerton correspondent:

Standerton, Friday (Special).—Having read Mr. Polak's letter with reference to the Asiatic Act, appearing in yesterday's *Star*, I have attempted to elicit information as to whether the local Indian traders agree with the proposal therein contained, and find that they are unanimously of opinion that on passive resistance to the measure depends their only hope of nullifying its operation, which they claim is subversive of their rights as British subjects under the Crown. Mr. Gandhi, the leader of the Asiatic movement, is expected to pass through Standerton by train this afternoon, when he will be met by a deputation, with the request that he should attend a meeting, to be held here towards the end of the month, for the purpose of discussing various details connected with concerted action to be taken throughout the Colony.

Standerton, Friday (Special).—I gather from conversations I have had with several of the more important Indian storekeepers in town that the indignity of imprisonment likely to be inflicted for evasion, already resolved upon, of certain provisions contained in the new Asiatic Ordinance is considered by them of but secondary importance to the stake at issue. The movement, as far as Standerton is concerned, is as yet in its infancy, and the utmost reticence is observed as to the actual lengths they are prepared to go in offering opposition to the Act.

It is, however, a foregone conclusion that the widespread dissatisfaction is not likely to be allowed to languish through lack of funds, for I have it from an authoritative source that the better-class Indians have already pledged themselves to contribute large sums of money towards the expenses of the campaign now being entered upon, and to pay such fines as may from time to time be imposed by the Government upon members of the British Indian Association for contravention of a law which they have neither the wish nor the intention of observing. The workings of the Oriental mind are at all times difficult to fathom, but, arguing from deduction, the conclusion is arrived at that the leaders of the movement hope to exemplify the Indians' position by comparison of their business methods with those of a certain type of white man, which to their (the Indians') mind tend to lower the whole race in the eyes of the Kafir population, owing to undue familiarity with them; while at the

same time the authorities are said to wish with one eye at enmities committed by foreigners, yet the other eye is kept wide open for the purpose of discovering ways and means of placing disabilities, by legislative measures, upon British Indians, whose only fault, they say, are strict attention to their own affairs, plus the disqualification of colour. This aspect of the situation will in all probability be brought prominently before the Home Government for adjudication, with the hope that the Act may be repealed, or in some way made less stringent in its conditions.

[Note.—The British Indian residents of Vereeniging and Germiston have likewise joined in the resolve to refuse to re-register.]

The Fourth Resolution

For the last month, our Gujarati columns have contained letters from British Indians all over the Transvaal, to the effect that the writers were prepared to go to gaol, in terms of the fourth resolution unanimously passed at the September Mass Meeting, rather than submit to the shame of compulsory re-registration under the new Law, since this measure has now been promised the Royal Assent, we publish below a list of names of those who have so bound themselves in our columns:

MESSRS. Bhagotji Chhinna Bhyat, Mania Chhania, Essop Mia, Fakir Sulaman Chorase, M. K. Gandhi, Gangaram Kalida, Gulabhai Kikabhai, Haji Abdool Latif, Ratanjee Rugoath, Johannesburg; Ahmed Mahomed Cichhaha, Manji Nathoochai Ghelani, Moosa Cassim Dawood, M. E. Nagadee, Noor Mahomed Ayob, Ismail Essop Rayjee, Pretoria; Adam Adamjee, Hassan Moosa, Potchefstroom; Cursedjee H. Dassi (on behalf of the Indian Committee) and Sulaman Ebrahim Jiali, Krugersdorp; Sulaman Ebrahim Bhyat (on behalf of the Rustenburg Indian United Assembly, numbering from 30 to 40); Ebrahim Mahomed Kaji (E. Ebrahim & Co.), Mahomed Omar Bhara, Standerton; Ahmed Mahomed, Chandbhai Valibhai, Lindley's Poort; A. M. Bhyat, Heidelberg; Ebrahim Asvat, Mahomed D. Bharucha, Essopji Ebrahim, Vereeniging; Mahomed Davji Patel, Wakkerstroom.

We have, later, received the names of resisters at Johannesburg, Pretoria, Potchefstroom, Germiston, Rustenburg and elsewhere, to the number of 55.

Mr. Gandhi's Letter

Mr. M. K. Gandhi, in the following letter, to the *Star*, has outlined the position assumed by himself and other leaders who are advising the British Indian community in the Transvaal to adopt the idea embodied in the phrase "passive resistance":

In your leaderette on Mr. Polak's letter regarding the Asiatic Registration Act, you state that "the most bitter opponents of the Asiatic trade would, probably, not be sorry if the proposed passive resistance movement resulted in the deposition of the most aggressive legislators." Unfortunately for the "bitter opponents," so far as I have been able to see, there exists no such provision for compulsory deportation, as you seem to think there is. If, therefore, their wish is to be

satisfied, a new Act will be necessary to drive out of the Colony by physical compulsion those Indians who, in their own opinion, are doing a service to their country and the Empire in their struggle to retain for their countrymen some degree of self-respect and manliness. You proceed to add: "Freed from the domination of the latter, we believe the great bulk of British Indians lawfully domiciled in the Transvaal would soon learn to appreciate the greater security which the Act confers upon them, and to recognise how much they have been misled as to the real effect of the new legislation." One can quite understand your inability to enter into the feelings of British Indians. You have misread them entirely if you think that there is a single Indian who is likely, after the withdrawal of the domination (which does not exist), to appreciate the "greater security" conferred by the Act. In spite of my efforts to detect it, I have failed to trace any greater security. There can be no question of misleading the mass of the Indians as to the real effect of the new legislation. The issue is simple. Compulsory registration involves a special restriction on the personal liberty of the subject because of the colour of his skin. It has been put before the Indians in the Transvaal that such legislation amounts to a deep humiliation and a kind of slavery. They have, therefore, been advised that they ought not to barter away their present comparative state of freedom for the state prescribed for them by the new legislation, no matter how tempting it may otherwise appear to be. The above is the position they will be reduced to, according to my view, under the new legislation.

In order to avert the degrading blow, I have ventured, also, to tell them first, that it is their duty firmly and respectfully to decline to submit themselves to re-registration under the Act; secondly, that, seeing that the Transvaal is their adopted home and that they are without any voice in the choice of their legislators, the only effective way in which they can make themselves heard is to stand to the ultimate result of a breach of the conditions of the law, namely, to prefer gaol to either re-registration or leaving the country on paying the fine; and thirdly, that, consistently with the above attitude, they should cease to have any communication with the Permit Department, and should ask their friends and other Indians who may wish to re-enter the Transvaal not to apply for permits, either temporary or permanent, under the new law.

If it be said that both the last-mentioned points distinctly advance the anti-Asiatic purpose, so be it. It merely proves what I have often said—that the struggle, on the Indian side, is not to grasp as much of the Transvaal trade as possible, but to remain in the country with dignity and self-respect, and not to sell their birthright for a mess of pottage.

I admit, and many English friends have told me, that my advice may not be widely followed. I shall still be content if the misgivings of such friends prove to be well-founded. And, if British Indians choose to submit to the servitude which the legislation seeks to impose on them, I can only say that we shall have deserved the Registration Act. We are undoubtedly put upon our mettle, and it remains to be seen whether, as a body, we shall rise to the occasion. I consider that the attitude now selected is unexceptionable, and I claim for it from the brave Colonists not censure but praise. But censure or praise, it will be childish and selfish for myself and my fellow-workers to turn aside from a course which has been dictated by a conscientious purpose.

THE WHITE MAN'S BURDEN. A well-known Anglican Bishop, recently returned from India, addressing a Temperance audience, remarked with sorrow that the only drunken people he had seen in India were British soldiers.

The Anti-Asiatic Law

A Reply to Mr. Curtis

The following letter from the Editor of this journal has appeared in the columns of the *Johannesburg Star* recently, on the subject of a letter addressed to the *London Times* by Mr. Lionel Curtis, M.L.C., and published simultaneously in the *Johannesburg organ*.

Mr. Lionel Curtis has contributed a long letter to the *London Times*, which, I observe, you conveniently publish simultaneously in your journal. It must be a matter of the greatest satisfaction to the public to observe the close relations existing between Mr. Curtis, yourself, and *The Times*. At this opportune moment, may I request the courtesy of your hands of sufficient space to reply faithfully to Mr. Curtis's address for the publication?

Apparently, the hon. gentleman has omitted to remember that the function of counsel for the publication is rather judicial than speculative. It is well known that Mr. Curtis is the author of the measure which has just received the Royal sanction, and his purpose will naturally be to use every endeavour to assure his bantling the favourable opinion of the Imperial authorities. To this, it may be granted, he has succeeded.

Mr. Curtis believes that the British Indians in South Africa are better treated today than they were under the Dutch Government. He is welcome to his belief. The British Indian community differs from him, and that community should know the circumstances far better than ever Mr. Curtis can possibly do. For his further instruction, I append an extract from the statement submitted recently by the British Indian Association to the Constitution Committee:—

BEFORE THE WAR.

1. Indians were free to enter the country without restriction.

2. Payment of registration fee not enforced.

3. Land property not to be held in the name of Europeans.

4. These leases have been expropriated under the Transvaal Land Act.

UNDER BRITISH RULE

1. No immigration permitted other than of bona fide refugees, who left on the eve of war, and they are only admitted gradually and after long delay for the consideration of their applications. Permits are required even for little children, and every Indian has to attach his thumb impression on these documents.

2. Registration fee of £3, on pain of fine not exceeding £100 or imprisonment for not more than six months, strictly enforced. Attempt is being made now to exact registration fees from Indian women and to require them to take out permits.

3. The law against Asiatics holding real property strictly enforced, even in cases where land is required for religious purposes.

4. These leases have been expropriated under the Transvaal Land Act.

5. No separate inquisitorial Asiatic Department.

6. Many harsh legislative restrictions allowed to remain inoperative owing largely to British intervention.

5. Office of Registrar of Asiatics established: is arbitrary in procedure and delays the settlement of individual applications, permits, etc.

6. Inoperative enactments brought into force, and rendered more stringent by Ordinances of Executive order, and British Indians offensively closed in legislation with Kaffirs, savages, and semi-civilised races.

Apparently, the only change since that statement was handed in, apart from the passage of the new law, is that women are exempt from the threatened legislation entirely, owing to the strenuous opposition of the Indian community, and in spite of the efforts put forth by Mr. Curtis and his friends to put this added insult upon the community. I have the honour to represent Mr. Curtis instances the Supreme Court decision with reference to trading in bazars. What remarkable "naivete" on his part! He himself omits to state that the Indian community actually had to fight the British Government on that point, and had to drag the decision from the Supreme Court in spite of every effort exerted by the then Government to insist that Indians should be compelled to do the very thing the Imperial Government had protested against their doing when such prohibition was introduced by the Boer Government. I do not know whether Mr. Curtis is proud of this episode of British history in the Transvaal. If he is, he is to be deeply sympathised with. He does not tell the public that, although the High Court of the South African Republic decided that Indians should trade as well as reside in locations, the Boer Government was unable to compel such trading, owing to the urgent representations of the British Government. Let him not take this battering unctious to his soul. It would be too hypocritical in the circumstances.

Mr. Curtis lays great emphasis on the fact that the new measure abolishes the £3 registration tax that was accepted by a former Liberal Government, but he does not say that everybody, to all intents and purposes, who is entitled to be in the Transvaal has already paid the tax, often twice, although its imposition was to be for once only. Consequently, the fact that the community is freed from the payment of the tax means nothing at all, seeing that only an infinitesimal number owe it. With reference to this legislation itself, it is well to state outright that it goes far beyond Law 3 of 1885. The latter enactment provided for the registration of only those trade Asiatics who came to the Transvaal for purposes of trade or similar purposes. Minors and those not entering this Colony for purposes of trade were exempt under the law. The present measure includes everybody with the exception of women. Supposing that there were no other grievances laboured over by the British Indian community, that single fact would validate the statements made by its representative that the British legislation, in fact, goes beyond the Boer legislation, and, to that extent, weighs more heavily upon its victims than the latter. Mr. Curtis lays stress on the evidence that is alleged to be contained in the 10th book recently issued as to the flooding of the Transvaal with Asiatics not entitled to be in the country, but he forgets that, although Lord Selborne makes certain statements, Lord Selborne speaks as the man who has accepted the word of Mr. Lionel Curtis himself and his subordinates as to the necessity for fresh legislation. To quote oneself in favour of oneself is an argument that would be laughable, were it not so ridiculous. Mr. Curtis and his subordinates have been so frequently upheld in the Magistrates' Courts and in the Supreme Court of the Colony, that he should not be so proud in the country to impose such a burden upon the public, which, in view of its position, to dis-

criminate. But, no doubt, Mr. Curtis is content that the evidence discredited in the Courts of Law of this Colony shall be accepted elsewhere where the facts are not known.

It would be tedious to take the hon. gentleman's letter point by point and expose the special pleading running through the whole document. The anti-Asiatic advocate, who would base his arguments on this sort of thing—that at a time when the Transvaal is undergoing a period of grave depression, when bankruptcies are daily on the increase, Asiatic traders are steadily pressing into it—surely to be ruled out of Court. Since when have rats thrived on a sinking ship?

Mr. Curtis lays stress upon the Imperial pledge that has been made by Lord Selborne to the white Colonists of the Transvaal, but he is singularly oblivious of the Imperial pledges that have been given to His Majesty's British Indian subjects in India and the Transvaal. He is significantly forgetful of Lord Milner's pledge to the British Indian community here that the registration that was voluntarily entered into by it in 1903 should be good and final. Obviously, Imperial pledges are only to be fulfilled, in Mr. Curtis' estimation, when they are in favour of the white population and against the Asiatic peoples. Mr. Curtis moreover forgets, when he lays stress upon the inadvisability of waiting for the report of a Commission, that might have been appointed on the urgent representations of the Indian community, that these representations have been before the Imperial Government for even longer than those of the Transvaal Legislature. I need only refer you to Sir Manchester Bhownaggee's letter to Mr. Lyttelton. However, to proceed further would be to log a dead horse. Mr. Curtis has his wish. The Asiatic Law Amendment Act is sanctioned by the Imperial authorities, and a further insult has been placed upon a long-suffering community. How much further is Mr. Curtis going? What guarantee is there that re-registration will not have to be enforced every month? Be your legislation ever so perfect, if its administrators are incompetent and inefficient, as Mr. Curtis has every reason to know by now they are, it will fail in its purpose. Mr. Curtis has now the satisfaction of professing the amazing belief that he has saved the Colony of his adoption for an avowedly inferior people, who, on the same ground, in the same circumstances, and without any special privilege, are confessed to have failed in the struggle for life against the people whose all-round superiority is now at length by inference realised. That a truly superior civilisation can never finally succumb to a really inferior one is an impossibility, the proof of which Mr. Curtis and his friends have essayed to make. They are to be sympathised with in the task. Meanwhile, the last word has not yet been spoken.

A PREACHER OF THE SIMPLE LIFE.

A "SIMPLE LIFE" crusader is creating some sensation in Cairo just now, writes a correspondent of the *Daily Graphic* (March 30). "Mr. Kurrock, as the reformer calls himself, is preaching and selling his own literature in order to collect funds for founding a home in which people without means, or at least very moderate means, can regain their health which, like his own, has been broken down through modern methods of employment in factories and the like. He sets an example by dressing himself in the simplest fashion—in a long shirt of rough cloth, open round the neck, sandals, and a kind of black smock. His hair is held by a plait, which he made himself. He is a vegetarian and temperance enthusiast. From Cairo he is going to Jerusalem and thence to India."

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

HAWKERS AND PEDLARS. The Krugersdorp Municipality has adopted at its last meeting by-laws and regulations affecting pedlars and hawkers involving many drastic provisions. The Municipality has thus accepted what other Municipalities have trifled with. At a recent meeting of the Johannesburg Chamber of Commerce, the Chamber discussed the advisability of getting the Municipalities to put the regulations for hawkers and pedlars into force. One member, Mr. Niven, feared that the impression might be created that there was a movement on foot to abolish hawkers, but that they should make it clear that hawking and peddling were legal callings. The impression was being fostered, and he thought the White League was at the bottom of it. Quite so. If my readers will peruse the account of the meeting of the White League in another column, they will obtain confirmation of this view.

GAOL BIRDS. It is quite remarkable the unanimity with which one section of the British Indian community after another has publicly notified its adherence to the "gaol resolution" passed at the memorable mass meeting held in September last at the Empire Theatre. Town after town has convened its local Indian population, and has rallied to the banner of passive resistance. From West to East the news has travelled, and Klerksdorp, Krugersdorp, Verconiging, Germiston, Heidelberg, and Sanderton have hastened to add their communal assurances to those of individuals. I have received letter after letter, from Indians all over the country, protesting against the indignity of compulsory re-registration, and announcing their determination to go to gaol rather than submit to such humiliation.

THE ARCH-"AGITATORS." Curiously enough, it will be found that the very men to lead the new movement will be those whose right to be here is undeniable. Many of them have been here for ten to fifteen years, and have had, during that time, large dealings with practically every big European wholesale firm in the Transvaal and Natal. It is not possible to affirm that these men, well-known to every one as they are, need further identification, and being the heads of firms of good standing in the Colony, not only will they not submit to having their own rights taken from them and their personal liberty attacked, but have resolved firmly not to permit such an insult to be put upon those of their brethren who are, perhaps, less well-known, but whose rights are certainly not less actual. Hence they have deemed it their prime duty to stand between the mass of the people

and those who threaten their most elementary privileges. The leaders realise fully that they are bringing down upon their devoted heads the wrath of the men that pretend to speak for the European community, but they will not withdraw from the position that they have accepted, no matter how threatening the opposition may be.

THE B.I.A. Thus, on Saturday afternoon last, the executive of the British Indian Association met here, and solemnly decided upon the future action that it would urge upon the community. Mr. Essop Mia, of Messrs. Suliman Ismail Mia & Co., presided, and the following members of the Committee supported him: Messrs. Coovadia, Caje, Nagdee, Suliman Amud, Imam Abdul Kadir, A. A. Pillay, Bhikha Ratanji, A. M. Bhyat, E. M. Aswat, Ameer Sahel, S. E. Bhyat, V. Naidoo, T. Naidoo, Cachalia, S. V. Thomas, M. E. Gatu, A. Akoojee, Mahomed, Omarji Sale, Bomansha, Gandhi, and others. Mr. M. K. Gandhi, fully realising the importance of the occasion, briefly explained the position and answered numerous questions. He advised that Indians, to be true to their solemn oath and to their manhood, were bound not to submit to the new Registration Act. He also advised that, to be consistent, all communication with the Permit Offices, whether in the Transvaal or in Durban, should be entirely suspended, so far as new permits, whether temporary or permanent, were concerned.

Mr. M. S. Coovadia, the Hon. Treasurer of the Association, rose to move that Indians throughout the Transvaal be advised to adhere to the gaol resolution; that they be advised to suspend all communication with the Permit Offices, wherever situate; that the necessary steps be taken to advise Transvaal refugees in India not to return to South Africa for the time being; and that the necessary expenses for cables and otherwise be incurred. Mr. Aswat seconded, and the proposition was unanimously carried.

THE RESULT. The members present congratulated themselves upon having laid the foundation-stone of the future liberties of British Indians resident in these Colonies, for they fully understood that, should the action of the Transvaal be allowed to pass unchallenged, this would be but the beginning of a very different edifice, which would result in the shutting out of that light of freedom which the British Indian people have a right to expect in every part of His Majesty's dominions.

THE NEXT STEP. It is of interest to point out that, in the course of discussion, it was also suggested that several members of the community should go to different parts of the Transvaal and explain the situation to

every Indian individually. It was recognised that it was the duty of the Association to see that its suggestion reached every Indian. Nothing could be better, and soon not an Indian will be able to say that he does not know the alternatives and which way lies his clear duty.

The "White" League

Market Square Meeting

Drastic Resolutions

A meeting under the auspices of the White League (South African Liberals) was held on the Market Square, Johannesburg, on Friday, 3rd inst. Mr. D. Sniders was in the chair, and there was a fair attendance of the public.

The Chairman, in the course of a brief speech, referred to the struggle of white people in this country for existence. He pointed out that there were about 300,000 school children in the Transvaal, and asked if the Indians were going to continue to take the bread out of the mouths of white people. What would become of their children when they grew up? Referring to the competition of the Asiatic store-keepers, he said that merchants would rather give credit to an Indian than to a white man. At present there were ten thousand Indians in Johannesburg. In conclusion, the speaker advised those present not to allow their wives to go into Chinamen's shops.

Mr. Angus Hay said it was quite certain that the sting had been taken out of that meeting by the news they had seen that morning that Lord Elgin had requested the King to consent to the first Bill passed by their Transvaal Parliament. But they wanted to go further, and to point out that men and women were starving in this town—people who would have had what was sufficient to keep body and soul together were it not for the competition of the Asiatics. He suggested that newspaper sellers should be compelled to take out licences, and urged that this would result in increased employment of white people. He had seen the curse of this cheap labour in South America—that was very wealthy men and men who did not know which way to turn. He further referred to the experience of a stone-cutter at the Simmer and Jack Mine, who had discovered a Chinaman skilled in his own work there. There was another case in which one carpenter was employed underground with eighteen Chinese assistants, and all the white men did was to mark out the work. The speaker then moved resolutions to the effect that on and after June 30th next, no hawkers' or pedlars' licences be issued within the Municipal area of Johannesburg for the hawking of goods; that such hawking be legally prohibited, but

that farmers selling produce grown on their own farms be exempted. He further moved that no licences be issued to Asiatics excepting those who had licences in 1899, and that no further licences be issued to Asiatics for laundry work within the municipal area.

These resolutions were carried unanimously, and the following deputation appointed to convey them to the Government at Pretoria: Messrs. C. A. Lane, Sniders, McIntosh, H. J. Zeffert, and Angus Hay.

Speaking in support of the above resolutions, Mr. H. J. Zeffert said that within the last two years the Indians had sent a quarter of a million of money out of the country. These Indians contributed practically nothing to the revenue, in 1904 having contributed only £1 5s 3d. per head, as compared with £34 10s. 7d. contributed by white people.

Mr. Boshoff spoke on behalf of the Dutch population.

Mr. McDonald, Secretary of the League, said they had lost the ideal of developing the country with white labour and the natives they had at their disposal. He ascribed most of their troubles to the rottenness of the permit system, which, he said, had been introduced to drive the white people out of the country. White people had had every obstacle placed in their way of obtaining licences. He advocated the increased employment of white labour in municipal and other works.—*Transvaal Leader*.

A Statement by Mr. Churchill

South Africa to Regulate her Asiatic Immigration as She Chose

Speaking at the banquet of the South African Association, Mr. Churchill gave the assurance that there would be no interference with the Transvaal, any more than with Canada and Australia; while, in regard to native affairs, the first and last words rested with South Africa. They desired the Dutch and the English to live together in amity and justice, and to keep South Africa open to British enterprise in regard to trade and colonisation. They recognised the right of South Africa to regulate her Asiatic immigration as she chose. (Cheers.) He believed that South Africa was advancing towards unity, but did not know what form the federation would take. He declared that, though the Imperial Government would like to help towards federation, if it could, it refrained from interfering, in order that it could not be said that federation was engineered from Downing Street.—*Reuter*.

INDIAN MAHS. Letters for Bombay, per *A.C. General*, must be posted not later than 5 p. m. on Wednesday, May 22nd, at Durban Post Office.

Durban Notes

By Observer

JURIES CONTINUED. The trial and conviction of the native Mlonga, and his subsequent release on a free pardon, as well as the acquittal of the European assailants, is dealt with by the *Times of Natal* in a strongly-worded article calling for the abolition of the Jury system in cases involving Europeans and coloureds. It pointed out the futility of prating about equal justice under the existing circumstances. It describes the entire incident as a gross miscarriage of justice, the most disgraceful and most disagreeable in the Colony's record, and especially regrettable as giving a handle to the apparently implacable enemies of Natal.

CHRISTIAN SYMPATHY. The Rev. Petr Williams addressed a meeting of the Durban Christian Union at the Y.M.C.A. Hall, on Saturday last. In the course of his remarks, he said that the great obstacle to a religious revival among the Christian churches of Natal was the attitude of Christians to the black races. Until the white people felt towards the black as they felt towards the white, they would be incapable of receiving a real revival. Quite so. One can understand the brutal candour of the "non-believer," in his hatred of colour, but that the professed followers of the meek and lowly Jesus should be colour prejudiced is too painful. Until the attitude of professing Christians is changed, they may well be called hypocrites and whited sepulchres.

A WHITE MAN'S COUNTRY! The Ladysmith Indian Football Club applied to the Town Council for the use of the Oval on Saturday for a match against the Estcourt Indian Club. The Mayor, seconded by Cr. Ellis, at once vetoed the idea. The *Witness* correspondent writes: "This, on the top of the recent popular decision of the Licensing Board, will perhaps help to let our Indian friends see that Ladysmith intended, if possible, to make Klip River Division a white man's country." It also shows what small minds the Ladysmith Councilors are possessed of.

AN EDITORIAL OUTBURST. I clipped the following from the *Ladysmith Gazette*—

By the recent decision of the Licensing Appeal Board for the Klip River Division, ten Indian traders' stores have been closed. When Ladysmith is rid of all its Arab (or Indian) store-keepers, the Editor of this paper will throw a brick through the largest plate-glass window in Murchison Street, and risk being arrested for wilful damage of private property. The indication of approbation might cost him a £10 note, but he would get his money's worth. Hunch for the Licensing Board!

A Book— And Its Misnomer*

A Review

[By the Editor]

(Continued)

Mr. Neame is nothing if not frank. He is not of those who condemn a man for his colour alone. He honestly tells us that he accepts and adopts to the full Lord Milner's strictures upon all whose prejudices exist upon a colour basis alone, and whose mental horizon is bounded by the first streak of colour in a vault of pure white. No, our author relegates the disturbing Asiatic to the limbo of permanent inferiority for one sole and sufficient reason—that there is an unutterable, indescribable, impalpable something that permanently distinguishes him unfavourably from his non-Asiatic brother—if we may be forgiven the sarcasm!—however vari-coloured the latter may be. For Mr. Neame, the world is divided into two camps—the Asiatic and the non-Asiatic. He does not, evidently, believe in the brotherhood of man and his unity with Nature. He cannot conceive that men are moulded, all the world over, in the same general way by the same series of circumstances. For example, as the outward sign and symbol of the inherent and everlasting difference between the two sets of men, Mr. Neame pins his faith to the statement that "free Asiatic immigration must inevitably mean a lower standard of living for the white working-classes—if there is any chance of living at all." *Must inevitably!* Mr. Neame cannot get away from his inevitable imperative. He implies, with all that the expression connotes, that the non-Asiatic cannot and never will be able to compete successfully with the Asiatic on equal terms!

Has Mr. Neame thought out the full meaning of his confession? Has he pondered carefully the logical outcome of his bewailing? Has it ever struck him that he has uttered the death-sentence of his own race—if what he says be true? Has he realised that he has condemned his non-Asiatic brethren to the status of the incompetent and the inefficient in the struggle for life? And has he failed to learn the lesson that history, economics, sociology, logic, and ethics teach in cognate cases? Mr. Neame, apparently, recognises only one god—the Caucasian, and Kipling is his prophet. For him, no music sounds so sweet as the jingle—

"East is East and West is West
And never the twain shall meet!"

But never is a long day—and we have not come to its end yet. Possibly, ere that time arrives, our author

* "The Asiatic Danger in the Colonies," by L. E. Neame—3s. 6d., George Routledge, London.

will have appreciated the virtues of silence and self-restraint before he commits himself again to the uncertainties of eternity!

Mr. Neame says, in effect, for ever and aye (or so long as the unilateral understanding is not infringed by the unwelcome stranger to lands set apart by the peculiar workings of Providence for the benefit of the chosen and privileged race), the Asiatic and the non-Asiatic must be kept at arms-length, lest, by the terrible contact, the great, superior, miraculously-endowed non-Asiatic shall be contaminated, and descend to the degree of inferiority of the Asiatic. Exactly how that dread eventuality is to come about we are not informed. But, for the moment, it suffices to inquire how an inherently superior race can ever, like our mythic friend Humpty-Dumpty, "have a great fall." Of what use is its inherent superiority, if it is to fall? In what is it distinguished from an inherently inferior race? Are we to understand that the two epithets are coincident and synonymous? If a race is inherently superior, if it possesses that subtle, intangible, imperceptible something that permanently raises it out of the rut of common-or-garden ordinary races, what is the added advantage to be derived from Registration Laws, Immigration Acts, commercial barriers, protective walls, and all the other conventional methods betokening, not a calm self-assurance, not a strong sense of breathing a purer atmosphere than that breathed by any other, but a mortal fear lest the phantom of an alleged superiority should be discovered and exposed to public derision—a terror lest the windy dummy of inflated self-importance be pricked by the wicked people who prefer to try all things and cleave to that which is true?

So far as we can observe—it may be that we are so benighted as not to distinguish the fact of our own prejudice—Mr. Neame should rather have entitled his work "The Everlasting Query"—"everlasting," from the current point of view of the extent of the existence of the favoured race, and "query," being the attitude of those people who live in the darkness of scepticism that prompts them to question the right of any race to claim permanence of superiority over other races with no other title thereto than the mere dogmatism. As a well-known writer has said:—

The world has belonged to him (the white man) now for some thousands of years. Has he done all with it that could have been done? Are his ideals the last word?

We confess that we are curious to learn Mr. Neame's categorical reply to these straight questions. If he cannot answer them satisfactorily—and we maintain that he cannot, when is his warranty for assuming that the "great white race" is to be perpetually reserved for the privileged people that has divested itself of its noble function, and has abdicated the

lofty position of leader of humanity, pioneer of civilisation and progress? Does he really believe that such reservation can really be obtained by artificial media such as he suggests and approves? Where did he learn his science? Has he forgotten that disused members of the social anatomy eventually atrophy and are displaced by others that have been developed by the needs of the situation?

(To be Continued).

Indian Parents' Duty

PART IV.

To the Editor, *INDIAN OPINION*

First: To expect to observe here orthodox rules in the matter of eating and drinking either for a Hindu or Mahomedan, is pure moonshine. It simply cannot be done; the difficulty and impracticability of such an observance borders almost on the impossible. To take only one item out of a dozen. If in order to cook his food one has to discard hard or dripping in favour of butter, which would be more than doubly expensive, unadulterated butter cannot simply be had here for love or money, unless one keeps a cow and churns the butter at home. Is then every Indian parent going to send a cow with his young hopeful to England to keep him within the much belauded "exclusiveness of the caste rules" which has so much struck the imagination of this latest Arya, Dr. Oldfield, of Bronley? Or is he going to make that son live here for three years on fruits alone on the strength of the doctors' fruitarian hospital where the patient, in the case of any consequent illness, may, among other advantages, forget, while lying in his sick bed, all his misery in the tranquil contemplation of the ethical virtues of vegetarianism?

Secondly: What sort of a man is this foster-father, contemplated in Dr. Oldfield's plan? Men work either for love or money. People here are always busy; work very hard; the race for money is the keenest; very few are above earning it; and with the overwhelming majority of them it is a life and death struggle to scramble for as much or as little as the case may be to make two ends meet. The day that I landed in England, an English friend who came to receive me on board the steamer gave me my first lesson and told me that the one truth which I must never forget as long as I live in England, was "Nothing for nothing, and very little for six pence." And for the last twenty-one years that I have spent here, I do not remember many instances when I had reason to doubt that truth. These foster-fathers, therefore, must either have a super-abundance of leisure and means, of philanthropy and special love for South-African dark skins to devote their time and energy to such a serious and exacting duty; or they

must make it worth their while in some other way to recompense themselves for what they will have to give for their services. What other way is possible? I leave you readers to draw their own conclusion, then, as to who would be the greater gainer in this baby-farming affair: the whiskered and bearded babies themselves, or the owners of these farms, whom, I am afraid, the Revenue Officers of the country may, on learning what their business is, come down upon and compel to take an ordinary trade licence.

Thirdly: I very respectfully ask that does it stand to reason that five young Indians from South Africa would remain unaffected (or uncontaminated, if that word would better suit Dr. Oldfield) by more than five hundred Indians from India. Birds of the same feather would flock together. Gravity would do its own work; the greater mass would attract the lesser and impress upon it its characteristics, good, bad, or in different, whatever they may be. Only a greater stringency in the baby-farm rules will develop a new vice in the youth from Africa, which he need not have had, namely, hypocrisy.

I hope, therefore, Indian parents would not take Dr. Oldfield's proposal into their serious consideration and jeopardise the best interest of those for the love of whom they are sacrificing themselves most. Nor would they permit themselves to be scared by his misguided zeal out of their sacred resolve of seeing their sons undertake this pilgrimage to England, for to us Indians it is nothing less. I think Carlyle is credited with the saying, "Do you think God has gone to sleep on the seventh day, you fool?" Assuredly not! There must be a Providence that has brought India and England together—for some great good. The beneficence of that Providence is manifest in a hundred ways; the latest manifestation being when the President of the last Indian National Congress demanded of our rulers, in the name of the nation, *swaraj* or self-government.

Let young Indians go to Germany or France if they want to be learned; to America, to know how to make money; to Japan, to see how there they have made patriotism and self-sacrifice synonymous terms, but to England they must come to see the cultivation and development of the strongest type of manhood. A visit to England would solve the mystery of how less than three hundred thousand white men have kept under complete sway and are governing with more than oriental despotism nearly a thousand times as many other kinds of beings, encased in black, brown and yellow skins, who, it is true, under the category all go for men. Such a place is worth seeing; England is the great seminary where India must learn her most pressing lesson for the hour; it is a shrine to undertake a pilgrimage to which must be considered a sacred duty by every Indian. There is always something to learn. Why talk of others? Even I, a Brahmin, perched

upon the top of the highest pinnacle of the social fabric from time immemorial; with no company but a very false pride and a very genuine poverty of all that constitutes the opulence of manhood; with no occupation unless perhaps at intervals to detect within me the echo of the cry of the lost Archangel,—"Up from what a height fallen!" I, to whom even now the head of no Hindu, be it ever so proud, and ever so high, but must bend and bow; even I take my daily lesson when of a morning I open my eyes to the perennial twilight sky of dear old London, and think that, to be a real captain like any Harry, Dick and Tom here, means not only to be able to safely steer the vessel entrusted to my care, with all the prayerful skill that I may be blessed with; but should the fates relieve me of my charge and send down the bark to the bottom, to leave the vessel fast.

Yours obediently,

J. C. MUKHARJI.

The following letter on the same subject has been addressed to the Editor of *India*:-

Sir.—There is much that is interesting in Dr. Oldfield's scheme for young Indian students in England, which you reproduce in your issue of March 8; but it possesses the characteristic defects of all such schemes that have been put forth in the past and have all failed. The Indian student, under the scheme, would inevitably fall into the hands of refined Anglo-Indians. There are honorable exceptions to the ordinary type, like Mr. A. O. Hume, Sir W. Wedderburn, and Sir Henry Cotton, but Indians know only too well what are the distinguishing features of that ordinary type. With the spirit of Nationalism growing among us—which is naturally more prominent among our young men who travel and see the difference between things in India and England—an Anglo-Indian guardian would be absolutely impossible.

I think everyone who knows what is the real India of to-day will agree with me that Dr. Oldfield is quite wrong when he says the "England returned" are less honest than those who stay at home in India. A remark of this nature could only come from the "sundried" bureaucrat of Mr. Morley. Also when Dr. Oldfield says—"Thus it was that those who were so ready to leave India and to come to England for education were—so far as Hindus were concerned—generally speaking, men of laxer faith, and, therefore, as so often follows, of a lower standard of life," everyone will see that in his zeal he overstates his case.

The "England returned"—the "Ango-Bango," as they are called in Bengal—can look back to no mean record in the social and political, and even religious, movements of their country during the last forty years. In Bengal to-day almost all the leading political men belong to this class. The same is more or less the case of the rest of India. An overwhelming number of the Proponents of the National Congress

have been recruited from this class.

I am fully aware of the many difficulties that lie in the path of the young Indian students. The dangers and temptations of large towns are aggravated by their having to live in a strange country among a strange people. But character can only be developed by overcoming difficulties. The happy-go-lucky sort of life of the average student is infinitely preferable to his being put under Anglo-Indian control. It is the old device which is so dear to Anglo-Indians. They are preparing the Indian people for self-government by keeping them under perpetual tutelage. The attempt to control the Indian student in this country is but a part of the game. The Anglo-Indian wishes to strike at the very root of the tree of freedom.

But there is very little danger in it. The Indian people are beginning to understand the real drift of the Anglo-Indian mind. Co-operation of the Indian student is necessary for the success of Dr. Oldfield's scheme. This can now never be obtained. The essential failure of the scheme is that he thinks that the young Indian student on his return to India is to occupy the same position in the social scale that his father occupied before him. This is not so. The spirit, the ambitions, the aspirations, of the "New India" of to-day are very different from those of even the India of the generation ago. The East is not immobile. It has moved with a rapidity that is hardly realized by the Anglo-Indian of thirty-five years' experience.

There are also other factors in the problem that Dr. Oldfield appears to neglect. The average Indian student of to-day is somewhat older and better educated than his forbears of ten or fifty years ago. Nor is he quite so isolated as Dr. Oldfield makes him out to be. In London, Cambridge, Oxford, Edinburgh, and other educational centres, there is now quite a large number of them to be found. Also a lesser percentage of married men are to be found among them than was previously the case. With the growth of their numbers there is already a wholesome public opinion forming among them that in certain ways takes away the evil effects of living in foreign countries. To this public opinion we must look for a solution of the problem. I do not think we need look in vain. It is perhaps slow in arriving. But it has all the advantages of a natural—a spontaneous—a Swadeshi solution.—I am, etc.,

PADMINIWAR LALL,

Vice-President,

London Indian Society.

15, Beaumont Crescent,

West Kensington, W.

HOLIDAY POSTAL ARRANGEMENTS.—On Whit-Monday and Victoria Day, May 20 and 21, the Durban Post and Telegraph Offices will be open from 9 a.m. to 12 a.m., and from 3 p.m. to 6 p.m. Money-order, postal note, and savings bank business will not be transacted.

Correspondence

Passive Resisters

To the Editor, *INDIAN OPINION*.

Sir, I shall be obliged if you will publish the following in your journal. Yesterday Indians here received a wire from Durban Indians, sympathising deeply with our troubles here and urging us not to submit to the tyrannical Ordinance, but to abide by good resolution which we passed in September last. We Indians here called a meeting at once and resolved unanimously not to submit to such an oppressive Ordinance, but to go to jail if the Ordinance came into force. The following, Anand Ebrahim Wajee, Chotabhai, Ismail Cajee, Mahomed Essak, Hassan Amod, Cursedjee H. Desai, Ismail Patel, Suleman Vadee, Cassim Hassan, Suleman Ebrahim Amod, in the name of the Krugersdorp community, wired the Indians in Durban that they heartily thanked those who sympathised with us so deeply in our trouble in the Transvaal, and assured them that they adhered to the good resolution which was passed by our Mass Meeting in Johannesburg in September last.

I am, etc.,

C. H. DESAI,

Krugersdorp.

May 8th, 1907.

Facts and Comments

NATAL INDIAN TRADERS. In the House of Commons on May 13th, says a Reuter's cablegram, Mr. Churchill, replying to Dr. Rutherford (Brentford), promised to enquire regarding the appeal of the Ladysmith Indian traders to the Natal Supreme Court with reference to the Dealers' Licences Act.

FOOTBALL. A match between the Unionist and Unionist Indian football teams, was played on the Unionist grounds on Saturday, the 11th inst. Mr. A. B. Paul, the Indian Schoolmaster of the Unionist School, kindly acted as referee. The game resulted in a victory for the Unionist team of three goals to one.

THE UGANDA RAILWAY. We acknowledge with thanks the special issue of the *Globe Trotter*, Nairobi, British East Africa. It is a most interesting number, well printed, and full of carefully written articles, contributed by all residents, and quite a collection of adventures related by engine drivers, guards and other railway people. The town of Nairobi has increased by leaps and bounds, an example of what combined Indian and European enterprise can do.

577

24. 20.

કોઈ અસને બધા બહારની મારવા ઉભા થયા ત્યારે ત્યારે પણ તેણે હિંમત રાખી, તેથી અમેરિકા શોધી જગત વિખ્યાત થયો. તે પોલીઅન એ કોરસીદાના રાખુનો બુવાન હતો તેણે પોતાની બહાદુરીથી આખા યુરોપ ને હુમલુ ને તેના સખની પાછળ ગાળેા જિવાઈ દેડતા. લુચરને ત્યારે પોપે શુદ્ધામગીરીનો ખત મોકલ્યો ત્યારે તેણે તે દાહીને ફેંકી દીધે ને છુટો થયો. મહાન કવિ ર્દાટે પોતાની છેલ્લી અવસ્યમાં પણ દેક રાખી લખાણો લખી કમાણી કરી પોતાનું દેવું શુદ્ધવ્યું. સીકંદરની બાદશાહ તરીકે સૌ કોઈ વાંકેદાર છે. આવા દાખ લાગે આપણી પાસે જતાં દુનં દરાનસવાલ ના હિંદી બરાએ હિંમત દારવાના છે ? અમારા કાળે કાળો આબ્યાજ કરે છે તે તો બતાવે છે કે સંપ્રેમરનું શીધેલું પણ તેઓ કદિ તજશે નહિ. પણ જો તે વગ નનો ત્યાગ કરીને હિંદી કોમ પાછી પાની કરશે તો અમે નીચેનું ભવિષ્ય બાખીએ છીએ. જો હિંદી કોમ દરજ્યાત પરમીટો નવા કાયદાની રૂએ કદાવશે તો થોડી મુદતમાં

જે આ કાવદાની સામે ચવામાં આવશે
તે અમે એવી ચોકસી નથી કરી આપતા
કે ઉપરના બધા દોકા મળશે તેમાંના
કેટલાક તે મળવા શક્ય છે. પણ મને
કે ન મળે છતાં દિંદી દામે પોતાનું નામ
સાચું તેજું આપી દુનિયા મજાશે.
દરનાંસવાલની સ. ૧. સમાજને કે દિંદી

કામનું અપમાન હમેશાં સહેલાઈથી નહિ થઈ શકે. લાખ બહેનનું પણ શાખ ન જ્યા દેવી જોઈએ તે શાખ હિંદીની રહી જશે.

લેડીસ્મીથની લડાઈ.

હિંદી લાઇસેન્સ બાબત ફરી હાર થઈ તે વિશે જરા વધારે વિચાર કરવાની જરૂર છે. જે લગભગ દરસંવાલમાં આવી રહી છે તેને લગતી લેડીસ્મીથની લડાઈ સમજવાની છે. અમને ઉમેદ છે કે એક પણ હિંદી વેપારી પોતાની દુકાન બંધ નહિ કરે. દરસંવાલમાં જેમ પરમીટ નહિ લેનાર ધણી જેલમાં જઈ શકે છે તે પ્રમાણે નાનાકમાં હિંદી વેપારી નથી ફરી શકતા. કેમકે લાઇસેન્સના કાયદા પ્રમાણે તેઓની ઉપર વગર લાઇસેન્સ વેપાર કરવા સાથે માત્ર દંડજ થઈ શકે છે. દંડ નહિ આપે તો જેલની સજા નથી, એટલે સહેજ ઉપર ટપકે જેતાં મુશ્કેલી બરેજ લાગે છે. પણ ખરે જેતાં કંઈ મુશ્કેલી નથી. લાઇસેન્સ વિના વેપાર કરવા સાથે કાયદા પ્રમાણે દંડ થાય તે નહિ આપે હોય તો તેનું પરીણામ એ આવે છે કે માત્ર વેહેંચીને સરકાર દંડ વસુલ કરી શકે છે. આ અવસર એવો છે કે એ પ્રમાણે લોકોએ કરવાનું નથી. એ પ્રમાણે આપણે માત્ર વહેંચવા દેશું તોજ સરકારની આંખ ઉપડશે કે આપણી ઉપર કેટલો જુલમ થાય છે. અમે પોતે લેડીસ્મીથની બાબતમાં તો જાણીએ છીએ કે સરકાર પોતે લેડીસ્મીથના હરાવથી નારાજ છે. અને બધું લાગે કાઢતી ઉપર કામ નહિ ચાલે. પણ જે લેડીસ્મીથને સાથે આજે બન્યું છે તેવું બધી જગ્યાએ બને તો બહુ મુશ્કેલી બની પડે. અને લોકો પાપ માત્ર થઈ જાય. જેમ જેલ જવાનો જુરસો બતાવવાની જરૂર છે તેમજ માત્ર જતો કરવાનો જુરસો બતાવવાનું પણ જરૂરનું છે. આમાં પણ અમે ઇંગ્લેન્ડની જે નકલ કરવાનું બતાવી શકીએ છીએ. જે વરસ પહેલાં ત્યારે વિલાયતમાં એજ મુકેશન એક્ટ લાખત થયો ત્યારે બહુ લોકો એકત્રિતકેશનનો કર આપવા નાશજ હતા. તે કર જે લોકો ન આપે તેની પાસેથી લેવાનો એકજ રસ્તો હતો. એટલે કે તેનો સામાન વેચીને. આ કર આપવાથી જેઓ નારાજ હતા તેવા માણસોને આપવાની ના પાડી અને

પોતાનો સામાન વેચવા દીધો. પરીણામ એ આવ્યું છે કે હાલ તે કાયદો રદ કરવાની તકવારી થઈ રહી છે. અમે માનીએ છીએ કે જે લાઇસેન્સની આજ્ઞા સંજ્ઞા આવી પડે તો અને બીજી રીતે તદ ન મળે તો ઉપર મુજબ રસ્તો લેવાનો રહેશે છે. તેમ કરતાં એટલું ચોક્કસ હોવું જોઈએ કે વેપાર કરનાર હિંદીની દુકાન, ઘર, આપણ વગેરે સરસ સ્થિતિમાં હોવાં જોઈએ. અમે એમ પણ માનીએ છીએ કે દરસંવાલમાં જે હિંદી કામ પોતાનું વચન પાળશે તો તેની સારી અસર નાનાકમાં પણ થવાનો સંભવ છે.

શેતરંગનો બાજ.

સ્થાન-નુસ પેપરે જ્યારે નવો કપિદો પસાર થવાના બજાર આવ્યા ત્યારે અસર કારક ચિત્ર રચાયેલું. શેતરંગની બાજ ગોરા તથા હિંદી રમે છે એમ બતાવ્યું છે. તે ચિત્ર અમે આ વેળા સ્થાનની પર્યાયગીથી નોખું જાણ્યું છે ને તેનો જવાબ પણ જાણ્યો છે. સ્થાનના હિસાબ પ્રમાણે કાળા બાદશાહ દરસંવાલ રૂપી હાથી (કેસલ) ઉપર ચઢાઈ ફરી રહ્યો છે. ગોરા ઘોડો (નાઇટ) જે ઓરડીન-સરૂપી ચોકડામાં આવી શકે તો કાળા બાદશાહને શે (છેલ) કહી શકે છે. હવે કાયદો પસાર થયો તેથી ગોરા ઘોડો ઓરડીન-સ ચોકડામાં આવી શકે છે અને કાળા બાદશાહને હિંદી ચોકડામાં મોકલી શકે છે તેથી ગોરા ઘોડો ખુશ થાય છે.

અમારા જવાબરૂપે જાણેલા ચિત્રમાં એમ સુચવ્યું છે કે જેલના હરાવરૂપી ચોકડામાં એક નાનું સરખું કાણુ પાપ દબા છે તે ઓરડીન-સ ચોકડાનો જવાબ કરે છે એ વાત ગોરા ઘોડો પોતાની ઉતાવળમાં ખુશ થયો છે. પણ જ્યાં સુધી જેલરૂપી ચોકડામાં કાણુ પાપદબા છે ત્યાં સુધી ગોરા ઘોડો ઓરડીન-સ ચોકડામાં આવી શકે તેમ નથી. વળી એમ પણ સુચવ્યું છે કે ગોરા ઘોડો પોતાની આંધળી ઉતાવળમાં જેને કાળા બાદશાહ માને છે તે પણ ખરે જેલ બાદશાહ નથી ને ગરીબકુ પાપદબાજ હોય.

રહેલો ઓરડીન-સને આટલું મોડું રૂપ આપ્યું. હિંદીને માથે દરસંવાલ ઉપર ઘાડ પાડવાનું તહેબત મુક્યું એ બધું બતાવે છે કે આ કાયદો એ જેથી તેવી વાત નથી. એ ચિત્ર વરેક હિંદીને સમજવાની અને કાળાચણુ કરીએ છીએ.

પરમીટ ઓફીસનો બોયકોટ. C.W.M 483

બોયકોટ એ ગમે વરસે પ્રથમ ચીના ઓએ શરૂ કર્યું. તેની અસર કેવી થઈ તે આપણે જોઈ ગયા છીએ. દરસંવાલના હિંદીઓ, અને દરસંવાલ જ્યા માગતા હિંદીઓ ચીનાઓના જેટલું કરવાની જરૂર નથી પણ જેલના હરાવને દેડા આપવો, જે હરાવ પાર પાડવાને સાથે પરમીટ ઓફીસની સાથે તદન સંબંધ તોડવાની જરૂર છે. કાંઈપણ હિંદીઓ, ખાસકરની ઓફીસમાં ડરબનમાં જ્યા તું નથી. તેમજ કાંઈ હિંદીઓ પ્રીટરીયામાં પરમીટ ઓફીસમાં જવું ન જોઈએ. અને તેની સાથે કાળજી વહેવાર ન રાખવો જોઈએ. એટલું સહેજે સમજી શકાશે કે આપણને જે નવો કાયદો ક્યુલ ન હોય તો આપણાથી બીલકુલ પરમીટ ઓફીસ આગળ હવે ન જવાય કેમકે જેટલી અરજી પરમીટ ઓફીસમાં હવે કરવામાં આવે તેટલી નવા કાયદાની રૂપે અશ મળ્યા. એ કાયદો એક્ટમાં બહાર નથી પડ્યો તેથી આપણે થોભી રહેવાનું નથી. અમે જાણીને ખુશ થયા છીએ કે મી. મદમદ કાસમ આંગલીઆ જેણે અરજી પરમીટને સાથે કરી હતી તેઓ સાહેબો અરજી ખેંચી લેવાનો છંદો રાખ્યો છે. તેજ મુજબ મી. ઓસમાન અહમદે બારડું છે. આ વાત આપણને ઉલટ ચઢાવનારી છે. અને તેજ પ્રમાણે હરેક હિંદીએ કરવાની જરૂર છે. વિચારપુરવક જેનાં પરમીટ ઓફીસની સાથે સંબંધ રાખીને શું કાયદો થવાનો છે ? જે ચાર હિંદી દરસંવાલમાં આવી શક્યા તોપણ શું અનેન આવે તોપણ શું નુકસાન થવાનું છે ? તે ઓફીસની સાથે સંબંધ રાખીને જે વડે સાન આપી હિંદી કેમને થવાનો સંભવ છે એ ખ્યાલમાં રાખી અમે માનીએ છીએ કે બીટીસ હન્ડીઅન એસોસીએશનની સુચના મુજબ હરેક હિંદી તે ઓફીસને બોયકોટ કરશે.

આ વિષયને વિચારતાં જુવાન હિંદી ઓએ અને જેઓને પરમીટ ઓફીસની સાથે સંબંધ છે તેઓએ પોતે તે સંબંધ તોડી બીનબાને પણ ને પ્રમાણે કરવાનું સમજવાની જરૂર છે. જે ચાર માણસો તે ઓફીસના દરવાજા પાસે વારા ફરતા ઉભા રહી જે કાંઈ જવા માગતા હોય તેને સમજાવતી અને ફી,

સાઉથ આફ્રિકન ઇન્ડિયન ડિરેક્ટરી.

ઉપરના મથાળાની ડિરેક્ટરી અને જાહેર ખર્ચના પાના ઉપર જોવાથી છે. તે તરફ વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. અમારી ઉમેદ એવી છે કે તેની અંદર દક્ષિણ આફ્રિકાના દરેક હિંદી વેપારી તથા ધંધાદારીઓનું નામ અને હેઠાણું આવી જાય. આનું બધા વેપારી કરી શકે તેવી ઉમેદથી અમે વારસીક દર ખાતે શી. ૧૦ - રાખ્યો છે.

આ ડિરેક્ટરી જાણવાના એ હેતુ છે. એક તો એ કે અમારી હુંક કમાણીમાં અમને કંઈક પણ મદદ મળે અને બીજા હેતુ એ છે કે આવી ડિરેક્ટરીથી આ જાણનું વજન વધે. જેના વાંચવામાં આ જાણ આવે તે વેપારીને એમ જણાવું હોય કે આ જાણ હિંદી કોમની સેવા બજાવે છે તો આ ડિરેક્ટરી સંપૂર્ણ કરવામાં તે મદદ કરવા નહિ શકે.

જેઓનાં નામ આજુ જાહેર ખર્ચમાં છે તેઓનાં નામ ડિરેક્ટરીમાં ઉપર જણાવેલું કામ લીધા વિના અમે દાખલ કરીએ છીએ. એમ પણ જોવામાં આવશે કે ડિરેક્ટરીમાં નામો બધાં અક્ષરવાર મુકેલાં છે અને તે દરેક ગામનાર તોખાં પાડવામાં આવ્યાં છે.

સ્ટાન્ડરટનનો મક્કમ હરાવ.

(ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

એસીઆટીક એરડીનન્સ પસાર થવા ના સમાચાર સાંભળી તા. ૭મીની રાત્રે એક મીટીંગ ખેલાવવામાં આવી હતી. પ્રમુખસ્થાન મી. હજારાદીમ કાછને આપવામાં આવ્યું હતું. સરખાતમાં હરખન થી ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ તરફથી આવેલો દીક્ષેસાહેબ તાર વાંચવામાં આવ્યો. બાદ નવો કાયદો કસુલ ન કરવા અને ફરી રજીસ્ટર ન થવા દરખાસ્ત મુકવામાં આવી જે હાજર રહેલ દરેક એકમને ટેકા આપવાથી પસાર થઇ. પછી નવો કાયદો કસુલ કરવો તે કરતાં જલને વધારે પસંદ કરીએ છીએ એવો રાવ સર્વાનુમતે થયો. બાદ મીટીંગ બરખાસ્ત થઇ હતી.

બ્રીટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશન ની મીટીંગ.

મને કાનીવારે તા. ૧૧મીએ બ્રીટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશનની મીટીંગ બરાહ હતી. તેમાં મી. હસપમીયાં પ્રમુખસ્થાને બીરાજ્યા હતા. અને મી. કુવાડીયા, હર અસરોરપના મી. કાછ, વોરમખાસના મી. નગદી, મી. સુલેમાન આમદ, મી. હમામ અગદુલ હાદર, મી. એ. એ. પીલે, મી. બીખા રતનજી, મી. એ. એમ. બાયાત, મી. એ. એમ. અસવાન, મી. અમીરહિન, રતનખરગના મી. સુલેમાન હજારાદીમ બાયાત, મી. નાયદુ, પ્રીટોરીઆના મી. કાપ્લીઆ, મી. એ. એમ ગડુ, મી. અલીભાઈ આકુજી, મી. હમરજી સાહેજી, મી. ટોમસ, મી. બમનશા વિગેરે સાહેબો હાજર હતા.

(મી. ગાંધીએ હરખનમાં મળેલી મદદ બાબત હકીકત સંભળાવી, અને ઘણા સવાલોના જવાબ આપ્યા. અને કહ્યું કે : "આ વખત એવો બારીક છે કે એક બીજાની ઉપર આધાર રાખવાને બદલે દરેક હિંદીએ બીજા મને તેમ દરેક તોપણ દરેક પોતે પોતાની આખરને ખાતર અને દેશને ખાતર જલના હરાવને વળગી રહેવાનું છે. પરમીટ એપ્રીસની સાથે હરખનમાં તેમજ પ્રીટોરીઆમાં સંબંધ બંધ રાખવાની જરૂર છે. નવી પરમીટ થી કોઇએ આવડું નહિ જોઇએ.")

મી. કુવાડીયાએ જુસ્સાભરે બાપણ કરતાં દરખાસ્ત કરી કે :—જોનારરી સેક રેટરીએ દરેક જગ્યાએ પરમીટ એપ્રીસની સાથે વહેવાર બંધ રાખવાનું કમખું, મુખજ તથા ખીજી, જગ્યાએ તાર મોકલવા કે, દરસવાલ આવનારા માણસો હાલ બંધ રહે. કોઇપણ માણસ હસ ખાંચળા ન આવે, અને ગામે ગામ મીટીંગો કરી દરેક લોકોને સમજાવવા કે કોઇ નવા કાયદાને વસ ન થાય.

આ દરખાસ્તને મી. અસવાતે ટેકા આપ્યો અને તે એકમતે પસાર થઇ. મીટીંગ બરખાસ્ત કરતાં મી. હસપમીયાંને કહ્યું : જલના હરાવને વળગી રહેતાં કોઇ એ હરાવનું નથી. જલમાં જવું ને આપણને માન પામવા બરોબર છે. આપણે નવા કાયદાને વસ થઇએ તો કંઈ હકો મળશે એવી લાલચથી હમાસાનું નથી. સોડ મીલનરે અને બીજા અમલદારોએ ઘણું વચન આપ્યાં હતાં, પણ તેમાંનું કંઈ પણું નથી. એટલે આપણે પોતે જાત મહેનત કરી વિના અમે આપણી હિંમત બતાવ્યા વિના કશો એ ભાજ મેળવી શક્યાના નથી.

હિંદુસ્તાનમાં અશાંતિ.

(તાર સમાચાર)

તા. ૧૦મીએ લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે પંજાબી આગેવાનોને કેદ કર્યા પછી કાહોરમાં શાંતિ માલુમ પડે છે.

મી. મેરલીના એક બાપણપરથી એવું જણાવવામાં આવે છે કે કાલા લખપત રાયને રાજકીય કેદોની રીતે એક કિલ્લામાં રાખવામાં આવેલ છે.

તા. ૧૦મીએ લંડનથી એક તારમ રૂટર જણાવે છે કે હિંદુ અને મુસલમાન બંધાઓની ટોળાઓ ખગાળાના માધ મેન્સીંગ કુલ્લામાં બંધક્યા સાગી છે અને ગામડાંઓ છુટે છે અને બાળી મુકે છે.

હિંદી અશાંતિને લીધે વિધાયતની પારલામેન્ટમાં મોટી ચર્ચા થઇ છે.

મી. મેરલીએ જણાવ્યું હતું કે આ ભયંકર ખગાળાટને દાખલ સરકાર સખન પગલાં લેશે.

વિધાયતનું ટેલી ન્યુઝ જણાવે છે કે હિંદુસ્તાનમાં રૂશિઅન હમની રાજનીતિ ચલાવાય છે તે અત્યંત દિલગીરીની વાત છે.

તા. ૧૨મીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે પુરવ ખગાળા, આસામ, અને પંજાબમાં આફ દિવસની તોડીસથી રમ બેળચા સિવાય જાહેર મીટીંગમાં ભાગણો આપવાની મનાઇ દુનારો દરેકે એકેટલાકા જાહેર પાડવામાં આવ્યો છે.

વિધાયતનાં ત્રીન્યુન અને મોરનીંગ પોસ્ટ જણાવે છે કે અશાંતિના કારણોમાં તપાસ ચલાવવી જોઇએ. પંજાબના આગેવાનો સામે સખત પગલાં લેવાથી રેડીકલ પક્ષને જાણે અત્યંત ગુસ્સો થયો છે. પંજાબના કેદીઓ બાજતમાં વડી પારલામેન્ટમાં કેદલાક સવાલો પુછતા માં આવ્યા હતા. મી. મેરલીએ જવાબ માં જણાવ્યું હતું કે એ તોફાનો નાન સુનાં નહિ પણ ભયંકર છે. ને દાખવા ને સખતાઇ વાપરવાની જરૂર છે.

ચારે દિશામાં અશાંતિ.

તા. ૧૨ના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે હિંદીમાં તોફાનો જગ્યાં છે. ત્ય રાણી વિક્ટોરીઆના જાવજાપરથી તાજ ઉડાવી દેવામાં આવેલ છે.

આ સિધાંતથી કેદ દક્ષિણ હિંદુસ્તાનમાં મદ સતા રતનાઓપર તરકરન પરક કરાવવામાં આવે છે. ત્યાંની સ્ત્રી ઉપદેશોનાં હિંદી આવાઓએ ખુશી રીતે અપાત્ત કરવાનો હાખલો બન્યો છે.

બાળી મુનિસીપાલિટી એસેમ્બલીએ જનના મેરમેનને સરદારભિમાનીનો ખિતાબ આપ્યો. તેના બરાબર આશીરવાદો આપ્યા. આ તો ગંધુ સદાર પને આપ્યું. પણ જાણ, હિંદીઓએ શું આપ્યું? (૧) અપવશનો પોલકો, (૨) આંતરડીનો ક્યાકાટ (૩) અને 'વીલુ' તેવું વિને'નો આશીરવાદ. પણ આપુ એમ શું કશું છે? એ તો મારે તેની નકલાર, ને બોલે તેનાં જોર વચાવ. નમે પણ જુએ પાંખા, ને જેલ વચાવરને ઉચામે. પછી જોઈ દ્યો કારસ. હાથે ને સથે ને કરશે તેવું પામશે. મુશ્કાપ.

લી. રસિક.

નવો કાયદો કેને માટે?

(લામનાર "સ્વદેશવંદુ")

એશીયાટીક કાયદો કેને માટે? નવા ને માટે કે જુનાને માટે? નવાં રજી સર અદવરાથી મનુ દહની નો આશજ નથી. મા. રમટસ એવજીવ જેલે છે કે જમીનના હક એશીયાટીકો મળશે નહિ. અને નવા માણસને તો કાયદો અમલમાં આવતાં દરાસવાજને નમસ્કાર કરવાના છે. ત્યારે રહેશે કાણ? જુના! ત્યારે કાયદોના પણ જુના માણસો ઉપર અમલ થશે એ દેખીતું છે. મોરી વીઠી પણ જુનાનેજ માટે છે. તેઓ જરોસા દાર નથી એમ આખીત થશે. અને નવારે શેક અને આરે જાનરમાં કરવા નીકળશે. ત્યારે ને શેકને કાફર પોલીસે પુછ્યું કે ઉશી પાસ તો શેકનું નોતર આગળ વગત શું રહેશે? હિંદીઓ કાફરોથી પણ હલકા છે, એવું જગ જાહેર યાશે! આમ છે તો શું કાંઈ નવું રજીસર લેવા રાજ થશે? માટે સખળા બાઇઓએ એકત્ર રહેવું. સંપમાં જાંપ એ કહેવન ક્યાનમાં રાખવી. સ્વ દેશના ઉદ્ધાર માટે મથન કરવું. અને સારવજનીક એ ઉત્તમ કાર્ય છે. તેને કાય વરવું. અરતુ

કરગરસરખમાં જાહેર મીટીંગ.

[ઈ. એ. માટે ખાસ જાણવું.]

કરગરના હિંદી આગેવાનો તરફથી વિવેચનનો તર મળ્યાથી અહીંના હિંદી યોના એક મીટીંગ યોજાવામાં આવી હતી. જેમાં હિંદીઓ માટે કરગરના આગેવાનોને આજારે મળવા નવા જેલ માં જવા અહીં કહી મળા રહ્યા છે. એવા કરગર કહી તાર મોકલનાર નથી મળી કહ્યું.

કેળવણી કેને કહેવી?

સ. જી.

પશ્ચિમના મુલકોમાં કેળવણીની કિંમત એટલી બધી ગણાય છે કે મોટા મહેતાજી એને કાલું માન આપવામાં આવે છે. હિંદોમાં સેંકડો વરવની જુની નિશાળો દલ છે જેવાંથી ધણા નામાંકિત માણસો નિકળેલા છે. આવી નામાંકી નિશાળોમાં ની એકનું નામ હટન રહ્યું છે. હજ રજી રાજ્યમાં પ્રસિદ્ધ એવા તેના હેઠ મારાર દાકતર પેરને હટનના પુરાવા નિશાળીયાઓએ થોડા માસ પહેલાં માન આપેવું ને જેવા ત્યાં પગલાવ વરત માનવત પેલ મેલ મહેરે દીકા કરતાં ખરી કેળવણીનું વરજીન આપેવું છે તે આપણે બધાને સમજવા જેવું છે. પેલગેર મેરે દતો વામનાર કહે છે:—

"અમે માનીએ છીએ કે ખરી કેળ વણી એટલે પુરાતી કે હલની આપડીઓ નું જાન મેળવવું એવ નથી. ખરી કેળવણી વાતારણમાં, આસપાસના રિય નિમાં, સોચતમાં કે જેમાંથી આપણે જાણે અજણે દેવો મદલ્ય કરીએ છીએ તેમાં અને મુખપણે કામમાં રહેલી છે. જાનનો જાહર તે પછી સરસ પુસ્તકમાં થી કે બીજી જગ્યાએથી મેળવવો એ હીક જ છે. પણ આપણે માણસાઈ શિખી એ વમારે જરૂરનું છે. તેથી મહેતાજી એવું મુજા કામ આપણને કંકા શિખવવા નું નાંખ, પણ આપણને માણસાઈ શિખ વવાનું છે. એરીસટોટલ કહી ગયો છે કે મેટા આપણ પદી જવાય. સદમુજ નથી આવતો, પણ સતકરમ કરવાથી સદ મુજ આવે છે. વળા બીજા મહાન લખ તારે કહ્યું છે કે 'તમે સાર' વળો છો એ તો હીક પણ તમે તે કરશે તો સુખી ગણાશે'. આ માપ પ્રમાણે હમ રજી નિશાળો પછાત પડે તેમ નથી. આપણને માણસમાં વાવવાર સ્થાનકો તરિએ ઉમેજી નિશાળોનો વિચાર કરજી તો આપણે જોશું કે તે નિશાળો આપણ ને રાજ્ય કરતાં આપે છે. જરમન નિશાળના શિખનારાઓ જાહે વમારે અણ નાણાં હોય પણ નો તેઓ પ્રક્રિયા નિશાળીયા જેવા કામ કરનારા થતા હોય તો તે કંઈ તેઓની નિશાળમાં નથી શિખતા. પણ હમેજી નિશાળોમાં બીજી ગમે તે જગ્યાએ હોય ત્યાં તેજ નિશાળો ખરા માણસને પેલા કરે છે. તે એવા માણસો છે કે જે હમણાંને કરવાજી શતર થકી આવે તો વચાવ જેવા વાજવારજ છે." જે હિંદીમાં રાજ્યવાનો આવે કરસ

અર્થ કરવામાં આવે છે તે દેશ કેમ આજાર થાય છે તે આપણે પળવારમાં સમજી શકીએ છીએ. આવી કેળવણી વ્યારે હિંદનાં જગાદ લેશે ત્યારે હિંદનો સિનારો ચમકે. માણસોને, મહેતાજી યોગે, અને નિશાળીયાઓએ ઉપરનાં વચત ઉપર બહુ જવાન દેવાનું છે. અને ને પ્રમાણે જાત મગજમાં રાખવાનું જરા નથી પણ ને પ્રમાણે કરી દેખાડવાનું છે. એટલે કે માણસે જોદરાઓને તેથી સરસ કેળવણી આપવી મહેતાજીઓએ પોતાની જવાબદારી યમવતી, અને નિશાળીયા યોગે રાખજીવું કે અદુર જાન ને કેળ વણી નથી.

છેલા તાર.

તા. ૧૬ના તાર મુજબ ખરીદીસ રાજ ના લક્કરી વડા મી. હાજોને એવું જાણ્યું હતું કે હિંદુસ્તાનના મામલો સરકાર ને મેડી ચિંતા ઉપજાવનારો છે.

અગરજ રાજ આગ રાજના લોકને બીખારી બનાવે છે ને મરકારજ છે તે બતની તેજા પગમાલ કરવાર રાજ્ય સામે લોકો જ્વમરત કરવાના કામ માટે લાકા લગવતરાય અને તેમના જિવા બીજા આગેવાનોને શાગારી આપનારો એક દરાવ વિજાયતની દેમોક્રેટીક સોસાય ટીએ પસાર કર્યો છે. જેની નકલ મી. મોરલી અને સર હેનરી કેમ્પબેલ જેના મેન ઉપર મોકલવામાં આવી છે.

લાહોરનાં તોફાનો શાંત કરવામાં રોક, રેલ પંખાનના અવરનર બીમાર પકડાથી છગ્ગાંડ જશે.

મુંબઈના હિંદ 'સ્વરાજ્ય' નામના જાણામે 'શીતુરી' લખાણ કરીથી કરવા છે એમ જતાવી મુંબઈ સરકારે તે પત્ર તા અધિપતિ અને માલીકને વરસ વરસ ની જેલની સજા કરી છે!

એન્ડકોર્ટથી એક ખબરપત્રી લખી જણાવ છે કે ત્યાં એક ધૂરજોલ કલગ ઉભી થઈ છે જેમાં બીજા હિંદીઓ ઉપ રાંત એ ત્રણ ખુસલમનો જંગાયા છે.

તા. ૨૦મી અને ૨૪મીના જાહેર તહે વારોમાં તાતલમાં ટપાલ અને તાર બોરીસો સવારના ૯મી ૧૦ સુધી અને સાંકરે પછી ૬ સુધી ખુલ્લી રહેશે.

ખબરપત્ર

જોહાન્ન-વર્ગ.

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

જેલની બહિષ્કારી.

આજકાલ દરોસવાસમાં અને નું બુલતો ન હોઈ તો આખા દિલિયુ આફરિકામાં દિલિયો જેલના દરોસની વાત કરી રહ્યા છે. અને દરોસવાસના દિલિ જેલમાં જશેજ એમ નીચવ કરી રહ્યા છે. કેટલાક કહે છે જેલ એ મહેલ છે. કેટલાક તેને સુંદર ગમીએ માને છે. કેટલાક વૈકુંઠ માને છે. વળી કેટલાક કહે છે કે જેલ એ દિલિઓનાં બંધન છુટવાની ચાવી છે. કેટલાક કહે કે જેલના દરવાજા વાટે આપણે હાલ પરત્વન છીએ તે દળી સ્વતંત્ર થઈશું. એમ બુદ્ધા બુદ્ધા વિચારો કરી જેલ જવાનો કમગંધ કરી રહ્યા છે. કેટલાક વળી તે ઉમંગ મરી જાય છે ત્યારે શુદ્ધા શુદ્ધા તરંગો કરી પ્રસાદાનું શું થશે એમ વિચારી ગજરાટમાં પડે છે. તેજા કેટલાક કાગળો મારી પાસે છે. તેઓ સવાસ કરે છે તે નાખી દેવા જેવા નથી; અને જે. આપણે છેવટે દુતેહ પામવાના હોઈશું તો જે ગુચ્ચણો આપ્યા કરે છે તેની મોડવાયુ બાંધી રાખશું. એવા કેટલાક કાગળો છે. યો. પર આવ્યા છે. અને કેટલાક એસોસીએશનપર આવ્યા છે. તે બધાનો જવાબ આ પત્રમાં આપું છું. અને જેઓને શુદ્ધા શુદ્ધા જવાબ નથી અપાયા તેઓની પાસે એસોસીએશન વતી માફી માગું છું. સખતાર ધણીઓ નાં નામ આપવાની જરૂર ન હોવાથી આપતો નથી.

દુકાનદારે શું કરવું ?

એક દિલિ લખે છે કે મારી દુકાનમાં નું તથા મારો ડોકરો છીએ. મારી ઉપર કેટલુંક દેણું છે. અમને અને તે પડી જાય તો અમારે શું કરવું ? આ સવાસના જવાબ ધણી આપી શકાય છે. વખતે જેલમાં લઈ જાય તોપણ પ્રથમ જવાબ મારા મનની અંદર ઉઠે છે તે આપું છું. જવાબ ૧ થો. જેલ માણસે નહિ પણ ખીજે કાંઈ હોય તેણે એ મોડું સાફકરું. જેલમાં પ્રવેશ કરવાના અનુમતિ કરાવવાના દરોસથી નહિ માત્ર જેલ જવાનો છે. એટલું જ નહિ પણ દરોસવાસના બધા દિલિને છે. અને અને ખરું જેતાં આખી દિલિ કોમળ છે. એવા સખતાર હાથ મેળવવાને આત્મે જેલમાં પ્રવેશ કરવું પડે

તેટલું કરવું. જેલ જવું એ ખુદાને અથવા તો હાથરને પ્યાર છે એમ માનું છું. અને આપણે જે કાંઈ તેનાથી કરીને છીએ છીએ તેમાં આ જમતનો કર્તા હમેશાં સદાય રહે છે. અને જે પ્રમાણે આપણો વિશ્વાસ તેની ઉપર હોય તે પ્રમાણે કૃપા મળે છે. એક વખત મહમદ પેગંબર અને તેના શિષ્યો એક ગુફામાં હતા. તેની ઉપર ત્રસકર ધરી આવતું હતું. શિષ્યો બધાથી બોલી ઉઠ્યા: હે પેગંબર આપણે તો માત્ર ગણુજ જણા છીએ અને ત્રસકરના તો એકેટલા માણસો છે. તેમાંથી કેમ બચશું? પેગંબરે જવાબ આપ્યો આપણે ગણુજ નથી, બધાને પુરો પડી શકે એવો પુદા પણ આપણી સાથેજ છે. આવા અલ્લા કીડ વિશ્વાસથી જે જે કરવું તેમાં પેગંબર દુતેહ માર્યા. યત્ન ખીલકુલ ધન નહિ કરી શક્યા. અને જે કે ગુફાની પડખે ધડને શતરૂઓ નીકળ્યા છતાં અંદર જવાનો વિચાર પણ નહિ કર્યો એજ પ્રમાણે દિલિ સત્ત્વ જેમણે તો ગાત્રમ પડે છે કે હાથરના અચળ ભક્ત પ્રસાદે રાતાઓળા ધમધમતા સ્થંભને ખાચ ભરવા છતાં પણ તેને ધન નહિ ધધ કેમકે તેને વિસવાસ પણ હાથરી સદાય ઉપર ચોક્કસ હતો. તેમજ જે દિલિ ખુદાને દરમીયાન રાખીને આ સાફકર માથે ઉપાડશે તો તેને કાંઈ વિચાર કરવા જેવું રહેતું નથી. સાચી નીવતવાળીને સાચવનારો અને તેની આખર જળવનારો મહાન પરમેશ્વર સદાય અને સર્વત્ર હાજર છે. આ જવાબ તમદીર ઉપર હાય રાખવાનો રહ્યો છે. પણ તદખીર વિના તમદીર નહામું છે. એમ આપણે જાણી એ છીએ તેથી ખીજા વિચારો કરવાની જરૂર છે.

જવાબ ૨ જે. પહેલો જવાબ હમેશાં ખ્યાલમાં રાખી તદખીરના વિચારો કરવા ના છે. જેઓનાથી ખરા દીક્ષથી સંપુરણ મરોસો ખુદાની ઉપર નહી રાખી શકાય તેઓને એકદમ સાજા મી. કુવાડીપણે ખતાવ્યો તે એ કે દુકાનના દરેક માણસને એટી એટી માણસે નહિ પણ ખીજે કાંઈ હોય તેણે એ મોડું સાફકરું. જેલમાં પ્રવેશ કરવાના અનુમતિ કરાવવાના દરોસથી નહિ માત્ર જેલ જવાનો છે. એટલું જ નહિ પણ દરોસવાસના બધા દિલિને છે. અને અને ખરું જેતાં આખી દિલિ કોમળ છે. એવા સખતાર હાથ મેળવવાને આત્મે જેલમાં પ્રવેશ કરવું પડે

એવું કાંઈને જણાય તો દુકાનમાંથી મુખી માણસના શિવાયના દરકોષને સાફ મેજેડ માં નવી પરમીટ લેવાની છેલ્લી તારીખ તીખી હોય તે તારીખે પરમીટ કઢાવવી. જવાબ ૩ થો. આજણું નું લખી ગયો છું તે પ્રમાણે ગાંચનારને વદ દશે કે કાંઈ પણ લીલોને જેલમાં જવાનું બની આવશે તેના પહેલાં તેને દરોસવાસ છોડવાની નોટીસ મળશે. તે નોટીસ પુરી થયા બાદ તેને પકડવામાં આવશે. અને પછી દંડની અને દંડ ન આપે તો જેલની સજા મળશે તે વખતે દંડ આપવાને બદલે જેલ બેગવી રહી. એટલે જે નોટીસ મળે તે નોટીસની મુદતમાં તે વેપારી પોતાના લેણુદારને પોતાની પાસે જે માલ હોય તેનો કમળે સોંપી શકે છે. આ કસાજ નાના વેપારી ને સારું સરસમાં સરસ ગાળે છે. જેલ બહાર નીકળ્યા પછી તેજા માણસને પેતાની રોજ કમાનાં જરૂરો અડચણુ આવવાનો સજાંવ નથી.

ખાયડી છોકરાંનું શું કરવું ?

બેરાંઓ તથા સોળ વરસની અંદરનાં છોકરાં જે હશે તેને પકડવાની સજા કાયદામાં નથી, એટલે તેઓને પોતાના ધણી અથવા મામાપનો વિનય વેડવા કેપસંત બોગવવાપણું રહેતું નથી. તેઓ ના ભરણુ પોશાકનો સવાસ ઉઠતો હોય તેવાઓને સારું જવાબ અમાઉ અપાઈ ગયો છે તે એ છે કે તેવાઓનું ભરણુ પોષણ દિલિ કોમ કરી લેશે. એટલું વાદ રાખવાનું છે કે તેર હજાર દિલિને એટી વખતે જેલ જવાપણું નહી રહે અને જે તેવું અને, તો આપણો છુટકારો તરતજ થાય. અને જે એટા વખતે બધાને જવાપણું નહી રહે તો એક ખીજની સંભાળ રાખનારા એવા હમેશાં કેટલાક બહાર હશે.

સાચી પરમીટ કેને કહેવી ?

આ સવાસ પણ એક લખનારે ઉઠાવેલ છે. જેઓએ પોતાની ખરી એટીટીટથી પરમીટ મેળવી હશે અને જેઓનાં સડી અથવા અંગુડા પરમીટ ઉપર હશે તેઓ રેફ્યુજ હોય અથવા ન હોય તોપણ સાચા પરમીટવાળા છે. અને તેઓનેજ દરોસવાસમાં રહેવાનું તથા જેલમાં જવા નું છે.

નાનાં આમકાંવાળાઓનું શું થશે ? આ સવાસ મેલકાદથી એક લખનારે ઉઠાવેલ છે. ઉપરનાં લખણમાં મહે મારો આ સવાસના જવાબ બહાર નહી રહે. પણ જે માતા માતાની ઉપર પહેલી બાક

આવી પડશે તો તે જગ્યાએ થશે બાગે મી. ગાંધી જમ પહોંચશે. કદાચ તે ટરાંસવાડના બીજા જામમાં રોકાઈ ગમેલ હશે તોપણ લોકોને જરાએ કરવાનું રહ્યું નથી. ત્યારે કાંઈ પણ માણસ પરમીટ તપાસવા આવે ત્યારે તેને પોતાની પાસે હોય એ પરમીટ બતાવવી. નવી પરમીટ લેવાથી અમારું અપમાન થાય છે તેથી એવી પરમીટ બીજાકુલ લઈશું નહિ એમ કહેવું. અંતુડા શિવાય વધારે આંગળાં પડાવવા માગે તો સાફ ના પાડવી. તોરીસ મળે તો નામ કામ વીગેરે સહીત એકદમ એસેસીએશન પર ખચર મોકલી દેવી. અને તોરીસની મુદત પુરી થયે કોરટમાં હાજર થઈ જે જેજ મળે તે બોગવવી. દંડ કરે તે નહિ આપવો. આ પ્રમાણે ખચર દરેક જગ્યાએ દરેક હિંદીએ જે ન જાણતા હોય તેને પહોંચાડી દેવાની જરૂર છે.

સોળ વરસ ઉપરાંતના ઊંડરા.

પીટર્સબર્ગથી આ વિષય ઉપર કેટલાક સવાલો પુછવામાં આવ્યાં છે. ગમે તે છેકરો હોય તોપણ તે સોળ વરસની અંદરનો હશે ત્યાં સુધી નહીં પડાય. અને જેની ઉંમર સોળ વરસની ઉપર હોય તેની પાસે પરમીટ હોય અથવા ન હોય અથવા બીજા કોઈ દસ્તાવેજ તેની પાસે ન હોય તોપણ તેની હાજન સાથે પરમીટવાળાની બરોબર સમજવી.

આસતી પરમીટનું છેવટ શું?

લીડીંગપુર્વથી એક ખચર પત્રો પુછે છે કે જે માણસોની પાસે કાંઈ પરમીટ છે તેઓ કામસર આ કાગળમાંજ દેશ જાય અને પાછા આવવા માગે તો તે પરમીટ બરોબર ગણાશે કે નહીં? જેઓ જેલની તૈયારી કરી રહ્યા છે તેઓના મનમાં આ સવાલ ઉઠવાપણું રહેતું નથી. કેમકે કાગળનું છેવટ શું આવશે તે કાંઈ કહી શકે તેમ નથી. છતાં સાધારણ રીતે તે સવાલનો જવાબ એ છે કે તે પરમીટવાળા માણસને દેશથી પાછા આવવામાં કશી દરકન આવવાનો સંભવ નથી.

પોલીસ તપાસણી વખતે શું કરવું?

પોસ્ટરુરમથી એક લખનાર પુછે છે કે પોલીસ તપાસવા આવે તો શું જવાબ આપવો? પોલીસ જળસાઇથી પરમીટ લઈ જાય તો કેમ કરવું? આ સવાલોના જવાબમાં એટલુંજ કહેવાનું કે પોલીસ પરમીટ તપાસવા આવે ત્યારે બતાવવી એકજ અંતુડા માગે તો આપવો. નવી

પરમીટ કદાવવાનું કહે તો એવી ના પાડવી. અને કહેવું કે નવી પરમીટ બીજાકુલ કદાવવાનો મરદો નથી. અને તે નવી કદાવનાં સરકાર જેજ આપશે તો તે હુકમ કરવું. જળસાઇથી કે કુટુંબીને પરમીટ લઈ જવાને પોલીસને અખત્યાર નથી. તેથી પોલીસ કંઈ ધમકી આપે તો હીંમત રાખી જવાય આપવો કે પર મીટ આપવામાં નહીં આવે. અને આનું કાંઈ પણ થાય તે બાબત એસેસીએશનને લખી જણાવવું.

આજ લખનાર વળી એવા કારણ પ્રમાણે જેજમાં જનારની પાછળવાનો શો બંદોબસ્ત થશે અને એસેસીએશન વજાત વગેરેનો ખર્ચ આપશે કે કેમ? વગેરે સવાલ પુછે છે. જેનો જવાબ ઉપર આપાઈ ગયો છે.

મી. કરદીસને કાગળ.

મી. કરદીસે લંડન ટાઇમ્સ ઉપર કાગળ લખ્યો છે. તે બાબત કંઈક વિવેચન આ પદમાં થઈ ગયું છે. તે આખો કાગળ રજામાં છાપ્યો છે. તેનો તરજુમો આપવો એ જરૂરનું નથી. કેમકે તેમાંની ઘણી ખરી હકીકત ઇનફોર્મેશન છે. પણ તેના કાગળની અંદરની કેટલીક હકીકત બહુ ગાંજવા જેવી છે. કેમકે મી. કરદીસ એ ઇન્ફોર્મેશનના મેમ્બર છે અને હિંદી સવાલ આપત તેના કહેવા ઉપર હમેશાં વચન રહેશે. એટલે એ વિષે બધા હિંદી એ વિચારવાનું છે. મી. કરદીસ કહે છે કે:—

- (૧) હિંદી કામ વચ્ચે અને ઇંગ્લેન્ડે વચ્ચે કદી સરખા હક નહીં હોવા જોઈએ.
- (૨) જે કાયદો થયો છે તે કાયદો એવી રીતે તેઓના હક એક સરખા નથી એમ બતાવે છે તે બાજબી છે.
- (૩) આ કાયદો માત્ર બીજા તેવી જાતના કાયદાઓ લગાડવાની શરૂઆત નો છે.
- (૪) લોર્ડ સેલ્મોરને જે વચન આપ્યું છે કે એક પણ નવો હિંદી ટરાંસ વાલમાં નહીં આવે તે વચન પાળવું જોઈએ.

આ શીવાય બીજા ઘણી વાતો મી. કરદીસે લખી છે. પણ ઉપરની હકીકત હિંદી કામને સાવધ કરવા સારું ગણે છે. એ કાગળો બતાવે છે કે ટરાંસવાડનો કાયદો એ માત્ર રજીસ્ટર કરવાને ખાતર નથી પણ આપણને હલકા પોકવા, કોઈ

રીતે સરખા નથી એમ બતાવવા, તથા યુક્તિબોધો આપવાને ખાતર છે. અને એ કાગળ ઉપરથી એટલું તો ચોક્કસ થાય છે કે તે અમલમાં આવે અને આપણે તેને તાપે ધમકી તો બીજા હલકા મળવાને બદલે જે કાંઈ રહ્યું છે તે પણ જીનવી લેવામાં આવશે. અને તે માત્ર ટરાંસવાડમાંથી નહીં પણ બીજા કાગળ આફ્રિકામાં. એટલે એ કાયદો કેમ છે તે આપણે બરોબર ધ્યાનમાં રાખવાનું છે. આના અંદર પરિણામવાળા કાયદા ને એક પણ હિંદીનો બચ્ચો વચ મળે તેના કરતાં તેણે દેશ છોડ્યો અથવા આપવાન કરવી એ વધારે સારું છે. મી. કરદીસને આ બાબતો એડીટર મી. પોલકે ઘણા કરેલા અને જળસાઇ જવાય આપશે છે. તેનો તરજુમો આ જગ્યાએ આપવાનો વખત નથી પણ તે પત્ર અમે ઇંગ્લેન્ડ વિજાગમાં આપીએ છીએ તે જોઈ શકે.

શાખાસ રેન્ડરન.

રેન્ડરનમાં હિંદી કામ નવા કાપવાની સામે પુર તોરથી કાગળ ચલાવી રહી છે. ત્યાંના આગેવાનોને પુછવા રજાનો ખચર પત્રો મળેલો. તેઓએ તેને એવો જવાબ આપ્યો કે હિંદીઓને નવા કાયદા ને વશ થવાથી થતી ઇજાના પ્રમાણમાં જેલની ઇજા કંઈ વિસાતમાં નથી. નવા કાયદાની સામે થતા તેઓ તખ્તપાજ છે. પૈસા પણ જમા કરી રાખેલા છે. અને તે કાયદાને કદી વશ નહીં થાય. હું ઉમેદ રાખું છું કે રેન્ડરનના આ લખના પ્રમાણે વરતી દરેક ગામમાં દરેક હિંદી આમજ બેઠકપણે રહી જવાય આપશે. આપણે હવે રજુમાં પડ્યા છીએ, એટલે નથી જરાએ કરવાનું, અને નહીં કાંઈ છુપાવવાનું.

“રજાર” નો લખકી.

કલકત્તામાં હિંદીઓએ જેજમાં જવા ની મીટીંગ કરી તે ઉપરથી રજારના અધિપતિ સાહેબ કંઈક ચીડયા. તેથી મી. પોલકે તેને જવાબ લખ્યો કે કલકત્તા સંડોર્પમાંજ નહિ પણ જરમીરન વીગેરે જગ્યાઓમાં પણ તેવીજ મીટીંગ થઈ છે. અને દરેક કેસણેથી જેજમાં જવાના ઠરાવ રિજે ખચર ચાલ્યા આવે છે. આથી અધિપતિ સાહેબ વધારે ચીડયા. અને દીકા કરતાં તેણે લખ્યું છે કે હિંદી કામ ને ચડાવનાર માત્ર એકા આગેવાનજ છે. તેઓને દેશ નીકાલ કરે તો બીજા હિંદીઓ તો કંઈ બેસે તેવા નથી. અને તેઓ નવો કાયદો ખુશીથી કબુલ કરી

શેશે. આનો જવાબ નીચે પ્રમાણે મી. ગાંધીએ આપ્યો છે.

મી. ગાંધીના જવાબ.

આપના લીડરેટમાં આપ કહ્યો છે કે આગેવાન હિંદીને કાઢી મુકવામાં આવે તો હિંદી સામે યનારા કિલ્લીર ન થાય. પણ તેના સામે યનારા માણસોને મારે જણાવ્યું તેમજ કે જેને જુલમથી બચાર કાઢી મુકવાનો કાયદો વિલકુલ નથી. જો તેમ કરવું હશે તો નવા કાયદો પસાર કરવો પડશે. અને પછી જે હિંદી પોતાના દેશની સેવા કરવા અને રાજ્યની પણ સેવા કરવા તકવાર છે તેને ટરાંસવાલની સરકાર કાઢી શકશે. તમે એમ કહ્યો છે કે આગેવાનને કાઢી મુકવામાં આવે તો બાકીના હિંદી કાયદા ને વશ થશે, ને તેથી તેઓનું બારે જાણુ થાય છે એ તેઓ સમજશે ને નવા કાયદા વિશે તેઓને કેવું ખોટું સમજાવવામાં આવ્યું છે તે તેઓ જાણશે. આમ કહેવામાં તમે હિંદીની માગણી ન સમજી શકો એ જાણી શકાય તેવી વાત છે. જો તમે એમ ધારતા હો કે એક પણ હિંદી એ કાયદાને રક્ષણ કરે માને છે તો તમે ખુલ્લું કહો છો. હું એ કાયદો બહુ યાંચી ગયો છું પણ તેમાં હિંદીનું રક્ષણ કરનારી એક કલમ જોઈ નથી. વળી હિંદીને તે વિશે બમાવવાની વાત છેજ નહિ. કેમકે જે વાત તેમની પાસે રહી હશે તે બહુ સાદી છે. નવા કાયદાથી હિંદીની મામડી ઉપર કમ મારી તેનું અપમાન થાય છે. તે કાયદો હિંદી ને કેટલીક રીતે ગુલામ બનાવે છે કેમકે તેની વાત ઉપર વળે છે.

તેથી તેઓને સલાહ આપવામાં આવી છે કે હાલ જે કંઈ છુટ છે તે તેઓએ નવા કાયદાને વશ થઈ દરમીજ ગુમાવવી ન જોઈએ. નવો કાયદો અમલમાં આવે તો આવી સ્થિતિ હિંદી કોમની થશે એમ હું માનું છું.

આ કારી બા રદ કરવાને સારું તેઓને મેં જણ સલાહ આપી છે તે એ કે:-

- (૧) નવું રજીસ્ટર નહીં લેવું.
- (૨) ટરાંસવાલમાં હિંદી વસે છે ત્યાં તેમને વોટના હક નથી; તેથી તેઓની પાસે અમુક કાયદાની સામે થવાને માત્ર જેલ જવાનો કારણ એ છે. તેઓએ પરમીટ ન લેવી, દેશ છોડવો નહીં; ને દંડ આપવો નહીં, પણ જેલમાં જવું એજ દરતો સિધ્ધા ને સરસ છે.
- (૩) ઉપર પ્રમાણે કરે તો તેઓએ પરમીટ ઓશીસ સાથે સંબંધ

છોડવો ને તેઓના લાઘવમાં ને લખવું ને સમજાવવું કે તેઓ નવી મુલતલી કે અન્ય પરમીટની માગણી ન કરે.

જો કોઈ એમ કહે કે ઉપર પ્રમાણે કરે તે તો ગોરા માને છે, તો ગોરા બને એમ માને. તેથી હું દમોશ કહેતો આપો છું ને સામેન થાય છે કે હિંદી કોમ ટરાંસવાલનો પેપાર ગયાવી લેવા નથી માગતી. પણ ટરાંસવાલમાં માત્ર મુરબક રહેવા છાંછે છે. પેટને સારું હિંદી કોમ પોતાની આજર નહીં ગુમાવે.

ધણા ઈંગરેજ મિત્રોએ મને કહ્યું છે, ને હું માનું છું કે કદિ જ્યાં હિંદી આ સલાહ કયુલ નહિ કરે તોપણ હું નિર્ભય છું. તો હું એટલુંજ કહી શકું છું કે અમે ઉપકા કાયદાને લાયક છીએ. ગમ્મારી કસોટી હવે થાય છે એ મોકલ છે. હવે જેવાનું છે કે અમે કસોટીમાંથી ગરોળ નીકળીએ છીએ કે નહિ.

હું કહું છું ઉપરની સ્થિતિ સામે કાઢને કંઈ કહેવા જેવું નથી. બહાર કસોટીરોએ તેને તરજોડવાને બદલે તેનાં વખાણ કરવાં જોઈએ. પણ તેઓ વખાણે કે વખોડે તેની દરકાર ન કરતાં, જે રસ્તો અમે બરા દિલથી સ્વીકાર્યો છે તેમાંથી અમે પાછા ફરીએ તો તેમાં હું હલકાઈ ને પાપ સમજું છું.

હેલાગોઆખે.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

ડરબન, તા. ૪-૫-૦૭.

અહીં હાલ લોક સુખાકારી સારી છે. હાલ આવલ તથા નીમકના લાવ તેજ છે. ખાસમાં આવેલી એક રીમર બાર ચંકાવ તી હતી ત્યારે એક મજુર ઉપર લોખંડ પડવાથી તે મરણ પામ્યો હતો. અહીંના છરવામી બાહ્યોમાં કુસંપનાં ચિન્હો જણાય છે. એક મીટીંગમાં મુતવડી પાસે હિસાબની માગણી થઈ હતી પણ કંઈ ખ્યાન અપાયું નહિ. છરવાની જગ્યા વક્ર થઈ છતાં હજુ રજીસ્ટર થઈ નથી. મહેલા તી જગ્યા પણ રજીસ્ટર થઈ નથી. આ કામો તરફ કોઈ દરકાર કરનારની ખામી ને લીધે પડી રહ્યાં છે.

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી.)

હેલાગોઆખેમાં મોહાણા ગાંધિ તરફથી એક “લોહાણા ધર્મોતેજ સભા” એ નામ

ની સભા સ્થપાઈ છે. આ સભાની પાંચવી બેઠક તા. ૨૮ એપ્રિલ ૧૯૦૭ સ્વીચાન્ના રાજ બટ મુળજી પ્રાણજીવની વીશીમાં મળી હતી જે વખતે ૨૬ સદસ્યો હાજર હતા. સભા સ્થાપનાનો યુગ લેનુ ધરમ ની અધિષ્ઠિત વીશે જણાવ્યા બાદ આપના માં સંપત્તી કેટલી જરૂર છે એ વિષય ચર્ચાયા હતા. બાદ આ સેવાને લઈ સભા વિસરજન થઈ હતી. આ સભાને સારા પાયા ઉપર લાવવાની ઇચ્છા તે કોમના અતરેના આગેવાન શેડીઆએએ જણાવી છે એવું સંજ્ઞાય છે.

હાંડી.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

તા. ૫-૫-૦૭.

તા. ૪ થી એ નાનાર ઇન્ડિયન કોંગ રેસના માઈ પ્રેસીડેન્ટ શેડ અબદુલ કાદરને જોડાન્સઅર્મથી પાછા ફરતાં હાંડી પધાર્યા ત્યારે સારો આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો. તેમને માન આપવા માટે હાંડીની મહોમેડન કોમેટીંગ સોસાયટીની ખાસ મીટીંગ ભરાઈ હતી જે વખતે સોસાયટી ના સેક્રેટરી, મી. કાસમ મીર, મી. બી. કે. બટ વગેરેએ સોસાયટીને લખતાં લાખણો કર્યા હતાં. શેડ અબદુલ કાદરે પોતાને આપવામાં આવેલ માન માટે આભાર માન્યો તથા સોસાયટીનું કામ જાણી પોતાની ખુશાલી દરશાવી. તે વખતે અનુસરતું લાખણ કર્યું; તથા સોસાયટીને પૌ. ૫-૫ બેર આપી. તાળી ઝોના મડગાટ વચ્ચે શેડ અબદુલ કાદરનું લાખણ થઈ રહ્યા પછી જુલના હાર તોરા અંતે અતર ગુલામ અપાયાં. પછી ડી કેક લીગેરે લઈ મેળાવડા વિસરજન થયો હતો. બીજી દહાડે મી. મહમ્મદીમ મુલેમાન ને ત્યાં કેટલાક સદસ્યો સાથે ખાણું લઈ ને શેડ અબદુલ કાદર ડરબન તરફ રવાના થયા હતા.

ઈંગ્લાંડ અને સ્કોટલેન્ડમાં હથિયાર અને હાથગોળા બનાવનારો શહેરોમાં મોટા જગ્યામાં હથિયાર અને હાથગોળા ખુપાની રાખવાના થોડા દાખલા બહાર આવ્યા છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે એવી રીતે ખુપાનેલાં હથિયાર તથા હાથગોળા રક્ષિયાના જેવા બજારખોર લોકોને ખુપા રીતે પુરાં પાડવામાં આવે છે.

ચરચા પત્ર.

ચરચાપત્રને જવાબ

એ. એમ. મુનસી. — મજકુર આગ તમાં દાદ મળીજ નથી.

હાફેજ સુલેમાન આમેદ — તમે જાણવેજ યદોજ્ઞસ્તનો સવાલ ઉપાડી લેવાયો છે, જે બરીદીશ ઇડિઅન એસોસીએશનની મીટીંગનો હેવાલ (આ અંક માં) વાંચવાથી માનુસ પડશે.

સુલેમાન ઇ. છતાલી — આજનાં અકનો તથા અગાઉના ત્રણ ચાર અંકનાં જોદાન્સગરમ ખગરપત્ર વાંચ્યાં, ને બને તો ઇ. એપિનિઅનના છેલ્લા ત્રણ ચાર અંક આખા વાંચ્યાં.

મી. ઇસમાઇલ હીખા મોમલીયાત અમને જુરસાવાળો તથા હાંઓ ચરચા પત્ર લખે છે તેમાં અમાઉ આવી મહેલી એવીજ દલીલ છે તેથી અમે જાપતા નથી. પણ તેમના જેલના ડરાવ આખત નો તથા સ્વદેશાભિમાનનો જુરસો જોઇ રાજી થઇયે છીએ. — અ. ઇ. ઓ.

પોએસ્ટરમના જેલ જનારાઓ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

પોએસ્ટરમના અમે નીચે સહી કરનાર ફરીયાળાઓ વગેરે જાણુવીએ છીએ કે અહીંના આગેવાનોએ તો બહાર પડવામાં દીલ ફરી લાગે છે, તેથી અમારે પોતાની મેળે બહાર પડવું પડે છે. બ્યારે એસોસીએશન ફરમાવે ત્યારે જેલ જવા અમે તૈયાર છીએ. આશા છે કે બીજાઓ પણ, આગેવાનોની વાટ ન જોતાં અમારે હાખસે લેશે. એથી આગેવાનો ને પણ શુર ચડશે.

સહીઓ. રતનજી લખમીલાસ, ગોસાંઇ ગોવિંદ, લીંખા ગદુ, મુળજી લીંખા, વાલજી ગોવીંદ, જીવા ગોવીંદ, મકન મીડા, દીટા જોગી, છીખા કેશવ, મંગા જીવા, કારા લાલા, જેરામ લાણા, મોસર લાણા, બાણા પરજી, કાળા છીખા, મીડા દેવા, ખુશાલ ગોખાળ, પરાગ નરસી, નાથુ વલ્લભ, મુસા ઇસમાઇલજી, રાજે મીડા, ઇસાક મુસા, અંદરી અહમદ, રેમુ આંદ, દુલ્લ નારાણ, ધના સામા.

દરાંસવાલવાળાઓનો જેલની બત્રા વગર ઉધાર નથી.

જેલ જવાની તક આજે આપણને હાથે આવી છે એમ સમજવું. જેલ સિવાય આપણો કદી છુટકારો નથી. વિંદુ બાઇઓ કાશીની જવાને, અને મુસલમાન બાઇઓ મકદાની જવાને દેહ ના કડવાણુ કરડ ગણે છે. મને લાગે છે કે દરાંસવાલના હિંદીઓના ધંધા રોજગારનું કડવાણુ જેલની બત્રાથી છે. માટે આપણે એક સંપ થઇ કાપદાને માન્ય ન રાખવો. માટે બધા બાઇઓ જેલ જવાને તૈયાર થશે. હું પણ તૈયાર છું.

લી. જુલા મકન ચીખલીઆ.
જોદાન્સગરમ,
તા. ૧૩-૫-૦૭.

જેલમાં જવા બહાર પડનારાઓ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
મી. ગાંધી તથા મી. હાજી હખીખના કાગળો વાંચીને પ્રીટિરીઆમાં બહુ સંતોષ થયો છે; ને તેથી મજકુર ડરાવને વળગી રહેવા પ્રીટિરીઆના હિંદીબાઇઓમાં જુરસો ઉછળી આવ્યો છે. હમેદ છે કે કોખના દરેક આગેવાન હિંમતથી જેલ જવા માટે પોતાના કાગળો બહાર પાડશે. હું પોતે જેલના ડરાવને મળતો છું અને મજકુર કાપદાને બીલકુલ કચુલ કરીશ નહિ એ પ્રતિજ્ઞા પુર્વક છે.

લી. નીમજી આણુંદજી બોગત.
પ્રીટિરીઆ,
તા. ૮-૫-૦૭.

(૨)

તા. ૪ થી ના અંકમાં મી. ગાંધીની પ્રતિજ્ઞા એ મથાળાનો અમુલ્ય આરટીકલ વાંચી અતરે વસતા સ્વદેશ ચિંતકોમાં ધણી ઉંડી અસર થઇ છે. અમે નીચે સહી કરનારાઓ ફરી રજીસ્ટર થવાને બદલે જેલ જાણુ. અને અમને મળતા થશે તેવા જોડીઆએને પણ સાથે લેતા જશું.

લી. મહમદ ઇસપ કાજી.
„ મહમદ મસુજી સલુજી.
સ્તનખર્જે,
તા. ૮-૫-૦૭.

(૩)

અમે નીચે સહી કરનારાઓ પ્રતિજ્ઞા

પુરવક કદીએ છીએ કે નવા પંચીબરીક કાગળો શરણુ થવાને બદલે અમે જેલમાં જશું. લી. નાનાણુજી મુલાખબાઇ
„ મુસા ઇસપ દેવાત
„ અમદુલ અલરામ.

જોદાન્સગરમ,
તા. ૧૦-૫-૧૯૦૭.

(૨)

સપટેબરની માસ મીટીંગમાં જે ૪ થો ડરાવ પાસ કાંધો ને તે મુજબ જે જેલને ડરાવ કાંધો તેને હું રાજી ખુશીથી કચુલ કરું છું; ને મારા સંદેશવાળા બાઇઓને પણ કચુલ કરવા ફરમાવું છું. કેમકે મુલામી કરતાં હમેશની અબદી બહેતર છે. હું મારાં બચ્ચાંઓની કાંઈ પણ ફરકાર કર્યા વગર જેલમાં જાઇશ. મુલામી કાપદા કચુલ કરું તેથી જેલ બહેતર છે.

લી. અહમદ હલીમ.
જોદાન્સગરમ,
તા. ૧૩-૫-૦૭.

જેલમાં જવાની જરૂર.

ઝોરડીનન્સ પસાર થવાથી આપણને આખર મુમાવવાનો વખત આવ્યો છે. દરાંસવાલના દરેક હિંદીની આ વખતે ફરજ છે કે સંપથી રહી જેલમાં જવું. વિજાવતમાં પોટના હક માગનાર સ્ત્રીઓ નો હાખસો લેવો. કાફર ને કુતરા કરતાં જુરી રિયતિમાં રહેવાનું પસંદ કરવા કરતાં જેલમાં જવામાં શેરઆખર બીલકુલ નથી.

લી. જુલજીરામ ત્રીવેદી.
કાંબરલી,
તા. ૧૧-૫-૦૭.

(૨)

હાલના કટાકટીના વખતે દરાંસવાલના હિંદી બાઇઓ અંદર અંદરનો મતબેદ અને કુસંપ દુર કરી જેલના ડરાવને ચકકમપણે વળગી રહેશે અને તેમ કરી જગતના ઇતિહાસમાં પોતાનું નામ કાપમ કરશે એવી હું આશા રાખું છું. ૪ થા ડરાવપર કાપમ રહી કમર કરી વિન્ય મેળવો એવું હું ઇચ્છું છું.

લી. ઇ. એ. સીધી.
કંડી, તા. ૧-૫-૦૭.

(૩)

દરાંસવાલના વણા હિંદીઓ જેલ જવા બહાર પડ્યા છે અને પોતાની દેહ કરતાં

દેશને વધારે મળ્યો છે તે હવે બીજા કોઈ જંગળ જગા તુરત ગદાર પડશે એવી આશા છે. પડેલાં મુશ્કીલ નજરે લાગે છે પણ એનાં મીઠાં ફળ પછી મળશે જે આપણાં હૃદય તો દેહ કરતાં દેશીઓના હિતને વધારું કર્યું.

લી. કાસમ મુલેમાન મીર.

ડી. ના. ૧-૨-૦૭.

(૪)

જેલમાં જગા ગદાર પડનારા ટરાંસવાલ વાસી દિંદીઓને ધન્યવાદ થઈ છે. દરેક કામમાં પ્રથમ દુઃખ પેડીએ તો પછી સુખ મળે છે તેમ હાલ આપણે સંકટ વેઠ્યું તોજ આપણી સ્થિતિ અગમ યતાં અટકશે. એવા કાયદાને વશ થવું તે તો દુનીયામાં નામરદી અને પાપલાપણા માટે આપણને જનહર કરવા અરોગર છે. કાંડનમાં એરતો પણ જંગલને મહેલ સમજે છે, તો શું આપણે દિંદીઓ એ સ્ત્રીઓ કરતાં પણ હમણાં ?

લી. એક મદોમેન.

ડરમન,

તા. ૧૨-૫-૦૭.

જેલમાં જવાને બહાર પડે !

જેલ જવાનો નિશ્ચય બતાવનારા બીજા કેટલાક કામળો અમને મળ્યા છે જે જગ્યાની તંગીને ક્ષીધે ન આપી શકવાથી માત્ર તેમની સહીઓ આપીએ છીએ.

સહીઓ. ઇસમાઈલ આમદ મોરાલા, કાસ દુલભ, લાજા મેવા, ગોંઠિ પ્રેમા, મદમદ મુસા (જોહાન્સવર્ગ); ઇમરાલીમ હુસેન મેતર (લેલી રટેશન); પી. પી. ગડીઆ (સેલેશન); મુસા ઇસપ દેઆ ટંકરીઆવાળા (ટીટરીઆ); મુલેમાન મદમદ (વાકરટકમ).

જરમીસ્ટનના જેલ જનારાઓ.

જરમીસ્ટનથી અમારી ઉપર જેલ જવા ને તથા પછી એવી મતલબના પણા કામળો આવ્યા છે. દરેક જણે પોતાને રીક લાગીને તેવી દલીલો જેલ જવાના છરાદાને ટેકા આપનારી વાપરી છે. તે અધુરું જાણવાની જગ્યા નહિ હોવાથી અમે તે સાહેબનાં નામ નીચે આપીએ છીએ.

બાબુ લાલબહાદુરસીંગ.

મુખરામ.

મંગલદીન સરદાર.

સોની કાનટ.

લીરાયંદ.

સોની ગોરધન કાનટ.

આબુ મગાદીન.

કલ્યાણ ગોપાલ કાંકર.

આબુ હકુરાસીંગ.

આર. એસ. પંડીત

ટરાંસવાલના પારસી ભાઈઓને વિનંતિ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ, આજ કેટલોક વખત યયાં ટરાંસવાલ ખાતે વરતી નાની પારસી કામ વચ્ચે માહોમાંહે 'ઓરડીનન્સ' આગતમાં હુશ કળ ચર્યા થયા કરે છે. પણ હજુ સુધી આ સુધરેલી નાની કામ એક દરા દાપરે આવી નથી એ મણીજ અફસોસ ની વાત છે ; (૧) કેટલાક સાહેબોનું કહેવું એવું છે કે નવું રજીસ્ટર લેવું નહીં અને ટરાંસવાલ છોડી જવું ; (૨) અને કેટલાક સાહેબો કહે છે કે જેમ સિ કરશે તેમ આપણે પણ કરશું ; (૩) અને કોઈનું એમ પણ કહેવું છે કે આ આગતમાં આગેવાનો સમજાવે એકલા કરી ને એક છરાદાપર કાં નથી આવતા ?

હવે મારે પહેલા સવાલમાં લખ્યાનું કે જે લોધા ટરાંસવાલ છોડી જવાનો છરાદો રાખે છે તે તો ખરેખર એક લીચકડું અને પાપલું કામ છે ; મારે ટરાંસવાલ છોડવાનો છરાદો તો ગતમાં લાવવો પણ નહીં જોઈએ.

બીજા સવાલ જેમ સિ કરશે તેમ આપણે પણ કરશું ! ભાઈઓ શું આગ લાગશે ત્યારે 'કુવો' બોલવા જશો ? હવે કદાચ ધારો કે બીજા માણસો આસ્તે આસ્તે નવું રજીસ્ટર લેશેબી ; તો તેથી શું તમે પારસીઓ તેમજ કરશો ? શું નવું રજીસ્ટર લઈ આજ સુધીમાં પારસીઓએ દુનીયાના દરેક ભાગમાં મેળવેલી નામનાને હીનપરતી લગાડવા માગો છો ?

ત્યારે આજે દરેક જગ્યાએ એ જુલ્મ માટ લરેલા કાયદાની સામે હીમનથી કેલમાં જવાના લખુકારા વાગી રહ્યા છે. જેવાકે ઇંડીઅન એસોસિએશનની સર દારી હેલ્ડ આખી એસોસિએશનના મેમ ખરો પોતાના વેપાર બંધાને એક બાબુએ મુકી હીમત તથા ધીરજથી ગદાર પડ્યા છે ; તેમજ મી. ગાંધી સાહેબ અને તેમજનો સહી આજે એ જુલ્મ માટ લરેલા કાયદાની સામે કેટલા જોરથી

પોતાનું કામ કરે છે. તો શું આ પારસી કામ પાછળ હલશે ?

ભાઈઓ, આગેવાનોના વીચારો તો બીજા માસ મીડીંગમાં ગદાર પડી ગયા છે. જેવાકે મી. કામા બોલ્યા હતા કે "હું તો નવું રજીસ્ટર લેનારજ નથી." એટલે કે હું કેલમાં ખુશીથી જઈશ. તેજ પ્રમાણે મી. ખરશેદજી દેસાઈ પણ બોલ્યા હતા અને તેને મી. બમનશાએ ટેકા આપ્યો હતો. હવે તમે આગેવાનો ના તો વીચારો જાણી ગયા છો તો મન માં શું કામ દમદમે રાખો છો ? બે શક, એ આગેવાનો જનહરમાં જેમ બેલ્યા છે તેમજ કરશે, તેમાં કાંઈપણ શક નથી જ. તે જતાં પણ સવળા સાહેબો એકલા મળી સરવેના વિચારો જાણી જે ને એક દરાવ કરવામાંજ ફાયદો છે. આ મારા કહેવાને કોઈપણ અગેવાન તરફથી ઉચટી લેવામાં આવશે ?

મહેરવાન સાહેબો, આ લખાણ કાંઈ હવેશ લાવવી તેમજ કોઈને પણ માફ હાથે એવી રીતથી કાઢવું નહીં પણ કેટલાકના એવા બોલવાપરથી મારે આજે જનહરમાં એ આગતને લાવવી પડી છે. મારે કોઈએ પણ આ લખાણથી મનમાં યુરું લાવવું નહીં, તેમજ કદાચને આ લખાણથી અંધ જેસી ટોપી કોઈને પોતાના ધારવાથી આવી જવ તો કામા કરશે એવી આશા રાખતો, જોહાન્સવર્ગ, તમારો સેવક તા. ૧૨-૫-૦૭. ખરો હીંદી બચ્ચો.

હીંદીપર આરોપ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ, અત્રેની આ. ર. માજીસ્ટ્રેટની કોરટમાં એક દિંદીના કેસના મુકાદા દરમ્યાન માજીસ્ટ્રેટે લાગર રહેલા ઇંડિયનોને સળેધીને કલવું કે "ટરાંસવાલમાં વરતા બધા ઇન્ડી અને જુલ્મ છે, અને જેટલા કોરટમાં જુલાની આપવા આવે છે. તે બધા પ્રતિ શા ઉપર જુલ્મ બોલે છે એમ મારા અનુભવથી કહી શકું છું. માજીસ્ટ્રેટ સાહેબ મજાકુર લગેલા ઉચારનાં કાંઈક લઈ જોળાંબી ગયા છે ખરા. પણ તેથી હીંદી ભાઈઓએ ધડા લેવાનો છે કે લાકની આપણી આવી કંદોડી સ્થિતિમાં માજીસ્ટ્રેટ અને જનજોગ આપણા તરફ દિલસોજ વચણ લેવાને ગદલે આપણા તરફ નિરક્કાર છુટે તેવા ઉપાયો આપણે થોડાં જોઈએ. આ જુલ્મ જુલ્મો ટોપકો ખસેડવાને દરેક દિંદીની ફરજ છે.

પ્રીયોરીઆ, લી. એક દિંદી.

તા. ૪-૫-૦૭

હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી.

—o—

જોહાનનું તા. ૨-૫-૦૭

તા. ૨૧ મી એપ્રિલના રોજ હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીની જનરલ મીટીંગ સોસાયટીના હોલમાં બપોરે મળી હતી. જે વખતે મેંબરો ઉપરાંત બીજા મુસલમાનો હાજર થયા હતા. ચેરમેનની ગેર હાજરી ને લીધે સરવાળામતે મી. શાહજીદીન કુસેન સાહેબને પ્રમુખપદ આપ્યા બાદ સેક્રેટરી એ મહમૂદ મીલીમનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો જે ઉપર ચેરમેન સાહેબે સહી કરી હતી.

પછી તા. ૧૬-૪-૦૭ ની મેટેઇંગ હમીદીયા રીપોર્ટ વાંચવામાં આવ્યો. જેમાં સોસાયટી માટે શેઠ ઇસમખાન દાદલાહ પાસે થી એક મકાન જેમાં શેઠ એમ. એસ. કુવાડીઆની દુકાન હતી તે પા. ૧૬૨ માં લેવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. તે વિષે જનરલ મીટીંગમાં પરવાનાગી માગતાં મી. હાકિમ ઓલાની દરખાસ્તથી અને મી. અલીલાહ આકુશના ટેકાથી તે દરમિયાન સર્વા નુમતે પસાર થયો. સેક્રેટરીએ મકાન લેવાના માટે પોતાની ખુશાલી જાહેર કરી. અને કહ્યું કે આ કામમાં રોકાયાથી મી. હાકીમ વઘાર અલીએ ચેરમેન તરીકેનું રાજીનામું આપ્યા પછી નવા ચેરમેન નીમ ધાનું સુવત્તી રહ્યું છે તે હવે પછી કરવામાં આવશે. મી. હમામ અબ્દુલ કાદરે જણાવ્યું કે હાલના વાઇસ ચેરમેનને ચેરમેનશીપ આપવી ને વાઇસ ચેરમેનની જગ્યાપદ નવી નીમણું કરવી. મી. અલીલાહ મહમદ મી. ઇસમખાન અને ચેરમેન બનાવવા પોતાનો મત દરજાવ્યો. મી. અલીલાહ ઇસ્લામીકના ગામના ત્રણ મેંબરો ઉપર ચેરમેનશીપ આપવાનું તેમણે કહ્યુંથી તે ત્રણેને સોસાયટી તરફથી આપવાના મેડક મી. અલીલાહને સોંપવા નો દરમિયાન થયો. હવેથી સોસાયટીના જે મેંબરો દેશ જતી વખતે મેંબરશીપમાં પોતાનું નામ કાયમ રાખવા માગે તે માટેની શી. ૧૦-ની શી આપે તેમનેજ મેડકો આપવાનો સુધારો ગ્રેજરર મી. કુવાડીઆની દરખાસ્તથી અને મી. ઇ. અબ્દુલ કાદરના ટેકાથી સરવાળામતે પસાર થયો. પછી પોસ્ટરિટ્ઝવાળા મી. હાસમ મહમદ ખીસમીદાનું નામ મેંબર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યું. બાદ પા વાગે સભા ખરબારત થઈ હતી.

તા. ૬. સોસાયટીના બહારગામના મેંબરો જાણીને ખુશી થશે કે સોસાયટીએ ટુંક મુદતમાં એક આલીસાત મકાન પોતાની માલીકીનું ખરીદ્યું છે. હાલમાં તે પેટે

શેઠ દાદલાહને પા. ૧૦૦ ની એક આપી દીધી છે. અને બાકીના પા. ૬૨ ત્રણ માસમાં પુરા કરવાના છે તો અનેના તેમજ બહારગામના મેંબરો ચેરમેન બનાવવા તાકીદે મોકલાવી સોસાયટીને આભારી કરશે, ને હવે પછીથી નિયમીત રીતે લગભગ મોકલશે એવી આશ છે.

સનાતન ધર્મસભા.

—*—

હરપાન તા. ૧૨-૫-૦૭

આજરોજ સભા કાયદેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. નિત્યકરમ તથા રીપોર્ટ વાંચવાનું થયું બાદ પ્રમુખ શ. અંબારામે ચિન સંશોધનના વિષયમાંથી અસરકારક રીતે હિંદુસ્તાનીમાં વિવેચન કર્યું. પછી હીન્દ (પરાદમણ કાનો ૧૨૫)ને સંધ્યા અવસ્થા કરવી જોઈએ તે ઉપર બાપલુ આપ્યું. મી. મોકમચંદે જણાવ્યું જે સભામાં અથવા બીજી રીતે સંધ્યા શીખવાય તેવી ગોઠવણ થવી જોઈ એ. મી. મુન્ને પછી આ બાબત ઉપર બોલ્યા. પ્રમુખે જણાવ્યું કે જેમને જોઈ એ તેમને પોતાની પાસેથી કેટલીક સંધ્યા ની ચોપડીઓ છે તે મળી શકશે, વગેરે. બાદ શાંતીમંત્ર લાક્ષી સભા વિસર્જન થઈ હતી. આવને વખતે ચિન સંશોધનનો વિષય રહ્યું વંચાશે.

કોંબરલી-તા. ૧૧-૫-૦૭.

તા. ૫ મે ૧૯૦૭ના રોજ સભા ૭૩ જ્યોર્જ સ્ટરીટમાં મળી હતી. થણા મુદતથી હાજર હતા સમય થતાં નીત્યકરમ કરી શ્રી ગીતાજીના શ્લોક વાંચી સંભળાવ્યા બાદ ચંદ્રકાંત બાગે ૧ લા નો ચાલુ વિષય વાંચ્યો. સમય પુરું થતાં કથર સ્તુતી કરી શાંતિમંત્ર લાક્ષી સભા વિસર્જન થઈ હતી.

સ્વર્ગવાસી કરનલ ઓલકોટના સ્વર્ગવાસ માટે અને તેમના આત્માને શાંતિ માટે અતરેની સભામાં નીત્યકરમ કરવા માં આવ્યું હતું. મહાત્મા કરનલ ઓલકોટના નામની માદગીરી કાયમ રાખવા વિદુષી આનાચલ (એનીબીએટ) જે યોજના બહાર પાડી છે તેમાં અતરેથી ફંડમાં કેટલીક રકમ ભરાવા યોજના થઈ છે.

નાતાલના નવા ગવરનર સર મેંચુ તેધન દેલોનીઅલ ગવરનરના હોદ્દાનું માન યોગ્યતા પહેલાજ હતું છે.

જપાન પાસેથી આપણે શું શીખીએ ?

આવા મથાળાનું એક જાણુવા કાયક લખાણ મી. નાદેસને હિંદુસ્તાન રીજુ માં કરેલું છે. તેમાંથી સાર અમે નીચે આપીએ છીએ.

મરહુમા થઈ હત્યા.

જપાનની છતથી એશિયાની પ્રાચીન ઉપર જે અસર થઈ છે તેનું માપ કરવું મુશ્કેલ છે. તેની છત એક કારણથી તથી થઈ પણ અનેક કારણથી. તેના યોદ્ધા ટેકીઓ હીરોએ બ્યારે પોરત આર, થરનો દરવાજો બંધ કરતાં પોતાની છંદથી બોલ ત્યારે એમ માન્યું કે "હે ખુદા, મને તું સાત વખત જન્મ આપજે કે જેથી હું સાત વખત મારા દેશને ખાતર મારો જાન આપું. મરવાનો તો નિશ્ચય કર્યો હતો તેથી હું હસતો મરું છું" એમ કહી ફરી પણ દેશની ચાકરી કરીશ" હીરોજ ના લાઇએ તેની એરતને નીચે પ્રમાણે ખબર આપ્યા:—"આપણું માન્યોના આત્મા કેવા હર્ષવાન થશે કે આપણા કંઈ જમાં આવો બહાદુર માણસ પેદા થયો હતો. તેનું મોત આપણને તેજ આપનાર છે; તમે શાંત રહેજો."

આવા બહાદુર માણસો જપાનમાં પડ્યા છે તેથી જપાન છત્યું. શહેનશાહી કરી ગરીબમાં ગરીબ માણસને એકજ લલત રહેલી તે એ કે જપાનની છત કેમ થાય. એ છત મેળવવાને સાચું જોટલું દુઃખ સહન કરવું પડે તેટલું સહન કરવા આખી પ્રજા રાજી હતી. મા બ્યારે પોતાના દીકરાના મરણના સમાચાર સાંભળે ત્યારે એમ કહે કે "મને એવો બીજો દીકરો હત તો કેવું સારું; તે પણ દેશ સારું મરત!" આનું જપાનમાંજ બને. શહેનશાહે પોતાની ખાતરી મિલકત લડાઈ ના ખરચ સારું આપી. પ્રજાએ પોતાના દામીના વેચ્યા, ને લડાઈનું ખરચ પુર પાડ્યું.

ટુંક તવારીખ.

જપાને જે લખ્યો આપો છે તેનું ફીનિશમાં બનેલું જોડામાં આવતું તથી. ૪૦ વરસ પહેલાં જપાનનું નામ સરખું લાગ્યેજ જાણમાં આવતું. ૮૦૦ વરસ મુધી જપાન નાના નાના ગરાશીયાઓના હાથ તલે કચેરોમાં કરેલું હતું. પણ દેશ ને ખાતર આ ગરાશીયાઓએ પોતાનો ગરાશ દેશને આપેલ. તેઓના તાખાના માણસો હતા. તે ખુદા થયા ને આજ ૪,૦૦,૦૦૦ માણસ જે સ્વારથમાં કે મુધા

મીમાં ઘેરાયલા હતા તે સ્વદેશભક્ત બન્યા. બીરુ પગલું એ બરાલું કે જે જેકુંતો હતા તેઓને તેના પછીએ મુક્ત કર્યા. એટલે તેઓ પછસા આપ્યા વગર જમીન દાર થઈ પડ્યા. ૧૮૭૨ માં દરેક જાપાનીએ લશ્કરી કામ શીખવું એવો કાયદો પસાર થયો.

૧૮૭૦ ની સાલ સુધી જાપાનમાં રેલ્વે ન હતી. ૧૮૬૬ ની આખરીએ ૩૬૪૦ માઈલ સુધી રેલ થઈ. ૧૮૬૮ની સાલમાં તાર ખીસકલ ન હતા. હવે તાર આખા જાપાનમાં ફેલાઈ ગયા છે. ૧૮૬૬ ની સાલમાં જાપાનમાં માલની આવક ૧૧૬૩ યા. ૩૫,૦૦,૦૦૦ હતી. ૧૮૬૮ની આખરે યા. ૫,૦૦,૦૦,૦૦૦ એટલે સોળ ગણી વધી. ૧૮૭૬ માં જાપાનને નોકા સૈન્ય કંઈ નહતું; તેનાં વડાઓ યોદાજી હતાં. આજે જાપાન ભગલગ ઇંગ્રેજની હરીફાઈ કરે છે. ૧૮૭૦ની સાલ પહેલાં કેંગવણી માં માત્ર ચીનની લાખા હતી. હવે કેંગ વણી બધાને ફરજિયાત છે, અને વરિતના ૬૦ ટકા ચાંચતાં જાપાન વાળે છે. ૧૮૮૧ માં જાપાનને પારલામેન્ટ મળી. આનું બધારણ ઇંગ્રેજ પારલામેન્ટ ઉપર રાખવા માં આવ્યું છે. જાપાનને પશ્ચિમની પ્રજા ની સાથે વેપાર સંબંધી હકકી શરતો કબજા કરવી પડી હતી તે બધી તેણે ૧૮૬૬ ની સાલમાં રદ કરી. આવા જાપાનને ફેરફાર અરધા શતકાની અંદરમાં થયો. એક તરફથી રાજ્યમાંથી સેંકડો વિદ્યાર્થી આ દુનિયાના બુદ્ધા બુદ્ધા ભાગમાં અભ્યાસ માટે નીકળી પડ્યા, તે ખીજી તરફથી પર દેશી શિક્ષકોને બોલાવી જાપાનની પ્રજાને પશ્ચિમનાં હુન્નર કેંગવણી શીખવ્યાં.

હાલર નીટાથી લખે છે કે "અમે જાપાની પ્રજાને આવી જડવે તકવાર કરી તેમાં હેતુ એવો ન હતો કે અમારો વેપાર વધે ને અમને પછસા મળે. અમારો છત્તો યુરોપની નકલ કરવાનો પણ નહતો અમે હવે ગણાઈએ અને યુરોપના લોકો આરે ગણાય તે અમારાથી સહન થઈ શકતું નહતું. તેથી અમે વિચાર્યું કે તેઓ નાં હુન્નર કેંગવણી શીખીએ તોજ તેઓ ની બરોજરી કરી શકીએ."

હવે વખત એવો આવ્યો છે કે યુરોપ જાપાન પાસેથી શીખે છે. જાપાનની કંઈકાની ગોઠવણ, જાપાનની હાલતરી કીક મન, અને જાપાનની કસરત બધુજતસુ એ બધું તેઓ શીખવા લાગ્યા છે.

મોટામાં મોટું તો જાપાને એ શિખવ્યું છે કે નિશાનીનો આધાર આમરીના રંજ

જ નહિ એ મેટ્યુ આરનલડ તખી ગયો. પણ જાપાને આ બધું ફેરવ્યું છે. જુઓ અફઘાનીસ્તાન. ત્યાં અમીર નવી પ્રજા બનાવી રહ્યા છે. ઇરાનમાં શાહની પ્રજા માથું હાથે છે. ચીન દેશની રાણી તે હુન્નરો વિદ્યાર્થીઓને યુરોપ મોકલે છે, તે ચીન જાપાનની બરોજરી કરવા માગે છે. હિંદુસ્તાન પણ જાગવા લાગ્યું છે.

જાપાનની હાલતું કારણ.

જ્યારે જાપાનનો શહેનશાહ ગાદીએ બેઠો ત્યારે તેણે આ શબ્દો કહ્યા. "રાજા અને વિદ્યા આખી દુનિયામાંથી પ્રજાએ મેળવવાનું છે કે એથી કરીને આ રાજ્ય હમેશાં હાથે ચડી શકે." જાપાનમાં ૧૬૦૨ ની સાલમાં પ્રાથમીક કેંગવણીની રજ, ૧૫૪ નિશાળો હતી. સિસ્ટો ૧,૦૬,૧૧૪ હતા. વિદ્યાર્થીઓ ૫૧,૩૫,૪૮૭ હતા અને મેટ્યુ એટ થએલા ૬,૩૫,૪૨૯ હતા. જાપાનમાં આ ઉપરાંત ૧૦૭ ખેતીની નિશાળો છે. ૨૮ ખાસ ઉદ્યોગશાળા છે. અને ૮૧ નાની ઉદ્યોગ શાળા છે.

જ્યારે જાપાનમાં ૬૦ ટકા વસ્તિ બહેલી છે ત્યારે હિંદુસ્તાનમાં ૮૫ ટકા વસ્તિ અબલ્ય છે. એટલે હિંદુસ્તાનને મોટામાં મોટી વસ્તુ જાપાન પાસેથી શીખવાની એ છે કે કેંગવણી લેવી. જાપાનમાં એક ગામ નિશાળ વિનાનું નથી. હિંદુસ્તાનમાં દર પાંચ ગામે આર ગામ નિશાળ વિનાનાં છે. જેમ કેંગવણી ઉપર જાપાનમાં બહુ ધ્યાન અપાય છે તેમ કેંગવણીનો હેતુ પણ નજરે બરોજર રાખવામાં આવે છે. ત્યાં કેંગવણી એ માણસના સ્વારથને સારું નથી અપાતી, પણ પ્રજાના હિતને ખાતર. તેની ચડતી તે માત્ર પ્રજાની ચડતીને સારું છત્તકામાં આવે છે. હિંદુસ્તાનમાં કેંગવણીને પછસા કમાવાને તથા સ્વારથને સારું લેવામાં આવે છે. જાપાનના એક રાને શીખવવામાં આવે છે કે "જાપાન મારું છે." હિંદુસ્તાનમાં કોઈ ઊંચાને પુછ્યું તો કહેશે કે "હિંદુસ્તાન ઇંગ્રેજ નું છે!" જ્યાંસુધી હિંદુસ્તાનની કેંગવણી હિંદના લાકમાં આવે નહિ ત્યાંસુધી આગા પ્રકારની કેંગવણી અપાવી એ મુશ્કેલીનું કામ છે.

વળી જાપાનમાં જેમ મન ખીસવવામાં આવે છે તેમજ શરીર કેંગવણીમાં માત્ર કસરત એ બસ નથી. ઊંચરાઓને મરદાષ ને હિંમત શિખવવાની જરૂર છે. ગમે તેવા જોખમથી તેઓ ન ડરે એ શિખવવા ની જરૂર છે. હિંમતવાન માણસ તે સહી સલામતી ક્યાં છે એમ વિચારવા બેસતો નથી પણ ત્યાં પોતાની ફરજ જુએ. ત્યાં

કંપલાવે છે. આવી શારીરિક કેંગવણી જાપાનમાં આપવામાં આવે છે.

જેમ વિદ્યા હુન્નર અને કસરત તથા મરદાષ જાપાનમાં શિખવવામાં આવે છે તેમજ આ કેંગવણીનું સમજવું. ૧૮૭૧ માં શહેનશાહે કહ્યું "જે માતાઓની ઉપર આવતા જમાનાનો આધાર છે તે માતાઓ નાં મન ખીસવવાં એ બહુ જરૂરતું છે." શહેનશાહ કહે છે કે પોતે પ્રજાને સારું કામ કરવા છત્તે છે. પ્રજા એમ છત્તે છે કે દેશને સારું મરવું એ જીવવા બરોજર છે. આ જાપાનની કેંગવણીનું પરિણામ છે. અને એવી જાનની કેંગવણી હિંદુસ્તાને લેવી એ હિંદુસ્તાનને શિખવાનું રહ્યું છે.

સર્વ સંગ્રહ.

—આફ્રિકા વરદા જાણવે છે કે નાતાલના પ્રધાન મી. એફ. આર. મુર જેની ઉમર હાલ ૫૪ વરસની છે તેમણે ૧૯ વરસની ઉમરે કાંબરગીમાં કીરાની ખાણોનું કામ લાકમાં લીધું હતું. પાછળથી તેમણે નાતાલ આવી ખેતી માંડી જે લાકમાં તેઓ લાલ સુધી છે. નાતાલને રીસપોનસીબલ ગવરમેન્ટ આપવાની લડનમાં તેમણે મોટો ભાગ લીધો હતો.

—આસ્ટ્રેલીઆના ઉત્તર ભાગમાં એશીઆ કીક વસ્તીનો વધારો ચાલુ રહ્યો છે. લાલમાં ત્યાં ૧૦,૦૦૦ જેટલા એશીઆ કીક છે. ત્યાંની ઝડુ માથક ન આવવા ને લીધે મોરો ઉત્તર ઊડીને દક્ષિણમાં જવાનું પસંદ કરવાથી ત્યાંની ગોરી વસ્તી ઘટવા માંડી છે.

—હિંદમાં કપુરનાં ઝાડો ઉઠેરવાનો ઉદ્યોગ કાલવાની ચર્ચા ચલાવવામાં આવે છે. દુનિયામાં કપુર વારતે જેટલી માગણી થાય છે તેને પહોંચી વળવા જેટલું કપુર પેલા થતું નથી. કપુરનાં ઝાડો સીલોનમાં ઉઠેરવાનો અખતરો યોડે દરજે ફોદમંદ નીવડ્યો હતો.

—રેનોલ્ડસ ન્યુઝ' જણાવે છે કે લોર્ડ એલમીન એ વિલાયતના આખા પ્રધાન મંડળમાં નબળા રાજ્યદારી તરીકે જાણીતા થયા છે માટે તેમણે પોતાના હોદાનું રાહતામું આપવું થટે છે.

—વિલાયતની ઇડિઅન હોમરૂલ સોસાયટી નું 'ઇડિઅન સોસીએલોજીસ્ટ' નામનું માસીક એવી સુચના કરે છે કે ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસમાં હિંદના રજવાડાને ઉત્સાહથી લાગ લેવાવવા માટે પ્રયત્ન થયો નેહએ, તથા ગાયકવાડ જેવા ખાહોલ રાજવંશોને હિંદી નેશનલ કોંગ્રેસ નું પ્રમુખપદ પણ આપવું નેહએ.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

કાઠીઆવાડ.

- જસદણની માટી માટે દાવો કરનારા કુમરોને રાજ્ય તરફથી ફાલ રૂ. ૫૦૦ની માસિક છવાઈ આપવાની ગોઠવણ થઈ છે.
- જેતપુરના દરવારના બહારના પરામાં આવેલા પ્રેસનું મોઢલર અકસ્માત કારી નીકળવાથી ચાર મરણી પીપત્યાં હતો.
- ગોંડળના કેળવણી ખાતાના હન્ટરેક્ટર મી. એમ. એ. તરખડના પુત્રો મીસ વાલો લેટ તરખડ લંડનની તખીખી કુનીવરસીટી ની એમ. બી. બી. એસ. ની પરિક્ષા પસાર કરી છે. આ પદની મેળવનાર તે પહેલીજ દિંદી સ્ત્રી છે.
- રણુદત્તસિંહના રાજ્યાભિષેક વખતે પોર ખંદરના રાણા સાહેબને જનમનગરની પ્રવત તરફથી એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું.
- જનમનગરના નવા જન્મ શ્રી રણુદત્તસિંહ સાહેબે નિરપરાધી પ્રાણીનો શીકાર નહિ કરવા પ્રતિજ્ઞા લીધી છે.
- ઠાકેરી વહોરાઓના વડા મુલાઈ સાહેબ ગયા માર્ચની આખરે મોરબી ખાતે પધારવાના હતા.
- ધ્રાંગધ્રામાં પલાખની ચાપણુથી એક મીસ છબી થાય છે.
- અમરેલી ખાતે આવના એમાસમાં સાધુઓની કોનફરન્સ મળનાર છે.
- કાઠીઆવાડની બી. ડી. જે. પી. રેલવે લેનેમાં એપ્રિલ ના ૧ લીથી વીજળીક રેલનાં કાખજ કરવામાં આવી છે.

મુંબઈ હાલકો.

- એન. સર શીરોજીશાની સામે મુંબઈની કોર્ટમાં ચકાવેલી આજુબાટી વરતણુંકને વળોડી કાઢવા કરાંચીમાં ત્યાંના સહેરીઓ ની એક ગણેશ સભા મળી હતી.
- નિરાશીન જમીનેને મદદ કરવાના હેતુથી કેન્દ્ર માંડવી ખાતે એક ફંડ સ્થાપવામાં આવ્યું છે.
- ના. પમી એપ્રિલના રોજ વીરમગામની વિરજમીલમાં એક જયંતર આમ લાગી હતી જેમાં ૨૦ માણસોના જનન ગયા હતા તથા રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦ની વૃક્ષાની થઈ હતી.
- મેગના કારણે જીવના જેખમે નોકરી કરવી પડતી જણાવી પગાર બમણા કરી આપવાની અમદાવાદ પોલીસેનોએ પોલીસ માર્શલને અરજી કરી છે અને સાથે હાદ નહિ મળે તો નોકરી ઉપર નહિ ચકવાની થમકી આપી છે.
- વડોદરાના નામદાર ગાયકવાડનાં કુંવરી શ્રી રાજકન્ય ઈંદીરાજા ઉપરાંત શ્રી. વી. ગ. આનંદરાવ શ્રી. રા. આ. સંપતરાવ શ્રી. ગણુ તરાવ ગાયકવાડની પુત્રીઓનાં પણ જન્મ આ સાત નદી કરવાની વકી છે.
- ઈંદીયાના જણાવવા પ્રમાણે મુંબઈની જલ્દેર મીટીંગમાં ૨૦,૦૦૦ માણસો હાજર થયાં હતાં.

ઈડઅન ઓર્થોપેડિસ્ટ્રીનાં જુલક નકલ ઈડઅન પજલીક લાખજેરી, ૧૫૨ ઈવીન સ્ટ્રીટ તથા ધા સન ઈડ હાલકો વકસ, ૧૬૪ થે સ્ટ્રીટ માંથા ત્રણ પેનીના દામથી મળા શકશે.

આહકો માટે.

અમારા જણાખરા આહકોનું ચાલુ વરસનું જવાજમ આ માસની આખરે પુરું થાય છે. તેમને નવા વરસનું જવાજમ મોકલવાની અમે વિનંતી કરીએ છીએ. જેઓ જાણુ બંધ કરવા માગતા હોય તેમણે અમને તખી જણાવવા મેહેરવાની કરવી. ખખર નહિ આપનાર બધા આહકોના જાપા ચાલુ રાખવાના છે એમ સમજશું.

ચાલુ વરસના ફેરવાક આહકોનાં જવાજમ હજુ બાકી છે. તેવા આહકોએ ચાલુ તથા નવા વરસનાં જવાજમ તુરંજ મોકલી આપવા મેહેરવાની કરવી. જેઓ તરફથી ચાલુ વરસનું જવાજમ આ માસ ની આખરી મુધીમાં નહિ મળે તેમના જાપા અમારે દીકગીરી સાથે બંધ કરવા પડશે.

રોકડ ખખર લાવ.

આવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંગ	૧ ખસ્તાલુ	૨૪ ૦ ૫૦ ૨૪ ૬
બીમડીના	"	૨૬ ૦ ૨૬ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦ ૨૩ ૦	
એફ. ડી. આર.	"	૨૨ ૬ ૨૨ ૦
ચીની સમર	"	૨૪ ૬ ૨૫ ૦
હડાના	"	૨૩ ૬ ૨૪ ૦
દેશી તુવેર ફાળ.	૨૨ ૬ ૨૩ ૦	
તુવેર ફાળ કાનપુરી.	૨૩ ૦ ૨૪ ૬	
મસૂરની	"	૨૨ ૬ ૨૩ ૦
મગની	"	૨૭ ૦ ૨૭ ૬
અડદની	"	૨૮ ૦ ૨૮ ૬
ચણુ મુંબઈના	"	૨૨ ૦ ૨૨ ૬
" ફાળ	"	૨૪ ૦ ૨૪ ૬
વટાણા	"	૧૭ ૬ ૧૮ ૦
મકાઈ	"	૮ ૦ ૮ ૬
બીનીસ.	૨૨ ૦ ૨૨ ૬	
કડવું તેલ ૧ આલન	૩ ૬ ૩ ૮	
એરડીનું	"	૩ ૩ ૩ ૪
મીઠું	"	૩ ૮ ૩ ૯
નાળીએરનું	"	૫ ૬ ૫ ૦
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૫ ૯ ૧૬ ૦	
મોરીસની.	૧૫ ૬ ૧૫ ૦	
પીચી	"	૧૫ ૦ ૧૫ ૬
ખાઉન	"	૧૩ ૬ ૧૪ ૦
તીરકુળ નાત્રાલ	૧૨ ૦ ૧૩ ૦	
આરો	૧૧ ૦ ૧૧ ૬	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૪ ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ ૦ ૪	
ધી પેટી ૪ દીનના પૌં	૮ ૫ ૮ ૧૦	
પોરખંદર	"	૯ ૧૦ ૯ ૧૫
ખારાશીન ડીવોસ.	૬ ૩ ૬ ૬	
" વાઈટ રેસ	૮ ૦ ૮ ૬	
" ગાલન	૧૨ ૩ ૧૨ ૬	

LIFEBUOY SOAP.

લાઈફબોય રોયલ ડીસેનફેકટન્ટ

સાબુન.

અત્યંત શુદ્ધ છે ઓર उसके जंतु नाशक गुण बहुत असरकारक है उससे बदनोका भी नाश होता है.

લાઈફબોય સાબુન.

नहानेमें एकदम तेज है. बिमार आदमीक घरमें उस बिना चलता नहि, और साफ व स्वच्छ करनेके लिये उत्तम है.

सनलाइट साबुनके बनानवाले यह साबुन भी बनाते है.

ડીરેક્ટરી માટે પછવાડે જુઓ.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street.

DELAGOA BAY

HORMADJY DODJAY,
P.O. Box 322.

DURBAN

ABDOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.

E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441. 434 West Street.

M. C. CAMBOODEN & Co.,
Box 126. Grey Street.

DADA OSMAN,
Box 88. 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

D. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254. 343 Pine Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211. 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88. 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMBOODEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

JALIBOY SORABJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOLA,
Box 543. 386 Pine Street.

J. B. MEHTA,
Box Grey Street.

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97. 125 Field Street.

P. PADAM PILLAY & Co.,
139 Grey Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 78. 133 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88. 164 Grey Street.

P. V. SANGHAYEE & Co.,
Box 738. Grey Street.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.

A. M. BHAT,
Box 14.

JOHANNESBURG

M. S. COOVADIA,
Box 270.

B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.

FAKIR SALEJEE,
Box 5280. 167 Market Street.

M. A. KAROHA & Co.,
Box 3598. 11 Market Street.

SULIMAN ISMAIL MAX & Co.,
Box 3553.

KLERKSDORP

D. ASMAL,
Box 41.

G. K. DESAI,
Box 76.

MAHMED ISMAIL & Co.,
Box 75.

YUSUF PATEL,
Box 81. Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.

VASMAL KOJA,
Box 294.

MIDDELBURG (TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 53.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.

MEHTA & KRANDERIA BROS.,
Box 160. Market Street.

POTCHIEFSTROOM

ABDOLLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99. Church Square.

ABDOL RAHMAN,
Box 12.

S. D. BOBLET,
Market Square.

PRETORIA

HAJEE HAJID,
Box 57. 358 Prinsloo Street.

TAYOB HAJI KHAN MAHOMED,
Box 357. 308 Church Street.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 4.

STANDERTON

E. EBRAHIM & Co.,
Box 27.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 96.

ESSOP SULIMAN,
Box 45.

માત્ર દશજ શીલીંગથો

એક વર્ષ સુધી આ ડીરે

કટરીમાં કોઈપણ વેપારી

અથવા ધંધાર્થીઓ નામ

દાખલ કરાવી શકે છે.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

G. K. Desai,

General Dealer & Importer,
P.O. Box 76, Tel. add. "DESAI."
OLD TOWN, KLERKSDORP.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Sell Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 11 Tel. Add. "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

श्री हरचनकोल सग्वारे.

५२ कोमरसीमल रोड.
बिलायती और देशी कोलस और लकड़ी.
हुटक और अवाधंध बेचनेवाले.
बोक्स ७०. टेलीफोन नं० ४३.

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER,
ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.
125a Gray Street, DURBAN

NORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 372, DELAGUA HAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE,
IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial solicited.

Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.
MADRAS GOODS A SPECIALITY.
139 Grey Street & 95 Umgeul Road,
DURBAN.
Telegraphic Address: "PERFORMER."

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 51.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add. "AJNERE." Durban.

J. M. H. GOOL,

129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snock,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jubbay & Sornajee Bros., Durban.
छत्रु मेजर एम.एच. गूल.
नगर १२९, कैपटown.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Ticks, Ticks,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUNATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 53, Tel. Address: "Tobacco-land,"
Telephone 864.

સસ્તો અને ઉચો માલ.
સન સીગારેટ, સુનાટ્રા ચેરોટ ધાર પર
જનીઆ સેમ વગેરે ખતલી તમાકુ તીસરે
સરનાથે મળશે.
સન બ્રેન્ડ ટોબાકો વર્કસ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

આહકેને માટે.

અમારા ટેલેગ્રાફ આહકો પાસે ફક્ત મધ
સાલતું લવાજમ બાકી છે તેઓએ તે નાણું
જલદીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.
લવાજમ તથા અન્ય અવરોધ મેક વગેરે
"International Printing Press"
ના નામથી મોકલવા.
લવાજમ, અન્ય અવરોધ, વગેરે વગેરે
લગતો પત્રવ્યવહાર નીચેના સંદર્ભ કરવા,
મેનેજર.
ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈન્ટિંગ પ્રેસ.
શીનીક્સ, નાતાલ.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

E. EBRAHIM & Co.,

General Dealers,
Wholesale and Retail,
૬. ડગ્લાહીમની કુ.
હાલસેલ ને રીટલ મરચાડ
Corner BERGEM and MARKET STREETS
STANDERTON.

Box 27. Telegraphic Address: "EABRAHIM"

A. E. Chotabhai,

M E R C H A N T.

BOX 33,

KRUGERSDORP.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

දුන්‍යායේ සර්වේ පුරාණ
බාගාසා විමර්ශනී කාමිස.

ස්ථාපන-විසි 30,000,000.

අර්ථය කරවෙමින් කමර්ටිමි කමර්ටි මාත් මිලින්
දුනියාමා දිව්‍යාණි ජාති. ආයතනා වාමානා
විමර්ශන. කෙටි මුද්‍රා පිට 30,000,000 ති ද.
වචනි නිවැරදිවනා මොනාමා මොනා මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත්.

1. සමස්තයේ ප්‍රධාන මෙහෙයුම්, මුද්‍රා, මුද්‍රා
මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා
මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා
මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා මුද්‍රා

ම. ජ. වෙහෙස.

සභාවර මිනිසුන්ගේ මෙහෙය.

ගනුදර දරුවන්ගේ නිවැරදි, සර
නිවැරදි මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

සුලිමාන ඔස්මාන් මිශ්‍රානා මු. ඔස්මානා
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.
Tel. Address: "SULIMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

අබ්දුල් ගනි.
නිවැරදි මාත්.

මාත්, මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්

අබ්දුල් ගනි,
නිවැරදි මාත්.

කපුර, මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්

මාත්, මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්
මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්

5. මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත් මාත්

VANMALI KOYA
General Dealer.

Box 1294, Krugersdorp.

Mahomed Ismail & Co.

General Merchants & Importers.
P.O. Box 75 KLERKSDORP.

VALLI MAHOMED JOOMA
Timber Merchant.
386 Pine Street,
P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.
We grow Naurties, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Ugent.

Indian Post Office on our premises
133 Grey St., 119 & 122 Ugent Rd.
P.O. Box 68, Durban.
Telegraph Address: "DURBASAM"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mills & Timber Yards:
109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.
Market St., and at Spelonken.
Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,
PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, HUGHAN & IMPORTER.
P.O. Box 81, Market Square.
Tel. add. YUSUF, KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

General Merchant & Importer,
CHURCH SQUARE
Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:
"MOONSTROM" **P.O. Box 99.**
POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, 25th May, 1907.

No. 21.

P.O. Box 124.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાઈ

રોકડા દામથી અમે મકાઈ ખરીદીએ છીએ.

અનાજની બેગો.

નવી તથા જુની બેગો અમે વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 879.

Tel. Address "MILLING."

Tel. Add:

"RUSTOMJEE."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.

939.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કેપની તાજ રનૂક
મછી અને મોટા
કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add.: "Kathorian."
Telephone 374.

જશ્યાવદ માલના વેપારી.

તમાકુ, ખીનીસ, મકાઈ, ફક્કી વગેરે વસ્તુઓ
તબીબી અને અન્યથા વેચવામાં આવે છે. તમાકુ વગેરે
ખરીદવા માટે કૃપા કરીને આવીને જોડાઈ શકો છો.
જા. બી. ગાંધી, ટોંગેસ્ટ.
A. B. Gandhi, Tongest.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

ધાપણ પાછીડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિભો ઘણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 68.

Tel. Add.: "FORBANDAR."

ESTABLISHED 1880.

હાહા ચોરમાન.

જનરલ મરચાંદ ને કામશન
એજન્ટ.

ખોલસ ૮૮, ૧૨૬, ક્વીન સ્ટ્રીટ.

ડરબન.

Tel. phone 364

P.O. Box
441.

૫૦ અબુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર ફેશનના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOOBAKER"

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,

નાં ૧૩૪ 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સુધે મગજી અમારા આડતીઆના દિસાએ વેચી નાખવાની છે.
જેથી હેનારને બહુ પ્રીતિયત બાવે મલશે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS

HOUSES, OFFICES, SHOPS &C., TO LET.

APPLY—

126 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban.

Telephone No 85

A. E. Chotabhai,

M E R C H A N T.

BOX 33,

KRUGERSDORP.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL.
PUBLISHED in MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ કીપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
ડરબનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીદારોના
નામ નાનાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જીવ નામ સંખવાતું હોવાથી હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. ચા
લે છે.

જથાબંધ માલના વેપારી.

ફરેક્ટ રકમનો સોફ્ટગ્રુસ, કાપડ બર,
જુટ, કાફરી માલ, હાડવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant.

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAT BHADHA & Co.)

Tel. Address: "BHAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PARULAK" Box 334.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

508 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Add: "TAYOB."

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGERS,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
62 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A.:— And at:—

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 60, Telegraphic Address: "KHOTA."
HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલેશિયા અને અમેરિકા તાર માફક શરૂ છે. નિયમિત ધરાવેલા દર સહેલાઈથી એક ચીલ્ડ્રન અને કંપની રીમિટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પૈસા મોકલી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પદસા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે દરેક રીતે સુવિધા છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ કાગળોમાં તાર લેવા તથા મોકલવાની બધી સરતે દરેક કામ થઈ શકાય છે.

વળી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર બંનેને કીલ્ડી વર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

મેનેજર,
રૂટરની એજન્સી,
ટેલીગ્રાફ બીલ્ડિંગ્સ,
પર, ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ,
ડુરબન.

રૂટરની બીલ્ડિંગ્સ,
સેન્ટ ન્યેગર્સ સ્ટ્રીટ,
કેપટાઉન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,
મી કોનર હાઉસ,
કમીશનર સ્ટ્રીટ,
જોહાન્નસબર્ગ.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN,

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 3 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

બહાર ગામના એજન્સી.

વેફલમ—આપુ તાલવંતસીંગ.

પીટર્સબર્ગ—મી. મોહનલાલ ખટ્ટરીયા.
આકસ ૧૧૦

કુમ્મરલી—મી. તુલસીરામ. ખે. ૩૬૨.

ડેલાગોઆથે—મેસર્સ વૃજદાસ અને
લાલચંદ. આકસ ૬૨

તસવીરો.

આ જાપાના વધારા તરીકે બહાર પાડવા માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે થી દરેક ૩ પેનીની કિંમતે મળી શકશે

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિંદના દાદા દાદાલાલ નવરોજી; જરૂરીસ બહરદીન તબક્કાજી; શ્રી હિંદિયન એચર બેરર કોર; ના. હબીબ ઉલ્લાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાજી વજીર અલી મી. આદમજી મીઆખાન મી. ઉમર જાજી આમદ ઝવેરી.

વેલ કહેપતર

વેલ કાકતર અને હડીમની યરજ સાર નાર ગુજરાતી ભાષામાં ૧૨ વરપથી વગર થતું આ મારીક પત્ર વાંચક શ્રીલોગ ૩ (પોસ્ટ ટેન્ડર સહીત) ના લવાજમથી ૧ વરપ સુધી મળશે : નમુનાનો અંક મફત.

વેલ જગજીવંદ લીલાધર

રીચી રોડ અમદાવાદ

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, MAY 25TH, 1907

No 21

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Some Questions Answered ...	193
The Natal Municipal Vote ...	193
Mr. Churchill on Self-Government ...	194
The Restless Mr. Ritch ...	194
OTHER ARTICLES:—	
Indians as Burgesses ...	194
Durban Notes ...	195
A Book—And Its Misnomer ...	196
Passive Resistance ...	197
Deputation to General Botha ...	197
New Chere Washing Site ...	197
Johannesburg Jottings ...	198
Johannesburg Tramway Bye-Laws ...	199
Johannesburg Hawkers ...	200
An Indian Enterprise ...	200
Cigarette Smoking ...	201
Facts and Comments ...	201
CORRESPONDENCE:—	
The Registration Act ...	195

Indian Opinion

SATURDAY, MAY 25TH, 1907.

Some Questions Answered

THE Natal *Mercury* has opened its columns to correspondence on the Asiatic question. It is not possible to wade through the deluge of letters which floods the paper from time to time. One also notices from a cursory glance through the correspondence that the untruths that have been set afloat about the ambition of British Indians still are re-iterated, in spite of contradiction. A very temperate letter recently written to the *Mercury* by a correspondent writing under the nom-de-plume of "British Indian" has drawn some replies which, as a sample of what we have already stated, are worth noticing. We hold no brief for "British Indian", but we must say that our reading of his letter never led us to ascribe to him many things which the correspondents in the Natal *Mercury* have done. For instance, one of them states that it is overlooked that South Africa has "an overwhelmingly large indigenous population." The correspondent proceeds "British Indian" I think must admit that the presence of the Indians he refers to is due to selfish motives on their part. They have no interest in the uplifting of the native of this country but exploit him to the greatest possible extent for their own advantage. Their motives

for coming here being purely mercenary. I do not see how they can be of any use to the country.

The future of this country will be troublous enough without adding to its troubles, which an Indian population would mean. We are not aware of a single Indian who has failed to recognise that South Africa is troubled with a Native question which will baffle the shrewdest statesmen it can produce, but the reference to the mercenary motives and the exploitation of the Natives comes with ill grace from one who must know that the cap will fit more exactly the European pioneer than the humble Indian trader. We entirely repudiate the charge that the Indian has the slightest desire of exploiting the Native to his own advantage, and I think we are not alone in believing that the European pioneers did not come to South Africa to uplift the Native, but to better their own condition. This is not the occasion to examine the morality of such a desire. The fact is plain enough, and it has been attested to by no less an authority than Mr. Olivier. If we mention this well-known fact, we do so in order that the question may be properly understood by the public. The correspondents have also taken it for granted that there is no Indian population in South Africa to-day, and that Indians are now attempting to introduce a new element. It must be a strange mental attitude which ignores ocular demonstration, and, in spite of it, assumes what does not exist. The whole problem to-day resolves itself into, not, how many more Indians shall be admitted into South Africa, but, what shall be done with the Indians who are at present domiciled in this sub-continent. The Indian community has early recognised this fact, and it is, therefore, merely trying to save itself from degradation and ruin, and to protect the nation it represents from unnecessary insult.

Two things must be dispassionately borne in mind by the statesman who would solve the question. The one is that the Indian has been, in the first instance, introduced into and invited to enter, South Africa for the latter's benefit. We allude to the first introduction of indentured Indian labour. When the early settlers decided upon the experiment, they did not send to the Indian Government for ship-loads

of indentured Indians from philanthropic motives, or from a desire to benefit Indians, but simply and solely to benefit themselves. This population was followed naturally and legitimately by free Indian immigration. If this cardinal fact is recognised, much of the irritation against Indians will subside. The second important thing to be borne in mind is that, according to all known axioms of political economy, to neglect the large and industrious Indian population, and to compel it to rot away in locations and without any opportunity of bettering itself, would be to introduce deadly virus into the body politic. We dread to contemplate the result of any such suicidal policy. If those Indians who are in South Africa to-day were treated on a footing of justice as human beings having the same feelings and sentiments as the white settlers, they, from the ancient training inherited by them, would form a most desirable portion of the future South African nation, and we venture to suggest that this is a task worth undertaking by every lover of South Africa who has made it his home.]

THE CASE TRIED AT ESTCOURT BY THE Magistrate with re-

ference to the
The Natal Municipal Vote right of Indians

to be placed on the Town Roll is of considerable importance. Whilst the Municipalities Bill is still under consideration by Lord Elgin, the Court at Estcourt has decided that, so far as Local Boards are concerned, Indians have no right to be placed on the Town Roll because of the Franchise Act of 1896. We understand that the aggrieved Indians have lodged notices of appeal. We would, however, venture to place before the public a few more facts of this case, as it might have a far reaching effect. Section 7 of Law 11 of 1881, under which the Court dismissed Indian claims, reads "within ten days after the date when a Township shall have been proclaimed under this Law, and in the first week of the month of May in each succeeding year, the Local Board shall prepare a Town Roll and shall enter therein the names of all male persons possessing within the Township a qualification entitling them to vote for a Member of the Legislative Council." This was in the

pre-responsible Government days. Now the Legislative Assembly has taken the place of the old Council. Indian claims were dismissed on the ground that they were, so it is alleged, deprived of the political franchise by the Act of 1896 and that, therefore, being now unable to vote at the election of members of the Legislative Assembly, they have become incompetent as Local Board voters. In other words, the Court has held that the Franchise Act has a retrospective effect. The argument, in our opinion, bristles with flaws. But we need not pursue the subject any further at the present moment. The highest Court in the colony will soon have the opportunity of deciding between the rival contention. We may, however, add that it is evident the Magistrate at Estcourt is not familiar with the pages of this journal, otherwise he would certainly have found a deal of information on the subject, not altogether useless.

✓ **MR. CHURCHILL IS REPORTED BY**
Reuter to have

✓ **Mr. Churchill on Self-Government** announced that the Imperial Government re-

✓ cognised the right of self-governing colonies to regulate without interference Asiatic Immigration. This pronouncement is capable of two interpretations. The one is that Mr. Churchill referred to future immigration only. The other is that he included in it legislative restrictions on the freedom of those already domiciled in the country. If our statesmen were in the habit of speaking without mental reservations, the first interpretation would be the most natural and satisfactory. But, unfortunately, there have been so many instances of mental reservations which have even crept into legislation, that we are reluctantly compelled to fall back upon the other and (to the Indians) ominous interpretation. The sanctioning of the Asiatic Registration Act of the Transvaal, seeing that it curtails the liberty of domiciled Indians, bears out the fear just expressed by us. And if we are correct in our surmise, the reservation clause in the constitution becomes nugatory and self-governing colonies cease to be British so far as Indians are concerned. They must then, unaided, work out their own salvation, or leave the country of their adoption and fall back, as the *Star* has it, on India, or be content to lead a dog's life in the colonies and pick up what crumbs

the Local Governments may choose to throw at them. What solution will be accepted by Indians will soon be known in the Transvaal.]

✓ **MR. RITCH, IT IS EVIDENT, MISSES**
no opportunity of
The Restless Mr. Ritch informing the British public as to the inwardness of the

Indian grievance in South Africa. The latest instance of his watchfulness and restless energy in the cause he has made his own, is furnished by his letter to the *Times*, a summary of which has been cabled to South Africa by Reuter. Mr. Ritch seems to have thoroughly answered Mr. Curtis' epistle to the "Thunderer" and shown how sadly misrepresented Indians in South Africa are. Work such as Mr. Ritch's is bound to have its effect in the end. Truly he is doing the Empire a service by showing to the responsible politicians that India is being wantonly insulted in South Africa. ✓

Indians as Burgesses

✓ Interesting Appeal at Estcourt

At the beginning of May, the town roll, as framed by the Estcourt Local Board, was published, with a notice, in the usual form, to the effect that appeals with reference to wrong entries therein or omissions therefrom would be heard in the Magistrate's Court on the 16th of May (writes the Estcourt correspondent of the *Natal Mercury*). On Thursday, 16th inst., a number of residents, including the chairman and other members of the Board, were present to hear the appeals, which were heard by Mr. Herbert Barker, A.A.M.

Mr. C. J. Miller (of Messrs. Chadwick & Miller), assisted by Mr. E. T. Jones, the Town Clerk, appeared on behalf of the Local Board to support the roll; and Mr. Cecil Cowley, solicitor, appeared on behalf of the applicants, whose names are Suleman Hoosen, E. M. Haffeejee, M. H. Vowda, Ismail Suleman, Amod Haffeejee, and A. E. Patel.

Mr. Miller suggested to the Court that Mr. Cowley should supply his reasons for the appeal.

Mr. Cowley replied that the applicants were in every way qualified to have a vote, and that this was his reason for applying to have their names inserted.

Mr. Miller remarked that that was no reason at all, and that specific grounds should be stated. If Mr. Cowley had acted as an honest man, he would have provided those reasons, instead of keeping them up his sleeve.

Mr. Cowley replied that he was not keeping anything up his sleeve.

He had acted perfectly openly in the matter. He had given notice to the Board a fortnight ago of the intention of the appellants to bring the appeal, and if Mr. Miller had not been satisfied with the particulars contained in the notice, he should have applied for further reasons, and they would have been supplied long ago. He had already stated that the applicants were possessed of the necessary qualifications, and he did not see that it was necessary to make any further statements.

Mr. Miller suggested that it would save time if Mr. Cowley gave the following information: (1) Are the applicants owners, lodgers, or renters? (2) Are they Indians? (3) Are any of them on any voter's roll in the Colony? (4) Have any of them obtained an order from the Governor-in-Council to the effect that they may be admitted to the town roll.

Mr. Cowley replied that any such proceeding would be grossly irregular, but, as the Court wished it, he would reply that two of the applicants (all of whom were Indians) were owners and the rest renters, and that some of them had their names on voter's rolls.

Mr. Miller wished to know which of them had their names on voter's rolls?

Mr. Cowley replied that he refused to be further cross-examined, and that, if any evidence were to be taken, it should be taken from the witnesses in the witness box. He did not wish to answer this question, because it had no bearing at all on the application.

Mr. Miller urged that, under Section 7 of the Townships Act of 1881, only those persons could be admitted to the roll who were entitled to the franchise, and that under Section 2 of Act 8 of 1896 persons were not entitled to the franchise who were not of European origin, unless they were natives of a country where there was Parliamentary representation.

Mr. Cowley urged that the law of 1896 had no bearing on the question at issue at all. Under Section 7 of the Townships Act, which was passed in 1881, it was provided that those persons were entitled to be placed on the town roll who possessed the right to a vote, and that the qualifications for that vote were set out in Section 11 of the Charter of Natal. If a man was qualified, as provided in the Charter, he was entitled to representation on the civil roll. The Act of 1896 amended the law with reference to voters' rolls for the Colony, but carefully refrained from mentioning town rolls, and, he submitted, did not effect the qualifications for entrance to the civil roll, as provided in the original Townships Act of 1881, and that these qualifications still remained as provided in the Charter. Accordingly, the question of whether any of the applicants were on voters' rolls or not had no bearing on the appeals, and he thought it unnecessary to answer Mr. Miller's question.

The Magistrate ruled that this was the crux of the question: Were the applicants on the Colony's voters' rolls or not? If not, they were debarred under the Act of 1896 from being put on the town roll. He would only allow those applicants to proceed who were on voters' rolls, and would dismiss the appeals of the others.

Suleman Hoosen then gave evidence the effect that he, in partnership with Amod Jeewa, owned property in the township to the extent of £4,000, that all rates were paid, that he owned property in Durban, and that his name appeared on the voters' roll for the borough of Durban for 1895, and was still on that roll.

Examined by Mr. Miller: He was not on the Weenen County roll.

Mr. Miller submitted that as the applicant was not on the county's roll, he could not succeed in his application, as the Act provided that he had to be entitled to a vote in the county of Weenen.

Mr. Cowley submitted that, even admitting that the question of voters' rolls had any bearing on the application (and he submitted it had not), Section 3 of Act 8 of 1896 specially provided that any persons whose names were on any roll in 1895 should not be affected by such question.

The Magistrate upheld this view, and granted the application of Suleman Hoosen, ordering that his name be inserted in the town roll.

Mr. Cowley then again submitted that the question of the applicants being Indians did not effect the other applications as the Act of 1896 only affected voters' rolls, and not town rolls: he stated that none of the other applicants' names were on any voters' rolls, but asked that, in spite of this, evidence showing the applicants' qualifications should be taken, and the appeals properly heard before they were adjudicated on.

Mr. Miller urged that it was quite clear that the Legislature had not intended it to be possible for Mr. Cowley and his six clients to run as a ticket of seven for the Local Board.

Mr. Cowley regretted that his learned friend had so far forgotten his education as to descend to personal remarks. Legislation, as it stood in the Colony at present, allowed Indians' names on town rolls, and if the people of the Colony did not like this state of affairs, they had now had the true position brought to their notice, and had an opportunity of amending the law.

The Magistrate said that he considered the question of voters' rolls to be the crux of the matter, and thought that, in view of Mr. Cowley's statement that none of the other applicants were on any voters' roll in 1896, he thought it would be useless to proceed. He dismissed the remainder of the appeals.

It is understood that the Indians are satisfied that their contention is correct, and that the matter will go before the Supreme Court.

Durban Notes

By Observer

✕ THE INDIAN ORPHANAGE. The girls of the Indian Orphanage will give a grand Entertainment to-night (Saturday), in St. Anthony's Hall, Victoria Street, Durban (behind the Roman Catholic Chapel), in aid of the funds of the Orphanage. Doors open at 7.30, to commence at 8 p.m. Admission two shillings. This is a charitable institution supported by the self-sacrifice of a generous French lady, who, besides spending her wealth, teaches the children free of charge. Indian children are admitted irrespective of caste or creed.

✕ COLOURED PASSENGERS ON N.G.R. The General Manager of the Natal Railways, in his annual report, says that the third-class traffic yielded last year £187,705 as against £109,572 paid by first-class passengers and £113,427 by second-class. In view of this valuable asset the railway income, officials were appointed at the large stations to specially look after coloured passengers. This, I have personally noticed, is a wise and necessary step. Both Indian and native passengers of the ignorant class need some kind of a "protector."

✕ A LECTURE. A meeting of the Natal Sanatan Dharma Sabha will be held on Sunday next, at 4.30 p.m., at 149 Queen Street. Mr. Moodliar will deliver a lecture on "Bhakti" (Devotion).

✕ INDIANS REPLACING WHITE MEN. The net result of the enquiry as to the statement made by Mr. Connolly that Indians were replacing white men on the N.G.R., is, says the *Mosquito*, that in one case the Government employed one European the less and in the other one European the more.

✕ EARLY CLOSING. Last Saturday, being the last business day before the holiday, some Indian store-keepers at Newcastle ventured to keep their shops open until a late hour. The police, however, came to them and took down their names. The result is not yet known.

✕ HINDU YOUNG MEN'S SOCIETY. At the usual weekly meeting of the above Society, Mr. V. R. K. Moodaly, delivered a lecture on "Hinduism." He opened the lecture by giving the derivation of the word "Hindu," which he stated was derived from the River Sindhu, undergoing the change in transmission from Sanskrit to Persian. The Aryans were called Hindus, according to Persian usage, because they first inhabited the banks of the River Sindhu. The initial "S" of Sanskrit assumes the form of "H" in Persian, thus Sindhu was changed into Hindu.

Correspondence

The Asiatic Registration Act. ✓

To the Editor, INDIAN OPINION. ✓

Sir,—Even though, as a European, I may be in the minority, I would like to raise my voice against the iniquitous Asiatic Registration Act of the Transvaal. That the present agitation against Indians in the Transvaal and the restrictive measures imposed by the new Asiatic Ordinance will have a far-reaching effect on the minds of educated Indians in the far East must be an almost foregone conclusion. Though the prejudice existing in the Transvaal is only local, the effect of the Ordinance will be to create unrest and disloyalty throughout British India. The policy of the British Administration is at the present time working in a most disastrous manner. The Asiatic Ordinance, with all its degrading and servile restriction is about to be put in force in the Transvaal. The blind prejudice against British Indians is shown by the freedom with which the adventurers and speculative scoundrels of Europe have been and are admitted freely.

The one essential in the minds of the European section of the people is that the new-comer must be in possession of ample pecuniary means, whereas commercial integrity, sobriety and intelligence, which are the distinguishing characteristics of the Indian, are held to be attributes which count to his disadvantage. It is difficult to discern or appreciate the vaunted British justice when a British subject is not permitted to reside and trade in any part of the British dominions, when Greeks, Russians, and Christian Turks may reside in the Transvaal. What difference can there be between a Turk or Russian residing on the East or West bank of the Ural river, or the Ural mountain range? The dweller on the West bank may enter the Transvaal, but the inhabitant of the East bank must not enter without complying with this new Ordinance and its absurd and illogical restrictions. It would seem that the rulers were intent upon sowing the seed of discontent which in the course of years may tend to the disruption of the Empire. With 320,000,000 British Indians, loyal and prosperous, we could defy any combination. If therefore seems little less than suicidal to pursue the path of injustice towards the subjects of our Indian Empire. ✓

A BRITISHER.

Brittlebank, Pretoria,
16th May, 1907.

COURAGE. Whether you be man or woman, you will never do anything in the world without courage. It is the greatest quality of the mind next to honour.—James Allen.

A Book— And Its Misnomer*

[A Review]

[BY THE EDITOR]

(Continued)

But Mr. Neame is not content with raising a misty edifice of unprovable race-superiority. He does not rest satisfied with putting up a theoretical civilisation barrier, but strives to add emphasis to his argument by giving in its support the concrete evidence of competition. Mr. Neame, to reduce his statement to its simplest form, avers that the white man cannot compete with the Indian because of the latter's simpler needs and his consequent lesser demands. And he proceeds to prove his point by quoting statistics from the 1904 census. He goes on to add that the South African Colonies, being entirely suitable for European colonisation, should be reserved for the white man as a matter of inborn right.

In an examination of the author's argument, we will take the case of Natal, which supports Mr. Neame's view more strongly than, perhaps, anywhere else in South Africa. Here there is an Indian population, according to the latest census figures, exceeding the European in numbers. As a consequence, we should anticipate the worst form of that race-inferiority which we are told, results in the white man's being driven to the wall. What, however, do we find? Between the years 1898 and 1904—the last year for which statistics are available—there was actually a greater numerical increase in the European population than in the Indian population, to the extent, in fact, of 1,000. This does not go to show that the restricted Indian has driven out the privileged white man. Mr. Neame has taken the 1904 census figures to show how gradually the Indian is taking the place of the European—how, as a consequence, the Colony is deteriorating in character and calibre of its people. Yet we are faced with the fact that, within the last few years of this constantly increasing competition, the European population has been augmented in a greater proportion than the Indian. What have the Europeans been doing? The answer must be, either they have been earning their livelihood or they have been living at the expense of their fellow-men.

We are told that the total number of Europeans occupied in farming, dairying, and agriculture generally, is a mere 7,285, as against the 26,289 Indians similarly occupied. But we are not informed that the vast majority

of the Europeans are men of means, whilst the bulk of the Indians are labourers, men who slave away from morning to evening to derive a miserable pittance from their interminable toil. It is the same with the trades. Nowhere do we discover large numbers of Indian masters and employers, and the few that there are of these are but peddling storekeepers as compared with their European rivals. And it must be so. What is the normal trade of the Indian in this Colony? His customers, in the towns, are usually confined to the lower class of whites whose means are limited, and who are, accordingly, unable to pay the price demanded by the better-class European store-keeper (although it frequently happens that the Indian trader is dearer than the European); and, in the country, the natives, who are shrewd bargainers, and who take advantage of the inter-competition of Indian traders to secure the satisfaction of their needs at the lowest cost. The native and the European consumer, whose pockets are not too well lined, have very good reason to fear the driving out of the Indian trader and the Indian fruit and vegetable-grower, for they well know that prices will advance rapidly in that event. With the financial aspect of the question we shall deal presently.

Meanwhile, it is stated that 75.85 per cent. of the Asiatics are in the rural districts, whilst only 39.23 per cent. of the Europeans are so returned. In other words, 75.85 per cent. of the Asiatics are either agriculturists or small traders that live by the custom of their brethren who are agriculturists, or of the natives; whilst 60.77 per cent. of the Europeans live in the towns, either by speculation, or by acting as middlemen or agents. In other words, the tendency is for the Indian to make the country better and more fertile for his having lived in it, whilst the net result of the existence of the town-loving European is often the consequent impoverishment of those at whose expense he lives. We had always thought that the agriculturist was the backbone of any country, more especially of a land that has no industries other than agriculture. "Back to the land" is a cry based upon a profound economic truth, and we hold that the British Indian, who devotes himself to the pursuit of agriculture, or the support of those that do, is an advantage to the Colony. The ordinary man would conclude so, at all events. Not so Mr. Neame. He says, in effect: "Yes, it is a fact that, to all appearances, the British Indian has been a benefit rather than the reverse, but that is pure mirage. In reality, he is a blight and a danger to a self-respecting, just-minded Imperial race, and an unsightly excrescence upon the smiling surface of this fair land. You may not be able to see it, but that is because you have not yet learnt to understand and appreciate the subtle fascination of the vocabulary of South Africa. Our

motto here is "all that glitters is not gold". Although we talk of this as a white man's country, it really isn't. It is merely a place where the white man is pre-ordained to eternally rule, and where the coloured man, by pre-destination, is eternally to be ruled. Although we say that we are in the van of progress, we really are on the bottom rung of the ladder of civilisation, for we are content, as rulers, to have all our hard work, all our manual labour, performed for us by those who, in the capacity of the ruled, are marked out by nature to do this derogatory work. We speak in terms of admiring affection of the "dignity of labour"; and proceed to elevate those, whose burdens we have so nobly assumed, to that dignity, whilst we stand by and applaud. We know all these things exist, but it does not do to parade our knowledge, nor would it be modest on our part to do so; therefore we rest content with appearances. Appearances are notoriously deceptive, and so, although you may believe, regarding the situation superficially, that the British Indian is a boon and a blessing, yet that is not enough. Material advantage is not everything. Man does not live by bread alone—at least, not in South Africa. He has, if he be white, the privilege of living by other people's labour, and it is that essential difference that singles him out as the truly superior being, pre-eminent in character and ability, to whom should be offered all the half-pence, whilst the other man gets the kicks."

That is, perhaps, an ironical summary of Mr. Neame's illogical premises and their outcome, but we do not think it a travesty of his argument. On the one hand, he admits that the Indian has been of some use and that the European should be proportionately grateful to the man who has vastly improved this Colony as a place to live in; yet, on the other, there is an obvious pricking of conscience that tells Mr. Neame that all this might have been done, ought to have been done, but has not been done, by the white man whom the Indian is said to have displaced. Our critic, however, has not proved that the latter has, in reality, displaced anyone. He has frequently done work in the nature of pioneer work. He has often been the forerunner of what Mr. Neame deems to be civilisation, in that he has pointed out the vast potentialities of the native trade. He has broken down monopolies. Naturally, too, he has earned a portion of his reward for the labours that he has undertaken, and it is largely this fact that has aroused the jealousy of his European confères. Mr. Neame says:

Anything which induces the natives to display more energy and enterprise must be welcome.

And he quotes from the report of the Magistrate of the Inanda Division, published in the Natal Blue-Book on Native Affairs, 1904, who says:

* "The Asian Danger in the Colonies," by F. Neame—p. 64, George Routledge, London.

The native trade of the District is almost exclusively in the hands of the Indian and Arab storekeepers, who are not only in the villages, but scattered all over the country; and as natives are buying more and more European commodities, their requirements are ever on the increase, and the native trade must be a growing one.

Yet, later, he remarks :

It would appear that the Asiatic bond grant . . . is checking a tendency on the part of the native which would hinder the spread of civilisation.

How does he reconcile these conflicting opinions? Is there no connexion between the increased intimacy, in business matters, of the Indian trader with the native consumer, and the latter's increased requirements? Mr. Neame is bound to believe that the best criterion, for practical purposes, of the advance of the native races along the paths of civilisation is the amount of European commodities that they can purchase. It has become a commercial axiom that the civilisation of a people is tested by the amount of soap that it uses. That is a succinct statement of the case, and we hold that the Indian trader, who promotes the cause of progress in the manner above outlined has done all his duty towards those who believe that the increase of a man's wants is the measure of his advancement. We do not deny that the white man has often been the first on the scene, but we are entitled to claim that the Indian has enormously developed the possibilities that were but little more than indicated by the former. Nor do we deny that the white man, were he able and willing, for the same cause, ■ put forth as much energy as the Indian does, would do considerably more to augment the material welfare of the native peoples, but the fact remains that he does not and will not put himself to that trouble, with the result that we have a dog-in-the-manger policy of trying to get rid of the very man who can and will utilise his opportunities. It is not by such means that a great nation is produced.

(To be Continued)

Passive Resistors

We have received the following additional names of Indians in the Transvaal who have intimated to us their intention to abide by the gaol resolution and resist the Registration Act :-

Ismael Bhikha Momaniat, Bhoola
Makan Chikhalia, Naranji Gulabhai,
Moosa Essop Haiyat, Akub Abhran,
Ahmad Haffin, Ismael Ahmad Moutak,
Kara Boolabh, Lala Megha, Govind
Prama, Mahomed Moosa, Johannes-
burg :

Hajee Habib, Nimji Anandji Khoja, Moosa Essop Theba, Ismail Jooma, Pretoria.

Ratanji Lakhmidas, Gosain Govind,
Limba Jadav, Mohji Limba, Valjee
Govind, Jeeva Govind, Makan Mitha,

Datta Jogi, Jeram Lihana, Morar Bhana,
Bhana Parbho, Kala Chhibi, Mitha
Deva, Khushal Gopal, Prag Nari,
Nathou Vallabh, Moosa Ismailji, Raje
Mitha, Issac Moosa, Ali Ahmad,
Ramoo Chand, Doolabh Narain, Lihana
Sama, Potchefstroom :

Mahomed Essop Kaji, Mahomed
Mamooji Salooji, Ismail Ahmad
Bukharia Rustenburg;

Babu Lalabhadraising Sukhrani,
 Gangadeen Sudar, Soni Kanjee,
 Hira Chahal, Soni Goolbaa Kujee,
 Babu Gangadeen, Kalyan Gopal Thi-
 kore, Babu Hajnrasing, R. S. Pandit,
 Germiston :

Rugnath Deyi Tiakkar, Abdul Latif Daman, & Ali Ghani Mangra (on behalf of 15 of the District's Benchings).

[illegible]

Cashin Ali Harilol, S. K. Palayachy, Bokhsurg;

Suleman Ahmad, Wakkerstraat :
P. P. Gudin, Spelonken :

Ebrahim Hosen Mater, Lawry
Station.

Deputation to Mr. Botha

Latest advices from the South African British Indian Committee state that the following distinguished company formed the Deputation that waited on General Botha on the 29th April last regarding the Asiatic Registration Act:—

Viscount Amthill, G.C.S.I., Member,
 Lord Stanley of Alderley, Sir Raymond
 West, K.C.S.I., Sir Charles Bruce,
 G.C.M.G., Sir William Bull, M.P., Sir
 Mancherjee Bhownagare, K.C.I.E.,
 Ameer Ali, Esq., C.I.E., Harold Cox,
 Esq., M.P., J. M. Robertson, Esq.,
 M.P., A. H. Scott, Esq., M.P., Sir
 William Wedderburn, Sir Henry Cot-
 ton, M.P., H. F. S. Lynch, Esq., M.P.,
 Dr. Rutherford, M.P., J. D. Polak
 Esq., F.P., and P. W. Ritch, Esq.

Sir Charles Bruce wrote to Mr. Ritch the following characteristic letter to be read in the event of his being unable to attend. :-

It would give me great pleasure to form one of the deputation of the South Africa British Indian Committee to General Botha if it should be received before Saturday or at a later date when I may be in London. I am obliged to return to Scotland on Saturday.

If I am not able to attend the interview, possibly the deputation may find an opportunity to communicate to General Botha my testimony—acquired during a period of about six and thirty years—to the loyalty, the obedience to local laws and authorities, the industry and intelligence in the development of local resources of His Majesty's Indian subjects in the tropical Colonies to which they have emigrated either under a system of protection or as volunteers under the general laws of the Colonies.

New Clare Washing Site Near Johannesburg

Indian Washermen Attacked and Vindicated

The *Sunday Times*, Johannesburg, 10th May, 1967, published the following letter from the Editor, IRVING GREENGLASS, in reply to the strictures made by "Vulture" in the *Sunday Times* of the 28th April last:

[illegible]

A Visit to the Pines

Let me pass the position of the "house" at New Clare, a piece of ground on the slope of two hills between which runs a stream. This site extends northeast and southwest of the railway line, and is occupied by Indian and native washermen. The first thing to be observed is that there is no connection whatever between the Indian washermen and the native washermen. For the latter I hold no brief. They may be tried to look after themselves. With regard to the Indian washermen for whom alone I am entitled to speak, these men employ none but Indians to do the work, and they are their own master collecting on their own account, wading from those Europeans who are willing to give these people their custom. I am informed by the Indian washermen that they are utterly ignorant of any system of sub-contracting, such as "Culture" men do.

The next misstatement is that the stream before described is cut up by means of pits which have been dug. The stream is not touched at all, as I propose to show later. The only way in which it is affected by the washing is that, after use, the washing water is let free from pits, and flows by gravitation down to the stream, which, in most cases, is very many yards below the washing pits.

Perfectly Healthy Conditions

The third assumption made by your contributor is to the effect that the washing water is polluted by the dumping site of the Sanitary Board. It happens that this site is anything between half-a-mile and a mile distant from the washing site itself. The physical configuration of the ground renders such pollution highly improbable. But as the washing-pits themselves are enclosed, they are dug in the side of the hill, and are fed by a constant stream of fresh water, which is used likewise for drinking purposes. The health of the washmen is excellent, and it is not difficult to believe that, if this water were polluted, such a satisfactory condition of affairs could not obtain. But the washmen are not content with this, and demand an analysis of the water by the Public Health Department. If it can be shown, as a result thereof, that the washing water is likely to be a source of contagion, it is within the power and responsibility of the London County Municipality to take the necessary steps to safeguard the health of the town. The pit referred to in supplying the washmen, and as far as has been stated, by a constant supply of fresh, clean water which issues from the underground springs. Each pit is, I am authorised to state, filled twice a day, and is

blocked at one end almost entirely. The result is that, passing through the filled pit, there is always a current of fresh water, and so the supply is constantly renewed, the used water disappearing by the exit aforementioned, in equal volume.

A Thorough Cleansing

The modus operandi of washing on these sites is, briefly and generally, as follows:—Upon receipt at the washing buildings, the clothes are thrown into soapy water freshly made, and allowed to remain therein overnight. The next morning they are taken to one of the washing pits filled with clean water, and washed upon stones with soap. After this process, the clothes are wrung out, and are then dipped into another supply of fresh water in which is dissolved some washing "blue," after which they are wrung out a second time, and hung up on lines to dry. Thereafter, they are starched in starch which is made afresh four or five times a week, and are then ironed in buildings which I shall afterwards describe.

The washing water seldom remains in the pits longer than four or five hours at a time, and there is an institution, which the washermen and the ground landlord's overseer assure me, is rigidly obeyed, from the owner of the ground, a well-known Johannesburg resident, to the effect that the pits are to be re-filled at least twice a day. After each filling and emptying the bottom of the pit, which is generally composed of gravel-sand and small stones, is carefully scrubbed with a hard brush as, also, are the washing stones. There is no accumulation on the sides of the pits, as the inflowing water takes this away. This water flows in sufficiently rapidly to fill the pits within an hour, but, as a matter of fact, fresh water is allowed to flow through them for seven or eight hours, in order to ensure the thorough cleanliness of the pits for subsequent washing.

The Buildings

Let us now go to the washing buildings. These are of wood and iron, and their cost to build has varied from £75 to over £200. It is difficult to believe that buildings costing this amount can, by any stretch of imagination, be termed shanties. In point of fact, they are lined and ceiled with ceiling-board. The living rooms are carefully boarded off from the ironing rooms. The heating room is equally carefully shut off from them, and the stoves are insulated by corrugated iron. The ironing rooms are thoroughly scrubbed out at least twice a week, and are swept carefully each time the stoves are fueled, on an average four or five times a day. So far as cleanliness is concerned, one can eat on the floors of these places. The buildings are well-constructed and sufficiently ventilated, and there is plenty of light in them. Where there are stables attached, the floor is usually of brick, or of cement mixed with earth and stamped hard.

There are about fifteen Indian laundrymen, employing about sixty washermen. These men would never, for one moment, touch any water that had been polluted in the way that your contributor suggests. They themselves have a daily bath in bath-rooms attached to the laundry, and their clothing is, likewise, washed daily.

Under Municipal Control

The whole of the washing site is under the control of the Municipality. The buildings have been inspected by the sanitary authorities, and, only upon the latter being satisfied with regard thereto, have municipal licences been granted to the laundrymen at a cost of £5 per annum per head. The Sanitary Inspectors examine the sites at frequent intervals. Should there be any appearance of dirt about, the instructions are to remove it immediately; otherwise the laundryman is liable to have proceedings taken against him. Obviously, therefore, if there is any filth such as your contributor suggests, the responsibility lies with the Johannesburg Municipality, and not with the washermen.

Finally, there is absolutely no smell arising from the pits; I did not observe any stagnant water; there is plenty of fresh air and bright sunlight—the latter the most powerful germi-

cide known—so that every favourable circumstance exists that would ensure the clothing being returned to the owners in a clean and sanitary condition.

A Wrong Impression

Your contributor has, apparently, gone to this place in an unbiassed frame of mind, has casually glanced, from a distance, as would appear, upon the scene, and has come to the incorrect conclusion that Johannesburg's laundry is a source of infection, owing to the filthy habits of the Indian laundrymen, who, as I have pointed out, have all along been confined to the fact that is made further apparent from the illustration, in your issue of last week—with the native washermen, probably with equal unfairness to the latter.

As a matter of fact, the article to which reference is made has done Indian washermen a very grievous injury, and has caused them very serious financial loss. Customers, who, in the ordinary course, would have handed over their washing to these laundrymen, have, after perusing your article, refused to do so. The Indian washermen hold many certificates from customers of every grade of society in this town, expressing complete satisfaction with the work done, and on no single occasion has it been shown that disease has been due to the wearing of the clothing washed by these men. The people, on whose behalf I write, are naturally extremely indignant at the manner in which they have been held up to public scorn and contumacious attack, and also on account of the great financial loss to which they have been subjected, owing to the ignorant exaggerations of your contributor. It appears to me that you, sir, by publishing this highly-coloured report, are finally responsible for the injury that has been caused to these people, and I take this opportunity, therefore, to ask you to be good enough to withdraw every statement that has been made in your article which can, in any way, affect the Indian laundrymen, in order that the people, so far as you are concerned, may be rehabilitated in the public esteem. I believe that I need only draw your attention to the real facts of the case to assure an immediate retraction of every insinuation made by your contributor. If he cares to accompany me over the site, I shall be pleased to give him ocular demonstration of the truth of the facts above-mentioned.

[Note.—The Editor of INDIAN OPINION seems to have taken a great deal of pains to make out a strong case for those for whom he states that he is authorized to speak, and his letter certainly reads convincingly. Unfortunately, this paper's editorial contributor, "Vulture" is at present laid up through illness, and it will probably be a matter of a couple of weeks before he can pen the reply for which the letter of the Editor of INDIAN OPINION seems to call.—Ed. S.T.]

"Vulture's" Strictures

The following is taken from "Vulture's" strictures referred to in the foregoing letter:

Below the laundry ground in a kloof that is ringed round by the houses of the old railway line and the new straight embankment is the washing site. From the train you see a narrow little stream, but the washers, who run their laundries here, have dammed the stream and split it up by means of water heads, and made pits in which sheets and table cloths and blouses and shirts are soaked in soapy water till the time comes for them to be beaten and hung out to dry. The wash-pit ground is about 500 yards long, and perhaps the same width. It is fed by springs on the sides of the kloof, but there is a starchy, persistent saturation from the dumping ground. On Tuesdays the washing is flung into pits, of which there are between thirty and sixty, all grey with soap and dirt, and generally with some sort of flat viscous scum on them. It is impossible that the water should be really clean; it is equally impossible that it should not cling to the clothes on which the linen is beaten and to the hands of those who have to work it. On the following day you may see linen hung out on the clothes' line, almost by the mile,

and I doubt if the antiseptic qualities of our air can make that linen wholesome to wear. The whole performance is revolting, and what makes it more revolting is that some of the stuff is roughly washed here when it is supposed to be in the charge of decent laundries which infer high prices and disguise themselves as limited liability companies. From the moment that the linen is handed to an capitalist Kaffir, who stows it about in the water which reaches to his waist, the process is roasty. You see Kaffirs handling the sheets on which you may have to sleep. You see Kaffir girls hanging them out to dry or plucking them down from the wires and taking them to the houses, where they are ironed by coolies, but sometimes by Kaffirs.

The area to the south is even worse. The water has come through a series of dirty pools and falls into pools that are disgusting to the nose and to the eye; the linen is pawed and rubbed by dirty niggers, dried and ironed by people whose cleanliness is only a hollow pretence. And yet the word "linen" is the symbol of all that is pleasant and clean and wholesome. I dare say I could describe this part of the place if I choose. I dare say you could read my description if you choose; but as far as I am concerned the effort of will is too great. I have no notion of another attack of nausea. I prefer to imitate the "Jubilee Juggler," who never wore the same shirt twice.

All the same, I think the Municipality ought to abolish this and every similar washing-site.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

A LITTLE. There seems to be nothing stirring to report this week on the Asiatic Registration Act. Your contemporary the *Star*, who has led the agitation against Indians, is evidently resting on his laurels. Indians, on the other hand, are quietly and persistently making all arrangements for carrying out the historic gaoi resolution.

KRUGERSDORP HAWKERS. The Krugersdorp Town Council has let the cat out of the bag. Every Town Council has been passing Hawkers and Pedlars bye-laws more or less after a pre-arranged draft. This Town Council, however, wanting to "go one better," altered the licensing fee clause by raising the annual fee to £7 10 0. To this the Government have objected. The Finance Committee has, therefore, recommended that the fee clause be omitted altogether so that the ordinary fee of £5 may be charged instead of a still lower fee suggested by the Government. Because, the committee significantly adds "the number of hawkers and pedlars plying their trade in this municipality, is, roughly, 160, of which not less than 120 are Asiatics. The public has now learnt why these bye-laws are being passed."

SHOP HOURS BYE-LAWS. The Krugersdorp Town Council committee reports that no arrangements having been come to between the various municipalities regarding the shops closing hour, it has been decided to ask the Government "to appoint a

special commission to go thoroughly into the matter." Indian shopkeepers, beware! I should strongly advise them to take the wind out of their adversaries' sail and close their shops early. It would be loud to their credit if they did voluntarily what they would undoubtedly have to do under legislation which might be passed any day.

✓ **TARDY REPENTANCE.** The Government have evidently come to the conclusion that the zeal that was shown in 1904 in dotting the Transvaal with Asiatic locations, called Bazaars in Governmental language, and called "warrens" on a famous occasion by Dr. Porter, our Medical Officer of Health, was misguided. For one reads in the current Government Gazette that the "Asiatic Bazaars" at the following places have been disestablished:—Agatha, Amersfoort, Bloemhof, Dullstroom, Greylingstad, Haenertsburg, Hartingsburg, Jouberts-kroon, Kaapsche Hoop, Leydsdorp, Ottoshoop, Piet Retief, Roos Senekal, Smitsdorp, Steynsdorp, Venterskroon. The survey of these places was a wicked waste of public money.

FROM THE CROWN TO THE COUNCILS. But if some of the so-called Bazaars are being disestablished, those that are at all used are fast being transferred by the Crown to the Town Councils as witness notice in the same Gazette making over "Asiatic Bazaars" in Christiana, Heidelberg, Potgietersrust, and Rustenburg, to the respective Town Councils. It may be here remarked in passing that Law 3 of 1885, which gives the right to set apart locations, vests them in the Government. Whence, then, comes the authority to transfer control to the Councils? But the Government, like the King, can do no wrong! Let us hope it will not mean to the Indians "concerned, King Stork for King Log."

✓ **THOSE TRAMWAY BYE-LAWS.** The Johannesburg Tramway bye-laws have at last received the Governor's sanction. And now any British Indian who wishes to travel by the municipal cars will have to take out a special permit unless he chooses to travel practically by the trailer cars. Methinks not a single Indian will take out the precious permit for a questionable right. I may note in passing that whilst an Indian would need a special permit, dogs (this is no joke) may travel in the same cars as their white masters unless the conductor objects.

✓ **PRETORIA ASIATIC BAZAAR.** I take the following from the Pretoria Advertiser:—

The Asiatic Bazaar having been transferred to the Municipality, as from the 1st April last, the Health Committee recommended:—(1) That Dr. Schieff, Superintendent of Locations, be appointed Superintendent of the Asiatic Bazaar. (2) That applications be invited for a assistant to Dr. Schieff, who must be thoroughly conversant with the Hindustani language, at a salary of £250 per annum,

with residence. (3) That tenders be invited for the erection of a dwelling-house and office for Dr. Schieff, the Asiatic Bazaar to be situated on the site of the old Asiatic Bazaar, the site to be located over the Bazaar and Location may be exercised.

Mr. Johnston said he thought the others of superintending of locations and superintending of the Asiatic Bazaar should be separated. Dr. Schieff had plenty of work to do in regard to the Bazaar.

Mr. Heather said he would endeavour to bring up a resolution on the lines suggested by Mr. Johnston. The committee felt the time had arrived that the men controlling the locations and bazaar should reside on the spot.

The matter was eventually referred back to the committee.

Johannesburg Tramway Bye-Laws

We take the following important sections from the Tramway Bye-laws now gazetted (17th inst.):—

Coloured Person shall include any native and other coloured person except Asiatics.

Smoking

4. No passenger shall smoke inside any carriage.

Chewing

5. No passenger shall chew tobacco, opium, betel, bang, or other like substance, in or on any part of a carriage.

Spitting

6. No person shall spit in or on any carriage.

Intoxication

8. No person in a state of intoxication shall enter or mount upon any carriage, and if found in or upon any carriage or truck may immediately be removed by or under the direction of the conductor.

Dirty and Offensive Persons

12. Any person whose dress or clothing might in the opinion of the conductor of a carriage soil or injure the linings or cushions of a carriage, or the dress or clothing of any passenger, or a person, who in the opinion of the conductor, might for any other reason be offensive to passengers, shall not be entitled to enter or remain in or on any carriage, and may be prevented from entering or mounting upon any carriage, and shall not enter or mount upon any carriage after having been requested not to do so by the conductor; and if found in or on any carriage, shall, on request of the conductor, leave the carriage upon the fare, if previously paid, being returned.

Dogs

20. No dog or other animal shall be brought or allowed by any passenger in or on any carriage except by permission of the conductor, nor in any case in which the conveyance of such dog or other animal might be offensive or cause annoyance to passengers.

Carriages Licensed for Europeans, Asiatics and Coloured Persons, Respectively

33. The Council may at its discretion set apart and licence any carriage or portion of a carriage for the use of passengers of European race only, and may further set apart and licence any carriage or portion of a carriage for the use either of passengers of Asiatic race or of Coloured passengers only, or for the exclusive use of both Coloured persons and persons of Asiatic race.

Any person entering, travelling upon, or attempting to enter or travel upon any carriage or portion of a carriage set apart and licensed by the Council for a class of passenger to which he does not belong, and any driver or conductor admitting any such person upon such carriage or portion of a carriage shall be deemed to have committed a breach of these Bye-laws; provided always that upon payment of the proper fare, notwithstanding the fact that such persons may not belong to the class of passenger for which the carriage upon which they are passengers is set apart and licensed by the Council as aforesaid.

(a) Any person holding a special permit, signed by the General Manager on behalf of the Council duly authorising him thereto, may travel upon any carriage or portion of a carriage whatsoever:

(b) Domestic servants in charge of children may travel and occupy any seat that may be allotted to them by the conductor upon any carriage or portion of a carriage set apart and licensed for the use of the class of passenger in which such children belong:

(c) Domestic and personal servants in attendance upon their masters and mistresses may travel and occupy any seat that may be allotted to them by the conductor upon the outside of any carriage set apart and licensed for the class of passenger to which such masters and mistresses belong:

and no driver or conductor admitting any such person or servant shall be deemed to have contravened this bye-law, provided always that nothing in this bye-law shall be deemed to relieve the Council of any obligation that may attach to it to provide reasonable accommodation for every class of passenger.

✓ **NON-RESISTANCE.** When one person has wronged another, the unjustly injured person is always, for the time being, on a higher plane than the one who has done the injury. The only way to make the loss equal is for the injured one to "get even." Then, in addition to his hurt feelings, he has the satisfaction of knowing that he is now as better than the other fellow.

Johannesburg Hawkers

Proposed Bye-laws *

From the Town Council Minutes we take the following Sections of the proposed bye-laws regarding Hawkers and Pedlars :—

Hawker shall mean any person who travels with a wagon or other vehicle (other than a hand-barrow or hand-cart propelled by himself), or with a pack animal or carrier, and who carries goods for sale.

Pedlar shall mean any person who travels on foot and without a vehicle (other than a hand-barrow or hand-cart propelled by himself), or with a pack animal or carrier, and who carries goods for sale.

The words *Street* and *Place* shall mean any street or place to which the public habitually has access, although such street or place has not been dedicated to or vested in the public.

4. The following fees shall be payable to the Council in respect of licences :—

Hawker, for one year £5 10 0

„ for any period less than one year (per quarter) £1 10 0

Pedlar, for one year £5 0 0

„ for any period less than one year (per quarter) £1 7 6

6. Every applicant for a licence shall furnish the Council with particulars of his place of abode, and every licensee shall inform the Council of any change in his place of abode.

7. Every licensee shall keep his name and the words "Licensed Hawker for Johannesburg Municipal area" or "Licensed Pedlar for Johannesburg Municipal area," as the case may be, visibly and legibly painted upon every vehicle, or in the event of no vehicle being used upon any receptacle used for the carriage of his goods, and upon every room or shop in which his goods are stored, and upon every handbill or advertisement which he distributes or publishes.

8. No licensee shall let or hire, or lend his licence to any person.

9. No licensee shall transfer his licence to any other person, provided always that a licence which is granted to any servant for the purpose of carrying on the occupation of a hawker or pedlar for the purpose of his master, and in respect of which the licence fee is paid by such master may, in the event of such servant quitting such master's service or becoming disabled, be transferred, with the permission of the Council, either temporarily or for the whole remaining period of the licence to another servant of such master.

10. No hawker or pedlar shall remain or loiter, or keep, or allow his vehicle to remain stationary in any spot to which the public has access, for a longer period than 20 minutes for the purpose of his trade, and no hawker or pedlar shall, for the purpose of his trade, return on the same

day to any spot or to the immediate vicinity thereof which he has already visited on that day for such purpose.

11. No licence granted under these bye-laws shall in any way entitle any person to act as a hawker or pedlar, or to trade or exhibit wares in either such capacity anywhere, except in a street or place under these bye-laws within the surveyed boundaries of a township, provided always that anything in these bye-laws to the contrary notwithstanding, no road or track passing over ground held under mining title or proclaimed under the provisions of the existing or any future Gold Law, other than streets or places within a township, shall be deemed to be such a street or place as aforesaid except

(a) public roads duly proclaimed or defined under the local Authorities Roads Ordinance, 1904, or any amending Ordinance

(b) Any roads which may from time to time be decided by the Council, and approved by the Governor.

12. No hawker or pedlar shall, in any street or place, unload his vehicle for the purpose of exhibiting or selling his goods, or sell any such goods in any other manner than from his vehicle.

17. Nothing in these bye-laws contained shall render a person who travels with or without a vehicle to sell fresh farm produce grown on land occupied by himself in this Colony liable to take out a licence as a hawker or pedlar whether for himself or for any person employed on his behalf.

An Indian Enterprise

The Matheran Railway

A Boon to Bombay *

A special correspondent of the *Times of India* writes the following glowing description of the new Matheran Railway which appears in the weekly edition of the journal accompanied by several photographs taken along the route.

Leaving Neral, the railway runs westwards, almost parallel to the G. I. P. track, and passes over a part of the Hill never seen by the casual visitor. It traverses the outlying spurs by means of long sinuous sweeps, mounting all the time, but the works here are not heavy, nor the gradients oppressive. There is a pause for a few minutes, on the fringe of a leafy glade, whilst fires are cleaned and the engine is prepared for the stiffer work that lies before it. Then, turning sharply on its tracks, the line crosses the road for the first time. We are now under the face of the hill which has been the highway to the top since Matheran has been known to any but the wildest jungle folk.

Looping round the wooded promontory which is such a conspicuous feature of the view from the higher reaches of the road, the railway mounts the face of the hill in three bold zigzags, crossing and re-crossing the old path. The way and the view are full of variety. Sometimes the engine plunges into umbrageous glades, the little patches of forest that cling to the side of the hill, so calm that it seems a sin to disturb them with the blast of the locomotive; sometimes it clings to a narrow path literally blasted out of the living rock; again the track is only upheld by massive retaining walls, built to withstand the fiercest rushes of the monsoon torrents. With each zigzag completed, the eye roams over a wider expanse of the hill-dotted khaki plain, softened by little clouds of purple smoke, where the ryots are burning off the grass in readiness for the June rice-sowing. Through the one short tunnel on the line the tortuous ascent is completed: a point has now been reached where a relatively straight course has been laid round Panorama Point for Matheran. Here, the net result of these years of patient labour is a path such as would have been made if a Titanic rock plough had cut a rising furrow in the face of Governor Hill to Panorama Point. Originally it was intended to carry the railway round the uttermost scarp of the Point; you can see where the road was hewn; but afterwards the track was shortened by a deep rock cutting which leads to the other face of the hill, with Porcupine Point, its newly-clad trees glorious in their emerald freshness, on the right. Now apparently all is plain sailing: only the trained eye can appreciate the extent of the permanent works. At a liveliest pace the train pushes along the hill, rather through the cool forest growth at the apex of the ravine, by embankment and cutting crosses the neck of the hill-top, and skirting the bazaar road, reaches its destination in the business quarter of Matheran. Here sidings on quite an extensive scale have been laid out, and the neat station buildings are fast approaching completion.

We hear on every hand the question "Will it pay?" That is a question which concerns Mr. Abdul Husein Peerbhoy, who has constructed the line entirely at his own cost. It is for us gratefully to accept the facilities the capitalist offers, though if there is a spark of gratitude in Bombay, every good wish should go with Mr. Peerbhoy in his venture. The fact that this question should be so frequently asked is the best indication of Mr. Peerbhoy's financial courage. Anybody who happens to possess the money can put it into a concern where the profits are assured. That is very hum-drum second-rate finance. It requires financial genius and courage of a high order to sink eight lakhs of rupees—the approximate cost of the railway—in a new venture, content to wait for the developments that in-

variably follow a well-considered railway policy for a reasonable return. This courage is all too rare in India, where finance is chiefly of a penny-in-the-slot order. Mr. Peerbhoy's possession of it places him in the front rank of the brave pioneers who are leading the industrial advance of India. He has also been well served by his engineer, Rai Sahel Hari Chand.

That the Matheran Railway will reach its full development at once, or in a season or two, is not to be expected. We are an intensely conservative and cavilling race. The first fruits of the railway will be to reveal unsuspected joys in the tangle, hidden glories in the fat. But the railway will triumph over all these prejudices, as surely as progress has beaten down conservative cranks all the world over. It will monopolise all traffic to and from Matheran, and develop the new traffic that always follows the increase of facilities. It will add greatly to the amenities of life in Bombay, and as these facts sink home, the splendid enterprise and public spirit of Mr. Peerbhoy will come to be appreciated.

Cigarette Smoking

We take the following from the "Health Column" of the *Natal Mercury*:-

Statistics show that at Harvard University, for the past fifty years, not a single student who smoked cigarettes has ever graduated at the head of his class, although five out of every six were cigarette smokers. Observations which have been conducted at the same University over a period of nine years conclusively shows that cigarette smokers were very inferior to the non-smokers in weight, lung capacity, and intellect. Dr. Fiske, of the North Western Academy in the U.S.A., from long experience, has been so convinced of the baneful influence of cigarette smoking upon the students that he has given orders that no student be admitted into the Academy who smokes cigarettes. He observed that none of the cigarette smoking students ever took a scholarship or became prominent in school work.

The principal of one of the greatest business colleges in America says: "Cigarettes bring shattered nerves, stunted growth, and general physical and mental derangement. We refuse to receive users of tobacco in our institution. This is my experience in teaching more than fifty thousand young people." The Americans are now wide awake to the deleterious effects of cigarette smoking, and in Detroit alone sixty-nine prominent merchants have jointly agreed not to give employment to cigarette smokers. In other parts of America leading firms have put the cigarette upon their prohibited list, as they have found from long experience that habitual smokers, particularly of the cigarette, are not only

and physically inferior to non-smokers, or smokers who indulge in the weed in strict moderation. In the colossal post department of Chicago, cigarette smoking is prohibited on pain of instant dismissal, it having been satisfactorily proven by a Board of eminent medical men that cigarette smoking was the cause of 95 per cent. of the serious blunders and mistakes in that department which had been calling forth such severe strictures from the public Press.

The effects of habitual cigarette smoking are similar to those of the opium eater. The benumbing, deadening influence of the nicotine and other poisons in the tobacco creeps through the mental and moral faculties until the standard of morality, refinement, and intellect drops to a much lower level. The victim loses stamina, his constitution is undermined, he suffers from chronic indigestion, constipation, becomes anemic and lifeless-looking, losing all his freshness, buoyancy, and youthful high spirits; and takes the line of least resistance, not having the energy to overcome obstacles and push his way in life. Hard work soon becomes irksome in the extreme, and he shirks it whenever possible, with the result that in bad times he is the first to be singled out for dismissal.

The physician in charge of a large sanatorium in one of the States of America declares that three-fifths of all the men who came to the institution, within a year, to be cured of the opium, morphine, cocaine, and alcoholic liquor habits had been cigarette smokers, and that sixty per cent. of these pleaded as the only excuse the urgent need of a more powerful stimulant than the cigarette, when the latter had begun to lose its effect in stilling and quieting the dreadful nervous cravings induced by the habit.

Facts and Comments

INDIAN MAILS. For Colombo and Calcutta, per *S. S. Umrao*, May 17th; *S. S. Pungola* sails for same ports, calling at Beira, on June 12th. For Bombay, per *S. S. Umrao*, on June 11th.

VISITORS. Messrs. A. Cader and J. M. H. Gool, Capetown, accompanied by Mr. Abdul Hack, of Durban, paid a visit to the Press on Whit Monday, and spent the day in inspecting the works and the agricultural developments of the place.

AN INDIAN WRITER. The leading story in the current spring fiction number of the *London Magazine* is contributed by Mr. Srath Kumar Ghosh. It is, we believe, says *India*, the first occasion upon which the place of honour in an English magazine has been given to an Indian writer.

INDIAN FOOTBALL. The return match between the Umkomas and Umzinto teams was played on the Umkomas ground, on Whit Monday, resulting in a Victory for Umzinto by two goals to one.

CAPITAL OF BRITISH EAST AFRICA. A telegram from Mombasa states that the Governor has decided to make Nairobi the administrative centre for British East Africa.—Reuter.

MR. RITCH WRITES. "The Times." Mr. Ritch writes a long letter to *The Times* on behalf of the South Africa British Indian Committee, in support of the contention that British Indians are in a worse position since the Transvaal became British than they were before. He denies that British Indians are unfair competitors with Europeans, and undercuts prices.—*Natal Mercury*.

STORM IN INDIA. Twenty-three men have been killed and twenty injured by a hailstorm at Kathiawar, India. The storm was unprecedented. "It was a veritable cannonade," said a European resident. "The hailstones came down like a shrapnel. The largest were as big as billiard balls, and the average size was that of a cotton reel." The country was strewn with dead sheep, goats, crows, hares, sparrows, etc.—*Natal Mercury*.

THOUGHT AND ACTION. Whatever noble fire is in our hearts will burn also in our work.—Lord Leighton.

THE ENGLISH GENIUS. The metier of our race has always been to conquer and to govern. Every national quality fits Englishmen for this career; their practical ability; their stoical endurance of their own pain and their insensibility to the pain of others; their Olympic pose; their unparalleled genius for humbug; their unflinching determination to do right and also at the same time to get the better of everyone else.—Edith Searle Crossmann, in *The Nineteenth Century*.

LENTILS AND FOREIGN AFFAIRS. I foresee in the vegetarian movement the downfall of the British nation. The thing is creeping in insidiously, and we shall all be without muscles or stamina before we have realised what we have done. After all, it is better for a race to be gouty than anemic. The other day in a vegetarian restaurant, I found our distinguished Minister for Foreign Affairs, along with a leading official of the Foreign Office lunching off a purée of peas and a lentil cutlet! To tackle Welt-politik, surely a British Minister requires hot pots, but not best!—*The Sketch*.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૨૫ મી મે, ૧૯૦૬.

અંક ૨૧.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તા-તા. ૨૫ મી મે થી તા. ૩૧ મે સુધી, ૬૦ સપ્ત ૧૯૦૭.

હિંદુ-વૈશાખ સુદ ૧૩ થી, વૈશાખ પદ ૪ સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા. ૧૨મી રજીઝિઆખરથી ૧૮ રજીઝિઆખર સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી

તાર.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧
શની...	૨૫	૧૩	૧૨	૬	૪૦	૫																									
રવિ...	૨૬	૧૪	૧૩	૬	૪૦	૫	૪																								
ગુરુ...	૨૭	૧૫	૧૪	૬	૪૦	૫	૪																								
મંગળ...	૨૮	૧૬	૧૫	૬	૪૦	૫	૪																								
બુધ...	૨૯	૧૭	૧૬	૬	૪૦	૫	૪																								
શુક્ર...	૩૦	૧૮	૧૭	૬	૪૦	૫	૪																								
શુક્ર...	૩૧	૧૯	૧૮	૬	૪૦	૫	૪																								

અનુક્રમણિકા.

ત્રાન્સવાલની લડત...	૨૬૭
એસ્ટ્રોકોસ્ટમાં થોટની લડત ...	૨૬૮
મી ચરચીવનું સાપણ ...	"
સાઉથ આફ્રિકા ખીલીશ ઈડિઅન કમીટી ...	"
!!! રમુજ રંગ ને રંગાર થઈયિ !!!	૨૬૯
લેલ જવા પહેલ કરો ...	"
હિંદુસ્તાનમાં કેદીઓની સિધ્ધિ...	"
મારી નોંધ ...	૨૭૦
કેમગરસોરપમાં નવા કાયદા સંબંધી મીટીંગ ...	૨૭૧
ટ્રાન્સવાલના હિંદીઓની લડત વિષે એ બિલ. ...	"
ટ્રાન્સવાલના હિંદીને ખુલ્લો પત્ર ...	૨૭૨
એસ્ટ્રોકોસ્ટમાં થોટનો કેસ. ...	"
બેલ્કાન્ડરુએનો ખજાણો. ...	૨૭૩
હોળારલી ...	૨૭૪
ન્યૂકાસલ ...	"
એસ્ટ્રોકોસ્ટ. ...	"
નાદારી ફોરલની નોટીસો વગેરે. ...	"
સનાતન ધર્મસભા. ...	"
ચરચા પત્રો ...	૨૭૫-૭
ખીલીય મતી પાવમાલી ...	૨૭૬
હિંદુસ્તાનના ખજાણો. ...	૨૭૭
આજુ વરનાન ...	"

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૨૫ મી મે, ૧૯૦૬.

ટ્રાન્સવાલની લડત.

C. ૧૧/૫/૦૬

ક્રોસા શા ખાતે બાઇ. ફ. ૧૧/૫/૦૬
 દિલ્લિપત મોરી નામદાર.
 માન ભગેથી મરવું સાહે,
 એક વાર કુપ મરવે;
 માન ભગેથી નિત્ય નિત્ય કુપ.
 આંગળી કાશે સરવે.
 મેળવી જસને મરવું બેઠું.
 ઉત્તમ નર જો નિદાન.
 અધમ કાવરો કાજુ છવીને.
 અપવિત્રમાં રીયાળો;
 મરવું ધન તે પાછું આવે,
 મરવું માન ના આવે;
 મરવું માન કે ત્રણે તારો
 કુપમાં કાજાં લાવે.

અમારી ઉપર આવતા કાગળો જતાવે છે કે હાલ ટ્રાન્સવાલના નવા કાયદા (સવાળ ખીલી વાત કરવી હિંદી કોમને સુજતી નથી. આ બધું ખુશી થવા જેવું છે. એજ વાતાવરણને અનુસરીને અમે પણ એ વિચાર લાવવડું. ગમે અઠવાડીએ શુભરાતના મદાન વીર દલી નું કાવ્ય અમે ઠાંક્યું હતું. તેમનું જ વીર રસથી ભરપૂર એવું ખીલું કાવ્ય ઉપર આપીએ છીએ. કવિએ આખરુજ જતાવું છે કે ક્રોસા (મહેશ્વરી) ખાતે એ લેખન છે. જેમ ધન વિગેરે જાવ તે જાવ મેળવી ચકાવ છે તેમ મરુ માન પાછું નથી આવતું. અને કવિ કહે છે કે માન જાય તો ત્રણ જાતના તાપ પેદા થાય છે એટલે કે મનનું શરીરનું ને પછ સાનું એમ ત્રણ દુઃખ સાથે થાય છે. માન કેમ મેળવાય છે ને જળવાય છે તેના કાખલો નામદાર અમીર હુશીયારુદ્દા એ એસાડેલો છે. લેડી મીન્ડોના મેળમાં તેઓ સાહેબ ગયા ત્યાં કંઈક સામાન વેચાતો લીધો. જેમવતરી બાઇ પોને અમીર વધેની દીકરી હતી. તેણે ખીલી હાલતો 'હીઝ કોન્ટેસ્ટ અમીર' એમ લખ્યું. નામદાર અમીરે આ ખીલી બાઇ

ને પાછું આપ્યું એમ કહીને કે તેમાં ખુલ છે. બાઇ ખીલીની વિચારમાં પડી. તેણે સરવાળો તપાસ્યો ને વિનયપુરવઃ બોલી તે ખીલીમાં ખુલ નથી. અમીર સાહેબે ફરી તે ખીલી કોડું ધુલ્યાવી તેના કાખમાં આપ્યું. બાઇ ગભરાઈને ફરી તપાસવા કાગી ને ખુલ ન મળતાં કહ્યું કે આ ખીલીમાં શી ખુલ છે તે આપ સાહેબ જતાવો તો સાહે. આ ઉપરથી ના. અમીરે તેના અઠડી માદકને જાણ વ્યું કે અમીર હવે માત્ર 'હીઝ કોન્ટેસ્ટ' નથી પણ 'હીઝ મેન્ટેરી' છે.

આ કાખલો બધું સમજવા કાયક છે. અમીરને પોતાના માનનું જાન થયું એમ ને જણાય છે ને તે દલાડાવી અધ્યાન પ્રાપ્તું તેજ પ્રકારનું એમ આપણે દલી કાજાંએ છીએ. માન જળવાયકમાં પણ બેશક વિચાર કરવો પડે છે કાજુ તુલ્ય અઠડારી માણસ ન છાજ તો માન મેળવવા વિચાર કરે તો તેને ઉચ્છાળે કરી આપણે કાઢી નાખશું. ના. અમીરે ખરો વખત જાણ્યો. લેડી મીન્ડોના મેળા જેવા પ્રસંગે તેમની પહોળું જાન એ જાણને કરાવ્યું. એનો અર્થ એ થયે કે એ વાત આખી દુનિયાએ જાણી. તે જાણે તો અગાણનાં 'હીઝ કોન્ટેસ્ટ' લખ્યું. પણ હવે કાજુ માણસ અથવા પ્રજા જાણીને કે અગાણે તેઓ સાહેબનું માન ભગ નહિ કરી શકે.

એજ પ્રમાણે હિંદી કોમને ટ્રાન્સવાલ માં પોતાના માનની વાત આવી પડી છે આજ સુધી જે તે માં ટ્રાન્સવાલમાં સરન કરવું તે જો આ વેળા બહાદુરી જતાવે તો વિવેક અને વિનયરૂપે ગણાયો. અને હવે આ વેળા હિંદી કોમ કાયદાને પસ ચાલે તા તેના વિવેક મરી દલગાજ, હિંચકારાપણું, ને ખીલણપણું કહેવાશે. માન જળવાવાનો દરેક માણસને કે પ્રજા ને અવસર હોય છે તે અવસર આવારે ટ્રાન્સવાલના હિંદીને છે. સૌ મોગ મોમાં આંગળી કાઢી રહ્યા છે ને વિચારે છે શું હિંદીઓ જેસમાં જવા જેટલી બહાદુરી ધરાવે છે? અમે હિંદી કોમ ને કારવાર વિનવતી કરીએ છીએ કે તેર હવેર હિંદી એક પોકારે હા, હા, ને હા એવા જવાબ રજાકારો કરી આપશે. ખીલણ એમ કાર મરે છે પણ શુભ તો

એકજ વાર ગરે છે. મરદીમાં ૭ અઃ વાલીયામાં ૪,૫૦,૮૬૨ હિંદીનાં મરણ હિંદુસ્તાનમાં થવાનો તાર આવ્યો છે. તે મોતમાં રીયાઝને મરવા કરતાં કહી દેશ દિનને કારણ તેટલા માણસને મરવું પડે તો તેથી શું થયું? એરલાન્ડ હિંદી કઠાય દેશને ખાતર મરવા ઉભા થાય તો હિંદુ શું ન કરી શકે? પણ આપણે તો ટરાંસવાલમાં એ દશા ભોગવવાપણું નથી રહ્યું. જરા સંસ્કૃત જાન કરી જેલ માં જવાની હિંમત ધરવી રહેલી છે. તેમાંથી કોય દિલ પાછો દરશે?

એસ્ટકોર્ટમાં વોટની લડત.

એસ્ટકોર્ટના હિંદીએ મ્યુનીસીપાલિટી માં વોટ લેવાનો હક માગ્યો; તો તે હક મેજસ્ટ્રેટ રદ કર્યો છે. તે એવું જણાવી તે કે મ્યુનીસીપાલિટીના નવા કાયદાની રૂએ જે હિંદીને પોલીટીકલ વોટનો હક ન હોય તેને મ્યુનીસીપલ એસ્ટે સહેરી હક પણ ન મળી શકે. આ સુકાદો નહન મેરમાથેસર છે. મ્યુનીસીપલ કાયદે દબુ પસાર નથી થયો તેની સાથે આપણી લડત દબુ આશે છે. એટલું દેખીતું છે કે એસ્ટકોર્ટના મેજસ્ટ્રેટ સાહેબ જે કે તેમને આ કાયદું મદન મળે છે તોપણ વાંચના જણાતા નથી. નહીં તે કે કાયદો દબુ વડી સરકારે મંજૂર નથી કર્યો તે કાયદા મુજબ કાંઈ મુકદ્દો નહિ આપન હવે એસ્ટકોર્ટના હિંદીઓએ અંગીકરવાની પુરી જરૂર છે.

આ બાબત ઉપર વિચાર કરતાં અમારે જણાવવું જોઈએ કે એસ્ટકોર્ટના હિંદી યોએ ઉપર મુજબ પગલું નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસની સંમતિ વીના લેવું જોઈતું ન હતું. આ વખત એવો નથી કે હિંદી કોમનો કાંઈ પણ બાબત સ્વતંત્ર રીતે વરતી શકે. નાતાલમાં આફ્રિકા ધણી છે. લડત લેવાની પુરી જરૂર છે. અને આ લડતમાં એક પણ જગાએ બુલ થાય તો તેથી આખી કોમને નુકશાન થવાનો સંભવ છે. એમ માનીએ છીએ કે મ્યુનીસીપલ વોટ બાબત લિનાયબ કરવાની કશી જરૂર ન હતી. જે કાયદો હાલ વિલાયતમાં ચર્ચાઈ રહે છે તે રદ થવાની મહેનત ચાલી રહી છે. એસ્ટકોર્ટ ના કેસની અસર ખરાબ થવાનો સંભવ છે. સરખે હાથે જાણા જેવું થયું છે. જે કેસ હવે મુકા દેવાય તો નામોશી થાય અને જે અમારવાળું પરિણામ અસાધ્ય

આવે તો વખતે કાયદો પસાર થઈ જાય. પાંચ સાત હિંદીને વોટ મળે તોપણ શું ને ન મળે તોપણ શું. એ હક ન જવો જોઈએ. કેમકે હક જવાથી આપણે હકકા પડીએ છીએ. હક હોય છતાં ન પાવવાથી હકકા નથી પડતા. આ કામના ઉપરથી અમને ઉમેદ છે કે નાતાલમાં બધી જગાએ હિંદી કોમ કોંગ્રેસની સલાહ વીના કંઈ પગલું નહીં ભરે. તેની સાથે એસ્ટકોર્ટની અપીલ હવે ચલાવવી જોઈએ એમ અમે ફરી કહી જઈએ છીએ. નાતાલના હિંદીઓ ને યાદ રાખવાનું છે કે જે તેઓ મ્યુનીસીપલ વોટ લેવા માંગતા હોય તો તેઓ એ આ મદીનાની આખરી પહેલાં પોતાના રેટ ભરી દેવા.

મી. ચર્ચિલનું બાપણ.

કોલોનીયલ કોનફરન્સ (વિગે બાપણ કરતાં મી. ચર્ચિલ ખોલી ગયા છે કે કાફરાઓ સંબંધમાં અને એશીઆટીક ઇમ્પીરિયનના સંબંધમાં જે કાયદા સાઉથ આફ્રિકાના લોકોને થડવા હોય તે થડવા ની છુટ છે. એનો અરથ એ થયો કે નવા એશીઆટીક કાયદા કરતાં 'બાબત' દક્ષિણ આફ્રિકાના કોલોનીને સંપૂર્ણ સત્તા છે. એટલે બાકી માત્ર એ રહ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હાલ વરતા હિંદીઓ વિશે જેકાયદા થાય તેમાં વખતે વડી સરકાર કંઈક કાઢાવું નાખે. પણ ટરાંસવાલના નવો કાયદો એ કંઈ ઇમ્પીરિયનને નથી. તે કાયદો હાલ વસતા હિંદીઓને કામ પડે છે. છતાં તે વડી સરકારે મંજૂર કર્યો છે. તે ઉપરથી જોતાં તો જણાય છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં રથાનીક સરકાર જેમ મરજીમાં આવશે તેમ હિંદી ની ઉપર કુમરો કરશે. તે કુમલાની સામે જવાનું જોડના હરાવશી. એકજ હથિયાર છે. આપ સમાન બળ નહિ અને મેથ સમાન બળ નહિ. એ કહેવન મુજબ આપણા પોતામાં કંઈ પાણી છે તે ઉપર બધો આધાર છે. જે રસ્તેથી આપણે આવીએ છીએ તે રસ્તેથી જતાં પણ જોડના હરાવ ઉપર આવી ઉભીએ છીએ એવો એ વોટસ અને લાભ કાયદે હરાવ છે.

એડવોકેટજનમાં એકેકસ નામથી એક લખનાર જણાવે છે કે ટરાંસવાલની મોટાભાઈમાં પણ રજીસ્ટ્રેશન કાયદો કર્યો જોઈએ.

સાઉથ આફ્રિકા ઇન્ડિયન ઇમીટી

મી. રીચનો સપ્તાહિક કાગળ.

તા. ૨૬ મી એપ્રિલના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

મેં માસ મીટીંગનો બધો રીપોર્ટ વાંચ્યો છે. જે સુલેહની હકીકત છે તે બધું સારી છે. અહીંના બધા માણસો એમ માને છે કે તમે જેલોએ તેના કરતાં વધારે આપેલું છે અને તેથી લોકો ખુશી થયા છે. મી. રેડના દિરસને હું મળ્યો છું અને તેણે આપણા કેસની બાબત મદદ કરવા દા પાડી છે. મી. રેડ પોતે જનરલ બોધા અહીં છે તેટલી મુદત સુધીમાં આવી જવા સંભવ છે. મી. રીસ નીકળી ગયા છે તેથી કાઠને પણ ગભરાવા જેવું નથી. કાંઈ પણ બીજા મેંજરોની ઉપર તેની અસર નથી થઈ. કમીટીની મીટીંગમાં ખુબ મેંજરો હાજર હતા. સર વિલ્યમ વેડરબર્ન, સર મેચિરલ્ડ લાવનગરી, ડૉ. વોર્નટન, મી. પોલાક વગેરે પણ હતા. જનરલ બાયર્ટને મી. પોલાક મળત ગયા હતા. મી. પોલાક ને જનરલ બાયર્ટ બધું વિવેકથી મળ્યા હતા. રજીસ્ટ્રેશન કાયદા બાબત આમની સલાહના મેંજરોની મીટીંગ છે તેને સારું તેવારી થાય છે. હું માનું છું કે તેમનાં નોટીસો ના સરનામાં લખાઈ હું. મીસીસ રિચ સુદાં એ કામમાં કાયદા થઈ ગયેલ છે. જનરલ બોધાની સાથે શું અને છે તે જોવાનું છે. માણસો ધણા આવશે. મોડે એમ્પટલીસ તે પ્રમુખ થશે. તેમની સાથે હું એક કલાક બેઠો હતો. ડૉ. રથરફર્ડ કાંબો સવાલ પુછવાના છે. તમે જોશો કે જે કંઈ પણ કરવું જોઈએ તે બધું કરવાની તજવીજ આશે છે. જે માણસો ને મળવું જોઈએ તેને મળી ચુક્યો છે. ઉમેદ છે કે તમે જે સુમના કરી છે તે કબુલ રહેશે. તોપણ હારીએ એમ પણ માની લેવાની જરૂર છે. વીડીકોર્પ બાબત અને નાતાલના વેપારી કાયદા બાબત પણ તજવીજ આણ છે. કાર્ટીંગના કેસ બાબત આમની સલાહમાં સવાલ પુછાશે.

જનરલ બોધાને ડેપુટીશન.

જનરલ બોધાને જે ડેપુટીશન રજૂમી એપ્રિલે મળ્યું તેમાં નીચેના મેંજરોએ જવાબ દણલ કર્યું હતું. એમ મી. રીચ જણાવે છે: મોડે એમ્પટલીસ, મોડે રેટલી, સર રેમંડ વેરડ, સર આર

‘હસ ગરસ, સર વીલીયમ બુસ એમ.પી., સર મચેરલ આનનગરી, વટ્ટીસ અમીર અલી, મી. હેરલ ડાહસ એમ. પી., મી. જે. એમ. રાયરસન એમ. પી., મી. એ. એચ. રોકાટ એમ. પી., હાલર રંચર ફરડ એમ. પી., મી. જે. એચ. પોસાક જે. પી., સર વીલીયમ વેડરવરન, સર હેનરી ડાટન એમ. પી., મી. એચ. એફ. મી. રીચ એમ. પી., નયા મી. રીચ આ સિવાય મી. રીચે નવા કાયદા બાબ તની લગત વિષે કચ્છા કામગીરી મેનકવા છે પણ તે દવે કાયદો મંજુર થયા પછી બહુ કામના કે રસિક નવિ જણાય તેથી આ જગ્યાએ અમે આપના નથી. છતાં સર ચારલસ ગરસે જે કામગીરી મી. રીચ ને ત્રણેયો દતો તેનો તરજુમો અમે નીચે આપીએ છીએ.

“જનરલ બોથાને મળ્યા જે ડેરબુરે શન જનરલ છે તેમાં હું ઘણી ખુશીથી કામગીરી કરું. પણ એ મારાથી ન આવી શકાય તો હું વરખા મારા સદ વક્તમાં મેં દિંદી કામ વિષે જે અભિ પ્રાય જાણ્યો છે તે નક મળે તો જણાવું. તે એ છે કે તેઓની પકડારી, સ્થાનીક સત્વરસતને માન, તેઓની કલ્યાણ, અને સ્થાનીક સાધનોનો ઉપયોગ કરનારો તેઓની આસાદી, આ જથ. મુળોની હું સાક્ષી પુરી રાહું છું.”

પાંચનારને વાદ દશે કે સર ચારલસ ગરસ રીસેનમાં તેમજ મોરીસીયસમાં ગવરનરની પદવી ભોગવના હતા.

!!! મુહ રંગ !!!

દેશ નિકાલ, દેશ નિકાલ—દેશ નિકાલ ! ઉદરનો છવ નવ ને ગિલાકીને હસવું થય. ‘સરાર’ પત્ર દિંદી વીલીયમ ઉપર દીકા કરતાં લખે છે કે જે એકાદ જે ‘એલેક્સેટર’ને દેશ નિકાલ કીધા હોય તો અગે બહુ શોળ, મુપા મુપ, ને કપા કપ થઈ જાય; અને બાકીના પછી સત્વરસત જની તપ. અગે, ગાપુ અગે. પણ સરાર બહુમંથ નિદ્રામાં સોરેકા જણાય છે. પાઠવી બકીનું ખાન રાખેલું જણાયું નથી. વખત પસાર્યો છે. જેને તે નિદ્રાસ્થ (દિવંદસ્થ) કરનારો કહે છે તે તો નીકળ, અને સ્વાભાવિક કરનારો એકતા અનેક ઉત્પન્ન થયા છે. મને થયે. પણ બાપુ, આ જગ્યા ને જનતાનો દેશ નિકાલ કરેલો હોય

તો કેમ ? કેમ નું ? દેડ ખરે આપણે દે. દેખવું નવિ ને કામગીરી નાંધ.

* * *

આતે રાત્રીનું કે સાચું ! પેપરોમાં ખામર આવી છે કે એકજનનો સાત સમા થાણ વળી ગયો અને છેલ્લી વીતીનાં પાણી ફરી વળ્યાં. અરેરે ! સત્યાનાથ ! કોણે દેર ને કાદાકાર વરણ્યો ! મને લાગે છે કે તમા કાયદાને પાસ કરવાથી રંગસવાજના દોંદી જોતા આપણી કલ્યાણ એમ થયું હશે. પણ ના—ના—ના. મુક્યો—બાપુ—મુક્યો. એ તો એકજન નામની રીસર સત્યામ પરેંગી છે. આપણા કાઠ એકજન તો સાત નાન ને તાગડખીના કરતા લંડનમાં ગિરાજેકા છે. એ કાઠ તો નમારો તેલકીથી તરસ છીપશે, દિંદીયાની ગાંડુમ્મી તમારા ઉપર ચલાવશે, અને પછી કમ્પરી સનાને આવીને થશે. બાકી કાઠ નો.

કાઠ કરે ચામન ચમન, ને અંદર ચિંતવે દિંદી ખતમ.

* * *

સંધ્યામ—સંધ્યામ—સંધ્યામ ! બાપરે ! કાઠાજ નગી કે શું ? કસકરે એકું થયું ? કાઠગોજો આપણે ? મુઆ બાપુ—જનનથી મુઆ. હાંદીઓ અમરદાર રહેજો, ને મરદ બનજો. સરાર પત્ર ખામર આપે છે કે પાયોનીવરસે એશિયાટીક એરડીનસને રોકા આપી જસદી પાસ કરાવવા મીટીંગ બોલાવી છે. જેમાં આગલા, અકલતના આખા, વાનના હોદ ગાલા, ને હમખડેના સરદાર—કસકર બેસું વતાર છે. વાનના તકાકાના બુકા પુરી હાઠ છુટનાર છે. જેના થી કાઠ એકજન મુંગળશે. ને લીંડાઓ ની કમચખની તગશે. કીક બાપુ, પડયા પર પાડે. કેમ આપ ! એપિનિઅન બાબતો લગત જની કે ? જુઓ તો સહી, મારેયો ઉદર ને બાણ્ણો કુંગર. પાંચસે મળ્યા પિંગર, ને ત્રણસે મળ્યા તાઇ તોચે એક જાં બકરી (એરડીનસ) ન અકલત. પણ હાંદી કુકાવાના. ઉપર બહુ ફરે કામ થયું છે. ને કાઠ સાહેબ હા બહુવા કહેવાય છે. એક બી જ્યો ! બાહ બગડી ! સંભાળજો ! સાવધ રહેજો, ને બોલા પાસે લીમત માગી બકગની માફક નમારો કડા ચતર (આર નસની) સામે થઈ, તમારી માતાની કુખને કમવતો. આમન ! આમન !

જેલ જવા પહેલ કરો

(કામનાર એમ. એ. ખાન)

જે તપ જેલ, વો મારે સહેલ ;
છરને નવિ કી પહેલ, વો લે પકા જેલ.

વરી સરદાર એરડીનસને મંબુરી આપીને આપણને સમજાવે છે કે નરમ થવાની બસામણુ ફરી છે ! આ બસા મળવી શું થવાનું છે ? ક્યાં છે પડપાડના દોંદા મુગળ થએલું ? ક્યાં છે દિંદી દરવારના દોંદા મુગળ થએલું ? અતો ‘ચડ્ડા’ બેઠા મુગીપર, ખુદા તેરા બસા કરે ગા’ એ માંહેલું છે. બાકી શેણુ કેણુ મંડુકા કામ. માત્ર મોરેથી કાસકાવી, અથવા તો ગરર પડે સર ને એલરેખતનાં પુંછાં લટકાવીને પણ પોતાનું કામ કાઢી લે છે અને પછી ‘અઓ લીરને લીરને તમર આવ’ એ પ્રમાણે ઘાટ થઈ છે. ત્યારે કામ પડે (કામગીરી નરીકે બોર લગત વખતે લીંદી લસકરને બોલાવવું) ત્યારે અમારી વક્ષા દાર રહવા. કાયદાને માન આપનારી હાંદી રહવા, વગેરે નેકનામ વળગાડી મોરે ચલાવી ને પગે વધારી કામ કરાવે છે ને મનવજ પુરી થએ પૂરસેક—કાઠ જનરલ બોથાને જમને કહેશે “સાહેબ નરમ થવાની બસામણુ થઈ છે ને.....” તો નરતજ જવાય મળશે કે “આજ કાન્દ હેડા કંઈ—વીકાઝ કંઈ કામ નો.” (હું શું કરું ? કાયદો એવો છે !)

આ જનની આપણી સિધિથી ચેની હાંદીઓ જેલના કસાવને વળગી રહી જેલ જઈ પોતાનું તામ અમર કરશે એવી હું આશા રાખું છું.

હિંદુસ્તાનમાં કેદીઓની સ્થિતિ.

હજારોમાં એવા એક મંડળા છે કે જેને હેલુ ફુનિયામાં જ્યાં જ્યાં માણુમે ની ઉપર કુઝ પડનાં હોય તેની તપાસ કરવી ને તેવા માણુમેને મદદ કરવી. મદદ કરવાનું સાધન કાઠ નો માત્ર આપાનીયાં કાંડીને પ્રગતનું ધ્યાન બેચરા નું છે. એ હેનની રૂપે કોંકા વખત થયાં હિંદુસ્તાનમાં કેદીઓની સ્થિતિ ઉપર તે મંડળાએ એક આપાનીયાં ખસાર પાડ્યું છે. તેના જખનાર સર હેનરી કાટન છે. તે આપાનીયામાંથી ત્રણુકા જેવી અખન અમે નીચે ટાંકીએ છીએ,

મારી નોંધ.

(અખબાર ઉપર હાજી આમદ અંગેરી)

ઉચ્ચાંમાં એક વેળા કેદીઓની હાલત ઘણી ખરાબ હતી. તેમાં સુધારો કરવા માં પ્રખ્યાત બાઈ બ્રીજીએયે હસ્ત હતી. આ બાઈનું વર્તન અને અમારા અગાઉ ના અંકમાં આપી ગયા છીએ. તેવાઓ ની મહેનતથી હાલ ઉચ્ચાંની જેલમાં દર દાનરે માત્ર ત્રણ મરણ થાય છે. કેટલાંક કેદવાનાઓમાં તો એકથી પણ ઓછું પ્રમાણ આવે છે. બંગાળમાં ૧૮૬૦ની સાલમાં દર દાનરે કેદીઓ ૧૨૪ માણસ મરતાં. તે વેળા કેદીઓને એક દરે ૩૮૦૬ ફટકાની સજા થએલી. આ મોટો મરણનો આંકડો ઉતરીને ૧૯૦૩ની સાલમાં દર દાનરે વેચીસ મરણ તીવ્રતામાં હતાં અને તે વરસે ફટકા બધા મળીને માત્ર ૧૧૭ મારવામાં આવ્યા હતા. સરેરાસે બંગાળમાં સાત સાત કરોડ માણસની વસતીમાં ૧૩,૦૦૦ થી ૨૧,૦૦૦ સુધી કેદી દરરોજ રહેતા. ઉચ્ચાંમાં ૧૯૦૩ની સાલમાં બંગાળથી અરથી વસતીમાં દરરોજના ૨૦,૭૫૭ કેદી હતા. એટલે પ્રમાણ બંગાળ કરતાં ત્રણ ગણથી વધારે થયું. આ હિસાબ બતાવે છે કે બંગાળમાં ઉચ્ચાં કરતાં મુંબઈ ઓછો થાય છે.

આમ છતાં ફટકાની સજાનું હિંદુસ્તાન માં બહુ કરવામાં આવે છે. ૧૮૭૮ની સાલમાં આખા હિંદુસ્તાનમાં કેદીઓને ૩૮,૭૪૯ ફટકા મારવામાં આવ્યા હતા. કેટલીક વેળા ઘણા ગેરહતિસાધ થાય છે. એક વખત ૪૦થી ૫૦ ગામડીયાઓ ખસેના નગાવમાં મહી મારવા ગયા. બીજા માણસોએ તેઓની સામે ફાજદારી ચલાવી. માછએટ પેલા બધા ગામડી આઓને ફટકાની સજા કરી. ફટકા એજ વખતે મારવામાં આવ્યા. ગામડી યાઓએ અપીલ કરી. વડા જજને સજાનું વિરોધ બહુ સખન દીકા કરી પણ બીચારા ગામડીયાને તેથી શેા સંતોષ ? કેમકે તેઓ ફટકા બાઈ મુક્યા હતા. વળી બીજાને કેસ એવો બન્યો કે એક છોકરો દસ્તામાં ફરકા ફેડતો હતો. માછએટના ઘોડા જતો હતો તે બહુ ક્યો. તેણી માછએટ પોતેજ છેકરાને પકડ્યો. તેને પોતાનીજ કોરડમાં ઉભો કર્યો. પોતેજ પોતાની કોરડને જુખાની આપી. પછી પોતેજ ફટકાની સજા કરી ને ફટકા પણ પોતેજ માર્યા. સર હેનરી કહે છે કે આવા કેસ ઘણા નથી બનતા. પણ જે હાલમાંની ફોરે આવા એક પણ કેસ બની શકે તે કપરામાં દુસ્ત મુધારો થયેલો જોઈએ.

અખબારી તા. ૭ મી મે એ દિવસના ૧૨૧૧ વાગે સ્ટીમર સોમાલી અખબારના પોરકથી છુટી. દરેક રેલ્વે જે કીનારા ઉપર મુકવા આવ્યા હતા તેઓની નજર મારી ઉપર તેમજ મારી નજર તેઓ ઉપર અરસ પરસ જોઈ શકાતું હતું ત્યાં સુધી હતી. જેથી સજામ હમાલવતી કરી તેઓથી છુટો પડ્યો. ગ્રગમજ બે વાગે બ્રહ્મની દીવાલંડી પણ નજરમાં આવ્યો થઈ. હુલુસેન્ડના કીનારો પકડી સ્ટીમર આવવા માંડી. તરતજ પચત શરૂ થયો. સ્ટીમર રોડ કરવા માંડી. પેમેન્ડરેને ઉઠાડી ધવાનું શરૂ થયું. હું પણ તેઓની સાથે જોડાયો. રાત ચતાં આવડે પધતાં ગયો. અખબારી મુંબઈ સુધી મારી પહેલા વરગતી દીકાટ હતી. અખબારી બેરા સુધી પહેલા વરગતી કેપીન આવવા બધાતા નથી એવું અખબારના સ્ટીમરના એજેટ દીકાટ ઉપર જાણી જણાવ્યું હતું. સ્ટીમર ઉપર તપાસ કરતાં અખબારી ઉચ્ચાંઓએ સુધી પહેલા વરગતી ઘણી કેપીનો આવી હતી. ફક્ત ઉચ્ચાંઓએથી બેરા સુધી બરાએલી છે એવા ખજર કેપ્ટન પાસેથી મળ્યા. કપતાન અનિશય બધો માણસ છે. ઉચ્ચાંઓએથી બેરાની વચમાં હું કેપીન આવી કરી આપીશ એવું કહેતાં તરતજ તેણે પહેલા વરગતી કેપીન કાઢી આપી. રાતના ત્રણ વાગે મુકા ગયો. પણ ઉધ ને અને મારે વાંધે પડ્યો. પાછકી રાત ના સહેજ ઉધ આવી.

તા. ૮-૫-૦૭ સવાર પડતાં સારાં શુકલ જણાયાં. દરિયા તરમ પડતો ગયો. કીનારાની બાજુમાં સ્ટીમર આવી તો જતી હતી તેથી બહુ આનંદ પડતો હતો. રાતના ૮૧૧ વાગે ઉચ્ચાંઓએ પોરકની સોડમાં સ્ટીમર આવી લાગી. મને કીનારે ઉતારી જવા કેટલાક રેલ્વેઓએ સત.વ.ળા પાસે ગળ લઈ રાખી હતી. જેથી ઉતરવામાં અડચણ આવી નહિ. બીજા દિવસ સવારમાં ત્રણ વાગે સ્ટીમર ઉપડી જવાની હોવાથી બધાને મળવા કરવાનું રાતના ઉઠેલી બે વાગે પધારી બેઠો થયો.

તા. ૯-૫-૦૭. બધાઓને મળી આવ્યા વાગે સ્ટીમરપકે અખબાર મોકલે, ૬ વાગે

ઉચ્ચાંઓએ છોડ્યું. દરિયા સ્થીર હતો યુરોપીઅન પેમેન્ડરોમાં હેરીસમીથના ડાક્ટર વીલસન પણ હતા. એની સાથે વાનચીન કરતાં તે બેઠો માણસ જણાયો. નાનાજ કોલોનીમાં લીડીઓ ઉપર હુમલો વિરોધ એની પાસે વાન કરતાં એણે બહુ લાગણી બતાવી. જવાબમાં કહ્યું કે બહુ દુકા વિચારના મારાઓ આ આદરી બેઠા છે. ચામડીના રંગથી આદમી કાંઈ હસકો બારે મળ્યાનો નથી. એણે એક લાખો આપ્યો કે એક ઘોળા અંધડા કરતાં બુરા અરખી ઘોડા કાંમતી અને યુલુવાન હોય છે. જે મોરારો એશીઆ રીકને હસકી નજરથી જોય છે તેને હું વિશ્વાસ છું. ફરી એણે કહ્યું કે ૧૮ વરસની વાનપર હેરીસમીથથી હેડઅર્ગ થઈ જેલ-સખરમ પોરકકારકમાં જતાં મારી સાથે એક આરખ વેપારી હતો. જેની હેરીસમીથ અને હેડઅર્ગમાં દુકાન પણ હતી. પોરક કારકમાં જ્યારે એનાથી વાન ચીન કરી ત્યારે મને તે શુદ્ધ જણાયો. જેલ-સખરમમાં જ્યારે અમે નોખા પડ્યા માંડ્યા ત્યારે મેં એનાથી હાથ મીલાવ્યો પણ મારી સાથે એક બીજાને મોરો હતો તેણે ફક્ત હાથ મીલાવતાં બે આંગળી આપી. એ એક મને બહુ ખોટું લાગ્યું અને તે વિરોધ તે મોરારો કેટલુંક કહ્યું પણ હતું. એ વાન બાઈ એણે સ્ટીમરપર મુસલમાન બાઈઓને નમાજ પડતાં તેણે મુસલમાન ધરમનાં વખાણ કર્યાં.

તા. ૧૦-૫-૦૭. સવારના ત્રણ વાગે કેટલાક લીડી પેમેન્ડરો જે અખબાર નથા ઉચ્ચાંઓએ હિનરી નદિ સડ્યા હતા અને જેઓની પાસે જવાની દીકાટ નહોતી તેઓની પાસેથી સ્ટીમરના ઓશીસરે બાકાના પૈસા માંગ્યા અથવા તો કોલસા મારવાનું કામ કરવાને કહ્યું. તેઓ મારી પાસે આવ્યા, મેં કપતાનને બધી હકીકત કહી, જેથી કપતાને ઓશીસરને મના કરી અને એ ભોકાને સંતાપવાની ના પાડી.

તા. ૧૧-૫-૦૭. સવારના સાત વાગે બેરાની બહાર સ્ટીમર આવી પહેાંચી. મરતી નદી હોવાથી એક વાગા સુધી ત્યાં રોકાયવું પડ્યું. બપોરના અઢી વાગે બેરામાં સંગર કર્યું.

(અધુરું)

એક અખબાર નીચેના સુધાગ તરફ અમારું ધ્યાન ખેંચે છે :—હિંદુસ્તાનમાં ફરેસ સંસ્થાન ત્રણ નહીં પણ પાંચ છે. અંદાનગર, પોંડીચેરી, કાલીકટ, માર્કી અને અન્ય.

કુર્ગસેડાર્પમાં નવા કાયદા સંબંધી મીટીંગ.

જેલનો ઉત્સાહ.

(ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

મી. ખરસેદજી હોરમસજી દેસાણા
ખોજાવવાથી હમરાહીમ હસપ પાનકેર,
ઉત્તમભક્ત અદમદ કાજી, મદમદ અદમદ
કાજી, હાદભાઈ હસપ કાનમીયા, અમી
ભાઈજી કાનમીયા, હાસમ ધમકાજીવાળા,
મદમદ જીવા, મદમદ વાણીયા, મદમદ
અદમદ પ્રસાદ, પનમણી ધાયા, નીખા
ફકાર, મદમદ રાજી, અમન અદમદ
નાડીયા, હસપ હસમાજી પટેલ, એસ.
એમ. મુનશી કાનમીયા, હાદજી ખડે,
અદમદ હમરાહીમ વાગેડ, ફકીરા બીખા,
પરબુ બાયા, મુસા હમરાહીમ વાગ, અદ
મદ હમરાહીમ વાગ, હાદમ બીખા, રવજી
બાયા વગેરે આગરે બસો ઉપર આદમી
બેગા થયા હતા. તેઓની હાજરીમાં મી.
ખરસેદજી હોરમસજી દેસાણાએ નવા કાયદા
ખોજાવ વીનંત્ય કરી દરેક હાજર શુદ્ધરથી
ને તેથી ચલા મેરકાપદા બતાવતાં કહ્યું કે
કોઈએ પણ નવાં રહસ્ય કરાવતાં નહિ
અને દરેક આદમીએ જેલ જવું; પણ એ
કાયદાને તાબે થવું નહિ. દરેક હાજર
શુદ્ધરથીએ જેલ જવું, જેલ જવું; જેલ
જવું. પણ આપા નામોશી જરેજા એટલે
કે આપણા માનનો ભંગ કરનારા કાયદાને
તાબે થવું જ નહિ. મી. દેસાણાનું વિચયન
પૂરે ચતાં મી. હસમાજી અદમદ કાજી
ખોજાયા કે, તમે હાજર બાઈઓ કરતાં કું
દરાંસવાલનો જુનો રહીશ છું, અને કું
પ્રતિજ્ઞા તમારી કમર લઉં છું કે, આ એ
માનભંગ કરનાર કાયદાને કું કબુલ કરીશ
નહિ. અને મને જેલમાં જવું થશે તે
હું ખુશીથી જઈશ. જેને હાજર શુદ્ધરથી
એ ખુશી સાથે કબુલ કાઢું અને સરવે
એ તેના ખોજવાને ટેકા આપો અને સરવે
એ કહ્યું કે અમે પણ તમારા ખોજનેજ
મળતા છીએ. અમે આપા કાયદાને તાબે
થયા કરતાં જેલને ઉત્તમ સમજીએ છીએ.
અમે કુર્ગસેડારપવાસી દિંદીઓ ઉમેદ
રાખીએ છીએ કે દરાંસવાલના દરેક હિંદી
એ અમારી માફક જેલને મહેલ સમજશે.
અમે કુર્ગસેડારપવાસીઓ નાતાલના હિંદી
બાઈઓને ઉપકાર માનીએ છીએ કે તેઓ
અમારું દુઃખ પોતતું સમજી ભાગ ભણ
અમેને મદદ કરવાને બહાર પડેલા છે,

ખુદા તે બાઈઓને સારી જુધિ આપે
અને એજ પ્રમાણે પોતાના દેશી બાઈઓને
મદદ કરવા રહે.

દરાંસવાલના હિંદીઓની હાલત વિષે એ બોલ.

(હાખનાર અખાશમ મંગળજી કાકર.)

જેલ જનારાના કાગળો તથા એ બાબત
પરનાં બીજાં કાગળોથી જેલની વાત
જગ જાહેર થઈ છે. હાલ એજ બાબત
દરેકના અંતરમાં રમી રહી છે. તેમાં
એક એ સંજોળ રાખવાની છે કે જેમ
એક જણ મરણી ૧ થાય ત્યારે સોનાં
મારે છે, તેમ આપા લખરમાં એક જણ
કાયર થાય ને અણીને વખતે ચસકા
જાય તે ખીતને કાયર બનાવી લસકરમાં
ભંગાણુ પડ્યા જેવા ખેડ કારક બનાવ
બને છે. છનીદાસ તરફ જેતાં માલમ
પડે છે કે તકલીફ ભોગવ્યા વગર મોટાં
મળતી નથી. કહ્યું વગર જગતમાં કાલ
કે કાતી નથી. મશહૂર કહેવત છે કે જે
રાખે તેક તેને મજે અસેક. તો પછી
તેક રાખીને અણમટના જુલમમાંથી
જમવું એ શું મોટી વાત છે? માત્ર
ખરો સંપ અને ખરી તેક જેલએ. સીંદ
જુએ મરવ. છતાં તેક છોડા ખડ કહી
આનો નથી, તો પેદા કરનાર તેને તેનો
ખેરાક આપી રહે છે. કારક નામનું
પણી પણ પોતાની તેક બળતી જરૂર
કામ સીધ કરે છે. તો શું માલીકે
અકલ બહેલી છે તેવો જે માનતી તે શું
પોતાની તેક નહિ પાળી શકે? પાળશેજ.
તેમ થશે અને લીંદીઓ જેલમાં જશે
તો તેકના પ્રતાપે ધણી તેમની મુશ્કે
બર કાવશેજ.

જેલ જનારાઓનાં બાળ બચ્ચાં તથા
મીલકતનું શું થશે એ સવાલ ઉઠેલ છે.
જાણક ત્યારે માતાના ઉદરમાં હોય છે
ત્યારે મતાના ધાનમાં દુધ અમાણીથી
તેવાર જે માલીક કરે છે તે માલીક જેલ
(દહો કે મહેલ)માં દરું ત્યારે શું આપણી
વારે નહિ રહે? સરવે સંકલિતમાન અને
સરવે બપાવકનાપર જેને દ્રદ વિશ્વાસ છે
તેણે ઉપરના સવાલની જગએ ચિંતા
કરવાની નથી. સંવત ૧૯૪૫ ના અરસા
માં ત્યારે વિજળી આગબોટ કાલ ગઈ
તેમાં મોટી ઉમેદવાળા અનેક હતા.
તેમનાં બાળ બચ્ચાંની તે માલ મીલકતની

સંજોળ હજારી નવમ પ્રમાણે લેવાઈ
હતી. એ કે એ અકરમાન હતા.
આ અકરમાન નથી. છતાં દેશના બધા
ને ખાતર કેટલુંક સોસીએ તો બીજે
વખતે તેનાં મીઠાં કળ મળે છે.

આજ કાલ અહીં અને દિંદુરતાનમાં
જે જે દેશ બકતો અપાર દુઃખ સહન
કરી દેશ સેવા બનાવી રહેલ છે તેવા
પરમાર્થી મહાન હવેનો દાખલો લખ
સમયને માન દઈ દુઃખ સહન કરવા
તત્પર થવું જોઈએ. નીચેના દોહરા મંથી
કેટલોક મોધ મળે છે.

આજા નખવા લોકથી કહી ન કરીએ વેર;
હીડી કાળા તાગનો પ્રાણજ છે આ પેર.

આંખા વગેરે ઝાડા દાંડ તાપ વંસાદ
સહન કરી ખીતને પોતાનાં મીઠાં કળનો
સ્વાદ આપે છે. આપ જેલ જેવાં પશુ
પોને કાસ ચારા ઉપર રહી ખીતને દહી
દુધ આપે છે ને પોતાની ફરજ અદા
કરે છે. તો હુદિયાળા એવા માણસ
પોતાથી બનતી દેશ સેવા કરે એતો
કર્તવ્ય છે. કહ્યું છે કે

સર્વ વસ્તુ મરતી ખરે, એવો છે જગનીમ;
કાંતિ એકલી ના મરે, આકી સઉની સીમ.
સુરતસોં કીરત બડી, બીના પંખ ઉડ જાય;
સુરત તો જાતી રહે, કીરત કહુ ન જાય.
દો દે તરકસ ખાંપકે, સળી કહાયન દુર;
કામ પડે જગ દેખીએ, કીસકે મુખપર દુર.

વળી જેમ દરદ વધી જાય ત્યારે કહવી
દસની માત્રાયાજ દરદીને સાગને કરી શકાય
છે તેમ આપણે સુલમરથી દરદમાં એટલા
સપડાયા છીએ કે તેમાંથી બચવા જેલરથી
કહવી દવા યોડા વખત લેવી પડશે.

સનાતન ધર્મસભા.

—:—:—

કરવાન તા. ૧૯-૫-૦૭

આજરોજ સભા કાયદેરી ખાતેના
મહાનમાં મળી હતી. નિત્યકરમ, મી
ગીતાજીના અખ્યા ૧૧ના ૧થી ૬ સુધી
એક જાગવાનું, તથા રીપોર્ટ વાંચવાનું
થય. બાદ પ્રમુખ, રા. અખાશમે ચિત
સંશોધનતા વિષયમાંથી અસરકારક રીતે
દિંદુરતાનીમાં વિચયન કવું. ચીતરથી
સાગરમાંથી જે અકેદ રતો પ્રાપ્ત થઈ
શકે છે તે સમજવનું, બાદ શાંતિમંત્ર
બાંધી સભા વિસરવન થઈ હતી. આવને
વખતે મી. મુસે બહિન એ વિષય ઉપર
બાપજી આપકે.

દરાન્સવાલના હિંદીને ખુદસો

પત્ર.

એક આગાહી—એક ભવિષ્ય વાણી.

(લખનાર સાપુરજી જી. રાંદેરીઆ.)

ખુદાની કૃપાને ગતિ ન્યાદી છે. ઘડી એ ઘડી અને પળે પળે તે આદમ જાગતો હોય છે. સુખ તથા દુઃખ સરવે સમયમાં મનુષ્ય માનવે કસવામાં તે કાંઈપણ ક્યાસ રાખતો નથી. સુખરૂપી બહીસથી નવાજે તે પહેલાં સરવેને દુઃખરૂપી કસોટીથી સંપૂર્ણ કરી બુદ્ધિ છે. દુનીઆની તમામ પ્રાણ જીવ આદી જે કે એકીઆડીકે એક કીનન્સ જે લોકો માટે ધણુ છે, તે લોકો એર, બુદ્ધિ અને દગલયાજ હોવા જોઈએ. આ દુઃખ કૃપા દરાન્સવાલના હિંદીઓ માટે નથી. મતલબી ગોરા કોલો નીરોએ આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદી ને નખણો કરી મુક્યા માટે એરકીનન્સ રૂપી ઝાડ રોપ્યું છે. હિંદીની ભવિષ્યની રિયતિ અને દુનીઆ આજર આ જાડને પોસાદ મોટું થવા દેવું. અથવા તે જાડને જડમુળથી ઉખેડી નાખવું તેની ઉપર રહે છે. જો એ એરકીનન્સ દરાન્સવાલના હિંદીએ કમુત રાખ્યું તો આખા દક્ષિણ આફ્રિકાની તમામ હિંદી પ્રજા ઉપર ભય કરે. આજરૂપી વાળા શેરાઈ આપશે. એકાદમ એર હનસાદ થઈ રહેશે છે. દરાન્સવાલના હિંદીઓ માટે તો અવધીજ થઈ છે. હિંદીઓના જોતમાં જવાનો દરાવ તજ તેને વળગી રહેવાનો જુરસો સુનીયા છે. વળી આ જુસમાં દીન પ્રતિ દીન વધારો થતો જાય છે. તેમાં આખી હિંદી પ્રજાએ મગરર થવાનું છે. આ દરાવનો સંપૂર્ણ અમલ થવાથી એટલે જોતમાં જવાથી હનસાદ આખરે મળી શકશે. હિંદી પ્રજા મદ કામણીવાળી ને બીકણ છે, દેશના તારણ માટે બીજી પ્રજા ધરાવે છે તે જુરસો હિંદીમાં નથી રિયેર તલોમતો અને કલકો નાખુદ કરવાનું કામ દરાન્સવાલના હિંદીઓના હાથમાં આજુ છે. આજે વખતો વખત જાપાનનો દાખ લો આપવામાં આવે છે તેમ આખી દુનીઆમાં સચળી પ્રજાઓ વચ્ચે દરાન્સ વાલના હિંદીની મકમતાનો દાખલો આમળ ધરવામાં આવશે. હિંદુસ્તાનની ઉન્નતિ માટે મહેનત કરનારા જાહેસરોને દરાન્સ વાલના હિંદીની મકમતાથી વચ્ચે સખાદો મળશે. આ પ્રસાદે દરાન્સવાલના હિંદી, આખાણી વિવર પથઈ આજુ છે.

એ જોતમાં જવાથી પોતાનું ખર ખખીર સામેત કરી આખી દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીને તેમજ ખુદ હિંદુસ્તાનનો અસંખ્ય ફાયદા કરી આપશે. દરાન્સવાલમાં હિંદી પ્રજાને યએલા એર હનસાદને પરિણામે અનુમાન થઈ શકે છે કે હિંદીનાં દુઃખરૂપી જાંબન છુટવાનો વખત નજદીક આવ્યો છે. આ સંજોગો વચ્ચે એક આમણી થાય છે. એક ભવિષ્યવાણીનું સમરણ થાય છે. તે એ કે "દરાન્સવાલનો તમામ હિંદી મકમ જાવો છે. જુની પરમીટ બદલી દરા આંખાંની નીશાનીવાળું કમક માટે ઉપજાવે એવું નવું ફોનર લેવા એક એક હિંદી તા કરે છે. કામ કાઢી લેવા માટે થઈ મીડું મીડું પીરસવામાં આવે છે. કામ દગાણ આવી રહ્યું છે. હિંદી પ્રજા કંઈ સચકે આપતી નથી. સર કાર વિચારમાં પડી છે. ખચીસ પચાસ સમન્સો નીકળ્યા છે. હાંમતથી તે જમા મરદો જોતમાં ગયાં છે. વિલાયત અને હિંદુસ્તાનમાં તારો છુટ્યા છે. સચકે હાલકાર થઈ રહ્યો છે. હિંદુસ્તાનમાં હિંદી પુત્રોની આવી રચીતિ માટે પોકાર થઈ રહ્યો છે. હાલસ એક એરકી અને હાલસ એક કામન્સમાં સખાલો પ્રજાવા હે, અને આંતે દાદ દેવાઈ. ખુદ ગરીબનો એકી થયો. દુનીઆની વારે છેવટે તે થાય છે તે કૃદની નિયમ ખરો પડે. શેવલ કમીશન તીખી આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની રિયતિનો નીંપડો લાવવા તો નીરજી થયો. અને એકીવારીકે રેલ સેવાન એરકીનન્સ એક વાર પાણુ પાણુ મુકાયું."

છેવટે હું અવઃકરણથી કમ્પ્યુ છું કે ખુદા આપણા કામમાં મદદગાર થાજો અને તમામ હિંદી બધુએને અચળ દીમત બદો, અને ઉપર પ્રમાણેનું ભવિષ્ય સાચું પડે. આમીન.

તા. ૧૭ ના તારમાં કલકત્તાના 'ઇન્ડીસ મેન' પત્રના કહેલા ઉપરથી રૂટર જાણવે છે કે અંખાણમાં એક નાના રોટ સિવાય કોઈ પણ જાગ અશાંત ફેલાવા વગર રહ્યો નથી. દેશી શેલડીઓને જાહેર રીતે કવાવત આપવામાં આવે છે; ડાંગ, બાલાં, તરવારો, અને કેટલીક બંદુકો વગેરે હથિઆર પણ તેઓ ધરાવે છે. રેલવે અને રૂટીમરો ઉપર એરાવરી કરી તે વગર દીકાંટે આવળાવ કરે છે. અને તે વગર દીકાંટે આવળાવ કરે છે. અને આખાણી વિવર પથઈ આજુ છે.

એરકીનન્સમાં હિંદી વોટનો કેસ

(છ. આ. માટે ખાસ ખજર.)

એરકીનન્સના કેટલાક હિંદીનાં નામ ત્યાંના અરજેસ રોલ ઉપર દાખલ કરવા માટે કેસ ચાલ્યો હતો. અરજદારો મેસ રસ સુલેમાન હુસેન, ઇ. એમ. હારીજી, એમ. એમ. વાવજા, કરમાઇલ સુલેમાન, આમદ હાદેજી અને એ. ઇ. પટેલ વની સોલીસીટર મી. સેસીલ કાવલી હાજર થએલ હતા. તેમણે જણાવ્યું કે અરજ દારોમાંના મે લેન્ડ એનાર છે, અને પાકી ના રેન્ડર છે. સરકાર પણ તરફથી મી. મીકરે જણાવ્યું કે ૧૮૬૨ના દગા કાવલા ની રજી દલમ પ્રમાણે એર.આ. સિવાય તા લોકો જેઓ પોતાના મુળ વતનમાં પારલામેન્ટરી કરે ચાલકનો હક ભોગવતા ન હોય તેમનાં નામ વોટરના રોલ ઉપર આવી શકે નહિ. મી. કાવલીએ જણાવ્યું કે ૧૮૬૨ ના કાવલાને કેસ સાથે સંબંધ નથી. ૧૮૮૨ ના મુળ કાવલા પ્રમાણે અરજદારો વોટ માટે દરકાર છે. માજી એરે જણાવ્યું કે કોનો-લગાં વોટનો દક હોય તેનીગર અરજ સાંભળી ખીજની અરજ રદ કરીશ. કોનો-લગાં વોટનો દક ધરાવનાર સુલેમાન હુસેન પારલામા સંજાં ધમાં માજીએરે જણાવ્યું કે આ કીસીકટ માં તેમને વોટનો દક નથી. વડીલે બના વ્યુ કે વોટને વોટનો દક છે તેને કોનો-લગાં ના જવા બાગમાં છે. આદ મી. સુલેમાન હસન પારલામા એકનો દક માજીએરે કમુત રાખ્યો.

આ કેસ સાંભળ્યા મામના કેટલાક ગોરાઓ આનુરતાથી કોરટમાં હાજર થયા હતા અને તેઓ હિંદીઓ તરફ ખીજવા એલા જણાતા હતા તથા તેમાંના કેટલાક હિંદીઓ તરફ ધિકારતા અને અજીધતા શપ્થો ભોલતા હતા. જેમની અરજ રદ થઈ છે તેઓ સુપ્રીમ કોરટને અરજ કરી આમળ પગલાં લેય તેવો સંજવ છે.

અમહમીદમાં તા. ૧૧મીએ અમહમીદિ અને અમદમાસની હિંદીઓની ડ્રટબોલ દીનો વચ્ચે એક રસાડી બંધો મેચ રમવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે અમ કુમાસના કેરલાક લોકો મળી આશરે ૧૦૦ જેટલા જોનારા હાજર થયા હતા. કેરલાક વખત ગયો ત્યારે અમદમાસની દીમે એક ગોલ કરી. પણ પાંચવાળી અમહમીદે દીમ અડી અને કે ગોલ રહી જીત મેળવી.

અખરપત્ર

જોડાઓઆખે.

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

નવો કાયદો.

ગરે અમરાદીએ ઘણા સવાસોના જવાબ આપી ગયો છું. પણ હવે બીજાજ સવાસો આવ્યા કરે છે. ઘણાખરાના જવાબનો સમાવેશ આગલા જવાબમાં થઈ ગયો છે. તોપણ હું જે સવાસો મળ્યા છે તેનો જવાબ આપું છું જે આગળના જવાબથી બરાબર સમજી ગયા હોય તેવા વાંચનારે ફરી નેજા વાત આવે તે દરમિયાન કરવું. આગલો અંક વાંચનારને પાસે રાખવા અજામલું કરે છું.

મી. ગાંધી મદત બચાવ કરશે એ શું?

આ જામન બહુ પુછપુછ થયેલી છે તેથી વધારે ખુલાસો અહીં કરું છું. ત્યારે નવા કાયદાની રૂએ કોઈની ઉપર કામ આજરો અને તે માણસની પરમીટ ખરી હશે અથવા તે માણસનો ખીચ રીતે રહેવાનો હક હશે ત્યારે તેનો બચાવ મી. ગાંધી મદત કરશે. એ બહારગામ કેસ હશે તો તેનું ગાડી લાવું એસોસીએશન આપશે. પણ જે ગામે બિદીશ દરિયાન એસોસીએશનને ખીચકુલ પૈસા નહિ આપ્યા હોય તે મામલામાં બચાવ કરવા જવું પડશે તો તે ગામની પાસેથી એસોસીએશન ઉપ રાખવાના પછલા મામલો. બચાવમાં પરમીટ નો અને નવી પરમીટ ન કરાવી હોય તેથી કાઉન્સિલ ન આવે તે જામનનો સમાવેશ થાય છે. એટલે કે જે કાઠ માણસની પાસે કાઉન્સિલ ન હોય તે તેને પકડે તો તેનો બચાવ મદત નહિ થાય. પણ જે માણસને નવી પરમીટ ન લેવાના કારણથી કાઉન્સિલ ન મળે તેનો બચાવ મદત થશે. બચાવનું પરિણામ એ આવશે કે તેવા માણસે છેવટે જેલ જવું પડશે. જેઓ જેલ જવા નહિ માગતા હોય તેનો બચાવ મદત કે પછલાવડે મી. ગાંધી નહિ કરે. બચાવ કેવી રીતે થશે તે દરિયાન એસોસિએશનના આગલા અંકમાં વાંચીને જાણ લેવું. હાલ એનું સાંભળવામાં આવ્યું છે કે લોકોની પરમીટ તપાસવામાં આવે છે. આમ હોય તો તે નવા કાયદાની રૂએ નથી અને આવા કારણથી કાઠ માણસ પકડાય તેનો બચાવ ઉપર પ્રભાવો નહિ થઈ શકે. નવા કાયદાની રૂએ કેસ કોર્ટમાં જઈએ એ માટે રાખવાનું છે.

ડેલાઓઆખે જનારે કેમ કરવું?

જે હાંદી ડેલાઓઆખે આવે છે તેને પોરટુગીઝ કોનસલનો પાસ મેંવા પડે છે તે બધી વેળા પરમીટ એડીસે પણ જવું પડે છે. ત્યારે તેવા માણસે પરમીટ એડીસે સની મદત લેવી કે કેમ એ સવાલ ઉભો થયો છે. આવા માણસે પણ પરમીટ એડીસેની મદત નહિ લેવી એ તો દેખીતું જ છે. પણ તેવા માણસને ડેલાઓ આખે જનાં કાઠ રોડી સમજવું નથી. તે કદી પોરટુગીઝ સરકાર રોકે તો તેવા માણસે ડરખાત રતે અથવા જવું. પણ પરમીટ એડીસે નહિ જવું. જનાં આ જામન તપાસ આવે છે તે વધારે અખર પાછળથી આપીશ. દરમિયાન ગમે તેમ હોય પણ પરમીટ એડીસે તો નજર જવાબ એમાં કંઈ શક નથી.

ડેલાઓઆખેથી આવનાં કેમ કરવું?

એમ અખર મળ્યા છે કે ડેલાઓઆખે માં દિહીને રેલવેની રીલ્ટ આવતાં પહેલાં બિદીશ કોનસલના પાસની જરૂર પડે છે. હું માનું છું કે આ વાત ગેરકાયદેસર છે. તેનો કાયદા ડેલાઓઆખેના દિહી સહેલાઈ થી ફરી શકે છે. પણ જે વાત ડરખાતને સાચું પડે છે તે ડેલાઓઆખેને પણ સાચું પડે છે. એટલે કે નવી પરમીટ તો કાઠ એ હાલ લેવાની નથી. જુની પરમીટવાળા જે જેલમાં જવાની દિવસ રાખતા હોય તોજ આવે, નહિ તો હાલ તુરત ટ્રાન્સવાલ માં હાખત ન થવું એ કનમ રસ્તો છે.

ટ્રાન્સવાલ છોડવું કે નહિ?

એક માણસે એવો સવાલ કર્યો છે કે કાયદા કાઠ કોઈ હાંદી ટ્રાન્સવાલ છોડે તો તે પાછળથી એટલે જુન માસમાં પાછો હાખત થઈ શકશે કે નહિ. નવા કાયદા મુજબ તેવા હાંદીની ઉપર નવી પરમીટ લેવાની ફરજ છે. તે ન લેય તો તેવા દિહીને જેલમાં જવું પડે. એટલે જે હાંદીએ જેલની ધારિત છોડી છે તે એકાદ થઈને આવી શકે છે. જેઓ ધારિત વાળા હોય તેઓએ આરથા જવું એ બહેતર છે. તે જેઓ જમા મરદ હોય તેને આવ મત કરવામાં કંઈ બીવા જેવું જેલ નહિ.

દુકાનો કયારે બંધ કરવી?

આ સવાલ કાયદા ઉપરથી નથી ઉડતો. જનાં ગમ્પાડોરથી એમ કાગળ આવ્યો છે કે ત્યાં પોલીસ દિહી વેપારીને વહેલી દુકાન બંધ કરવા કહે છે. આમ તેને પોલીસે કહ્યું હોય તો તે ગેર કાયદેસર છે, પણ મારી કમસદ બધા દિહી વેપારી

ને એવી છે કે જે વખતે ગોરાઓ બંધ કરે તેમ વખતે દિહી વેપારીએ બધી જગ્યાએ દુકાન બંધ કરવી. આપણે કામદાના ક્યાલુની રાહ જોવાની જરૂર નથી. જે કે તેવા કાયદો થોડા મહીના માંજ થશે એમાં તો શક નથી. મુનીસી પાલીસીને તેવા કાસ કમવાનો હક મળી ચુક્યો છે. આપણે પરાણે કંઈ કરવું પડે તેના કરતાં પાતાની મેંજ કરવું તેમાં ખુબી છે.

મુદતવાળી પરમીટનું શું કરવું?

આ સવાલ ને તેમાંથી નીકળતા કેટલાક સવાલ એક કખતાર પુછે છે. મારી અણમાં છે કે કેટલી મુદતની પરમીટ જુન માસની આખરીએ પુરી થાય છે. મારી સલાહ છે કે મુદતવાળી પરમીટવાળા માણસોએ મુદત વિન્યા પહેલાં ટ્રાન્સવાલ છોડવું. આપણી સજનમાં તરત સાચાઈ જ છે ને તે છેવટે સુધી ગતાવધાની જરૂર છે. જેઓ ટ્રાન્સવાલમાં હકથી રહેતા છે તેઓએ હક પુરવઠ પોતાનું માન ગળવવાની જરૂર છે. આ જવાબમાં જે અપવદ થઈ શકે તેવા જોડેનું ને એ કે એક મરદ દના છમામ છે ને બીજા દિહીના શાસ્ત્રી છે. આ બંને ધરમ શિશુને સાદું દાખલ થયા છે. જે નવો કાયદો હાખત ન થયો હત તો તેઓને વધારે મુદતની પરમીટ મળવામાં અડચણ નહિ આવત હશે તેઓથી નવી પરમીટ તો લેવાય નહિ. એટલે તેઓ જેલમાં જવાના છરાદાથી સરકારને થોડા અખર આપી રહી શકે છે. તેઓ કહી શકે છે કે તેઓ નથી વેપાર કરતા, નથી કોઈની કમાઈમાં ભાગ લેતા. તેઓનું કામ તેઓના શોકોને ધરમ શિશુનું આપવાનું છે તેથી તેઓ બહાર જઈ શકતા નથી. આ કહીત ખાનગી માણસ જેઓ ધંધા અરથે રહેતા છે તેને કાચુ નથી પડી શકતી. એટલે તેઓ જેલ જવાની બદાફરી ગતાવધા તબયાર હોય જનાં મારે દિહીથી પુરવઠ કહેવું પડે છે કે તેઓ જેલના માનના ભાગી નથી થઈ શકતા.

મુદતની પરમીટવાળા રેક્યુલનો હક નથી ધરાવી શકતા. તેઓ તો મુદતને સાફજ આવ્યા ને મુદત વીતે સાફજોમ રીતે જવા બંધાએકા છે. અજા મુદતની પરમીટવાળા જે દેશ લેવા અનવધા માગતા હોય તો તેઓ ટ્રાન્સવાલ બહાર રહી દેશને કારણે બેખ કંઈ દરેક હાંદીને ટ્રાન્સવાલના હાંદીના દુખાને વિન્યા આપી શકે છે. અને પ્રસંગ મળે મામતી વધી લેવા અનવધી શકે છે. જેને એકાદ કરવી છે

તેને જીવતાં ને મરતાં ત્યાં હશે ત્યાં નહિ મળ્યાજ કરે છે.

વગર પરમીટ આવેલાં પરમીટ લીધી તેનું કેમ?

કેટલાક હિંદી ત્યારે શરવાતમાં છુટ થયેલી ત્યારે વગર પરમીટ આવી ગયેલા. આવા માણસોને પાછળથી રહીશ પાસ મળેલા તે બદલને તેઓને ઉવટે પરમીટ મળે. આવા માણસની પરમીટ કેવી એ સવાલ એક સેષક પુછે છે. આના જવાબ માં કહેવાનું કે આવી પરમીટ અર્ધી બરી બર ગણાય. તે માણસ એમ પણ પુછે છે કે એવી પરમીટવાળાને શું દુકમ થશે? આ સવાલ અત્યુપજ્ઞાનો છે. જેઓ પરમીટ એવીસ સાથે સંગ્રહજ નથી રાખવાના તેઓને દુકમ કરનાર રહ્યો કોણ? તેઓ છુટાજ સમજવા. અને છુટ વળવા બાતર જેવ જશે.

જેલ ભર્યો.

જેલ જવાને બહાર પડે એવા કેટલાક કાગળો મને મળ્યા છે. તે હું જાપવા નથી મોકલતો. આત્યારે જેઓ પોતે જેલ જવાને તકવાર હોય એવા માણસની આપણને જરૂર છે. પોતે જશે તો બીજાને શીખામણ દેવાની જરૂર નહિ પડે. અને જે પોતે તકવાર નહિ હોય તો તેમની શિખામણ બીજાને લાગશે નહિ. એટલે એવા લખનારને મારી બત્રામણ છે કે પોતે શું કરવા માગે છે તે જણાવે. એટલે તેઓનાં નામવાર તે બખર હગરેજ તેમજ શુજરાતીમાં બહાર પાડવામાં આવશે.

ફેરીવાળાને ચેતવણી.

ફેરીવાળાઓને સારું આખા ટકાનસવાલ માં ગામેગામ કાયદાઓ થઇ ચુક્યા છે. તેનો સાર નીચે આપું છું.

હોકરમાં એ માણસ ગણાશે કે જેની પાસે બહારે હોય: પેડરમાં એ માણસ ગણાશે કે જે પગે ચાલી જતો હોય. તેની પાસે હાથ ગાડી હોઇ શકે છે. હોકરની વરસની લાઇસેન્સ શી સાડા પાંચ પૈડ અને પેડરની પાંચ પૈડ રાખવામાં આવી છે. દરેક હોકરે અરજમાં પોતાને રહેવાનું કેટલાં આપવું અને લાઇસેન્સ મળ્યા પછી પણ કેટલાં બદલાય તો બખર આપવી. દરેક હોકરે અને પેડરે પોતાની ગાડી ઉપર અથવા પોતાની ગાંસડી ઉપર લાઇસેન્સ હોકર ફાર વેલેન્સર્ગ મ્યુની સીપત્ર એવીસ એમ સખો લખવા. તેજ પ્રમાણે જે ડાહડીમાં માલ રહેતો હોય તેની ઉપર પણ પોતાનું નામ અને ઉપર જણાવેલ સખો લખવા; તથા હેન્ડબીલ જપાવે તો તેમાં પણ તે પ્રમાણે લખવું. કોઇ માણસ પોતાની લાઇસેન્સ બીજાને નહિ આપી શકે; પણ જે કોઇ માણસ પોતાનો માલ વેચવા નોકર રાખે તો, અને તે નોકરને રજા આપવામાં આવે તો તેની અવજમાં રાખેલા માણસને અસલ લાઇસેન્સ આપી શકે છે; પણ તે મ્યુનીસીપલ લીટીની પરવાનગી લીધા પછી. કોઇ હોકર પોતાના વેપારને સારું એકજગત ગયા ઉપર ૨૦ મીનીટ કરતાં વધારે વાર ન રહી શકે. અને તેજ જગ્યાએ તેજ દહાડે ફરી પાછો ન આવી શકે.

માઇનિંગ ઓફિસ ઉપર ફેરીએ જવાનો દુકમ નથી. કોઇ હોકર પોતાની ગાડી માંથી માલ કાઢી તે દુકાનની માફક બહાર રાખી શકતો નથી. જે માણસ પોતે કંઈ વસ્તુ ઉગારે તે તે પોતે અથવા તેનો નોકર વગર લાઇસેન્સથી વેચી શકે છે. અને તેને ઉપરના ધારા લાગુ પડી શકતા નથી.

આ પ્રમાણે જેલ્ડનરગ મ્યુનીસીપલ લીટીમાં ધારા થઇ ચુક્યા છે અને સંજલ છે કે એક જે અડવાડીઆમાં ગવરનરની મંજૂરી મળશે. આ ધારાનો અરથ એમ થયો કે હોકરની લાઇસેન્સ લઈને કોઇ માણસ એકજગત જગ્યાએ હોયો રહી ન શકે. પ્રેસીડન્ટ ઓટની મારકેટ હવે બંધ થશે. અથવા તો ત્યાં વેપાર કરનારા માણસોએ દુકાનની લાઇસેન્સ લેવી જોઈશે.

ઉપરના ધારા કહ્યું છે. પણ ગોરા તથા કાળા બધાને લાગુ હોવાને લીધે તેની સામે કંઈ થઇ શકતું નથી. કુર્ગસેરર્ગ ની મ્યુનીસીપલ લીટીએ પણ એ પ્રમાણે ધારા ધડ્યા છે. અને તે તો એખળુ જણાવે છે કે જણે જાગે લાઇસેન્સવાળા હિંદી હોવાથી ગમે તેવા કહ્યું ધારા હોય તેની હરકત નહિ.

ત્રામવેના ધારા.

આખરે ત્રામવેનો દુર્યો થઇ ચુક્યો છે. જે ધારાની સામે સિટીય ઇન્ડિઅન એસોસિએશન થયેલ તે ધારા પસાર થઇ ચુક્યા છે. અને જેટલાં બહાર પડ્યા છે. તેમાં કેટલીક હકીકત ઠીક જણાય છે. જેમકે 'કલંપરસન'ના અરથમાં એશિયા ઠીકનો સમાસ થતો નથી. એ ધારામાં બીજી થણી હકીકત છે. તેમાંથી હું નીચે પ્રમાણે ઉતારો આપું છું:—

કાઉન્સિલને ગમે તે ત્રામ ગાડી અથવા તેનો ગમે તે જાગ નકરા મુરોપીઅન, નકરા એશિયાટીક અથવા નકરા દલડ લોક ને સારું રાખવાનો હક છે. ટાઉન કાઉ

સીલ હરકેટ માણસને ગમે તે ગાડીમાં ફરવાની પરવાનગી ખસુસ આપી શકે છે. ગોરા હોકરઓને લઇ જનારા નોકરો ગમે તે ગાડીમાં જઇ શકે છે. પોતાના શેડની સાથે તે શેડને જે ગાડીમાં જવાનો હક હોય તે ગાડીમાં નોકર જઇ શકે છે. કાઉન્સિલ દરેક વરગના ઉતારને સારું વ્યાજબી સગવડ કરવા બંધાયેલ છે.

આ ધારા વિષે જે વસ્તુ જાણવા જેવી છે. એક તો એ કે ગોરાના નોકર તે ગમે તેવા કાળા હોય છતાં તેની સાથે ગાડીમાં જઇ શકે છે. અને બીજું એ કે વીસમી કલમ પ્રમાણે કનડક્ટર આનાકાની ન કરે તો કુતરા ગોરાની ગાડીમાં જઇ શકે છે. એટલે કે કુતરા અને કાળા નોકરો કરતાં સ્વતંત્ર હિંદીને ખસુસ પરવાનો ન મળે ત્યાંસુધી ગમે તે ગાડીમાં જવાની પરવાનગી નથી. આ કાયદા વિષે કોઇ એમ જવાબ આપી શકે છે ખરા કે ગોરાઓને કાળા માણસની ગાડીમાં એસવાનો હક નથી. માત્ર તકાવત એ છે કે ગોરા તે માસાહેબની પંકતીમાં છે, અને કળા માણસ તથા હિંદી તે ગામની લાબીની પંકતીમાં છે. આવી સહેલી સ્થિતિમાં કોઇપણ હિંદીએ ખસુસ પરવાનો ન લેવો એવી મારી સજાલ છે. ગામની લાબીની ફરજ જશે કે રહેશે તેનો આધાર આપણી ઉપર રહેલો છે.

પહેલાં લોકેશન.

માહુ જેટલે ઉપરથી એમ પણ જાણી છું કે ફીરડીઆના, હેડક્વર્ગ, પોટહાઉસ રસ્ટ, રસ્તનખર્ગ અને પોર્સેટરમનાં લોકેશન ત્યાંની મ્યુનીસીપલ લીટીને સ્વાધીન કરવામાં આવ્યાં છે. અને રૂઝીનીશ, લેક્સ ડેપે, આમસ્ટર્ટ વિગેરે જગો ઉપરનાં લોકેશન રદ કરવામાં આવ્યાં છે.

ન્યુક્લેરના ધોળી.

ન્યુક્લેરના ધોળીઓ ઉપર જે ધાડ આવી હતી તેનો જવાબ સન્ડે ટાઇમ્સમાં આ પત્રના અધિપતિએ આપ્યો છે. તેમાં ખતાવ્યું છે કે જેટલાં તહોમત મી. વલ્કરે સન્ડે ટાઇમ્સમાં આપ્યાં હતાં તે બધાં ખોટાં છે. અધીપતિએ જણાવ્યું છે કે, ઝરામાંથી પાછી વહે છે તે ખરાબ નથી; જેમાં કપડાં ધોવામાં આવે છે તે પાછી હમેશાં જે વખત બદલાય છે. હિંદી ધોળી ઓ કાઢને કાન્ટરેક્ટ આપવા નથી. તેઓ નાં ઘર સાફ છે, અને બધું મ્યુનીસીપલ લીટીએ તપાસેલું છે. હિંદી ધોળીઓ પાસે બહુ જણીતા ગોરાઓનાં સરરીરીકેટો છે. તેથી અધિપતિ જણાવે છે કે સન્ડે

ટાઇમ્સના લખનારે મારી માગવી જોઈએ. આવા જવાબમાં સન્ટે ટાઇમ્સના એડીટર લખે છે કે ઇડિઅન એપિનિયનના અધિપતિનું લખાણુ વજનહાર તથા માનવા કાયદે છે. તે લખાણુનો જવાબ આપવા ને એડીટર માગે છે પણ જણાવે છે કે વડચર સાહેબ માંદા છે, તેથી એક બે અઢવાડીઆની દીલ થશે. આ જવાબ બતાવે છે કે સન્ટે ટાઇમ્સના અધિકારી હાર થઈ છે. જેઓ ન જાણતા હોય તેઓની જાણને ખાતર મારે જણાવતું જોઈએ કે 'વડચર' એ ધારણુ કરેલું નામ છે. અને તેનો અર્થ શકી ખાનારે ગીધ પક્ષી એ થાય છે. આ માણસરૂપી ગીધ પક્ષીએ હીંદી ધોખીતું બ્રહ્મણ કરવા મરદો રાખ્યો હતો તેને એ પ્રાણીની ઝડપ માંથી હાલ તો છ. ઓ. ના અધિપતિએ બચાવ્યા છે એમ કહેવામાં કંઈ ખુલ જોતો નથી.

બહાદુર મી. રીચ.

અહીંના જાપાઓમાં એવો તાર આવ્યો છે કે મી. રીચે લંડનમાં પ્રખ્યાત ટાઇમ્સ ન્યુસપેપર ઉપર કાળજી લખ્યો છે. તેમાં મી. કર્ડીસના લખાણને તોડી પાડ્યું છે. હિંદી કામનો સખત બચાવ કર્યો છે. અને ચમતી સાહેબનો રીપોર્ટ આપણા પક્ષમાં છે એમ બતાવી આપ્યું છે. મી. રીચ જે કામ કરે છે તેની જુઝના થઈ શકે તેમ નથી. રાત દહાડો એજ બાબતનું તેમને રટણ હોય એમ જણાય છે; અને આપણા પક્ષમાં હિમાયત કરવાની એક તક પણ તેઓ સાહેબ યુક્તા નથી. એમની નકલ ધણા વિદ્વાન હીંદીએ કરવા ની છે. મી. રીચને જે કંઈ કમીટી તરફ થી મળે છે તેનાથી યોગણે પગાર આપણે કોઈ બીજાને આપીશું તોપણ તે માણસ મી. રીચ જેટલું કામ નહિ કરે, એમ કહી શકાય.

સમરસેટ સ્પ્રેડ (કેપ કોલોની) થી એક લખનાર જણાવે છે કે ત્યાંના હીંદી વેપારીમાં કુસંપનાં બીજ માલમ પડે છે; તે માટે, તથા જુઝના દીવસે દુકાનો બંધ કરે છે પણ નીમાજ પડવા અરથા જતા નથી તે માટે ખેડ બતાવવામાં આવ્યો છે.

એક કચ રોડપર એક હિંદી બાળક નાં લાકડાં વેચતાં માલમ પડતાં તેની પાસે પોલીસે લાઇસેન્સ માગ્યો જે તેની પાસે ન હોવાથી તેને કોરટમાં ખડો કરવામાં આવતાં માજીએ હીંદીને યુન્હેજાર દેવાની પા. ૧ના હંડની સજા કરી.

કોંગ્રેસી.

તા. ૮-૫-૦૭.

(અમારા બખરપત્રી તરફથી.)

કોંગ્રેસી બાનેના કેપ પારલામેન્ટના મેમ્બર યુગરી જવાથી ખાલી પડેલી જગ્યા પુરવા માટે બે ઉમેદવારો બહાર પડ્યા હતા; એક મી. એડરસન જે અહીંની વેપારી એજરના પ્રમુખ છે, ત્યારે બીજા મી. એલ. લેઝાર્ડ જે એક વકીલ છે. અહીં રહેતા હીંદીઓને પોતાનો દક્ક હોવા થી તેમણે પોતાનો વોટ કાને આપવો તેને માટે વિચાર કરવા હીંદીઓની સલામતી હતી, ત્યારે મી. લેઝાર્ડ મીટિંગને બહાર કર્યું કે તેઓ યુદ્ધોશે તો હીંદી ઓ માટે કમીટિસન એકત્ર, જનરલ કોંગ્રેસ એકત્ર તથા હોમરના કાઉન્સિલ માટે બનતો પ્રયત્ન કરશે. સલામતી સરવાળુ મતે એવો ફાવે થયો કે મી. લેઝાર્ડને હીંદીઓએ પોતાનો વોટ આપવો. યુદ્ધોશી તું પરિણામ બહાર આવ્યું છે; જેમાં કમ નશીએ મી. લેઝાર્ડને હાર મળી છે. આ વોટના બારમાં જણાવવાનું કે જ્યારે ઇડિઅન પો. એસોસિએશન, પ્રિ. એટો. મન એસો., તથા જનરલ ડીકલે મહોએ કન એસોસિએશને પોતાના તમામ વોટ મી. લેઝાર્ડને આપ્યા હતા ત્યારે મેસરસ વી. સામી, એમ. સામી. તથા સુ. રામ શાસ્ત્રી પડીઆથીએ પોતાના વોટ મી. એડરસનને આપ્યા હતા.

એસ્ટકોર્ટ.

તા. ૨૦-૫-૦૭

(અમારા બખરપત્રી તરફથી.)

મહુ દિવસે દિવસે શરદ જણાય છે. દિવસમાં સેગસાજ વાદળાં ઘણા આવે છે. સવારમાં વહેણાં જાપરા ઉપર બરફના છાંટાના ચિન્હ જણાય છે.

અહીં હાર્ડીંગ સ્પીટના રોડો બંધાતા જાય છે. તેના પરચર શહેરની બાજુના ટુંગરમાંથી જોઈ લાવે છે. પરચર લાવવાને મામમાં પાટા પાયરી તેના ઉપર ટરોલી ચલાવે છે. ટરોલી પછવાડેથી જેલી લોકો ધકેલે છે. અને પાછી ફરતી વખતે જોયાણને લીધે થોડો જોડે છે. ટરોલીઓ આશરે સાન આઠ હોય છે. અને તે બધી આંકડાથી બેરબેલી હોય છે. કોઈ કોઈવાર ઉતરાણુ ઉતરતાં બધી ઊંચી વળી જાય છે. અને તેથી જેલીઓને વાગી જાય છે.

નકસલ.

તા. ૨૭-૫-૦૭.

(અમારા બખરપત્રી તરફથી.)

આપણે જે મુઝકમાં રવીએ ત્યાંના કાયદા જોણવા એ આપણી ફરજ છે. તહેવારની આગલી રાતરે દુકાનો રાતના ૧૦ વાગતાં સુધી ખુલ્લી રાખી શકાય છે. પણ આ તહેવાર સોમવારે હતો તે માટે રાત્રીવારે દુકાનો ખુલ્લી રાખી શકાય નહીં એ કાયદાની કેટલાક હદી વેપારી એને બખર ન હોવાથી તેમણે રાત્રીવારે દુકાનો ખુલ્લી રાખેલી, જેથી તેમ નાં નામ પોલીસે લખી લીધાં. તેમના ઉપર કેસ ચાલે એવી ધારતી રખાય છે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેન્ટ ગેઝેટમાંથી.)

વેડકમના સ્ટેટરૂપર નારાયણ સમી નાયકની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની ખાસ મીટિંગ તા. ૨૮મીએ ભરાવાની છે.

સેવર ટ્યુગેલા ડીવીઝનના છોટુ નામ ના હિંદીની મીલકત નાદાર તરીકે બહાર કરવા તા. ૨૧મી જુનના રોજ અરજ થનાર છે.

મારિસબરમના સધલ મોહદીન બાદ શાની મીલકત નાદાર તરીકે બહાર કરવા તા. ૭મી જુનના રોજ અરજ થનાર છે.

ઇડિઅન આફીકન લાઇનના એગ્રંટ ડીવાલ બાલવેની ફા. તરફથી નીચેની ખીના પ્રગટ કરવાની અમને મુયના થઈ છે:—

અમારી સ્ટીમર 'એડ' કલકતેથી માત્ર ૪૮૦ ટન માલ લઇને ડરબન માટે ઉપડી છે એવી જે ખીના અમારી હરીફ લાઇન તરફથી બહાર પાડવામાં આવી છે તે ખરી વાત નથી. ડરબનને માટે તે સ્ટીમરમાં ૧૧૦૦ ટન માલ છે, અને તે ઉપરાંત કેપનાં બંદરે તથા કેલાગોઆપે માટેનો માલ છે. * આ સ્ટીમર બાહુ માસની તા. ૩૧મીએ આવી પહોંચવાની વધી છે. અમારી બીજી સ્ટીમર 'માંગળ' ૬૨ ટને ૬૨ મીટીંગના તોરથી માલ લેશે.

પંખજના 'ઇડિઆ' નામના એકપત્રના અધિપતિને ફિતુરી લખાણુ માટે કેદ કરવામાં આવેલ છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીએ નીચેના નોંધમાં મારા રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરંત જવાબ મળવાનો સંભવ છે.

૧. હાજરની એક જ બાબતો લખવું.
૨. અક્ષર લેખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા કેટલાક બરોબર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી બાબતે સારું.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મહેલ લખાણો તેજ અકબીયામાં દાખલ કરી શકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ટુંક અને સુદાસન કરવું.—અધિપતિ.

નામ બહાર પાડ્યા વગર લખનારાને મુચના, એશીઆટીક કાયદા બાબત અમારી ઉપર એટલાં લખાણો છે કે જેઓ પોતાનું નામ પેપરમાં આપ્યા વગર લખવા માગે તેના કાગળ હવેથી અમે દિલ્લીની સાથે જાપા શકતા નથી. કોમને જરૂર અત્યારે નામ સહિત બહાર પડનારની છે. અ. ઇ. એ.

પોટરસબરગની કિંમત કયારે ઉડશે ?

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ નેગ,

આજકાલ મામે શામથી જેલ જનારા બહાર પડે છે ત્યારે પોટરસબરગ સાવ ગફલતમાં જ પડ્યું જણાય છે ; અથવા તો બીકથી પાછળ રહ્યું છે. જે કાંઈ જેલથી બીતા હોય તો તેમણે જાણવું જોઈએ કે આ જેલ આપણાં બંધન તેડનાર, તથા આપણું નામ અમર કરાવનાર છે. જેલમાં નહિ જઈએ તો જે શુભામ ગીરી આપણાં પર આવશે તે જેલ કરતાં પણ વિશેષ નામેથી જરૂરી ને દુખદાયક છે. આપણને તથા આપણી કવિવ્યની પ્રજાને જુલમી કાયદારૂપી શુભામગીરીમાં થી બચાવવા જેલના કરાવને મહત્ત્વપૂર્ણ વળગી રહેવાની કેટલી બધી જરૂર છે તે વાત ન સમજતી હોય તે માટે અફસોસ ! સદ અફસોસ ! જેલમાં ન જતાં એ નવું કાયદાને વશ થઈ તો સુખેથી વેપાર કરી શકશું નહિ, એશીયાટીક બલ્વરમાં જવું પડશે, લાઇસેન્સ ઉપર પણ તરાપ પડશે. આવાં બંધન

પરિણામે વેદવા કરતાં થોડા વખત જેલમાં જવું તે કાલકાયક થઈ પડે. એવાં એ આપણાં પર જે તકલીફો થઈ છે તેમની સાથે 'યાય તેવા' સહજે તે શામ વચ્ચે રહીએ એ કહેવન મુજબ વરના થઈ છે. માટે આ સંઘર્ષી વાતનો વિચાર કરી જેલ જવાની તક આપણે શુભામવાની નથી. પોટરસબરગના હિંદી લાઇસેન્સને મારી વિનંતિ છે કે અહીંના જે જે ત્રણ મહસૂબો જેલ જવાની દરખાસ્ત કરે છે તેમને સંપૂર્ણ હિંમતથી ટેકા આપવો. અલગા હિંદી લાઇસેન્સને હિંમત બહેા એમ ઇચ્છતા ;

પોટરસબરગ, તા. ૧૬-૫-૦૭
તા. ૧૬-૫-૦૭
મેમ્બર ડી. એમ.

પરમીટ ઓફીસને બોયકોટ કરી.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ નેગ,

તા. ૨૬ માર્ચના રોજ મેં પ્રોટીસ્ટોએ પરમીટ વસ્તે પરમીટ ઓફીસ પર મારું રજીસ્ટર નંબર વિગતસાર મોકલીને લખાણ કર્યું હતું. તા. ૮મી મેના રોજ મી. ચમનીએ જણાવ્યું કે જી. પી. રૂબર સહી અને નીશાન કરી મોકલવાથી પરમીટ મળશે. પણ તા. ૧૧ મેના ઇ. એ. ને વાંચી મેં મારું રજીસ્ટર તથા અરજી પાછાં ખેંચી લીધાં, ને જણાવ્યું કે નવા કાયદા પ્રમાણે પરમીટ જેલની નથી. આજે મારું રજીસ્ટર તથા અરજી પાછાં મળી મયાં છે. હમેદ છે કે સા આ પ્રમાણે પરમીટ ઓફીસને બોયકોટ કરશે.

વી. હસન હસાક
વી. હસન હસાક
તા. ૧૫-૫-૦૭.

જેલમાં જવા બહાર પડનારાઓ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

બધા મામે તરફથી જેલ જનારા બહાર પડ્યા છે ત્યારે બોક્સબરગના હિંદી લાઇસેન્સની આજસ ઉડી જણાવી નથી એ દિલ્લીની વાત છે. અમે તીએ સહી કરનારા જુલમી કાયદાને શરૂ થવા કરતાં જેલ જઈશું.

બોક્સબરગ, વી. હસન અલી
તા. ૨૦-૫-૦૭
,, હરિલાલ
,, એસ. કે. પડીયાચી

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ નેગ,

દુનીયાના દોઝકરૂપી લોકહતા જુલમ માર કાયદાને વશ થઈ પોતાની, પોતાની કામની, અને દેશની આજસ શુભામરી, અને મરેજ મુદત માફક પાળી નેટર માટે કુતરા કરતાં બદ સિયતિમાં રહેલું અને મજબૂર કાયદાને માત આપવું તે કરતાં જેલનેજ મહેલ માનવો તેમાંજ પોતાની, પોતાની કામની અને પોતાના દેશની કીર્તી જળવાય છે. જે બહાદુર માણસોએ આગળ પડી પોતાનો ઉત્સાહ આપના પત્રદારા દરશાવ્યો છે તેના ઉપર ખેદ કરનાર તેનામાં વિશ્વાસ રાખવા અને ટેક પાળી રાખવા માટે. મહેરબાન છે, અને ચરો. દુઃખને અતે સુખ નિર્માણ થએલ છે અને જુદાની હમેશાં તેરીજ મરજ છે. તો તેની મરજને આધિન થઈ જેલને મહેલ માની પ્રતિષ્ઠા હુર્વક હું બંધાઈ છું કે ગયા સપ્ટેમ્બર માસની માસ મીટીંગના ચેથા દરમિયાને વળગી રહીશ. અને આ કોલોનીમાં વસ્તા તમામ મારા મેમ્બરોએને મારી નમરના પુરવક પીનંતી છે કે આવા કામમાં હીજ થવા કરતાં જેમ હમેશાં આગળ પડતો જાય લેતા આવ્યા છે તેમ આ વખતે તમારેજ લેવાની અને બહાર પડવાની જરૂર છે. અને તેમ કરી આપણી મેમ્બર કામ ઉપરનો હીજાપણનો આરોપ ખસેડશે, અને આ કામમાં દરેક રીતે પહેલ કરી હમેશની મેમ્બરો કીર્તિને ઉજાણ જનાવ શો એવી ઉમેદ છે. અને એવો કાંઈ મેમ્બર અમે નહીં નીકળે કે જે પોતાની મેમ્બર કામની અને દેશની કીર્તિને કાળે કાંઈ લગાડે. "બોયકોટ પરમીટ ઓફીસ" એ હેલુ બહોજ ઉમદો છે અને તેને સઉ વળગી રહેશે.

વી. હસન હસાક જુમા.

પ્રોટીસ્ટોઆ,

તા. ૨૨-૫-૦૭.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

તા. ૧૫ના રોજ બેલકારના મી. ઇ. એ. સહુના પ્રમુખપણા નીચે એક સલા મળી હતી, જેમાં વાટરવાલ બોલીન, તથા વાટરવાલ એંડરના વજા હિંદીઓ હાજર થયા હતા. સભામાં સરવાતુમને એવો ફરાવ કરવામાં આવ્યો હતો તથા સોગંદ લેવામાં આવ્યા હતા કે એસેસરી એશનને જાણમાં બનતી મદદ દેવી, ફરી રજીસ્ટર ન થવું, ને એસેસરીએશનના ઇસારા સાથે જેલ જેલ ને જેલમાં જવું.

આ બાબત માટે અમે એક ઉપરાષ્ટ્ર
પણ કરેલ છે.

લી. રજીસ્ટ્રાર અખુભાઈ દેસાઈ
,, વડવાન દરીલાઈ દેસાઈ
,, એમ. આઈ. ટીમોઝ

મકરોડેરપ

તા. ૧૮-૫-૦૭

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
લેડનગરમ ટીમીટમાં ૨૫-૩૦
હિંદીઓ છે; થામમાં તેમની ૩ હુકનો
છે, તથા ૮ હુકનો જંગલમાં છે. અમે
સરવે જેલ જવા નરઆર છીએ. તાતા
લના બાઈઓએ આપેલી હિંદી માટે
ઉપકાર માનીએ છીએ. જેલનસગરમ
ની એસોસીએશનની સુચના ૧ માણે
ચાલવા તૈયાર છીએ. જે જગ્યાએ
પરમીટો પહેલી તપાસાય અને જેમને
જેલ જવાની પહેલી તક મળે તે વધારા
છીના ખચર સોનેરી અટ્ટારે સખાવા
જોઈએ. સોગન આગળ લેવાઈ ગયા છે
એટલે હાલ લેવા નહીં નથી. નીચે
સહી કરનારા હાલ અહીં છે બાકીના
જંગલમાં છે. તેમને પણ ઉપરની હકી
કત કબુલ છે.

લી. રૂગનાથ દેવરી હકર
,, અચકુલ લતીય એસમાન
,, એસ. અલી
,, સામ મારગસ

લેડનગરમ
તા. ૧૭-૫-૦૭

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
દેશી બાઈઓ સંપર્શી માસ મીટીંગના
દરખાસ્તે વળગી જેલ જવા બહાર પડ્યા છે
તે વાંચી હું ખુશી થયો છું ને તેમને મુખ્યા
રકયાદી આપુ છું. હું પણ એવીજ રીતે
માસ મીટીંગના ચેથા દરખાસ્તે વળગી રહે
શો છું. ને જેલમાં ખુશીથી જઈશ. એ
જેલને હું ગમીયા રૂપ સમજું છું. ને
સા બાઈઓએ તેમ ગણવાતું છે. નહિ
તો આપણે બહાદુર હિંદી પ્રજાની બીજ
હાંસી કરશે. અને આપણે ઈંગ્લાંડની
ઓરતો કરતાં હલકા; અને નામરદ નંધા
બાઈના ગણાવું.

લી. હરમાઈક અહમદ બખારીઆ.
રસ્તનગર,
તા. ૧૫-૫-૦૭.

બળવાયોરોની એક ટોળીએ રૂશિઆના
જાવતું ખુન કરવાને રહેલું એક કાવતર
પકડાઈ આવ્યું છે.

સર્વ સંમત.

પોરબુગાવનો ગાદી વારસ પ્રીન્સ થોડા
વખતમાં દેલાગોઆએ, બેરા, મોઝાંબીક,
ઝાંઝીયાર વગેરે ભાગની સફરે નીકળ
નાર છે.

પુરવ આફ્રિકાના મગરનરે જાહેર કબૂ
છે કે હવેથી નાઈરોબીને પુરવ આફ્રિકા
નું રાજધાનીનું શહેર ગણવામાં આવશે.

એક ગંગાળી કારીગરે એવી પ્રતિજ્ઞા
લીધી છે કે એક વરસની અંદર સ્વદેશી
ચીજો વહેજ એક મોટર ગાડી બનાવવી
આ હેતુથી તેણે ધંધો છોડી દીધો છે ને
કેકણે કેકણે કારખાનાંની મુલાકાત લઈ
મોટર માટે જોઈતાં સ્વદેશી સાધનો મેળ
વવા શુભે છે.

સાનક્રસનસીકેના કિરીશ ક્રાનસમે
હિંદી સરકારને લખી જણાવ્યું છે કે કાલી
કારનીઆમાં કિરી અશુરોને ધંધો મળે
તેવો સંભવ નથી.

સ્વાઝીલાંડની મેટીવ રાણીએ પા. ૪૦૦૦
ના સાતીઆણના બહકામાં પોતાના તાખા
નો ત્રીજા ભાગનો મુલક દરસવાસને આપ
વાની ઇચ્છા જણાવી છે.

૧૯૦૫ની સાલમાં હિંદુસ્તાનમાં ૨૨
હજાર ઉપર મરણો સરખ ડંસથી નીપળ્યાં
હતાં.

‘ઈન્ડિયન સોસીએટી’માં મી. એફ.
ઓડોનલ નામના અગાઉનો પારલામેન્ટના
એક મેમ્બર જણાવે છે કે ૧૮૫૭ ના હિંદો
બળવાની દુઃખદાયક યાદગીરી તરીકે ૧૯૦૭
ની સાલમાં તે બનાવને ૫૦ વરસ પુર્વ
થવાને દાંડણે હિંદીમાં જે જગ્યાએ મુગલ
બાદશાહના જે નાની વયના રાજપુતોને
દયાથી કાપી નાખીને ખુન કરવામાં આવ્યાં
હતાં. તે જગ્યાએ હિંદુ મુસલમાનોએ
મળીને દિલ્લીની જાહેર કરવી.

ઉપર જણાવેલ મી. ઓડોનલ અમેરિકા
માં જનાર છે જ્યાં હિંદને લગતાં બાઈઓ
તેઓ અમેરિકન પ્રજા આગળ આપશે.

હુઇ એનાન નામના શોષકે એક પાટા
પર આવે તેવી રેલની શોધ કરી છે; આ
જાતની ગાડીને કલાકના ૩૦૦ માઈલ
પ્રમાણે ચલાવી શકાશે.

મી. ક્યામટ કૃષ્ણ વર્માએ રથપાવેલી
ઈન્ડિયન પ્રાવેન્સીય ફેલોશીપની ‘સ્વમી
દયાનંદ મરચતી’ નામની એક રોકેટર
સીપ દિલ્લીના સ્વદેશી હિલચાલના આગે
વાન મી. સહયદ હાઈદર રૈઝા બી. એ. ને
આપવામાં આવી છે.

ન્યુજર્સીમાં હુઇ વેચનારાઓ એકબીજા
ના કામગીરી બાટલીઓમાં હુઇ બરીને
પોતાના ધરાકને પુરું પાડે છે.

રોકેટરોની હિલચાલ.

[નાનાલ ડાઈરેક્ટ સાબન]

અમલાહી—તા. ૨૫ના અરસામાં કલ
કતાથી આવીને તા. ૨૭મીએ કલકત્તા
માટે ઉપડશે.

અમકુંબી—તા. ૧૨મી જુને મુંબઈ
વાસ્તે ઉપડશે.

ખગોલા—તા. ૬મી મેના રોજ કલકત્તા
થી ઉપડી છે.

કેપ કોરીઆન્ડીસ—તા. ૧૭મી મેના
‘રોજ કલકત્તાથી નાનાલ માટે ઉપડી છે.

[જરમન હર્ટ આફ્રિકા સાબન.]

જનરલ—તા. ૨૫મી મેના રોજ મુંબઈ
જવા ઉપડશે.

મુલતાન—તા. ૪થી જુનના અરસામાં
મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઈન્ડિયન આફ્રીકા સાબન]

અરેંક—તા. ૩૧મી મેના રોજ ડરમન
આવી પહોંચવાની વકી છે.

તાર સમાચાર.

પાસીરીક મહાસાગરના પશ્ચિમ ભાગમાં
આવેલા ફેરોસાઈનના ટાપુએ આગળના
દરિઆ દિનારાપર તોફાન થવાને લીધે
સમુદ્રનું પાણી જમીનપર કેટલેક મુઠ્ઠી
ચડી જવાથી સંખ્યાખંડ માણસોનાં
મરણ થયાં હતાં.

રાયકપીડીમાં પ્રજાના માણસોને ઝેરથી
મારવાનો સરકાર હરદો રાખે છે એવી
વાત ફેલાવાથી આખા રાજ્યમાં સરકાર
વિરુદ્ધ શોક લાગણી અને હાહાકાર થઈ
રહ્યો છે. રૂટર જણાવે છે કે એવી
વાત ફેલાવનારને સરકારે એ વરસની
જેલની સજા કરી છે.

બીડીથી થતી પાયમાલી.

મરઘુરીના હેલ્થ કેલમમાં આ વિષય ઉપર લખાયું હતું તેના સાર અમે નીચે આપીએ છીએ.

અમેરિકાની હાર્વર્ડ યુનિવર્સિટી તરફથી બીડી પીનારાઓ સંબંધમાં ફેરવીક બોલ્યું: કાયદે હકીકત આપાદારા બહાર પડી છે તે ઉપરથી જણાય છે કે ત્યાં સીગારેટ પીનારા વચ્ચે વિધા થઈઓ હોવા છતાં એકે બીડીના વ્યસનવાળો વિધાર્થી હેલ્થ પચાસ વરસ માં કદી પહેલે નંગરે પાસ નથી થયો. હેલ્થ નવ વરસની આજુ તપાસ ઉપરથી એમ માન્ય પડ્યું છે કે બીડી નહીં પીનારા કરતાં તે પીનારાઓનું વજન કમતી, ફેફસાં કમતર, અને શુદ્ધિ ઓછી માન્ય પડી હતી. ૫૦ હજાર વિધાર્થીઓના સહવાસ ઉપરથી એક વિદ્વાન કહે છે કે બીડી પીવાથી જ્ઞાનતંત્ર્યો નાશ થાય છે, શરીરનું કદ વૃદ્ધિ પામતું નથી, તથા મનોબળ અને શારીરિક બળમાં અવ્યવસ્થા થાય છે. મીડીઓના પોરટ ખાતામાં થતી ગંભીર જુએમાંથી દૃષ્ટિકા મુલો બીડી પીનારાઓથી થએલી માન્ય પડી હતી. લખનાર ઉપરની હકીકત પર રીકા કરતાં કહે છે કે બીડીથી માણસનું માનસિક અને નીતિનું બળ ખરાબ જાય છે, તેના બોમ થઈ પડનાર આખરે નાકાદ વિનાનો થાય છે; તેના શરીરનો બાંધો કાસ જાય છે; તેની પચન શક્તિ નાશ પામે છે; તે ચહેરા પર તેજ રહેતું નથી; તે મુશીબતો એળંગવાની શક્તિ રહેતી નથી. તેને સખત કામનો બહુજ કંટાળો લાગે છે; અને તેથી જનતાં સુધી તેવા કામમાંથી જરૂરી જવા તે ચુકતો નથી.

આદતમાંથી છુટવાનો ઉપાય.

એક ગોરી ઓરત ૧૬ વરસ સુધી બીડીની આદતની શુભામ થવા પછી તેણે પોતાની ટેવ કેવી રીતે છોડી તે બાબત નો ઉત્તરો અમહાવાદના વહદ કવિતર માસીકમાંથી અમે નીચે આપીએ છીએ: બીડીની તત્તપ લાગે ત્યારે તે તત્તપનો કોષ રીતે અટકાવ કરવો. તેટલા સારૂ બીડીની ટુંકની અવેશમાં કંઈ બીજી મીઝ મોમાં મુકવી. તત્તપ લાગે ત્યારે મોમાં એકાદ એસીડનું ટીપું નાંખીને પછી બીડીની ટુંક લેવાથી તત્તપ નાશ પામે છે. તેમ કરવાથી લીજત ઓછી થવાથી ધીમે ધીમે તત્તપ ઓછું થાય છે. સવારમાં ઉઠતાં નારંગી કે લીંછ મુસવાથી બીડીની ટેવ અને તત્તપ ઘટી જાય છે.

હિંદુસ્તાનના ખખરો.

સીધના ફેલ્કાક માપણવાળાઓની એક સભા સીધ હાઈદરાબાદ ખાતે મળી હતી. જે વખતે સીધી રમ્પાથી સાઈ' વનક કાપડ બનાવના માટે એક મીલ બાંધના સાર એક એલન્ટ રેલોડ કંપની ઉભી કરવાનો ઠરાવ કર્યો હતો.

કોલોનીઓમાં હીંદી પર યુજરતા જુલમ ની સામે લોક લાગણી દરશાવનારો એક ઠરાવ સુરતના પ્રેસીનશીઅલ કોનફરન્સમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

સર આદમજી પીરલાએ સર કરેલી માધેરાન રેલવે પુરી થઈ છે અને લોડ વખતમાં મુંબઈ અને માધેરાન વચ્ચે દરારીક સર થશે.

બંગાળના પ્રાંતિક કોનફરન્સ વખતે કેટલીક મેંટુડ પુરશીઓ ડેલીગેટની માગણીથી કાદી નાખવામાં આવી હતી. પ્રમુખે લાપણની આખરે પોતે 'લોયલ' છે એવો શબ્દ વાપર્યો તે સંભળી હોલ માં ગડગડાટ મચી રહ્યો હતો અને કેટલાક ડેલીગેટો પુરશીઓ ફેંડી દઈ હોલ છોડી ગયા હતા.

રાવ બહાદુર મુવિસકરના પ્રમુખપણા નીચે મધ્ય પ્રાંતોનું પ્રાંતિક કોનફરન્સ ફોલોમંટ રીતે પાંચ ઉત્તરું છે.

માધેરાની સરકારે સોષારી ઉપરની 'એડસાઈસ' જકાત માફ કરી છે.

કલકત્તાના ના. જજ મી. સરકુટીને હુનર ઉદ્યોગની કેળવણીની ખીલવણી કરનારી મંડળીને દર માસે રૂ. ૫૦ રોકાવરશીપ આપવા જણાવ્યું છે.

બંગાળી યુવકોમાં સામસામા લડાઈઓ રમવાની રીત હાલમાં કસરતના ખેલ તરીકે લાખલ કરવામાં આવી છે. આવી રીતે એક પક્ષ સામા પક્ષની ઉપર ચડાઈ કરે, તેની સાથે બાથો બાથ આવી દુરમન ને મારીને નસાડી તેના રમનના કિલ્લા માંનો બધો માલ લાવે અને વડે માતરમ નો જ્ય નાદ કરતા પાછા ફરે.

વડેમાતરમ પત્ર કહે છે કે જે કોઈ હીંદી અંગરેજ સરકારની નોકરી કરે છે તે હીંદી જુઓનો બાળક તરીકેનો હક

રહ કરે છે. પરદેશી સરકારની નોકરીમાં બેઠાવાથી તે પરદેશી રાજકરનાનું બહુ ઇન્છે છે તે માતૃજુમિનું કલ્યાણ કરવાનું જુલી જાય છે.

બંગાળમાં કોમીલાખાતે મીમાં મુકબલ મહમદ નામના ઇસ્લામીને ત્યાં મુસલમાનો ની એક સભા આગળ બાજુ વિપીનચંદ્ર પાતે ભાષણ કર્યું હતું. મજબૂર મુસલમાન મોંઘીરથી બંદુક આણી વેંચે છે એવું રાક જવાથી પોલીસે ધરતો માડો લેવો પણ એકે બંદુક જડી રાકી નહિ.

મધુરામાં સમ્બદ હાઈદર રમખાનના એક લાપણ પછી મોખા બરાહલોએ લાપણકારને ધુલના હારો પહેરાવી આશીર્વાદ આપ્યો હતો.

બેડીઆ પ્રાંતમાં આવેવાન ગણાતા મુસાફર પત્ર ઉપર સરકારે કેસ ચલાવ્યો છે.

ગઈ તા. ૨૭ મી એ અલ્દાબાદ ખાતે લાપણ આપતાં લઃલા લાજબનરાયે હજી ના હડયા માટે કોરટમાં જવા બદલે પંચાયતો ઉભી કરવાનો નેમજ સરકારી નોકરીની ઇચ્છા છોડી દેવાને, પોતાને પગ મજબૂત કરવાને, અને રાજ્યદારીએ નો માંહોમાંહેનો મતબેદ દુર કરવાને જણાવ્યું હતું તથા દરેક સરયા સરદેશી ઉભી કરવા લગામણ કરી હતી.

જુલ ધરમ પાળનારને આશરો આપવાને તેમજ તે ધરમના જતનગુઓની સગવડ ખાતર લખની ખાતે એક મહ રથપાનાર છે.

ના. અમીરે પોતાના જનાનામાં સલાહ કાર તરીકે ઉતકમંડની એક કેળવણીએ સી ઓરતની નીમણુંક કરી છે.

હિંદુસ્તાનથી પાછા ફર્યાબાદ માનવંકા હાલલાઈ નવરોજની તખીયત બગડી હતી તે હાલમાં તદન સુધરી ગઈ છે એ ખબર 'ઈડિઆ' પત્ર ઉપરથી માલમ પડે છે.

હીંદી સરકારના વજા લોડ કીચનરના હોદ્દાની મુદતમાં એ વરસનો વધારો થવાનું જાહેર થયું છે.

નેપાળના વહરે આર્થ સમાજ સુલક ને રૂ ૫૦૦ લોકલ ઉપરાંત રૂ ૫૦૦ આપવા જણાવ્યું છે.

ચાલુ વર્તમાન.

મી. વી. શોરેન્સ અમને લખી જણાવે છે કે—એક સખી દિલ્લી ફરેન્સ ખાલુ તરફથી એક ઇન્ડિયન એસ્ટેટને જરૂરનામાં અલાવવામાં આવે છે. તે ખાતા માટે તે એસ્ટેટ પોતાનો પછસો ખર્ચે છે તે ઉપરાંતમાં મહત્ત લખાવે છે તેમાં દિલ્લી અધ્યાને કાષ્ઠપણ જાતના એક વગર દાખલ કરવામાં આવે છે. આ ખાતાની ખાળાઓ તરફથી સનીવાર તા. ૨૫મીની રાતરે ડરબન વીકટોરીઆ સ્કીટ માં સેન્ટ એનથોની હોલમાં એક એલ અવરવામાં આવનાર છે. દરવાજો રાત્રે ૭:૩૦ વાગે ખોલી એક ૮ વાગે સર કરવામાં આવશે. ફીફ્ટીનો દર શી. ૨/- રાખવામાં આવ્યો છે. એલમાં યએલ પછસા મજદૂર અનાયાઅમના ફેડમાં આપવામાં આવનાર છે.

તા. ૨૦મીએ ડીનુલુએ મારિસબરગ આવી ગવરનરની મુલાકાત લીધી છે.

મારિસબરગમાં સી. પી. મુડલે નામ ના હિંદીનો ફરેટ અને વેજીટેબલના ધંધા નો લાઇસેન્સ અટકાવવામાં આવ્યો છે.

મરકુરીમાં નવા એડવરટાઇઝરમાં એક લખનાર જણાવે છે કે નાતાલમાં દિલ્લી એ 'પાસ'નો ધંધો અલાવતા હોય તેવું દેખાય છે. માટે એ પાસો ઇન્સપેક્ટ કરવાની રીત દાખલ કરવાની જરૂર છે.

લોવર અમકુમાસથી એક લખનાર જણાવે છે કે ત્યાંના સુરતી અમકુલ મધુર નામના એક હિંદીની લાસ દરિયામાંથી મળી આવી છે.

ડી'અરલીથી એક ખમરપત્રી લખી જણાવે છે કે બારકલી રોડ પર રહેનાર શેખ દાવુદ નામના ફુકણી મુસલમાન તું 'મુન ચુ' હતું તેની દુકાન માલ વગેરે બીનવારસ હોવાથી સરકારે સેલમાં મુકી વેચી નાખ્યો છે.

કીંગ વીલીયમ્સ ટાઉનમાંથી મંડી નામુદ થવાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

ડરબન ટાઉન કાઉન્સિલ તરફથી નાતાલના ગવરનર સર હેનરી મેકડેલમને વિદા પગીરીનું ખાનપત્ર આપવાને એક મેળા વડો આવતા મંગળવારે ડરબન ટાઉન હોલમાં મવાનો છે.

નાતાલના નવા ગવરનર સર મેથ્યુનેલ આગરેટ માસમાં પોતાના હોદાનો ચારજ લેવા નાતાલ આવી પહોંચશે.

અમરેની રેલ્વે સ્ટેશન ઉપર એક હીંદી પોંછટસમેન શરીરપરથી રેલ્વે ફરી જવાથી ગમે સોમવારે મરણ પામ્યો હતો. કેસ ચક્રમંદ હોવાથી કોર્ટ મારફત તપાસ અલાવવામાં આવશે.

રોકડે ખખર ભાવ.

આવલ.	શી. ચે.	શી. ચે.
માંજ	૧ ખરતાલુ	૨૪ ૦ થી ૨૪ ૬
બીમડીના	"	૨૬ ૦ " ૨૬ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૩ ૦
એફ. ડી. આર.	"	૨૧ ૬ " ૨૨ ૦
ચીની સંકર	"	૨૪ ૬ " ૨૫ ૦
હુડાના	"	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦
દેશી ટુવેર દાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
ટુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૦	૨૪ ૬
મસૂરની	"	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦
મગની	"	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬
અડદની	"	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના	"	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬
" દાળ	"	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬
વટાણા	"	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦
મકાઈ	"	૮ ૦ " ૮ ૬
ખીનીસ.	"	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬
કડવું તેલ ૧ આલન	૩ ૬	૩ ૮
એરડીનું	"	૩ ૩ " ૩ ૪
મીઠું	"	૩ ૮ " ૩ ૯
નાળીએરનું	"	૫ ૬ " ૬ ૦
ખાંડ સફેદ સો રનકની	૧૫ ૯	૧૬ ૦
મેરીસની.	૧૫ ૬	૧૫ ૦
ખીણી	"	૧૫ ૦ " ૧૫ ૬
ખાઉન	"	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦
તીરકુળી નાતાલ	૧૨ ૦	૧૩ ૦
આટા	૧૧ ૦	૧૧ ૬
મદાસી સોપારી	૧૨ ૧૬ ૦	જા " ૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૪ ૧
ધી પેટી ૪ ડીનના પૌ	૮ ૫	૮ ૧૦
ખોરખંદર	"	૯ ૧૦ " ૯ ૧૫
ખારશીન ડીવેસ.	૬ ૩	૬ ૬
" વાઈટ રોસ	૮ ૦	૮ ૬
" " ગ્રાસન	૧૨ ૩	૧૨ ૬

Sunlight Soap.

सनलाईट साबुन

कपडा धोनेके लीये सनलाईट साबुन

दुनियामें प्रख्यात हुए है. सब

प्रथम—इस साबुनसें बारीक सुतरको कीसी रकम-
का नुकशान नहि होता है.

दुसरा—यह साबुनसें धोनेमें दुसरा साबुनसें कमती
तकलीफ लगताहै.

तीसरा—यह साबुनकी बनावटमें जो कभी कोई
मलीनता साबीत करदेवे तो उसको पोंड
एक हजार इनाम दीया जाताहै.

यह साबुन दुनियामें सबसें जास्ति खपते है.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

CAPETOWN

ABDOOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
J. M. H. Goud,
129 Castle Street.

DELAGOA BAY

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAJGY IDOLGY,
P.O. Box 332.
Noor Muhomed & Rawji,
Box 320.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hossen Motan,
Box 92.
Parshotam Amerchand & Co.,
Box 109.
Varazidas, Lalchand & Co.,
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
M. C. Anglin & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
E. ABDOBAKER AMOD & BRO.,
Box 411, 434 West Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 130 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Flowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 343 Pine Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
JALMOY SHAHJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOLA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. B. Mehia,
Box Grey Street.
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
P. PAVADAI PILLAY & Co.,
130 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHVAT,
Box 44.

JOHANNESBURG

M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EMBLHAM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. A. KAROMA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

KIMBERLEY

Khandoobhai & Tugaram,
Box 302, 73 George Street.

KLERKSDORP

D. ASMUL,
Box 41.
G. K. DESAI,
Box 76.
MAHMED ISMAIL & Co.,
Box 75.
YUSEF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
VASMALY KOTA,
Box 294.

MIDDELBURG (TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 53.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MEHTA & KHANDESHA BROS.,
Box 160, Market Street.
PETERDEEP
Ebrahim Osman.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 90, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. ROBERT,
Market Square.

PRETORIA

HAJER HANIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED,
Box 357, 308 Church Street.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

RUSTENBURG

ISMAIL SULEMAN & Co.,
Box 4.
E. EBRAHIM & Co.,
Box 27.

TONGAAT

A. A. GANDRI,
Railway Street.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 96.
ESSOP SULEMAN,
Box 45.

UMSINGA

Dada Osman.

Commercial Agency,
13, Upper Circular Road
CALCUTTA,

Is a concern which needs especially to be brought to your notice to enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our special offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

સાઉથ આફ્રિકાના હિંદી વેપારી

તથા

બીજા ધંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિયન એપિનીયનમાં વાર્ષિક અહેરખખર આપનારા

સરજા વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર

ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી અહેરખખર આપનારા ગ્રાહકોનાં

નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં

આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ જેઓની અહેરખખર

ખરસને માટે આ છાપામાં નથી તેવા ગ્રાહકોનાં નામ આ

ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી

છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક

વેપારી તથા ધંધાદારી (જેવડિ, સોની, સુતારી કામ કરનારા,

સંકે બનાવનારા, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ

લઈ શકે.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man
in every position of life for daily use. Re. 1
2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third
Edition).—An exhaustive collection of phrases,
idioms and proverbs, with their explanations
and proper uses, Re. 3, 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES
(in reading, speaking and writing the Eng-
lish language. (Third Edition), Re. 1, 2as.
post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS
(Third Edition).—Explained and illustrated.
Aids to the right use of synonymous words in
composition, Re. 1, 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORA-
TORS, Vols. I and II.—Help to write idiom-
atic English, to improve the oratorical and
argumentative powers, etc. Each vol. Re. 2,
2as. post free.

WORDS OF THE WORLD (in Nature,
Art and Science), Re. 1, 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN
STUDENT OFFICE, No. 106 UPPER
CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF —

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves; harness leathers of all kinds; bag and carriage hood hides; Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks; dress cases; suit and shirt-cases; portmanteaux; Gladstone, brief, hand and courier bags; hat boxes; bed straps; soiled-linen bags; stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting; Ginning rollers and washers; Roller skins; pickers; hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters; collar boxes; brush cases; cigar and cigarette cases; school bags; Peon's bags; Mussacks; Syce's belts; bottle and tumbler cases; luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. C. One Year	£3-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches "	£4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches "	£6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to:--

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 61, Corner Commissioners & Prinsloo Streets
P.O. Box 1294, Krugersdorp.

AYOB MOHAMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lantleyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

ધો હરખન કોલ સપ્લાઈ,
પર કોમર્સીયલ રોડ, હરખન.
વિલાયતી તથા દેશી કાપડા અને બજારબાજી
બાકી-કુટક તથા જમાણા-સરેલા દરે,
બોક્સ ૭૫, દેશી, સરનામું "રાસવાલીયા"
ટેલીફોન ૨૪૩.

PARSHOTAM VALABH,
TAILOR & OUTFITTER,
ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE,
125a Grey Street, DURBAN

HORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
AND
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB
CALCOTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Bakeware, Bollen-vase, Paraffin, Grocery,

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.
A trial solicited.

Tel. Add.: BAGDAD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

P. Pavada Pillay & Co.
GENERAL MERCHANTS,
MADRAS GOODS A SPECIALITY,
139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.
Telegraphic Address: "PERFORMER."

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA" P.O. Box 53.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings).
Tel. Add.: "AIMEKE." Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Stock.
NATAL DEPOT:
Messrs. Jubbey & Sorabjee Bros, Durban.
ધ્રુવ મોર બીડ સુલ.
બનવ મરચાં,
124, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg.

104 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO,
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 86. Tel. Address: "Porthandas"
Telephone 864.

સરસો અને હિચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચોરટ બાર-ચર
ઇનીઆ સેન વગેરે ખાતરી વખાનું નીચે
કરનામે મળશે.
સન બેન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ
114 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

✦ ગ્રાહકોને માટે. ✦
અમારા ફેરલાક ગ્રાહકો પાસે હવે અમ
સાલનું લવાજમ બાકી છે તેઓએ તે નાણું
જલદીથી મોકલી આપવા મે. કરવી.
લવાજમ તથા ગાંઠર અમરના ચક્ર વગેરે
"International Printing Press"
ના નામથી મોકલવા.
લવાજમ, ગાંઠરખપર, જોખ વગેરે
લખતો પત્રવ્યવહાર નીચેને શીરનામ કરવા
મેનેજર.
ઈન્ટરનેશનલ પ્રાઈન્ટિંગ પ્રેસ
શીનીકસ, નાતલ.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167 Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.
ફકીર સાલેજી
જથાબંધ માસના વપારો.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 46 Tel. Add.: "SULIMAN"
VOLKSRUST.

M. S. COOVADIA,**GENERAL MERCHANT****ENGLISH and INDIAN****GROCERIES**

Box 270, Tel. Add "COOVADIA."

JOHANNESBURG.**SUN Insurance Office.**PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DUBLIN.

દુનિયામાં સર્વે પુરાણી
ભાગલા વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપન-વર્ષે ૩૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જી કમિસે કમતોમાં કમતી માલ મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આગના બીમાની
ઓફિસ. જેની મુડી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
દુનીયામાં સૌથી ઓછામાં ઓછા માલ માલ
મળી શકે.

આગના બીમાની પુરાણી બીમાની છે, જે
કુલ મુડીમાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે. આગના
બીમાની માલ માલ મળી શકે. આગના
બીમાની માલ માલ મળી શકે.

એ. ડ. વેમસી.

સ્થાપન-વર્ષે ૩૦,૦૦,૦૦૦.

જાહેર હરસાટથી જમીન વેચનાર, સર
કરી માપણીદાર અને બીજાકતની કિમત
આંકનાર. બ્રમ્પીરીઅલ ઓફિસ.
૨૬૩ સ્પીય સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Suliman Ismail Mia & Co.,**DIRECT IMPORTERS**

સુલેમાન ઇસ્માઈલ મીયાની કુલ, બદાલના
માલસેને રહેવાની બીજેની રાજવડ સારી
રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

The Story of the Ramayana

The Epic of Rama,**Prince of India****By J. L. P. ERASMUS**

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.**VALLI MAHOMED JOOMA****Timber Merchant.**

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.**JAMESON & CO.,****Manufacturers.**Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for**Natal Jams,****Curry Powder, Chutneys,****Cayenne Pepper,****White and Black Pepper,****Sauces,**And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.**Box 63, Durban.****C. K. D. PILLAY & CO****General Merchants & Importers.****Madras Goods a Speciality.**

We grow Nartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.
133 Grey St., 219 & 227 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraphic Address "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,****Saw Mills & Timber Yards,****109 Queen Street, Durban****Mebta & Khanderia Bros.,****MERCHANTS & IMPORTERS,**

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,

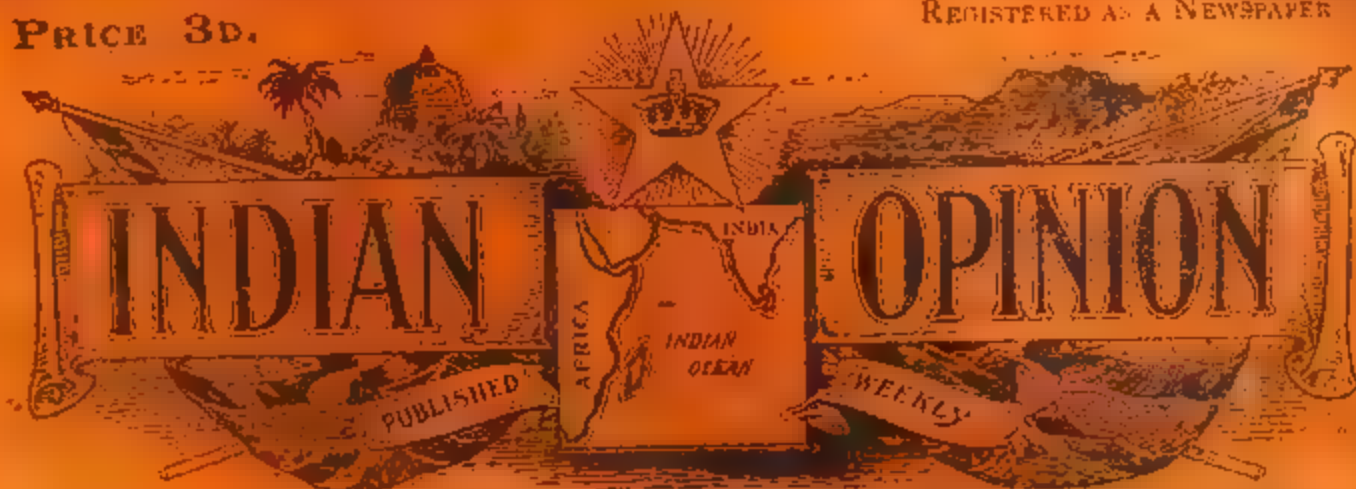
PIETERSBURG.**YUSUF PATEL,****GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.****P.O. Box 81, Market Square.**

Tel. add. "YUSUF." KLERNSCORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed**General Merchant &
Importer,****CHURCH SQUARE****Opposite Government Buildings.**

Telegraphic Address:

"MOONSTONE." P. O. Box 99.**POTCHEFSTROOM.**

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, June 1st, 1907.

No. 22.

P.O. Box 178

Telephone 314.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાઈ

સાકલ દામથી અમે મકાઈ ખરીદીએ છીએ.

અનાજની બેગો.

નવી તથા જુની બેગો અમે વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 375.

Tel. Address "MILLING."

Tel. Add:

"SOURABJEE"

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.

335.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કંપની તાજ રનૂક
મછી અને મોટા
કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.
115 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add: "Kathorian."

Telephone 324.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

તાજ, ખીલી, મકાઈ, ૧૨૦ નજીર વગેરે કાળજીથી
તપવી જ કરી જથ્થાબંધ તેમજ પરચુરસ સસ્તા દામ
થી ડીલીવરી કરવામાં આવે છે. વધારે માહિતી માટે
નીચેના સરનામે પૂછવી અથવા કહો જેના.

Tel. Add: Gaudin. બિ. એ. તા. રો. રો. રો.
H. A. Gandhi, Tonnasat.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

આપણું પાંચિડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિશેષ ધણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 88.

Tel. Add: "FORBANDAR."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચંડ ને કામશાન
એજંટ.

માલ ૮૮. ૧૩૫, ૧૪૧ અંક.

કરબા.

Telephone 864

P.O. BOX
441.

હો અબુમકર અમદ એન્ડ બ્રદર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—દરબન, (નાતાલ).

Ref. Address
ABOONAKER

E. ABOONAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY

PRICE MODERATE

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની રતુફ મચ્છી અમારા આડતીયાના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
જેથી લેનારને બદ્દ કીફાયત સાથે મલશે. માફ બદ્દ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Ref. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

A. E. Chotabhai,

MERCHANT.

BOX 33,

KRUGERSDORP.

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS.

Rates or Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CARBONN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના લાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ કોપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
દરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા લાગીદારોના
નામ નાનાકમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
ધૂધી જુનુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી લેવાના નામથી કુ. આ
લે છે.

જથાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમના લોકલિસ્ટ, કાપડ બર,
ચુદ, કાફરી માલ, હાથિર, કાચનો સામાન
તિબેર વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મચ્છર.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHABHA & Co.)

Ref. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLI, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN.

Ref. Address: "PABULAK" Box 434.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Ref. Add: "TAYOB."

સીધી મુંબઈ, કેલકોઆખે થઈ, સીધી મુંબઈ.

સ્ટોમર અમરુખી.

૫૦૦૦ ટનની.

Will sail on or about

11th June.

દરબનથી તારીખ ૧૧ જુનના અરસામાં ઉપડી જશે.

સદરજુ ત્રાણની આગમેલ અમરુખી નવી અનેથી તેમજ અંદાપ આગની અને કેક વગેરે દરેક જગ્યાએ વીજળીની બનીથી અજવાળું આપનારી દરબનથી ઉપર લખેલી તારીખે ઉપડી કેલકોઆખે પંદર થોડા કલાક રોકાઈ સીધી મુંબઈ સાફ ફકારી જશે. દરબનથી ઉપડેલી દીન ૧૫ જેટલી કુદી મુસાફરી કરો મુંબઈ પહોંચી જશો માટે સ્વદેશ જનારા બંધુઓને આ અમુક તક આપી એવું આગ ખોટમાં મુલક જવા તથાવા આ જગ્યાની ભલામણ કરીએ છીએ, ને બેરા જવાતુ શામે તો મુંબઈ પહોંચતાં ૧૭ દિવસ લાગશે.

એ લેનની મુંબઈ ખાને જનારી દરેક આગમેલમાં મુલા, જ્વજર, બહતણ, મુસલ ખાતું કત્યાદી દરેક પ્રકારનો કેટલો બધો સુખ છે. તેનાથી કાઢપણ સાહેબ અંગણ હશે નહિ. (ખીજ લેનમાં એ સુખના મોહનાજ થશે) હમારે મોટે વધારે વખાણ નહિ કરતાં એટલું તો જણાવીએ છીએ કે ઉપડી લેનની આગમેલની અંદર મુસાફરી કરી મુલક પહોંચી મએલા કેટલાક સાહેબોના કાગળો તેમને મળેલા સુખ વિશેના અમારી પાસે મોજુદ છે તે જોઈ ખાતરી કરો લેવી.

સદરજુ લાઈન દીન પ્રતીદીન લોકપ્રીય થતી જાય છે તેવું મુખ્ય કારણ એ લાઈનમાં પાશેજરોને મળતી સુખાસી છે. એ સદુને લહેર છે.

વધુ ખુલાસા માટે નીચે લખેલ સીરનામે લખે અથવા લખે મળે.

Messrs King & Sons,

West Street Durban.

Messrs M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59,

Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગ્લીયા કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૯.

દરબન.

મેસર્સ મુલેમાન ઇસમાઈલ મીયાની કુ.

વોરટ બોક્સ ૩૫૫૩, બ્રેડા-સબરન.

મેસર્સ પટેલની કુ.

વોરટ બોક્સ ૧૦૮, ક્રાઉડરપ.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની.

જનરલ ડીલર.

કપડા, ચરોતરી અને બીજા દરેક વસ્તુઓ
સાલ સ્ટોકમાં રાખનાર.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

જનરલ ડીલર,

કપડા, ચરોતરી મોર દુસરી સર્વ વસ્તુઓ
સાલ સ્ટોકમાં રાખેવાલા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

બીજા અપેક્ષાકારી સુલેહાઈલ ટ્રેડિંગ કમ્પાનિયન પ્રલબ્ધિતકારનાં નામ : અબ્દુલ
ગાનિયુસ ઇબ્રાહીમીયુસેઈન.

૬, ક્રોસ ૭, ક્રાઉડર સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the most beautiful, inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Lathes' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mohammedan Educational Conference, and Bharat-Dharm-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Govindanagharu Iyer, Mr. A. Chatterjee, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bepin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Anbica-charan Muzumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atkulla of Dacca, Mts. Sorajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Rudradhin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. K. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 3. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. Contents:—Indian Political Economy; The Re-organisation of Real Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1.5.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Balu Girindranath Dutt, B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price, Re. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 8.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 2.

Tales of Mariada Raman.—By P. Kameshchandra Kuo Avergal, Retired Stationary Civilian. As. 8. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subramiah Panula. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATESON & Co.,

Explosione,
Madras

વેબસ્ટર એન્ડ કુ.

પણાજ સરના નામે મેલવાના છે.

અખાતરુના લાકમાં, વિલાયતી કાલસા

૨૦ અમરેની રોડ, બોક્સ ૩૦૩

ટેલીફોન નં. ૨૨૪.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
62 Field Street,
DURBAN.

Also as the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots .50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, COMMISSIONER STREET, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. O. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Reprints Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 62, Telegraphic Address: "KHOTA."
HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

બહાર ગામના એજંટો.

વેડલમ—આશુ તાલવંતસંગ.

પીટર્સબર્ગ—મી. મોહનલાલ ખડેરીયા.
બાકસ ૧૧૦

ફ્રાન્કફર્ટ—મી. તુલસીરામ. બે. ૩૬૨.

ડેલાગોઆએ—મેસર્સ ટુમ્બાસ અને
લાલચંદ. બાકસ ૬૨

તસવીરો.

આ જાણના વધારા તરીકે બહાર પાડવા માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે.

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિંદના કાકા કાકાલાલ નવરોજી; જર્મનીના બ્રુક્લીન તથા બેરલિન; મી. હિન્ડન એચર બેરર કોર; ના. હબીબ ઉલ્લાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી તથા મી. હાજી વજીર અલી મી. આદમજી મીઆખાન મી. ઉમર જાજી આમદ અબેરી.

વેધ કટ્ટપત્ર

વેધ કટ્ટપત્ર અને હુડીમની ગરજ સારનાર ગુજરાતી લાખામાં ૧૨ વરપણી પ્રગટ થતું આ રાસીક પત્ર વાર્ષિક શીર્ષીક ૩ (પોસ્ટેજ સહીત) ના લવાજમથી ૧ વરપણી મળશે : નમુનાનો આંક મફત.

વેધ જગદીશ્વર લીલાધર.

રીંગી રોડ અમદાવાદ

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JUNE 1ST, 1907

No. 22

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

Juries on Trial	Page 203
Johannesburg Tramway Bye-Laws	202
The Retiring Governor	203
A Grim Contrast	203

OTHER ARTICLES:—

Trial by Jury	Page 203
At the Heart of the Empire	204
Johannesburg Jottings	206
S.A. British Indian Committee and General Botha	206
Indians in German East Africa	207
Passive Resistors	207
A Dog—And Its Mistrust	208
The King's Coloured Subjects	209
Indian Question in House of Lords	209
Indian Orphanage Entertainment	209

Indian Opinion

SATURDAY, JUNE 1ST, 1907.

Juries on Trial

EVER since the birth of this journal, it has studiously restricted itself to questions affecting Indians in South Africa. We consider that, however desirable other questions may be from a journalistic standpoint, we must recognise our own limitations and not enter into questions of high policy, or questions that do not directly affect Indians in this country.

But there are exceptions to every rule. We feel we should be false to our profession, if we did not deal with the now celebrated Mtonga case, which has attracted so much attention. It rises from the platform of native policy to that of humanity, and, to a certain extent, the principle underlying it is applicable to Indians also. We, therefore, gladly make room for an extract from the extremely well-reasoned and humane leading article from the columns of the *Natal Mercury*. It constitutes an indictment of the jury system in particular when applicable to trials between whites and blacks. We join with our contemporary in its repudiation of the charge of the special ill-treatment of natives levelled against Natal in some quarters and based on the aberration of justice in the Mtonga case. We believe that what happened in Natal is likely to happen, under similar circumstances, in any part of South Africa, or in any country conditioned as South Africa is. Natal, no more than any other country, can claim a monopoly of jurymen fired with passion and prejudice, but the fact that instances like the Mtonga case happen

in South Africa must waken the public conscience, and make those who are jealous of the reputation of South Africa seriously consider whether the time has not arrived to revise our ideas about the jury system. In a place like South Africa, where there is no leisureed class, and where people of all nationalities congregate, the jury system is about the worst that could be devised in connection with the administration of justice. The inherent condition of success of the trial by jury is that the accused is tried by his equals. It is an insult to man's intelligence to contend that there is any such trial in South Africa, when the question is as between whites and blacks.

When passions are roused, men who are not trained to examine facts and apply a well-balanced mind to the matters before them cannot possibly arrive at a just conclusion. Even in a well settled and old place like Liverpool, possessing a homogeneous population with traditions to go by it, required a judge of the calibre of the late Justice Stephen to secure a verdict at the trial of Mrs. Maybrick. How is it possible, then, to get any satisfaction out of jurymen in a place like South Africa, where different nationalities are still in the melting-pot, and a South African nation has yet to rise in the dim and distant future? We are no worshippers of the idol of equality, when there is no foundation for it. It is possible that any attempt to abolish the jury system, in cases where there are whites and blacks concerned, will be met by the cry of false equality. We hold that any native or coloured man who takes up a position of that description does not know real equality. All that can reasonably be claimed, to-day, by or for them is equality in the eye of the law. White people from different parts of Europe, who come to South Africa with no notion of Imperialism, cannot be expected either to think of Imperial obligations or other notions of justice and equal rights as between themselves and others whom they hold to be inferior, save from the dictates of whatever humanity there may be in them.

We hope, therefore, that no coloured man or Asiatic, because our argument applies equally to Asiatics as to other coloured people, will think of opposing the movement that the Natal press has, from purely disinterested and just motives, inaugurated for the abolition of trial by jury in cases where there are European and coloured people concerned. It would, indeed, be the best thing if trial by jury were abolished altogether, but it is such a time-honoured superstition that one can hardly expect public opinion to reject it altogether, nor will it be possible to make out a strong case against the in-

stitution so far as it may apply to whites only.

We believe that, if the matter is left where the press has left it, no result will be achieved. The churches in South Africa are rightly supposed to be the custodians of the interests. We will not call them the rights, of the natives in South Africa, and, though the immediate question has arisen in Natal, we feel that there should be among the churches a simultaneous movement and a petition to the respective South African Governments for the complete abolition of trial by jury in cases as between white and coloured men. We think, also, that such a movement on the part of the churches should be very widely supported by the natives and the coloured communities of South Africa.

THESE BYE LAWS, AFTER HAVING

remained with the Johannesburg Government for consideration for a long time, have received the Governor's sanction. Thereby, one more disability has been imposed on British Indians and other Coloured people, although, according to the decision given by the Magistrate of Johannesburg before the passing of these Bye-laws, Coloured people have a right to use the Municipal cars without let or hindrance. The Bye-laws are decidedly ingenious as well as ambiguous. It would appear that they are illegal in spite of the Governor's sanction, because they draw a colour distinction, in breach of the Constitution, which provides for the reservation of all class legislation for sanction by His Majesty, the King. The remedy, therefore, of having these Bye-laws declared illegal is open to British Indians or any other party affected thereby. But there is also in the Bye-laws themselves a clause which makes it imperative for the Municipality to provide reasonable facilities for Coloured people, and, if the Town Council neglects its obvious duty, we fancy that the Courts would intervene and grant protection. The Coloured people may, therefore, take what comfort they can from the fact that the Bye-laws may, after all, be illegal, as also that they do not relieve the Council from its obligation to provide reasonable accommodation for every class of passenger. We have no doubt that no self-respecting Coloured man will take out the precious exemption provided for in the Bye-laws, but it is still within the power of the Council to pacify the Coloured people by reserving portions of each car for them.

SIR HENRY MACCALLUM, AFTER LONG and distinguished service, under the Crown, in this Colony, will soon leave the shores

The Retiring Governor

of Natal for the Island of Ceylon, which, according to legend, was at one time completely made of gold, and which was the venue of the battle between Rama, one of the incarnations of India, representing the forces of good, and the ten-headed Ravana, representing the forces of evil, in which the former was victorious. It is a good augury for the people of Ceylon that Sir Henry MacCallum leaves Natal with lofty ideas about coloured races, and no prejudice against them. Having been in contact with the East for many years, Sir Henry could not well be otherwise, and, yet, if we may set up a comparison, we noticed that the amiable Sir Arthur Lawley, in spite of his Indian experience, was so far carried away by the prevailing current of colour prejudice in South Africa that he allowed himself to pen a dispatch wherein he actually advised the Imperial Government to break its promises made to weaker races, in order that the stronger races of the Empire might have it all their own way. To find Sir Henry preaching the gospel of love and justice for coloured races to an audience of European children is, therefore, refreshing. We wish His Excellency and Lady MacCallum a happy time in Ceylon, and hope that, under him, the Island Colony will continue to prosper.

THE GERMAN COLONIAL CONGRESS A Grim Contrast

that sat last week has recognised the real value of the Indian traders' position in German East Africa. As the cabled records state, the Congress was convinced, notwithstanding the usual hackneyed arguments in opposition, that the Indians must play an important part in the economic life of the country, and that they could not be expelled without injury to the Colony. The *Daily Graphic* has bitingly satirised the anti-Indian legislation of the Transvaal and Natal by contrasting it with the attitude of Germany. In the one case we have British Colonies legislating against British subjects; in the other, a foreign Power recognising its indebtedness to alien residents within its territories, and refusing to be a party to inflicting iniquitous hardship upon these deserving people. It is not a pleasant thing to consider, this discrimination against British subjects by British self-governing Colonies, merely because of an affectation of superiority based upon a lack of dark skin-pigment. We have heard that white horses were believed to have certain qualities that were not possessed by grey, brown, chestnut, or black equines; but we have never understood that the latter were therefore considered by experts inferior to the former. Are men worse off than

animals, that differentiations should be made amongst them for reasons of fashions in beauty, which, we are told, is only skin-deep?

Trial by Jury

We extract the following from a leading article in the *Natal Mercury* which is commented upon in our leading columns.

Of far greater importance, however, is the very serious discredit which has been cast on the jury system and on the Colony by various verdicts in certain cases which juries have had to deal with for some time past. The success of the British race in dealing with coloured subject races has lain more in an absolutely fearless and impartial administration of justice than in anything else.

The white man's prestige in Africa and Asia can only be maintained so long as the great moral principle on which it is based is upheld in its fullest integrity and strength. In this Colony, we have very special reasons for maintaining the fount of justice pure and undefiled, especially in cases applying to natives, as they are politically dumb, and have no such means of redressing cases of injustice as are comparatively easy for the European.

In the first instance, the unfortunate native, Mtonga, was found guilty on evidence that, in the opinion of many, no intelligent jury should have listened to for five minutes: but the Maritzburg jury who sat on the case were somehow impressed with it, and condemned Mtonga. By granting a pardon, his Excellency gave clear proof of his conviction that Mtonga was innocent of the charge brought against him, and the Governor thus vindicated the claims of justice. When the men who were declared by Mtonga to be his assailants were put on trial, the first jury disagreed, and a second, by seven to two, acquitted the accused. The question now arises who and where are Mtonga's assailants? He has been brutally mutilated by certain people, and the real assailants have still to be found. To sum up the case:—First, an offence is alleged to have been committed by Mtonga. Secondly, he is assaulted as a punishment for this offence. Thirdly, Mtonga lodges a complaint with the authorities that he has been assaulted. Fourthly, a charge is laid against him for the supposed offence. Fifthly, Mtonga is tried in camera, before a jury, for the supposed offence, and found guilty. Sixthly, Mtonga is granted a full pardon by the representative of the King, after full investigation of the case, which, of course, means that his Excellency was convinced that the verdict of the jury was opposed to the evidence. Seventhly, those who are named by Mtonga as his assailants are brought up for trial; the first jury disagrees, and a second jury acquits them. So long as the

assailants of Mtonga go unpunished, so long will justice be unappeased. A change is needed in the method of trying cases where whites and blacks are concerned, and the change that is most desirable is the abolition of the jury system in the Colony, which does not stand discredited solely by the Mtonga case, nor are the instances that could be cited limited to native cases. In fact, the position has become such that nine out of every ten men will readily admit that, if guilty, they would prefer to be tried by a jury, and if innocent, by a judge. Surely a system that produces such results requires serious amendment, and we hope the Native Commission will come forward with a strong recommendation that, in the case of native trials, henceforward juries will be done away with. Time-honoured and respected as the jury system is, safe-guard of the rights of the people as it has been for hundreds of years, its abolition altogether may be seriously considered. It seems to have outlived itself, and its original purpose. There is no longer any danger of judges being suborned by kings or ministers. A conviction or an acquittal does not now rest on a sign from a higher officer of State subject to the Royal command, and a judge is no longer liable to have his position taken from him at a minute's notice, and disgraced, because he may refuse to obey the order of his masters. As the authority and position of the judges have been strengthened, so has the prestige of juries declined, and it is the juries, and not the judges, that are now liable to be influenced by outside pressure to pervert the ends of justice. The practice in Natal of allowing jurymen to go where they like during the course of a trial, when the Court is adjourned, is as unfair to the conscientious jurymen as it is inimical to a just verdict. Magistrates at the present time have very considerable powers, and many of their sentences are greater than are inflicted by the superior Courts; and, surely, if they give reasonable satisfaction without a jury, it should be possible for the Circuit Courts to give equal satisfaction by an alteration in the composition of the tribunals. If the Judge on Circuit, for instance, were assisted by the local Chief Magistrate and one of the Assistant Magistrates, or one of the Justices of the Peace for the Colony, to make up a bench of three, we should have a tribunal which, we believe, would be generally trusted, and which would not be led into such shocking miscarriages of justice as have been perpetrated from time to time by incompetent, or prejudiced, juries. As it stands, the jury system is entirely discredited in the Colony. As a recent critic of the system put it, we have retained the form and lost the substance, and, in the interests of the sound administration of justice, it is more than time that we should alter the form so as to bring it into harmony with modern ideas and with local conditions.

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

London, May 1, 1907.

A King in the Making

May 1, 1907, will be a long remembered day in the life of an English boy, and that boy is none other than the Heir Presumptive to the British Crown. To-day Prince Edward of Wales leaves home to begin the training which is to fit him for the high duties and responsibilities which, in all human probability, will one day fall to his lot. He is treading in his father's steps, for both H.R.H. the Prince of Wales and His Majesty King Edward believe that the training and discipline of the Navy make the best foundation on which to build a strong and resourceful character. Prince Edward, who, by the way is Prince David in the family circle, is nearly thirteen years old, and the jolly, unaffected English boy which his early training has been designed to produce. It stands to his credit that he has passed his entrance examination with distinction, and on his merits, no favour having been shown to him as a future King of England. On entering the Royal Naval College, Osborne, he will also find that he is a cadet before a prince of the Royal House: the daily routine will be exactly the same as that of his fellow cadets: his bed will be one in a long dormitory, and at its foot will stand his sea chest, marked with his initials, "E. of W." as is the case with the other boys. That sea chest contains only the regulation articles: two pairs of trousers without pockets, two thick overcoats, four pairs of flannel trousers, three pairs of strong laced boots, with socks of an inch thick, a pair of hair brushes, and a key ring with his name. Life begins for a naval cadet at 6-40 a.m. with a cold bath and a mug of cocoa as soon as dressing is finished: at 7 a.m. there is three-quarters of an hour devoted to study: prayers and breakfast follow, and at 9 a.m. the serious business of the day begins: it continues until 1 p.m. when dinner is served. Studies go on from 2-15 p.m. to 4-30, and then, after milk and buns have been supplied, come two hours devoted to liberty and sports. Another meal at 7 p.m., an hour's preparation for the next day's studies, and at 8-45 p.m. the cadets turn in: at 9-15 lights are out: at 9-30 the Commander makes his rounds and reports "All snug." The studies, too, are designed with a view to turning out good naval officers who shall be a strength to their country: history, geography, and mathematics play an important part and the boys are taught practical engineering so that they would be able to repair any damage to the machinery of ship or boat, for they are supposed to understand every part of a battleship and to know it as well as they know their own names. "Edward of Wales" has undergone his very juvenile objection to "doing

sums": there is a story that when he was in the throes of learning the multiplication tables, his troubles often landed him "in the corner," until he solemnly assured his tutor one day that he would "rather have the corner than the sums." He is destined to be a soldier, but for two years at least, probably followed by a cruise round the world, Prince Edward is to be under naval discipline. The maxim that is emblazoned on the College walls, "Nothing is impossible in the Navy," is to become part of his character, and he will find that obedience to his superiors is the first rule of his life, to be closely followed by personal responsibility, for in the Navy each man has his special duty at each hour of the day for which he alone is responsible. The good wishes of the nation go with the boy who to-day begins in earnest to carve out his future career and mount the steps to the throne.

To Conquer the Air

During the month of April there has been an exhibition of aeroplanes in the Agricultural Hall, London: it was followed by a testing of the models in the open air on London's northern heights. The result has been to show what to avoid rather than what to imitate: but it must not be forgotten that in solving so great a problem as aerial navigation success is necessarily built upon failure. An interesting opinion on the way by which the desired success may be attained is that of Dr. Alexander Graham Bell, whom the University of Oxford is to honour to-morrow with its degree of Doctor of Science. Dr. Bell is really the inventor of the telephone although thousands who make use of that most convenient means of communication to-day may be unaware of the fact. He is a Scotsman who has become a naturalised American subject, and he is now at work on the problem of flight. He has a robust faith in its eventual solution and believes that there will be aerial fleets, commercial and warlike, just as there are mercantile steamships and men-of-war. The principle of the mechanism of the flight of a bird is that on which most experimenters work: but Dr. Bell considers that the true solution of the difficulty will be found by developing the idea of the flight of a flock of birds, not of a single one. "Instead of my water driving one large bird-like structure, it will be constructed," he observes, "on the principle of a flock of small ones: that explains the cellular construction which, I believe, be a successful one." The matter is one of the utmost importance, for success would bring a revolution in many directions. In warfare, for example, giant fortresses would be of no avail against an aerial host dropping down death-dealing bombs: in the more peaceful direction of commerce and travel aerial navigation cannot fail to transform many of our accepted ideas. It is a sign of the times that in the Strand to-day may be seen striking pinnacles announcing aerial trips at stated intervals at reasonable prices.

Lionising the Premiers

The men of the moment this month have been the Colonial Premiers and their visit to London is only threatened with one danger, namely, the revolt of nature against overdoes of hospitality. One wag has declared that hospitality leads to the hospital, and it may be mentioned that the Lord Mayor of London has offered advice, gained by vast experience, on how to do justice to banquets without doing injustice to oneself. Day by day feasts must be "lived through" and speeches made, and in addition to this outward display there is the serious business of the Conference to be negotiated. However, there has been no serious breakdown as yet on the part of the Premiers with regard to their social duties, and, in spite of the wild shrieks of the Tariff Reformers and their press, not to mention their gnatcatchers in a state of revolt in power in Britain, substantial progress appears to have been made on points of importance in the deliberations between the Mother Country and her Children. A Liberal Government, pledged to Free Trade and earned by an overwhelming majority at the last General Election, cannot do more than listen to what the Premier suggests in the direction of preference: Mr. Balfour at the last conference could hardly have done so, and the representatives of the Colonies to-day are well aware of this fact, although, as is perfectly right, they take this excellent opportunity of stating their views and convictions.

If Sir Wilfrid Laurier is so good as the *doyen* of the assembly—this is the third Conference at which he has represented the Dominion—it is to the youngest Premier, General Botha, that the most striking demonstrations of welcome have been offered. It is the enthusiasm for an honoured foe now become a trusted friend, and the cordial welcome he has received has evidently made a deep impression upon the Premier of the Transvaal. In it have shared the ladies, Miss Botha and her aunt. Indeed, General Botha's daughter seems to have won all hearts: the estimable and venerable members of the Corporation of the City of London have fallen victims to her natural and unaffected graciousness; and the younger men are diligent worshippers at her shrine. Her visit to England is being enjoyed under the happiest conditions, and she seems to be delighted with the experiences each day brings to her.

Of the many and varied festivities held in their honour, the Colonial Premiers probably will remember two with special distinctness and pleasure, namely, the City's welcome at the Guildhall and the "Family Party" luncheon in the historic Westminster Hall. The personal hospitality of His Majesty the King has still to be experienced. At the Guildhall, in the midst of almost medieval surroundings, the Premiers were each presented with the freedom of the City of London, the greatest honour the capital of the Empire has in its bestowal. The Lord

Mayor and his Court are regal in their reception and hospitality towards distinguished visitors, and the setting of the scene when the presentation of the gold caskets was made in the Guildhall Library could not be surpassed for dignity and splendour. Men distinguished in all walks of life were bidden to do the Premier's honour, but the Premier held the place of distinction: no doubt the Prince of Wales would have been present but for the fact that, as Heir to the Throne, greater homage would have had to have been paid to him than to the representatives of the Colonies. It was a pleasing fact that General Botha and Lord Roberts sat side by side at the banquet, and, judging from the demeanour of both, they evidently found much of mutual interest to discuss. General Botha, in many speeches, has not hesitated to recall the days of the Boer war, and his words have been received with both respect and enthusiasm: it is in the irony of circumstance that but a short time after he had been the leader of Britain's foe he should be called in to take counsel with the Minister for War and the Oversea Premiers as to the best means to be pursued for the defence of the British Empire. *Punch* has emphasised this fact in an admirable cartoon.

Just a word about the scene in Westminster Hall when the Premier and a great number of guests were entertained by the members of both Government and Opposition. As the Prime Minister of England felicitously said, it was a family gathering, party was sunk in kinship, and the welcome was unanimous. Mr. Balfour recalled the sentiment, and in that historic Hall, which saw Charles I. stand to receive his death sentence, which heard the trial of Warren Hastings, and which is full of great memories of the past, the bond between Great Britain and her children was rivetted with sympathy and affection to withstand outward shock and to grow strong for the future upon a foundation laid in the far Past.

The Immortal William

It is a happy coincidence that William Shakespeare was born on April 23, the day dedicated to St. George, the patron saint of England. It is also curious that Shakespeare died on April 23. The week that included St. George's day saw many festivities in honour of Shakespeare, and it is only within recent years that England has made anything like a national attempt to do honour to her great bard—*Pave Tolstoi*. Stratford-on-Avon, as his birthplace and the scene of his residence when his strenuous life was exchanged for quieter days, naturally takes the lead. At the Memorial Theatre the Benson Company gave a series of representations lasting ten days: the countryfolk also prepared a pageant of life as it was in Shakespeare's time; children took part in country dances and merry-makings, and the whole neighbourhood gave itself up to honouring one of the world's greatest men. In London, too, there were celebrations in

many places: some of the poor children of Bermondsey emulated the doings of the Stratford children, and, having been carefully trained during the long winter, gave a most creditable representation of the pleasures of Elizabethan days. Mr. Beerholm Tree, fresh from his visit to Berlin and enthusiastic reception there by the Emperor and his people, saving only some critics, devoted the entire week to various plays of Shakespeare, including history, tragedy, and comedy. It was a feast that was highly appreciated.

Air-Gas

The little colony at Phoenix was in my mind all the time I was watching, a few days ago, a demonstration of lighting by means of air-gas: there are many important points about this gas and the machinery which produces it that betoken a wide use in the near future, especially in country places where gas works are unknown. It consists of a definite, self-regulated admixture of air and petrol, hence its name, air-gas. The light given is brilliant, and it can be used very effectively for cooking or heating. A strong point in its favour is that it is non-explosive and absolutely non-injurious. Nine parts of air and one part of sulphuretted Hydrogen, or coal gas, form an explosive mixture: hence its danger. Air-gas consists of 98 parts of air and only two parts of hydro-carbon; hence its safety. The machine which produces this wonder-worker is the result of nine years' experimenting by a distinguished engineer, Mr. F. J. Cox, and is almost automatic; an intelligent lad or servant can start the machine, and may be worked night and day with very little attention. A complete plant, weighing only 60 lbs., capable of supplying 20 incandescent burners of 60 candle power each, occupies only 32 x 15 inches area, and costs only 25 guineas. Its simplicity and safety commend it in all places where it has been tried, and its economy is such that gas is produced at less than half the usual cost. Wherever petrol is obtainable the gas can be made. I do not know how Phoenix is lighted, but I know that it takes advantage in all possible ways of practical inventions the value and utility of which have been proved. Air-gas seems to be the ideal of clean, cheap, and satisfactory illuminants.

Matters Indian

Just at the moment sandwich-men are parading the streets of London, with boards bearing this question: "Should the Indian marry the Girl?" I need hardly say it is an American device, and refers to the Red Indian, not to the East Indian. It is concerned with a play which an American actor is to produce here: it has for its subject the race problem as the United States have to deal with it. I only refer to it here because it turns on this question and also to show the need there is for a word which distinguishes the North American Indian from the Indians of the Orient. The chief point of the play is that the son of an Indian chief is educated at schools, colleges, and

a university just as an American boy of good standing: he is received everywhere without regard to the colour of his skin, because his character and attainments are wholly good: but when he wins the love of a white girl there is a change of feeling towards him, and the question arises "Should the Indian marry the Girl?" The ingenious actor has played this piece, "Strongheart," all over the States, and he asks his audience to decide the question by expressing their opinion. If they say "Yes," the play is given with a happy ending; if they say "No," the ending is in consonance with their wishes. But he has not yet arrived at an answer which can be regarded as the definite opinion of the people of the United States. He is now going to ask Londoners their opinion on the question.

An interesting lecture of last month was that given by Mr. J. Gerald Ritchie on the subject of State Education in England and in India: it was arranged by the National Indian Association. Mr. Ritchie is an ex-civilian, and was at one time chairman of the Calcutta Corporation. Since his retirement he has been closely connected with School Boards in England. He compared the systems in each country; he commended the policy being pursued in the Central Provinces in which three hours of school work are followed by three hours of work in the fields on an educative line. He considered that education should thus be adapted to the future needs of the boy. On the question of compulsory and free education, Mr. Ritchie and most of those who took part in the discussion, felt that it could only be tried in India with primary education. He said that he should rejoice to see a greater expenditure of money on education in India.

At the meeting yesterday of the Royal Asiatic Society an interesting and somewhat novel ethnological and linguistic point was brought forward by Major P. R. Gordon in his lecture on "The Khasis and the Austro Theory." The Khasis are an interesting people in Assam who have hitherto been regarded as isolated and unconnected racially with any of their neighbours. They afford one of the most perfect examples of matriarchal institutions: the mother is everything; the father almost nothing. It has been suggested by Pater Schmidt, a German student of the question, that the Khasis, instead of being isolated, belong to one of the largest speech families known. The term "Austro" has been applied to it in English by Dr. Grierson, and it extends "from the Panjab in the West to Easter Island off the coast of South America in the East; from the Himalayas in the North to New Zealand in the South." Major Gordon's experience among the Khasis and other neighbouring tribes enabled him to bring forward evidence which seems to support the theory, and the desideratum now seems to be to deal with the matter ethnologically before the revolutionary theory can be regarded as proven.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

CHINESE AS PASSIVE RESISTERS. On Sunday last, at the hall of the Transvaal Chinese Association, a large and representative meeting was held to consider the next step to be taken with regard to the new anti-Asiatic Law. Mr. Quin, Chairman of the Cantonese Club, presided, and the meeting was addressed by Mr. M. K. Gandhi, who had been specially invited to set forth the position. This he did, briefly and succinctly, pointing out that the new law did not add to the security of those Asiatics rightly in the Transvaal, as had been so often alleged by the anti-Asiatic party and echoed by the uninformed general public, but really took away all their existing personal liberty, guaranteed under solemn Imperial pledges, substituting a restricted liberty, which no self-respecting subject of a civilised country could possibly accept. The speaker pointed out that the only dignified defence of their rights that the Asiatics in the Transvaal could make was to ignore the compulsory clauses entailing re-registration, and submit themselves to the extreme penalty of the law, namely, liability to imprisonment; as also to boycott the Permit Office. The audience signified assent to the proposals, and the official body representing the Chinese community in the Transvaal has decided to follow the brave example set by the British Indian Association.

GERMISTON'S LOCATION. I wrote some time ago pointing out the illegal action of the Superintendent of the Georgetown Location, Germiston, in obliging British Indians to take out monthly passes. The B.I.A. is informed officially that this practice has now been discontinued. Mr. Paul Weinthal, the Superintendent, seems to be a most aggressive individual. He had the effrontery to subject British Indians to the same indignities as are meted out to Kaffirs, and now I observe that the Supreme Court has confirmed a conviction and sentence against him of £15 or fourteen days' imprisonment with hard labour, for brutally assaulting a native brought before him, on a charge of theft, which charge the unfortunate victim repelled. Mr. Weinthal may be an excellent hand at the bludgeon or at fisticuffs, but he is quite out of place as Superintendent of the Germiston Location, and it is devoutly to be hoped that his masters will protect their defenceless Coloured charges by dismissing him forthwith. Had Mr. Weinthal been brought before the Court on a charge of having illegally constituted himself a Court of Law, the penalty would have been severer still on conviction.

"G. V. B. AGAIN." Mr. Gery van Blommestein is adding once more to the gaiety of nations. He has, it seems, written to the Potchefstroom Chamber of Commerce, stating that he intends at an early date issuing further circulars to the Transvaal towns in regard to the Asiatic trading question. The idea is to curtail the number of licences held, and to allow only those Indians who were here before the war to retain their licences. Hearty support has been promised there. I was always under the impression that the Asiatic Law Amendment Act provided that, for all practical purposes, only those Asiatics could be re-registered who were here before the war, and only those who had new registration certificates issued under the Act could obtain trade licences. Obviously, Mr. Van Blommestein, with the Indian community, does not believe that the Act will have the result intended by its framers. Will he not, then, join with us in urging the repeal of the offending measure?

EARLY CLOSING. Last week I dealt with the proposals relative to the early closing of shops. The Johannesburg Municipality has now submitted draft legislation on the subject, providing that (a) all shops, etc., shall close at 6 p.m. except on Wednesdays, at 1 p.m. and, on Saturdays, at 9 p.m. and for the whole day on Sundays and statutory holidays. Hawkers, pedlars, and like itinerant vendors (with the exception of newsboys) are included in the above restriction. Exceptions are restaurants, tea-rooms, eating houses, shops of undertakers, sellers of fresh milk, fruit, vegetables and flowers, butchers, fishmongers, poulterers, bakers, confectioners, bar-dressers, and railway bookstalls, which have special hours. Customers who have entered shops prior to the proper closing time may be served up to half-an-hour thereafter. Shop-keepers cannot keep any shop-assistant employed for more than 54 hours a week. Every shop-keeper and assistant is liable for contravention of the proposed regulations, and may be, upon conviction, fined up to £50, or, in default of payment, imprisoned for any period up to three months. If Indian storekeepers take the hint, they will not wait until these by-laws appear on the Statute-Book before they adopt the principles involved.

PUT THE POOR "WHITE" MEN. The Johannesburg telegraph poles are being ornamented with chaste leaflets after the following type:

REMEMBER!

That every white men forced by "COLOURED" competition into the ranks of the

UNEMPLOYED

is directly or indirectly supported by YOU! Therefore

Buy Your Newspapers From

WHITE MEN.

Or this: Help your own colour. Buy your newspaper from White men!

PLEASANT SAILING. Or again, take the following beautiful specimen:

A RED PAGE FROM HISTORY. On the 17th June 1877, the defenders of campore accompanied by a large number of women and children marched out under the safe conduct of Nana Sahi B. to embark in boats provided for them. With the exception of seven every man, woman and child was massacred. Babies were tossed from bayonet to bayonet, this deed was done by the gentle "HINDU." The papers say that there is a great danger of another rising in INDIA. Therefore, reward the wily Indian by continuing to buy from him your fruit, vegetables, groceries, newspapers,

Etc., Etc.

and let the poor white starve, he is only the class of man who in time of trouble you want to fight for you.

A PERMIT PROSECUTION. An Indian has this week been brought before the Criminal Magistrate at Johannesburg in connexion with the issue of false or forged permits. Permit Officers are to be commended for their zeal, belated though it be. Had they shown a like activity before the Asiatic Law Amendment Act was passed, they would have saved the Colony a great deal of expense and would have prevented the unpleasant situation that must arise on account of the determination of the Asiatics not to submit to the Act.

S. A. British Indian Committee and General Botha

[When receiving, in London, at the end of April, the deputation which laid before him the grievances of the Transvaal Indians, Mr. Botha observed that the speakers had not sufficiently particularised the grievances complained of in South Africa. The British India Committee now writes at length to Mr. Botha detailing those grievances with reference to immigration and, properly, the Vrededorp Ordinance, registration, the franchise, and the by-laws which classify Indians with negroes, especially on the trains and railways. The writers also proceed to suggest remedies.—Reuter.

Mr. Ritch's Letter

A Natal Mercury special cable states that Mr. Ritch, on behalf of the South Africa British Indian Committee, has forwarded a long representation to General Botha, in which he complains that the Peace Preservation Ordinance is so administered as to become an Indian Immigration Restriction Act. He draws attention to the hardship of the prohibition of the registration of fixed property in the name of Asiatics, and urges compensation for the dispossession of property under the Vrededorp Lands Ordinance. He also asks for a modification of the Transvaal attitude in reference to the franchise as affecting Asiatics.]

Indians in German East Africa

An Economic Necessity

A *Mercury* special telegram states that at the German Colonial Society's Congress, at Worms, it was resolved to recommend the authorities of German East Africa to adopt measures with a view to the better protection of small traders and settlers against Indian merchants.

The problem of dealing with the Indians was debated at some length. Some of the speakers maintained that the Indians were exempted from the strict supervision to which Germans are subjected, and profited from this exemption to exploit and oppress the Arabs and natives with whom they established financial relations.

The speakers suggested the advisability of copying the regulations in force in the British South African Colonies in reference to Indian immigration. They accused the Indian traders of aiding and abetting the recent insurrection.

The Committee of the Society pointed out that many things might be charged against the Indians, who were guilty sometimes of extortion and fraudulent practices. Nevertheless, they had been an indispensable factor in the country's development, and to expel them would lead to complications with England.

Several of the speakers acquainted with the Colony defended the Indians, especially in reference to the rate of interest charged on loans, which, they said, was little higher than Europeans charged.

The *Natal Mercury*, commenting on the above, says:—

Germany is ambitious of emulating Britain as a Colonial Power, and in the effort is finding herself confronted with some of the problems that have proved troublesome to us. In East Africa, the Germans have already provided themselves with an Indian question. An outcry is being raised against the encroachments of the Indian trader. It is an almost precise echo of the outcry with which we are familiar here. The Germans have the reputation of being smart business people, but they are complaining that the Indian is more than a match for them. At any rate, the German Colonial Society is making an appeal to the authorities to protect the small traders and settlers of East Africa against the Indian merchants. These merchants are accused of exploiting the Arabs and natives in the territory by their financial astuteness, and, more serious still, they are suspected of having had a hand in provoking the recent insurrection against German authority. The Indian merchant, as we know him here, is not given to insurrectionary devices, and we

imagine that there must be some difference between German and British methods if the Indian aids and abets disloyalty. It is interesting to see that, even in connection with German East Africa, there are apologists for the Indian. At the Colonial Society's Congress, there were some speakers who pointed out that the Indian is an indispensable factor in the country's development, and that he is not a worse usurer than some of the Europeans. Those who clamour here for the suppression of the Indian are too ready to forget that, up to a point, he has been a useful addition to the industrial population; but there are limits to his usefulness.

German and British Methods

The German Colonial Congress, after discussing the position of the Indian traders in German East Africa, recognised that, in spite of the complaints of the German residents, the competition of the Indians would play a most valuable part in the economic life of the country, and that they could not be expelled without injury to the Colony and diplomatic difficulties with Great Britain.

The *Daily Graphic* contrasts this attitude with the anti-Indian legislation which has been passed in the Transvaal and Natal, and remarks: "This casts a severe reflection not only on Imperial patriotism, but on the economic intelligence of our Colonists."—*Reuter*.

The *Mercury* further comments:—

The need for the present movement to promote Empire education is well illustrated by the curious criticism which was passed in yesterday's *Daily Graphic* upon the treatment of the British Indian in the Transvaal and Natal. Some of the German settlers in East Africa are already chafing under the encroachments of the Indian trader: others believe that the Indian is adapted to play a most valuable part in the economic life of the country. Approving of the attitude taken by those Germans who want to keep the Indian in East Africa, or recognise that he cannot be expelled without diplomatic trouble with Britain, the London newspaper draws a contrast between this attitude and the anti-Indian movement here. We are told that our efforts to check the increasing hold of the Indian on the trade of this country is a severe reflection, not only on our Imperial patriotism, but upon our economic intelligence. A very superficial knowledge of the facts would have saved our critic from drawing such fallacious comparisons. German East Africa is an undeveloped estate, on which fewer than 2,000 European settlers are planted in the midst of about 7,000,000 black people, and the Colony costs the Imperial Treasury an annual subsidy of about a quarter of a million sterling to keep it going. If the Germans cannot get the natives of the territory to work,

they may well be glad to have Indians to assist in turning the Colony to some account, as we were glad at first to introduce the Indian in Natal. The mistake that we made was in not confining him to the purposes for which he was introduced, and not taking care that he should not swamp the European. In Natal, the Indians now outnumber the Europeans, and are taking away the white man's trade; and the Transvaal is adopting precautions against the reproduction of similar conditions within their borders. When, if ever, the circumstances in German East Africa come to resemble those that have grown up in Natal, little will be heard of the Indian's economic value.

The Expected Happens

Although the German Colonial Congress has lately formally recognised the expulsion of Indians from German East Africa as inadvisable, a resolution was subsequently passed in favour of differential legislation for Indians.

Herr Arns, a member of the Reichstag, observed in the discussion that as the British Government had sanctioned the Transvaal Asiatic Registration Act, there was no fear of complications with Great Britain.

A Sly Hit at the Government

In the House of Commons, on Thursday, Mr. Rutherford drew attention to this point in his question to Mr. Morley (Secretary for India), who he asked to intervene, if necessary, as it would be easier to remonstrate with a foreign power than with the Colony. Mr. Morley replied that the question would be considered should any contingency arise.—*Reuter*.

Passive Resisters

A meeting of British Indians at Krugersdorp was held on the 19th May when a number of residents attached their signatures to a resolution stating that they will refuse to register under the new Law and that they abide by the *quo pro* resolution. The meeting also tendered its thanks to the Natal Indians for their sympathy and hoped that they would render all assistance possible in the event of the law being enforced.

The following are the names:—

Appal Rajoo, A. Thandavaroya Pillay, Kanisamy, Goorusamy, R. Mookum, K. I. Ves, Kandasamy, Kalanjaperumal, Akker, C. Pathara Pillay, Veerasamy, Somayeen, Achinuthoo, M. Kistnasamy, S. Kanisamy Pillay, Maruthai, Vahyeeluree, Sanyasee, Pakhiri, Adhaker Naidu, Mahomed Sahib, P. Khalapadiachy.

We have also received the following additional names of Pretoria Indians:

G. P. Vyas, Omurji Bagas, Bhoola Narasji, Cannali Dabha, Ambaram Parsotam.]

A Book- And Its Misnomer*

[A Review]

[BY THE EDITOR]

(Continued)

Mr. Neame does not strive to conceal the fact that he is fearful for his white *protégé*. He tells us that it is abundantly evident that, where the Asiatic is, there the white man must hide his diminished head, for he cannot survive against such heavy odds, he cannot compete successfully in circumstances so adverse as these. Why not? If the white man can outvie, by reason alone of his superior efficiency, the Asiatic in the East itself, where the odds against him are increased a million-fold, why not equally so in South Africa, where all the prizes are open to him and forbidden to his darker-hued competitor? That he does not succeed in the struggle, in individual instances, may be perfectly true; that he cannot, we deny absolutely.

Our author does not need to be informed as to the authority of the Anglo-Indian organ, the *Statesman*. What does this paper say, whose obvious interest it is to rally to the support of its kith and kin so miraculously endowed with all the saving graces, so remarkably exempt from all the elements of disruption—save only, perhaps, a weakness of spirit that would be lamentable, indeed, were it not ludicrously fantastic and illusory?

As Englishmen we object to the assumption that the English race has no higher role to play than to maintain country stores for selling cheap goods to Kaffirs and Boers at fancy rates of profit. It is just because we hold that Englishmen have a far higher role in the world that we demand equal rights for Indians in all parts of the Empire. . . . Our whole argument has always been that white men must prove their superiority by their actions, and not by their assertions. Here in Calcutta white shopkeepers are able to carry on business in competition with Indian shopkeepers; white barristers and doctors in competition with Indian barristers and doctors. They are able to do it because of their own efficiency, and if that fails, they will inevitably go down, and will deserve to go down. No race can permanently maintain a supremacy except by maintaining superior efficiency, and the whites of the Transvaal, in asking for anti-Indian legislation, in effect confess that they are unfit for the super-machinery which they offer.

We cannot better that statement of the case. Moreover, let us shyly hint to Mr. Neame that the man that he is essaying to protect against himself, is, at any rate so far as regards petty trade, in so many instances a foreigner and not an Englishman at all. Not only that, but he is not infrequently an adventurer of a particularly unscrupulous type. It is this class of man that is the most flagrant offender

against the laws relating to immorality, illicit opium and liquor vending, and illicit gold and diamond buying, whilst his record in the insolvency courts will not bear too narrow a scrutiny. It is, he feels, incumbent upon him to divest himself of some of the odium attaching to his malodorous practices, time and cunning, but not overbold, he is quick to perceive and take advantage of the Britishers' habitual suspicion, jealousy, and dislike of whatever is foreign and strange, whether it be in matters of social custom or religious habit. What more natural, then, than that he should seek to utilise the unfortunate Asiatic, his keenest competitor in legitimate trade, as scape-goat or whipping-boy. As an Englishman, does Mr. Neame, we ask, pretend to tolerate or condone such vicious injustice? Will he countenance a conspiracy born of villany and folly? And can he, knowing all the facts, as being an intelligent and discriminating journalist, he should do, deny the validity of our protest? Time was when the British Indian was dubbed—ostensibly to the Boer rustics, who, however, but masked the aforesaid foreign hatred-mongers—a disseminator of immorality in its most horrid form, and a propagator of the most loathsome disease. Mr. Neame, though he is entirely oblivious of the fact, and will be, doubtless, indignant surprised to learn it, has lent his sanction to the very principles involved in those shameless libels, differing only in degree and choice of subject (it being, of course, understood quite involuntarily, for no-one would accuse him of dishonesty of purpose) from their originators. And the reason is that he will not look the facts squarely in the face. As we have endeavoured to show, Mr. Neame starts with an unconscious bias—natural and creditable though it be—and he finds that he must fit his argument to his preconception. In the end, he is lost in a maze of contradictions; he falls head foremost into a morass of impossibilities and inconsistencies; he breathes an atmosphere heavy with the mephitic vapours of illogical thought and fallacious conclusion.

Why does he not strive to emancipate himself from his own racial prejudice? Why does he not seek to escape from the entanglement of popular superstitions and the prejudices of the man in the street? It is true that this is a democratic age, but Mr. Neame would do well to remember that intellectual independence is worth more than precious stones and fine linen. Where is all his philosophy? Can he not perceive the action and reaction between man and his environment? Can he not credit that elementary truth, the singleness and unity of human nature all the world over? And will he not believe that, given identical circumstances and a common humanity, men will act under the same impulses, with the same aims, to the same degree, and with

the same results? Had he studied his Miot or his Ruskin, his Shaw or his Carpenter, or even—we offer the suggestion in all humility—his New Testament, with diligence and care, ere ever he wrote this specious work, we are certain that he would sooner have cut off his right hand than have added still another weapon to the armoury of the powers of evil. At the very least, he would have dared to be silent.

As it is, Mr. Neame curdles the blood with dire and dreadful prognostications relevant to what has been currently termed the "Yellow Peril." But what of the "White Peril"? Is it any less minatory? Mr. Neame begs the whole question. His plea is, not that the white man should make a living, but that the Asiatic should not. But what does he mean by "making a living"? What does he understand by "life"? In what does its *summum bonum* exist—simplicity or complexity? A wise contentment or a fevered avidity? A generous use or a foolish accumulation? The control of desire or its augmentation? Restraint or indulgence? Mr. Neame cannot get to rock-bottom. He plays with shadows and loses sight of the substance. He treats of the evanescent and disregards the real and lasting.

But, unwittingly, he draws aside the veil concealing the root-principles involved. The West has devoured the East these many centuries past, to what end? What has been the ultimate gain to either? Is the West the rarer spirited or more harmoniously attuned by reason of its multifarious conquest? Has it added one jot or tittle of self-conquest to its omnivorous victories? And the East, how has it advantaged? Are plague and famine less prevalent? Are the conquered more self-respecting and more peaceably inclined towards each other? Is the sum of happiness or true knowledge increased in either case? To-day, we have a Europe so little attuned to the cardinal doctrines of Christianity that, on the one hand, its blood is hot with the lust of domination, whilst, on the other, its vital fluids are chilled at the awful prospect of red ruin, consequent upon overwhelming armaments (which it dare not reduce for lack of a clear conscience), and of the menace of the impending self-liberation of its aforesaid vassals. Truly, a moral ague!

Is this the net result of two thousand years of the practice of precepts voiced from a million pulpits by the official interpreters of the Prince of Peace? That were, indeed, a sorry satire upon the innate goodness of humanity, which we cannot for one moment credit. Nay, more, we aver that the only pleasing aspects of Western civilisation ensue from the mistrusted influence of the despised East—the birthplace of the very faith that exacts the utmost simplicity of its votaries—Christianity itself. In their varying methods, with their many subtle errors and diminished truths, the *teachings*

* "The Asiatic Banner," the Calcutta, 1907. By E. Neame, p. 64. (The "Penguin" London)

of Emerson, the Theosophical Society, modern Spiritualism, the Christian Science Church, and other similar variants of the New Thought—old as Time itself—are but facets of that splendid jewel of Religious Perception—recognising the final identification of the Created with the Creator, sworn foe of that materialistic apathy and grossness universal in the Western world—that finds its home in the East.

To-day, the West claims inspiration from what are fondly supposed to be the clarifying processes of Science, and regards blindly only the material aspects of that Science and its ephemeral "certainties." To-morrow, we venture to prophesy, the mystic forces of the East will have created faith anew, spiritualised the present materialistic working of a self-absorbed Science, annihilated moral apathy, broadened the bases of Life, brought together and unified presently antagonistic and mutually destructive forces, and realised and rendered of permanent avail the vast and living purpose for which men were created—not to be hailed as demi-gods to be worshipped by the crowd of fools and inanimates that alone are victims of self-delusion, but veritable gods, resplendent in the light that they shed around them from the Sun of Truth burning within each one of them, testifying to their brotherhood, that divinest of all human relationships, and to their sense of at-one-ment with all else.

In that day, men will know no differences of race or colour. All will be giants, strong to defend and protect the right; when self-help will wait upon self-sacrifice, and self-devotion will be the handmaiden of self-conquest. In that day, men will breathe the rarefied atmosphere of Love and Justice. The word, "competition" will warm hearts with its vital meaning—a "seeking together" for the Truth, not a "striving against" the self. Manifestation of that eternal and omnipotent force. And who knows but that, on that day, a regenerate and rightly-inspired Neame will have realised the beneficence of the great Power that has mercifully consigned to a well-merited oblivion this fatal fruit, turned ashes, of his ancient rashness and immaturity!

The King's Coloured Subjects

In his public speeches, Sir Henry McCallum has often shown a happy knack for uttering home truths in crisp language that compels attention, and makes people think. The public addresses delivered in connection with Empire Day have been devoted mainly to the theme of personal loyalty, as the duty of the King's subjects, of which not a single word was said. The Governor, in his speech at the Empire League celebration in the City, took a wider view

of the duties of citizenship. While emphasising the need for implanting in the mind of the young Briton a proper conception of the privileges and responsibilities of our race, his Excellency said:— "Anatomise yourselves to regard the coloured races around you as subjects of our great King Edward, equally with yourselves; avoid thinking of them as 'only a kafir,' or 'only a coolie.' The homily was addressed to children, but it is a word in season to many children of larger growth. The complex racial questions in Natal are sometimes treated in a way that suggests the existence of an impression that the kafir and the coolie have no legitimate natural rights, or that such rights can be trampled upon rough-shod. Our judicial system, and our administration, are inspired by the idea of justice to all races alike, and, as far as our governing authorities are concerned, this spirit could not be more scrupulously honoured than it is. Amongst irresponsible persons, however, there are occasional exhibitions of a different disposition. The Governor must have observed instances of this kind; else there was no point in his remarks. We are afraid that 'only a kafir' and 'only a coolie' represents the state of mind that must underlie some of the recent manifestations of public opinion.—*Natal Mercury.*

Indian Question in the House of Lords

Lord Ampthill says a Word for Indians

[London, May 29.—In the House of Lords, Lord Ampthill drew attention to the action of the Imperial Government with reference to the Transvaal Asiatic Registration Bill. He complained that the Government had not used its powers to impose conditions favourable to the British Indians, and asked if it was a condition of the guarantee of the Transvaal £5,000,000 loan that the Indian question should be satisfactorily settled.

Lord Elgin regretted the precipitancy with which the Bill had been passed, but it was not unreasonable that the Transvaal Government should desire to promptly deal with the illicit influx of aliens.

The Marquis of Lansdowne complained that the Bill was passed in indecent haste. The admission of a few additional Indians was a small evil compared with the overthrowing of the interests of the Asiatic population. He trusted that, after the favourable impression caused by Mr. Botha's visit, a modification of the Bill would be secured.—*Reuter.*

Lord Elgin and the Conference

Replying to an interrogation on the Indian question in the *Transvaal*, Lord Elgin, in the House of Lords, declared, says a *Reuter* special cable, that he

took every opportunity at the Colonial Conference to confer with the Premier on the Indian question. The interview with Mr. Botha was private, but the employment of Lascars upon ships was discussed by the whole conference. The Imperial Government declared that it could not consent in the employment of Lascars aboard steamers being prevented by colonial legislation.]

Indian Orphanage Entertainment

On Saturday last, the Indian orphan girls from the Sanatorium assembled together in St. Anthony's Hall, Victoria street, Durban, when about twenty of their number took part in a most enjoyable entertainment. This orphanage exists as the result of the patient efforts of a kindly-disposed lady, Miss De la Rue, who not only financially supports the school, but also assists in personal instruction. The affair was arranged in order to raise funds for these unfortunate children. There were present quite over 150 people who thoroughly enjoyed the evening's programme which consisted of songs, recitations and an operetta.

All the children presented a smart appearance and the whole programme was gone through without a hitch. The recitation "Baby's Letter," by a little child of about 5 years of age, needs special mention. This recitation was well rendered and deservedly applauded. The operetta "Madame Muddle Dream" reflects great credit upon the capabilities of the children and those responsible for their teaching. Throughout the whole programme a well regulated efficiency was sustained. It is to be hoped that similar performances will be more frequent and receive the encouragement they deserve. After the entertainment, Bishop Delalle, in his usual genial manner, expressed the appreciation of the audience and said that the evening's enjoyment had been thorough and complete.

INDIA MATCH. For Bombay from Durban, per S. S. *Sultan*, until 5 p.m. June 3. Per S. S. *Umashanti* until 4-30 p.m. June 9.

A CORRECTION. In the reply to Mr. Currier's letter to the *Times* by the Editor E. O., the phrase "That a truly superior civilisation can never succumb etc.," should read "can ever succumb, a really inferior one is an impossibility."

INDIAN FOOTBALL. The match at Clairmont on Empire Day, between the Young Natalians and Stella clubs, resulted in a victory of 4 goals to nil for Stella. Thanks were due to Mr. J. Mankie for the light refreshments.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન

પુરત: ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૧ લી જુન, ૧૯૦૭.

અંક ૨૨.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તા-તા. ૧ લી જુનથી તા. ૭

જુન સુધી, ૪૦ સં ૧૯૦૭.

હિંદુ-વૈશાખ ૨૬ પ થી, વૈશાખ ૧૬ ૧૨

સુધી, સંવત ૧૯૧૩.

મુસલમાનો-તા. ૧૬મી રબીઉલઆખરથી

૨૫ રબીઉલ આખર સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ક્રીસ્તા તારીખ	હિંદુ તીથી.	મુસલમા તારીખ	સંવત ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત
શની ..	૧	૫	૧૬	૬ ૪૪૫ ૩	
રવિ ...	૨	૭	૨૦	૬ ૪૪૫ ૩	
સોમ ..	૩	૮	૨૧	૬ ૪૫૫ ૨	
મંગળ ..	૪	૯	૨૨	૬ ૪૫૫ ૨	
બુધ ...	૫	૧૦	૨૩	૬ ૪૬૫ ૨	
શુક્ર ...	૬	૧૧	૨૪	૬ ૪૬૫ ૨	
શનિ ...	૭	૧૨	૨૫	૬ ૪૭૫ ૨	

અનુક્રમણિકા.

શુક્ર શુક્ર કરે	૨૭૬
અઠ પાકાંતુ ધનામ.	૨૮૦
હિંદુસ્તાનમાં ખજાનગાર...
હિંદુસ્તાનના રાજાના.	૨૮૧
જનરલ બેખાને ડિપુટીશન
સાકેય આફરિકા ખ્રીડીશ ઈંડિઅન
કમીટી	૨૮૧
!!! રમુજ રમ !!!
તેલ્લાનખરખનો ખજાનખ.	૨૮૩
લંડન.	૨૮૫
રડી.	૨૮૫
સનાતન ધર્મસભા...
ચાલુ વરતમાન
તાવાલ મેમલુ કમ્યુનીટી કંડ...	૨૮૬
એક હોલી સાદસ.
હિંદના સેવક.
હિંદુસ્તાનના ખજારો.	૨૯૦
૩૪૨ના તાર સમાચાર	૨૯૧
ખજાર ભાર.

અર્થ પત્રો.

જેલનાં જનાર.ઓ.	૨૯૭
જેલનાં જનારની જરૂર	૨૯૮
મોટા ઉપનાખાવી જરૂર
દરાનખાલના હોલીઓ પ્રત્યે હરક હરક
નવી લોકસભા.
લોક હોલી ૧૧લીની રિપતિ

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૧ લી જુન, ૧૯૦૭.

શુક્ર શુક્ર કરે ?

પગમાં ભરવા માંડારે,
હવે નવ વાર લગાડારે;
આજ ઉઠ્યું કાલ ઉઠ્યું,
સંજાએ નહિ દહાડા;
વિચાર કરતાં વિધેના મોટાં,
વચમાં આવે આડાં.
કુટુંબ માવા ક્યમ છોડાવે,
કુટુંબનું ક્યમ યાશે;
એમ ફરશે તે જનાની પુરે,
રણમાં શું પડી જશે.
વિચાર કરતાં ખાળો પડતાં,
જનર જાણે મારે;
ખચાન કરશે મજરાતાં તે,
પડી પડે થઈ ભારે;
આગે લાગને કુવો ખોદવો,
પરજમ સુદવા થાયું.
પાણી આવે પાળ બાંધવી,
તેમાં તે શું કાણ્યું.
સજ કરીને સડુ જણ સાથે,
રણમાં લડવા ચાલો;
જનકની સામે રહી ઉભા,
ધુરકાવીને ભાલો.

દરાનખાલનો નવો કાપદો હજુ ગાઠ
રહ્યો છે. કહેવન તો એવી છે કે ગાળ્યા
મેવ વરસે નહિ ને જસતો કુતરો કરડે
નહિ. છતાં નવો કાપદો તો જેમ માળે
છે તેમ વરસશે પણ ખરો એમાં શક
નથી. જનરલ બેખા આનશે કે તુરત
તે મેજેટમાં પડવાનો સંભવ છે. તેથી એ
કાપદાની સામે જે જેઝના કરાવણી લડત
ચામે છે તેના હજુ વધારે વિચાર કરીએ.
મથાગે મુકેલા કાળ્ય ઉપરથી જોઈશું
તો કવિ કહે છે કે સાદસ કરતાં વિચાર
કરના નકામે છે. અને જેઓ રણમાં
પડે છે તે કુટુંબનું કેમ થશે. વેપારનું
કેમ થશે એવો વિચાર કરતા નથી. હિંદી
પ્રજા એક કથર ઉપર એકીત રાખનાર
કે. તેમ જાણતી પાત્રી શોગલ ખાઈને
નવા કાપદાને વશ ન થવાનો હસ્ય કર્યો.

છે. તે હસ્ય કરતા પહેલાં વિચારો કરવા
એ યોગ્ય હતું. તે પ્રમાણે વિચારો કરેલા
પણ ખરા. હવે વિચાર કરવાનો વખત
નથી, પણ એ ધારણ છે તેને વળગી રહે
વાનો વખત આવ્યો છે. શેષ સાદી મુશી
સ્તાનમાં ફેલી ગયા છે કે જેટલો વિચાર
માણસ પોતાની રાજીનો કરે છે તેટલોજ
વિચાર જે રાજીના દેનારનો કરે તો જન
તમાં તેની જગ્યા ફિરસ્તાઓ કરતાં ઉચ્ચે
કરવું હોય એમાં શક નથી. તેમ આપણે
આ વેળા રાજીનો, કુટુંબનો કે વેપારનો
વિચાર કરવા કરતાં તે બધાને પાળનારા ને
વધારનારનો વિચાર કરી ધારણ કામ પાર
મુકવાનું છે. બધા છોડશે છતાં જે આવ
ણ બધાના અંતરમાં વસનારની ઉપર
ભરેસો રાખીને કામ લઈશું તો તે માલીક
કદી આપણને છોડનાર નથી.

આપણા રાજ્ય કરતાનો દાખલો આપણે
લઈએ. ત્યારે બોયર બેકાએ મહાન
ખરીડીશ પ્રગતી સાથે બાથ લીડી ત્યારે
મરદુમ ફૂગરે પોતાના કુટુંબનો કે પોતાની
દોલતનો વિચાર ન કર્યો. જનરલ જુબર્ડ
લડતાં મુઓ. જનરલ સ્મટસ તે જુમવા.
ડાકટર કાઉએ જે વરસ ૩૬ બોગવી,
તેની જોદાનખરખની મીઠકત પાચમાલ થઈ.
મી. ડી. વીલીયમ્સ જે દાલ ન્યાય ખાતાના
ઉપરી છે તેણે કેદ બોગવી. તેના પગમાં
ગોળીઓ ખાધી. જનરલ બેખા પોતે
આખર સુધી લડ્યો. બોયર એવરો પોતે
ધણાં દુઃખો સહન કરી શાંત રહી બેઠી,
અને તેના છોકરાઓ તથા ભરથાગને હાંમત
આપવી. ત્યારે તેઓ આજે પાછું પોતા
તું લઈને બેઠા છે.

છગરેજો પોતે શું કરતા આવ્યા છે તે
આપણે જાણીએ છીએ. જોન કેમ્પડન પાચ
માલ થયે ને લોકોનાં દુઃખ તોડ્યાં. લોર્ડ
કોલીન કેમ્પએલ થાક્યો પાક્યો બીનથી
આવેલો તેને હુકમ મળતાં તેવોજ તે ૧૮૫૮
ની સાલમાં વિદાય થયો. ઘડીતર આગમ
નહિ લીધો. લોર્ડ જ્યોર્જ હેમીલ્ટનના
આઠ અડીના સગા બોયર લડાઈ વેળા
હાજર થયેલા. મુખ્ય પ્રધાન મરદુમ
લોરડ સોલસખરીના દોકડે તે મેકેડિશમાં
ધેરાવ્યો. સોરડ રાજરદસના એકનો એક
દોકડે તે રણમાં પડ્યો. ને આજે તેઓ
સાહેબને મરદ બારમા નથી.

આ દાખલા જેના દરાનખાલની હોલી

કામને જે કરવાનું છે તે કંઈ નથી. રાજ્ય ની કામે થવાનું નથી. હથિયાર લઈ લડવાનું નથી. જેલમાં જઈ સજા ભગ હાવવાની અને પેવાનું વૃક્ષાન કરાવિત થોડું સહન કરવું. શું આદર્શ કરતાં આપણે કરશું? અમે તો ઉમેદ રાખી બેસ છીએ કે એથી વધારે કરતાં પણ હીંદી કામ નહિ કરે. કરવું માત્ર શુદ્ધ થી. તો પછી બીજા કામની કરવાપણું રહેતું નથી એમ બધાં શાસ્ત્રો શીખવે છે.

એક પાઉંડનું ઇનામ.

મથાનું અમે ઇનામનું રાખ્યું છે પણ ઇનામ તરફ યાચનાર થોડી નમર રાખવાની છે. આજકાલ હીંદીને મોસમ નવા કામવાની નથા જેવના દરાવતી છે. તેથી જે કંઈ હિંદી મુસલમાનમાં કે હિંદુસ્તાની (કરક કે હિંદી)માં જેવના દરાવને કેકા આપનારું સરસ કાવ્ય બનાવી મોકલશે તેને ઉપર મુજબ ઇનામ આપવામાં આવશે અને ઉમેદ છે કે જેઓને કાવ્યે ધડાવતો મહાવરો છે તેઓ આમાં હરિદાસ કરવા મુકશે નહિ. ઇનામ કરતાં આપર ને ખાતર કાવ્ય થી મોકલવાની જરૂર છે. તેની શરતો નીચે પ્રમાણે છે.

- (૧) ૨૦ લીટીથી વધારે ન હોવું જોઈએ.
- (૨) અંગ્રેજ સરળ હોવા જોઈએ.
- (૩) રાજ ગમે તે હોય છતાં વાચકોએ વીર રસને સારું વધારે પસંદ કરવા યોગ્ય છે.
- (૪) અક્ષર ચોખ્ખા, શાહીથી તથા કાચગીથી એકજ આનુષંગિક લખવા.
- (૫) કવિતાને છેડે લખનારનું નામ તથા ફેકલ્ટી આપવું.
- (૬) કાવ્યમાં કાવ્યના તમા પુરાના શુરાતનના મુસલમાનની તેમજ હિંદુ કાવ્યકાઓ રાંકવા. બીજા હશે તો પણ ચાલી શકશે.
- (૭) જેલ જવાના દરાવને વળગી રહેવાનાં જે મજબુત કારણો વખતો વખત આપણ મળ્યાં છે તેનો સમાવેશ કાવ્યમાં કરવો.
- (૮) આ કાવ્ય મોકામાં મોકું જુનની ૧૨મી તારીખ સવારે શ્રીત્રીકસ મળવું જોઈએ. અથવા અમારી નેહાનસપરગની ઓફીસ (મોકસ ૧૫૨૨ માં) ના. ૧૨મી જુને મળવું જોઈએ.

પરિણામ ના. ૨૨મીના અખામાં બધાર પડશે. અમને ઉમેદ છે કે જણા ઉમેદ વારો પ્રપત્ત કરશે.

નાતાલના પગ પ્રધાન મી. મુર આગતા અઠવાડીયામાં કરવાનું આવી પાડે છે.

હિંદુસ્તાનમાં બળભળાટ.

હુનીતમાં બધા ભાગમાં હાલ તરેલ તરેલના બળને બધા કરે છે. જો અમારો દેશ એમ કોઈવાણી સાંભળીએ છીએ. કાળના લોચા કહે છે 'કાળ' તે કાળપરીબાનને સારું છે. ચીનાઓએ હોગકોંગમાં ઘણા ગોરાઓને હતલ કર્યા છે. હયાલીઓ કહે છે કે 'અમારા હક અમોને મળવા જોઈએ'. ઈરાનમાં સ્વરાજ્ય સ્થપાયું છે. અફઘાનીસ્તાન જેરમાં આવ્યું છે. હવે રહ્યું હિંદુસ્તાન. ત્યાં પણ 'હિંદીને સારું હિંદુસ્તાન' એવો અવાજ ગર્જના કરી રહ્યો છે. તેમ કરવાને સારું ફેકાણે ફેકાણે હિંદુ મુસલમાન એકલા થાય એમ યોગના ચારે છે. પંડવમાં હિંદુ મુસલમાન એ નામનું પત્ર એક મુસલમાને હાલમાં છે તે કહે છે કે બંને કામ એકી થવી જોઈએ.

બીજી તરફથી ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યનો નાશ કરવાની હિતચાલ બ દેમાતરમ જેવાં પત્રો કરી રહ્યાં છે. પંડવમાં પત્ર ઉપર કામ ચાલવાથી ત્યાં હુલ્લક થયું. અને આગે વાન હિંદીઓએ તેમાં ભાગ લીધો. તેઓમાંથી થોડા પકડાયા. કેટલાક દેશ નીકાત થશે. કેટલાક જેલ જશે. કાલા લગપતરાય જેવા વિદ્વાન મુલરથ આમાં આવી ગયા છે. આવે સમયે આપણે કેમ વરતવું એ વિચાર સાધારણ રિતે થવો જોઈએ. આપણે કંઈ કરી શકતા નથી પણ સમજી માણસ પેલાના મનની કૃતીઓ કેવી રાખવી એ પણ તપાસે છે.

શું ઇંગ્લેન્ડ રાજ્ય હિંદમાંથી કાઢવું? ને કાઢવાનો વિચાર થાય તો કાલી શકાય? આ બંને સચાલોના જવાબ અમે એ આપી શકીએ છીએ કે તે રાજ્ય કાઢવાથી જેર કાયદો છે અને કાઢવા માગીએ તો કાલી શકાય એવી હિંદુસ્તાનની દશા નથી. અમે આ ઉપરથી એમ નથી સૂચવતા કે ઇંગ્લેન્ડ રાજ્ય ભારે છે ને તેથી હિંદુસ્તાન ને અલગજ લાગે થયા છે. અથવા તો હિંદુસ્તાન ભારે તો તે રાજ્ય નથી દુર કરી શકવું. પણ અમે માનીએ છીએ કે ઇંગ્લેન્ડને ગમે તેવી દાનતવી હિંદુસ્તાન માં દાખલ થયા હોય છતાં તેઓના પાસે થી આપણે ઘણું શીખવાનું છે. તે બહાદુર અને વિવેકી પ્રગ્ન છે. એકદરે પ્રમાણીક છે. સ્વાસ્થ્યે આંધળા પણ છે ની બહાદુરી આપણે મગરર થયા જેવું અને બહાદુરી ત્યાં જેવ ત્યાં કુર્યાન થાય છે. તે પ્રગ્ન જણરી છે અને તેનો મિત્ર શ્રી હિંદુસ્તાનને મિત્ર નથા. એકાએક અમારો મન મુસલમાને બહાર કાઢવાનો નથી.

ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યનો હિંદુસ્તાનમાં અસ્ત થાત એમ મુલકયા પાણું રહેતું નથી.

ત્યારે શું કાલા લગપતરાય જેવા નરને અપણે તરકોરી નાખવા? એ પણ ન બને. પંડવના લોચા અને બીજા કે જેમને અત્યારે હંગામ મથાવી રહ્યા છે તેને અમે મરતીર ગણીએ છીએ. તેઓ દેશ ના ભાલ છે. અને દેશને ખાતર દુખ વેરે છે. તેરે દરજે આપણા માનનો હક ધરાવે છે. તેઓ ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યને ખસેડવા માગે છે તેરે દરજે બુદ્ધ કરના જણાય છે. તેની સગ કાયદો કરશે તે તેઓએ બોગવવાનું ધારવું જણાય છે. આપણે કંઈ તેમને વળોડવા પણ છે નહિ. તેઓના દુઃખથી હીંદી પ્રગ્ન મુખી થશે. તેઓ સામે થાય છે તે ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યના દોષને લીધે. એ રાજ્ય વડે હિંદુસ્તાન કંગળ બનવું ગય છે. હિંદુસ્તાનમાં મરતીનું પણ તે રાજ્ય કેટલેક દરજે સખા કારણ છે. હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે વર વધારનાર ને છે. આપણે આટલી અધમ દશાએ પહોંચી આવવાના જેવી રિધાન બોગવીએ છીએ તેનું કારણ પણ એ રાજ્ય છે. આ દોષથી દરંચી જઈ કેટલાક હિંદી આમેશાન આપી ઇંગ્લેન્ડ કામને દોષ આપે છે. તેઓના બળથી આ દોષ કેટલેક દરજે જવાનો સંભવ છે. વળી તેઓ આપણા હિંદી ભાઈ હોવાથી આપણે તેઓની તરફ જરા એ ખરાબ તાગણી રાખવાની નથી રહી. પમ તેઓના ધુરને ધન્યવાદ આપવાનો છે.

ખરું જોતાં દોષ આપણો છે. આપણે દોષ દુર કરીએ તો ઇંગ્લેન્ડ રાજ્ય ને અત્યારે દુખ દુખ થઈ રહ્યું છે તે મુખ દુખ થાય તેમ છે. પશ્ચિમની કેળવણી અને પશ્ચિમના પ્રસંગે બીના પ્રગ્નકાવ જુરસો આવે તેમ નથી. તે જુરસો આવે તો ઇંગ્લેન્ડને લગા વિના આપણને જેલના હકો આપે એમ છે. અને આપણે તેઓ ને દુર થવાનું કહીએ તો દુર થાય તેમ છે. ઇંગ્લેન્ડ કામોનીની આવી બાતની રિધાન છે. તેનું કારણ એ નથી કે તેઓ ગોરા વર્ણના છે. પણ તેઓ બહાદુર છે. ને તેમને જેલના હક ન મળે તો તેઓ રીસાઈ ગય એવી રિધાનમાં છે. તેથી તેઓ એક કંઈ બનાવ જણાય છે.

હું કામાં આપણે ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યની સાથે વેર નથી. તેઓ દુર કરી રહ્યા છે તેઓ ની બહાદુરી આપણે મગરર થયા જેવું આપણે જતાવીએ અને ઇંગ્લેન્ડ રાજ્ય તેઓ એક કંઈ બનાવ જણાય છે.

કે આપણે કોસોનીના જેટલા કુશિમાર, અને જુરસાવાળા દંધ જે હતા તેને એ છે તે આપણે માગીએ અને લઈએ. અને તેની સાથે હંમેશા રાજ્યની ખુબીઓ જાણી તે શીખીએ અને વધારે કુશળ થઈએ.

હિંદુસ્તાનના રાજ્યો.

મરહુમ ના. અમીર અબદુલ રહમાન લખી ગયા છે કે “ મારી મુલાકાતમાં મેં એક દિલ્લીની બહેનની વસ્તુ લેઈ તેની અસર મારા મન ઉપર ખુબ થઈ. મરીયા દીદી રાજ્યોનો લીલાસ ઓરતો ના જેવો હતો. તેઓ લીલાની ટાંકણી વાળમાં ખેસતા હતા. કાનમાં કડક, હાથમાં પોચી, મળે સાંજી અને બીજી વસ્તુઓ જે ઓરતો પહેરે છે તે પહેરતા હતા. તેઓની ઇતરના પટાઓ ઉપર રતો હતાં અને ઇંગ્લેન્ડની નાડીમાં લોલક હતાં જે લગભગ પગ સુધી પહોંચતાં હતાં. તેઓ અજાન દશામાં, આજસમાં, અને મોજશાખમાં મુલતાન હતા. કુનીયા માં હું ચાલે છે અથવા હું છે તેનું તેઓને જ્ઞાન નથી. તેઓને વખત દર ને અડીલુ પીવામાં જાય છે. તેઓ એમ માને છે કે જો તેઓ પગ ચાલે તો તેઓ ના હુકામાં ખામી આવે. ”

આ ચીતાર ધણે જાગે આબેહુલ છે. હાલ કેટલાક દીદના રાજ્યો આ પ્રમાણે નથી કરતા એમ પણ કહી શકાય છે. જતાં ક્યા રાજ્યો તે પ્રમાણે નથી કરતા એ સવાલ અમે અત્યારે ઉઠાવતા નથી. હકિકત એ છે કે આવી રીતિ એ આપણી કંગાળ દશાનું એક સંજ્ઞા કારણ છે.

વળી એવી અધમ દશા માત્ર રાજ્યોજ બોધે છે એમ નથી. પ્રજામાં પણ તે પ્રમાણે બહુ જોવામાં આવે છે. અને મુખ્યત્વે કરીને અમારી દીકા દીકા દીદી ને લાય પડે છે. મોઢા માણસો કહેવાય છે તેનાં અને તેઓનાં છોકરાઓનાં લક્ષણ ધણે જાગે મરહુમ અમીરના ચિતાર પ્રમાણે જોવામાં આવે છે. મોજશાખ, પરીણાં, રશમિ અથવા સોનેરી કપડાં એ સાધારણ રીતિ આપણે જોઈએ છીએ. જેઓ સુધરેલા કહેવાય છે તેઓ ને પરીણાં વિશેષ ન પહેરે તો બીજી રીતે પોતાનો શોખ પુરો પાડે છે. આમાં દોષ કાઢી દેવા જેકું રહેતું નથી. ધણા કાળથી જે રીત ચાલતી આવે છે તે અપાઘ બંધ દૂર થતી નથી.

પણ આપણે કઈએ આકરિકમાં બસ

નાર લીદીએ સાર એવો લેવાનો છે કે આપણે મોઢા નાના બધા તેવા દોષથી મુક્ત થઈએ. આપણા દેશની અને આપણી રીતિ એવી અગ્રેય છે કે આપણે હાલ તો સદાય સોમી છીએ. ત્યાં હવેનો માણસો દર હકને બુદ્ધિ કે મરહીએ મરે છે ત્યાં આપણે એ એસ આરામ બોગની રાજ્યો? અમે એકસ માનીએ છીએ કે દરેક દીદી પુરે પોતાનું મન બગવું કરવાની જરૂર છે; પોતાના પેલા વચેરેમાં જવાહીર, -રેશમ, કે સોનેરી વચેરેનો દોષ નહિ આવે એ જોઈએ.

ઇંગ્લેન્ડનો રાજ.

ઉપરના લખાણને મજબુત રોકા આપ નાર અમારો આ વેળાનો લંડનનો પત્ર છે. શહેનશાહ એડવર્ડનો પાત્ર આજે ૧૩ વરસનો છે. તેને આજથી સખત તાલીમ આપવામાં આવે છે. બીજા છોકરાઓની સાથે તેને શીખવાનું રહ્યું છે ને જે સારો ખેરાક બીજા નિશાળીવાને મળશે તેજ આ મુવરાજને મળશે. જેના રાજ આ પ્રમાણે કરે છે તે દેશની પ્રજા પણ તેવીજ છે. અને તે પ્રજા સુખી હોય તેમાં શી નવાઈ? તેઓની અદેખ નથી કરવાની, પણ તેઓના જેવા આપણે થવાનું છે. કોઈએ વિચાર એવો નથી કરવાનો કે તેઓ પણ મોજશોખ તો કરે છે. આ વિચાર અજાણ બતાવનારો છે. તેઓ પોતાનું કામ કર્યા પછી મોજશોખ કરે છે અને તે મોજશોખ તેઓને જાજે છે. જતાં તેઓના મોજ શોખથી દોષની આપણે નકલ કરવાની નથી. આપણે હંસની જેમ જે સારું છે તે તારવી લેવાનું છે.

વોલ્ફરોથને ડેપુટેશન.

નામદાર લોરડ મીન્ટોએ એક ખાનગી ડેપુટેશનની મુલાકાત લીધી છે. તેના મેમ્બર મહારાજ દરજ્જામાં, નવાજ સૈયદ અમીર કુસેન, મી. નરેન્દ્રનાથસેન, મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, મી. એ. ચોધરી, મી. એ. રસુલ તથા મી. રમચંદ્રકુદા હતા. ડેપુટેશન સાથે થાત ખંગાડના ભાગવાની તથા રામીલામાં થએલ બંડ વિગેરેની થએલ અને લોરડ મીન્ટોએ બધી હકીકત બહુ ખ્યાન દબને સાંજી હતી.

તાતાજના પ્રધાન વિચારવતથી પાછા ફરે ત્યારે તેમને માનપત્ર આપવાનું કરવાનું કોઈપણને રાજ કર્યું છે.

જનરલ બોથાને ડેપુટેશન.

(મી. રીચે મોડેસો રીપોર્ટ)

સર રેમંડ વેસ્ટ બોથા કે મને હાંદી જામનો બહુ લાંબો અનુભવ છે. તેઓ ની કિંમત અને તેઓના મુલો હું પારખી શકું છું. જે શબ્દો બોલે એ પ દીદી કલા છે તેને હું રોકા આપું છું. હું હિંદુસ્તાનમાં ધણો વખત રહ્યો છું તેથી મને લાગણી બહુ થઈ આવે છે. આ વાત નાની સુતી નથી. આ વાત એવી છે કે જેને વિશે આપે અને નવી પારખમેટે માત્ર દરસવાલનો નહિ, પણ (કેટલુંક નુકસાન સહન કરવું પડે તો તે બોગનીને) આખા બ્રીટીશ રાજ્યનો વિચાર કરવાનો છે. આ મહાન રાજ્ય ના જુદા જુદા ભાગો વચ્ચેનો સંબંધ તે જીવનો સંબંધ છે. એટલે આખા ભાગ ને મળ કર્યા વિના તે રાજ્યના એક ભાગને આપણે છલ કરી શકતા નથી. આમાં બ્રીટીશ પ્રજાના પ્રમાણીકણાનો સવાલ ઉઠે છે એટલુંજ નથી પણ બ્રીટીશ રાજ્યની સહી સલામતીનો સવાલ ઉઠે છે. અમે ડેપુટેશનના મેમ્બરો દરં સવાલના માણસો પાસેથી માગીએ છીએ કે દીદી પ્રજા નખગી છે. તેથી ખસુસ તેની ઉપર માયા ને લાગણી જતાવી તેઓ સામેલ હરી આપે કે તેઓ આ મહાન રાજ્યના મેમ્બર થવાને લાયક છે. દરંસવાલના દિદી જે માગે છે તે બહુજ થેડું છે. તેઓ માણસ જાતને જે હકો હોવા જોઈએ તેટલાજ હકો માગે છે. તેઓના કરવેમાં તેઓએ બતાવ્યું છે કે રાજ્યપ્રકરણી સત્તાનો તેઓ ને લોભ નથી. તેઓ જે હક માગે છે તે હકો કાળના ધણા પહેલાં પણ માણસ જાત બોગની હતી. દરેક માણસને જીવકાને, માણેકીનો, પ્રજા પેદા કરવાનો, શારીર સ્વતંત્રતાનો અને કરવા નો હક છે. બાવા હકો તે જોમ માગે છે અને તે એવી રીતે કે આખી કેમનું તેથી હિત સમાય. રાષ્ટ્રકારો આપણ ને શીખવે છે કે જે પ્રજા આટલા હકો પોતાની કે પારખી જાતના માણસોને નથી આપતી તે પ્રજા સુધરેલી નહિ ગણાય. તેથી અમે આ ગરીબડા દીદી કે જે એકજ રાજ્યના મેમ્બર છે તેને સારું આ હકો માગીએ છીએ. તેઓ ની નખખાજ એ વળી તેઓના હકને જોર આપે છે.

અમારી મામજી નાખી રવાનાં નહીં આવે એવી મને વચ્ચે છે. હાંદી રાજ

ખતાવ્યું છે કે તમે જે કરવા માગો છો તે કેવી સહેલથી થઈ શકે તેમ છે. હું જાતી અનુભવથી કહી શકું છું કે તમે હિંદી કેમના મુખીઓની ઉપર ઇત્ત આર રાખી તેઓની મારફતે કામ હેશે તો તેઓ તમને મદદ કરશે ને કોઈ પણ માણસને દરકત ન થાય તેવી રીતે વર તરી. દરોસવાજના હિંદીએ જે સુચના કરી છે તેનો તમે ગંભીરપણે અને ઉદાર દિલથી વિચાર કરો એમ હું માગું છું, અને ઉમેરે શબ્દો છે તેઓની અનિ નમ્રતા આજની મામૂલી તમે કલુષ રાખશો.

આવશે અડપાડીએ સાર મંચરજના ભાષણનો આર આપશું.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિન્ટિંગ ઇન્ડિઅન કમીટી

મી. રીચનો સંપ્રતિક દાખલ.

તા. ૩ જુનના દાખલમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

હું શનિવારે આખી સવાર સર મંચે રજીની સાથે હતો. અને જનરલ બોચા ને ડેપુટીશન મળવાનું હતું તેની નેચારી કરતો હતો. સર મંચેરજએ સુચના કરી કે મી. મોરલી આગળ જનાર ડેપુટીશને એક દાખલ લખવા. તે પ્રમાણે દાખલ પણ લખેલો. જનરલ બોચાની સાથેની મુલાકાત તેમની મરજીથી ખાનગી રાખવામાં આવી હતી. જનરલ બોચાની સાથે મી. કન નયા સર રીચને મોલોમન પણ હતા. મજબૂત ડેપુટીશન હતું તેથી તેના મન ઉપર કંઈક અસર તો થયેલી હોવી જોઈએ. પણ કંઈ સાર ન બાટયા એ તો આપણે હંમે જાણી ચુક્યા છીએ. મી. મોરલીની પાસે જે ડેપુટીશન ગયું તેણે પણ સારી અસર કરી. મી. મોરલીએ પોતાથી ખનતી મહેનત કંવા વચન આપ્યું.

મીટીંગના એકાદ-બાણી ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅનની નકલો મે અધી જાઓએ માકલી છે. 'એનજીલ ઓવરસીઝ' તથા 'આઉટલુક'માં મે લખાણો કર્યા છે. ત્યાંની દશાનો વિચાર કરું છું ત્યારે મારું અંતઃ કરણ બેઠાય છે. પણ આપણે આ ઘા ઉઘા રહી હિંમતથી ઝીલવાનો છે.

સર વીલીયમ એવન્સ ગોરડને તથા સર ચારલસ શુવાને સવારો પુછ્યા છે તેની અંતે તેના જવાબોની નકલ મોકલું છું.

નાતાલનો વેપારી કાયદો. આમની સભામાં સર ચારલસ શુવાને પુછ્યું કે હારડીંગમાં ઇરમાઇલ સાથે મદ મદ, મારીસજરમાં દી. મરમદ ગાકિય, શાહજીવીન, એમ. કે. પીમે વિજેરેની લાઇસેન્સ બંધ થવાના મી. ચર્ચીકને ખબર છે કે નહિ, અને ખબર હોય તો નાતાલ સરકારને તે ખબત લખાણ કરવામાં આવ્યું છે કે નહિ. મી. ચર્ચીકે જવાબ આપ્યો. હજુ કંઈ સત્તાવાર ખબર મળ્યા નથી, પણ મેં તે ખબત જાણમાં ખબર લેવા છે. તે રીતે તપાસ કરીશ.

વરીડીડારપ સ્ટેડ. સર વીલીયમ એવન્સ ગોરડનેના સવા લના જવાબમાં મી. ચર્ચીક બોચા કે વરીડીડારપમાં હિંદીના હક ખબત હજુ લખાણ સાથે છે. જે હિંમત હિંદી કામ રાખે છે તેથી હું વાકેફ છું.

!!! રમુજ રંગ !!!

અમ્યો રંગ ને આજ્યો કમંગ. જ્યાં જોઈએ ત્યાં ધકધક ને ફાફક, જેક મહે લગીજ યાતાં એર તકક હો રદયા હે. કલાર્કટાપ્સથી તો સ્ટારમાં સ્પેશીઅલ તાર પણ આવ્યો છે. ઓપિનિઅન પણ જુરસા થી, પ્રિન્ટિંગ થી અને સોમનથી ભરપુર છે. પણ આપુ! આ રસિક જરા સમજવામાં મુશ્કેલ. આજ સુધી તો જેલના સેગન નાં મથળાં હતાં તેને બદલે હવે તો પ્રિન્ટિંગ જેલો શબ્દ જણાયો. એટલે પ્રિન્ટિંગનો અર્થ સોગન કરતાં બારી હશે? ના તો મેલા માણસની નિશાન હશે. લાગે છે તો તેમજ. પ્રિન્ટિંગ શબ્દ, ગોઠા, વજનકાર, ઝીંપલાવનાર, ને હાનરોને દોર વનાર એવાંજ નામ આપણ છે. બલે— ગાયુ—મહે! ફરો કાઠ માઠ ને ઉભવો દિદમત. હિંમતની કીમત નથી.

નવુ—જાલ—નવુ! ન શુભીએ તેદ હુ ઓછું હો! ડોઝાપત ખબર આપે છે કે બેયર પોરની હીસ્ટરીનું પ્રથમ વેલ્યુમ બદલ પાડતાં આથી, અમથા. નાડયા રૂ.૧૦૦૦ પાડેના ખરસ ઘડોડો છે. અસ એટલેજ! વળી મી. હારડેને એવી પણ સુચના કરી છે કે ગમે તે ખબતે આ વરસમાં બારીનું કામ પુરું કરવું. એટલે કે જો બીન હરેક કોલ્યુમ પાઠ્ય કાંતો ખરસ માથ તો તાપેલા પડલા તીકળવાનાં હોઈ—કાકા ને મારમારી.

પણ આપુ! શેયો છો શું કામ? વળી વખરનાં દોર મુનાં! કોને પતી! હોતી હે ચલતી હે. સરકારને ત્યાં ક્યાં ખોટ છે? ખોટ પડે તો હથિયાર તકવાર છે. શું વ્યા? આવક વેરો. મહેસુલવેરો ને જકાત. પણ બુલ્યો! થપા ખાધી! ખરસ ન તીકળશે તો સંમહરધાનમાં મુક વા તો કામ લાગશેજ? કેમ ઉગાય દીક છે ને!

અરે આપુ! એટલામાં શું અવનયમ થયો છો! એવા તો કંઈ કેલા ખરસ હોતા હે એર ચલતા હે. ન જાણતા હો તો જુઓ! બીજો ખરસ, આપણા ઘર જમાઇનો! લંધામાં આપને તાગઃ ધીના, શાહુકારપર શીરજેરી, ગરીબને હકાકી, ને એવામાં બોનબેગે કાઢ દરશન અરથે ગયું તો ટેરો, કલઆના, પરસુઆના, ના જવાબ. મહત્વનું આપું ને મસીદે સપું! એ કાણ? પેથો આપણો એશી આરીક રજીસેશન સ્ટાફ! દર વર્સે ૪૦૦૦ પાર્કડની ધુળખાણીને તા પાણી કરે છે. અફસોસ—અફસોસ!! કાઠ એવું ન જાગે કે ઉપલા સ્ટાફને જમાસાં ખવાડે ને પ્રિટરીઆના બખરનાં કોલાં ખાતા કરે! મળશે, અપુ મળશે! શીકર ન કરો. પણ ધ્યાનમાં રાખજો! આપ સમાન બળ નહિ. સપે બળ ને બળે તક કે હક

જરા ધ્યાન દીજો! વખતની ખતી હારી શુભીએ! બાઇની સાથે ખેન. દરા નસવાલ તો ચકડાળે ચડેલું છે. ને વળી લેડીરમીથ વધ્યું. સંભળાય છેકે હિંદી લાઇ સેન્સપર પુજો સુકાળે, ને અપીલમાં પેટલાં બાંધેતો જવાબ મળ્યો. ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન સલાહ આપે છે કે સ્ટોર બંધ ન કરવો. લાઇસેન્સ વગર વેપાર ધીકાયવો. બલે પકડે; તેની દરકાર ન કરવી. ચાંડો ચોટે તો તેને ભરવાનાં આંખ મીંચામણું કરવાં. બલે સરકાર સ્ટોર લીકાઈ કરે, ને બમજા ભકતોને મોજખાની મળે. વાહ! વાહ!! શીખા મણ તો ચાલીસ શેરની. બધું શુભાં ને પછી સહુ—સાંઈ બને! વાત તો ખરી પણ એવા નર છે ક્યાં? જવારે હીંકમાં એવા પુત્રોનો જન્મ થશે ત્યારેજ શુકરવાર વળશે. જરા જુઓ—જરા તપાસો—જરા શીખો!!

કોમ વા હોમ. રાતર સામે ચકને, જુઓ કિંદુકમાન, ખન છે ભાભાને! યાકોમ યાકોમ.

આ લાજા ક્ય તે તમે ન બજાતા હો તે સંસિક્ષણને લખી પુછાવો.

માપુ! પીરજ સખો. હવે હવે ન કરો. રજુ કરવાની શરૂઆત થઈ છે. થાકા ને કમીના સગલ જવાબ થાય છે. જેને મારે એપિનિઅરે સ્ટાનડરડન ને સાબરસી આવી છે. પણ આ સંસિક્ષણ તરફથી કાં ન મળ્યું તેને મારે સ્ટાનડર ટા મુજબનું હશે! મુજબનું કારણ નથી. જગત વિવાદમાં ને સંવદને બદલે કવિ. લખવાની બાબમાં આ સંસિક્ષણ મુશ્કાળ હતા. બહે—માપુ—બહે! કોને દશે ને આદરેલું કામ પુરું કરો. ને વાંદ મ.આ. આનદે—

વેલડન સ્ટાનડરડન વેલડન.
ધન્ય છે તારી છાતીને;
રજુ રગોડ જેલ પ્રયોડ,
ખજખજાએ આખા આવીને;
થન થન થન નાચોને,
ઉમરો દિદુરખન,
મન મન મન માળેને
જુલાએ મોરા (નું) બાન.
વેલડન સ્ટાનડરડન.
વેલડન વેલડન વેલડનાનડનાન!

હી. સંસિક્ષ.

[પ્રતિજ્ઞા તથા સોમનમાં કચો ફરક નથી. અને આ નવો કાયદો નાના મોટા બચાને સરખાવે બનાવે છે ત્યાં મોટા થવા ફોજુ નથી! માણમાં માન કયામ મળતાં દશે ખર્ચે? દરસિવાલમાં માન માવ જેલ ની જાવનું છે ને તે રિતના આંદતુ કાવ્ય બનાવવા સંસિક્ષણને સચવીએ છીએ.—મ. ઇ. આ.]

સ્પ્રીંગફીલ્ડ મલેશઆ ફીવર કમીટી

ના પ્રમુખ પ્ર. નાનજી જાણે છે કે આ કમીટીનું કામ કરવા મો. દીવાન અને પોને હમેશાં જાય છે પરંતુ તેઓ દરેકમને મારે વખતે બચાવી શકે નહીં. મારે કમીટીનું ખીન મેળવે કાંઈ કાંઈ વખત ત્યાં જવા તકવાર થાય. તેમજ હવાના ફૂડનો બંદોબસ્ત થય તોજ તે કામ વધુ વખત ટકી શકશે. આ બાબત વેળાસર બંદોબસ્ત નહિ થાય તો તે દવાખાનું બંધ કરવા જરૂર પડશે.

તા. ૨૨વી ને સપ્તીમાં પાસ ફેક્સ નહિ બાંધે જે-ય તેવા કારણને પડાએથી સમ્મ કરવામાં આવશે.

ખબરપત્ર

જોહાનસ્-મર્મ. ૮.૭.૧૦

(અમર ખાસ પ્રતિનીધિ તરફથી.)

નવો કાયદો

વિશેષ સવાલો

હવે આ કાયદા વિશે સવાલો મળ્યા આવે છે. તે જેમ મહત્ત્વ ધરાવે છે અને એ પ્રમાણે જે કાંઈ કાયદા આપે તેના ખુલાશો આ પત્રમાં કરવામાં આવશે.

કય રજીસ્ટરવાળાએ શું કરવું?

એક હીદીએ ગેઝેટની નોટીસ પ્રમાણે પરમીટ ઓફીસમાં રજીસ્ટરના આધાર ઉપરથી અરજ કરી છે તે બાબત મી. મહમદ દાવજ પટેલ વોકરરદુરમથી ત્રીયે પ્રમાણે પુછે છે: (૧) ગેઝેટમાં પડ્યા માં આવે છે કે અરજ પરમીટ ઓફીસ સ્વીકારશે. (૨) જો એમ થાય તો ચોથા દરજ્જાને અડચણ આવે છે મારે આ માણસે અરજ બેચી વેવી કે કેમ? (૩) કદાચ બેચી લેવાય તો તેને પોલીસ પકડશે કે કેમ? (૪) હીદી પકડાય અને માહિતેદ બદલ જવાના લુકન કરે તો તેણે શું કરવું? (૫) ઉપર પ્રમાણે ને માણસ વરતે અને ફેસ ઉગા થાય તો પચાવ કરવા મી. ગાંધી આવે કે કેમ?

અ સવાલોના જવાબ એ છે કે એ માણસે અને બેચી સ્વીકારના બધા માણસે જ્યાં સુધી નવો કાયદો ગેઝેટમાં નથી પડ્યો ત્યાં સુધી અરજ બેચી લેવા ની જરૂર નથી. તે અરજ વિશે આગળ કામ ચલાવવાની જરૂર પણ નથી. નવો કાયદો ગેઝેટમાં પડે કે તરત અરજ બેચી લેવી પડશે કદાચ માહિતેદની પાસે એ બાબત કામ ચાલશે અને તે માણસ તથા એવા ને માણસો રજીસ્ટરના ખર્ચ દફતાર હશે તેઓને બચાવ મી. ગાંધી કરશે. એ બચાવ હવે જાતનો તે આગળ ખબરપત્રમાં જોવું. પરમીટ ઓફીસના એપેક્ટર એનો અરથ એમ છે કે હવે તે ઓફીસની સાથે કંઈપણ વહે વાર કરવાનો નથી. દરસિવાલમાં રહે તારા જે માણસોનાં કામ હાલ તે ઓફીસમાં આવે છે તે બેચી લેવાની જરૂર નથી. તે પત્રમાં કાયદો ગેઝેટમાં પડ્યા પછી તરત બચાવનું છે.

મો. ગાંધી પહેલા જેલમાં જાય તો કેમ?

એક લખનાર પુછે છે કે મી. ગાંધીને પહેલાં જેલમાં મોકલી દેવ તો પછી બચાવ કરવાનું કેમ? આ સવાલ હીદી થયો છે. પણ મી. ગાંધી હું બચાવ કરવાના છે તે સમજવાનું છે. બચાવ માં માત્ર એજ કહેવાનું રજુ છે કે તેની સત્તાથી લેકેએ જેલ જવાના મોકલ (ફ્યાર હો) છે. તેથી પેલેલી જેલ તેને (મી. ગાંધીને) હોવી જોઈએ. ને આવો બચાવ કરવાની જરૂર નહીં પડે તો પછી તે બચાવ જેલમાં જવાનું થાય તો તે બચાવ તો થઈ ચુકેલો ગણાય. મી. ગાંધીની હાજરીનો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેથી તહોમતદારને પીરજ રહે. જે કામને તથા મી. ગાંધીને સારે બાબે તેનેજ પહેલી જેલ મળે તો પછી લોકાને બીવા જેલું તો રહેતુંજ નથી. વળી જેલમાં બેસા પણ મી. ગાંધી બચાવ કરી શકે છે. તે એ કે સર્વ હીદીને દિમત આપે એવી ખુદાને બંદગી કરી શકશે. આ સમયે મારે એટલું પણ કહેવું જોઈએ કે જેલનો કનાવ તે સર્વ હીદી કણુલ કરે છે તેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે નવો કાયદો તે નામોસી ભરેલો છે. એટલે ઉપરે તો દરેક હીદીએ કાંઈ નાખવાનો છે.

બેચાં છાકરાનું ભરણું કરવાના

પદ્ધતિ કયાં છે?

આ સવાલ પુછનાર બતાવે છે કે એસોસીએશન પાસે તો થેડાજ પાકા છે તો પછી ભરણું પોવાલુ કયાંથી થશે? હવે કાયદો ગેઝેટમાં પડ્યો નથી. જેવો તે ગેઝેટમાં પડશે કે તુરંત આગેવાનો ગામે ગામ જઈ સમજાવી આપશે તેમજ ઉંચરાણું કરશે વળી છરટ લાડનથી તથા નાતાવથી તેવી મદદ આપવાનું આગેવાનો લખી ચુક્યા છે. તેમજ એવો બંદોબસ્ત થયો છે કે મી. ગાંધી જેલમાં જશે તો મી. પોત્તાક જે હિંમત આપીનેખતના એડીટર છે તે જગે તમો જઈ કંપરાણું કરશે અને લોકા પીરજ તથા સમજાવી આપશે. ફેટલાક ગોરાએએ મદદ કરવા જણાવ્યું છે.

જરમીસ્ટન લોકેશન.

જરમીસ્ટન લોકેશનમાં હીદી મારે કાંઈ રેના જંગા પાસ કાઢવામાં આવતા હતા તે વિષે સ્થાનિક સરકારને બોટીસ હીદી બાન એસોસીએશને મળાણ કરવું. હવે તેણે જણાવ આપ્યો છે કે હવે તેવ

પાસે કાઢવામાં નહીં આવે; એટલે મેકે શનમાં રહેનારાઓ એ પાસને મટીને નમુના દાખલ રાખવા હોય તે રાખી શકે છે. બીજી વખતે તેમ યાવ તો તે નહીં લેવાની અને ચોખ્ખી ના પાડવાની ફરજ છે.

માદનવાગાઓની હડતાળ.

આપણે પરમીટ ઓરીસ બોર્ડર કંટ્રોલ અને જોશમાં જવાની યાત્રા કરી રહ્યા છીએ. માદનના જોરા કમદારો પોતાને વધારે પગાર મળે તેવા કારણોને હડતાલ પાત્રી રહ્યા છે. તેને પરિણામે લગભગ કસ માદનનું કામ અટક્યું છે. સહુ કોઈ સમજે છે કે આ કામદારો હમેશનો પગાર હમેશાં ખાણ જનારા છે. તેમાંના કેટલાક પરણેલા છે. પોતાની શેઠનો તેમજ પોતાના ગાળખચ્યાઓનો વિચાર નહીં કરતાં પોતાના હકને સારું ચાલતી કમાઈ હોડી બહાર નીકળી પડ્યા છે. તેઓના માન બાંગની તો આમાં ખાત પણ નથી. છતાં પોતે જોને હક સમજે છે તેને સારું તેઓએ સત્તાવાળા ઝોની સામે અને ટ્રેડઅધિપતિ ખાણેના ધણીની સામે કપર કરી છે. તેઓની માનણી વાગ્યી છે કે નહીં એ વિચાર આપણે હાલ નથી કરવાનો. પણ તેઓ ના જીરસાની અને તેઓની મરદાઈની નકલ આ અવસરે આપણે કરવાની છે. ઇસરહાનથી હિંમત અને કીંબરહીની ગેરસમજ.

છટકડાનના હાંદીઓ તરફથી એસો સીએશનના પ્રમુખ ઉપર દિવસોછનો કાગળ આવ્યો છે કે, અને મી. એ. છ. ઇસમાઈલ જણાવે છે કે બધા હાંદી કાયદાનો અનાદાર કરી જેલમાં જવાનું ચોક્કસ કરશે. ત્યાંથી મદદ આપવાનું પણ લખે છે. બીજી બાજુથી કીમખર લીધી દિવસોછ બતાવવાનો તાર છે પણ તેમાં જણાવે છે કે હાંદી કામે જેલ જવાનું પગલું બરતાં વિચારવાનું છે. આ કીમખરહીની ગેરસમજ છે. હાંદી કામ ખુકાને માનવારી હોઈ હવે તેને અનાદાર નાં કરી શકતી. વળી પુખ્ત વિચાર સપ્ટેમ્બર માસમાં કર્યા બાદજ જેલનો દરખા કર્યો છે. એટલે દરેક હાંદીને જાણમ છે કે અમને ટ્રેડસવાલ વાળાને પુતું ઉત્તેજન આપે અને ખરી કસોટીને વખતે અમને હિંમત રહે એવા ખુદાની પાસે બંદગી કરે.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકામાં હિંદી.

હાલનાં વિચારવાનો ખબરખાત તાર મી. જણાવે છે કે જરમન કોલોનીયલ

સોસાયટીની મીટીંગ જરમનીમાં થયેલી જેમાં કેટલાક મેંબરોએ જણાવ્યું કે હાંદી વેપારી તાના મુરોપીઅન વેપારીને જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકામાં ધક્કા પહોંચાડે છે તેઓ કાફરાને પુતે છે. બંડ કરાવવામાં તેઓની ઉદ્દેશ્યી હતી. તેથી તેઓને સારું દક્ષિણ આફ્રીકામાં કાપડા વડ્યા હતા તેવા ઘણા વેંબરો. એ સોસાયટીની કમીટીએ એવો રીપોર્ટ કર્યો છે કે જો કે હાંદી વેપારીની સામે કેટલાંક તહોમતો લાગી શકાય છે તોપણ એકંદરે જોતાં તેઓની હાજરીથી ફાયદો થયો હતો. તેઓને કાઢી મુકવાનો કાયદો કાંચથી ઇચ્છાંડની સાથે વડવેક થવાનો સંભવ છે. બીજા કેટલાક મેમ્બરો જેઓ કોલોનીની હાલથી વાંકે હતા તેઓએ હાંદી વેપારીનો અચાત કર્યો.

જુડી સાક્ષીને સાફ સળ.

સર વીલીયમ સ્મીથની પાસે પુનસામી કરીને એક ધાળી ઉપર જુડી સાક્ષીને સાફ કામ ચાલ્યું હતું. તેણે બીજા હાંદીઓ ઉપર જોડું તહોમત મુકેલું, જે કે તેને ખબર હતી કે તેઓ યુ-હેમાર ન હતા. પુનસામીને પચે યુ-હેમાર હસ્યો ને જડાને તેને અદાર માસની સખત મજુરી સાથે કેદની સળ કરી. આ કેસ ઉપરથી જો હાંદીઓ ખેડી જુવાની આપતાં ન ડરતા હોય તેઓએ ચેતવાનું છે.

દુકાનો નીમિલે વખતે બંધ કરવાની હિલચાલ.

તા. ૨૨મીએ જોહાનસબરગની ટાઉન કાઉન્સીલમાં દુકાનો નીમિલે વખતે બંધ થવાની યાત ચાલી હતી. કાઉન્સીલની પાસે ઘણા મોખા મતો આપવાથી એક ધોરણ ઉપર મેંબરો ન આવી શક્યા. તેથી તેઓએ આખા સવાલનો કસો પારલામેન્ટ કરે એમ કરાવ્યું છે. તેની સાથે પારલામેન્ટ આરજી હરખાસત પણ મુજી છે. તેને તાત્પર્ય એ છે કે દુકાનો આડે દહાડે જ વાગતે બંધ કરવી. જુધ વારે એક વાગે, અને શનિવારે રાતના નવ વાગે. તહેવારને દહાડે ગદન બંધ કરવી. દુકાન બંધ થવાને વખતે ફેરી વાળાએ પણ પોતાનો રોજગાર બંધ રાખવો. આ પ્રમણે કાયદો હજુ ચર્ચા નથી. પણ હવે તેમ થવાની નિયતી સમજવાની છે. જે હાંદી પોતાની મેજે સમજાવે દુકાન વાંકી બંધ કરશે ને કસોટી મળશે.

જોહાનસબરગમાં જમીન વેરો.

જમીન ઉપર આ રેળા કર ૧૨ સેક્ટો, સવા પેની કસવામાં આવ્યો છે. તે ૩૨ પહેલી જાનેવરીથી તે ૧૯૦૬ના જુનની ૩૦મી તારીખ સુધી ગણશે અને ૧૯૦૭ ના જુન માસની ૨૪મી તારીખે ૩૫ થશે. જેઓ તે તારીખ સુધીનાં કર નહિ કરે તેઓને દરમાસે ૬૨ સેક્ટો એક ટકા લેખે બાજ આપવું પડશે.

ટ્રેડસવાલ બચરમેટ ગેઝેટમાં

બાજુવાળોગ.

કેટલીક એસ્ટેટ પાસે હાંદીનાં નાણાં બાકી છે એવું ગેઝેટમાં જોવામાં આવે છે તે નામ નીચે આપું છું. એચ. કોરનેકોરથ પાસે હેલ્થ અયુક્કર આમદ તી કુ. ૦-૧૮-૭, એમ. એમ. ખીરસાણી પાસે એ. છ. કુસેન પા. ૨૦-૧૧-૦, એ. સી. પોલના પા. ૪૧-૧૬-૬, આમદ માસ પાસે મહમદ માસુછના પા. ૩-૧૩-૧૧, ઉમર આમદ પાસે અબદુર રહેમાનના પા. ૫-૧૫-૪, મહમદ સાતેના પ. ૧-૮-૮.

સુલેમાન આમદના લેણદારની બીજી ને બીજી મીટીંગ મેની ૨૮મીએ ને જુનની ૨૪મીએ ૧૧ વાગે જોહાનસબરગના માજી સેક્ટ પાસે મળશે. ઇચરાલીમ ઇસપછના મેજદારની પહેલી મીટીંગ ૨૮મી મેએ, ને બીજી ૪મી જુને ૧૧ વાગે તેજ જગ્યાએ મળશે. આમદ ઇસમાઈલની (મેથલ) નાદારીની અરજી ૨૦મી જુને સંભળાશે. પીટરસબરગના કાસમ હાજ જુમાની અરજી ૧૮મી જુને સંભળાશે. આજમ સંમિના હુકમનામાને સારું કાકારામનું મઝાન પ્રિટોરીયામાં પહેલી જુને ૧૦-૩૦ વાગે હરાજ થશે.

ઓનાઓના મીટીંગ ને જલનો

કસાય.

ગમે ૨૫વારે આઘનીક એસેસીએશન ની મીટીંગ તેઓના હોલમાં બનાઈ હતી. તેમાં આચરે ત્રણસે ચીનાઓ, મુખ્યત્વે કરીને વેપારી, હાજર હતા. મી. એમ. કવીન ખુરશીનસીન હતા. આમંત્રણથી મા. ગાંધી પણ હાજર હતા. તેમણે બધી હજીમત સમગ્રવત્તાં કહ્યું કે ચીનાઓ અને હાંદી તમા કાયદા પ્રમાણે એકજ ગણાયા છે. નવો કાયદો એ એથીયાની પ્રજાને દરજ્જા પાડે છે તેથી ચીનાઓએ કુણ નહિ રાખવો જોઈએ. જે સવાલોના કસ્યા આ ખબરખાતમાં થયા છે તે બધા સવાલોનો કસો ઉપરની મીટીંગમાં પણ થયો. હવે એમ થયું છે કે દરેક ચીનાએ પોતાના પહે પ્રમાણે ભોગન

આવા કે હામીજ નથી પરમીટ નહિ
સેય અને જેલમાં જવું પડશે તો જેલમાં
જશે.

પરમીટના કેસ.

લાલા કરીને હિંદી ઉપર હાથ કંઈ
દિવસોથી પરમીટ આપત કેસ ચાલી રહ્યો
છે. તેનું કામ તા. ૨૭મીએ મી. વેનર
અરજ પાસે ચાલેલું. મુખ્યનિર્દેશક વરન
ને જુલાની આપવાં કહ્યું:—જેલની પર
મીટ માગવાનો મને હક છે. જેઓ પર
મીટમાં હામીજ થયા માગે તેના હક તપા
સવા એ પણ મારું કામ છે. ૨૦મી
એપ્રિલે મેં લાલાને મારી ઓશીસ પાસે
જોયો. લાલાએ કહ્યું 'હું તમારી સાથે
કામ કરવા માગું છું પણ માણસો પર
મીટ માગે છે. તેઓની અગર મને
તમે આપો તો આપણે અને જલ્દી મુખ્ય
પૈસા પેદા કરશું. દરેક જણની પાસેથી
હું પા. ૨૦ લઈશ. તેમાંથી તમને પા.
૮ આપીશ. અહીં ઘણા હિંદી ને ચીના
ઓ ખોટી પરમીટવાળા છે. તેઓની પર
મીટ તમે સાચી કરી આપો તો તમને
હું પા. ૨૦ આપીશ. આ મારા હાથમાં
પરમીટ છે. તેની ઉપર ઇનીશિયલ કરી
તે પાસ કરે તો તમે દરમિયાન પા. ૪૦૦
કમાશે અને હું પા. ૨૦૦ કમાઈશ.
અને હેંસને પા. ૨૦૦ મળશે મને
અગર છે કે નેહાન્સજરમાં ખોટાં
ફારમ આપે છે. ને ઘણા હિંદી વગર
પરમીટના છે.' પછી મેં લાલાને બીજે
દહાડે બોલાવ્યો. તે આપ્યો ને તેની
સાથે થોડી વાત કરી થડ વગાડ્યો ને
તેને પકડાવ્યો. ચારજ ઓશીસે જતાં
લાલા બોલ્યો 'સહેબ તમે પછલા દમાકા
ની સોતેરી તક ગમાવી છે'.

કાનરટેમલ હેરીસે પણ ઉપર પ્રમાણે
જુલાની આપી. મી. ચમનીએ જુલાની
માં કહ્યું કે મારું કામ બધી પરમીટની
અરજ તપાસવાનું છે. પોલીસનો રિપો
રટ અરજ હોય તો લાગ્યેજ પરમીટ
અપાય. હું જે દરમિયાન આપું તે છેવટનો
જ ગણાય. મવરનર ને કે દરમિયાન ફેરવી
શકે છે. હિંદીઓની અરજ હું કેલોની
વલ સેક્રેટરી પાસે રજુ કરું છું. લાલો
મારી પાસે એ વખત આવેલો. તે કહે
તો કે કેટલાક હિંદી પાસે ખોટી પરમીટ
હોય છે. મેં એક વખત તેને રેલથી
મફત આવડાની પરમીટ આપેલી. એક
કેમકે તેણે કહેલું કે તે માણસ મને કેટ
લીક અગર આપશે પણ લાલો કંઈ
અગર આપ્યો નહીં.

લાલાએ જુલાનીમાં કહ્યું:—મારી

પાસે એક હિંદી પરમીટને સારું આવ્યો.
મેં તેને કહ્યું 'ના'. ત્યારબાદ તેણે મને
પરમીટ બતાવી તે બેરોઅર ન હતી. હું
તે ઉપરથી મી. ચમની આગળ ગયો ને
તે માણસને પા. ૩૦ આપવા પડ્યા હતા
એમ વાત કરી. મી. ચમનીએ તે માણ
સને તેની ઓશીસે લઈ જવા કહ્યું. હું
પછી વરનનની પાસે ગયો ને મી. ચમ
નીને અગર દેવાને સારું મેં તેને પછલા
આપવાનું કહ્યું. મારો ઇરાદો હતો રીને
ખોટી પરમીટ નીકળે છે તે બંધવાનો
હતો. તેને સારું મને ઇનામ મળશે
એવી આશા હતી. હું ત્યારબાદની વધા
દાર રજીસ્ટ્રાર હું ને મને આશા હતી કે
મારી વધાદારીને સારું મને સરકારી
નોકરી મળશે. કંઈ અમુક રકમ ફારમ
વામાં આવી નહતી. હેરીસે એક હિંદી
એ ૧૦૦ પાઉંડ આપવા કહ્યું હતું એમ
વાત કરેલા. મેં કહ્યું કંઈ ચેલસ કરાવ
નહોતો ક્યોં તેલકામાં અને પકડવામાં
આવ્યો.

ફારમદારી વધાલે લાલાને પ્રીટારીએથી
મળેલ કાગળ વિષે સવાલ પુછવા. લાલા
એ કહ્યું કે કાગળનો તરજુઓ બેરોઅર
નહતો તેથી મી. થોમસને એક અગર
આની ગીચ મુદત માગી ને કેસ ૪ જુન
સુધી મુકાલી રહ્યો.

લંડન.

તા. ૧-૫-૦૭

(અમારા ખાસ અગરપત્રી તરફથી)

રાજકુવરો કેમ ઉછેરશય છે?

તા. ૧ લી મે નો દિવસ હજારોના
લવિન્ધના રાજની કારકીરદીમાં હમેશાં
માદ રાખવા લાયક ગણ્યો. તે દિવસે
સહેનશાહ એડવર્ડના પૈત્ર (પ્રીન્સ ઓફ
વેલ્સના વડા કુવર) પ્રીન્સ એડવર્ડને
ધર છોડીને નૌકા શિક્ષણ મારે મોકલવામાં
આવેલ છે. પ્રીન્સ એડવર્ડની ઉમર ૧૩
વરસની છે. તેમણે એક સાધારણ
વિદ્યાર્થીની પેઠે પોતાની હોશિયારીથી
એન્ટ્રન્સ પરીક્ષા પાસ કરી છે. ઓસ
બર્નની નૌકા કોલેજમાં તે એક સાધારણ
વિદ્યાર્થી માફકજ રહેશે. અને બધા
વિદ્યાર્થીઓની માફક તેમને પણ કામ
એક રાખન મુદમાં ગયાના જેવુંજ તેમને
એક બીજાનું આપવામાં આવશે; દરિયા
મુસાફરી મારે ભેગતી એક ટરંક આપ
વામાં આવશે; તે ઉપર ગયાની માફક
કપડાં, એડવર્ડ એટલાજ રાખેમાં

પોતાનું નામ લખશે. કપડાંમાં ગ
વગરના ટાઈડસ, બે ગામ ઓવર કોટ,
કાજી કારવાળા તથા બાળ ગામડાના તળી
આવાળા ભારે છુટની બે લોક એરી
નતનો બધા વિદ્યાર્થીઓના સરખાજ
ડ્રેસ તેને વારતે ખુશ પાડવામાં આવે
છે. બધાની સાથે રોજ દા વાગે
ઉદ્યાન; પછી કંડે પાણીએ નાહવા બાદ
કપડાં પહેવાં બાદ કોકેનો એક કપ
પીવાનો; સાત વાગ્યા પછી બાળ કલાક
લખવાનું; પછી કાજી રજુની ક્યાં બાદ
નાસ્તો લેવાનો; ૬ વાગે નોકરી પર ચડવા
નું તે બેરોઅરના ૧ સુધી; ૧ થી ૨ સુધી
ખાણાની રમ. પછી દા સુધી નોકરી.
તે પછી નાસ્તો લઈ બે કલાક રમવા
જવાનું. સાત વાગે છેલ્લું ખાણું લીધા
બાદ એક કલાક પાઠ તબયાર કરવા માટે
વાંચવાનું. ૮ વાગે સુવાના ઓરડામાં જઈ
દા વાગે કીવા દારી ઉઘી જવાનું. દા
વાગે કમાન્ડર આવીને બેઠા બધા તો બધા
વિદ્યાર્થીઓ નિંદ્રાવશ થએલા હોવાજ
બેઠા. આ પ્રમાણે પ્રીન્સ એડવર્ડને
તાલીમ આપવાનું રાજ થયું છે. દરિયાઈ
ખાતાના મેટા અમલદાર થવા લાયક
બનાવે તેવી બાબત તેમને જ્ઞાન આપવા
માં આવશે. દતિહાસ, બુગેજ, અને
ગણીત એ તેમને જાણવાના મુખ્ય વિષયો
છે. હજીન અસાવસમાં તેમણે ખાસ
કુશળ થયું પડશે. બે વરસ સુધી કુનીય
ની અસાવસ મુસાફરી કરશે. " નૌકા
બધાવરે ગમે તે કરવું અશક્ય નથી "
એવો તેમનો મુદ્દાલેખ છે. ઉપરી અમલ
દારની આજ્ઞા તેમણે ખસુસ પાળી
જોઈએ. દિવસગાં અમુક કલાકો પોતાને
શીરે જવાનદારી બરેલી નોકરી પ્રીન્સને
ઉદાવરી પડશે. આવી રીતે થકાએક
કુવરો રાજકર્તા તરીકે કેમ બાહોશ ન
નીવડે ?

હવાની સાથે લડાઈ.

એપ્રિલ માસમાં હવામાં મુસાફરી કર
વાના કેટલાક અખતરાઓ લંડનમાં
એપ્રિલસયર હોલમાં કરવામાં આવ્યા
હતા. ટેલીફોનની શોધ કરનાર કે. એલ
તેઓ જણાવે છે કે આ અખતરા ક્ષતેદ
મંદ ઉતર્યા તો, જેવી રીતે દરિયાવાટે
લડકરો, અથવા વેપારી કાફલા જાય છે
તેમ હવાવાટે પણ ઉડીને જવાશે. નાનાં
નાનાં પક્ષીઓનું એક મોટું ટાણું જેમ
ઉડતું જાય છે તેમ, નાના નાના સંચા
રૂપી પાંગોળરે ઉડતાં નાનાં હવા વહાણો
મળીને એક મોટું હવા વહાણ થાય
એવી રીતની યોજના કલ્પવામાં આવી

છે એ આ ચોળના ફળીબુન થાય તો ફળિયાના વહેવારમાં મોટી ઉચ્ચ પાથલ થશે. હાખલા તરીકે લડાઇમાં મોટાં વદળો હવામાં ઉડીને દુરમનના શત્રુને ઉપર મોઝમ મોળાનો વરસાદ વરસાવશે ને એથી હાલની કીસમથીઓ નકાબી થશે. આજે જેમ રેલવેમાં મુસાફરી કરીને જઈએ છીએ તેમ હવામાં મુસાફરી કરીને એક દેશથી બીજા દેશમાં જવાય એવો વખત આવશે.

હવાથી બનેલો ગાસ.

સાધારણ હવામાંથી એક જનના મિશ્રણ થી બનાવેલા ગાસવડે દીવાળતી સળગાવવાના પ્રયોગ થોડા દિવસ ઉપર મારા જોવામાં આવ્યા હતા. આ ગાસ સળગાવવાથી ચળકતો પ્રકાશ મળી શકે છે. તેથી ઉત્પન્ન થતી ગરમી વડે રાંધવાનું પણ બની શકે છે. આ ગાસમાં ૬૮ ભાગ સામાન્ય હવાત્મારે ૨ ભાગ હાઇડ્રો કાર્બન એવું મિશ્રણ હોય છે એટલે સળગી ઉઠવાનો ભય છેજ નહિ. સળગી ઉઠનારા ગાસમાં ૬ ભાગ હવા અને ૨ ભાગ સલ્ફરેટેડ હાઇડ્રોજન હોય છે. આ ગાસ જાળવાનો સમય ૩૦ ફેકસ નામના માથુસે ૧૫ વરસના અખતરાએ બાદ તપાસ કર્યો છે આ સંચાનો આખા પેટાન્ટની દિશત ૨૫ મીની છે.

કેલોનીયલ કેન્ટ્રલ્સ.

એપ્રિલમાં કેલોનીયલ પ્રધાનોને માન આપવામાં ઇંગ્લાંડેલું થઇ પડેલું હતું. કેનડાનો પ્રધાન લોકોનો માનીતો મજાબ છે; પણ તેમના કરતાં નવા ટ્રાંસવાલ કેલોનીના પ્રધાન જનરલ બોથાને અપા એક માન ચડી જાય તેમ છે. થોડાજ વખતપર દુરમન હતો તેનાજ તરફ ઇંગ્લાંડે જે હેતુ બતાવ્યું તેથી જનરલ બોથાને ઉડી અસર થઇ જણાય છે. જનરલ બોથાની બેઠીએ લોકોનાં મન હરી લીધાં છે. નેણીની કુદ્રતી ચપળતા વગેરેથી ઇંગ્લાંડની કારખાંસનના મેન્બરો નાણુબી પામ્યા છે, તથા સુવંદો તેની ગાડી તરફ દોહી જઈને માનપુરવક વંદન કરે છે. પ્રધાનોને ઇંગ્લાંડમાં અનુપમ માન મળેલું છે. એક ખાણ વખતે લોર્ડ રોબર્ટ્સ અને જનરલ બોથા જોડા જોડે એસી વાતો કરતા હતા માત્ર આર ફક્કા ઉપર જે મોટા દુરમન મળ્યાતો તેની સાથે આજે ઇંગ્લાંડને લક્કરી વડે બચાવતી બાબત માં મસક્ત કરતો જણાય એ સમયની ખલિફારી બતાવે છે.

હાલી.

હાલી તા. ૨૮-૫-૦૭

(અમારા ખાસ અગત્યની તરફથી.)

જનુ. લોક સુગાકારી સારી છે. વેપાર સાધારણ છે નાણાની અછત છે. કેટલાક દીવસથી પશ્ચિમ તરફથી ચરદ પરન પુંઝાય છે. તેમાં આજે નો થળી હાલી હવા છે. રાતરે ખરફ જામેલો અને પાખુંના નળમાં પાણી નળી સવારે નળ બંધ થઇ ગયા હતા. અતરેની મસીદનો હિસાબ મી. હાઇ જમાતમાંથી મુસલમાનોને તેમની માગણી ઉપરથી આપવા તા. ૨૪-૪-૦૭ ના રોજ વચન આપેલ. પણ તા. ૧૬મી એ જમાનનું કહેવું હાઇ સાહેબે કાંઈ ધ્યાનમાં લીધું નહિ તેથી મુસલમાનોની માગણી તેમની સાથે ઉસકરાએલી દેખાય છે. ઇશ્વર એવું પરિણામ સલાહ સંપત્તી સાથે એવી ઇચ્છા સદાજ છે.

લેડીરમીયાનાં લાઇસેન્સ જે રદ થએલાં છે અને ફરીથી પણ અપીલ નીકળી ગઇ તે ઉપરથી ઘણા વેપારીઓ ફિઝરમંદ થએલ દેખાય છે.

સનાતન ધર્મસલા.

હરખન તા. ૨૫-૫-૦૭

આજરોજ સભા લાયબેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. નિત્યકરમ, શ્રી ગીતાજીના અધ્યાય ૧૬ના ૧૫ સુધી શ્લોક વાંચવાનું, તથા રીપોર્ટ વાંચવાનું થયા બાદ પ્રમુખ શ. અંબારામે ચિત્ત સંશોધનના વિષયમાંથી અસરકારક ગીતે હિંદુસ્તાનીમાં વિવેચન કર્યું. એતા સારી હાજરીમાં ન હોવાના કારણથી મી. મુડલેએ લખી આણેલો બકિનનો વિષય આવતા અટવાડીઆપર મુલતવી રાખવામાં આવ્યો. શ. અંબારામે પોતે બનાવેલ જાજન કે જેનાથી માથુસને આપોઆપ પોતાની રિધતિનું ભાન થઇ ઇશ્વર સંબંધી વિચારો ઉદભવે એવા બોધ દાયક તત્વ વાળું હતું. તે સમજુતી સહીત સભામાં ગાઇ બતાવ્યું. પછી શાંતિમંત્ર બધી સભા વિસરજન થઇ હતી.

મહાસોરમાં લેઇસલેટીવ કાઉન્સીલ.

મહાસુરના મહારાજા લેઇસલેટીવ એસેમ્બલી ઉપરાંત લેઇસલેટીવ કાઉન્સીલ સ્થાપવા માગે છે. તે કાઉન્સીલ મહારાજાને કાયદા વિગેરે ઘડવામાં મદદગાર થશે ને તેના કેટલાક મેમ્બરો રાજમાંથી ચુંટવામાં આવશે.

ચાલુ વર્તમાન.

હાલી ભાષાઓમાં દુશળતાનાં સરકીરી ફેટ આપવાની પરિદા તા. ૨૧ અને ૨૨ મી જુને મારિસખરગમાં થશે એ પરિણામો મેસવા ઇસદો રાખના ઉમેદવારોએ જોઈતી રી સાથે તા. ૧૬ જુને કેલોની અસ સેક્રેટરીની એક્શીનમાં અરજ કરવી. એવી નોટીસ તા. ૨૮મીના મેઝેટમાં પ્રસિધ્ધ થઇ છે.

મારિસખરગમાં એમ્બાયર લીમ નામ ના એક મંડળની મીટીંગ આગળ ભાષણ કરતાં ગવરનર સર હેનરી મેકકેલમે જણાવ્યું હતું કે 'તમારી આસપાસના કાળા લોકો તમારી પેઠા નામદાર શહેનશાહની પ્રાન્ત છે એ યાદ રાખવાની ટેવ પાડો; તેઓ તો 'કુલી છે' ને 'કાફર છે' એ વાત મનમાંથી કાઢી નાખો.'

રટેંગરના અગાઉના પોસ્ટ માર્સલર વીલીયમ આરથર અંડી ઉપર મની એર ડરના પછલા ઉચાપત કરવા બાબત જે કામ ચાલતું હતું તેનો સુકાદો ગયા ચુર વારે જઈને આપતાં પોસ્ટ માર્સલરને અંડી વરસની સખત મજુરીની ફેદનો ફુકમ કર્યો છે.

મેરીમ સુગરને નાતાલ સુગર તરીકે ચોરીથી ચપવવાના મુન્દા મારે ડરખનના ગોરા વેપારી આલેકઝાંડર મેકવીલીયમ પકડાયેલ છે.

કન્ધલા ડીવીઝનની લાઇસેન્સીંગ બોર્ડ ની મીટીંગ તા. ૧૬ જુનના રોજ બસવાતી છે.

મુંબઇની ટપાલ તા. ૬મી જુને તા ડરખનમાં બંધ થશે.

જનરલ બોથા ૧. ૩૦ મીએ પ્રીટોરી એ પહોંચેલ છે.

એક પારસીની ના. અમારે દરેલી નીમણુંક.

નામદાર અમીરે મુંબઈના મી. કેપુશર એ દુબાઈ નામના પારસીને પોતાના માળી નીમ્યા છે. મી. દુબાઈ માત્ર ૨૪ વરસ ની ઉમરના છે. અને ના. અમીરની નોડ રીમાં આ પહેલા પારસી છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીએ નીચેના નોંધોમાં
સાદ રાખશે તે તેઓના પત્રો ઉપર તુરં
પ્રાન મળવાને સંભવ છે.

1. કાગળની એક જ બાજુએ લખવું.
2. અક્ષર મોખા સાદીથી લખવા.
3. નામ તથા રેકાણું બરોબર લખવા
તે હમેશાં બહાર પાડવા સુર નહિ
પણ અમારી ભૂલને સારું.
4. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ
કરી શકાશે.

૫. લખાણ હમેશાં કુંક અને મુદ્રાસર
કરવું.—અધિપતિ.

જેલમાં જનારાઓ.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

નવા એશિયાટીક કાયદાનું રહસ્ય આપના
પત્રદારા વખતે વખત આપે અતાવેલ હોઈને
મારે તે સંબંધી વિશેષ લખવાપણું રહેતું
નથી. મજબૂર કાયદો હોઈ કામનેજ નહિ
પણ પુર્વની તમામ પ્રગતને હલકામાં હલકી
અને ગુલામથી પણ ખરાબ હોવાનું બતા
વે છે. પુર્વની પ્રગતમાં જાપાન, ચીન,
સીયામ, હન્ડીઆ, આફ્રિકાનીસ્થાન, ઇરાન,
અરબસ્થાન વગેરે છે. મજબૂર પ્રગતિઓમાં
મુસલમાન, જાદુ, હીંદુ, યાજુદી અને
પારસી એ પ્રમાણે ધરમના એકા મુખ્યત્વે
કરીને છે. એશિયાટીક કાયદો બનાવના
શાંતિએ મજબૂર ધરમોવાળાઓને અતિ
હલકા અને ઉત્તરતા મળી મોર, જુઠારા
અને ખુનીને લાંચ પડે તેવો કાયદો બંધો
અને પાસ કર્યો અને અમલમાં લાવશે.
આ બધાને અરથ એમજ સમજવો
રહ્યો કે જોરાવર પ્રગતિ “મારે તેની તલ
વાર” એ કહેવતને માની “સત્ય એજ
બળ” એમ માનનારી હોઈ પ્રગતિ ઉપર
જુલમથી પોતાનું કારણ કરવામાં માણ
સાધ અને મોટાઇ સમજે છે. પણ સદ
ગુણી ઉપર હેવાન અથવા પીઠાય તમે
તેવો જુલમ ગુનારે તોપણ તે પોતાના
ખુદ અથવા ઇશ્વર ઉપર વિશ્વાસ રાખી
તેનીજ મદદ ઉપર હમેશાં એકીન રાખે
છે અને હેવાન કે પીઠાયને શરણુ થતો
નથી ત્યારે પેદા કરનાર તેની મદદ રહે
છે અને જુલમથી છોડાવે છે, તેવીજ
રિયતિ આપણી થઈ છે.

જાનસવાલમાં કપાથી ઉજાકા દેખતા આ દુનિયામાં તથા પરંતોકમાં પોતાનાં
અને દુનિયામાં સુધારાની રેવિ અરેલા નામ અમર કરવા બેરોબર છે.
કહેવડાવતા શુરવીર સાહેબો જેમ તીડનો
નાશ કરવા તરફ થયા છે તેમ એશીયા
ટીકને નામે ઈન્ડિયનોનો નાશ પણ બેલો
બેલો કરવો એમ મોકલ કરી બેસા છે.
પણ સહ સમજીએ છીએ કે તીડનો નાશ
અને મુળ કાઢવું જેવું મુશ્કેલ છે (કેવળ
તેનો પેદા કરનાર અને પાલનર એકજ
છે) તેટલુંજ બલકે તેથી વિશેષ મુશ્કેલ
એશિયાટીકની આ દેશમાંથી જડ કાઢવી
તે છે. અને તે ક્યારે મુશ્કેલ કહેવાય
કે ત્યારે આપણે આપણા પેદા કરનારમાં
વિશ્વાસ, બરોસો અને એકીન રાખીએ
ત્યારેજ અને તે ક્યારે રાખવું મશ્વાય કે
ત્યારે આપણે પેદા કરનારને વચમાં રાખી
એક અવાજે ગયા સપ્ટેમ્બરની માસ
મીટીંગના મોયા ઠરાવને વજગી રહેવા ને
કસમો લીધા છે તે પાળીએ ત્યારેજ અને
તે પાળવાથી આપણી રહેલ સમજવી.

હમેદ છે કે દરેક હોઈ અત્યારે નાના
મોટાનો, નાત બતનો અને પક્ષા પક્ષીનો
બેદ એક બાજુ રહેવા દઈ દરેકની રણ
સંભામમાં પોતાના નોકને ખાતર મુકાવશે.
ચુતરના કાળકાના ત્રાગડાવાલી વાત સદુએ
માદ રાખવી કે જુદો જુદો ત્રાગડો ટકારા
સાથે તુડી જશે પણ આપણા કાળકો કાળ
તોડી શકે તેમ નથી.

દરેક ગામના અગરેસરોએ પોતાના
ગામમાં જાહેર મીટીંગો બોલાવી જુદા
જુદા કાળકો લખવાને બદલે એકજ કાળકો
ઉપર સેંકડો બલકે દગરો સર્દીઓ લખ
આપના પેપરમાં બહાર પાડવા મોકલી
આપવાથી વધારે સારું હોવી નીકલશે.
અને હું મારી પ્રીટરીઆની કમીટીની
સભા મંજરી તે સાથે માફ નામ મોકલીશ.
તે અમારૂં પણ હું માસ મીટીંગમાં હાજર
હોઈને જે પ્રતિજ્ઞા સા બાયો સાથે મેં
લીધી છે તેને આ દેહમાં પ્રાણુ હશે ત્યાં
સુધી વજગી રહેવાની આ મારી પ્રતિજ્ઞા
પત્રિકા આપના પેપરમાં બહાર પાડવા
મોકલું છું.

લી. ગવરીશંકર પ્રાણશંકર વ્યાસ
પ્રીટરીઆ,
તા. ૨૫-૫-૦૭

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

એશિયાટીક એરડીન-સને કણલ રાખવા
કરતાં અમે જેલ જવાને કણલ છીએ.
આપણે છે કે દરેક બાઇઓ જેલ જવા
તકવાર થશે. કેવ વારતે જેલ જવું તે

આ દુનિયામાં તથા પરંતોકમાં પોતાનાં
નામ અમર કરવા બેરોબર છે.
લી. વનમાળી બહવા,
અંગારામ પરમાનમ.

પ્રીટરીઆ,
તા. ૨૨-૫-૦૭.

મે. ઇ. એ. અધિપતિ જોગ,

અગરડી પ્રાઇડ એરડીન-સમાંથી ગય
વાનો ઉપાય એ છે કે જેલમાં જવું. એ
જુલમી કાયદાને શરણુ થવા કરતાં જેલમાં
જવા હું તકવાર છું.

લી. જુલા નારણજી.

પ્રીટરીઆ,

તા. ૨૪-૫-૦૭.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

અમારા લોકની એક મીટીંગ તા. ૧૯
મીએ અત્રે મળી હતી, જેમાં ઠરાવ કરવા
માં આવ્યો હતો કે અમે પણ જેલમાં
જવા એક મત છીએ. આપણે એશીયા
ટીક એરડીન-સને શરણુ થઈ આંગળાં
નાં નીશાન આપીશું નહિ. તે કરતાં જેલ
જવું બહેતર છે. નાતાલના હિંદી લાઇ
ઓએ આપેલી હિંમત અને તેમની દિલ
સોજ માટે ઉપકાર માનીએ છીએ. અમે
અંતઃકરણ પુરવક આપણા રાખીએ છીએ
કે અમારે જેલ જવાનું બને તેવે વખતે
નાતાલના હિંદી લાઇઓ અમને ટરાંસવાલ
વાળાને મદદ દેવા પોતાથી અને તેટલું
કરશે.

(સહીઓ) અપલ રાણુ, એ. ચાંદવ
સય પીલે, રામસામી, ગુરસામી, આર.
મુકામ, આર. એલ. વેસ, કંદસામી,
કલીયા પેરમલ, અંકી, સી. પથર પીલે,
વીરસામી, સોમાયન, અચીમુથુ, એમ. કીરત
નસામી, આર. રામસામી પીલે, મર્યાદ,
વાહેજપુરી, સન્વાસી, પખારી, અધાકર
નાઇડુ, મહમદ સાહેબ, પી. ખટાપડીયામી,
કરગસડોર તા. ૧૯-૫-૦૭

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ

ગયા સપ્ટેમ્બરની માસ મીટીંગના ઠરાવ
મુજબ હું જેલમાં જવા તકવાર છું. જેલ
માં તો હું પણ પીરતોલથી મારે અગર
તલવારથી કાપે તોપણ એ જુલમી કાયદો
હું કદી કણલ નથી કરવાનો. મરવું
એક વાર છેજ.

લી. ઉમરજી બગસ.

પ્રીટરીઆ,

તા. ૧૪-૫-૦૭.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ તરફથી દર
સવાલવાળાને દિલસોજ મળી અને તેઓને
જેઠમાં જવાની હિંમત મળી તે સાથે તે
કોંગ્રેસને આભાર માનવાનો છે. અહીં
ઓપિનિયનના અધિપતિ અને એસોસી
એશનના એક્ટીંગ સેક્રેટરી મી. પોલાક
આગ્રા હતા. તેમણે ભોજને પરમીટ
આપત સારી પેટે સમજાવ્યા અને જેલના
કારાને વળગી રહેવા સુચનું. અહીંના
હોદ્દો તે કારાને પસંદ કરે છે ને ત્યારે
વખત આવશે ત્યારે જેલમાં જવા હું
અને અહિંના બાઈઓ ત્યાર છીએ
કાવશે કયુંક નહિ રાખીએ.

લી. પટેલ.

મીડલમર્ગ.

જેલમાં જવાની જરૂર.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
દરાંસવાલના હિંદી ભાઈઓ જેલ જશે
એવી હું આશા રાખું છું. તેથી તેમને
કાપડો યશે અને સાથે ખીન કેસોનીના
કાપડા ધડનારાઓ હિંદી ઉપર વધુ જુલમ
કરતાં અટકશે. કેપમાં હાલજ હિંદીઓ
પર બહુ જુલમ છે. સંખ્યાગંધ લોકો
ભાઈસેન્સ વિનાના થઈ પડ્યા છે. દરાંસ
વાલવાળાઓ એ જુલમી કાપડાને શરણ
થશે તો કેપના હિંદીઓને તેમ જુલમ
સહન કરવાનો વખત આવે એવો સંભવ
છે. જેવી રીતે કરગનના આગેવાનો દરાં
સવાલના ભાઈઓને મદદ દેવા તકવાર
થવા છે તેમ કેપના ભાઈઓએ પણ
ચવું જોઈએ. હું મારાથી બનતી મદદ
દેવા સુકીશ નહિ.

લી. એચ. અકબર.

પોર્ટ બ્રીજામેથ

તા. ૨૧-૫-૧૯૦૭.

મોટા ઉધરાણાની જરૂર.

એશિયાટીક ઓરફીન-સ પસાર થવાથી
અનેના હિંદીઓ દિલગીર થવા છે. અમે
જેલ જનારાઓને સાચાથી આપીએછીએ.
તેમને મદદ દેવા નાતલમાં હેઠળે હેઠળે
ઉધરાણું કરવામાં દીઝ થવી ન જોઈએ.
તેવું ઉધરાણું થાય તો દુખાનદારો તથા
ગોકરો પણ પસંદ ભરી પોતાના દેશી
ભાઈઓની વારે જવાની અમુલ્ય તક ગુમા

વશે નહિ. તેનો બાલો ખુદાપાક આપી
રહેશે.

લી. એસ. એચ. મુતસી.

એરટકોર્ટ,

તા. ૨૩-૫-૦૭

દરાંસવાલના હિંદીઓ પ્રત્યે ધરૂ લાંઠનનો દિલસોજ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ બેગ,
દરાંસવાલના હિંદી ભાઈઓ તરફ દિલ
સોજ બતાવવા તથા તેમને હિંમત આપ
વાના હેતુથી અહીંના હિંદીઓની એક
મીટીંગ એશિયાટીક હોલમાં ભરાઈ હતી
જે વખતે ૪૦૦ જેટલા ભાઈઓએ હાજરી
આપી લાગણી બતાવેલી. દરાંસવાલના
ભાઈઓ ઉપર જે જુલમ આવી પડ્યો છે
તેથી અમારી એસોસીએશન દિલગીર થઈ
છે. અમારી એસોસીએશન વિનંતિ કરે છે
કે દરાંસવાલના ભાઈઓએ જેલમાં જવાના
કારાને વળગી રહેવું. જે કે પહેલાં દુઃખ
સહન કરવું પડે પણ પાઠળથી થણો
કાવશે થશે. એ જુલમી કાપડાને શરણ
થવા કરતાં જેલ જવાનું અમે હજાર
દરજાએ ઉત્તમ સમજીએ છીએ. એ કાપ
ડાને શરણ થઈશું તો દુનિયામાં નીચું
જોવું પડશે. હમેશાંને માટે આપણી ભરત
જુભિને એમ લાગશે. માટે દરાંસવાલના
ભાઈઓ, તમે દેશને કલ્પિત ન કરતાં
માનુષ્યમિતું નાક બળાવો. આ વખતે
દુઃખ સહન કરવાથી થએલા કાપડાને લીધે
ભવિષ્યની પ્રજામાં આપણું નામ અમર
થશે.

અમારી એસોસીએશને કારા પસાર
કરશે છે કે ત્યા કાપડાની રાહ પરમીટ
લઈને દરાંસવાલમાં ફાખડ થવું નહિ.
દરાંસવાલના હિંદી ભાઈઓના દુઃખમાં
ભાગ લેવા પોતાના જન માલથી અમે
તકવાર છીએ એવો કાવ અમારી એસો
સીએશને પસાર કરશે છે. આખા કેપ
કેસોનીના હિંદીઓ દરાંસવાલના ભાઈઓ
માટે બનવું કરવા સુકશે નહિ એવી
ઉમેદ છે.

(સહીઓ.) એ. ઇ. હરમાલ,

એસ. કાસુજ, ઇ. ડી. વાન, ઇ. મુસા.

અહમદ અલી, આદમ હસક, નીકમલાસ

ધર્મસ, કુંવરજી પરજી રથા, મકનજી

પ્રાણશાહ, મણીલાલ દેસાઈ, છવા

નારજી, રમ ઉખજી, બાબા ગુલામદાસ

લક્ષ્મણદાસ, બવાન કાનજી પટેલ, એસ.

સુમાર, એ વીરજી. મણીચંદર મહારાજ.

એક હિંદી દરદીની સ્થિતિ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

રતનજી રંગનાથ નામના એક દરદીને
ક્ષેત્ર થયો છે એમ સમજી સરકારી માણ
સાથે તેના ધરની તપાસ કરી તો બહુજ
ગંદારી માલમ પડી. દરદીને તથા તેની
વાપરવાની ચીજોને ૧૦ માઈલ જેટલે લઈ
જઈ પાટી તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે
ક્ષેત્ર નથી. તેના ધર વગેરેને પાકડારથી
સાફ કરવામાં આવ્યાં છે. હરપીતાલમાં
મજૂર દરદીની મેં મુલાકાત લીધી તો
એમ માલમ પડે છે કે હોદ્દાઓને દેશી
ખાવાનું મળતું નથી, તેથી દરદી ફિકર
મંદ રહે છે. હું હોદ્દાઓને અરજ કરું
છું કે તેમણે પોતાનું ધર વગેરે બહુજ
સ્વચ્છ રાખવાં. જ્યાંસુધી આપણે સફાઈ
થી રહેશું નહિ ત્યાંસુધી તો જુલમ થવા
નોજ એ વાદ રાખવાનું છે.

લી. હરમાલ બાબા મોમણીઅત.

જોહાનસમર્ગ,

તા. ૨૭-૫-૦૭

સ્થોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ કાઉન્સિલ લાઈન.]

અમરુખી—તા. ૧૧મી જુને મુંબઈ
વાસ્તે ઉપડશે.

પંજોલા—તા. ૧૨મી જુનના રોજ કલકત્તા
માટે ઉપડશે.

કેપ કોરીઆન્ડીસ—તા. ૧૭મી મેના
રોજ કલકત્તાથી નાતાલ માટે ઉપડી છે.

[જરમન ધરૂ આફરિકા લાઈન.]

જુદેસરાથ—તા. ૨૩ મેના રોજ મુંબઈ
પહોંચી છે.

સુલતાન—તા. ૪થી જુનના અરસામાં
મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રીકા લાઈન]

નીલા—તા. ૮મી જુનના રોજ સીધી
કલકત્તા માટે ઉપડશે.

માંડળ—તા. ૧૦મી જુને કલકત્તાથી ઉપડશે.

અફઘાનીસ્તાનમાં કોલસા.

અફઘાનીસ્તાનમાં કોલસાની જે તપાસ
નામદાર અમીર કરાવવા મળે છે તે કોલસા
કાણુલની ઉતરે ૪૦ માઈલ છે એમ કહેવાય
છે. જે કોલસા ખરાબર માલમ પડે તો
હથિયાર બનાવવાનું અને બીજાં કારખાનાં
ખોલવાનું સવળ પડે તેમ છે. હાલ કોલ
સાની તપાસે લીધે જેટલાં કાલ કરવાં
જોઈએ તેટલાં નથી થઈ શકતાં.

નાતાલ મેમ્બર કમ્યુનોટી ફંડ.

સરકારે ફંડની એક મીટીંગ તા. ૨૦ મેએ મી. ઉમર હાજી આમદ અવેરીને ત્યાં મળી હતી. જેમાં મી. અબદુલ્લા હાજી આદમ (ચેરમેન), મી. દાદા એસ માન તથા પીરન મહમદ (જેઠાઈ એન. સેક્રેટરીઓ). મી. આમદ આસમ.ભ. મી. તુરમામદ મીડા, મી. તાર મહમદ, મી. મુસા જન મનમદ વગેરે વગેરે હાજર થયા હતા. મી. દાદા એસમાને ગઈ મીટીંગનો રીપોર્ટ તથા ફંડનો વિસ્તાર સભા આગળ વાંચ્યો જે સરવાળામાં પસાર થયો. તેમણે કહ્યું કે જોડીઆ વળા મેમ્બરોના વિચાર તેઓમાંના એકનું ફંડની ચેકપર સહી કરવા માટે નામવાનો વિચાર છે તો કમીટીના વિચાર હોય તો અડચણ જેવું નથી એમ કહી પાર લૂં. મી. પીરન મહમદે જણાવ્યું કે મી. મુસા જનમદ પોતે ખતથી મદદ કરતા રહેશે તથા બીજાને તેમ કરવાની જણાવણી કરશે એવી આશા છે. આપણે ખતથી કોમીટી કરીશું તો બે વર્ષ વરસમાં ફંડ ને નામે સારી રકમ જમા થશે. કમીટી સાઈ જુરશી તથા ટેબલના બંદો ખરતની જરૂર છે. મી. દાદા એસમાને જણાવ્યું કે ટાઉનમાં જે ગુદર્યોના પૈસા નથી આવ્યા તે આવી જશે એવી ઉમેદ રાખી છું. મી. દાદાસ જુમાએ પોતાને ત્યાંના ચાર પાંચ ટેબલ ફંડના ઉપયોગ માટે આપવાનું જણાવ્યું. મી. મુસા જન મહમદે બોલ્યા કે સેક્રેટરી દરમાએ અને કાગળ લખશે તો મારિસાગરમાં ફંડ ઉઘરાણું કરતો ગઈશ; તથા મારા તરફ ના પછસાની એક કાલે આપીશ. મી. દાદાસ જુમાનો, તથા મી. મુસા જન મહમદનો મી. દાદા એસમાને કમીટી વતી ઉપકાર માન્યો. મી. અબદુલ્લા કલીફ એ.શમાન આવતા માસમાં મેંજર થશે એ વાત તેમના સાથ મી. આમદ એસ માને જણાવી. મી. તાર મહમદે કહ્યું કે જોડીઆવાળાના પછસા ફંડ ઉઘરાણીને આપતો જઈશ; ને બીજાઓ પણ તેમ કરે તો મી. દાદા એસમાને ઘડકા ખાત્રા ન પડે. મી. અબદુલ્લા હાજી આદમે પ્રમુખરથાનેથી લોકોની હાજરી માટે ખુલાસી ખતાવી અને મુલકમાન કોમની ઉત્તી માટે અસરકારક કાપામાં ફેંકાઈ બોલ્યા. તેમણે કહ્યું કે આપા પ્રકારનું ફંડ પરદેશમાં તે પહેલ પહેલ છે. આપણી દરજ્જા છે કે આપણાં અગ્યાને ઇલમ

શીખડાવતો નહિ તો આપણે ખુલાસા કરવામાં જોખમદાર મણાઈશું. વગેરે. આટલું કામ થયા બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

એક હિંદી માહસ.

માથેશન રહ્યો.

હિંદી એકમે હાથે કેવું માહસ માથે ઉઠાવી ફોલમદ રીતે પાર ઉતારે છે તેનો હાખકો સુખદના પ્રસિદ્ધ શહેરી સર આદ મહા પીરમાહના પુત્ર મી. અબદુલ્લા હુસેન સાહેબે પોતાના ખરેખર અને પોતાની દેખ રેખ તથા બંધાવેલી માથેશન રેલવે ઉપર થી મળી આવે છે. હાથમ્સ એક હિંદી આ એ રેલવેનું આગેદુખ વરણુત ચિત્ર સાથે આપેલું જેમાંથી હુંક સાર નીચે મુજબ છે. મુખાધથી ઉપડવા બાદ છ. આંધ પી. રેલવેમાં બેસી એક કલાકે નેરવ રેલેશન પર આવી પહોંચાય છે. ત્યાંથી માથેશન જવા માટે (આ માટી બંધાઈ નહોતી ત્યારે) પગ ચાટે બે બાજુએ મીચ જડીવાળા રસ્તા પર ચઢને જવું પડતું. સામાન માટે મજુર વગેરેની અનેક આપણા વેડવી પડતી. આમળ આસતાં રસ્તા બેલુજ સાંકડા ને ટુંગરણ આવે છે. તે ઉપર થઈ પરવતની તળેટી જેવા પ્રદેશ ઉપર બધું જળથી જળવાને ચડતાં ચડતાં ને કેટલીક આંટી ઘુટીઓ ઝોળાંગતા ફેટકાક કલાકે બાદ માથેશન પહોંચાતું. રેલવે બંધાવથી આ અંધી તકલીફ દુર થઈ છે. મોટા ટુંગરા બાપર સંખ્યાબંધ ખાંચાઓ પસાર કરતી અને આડી અવળી વળતી વળતી પર્વત પરની સુંદર વનલીલા અને કુદરતના આનંદ જનક દેખાવોનાં દરશન આપતી નવી રેલવે નેરણથી રાત્ર કલાકમાં માથેશન પહોંચાડશે. આ સાહસ ફોલમદ ઉતાર વા માટે આદ લાખ રૂપિયાની જખરી રકમ એક ધણી મી. અબદુલ્લા હુસેન સાહેબે ખરચેલ છે.

મી.જમાન—અમને જણાવવાને ખુશી ઉપજે છે કે કેપટાઉનથી દરજન આવેલા મી. જે. એમ. એચ. યુસુ ને મી. એ. કાદર તથા દરજનના મી. અબદુલ્લા દક ગવ. અઠ રાડીએ સોમવારે અગ્રે આવ્યા હતા તેઓ એ પ્રેસ, મળીઓ તથા કામ કરનારાઓનાં સ્થાનોને ઘેર ઘેરો સંતોષ ખતાવ્યો હતો, અને પ્રેસને દરેક રીતે આગાહી હમ્મી હતી.

હિંદના સેવક.

ઈંગ્લેન્ડના સોસીએલિસ્ટમાં એક વિદવાન હીંદીએ હિંદના સેવકોની મંજૂરી સ્થાપવા આગળ કાબાલુ કરેલું છે. તેમાં થી નીચેનો સાર અમે લખ્યો છીએ.

હિંદુસ્તાન એક પ્ર અને સ્વતંત્ર થાય એવું તો હવે બધા હિંદી સમજે છે અને હમ્મી છે. પણ તેવું પાદ પાડવાને નીતિ જોર જોરે ને નથી. જેઓ ને તા ના દેશની સેવા કરવા ધારે છે તેઓએ પહેલુ તો એ સમજવનું છે કે અપણી છંદગી તે પંપાળાની નથી પણ તે દરજ્જા અદા કરવાને સારું વાપરવાની છે. હિંદુ રજાનની વસ્તિ દુનિયાનો પાંચમો ભાગ છે. તેને ચકાવવી તે કામ હિંદના સેવકોનું છે. આ સેવકો હિંદી પરજનના ટરદી છે. તેઓ એ દોડત, દરતવે અને શરીર સુખની કનિયા તજવી વેતેજો. અને પોતાની છંદગી હિંદને અરપણુ કરવી વેતેજો. ખીક માત્ર તજવી જોઈએ. અને આ સેવકો પોતાના ધરમના ભાગ ખરખર ગણવી જોઈએ આપા દેશભક્ત માણસો પોતાના બોલ કરતાં પોતાના કામથીજ આખી પરજનને પોતાના રરજી જવનજો ચેપ લમાડી શકશે.

જેમ આપો કિતજો ઉમર જોડાએ તેમ સાધે જાનતી જરૂર છે. તેથી હિંદ ના સેવકોએ હિંદની તવારીખ ગણવી જોઈએ. હિંદને હવે શું જરૂરનું છે તે સમજવું જોઈએ. બીજા રજયોની તથા રીખનો તેજો અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

આ જુરસો અને જાત એ ખતે જે માણસને કુદબ જળ વળગો છે તેને લાંબી મુદત નસતાં નથી. ખરા સેવકને બંધકાઈ રહી અહ્યર્થ પાળવાની જરૂર છે. જેઓ પરજોડા છે છતાં દેશ સેવક થયા માત્ર હોય તેઓ પોતાનાં આપણી છોકસંઓને એજ કામ માટે ઉઠેરી શકે છે. હિંદી ખરજોએ અગાન છે. તેઓમાં સ્વદેશા ભિમાન જાગૃત કરવાની મોટી જરૂર છે. પણ જેઓ પરજોડા નથી તેઓએ જો ઉપર મુજબ સેવા કરવી હોય તો નાહ પરજુનું એ જીતમ રસ્તો છે. મહાન દેશ ભક્ત માત્રીની કહેતો કે તે પોતે તે દેશ નેજ પરજોડા છે.

જેવટે આવી સેવા કરનારને અહમ્મી જરૂર છે. આપણી કાલે રાહલી અગ્રે મળશે તે વિચાર કરવાની જરૂર નથી. જેને દાંત આપ્યા છે તેને આપણું અપણ ની સંભાળ માલીક રાખજો.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

થોડા વખતમાં રાજકોટના કોર સાહેબ લાખાણ રાજને રાજવાભિષેક કરવામાં આવનાર છે.

વેરાવળને મરડીવાળા મથક તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

હિંદીના ધર્મી દોર સાહેબ સર જયવંતસિંહજી કે. સી. એસ. આઇ. તુ. મહાબલેશ્વર ખાતે દીલગીરી ભરેલું મરણ થયું છે.

મોરબીના એક વહોરા મુઢસ તરફથી વહોરાઓનું કોનકરન્સ બોલાવવામાં આવનાર છે.

મુંબઈની કોક્સ સામે નિરરકાર બતાવવા અમદાવાદમાં જાહેર મહા મળી હતી.

અમદાવાદના વેપારીઓએ પાડેલી હડતાલ સંબંધમાં પ્રજાપક્ષની હડત થઈ છે.

નદીવાદમાં સાહર શ્રી મનસુખરામ સુર્યરામ ત્રીપાડીએ રૂપિયા એક લાખની સંભાવન કરી નદીવાદમાં એક જાહેર લાયબેરી સ્થાપી છે. આ મોટી સખા પદ ઉપરાંત શ. પંચોતેર હજાર આમ ના લાભ અરથે કાઢી આપ્યા છે.

ચંચિનપુરના નવાખ સાહેબને ગાદી નસીન કરવામાં આવ્યા છે.

સચીનના નવાખ સાહેબને ગાદીનસીન કરવાની ક્રિયા એપરીલમાં કરવામાં આવવાર હતી.

નવસારીમાં એક એક અને એક રેલ્વે બોલવાની ફીલ્મચાલ ચાલ છે.

નવસારીની પુરણા નદીપર એક મોટો પુલ બાંધવાની ગોઠવણ હાલ લગભગ પૂરી થઈ છે.

વડોદરા ખાતે જરાનપુરમાં મોટી આગ લાગી એક ગામ કપીયાનું નુકસાન થયું છે.

સ્વદેશી કુડા ફેલાવવા માટે બે બંગાળી

વક્તાઓ મુંબઈ ઇલાકામાં ભાગલું કરવા માટે નીકળ્યા છે.

મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનના પ્રમુખસ્થાનપર એન. મી. વીલ્સનના દામોદર દાકરસી ચુંટાયા છે.

મુંબઈ કોરપોરેશનની મીટીંગમાં પહેલે જ દિવસે સર શ્રીરામજી અને કોક્સના આગેવાન મી. હેરીસન વચ્ચે તકતકી થઈ હતી.

મુંબઈની કોક્સની સામે આવતા કેસ દરમ્યાન ટાઇમ્સ એન્ડ ઇન્ડિયાના અધિપતિનો કોરટના તરફ બેઝબી માટે પંચ રૂપિયા ફંડ કરવામાં આવ્યો હતો.

મુંબઈ ઇલાકાના કેટલાક જાપાનીમાં તથા બીજી રીતે ટાઇમ્સ એન્ડ ઇન્ડિયાને બેલકોટ કરવાની વાત બહુ ચર્ચાઈ જણાય છે.

મી. હેરીસન તથા ટાઇમ્સ એન્ડ ઇન્ડિયાના અધિપતિ એમ કેટલાક કોક્સના આગેવાનો એક સાથે થોડા વખત માટે વિલાયત જતાર છે.

પંચખીના કેસ માટે સર શ્રીરામજીને જાહેર બોલાવવામાં આવ્યા હતા પણ તેઓ દિલગીરી સાથે જઈ શક્યા નહોતા.

“જામેન્ડમરીદ”ના જાપાનાના મેનેજર અને “ગ્રપસપ”ના પ્રવર્તીતનાર મી. રસ્તમજી જેહાંબીર મરજ્યાન આકાશ મરણ પામ્યા છે.

સ્વદેશીની સમજણ ગામડીઆઓને પાડવા સ્વદેશી તત્વ વિશે પચીસ લાખથી ઓ વધારી ગોઠવનાર મરાઠી કપીને આપવા અનુકરમે ૧૫-૧૦ રૂપિયાનું પનામ કાઢવામાં આવ્યું છે.

નીમત સરકારે વિચાર્યોએને હુરોપ વગેરે કેટલાં બંધાસ માટે મોકલવા રેલકારથીયે કાઢી છે.

મહાસાવાળા મી. રાંદર નાપરને કાયમ ના એડવોકેટ જનરલ તરીકે નીમવામાં આવ્યા છે. આ નીમણુંક એક દેશીની પહેલ વહેલી થયેલી છે.

મહાસાવાળા અને સાલેમમાં મોટી સલાઓ શરી સ્વદેશી ઉદ્યોગ, પરદેશી બેલકોટ અને સ્વરાજ્ય તત્વો સ્વીકાર કરી સાલેમમાં સ્વદેશી કુશન સ્થાપવામાં આવી છે.

મદ્રાસ ઇલાકામાં લાખલો આપવા માટે બાલુ વિપીનચંદ્રપાળ નીકળેલ છે. જેને પરીણામે કેટલાક કેટલાં એકબીજા પક્ષની મુંડળીઓ સ્થપાઈ છે.

જારીસાલના લોકોએ જાહેર સલા બરીને એવો કાવ કીધો છે કે ગમે વરસે જે જગ્યાએ બાલુ સુરેંદ્રનાથને પડવામાં આવ્યા હતા અને ભારે રમખાણ થયું હતું ત્યાં એક યોગ્ય કીર્તી સ્થંભ ઉભો કરવો.

કલકત્તાની શીશ્પ સમીતીએ શરીય હિંદુ કન્યાઓ માટે એક આશ્રમ તથા એક હુનર ઉદ્યોગશાળા બોધ્યાં છે.

ફરીદપુર પોલીસે બંદેમાતરમના અવાજ નહીં કરવાને કારણે હુકમ કાયદેસર છે કે કેમ તેની કસોટી કરવા ત્યાંના લેફ્ટીએ એક સરમગ ગમ્મ તા. ૧૧ મી એ કહાડ્યું હતું જે પ્રજાકીયગીત ગાતું તથા બંદેમાતરમના અવાજ કરતું આપા શહેરમાં ફરકું હતું.

બાલુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી જુન માસમાં જાહેર તથા આમાંની મુલાકાત લેશે.

જાહેરમાં મરડીએ જળરો ત્રાસ વરતાવ્યો છે.

ગયા માસમાં રાવળપીડી, જાહેર વગેરે સ્થળેથી પાંચ વાગે દિવસે ખરતો તારો દેખાયો હતો તેની પાછળ હુમાયની લાઇન લાગેલી હતી.

કોંગરેસ તરફથી ઇલાકામાં ગડન થવા વગા લાગા લગ્નપતરાય ૧૯૦૫માં વિચા યત ગએલા તે મુસાફરીના ખરમ પેરે પંચખના પ્રજા વરગે લાગા લગ્નપતરાયને રૂ. ૩૦૦૦ આપ્યા તે તેમણે ન સ્વીકારતાં તેમાંની અરથી રૂકમ દવાનંદ કોલેજને અને અરથી રૂકમ રાજ્યદારી વિચાના અન્યાસ માટે રોકાવરથીયે આરંભ્યાં છે.

રૂટરના તાર સમાચાર.

ચીનના રાષ્ટ્રો ખંદરમાં ચીનાઓએ ગેરાઓ સામે બળવો ઉઠાવ્યો છે. જર મન કિપેશકોનું દેવળ પાડી નાખવામાં આવ્યું છે. બધા સીવીલ તથા મીલટરી અમલદારોને કતલ કરવામાં આવ્યા છે.

સાનફ્રાન્સીસ્કોમાં જાપાનીઓ પર ફરી શી અમેરિકનોએ હુકમ થયે કયો છે જેની સામે જાપાનીઝ સરકારે ઉતાવળે પગલાં લીધાં છે.

જરમન હરટ આફ્રિકામાં હીંદી વેપારીઓ વિરુદ્ધ લાગણી સંબંધમાં ત્યાંની જનરલ કોલોનીઅલ ડાંગરેસે એવું જણાવ્યું છે કે હિંદી વેપારીઓ કોલોનીને બહુ કિંમતી છે. તેમને કાઢી મુકવાથી દેશને નુકસાન થશે.

આ બનાવ ઉપર ટીકા કરતાં વિજ્ઞાપનું કેહી મરાઠીક પત્ર કહે કે જરમન સરકારે બતાવેલું કહાપણ અંગ્રેજોના ધમ્પી રીઅલપણને શરમમાં નાંખનારું છે; તેમજ અંગ્રેજ કોલોનીયરોની (જેઓ હીંદીને હાંપી કાઢવા માગે છે તેમની) વેપારી હુધિને બરો લગાડનારું છે.

જરમન હરટ આફ્રિકામાં હીંદીઓને વારને જુદા કાયદા ઘડવા એવો દ્રાવ જરમન કોલોનીઅલ ડાંગરેસે પસાર કર્યો તે વખતે એક જરમન મીનીસ્ટરે જણાવ્યું કે એટલે જિંદગી દરમિયાનના એશીઆ ટીક ઓરડીન-સને મંજુરી આપી છે તો જરમનોની વચમાં તો તે નહિજ આવે. ઉપરની બાબત સંબંધમાં વડી પારલામેન્ટમાં ડો. રધરફર્ડે મી. મોરલીને એવો સવાલ પુછ્યો કે કોલોની કરતાં પરદેશી સરકારને સમજવવાનું સહેલું છે એમ તમો કહેતા હતા તો આ વખતે પગલાં લેશો? મી. મોરલીએ જવાબ આપ્યો કે જરૂર પડે વિચાર કરવામાં આવશે.

લંડનના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે સાઉથ આફ્રિકા કમીટીએ જનરલ બોયાપર એક ડાંખું જાણ્યું મોકલ્યું છે, જેમાં હમીએશન, જમીનની માલીકી, ત્રીકીકરપ ઓરડીન-સ, રટલેશન, ફરેઆક્રમ અને ટરામ તથા રેકવેની તકલીફ સંબંધમાં હાલ આપવાની અરજ કરી છે.

મજકુર જાણમાં મી. રીચ બાર દધને જણાવે છે કે પીસ પ્રીકરવેશન ઓરડીન-સને હિંદી ધમીકરેશન અટકાવવાના દધિઆર તરીકે વાપરવામાં ન આવવું જોઈએ; ત્રીકીકરપ બાબત વળ તર આપવાની જરૂર છે; એશીઆટીકના ફરેઆક્રમની બાબત તરફ પણ ટરાસવાલે સારું વચણ લેવું જોઈએ.

ઉમરાવની સભામાં લોર્ડ એમ્પટહીલે જણાવ્યું કે ટરાસવાલની પા. ૫૦૦૦૦૦૦ ની લોનના બદલામાં વડી સરકારે હિંદી સવાલનો સતોપકારક હાથે લાવવાની ગેરંડી મામવી જોઈએ.

લોર્ડ એમ્પટહીલે જણાવ્યું કે બીલ એક દમ પાસ કરી નખાવું તે હિંદીની વાત છે જતાં ટરાસવાલને છુપી રીતે આવવું પરદેશીઓનું પુર અટકાવવાની છુટ હોવી જોઈએ.

ઉમરાવની સભામાં લોર્ડ લેન્સડોને જણાવ્યું કે થોડા હિંદીઓ આડી રીતે દાખલ થાય તે કરતાં એશીઆટીક પ્રત ના લાંબા માર્યા બંધ એ વધારે હાની કારક છે. મી. મોથાની મુલાકાતથી વધેલ હેતુભાવના પરિણામે એશીઆટીક બીલમાં મુધારો કરવામાં આવશે એવી હું આશા રાખું છું.

ઇરાનના શાહની વરતણક સામે ત્યાંની પારલામેન્ટે અસતોપ બતાવ્યો છે. રહીમ ખાન નામના એક આગેવાનનાં માણસો એ કેટલેક ટેકાણે હુંટકાટ કરવા માંડી છે; ને તેને શાહ તરફથી હુતેજન મળતું કહેવાય છે તેથી શાહની સામે ભોક લાગણી દરશાવવા લોકોની જાહેર મીટીંગ ચનાર હતી.

લાહોરના એક તાર ઉપરથી જણાવે છે કે હિંદી મામલા સંબંધમાં જાપાનની મદદ માગવા જવા માટે ટોકીઓ સાફ ઉપકાર રાવળપીડીના એક બારીકટરને તથા તેના એક કારકુનને સરકારે પકડેલ છે.

સીમલાના એક તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે પંજાબ લેંડ એકવીઝીશન બીલને મંજુરી આપવાની લોર્ડ મીન્ટોએ ના પાડી છે. (હાલનાં પંજાબના અસતોપનું એક કારણ એ લેંડ એકવીઝીશન બીલને ગણવામાં આવ્યું છે.)

હોંગકોંગ પાસેના ચીના બળતખોરોની સંખ્યા ૩૦,૦૦૦ની છે.

જનરલ બોયા તા. ૨૮મીએ કેપટાઉન આવી પહોંચેલ છે.

ઇરાનમાં હુંટકાટ કરનારનો ઉપરી રહીમખાન પકડાએલ છે અને તેના લોકમાં શાંતિ ફેલાઈ છે.

રોકડ બજાર ભાવ.

ચાલક.	શી. પે.	શી. પે.
માંજ ૧ બરતાનુ	૨૩ ૬ થી ૨૪ ૦	
મીમડીના	૨૬ " " ૨૬ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર,	૨૨ " " ૨૨ ૬	
એફ. ડી. આર. "	૨૧ ૬ " ૨૨ ૦	
મીની સકર	૨૪ ૬ " ૨૫ ૦	
કુડાના	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
દેશી તુવેર ઘળ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
તુવેર ઘળ કાનપુરી.	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મસુરની	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
મમની	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬	
અડની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
ચણા મુંબઈના,	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
" ઘળ	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬	
વટાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મશા	૮ ૦ " ૮ ૬	
બીનીસ.	૨૦ ૦ " ૨૧ ૦	
કડવું તેલ ૧ બ્રાસન	૩ ૬ " ૩ ૧૦	
એરડીનું	૩ ૩ " ૩ ૪	
મીડું	૩ ૮ " ૩ ૯	
નાળીએચું	૫ ૦ " ૫ ૩	
ખાંડ સોફ સો રતલની ૧૫ ૬	" ૧૬ ૦	
મોરીસની.	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
બીજા	૧૬ ૦ " ૧૬ ૩	
તીરકુળ નાતાલ	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
આટો	૧૧ ૦ " ૧૧ ૬	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭ા " ૦ ૮	
નરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૪ા	
ધી પેટી ૪ ડીનના પૌ	૮ ૫ " ૮ ૧૦	
પોરખંદર	૬ ૧૦ " ૬ ૧૪	
પરાડીન ડીવોસ.	૬ ૨ા " ૬ ૩	
" વાઈટ રોસ	૮ ૦ " ૮ ૪	
" " બ્રાસન	૧૨ ૨ " ૧૨ ૬	
નાળીએચેર	૧૮ ૦ " ૧૮ ૦	
ફલી	૮ ૦ " ૮ ૬	
બારસોપ		

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

CAPETOWN

AKOL GANDE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.

DELAGOA BAY

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAGY IDOLLY,
P.O. Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 110.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Box 111.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VEDIDAS & LAUCHAND
Box 92

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
M. C. Anglin & Co.,
Box 50. 330 Pine Street.
E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441. 431 West Street.
M. C. CAMROODEES & Co.,
Box 126. Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88. 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254. 101 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211. 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88. 102 Queen Street.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
JALMOOT & SOHARJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543. 386 Pine Street.
J. B. Mehta,
Box 530. Grey Street.
B. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97. 125 Field Street.
S. PADAI PILLAY & Co.,
139 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
104 Queen Street.
SIX BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88. 164 Grey Street.
P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738. Grey Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68. 133 Grey Street.

HEIDELBERG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAT,
Box 14.

JOHANNESBURG

M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 1120.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280. 167 Market Street.
GOOLAM MOHDEEN,
Box 3755.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598. 41 Market Street.
SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

KIMBERLEY

Khandooobhai & Tugaram,
Box 362. 73. George Street.

KLERKSDORP

YESUF PATEL,
Box 81. Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
VANMATA KOYA,
Box 294.

MIDDELBURG (TRANSVAAL).

A. E. BHARMA,
Box 35.
L. A. CAJEE & Co.,
Box 117. Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MENTA & KILANDERIA BROS.,
Box 160. Market Street.

PETERDEEP

Ebrahim Osman.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99. Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

HAJEE HARIB,
Box 57. 338 Prinsloo Street.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED,
Box 357. 308 Church Street.
G. P. VYAS,
Box 1156.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

RUSTENBURG

ISMAIL SULIMAN & Co.,
Box 1.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street.

VOLKSRUST

E. A. BHARMA,
Box 96.
ESSOP SULIMAN,
Box 15.

UMSINGA

Dada Osman.

ABDOOL RAHMAN,

MERCHANT,

POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA

General Dealer.

De. by Corner Commissioners, de Frontal Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers.

MARKET SQUARE,

PIETERSBURG.

Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,

Dealers in all kinds of

Indian Groceries and Soft Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee,	NATAL;
Zeerust Marico,	TRANSVAAL;
Limley'spoort	} Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein	
Rietfontein	BURG.

બો ડરબન કોલ સપ્લાય.

પર મેમ્બરીયલ રીડ, ડરબન.

વિદાયતી તથા દેશી કાચા અને બજારબુના
બાઈ-સેલ તથા મ્યામ-સેલ દર,
બોલસ જલ રેલી. સરનામું "હોસવાલીયા"
-સાહેબ દયા.

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

HORMAJCY IDOLGY,

DIRECT IMPORTER

(-AND-)

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3-3 DELAGUA BAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Bellow-ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 51.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.

Cor. Church & Middel Streets,

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add: "BHABHA." P.O. Box 25.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant

Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.

Natal Leaf Tobacco a Speciality.

113 GREY STREET, (Camroodeen's Building)

Tel. Add: "AJMER." Durban

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.

Also Exporter of Cape Snook,

NATAL DEPOT:

Messrs. Jalkboy & Sandjee Bros, Durban.

કચ્છ મેલ હમીદ રુલ.

બનાવ મરુદ,

129, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers.

Dealers in Bedsteads, Sole Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (Wreth), Box 1120, Johannesburg

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Purbayker."

Telephone 864.

સરેલો અને ઉચા માલ.

સન સીગરેટ, સુમાટ્રા ચીરુટ બીર વગેરે
હનીયા રીચ વગેરે ભવની વખતે નીચે
સરનામે મળશે.

સન બોર્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.

164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL

MERCHANTS.

131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.

CCOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Green Road, Fortsburg.

JOHANNESBURG.

Vrajdas & Catehand.

GENERAL MERCHANTS

Importers & Commission Agents.

Wholesale and Retail

P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT.

Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."

VOLKRUST.

FAKIR SALEJEE

GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 5183

JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

જયામધ માલના વપારી.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 45 Tel. Add.: "સુલમાન."

VOLKRUST.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

दुन्यामें सर्वसें पूराणी
भागका विमाकी ऑफिस.

ल्यापण-प्रीम ३०,००,०००.

भर्ती करनेसे कमतीमें कमती-मात्र मिले
दुनीयामां चौथी जुनी आजना बीमानी
ओरीस, लेनी मुदी पां ३०,००,००० नी से.
बभी नखानवाथी ओलामां ओला बाधु बाधि
भणी राहरी.

1. नगरादि प्रदीप्त ठेकापुर्तुगुली, व
उप-किसीमें ठेकापुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली
पुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली
ठेकापुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली ठेकापुर्तुगुली

अ. ध. बोधसा.

स्थावर भिलडनना मेजर.

नहर हरराष्ट्रयी नमीन वेचनार, सर
भरी भापशीदर यने भीडननी किमत
आंकनार. छम्पीरीयन भीडीस.
रहउ रभीय अंर, ३२५५.
अंरान.

Sullman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

सुवेमान ग्ररभाध भीआनी जु. नद्वारेना
भाधुसेने रहेवानी बीजेरेनी सनवड आरी
राधवामां आनी से.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.
Tel. Address: "SULLMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

इटरना तारनी कंपनी, लीमोटेड.

हिंदुस्थान तथा युरोप मोटेना तारना संस्था हर.

इटरनी कंपनी काष्ठपक्ष वेडिने मटे हिंदुस्थान, लपान, युरोप, ओसिवेशीया अने
अमेरिका तार माधवी सुके से. नियमीत बराहने हर सहसा वीड अने शीडीन अने
छोनी रीमिट आपयामां आवे से.
इटरनी कंपनी तार अथवा टपासथी दुनिआना काष्ठपक्षभाधपर पेसा मोडली वर से.
इटरनी कंपनी तार मोडलनार तथा वेनार पक्षीना सरनामा इटरनर इरे से आ
इटरनर नामने. मटे काष्ठपक्ष पक्षुस वेवामां नथी आरता. इटरनी भास हाड छुड से ते
इरे रीते सपुसु से. आनी रीते नाम इटरनर इराथी डीड राधोमां तार वेनार तथा
मोडलवाथी पक्षुस अरते इरे काम वेडली सहाय से.
यथी इटरनर डीडमां आवेला तार इटरनी कंपनी तेना अरथ भरी वेनार पक्षीने एवी
स इरे से.

यधु विमत मटे नीचेने सरनामे लपि.
मिनेजर, इटरनी पीरुडाम, अथवा इटरनी मेजरसे,
इटरनी मेजरसे, सेंट लियोनार्ड अरि, पी हायरनर हाविस,
उवीस पीरुडाम, केपटाइन. कमीशनर अरि,
पर, पीरुड अरि, मोटुलनराम.

DAWOOD ISMAIL.

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

CABLE ADDRESS: "NANJEE DULABHDAS."

P.O. Box 141, LOURENÇO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156. Tel. Add: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE"

148 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Nartjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgenti.

Indian Post Office on our premises.
133 Grey St. 219 & 222 Umgenti Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.**

Saw Mills & Timber Yards.

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khandaria Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market St., and at Spokenk.

Tel. add. "KHANDARIA." Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add. "YUSUF," KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

General Merchant &

Importer,

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONK."

P. O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

PRICE 3D.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, June 8th, 1907.

No. 23.

P.O. Box 128.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાદ

સેકડા દામથી અમે મકાદ ખરીદીએ છીએ.

અનાજની બેગો.

તવી તથા જુની બેગો અમે વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 879.

Tel. Address "MILLING."

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE BROS.

Telephone No.,

"RUSTOMJEE."

833.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply.

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કેપની તાજ રનૂક
મછી અને મોટા
કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add. — "Kathorian."

Telephone 224.

કચ્છાબજાર માલના વેપારી.

તમાકુ, ખીનીસ, મકાઈ, ફૂલી વગેરે વગેરે કાલકથ
તમાકુની જ કોઈ અવધારણા તેમજ પરચુરલ સસ્તા દામ
ખીનીસથી કરવામાં આવે છે. વધારે વિગત માટે
નીચેના સરનામે પુછાવી ખાતી કરી લેજો.
Tel. Ad: Gandhi, એ. એ. માધી, રંગમઠ.
R. A. Gandhi, Tongaat.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

ચાપણ પાર્સીડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આમનો વિશેષ ક્યાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 88.

Tel. Add. — "DARBANDAR."

ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કામશાન
એજન્ટ.

વેલ્સ ૧૮. ૧૩૬, ૭૫૧ નંબર
૧૨૫૧.

Telephone 864

P.O. BOX
441.

ઈબ અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તથેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

નોં ૧૩૪ 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of
all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની રતુફ મચ્છી અમારા આસીઆના દિસાળે વેચી નાખવાની છે.
એકે લેનારને બહુ શીકાવત બાવે મધરો. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864, Telegraphic Address: "FORHANDAR."

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

A. E. Chotabhai,

M E R C H A N T.

BOX 33,

KRUGERSDORP.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ થીપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે મહેર થાય ત્યાં
હુમી જુલુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફરતી ઉપરના નામથી કુ. ના
વે છે.

જયાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટગુડસ, કાપડ બર,
ખુદ, કાફરી માલ, હાડિયર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભાયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 54,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

349 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PARULAB," Box 334

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી

સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સોધી મુંબઈ.

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૯ જુન

અમલાલી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ.

બેરા થમને કોલંબો તથા કલકત્તા.

પાંગોલા ૧૮૦૦ ટન તા. ૮ જુન.

વહ કંપનીની નવી ઔર મહપસે માનેવાલી ષોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના होगी.

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

પાંગોલા ૧૮૦૦ ટન તા. ૮ જુન

સોધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૯ જુન

અમલાલી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ

Messrs King & Sons,
West Street Durban.Messrs M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59,
Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગ્લીયા કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.

ડરબન.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગાની.

જનરલ ડીલર.

કપડા, ગરોસરી અને બીજા દરેક બાબતો
માલ સ્ટોકમાં રાખનાર.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

જનરલ ડીલર,

કપડા, ગરોસરી ઔર દુસરી સબ રકમકા
માલ સ્ટોકમેં રાખેવાલાં.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્દેશ. અબ્દુલગની નામના સ્ટોરમાં કેપટાઉનમાં પાંચમી સ્ટ્રીટ પર આવેલ છે.
અબ્દુલગની નામના સ્ટોરમાં કેપટાઉનમાં પાંચમી સ્ટ્રીટ પર આવેલ છે.

ફોન નં. ૭. ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

INDIAN
LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratanji Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
53 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A. — And at:—

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 67, Telegraphic Address: "KHOTA.

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., LTD., P. O. Box 774, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, CORNER HARRISON & MAIN STREETS, JOHANNESBURG.

બહાર ગામના એજ ટા.

આ જાણુ છુટક કરાકાની સગવડ ખાતર
૨૬ અકવાડીએ ધી પચલીક લાયખરેરી, ૨૫૨
૧૫૧૧ સીટમાંથી લાઇખરેરીના સેક્ટરેરી
મી. દીવાન ખાસેથી દર સનીવારે નવ વામલા
પછી તથા પેનીના દાખથી મળી શકશે.

સ્ટેન્ડર્ડ—મી. મોતીલાલ પટેલ, બોક્સ ૬૭

વેલ્ફેર—આણુ લાલવંતસીંગ.

પીટરસબર્ગ—મી. મોહનલાલ ખંડેરીયા.

બોક્સ ૨૬૦

કમ્પરલી—મી. તુલસીરામ બે. ૩૬૨.

ડેલાગોઆથે—મેસર્સ જુગદાસ અને
લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2'6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5' per inch	Two Inches " £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

તસવીરો.

આ જાણના વધારા તરફ બહાર પાડવા
માં આવેલી નીચેની તસવીરો અમારી પાસે
થી દરેક ૩ પેનીની કીમતે મળી શકશે

મી. એમ. એચ. નાઝર; હિંદનાં
દાદા દાદાલાલ નવરોજી; જરૂરી
અરજીન તથા અણ; ધી ઇડિઅન
એવર બેરર કોર; ના. હુબીઅ
ઉલ્લાખાન; મી. એમ. કે. ગાંધી
તથા મી. હાજી વજીર અલી મી.
આદમજી મીઆખાન મી. ઉમર
જાણ આમદ જવેરી.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JUNE 8TH, 1907

No. 23

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—		Page
Business is Business	211
An Unpleasant Picture	212
Honest Views	212
The Cape Immigration Act	212
OTHER ARTICLES:—		
Farewell to the Governor	212
Durban County Members on the Indian Question	212
"A Famous Victory"	213
Johannesburg Jottings	214
The Asiatic Registration Act	215
A Crying Scandal	215
The Asiatic Act	217
Natal Dealers Licences	217
Notes and Queries	218
Limiting the Hours of Trade	219
Indian Immigration Restriction at the Cape	220
Female Education in India	220
Jehangir's Memoirs	220
Progress of Humanitarianism	220
Facts and Comments	220

Indian Opinion

SATURDAY, JUNE 8TH, 1907.

Business is Business

MUCH of the antagonism to the Asiatic in South Africa rests upon a trade basis. Commercial hostility is notoriously bitter, for our chiefest foe is he who, we think, is taking the bread out of our mouths by reason of his greater success in our own line of business. Thus, to-day, we see the typical struggle of the small trader at Home against the inroads of the large co-operative stores and the universal providers. The merging of interests has resulted in greater economy of working, and, whilst our human sympathy goes out to the man who, single-handed, is striving against such heavy odds, yet our common sense compels us to applaud a system that tends to eliminate waste, and from whose manipulation ensue, generally, enormous advantages to the average consumer. In fine, what we admire, and what we, as practical folk, seek to stimulate is the principle that higher aptitudes result in greater efficiency yielding a more truly valuable labour; and that greater efficiency means greater all-round happiness.

Indeed, to-day, throughout the West, the most desirable object of attainment is the cultivation and development of the aptest in every sphere of life, with a resultant increase in efficiency. And that is to be expected, for, with a wider survey of Nature's workings, men cannot confine the principles of evolution to what is outside their everyday life. Those principles, if deep-rooted in Truth, must regulate every phase of existence, and it follows that, with a wider mental horizon, there must ensue newer methods, based upon the greatest possible economy of energy and, what is postulated therein, the putting of the right man in the right place. One day a revolution will come about, as a natural consequence of this change of mental habit, but with that we have not now to deal.

There is, however, a lesson that everyone can take to heart to-day from a consideration of these things, and that is that only those who are best fitted to do certain work should be permitted to do it. It is not every man that can be a butcher, a hosier, a farmer, a lawyer, a teacher, a trader. Each of these livelihoods demands of its practitioners certain requisite qualifications. Thus the butcher must be of a temperament so phlegmatic that he does not flinch when he plunges the slaughtering-knife into the throat of his victim. The hosier must know thoroughly the whole *modus operandi* of his trade, and must be able to tell good stockings from bad instinctively. The farmer must farm. He must know the rotation of crops, the best methods of ploughing and manuring, the right times to sow and reap, just as intimately as he knows his own skin. The lawyer must know every aspect of his profession. His power of logic must be well developed. His knowledge of the world must be always available. He must be keenly sensible of every chance that can properly benefit his client. The teacher must know and must then be able to impart his knowledge without difficulty. His information must be living, his sympathy obvious, and his enthusiasm contagious.

And the trader—what shall we say of him? He seems to be the Cinderella of them all. He alone does not need to specialise—such appears to be the general view. If he has failed at all else, let him only pay his licence- dues, and his fortune is made in the twinkling of an eye. A farmer must farm, a butcher must slaughter, a lawyer must know law, but we are brought up to believe that a trader need not trade. Yet we make bold to say that to be a successful trader demands as much skill and intelligence as to be a successful doctor, lawyer,

butcher, or what not. The trader is born, not made. His forebears have been traders before him. The spirit of trade is in his very blood. He takes in the trader's instinct with his mother's milk, and practises his trade with every faculty fully alert. He realises the needs of the moment and strives strenuously to play well the part that Fate has allotted to him.

[It is not by chance that the Jew, the Armenian, the Greek, the Chinese, the Indian, is a keen and successful trader. He has centuries of training and experience behind him. He knows his business to his finger-tips. He studies and understands its whole philosophy. He does not believe in good fortune attending anything but strenuous endeavour. He puts all his energies into his work, and is not satisfied until he is assured that nothing more remains to be done. He cultivates his customers most assiduously, narrowly scrutinises the local demand, cunningly seeks his best market, and economises his inevitable expenditure, reducing it, as a wise man, to a minimum. His customers benefit proportionately, and share in his success. But for every penny that he expends beyond the legitimate maximum, they pay dearly.]

It is well to remember these things in South Africa. Time after time, have we been told, of late, by those who are endeavouring to place their finger on the cause of the existing depression, that it results from over-trading, and we see the natural consequences in a long insolvency list, frequent fraud, increased crime, and augmented misery. The fact of the matter is, of course, that, just as the South African farmer does not farm, but looks on whilst the weeds grow among the mealies, so the South African trader does not trade, but expects that a benign Providence will make up for his lack of initiative and flagrant inefficiency. There are two classes of trader in South Africa who really understand their business—the Semitic immigrant from Eastern Europe and the Asiatic. The latter is the former's chief competitor. Hence the agitation largely initiated by him to drive the Asiatic from the country. The cry has caught on with those who have failed in trade by reason of their natural ineptitude. Hence, also, the charge of unfair competition levelled against the Asiatic. There is a great deal of ignorance in the whole affair and not a little of hypocrisy. When will people learn to do their own thinking? When will they learn to look within for the reason of their failure, before they seek to lay the blame upon the shoulders of others?

WE HAVE COME IN POSSESSION OF A letter written by Mr. Kothare, a well-known High Court pleader of Bombay, and a graduate of the Bombay University, who stayed in Delagoa Bay for over a year. We have been authorised to publish the letter, which is brilliantly written and full of human interest. It shows a marked contrast between the treatment that British Indians receive in Portuguese territory at the Lands of the Portuguese and that received in the same territory at the hands of His Majesty's representative. It appears that the British Consulate is the only place in Delagoa Bay where a separate entrance is provided for British Indians. It might be said that the British Consul-General in Delagoa Bay is also the Permit Agent—not a very compatible mixture, by the way—and that, having to deal with a large number of permit applicants, he could not receive them by the general entrance, but we find, too, that Mr. Kothare himself, when he went with an Indian deputation as bearer of a congratulatory message, was asked, not over politely, to enter by the back-door, which was reserved for British Indian visitors. Mr. Kothare again mentions the fact that the British Consul did not raise his little finger for the protection of twenty-five Indians who, no one yet knows whether rightly or wrongly, were arrested for being in possession of passes not their own, and who, without a trial, were sent off to work, as prisoners, on the Delagoa Bay line. If the statements made by Mr. Kothare are true, and it is hardly possible to doubt them, written, as they are, with so much circumstantial evidence and by an extremely well-informed and cultured Indian, the matter calls for serious investigation. We hope that the attention of the Imperial Government will be drawn to the matter, and that an inquiry will be made.

WE ARE GLAD THAT MR. C. P. Robinson, M.L.A., has been telling his constituents some home truths, and has not hesitated to handle an unpopular subject in the right spirit. Mr. Robinson is of opinion that the practice of the Licensing Officers in discriminating between Indian applicants and others to the disadvantage of the former is reprehensible and unjust, especially when it is a matter of existing trade-rights. Mr. Robinson also thinks that, if the Colony wishes to deal with the Indian question, it should do so in a straightforward, bold, and honest manner. We congratulate him on having ranged himself so honourably on the side of justice and equity. If all our legislators would adopt the same bold attitude, the Colony would soon rid itself of a great deal of cant and hypocrisy.

WE DRAW ATTENTION TO THE CRUEL story a correspondent from Mafeking tells about the working of the Cape Immigration Restriction Act. According to our correspondent, Indians who have returned to India, leaving their businesses ten years old and having landed property at the Cape, find it difficult to return if they are not in possession of certificates of domicile taken out by them prior to their departure, and that, similarly, Indians having been resident for a number of years find it difficult to obtain such certificates, on leaving. He adds that when they are issued, they are tenable only for one year, so that if an Indian returns to his adopted home in the Colony of the Cape of Good Hope a day later than the period given in the certificate, he would be a prohibited immigrant. A system such as this can only be described as a deliberate and cruel attempt to drive Indians out of the Cape without having to pay them any compensation whatsoever. The remedy is largely in the hands of the Cape Indians, and we warn the various associations there that they will be responsible to the community should the threatened disaster befall British Indians, and should they, five years hence, find that there are very few Indians to be found at the Cape. We would advise our correspondent to continually address the Indian Associations at Capetown until they are roused to action from their apparent lethargy.

Farewell to the Governor

Natal Indians Pay their Respects

A select representative body of Durban Indian gentlemen took the opportunity of saying good-bye and God-speed to His Excellency the Governor and Lady McCallum on their departure by the *Armada Castle* on Thursday last.

The Indian deputation consisted of Messrs. Dawad Mahomed (President Natal Indian Congress), M. C. Anglia and Dada Osman (Joint-Mon. Secs. N.I.C.), Parsee Rustomjee, Abdoula Haji Adam, F. M. Parukh, C. K. D. Pillay, A. D. Munshi, B. Meghraj, Cassim Khamisa, Mahomed Ebrahim, and others.

The *Armada* and other ships in the harbour were decorated in honour of the departing Governor and his wife. The saloon of the mail-boat where His Excellency and Lady McCallum received their friends, was profusely decorated with flags. Crowds of people thronged the wharf-side, the guard of Honour, consisting of the Durban Light Infantry, lining up with fixed bayonets, and the band of the regiment played national airs. The scene was a brilliant one. Amongst the

distinguished company assembled were the Hon. C. O'Grady Gubbins (Acting Prime Minister), Justice Beaumont (Acting Governor), the Hon. H. D. Winter (Minister of Justice) and a large number of members of the Legislative Council and Assembly.

Mr. M. C. Anglia was the spokesman for the Indian party. In presenting a garland of flowers to His Excellency and a bouquet to Lady McCallum, he said that the Indian community of Natal, through its leader, Mr. Dawad Mahomed, took the opportunity of expressing its appreciation and esteem. The community, he said, was specially thankful to His Excellency for the manly speech he made at Maritzburg on Victoria Day, which showed his broad-minded sympathy towards all coloured subjects of His Majesty the King-Emperor.

Sir Henry McCallum briefly replied and said that, although the Indian community could not get all the privileges they might ask for, they were entitled to just and fair treatment as British subjects of the Empire. His Excellency said he was pleased to receive them, and he tendered his thanks, through those present, to the Indian community of Natal.

Durban County Members on the Indian Question

No More Indentured Indians

Messrs. C. P. Robinson and Dan Taylor Cannot Agree

[Speaking at a political meeting at South Coast Junction, on the 1st inst., Mr. C. P. Robinson, M.L.A., brought forward the Indian question. He said he had hesitated for some time to come to a conclusion on this matter, but he had now come to the conclusion that, by the consequences what they might to the sugar farmer, and he was not satisfied that they would necessarily be disastrous, but even if they were disastrous, the importation of Indians must cease—(Hear, hear)—unless, of course, it could be arranged that they should finish their indentures in India. His mind had been considerably exercised in this regard, and he had considered the proposals which had been made that they should legislate to compel employers to employ a number of white men, but rightly or wrongly he was convinced that the menace of the importation of Indians was too serious for them to experiment in that direction. He had heard it said that the danger was not from the coolie, but from the Arab. He differed. It was marvellous how quickly the descendants of Indian immigrants acquired education, and became their serious competitors throughout the whole Colony.]

Competition in the Law

In his own profession, and he hoped he was speaking without any personal feeling in the matter, for he had a perfect respect for the two gentlemen whom he referred to, they had two gentlemen admitted to the Bar of Natal, whom he was informed were children of Indian immigrants. It was the contemplation of this and other facts that had brought him to the conclusion that, if this was going to remain a white man's country, the importation of Indians must cease. He had said that he did not believe that the stoppage of Indians would affect the present industries of the country, and he pointed to the fact that some 2,000 Indians who had been brought to Natal at considerable expense, had been allowed to leave the country because it was alleged they were unable to obtain employment. This being the case, surely they were entitled to say that they had enough of this type of labour in the Colony, and sugar planters ought, at any rate, to employ natives to a certain extent in this industry. In spite of what some of their fellow-Colonists said, he was convinced that, if they were going to give the Colony a future for their children they must put their foot down in this regard, and say that they would have no more Indians.]

A Moderate View

The view he had expressed was, he considered, a moderate view, for there were others who would go farther and repatriate even those who were already here. In this connection he would say that, he for one did not approve of the action which was being taken in various parts of the Colony by the licensing officers, acting under the direction of their superiors. At Port Shepstone the licensing officer, in giving reasons to the Appeal Board for refusing a licence, said that local pressure had been brought to bear upon him to refuse all Arab and coolie licences. (A Voice: "Quite right.") And, therefore, he had decided to refuse the man's licence, and let the Board take the responsibility of granting or refusing it. Some one said "Quite right," a moment previous, but he said "Quite wrong." The moment they, as Britishers, stooped to a subterfuge to do an injustice, then he said that they were not acting up to the traditions of their race. Mr. Winston Churchill had said, and the words were extremely important, that they as a Colony could legislate against the Asiatics, having regard to the number of Asiatics that were in their midst, and he, for one, would never be a party to inflicting an injustice on any section of the community, unless it was by fair and open legislation.]

Be Honest!

If they wished to deprive Asiatics of licences, let them do it like men, and not under the pretence of an Act of

Parliament which was, undoubtedly, being applied in one way for whites and in another way for coloured people. If they desired that the Arabs should cease to have licences, they could prevent it, but he asked them to do it by direct legislation. At Ladysmith, a batch of licences were refused, and he believed that they had no specific ground for refusing the licences other than those which could have been remedied by the applicants. He was not going to support a principle which he believed to be wrong. On the merits of Arab trading he had his own mind, but he believed that the cry that it was because the Arab lived cheaply that he competed with the white was no real reason for the competition that was felt, for he thought the Arab spent nearly as much as the white man. The cause of the competition was, he was afraid, that the Arab got such facilities from the merchant, and people dealt with them to a large extent because he was slightly cheaper than the white dealer. If they thought that the Arab competition was an unhealthy competition, and if they thought their licences should be limited, he hoped they would do it by direct legislation, and not strain an Act of Parliament which, strictly speaking, should not be applied in the way in which it was being applied.]

Mr. Taylor Begins to Differ

Mr. Dan Taylor, M.L.A., said that, though he hoped to support Mr. Robinson in many matters, and he hoped Mr. Robinson would support him, he had to disagree with him in certain regards. They had an Immigration Law, which was passed for restricting the influx of Arabs, who would deprive the white of his legitimate right to the trade of the country, and he claimed that they had a ground to refuse these Arabs their licences, and not on the ridiculous excuse made by the Licensing Officer at Port Shepstone. It was only necessary for him to say that the licence was not necessary, and that was sufficient. They were justified in refusing these licences, despite what anyone might say, on the ground that they caused unfair competition, because an Arab did live cheaper than the European. The present Agent-General, Sir William Arbuckle, was at one time engaged in importing rice and Indian condiments from India. The Arabs opened in competition, and one of them, who in the end managed to get the Government contract, had said that Mr. Arbuckle could not compete with him. He knew Mr. Arbuckle's business. Mr. Arbuckle paid his book-keeper £300 a year, his head storeman £250, another man £200, and so on. He (the Indian) paid his book-keeper £2 10s. a month, his storeman £1 10s., another man £1, and so on. He asked if they called this fair competition? They could not meet such competition, unless they

sank to the Indian's level; and the fact remained that, unless they put an end to it, they would have to go under. They had not noticed the Indian inroads during the boom time, but now they were beginning to realise it. A few years ago there was a lot of money in the country. Where had it gone to now? He was convinced that the Indians were responsible for the disappearance of a lot of it.]

Wants White Storekeepers

He asked what proportion of white country storekeepers there were in Natal? There were very few white storekeepers left who now catered for the native trade: the remainder were Arabs. He ventured to think that not more than 20 per cent. of the money that was paid by Europeans to natives returned to European hands; the remainder was sent out of the country by the Arabs. He believed that, if the Arab stores throughout the Colony were in the hands of white men, even with the present state of trade, the wants of those white men and their families would be such that they would scarcely realise that there was any depression. Whatever the Arab got he kept; whereas, if the country storekeepers were white, hundreds of thousands of pounds would be put into circulation in the Colony. He held that on this ground they were justified in the step they had been taking in the refusal of these licences. He hoped, however, to see an alteration of the Licensing Law in one respect. The issuing of licences fell to the magistrate, who delegated the work to a clerk. He thought that in each district there should be a board to whom applications would be submitted, and who would decide, whether or not, the licence was required. —*Natal Mercury*.

"A Famous Victory"

Mr. Ritch's Satire

[We publish below a letter from Mr. L. W. Ritch to the *Daily Telegraph*, on the subject of the new Law:]

The much discussed Asiatic Registration Ordinance has already received the sanction of his Majesty's Imperial Government, and the pre-war pledges and lofty pronouncements are now already numbered among England's broken promises which the advocates of expediency have so unctuously assured us "it were a greater crime to adhere to than ignore." British Indians, not only those domiciled and with vested interests in South Africa, but also the millions of the Indian Empire, had relied upon the good faith of the British Raj, and its desire and ability to protect them from degrading differential treatment as well in British Colonies as in foreign lands. The sum total of the Government's assent to this latest anti-Indian

enactment is practically a contradiction of the oft-repeated assurances that all civilised British subjects, whether Orientals or Occidentals, are equals in the eye of the law throughout the Empire. The European population of the Transvaal—or, perhaps, be more accurate, that proportion of it actively interested in the question—a population of nearly a quarter of a million fully enfranchised whites, have succeeded in imposing their will upon some 12,000 or 14,000 voiceless, because wholly voteless and unrepresented, British Indians, whose admittedly high business qualities, superior patience, industry, and frugality are to be rewarded by the deprivation of their last rag of status, and their reduction to the level of the uncivilised aborigines. One is reminded of the words of old Caspar, "It was a famous victory."

Very little good can be served by traversing afresh the now time-worn arguments and inaccuracies indulged in by your Pretoria correspondent. British Indians not unnaturally claim that they are entitled, as British subjects, to superior treatment to non-British Asiatics. As shown by your correspondent's statistics, the percentage of non-British Asiatics in the Colony is infinitesimal. The ordinance is unquestionably directed against British Indians. The plea of considerable unlawful influx has been finally disposed of by the recent report of the Registrar of Asiatics, which showed that not more than about 800 cases of unlawful entry had occurred in a period of perhaps five years. Those who know their Johannesburg well will smile at the statement that "the existing regulations have proved quite effective in excluding undesirable Europeans." As one who is a domiciled South African, and who lived on the Rand for nearly eighteen years, I assert most emphatically that there is not one British Indian resident in the Transvaal with characteristics as undesirable, and following vocations as inimical to the best interests of the community, as dozens of European aliens who found no difficulty in entering the colony, and who enjoy the fullest privileges of his Majesty's most favoured subjects. The familiar arguments of unfair competition, overcrowding, withholding money from circulation, &c., have been worn threadbare by use and abuse against unwelcome immigrants from time immemorial and the very terms of abuse that are now levelled against British Indians were, some fifteen or sixteen years ago, most commonly, but no more justifiably, employed in referring to the so-called "Peruvians," or Russians and Poles, whose competition as hawkers and Kaffir store-keepers then met with as little favour as does that of the latter-day much-abused British Indians.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

A DEPUTATION TO GENERAL BOTHA. A meeting of the Committee of the British Indian Association was held at its headquarters in Johannesburg on Saturday last. Amongst those present were Messrs. Essop Mia, (acting Chairman), Abdool Gani, Hajee Habib, M. S. Coovadia, Omarji Sale, V. Naidoo, A. A. Pillay, Mahomed, Allibhai Akooji, Makorji, and M. K. Gandhi. It was decided to approach the Premier with a view to his receiving a deputation of British Indians, and to urge upon him the acceptance of the compromise suggested by Mr. Gandhi.

BARBERTON FIRM. The British Indians of Barberton also held a meeting on Saturday, among those present being Messrs. S. Mungalee, Ibrahim Moosa, K. H. Desai, Suliman Moosa, Cassim Moosa, R. Narasoo, Abdool Latief, M. David, and Dharinamal Katinamal. The meeting unanimously decided that the only possible procedure, consistent with their self-respect, was to adhere to the gaol resolution passed in Mass Meeting in September last.

A PERMIT CASE. Before the Johannesburg Criminal Magistrate, on Tuesday last, two *dhabies* were charged with uttering forged documents and being in the Colony without permits. In evidence, it came out that some time ago, the men had been told by an Indian that a European permit agent would grant them permits at a fee of £30 each. He took them to a house where they swear, they were given permits by a European, who was disguised, and upon these documents they placed their thumb impressions. They could not give the name of the permit officer, but believed that they were being given genuine permits. They were found guilty of being in the Colony without permits, and were given seven days to leave the Transvaal. On the charge of uttering forged documents they were acquitted.

THERE ARE OTHERS! It would appear that British Indians are not the only people charged with unclean methods of obtaining permits. John Conomos and Alexander Gonveris were jointly charged here recently, with bribery in connection with an attempt of procuring permits. They were found guilty, and sentenced to three months' imprisonment each with hard labour.

THE REASON WHY? It is of interest to note that a certain Max Sick (he must have been very much so after what followed), a store-keeper, working on the Durban Roodeport gold-mine, was sentenced at Roode-

port to pay a fine of £7 10s., or undergo six weeks' imprisonment with hard labour, for throwing a plate of hot soup over a native. The native must have been a bit sick, too, after this demonstration of courtesy from the European who was supposed to be his superior. At any rate, the store-keeper well merited his punishment. But may it not pertinently be inquired whether this little incident does not throw some light upon the reason of the native's preference for the British Indian trader?

KRUGERSDORP AND THE ORDINANCE. I note that the *Krugersdorp Standard* not infrequently takes over items of interest from your columns. May I therefore suggest, for the benefit of the worthy Mayor of that dorp, that in its leading columns of the 25th ulto. the local organ omitted to state that, though the new Registration Law provides that British Indians, in certain conceivable circumstances, may be ordered out of the Colony, it does not provide any machinery for physically deporting them in the sad event of their declining to obey the order. Disobedience of the order entails the imposition of a fine or sentence of imprisonment. As British Indians will not pay the fine, and the cost of imprisonment must be borne by the colony, quite a humorous situation is likely to be created. He laughs best who laughs last, and it may well be that your contemporary may laugh on the wrong side of his mouth before the utter folly of the new legislation has been grasped by him in its entirety.

THE RAND PIONEERS. The Rand Pioneers, too, are, apparently, chortling with glee at the new turn of affairs. They have returned a reply to the request made by the British Indian Association, to the effect that, in view of the present position, the Executive of that strenuous body did not consider any good object would be served by meeting a deputation, such as was suggested by the Association. What a pity! What has the Royal Assent got to do with the acceptance of the compromise offered? Won't people ever use their imaginative faculties?

MIDDELBURG LOCATION. At a meeting of the Middelburg Municipality last week, a Councillor suggested that a proper plan of the location should be drawn, and that the Indians should be subject to a certain amount of supervision with regard to the nature of their buildings. It was eventually decided that the ejectment of the Asiatics now residing in the old location be referred back to the Health Committee.

A BOOK—AND ITS MISNOMER. This Reply to Mr. Neame's book "The Asiatic Danger in the Colonies," by the Editor of this journal, will shortly be published in pamphlet form, the price to be 6d., or post free 7d.

The Asiatic Registration Act

A Terrible Contrast

(SPECIALLY CONTRIBUTED.)

Whilst Indians are showing their firm determination not to submit to the Asiatic Registration Act, it is as well to understand their objection to it. I, therefore, propose to show in parallel columns the state that they are in now and that in which they would be under the new law.

Now.

1. Malays are subject to Law 3 of 1885.

2. Every Asiatic in possession of a permit *bona fide* obtained is a full-fledged and lawful resident of the Transvaal.

3. An Asiatic child born since the 31st day of May, 1902, in the Orange River Colony is entitled to enter and remain in the Transvaal.

4. Present permits held by Asiatics entitle them to enter and reside in the Transvaal and Orange River Colony. Whether these are of any use for going into the Orange River Colony is not the question.

5. Asiatics holding permits to reside in the Orange River Colony are in a position to enter the Transvaal on the strength thereof.

6. Present permits cannot be changed without the consent of the holders.

7. Asiatic children are not required to take out permits.

8. Minors who are present in the Transvaal are entitled to remain without a permit, and are not liable to leave the country on attaining majority.

Under the New Law.

1. They are exempted from the new Law. Many Indians have Malay wives and relatives. The position of such Indians when they meet their Malay relatives can be better imagined than described.

2. He becomes dispossessed of this title and the burden of showing that the permit lawfully held by him was not fraudulently obtained is thrown on him to entitle him to receive the new registration certificate.

3. Such child is debarred.

4. This right, so far as the permit can give it, is taken away.

5. These are not allowed.

6. They are subject to alteration at the will of the Government.

7. The guardian of such child is bound, under heavy penalty, to have particulars of identification of such child, no matter how young, entered on his registration. When the child reaches the age of 3 years, the guardian is bound to again approach the Registrar and take out registration for such child, furnishing further particulars as to identification, etc.

8. All such boys and girls reaching the age of 15 are liable to be deported, unless they obtain from the Registrar, upon payment of a fee, a certificate of the granting of a permit to remain in the country.

9. No Asiatic is bound to furnish particulars of identification.

10. An Asiatic can demand a trade licence as a right against payment without production of permit.

11. Any Asiatic is free to employ any other Asiatic.

12. The Registrar, at present, has fairly strong authority.

13. Asiatics who come in possession of certificates belonging to others commit no crime.

9. Even a Kaffir policeman may demand production of certificate and particulars of identification, which may be fixed by regulation from time to time. Such policeman may, notwithstanding, take the Asiatic to the nearest police station, where the same inquiry may be repeated, and, if the Officer at the Station is not satisfied, he may detain the Asiatic in the cell overnight.

10. No Asiatic may receive such licence unless he produces his registration certificate and furnishes means of identification, as may be prescribed by regulation. If therefore, there are parties in any Asiatic firm the Licensing Officer may insist upon the presence of all the partners and submit them to a humiliating examination before giving them their licence.

11. Any Asiatic who brings into the Colony an Asiatic under the age of 16 (even his son) without a permit for him, or who employs such child is liable to be heavily fined or sent to gaol, and to have his own right to reside in the Transvaal cancelled.

12. The Registrar practically becomes the master of Asiatics with almost unlimited power over their personal liberty.

13. Asiatics having such certificates (evidently a father having his son's register) are bound to deliver same by post under pain of being fined £50 or, in default, sent to gaol.

Additional Points to be Noted

1. The new Law does not apply to Kaffirs, to Cape boys, and Christian subjects of the Turkish Empire, whereas it applies to the Mahomedan subjects of that Empire, and it thus insults Indians and their religion in a cold-blooded manner. It reduces them to a state of serfdom although belonging to civilised countries. It reduces them to a position lower than that of the Kaffirs, Cape boys, and Malays.

2. It puts a premium on fraud. It might have occurred to the framers of the Law that there is nothing to prevent an Asiatic impersonating a Malay or a Cape boy.

3. It opens up a fertile field for permit agents to prey upon harmless Asiatics. It must be well known to the Permit Authorities that Asiatics are not, as a rule, capable of filling in complicated application forms, being ignorant of the ways of Government Departments and easily terrified. At the very least, therefore, assuming

that Indians and Chinese combined would make 12,000 applicants, they would be robbed of £36,000, counting the fee at £3 per head on an average.

Who, then, can wonder if Asiatics prefer gaol to submission to such an extraordinary law and to such extortion? Verily, the whole of the Transvaal would to them become, during their residence therein, a wretched gaol. It does, indeed, need the intoxication of power to blind one to the wretched state of misery to which the new law reduces Asiatics.

A Crying Scandal

The Delagoa Consulate-General

Mr. Kothare's Charges

Mr. M. R. Kothare, lately in London, has written ten correspondents, who has favoured us with the letter, in the following terms. We invite the British Consul-General's explanation, or, in default thereof, an enquiry, by the British Foreign Office, into the strictures passed by Mr. Kothare upon its representative at the chief city of Mozambique.

The British consulate is an exception to the general rule and is the only place in Delagoa where two entrances are provided, one for Europeans, and another for Asiatics. This will surprise you, and it surprised me when I knew it. The consulate opens on the Rua D. Luiz where you see the board: but the back door, viz., the stable door, is for Asiatics.

Apparently this rear part is used as a permit office; but it is also used for all business with Asiatics, whether on permit business or not. I say this from my personal experience, of which I will give you two instances. On the 27th day of September, 1906, i.e. the day prior to the anniversary of the birth-day of their Majesties, the King and Queen of Portugal, a deputation of British Indians of Delagoa went to wait upon the Consul with a view to request him to send a congratulatory cable to their Majesties. As I was their spokesman, I took them by the front door, viz., by the Rua Luiz. I saw there a clerk—his name is, I believe, Casement. You should have seen the face of anxiety he put on as soon as he saw us enter. "Don't bring them in," said he. I told him I wanted to see the Consul; but he referred me to the rear office, saying the Consul would hear us there. It seemed from his face and the way he expressed himself as if we were bringing with us germs of some dreadful disease, that if we had entered, he would have been struck dead by breathing the same air with us! I would have argued with him and insisted in seeing the Consul there and then, but we have a saying "Wisdom availed not against power," so I elected to go by the rear door and we did go.

The British Consul it is hard to have an interview with. He is a God on the heights of Olympus and it is *infra dignitatem* for him to descend to speak to an Indian. All business of Indians is done either by the Vice-Consul or his clerk. On this same day, notwithstanding Casement's assurance, we were not favoured with an interview. We were received by Cardozo, who received the money and sent us away. Even Mr. Neel did not condescend to see us.

The second occasion was, on the 8th November, 1906, the day prior to the birthday of King Edward. We went again to the consulate. How long do you think we waited? Not 10 or 15 minutes, but for a full half-hour, during which nobody seemed to take heed of us. Not that nobody saw us standing there. The clerk Cardozo saw us: he passed by the door: but he did not take any notice, although we exchanged "good afternoon." The Vice-Consul, Mr. Neel, also passed by, and we wished him "good afternoon" which he returned by turning his face towards us, nodding a bit. Now you know it is the permit office. Strangers have to stand outside the railing; the Consul and his staff are in the main building, and they cannot see anybody standing outside the railing. I knocked and knocked: but no response. Cardozo and Mr. Neel passed by the door no less than three times each up and down: but they never cared to enquire what we wanted. After we had waited for nearly half-an-hour, Cardozo came to us and asked me what we wanted. Before explaining our business, I told him that it was a very bad arrangement their office had: but became worse when a man was not attended to although he is seen: when I told him I wanted to see the Consul, he enquired whether we had made any prior arrangement and whether the Consul had been informed of us being there. How foolish the second question! How could we communicate with the Consul, when he is away in his room concealed within walls and in the absence of any scientific agency such as an electric button, or a human agency such as a boy or a clerk? Cardozo, however, went in and told Mr. Neel that we wanted to see him or something to that effect. I could not hear what Cardozo said, but I heard distinctly Mr. Neel's voice loudly asking Cardozo "what do they want?" Eventually, he came down: but just imagine! I and my Indian friends were at the counter near the window: but he did not come to us, although he had left his chair to see us: but seeing a European standing near the small wicket at the further end of the counter, he went to him first and attended to his business. This European was an Italian, who had come for a permit. After disposing of him, Mr. Neel came to me with his eyebrows turned up, his eyes showing annoyance, his hands resting on elbows supporting his head and face: "What do you want?" he asked me, and I explained to him our business which was of some length.

Now I am going to tell you a British

Indian can expect from a Consul such as this. Suppose our business was urgent, could we have afforded to wait so long? By the time we had succeeded in bringing down the Consul, the Portuguese authorities would have passed the man away and by then it is a question whether in one of my grave injuries to an Indian, the British Consul will ever help him.

Why, take the case of quarantine. Is the British Consul blind or deaf? Can he not see the indignities inflicted on peaceful Indians? Where is the need for quarantine? Why only in the case of Indians? And supposing it is necessary why levy such an enormous sum as 25s. as rent? Why carry them in goods-waggons? Even dogs are better housed, when in a railway coach, than these Indians taken to quarantine camps. The whole affair of the quarantine, viz (1) its exclusive enforcement against Indians, (2) the heavy fee of 25s. as rent for that cattle-stall, which is passed under the name of a quarantine camp, (3) the manner of conveying them there in a goods-truck packed like sheep, and other affairs in connection with the camp, reflects little credit upon the Portuguese Government and their administration, and is a scandal and a standing disgrace to Britain, inasmuch these inconveniences are being suffered by British subjects and a foreign Government holds them under the very nose of the British Consul.

The British Consul cannot be unaware of these facts: but he does not care a button when the sufferers are Indians! What, I ask, has he done in the case of these 20-Indians imprisoned summarily for certain alleged offences against permit laws? These men came to Delagoa with certain documents, which were examined by the Portuguese authorities and found in order. They were permitted to land, were made to pay 25s., the quarantine fee, they suffered quarantine for the full period, and on the day they were to be let off, they were marched to the Quartel, without enquiry or trial, innocent and guilty alike. Some of these unfortunate men had genuine passes, but in a case was mixed up with that of others, and these too were lodged in the Quartel. Those that had friends and relatives in the town, and those who could afford to spend money for legal help, were released, but not until 1 or 2 days had passed. And what an imprisonment it was! Like common felons! Their friends and relatives were not allowed to see them!

What was the offence after all? Who had proved it? Supposing I apply for a permit and a man pays a fraud upon me and gives me a document, which, he assures me, is a permit, and I bona fide believes his statement, am I guilty? Take another case: I apply for a permit: a document is given to me bearing my name and photo; but the signatures of secretary and Governor are forged by the agent whom I employed to secure the permit. Can my jury adjudge me guilty?

You may remark that I ought to be able to say through whom I secured the document: but it is impossible to succeed in pointing out the agent, who is a man whose name is not known to the illiterate and as the passes are valid after three, four, or five years or more after their issue (since a man takes a permit, returns to India, stays for some years, it is difficult to find the agent: He may have left the place or have died).

I have seen with my own eyes a permit so forged issued to a diabi, and I warned the man against using it, because it was a forged document. The simple diabi had paid heavily and handsomely to secure the permit. He had not the least idea that it was a forgery: He only saw his photo was there, saw the form and the stamps (both of which can be had by any one).

Notwithstanding these facts, these unfortunate men were carried to the Swaziland Railway and made to work there as if they were adjudicated convicts. No enquiry, no trial, no conviction, no sentence, and yet hard labour was their lot. And our British Consul-General was sitting with arms folded. Did he not know it! All the papers in Delagoa had published reports of the arrest of these Indian passengers. The Consul cannot say that he was not sure of their being British subjects. Permits to Portuguese Indians are freely issued in India, and there is no occasion for them to pay heavily for them or to commit or attempt to commit forgery. The only person who can have reason to commit forgery with respect to permits are British Indians.

The Consul could have guessed, and I believe was quite aware, that these men were British subjects but they were *Indians*, not Europeans. Why should he interfere on their behalf? Compare this action of the British Consul with that of the German Consul. The latter immediately interfered in a dog-biting case, where a German subject was unnecessarily arrested by the Police, and conveyed to Quartel at the instance of a Portuguese. Immediate action led to the Commissioner of Police releasing the German subject, and apologising for the rudeness of the Police sergeant.

Where there is a will there is a way. The British Consul wills not, and therefore works not. If for such matters of importance involving the very question of one's personal safety, the British Consul is idle and watches the fun like a stranger, what can you expect of him in other matters? If the Portuguese Government were to murder a British subject, the Consul will not lift his finger, if that subject were Indian. Indians in Delagoa had better become Portuguese subjects. They will be better protected and will enjoy better privileges as citizens. I give you full liberty to use this letter in any way you like. I am prepared to prove every statement I have made.

The Asiatic Act

The following correspondence appeared in the columns of the *Star* (Johannesburg). We take the liberty of reproducing it:—

An Appeal from Mr. Gandhi

Sir,—The arrival of General Botha and the fact that the Asiatic Registration Act, though it has received the Royal sanction, is still the subject-matter of correspondence between the Imperial Government and the local Government, encourage me to appeal once more to your good sense and, through you, to that of the Colonists. Now that the anti Asiatic party has obtained what it wanted, is it impossible to arrive at a reasonable compromise and to save British Indians from being considered untrustworthy and feloniously inclined? The Act is not yet gazetted, and it need not be until the Government wishes to do so. I therefore suggest that, before it is gazetted, a form for new permits may be mutually agreed upon, and, in accordance with it, Indians and other Asiatics may be registered afresh in exchange for proper documents they may possess. If, then, all Asiatics thus voluntarily surrender their documents, there can be no occasion for submitting them to the degradation contemplated by the Act. If, however, there are Asiatics in the Colony who do not surrender their documents, the Act can be immediately gazetted, and be made applicable, by a short Bill, to them. Thus those who are *bona fide* holders of permits and are honest will be automatically separated from those who are guilty.

I do not know whether you can see any flaw in this proposal, unless you think that the object of the legislation is not that illicit traffic in permits may be stopped, but that it is to, openly and boldly, put an unwarranted affront upon British Indians and other Asiatics. Let me remind you, before any such declaration is made, of Lord Ampthill's remarks: "This is not a matter which only touches our honour. We are pledged to our fellow-citizens in India—pledged by the solemn declaration of the Sovereign, by the pronouncements of our statesmen, and by all that is implied in the whole method of our administration of that great dominion—to treat the people of India as fellow-citizens in every sense of the word. We invite them to be proud of their citizenship of the Empire. We tell them, again and again, that there is nothing to prevent their rising to the same positions as are held by Englishmen in India, and we imply, in all that we do for them and say to them, that, whenever they are under the British flag in any part of the world, they will be treated as British citizens." Lord Lansdowne feels so keenly the humiliation in which British statesmen are placed by this Act, that he questions whether to wound the susceptibilities of the whole

Indian nation is not more injurious and imprudent than to allow the surreptitious entry of a few Indians into the country. But the proposal I have ventured to sketch above is just as effective against surreptitious entry as may be the Asiatic Act.—I am, etc.,

M. K. GANDHI.

Johannesburg, May 30.

A Sympathiser's View

Sir,—Although, for reasons unnecessary to mention here, I am not taking part in political matters concerning South Africa. I have been following up with interest the various stages of activity amongst the Transvaal Indians in their, as I believe, just endeavours to prevent the passing of the Asiatic Registration Ordinance, and now—where this Ordinance has received the Royal assent by the "gaol resolution."

I have read the various Press comments on the latter question, and also Mr. Gandhi's letter to *The Star*, in all of which, amongst other points, the sympathy of the public for or against the "passive resistance" movement was discussed. I for one am of opinion that the Asiatic Registration Ordinance imposes certain conditions which are degrading to any man of self-respect, and if this was not keenly felt by a large number of Indians in the Transvaal, it would be a clear proof that they fully deserve the Registration Act. I think it most unfair to call those men, who are unselfishly and strenuously working in order to show their countrymen the deep humiliation which the new legislation tries to impose upon them, "aggressive agitators." I believe it to be the duty of those Indians, who are able to grasp the conditions of the new legislation to impart this knowledge to every one of their countrymen and to do their utmost to so raise and strengthen their self-respect that by united action those humiliating conditions are changed. I feel sure that fear of the Indian storekeeper's competition has not deadened every "white man's" sense of justice, and that many of them—and I hope that their number is not small—cannot do otherwise than show their admiration and full sympathy of men who, rather than submit to humiliating legislative conditions, go to gaol, setting aside, in addition to the hardships of prison life which they are prepared to face, all other more or less considerable material losses which must necessarily follow such action.

I have never overlooked the unequal competition existing between the various races, but I have found that it has been exaggerated on the European side. The suggestions and propositions made by the British Indian Association of Johannesburg, which Association, I understand, represents the British Indians in the Transvaal, appeared to me very reasonable and fair, and I feel certain, being acquainted with the

claims of both sides, that a fuller knowledge of the Indian question in the Transvaal, by those men responsible for and dealing with same, would have prevented the present acute state of affairs.

In conclusion, I wish to say that I shall consider it a privilege to visit my Indian friends in gaol and to do my utmost to reduce the hardships of prison life which they are prepared to undergo.

Thanking you for giving me the space in your esteemed paper to express my views.—I am, etc.,

H. KAMENBACH.

P.O. Box 2493.

Johannesburg, May 30.

Natal Dealers' Licences

"Sudden Ruin"

[Many years ago an Act was passed placing the power to grant trading licences in Municipalities in the hands of a licensing officer, from whom an appeal lay to a board, usually composed of traders. Ten years ago an Act was passed that applicants for trading licences must be able to keep their books in English. Several old-established Indian firms were unable to do this, but they got over the difficulty by engaging book-keepers who could do so. Suddenly after ten years the licensing officers in three or four areas have discovered that this system is illegal, and that the Indian storekeeper must personally be able to keep his books in English. A number of licences have been refused on this ground to respectable Indian traders, who have been in business for many years. While such acts of injustice are perpetrated the Natal Premier's desire for contract Indian labour is likely to meet with a very cool reception from the Indian Government. A case may possibly be made out for refusing new licences to Indian traders, but the infliction of sudden ruin upon respectable business men at the caprice of an individual licensing officer, supported by the unfortunate man's trading rivals, is an injustice that ought not to be tolerated in a British Colony. —*Pioneer*.

INDIANS AND DEFENCE. I see by the newspapers, writes a correspondent to the *Natal Mercury*, that our Government are about to introduce a new Militia law, and require a fighting force of 15,000 men. From all accounts, Europeans only are required to make up this force. I should like to enquire what part are our so-called British Indians (commonly called Arabs) going to take in the defence of this their new home? There does not appear any information on this subject. These coloured gentry are able to fight well in business, why should not they be called upon to do their share in the defence of the Colony?

Notes and Queries

[By A. CHESSEL PIQUET.]

The Whitsun holidays are now past. They furnished me with the leisure and opportunity to shake the dust of Johannesburg from my shoes and wend my way to other scenes. I took train to Delagoa Bay, or, as the Portuguese more accurately term their metropolis, Lourenço Marques, where I arrived early on Sunday morning. I awoke to find the train apparently enveloped in smoke, but it was only the steaming mist rising slowly from the low lying lands under the influence of the warming sunshine.

Travelling on the Portuguese line is quite exhilarating. The train dashes mildly down the slight incline of sand that stretches for some miles away up-country. The Portuguese are a home-loving people, and to-day are not very much alive to the need of the stimulus of foreign travel. Their trains seem to partake of this quiet spirit of domesticity, and apparently rejoice heartily at the prospect of the near approach of the Lourenço Marques station, for they creak and rock in a state of pleasurable excitement, and roll up to the platform with quite a joyous lurch.

At Delagoa Bay, friends met me and had my hand bag passed by a suspicious-looking Customs official. I am almost inclined to believe that he had his doubts as to whether I was not smuggling the gold-output over the border. However, he allowed me to pass unchallenged, being more or less satisfied with my, on closer inspection, harmless and inoffensive appearance. I do not think that I should make a good smuggler. The spirit of such adventure has not entered my blood, and, as a brigand I should, I am certain, be an utter failure. The Customs officer must have felt this intuitively, when he was able to examine me at close quarters, and accordingly ceased bustling.

My host insisted upon my entering a ricksha with him—a thing I abhor intensely, owing to an unconquerable objection to using a human being as one would "dumb, driven cattle." I pleaded that I had been resting for close on twenty-four hours and that I should like to stretch my legs a bit. But there was no satisfying him, he protested that I must be fatigued, that the distance was great, and many other equally inconsequential things, so I eventually yielded, and entered the objectionable vehicle with him and my few "traps." The only consolation was that there were two "boys" attached to this ricksha. I therefore

fewer qualms of conscience. As we rode out, the house was distant, and the view on the slope of a slight hill was thus able to take

my host's activity. I

that my small appreci-

fully justified for

walk when he

conveyance

than his own legs. Walker's bus did not find in him a too magnificent patron.

But apart from this little failing, he was a most charming man. My host prided himself upon the fact that, as a wealthy, respectable man, his fellow citizens of lower degree addressed him as *patrão* ("baas"). I say "fellow-citizens" advisedly, for he was a citizen. A Portuguese subject from India, he had all the rights and privileges pertaining to the country to which he owed allegiance. He had his vote with any European: he owned property and was esteemed highly, not only by his compatriots from Portuguese India, but also by the people of pure Portuguese origin. He could even walk on the pavement as a matter of right and not of permission. If he wished to purchase a penny stamp (or, rather, its Portuguese equivalent) he could demand, as of right, to be served at the general counter of the Post Office, instead of being relegated to a wretched little underground pigsty to herd, as an equal in respect of lack of human rights, with a raw Kafir, as a benign Government obliges him to be under the *eyes* of the British flag in our own centre of civilisation. To show me, too, that he even had the right to travel promiscuously upon the tramway system, without being suspected of contaminating his fellow passengers, he invited me to accompany him upon one of the electric cars. As I had not had the pleasure of a trap-ride for quite a considerable time, owing to the breakdown of the Johannesburg system, I consented. It appears that the tramways, the electric light and the water supply are provided by one company, which also seems to own about a third of the entire town.

My host's native tongue, of course, was Gujarati, but he spoke Portuguese equally fluently. He couldn't speak ten words of English, whilst my knowledge of Portuguese was limited to what I could make out by piecing my little Latin, fair French, and wretched Spanish and Italian together. Finally, a nod being as good as a wink to a blind horse, I gathered his meaning from what I anticipated he ought to say, and we got along famously.

Almost all the trade of Delagoa Bay is in the hands of Indians, Portuguese and British, but the general complaint is that business is very slack. And so it seemed. Traders there were many, but customers few. The Mussulman traders were clad in the familiar manner, white being the prevailing colour, owing to the necessities of the climate. The Hindus mostly wore the *dhoti*, with ladies' stockings and men's shoes, the prudery even of the Portuguese being shocked by the exposure of the naked brown legs. There is something very attractive in the natural grace and curve of the Indian costume—a pleasing contrast to our own angular clothing. But then, the art of the West has stopped short at male attire. Apparently the difficulties are insuperable, and the Western male

human being must be content to remain an eyesore upon the fair scene of nature until the next epoch of regeneration.

What the Portuguese populace does for a living I am entirely unable to say. I never observed it doing anything in the shape of work, except as wine-seller or tram-conductor, or railway-employee, though even then I am not certain that these "workers" were Portuguese *pur sang*, half-castes, or Coloured Indians—there is little difference in the colouring and features. Lourenço Marques seems to be a big tannery, where human skins, borne by living men, are the objects of the sun's industry.

There issued a delightful *insouciance* about the Delagoan. To-morrow suits him much better than to-day. Procrastination is his very life-blood. The *dole far niente* is his normal attitude towards life. He has the greatest objection to anticipating the troubles of the future. "Sufficient for the day is the evil thereof" is writ large above every Delagoan portico. To-morrow is always his ideal time. For him, to-day never comes. He does not energise: he has a firm and unshakable faith in the theory of the economising of force. It is the one thing that he does not dissipate.

The Portuguese is not a trader. He may occasionally have a shop, but he does not trade. He smokes innumerable cigarettes deftly made by his own trained fingers, and his sorrows are as ephemeral as the tobacco fumes that rise airily from his lips. Notwithstanding all these characteristic advantages, Delagoa Bay is a progressive place, and offers continually increased facilities for the Transvaal traffic. The harbour is excellent, the entry thereto being in course of improvement. The wharves are splendid, and the railway fairly managed. There is little doubt but that Delagoa is the poor man's port, so far as the Transvaal is concerned, and the new Transvaal Government has realised the advantages offered by the greater prospects of traffic-income from the careful cultivation of the Delagoa line.

I said just now that the Portuguese is not a trader, neither is he a labourer. I scarcely saw a Portuguese working-man. The Indian is the painter and the Chinese the carpenter. I understand that the feeling, in certain influential quarters, is that these industrious people should be penalised for the protection of the Portuguese "worker," who should ply his trade but does not. It is strange, this theory of the need to put a premium upon laziness, whilst punishing industry. What a very topsy-turvy world this is of ours. And we do it all by an artistic use of that blessed word "civilisation." It is a word to conjure with. No end of illusions are derived from it, until finally we really believe that what is upside down is right side up? A mad world, my masters!

The British Consulate is a large, square, solid, ugly building in the

centre of the city. It is typically British—no sign of artistry about it, unlike all other buildings in the place, which, even though crudely painted, adorn a town smiling in the sunshine. I am told that the British Consulate is the only building in Delagoa Bay where there is a separate entrance for Asiatics. The Portuguese is consistent. Indian, Native, and European alike are Portuguese subjects, and all are awarded the same rights and privileges. Progressive Britain preaches equality of opportunity and practices the constant humiliation and degradation of her coloured subjects. One would have thought that, however bitter might be the hostility of the Colonial to the coloured man, the representative of the British Foreign Office would stand aloof from race and colour prejudice, and treat decent, cultured men, no matter what their colour may be, with courtesy and consideration. But the British Indians in Delagoa Bay have long since learnt that the Imperial representative there is but a creature of the Transvaal anti-Asiatic Department, and does not expect protection from the officer whom His Majesty has appointed to safeguard the rights and interests of all British subjects. The Portuguese Indian can always get a passport to enter the Transvaal for temporary purposes, and the British Consul can scarcely refuse it. Not so the British Indian subject of the Crown. He is told to wait on the door-mat, like a dog, until his master consents to his entering the forbidden land that his sovereign's proclamations have led him to believe are open to him equally with every other British subject. But sweet are the uses of diversity. The British people is nothing if not inconsistent. A black memory it will have none of. A dead equality is a horror to it. So it permits on the statute book of the Transvaal a law whose preamble states that the people are determined not to permit of the equality of the coloured man with his white master either in Church or in State! To what base uses has Christianity been prostituted! We are taught that all men are equal in the sight of God: but men presume to differ in opinion from his Maker, and assume a "virtue" even if he have it not!

(To be continued).

THREE PERSONAL QUESTIONS. Spring should be a time for taking stock of your bodily health. Think yourself over. Don't, of course, imitate the hypochondriac who says every morning, "Well, how am I to-day?" But just devote a little while some evening to considering:

1. Whether you are as well as you would like to be.
2. If not, why not?
3. How you can make yourself better. And then do it.—*Weekly Dispatch*.

Limiting the Hours of Trade

Pretoria Chamber of Commerce on Shop Licences

Support for the Small Shop-keeper

At a meeting of the Pretoria Chamber of Commerce, on 31st May, the following resolution was submitted by the Executive for consideration, discussion and approval:—

"That for (5) days in the week in winter shops shall close at 5.30 p.m. and summer at 6 p.m., except Wednesdays or Saturdays (the day being optional), when they shall close at 1 p.m."

Mr. Chappel, who was in the chair, said he wished to explain how things stood. Some regulation by legislation was desirable in limiting the hours of shops. They had an instance in Natal where the attempt had met with a very great measure of success. It had been done in Natal in a different manner than it would have to be done here as Government had passed a law here enabling the Municipal Council to deal with the matter in its own area on the condition that any regulations the Municipal Council desires put into effect must be first submitted for the approval of the Government. Any recommendation the Chamber put forward, therefore, must be of such a nature as to stand severe criticism. They must be quite sure they had a sound and good case to put before the Town Council in order that it might be accepted by the Government. If they went too far in one direction they might find themselves going in the other.

Mr. Downie said he was not in sympathy with the resolution put on the agenda that day by the Executive. He had been a party to supporting another resolution and would like it to be known that he did not support this one. He was all in favour of adopting some measure for regulating shop hours, but he did not think the resolution took into consideration a body of people who would be considered in a resolution affecting the closing of shops in this town. That body was the small shop-keepers, who kept their shops open longer than the larger firms represented by the members of the Chamber of Commerce. He was against the resolution on this account and thought they should endeavour to come to some compromise with these small shop-keepers who were probably going a little too far on the other side. He thought they should be careful not to adopt a resolution which shut out altogether the interests of these people. He was not an advocate of Saturday night opening, but if they made an effort to assist the small shop-keeper in allowing them to open on Saturday night, they might get them to close on other nights in the

week. He did not believe the large shop-keepers would gain anything by opening on Saturday night. (Question.)

In conclusion he thought it was unreasonable on their part as large merchants to shut up small merchants at six o'clock every night in the week just the same as they did themselves.

Mr. Rodda said if the small shop-keepers were the only people they had to study, the Committee would have gone with them in this resolution, but there were some hundreds of Coolie and Arab stores to take into consideration and these were the men who were doing the trade on the holidays and late at night.

Mr. Foot was in favour of fixing an hour for closing.

Mr. Gundelfinger objected to the views of the previous speaker and said that the small shop-keeper depended on the crumbs which fell from the rich man's table and he objected to the bread being taken out of the mouths of these small shop-keepers.

Mr. Feinberg expressed similar views, and Mr. A. Morrison said it was absolutely ridiculous trying to restrict the smaller shop-keepers. Mr. Downie suggested a compromise with these small shop-keepers. He would go farther and say leave them entirely to themselves. He would fall in with the idea of leaving shops open on Saturday night. There was much business to be done and people would come in from the suburbs and even the Premier Mine to do it if facilities were offered to them. It must be generally agreed that the coolies and Arabs traded only with the natives, and the Chamber would be ill-advised to restrict the hours of the smaller shop-keepers on this account.

Mr. Downie said he was not in sympathy with the resolution put on the agenda that day by the Executive. He had been a party to supporting another resolution and would like it to be known that he did not support this one. He was all in favour of adopting some measure for regulating shop hours, but he did not think the resolution took into consideration a body of people who would be considered in a resolution affecting the closing of shops in this town. That body was the small shop-keepers, who kept their shops open longer than the larger firms represented by the members of the Chamber of Commerce. He was against the resolution on this account and thought they should endeavour to come to some compromise with these small shop-keepers who were probably going a little too far on the other side. He thought they should be careful not to adopt a resolution which shut out altogether the interests of these people. He was not an advocate of Saturday night opening, but if they made an effort to assist the small shop-keeper in allowing them to open on Saturday night, they might get them to close on other nights in the

Mr. R. S. Constantine.
Mr. Johnston's motion.

Mr. Chappel suggested that the committee should refer the matter to the Municipal Council for consideration. He suggested that the committee should approach the Municipal Council for consideration.

OFFICIAL

ers and ask them fairly and squarely whether they would come to a conference and see whether they could not arrive at some united course of action. Otherwise they would stand a very grave danger of having their recommendation thrown out altogether. The small shop-keepers would go to the Government with a very good argument "Why should I be extinguished?" It was an argument that could not be met.

Mr. Johnston's amendment that the matter be referred back to the committee, was agreed to without a dissentient.—*Pretoria News*.

Indian Immigration Restriction at the Cape

A correspondent at Mafeking writes, concerning the Cape Immigration Restriction Act:

"It has been enforced against the British Indians very strictly. Since the passing of this Act each and every Indian who has been away from this Colony for more than a year has lost his right of re-entering this Colony. A few who had been here for about ten or twelve years and had gone to India for a holiday, having returned, were prohibited from re-entering the Colony though they have their businesses and landed property in the Colony. Similarly, a few of us who have been domiciled here for more than ten years applied for a permit to go home and come back to the Colony, but the Immigration Department of Capetown declined to grant permits for over a year, and we find it very hard to comply with this limitation of a year. Thus you will clearly see that this Colony has become worse than Natal. Therefore, we seek your opinion and ask your advice as to what steps should be taken. Again, some of us applied for a permit, and the officer demanded £1 and the applicant's photo, and when the applicant did so, they asked for a deposit of £10 for which we could not see the reason."

Female Education in India

A Madras Example

The interest of the National Indian Association in the education of Indian women took a very practical form in Madras twenty-three years ago, when, at the suggestion of Mrs. Brander, then Senior Inspectress of Schools, a system of Home Education Classes for Hindu ladies was introduced. The scheme has grown and prospered, and a very satisfactory report was presented in March last when the annual prize-giving took place at the Jaz, Mylapur, under the presidency of H. E. Lady Lawley. Mahomedan ladies are now numbered among the pupils of these

classes, and at the end of last year fifty-six Indian ladies were pursuing carefully arranged studies in their own homes. In the Report, which was read by Mrs. Brander, a new development was announced. It has long been the wish of the Association to induce some of the Home pupils to meet together, and to carry their studies further than in the Home course. This wish has now assumed practical form; in January last the beginning of a High School was made with one pupil, whose courage deserves much credit; the following day three others dared to join, and now there are seventeen in regular attendance.—*Indian Magazine and Review*.

Jehangir's Memoirs

The Royal authors of the East had more blood in them than those kings whose works have been catalogued by Horace Walpole. To find a parallel to them we must go back to Julius Caesar, and even then the advantage is not upon the side of Europe. After all, the commentaries of the famous Roman are a little disappointing, and certainly the Memoirs of Babar and Jehangir are far more human, and fuller of matter than the story of the Gallic Wars. All Mahomedans have a fancy for writing chronicles and autobiographies, and several Mahomedan kings have yielded to the common impulse. Central Asia has given us the Memoirs of Tamarlane, Babar, and Haidar, and the chronicle of Abulghazi; Persia has given us the Memoirs of Shah Tahmasp, and India the Memoirs of the Princess Gulbadan and Jehangir. In modern times we see the same impulse at work, for we have the biography of the late Ameer of Afghanistan and the diary of the Shah of Persia.—H. Beveridge in the *Indian Magazine and Review*.

Progress of Humanitarianism.

The Humanitarian League, in its Report for the last twelve months, expresses satisfaction at the abolition of birching in the Royal Navy; at the great decrease of judicial sentences of flogging for robbery with violence; and at the introduction of the Criminal Appeal Bill—all of which reforms have long been advocated by the League. The treatment of honest debtors in prison has also claimed the attention of the League, an "Open Letter" having been addressed to the Home Secretary on the subject, and it appears probable that a radical change in the law is imminent. Not less active has been the campaign against cruel blood-sports, and it is hoped that the Spurious Sports Bill, which has for its object the suppression of tame stag hunting, pigeon shooting, and rabbit coursing, will soon become law. The

League's propaganda has recently been extended to India, and, among other subjects, including Pasteurism and religious brutalities, much attention has been devoted to the cruelties associated with the labour system of the Assam tea gardens. We gather from the Report that 1906 has been the most active year of work that the Humanitarian League has yet experienced.

Facts and Comments

A DEPUTY-PROTECTOR. Mr. A. R. Dunning has been appointed Deputy Protector of Indian Immigrants with the same power and authorities as are conferred upon the Protector of Immigrants.

MALARIA RELIEF COMMITTEE. This committee has been doing good work at Springfield, but it needs further assistance and funds in order to carry on the good work commenced. Dr. Nanji, who is giving his services, says that further financial aid is absolutely necessary if the work is to continue.

EXAMINATION IN INDIAN LANGUAGES. The *Government Gazette* notifies that the next Examination of Candidates for certificates of proficiency in the Indian languages will be held by the Government Board of Examiners at Maritzburg on the 21st and 22nd inst.

INDIAN V. EUROPEAN BOYS. A writer in the *Natal Advertiser* remarks upon the appalling backwardness, to use a mild term, of large numbers of boys in Durban in the matter of education. It has been demonstrated that Indian lads can beat them every time in turning out a decent letter applying for a job.

COLOURED STUDENT'S SUCCESS. A telegram from New York states that Mr. Locke, a coloured student of Harvard University, who was awarded the Rhodes scholarship, has won the Dowdson prize with an essay on Tennyson of unusual merit.—*Natal Mercury*.

TIES OF EMPIRE. Should force alone ever become the power which binds India and Great Britain together, the days of our Indian Empire are doomed, as sympathy alone can be the permanent tie between the Eastern and Western peoples.—*E. P. Herald*, Port Elizabeth.

SALT AS PLAGUE PREVENTATIVE. The proper use of salines as an adjunct to food is of prime importance as a factor in preventing certain diseases now rampant in tropical countries. We have repeatedly pointed out that if more salt were used in India we should have less plague.—*Medical Times*.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન

પ્રસ્તુતક પ.

શીનીક્સ-સનીવાર, તારીખ ૮ મી જુન, ૧૯૦૯.

અંક ૨૩.

અડવાડીક પંચાંગ.

જાસ્તી-તા ૮ મી જુનથી તા ૧૪ જુન સુધી, ઇ.સ. ૧૯૦૭.

હિંદુ-વૈશાખ વદ ૧૩ થી, જેઠ સુદ ૩ સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા ૨૬ મી રબીઉલઆખરથી ૨ જમાદીઝ અવસ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	જાસ્તી	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ	સુવૌક્ય	સુધે અસ્ત
	ક. મી. ક. મી.				
શની...	૮	૧૩	૨૬	૬ ૪૭૫ ૩	
રવી...	૯	૧૪	૨૭	૬ ૪૭૫ ૩	
સોમ...	૧૦	૩૦	૨૮	૬ ૪૮૫ ૨	
મંગળ...	૧૧	૧	૨૯	૬ ૪૮૫ ૨	
બુધ...	૧૨	૨	૩૦	૬ ૪૮૫ ૨	
ગુરુ...	૧૩	૩	૧	૬ ૪૮૫ ૨	
શુક્ર...	૧૪	૪	૨	૬ ૪૮૫ ૨	

અનુક્રમણિકા.

-x-

તથા ખુની કાયદો	૨૬૩
કમીટીની ભૂલ.	૨૬૬
કેપના હિંદી.	"
ટેલિગ્રાફના હિંદી	"
મરુમ મી. કારકર્ણી	"
હિંદુ વિધવાઓ શું કરી શકે?	૨૬૭
સાઉથ આફ્રિકા ખીંડીસ ઈડિઅન	"
ખીંડી	"
ખાલસાના હિંદી લેખને સારું વધારા	૨૬૮
નાતાલના ખાલસાને હિંદી કોમનુ માન	૨૬૯
કેપનો કાયદો.	"
લેહન-સ્વરૂપનો ખાલસા.	"
!!! રમુજ રમ !!!	૩૦૨
નાતાલના વેપારી...	"
એક મોટું અધિર...	૩૦૪
મુસલમાનોની હાલત	૩૦૫
ધી ઈડિઅન પબ્લીક લાયબરેરી	"
ખાલસા સાથ.	"

થર્થ પત્રો.

જેલમાં જનારાઓ.	૩૦૩
નાતાલ ઈડિઅન કોમનુસને અરજ	"

આ વખત જગ્યાની તંગીને લીધે હિંદુસ્તાનના ખાલસા, તાર સમાચાર, પીટર સ્પર્ગ, એસ્ટકોર્ટ તથા હડીના ખાલસાઓ, સનાતન ધર્મ સંજાનો રિપોર્ટ વગેરે આપી શક્યા નથી જે માટે દીક્ષીર છીએ.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

સનીવાર, તા ૮ મી જુન, ૧૯૦૯.

C. C. J. A., p. 20
નવો ખુની કાયદો.

ખળ નિષ્ફળ હિંમત વિના,
વંશ સંપ વિશ્વ અર્થ;
વિત્ત વ્યથે વિદ્યા વિના,
અશુભ પ્રત્ય અનર્થ.

આ કાયદાનો ભાગ્ય સપ્ટેમ્બર મહિનાની તા. ૧૩ીના આંકમાં આપાઈ ગયો છે. તેપણ તેનો તરજુમો અમે વધારે વિગતવાર આ વખત આપીએ છીએ, કે જેથી ભોકો એ કાયદો શું છે તેનો વિચાર પોતે જાણી શકે. જેનો સાર અમે સપ્ટેમ્બરમાં આપીએ છે તે કાયદામાં અને પસાર થએલ કાયદામાં ફેરફાર નાણુઆ જેવો તફાવત છે. અને તે હિંદી કોમની વિરુદ્ધ અસહ કાયદા કરતાં પણ વધારે છે.

૧. ૧૮૮૫ નો નં. ૩નો કાયદો નીચેના ફેરફારથી કાયમ રહેશે.

૨. એશિયાટીક એ સંસ્થાનો માવનો એકે હરકાઈ હિંદી. ફક્ત, અથવા દરજાની મુસલમાન રહવન. તેમાં મકાઈ ભેંક નો અને ગીરમીટમાં આવેલા ચીના ચોના સમાસ નથી થતો. (ખીજ વ્યાખ્યા રજીસ્ટર વગેરેની આપા છે તે અહીં નથી આપવા.)

૩. દરાન્સવાલમાં કાયદેસર રહેનાર દરેક એશિયાટીક રજીસ્ટર થયું. તેની કંઈ શી નહિ બેસ.

નીચેના જણ તે દરાન્સવાલમાં કાયદેસર રહેનાર એશિયાટીક ગણાશે.

(અ) જે એશિયાટીકને પરમીટના કાયદાનો રૂપે પર્મિટ મળી હોય તે. જે તે પરમીટ દગાથી કે ખોટી રીતે તદ્દિ લીધેલી હોય તો. (ફક્તની પરમીટનો સમાસ આમાં નથી થતો.)

(બ) હરકાઈ એશિયાટીક જે ૧૮૦૨ ના મે. ૨૩ના તા. ૩૧ થી તારીખ દરાન્સવાલમાં હોય તે.

(ક) ૧૮૦૨ના મે મહિનાની ૩૧ મી

તારીખ પછી દરાન્સવાલમાં જન્મેલ હોય તે.

૪. દરેક એશિયાટીક જે આ કાયદો અમલમાં આવવાની તારીખે દરાન્સવાલમાં હાજર હોય તે કોમનીઅન ફેરફાર દરેક મુકદ્દર કરે તે તારીખ પહેલાં તે જગ્યાએ અને તે અમલદારની પાસે રજીસ્ટર થવાની અરજ કરે.

દરેક એશિયાટીક જે દરાન્સવાલમાં કાયદો અમલમાં આવવાની તારીખ પછી હાજર થાય તેણે જે આ કાયદાની રૂપે નવું રજીસ્ટર ન લીધું હોય તો રજીસ્ટર થવાની અરજ હાજર થવા પછી આ દિવસની અંદર કરવી. પછી

(અ) આ કાયદો પ્રમાણે જે ખાળક આઠ વરસની અંદરનું હશે તેને સારું અરજ કરવાની જરૂર નથી.

(બ) આઠ વરસનું અને સોળ વરસની અંદરનું જે ખાળક હશે તેને સારું રજીસ્ટરની અરજ તેના વાલીએ કરવી. અને જે તે પ્રમાણે અરજ તદ્દિ થઈ હોય તે તે ખાળકે પોતે સોળ વરસ પીંચા પછી કરવી.

૫. રજીસ્ટર કાયદેસર રહેનાર એશિયાટીકની અરજ કેપર ધ્યાન આપશે; અને તેવાને અને તેમજુર કરે એવા એશિયાટીકને તેણે રજીસ્ટર આપવું.

જે કાંઈ એશિયાટીકની અરજ રજીસ્ટર નામંજુર કરે તો તેવા એશિયાટીકને તેણે ઓછામાં ઓછા ૧૪ દિવસની તોટીસ મેહસેટની પાસે હાજર રહેવાને આપવી; અને જે મુકદ્દર કરેલી તારીખે તે હાજર ન રહે તો અથવા હાજર રહેવા છતાં મેહસેટને સંતોષ ન આપે કે દરાન્સવાલમાં રહેવાનો તેનો હક છે તો, અને તે એશિયાટીક ૧૬ વરસની ઉમરનો હશે તો, તેને મેહસેટ દરાન્સવાલ હોડવાનો હુકમ કરેલો. અને જે મેહસેટને ખાતરી થાય કે મજુર એશિયાટીક કાયદેસર રહીશ છે તો તેણે રજીસ્ટરની ઉપર રજીસ્ટર કાઢી આપવાનો હુકમ કરેલો.

૬. જે એશિયાટીક કાંઈ આઠ વરસની અંદરના ખાળકનો વાલી હોય તેણે

પોતાની અરજી કરતી વખતે તે બાળક વિશે ધારા મુજબ હકીકત રજૂ કરવાને આપવી અને તે બાળક ની ધારા મુજબ નીજાનીઓ આપવી. અને જો તે માણસની અરજી મંજૂર રાખવામાં આવશે તો તેના રજીસ્ટર ઉપર તે હકીકત અને નીજાનીઓ નોંધવામાં આવશે. પછી જ્યારે તે બાળક આઠ વરસનો થાય ત્યારે એક વરસની અંદર તે બાળકને રજીસ્ટર કરવાની અરજી ફરી પાછી પોતાના ફીલ્ડીકટના માલિકોની મારફત તે એશિયાટીક કરવી.

ટરાંસવાલમાં જન્મેલા બાળકના એશિયાટીક વાલીએ બાળક આઠ વરસ ની ઉંમરે પહેલેથી ત્યાર પછી એક વરસ ની અંદર તે બાળકને રજીસ્ટર કરવા ની અરજી કરવી.

(અ) જો વાલી ઉપર મુજબ અરજી નહિ કરે તો જે બીજો વખત રજીસ્ટર અથવા મેજિસ્ટ્રેટ નીમે તે વખતે વાલીએ અરજી કરવી.

(બ) જો વાલી અરજી નહિ કરે અથવા તો અરજી કર્યા બાદ તે અરજી લગભગ કરવામાં આવે તો ૧૬ વરસની ઉંમરે પહેલેથી પછી એક મહીનાની અંદર તે બાળક પોતે અરજી કરવી.

જો મેજિસ્ટ્રેટના હાથમાં આ પ્રમાણે અરજી આવે તેણે તે અરજી અને બધા કાગળીઆ રજીસ્ટરારને મોકલાવવા. અને જો રજીસ્ટરારને કંઈ લાગે તો તેણે રજીસ્ટર આપવું.

૭. જ્યારે વાલીએ ઉપર પ્રમાણે આઠ વરસની અંદરના બાળકનાં નામ નિશાન ન નોંધાવ્યા હોય અને આઠ વરસ પછી બાળકનું રજીસ્ટર ન કરાવ્યું હોય ત્યારે બાળક પોતે ૧૬ વરસે પહેલેથી આઠ એક મહીના અંદર અરજી કરવી. અને રજીસ્ટરાર ને કંઈ લાગે તો તેણે રજીસ્ટર કાઢવું.

૮. આ કાયદા મુજબ જે માણસ પોતાના રજીસ્ટરને સારું ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે અરજી નહિ કરે તે માણસને ૧૦૦ પાઉંડ સુધી દંડ થશે, અને દંડ નહિ આવે તો તેને ત્રણ મહીના સુધીની સખત મજુરીની સાથે કે સાદી જેલ મળશે.

હરકોઈ માણસ જે કાયદેસર રહીશ નથી એવા સોળ વરસની અંદરના

એશિયાટીકને ટરાંસવાલની અંદર કાયદો અને જે કોઈ માણસ એવા હોયને નોકરીએ લગાડશે તેને અને માણસ મુન્દેગાર ગણાશે અને તેને ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે સજા થશે તથા તે માણસનું રજીસ્ટર ૨૬ થશે અને તેને ટરાંસવાલ હોડવાનો હુકમ કરવામાં આવશે. અને જો તે ટરાંસ વાલ નહિ હોય તો તેને કાયદા મુજબ દંડનો અથવા જેલનો હુકમ થશે.

હરકોઈ સોળ વરસની ઉપરનો એશિયાટીક જે કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ મુકરર ફરિયાદી મુદત પછી ટરાંસવાલ માં વગર રજીસ્ટર નેવામાં આવશે તે એશિયાટીકને ટરાંસવાલ હોડવા નો હુકમ થશે અને જો તે ટરાંસવાલ નહિ હોય તો તેને દંડની અથવા જેલની સજા થશે.

ઉપર મુજબ રજીસ્ટર વિનાનો એશિયાટીક રજીસ્ટરની અરજી નહિ કરવાનું કારણને સંતોષકારક કારણ બતાવશે તો તેને અરજી કરવાની મુદત મેજિસ્ટ્રેટ આપી શકે છે. અને તે મુદતમાં જો તે રજીસ્ટર મેળવી નહિ શકે તો તેને ફરી પાછો બહાર જવાને અથવા સખત ભોગવવાનો હુકમ થશે.

૯. સોળ વરસની ઉંમરનો જે કોઈ એશિયાટીક ટરાંસવાલમાં દાખલ થશે અથવા રહેનો હશે તેની પાસેથી હર કોઈ પોલીસ અથવા જેને કોલોનીઅલ સેક્રેટરી હુકમ કરે તે માણસ રજીસ્ટર બતાવવાનું પુછી શકશે. અને આ કાયદા મુજબ ઘડેલા ધારા ની દ્વિએ મુચવેલી હકીકત તથા નિશાનીઓ માગી શકશે.

સોળ વરસની અંદરના એશિયાટીકને વાલી તે બાળકનું રજીસ્ટર બતાવવા ને હકીકત અને નીજાનીઓ રજુ કરવા ઉપર પ્રમાણે બંધાયેલ છે.

૧૦. જે માણસની પાસે આ કાયદા મુજબ મળેલું નવું રજીસ્ટર હશે તેને ટરાંસ વાલમાં રહેવાનો અને દાખલ થવાનો હક છે.

૧૧. જે માણસના હાથમાં રજીસ્ટર અથવા તો મુદતની પરમીટ બીજા કોઈપણ માણસની આવશે તે માણસે તાકીદ શી તે હતાવેજી રજીસ્ટરારને મોકલી દેવા. અને જો નહિ મોકલે તો તેને ૫૦ પાઉંડ સુધી દંડ થશે અથવા તો તેને સખત મજુરીની કે સાદી જેલ એક મહીના સુધીની જેલ

મળશે.

૧૨. જે માણસનું રજીસ્ટર ખોવાઈ ગય તેણે એકઠમ રજીસ્ટરારને તથા રજીસ્ટરની અરજી કરવી. તે અરજીમાં ધારામાં મુજબવામાં આવે તે પ્રમાણે હકીકત આપવી અને તેને પાંચ શીર્સી મની રટાંપ ચોંટાડવી.

૧૩. જેઝટમાં મુકરર કરવામાં આવે તે તારીખ પછી કોઈપણ એશિયાટીકને રેવન્યુના કાયદા પ્રમાણેની અથવા મ્યુનીસીપાલીટીના ધારા પ્રમાણેની લાઇસેન્સ ત્યાં સુધી તે માણસ પોતા નું રજીસ્ટર નહિ બતાવે, તથા માગવામાં આવે તે હકીકત તથા નિજાનીઓ નહિ આવે. ત્યાં સુધી તેને લાઇસેન્સ આપવાની બંધી છે.

૧૪. જ્યારે જ્યારે કોઈપણ એશિયાટીકની ઉંમરનો સવાલ હોય ત્યારે જો તે પુરાવા સહીત બીજી ઉંમર સાબીત નહિ કરી શકે તો રજીસ્ટરાર જે ઉંમર દર્શાવે તે ખરી ગણવામાં આવશે.

૧૫. જે કોઈ એશિયાટીક આ કાયદાની રૂએ કરવી પડશે તેની ઉપર રટાંપની મરજ નથી.

૧૬. જે કોઈ માણસ રજીસ્ટર સરટીફિકેટ બતાવવા દંડપણ દર્શાવે કરશે, અથવા ખોટું બોલશે, અથવા બીજા માણસ ને ખોટું બોલવાનું ઉત્તેજન આપશે કે મદદ કરશે, અથવા ખોટું રજીસ્ટર બતાવશે, અથવા પારકાનું રજીસ્ટર કે ખોટું રજીસ્ટર વાપરશે, અથવા તેનું રજીસ્ટર બીજાની પાસે વપરાય શે, તે માણસને ૫૦૦ પાઉંડ સુધી નો દંડ થશે, અથવા સખત મજુરી ની સાથે કે સાદી જેલ વરસ સુધીની જેલ તેને મળશે.

૧૭. કોલોનીઅલ સેક્રેટરીની મરજ પ્રમાણે હરકોઈ એશિયાટીકને તે મુદતની પરમીટ આપી શકે છે. તે પરમીટ બાબત નવમી ક્લસની શરતો લાગુ પડશે અને આજ સુધીમાં એવી પરમીટ જે નીકળી ચુકી છે તેને પણ આ કાયદો લાગુ ગણાશે. અને જે માણસને મુદતની પરમીટ મળી હોય તે માણસને દારની છુટ મળી શકે છે. વળી કોલોનીઅલ સેક્રેટરી જે માણસ આ કાયદાના બંધનમાં નથી આવતા તેવા એશિયાટીકને પણ દારની છુટ આપી શકે છે.

૧૮. ગવર્નર નીચે બતાવેલા કામને સારું ધારા ઘડી શકે છે અને ૨૬ કરી શકે છે.

(અ) રજીસ્ટર કેવી જાનવું રાખવું તે વિષે.

(ખ) રજીસ્ટરની અરજી કેવી રીતે કરવી, કયા રૂપમાં, તેમાં શું હકીકત આપવી, અને શું નિશાનીઓ આપવી તે વિષે.

(ક) રજીસ્ટર સરકારીકેટ કેવી જાતનું રાખવું તે વિષે.

(ગ) આદ વરસની અંદરના બાળકના વાલીએ, નવમી ક્લસ પ્રમાણે જેની પાસે રજીસ્ટર માગવામાં આવે તે એશિયાટીક, બોવાએ લા રજીસ્ટરની નકલની માગણી કરનાર એશિયાટીક, અને વેપારની લાઇસેન્સ માગનાર એશિયાટીક શું હકીકત આપવી અને શું નીશાનીઓ આપવી તે વિષે.

(ઘ) ૧૭મી ક્લસ પ્રમાણે કેવી જાતની પરમીટ આપવી તે વિષે.

૧૯. હરકોઇ એશિયાટીક અથવા હરકોઇ એશિયાટીકનો વાલી જે તેણે કરવાની વસ્તુઓ ઉપર બતાવી છે તે નહિ કરે તો, અને તેવી જાગત કંઈ સગા ઉપર નહિ જણાવી હોય તો, તેવા એશિયાટીક અથવા વાલીનો ૧૦ પાર્કિંગ સુધી દંડ થશે અથવા તે સખત મજૂરીની સાથે કે સારી વસ્તુ મહીના સુધીની તેને જેલ મળશે.

૨૦. મીનાએને ત્રણતો નોકરીનો કાયદો એશિયાટીકને કાયદો નહિ પડે.

૨૧. ૧૮૮૫ના કાયદાની તારીખ પહેલાં કોઈ એશિયાટીક પોતાના નામ ઉપર જમીન ખરીદી હશે તેના વારસને તે જમીન મળવાનો હક છે.

૨૨. નવાં સુધી રહેનશાહ-પસંદ નહિ કરે અને તે પસંદગી એજેન્ડામાં બહેર કરવામાં નહિ આવે ત્યાં સુધી આ કાયદો અમલમાં નહિ આવે.

આ કાયદાની અસર.

હીંદીને સારે નરીએ ઉપરનો પુત્રી કાયદો કોઈ હીંદી કબુલ કરવા તબયાર હોય એમ જોવામાં આવતું નથી. છતાં આજ સુધી જે કાલ હિંદી ઉપર નથી ચલાવે તે હાલ હવે થશે એ અમે ત્રીસે બતાવીએ છીએ કે જેથી જે હીંદી સુરત છે તે વધારે સુસ્ત થાય અને જેના મનમાં અનિશ્ચિતપણું હોય તે શંકા છોડી કાયદામાંથી પોતાની મરજીથી મુક્ત થાય સ્વતંત્ર રહે અને મરદ ગણાય.

૧. નવા કાયદો મકાસને કાયદો નથી પડે તો અને હીંદીને પડે છે.

૨. કાફરા અને કેપ બોયને નવા કાયદો કાયદો નથી.

૩. તુરકીના ખ્રિસ્તીઓને કાયદો નથી. પણ મુસલમાનને છે.

૪. હાલ પોતાના અંગુઠાવાળી પરમીટ વાળા દરેક હિંદી કાયદેસર રહેનાર છે. તેનો હક નવા કાયદાથી નક્કર રહ્યા છે અને નવી પરમીટ લેતાં તે હીંદીએ પોતાની ખરી પરમીટ કેમ મળી તે બતાવવું પડશે.

૫. હાલની પરમીટ હીંદીની મરજી વિના બદલી શકે તેમ નથી. નવા કાયદાથી બગતી પરમીટ સરકારની મરજી પડે તેટલી વખત બદલાવવી પડશે.

૬. હાલની પરમીટમાં એરેન્જ રીવર કોલોનીમાં જવાની છુટ છે. તે કામ ની છે કે નહિ એ જુદો સવાલ રહેશે. નવા કાયદાથી એરેન્જ રીવર કોલોનીનું નામ નીકળી જાય છે.

૭. હાલ એરેન્જ રીવર કોલોનીમાં પરમીટ લઈ વસનારો હિંદી ટરાંસવાલમાં બેઠાક આવી શકે છે. નવા કાયદાથી નહિ આવી શકે.

૮. હાલ કોઈપણ હિંદી પોતાની પરમીટ મેળવવાને ખાતર અંગુઠા આપવા કે સહી આપવા બંધાએક નથી. નવા કાયદા પ્રમાણે સહી આપવી, અંગુઠા આપવા કે બીજું શું કરવું તે સરકાર પોતાની મરજીમાં આવે તેમ જખતો વખત ધારા થડી ફેરવી ફરજ પાડી શકે છે.

૯. હાલ પરમીટ એકરેટરી હોય તેજ માણસને પરમીટ તપાસવાનો હુકમ છે. નવા કાયદાથી દરેક કાફર પોલીસ પણ તપાસી શકે છે.

૧૦. નવા કાયદા પ્રમાણે કાફર પોલીસ નામ નીશાની માગી શકે છે, તેથી સંતોષ ન પામે તો પોલીસ સ્ટેશનમાં લઈ જઈ શકે છે. અને રેશનનો અમલદાર નામ નિશાની લીધા પછી સંતોષ ન પામે તો એશિયાટીકને બોયસમાં પુરી બીજે દિવસે મેજ એક પાસે લઈ જઈ શકે છે. આ બધું હાલના કાયદાથી નથી થઈ શકતું.

૧૧. હાલ એક દિવસના બાળકને પરમીટ નથી બેઠતી; તેમ તેના નામ નિશાની માગવાનો કોલોની મરદુર નથી. નવા કાયદા પ્રમાણે તે બાળકના નામ

નિશાન આપી તેના વાલીએ પરમીટ ઉપર તે બધું નોંધવાની ફરજ છે.

૧૨. આદ વરસે પહેલાં પછીનું એશિયાટીક બાળક હાલ છુટું છે. નવા કાયદા પ્રમાણે ઉપર મુજબ હકીકત નોંધાવ્યા છતાં આદ વરસ થયા પછી વળી પાછી વાલીએ અરજી કરવી નામ નીશાનીઓ આપવાં અને રજીસ્ટર કરાવવું. ન કરે તો સજા થાય.

૧૩. હાલ સોળ વરસે પહેલાં પછી એશિયાટીક છોકરો સ્વતંત્ર છે અને હકથી રહી શકે છે. નવા કાયદા પ્રમાણે તે છોકરાને રજીસ્ટર કરાવવાની ફરજ છે; જે આપવું ન આપવું તે રજીસ્ટરના હાથમાં છે. અને રજીસ્ટર ન મળે તો તેને ટરાંસવાલ છોડવું પડશે.

૧૪. હાલ કોઈ માણસ સોળ વરસની અંદર ના છોકરાને લઈ આવે તો તેને સજા નથી. નવા કાયદા પ્રમાણે તેમ કરનાર માણસને સખત સજા છે. એક હુજૂર નહિ પણ તેમ કરનારનું રજીસ્ટર રદ થાય છે.

૧૫. હાલ ગમે તે એશિયાટીક વેપારની લાઇસેન્સ મેળવી શકે છે. અને તે માણસને પરમીટ વગેરે દેખાડવાં પડતાં નથી. નવા કાયદા પ્રમાણે નવાં રજીસ્ટર દેખાડવાં એટલુંજ નહિ પણ નામ નિશાનીઓ આપવાં એટલે કે કોઈ હીંદીના બેચાર બાગીદાર હોય તો તેઓની હાજરી લાઇસેન્સનો અમલદાર માગી શકશે. અને હાજર ન હોય તો લાઇસેન્સ આપવાની ના પાડી શકશે.

૧૬. હાલ રજીસ્ટરની સત્તા પ્રમાણમાં ઘણી થોડી છે. નવા કાયદાથી જે હીંદી કબુલ રાખે તો, રજીસ્ટર હીંદીનો અનુદાતા બને છે.

૧૭. નવા કાયદાથી દરેક હિંદી અરજી કરવા તો બંધાએક છે. પોતાની મેજ અરજી કરી શકે એવી સ્થિતિનો હીંદી લાગ્યેજ છે. પરમીટ એજેન્ડા બધું કમાયા, પણ જે નવા કાયદાને હીંદી કામ વશ થાય તો તેઓને સાદું જેમ સરખો રાફડો ફાટે તેમ પક્ષાંતો રાફડો ફાડશે. સરેરાશ એજેન્ડામાં એકી ગણતરી કરતાં જણ દીઠ ત્રણ પાર્કિંગ ગણીએ તો અને અરજી કરનારા કંઈ નહિ તોપણ દસ હજાર હીંદી ગણીએ તો હિંદીનો ખીસામાં થી ત્રીસ હજાર પૈડોનો ટગલો થશે.

૧૮. આવા જુલમદા કાયદાને માન આપી
જેઓ ૨૪૨૨૨ લેશે અથવા લેવડા
વશે તેઓએ ઉપર પરમાણે પદસા
કદાવી હિંદીનાં ખુન દોળ્યા બરોબર
થશે.

આવા કાયદાથી કયા હિંદીનાં રવાદાં
હતાં નથી થતાં? કયા હિંદીનું લોહી
નથી ઉકળતું તે જાણવાને અમે આપુર
છીએ. અને આવા કાયદાને કાઢપણુ હિંદી
વશ થવા માગે એ અમારી સમજ પદાર
છે. નવો કાયદો એ ગુલામગીરીની સીમા
છે. અને ઉમેદ રાખીએ છીએ કે ગમે તેવો
લાભ થતો હશે તોપણુ એ કાયદો એક
પણુ હિંદી કષ્ટ નહિ રાખે. અને ગમે
તેવું વુકરાન થતું હશે તે સહન કરીને
તેની સામે ધરે. મી. કેલ-એક જે લખે
છે એ તદન બ્યાજની વાત છે. એટલે કે
આવો કાયદો આપણે કષ્ટ કરીએ તો
આપણે તે કાયદાને કાયદા છીએ. એમ
સદ્દ માનશે. યાદ રાખવાનું છે કે એ
કાયદો હિંદીનું અપમાન કરે છે એટલુંજ
નહિ પણ હિંદુ અને મુસલમાન ધરમનું
લાંછન કરે છે. કેમકે હિંદુ મુસલમાન જે
હિંદુસ્તાનથી આવે છે તેને તો કાયદો લાયક
પડ્યો. પણ મુસલમાનો જે હિંદી નથી
તેઓ બાકી રહી જાય તો કેમ જાણે
ટરાંસવાલની સરકારને હરકત આવે નહિ
તેમ માની તુરતી (જે યુરોપનો ખાગ
ગણાય છે) ત્યાંના મુસલમાનોને પણ આ
કાયદાના અપાદામાં લીધા છે; તેજ દેશના
ખ્રીસ્તીને મુકત કર્યા છે.

કમોટાની ભુલ.

સાહિબ આરિફ બરીદીશ ઇન્ડિયન કમી
ડીએ જનરલ બોધા ઉપર જે લખાણ
કર્યું છે તે ધણું સરસ છે અને તેમાં
બહુ આવી જાય છે. આ કમીડીએ
એટલું બહુ કામ કર્યું છે ને તે એવું
સરસ કર્યું છે કે તેને સારું સર મચેરણ
તો મી. રીચનો અને બીજા મેંચરનો
જેટલો આભાર માનીએ તેટલો એણે છે.
તેથી કમીડીના જનરલ બોધાની ઉપર કહે
લા લખાણમાં એક ભુલ થઈ ગઈ છે
તે બતાવતાં અમે આંધકા ખાઈએ છીએ.
તોપણુ એ ભુલ બતાવવાની અમારી ફરજ
છે. એ ભુલથી કમીડીની કિમત એટલી
નથી થતી. પણ માણસ માત્ર ભુલ કરે છે
એમ સાબીત થાય છે. તે ભુલ એ છે કે
ફોટોગ્રાફ મરજમાં પડે તો હિંદી કામ
આંગળાને બદલે આપે એમ સુચવ્યું છે.

ફોટોગ્રાફ આપવા ન આપવા એ હિંદી
ઉપર રાખ્યું છે જતાં અમે માનીએ છીએ
કે એવી સુચના પણ કમીડી નરકથી થવી
જોઈતી ન હતી. વળી આંગળાં પડાવવાનાં
છે એજ માત્ર અથવા મોઝામાં મોઝા વધી
નવા કાયદા નરક કેમ બાણે હોય નહિ.
એવો આલાસ કમીડીના લખાણમાં આવે
છે. ખરું જોતાં આંગળાં એ તો એકજ
વાત છે. મુદાની વાત તો એ કાયદો
ફરજીયાત હોઈ હિંદી કામને કાળો કાઢ
લગાડે છે ને દલકો મણે છે એ છે.

જતાં આ ભુલથી કંઈ વુકરાન થવાનો
સંભવ નથી. કાયદાની લડત ભેતાં આવી
ભુલ નથી થયેલી. કાયદો થઈ ગયા પછી
કમીડીની સુચનાથી કંઈ અસર થવાનો
સંભવ નથી. કેમકે હવેનો મામલો હિંદી
કામના હાથમાં છે. એ કાયદો જે ખરે
ખરી રીતે હિંદી કામને પસંદ નથીજ તો
પછી તે કામ ગમે તેવાં સંકટ આવશે
તોપણુ કષ્ટ નહિ રાખે; અને કષ્ટ ન
રાખવાને પરિણામે જેલ ભોગવશે; ને તેથી
સુખ માનશે કેમકે તેથી માન રહેશે.

મી. રીચ જણાવે છે તેમ હિંદી કામના
દૃઢ નિશ્ચયથી જેમ મી. રીસ નીકળી ગયા
તેમ ફેટલાક મેંચરો નીકળ્યાં પણ જાય.
તે આપણને કાળો ટીલી લેવા તેવાઓ
સલાહ આપે એ બને તેવું છે. તેથી
પણુ કરવાનું નથી. કેમકે કાયદાને વશ
ન થવું એ હિંદી કામ સારું કામ માને
છે. ને સારું કામ કરતાં આપણે કામનો
ભય રાખવાનો હોતોજ નથી. અને ખરા
તો એવી હમેશાં ઇચ્છા રહે છે જેમ જાણી
જે સીધો રસ્તો ટરાંસવાલના હિંદીએ
પકડ્યો છે તે પકડા રાખવાનો છે.

કેપના હિંદી.

કેપના હિંદીની દશા અમે વધી શુરી
આવતી જોઈએ છીએ. મેંફીંગથી
આવેલો કાગળ અમે આ આંકમાં બીજા
જગ્યાએ આપ્યો છે તેની ઉપર કેપના
દરેક હિંદી આગેવાનનું ધ્યાન જોઈએ
છીએ. કેપના કાયદાની ખરાબમાં ખરાબ
કલમ એ છે કે જે પડે પાસ લીધા વીના
કેપ છોડે તે હિંદી પાછો નથી આવી
શકતો. અને તે પાસ માત્ર એક વરસ
સુધી આવી શકે છે. સેંકડો હિંદી પાસ
વિશે કંઈ જાણતા નથી. અને પાસ
લીધો હોય તોપણુ ને પાસથી એક વરસ
માં બધા પાછા આવી શકે તેવું બનતું
નથી. આ કાયદાથી પાંચ વરસની

અંદર હિંદીનો પગ કેપમાંથી નીકળી
જવાનો સંભવ છે. અમે ઉમેદ રાખીએ
છીએ કે કેપના આગેવાન હિંદી આ
આખા ઉપર ખુબ ધ્યાન પડેલાઓને ને
આંખનાં ધટાને લેશે.

ડેલાગોઆબેના હિંદી.

આ કેપના અધિપતિ મી. પોલાક
થોડા દિવસ પહેલાં ડેલાગોઆબે, બારબર
દન, ખીલખરમ વિગેરે જગ્યાઓએ ગયા
હતા. ત્યાં લોકોને ટરાંસવાલના નવા
કાયદા બાબત સમજાવી આપી. મી.
પોલાકની કેમે બરદાસ કરી તેને સારું
અમે આભારી છીએ.

ડેલાગોઆબેનું વર્ણન મી. પોલાકે હમ
રેજ વીલામમાં આપ્યું છે. મી. પોલાક
જણાવે છે કે ત્યાં તપાસ કરતાં તેમના
જાણવામાં આવ્યું કે લોકો પોતાના
ચોપડા ઇંગરેજમાં નથી રાખતા અને
દુકાનો બહુ મોડી બંધ કરે છે. તેમને
ખબર મળ્યા છે તે ઉપરથી જણાય છે
કે ત્યાંની સરકાર ઇંગરેજમાં ચોપડા
રાખવા બાબત અને દુકાન વહેલી બંધ
કરવા બાબત કાયદા ઘડનારી છે. એ
બાબત તેમને કરી ચોક્કસ ખબર નથી
મળી પણ અમે તેની તરફ ડેલાગોઆબે
ના હિંદી વેપારીનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

મી. પોલાકના હાથમાં એજ મુસાફરી
માં મી. ફાહરેએ એક ઇંગરેજને લખેલો
કાગળ આવ્યો. તે ઇંગરેજમાં લખેલો
છે અને તેનું સુમસાતી પણ અમે આપી
એ છીએ. તે ઉપરથી જણાય છે કે
બરીદીશ કોનસલની ઓફીસમાં હિંદીને
સારું તોખો દરવાજો છે અને ત્યાં તેઓ
નું કશું માન રાખવામાં આવતું નથી.
આમ હોય તો અમે ડેલાગોઆબેના હિંદી
ને આવા અપમાનની સામે ચોક્કસ કરવા
લસામણુ કરીએ છીએ.

મરહુમ મી. કારલપર્લીડ.

મી. કારલપર્લીડ શુજરી જવાના ખબર
તારથી મળ્યા છે. આ માણસ પ્રખ્યાત
જરમન હતા. ૧૮૨૬ની સાલમાં તેમનો
જનમ થયો હતો. છુટને સારું નથા
બીજા લોકોના હકો મેળવવાને ખાતર પોતે
૧૮૪૭ થી ૧૮૪૯ની સાલ સુધીમાં પાંચ
વખત જેલ ભોગવી. પાતાની સરકારની
સામે થયા સારું આમ જેલ ભોગવી પડી
હતી. એક વખત જાહેર કામને સારુંજ

તેને ફાંસીની સજા મુઠ્ઠી થયેલ પણ અચ્છી શકીએ છીએ કે તેમાં સરકારની મદદની જરૂર પણ નથી પડતી. ચોતરફથી કેળવણી મેળવી. છેવટે લોકોએ જોયું તો એ મુખ્ય જરૂરની વસ્તુ આપણને છે. છેડાવ્યા હતા. તે મહાન પુરુષ માની તથા જેડીમેલ્ડીના મીત્ર હતા. તેણે મળ્યા નેને ડીક્ષા આપે મદદ કરેલી. પોતે બહુ વિદવાન માણસ હતા. તેમણે હાલ હાસીક પુસ્તકો ઘણાં લખ્યાં છે હોંદને તેઓ ચડતા. આવા વિદવાન માણસો પારકાનાં દુઃખ જોઈને જોડે મોઢાં ને ફાંસી એ લટકવાને તથાપર થાય તે દાખલો આપણને બહુ કામનો છે.

હિંદુ વિધવાઓ શું કરી શકે?

હિંદુસ્તાનમાં ઘણી દોલત નકામી જાય છે એ સદુ કોઈ જોઈ શકે છે. આ દોલતમાં બધા સમાસ થાય છે. ખનીજ પદાર્થોની કોઈ સંભાળ ભેતું નથી. આપણું રૂપરેશ જઈ ત્યાંથી કપડાં આવે છે. ટાંકણી સરખું આપણે પરદેશથી લઈએ છીએ. જેમ પૈસાઓ દોલતનું તેમજ માણસોની દોલતનું જોવામાં આવે છે. ઘણા બાવાઓ અને ફારો માત્ર બીજા મામી યુગરો કરે છે. પણ દેશને પોતાને તેઓ કામમાં નથી આવતા. કેમકે આ પ્રમાણે બીજા માગવામાં તેઓએ ખરી ફારો કે વધારા લીધાં ગણાશે નહિ. આજ પ્રમાણે મુખ્યત્વે કરીને હિંદુઓમાં વિધવા ઓરતો હજારો છે જેનો જન્મ-મારો તદ્દન નકામો જાય છે. અને તેટલે દરજ્જે હિંદુસ્તાનની દોલત ફાટતી જાય છે. તે અટકાવવાના વિચારથી પુતાના પરાંપકારી પ્રોફેસર ખરેખરે દેશને પોતાની જાંઘો અરપણું કરી છે. તેઓ સાહેબ દરમિયાન કોલેજમાં માત્ર રોજી જોડેલા પદસા લઈ કામ કરે છે એટલું જ નહિ પણ તેમણે પુનામાં વિધવાઓને કેળવણી આપવાનું સારું એક સ્થળ કેટલાંક વરસ થયાં રાખે છે. ત્યાં વિધવા સ્ત્રીઓને દાહનો તથા કાકતરી ખાતાને લગતો ધંધો શિખ વવામાં આવે છે. આ સ્થળનું કામ દિવસે દિવસે વધતું જાય છે. પોતે વગર પૈસે કામ કરે છે તેથી તેમને તેવી મદદ પણ મળી રહે છે. મીસીઝ કાશીઆલ દેવધર, મીસીઝ નામજેશી, મીસીઝ બાય વલે, તથા મીસીઝ દેશપાંડે જે બધી બાઈઓએ ઘણી સરસ ઈંગ્લેજ કેળવણી લીધી છે તેઓ મહત્ત મદદ કરે છે. પણ તે પૈસા પણ આમે ગામલટકી ઉપર આવે છે. આવાં કામો એટલાં બધાં આપણે જાત મહેનતથી કરી

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટશ ઇન્ડિયન કમીટી

મી. રીચનો સ્પષ્ટાદિક કાગળ.

તા. ૬ મી મેના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

લોર્ડ એમ્પટલીની આપણને ઘણી મદદ મળે છે. તેઓ સાહેબે કમીટીનું પ્રમુખપણું સ્વીકાર્યું છે. તેમને હું બહુ આદરું છું. તેઓ સાહેબ બહુ ઊંચા મત ના જવાન ઉમરાવ છે. નવો કાયદો પસાર થયાની તેને ખબર પડી કે તુરત તેમણે ઉમરાવની સભામાં ચર્ચા કરવાની નોટીસ આપી. પણ કોનસ્ટન્ટ કામ તે લીધે લોર્ડ એમ્પટલીને તે ચર્ચા પાછળથી કમવાનું માન્યું.

તમારી તરફથી તારો મળ્યા છે. ગમે દાનિવારે મેં કેટલી ટેકીઆદમાં કાગળ લખ્યો તેની નકલ મોકલું છું. ટાઇમ્સ માં પણ મી. કરીસના કાગળના વિષે મેં જવાબ લખ્યો છે તે જાણો. (આ જવાબના તાર આપણને અહિં મળી ચુક્યા છે) આઉટચુકમાં વળી બીજો કાગળ મેં લખ્યો છે. સોમવારને દિવસે કમીટી ની મીટીંગ થઈ હતી. તેમાં ઘણા મેમ બેસે હાજર થયા હતા. તેઓએ જનરલ બોધાને કાગળ લખવાનો હુકમ કર્યો. તે પ્રમાણે કાગળનો મુસદ્દો મેં ઘડ્યો છે. તે કાગળ બધા મેમ્બરને મુકના કરવા સારું મોકલ્યો છે. મેમ્બરોના સુધારા આવી ગયા બાદ તે કાગળ જનરલ બોધાને મોકલવામાં આવશે. આવતે અઠવાડીએ જનરલ બોધાના હાથમાં તે કાગળ જશે એમ માનું છું.

તમે મરકુરીમાં જે ઇન્ટરવ્યુ આપ્યું તેનો રિપોર્ટ અહિંના જાપામાં છે. તે કાયદાને શરૂ નહિ થતાં જેલમાં જશે એમ રૂટ જણાય છે. તે ઉપરથી સર હેનરી હાર્ટને સલાહ પુછેલો તે આ સાથે છે. મી. ચર્ચિસના જવાબ ઉપરથી જણાય છે કે કાયદાની રૂએ ધારા ઘડવા માં ફેરફાર થશે. તમે કાયદાની સામે ચર્ચા તેથી કેટલાક માણસો આપણી સામે થાય એવો સંભવ છે. મારા વિચારો તમે જાણો છો. મેં પ્રગટકીય જાંઘીનું લખાણ લખ્યું તે લોર્ડો સમ

જાય હશે. ત્યાં સુધી નમે એક નોક ધાગો અને પ્રવૃત્તિના જલાને સારું પોત પોતાનો સ્વાર્થ જતો નહિ કરે ત્યાં સુધી ખરું માન તે ખગ હક મળવાનાં નથી. હાલતર રધરધરને સારું વાતાવના કાયદા ખાતર વળી એક સલાહ મના વ્યો છે તેની નકલ મોકલું છું. કે નાતલની ખાતર પુરની થયા દેવા કે પડતી મુકવા માગતો નથી.

ટાઇમ્સ એક ઇડીઆ તરફથી પણ આપણને બહુ મદદ મળે છે. જે કંઈ થાય છે તેના તાર હિંદુસ્તાન તુરત મોકલવામાં આવે છે. અને મને ખાતર છે કે આ ખાતર હિંદુસ્તાનમાં ખુબ ચર્ચાવા ની જરૂર છે. મી. પરચેસ તથા મી. વાઇલરજ બન્નેને મેં કાગળ લખ્યા છે કે તેઓની ઉપર નવા કાયદા વિષે જવાબ દારી સારીપેઠે રહે છે.

જનરલ બોધાની ઉપર કમીટીના કાગળ.

મી. રીચ તરફથી કમીટીએ કરેલાં લખાણો અને જાપામાં ગમેલા કાગળો એટલા બધા આવ્યા છે કે તે બધાનો તરજુમો અમે આપી શકતા નથી, જો કે તે બધા બહુ અગત્યના અને જાણવા લાયક છે. તેમાં જનરલ બોધા ઉપરનું લખાણ સર્વથી અગત્યનું બની તેનો તરજુમો આપીએ છીએ. વાંચનારે માદ રાખવાનું છે કે જે લખાણ મી. રીચ તરફથી આવ્યું છે તે માત્ર મુસદ્દો છે તેમાં કમીટીએ શું ફેરફાર કર્યો એના ખબર હજી મળ્યા નથી. આ લખાણ ખાતર રૂટને તાર આવી ગયો છે એ માદ રાખવાનું છે.

“આપે મારી કમીટીના ડેપુટીશનની મુલાકાત લીધી અને ખ્યાન દઈ તેની હકિકત સાંભળી તેને સારું મારી કમીટી આપનો આભાર માને છે. ડેપુટીશનને આપે જણાવેલું કે હોંદી કામ ઉપર શી શી ઇજાઓ પડે છે તે તેણે નહીં જણાવેલું. તેનો સબબ એ હતો કે આપને ખસુસ તરિફ નવા કાયદા ખાતર આપવાની હતી તેથી બીજી ખાતર ઉપર કમીટીએ લાર એ વેળા ન મુક્યો. હવે મારી કમીટી આપની પાસે નીચેની હકીકત રજૂ કરે છે તે ઉપરથી આપ જોશે કે તેથી હોંદી કામને ઘણી ઇજા પહોંચે છે અને તે વરતણક કમીટીના રાજ્યને ન જાણે એવી છે.

પીસ પ્રેઝરવેશન કાયદો.

આ કાયદો જે કે રાજ્યના સત્તાઓને દુર રાખવાને સારું ઘડવામાં આવ્યો

હતો હતો નિરપરાધી હોદીને હાંકી કાઢવાને સારું વાપરવામાં આવે છે. ટરાં સવાલના મોરા લોકોની હોદી વિરૂધ્ધ લાગણી વિશે આપે કહેવું તે મારી કમીટી સમજી શકે છે. પણ તેમ છતાં હોદી પેપારીઓ જે વસ્તી ટરાંસવાલ માં વસે છે તેઓને પોતાના મહેતા, મેનેજર તથા સગાંઓને પોતાના કામમાં મદદ કરવા મોકલવામાં આવે ત્યાં ન આવવી જોઈએ વળી કમીટી એક્શન દીક અને જોઈએ કમીટી રજીસ્ટ્રાર નથી તેની વચ્ચે તફાવત રહેતો હોયો જોઈએ. આમકીના રંગની ઉપર નિરક્ષર રાખવો એ ગેરમુતાસજી જણાય છે. આખા હોંદુસ્તાનનું અપમાન થાય એવા કાયદાને બદલે ઉપલી હકિકત ધ્યાનમાં લઈને ઘટતો કાયદો બહાલો જોઈએ.

જમીનનો કાયદો.

૧૮૮૫ના કાયદાથી જે હોદી હાલ ટરાંસવાલમાં વસે છે તેઓ પણ જમીન ના માલિક ન થઈ શકે એ બધું સખત અન્યાય મારી કમીટી ગણે છે. આવા કાયદાને લીધે તેઓને ગેરમુતાસજી નામે જમીન લેવી પડે છે. આ બાબત આપ નો પોતાનો અમલદાર મી. રમદસ જે રજીસ્ટ્રાર એક કીડક છે તે લખે છે : "ત્યારે ગમે તેવો જંગલી કાદુર પોતાને નામે જમીન ખરીદી શકે છે ત્યારે ગમે તેવો સરસ કે કેળવણીએ હોદી હોય તે પોતાને નામે જમીન ન રાખી શકે એ એક બહુ વાત તરફ મારે ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર છે." વળી હસવા જેવી વાત તો એ છે કે જ્યારે હોદી જમીનનો માલિક નથી થઈ શકે ત્યારે તે બોંડ લઈ શકે છે.

ત્રીકોટીરપ રેલ્વે કાયદો.

ત્રીકોટીરપનો કાયદો જે આપની પહેલાંના અમલદારોએ બહાલો છે તે હોદી ઉપર સત્તા અન્યાય કરે છે. જેઓ ઉધાડી રીતે રેલ્વેના ધણી અથવા ભાડુત થયા છે તેઓનો હક ખીનકારણ છીનવી લેવામાં આવે છે. આપના ખ્યાલમાં હશે કે ત્રીકોટીરપના અસલ રહેનારોએ લાંબા લીસ આપવાના છે. તે લીસમાં એવી શક્તિ છે કે કોઈ કાળા માણસો જેઓ માત્ર ધરના નોકર ન હોય તે ત્યાં રહી ન શકે. આથી કરીને જે હોદીઓ ત્રીકોટીરપમાં વસેલા છે તે જેઓના હકની કિમત લગભગ પાંચ ૨૦,૦૦૦ની થઈ ગઈ છે તેઓ પાંચમાલ થઈ જવાનો સંભવ છે. મારી કમીટીએ વળી સુચવવું ઘટે છે કે આ કાયદાથી

લીસવાળી જમીનમાંથી પણ હોદીના હક ગાય છે. વળી જેઓને આમ ગેરવા જમી રીતે હાંકી કાઢવામાં આવશે તેઓ તે નુકસાની આપવાનું પણ તે કાયદામાં કંઈક નથી. મારી કમીટી એક્શનમાં એક્શન એટલી ઉમેદ રાખે છે કે જેઓ ના હક છીનવી લેવાના છે તેઓને નુકસાનનો બદલો તો મળશેજ. કેવી જાતનાં મકાનો હોદીઓએ અપાયા છે તે જતા વધુ આ સાથે કેટલાક મકાનની જમી રાખું છું.

ફરેઆકાં.

હોદી કામને રાજ્યપ્રકરણ કે રાજેરી ફરેઆકાં નથી. મારી કમીટી માને છે કે ખરીદીશ રાજ્યને બાંહે એમ આ હક બાબત પણ ફરેઆકાં કરવાની જરૂર જણાય છે.

નવો ૧૯૦૨ કાયદો.

હોદી કામની આ કાયદાની સામેની લડતને પણ મારી કમીટીએ પુરતો ટેકો આપ્યો છે. કેમકે તે કાયદાથી આમકી નો દોષ કાઢવામાં આવ્યો છે અને વળી ૧૯૦૨ના ધારા એકા ખરાબ છે કે જેનો અરથ એજ થાય કે ટરાંસવાલ સરકાર હોદી કામને યુનેઈટારની પાયરીએ મુકે છે. જે કે ટરાંસવાલના રિપોર્ટ પ્રમાણે પોલીસ કમીશનર હોદી કામને અત્યંત રાંક ને વધાર કામ ગણે છે. હવેનો નવો કાયદો અમલમાં મુકવામાં નરમાશ વાપરવામાં આવશે તો તેથી કંઈક છત્ત ફર થયા સંભવ છે. હસ આંગણાં લેવાનો બચાવ કરતા મી. કકન જણાવે છે કે તેની જરૂર છે કેમકે હોદી લોકો અલગ છે ને આંગણાં લેવાથી પર મોટાની અદલા બદલી થતી અટકે. આમ કરવાથી હોદી કામનો તિરસ્કાર કરવો છે એવો અર્થ નીકળે છે તેવા મારી કમીટી સુચના કરે છે કે આપે તપાસ કરવી ઘટે છે કે કેટલા હોદી વાંચી લખી જણનારા છે. ત્યારબાદ આપ એમ કરી શકો છો કે જેઓ બહુલા છે તેઓ સહી કરે તે જસ છે; જેઓ બહુલા નથી તેઓ જમી આપે અને જેઓ જમી ન આપે તે આંગણાં આપે.

મારી કમીટી વળી આપને યાદ આપે છે કે સરકારને મદદ કરવા હોં કામ હમેશાં તરફ રહેલી છે. વળી તેઓ ગેરમુતાસજી લાગણી સમજીને ચાલનારા છે. લેઈ મીલનરે સલાહ આપી તેથી હોદી કામે પોતાની મરજીથી નવાં ૨૭૨ કાઢવામાં. વળી જ્યારે નવો કાયદો આપે પસાર કર્યો ત્યારે પણ તે

કામે પોતાની મેળે ૨૭૨૨ થવાની અને તે કાયદાનો મુળ હેતુ પાર પાડવાની સુચના કરી. આ કામની ઉપર ફરજ પાડવી ઘટતી નથી.

મ્યુનીસીપાલિટીના કાયદો.

આપને ખબર હશે કે મ્યુનીસીપાલિટીના કેટલાક કાયદાનીદએ હોદીને કામની સમાન ગણેલા છે. બેહાન્સખરમના ટરામના ધારા એ એક દાખલો છે. વળી રેલવેમાં મુસાફરી કરવામાં પણ તેઓની ઉપર તકલીફ પડે છે. આવી જાતના ધારાથી ગેરમુતાસજી કળો લાલ થતો નથી અને હોદી કામને સખત છત્ત પહોંચે છે. તેથી મારી કમીટી ઉમેદ રાખે છે કે એવી અડચણો આપ દૂર કરશો.

ઉવાડો.

હોદીનાં દુખનો કિસ્સો થોડો ઘણો ઉપર આપ્યો છે. એ બાબત જેમ રાંડ કેવી મેલે સુચવું છે તેમ મારી કમીટી આપ ને સુચવે છે કે આ તો હોદા આપી હોદી કામના આગેવાનોને સાથે રાખી આપે કામ લેવું, અથવા તો વખર હોદા થી પણ આગેવાનોની સલાહ લઈને જે કરવું ઘટે તે કરવું. આમ કરશે તો ગોરા કાળા વચ્ચે બહુ ઓછું વેર રહેશે અને સરકારને હોદી કામ તરફથી કાયદા એ બહાવામાં તેમજ કાયદાઓનો અમલ કરવામાં બહુ મદદ મળશે. આ બધું આપને લખવામાં મારી કમીટીની એજ મતજમ છે કે એકજ રાજ્યની જે રહ થતો છે તેઓની વચ્ચે સપ વધે, ને બધા સુખથી તથા એક બીજાને સહન કરીને વસી શકે."

ખારખરડનના હોદી બેલને

સારું તક્યાર.

[ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.]

ખારખરડનમાં મી. રીયર નારસુના પ્રમુખપણાને તા. ૨૫મી મેએ મીટીંગ બરાબ હતી. તેમાં મી. મંજળી, મી. હમરાલીમ મુસા, મી. કે. એસ. દેસઈ, મી. મુલમાન મુસા, મી. કાસમ મુસા, મી. અબ્દુલ લતીફ, મી. એમ. કેવીડ, તથા મી. ધરીનામજ કતીનામજ હાજર હતા. તેઓએ એકમતે દરાવ કર્યો છે કે કોઈ હોદી નવા કાયદાને ગરજ નહિ થાય તેમ દંડ પણ નહિ આપે અને જેલ જશે.

નાતાલના ગવર્નરને હિંદી કોમનું માન

નાતાલના ગવર્નર સર હેનરી મેકકેલ
મના ઉપડયા વખતે આરમાટેલ કસલ
રીમર ઉપર હિંદી કોમ વતી ગવર્નરને
માન આપવા મેસરસ હાનુદ મહમદ,
એમ. સી. આંગલીઆ, દાદા ગોસમાન,
પારસી ફસ્તમજી, અમદુલા હાજી આદમ,
છ. એમ. પારખ, સી. કે. ડી. પીસે, એ.
ડી. મુનશી, મહમદ હાજરાલીમ, મેઘરાજ,
કામીમ ખમીસા વગેરે કેટલાક હાજર થયા
હતા. મી. એમ. સી. આંગલીઆને
ગવર્નરના હિંદી વગેરેને લગતા દિલસોજી
ભરવા શબ્દો તરફ ધ્યાન ખેંચી ગવર્નર
ના ઉદાર હૃદયને માટે તારીફ કરનાર ને
કોમની આવારની શાગળી પ્રદરશીન કર
નાર આપણ કોમ વતી કર્યું. આદ
ગવર્નરને તથા તેમના બાહુને હારે તોરા
વગેરે આપવામાં આવ્યા. જવાબનું
આપણ કરતાં ગવર્નરે કહ્યું કે હિંદી
કોમ જે માગે છે તે બધા હોવા ન મળી
શકે છતાં તેમને બરીરીય પ્રાપ્ત તરીકે
ન્યાયપુરવક અને ઘટતી રીતે જે મળવું
જોઈએ તે માટે પુરતો હક છે.

કેપનો કાયદો.

મેજેસ્ટ્રીશી ત્યાંની હિંદીઓ એસોસીએ
શન વતી મી. એ. હસન, મી. આમદ,
તથા મી. દેસાઈ જણાવે છે કે "કેપના
ખમીશન કાયદાથી હિંદીને ખુબ અડચણ
પડે છે. જેઓ પાસ લીધા વિના કેપ
છોડી ગયા છે તેવા હિંદીને કેપમાં
વેપાર હોય, જમીન હોય ને ઘણા વરસ
નો તે રહીશ હોય તેપણ તેને પાછો
આવવાની રજા નથી મળતી. વળી કેપ
માં રહેનાર હિંદી દેશ જવા માગે તો
તેને ખુબ જુનો રહીશ હોય છતાં પાસ
નથી મળતો." કદાચ પાસ મળે તો તે
માત્ર એકમ વરસનો હોય છે. આથી
ઘણા હિંદીના હક માર્યા જાય છે. વળી
દરેક હિંદીને એના પરવાના સાર એક
પાઉન્ડ આપવો પડે છે. આ બધી હક
કત જોતાં કેપના હિંદીની હાલત નાતાલ
કરતાં ખરાબ થઈ પડી છે."

ફિગરને હોનરન મળે તેવાં લખાણો
કરનારા બધાએ સામે કામ ચલાવવાનો
આસ હુકમ હિંદી કરકારે દરેક હાથકાની
બરકારમાં મોકલ્યો છે.

ખબરપત્ર

૯ જુન ૧૯૦૭

જોહાન્નસ્બર્ગ.

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

નવો કાયદો.

આ કાયદો હજુ મેજેસ્ટ્રામાં બહાર નથી
પડ્યો. તે દરમિયાન વિચારવતથી તારો
આવ્યા છે તે બાબતે છે કે હજુ વડી
સરકાર તે બાબત કામ ચલાવી રહી છે.
લોર્ડ એન્ડરહીલે ઉમરાવની રૂબ.માં વિવાદ
ચલાવ્યો અને લોર્ડ લેન્સડાઉને જણાવ્યું
કે ટરાંસવાલમાં થોડા હિંદી વગર પરમીટે
ધુસી જાય તેના કરતાં હિંદી કોમને
અપમાન દેવું એ વધારે જોખમ કારક
છે. લોર્ડ એન્ડરહીલે જવાબમાં જણાવ્યું
કે તમા કાયદામાં સડી કરવી
તે એમને ઠીક ન લાગ્યું. આનો સાર
એક કાયદાને શરણ હિંદીએ નથી થવાયું.
કાયદાની આવી સખત ચરચા થઈ છે ને
આટલો વખોડવામાં આવ્યો છે તેને વશ
થવામાં હિંદી કોમને મોટી લીજપત છે.

ટરાંસવાલના છાંટા.

આ કાયદાની અસર માત્ર અહીં જ
થાય છે એમ નથી. તેના છાંટા જરમન
છરટ આફ્રિકા સુધાં પહોંચ્યા છે.
જરમન છરટ આફ્રીકાના જરમન લોકો
હિંદી વેપારીનો લાલ પુરો લેવા માગે છે
પણ તેઓને કશો લાભ આપવા માગના
નથી. કેટલાક જરમનો ડપાં કે જે હિંદી
વેપારીને હલાકી થાય તો ઇમરેજી સરકાર
વચસાં પડે. આનો જવાબ જરમનીની
પાર્લામેન્ટના એક મેમ્બરે એવો આપ્યો
કે જ્યારે ઇમરેજી સરકાર ટરાંસવાલ
બાબત વચમાં નથી પડતી તો જરમની
બાબત કેમ પડી શકે? આનો સાર પણ
એનો એજ આવે છે. નવો કાયદો હિંદી
કોમ કણમ સામે કે તુરત હિંદી કોમનો
પર હિંદુસ્તાનની બહારનાં પરગણાંમાંથી
નાણુદ થયો સમજવો. પછી માત્ર એવાજ
હિંદી બહાર રહી શકે કે જેઓ મજુરી
કરી માન આપર વિના છાંટી ગુજરાત
માગે

એક મહાન ગોરાની સલાહ.

ટરાંસવાલની પારલામેન્ટના એક મોટા
મેમ્બરની મારે મુલાકાત થઈ હતી. તેને
મેં જોવના દરમિયાન બાબત પુછ્યું. તેજોજ
તે કહે જે તમે લોકો જેમ જાઓ, તો
પછી તમારે બીજી પેરખીની જરૂર નથી

રહેતી. હું નહોતો ધારતો કે હિંદી
લોકો એટલું સાદસ કરે અને પોતીકી
કોમને સાર ને માનને સાર એટલો
જુસ્સો રાખે. તમે જે એક સંપ કરીને
જોવના દરમિયાન વળગી રહેશો તો તમને
મારાથી બનશે તેટલી મદદ હું કરીશ
એટલું જ નહીં પણ વિચારવતમાં આખું
લીખરક પદા નમારી મદદ ચરો ને નવો
કાયદો રદ થશે. તેણે મહાન ઇમરેજી
કામનાર મરદુમ વરડનો કામસો આપ્યો.
તે કહેતો કે જરમનો માણસોને ફાંસી
દેવાતી નથી તેમ તેઓને જેલમાં પણ
ગોંધી શકાતા નથી.

એક ગોરા વેપારી શું કહે છે?

એક ગોરા વેપારી ડાહી શીખામણ
આપવા મેટા કે હિંદી કોમે કાયદાને
શરણ થવું જોઈએ. તેને સવાલ કર્યો કે
તેના આપદાશ કયા ને હવે પોતે અમન
અમનથી રહે છે એટલે બીજા બધા
સુખમાં છે એમ તે માને છે શું? તેનો
જવાબ તેનાથી નહિ આપી શકાય.
છેવટે તેને મેં તેના મોટા વરાકના દેખતાં
પુછ્યું "કદાચ તમારો વરાક પોતપુતું
બધું જવું કરીને કોમને સાર જેલમાં
જાય. તે પાછો તીકજે ત્યારે તમારી
નજરમાં તેવું વગન નહિ વધે? તમે
તેને વધારે છુટ્ટી મદદ નહિ કરો? તેનો
જવાબ તેણે આપ્યો કે "હા એમ તો
ખરું, પણ તમારા લોકોમાં એટલી દિમિત
છે?" છેવાડે વાત આવીને ત્યાં ઉભે છે.
જાવરમાં હિંદી કોરી લાજ ખોટી છે.
એટલે તેની કિમત ખોટી કોરીની
અંકાય છે.

મી. ગાંધીના સ્થાર ઉપર કાગળ.

જનરલ બેથાના આવવાથી અને
વિચારવતમાં હજુ કમીટી કાયદાને સાર
સંકત ચલાવ્યા કરે છે તેથી મી. ગાંધીએ
ત્રીએ પ્રમણે કાગળ સ્થાર પવને
લખ્યો છે:—

"જનરલ બેથા અહીં આવી પહોંચ્યા
છે અને વડી સરકારને રચાતીક સરકાર
વચ્ચે હજુ કામણ ચાલ્યા કરે છે તેથી
તમને તમા તમારી મારફતે કોલોનીના
લોકોને વળી હું અરજી કરવા લલચાક
હું. હવે 'એન્ડી એશિઆટીક' ને બાવવું
હવું તે મળ્યું છે એટલે આપણે સમાધાન
કરી શકતા નથી? અને હિંદી ગુન્દમાર
મણાય એવો કાયદો દુર રાખી શકતા
નથી? હજુ કાયદો મેજેસ્ટ્રામાં બહાર નથી
પડ્યો અને તે બહાર પાડવાની જરૂર
પણ નથી. તેથી હું એવી સુચના કરું

હું કે હોદી કામની સાથે મસજીદ કરી એક નવી પરમીટનો નમુનો ધાર્યો તે તે નમુના પ્રમાણે જે ગાંધી પાસે હાથ પરમીટ હોય તેને રજીસ્ટર કરવા. જે આ પ્રમાણે અધીક્ષક પોતાના કરના વજર બદલાવી લેય તે પછી તેઓની ઉપર ફરજી રાખી તેઓનું અપમાન કરવા પશ્ચ રહેવું નથી. પણ કદિ એવા એસીઆઈક ટ્રાંસવાલમાં નીકળી આવે તો તેઓને એક નવું જીવ પસાર કરી નવે કાયદો લાગુ પાડી શકાય છે. આથી કરીને જેઓ સાચા છે તેઓ પેટા હશે તેમાંથી તેના મળે તરી આવશે અને સાચાને સાચા થવી અટકશે.

ઉપરની સુચનામાં તમે ખામી કહાડી શકો એવું મને તો નથી માસમ પડ્યું. અને જે તમે ખામી કહાડો તો તેનો અરથ એ થયો કે કાયદાનો હેતુ પરમીટ એક બીજાને પહેંચાવી અટકે એવો નથી પણ માત્ર હોદી કામની ઉપર ખુલી રીને કાળો ગણ એસાડવાનો છે. આ પ્રમાણે કાળો ગણ એસાડવાનો હેતુ છે એમ બાહેદર કાય તેના પહેલાં હું લોર્ડ એમ્પ ટવીલના શબ્દોની તમને યાદી આપું છું. તેઓ સાહેબ કહે છે: "આ કાયદાથી અમારી (બીટીશ) પ્રજાની આગર નવય છે એટલું જ નથી. અમે અમારા હોદી શહેરીઓ સાથે વચનથી બંધાએલા છીએ કે દરેક રીતે તેઓ અમારા સરખા હકદાર છે. અમારા બાદશાહે તેઓને એ વચન આપ્યું છે. અમારા અમલદારોએ પણ તેમજ કહ્યું છે. અને મહાન હિંદ માં જે કારભાર ચાલે છે તે એજ ભેરણ થી છે. અમે તેઓને બીટીશ રાજ્યના શહેરી થવામાં મગર રહેવા ગોતરીએ છીએ. અમે તેઓને વખતો વખત હલીએ છીએ કે તેઓ ગમે તે પરમીટ હિંદુસ્તાનમાં ચડી શકે છે. અને અમારી પરતલુંકયા તેઓને એમ મનાવીએ છીએ કે તેઓ ગમે તે દેશમાં હશે ત્યાં તેઓ સંપુરણ-રીતે બીટીશ શહેરી તરીકે ગણાશે." આ કાયદાથી લોર્ડ લેન્સડાઉન ને અત્યંત શરમ થાય છે તે તેમના વિચાર પ્રમાણે ટ્રાંસવાલની સ્થિતિ કરતાં હિંદુસ્તાનનું અપમાન એ ભારે પડતો સવાલ છે. મેં જે સુચના કરી છે તેવા ટ્રાંસવાલની સ્થિતિને એમમ લાગતું નથી અને નેટલી રિતે નવો કાયદો પરમીટ વિનાનાને આવના અંધ કરી શકે તેટલીજ રિતે એ સુચનાથી ઘટી શકે છે."

આ કાગળ પ્રમાણે જે ગવરમેન્ટ ન કરે તો તેનો દેખીતો અરથ છે કે હિંદી

કામને પગડવા સીવાયનો બીજો નવા કાયદાનો હેતુ નથી. પછી તો વર-ધેડા વાળી વાત રહી. ગમે તેમ કરીને ધેડાનો છવ લેવાની વાત વર ભાળેને રહી.

મી કેલેનમેકની મહદ.

મી. કેલેનમેક એ જોડાનીસપરમમાં એક જવણીના આરદારેકર છે. તેમણે હોદી કામને ધરજ આપવા નવા જોડાના હરાવ આપત ઉતેજન આપવા રદારમાં નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે. આ કાગળ પણ મી. ગાંધીના કાગળની સાથેજ છપાયો છે.

"મેં કે હું કેટલાક કારણોને લઈ રાજ્યદારી કામમાં ભાગ નથી લેતો છતાં હિંદી કામ પોતાના વ્યાજબી હોકા જાળવવાને સાર કાયદાની સામે જેક જવાના હરાવથી લડત ચલાવી રહી છે તે હું જોતો આવ્યો છું. જાપાઓની રીકા તથા 'સ્ટાર' માં મી. ગાંધીએ લખેલો અ.મસો કાગળ મેં વાંચ્યો છે. એમાં જેકના હરાવ ઉપર રીકા કરવામાં આવેલી છે. હું તો એકસ માનું છું કે એસીઆ ટીક કાયદામાં કેટલીક એવી શરતો છે કે કાંઈ માણસ જેને પોતાની આગર વહાલી છે તે કદી સદન કરી ન શકે. અને જે આવી તકલીફથી એસીઆટીક લોકોને જલદ દરદ ન લાગે તો તેઓ એ કાયદાને કાયદાજ છે એમ સામેલ થયું મહાત્મ. તેથી જેઓ પોતાના લોકોને એ કાયદાથી થતા અપમાનનું દરજન કરાવે છે તેવા એને તોફાની માણસો મણી કાઢવા એ દેખીતું ગેર મુનાસબ છે. જે હિંદીઓ એ કાયદાની હરકત બણી શર છે તેવા એની ફરજ છે કે તેઓએ પોતાના બાઇઓને તે હરકત બતાવવી અને તેઓ ની આજરનો તેઓને કારો અગવનો અને એકલા કરીને કાયદાને રફ કરાવવા તજવીજ કરવી. મને ખાતી છે કે હિંદી વેપારીના વેપારતી ધારતીથી કંઈ દરેક જોડાની ન્યાય ખુદિ જતી રહી નથી. જે હોદી કાયદાનું અપમાન સદન કરવાને બદલે જેક જવા તણસર થય છે અને પેસા ટકાનું નુકસાન પેઠવા પણ તણસર છે તેવા હોદીની તરફ લાગણી ધરાવનારા અને તેઓની તારીફ કરનારા પણ ગેરા માણસો છે એમ હું માનું છું. જુદા જુદા લોકો વચ્ચે વધારે પડતી હરિશ્ચ યાત્રે છે એ હું માણું છું. પણ મેં એમ જોયું છે કે દુરોપીઅન લોકો તેને બહુ મોટું રૂપ આપે છે. બીટીશ હિંદિઅન એસોસીએશને જે સુચના કરી છે તે બહુ વાજબી છે એમ માનું છું.

હું. અને જે રાજ્ય કરતાઓએ તે એસોસીએશનની ભલામણ કબુલ કરી હોત તો અત્યારે જે તારીફ વખત આવી પડ્યો છે તે નહિ આવત. છેવટે હું એટલું પણ કહું છું કે હું તો માસ હોદી મિત્રોને કેદખાનામાં મળવાને પણ જલ્દશ અને તેઓની છાત્ર ઓછી થાય તેમ જે કરવું ઘટે તે કરીશ અને તેમ કરીને હું સજી ઘણું ને તેમાં મમરરી માનીશ."

મી. કેલેનમેકને આવા ઉમદા લખાણ ને સાર શાયાસી ઘટે છે. તેના જેવા બીજા ગોળાએ પણ નીકળી આવે તો નવાજ નથી. હજી તો હોદીએ કરી દેખાડ્યું નથી તેટલામાં મી. કેલેનમેક જેવા પોતાની લાગણી બતાવવા બહાર પડી ચુક્યા છે તો ત્યારે આપણે કંઈ કરી દેખાડ્યું ત્યારે તેવા ઘણા જોવામાં આવશે.

એસોસીએશનની મીટીંગ.

જનરલ ગોધાની પાસે કેપુરેશન લખ જવા આપત એસોસીએશનની મીટીંગ શનીવારે ૪-૩૦ વાગતે મળી હતી. તેમાં મી. હસપર્મીવા (આક્ટીવ પ્રમુખ), મી. અબદુલ ગની, મી. કુવાડીયા, મી. નાઇફ, મી. ઉમરજી સાહે, મી. અલી બાઇ આક્રુજ, મી. પીલે, મો. મહમદ, મો. હમામ અબદુલ કહર રિગેરે મહસ્થો હાજર હતા. મો. હાજી હમીય ખાસ આ મીટીંગમાં હાજર રહેવા પ્રોટેરીયાથી આવ્યા હતા. કેટલાક સવાલોનું ન રાકરણ થવા બાદ મી. હાજી હમીયની સુચનાથી ને મો. કુવાડીયાના ટેકાથી જનરલ ગોધા ની પાસે કેપુરેશન લખ જવાનું મુકરર થયું. સ્ટારમાં જે મી. ગાંધીનું ઉપર પ્રમાણે લખણ છે તે મુજબ દરખાસ્ત કબુલ કરવા અરજ કરી અને જે તે દરખાસ્ત સરકાર કબુલ ન સામે અને કાયદામાં મતભાવતા ફેરફાર ન કરે તો એ કાયદો હોદી કામ કદી કબુલ નહિ કરે ને સપટેમ્બરના હરાવને વળગી રહેશે એમ જનરલ ગોધા પાસે હકીકત રજુ કરી એમ પણ નકી થયું. કેપુરેશનમાં મો. હસપર્મીવા, મી. અબદુલ ગની, મી. હાજી હમીય, મો. મુનજાહદ તથા મો. ગાંધી અથ એમ હરાવ થયો એ મુજબ જનરલ ગોધાની પાસે દિવસ મુકરર કરવાની મી. હસપર્મીવાએ માગણી કરી છે; ને આ કાગળ છ. એ. માં આવે તે પહેલાં વખતે જનરલ ગોધાને કેપુરેશન મળી પણ ચુકે.

સરકાર જેલમાં ન ગોંધે તો શું કરી શકે?

એવા સવાલ ઉઠ્યો છે કે હાલ સરકાર કોઈ દિવસની ઉપર નવું રજીસ્ટર લેવાનું કામ ન ચલાવે ને વરસ આપું વીતે ત્યાં સુધી થોડી પાછળથી લાઇસેન્સ ન મળે એટલે એમ થયેલી વેપાર બંધ કરવા પડે. આમ થવું અસંભવીત છે. કેમકે વેપારની લાઇસેન્સ લીધાના એટલા દિવસ દરમિયાન કાયદાના જવાબદારી ન આવે. વેપારીના નોકરોને કદી જાન ન પહોંચે. એમ સરકાર કરે તો કાયદો થયો એ ન થયા પહેલાં જ રદ થાય. પણ કદ એમ ખારી લાઇસેન્સ કે સરકાર માત્ર વેપારીને જ ફોજવા માગે, તો હું એ બાબત જવાબ અગાઉ આપી ગયે છું કે આપણે જેલની પ્રાર્થના હોડપ પછી કરાવી કરવા જેવું નથી રહેવું. સરકાર લાઇસેન્સ નહિ આપે તો પોતાની ગાંઠ ખોલે. કેમકે વેપારી વગર લાઇસેન્સથી વેપાર કરી તરશે એમ વેપાર કરતાં તેને જે જોખમ તરફ રજીસ્ટર ન કદાવવામાં છે એટલું જ છે. તરફ રજીસ્ટર ન કદાવે તો છેવટે જેલમાં જવું પડે. તેજ પ્રમાણે લાઇસેન્સ વિના વેપાર કરવાથી જેલમાં જવાનું થાય માત્ર તકાવત એ રહે કે વગર લાઇસેન્સથી વેપાર કરવા સરે એકજ માણસને જવા થાય એટલે દુકાન ઉઠાવી રહી શકે ને નોકરો કામ કરી શકે. પણ ત્યાં રજીસ્ટરને સારું તો બધા માણસોને પકડી શકે.

વગર લાઇસેન્સથી વેપાર કરનારનો માલ વેચાય?

આ સવાલ પણ ઉઠ્યો છે. નાનાતના કાયદા પ્રમાણે માલ વેચાઈ શકે છે. પણ દરોહવાલના કાયદા પ્રમાણે તો હડ ન આવે તો જેલમાં જ રહવું જોઈએ. હડ તો કાયદે આપવાનોજ નથી. એટલે સરકાર જે વેપારની લાઇસેન્સ વાટે આપણી ઉજર ચાંપ ચલાવવા માગે તો દુકાનદાર તથા ફેરીયાળા બધા વગર લાઇસેન્સથી વેપાર કરતા થઈ જશે.

દુકાન બંધ થઈ શકે?

વગર લાઇસેન્સથી વેપાર કરનારની દુકાન સરકાર બંધ કરી શકે કે નહિ એ સવાલ પણ ઉઠ્યો છે. દુકાન જોર જુલમથી બંધ કરવાને કપડો ફાટીયું આકરીકામાં કાઢ પણ જગ્યા એ નથી. એટલે તે બાંધે નાખ્યા જેવું રહેવું જ નથી.

ધારા થડી શું ફેરફાર થઈ શકે?

એવા સવાલ ઉઠ્યો છે કે જનરલ બોધા ધારા થડી આપણને રહેત આપી શકે કે નહિ? અને જે માગીએ તેટલી રહેત મળે તો પછી આપણે કાયદાની સામે થઈ જઈએ શકે ખરું? ધારાથી શું થઈ શકે એ એકનો જવાબ તરફ રજીસ્ટર તરફ ધારાથી તો માત્ર અંગુઠા દેવા કે બધાં આંગળાં અથવા સડીથી પતે કે નહિ એ જાણ થઈ શકે. પણ હોદસાઓ ને રજીસ્ટર કરવા, પોલીસની હવાઈ, પોલીસને નીશાનીઓ આપવી વગેરે કાયદાની જે ખુલી જગ્યા છે તેનો ફેરફાર ધારાથી નથી થઈ શકે. હડમાં કાયદો જે કાળો ચાંડો આપણને કરે છે તે ધારાથી જુસી સકાય તેવું નથી. એટલે જનરલ બોધા આપણે માગીએ તે સુધારા કદિ કાયદામાં ફેરફાર કર્યા વિના આપી શકે તેમ નથી. કાયદામાં ફેરફાર કરે એવી આશ રાખવી એ નહન ફાકટ છે. વગરમાં વધે એજ વધ શકે કે હાલ કાયદો એકદમ દાખલ ન કરે. આમ કરે તો અને પછી માત્ર જગ્યાવા. કાયદામાં ફેરફાર એવા કરવા કે જેથી આપણને તે કમુલ થાય એવું સરકાર કરે તો તેની ફરિયાદી થાય.

કુતરાં કરતાં સ્વતંત્ર હિંદી ખરાબ.

અહિં બહુ ખોળીનું જગી પ્રદર્શન થાય છે. તેની કમીટીએ એવા ધારા થડ્યો છે કે મોડાઓના નોકર ન હોય એવા સ્વતંત્ર એસીયાટીક. અથવા તેની પ્રદર્શન જોવા નહિ જઈ શકે. આ પ્રદર્શનમાં કુતરાઓને જવાની છુટ છે એટલું જ નહિ પણ સારા કુતરાને જનમ મળે છે. આવા કુતરા કરતાં સ્વતંત્ર હિંદી તે આ ગોરી કમીટીને હિસાબે ખરાબ છે.

પરમીટ ઓફીસ.

પરમીટ ઓફીસને બાયકાટ કરી છે એ જાણીક પગલું લેવામાં છે એ બતાવ નારો કોરસો હાલમાં અનેકો જોવામાં આવે છે. એક હિંદીને પરમીટ મળશે એવી નોટીસ મળી ગઈ હતી. તેને માત્ર પરમીટ ઓફીસે જઈને પરમીટ લઈ લેવા તી હતી. તેથી તેને સત્તા મળી કે નવ કાયદાની કંઈ બાત ન નીચે તો તેણે પરમીટ લેવા. તેથી તે હિંદી પરમીટ ઓફીસે ગયો. મી. ચમનીએ તેને કહ્યું કે તો ને ત્યાં કાયદાને તાળે પડે એવી કમુલત આપે તોજ તેને પરમીટ મળી શકશે. આમ કરવા તે બહુ દુર હિંદીએ ના પાડી, ને પોતાની પરમીટ

વિના ચાલ્યા આગ્યો. પરમીટ ઓફીસ તે હિંદીને સારું જાણ છે એમ દરેક હિંદીએ સમજવાનું છે.

હિંદી વેપારીઓ શું કરી શકે.

બહુ હિંદી વેપારી કહે છે કે હવે લોહિ આપણી વિરુદ્ધ તથા એમ બતાવવા તેઓ સરકારને આરજી કરવા તકવાર છે. જે આ બાત બરોબર હોય તો દરેક હિંદી વેપારીએ તેવી અનુદામાં સડી કરવાની જરૂર છે. તે બાબત થોડાટ કરવાની જરૂર નથી. જે એ પ્રમાણે વેપારીઓ કરશે તો તેઓને આરજીનું ફરમ મોકલવામાં આવશે. જેઓ તેમ કરી શકે તેઓએ એસોસીએશનને લાખી જણાવવું.

ફેરીયાળા કાયદા.

ફેરીયાળા કાયદા સરકારે પાછા મોકલ્યા છે. તેમાં લાઇસેન્સ પાંચ પાઉંડની છે તેના વજ પાઉંડ કરવા સરકાર જણાવે છે કાર્પેસીટની કમીટીએ પાછું જણાવ્યું છે કે તેમ કરવાથી પૈતાનું વકસાવ થાય છે એટલે પા. ૫ નો દર કાયમ રહેવો જોઈએ.

પરમીટનો કેસ.

હાલમાં પરમીટના કેસ ચાલ્યા કરે છે. જે થોડી ઉપર જુડી પરમીટ નાપરવાનું તથા વગર પરમીટ રહેવાનું તહોમત હતું. તેઓએ બચાવ કરતાં જણાવ્યું કે તેઓને એક હિંદી પરમીટને સારું જાણ મળેલ તે એવું કહીને કે પરમીટ અમલ દર નોકરીસરખા આવે છે. અને પરમીટ આપે છે. તેઓની પાસેથી તેણે પા. ૩૦ જાણી દાઢ માગ્યા. થોડીએ કમુલ કર્યું. તેઓ હિંદીને ઘેર ગયા. ત્યાં એક બોઝાનું બાંધે ગોરાને જોયો. ગોરાએ પરમીટ આપી. તેઓએ ૩૦ પાઉંડ ચાલ્યા. તેઓ જુડી પરમીટના તહોમતમાંથી છુટી ગયા કેમકે તેઓને ખબર ન હતી કે ગોરાએ આપેલ પરમીટ તે એકી હતી. પણ પરમીટ વિના રહેવાના તોહમત ઉપર તેઓને સત્ત હિંદીમાં દરોહવાલ જોવાના કુકમ રપો છે. આ ગોરા અમલદાર કાયદા ને જણાવ્યો જેની વાત છે. ગામ ચપ થઈ છે. એક ખાન હિંદી ઉપર તેવું તહોમત હતું. તે એક હિંદીના એકીકાટ ઉપર થી હતું. તેજ હિંદી પાછો જુલાની દેતાં કરી ગયો. તેથી તહોમતદાર હિંદીને હાડી માલસેટે જુડું બંધનારને કેઠ કર્યો છે. ખાડો ખોલે તે પડે એ કહેવન આ માલ સાહેબના હામતામાં તો સાચી પડી જણાય છે.

!!! રમુજ રંગ !!!

પાપોનિયસ પરખાર્યા; મ્યુનીસીપાલિટી એસોસિએશન ચેરમેન ફેક્ષો પડ્યા. સ્કાર ચીમાઈ કરતું જોરબે પડ્યું, અને હવે બાકી રહેલું વાઇલ્ડલીંગ મેદાન પડ્યું. અરે ! છુટ્ટો—આપુ—ખુટ્ટો. વાઇલ્ડલીંગે જુલે ઉપાડ્યો. સંભળવા છે કે એ લીંગે મારફેટ રોકેરમાં માસ ચીટીંગ કરી અને હીદીઓનું કેમ નસંવાન વ્યવ તેના હાથે કરી સરકાર માખાવ પાડે થોડાક વરસાવ ગતી પોનાતી ગદાદુરી સંભળાવવા નીકળી પડ્યા. શાની ગદાદુરી ? પેલા હાથે સંભળાવવા અને તેનો અમલ કરાવવાની માગણીની. ગાપુ ! જરા હાથે સંભળાવશે. હ્યો ત્યારે જુઓ. (૧) તા. ૩૦ જુનથી હોકર લાઇસેન્સ બંધ કરવા, એટલે કે તેમને અન્ન ને દાંનથી વેર પડાવવું. (૨) થોપીને વધુ લાઇસેન્સ ન આપવા, એટલે કે તેમની જગ્યાએ અગત્રા બંધનો ને પુરવા (૩) જાપા વેચનારાઓના લાઇસેન્સ કરવાં, એટલે કે બીજારી મ્યુનીસીપાલિટીને મદદ કરવી ને જાપા વેચનારાઓના ખીસ્સા ખોલેલી લેવા. વિગેરે. કેમ બાધ ? કેવા ફક્ક—જાકમજોર હાથે ? પુછતું જ શું ? હીદીઓનાં લોપી સુસવાના અને જે હીદીઓએ પાછી પાની કરી તો કાફરથી પણ હલકા, ખાપત્રા, ને અધમ સ્થિતિએ પોંચાડવાની નિશાનવાળા. અફસોસ ? જે મામમાં રોજ રોજ ઘાડ પડે ત્યાં કેમ સુખે રહી શકાય ! !

ફરમાન—ફરમાન—ફરમાન ! વંચાય છે કે જરીટીશ ઇંડિઅન એસોસિએશને હંદેરે બહાર પાડ્યો. શાનો હંદેરો બા ? ૧૮૫૮નો મહારાણી વીક્ટોરીઆનો ના—આપુ—ના. એ તો મીન ને ઇંડીયા ને મળતો. તે વળી કેવો ! ઇંડીઆ તો ઉપ્પાડુ કરવા અંગરેજ માલ બોય કોટ કરવા જેવો ! એમાં દરાંસવાલ ને શું સતાન મુતક ? એ તો નવા કાયદા સામે મજબુત લક્ષ લેવા અને તેનો પાયો નાખવા પરમીટ ઓરીસને ન્યાત બહાર મુકી મંજૂઆરણ કર્યું. બોગ લાવ્યા. ગાપડી ઓરીસ તો વીંટમણમાં પડી. હવે કેમ થશે ? પાછી ન્યાતમાં દાખલ થશે કે નહિ ? હા, આવે તો સતી. વધુ ક્યારે ? જે દેહ શુષ્ક (જાલક કાયદો કાયમ રહે) કરાવે ને હીદીઓને બાધવા (હતેલથી હલકા) થવા

દવાનું કરે તો. વાદ—વાદ—વાદ તો તો હીક ! રસિકજી પણ સાદુ ખાશે ને વેનમાં મારશે

બોયકોટ બોયકોટ બોયકોટ ને. બોયકોટ ઓરીસ જેલ : જેલ જવાના જંગમી, (હાથ તો) રરધામ પોંચી લેલ. લી. રસિક.

નાતાલના વેપારી.

કરબન કાલિંદીના મેમ્બર મી. રોમીન સને લાવણુ કરતાં જણાવ્યું કે લાઇસેન્સીંગ અમલદારો હીદી વેપારીને લાઇસેન્સ નથી આપતા એ મોટી ભુલ કરે છે. જરીટીશ રાજ્યમાં એકને જોળ ને બીજાને થોર એમ થયું ન જોઇએ. આજના લાઇસેન્સો છીનવી લેવાં એ બહુ ખોટું ગણાય અને મી. રોમીનસન જણાવે છે કે જે હીદીને ત્રિંને કંઈ કાયદા થડવા હોય તો તે આડકતરી રીતે નહિ ધનાં દિમતથી ને પ્રમાણીકપણે ધડવા જોઇએ.

ઉપરનાં લાવણુપર રીકા કરતાં મરડપુરી જણાવે છે કે મી. રોમીનસને એશિયાટીક સવાલપર ખુબ વિચાર કર્યો જણાય છે. અન્યાયી રાજનીતિપદે હીદી ધોતોની ચીકી સકે નહિ. એશિયાટીક વેપાર અટકાવવો, પણ તે પ્રમાણીક રીતે અને સીધો રસ્તો વાળે જ. હાલમાં એશિયાટીક વેપારીનાં લાઇસેન્સ સંબંધમાં જે વલણ લેવાયું છે તે ઉપરથી હીદી સરકાર મજુરો સંબંધમાં માફક આવે તેવી શરતો (મજુરોને મુક્ત પુરી થયે પાછા મોકલવાની) કમુલ રાખે તેવી આશા નથી. એટલે ગીરમીટીઆ મજુરી બીસકુલ બંધ કરવી એ એકજ ઉપાય છે.

તા. ૩૭ જુનના લાહોરના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે લાલા લજપતરાયની સાથે મળી કામ કરનાર બીજા અજીતસિંહ નામના આગેવાનને સરકારે કેદ કરેલ છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે મી. અજીતસિંહ ને પકડવા પોલીસ કેટલોક વખત ચલાવવા કરી રહી હતી પણ શાલી શકી નહોતી. પાછળથી મળેલી ખબર પ્રમાણે મી. અજીતસિંહને માંડવે ખાતે દેશનિઘાજ ની શબ્દ મળે છે.

છેલ્લા ખબર.

જનરલ મોથાને ડેપુટીશન.

અમારા જોહાનસબરગના ખબર પત્રી તમે છે કે—આ ખાસત હમણાં ખબર આપ્યા છે કે કાયદો પસાર થયો છે ને આ અડવારીએજ મેજેસ્ટ્રામાં આવશે તેથી હવે હિંદી ડેપુટીસનને મળવાની કંઈ જરૂર નથી. આ નવાઈની વાત નથી. હિંદી ની શાખ મળે છે તે મળે પછીજ આગળ વધી શકાય. અમે કાયદાને શરણ નહીં થઈએ એમ કહી ચુક્યા છીએ. હવે આપણું પાણી ને ત્રિંવા માગે છે. ગાઓ 'સકુ ચો જીનવા જમ જુગતો વાગે'.

પરચુરણ.

શ્રી નાતાલ મેમ્બર કમ્યુનીટી કંડના તા. ૩૧મી મે સુધીના પા. ૧૦૧-૧૬-૭ ફડને નામે એંડ એફ આફરિકામાં જમા છે.

નાતાલ ઇંડિઅન કોંગ્રેસના તા. ૩૧ મે સુધીના જોહાનસબરગ પા. ૪૯-૧ ૧૧ આફરિકન બેઝીંગ કોરપોરેશનમાં છે. હાલ માં કોંગ્રેસના હીરાવાની માસીક આવક પા. ૧૩-૦-૦ની છે.

પીરસબરગમાં જે હીદી કાપડની ફેરીવાળને એકજ જગ્યાએ ૨૦ મીનીટ કરતાં વધારે વખત રોકવાથી નવા મ્યુનીસીપાલ કાયદો મુજબ કોર્ટમાં ખસા કરવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ પહેલો યુન્હો હોય, થો માછલેટ રહેમ ખાઇ જોડી મુક્યા છે.

કીંગડીસીપમ્સ ટાઉનમાં ફરોથી એક મરડોનો કેસ માલુમ પડ્યો છે.

મ્યોમરોની હલચાલ.

[નાતાલ ડાઇરેક્ટ લાઇન.]

ખગોલા—તા. ૮મી જુનના રોજ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

અમરુબી—તા. ૯ મી જુને મુંબઈ વાસ્તે ઉપડશે.

કેપ કોરીઆન્ડીસ—તા. ૧૭મી મેના રોજ કલકત્તાથી નાતાલ માટે ઉપડી છે.

[જરમન ઇસ્ટ આફરિકા લાઇન.]

સોમાલી—તા. ૩૭એ મુંબઈ પહોંચી છે.

કંઈજર—તા. ૧૧મી જુનના મુંબઈ જવા માટે ઉપડશે.

[ઇંડિઅન આફરીકા લાઇન]

નીવા—તા. ૧૨મી જુનના રોજ સંધી કલકત્તા માટે ઉપડશે.

ચર્યા પત્ર.

આમારા ચર્યાપત્રીએ તીવ્રતા નીચેના નીચેના માફ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર હરેક મ્હાત મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાચગળી એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સાફ નહિ પણ અમારી બાજુને સાફ.
૪. મંત્રણવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાલિકામાં દાખલ કરી શકારો.
૫. લખાણ હમેશાં હું અને હુંનાસર કરવું.—અધિપતિ.

જેલમાં જનારાઓ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

હાલમાં ટરાંસવાલના હિંદીઓપર વાલળ આવી પડ્યું છે તેમાં હમેશા કરનાર મ્યુનીસીપાલિટીના ધારા વાંચી ખેદ થાય છે. તે બધાને ઉપાય એકજ રહ્યો છે ને તે જેલ છે. ગમે તેટલાં સંકટ પડે અથવા નુકસાન થાય તે સહન કરી જેલ જવા સિવાય છુટકારો થવાનો નથી. મારા વેપારને ગમે તેટલું નુકસાન થાય તેની દરકાર ન કરતાં હું જેલમાં જઈશ. ખુદા પાસે માગુ છું કે સાથી પહેલા જેલ જવાને વખત મને આવે.

મારે ખેદ સાથે જણાવ્યા વગર માફગું નથી કે આપણા એક આગેવાન મી. અબદુલ ગની પ્રતિજ્ઞા શ્રેવામાં પહેલ કરવાને બદલે પછાત રહ્યા છે. એવા માણસ પાછા હડે નહિ; છતાં કોમના કબાજુને લીધે એમ બન્યું હોય તો નવાઈ નહિ. કારણ કે અત્યાર સુધી કોઈથી કોમનું કોઈ નામ ઓપિનીઅનમાં બહાર પડ્યું જણાતું નથી. મહેરબાની કરી કોઈ કોઈથી કોમનો માણસ ખુલાસો આપે તો આભાર થશે. હું ધારું છું કે શવે તેવાં સંકટો વેડીને પણ મી. અબદુલ ગનીએ આવે વખતે પાછા હડતું ન જોઈએ, નહિ તો ૧૫ વરસ સુધી પ્રમુખ તરીકે બનવેલી સેવાપર પાણી ફરી વળશે. આશા છે કે મી. અબદુલ ગની બહાર પડી પોતાની આજીવની કીર્તિ બાળવી સામશે.

લી. ઇ. બી. કહેરી.

જોહા-સમર્ગ,

તા. ૨૬-૫-૦૭.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

સેમન એક વખત લેવાઈ ગયા છે તો શું હવે આપણે જેલ જવામાં પછાત રહીશું? વિઝાયતમાં સ્ત્રીઓ પણ લડે છે. તો શું આપણા મરદોની મરદાઈ વનમાં હોય છે? મારા વાંચવામાં આવેલ છે કે હિંદુસ્તાનમાં એક કોરટમાં નાકના દરદથી એક વકીલને છોડ આવી જેથી ગેરા માણસો તે વકીલને સળ તરીકે પાંચ મીનીટ કોરટ બહાર જવાને ફરમાવ્યું. બીજા વકીલો માણસોના આવા વજણની વિરૂધ્ધ એકસંપ થયા, અને તેઓ પણ એક પછી એક કોરટમાંથી હટી ચાલતા થયા, તે કોરટમાં માણસો એકલાજ રહ્યા; એટલે ખરી સજા તો માણસોનેજ થઈ. આ પ્રમાણે આપણે એક સંપ થઈ જેલ જવાનું છે. હું પોતે તેમ કરવા તૈયાર છું.

માફ રાખવાનું છે કે સેમન લેવા વખતે હાજર ગયા પછી જેલમાં ન જવું તો ધર્મનો કાંકો રાખવો તે નકામું છે. પાંચ પચીસ જેલમાં જાયને બીજા તમાસો જોવા કરે તો સંપની વાતો ને બાબતો નકામાં છે. જેલમાં બહાર તો મારા બચ્ચાનું શું થશે એમ રહ્યું તો હિંમત અને મરજાતો કાંકો નકામો છે. ફક્ત આંખોના નીચાન આપી હુંડાસ ને હમારા દરિને આગર શુભાવની હોય તો નેકરાઈ બાંધી સુપરેલાપણાનો દાવો કરવો તે નકામું છે.

લી. નારાયણ ગોવિંદ.

જોહા-સમર્ગ,

તા. ૩૧-૫-૦૭

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

ટરાંસવાલમાં હું ૧૭ વરસનો છુનો રહીશ છું. હું રપેલોનકનમાં આવ્યો ત્યારે ગોગ જુજ હતો, ને પાસ કે પરમીટ શું તે કોઈ જણતા નહોતા. ત્યાર બાદ રૂચ સમમાં રજીસ્ટર લીધું. હું લગાઈ વખતે પણ રપેલોનકનમાં હતો. લગાઈમાં થઈને દુઃખો વેણો તે વખતે હજાર પાસે માગતો કે કોટીશ રાજ થાય તો સુખી થાઉં. રાજતો કોટીશ થયું પણ સુખ ન આવ્યું. હાલમાં મારી પાસે પરમીટ તથા રજીસ્ટર છે ને તેટલાં બસ છે. હવે હું તેમ નહું રજીસ્ટર નહિ લઉં ને જેલમાં જઈશ ને જેલમાં સુખી થઈશ. કારણ કે મારી ઉમર ૫૨ વરસની છે એટલે પુણ આવાનો

દિવસ છે! બધા લાભને મારી સલાહ છે કે જેલમાં જાવો.

લી. કેશવજી ગીમા.

રપેલોનકન,

તા. ૨૬-૫-૦૭.

નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસને અરજ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

લેડીરમીથના ૧૧ લાઇસેન્સ આપરે ન મળ્યા તેથી લોકો ચીંતામાં આવી પડ્યા છે કે છલ્લાઓમાં ને આવતે વરસે વધુ લાઇસેન્સ અટકશે તો હિંદી વેપારીઓ કુખી સ્થિતમાં આવી પડશે. તેથી આશા રાખવામાં આવે છે કે લેડીરમીથના લાઇસેન્સ બાબતમાં નાતાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસની તબવીબ જરી હશે. ને એ તબવીબ તો હેઠલ છાપાદારા આપના ઇંગ્રિસના આવેવાનો તકવીફ લેશે તો ચીંતાગુર મામલા માં વેપારીઓને જરા હિંમત આવે એમ હું ધારું છું.

લી. સિયદ સમ્માવત હુસેન જુખારી.
ડંડી, તા. ૨૭-૫-૦૭.

ચર્યાપત્રીને જવાબ.

હસ્ત માતાનો પુત્ર—તમારું લખાણ નામ સહિત બહાર પડાય તેમાં વાંધા જેવું હોય તો જણાવશો.

ઇન્ડિઅનનો હમફરડી—તમારા લખ જુપરથી કેટલીક તપાસ કરવી શરૂ કરી છે. તેનું પરિણામ જાણવા પછી ચોખ્ખ જણાશે તો તમારો કાચળ બહાર પાડશું.

કંડીથી 'ડંડીનિવાસી' નામથી એક લખ નાર જણાવે છે કે:—તમારો ડંડીનો ખબર પત્રી તા. ૧લી જુનના અંકમાં જે મુદરત સામે મુસલમાનોની લાગણી ઉકેરવાની વાત જણાવે છે તે મુદરત સામે એનું કાંઈ હોય એમ જણાતું નથી.

રડીમર અમમુખી તા. ૧૧મીએ ઉપડશે એવા ખબર આમારા ગયા અંકની જાહેર ખબરની કેટલીક કોપીમાં છપાયા છે. તે રડીમર તા. ૬મીએ મુંબઈ માટે ઉપડશે. આ ખબર અમને પાછળથી મળ્યા હોવા થી તે સુધારો (તા. ૧૨ ને બદલે ૬) કેટલીક કોપીમાં કરવો છે. માટે જે કોપીમાં તા. ૧૨ હોય ત્યાં તા. ૬મી સમજવી.

એક મોટું અધેર.

ડેલાગોઆમેનાં બ્રિટીશ કોનસલેટ.

મી. એમ. આર. કોહરી જેઓ ડેલાગો આમેનાં સાંખી મુદત વરસ બાદ હાલ મેડા માસ થયાં દેશ મુલેલ છે, તેમના તરફથી ડેલાગોઆમેના બ્રિટીશ કોનસલેટ-સંબંધે એક પ્રખ્યાત અમારા અંગ્રેજી દિવસગમાં પ્રસિદ્ધ કરવા મળ્યું છે, જેનો સાર નીચે મુજબ છે:—

મારા અને એશિયાટીક માટે બુદ્ધ બુદ્ધ દરવાજા હોય એવી એકની એક એશીસ ડેલાગોઆમેનાં બ્રિટીશ કોનસલની છે. કોનસલની એશીસના મુખ્ય દરવાજાથી આવ ગોરાઓનાં હાખલ થઈ શકે છે, ત્યારે પાછલું પાછલું એશિયાટીકને માટે છે, જે કે માત્ર પરમીટ સંબંધી કામ પાછલે બારણેથી થાય છે, છતાં એશિયાટીની બાબતમાં બધું કામ આ પાછલે લેવામાં આવે છે. આ મેં મારા અનુભવથી એવેલ છે. તે સંબંધી મેં હાખલા નીચે મુજબ છે.

તા. ૨૭ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૦ ના રોજ હિંદીઓનું એક ડેલાગોઆમેનાં પોરદુગીઝના રાજ નાજમ દિવસની પુરાણીનો કેવલ મોડલના માટે કોનસલની એશીસે મળ્યું. હિંદી વેપા રીતિના સાથે આગળે દરવાજાથી હું હાખલ થયો કે અમને જોઈ એશીસના કારકુનનું મેટું ફરી મળ્યું. તે મને કહ્યું “એને અંદર ન લાવતા,” અને પાછલે પાછલેથી આવવા મુજબનું. કારકુનના અહેસારથી અને મોજવાની રીતપરથી એવું જણાયું હતું કે કેમ જાણે અમે રોગીઆ હોઈએ અને અમારા આવવાથી એ રોગનાં જંતુ એવડે તેઓને તત્કાળ મરી જવાની ધારિત હોય. મારો તેને સમજાવવાનો વિચાર હતો: જતાં સત્તા એમના હાથમાં રહી, એ વાતનો ખ્યાલ ફરી પાછલે પાછલેથી જવાનું કહ્યું કર્યું. હિંદીની મુલાકાત લેવા અને હિંદીની સાથે વાત કરવા કેન સલને લલવાવવા એના જેવું કાંઈ અધર નથી. હિંદી ત સાથેનું બધું કામકાજ વાઘવ કોનસલ અથવા કલાર્કની કરી લીધે છે. અમારી બાબતમાં પણ કેવલના પદના કારકુનને (કારકુને) લઈ લીધા અને અમને રજા આપી. વાઘવ કોનસલ ની પણ મુલાકાત થઈ નહિ.

અમારે કોનસલ આગળ બીજી વખત જવું પડ્યું તે દિવસ નવેમ્બરની ૮મી તારીખનો હતો. ત્યારે કોમ એડવરડના

જન્મ દિવસ માટે મુજારવાદીનો કેવલ મોજવાવવાનું કામ હતું. અમે કોનસલેટ આગળ ગયા. અમારે કોનસલની મુલાકાત માટે ફેરવો વખત શદ જોવી પડી હતી? નહિ કે ૧૦-૧૫ મીનીટ; પણ પાકો અરથો કલાક. એટલા વખત સુધી કેમ જાણે કોઈ અમને નજ જોતા હોય એમ જણાયું. કારકુન કારકુનને અમને જોયા; તે બારણા પાસેથી ગયા પણ અમારો કાંઈ ભાવ પુછ્યો નહિ. વાઘવ કોનસલ પણ અમારી આમજથી નીકળ્યા. અમે તેને સલામ કરી; તોપણ સાખી સલામમાં ડોકું જરા ફરવાનીને તે ચાલતા થયા.

આ પરમીટ એશીસને તો બધા જણ્યું તા દશે. કોનસલ અને તેનો રતાક મકાનના અંદરના ભાગમાં એસે છે કે જ્યાં કોઈને જવું હોય તો મહા મુશીબત પડે છે. હું ત્યારે કહ્યું કરીને આક્રમે પણ કાંઈ પતો લાગ્યો નહિ. કારકુનને અને મી. નીલ અમારી પાસેથી ત્રણ વખત નીકળ્યા પણ મોંમાંથી એક હરફ પુછ્યો નહિ કે અમે શું કામ આવ્યા હતા. અરથો કલાક જેટલો વખત થયો ત્યારે કારકુનને અમારી પાસે આવ્યો. અમારે અરથો કલાક એટી મળ્યું પડ્યું તે બાબતમાં કહેવાય તેટલું મેં કહ્યું. બાદ કહ્યું કે અમારે કોનસલને મળવું છે. કારકુનને કહે—તમે કોનસલને તમારા આવવાનું કહેવડાવ્યું છે, કે તમને વાપરો કરી આપ્યો છે? કેવો એવકુળી ભરેલો સલામ! કોનસલ તેના એરકાની દિવાલોની અંદર દંકાએલ મેડા છે; અને વીજળીક બટન હાખવાનું અથવા બોય તો દરવાજા રાખ્યો નથી તો અમે કોનસલને કેવી રીતે ખબર કરી શકીએ! કારકુનને અંદર જઈ ખબર આપ્યા ત્યારે થોડીવારે વાઘવ કોનસલ બહાર નીકળ્યા પણ તે અમારા સુધી પહોંચી શક્યા નહિ અને કારકુનની પાસે બારી સુધી આવીને અટકી ગયા. એટલા માં કારકુનના બીજા છેડા પાસે એક છતાં ત્રીજાન ગારાને પરમીટ સાથે આવેલો જોઈ તેની આગળ કોનસલ ગયા. તેનું કામ પતાવી અમારી તરફ વળ્યા. બમર અગ્રવી, લમજે હાથ રાખીને કાણીપર વળત નાખી મોડવા—“શું કામ છે?” આખરે અમારું કામ પતી ગયું.

હવે વિચાર કરી જુઓ કે આવા કોનસલ આગળથી બ્રિટીશ હિંદીઓને શું રક્ષણ મળે? કદી હિંદીને અન્યાય થતો હોય ત્યારે આ કોનસલ શું જલેલ કરી દીધે તે વાતનો મને અચ્છો થાય છે.

કોનસલનોજ કામનો લખ્યો. એ વાત તમાં તેમજો આંખ કાન કદી વાપર્યાં છે? શાંત પ્રકૃતિના હિંદીઓને કેવી હાખારી આ વેદની પડે છે તે નક્કી તેજો આંખ કંધારી જોયું છે? કોરનટાઇનની શું એટલી બધી જરૂર છે? ને જરૂર હોય તો તે એકલાર હિંદીનેજ શાખારે લાગુ પડવી જોઈએ? ને કોરનટાઇન આખા પછી રપ શી. જેટલી જમરી રકમ ફક્ત બાકા પેટેજ લેવાની? બીજું તેમને બાર માડીના કમરમાં બકરાંની પેડે પુરવાની જરૂર કાંઈ? કોરનટાઇનનું મકાન જુઓ તો દોર બંધવાના વાડા જેવું? આ આખો હેવાલ પોરદુગીઝ સરકારને લીજુપત લગાડનારો છે. ત્યાં મુજરતો બુલમ માત્ર બ્રિટીશ હિંદીઓનેજ છે એ વાત બ્રિટીશ સરકારનું અધાર અને નામોશી બતાવે છે. આ વાતથી કોનસલ અનુભવા નહિ જ હોય. જ્યાં હિંદીઓને દુઃખ હોય તેથી સાહેબનું રાખું ફરકવું નથી.

જે ૨૦ હિંદીઓને પાસ સંબંધમાં વગર તપાસે કેદ કરવામાં આવ્યા હતા; ને કોરનટાઇન બેગબ્યા પછી છુટા થવાને હલાર પરગારા સ્વામીકાંડ રેલવેપર શિક્ષા પાત્ર હરેલા તરફરોની માફક કામ કરવા મોકલવામાં આવ્યા, તે બધી વાત કોનસલ તો જાણે છે. મજકુર માણસોની બાબતમાં નહિ તપાસ, નહિ કોરટમાં કેસ. નહિ શિક્ષા છતાં એક સામરી વગર તપાસે સખત મજુરીની સખ. છતાં આપણા બરીટીશ કોનસલ સાહેબે અદ્યવાળી જોયા કર્યું! ડેલાગોઆમેના બાખામાં આ વાતના લાંબા રીપોર્ટો પ્રસિદ્ધ થયા હતા તોપણ કોનસલના ધ્યાનમાં કાંઈ ન આવ્યું! કુતરો કરવા જેવી બાબતમાં એક જરમન સાથે થઈને જરમન કોનસલે પોરદુગીઝ સરકારને મારી મગાવી હતી તે જરમન કોનસલ ક્યાં; અને ક્યાં આ બરીટીશ હિંદીઓના રખેવાળ બરીટીશ કોનસલ!

જ્યાં માણસની સહી સલામતી જોખ મમાં હોય તેવા બનાવ થાય તોપણ ધેન માં પડ્યા રહે અને દુર બેઠાં બેઠાં તમાસે જોયાં કરે તેવા કોનસલથી હિંદીને શું દિવસ વળે તેમ હતું? પોરદુગીઝ સરકારને કદિ હિંદીનું ખુન કરી નાખતી હોય તોપણ આ બરીટીશ કોનસલ આંગળી ઉંચી ન કરે એવું છે. હું તો ઇચ્છું છું કે ડેલાગોઆમેના હિંદીઓએ પોરદુગીઝ પ્રજા થવું. તેથી તેમને વધારે હક મળશે. અને રક્ષણ પણ વિશેષ થશે.

મુસલમાનોની હાલત.

C.W.V.
p.36

અફઘાનીસ્તાન.

ખી. સહયદ અલી ખી. એ. નું મુખ્ય માની કારોવાર ઉપરનું એક લખાણ અમે આજણ આપી ગયા છીએ. તે લખાણનો ખીજો ભાગ મારમ મહીનાના ફરીમન રીઝુમાં આવેલો છે, તેમાંથી નીચે પ્રમાણે તારણ કરીએ છીએ.

આપણે પુરખી તથા હજન રિયો વીચાર કરી ગયા. હવે અફઘાનીસ્તાન કે જે હાલ પુરતનમાં બહુ આજણ પડતું થયું છે તેના વીચાર કરીએ. અખીર અખદુર રહેમાનખાન માદીએ એકા તેના પહેલાં અફઘાનીસ્તાનમાં રાજ્યકારનાર નહતો એમ કહીએ નો આવે. તે કે એવે વખતે પાશુ ઉઝુ અને મલીક તેઓની કાઢિનીલ હતી. કાદી એસે મામલો ના નોખા નોખા જાગના માણસ પોતા ની વતી આખા ગમતી કાઢિનીલમાં મેખર મોકલતા. તે મેખરો ખેલ નામ ની કાઢિનીલમાં ચુરણી કરી મેખરો મોકલતા અને તેમાંથી ઉઝુની ચુરણી થતી. પાશુ એ વખતે લોકોના સ્વભાવને લીધે બરોખર રાજ્યની લગામ કોપના હાથમાં રહેતી નહતી. તે વેળા ચેરી કરનારના હાથ કાપતા. કોષ ગુલામ નાસી જાય તો તેના પગ કાપતા. સર હારેના હાથમાં જુલ જુલ વીલાખાનુ રાજ્ય હતું. આ સરહારોની ઉપર અખીર હતા. પણ તેઓ અખીરની સત્તા ચેરીજ કબુલ કરતા. પદાણુ એ જાને સહસીક માણસ છે તેથી તેને આવી અધિકારી હીક લાગતી હતી. આવે વખતે ઉપર જતાવેલી સત્તા એજ હીક હતી. એક પદાણુને જનરલ એવરીન્સ દને પુછ્યું તેના જવાબમાં તેણે કહ્યું. "અમે કંડાસયા સતોજ માનીએ છીએ. ખીકથી ખીતા નથી, લોહીયા ચકરી ખાતા નથી. પણ અમારી સ્વતંત્રતા ગુમાવી કોઈ બાદશાહને કબુલ કરવાના નથી."

જમારે અખીર અખદુર રહેમાન માદી એ એક ત્યારે તેણે મહાન ફેરફાર કર્યો પોતાનું રાજ્ય રહીયા અને હુઝાંડની વચ્ચે અકકકકીયું હોવાનો તેણે પુરો હાલ લીધો. કોઈ વખતે પોતાનું હેત રહીયાને ખતાવે તે કોઈ વખત હમલક ને. એકેની સાથે ખુલ્લી તકરાર ન કરે અને જેવડે હુઝાંડની ગાજુએ રહે આવી તેની ચાલાકીથી પુરોપના કારભારીએ

તાજુખી પાખા. મરહુમ અખીરે દમેશાં હાલ મેળવ્યા. પણ સામે કાપને હાલ આખા નહી. રાજ્યની અંદર પણ બહુ અહોશી ખતારી સરહારોનું જેર હકનુ. દીવાની કાયદામાં સુધારા કર્યા. પોતાને હીંદી સરકાર તરફથી વરસના બાર લાખ અને જેવડે અંદર લાખ રૂપીયા મળતા તેના સરસ ઉપયોગ કર્યા. લકર ખના બુનું, દારૂ મેળની જમાનક કરી, અને વેપાર વધાર્યો. નકાખા કર વેરા દૂર કર્યા, ટંકણા રચાવી. હાલના માદીનશીન અખીરે વળી અફઘાનસ્તાનનો દરખે તેથી પણ વધાર્યો છે. તેણે બે સભાઓ રચાવી છે, જેનાં નામ દરખાર શાહી અને કયાખન શાહી છે. આવી રાજ્ય સત્તા નીચે પદાણુના સ્વભાવમાં પણ ફેરફાર થતા લાગ્યો છે. એમ બે આ પર માણે લાંબો વખત સુધી ચાલ્યા કરે તો કમશેર બહાદુર પદાણુ પુરમાં જમારે દસ્ત રાજ્ય રચાવી શકશે. છતાં એમ કબુલ કરવું જોઈએ કે હાલ અફઘાની સ્તાનની પ્રજા રાજ્યપ્રકરણી કારભારમાં માથું નાખતી નથી. અખીર દખીખકિલા ખાન બાદશાહ છે બહાદુર કવચઓ છે અને મુલકા છે. હીંદુસ્તાનમાં કોઈ વખત પોતાની નમાજ તે નામદારે કોહી નહતી. ૧૯૦૫નું તકનાખું અખીર જાળ વશે કે નહીં તે કહી સંકેતું નથી. અખીર દખીખકિલાખાન હવે બાદશાહમાં મણાય છે તેમને ૩૧ તોપનું માન છે અને જેવી સત્તા ધરાવના સાડની છે તેવીજ હવે અફઘાનીસ્તાનના અખીરની છે

બી. ઇન્ડિયન પબ્લીક લાયબેરો.

ડરખન. તા. ૧-૧-૦૭.

મજદુર લાઇબરેરીના સેક્રેટરી કખી જણાવે છે કે એપ્રોચ આખરે આ લાઇબરેરીની સીલીક પા. ૩-૧-૦૭ હતી. આજુ માસમાં ઉપજ પા. ૫-૧-૦૭ આવી. જે મળી કુલ પા. ૯-૨-૦૭ થયા. જેમાં થી ખરચો પા. ૧-૨-૩ બાદ જતાં બાકી સીલીક પા. ૩-૫-૦૭ છે. સદરૂ માસમાં ૪૫૧ મેખરો ને ૧૦૩૪ પંચલીક મળી કુલ ૧૪૮૫ મહરોએ વાંચવાનો હાલ લીધો છે. અને મેખરોએ ૨૧૩ જુકા ઘેર લઈ જઈ વાંચેલી છે. મેસરસ યુ એમ. શેજન તરફથી પા. ૨-૨-૦૭. વી. એગ. જુમા તરફથી શી. ૨-૧. મનજી લાખા તરફથી શી. ૧ તથા એક ખીમન મહરજ તરફથી શી. ૪ મળી કુલ પાઉંડ ૨-૬-૧ બેટ મળેલ છે. મેસરસ હમર

હાલ આમદ કહેરી તરફથી ૨૭. ડી. ખેનશીની કંપની તરફથી ૩. ને એક માન અહમદ એફેન્દી તરફથી ૧ મળી કુલ ૩૧ જુકા બહીલ મળેલ છે. ખી. જુમા મહમદ લાઇબરેરીના કામમાં ૫૬૬ કપા કરે છે તેઓનો ઉપકાર માનું છું. જેથી કલકતા કોંગ્રેસનો હિવાલ. એન.જી. રેકવે, તથા નાતાજ, હડીયા, અને દરજ સવાલ પારટલ ગાઇડ. રોડરીઆ, સેર્વિશ જેડ, ફેમલ ગરામ, તમામ રીમર કંઈ નીચો. ખનારસ સેનરલ હીંદુ કોંગ્રેસ અસીગદ કોલેજ. ગુરુકુળ વિદ્યાલય, દવાનંદ કોલેજ, જેબર એક કામસ. ને કરતમ અને હમીમેશન ડીપાર્ટમેન્ટના મારા એ તમા ના લાગતા વળગતા તરફથી બેટ ૧૧૬ મળેલ છે ૧, તથા જુકા અને નાણાં એ તમામ ઉપકાર સાથે સ્વીકારવામાં આવે છે.

સાકડ બખર લાવ.

માવજ.	શી. પે.	શી. જે.
માંગ ૧ ખસ્તાનું	૨૩ ૬	૨૪ ૦
બીમડીના	૨૬	૨૬ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૨ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬	૨૨ ૦
ચીની સકર	૨૪ ૬	૨૫ ૦
હડના	૨૩ ૬	૨૪ ૦
દેશી પુવેર હાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
પુવેર હાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મસુરની	૨૨ ૬	૨૩ ૦
મગની	૨૪ ૦	૨૭ ૬
અકની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના	૨૨ ૦	૨૨ ૬
" હાળ	૨૪ ૦	૨૪ ૬
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
માક	૮ ૦	૮ ૬
ખીતીસ.	૨૦ ૦	૨૧ ૦
કડવું તેલ ૧ ખાખન	૩ ૯	૩ ૬
એલનું	૩ ૩	૩ ૪
મોડું	૩ ૮	૩ ૯
નાળંદોરનું	૫ ૦	૫ ૪
ખાં સફેદ સો સતલની	૧૫ ૯	૧૬ ૦
મોરીસની.	૧૫ ૬	૧૬ ૦
પાળી	૧૬ ૦	૧૬ ૬
તીરકુળ નાતલ	૪થી	
આટો	૧૧ ૦	૧૨ ૬
મસસી સોપારી ૧ સતલ	૦ ૭	૦ ૭
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૪
બી પેટી ૪ ડીનના પાં	૮ ૫	૮ ૬
પોરખદર	૯ ૧૦	૯ ૧૬
પાશરીન ડીવોસ.	૬ ૨	૬ ૩
" વાછટ રોસ	૮ ૦	૮ ૬
" અલન	૧૨ ૩	૧૨ ૬
નાળીયેર	૧૮ ૦	૨૦ ૦
ફલી	૯ ૦	૯ ૬
બારસોપ	૮ ૦	૮ ૬
દુધ તેસલનું.	૨૯ ૦	૩૦ ૦
નીમક (લાવરપુલ)		
ખસ્તા એકનું	૪ ૬	૪ ૯
લીપકાસ એક	૧૧ ૦	૧૦ ૬

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

CAPETOWN

ABDOOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
J. M. H. GROL,
129 Castle Street.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Saleman & Co.,
Box 368.
HOMIADJI IDOLJI,
P.O. Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Mahwar Hussen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand &
Box 100.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 50. 339 Pine Street.
E. ABOORAKER AMOD & BHO.,
Box 441. 434 West Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126. Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88. 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254. 101 Queen Street.
Dawjee Mahomedji Tinal,
Box 211. 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88. 102 Queen Street.
EUBAHJI CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surtie Masjid).
JALIBHOY & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOIA,
Box 543. 386 Pine Street.
J. B. Mehta,
Box 530. Grey Street.
G. H. MIASKHAN & Co.,
Box 97. 125 Field Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68. 133 Grey Street.
P. PAVADAI PILLAY & Co.,
139 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88. 164 Grey Street.
P. V. Sanghavyee & Co.,
Box 738. Grey Street.
E. A. Tayob,
113 Field Street.

HEIDELBERG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAYAT,
Box 41.

JOHANNESBURG

M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4120.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280. 167 Market Street.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Govind Dulabh,
Box 3069.
Gulab Prag,
Box 5909.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598. 11 Market Street.
Ratipalsing,
Box 5909.
SULMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

BICKHA RANCHOOL,
Box 6031, Johannesburg.
DHANJI MORAR,
Box 6031, Johannesburg.
DOORJI TELI,
Box 4980, Johannesburg.
FAKIR KALIAN,
Box 6031, Johannesburg.
GOVIND MAWJI,
Box 6360, Johannesburg.
LAKHMAN MAHJI,
Box 5999, Johannesburg.
MORAR BIKHAI,
Box 5999, Johannesburg.
PARBHU HIRA,
Box 5999, Johannesburg.
PENA JERAM,
Box 651, Johannesburg.
RATANJI KALIAN,
Box 5999, Johannesburg.
D. M. SETHI,
Box 6031, Johannesburg.

MIDDELBURG (TRANSVAAL)

A. E. BHABHA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117. Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150

KIMBERLEY

Khandoolbhai & Tugaram,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
VANMALLY KOYA,
Box 294.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MEHTA & KHANDHEJA BROS.,
Box 160. Market Street.

PETERDEEP

Ebrahim Osman.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 90. Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

HAJEE HABIB,
Box 57. 338 Prinsloo Street.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED,
Box 357. 308 Church Street.
G. P. VIAS,
Box 1156.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

South African Directory

(Continued)

TONGAAT

A. A. GARDU,
Railway Street,

UMSINGA

Dada Osman.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 86.

ESSOP SELIMAN,
Box 45.

માત્ર દશજ શીર્સીગથી એક વરસ સુધી આ ડિરેક્ટરીમાં કોઈપણ વેપારી અથવા ધંધાધીંઓ નામ દાખલ કરાવી શકે છે.

વેપારસર એન્ડ કુા.

પ્રત્યેક સરના નામે વેચવાના છે
બાળાનના કાકડાં, િરલાયતા કાકડાં
૬૦ અમગેની રોડ, બોક્સ ૬૮૭
ટેલીફોન નં. ૨૮૪

વેધ કટપતરૂ

વેધ કટપતરૂ અનેદરીમની મરજ સારનાર
શુભરાતી ભાષામાં ૧૨ વરપથી પ્રગટ થતું
આ માસીક પત્ર વાપિક શીર્સીગ ૩ (પોસ
ટેજ સહીત) ના લવાજમથી ૧ વરપ સુધી
મળશે : નમુનાનો અંક મહત્.

વેધ જલાશંકર લીલાપર
રીચી રોડ અમદાવાદ.

READY SHORTLY

A Book—and its Misnomer

A REPLY

(Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal. Post Free, 7d.

જોરા તથા કલર્ડ લોકો માટે
ખાસ કરી હિંદીઓને વધારે અનુકુળ.

મોન્ટેગ ગારડન્સ

(કેપટાઉનથી માત્ર ૪૬ માઈલ)

દક્ષિણ આફ્રિકામાં આ જગ્યા ઘણીજ સુંદર છે.

રહેવા લાયક દુકાન : ૫૦ x ૧૦૦ ફીટ

દરેક દુકાનની કીમત પૌંડ ૫ અને તેથી વધારેના.

એકરના દુકાન : ૧૦૦ x ૪૦૦ ફીટ

(ઉપર જણાવેલ ૫૦ x ૧૦૦ના આઠ દુકાનની બરાબરના) કીમત પાઉન્ડ ૩૨
ત્રીગતને માટે નીચેને સરનામે લખો અથવા મળો :—

મોન્ટેગ એસ્ટેટ કુા લીમીટેડ, બોક્સ ૬૨૪, કેપટાઉન.

અથવા જોહાન્સબર્ગ ખાતે અમારા પ્રતિનિધી : મો. એ. આર. યેપર
& એલબની ચેમ્બર્સ; હેરોસન અને મેન સીટના ખુલ્લાપર.

કુા મી. એચ. એ. અલી ૧૪મી સ્ટ્રીટ વીડીયોરપ, એ આ એસ્ટેટ તપાસી બીજી
બધી એસ્ટેટના કરતાં સારી ગણી છે. અને ખેતાને માટે કેટલાક દુકાન ખરીદ
કરવા છે.

હિંદી વેપારીઓને લાયક.

બેકરી, કુટનો બગીચો, સુંદર કુવો, બે આઉટ હાઉસ અને ચાલુ વેપાર સાથેજ
સ્ટોર વેચવાનો છે.

પીટપોટગ્રીટર્સરસ્ટ—વેપારખરગ—શહેર દિવસે દિવસે આગાદ થતું નવ છે
તેમાં બે જમીનના દુકાન ઉપર, ઉપરનો સ્ટોર આવેલો છે. વેપાર સારો ચાલે છે.
બેકરીનું બીજોસ સાથે છે. જમીનમાં કુવો છે તેમાં પાણી પુરુષા હોવાથી શહેરજ
પાણીપર આધાર રાખવાની જરૂર નથી રહેતી. બગીચામાં ફળના ઝાડો ખાસ ૧૪૬
મીના વાવવામાં આવ્યા છે.

આવી સુંદર જગ્યા તેના માલીક વેચવાને ખુશી નથી પરંતુ નાદુરસ્તીને કીરે
તેમને વિલાયત જવાનું મવાથી વેચવાની જરૂર પડે છે.

ખરીદનારે જાતે આવી જગ્યા લેવાથી રહેશે ખાતરી થઈ શકશે.

સારો જાકુ અનુકુળ છે. વધારે વિગત માટે લખો :—

મો. એમ. કે. ગાંધી એટર્ની પી. એ. બોક્સ ૬૨૨ જોહાન્સબર્ગ
શહેરનો આસપાસના ભાગમાં દીનની ખાલોનું કામ ધમધોકાર ચાલે છે.

સીધી

મુંબઈ,

સીધી

મુંબઈ.

સ્ટોમર અમરુખી.

૫૦૦૦ ટનની.

Will sail on or about 9th June.

હરખનથી તારીખ ૯ જુનના અરસામાં ઉપડી જશે.

સદરુ લાઇનની આગમોટ અમરુખી નવી બનેલી તેમજ કડપ ચાલતી
અને કેક વગેરે દરેક જગ્યાએ વીજળીની બતીથી અજવાળું આપનારી હરખનથી
ઉપર લખેલી તારીખે ઉપડી દેવાગેઆમે બંદરે યોગ કલાક રોમ્બ સીધી મુંબઈ
સાથે હંમરી જશે. હરખનથી ઉપડેલી દીન ૧૫ જોટલી કુંબી મુદતમાં મુંબઈ
પહોંચી જશે.

વધુ ખુલાસા માટે નીચે લખેલે સીરનામે લખો અથવા જાતે મળો.

Messrs King & Sons,

West Street, Durban.

મેસર્સ એમ. સી. આંબલીઆ કુા.

૩૨૬ પાર્લિન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૬

મેસર્સ સુલેમાન કસાબીસ મીયાંની કુા.

પોસ્ટ બોક્સ ૩૫૫૭, જોહાન્સબર્ગ

મેસર્સ પટેલની કુા.

પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૮, ૩૩૫૬૦૨૨.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Eactory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabl Shoes &c.**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux, Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers. Roller skins, pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA General Dealer.

Opp. to Central Commission & Engraving Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MOHAMED & Co

General Merchants & Direct Importers,

MARKET SQUARE, PIETERSBURG.

Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Solt-Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 3 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindleyfontein
Steenhukfontein } 115, RUSTEN-
Kiefontein } BURG.

બી ડરબન કોલ સપ્લાઈ.
પર કોમ્મર્સીયલ રોડ, ડરબન.
વિશાલતા વગર રેશી કોલસા અને બળતણના
માર્ગી-કુટકુટયા તથા બાળક-સરેલા ફર,
બોક્સ ૭૫, રેશી, સરનાથુ 'સરનાથીયા'
રેશીફીન ૬૪૩.

PARSHOTAM VALABH,

TAILOR & OUTFITTER.

ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.

125a Grey Street, DURBAN

HORMAJGY IDOLGY, DIRECT IMPORTER

GENERAL MERCHANT

P.O. Box, 112, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Bags, Blankets, Drapery, Rubberhose, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Grocery,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: BAGDAD. P. O. Box 51.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

P. Pavadai Pillay & Co.

GENERAL MERCHANTS.

MADRAS GOODS A SPECIALITY.

139 Grey Street & 95 Umgeni Road,
DURBAN.

Telegraphic Address: "PERFORMER."

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,

Cor. Church & Middel Streets,

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add "BHABHA," P.O. Box 35.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant

Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.

(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)

115 GREE STREET, (Camroodeen's Buildings.)

Tel. Add.: "CAMROODEEN." Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of All Descriptions from
India and England.

Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DETOL

Messrs. Jallboy & Sorajjee Bros, Durban.

બચ્ચુ મેલ્ડ બેચ્ચુ મેલ્ડ.

બરબર મેલ્ડ,

12૬, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,

Dealers in Bedsteads, Hair Tickings

Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (West), Box 1420, Johannesburg

154 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROKEE

BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "POTCHEFSTROOM."

Telephone 864.

સરતો અને ઉંચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીફ બીર જી
ઈન્ડિયા સેંચ વગેરે ભવની વખાણ નીચે
સરનામે મળશે.

સન બ્રેન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.

1૫૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS.

131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG.

Vrajdas & Salehand.

GENERAL MERCHANTS

Importers & Commission Agents,

Wholesale and Retail.

P.O. Box 92. Lawrence Marges.

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,

Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."

VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE

GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 5280

JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

જયાજય માસના વપારી.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 41 Tel. Add.: "SULIMAN."

VOLKSRUST.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA."

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

કુળમાં સર્વે પુણી
માગકા વિમાની બાંકિસ.

સ્થાપન-પૈદ ૩૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જી કરવેલે કમતોમે કમતી માત્ર મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની વ્યાપારી વીમાની
બેંકીસ. તેની મુદ્દી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
વધી જમાવવાથી બેંકમાં બેંકા માલુ બાલો
મળી શકશે.

1. આ કંપની પુર્વેક ઉત્તરના કુટુંબ, જે
કુટુંબ કેટલાક ઉત્તરના કુટુંબમાં પાંચ કુટુંબ
પર બંધાયેલ, આ કંપનીમાં જોડાયેલા છે.
વીમા-માલિકાને પ્રત્યેક દિવસે.

એ. ઇ. વેલ્ડસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

જાહેર દરજાહથી જમીન વેચનાર, સર
કારી માપણીદાર અને મીલકતની કિમત
આંકનાર.

કમ્પીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ.

૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન હરમાલ મીઆની કા. બહારના
માલુસેને રહેનાની વીગેરેની સમવદ સાદી
સાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરના દર.

રૂટરની કંપની કેઇપજી લોકેને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, આસ્ટ્રેલેશિયા અને
અમેરિકા તાર માલિકી છે. નિયમીત ધરાવેલે દર સંદેશા કોડ એક શીલીય અને
કંપની રીવેલ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા કંપાવથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પેસા મોકલી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર વચ્ચેના સરનામા રજરદર કરે છે. આ
રજરદર નામને માટે કોઈપણ પછલા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ પુક છે તે
દરેક રીતે સુપરજી છે. આવી રીતે નામ રજરદર કરાવી કોડ સમજામાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી વધુ સરને દરેક કામ લેવાય છે.

વધી ૩૬૯ કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર વચ્ચેની કોડી
વર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.

મેનેજર,

રૂટરની એજન્સી,

ટેલેગ્રાફ બીલ્ડીંગ્સ,

પર, રીડ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

રૂટરની બીલ્ડીંગ્સ,

સેન્ટ ન્યોર્થ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઉન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,

ધી મારનેર હાઉસ,

કમીસનર કોડ,

જેટ્ટાન્ડરન.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Add: "NANJEDULABH."

P.O. Box 141, LAURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add: "VYAS"

Corner Primrose and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE."

148 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & Co.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Pricers to suit all buyers.

JAMESON & Co.,

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Nampias, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 221 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOORASANY"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS,

Market St., and at Spelonken,

Tel. add, "KHANDERIA." Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square,

Tel. add, "YUSUF," KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

General Merchant &

Importer,

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE."

P. O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, June 15th, 1907.

No. 24.

No. 176.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
'AND
Sarrees.

Rags,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, OREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાઈ

રોકડા દામથી અમે મકાઈ ખરીદીએ છીએ

અનાજની બેગો.

નવી તથા જુની બેગો અમે વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 379.

Tel. Address "MILLING."

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No. 923.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply.

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

કંપની તાજ રનૂક
મછી અને મોટા
કળીનું લસન
સસ્તું મળશે.

—AT—

B. EBRAHIM ISMAIL & CO.
118 COMMERCIAL RD.,
DURBAN.

Cable & Tel. Add.: "Kathorian."
Telephone 224.

જાણીતું માલના વેપારી.

તમારું ખાનીસ, મકાઈ, ફરી વગેરે વસ્તુ પ્રાપ્ત થઈ
તમાની જ કરી જમાવવા નેમલ પરચરજ સસ્તા થીમ
પી લીધીયો કરવામાં આવે છે. વધારે વિગત માટે
નામને સરનામે પુછાવી ખાતી કરો જરૂર.
Tel. Add: Gandhi, એ. એ. ગાંધી, રંગપટ.
A. A. Gandhi, Tongaat.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

આપણું પાર્સિડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિમો ધણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 22. Tel. Add.: "FORBANDAR."
ESTABLISHED 1820.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કામશીન
એજન્ટ.

નેમ્બર ૮૮, ૧૨૫, ૧૧૧ એડ.

ફોનનં

Telephone 264

P.O. BOX
441.

ઈ. અબુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOOBAKER"**E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,**

નોં ૪૩૪ 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,	Skirts,	Shirts,
Blouses,	Underskirts,	Bonnets,
Night-gowns,	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Goods,	Hats,
Chemises,	Frocks,	Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સ્પુઈ, મજી અમારા આડતીઆના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
જેથી લેનારને બહુ કીકાયત ખાતે મળશે, માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR"

મુખીમ કોર્ટકા માસ્ટરકા હુકમસે

૧. ૬. વોઈસી અપની હેન્ડમાર્ટ ૨૯૩ સ્મીય સીટમેં જાહેર હરાજીસે

શનીવાર તા. ૨૯ જુન કે ૧૧ ઘંટાકે

માલખર્ચસે તિન માઈલ અમલાદુઆન નદીપરકા 'બુલ્ડોસ્ક' નામક
૧૩૦ બીગાકા ઉત્તમ ફારમ હરાજ કરશે. પાંચ બીગામેં ફલ્ટ શાડ છે.
જમીનપર હ રૂમ કીચીન ઓર દુસરી અચ્છી સગવડવાળી નવાં મકાન છે.

બીકનેકી શરત—રોકડા પૌંડ ૨૯૦. વાકીકે ચાર વર્ષમેં વર્ષ વર્ષ
કે હફતેપર ચરના. વ્યાજ છે ટકા.

૧. ૬. વોઈસી

૨૯૩ સ્મીય સીટ ડર્બન.

સુખીમ કોટના માસ્ટરના હુકમથી.

એ. ઇ. વોઈસી પોતાની લેડ માર્ટ ૨૯૩ સ્મીય સીટમાં

બાહરે હરાજીથી

તા. ૨૯ જુન શનીવારે ૧૧ વાગે—

માલખર્ચથી ૩ માઈલ અમલાદુઆન નદીપર આવેલું ૧૩૦ એકરનું એક સરસ
ખેતર હરાજ કરશે. પાંચ એકરમાં જુદી જુદી જાતના ફેંટ ઝાડ છે, જમીન
કપડાં ૧૦ એકરડા, રસોડું, તમેલા વગેરેની સગવડવાળું સારું મકાન છે.

વેચાણની શરતો—રોકડા પૌંડ ૨૫૦, બાકીના નાણાં ચાર સરખે હરતે ચાર
વર્ષે પુરાં કરવાનાં વ્યાજ છે ટકા.

વધુ વીગત માટે લખો—

એ. ઇ. વોઈસી,

૨૯૩ સ્મીય સીટ, ડરબન.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates or Subscription Rs. 7 per year.

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષે ઊપર અરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
હરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવના
માં આવેલો હતો કારણ કે નવા બાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જીનુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઊપરના નામથી કુ. આ
લે છે.

જ્યાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટગુડ્સ, કાપડ બર,
કુટ, કાફરી માલ, હાઈવેર, ડાલનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

અ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:—

Petersburg, Box 24. Nigel, Box 43.
and at Volksrust

(as BHAT BHADRA & Co.)

Tel. Address "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE and OIL.

Directly Imported from India.

848 PINE STREET, DURBAN

TEL. ADDRESS: "PADULAK." Box 454

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલની
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જાય.

સીધી મુંબઈ.

અમદાવાદી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમદાવાદી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ જુલાઈ

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઓર મજબૂત નાવેવાલી યોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમદાવાદી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ જુલાઈ

સીધી મુંબઈ

અમદાવાદી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ

Messrs King & Sons,
West Street Durban.

Messrs M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59,
Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગ્લીયા કું.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.
ડરબન.

નાતાલ ડિપાર્ટમેન્ટ રેલવે.

ડરબન અને અમદાવાદની વચ્ચે ઉતારના દર

આ ઉપરથી સર્વેને ખબર આપવામાં આવે છે કે જાનની ૧લી તારીખથી
ડરબન અને અમદાવાદની વચ્ચેનું ત્રીજા વર્ગનું સીંગલ બાકુ ૪ પેનીને મહત્તે ૩ પેની
રાખવામાં આવ્યું છે.

મારી સખરગ

તા. ૩૧ મે ૧૯૦૭.

એડવર્ડ રોસ

જનરલ મેનેજર.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratanji Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER, Also at the head Office for S. Africa And at:—
 Reuter's Agency, Reuter's Building, Reuter's Agency,
 Davis Buildings, St. George's Street, The Corner House,
 52 Field Street, CAPE TOWN Commissioner St.,
 DURBAN. JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN,

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, CORNER HARRISON & MAIN STREETS, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column ...	2/6 per inch	One Inch S. C. One Year	£2-10-0
Double Column ...	5/- per inch	Two Inches	£4-15-0
Repeats Half Charges		Three Inches	£6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 62, Telegraphic Address: "K HOTA.

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

બહાર ગામના એજંટા.

આ જાણુ છુટક પ્રસાદની સગવડ ખાતર
 ૨૬ આકારીએ ધી પબ્લીક લાયબ્રેરી, ૧૫૧
 ફ્લીન્ટ સ્ટ્રીટમાંથી લાયબ્રેરીના સેક્રેટરી
 મી. દીવાન પાસેથી દર શનિવારે નવ વાગતા
 પછી ત્રણ પેન્સના દાખથી મળી શકશે.

સ્કંચર—મી. મોતીલાલ પટેલ. બોક્સ ૬૭

વેરલમ—આશુ તાલવંતસીંગ.

પીટર્સબર્ગ—મી. મોહનલાલ ખડેરીઆ.

બોક્સ ૧૬૦

કમ્પરલી—મી. જીલનરામ. બો. ૩૬૨.

ડલાગોઆમે—મેસર્સ જીનદાસ અને
 લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

ધી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુનિસિપલ
 પરમેનન્ટ બીલ્ડીંગ એસોસીએશન
 લીમીટેડ.

આ મંડળીમાં દાખલ થવાથી પ્રેરરની
 ઉપર વ્યાજ નાણાં મળી શકે છે.

વ્યાજ—૭ ટકા મુદત—૩-૬ વર્ષ
 તથા વીગત માટે લખો અથવા મોકલો—

૪૨ સર્વેન્સ લાઇફ ઓફીસ.

રમીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JUNE 15TH, 1907

No. 24

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Indentured Immigration ...	221
South Africa British Indian Committee ...	221
The Royal Assent ...	222
"You Shan't Come and Play in My Yard!" ...	222
Transvaal Education Bill ...	222
OTHER ARTICLES:—	
Colonial Patriotic Union ...	222
A Proposed Bill ...	223
A Brutal Employer at Thornville ...	223
Notes and Queries ...	224
South Africa British Indian Committee and General Botha ...	225
Passive Resisters ...	226
"No Man May Deliver his Brother" ...	227
The Coloured Jews of India ...	227
Terrible Inequity of Modern Civilisation ...	228
Johannesburg Jottings ...	228
Indians in Rhodesia ...	228
Mr. Essop Misa's Dignified Letter ...	229
Asiatic Labour in British Possessions ...	230
Facts and Comments ...	230

Indian Opinion

SATURDAY, JUNE 15TH, 1907.

Indentured Immigration

Mr. C. P. ROBINSON has raised once more the question of the utility or otherwise of indentured immigration to Natal. Mr. Maurice Evans, it will be remembered, published his views some time ago. Mr. Robinson closely follows Mr. Evans, and, in doing so, he informs the public that he has come to the conclusion, after mature deliberation, that the importation of Indians must cease. He has also, in his diagnosis, laid his finger on the right spot. It is true that it is not the trade of the few Indians that constitutes real competition, but it is the wholesale entry of ill-paid labour into the Colony which menaces its future, from the standpoint of Europeans who wish to make Natal their home and earn a living in every walk of life.

We entirely agree with the proposition. It is useless blinking the fact that, if indentured immigration is continued, Natal must inevitably become an Indian, or, as Mr. Wybergh would call it, a planter colony in the end. Such a state of things will be good neither for the European nor the Indian. In these days of enlightenment, a few planters lording it over a large army of labourers, whom they can force to work under pain of suffering imprisonment, is not an

edifying spectacle, and, when a proposal is seriously made that these labourers, during their stay in the Colony into which they may be imported, should be restricted to only a particular form of labour, be deprived of all civil rights, and, at the end of their contract, be sent back to the country of their birth, it becomes positively degrading, and reproduces almost every incident of slavery.

Nor will the cry of Indian competition ever stop, so long as the perennial flow of immigration into the Colony continues. Mauritius and this Colony have been put before the Transvaal as examples of what the last-named Colony would come to, if drastic steps were not taken to check Asiatic immigration. If the critics who talk so glibly about Natal and Mauritius would but turn their attention to the Cape Colony and any other Colony, they would find that Asiatic competition has had absolutely no effect on Europeans. It is, therefore, indentured immigration which is the evil to be stopped, and not Asiatic trading which is to be put down by means fair or foul.

But the case against indentured immigration becomes almost complete, when we come to think of instances of shocking brutality which come to light now and then. Whether Leask committed a judicial murder of his servant or not, we are not in a position to say. The Magistrate has said he has not. The Doctor who gave evidence said that the wounds he found on the deceased Indian's person may or may not have been the direct cause of the man's death, but there is no doubt that so much of the cruelty that was proved in the proceedings was only possible in respect of an indentured man whose labour Leask was in a position to command whether the man intended to serve him or not. The punishment meted out to him bears no proportion to the inhuman crime committed by him, but we are devoid of the spirit of vengeance, and it matters little whether he was fined £10 or whether he received ten years.

The victim is dead, and Leask, if there be a God, will have to answer before that unerring Judge. No penalty imposed by a human judge could possibly render any assistance to the dead man and the bereaved. Nor does Leask's case constitute a general indictment against employers of Indian labour, but it is undoubtedly a fair indicator pointing out that if this one case, under extraordinary difficulties, has come to light, there must be dozens which never come to the knowledge of the public.

The moral to be drawn from this tragedy is quite clear. No Commission of Inquiry can cure the evil. Leask

was not responsible. It was the circumstance which tempted Leask to do wrong that was responsible. If, then, the circumstance were removed, there would be no Leasks ■ do violence to every instinct of humanity.

The moment, too, for over-hauling the system of indenture and ridding the Colony of the incubus is most opportune. Those who are interested in the real progress of the Colony are now considering how best to save it from the financial catastrophe which is likely to overtake it, if means are not found in time to avert it. The stopping of indentured immigration may not be the right means, but a continuation of it, it is quite clear, will not help the Colony in general, and it can only complicate a proper solution of the problem. Just as dawn is preceded by the deepest darkness, so the calamity through which the Colony is passing may have also to be accentuated by stopping indentured immigration, and by all the planters and those industries that may be dependent on that labour suffering inconvenience before the dawn of real progress appears. We hope, therefore, that Mr. Robinson, having thrown down the gauntlet, will not be held back by any opposition, no matter how strong it may be, that he will have to meet. There are vested interests that have grown up about the system, and these under the British Constitution, even though they may be mixed up with questionable causes, cannot be set aside without due regard; but the problem is by no means beyond the ability of a practical statesman, who would feel inclined to give sufficient time and attention to it. There need be no difficulty about it, seeing that, so far as the opposition of the Indian community is to count, there will not only be none, but that Indians as a body are absolutely in favour of the stopping of indentured immigration.]

✓ South Africa British Indian Committee

WE are enabled ■ print in this issue the representation addressed by the South Africa British Indian Committee ■ General Botha on the British Indian position in the Transvaal. It is a comprehensive document, giving in a vivid manner the disabilities that British Indians are labouring under, and is a complete answer ■ the General's complaint that the members of the deputation had not brought to his notice any concrete instances of wrongs suffered by Indians in the Transvaal.

Amid so much, therefore, that is of great value in the memorial, it is

unpleasant to find a mistaken view of the Asiatic Registration Act. The Committee evidently is of opinion that Asiatics will get relief by a temperate administration of the Act. We have never considered that its administration would be particularly intemperate. The unfortunate position is that the Act itself is intemperate, and the suggestion that it should be judiciously administered is like asking a drunken man not to create a brawl and become offensive. The power of framing regulations is restricted to very simple matters, namely, the form of application and the method of identification. Now, it is perfectly plain that, no matter how perfect the form of application be made, and no matter how soft the method of identification made, the intolerable insult that the Act itself offers those who are affected by it can never be taken away from it. Whether the parent of an infant arms has to give that infant's finger marks, or marks on the body, or any other particulars, the taint of criminality that the Law attaches to the little child remains indelibly printed on it. It matters little, again, whether a passing policeman, be he Kafir or European, requires an Asiatic to give a single finger impression, or all ten digit impressions, or his signature alone. The sting lies not in the manner, but in the matter of it. If Indians were left entirely free from having to give any identification particulars at all, the fact of a British Colony re-enacting, in a violent form, the distinction between a Turkish Mahomedan and a Turkish Christian, to the disadvantage of the former, will ever rankle in the Indian Mahomedan breast.

It is these things which go to make the Act so intensely hateful to every Indian worthy of the name, and makes him determined not to submit to the Act. It is a pity that this fundamental point has been missed by the Committee. However, the advocacy of our sympathisers at Home can only do good to British Indians, who cannot be sufficiently thankful to Lord Ampthill (who has just accepted the presidency of the Committee) and his fellow-members to whom service on the Committee is a labour of love for the sake of the Empire of which they are such brilliant members. We hope that, in the new struggle on which British Indians have entered, they will retain the active sympathy of the Committee. Their struggle does not consist of resistance to authority. It is merely an attempt to show themselves to be men by undergoing still greater sufferings and by being true to their solemn oath. In our opinion, British Indians will forfeit every vestige of respect and consideration from all right-minded men, should they now, because they may have to suffer physical inconveniences or pecuniary loss, flinch from their deliberate resolve.

THE LONG-DEFERRED ROYAL ASSENT
to the Registration
The Royal Assent Act has now been gazetted. General Botha, although he has assured Lord Elgin that he will consult the feelings of British Indians, has refused to receive a deputation of British Indians, saying that no good purpose could be served by receiving it as the Act was to be gazetted last week; but we notice that, although the Act is gazetted, the date of its enforcement has been indefinitely postponed. It may be fixed now or never. The letter of Mr. Essop Mia, Acting Chairman of the British Indian Association, published in the *Star* and taken over by us, is, therefore, most timely. Mr. Essop Mia, who is a merchant of long standing, with very large interests at stake, tells the public that he feels the degradation of the Act so keenly, that he is prepared to sacrifice all, if that is the price he has to pay for non-submission to the Act. He then makes the most reasonable proposal, that the day for enforcing the Act may not be fixed for the time being, and that British Indians and other Asiatics, in order to prove their *bona fides*, should be allowed to be voluntarily re-registered. If the experiment prove a failure, the Act shall be applied to those who have not adopted voluntary re-registration. We hope that the Transvaal Government will accept such an eminently reasonable suggestion. General Botha, in the name of the people of the Transvaal, more than once expressed profound gratitude to the Imperial Government for the liberal Constitution granted to the Transvaal, and his concern for the Empire as a whole. If he includes India as a part of the Empire, there is reason to hope that he will, even at the last moment, by accepting the Indian compromise, avoid an exacerbation of the feelings of the British Indians in the Transvaal.

WE BELIEVE IT WAS MR. H. G. WELLS who divided men into those who looked back to the past and those who looked into the future, and he typified the former class by the lawyer, whose normal mental diet consists of precedents, parallels, and analogies. We are minded of Mr. Wells' acute observation by the perusal of a leaflet, forwarded to us by a correspondent, issued by the Natal Law Society, pointing out that, at the Bar Conference held on the 7th inst., amongst the resolutions to be submitted for approval was one to the effect that "admission to the Bar should be restricted to persons of European descent." It is manifest that the legal mind of Natal is still in the past—quite two years behind the times, in fact. In 1905, we drew attention to the action of the Cape Law Society in advocating just such a proposal as

this, and the Transvaal Law Society actually went so far as to introduce into the Legislative Council a Bill restricting the practice of the legal profession to "white males." Apparently, the guardian of legal vested interests in this Colony has not yet arrived at the point where it is possible for it to apprehend the fact that, when the Cape Bill was published, it contained no colour restriction whatever, and that the Transvaal Bill was shorn of a similar adornment, before its passage was permitted. Does Natal think it stands any better chance of success than the two neighbouring Colonies? Moreover, the Inns of Court issue certificates entitling any barrister, duly called, to practice in any Court of His Majesty's dominions. It is scarcely likely that Natal is to be made an exception. But is it not shameful that this suggestion should come about because there is a prospect of the lowly Indian realising the right inherent in him to practice any profession for which his abilities fit him. Surely, this is protection run mad, and we have the sorry spectacle of the Natal Law Society advocating flagrant injustice. A grim paradox, truly!

THIS BILL, SO FAR AS INDIANS ARE concerned, furnishes one more instance of the determined insult that the authorities in the Transvaal wish to offer to them. It is, however, a measure of such extreme importance, that we defer more detailed consideration of its provisions to a future issue.

Colonial Patriotic Union

The Indian Question

A meeting of the Executive of this body was held in Poynton's Chambers, Smith Street, on the 6th inst., Mr. W. R. Poynton presiding. The business before the meeting was to hear the Secretary's report as to the response made to the petitions already sent out testing the feeling of Colonists in the Newcastle part of the Colony on the Indian question. From these petitions which were issued a little over a fortnight ago, it was discovered that fully 25 per cent. had already been returned bearing, in many instances, three and four signatures, and accompanied, in a few cases, by letters of commendation of the Union's programme, which is already well known to our readers. The Chairman said that, while the result was distinctly encouraging, nevertheless, there was a general disinclination on the part of the public to lend financial support to the movement, an apathy which was regrettable, seeing that this was a matter that affected them so notably. The balance-sheet was also submitted, showing a creditable balance in hand, and enough to go on with the work

of petitioning another part of Natal. The members of the Executive decided to use their best efforts towards securing financial support to the Union. —*Natal Mercury*.

A Proposed Bill

To Abolish Asiatic Immigration into Natal

None but Domiciled Asiatics to be Admitted after 1908

The Natal Government Gazette publishes a Bill which is to be introduced into the Legislative Assembly during the coming session "To abolish Asiatic Immigration into Natal." The Bill, which is a private measure, is to be introduced by Mr. C. H. Haggart, M.L.A., and is as follows:—

1. From and after the 31st day of December, 1908, the introduction into Natal of Asiatics, whether by immigration or by any other system of contract labour, shall cease.

2. All Indentured Indians or other Asiatics now serving under indentures, and all Indians or other Asiatics who may arrive hereafter in Natal under indentures, shall, on the expiration of their indentures, be repatriated.

3. Any person who shall, after the 31st of December, 1908, introduce any Asiatic labourer into Natal, or any other Asiatic who shall not have previously acquired domicile in Natal, contrary to the provisions of this Act, shall, on conviction, be liable to a penalty of £200 or one year's imprisonment; and any Asiatic who shall not have previously acquired domicile in Natal, who shall take up his abode in Natal after the 31st day of December, 1908, shall on conviction, be liable to a fine of £200 and one year's imprisonment, and shall, on the expiration of the term be deported.

4. The costs of repatriation shall be paid by the Indian Immigration Board, who shall be entitled to recover the amount from the persons to whom the Indians or other Asiatics have been indentured.

5. This Act shall come into force on the 31st day of December, 1908, and may be cited as "The Asiatic Immigration Act, 1907."

FALSIFICATION OF PERMITS. At Lourenço Marques on the 4th instant, a hearing was given, at the local Criminal Court, to the accusation against Abel Accacio d'Azevedo of falsification of permits issued to Asiatics at Lourenço Marques. He was found guilty and sentenced to a fine of 15,000 reis, with the costs of the case, or in default 30 days' imprisonment. Advocate for the accused appeared. —*Lourenço Marques Guardian*.

A Brutal Employer at Thornville

Shocking Statements

A Sick Indian Assaulted

Accused Fined £10

The Acting Magistrate of the Umgeni Court (Mr. May) has concluded (says the *Times of Natal*) the hearing of a case in which John Leask, jun., of Thornville Junction, was charged on two counts with assaults on an indentured Indian, named Sukhaie, in his service. The first count alleged assault during the months of November or December, 1906, and the second count alleged an assault on December 28.

Serjt. Bell, N.P., prosecuted, and Mr. Shaw appeared for the defence.

Rajoo stated that he was indentured to the father of the accused. The man whom accused was charged with assaulting (Sukhaie) was now dead. His face and body were swollen when witness saw him first, about two weeks before he died. When he was working he was so weak that he would fall down when leading the cattle. On one occasion witness picked him up, but he was so weak that he fell down again in front of his master. He came up to witness, and told him to take a rein from one of the oxen. Witness hesitated, but Leask kicked him, and ordered him to obey. He then took off the rein, and handed it to Leask. He stripped it round Sukhaie's neck, and pulled him along, and then kicked him on the legs, on the buttocks, and on the body. Leask then took another rein from the oxen, and tied the man's legs, and kicked him again while he was on the ground. He then ordered witness to outspan the oxen. He left Sukhaie there, and ordered witness not to untie him or give him any food. When witness and the others returned from the mid-day meal, Leask was already there, and told witness to ask Sukhaie to help him to inspan the oxen. Sukhaie was unable to lead the oxen. Leask then took a rein and struck him with it about a dozen times, producing wales on his back. He fainted, and fell down, whereupon Leask said he had the devil in him, that he required medicine, and that he knew the kind of medicine to give him. As Sukhaie was lying there, accused called him, and told him to lead the oxen. As he did not respond to the call, accused took up a clump of earth, and threw it at him, hitting him on the side. Leask then went away, and witness went and picked Sukhaie up. Witness asked him to lead the oxen. He tried, but fell down again. Witness obtained the services of another leader, and secured assistance to take Sukhaie to his hut. He saw Sukhaie on the following Friday in the evening. He deserted the same evening.

Afraid to Go to the Court

In cross-examination, witness said that Sukhaie was assaulted on four days, but most seriously on the fourth day, a Thursday. Witness did not go to the Court about the matter, because he would be punished for complaining. The assault on the fourth day, beating and kicking, lasted as long as witness was outspanning the oxen. Sukhaie was suffering from dysentery. After his desertion he was brought back to the farm.

Mantahinga, a native messenger attached to the Camperdown Court, spoke to handing two Indians who had deserted over to Mr. Leask's (sen.) son. He could not say whether it was accused. When he was returning, he saw Leask beating the two Indians. He struck them with what appeared to be a rein. One of the Indians was on the ground, but the other ran away, and was struck while running. The Indians appeared to be sick. They could only walk slowly.

Dr. Campbell Watt, district surgeon for the division, spoke to an examination of the body of the deceased Sukhaie. He found wounds on the body, which might have been inflicted within a month prior to the man's death. They must have been inflicted with some blunt instrument. The wounds, if they were inflicted by blows, would have accelerated the man's death, in his weak condition. There were old sores, and the man must have been in the condition in which the witness saw him for a month or two at least. While in that condition he would not have been in a fit condition to work.

In re-examination, Dr. Campbell Watt said that the healing of wounds in the man's state of debility would have been slow. He could not say whether the wounds were caused in a violent manner, or by an ordinary assault.

In answer to the Magistrate, Dr. Campbell Watt said he could not say if the man would have recovered if the wounds had not been inflicted.

Chellen, an Indian employed by Leask, sen., gave evidence in corroboration of that given by Rajoo, but said he witnessed only one assault, which he believed was the first which took place. The assault lasted less than half-an-hour.

Further evidence was led, and witnesses were called to state that it was to accused that the men were handed over by the native messenger. The other man was named Blassour. One of the witnesses stated that Leask struck Sukhaie on one occasion with a wagon whip tied to a bamboo. The same witness stated that Rajoo, the first witness, lied if he said that Sukhaie was working in the fields on the Tuesday when another assault took place. He was near the stables. Accused gave no medical assistance to Sukhaie.

Moonsamy Gorinden, another Indian employed on the farm, denied in his evidence that he had seen certain assaults which the first witness had said he had witnessed.

What the Sergeant Saw

Sergt. Mathias, stationed at Thornville Junction, said that, towards the end of last year, he went to the residence of Leask, sen. He was referred to Leask, jun., and went to his farm. On arrival he was shown a hut, and on entering it saw sacks, &c., in a corner. Under the sacks an Indian was lying, in a filthy condition. He was very thin, and had dysentery badly. He had marks on him which appeared to have been caused by sticks, or other instruments, and also an open sore. He said he had been assaulted by the accused.

Evidence was given by the Gaoler as to the effect that deceased was seven days in gaol after his desertion. When admitted he was very poor and thin, and suffering from dysentery. A few days later, the District Surgeon (Dr. Evans) wrote to the Magistrate, with a view to having the man released and sent to hospital, but before a reply was received from the Magistrate the man was discharged. He was very bad when he left.

After farther evidence, the case for the prosecution was closed.

Mr. Shaw applied for a dismissal of the charge.

After hearing addresses, the Magistrate declared that the evidence was too conflicting for a conviction on the first count, but he required to hear evidence in rebuttal of the second count.

Umeli, a native working for the accused, was called. He stated that he had been in the service for 11 years. He ploughed and did other field work. The Indian labourers worked with him. The accused treated his Indians well. He would not strike a diseased, helpless man. He saw accused take medicine to Sukhaie.

Corroborative evidence was given by other servants, who denied that any natives had taken place.

The accused gave evidence, stating that when Sukhaie arrived on the farm he was weak, and his wrists were swollen. He did not do any work, and deserted after four or five days. He was brought back again by a messenger. He had had trouble with Indians before. They made statements to the effect that he had killed one of them. They were told to dig for the body where they said he had buried the man, but they could not find it. They were tried for perjury, and sentenced to five years' imprisonment. The present charge was also entirely unfounded. He never touched Sukhaie. He gave Sukhaie medicine the day after his return, and also after that.

After hearing addresses, the Magistrate found that the evidence for the prosecution was strong enough to support a conviction. He accordingly found the accused guilty, and imposed a fine of £10, with the option of two months' imprisonment with hard labour.

Notes and Queries

[BY A. CHESSEL PIQUET.]

(Concluded.)

There are two unpleasant features in the Portuguese province. The first is the arbitrariness of the law, whereby innocent people can, upon occasion, be flung into gaol without trial. This has already happened in the case of certain Indians. The other is the freedom of spirituous liquor for the natives. Such licence cannot but have a deleterious effect upon the *morale* of the native population. Yet, I will admit, I only saw one drunken native during my few days' sojourn in Lourenço Marques—I wish I could see as few intoxicated white men in Johannesburg in a similar period!

The Indian stores at Delagoa are generally well-built, clean, lofty, and airy. They have usually tessellated pavements—a precaution against the white ant. This flooring seems to be general in Delagoa, the Portuguese being in, at least, one respect far and away ahead of their "wide-awake" British neighbours of Durban. These floors are easily cleansed, unlike the wood-flooring of the more "progressive" town. In many instances, the roofs are of red tiles. The roads are not over-well made, except in the centre of the town, where, too, the paving is excellent and, what is more, very ornamental.

I left Delagoa with many a regret, and something of a chill fell upon me when the S.A.C. man accosted me at the border and demanded my permit. Strange that a British subject should require a passport to enter British territory—holding a return ticket! Stranger still that this effete mockery of police precaution should be practised against harmless and innocent people, whilst it fails to prevent the entry of all sorts of criminals, male and female, who debase any civilisation, and against whom the police seem to be powerless. On the other hand, this "precautionary" system admits many unfortunate foreigners, ignorant of the need to carry a pass, and who, upon examination in Johannesburg, being found to lack the necessary permit, are ordered out of the country, having committed no crime whatever. A glorious system! However, I produced my permit, and satisfied my interlocutor of my *bona fides*. Then I interviewed the customs official, and succeeded in pacifying him. Lastly, the conductor interrogated me upon the subject of my ticket—which he knew perfectly well I had, having seen me produce it to his Portuguese predecessor.

I was proceeding to Barberton, and left the train at Komati Poort, spending the night at the small hotel there. Next morning I arose to find the dew rising in steaming clouds from the ground, and it was not until nearly 9 a.m. that the sun succeeded in pier-

ing the veil of moisture. The train arrived at Kaapmuiden at midday, and I changed for Barberton, which place I reached in the afternoon. However the line got there is a miracle. Any more out-of-the-way place it is difficult to imagine. A small village set down at the foot of an eccentric range of precipitous hills. Its only claim to recognition lies in the fact that it is the centre of a local, but moribund, mining industry. No, I forgot! It is the place that the great and only Mr. Richard Kelsey Loveday honours by his representation in Parliament. Naturally, that would redeem any place from obscurity! There are about 80 Indians in the district and about 45 in the town of Barberton, but only some half-dozen stores, all situated in the Location, a short distance from the station. Some of the Indians are on farms in the neighbourhood, where they cultivate the ground. There are a good many Madrassis amongst them. There was a talk of moving the Location about three miles further away, but that project has now been dropped. The town is in a very stagnant condition, and I was not particularly sorry to leave it though I was hospitably enough entertained.

I arrived the following morning at Waterval Boven, just as the sun was rising over the mountain-tops. It was my intention to walk down the gorge to the lower station, and view the waterfall *en route*. The distance between the Boven and the Onder stations is, roughly, four miles. They are connected by a rack-rail rising at a steep gradient. The rail is on the principle of the mountain cog-wheel railways so often seen in hilly districts in Europe, though there they are usually of the funicular variety, and the hauling-principle is frequently adopted. Here small but powerful and specially-gear engines are used. As, however, only a comparatively small load can be hauled by this means, and for other similar reasons, a detour is being made at a cost of some £40,000.

The waterfall is at the top of the tunnel. It is some 200 feet high, and is a beautiful sight in the bright sunshine. The vapour, as it rises, has the appearance of steam, though, of course, it is water atomised. The stream winds its way down a gorge, on either side of which rise mountains built, apparently, of basalt columns. Each ridge is capped with rocky structure, and, from the distance, they look like petrified waves, with crests of foam, as though they were on the point of breaking. Along the narrow valley there are numerous native huts, round and square ones, the round predominating. They are on the side opposite to the railway. As I was desirous of investigating their interiors, I essayed to find a crossing place. I found one. It was made of two rails set side-ways and some inches apart. They hung over a swift-flowing torrent, and as on each rail there was room for one foot only, the passage did not

look very inviting, since a slip would have meant precipitation into the rushing water beneath. However, I had determined to see those huts, and ventured across, inch by inch, the rails swaying the while under my weight. I don't think I should be a great success as an amateur Blondin. The huts were of the ordinary wattle and thatch type, daubed inside with earth—good shelters to an open-air people with few personal belongings.

As I proceeded on my trip towards the lower station, my eye caught a familiar object. It was a *Government Gazette*, open—where do you think?—at the Asiatic Law Amendment Act! I was perpetually to have thrust upon me the bondage of Indian people under their own flag! Even here, every prospect pleased, but only man was vile! However, I shook aside the nightmare and sought inspiration from around. I found it in some cacti standing in solitary grandeur, each in its own separate plot of ground. I was irresistibly reminded of Ibsen's words: "The strongest man is he who stands most alone." I wondered whether the same applied to plants. But, in any case, I gained comfort from the noble words, and plodded on. I saw some ants patiently labouring in the noon-day sun. How they reminded me of the Indian labourer in Natal, whose incessant toil has enriched that Colony beyond its wildest dreams! Eventually I reached Waterval Onder, took train, after a lengthy wait, for the upper station, and, whilst waiting at the latter place, plied my trade of scribe with the inspiration derived from the peaceful, solemn incidents of the day.

I arrived at Middelburg at midnight. This place is a typical Dutch country town, built on all sides of large squares surrounded by well-grown trees. There are about 60 Indians here; and a dozen Indian stores, mostly around the market square, but some near the station, which is about a mile away from the centre of the town. Business is slack here, too, but there should be a slight revival with the promised increase of traffic on the Delagoa line. Practically no Indians live in the location. The Municipality has sought to remove it a long distance away, but the matter is still in abeyance. I had a very pleasant day there, and left for Pretoria and town the same night, arriving the following morning. A welcome change from the ordinary oppressive routine.

A DANGEROUS POLICY. The Bombay Provincial Conference, held in Surat, placed on record its sense of deep regret and indignation that the people of India should be subjected to harassing and degrading restrictions and denied the ordinary rights of British citizenship in his Majesty's Colonies, and the Conference expressed its firm conviction that such a policy is fraught with serious danger to the best interests of the Empire.

South Africa British Indian Committee and General Botha

The following is the full text of the Committee's letter to General Botha and signed on its behalf by Mr. L. W. Ritch, and dated the 10th May, 1907:—

I am directed by my Committee to communicate to you their appreciation of your kindness in having received the Deputation that waited upon you on the 29th ultimo, and for the courteous and patient hearing accorded by you to their views on the subject of the position of British Indian residents in the Transvaal.

Occasions of this kind do not however, for obvious reasons, quite lend themselves to as full and free a discussion of the matters under consideration as is sometimes necessary, and in this particular instance you were, in your reply to the Deputation, good enough to point out that the speakers did not appear to you to have sufficiently particularised the grievances of the British Indians it was desired should be brought to your notice. My Committee have therefore directed me to respectfully submit for your consideration the following facts which in their humble opinion constitute very real grievances, and which they feel are not only derogatory to any section of His Majesty's subjects, but also an anomaly in a British Colony and at variance with the best traditions of the British Empire.

Immigration

(1) The Peace Preservation Ordinance which was enacted for the purpose of excluding alien enemies of the State is being administered so as practically to operate as an Indian Immigration Restriction Act, since it is employed to prevent any save British Indians who resided in the Transvaal before the war from entering the country.

While fully recognising the significance of your explanation that the popular feeling of the Colony is opposed to the unrestricted Asiatic immigration, my Committee would urge upon you a consideration of the superior claims of British over non-British immigrants, and would remind you of the submission of the resident British Indians in the Transvaal that the rigidity of such exclusion should be relaxed at least to such an extent as to enable merchants and residents lawfully established within the Colony to import from time to time the comparatively insignificant number of assistants and servants indispensable to the proper conduct of their businesses and homes. My Committee likewise suggest that it should not be impossible to remove the anomaly of a British Colony closed to a certain section of British subjects by reason merely of their race and colour, by means of legislation which, while it so restricted Indian immigration as to

maintain the present proportion of Europeans to Asiatics, would nevertheless remove the ban of exclusion from the whole British Indian people as such.

Fixed Property

(2) My Committee would invite your attention to the grievous hardship imposed upon a considerable proportion of the lawfully resident British Indian community, arising out of this section of Law 3 of 1885 which prohibits registration of fixed property in the name of Asiatics. This is an obvious grievance to a community composed principally of the mercantile class, and is moreover provocative of evasions of the law, inasmuch as Asiatics are tempted to purchase fixed property and register it in the names of European friends. On this subject my Committee would draw your attention to the following remark of Mr. J. Smuts, Registrar of Deeds, as recorded on page D3 of the annual report of the Law Department:—

"I trust that I may not be going out of my province in drawing attention to the present anomalous state of the law which allows a raw native to hold land in this Colony, but absolutely prevents an Asiatic, however highly educated and civilised he may be from enjoying a like privilege."

A further anomaly of which you will doubtless be aware is to be found in the fact that while an Asiatic may not be the registered purchaser of fixed property, he may be, and frequently is, mortgagee, and as such, legal transferee thereof.

Vrededorp Ordinance

(3) The Vrededorp Stands Ordinance, enacted by the Government which immediately preceded your own has, in the respectful opinion of my Committee, subjected a number of British Indians who were in some cases purchasers, and in other cases lessees, of stands in Vrededorp, to very cruel hardship, and to what in equity if not in strict law, approximates very nearly to a grave injustice. It will be remembered that the effect of this Ordinance is to transfer the area of Vrededorp from the Government to the Municipality of Johannesburg, and that the said Municipality is also thereby empowered to substitute long leases for years, granted to the present owners of such stands, in lieu of the less valuable titles they at present possess. Also, that a proviso precluding the occupation of any such stand or part thereof by any coloured person save a domestic servant, is to be inserted in such lease. As a consequence of this proviso, British Indian purchasers and lessees of such stands, of whom my Committee are advised there exist a considerable number, will, as soon as the Ordinance is put into operation, be dispossessed of their property, which besides their rights in the stands themselves, includes buildings erected by them thereon, goodwill, and other incidentals of their businesses, totalling in

value a sum falling little short of £20,000. My Committee would lay particular emphasis upon the fact that this Ordinance carries differential legislation beyond anything that has gone before, inasmuch as this strong line of demarcation is here drawn, and constitutes a precedent in respect of *leasehold property*. European owners and lessees will, in return for a nominal consideration, become benefitted by the conversion of their hitherto somewhat indefinite title into fixed tenure for a definite term of years; British Indian owners and lessees, on the other hand, are not only precluded from sharing those advantages, but are to be unceremoniously expelled from Vrededorp altogether. The Ordinance makes no provision for compensation for expropriation, which must nevertheless inevitably follow its enforcement. My committee would respectfully urge upon you the claims of such British Indians as this Ordinance will affect to at least such relief as monetary compensation for the dispossession of their property may afford. The accompanying illustration is a copy of four photographs representing some of the buildings owned and occupied by British Indians in Vrededorp.

Franchise

(4) British Indians are, in common with non-British Asiatics, still wholly excluded from the exercise and enjoyment of both the political and the municipal franchise. Law 3 of 1885 imposed the disability of such exclusion upon Asiatics generally, none of whom were subjects of the State, and although having regard to the interpretation of certain terms in the Vereeniging Treaty the Constitution of the Colony provides only for the exercise of the political franchise by "white male British subjects," my Committee submit that the Transvaal Colony might now worthily and with considerable advantage to the best interests of the Empire generally modify, at least to some extent, so rigid an attitude towards British Indian fellow-subjects.

Registration Act

(5) My Committee supported the view adopted by the Transvaal British Indians of the Asiatic Registration Bill recently enacted by your Government, principally because in its opinion the measure tends to accentuate race distinctions instead of drawing together different classes of His Majesty's subjects, and because the incidence of registration, according to the Regulations appended to the original Asiatic Law Amendment Ordinance, were of a character which in India is identified solely with the treatment of criminals and therefore most offensive to a people so exceptionally law-abiding as, according to the recent report of the principal officer of the Law Department of the Transvaal, is the British Indian population of that Colony. My Committee would however submit that a mild and sympathetic administration of this Law

might go far to neutralise those of its features which, in the opinion of the British Indians concerned, and of my Committee, are most objectionable. The principal reason assigned by Mr. Duncan for requiring the ten digit impressions on the new permits which are to be issued to *bona fide* Asiatic residents under the Act, was their general illiteracy and the difficulties in the way of identification and prevention of fraud and impersonation by any other means. My Committee respectfully suggest that instead of the adoption of such methods and their indiscriminate application to the British Indians as a community, whereby your Government lends colour to the suspicion that you are anxious to impose the most extreme measures and thus to degrade and humiliate them, you might with advantage and with a view to avoiding indiscriminate class legislation differentiate between literates and illiterates, and provide,

- (a) that those competent to append their signatures to the documents of identification should have the right so to do, or
- (b) should at their own expense furnish a photograph or photographs, or
- (c) if incompetent in respect of (a), or unwilling in respect of (b), should then *by reason thereof* be required to give the digit impressions, but not otherwise.

My Committee would further remind you that the British Indian community have on numerous occasions given earnest of their desire to co-operate with the Government for the time being, and even to assist them in dealing with the difficulties of the situation. Nor have they been, nor are they, unmindful of such difficulties as at present exist, nor yet of the unfortunate prejudices against them in the minds of a certain proportion of their white fellow-subjects. My Committee would especially instance the occasion when under the late Government, in response to an appeal by Lord Milner, the Indian community readily responded to his Lordship's invitation to submit themselves to voluntary re-registration, and likewise the alternative proposals made to your Government by the Transvaal British Indian Association on behalf of the community generally, which they contented embodied every requirement of the Registration Bill, omitting only the incidence of registration regarded by them as being so objectionable, and which moreover possessed the additional advantage of voluntary submission instead of compulsion.

Tram Travelling

(6) You will doubtless be aware that Bye-laws of some Municipalities still include certain Regulations whereby British Indians find themselves legislated for in company with, and on the same terms as the uncivilised South African natives. Without troubling you with a multiplicity of detail, it will

be sufficient to instance the differential Tramway Regulations of the Johannesburg Municipality. British Indians likewise suffer certain disadvantages in the matter of accommodation and facilities of travel on the Government Railways of the Colony. Such disadvantages cause irritation quite disproportionate to any good they can possibly serve, and my Committee suggest that their removal or remedy would be a gracious act and not difficult of accomplishment.

Indian Co-operation

The above catalogue includes the grievances upon which my Committee lay most stress. In dealing with them it is respectfully submitted that great advantage would be derived by your Government as well as by the Indian community, were you to adopt the suggestion my Committee now presume to make, and which, it is instructive to note, is also suggested by a leading article in the *Rand Daily Mail* of the 4th ultimo, that the leading members of the British Indian community should be invited to co-operate, either officially or quasi-officially, not only in suggesting means for dealing with matters that are conducive to friction between their white neighbours and themselves, but also for the purpose of furnishing information concerning their community which might be of use to your Government, as well as in the administration and enforcement of existing laws. My Committee assure you that their action has been, and is, prompted by no motive other than a most earnest desire to assist in the removal of elements of discord, misunderstanding, and ill-feeling between members of the same imperial race whom Providence has thrown into close contact, and to assist in the growth of a larger measure of toleration, goodwill, and amity.

Passive Resisters

We have received the following additional names of those who intend to stick to the gaol resolution:—

[Naran Govind, E. B. Laheri, Johannesburg; Ebrahim Adamji Limbada, Ismail Essop Belim, Tar Mahomed Dawad, Dullabhbhai Rugnathji, Moosa Ahmad, Mahomed Suliman, M. A. Mulha, Gahal Hira, Budhia Makan, Sulenna Hassan, Mahomed E., Parbhoo Prema, Kanjee Rama, Naran Keshav, Ranchhod Makan, Ranjee Keda, Christiana; Keshav Giga, Spelonken.]

WHY TAKE MEDICINE? Sir Frederick Treves, speaking at Preston, made a notable attack on the extraordinary habit of taking medicine, when sanitation, fresh air, and sunlight would empty the hospitals of infectious diseases.—*Natal Mercury*.

"No Man May Deliver His Brother"

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The sad and sorrowful, the joyous and pleasant, news has come at long last. The current issue of the *Transvaal Government Gazette* contains a proclamation by the Governor, announcing that His Majesty has been pleased to assent to the Asiatic Law Amendment Act, and that the date upon which the new law comes into force shall be made public by further proclamation. Thus has another chapter closed in the history of British Indians in South Africa. It is time to take stock of the situation.

Mr. Winston Churchill has laid it down that self-governing Colonies may legislate as they will regarding Asiatics. The Imperial pronouncement is, therefore, that we must no longer look for the fulfilment of Imperial pledges given most solemnly on our behalf. Statesmanship has been unable to prevail in the contest with expediency and we have been bidden to work out our own salvation as best we may, with what little added comfort may be derived from the knowledge that we are permitted sometimes to look to the British Government to use its good services in what we deem to be non-essentials. Thus, we are assured by the Under Secretary of State for the Colonies that General Botha has engaged, on behalf of his Government, that the regulations under the new law shall be modified so that the incidence of the anti-Asiatic legislation shall be less harsh. Not a word of disapproval of the very principles underlying that legislation! No protest on the part of the Imperial Government against the insult gratuitously offered to two-thirds of the human race, three quarters of the population of the British Empire. No passionate appeal to the sense of fitness and responsibility of a Colony newly admitted to the Imperial fold. In the result, we find that Rhodesia is already attempting similar legislation against Asiatics, whilst a delegate to the German Colonial Conference has cynically remarked that Great Britain cannot resent the affront that would be put upon her if German East Africa legislate differentially against British Indians. Even in the Transvaal, we are faced with an avowed policy of plunder, for the new law will be used as a lever to obtain the segregation of Asiatics, like lepers, in locations, for the purposes of trade as well as residence, under heavy penalties.

We have little, to-day, to hope for from the Transvaal Government. Seduced by the fair words of a small band of influential and interested persons, some of whom are intent upon using the colour question as a pawn in the game of politics, regardless of the ethics of the procedure, whilst others, again, are merely hangers-on to office, indifferent to anything but the

security of their tenure, the local authorities have arrived at the conclusion that it will be time wasted even to consider the proposals of the British Indian Association. So far as they are concerned, we have been weighed in the balance and found wanting. They also thrust us back upon ourselves.

Those who will have taken the trouble to peruse the manifesto of the South Africa British Indian Committee to General Botha will not have failed to remark the stress that is laid upon a modification of the regulations, to be framed under the new law, whilst the Act itself is accepted as a *fait accompli*. When, then, we adopt an attitude of non-acquiescence in the new law, we assume a position apparently in conflict with that of our friends and sympathisers at Home, and in the ultimate resort, are once more thrown back upon our own resources and are obliged to rely upon our own unaided efforts.

What, then, are we to do? Are we to be traitors to our cause, to our children's interests, to our own good name, to our Motherland? Shall we flinch in our time of trial? To-day, we have two courses open to us—to be false or true to our oath. We have sworn positively before God that we shall rather accept the plank-bed than the shabby freedom that is offered us. What phantasm of liberty is that? We may reside in the country, it is true; but at what cost? We may remain there in the garb of felons! Better to assume that garb of our own free-will than have it forced upon us! We are offered the poison-cup with which to work our own ruin. We are asked to commit suicide by strangling ourselves with the silken cord of this infamous measure, delicately doctored in its administration in order to calm ruffled susceptibilities. We are invited to exchange our self-respect for the crumbs of goodwill that may be thrown to us in pity for our dire plight. What an ecstatic existence! Why, the very dogs would howl at our approach! Our kith and kin beyond the seas would shrink from the touch of perjurers! Our Motherland would groan with our betrayal of her cause! Our very children would creep into corners when we drew nigh—if we blenched from our purpose.

The Asiatic peoples in South Africa to-day have to remember that they must not count upon sympathy and aid from outside. From within they must draw all their strength and inspiration. Should they fail to appreciate this, their days are numbered, for they can never redeem themselves, either in their own eyes, or in those of the European colonists amongst whom they dwell. They will be condemned to rot a wretched existence away in distant locations, to herd with serfs and degraded beings, their very presence being used to pollute the fair-skinned neighbourhood. Indeed, they are permitted to remain on the sacred soil of South Africa.

But what of the other side of the question? What if we prove our worth by success? The bare idea may be thought by some to be audacious. To challenge public opinion in a British Colony! To set the Empire by the ears! Ay, it is in the very audacity of the idea that lies the germ of our success. We must dare all. The time is gone to venture timidly. Timorous counsel is but playing with fire, and we are like to kindle such a blaze as will consume us body and soul. The paltry mind that will stoop to surrender at the eleventh hour merits oblivion. Ours is to walk boldly gashwards. We do not lose anything that we shall not be compelled to lose at no distant date. But we gain one great thing—the knowledge that we shall have won the respect of those who see before them visible proof of our own self-respect. "God helps those who help themselves." Therein lies the key to the solution of the communal problem. Let us use it to unlock the gates that prevent us from reaching our salvation. If we cannot be heroes, we may at least show that we are men, that we have aspirational souls, that we are intent upon sacrificing all for the sake of fidelity to the oath solemnly sworn last September. Let us be strong in our own faith—and the battle is won for all time! We cannot fail!

K.

The Coloured Jews of India

In "The Jews of India and the Far East," says the *Christian Patriot* of Madras, "the Rev. J. H. Lord writes fascinatingly on a fascinating subject. According to the Census of 1901, there are 18,228 Jews in India (including Burma), and, of this number, the great bulk would appear to be along the Western coast. In the Bombay Presidency and its Native States, there are 13,919 and in Malabar, Cochin, and Travancore, 1,333. Calcutta accounts for 1,939, and there are scattered about a small number throughout the various provinces. But Western India contains the largest proportion and the largest number. The Jewish Colony in India is three-fold in division: the Bené Israel in Bombay and Western India, the white and the black Jews of Cochin, and the European Jewish element in the larger towns. Mr. Lord's book deals mainly with two great problems in connection with the Asiatic Jew, namely, his origin and his colour. Mr. Lord gives all the various principal theories on each of the points, together with his own views, which are ingenious and most interesting. In addition, the book teems with information on other points, and, in fact, constitutes, on the whole, a most valuable addition to our too scanty literature on the Jewish element in the Indian population."

Terrible Impeachment of Modern Civilisation

The *Review of Reviews* quotes the following from Mr. Bab Bharati's contribution to the *Light of India* :—

What is this civilisation, anyway? I have lived in four of its chief centres for about five years. During this time I have studied this civilisation with the little light with which my Brahman birth has blessed me. And I must confess that I have been deeply pained by the facts that study has revealed to me. This vaunted civilisation has practically abolished the idea of a human soul, and whatever of it is believed in, by some, is its false shadow. It is daily degrading divine humanity into unashamed animality. It has raised selfishness to a religious creed, Mammon to the throne of God, adulteration to a science, falsehood to a fine art. It has turned holy matrimony into a farce, the marriage certificate into waste paper, connubial blessings into a chance of lottery. It has banished all seriousness out of life and made it a mere plaything. Self-seeking its breath, self-will its law, self-conceit its essence, self-deception its philosophy.

It has created artificial wants for man and made him a slave of work to satisfy them; it has made him ever restless within and without, robbed him of leisure—the only friend of high thought. He knows no peace, hence knows not himself or his real object in life. It has made him a breathing, moving, hustling, fighting, spinning machine—ever working, never resting, never knowing even the refreshing rest of a sound sleep. It has made him a bag of live nerves, ever stretched to high tension. He has learned to call license liberty, breach of society's laws and shirking of responsibilities independence, slavery of one's own wild will freedom. It has deified sensuality, glorified materialism, beautified sin. It has split human societies into atoms, families into units, fighting against each other. It has sapped the foundation of home-life and, its trunk severed from its roots, its roof-tree threatens to fall, shaken by each passing breeze.

Its vulgar haste and love of sensation are invading even the realm of religion, which is being classed with fads and crazes. Its boasted scientific inventions have done more harm than good to humanity's best and permanent interests; they serve only the surface-life which alone its votaries live and know. It is hinting at love as a microbe, reducing romance to illicit love. It openly proposes the killing of chronic patients and all old people over sixty. Humility is hateful in its estimation, conceit and brute force constitute its superior individuality. It has abolished reverence, depth of character, real genius, real poetry, and

real philosophy. It is establishing the crime of colour and poverty. Flattery is its juice of life, insincerity the substance of courtesy. Morality is mere sentiment, sentiment mere weakness, constancy and chastity antiquated foolishness. That which affords instant pleasure is of worth, that which involves waiting to be enjoyed is deemed worthless. Gross, material enjoyment, in short, is its Heaven of Happiness, its Ideal Salvation.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

✓ **AN IMMIGRATION BILL.** Amongst the measures forecasted for consideration at the approaching session of Parliament is a bill to regulate immigration into this Colony. In view of the altered conditions obtaining here, consequent upon the grant of responsible institutions, the Governor has confessed his inability to administer satisfactorily the Peace Preservation Ordinance. I understand that this Bill, too, will differentiate against British Indians and other Asiatics.

✗ **THE AGRICULTURAL SHOW.** I have discovered that at the Agricultural Show recently held in Johannesburg, no Asiatics, Natives, or coloured people were allowed to enter the grounds. It may be remarked, that dogs were freely admitted. Comment is needless.

✓ **THOSE FINGER PRINTS.** This week we have a forcible reminder of the association of finger prints with criminals. A case of some importance is now proceeding before the Rand High Court, on its criminal side, wherein the question of the right of the Police to take finger-prints of those who are charged with crimes was raised. Prisoner's Counsel was so much enraged over the mere fact of the production of his client's finger-prints as evidence that there was a hot argument between the Judge and himself. The Police witnesses admitted that they had no right to compel prisoners to give finger-prints.

✗ **A POLICE WARNING.** The Commissioner of Police warns householders against certain individuals who have been gaining access to private houses on the representation that they are inspectors of the Municipal Lighting Department. The public are advised to insist upon callers so representing themselves producing their credentials, or, where there is reasonable ground for suspicion, to call in a police officer.

Indians in Rhodesia

[We take the following report of the proceedings in the Legislative Council (Rhodesia) from the Rhodesian newspapers :—

Undesirable Immigrants

Mr. GORDON FORBES moved :

That seeing the Imperial Government has sanctioned an ordinance in the Transvaal dealing with the registration of Asiatics, the Government of this territory be requested to legislate so as to protect the territory from an influx of undesirable immigrants of this class.

The hon. member in support of his motion, said that he thought it was a resolution which spoke for itself. He wished to draw the attention of the Government to the ordinance which had been promulgated in the Transvaal and at the same time to draw attention to the remarks made on a similar subject by the heads of the police departments in both the Western and the Eastern Divisions of the province. He hoped the Government would see their way to bring in some ordinance at the next session which would guard against what would be a very great danger—the trade of the white people of this country if the opening was allowed for those traders who now lived in the Transvaal to come into this country.

The PRESIDENT: Do you put this as a question or as a motion?

Mr. GORDON FORBES: I put it as a motion, sir.

Mr. HADDOX seconded and said he was quite in accord with the hon. member, the mover in this matter. He thought, probably, that they could rely on the support of the hon. member for Umtali, whose constituency had already begun to feel the pressure of the undesirable alien. As a neighbouring colony had passed a law of this description he thought it was advisable for the Government of this country to take the matter into consideration and enact a similar law.

Mr. MYBURGH supported the motion. He said that he would like to see a rather wider scope than the resolution contained. He would like to see a resolution passed dealing with the undesirable classes as a whole. They had in this country undesirable Europeans as well as undesirable Asiatics. (Hear, hear.)

Mr. NEWTON, the Treasurer, said he thought that the Council saw with a single eye on this matter. (Hear, hear.) There was quite a keen debate on a bill introduced by the hon. the right hand member for the Western division in 1903. The matter was fully discussed then, but eventually the bill was withdrawn. The Government gave a tacit undertaking to legislate upon the subject, but he thought he said at the time that they should wait until other states had dealt with the matter, especially the Transvaal, which was in

rather great straits, upon the subject, and then come into conformity. The Transvaal had legislated upon the subject and an Ordinance was sent Home to the Secretary of State and he thought had a decision on the subject been given earlier it was possible some legislation dealing with the subject would have been introduced to the Council that session. The Secretary of State, however, only assented to the Transvaal ordinance a week before the Rhodesian Council met. He did not think that anything further could be said. The Government was entirely under an obligation to deal with the subject at the next session of the Council. It was a very difficult subject, but they would have the example of the Transvaal and very possibly the Orange River Colony in legislation this time next year. (Applaud.)

The motion was agreed to.

Mr. Essop Mia's Dignified Letter C.W.M.

p. 37

Mr. Essop Ismail Mia (Acting Chairman of the British Indian Association, Johannesburg) has addressed the following letter to the *Star*—

I have seen the *Gazette* notice to-day intimating that the Asiatic Law Amendment Act has received the Royal sanction, and that it will come into force on a day to be appointed. I do not know what this means, but it leaves breathing space, and I, therefore, wish to place before the public a mercantile view of the Act. In order to do that, I am obliged to enter into a bit of autobiography. I have been settled in the Transvaal for the last 19 years, and have the honour to represent, as managing partner, the firm of Suliman Ismail, Mia and Co. My firm has very large dealings with European wholesale houses, who have, need I say, derived very considerable pecuniary profit from their transactions with the firm. It suffered severe reverses during the Jameson Raid, and yet its creditors were paid in full. It underwent a similar ordeal during the Boer War; the creditors were still paid in full. And now, for the third time, complete ruin stares it in the face. In the two previous instances, the cause was beyond human, and any rate my firm's control. To-day, the cause will be of its own seeking, and why? For the simple reason that the Asiatic Law Amendment Act is considered by every Indian who has understood it as a mark of slavery pure and simple. It makes of the Transvaal a prison-house for every Indian, so far as I know my countrymen's mind. They have, therefore, decided not to submit to such an Act, but to suffer the consequence of such disobedience. It goes against the grain for an Indian to disobey any law, and yet the feeling aroused by this Act is so strong that disobedience is deemed a virtue and obedience a cowardly vice. The position that I, as an In-

dian merchant, am placed in is the position occupied by many like myself. Do you suppose that all such Indians do not realise the full force and effect of what they stand to lose from a worldly standpoint by disobeying the law? But we have learned at the feet of your countrymen that it is better to suffer such loss than to surrender personal freedom and accept humiliation. Why should I accept cancellation of my title-deeds, and have to go to the permit office, but in hand, and beg for a new title deed with many restrictions? Moreover, as a Mahomedan, I resent most bitterly that, whereas non-Mahomedan subjects of the Turkish Empire are free from the galling yoke of the Act, Mahomedan subjects of that Empire are not. These are facts which I venture to ask you and the public to weigh well.

I should not have troubled you, were it not for the fact that the Government have reserved to themselves yet the right to retire from what is, from the Indian standpoint, a false position. Let the offer of voluntary re-registration be accepted, and, if it fails, a day may be fixed for the compulsory registration of those who have not abided by the voluntary offer. It is true that, under the voluntary offer, there will be no ear-marking of Indian babes, but I must frankly confess that no loss of the good things of this world will deter me from disobeying an Act which means that I should have to supply identification particulars of a day-old son of mine, and be subject to the tacit assumption that the infant is a future criminal of the first type. I have spoken to many European friends of mine. They all consider that our offer is very reasonable. I ask you, and them, to support us in our struggle for a respectable existence in the Transvaal. Jesus is as much a prophet of the Mahomedans as he is of the Christians. He has somewhere said: "Do unto others as you would that they should do unto you." May I ask the Christian Government to follow this wise saying?

More European Sympathy

[The following letters, showing sympathy with Indians, also appear in the *Star*—

As one who is not altogether unfamiliar with both sides of the Asiatic question, I read with great pleasure the two letters that appeared in your issue of the 21st ultimo, and would beg space to pass a few comments thereon.

To begin with, I should like to endorse the views expressed by Mr. H. Kallenbach as being well worth the consideration and, perhaps, adoption of that section of the community who are anxious that justice should be done to all classes, irrespective of colour, creed, or race, and that our administration should be so conducted as not to unnecessarily and harshly

wound the susceptibilities of any alien, much less of those who may form part and parcel of the Empire, and who are, therefore, entitled by right to the privileges which are accorded to others by grace.

I see, too, that Mr. M. K. Gandhi has suggested a practical solution of the difficulty of registration, which, if adopted, would, to my mind, have the same effect as the Asiatic Act and yet dispense with the humiliating conditions entailed in the enforcement of that Act. Surely, it is but just and reasonable to ask that Asiatics may first have the opportunity of voluntarily presenting their credentials to be exchanged, if bona fide, for new registration certificates, before compulsion, with all the humiliation it involves, is applied to all Asiatics indiscriminately. Those who did not present themselves for registration could, of course, be dealt with by the Act, which should apply to such persons only, and I venture to think that if in the face of this proposal, the Asiatic Act is enforced, those affected by it are entitled to the sympathy of every right-minded colonist.

I would remind those too who take any sort of interest in the Asiatic problem, that India is a dependency of our Empire, and that the susceptibilities of her people must be as jealously cared for, as tenderly considered, as carefully taken into account as the feelings of any others, if we would cherish a practical Imperial unity of aspiration and not a mere phantom of appearances and euphonious sentiment which must be the case if our pledges are forgotten, neglected or ignored when the weight of colour prejudice or trade jealousy is felt.

I am, etc.,

GABRIEL ISAAC.

P.O. Box 1360,

Johannesburg, June 3.

Having followed with great interest the various phases through which the Asiatic legislation has passed, I consider the several letters and articles that have appeared in *The Star* have been most encouraging reading, especially as many of them give some hope that we are not all in the Transvaal irretrievably blinded by colour prejudice, and it does not take a long-headed statesman to see that two of the greatest nations of to-day stand doomed to a "break-up" on the colour question. Surely it is not too much to hope that there may be men amongst us who will use their influence while there is time to save us the unenviable distinction of being the British Colony that has gone out of its way to degrade and insult its British Indian community, the results of which threaten to bring down upon us the tide of not the curse, of the whole British Empire; for, presuming the community are solid and determined enough to rise to the occasion and having gone for the purpose of

views on the subject I am personally convinced that they are), what a sorry spectacle in the eyes of the world they will make of us! Here I can only ask you to consider for a moment on whose side the universal sympathy will be. Of course, it is very nice for us to dismiss the subject with reference to "agitators," but when one remembers that some of the most respected men of to-day both in the Transvaal and Cape Colony were the hated agitators of ten years ago, one feels content to agree with the old saying that "Agitators are those who teach, and are prepared to suffer for, views that we personally are opposed to."

Let none misunderstand me. I do not wish to embrace every Indian in the Colony, nor do I expect any one else to do so either. I merely wish (as we admit their right to be here) to see them ruled by justice instead of a prejudice which singles them out for special class legislation, which is unfairly, unfairly and degrading to any self-respecting people, and of which I can only think that they are content with it, knowing as they should do the further legislation that will follow in its wake, then it is all the consideration they are fit for or deserve. Further, I think that we of the Transvaal will be the poorer if our Indian community are such that they should prove themselves satisfied with the status that this legislation is intended to give them.—I am, etc.,

W. M. VOGL.

Johannesburg, June 8.

Asiatic Labour in British Possessions

Colonists themselves are, as a rule, quite as ignorant of the state of affairs in India as the home living Englishmen themselves, and are far less sympathetic. South Africa is, however, the one group of Colonies which can make a thoughtful man ponder on India's place in the Empire. In Africa there is a colour problem to be solved between blacks and whites, and in Natal and the Transvaal it is possible to study Indians themselves. Their superiority in every way to the African must impress a non-prejudiced observer with the fallacy of the doctrine that there are merely two classes of British subjects, white and coloured, and that the white is infinitely superior to the coloured. The Colonists are recognising, with some dismay, that there is more than one gradation, and that the brown British subjects have a civilisation of their own and can rise and even enter into competition with the whites. Their dismay, not to say panic, has led them to protect themselves by the artificial method of class legislation. It is an un-English policy, for Englishmen usually welcome open competition and endeavour to show themselves the better men in a fair and square contest. For Village, however,

has too large a mind to be bound by the petty prejudices of the South Africans, and looks ahead into the future and sees a day when India will be the chief bond between England and the Colonies.

Lord Milner is doubtless thinking of the enormous development of the trade of India and of its potentiality of wealth in the future, which will make it the most important customer of the Colonies. In addition to this, its surplus population, which already cultivates Ceylon, the Straits Settlements, Natal and the West Indies with much profit both to India and to the Colonies, will soon be required to develop the tropical zone of Australia. Australasia's geographical and climatic conditions are unfortunate. She is at one end of a trade route, and her geographical connections are all with Asia. Her nearest great neighbours are Japan, China, and India, all of them Empires of great importance at present and likely to be of still greater before long. The climate of enormous tracts of Australia is such that it seems hopeless to develop them by white labour. It may, however, be done by Asiatics. When climate and geography point so strongly in the same direction the fight of the Australian labourer for artificial protection and isolation is on the face of it doomed to utter failure. Those tracts must be developed to give support to the increased immigration, and they can only be developed by Asiatic labour. Canada, which is a cold country, is a true white man's land, and has no need of coloured labour, but with a large population and increased wealth her trade with India must develop enormously. Like the United States she has a grand coastal position on the trade routes. But India in a very large degree may become of importance to South Africa. White, brown, and black men can all live and thrive in the African climate, and she alone of the Colonies (we presume a South African federation to have taken place) has the possibility of territorial expansion. We cannot help believing that in such a climate manual labour will come by degrees to be done more and more by men of tropical extraction, brown and black, under white supervision. With British rulers, Asiatic labourers and small men-hands, and a Bantu army, the future of South Africa may be great indeed. We must consider India and Japan as the two great civilised Empires of Asia, a position which they actually hold at present, but which will be far more accentuated in time to come. China also is rapidly becoming civilised and will develop in wealth. At any rate the export of coal from Siberia will enormously increase the importance of Asia, and we cannot imagine Australia standing aloof and not taking part in this forward movement from the delusion that she is a white man's country. Such want of enterprise would be for a man so the Anglo-Saxon character.

New Zealand may retain white labour possibly, but Australia cannot. The Eastern world may possibly once again be the most important part of the earth, and England's Eastern Empire—consisting of India and Australia—be the largest sphere of British enterprise. The part which India can play in such a transformation is great indeed. As she advances in her Western education it will be hers to act as intermediary between Eastern and Western. Her position in the history of the world is at present almost unique, and when the present transition stage is past and the way has been discovered whereby the institutions of the West can best be assimilated by the Eastern mind her position in the microcosm of Asia, and her share in the work of the British Empire will be one of such dignity and importance as could never have been achieved had she attempted to work out her own destiny as a mere independent Oriental Empire in peninsular isolation.—*Mudras Times*.

Facts and Comments

BRITISH INDIAN PRISONERS. In the House of Commons, Mr. Churchill promised Mr. Cox to inquire into the number of British Indians imprisoned in the Transvaal for contravention of the Peace Preservation Ordinance.—*Natal Mercury*.

CYCLONE AT KARACHI. Reuter cables from London that the damage done to Karachi, on the west coast of India, which has been devastated by a cyclone, is estimated at a million sterling. Half the craft in the harbour were sunk and the greater part of the remainder were badly damaged.

THE POPE BECOMES A VEGETARIAN. His Holiness the Pope has, states a special cable, become a vegetarian. It is believed that the decision of his Holiness to henceforth abstain from all animal foods will result in a large increase in the ranks of vegetarians, particularly among the ranks of the Roman Catholic order throughout the world.

ANTI-JAPANESE ACITATION. A Washington telegram states that there is no cessation in the determination to exclude Japanese from California, and the Anti-Japanese Immigration Law is being most vigorously enforced. The people are ignoring the reports of the uneasiness in Japan, and the State Government appears to be powerless to moderate the passions of the people. The Commissioner of Immigration states that he has ample forces to guard every river, railway, and road into the State, and that not a single Jap will be allowed to enter. This attitude is causing a good deal of apprehension in New York.—*Natal Mercury*.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૧૫ મી જુન, ૧૯૦૭.

અંક ૨૪.

અઠવાહીક પંચાંગ.

પ્રોસ્તી-તા. ૧૫ મી જુનથી તા. ૨૧

જુન સુધી, ૪૦ સ. ૧૯૦૭.

હિંદુ-જેઠ સુદ ૪ થી, જેઠ સુદ ૧૦

સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા. ૩ જુનમાહીસ-ખાલસી

૯ જમાહીસ અપલ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી

વાર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.
ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.	ક્ર. ક્ર.

અનુક્રમણિકા.

કાયદાનો કેર.
રોડેશીઆ અને ટરાન્સવાલ
ગીરમોટીયા હીંદો
ભણવા ભેગ.
'ફુલ્લા મીત'
સાચા આકૃષ્ટિ પ્રીતીશ ઈડિઅન
કમીટી
નનરવ બોધાને ડેપુટેશન
નાતાલ લેખરપાટી અને એશિયાદીક
ધર્મીયેશન.
લાલા લખપતરાયનું કુલ જીવન વર્તણૂક.
હિંદુસ્તાનમાં અસાંતિ.
એક ગીરમોટીયાપર કાયદો કેર.
ફરજનું કરન.
પુર્વનું જ્ઞાન
માડાબારકરમાં હીંદો.
111 રમુજ રમ 111
હીંદી સવાલપર દરબન કાઢી મેંબરો
નાં સાપણ.
ટરાન્સવાલના હીંદીબાઈઓ પ્રત્યે.
અખરપત નેહાન્દરખરમ વગેરે.
સનાતન ધર્મસભા.
ચક્રાપત્રો.
હિંદુસ્તાનના અખરો.
ફરજના તાર કમાચાર
અખર સાવ.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૧૫ મી જુન, ૧૯૦૭.

કાયદાનો કેર.

જો પત્ર ઉતારે યોરોડે,
ઉસદી બી નાવ ઉતરની હશે;
જો ગઈ કરે ફેર ઉસદોબી,
પ ડબ્બુ ડબ્બુ કરની હશે.
શમશીર તખ્તર બંધુક સનાં,
ઝોર નસ્તર તીર નહેરની હશે;
યાં જએસી જએસી કરની હશે,
ફેર વએસી વએસી કરની હશે.

આમ કવીએ ગાયું છે. કરણી તેવી
કરણી એમ જગત વિખ્યાત કહેવત છે.
આવો જ કાયદો છે તે કંઈ હીંદી કામને
સારું બદલાવાને નથી. કડવીના વેલામાં
મોગરો થનારો નથી. આખરામાં આખો
નહિ ચાપ. તેમ ટરાન્સવાલની હીંદી કામ
કરશે કંઈ ને જરૂરો બીજી એમ થનાર
નથી. મરદાદ બતાવશે તો મરદોની માફક
રહી રાકશે. માનને લાયક કહેશે તો માન
ભોગવશે. બોલેલું પાળશે. કહેલું કરી
દેખાડશે તો તેની શોભા વધશે. પણ જો
સ્વાયંથી કે બીકથી કે બીજાં કારણથી
પોતાનું પણ મેલશે તો હીંદી કામના હક
ટરાન્સવાલમાંથી ગયા સમજવાના છે. અને
ટરાન્સવાલની સાથે બીજા પણ રગદોળાઈ
જશે. એવું મદદાત કાર્ય હીંદી કામે ટરાં
સવાલમાં માથે લીધું છે.

વળી કવિ કહે છે કે જએસી બીજને
પાર ઉતારશે તે પોતે પણ તરશે એ પણ
કુનીઆનો-કુદરતનો-કે જુદાનો કાયદો છે.
આ પ્રમાણે બીજનું કરશું તો આપણું
ચઈ રહેશે. બાકી તો પક્ષી અને જાન
પરો પણ કરે છે. માણસમાં અને હેવાન
માં મુખ્ય તફાવત એ છે કે માણસ પરોપ
કારી પ્રાણી છે. જ્યાં કોઈક પ્રજા સુખે
પોતે સુખી માને છે ત્યાં બધા સુખી રહે
છે. જ્યાં કો સાંનું ફોડી મે છે ત્યાં સાંનું
પુડી જાય છે. કેમકે જો ગઈ કરે ફેર
ઉસદોબી યાં ડબ્બુ ડબ્બુ કરની હશે, આ
વિચાર મંબીર છે. અને જો વિચારીને
બેધું તો તે ખરો છે. આ કામ વેદીકાક

રાને ઉછેર છે. તે મા સરવાળે સુખી
ચાપ છે. કુદરતના એક બીજા એક બીજા
નો બોલો ઉઠાવે છે ને પોતાનું જવું કરે
છે ત્યાં આખું કુદરત નથી રહે છે. જમા
તના માણસો પોતે દુઃખ વેડી જમાતને
ઉમારે છે ને પોતે ઉમારે છે. તેમ દેશને
સારું જ્યાં માણસો પીડા ભોગવે છે, મરે
છે, ત્યાં તેઓ જીવે છે ને દેશને દીપાવે
છે. આવો જ યુદ્ધ નિયમ છે તેને તોડી
ને કયો હીંદી સુખ ભોગવવા માગે છે?
આ દાખલાઓ મોખી રીતે સાબેત કરી
આપે છે કે જો ટરાન્સવાલના હીંદી કામને
ખાતર-પોતાના માનને ખાતર-બધાં દુઃખો
સહન કરી, આપણા ઉપાડી, આદરેલું
કામ પુરું કરશે તો જય પામશે. પોતાનાં
બંધન છોડાવશે અને ઇતિહાસમાં પોતાનું
નામ અમર કરશે.

રોડેશીઆ અને ટરાન્સવાલ.

રોડેશીઆની ધારા સભામાં ચર્ચા ચાલી
છે કે ટરાન્સવાલમાં એશિયાદીકને સાફ
કાયદો થયો તો હવે ત્યાં પણ થયો જોઈએ
ને હીંદીને આવતા અટકાવવા તથા રજી
સ્ટર કરવા જોઈએ. બધા મેંબરો જો
બાબત પુર જોરથી બોલેલા. આ બધું
વિગતવાર ઇમેજી વિભાગમાં અમે આપ્યું
છે. આ વાત ઉપરથી જોવાનું છે કે ટરા
સવાલનો કાયદો જો કાયમ રહ્યો ને તેને
વશ હીંદી કામ થઈ તો તેની નકલ દરેક
જગ્યાએ થશે. રોડેશીઆના હીંદીને મફત
હાલ એકજ રીતે ચઈ થઈ છે અને તેએ
કે ટરાન્સવાલના હીંદીનું પાણી રહે.

ગીરમોટીઆ હીંદો.

ચોરનવીલ જંગલનમાં એક ગોરાએ
ગીરમોટીઆ હીંદીને સખત માર માર્યો ને
તે હીંદી મરણ પામ્યો. તેની ઉપર કામ
ચાલ્યું તથા તેનો પા. ૧૦ દંડ થયો. આ
હેવાલ અમે બીજી જગ્યાએ પુરતો આપી
એ છીએ. આ કેસ કમકમાડી ઉપજાવ
નારો છે. હીંદી મુજબ ને ગોરા દશ પાઈ
૩ આપી છુટી ગયો. આમાં કંઈ સતોષ
જો તેવું ગણાય નહિ. જતાં આપણે
કંઈ મેંસ સેવાનો િચાર કરવાનો નથી,

ગોરાને જંગલ કરતાની પાસે ઉજું રહેવું પડશે. તેને સખત સગ થઈ હત તેથી હાંદીનો જન મરો તે ખાહો નહિ આવે. અને એવા હાલ બીજા ગીરમીટીયાના ઘરો તે બચશે નહિ.

દરદ મહાડવાને સારું હમેશાં તેવું કારણ શોધવું જોઈએ. તે પ્રમાણે આ રિવાજનું કારણ જોઈએ તો માલમ પડશે કે ગીર મીટની હાલત એજ ઘુરી છે. જે ગીરમીટની હાલત બંધ થાય તો ઉપર પ્રમાણે થતો જીવન પણ બંધ થાય. કેમકે સ્વતંત્ર નોકરીમાં માણસ ગીરમીટીયાની જેમ બંધાતો નથી. તેને ન પરવડે તો તે નીકળી જઈ શકે છે.

મી. રોબીનસનના લાપણમાં તેણે કહ્યું છે કે ગીરમીટથી હાંદી આવે તે બંધ થવું જોઈએ. અમે પણ તેમજ માનીએ છીએ. અને તે રસ્તો લેવા તરફ કંઈએ ચાંપતા હજાને લેવાની જરૂર છે. ગીરમીટ બંધ કરવાનાં મી. રોબીનસનનાં કારણ અને આપણાં કારણો જુદાં છે તેની હરકત નથી.

જાણવા જોગ.

રાંડેલી મેઝના મી. નીમેહિદી વિરધ જે પુસ્તક વિલાપતમાં લખ્યું છે તે બહુ વંચાયું છે. તે ઉપર ટાઇપ્સ પત્રે દીકા કરી છે. આ બાબત આ બાબત અધિપતિ મી. પોલાકે ઈંગ્લેન્ડમાં સારું લખાણ કર્યું છે. તે અમે ચોપડીના રૂપમાં બાંધીએ છીએ. દરેક હિંદીને તે લેવાની બલામણુ કરીએ છીએ. તેણે વાંચવું અથવા વંચાવી લેવું. અને તો તેનો પ્રચાર ગોરાઓમાં કરવો. તેની ઈંગ્લેન્ડ માત્ર જ પેની રાખી છે. તે જે ટપાલ મારફતે મોકલવું પડે તો સાત પેની છે. જેઓને જોઈએ તેઓએ અમને તાકાદે લખી જણાવવું.

‘હુલાયા મિત્ર.’

આ નામનું માસીક ચોપડીનું અમને દીકા કરવા સારું મળ્યું છે. અમારા હાથ માં આવેલ પુસ્તક તે પાંચમો અંક છે. તેમાં અથ અને પદ બંનેમાં લખાણો છે. હુલાયા સિવાયના બીજા વરો પાંચી શકે એવાં લખાણ તેમાં જોવામાં આવે છે. આ ચોપડીનું માંડવીમાં પ્રગટ થાય છે તેવું સવાળમ રૂ. ૧૧ છે. તંત્રી મી. આનંદજી સુલજી નયુ પાંદી છે; અને ઉપતંત્રી મી. નારાયણજી ઉમરસિંહ માયાજી છે. આ પુસ્તકને જાહેરમાં જોઈએ છીએ.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટશ ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચના સ્પષ્ટાહિક કાગળ.

તા. ૧૬મી મેના - કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

તમારો કાગળ મળ્યો. પણ ત્યાં તેમજ હાંદુસ્તાનમાં હાલ બીજાઓ એવા અપાટ થી બચા કરે છે કે કાગળોમાંનો હેવાલ જુનો ગણાઈ જાય છે. મેં સર નીલીધમ વેડરબરનને લખ્યું છે કે હાંદુસ્તાનમાં આપણને પુગતું જોર મળવું જોઈએ.

૩૩૨૨ રથરફરડે તાતાલની લાઇસેન્સ બાબત સવાલ મુજબો તેનો જવાબ મળ્યો છે કે તપાસ ચાલે છે.

જનરલ બોથને અરજી કરવાનો મુસદ્દો હવે મેમ્બરો તરફથી પાછો ફર્યો છે. બધા તે પસંદ આવ્યો છે. તેમાં કંઈક ફેરફાર કર્યો છે તે ઉમેરો કરેલી નકલ આ સાથે મોકલું છું. એ અરજીમાં મારે જેટલું લખ વું હતું એ હું નથી લખી શક્યો. કેમકે મારે કમીટીનીવતી લખવાનું હતું એ પાદ રાખવું જોઈએ.

તમારો જેલ બાબતનો તાર મળ્યો. તેની નકલ સર મેચરજને મોકલી છે. તે બાબત તેઓ સાહેબ તથા બીજા મેમ્બરો શુ કહેશે તે હું કદી નથી શકતો. પણ એટલું તો કહું છું કે તમારી જગ્યાએ હું હોઉં તોપણ તેજ પુગતું હાથ. જે આ બાબત કંઈ ચરચા ધરે તો હું તમે જે મગતું ભરવું છે તેનો ખચાવ પુરતો કરવા તૈયાર છું.

તા. ૧૩ મી ના ટ્રાંસના તારપરથી દુઃખ દાયક સમાચાર મળે છે કે:—

ગોલ્ડફાઇટર લાપણ કરનારા કલકત્તાના એ પ્રસિદ્ધ લાપણ કર્તાઓને હિંદ સરકારે કેદ કર્યા છે; તે સાથે તેમનાં રાજદારી બાબતોને લગતાં ખાનગી લખાણો પણ કબજે કર્યા છે.

ગોડા દિવસપર મેં કમીટમાં એસ. એસ. રજુબીને કસાઇખાનાનો લાઇસેન્સ આપવાની અરજી કાઉન્સિલે સાંભળી હતી. લાઇસેન્સ અમલદારે ના પાડવાના કારણમાં જણાવ્યું કે હાંદી મારફત આપણ કેટલીક હાંદી કસાઇની દુકાનો હાલ છે. તેમણે નવો લાઇસેન્સ ન આપવા અરજી કરી હતી. મારફે વિચાર કરીને લાઇસેન્સ આપવાનો પુકારો આવ્યો.

જનરલ બોથને ડેપ્યુટેશન

(મી. રીચે મોકલેલો રીપોર્ટ)

વિલાપતમાં જનરલ બોથને મળતાં ડેપ્યુટેશનમાં થએલાં લાપણોની નકલ મી. રીચે મોકલી છે તેમાંથી આવેલાં લાપણો નો સાર નીચે આપી એ હેવાલ પુરો આ અંકમાં કરીએ છીએ.

સર મેચરજનું જુરસાદાર લાપણ.

“લોર્ડ એમ્પટલીને આપને બતાવી આપું છે કે આ સવાલ બહુ ગંભીર છે. આ ડેપ્યુટેશનમાં એવા માત્રપર માણસો હાજર થયા છે કે તે ઉપરથી આપની ખાતરી થવી જોઈએ કે બ્રીટીશ રાજ્યના નવા કામેનીમાં હાંદી રહ્યતને ઇનસાફ મળવો જોઈએ. હાંદી રહ્યત એ નહીં નથી પણ બ્રીટીશ રાજ્યનો અમ તપનો ભાગ છે. તેઓની વતી હું આજે આપને અરજી કરું છું. દરસિવાસના હાંદીએ શું શું દુખો વેદ્યાં છે એ આપને બરોબર માલમ છે. તેઓનાં દુઃખનું, કે તે દુઃખ દેવાને સારું જે બહાનાં કહાડવામાં આવ્યાં તેવું બ્યાન આ વખતે કરવું તે જરૂરનું નથી. મારે મુખ્ય અરજી તો એ કરવાની છે કે આપ અને હાંદી બન્ને હવે એકજ વારતા તળે હો. તેથી હાંદી કામને સહેરી તરીકેના મુળ હકો મળવા જોઈએ. બ્રીટીશ હાંદીએ દરસિવાસમાં ઘણું જવું કર્યું છે. એ ઉપરથી આપે જાણવું જોઈએ કે તેઓ કેટલા તરમ માણસ છે. બ્રીટીશ રાજ્યના દરેક ભાગને એક બીજાએ જોર આપવું જોઈએ વિગેરે અર ચનાં લાપણો આપે કર્યા છે તે આપણું હકાપણ બતાવે છે. તેજ હકાપણને લીધે આપની પાસેથી હાંદીના હકને વિશે આજા રાખી શકાય છે. દરસિવાસને રવ રાજ્ય મળ્યું તેથી હાંદુસ્તાનમાં અને અહિં લોકો ઉમેદ રાખતા હતા કે એ સ્વરાજ્યને પરીણામે હાંદીની હાલત સુધ રશે. પણ ત્યાંની પાગલામેન્ટનું પહેલું જ કામ એવું નીવડ્યું કે હાંદુસ્તાન નીરાશ થઈ ગયું છે. જે કાયદો લોર્ડ એલગીને નામજુર કર્યો તેજ કાયદો દરસિવાસમાં ફરી પસાર કરવામાં આવ્યો તે બતાવે છે કે દરસિવાસના લોકોને આખા રાજ્ય ના લાલની દરકાર નથી. આપ ગોતે આપણું રાજ્ય કુશળ રહે તેવાં લાપણ અહીં કરી રહ્યા છો. હું આપને વિનંતી કરું છું કે આપે દરસિવાસ જઈ આપના બીજા કારભારીઓને બતાવવું કે હાંદી

તરફ અન્યાયી કાયદાઓ લગાવી દીધું. રાજાની ત્રીસ કરોડની વસ્તીનું મન કુખવાનો, ને તે વસ્તીએ બરીડીશ રાજ્ય તરફ પોતાનું મન ખાડું કરવાનો સંભવ છે."

લોર્ડ એમ્પટ્લીસનું ભાષણ

આ ભાષણનો પહેલો ભાગ મી. ગાંધી ના રજા ઉપરના કાગળમાં આવી ગયો છે તે ૧ જુનના અંકમાં જોઈ લેવું. ત્યારપછી લોર્ડ એમ્પટ્લીસ બોલ્યા:—

ત્યારે આ અમારા હિંદી રાજેરી આઈ ઓ હિંદુસ્તાનની બહાર જાય અને કોડો નીમાં તેઓની સામે કાયદા થાય તેઓનું અપમાન થાય ત્યારે તેઓને એમજ લાગે કે અમે વિશ્વાસઘાતી છીએ. અને આ પ્રમાણે હિંદુસ્તાનના કરોડો માણસો અમારી ઉપર બાજબી આરોપ મુકી શકે એ જેથી તેવી વાત ગણાય નહીં. એટલે આપ જોઈ શકશો કે આપના કાયદાથી દરોસવાલને અમે તેવો કાયદો થતો હોય છતાં તેથી અમને તુકસાન છે ને અમારી આખરે કંઈક લાગે છે. અમને અમારી આખરે બાબત ઘણી ચિંતા રહે છે. પણ હું આગળ વધીને એમ પણ કહું છું કે જો આ પ્રમાણે હિંદી કોમ ઉપર જુલમ થયા કરે તો ઉપરે આપ બરીડીશ રાજ્યને ધડકો પહોંચશે અને તે તુડી પડશે. આવાં દારણીયો અમે આપની પાસે આજે આવ્યા છીએ. કાળી મામડી સામે આપને પોતાને કંઈ નિરસ્કાર નથી એમ હું માનું છું. આપ ત્યારે અમરી દુશ્મનાવટ રાખતા હતા ત્યારે અને હાલ ત્યારે બરીડીશ રાજ્ય સારા પાયા ઉપર આવે એમ ઇચ્છો છો ત્યારે આપે ઉદાર દીવ અને હદાયણ બતાવ્યાં છે. તેથી હું ઉમેદ રાખું છું કે આપ દરોસવાલ જઈને આપના લોકોને સમજવશે ને જણાવશે કે તેઓને કંઈ લાલ થતો હોય તોપણ આપના કાયદાથી અમારી આખરે હાની પહોંચે છે અને બરીડીશ રાજ્ય જેખમમાં આવી પડે એમ છે તેથી એ લાલ જતો કરી હિંદી કોમને ઇનસાફ આપશો."

સર હેનરી કોટન બોલ્યા કે દર આંગળાં પડવાનાં ને સોકોને પોતાના મન વામાં પાસ રાખવાની ફરજ પાડવી એ તો હલકાઈ છે. હિંદુસ્તાનમાં દર આંગળાં તો માત્ર હલકામાં હલકા યુનેઈ મારની પાસે પડવાવામાં આવે છે.

સર આરલસ મુકાન બોલ્યા કે હલકા માં હલકા મરદશીને હલકાવામાં જવામાં

દેવામાં આવે છે ત્યારે હિંદીને મરવા દેવા માં અડચણ કરવી એ દેખાતો અન્યાય છે. હું મી. ડંકનને પ્રજા હું કે શું હિંદી વેપારી અને ફરીવાળા એ આખરે દાર ને ગણાય ?

મી. હેરલ્ડ કોક્સે જનરલ બોથાને ઉદાર દીવ રાખવા સુચવ્યું. જે રાજ્ય ના આપ હવે ચંલ થઈ પડ્યા છે એ રાજ્ય જે પાસીએ અડ્યું છે તે દત્તાણ થી નહીં, પણ બધા આખરેદાર માણસો ને છુટ આપવાથી અડ્યું છે.

જનરલ બોથાનું ભાષણ.

હું આ રેપુટેશનના મેમ્બરોને મળીને અને હિંદી કોમ બાબત તેઓના વિચાર જાણીને રાજ થયો છું. હિંદી કોમની ઉપર અન્યાય થાય છે એમ તમે બધા માનો છો એ જાણી હું દિલગીર થાઉં છું. કઈ રીતે હિંદી કોમની ઉપર અન્યાય થાય છે એમ તમે માનો છો એ હું નથી જાણતો. તમે એવા દાખલા આપ્યા નથી. તેઓની ઉપર અન્યાય કરવાનો મારો જરાએ વિચાર નથી. નવા કાયદાની સામે તમે વાંધો ઉઠાવો છો. આ કાયદો આખી સફેદ કોમના બચાવને સારું પસાર કરવામાં આવ્યો છે. અગર દરોસવાલમાં બચાવના કાયદા ન કરવામાં આવે તો જે રિથિત નાતાલ ની થઈ છે તેજ દરોસવાલની થાય. નાતાલમાં હાલ ગોરા કરતાં હિંદી વધારે છે. સવાલ એ છે કે દક્ષિણ આફ્રીકા તે ગોરાનો કે કાળા માણસનો મુલક થવો જોઈએ ? ત્યાં કાફરાઓની હદાડે હદાડે વધતી જતી વરિત છે. ગોરાઓ ની વરિત ઓછી છે. કાફરાની ઉપર લગભગ પકડી રાખવાને ખાતર ગોરાઓની વરિત વધારવી એવો અમારો હેતુ છે. મારા (મિત્ર મી. ડંકને તે કાયદો પડ્યો છે. જો તમારે સમજવો હોય તો મી. ડંકને તમને સમજાવશે. એ કાયદો નર માસથી અમલમાં લાવવાનો મારો ઇરાદો છે.

મી. ડંકનનું ભાષણ.

હાલનો કાયદો બરોબર નથી તેથી આ કાયદો દાખલ થયો છે. ઘણા હિંદી ખેડી રિતે દાખલ થયા છે. દરોસવાલ ના ઘણાખરા હિંદી હલકા ને અમલ છે. કાયદામાં તો દર આંગળાંની વાત નથી. હું કહુલ કરું છું કે દર આંગળાં લેવા બાબત ધારા ઘડવા છે. પણ આવા દસમાં માણસને ખીણ કંઈ રિતે ઓળખી શકાય ? હિંદુસ્તાનમાં દર આંગળાં લેવાનો તો ખાલી માથ એ હું જાણતો

નથી. એશીયાટીકને બહાર રાખવાને સારું આ કાયદાની જરૂર છે. હિંદી કોમ નો વાંધો માત્ર લાગણી કુખવાનો છે. તે વાંધો રદ કરવાની જરૂર છે. સોળ વરસની અંદરના છોકરાને કે બધરીઓને કાયદો લાગુ નથી. સર લેપલ ગ્રીસીન જેવા મુદ્દરથ કહે કે કાયદો બોરતોને પણ લાગુ પડે છે એ કીક નહીં કહેવાય. (આ વેળા મી. રીમે મી. ડંકનને જણાવ્યું કે સર લેપલની બધરાં વિષેની બુલ મી. ગાંધીએ તુરત મુધારી હતી અને છોકરાઓને રજીસ્ટર કરવાનો કાયદો તો છેજ) હિંદી કોમ ગોરાનો વેપાર જુદી વેલ છે ને દરોસવાલ નાતાલ કે મોરી થવ જેવું થાય એવી ધારિત મને પણ લાગે છે.

નાતાલ લેખરપાર્ટી ને એશીઆ ટીક ઇમીગ્રેશન.

ગવર્નમેંટ એજેન્ટની નોટીસમાં જણાવવા પ્રમાણે નાતાલ લેજરરેટીવ એસેમ્બલીની આવતી મેટકમાં લેખર પાર્ટીના મેંબર મી. સી. એમ. હેગર તરફથી એશીઆટીક ઇમીગ્રેશન સંબંધમાં નીચેનું ખીલ દાખલ કરવામાં આવતાર છે: (૧) ૧૯૦૮ ના ડીસેમ્બર પછી ગીરમીટીઆ માનુરોને ખીલકલ દાખલ ન કરવા. (૨) હાલ ગીરમીટમાં હોય તેવા, ને હવે પછી ગીરમીટમાં આવે તે બધા હિંદી મલુરોને મુદત પુરી થએ પાછા કાટવા. (૩) ૧૯૦૮ ના ડીસેમ્બરની ૩૧ તારીખ પછી આ કાયદા વિરુધ્ધ જઈ ડેખીસાઇલ સરટીરીકેટ (પાસ) વિનાના કોઈ હિંદીને કોઈ નાતાલમાં દાખલ કરશે તેને પા. ૨૦૦ ના દંડની અથવા એક વરસની જેલની સજા થશે; નથા ડેખીસાઇલ સરટીરીકેટ વગરનો જે એશીયાટીક નાતાલમાં દાખલ થાય તેને પણ તેવીજ સજા થશે; ને સજાની મુદત પુરી થએ પાછા કાટવામાં આવશે. (૪) આ કાયદો ૧૯૦૮ ના ડીસેમ્બરની ૩૧ મી પછી અમલમાં આવશે અને તેને '૧૯૦૭ નો એશીઆ ટીક ઇમીગ્રેશન એક્ટ' કહી શકશે.

નાતાલના પ્રધાન મી. મુર વિલાયતથી પાછા ફર્યા છે તેમને ડરબન તરફ મારી દરબનમાં મોકલું માન આપવામાં આવ્યું છે.

લાલા લજપતરાયનું દુક શવન વર્તાવ.

દેશીય માટે દેશ નીકાલની સગનાં દુઃખો બોગવનાર કેટ યએલ સિંહ લાલા લજપતરાયનું દુક શવન - વર્તાવ તીએ મુજબ જણાયું છે.

તેમનો જન્મ જમરાં નામના શીખ ગામમાં આશરે ૪૦ વરસ ઉપર થયે હતો. એમના પિતા મુનશી રાધા કાશન એક સરકારી પેનશનર હતા એ દુક પંચમમાં જન્મ્યો છે. તેમના એક બાઈ લાલા રામપતરાય એક મોટા વેપારી છે. તેમના એક બાઈ કાશ્મીરના મહારાણાના ખાનગી સેક્રેટરી તથા પંચમની નેશનલ એકના મેનેજર હતા. લાલા લજપતરાય પોતે એક બાહોશ પ્લીડર છે. પંચમના દેશી વડાઓમાં તે પહેલા નંબરના ગણાય છે. ધણી દેસામાં તેમણે પોતાની અસાધારણ કુશળિ દેખાડી આપી હતી. લાહોર ના દયાનંદ પંડે કોલેજના તેઓ પિતા સમાન ગણાય છે. એ કોલેજની સ્થાપના માં તેમણે આગેવાની લીધી હતી અને પોતાની બહેણી કમળાબીમાંથી મોટા ભાગ એ કોલેજના નિભાવ અરથે આજ દિવસ સુધી આપતા. દોંગરેસના શરૂઆતથી લાલા લજપતરાય તેમાં ભાગ લેતા આવ્યા છે અને કાંઈ વિશેષ તીખાં ભાવણે માટે જાણીતા છે. તેમની વક્તા બાજુ બંગાળી વક્તા બાજુ સુરેન્દ્રનાથ તથા બાજુ વિપીન ચંદ્રપાળ કરતા બાગ્યેજ ઉતરે તેવી છે લાલાએ દરબીના દેશલકત વીર ગારી બાલડી તથા મેટસીનીની શંકનીના હેવાલો ઉરડમાં લખ્યા છે. પોતે બહુજ ખુશુ દિલ રાખનાર છે તે સરકાર તેમની ધરપકડ કાઢ લવસ કરશે એમ કહેતાં માનતા. તેમની ઉંમર આશરે ૪૦ વરસની છે. પંચમના પ્રમ્લ પક્ષની બધી આવીએ તેમના હાથમાં ગણાતી. અર્થ સમજના સ્થાવર હતા. 'હીંદના સેવક'ની એક સોસા યટી-પોતાના અર્થે કાલવાના હતા. તેમના એક પુત્ર પંચમની સ્વદેશી મીઠાના મેનેજર છે.

મી. આદમજી મીઆખાન અમદાવાદ થી લખી જણાવે છે કે હિંદિયન એપિનિ અનમાંથી અત્રે મુંબઈ તથા હિંદુસ્તાનના બીજા ભાગના આપાઓ મુખ્ય બાબતોનો ઉતારો લાંબા કરે છે અને દક્ષિણ આફ્રી કાના હિંદીની બાબતો ચરચાયા કરે છે. એપિનિયન જે ઘણું સારું કામ કરે છે તેથી તેની મહેનતની અસર આપરે સરસ અમેલી વેવામાં આવે છે

હિંદુસ્તાનમાં અશાંતિ

લાલા લજપતરાયને દેશવદા

હિંદુસ્તાનની છેલ્લી ટપાલમાં આરેલ અપરે ઉપરથી ત્યાંના મામલા સંબંધમાં દુક તારણ તીએ આપવામાં આવ્યું છે.

અંબાલામાં કોનકરન્સ ભરાયું હતું તે સંબંધમાં રાવલપીંડીના પ-૧ આગેવાનો ને સરકારે પકડ્યા. ને એ લાખની રકમ આપવા છતાં જામીન ઉપર છોડ્યા નહીં. ઉરકેરાયેલા લોકો એ બતાવથી વધુ ઉરકેરાયા. ને રાવલપીંડીમાં કેટલાંક તોફાનો થયાં જેમાં મોસાઓ ઉપર હુમલા કરવામાં આવ્યા. તેમનાં મકાનો કેટલેક ઠેકાણે બાળી નખાયાં ને તોપખાનું વગેરે આતાઓના દેશી નોકરોએ હડતાળ પાડેલી. રાવલપીંડી જેટલીજ અશાંતિ પંચમના બીજા ભાગમાં પણ ફેલાયેલી હતી. લેન્ડ એકવીઝીશન એક્ટથી એડમે હોલ જેવી પ્રમ્લકીય મીડકન સરકાર લઈ લેવાની હતી. બીજા એક કાયદાથી એકતો પણ બીજવાએલા હતા. અશાંતિમાં રાવલપીંડી વગેરે ઠેકાણાનાં તોફાનેથી ઉમેરો થઈ ઠેકાણે ઠેકાણે તેવાં તોફાન નાના મોટા પાયા ઉપર થયાં. રાવલપીંડીની પ્રમ્લ આગળ ખાસ લખણે આપવા લાલા લજપતરાય વગેરે પ્રસિધ્ધ પંચમી આગેવાનો ગયા હતા તે મીડીંગ સરકારે અંધ પકડી. આ બતાવથી પ્રમ્લો કૌશલ વિશેષ પ્રમ્લો અને વિશેષ તોફાનો થયાં. હરગેલે લોકો બળવાનો સંજવ માનતા. ને પહેલે ધાએ પ્રમ્લપક્ષ તરફથી લાહોરનો પ્રાસ્તો કમળે કરવામાં આવશે એવી અફસા એક રાતે ફેલાઈ હતી. તે અફસાને બીજે દિવસે લાલા લજપતરાય તેમને ત્યાં ચાંચતા બેઠા હતા તેવામાં એક હિંદી ઇનસ્પેક્ટર તથા બીજા માણસે તેમને ગોરા કમીઝન રમ યાજાપરે મોલાવયાડું કર્યું. લાલા લજપતરાય ત્યાં ગયા ત્યારે તેમના હાથમાં એક વારંટ મુકવામાં આવ્યું. તરતજ તેમને પરહેજ કરવામાં આવ્યા; ને એક મોટર ગાડીમાં બેસાડી, ગાડી પકડાથી બંધ કરી, કમીઝનર તેમને એકાંતની કમેરીમાં લઈ ગયા. જ્યાં બે કાગળો લખવાની તેમને છુટ આપવામાં આવી. એક કાગળ તેમણે તેમના બેટા ઉપર લખ્યો કે "મારે ત્રિંને ઇનેગર રહશે નહીં; ખુશ જે કરે છે તે સારાને સારું છે." બીજા તરતજ એક સ્પેશી અસ. ગાડીમાં બેસાડી તેમને લઈ

જવામાં આવ્યા. તેમને ક્યાં લઈ જવા ના હતા તે તેઓ કે લોકોને જણાવવામાં આવ્યું નહોતું. લાહોરમાં એ બગર પાછળથી વડયા ત્યારે કાકાકાર થઈ રહ્યો ને કામકામ એજ વાતો આવી. હુલસક અટકાવતા સારું આવ્યો. દિવસ બરકરો અને ઘેડસ્વારની પસંદગી આખા શહેર માં ફરતી રાખવામાં આવી.

બીજે વેરંટ સરદાર અજીતસિંહપર કાલવામાં આવ્યો હતો. (સરદાર અજીતસિંહ સરકારી નોકરીમાં લશ્કરી ટુકડી એપર હોદ્દા હોવાથી તેમનું નામ પ્રમ્લ કીય હીલચાલોમાં વિશેષ જલાર પડ્યું નથી.) તેમના ઉપર દેશી લશ્કરને સરકાર વિરુદ્ધ ઉરકેરાવો આરોપ હતો. પરંતુ ક્યાં અજીતસિંહનો પતો લાગ્યો નહીં. ને લોકોમાં એવી વાતો ચાલેલી કે સરદાર અજીતસિંહ સ્ત્રીના વેશમાં કાલુલ તરફ રવાના થઈ ગયેલ છે.

લાલા લજપતરાયના દેશનીકાલના અપર એક દિવસમાં બીજાનીના અંબકારા તીપેડ કામકામ પ્રસરી ગયા. કલકત્તામાં તે સમાચારથી મોટા કોળાહલ થઈ ગયો. કાલ અફવાને આધારે ટોળાખંધ લોકો સ્વેચ્છાપર લાલા લજપતરાયને બોવાને ગયા પરંતુ દરેક વખત નિરાશમાં તેમને પાછું આવવું પડ્યું. લાલા લજપતરાય ના આવવાની વાતથી લોકોને ક્યાંય વાકેફ થવા ન દેવા એથે સરકારે ખાસ યતન કર્યો હતો. તે દિવસ સતરે મુંબઈ માં અફવા ઉડેલી કે તે રાતરે લાલા લજપતરાયને મુંબઈના બારામાંથી છુપી રીતે સગ્કાર માંડવે તરફ જવા રડીમરમાં ચડાવી દેશે. અપરેપરથી એમ જણાય છે કે કલકત્તાની પાસેના બારામાંથી રપે શીખર રડીમરમાં લાલા લજપતરાયને રંચુન માટે અડકવામાં આવ્યા. રંચુન માં લોકોને બગર પડવાથી રડીમરપર સાંભાં ગયા. તો અફવા પોટી પડી ને લોકોને નિરાશ થઈ પાછા આવવું પડ્યું. બીજ રડીમર લોકોની જાણમાં આવ્યા વગર રંચુનમાં પહોંચી કે તુરતજ રપેડી અલં દ્રેનમાં બેસાડી લાલા લજપતરાય ને માંડવે લઈ જવામાં આવ્યા જ્યાં તેઓને બાદશાહી કેદી માફક દિલ્લા માં રાખવામાં આવ્યા.

લાલા લજપતરાયને દેશનીકાલના સમાચારથી લોકોમાં ત્રાસ વ્યાપી રહ્યો; ને શોકની લાગણી ફેલાઈ ગઈ. ખુનામાં લોકોએ હડતાળ પાડી શોકનાં કપડાં ધારણ કર્યાં. તથા એક મેનેજર મીડીંગ લાસક જેમાં સરકારના કામને અમેલી

કાદનારા, તથા મી. લજપતરાયના કુટુંબ પર દિલસાજી મોકલનારા કરાવે પસાર કરવામાં આવ્યા. કલકત્તામાં પણ અહીં ચક્રે ગલીએ ગલીએ ને ઘેર ઘેર એ આજ્ઞાનીજ વાતો થવા લાગી ને મીટીંગ ભરી શોક પ્રદર્શન કરવામાં આવ્યો. આવીજ મીટીંગ મદ્રાસમાં યજ. તથા તે ઉપરાંત હિંદુસ્તાન, ગાંધી, નાગપુર, રત્ના ગીરી, પ્રાચીન, નાગીયાદ વગેરે કોલેજો શોક નહેરુ કરવા મીટીંગો ભરાવાના સમાચાર છે. હિંદમાં અર્ધ જગ્યાએ શોક પાળવા ને દુકાનો બંધ કરા. એક દિવસ દસવકા કલકત્તાના મારવાડી પેશ્વારીઓએ વિચાર કર્યો હતો.

સીમલાથી સરકારે ખાસ ગેજેટ બહાર પાડી નહેરુ કર્યું કે પંજાબ ને પૂર્વ બંગાળમાં રાજદારી આજ્ઞાની નહેરુ મીટીંગ ભરી નહિ; તથા વિદ્યાર્થીઓએ રાજદારી હિંદુસ્તાનમાં ખીજકુલ લાગ લેવે નહીં.

પંજાબનું સીવાજ અને મીટીંગ ગેજેટ જણાવે છે કે પંજાબની અધી દેરી એ કાલા લજપતરાયના હાથમાં હતી. એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે 'સરકારે કાલા લજપતરાયની મીટીંગ જગતીમાં લઈ તેના ધરની ઝડતી લેવાનો હુકમ કર્યો હતો. હિંદુઆપનામાં સિધ્ધ થએલ અમરો ઉપરથી જણાય છે કે કાલા લજ પતરાયને આંદામાન દાપુમાં જોડે લોકો કાળા પાણીનો દાપુ કહે છે ત્યાં રાખવા માં આવશે. કાલા લજપતરાયના પડકારવાળી પ્રવર્તીય છાપાઓએ સરકારની રાજનિતિને પંખાડી કાદનારાં મેઢાં મેઢાં જખાણી કરી છે. નાગપુર ખાતેના એક અખરમાં જણાવવામાં આવે છે કે ત્યાંના એકશ્વીમીસ્ટ આગેવાનો કાલા લજપતરાય તથા ખીજ આગેવાનોની ધ.પદ્ધ સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા માટે આવતી કાંગરેસ જીલાઈ માસમાં ભરાવવા માટે લીજવાલ કરી રહ્યા છે.

એન્ટિકોર્પેથી એક અખરપત્રી જણાવે છે :- ફરિયાદકેસની અપીલ મારિતરવર્ગમાં કરેલ છે ને કેસમાં છત મળશે એવી અહીં ના હિંદીઓને ઉમેદ રહે છે. અહીં ઘણા હિંદીઓ હોવા છતાં બચ્ચાને કેળવણી આપવાની એકે રકુલ ન હોવાથી એક રકુલ સ્થાપવા માટે સરકારે અરજ કરી છતાં ખ્યાનમાં લીધું જણાયું નથી. આશા છે કે અહીંના હિંદીઓ આ કાગમાં ખતમો મથન કરશે.

એક ગીરમીટીઆપર કાળો કેર.

આસહાયક માર-અતે નીચળેકું
મરણ.

સુખમ નામના ગીરમીટીઆ હિંદીપર ગયા નવેંચર તથા રીસેંચરમાં એ વખત હુમલા કરી તેને માર મારવાના આરોપ થી ચોરતવીજ જાહેરનાના જોન લીસક નામના ગેરાપર અંગેની કારમાં કેસ ચાલ્યો હતો તે આજ્ઞાની હેવાલ નાતાલ દાખાએ પ્રસિધ્ધ કર્યો હતો તેના હુકમ સાથે નીચે જુલમ છે. રાજુ નામના સાક્ષીએ જણાવ્યું કે હું આરોપીના આપ તે ત્યાં ગીરમીટીમાં છું. સુખમ હાલ મરણ પામ્યો છે. તે મરણ પામ્યો તે પહેલાં એ અઠવાડીઆંપર મેં તેને જોયો હતો. તે વખતે તેનો ચહેરો તથા શરીર સુખી ગયું હતું. તે કામ કરતો ત્યારે તેના શરીરની નજબાઈને લીધે દેર મારતી વખતે પડી જતો. એક વખત તે પડી જવાથી મેં તેને ઉઠાવ્યો હતો. પણ તે એટલો નબળો થઈ ગયો હતો કે ખીજવાર પડી ગયો. આ વખતે તેનો માત્રીક મોહ આગળ ઉભો હતો. તેણે બળદની ડોકમાંથી દોરડું કાઢી લાવવા કહ્યું. હું જરા અચકાયો તો મને લાત મારીને હુકમ કર્યો. મેં દોરડું લીસકને આપ્યું. એટલે તેણે લઈ તે સુખીઆની ડોકમાં તાપી સુખીઆને લસડવા માંડ્યો. તથા તેના પગ, મુઠા, અને શરીરપર લાતો મારવા માંડી. પછી લીસકે ખીજ ખળદનું દોરડું કાઢી સુખીઆના પગ માંખા અને ખુણ લાતો મારી. પછી લીસક ચાલતો ગયો અને મને કહ્યું કે સુખમને છોડવો નહીં, તેમ ખાવડું પણ આપડું નહીં. પછી લીસક તથા હું બંધોરન ખાણ લેવા ગયા. હું પાછો આવ્યો ત્યારે લીસક સુખમ આગળ ઉભો હતો. તેણે મને કહ્યું કે સુખમને સાથે લઈ બળદને હાંકી જા. સુખમમાં બળ દને હાંકી જવાની શક્તિ નહોતી. તેથી લીસકે રસીવતી સુખમને ૧૦-૧૨ ફટકા માર્યા. જેથી તેના શરીરપર સોળ ઉપડી આવ્યા. સુખમને મુરજા આવી, ને ચકરી ખાઈ જમીનપર પડ્યો. લીસકે કહ્યું તેના શરીરમાં બુન કરામું છે ને તેને કેવી દવા આપવી તે હું જાણું છું. એમ કહી એક માટીનું મોટું પોટું તેના પર ફેંક્યું. જે સુખમને પડખામાં પાડ્યું. પછી લીસક ત્યાંથી આગે

ગયો. ત્યારે મેં (સાક્ષીએ) એક ખીજ માણસને બોલાવ્યો. અને અને મધ સુખમને તેને ઝુંપડે પહોંચાડ્યો.

વજીલની તપાસમાં સાક્ષી રાજુએ જણાવ્યું કે વધુ મારની ખીજે કારમાં ન ગયા. એક કારમાં જણાવ્યું કે મેં હિંદીને માર મારતાં મેં લીસકને જોયો હતો. રીક્ષીસ્ટ નજન કે. કેમ્બેએ જણાવ્યું કે સુખમના શરીર ઉપર તેણે જખમ જોવા હતા. તે જખમ કાંઈ ખુદા હથિયારથી થએલ હોવા જોઈએ. તે કામ કરી કાંઈ તેથી રિપ્લિમાં નહોતો. ચેલન નામના હિંદીની જુવાની રાજુને મળી આવી. એક ખાન સાક્ષીએ જણાવ્યું કે તેણે બળદગાડીના લાંબા આયુક વતી સુખમને માર મારતાં લીસક ને જોયો હતો. મુનસાગી નામના સાક્ષી એ રાજુ વિરુદ્ધ જુવાની આપી. લીસકે જણાવ્યું કે બધા આરોપ નાપાયાદાર છે. મેં સુખમને કદી હાથ અડાડ્યો નથી. મેં સુખમ માંદો હોવાથી દવા આપી હતી.

માણસે જણાવ્યું કે ખીજ વખતના હુમલામાં આરોપ સાબીત થાય છે તેથી મુનહેગારને હું પા. ૧૦ના દંડની અથવા મેં માસની કેદની સજા કરું છું. બાદ દંડ આપી મુનહેગાર છુટો થયો !

ફરજનું ફરજ.

અરખા- દરોસવાલમાં કેરલા
યુલ્લસ તે અદા કરે છે?

(લખનૌર એક મુસલમાન.)

જે બુલમદ ભરેલો કાપડો દરોસવાલ ના હિંદીઓ માટે પાસ કરવામાં આવે છે તે જેઓ સમજી શકે તેઓ કાં કલુલ નહિ કરે. પણ તે ઉપરાંત કેળા એલાઓ અને સુવરેલાઓએ શું શું ફરજ અદા કરવાની છે તે વિશે બે બોલ મું કહેવા માયું છું.

'ફરજ' એ શબ્દ બહુ નજીક લાગે છે. છતાં તે નેરલો નાનો શબ્દ કેવી દાસમની જવાબદારીઓ ખતાવે છે તે સમજવા માણસે બુદ્ધિના ઉપયોગ કરવો પડે છે. સર્ગીન અને વહેવાર પ્રદારનું કામ અનવવાનો ખાચીતજ ગંબીર પયાલ કરાવનાર બોલ 'ફરજ' છે. એ ફરજના કરજની જોખમદારીમાંથી આ દુનિયામાં કામખી છડી જવા પામતું નથી. એ છડી જવાની કાલીદ કરે તો તે જનકાન

પતને જાળવું નથી. જે ફરજમાંજ સુધાએ રહે છે તેને કાંઈ જોખમમાં સંપડવાની ખીક નથી. ફરજ બળવવા નો આ મોટો કાવરો છે. ફરજ બળવી સામાને સુખ આપવાથી ફરજ બળવનાર ને જે સંતોષ થાય છે તે અનુભવ થયો હોય તેજ જાણે છે.

કીરતારે માણસ જાતપર અનેક ફરજો નાખેલી છે તે બળવ્યા શિવાય માણસના ખરા સુજો પ્રગટી નીકળતા નથી. ફરજ બળવવી તે કાંઈ સુલાખના ખીજનાપર આરામ કરવો નથી. દુનિયાનો કારોબાર ફરજનાં કામો નકર રીતે થાય છે તેથી આવે છે. મારે ફરજ બળવવી તે સહેલી વાત નથી.

ફરજનું ફરજ અક્ષ કરતાં મુશ્કેલીઓ નડે તેથી કરવાનું નથી હોતું. ફરજનું કામ હિંમતથી અને સુપસુપ રીતે બળવવું જોઈએ. આસપાસનાઓ શું કહે છે કે મારે છે તે વિચાર ફરજ બળવવામાં આડે ન આવવો જોઈએ. વળી ફરજ બળવી કોઈખી જાતના બદલાની આશા પણ ન રાખવી જોઈએ.

ફરજ અને ફતેહ એ એકમેક જોડાએ લાં છે. ઘણીવાર ફતેહની આવી ફરજ નીવડી ચકે છે. ફરજ એક બળવે અને કીરતિ બીજને ખાટી જાય તેવા દાખલા પણ ઘણીકવાર બને છે તે મારે પણ બેખરવાર રહેવું જોઈએ. ફરજ બળવ્યાની શક્તિ અંતઃકરણ આપે એ શું એણું સુખ છે? ફરજ બળવનાર જરાજરામાં ના ઉમેદ ન બને - તો તેનો બદલો આપે મળ્યા વગર રહેતોજ નથી. ખરા અંતઃકરણથી બળવેલી ફરજ ફતેહ નો મારો ખોલશેજ એ ખાતરીથી માનવું જોઈએ.

જતાં ફરજ બળવવામાં કોઈ પાછા પડે તો તેને અમરેસર કાણ કહેશે? કવી કહે છે કે:-

બડે ન કુલે શુભન મિન,
બિરદ બગાઈ પાય,
કનક ધતુરાસોં કહત
મહનો મટો ન જાય.

અર્થ. મોટું પદ મળ્યું, તોપણ શુભ ન હોય તો તે માણસ મોટો થઈ શકતો નથી. સંસ્કૃત ભાષામાં ધતુરાને કનક (સોનું) કહે છે. તેથી કાંઈ ધતુરાનાં ધરણું ઘડાતું નથી. અમારામાં કહ્યું છે કે:-

વતો ઇશો મન તસાઓ,
વતો અશો મન તસાઓ.

અર્થ. ખુલાવાને જોને માહે છે તેને ખમત

આપે છે, અને જોને માહે છે તેને શ્રીલત આપે છે. મારે એ સૌ ખુલાવા તરફનું સમજવાનું છે.

ઉપર મુજબ ખરી ફરજ બધા દર્નાસ વાલના કિંદીઓ આ વખતે ગળવે એવી કુ દુવા માગું છું.

પુર્વનું જ્ઞાન.

C.M.V.I

જલાલુદ-દીન-રમી. p. 43

'પુર્વનું જ્ઞાન' એ નામનાં પુસ્તકો હાલ વિલાયતમાં જાણાય છે. તેમાંનાં જે પુસ્તક તક અમને દીકા કરવા સારું મળ્યાં છે. તેમાંનું પહેલું પુસ્તક 'શાહ શિક્ષા' એ નામનું છે, અને બીજું 'ધરાની સુરીઓ' એ નામનું છે. ધરાની સુરીઓમાં પર થમ જગ્યા જલાલુદ-દીન-રમીને પુસ્તક કરતાં આપી છે. તેમાં સુરીઓનું વર જુન, અને જલાલુદ-દીનની છંદગીનું વર તાંત તથા તેમનાં કામોમાંથી કેટકાંનો તરજુમો આપ્યો છે. પુસ્તકકાર જણાવે છે કે સુરી એ ખુલાવા બંદા ગણી શકાય. તેઓનું મુખ્ય વધણું ફિલ સુધારવા તરફ અને ખુલાની બંદગી તરફ રહે છે. એમ કહેવાય છે કે જલાલુદ-દીન-રમીને એક વેળા ફતલાક માણસોએ મૈયત બ્રહ્મને ત્યાં જોયા ને સવાલ પુછ્યો કે એમ કેમ. તેના જવા ખમાં મહાત્મા બોલી ઉઠ્યા કે "જ્યારે પીજરામાંથી જીવ છુટો થાય, તેનાં દુખ માંથી અજમે થાય ને પોતાના કિરતારને મળવા જાય ત્યારે કું કેમ ખુશી નહીં થાઈ? " એવોતો પણ છુટથી અસલ જમાનામાં ભાગ લેતી હોય એમ જોવા માં આવે છે. રાખીઆ બીબી પોતે સુરી હતાં. તેમનો ખુદાઈ ખાર એટલો જોરાવર હતો કે તેમને કાંઈએ પુછ્યું 'તમે છંદીસને શિકારો છો કે નહીં' તો તેમણે તુરત જવાબ આપ્યો "કું ખુદાને ભગવામાં એટલી રોકાએલી છું કે મને કોઈની ઉપર તિરસ્કાર કરવાનો વખત રહેતો નથી." સુરી શાખાના શિક્ષણ પ્રમાણે કાંઈ નીતિવાળા ધરમ ખોટા નહીં ગણાય. જ્યારે કોઈએ સવાલ પુછ્યો તેના જવાબમાં જલાલુદ દીન બોલ્યા "જેટલા જીવ છે તેટલા ખુદાને બળવાના મારમ છે." તેઓ વળી કહે છે "ખુદાનું હૃદ એક છે પણ તેનો

કીરણો ઘણાં છે. ગમે તે ફાંટાથી આપણે અર્થ દીલ અને ખરી મૈયત રાખી ખુદાને બજા શકીએ છીએ."

અર્થ જ્ઞાન કોને કહેવું તે વિશે જલાલુદ-દીન કહે છે "લોકીના કાંઈ પાણી થી ધોઈ શકાય છે. પણ અજ્ઞાનનો કાંઈ તો માત્ર ખુદાના પારરૂપી પાણીથી ધોવાય." વળી કવી કહે છે કે 'અર્થ જ્ઞાન તે ખુદાનુંજ છે' ખુદા ક્યાં છે તે ના જવાબમાં કવિ કહે છે. "મેં કોસ નયા કીસ્તીઅન જોયા પણ મેં ખુદાને કરોસ ઉપર નહીં જોયો. કું દેરાંએ. માં ગયો ત્યાં પણ તેને ન જોયો. દેરાત અને કંદહારમાં પણ ન જોયો. તે દેરા ઉપર પણ ન મળ્યો અને ન મળ્યો મુશમાં. ઉવરે મેં મારા દિલમાં જોયું તો મેં તેને ત્યાં જોયો, બીજો કહી નહીં." આ પુસ્તક બહુ વાંચવા લાયક છે ઉપર ના જેવા ફક્ત એમ ઘણા આપીએ તોપણ તે ખુરે તેમ નથી. તે પુસ્તક મેળવવા સહુને લાગામણ કરીએ છીએ. તે વાંચાને હીંદુ મુસલમાન બધા ઘણા લાભ લઈ શકે છે. તેની કિંમત વિલાયતમાં શી ર. - છે. રોખ સાદીનું શુલી સ્તાન પણ હાથેજમાં તેજ જગ્યાએ જપાયું છે તેની કિંમત ૬ - છે. કુરાન શરીફનો સાર એ નામનું પુસ્તક છે તેની કિંમત ૧ - છે. બેદ શિક્ષાની કિંમત ૨ - છે. 'જરથુસ્તના શીલધર્મ'ની કિંમત ૨ - છે. બીજાં પુસ્તકો હજુ કવે બહાર પડશે. આમાંનું એક પુસ્તક અમારા વાંચનારને જોઈએ તો તેણે ઉપર જણાવેલી કિંમત તથા તેમાં પુસ્તકકીડ છ પેની ઉમેરીને પછલા અમને મોકલવા તો અમે પુસ્તક ખરીદી પહોંચાડશું. જ પેનીની વરર ગોરટ વિગેરેના ખરચને સારું છે.

માડાગારકરમાં હીંદી.

માડાગારકરના કેટલાક ભાગમાં હીંદી વંસ્તી વધારવાના ધરાદાથી ત્યાંના ફરેચ ગવરનર હીંદી સરકાર સાથે વાતચિત ચલાવી રહેલ છે. ગવરનર કહે છે કે જો હીંદી લોકો તે ભાગ વસાવે તો ફરેચ સરકાર મહત્ત જમીન તથા કેટલીક સરતોથી પહસાની મદદ કરવા તકવાર છે. જમીન કપાસ, દાણા ઉગાડવાને તમા દેદ ચરાય વાને લાગક છે એમ કહેવાય છે. (છંદી અન રીશુ)

!!! રમુજ રંગ !!!

સવાલપર સવાલ ને જવાબપર જવાબ !
વખત બધા તેમ જોના ફટકા પુટે ને
રંગના કકડા ઉટે. કાઠએક પુછે છે કે
આપણા એકના એક ધારના હિમાયતી
પહેલાજ ધણમાં ઓરાવા તો પાછળનાને
શું ? જવાબ તો મળ્યો પણ રસિકજી ધારે
તે પરમાણે હુલો—ત્રગેડો ! ખાંડણીમાં
માયું ને ધબકારાથી બીવું શું ? પારકી
આશને સદા નિરાશ. કોમ કરે ને આપ
છે ચપાટીએ તો આપટી બન્યા હશેવાય
બાપુ ! જરા રાખીએ હોમત ને કરીએ
સામાની હોમત. પેંગળર કહેતાં ખોલ છે.
તમે છો. તમારી કુધિ છે. છતાં હજી
ચોથો જોઈએ ? ખરી બહાદુરી !! પણ
બા આથી સંકો આતાના. પરમાર્થી પણ
મળ્યા આવશે. ને જોશમાં પણ તમારી
ખબર ભેરો. રૂઝર પત્રમાં કેલનએક ગોરા
એ તમારી દવા આધી છે. અને મદદ
આપવા વિચારયું છે. આલો આપણે સાગર
માંના બિંદુએ મદદ કરવા ધારયું તો તેવું
કવિત માધ વધાવીએ.

પરમાર્થી નર છે આ દુનિયામાં થોડા,
ગળવા છે મુકેલ 'એક'ના જોડા;
પરમારયનું કામજ હાથે ધરિશ્વ
મળશે ફતેહ ને યારો કીર્તી એજ રસિકે
ઓચરીડ.

પીડી ચોળા પીળા બની તપ્યાર થાઓ.
અવધ નજદીક આવી. વસંત પંચમી
જેવું મહુરત મળવું મુશકેલ છે. તમારી
રાસીએ આરમો ચંદ્રમા છે. સામી દહી
રાહુની છે. કન્યા રાસીએ મંમળ છે,
એથી સરસ બીજું મહુરત કયું ? હાં તમે
નથી જાણતા ? બીડીશ હિંચન એસોસી
એકનને બોલા સાહેબ તરફથી હુકો ને
દયા, મોડું ભરાઈ જાય અને ખીરસા તર
થાય એવો જવાબ મળ્યો. કેટલાક કહે
છે કે લાડ સાહેબો તો બહુ સારા કુલ
ફટાક છે. પણ આ ભાઈને તો જબર
જરત અચરયું. કેમકે કાક, કુલુ, ને કાલુ
એ ત્રણમાં કોને વખાણું. (૧) લાડ
એલજીન બળકાયા દીવગીર છું કે કાપદો
થયો પણ વગર હકના આચનારનો તો પગ
લાંગવોજ રહ્યો. (૨) રમટસ સાહેબ
ઓચર્થા—હિલગીર છું કે જમીનના હક
મળશે નહિ. (૩) શ્રીગીવર સંહિય ભલ
બ્યા—દીલગીર છું કે તમારાં લગન આર
તે વીક થશે. વાહ ! વાહ ! ત્યારે તો
જેલ જાન જોવાની બહાર આપશે ખરી !

તમે પણ થાએલા ને જાનેહયા યારો ને ?

શીખામણ ને શીખામણ સાથે પાટું ને
પાટું. આરટીકલ તો હીકમ હીક છે. કેવો!
વાંદા હોય તેણે પરણવું નહિ ને દેશ સેવા
માંજ રચ્યા પચ્યા રહેવું. જોમ આપવા ને
જોગ લેવા. વાત તો હીક લાણ પડતી
આવી. દરાન્સવાલમાં તો ભાગ્યેજ સોએ
જે જણ સંસારી સાંકળથી ચંગરાયલા હશે,
એટલે કે કન્યા બચ્યાં સાથે રહેતા હશે.
બાકીના બધાજ ફક્ત ફક્ત—કુંવારા કહે
કે વાંદા. પણ કોઈ રખમણીને તો ૫૦૦૦
માઈલ દુર મુકી આવ્યા છે. એમજ છે ?
ત્યારે તો દેશ સેવા જનવવામાં લેશ માત્ર
ખેડ ખાંપણ આવવાની નથી. ને જોશમાં
જવું સહેલું સદ યજ ગયું છે. બાપુ ! કેમ
વાત હીક છે ને ! ધ્યાનમાં ઉતરે તો
ધ્યાન દેજો નહિ તો જીમભાર ચર્ચ પડજો.
અચ્છ.

"હિંદીકાસનું લાલ પાનું" એ નામથી
જોહાન્સવરગની જનરલ પોસ્ટ આરીસ
આગળ કોઈ સ્વાચરના પક્ષ જમલા લગતે
એક લેખ લગાડ્યો છે. જેમાં હિંદુસ્તાન
ના વીર નર નાના સાહેબના કૃત્યોના અંતાર
ચિત્રેલો છે. વાંચી રસિકજી તો હંડગાર
ને પાણીથી પાતળા બની ગયા. હાથ આધી
ને વિચારમાં ચક્રોળે ચડ્યા. બગલાદાસ
નો શું મુદો છે તેની શોધમાં ઉચલ પાથલ
થઈ ગયા. હા. બાપુ ! યાદ આવ્યું હિંદી
ઓ લાજ આવે તો શોગલી મારે એવા
છે માટે તેમની પાસે કાંઈ ખરીદવું નહિ.
તે જી લગતના જમણા તમણા કરી ખીસા
ભરવા. શ્રીમંત સુકાય ને ગરીબ જનમાં
જાય તેની જરૂર નહિ. ખરો લેખ !
પણ વીર નરના કૃત્યથી તમને શું મળ્યું ?
તેનો જરા ખ્યાલ કરશો ! તમારી જીંદગી
માં ન મળ્યું હોય તેવું ! તે શું ? ૧૮૫૮
નો મેઆચર્ટા ! હાલમાં તમારા પાસામાં
પણ આર પડ્યા છે. માટે ધડ દબને
શોમકી મારી લેજો. કારણ કે લાબી રોજ
મહેલો ટોણાં મારે છે કે હજીતાને હમણે
નહિ તો તેની માએ હીકરો શું કામ
જવ્યો ? પાપી પેટ ભરવા કે ખાસડાં
ખાવા ?

હી. રસિક.

શ્રી. એ. આર. કર્નાગ હિંચન ઇમીમંટ
ના ઉપ્યુદી પ્રોટેક્ટર નીમાયા છે.

હિંદી સવાલપર ડરખત કાઢીંટી
મેંબરોનાં ભાષણ.

સાઉથ ઈસ્ટ જંકશનમાં એક મીટીંગ
આગળ ડરખત કાઢીંટીના મેંબરો મી. સી.
પી. રાખીનસને, અને મી. ડાન ટેલર
ભાષણો આપ્યાં હતાં. તેમાંથી હિંદીને
લગતો સાર નીચે આપીએ ઝીએ.

મી. રાખીનસનનું ભાષણ.

આ સવાલપર હજી સુધી હું નિરણય
પર આવ્યો નહોતો પણ હવે મને ખાતરી
થઈ છે કે શેરડીના ખેડુતવું મમે તે થાય
પણ હિંદીઓને દાખલ કરવાનું બંધ કર
વુંજ જોઈએ. હિંદીઓને દાખલ કરતા
જવાબી મોટો લાય છે. કેટલાક કહે છે
કે મજુરથી બધ નથી પણ આરજ વેપા
રીથી છે. હું આ વાતને મળતો આવી
શકતો નથી. હિંદી મજુરોની ઓલાદ
કેળવણી પામીને કેવી વધી કહે છે એ
જાણીતું છે. ગીરમીટીઆના બેટા કેળવણી
પામીને બારીસ્ટર બન્યાના દાખલા આપણે
જોઈએ છીએ. માટે નાતાલને ગોરાનો
મુલક રહેવા દેવો હોય તો હિંદીઓને લાય
વાનું બંધ કરવું જોઈએ. હિંદી મજુરો
ને અટકાવવાથી કોલોનીના ઉદ્યોગોને કાંઈ
ચવાતું નથી. તે વાત ધંધા વગરના
૨૦૦૦ હિંદીઓને નાતાલ છોડવા દેવાના
બનાવ ઉપરથી સાબીત થાય છે. શેરડી
ના ખેડુતોએ થોડા પ્રમાણમાં કાફરોને
મજુરી આપવી જોઈએ. મારો અભિપ્રાય
મધ્યમ પદનો છે. કોલોનીમાં લાઇસેન્સ
અમલદારોએ જે વડણ લીધું છે તેને
બીજા મળના આવે છે પણ હું પસંદ
કરતો નથી. પોસ્ટ શેપરટનમાં ગોરાઓના
હવાલુથીજ હિંદી લાઇસેન્સ અટક્યા.
(સલામાંથી અવાજ 'હીક થયું') કાઠએ
કહ્યું કે 'હીક થયું'; પણ હું કહું છું કે
'જોડું થયું'. જે હાથે આપણે બિડીશોએ
અન્યાય આદર્શો તે હાથથી આપણે પુરાણે
ચીલે નથી ચાલતા એમ થયું. કાંઈ કામ
પર અન્યાય કરે તેવાઓના કામમાં હું
તો કદી ભાગશ નહિ. ખુદ્દા કાયદાથી
તેવાં પમલાં લેવાં એ જુદી વાત છે. એથી
આટીકના લાઇસેન્સ બંધ કરવા હોય તો
સીધી રીતે કાયદો બીડીને તેમ કરો. કાયદો
કામ કામપર જુદી રીતે લાગુ પડે એમ
ન થવું જોઈએ. જે આરજને અટકાવ
વાળ હોય તો તેવો કાયદો બહો. લેડીરમી
મનાં લાઇસેન્સ અટકાવવાને કાંઈ મજબુત
કાગળ હવું નહિ. તે રીતને હું ખોટી
માનું છું. તેને હું કદી ટેકો આપીશ

નદિ. આરબ વેપારીમાં શું શુદ્ધ છે તે મારું મન જાણે છે. આરબ કંબુસાધથી રહે છે માટે ગોરા હરીદાષ કરી શકતા નથી એ જુમ ખોટી છે. કારણ કે આરબ ગોરાના જોડકું ખરેખર છે. હરિદાષકારણ મને તો એ લાગે છે કે આરબને વેપારીઓ સહેલાઈથી ધીરધાર કરે છે તથા આરબ કાંઈક સોંધું વેચે છે. તેથી તેને ઘસડી વિશેષ થાય છે. તે તમને લાગતું હોય કે આરબ હરિદાષ નુકસાન ધારક છે અને તેમના લાઇસેન્સની હદ બાંધવી જોઈએ તો કાયદો ઘડીને તેમ કરો; પણ ચાલુ કાયદાને મૂકવો નહિ, અને ખરું કહીએ તો હાલ તેનો ઉપયોગ થાય છે તેમ પણ કરવું નહિ.

મી. ટેલરનું આપણું.

હું મી. રોબીનસનના મતથી જુદો પડું છું. ગોરાનો વેપારનો હક હીન્દીની હીએ તેના આરબોને આવતાં અટકાવવા માટે ઇંગ્લેન્ડન કાયદો છે; તેના આરબોના લાઇસેન્સ ન આપવા મોટું કારણ છે; અને તેથી પોર્ટ રોપરડનના લાઇસેન્સ અમલદાર આપે છે તેવાં હસવા સાચક બહાનાં ન આપવાં જોઈએ. તેણે ફક્ત એટલું જ કહેવું હતું કે લાઇસેન્સની જરૂર નથી; ને આટલું કહેત તો ખસ થાત. આરબ ગોરા કરતાં ઓછે ખરચે તો રહે છે; જોડકે જે અણુઘટ્ટી હરીદાષ માય છે તેને હીએ લાઇસેન્સ અટકાવી શકાય. તેનો એક લખણો આપું. સર વીલીયમ આર બક્સ હિંદુસ્તાનથી આવેલ વગેરે મગાવતા. તેની સાથે કેટલાક હીંદી હરીદાષમાં ઉતર્યા. તેથી સરકારી કોન્ટ્રાક્ટ હીંદીજ મેળવી શક્યા. કારણ કે મી. આરબકસ ને પા. ૩૦૦ પુકકીપરને પા. ૨૫૦ રટેર મેનને, ને પા. ૨૦૦ બીજા માણસને એમ ખરચવા પડતા. ત્યારે હીંદી પુકકીપરને ૬૨ માસે પા. ૨-૧૦; રટેરમેનને પા. ૧-૧૦ ને બીજા એક માણસને પા. ૧ એમ ખરચતો. આતું નામ શું બ્યાનબી હરીદાષ? આમ થાય તો તો ગોરાએ હીંદીની હારના મવું જોઈએ. સારા હાલમાં હીંદીની છુપી રીતે કાઢને માણસ પડી નહોતી પણ હવે સફું ખખર પડવા લાગી છે. થોડા વરસપર દેશમાં પુષ્કળ પછસે હતો. તે બધો હાલ ક્યાં મયો? તેમાંના કેટલાક માટે, હીંદી જોખમદાર છે એવી મારી ખાતરી થઈ છે. હવે કેટલા ગોરા કંટરી રટેરકીપરે નાતાલમાં રહ્યા છે તે તમને ખખર છે? કોઈકે, ઘણાખરા આદ્યજ કાફરી વેપાર કરે છે. ગોરાઓ કાફરાને જે પક્ષા આપે છે તેનો પાંચમો લાગ

પણ ગોરા વેપારીના હાથમાં નહિ આવતો હોય. બાકીના બધા પક્ષા આરબો દેશ બહાર મોકલી દે છે. ને ગામગીયાના રટેર આરબને બદલે ગોરાના હાથમાં હોય તો હાલની મંદી આપણને જણાય નહિ. આરબ કમલ તે બધું સચે છે. ગોરાના હાથમાં તે આવે તો નાનાલતી બગરમાં લાખો પાકેડ કરતા રહે. આ કારણને લીધે હું કહું છું કે આપણે જે પગલું લખએ છીએ તે બ્યાનબી છે. લાઇસેન્સીંગ કાયદામાં એક ફેરફાર થાય એવું હું ઇચ્છું છું. તે એ કે હરેક કીઓક્ટમાં એક એવી ગોરા હોવી જોઈએ કે જેને, લાઇસેન્સની જરૂર છે કે નહિ તે બ્યાનમાં લોકમત ફરજાવનારી અરજીઓ કરી શકાય.

ટરાંસવાલના હીંદીલાઇઓ પ્રત્યે.

(લખનાર રૂમનાથજી દાજીલાઇ)

લાઇઓ, અશિયાદીક એરડીન-સ પસાર થયા પછી તમારામાં નવું ચક્રતન્ય ઉગરાઇ આવ્યું છે, તો જેલ જત્રા કરી હીંદીની કીર્તિ જમતમાં ફેલવશે. જેલ જવા જે હીંમત પકડી છે તે ફુનિયાના ઇતિહાસમાં અમર રહેશે. આપણને પીંડાસ જેવા જુલ્યા ને ઠગારા ગણી જે સરમ બરેલો કાયદો લાગે છે તેને કહી શરણ ન થતાં હાથમાં દેશમાં સ્વદેશી બધુઓ કેવી લકત લઈ રહ્યા છે તે ઉપરથી હિંમતવાન થવા તું છે, ને જેલતા ઠરાવને વળગી રહેવાનું છે. લાલા જમખતરાય જેવા દેશને સારું ને સંકટો વેદ છે તેનો દાખલો લખશું તો જેલનું કંઈ કાંઈ વિસાતમાં નથી. જેલો લિમાની પુરેષો દેશ સેવા માટે પોતાના ધનની, માલની કે જનની દરકાર કરતા નથી. હું આપણે શુભામ હરી હીંદીની જુલની કીરતીપર પાણી ફેરતીશું? હીંદી લાઇઓ તે ઇમ્પરનું દેણ અદા કરવું એ પહેલી ફરજ ગણે છે. તો જેલ જવાનાં સોમન દરેકે પાળવાના છે. તેમ ઘરે તો ખુદા આપણને ન્યાય આપશે. હું ઇમ્પર ને અરજ કરું છું કે જરત જુમિના ખુતો પર બાવલાપણાતું કલક મુરોપી પ્રજા મુકવા માગે છે તેમાંથી મુકત થવા જેલ જવાની હીંમત તે ટરાંસવાલના હીંદી લાઇઓને બધું.

ખખરખત

જોહાન્સબર્ગ. C.W.VI

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

નવો કાયદો.

‘મારવો ઉંદર ને ખોદવો ડુગર’ એ પ્રમાણે જનરલ બોચાએ કહ્યું છે. એસોસીએશનને લખ્યું કે કાયદો અમલમાં લાવવાની બધી તૈયારી થઈ ચુકી છે તેથી ડેપુટીશનને મળવાની જરૂર નથી. આથી સી ગેઝેટ તપાસવા મંદી ગયા તેમાં કાયદો અમલમાં આવવાની તારીખ વિગેરેની રાહ જોઈ. પણ ગેઝેટમાં તેમાંનું કશું ન મળે. ગેઝેટમાં માત્ર એટલીજ ખખર છે કે કાયદો બાદશાહે મંજૂર કર્યો છે. આમાં કંઈ નથી ખખર ન આવી. તેમાં વળી ખીજ ખખર એ છે કે કાયદો ક્યારે અમલમાં લાવવો તેની તારીખ હવે પછી મુકરર થશે. આનો અર્થ શું? હું તો એજ અર્થ કરું છું કે હિંદી કામે જેલનો ફરોવ કર્યો છે તેનું શું કરવું ને કાયદો કઈ રીતે અમલમાં લાવવો એ વિચારમાં સરકાર પડી ગઈ છે. આવો અર્થ હોય કે બીજો; પણ એટલું ચોક્કસ છે કે સરકારને જિલ્લા કસબ બાબત વિચાર થઈ પડ્યો છે.

કેટલાક સવાલો.

આમ કામોડાળ માલે છે દરમીયાન હિંદી કામને લાજમ છે કે તેણે પોતાનાં હથિયાર સજ તૈયાર રાખવાં. હજુ સવાલો પુછાયા કરે છે તે સારી નીચાની છે. એક સવાલ તો એ પુછાયો છે કે:-

વિલાયતના આપણા હિંદીજુ જેલનો

કસબ ના પસંદ કરે તો?

આ સવાલ કીક પુછાયો છે. તેનો જવાબ પણ સીધો છે. કમીટીના મેંબરો અથવા તે બીજા વિલાયતના મહરયો આપણા હિંદીજુ ત્યાં સુધી જાણવા કે ત્યાં સુધી તેઓ આપણું માન તથા આપણા હક જાળવવામાં આપણને મદદ કરે. તેઓના વિચારને આપણે માન આપીએ. પણ ત્યારે આપણા હકની વિરૂધ વિચાર હોય ત્યારે આપણે તેથી બચાવ નથી. ધારોકે આપણને કાંઈ ખ્રીસ્તી થવાની ફરજ પાડે. તેની સામે આપણે યદ્યો. આપણા આજુબી કહેવાતા હિંદીજુઓ આપણને સલાહ આપે કે આપણે ખ્રીસ્તી થઈ જવું.

મને ખાત્ર છે કે દરેક હિંદુ મુસલમાન મારી સાથે મળશે કે આપણે એવી સલાહ માન્ય નહિ ગણીએ. આ કાયદો પણ લગભગ તેવા પ્રકારનો છે. તે દેખીતી રીતે આપણને નામદર બતાવે છે. તેવા બતવાની સલાહ આપણે કદિ માની શકતા નથી. આપણે સાચા હોદ્દા આપણી તરફ ખુદા છે એવું નસ છે. અતે સંવત્સર જય થશે.

જેઓને લેટર એન્ડ નોટીફિકેશન

મળ્યા છે તેણે શું કર્યું ?

નાતાલથી એક જણ કહે છે કે તેને ઠરાંસવાલમાં જવાનો હુકમ મળ્યો છે. તેણે જુનું કે ટેમ ? આ હુકમ એ પરમીટ નથી એમ સહુ જાણતા હશે. આવા હુકમ ઉપરથી હાથ ઠરાંસવાલમાં ગરબુ તે ફાટ છે. કોમના ઠરાવ પ્રમાણે પરમીટ એપીસ સાથે વહેવાર માત્ર બંધ છે. એટલે તે હુકમ કંઈ કામનો નથી. જેઓની પાસે પુરાતી પરમીટ નથી તેવા એણે ઠરાંસવાલમાં પગ નહિ મુકવો એ જરૂર છે.

પરમીટ ખોવાઈ ગઈ છે તેણે શું કર્યું ?

જેની પરમીટ ખોવાઈ ગયેલી હોય તેને જુના કાયદા પ્રમાણે નકલ મળતી નહતી. નવા કાયદામાં નકલ આપવાનું છે. પણ તે નવી પરમીટની નકલ ખોવાઈ ગયેલ પરમીટવાળાને કંઈ પગલાં ભરવાની જરૂર નથી. તેણે બીજા પરમીટવાળાની માફક નિર્ભય થઈ ખેસવાની જરૂર છે.

ખોવાઈ ગયેલી પરમીટવાળો અંદર આવી શકે ?

એક માણસની પરમીટ ખોવાઈ ગઈ. તેને પરમીટ એપીસ તરફથી લખ્યો મળેલો. તે માણસ હિંદુસ્તાનથી આવી પાછો દાખલ થઈ શકે ? જવાબમાં, તે માણસ પરમીટવાળાઓની માફક દાખલ થઈ શકે છે. પણ તેને છેવટે જલ જવાનું છે એ યાદ રાખવું. જેલની જેને પાસ્ટી લાગે તેવાએ પરમીટ હોય વા ન હોય પણ ઠરાંસવાલમાં હાથ રેસવાનું નથી.

લાઇસેન્સને સાફ મી. અમનીની સહિ મળે ?

એક માણસે બેકસબરગમાં લાઇસેન્સ માગી. તેને મી. અમનીની સહી લાવવાનું લાઇસેન્સ અમલદારે કહ્યું. આમ અમલદારે કહ્યું હોય તો તે ગેર કાયદે

સર સમજવું. નવો કાયદો અમલમાં નથી આવ્યો ત્યાં સુધી પરમીટ બતાવવાની કોઈની જરૂર નથી. ત્યાં મી. અમનીની પરવાનગીની તો વાત શી ?

લાઇસેન્સ બાબત જવાબ આપનાં મારે એમ પણ જણાવવું જોઈએ કે એક બખર પત્રી લખે છે કે ફેટલાક માણસો હાલ પગલ લાઇસેન્સથી વેપાર કરે છે. લાઇસેન્સ બીજાના નામની અને વેપાર બીજાના વિગેરે. આમ કરવારના નામ પણ બખર પત્રી આપે છે. ખરા ખોટાની તપાસ હું નથી કરી શક્યો. પણ આવા માણસોએ બહુ ચેતવાની જરૂર છે. કેટલાક હિંદી ખોટું કરે છે તેથી બધા હિંદીને સોસવું પડે છે એમ સમજી અને વહેલા મોકું ઉપર પ્રમાણે કરનારને સજા ભોગવવી પડશે એમ સમજી ને બખર પત્રીની બખર ખરી હોય તો તેવા માણસોને પોતાની ફેટલ સુધારવાની બહામણ કરું છું.

ચીનાઓનો સપ.

ચીનાઓએ નવા કાયદાને વશ નહિ થવાનો ઠરાવ કર્યો છે એ બાબત હું લખી મુક્યો છું. તેવો ઠરાવ કરીને ખેસી નહિ રહેવા ખાતર તેઓએ એક દસ્તાવેજમાં સહી કરી છે કે એમાં સહી કરનારા નવી પરમીટ નહીં લેશે, જેલમાં જશે ને જેઓ નવી પરમીટ લેશે તેઓની સાથે પાણીવહેવાર કે બાણાવહેવારનહિ રાખે. આ દસ્તાવેજમાં લગભગ નવસે ચીનાઓએ સહી કરી છે ને હવે માત્ર એકસો ચીનાની સહી બાકી રહી છે. તેઓ પુર જોર માં લાગે છે.

એક સુચના.

દુકાનદારોમાં એક માણસે છેલ્લે દહાડે અથવા જેલમાંથી નીકળીને દુકાન ચલાવવા ખાતર પરમીટ લેવાની જે દરખાસ્ત થઈ છે તે બાબત એવી સુચના થઈ છે કે જેઓ આ પ્રમાણે દુકાન ચલાવવા માગે તેઓએ બધું ખરચ કહાડ્યા પછી જે વધે તે લો ફંડમાં આપવું. દુકાનદારો આ સુચના કજીલ રાખે તો બહુ સ્પેશીયાલીમાં પગલું ગણાશે.

એક વેટર ઉપર ફાજલારો.

એક હિંદી વેટર ઉપર રજીસ્ટરના ચીફ ક્લાર્કને પા. ૫૦ ની લાંચ આપવા બાબત પ્રીટરીમાં કામ ચાલે છે. એક ટીકાકાર પુછે છે કે શું આમ લાંચ આપનાર આજે તબીબ થયા છે ? આટલા કહાડા સુધી કોઈએ લાંચ આપવાની તબીબ નહિ કરેલી ? એ તબીબ

કરેલી તો તેની ઉપર કેમ કામ હિં ચલાવેલું ?

જોહાન્સબર્ગના રહીશને ચેતવણી.

પોલીસ કમીશનરે નોટીસ કહાડી છે કે હાલમાં બતીના ઇનરપેક્ટર થઈને ઘણા ધુતારાઓ માણસોના ઘરમાં પ્રવેશ કરે છે. મ્યુનીસીપાલીટી તરફથી પાસ ન બતાવે ત્યાં સુધી કોઈએ તેવા માણસો દાખલ થવા દેવા નહિ.

ફેરીવાળાના કાયદા.

ફેરીવાળાના કાયદા બાબત હજુ તકરાર ચાલ્યા કરે છે. સ્ટારમાં એક લખનારે જણાવ્યું છે કે ફેરીવાળાની પાસેથી દરેક મ્યુનીસીપાલીટીમાં લાઇસેન્સ લેવું ને મ્યુનીસીપાલીટીની લફ બહાર લેવું એથી થોડા માણસની હદમાં દર વરસે પા. ૮૦ સુધી આપવા પડે. આમ જુલમ કરવાથી ફેરીવાળા મરી રહે ને દુકાનદારો ના લાભને ખાતર લોકોને ફેરીવાળાથી પડતી સગવડ ન મળે. આ લખનાર હિંદીનો પક્ષ ખેંચે છે એમ કોઈએ સમજવાનું નથી. હિંદી શિયાળ બીજા ફેરીવાળા પણ છે. પણ બધાને તે કાયદો લાગુ પડે છે તેમાં હિંદીનો બચાવ થઈ રહે છે. સાર એ કે હિંદીને લગતા ખસુસ કાયદા થાય તેની સામે થવું જોઈએ.

કેળવણીનો કાયદો.

આ મદીનામાં ફેરી પારલામેન્ટ બેસશે તેમાં નવી સરકાર કેળવણી બાબતનું બીજા દાખલ કરનાર છે. તે બીજામાં એવી કલમ છે કે ગોરા છોકરાની નિશાળ માં કાળા છોકરા નહિ જઈ શકે. એટલે કે કોઈ માણસ બાળગી નિશાળ કહાડી તેમાં ગોરા કાળા બંનેને કેળવણી આપવા માગે તો તે નહિ આપી શકે. કાળા માણસને સારું ખાસ નિશાળ જે સરકાર ની મરજીમાં આવશે તો કહાડશે. આ વળી નવું કાંતક. નવા કાયદાને કજીલ કરીને હિંદીને કમાણી શું થશે તે કેળવણી તો કાયદો બતાવી આપે છે.

મલાઈ લોકેશન.

મલાઈ લોકેશનમાં ગંદકી બાબત સ્ટારમાં એક જણ લખે છે. તે જણાવે છે કે તેમાં હિંદીની કસ્ટર નથી પણ મ્યુનીસીપાલીટીની છે. દરેક મ્યુનીસીપાલીટી ગંદકી પાણી ઉઠાવતી નથી. અને પીવાના પાણીના નળ નથી લાવતી. આના જવાબમાં મ્યુનીસીપાલીટીએ લખ્યું છે કે ગંદકી પાણી ઉઠાવવામાં આવે છે ને ઘણી જગ્યાએ પીવાના પાણીની પાઈપ પણ છે. લોકો પૈસા ખરચે તો બીજા

જગ્યાએ પણ મળે. યથી મુનીસીપાલિટી ના અમલદાર કહે છે કે મલાઈ લોકેશન માં રહેનાર ગંદા નથી એમ કહેવાય નહિ. કેટલાકની ઉપર ગંદકીને સારું કામ માલવામાં આવ્યું છે. મારે પણ કબુલ કરવું જોઈએ કે મદકીનો આરોગ આપણે નામ જુર કરી શકતા નથી. ઘણાં ઘરો માં કચરો રહે છે, બારીઓ મેલી હોય છે, વાડો કચરો છે તે બજારની સ્થિતિ અપકર હોય છે. રસોડાં ઘણાં ખરાબ હોય છે. આ બધું પાપ માનું છે તેને સારું આપણે બહુ ઇન શોગવીએ છીએ ને હજી બેગવવી પડશે. લોકો સુધડતા, ખુલ્લી હવા, તથા અજવાળાની કિંમત બધાં જાણે તો આપણને બહુ લાજ થાય તેમ છે.

ગવર્નમેંટ જેલમાં નોટીસ.

પ્રીટોરીયાના મરદમ રંગસામી નાઇકુ ના લેખકારો વિગેરેની મીટીંગ આ માસ ની તા. ૨૫ મી એ સુપરીમ કોર્ટના મારતરની ખાસે મળશે.

સેવક હસનની અરજી ઉપરથી સેવક આમદને નાજર દેવાદાર કરાવવાનો અર્દી ની હાઇ કોર્ટે ફરકમ કર્યો છે.

ઇબ્રાહીમ ઇસમાઇલની કું. ના લેખકને સારું હસન આમદની કું. નો સામાન બેકસર્જના લોકેશનમાં આ માસની ૧૮ મી તારીખે ૧૧ વાગે વહેંચારો.

ટરાંસવાલ પારલામેંટ.

આ પારલામેંટ તા. ૧૪મીએ બેસશે. આગના જાપાઓ ઉપરથી માલમ પડે છે કે આ પારલામેંટમાં ઇમીગ્રેશનનો કાયદો પસાર થશે. મારા સાંજળા પ્રમાણે તેથી પીસપ્રેજરેશનનો કાયદો ગોસ્ટોને જુદી રીતે લાગુ પડશે ને કાળાઓને જુદી રીતે લાગુ પડશે. હવે શા હાલ થાય છે તે જોવાનું છે.

સનાતન ધર્મસભા.

કરળ તા. ૯-૬-૦૭

આજરોજ સભા લાયકેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. નિત્યકરમ, તથા રીપોર્ટ વાંચવાનું થયા બાદ પ્રમુખ રા. અ. આશમે પોતે બતાવેલાં અસરકારક ભજનો ગાઇ બતાવ્યાં. ત્યારબાદ કેટલાંક હિંદુસ્તાની જાપાનાં ભજનો ગાવામાં આવ્યાં હતાં. મી. મુન્ડેનો મુલતવી રહેલો વિષય આવડે વખતે વચારો. સરવ ભાઈઓને વખતસર સભામાં પધારવા વિનંતિ છે.

પ્રીટોરીયા

તા. ૩-૬-૦૭

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

મી. નાઇકુનું મરણ.

પ્રીટોરીયાની મદરાસી હિંદુ કોમના અગ્રેસર મી. રંગસામી નાઇકુ કેટલાક વખતની માંદગીથી હવા બદલ માટે સેરમખાથ ગયા હતા, જ્યાં તા. ૧૯ મી એ તેઓ દેહ મુક્ત થવાથી ખીજે દિવસે તેમના શબને પ્રીટોરીયામાં ટ્રેન રસ્તે લાવવામાં આવ્યું હતું. અને રેશનથી મરદમના સગા કુટુંબીઓ અને ચાહનારાઓ તથા મિત્રો તેમના શબને ધાર્મિક ક્રિયાઓ સાથે મોટા સરખામાં હિંદુઓના લોકેશનમાં લઇ આવ્યા. ત્યાં ધાર્મિક વિધી જોવા એ વાગ્યા સુધીમાં સંખ્યા બંધ લોકો ગયા હતા. રાખની આસપાસ દગલા બંધ પુલો વેરવામાં આવ્યાં હતાં. તથા વાગે મોટા દમામ સાથે અને સેંકડો ગાડીઓ તથા માણસો સાથે હિંદુ રમશાન ખુમીમાં શબને દાહ કરવામાં આવ્યું હતું.

મરદમ મી. નાઇકુની ઉંમર ૪૫ વરસ ની હતી. તેઓ ૩ વરસ મોરીશીયસમાં, તથા ૩ વરસ કોંબરલીમાં રહ્યા બાદ ૧૮૯૬ માં ટરાંસવાલમાં આવ્યા હતા. તેમના મરણથી એક પ્રમાણિક અને હિંમતવાન અગ્રેસરની તે કોમને ખોટ પડી છે.

પીટર્સબર્ગ.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૩-૬-૦૭

ગઇ રાત્રીના સાડા દસ વાગે મી. જી. સી. એસ. વલીની ક્રાંચ ફુકાનમાં આગે એકાએક દેખાવ આપ્યો હતો. આગની ખબર પુરતા પુરત પડી કે ભોંકો ભોગા થઇ ગયા પરંતુ દરમીયાન આગનું જોર વધી ચુકું ને મહેનત કરવા છતાં કાંઈ નહિ વળ્યું ને આમથી તમામ માલ બળી ગયો. તેમાં આશરે આસો પાઉંડનું નુકસાન થયું કહેવાય છે. તેમજ વિશે નહિ કહી શકી ખરેખર દીલગીરી થયા જોઈએ છે. કોઇ પણ દેવતાજાએ આ ફુકાનને આગ લગાડી હોય એમ ધારવામાં આવ્યું છે. કારણ કે આગ થવાનું કોઇ કારણ જોવા માં આવતું નથી.

અહીંની ક્રિડીશ હિંદુઓ કમીટીના પ્રમુખ મી. અબદુલ રેમાન હાઇ મોટી

દેશ તરફ જતા હોવાથી નવા પ્રમુખ તરીકે મી. અબદુલ હાઇ મહમદને સરવાનુમતે ચુંટી કાઢવામાં આવ્યા છે. વિદાય થતા પ્રમુખને મી. જી. સી. એસ. વલી, તેમજ મી. ખરેરીયા તરફથી રીપોર્ટના મેલાવકા કરી સારું માન આપ્યું હતું ને સફર રહેલ હજી હતી. તેમજ અહીંની મસીદના તરફીઓ તરફથી તેમને સારું માન આપેલ હતું; કારણ કે હાલની નવી મસીદ બનાવવામાં તેણે ઘણીજ સરસ મહેનત કરી હતી.

સોલીસબરી.

તા. ૨૫-૫-૦૭

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

દક્ષિણ રેડેશીઆના મારા લખાણમાં કહ્યું હતું કે કોમને પણ પરમીટ કલાડી આપતા નથી. હાલ નવા આવનારની ધડ પકડ પોલીસે શરૂ કરી છે. બેરામાં પા. ૧૦ ડીપોઝીટ માણસ દીક લાઇને ઉતરવા દેશે. ગરીબ અને અજાન માણસો રોડે સીઆમાં દાખલ થાય છે તેમના પુરા લાલ સતાયાળાઓ કરે છે. 'અનડીઝાયરેબલ' ની ખુમ અહીં પણ શરૂ થઇ છે. ટરાંસવાલના ઓરડીનન્સને મંજુરી મળવાથી રોડે શીઆના ગોરાઓએ અને હીંદી કોમ જુજ છતાં ટરાંસવાલ સરખોજ કાયદો પસાર કરાવવા નિશ્ચય કર્યો છે. આજ માસમાં દક્ષિણ રેડેશીઆની કાઉન્સિલની બેઠકમાં બુલવાયો તરફના પ્રતિનિધીએ ટરાંસવાલ ના જોવો કાયદો કરવા દરખાસ્ત મુકી, જેને કેટલાક મેંબરોનો ટેકો મળ્યા બાદ સરકાર તરફના ખાનનમીના જવાબ સાથે દરખાસ્ત પસાર થઇ છે. જે બાબતનું ખીલ આવતા વરસની પહેલી બેઠકમાં રજુ કરવામાં આવશે. અહીંના જાપો પણ એશી આટીક વિરુદ્ધ બહાર પડ્યો છે.

કાઉન્સિલની એજ બેઠકમાં મી. હેડન નામના મેંબરે ફુકાનો બંધ કરવાના વખત બાબતનો કાયદો ધડવા દરખાસ્ત આણી હતી. તે ગૃહસ્થ પોતાના બાપજીમાં હીંદી વિરુદ્ધ સખત બળાપો કર્યો. જે કે અહીં ગોરા વેપારીના પ્રમાણમાં સેંકડે પ ટકાથી વધુ હીંદી નથી.

આ પ્રમાણે ટરાંસવાલના ઓરડીનન્સને જે હીંદીઓ કબુલ રાખશે તો કામ કામ હીંદીઓપર જુલમ થશે. અને તેવા કાયદા બંધ પડશે. માટે હું આશા રાખું છું કે ટરાંસવાલના હીંદીઓ હિંમતથી જોવ જશે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નોંધોમાં આ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર દુરલ્ભ ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

1. કાગળની એક જ બાજુએ લખવું.
2. અક્ષર જોખા સાફથી લખવા.
3. નામ તથા ઠેકાણું અરેખર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી બાજુએ સારું.
4. મંજૂરવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ કરી રાખશે.
5. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને સ્પષ્ટ કરવું. — અધિપતિ.

જેલમાં જનારાઓ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
જુલમી એરડીનન્સ કબુલ કરવાને બદલે ખીજ લોકો જેમ જેલ જવાને તકવાર થયા છે એમ અમે પણ છીએ. જેમ આગેવાનો કહેશે તેમ કરવાને ખુશી છીએ. કાપદાની ચુલાખી કરતાં જેલ લખી સારી છે. (સહીઓ) ઇચ્છાદીપ્તિ આદમજી લીમખા ડા, હસમાણજી હસપ ખેલીમ, તાર મહમદ દાવુદ, દુસ્લખભાઈ રૂઝનાયજી, મુસા અહમદ, મહમદ મુલેમાન, એમ. એ. મુઝાં, ગલાલ હીરા, જુધીઆ મકન, મુલેમાન હસન, મહમદ ઇ., પરજુ પ્રેમા, કાનજી રામ, નારણ કેસા, રજુછોડ મકન, રામજી કીદા.
ફીરદીઆના, તા. ૬-૬-૦૭

એક બેઠકારીનો દાખલો.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,
અહીં અગાઉ એક ધરમશાળાની જગ્યા કહેવાતી, અને જેમાં એક સુરતી હતી તેના માનનારા હાલ અહીં છે. તે જગ્યા પડાવી ત્યાં એક મોટી હવેલી ખાંધી છે. ત્યાં સાફ, સુસાફરો વગેરેને આશ્રય આપવાનું ઠેકાણું હતું તે ધરમશાળાના મકાનમાં હાલ ગોરી કસબજોને રહેવા દેવામાં આવી છે. દિલગીરીની વાત છે કે જે જગ્યાએ ધરમનાં કામ થતાં તે જગ્યા નીચ કામો માટે રોકાઈ છે. આ બાબતને કાંઈ ધ્યાનમાં લેશે ?

લી. એસ. એમ. ત્રિભોવન.

હેત્રાગાઆખે,

તા. ૪-૬-૦૭

નાદારી કેટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ ગેઝેટમાંથી.)

ડરખનના સુ રામજીમ ગોવિંદસામી પચ્ચરની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૭મી જુનના રોજ અરજ થનાર છે.

એડનડેલના હીંદી ખેડૂત રામસામીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૭ જુલાઈએ અરજ થનાર છે.

મારિન્સજરગના સદયદ મોહદીન બાદ શાહની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૭ જુલાઈના રોજ અરજ થનાર છે.

લોવર ટ્યુગેલા ડીવીઝન મહાલીના હીંદી ખેડૂત ચાંદવરાય ગવાદીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨ જુલાઈએ અરજ થનાર છે.

એસ્ટકોરટના અંગાઈના સ્ટોરકીપર પંડિત મહારાજની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેલુદારોની મીટીંગ તા. ૧૮ મી જુને લરાવાની છે.

ડરખન મે સીટના સ્ટોરકીપર સુલતાન ખાનના લેલુદારોની મીટીંગ તા. ૧૮મી જુને લરાવાની છે.

ડરખનના અમગેની રોડના સ્ટોરકીપર આત્મારામ દુસ્લખના લેલુદારોની મીટીંગ તા. ૧૮મી જુને લરાવાની છે.

માલવરનના મકન લખમીદાસ પટેલની મીલકત મુદતની જપ્તીમાં લેવામાં આવી છે.

વેરલમના સ્ટોરકીપર હસપ પટેલની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૮ મી આગસ્ટે અરજ થનાર છે.

ડરખનના વેપારી પી. પાવગાઇ પીમેની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૭મી જુને અરજ થનાર છે.

અમગેનીના સ્ટોરકીપર સુજામ મુલાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૭મી જુને અરજ થનાર છે.

લોવર ટ્યુગેલા ડીવીઝન એડીમનના

હીંદી ખેડૂત હસપ પેરમલ પડીવાચીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૭ જુલાઈના રોજ અરજ થનાર છે.

સ્ટોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ કાઉન્સિલ સાંપડના.]

અમહલાડી—તા. ૪ થી જુલાઈએ મુંબઈ માટે ઉપડશે.]

અમહીદો—તા. ૧૪મી જુલાઈએ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

અમહલોટી—તા. ૮ મી એ કલકત્તા પહોંચી છે.

[ગરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

કંઈજર—તા. ૧૫મી જુનના મુંબઈ જવા માટે ઉપડશે.

રીસ્ટાગ—તા. ૨૬ મી જુનના મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રિકા લાઇન]

માંડલ—તા. ૧૬ મી જુને કલકત્તા માટે ઉપડી છે.

માહુકો માટે.

લખા માહુકોનાં ગયા વરસનાં લવાજમ હજુ બાકી છે તે તરતજ માકલી આપવા વીનંતી કરીએ છીએ.

કેટલીક વખત જણાવ્યા છતાં જેઓ આ માસની આખર સુધીમાં લવાજમ નહિ માકલશે તેઓના છાપા ફિલગીરી સાથે અમારે બંધ કરવા પડશે.

ડેલાગાઆખેથી ખતોદુસેન અમલજ લખી જણાવે છે કે ત્યાંની મરજીનો હિસાબ જણવા લોકો બહુ ઈતેજાર છે; ને તેટલ વાસ્તે હિસાબ જોવાની માગણી પણ કરવામાં આવી હતી છતાં મુતવલી સાહેબે હિસાબ બતાવ્યો નથી. હિસાબ બતાવવા તો જરૂર ઉપર (૧) દર ત્રણ માસે ખરજ ને આમદાની બતાવવી. (૨) જમાતની રજ વચર પાસા વાપરવા નહિ. (૩) ચાર માસુસને મસજીદમાં બોલાવી હિસાબ દેખાડવો વગેરે) કેટલીક મુયતા ઉપરાંત લખનાર કહે છે કે એક મહોમેડન સોસાયટી સ્થાપવાની જરૂર છે.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

જામનગર રજીસ્ટ્રારીઝમાં હાલમાં એક એવી યોજના ઘડવાની વાત બહાર આવી છે કે જામનગર રાજ્યની પ્રજાને પ્રાથમિક કેળવણી મફત આપવી.

ધોળકા તાલુકામાં ગામે કોલ અને ગામડા લાપાતના બાલ તેડના ખરચ વખતે પાંચસે વાઘેલા કુટુંબના માથાસો એકઠા થયા હતા જે વખતે વાઘેલા એસો સીએશનની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી.

કાઠિયાવાડના લોકાણા તાલુકા પ્રસિદ્ધ મદરથ રા. ગોરધનદાસ માવજી કાઠિયા વાડના ડેપુટી આસીસ્ટન્ટ પોલીસીકલ એજન્ટ નીમાયા છે. આ હોદ્દા મેળવનાર હુદાણા મદરથ તે પહેલાજ છે.

સાબરમતીનું પાણી કેનાલ મારફતે અમદાવાદની આસપાસના ગામડાઓમાં પુર પાડવાની સરકાર તરફથી યોજના થાય છે.

મહીકાંકાના ગઢવાડા હાલના ધરોહ ગામ નજીક સામ સામે હુંગર છે તે વચ્ચે ૧૦ ફીટ ઉંચી મજબુત દીવાલ બાંધી ત્યાં સવળું ચોમાસાનું પાણી એકઠું કરી તેનો લાભ તેની આસપાસની હમરો પીલા જમીનને આપવા નક્કી થયું છે. સરકાર કેનાલ પાછળ બે કરોડ રૂપીઆ ખરચ થવાનો અંકસરો કાઢવામાં આવે છે તથા તે બાંધતાં પાંચ સાત વરસ જેટલી મુદત લાગશે. સરકાર યોજનાને વડાદરાના નામદાર માવકવાડે મદદ આપવા ઇચ્છા બતાવી છે અને તે કેનાલનું પાણી વડાદરા રાજ્યના ખેડૂતોને પણ મળી શકે તેવી ગોઠવણ કરવામાં આવી છે.

પોતાના રાજ્યના જે ગામમાં લોકો ઉપરાણું કરી લાઇબ્રેરી ઉઘાડવા જેટલા પાસે બેગા કરે તેટલા બીજા સરકાર તરફથી આપી જુદા જુદા આગેમાં લાઇબ્રેરીઓ સ્થાપવાને કિતેબ આપવાની ઇચ્છા વડાદરા સરકારે બહાર કરી છે.

આફ્રીકામાં વસતા હોંદીઓની હાલ મારીનો કાચ સુરતના કાનફર-સ વખતે મી. જુહાભાઈ ઇવલુજી દેસાઈએ રજુ કર્યો હતો તથા તેને મી. લલુભાઈ આસા

સમે તથા ઠરાંસવાલથી પાછા ફરેલ મી. તુર મહમદે અસરકારક બાવણ કરી દેકા આપ્યો હતો.

મુંબઈમાં લેડીઝ જીમખાના નામનું સ્ત્રીઓ માટે કસરત આપનારી રમતો પુરી પાડનાર એક જીમખાનું સ્થાપવા હિંદુ તંત્રીઓ અભ્યાસ કરનાર સ્ત્રી સાથે ઇંગ્લેન્ડમાં સાદી કરી છે.

મુંબઈના ડાપાઓદારા એવી વાત પ્રસિદ્ધ થઈ છે કે એક પારસી બારીસ્ટરે એક હિંદુ તંત્રીઓ અભ્યાસ કરનાર સ્ત્રી સાથે ઇંગ્લેન્ડમાં સાદી કરી છે.

નાગપુર કોંગ્રેસ માટે રીસેપ્શન કમીટી એક્સક્રીમ અને મોડરેટ પક્ષની કેટલીક લડત બાદ નીમાઈ છે. એક્સક્રીમ પક્ષ શ્રીયુત બાળગગાધર તીલકને પ્રમુખપદ આપવાના ઇરાદાથી અત્યારથી પ્રયત્ન કરતો જણાવવામાં આવે છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોંદીઓ ઉપર પકતી હાલમારીઓ સામે પોકાર ઉઠાવવા એક જંગી જહોર સભા તા. ૧ ફી મેએ મદ્રાસમાં મળી હતી. જે વખતે ૧૦,૦૦૦ ઉપરાંત માથાસો સભામાં હાજર થયાં હતાં. મદ્રાસ આવેલ એક્સક્રીમ પક્ષના આગેવાન બાણુ વીધીનચંદ્રપાલે એક અસરકારક બાવણ કર્યું હતું બાદ બોલકાટના હાથ પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

હોંદીમાં બનાવેલી પહેલી તોપ કાસીપુર ખાતેનાં કારખાનાંથી ત્રણ માસમાં બહાર પડવાની વકી છે.

મી. સમ્પદ હજીર નામના દિલ્લીના હરવામી મેન્યુએટ અને સ્વદેશીના આગેવાને 'આફતાબે દિલ્લી' નામનું અઠવાડીક પત્ર કાઢ્યું છે.

કલકત્તા ખાતે શેઠ મુસાજી અહમદ નામના ઇસ્લામી મદરથે એક ધંરમણાળા બાંધવા માટે રૂપીઆ ત્રણ લાખની રકમ આપી છે.

કલકત્તાનાં એકસ્ત્રીમપક્ષનાં પત્રો સામે સરકાર કામ ચલાવશે એવી વાત કલકત્તામાં કેટલેક ઠેકાણે ચર્ચાઈ છે.

સ્વદેશી ફિલચાલ અને બોલકાટના પરીણામે સંખ્યાબંધ તોફાનો ચલાઈ

બારીસલમાં કેદીઓની સંખ્યા વધી પડનાં ત્યાંની જેલ વધારવા માટે એક લાખ રૂપીઆના ખર્ચે સરકાર બીજી મકાન બનાવે છે.

શ્રીમતી ગીરીશ મોહીની નામની બંગાળી લેખક બાનુએ ચીતરેલી સફાલતાની એક જાણી આજેલીઆના પ્રદર્શનમાં મોદલવા માટે લેડી મી-ટોએ પસંદ કરી છે.

'મંગાળી' પત્ર ઉપરથી જણાય છે કે પુર્વ બંગાળમાં જે હુલ્લડો થયાં હતાં તે હિંદુસ્તાનની બે મુખ્ય કોમને વડાડી મારવાના સરકારી અમલદારોના પ્રયત્નોને લીધે હતાં થવા પાયાં હતાં.

બંગાળા ઇલાકામાં જમ્મલપુર ડીસીકટ માં ચએલ તોફાનોપર દીકા કરતાં કલકત્તાનું વંદે માતરમ્ લખે છે કે 'અપમાનના ડંખ ની વેદના અસલ છે. જે આટલેથી કાનિય મુશ્કો ધારણ કરવાનું આપણને મુજબ નથી, તો બીજા કશાથી સુજશે નહિ. છેલ્લાં ત્રણ વરસનાં ચિન્હો જે આપણે બરોબર સમજી રહ્યાં હોઈએ તો તે આપણને એમ કહે છે કે આપણે સરંગમ સંપુરણ કરવો; અને વમર હીલે ફરેક આતમ રક્ષણ કરી શકે એવા લડનાર થવું.'

વડાદરા, મહીસુર, અને કુચબીદારની મહારાણીઓએ હોંદી બોરતોને ઉદયોગ હુન્નરનું શિક્ષણ આપનાર એક ખાતું કાઢવા યોજના કરી કહેવાય છે. તે યોજના મુજબ કલકત્તા મદ્રાસ અને મુંબઈમાં એક એક શાળા ખોલવામાં આવશે ત્યાં હોશિયાર શિક્ષકો રાખી સ્ત્રીઓને ભરતકામ, ચુંચણકામ, સીવણ, હાથનું વણકરકામ, રેશમી ભરત, કોર બાંધવાનું કામ, કોતરકામ ચિત્રકામ, મોદામારી વગેરે કળાઓ શીખવવામાં આવશે.

એક બંગાળી ખગોળવેતાએ એવું બવિધ્ય બહાર પાડ્યું છે કે ૧૯૦૭ના નવેમ્બરથી ૧૯૦૮ના જાન્યુઆરી સુધીમાં હિંદુસ્તાનમાં નાના પાયા ઉપર હુલ્લડો જેવી સ્થિતિ થશે. લોકો એકસંપ થઈ મોટી હડતાલો પાડશે. ગરીબ વરમના લોકો દેશ વારતે જાન આપવા તત્પર થશે. રજવાડો દેશના કિતદારક મંડળોમાં અને મીઠીગોમાં બેઠાશે.

રૂટરના તાર સમાચાર.

લંડનના તા. ૭ ના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે એક બંધકર પવનના તોફાનથી કરાંચીમાં મોટી ખરાબી થઇ છે. કેટલીક રેલીમરો કિનારા પર ચડી ગઇ છે. ને કેટલીક નાશ પામી છે.

પાછળના ખગરપરથી જણાવ છે કે કરાંચીમાં તોફાનથી ૧૫ કરોડ રૂપિયાનું નુકસાન થયું છે.

તા. ૭ ના તારમાં લંડન ટાઇમ્સ પત્ર ના આધારે જણાવવામાં આવે છે કે હાંદુ સ્થાનની અસાંતિ બહુજ ગંભીર પ્રકારની છે. ખેડુતોને વનમન કરવા તથા દેશી લશ્કરને સમજાવવા માટે 'એન્જીન્ટેજ' ખંત પુરવકે મથી રહ્યા છે.

એજ તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે એન્જીન્ટેજ એવું સુચવે છે કે તેમની ચોજ નાને પ્રકાષને પરીપક્વ થવાને ત્રણ માસ ની મુક્ત લાગશે.

વાયવ્ય પ્રાંતમાં ગરેલીના લોકોએ તોફાન કરવાં કર્યાં. ભાપણની મીટીંગને વીખેરી નાખવા જતાં બે કાનરેબલોને માર પડ્યો હતો.

હાંદી બજેટ ઉપરના ભાષણ દરમ્યાન વાઇસરાયની અને ઇલાકાની કાઉન્સિલો વિસ્તારી તેમાં વિશેષ હિંદી મેંબરોને જગ્યા આપવાનો સુધારો લાખલ કરવાની વાત મી. મોરલીએ જણાવી હતી.

દક્ષિણ અરબસ્તાનમાં આરબ સાથેની લડાઈમાં તરફીશ લશ્કરી હુકડીની સના મુકામ આગળ હાર થઇ છે.

લાહોરનું 'હીંદુસ્તાન' નામનું વરવમાન પત્ર સરકારે પ્રસિધ્ધ થતાં બંધ કરાવ્યું છે.

ઇરાનમાં તોફાનો વધવા માંડ્યાં છે અને તે ફેલાઈને બળવો જનશે એવી ધારિત જણાઈ છે.

ઇરાનમાં નીલાવરડ આગળ કેટલાક બળવાખોરોની એક હુકડીને બાદશાહી લશ્કર સાથે યુધ્ધ થયું હતું. જેમાં સેંકડો બળવાખોરો મરણ પામ્યા છે.

જપાનના રાજદારી સભાના એક મેંબરે

જણાવ્યું હતું કે સાનહરાનસીસ્કોનાં જપાનીઝ ઉપરનો જુલમ બંધ ન થાય તો જપાનીઝ સરકારે મગાઈ માટે તકવાર થયું.

સર્વ સંગ્રહ.

હૈદરી ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસના કરાવે હાંદી રેટ સેક્રેટરી મી. મોરલી ઉપર મોકલી દેવામાં આવ્યા છે એવો કાગળ હાંદી સરકાર તરફથી માનવંતા દાદાભાઈ ઉપર મોકલવામાં આવ્યો છે.

સાનહરાનસીસ્કોના ગરીબીશ કાનસલે હાંદી સરકારને લખી જણાવ્યું છે કે ગરીબીશનીઆમાં હાંદી મળુરોને ધંધો મળે તેવો સંજવ નથી.

ધોઇ શકાય એવી જાતની કાગળની શેતરંજીઓ બોલીમીઆમાં બને છે.

ગાથકવાડ સરકારની સ્કોલરશીપ લઇને યુરોપ જઇ આવી પાછો ફરેલ સુહર નામનો વિદ્યાર્થી વડોદરામાં ૫૦,૦૦૦ની થાપણથી સ્વદેશી જમીનો ખતાવવાનું કારખાતું કાઢનાર કહેવાય છે.

નામદાર અમીરના ત્રીજા શાહમદદ ફરેજર બ્લાઇનની સાથે જપાન મુસાફરી કરવા નીકળેલ છે. ત્યાં તેમનો ઇરાદો જપાનની લશ્કરી રીત જાણવાનો છે.

વિલાયતમાં એક ભાષણ દરમ્યાન ના. પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સે જણાવ્યું હતું કે આમાં અને હાલની મહેલો અને મરજી દો કરતાં વધુ સુંદર ખીજું કાંઈ મેં કરી બોલ્યું નથી.

એવી અફવા હાલી હતી કે મીસ હેલન બોયાની સાદી કાલોનીઅલ અંડર રેટ સેક્રેટરી મી વીનરટન થર્ચિલ સાથે થવાની છે આ અફવા પાછળથી ખોટી ઠરાવવામાં આવી છે.

સાઉથ આફ્રિકાની મુસાફરીમાં પાછા વિલાયત ફરેલ રેમંડ પ્લેઝવેટ નામનો એક અંગરેજ લખનાર લંડનના ડેલી ન્યુઝ જાપામાં ડરબનનું વરણન કરતાં જણાવે છે કે ડરબન એ આફ્રિકામાં હિંદુસ્તાનની યાદી આપે છે. ડરબનના રસ્તાપરથી પસાર થતાં મને મુંબઈ આવતું

૧૩મ, ૧ ઇટાલીયન, ને ૩ ફ્રેંચ મોટર કારો ચીનની રાજધાની પેકીંગથી પારીસ પહેલી જવાની શરતમાં ઉપડેલ છે.

આ અફવાડીઆમાં આવેલી ફારમના વેચાણની મી. વોઇસની તથા ધી સાઉથ આફ્રીકન મ્યુચ્યુઅલ પરમેનંટ બ્રીડીંગ એસોસિએશનની નવી બહેરખગરો તરફ અમે વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

રોકડ બજાર ભાવ.

આવલ.	હી. પે.	શી. રે.
માંગ ૧ અસ્તાનુ	૨૩ ૬ થી ૨૪ ૦	
બીમડીના	૨૬ ૦ " ૨૬ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬ " ૨૨ ૦	
ચીની સક્કર	૨૪ ૬ " ૨૫ ૦	
હુડાના	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
દેશી તુવેર દાળ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
તુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મસૂરની	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
મગની	૨૭ ૦ " ૨૭ ૬	
અડની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
ચણા સુંબડીના	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
" દાળ	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬	
વટાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મકાઈ	૮ ૦ " ૮ ૬	
ખીતીસ.	૨૦ ૦ " ૨૧ ૦	
કડવું તેલ ૧ બાલન	૩ ૬ " ૩ ૧૦	
એરનું	૩ ૩ " ૩ ૪	
મોહું	૩ ૮ " ૩ ૯	
નાળિયેરનું	૫ ૦ " ૫ ૩	
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
મોરીસની.	૧૫ ૬ " ૧૬ ૦	
પીળા	૧૬ ૦ " ૧૬ ૩	
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૦ " ૧૩ ૦	
આરો	૧૧ ૦ " ૧૧ ૬	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૫	
ધી પેટી ૪ દીનના પાં	૮ ૫ " ૮ ૧૦	
ચોરબંદર	૯ ૧૦ " ૯ ૧૫	
પારાશીન ડીવોસ.	૬ ૨૫ " ૬ ૩	
" વાઇટ રેસ	૮ ૦ " ૮ ૪	
" " બાલન	૧૨ ૩ " ૧૨ ૬	
નાળિયેર	૧૮ ૦ " ૧૮ ૦	
ફલી	૮ ૦ " ૮ ૩	
ખારસોપ	૮ ૦ " ૮ ૬	
દુધ નેસલનું.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બરતા એકનું	૪ ૬ " ૪ ૮	
લીપદાસ એક	૧૧ ૦ " ૧૦ ૬	

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lacheram,
Silk Merchant,
110 Adderley Street.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAGGY IDOLGY,
P.O. Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DELABHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand &
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92

DURBAN

ABDOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59. 339 Pine Street.
E. ABDOLAKER AMOD & BRO.,
Box 441. 434 West Street.
Bhano Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 120. Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88. 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254. 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Tinnol,
Box 211. 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88. 102 Queen Street.
FERAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRARIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Essul Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surrie Masjid).

JALMIOY & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543. 386 Pine Street.
J. B. Mehta,
Box 530. Grey Street.
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97. 125 Field Street.
B. A. Moghraj,
Box 754. Photographer.
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. K. D. PHILAT & Co.,
Box 68. 133 Grey Street.
M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88. 164 Grey Street.
P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738. Grey Street.
E. A. Tayoh,
113 Field Street.

HEIDELBERG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHVAT,
Box 44.

JOHANNESBURG

A. F. CAMA & Co.,
Box 3504. 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRARIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280. 167 Market Street.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Govind Dalabh,
Box 3069.
Gulab Prag,
Box 5999.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598. 41 Market Street.
Ratipalsing,
Box 5930.
SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.
BIRKHA RANCHHOD,
Box 6031. Johannesburg.
DHANJI MORAR,
Box 6931. Johannesburg.
DOORJI TELI,
Box 4984. Johannesburg.

FAKIR KALIAN,
Box 6031. Johannesburg.
GOVIND MAWJI,
Box 6369. Johannesburg.
LAKHMAN MADHU,
Box 5999. Johannesburg.
MORAR BIRKHA,
Box 5999. Johannesburg.
PARSHU DHRA,
Box 5999. Johannesburg.
PENA JERAM,
Box 651. Johannesburg.
RATANJI KALIAN,
Box 5999. Johannesburg.
D. M. SORATI,
Box 6031. Johannesburg.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BRABIA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117. Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

KIMBERLEY

Khandooobhai & Tugaram,
Box 362. 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81. Market Square.

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
Hassan Ahmed,
Indian Location, stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
Kalon Laloo,
Box 391.
SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262. Market Square.
VANMALY KOVA,
Box 294.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MEHTA & KHANDERJA BROS.,
Box 160. Market Street.

PETERDEEP

Ebrahim Osman.

South African Directory

(Continued)

POTCHEFSTROOM

ABDOOL HAJI KHAN MAHOMED,
Box 90, Church Square.

ABDOOL RAHMAN,
Box 12.

S. D. ROBERT,
Market Square.

PRETORIA

HAJEE HANID,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

TAYOB HAJI KHAN MAHOMED,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. VYAS,
Box 1156,
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street.

UMSINGA

Dada Osman.

VOLKSRUST

E. A. BRABRA,
Box 96.

ESSEOF SELIMAN,
Box 45.

VERULAM

C. E. MOTALA,
50 Wick Street.

વેઇ કલપતર

વેઇ કલપતર અને કલપતરની ગરજ સારનાર
ગુજરાતી ભાષામાં ૨૨ વરવર્ષો પ્રમટ થતું
આ માસીક પત્ર વાર્ષિક શીલીંગ ૩ (પેસ
ટેન્ડ સહીત) ના સવાજમથી ૧ વરસ સુધી
મંગશે : નમુનાનો અંક મફત.

વેઇ જગજાકર લીલાપર
સીવી રીડ અમદાવાદ

A. F. CAMA & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAISTY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504, Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG.

ગોરા તથા કલર્ડ લોકો માટે
ખાસ કરી હિંદીઓને વધારે અનુકુળ.

મોન્ટેગ ગારડન્સ

(કેપટાઉનથી માત્ર ૪૬ માઇલ)

દક્ષિણ આફ્રિકામાં આ જગ્યા વણીજ સુદર છે.

રહેવા લાયક ટુકડા : ૫૦ = ૧૦૦ ફીટ

દરેક ટુકડાની કીમત પૌડ ૫ અને તેથી વધારેના.

એકરના ટુકડા : ૧૦૦ x ૪૦૦ ફીટ

(ઉપર જણાવેલ ૫૦ x ૧૦૦ના આક ટુકડાની જરાજરના) કીમત પૌડ ૩૨.
વીગતને માટે નીચેના સરનામે લખો અથવા મળો :—

મોન્ટેગ એસ્ટેટ ક્લો લીમીટેડ, બોક્સ ૬૨૪, કેપટાઉન.

અથવા જોહાન્સબર્ગ ખાતે અમારા પ્રતિનિધી : મી. એ. આર. થાયર

અથવા એલબની એજન્સી; હેરીસન અને મેન સ્ટ્રીટના ખુણાપર.

મી. એચ. એ. આર્ચી ૧૪મી સ્ટ્રીટ વીડીઓરપ, એ આ એસ્ટેટ તપાસી ખીજ
બધી એસ્ટેટના કરતાં સારી ગણી છે. અને ખેતાને માટે કેટલાક ટુકડા ખરીદ
કર્યા છે.

હિંદી વેપારીઓને લાયક.

બેકરી, કુટનો જગીયો, સુદર કુવો, એ આઉટ હાઉસ અને આણ વેપાર સાથેને
રોડર વેચવાના છે.

વીટપોટગીટર્સરસ્ટ—વોટરબર્ગ—કહેર દિવસે દિવસે આખાદ થતું જાય છે
તેમાં એ જમીનના ટુકડા ઉપર, ઉપરનો રોડર આવેલો છે. વેપાર સારો ચાલે છે.
બેકરીનું બીજનેસ સાથે છે. જમીનમાં કુવો છે તેમાં પાણી પુરકળ હોવાથી શહેરના
પાણીપર આધાર રાખવાની જરૂર નથી રહેતી. જગીયામાં ફળના ઝાડો ખાસ પસંદ
ગીના વાવવામાં આવ્યા છે.

આવી સુદર જગ્યા તેના માલીક વેચવાને ખુશી નથી પરંતુ નાકુરસ્તીને લીધે
તેમને વિલાપત જવાનું થવાથી વેચવાની જરૂર પડે છે.

ખરીદનારે જાતે આવી જગ્યા જોવાથી વધારે ખાતરી થઈ શકશે.

શરતો બહુ અનુકુળ છે. વધારે વિગત માટે લખો :—

મી. એમ. કે. ગાંધી એટર્ની પી. એ. બોક્સ ૬૫૨૨ જોહાન્સબર્ગ.
શહેરનો આસપાસના ભાગમાં દીનની ખાલોનું કામ થમથોકાર ચાલે છે.

G. H. MIANKHAN & Co., General Merchants & Direct Importers.

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address : "MIANKHAN," Durban

Telephone No. 31

બીજા પંચાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

தேவன் 7. இரண்டாம் பகுதி, தேவன்

To be had from the Publishers: The
International Printing Press, Phoenix,
Natal. Post Free, 7d.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 45 Cornet Commissioner & Franklin Street
P.O. Box 284, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Solt Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeetust Marico, TRANSVAAL;
Lindley'sport } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Kroonfontein }

બી હરશતકોલ સમ્પાર,
૫૨ કોમરસીઅલ રોડ,
વિલાયતી ઓર દેશી કોલસા ઓર લકરી,
મુઠક ઓર જવારંધ વેચવાલે,
પોક્સ ૭૫, ટેલેફોન નંબર ૧૬૩.

PARSHOTAM VALABH,
TAILOR & OUTFITTER,
ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER
AT SHORTEST NOTICE.
125a Grey Street, DURBAN

HORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
F-AND-
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 342, DELAGRA BAY.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of
Bass, Baskets, Drapery, Rubberware, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 52.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA," P.O. Box 23.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add.: "UNION" Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPT.
Messrs. Jalliboy & Borahjee Bros., Durban.
કચ્છ મેસર બ્રાધેર બ્રદર,
અનરલ મરચેડ,
૧૨૯, હાઇ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Coir Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4120, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
P.O. Box 162.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHERPOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 58. Tel. Address: "Parbandar,"
Telephone 264.

સસ્તો અને ઉચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરટ ઓર વર
જનીઆ સેગ વરેરે બતની વમાડુ નીચેરે
સરનામે મળશે.
સન બેન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG.

Vrajdass & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lawrence Marquet

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167 Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.
ફકીર સાલેજી
જવાબંધ માલના વપારી.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 46 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSRUST

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુનિયામે સર્વે પુરાણી
માગકા વિમાની બોલિસે.

સ્થાપન-વર્ષ ૧૭૦૦,૦૦૦.

મર્જી કરવેલે કમતોમે કમતો માવ મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આજના વિમાની
એવીસ. તેની મૂલ્ય પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જાણી જાણવાથી એકાદામાં એકા વાહુ આવે
મળી રાહો.

૧. જાહેરજિને પુરેલાં ડાકગુપ્તી પુરેલાં, ૨
૩. જાહેરજિને પુરેલાં ડાકગુપ્તી પુરેલાં, ૪
૫. જાહેરજિને પુરેલાં ડાકગુપ્તી પુરેલાં, ૬
૭. જાહેરજિને પુરેલાં ડાકગુપ્તી પુરેલાં, ૮
૯. જાહેરજિને પુરેલાં ડાકગુપ્તી પુરેલાં, ૧૦

એ. ડ. વેઇસો.

સ્થાપક મિલકતવા એજન્ટ.

જાહેર દરરાજીની જમીન વેચનાર, સર
મરી માપણીદાર અને મીલકતની કિમત
અંકનાર. હામ્પીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ,
૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Sullman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મીઆની કા. બહારના
માલુસેને રહેવાની વીજેરની સ્થાવર સારી
સ્થાપનામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરતા દર.

રૂટરની કંપની કાંઈપણ હેડાને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, એસિયેશિયા અને
અમેરિકા તાર માલિકી રૂકે છે. નિયમિત ધરકાને દર સહેલા ધીર એક શીશીન અને
જાણી રીંગે આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કાંઈપણભાગપર પેસા મેલકી રૂકે છે.
રૂટરની કંપની તાર મેલકીતાર તથા લેનાર પક્ષીના સરવાળા રૂટરને રૂકે છે. આ
રૂટરને નામને માટે કાંઈપણ પક્ષીના લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની આસ કાંઈ પુક છે તે
દરો રીતે સુધરુ છે. આવી રીતે નામ રૂટરને કરાવી કાંઈ રાખેલાં તાર લેવા તથા
મેલકીતારથી પક્ષી સરતે દરે કામ હોલી રાખાય છે.

જાણી ૧૮૨ કાંઈમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની લેના અરથ કરી લેનાર પક્ષીને એકી
જા રૂકે છે.

જાણી વિવિધ માટે તોંગેને સરવાળે લખો.

જાણી, રૂટરની બીલ્ડીંગ, અથવા રૂટરની એજન્ટી,
રૂટરની એજન્ટી, સેન્ટ્રાલિયમ સ્ટ્રીટ, મી કોનર હાલિસ,
રૂટરની બીલ્ડીંગ, રૂટરની એજન્ટી,
૫૨, રીસ્ટ સ્ટ્રીટ, એકાદાવાર.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150, MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Add: "NANJEDULABH."

P.O. Box 114, LOURENÇO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets.

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE."

125 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards.

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

DEALERS & IMPORTERS.

Market St., and at Spelonken,

Tel. add: "KHANDERIA," Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add: "YUSUF," KLERKSDORE.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

**General Merchant &
Importer,**

CHURCH SQUARE

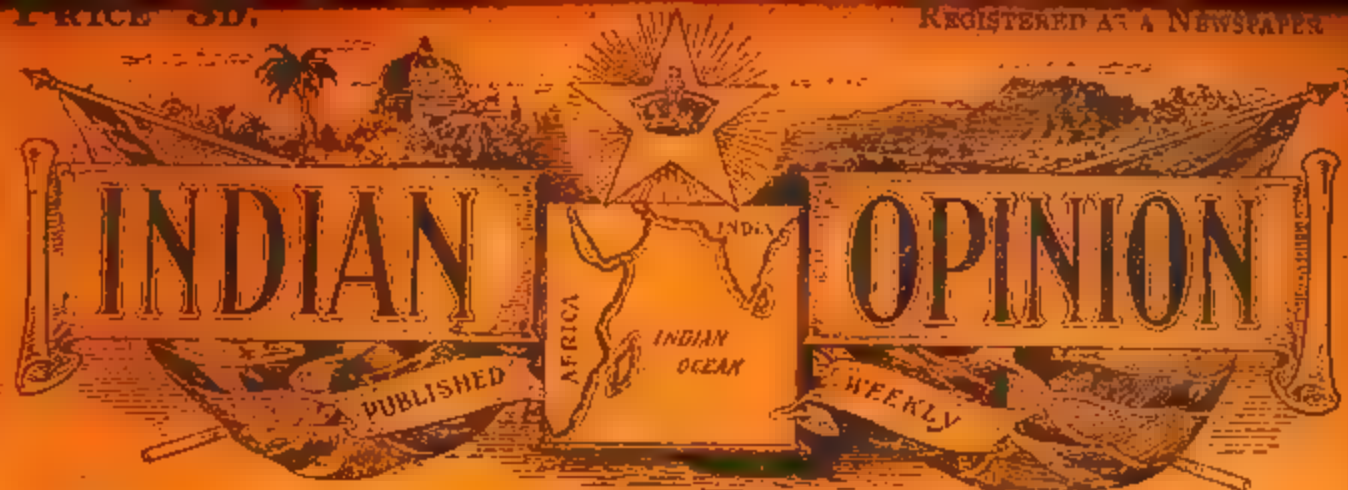
Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE."

P. O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, June, 22nd 1907.

No. 25.

P.O. Box 170

Telephone 114.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાઈ

રોકડા દામથી અમે મકાઈ ખરીદીએ છીએ.

અનાજની બેગો.

નવી તથા જુની બેગો અમે વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 879.

Tel. Address "MILLING."

Tel: Add:

"RUSTOMJEE."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

239.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply.

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

ખાસ ઇમ્પોર્ટરનું

સાલ્સ તેલ.

વખર ઉભરાનું.

મીઠાઈ, લજ્જા, શેવ વિગેરેમાં વપરાય
છે. સાફ અને સરખું વેચવાનું છે એક
વખત મંગાવી વાપરી ખાતરી કરી લેશે.

ખી. ઇબ્રાહીમ ઇસમહલ કુા.

ફોન નં. 114 ઇમરશલ રોડ.

P. O. Box 125 DURBAN.

જશ્દાવ્યંત્ર માલના વેપારી.

તંબુકુ, ખેન્ડીય, મસાઈ, ફલી વગેરે વગેરે કાળજીથી
તૈયારી કરી વરખાલક તેમજ પરચુરસુ સેલ્સ ટામ
થી ડીલીવરી કરવામાં આવે છે. વધારે વાગત અદે
નાચેને સરનામે જુલાવી ખાતરી કરી લેશે.
T-1, Ad: Gaudhi, જી. એ. માધી, તેમજ.
H. R. Gandhi, Tongaat.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

ચાપણ પાર્કિડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિમો વધુાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 115.

Tel. Add: "DOROSMAN."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કામરશન
એજન્ટ.

મેક્સ ૮૮. ૧૩૬, ક્વીન સ્ટ્રી,
ડરબન.

Telephone 564

P.O. BOX
441.

ઈ. ઓબુબકર આમદ એન્ડ બ્રદર,

Tel. Address
'ABOUBAKER'

તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

નોં. ૪૩૪ 434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY:

PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપતી રતુડ મગજી અમારા આડીયાના દિસાએ વેચી નાખવાની છે.
જ્યાં હેનારને બહુ પ્રિદાયત વાંચે મલશે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address "FORBANDAR."

મુખીમ કોટકા માસ્ટરકા હુકમસે

૧. ઇ. વોઈસી અપની લેન્ડમાર્ટ ૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટમેં જાહિર હરાજીમેં

શનીવાર તા. ૨૯ જુન કે ૧૧ ઘંટાકે

માલવર્નસેં તિન માઈલ અમલાદુસ્તાન નદીપરકા 'બુલ્ડસ્લોક' નામક
૧૩૦ વીંચાકા ઉત્તમ ફારમ હરાજ કરશે. પાંચ વીંચામેં ફસ્ટ ડ્રાઈડ છે.
જમીનપર છ રૂમ કીચીન ઓર દુસરી અચ્છી સગવડવાળે મઠા મકાન છે.

ચીકનેકી શરત—રોકડા પૌંડ ૨૫૦. વાંકીકે ચાર વર્ષેમેં વર્ષ વર્ષ
કે હફતેપર મરના. વ્યાજ છ ટકા.

૧. ઇ. વોઈસી

૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ ડર્બન.

મુખીમ કોટકા માસ્ટરના હુકમથી.

એ. ઇ. વોઈસી પોતાની લેન્ડ માર્ટ ૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટમાં

બાહરે હરાજીથી

તા. ૨૯ જુન શનીવારે ૧૧ વાગે—

માલવર્નથી ૩ માઈલ અમલાદુસ્તાન નદીપર આવેલું ૧૩૦ એકરનું એક સરસ
ખેતર હરાજ કરશે. પાંચ એકરમાં જુદી જુદી જાતના ફુલ ગાડ છે. જમીન
ઉપર છ બેરડા, રસોડું, તબેલા વગેરેની સગવડવાળું સારું મકાન છે.

વેચાણની શરતો—રોકડા પૌંડ ૨૫૦, બાકીના નાણાં ચાર સરખે હફતે ચાર
વર્ષે પુરા કરવાના; વ્યાજ છ ટકા.

વધુ વીંચાત માટે લખો:—

એ. ઇ. વોઈસી,

૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL.

PUBLISHED in MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 for year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષે ઉપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
ડરબનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવું બાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
છધી જુનુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફરવી ઉપરના નામથી કુ. ચા
લે છે.

જયામધે માલના વેપારી.

ફરેડ રકમનો સેક્રટરિયસ, કાપડ બર,
જુદ, કાફરી માલ, હાઈવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મરચંડ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches—

Petersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BRADHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

TEL. ADDRESS: "PABULAR" Box 234.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB"

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ.

અમલાલી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમર્ઝીટા ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ જુલાઈ

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

વહ કંપનીની નવી ઔર સઢપસે જાનેવાલી મોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

અમર્ઝીટો ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ જુલાઈ

સીધી મુંબઈ

અમલાલી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ

તથા થાઓ.

તેથા થાઓ.

સીધી મુંબઈ માટેની સ્ટીમર અમલાલી.

ગુરુવાર તા. ૪ જુલાઈ ૧૯૦૭

ઉપલી કંપનીની નવી અનેલી ઝડપ ચાલતી ગંભીર સ્ટીમર અમલાલી ઉપર
ઉપર મુજબ તા. ૪થી જુલાઈના રોજ અતરેથી ઉપડી ફક્ત ડેસાગોઆએ થઈ પર
ખારી મુંબઈ માટે ઉપડી જશે. માટે ૧૫ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલા
ઓને મળવાને ઈચ્છા રાખતા લાઇઓ આ તક ગ્રાહવશે નહિ.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59,

Durban.

મેસર્સ હીન્ડ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગલીયા કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.

ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratanji Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for R. A. — And at:—

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, CORNER HARRISON & MAIN STREETS, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. O. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 6m Telegraphic Address: "K HOTA

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

ખહાર ગામના એજ ટા.

આ જાયુ છુટકે ધરોગની સગવડ ખાતર
૨૬ અકવાડીએ ધી પબ્લીક લાયબરેરી, ૧૫૧
૨વીન સ્ટીટમાંથી લાઇબરેરીના સેક્રેટરી
મી. દીવાન પાસેથી દર શનીવારે નવ વાગતા
પછી ત્રણ રેનીના દામથી મળી શકશે.

સ્ટેંગર—મી. મોતીલાલ પટેલ, બોક્સ ૬૭

વેડલમ—બાથુ તાલવંતસીંગ.

પીટર્સબર્ગ—મી. મોહનલાલ ખડેરીઆ.
બોક્સ ૧૬૦

ક્રિમ્પરલી—મી. તુલબશમ. બો. ૩૬૨.

ડેલાગોઆબે—મેસર્સ વૃગદાસ અને
લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

ધી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુચ્યુઅલ
પરમેનન્ટ. બીલ્ડીંગ એસોસીએશન
લીમીટેડ.

આ મંડળીમાં દાખલ થયાથી પ્રાપરતી
ઉપર વ્યાજે નાણાં મળી શકે છે.
વ્યાજ—૭ ટકા મુદત—૩૦ વર્ષ
તથા વીગત માટે લખો અથવા મળો:—

૪૨ સધન લાઇફ બોલ્ડીંગસ.

સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JUNE 22ND, 1907

No. 25

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Indentured Labour	231
Transvaal Education Bill	231
The Thornville Junction Tragedy	232
"A Present for a Good Boy"	232
"None!"	232
OTHER ARTICLES:—	
Passive Resistors	232
Labour Members at Ladysmith	232
Penalising Poverty	233
Asiatic Restrictions	234
A Letter to the Protector	234
South Africa British Indian Com- mittee	234
European Sympathy with Transvaal Indians	235
In the Home Parliament	235
Transvaal Parliament	235
The Wisdom of the East	236
Durban Members on the Coming Session	236
Johannesburg Jottings	237
The Voluntary Offer	237
Finger-Prints	237
"The Bengalee" on the Transvaal Ordinance	238
A Protest from Madras	238
M.L.A.'s at Sydenham	238
Facts and Comments	238

Indian Opinion

SATURDAY, JUNE 22ND, 1907.

Indentured Labour

GENERAL BOTHA has announced the fixed determination of the Transvaal Government to end the introduction of indentured labour, or any such servile labour, into the Transvaal. Unpopular as the step must be with the mine-owners and, probably, with a very large number of the present population of the Transvaal, it is undoubtedly a step in the right direction, regard being had to the future prosperity of the country. Irrespective, therefore, of the Transvaal Government's violently anti-Asiatic policy, we cannot but applaud the action of the Government.

We are unable to subscribe to the statement that the Transvaal Government has been actuated by any desire to do the mining industry an injury, nor are we able to think, for one moment, that it is part of the deal with the Imperial Government with reference to the guaranteed loan of £5,000,000. We believe that it is from lofty motives that the Government have come to the momentous decision, and, as a corollary to it, they are embarking upon legislation such as the Land Bank Bill and denunciation of the Customs Union, with a view to cheapening the cost of living in the Transvaal and, thereby, inducing a larger supply of white labour. This is to be implemented by the encouragement of native miners. And, herein, is, perhaps, the weakest point, because, whilst they have got

rid of the Chinese incubus, they might replace it by what might amount to forced labour from the natives, for, though we are willing to give every credit to the Transvaal Government for their good intentions so far as the termination of Chinese indentures is concerned, we believe that the Government will not hesitate to adopt, if they can do so, measures more or less harsh to compel the natives to work. However, that is a point with which we are not, at present, concerned.

The moral we wish to draw from the frank acceptance by the Transvaal Government of the undesirability of indentured labour is that the Natal Government should heroically rise to the occasion and end the system in Natal. It is true that there is no comparison between the Indenture Law of Natal and that of the Transvaal. The Chinese labourers are hampered with unexampled restrictions on their liberty, and can never remain in the Transvaal as free men, whereas, in Natal, conditions are much less unfavourable to the indentured men, and they are in a position, at the end of their indentures, to settle in the country as free men. All the same, the difference is largely one of degree. The nature of the labour is identical, and the objection to Chinese is that the country is exploited by extraneous importation of labour for the sake of the few. It is, obviously, unnatural in the extreme, and it gives rise to economic conditions against which the very authors of the system are now inclined to revolt. We hope that Mr. Robinson and his co-workers will not fail effectively to use the example of the Transvaal Government for destroying the artificial state in which Natal finds itself to-day, and thus open a way for a reasonable solution of many other problems which are now troubling the Colonists.

Transvaal Education Bill

LAST week, we drew attention to the Draft Bill for an Act to amend the law relating to public education and similar matters in the Transvaal, which has recently been promulgated in the Government Gazette of that Colony. In all respects but one, the proposed measure is almost a model of what such legislation should be. It deals with five main questions—whether education should be free or otherwise, whether it should be made optional or compulsory, the medium of instruction, whether religious instruction should be given or not, and the authority upon which the provisions of the measure are to be administered.

Working backwards, we find that the Bill contemplates the creation

of local advisory boards *ad hoc*, the final authority being the Director of Education under the Minister for the time being in charge of the Education Department. Religious instruction is confined to the teaching of Bible history. No dogma or doctrine may be taught, and the "right of entry" is forbidden, teachers only (who, by the way, are subject to what is the nature of a religious test) being permitted to give the required religious instruction. The medium of instruction in the lower standards is to be the native language of the pupil. When that language is not English, the latter tongue is to be gradually introduced, being made compulsory beyond the third standard, with certain special conditions under specific circumstances.

And now we come to what we are reluctantly obliged to consider the fatal flaw in the measure. The Bill contemplates free and compulsory education, an excellent provision in a Colony where the bulk of the children are in a fair way to grow up idlers and useless incumbrances. But this provision refers to whites only; the coloured population may, at the discretion of the Minister, receive instruction. The clause is purely permissive, and, what is worse, the measure imposes payment upon those who can least afford to pay for what is to-day an elementary necessity of life. The question forces itself upon us—why are not the same advantages and privileges, contemplated for whites, to be provided for the coloured folk? Are they not equally in need of education? Must they, by virtue of their colour, be condemned to ignorance, except when the Government may choose to establish schools for them? It would almost seem as though the framers of this measure had neglected the very first principles of sociology. They have omitted to bear in mind that, from the uneducated classes, come the bulk of unemployed, inefficient, defectives, decadents and criminals. The Legislature, should it accept the principles of the Bill, will raise for the future generation a problem practically defying solution. This *lacuna* will prove to be a veritable canker in the body communal. Is it the desire of Transvaal politicians and statesmen that the people, whom they can least afford to leave in ignorance, shall be allowed to "stew in their own juice"? Can they contemplate with equanimity the neglect of so valuable an asset as the cultivation and development of the coloured people will give to the country?

Let us now turn to the relevant sections of the Bill, so far as regards non-whites. The measure provides for

the establishment and maintenance of schools and institutions for coloured children or persons, and for the making of grants, where necessary, to such schools and institutions under certain conditions. Section 20 of the Draft Bill, however, precludes the admission of such coloured children or persons to public schools where whites are taught, and, if already enrolled, they shall not be allowed to remain as pupils therein. It is further provided that the duty of carrying out the provisions of this section shall lie with a board or governing body duly appointed under the measure. Upon reference to the qualifications for membership of such boards or governing bodies, we learn that it is confined to "white male persons." Thus, it is seen that coloured people may not associate with whites in the public schools, and that they may have no voice in the management or control thereof, though these schools are specifically created for the instruction of coloured people only. Even in the matter of private schools, the Government may use its power to prevent, though not objected to by parents, the intermingling of black and white. In fine, it is the old fiscal fallacy of taxation without representation. The Colonial Secretary seems, in this matter, to have thrown aside breadth of view, and to have reverted to the pre-war Boer determination that there shall be no equality between coloured people and whites either in Church or State.

We regard with alarm this instilling into the youthful mind of the white child that he is made of different clay from his coloured brother. Nor does the thought that this early differentiation will have the inevitable result of embittering the innocent soul of the coloured child appeal to us any less strongly. The child is father to the man, and the curse of God must surely fall upon those who poison the wells at which the children drink. To change the metaphor, we dread to think of the awful harvest that will be reaped in the fulness of time, if seed of such evil portent be sown to-day. Before it is too late, we beg of those whose humanity is not yet blunted by colour prejudice, to urge upon the Government, with all the energy that is in them, to remodel the Bill. They will earn the blessings of the millions, the colour of whose skin alone has put upon them the bar sinister.

WHILST, AS WE SAID LAST WEEK, WE

The Thornville Junction Tragedy

do not desire to see the wrong done by Leask to his indentured Indian avenged, it will be the best thing for him and his employees if he is deprived of all temptation for future mischief. We, therefore, welcome the letter addressed by the Natal Indian Congress to the Protector of Immigrants asking whether he has exercised the authority vested in him by law to

cancel all contracts of indenture entered into with him, and to deprive him of the right to have a supply of indentured labour in future. It may cause him some inconvenience, but, in our opinion, it is a precautionary measure absolutely necessary, if the Protector is to perform the special function of protecting those whose guardian he is appointed by law. As a rule, unfortunately, people are used more to seeing the Protector in the garb of a prosecutor meting out swift punishment to his wards for any delinquency they may be guilty of, and, naturally, therefore, the Indian mind associates him, not with the protection of Indians, but with their prosecution, or, even, persecution. We would, therefore, gladly see that impression removed, and the holder of the office known more as what he should be in accordance with his appointment.

GAOL REGULATION—USUALLY FURNISH

"A Present for a Good Boy"

somewhat lugubrious reading. Occasionally, however, their perusal affords not a little amusement, and perhaps arouses a certain amount of scepticism as to the common-sense of their framers. The *Natal Government Gazette*, for the 11th inst., contains a code of revised rules and regulations for the gaols in this Colony. Rule 59, under the Section dealing with the employment of convict labour by non-Government employers of labour, provides that the convicts so hired out shall, under ordinary circumstances of good conduct and hard labour, be entitled per head to the munificent remuneration of 3s. per mensem. It has to be borne in mind that the clause is of general application, but, in practice, is made to exclude Europeans, possibly on the ground that it does not matter much if the coloured convicts are enslaved a little more. Turn, now, to Appendix B, dealing with the "Mark System." We find that "every European prisoner, sentenced to one year and upwards, will be allowed, when employed on Public Works, or such other works of a like nature as His Excellency the Governor may approve of, to earn a small gratuity, corresponding with a certain number of marks, which he must earn by actual labour performed" on a certain fixed scale. But when we look for a definition of the term "European," we are informed that it includes "Europeans, including all persons of European descent, Eurasians, natives of St. Helena, Cape Boys, and their descendants (excluding natives), American Negroes, French Creoles, West Indians, and half-castes—an amazing combination! Indians and other Asians are carefully excluded. So that, whilst a paltry three shillings is paid by a benevolent Government to enslaved coloured convicts, as a sort of salve to the public conscience, "Europeans" are put upon public works, and are bribed to behave them-

selves! Now we know that "European" and "white" are not synonymous. A brave confession!

WE KNOW THE WORST. MR. WINSTON Churchill's widely trumpeted announcement that General Botha had

"None!"

promised to do away with certain insulting provisions of the regulations under the new Act resolves itself into a single monosyllable. In reply to a categorical question by Sir George Farrar as to what disabilities in the Act would be removed by the Government, the Transvaal Premier replied: "None." That is the most opposite reply that could have been given to those incorrigible optimists who still fondly hoped that the Transvaal Government would hear the bitter cry of the British Indians. As the looked-for pronouncement has already been discounted heavily by the Indian community, no surprise and no disappointment will be felt by it. The Asiatic peoples of the Northern Colony must put their shoulders to the wheel, and work out their own salvation.

Passive Resisters

The following Transvaal Indians have added their names to the long list of those who will refuse to submit to the new Act:—

Ali Essop Daradia, Zaver Nagji Patel, Johannesburg;

R. Narasoo, K. H. Desai, Ebrahim Moosa, M. Moosa, M. M. Manjee, Suliman Moosa, Moorgan David, Abdool Sobhan, Darianamal, Cassim Moosa, Valjee Lakmichand, S. Mun galier, Abdool Latief, Barberton.

Labour Members at Ladysmith

Under the auspices of the Railwaymen's and the Shop Assistants' Associations, a public meeting was held, in the Town Hall, Ladysmith, on Saturday evening last, to discuss the Asiatic question, railway employe grievances, and other pertinent matters (writes the *Natal Mercury* correspondent). His Worship the Mayor (Councillor W. Cochrane) occupied the chair. The speakers were Mr. Connolly, M.L.A., Mr. Haggart, M.L.A., Mr. Nelson Palmer, M.L.A., Mr. Walter Pepworth, Mr. Edward Cameron, and Mr. E. W. Groot. There was a big attendance, the large hall being fully occupied. The following resolution was unanimously adopted:—

"This meeting views with alarm the ever-growing preponderance of Arab traders in Natal, and, therefore, respectfully requests residents of Ladysmith to refrain from patronising their stores, which threaten to overwhelm the European merchants and, indirectly, the whole white population."

Penalising Poverty

Hawkers Hunted

(SPECIALLY CONTRIBUTED)

[On the 8th May, 1907, the Johannesburg Municipality adopted By-Laws for regulating and licensing hawkers and pedlars within the Johannesburg municipal area. These By-Laws provided that a fee of £5 per annum, or £1 : 7 : 6 per quarter, was payable for such a licence. Upon submitting them, however, to the Government for approval, a reply was received to the effect that the Government could not accept them, on the ground that the licence-fee was too high. The Colonial Secretary gave as his reasons that, when the Draft By-Laws were before the Transvaal Municipal Association, that body reduced the fee to that specified in the Revenue Licences Ordinance, 1905, viz., £3 per annum, partly with a view to affording some measure of compensation to pedlars for any hardships imposed upon them by the restrictions contained in the By-Laws, and also because it was considered altogether inequitable to make pedlars pay a heavier licence-fee than that prescribed by law for non-municipal districts where similar restrictions do not exist.

The Government's refusal to sanction the By-Laws containing the £5 licence rate being brought to the notice of the Transvaal Municipal Association, and owing to the fact that the loss of revenue to the Johannesburg Municipality alone, with the reduced rate, would be some £3,500 per annum, the Executive of that body has instructed that the Government should be urged to agree to the fee remaining at £5 (the rate prior to the adoption of the By-Laws).

At its meeting on the 5th inst., the Johannesburg Town Council considered the following report from the Works Committee:

This Committee is strongly of opinion that the reduction of the pedlar's licence fee from £5 to £3 is not warranted. The suggestion that a reduction should be made as a measure of compensation for this class of trader for the hardship imposed by the restrictions of the By-laws is one which discounts the long-standing necessity for having pedlars adequately regulated for the protection of the legitimate trader. It cannot be recognised that the pedlars who have carried on their trade in an irregular manner for so long should now be considered entitled to compensation. The need for restriction and regulation is sufficiently justified without reference to compensation in the way of a reduction of the licence fee.

Further, there is no real inequity in making the pedlar in Municipalities pay £5 for a licence while he pays only £3 for a licence to trade in the districts outside Municipalities, for

the reason that the pedlar in a Municipality has advantages in the way of business which a country pedlar does not have. The pedlar in the Municipal area is moreover a *stranger competitor with the legitimate trader* than the pedlar in outside districts, and he does not meet any felt want in Municipal areas, while the country pedlar may do so. It is considered also that as the Municipal areas are the more concerned in the question of the regulation of pedlars, the wishes of the Municipalities in the question of the licence-fee ought to be considered of more importance than the desire for uniformity, and that *if uniformity be essential it should be attained by raising the fee for the licence outside Municipalities.*

It would be exceedingly inadvisable to relieve the pedlar class from this taxation. Such a course would tend to increase the number of pedlars and so defeat, to a certain degree, the object of the By-Laws. Besides, the class now proposed to be relieved does not pay taxes in any other method. The storekeeper pays rates to the Municipality and the General Dealer's licence fee to the State. The hawker whose licence-fee is to be continued at £5 has to pay at least in addition, his vehicle licence. *It would be manifestly unreasonable if this pedlar should obtain relief of a portion of the single burden which he has to bear.*

The italics are the writer's. The Council accepted the Committee's recommendation that the Government be urged to approve of the By-Laws for regulating hawkers with the licence fee for pedlars at £5 per annum. There, for the moment, the matter stands.

The first thing to be noted is that the Municipality regards licences for hawkers and pedlars as excellent sources of revenue. Apparently, the times are gone by when licences were deemed to be useful, only in so far as they permitted the better regulation of the trades concerned and the greater protection of the public, the fee being exacted to cover expenses of administration, and not to furnish funds wherewith to fill a depleted exchequer. As it appears, then, hawkers and pedlars are to be taxed, if the Johannesburg Municipality has its way, in order that non-paying departments may be properly carried on.

Thus, the position may be regarded in this way. The Government sees the injustice of poor people, who have hitherto plied their risky trade without let or hindrance, being placed under close surveillance and harsh restrictions, without any countervailing advantage. The Municipality says that it is absurd to talk of the need to give such an advantage, because the object of the By-Laws is to protect the "legitimate" trader, and not to benefit the pedlar and hawker, nor the public served by them, and so not to protect the greater rights of the public at large. In other words, vested interests of a particular class are dim-

inished in order to add to those of an already privileged class. But why is the trader alone "legitimate"? Wherein lies the "illegitimacy" of the trade plied by the hawker or the pedlar? Why must these people be singled out for differential treatment? Why, because no By-Laws were previously in existence, must it be presumed that the hawker and the pedlar have carried on their trade in an "irregular" manner? What, for want of a proper definition, does the Municipality consider would be a "regular" manner for them to carry on their trade? The fact of the matter is that the "legitimate" trader has to be bolstered up at any cost. He must, almost as a matter of course, be treated as the "spoilt darling" of the community. Little matters it that an injustice is inflicted upon those whose burden is already well-nigh intolerable.

The "legitimate" trader pays a Government trading licence of £7 : 10s. per annum on a turnover up to £10,000. The wretched hawker and pedlar must pay, in each Municipality, a tax of £5 per annum—amounting, in reality, to £5 : 10s.—for he rarely pays for a whole year at a time. And whereas the trader can well afford, on his turnover, to pay his £7 : 10s. at one time, what is the position with the hawker and pedlar, who must disburse £1 : 7 : 6 at a particular time, no matter what his takings? In England, it is stated, the hawker's licence fee is 5s. per annum for the whole country. Here it is to be £5 for each town; so that a travelling trader, who wishes to canvass the Reef, must pay his £3 Government tax, and, in addition, some £30 for the "privilege" of making a bare living. He may not, under the regulations, remain in one place more than twenty minutes, nor may he return to that place again the same day! Is not this protection with a vengeance? And the Johannesburg Municipality actually has the effrontery to suggest that the extra-Municipal licence fee shall be raised to £5, if uniformity is desired!

This is a country of high prices. The man who sells at a cheap rate is a distinct benefit, therefore. If he be prevented from so doing, by at least so much does the country lose. It is forgotten that, if the hawker and pedlar pay these exorbitant dues under the new regulations, their customers, in the end, have to bear the burden. On the other hand, if the new regulations end in a decrease in the number of hawkers, as is the admitted intention of the municipal authorities, the result will be added poverty for the hawkers, whilst their customers, if they take the trouble, are forced into the hands of the "legitimate" trader, whose rent, rates, and taxes they eventually pay. Probably, they will do nothing of the sort, but prefer to go without—and who benefits then?

It is alleged that the hawker and pedlar pay no other tax than this. What of the customs dues on the

food they consume, the clothing they wear, and the commodities they sell? What of the railway rates on these? What of the rents they pay for their wretched hovels, and, through that, the sanitary fees and water-rates? It is well-known that the poorest pay the most dearly for the satisfaction of their needs. But it all comes to this—in the long run, the consumer must pay or suffer. The incidence of this iniquitous taxation falls upon those who can least afford to pay it. Energy and enterprise are penalised, and poverty is accentuated. And yet the Municipality can state that "it would be manifestly unreasonable if this pedlar should obtain relief of a portion of the single burden which he has to bear?" Apparently, the sole idea is to manufacture paupers, and to perpetuate misery!

Let us examine the matter from another point of view. We find that, for the quarter ended December 31, 1906, the total number of hawkers' and pedlars' licences was 1,668, of which 1,131 were taken out by Asiatics, whilst, for the quarter ended March 31, 1907, the total number of such licences issued was 1,658, of which 1,133 were issued to Asiatics. Thus, if these figures may be taken as fairly representing the situation, the number and proportion of Asiatic hawkers and pedlars is steadily decreasing, and this is made the more obvious if one refers to the figures for the quarters ended December 31, 1904 and 1905, the number of Asiatic hawkers' licences being, respectively, 1,438 and 1,218. It does not need any great effort of imagination to grasp the fact that the new hardships imposed will entail a further reduction in the number of Asiatic hawkers and pedlars. This means dearer fruit, vegetables, butter, eggs, and cheese, at the very least. But, beyond that, it means taking away of the livelihood of these poor people, added difficulties to the impoverished Europeans in eking out a livelihood, less incentive to local enterprise, less comfort, less circulation of money, less public income, and a diminution of general advantages, resulting in no increased gain to the "legitimate" trader! This may look to be an exaggeration and distortion of the facts, but it is based upon pure economic truth. Let the public beware, before it puts its head into the lion's jaws!

A. CHESSEL PIQUET.

INDIAN PRIZE-WINNERS AT THE ROYAL SHOW. The following are amongst the successful exhibitors at the Royal Agricultural Show, held at Maritzburg on the 13th instant:—S. A. Naidoo (The Cloisters), 2nd prize for vegetable collection; J. Pillay, 1st and S. A. Naidoo, 2nd prize for Tomatoes; J. Pillay, 1st prize for bananas; J. Pillay, 2nd prize for Pineapples.

Asiatic Restriction

Important Decision In Circuit Court

An important appeal, having reference to the Asiatic restriction regulations, was heard before Mr. Commissioner Koch, in the Durban Circuit Court, on the 13th instant, with respect to a summons against an Arab, named Churcharini, alias Akbar Ally, who had been charged before one of the Magistrates with the contravention of Sub-sections a and b, of Section 10, of Law No. 30, of 1903, in that he, being a person appearing to be a prohibited immigrant within the meaning of Sub-sections a and b, of Section 5, of the Act, having entered Natal from the S.S. *Bombay*, neglected to deposit the sum of £100.

The exception raised was that the summons was bad, and reflected no offence, and that the accused should have been charged under Section 7 of the Act. The appeal was based on the following grounds:—(1) That Section 10 of Act 30 created no offence, but only conferred certain powers on the immigration office, and a privilege on any person appearing to be a prohibited immigrant to enter Natal under certain conditions; (2) that the defendant should have been charged under Section 7, which created an offence in the event of a prohibited immigrant entering Natal in contravention of the Act; and that the Magistrate was wrong in overruling these exceptions.

Mr. Michel appeared for the appellant, and Mr. W. C. Miller, assistant Clerk of the Peace, for the Crown.

In giving judgment, his Lordship held that the exception should succeed. Notwithstanding the very convincing arguments he had heard from Mr. Miller, he was of opinion that the man should have been charged under Section 7, and the Magistrate's decision would therefore be reversed. —*Natal Mercury*.

A Letter to the Protector

[The following letter has been addressed to the Protector of Indian Immigrants:—

20th June, 1907.

The Protector of Immigrants,
NATAL.

Sir,—In view of the evidence given against Mr. Leask in connection with his recent prosecution for ill-treating an indentured Indian in his employ, we desire to inquire whether it is your intention, in terms of the Law, to deprive Mr. Leask of indentured labour, and to cancel the existing contracts with him.

We have the honour to be, Sir,

Your obedient servants,

DADA OSMAN, M. C. ANGLIS.

Joint Hon. Secretaries,

Natal Indian Congress.

South Africa

British Indian Committee

The Natal Dealers' Licences Act

Letter to the Secretary of State for the Colonies

[The following letter has been sent to the Under Secretary of State for the Colonies by the South Africa British Indian Committee, signed by its Secretary, Mr. L. W. Ritch, and dated May 14th:—

I am desired by my Committee to communicate to you the receipt by them of the following cablegram from the Natal Indian Congress:—

Durban, May 10th 1907.

"Lady Smith Licensing appeal heard. Board refused licence despite eloquent appeal by Wylie K.C. Consternation among Indian merchants."

My Committee deeply regret the necessity of so constantly having to invite the attention of His Majesty's Government to instances of harsh and apparently one-sided administration of the Natal Dealers' Licences Act.

My Committee are sorry to observe that there appears to be no cessation of such harsh administration against British Indian merchants and storekeepers despite the representations made by His Majesty's Government to the Government of Natal.

The enclosed report copied from the *Times of Natal*, to which, *inter alia*, reference is made by the above cablegram, is respectfully submitted by my Committee for your perusal. The facts as therein stated, that some of the applicants had been trading for twenty three years on the same lines as at the present time, and that their means of livelihood has suddenly and arbitrarily been taken from them seem to my Committee to furnish material for serious enquiry into the whole working of the Act in question.

As has been pointed out on previous occasions, this law lends itself with great readiness to being employed as an instrument of oppression by one section of the commercial community against the other, and my Committee would invite His Majesty's Government to seriously consider whether the long list of cases to which the attention of His Majesty's Government has now been drawn, wherein respectable, old-established, and law-abiding British Indian shopkeepers have met with refusals to their applications for renewal of their business licences does not go far to justify the suspicion that the law is being so misapplied.

A MODERN EVIL. There is, in all that is worst in our human nature, the desire to buy something for nothing. It pervades all classes.—DR. GORE.

European Sympathy with Transvaal Indians

[We take the following letters from the *Star* (Johannesburg):—

Many with a sense of justice which debars intolerance, where otherwise it might hold sway, must voice the note of sympathy towards our Indian fellow-subjects as contained in Mr. Kallenbach's letter in the *Star*. Prejudice dies hard, and is seldom eradicated by any amount of common sense; but when to it is allied intolerance, it loses shame. Surely, Sir, the country's peace is scarcely jeopardised by Indians, be they traders, handicraftsmen or professional men. Why, in the name of all that is honourable, should men enlightened long ere Western civilisation blossomed forth be treated by those modern self-laudatory quasi-righteous individuals as one would treat the criminally inclined? Permits! Registration! Count the so-called white men who have no glint of honesty and yet have freedom to come and go, to wrong their fellow-men and do whatever wrong they list. Then bid our legislators say if law-abiding men have not the right of going to and fro without the ban of permit and the like. They, the Indians, do but seem to me industrious. This in itself must be a crime where idleness is rife amongst ourselves. They seem, as does the Polish Jew, to be down-trodden to the point of cowardice. Shall we blame the men (who must, because their pride rebels) for speaking out against a coming law which if enacted will destroy their very self-esteem. In writing for the public Press admittedly there is moderation needed, but indignation scarcely warrants calm deliberation. I, as Mr. Kallenbach, have found among the Indians, men most worthy of esteem, nor is it prejudicial to my creed or skin to make my admiration known. From Mr. Gandhi's letter, it appears, they have no objection whatever to a voluntary re-registration—it is the cursed indignity of cruel compulsion that they ask us to remove. And shall we blame them, if their just request remain unheeded, that they prefer the self-imposed indignity of gaol rather than submit?—I am, Sir,

E. D. VAN WEENEN

47, Buxton Street, Doornfontein,
Johannesburg, June 14.

Sir,—I am pleased to see that Mr. Kallenbach's letter has been followed by others expressing sympathy with British Indians, in their heroic struggle, and I beg leave to add my humble tribute. Circumstances have brought me into close contact with British Indians in this country, and far from being a menace to the Colony, they, in my opinion, should be considered to be a factor towards its prosperity, as the world cannot afford a more peaceable, industrious, law-

abiding people. I could give many personal examples of their good qualities, but do not wish to tax your space. Their offer of voluntary registration should surely be accepted before the colony proceeds to enforce legislation which the Indians believe to be humiliating. I trust the Colonists will not hesitate to do justice where it is merited, and, at all events, admire British Indians for their brave resolution to suffer imprisonment rather than be degraded by the spirit of the Asiatic Ordinance. I may be leaving Johannesburg shortly and thus be debarred from the privilege of visiting my Indian friends in gaol, but that the Unseen Power may look to their welfare is the fervent wish of the writer. Thanking you in anticipation of insertion.—I am, etc.,

A. McDONALD.

Johannesburg, June 17.

In the Home Parliament

Natal Dealers' Licences

[In the House of Commons, on May 13th, Dr. RUTHERFORD asked the Under Secretary of State for the Colonies whether his attention had been drawn to the appeal of Ameer and others to the Supreme Court of Natal from the adverse decision of the licensing officer, supported by that of the Municipal Board of Appeal, of Ladysmith, whereby, under powers vested in them by the Natal Dealers' Licences Act, they had refused to renew shop licences of British-Indian applicants, who had in some cases been established as long as twenty-three years; whether he had read the evidence which showed that the adverse decision of the Municipal Board of Appeal had been arrived at without its having before it the records of the matter that was *sub judice*; whether he had noticed the criticism of the Chief Justice of Natal; and whether he would make further representations to the Government of that Colony on the subject of the manner in which the law in question was being administered.

Mr. CHURCHILL: No, sir; my attention had not been drawn to the case; but I will cause enquiries to be made.

Mr. REES: Does not the right hon. gentleman think that interference by his Majesty's Government is likely to do more harm than good?

Mr. CHURCHILL: Far from it. I think it is calculated to do a great deal of good. (Ministerial cheers.)—*India.*

TREATMENT OF INDIANS IN THE TRANSVAAL. London, June 19.—The Colonial Vote will be taken in the House of Commons to-morrow, and it is expected will give rise to a debate upon the Orange Constitution, and the treatment of Indians in the Transvaal.—*Reuter.*

Transvaal Parliament

LEGISLATIVE ASSEMBLY,

Friday, June 14.

Protector of Asiatics

[Mr. MUNNIK moved that the Government be requested to lay upon the table of the House all the reports made by Capt. Hamilton Fowle as Protector of Asiatics since 1902 to date.

The COLONIAL SECRETARY said that he would lay upon the table the only report made by Capt. Fowle, made on January 9, 1904. He was appointed Registrar of Asiatics in May, 1903, and relinquished his duties in December, 1905. The work of the Asiatic Department was now conducted as a sub-department of the Colonial Secretary's office.]

Monday, June 17.

The Asiatic Ordinance

[Sir GEORGE FARRAR gave notice to ask the Prime Minister to-morrow whether, in view of the statement in a Reuter's cable that General Botha had promised to remove certain disabilities from the Asiatic Ordinance, he would state what disabilities he considered were wrongfully imposed by that Ordinance.

Tuesday, June 18.

In reply to the question put by Sir George Farrar, the PRIME MINISTER stated:—A deputation representing the interests of Indians in the Transvaal interviewed me in London and made representations in reference to the disabilities which they anticipated would be imposed on Transvaal Indians in the regulations made under the new Act. With regard to these representations, I assured the Imperial Government that they would have the earnest consideration of myself and colleagues and that no effort would be spared to make the application and operation of the Act as little irksome as possible.

Sir GEORGE FARRAR: That is hardly a reply to my question. What disabilities in the Act will be removed?

The PRIME MINISTER: None.

FORGERY AT DELAGOA BAY. At Lourenco Marques, on the 19th inst., the Judge gave sentence against an official in the Secretary-General's Department, who has already been dismissed the service for forging the signature of the Secretary to District-Governor some years ago, by which Asiatics obtained a *baguette salva conducto*, enabling them to return there. The sentence was a light one with the option of a fine, the Judge considering that the real culprits had not yet been brought to justice, stating also that the evidence proved the collusion of a large number of the District-Governor's staff. He also censured the officials of the Port Department for not properly returning the returned documents.—*Andal Mercury.*

The Wisdom of the East*

Two Valuable Books

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

Mr. L. Cranmer-Fyng and Dr. S. A. Kapadia deserve the unstinted praise of East and West for the energy that they are displaying in their efforts to realise the ideal that they have set before themselves—that the books which they so ably edit "shall be the ambassadors of good-will and understanding between East and West, the old world of Thought, and the new of Action." We are proud to think that we are endeavouring to advance the same cause that is advocated with such eloquence and scholarship by the editors of the "Wisdom of the East" series. The little volumes published by Mr. John Murray are in admirable taste, and their cheapness, coupled with their attractive appearance, should place them in the hands of all who hear the silent call of the East. Messrs. Kegan, Paul's "Oriental Series" are incomparable, but they are massive works compared with Mr. Murray's publications, and suffer, moreover, by reason of their price, which renders their purchase prohibitive to the ordinary reader; whereas these little jewels, hand-books of Eastern lore, are obtainable by the most impecunious lover of books. There is one slight point of adverse comment that we must offer, however. The editors make use of a system of critical marks, without giving a key thereto, and the uninitiated reader is liable to be left in a state of bewilderment.

One of the most recent issues of this series is "the way of the Buddha," by Herbert Raynes, M.R.A.S. The author has prefaced his subject by an introductory section giving a bird's-eye view of Buddhism as it has existed since the time of its Founder. He then proceeds to describe the birth and youth of the Sakya Prince, and outlines the principles involved in the First Sermon. Mr. Raynes has wisely given an account of the condition of Indian thought prior to the appearance of the new Protestant Hinduism, and has shown how closely the tenets of the latter accord with the beautiful teachings of the Bhagavad-Gitā. He then analyses the contents of the *Dharmapadam*, explaining the nature of the Noble Eight-fold Path, with its Four Stages, and the Ten Fetters that enchain the traveller on the Path, ending this chapter with the following haunting sentence:

Metempsychosis is the Ocean, its ever-breaking waves are the births, the foam on the wave-crest is this mortal body, and the further shore is Nirvāṇa.

* "The Way of the Buddha," by Herbert Raynes, M.R.A.S. : *Eastern Series*, published by Kegan, Paul & Co., Ltd., London. Price 4s. 6d. each.

Not the least interesting part of this little book are the chapters descriptive of the three Refuges—the enlightened (*Buddha*), the Law (*Dharma*), and the Order (*Saṅgha*); and the ceremonies of ordination as observed by the late Sir Frederic Dickson. In the last chapter, we have a vivid picture of the "Ideal Buddhist," from which we gather something of the nobility to which the Master would have his initiates rise. The description of the true *Bhikkhu* reminds us how far the most of us are yet from attaining to the standard of perfection set by Gautama, the Buddha. The chapter closes with what would otherwise be a beautiful, but is, in effect, a quite inept and jarring, reference to the influence of Christ's teaching, resulting in something of an anticlimax. An appendix is added of Sanskrit and Pāli texts of works translated or referred to in the treatise. A perusal of this little volume will do much to destroy the popular belief that the Oriental is without a soul above the winning of worldly wealth.

The other book of the series in our hands is entitled "Persian Mystics," and a commencement has been made with the well-known Jalālud-dīn Rūmī. The volume is prepared by Mr. Hadland Davis, and is a veritable *treasure-house* of Sūfī lore. Sūfism represents the mystic side of the faith of the Prophet Mahomed, of which Abū Hashim was the founder. It is manifest that, from the earliest times, women played a not unimportant part in the spiritual growth of Mahomedanism. Rābia, who was the first woman to join this mystic sect, when asked if she hated the devil, showed her unconquerable faith in the love of God by retorting: "My love to God leaves me no time to hate him." The catholicity of the interpretation of Islam, as evinced by the Sūfīs, is well-proved by the fact that it was a Christian nobleman who built a convent for them in Asia Minor.

Of this sect Jalālud-dīn Rūmī was the brightest star. To him "the ways of God are as the number of the souls of men." There is an optimistic vein throughout the writings of the poet-philosopher. He preached in its fulness the religion of love. For him death had no terror. He would sing and dance at a funeral. Once, when taken to task for it, has replied: "When the human spirit, after years of imprisonment in the cage and dungeon of the body, is at length set free and wings its flight to the Source whence it came, is not this an occasion for rejoicing, thanks, and dancing?" At the death of Jalāl, the mourner represented all creeds. A Christian, Mr. Davis informs us, was asked why he wept over his grave. The reply was: "We esteem him as the Moses, the David, the Jesus of our time, and we are his disciples, his adherents." There are pearls to be picked up without effort throughout the fifty pages of well-selected extracts given in the volume before us. We have

space to give only one, which, perhaps, is the most lustrous jewel of all, and sums up the spirit of toleration pervading Islam as interpreted by its greatest votaries:

In the adorations and benedictions of righteous men
The praises of all the prophets are kneaded together.
All their praises are mingled into one stream,
All the vessels are emptied into one ewer.
Because He that is praised is, in fact, only One.
In this respect all the religions are only — one religion.
Because all praises are directed towards God's Light.
These various forms and figures are borrowed from it.

Durban Members on the Coming Session

The Indian Question

Mr. MAURICE EVANS, M.L.A., speaking at a political meeting in the Durban Town Hall, on the 14th inst., touched upon the Indian question, and said that they might have to lay their cards on the table, tell Downing Street they possessed Responsible Government, and that they were going to run the Colony for the benefit of the Britishers, and that they would grant licences only to those whom they wanted. They wanted to take steps to alter such a law, and he trusted that the measure which Mr. Haggart was attempting to introduce might be so accepted, amended, and dealt with that it might pass to the Statue Book, to the restriction of the great evil. (Applause.) They wanted industries in the Colony for white people, and he hoped they would have the control necessary for the building up of such industries. (Applause.)

Mr. C. H. Haggart, M.L.A., referring to the Asiatic question, said it was vital to the Colony Parliament might insult him again by refusing to allow the introduction of his Bill; but deferring was not defeat, and they would win in the end. Why were so many Indians here? Because they did business here, and he appealed the white people not to do business with the Arabs to the tune of a penny-piece. This kind of thing should be a scandal, and when it was, their task would be ended. (Hear, hear.) Whether his Bill was heard, or whether it was rejected, the Labour Party wanted to know what the feeling of Durban was. The Labour Members did not mind sneers or rebuffs; but so long as they knew the sympathy and intelligence of the people of Durban was behind them, they would push forward again and again. Mr. Haggart said he would have to accept it. (Cheers.) — *Natal Mercury*.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

✓ VREDEBORP. Owing to the fact that the residents of Vrededorp, now sacred to the blessed memory of people of colour, are dissatisfied with the conditions of the Ordinance recently sanctioned by the Imperial Government, and to the negotiations that are accordingly being carried on with the Colonial Secretary's Office, it is quite possible that the unfortunate British Indian outcasts from the holy place will have a brief respite, and that the measure will not be enforced against them on the 1st prox. as threatened.

A POLICY OF EXCLUSION. The Government have gazetted a Workmen's Compensation Bill, whose title describes its purpose but not its scope. It should have been entitled a *White Workmen's Compensation Bill*, for the definition of "workman" is, "white person," etc. It would seem as if the coloured worker is not deemed to work, and that if he is injured or incapacitated, it doesn't matter in the least. Can't he die, and good riddance to him? Why make a fuss because his wife and family may have to starve? Isn't he a coloured man and (since this is a white man's country) an undesirable?

THE PROGRESSIVES AND THE ACT. In the debate on the Chinese Labour question on Monday last, in the Assembly, Sir George Farrar, leader of the Opposition, in the course of his speech said:

A short time ago the Government was faced with a difficulty with His Majesty's Government in regard to the Asiatic Ordinance. They knew that the members on the Opposition benches, in order to bring a united majority, in order that that Bill should be sent back to the Imperial Government for sanction had united with the Government in that measure. He thought that that measure was of far more reaching importance to His Majesty's Government in view of the scathing edition in His Majesty's Indian dominions. He said he was prepared to argue that that Bill was of more importance to His Majesty's Government than the Coolie Importation Bill, which was reserved under the Letters Patent.

Did Sir George want to strike a bargain with the Government, or was it that he regretted his disloyalty to the Empire in putting a vile insult upon three-quarters of that Empire's population?

A PLEASANT INCIDENT. Some of the inmates of the Barnato Ward of the Johannesburg Hospital write a letter to the *Mail* recently, thanking the donor of a box of fruit, an "Unknown Indian," for his kindly forethought. It is not often that we see any public recognition of the humanity and charity of British Indians. It is such actions as that of the "unknown Indian" that tend to bring the two

peoples to a nearer appreciation of each other's merits. After all, human hearts are much alike, whether the skin beneath which they beat be black or white.

The Voluntary Offer

Interesting Correspondence

What is the Position?

We publish the following copies of correspondence on the subject of the Asiatic Law Amendment Act:—

Johannesburg, 1st June, 1907.

The Acting Secretary to Rt. Honourable the Prime Minister, Pretoria.

Sir,—As the Asiatic Registration Act is still the subject-matter of correspondence between the Imperial Government and the local Government, I have been directed by my Association to seek an interview with the Prime Minister in order to submit to him a proposal which might obviate the necessity of gazetetting the Act. In any case, my Association would be deeply grateful, should General Botha find time to receive the deputation on behalf of my Association, before any further steps are taken in connection with the Act.

I shall, therefore, be obliged if you will kindly ascertain whether and when it will be suitable for the Prime Minister to receive a small deputation on behalf of my Association.

I have, etc.,

(Sd.) ESSOP ISMAIL MIA,
Acting Chairman,
British Indian Association.

Pretoria, 4th June, 1907.

Sir,—With reference to your letter of the 1st instant on the subject of the Asiatic Law Amendment Act, I am directed to inform you that a proclamation announcing that His Majesty the King has assented to the Act has already been signed and will be published in the next issue of the *Government Gazette*.

As all the formalities in connection with the Act have been completed, the publication cannot be postponed, and under the circumstances, the Prime Minister considers that no good purpose would now be served by receiving a deputation on behalf of your Association.

I have, etc.,

(Sd.) E. M. GORGES,
Acting Secretary to Prime Minister.

Johannesburg, 12th June, 1907.

The Acting Secretary to the Prime Minister.

Sir,—With reference to your letter of the 4th instant No. 141 I regret that the Prime Minister considers it unnecessary to receive a deputation on behalf of my Association in con-

nection with the Asiatic Registration Act.

In view, however, of the fact that the date of enforcing the Act has not yet been gazetted, my Association once more approaches the Government and respectfully suggests that the offer of voluntary re-registration may be accepted and that the Act may afterwards, by a short Bill, be made applicable to those who do not abide by the voluntary offer.

I have, etc.,

(Sd.) ESSOP ISMAIL MIA,
Acting Chairman,
British Indian Association.

Prime Minister's Office,
Pretoria,

14th June, 1907.

Sir,—I have acknowledged receipt of your letter of the 12th instant, on the subject of the voluntary re-registration of Asiatics, and to inform you that your letter has been transferred to the Honourable the Colonial Secretary, to whom any further communication you may desire to make on this subject should be addressed.

I have, etc.,

(Sd.) E. M. GORGES,
Acting Secretary to the Prime Minister.

18th June, 1907.

The Hon. the Colonial Secretary,
Pretoria.

Sir,—The Acting Secretary to the Rt. Honourable, the Prime Minister, informs me that my letter of the 12th instant on the question of the Asiatic Registration Act has been transferred to your Department.

My Association ventures to hope that the matter therein referred to will receive your favourable consideration.

I have, etc.,

(Sd.) ESSOP ISMAIL MIA,
Acting Chairman,
British Indian Association.

Finger-Prints

✓ London, June 20.—Correspondence is published, says a *Natal Mercury* special cable, in reference to the Transvaal Asiatic Registration Act, including Lord Elgin's reply to Lord Selborne, saying that he had discussed the finger prints question with General Botha. Lord Elgin understood from General Botha that a strong feeling had been aroused on the question, and that he would endeavour to provide other methods of identification which could not be regarded as degrading.

Lord Elgin was of opinion that this ought to remove the impression that the Transvaal Government was disposed to act harshly by those Asiatics whose title to reside in the Colony was admitted.

✓ "The Bengalee" on the Transvaal Ordinance

[We want it to be clearly understood that we do not deny any nation, however small it may be, the moral right to restrict outside competition within such limits as it thinks proper. There might be changes in its national life, when, in order to safeguard its interest, it has got to exclude foreign goods and foreign labour. But that is not what South Africa wants. As the natives of the country, the Kaffirs, have not learnt the "dignity of labour" and cannot be taught it, even with the aid of penal laws, the South African white requires Asiatic labour to develop the resources of the place. South Africa wants Indians to work her mines, to till her land, to cultivate her orchards, but not as free men but as indentured slaves. Further, there are thousands of our countrymen in that land who, having served out their contracts, have acquired the status of free men and have settled down as peaceful citizens, and under the new Ordinance these men are to be reduced, both socially and politically, to the position of helots. Herein comes the iniquity of the whole thing. Those whose hands have built up the prosperity of South Africa, and who now know no other home than that country, are either to be expatriated or else shall have to live there under most degrading conditions. Under these circumstances it was the clear duty of the Imperial Government to throw its protection upon the Indian population of the Transvaal, but that Government, after making a brave show of fight, when the time of action came, most ignominiously ran away from the contest.—*The Bengalee*.]

✓ A Protest from Madras

The Transvaal Ordinance

[At a mass meeting held in Madras on Saturday, 11th May, the following Resolution was unanimously adopted on the motion of Mr. W. G. Subramania Aiyar:—

"That the view of the persistent and cruel persecution to which our countrymen in the South African Colonies are subjected, and also of the fact that the Majesty's Government has declined to disallow the A. I. Ordinance in the Transvaal, this meeting records its opinion that no inhabitant of such Colonies as refused to treat Indians on a footing of equality should be allowed to enter the Civil or Military service in India; that no such inhabitant should be permitted to acquire land or establish plantations in this country, or to enjoy any of the benefits of a labour legislation, and that such of them as are hereafter allowed to do the above only on certain restrictive conditions. This meeting further resolves that the public of India be advised to play no part in any and more regard to them as persons who are on no level with the rest of the population of the Empire."

M.L.A's at Sydenham

A public meeting was held in the Sydenham Hall, on the 10th inst., under the auspices of the Sydenham District Association, when Mr. H. D. Wheeler presided over a fair attendance at which the three members for Durban County, Messrs. C. P. Robinson, F. F. Churchill, and D. Taylor, addressed their constituents at some length.

Mr. Churchill, speaking on the labour question, said that they in the Colony had become too dependent on Indian labour, and it was time that they began to wean themselves from it. To deal with this question, they had to look at it from every point of view, and he would point out in this connection that the up-country farmer, as well as the coast man, was now making very large use of the Indian, and it was the progressive man who was making the largest use of him. It was not because the Indian was cheaper than he was employed, because the wages paid him were very similar to those paid to the farm labourer, while the Indian's rations were more expensive. The Indian was employed because he was more reliable and more teachable. This being the case, the Indian labour must not be suddenly stopped; its cessation must be a gradual process. He suggested that the farmer be allowed to indent for one extra indentured Indian for every further 50 acres he put under cultivation, or for every additional 50 beasts or 400 sheep that were on his farm; and that any further labour he required must be got from the native. In the meantime, it would be possible to organise their native labour, and, in the end, the farmer would find that he would be able to do without the Indian altogether. They could not do away with the Indian suddenly, as was proposed; it would result in a financial crash. To the sugar and tea planters they would have to be more generous, but the Government and the municipalities should be restricted as to the number of Indians for which they indented. He could not endorse the proposed measure, which said that Indian Immigration must stop next year, because in that period there would not be time to find labour for their industries. They must not rush at the question, as the Minister of Defence had recently rushed at the question of rifle clubs.

Mr. D. Taylor, remarked that Mr. Baggar wanted to stop the Indian right off. Though no one was more opposed to them than he, he did not think this was possible, and he advocated, in order that the native might replace the Indian as a labourer, that the native who put in ten months' work during the year should be allowed remission of taxation.

Mr. C. P. Robinson said that he was prepared to support the preamble and first clause of Mr. Baggar's Indian Bill, though the latter clause was a bit of a mistake.

Facts and Comments

INDIAN MAIL. For Ceylon and India, per S.S. *Gumbur*, until 4 p.m., Friday, June 28th.

INDIAN BURGERS. In the Supreme Court of Natal, on Monday last, an appeal was brought against a decision of the Estcourt Magistrate, that certain Indians were not entitled to be placed on any township burgess roll of the colony because they were not on any voters' roll in 1896. The Court reserved its decision.

INDIANS' FRANCHISE. London June 19.—In the House of Commons, to-day, Dr. Rutherford (Brentford) called attention to the cases of Indians not permitted to be placed on the town roll at Estcourt (Natal). Mr. Churchill, replying, said that he understood that the Indians in question were appealing to the Natal Supreme Court.—*Reuter*.

THE "ASIATIC BLOT." We are entirely in accord with the crusade that is being made against Arab traders, and our sincere wish is that at no distant date the fair Colony of Natal (that is being so sorely tested in this year of our Lord) will be relieved once and for all from a class of traders who carry their head erect indeed, yet how mean and cringing are their thoughts within.—*Lady Smith Gazette*.

INDIAN BAR LICENCES. The Durban Public House Trust applied to the Licensing Board on Wednesday last for leave to construct a "coolie" bar on their Greyville premises. The reason urged was that Europeans and Indians could not conveniently be served in the same bar. The application was allowed. A licence for premises situated in Grey and Victoria Streets was refused. The latter was opposed by the Rev. John Gould (Wesleyan Minister), Sir David Hunter (on behalf of the Durban Home) and the trustee of the Grey Street Mahomedan Mosque.

RATHER AWKWARD. In referring to the Government's new Education Act, the *Pretoria News* has the following:—"The by-law which prevents coloured children from attending what may be termed white schools is a concession to coloured prejudice which, though stupid, is unimportant. It is stupid because it may lead to curious complications, since some of our Members of Parliament are coloured, and it is reported that at least one of our Ministers is not without a trace of coloured blood. If the children of these people should be refused admittance to the Government Schools established for Europeans, there would probably be a certain amount of unpopularity."

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૨૨ મી જુન, ૧૯૦૭.

અંક ૨૫.

અઠવાહીક પંચાંગ.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

ક્રોસ્ટી-તા. ૨૨ મી જુનથી તા. ૨૮

જુન સુધી, ૪૦ સં. ૧૯૦૭.

હિંદુ-જેઠ સુક ૨૨ થી, જેઠ વદ ૩

સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા. ૧૦ જુલાઈથી અવધી

૧૬ જુલાઈ અવધ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ક્રોસ્ટી હીજરી	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની મુહર્રી	સુર્યોદય ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત
શની...	૨૨	૨૨	૧૦	૬ ૫૨.૫ ૪	૪
રવી...	૨૩	૨૨	૧૧	૬ ૫૨.૫ ૪	૪
સોમ...	૨૪	૨૩	૧૨	૬ ૫૨.૫ ૪	૪
મંગળ...	૨૫	૨૪	૧૩	૬ ૫૨.૫ ૫	૫
બુધ...	૨૬	૨	૧૪	૬ ૫૨.૫ ૫	૫
ગુરુ...	૨૭	૩	૧૫	૬ ૫૨.૫ ૫	૫
શુક્ર...	૨૮	૩	૧૬	૬ ૫૨.૫ ૬	૬

અનુક્રમણિકા.

નવો કાયદો.	૩૨૧
નાતાલ ઈડિઅન કેલેન્ડર.	૩૨૨
નાતાલના લેસના ધારા.	"
હીબ્રુ રહેલો.	"
મી. યુસુફ અલી અને સી. કેળવણી.	"
નાતાલનો વેપારી કાયદો.	"
હીંદી સવાલપર દરખાસ્ત મેંબરોના વિચાર.	"
સાહ્ય આફ્રિકા ખીંટીશ ઈડિઅન હમીદી.	૩૨૩
કેંબ્રિજની ખીંટીશ.	"
હીંદુસ્તાનમાં અસાંતિ.	૩૨૪
એક અચાર ધીરસો.	"
મારી નોંધ.	૩૨૫
દુકાન બંધ કરવાનો ટેન્ડર કેસ.	"
સ્વામી ચંદ્રાનંદ.	"
લેહન-સ્વચ્છતા અગરપત્ર.	૩૨૬
!!! રમુજ રંજ !!!	૩૨૮
આમ બપો.	"
જેલ જાતીર તરફ ગોરાની કીલસેજ.	૩૨૯
ધરમ અને સ્વદેશાભિમાન.	"
રૂઢના તાર સમાચાર.	૩૩૦
હજ પડી આવનારને માન.	"
ઈસ્ક લંડનમાં હાલી.	"
નાતાલના નવા મંચરનર.	"
ચાલુ વરતમાન.	"
મહમદ પેગંબર અને તેના ખલીફ.	૩૩૧
નાદારી કોરટ.	"
હિંદુસ્તાનના ખગરો.	૩૩૨
ખગર બાવ.	૩૩૩

અર્થા પત્રો.

જેલમાં જનારાઓ.	૩૩૩
એક મસ્જીદનો વહીવટ.	"
હીબ્રુલીની સલાહ લેવાની છે.	"

શનીવાર, તા. ૨૨ મી જુન, ૧૯૦૭.

નવો કાયદો.

ઈનતમી કાવ્ય.

ઇનામ મેળવનાર મી. અંબારામ મંગળજી ઠાકર.

નવા કાયદા મુજબ અમે ઇનામ કરાવ્યું તેનો જવાબ એકંદરે જોતાં સંતોષકારક ગણી શકાય. હરીશંકર દરનારા ૨૦ જાણુ દતા. બધા જખનાર જણાવે છે કે તેઓ એ ઇનામને ખાતર નહિ પણ માત્ર પોતા નો જુરસો ગતાવડા તથા દેશ સેવાને ખાતરજ હરીશંકર કરી છે. આ જુરસો ને સાચણી વખાણવા લાયક છે. તોપણ અમારે કહેવું જોઈએ કે ઇનામને ખાતર જખવામાં દેશ દાઝનો સમાસ થઈ જાય છે. ઇનામ સંબંધે દંષ્ટ શરમાવાનું નથી પણ મગરર થવાનું છે.

વીસ હરીશંકર કરનારમાં ત્રણેક આઠમી નાં કાવ્ય લગભગ સરખાં જણાવાયી થાનું કાવ્ય પહેલા વરખમાં મુકવું જો જરા મુન્ય વાડા ખરેહું થઈ પડ્યું. ઉપરે નાતાલ સનાતન ધર્મ સંખાના પ્રમુખ મી. અંબારામ મંગળજી ઠાકરનું કાવ્ય ઇનામની શરત તપસતાં પહેલું મુકવા લાયક જણાયેયી તેમને અમે પાકુંડ એક મોકલી આપ્યો છે. મી. અંબારામ ઠાકરને અમે મુખ્યારજ્યાદી આપીએ છીએ અને ઉમેદ રાખીએ છીએ કે કાવ્યમાં જે ઉદ્દેશ ખતા વ્યો છે તે પ્રમાણે પોતે ચાલી બીજાને દાખલો બેસાડશે, ને દેશની સેવા કરશે. બકિતમાં કૌર્વેનો ને કૌર્વેમાં બકિતનો સમા સ થાય ત્યારેજ તે બને જુલ્લી નીકળે છે. એટલે બને હથિવાર પાસે રાખી આપણે આપણું કરતવ્ય કરવે જાયું તો હરેકાઈ સંકટમાંથી નીકળી અને છત મેળવશું. વીસ કાવ્યમાંથી કેટલાકે પોતાનાં નામ અમને પણ નથી જણાવ્યાં. કેટલાકે એક થી વધારે કાવ્યો મોકલ્યાં છે. આમાંથી જે જણવા જેવાં છે તે અમે ફર. હકોતે ત્યાં નામ મોકલ્યાં છે ત્યાં નામ સડીત

આપતા રવીજી. ક્યાં કાવ્યો એવાં અમે ગણીએ છીએ અને તે કાનાં છે તે જણવાની છમ્છા વાંચનારને થાય તો તેને ધીર જ પકડવાની અમે બલામણુ કરીએ છીએ.

આટલું લખ્યા બાદ અમારે એમ પણ જણાવવું જોઈએ કે કાવ્યો રચનામાં રચનારોએ વધારે ખંત કરી હત તો કાવ્યો હજુ સારાં થઈ શકે. એકે કાવ્યમાં ખસુસ શકિત કે કળા જેવામાં નથી આવ્યાં. વધારે સોધથી ને વધારે ચીવટથી રાખેદો તથા દાખલા સારા મળી આવી શકે. અમારા વાંચક વરખને વધારે મહેનત કરવા તથા વધારે કુશળતાએ પહોંચવાની અમે બલામણુ કરીએ છીએ.

મી. અંબારામ મંગળજી ઠાકરનું કાવ્ય.

લાવણી.

'પાહોમ કરીને પડેા ફતેહ છે આમે' એ રાગ. જગ જનમ્યા જે શુરવીર, બકત કાં દાતા; કર્તવ્ય આચરે બન્ય, તેહની માતા. એ ટેક. રાખી પુરો વિશ્વાસ, ધણીનો સાથો; જયું જેલ જેલને જેલ, એમ ઉર રામે. જગ. ૧ જે પ્રગટે દીલમાં પ્રેમ, પ્રાણુ શું પ્યારો; હિંસતની મદદે ખુદા, સદા છે યારો. જગ. ૨ સા હળીમળી જે ટેક, એક ઉર રામે; કડવું એસક છે જેલ, સુખ ભવ આપો. જગ. ૩ પિંક મોર આડીઆ, કમ ધુત્તા ધઈ રહેવું; મરદો હક મળવા માટ, જેલ દુઃખ સહેવું. જગ. ૪ જનમ્યા તે મસ્તા માટ, હીંમત નહિ કારો; સમરથ છે માલીક સાથ, રહેમ કરનારો. જગ. ૫ પાહોમ તણો એ અર્થ તને તૈયારી; હક મેળવવા બહુ, લટે યુદ્ધમાં નારી. જગ. ૬ જખાના કરાવે ભાન, દાખલો તાળે; તક માગો હામે હામ, લેશ નહીં કાળો. જગ. ૭ જુઓ અકબરનો ઇતિહાસ, સિકંદર પૂરો; બક લિકમ જોજ પ્રતાપ, નેપોલિયન શૂરો. જગ. ૮ જગ જાહેર પામ્યા માન, અગીર ને મોથા; બહાદુર તણી એ સાન, અવર ને થોથા. જગ. ૯ રહક બહક બની જાય, કહો ક્યાં કેવું; મહારાજ એકવડ, હોં કેટલુ સુરો.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસે પછસા ઉપરા વવાનું સર કરવું હતું પણ પાણું કામ થીયું પડેલું અને નેહએ છીએ. કોંગ્રેસ હવે કરનાર છે એ સેક્રેટરીએની મોટીસ ઉપરથી એક સંકાય છે. કોંગ્રેસના ઉપરાણામાં ફીલ થાય છે તે અને નુકસાનકારક માનીએ છીએ. આ વખત એવો નથી કે જવારે દીલ કરેલી આલે. કોંગ્રેસને લાઇસેન્સની મોટી લગત લડવા ની છે. ગીરમીટીઆના કાયદા બાબત કડો હાવવાનો છે અને ટરાંસવાસના હીંદીને વખત પડે મદદ કરવાની છે. આ ત્રણે કામ મહાન છે. વેપારની સત્તદ વિના વેપારી હોરાન થશે એટલે સ્વારથની નજરે જેતાં પણ કોંગ્રેસને પોતાનો ખજાનો સરસ સ્થિતિમાં રાખવા ની જરૂર છે. ગીરમીટીઆના દુષ્પ્રમાં ભાગ લેવો એવો કોંગ્રેસનો ૧૮૬૪ની સાલમાં કરાવેલો એક મુખ્ય હેતુ છે. એટલે થોરાનવીસમાં જે બનાવ બન્યો તે પછી કોંગ્રેસ મુગી બેસી રહે એમ નથી. મો ઉપરાવાન સારું પણ આ દેશમાં મામુલી બેસે છે. ટરાંસવાસના હીંદીને મદદ કાવા કોંગ્રેસ બધાએકી છે. કેમકે તેઓને લડતમાં મચી રહેવાની સલાહ આપી છે. વળી ટરાંસવાસની લડતમાં દરેક હીંદીનો સ્વારથ સમાએકો છે. એટલે અને ઉમેદ રાખીએ છીએ કે ઉપરનાં ત્રણે કાસોનો વિચાર રાખી કોંગ્રેસના કર્તા કરતાઓ બેઠ આંધી પછસા રૂપી આયુધ હુરત બેળાં કરશે. આ કામ 'આવતી કાસે કરશું' એમ કરી પડતું મુકવા બેઠું નથી.

નાતાલના જેલના ધારા.

'એક ને ગોળ ને બીજને થોર' એવો કાયદો આપણા નાતાલના કાયદાગદાએ કર્યો છે. નાતાલ સરકારી એજેન્ટ ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે કેદીઓના ચાર ભાગ છે. એક ગોરા, બીજા વર્ણસંકર; ત્રીજા હિંદી, ને ચોથા, કાકરા. ગોરાઓ તથા વર્ણસંકર કેદીને બે સરકાર કામ કરાવે તે તેને કંઈક છતામ આપે. પણ હિંદી અથવા કાકરા કામ કરે તેને કંઈજ નહિ. વળી ગોરાને તથા વર્ણસંકરને એક રમાલ ગણે. પણ હિંદી તથા કાકરાને કેમ જાણે રમાલ નો ખપજ ન હોય તેમ સમજ તેઓને રમાલ પણ નહિ. આ પ્રમાણે કેદીઓમાં પણ સરકારે જન પાડી છે. વર્ણસંકર કેદીમાં કેપબોલ, અમેરીકન નીચો, હોટેરેટ વિગેરે આવી જાય છે.

હીન્નજ રેલવે. C. L. ૧૦૦૫

50

ટાઇમ્સ એક ઇન્ડિયાના ખબર પત્રિયે આ રેલવેના કારભાર ઉપર જે હુમલો કર્યો હતો તેનો સાર અને આખી ગથા તે વેળા જણાવ્યું હતું કે અને તેમાં જણાવેલ મી. કાદરે તથા મી. કાદરને હકિકત પુછી મંગાવી છે. મી. કાદર દિંદુસ્તાન જઈ પહોંચ્યા છે. મી. કાદરે તે આમરો કાગળ મળ્યો. તેણે જવાબ મોકલ્યો છે તે નીચે આપીએ છીએ. મી. કાદરે પાત હસ્તામીક સોસાયટીના સેક્રેટરી છે.

"તમારા કાગળથી આજારી થયો છું. હું આ વખતે મી. રીયની પાસે છું. તેણે તમે મોકલેલ ટાઇમ્સનો કહેરો આપ્યો છે. હું તે ચતાવર વાંચી જઈશ તે પછી તમને જણાવીશ કે તેમાંની શી હકિકત ખરી છે અને તેમાં ખોટું હોય તેનો ઉત્તર દેવાને સારું હું હલાજ લઉશ તે પણ જણાવીશ. માફ કરમી લાઇઓનો જેમાં જાડુ લાજ સમાયો છે તેમાં તમે આટલું કરો કે તેથી હું તમારો ઉપકાર માનું છું. આપને દિંદુસ્તાનના દિંદુ મુસજમાને એક બીઝનેસ મનવી બાજોમાં એજ પ્રમાણે મહેનત અને અરસપરસ મદદ કરવી પડે છે."

મો. યુસુફ અલી અને

શ્રી કેળવણી. C. L. ૧૦૦૫

૫૬૧

મી. યુસુફ અલીએ દિંદુસ્તાનની હાલત ઉપર પુસ્તક લખ્યું છે તે જાડુ વંચાય છે તેમાં તેમણે શ્રી કેળવણી વિષે વિચારો બતાવ્યા છે તે જનજુવા કાયક છે. તેઓ સાદેજ લખે છે કે જ્યાં સુધી શ્રીઓને પુરતી કેળવણી દિંદુસ્તાન માં નથી મળતી ત્યાં સુધી દિંદુસ્તાનની હાલત ઠીક થવાનો સંભવ નથી. શ્રીઓ પુરવતું અરધાંગ ગણાય છે. જે આપણું અરધું શરીર રહી જાય તો આપણને પડવાયુ થયો એમ માનીએ છીએ ને આપણે પણ કામોને સારું નાલાયક થઈ એ છીએ. ત્યારે જે શ્રીઓનો જે ઉપ થોગ ચલે જોઈએ તે ન થાય તો આખી દિંદુસ્તાનને પડવાયુનો રોગ છે એમ ગણાય. પછી દિંદુસ્તાન બીજા દેશોની આગળ ઉભી ન રહે તેમાં નવાઈ શી? આ વિચાર બધા માગાપે પોતાની છાંક રીઓને વિષે કરવા જેવો છે અને બધા હીંદીએ શ્રી વરગને વિષે કરવાનો છે. મીરંબાઈ અને રાખીઆબીની ફરીશાહ કરે એવી જગતે શ્રીની આપણને મરજ છે.

નાતાલનો વેપારો કાયદો.

મી. રીસને આપણું.

કાકર રથરકરે મી. ચરમીસને લેડી રમીયના હિંદી વેપારી ઉપર થએલ જુલમ બાબત સવાલ પુછ્યો. તે તેના જવાબ માં મી. ચર્ચીએ કહ્યું કે હવે તપાસ ચાલે છે. આ ઉપરથી મી. રીસ જે કમીટીમાંથી નીકળી ગયા છે તેણે પુછ્યું 'શું હિંદીને કાયદો થવાને જલ્દે નુકસાન નહિ થાય?' આ ઉપરથી મી. ચર્ચીએ જવાબ આપ્યો 'નુકસાન નહિ થાય એટલુંજ નહિ પણ વડી સરકારના લખાણ થી હિંદીને કાયદો થવાનો સંભવ છે.' ઉમેદ રાખીએ છીએ કે હવે મી. રીસ સાદેજ પોતાની છબને બાંધશે.

હિંદી સવાલપર ડરખત મેંબરો ના વિચાર.

તા. ૧૪ મી એ ડરખત ટાઉન હોલમાં લખણે આપતાં હિંદી સવાલ ઉપર ડરખત મેંબરો નીચે મુજબ બોલ્યા હતા.

મો. મારોસ ઇવન્સનું લખણ.

આપણે રીસપોન્સીબલ મેમ્બરેટ બોગવીએ છીએ. તથા કોલોની ગોરાઓ ના વાસ્તે છે. અને તેથી આપણું મરજ પડશે તેનેજ વેપારી લાઇસેન્સ આપીશું. તે વાત લંડનની પાર્લામેન્ટને ચોખે ચોખી જણાવવી પડશે. એવો કાયદો ફેરવવાને મગજાં લેવાં જોઈએ. હું આજ રાખું છું કે મી. હેમરનું છમીગરેશન કાયદા બાબતનું બીજા નેહતા સુધારા વધારા સાથે કમુસ રખાય અને કાયદો થાય; કે જોથી કરીને તે (એશિઆટીક) દરક અટકે.

મી. હેમરનું લખણ.

એશિઆટીક સવાલ કોલોનીએ ખાસ ધ્યાન લેવા જેવો છે. માફ બીજ ફરીથી પણ દાખલ ન કરી પારલામેન્ટ કલમ મારું અપરાન કરશે. પણ તેને હું દાર ગણતો નથી. ઉવટે છત મળતીજ જોઈએ. અહીં આટલા બધા હિંદીઓ છે એવું શું દારણ? એ મોકો અહીં થયા ચતાવી રહ્યા છે માટે હું ગોરાઓ ને અરજ કરું છું કે તેમણે હિંદી પાસે થી એક પેનીનો માલ પણ ખરીદવો નહિ. આ સ્થિતિને અંત લાવવો એ આપણું કામ છે. માફ છમીગરેશન બીજ પાસ થાય કે ન થાય. હેમરનું એટલું જણે છે કે ડરખતનો મત અમારા તરફ હોવો જોઈએ.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇમ્પિઅન

ક્રમીકી.

મી. રીચનો સપ્તાહિક અગળ.

તા. ૨૪મી મેના કાગળમાં મો. રીય
નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

આ કામળ સાથે કમિટિનો દિશા
તમને મોકલું છું. કામળો, આડીલાકું
વિગેરેનું પરચ કામના પ્રમાણમાં વધે
થટે છે એ તમે જોશો. હું કોલોનીયલ
ઓફિસની અગળ નાતાલની બાબત હમેશાં
રાખ્યા કરું છું. ઇન્ડિયન ઓપિનિયનની
નકલો બચવા એમાંથી તારણ જેમ જેમ
તમે કેમો મોકલો છો તેમ તેમ જુદે જુદે
હેડાથે રચના કરું છું.

હિંમત રેલવે ખાત તું તજવીજ
કરું છું. મી. કાદરે હિંદુસ્તાન પાઠા કર્યા
છે. મી. કાદરેને મેં લખ્યું છે અને
ખીજ તપાસ પણ કરી. જે ખબર મળશે
તે મોકલીશ.

નવા કાગળ ખાખત લોરડ એમ્પટલીલ
તો કાગળ આવ્યો છે. તે ખુબ મહેનત
કરે છે. ઉમરાવની સલામાં ચરવા કરશે.
તમારે જેલ ખાખતનો તાર આવ્યો
તેનું શું કરવું તે ખાખત મેં સર મંચેર
છતી સલાહ લીધી. તેમણે સલાહ આપી
કે તેની નકલ મારે એક કાગળ સલીત
કોલોનીયલ તેમજ ઈડિયા ઓફિસે મોકલ
વી. ત્યાં સ્થાનિક સરકાર જેલ ખાખત શું
કરે છે તે જાણવાનું હમેશાં જાણે જોયા કર
છે.

પ્રાણીકાર્ય આવત ત્યાં જો હિલચાલ
ચાલે તે મને જણાવજો. તેની તુડરાની
આપણને મળવી જોઈએ.

ક્રમિકિતે લેઈ એલગીનતે નવા
કાયદા આપત કાગળ.

“ટરસિવાલ ખાંડીય હાંડિયાન બેસો!
શાંબેશન તરફથી મને તાર મળ્યો છે
તેની નક્કલ આ સાથે મોકલું છું. આપ
તેમાંથી બેસો કે નવા કાયદાથી કામને
અત્યંત દરદ લાગ્યું છે. કિંદી કામનો
વાંધો એ કાયદો કામ કામની વચ્ચે તૂટી
વત ફરવારો છે અને ફરજિયાત છે તેની
સામે થયો સજડ છે. આપ બેસો કે
કમિટિ હજુ પોતાની મેળે ફરી રજીસ્ટર
કરવા તકવાર છે અને તે એવી-રીતે કે
તેમાં કોઈ કુલકપટ નહિ કરી શકે. આ
પ્રમાણે કિંદી કામ સ્થાનિક સરકારને મળવા
તકવાર છે તેથી મારી કમિટિ ઉમેદ રાખે
છે કે આપ ટરસિવાલની સરકાર ઉપર

વગ ચાલતી હિંદી કેમને સાર નહોત
 મેળવશે. જો દરાંસવાસ સરકાર હિંદી
 કેમની સુચના કમુલ રાખશે તો કેમનું
 માન વળવાશે ને દરાંસવાસની સરકારનો
 હેતુ બર આવશે. મારી કમિટિ ઉમેદ રાખે
 છે કે આપ આ બાબત કમિટિનાં કાબાએ
 ઉપર પરત્વે વગન દેશો ને બંદુક કંચી."

नादात्त आश्रित अभिरुचि लोका
अक्षगीर्णने कायका.

“નાતાલ દરમિયાન કાંગરેસ તરફથી મળેલા રૂબરૂની નકલ આપ નામદારને હું આ સાથે મોકલું છું. કાંગરેસ તરફના જણાવે છે: ‘કેરીસમયની લાઇસેન્સની ફરી સુનાવણી અંત છે. મી. વાલ્કી કે.સી. થે બહુ લગત લીધી પણ ખરબાદ મંત્ર. હિંદી વેપારીઓમાં ત્રાસ છુટ્યો છે.’ નાતાલના વેપારી કાયદા બાબત આપને વખતો વખત લખવું પડે છે તેથી મારી કમિટિ દિલ્લીનીર આવે છે. પણ આપ નામ દાર નાતાલ સરકારને લખ્યા કરો છો છતાં કંઈ છુટકારો નથી થતો તેથી મારી કમિટિ ને લાચાર થઈને લખવું પડે છે. ટાઇમ્સ ઓફ નાતાલમાં એક લખાણ છે તે પણ હું આ સાથે મોકલું છું. તે પ્રમાણે કેટલાક વેપારીઓ ૨૦ વરસના જુના છે. એ બધાની કોઈ ઉપર પગ મુક્યો છે. આ વિષે પુરતી તપાસ થવાની જરૂર છે.

અગાઉ મારી કમીડી જાણ્યારી મળી છે કે ગોરા વેપારી હિંદી વેપારી ઉપર જુલમ મુતવરવા આ કાયદાનો એક તરફથી અમલ કરાવે છે. અને આવા જુલમમાંથી હિંદી કામને મુક્ત કરવા મારી કમીડી આપને અરજ કરે છે."

ક્રમીયીનેલ હિસાબ.

५१. १३२ १० ६	५१. १३३ १० ६
५१. १३३ १० ६	५१. १३४ १० ६

કેવિસ્યની મીટિંગ.

કોંગરેસનું કેટલુંક કામકાજ કરવા તા.
ના. ૧૮૮૧ી માર્ચે કોંગરેસની મીટીંગ મળી
હતી. જે વખતે મેમ્બરસ ઇલેક્ટ મહમદ, દાદા
એસમાન, એમ. સી. આંગલીઆ, અમલુશા
હાજી આદમ, પારસી રસતમજી, આર. કે.
ખાન, એમ. એમ. દીવાન, હંસમાધવ પારખ,
તાર મહમદ, લોરેન્સ, ગેયરીઅલ, રોબર્ટસ,
પીલે, કીલાવાળા વગેરે હાજર હતા. મી.
આંગલીઆએ આગલી જે મીટીંગનો રીપોર્ટ
વાંચી સંલગ્નાઓ. બાદ કોંગરેસનો દ્વિસાથ
વાંચવામાં આવ્યો જે પાસ થયો. મી. દીવાને
હરખારત મુઝી કે મેસર્સે ખમીસા અધર્સ,
આમદ ઇબુદ, સકુર નુરમહમદ, હરદે છકિ
અન મેડીંગ કંપની. છ. મુલેમાન અધર્સ, જે.
કારલા, એન. એમ. કાદર, ડા. નાનજી
એ. એમ. કાજી અને જે. બી. મહેતા
એટલાને મેમ્બર તરીકે કાખલ કરવા. આ
આ હરખારતને મી. ખાને ટેકા આપ્યો. અર
આખતમાં મી. એલ. ગેયરીઅલની તકરારને
લીધે કેટલીક ગરબા થયા બાદ મજબુર હર
ખારત પાસ થઈ.

મી. આગલીઆએ મી. રીચનો લાંનથી
આપેલો દાગળ વાંચી બતાવ્યો.

મી. હાલ યોસમતો જણાવ્યું કે ઉધરાણા
ની જરૂર છે. ટરાસવાલના લોકોને આપણે
મદદ કરવીજ પડશે. આપણે ઉધરાણું કરી
તે ઇડિયન યોપિનિઅનમાં અપતા જઇએ
તો ટરાસવાલ વાળાઓને કોનેશન મળશે.
નવા મેમ્બરોએ ફારમ નરવાની જરૂર નથી.
તે તેમાં મી. જેમરીઅલ આપણો મન સ્વી
કારશે. ડા. નાનજીએ પોતાને મેમ્બર તરીકે
હામલ કરવા માટે આભાર માન્યો. મી.
પારસી ફરતમજીએ જણાવ્યું કે ઉધરાણું
તરતજ શરૂ કરવું. મી. અબ્દુલા હાજી
આદમે જણાવ્યું કે ઉધરાણામાં યોજનામાં
ઓછી રકમ પા. ૩ની લરી શકાય એમ
ધોરણ રાખવું.

તા. ૭મીએ દોહોની અડ દિંદીના ડોયુ
ટેશનને મળવાને ડાંગરેસની કમિટિની
મીટિંગ મળી હતી તેના રીપોર્ટ મી. બાયને
માખે. મી આંગલીઆએ જણાવ્યું કે
રીપોર્ટ તપાસ કરશે કે તુરત ડાંગરેસ તેમને
વાકેફ કરશે. ગાદસલા વિસરવન થઈ હતી.

કલકત્તામાં એક પંચાયત એસોસીએ
શન દર્શાવે છે જે કોરટમાં જવા સીવાય
પાંખાનો નીકાલ કરે છે.

હિંદુસ્તાનમાં અશાંતિ

ચાલુ ગંભીર મામલો.

લાલા લજપતરાય પકડાયા પછી થોડા દિવસે સરકાર અછતસીંહને પણ પકડ્યા અને તેને પણ માંડલેમાં કેદ કરવામાં આવેલ છે. આ ઉપરાંત રાવલપીંડીના ખીજા કેટલાક આગેવાનોને કેદ કરવામાં આવેલ છે. મુર્ખ ખંભાણીમાં સરકારી અમલદારોની ઉસ્કરણીના પરિણામે કેટલેક ઠેકાણે બંધાર તોફાનો થયાં છે. જેથી કરીને ધરો, કચેરીઓ, તથા આખાં બજારો હુડાયાં છે. કેટલાકને સખત માર પડેલા છે. કેટલેક ઠેકાણે બદમાશો કુળવાનની ઓરતોની આંખ પર હાથ નાખવામાં પહોંત નથી રહ્યા. ને કેટલાંક ગામડાં તો લોકો નાશી જવાથી આવ જીવ માલુમ પડ્યાં હતાં. તોફાનોવાળાં ગામોમાં સરકારે તોફાન શાંત કરવાને બદલે ઉસ્કરણી કરીને તેમાં હાથ રાખ્યો એવા ખબરો ખંભાણાના પ્રજાપક્ષના ડાપામાં મળે છે. પંજાબમાં આગળ જણાવ્યાં બધું છે તેમ લોકોમાં અશાંતિ પુષ્કળ ફેલાયેલી હતી, અને તેને પરિણામે તોફાનો થયાં હતાં.

તે બધા ખબરો વિલાયત મોકલતાં એએસ ઇન્ડિઅન પત્રોએ એવું ઉગડ્યું કે પંજાબમાં બળવો નગરો છે. તેથી પંજાબના ગવરનરે લાલા લજપતરાય તથા અછતસીંહને દેશ નીકાલ કરવાની રજા એકઠમ તારથી મંગાવી. અને અશાંતિ બંધ પડે તેવા હેતુથી મી. મેરલીએ એ બેફાલ પગલાને તારથી મંજૂરી આપી.

પરિણામે અશાંતિ ઘટવાને બદલે વધી પડી છે. આખો દેશ અંગરેજ સરકારની રાજનીતિ તે રહિઅન રાજનીતિ ગણવા લાગ્યો છે. પ્રજાપક્ષના ડાપાએ સરકારના વલણને ધણી સખત રીતે વખોડી કાઢ્યું છે. ખંભાણી પત્ર કહે છે કે “અમે જાણીએ છીએ કે અમારા દેશનો ઇતિહાસ એક પમણુ આગળ વધવાપર છે. અમે જાણીએ છીએ કે રાજદારી હંકા દુઃખો વેડ્યા સિવાય મળતા નથી. અને તેથી અમે તે વેડવા તૈયારજ છીએ. આવા ચોક્કસ વધુ દેશનીકાલના કેસ થાય તો તેથી સરકાર અમારા પક્ષમાં કિંમતી સેવા બજાવશે. કારણ તેથી લોકોને બચત કરવાના અમારા એકલા હાથે કરવા પડતા પ્રયત્નોને મોડું જોર મળશે.” વહે માત્ર રમ પત્ર કહે છે કે લાલજ લજપતના દેશવટાથી પંજાબની જુમીમાં લાલા

લજપતના જેવા ખીજા સેંકડો સંહિા ઉભા થશે.

વિલાયતની ડાંગરેસ કમીટીએ ગાંધી લાજપતરાયની બાબતમાં પ્રોટેસ્ટ કર્યો છે તે અશાંતિનાં કારણો દુર કરવાના ઉપાયો લેવા કમિશન નીમવાની માગણી કરી છે. મદરાસની મદાજન સભાએ તાર કર્યો કે લાલા લજપતરાયની બાબત માં ખુલ્લી તપાસ કર્યા પછી દેશવટો આપવો. આને મળતા તારો કલકત્તાની પ્રિટીશ એસોસીએશને અને મુંબઈની પ્રેસીડન્સી એસોસીએશને મોકલ્યા છે. બાબુ સુરેન્દ્રનાથ જણાવે છે કે એક આગેવાનને દેશવટો આપ્યાથી ખીજા ડરી જાય એમ સરકાર ધારતી હોય તો જુલમ છે. તેઓ પણ દેશને માટે સખતો બોગવાને તૈયાર છે. ખંભાણાના આગેવાનોમાં એ પણ દતા તેઓ એકજ મળી હવે પ્રજામાં આવેલી જંગમતી કેવી રીતે ચાલુ રાખવી અને તે માટે શું ઉપાય લેવા તે બાબત વિચાર કરવા લાગ્યા છે. પારીસમાં હિંદીઓની એક મીટીંગમાં સરકારના ક્રમને વખોડનારો તથા લાલા લજપતના કુટુંબ પર દિલસોહના સદરો મોકલવાનો કારણ થયો હતો.

દાખલમાં એક કાગળ પ્રસિધ્ધ કરી જોન. મી. ગોખલે જણાવે છે કે ગાંધીપરના આરોપ સરકારે જાહેરમાં મુકવા જોઈએ. મી. ગોખલે જણાવે છે કે લાલા લજપત ગય તેમના મિત્ર હોષ તેમની રીતબાત તથા દિવથી તેઓ સારી રીતે વડેક હતા અને લાલાની રાજ્યવટારી લડત ‘કાનરટી ટયુનનન’ હતી. લાલા કેદ થયા તે દિવસે પંજાબી પત્રમાં પ્રસિધ્ધ થનારો એક લાંબો કાગળ લાલાની સહી સાથે પાછળથી પ્રગટ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં પંજાબની અશાંતિનાં કારણો સરકારને બતાવવા માં આવ્યાં હતાં. એ કાગળ ઉપરથી ખુલ્લું કહેવામાં આવ્યું છે કે લાલા લજપતરાય ઉપર બળવો કરવા જેવો ગંબીર આરોપ સરકાર મુકવા માગતી હોય તો તે નાપાયાદાર કાય છે. ઇંડિયા પત્રમાં પ્રસિધ્ધ થયેલ ૧૬ મી મેના કલકત્તાના તારો ઉપરથી જણાય છે કે આખા હિંદના આગેવાનોનું એક ખાસ એક્ઝ-ઈડિયા કાનફરન્સ ભરી સરકારના વલણ સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા દિલચાલ થાય છે. આ કાનફરન્સના એક ડેંગ રેસની અસાધારણ મીટીંગ જેવું નીવડે. આ બાબતમાં મી. ગોખલે જોરથી દિલ ચાલ કરી રહ્યા છે. તે તેટલા સારા તે અડવાડીએ કલકત્તાથી મુંબઈ માં જાય છે. જે કાનફરન્સનું નક્કી થયું તો તે બુલાઈની વચમાં ભરાય એવી વડી છે.

એક અધોર કીરસો.

સ્વાધીને સારું માણસ અથવા તે માણસોના સમુહ શું કરે છે તેનો દાખલો કેપના ઇંગરેજો તરફથી હાલ બહાર આવ્યો છે. વિલાયતના એક પત્રે તે હકીકત પ્રગટ કરી છે. કેપમાં માધ્યમગ નામનો તાલુકો છે. તેમાં ડચ મોકલું જોર વધારે છે. તેથી તે તાલુકામાંથી મારલામેંટનો મેંબર ડચ હોય છે. એક વખત ઇંગરેજોનો વિચાર થયો કે તે તાલુકો નેચો છતો. તેમાં અંગરેજોની વસ્તિ વધે તેવું તો ન બની શકે. પણ કેપના કાયદા પ્રમાણે જે તાલુકામાં વોલંટી અર લસકર કામ કરે તે તાલુકામાં તે લસકરના મેંબર વોટ આપી શકે છે.

આથી ઇંગેજ પક્ષે વિચાર્યું કે જો માધ્યમ તાલુકામાં લડાઈ બને તો ઇંગેજ વોલંટીઅર મોકલી રકાય. સેગબરગ નામનો પ્રદેશ માધ્યમ તાલુકામાં આવ્યો છે. તેનો કાફર રાજા જુલાનજી હતો. તેનાં દોરોને મારી નાખવા ને કાફરોની કનેડગત કરવા કેટલાક ઇંગરેજોને મોકલ્યા. આ ઉપરથી કાફરોએ ઉસ્કરાયા. તેઓએ ખીજામાં એક બે ગોરાને માર માયાં. એકને હાર કર્યો.

હવે ઇંગરેજોને લાજ મળ્યો. જુલાનજી ના કાફરોને સખત થવી જોઈએ. કેમકે તેના કાફરોએ ઇંગરેજનું ખુન કર્યું. ઇંગરેજ વોલંટીઅરનું લસકર તખ્તાર થયું. તેમાં નાખના એચાર ડચને રાખ્યા. વોલંટીઅર લસકરની પાસે બાપડો રાજા મારી માગવાને બદલે આપવા તખ્તાર થયો. પણ લડાઈ જોને કરવી હતી તે મારી કેમ આપે. લડાઈ ચાલે તોજ વોટ જોટલી સુલત પુરી થાય. તેથી લડાઈ થઈ અને જુલાનજીના કાફરો માત્ર માયાં ગયા. આજે તે કોમનું નામ નીશાન નથી રહ્યું.

પણ ખાટો ખોદે તેજ પડે એવો નીમમ છે. જ્યારે ઇલેક્ટ્રાનનો વખત આવ્યો ત્યારે આ બાબત ચાર બહાદુર લડવૈયા વોટ દેવાને ખાસ ગાડીમાં આવ્યા. ડચ લોકોને ખબર પડી હતી. તેથી તેઓએ આ લડવૈયા વોટરને સારૂ હાર વિગેરે તૈયાર કર્યો હતો. રેલમાંથી ઉતરતાં તેઓને હાર વિગેરેના મીજબાની આપી. લડવૈયાઓ આ ગોઠવણ સમજ્યા નહતા. તેઓએ હાર ખુબ દાર્યો. જ્યારે વોટ આપવાનો વખત આવ્યો ત્યારે તેઓ દારમાં ચકચુર હોવાથી વોટ આપવા જઈ શક્યા નહિ. અને માધ્યમગનો મેંબર ડચજ રહ્યો. આ વોલંટીઅરોનો કેપના સરકાર કરીને ઇંગરેજ હતો. તે સાહેબને પછસાની મેરી કરવાને સારૂ જોલ બોમવવી પડી હતી.

મારી નોંધ.

(સખનાર ઉમર હાજી આમદ અબેરી)

તા. ૧૧ મી એ બેશમાં નાંગર કરવું ત્યાં મુરોપ જનારા ઉતાર્યો સ્ટીમર પ્રેસીડન્ટમાં ચડવા ગયા. મી. તેમજ ઇસ્માઇલ સતાવાળાઓની રત્ન ગ્રહ સને કિનારે ઉતારી ગયા. ડરખન તથા ડેલા ગોઆબેમાં ઉતરવાની અટકાયત છે તેમ બેશમાં પણ પા. ૧૦ ડીપોઝીટ સુકવાથી ન ઉતરાય છે.

બેશ શહેર.

બેશમાં પાકી સડક નથી ને તેથી માહી ઘોડા ને રીક્ષા પણ નથી. પાસે જર તથા માલની આવગળ માટે બજાર માં ખાટા નાંખેલા છે. તેની ઉપર નાની ટરેલીઓ કાઢરા ધસડે છે. એક ટરેલી ઉપર ૫-૬ જેટલી ખુશ્ખીઓની બેઠક હોય છે. વેપારની સ્થિતિ બહુ ખરાબ છે. હાડાંઓ ઉતરી ગયાં છે. કેટલાંક મકાનો ઉલ્લંઘ પડ્યાં છે.

એક ગોરે કોનસલ.

બેશથી રાતના અગીયાર વાગે સ્ટીમર પર આવ્યો. સવારે સ્ટીમર મળંગા તરફ રવાના થયું. મારી સાથે પહેલા વરગમાં બેઠકબસનો કોનસલ હતો. તેની બહારી બેઠકાસખરગથી હેન્ડેલ ચમોલી છે. તે વાતચીત કરતાં બહુ બોલો જણાયા. સવાલ પૂછતાં તેણે જણાવ્યું કે હેન્ડેલમાં બેઠકબસનાં ૬૦-૭૦ માણસ છે; ને તેના હઠના રક્ષણ વાસ્તે બેઠકબસની સરકાર તેને હેન્ડેલમાં મોકલતી હતી. હજિયુ આફરિકામાં ૧ લાખ ૩૦ હજાર ખ્રિસ્તી પ્રક્રિયાનો છે તેના રક્ષણ વાસ્તે સરકાર ક્યારે કોનસલ મોકલશે એ બેવાનું રહ્યું.

મળંગા બંદર.

તા. ૧૫ મી એ સવારમાં મળંગા આવ્યું. મળંગા માડાગારકરની પશ્ચિમે આવેલું છે. અનામસે સ્ટીમર પર પોરબંદર વાળા મી. નયુ પ્રેમજી આવ્યા હતા. તેઓ મને કીનારે ઉતારી ગયા. તેમની સાથે કોરવાળા મી. ઇસ્માઇલ આમદ તથા ઇસ્માઇલ હાજી હમ્મીમ ત્યાં હતા. મી. નયુએ નેશનલ બેંકના મેનેજર સાથે મુલાકાત કરાવી. તે બેંક ત્યાં એકની એક છે. દક્ષ દક્ષ બચાવે છે. જતાં મેનેજરના કહેવા પ્રમાણે બેંક બહુ ઘોડા નફો કરે છે. મેનેજરનું પર વિગેરે બેંક ત્યાંથી જરમન વેપારી મી. વીલ્મ આસ

વાહને ત્યાં ગયા. તેણે જણાવ્યું કે વેપાર બહુ મંદ છે. ઉપલી રેડી મળંગા માંથી રબર, ચામડા, કદામ (એક જાતનું ધામ), સીસમ, કુરચીની છાલ (જે ચામડાં રંગવાના કામમાં આવે છે) એવી ચીજો વિલાપત ચડાવે છે. ફ્રેન્ચ સિવાય બીજા મુલકથી જે માલ આવે તેની ઉપર બારે જકાત છે એટલે કાંઈ માત્ર ફ્રેન્ચનો જ હંમખેટ ચાલે છે. ગામ માં ફ્રેન્ચ સ્કુલ છે. જેમાં હિંદી બાળકો ને આવવા દે છે. ગામમાં મુખ્ય વેપારી બોલન અને બોરાઓ છે. કાઠીયાવાડી સોની ધણા છે. બાપા ફ્રેન્ચ અને મલગારી ચાલે છે. બપોરના સખત તાપ પડે છે. જમીન ફળદ્રુપ છે. ફળમાં ઓરંજ ને કેળાં ચાલે છે. હાજીખાલે દેશી બેટુતો વાવે છે. સાધારણ બળદની કિંમત શી. ૪૦-૫૦ પડે છે. ગામમાં ફક્ત ઇસ્લામ આમદ કરીને એકબે કમ્પી મેમલુ છે. સરકારી ખાતામાં બધા ફ્રેન્ચ છે. તેઓ આપણા લોક ને બહુ ચાહે છે. બંદર મેળાવામાં આપણા લોકને આમંત્રણ થાય છે. ગામમાં રીક્ષા અને બળદનાં ગાડાં ચાલે છે. રીક્ષા ખેંચનારા ડરખનના કાઢરા માફક હોયતા નથી, પણ ધીમે ધીમે ચાલે છે. રીક્ષા ચલાવનારા મલગારીઓ છે. એક જણ આગળથી બેસે ને બીજો પાછળથી ધકેસે. નવા ઉતરનારને પા. ૧૦ ડીપોઝીટ પડે છે. પણ જો તે ગામમાં ધંધાસર થઈ જાય તો ડીપોઝીટ પાછી મળે છે. એ કાયદો હાલ ઘોડા માસથી થયો છે.

નુસબેનું બંદર.

મળંગાથી ઉપડ્યા નુસબે આવ્યા. ગામને ફરતો ડુંગર છે. અને ડુંગરા ઘાટી ઝાડીથી બરપુર છે, જેથી પશુ રળીયામણું દેખાય છે. ગામ બે વિભાગ માં વહેલું છે. એકમાં કોરટ અને ગોરા અને ઘોડા હિંદી વેપારીઓ છે. અને બીજામાં મુખ્ય બોલન અને બોરાઓ છે. કિનારે ઉતાર્યો લાવવા એક લકડી હોડી ઓ વધારે વપરાય છે. મારે વાસ્તે કિનારે જવા કપ્તાને પોતાની બોટ આપી હતી. ગામમાં એક જ બજાર છે. તે પણ પાંકી ચુંકી ને સાંકડી છે. જ્યો જગોમાં ગોણું બેવામાં આવતું. જમીન ફળદ્રુપ છે. વરસાદ હમેશાં પડે છે. મેવો પુષ્કળ થાય છે. ઉતરવામાં કોઈ જાતની અટકાયત નથી. દેશી બેટુતો મહેનત કરે તો સારી કમાણી કરી શકે.

પણ હાલ તો સાહિબ આફરિકા પર લોકો મેલી પડ્યા છે.

ત્યાંથી તા. ૧૭ મી એ સ્ટીમર મળંગા પર માટે ઉપડી. તા. ૧૮ મી એ સ્ટીમરના મુલાકાતી મળુરોમાંથી એક ઘટવાની ખુબ પડી. તે દરિયામાં પડી ગયો છે એવું હેવટ નફાયું. તા. ૨ મી એ જંગમાર આવી પુગ્યા.

દુકાન બંધ કરવાનો ટેસ્ટ કેસ.

ગયા મે માસની તા. ૨૦મી ને સોમવારે બંદર તહેવાર હતો તથી તા. ૧૮મી ને શનીવારને તહેવારની અગાઉનો દિવસ ગણી વેસ્ટ સ્ટ્રીટ વાળી પીશપ અને કુ.એ ડરખન ના એક પોલીસ કોનસ્ટેબલને બપોરે વણ વાગે (શનીવારે દુકાન બંધ કરવાના કઠાક પછી) એક કોલર લે પેનીનો વહેંચ્યો. તે કુ. ના માલીકને દુકાનના કાયદાનો ભંગ કરવા માટે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. કોનસ્ટેબલે બુલાનીમાં જણાવ્યું કે સ્ટોર છોડતીવખતે મ' સ્ટોર વાળાને ઠકણ કે હુ પોલીસ કોનસ્ટેબલ છું અને ચીફ કોન સ્ટેબલને જણાવીશ. તો તેણે ઠકણ કે "મે કારણ હવું તમે આવ-લો વાંચ્યા છે?" પ્રતિવાદીના વકીલે જણાવ્યું કે તહેવારના આગલા દિવસે (શનીવારને ન ગણતા) એટલે શનીવારે દુકાન રાત સુધી ખુલી રાખી શકાય. માલિકે સુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે આ કેસ ટેસ્ટ કેસ જેવો છે. દુકાનદારે જે માલ વેચ્યો તે છુપી રીતની માફક નહિ પણ પોતાનું કારણ બંધ છે કે બોટું તે અજમાવવા સારું. જતાં એવી રીતે શનીવારે દુકાનો મોડી બંધ થાય નહિ એમ કાયદો કહે છે અને તેથી આરોપીને ચુનેહવાર કરાવુ છું; જતાં ટેસ્ટ કેસ ગણી તેને સખ વગર છોડી મુકું છું.

સ્વામી શંકરનંદ.

મી. મોહમમદ હજિયુ આફરિકાના હિંદુના હિતાર્થે સ્વામી શંકરનંદને આમ નમણ કરેલું તેના જવાબમાં સ્વામી લખે છે કે જો પોતાથી જનત તો પોતે દુરત હજિયુ આફરિકા તરફ રવાના થાત. પણ તેઓ જપાન ખાતે બંધાયેલા હોવાથી હાલતુરત તો હજિયુ આફરિકા આવી શકતા નથી. સ્વામીએ બંબાળમાં અને બીજા ભાગોમાં લખણો કર્યાં છે અને જપાન જવા ખાસ આમંત્રણ મળ્યું છે તેથી ત્યાં ગયા છે.

અખરપત્ર

C.W.VI

p.5

જોહાનસ્થર્ગ.

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

દરાંસવાલની પારલામેંટ.

નવી પારલામેંટની ખીછ બેઠક તા. ૧૪ મીએ શરૂ થઈ. જનરલ બોધાએ સ્થાનીક સરકાર કંઈ હપ ઉપર કામ કરવા માગે છે તે બાબત આપણે જાણી. તે હીંદી કામ ને સમજવા કાયદ છે. તેથી તેના મુખ્ય ભાગ નીચે આપણું.

ચીનાઓ જવાના.

હાલ જે ગીરમીટીઆ ચીના છે તેઓ ની ગીરમીટ પુરી થયે તેઓને મોકલી દેવામાં આવશે. અને તેઓની અવજમાં ખીજ ગીરમીટીઆ ચીનાને આવવા દેવા માં નહિ આવે. આ પ્રમાણે જોતાં આ વરસની આખરીએ ૧૬૦૦૦ ચીનાઓ દરાંસવાલ છોડશે. જેઓ પાકી રહેશે તેઓ ૧૯૦૦ની સાલમાં લગભગ આપણા જશે.

ચીનાને બદલે શું?

ચીનાઓ જવાથી ખાણમાં મજૂરની તંગી પડશે તેના ઉપાય એક તો એ કે ત્યાંથી મળે ત્યાંથી કાઢીને એકઠા કરવા, ને તેઓની મારફતે કામ લેવું. તેથી પોર ટુગીઝ સરકાર સાથે વાત આવી રહી છે. ખીજો ઉપાય એ કે જેમ અને તેમ ગોરા મજૂરને ખાણમાં કામે લાગવા ઉત્તેજન આપવું ને દરાંસવાલને છેવટે સફેદ ખના વધુ. ગોરા મજૂરોએ એક પગારે કામ કરી શકે એવા હેતુથી કસ્ટમના તહનામાં માંથી દરાંસવાલ નીકળી જશે. ને ફરી ખીજું તહનામાં કરવું હશે તો કરશે. આનો હેતુ એ છે કે હાલ જે જકાત આપવી પડે છે તેથી બહુ ઓછી જકાત કરી જરૂરી સીએલું કામ ઓછું કરવું કે જેથી ફરીને અતિ ગોરા લોકો લગભગ વિસામત માં રહે છે તેટલા ઓછા ખરચથી રહી શકે. ખેતીને પુરવું ઉત્તેજન આપવું. આમ કરીને માત્ર ખાણની ઉપર દરાંસવાલની આબાદીનો આધાર રહે છે તે સ્થિતિ દુર કરવી. ખેતીને વધારવાના હેતુથી અને પાણીના ધોરીયા ખેતરોને સારું બનાવવાના હેતુથી એક ખસુસ બેંક ઓસવામાં આવશે. આ બેંક બેંકુતોને પાંચસા ધીરશે. આ પાંચસા પુરા પાડવા

સારું વડી સરકાર ૫૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડની લોન સ્થાનીક સરકારને આપશે.

આ લાખણની અસર.

આ લાખણથી ખાણના ધણી મુંઝવાડ માં પડી ગયા છે. તેઓને કાઢીને વધારે મળે એવો સંભવ નથી. એટલે જોહા ન્થર્ગની દાક્ત હાલ જે તેવી કેટલાક વરસો સુધી રહેશે એમ ધારિત રહે છે. પણ આની મોટામાં મોટી અસર એ છે કે હીંદીઓને ઉચાળા ભરવાનો વખત આવે. સ્થાનીક સરકારનો દૈનિક નિશ્ચય જણાય છે કે દરાંસવાલમાં મજૂર સિવાય ખીજ કાળા માણસોને રહેવા નહિ દેવા. એટલે કે જે હીંદી કામ જરાએ ના હિંમત જોવામાં આવશે તો તેને હાંકી કાઢવામાં તેઓ પજાત રહે તેમ નથી. 'મર' અથવા માર' એવો સમય અત્યારે હીંદી કામને છે.

મજૂર રક્ષક કાયદો.

મારી છેલ્લી રીકાને જોર આપનાર વળી એક કાયદો હાલની બેઠકમાં પસાર થનારો છે તે જણાય છે. મજૂરો જે જુદા જુદા કારખાનામાં કામ કરે છે તેઓને કામ કરતાં ઇજા થાય તો તેઓને તથા તેઓનાં બાલ અમ્મ્યાને તુકશાની આપવાનો કાયદો બેઝેટમાં બહાર પડ્યો છે. આ કાયદો માત્ર ગોરા મજૂરને લાગુ પડે છે. એટલે ધારો કે ખાણમાં કે ખીજ જગ્યાએ ગોરા મજૂર ને હીંદી મજૂર કામ કરતા હોય. બનેલા હાથ કે પગ સંચામાં અટવાઈ લાગી જાય તો ગોરા મજૂરનો અને તેના કુટુંબનો નિર્વાહ કરવા તેના ધણી આ કાયદેથી બંધાએશે છે. પણ હીંદી મજૂર કંઈ વિસાતનો નથી. તેની ઉપર જે જુદા ન હોય તો તેના બાર વાગે. વળી કાંઈ એ એમ પણ નથી ધારી લેવાનું કે પેલી બેંકમાંથી એક કોડી સરખી હીંદીને મળે. એ તો માત્ર સફેદ ખેતરને સારું છે. આ બંધી બોધાની બહાદુરીની બચીદારી છે. તેની નાતના માણસોએ દરાંસવાલની જુગી ને બોયર લોહીથી બીજવી નાખી છે. આ ખાતર પુરી હવે તેઓ સોનેરી પાક લણે તેમાં કાળને નવાઈ લગાડવાનું કારણ નથી. આપણે પણ બોયરની બહાદુરીનો એક અંશે પણ રંગ ચડાવી શકીએ તો આપણને પણ રક્ષક છેલમ થાય તેમ છે.

મી. વીનનનો કામળ.

મી. કેલનબેકે જેલ બાબત હીંદી કામ નાં વખાણ કર્યાં છે તે એવી જણાય છે. મી. વેન વીનન કરીને ગોરાએ સ્થરમાં

કામળ લખ્યો છે તેની મતલબ નીચે પ્રમાણે છે.

"જેઓના મનમાં ન્યાય શુદ્ધિ છે તેઓ મી. કેલનબેકે જે હીંદીઓની બાબત કામળ લખ્યો છે તેને ટેકા આપ્યા વિના નહિ રહે. ધોરા હીંદી દરાંસવાલમાં નીરતે રહે ને વેપાર કરે તેથી શું દરાંસવાલ પડી લાગવાનું છે? આપણે જાગૃતી હતા ત્યારે જે મુશ્કેલી પ્રજા હતી તેના વારસોને આપણે ગુન્હેગાર ગણી કાઢીએ છીએ એ આપણને શોભતું નથી. હીંદીને રજીસ્ટર ને ગોરાઓ પોને ગુન્હેગાર છે તેઓ હીંદી ની ઉપર એવી હાંસડી નાખવા માગતા હશે. અને તો હીંદીનો એ દોષ જોવામાં આવે છે કે તેઓ ઉદ્યોગી છે. તેઓની ઉપર આજણુ ગોરા જુલમ મુજબરે એ સમ જાય છે. પોતાનું નામ જાળવવાને ખાતર આવા કાયદાની સામે તેઓ થાય તેથી તેઓને આપણે દોષિત કેમ ગણી શકીએ? મી. કેલનબેકેને અતુલ્ય થયો છે તેમ અને પણ સારા હીંદીનો અતુલ્ય મળ્યો છે. મી. ગાંધીના કામળ ઉપરથી જણાય છે કે તેઓની માગણી બહુ વ્યાજબી છે. તે માગણી બે મંજૂર ન થાય ને તેઓ અપમાન સહન ન કરતાં જેલમાં જવાનું ધારે તો તેઓને શાખાંશી થટે છે."

મી. હસપર્મીઆનો કામળ.

મી. હસપર્મીઆએ સ્થર ઉપર કામળ લખ્યો છે તેનો સાર નીચે આપું છું. "હું સરકારી બેઝેટમાં જોઈશું કે નવે કાયદો સરકાર જે તારીખ મુકરર કરશે તે તારીખથી અમલમાં આવશે. આનો શો હેતુ છે તે હું નથી જાણતો. પણ તેથી વળી થોડો વખત મળે છે. તેટલામાં હું તે કાયદા વિશે વેપારી વિચાર આપ આગળ મૂકવા માગું છું. એમ કરવામાં મારે કંઈક મારું પોતાનું લખવું પડશે. હું દરાંસવાલમાં ૧૯ વરસથી છું અને સુલે માન હસમાઇલ મીંયાની હું. તે લાગીદાર બેનેજર છું. મારી પેઢીને ધણી યુરોપી અને પેઢી સાથે લેણદેણ શ્રેષ્ઠ છે. તેમાંથી તેઓએ સારી પેઢી લાલ ઉઠાવ્યો છે. મારી પેઢીને જેમેસનના હલ્લાની વખતે બહુ તુકશાન ગયું. પણ લેણદારોને વીસ શીલિંગ મળ્યા. બોયર લગાડ્યા પેઢીને એમજ તુકશાન થયું. લેણદારોને વીસ શીલિંગ મળ્યા. હવે ત્રીજી વખતને સાર મારી પેઢીને તુકશાન આપવાનો સમય આવ્યો છે. પેઢીએ એ વખતે જે તુકશાન આપ્યું તેમાં માણસ જલ કંઈ કરી શકે

તેમ નહતું. હવે જે દરકત આવશે તે તેનું કારણ મારી પેદી પોતેજ થઈ પડશે. ત્યારે એવું તુરંતજ વેડવા અને કેમ તબ થાર થયા છીએ એ સવાલ છે. આનો જવાબ એવો છે કે જે હીંદી નવો કાયદો સમજે છે તે જાણે છે કે તે દરેક હીંદીને સારું ગુલામીની નીકાની છે. તે કાયદો આપણે ટરાંસવાલને હીંદીને સારું એક એક બનાવી શકે છે. હીંદી કામ આવા કાયદાને શરણ નહિ મતાં તેનો અનાદર કરવાનાં પરિણામ સહન કરશે. કાંઈપણ કાયદાની સામે થયું એ હીંદી કામ પસંદ કરતી નથી. પણ આ જુલમી કાયદા સામે થયું તે નીતી ગણીએ છીએ, ને તેને તાબે થયું તે હીંદીકારાપણું ગણી એ છીએ. જે સ્થિતિ મારી છે તેવી મારા બીજા વેપારી લાહોની છે. આવા હીંદી કાયદાની સામે થઈને પછતાવું તુરંતજ સહન કરવું પડશે એ નથી સમજતા એમ તમે માનો છો? પણ ઇંગ્લેન્ડની પાઠે બેશી અને શીખ્યા છીએ કે અમારી સ્વ તંત્રતા ગુમાવવી, અપમાન સહેવું તેના કરતાં પછોડા ગુમાવવો એ વધારે સારું છે. મારું પોતાનું ખત છે તે આપી કંઈ બીજું વાંધાપાણું ખત મારવા હું શા સારું જાકું? વળી મસલીમ તરીકે મને દરક થાય છે કે તુરંતજીની ખીરતી રહ્યતને આ કાયદાની ધોંસરી લાગુ નથી પણ તુરંતજીની મુસલમાની રહ્યતને લાગુ પડે છે. આ બધી હકીકત અમારે અને આપે જાણુ વિચારવાની છે.

જો સરકારે પોતાની કંદાડી સ્થિતિમાં માંથી નીકળી જવાની બારી નહિ રાખી હત તો હું તમને આ કાગળ લખીને તરફી નહિ આપત. અને અમારી મેળે રજીસ્ટર સેવાની સુચના કરી છે એ સરકારે કબુલ કરવી જોઈએ. જો આ તે સુચના પ્રમાણે રજીસ્ટર ન કરાવે તેને બલે નવો કાયદો લાગુ પડે. એટલું ખરું છે કે ઉપરની સુચનામાં ધોડીઆમાં સુનેલા બચ્ચાની ઉપર કામ દેવાનું અને કબુલ નથી કરતા. પણ મારે એખી રીતે કહેવું જોઈએ કે મને ગમે તેટલું તુરંતજ થઈ હશે તોપણ મારા એક દલાલના બચ્ચાની નીચાનીઓ આપવી ને તે બચ્ચું એક ઉજરતું સરપોલીઉ છે એવું કબુલ કરવું એવા કાયદાને મારાથી માન નહિ અપાય. હું બહુ યુરોપીઅન મીત્રાને બોલી ચુક્યો છું. તેઓ બધા કહે છે કે અમારી સુચના બાબતની છે. ત્યારે હું તમારી ને તેઓની પાસેથી માગું છું કે અમારી

માન જાળવવાની લાગતમાં અમને મદદ કરો ને ટેકા આપો. હસસને પેગંબર તરીકે મુસલમાનો માને છે તેમ ખીરતી આ પણ માને છે. તેણે એમ ફરમાવ્યું છે કે "એવું તમારી તરફ ખીજા કરે એમ તમે માગો તેવું તમે તેઓની તરફ કરવો" હું અહીંની ખીરતી સરકાર પાસે માગું છું કે ઉપરના ફરમાન મુજબ તેઓ વરતે".

જનરલ બોધાને કાગળ.

બ્રીટીશ ઇન્ડિઅન એસોસીએશન વતી મી. ઇસપર્મીઆએ જનરલ બોધાને કાગળ લખ્યો છે કે સરકારે કાયદાને અમલમાં નથી મુક્યો તેથી હીંદી કામની સુચના કબુલ કરવી ઘટે છે. આ કાગળનો જવાબ જનરલ બોધાએ વાળ્યો છે કે તે બાબત લખાણ કોલોનીયલ સેક્રેટરીને કરવું. તેથી વળી કોલોનીયલ સેક્રેટરીને લખાણ કરવું છે. તેનો જવાબ વખતે આ કાગળ છપાશે તેટલામાં બારી રહેશે.

ગેઝટ વિષે ગુચવાડો.

કાયદો બાદશાહે મંજુર કર્યાની નોટીસ બાબત કંઈક ગેર સમજ થયેલી જણાય છે. ટેરલાક એમ માને છે કે કાયદો બે વરસ સુધી અમલમાં નહિ આવે. આ જુલ છે. નોટીસમાં એમ જણાવ્યું છે કે હરકાત કાયદો બે વરસની અંદર બાદશાહ રજ કરી શકે છે. આ કાયદો બાદશાહની પાસે રજ થતાં તેમણે જણાવ્યું છે કે તે કાયદો રજ કરવાનો તેમનો ઇરાદો નથી. એટલે એનો અરથ એ થયો કે તે કાયદો બે વરસમાં રજ કરવાની જે બાદશાહની સત્તા હતી તે સત્તા તેમણે જતી કરી છે. એટલે સદાને સારું કાયમ રહ્યો. હું સદા ને સારું કાયમ રહ્યો એમ કહેતાં જુલ કરું છું. જે હીંદીને તે કબુલ નથી તેને તો બાદશાહની સહી છતાં તે કાયદો વૃદ્ધ લોખ પડ્યો છે.

બ્રીટીશરના વેપારી.

મી. રીચ જે લંડન વિલામતમાં આ બાબત લખ રહ્યા છે તેનું ફળ બાબત નો વખત આવ્યો જણાય છે. કોરપોરેશને એ વેપારીને હીંદી દુકાનેનો રોક લેવા નીચ્ચા છે તેઓએ ઉપર દપકી તપાસ કરી છે. આ બધા આંદાજો વિચાર હવે સરકાર કરશે. દરમીયાન વળી બીજું કુતુહલ જાણુ છે. બ્રીટીશરના બોરડીન ન્સ કેટલાક ગોચરોને પસંદ નથી. એટલે તે વાટે પણ વખતે બધી જવાબ.

નવા કાયદામાં ફેર નહિ થાય.

સર બ્લોર્ડ ફારે જનરલ બોધાને પુછ્યું કે નવા કાયદામાં ફેરફાર કરવાનું તેણે વડી સરકારને કહેવાનું સંભળાય છે તે શું ફેરફાર. તેના જવાબમાં જનરલ બોધા બોલ્યા "મને હીંદી વતી ડેપુટેશન મળેલું અને વડી સરકારે પણ જવાબમાં કહેલી તેને મેં એવું કહેલું કે એ કાયદાનો અમલ હીંદી કામની લાગણી ન ફાળાય તેવી રીતે કરવામાં આવશે." સર બ્લોર્ડ બોલ્યા કે "આ કંઈ મારા સવાલનો જવાબ નથી. કાયદાની કંઈ દરકત દુર કરવાનો વિચાર છે?" જનરલ બોધા બોલ્યા કે "એકે નહીં"

હું ઉપર લખી ગયો છું કે બ્રીટીશ ઇન્ડિઅન એસોસીએશને કોલોનીયલ સેક્રેટરીને લખ્યું છે. જનરલ બોધાને જવાબ બતાવે છે કે કાયદામાં ફેરફારની આશા જો આ રાખે તે ફેલટ છે. પણ તે કાયદો અમલમાં ક્યારે મુકાશે અને હીંદી કામની સુચના કબુલ રહેશે કે નહિ એ બીજી વાત છે. પણ 'પારકી આરા સદાય નીરાસ' એ ચીતમાં ઓડી હિંદી કામે ટરાંસવાલમાં પોતાની ટેક નીલાવવાની તબયારી રાખવાની છે.

ગવર્નમેન્ટ ગેઝટ.

સમ્બંધ આમદના લેણદારની મીટીંગ બેલાન્સપરગમાં ૨૫મી જુને ૧૧ વાગે મળશે. બાબરપરતના અખદુલ લતીફની એસ્ટેટ નાદારીમાં ગઈ છે. સુલેમાન આમદના લેણદારની મીટીંગ બેલાન્સપરગમાં જુલાઈની ૩ થી તારીખે ૧૧ વાગે ભરાશે. ફરમાઈલ હસાના લેણદારની ત્રીજી મીટીંગ પ્રીટોરીઆમાં ૨૧મી જુને ભરાઈ હતી. સુલેમાન આમદના ટરસ્ટીએ ૧૭મી જુન સુધી તેના રટાકને સારું એકર લીધી હતી. ઇમરાહીમ ઇસપરજના લેણદારની ત્રીજી મીટીંગ ૩૭ જુલાઈએ ૧૧ વાગે બેલાન્સપરગમાં મળશે. વોડરસટરમ ના સુલેમાન મુસાઈએ નાદારીમાં જવાબી અરજ કરી છે તેની સુનાવણી જુલાઈની ૨૫મી તારીખે થશે. ઇમરાહીમ આગલ છતો માલ સી. ઇ. બાઈક અને બીજા લેણદારની વતી ૨૨મી જુને પોએફ્ટરમ માં વહેંચાશે. એમ. એફ. દેસાઈને માલ જે. બીલના લેણા પેટે ૨૬મી જુને પ્રીટોરી આમાં પોછજર શેરીમાં ૧૧-૩૦ વાગે વહેંચાશે.

!!! રમુજ રંગ !!!

ગામ ગપ.

જેના ઘણીમાં નહ દંગ તેની આંખે
ઉઘાડે અંગ! બરાબર—આપુ—બરાબર!
ગોયો ને ગપ લાવ્યો. ના—આપુ—ના.
ગપસપ બાણીએ મુકો આપણા એકઠીંગ
એકરેઠરી રેલાગોઆમે ખાતે ચેરીમેરી કહો
કે તપાસ અરથ ગયા હતા. તેમણે બહાર
પાડ્યું છે કે ત્યાંના બિટીશ કોનસલને
ત્યાં દાખલ થવા હિંદીને માટે તોંય
ખોડીયાર છે. હા, બા, ખરેસે! રખેને
કાળા આદમીના કાળા પગ લાગી સફેદ
શેવળને રંગ બદલાઈ ગયો! નેથી
લલા, બારબોળવાળા કોનસલે સારો રસ્તો
લીધો કે દરવાજેજ બુદો. એડેએ નહિ
ને અભડાએ નહિ. કેમ બાહ! હજુ
ટરાંસવાલમાં હકની આશા ખરી કે? તમા
રા ખેરખાં સરકાર માખાપ તો તમને દેખે
ને પચે છે. હવે પછી જરમન કનડરો
તો તેમાં શું નવાઈ? ફરેય જુએસ ઉઘાડે
તો કોનો વાંક? કહોની કે ધર કુટ્યું
તેનું કરમ કુટ્યું. રખેવાળ પોતે પગ લાગ
વાની વાત કરે તો તમારી વહાદારી શું
કામ લાગશે? પણ આપુ! આપ મુઆ
વીના સ્વરગે જવાય નહિ. દુઃખ વેઠીએ
તો મુખ મળે. ટરાંસવાલે ભોગ આપ્યો
તો આજે લાલાજી બન્યા. તમે પણ
તમારા સોગમ પાળો, ને પછી પરિણામ
મતે પુછો! કેમ બાહ હરખા હીક છે ને,
હા બાહ આપણે તો સરખા છીએ ને.

* * *

‘ગુજરાતી’ પત્રમાં ત્યાં જોઈએ ત્યાં
પાને પાને ને જુએ જુએ કોક્સનીજ વાત,
તેનુંજ વરણન—ને તેનાંજ જાણ્યાં! આ
વાંચી રસિકને કાંઈ ટરાંસવાલનો કોક્સ
શેધી કાઢવાની ફરમાસ થઈ. આ બાહ
નો તો ધંધોજ! એટલે શેષતાં વાર
ગાળેજ ચાની! મુંબઈમાં હેરીસન—ફરે
અર જુએક કોક્સ, ત્યારે ટરાંસવાલમાં
કરગસડોરપના મેયર. જી.વાન. બ્લોમનરડીન
ચાલો ત્યારે કોક્સીઆએને સરખાવીએ
ને જુગતે જોડું બનાવીએ. (૧) હેરીસને
મુંબઈના સીંહને—અરે! જુએ—તાજ
વગરના રાજને ઉચવાવવાની મુકિત રચી.
મેયરે ટરાંસવાલનો ‘સોજો’ કાઢવાનું પ્લાન
ધડ્યું. (૨) હેરીસને સરકારી અમલદાર
ની મદદ લીધી; મેયરે મેંબર એફ કેમ
સંની. (૩) હેરીસનની મદદે ટાઇમ્સ પત્ર
દોડી વળ્યું. મેયરની વારે સ્કાર પત્ર ફરી
વળ્યું. બસ—આપુ—બસ! વાંચતાંની

માફયા. ખરે નવો કોક્સ! દોનો કોક્સી
યા બાહબોહી જોડી. એક આંધી (મેયર
કે જોણે સ્કારે બતાવ્યું ત્યારે કામ ઉપડ્યું)
ને એક જોડી (લોક મતરૂપી પક્ષ વગરની
હેરીસન ફરેકર કોક્સ.)

* * *

આંગળી આપતાં પોંચું પકડ્યું. કાણે?
અરે! આપુ. પુછો! શું? આપણા હિંદ
અન ઓપિનિઅનના અધિપતિએ. રસિક
જરા હુચકા હુચકી કરવા, ને સખ્દોનો
અરથ કરવા ગયા એટલે લાવણીનું સાલ
પેડું. રાગ તો કાગઝ ચેરી ગયા. ને
સંગીતમાં તો લાલીયા પળાપળ. તેમ
છતાંની રસિકજનો રંગ—રસ કાયમ રહેવા
નીચેની જગદ લાવણી લગકારવા શરૂ કરી.

લાવણી.

મારા શુરા હિંદવાન ચાઓ તરવાર દુઃખને
હજુવા,
કરો જોલને મહેલ અગર જરા લેવા. ૨૬.
જેમ હરિશ્ચંદ્રે સત્યનું પણ લીધું,
રાજ્ય ગયું પણ કદી જંગ નવ કીધું. ૨
મહામહે યુદ્ધમાં ખોદાની સહાયજ માગી,
શત્રુ ગયા ને અમર કીરતી ગાજી. ૩
તેજ આ બુમિના પુત્ર રણરંગ ચડીઆ,
કર્યો જોલરૂપી એક મહેલ કદી નવ કરીઆ. ૪
સુરેન્દ્રનાથે પ્રજાહીત કાર્યજ લીધું,
પુણે કરવા બાયકોટને આગળ કીધું. ૫
તીલકે જોલને મહેલજ માન્યો,
વેદ્યું દુઃખ પણ હીંદને જોત બનાવ્યો. ૬
આ બંધુએ ચેરીખત નવ લેવા,
આદ્યો સંત્રામ જોલમાં જવા. ૭
ગેરી નારીએ હકનો જુડો ઉઠાવ્યો,
જોલ ગઈ પણ પાછો નવ હડાવ્યો. ૮
શું? મારા બંધુ નારીથી ઉતરશે,
કે કોણુ કારણે જોલ જવાને કરશે. ૯
અડપેણું ખીકું પાછું કદી નવ પડશે,
ભણે રસિકજ એજ ઉન્નતિ કરશે. ૧૦

મારા શુરા હિંદવાન.

લી. રસિક.

જોહાન્સબર્ગથી ઉપરાલીમ અહમદ
આબેદ લખી જણાવે છે કે ફોર્ડસનરગનજીક
ન્યુદાઉનમાં એક નવી મસ્જદ બનાવવામાં
આવી છે. જેનો દેખાવ ઘણો સુંદર હોવાથી
જોરાઓ વગેરે ઘણા લોકો જોવા આવે છે.
મસ્જદ બહુજ સુશોભિત અને સગવડ વાળી
જોઈ જોરાઓ અને મદમેા ખુશ થતાં
જણાય છે. મસ્જદના પેશ ઇમામ સાહેબનું
પદનું પણ ઘણું રસીક લાગે છે. મસ્જદમાં
કાંઈક કામ બાકી છે તે દીની બાહઓ મળી
પુર કરશે એવી આશા છે.

[અમારા કરબના ખબર પત્રો તરફથી.]

આજકાલ કરબના સહેરમાં કેકેકાણે
ઓરડીનન્સની ચર્ચા ચાલી રહી છે. જે
આર માણસો સામે મળે કે એક બીજાના
વિચાર પુછવામાં આવે છે. ઉગતા
જુવાનથી તે જુદા હિંદી સુધાં ટરાંસવાલ
તરફ ચીંતાની નજરે જોઈ રહ્યા છે.

એક કહે કે હિંદિઅન ઓપિનિઅનમાં
વાંચ્યા પ્રમાણે સામાન્ય વર્ગ તો જેલ
જવાનો બહુ ઉત્સાહ બતાવી રહ્યો છે;
પણ ખરો આધાર આગેવાનોપરજ છે
એટલે તેઓએ પાકી પાતી કરી તો
જેલ સુધાઓ એમ સમજવું. બીજો
કહે એમ સમજવું તે ભૂલ ભરેલું છે.

કાંઈ આગેવાનો હારી ખેસે તેની ફરકાર
સામાન્ય વરગે નહિ કરતાં હસવને ચુરત
પણે વળગી રહેવાથી જુદા મળશે તે
તો શંકા વિનાની વાત છે. જે આજે
વાનો પાકી પાતી કરશે તેને પોતાના
બાપકાં મોઢાં સંતાડવાનો વખત
આવશે. ત્રીજો કહે કે હિંદીઓનાં દિલ
લીસી જમીનવાળા ધુમટના સમાન છે
કે જે પર શુરાં વચનોના બોલરૂપી દાઝ
ફેંક્યા હોય તે ગમડી નીચેજ પડે છે.
ઓથો કહે જે ટરાંસવાલના હિંદીભાઈઓ
આ તક યુગાવશે તો રાઈના પાડ રાતે
ગયા સમજવા. આ પ્રસંગે જે કાળો
કાંઈ ખેસાડ્યો તો પછી બીજી જાતનાં
પરાક્રમેપર પાણી ફરી વળ્યું સમજવું.
પછી એકાદ જે જંગ જીત્યા તોપણ
નામદોઈની છાપ પડી હશે તે બુસાંવી
મુરફેલ છે. પાંચમો કહે કે કેટલાક
હિંદીઓનો જુરસો તો મોડાવોટરના ઉભરા
સમાન છે કે જે બે મીનીટ પછી સાવ
ટાઢો પડી જાય છે. જે જુરસો કાયમ
રાખી, લગાઈમાં તો નહિ, પણ જેમમાંજ
જાય તો હિંદુસ્તાન ગણ્યા ગાંધ્યા દિવસો
માં સ્વરાજ્ય ન પામે? હિંદી ભાઈઓ જેલ
માં જઈ આજે બકરીથી પણ બેઠ કહેવા
તા હિંદીઓને સીંહ બનાવે એવો દિવસ
ક્યારે આવે! આ રહીમ! તુ તેઓને
મરદ બનાવ. નહિતો ઇંગ્લાંડની જોરી
જોરત બનાવીશ તોપણ ચાલશે!

આવાં મહેલાઓ સાંલળી મેં નિઃશ્વાસ
મુકનો અને સારી આત્મના સુજાતાને
બંધી કરી કે તે દર્મજી ટરાંસવાલના
હિંદીભાઈઓને મરદ બનાવે અને હિંદી
ઓનું પાણી રાખે.

જેલ જનારા તરફ ગોરાની હિલસોજી.

મી. ગેલીઅલ આજઝાક નવા મી. ડબલ્યુ એમ. વોગલના કાગળો સ્થાપનમાં પ્રગટ થયા હતા તેનો સાર ગુજરાતીમાં નીચે મુજબ છે:—

મી. આજઝાકનો કાગળ.

એશિયાટિક સંસ્થાની બંને માનુષી વાકેફ હોઈ તે આગળમાં પ્રમિથ થએલ કાગળો વાંચી હું ખુશી થયા છું. હું મી. કેલાવેલના મનને મળતા છું તેમના વિચારોનું નવાની ગોરાઓએ અન કરણ કરવું જોઈએ. આપણા કારભારથી કોઈ પણ રાજનાં માણસોની લાગણી ન હુખાવી જોઈએ તો પછી જોઈએ એમના ધરના ચંલરૂપ શાશ્વત છે તેની લાગણી તો જરાપણ નવ હુખાવાય. રજીસ્ટ્રેશન બાબતમાં મી. ગાંધીએ બતાવેલી મુશ્કેલી કાયદાનો અર્થ સરસી ને દિંદી કોમનુ અપમાન થતું અટકે છે તેથી તે કમુલ થવી જોઈએ એમ હું માનુ છું. તેમને પોતાની મેળે રજીસ્ટર બદલવા દેવાં એ કાંઈ વધુ નથી. ને જે લોક પોતાની મેળે તેમ કરે તેના પર કાયદો મનાવશે. આ સુચનાને ફેંકી કાઢ કાયદો અમલમાં મુકાય તો નીતિચલ કોલોનિસ્ટોની દિલ સોજી માટે દિંદીઓ દુઃખાર છે. એશી આટીક વાલમાં જોઈએ લાગ બેતા હેય તેઓને હું વાદ આપું છું કે હિંદુસ્થાન આ ખીલીશોના લાગ છે; અને તેથી તેની પ્રવૃત્તિ લાગણી ન હુખાવવા બહુ સાવચેતી રાખવી જોઈએ. કારણ કે આપણે મહાન ખીલીસ રાજને નિભાવવા માત્રાએ છીએ; ને રંગભાગ અથવા વેપારી છતાં સાઈ થઈને આપણા વચનો અને આપણી મંબાર ફરજોને માત્ર વાતો રૂપ કરવા કે એક કોરે મુશી બાંડવા પ્રવૃત્તતા નથી.

મી. વોગલનો કાગળ

એશિયાટિક બાબત પર સ્થાપનામાં પ્રગટ થતાં લખાણો અને કાગળો મેં ગહુ રસથી વાંચ્યા છે. ખાસ કરીને તેમાંના કેટલાક ઉપરથી તો આશા બંધાય છે કે દરેક વાતમાં આપણે બધાએ રંગભેદથી સાવ આંધળા નથી થઈએ એકા. આપણી ખરી ટીકા ઇન્ડિયન કોમનુ અપમાન કરવાની અને તેને હલકા પાડવાની ખુરી અપ આપણા કોલોનીયલ ને એ.ટી. બેસે તેટલા બારેકે કમુખી પ્રવૃત્ત કરવાના સખસો

નીકળી આવે તે કાંઈ મોટી વાત નથી. તેથી રીસે દિંદી કોમને હલકી પાડવાનું પરિણામ એ આવશે કે બીલીટી એઆવર આપણા ઉપર દસશે અને આપણને ફિટકારશે. કારણ કે જે દિંદી કોમ જેમ જવા દદ રહી તો (અને મેં તપાસ કરી છે ને વુજન તે દદ રહેશેજ) આપણે હુનિયાની આંખ આગળે જવા અળખામણ થશું? નમે વિચાર કરી જુઓ કે આખી હુનિયાની દિલસોજી કોના પક્ષમાં રહેશે. અલખત અતપારે કેટલાકને 'એજીટેટર' કહી લિતારી પાડવાનું આપણને આવડે છે પણ વાદ રાખવું નિમજી કે જેઓ અતપારે માનવતા મુજબ ને નેજોજ પાંચ વરસ પહેલાં 'એજીટેટર' કહેવાતા. હું એટલુંજ કહેવા માનું છું કે દિંદીઓ તરફ રંગને લીધે દરેકભાવ રાખી નામરક્ષા ભરેલા જુલમી અને નિરલાજ કાયદાઓ ન ધડતા બાંધએ પણ તેમના તરફ નવાય થી વસ્તવું જોઈએ. હાલ ધડ્યો છે તે કાયદો તેઓ કમુખી લીગો; અને તેમ કરી લખિયમા જે જુલમી કાયદા ચવાના છે તે માટે તૈયાર છે નમ સાખીત કરે તો એટલુંજ કહેવાય કે દિંદી કોમ તેવા કાયદાને લાયક છે. ને દિંદી કોમ એટી હલકી નીરડે તો તે માટે તેની સાથે વસનારા ગોસએએજ દિગીર થવાનું છે.

સ્ત્રોમમેની હિલસાલ.

[નાતાલ કમિટી લાઇન.]

અમહલ્લાહી—તા. ૪ થી જુલાઈએ મુંબઈ માટે ઉપડશે.

અમહીટી—તા. ૧૪મી જુલાઈએ કસ હતા માટે ઉપડશે.

કેંગેસા—તા. ૧૫મી એ કસકતાથી ઉપડી છે.

[જરમન હરદ આફ્રિકા લાઇન.]

રોસ્ટાગ—તા. ૨૬ થી જુનના મુંબઈ જવા ઉપડશે.

જુદેસરાય—તા. ૬મી જુલાઈએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

સોમાલી—તા. ૧૭મી જુલાઈએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

સુલતાન—તા. ૭મી આગસ્ટે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રિકા લાઇન]

મોંડલ—તા. ૧૨ માં જુને કસકતાથી ઉપડી છે.

ધરમ અને સ્વદેશાભિમાન.

હિંદુ-મુસલમાનની ફરજ.

મોરીસ બેમંટે વેબ દિવસ પહેલાં લખાયેલ લેખો નીચે પ્રમાણે ટીકા કરી હતી ને ઇન્ડિયન રિવ્યુમાંથી કમિએ છીએ:—
હું આજકામ સાંભળું છું કે હિંદુસ્થાનમાં ધણા ધરમ છે તેથી એક પ્રગ્ન ન થઈ શકે. કેટલાક લોકો કહે છે હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, રશિય, જૈન, ક્રીસ્ચિયન તથા ધરમના દિંદી એક થવાર નથી. જે આ વાત જરાજર હોય તે ધણી બહી. અજાપ. પણ તે જરાજર નથી. જુદા જુદા ધરમ તે સદાય રહેશે. તેથી માણસોમાં એકતા થવા માં બાધ આવવાનું કારણ નથી. આ મુદ્દા માં મુસલમાન, પારસી, ખ્રિસ્તી વિગેરે સે કોડ વરસેથી વસે છે. હિંદુસ્થાન જેમ હિંદુનો દેશ છે તેમજ તેઓનો છે. હિંદુસ્થાન એ બધાની એક સરખી માતા છે.

હિંદુસ્થાનમાં આવા બધા માણસો એક પ્રગ્ન થઈ રહી શકે એ આ જુમીની મેવાઈ અજાશે. તે બધા સ્વદેશનું અભિમાન ધરાવી શકે છે. બધું જોતાં ધરમ ધણા નથી પણ તેની શાખા ધણી છે. કાંઈતો પરમેશ્વર એકજ છે. એક મુગમાંથી જેમ ધણી નદી વહે છે તેમ એક મુળમાંથી ધણા ધરમો નિકળ્યા છે.

ધરમ વિના સ્વદેશ ભક્તિ સંજવતી નથી. જોડશે જેમ હિંદુ બરા હિંદુ બનશે. મુસલ માન ખરા મુસલમાન બનશે. પારસી ખરા પારસી બનશે તેમ તેઓ આ માનુષીને ચહાતાં શિખશે અને એક પ્રગ્ન બનશે.

સૌ કોનો ધરમ પાળી શકે છે; ને રાજ્ય પ્રકરણી કામમાં બેળા રહી શકે છે ને રહે છે. હિંદુ મુસલમાનની અને મુસલમાન હિંદુની સેવા કરે તેમાં બહુ લાભ છે.

જેમ બાળક જન્મતી વખતે આ પીડામ છે તેમ એક પ્રગ્નની ઉત્પત્તિ થવાની છે તેની અગાઉ હિંદુસ્થાન ખીડાય છે. તેથી ડરવા જેવું નથી. દુઃખ બોગાવું પડશે તેને અંતે સુખ મળશે. લોકોએ સ્વાર્થ છોડા પરમર્થ શિખવાની જરૂર છે. પણ પરમાર્થ તે ધરમ વિના નથી આવતું. માટે લોકોએ પેતપેત તે ધરમ દ્રઢપણે પાળી સ્વદેશ સેવા કરી હિંદુસ્થાનને આપાદ કરવામાં સદાય રર વાની છે.

જરમન લાઇન તથા નાતાલ ડીરેક્ટ લાઇનની મુંબઈ જતી રીમરોની બહેર અબર તરફ અન વાવતાશોનું બ્યાન જેઓએ છીએ

રૂટરના તાર સમાચાર.

મદરાસના કેરિંગા ગામમાં તોફાનો થએલ હોવાથી તે ગામને સમ તરીકે એક લશ્કરો દુકડી ને ગામમાં બે વરસ સુધી રાખવામાં આવશે અને તેનું ખર્ચ ગામને માથે પડશે એમ સરકારે હાલ્યું છે.

સાનફ્રાન્સીસકોના મેયરપદ ત્યાંની ફ્રેંચ રેસ્ટોરન્ટ પાસેથી લાંબો સેવાનો આરંભ મુકો પકડવામાં આવ્યો છે.

રશિયાન ડ્યુમા વિખેરાઈ ગયાનું જાહેર થયું છે.

રશિયાન ડ્યુમાના ૨૬ સોશીઆલીસ્ટ મેમ્બરોને પકડી કેદ કરવામાં આવ્યા છે.

મદરાસ છત્રાકામાં રાજમહેદ્રીમાં તોફાનો થવાની ખાતરીને લીધે મદરાસથી ૨૦૦ માણસનું લશ્કર ત્યાં મોકલવામાં આવ્યું છે.

તા. ૧૮મીએ વડી પારલામેન્ટમાં હિંદી સવાલ સંબંધે મોટી તકરાર થઈ હતી. હિંદી અક્ષતિ સંબંધમાં તથા લાલા લાજપતરાય સંબંધમાં સમ્પાદક સવાલો પુછાયા હતા અને તેથી કેટલીક ધાંધલ મચી રહી હતી.

એસ્ટકોર્ટનાં પોસ્ટના કેસ વિષે જા. રધર ફરડે મી. ચરચીલનું ધ્યાન વડી પારલામેન્ટ માં ખેંચ્યું હતું. જવાબમાં મી. ચરચીલે જણાવ્યું કે કેસની આગળ સુપ્રીમ કોર્ટમાં ચએલ છે.

એશીઆટીક રજીસ્ટ્રેશન એક્ટના સંબંધમાં લોર્ડ સેલબોર્ન તથા લોર્ડ એલગીન વચ્ચેના સંઘર્ષ કાગળો પ્રગટ થયા છે. લોર્ડ સેલબોર્ન લખે છે કે તેણે આંગળાં ઝોની જાપ સેવાના સવાલ ઉપર જનરલ બોથા સાથે પુરતી ચરચા કરી છે. જનરલ બોથા સાથે થયેલી વાતચીત ઉપર જા. લોર્ડ એલગીન સમજે છે કે આંગળા સેવાના ફાય ઉપરથી એશીઆટીકની લાગણી બહુ દુખાણી છે અને તેથી પરમીટિ ઓળખવાને માટે એશીઆટીકની લાગણી ન દુખાવ તેવી રીત કામચલા કરવા તે પ્રયત્ન કરશે.

આમની સભામાં શુક્રવારે આરંભ રીપર સંસ્થાનેના નવા જંધારણ તથા દરોસવાલના હિંદીઓ તરફની વરતણક વિષેના કેદમાં અવાલો પુછાશે.

હજ પઠી આવનારને માન.

મી. હાજ મહમદ અબ્દુલ સાહેબ જેઓ મી. પીરન મહમદના લાઇ યાલ છે તેઓ હજ પઠવા ચએલ તે સંપુરણ કરો રીમર ફેઝમાં પાછા ફર્યા છે. બીજા મારીસજરગ વાળા મી. હસમાઇલ લાવાન, તથા મીયાં મહમદ હાજ કાસમ જનરલ પશુ પધારેલ તેમને માન આપવા રીમરમાં જઈ મોકલી ફરેડ મહમદ સાહેબે તેઓને કુવના તોરા અરપણ કરવા, અને હજ પઠી આવવા માટે મુખ્યારક આદી આદી. તેઓ મોકલી સાહેબના ખાસ દોસ્ત થાય છે. લાવાન સાહેબે સુરત ની અનુમતિને સુવતાનીઆને રા. ૨૦૧ની બેઠ કરી તેમને મુખ્યારક આદી આદી. મી. જનરલે ધી સુરત મહોમેદન મુલકરતએ અલ આબ લાઇગરેરીના પહેલા મેમ્બર હોઇ બેઠ રા. ૧૧ની મળીને આપેલી છે; તથા સુરત સુની પોરા કોરીઆની જમાતનું વિમાયને કોમી યુરયા ફરેડ ગયા એપ્રાઇલ માં રથપાકું છે તેને રા. ૧૦૧ બેઠ તથા વારસીક રી રા. ૨૫ આપ્યા છે તે માટે મોકલી સાહેબે મી. જનરલને મુખ્યારક આદી આદી, અને હમેદ અતારી કે આપાં સારાં કામોમાં તેઓ હમેશાં જાગ સેતા રહે.

ઇસ્ટ લંડનમાં હિંદો.

તા. ૧૬-૦૭ના કાગળમાં મી. મણી લાલ દેસાઇ લખે છે કે :—
આજરોજે ઇસ્ટ લંડનમાં એશીયાટીક કેમ્પમાં જયોરના બજાર બે વાગે સુમારે ૪૫૦ હિંદીઅન બાઇઓની મીટિંગ મળી હતી. જેમાં જો તરફનો અને ૧૮૬૫નો પાસ લેસ બાગતનો કાયદો તથા બીજા કેટલાક અગત્યના સવાલોનું નીરાકરણ કરનાં આખરે મી. ગિ કેપમાં ડેપુટેશન લઈ જવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. ડેપુટેશનમાં જવાને આ તરફથી એસોસી અસનના ચેરમેન મી. એ. જી. હસમાઇલ, તથા સેક્રેટરી મી. એસ. કાસુજી, તથા અલીપોલનોરથના મી. એમ. સુરતી, એ સાહેબોને પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા. ડેપુટેશન જવાનો દીવસ પશુ તા. ૧૨-૬-૦૭ને શુક્રવારે નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો. જાદ માજી ચેરમેન સાહેબ અને સેક્રેટરી સાહેબો ડેપુટેશનમાં જવાના હોવાથી તેમની જગા ઉપર આ તરફના ગણીતા વેપારી મી. અબ્દુલ કાદર સાહેબ અને એક્ટીંગ ચેરમેન અને મી. અહમદ અલી સાહેબને એક્ટીંગ સેક્રેટરી મીટિંગ માંથી સુરી કાઢવામાં આવ્યા હતા.

નાતાલના નવા ગવરનર.

નવા ગવરનર સર મેથ્યુવેથન થોડી મુદતમાં આવી પહોંચશે. તેઓ સાહેબ બનશે ચાલુડી છે. અને દક્ષિણ આફ્રીકા માં તે પહેલા ચાલુડી ગવરનર આવશે તેમની પ્રથમ નીમણૂક આફ્રીકાના પરા ચીમ કીનારા ઉપર ગવરનર તરિખે થએલી. ત્યારબાદ તેઓ સાહેબ હેંગકોં ગમાં નીમણા. ત્યાં ગાડુ લોકપ્રીય થવા જણાય છે. તેમનું ચીનાઈ નામ-સોકોયે 'ગુનયેન' રાખેલું હતું. તેનો અર્થ પ્રમાણીક થાય છે. તેમને નોકરો તથા પ્રમ તરફથી એમ બે માનપત્રો મળ્યાં હતાં.

ચાલુ વર્તમાન.

ફાઇસખરચી મી. મુનશી અબ્દુલ રહીમ કરીમ લખે છે કે મી. રહેમાનખાનના ઘર માં તા. ૭મી જુને કોફ્ટ કચબનો મેળાવડો થયો હતો તેમાં હામેદ આજમ દેશ જતા હોવાથી તેમને માન આપવામાં આવ્યું હતું. મી. અબ્દુલ અલી જહાને પ્રમુખ પદ આપવામાં આવ્યું હતું. મી. હામેદ આજમની બોલર તરીકેની અને તેમના શાંત સ્વભાવની તારીફ કરવામાં આવી હતી અને મી. હામેદ આજમની મુરાદો ખર આવે એમ સલાએ હજીયું.

તા. ૧૬મીને રવીવારે શેઠ હાલુદ મહમદના મુરખીપણા નીચે સુરતી જમાત તરફથી એ. મેક વીલીયમવાળા મકાનમાં (કામરસીઅલ રોડપર) બપોર પછી ત્રણ વાગે ૨૦૦૦થી ઉપર માણસોએ મોજુદ શરીરનું ખાનું લીધું હતું.

એડવરટાઇઝરમાં એક લખનાર જણાવે છે કે તા. ૧લી જુલાઈએ સાઉથ આફ્રીકન એપીઅનશીપની રમતો હોવાથી તે દીવસે દુકાનો ૧ વાગે બંધ કરવાની જરૂર છે.

હોલ્સેલ ડીલરના લાઇસેન્સ વગર વેચેલબજનો વેપાર કરવાના ચુન્દા માટે કાથીડલ રોડના આર. કે. નાઇનને કોરટે ચુન્દેમાર હરાવી પા. કોનો દડ દુધે હતો.

વરાળથી ચાલતા હળવડે જમીન ખેડી ખેતી કરવાના અખતર ધીનીકમાં માર્શલ કેપેલના ખેતરોમાં અજમાવવામાં આવે છે. હળના હાંતા ૧૪ હંચ જેટલી જમીન ખેડી શકે છે.

મહમદ પેગંબર અને તેના અલીફ.

C. L. W.

प्रस्तावना.

665

અમારા વિચારોને અનુસરીને હિપરતુ લખાણુ અમે આ અટવાડીએથી શરૂ કરીએ છીએ. હિંદુ મુસલમાન કેમ એક દિવસ થાય અને રહે એ હમેશાં અમારી તેમ રહેશે. તેમ કરવાના ધણા માર્ગોમાં એક એ છે કે એક ખીજનું જે સાદું છે તે એક ખીજન બાજે. પણ અવસર આન્યે હિંદુ મુસલમાનની, અને મુસલમાન હિંદુની સેવા વગર દંભથી કરે. હિપરતુ લખાણુ શરૂ કરવાનાં આ બંને હેતુ સમાપ્ત છે.

અમારો હેતુ વળી હિંદી કામમાં દેખવણી દેલાવવાનો અને ગુજાન વધારવાનો છે. તે પાર પાડ્યા અમે નોખું પુસ્તક છાપવા ઇરાદો રાખતા હતા અને હજુ છે. જરૂરીય અમીર અલીના ઇસ્લામ ઉપરના પુસ્તકનો તરજુમો અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદીનાં દુઃખથી કલાણી અમે બહાર પાડવાની ઉમેદ રાખીએ છીએ. પણ તેમ કરવામાં કેટલાંક રૂબિનો છે તે હજુ દર નથી થયાં તેથી કંઈ લીજ થશે.

દરમીયાન અમે પ્રખ્યાત લેખક વૈદીગિટન અરવીંગે લખેલ પેંગ્ગરતું પૂતાંત દર મહવાડીએ આપવાનું ધારીએ છીએ. આ પૂતાંત હિંદુ મુસલમાન ફરેકે વાંચવા યોગ્ય છે. ઘણા હિંદુ પેંગ્ગરની કારકીર્દીથી અત્યુ છે. ઘણા મુસલમાન, ઇસ્તેન્નેએ શું રોધ કરી છે ને પેંગ્ગર વિગે શું લખે છે તેથી અત્યુ છે. આ બંને વર્ગને વૈદીગિટનનો ઇતિહાસ સાબરથી થવાનો સંભવ છે. અમે બધો તરબુમો નથી આપતા પણ મુખ્ય બાગ આપીએ છીએ. વૈદીગિટન અરવીંગનો ઇતિહાસ એ બહુ સારો ગણાય છે ને તેણે ખીજા બેારા લેખકોની જેમ ઇસલામ વિષે ખરાબ નથી લખ્યું. છતાં તેના વિચારો કાંઈ જગ્યાએ અમારા વાંચક વર્ગને પસંદ ન પડે એવા હોવાનો સંભવ છે. તેના વિચારો પણ જાણવા એ સમજાવું કામ છે. દરેક લખાણ વાંચી તેમાંથી જ્ઞાન લેવું, અને સાર લેવો તે વાંચકનો હેતુ હોય છે. તે જ્ઞાનમાં રાખી નીચેનાં પ્રકરણો વાંચવા અમે બહુમજા કરીએ છીએ.

ये शींगलन अरवींग केण हते ?

એ સવાલનો જવાબ હવે આપવો રહેા. તે ૧૭૮૩ માં અમેરિકાના ન્યુયોર્ક શહેરમાં જનમ્યો હતો. ઘણાં વર્ષ સુધી તે યુરોપમાં વસેલ. અમેરિકાના ઉંચા લેખકોમાંના તે એક હતો. તેણે ઘણાં પુસ્તકો લખ્યાં છે. તેમાંનું 'પેગ'બન વિપેત્રું' એક છે. તેની લખવાની શક્તિ ઘણી સરસ ગણાતી. તેનાં પુસ્તકોની નામના બહોળી ફેલાઈ છે. તે નીતિવાન પુરુષ હતો. પોતે જે બાહની સત્યે પરચુવાનો વિચાર કરેલો તે બાઈ સુન્દરી જવાથી પોતાની આખી જીંદગી તે બાહની વાદીય વગર પરવગે ગુમરી. ૧૮૫૧ના નવેમ્બરની ૨૮મી તારીખે આ મોટો લેખક પોતાના ઘરમાં અવસ્થ પામ્યો.

મી. મહમદ મુસા પટેલ હરખનથી
લખી જાણાવે છે કે—સચીવનની ગાદી
નામદાર નવાજ મીર ઇમરાહીમખાનને તા.
૪થો મેએ સોંપવામાં આવી તેની ખુદાશી
માં હરખનની મેમણ મરહુમમાં મદદેસા
પદાવનાર હાથ હાકેજી મુલેમાન અહમદ
આમેદ લાજપુરીએ મદદેસાનાં હોદરાઓ
ની સાથે નવાજ સાહેબના હકમાં ફરજી
માગી હતી કે ખુદાપાક તેવજીને લાંબી
હુકમી પ્રદે. પાદ. હોદરાઓને શીરફી
વેંચી બે હોયસની રજા આપવામાં આવી
હતી.

યોગ દીપસપર ડરખનમાં કાહરાઓની
 એક મીટીંગ લરાઇ હતી. તેનો હેવાજ
 હાલ બહાર આવ્યો છે. તે ઉપરથી
 જણાય છે કે તે મીટીંગમાં કેટલાક
 હરાવો ખસાર કરવામાં આવ્યા હતા. તેમાં
 એક હરાવ એવો હતો કે કાહરાઓએ
 હીદી વેપારી પાસેથી માત્ર ન લેતાં
 પોતાનાજ રડોર કિચાડવા તથા બીજી
 એકામાં નાણાં રાખવનો બદલો ખાસ
 કાહરાઓએ એક રમખાંડી.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવરમેન્ટ એજેક્ટમાંથી.)

પ્રારંભેકટ હોડના બયાદીનની નાહાર
મીઠકતના સંબંધમાં તેના લેણદારની
મીટીંગ તા. ૨૫ મી જુને બરાબર.

સહિતનામ રોડના હિંદી રોડપર
પીરખડાની મીઠાત નાદાર તરીકે મળે
કરના તા. ૭ મી આગસ્ટે અરજ
થનાર છે.

માહિત મોરચેડના દેવચંદ હરખચંદની
ગોડલ નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૩
આગસ્ટે અરજત થનાર છે.

કેટામેનરના સ્ટોરકીપર મુરગનની
મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૭મી
આગસ્ટે અરજ થનાર છે.

આલોકનાં કરા કરીમાં ઇકવીસના હિંદી
ખેડત કરશનસાખી નામકરની મીલકત
નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨ ૭
આલાખમે આરજ થવાની છે.

ટોંગાટના સ્ટોરકીપર અબદુલ લતીફની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના શ્રેષ્ઠ દારોની ખીજ તથા ત્રીજી મીટ્રીંગો તા. ૨૫ જુને અને ૨ જુલાઈએ લેવાયો છે.

કારમલના રોટરફીપર સુચીતની નાદાર
મીઠકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા
સુપ્રીમ કોર્ટમાં ફાઇલ કરવામાં આવ્યા
છે જેની નકલ ઈનપેનલમેન્ટના માથુજેટ
આગળ સમવામાં આવી છે, જે તા. ૪થી
જુલાઈ સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લા
રહેશે.

હાથીક બને સીડેસના કિંદી રેટોર
કીપર બલી ખાનના લેણદારોની મીટીંગ
તા. ૨ ૭ જુલાઈએ મારિસબર્ગમાં
ભરાશે.

पक्षीपीठाना स्टोरकीपर तुरेडीनना
लेखुदारीनी पीछ तथा वीछ मीठीजा
ना. २५ भी खुने आने र छ खुसाधमे
माराये.

હાલુત્તનની ટપાણા તા. ૨૮ જુન ને
શુક્રવારે બપોરના ૪ વાગે પ્રવચનમાં
બંધ થયું.

હિંદુસ્તાનના ખખરો.

રાજ કોટ ખાતે પ્રીન્સ હરજમજીના પ્રમુખ પક્ષી નીચે મળેલી એક જાહેર સભાએ રાજકોટમાં "કાલીઆવાડ અનાજ બાજી અમ" સ્થાપવાનો દરખાસ્તો કર્યો હતો.

કાલીનારુ બંદર સુધી તેને ચીનજ સાથે રેલવેમાં જોડવા માગવાડ સરકાર વિચારે ચલાવે છે.

કાલીનારુ બંદર ખાતે એ દરકારો બહાર પડ્યા છે, જેમાંના એક નવસારીવાળા બાહુલા અને બીજા પ્રીન્સ દાદલા છે.

સાવલા રેલવેની દફના રાણીપાટ ગામ આગળ એક કોલસાની ખાણ મળી આવી છે તેનો ખડો શેઠ ગોરધનપાસ ગોલબદાસ તેજપાળે વખાવી લીધો છે તે થોડા વખતમાં કામ ચરૂ થશે.

ચાણુ સાલમાં કાલીઆવાડનો રૂનો પાક રૂ. એક લાખનો ઉતરશે.

નડીયાદ ખાતે જાગીયાઓના મળેલા પંચ માં એક સ્ત્રી ઉપર બીજી સ્ત્રી નક્કી કરવાના વીજેરે સુધારાના દરખાસ્તો થયા છે.

નડીયાદ અને દાંડવળ વચ્ચે રેલવે બંધાવવાને હિંદુવાલ ચાપ છે.

મહુધા કરવાની આજ ખેડાવળ જાતિમાં તથા તેજ જાતિના ઉમરશેઠવારી ખરામણોમાં મરણ પછવાડે રોવા કુટવાની તથા મીઠાને જમવા જમાવવાની રીતો કાલી નાખવાના સુધારા લાખ કરવામાં આવ્યા છે.

ઉલ્લા પ્રાંતીક કોનકરેન્સનું કામ સુરતનાં આગેવાનોએ ફતેહમંદ રીતે જગવવાથી એવી સુચના થઈ છે કે હવે મુંબઈ હક્કામાં કોંગ્રેસ જરવાનો પારો આવે ત્યારે તે સુરતમાં જરવી.

તા. ૧૧ મીએથી મુંબઈમાં વીજળીક દરામ શરૂ થઈ છે.

મુંબઈમાં નવી અમેલી દરામમાં જે વર્ગ રાખવામાં આવેલા જણાય છે. જેમાં પહેલા વર્ગની દીકરી એ આના અને બીજા વર્ગની દીકરી એક આનો નક્કી થાય એવો સંભવ છે.

કોંગ્રેસ વિરુદ્ધ પ્રજાપક્ષથી ચલાવવામાં

આવના કેસનો ચુકાદો શરતે કોલસાની તરફથી માં આવ્યો છે.

શીયાણા મેમોરીઅલને મુંબઈ સરકારે રૂ. ૫૦૦૦ની મદદ કરી છે.

એક કરોડ રૂપિયાના ખરચે ગોદાવરી નદીની નહેર બાંધી આસપાસના ભાગો ને ખેતી વગેરે કામો માટે પાણી પુરું પાડવા ની યોજનાને સરકારે બહાલી આપી છે.

મદરાસ પ્રજાકામાં રાજમહેદરીનાં કોલેજ માં ૨૩૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓ સ્વદેશી વસ્ત્રોમાં લોહિટ ધાલીને કોલેજમાં મળેલા. જે જોઈને તે કાલી નાખવાને ગોરા પ્રીન્સીપાલે હુકમ કર્યો, તેથી ૨૦૦ વિદ્યાર્થીઓ કોલેજ છોડી ચાલતા થયા ને પ્રીન્સીપલ ચાલી ન માગે ત્યાં સુધી કોલેજ માં ન જવાનો દરખાસ્તો કર્યો છે. આ બનાવ થી ગામમાં ગોરા વિરુદ્ધ બહુજ લાગણી ફેલાઈ ગઈ છે.

નાગપુર ખાતે મળનારી કોંગ્રેસની ગોઠવણો ત્યાંના ધનાઢ્ય મી. જંબારામ ચીટનવીસના હાથમાં છે. કોંગ્રેસની જાવણી સેન્ટરલ જેલ નજીક નાખવામાં આવશે અને ડેલીએટો ને ઉતારવા માટે એક કામચલાઉ પ્લેટફોર્મ ઉભો કરવામાં આવશે.

દિલ્હીના સ્વદેશી દિલ્લયાલના આગેવાન અને 'આદ્યતાળ' પત્રના અધિપતિ સમ્પદ હૈદર રેઝાપર પોતાના જાપામાં અંગરેજ વિરુદ્ધ લખાણો કરવાને આરોપ મુકી તેના પર સરકારે કામ ચલાવનાર છે.

એન. મી. ગોખલે આજો ઉનાળો પુનામાં રહેવાના હતાં; પરંતુ અશાંતિના મામલાને લીધે તેઓ એકએક કલકતે ગયા છે.

કલકત્તાના ઇંગ્લીશમેન પત્રના અધિપતિ મી. ન્યુમેન માધમેન્સાંગ કલકત્તામાં તપસ અર્થે ગયા હતા ત્યાં ફેરલાક તોફાનીઓ તેને લુટી તેનાં કપડાં વગેરે ઉતારીને નાશી બચા હતા.

હાલમાં કલકત્તામાં બંદુકની ચોરીના કેસો બહુ થયા હાયા છે. એક જોરાના મકાનમાં ફેટલાક ચોરો પેસીને એક બેન્ચોટાની પાસ્તોલ ચોરી ગયા તે ધરણીકે પછલા કલાને અડધા નહોતા.

મહુજના અમીરે નામદાર પેટ્રોલ રોમ માટે ખાર થોડા તથા કલકત્તાના કમીશનરની એરી

મીસ કાલીન માટે એક થોડાની બેટ મોકલી છે.

પોલીસના માણસોને તાલીમ આપવાને માટે બહારદેશમાં મુંબઈ ખાતે રૂપિયા પાંચ લાખને ખરચે એક પોલીસ ટ્રેનીંગ કોલેજ બાંધવાનું નક્કી થયું છે.

બંગાળમાં રંગપુરનાં તોફાનો વખતે ૨૫૦ પ્રજાકીય વોલન્ટીયરોએ નેશનલ સ્કુલ તથા સ્વદેશી બબ્બરની આસપાસ રાત દિવસ પહેરો કરી રક્ષણ કર્યું હતું.

કલકત્તામાં એક પ્રજાપક્ષના વિરોધી ઉપ-એપ્રીસની ૧ લી તારીખે એવો તાર આવેલો કે તેને સરકારે નવાખનો ખેતાળ આપ્યો છે. આ બનાવથી તે અહરથે ખુશ થઈ જઈ તાર લાવનારને પાંચ રૂપિયા ઇનામ આપ્યા; અને બીજી રીતે ખુશાલી જાહેર કરી. પાછળથી તેને માણુમ પડ્યું કે કે.કે.એ તેને 'એપ્રીસકુલ' બનાવેલ છે.

કલકત્તા ખાતે હાલમાં દર સો રૂપિયાના પાંચ હજાર રોર વડે પાંચ લાખ રૂપિયા ની ચાપણથી એક કંપની ઉભી કરવાને પ્રયાસ ચાલે છે. જેનો હેતુ એક પ્રાંતના જવાનોને ખેતી વડે શુભશનનાં બાબર લેલો સાધન પુરાં પાડવાનો છે. એ કંપની કોલક પટાથી આશરે ૧૦૦૦ વીધા જેટલો જમીનનો વિસ્તાર મેળવવાનો, અને ખેતી કરવાનો તથા દુધશાળા સ્થાપવાનો હાલો રાખે છે.

બરમામાં ફેટલીક ટરેનો પાટાપરથી ઉતારી નાખી અકરમાત નાખજવાના પ્રયત્નો થયા હતા.

બંગાળમાં છેલ્લાં તોફાનો વખતે સર કારી પોલીસ આગળથી રક્ષણ ન મળવા થી જમાલપુર જલ્લાના મારવાડી વેપારી ઓએ પોતાના મુળ વતન વીકાનેરના મહારાજપર તાર કપો હતા કે અંગરેજ સરકારપર દખાણ કરીને રક્ષણ અપાવે.

ગયા વરસમાં સ્વદેશી દિલ્લયાલના પરી જામે ૩ કરોડ ૬૭ લાખની ચાપણથી ૧૫ ખેડો, ૧ કરોડ ૨૦ લાખની ચાપણ થી ૫ સ્ટીમ નેવીએશન કંપનીઓ, ૪૫ સ્વદેશી રેલોર, ૧ હીવાસળીનું કારખાનું ૧ કાચનું કારખાનું, ૨૨ સ્પીનીંગ અને વીવીંગ મીલો, ૨ શણની મીલો, તથા ફેટલાક તેલ કારખાનાં તથા ખાર બનાવવાનાં કારખાનાં ઉભાં થયાં હતાં.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ, નીચેના નીચેના માં રાખશે તે તેઓના પત્રો ઉપર તુરત જવાબ મળવાનો સંભવ છે.

1. કામગીરી એક જ બાબતે લખવું.
2. અક્ષર મોખા સાદીથી લખવા.
3. નામ તથા કેટલાક બરોબર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી જાણને સારું.
4. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અડવાડીયામાં દાખલ કરી સારો.
5. લખાણ હમેશાં હું અને મુદ્રાસર કરવું.—અધિપતિ.

જેલમાં જનારાઓ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

દરોસવાલના હિંદી પર આવી ચડેલ વાદળામાં મુનીસીપાલિટી ના ધારાથી વધારો થયો છે. હવે તો ખુલી રીતે જણાય છે કે આ દુબોમાંથી ઉગરવું હોય તો જેલ જવું. જુલમી કાયદાને વશ થવાને બદલે હું જેલમાં જઈશ.

લી. અલ્લી ઇસપ દરેડીઆ.

જોહાનગર,

તા. ૧૦-૬-૦૭.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

એડીઆરીક ઓર્ડીનન્સના જુલમીકાયદા ને શરૂ થયા કરતાં જેલ જવું તે હજાર મહું બહેતર છે. હું જેલ જઈશ ને તેને સુધર જગીયો માનીશ.

લી. કવેર નાગજી પટેલ.

તા. ૨૭ ૫-૦૭.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

અમે નીચે સહી કરનારાઓ નવાં રજીસ્ટર લઈ ગુલામ બનવું નહિ ને આશા છે કે બીજાઓ પણ તેમજ કરશે. જે આપણે હિંમતથી કામ કરશું તો માલીક આપણને મહદ દરજેજ. જેલમાં ગુલામ થવા કરતાં મરવું તે બહેતર છે. મરવું તો ફુનીઆ માં દરેકને છેજ. માટે દરેક બાઈએ જેલ જવા મુજબર હાથ નાખી તૈયાર રહેવું ને તેમ કરવા જેટલી હિંમત ન હોય તેમણે પુરતતા

કપડાં ન ધારણ કરતાં; કારણ પિતાયતમાં ઓરતો પણ તેમના કરતાં વધારે સારી છે. (સહીઓ) આર. નારસુ. કે. એચ. દેસાઈ. હજીરાલીમ મુસા, એમ. મુસા, એમ. એમ. મનજી, સુલેમાન મુસા, મુરચન ડેવીડ, અમદુલ સુલન, દરીઆનામલ, કાસીમ મુસા, અમદુલ લતીફ, કા. વાલજી લખમીચંદ, તથા એસ. મંડળી.

બારમરડન,

તા. ૧૭-૬-૦૭

એક મસ્જીદના વહીવટ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

અહીંની મસ્જીદ સંબંધમાં ન્યાયની ખાતર હું થોડું બોલવા માશું છું. મજીદ મસ્જીદ ઉધરાણું કરીને બંધાવેલી છે તેથી ધરમાલ છે. એ ધરમાલ જો ના પુરાણા ચોપડા વગેરે ફક્ત ૭ માસ હીસાબ રાખવા માટેજ અતરેના મુસલમાનો એ આસરે આઠ દસ વરસ ઉપર મી. હાજી જમાલખાનને સોંપેલ. તે હીસાબ જોવા માટે ધણી સલાઓ બરાએલી. તા. ૨૫-૪-૦૭ની સલામાં હાજીસાહેબે તે ચોપડા મુસલમાનોને સોંપી દેવા કહ્યું. પછી તા. ૧૬-૫-૦૭ ના રોજ સલાની માંગણી ઉપરથી “હું ચોપડા લઈ આવું છું” કહીને હાજી સાહેબ ગયા; પણ પાછા નહિ આનાથી સમાજનો એસી એસીને કાચાર ચઈ વિસરજન થયા હતા!

કડી

લી. ન્યાયી.

તા. ૧૪-૬-૦૭

કીબરલીની સલાહ જેલનોજ છે.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

તા. ૧લી જુનના અંકમાં “ક્રેટ લાંબ ની હિંમત” ત્યારે ‘કિબરલીની ગેરસમજ’ એ લખાણ વાંચીને વિચારમાં પડી ગયો. ને તપાસ કરી કે એ તાર કોણે કર્યો. તે તાર બરાબર જણાતો નથી. ને અહીંના હિંદીમાં ચરચા ચાલી છે. અમે કહી પણ જેલ સીવાય બીજી સલાહ આપતા નથી. જેલ ન જવું એ તો બાયસા પછું છે. માટે એવી સલાહ આપાય નહિ. અહીંના હિંદી બાઈઓ એકજ સલાહ આપે છે, તે એક જુલમી અને ગુલામી કાયદાને શરૂ ન થતાં દરોસવાલના ભાઈઓ એ જેલ જવું. જે કોઈએ આગળ તાર કયો હોય તે બહુ ખોટી રીતે થયો લાગે છે.

લી. ફુરીન અહમદ

કીબરલી.

તા. ૧૪-૬-૦૭.

મેરીમસથી શેઠ હાજી હજીરાલી હાજી હજીરાલી પુરાવા સાહેબે એક કાગળ દરખાસ્ત એવું લખી જણાવ્યું છે કે ત્યાંના સુરતી લોકોએ રા. ૨૫૦૦ એકલા કરી મોહુદ કરીકવું આવું કરવું; તથા બહુ શોખીનો જલસો મેરી શીયસ ખાતે કર્યો હતો.

રોકડ બખર ભાવ.

ચાવલ.	શી. પે.	શી. ૨.
માંબ - ૧ બરતાલું	૨૩ ૬ થી ૨૪ ૦	
બીમડીના	૨૬ ૦ „ ૨૬ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦ „ ૨૨ ૬	
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬ „ ૨૨ ૦	
ચીની સકર	૨૪ ૬ „ ૨૫ ૦	
હડાના	૨૩ ૬ „ ૨૪ ૦	
દેશી તુવેર દાળ.	૨૨ ૬ „ ૨૩ ૦	
તુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬ „ ૨૪ ૦	
મસૂરની	૨૨ ૬ „ ૨૩ ૦	
મગની	૨૭ ૦ „ ૨૭ ૬	
અડદની	૨૮ ૦ „ ૨૮ ૬	
ચણા મુંબઈના	૨૨ ૦ „ ૨૨ ૬	
„ દાળ	૨૪ ૦ „ ૨૪ ૬	
વટાણા	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦	
મકાઈ	૮ ૦ „ ૮ ૬	
બીનીસ.	૨૦ ૦ „ ૨૧ ૦	
કડવું તેલ ૧ બાલન	૩ ૯ „ ૩ ૧૦	
એરનું	૩ ૩ „ ૩ ૪	
મોહું	૩ ૮ „ ૩ ૯	
નાળીએરવું	૫ ૦ „ ૫ ૩	
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૫ ૯ „ ૧૬ ૦	
મેરીસની.	૧૫ ૬ „ ૧૬ ૦	
પીળી	૧૬ ૦ „ ૧૬ ૬	
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૦ „ ૧૩ ૦	
આટો	૧૧ ૦ „ ૧૧ ૬	
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭ „ ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ „ ૦ ૪	
ધી પેટી ૪ ટીનના પોં	૮ ૫ „ ૮ ૨૦	
પોરબંદર	૯ ૧૦ „ ૯ ૧૫	
પારાલીન ડીવેસ.	૬ ૨૫ „ ૬ ૩	
„ વાઈટ રોસ	૮ ૦ „ ૮ ૪	
„ „ ગાલન	૧૨ ૩ „ ૧૨ ૬	
નાળાયેર	૧૮ ૦ „ ૨૦ ૦	
ફલી	૯ ૦ „ ૯ ૬	
બારસોપ	૮ ૦ „ ૮ ૬	
ફુધ નેસલવું.	૨૨ ૬ „ ૨૩ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બરતા એકલું	૪ ૬ „ ૪ ૬	
લીપહાસ ઓટ	૧૦ ૬ „ ૧૧ ૦	

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELLAIR

Rambhai Govindjee,
Farmer and Merchant.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
J. M. H. Goxall,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant,
110 Adlerley Street.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 308.
HORMAJEE HORMAJEE,
P.O. Box 382.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 110.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJDAH & LALCHAND
Box 92

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Ruzak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
E. ABOODAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 134 West Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DAHA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Tinnol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motah,
Saville Street,
(near Surtie Musjid).
JALBHAY & SOHABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer.
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent,
Point.
Mackenzie Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.
Narotam,
Surtie Mithawala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh,
Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.
M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
P. V. Sanghvee & Co.,
Box 738, Grey Street.
E. A. Tayob,
113 Field Street.

HEIDELBERG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAT,
Box 44.

INHAMBANE

ABBA SULEMAN,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FARIS SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Govind Dulabh,
Box 3069.
Gulab Prag,
Box 5999.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Ratipalsing,
Box 5999.
SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washerman

WATERFALL, near Johannesburg.

BRIKHA RANCHHOD,
Box 6031, Johannesburg.
DHANJI MORAR,
Box 6031, Johannesburg.
DOOKHI TELI,
Box 4980, Johannesburg.
FAKIR KALIAN,
Box 6031, Johannesburg.
GOVIND MAWJI,
Box 6369, Johannesburg.
LAKHMAN MADHU,
Box 5999, Johannesburg.
MORAR BHIKHA,
Box 5999, Johannesburg.
PARBHU HIRA,
Box 5999, Johannesburg.
PEMA JERAM,
Box 651, Johannesburg.
RATANJI KALIAN,
Box 5999, Johannesburg.
D. M. SURATI,
Box 6031, Johannesburg.

KIMBERLEY

Khandobhai & Tulgaram,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATIL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
HASSAN AMOD,
Indian Location, stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
Kalan Laloo,
Box 391.
SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.
VAXMALY KOVA,
Box 294.

South African Directory

(Continued).

LOWER TUGELA

Ismail Vades & Son,
Bond's Drift.

MIDDELBURG (TRANSVAAL)

A. E. BRADIA,
Box 35.
I. A. CAJEN & Co.,
Box 117. Church Street,
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160. Market Street.

PETERDEEP

Ebrahim Osman.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99. Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

HAJEE HABIB,
Box 57. 338 Prinsloo Street.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357. 308 Church Street.
G. P. VYAS,
Box 1150.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6. 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35. Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street,
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

BABU TALWANTING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
C. E. Motala,
50 Wick Street.
Raghavjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.
Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BRADIA,
Box 96.
ESSOP SCHIMAN,
Box 45.

ઈડમન ઓપિનિયનની પુસ્તક
નકલ ઈડમન પબ્લીક લાઇબ્રેરી,
૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ તથા ધો સન
બ્રોડ ટાવેકો વડેસ, ૧૬૪ ઓ સ્ટ્રીટ
માંથી ત્રણ પેનીના હામથી મળો
શકશે.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING;
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Camay"
JOHANNESBURG

માહુકો માટે.

ધણા માહુકોનાં ગયા વરસનાં
લવાજમ હજુ બાકી છે તે તરતજ
મેકલી આપવા વીનંતી કરીએ
છીએ.

કેટલીક વખત જણાવ્યા છતાં
જેઓ આ માસની આખર સુધીમાં
લવાજમ નહિ મોકલશે તેઓના
છાપા ફિલગીરી સાથે અમારે બંધ
કરવા પડશે.

જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

સીધી મુખ્ય જનારો આગમોટ.

સ્ટી. રેસ્તાળ.

ઉપરી આગમોટ અગેથી તા. ૨૬મી જુન સને ૧૯૦૭ ને ચાર હુધવારના
સવારમાં ઉપરી જશે. તે ફક્ત દેશગોઆખે, મોઝમબીક, અને ઝાંઝીયારમાંહેનું બંદર
કરી મુખ્ય જશે. મજદુર આગમોટ અગેને ૨૦ દહાડે મુખ્ય પહોંચશે.

જનારાઓએ તુરત તકવાર બંધ બાવું.

કોઈપણ નેહીને જલદી મુખ્ય જનારાઓને આ એક ઉત્તમ તક છે.

કાઠીઆવાડ પોરબંદર જનારાઓને ખબર આપવામાં આવે છે કે સ્ટીમર સહ
તાન આગસ્ટની તા. ૭ના જરમન કાઇનની આગમોટ અતરેથી ઉપરી દેશગોઆખે
મોઝમબીક ઝાંઝીયાર માહે થઈ પોરબંદરથી મુખ્ય જશે.

વાસતે ૨૦ દહાડે પોરબંદર જનારાઓએ આ ઉત્તમ તકનો ખાલ લવાઈકું
નહીં વધારે વીગત માટે નીચે સરનામે પુછવું.

ઓસમાન અહમદ.

જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

કમરદીન પાસેઝ.

એ સ્ટીટ, દરબાન.

૨૧મે ગાર્ડીનર સ્ટીટ.

Commercial Agency, 13, Upper Circular Road CALCUTTA.

■ a concern which needs especially to be brought to your notice ■ enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Re. 1
2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Rs. 3, 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES
in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Re. 1, 2as. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS
(Third Edition).—Explained and illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition. Re. 1, 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Re. 2, 2as. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science), Re. 1, 2as. post free.

To be had of "The Manager," INDIAN
STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER
CIRCULAR RD., CALCUTTA, INDIA

ગોરા તથા કલકત્તા લોકો માટે ખાસ કરી હિંદીઓને વધારે અનુકૂળ. મોન્ટેગ ગારડન્સ

(કેપટાઉનથી માત્ર ૪૬ માઈલ)

દક્ષિણ આફ્રિકામાં આ જગ્યા બધીજ સુદર છે.

રહેવા લાયક દુકાન : ૫૦ x ૧૦૦ ફીટ

દરેક દુકાની કીમત પૌંડ ૫ અને તેથી વધારેના.

એકરના દુકાન : ૧૦૦ x ૪૦૦ ફીટ

(ઉપર જણાવેલ ૫૦x૧૦૦ના આઠ દુકાની ખરાબરના) કીમત માત્ર ૩૨.
વીગતને માટે નીચેને સરનામે લખો અથવા મળો :—

મોન્ટેગ એસ્ટેટ ક્વો લીમીટેડ, બોક્સ ૬૨૪, કેપટાઉન.

અથવા જોહાન્નબર્ગ ખાતે અમારા પ્રતિનિધી : મો. એ. આર. થેયર
& એલબની એન્ડર્સ; હેરીસન અને મેન સીટના ખુલાખર.

મો. એચ. એ. અલી ૧૪મી સ્ટ્રીટ ત્રીડીંગરપ, એ આ એસ્ટેટ તપાસી બીજી
અધી એસ્ટેટના કરતાં સારી ગણી છે. અને પોતાને માટે કેટલાક દુકાન ખરીદ
કર્યા છે.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,

જનરલ ડીલર.

બપુદ, મરોહરી અને બીજા દરેક ભજનો
સાથ સ્ટોક્માં રાખનાર.

૫૦૩ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્. અપેલેસાની સુલેમાનીન મેમ્બરોમયાર પલ્લીત્તમાન્કન્ એન્ડ
સોનુદ્રામ્ ક્રીકુપ્પીલીકુલ્લેન્કન્.

કુલ્લેન્ક ૭. કોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co., General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS
HOUSES, OFFICES, SHOPS &C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No 85

સાહિત્ય આક્રિકાના હિંદી વેપારી

તથા

બીજા વંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિઅન ઓપિનીઅનમાં વાર્ષિક જહેરખબર આપનારા

સંવળા વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી જહેરખબર આપનારા આહુકોના નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા વંધાદારીઓ જોયોની જહેરખબર વરસને માટે આ છાપામાં નથી તેવા આહુકોનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા વંધાદારી (જવાક સેની, સુતારી કામ કરનારા, ટાંક બનાવનારા, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ લઈ શકે.

વેધ કલ્પતર
વેધ ઇકતર અનેહકીમની ગરજ સારનાર
શુભરાતી છાપામાં ૧૨ વરપથી પ્રગટ થતું
આ માર્શીક પત્ર વાર્ષિક શીલીંગ ૩ (પોસ્ટ
ટેન્ડ સહીત) ના લવાજમથી ૧ વરપ સુધી
મળશે : નમુનાનો અંક મફત.
વેધ જટાશંકર લીલાધર
રીચી રોડ અમદાવાદ.

જે. આર. વોરન

કમીશનર ફોર ઓથ.

ઠેકાણું:—એક્ટસ આરકેડ, રમીય સીટ.

સરવે સોકોની સગવડ માટે ખબર આપવામાં આવે છે કે હું દરરોજ દૈનિક પવાજા સુધી ઉપરને ઠેકાણે મારી ઓફીસમાં મળી શકું છું. એક્સિડિવિટ ડેક્લેરેશન વગેરે ઉપર સહી થવા માટે ઉપરને ઠેકાણે ઉપલબ્ધ વખતમાં મળી શકીશ.

NOW READY

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

(Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal. Post Free, 7d.

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mohamadan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Govindaratna Iyer, Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mohamed, The Hon. Aphica-charan Murumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Asikulla of Dacca, Mrs. Sorajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution form another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 3. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economies. By the late Mahadev Govind Ranade. *Contents*—Indian Political Economy; The Re-organisation of Real Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1-8.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Bala Gopinath Chatt. B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price, Re. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 8.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 7.

Tales of Marlada Raman.—By P. Ramachandra Rau Avergal, Retired Statutory Civilian. As. 8. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subramania Pantulu. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATESON & Co.,

Esplanade,
Madras.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Eactory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes &c.**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux, Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins, pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

-VANMALI KOYA General Dealer,

116, 117 Corner, Commissioner St & Fountain Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co General Merchants & Direct Importers, MARKET SQUARE, PIETERSBURG.

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co., GENERAL MERCHANTS, Dealers in all kinds of Indian Groceries and Soft Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co., MERCHANTS & IMPORTERS P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN" RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lantley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

ધી સરખા કાલ સુલમાન.

પર, કોમરસીયલ રોડ, ડરબન.

નિલાયતી તથા દેશી કોલસા અને બજારબુના
કાગડો-કુટક તથા બજારબુ-સરવા દર,
બોક્સ ૭૫. દેશી સરનાયુ 'દરારનાલીઆ'
ટેલીફોન ૬૪૩.

PARSHOTAM VALABH, TAILOR & OUTFITTER ALL KINDS OF SUITS MADE TO ORDER AT SHORTEST NOTICE. 125a Grey Street, DURBAN

HORMAJGY IDOLGY, DIRECT IMPORTER -AND- GENERAL MERCHANT P.O. Box, 319, Delagoa Bay.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Bags, Blankets, Beapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Grocery.

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited

Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA, GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER, Cor. Church & Middel Streets, MIDDELBURG, T'VAAL Tel. Add "BHABHA," P.O. Box 33.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant

Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN. GENERAL MERCHANT.

(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)

113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)

Tel. Add.: "AJMERI." Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.

Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:

Messrs. Jalbhoy & Swahjee Bros, Durban

કચ્છ મેલ હમીદ સુલ.

બરબર મરચંદ,

૧૨૬, ગ્રેસ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers.

Dealers in Bedsteads, Coir Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co., GENERAL MERCHANTS. P.O. Box 167.

Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROON

BOSR TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices

Box 83. Tel. Address: "Forbander"

Telephone 864.

સરસ્તો અને ઉચી માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ બાર વગેરે
કનીઆ રીમ વગેરે બજારની વખતે ન રહે
સરનામે મળશે.

સન બ્રેન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.

૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Abdool Hay & Amod, WHOLESALE & RETAIL MERCHANTS, 131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee, GENERAL MERCHANT & DEALER Market Square, P.O. Box 11, KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN, GENERAL MERCHANT P.O. Box 3755 2 Cronin Road, Fordsburg. JOHANNESBURG

Vrajdass & Calahand. GENERAL MERCHANTS Importers & Commission Agents, Wholesale and Retail P.O. Box 92. Laurens Marquet

E. A. BHABHA, GENERAL MERCHANT. Box 96 Tel. Add.: "BHABHA." VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE GENERAL MERCHANT 167 Market Street, P.O. Box 5180 JOHANNESBURG. ફકીર સાલેજી બજારબુ માલના વપારી.

Essop Suliman, GENERAL MERCHANT. Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN" VOLKSRUST.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA."

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુનિયામાં સર્વે પૂર્ણ
નાગકા વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપન-વર્ષ ૩૦,૦૦,૦૦૦.

અગ્નિ કારને સંક્રમણમાં કમતી થાય વિશે
દુનિયામાં સૌથી જુની આજના વીમાની
ઓફિસ. જેની મુકી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જેની નિયમવાથી ઓફિસમાં આજ સુધી કોઈ
અગ્નિ થયેલી નથી.

1. આગ સુધી પહોંચે તે સુધી, જો
કોઈ વસ્તુમાં આગ લાગે તો તે વસ્તુને
પૂરું બચાવે, અને તે વસ્તુને પૂરું બચાવે તે
વીમાની નિયમવાથી થાય છે.

એ. ઇ. વોલસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

જાહેર દરમિયાનની જમીન વેચનાર, સર
કારી માપણીદાર અને મિલકતની કિંમત
આંકનાર. ઇમ્પીરીઅલ બીલ્ડિંગ્સ.
૨૬૩ સ્પીય સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Sullman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઈલ મિયાની કુટુંબ, બહારના
માણસોને રહેવાની જગ્યાની સજવડ સારી
સામગ્રીમાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સંસ્થા દર.

રૂટરની કંપની કોઈપણ જોડાણે માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, એમેરિકા અને
અમેરિકા તાર માલિકી ધરાવે છે. નિયમિત વારાંકે દર સપ્તાહ રીડ એક જીઓગ્રાફિક અને
કંપની રીપોર્ટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા કોઈપણ જોડાણે દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પેસા મોકલી શકે છે.
રૂટરની કંપની તાર મેકલનાર તથા લેનાર પક્ષોના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પદ્ધતિ લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની આજ કોઈ પણ જોડાણે તે
રીડ રીપોર્ટ સંપૂર્ણ છે. આવી રીપોર્ટ નામ રજીસ્ટર કરાવી કોઈ સંબંધમાં તાર લેવા તથા
મેકલવાથી થયેલા સરકારે દર કામ કહેલી રકમ છે.

જો રૂટર કોઈકમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરજ કરી લેનાર પક્ષોને કોઈ
જાણ કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

મેનેજર,
રૂટરની એજન્સી,
ડેવીસ બીલ્ડિંગ્સ,
પર, રીડ સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

રૂટરની બીલ્ડિંગ્સ,
સેન્ટ જ્યોર્જ'સ સ્ટ્રીટ,
કેપટાઉન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,
પી કોર્નર હાઉસ,
કમીસનર સ્ટ્રીટ,
લેક્સ્ટરબરગ.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHIDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Add: "NANJEDULABH."

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE."

148 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & Co.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for
Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces.

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Nautjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address "DOORABAMY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market St., and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81. Market Square.

Tel. add. "YUSUF." KLERKSBOOP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

**General Merchant &
Importer,**

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE."

P.O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, June, 29th 1907.

No. 26.

P.O. Box 125.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis

AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાઈ

રોકડા દામથી અમે મકાઈ ખરીદીએ છીએ.

અનાજની બેગો.

નધી તથા લૂની બેગો અમે વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 879.

Tel. Address "MILLING."

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
832.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

ખાસ હમયોરદરતું

સાલાડ તેલ.

વગર ઉલ્કાનું.

મીઠાઈ, લઝવ્યા, રોટ વિગેરેમાં વપરાય
છે. મહા અને સસ્તું વેચવાનું છે એક
વખત મંગાવી વાપરી ખાતરી કરી બેસો.

બી. હબશદ્દીમ હસમહમદ કુલ

દુકાન નં. ૧૧૮ ૬મરશલ રોડ.

P. O. Box 125 DURBAN.

અધ્યાત્મિક માલના વેપારી.

તમાકુ, ઓળી, મકાઈ, કુલી વગેરે તમેરે કાળજી
તકવીય કરી અધ્યાત્મિક તેલ પરચુરસ સસ્તી દામ
માં દીલીવરી કરવામાં આવે છે. વધારે વાગત મહે
નીચેને સરનામે પુછાવી પાછી કરી બેસો.
T. A. Gandhi. એ. એ. ગાંધી, ટેંગાઈ.
A. A. Gandhi, Tongat.

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent,
Smith Street, Durban.

આપણું પોર્ટફોલો ૭૦,૧૨,૦૦૦

આમનો વિશેષ ઘણાજ સસ્તા
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

MEALIE TANKS

For Sale Cheap

Strong and almost new. Will hold
50. bags.

મકાઈ ભરવાનો ટાંકો

વેચવાનો છે.

૫૦ ખરતાની, સારી અને મજબુત
માત્ર થોડાજ વખત વપરાયેલી.

વધુ પુછાસા માટે સંપર્ક

A. E. MAYLE,

151, Queen Street, Durban.

P.O. BOX
441.

40 અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—કરખન, (નાતાલ).

Tel. Address
ABOUBAKER

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street; DURBAN.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY

PRICE MODERATE

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં ઈપની રેલુક મગજી અમારા આડતીઆના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
અધી હેનુરને બહુ ધીકાયત બાવે મલશે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અમદુલ ગની.

જનરલ ડીલર.

કપડા, ગરોઠરી અને ખીન દરેક ભત્તો

માલ એકામી રાખવાર.

૫૦૭ ફોલ્ડરો, કેપટાઉન.

અમદુલગની,

જનરલ ડીલર,

કપડા, ગરોઠરી એન્ડ ફુલરી તથા રકમકા

માલ સ્ટોકમે રાખેવાલા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્. અપેલેકની બંડેડાનીલે મેન્દમયપાન પલવિતકામાન્કલે એન્ડ
બેન્ડુતમ્ ટ્રીકુપીલિતુકલિન્દર.

કુર્તેન્ડ 7. હિરાન્ડેન્ડીલે, કેપટાઉન

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers;

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS &C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN" Durban

Telephone No. 85

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Re. 7 per year
Post Free. Any part of the world.

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના જાગીદારોએ આ વેપાર સાર
વર્ષ ઉપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમનની કુન્. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા જાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનુ નામ રાખવાનું હસનું હતું.
હવે તે નામ ફરતી ઉપરના નામથી કુન્. આ
શે છે.

જથામન માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટફેસ, કાપડ ખેર,
જુ, કાફરી માલ, કાપડ, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંદર.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

342 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PABULAK" Box 250.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Adm. "TAYOB"

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

દરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જાય.

સીધી મુંબઈ.

અમલાલી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમર્કાંટા ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ જુલાઈ.

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી જોર મદપસે જાનેવાલી બોટો

દરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો જોર કલકત્તા

અમર્કાંટો ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ જુલાઈ

સીધી મુંબઈ

અમલાલી ૫૦૦૦ ટન તા. ૪ જુલાઈ

તયાર થાઓ.

તૈયાર થાઓ.

સીધી મુંબઈ માટેની સ્ટીમર અમલાલી.

ગુરુવાર તા. ૪ જુલાઈ ૧૯૦૭

ઉપરની કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી ગંગાવર સ્ટીમર અમલાલી ઉપર
ઉપર મુજબ તા. ૪થી જુલાઈના રોજ બતરેથી ઉપડી ફક્ત ડેલાગોઆબે થઈ પર
બારી મુંબઈ સારું ઉપડી જશે. માટે ૧૫ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલા
જોને મળવાને ધન્ય રાખતા બાકીઓ આ તક ગુમાવશે નહિ.

King & Sons,
West Street Durban.
M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59,
Durban.

મિસ્ટર્સ લીમિટેડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.
મિસ્ટર્સ એમ. ડી. આંગલીઆ કુ.
૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.
દરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalia,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

RatKaanjilian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,
JOHANNESBURG.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN,

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., LTD., P. O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, CORNER HARRISON & MAIN STREETS, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2,6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 42, Telegraphic Address: "KHOTA.

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

બહાર ગામના એજ ટા.

આ 'ગાયુ' છુટક ઘરાકોની સગવડ ખાતર ૧૬ અઢવાડીએ ધી પબ્લીક લાયબરેરી, ૨૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટમાંથી લાઇબરેરીના સેક્રેટરી મી. દીવાન પાસેથી દર રાત્રીવારે નવ વાગતા પછી તથા પેનીના દાખથી મળી શકશે.

સ્ટેગર—મી. મોતીલાલ પટેલ, બોક્સ ૬૭.

વેફલમ—બાલુ તાલવંતસીમ.

પીરસંગ—મી. મોહનલાલ ખડેરીઆ.
બોક્સ ૧૧૦.

(કમ્પરલી—મી. તુલસીરામ. બે. ૩૬૨.

ડેલાગોઆએ—મેસર્સ જગદાસ અને લાલચંદ. બોક્સ ૯૨.

ધી સાહિથ આર્કિટકન મ્યુન્યુઅલ પરમેનન્ટ બીલ્ડીંગ એસોસીએશન લીમીટેડ.

આ મંડળીમાં હાખલ થવાથી પ્રેરપરદી ઉપર બ્યાજ નાણાં મળી શકે છે.

બ્યાજ—૭ રકમ મુકત -૨૦ વા
વધુ વીગત માટે લખો અથવા મૂળો:—

૪૨ સંધન લાઇફ બીલ્ડીંગ્સ.

સ્મીથ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JUNE 29TH, 1907

No 26

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

Sir Oracle! ...	239
Lord Amphill ...	239
Ridiculous Mus ...	240

OTHER ARTICLES:—

Mr. Peckoff Curtis ...	240
The Chinese Firm ...	240
Mr. Polkinghorne's Politics ...	241
Natal Indian Schools ...	241
Johannesburg Jottings ...	242
Debate in the House of Lords ...	242
The Final Decision ...	243
At the Heart of the Empire ...	244
Herijax Railway ...	245
A Master's Appeal to His Scholars ...	246
Facts and Comments ...	246

Indian Opinion

SATURDAY, JUNE 29TH, 1907.

✓ Sir Oracle!

THE Hon. Mr. Curtis is again on the war-path. In answer to a message of thanks sent to him by the Potchefstroom Chamber of Commerce, Mr. Curtis has delivered himself of an opinion on the Asiatic Registration Act. He warns the Chamber and, through it, the public not to take notice of any attacks that might be made on the officials connected with the administration of the Act and says that the public can know nothing about them, and that officials who will be exposed to personal hostility must be fully supported by the public and the press. These are his words: "No weight need be attached to public attacks made on these Officers, on the ground that, if they are justified, the Colonial Secretary will know it and deal with the matter."

Let us clear the ground by saying that we have nothing whatsoever to say against the personal character of the gentleman who is in immediate charge of the registration of Asiatics. We believe him to be, like Caesar's wife, above suspicion, so far as probity is concerned, but we do also believe, with all deference to him, that Mr. Chamney is a square man in a round hole, and that, through no fault of his own, he is entrusted with the function of a judge, and nobody has ever whispered that he has any judicial knowledge qualifying him for the task.

But, in dealing with the personnel of the administration, we are beating the air. Our advice to the Indian community has been and will be that,

under the new Act, they can have nothing whatsoever to do with the Permit Office or the Registration Office, no matter even if an angel from Heaven came to take charge of the Department. The Asiatic quarrel is not with the officials, but with the Act itself. Whether the metal is gold or iron is a matter of no consequence. The fact stands that the Act is intended to put the Transvaal Asiatics in fetters, to which it is a solemn duty and a virtue not to submit. Mr. Curtis may, therefore, have well spared himself the trouble of addressing the precious communication.

At the same time, the principle he lays down is one which is worthy of the severest condemnation. If the public and the press were to take his advice and to follow it to its legitimate extent, public opinion would be a farce, and the press offices might as well put up their shutters. Why should the Colonial Secretary be voted as an infallible officer who must always know whether those under him are performing their duty or not? It required sledge-hammer blows to wake Sir Arthur Lawley to a sense of the corruption that was going on in the now defunct Asiatic Office in Johannesburg. And what did the Colonial Secretary do to purge even the present Office at Pretoria of a clerk who, as it has transpired in evidence, recently given in the course of permit prosecutions, carried on a traffic in permits? If we are correctly informed, that clerk has not yet been brought to justice. Herein, we blame neither the Colonial Secretary nor Mr. Chamney, the head of the Department. It is not in human nature to control these things so as to avoid all mistakes. The proper and honourable course, therefore, for Mr. Curtis would have been, if he at all considered that he was justified in exercising undue interference in public matters in the manner he has done, rather to have told the public that the new Act, assuming that the Asiatics would ever accept it, opened up such possibilities for mischief that the public should ever exercise a vigilant eye, especially when Mr. Curtis declares that, with him, the Anti-Asiatic agitation is a matter of principle and not of trade jealousy.

But, perhaps, we have no reason to expect impartiality and fairness from a gentleman who has shown himself to be tinged with a bias that renders him utterly incompetent to see even the plainest truth. To him, "after having had to deal with it for some years at close quarters," it is "inconceivable that anyone should not feel the paramount importance of this question" in the same way that he has done. Let us add that "some years" here

mean no more than two years of dealings with urban affairs, with the Asiatic Department thrown in, and less than five years' experience of South African affairs.

✓ Lord Amphill C.D.

LORD AMPHILL has earned the undying gratitude of British Indians in South Africa by his courageous and strenuous advocacy of a forlorn cause. The speech delivered by His Lordship during the debate he initiated on the Asiatic Registration Act, in the House of Lords, shows that, to him, a British subject is a British subject all the world over, and the word of British statesmen, though given to races that are not capable of resenting its breach, must be as good as a bond. Let us hope that His Lordship will be pleased to continue as he has begun, and not rest satisfied until he has placed this question of the first magnitude on a proper footing.

It is of such significance that even Sir George Farrar has to admit that it is infinitely more important than the question of terminating Chinese indentures in the Transvaal, or obtaining a loan from the Imperial Government for the development of agriculture in the Transvaal. The cuttings we have lately received from the Indian papers show that the events affecting Indians in South Africa have made a deep impression on the Indian public. It is a pity, therefore, that, on a question of such recognised weight, Lord Elgin, who is responsible for its proper handling, should not have troubled to take proper bearings. We are grieved to notice that His Lordship has accepted, perhaps unconsciously, the bait offered by the Transvaal Government, and confused the question of immigration with that of the treatment of Indians domiciled in the Transvaal. The British Indian Association has shown, we think conclusively, that the Asiatic Registration Act does not regulate the immigration of British Indians, and a new Act will have to be passed, and is, in fact, actually projected, if the Peace Preservation Ordinance is to be repealed, as Lord Selborne has stated it should be. The Registration Act, without solving the immigration question in any shape or form, degrades British Indian residents of the Transvaal, and, in its incidence, changes the cherished maxim of the British Constitution, namely, that every man is to be presumed to be innocent until he is proved to be guilty, and that, rather than an innocent man should suffer, guilty ones should go unpunished. This Act presumes every Indian to be guilty,

and throws on him the onus of proving that he is not so, that is to say, that he has entered the Transvaal in a *bona fide* manner. It again, punishes the whole Asiatic community in the Transvaal in a brutal manner, in order that a few fraudulently inclined Asiatics may not steal into the Transvaal, and yet, the Act falls short of even this purpose, for registration will not prevent Asiatics who are so inclined from stealing into the country and remaining in it until they are found out. The Act is like locking up honourable men in cells so that thieves may not steal.

Lord Elgin has, moreover, accepted the bare statement that there has been illicit traffic in permits. The British Indian Association has asked for production of proof, times without number, but this has never been produced. Mr. Chamney's report, as we have shown, bears out the Asiatic contention to its fullest extent. Thus, the Act imposes a double wrong upon the Asiatic community—it is based on a false charge against the community, and, in effect, is a punitive measure. No wonder, then, that both the Chinese and the Indian residents of the Transvaal have decided not to submit to compulsory registration and all that the Act connotes. If Asiatics really resent the Act, non-submission is the only straight-forward course for them, no matter what it may cost them materially, and we trust that, in their struggle, they will receive the sympathy of Lord Ampthill and his co-workers in a cause which can bring them no renown or credit save the gratitude of poor, helpless people.

WITH ALL THE POMP and circumstance befitting the occasion, the General Purposes Committee of the Johannesburg Town Council solemnly assures that serious and public-spirited body that, amongst other things, it approves "that the tables in the market building be arranged so that Europeans and coloured people may have distinct sections of the market!" An epoch-making resolution, indeed! So the Municipality of Johannesburg actually proposes to differentiate in a public building, to whose upkeep coloured and European alike contribute, between white and coloured skins. We do not know if the municipal authorities are prepared to go a step further, and forbid the sale of white grapes and black ones at the same stalls under heavy penalties; or whether tomatoes and beets are to be relegated to the outer darkness, so that the immaculateness of the swede may the better shine forth; or even whether the cauliflower and the cabbage are henceforth to be strangers—not even nodding acquaintances! One never knows to what length the fear of the contamination of colour will lead city fathers. They appear to be capable of any degree of foolery when an ignorant section of the public raises the anti-

colour howl. If our advice will be taken, we strongly urge the coloured fruit and vegetable vendors to boycott the market entirely, so long as this new condition prevails. Port Elizabeth and Maritzburg have long since learnt the lesson of their municipal market being boycotted by the people who, whilst catering for the most elementary needs of the public, are subjected to needless insult. Perhaps, however, the recklessness of youth that wars most things that the Johannesburg Municipality undertakes, will lead it once more into an *impasse*, whence it will emerge, in due course, in the bedraggled condition that has now become so familiar to us all.

Mr. Pecksniff Curtis ✓

The Usual Letter

The *Star* states that the Potchefstroom Chamber of Commerce recently passed a resolution of thanks to the Hon. Lionel Curtis, M.L.C., for the spirited action he had taken up in connection with the Asiatic Registration Ordinance, and the following communication has been received from Mr. Curtis in reply:—

I am much obliged to your Chamber for the kind expressions contained in your letter of May 11. It is inconceivable to me that anyone should not feel the paramount importance of this question after having had to deal with it for some years at close quarters. Personally I have no more quarrel with the Asiatic than with the European, but I am persuaded that the mixture of the white and Asiatic in one society is a curse to both. Each race should in its own interest be encouraged to seek countries which they can develop on their own lines without clashing. Asiatic Immigration is only a commercial problem incidentally. In its essence it is a national problem of the most important kind and ought to be dealt with as such.

"I do hope most earnestly that your Chamber will not consider that the first act is completed by Mr. Winston Churchill's announcement in the House of Commons. In the absence of any public announcement here to the effect that the formal sanction has been received in the Transvaal, it is always possible that pressure may be brought to modify the regulations to be made under the Act in such a way as to nullify its real effect. The object aimed at by the Act is to secure the complete registration of all Asiatics who have acquired the right to live and trade in the Transvaal coupled with a system of finger-prints such as will prevent the practice of personation so frequently carried on in the past.

"Don't let us think, however, that everything is finished by printing the law in the Statute Book. Much still hangs upon the question as to whether

that law is carried into effect. So far as I have been able to judge, the Government have left undone nothing which was possible for them to do in order to attain the end which was in view when the Act was originally prepared. It is to be hoped that the public, and more especially the Press, will realise that successful administration of this Act depends to a great extent on the public support accorded to the officials who are carrying it out. The task is not an easy one and may very easily be rendered impossible unless they enjoy a full measure of public confidence. I trust that any attempt to disturb the public confidence in the officers entrusted with these duties will be watched with the utmost jealousy. They have a most invidious duty, which can scarcely be performed without incurring much personal hostility. If they are attacked by the public they cannot defend themselves, and no one, indeed, is in a position to judge their conduct rightly but their own official chief. If I may express an opinion on the subject, it is that no weight need be attached to public attacks made on these officers, on the ground that if they are justified the Colonial Secretary will know it and deal with the matter. In a word, I hope that the public will make it clear that so long as officers administering this law enjoy the confidence of the Colonial Secretary, they also enjoy their own. While I was in charge of the office I had constantly to watch attempts to discredit the officers who were most diligent in the performance of their duties, and the public should be warned in their own interests to watch such attempts with care."

The Chinese Firm ✓

An Indignant Letter ✓

The following letter has been addressed, on the subject of the Asiatic Act, to the Johannesburg *Star*:—

Sir,—I shall be obliged if you will allow me a small space in your paper to express our feelings regarding the Asiatic Ordinance. We are quite surprised to find that this shameful Ordinance is again to be forced upon us without even giving us fair consideration.

What are we? Are we slaves to be thus treated? We have repeat our former decision, which was unanimously arrived at by us Chinese some time ago in a meeting, that we do not object to voluntary re-registration, but we certainly do not want to be thus put on by compulsion and be kicked about by the white people as they like. We will not suffer such kind of treatment. Although our life will be at their mercy for refusing to allow ourselves to be degraded by this disgraceful Ordinance, yet we will fight for our right of freedom as *bona fide* residents, and fight we will to the bit.

ter end. We ask for nothing unreasonable, but we ask only for fair play and fair treatment.

The British people have been known to us as belong to the high class of civilisation and are much respected by us in China for their fairness, but to force on us here by them with such slavery treatment will not only be a great stain to their good name and respect but will make us and the whole of China entirely lose confidence in them.

Trusting the above will give you some idea of our feelings, and it will be well for the British people to open their eyes before they jump.—

1 am, etc.,

P. KIRKING.

Chinese Association, 2, Marshall St.

Mr.

Polkinghorne's Politics

Asiatic Question Again

Mr. Polkinghorne, M.L.A. speaking at the Victoria County Political Association meeting at Greenwood Park, on the Asiatic question, said he wished it to be clearly understood that he did not associate the Arab with the indentured Indian. There must ever be a dividing line between the two classes. One they did not want; the other they could not do without. The Arabian was of no possible benefit to the country; the Arab was not in Natal because of the indentured Indian. There were no indentured Indians in Delagoa Bay, in Algoa Bay, in Capetown, and yet the Arabian was to be found in those places, doing precisely what he was doing in Natal—living upon the ready cash of the working man of the Colony. The Arab took all out of the Colony he could, and gave nothing back. But he held a very different opinion as regarded the indentured Indian. It was utterly impossible for the industries of the Colony to be carried on without a reliable source of labour, and the experience of past years taught that in this tropical climate Europeans could not do the work necessary for carrying on the agricultural and industrial enterprise of this country. They could not mention a single industry in the country that was not in some measure or another dependent upon the indentured Indian. He should oppose with all his power the Bill that Mr. Haggart was going to introduce into Parliament, because it was, in his judgment, detrimental to the advancing of the best interests of Natal and Victoria County. (Applause.)—*Natal Mercury*.

S. AIDAN'S TRAINING COLLEGE. The 3rd Annual Distribution of Prizes by the Rev. F. S. R. Gregson, will take place at the College, Sydenham, to-day, at 2-30 p.m.

Natal Indian Schools

Annual Prize Distributions

We are indebted to the *Natal Mercury* for the following reports:—

Higher-Grade Indian School

The ninth annual distribution of prizes in connection with the Higher-grade Indian School took place on the 21st inst., in the school court. The presentations were made by Sir David Hunter, in the presence of a large crowd of Orientals whose multi-coloured attires added brightness to the scene.

Prior to the distribution, a programme of music and other items was gone through, prominent among which was the "Fan Drill," an action song contributed by several young girls.

The prize list was as follows:—

First prizes: Cassim Ebrahim, S. M. Mayet, R. Perumal, K. P. Butler, Hoosen Dawad, Goolam Mahomed, Ismail Hassajee.

Second prizes: A. Manekum, M. Adam, C. Komivasami, S. Paikoo, S. J. Asmul, T. Harry.

At the conclusion of the prize distribution, Hoosen Dawad, son of Mr. Dawad Mahomed, read a farewell address to his schoolfellows. He is shortly leaving for England to study for a barrister. In his address, Dawad thanked Mr. Connolly and the teachers for the assistance he had received, and acknowledged the sportsmanlike qualities of his school friends, who cheered lustily.

Mr. Connolly, the headmaster, in the course of his report, alluded to the school being a mixed one. Under present conditions, the girls and boys could not be separated. This was unfortunate, and the few girls who attended the school would have their numbers reduced by withdrawals which would take place next term.

Urgent Government Indian School

The breaking-up for the mid-winter holidays and the prize distribution of the above school took place on Friday last. The school was honoured by the presence of the descendants of old Colonists, amongst whom were Mr. and Mrs. J. R. Buttery, who kindly consented to distribute the prizes, Mr. C. R. Bishop, Mrs. William Buttery, Mr. D. Guthrie, and other well-wishers of the school. The schoolroom was profusely decorated with the colours of the British Empire.

The headmaster, in his speech, remarked that the roll had decreased, owing to the prevalent malaria. He also said that he was able to make some improvements in the management of the school, with the able assistance of his staff. In conclusion, he thanked Mr. and Mrs. J. R. Buttery and others for having responded to the invitation. A splendid programme,

comprising songs, dialogues, and recitations, was gone through.

The recipients of prizes were as follows: Standard III., T. Thathia, Goomum; Standard II., Kuruppan, Pollea, M. Moonsamy; Standard I., Mupian, Soojan, Seedoo. Other prizes were also given.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

VIRTUE AND VICE. During the debate on the Chinese labour question, one of the anti-Chinese orators, Mr. Whiteside, I believe, said that his party feared the celestial indentured immigrants more for their virtues than for their vices. Commenting on this statement, the *Leader* sorrowfully remarked that this was not the first time that the virtuous had suffered for sheer envy of them. Take, for instance, the shameful manner in which it is sought to bound the British Indian out of the Transvaal. His virtues are well-known and his vices are very few. Perhaps the desire is not necessarily to have honest citizens but certainly white ones!

MIDDELBERG INDIANS. The Middelburg correspondent of the *Hail* sends the following message to his paper:

The question of the Indian location also came under discussion at the last meeting of the Council. It appears that the old location—where the Indians are now domiciled—is town lands. They have received notice to quit, but refuse to do so. They have never paid any rates and taxes since the municipality started. The Council has set apart a piece of land for the purpose of an Asiatic Bazaar, but this does not seem suitable. Several of the Indians have built small houses, and are letting them, but pay nothing. It is likely that proceedings will be taken against one Indian living in the Indian location for ejection. Something certainly should be done in the matter.

Naturally, the Indians object to being dispossessed of their buildings and erections without compensation. The question of charging stand-licences is quite a different one from a policy of spoliation.

THE WAY THE WIND BLOWS. Replying to the resolutions of the Association of Chambers of Commerce, the Colonial Secretary writes:

As regards Asiatic Immigration, I would refer you to the Act which will appear in the next issue of the *Gazette* dealing with this subject, and to point out that trading by this class of person is to a large extent already restricted by the *Hawkers and Pedlars By-Laws*, which have recently been adopted by many of the Transvaal Municipalities.

Haven't we all along said that that was one of the chief motives for urging the adoption of these restrictive measures?

Debate in the House of Lords

The Asiatic Ordinance

We take the following from *The Times* of May 30th.

LORD AMPHILL called attention to the action of his Majesty's Government in regard to the Transvaal Registration Bill and moved for papers. He said his object was to obtain the presentation to Parliament of papers to complete the correspondence relating to legislation affecting Asiatics in the Transvaal. The last Blue-book on the subject led up to the important despatch of November 29, in which the Secretary for the Colonies gave his reasons for declining to proceed further with what was known as the Transvaal Ordinance. That despatch was couched in weighty, conciliatory but, at the same time, firm language, and it naturally gave rise to the confident hope that the noble earl would persist in his determination to obtain justice for British Indians in South Africa; but meanwhile self-government had been granted to the Transvaal Colony, and on March 20 and 21 the new Transvaal Legislature passed a measure practically identical in substance with the rejected Ordinance; and a statement had been made in another place on the noble earl's behalf to the effect that the Government had decided not to advise his Majesty to disallow the Act, having regard to the fact that it was supported by the unanimous authority of a Parliament duly elected in a self-governing colony. What had become of the objections made by the noble earl and his predecessor on the grounds of equity and justice? If the decision of the Transvaal Parliament could not be questioned, what was the object of the provision in the Constitution which reserved for the decision of his Majesty any law whereby persons not of European birth and descent might be subjected to restrictions and disabilities to which persons of European birth and descent were not liable?

Indecent Haste

This Registration Bill was rushed through all its stages in both Houses within a period of 24 hours. What possible reason could there have been for this urgency? Surely the circumstances left it open to his Majesty's Government, without any fear of meeting with any formidable challenge on the part of the Government of the colony, to use the power they had expressly reserved in order, at least, to impose some condition on their assent to this legislation? At least, it ought to have been made a condition that the regulations under the Bill, in which most of the harshness and injustice was found, should be so revised as to make them less degrading and humiliating. The noble earl would probably say that General Botha had given assurances that this would be done as

far as possible; but, however much value might be placed on such assurances, they were not the same thing as a condition required by his Majesty's Government and accepted by the Government of the colony. They must all admit the right of a self-governing colony to manage its own domestic affairs, but they could not admit, nor did the Colonies claim, that that right included the liberty to injure any other part of the Empire: but this Bill vitally touched our honour, as it rendered of no account the pledges our statesmen had given to the people of India. Why should it be necessary to insist on a system of finger-print identification, which was associated in the mind of every Indian solely with the identification of criminals? He urged that, while making allowance for the exigencies of the new colony, we should retain our own ideal and claim that nothing should be done now which would prevent the ultimate realization of that ideal—that all who were subjects of his Majesty the King should be able to claim under the British flag in any part of the British Empire, whatever their race, colour, or creed, rights and privileges which they could not claim elsewhere. The citizenship of the British Empire should carry with it something of the prestige which was associated with the proud boast *Civis Romanus sum* under the ancient empire of Rome. It was rumoured that the principal condition of the £5,000,000 loan was that the settlement of the Chinese labour question should be satisfactory to the Government. Was it also a condition that the British Indian question should be settled in a manner satisfactory to the nation?

Lord Elgin on Limitations

The EARL OF ELGIN said the noble lord, in reverting to a subject to which he had some time ago drawn their lordships' attention, had still maintained, to a certain degree, a proposition scarcely justifiable—the necessity of vindicating the right of admission for all subjects of his Majesty's, including his Majesty's subjects in India, into any part of the British dominions. [LORD AMPHILL, —As an ideal.] He quite agreed with the noble lord as to the ideal, but there must be limitations. The noble lord had admitted that circumstances might occur in which it would be necessary for self-governing Colonies to act on those limitations. What they really had to deal with was not, therefore, the admission of Asiatics, but their fair treatment. It was only to be secured by the legislation which the self-governing colony adopted. The Ordinance which was before Parliament on the former occasion, and which the home Government could not accede to, was an Ordinance adopted by a Crown colony. It was known to his Majesty's Government that in a very few months self-government was to be set up, and, instead of suggesting the modifications they would have desired, they thought it

necessary not to sanction the Ordinance, because it was obvious that there would be no opportunity for negotiation. [The Transvaal as a self-governing colony immediately passed with great haste a Bill which substantially was on the lines of the Ordinance. He regretted very much that they thought it necessary to take that step; but he did not think it was correct to say that the only reason given for the precipitancy was the unanimous consent of all the sections of the white population. He was bound to say the unanimous consent of all the white sections of the colony was a very material fact. But there was another reason for their prompt action, and that was that there was an illicit and unauthorized influx of Asiatics into the Transvaal going on, which it was desired to check. He thought he had almost the right to claim the assent of the noble lord to the view that it was not unreasonable that the new Government should wish promptly to obtain powers adequately to check an illicit and unauthorized influx of Asiatics.] It was natural for the noble lord to think the fact that the Parliament had just met was a sufficient reason for taking longer time for consideration; but he would remind the House that the Parliament had to adjourn in order that the Prime Minister might attend the Colonial Conference in this country. Therefore, if the powers which were desired were to be obtained for use during these months until Parliament reassembled, the Bill had to pass in the way in which it was passed.

Imperial Government's Position

The position which his Majesty's Government took on this subject was that they were sorry that it was necessary to act in a manner which might be thought necessary, but they did recognize the force of the reasons he had referred to. But, in doing so, they had stated most distinctly in the despatch, which he had no objection to lay on the table, that they adhered to the opinions expressed by successive Secretaries of State as to the desirability of relaxing the restrictions to which Asiatics are at present subject, and that they commended this view to the Transvaal Government in the hope that it might be considered how far practical effect might be given to them. They did not say that without some reason suppose that that observation was to be taken into consideration, because this took place during the time that the Prime Minister of the Transvaal was in this country; and, carrying out a sort of promise he had made to the House, he did take every opportunity he could during the sittings of the Conference to confer with the representatives from the Colonies in regard to this matter. (Cheers.) He would like to point out to the noble lord that the greater part of the Bill simply enacted that registration should take place. It was prescribed in the legislation which existed, but it was not effective. If

there was to be restriction at all of an illicit and unauthorised influx, a proper registration must take place, and the regulations to which the noble lord justly took exception in some cases were not laid down in the Bill itself, but under powers in the 18th section of the Bill.

Finger-Prints ✓

Powers were there given to the Governor in Council from time to time to alter and repeal regulations for certain purposes. Among these were the regulations to which the noble lord called attention with regard to finger-prints. He was aware that there was a connexion in people's minds between finger-prints and criminals, because he thought it was during his time in India that the system of using finger-prints for identification was much developed there. But he did not see that making a mark with the thumb instead of with a pen should necessarily have any criminal connexion. He mentioned that a native gentleman, who was one of a deputation from the Transvaal during the time the Ordinance was under consideration, produced a pass he himself had, in the corner of which was a finger-print which he explained was a proof he had given voluntarily. He mentioned this to show that various circumstances might diminish the seriousness of the objections to the regulation. However, he did not wish to argue upon the most effective mode of identification: he had conferences with colonial representatives, and they had frankly undertaken to consider if photography or some other method could be adopted. He had only to say with regard to the Bill that his Majesty's Government would have preferred to have seen it longer debated and passed with the deliberation that characterized their lordships' House; still, they did not think they would be justified in refusing sanction to this Act, coming as it did with the unanimous assent of the Transvaal representatives. As he had mentioned the Colonial Conference, he took the opportunity of adding that he did confer, not only with the Prime Minister of the Transvaal, but also with the representatives of other colonies on the whole of the subject. In some cases, as in the case of the Transvaal, these were personal conferences, but in one case, that of Australia and the position of Asiatics in that part of the world, the question did come before the Conference as a whole at a meeting where the representative of India was present, and upon a point upon which India was particularly interested, the employment of lascars upon ocean-going steamers. In that case the view of his Majesty's Government was that they could not admit that such employment could legitimately be prevented by colonial legislation. Of course, colonial Legislatures had a right to say what should be done in their own waters, but for the trade between Australia and other parts of

his Majesty's dominions the employment of lascars could not be so prevented. He did not know that he could say more upon the Bill, except that he would be quite willing to give the despatches in connexion with it.

A Difficult Problem ✓

The MARQUIS OF LANSDOWNE could not conceal from himself that the noble earl had a very difficult problem to deal with in connexion with this matter. It presented special difficulties to him with recollection of the country over which he had presided with so much distinction and with considerations for the welfare of the colonies for which he was responsible. No doubt the dominant fact to deal with was that the Transvaal had been given full responsible self-government, and that it would be a negation of that government to deprive the people of the colony of the full right of doing what they considered for their interest. It was the desire of the colony that it should be a white man's country, and it would be understood there was a natural desire to prevent anything like an inroad of an alien population. The people of the Transvaal had before them the experience of the Colony of Natal, where, the introduction of Asiatics being freely permitted, unless he was misinformed, there were something like 13 Asiatics to every ten Europeans in the country. Of course in an inland country like the Transvaal the difficulty was greater because it was not easy to prevent a continual infiltrating of Asiatics across a land frontier of considerable extent. He noticed that the noble earl spoke more than once of an illicit, unauthorised influx of Asiatics, and probably he meant by that surreptitious introduction of Asiatics in opposition to the law or regulation now in force. In the circumstances it was difficult to see what else the Colonial Government could do, if the introduction of those people was really illegal, except to take further powers within their reach to prevent the introduction from proceeding, and at the same time to treat in an equitable spirit those Asiatics who had already acquired a domicile there, and for whom we were bound to secure fair treatment. The question was, did this new law really secure what the noble earl meant by fair treatment? He owned that he had difficulty in persuading himself that it did, for they had the statement of the noble earl that the Ordinance which his Majesty's Government in the first instance disallowed embodied proposals which could not be regarded as affording adequate measures of relief for the disabilities from which Indian subjects suffered, and that they fell short of the reforms repeatedly pressed upon the Government of the late South African Republic. Now the noble earl had told the House that the Act passed differed little from the Ordinance he had denounced, therefore they certainly could not congratulate the noble earl upon obtaining

for British India's what he had himself described as fair treatment. With regard to the system of registration and the use of digital marks, the noble earl had mentioned his conversation with a gentleman who of his free will allowed his thumb mark to be put upon a document. That was not the same thing as inflicting upon the whole of these people registration by the ten digits, which was associated in their minds with the system of police supervision of the criminal classes.

A Lesser Evil

The noble earl said he could not have made his approval of the legislation conditional upon these questions being reconsidered, because the matter was urgent owing to the Asiatics continuing to pour into the Transvaal. That was not a conclusive reason. The fact that a few hundred more had succeeded in crossing the frontier was a lesser evil than the apparent neglect by his Majesty's Government of the interests of those Indians, whose fellow-countrymen were watching what was taking place. The hurry in passing the legislation was, he might also say, indecent. The only gleam of hope which the noble earl held out was that the Government entertained a hope or expectation that some improvement might be made in the situation. They all remained under the favourable impression left here by the distinguished statesman of the Transvaal who honoured this country by his presence; and if he had given the noble lord any encouragement that this matter would be reconsidered, such encouragement would not be given in vain. But, looking at the matter as it stood at present, the position in which these British Indians had been left was not satisfactory or very creditable to the manner in which their interests had been watched by the Government of this country. (Hear, hear.)

The Final Decision ✓

Indian Offer Rejected

Mr. Essop Mia, the Acting Chairman of the British Indian Association, has received the following from the Colonial Secretary:-

I am directed to acknowledge the receipt of your letter of the 18th instant on the subject of the Asiatic Law Amendment Act, 1907, and to inform you that this Government is not prepared to reconsider the decisions communicated to you by the Colonial Secretary's Letter, No. 5 E/2698 of the 8th April last.

INDIAN MAILS. For Bombay, per s.s. *Umhlali*, until 4 p.m. July 3rd; per s.s. *Bundesrath*, until 5 p.m. July 5th

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

London, June 1, 1907.

India and Artists

With the beginning of the month of May, there comes an awakening of the British public towards art, induced by the opening of the Royal Academy's exhibition at Burlington House and other collections of pictures painted during the year. This year the Academy has been made specially interesting to the people of India by the words of His Royal Highness the Prince of Wales at the banquet given by the President to a distinguished company immediately before the opening of the exhibition. The Academy banquet usually boasts the presence of the Heir Apparent; this is an old custom; also His Royal Highness is expected to make a speech. In fulfilment of this duty the Prince of Wales this year showed that India is still a fresh and vivid memory with him, for, in no measured terms, he extolled its attractions for the artist. He boldly advocated that artists would do well to find their way to India, for, despite the changes which western civilisation is bringing to the country, there yet remains much of the unique, the distinctly oriental, in what the Prince called "that wonderful land which everywhere seemed to appeal to one's artistic sympathies and feelings." Here are some of the fascinations he enumerated: the picturesque surroundings of the old-world customs of the Rajput princes, the beauty of the great and silent jungles, the quaint peaceful life of the villages, the gorgeous sunset effects of the desert. Then, with regard to Hindu and Moslem architecture, His Royal Highness waxed eloquent, observing: "I have never seen anything more beautiful than the palaces, mosques, and tombs at Agra and Delhi."

A glance round the picture-lined rooms of Burlington House showed that some artists, at any rate, had realised that India afforded in portraiture "a profitable field," as the Prince observed. There were the Rajas of Pume and of Raygush; one or two portraits of Indian ladies, including Mrs. Ratan Tata. In the sculpture halls were statues of the late Maharaja of Mysore and his Dewan, also of Maharaja Sir Digbijai Singh, of Balrampur—the latter to be erected at Lucknow. Two other portraits of special Indian interest are those of Lord and Lady Amthill—presentation portraits painted by Mr. Albert H. Collings—occupying the commanding positions in Room III. His lordship wears the splendid robes of the Grand Commander of the Star of India, and, tall man as he is, they make him appear taller still. *Punch*, by the way, caricatures him as all

robes surmounted by a small head. It would not be quite fair to India to omit the mention of a portrait bust of H.R.H. the Princess of Wales by Mr. George Frampton for the marble statue to be erected in Calcutta—nor the architectural drawing of the station at Howrah.

A picture which attracts great attention is one entitled, "The Greatest of These," by Sigismund Goetze: it represents the problem of the modern woman by impelling the attention of the sporting woman, the society woman, the university woman, the religious devotee, the singer, the musician, the scientist, yes, and the suffragist, to the joy of a young mother over her child. There are other problem pictures, the Hon. John Collier's, "Marriages de Convenience," for example; there are gems of landscape and seascape, cool green woods and sunlit waves; historic pictures, too, Joan of Arc, apparently being the favourite heroine this year, but few that seize the imagination and haunt it.

While on the subject of pictures I must refer to a fascinating little exhibition by Walter Crane, the result of a visit to India and Ceylon last winter. He forestalled the Prince's advice to artists, and went to India—an artist, first and above all, but beneath the artist there is in Walter Crane the great human heart beating in sympathy with India's millions. His exquisite pictures show his susceptibility to the wonderful play of light and shade which India furnishes; sunset, afterglow, moonlight, early morning and brilliant noon—they are all there, depicted by an unerring hand. The glory of the Himalayas, the triumph of Moslem builders, the charm of forest and, yes, of gardens, and the human interests, too. One of the pictures represents the reception of Mr. Dadabhai Naoroji at Bombay when he went to occupy the presidential chair at the Calcutta Congress of 1906. By the way, I may here add that there is encouraging news of Mr. Dadabhai's restoration to health. Since his return from India he has been in a serious condition, but medical skill and the utmost care have accomplished much; he is now recruiting by the sea at breezy Beshill, and his many friends hope that the veteran will be able to take up work again in due course, even if he should be compelled to put a brake on his unceasing desire to be "up and doing" for his country's sake.

A Distinguished Visitor

A welcome and interesting visitor during the month of May has been Prince Fushimi, a near relative of the Emperor of Japan, who came to England to return the visit of Prince Arthur of Connaught when he conveyed to the Mikado the insignia of the Order of the Garter conferred upon him by King Edward VII. The King and the Royal Family have shown their distinguished guest every

possible mark of honour, even though deluging rain caused the cancelling of a review to be held in his honour. However, some compensation was afforded in the manoeuvres, representing actual warfare, carried out a few days ago on the Surrey hills. The Corporation of the City of London presented the Prince with an address of welcome soon after his arrival, and the ceremony took place in the ancient Guild-hall, in the presence of the Prince of Wales, the Duke of Connaught, Prince Arthur of Connaught, and a host of distinguished persons, with all the courtly ceremony for which London's Lord Mayor, Aldermen, Councillors, and other City dignitaries are famous. A novelty was introduced into the proceedings which shows that the venerable Corporation has all the energy of youth and keeps well abreast of the march of events: boys from the choir of the Duke of York's Military School sang the Japanese Anthem in Japanese. Their performance was warmly applauded by those best able to judge its merits. A further point in connection with the visit deserves mention. When in the north of England, inspecting shipbuilding operations, the Japanese Prince found a Russian man-of-war; immediately he showed every possible courtesy, consideration and hospitality to the Russian Jack Tars and their officers, and a most desirable mutual and personal understanding was the result.

The Revolution in Railway Travelling

While many inventors are at work on solving the problem of aerial navigation, and a regular "Balloon Derby" took place in London just a week ago, there are others who are bent on improving the recognised means of railway and steamship locomotion. Among them is Mr. L. A. Brennan, who claims that in the future trains will travel at the rate of 200 miles an hour, that they will be just like hotels in the comforts and luxuries afforded during these swift journeys, that their equilibrium will be perfect—if only Brennan's gyrostatic inventions are used. A remarkable demonstration was made by Mr. Brennan before the Royal Society early in May, and a model journeyed backwards and forward on a steel rope at Burlington House, stood all kinds of tests, kept its balance in a way which astonished the scientists who witnessed its performances, and went far to prove that a revolution in this matter may be looked for. The principle on which Mr. Brennan works these wonders is that of "the gyrostatic action of rotating bodies"—the principle which keeps celestial bodies in their orbits and a child's spinning top upright. The inventor claims, too, that India will be an ideal country for putting his theories into actual practice; only one rail is required and, consequently, many of the difficulties of "roadlaying," embankments, etc., will vanish. Sir William White claimed at the

Society of Arts recently that the same principle could be applied to the steadying of ships at sea. With seasickness banished and two hundred miles an hour possible by gyroscopic mono-rail, Jules Verne will be entirely superseded and fairy tales will be realities.

Matters Indian

The news from India during the past few weeks has created a great sensation; there have been all sorts of wild suggestions that in the year which marks the fiftieth anniversary of the Sepoy Mutiny another outbreak might be expected, and cables from India, supplemented by alarmist articles in the English press, have caused a feeling of "unrest" here as well as in Bengal and the Panjab. A few voices have been raised in Parliament and outside urging the authorities to recognise that the only policy is to deal with causes not symptoms, and that deportation or imprisonment, drastic measures of even force, are no cure for the disease. Next week Mr. Morley will make his annual statement, and, judging by his words in the House of Commons on Wednesday last, he is anxious to explain the whole situation. He intimated a short time ago that disturbances would perhaps make it impossible for him to proceed, as he desired to do, with the scheme for admitting Indians to a greater share in the administration of their country. It can only be devoutly hoped that no such withdrawal will be permitted, but that the proposals will be generous and that they will be put into action without delay. The London Indian Society held a protest meeting last Tuesday at which resort to the antiquated Regulation of 1818 for deportation without trial was most strongly condemned, and unanimous sympathy was expressed for the family of Mr. Lajput Rai. The meeting also took up the recommendation of the British Committee of the Congress and called for the appointment of a Royal Commission to inquire into the cause of the disturbance, and on this Commission Indian gentlemen should find a place. Nor was South Africa forgotten: a resolution, proposed by Mr. G. Godfrey and seconded by Mr. Manga, was passed condemning the recent anti-Asiatic Ordinance to which the Royal consent has been given.

Lord Reay announced at the annual meeting of the Royal Asiatic Society that a Committee had been appointed to consider the best steps to be taken for the establishment in London of a school of Oriental Languages. He is the chairman and his colleagues are Sir Alfred Lyall, Lord Redesdale, Sir Walter Raleigh, and Mr. Guest, of the Board of Education. Lord Ampthill presided at the annual meeting on May 23 of the National Indian Association and urged that the Association deserved wider support than it receives—in spite of the fact that the number of Indian students who have become associates has trebled during

the past year—and that private hospitality should be more actively promoted. A particularly interesting outing is arranged under the auspices of the Association for next Thursday, namely, a visit to the ancient city of Winchester at the invitation of the Winchester School authorities, through the kindness of Mr. Gerald Ritchie, who is an old Winchester boy. The fine cathedral where many English monarchs have been crowned, the old Hall full of the associations of King Arthur and his Knight of the Round Table and then the famous old school will prove most interesting objects of interest, preceding the hospitality that the Wykehamites are to offer. The Association exists for the purpose of stretching out a friendly hand to Indian students in London, and those who come from South Africa are as welcome as any from the Far East. The annual subscription for them is only five shillings.

Books Concerning India and the East Published Recently

"The Imperial Gazetteer of India," Vols. I. II. III. IV.; cloth 5s. each; morocco back, 7/6. Oxford University Press. Editors: in England, Mr. J. S. Cotton; in India, Sir Herbert Risley, Mr. W. S. Meyer, Mr. R. Burn.

"Catalogue of Coins in the Indian Museum, Calcutta," by Vincent Smith, M.R.A.S. Oxford: Clarendon Press; 30s. net.

"Denares the Sacred City," by E. B. Havell. Blackie, 12/6 net.

"The Romance of an Eastern Capital" (Dacca) by E. B. Bradley Birt. Smith Elder, 12/6 net.

"The Governors-General of India," two vols. Vol. I, by H. Morris, I.C.S. retired. Christian Literature Society for India, each vol. 1s. net.

"Lord Curzon's Farewell to India," being speeches delivered during Sept.-Nov. 1905, by R. P. Karkaria. Thacker, Bombay.

"Persian Mystics," by F. Hadland Davis. John Murray, 2s. net.

"The Unveiled East," by E. A. MacKenzie. Hutchinson, 12s. net.

"Storia di Mogor, or Mogul India," 1653-1708, by Maanik. Translated by Wm. Irvine. John Murray, 24s. net. two vols. Indian Texts Series, I.

"Hindustan Under Free Lances, 1770-1820," by H. G. Kinnis, C.I.E. Brown, Langham, London, 15s. net.

"Ancient Khotan," by Mr. Aurel Stein. 2 vols. £5 5s. od. net. Oxford, Clarendon Press. This most interesting work is a detailed report of archaeological explorations in Chinese Turkestan, carried out and described under the orders of the Government of India.

OBSEVER.

GIFTS OF BOOKS. We beg to thank Mr. H. Kallenbach and Miss S. Schlesin, of Johannesburg, for a number of interesting and useful books which they have kindly given to the Press library at Phoenix.

Hedjaz Railway

A Reply to the "Times of India" Correspondent

In the *Times of India Weekly*, of the 28th March last, we noticed an attack on the management of the famous Hedjaz Railway. As it purported to be an authentic statement, we gave in our Gujarati columns the substance of the *Times of India* contribution and instituted an enquiry as to the truth or otherwise of the account. The first response reaches us from Mr. Kidwai, the Secretary of the Pan-Islamic Society, and we give it below in the hope that the correspondent of the *Times of India* will either withdraw the charges made by him or substantiate them.

Mr. Kidwai's Reply

I am sorry that I missed the perusal of the correspondence concerning the Hedjaz Railway published in the *Times of India* on the 28th March until last week, when a South African friend, to whom I am very much obliged, brought that to my notice. As that correspondence is extremely malicious and untrue, and it might do harm to the project, I hasten to expose it and to warn my co-religionists not to be misled by such untrue writings. I also regret that I have to take exception to the publication of my photo, without my permission, with such harmful correspondence.

Though I have the honour to know His Excellency Izzet Pasha, I do not claim to have any knowledge of his family history, nor do I think it has anything to do with the Railway itself, so I shall take no notice of the opening remarks of the writer. However, I wish Europeans generally, and Englishmen in particular, would give up that fantastic theory of His Imperial Majesty the Sultan's being a "prisoner," and "the palace party" and "Syrian Pashas" being His Imperial Majesty's "jailers." I have found, after critical investigation at Constantinople, that it is not the case. It is absurd to think that a Sovereign who "holds the whole Empire in the hollow of his hand," (these are the words of a great English authority at Constantinople), whose one, and perhaps the only, fault is that he has centralized and concentrated the government machinery to an extent unprecedented in history, who keeps himself informed of the doings of almost all of his people, and whom even five strong Powers, whose one wish for about half a century has been to humiliate the man and break the Empire, have failed to baffle to their hearts' content on account of his vigilance and astuteness, can be made a dummy in the hands of his own subordinate officials who have to work quite submissively to his bidding. His Imperial Majesty takes a very great interest in the construction of the Hed-

jaz Railway, and keeps himself well informed of its progress.

The correspondent is right in saying that the original idea was to commence the construction simultaneously at Yembor, Jeddah, and Damascus. My brother Haji Shaik Nazir Hosain Talukdar, told me that on his visit to Mecca in 1903, he found not only Railway lines all along the way from Jeddah to Mecca, but also a half-built Railway station at that holy town. But from political reasons this idea, which would, no doubt, have hastened the completion of the scheme, had, with much regret, to be given up. This delay in the completion of such a useful and beneficial Railway, the finish of which every Muslim is anxiously awaiting, and the great loss of revenue which would have accrued to the Ottoman Government had the Railway been constructed from Jeddah to Mecca and Yembor to Medina, has been solely and wholly due to the suspicious manoeuvres of the British policy towards Arabia. I remember well that such a responsible paper as the *Pioneer* of Allahabad published, in a leading article, a remark to the effect that the Holy places might be under the protection of Great Britain (God forbid), by the time that Railway is completed. It was not only a foolish remark, but as I found out on enquiries in London, quite unfounded, still such effusions cannot but stimulate the "distrust of the English" by the native monarch.

I do not know how buying lands near the Hedjaz Railway line, even if a fact, can affect the honesty of His Excellency Izzet Pasha or his "colleagues." I myself think it a wise investment, because the land is sure to rise in value in the vicinity of the Railway.

It is a white falsehood that I and my friend Shaik Abdul Qadir "were not allowed to go down to Damascus and visit the line." We had, no doubt, a mind to go down, but when a good number of our days were taken up by our so pleasant and interesting stay at and inspection of the Metropolis itself, we gave up, of our own accord, that idea, as well as my most cherished idea of visiting the land where generations and generations of my ancestors had held their sway in ages gone by. The necessity of going down to Damascus to see the Hedjaz Railway was to a certain extent removed by seeing hundreds of photographs at His Excellency Izzet Pasha's Jildiz office, which is sometimes visited by His Imperial Majesty himself, of the bridges and tunnels constructed and under construction on the line, of the locomotives and rolling stock for the line, and snapshots showing how joyfully, with gaping mouth and cheerful looks, the people are welcoming the construction of the Railway. On account of great engineering difficulties, and also because the original plan of constructing the line simultaneously at several ends had to be given up, the line is progressing slowly, but

it is progressing steadily no doubt. In fact the British Ambassador seemed to be of the opinion that it was being built too fast. As the Railway is under construction and the lines all newly laid, nobody could expect any fast service of trains just yet. Trains run very slowly even on that portion of the great Bagdad Railway which has been constructed.

Even the highest English authority in Constantinople believes that the Hedjaz Railway project is being carried on with clean hands, and so do I. As to Pilgrims being "carried like cattle exposed to the burning sun," the writer seems to try to transplant some scenes of the oldest Indian Railways to that Turkish line which is only under construction, and so cannot be expected to have a full supply of the rolling stock.

I warn my co-religionists again that they should not be misled by unscrupulous and malicious correspondence and if they have any reasonable complaint to make concerning the Railway, they should write to the Secretary of the Pan Islamic Society, c/o Thos. Cook & Son, Ludgate Circus, London, E.C., England, or communicate directly to Shaik Mushid Hosain Kidwai, Gadia, Bara Bank, Oudh, India.

A Master's Appeal to His Scholars

The Headmaster of the Albert Street Boys' School, Durban, in his Report, said:—

The Natal boy was, generally speaking, cheerful, obedient, and well-mannered towards Europeans. There was, however, an influence at work in their streets which tended to counter-balance the results of home and school efforts towards the formation of gentlemanly habits. One of the marks of a gentleman was his courteous treatment of all with whom he was brought in contact and especially of his inferiors in station. Now, a departure from this gentlemanly spirit, which was, unfortunately, only too common among boys in this Colony, was that they were too apt to bully the natives and Indians whom they met in the streets. Secure in the protection of their white parentage, they treated the coloured people at times with too much familiarity, at times with studied and irritating insolence. This bullying and insolence inevitably reacted disadvantageously on the person guilty of it, spoiling his nature, and rendering him disagreeable, arbitrary, willful, and sulky. Therefore, he appealed to all boys to avoid having any share in it, and to all parents to do their utmost to check in the earliest years any tendency towards undue "ordering about" and "nagging" which their children might display to native servants and Indians. Boys should remember that among the King's subjects

were included peoples of all colours, and of all nations, and, though they did not for a moment admit that the rights of all were equal, yet, to none must be denied the common right of humane treatment. British love of "fair play" forbade them to bully the races over whom they held sway.—*Natal Mercury*.

Facts and Comments

INDIANS AT THE CAPE. Capetown, June 26. Several members of Parliament met at the house of Mr. Mohamed, the chairman of the British Indian League, to hear the grievances of the Indian deputation from East London. The opportunity was taken by the chairman to refer to other grievances, in connection with the Immigration and General Dealers Acts. The deputation is here to endeavour to bring their case before Parliament.—*Reuter*.

THE LEASK ASSAULT CASE. The Protector of Indian Immigrants sent the following reply to the Secretaries of the Natal Indian Congress in regard to the Leask assault case:—

I am in receipt of yours of the 20th instant, with further reference to the assault committed by Mr. Leask, junr., on the indentured Moran. The matter is having my attention through the Deputy Protector.

DELAGOA CHAMBER OF COMMERCE. The names of the thirteen new members submitted at the last meeting, which included eight Asiatics, were submitted for approval. Messrs Salvador da Costa and W. C. Barker opposed the admission of the Asiatics, but, the rest of the committee agreeing, the new members were admitted *en bloc*.—*Lawrence Marques Guardian*.

AFRICAN MONTHLY. The June issue of this magazine contains a number of interesting articles, opening with one on "The Hottentot Language and its Place in Philology," by J. F. Van Oordt. Other items are "The Golden Age of Dutch Literature," by John Purves, "Art and Religion," by Alan Miller, M.A., and "Our Portuguese Policy," by Philip Pienaar. This issue is quite up to the high standard that one has come to look for as a matter of course with this valuable periodical.

INDIAN FIRMS IN NATAL. At the Durban Chamber of Commerce, Mr. W. R. Poynton, drew attention to the fact that the registration of firms showed 75 per cent. of the firms in Natal were Indian firms. He thought that a disgraceful state of affairs. He proposed that the Chamber urge upon the Government the necessity of restricting the issue of trading licences to Asiatics. This was carried unanimously.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૨૬ મી જુન, ૧૯૦૭.

અંક ૨૬.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૬ મી જુનથી તા. ૫ શનીવાર, તા. ૨૬ મી જુન, ૧૯૦૭.
જુલાઈ સુધી, હા. સં. ૧૯૦૭.

હાલુ-જેઠ ૧૬ ૪ થી, જેઠ ૧૬ ૧૦
સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની-તા. ૧૭ જામાદીઅલ અલાથી
૨૭ જામાદીઅલ અવલ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	સુર્યોદય ક. મી. ક. મી.	સુર્યાસ્ત અસ્ત ક. મી. ક. મી.
શની...	૨૬	૪	૧૭	૬ ૫૨ ૫ ૬	૬ ૫૨ ૫ ૬
રવિ...	૩૦	૫	૨૮	૬ ૫૨ ૫ ૬	૬ ૫૨ ૫ ૬
સોમ...	૩	૬	૨૯	૬ ૫૩ ૫ ૭	૬ ૫૩ ૫ ૭
મંગળ...	૪	૭	૩૦	૬ ૫૩ ૫ ૭	૬ ૫૩ ૫ ૭
બુધ...	૫	૮	૩૧	૬ ૫૩ ૫ ૮	૬ ૫૩ ૫ ૮
ગુરુ...	૬	૯	૧	૬ ૫૩ ૫ ૮	૬ ૫૩ ૫ ૮
શુક્ર...	૭	૧૦	૨	૬ ૫૩ ૫ ૮	૬ ૫૩ ૫ ૮

અનુક્રમશીલકા.

જેઠ વિષેનું ગાયન.	૩૩૫
અંબદ વિષી.
દક્ષિણ આફ્રિકામાં દુષ્કાળ.	૩૩૬
લોર્ડ એમ્પલી.
મંજીરની બહાર ઓરતો.
સ્પ્રીંગફીલ્ડ મેલેરીયા કમીટી.
હિંદુસ્તાન અન ટરાંસવાલ.
સાહ્ય આફ્રિકા ખીંડીશ ઈડિઅન કમીટી.
નવો કાયદો.	૩૩૭
હીનજ રેલવે.	૩૩૮
ઈડિઅન પેનીઅર.
લાલા લખપતરાયના કેશવરા સામે પોસ્ટલ સેવાવા લડનામાં ખીંડીશ.
હેમરના બીલ સામે વાંધો.
નાનાલ ઈડિઅન કોંગ્રેસ.
બેદાન્ટબરમો ખબરપત્ર.	૩૪૨
નિશાબીખાને શીખામણ.	૩૪૨
!!! રમુચ વંચ !!!	૩૪૩
ચાલુ પરતમાન.	૩૪૪
ધી હાયરમેક ઈડિઅન સ્કુલ.
રૂટના તાર સમાચાર.	૩૪૫
સનાતન ધરમસંગ.
નાહારી કોરટ.
જાંબલી કાફરાની જેઠ.	૩૪૬
મામ મધ.
કન્યાઓને કેળવણી.
મહમદ પેમંબર અને તેના ખીંડી.	૩૪૭
ચર્ચા મેમો.
જેલ શિવાય છૂટકો નથી.
હિંદુ સ્વચ્છતા ફંડ.
ધી ઈડિઅન પબ્લીક હાયવેનરી.	૩૪૮

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

જેલ વિષેનું ગાયન.

હરિદ્વારમાં આવેલી. ગજલ.

અરે જાલીમ જરાનો કર,
પ્રદોષ મું બતાવો હવ;
તું બોલે પેડ બજારોકે,
કહાસે આમ ખાના હવ. અરે.
હુવા મગર અગજલ તો,
કીવા હવ ખવાર જાલીલકે;
પસંદ કરશે ગરીબીકે,
અગર શાહી નીજાના હવ. અરે.
કલા મનસુર ખુદા મેલું,
કુંડી કહેતાયાઆલમકે;
ગયા સુધીયે અડનેકે,
તેરા દુશ્વાર છના હવ. અરે.
નહીં મુસકે શાની પુ,
જગા તેરી જવાનીકે;
જરા મ દેખ જુમેખાંકુ,
સરક મોતીકા દાના હવ. અરે.
પોદ ફેસા હુવન બોરાયા,
કમરને વાથ બેઝાયા;
પરવર ફરહાદ ફેઝાયા,
જો શીર્સીકા દીવાના હવ. અરે.
ખુદાઈ સખ ખુદાઈ હવ,
તુમારે મન જુદાઈ હવ;
હસીસે બેર ખવતી હવ,
બોલ દાના તું દીવાના હવ. અરે.
શી-આનને મહાં ખુદાઈકે,
તો મુગાને ગણાઈ કી;
બડી બારી લગાઈકી,
તેરા બોલ બખત આના હવ. અરે.
ડયકે રાજમેં જૈસા,
જુલમ નહિ આ તેરે જૈસા;
અબુજહલ હુવા ફેસા,
તેરા વેસા જમાના હવ. અરે.
જુલમકા પર ફના શીલકાદ,
ફરહાદકે રસુલુલ્લાહ;
ખુદાઈ તુમ દખીલુલ્લાહ.
જુલમસે આ જમાના હવ. અરે.
બહેને જેલખાના હો,
ગલે ખંબદ અસાના હો;
વડે મહેતાબ ગાયન પાલે,
નહીં વ.હ નર જમાના હવ. અરે.

અંગદ વિષી.

એવું કહેવાય છે કે રામચંદ્રએ
રાવણની સાથે ઝગમગ કરી તે પહેલાં
અંગદને વિનિષ્ક કરવા રાવણની પાસે મોક
લ્યા હતા. એ જમાનાનો રિવાજ એવો
હતો કે ખાર બળ એ છે કે શત્રુની સામે
યુદ્ધ કરતા પહેલાં તેને પોતાની જુલ મુલા
રવાની બધી તક આપવી. શત્રુને નમનું
પણ ખરું. નમવાથી હલકામ નથી. પણ
તેમ કરતાં છતાં જો શત્રુ ન માને તો
પોતાનું જોર સંપૂર્ણ બતાવવું અને ધાલ
કરવું. આનું અસલ જમાનાના લોકો
આખી દુનિયામાં કરતા. આજ પણ એ
પ્રમાણે કરવું એ સરસ ગણાય છે.
જેમ રામે રાવણની સાથે કર્યું તેમ
હિંદી કોમે ટરાંસવાલની સરકારની સાથે
કર્યું છે. જેટલો વિનય કરી શકાય તેટલો
વિનય કર્યો છે છતાં ટરાંસવાલની સરકાર
જ્યાં સુધી દરેક હિંદીની સામે કાયદો અમલ
નહિ લાવે ત્યાંસુધી સુધી નહિ થાય.
અંગદને રામે વિનિષ્ક કરવા મોકલ્યા
હતા. અંગદે બહુ સમજવતાં રાવણ
નહિ સમજ્યો ને છેવટે તેનો અન્યાય હતો
એથી તેને હારવું પડ્યું. હિંદી કોમે
બ્રિટિશ ઈડિઅન એસોસિએશનની મારફતે
સરકારને વિનયનાં હવે બી. સમટસ તરફ
થી છેવટનો જવાબ મળ્યા છે કે ગરજ
વાત રહ્યરહી હિંદી કોમની સુચના સરકાર
કયુલ નહિ કરે. એટલે ક્યારે કાયદો
અમલમાં આવવાની તારીખ બહાર પડશે
એજ બજાવું રહ્યું. સરકાર પોતાના
ધારા વડે છે એમ આપણે માનવું રહ્યું
ધારા વડામાં વખતે આંખનાં લેવાની
વાતમાં કંઈ ફેરફાર કરે એવો સંભવ છે.
પણ તેથી હિંદી કોમનું કંઈ વળે તેમ
નથી. એટલે હવે હિંદી કોમે લગભગનીજ
તકવારી કરવાની રહી છે. લગભગને સાર
હિંદી કોમને કંઈ વધારે વેલુએ તેમ નથી.
માત્ર જેલના હાવને વળગી રહેવાની દલતા.
એ સિવાય કશાની જરૂર નથી. અમારી
ઉપર કાયદો આપ્યા છે તે બતાવે છે કે
હિંદી કોમ ને કોમને સાર તકવારુજ બેરી
છે. તો પછી ટરાંસવાલની સરકારે આપણ
કહેણ કયુલ નથી રાખ્યું તેથી નારાજ
થવાને બદલે ખુશ થવા જેવું છે. ખજા
ખાટાનું પારખું થવે યજ રહેશે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં દુષ્કાળ.

C. W. M.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં હાલ બહુ બરષા વખત વરસી રહ્યો છે. દરેક દેશને તંગી જોવામાં આવે છે. ગોરા અને કાળા બધા ની હાલત ખરાબ થઈ ગઈ છે. તેમાં જમીનવાળા અને વેપારીને વધારે મુશ્કેલી છે. આ વખતે દુરદેશી માણસે વિચાર વાતું છે કે હું કરવું. વેપાર હવે નબળો થશે, જમીનનાં ટામ પડતાં જશે. આમ ક્યાં સુધી નબી થકે. આ મુશ્કેલી નીક વરસાદની તાણને લીધે નથી. પાક ખરાબ વાધી પડ્યું નથી. જે રજાથી પહોંચે આવતો હતો તે સ્થળ નુકાનું થઈ ગયું છે. આ ઉપરથી આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે ખેતીમાં ખોટ નથી. તેથી અમે દરેક હિંદીને લાભામણુ કરીએ છીએ કે આ અવસરનો લાભ મેળવીને ખેતી અને તેણે ખેતી ઉપર આન દેવું. વેપારી અને ખીજા બધા હિંદી ખેતી કરી શકે છે. તેમાં બહુ પદસાની જરૂર નથી. અને તેમાં લાઇસેન્સ વીગેરેનો સવાલ ઉઠતો નથી. અમે મોકલેશ માનીએ છીએ કે જે હિંદી કામ ખેતી તરફ ખુબ ખસાવે આવશે તો તેને ત્રાલ થશે એટલુંજ નહિ પણ આ મુશ્કેલી જે હતરાઈ છે તે દુર કરવામાં પણ ખેતીનો ધંધો મદદગાર થવાનો સંભવ છે. આ મુશ્કેલી નવો હોવાથી ઘણી જલતા પાકનો ઉપયોગ સારો થઈ શકે છે. અને તેની ખપતી કદાચ દક્ષિણ આફ્રિકામાં ન થાય તો બહાર ગામ થઈ શકે છે. ખેતી વાટે દેશને આગાદ કરવા ક્ય લોકો ટરાંસવાલમાં પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે અને તેવુંજ નાતાલમાં ચાલે છે. આ ઉપરથી દરેક હિંદીએ એવનાવું છે કે જમીન ખેડવા તરફ ધ્યાન પહોંચાડવું.

લોર્ડ એમ્પટીલ.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમીટી હવે નવા કાયદા વિષે જોર કરી રહી છે. લોર્ડ એમ્પટીલ જે તે કમીટીના પ્રમુખ બન્યા છે તેઓ સાહેબ ખુબ મહેનત કરી રહ્યા છે. ઉમરાવની સલામાં તેમણે લાખણ કરવું તેની ઉપર અમે ખાન ખેતી એ છીએ. તે બતાવે છે કે નવા કાયદાથી વિલાયતમાં લાગણી ખુબ ઉત્કેષાગ્રસ્ત છે. સહુ સમજે છે કે હિંદી કામની ઉપર જુલમ બહુ થાય છે. હવે તે જુલમ ખરા છે એમ સાબિત કરવાને સાડાં હિંદી કામે જોડના કરાવને મળ્યુતીયા વળગી રહેવું રહ્યું છે.

મુંડલાંની બહાદુર ઓરતો.

C. W. M.

ઇંગ્લેન્ડ ઓરતો પોતાને સાદું પાટનાં

હક મેળવવા માગે છે. તેની સલાતો સનાતન રીવાજ બહાર પડ્યો છે તે ઉપરથી જાણ્યું છે કે તે સલા પોતાના કામમાં દર આવાડીએ લગભગ એ પાઉંડ ખર્ચે છે. અને આજ સુધીમાં એટલે જે વરસની અંદર બધી ઓરતોએ મળીને છ વરસના જેટલી દેડ પોતાની ખર્ચેનોના હકને ખાતર જોગવેલી છે. આ સલાની સેરેટરી જણાવે છે કે નેનું કામ બહાવવાને ખાતર હવે પા.ર.૦,૦૦૦ ની જરૂર છે અને તે એકઠા કરવા દરેક મેંજરને લાભામણુ કરે છે.

ત્યારે ઇંગ્લેન્ડ ઓરતોને પોતાની જ કામની પાસેથી હક મેળવવામાં આટલું ખર્ચ કરવું પડે છે તે દુઃખ વેઠવું પડે છે તો હિંદી કામને પોતાના હક પરકામ પાસેથી મેળવવા કેટલું ખર્ચવું પડે તે કરવું દુઃખ જોગવું જોઈએ એ ત્રીસરી કા હિંદીએ જાંતી લેતી ને પછી વિચારવું કે જે ૧૩,૦૦૦ હિંદી કેદમાં તથા જે કદિ ૧૩,૦૦૦ પા. ખર્ચે તો તે કામમાં કંઈ મદદગાર નથી થયું. સરવાળે તો હવે ટરાંસવાલની હિંદી કામે પા.ર.૦,૦૦૦ પણ નથી ખર્ચ્યા ને કેદમાં તો હવે કામ મળું નથી. તે જતાં હક મળી જવા જોઈએ એમ માનવું એ દેખીતું જુલમ બરેલું જણાય છે.

સ્પ્રીંગફીલ્ડ મેલેરોઆ કમીટી.

આ કમીટી સંબંધી કેટલીક હકીકતો તપાસનાં જણાય છે કે કમીટી થઈ તે બહુ ઠીક થયું છે. તેમાં જેઓએ ભાગ લેનાર ખરેખર કામ કરવું છે તેમને મળીને આશીષ આપે છે. ડા. નાનજી તથા ગી. મોતીલાલ દિવાન લગભગ હમેશાં અમળેલી બાબ છે. મી. રીકા સીંગના દિકરા સીંગ તરફથી વખતે વખત, ખસુસ કરીને વરસાદ પાણીના દિવસોમાં મદદ મળ્યા કરે છે. હાલમાં રોજ પાંચી ૧૦ દરેક દવા લઈ તથા જે દવાશાળા ખારથી એક વાગા સુધી ખુલી રહે છે. ૩૨ જે સુધીમાં ૬૦૦થી ૧૦૦૦ દરદીઓએ આ દવાશાળાનો લાભ લીધો હતો. કમીટીને દવા વગેરેના ખર્ચ માટે મી. સમીત માદરાજ તરફથી મંદીરના ક્ષિપ્રાને પાઉંડ પાંચ તથા ડેંગરેસ પાસેના અમુક દુકાંમાંથી પાઉંડ ૨૪ની મદદ મળેલ છે. એક મદદ તરફની પાંચ સીટીંગ મળેલા છે.

હિંદુસ્તાન અને ટરાંસવાલ. C. W. M.

૧-૬૬

હિંદુસ્તાન અત્યારે ટરાંસવાલ ઉપર વજર કરી રહ્યું છે. મદાસમાં દશકબજર હિંદીની સલાતે ફાવ કરશે કે હિંદીને દક્ષિણ આફ્રિકામાં છૂટા થાય છે તેથી કાલેનીના મોનાઓને હિંદુસ્તાનમાં કંઈ તોડરીની કે બીજી તક નહિ મળતાં જોઈ એ. સાહેબુ ત્રીપુરના કામે છે કે જે હિંદી કામ પેનાનો જુરસો જેવટ સુધી રાખશે તો બહુ લાભ થશે. દરેક જાણમાં ચર્ચા ચાલી રહી છે. અને સહુ દીલસોછ બતાવે છે. લોર્ડ સેન્સડાવન જેવા આગતમદ વિચારી રહ્યા છે કે હિંદી કામની ઉપર જુલમ થાય છે તેની અસર હિંદુસ્તાનમાં ઘણી માડી થાય છે. આ બધાં ચિંહો બતાવે છે કે હિંદી કામને હાથ પોતાવું ખરું બતાવવાનો અમુક અવસર આવેલો છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન

કમીટી.

મી. રીચનો સંપ્રતિક કાગળ.

તા. ૩૦ મી મેના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

નવો કાયદો.

હિંદીની ઉપર જુલમના કાયદા વિષે મોનાઓના મનમાં ચિંતા ઉપજ થઈ એ કંઈક સંતોષ માનવા જેવું છે. મારા વિચાર નમે જાણો છો. હું માનું છું કે જેમ રાત વેર થતી જશે તેમ આપણે સતત પાતાની નજર પહોંચતા જશું. મોનાઓ જેમ વધારે માણે લાંડેશ અને દેવ દરેકે તેમ પશ્ચિમ અને પૂર્વને મગ વાળો વખત રહક આવતો જશે. મારા દાંતસંગ કાગળ વિષે તમે રહારને તુરત જવાબ આપો તે ઠીક થયું. હું પેતે માનું છું કે જોડના કરાવને વળગી રહેવું જોઈએ. કમીટીના બધા મેમ્બર એ ખાત પસંદ કરે છે કે નહીં એ જોવાનું રહ્યું છે. લોર્ડ એમ્પટીલને કાગળ લખ્યો હતો તેનો જવાબ આવ્યો છે તે આ સંધે છે નવા કાયદાથી હિંદીનું અપ માન થાય છે એ બધા કબૂલ કરે છે. પણ તે લાગણીની સામે ટરાંસવાલના મોનાનો સ્વાર્થ બહુ જોર કરે છે. વળી ટરાંસવાલને સ્વરાજ્ય મળ્યું ત્યારે વચમાં

દમ પડી શકાય એ વિચાર પણ તેઓ કરી શક્યા છે. આમ જતાં ને લોર્ડ એલગીને કાયદો કબૂલ કર્યો છે તો પણ કમીટી હીલી પડી નથી. મોરનીંગ પોસ્ટ માં જનરલ બોમ્બની ઉપરનો કાગળ આખો અપાયો છે. બીજા જાપાનેઝોએ તેમાંથી ઉતારા લીધા છે.

લોર્ડ એમ્પટલીએ ઉમરાવની સલામમાં પાછો સવાલ ઉઠાવ્યો હતો તેનો રીપોર્ટ આ સાથે મોકલ્યું છે. લોર્ડ એલગીનેની વરતણક ઉપર લોર્ડ મેન્સફિલ્ડે સખત ટીકા કરી હતી. લોર્ડ એમ્પટલીએ પ્રમાણપત્ર કબૂલ કરવાનું નું જણાવી ગયો છે. તેઓ સાહેબ બહાદુર અને પ્રમાણીક છે. આપણા કામમાં બહુ મહેનત લે છે અને હમેશાં આપણી બાબત ના બખર હેતા રહેવાની મને ખાસામણ કરી છે. જરમત ઇસ્ટ આફ્રીકામાં હોંદી બાબત સવાલ મેં ઘાતર રથરથરક મારફતે પુછાવ્યો તે જ્યેશ હશે. આઉટ લુકમાં મારા કાગળનો જવાબ હતો. તેનો જવાબ ફરી મેં આપ્યો છે તેની નકલ મોકલ્યું છે.

નાતાલ બાબત કોલોનીઅલ એડીસે થી જવાબ આવ્યો છે તે આ સાથે મોકલ્યું છે.

હીમજ રેલવે બાબત મી. કીડવેનો જવાબ પણ મોકલ્યું છે. તે જવાબની નકલો હીંદુસ્તાનના જાપામાં પણ મોકલવામાં આવશે.

લોર્ડ એલગીનેનો નવા કાયદા

બાબત જવાબ.

સહિય આફ્રીકા બ્રીટીશ હાઉસન કમીટીએ નવા કાયદા બાબત કહેલું લખાણ અમે આપી ચૂક્યા છીએ. લોર્ડ એલગીનેનો જવાબ નીચે પ્રમાણે છે. "જે કાયદા વિષે તમે વખો છો તે કાયદો પસંદ કરવાની સલાહ લોર્ડ એલગીને આદરશકને આપી છે. તે કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર થવું તે જરૂરયાત છે એટલે હવે લોર્ડ એલગીને ટરાંસવાલ ગવર્નમેન્ટને જરૂરયાત રજીસ્ટરને બદલે મરજીયાત રજીસ્ટર કબૂલ કરવાનું જણાવ્યું નથી કરી શકતા."

લોર્ડ એલગીનેનો નાતાલ

બાબત જવાબ.

"બ્રીટીશના હોંદી વેપારીને નાતાલ ના વેપારી કાયદાથી યથેચ્છા દરકતના વિષયમાં તમારો કાગળ મળ્યો છે. તે બાબત લોર્ડ એલગીને નાતાલની સરકાર ઉપર જણાવ્યું છે."

નવો કાયદો.

ઉમરાવની સલામમાં લખણ.

તા. ૨૮મી મેએ લોર્ડ એમ્પટલીએ ટરાંસવાલના કાયદા બાબત પાછી ચર્ચા ચલાવી હતી. તેનો સાર અમે ટાઇમ્સ માંથી નીચે આપીએ છીએ:—

લોર્ડ એમ્પટલીએ નવા કાયદા બાબત વધારે પેપરે માગ્યા. તેમણે જણાવ્યું કે વધારે પેપરે માગવાનો હેતુ એ હતો કે નવા કાયદા બાબત બધી હકીકત માલમ પડે. છેલ્લી બે બુકમાં ૨૮મી નવેમ્બરના ડીસપેચમાં લોર્ડ એલગીને તે કાયદો પસાર નહિં કરવાનાં કારણો બતાવ્યાં છે. તે ડીસપેચમાં નમ્ર લાવા વાપરવામાં આવી છે પણ ટ્રેડ વિચાર બતાવેલા છે. તે ઉપરથી એમ આશા બાંધવામાં આવી હતી કે લોર્ડ એલગીને હિંદોને સારા ટ્રાન્સવાલમાં જરૂર ન્યાય મેળવશે. પણ દરમીયાન ટ્રાન્સવાલને સ્વરાજ્ય આપવામાં આવ્યું તે માર્ચની ૨૦ મી ને ૨૧ મી તારીખે તેજ કાયદો ફરી પસાર થયો. આમની સલામમાં આ કાયદા વિષે એવો જવાબ આપવામાં આવ્યો છે કે એ કાયદો નામંજુર કરવાનો લોર્ડ એલગીનેનો ઇરાદો નથી. કેમકે હવે ટ્રાન્સવાલને સ્વરાજ્ય મળ્યું છે ને ટ્રાન્સવાલની આખી પ્રોપર્ટી તે પસાર કર્યો છે. લોર્ડ એલગીને ન્યાયને ખાતર જે વાંધા ઉઠાવ્યાં હતાં તેનું શું થયું? એ સ્વરાજ્ય બોગવતાં કોલોનીના કાયદાની સામે કંઈ ન કહી શકાય તો બધારણમાં કાળા લોકો વિષેના કાયદા વિષે જે સત્તા આદરશકના હાથમાં રાખવામાં આવી છે તે શા કામની છે? નવો કાયદો બંને સલામમાં ૨૪ કલાકમાં પસાર થયો. આટલી ઉતાવળનું શું કારણ હોય? આથી કહાય કાયદો કબૂલ કરતી વેળા કંઈક શરત કરી હત તો કોલોની તેમાં શું કહી શકત. જે ધારાઓ કાયદાની રચે બચાવના છે તે ધારાઓમાંની કડવાશ દુર કરવાની શરત રાખવામાં શી હરકત હતી? લોર્ડ એલગીને એમ જવાબ આપ્યો કે જનરલ બોમ્બએ તે બાબત વિચારવાની આજી આપી છે. આવી ખાતીની મને તેવી કિંમત હોય તોપણ વડી સરકારે ખંચસ કરેલી શરત જેવી તેની કિંમત મણાય નહિ. કોલોનીઓ પોતાનો કારભાર પોતાની મેજે બચાવવાની છુટ બોગવે છે એ આપણે કબૂલ કરીએ છીએ પણ તેનો અર્થ એવો નથી કે એક કોલોની

બ્રીટીશ રાજ્યના બીજા ભાગને ધકકો પહોંચાડી શકે. એવો હક કોલોની પોતે માગતાં નથી. આપણે તેવો હક કબૂલ કરી શકતા નથી. આ કાયદો આપણી આગરને હાની પહોંચાડે છે કેમકે આપણે જે વચનો હિંદી કામને આપ્યાં છે તેનો ભંગ થાય છે. આંગળાં પઝારવાની વાત માત્ર ફેદીઓના સંબંધમાં થાય છે. એમ દરેક હિંદી માને છે. ત્યારે શા સાર હિંદી કામની કાગળી કુખવવી જોઈએ? નવા કોલોનીની સ્થિતિનો વિચાર કરીને આપણે એટલું તો ચોક્કસ કરવું ઘટે છે કે મમે તે બ્રીટીશ રૈયત, તેનાં મમે તેવી ચામડી, તેનો મમે તે કમ્પેન્સેશન, તેની મમે તેવી જાત હોય છતાં બ્રીટીશ રાજ્યના બધા ભાગમાં એક સરખા હકો બોગવી શકે છે તે એવી રીતે કે બીજા રાજ્યની રૈયતને તેવા હકો હોય નહિ. બ્રીટીશ રાજ્યની રૈયતના મનમાં જેમ રામની રૈયતના મનમાં મગરૂરી રહે એમ આપણે કરવું જોઈએ. એવી અફવા છે કે ચીનાઇ મજુરોને કાઢી મુકવાની શરતે વડી સરકારે પચાસ લાખ પાઉન્ડની લોન ટરાંસવાલને આપવાનું કબૂલ કર્યું છે. હિંદી કામના હકો બજાવવાની શરત પણ વડી સરકારે કરી છે શું?

લોર્ડ એલગીનેનું લખણ.

લોર્ડ એમ્પટલીએ પોતાના લખણમાં કહે છે કે દરેક બ્રીટીશ રૈયત બ્રીટીશ રાજ્યના મમે તે ભાગમાં જઈ શકે એવી સ્થિતિ હોવી જાઈએ. પણ એમ ભાગ્યેજ થઈ શકે. આવી સ્થિતિ હોય તો સાચું એમ હું કબૂલ કરું છું. પણ તેને હક હોવી જોઈએ. લોર્ડ એમ્પટલીએ કબૂલ છે કે કેટલીક વેળા આવજાવની છુટ ઉપર હક રાખ્યા વિના ન ચાલે. એટલે આપણે જેનો વિચાર કરવાનો છે તે, નહિ કે એશિયાટીકને આવજાવની છુટનો પણ જેઓ કોલોનીઓમાં હાલ વસે છે તેઓને બ્યાખખી હકનો વિચાર કરવાનો છે. એ હક સ્વરાજ્ય બોગવતા કોલોની જે કાયદા ઘડે તેથી મેળવી શકાય. જે કાયદો વડી સરકારે રહ કર્યો હતો તે કારકિર્દી કોલોનીએ ઘડેલો કાયદો હતો. વડી સરકારને માલુમ હતું કે ટરાંસવાલમાં ઘોડી મુદતમાં સ્વરાજ્ય સ્થપાશે. દરમીયાન કાયદામાં જે સુધારાની જરૂર વડી સરકારને જણાતી હતી તે સુધારા થઈ શકે એટલો વખત ન હતો. પછી ટરાંસવાલની પાલ્લી મેટે બહુજી વિતાવળે એજ કાયદો પસાર કર્યો. તેઓએ એટલી ઉતાવળ કરી તેથી હું દિલગીર છું. પણ એટલી ઉતાવળ

કારણ બધા ગોરાઓને તે કાયદો કબુલ હતો એટલું જ ન હતું. મારે કબુલ કરવું જોઈએ કે બધા ગોરાઓને તે કાયદો ગમે છે એ વચનદાર હાત છે. પણ એટલી ઉતાવળથી બીજું એક કારણ એ હતું કે એશીઆટીક ખેડી રીતે બહુ દાખલ થતા હતાં. લોર્ડ એમ્પટલીસ કબુલ કરશે કે એવી રીતે દાખલ થતા એશીઆટીકને અટકાવવાને ઘટના ઇલાજ લેવાને ટરાંસવાલને હક છે. ટરાંસવાલની પાર્લામેંટે ઉતાવળ નહોતી કરતી એમ લોર્ડ એમ્પટલીસ ધારે છે એ કુદરતી છે. પણ જનરલ બોથા અહિં આવી શકે તેટલા કારણથી પાર્લામેંટે મુશ્કેલી રાખતી પડી હતી. તેથી જો પાર્લામેંટ ફરી મળે તે પહેલાં ઉપર મુશ્કેલી સત્તા કોલોનીય મળતી જોઈએ એમ આપણે માનીએ તો કાયદો ઉતાવળથી કેમ પસાર થયો એ આપણે સમજી શકીએ છીએ. વડી સરકારની એ સ્થિતિ છે કે જે પગલું ભરવું પડ્યું છે તેને સારું બહુ દિલ્લીગીર છે. પણ મેં ઉપર બતાવ્યાં તે સળંગ કારણો તે પગલાંને સારું આપી શકાય છે. પણ તે કાયદો કબુલ કરતાં મેં જણાવ્યું છે કે હિંદી કેમને કેટલાક હક મળવા જોઈએ કે જે હકને સારું બહુ કોલોનીયલ સેક્રેટરી માગણી કરી ચુક્યા છે. મને લાગે છે કે વડી સરકાર ની જાગૃતિ ઉપર વચન અપારો. કેમકે જનરલ બોથા અહિં હતા ત્યારે તેની સાથે ને બીજા કોલોનીયા પ્રધાનો સાથે આ બાબત વાતચીત થએલી છે. મારે લોર્ડ એમ્પટલીસને જણાવવું જોઈએ કે નવા કાયદામાં મુખ્ય હકીકત એ છે કે રજીસ્ટ્રેશન હેતુ જોઈએ. જુના કાયદામાં રજીસ્ટ્રેશનની હકીકત છે પણ તે કાયદો અસર કરતો નથી. જો ખેડી રીતે આવતા હિંદીને અટકાવવા એ બરોબર હોય તો રજીસ્ટ્રેશન હેતુ જ જોઈએ. તે કાયદાની ૧૮ મી કલમની રૂએ કેટલાક ધારા ધારી તેની સામે લોર્ડ એમ્પટલીસ વાંધો ઉઠાવે છે. આ ધારામાં આંગળાં પાડવાની હકીકત છે. હું જાણું છું કે બહુ લોકોના મનમાં આંગળાં પડાવવાની સાથે મુશ્કેલી સંબંધ રહેલો છે. પણ કલમથી નીકળતી કરવાને બદલે આંગળાંથી નીકળતી કરવામાં મુશ્કેલી સ્પષ્ટ છે તે સમજવું નથી. ત્યારે રજીસ્ટ્રેશન ટરાંસવાલથી આવ્યું હતું ત્યારે તેમાંના એક ગૃહસ્થે પોતાનો પાત્ર બતાવ્યો હતો તેના ખુલાસામાં અંશ ની નાશની તેણે પોતાની મરજીથી આપી

હતી. આ વાત બતાવે છે કે અમુક વસ્તુ બરાબ છે કે સારી તેનો આધાર સ્થિતિ ઉપર છે. જતાં જોવાની નીકળતી સરસ ગણાય એ ત્રિષે દલીલ કરવા હું માગતો નથી. મેં કોલોનીયા પ્રધાનોની સાથે વાતચીત કરી છે. તેઓએ આંગળાંને બદલે જમીનો લેવા વિષે વિચાર કરવા કબુલ કર્યું છે. જે આ કાયદો ટરાંસવાલની પારલામેંટે જેમ આપણે દાખલા દલીલથી ને ગંભીરતાથી કામ ચલાવીએ છીએ તેવી રીતે પસાર થયો હતા તો હું રાજ થાત. તોપણ આખી પારલામેંટે પસાર કરેલ કાયદો તામજુર કરેલો મેં વારંવાર ન વાલું. ટરાંસવાલની બાબત મેં જનરલ બોથા સાથે વાતચીત કરી છે. ઓસ્ટ્રેલીયન જતી રીમોડમાં હિંદી ખેડાસી બાબત આખી કોનફરન્સમાં વાત થએલી. તે વિષે મેં મોખું જણાવ્યું કે હિંદી ખેડાસી એને બંધ કરવાનો કાયદો આસ્ટ્રેલીયા વડી શકતું નથી. દરેક કોલોની પોતાના પક્ષે આસ્ટ્રેલીયા અને બીજા બોલોતી વચ્ચે જતી રીમોડમાં હિંદી ખેડાસી ન હોવા જોઈએ એવું ઓસ્ટ્રેલીયા કહી શકતું નથી. હવે મારે નવા કાયદો વિષે વધારે કહેવાનું રહેતું નથી. બીજા કાગળીયાઓ હું ખુશીથી રજુ કરીશ. લોર્ડ લેન્સડાઉનનું ભાષણ. આ બાબતમાં લોર્ડ એલગીનને બહુ મુશ્કેલીનું કામ આપી પડ્યું છે એ હું કબુલી શકતો નથી. લોર્ડ એલગીનને એવડું સંકેત છે. એક તરફથી હિંદુસ્તાનના હક જાળવવા કે જ્યાં તેઓ સાહેબ વાચસરેય હતા. બીજી તરફથી કોલોનીયા હક સંભાળવા કે જેના સેક્રેટરી પોતે હતા છે. બેશક, મુખ્ય વાતતો એ છે કે ટરાંસવાલને સ્વરાજ્ય અપાયું છે. હવે જો ટરાંસવાલના લોકોને પોતાનું કામ સંભાળવાની ખુરી છુટ ન હોય તો સ્વરાજ્યનો કંઈ અર્થ રહેતો નથી. ટરાંસવાલનો હેતુ એવો છે કે તે મુલક ગોરાઓને વસવા જોયો રહે અને તેમાં પારકી વસ્તી દાખલ ન થાય. ટરાંસવાલની પાસે નાતાલનો તાત્તે દાખલો છે. નાતાલમાં હિંદીઓને આવવાની છુટ હતી તેથી ત્યાં દર ૧૦ ગોરા દીઠ ૧૩ એશીઆટીક છે. વળી ટરાંસવાલ અંદરનો મુલક હોવાથી તેની સરહદવાટે એશીઆટીક ખરી વાચ એ બનવા જેવું છે તેથી ટરાંસવાલને વધારે અગત્ય છે. મેં જોઈું કે લોર્ડ એલગીન એક કરતાં

વધારેવાર ખેડી રીતે દાખલ થતાં એશીઆટીક વિષે જોઈતી ગયા. આનો અર્થ હું એમ કરું છું કે એશીઆટીક કાયદાની વિરુદ્ધ દાખલ થાય છે. આમ હકીકત હોય તો નવા કાયદા વધારા વિના કોલોનીયે ચાલે નહિ. તેઓએ જુની રીતે દાખલ થનારને અટકાવવા જોઈએ અને જેઓ દાખલ થયા છે તેઓને ન્યાય મળવો જોઈએ. હવે સવાલ એ છે કે આ કાયદાથી રહીસ હિંદીના હક જાળવાય છે કે નહિ. મારે કબુલ કરવું જોઈએ કે હક સાચવાય છે એવું હું માનતાં આશંકા ખાઈ છું. કેમકે લોર્ડ એલગીન કહી ગયા છે કે એ કાયદાથી કંઈ હિંદીના હક જાળવાતા નથી અને જે સુચનાઓ ટરાંસવાલની સરકારને વડી સરકારે વખતો વખત કરી છે તેનો અમલ થતો નથી. લોર્ડ એલગીન વળી કબુલ કરે છે કે જે કાયદો તેણે ૨૬ ક્ષેત્રે હતો તેવોજ આ નવો કાયદો છે. એટલે આપણે હિંદીના હક સાચવ્યા એવી મુશ્કેલીથી લોર્ડ એલગીન આખી શકતા નથી. લોર્ડ એલગીન એક ગૃહસ્થનો દાખલો આપ્યો કે તેણે પોતાની મરજીથી પોતાનો અંગ્રેજી આપ્યો હતો. પણ દસ આંગળાં લઈ જોરવારીથી આખી કેમને રજીસ્ટર કરવી તેમાં ને ઉપરના દાખલામાં બહુ તફાવત છે. કેમકે એવું તો તેઓના વિચાર પ્રમાણે માત્ર મુશ્કેલી લોકોની પાસેથી કરાવવામાં આવે છે. લોર્ડ એલગીન કહે છે કે એ કાયદો પસાર કરવાની ઉતાવળ હતી તેથી હિંદીના હકની શરત તેઓ સાહેબ ન કરી શક્યા. આ કંઈ બરોબર કારણ ગણાય નહિ. સોએક હિંદી ટરાંસવાલમાં ગરીબ તે વાત હિંદીના હક જાળવવાની વાતના મુકાબલામાં નજીવી છે. હિંદીની સ્થિતિ શું થાય છે તે હિંદુસ્તાનમાં આખી હિંદી પ્રજા આતુરતાથી જોઈ રહી છે. જે ઉતાવળથી કાયદો પસાર થયો છે તે લગભગ એવું કામ ગણાય. આમાં દિલસોજી લેવા જેવું માત્ર નહતું કારણ એજ છે કે કંઈક આત્માએસ મળશે એવી શ્રેઈ એલગીન ઉમેદ રાખે છે. જનરલ બોથા અહિં આપીને સૌની ઉપર સારી છાપ પાડી ગયા છે. અને જે તેણે કંઈ આશા બધાવી હોય તો આપણે માની શકીએ કે હિંદી કેમને આસાનાયત મળશે. પણ અત્યારે જોયું છે એ પ્રમાણે જોતાં તો કહેવું જોઈએ કે હિંદી કેમના હક જાળવવાને સારું અહિંની સરકારે જેટલું કર્યું છે તેટલું બસ નથી અને તે કંઈ અહિંની સરકારને માન પમાડનારું નથી.

હીમન રેલવે.

મી. કોલેને જવાબ.

અમે હીમન રેલવેના કારખાને વિરુદ્ધ તું ટાઇમ્સ એન્ડ ઇન્ડિયાનું લખાણ આપી ગયા છીએ તેમ જોળાવું હતું કે અમે તે બાબત તલાસ કરી તેનું પરીણામ અમારા વાંચક વર્ગ આગળ રજૂ કરશું. અમને લખવાને ખુશી હોય છે કે અમારી તલાસને પરીણામે પાન ઇસ્લામીક સોસાયટીના સેક્રટરી મી. ક્રાફ્ટે એ વાત ઉપાડી લીધી છે. તેમણે મી. રીચની મારફતે ઇંગરેજ જવાબ અમને મોકલ્યો છે. તેની નકલ હીંદુસ્તાનમાં ફેલાવવા મોકલી છે. તે જવાબ અમે ઇંગ્લેન્ડ વિભાગનાં પશુ આપી જઈએ છીએ. અને નીચે મુજબની તરજુમે આપીએ છીએ. અમારી વિશેષ તપાસ મારી છે અને જેમ અમારા હાથમાં ખબર આવશે તેમ અમે આપે જઈશું.

મી. ક્રાફ્ટે લખે છે કે :—“ ટાઇમ્સ એન્ડ ઇન્ડિયામાં હીમન રેલવે બાબત લખાણ આવ્યું છે તે હું દિલ્લીમાં છું કે મને એક દક્ષિણ આફ્રીકાના મિત્રે મોકલ્યું તેના પહેલાં મેં જોયું નહતું. તે મિત્રનો હું ઉપકાર માનું છું. ટાઇમ્સનું લખાણ દેખી તે જોતું છું તેનાથી ન હોરવાવાની હું મારા ખર્ચા ભાઈઓને ભલામણ કરું છું. આવા અસાધ્ય લખાણની સાથે મારી પરવાનગી વિના મારી છબી આપી છે તેને સારું પશુ હું દિલ્લીમાં છું. જે કેનામદાર હજીમ પાસાની સાથે મુલાકાતનું મને માન છે છતાં તેમના કુકળની તવારીખની મને ખબર નથી. વળી રેલવેની સાથે તે ઇતિહાસને કરી સંબંધ નથી. તેથી તે બાબતના લખાણ વિષે હું કંઈ ખબર લેવા માગતો નથી. હું હમેદ રાખું છું કે નામદાર સુલતાન ‘કેદી’ છે અને સીરીઅન પાસા તેના ‘જેલર’ છે એવી વ્યવસ્થા બોલવું યુરોપી અને ને મુખ્યત્વે ઇંગ્લેન્ડે બંધ કરશે. ઇસ્તિખ્લુલમાં બારીક તપાસ કર્યા બાદ મેં જોયું કે આવી વાત બધી ખોટી છે. એક યુરોપીઅન લેખકના લખાણ પ્રમાણે જે બાદશાહ પોતાની દરબારમાં પોતાના રાજ્યને રાખે છે, જેણે બધી લગામે પોતાના કબજામાં રાખી છે, જે પોતાની રીયતનાં કામોથી વારંદ છે, જેને પાંચ રાજ્યો હાથવાતું પ્રપત્ત ૫૦ વર્ષ થયાં કર્યા કરે છે છતાં કંઈ કરી શક્યા નથી,

એવા બાદશાહ પોતાના નોકરોના કબજામાં રહે એ વાત હરી કાદવા જેવી છે. નામદાર સુલતાન હીમન રેલવેની તપાસ પૂરી રાખે છે.

ટાઇમ્સના લખનારની એટલી વાત ખરી છે કે પ્રથમ રેલ યમ્પૂર, જેદા, ને ડામસકસ સાથે બનાવવાની હતી. મારા ભાઈબંધ હાજી શેખ નઝીર હુસેન તાલુક દાર જેઓ ૧૯૦૩માં મમ્મસરીફ ગયા હતા તેણે ગને ખબર આપ્યા કે રેલના પાટા તેણે જેદાથી મકા સુધી લેવા એટલું નહીં પણ તે પવિત્ર ધામમાં અરધું ચણાએલું રેલવેન પશુ તેણે જોયું. પશુ આ વિચાર કેટલાંક રાજ્ય પ્રકરણી કારણે લીધે માંડી વાળવામાં આવ્યો હતો. આ ઉપયોગી રેલવે કે જેની રાહ દરેક મસલીમ લોકો છે તે રેલવે માત્ર ઇંગ્લેન્ડની ખારી નજરને લીધે બંધ કરવામાં આવી હતી. પાયોનીયર જેવા છાપાએ એક વેળા એમ લખેલું કે રેલ પૂરી થાય તેટલામાં પવિત્ર ધામે ઇંગ્લેન્ડના હાથમાં આવે (અદલાદ તેમાંથી બચાવે). આ દીકા ચૂરખાઈ બરેલી હતી. તેને સારું કંઈ પાયો નહતો. છતાં આવી દીકાઓ યે નામદાર સુલતાનને વહેમ આવે તેમાં નવાઈ નહીં.

હીમન રેલવેની પાસે કદિ ઇસ્તિખ્લુલ એ જમીન લીધી હોય તેમાં તેના પ્રમાણીકપણાનો કેમ ભંગ થાય તે હું જાણતો નથી. હું માનું છું કે તે દીકા કવું ગણાય કેમકે જમીનના ભાવ તે જગ્યાઓમાં વધવા જોઈએ.

મારા મિત્ર શેખ અબ્દુલ કાદર નવા મને ડામસકસ રેલ જેવા જવા નહીં દીધા હતા એવું લખાણ તે ગ્રેફ જુલાઈ છે. ત્યાં જવાનો અને જ્યાં મારા વડાઓએ વરખો સુધી રાજ્ય કરેલું તે જોવાનો અમારો બન્નેનો ઇરાદો હતો. પશુ ઇસ્તિખ્લુલમાં અમારે જોવાનું એટલું બહુ હતું, ને અમારો વખત ત્યાં એવી મમતમાં ગયો કે અમને વખત નહીં રહ્યો. તેથી અમે અમારી મેજે ત્યાં જવાનું માંડી વાળ્યું. ના. ઇસ્તિખ્લુલમાં બારીક તપાસ કરવા ચણીવાર જાય છે. જમીનની સુરક્ષાને લીધે તથા બધી જગ્યાએ એકજ વખતે રેલ બાંધવાનો વિચાર માંડી વાળવામાં આવ્યો તેને લીધે રેલ બાંધવામાં લીધે અમ છે

ખરી. પણ તે ચોકસ રીતે બંધાતી જાય છે. ખીરીશ એકથીતે એમ લખ્યું કે રેલ જોઈએ તે કરતાં વધારે કડપથી બંધાય છે. કેમકે કંઈ એકદમ નવા પાટા ઉપર ગાડીઓ જઈ શકે તેમ નથી. અગદા રેલવે ઉપર પણ હાલ તો રેલ ગાડી ધીમી ચલાવવી પડે છે.

ઉત્તમ ઇંગ્લેન્ડે માને છે કે રેલ બાંધવામાં કંઈ સડો નથી. હું પણ એમ જ માનું છું. મુસાદરોને દેરની માફક તડકામાં બળતા જવું પડે છે એવું ટાઇમ્સનું લખાણ હીંદુસ્તાનની અસલ રેલ ગાડીઓ માટે આપે છે.

મારા ખર્ચા ભાઈઓને હું ફરી એટલું છું કે તેઓએ ટાઇમ્સના લખાણથી ભમાવાનું નથી. તેઓને કંઈ તે બાબત રાવ હોય તો તે પાન ઇસ્લામીક સોસાયટીને અથવા તો શેખ મુશીદ હુસેન કીદ વાઈ, ગડીયા, અરામેક, ઝીદ, હીંદુસ્તાન લખવું. પાન ઇસ્લામીક સોસાયટીનું ટેકણું યોમસ કુક એન્ડ સન, લડમેટ સરકસ, લડન છે.

“ઇડીયન પેટ્રીઅટ.”

નવા કામદાર વિષે દીકા કરતાં ઇડીયન પેટ્રીઅટ લખે છે કે “ દિંદી અને ગોર, વચ્ચે દરેક વ્યવસ્થા તજાવત નીકળવા જોઈએ. તેમ બને તો ઇંગ્લેન્ડ રાજ્ય લોકપ્રીય થાય. પણ એવી માત્ર લાગણી ને તાણે ઇંગ્લેન્ડ રીયત ચનાર નથી. તેઓ ના પોતાના દેશમાં ઇંગ્લેન્ડે માગ્યા હક નથી મેળવી શક્યા. પશુ પ્રજાએ રાજની સાથે લડાઈ કરીને હક લીધા છે અને જનરલ બોથાને માગ્યું હવે મળ્યું છે તેનો સબખ પશુ એજ કે તેણે અને તેના લોકોએ લોહીની નદી દક્ષિણ આફ્રીકામાં ચલાવી મૂકી હતી. બોથરાએ કરસુ તેવું આપણે નથી કરી શકતા. પણ જેમ ઇંગ્લેન્ડ પ્રજાએ ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યની પાસેથી હક લીધા તેમ આપણે પણ આપણા રાજ્યકર્તા પાસેથી આપણાં કાર્યોવડે હક લઈ શકીએ છીએ. એટલે લોકો નારાજ થયા ત્યારે કરો આપત બંધ થયા, પોતાનો માલ વિગેરે વહે ચાલા દીધા પણ તેઓએ કર મરજીથી નહિં આપ્યા. તેમ દિંદી પ્રજા દરોસ વાજમાં જુલમખાર રાજવડતાના જુલમી કાવડને તાણે ન. થઈ નાદ મેળવી શકે છે.”

લાલા લજપતરાયના દેશવટા

સામે પોકાર ઉઠાવવા

લંડનમાં મીટિંગ.

લંડનમાં વસતા હોંડીઓ તથા દિલ્હી સોમ અંગ્રેજોની એક મીટિંગ તા. ૨૮મી મેના રોજ કાઉન્ટેરીઓમ રેસ્ટોરન્ટમાં બરાબ હતી જે વખતે લાચરીએ માનવના હાથખાઈ નયરે જી હાજર ન થઈ શક્યાની સહનું પ્રમુખપદ મી. જે. એમ. રામને આપવામાં આવ્યું હતું. સભામાં હાજર હોયનારોમાં હેન. ડો. એસ. ડી. આર્મી, પ્રેફેસર બ્રાઇડ, માથુડ, મેસર્સ સી. સી. ઘોસ, પરમેશ્વર લાલ, જી. વી. ગોડફ્રે, આર. સી. જોન રજી, હરદયાળસિંહ, બુદ્ધસિંહ, એમ. ઇ. બ્રહ્મનંદન, એસ. દાદાભાઈ બદાર, કે. બી. પદમજી, વી. એસ. સિંહ, જી. સી. વરમા, આર. બી. લાલ, જે. ગચ મજ મુલાર, ખારીલાલ મીશ્ર, વી. જે. રાવ, ડી. એસ. દાસ, એમ. આર. ટના, ડી. આર. ધીર, જે. રામચંદ, જે. સી. મુકેરજી, મુળરાજ બહી, જીવનચંદ ડી. એક્સી, ડી. સી. રામચંદ આપંગર કેવલ, વી. ડી. દેશમુખ, વી. જે. પટેલ, પી. એમ. બાપટ, ડી. એસ. શર્મા, પી. જોન. ચત રજી, એસ. આર. પાથર, એસ. એસ. દત્તર, આઈ. જે. સોરામજી, એમ. જોન. બાનગરી, એમ. કે. વામલે, એમ. રાધીર અલી, કે. ડી. હુસેન, એ. એ. ખાન, એમ. એમ. દીન, એમ. વાવ. મુકતી, એ. હુસેન સૈયદ મહાની, એમ. એક. રહમાન, એ. એચ. ફેલી, શેખ એમ. એચ. કીડવાઈ, એસ. ઇ. ખરવા તથા એસ. એમ. મંગા વગેરે ઘણા મહત્વે હાજર થયા હતા. પ્રમુખે માનવતા દાદાસાહેબી ગેરહાજરી માટે દિલગીરી બતાવી જણાવ્યું કે તેમની તબીયત કિવસે કિવસે સુધરવા લાગી છે. બાદ તેમણે હોંડી અરજી ઉપર થયું અમર કારક બાપજી કરતાં જણાવ્યું કે હાલનો મામલો એંગ્રેજો હાંડવોનાં જગ કબો કર્યો છે ને તે માટે એમમદાર પણ તેઓજ ગણવા જોઈએ. વિખાતમાં ખરા ખખરો મળતા નથી અને જે અકમખા ખખરો રૂટર મોકલે છે તેના અધારે રશિયન રાજનીતિ સરકારે ધારણ કરી છે. જ્યાં સુધી હોંડીઓને બધા ક્ષિત્રીય શહેરી નરીકતા હક મળશે નહીં ત્યાં સુધી હોંડીઓની અરજી કદી મટવાની નથી. બાદ મી. પરમેશ્વરલાલે પહેલો દરાવ રજુ કર્યો 'આ કોનફરન્સ લાલા લજપતરાય તરફ તથા સરકાર અજીતસિંહના દેશવટા ના બનાવને સંબંધ રીતે વખોડી કાઢે છે અને માગણી કરે છે કે તેમના ઉપરના આરોપ સરકારે જાહેરમાં લાવી જો કાંઈ આરોપ હોય તો સાબીત કરવા જોઈએ; તથા ૧૮૧૮ના દેશવટાના કાયદાને ખાતલ કરવો જોઈએ. અસરકારક બાપજો બાદ આ દરાવ સરવાનુમતે પસાર થયો. બીજો દરાવ પ્રેફેસર પરમાણુ રજુ કર્યો કે આ કોનફરન્સ લાલા લજપતરાય તથા સરકાર અજીતસિંહના કુટુંબ તરફ અતઃકરણથી દિલસોજી બતાવે છે. એ દરાવને બુધિસિંહ નામના શીખ મહત્ત્વે ટેકા આપ્યો. તે દરાવ લેકોએ હિંમત થઈ માનની લાગણી સાથે પસાર કર્યો. મી. ચરુ ચંદરવોસે ત્રીજો દરાવ રજુ કર્યો કે હાલની અશાંતિના કારણોમાં તપાસ ચલાવવા બાદશાહી કમીશન નીમવાની જરૂર છે; ને તે કમીશનમાં હોંડીના દેશી પ્રતિનિધિઓને બેઠક મળવી જોઈએ. મી. મહમદ આલમરતા તથા મી. આર. સી. જોનરજીના એક બાદ તે દરાવ પસાર થયો. છેલ્લો દરાવ મી. જી. વી. ગોડફ્રેએ રજુ કર્યો કે ટરાંસવાલના ક્ષીટ્રીય હોંડી ઉપરના જે કાયદાને નામ દાર શહેનશાહે મંજૂરી આપી છે તે કાયદાને આ કોનફરન્સ સંબંધ રીતે વખોડી કાઢે છે આ દરાવને મી. એસ. એમ. મંગાએ ટેકા આપ્યો ને તે પણ સર્વાનુમતે પસાર થયો. બાદ કોનફરન્સ વિસરજન થયું હતું.

નાતાલ ઈ ડિવન કોંગ્રેસ.

ગયા બુધવારે કોંગ્રેસની મીટિંગ કોમરેસ હોલમાં મળી હતી જે વખતે મેસર્સ અપદુલ કાદર, પારસી રત્નમજી, અપદુલા હાજી આદમ જગેરી, હાસમ જુમા, પીરન મહમદ, આર. કે. ખાન, નાનજી (ડો.) નંજન મુસા, તારમહમદ, સી. બી. ગેતા અને સેક્રેટરીઓ વગેરે હાજર હતા. મી. પીરન મહમદની હરખારતથી અને મી. અપદુલા હાજી આદમના રેકાધી પારસી રત્નમજીએ પુરસ્કી લીધી હતી. મી. આંગલીઆએ ગ્રાંથ સમાનો રિપોર્ટ વાંચ્યો હતો જે પાસ થયા મદ મા. આંગલીઆ એ કોંગ્રેસ હોલ ખાલી કરવા વિચાર કરવાનું કામ જણાવ્યું. કોંગ્રેસની મીટિંગ હોંડી મુદતે મળે છે અને તે માટે દરમાસે બાકાતી જે રકમ અપાય છે તે કોમિસનર દેશાની 'સ્થિતિમાં બચાવી

રાકાય તો સારું. આ વિચારને બધાની સમતી મળતા હાલમાં બાકું ઉતારી નાખવાનો સરવાનુમતે દરાવ થયો હતો. આગળ ત્રીમાએલ કમીશનને ખનતી ઉઠાવશે રિપોર્ટ તજપાર કરવાની વાનતી કરવામાં આવી હતી અને કમીશનમાં ડા. નાનજી, મી. આર. કે. ખાન તથા મી. પારસી રત્નમજી વધારાના મેમ્બર તરીકે નીમવામાં આવ્યા હતા. બાદ કોંગ્રેસના ઉધરાણા માટે નીકળવાનો દરાવ કરી મીટિંગ વોસરજન કરવામાં આવી હતી.

હેગરના બીલ સામે વાંધો.

વીક્ટોરીઆ કાઉન્સિલના પારલમેન્ટના પ્રતિનિધિઓની એક મીટિંગ ગયા શુક્રવારે યીનબુકપાર્ક ખાતે મળી હતી. આ મીટિંગમાં પોર્ટફોલિયો એશીઆટીક સચાલ વિષે બોલ્યા કે આરખ અને ગીરમીટીઆ હિંદીમાં ઘણો તદાવત છે. આરખની આપણે બીલકુલ જરૂર નથી ને મંજૂર વિના તો આપણને આસે તેમ નથી. મંજૂરને લીધેજ આરખ આવેલ છે એમ કહી શકાય નહિ. ડેલાગોઆ અગ્રગોઆ અથવા ડેપુટી કમીશન ગીરમીટીઆ હિંદી નથી છતાં આરખો ત્યાં છે. આરખો કોલોનીમાં સઘળું લે છે પણ કશું આપના નથી. ગીરમીટીઆ હિંદીની વાતજ બુદી છે. તેઓ વિના કોલોનીને ઉધોગ ચલાવાયજ નહિ. અનુભવથી સિદ્ધ થયું છે કે આ દેશના હવાપાણીમાં ગોરા મંજૂરો કામ કરી શકેજ નહિ. આજ સુધીમાં ગીરમીટીઆ હિંદીની થોડી ઘણી પણ મદદ વિના એકે ઉધોગ ચાલતો જોયો નથી તેથી હું મી. હેગરના બીલ કાટેલ બીલ પ્રત્યે સંખત વાંધો દરશાવું છું. મારી માનવતા એવી છે કે તે પગલું વિક્ટોરીઆ કાઉન્સિલના લાભોને તુકશાન કરતાં છે એશીઆટીકને આવતાં અટકાવવા જોઈએ એમ કોણે કહ્યું છે? મી. હેગર એમર પાર્ટીને ખુશ કરવા ગમે તે કહે. હું કહું છું કે મી. હેગર કહે છે તે બરાબર નથી. (નાળીઓ). મી. હેગરનું બીલ કાંઈ મેળ વિનાનું છે. એમ કહી મી. મોલકીંગહોરને બીલની બુદી બુદી કલમોપર સંખત તીકા કરી. નાતાલ સરકારે ખાલી જમીન તો ઉપયોગ કરવાનો દરાવ કર્યો છે. આ દરાવ સાથે હિંદી મંજૂરો હશે તોજ આપણી ધારણાઓ ફળીજીત થશે એ હું અનુભવપૂર્વક કહી શકું છું. ગોરા લોકોને જમીન ઉપર વસવા બોલાવી તેને કાળોલોકની મંજૂરી ન આપવી તે ગોરાઓને પાવમાણીમાં ઉતારવા બરાબર છે. આવા પચાતો હું કાંઈ રીતે મદદ આપીશ નહિ.

અખરખત્ર

જોહાન્નસ્મર્ગ. C. C. M.

p. 56

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

નવો કાયદો.

દરોસવાલની સરકારે મેલો સંભળાવ્યે છે. મી ઇસપર્મીઆના કાગળનો જવાબ ક્યે છે કે અમારું જે જવાબ આપી ચુક્યા છે તે પ્રમાણે હીંદીની સુગતા કબુલ રહે તેમ નથી. એટલે કે કાયદો અમલમાં લાવવા માગે છે. હવે તારીખની જ રા- જોવી રહી છે. આ સમાચાર મેલના છે એમ હું કહું છું પણ તેને સારા સમાચાર પણ ગણી શકાય છે. કિંમત વાનતો તેને સારા સમાચારજ ગણશે.

નવી નીમણૂક.

ગવર્મેન્ટ ગેઝેટમાં ખખર છે કે નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર રાખનાર અમલદાર મી. ચમની નીમાયા છે. હું કેમદ શખું છું કે ચમની સાહેબને ખાસાં ખાવા પડે એવો વખત હીંદી કામ લાવશે. આ ખખર પત્રાનું નામ તે એપડે કરી ચડનાર નથી અને તેમજ અમા હીંદીને યાઓ એવી હુ નીરંતર જાણત પ્રાદાની નજીક કરું છું.

મારફેટમાં અલકાહટ.

જોહાન્નસ્મર્ગની મારફેટમાં યુરોપીઅન લોકો હીંદીથી અખડાઈ જતા લાગે છે તેથી મ્યુનીસીપાલિટીએ દરોસ કર્યો છે કે યુરોપીઅન અને કાળા લોકોને સાઈ અલગ વિભાગ રાખવા. મીનાએની પાસેથી ખદારના જાગને સાઈ લાકું લેવાનો પણ કરાવ કર્યો છે. આપણે દેશમાં ભંગી રાખી અહીં ભંગી જન્યા છીએ. અને હવે પરમીટરૂપી ગળે ચીડી પાંચી પુરા ખેલાવ થઈયું. મને વદ છે કે આવી જલતનાં જુલમ પોસ્ટલવીજાએયના હીંદી ઉપર મારફેટમાં કરવા સર કર્યો હતો. તે ઉપરથી હીંદીઓએ મારફેટમાં જવાનું બંધ કરેલું. એટલીજ કિંમત જે હીંદી ફરીવાળા જોહાન્નસ્મર્ગમાં ચલાવે તો જ મી ની હશા દુર કરી શકશે. હલકા ગણાત પેટ ભરવું તેના કરતાં તો દેશ છેડના એ બહેતર ગણશે.

ડચના રજીસ્ટરનો સવાલ.

લેલી રજીસ્ટરના એક અખરખમાં કહે છે કે તેની પાસે ડચનું જુનું રજીસ્ટર છે. ડચ સાક્ષી પણ છે. છતાં તેને પરમીટ ન મળે તેનું કેમ કરવું. આ ખખર

પત્રીએ હાઈબન ઓપનિઅન વાંચ્યું જણાવું નથી. હું કહી ગયો છું કે આવા હીંદીને નવો કાયદો અમલમાં આવ્યા પછી જેલનો રસ આખવાની મરજી હોય તો દરોસવાલમાં રહેવું, નહિતો દરોસવાલ છેડવું.

મી. લેનડેના મત.

દરલાક હીંદીને એવી ધારની રહેલી કે જે હીંદી નથી પરમીટ નહિ લેવ તેને જોર જુલમથી સરકાર હદપાર મુકી શકે છે. આવી સંકા મીનાએને પણ પડી હતી. તેથી તેઓએ મી. લેનડેના મત લીધા છે. મી લેનડે મત આપ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે છે. મને જે સવાલ પુછાતામાં આવ્યા છે તે જાખત મારે સલાહ આપવાની છે કે નવા કાયદામાં કે બીજા કોઈ કાયદામાં તે કાયદાની સામે થવાને સાઈ માણસોને હદપાર જુલમથી મુકવાનો અખત્યાર નથી. એવો એક કાયદો હું નથી જાણતો કે જેની રૂએ કોઈ માણસને જોરથી હદ બહાર મુકી શકાય. પરમીટના કાયદામાં ખતાવતી સાતતી તથા આપી કલમની બહાર બીજા એકે શિક્ષા થઈ શકે તેમ નથી. (સતતી અને આપી કલમમાં જેઓ દેશ ન છોડે તેને જેલમાં મોકલવા નો અખત્યાર છે.) એટલે આ વાત હવે તદ્દન દેકાણે પડી ગણાય.

સંભળેલું.

એમ અપવા છે કે જુલાઈ મહીનાની પહેલી તારીખથી નવો કાયદો અમલમાં આવવાની નોટીસ બહાર પડશે. એટલે કે તે તારીખથી લોકોને જુલાઈની છાપ પડા વધી હશે તો પાડી દેવામાં આવશે. હવે રંગ જામશે.

હિંદી અખર.

હિંદી અખર--ખર નામ ડેકાયા- હવે ટાઉન કાઉન્સિલના હાથમાં ગયા છે એવી નોટીસ ગેઝેટમાં આવી છે. આ નોટીસ કાલમાં તદ્દન નકામી છે કેમકે તે લોકજનમાં હીંદીને ફરજિયાત કોઈ મોકલી શકતું નથી. નવા કાયદાની પાછળ એ ખુલું છુમે છે. નવો કાયદો હીંદી કામ રદ કરે--ગણે--તો લોકજન અને બીજા એવા કાયદાને ગુરત 'રજાપીંગ સીક નેસ' થઈ આવશે.

ગવર્મેન્ટ ગેઝેટમાંથી

સુલેમાન અલીના લેણદારની મીટીંગ જુલાઈની રજીમી તારીખે જોહાન્નસ્મર્ગમાં ભરશે. આર. પીરખાનના લેણદારની મીટીંગ હવે શું કરવું તે વિચારવા જોહાન્નસ્મર્ગના માઈએટની ઓશીએ જુલાઈની રજીમી તારીખે મળશે. ઇ. એ. નાનાનું

લીકવીડેશન એકાઉન્ટ ૧૫મી જુલાઈ સુધી જોહાન્નસ્મર્ગના માઈએટની કોર્ટમાં લેણ દારોને તપાસવા સાઈ રાખવામાં આવશે. કાઢ ઉમર હાજી ખાન મહમદ (પોએ ૧૨૨૩મ)ની નાદારીની અરજી જુલાઈની ૩૦મી તારીખે સંભળાશે.

ફરીઆ ઉપર ઘાડ.

જે અર ઓફ કોમરસે હીંદીને આવતા અટકાવવા જાખત જમખું તેના જવાબમાં કાલોનીઅલ સેક્રેટરી લખે છે કે યોગ દિવસમાં છત્રીગરજન કાયદો બહાર પડશે. વળી હીંદી વેપાર ખુબ અટકશે. કેમકે ફરીવાળાને સાઈ સખત ધાગ ધડાયા છે. એટલે જેઓ નવા કાયદાની ચોર છાપ લેવા માગતા હોય તેના શું હાલ થશે. એ આ ઉપરથી તપાસી લેવું. આવતે અઠવાડીએ છત્રીગરજન બીજ પડે બહાર તો તરજુમો આપવા ધાઈ છું. ચોતરફ ધો ડીક આગ વેરાય છે. હું આ બધાં સારાં ચિન્હ ગણું છું. રોગ વેરાય ત્યારે ખરી માંદગીની જુગ (?) જાણી શકાય છે.

મી. કરડીસ ને નવો કાયદો.

જોએફરડીસ એખરે મી. કરડીસનો નવા કાયદા જાખત તેણે મહેનત કરી છે તે વિષે ઉપકાર માન્યો છે. તેના જવાબ માં મી કરડીસે નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે.

ખામારી એખરના ૧૧મી મેના કાગળ ને સાઈ હું આભારી થયો છું. આ સવા લની અમત્યતા કોઈ માણસ જોઈ ન શકે એ હું સમજી શકતો નથી. મને પોતાને કંઈ તકરાર એશિયાટીકની સાથે નથી. પણ મને ખાતરી છે કે જોરા અને એશિયા ટીકની વચ્ચે બેજમેજ ધાપ તે બનેને સાઈ. ખરાખ છે. દરેક કામને માફક આવે તે દેશમાં તેઓએ નોખા રહેવું જોઈએ. એશિયાટીક સવાલ તે વેપારનો સવાલ છે એમ માત્ર ઉપર ટપકા વિચારથી કહેવાય. ખરી રીતે એ સવાલ બહુજ મોટો છે તે તે પ્રમાણે તે મજાવો જોઈએ. હું ઉમેદ શખું છું કે કોઈ એમ નહિ માને કે મી. ચર્ચીવિ જોલ્યા છે એટલું જાસ ગણાશે. અહીં જ્યાં સુધી એ કાયદો અમલમાં નથી આવ્યો ત્યાં સુધી વિલાયતમાં કામ મુકર થાં કંઈક ફેરફાર થાય તો નવજ નહિ. અને એવું પણ બને કે પારાઓમાં ફેરફાર કરીને તે કાયદો નકમો થઈ જાય. એ કાયદાનો એવો હેતુ છે દરેક હીંદી નેને લક છે તેને રજીસ્ટર કરવો અને તેનાં આંગળીની છાપ લેવી કે નેવો ફરી એક બીજને તે રજીસ્ટર આપી શકાય નહિ.

પણ આપણે એમ નથી માનવાનું કે કાયદો ઉપરથી એટલે જાસ થયું છે. તે

કાયદો બરાબર અમલમાં આવે છે કે નહિ તે ઉપર ઘણો આધાર છે. હું જોઈ શક્યો છું તે પ્રમાણે સરકારે જે કંઈ કર્યું જોઈએ તે કરવામાં બાકી નથી રાખ્યું. આશા છે કે તે કાયદો અસરકારક થાય તેમ જાપાને તથા આમ મદદ કરશે. તે કાયદો બરાબર અમલ લાવવાને ખાતર અમલદારોને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની જાપાની ફરજ છે. અમલદારોનું કામ સહેલું નથી. અને જો તેઓની ઉપર પબ્લીક ભરસો ન રાખે તો તેઓનું કામ નકામું થઈ પડે તેમ છે. હું આશા રાખું છું કે તે અમલદારોની ઉપર હુમલા થાય તે વિશે પબ્લીક ખુબ સાવચેતી રાખશે. તેઓનું કામ બહુ કઠણ છે. અને તેઓની ઉપર બહુ દેશ થશે. જો તેઓની ઉપર જે હુમલો થાય તેનો બચાવ તેઓ જાહેરમાં કરી શકે તો કંઈ હરકત નહિ. પણ એમ નથી બની શકતું તેથી તેઓની જુગલ તેઓના ઉપરી અમલદારજી બાણી શકે. મારે એમ કહેવું જોઈએ કે તેઓની ઉપર જે હુમલા થાય તેની કંઈ હરકત પબ્લીકે નહિ કરવી કેમકે કોલોનીઅલ સેક્રેટરી તેઓની તપાસ રાખી શકે છે. ત્યાં સુધી કોલોનીઅલ સેક્રેટરી અમલદારોનો ભરસો રાખે ત્યાં સુધી પબ્લીકે પણ રાખવો. જ્યારે હું ઉપરી હતો ત્યારે અમલદારોની ઉપર હુમલા થતાં તે તપાસતો. તે અમલદારો બહુ ઉદ્યોગી છે અને ફરજ બજાવે છે તેથી તેઓની ઉપર આરોપ મુકવામાં આવે તે ઉપર પબ્લીકે વળત મુકવું નહિ."

મી. કરટરીસનો આ તમારો અજબ છે. એક તરફથી કાયદો પસાર કરાવવા માં આ સાહેબે મદદ મહેનત કરી હવે કાયદો અમલમાં લાવનાર અમલદારોની ઉપર કંઈ ન અને તેથી પબ્લીકને પહેલેથી ચેતવણી આપે છે. એટલે જાણ કે અમલદારો ગમે તેવા જુલમ કરે તેની પરવા પબ્લીકે નહિ કરવી. હિંદી કોમને સારે નસીબે અમલદારો હવે જરાએ જરૂર નહિ પડે. પણ હવે તેવી જરૂર પડત તો મી. કરટરીસના કામખતો અર્થ એ થયો કે જેકસન જેવાને દાદે પહોંચ્યા હતા તેમ હવે કોઈ અમલદાર કરે તો તેને દાદે પહોંચ્યા હતા તરફ પબ્લીકે કંઈ નહિ કરવું. કેમકે કોલોનીઅલ સેક્રેટરી ને તે જાગતની ગંધી ખંચર પડવી જોઈએ. કરટરીસ સાહેબ જુલો ગયા છે કે સર આર થર્ કોલોની પાસે જ્યારે ઘણીવાર રાવ ગયા ત્યારેજ તેઓ સાહેબને તેઓના અમલદારોની ખબર પડી.

ચીનાઓની લડત.

માઈનીઝ એસોસીએશનના મી કોર્મીંગ નીચે પ્રમાણે સ્પષ્ટરને લખે છે. "ચીનાઓની લાગણીની જરાએ દરકાર કર્યા વિના આ સરમ બરેલો કાયદો અમલ માં લાવવાનો છે એ વાંચી ચીનાઈ કોમ તાલુકા પામી છે. અને કોણ છીએ? ચીનાઓએ જે હાથ અગાડી કર્યો હતો તે ફરી અહીં રજુ કરું છું કે અમે અમારી મેજે રજીસ્ટર થવા તક્યાર છીએ પણ જોરાઓ અમને મુકામ યનાવે એવું અમે કહી કરવાના નથી. અમે એવી વસ્તુક સદન નહિ કરીએ. આ સરમ બરેલો કાયદાને અમે તાપે નહિ થઈએ તેથી જાણે તેઓ અમને ગમે તે કરે છતાં અમે ખરા છીએ તેથી અંત સુધી લડશું. અમે કંઈ ગેરવ્યાજબી વસ્તુ માગતા નથી પણ માત્ર ન્યાય માગીએ છીએ. બ્રીટીશ લોકોને અમે ચીનમાં સારા માણસ તરીકે જાણીએ છીએ. અહીં તેઓ અમારી ઉપર જુલમ કરશે તો અમે તેઓને માન આપતા બંધ રહીશું તે ચીનમાં પણ તેઓનું માન જશે."

મીડલવર્ગ લોકેશન.

મીડલવર્ગની ટાઉન કાઉન્સિલ જણાવે છે કે મીડલવર્ગના હિંદી લોકેશનમાંથી નીકળતા નથી એને જે રેડ વાપર છે તેનું બાકું પણ નથી આપતા તથા તે રેડો ગેર વ્યાજબી રીતે વાપરે છે તેથી તેઓની સામે કામ ચલાવવાનો હાથ કાઉન્સિલે કર્યો છે. આ બાબત મીડલવર્ગના લોકેશનમાં રહેતા હિંદીએ વિચારવાની છે. જો બાકું નથી આપતા એ વાત ખરી હોય તો તે ઠીક નહિ ગણાય. આપણે તો જરાએ વાંકમાં નહિ આવવું જોઈએ.

કમીટીની ભુલ.

કમીટીનો કેબલ આલે (ખુદવારે) મળ્યો છે તેમાં લખ્યું છે કે કમીટી કાયદા વિરુદ્ધ જેલ જવાનું નાપદ કરે છે. આથી હું ઉમેદ રાખું છું કે કોઈ હિંદી મજસદમાં નહિ પડે. કમીટીની પસંદગી આપણે જાળવી રાકવા હવે તો ઠીક હતું. પણ કમીટી નાપસંદગી બતાવે તે સમજી શકાય છે. કમીટીના મુખ્ય મેમ્બરો હિંદુ સ્તાનના જુના અને નાનાંકિન અમલદારો છે. વળા પાછા પણ તેઓ અમલ ભોગવે એવું બને. તેઓ આપણને કાયદાની સામે ઘવાની સલાહ આપે એ નવાઈ ગણાય કાયદો કમુલ કરવાનું લખે તેમાં કંઈ નવાઈ નથી. કમીટીની સલાહ તે વકીલની સલાહ માફક ગણવી રહી. તેઓ આપણને કાયદો જાંઝ કરવાનું કહે નહિ. તે ઇલાજ તો જેની ઉપર બીક આવી પડે તેજ સમજી

શકે અને તેજ જવાબદારી ઉઠાવે. આ તારના ખબર દેવા એસોસીએશનની મીટીંગ બરાએડી હતી. અને એસોસીએશને કમીટી ને નીચે પ્રમાણે કેબલ કરવા કાવ કર્યો છે. "કાયદાને તાપે ઘવામાં બીજું કંઈ ન ચીચારીએ તોપણ હિંદી કોમે ખુસાના સોજન ખાધા છે ને રદ થાય છે, એવું કરવ કમીટીની સલાહ ન મળીવી જોઈએ. તેજ ઉમેદ છે કે કમીટીની લાગણી હિંદી તરફ રદવા કરશે" આ તરફ ઠીક ગયો છે. પણ કામ કમીટી તુડી પડે તો પણ હિંદી કોમે આરબેલું કામ બંધ રહે એવું નજ બને. હિંદી કોમને ખુદા—ધર્મર જે ખરા સહાયક છે. તેને દરમીયાન રાખીને હાથ કર્યો છે. ને તેનો આધાર રાખી આપણે પાર ઉતરશું.

સુધારો.

મારા ગયા પત્રમાં હું લખી ગયો કે ચીનાઓ બાકી રહેશે તે ૧૯૦૭ની સાલ માં જ. આ તરફ માત્ર ધ્યાન એક વાંચકે ખેંચ્યું છે તેનો ઉપકાર મની તે જુલ સુધારે છું કે ૧૯૦૭ ને બદલે ૧૯૦૮ જોઈએ.

નિશાળાઓને શાખામથ

ડરબન આવજર્ડ સીટની નિશાળના વિદ્યાર્થીઓના મેળાવડામાં ત્યાંના હેડ માસ તરે નીચે પ્રમાણે બોધ આપ્યો હતો— આ નિશાળના વિદ્યાર્થીઓને અબ્બાસ તથા નીશાળની અંદર તેમની વસ્તુક વખાણવા લાયક છે. પરંતુ બહાર પણ તેઓની વસ્તુક સારી રહેવી જોઈએ એમ હું ઇચ્છું છું. સગવળનું ખાસ લક્ષણ એ છે કે પોતાથી ઉતરતાઓ તરફ વિવેકથી બોલવું આવવું. આ કોલોનીના ઇન્કસાઓમાં એક અપલક્ષણ એ પેસે છે કે તેઓ કાફર અને હિંદી ઉપર એકદમ ક્રોધ બતાવે છે. પોતે ગોરાં માખાપને પેટે પેદા થયેલ હોવાથી કેમ જાણે હક હેય તેમ કલરડ લોકો તરફ બહુ ઉદ્વેગ વાપરે છે. આવી તામસી પ્રકૃતિ અને ઉદ્વેગાનું માફું પરીણામ તે ગોરા ઇન્કસાઓનેજ બોગવવું પડે છે. માટે હું જ્યાં ઇન્કસાઓને વિનંતિ કરું છું કે તેમણે હિંદી કે કાફર તરફ ઉદ્વેગ તજવી. તમારે માફ રાખવું કે ના. રહેનશાહની પ્રજામાં અનેક વસ્તુના લોકો છે. તેમને સરખા હકો લાભ ન હોય છતાં તેઓ માખાણ વસ્તુક માટે હકદાર છે. આપણે રાજ કર્તા હોઈ પીછ પ્રજાને ધમકાવવી એ બ્રીટીશની કીર્તિને જાજવું નથી.

!!! રમુજ રંગ !!!

બાપુ, જરા જોશો ? હીંદીઓનો જાર બોગ તપાસશો ! કેટલો ! અરે ? પુછો છો શું ? તરાજને તોળી રાકાય નહીં ને માથે માપી રાકાય નહીં તેટલો. એમ કે ? તા. ૧૭ સોમવારે કુતરાને લગતું બીલ એલીવારીક કાયદાની જોણી સાથે ઉચડનાર પાર્લામેન્ટમાં નીકળ્યું હતું. જે એક વખત પાસ થઇ બીજી વખત માટે તા. ૨૦ સુધી મુદતથી રહ્યું. બીજી બાજુએ દમ વગરનો એલીવારીક કાયદો માત્ર એક કલાકમાં ત્રણ વખત તડકડ થઇ ગયો. જોષ કીમત ! ! સરવેએ ડોકું ધુણ્યું ને હીંદીઓનું નસીબ લાડ એલજન ઉપર લટક્યું. પત્નું ફના ફાલીયાં ને સ્વધામ. સજા લાગ્યા. ને બાકી રહેલું તા. ૧૮ મંગળવારે બળતામાં લી હોમાઇ અધુર તેલકું પુરું થયું. શત્રુ-મિત્રના કિલ ઓલવાયાં, ખુશી થયા ને મગનમાં મહા દ્યા. એ શું ? બાપુ. સર જેવું ફરરે (ફરેરાએ) પી-સી-ને પુછ્યું કે હીંદીઓ ઉપર કાયદામાં કંઈ કલમો નાલા ચક છે કે આપ સાહેબે વડી સરકારને અમલ કરતાં રાહત આપવા વચન આપ્યું. પી-સી-એ મલકાઇને હડે પેટે આરતે રહીને હુકાને દ્ય શત્રુ-મિત્રના મોં બરાઇ નય એવો જવાબ આપ્યો. None-એકપણ નહીં. જોષ પ્રીમીયર સાહેબની સાલસાઇ, બલમનસાઇ ને શત્રુ કાઇ ? ઠોઠર વાગે ત્યારે સમજાવ્યું આવે, બાપુ ?

* * *

રહારપત્રનો અક્ષરે અક્ષર સાચો પડ્યો. કાયદાના અમલ પછી જુનાને હક મળવાને કાંઈ વાર જણાતી નથી. શું હક મળવાના તે તો રસિકજી આગળ ગણી ગયા છે. પણ દરમ્યાનગીરીમાં (કાયદો પસાર થયા પહેલાં) હીંદીઓને શું ચોટ્યું—મળ્યું તે તપાસીએ. (૧) દરામ નું સંદાને માટે હીંદી વરને સત્યાનાશ પળ્યું. (૨) એગ્રીકલ્ચરમાં કુતરાને છનામ મળે, હીંદીઓને કાપક થવાના ફાંદા. (૩) હોકરને એક જગ્યાએ ૨૦ મીનિટથી વધુ થોભવું નહીં, ને થોભે તો પીટસેનરગવાસીને પુછવું કે શું અને ? (૪) વીડીકોરપ સ્વધામ પેટ્યું (૫) ગ્રેનમાં હીંદી માટે લાલ “રીઝર્વ” નો શુદ્ધ (૬) ૧૮૯૯માં જેટલાંના લાય સેન્સ હોય તેટલાંના ફેરવવાં બાકીનાને

પાણીયું નાળિયેર આપવાની દરખાસ્ત (૭) જોહાન્સબરગ પાર્કને સદાના નમસ કર. બસ-બસ-બસ ! ! ! કલેજી કુજો છે ને સાંભળતાં આંખના ડાળા ઉઘા ચડી નય છે. હવે રસ્તો શું ? આપ સમાન બળ નદિ ને મેત્ર સમાન જળ નહિ. જેલ બળ ને બળે હક. કરશો તેવું પામશો. આમીન.

* * *

પ્રથમ ખબર ! કેબલગ્રામ ઉપરથી માલમ પડે છે કે લાડ એલજને ફાંદી કાઢી ફુગી કાપીને જનરલ જોથાને બજા મણુ કરી છે તમારે આંગળા પડાવવાં નહીં. જેની તરફ હીંદીઓનો તિરસ્કાર છે અને જે લીધાથી તેમના ઉપરની ના કાયકાતો સાખીત થાય છે. વાહ ! હીંદીઓનું ભાગ્ય ફળ્યું. નસીબનું પાતુ ઉચલાયું. હડતને ટેકા મળ્યો. ને લાડ નું ફિલસોજીપણું સાખીત કરવા બનવું કર્યાનું પ્રવક્ષા પ્રમાણ થયું. પણ... જનરલ કાંઈ તેમના ભેળથી ઉતરે તેવા નહતા. આરતે રહીને, ચપદને ઘટક કરતો જવાબ આપ્યો. હું ખાતરી આપું છું કે મારાથી બનવું કરુંશ. અને આંગળા ન લઇ તેની જગ્યાએ બીજી વસ્તુ લાગુ પાડવાની કોશિશ કરીશ. કોશિશ ! શબ્દજ સાંભળતાં રસિક તો લચડી પડ્યા. શું ? હજી લાડ સાહેબો રાતોપ ન પામ્યા ? કે વળી બીજી સુકિત શોધવામાં શુંથાયા પુંથાયા. એ શું હશે ? મને તો સપ્ટેમ્બર માસની પ્રથમ માસ મીટિંગમાં એક ટીકાકારે ફરેલી ટીકા લાગુ પડતી માલમ પડી. શી ટીકા બાપુ ? હાલ તો અંગુઠાની આવે છે. પણ નવાં રજરજરથી દશ આંગળા દેખે જોટમાં સમજવાં અને જો એ કાયદાનો સ્વીકાર કર્યો તો લવિષ્યમાં આનંદામાન અને નિકોબાર જતા યુનેગારો ની માફક ટાંસવાલમાં વસતા હીંદી ઓના કપાળમાં કામની નિશાન આપવી. ઠીક... કે જેથી ઇન્ડીઆમાં પણ ટાંસ વાલમાં દેશનિકાસ થયેલાં પુતળાં સપસપ ને ચપચપ વગર મહેનતે ઓળખી રાકાય. એવું ધારવું તો જનરલ સાહેમ નું ન હોય ? અગર હીંદુઓના પવિત્ર ધામ હારકાંપુરીની જાતની વાહાસ્તીમાં જેમ હાથપર હાપ મારવામાં આવે છે તેમ સુવર્ણ ટાંસવાલ નગરી રમણધિયાત્રીની પદવી આપી તેની નિશાન હીંદીને આપવી. એવા કદાચ તરંગમાં પી-સી-સાહેબ કોલ્યા નહોય ? અથવા તો અકક ફકક હીંદીઓના ફોટા લઇ પ્રોટે

રીઆ મ્યુઝીઅમની ખુબી વધારવાના ઘાટની ધરમાલમાં જોયા સાહેબ રોકાયા નહોય ? ગમે તેમ હોય ! પણ એ બધું શાને માટે ? માત્ર ખુની કાયદા સારું. ખુની કાયદાને સરણે થઇ ખુની બનવું એ તો આર્યની દયારસિકતને ખામી લાગે. બળ્યું ત્યારે એ ચુંથાણું બાળુ એ મુદો, ને કહોની કે એક “નનો” સો દુઃખને હણે નવું રજરજર ન લેવું, ન લેવું ને ન લેવું.

* * *

ગપ જોજો ! તા. ૨૨મીએ જોહાન્સબરગ ખાતે એક ગપ જોજો ગપજો. ગપજો ગપજો છેક આ પારથી પેલે પાર નીકળી ગયો. જેને જોષએ તે આશ્ચર્યથી પુછે, મેતાજી, મારતર આજે કાંઈ નવી ખબર ? જેઝેટ જોયું. કાંઈ નવું છે ? સાંભળાય છે કે નવો કાયદો તા. ૧ જુલાઈથી અમલમાં આવશે. રસિકને પણ આ ગપમાં સાંભળવાની તક મળી. જેઝેટ ક્યાં મળે છે તેની શોધા શોધને પુછા પુછ થઇ. આં જીવે જાનેજ તરદી લઇ નુસ એજન્સી ની તડપાપક કરી આમ તેમ પુછીગાછી પુછામાંથી જોજો કાઢી. ૧ પેનીની કમાઇ કરી. અને જેઝેટ નીહાળવા દેસિક શુંથાયા. એક એ ત્રણ પાનાં ઉચ લાવ્યાં પણ કાયદાનું નામ ને નિશાન કાંઈ મળ્યું નહીં. પણ.....એક ગસ દમ પસદમ લખાણ લાય લાગ્યું, આપણા ખેરખાં ચમની સાહેબ હીંદીઓ ના અન્દાતા નીમાયા. અને સાથે સાથે આગળ મળેલા હકોમાં દિલ થઇ. વળી એ શાનો હક ? થોડા ઘણા તો આપણે ગણી ગયા છે ને બાકીના એ કે બધાં ગાવર ટાઉન કાઉન્સીલના હાથમાં ગયા ? જોજોમાંથી ચુકામાં તો ન હોય ? ખરી ખબર ને ખરા ચુકન ! ગપ જોજો હોય કે સાચી ખબર હોય પણ શત્રુએ લખાવેલો હાથ એમનો એમનો પાછો નજ પડશે. હીંદીઓની સ્વદેશભક્તિ જોશે. સંપત્તી કસોડી કરશે, ને પછીથી ખાર ઉતર્યા તો હીંદીઓની મરદાઇના વખાણુ કરશે. અરવુ.

લી. રસિક.

બહુનથી એક અકસ્માત જે નોંધાયો છે તેમાં ઘણા જાનની હાની થઇ છે. બહુનની એક ગાડી અમુક સંજોગથી છુટી પડી એક ખેતરમાં રાત્રે પડી. અંધારાને લીધે ફાનસો લઇ તપાસતાં તેમાંના ગસ સળગી ઉઠ્યો અને મોટી આગ લાગી ઘણું નુકસાન થયું.

ચાલુ વર્તમાન.

જોહાન-રમગીયાં અમારી લાઇબ્રેરી સારું પ્રખ્યાત લેખકોનાં મી. કેલનમેટ તરફથી છે તથા મીસ ફેબેશીન તરફથી સાન અંગરેજ પ્રેસ્ટો મળ્યા છે. આ અમે ઉપકાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ.

કીચરની સત્તાવાળાઓને વાલ નદી માંથી કિંદીનું એક ચમ મળેલ છે. આ કાચ આઠ દિવસ ચમ પાણીમાં રહ્યું હોય તેવું જણાય છે.

ટાઉન કાઉન્સિલને ચાલુ વરસના રેટની કુલ રકમ પૌંડ ૧,૦૫,૬૮૪ માંથી ૮૭,૭૮૫ બચાયા છે બાકીના પૌંડ ૧૭,૭૮૫ વસુલ કરવા માટે મેજિસ્ટ્રેટને લીસ્ટ સોંપવામાં આવ્યું છે.

રીટીફાઈડ, મારિત્તમગીના વેપારી આમદ જુમા ઉપર દુકાને બંધ કરવાના વખત બાદ ખાવાની ચીજ વેચ્યા માટે કામ ચાલ્યું હતું. વધીએ દલીલ કરી કે ખાવાની ચીજ માટે વાંધો હોઈ શકે નહિ. મેજિસ્ટ્રેટ જણાવ્યું જે દુકાન માં ખાવાની વસ્તુ બાઈ શકાય પણ લઈ જઈ ન શકાય. ગુન્હેગારનો પાંચ પાઉંડ દંડ કપો હતો.

કોંગરેસ તરફથી મી. લીસ્કની પાસેથી ગીરમીટીઆ મળુરો લઈ લેવા સંબંધી ગએલ કાગળના જવાબમાં પ્રેટેક્ટરે તપાસ ચલાવું છું એવો જવાબ આપેલો છે.

બ્રિટીશ ઇન્ડિયન લીગના ચેરમેન મી. ગુલ મહમદના ઘર આગળ પારલામેન્ટના મેમ્બરે ઇસ્ટલંડનથી આવેલ કિંદી ડેપુટેશનની દુખની કથા સાંભળવાને મળ્યા હતા. પ્રમુખે આ વખતે હામીગરેશન અને જનરલ ડીલરના કાયદાથી થતી અગ્યજો તરફ પણ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. ડેપુટેશન પારલામેન્ટ આગળ પોતાના દુઃખો જાહેર કરવા પ્રયત્ન કરે છે.

નાતાલ સરકારી રેલવેએ અઠવાડિયાની એકસકરદાન ટીકીટો કાઢી નાખવાનો હસવ કરેલો છે. ઇનાંજા કમીટીએ આ હસવ સામે નાપદગી જતાવી છે અને કેસને સત્યાગ્રહ એવે મળવા ઠા. હલીઅટ મી. હીગીન્સ તથા મી. બીરાપત્તુ એક ડેપુટેશન નીમ્યું છે.

ઈનાંજા મેજિસ્ટ્રેટ અલ વિભાગમાં અમ લોડી અને ટોંગાટ નદીના દરેખા કીનારાના વિભાગ તરફ તથા બીજા અમુક બાગમાંજ કીઓડટ વેટરનરી સર્જન અથવા ઇસ્ટ દારૂ શીવર કમીટીના મેમ્બર પાસેથી સર્ટિફિકેટ લીધા બાદ સરદારીકેટમાં જણાવેલી દારૂનો એ દારૂને લાવવા લાજવાની પરવાનગી તા. ૨૫ ના મેજિસ્ટ્રેટમાં બહાર પડી છે.

કરમનના ગળણીતા વેપારી મી. દાઉદ મહમદના દિકરા મી. હુસેન દાઉદ તથા મી. એસ પીરભાઈ બટકરના દીકરા મી. કે. પી. બટકર અભ્યાસ કરવા માટે વિલાયત ઓગસ્ટ માસમાં ઉપડી ગયો

મે સ્વીટની મુરગેશ બીહડીગમાં દારૂના પીકા માટેનો અરજ બોરડા આગળ ગયા લુધવારે નીકળી હતી. કરમન હોમ, હીંદી અને નેરીવ સ્કુલ, મરજદ ના ગલી, સેન્ટ એન્સ મીસન હાઉસ વગેરે તરફથી આ અરજ સામે વાંધો દરશાવવામાં આવ્યો હતો. બને પક્ષની જુબાની લીધા બાદ બોરડે અરજ કાઢી નાખી હતી.

એ. એચ. મહમદ ઇસ્માઈલની કુ. તુ બીઠનેસ તા. ૧ એપ્રિલથી અગસ્ટ કુલ મહમદ ઘોસની કુ. ના નામે ચાલે છે.

ગયા શુક્રવારથી કેપતી ૧૧મી પારલામેન્ટ ની ૪થી મેટક શરૂ થઈ છે. તથા નાતાલ પારલામેન્ટની આ સાલની બાજુ એક ગળા મંગળવારથી શરૂ થઈ છે.

“આરબ વેપારી”ના મયાળાથી વીટનેસે એશીઆટીક વીટ્સ એક લખાણ થયું છે તેમાં મારીત્તમગીના ગોરા વેપારી તથા અમલદારોને બલામણ કરી છે કે તેઓએ લેડીસ્મીથનો દાખલો લઈ લીંદી સડાનો સીટીમાંથી જેમ બને તેમ જસદીથી અંત આણ્યો.

કરમન મેમ્બર એફ કોમર્સની મીટીંગમાં મી. કમલ્લુ. આર. પોઇનટને જણાવ્યું હતું કે નાતાલમાં જેટલી દુર્મ છે તેમાંથી ૭૫ ટકા કિંદી દુર્મ છે. હું આ સિયતીને તીચુ એવા લાયક માનું છું માટે હું દરખાસ્ત મુકું છું કે એશીઆટીકને લાઇસેન્સ આપવા હું બંધે દરવાની જરૂર માટે એવરે સરકાર પર દબાણ કરવું. આ હસવ સરવાનુમને પસાર થયો.

મેરીત્તમગીમાં એક મજુર કિંદીએ માંડી સિયતીમાં છરી કાઢી નવહેર રસ્તાપર જેને જુવે તેનાપર તે ખુની દુમલો કરવા દોડ્યો. એક કાફરી તથા એ કિંદીને એવા વધતા જખમી કરી એક ગોરી બાનુ-તરફ તે દોડ્યો તેમાં કોન્સ્ટેબલને આવવો એક તેણે પોતાના મળામાં છરીનો મોટો પા કરી એ જાન થયો. તે કિંદી તાલ ઇસ્પીનાકમાં બચકર સિયતીમાં છે. કાફરીને પણ ઇસ્પીનાકમાં લઈ જવામાં આવેલ છે.

ધી હાયર એડ ઇન્ડિયન સ્કુલ.

ગયા શુક્રવારે આ સ્કુલમાં ઇનામને મેળાવડો કરી વિદ્યાર્થીઓને શીયાળાની વેકેશન આપવામાં આવી હતી. મેળા વડામાં ધણી મહારાજો હાજર હતા. સર ડેવીડ હંટરે નીચેના વિદ્યાર્થીઓને ઇનામ આપ્યા હતા:—

પહેલા વરમનું ઇનામ—કાસમ ઇબરા હીમ, એસ. એન. માયત, આર. પીર મલ, કે. પી. બટકર, હુસેન દાઉદ, ગુલામ મહમદ અને ઇસ્માઈલ હાફિઝ બીજા વરમનું ઇનામ—એ. માનકમ એમ. આદમ, સી. કુમારસાગી, એસ. પાઇક, એસ. જે. આસુમલ અને ટી ફેરી.

ઇનામો વહેંચાયા બાદ મી. દાઉદ મહ મહના દીકરા હુસેન દાઉદ તરફથી પોતા ના સોગતી તથા નીરાળના મહેતાજ વગેરે તરફ ઉપકાર દરશાવનાર એક માનપત્ર વાંચવામાં આવ્યું હતું. મી. હુસેન દાઉદે કહ્યું કે હું ઓગસ્ટ માસ માં વિલાયત કાયદાને અભ્યાસ કરવા જવાનો છું. એટલે અતરેથી જતા પહેલાં મી. કોનેલી તથા બીજા મહે તાજાઓએ મારા પ્રત્યે જે માયા જતાવી છે તે બદલ હું તેમનો ઉપકાર માનુ છું. મારા સોગતીઓથી જુદો પડું છું. તે માટે દીલગીર છું. તેઓએ મારા પ્રત્યે જે માયા જતાવી છે તે માટે તેમનો આભારી છું. બાદ હેડ માસ તર મી. કોનોલીએ રીપોર્ટ વાંચી સંલ જાણ્યો. સર ડેવીડ હંટરે શિક્ષણ પદ્ધતિ બણી સારી હોવાથી સરવે શિક્ષકોને મુખ્ય રજવાદી આપી અને સરવે વિદ્યાર્થીઓની શહેનશાહ તરફની બક્ષિ માટે વખાણ કર્યા છેવટમાં ખુશલીના પોકાર વચ્ચે મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

ફરના તાર સમાચાર.

લંડનથી પ્રાપ્ત ચાલીને જવાની શરતમાં હેમ્ડ નામનો ચાલનાર ૧૮ ઇલાક ૧૪ મીનીટમાં ૧૦૦ માઇલ ચાલેલ હતો.

હેમની મુલેલ કોન્ટ્રાસ વખતે એવે હરાવ પમાર કરવામાં આવ્યો કે ટરફી રેડ કોસને બદલે ચાંદની નીશાની વાપરી શકે છે.

ફ્રાન્સની દક્ષિણે કેટલાક બળવા ઉઠેલા છે. લશ્કરી માથુસો સામેલ છે સરકારી માથુસો બળવા ખોરના ટોળાઓમાં ગોળા છોડી બચ્ચાનો નાશ કરે છે. સ્પેનની રાજધાની લીસ્બોનમાં પણ મોટા બળવો જાગેલ ■ રમખાણુથી સેંકડો રાજ જાહેર રસ્તા ઉપર અવ્યવસ્થિત સ્થિતિમાં રખડે છે.

નોર્થ અમેરીકા જાપાન અને ચીનમાં દેશાટણ કરીઆવેલ જનરલ યુધની મુલાકાત લેતા તેણે જણાવ્યું છે જે ચીન અને જાપાન ના સાહસથી તે ચક્રીત થયેલ છે. તેણે વધુ જણાવ્યું કે આ પ્રજા લડાઈથી નહિ પરંતુ સુમેલ લઈ સાધનોથી અખી દુનિયા વસ કરશે. જાપાનની ખેતીની રીત એટલી બધી સારી છે કે જે તે રીત લાત અંગરેજ રાજ્યમાં દાખલ કરી શકાય તો તે રાજ્યની ખેતીને એક નયુજ નુર મળી શકે.

સાંગઢાવમાં અશીચુના પીકાં લશ્કરી માથુસોની મદદથી બંધ કરવામાં આવે છે.

ચીનમાં ચાલુ સાલ સરકારી મહેસુલની આવક ધાર્મી કરતાં ૩૦ લાખ પાઉંડ વધારે આવી છે.

નવા ખેતાઓ જે અપાયા છે તેમાં કર નલ મેકેન્ઝીને નાતાલ બળવા વખતે બળવેલી સેવા બદલ છ. સી. એમ. છ. નો ખેતાબ અપાયો છે. જર્સીસ ડબ્લ્યુ સોલોમનને સી. એમ. છ. નો ખેતાબ મળ્યો છે.

૩૦૦૦ ટન કેનેડીઅન આટો લઈ કેનેડાથી કેપટાઉન માટે એક સ્ટીમર કિપડી ચુકી છે. આટાલુ આવડું મોટું શીપમેન્ટ દક્ષિણ આફ્રીકા ખાતે આ પહેલુજ છે.

લંડનના ચારીંગ ક્રોસ સ્ટેશનથી હેપરટેક અને હાઇગેટ સુધી ટ્રમ્બ રેલવે ગયા રાત્રીવારનીયે ચાલુ થઈ છે.

ફરના સરખાનો ચંદ્રનગર તથા પોંડી ચેરીમાંથી હધીઆરો અંગરેજ રાજ્યમાં આવતા અટકાવવા ખસુસ નવા કાયદા થડવામાં આવ્યા છે.

મીસમાં મોટા તોફાન તથા ચાલુ વરસાદથી ભારે પુર આવેલા. આખો દેશ સમુદ્રમય થઈ પડેલો. હવેર ઉપર ઘરો તજાઈ ગયા. સધળો પાક ધાનપ બગેલ છે. હળુ સુધીમાં ૧૦૨ મરણ નોંધાયા છે.

સનાતન ધર્મસલા.

ફરના તા. ૨૪-૬-૦૭

આજરોજ સભા લાયબેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. નિત્યકરમ, તથા રીપોર્ટ વાંચવાનું કામ થયા બાદ પ્રમુખ શ. અંબારામે પોતે બનાવેલાં અસરકારક બળનો ગાઢ અતાવ્યાં. 'મજુરપક્ષની હમાયત કરનાર મંડળીનું હિંદી તરફ વલણ' એ વિષે મી. ટનમર બાયજી આપવાના હતા, પરંતુ ઠાંઠ અગવડ લીધે આવી શક્યા નહીં એમ અનુમાન થઈ શકે છે તેમની ગેરહાજરીને લીધે શા બુત અંબારામજીએ મી. ગીતા રહસ્ય અને સદ બોધ આપી તથા રસીક બજનો ગાઢ સમાજને અને અતી આનંદ આપ્યો. બાદ શ. દુલ્લમલાઈ, મ. છોટલાઈ વગેરેએ સલાનું કામ સારું ચાલે છે તે વીધે સંતોષ બતાવ્યો. આવતે અઠવાડીએ મી. મુડલે બકિત વિષે બોલશે.

નાદારી કેટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેન્ટ ગેજેટમાંથી.)

ફરના ૧૮૧ એ સીટવાળા શેખ ફરીદ નાદારીની અરજ તા. ૧૬ મી જુલાઈએ સુપ્રીમ કોર્ટમાં કરશે.

ટોંગાટવાળા અલી કાસમની નાદાર મીલ કતનો વહેવણીનો હિસાબ સુપ્રીમ કોર્ટમાં તા. ૯ જુલાઈ સુધી તપાસ માટે દાખલ રહેશે બાદ તે કાયમ કરવામાં આવશે.

ટોંગાટના શેખ અમદુલ લતીફના બેલુ કારોની બીજી મીટીંગ તા. ૨૫ જુન તથા ત્રીજી મીટીંગ તા. ૨૭ જુલાઈના રોજ ફરના માલગેટની કોર્ટમાં મળશે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના નાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર ટુરવ પાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એકજ બાબતને લખવું.
૨. અક્ષર ચોખ્ખા સાક્ષીથી લખવા.
૩. નામ તથા દેહાલુ ખરોખર લખવા તે હમેશાં બહાર પાડવા સાચું નહિ પણ અમારી ભૂલને સારું.
૪. મંત્રણવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડીયામાં દાખલ કરી શકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને ગ્રાહક કરવું.—અધિપતિ.

જેલ શિવાય એકે ઉપાય નથી.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જેલ,

જુલમી ઓરડીનન્સ કબુલ કરવાને બદલે જેલમાં જવાને પોતાના નામ બહાર પાડ્યા છે તેઓ સાહેબને અમે ધન્યવાદ આપીએ છીએ. કાચાર છઠ્ઠે કે અમે પોરતુગીલ સતા નીચે છઠ્ઠે તેથી તમારા દુઃખની અંદર ભાગ લેવા અશકત છઠ્ઠે. જે ઓરડીનન્સ ટરાંસ વાલતા દરેક હિંદી લાઇઓ કબુલ કરશે તો, ટરાંસવાલના દરેક હિંદી લાઇઓને હાડમારી ભોગવવી પડશે, એટલુંજ નહિ પણ આંખા સાકિથ આફ્રીકાના દરેક હિંદી લાઇઓને હેખાદેખીથી હાડમારી ભોગવવાનો વખત આવશે. તેને તાળે દાખલો રોડેશીઆની હિલચાલ ઉપરથી નરો. માટે ઓરડીનન્સ કબુલ નહિ કરતાં જેલમાં જવું તે બધું લાજ કારક છે.

(સહીઓ) ટી. ટી. મહેતા, એશ. ડી. અમરશી, એમ. એલ. માંધી (લીબડીવળા.) ડી. ડી. રતનાકર, એમ. આર. એશન. કેલાગોઆમે, તા. ૧૮-૬-૦૭

હિંદુ સમશાન ફંડ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

મારે અગત્યના કારણસર હિંદુ સમ ફંડના ટ્રસ્ટીનો હોદ્દો છોડવા પડે છે તેથી આ નોટીસથી સદરજૂ ફંડના મેંબરોની મીટીંગ સ્વીકાર તા. ૩૦-૬-૦૭ ની બપોરે બે વાગે લાઇબેરી ફોલમાં મળશે. આ વખતે સર્વ મેંબરો આવી મારી જગ્યાએ ચોખ્ખા ટ્રસ્ટીની નીમણુંક કરશે એવી આજ્ઞા મેંબરુ છું.

લી. એમ. એમ. દિવાન.

ધી ઇડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી.

ગામ ગપ.

કન્યાઓને કેળવણી.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

મારે અગત્યના કારણસર લાઇબ્રેરીના સેક્રેટરીને હોદ્દા છોડ્યો પડે છે તેથી આ નોટીસથી લાઇબ્રેરીના મેંબરોની મીટીંગ રવીવાર તા. ૩૦-૬-૦૭ની રાતરે સાત વાગે લાઇબ્રેરી હોલમાં મળશે. આ વખતે સરવે મેંબરો આવી સેક્રેટરી તથા લાઇબ્રેરીઅનની ચુટણી કરશે એવી ઉમેદ રાખું છું.

લી. એમ. એમ. દિવાન

ઓ. સે. ઇ. પ. લાઇબ્રેરી

ડરમન તા. ૨૨-૬-૦૭.

ઉપરની બંને મીટીંગ રવીવારે લાઇબ્રેરી હોલમાં હોવાથી લાઇબ્રેરી ૬ થી ૧ વાગના સુધીજ ખુલી રહેશે.

એમ. એમ. દિવાન.

જંગલી કાફરાની ભેટ.

કરડો અનુભવ.

ડરમનથી એક અખરપત્રી લખી જણાવે છે કે ગયા ગુરવારે કરડની તરફ જમાલસોલ કારમના એક હીંદી વેપારીને છુત, પીથામ કે જંગલી કાફરા જે દહો તેના જે મેળાપ થયો તેની હકીકત અગત્યનારી છે. મેં સાંજળું છે કે જમાલસોલ તરફથી સ્ટેંગર આવતાં ૧૭ થી ૧૮ વરસની ઉમરનો એક વેપારી જુલો પડ્યો. અગળે રસ્તે ઘણી ઘાટી ઝડી આવી તે ઝાડીમાં આગળ ચાલતાં એક નવન લાંબા વાળવાળું ખુની અને લયાનક દેખાવતું પ્રાણી મળ્યું. એકસો જુવાન અમર્યો. તે જંગલીએ કહ્યું "આહી આવ, મારે તાર માંસ તથા લોહી જોઈએ છીએ." તેના હાથમાં લાંબી છરી હતી. બંનેની ભેટા ભેટી થતાં થોડી લડાઇ ચાલી. બહાદુર વેપારી થોડો ઘવાયો પણ આખરે જીત્યો કાફરા જીવ લખે નહોતો. આ કાફરે કમરે આમડાનો દટકો બાંધ્યો હતો તેમાં મ્યાન વાળી છરી હતી તેના વાળ ખંભા સુધી લાંબા હતા. માથામાં આપણા દેશના બાવાની માફક રાખ હતી. અનુભવ મેળવનાર બહાદુર જુવાનનું નામ શેઠવા પ્રમત કમો પણ મળ્યું નથી. તેના સાથમાં જાપમ છ દંડ જેટલા લાંબા થયો છે.

વેપારની મંદી—વેપારની મંદી અને પશ્ચિમી અગત્ય ગોરા કાળા સંવેને પહેાંચી વળી છે. લોક ખુલે છે કે નાતાલમાં હીંદી અને ટરાંસવાલમાં ચીના મજુરો આવતા અટકાવવાથી નાણાંની રેલમ છેલ્લમ થશે કે શું? જ્યાંય તો મી. હેગાર તથા તેના મળતીઆઓ આપી શકે! જો એમ થાય તો નાતાલમાં ગોરા તથા નેડીઓને રોજ મળશે! તેઓ ખેતી કરશે, શેરડી તથા ચાના વાવેતરમાં કામે વળમશે; એટલે દેશ આપાદ થશે! પછી વગર ધણે ગોરા રખડે છે તે જોવામાં નહિ આવે! લીરક જેવા મનુષ્ય રાક્ષસો લાવે નવા મજુરોપર ચાલુખ અજમાવવા બહાર પડે. તાજુથી ની વાત છે કે મંદી તથા અગત્યનું ખરે મુળ નહિ શોધી કાઢતાં આ દુઝી નજર વાળા દેશહિનેજુઓ હીંદી સવાલનેજ પકડી બેસા છે!

લાઇબ્રેરી તથા સ્મશાન ફંડ—કોઇ કારણને લીધે મી. દિવાન લાઇબ્રેરીના સેક્રેટરી તથા સ્મશાનફંડના તરફી તરીકેનું રાજનામું આપવાનું સંજળાય છે તેની મીટીંગ રવીવારે બપોરે તથા રાત્રે લાઇબ્રેરી હોલમાં છે. નવી નીમજૂંક મી. દિવાનના જેવી કાળજી રાખનારની થશે એમ ઇચ્છું છું કેમકે બંને ખાતા બહુ ઉપયોગી છે.

સ્થોમરેની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાઇરેક્ટ લાઇન.]

અમ્મહલાલી—તા. ૪ થી જુલાઇએ મુંબઇ માટે ઉપડશે.

અમમીરો—તા. ૧૪મી જુલાઇએ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

કાંગેલા—તા. ૧૫મી એ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

જુદેસુરાય—તા. ૬મી જુલાઇએ મુંબઇ જવા ઉપડશે.

સોમાલી—તા. ૧૭મી જુલાઇએ મુંબઇ જવા ઉપડશે.

મુલતાન—તા. ૭મી આગસ્ટે મુંબઇ જવા ઉપડશે.

[ઇડિઅન આફ્રિકા લાઇન]

મોહલ—તા. ૨૬ માં જુને કલકત્તાથી ઉપડી છે.

અલીગઢમાં 'મુસલીમ અનામ નેરમક ગર્લસ સ્કુલ' થોડા વખત થયાં સ્થપાઇ છે અને તે દિવસે દિવસે આખાદી માં આવતી જાય છે. તે સ્કુલને મદદ દેવા સરકારને અરજ કરવામાં આવી છે. તે સ્કુલને સારું ખાસ જગ્યા લેવામાં આવી છે અને તેની સાથે એક ગોરડીંગ હાલિસ સ્થાપવાનો ઇરદો પણ રાખવામાં આવ્યો છે. કોંડર ગારટનના ધોરણ ઉપર ઉરદુમાં ખાસ ચોપડીઓ તૈયાર કરવામાં આવી છે. રાજઆતમાં મુસલમાન બાનુ પ્રીન્સીપાલના હોદ્દા માટે ન મળવાથી હાલમાં એક ગોરી સીને રા. ૨૦૦ ના પગારથી નીમેલ છે. આ સ્કુલને માટે ૬૦૦ સુધીમાં રા. ૧૩,૦૦૦ એકઠા કરવા માં આવ્યા છે.

હિસાબની જરૂર.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ, 'ડેલાગોઆમેથી સ્વદેશ જનારાઓ પાસે થી લેવાતી રકમ અને હીંદુ ધંધાદારીઓ તેમજ જંગીરકારો પાસેથી દર વરસે ઉપ રાવાએલી રકમ અને સ્મશાન ફંડની રકમ મળીને નાણાંની જે રકમ હીંદુઓના જે અમરેસરને ત્યાં જમા છે તેનું કુપા કરી પ્રમાણીકપણાની રહે તેના હિસાબ ડેલાગોઆમેના હીંદુઓની સમક્ષ ખનતી તાજાદિ રજુ કરી દેવો જોઇએ.

આજ સુધી જમા રાખનાર શેક સાહેબના માનની ખાતર તેઓ પોતાની દુરસદે આ હિસાબ જાહેર હજુર રજુ કરશે એમ અમે રાહ જોતા હતા પણ તેઓ સાહેબને આજ દિવસ સુધી પોતાની મેજે દુરસદ મળી નથી જોયી અમારી ફરજની અનુસાર આ ઉધરાણી કરવી પડે છે."

લી. ડેલાગોઆમેના હિંદી.

ડેલાગોઆમે,

તા ૧૬-૬-૧૯૦૭.

મરકુરીમાં મી ડબ્લ્યુ. ઈર્નિંગહામે "કો લેનીમાંથી ગોરા ઓજા થતા જાય છે; દિવસે દિવસે 'કુલી'નો ભરાવો થવા માંડ્યો છે અને થોડાં વખતમાં કુલી અને કાફર સિવાય કોઇ રહેશે નહિ; અને ડરફન ગોરાઓનું રચળ મંદી જશે." એવું જણાવી એસિય ટીક વિરુદ્ધ ગોરાઓને ઉકેરે એવું લખાણ કર્યું છે.

મહમદ પેગંબર અને તેના ખલીફ.

(ગયા સપ્ત પાના ૩૩૧ થી ચાલુ.)

મકરણ ૧ હ.

અરબસ્તાન અને આરબો.

હરિસનના સાતમા સૈકા સુધીમાં એશિયા, યુરોપ અને આફ્રિકામાં ખળ લગાટ ચાલી રહ્યા હતા; રાજ્યો ચડ્યાં ને પડ્યાં, પણ અરબસ્તાનની ઉપર તેની કંઈ અસર થઈ નહિ. આરબો પોતાની સાદાઈ સાચવી રહ્યા, અને કોઈ રાજ્યની આગળ તેઓને કોઈ નમાવડું પડ્યું નહોતું.

આરબો કહે છે કે પ્રલય થયા પછી તુહાના પુત્ર શેખના વંશજો અરબસ્તાનમાં વસ્યા. યુક્તવનના ઊંકરા ધારમે યમનનું રાજ્ય સ્થાપ્યું, અને તેના નામ ઉપરથી અરેબીયા નામ પડ્યું. યુરહમે હેબનજનું રાજ્ય સ્થાપ્યું. હેબર ખીખી અને તેના હીકરા હરમાહજને વ્યારે એબરહામે હાંકી કાઢેલા ત્યારે હેબનના લોકોએ તેઓનો સત્કાર કર્યો. યુરહામના વંશજ મોહાદની હીકરી સાથે હરમાહજની સાદી થઈ. અને આ પ્રમાણે અસલી અરબ અને યાહુદીના લોકોનો મેળાપ થયો. હરમાહજને ત્રણ ઊંકરા થયા, ને તેમાંથી ત્રણ શાખાઓ ફાલી.

અરબ ઇતિહાસકારો આ પ્રમાણે અરબ અને અરબસ્તાનની ઉત્પત્તિ બતાવે છે. ખ્રીસ્તી લેખકો કહે છે કે એબરહામને ખુદાએ હસ્તાધિજને વિષે કહેલા સમ્બોધના પડ્યા. અરબોમાં કેટલાક કહેવામાં વસનારા હતા, કેટલાક તંજુમાં વસતા, અને વળી ખીજ તે વ્યાં ત્યાં ખજુરીનાં ઝાડ મળે ત્યાં રહેતા. તેની નીચે સુવે, ખાવાતું પણ તેજ ઝાડમાંથી મેળવે, અને આસપાસમાં પેલિનાં દોરને ચરાવે. ખજુર ખુદી પડે એટલે વળી ખીજ ખુડમાં જળને વસે. આ આરબોના વિભાગ પડ્યા હતા. હરેકનો ઉપરી અમીર કે શેખ કહેવાતો. તેના હુકમની નીચાની તેનો હાથો હતો. એ હાથો તેના તંજુ આગળ ખોડવામાં આવતો. તેની સત્તાનો આધાર માત્ર તેના મુખે ઉપર હતો. હાથ કરવાનો, ચતુની સાથે સુબેદ કરવાનો, પરાજીની અન્દાસ કરવા વિગેરેનો તેનો હક હતો. આવી સત્તા પણ મેકાના વંશજને અનુસરીનેજ તે ભોગવી શકતો.

આમ લોકો અત્યંત સ્વતંત્ર હોવાથી માંદામાંદે ટંટા ફિસાદ બહુ ઉપડતા. એક ખીજ એક ખીજની ઉપર કિન્નો રાખતા. ને કેટલીક વેળા આવાં વેર જન્મારા સુધી ચાલતાં. પોતાના દોરનું રક્ષણ કરવાની જરૂરને લીધે અસલથી જ અરબ લોકોને હથિયારનો ઉપયોગ કરતાં આવડતો. મેકાની સ્વામીમાં ભાલો, બરહી અને તીર કમહાનો ઉપયોગ કરવામાં અરબને કોઈ પહોંચી શકતું નહિ. કુદરતેજ કેમ તેને સડવેથી ધડ્યો ન હોય એવું તેનું કદ હતું. તે વળને હલકો, ચરીરે પતળો બાંધે મજબુત, ચાલે ચંચળ હતો. ચાક ધું તે બાજુ નહિ. કમળ ઉઘાવવી તેને સડી રહ્યું હતું. તેની રીતલાત સાદી હતી, ખોરાક હલકો ને થોડો હતો. શેખાઈત ગતના મુખે તેનામાં હતા—ચપળતા, હાપણ, હાજર જવાખી અને વિચારશક્તિ. તેને લાગણી તુરત થઈ આવે, પણ લાંબી મુદત ચાલે નહિ. સરસ બાપણની તેના મન ઉપર અસર થતી. કવિતાથી તે મોહાઈ જતો. તેની બાપા બહોળી હતી, તેના સમ્બોધને રીતારા અને કુબેરી ઉપમા અપાઈ છે. આવી બાપા બોલવાથી તે સરસ બોલનાર કહેવાતો.

જો કે હમેશાં હરતો હરતો હતો છતાં ઉદાર દીલનો ને પરાજીગત કરનાર હતો. બહોસો આપવાનો તેને શોખ હતો. પાસેથી જનાર મમે તે માણસ હોય તેને પેતાને બાજુ જમાડે પછી પોતાની પાસે પુરતું ખાવાતું હોય થા ન હોય તોપણ. અને જો તેનો કોઈ દુખમન પણ તેના તંજુમાં એક હુકડો ખામ તો પછી તેના તંજુમાં તેને કોઈ કમ નહિ કરી શકે.

હીથી એક અબરપત્રી જણાવે છે જો અત્રે પાણી જમી જાય તેવી યડી પડે છે. સવારે બહારની વસ્તુઓ બરહી સફેદ થએલી દેખાય છે. અને મી. કાલા તૈયબની ઓરત પુત્રોને જન્મ આપતાં મરણ પામેલ છે. મેસર્સ કમરદીનની પેદીના મેનેજર મી. મુલામ હુસેન પધારેલા છે તેમને અત્રે સારો આવકાર દીધો હતો. ટલાનાના મી. અહમદ બજબાઈ ની દુકાન મી. સાહેબખાને લીધી છે.

સૈકડ ખજર ભાવ.

ચાવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંજ ૧ બસ્તાલું	૨૪ ૦ થી ૨૪ ૬	
બીમડીના	૨૬ ૦ „ ૨૬ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦ „ ૨૨ ૬	
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬ „ ૨૨ ૦	
ચીની સક્કર	૨૪ ૬ „ ૨૫ ૦	
ફુડાના	૨૩ ૬ „ ૨૪ ૦	
દેશી તુવેર ફાળ.	૨૨ ૬ „ ૨૩ ૦	
તુવેર ફાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬ „ ૨૪ ૦	
મસૂરની	૨૨ ૬ „ ૨૩ ૦	
મગની	૨૭ ૦ „ ૨૭ ૬	
અડકની	૨૮ ૦ „ ૨૮ ૬	
ચણા મુંબઈના.	૨૨ ૦ „ ૨૨ ૬	
„ જળ	૨૪ ૦ „ ૨૪ ૬	
વટાણા	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦	
મકાઈ	૮ ૦ „ ૮ ૬	
ખીનીસ.	૨૦ ૦ „ ૨૧ ૦	
કડવું તેલ ૧ ગ્યાલન	૩ ૬ „ ૩ ૧૦	
એરડીનું	૩ ૩ „ ૩ ૪	
મીઠું	૩ ૮ „ ૩ ૬	
નાળીએરનું	૫ ૦ „ ૫ ૩	
ખાંડ સફેદ સો રતલની	૧૬ ૬ „ ૧૬ ૮	
મોરીસની.	૧૬ ૬ „ ૧૬ ૮	
નાતાલની નથી.		
પીળી	૧૬ ૬ „ ૧૬ ૦	
તીરકળા નાતાલ	૧૭ ૦ „ ૧૪ ૦	
આટો	૧૧ ૦ „ ૧૧ ૬	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ જા „ ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ „ ૦ ૪૧	
ધી પેટી ૪ ટીનના પૈં	૮ જા „ ૮ ૧૦	
પોરબંદર	૬ ૧૦ „ ૬ ૧૫	
ધારાશીન ડીવેસ.	૬ ૨૧ „ ૬ ૩	
„ વાઈટ રોસ	... „ ૮ ૫	
„ „ ગાલન	૧૨ ૨ „ ૧૨ ૬	
નાળીએર	૧૮ ૦ „ ૨૦ ૦	
ફલી	૮ ૬ „ ૧૦ ૦	
ગાંધક	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦	
ફુલ નેસલનું.	૨૨ ૬ „ ૨૩ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બસ્તા એકનું	૫ ૬ „ ૫ ૦	

टरासवाल येशीयाटीक नया कायदा.

१. १८८५ का सः ३ कायदा नीचे मोजीब फेर कर करने की कायम रहेगा.

२. येशीयाटीक ये सः का माने सब हिन्दी, कुली, और टाकीका मुसलमान रयत. इसमें मलाह और मीरमीटीया चीना लोग सामील नहीं है.

३. टरासवाल के कायदा परमाणे, हर एक येशीया टीक को रजिस्टर होना होगा, अगर फीके.

नीचे लीखीत टरासवालका कायदासर येशीयाटीक रहीस कहलावेगा.

(अ) जिस येशीयाटीक को कायदेसर से परमीट मिली होय ते, जो परमीट दगासे या जुदी रीतसे नहीं लीया होय ते, (मुदतकी परमीट इसमें सामील नहीं है.)

(ब) हरएक येशीयाटीक जो १९०२ के साल मेइ महीनामे ३१ वां तारीखमे टरासवालमे होय ते.

(क) १९०२ के सालमे मेइ महीना के ३१ वीं तारीख पीछे टरासवालमे पैदा हुवा होय ते.

(ख) हरएक येशीयाटीक जो येह कायदा पसार होने तारीख तक टरासवालमे होये, तो कलानीयल सेक्रेटरी जोस तारीख मुकरर करे, उस रोज वोह अमलदार के पास रजिस्टर होनेका अरजी करे.

कोइ येशीयाटीक येह कायदा पसार हो जाने बाद टरासवालमे दाखील हो, और यह कायदा प्रमाणे नया रजिस्टर न लीया हो, तो रजिस्टर के लीये आठ बीनके अंदर अरजी करना लेकिन :—

(अ) येह कलम प्रमाणे जो लडका आठ बरस के नीचे हो, उसको अरजी करने की जरूरत नहीं है.

(ब) आठ बरस के उपर और सोला बरस के अंदर का लडका हो तो जरूर रजिस्टर होने के लीये अरजी करे, अगर येह प्रमाणे अरजी करे तो लडके के लाजीम है की सोला बरस हो जाने बाद अरजी करे.

५. रजिस्टरार कायदा परमाणे रहीस येशीयाटीको की अरजीपर ध्यान देगा, और उस येशीयाटीक को रजिस्टर मीलेगा. जिसको नामजुर करेगा, और जिस की अरजी मंजुर नहीं की जायगी, उस सख्सको, कम से कम, १४ दिनकी नोटिस मीलेगी की मैजिस्ट्रेट के सामने हाजिर हो, जोस रोज मुकरर की जावेगी उस रोज मैजिस्ट्रेट को संतोष करे की हमारा हक है. जो येशीयाटीक सोला बरस की उमर हो, तो उसको माजीस्ट्रेट टरासवाल छोडने का हुकम करेगा, और अगर उसको खातीर हो जाने की येह येशीयाटीक कायदेसर

रहता है, तो वोह रजिस्टरार को रजिस्टर देने के वास्ते हुकम करेगा.

६. जो येशीयाटीक आठ बरस के लडके का नीचे हवान (याने वारिस) हो, तो अपना अरजी करते सभे, अपने लडके का सब हकीकत रजिस्टरारको पुरे पुरा लीखे, और कायदा परमाणे उस लडके का चीन्ह और निशानीमी लीखे. अगर उस आदमी को अरजी मंजुर की जाय, तो उसके रजिस्टर पर वो हकीकत तथा निशानीया बगैरे लीखी जायगी. जब लडका आठ बरस का हो जाये तो येक बरस के अंदर लडकेका रजिस्टरी कराने के लीये फिर अपने जीला मैजिस्ट्रेट के मारफत वोह येशीयाटीक अरजी करे.

टरासवालमे जिस येशीयाटीकका लडका आठ बरस का हो जाये, तो येक बरसके अंदर उस लडकेकी रजिस्टरी कराने का लीये अरजी करे.

(अ) जो नीगेहवान उपर मुजब अरजी न करे तो दुसरीबार रजिस्टरार या मैजिस्ट्रेट कहे, उस वक्त निगेहवान अरजी जरूर करे.

(ब) जो नीगेहवान अरजी न करे, अथवा अरजी किया हो, तो सोला बरस होजाय बाद एक महीना के अंदर लडका आपसे अरजी करे. जोस मैजिस्ट्रेटके हातमे है परमाणे अरजीकी जाये वो अरजी समेत और सयकागरी समेत, रजिस्टरारके उपर भेजदेवे, अगर रजिस्टरार ठीक समझे ता रजिस्टर देवे.

७. जो नीगेहवान (याने वारिस) उपर प्रमाणे आठ बरस के मातर लडकेका नाम, निशान न दिया हो, और आठ बरस बाद लडकेका रजिस्टर न नीकाला हो, तो लडका सोला बरस बाद आपसे एक महीनेमें अरजी करे और रजिस्टरारको ठीक लगे उसको रजिस्टर देवे.

८. येह कायदा मोजीब जो कक्स अपना रजिस्टर सीध कायदेसे लीये उपर लीखीत प्रमाणे अरजी ना करे, उस आदमीको १०० पींड तक दंड किया जायगा, अगर दंड ना देसकया तो तीन महीनेकी सख्त जेलको सजा होगी.

अगर कोई आदमी येह प्रमाणे ना रहेगा, या सोला बरसके अंदरका येशीयाटीक टरान्सवालमे लायेगा, और जो कोई मलुम उस लडकेको नौकरीमे रखेगा, वोह दोनों आदमी गुन्हेगार समुजा जायगा, उसको निर्बल सजा मीलेगी, और उसका रजिस्टर रद्द किया जायगा. तथा टरान्सवाल छोडनेका हुकम किया जायगा, अगर वो टरान्सवाल ना छोडेगा तो उसको कायदा प्रमाणे दंड या जेलकी सजा दिजायगी.

जो येशीयाटीक सोला बरसके उपर हो, और कौली नीयल सेक्रेटरीके मुबत मुकरर करने बाद टरान्सवाल लमे बगर रजिस्टर के देखा जायगा, उस येशीयाटीकको टरान्सवाल छोडनेका हुकम कीजायगी, अगर वोह टरान्सवाल ना छोडेगा तो उसको दंड या जेलकी सजा मीलेगी.

उपर लीखीत प्रमाणे बिना रजिस्टरके येशीयाटीक रजिस्टरी होनेका अरजी ना कीहो, और अगर कोरटको

संतोषकारक कारण न बतावे तो अर्जी करनेके लिये मैजिस्ट्रेट उसको मुदत (पाने टाइम) देगा, अगर उतने मुदतमें रजिस्ट्रार न मिला सके तो उस शक्त्तको नौकल जानेका हुकम होगा, या सजाका हुकम होगा.

५. सोला घरसके उपरका येशियाटीक टरन्सवालमें हो, या रहे तो उसके पाससे कोई पोलिस (सॉपाही) या जीसको कोलोनीअल सेक्रेटरी मुखताआर करे, वो आदमी रजिस्ट्रार देखनेके वास्ते पुछ सकेगा, और कायदा मुजब पढाया हुवा धारा की हसे विचारि हुद हकीकत तथा निशानी देख सकेगा.

सोला घरसके अंदरका येशियाटीक तानीमेइवान लडकोंका रजिस्ट्रार बताना तथा निशानीओ रजु करानेके लिये, उपर लीखित प्रमाणे बंधाया है.

१०. जीस शक्स पास यह कायदा मुजब नया रजिस्ट्रार मिला हो उसको टरन्सवालमें रहेनेका तथा दाखल होनेका हक है.

११. कोई मनुष्य के हातमे रजिस्ट्रार या मुदती परमीट दुसरे आदमी कामलि आवे, तो उसको ताकीद के साथ, सब कायरी तथा रजिस्ट्रार वगेरे रजिस्ट्रार के उपर भेज देवे. और जो ऐसा न करेगा उसको पचास ५० पाउंड तक जुर्माना, या सख्त या सादा कैदकी सजा मिलेगी.

१२. जोस आदमीका रजिस्ट्रार गुमा गया होय, तो कोई सख्त नया रजिस्ट्रारके लिये तुरत अरजी करे. वो अरजीमें धारा मुजब हकीकत लिखना और उसपर पांच शीटलिखा इस्टांप होना.

१३. मैजिस्ट्रेट जीस तारीख मुकरर की जायेगी उसके पोछे कोई येशियाटीक खिराज (रेन्यु) कायदा परमाणे या स्पुनीहीपालीटी का धारा परमाणे लावसेंस, जहा तक वो आदमी अपना रजिस्ट्रार न बतावे, और पुछनेपर हकिमत और निशानीया न बतावे, वांदा तक उसको लाइसेंस देनेका मना है.

१४. जब कोई येशियाटीक अपना उमर पूरी तरह से न बतायेगा, तो रजिस्ट्रार जो उमर समझे वो सच और बराबर गीना जायगा.

१५. जो अरजी एफीडीविट येह कायदाकी हसे करना होगा, उसकेपर स्टॉपकी बिलकुल जरूरत नहि है.

१६. जो कोई आदमी रजिस्ट्रेशन सरटीफिकेटके बाबत कुछ दगा करेगा, या जुठ बोलेगा, या दुसरे आदमीसे जुठ बोलायेगा, या दोखलायगा, या मदद करेगा, या जुठा रजिस्ट्रार बनायेगा, दुसरेका रजिस्ट्रार या जुठा रजिस्ट्रार इसत माल करेगा, या वैसा रजिस्ट्रार दुसरेसे पास इसतमाल कर वायगा, वोह आदमीको ५०० पाउंडका जुर्माना, या सख्त मजुरीके साथ, या सादा दो वर्षतकका जिलकी सजा मिलेगा.

१७. कोलोनीअल सेक्रेटरीकी इच्छा प्रमाणे हरकोई येशियाटीकको मुदतकी परमीट मिलेगी. वोह परमीट बाबत यह नया कायदाका कलम ५ लागु पड़ेगा. और आज तकका वैसा परमीट जो नौकल चुकी है, उसमे येह कायदा लागु पड़ेगा. और जो आदमीको मुदतकी परमीट मिली होगी वोह आदमीको दाखली छुट मिल सकेगी. फिर

कोलोनीअल सेक्रेटरी जीयादा इस कायदेमे नही बंधा है वोही येशियाटीककोभी दाखली छुट दे सकेगा.

१८. गवरनर नीची लीखित परमाणे कामोंको धाख बना सकेगा और रद्दी कर सकेगा.

(अ) रजिस्ट्रार कीस किसमका रखनेका तरीका.

(ब) रजिस्ट्रारकी अरजी कीस तरह करना, आर किया तरह से, उसमे किया हकिमत लिखना और किया नौशानीआ बतानेका वीध.

(क) रजिस्ट्रार सरटीफिकेट कीस जातका नौकल देनेका वीध.

(ख) आठ घरसके अन्दरके लडकोंका शारीर, नवमी कलमके परमाणे जीसके पास रजिस्ट्रार मांगनेमे आवेगा वो येशियाटीक, मुबहो बैला रजिस्ट्रारको नकल मांगनेवाला येशियाटीकके, और वेपारके लाइसेंस मांगवार येशियाटीक के किया हकीकत देना, और किया नौशानीआ देना वो वीध.

(ग) १७ वी कलम परमाणे कीस जातका परमीट देना वो वीध.

१९. कुल येशियाटीक या येशियाटीकोका नौमेइवान उपर लीखित परमाणे न मानेया तो उसको १०० पाउंड का दंड या सख्त मजुरी साथ या सादा तीन महीनेकी कैदकी सजा होगी.

२०. चीनो के नौकरी का कायदा येशियाटीक कायदेसे लागु नही पड़ेगा.

२१. १८८५ का कायदा मुजब कोई येशियाटीक अपना नामपर जमीन खरीदी हो, उसका वारिसको के जमीन मिलने का हक है.

२२. जहा तक बहिन्नाइ येह कायदा पसन्द नही करेगा या जब तक मैजिस्ट्रेट जाहीर न होगा, वहा तक ये कायदा का पसार नही होगा.

कायदेका सार.

१. नया कायदा मलाइयोंको असर नही करेगी अकसर हिंदीयोंको असर करेगी.

२. काफर और केप को येह कायदा असर नही करेगी.

३. दुर्की के क्रीस्तान को भी असर नही करेगी. लेकिन दुर्की के मुसलमानों को असर करेगी.

४. अभीके अंगुठावाली परमीटवाले हरयेक हिंदी कायदेसर रहते है. लेकिन नया कायदासे वोह रद्द हो जायेगा, और नया परमीट लेने वस्तु हिंदीयोंको अपना सचवा पर माटि कैसे मीली वोह साबित करना पड़ेगा.

५. अभीकी परमीट हिंदीओकी परमीटसे बदलने. किन्तु नया कायदासे परमीट भी, जेतनी बार सरकारी मरजी हो. वोतनीबार बदलाना पड़ेगा.

६. अभीके परमीटसे हिंदी लोग भारीज रोक

કોલોનીમે જા સકતે છે, કામ હો યા નહી, યેહ હુસરી માત છે, લેકીન નવા કાયદાકે પરમીટસે આરીજ રીવર કોલોનીમે નહી જા સકેંગે.

૭. આરીજ રીવર કોલોની કે વાહી પરમીટસે ટરાસ વાલમે વેધક આ જાતે છે, પરંતુ નવા કાયદાકે નહી આ સકેંગે.

૮. અમી કોઈ હિંદી અપના પરમીટ મીલાવને કે લીવે અંગુઠાકા ઓર સહીમે નહી વંધાયા છે, પરંતુ નવા કાયદાકે સહી દેના પડેગા. અંગુઠા દેના યા ઓર કુછ વોહ સરકાર અપની મરજી પરમાણે ફેરફાર કર સકેંગે.

૯. અમીકા પરમીટ છાલી સકરેટરી તપાસ કર સકતા છે લેકીન નવા કાયદાકે પરમાણે હરવેક કાફર પુલીસ તપાસ કર સકેગા.

૧૦. નવા કાયદાકે કાફર પુલીસ નીશાનીયામી પુછ શકેગા, અગર વસકો સંતોષ નહી હો તો વસ આદમીકો પુલીસ ઇસ્ટેશનમે લે જાયગા, ઓર ઇસ્ટેશન અમલદારકોમી સંતોષ નહી તો વોહ દુસરે ઈન મેજીસ્ટ્રેટકે સામને લે જાયગા, અમીકે કાયદેસે ઇસા નહી હો સકતા છે.

૧૧. અમી એક દીનકે ચાલકકો પરમીટ નહી વાહીયે ઓર વસ ચાલક કે નામ નીશાનીયા પુછનેકા કોઈકો અસત્યાર નહી છે, નવા કાયદા કે પરમાણે વેસા ચાલક કા નામ નીશાન પરમીટમે લીલા જાયગા.

૧૨. અમી કે કાયદાકે આઠ વરસ કે ચાલકકો પરમીટસે હુટ છે, લેકીન નવા કાયદાકે વસ ચાલકકો આઠ વરસ હો જાને વાદ, નિગેહવાન અરજી કરે, ઓર રજીસ્ટર નીકાલે, અગર વેસા ન કરેગા તો સજા હોગા.

૧૩. અમી સોલા વરસ કે વેચીયટીક લઘકો સજી સુસીસે હક પરમાણે રદ સકતે છે, નવા કાયદેસે

સરવે લઘકોકો રજીસ્ટર નીકાલના જરૂર છે, વોહે રજી સ્ટર મીલે યા ન મીલે વોહ તો રજીસ્ટરાર કે હાતમે છે, અગર ન મીલે તો ટરાસવાલ છોડનેકા હુકમ કિયા જાયગા.

૧૪. અમી કોઈ સોલા વરસકા છોકરા લાવે વસ કો સજા નહી છે નવા કાયદાકે જો આદમી લાવેગા, વસ આદમીકો સક્ત સજા છે, વેતનાહી નહી પરંતુ વસકા રજીસ્ટર રદ કિયા જાયગા.

૧૫. અમીકે કાયદાકે કોઈમી વેચીયટીક વેપાર કે વાસતે લાઈસેન્સ નીકાલ સકતા છે, વગેરે પરમીટ વતા નેસે. લેકીન નવા કાયદાકે રજીસ્ટર વતાના પડેગા, વેતના હી નહી; કિંતુ નામ ઓર નીશાનીયા વતાના હોગા, અગર વેપારમે કોઈ ભાગીદાર મી હોગા, તો વસ કો મી લાઈસેન્સ અમલદાર બુલા સકતા છે, અગર વો ગેરહાજીર હો તો લાઈસેન્સ દેનેકી ના કહ સકતા છે.

૧૬. અમી રજીસ્ટરારકી સત્તા વહોત વેચી છે, લેકીન નવા કાયદા જો હિંદી કબુલ કરેગા, વો હિંદીકા રજીસ્ટરાર અન્દાતા વનેગા.

૧૭. નવા કાયદાકે તો હરેક હિંદી અરજી કરનેકો તો વંધાયાહી છે, જો હિંદી શુદી અરજી કર વાતે છે વો તો વચ્ચિત છે, પરમીટ એજંટેને લુપ કમાયા, લેકીન જો હિંદી નવા કાયદાકે વસ હોગા, તો વોહ ઓરમી વહુત કમાયગે. કમતીસે કમતી ગિનતીમે ત્રીન પવન રક્ષાજાયે, તો અરજી કરને વોલ દસ હજાર હિંદી વીકલેંગે, તોર હિંદીઓ વાસસે ત્રીસ હજાર વાંચક વીકલેંગે.

૧૮. વેહ જુલમી કાયદાકો માવકર જો રજીસ્ટર લેગા યા લિવાયેગા, વોહ વપ્ર પ્રમાણે વેસા નીકાલકે હિંદીઓકો લુન નીકાલો વરાવર છે.

ગોરા તથા કલર્ડ લોકો માટે

ખાસ કરી હિંદીઓને વધારે અનુકુળ.

મોન્ટેગ ગારડન્સ

(કેપટાઉનથી માત્ર ૪૬ માઈલ)

દક્ષિણ આફ્રિકામાં આ જગ્યા ઘણીજ સુંદર છે.

રહેવા લાયક ટુકડા : ૫૦ x ૧૦૦ ફીટ

દરેક ટુકડાની કીમત પૌંડ ૫ અને તેથી વધારેના.

એકરના ટુકડા : ૧૦૦ x ૪૦૦ ફીટ

(ઉપર જણાવેલ ૫૦ x ૧૦૦ના આઠ ટુકડાની ખરીદના) કીમત પાઉંડ ૩૨.

પીગતને માટે નીચેના સરનામે લખો અથવા મળો :—

મોન્ટેગ એસ્ટેટ ક્લબ લીમીટેડ, બોક્સ ૬૨૪, કેપટાઉન.

અથવા જોહાન્નસ્બર્ગ ખાતે અમારા પ્રતિનિધી : મો. એ. આર. થેયર

અથવા એલબની એન્જર્સ; હોસેન અને મેન સ્પીટના ખુલાખર.

મો. એ. આર. આ. અથી ૧૪મી સ્ટ્રીટ વીડીયાર, એ આ એસ્ટેટ તપાસી બીજી અથી એસ્ટેટના કરતાં સારી ગણી છે. અને પોતાને માટે કેટલાક ટુકડા ખરીદ કર્યા છે.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants.

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Camay"
JOHANNESBURG

આહુકો માટે.

ઘણા આહુકોનાં ગયા વરસનાં લવાજમ હજી બાકી છે તે તરતજ ચેકલી આપવા વીનંતી કરીએ છીએ.

કેટલીક વખત જણાવ્યા છતાં જેઓ આ માસની આખર સુધીમાં લવાજમ નહિ ચેકલશે તેઓના છાપા ફિલગીરી સાથે અમારે બંધ કરવા પડશે.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELLAIR

Rambhai Govindjee,
Farmer and Merchant.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
11 & 7 Cross Street.

A. Gader
116 Long Street.

J. M. H. Gool,
129 Castle Street.

C. P. Lucheram,
Silk Merchant,
110 Adlerley Street.

Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAGY DOLGY,
P.O. Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 110.

MANWAR HOOSSEN MOTAN,
Box 92.

NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Box 141.

NOOR MAHOMED & RAWJI,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.

Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.

E. AMOORAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhanna Parshotam,
357 Pine Street.

M. C. CAMROODEN & Co.,
Box 120, Grey Street.

DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Tinol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

EDRAHIM CAMROODEN,
113 Grey Street.

B. EDRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surtie Masjid).

JALIBHOY & SHARAJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.

J. B. Mehta,
Box 539, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent,
Point.

Maackenzie Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam,
Surtie Mithnala,
186 Grey Street.

Parshotam Valabh,
Tailor,
123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

HEDELBERG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.

A. M. BHAT,
Box 44.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street

M. S. COOVADIA,
Box 270.

B. P. EDRAHIM & Co.,
Box 4420.

FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.

Govind Dalabh,
Box 3069.

Gulab Prag,
Box 5999.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3508, 41 Market Street

Ratipalsing,
Box 5999.

SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg

DHANJI MORAS,
Box 6031, Johannesburg.

BINKHA RANCHHOD,
Box 6031, Johannesburg.

DOOKHI TELI,
Box 4980, Johannesburg.

FAKIR KALIAN,
Box 6031, Johannesburg.

GOVIND MOWJI,
Box 6369, Johannesburg.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999, Johannesburg.

MORAR BHIKHA,
Box 5999, Johannesburg.

PABHU HIRA,
Box 5999, Johannesburg.

PEMA JEHAM,
Box 651, Johannesburg.

RATANJI KALIAN,
Box 5999, Johannesburg.

D. M. SURATI,
Box 6031, Johannesburg

KIMBERLEY

Khandoolbhai & Tulgaram,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATIL,
Box 51, Market Square.

South African Directory

(Continued)

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
Hassan Amod,
Indian Location, stand 10,
Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
Kalan Laloo,
Box 391.
SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.
VANMALE KONA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street,
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

PETERDEEP

Ebrahim Osman.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
150 Prinsloo Street.
Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.
HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.
Hajee Omar Hajee Khan Mahomed,
Fruit Dealer, Box 57,
340 Church Street.
Mahomed Abo,
Box 498, Prinsloo Street.

Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.
G. P. VYAS,
Box 1156.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Koshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
Wick Street.
BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Ragnath, Goldsmith,
Moss Street.
Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 96.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. NAGDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

હાલમાં આપિનિમ્નની કુટુંબ
નક્કશ હાલમાં પબ્લીક લાઇબ્રેરી,
૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ તથા ધો સન
બ્રોક ટાઉન્ડે વર્કસ, ૧૬૪ એ સ્ટ્રીટ
માંથી ત્રણ પેનીના હામથી મળી
શકશે.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 88. Tel. Add.: "FORBANDAR."
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
એજન્ટ.

ગ્રેસ ૮૮, ૧૩૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 864

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,
VERULAM

વેધ કદપતર

વેધ કદપતર અને હકીમની મરજ સારનાઈ
ગુજરાતી ભાષામાં ૧૨ વરપથી પ્રગટ થતું
આ માસિક પત્ર વાર્ષિક શીર્ષક ૩ (પોસ્ટ
ટેન્ડ સહીત) ના લવાજમથી ૧ વરપ સુધી
મળશે : નમુનાનો અંક મફત.

વેધ જરૂરનાં લીલાધર

રીચી રોડ, અમદાવાદ.

દેણદારને ચેતવણી.

હું નીચે સહી કરનાર આ નોટીસથી
મેકાન્ડો અને સીન્ડલેર, ૧૫૨ મારકેટ સ્ટ્રીટ
એલાન્સમરજ, વેપારીના સર્વ હિંમન
દેણદારને ચેતવણી આપું છું કે તેમના
હિસાબની વાગી રહેલી રકમો જરૂરવાનું
કામ તેમના જુના કલાર્ક મી. સી. પટેલ
ગોક્સ ૪૮૩૮ એલાન્સમરજવાળાને સોંપી
દીધું છે માટે તેમના સિવાય બીજા કોઈને
પાછા આપવા નહિ અને આપશે તો તે
ફરીથી આપવા એખમદાર મજબૂરો.

એલાન્સમરજ તા. ૨૫-૬-૦૭.

લી. મેકાન્ડો અને સીન્ડલેરના
ગેનેરલ.

ગેવીનમાસ્ટ્રીન,

જે. આર. વોરન

કમીશનર ફોર એથ.

ટેકાણું:—એક્ટસ આરકેડ, સ્પીથ સીટ.

સરવે લોકોની સગવડ માટે ખચર આપ
વામાં આવે છે કે હું દરરોજ ૯ થી ૫ વાગ્યા
સુધી ઉપરને ટેકાણે મારી એથીસમાં મળી
શકું છું. એથીસીટ ડેકલેરેશન વગેરે ઉપર
સહી થવા માટે ઉપરને ટેકાણે ઉપસા વખ
તમાં મળી શકીશ.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA General Dealer.

No. 64, Cornhill, Johannesburg & Deventer Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co

General Merchants & Direct Importers.

MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 186. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Solt Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lantley'sport } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,

GENERAL MERCHANT.

Box 4. Tel. Add.: "BHANA."
અક્ષય ભણા, મેડલ ય. P. P. RUST.
બી. બી. ૨૨૮.

M. E. NAGDEE & Co.,

General Merchants &
Direct Importers.
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJGY IDOLGY,

DIRECT IMPORTER

GENERAL MERCHANT

Box 332, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Gotten-wares, Furnishings, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: BAGDAD. P. O. Box 51.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,

Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add.: "BHABHA." P.O. Box 35.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant

Cheapest House in the Market-Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.

(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)

113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)

Tel. Add.: "AJMERI." Durban.

J. M. H. GOOL,

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England;

Also Exporter of Cape Snook,

NATAL DEPOT:

Messrs. Jallhoy & Sorabjee Bros., Durban.

જાલ્હોય & સોરબજી બ્રદ્સ.

અત્રે મુખ્ય મથક.

124, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers.

Dealers in Bedsteads, Hair Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (West), Box 1420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,

GENERAL MERCHANTS.

P.O. Box 292.

Market Square,

KRUGERSDORP.

104 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES

HOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88.

Tel. Address: "POTCHEFSTROOM."

Telephone 864.

સસ્તો અને ઉચ્ચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા સીગરેટ બોક્સ વગેરે
અનીઆ સીગરેટ નીચલી વખતે નીચે
સુનાચે મળશે.

સન હોર્ટ ટોબાકો વર્ક્સ.

104 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 13.

KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG

Yrajdas & Lalehand.

GENERAL MERCHANTS

Importers & Commission Agents,

Wholesale and Retail

P.O. Box 92, Lourenco, Marques

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,

Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."

VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE

GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 515a

JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

જ્યાજ્યા માલના વપારી.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 15 Tel. Add.: "SULIMAN"

VOLKSRUST

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યામેં સવસે પુગળી
માગલા વિમાની બોક્સિસ.

આવળગી પોલ ૩૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જી કરવેસેં કમતીમેં કમતી માત્ર વિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આગતા વીમાની
કોમ્પેનિ. જેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી જમીનવાસી કોમ્પેનિ આજી સૌથી બારો
મળી ચાલે.

1. આજી સૌથી પુર્વેક ગ્રેટબ્રિટન, ફ્રાન્સ, જર્મની, યુ.એસ.એ. અને
અન્ય દેશોમાં ગ્રેટબ્રિટન અને ફ્રાન્સમાં પાસે પુર્વે
પર શાંતિ, અને ગ્રેટબ્રિટન દેશમાં શાંતિ
સેવેનના પાસે પાસે છે.

એ. ઇ. બેઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

અહીં દરરોજથી જમીન વેચનાર, સર
કારી માયબીલિટર અને મીલકતની કિમત
આકિનાર.

અમીરીબ્સ પીલ્ડીંગ્સ.

૨૯૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Sulliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS.

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મીઆની પ્ર. બહારના
માલુસોમે રહેવાની વીઝેરની સવવટ સારી
રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

ઈટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

ઈટરની કંપની કાઉપલ્સ લેડોને માટે હિંદુસ્થાન, ભાંગ, યુરોપ, એસિયેરોઆ અને
અમેરિકા તાર માલલી ચાલે છે. નિયમીત ધરાશિમે દર સરેસા રીડ એક શીલ્ડિંગ અને
હાંપની રીપેટ આપવામાં આવે છે.

ઈટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ સ્થાન પર પેસા મેલલી હા છે.

ઈટરની કંપની તાર મેલલનાર તથા લેનાર મલ્લિના સરનામા રહસ્યર કરે છે. આ
રહસ્યર નામને મારે કોઈપણ પછસા લેવામાં નથી આવતા. ઈટરની ખાસ કોડ મુક છે તે
રહેક રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રહસ્યર કરાવી કોડ રાખેમાં તાર લેવા તથા
મેલલવાથી મલ્લા સરસે દરે કામ હકેલી ચકાય છે.

જમી ઈટર કોડમાં આવેલા તાર ઈટરની કંપની તેના અરમ કરી લેનાર મલ્લિને કીલી
વર કર છે.

વધુ વિગત માટે નીચેમે સરનામે લખો.

મેનેજર,

ઈટરની એજન્સી,

કેપીસ પીલ્ડીંગ્સ,

૫૨, ક્લેક સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

ઈટરની બીલ્ડીંગ,

સેન્ટ ન્યેલોન્સ સ્ટ્રીટ,

કેપટાઉન.

અથવા ઈટરની એજન્સી,

કી કારતર હાલિસ,

કમીસનર બીડ,

મેલ્બોર્ન.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add. "DAWOOD."

P.O. Box 150.

MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Add.: "NANJEDULABH."

P.O. Box 141 LA-TRONCO MARSHES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add. "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add. "CAJEE."

141 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Nettle

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "POORASAHIV"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market St., and at Spelunken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add. "YUSUF," KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

**General Merchant &
Importer,**

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE."

P. O. Box 9

POTCHEFSTROOM.

INDIAN

OPINION

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, July, 6th 1907.

No. 21

P.O. Box 125

MAHOMED CASSIM CAMROODREN & Co.
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Lico,
Suits,
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREYSTREET, DURBAN.
Telephone Address: "CAMROODREN."

મકાદ

શકલ દામથી અમે મકાદ ખરીદીએ છીએ

અનાજની બેગો.

નવી તથા સુની બેગો અમે વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

Box 879.

Tel. Address "MILLING."

Ref: Add:

JALBHAY & SORABJEE BROS.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tea and Fish, Cocoanuts,
Natal Sugar (White and Brown), Cape Snook
and various kinds of Spices, and all Indian and English
groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental

Apply.

PARSEE RUSTOMJEE 110 Field Street, Durban.

આસ ઇમ્પોર્ટરનું

સાલાડ તેલ.

વગર ઉત્તરાવું.

મીઠા, બટર, ઓર (ગોરખ) વગર
ઉ. આરે અને સરુ મેચલું છે એ
વગર મંગાવી વાપરી ખામરી કરી શકો.

શ્રી. ઇમ્પોર્ટર ઇસમાઇલ ફર.

ફોન નં. 125 ઇમરુલ રોડ.

P. O. Box 125 DURBAN

જ્યોત્ષ્ણા મહત્ત્વા વેપારી.

આમ, એવીજ, માર્ક, પત્રી અને અન્ય
તુલ્યીય અને અન્યથા તેમજ અન્યથા તેમજ
બી હોમીયો વગરના અન્ય ઉ. આરે વગરના
વગરના મેચલું અને અન્ય ઉ. આરે વગરના
અન્ય ઉ. આરે વગરના અન્ય ઉ. આરે વગરના
અન્ય ઉ. આરે વગરના અન્ય ઉ. આરે વગરના

Northern Assurance Co.

Jno. Livingston, Agent
Smith Street, Durban.

ધાપણ પાકોડ ૭૦,૧૨,૦૦૦

આગનો વિભો ધણીજ સરુ
દરે ઉતારવામાં આવે છે.

MEALIE TANKS

For Sale at 1/6

Strong and durable. Will hold
500 lbs.

મકાદ ભરવાનો ટાંકો
વેચવાની છે.

૫૦ બરતાની, તાલી અને અન્ય
માન વેચી, વગર વગર વગર
વગર વગર વગર વગર

J. F. MAVEL

154 0

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ સાલની
સ્ટીમરો

હરખનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સોધી મુંબઈ.

જેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમરકાંટા ૨૨૦૦ ટન તા. ૨૦ જુલાઈ

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૨૬ જુલાઈ.

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે ઉકીકત માટે નીચેને સર

નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઝડપ સાલની નોટો

હરખનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

જેરા હોંકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમરકાંટા ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૦ જુલાઈ

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૬ જુલાઈ

King & Sons,

West Str of Durban.

M. C. Anglin & Co.,

300 Pine St. B x 50,

Durban.

એસ.સી. ઈંગ્લેન્ડ સ્ટ્રેટ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

એસ.સી. એમ. સી. આંગલીન્સ કો.

325 પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૦.

દરબન.

CEYLON:

Its History, People,
Commerce, Industries
and Resources.

A profusely illustrated volume of some 375 pages, with over 3,000 illustrations, bound in a handsome cover of red cloth.

A copy of this volume may be seen at the Office of the Publishers, where orders may be had filled.

LONDON: THE GREAT BRITAIN PUBLISHING CO., LTD.,
7 AND 8 CLUB ALLEY, LONDON.

સીલોન:

તેના ઇતિહાસ, લોકો, ઉદ્યોગ વગેરેના વિશેષાંશનું
૧૦૦૦ ચિત્રો સાથે ૩૭૫ પાનાનું લગભગ પુસ્તક

અમરકાંટા આગળ જોવાની બજારમાં ઉપડી જશે.

INDIAN

LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6034, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6034, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 6080, Johannesburg.

Fakir Kalia,

Box 6034, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6060, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 6034, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 6034, Johannesburg.

RatKaanjilian,

Box 6034, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6034, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Eactory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c.**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux, Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins, pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,	Also at the head Office for S. A. & — And M. —
Reuter's Agency,	Reuter's Building,
Davis Buildings,	St. George's Street,
52 Field Street,	CAPE TOWN
DURBAN.	Reuter's Agency,
	The Corner House,
	Commissioner St.,
	JOHANNESBURG

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KALABASKRAAL, near CAPE TOWN.

The greatest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £ 6 0 0

" " 100' x 100' £ 12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE Co., Ltd., P. O. Box 710, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 ALBANY CHAMBERS, CORNER HARRISON & MAIN STREETS, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column ... 2 1/2 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column ... 5 per inch	Two Inches " £1-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods.

For further particulars write to:

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Printed at Natal.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

FLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Head Office: 101, 103, 105, Addis Street, KHOTA.

BRIDELBERG, Transvaal.

Branch: KHOTA & CO., Nigel.

માહાર ગામના એજંટ.

આ ગામુ કુટુંબ ધરહોની સમગ્ર ખાતર
૧૬ અકવારીએ પી વણીક લાયખરેરી, ૧૫૫
સ્વીન સીટમાંથી લાઇખરેરીના એકરેરી
મી. દીવાન પાસેથી દર સનીવારે નવ વાગતા
ગળી તથા પેનીના દાગથી મળી શકશે.

સ્કૅન્ડર—મી. મોલીલાઇ પટેલ. ખાતર ૧૭

વેફલમ—ગાથ તાલવંતસીંગ.

વીરેશ્વરમ—મી. મોહનલાલ ખડેરીયા.

ખાતર ૧૬૦

કેમ્બરલી—મી. વૃદ્ધગરામ. ખો. ૩૧૨.

હેલાગોગ્યામે—મેસર્સ વૃન્દાસ અને

લાલચંદ. ખાતર ૬૨

ધી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુચ્યુઅલ

પરમેનન્ટ બીલ્ડીંગ એસોસીએશન

લીમીટેડ.

આ મંડળીમાં તાલસ થવાથી પ્રાપ્તરી

ઉપર બાળે નાણાં મળી શકે છે.

વચાજ—૭ ટકા મુદત—૨૦ વર્ષ

તથા વીચત માટે લખો અથવા મળો—

૪૨ સુધન લાગુક બાલ્ફોર્ડ

સ્મીથ સ્ટ્રીટ, બ્રાઇટન

It, therefore, means that an Indian tenant has to pay 100 per cent. more than a European tenant would be therefore, surprised if the Imperial Government sanctioned this measure, if, that is to say, it exposes the Natal Indians. Mr. Evans has already admitted himself to opposing this measure, and we look to the hon. gentleman to frustrate the attempt to impose the above iniquity on British Indian.

Mr. Natesan's Publication.

have been doing very good work in
educating and improving the
health of the Chinese. He has
recently reviewed the following
publications:
"The Chinese in the United States"
(1944), "The Hon. C. K. Yang—A Sketch of his Life and
Career" (34), "Nation Building"
by Mrs. Hesant (34), and "The
Departed Chinese" (34). He has
published "Typhoid and Malaria"
(34), and "Typhoid and Malaria"
(34).

Knowledge, with its various branches, is a
a form, or a state of mind. The truth is, that
his idea of the world is a false one. The
"Truth never comes where lust and
pride and greed of gain reside. No
man who thinks of woman as his wife
can ever perfect her; no man who owns
however little, nor he whom anger
chain can ever pass through Maya's
net. For him there was no redemption
from the bondage of the senses. The
in the following words, "The world
is a dream, a shadow, a delusion, a
illusion, or a dream, or a shadow, or a
delusion. They count for little compared
with the reality of existence in each
man, with his spirituality, and there-
fore this is developed in man, the
more powerful is the force of God."

The second publication is a summary of the proceedings at the Congress and the conferences held in Calcutta in 1922. It contains, among other things, His Highness the Backward Address to the Industrial Conference, the Sarojini Naidu's funding.

Natal Indian Congress

Sympathy with Transient Indians

Subscription List Opened

A meeting of the Native Committee was held on the 10th inst. to consider what steps should be taken to help the Transvaal Indians in the struggle for liberty and self respect. The meeting took place at Mr. Abdool Hagi Adam's premises in West Street. In the unavoidable absence of Mr. Dawad Mahomed, Mr. Abdul Kader consented to take the chair. The were present Messrs. M. G. Anglia, Dada Osman, Parsoo Ruttonjee, Omar Mahomed, Dr. Nanji, Ebrahim Camarudeen, Osman Ahmed, Hossen Cassim and others.

Mr. Pardee enthusiastically and showed his great concern for his Transcend brethren by committing his utmost efforts on their behalf.

... the proceedings of the Mass meeting at ... says that production by Mr. ... letter ... S.A.R. created quite a ... The letter ... order to be ... important document and it runs as follows:—

In reply to your letter of the 2nd inst. which has reference to the travelling expenses of a priest ministering to the religious needs of the Mohammedan community in the Transvaal, I desire to state that, as the concession accorded to Ministers of Religion by the S. A. R. is not extended to anyone other than the Christian or Jewish, I am unable to grant the facilities asked for.

Durban Corporation Indian Barracks

(Continued)

On Sunday last, the Durban Corporation Indian Barracks, in which the newly-erected sanitary buildings are situated. At the same time Mr. P. J. Dougherty, the Borough Inspector of Nuisances, was down there looking the indentured men and their families on the use of the new arrangements.

At present, the sanitary pail system is in vogue, there being about 200 of these pails for the use of from 200 to 5,000 persons. Mr. Dougherty, through the medium of interpreters, asked the people to make proper use of the new provision and to assist in keeping them in a clean and healthy condition. He also enlarged upon the duties of mothers in seeing that their children were trained to observe sanitary rules. The people listened with attention and showed their interest in the new scheme. Mr. Dougherty assured them that the desire of the Council was to make their surroundings as comfortable and healthy as possible. He also pointed out the various works of his department, including the police, fire, and health, and said that he personally took an interest in their welfare, and would do all he possibly could for their comfort.

The New Buildings

Instead of the old wood-and-iron buildings, substantial brick buildings have been placed. Water has been laid on, and W.C., bath and wash-houses, and the floors are all cemented. When finished, there will be six of these buildings, scattered throughout the barracks grounds. Each building will provide W.C. accommodation for eight males and four females, and one shower-bath for each, besides a kitchen.

When we compare the present accommodation for 200 persons with the new arrangement which only provides for 72, one cannot help but wonder what the Town Council are thinking of. It is to be hoped that the new buildings will only be an excuse for more and that we shall soon see a better arrangement.

Another thing mentioned by the Durban Corporation is the new arrangement of the barracks. There are now 100 barracks, and the new arrangement is to have 10 barracks, each containing 100 men. This is a very good arrangement, and it is to be hoped that the new barracks will be built in a healthy place, and that the men will be kept in a healthy condition. The new barracks will be built in a healthy place, and it is to be hoped that the men will be kept in a healthy condition. The new barracks will be built in a healthy place, and it is to be hoped that the men will be kept in a healthy condition.

Some Observations

In walking round the barracks, there are several things worthy of note, and which the Council would do well to take in hand. In the centre of the ground there is a receptacle for rubbish. Although it may be very convenient, it appears to be a menace to the health of the place. In this receptacle was a dead dog and other rubbish, and round about the sand was strewn with fragments of evil-smelling refuse. A large number of small receptacles with covers, placed in convenient positions on the outskirts of the location would be far better. The dirty water from the kitchens is thrown upon the ground into which it readily sinks, being sandy soil. Mr. Dougherty told the people that they must carry their water in the drains at the wash-houses. These being at a distance from some of the houses, there will probably be difficulty in enforcing this duty upon them. There is bound to be a certain amount of carelessness in the matter of throwing water on the sandy ground. It does not need an expert to know the danger there must be in a large body of people living in a crowded place where the ground absorbs filth and is therefore constantly giving out poisonous gas. Until the Council see fit to harden the ground and lay gutters, this can never be a healthy place to live in.

The Police

Amongst other complaints made to Mr. Dougherty was that the native police interfered with the liberty of the people. Now it seems that these native policemen have no right to come to the place, there being Indian policemen on the Corporation staff at the barracks. More than one stated that they had been molested by native policemen for being out after hours whilst going to the sanitary convenience at night. One man who swears that he never takes intoxicating drinks was arrested for being drunk. Others are waylaid near their own houses on suspicion of their having been drinking, and so on. It seems very strange that these policemen who are under the charge of European officers are allowed to come to the barracks. The sergeant in charge of the native police was called and he stated emphatically that they had strict orders to keep away. One might very naturally inquire why a staff of three European and a large number of native policemen should be kept within a stone's throw of the barracks. As they have no right of supervision over the Corporation or Railway barracks, there is practically nothing for them to do. To say the least, it is a waste of public money to keep such a large staff of policemen to loaf about where they are not wanted.

It is to be hoped that the new barracks will be built in a healthy place, and that the men will be kept in a healthy condition. The new barracks will be built in a healthy place, and it is to be hoped that the men will be kept in a healthy condition. The new barracks will be built in a healthy place, and it is to be hoped that the men will be kept in a healthy condition.

The Land Tax Bill

The Natal Government Gazette contains the following Government Bill—

1. From and after the first day of July, 1907, there shall be annually levied, and paid under the provisions of and subject to the exemptions and deductions enacted in "The Land Tax Assessment Act of 1907," and in the manner therein prescribed, a Land Tax of one penny in the pound on unimproved value of all lands as in the said Act specified.

Provide that the minimum amount payable annually by any person liable to the tax shall be the sum of One Pound sterling.

2. Any owner not personally occupying his holding, or each separate holding owned by him, if more than one, and subject to the tax, shall, in respect of each holding not so occupied, pay double the amount of land tax, as provided by this Act, unless he shall satisfy the Commissioner that for a period of at least six months during the financial year preceding that for which the tax shall be payable such holding has been occupied by a European who shall have carried on bona fide farming or agricultural operations thereon.

In the case of purely grazing farms the occupation period as aforesaid shall not be enforced: Provided that in case any rent is levied from such farm, either from Native or Indian tenants, the double tax shall be paid, and provided further, that whenever the Commissioner shall be satisfied that any lands are unfit for European occupation, and that no Native or Indian rents are levied thereon, the provisions of this Section shall not apply to such lands.

The decision of the Commissioner on any matter herein contained shall be subject to appeal in the same manner as an ordinary assessment in terms of the said Land Tax Assessment Act.

3. This Act may be cited as "the Land Tax Act of 1907."

THE HEALTHIEST TOWN IN SOUTH AFRICA. The Chairman of the Verulam (Natal) Local Board said, in his annual report, that various methods had been adopted to enable the township to retain the reputation of being the healthiest town in South Africa. The Board was obliged, from financial considerations, to look to ratepayers, that, by their co-operation and assistance in keeping their premises clean and in a proper sanitary condition, the town's good name would be maintained. Seeing that Verulam is the healthiest Indian town, its sanitary condition is worthy of note.

the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...

...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...

...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...

...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...

There are two kinds of "unmistakable determination." The "unmistakable determination of this Colony to deal with the Asiatic question in its own way," as you put it, and the unmistakable determination of British Indians never voluntarily to accept conditions which humiliate and degrade them and cast an indelible stigma upon their children.

You have framed an indictment against a nation. You have succeeded where Burke failed. Whatever criminal taint will attach to the Indian community will attach to it of its own accord, by its adherence to the gall resolution, and not by the compulsion of a constitutionally illegal and ethically inexcusable enactment.

[Johannesburg, 2nd July, 1907.]

To Gaol!

Mr. Gandhi Interviewed

[In view of the publication of the Regulations under the new Asiatic Law, a representative of the *Rand Daily Mail* interviewed Mr. M. K. Gandhi, Hon. Sec. of the British Indian Association. We publish below the terms of the interview:]

"It is difficult to say," remarked Mr. Gandhi, "what will be the ultimate result of the enforcement of the law, but so far as I and my co-workers are concerned we are determined not to submit to the proposed registration, being prepared rather to undergo the full penalty provided."

"In this attitude," he went on to explain, "we are not actuated by any selfish motives, or by the simple spirit of opposition. It is merely dictated by a sense of self-respect."

In other words he predicted a large-scale resistance crusade, in which he estimated that at least half the British Indians of the Transvaal would take part.

"Of course," he said, "it is extremely hard to forecast the result, because through years of disuse such a mode of showing resentment to legislation is new to my countrymen. At the same time from letters which I have received from all parts of the Transvaal, and from letters sent to the editor of *INDIAN OPINION*, I am inclined to think that fully fifty per cent. of British Indians in the Transvaal will remain firm in their policy of non-submission. I have not yet heard of a single Indian who has justified the law. Many feel that, rather than bear the hardships of gaol, they would leave the country, but I do not know of one who has even said he will take out a new registration certificate under this law."

In fact, Mr. Gandhi added, were we to believe, and he called for that, that the law would be a success, it would be a success only in the sense that it would have achieved its purpose.

...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...

That will undoubtedly mean a great loss to them, for many of them have large interests. But they are prepared to sacrifice all in order to preserve their self-respect.

We feel that, having absolutely no voice in the legislation of the country, even when it affects ourselves, that the only way in which we can resent legislation is by respectful non-submission.

"If, as a result of non-submission to the law the Government persists in enforcing compulsory registration, it may be that the question of Indian residence in the Transvaal will be solved to the satisfaction of the colonists, that is to say, Indians may ultimately have to retire from the country. It is, personally, I do not envy colonists the pleasure so long as they profess to be members of the same Empire to which I have the honour to belong. Their attitude will be highly inconsistent with such professions, especially when it is borne in mind that Indians have hitherto proved themselves capable of acting according to any promise they may have made to the Government.

"Indians undertake to comply with voluntary registration, and that would be just as effective as compulsory registration. A great deal has been said in favour of the law as being lenient and not containing anything harmful to Asiatic susceptibilities, but I can only say that, having read all the restrictive legislation adopted in the Colonies, I know of nothing so degrading and insulting as the Registration Act."

Mr. Gandhi concluded by referring to the big meeting held in the old Empire Theatre. At that meeting, he said, two thousand Indians were present, according to the estimates of the Press, and they unanimously made a solemn declaration that they would not submit to forcible registration. That declaration, he felt, would be faithfully observed.

...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...
...the law would be a part of a...

ઇંડિઅન એપિનિઅન.

અમે તમારું મનન પાસે આજી છે જેના કાલ જુદા પાસે જાતાં જેણે કાલે
પરજીવે, ત્યાંથીએ જાણે, જે પાસે કલ્યાણ આપેલ આપણને આજી રસનારે
ત્યાં જાણે જેણે મનન આપે કોર આજી છે વાલે

१. स्वतंत्रता के लिये
 २. स्वतंत्रता के लिये
 ३. स्वतंत्रता के लिये

ના ધારમાં હેરની જોયા રૂપી કાપડા
 કાપડા પેવી નેરડા કાપડા, દાન નો કાપડા
 નો જોયાકાપડા જાન જેનકાપડા જાન, હરે
 નો જોયો એકે હિંદી નહિ હોય કે જે
 જોયા કાપડા તથા ધારાને કપુરુ હરે,

૧. ઓ આપણને માન આપનાર હિંદી ને
 ૨. તો કાળ થાપ એ પડી પડે જોઈએ.
 ૩. એક તો એ કે તે પોતાના ખુશને જુલસે.
 ૪. પાતિને એ કે તેવું માન બધું બરે, પ્રભુ
 ૫. એ કે આપના સિદ્ધિને તેને આપ ત્રાગમે,
 ૬. એક એ કે તેને એકેકાએક પાતિને

વપત આવશે, અને દરસવાલમાં જેવડે
દુરાસરી છાંદગી પોગાવવી પડશે. કાવદાને
પણ તરફ આપ્યા કાણો. તો કહિતી લેવાને
મને જે કાવદો જે કહિતી પણ તરફ આવ
વેના કાવદો રાહશે, તે કહિતી પ્રદાય

५५ नै भुतामी लय देवी हार लेख
 सायना मयारी, न सारे मयारी, रिद्धि
 मेन प्रथमा मेरी, जेष्ठ न लेन साह
 नरित मयारी, अतः पदारेमा पदारी
 दाय मेन साय न लेन न लेन मयारी
 मयारी हरे न लेन हरे हरे हरे हरे

પહેલું જે કલ્પસિદ્ધાંત જોઈયું તરે તેના શુ
 માત્ર જગત્કોણે પુણ્ય નથી ? જેને કાંઈ
 અર્થ નથી તેને આપણે આપનારો માલેક
 નિર્ભર જોઈએ છે તેને નથી પુણ્યભવ
 નોંધતી. માત્ર તેની કૃપર વારસો રાખ
 શકુ તે આપણાં કાનમાં દુર્ગેશાં કળા કરે

४०
 ४१
 ४२
 ४३
 ४४
 ४५
 ४६
 ४७
 ४८
 ४९
 ५०
 ५१
 ५२
 ५३
 ५४
 ५५
 ५६
 ५७
 ५८
 ५९
 ६०
 ६१
 ६२
 ६३
 ६४
 ६५
 ६६
 ६७
 ६८
 ६९
 ७०
 ७१
 ७२
 ७३
 ७४
 ७५
 ७६
 ७७
 ७८
 ७९
 ८०
 ८१
 ८२
 ८३
 ८४
 ८५
 ८६
 ८७
 ८८
 ८९
 ९०
 ९१
 ९२
 ९३
 ९४
 ९५
 ९६
 ९७
 ९८
 ९९
 १००

ના દિવસો શું, પણ હરિષ્ણુ આફ્રિકાના
જ્યા દિવસો ખુટકારો થશે, કેયે દિવસો
પ્રજા પોતાનું જગ સમજશે અને ખલાફર
કેયે આપણી પાસે નથી રાશે.

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

“ રાખી પુરો વિચાર ધનુની સાથે
નવું જોડ જોડને જોડ એમ હર રાથે.”

કચ્છીની ભક્તિમય.

ક્રમીડી તરફથી તરલસર્વજન આપન
આવેલા તારુ વ્યવસ્થા આપી ગયા છતાં, મો.
રીચના કારણે ઉપરથી સમગ્ર શકાય છે
કે ક્રમીડીના તારથી આપણે જવાએ લાય
કામવાનું નથી. કદાચ ક્રમીડી આપણના

તરફથી નાજો તો પણ એ મગજ પાડુ
વિચારથી જેત જ્યા વિશે સરથું છે તેમાં
પાછી ખાતી થાપજ નહિ. સાદસ કરનારને
ખીજની શીખામણ કામમાં નથી આવતી.
મા. જેમણે ટરસિવાત ક્રિપર દુમલો
કર્ષે ત્યારે કાંઈની શીખામણ નહિ લીધી.

તેનો હુમલો બુઝાઈ જવાયે ને તેની બહાદુરી
આજે ગવાય છે. પોતે હવે બોધાના
મિત્ર છે ને આજે દેખતો પ્રસ્વાર
ચલાયે છે.

ઈશ્વરે આંહીનો ત્યાંના મુખ્ય પ્રધાન
સર હોરી કેમ્પબેલ બેનરમાતે જોડમાં

જવાનો હિપાય છોટી દેવાની સંચાર બહુ
વિનય પુરવક આપી. આ બાઈઓમાં
જનરલ કોમની છુટી બહેન પણ છે. તે
હાથી શીખામણનો તે બહુદુર જાણ્યોએ
આનાદર કર્યો. તેઓના પાટના હક ન
દેવામાં તેઓએ ચત્રી પીળા આ રેતી વાં

જાણે ? ત્યારે કૌચરે બધાકુર ખાખમો
પોતાના નવા ઢક મેળવવાની કહત, રોષની
શીખામણની વચ્ચે ન કરતા. તરફા કરે
છે ત્યારે હિંદી મરદ પોતાના જતા હક,
પોતાની સ્વતંત્રતા ખચાવવાની લડત કંઈ
મોટી કે ઓછી, રોષ રાજાવાડી થીવા

મણુ આપે તોપણ હાડી કે ?

૨૨ શા હાલ ?

જે ટરકિયાની ઉપર પદ્મ છે તે
નાના રી વાપ તેમ નથી. ગોરાની
કાળા ઉપર ચક્રાચ્ચાન કરે છે. કુલ
નાનાની પાસેથી દર્મા એવું બીજા ચાન્ડુ
છે કે હિંદી જમીનદારો જે રોતે જમીન
મેલતા હોય તે બીજા હિંદીને કે કાચેને

मेधा आपे तो ते तेना छपर आसा करना
 मझो छर आपे, आ मनसाह तो इक्षि
 आहरीकिना मेराओन आपी सके, पक्षु
 दिवाने पाइ खेवो तो सी मन सावण
 या तो नाहो तो नाहो तो नाहो तो नाहो
 तो तो नाहो तो नाहो तो नाहो तो नाहो

नौताल तु' नमि से ३ सुतु' !

p. 74

અંશસાલના દિંદો નાનાલના દિંદોના
દરવાજા કોઠી કેપાંત્ર સ્થાવર પુછે છે.
અંશસાલના દિંદો કહે છે 'અમે કેશરીમા
કેશરી ને સ્વર્ગમાં જુલમ્બી નાનાલના લેદો
આપણો સ્વર્ગમાં પોતાની આશરણ કરાવે
એ તો આપણા દેશમાં આ સ્થાવરના
જવાબ નાનાલના દરેક દિંદોને પાતાના
મનમાં વિચારી લેવાનો છે.

જો દરમિયાનને મહદ્ કુશળતા જાનત
હોય તો ગાત્રાસના કિંદાએ પશુ મનાવી
ટેક પાળવી બેઠશે. તરતનાં અપેક્ષા
મેં કરેલાવતના કિંદાને જે મના અપાયા
છે, તેને દારણથી અતે તરતનાં, એકા
ને અપાયા એક પાળવાનો તપાસ હવે

આપને છે. વાસ્તે આગે પિંડી નાતાલને
જનશ્રુત થવા બલમમથા કુરીએ છોએ
નહિ તે નાતાલને સહુ આશે કે:
‘વિના દેક વાળા બહુ જોણી વાળે
પછી આપની દેક એકે ન પાળે.’

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા બ્રિટિશન

કર્મોદી.

भो. रीयन्ता सप्तसिद्धिः समाप्तः

“इति श्रुत्वा” भावसंगे सदनं कर्त्तव्यं
 भवति तदा तदा सदनं कर्त्तव्यं भवति तदा
 तदा तदा तदा तदा तदा तदा तदा तदा तदा
 तदा तदा तदा तदा तदा तदा तदा तदा तदा तदा

मा गंधा विश्वमे भासा नहि नक्षत्रा, ते
 ने प्रसीदीनी वर्तितुं अभाषु समन्तं.
 ते माहस भाषुं छु के मेसना आसः
 शिवाय नगरे छुहसरे नथी, तेथी अही
 ना आपत्ता ज्ञानमधिने ते प्रभासे देण
 वषा तज्जपीन मसापुं भुं.

ઉધીન્યુજ, ઉધીમેમ વગેરેમાં અખેલ
 અખેલની નજીવ નજીવે મેલકાનું છે. બધા
 સ્વાધીયો પચ્ચીકની નજીવે રાખનામાં જરા
 એ પાણત નથી રહેતો.
 તમારો જરા ઉપરના અખેલ વિગેરે મે
 તે એમનામીતો મેલકાનું છે. રાખના

अथ विष्णुसंज्ञायां नमो भगवते वासुदेवाय
अथ विष्णुसंज्ञायां नमो भगवते वासुदेवाय
अथ विष्णुसंज्ञायां नमो भगवते वासुदेवाय

ખુ ની કા ય હો.

ખુની ધારા.

ખારેખ ખન્નું છે. નવો કલેક્ટર પણ પડી આવ્યાથી અગતમાં નવશે એવું દર્શાવતું પેલેમાં જાહેર થયું છે. તે કલેક્ટરને કમે ને પાસા પડતા છે ને એવા અગત-ખુની છે. પ્રખરું કેમ નીંદી પડતી હશે એવા કાનુ નથી. એ પાસાના કાનુ સાર અને તીચે આપીએ છીએ—

૧. આ કલમમાં શુદ્ધ શુ : વ્યાખ્યા આપી છે.
૨. એથીયારીકનું રજીસ્ટર કેમ રખાયું તે બતાવ્યું છે.
૩. સેવા કરતી ઉપરના માણસે રજીસ્ટરની અરજી 'અ' ફોરમ પ્રમાણે કરવી. સેવા કરતી અરજતા ને આઠ વરસની ઉપરના કોલેક્ટરને સારું અરજી 'ક' ફોરમ પ્રમાણે કરવી.

૪. દરેક ઉમરે પહેલેથી માણસે કોલેક્ટરની અરજી કરી મુકત કરે ને માણસ પાસે હાથર થયું અને જો અનુક્રમમાં કરતી દફતર બધી તેણે તે માણસને 'અ' ફોરમ પ્રમાણે આપવી અને તે માણસને પેતાની પરનાટ, માણ પાડવાનું રજીસ્ટર અને બીજાં જે હતાવેજ તની અરજતા રેકર્ડમાં આપવા હોય તે આપવાં.

આઠ વરસની ઉપરના કોલેક્ટરની અરજીને સારું તેના આપ અથવા વાલીએ તેના કોલેક્ટરને કપડે હાથર થયું અને ઉપર બતાવેલા જે હતાવેજને હોય તે રજુ કરવાં ને 'ક' ફોરમમાં અરજતી મુકાવત આપવી.

દરેક અરજી કોલેક્ટરની અરજી કરાવે તે જગ્યાએ કરવી.

અરજીએ એવા જે માણસને નીમવામાં આવે તેણે અરજી બતાવી અરજદારને પહેલે આપવી અને અરજી રજુ કરવાનો પોલીસની.

૫. જે રજીસ્ટરના ઉપર કામક ઉપર પ્રમાણે કરેલી અરજી રજુ કરે તે તેણે રજુ કરવાની તારીખ અરજદારને મોકલવી અને એક તકત માલુમેટને મોકલવી.

૬. રજીસ્ટરની સરટીફિકેટ 'ક' ફોરમ પ્રમાણે આપવું.
૭. દરેક ઉમરે પહેલેથી માણસે તેની પાસેથી માગ વાગાં આવે ત્યારે પોતાનું રજીસ્ટર બતાવવું અને તીચેની દફતર પોલીસને માગે તે આપવી :—

૧. તેનું આખું નામ.
૨. તેનું તે વખતનું ઠેકાણું.
૩. તેણે અરજી કરી તે વખતનું ઠેકાણું.
૪. તેની ઉમર.
૫. તેની સહી જે તેને વખતનાં આવડતું હોય તો.
૬. અને અને અંગૂઠાની નીચાની અથવા અંગૂઠા ની તથા આંગળીઓની નીચાની.

૮. સેવા કરતી અરજતા કોલેક્ટરના આપે અથવા વાલીએ તીચે બતાવેલી દફતર ત્યારે માગવામાં આવે ત્યારે તેનું સરટીફિકેટ બતાવ્યા ઉપરાંત તીચેની દફતર રજુ કરવી.

- (૧) તેનું પોતાનું હાં નામ.
- (૨) તેનું તે વખતનું ઠેકાણું.

- (૩) ત્યારે અરજી કરવામાં આવી હોય તે વખતનાં તેના પોતાનું પૂરતું નામ અને તે સહીનું ઠેકાણું.
- (૪) ને આંગળી ઉમર.
- (૫) અને તે આંગળી અંગૂઠા નામ. અરજી અને અંગૂઠા.

૯. આઠ વરસની ઉપરના કોલેક્ટરની અરજીને સારું અરજી કરવી અને તે પાસે જે નામ નીચેના કાનુના રજુ કરવા—

- (૧) કોલેક્ટરનાં પૂરું નામ.
- (૨) તેણેના ઉમર.
- (૩) તેણેના નામપત્ર.
- (૪) તેણેના વતનમ દિવસ.
- (૫) તેણેની દરજ્જાવર્ગનાં હાથર વ્યાપી તારીખ.

૧૦. જો અરજી રજીસ્ટરની અરજી કરવી હોય ત્યારે અંગૂઠાની તીચેની કોલેક્ટર રજુ કરવી :—

- (૧) રજીસ્ટરનો નંબર.
- (૨) પોતાનું આખું નામ.
- (૩) પોતાનું ઠેકાણું.
- (૪) અને તે આંગળી રજીસ્ટર પોતાનું હોય તે તેનું આખું નામ.
- (૫) પોતાના અંગૂઠા તથા અંગૂઠાની નીચાની.
- (૬) અને તે આંગળી કરી અરજી કરી હોય તે પોતાના અંગૂઠાની નીચાની અને આંગળી અંગૂઠા તથા અંગૂઠાની નીચાની.

૧૧. પેવારીની જે બાંછ કંઈ કાલેન્ડર લેવી જેવા અરજદારે અમલદાર આગળ પોતાનું રજીસ્ટર રજુ કરવું અને તે ઉપરાંત અમલદાર માગે તે પ્રમાણે અંગૂઠા તથા આંગળીની નીચાની રજુ કરવી.

૧૨. જે કાંઈ અથીયારીક મુકતને સારું દર્શાવતી બહાર મળે હોય અને તેની વતી બીજે કાંઈ એથીયારીક કાલેન્ડરની અરજી કરે તો તેણે અમલદાર પાસે નીચેના કોલેક્ટર રજુ કરાવે.

- (૧) પોતાનું રજીસ્ટર.
- (૨) અને સારું અરજી કરી હોય તેનું આખું નામ.
- (૩) એવા એથીયારીકનું તે વખતનું ઠેકાણું.
- (૪) અને તે માણસનું અગળા અંગૂઠાની નીચાની આંગળી મુખત્યારનામું.
- (૫) અને પોતાના જમણા અંગૂઠાની નીચાની.

૧૩. મુકતની પરમીટ 'અ' ફોરમ પ્રમાણે કરવી.
'બ' ફોરમ—ઉમર લાયક માણસની અરજી.
આખું નામ..... ફોરમ.....
જન કે શાખા..... ઉમર..... ઉંચાઈ.....
રહેઠાણ.....
શરીરની નીચાનીઓ.....

વતન દેશ.....
દરજ્જાવર્ગમાં પહેલાં આવેલ તેની તારીખ.....
૧૯૦૨ જે માસમાં આનું મુકત.....
આખું નામ..... માનું નામ.....
આંગળી નામ..... કયા રહે છે.....

ઉપર પ્રમાણે નામ, ઉમર, રહેઠાણ અને સગર
 આરવજાની સહી.....
 જે માન્ય સ્વરૂપે લેવા લેવા સહી.....
 તારીખ..... મોડીસ.....

જમણા હાથની નીચાનીઓ.

અંગૂઠો.	પહેલી આંગળી.	મધ્યમી	ત્રીજી	છેલ્લી આંગળી

ઉપર પ્રમાણે ગયા હાથની છુટી નીચાની.
 બેળી નીચાનીઓ.

ગયા હાથની ચાર આંગળી આંગળીની નીચાની.	જમણા હાથની ચાર આંગળી આંગળીની નીચાની.

જમણા હાથ માન્યમની નીચાની લેનારનું
 નામ..... તારીખ.....

‘ફ’ ફોરમ—આગળના સારૂ આરજી.
 પાલીની હક્કિત.

આપું નામ.....
 રહેઠાણ.....
 સગરની સહી.....
 સહીશીકરનો નામ.....

આગળની હક્કિત.

આપું નામ.....
 કામ કે શાખા.....
 ઉમર.....
 રહેઠાણ.....
 પદવિના મેળી કામી તરિકે રહેઠાણ.....
 આપનું નામ..... માનું નામ.....
 શરીરની નીચાની.....
 જનમ દેશ.....

દરેકસાથમાં આપ્યાની નામ.....
 સહીના જમણા.....
 અંગૂઠો.....

‘ય’ ફોરમ પ્રમાણે આગળની જમણા તથા ગયા હાથ ના અંગૂઠા તથા આંગળીની નીચાનીઓ અને જમણા તથા ગયા હાથની છાપો લેનાર અમલદારની સહી.

‘ફ’ ફોરમ—રજીસ્ટર.

આપું નામ.....
 રહેઠાણ.....
 સગર.....
 વાળનું.....

રજીસ્ટરની સહી.

જમણા અંગૂઠા..... તારીખ.....

માન્યની સહી.....

‘ગ’ ફોરમ—સુઠતની પરમીટ.

ઉપર પ્રમાણે હક્કિત ને અંગૂઠા વાળા છે.

તારીખ.

મેંદેશમાં એવી મોટીસ છે કે તા. ૧લી જુલાઈએ પ્રીટેરીયા કે તેના પ્રદેશમાં રહેનાર એશીઆટીક પોતાની નવા રજીસ્ટરની અગ્ર સીલ્ડ ટેન્સ કોટીને રજીસ્ટરના જુલાઈની ૩૧મી તારીખ પહેલાં ૭૦ અર્થ સીટમાં કરવી.

મી. કોટી ઉપરની જગ્યાએ સોમથી જુલા સુધી સવારના ૬થી સંજના ૪ વાગતા સુધી રહેશે. અને રાત્રિ વારે જાણેના ૨ વાગતા સુધી હાજર રહેશે.

ધારાઓની આસર.

આજુબારજુ ધારાઓમાં વધારે નીચે પ્રમાણે જોવામાં આવે છે.

(૧). દિંદુસ્તાનમાં માની અલગ દિંદુ મુસલમાન એટલી માપે છે કે તેનું નામ જો કોઈ લેવાય તો જુને થાય છે. તે માનું નામ અરજીઓમાં ચડશે.

(૨). ગાળક ઉપરનામાં તથા આંગળા પેશાને કિલ સ્વપ્ને નહવું. હવે તેનાં અક્ષર આંગળાં લેશે. તરજુઓ કરનારનો અનુભવ છે કે તવ વરવાના દુખળાં બાળને અને પોતે આજુસ હાથ વગાડે તો રડી પડે છે. એવાં કામળાં હિંદી બાળને હવે જલ્દીન ગાય હામશે. તેનાં આંગળાં પડશે તે બાપ બેહા જોશે ?

(૩). આંગળાં બધાં આપવાં પડશે એટલુંજ નહિં પણ તે બે વખત—બેળાં ને નોખાં.

(૪). પોલીસને આંગળાં લેવાનો હુકમ છે. નાના મોટા બધાનાં.

(૫). વેપારી બહાર જાય ને રાજ્યોતર દાખલેન્સ માગે તો તેના હાથમાં વેપારીના જમણા અંગૂઠાની નીચાની વાળું મુખત્યારનામું હોલું જોઈએ એ અપમાનની રીત છે. હવેથી હિંદી મુખત્યારનામાં સહી બસ તથી પણ અંગૂઠો જોઈશે !

(૬). અરજીઓ બધાં અમલદારો લખશે. કોઈ વકીલ કે એજન્ટ પાસે નહિં લખાવી શકે. ઉપરથી જોનાં આ વારો પૈસા અચવાનાં છે. પણ અરજીઓ લેતાં સામે વાપરે. મેસારીને આજનું બેજનત આપ્યા નેનું છે. એકાદ હિંદી પણ અમલદારની પાસે બાળક બની ગયો તથા દુસ્થા બાળકના પાત્ર મોં કરશે સહી !

"આપે સમ્યક્ષે દિંદો પ્રાપ્તને ચલાવ
 આપી છે જતાં તે મનુષ્યત્વથી કરી સકાય
 તેમ છે તે કદિ તમે કિંઈ નહિ મણુશો.
 કામદાની સામે જાને યજ્ઞએ છીએ એ
 કરતાં જામે વધારે ક્રુષ્ણ કામને ખાતર
 સદને કરવા તથપાર છીએ એમ કહેવું
 એ વધારે મોખ્ય લાગે છે. આશર્યા વાંચી
 તે પણ તમે કહેા છો કે દિંદો ક્રમ માત્ર
 મનની લાગણીથી ઉશકેરાએલા છે. મર
 આપે કલના કાકરાના બેર જુલમથી
 પદરો માણસ આંગળાં લે, તેના પહેલાં
 હું મોત પસંદ કરું મોત તમે લાગણી
 કહેશો કે આ દેશમાં દેવીઆળ રીતે રહેવા
 તે ખાતર હું મારી માનું તામ દેવા વગેરેની
 જીવંત જ આજીવે તે પણ તમે સાગરો
 કહેશો કે મોતની અખગતની પુરસ્કામ
 મોતને કોઈ મિલકત તો કહેશે કે મર

[illegible]

!!! મુશ્કેલ રંગ !!!

મુખારક હિંમત ! સંજીવન રંગ ને
ખાલસા રંગને ! તો રંગના મૂલ્ય નાખ
મની રંગની નાખ બદલ પડે છે રંગ
વેળાવે છે નાખ મૂલ્ય કેવળ નાખ
રંગને તો સમજશે અકલબલને
જાણે બસ છે ! આજે, ત્યારે સુ
ન્યાય ખરો ? ખુની કાપદો તો પી
જુલાઈથી અમરમાં આવશે એમ સમાચાર
પેરી ત્યાર મુશ્કેલી પ્રોત્તરીયા જાને હા બા
ખરો ? ખુની રંગના સંસ્કારમાં જ આવે
ના ધાતુ પ્રથમ વાંચે રંગના તરંગના
સાથે વળે. માટે પ્રથમ તે લોકને સંસ્કાર
પણ મળે. પછીથી રંગપંજરું જોઈ
સેમજી. રંગ ? આપુ ! રંગ દ્વારા ? ક્રમ
સહેરીયા ધમધમક કરી રહેવા છે. જોઈ
જરૂરમાં બી તળપણ તળપણ થઈ રહ્યું
છે. ડેલીગેટો પ્રોત્તરીયા દોડાદોડ કરે છે.
જોઈમાં ને તોરમાં સહુ ખડે છે કે નવા
રંગરંગ ન લેવાં. 'દારો' લઈને કરે રંગ
બદલાય અને ત્યારે જરૂરના. સાથે

રંગે હોતો, રંગો ઉરે એક રંગ,
એ ખુની ખત લીધું તો બદલાય અન્યા
છે છે.

બદલાય—બદલાય—બદલાય ! એ સુ
અર્થ ? આપુ ! નવાં રંગરંગને મારે
પણ નવાં રંગરંગને મારે. બદલાય
ના બદલાય નાનાં એકાં તળપણને !
રંગરંગ ખાતે ? આપુ ! ખુની રંગ. એકો
તળપણે પ્રથમ વાંચે પાંચ આંગણો પછી
એમાં જોઈ મારે આંગણો તળપણે અને
કેલેલો તળપણે લીલાશપનો અંગુષ્ઠો. કેમ,
આપુ ! બદલાયો થઈ દહને પકડાશે કે
નહિ ? એ શું ખરો છે ? હા, જોઈ
વળી બદલાયો પારખવાની બીજી નિસાનો
છે ! મની કાર ! એ રંગને રંગે બદલ
જોઈ અર્થ કે રંગના ખાલ.

રંગના રંગ, રંગે માલવ રંગ ને રંગને.
ખાલ કે ને અવતાર, રંગના થકને
રંગના

આજે, ખુની એકરંગ પા શું ખરો થયું
છે ! રંગ અલગમાં જાણી વરમ પૂરવ
મનાવ નાખ આવવું પડે છે એ જાને રંગો
મને ના ખાલે કે ને રંગના અવતાર
જાણે નાખ રંગના રંગે રંગને રંગે
ખાલે ! આજે રંગના રંગે રંગે રંગે
રંગે ! ના રંગે રંગે રંગના રંગે રંગે

નાં નિદ્રા લેશે ! જોઈ કોઈ નવાં રંગરંગ
ની વાત. સમન્તયા ખરા. માણસ ખાર
ને ખાલ પાલ કિતારે.

ખાલ મહા ! જોઈ પીડીઆના માન સમ
રંગનાં દિદાના પાલસા ખન્યા. એ શું ?
સંભળાય છે કે નવા રંગરંગ માટેની અરજી
જોઈ પીડીઆને તાજે નહિ આવશે. અરે !
જુલો, આવે તો જોઈ કેલ્ય તેનો પાણ ?
સરકાર માથાપે દયા ખાલને એ રંગ વફા
સેવા ખાધરા ધર જમાઈને માથે તાંબુ.
ને ખુની કાપદો કોમલ જુલકાવી તમારી
સામે ખડે થયે. જોઈએ તો હાથે માંદ
ની મરવની ! ત્યારે શું હમને ધાંધીના
ખાલ સમજે છે લોકે રીર નાખ પણ
સનસ્તા મુખથી વળાણ સાંભળવાં. કીક-
આપુ—કીક પડો ફોદ છે આજે.
સી. રસિક.

મહેરીયે રાનકુલ ઇસ્લામનો મેળાવડો.

(જી. એ. માટે જણાવેલો રીપોર્ટ.)
કોઈ તા. ૧૧-૫-૦૭.

નાતાલથી પાછા આવનારા શુદ્ધરોના
માનમાં તથા મહાગાસ્કર તરફ વિદાય
થનારા શુદ્ધરોના માનમાં એવેની મહેરીયે
રાનકુલ ઇસ્લામનો એક મેળાવડો
તા. ૬-૫-૦૭ ના રોજ રૂપે હતો.
સંભળું કામ રીર કરતાં મહેરીયેના
જોઈએ સેક્રેટરી મી. અદમદ પાંદે નીચે
પ્રમાણે લખણ કર્યું— આજનો ખુની
મરેલા જસો આપણી મહેરીયેનાં
મેખરે રીર અદમદ માવન, તથા રીર
મહમદ કોટવાળા કે જે મહેરીયે નાતાલથી
આવ્યા છે તેમના માનમાં તથા સફરે
જનાર રીર હુસેન અદમદ હસાક અને
રીર લાવજ સીદાત એ શુદ્ધરોના માનમાં
કરવામાં આવ્યા છે. નાતાલથી આવેલા
સાહેબો મહેરીયેને માટે ઘણી તકલીફ
લઈ મંજીવર નાણાની રકમ મેળવી
લાવ્યા છે તે માટે મહેરીયે તેમના ખાલ
કિતાર માને છે. રોજરવાળા રીર
મહમદ સોમને તાલી કિમરત ચણા
તરીતના કામો જમાવ્યાં છે. તેમણે
મહેરીયેના રાનકુલના ખાનાની તરફ
(૧) પાંદેસ મીની આવ્યા છે. તેમજ
એ અદમદ કોટવાળા તથા રીર પ્રમાણ
મ મહ ખોલના અને રીર જાલ હુસેન
કોટવાળા ઉત્તમની અસરકારક રીર રીર

નાં નમાન માનેમાં રીર કિમરત રીર
લાવ્યા છે તે માટે એવણે સાહેબોને
અલિ ઉપકાર માનવામાં આવે છે. રીર
સીદાત અને હુસેન મીના એ એક સાહેબો
એ મહેરીયેને માટે સારી સેવા જમાવી છે
મને ઉમેર છે કે રીર પ્રમાણત લખાતની
સાથે મળી માંગાગાસ્કરમાં પણ મહેરીયે
વારો કિમરત કરવામાં આવશે. ખુદા
પાક એ સફરે જમાવણેને સહી સલામત
પરોંગાડે એમ હુસેન સેક્રેટરીએ પોતાની
બેઠક કીધી. ત્યાર પાદ રીર મહમદ
કોટવાળે મહેરીયેને માન આપવા માટે
કિમરત માની જણાવ્યું કે અમે માન
જમાવી કરવા જમાવી છે તે ઉપરાંત
વિશેષ કરું નથી. મહેરીયેને રીર કોટવાળી
છે તેથી હું ખુની થયો છું વગેરે થતો
જવાબ આપી તેમણે બેઠક કીધી. જાદ
પાલ શુભાગ લઈ સભા વિસરવાન
થઈ હતી.

તા. ૬. મહેરીયે રાનકુલ ઇસ્લામને
નીચેની બેઠક મળી છે રીર પ્રમાણત
મહમદ ખોલના તરફથી તરફના ના.
સુલતાનની સુદર તસવીરનો તકતો ૧),
રીર શુભાલ હુસેન સીદરી તરફથી ડરગાની
બેઠક મસજીદના તકલાનો તકતો ૧), રીર
શુભાલ મહમદ કાસમ અસમાલ તરફથી
'કાસમ ઓદ મહમદ' નામની અંગે
ચોપડી, તથા રીર અદમદ માવન તરફથી
આલમનાક સુદર ૩) એકસી મીનિ કોટ
મળી છે. જે ઉપકાર સાહે રીરકારવામાં
આવી છે.

શ્રી ઇરિઅન પાંદેલીક લાવશે.

આ લાવણનીના સેક્રેટરી મી મોલી
જાલ માવજી કિવાન ડરગાની તા. ૧
શુભાલના કામમાં લખે છે કે મે માસ
ની આખરે લાવણરીની સીલક પાંદે
૩-૫-૦૬ હતી. આજે માસમાં ૩૫૪ તા.
૩૫૦ આવી. જે મળી કુલ પાંદે
૬-૧૨-૦૬ થયા. જેમાંથી અરથો પાંદે
૩-૧૮ ૧ પાદજતા બેલન્સ તા. ૩૦-૫-૦૭
ના રોજ પા. ૨-૧૪-૦૬ છે. આ માસ
માં ૪૧૩ મેળવે અને ૧૧૮૫ પાંદેલીક
મળી કુલ ૧૬૦૮ મહેરીયેએ વાંચવાનો
લાભ લીધો છે. અને મેળવેલી ૧૧૩
ખુદા લેરે લઈ જઈ વાંચેલી છે.
જુન માસમાં ૩૦. મેળવેલી બીજી તરફ
પા. ૬૬. ૨-૧ તરફ ના. રીર રીર
૧૨૫ એક ખુદા બેઠક મહેરીયે
ઉપકાર સાથે રીરકારવામાં આવે છે.

કાલી મુક્યા માગે છે તેમાં જગીર ધાંડા નથી.
 હું ઉમેદ રાખું છું કે માન મુરબક દરેક
 દિહી જશે પણ નામોશી લઇને તદ્દિ.

આ સોસાયટી રા. એસ. રામાનુજમ
નાઇડુના મુરબીપણા નીચે ચલાવે છે.
સોસાયટી ખુલી મુક્તી લખતે મી. પી.
એમ. કોસન, ઈંગ્લેન્ડ પોલીટીકલ એસો
સીએશનના પ્રમુખ, હાજર હતા. મી.
નાઇડુએ સોસાયટીનો તેનું સર્વને સંભાળ્યો,
મી. નાઇડુનું બાલ્ય મદ્રાસમાં
હોવાથી મી. કોસને તેનો તરજુઓ અંગ
રેજમાં કરી બતાવ્યો હતો. સોસાયટીના
મેમ્બરોમાંથી નીચે મુજબ ચુંટણી થઈ
હતી: મી. વી. જી. પીલે પ્રમુખ, મેસર્સ
એસ. આર. પટ્ટીઆચી અને એસ. એસ.
મુડી ઉપપ્રમુખ, મેસર્સ હુબ્બાર્ડમ
ટીવેટી અને મુનમળલ પીલે સેક્રેટરીઓ,
અને મી. એમ. પટ્ટીઆચી ટ્રેઝરર
નીમાયા હતા. એ ઉપરાંત ૧૨ મેમ્બરો
ની એક કમીટી નીમાઈ હતી. બાદ તા.
૨૬ના રોજ તેનાનું કાર્ય જે ઉપરાણું
થયું હતું તેમાં એમ. પી. ૧૨-૧૮-૦
તા. ૧ જુલાઈએ મદ્રાસ નહેરો નીચેના
પોલીકો એસોસિએશનના બેઠકે હતા.
પ્રમુખ અને સેક્રેટરીઓ નીચેના
મુજબના માં હતી.

મહામદ પેગંબર અને તેના ખલીફ.

(ગયા એક માતા કહ્યું થી ચાલુ)

પ્રસન્નમાં દાખલ થઈ પહેલાં અરબો સેળી અને મેગીનો ધર્મ પાળતા. સેળીનો અસલ ધર્મ પાળત ન તીનિયાત હતા. અને એક ખુદાને માનનારા હતા. તેઓ ખુદાના નામ તરફ એટલું બધું માન ધરાવતા હતા કે તેઓ તેનું નામ પણ નહિ લેતા. અને શીરસ્તાઓને દરમીયાન તાપી ખુદાને આજીજી કરતા. જેમ જેમ વખત ગયો તેમ તેમ આ ધર્મની સાદાઈ અને સ્વચ્છતા ઓછી થતી ગઈ. ખુતબરસ્તાની પુણ દાખલ થઈ તેઓ મદ તારા વિગેરેને દેવ હોય એમ પુજવા લાગ્યા. તેઓની મુર્તિઓ બનાવી અને દેવતામાં મુઝી તેની પુજા કરવા લાગ્યા. સેળીના ધર્મની આવી ક્રિયાતમાં અરબોમાં વહેન વધ્યો. જુદી જુદી રીતે મુઝા જુદા અર્થને પુજવા લાગી. ધર્મ કાયામાં જોડાઓની હત્યા કરતા. તેઓની બરકતી દાસતમાં જોડરીઓથી અગવડ લાગતી. તેથી તેઓ જોડરીઓનો ભોગ પેતાના દેવતાઓને આપતા અથવા જોડરીઓને જીવતી કાઢતા.

મેગીનો ધર્મ પાળનારા હરનામાં વધુ હતા. ઋશુસ્તે તે ધર્મના તરફે ઉપર પુસ્તક બનાવ્યું તેનું નામ કંદ આવેલા છે. તેઓ એક ખુદાને માનનારા હતા. ખુદાએ ઓરમકદ અને અહરીમાન એવા બે દેવ પેલા કર્યા છે એમ તેઓ માનતા. તેમની એક સાથે અને બીજે બરાબ હતો. તેઓએ મળાને બંને જીવોવાળી દુનીયા બનાવી. આથી એક બીજાની વચ્ચે હુમોમાં દુરીકાઈ આવી. તેઓ એમ માનતા હતા કે આવી રીતે દુનીયાના અંત મુધી ચાલશે. મેગી પંચ પ્રમાણે વરતનારા દેવના વિગેરે નહિ રાખતા. તેઓ ખુદાને લગતા. અને માનતા કે તેનું સંકેત તરતમાં હતું. સરજ અસ્ત થાય ત્યારે દેહરોએ ઉપર તેઓ ગાંધિ બાળતા. ઋશુસ્તે દેવો બનાવ્યાં ને ત્યાં નિરંતર બંધિ બાળવાનો રિવાજ દાખલ કર્યો. કાળ ગતાં મેગી પંચના ભોલો સેળી પંચના ભોલોની માફક અસલ ધર્મને જુદી જુદી દેવતાને પુજવા લાગ્યા. તેઓ જુદામાં આવી અથ ત્યારે મેગી ધર્મ નહિ માનનારને દેવતામાં હોમતા.

રહે રહે પહોડી ધર્મ પણ અરબસ્તાનમાં દાખલ થયા. ત્યારે રોમના લોકોએ જોડાઓને બદલું ત્યારે મહુ પહોડીએ અરબસ્તાનમાં આવીને વરસા તેઓએ સુદન બકતો બાંધ્યાં, બેલી કરી ને તેઓ આજાદ થયા.

પ્રસિદ્ધ ધર્મ પણ અરબસ્તાનમાં દાખલ થયેલો. સંદ પોત કહે છે કે તે પાને અરબસ્તાનમાં ગયેલો.

આ પ્રમાણે અરબોની મેળી તેઓ હતી. તેઓ સ્વતંત્ર. બહાદુર અને સાહસિક હતા. પણ તેઓમાં કઠાઈપો ચાલવાથી કાંઈની સાથે યાગ તેવી ક્રિયાતમાં તેઓ ન હતા.

પણ એવો વખત આવ્યો કે ત્યારે તેઓ એક ધર્મ પાળવા લાગ્યા, એક કામ થયા. પેતાના બળતું તેઓને બાન આવ્યું, અને તેઓમાં એવો મહાત્મા પેલા થયો કે જેણે પેતાના જુદાથી અરબોને બરપૂર કરી દીધા અને દુનિયાના જોડાઓ મુધી તેઓને લઈ ગયો.

મકરમુ ર હતું.

પેગંબરનો જન્મ—તેમની બાલ્યાવસ્થા.

હરનામનો સ્થાપનાર મદાન મહમદ મહામાં એબ્રીક માસમાં સને ૫૬૨માં જન્મ્યો હતો. પ્રખ્યાત ખોરેશી જાત તેનું કુળ હતું. પેગંબરના પરદાદાનું નામ હાશીમ હતું. તેણે મહમુદ પણ શરૂ કર્યું હતું. મક્કા ઉપર અને પહાડી દેશમાં અગવડ છે. પૂર્વે તેમાં અનાજની અછત રહેતી. જુદાં સદીમાં હાશીમ અનાજની ખેડ પૂરી પાડવાના પ્રયત્નો પેગંબર અને સીરીઆ વચ્ચેના મોકલતો આથી મક્કાએ છેવટે વેપારનું મથક થયું. અને ખોરેશ કુટુંબ અગવાન તથા પેગંબર થયું. કાળો અરબ લોકો જતા. તેનું રમેવાણ હાશીમના હાથમાં આવ્યું. આ રમેવાણ બાળ નામીકે કુટુંબને મોંઘામાં આવતું હતું. ખરું મોંઘા કાળો પેગંબર તેના પરિવર રહેલો થયો બન્યો.

ચરચા પત્ર.

તરત્યેને જવાબ—આ બાબત બંને પક્ષના કાળજી અને બાંધે મુકા કાળે એકમેકે હવે વધારે જાણી રાખતા નથી.

મી. અલી હસપ—જોડાઓને અરબો કળા લખાવે છે કે બંને તે ભોગ આપવા પટે તે આપીશ અને જેમ જાહેર પણ નવે કાવદો કબુલ કરીશ નહિ.

મી. અહમદ મીઠા કેનેરીયા—જોડાઓને અરબો કળા લખાવે છે કે નવે કાવદો મારે કબુલ નથી, દશ તો શું પણ કલ્પવાત એક આંગળી અધીને પણ પરમોટ લેવા હું નથી માનતો પરંતુ જેમાં યુધ્ધ ખાઈસ અને પચસ સંખીય. મારા બીજા માઈઓ વધારે દશે મેમ હું આરા શરૂ છું.

ખરો સેનાન કાણ.

મે. હ. એ ના આધિપતિ ભોગ,

પ્રીટીપના તમામ કિંદી બાઈઓના નવી પરમોટ નહિ લેવાના રહાય મારે આજરોજ અરબો માનવતા એક કાઈ દખીય હતું મી. ઉમરજી મહમદની દેખરેખ નીચે સાત વેલંતરીયો પેતાની ખુશાઈ નિમાણું છે. જેમાં ૪ મુસલમાનો અને ૩ હિંદુ છે. તેમનો હું પુરબુ જય કમ્લું છું. અને આપણા પ્રીટીપના હરેક કિંદી બાઈઓ પણ તેમનો જય કમ્લું શે એમાં શક નથી.

જાગ્યાર કાળના મુસલમાનો પોતાની સુવર્ણી બાધામાં નીચે પ્રમાણે બોલતાં મારી નજરે મેં હાથરોને લેયા છે. તેઓ પુછે છે આ દુનીયાની અંદર કયા માણસ સેનાન છે? અને જવાબ આપે છે કે જે પોતાના ધર્મ જાણતો નથી, જે ખુદાને માનતો નથી, જે પોતાની કોમને માનતો નથી, પોરી અરબ કરવાનો છે, હું તેજ ખરો સેનાનમાં સેનાન આ રીધી બાઈઓ ના ખરા અંતરરશુનું બોલતું મને તો આ સમય ઉપર સત્તજ જણાય છે.

મનજી નયુલાઈ લેસાણી.

પ્રીટીપના,

તા. ૧-૭-૦૭

મુધારો—ગયા અહવારીએ પા. ૭૦ માં રૂરના તાર સમાચારમાં કેનેરી સરખાની કીઓના છે તે શરવ મુક થઈ છે ત્યાં નવેન પડેલે જોડાઓને મુક નીકલ્ય.

સાહિત્ય આક્રિયાના હિંદી વેપારી

તથા

ખીજ વંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિયન ઓપિનીયનમાં વાર્ષિક બહેરખબર આપનારા સંપાદક વેપારીઓનાં નામ તથા ટેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી બહેરખબર આપનારા આહ્વાનોનાં નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા વંધાદારીઓ જેઓની બહેરખબર વરસને માટે આ છાપામાં નથી તેવા આહ્વાનોનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦ - રાખેલી છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા વંધાદારી (જેવાકે સોની, સુતારી કામ કરનારા, ટાંક બનાવનારા, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ લઈ શકે.

ઈન્ડિયન પબ્લિક લાયબ્રેરી.

સ્કોમરેની હિલચાલ.

તા. ૭ જુલાઈએ અને ૧૯૦૭ને રવિવાર ની સાંજે ૩ વાગે પી. ઈન્ડિયન પબ્લિક લાયબ્રેરી અને રીડિંગ રૂમ માટે કાનૂનગેરી વ્હાન અને સેક્રેટરીની નામના માટે નંબર ૧૫૨૨ કોલોન ઓરિજિનાલ મકાનમાં બહેરખબર મોકલિત મળ્યાની છે તે મેંબરો અને ખીજ દિશિઓ વધારી આજ્ઞા કરશે.

તા. ૩-૭-૧૯૦૭ બેંગલોર હાઈકોર્ટ
પ્રમુખ. શ્રી. સુવ.

[નાતાલ ગવર્નમેન્ટ લાઇબ્રેરી]
અમરજીટો—તા. ૧૦મી જુલાઈએ કલકત્તા માટે ઉપડશે.
કેંગેસા—તા. ૧૨મી જુલાઈએ કાલગોયા માટે ઉપડશે.
[બરમન હસ્ટ આફરિકા લાઇબ્રેરી]
સેમ્બલી—તા. ૧૭મી જુલાઈએ મુમ્બઈ માટે ઉપડશે.
સુલતાન—તા. ૭મી આગસ્ટે મુમ્બઈ માટે ઉપડશે.
[ઈન્ડિયન પબ્લિક લાયબ્રેરી]
મોરિસ—તા. ૧૦મી જુલાઈએ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

ડેલાગોઆર્મીની મેંબર એફ. ફામસેમાં ૧૭ નવા મેંબર દાખલ કરવાની દરખાસ્ત થઈ હતી જેમાંના ૮ એરીઆટીક હતા. મેંબરસ સાલવાડો ડા. કોરડા અને ધારકર ડા. સીઆટીકને દાખલ કરવાની સામે થયા. જતાં ખીજ મેંબરોએ દરખાસ્ત સ્વીકારવાથી બધા નવા મેંબરોને મેંબરમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.

રોકડ ખબર લાવ.

આવક.	શી.	પે.	શી.	પે.
માંલ ૧ બરતાલુ	૨૪	૦	૨૪	૬
ખીમડીના	૨૬	૦	૨૬	૬
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨	૦	૨૨	૬
એફ. ડી. આર.	૨૨	૬	૨૨	૦
ચીની સકર	૨૪	૬	૨૪	૦
હાડના	૨૩	૬	૨૩	૦
ફેશી તુવેર કાળ.	૨૨	૬	૨૩	૦
તુવેર કાળ કાનપુરી.	૨૩	૬	૨૪	૦
મસૂરની	૨૨	૬	૨૩	૦
મગની	૨૭	૦	૨૭	૬
આડની	૨૮	૦	૨૮	૬
મણા મુખર્જીના.	૨૨	૦	૨૨	૬
કાળ	૨૪	૦	૨૪	૬
વટામ્બા	૧૭	૬	૧૮	૦
મકાઈ	૮	૦	૮	૦
ખીનીસ.	૨૦	૦	૨૧	૦
કડકુ તેલ ૧ ગ્યાલન	૩	૬	૩	૧૦
એરડીવું	૩	૩	૩	૪
મોડું	૩	૬	૩	૬
નાળીએરતું	૪	૬	૪	૦
ખાંડ સહેદ નાતાલની	૧૬	૬	૧૬	૬
ખીજી	૧૭	૦	૧૭	૬
તીરકુળ નાતાલ	૧૨	૬	૧૩	૦
આટા	૧૧	૦	૧૧	૬
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૦	૭	૦	૮
મરચાં.	૦	૪	૦	૪૧
ધી પેટી ૪ દીનના પૌં	૮	૧૫	૮	
પોરબંદર	૬	૧૦	૬	૧૫
પાશરીન ડીવોસ.	૬	૨૧	૬	૩
વાઈટ રોસ	૮	૫	૮	૬
માલન	૧૨	૩	૧૨	૬
નાળીચેર	૧૬	૦	૧૬	૦
ફલી	૧૦	૬	૧૧	૦
કામડ	૧૪	૬	૧૫	૦
દૂધ તેનુલનું.	૨૨	૦	૨૨	૩
તીમિજ (કેવરપુટ)				
બરતા એકલું	૪	૬	૪	

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELLAIR

Rambhai Ganesan & Co.,
Farmer and Merchant.

BUTHA BUTHE

(BATH HOUSE)

Tay. B. Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANES,
5 & 7 Green Street.
A. Gader,
116 Long Street.
J. M. H. Gader,
129 Castle Street.
C. P. Lacharain,
Silk Merchant,
110 Alderley Street.
Pohoomil Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Sulaiman & Co.,
Box 308.
Hornaday Hony,
P.O. Box 332.
Mathurjee Jotha & Co.,
Box 140.
Mahwar Hossen Motan,
Box 92.
NANDE DULABDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarnand & Co.,
Box 100.
VANDAS & LACHAND
Box 92

DURBAN

ABDOL HAY & ANON,
131 Grey Street.
Abdol Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ANONAKER AMON & BHO.,
Box 411, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 330 Pine Street.
Bhans Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODIN & Co.,
Box 129, Gray Street.
DADA USMAN,
Box 88, 130 Queen Street.
DARAD MAHOMED & Co.,
Plovergha Lane.
P. HAJEE MAHOMED & Co.,
Box 244, 101 Queen Street

Dawjee Mamoojee Timb,
Box 211, 116 Grey Street.
E. S. INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMROODIN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surtie Masjid).
JALIBHOY & BORAHJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JODHA,
Box 543, 380 Pine Street.
J. H. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent,
Point.

Mackenzie Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.
A. E. Mayet,
151 Queen Street.
G. H. MIAKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam,
Surtie Mishmala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh,
Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Luttler,
506 West Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 132 Grey Street.
P. V. Sanghavye & Co.,
Box 738, Grey Street.
M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
100 Queen Street.
SUN BRASD TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.
F. A. Tayob,
113 Field Street.

HEIDELBERG

AMOD SULZMAN & Co.,
Box 82.
A. M. BAYAT,
Box 44.

INEAMBANE

Abba Saliman,
Box

JOHANNESBURG

A. F. CAMRODIN & Co.,
Box 5501, 2 Kort Street.
M. S. CAMRODIN,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 2757.
Govind Dulabh,
Box 3000.
Gulab Prag,
Box 5060.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3596, 41 Market Street.
Ratipalsing,
Box 5060.
SULIMAN ISMAIL MEAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DEANJI MORAI,
Box 6031, Johannesburg.
DHIRHA RANCHOOD,
Box 6031, Johannesburg.
DOCKHI TELI,
Box 4980, Johannesburg.
FAKIR KALLAN,
Box 6031, Johannesburg.
GOVIND MOMJI,
Box 6360, Johannesburg.
LARIHAN MADHU,
Box 5000, Johannesburg.
MORAI BIKHA,
Box 5000, Johannesburg.
PARNIE HIRA,
Box 5000, Johannesburg.
PIMA JIRAM,
Box 451, Johannesburg.
RATANJI KALLAN,
Box 5000, Johannesburg.
D. M. SURATI,
Box 6031, Johannesburg

KIMBERLEY

Khandanbhai & Tulgaram,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

Ytson Pater,
Box 31, Market Square.

South African Directory

(Continued)

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.

Hassan Amol,
Indian Escarpment, stand 10,
Box 84.

Ismael Amol Cader,
Box 11.

Kaloo Laloo,
Box 191.

Suliman Ebrahim Amol & Co.,
Box 202, Market Square.

YAMMAL Koya,
Box 291.

LOWER TUGELA

Ismael Vadoo & Son,
Bond's Drift.

R. S. Dancy,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. Bhabha,
Box 35.

I. A. Cader & Co.,
Box 117, Church Street.

Dawood Ismael,
Box 150.

PETERDEEP

Ebrahim Osman.

PIETERSBURG

Ayob Mahomed & Co.,
Box 134.

Metta & Khandaria Bros.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. Bhabha, Box 4.

POTCHEFSTROOM

Ayob & Haji Khan Mahomed,
Box 30, Church Square.

Amol Ismael,
Box 12.

S. D. Bhabha,
Market Square.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 108.

Haji Hamid,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

Dagoo Omar Hajee Khan Mahomed,
Fruit Dealer, Box 58,
19 Prinsloo Street.

Shah and Ali,
Box 107, Prinsloo Street.

Moosa Oosain Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 112.

Tayob Haji Khan Mahomed & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. Vyas,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Portland Trading Co.,
P.O. Box 13.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 50.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Couper Street.

M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. Gadhia,
Railway Street.

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amol Maiter,
Wick Street.

Badu Talwantsing,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
58 Wick Street.

Homraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Ragnath, Goldsmith,
Moss Street.

Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. Bhabha,
Box 93.

Essop Soliman,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. Naudre & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,

VERULAM

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 85. Tel. 400. 1st FORDANAK.
ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કામરશન

એજન્ટ.

નોંધ સં. ૧૦૫ ૪૫૧ નીચે.

ડરબન.

Telephone 864

ઇડિઅન ઓપિનિઅનની છુટક
નકલ ઇડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી,
૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ તથા બી સન
શ્રેડ ટાબેકા વર્કસ, ૧૬૪ થ્રે સ્ટ્રીટ
માંથી ત્રણ પેનીના દાખથી મળી
શકશે.

વેધ કલ્પતરૂ

વેધ કાકતર અને હામીની ગરજ સારનારૂ
ગુજરાતી ભાષામાં ૧૨ વરપથી પ્રગટ થતું
આ માર્ગિક પત્ર વાર્ષિક શીર્ષાંગ ૩ (પોસ
ટેજ સહીત) ના લવાજમથી ૧ વરપ સુધી
મળશે : તમુનાનો અંક મહત્.

વેધ જગદીશ્વર સીલાધર

સીચી રોડ, અમદાવાદ.

બી ડરબનકોલ સહાર્.

૫૨ કોમર્સીઅલ રોડ.

વિલાવતી ઓર વેશો કોલસા બી લક્ષ્મી.

છુટક બી જગદીશ્વર વેચનારૂ.

નોંધ સં. ૭૫. ટેલીફોન નંબર ૧૪૩.

"INDIAN OPINION."

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

જે. આર. વોરન

કમીશનર ફોર આય.

ટેકાફુઝ-એક્ટસ આરકેડ, સીચી સીટ.

સરવે સોફ્ટની સગવડ માટે ખગર આપ

વામાં આવે છે કે હું દરરોજ લખી પવાગા

સુધી ઉપરને ટેકાફુઝ મારી ઓપીસમાં મળી

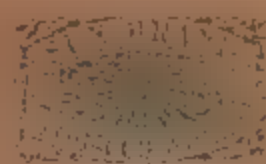
શકું છું. ઓપીસની ડેકલેરેશન નોંધે ઉપર

સુધી થવા માટે ઉપરને ટેકાફુઝ ઉપલબ્ધ

તમા મળી શકીશ.

ABDUL RAHMAN,
MERCHANT,
POWERSSTROOM.
Tel. 1111.
Box 1111.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
Natal & Durban.

14 Grey Street
In 1820

ANMALI KOYA,
General Dealer.
No. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.
Box 284, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 121 Tel. Add. "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soil Goods
Box 1008.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
Box 1008 Tel. Add. "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches

Branches:
NATAL,
PORT NOLVA,
PORT EDEN,
PORT DURBAN,
PORT KATIA,
PORT KATIA.

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT
Box 1008 Tel. Add. "BHANA"
Box 1008.

M. F. NABHU & Co.
General Merchants &
Importers
Box 1008 Tel. Add. "NABHU"
Box 1008.

HORMAJY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
Box 1008 Tel. Add. "IDOLGY"
Box 1008.

Bigg Wholesale, Dispensary, Haberdashery Clothing,
Hardware, Builders' Materials, Ironware, Groceries.
Range goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices very low and all the latest and best.
A trial Solicited
Tel. Add. "HABIB". P. O. Box 27.
338 Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
100 Church & Middle Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add. "BHABHA".

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Branches:
LOCATION, POTCHERSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT
(Natal Local Tobacco & Speciality)
The only agent for the whole of
the Natal & Zululand.

J. M. R. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Natal & Zululand.
Indian & English.
Also Exporter of Cape Smack,
Natal & Zululand.
Natal & Zululand.
Natal & Zululand.
Natal & Zululand.

B. P. EBRAHIM & CO.
General & Wholesale Importers.
Dealers in all kinds of Goods, Clothing,
Hardware, Builders' Materials, Ironware, Groceries.
Box 1008 Tel. Add. "EBRAHIM"
Box 1008.

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 1008
Natal & Zululand.
Natal & Zululand.

SUN OIGARS, SUMATRA CIGARETTES
BOBB TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices
Box 1008 Tel. Add. "SUN OIGARS"
Box 1008.

સરસ્વતી અને ઉચ્ચ માલ.
સન સીગારેટ, તુમાવા પાટ બાર વડે
છનીયા રીંગ વડે સત્તાની તમામ વીધે
સરનામી બજાર.
સન બેન્ડ સીગારેટ પાટ.
સન બેન્ડ સીગારેટ પાટ.

Abdool Hay & Amod
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT
Box 1008 Tel. Add. "ISMAIL"
Box 1008.
KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
Box 1008 Tel. Add. "GOOLAM"
Box 1008.

Vrajdas & Saichand,
GENERAL MERCHANT
Box 1008 Tel. Add. "VRAJDAS"
Box 1008.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT.
Box 1008 Tel. Add. "BHABHA"
Box 1008.
VOLKSRUS

FAKIR SALEH
GENERAL MERCHANT
Box 1008 Tel. Add. "FAKIR"
Box 1008.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 1008 Tel. Add. "ESSOP"
Box 1008.

S. COVADIA

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

X 270 Tel Add "NOVABIA"

JOHANNESBURG.

એ. જ. વોઇસલ

સ્થાપક મિલકતના કોર્પોરેટ.

બાંહેર દરમ્યાનની જમીન કેવનાર, સર
ખરી માવજીદર અને ગોલકની કિલ્લ
કાંકાર. હામીરીયાલ બોર્ડરિંગ
રહક સીય ઓટ,
રજવા.

Suliman Ismail Mla & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન પરમાણ મીયાની કા. ગદારવા
માથુરોને રહેવાની બીરોની સરવડ સારી
સામવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Ravenue Rd., Fordsburg, J'burg.
Tel Address: 3553.
Box 3553. JOHANNESBURG.

રહરના તારની કંપની, લીમોટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા મુલેપ માટેના તારના સસ્તા દર.
હરની કંપની હાથપણ સેવાને માટે હિંદુસ્થાન, બંગાળ, પુરુષ, આંધ્રપ્રદેશના અને
અરબી તાર આપી છે. નિયમીત રીતે દર સરેશા કીક મિક સાલિંગ અને
કોલે આપવામાં આવે છે.
રહરની કંપની તરફથી તાર કાપવાની દુકાનના સંચાલનમાં પણ પેશા ગોઠવી વડે છે.
રહરની કંપની તરફથી તાર કાપવાની દુકાનના સંચાલનમાં પણ પેશા ગોઠવી વડે છે. આ
રહરની કંપની તરફથી તાર કાપવાની દુકાનના સંચાલનમાં પણ પેશા ગોઠવી વડે છે. આ
રહરની કંપની તરફથી તાર કાપવાની દુકાનના સંચાલનમાં પણ પેશા ગોઠવી વડે છે. આ
રહરની કંપની તરફથી તાર કાપવાની દુકાનના સંચાલનમાં પણ પેશા ગોઠવી વડે છે. આ
રહરની કંપની તરફથી તાર કાપવાની દુકાનના સંચાલનમાં પણ પેશા ગોઠવી વડે છે. આ

આ વિષય માટે નીચેના સરવાસે જણાવે
રહરની કંપની, લીમોટેડ.
સરવાસે રહરની કંપની, લીમોટેડ.
સરવાસે રહરની કંપની, લીમોટેડ.
સરવાસે રહરની કંપની, લીમોટેડ.

DANFORD ISMAIL,
GENERAL MERCHANT & IMPORTER.
Box "DAN GOD"
MIDDELBURG.

ABDUL DULHODAS & CO.,
GENERAL MERCHANTS
and Wholesale Importers

G. P. VYAS,
GENERAL AGENT
P.O. Box 1150 Tel. Add. "VYAS"
Pers: Princes and Generals Streets.
PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,
GENERAL DEALERS & IMPORTERS
P.O. Box 1150 Tel. Add. "CAJEE"
Pers: Princes and Generals Streets.
PRETORIA.

SUN
Insurance Office.

PAINE BROS., Agents,
WEST STREET, DUBLIN.

દુન્યાને મહત્તે પુરાણી
માનકા વિમાની બોર્ડિસ.
સ્થાપક-વર્ગ: ૧૦,૦૦,૦૦૦.
અહીં જમને જમતોને ખમતો માથ મિલે
દુનીયામાં હોયી જુની આપના વીમાની
બોર્ડિસ. જેના મૂલ માં ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જેમાં જમાવવાથી કોલેક્ટા કોણ વાહ માથે
મળી વાહે.
જેના મૂલ માં ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જેમાં જમાવવાથી કોલેક્ટા કોણ વાહ માથે
મળી વાહે.

VALLI MAHOMED BOOMA
Timber Merchant.

100 Pine Street,
P.O. Box 543. DURBAN.

JAMESON & Co.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
planning your dressers for
Natal Jams,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces,

And other goods too numerous
to mention.
Prices to suit all buyers.
JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.
We grow Nanyang, Ceylon and Betel
Leaves on our farms at Pongent.
Indian Post Office - our premises
133 Grey St. 110 & 122 Wingate Rd.
P.O. Box 68, Durban.
Telegraphic Address: DOORASAMA

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,
Saw Mills & Timber Yards.
100 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.
Market St. and in Spaldoken.
Tel. add. "KHANDERIA" Box 160.
PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.
P.O. Box 81, Market Square.
Tel. add. "YUSUF" KENKADON.

Abdeola Hajee Khan Mahomed

General Merchant &
Importer,
CHURCH SQUARE
Opposite Government Buildings.
Telegraphic Address:
"Hajee Khan" P.O. Box 90.
"POTCHESTROOM."

42. On 20th Nov 1983-1984

જો અહીં મારે આમરે એન્ડ બ્રદર,
તરફના રેસીડેન્સી વેપારી - (નિવાસી).
Tel Address: ABOOBAKER

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER.

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods, Best Silks.

Ladies' Clothing, Suits, Blouses, Combinations, Chemises,	Shirts, Underclothes, Children's Fancy Dresses,	Bibs, Bonnets, Bootees, Hats, Wool Shawls,
---	--	--

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness. Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે આ દેશની રજીડ મુખ્ય અમારા આસીયાના હિસાબે રહેશે નામવાની રે
જો અમારે જુદા જીલ્લામાં મારે નહીં. મારે જુદા લોકો

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88

Telephone 661. Telegraphic Address: "TORBANLAK"

ABDOL GANIE, General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

અમારે આ દેશની રજીડ મુખ્ય અમારા આસીયાના હિસાબે રહેશે નામવાની રે

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અમારું મન.

અવકુલમની,

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

THE PREMISES.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

126 FILL STREET.

The "SWADESI."

A WEEKLY PAMPHLET JOURNAL
PUBLISHED IN MADRAS

Price of Subscription Rs. 7 per year

Post Free Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: L. GARTICK, CARSTOWN.

Geo K HANDS Resident

દાલના આગીદારોએ આ વેપાર માર.
જો હોપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એક.
અમારની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવેલો હોવા કહેશે કે નવા આગીદારોના
નામ નાવાલમાં સારી રીતે વહેર થાય ત્યાં
જુદી જુદા નામ રજાવાલ રજાવાલ કુ.
હવે તે ના. ફરવી જાવના નામથી કુ. આ
જુ. જુ.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant.

સા. અમ. અમર.

દાલના આગીદારોએ આ વેપાર માર.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

અમારું મન.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Direct Importers

SPICES, OILS, SUGAR and OIL.

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

અમારું મન.

TAYOB HAJER KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

302 Church Street, Port Natal.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ.

અમલોટી ૩૫૦૦ ટન તા. ૮ ઓગસ્ટ.

અમસીંગા ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૮ ઓગસ્ટ.

ગેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમલોટી ૩૨૦૦ ટન તા. ૭ ઓગસ્ટ.

ગેરા તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

વહ કંપનીની નવી ઓર ઝડપસે જાનેવાલી વોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચ મુજબ રવાના હોગી.

ગેરા હાંકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમલોટી ૩૨૦૦ ટન તા. ૭ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈ

અમલોટી ૩૫૦૦ ટન તા. ૮ ઓગસ્ટ

અમસીંગા ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૮ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈની સ્ટીમરો.

અમલોટી તા. ૮ મી ઓગસ્ટ
તથા.

અમસીંગા તા. ૧૮ મી "

તૈયાર થાઓ.

તૈયાર થાઓ.

ઉપરી કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી ગંબવર સ્ટીમરો અમલોટી તથા
અમસીંગા ઉપર મુજબ આતરેથી ઉપડી ફક્ત ટેલોગાઓએ થઈ પરવારી મુંબઈ સાર
ઉપડી જશે. માટે ૧૭ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલાઓને અખવાને હજી
રહસ્યતા બચો આ તક મુખાવશે નહિ.

King & Sons,
West Street Durban.

M. C. Anglin & Co.,
339 Pine St. B. & F.

Durban

મેસર્સ હોંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગલીંગા કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોર્ડર પદ.

ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 6031, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 631, Johannesburg.

Rata Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

CEYLON: Its History, People, Commerce, Industries and Resources.

સીલોન: તેના લેંટા વેપાર, ઉદ્યોગ વગેરેના ઇતિહાસનું ૩૦૦૦ ચિત્રો સાથે ૮૭૦ પાનાનું ૬૫૬૨ પુસ્તક અમારી જોડીએ બાવા જોવાની બકામન કરીએ છીએ.

FOR WHITE AND COLOURED PEOPLE
ESPECIALLY SUITED FOR INDIANS

Montague Gardens

The most significant development in South Africa.

NOW READY

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

A. F. GABBY & CO.,

Winkler, J. G. 1997.

& General Merchants.

2. $\nabla^2 u = 0$ in Ω , $u = 0$ on $\partial\Omega$.

C.O. Box 356, Tel. Ad. "Cura"

TULLAN

श्रेष्ठद्वारेने येतवशी.

અમે નીચે સહી કરનાર
 મહારાજ જણાત અને હજારશુદ્ધિ
 કાદો જે આગળ કરાડરદનામાં છે. હજાર
 દિશ અને રૂપનીના નામથી નામમાં
 વેપાર કરતા હતા તેઓ આ હેતુથી સર્વે
 ને મુખર કરીએ જીએ કે અમારી મિલ
 કત અમારા લેખકારોના માલ અરથે
 મુખત્યારને-સેપિસી જે. માટે આ હં
 અમલ કરના. કરીદને પાસે જેઓ
 નેક મોંઝાન આ મેલિન-અ આ નોટીસ
 વિષે જણાવે તેને મળે અ આજ્ઞાકીયા
 ને આજે અમલ કરેલો નીસા-અ મીલકતના
 દરજી ને આ કીકેર ને મોટા ૧૪૮
 રૂપાન અમલ કરી હેતુ મળ્યાવલ
 રૂપાન વીલપાપના મેમપણુ રાત મુલ
 રૂપાની આપણે નહીં.

[illegible]

11. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

211 5044 214 2144131

242. 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1060 1061 1062 1063 1064 1065 1066 1067 1068 1069 1070 1071 1072 1073 1074 1075 1076 1077 1078 1079 1080 1081 1082 1083 1084 1085 1086 1087 1088 1089 1090 1091 1092 1093 1094 1095 1096 1097 1098 1099 1100 1101 1102 1103 1104 1105 1106 1107 1108 1109 1110 1111 1112 1113 1114 1115 1116 1117 1118 1119 1120 1121 1122 1123 1124 1125 1126 1127 1128 1129 1130 1131 1132 1133 1134 1135 1136 1137 1138 1139 1140 1141 1142 1143 1144 1145 1146 1147 1148 1149 1150 1151 1152 1153 1154 1155 1156 1157 1158 1159 1160 1161 1162 1163 1164 1165 1166 1167 1168 1169 1170 1171 1172 1173 1174 1175 1176 1177 1178 1179 1180 1181 1182 1183 1184 1185 1186 1187 1188 1189 1190 1191 1192 1193 1194 1195 1196 1197 1198 1199 1200 1201 1202 1203 1204 1205 1206 1207 1208 1209 1210 1211 1212 1213 1214 1215 1216 1217 1218 1219 1220

[illegible]

18-3-1911 61. 94. 101. 24. 40. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., EDWARD MANTON & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge, by a system that ensures considerable economy, and the use of Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN

Also at the local office for — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Telegraphic Address: NIGOLA.

HEIDELBERG. Transvaal.

Branch: NIGOLA & CO., Nigol.

For Coloured People Only.

GREATER CHATSWORTH,

KATIBASKRAAL, near CAPE TOWN.

The Largest Agricultural, Industrial, and Educational Coloured Settlement in South Africa.

Residential Lots 50' x 100' £6 0 0

" " 100' x 100' £12 0 0

SEPARATE SUB-DIVISION for INDIANS.

Write for particulars to the AFRICAN REAL ESTATE CO., Ltd., P.O. Box 779, CAPE TOWN, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. TREYER, 1 ALBANY CHAMBERS, CORNER High Street & MAIN STREETS, JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column	20/- per week	One Year	£2-10-0
Two Columns	30/- per week	Two Years	£4-15-0
Three Columns	40/- per week	Three Years	£6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

For further particulars write to —

M.S.

INDIAN OPINION

Printed at Natal.

અહાર ગામના એક ટકા

આ બાબુ જુદા જુદા પ્રકારની સગવડ ખાતર
દર આઠવાડીએ થી પચવીસ તાલપરેરી, ૧૫૧
કરોડ અંદાજેથી લાખપરેરીના મેકરેરી
મી. દીવાન પાસેથી કર સર્વીયારે નવ તાલતા
પરથી નવ પેનીના તાલથી મળી શકશે.

સરગર—મી. મોતીભાઈ પટેલ, મોહસ ૧૭

વેલમ—આશુ તાલેવંતસંગ.

પેટર્સબર્ગ—મી. મોહનલાલ ખરેરીયા,
ખાડસ ૧૬૦

પેટર્સબર્ગ—મી. મુકુન્દરામ, મો. ૨૧૨.

પેટર્સબર્ગ—મોસસે દુનદાસ અને
લાલચંદ, ખાડસ ૬૨

ધી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુચ્યુઅલ
પ્રસેન્ટ બીલ્ડિંગ એસોસીએશન
લીમિટેડ.

આ મંડળીમાં લખાયેલા યવાથી પ્રેપરટી
ઉપર બાકે નાણાં મળી શકે છે.

બચાવ—૭ રૂ. મુદત ૨૦ વર્ષ

જો મિત્ર માટે લખેલા અથવા મળેલા—

દર સંપત્તિ કાલે બીલ્ડિંગ.

સ્મીથ રફીલ, રમખન.

Indian Opinion

W. J. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JULY 1, 1901, 1902

No. 25

Contents

Being Weighed

EDITORIAL CONTENTS.	Page.
Well Done, Pictorialist!	1
Being Welshed	2
FURTHER RECENTS.	
Late News	3
Transvaal Bill—The Transvaal Bill	4
Bill	5
Passive Resistance	6
Indian Squabbles in Transvaal	7
Johnnie Langford	8
International Conference	9
From Ben Jonson to the Present	10
For an Affair in the Natal Parliament	11
Indian in Barbatoe	12
Natal Indian Congress	13
Hawker and Herd	14
For Deeds and Deeds	15

Indian Opinions

Well Done, Priscilla!

Late News

Immigration Restriction Bill Read a
Second Time

It was a long, pleasant evening, and the day after the Assembly, the Government in Buenos Aires will be in a second term.

✓ Mr. F. A. NORTON, proposed that the
which provides for the arrest and
removal from the Company of any person
who may be deemed by the Member
in charge to be dangerous to the Company
be placed under review and govern-
ment in the Colony.

¹⁴ M. W. J. Wiersma, sociology department of the University of Toronto, expressed his positive reaction.

Mr. D. WHITNEY also expressed
his appreciation for the work of the
American people in the field of the

TRANSVAAL IMMIGRATION RESTRICTION BILL

1941 1942

The following is the text of the Bill introduced in the House of Commons on the 11th of May, 1906, to place restrictions on Immigration into this Colony, to provide for the removal therefrom of prohibited immigrants and other persons and to establish and maintain an Immigration Department:

Be it enacted by the King's Most Excellent Majesty by and with the advice and consent of the Legislative Council and the Legislative Assembly of the Transvaal as follows:

1. The Peace Preservation Ordinance 1903 shall be and is hereby repealed; provided that no such repeal shall affect or abridge any powers or jurisdiction by the Asiatic Land Amencement Act 1907 conferred for the purpose of carrying out the

... in this Act and in any regulation
thereunder unless inconsistent
with the context.

"Department" shall mean the Immigration Department established and maintained under the provisions of this Act;

Governor" shall mean the officer for the time being administering the government of this territory, acting by and with the aid and consent of the Executive Council;

"imprisonment" shall mean imprisonment with or without hard labor, as the court sentencing an offender to imprisonment may direct;

Magistrate shall include a resident magistrate and an assistant resident magistrate of any district of the Colony:

Minister" shall mean the Colonial Secretary or such other Minister to whom the Governor may from time to time assign the carrying out of this Act.

for the purposes of this sub-section Yiddish shall be accepted as a European language: provided further that (a) if the Minister publishes notice in the *Gazette* that arrangements have been made with the government of any country for regulating the admission to this Colony of the subjects or citizens of such country such subjects or citizens shall not while such notice is in force be required to comply with the provisions of this sub-section;

any such notice shall cease to have effect as soon as it is cancelled by further notice of the Minister in the *Gazette*.

person who has not in his
employment or at his disposal
means to support himself for
a reasonable time within this
Colony or who is likely to
become a public charge if he
were allowed to enter there:

any person who comes on the
shore at the date of his
entering or attempting to
enter this Colony would be
liable if found there: to be
removed from or to be ordered
to leave the Colony whether
on conviction of an offence
against such law or for failure
to comply with its provisions
or otherwise: provided that
such conviction be a direct
result of the commission of
such offence elsewhere than in
this Colony of an offence for
which he has received a free
pardon:

any person who is a lunatic within the meaning of the Lunacy Proclamation or any amendment thereof;

any person who is a leper or suffering from such infectious or contagious disease of a loathsome or dangerous character as may from time to time be prescribed by regulation;

(18) any person who the Minister has reasonable grounds for believing would be dangerous to the peace order and good government of this Colony if he entered there;

for members of His Majesty's
regular forces

(b) the officers and crew of any public ship of a foreign state;

(c) any person who is duly accredited to this Colony by or under the authority of His Majesty or of the Government of a foreign state together with his wife, family and servants :

(d) any person who has served in any of His Majesty's volunteer forces in South Africa and has received a good discharge and who does not come within the scope of sub-sections (3) (a) (5) (6) (7) or (8) of the definition of prohibited persons;

(c) the wife or minor child of any person who is not prohibited immigrant;

(2) descendants of the aboriginal population of Africa south of the Equator who do not come within the scope of sub-sections (3) (4) (5) (6) (7) or (8) of the definition of prohibited marriage.

That if any person, as when no
employment is found, shall come to
the colony, he shall not afterwards
immediately workmen or
indentured, who are able to
perform the duties assigned
to them. And to reward
the Colonists, and for
by an officer in England
or elsewhere appointed for
the purpose by the Govern-
or to the effect that the
person named therein has
been engaged to serve
immediately on arrival in
this Colony an employer
therein of repatriation at an
adequate remuneration
and for a reasonable
period of time.

"regulation" shall mean any regulation made under section 11 of this Act.

(1) The Governor may establish and maintain out of moneys voted by Parliament for the purpose a department to be known as the "Immigration Department" which shall be under the control of the Minister and in charge of such officer as he may from time to time appoint.

2) The full use of the department shall be the responsibility of all of them whether a member or not. It is the duty of every member to do his or her part in the work of the department.

vention of the entrance into the Colony of prohibited immigrants or their removal therefrom and the carrying out of any powers or duties that may be specially conferred or imposed on it by this Act or by regulation.

(3) The Governor may from time to time appoint and remove such officers as he may think necessary or expedient to assist in the administration of the department who shall have such powers and perform such duties within or outside this Colony as may be conferred upon them by this Act or by regulation.

2. The Governor may from time to time enter into agreement with the government of any colony or territory in South Africa for the doing of such acts or things as are necessary or expedient for the carrying out of the objects and purposes of this Act.

3. Every prohibited immigrant entering into or found within this Colony shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction

(1) to a fine not exceeding one hundred pounds or in default of payment to imprisonment for a period not exceeding six months or to both such fine and such imprisonment; and

(2) to be removed at any time from the Colony by warrant under the hand of the Minister and pending such removal to be detained in such custody as may by regulation be prescribed.

4. A prohibited immigrant may be discharged from such detention if he find two respectable sureties in this Colony, each in the sum of one hundred pounds, for his leaving the Colony within one month;

(b) if such prohibited immigrant be sentenced to imprisonment such imprisonment shall terminate as soon as he is removed from the Colony.

5. Any person convicted after the date of the taking effect of this Act of a contravention of sections three, thirteen or twenty-one of the Immigrants Ordinance 1903 or of any amendment of such sections and any person who may be deemed by the Minister on reasonable grounds to be dangerous to the peace, order and good government of this Colony if he remains therein may be arrested and removed from the Colony by warrant under the hand of the Minister and pending removal may be detained in such custody as may be prescribed by regulation.

6. Any person who

(1) wilfully aids or abets a person ordered to be removed under section 11 or remaining in this Colony;

(2) wilfully aids or abets a person ordered to be removed under section 11 or remaining in this Colony;

(3) enters into or purports to enter into a contract as employer with any person outside this Colony with intent that the provisions of this Act be evaded or at the time of entering into or purporting to enter into such contract shall be unable to fulfil his part thereof or has no reasonable expectation of being so able; shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding one hundred pounds or in default of payment to imprisonment for a period not exceeding six months or to both such fine and such imprisonment.

7. No prohibited immigrant shall be entitled to obtain a licence to carry on in this Colony any trade or calling or to acquire therein any interest in land whether leasehold freehold or other interest; and any such licence (if obtained) or any contract deed or other document by which such interest is acquired in contravention of this Act shall on conviction be null and void.

8. Every person found in this Colony who is reasonably suspected of being a prohibited immigrant may be arrested without warrant by any magistrate, justice of the peace, police officer or officer of the department and shall be taken to the nearest magistrate's court or to the residence of a magistrate to be dealt with according to law.

9. No prohibited immigrant shall be exempt from the provisions of this Act or allowed to remain in this Colony by reason only that he had not been informed that he could not enter the Colony or that he may have been allowed to enter through oversight or mistake to the fact being undiscovered that he was a prohibited immigrant.

10. Any person ordered to be removed from this Colony under this Act and any other person who shall have been convicted under section 11 or aiding or abetting him in entering or remaining in the Colony in contravention of this Act shall be liable to pay all expenditure incurred by the Government in carrying out such removal whether from the Colony in South Africa or in the detention with him in the Colony or elsewhere of any person pending his removal; and the amount of such expenditure on production to the Sheriff of the province of an officer of the department stating the items and total amount of such expenditure shall be recoverable by execution levied on the property within the Colony of the person so liable in respect of such expenditure levied under the authority of the Sheriff of the province in which such property is situated.

11. The costs of and the costs of execution shall remain the liability of the person so liable or to any person appointed by him to receive the same.

12. (1) It shall be the duty of every keeper of premises having the management of a place used as an hotel, boarding-house, lodging-house or other place where persons receive sleeping accommodation for money or valuable consideration to keep a book in which every person immediately he first receives such accommodation shall enter his name, permanent residence, place of birth and place from which he last came.

(2) Every such book shall be open to the inspection of any police officer or officer of the department at all reasonable times.

(3) Any person failing to comply with the requirements of this section or obstructing or preventing any such officer in carrying out his powers thereunder or striking any police officer or such officer shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding twenty pounds or in default of payment to imprisonment not exceeding one month or to both such fine and such imprisonment.

13. The burden of proving that a person has not entered or remained in this Colony in contravention of this Act or any regulation shall in any prosecution for such contravention lie upon the accused person.

14. Every court of resident magistrate shall have jurisdiction to impose the maximum penalties for all contraventions of this Act or of any regulation.

15. The Governor may from time to time make, alter or rescind regulations not inconsistent with the provisions of this Act for all or any of the following purposes—

(a) prescribing the powers and duties of officers of the department;

(b) prescribing the entrance of prohibited immigrants into the Colony;

(c) for the removal from this Colony of persons ordered under this Act to be removed therefrom;

(d) for the detention pending removal of persons ordered under this Act to be removed from the Colony;

(e) prescribing the places where and the manner in which such persons are to be detained for the purposes of such removal; and of the burden of proof in such cases.

(f) prescribing the

PASSIVE RESISTANCE

The Press Alert

Indian Pickets

Penceful Persuasion

No Registration Yet!

(SPECIAL TO INDIAN OPINION)

Pretoria Indians are surprising all expectations. It is almost unnecessary to repeat day by day, but progress may be inferred from a perusal of the following messages from the Pretoria correspondents of the Johannesburg press:

"Rand Daily Mail"

Pretoria, Saturday, July 6.

A week has now elapsed since it was notified that the Asiatic Law Amendment Act, providing for the registration of Asiatics, would come into force on Monday last, and that the Indians of Pretoria and district would be required to register under the Act by the 31st July.

There have been five days during which the Indians of the Capital might have registered, but so far we understand, Mr. P. T. Cody (before whom applications have to be made) has not been overwhelmed by an Asiatic invasion. In fact not a single Indian has yet fulfilled the requirements of the new law.

One Indian did actually find his way to the Registration office during the week with the idea evidently of registering himself and his eight children. In the absence, however, of birth certificates for the children the necessary legal formulae could not be observed, and the applicant was informed that he must produce the certificates.

Since that visit the Indian has not been seen. At any rate he has not returned to Mr. Cody's office, and it is believed that upon leaving the office he fell among Indian pickets, and was persuaded not to submit to registration.

From the mention of pickets it will be seen that, although (to judge from Mr. Broadbent's remarks in the Mail of Saturday last), "passive resistance" is a new way to his comparisons of showing resistance without legislation, they feel nothing but a strong feeling of protest against the new law.

It is understood that we are informed that the Indian pickets are watching the office of Mr. Cody very carefully, and that they are determined to prevent any further registration.

It is also understood that the Indian pickets are watching the office of Mr. Cody very carefully, and that they are determined to prevent any further registration.

thoughts will prevail in view of the circumstances that there are probably over twelve hundred male Indians in the district affected by the Act.

"Star"

Pretoria, Saturday, July 6.

Judging by the attitude adopted by local Indians since the coming into force of the Asiatic Registration Ordinance, the Pretoria authorities entrusted with the enforcement of the law will very probably have a good deal of trouble to face at the end of the month. A very careful and complete passive resistance movement has been organised here, and not a single Asiatic has hitherto been registered. Pickets are guarding the corner in the neighbourhood of the Registration Office for the purpose of intercepting and persuading their brethren, should they come along, not to get registered, but so far their persuasive services have not been required, which shows how well the organisers of the movement have done their work. There are in Pretoria a total of 1,980 Asiatics, 1,000 are British subjects and 980 who are not British subjects. Should this fail to comply with the provisions of the Ordinance by the end of the month they will find the law vigorously enforced against them. No serious troubles, such as rioting are, however, anticipated, and it will be to their own interests to give up the idea of passive resistance, for, if persisted in, it will only lead to eventual deportation.

The total number of Asiatics in the whole of the Transvaal according to the last census returns is 12,317, including 4,167 non-British subjects (mostly Chinese). These will be brought within the scope of the Ordinance as soon as the administrative arrangements are complete.

A Plea for a Compromise

[The Pretoria Alert] a very much agitated over the threatened deadlock. The following appeared in its leading columns on Wednesday, 4th inst. The italics are ours:-

The Asiatic Registration Ordinance has become law, and by the 31st July all Asiatic residents in Transvaal will have to be re-registered under the thumb-print system. We have consistently supported this Ordinance, not because we sympathise with the general feeling of enmity towards Asiatics which exists in this country, and certainly not because we are guided by Mr. Curtis' suggestion that the status of British subjects should depend to some extent upon their colour, but because we believe that until we have accurate information in regard to the exact position, numerically, of the Indian traders in Transvaal, we cannot properly survey their case from a just and equitable standpoint. We are now endeavouring to ascertain how many Indians are in the Colony before we can make any proper estimate of their case. It is not our intention to make any estimate of their case until we have accurate information in regard to the exact position, numerically, of the Indian traders in Transvaal, we cannot properly survey their case from a just and equitable standpoint.

ably entitled. The Indian community is able to understand the reasons for the and persistent opposition offered to this Ordinance by the Indian community. We cannot see that it is more degrading to make a thumb-mark than to sign one's name and, although we sympathise with any body of men, especially a minority fighting on principle for what they believe to be their rights, we must confess that the attitude of the Indian traders is as a little unreasonable. It is quite true that in the past they have been able to complain of the officers administering the laws connected with the issue of permits and passes for Asiatics have been careless, arbitrary, and very often grossly unjust. If Indian Opinion is to be believed, a clerk, attached to that Department in Pretoria, was discovered, during the course of the evidence given in a public court, to have been carrying on a traffic in permits, and has not yet been brought to justice. If this be true, the opposition of the Indians to the enforcement of a Permit Department with further arbitrary powers is in some measure to be understood, but the fact that one clerk in the Department was found to be a corrupt clerk justifies the condemnation of the Department as a whole, or a passive resistance to the new law. The Indians could direct their energies towards exposing any wrong doing, any unfair or unjust decisions, and arbitrary and unnecessary infliction of indignity upon them by the Permit Department, rather than to a resistance of what is now law. We may say very frankly that we have up to the present disregarded the threats of the British Indian Association, and have looked upon any such resolution as a "glib" resolution, at not a very serious undertaking, designed to bluff the Transvaal Government rather than to test the idea of its being actually carried out. In view of the later developments, however, the matter assumes a more serious aspect, and the Government would do well, if the Indians persist in their decision, to reconsider the administration of the law and see whether a middle way cannot be found out of the difficulty. Such will meet the sentimental objections of the British Indian Association. We know that Eastern nations set considerable store by sentiment. They are governed by sentiment, and are moved to martyrdom, and even to the sufferings of death, for the sake of what would appear to the West the merest superstition and prejudice. Mr. Curtis is, of course, a very stern, strong young man, and we suppose that even Mr. Curtis does not wish to imprison the six thousand British Indians. If such drastic measures can be avoided by some sentimental compromise which will leave unaffected the practical purpose of the Bill. It is most necessary that we should re-register every British Indian in the Colony. It is not necessary that we should re-register every British Indian in the Colony.

Hawkers and Pedlars

Government Protection

The following circular letter has been issued to the Transvaal Municipalities by the President of the Transvaal Municipal Association:—

I am directed by the President of the Transvaal Municipal Association to draw your attention to the fact that the Colonial Secretary has intimated that he is unable to agree to the raising of the licence fee for pedlars from £3 to £5 in the draft hawkers and pedlars' bye-laws, as framed by the Municipal Association. The Under Secretary, Colonial Secretary's Office, points out that it is optional for any Municipal Council either to adopt the draft bye-laws as they stand, or to continue under the present arrangement whereby no distinction is made between the hawker and the pedlar, and a £5 licence is imposed on both equally, while no particular restrictions are imposed on the methods and places of trading. It is understood, however, that the Colonial Secretary is prepared to consider joint representations from all local authorities on the Rand, advocating the imposition of a uniform fee in excess of the scale provided by law (Ordinance 23 of 1905), which scale has been adopted in the draft bye-laws. The Colonial Secretary points out that he considers that distinction in the licence fees imposed upon hawkers and upon pedlars is essential, and adds that he would require conclusive proof that it is fair and reasonable to charge hawkers and pedlars on the Rand higher licence fees than elsewhere, while at the same time imposing severe restrictions on this class of the trading community. In this connection I forward herewith for the information of your Council copy of a report submitted by the Works Committee to the Johannesburg Municipal Council at a meeting held on the 27th inst. for the reasons set forth in the report, and because of the fact that in the majority of instances pedlars are agents for Asiatics, the President of the Municipal Association thinks it is desirable that local authorities throughout the Transvaal should consider the advisability of adopting a resolution on the following lines, for transmission to the Colonial Secretary, through the Municipal Association:—

"That this Council is of opinion that the clause in the draft hawkers and pedlars' bye-laws with regard to the licence fee for pedlars should be amended by increasing the fee from £3 to £5 per annum; and that the Transvaal Municipal Association be requested to urge upon the Government the expediency of giving effect to this proposal."

The Indian Fruit Farmer

Supplies a Want

A writer in the *Natal Witness*, describing a journey through Natal by train with a friend, says:—

From Maritzburg to far below Inchanga the waste and fertile land was apparent, until from Pinetown down to the coast our eyes were gladdened by fine fruit farms. "But it is mostly in the hands of the Indians," remarked my friend sententiously. "You wouldn't have seen those hills covered with pines and mangoes if they had not been here; and then there is this everlasting cry about the Asiatics! They are only here because they supply a want, a want the white man and native are too lazy to supply." I am afraid so. It is the same old story of the foreigner ousting the Englishman at home. He won't learn to correspond in French and German, and so the German clerk has to come and do it for him.

A great deal of the land from Pinetown downwards, I am told, is in the hands of once indentured Indians who have served their time and saved their money. On a small capital of £30, I am assured, an Indian will live for a year and provide all the necessaries for his plot of ground. Neither native nor white man can do this; the native because he is too lazy; the white man, shall I say because his ideas of living are so extravagant? He can't get on without his beef and his beer, and yet I can assure him for I have tried it, that bread and bananas are most excellent fare. "And is that any reason why he should not have beef and mutton, and beer, and all the other things we have come to believe are necessities of life?" I can imagine him asking. None whatever; but if a man would make a start without capital he must sacrifice something. Why not some of the "necessaries" that he would be just as well without? There is one other thing I am told, that the white man will not condescend to work with his hands. Surely we are educated enough to know that all honest toil is honourable, and I do not see why a white man should not make a beginning, at any rate, by working with his own hands and bide the time when others will work for him and he can look on.

THE CAPE IMMIGRATION ACT. In the Legislative Council, recently, Dr. Peterson notified his intention to move, on Thursday, in favour of relaxing the operations of the Immigration Act, making it applicable to Asiatics only, and suspending it as far as regards the

be tolerated. The Indians, by resisting the Act, would show what stuff they were made of. The Boers showed their bravery by war; they would do the same by enduring imprisonment rather than have every spark of self-respect crushed out of them. He felt it was the duty of Natal Indians to help their brethren in the Transvaal by subscribing to the relief of the wives and families of the brave resisters. The whole of South Africa was in danger. Natal was anxious to pass legislation dealing harshly with Asiatics, the latest example being the Land Tax Bill which placed a heavy burden upon Indian farmers.

Mr Abdul Kadir said, since reading the Regulations of the new Act, he had come to the conclusion that the Act was unbearable. There were only two courses open: to go to sea or leave the country. By helping the Transvaal Indians, they also helped themselves in the struggle for existence in the Colonies.

Dr. Nanji said their loyalty to the flag of Britain was shaken. The Japanese, because they were a brave nation, were respected throughout the world. Because they, the Indians, endured insult, they were put upon and treated harshly and unjustly. He believed that if the Transvaal Indians held out, the Government would be compelled to reconsider the whole question. They in Natal should have nothing whatever to do with the Permit Office.

Mr Moulana Mawji Fatch Mahomed said that, never in the history of India had Indians to give their mother's name. The Act also made distinctions between Christians and Mahomedans. The Transvaal railways refused a Mahomedan priest the privilege extended to Christian and Jewish Ministers.

Messrs. Abdoola Haji Adam, Osman Ahmed, S. P. Mahomed, Parson Rustonjee, U. M. Shieff, Ambaram Maharaj, Roorkhdeen, Hossain Jooma, Kalidh Gandhi, C. B. Metha, Ibrahim Camroudeen and M. S. Randeria also spoke.

A sum of money was collected for the Congress Fund with the view of assisting the Transvaal Indians.

THE CAPE YOUNG MEN'S SOCIETY. The 10th annual report of this society has been sent to us for review. The society seems to be making steady progress under the patronage of the Rt. Rev. Dr. H. De Kille and the Presidentship of Mr. V. Lawrence. The school established under its aegis seems to be flourishing. The report says: "We cordially invite members of the Indian community to visit our school and see for themselves that it does not deserve their help."

It would have been well if the government had not had to

દાંડિઅન. ઓપિનિઅન.

पृष्ठ: ५.

પ્રીતીક્ષ્ણ-શતીવાર, તારીખ ૧૩મી જુલાઈ, ૧૯૦૯.

此也。

अथर्ववेदः

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

C. 10. VII દરખાસ્તનો ફરજ. પ. 98

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ଦା. ୧୫ ଓ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ଦା. ୧୬

ଉତ୍କଳ ସ୍ତମ୍ଭି, ୧୦ ଅଂ ୧୯୦୭.

ଶ୍ରୀ-ଅମଳ ସ୍ତବ ୧ ଥି, ଅମଳ ସ୍ତବ ୧

ਸੁਖੀ, ੨੯ਵੀਂ ੧੯੬੩.

મુસલમાની-તાં ૨ હી જમુદીસ ચામર

१७ जमादीअखर सुभी, १३२१ हीजरी

[illegible]

2007-2008

[illegible]

২২৫ ২২৬

2. 1944: 1944-1945 ...
 3. 1945: 1945-1946 ...
 4. 1946: 1946-1947 ...
 5. 1947: 1947-1948 ...
 6. 1948: 1948-1949 ...
 7. 1949: 1949-1950 ...
 8. 1950: 1950-1951 ...
 9. 1951: 1951-1952 ...
 10. 1952: 1952-1953 ...
 11. 1953: 1953-1954 ...
 12. 1954: 1954-1955 ...
 13. 1955: 1955-1956 ...
 14. 1956: 1956-1957 ...
 15. 1957: 1957-1958 ...
 16. 1958: 1958-1959 ...
 17. 1959: 1959-1960 ...
 18. 1960: 1960-1961 ...
 19. 1961: 1961-1962 ...
 20. 1962: 1962-1963 ...
 21. 1963: 1963-1964 ...
 22. 1964: 1964-1965 ...
 23. 1965: 1965-1966 ...
 24. 1966: 1966-1967 ...
 25. 1967: 1967-1968 ...
 26. 1968: 1968-1969 ...
 27. 1969: 1969-1970 ...
 28. 1970: 1970-1971 ...
 29. 1971: 1971-1972 ...
 30. 1972: 1972-1973 ...
 31. 1973: 1973-1974 ...
 32. 1974: 1974-1975 ...
 33. 1975: 1975-1976 ...
 34. 1976: 1976-1977 ...
 35. 1977: 1977-1978 ...
 36. 1978: 1978-1979 ...
 37. 1979: 1979-1980 ...
 38. 1980: 1980-1981 ...
 39. 1981: 1981-1982 ...
 40. 1982: 1982-1983 ...
 41. 1983: 1983-1984 ...
 42. 1984: 1984-1985 ...
 43. 1985: 1985-1986 ...
 44. 1986: 1986-1987 ...
 45. 1987: 1987-1988 ...
 46. 1988: 1988-1989 ...
 47. 1989: 1989-1990 ...
 48. 1990: 1990-1991 ...
 49. 1991: 1991-1992 ...
 50. 1992: 1992-1993 ...
 51. 1993: 1993-1994 ...
 52. 1994: 1994-1995 ...
 53. 1995: 1995-1996 ...
 54. 1996: 1996-1997 ...
 55. 1997: 1997-1998 ...
 56. 1998: 1998-1999 ...
 57. 1999: 1999-2000 ...
 58. 2000: 2000-2001 ...
 59. 2001: 2001-2002 ...
 60. 2002: 2002-2003 ...
 61. 2003: 2003-2004 ...
 62. 2004: 2004-2005 ...
 63. 2005: 2005-2006 ...
 64. 2006: 2006-2007 ...
 65. 2007: 2007-2008 ...
 66. 2008: 2008-2009 ...
 67. 2009: 2009-2010 ...
 68. 2010: 2010-2011 ...
 69. 2011: 2011-2012 ...
 70. 2012: 2012-2013 ...
 71. 2013: 2013-2014 ...
 72. 2014: 2014-2015 ...
 73. 2015: 2015-2016 ...
 74. 2016: 2016-2017 ...
 75. 2017: 2017-2018 ...
 76. 2018: 2018-2019 ...
 77. 2019: 2019-2020 ...
 78. 2020: 2020-2021 ...
 79. 2021: 2021-2022 ...
 80. 2022: 2022-2023 ...
 81. 2023: 2023-2024 ...
 82. 2024: 2024-2025 ...
 83. 2025: 2025-2026 ...
 84. 2026: 2026-2027 ...
 85. 2027: 2027-2028 ...
 86. 2028: 2028-2029 ...
 87. 2029: 2029-2030 ...
 88. 2030: 2030-2031 ...
 89. 2031: 2031-2032 ...
 90. 2032: 2032-2033 ...
 91. 2033: 2033-2034 ...
 92. 2034: 2034-2035 ...
 93. 2035: 2035-2036 ...
 94. 2036: 2036-2037 ...
 95. 2037: 2037-2038 ...
 96. 2038: 2038-2039 ...
 97. 2039: 2039-2040 ...
 98. 2040: 2040-2041 ...
 99. 2041: 2041-2042 ...
 100. 2042: 2042-2043 ...
 101. 2043: 2043-2044 ...
 102. 2044: 2044-2045 ...
 103. 2045: 2045-2046 ...
 104. 2046: 2046-2047 ...
 105. 2047: 2047-2048 ...
 106. 2048: 2048-2049 ...
 107. 2049: 2049-2050 ...
 108. 2050: 2050-2051 ...
 109. 2051: 2051-2052 ...
 110. 2052: 2052-2053 ...
 111. 2053: 2053-2054 ...
 112. 2054: 2054-2055 ...
 113. 2055: 2055-2056 ...
 114. 2056: 2056-2057 ...
 115. 2057: 2057-2058 ...
 116. 2058: 2058-2059 ...
 117. 2059: 2059-2060 ...
 118. 2060: 2060-2061 ...
 119. 2061: 2061-2062 ...
 120. 2062: 2062-2063 ...
 121. 2063: 2063-2064 ...
 122. 2064: 2064-2065 ...
 123. 2065: 2065-2066 ...
 124. 2066: 2066-2067 ...
 125. 2067: 2067-2068 ...
 126. 2068: 2068-2069 ...
 127. 2069: 2069-2070 ...
 128. 2070: 2070-2071 ...
 129. 2071: 2071-2072 ...
 130. 2072: 2072-2073 ...
 131. 2073: 2073-2074 ...
 132. 2074: 2074-2075 ...
 133. 2075: 2075-2076 ...
 134. 2076: 2076-2077 ...
 135. 2077: 2077-2078 ...
 136. 2078: 2078-2079 ...
 137. 2079: 2079-2080 ...
 138. 2080: 2080-2081 ...
 139. 2081: 2081-2082 ...
 140. 2082: 2082-2083 ...
 141. 2083: 2083-2084 ...
 142. 2084: 2084-2085 ...
 143. 2085: 2085-2086 ...
 144. 2086: 2086-2087 ...
 145. 2087: 2087-2088 ...
 146. 2088: 2088-2089 ...
 147. 2089: 2089-2090 ...
 148. 2090: 2090-2091 ...
 149. 2091: 2091-2092 ...
 150. 2092: 2092-2093 ...
 151. 2093: 2093-2094 ...
 152. 2094: 2094-2095 ...
 153. 2095: 2095-2096 ...
 154. 2096: 2096-2097 ...
 155. 2097: 2097-2098 ...
 156. 2098: 2098-2099 ...
 157. 2099: 2

સન-૧૯૫૨, તા: ૧૩મી જાન્યુ, ૧૯૦૬.

C.10.VII हिंदी भाषा. १७

આજ સુધી મિ ઈ કોમનું કામ નથી
મળું. આંખી સુધી રહી છે ને કાંઈ
માખ લીધું નહીં. સાખન્ય વિચાર કોયે
શ્રેણી છે કે કિંઈ લોક ને નમાજા ને
વરસા પચરના છે.

પણ આને તરીકે હવે કામનું માપ
દરેકસરકારમાં થાય છે. આ તક લેઈ
એકમીન અને મનરત મોઝા તથા તેના
આલમથીએ આપી છે, એ માપમાં
લખતી લખતે તે કામ નવી ગણ છે
અને જે ખજાર ખસે હાથથી છીએ તે
મતારે છે કે પ્રતિદીવા કે જેને મોર
નવાન ગણતા હતા તેણે એકદમ ક્ષેત્ર
પ્રમાણ છે, તે એક પણ દિવસે પુન
માં લીધી નથી. એક મદ્રાસી ગમે
તેણે આંગળાં પાકરાતી લેવ તોય ત્યારે
તેણે આરંભ પૂરે દીધી તે હજુ કે હજુ
આંગળાં દરમીન નહિ આપુ, મદ્રાસી
પેક્ટ માત્રતરે પાતળા મોકરી કોડર
કપુર કરી, પણ નવી પરમીટ લેવાની
તા પાડી. અમારા સંજોગથી પ્રમાણ
મી, અમનીતા પંચમી નોકરે નવી પરમ
ટ લેવાની એખી તા પાડી છે. આ
ખજા પાતાવે છે કે માપ ચતાં દિહી પ્રમ
નીમી કિતરે આગ નથી.

જોનો બેઠી કપર છે તેને શાશુ ધન
કરી મકનાર છે? દિંદી પ્રાગ્ આસ્તિ
છે, કપરને માનનારી છે. અને તે
ઉપર ભર્યો રાખીને આદરેલું કામ
સાંકે છે પાર પાડે. જોગ કેહેતાય છે
નરસીંદ મેતાની આરધાથી તે. પગ
પૈયો ગામેડ કૃત્ય હતું. ગુણ પેગાં
પુણી મદદથી મદદ સંકેતે વેદાં
ગામેડે છેલ્યા. તેજ જગતકર્તા પ્ર
ગામેડે મળ્યા કરશે.

१. १००० २५०० ३००० ४००० ५००० ६००० ७००० ८००० ९००० १००००
 ११००० १२००० १३००० १४००० १५००० १६००० १७००० १८००० १९००० २००००
 २१००० २२००० २३००० २४००० २५००० २६००० २७००० २८००० २९००० ३००००
 ३१००० ३२००० ३३००० ३४००० ३५००० ३६००० ३७००० ३८००० ३९००० ४००००
 ४१००० ४२००० ४३००० ४४००० ४५००० ४६००० ४७००० ४८००० ४९००० ५००००
 ५१००० ५२००० ५३००० ५४००० ५५००० ५६००० ५७००० ५८००० ५९००० ६००००
 ६१००० ६२००० ६३००० ६४००० ६५००० ६६००० ६७००० ६८००० ६९००० ७००००
 ७१००० ७२००० ७३००० ७४००० ७५००० ७६००० ७७००० ७८००० ७९००० ८००००
 ८१००० ८२००० ८३००० ८४००० ८५००० ८६००० ८७००० ८८००० ८९००० ९००००
 ९१००० ९२००० ९३००० ९४००० ९५००० ९६००० ९७००० ९८००० ९९००० १०००००

પ્રીતરીયાના કામથી ને ત્યાંના દિંદો
ને કોઈકે રખેવાળોના કુસાથી કા
દિંદોનાં કાંઈ કાંઈ ઉભાં નહિ થતાં
કેવળ આખારી આપવી એ સહેલું છે.
ખરી સાચાથી તે એ કે તેઓના જેમ
કરી બતાવવું, જેમ દર્શકવાલમાં પગીટ
ઓરીસનો બેળકોડ મારે છે તેમજ
કરખનામાં ચાલુ થવાની જરૂર છે. દરખ
નથી તાલ એક પણ દિંદો દર્શકવાલમાં
આને તે કુધમાં પુરે પેસવા જેમ છે.
દર્શકવાલના દિંદોને આજે ખરે બેખ
લેવાનો રજો છે જે દિંદો ખાસ ત્યાં
જરો ને સદા કરતા નહિં જાય પણ
પોતાના કામને મારજે. આવા દિંદો દર્શક
વાલમાં આવીને માત્ર બીજાને નખખ
બનાવે, જોર નહિ આપી શકે. વાળી
તેના દિંદો કરખનામાં પડવાર ઓરીસને
જમીને દર્શકવાલમાં પેસી શકે એટલે
બેળકોડ તુરફ ગણાય. પણ એ કોઈ
દિંદો તે પમાણે તમા જાય તે કરખનાની
ઓરીસ બીજકુદ નથી શકે નહિ. તેથી
કરખનાના દિંદોને પ્રીતરીયાના કામવાળી
નકલ કરવાની જરૂર છે.

નાલામ હરિવન કાંગરેસે ટાંસવાલના
લાહએને પૈસાની મદદ આપવા લાખુ છે.
માત્ર મીડીંગ બરીને જુરસો ચકાસ્યો છે
ઉદગમ્યાની બાબત પણ ઉપાડી છે. એ
વખાણવા લાખડ ચાલ છે આ ઉપરાંત
દરબાનની પરમીટ એકીમના બોવકાટન
કામને લામ લેવાની જરૂર છે. તે ત્રણ
રીને થઇ શકે છે. એટલે તે દરબાનની
એકીસે એકી રાખવી કે એથી ત્યાં કિંદ
જતા આટકે. બીજું ટાંસવાલની રે
મવા ત્યાં ફેબુ હિંદી ગમ છે તે તપાસવું
અને તે તે કિંદો તરી પરમીટ મા
જતો હોય અથવા વ્યુની ત્રણ જતો
હોય પણ એક જવાને તૈયાર ન હોય તે
તેને જતો અપાવવા આજુબુ કરવી
નિયમ છે. રીગર ઉપરકાંચ પણ કિં
આંગળાં ન આપે એવી તજવીજ કરવી
લામ છે. (પી) લાખુ ચકાસે, દરબાનની
પરમીટો, તે સંદર્ભે એકે એક માની ને

દરાસવાસનું નવું ઇશોરશન

ખીસ.

આ ખીસ નવું કાવ્ય થયું નથી. જ્યાં સરકારના હેતુ હતા તે તે એ ખીસથી જોઈ શકાય તેવું નહોતું. સરકારે આ નવું કાવ્ય જોઈને કહ્યું કે તેમાંથી કંઈ આ ખીસથી રદ નહીં થાય.

(૧) પરમીટને કાવ્યમાં આપેલ પ્રકાર (રેગન) આખી રદ થાય છે. એથીપાટીક રજીસ્ટરેશનના કાયદાથી જે સત્તા અપાયેલી છે તેમાંથી કંઈ આ ખીસથી રદ નહીં થાય.

(૨) જેને દરાસવાસમાં નવા ખીસ ની તારિખથી કાળક થવાની પરવાનગી નથી તેવા માણસો તીથે પ્રમાણે છે.

(અ) જેને યુરોપની કોઈ પણ બાબા નું સરસ જ્ઞાન ન હોય તેવા માણસો.

(બ) જે માણસને પોતાનું પોષણ કરવા જોઈએ પૈસા ન હોય તે

(ક) વેસ્તાઓ અને તેના બંધા.

(ખ) જે કાયદાથી સરકાર દેસ બહાર જવાનો હુકમ કરી શકે એવા કાયદાનો લાંબ કાળક થનાર માણસ હો તો તે માણસ.

(ગ) ગાંડા માણસ અથવા કોઢીઆ અથવા એવા એથી રામવાળા.

(ઘ) જેને વિશે વિશ્વાસપત્રથી કે ખીસ જાણેએથી બચેર માણસ છે એવું લખાયું આજુ પોંચ તે માણસ.

(ચ) જે માણસ સરકારને નુકસાન કર નાશે છે એમ સરકાર માને તે માણસ.

(જ) આ ખીસ જેનો કાળક થવાનો દર કાર પ્રમાણે હોય તેનાં બેમાં ને અગાઉ જોડાયેલો માણસ નહિ પડે તેમજ કારને ને નવા યુરોપીયના અનુકરેને.

(ઝ) આ કાયદાના અધિકારના કારે પ્રમીશનના આતુ વિશ્વાસના આતરી.

(ટ) આ કાયદાના અધિકારના કારે સારું નામના ખીસ માટેની કાયદા કાર કરી શકશે.

(ડ) જેને કાળક થવાની ખીસ છે તેવો માણસ કાળક થતો ને તેના પાસે પાસે હોય તેવો અથવા તેને કાળક થવાની સત્તા મળશે અથવા તેને કાળક થવાની આપશે.

(ડ) આ કાયદાના અધિકારના કારે કાળક થવાની સત્તા મળશે અથવા તેને કાળક થવાની આપશે.

માટેના જાંબ કરનારા અવાશે તેને પણ કાળક થવાની સરકારને સત્તા છે.

(૭) જે માણસ ખીસીયાળા માણસ ને કાળક થવામાં મદદ કરશે તેના પાસે કાળક થવાની સત્તા મળશે.

(૮) ખીસીયાળા માણસને કંઈ કાળક થવાની સત્તા નહીં હોય તેના પાસે કાળક થવાની સત્તા મળશે.

(૯) જે માણસ ખીસીયાળા છે તેને જોવામાં આવે તેને વચર વેરેરે પડે શકશે.

(૧૦) આ કાયદાની અગાવતા એ અથવા નહિ મળ્યા.

(૧૧) જે માણસને કાળક કરવામાં આવે તેને કાળક કરવાનું અધિકાર કોસોનીમાં તેની જે મીસકર હશે તેમાંથી વચુક કરવામાં આવશે.

(૧૨) હોટેલમાં જે કાળક માણસ આવે તેનાં હોટેલમાંપર દરેક માણસનું નામ, દેશ, કેકાણુ વિગેરે નોંધશે અને તે સરકારને તપાસવાનો હક છે.

(૧૩) કંઈ માણસ ખીસમાં નથી એમ સાબોત કરવાનો જોએ તે માણસ કાળક છે.

(૧૪) દરેક માણસને ખીસ સત્તા કરવાનો હક છે.

ખીસનો અર્થ.

આ ખીસ કાળક થાય છે. તેથી ખીસ સરકાર હેતુરક થાય તેમ છે. ઉપરથી જોતાં તેમાં કંઈજ નથી પણ અંદરથી જોતાં ગર સમાન છે. તેથી પરમીટ વિનાના રેક્યુલના દર તદ્દન રદ થઈ જાય છે. જેઓની પાસે પરમીટ છે પણ જેઓએ તમા કાયદા પ્રમાણે પરમીટ પાડવાની નથી ને જેઓ દરાસવાસ બહાર જાય તેને પાસે આવવાનો દર હોવા નથી.

માણસો નિહોને એક તરફથી દર અને છે તે ખીસ તરફથી તે દર કોનવી થાય છે. કેમકે જેઓ જેવાના જાનના અધિકારે કાળક થવા તેમ માણસે કાળક થવાની સત્તા મળી કાયદા પ્રમાણે અંદરમાં વિગેરે પડે પરમીટ કાળક થવાની સત્તા. જે ન કાળક થતો તેને દરાસવાસ કરવામાં આવે.

જોઈએ આ કાયદાનો કાળક દિહોને કાળક થાય તેવું નથી.

જોઈએ કોઈ એવની ને કાળક થવાની સત્તા મળશે અથવા તેને કાળક થવાની આપશે.

આ કાળક છે ને ઉપરથી તેના પાસે કોઈકે કાળક ના. ૧૨મીએ જે ખીસ વિશે નવારે અધર પડશે. તે ખીસ અંદરમાં આપી શકશે.

જેલનું કાવ્ય.

(રામ. મેં ન માનુંગા ન માનુંગા એ)

કહો ક્યા દેર દય,
જનના દય કેદખાનેમે,
વખત આ જાણ્યા,
તેવાર હું મરજનેમે. કહો.
મજનુ લેલીક લીમે,
જેલ ખીસા જાનેમે,
તરસદુક જન કીયા,
જેલું જેલ ખાનેમે. કહો.
સમા જલ તીરે દીયા,
જાન જા પડવાતેને,
કુસુમ હરે નહીં,
જામર કે ખીસ જાનેમે. કહો.
ખતીલુલાહી બી
નારસે મુજબત કીયા,
મુસાફર મરજા કીયા,
કાલ હર ખાલ કીયા. કહો.
લુલગસે કાન્સવાલ,
હો મયા બરખાલ મુજક,
આ હકા તારા કીયા,
હિંદને અફઝાલ તલક. કહો.
મુશકીલ આંસાં કરે,
અપ માલીક દોનો જહાં,
હિંદને લુલમે રીતમ,
હો રહા હો જેલનાલ. કહો.
તસ ખી હાય હો,
જેલુ ગા જા દીવાનોમે,
ખુદાકા વિદે કરંગા,
મેં કેદખાને મે. કહો.

સીકનહામમાં 'હિંદ પાઓપરેલીવ એસોસીએશન' ની અફઝાલીક મીટીંગ સી નહામ રોકપ ના. ૭ મી એ લકાઈ હતી. જેના સરવાનુમતે દરાસવાસમાં અગાઉ હતો કે આ એસોસીએશન દરાસવાસના દિંદી બાકઓ તરફ તેમની લ તમા અનાકરણ પુરેક દિવસેજ જતાવે છે અને કાળક પાસે માગે છે કે તેમને ફતેહ મળે." બાદ આ દરાસવાસને અગાઉ, એસોસીએશનના તરફથી મોકલવામાં આવેલો લેતો.

આ અંદરમાં જાણવેલ પ્રીટારીઆ ના રડ રોડ દીવરોના રોડમાલ પાસે આજે આજવાલીએ ખીસા કાળક થવાની સત્તા મળશે અથવા તેને કાળક થવાની આપશે.

5421

ਭੈ ਮੀਟਣੇ,

પેલ્લંટીયરનો બસીદારી.

भा. गीयने सपराद्धिः कथञ्च,

(ઇ. ગ્રા. માટે ખાસ રીપોર્ટ)

રજસેશન બાબત કુલ કરવાનું તમે
 લખો હા પાલ ને બાબત સું થયું એ કુ
 તમે ને નહોતો છું. તમારી બધી રહીએ
 ને નો બાબત નો છું. કરજ પાલ
 રજસેશનના આગે કુ પાલ બાબત છું.
 પણ કમીટી ક્યાં કુધી તમે એક સવાલ
 કોનો

ત્રાહીકરણ રહેતું આ આયતન
કાર્યકર્તાઓના મનને શીસમાંથી અંતરે
છે તેની નકલ એકલું છે. તે કિષકની
વંશો કે આપણે કુકાની મળવાનો
સંબંધ છે.

દેવોનીચ્છે જોડીસને કાગળ

કોઈ એકમીન લખાયે છે કે:- તમારા
 ૧૬ માસના કાચળોના જવાબ હવે દરોહ
 વચ્ચે આજો કે ત્યાંની સરકાર મૃતી
 શીખીદારી સાથે વાતચીત ચલાવે છે
 એવું કહ્યું છે. એવું જાણી શકાય છે
 કે તે કોઈ એકમીનના મેંદરોની જાણ
 છે કે ત્યાં સુધી તમારા કાચળોને ને ગીજ
 જેટલી જાણત કે તેને કહ્યો તપી
 એવું જાણીને સુધી તે કાચળો, અમલદાર
 નહીં જાણે

અટલે તમે વિશેષ : દીલ યાલ જે મેયી
 વિના મેમના દહાને વજા પહોંચે તેમ
 મયી, દીલ ચવાલું કારણ એમ જો કે
 તેઓના દહાની ગમેગર તપાસ કરવાના
 મરમ છે."

[illegible]

પ્રાંતીયોના પુરસ્કૃત સ્વરૂપે તેને જ આપે
છે. મને રવિવારે ભાઈશનના તેમજ મી.
આપૂષ ત્રણ મહામંત્રે ત્યાં મીટીંગ બરાબ
હતી. તેમાં ઘણા માણસો હાજર હતા.
મોહલી સાહેબ, ધર્મામ અમલદાર કાંદર
તથા મી. મોંધ ખાસ હાજર થયા હતા.
રોડશનની મીટીંગમાં મી. કાચલીયાની
દરખાસ્તથી મી. હાજર દખીય પુરસ્કૃત
ખીરાજયા હતા. તેમણે આપણુ કરતા
ઉઠી કે વાત્તરીયકોએ ગદુ ગદુદુરી
પાપરી છે. અને તે પ્રાંતીયવાતા વિદી
પોતાનું નામ રાખશે તો તેનો જરા લેલ
ગિચરોને મળશે. તેઓએ ધણી ખાહોશી
થી દ્રિમનથી અને આલાહીથી કાગ કરેલું
છે. જોખમની દરકાર તથી કરી આપણે
ગોરાગોા ઉડાને તેથી ઉડવાનું નથી. તે
કાચકાને સમજી નહિં થવાની વાતને
વળગી રહેવાનું છે. કાચ આગેકાને
હાકે તોપણ આ પખત રેવેકે છે કે કોલ
એ તેથી વાજા રહેવાનું થી રેવેકે
ખીક આપણે રાખવાની નથી.

પછી માં. ગરદેશર ગેરે માપણ કર્યું
તે ઈગરેહમાં કર્યું. તેમાં તેપણી પછા
જાપણીઓ આપી બતાવ્યું કે દિસતપી
માથુસો અગાઉ છતી મયા છે તેમજ
દિદી કામ આ પખત છતશે. જો
પાછળ દોડે તો ઈમકારાપણુ મથાય.

હામીલ પોન્ડ માસ્તર ગી. ત.દુ.એ
 લાપણ કમ્પુ. નેમને તેના ઉપરીએ
 પરમીદ લેવા જવાનું કહેતા તેણે ચોખ્ખા
 જવાબ આપ્યો કે નોકરી જશે તોપણ
 મીઠાકુલ નથી પરમીદ ત્રણ પાને ગુલાસ
 નહિ અને તે ઉપરથી પોરદ માસ્તરે
 તેને કમ્પુ નથી કહ્યું

१५२/५५२ भी. कायसीया भी. गंधी
 मित्रों में ज्ञापन करण, ने शुभस
 और भीटीमि परभाजन यह, आ भीटीम
 यथागत त्रानु यमो भीटीम शब्दरमां भी.
 अत्रुगनेन अहमहना भगवानां यह हति.
 तमां पनु शुभम भावुतो हता भीसीस
 अत्रुगनेन अहमहना भगवानां यह हति.
 भी १५२/५५२ भी. कायसीया भी. गंधी
 मित्रों में ज्ञापन करण, ने शुभस

[illegible]

જવાની પાતથી અકલ્યાનું નથી. હાથે
 જતના નવા કાવદામાં - હિંદીને વધારે
 નફામત પહેંચશે. એવા દેહના કાવદાને.
 વરા મળુ એ પછી હજારો છે. વોલ
 દીઅરોની બહારની તારીફ કરી અને
 કહ્યું કે મુસલમાની કામે વાજમ બરાબર
 થી ખરાબી જરૂર છે. વરેક હિંદીમાં
 હોદી લોહી વહે છે તેઓએ તપથી તથા
 શર્યા રહેવાનું છે.

भी गंगाशे आशु इती अतः
 के लिये लिये काभर दूद दूद था
 लिये लेभा केर दामोर नीली पद
 अदले तेरा भाग्यसही येनवाम

મી. કાચીઆએ જાણ્યું કે ત્યાં ગયું
 અને એક પક્ષ દિલી નવું રજીસ્ટર
 નહિ હોય. વોલ્ટીયરમાંથી પક્ષ લાપલ
 યમાં તે જ્યાં વોલ્ટીયરમાં હિંમનથી
 કમ કર્યા કરવાનું ફરી પાછું જણાવ્યું.
 હમામ અગદુત કદરે રહ્યું કે જેનું જ
 દિવસમાં દિલી કામે કર્યું છે ત્યાં કાંમા
 પાંચ કલાકે ઓળા આશા છે. તે જો
 તેમ થશે તે જીત ચોકન મળશે.

ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਮਾਪਦੰਡ.

इस्तनअगैने। छुट्से।

અમારા ખામ અમર પત્રો લખે છે
કે—એથીમાટીક એઈઈનમની રૂએ
ગીરીયાના હિદીએએ માસ એમાં
ઈ. ૨૦૨૨૨૨ યયા વિશે ગરુમેઈ મેમેઈ
લેયું કે તુતત એક તરુથી તરુદાર
અને બીજી તરુદાર અનુન એવા અનેક
દિમની મુજો અતરેના હિદીએમાં
કુલારાઈ આખ્યા : અને અમારા માનવતા
આગેવાનોની આગાથી સરકાનુમને. આજે
માટીંગ બોલાવી સાંગે લીધેકા જીલના
કમરો પ્રમે ફટકા કાપમ છે નેની
અવરમાએક કવવા અનેક પ્રકરનાં એજ
વિપતને લગતાં કાપણી કરી રેજોમાં તવી
હીંગત અને સંપ ફેલાખ્યાં. મીટીમલ
પ્રમુખ રયાન અમારા માવતા પ્રમુખ
મા. હાજી સુમેગાન હ. જીવાન સાહેબજી
લીધું હતું અને પાને તથા બીજા ગૃહસ્થો
એ જે જે બાપણો આખ્યા હતા તેથી
અતરેના હિદીએમાં એવી અસર અને
લાગણી થઈ છે કે ગમે તેમ થશે તોપણ
કરી ૨૦૨૨૨૨ નજ લેયું અને અરુદાર
જેજ જેવી જે સગ કરે તે સહન કરવી
અથવા ન અને તો આને દેશ છોડવો,
પણ ત્યા કાપદાને સારણ તો નહીં નહીં
તે નહીંજ થયું; અને એ કાપદાના
સ અંધમાં બીટીશ હ કિયન એસોસીએશન
ને પુછવા સિવામ કાંઈ પણ પગલું કારવું
નહીં. આજ સહિ એકતાથી આ કાપદાની
કાનનાં હી મતવાત બની માનુષ્યરૂઢ શી
તપાને સારથી ના સવાજા એકમને પોકરે
કરી સજા વિસરમન થઈ હતી.

નાતાલના દિવસની ગંજાવર સભા

દાન્સવાલના બાઈએ મારે દિલસાજ.

ਉਤਰਾਈ ਮਾਂ ਪੈਦਾ.

આપણેના નિમત્તર હેવાલ.

[ઇન્ડિયાન એપિ નમ્મલ માટે ખાસ રિપોર્ટ.]

મયા સ્વીકારે વીક્ટોરીયા ધીમેટમમાં
નાતાલ ઈન્ડિયન ડેવિસની માસ ગીટીંગ
પાયોરે ૩ વગેરે મળ્યા હતા. જે વખતે
પ્રમુખ શ્રી. રાજેશ્વર મદમદ, સેક્રેટરી શ્રી
ગોમ. સી. અંગમલીયા, તથા શ્રી. રાજા
આસમાન, શ્રી. નાનહ. શ્રી. હીરા માણેક,
મેલસે અગદુલ હાદર, અગદુલા હાદર આદમ
જવેરી, પારસી રુલમંદ, પીતલ મદમદ,
મોહાલા મોતવી હાદર રમેશ મદમદ, હુસેન
હસેન, દાસમ જુમા, સચીત મદમદ,
એસ. ડી. ચેટ્ટી વગેરે ખીલ મળ્યા હતા
૧૦૦૦ જેટલા હાજર હતા.

५१. ३१३८ ५१३५३८.

પ્રમુખ મી. કલિંગ નરમદે સમાનુ કામ
સક કરતાં જાણાવું જે આજે આપણે
આપણા ટ્રાન્સવાલના સામ્યો ઉપર આ
પેલ આદરમાં ભાગ લેવાને જોઈયા થયા
છીએ, તેમા સહુ પોતાનો વલનો લીટીએ
આપી પોતપ મદદ આપશે એમ હું રમેદ
રખું છું. આખી દિંદી કામનું નામમાન
ધાય તેને ખુલી કાપશે અરજારે આપણે
માટે ધણી જે તે નામજારી કરી રાખે
થા. પદ.

ଭୌ. ୧୧୬। ଦେଖିବାଲା

[illegible]

નાહ આપણાથી કપાસાયજ નહિ. અત્રેથી
ફેરીવાળા તથા તાના માતા પેપારી પોતાના
લાગતા વળગતા જામગીને તારવ્યા અથવા
ખીછ રીતે કિમતમાં રહેવાના ખર્ચર આપે
એમ નો હમ્મુ છુ. આપણે સોમન ખાધ
તેમાંથી આપણાથી કરાયજ કેમ નહિ
તેમ ધાય તે સેઈ ફરતને જે આપણને
ખોટા કયા છે તે ખર્ચ પર ચાને જગતમાં
આપણ ઉપર આપર જમના સુધી આવ
જે કાયદામાં બેળાં તથા છુટાં આંગણાં,
માવું નામ, એરનનું નામ વિગેરે કાનુ
કાયદાના માગી છે જેમાંની કેટલીક નો
કદી પણ આપણે આપી શકતા નથી
દિલ્હરનાતમાં ફેળી, ખીદ્ર અથવા તમે
લોકો ઉપર પણ આપણે કાપતો રાખે
માં આવના નથી. આજે જે કાયદા ત્યાં
ધરાવા કે તેનો અગત્ય નો કાપી રાકશે
એટલે ખપા કાસીનીવી તેજ દશા સમજવી
માન સાંગળવામાં આવ્યું છે કે ખીચ
ઉપર દિહીએત આપવાની સનાઈ કરવા
માગે છે. અહા! દોદીની શી અશ્વમ
દેવ નો કાનુ જમ શરે પણ દિહી નહિ

सो. श्रिम. रति. व्योमनाम्ना.

[illegible]

જ્યુનથી કામલો ઘડવો તે ન્યાય કહેવામાં
નહિ. સરકારે પ્રોટીસ્ટાંત નામથી ધારી
પહેલું લીધું છે. પણ મી. હાજી દર્મીય
ના કાળથી પરથી જાણાય છે કે તેઓને
મોખરે રહેવાની તક મળી તો તેઓ પોતા
તું પાણી ખાનથી કામલો મેસાડવા તત્પર
છે. આ ખુશી ખમર મળ્યા. બહાદુર
ની દાર જે પણ હતું છે બહાદુર ખેર
એ લાગત સાર કરી તે પહેલાં તેઓ સમ
જતા હતા કે અંગરેજ પામે તેઓ કુવરો
નહિ અંગરેજના કુટીર ખન્યા સુવરવ
ખેલું, જતાં દિમત લાગ્યા નહિ પણ બહા
દુરી ખત પચા ગયા તેઓ દારવા જતાં
કુલીયા અને કુટીયા અણે જે આપવા
લાઈએને લખાતું તો નથી, પરંતુ જેસ
જવાબ છે. તેઓ જેત બોમવવા દાર
પચા છે. તેઓ પૈતાની કુરજ બુદ્ધ
નથી. આપણે પણ આપણી કુરજ ખત
વવાની છે તેમની લગત માટે. તથા
તેમનાં જાણ બચ્ચાં મટે આપણે ઉપરાણ
કરતું જોઈએ જો તેઓ દારવા તો લીડી
તો પણ કિશિખ આગિ માંધા નીચા ગણો
સમજશે. માતાવસ. ગમીતનું મીત્ર દમ
જોઈ જામત ચકું છે. તેમાં કોઈને
તો સપાટાગા તોધા છે. આમ દિલી
કેવ નેત કુશી પડ છે. આ દારવાજા
માં સમજતી આમના તણા છે. આમ
જુન પચા સમજે ચકું તો તણા નીચતા
પોતાની મેજે બચ પશે.

भी २५७६९९ टैलर.

મી. અમદાવાદ કાલે બોલ્યા કે મહારાજે
ઓપાનીચનનાં કાજદો મેં વાંચ્યો. ત્યાંસુધા
હું ધારતો હતો કે આપણા જાણીતાને જે
જયું તે જાણુ મુશ્કેલ છે. પરંતુ વાંચના
બાદ હું એક સકો છું કે તે ૧૮૧૮ના
દેશનીકાજના હિંદી કાવ્યા કરતાં વધુ ગાંડી
છે. આવા કાવ્યાને શરથ મના કરતાં
જેક જયું અથવા તો દેશ છેડકો ન
જાણે છે. એક દાયે ૯ " પડતી મૂચી
એ હે આપણે દાનિશાને આપણાથી
ગુનતી સુધાની મંદ દેવી જો-એ

୧. ଗଜପତି

૩. નાનકડો કચ્છ ૬ સગવડે આપણી
પણદારીનો કાજ બધું ખેડેલો લીધો છે.
દિલ્લિસ્તાનમાં પણ જે ખાજ આપણે લેતાં
છીએ તે આપણી તાબામાં લીધું. તબાખાને
બહારી બતાવી છે તો છતાં તેનું કેસ
બની બેઠું છે. અમેરિકા તેવાં બીજાં
દેશો જે આપણા દગબદગતા બાજબી
મજેતી તરફ કાજ લેતાં મેળાવે છે.
પણીલી માત્ર છે. તેમજ જેમ જેમ

પણને આપણે તેને પૂરી મરદ કરી લેવાને
આપણને જાણે સરકારીમાં કેટલાં બંધો
હુઆ છે ! મીરમારીવાળી રિવાજ ક્યા
જનક છે. તેના કાપડો પાંચનાં વસ્તુઓ
છે કે તે મુતની ખતજ છે. જાણે
થી તન, જન અને ધનથી દરોગવાળો
મરદ આપણે જાણે પોતાની તમે આપણે
રહે જુસાકરતા પૂરો પ્રવન કરો.
જોખો સારી પન પૂરની સાથેની
સાથે પરીસર એમાં સાથે ખાસકુલ
સાથે રાખવો નહિ જોખો.

૩. પીર માણે ઉપરના મનને ગાળતા
મી કહ્યું કે કિંદીઓ આ વખત સાથે
તો દક્ષિણ આફ્રિકા તેમજ કિંદુસ્તાનનું
પણ ભવુ કરી શકશે.

મોસવા સાહેબ.

મોસવી કુત્ર મહમદે ખીરીશ વાવડો
ખતાથી કહ્યું આ વાવડાની રહવત માટે
અમે મગરી ધરાવીએ છીએ. જે વાવડો
તેના રહાયમા રહેવાર સરવેને સમાન છે
આપે છે. આવા વાવડા ને અમારા માટે
જો ખાસ કાપડો તીકઓ છે તેનું જાન
થતાં આપણી આંખોમાં ખુલ દખે છે.

આપે ખુની ધારવાળો કાપડો મી
અમને આજે જો ધરાવ કરવા છે. આપ
કાપડો અમારા એક વખતે વાવડો
કેડે એવળીને જે અમને ખીર કરવે
વખે મારી રીતે જાણી શકે છે તેવાં
જાણી આપે છે. હવે અમારે કાં
પ્રવાર કરેલા રહ્યાં. અમારા અમારા
માં રહી પાસાની વધે પરંતુ આપ
જુલના કાપડો ચોપ હોય તેનું કાંઈ તપ
રીખમા નથી જણાયુ અમરી માનું તામ
શુ અમે આપીશું ? આ બધું જાને માટે ?
અમે તે કાપડો નહિ કરી શકીએ. આ
જેવ જણાવે, રેશ કાપડો, અમારા રેશ
કાપડો.

અર બાલઓ, જેવ જો તે માંડે છે.
કમીકતાર કાર છે તેમાં જતાં અને મકદ
મકદો રેશમા દખે માટે જકતાં જેવો
જેવ વખા છે તે તો જાણ અમારા મા
ક્યા અમારા. જે જાણે પાંચ અને છે
જેમાં મકદા જાણે પાંચ તીકક ત્યા
મી આપણે પાંચનાં વખત અપિવાળ
ખીરવાળો જે તો અમારા દરોગવાળો
બાલઓ જે કાંઈ માટે જેવ જાણે તેમજ
મકદ કરવાની કુત્ર અમે કેમ કુત્રુ ?

જુલના અમારો કુત્રુમકદ.

જાણે પાંચનાં વખત.

જાણે રેશ છે.

જાણે રેશ છે.

જાણે રેશ છે.

કુત્રુકત આ આપે આપા
આ મુસલમાન અરદઅરદા.
આ ખીરુમન તન રામ
મુદુકી સખીયુસે.

મુદુકી કુત્રા વક કતમઃ
કિંદો અપણને દી,
આકર ન જાણત ગેરસે.
ક્યાએ સીખ હેં દમ.
કર વહેં અદત તે હેં;
જો જલ ઉડતા હેં જે પહેલુ.
તો જો પહેલુ અદત તે હેં.

આ કલેરા વક ક્યાસ,
જાણે મી કી ખસરતઃ
ક્યાએ આપ આપે આપે,
આપ કુત્રમાર્મી ક્યા.

આપકા તો તેજ નીકો.
ક્યાએ હો અપમાનઃ
ક્યા કુત્રે અદે જે વખતે,
આપ વક જાણે ક્યા.
કરકા દેના તો ક્યાવતક હેં.
જોયા સાગનાઃ
મકેરમાં દેને નહિ.

રીર આપ પત્રાપી ક્યા.
મેનસે સોતે તો હો.

ક્યા આપે કોતર જે આપા
સાયા જાણે જે દલ મ્યા તો.

સાયા દમ જાણે ક્યા.
આપને કુ કોતરે, જે

કુત્રાએ કી કીજાસાળી.
આપણને સગે રજાક,

સાયા જે જાણે ક્યા.
જો કીકાનાં કીકી,

હે કુત્રેશ પનદો.
ક્યાને કુત્રાક દેને,

આપ જાણે ક્યા
જો પકેલી હેં ક્યાકે,

સાકાનાને દરોગવાળઃ
જેલ જાણે તો તુમ કીસ,

અપે. રજા જાણે ક્યા.
કોરીનસ એસાદિ હેં,

તાતાવાલે અગીઆઃ
સોતે સોતે આપણી

કીકા અલે જાણે ક્યા
દમક કાકી હેં,

પકેલીક મકદ કરના અરદઃ
આપ કુત્રાક હેં તો ક્યા,

ક્યાની કુત્રા અપી ક્યા.
જાણે રેશ જાણે

જાણે રેશ કીકી ન ક્યા.
જાણે રેશ કીકી હેં.

જાણે રેશ કીકી હેં.
જાણે રેશ કીકી હેં.

શુકરે ખુદા કે વારતે;
મન સમજતા અપનીલી,
હાજત રવાકે વારતે.
કોત્રું કાથું કો ઉડાવા,
હું કોઆકે વારતે.

અર આટલેથી નથી અટક્યુ ! મને
ખજર ગળ્યા છે કે રેશને રેશનોપર
પાંચરી ધરગોપદેશકોને અરધા કામથી
કીકી મને જે વારે કિંદો ધરમકુત્રાને
નહિ અકીસ ! આવા ધાર્મિક બેદર
આપણને કાંઈ કામી જલસા કરના
અપણ તો મરકદે જતાં પણ અટકાવશે.
કાચકા કુત્રાને મીકાએ કુત્રુ તે કરતાં
મરકુ વધેવર છે.

ખીરન આપણા.

મી. મોસવાળ આપમેં જુલનાકાર
જાણે કી આપા કામમાં પેશાની પુરી
મકદ કરવાની બકામકુ કરી ખીરુત
અપાસમ મકારાને તેમની કેતમ કરવા
ગાંધ રહેજાબકિનને જુરુઓ અરવેમાં પુરે
કેસાએ હોતે અમે પેતે એક પીંડ કપસ
જુનાં આપે હોતે.

મી. પીરન મકદમે કહ્યુ આપણી કમન
તે શું પણ આપી કિંદુસ્તાનની કમન
કરસકાકા કિંદો કપર છે પકાકા ક્યા
પા વખુ કુત્રાને મોસાને કુત્રેની જાણી
તે રેશ જે દરોગવાળો અપણા બાક
જો કિંદુ જાણે તો અપણા કુત્રા અપણ
જો કાં અપણ. મકે તપને મકદ કરી
જો અપણી કુત્રા છે. કુત્રાને રેશની
પુરવઃ દેવા કીકી કુત્રા ન રેશન
માં વધારાન બરો.

મી કુત્રાક પાસીએ પણ તેજ મન
કા વખુ અપણી કુત્રાનામાં વારવાળી
અરવે સુચક કરી. તેમજે કુત્રુ
આપણી મી પીરને કુત્રા અપણે કીકી
તારકા મોકી જાણે અને તેનું જાણ
પોતે આપણા જણાયું.

મી યુ. એમ. કોતરે જાણી પ્રજાને
જાણે તપા ખીર ક્યા કુત્રાને આપી
કુત્રાને માં માં કુત્રાને પેશ કરવે.
તેમજે કિંદો કુત્રાને કીકી નહિ ક્યાકાકી
પર સરવન ખાન જેવું કુત્રુ કે અપણી
કામીકરકાન કીકીસ અમક કોકુત્રાને કપર
કેવે અપણાની નીકાલી માં છે. જે આપ
વાળી જાણે અર નથી. તેમજે કુત્રાના
માં એક મીની પેશા તરકી આપી.

મી કુત્રાને જાણે તો જાણે તરકી
કુત્રી કુત્રા કુત્રાને જાણે સમાજની, અર
તે કાપડો ના પુરુ પુરુ આપણે કુત્રાને
જો કાપડો જાણે પુરુ પુરુ કુત્રાને અપણ
તે જાણે રેશ છે કે અપણ.

તો આપણી સામાજિક માન્યતા અને આદર્શો
તો કાવ્યને કવચ તરીકે આપણે ગ્રહણ કરીએ.
વસન્તના કુચ દરેક સાદું સજ્જત સ્વરૂપ અને
તે કોઈનાં કવચો આ કાવ્યોમાં અર્થ જાણે
તો તેઓ કાવ્યને કવચ તરીકે ગ્રહણ કરીએ.
કુચમાં ગણી લાન મારશે, અને તેમના પર
ચુકશે. તો આરા દેશી વાપરો. ખુલી
કાવ્યમાંથી આપણે સર્વસ્વનો ભાગ આપણા
તથાપર આપ તો તમે પોતેજ તમારા વિચારો
પદ્ધતિ તેમને માન આપશો. આપે
૧૬ રાજાનું કે દિલ્હીઓએ ખુલાને પાસે
ગણી કસમ લીધા છે કે જેલ જઈશું.
કોરડમાં ન્યાયાધી. આગળ મોટા કસમ
લેવાને શિક્ષા ખગતી પડે છે. તો ન્યાયા
ધીશોના પશુ ન્યાયાધીશ આગળના આ
કસમ તોડનારની જગતગતી શી વસ્તુ ન કરે ?

વોલક્ટેના હિંદી.

મી. ઇસપ મુજેવાન લખી જણાવે છે
કે તાએ પ્રમાણે ઉપરાણું લેા ફડને સાર
અર્થે છે.

વોલક્ટે.

અ. હ. એમ. કાવ્ય આ.	૨	૧૦ ૦
કસમ સુતેમાન.	૪	૬ ૦
મુસા તરફ એન્ડ ફ.	૨	૧૦ ૦
નસન આપુ.	૨	૧૦ ૦
મુજામ કરાર મુજામ	૨	૧૦ ૦
વતમામાં લખાઈલાસની ફ.	૫	૦ ૦
એમ. એમ. બટ.	૦	૫ ૦
ઇન્દરાલીમ બાહ્ય.	૧	૧ ૦
દરજી કીજી હરી.	૧	૦ ૦
મુજા ઇન્દરાલીમ.	૦	૫ ૦
કાલેખાં રસુલખાં	૦	૧૦ ૦
ઇસમાઇલ ઇસપ રસુલ.	૦	૧૦ ૦
અદમદ ઇન્દરાલીમ.	૦	૫ ૦
અલીકે જેતુનીન.	૧	૫ ૦
મદમદ આપા.	૧	૫ ૦
મુજામ રસુલ.	૦	૫ ૦

કુલ મળીને પા ૨૫ ૦ ૦

ઉદ્ધિત પત્રીક લખાઈની મીડિય
અપ રિપાઈર રાઈ ગણી હતી તેમાં સી.
સાસની જગ્યાએ મી. પુ. એમ. રેકર્ડને
આગરની સેક્રેટરી તરીકે નિમત્તામાં
આવ્યા હતા. મી. રાજાને પાવરેડી
મેકા બદલ તેમને લાકડ મેજર તરીકે
સંપાદનો તથા તેમને ઉપર મળવાના
મે હમ સારી માં પસા કરવાના
આગરના મી.

!!! રમુજ રંગ !!!

નવી શેધ—આપુ—નવી શેધ ! દિલ્હ
ના કાવ્યનો ઉદય નજીક આવેલા લાગે
છે ! વિદ્વાન અને શોધખોળ કરનારાઓ
ને જગતમાં વસતું પડશે એવું લાગે છે !
રાની શેધ ! અરે પુછો શું ? જગત
જગત જગતમાં કલ્પીના હોયને વગર
મહેનતે મળે તેવી ! ખોટાનાં મન માનવી
ને ખરાનાં દિલ દગવતી ! આ રમિક
ફરતા ફરતા એક દિવસ મુધારક મંડળમાં
ગિરજાલ. ત્યાં એવી શેધ થઈ કે ઠીકી
બચકા સર અગિયાર પાણી છાંટ્યું,
મરમ કપડાંપર પુછો મુઝવો, ને "ચેપી
અન" તો ઉપેક્ષા કરવો. કેમ કેવી
શેધ ? બાહ ! નજર એકની. ખોળો
મથે ને રળદળ પેઠું. પેનીની કમાણી
કરવી મુજાલ ને પાકેડને ખરચ આ
ફરક બાગે કપારે કે દિલ્હ બાગ્ય ફળે !
એવાએને પરમેશ્વર તરફથી સદ્ગુણ મળે
કે વિચાર કરે ને સુખારને વળી ધાર્મિક
ફરજોનો અરથ સમજે. પરિણામમાં
ઇન્દીઆ દરજાનો લાવો નજીકમાં ગયો
ને ઉપરતાં ખચ્ચાને જાંઠા "ન" લાગે.
અરજી.

* * *
કાકા મામા કહેવાના ગાંઠે હોય તો
ખૂવાના ! સંભળવા છે કે હાજી હા
પણું કરવું, વચનો આપ્યાં—પાળ્યાં—
લીધ્યાં ; પશુ મળે ફોફ. ને નસો કાપદો
કરશે. મોટરો. અરે ! ના, બુદ્ધો.
કાપદો શું ને વાત શું ? માન્ય હોય
તેને ખરાબ, તદ્દિ તેને લાકડાનાં દેવ ને
ખાનડાંની પુણવી સામઘી બરેણર
પશુ, બા, ગેઝેટમાં કાપદાની કસમો અમ
જતી છે. જે આ રમિક સમજવાનું
પોડવામમાં ભૂતી જાય છે. પશુ ના,
વખત મળે તયી. આલો ત્યારે મુઝો !
(૧) એક્ટ—રમિક મ પોંચાડનારો સન
મુખ અરિ. (૨) એક્ટ—મુજાબા
બુવાન. (૩) એક્ટ—આગળ પડ
નારા ડોકસ—હાજીઆ પાડા. (૪) એપ
લીકસાન ફાર "રજરજેન—અગત્ય અગત
ની ઉમેદ અર લાવવા ડોકસાની ડીક્ટ
નું મંગળા ચરણ. (૫) એરિય—ડોકસા
ને (જેન) ચરપાવ આપવાની જગ્યા.
(૬) એસિપાટિક—જાગરા (ચિત્તાના. (૭)
સર્ટીફિકેટ એક્ટ રજરજેન—અમ પડે—
હાજીઆ પાડાને પડ ફરતો પાડ. (૮)
મારડીઅન—પુટળા રજગવજ આપા—

ખાવા. (૯) લોકુલ હોલ્ડર—ડોકસાજી
ચીરંજવા ખખખાની ખાનરી. (૧૦) માઇ
નર—પુટળ. (૧૧) રજરજા—અનગતા.
(૧૨) રેસીડન્સ મેજીસ્ટ્રેટ—ડોકસાજીને શ્રી
પાત આપનાર ગડામાં સાગ. (૧૩)
શ્રીગીકત ડીસકોપરાન—વાહેશીના કામની
તપસીલ (૧૪) માનું નામ—ખાનદાની.
(૧૫) હાઇટ—આસો એરકુદની નોંધ.
(૧૬) ચાઇકસ નેમ—એક જળીલી. (૧૭)
ફીચર ઇમ્પ્રેશન—સોગાઈની ગાજી ને હાર
છતતી કમોગ. (૧૮) સન્ધ એન્ડ મેલ
વાંડય—મુજાબાની મરજીની નેવાનું લીસ્ટ.
લી. રમિક.

ઈસ્ટ લંડનથી કેપટાઉન ગએલ ડેપુટેશન.

તા. ૨૧મી જુનના કેપ આગમનના
અંકમાં નીચેનું ગળાણ પ્રગટ કરાવવામાં
આવ્યું છે :—
ઈસ્ટ લંડનના સિડીશ ઇડિઅન એસો
સીએશનના પ્રજુ ડેલીગેટો ઇસ્ટ લંડનની
મ્યુનીસીપાલીટી અંદરના રહીશો તરીકે
તેમના હક અને પાવરી વાગતના કાપદા
માં સુધારો કરાવવા સાર પાર્લામેન્ટને
મળવાના હેતુથી હાલ કેપટાઉનની મુલા
કાને આવ્યા છે. મેસર એ. જી. ઇસ
માઇલ, એસ. કાસુજી અને એમ. સુરતી
એ ડેલીગેટોએ ખેતાની વાગતો કેપ
ટાઉનના સિડીશ ઇડિઅન લીગને સોંપી
છે ; અને લાગે ઉતારજો પગલાં લેવા
માંથી છે. જોઈતાં પગલાં તરીકે ઇસ્ટ
લંડનના રહેવાસીઓ આગળ લીગે પર
ખારી પાર્લામેન્ટને અરજી કરાવી છે, તથા
લાગે પોતે સિડીશ ઇડિઅનોની રિયલિટી
સામાન્ય આગતમાં તથા ઇસ્ટ લંડનના
દિલ્હીઓની ખાસ આગતમાં પાર્લામેન્ટની
ચર્ચા માટે ઉપાય લીધેલ છે. લીગના
પ્રમુખે અપર અને લોવર હાઉસના કેટ
લાક મેંબરોને આમંત્રણ દઈ બોલાવ્યા
હતા તથા ઇસ્ટ લંડનના ડેલીગેટોને તેમ
ની મુલાકાત કરાવી ડેલીગેટોની ફરિયાદો
ઉપર ચર્ચા કરાવી હતી. આ રીતે પાર
લામેન્ટના ૬ મેંબરો મી. એ. એચ. જી.
મદમદને ત્યાં મળ્યા હતા તે વખતે
મી. એમ. એલ. મેરીસે ડેલીગેટો તરી
કે જતી આગત પશુ કરી જે મેંબરોએ
પશુ આગતપરક સંમિળા હતી. ને

લોકો દિલ્હીની હાલના સ્થિતિ કાપવા સામેની દુનિયાને કોઈ પી. એ. એચ. મંડળે બેલના દત્તા જેવા મતભાવોથી એક વરસની મુદતમાં પાછા ન હોય તે જોવાની કામગીરી ન થઈ શકે તે જાણવું ઉપર, દરેકસરકારની મુશ્કેલી કંઈકે કંઈકે તેને જાણી શકી નહીં મળે છે તે ઉપર, તથા પરમીટ ઉપર અંશિકતા નીચાના કારણે દેશમાં જાહેર પડે છે તે ઉપર ના. એ. એચ. મંડળે કેટલુંક સખત ખાસમાં વિચાર કર્યું. હોકરને સાઈસેન્સ મેળવવામાં અપૂર્ણતામાં સંસ્કૃત શ્રીષ્ઠ નથી મળતાં તે રીતે તેમણે વધુ કર્યું. તથા નવા કાપડામાં પેટલાક અમલમાં મુકાય તેવા ફેરફારો સુચવ્યા.

કામનાર જણાવે છે કે આ ચર્ચાના પરિણામે ઇસ્ટ લંડનના દિલ્હીએ રહેવાની જાગતમાં, જાહેર રસ્તાના પેવમેન્ટ ઉપર ચાલવાની જાગતમાં, તથા રસ્તે દવાખા પછી જવાર નીકળવાની જાગતમાં દિલ્હીને લાગુ પાડવામાં આવતા ધારા રકમોમાં આવે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. એવી પણ આશા જતાવવામાં આવી છે કે લીમના પ્રમુખ જતાવેલી બીજી બાજુએ જોઈતું જ્યાં આવવામાં આવશે તથા ઇંગ્લેન્ડમાં એક્ટ અંગે જન ક ડીસેન્સ એક્ટની જાગતપર પડતા સુધારા સરકાર કરશે.

નાદારી કેટલાં નોટીસો વગેરે (ગવર્નમેન્ટ મેજેસ્ટ્રેટમાંથી.)

લેડીસમીયા સુવેચન કમિટી અને કા. ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણે દેશની મીટિંગ તા. ૧૬મી જુલાઈએ બેસવાની છે.

કરળના સ્ટેટીયર જટાસંકર કવચત અને કા. ના લેણેશની મીટિંગ તા. ૧૭મી જુલાઈએ બેસવાની છે.

કરળના વેવારી પી. પાવલ્લ પીએ અને કા. ના લેણેશની મીટિંગ તા. ૧૬મી જુલાઈએ બેસવાની છે.

કરળના વેવારી પી. પાવલ્લ મુલતી મુલતી નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણે દેશની મીટિંગ તા. ૧૬મી જુલાઈએ બેસવાની છે.

હિંદુસ્તાનના ખમરો.

જુલાઈના ૧૭મી. તારીખે કોઈક વખતે નવજાત કરવા વિચારવા મળ્યા છે. જ્યાં તેમના પામે મમ જમ જમ હવા ઉપર બાવળો આવશે.

મોંઝા બારે કેક કોમોનો મેળવડો થયો હશે તેમાં નાતરોને કેક કમ મારી નહીં નાખવાનો ફરિયાદ થયા હતા.

રાજકોટમાં કેનાં કોમોનો મેળવડો થયો આવવા કેનામાં એક નિશાળ ખોલવામાં આવી છે.

અમલવાદના એક પારસી અરજી ત્યાંની સીવીલ હેન્ડીટલમાં પારસી દરમોની માવજત સારું એક જુદો જોરો જા. વત્ર માટે રૂ. ૧૫૦૦૦ની સખાવત કરી છે.

નદીઆદનીવારી સાક્ષર મનસુખરામ સુવેચન મરણ પામ્યા છે.

રાધનપુરના નવાળે પ્રાયશીક નીશાળોમાં શી ન લેવાનો ફરિયાદ કર્યો કહેવાય છે.

સુરતની નાગર શાંતિના મદકથ વર્ગ અને બિહુક વગેરે વચ્ચે પરદેશગમન સંબંધ મા મોટો કવડો ઉભો થયો છે. વિલાયત જમ આવનાર મે નાગર બહમોએ શાંતિની છમ્મો પ્રમાણે પ્રાયશીક ન કરવાથી બિહુક વેના તેમના નાનીકાઓએ તેમની સાથે પ.ણી પહેવાર જા. કર્યો છે.

મું.કવાળા કવેરી માલુકચંદે રૂપિયા ૫ હજારને ખરચે સુરતમાં એક કન્મારાળા સ્થાપી છે.

મદ્રાસના એક આમેતાન પ્રજાશીય પત્રે એવી સુન્ના કરી છે કે ૧૯૭૦ની સરતની કોમિસ હાંડનમાં બેસી.

પંજાબના "ફિદ" પત્રના આંધપતને પોલીસ પટેલમાં ચાર વાગે ઉઘતો પકડ્યો હતો. તે અધિપતિએ પોતાના પત્રમાં જાહેર કર્યું હતું કે અમારી જોશીસમાં અટકા જાળુને. છે કે હર મુલ મહીન એક ને કેદમાં મોકલવામાં આવશે તોપણ ૧૨ વરસ સુધી અમારું પેપર જાંબ જશે નહિ.

અવળીયાં આમેતાનોની લખાસ ચલાવવાને પાસ મચ્છેટ નામના આ. આ. છે.

ચાણુ વર્તમાન.

તા. ૧૭મી એ કરળના સલાતન પર્મે સમાની મીટિંગ કાપલેરી વાળા મહાનમાં મળા હતી ત્યાં નિવેદનમાં થવા પાદ અંગેના ગાસમાં આવ્યાં હતાં; તથા આવના મંસ્વાર માટે ધરમની રહિ એ વિષય વેચાયા છે.

કરળના વેવારી પી. પાવલ્લ દાદા બાઈને ત્યાં તેમના ફરજીનો અકીરો કોવાથી સંખ્યાવધ મિત્રોને આમંત્રણથી બેસાવી તા. ૨૬મી જુન નેક મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. હાજર થયેલા કોમોને ગમત આવવા નાકના એક્ટરોને ખોલાવવામાં આવ્યા હતા. અરોક્ષની કિયા વગેરે થયા પાદ ૬૦૦ એક્ટરો મુલરોને આ પાણી આવવામાં આવ્યાં હતાં; તથા તે પછી ખીલે દિવસે પેટલાકને મીલગ્યાના માટે નોતરવામાં આવ્યા હતા.

ધી કરળના હિંદુ કમરાન હાંડની મીટિંગ મળા રવીવારે મળી હતી જ્યાં માત્ર બેચાર મેંજરો હાજર હોવાથી વધુ કામ બીજી વખત ઉપર મુલતવી રાખવામાં આવ્યું હતું; અને રમરાનની કુમ્મી દાદા માટે મી. જે. પી. મેતાને ત્યાં ૧૫૭ એ રટીટમાં રાખવાની મોકલણ કરવામાં આવી હતી.

તા. ૩૭ જુલાઈએ હોંદુ વંગ મેન્સ સંસ્થાની આગમ પાનિસ યોજાઈ રહી હતી. મે.કમચંદે 'લક્ષ્મી' એ વિષય ઉપર હિંદુસ્તાન બાપમાં એક અસર કારક બાપલુ આપ્યું હતું.

નાતાલ હિંદુઓને કોમોના ફંડ માટે કરળના ઇડિયા નાટક કપની તા. ૧૩મી જુલાઈની રાત્રે 'પવિત્ર લક્ષ્મી' એ નામનો જેલ પીકેટરીઆ ધીબેટરમાં બજાવી જતાવનાર છે. જેલ જાલાસ થયા પાદ દરેકસરકારના દિલ્હી બાઈઓ માટે હાડમેલ કાપવાના જુલમને લગતા હેવાવો રજુ કરવાનું જાહેર થયું છે; જે હેવાવોમાં મી. આસમાન અદમદ એકેન્દી તથા મી. શેલત વગેરે ઉપર નાર છે.

જાગ્યાની નાગીને લીધે કેટલીક ખબરો તથા લખાણો દીલ્હીની માઈ અમારે મુલો તરી રા.પર પડ્યા છે.

ખામરપત્ર

જોડાનું અંગ.

(અમરના ખાસ પ્રતિનિધિ તરીકે.)

ખુની કાયદો.

શનિવાર.

ત્યાં સુધી આ કાયદાની લાગુ પુરી નથી થઈ ત્યાં સુધી મારે ઉપરને મથાળે ન રહે કરવું પડે છે. આજ સુધીમાં જે લાગુ થાવી છે તેથી હિંદી કોમની આખર પશ્ચી વધી છે. પ્રીટોરીયા ન્યુઝ લખે છે કે:-

"અમારે કશુંક કરવું જોઈએ કે આજ સુધી અમે જેલ આખતની પ્રીટીસ હિંડિયન એસોસિએશનની ધમકાને ગણ કરતા નહિ હતા. અમે માનતા હતા કે તે કાચ માત્ર પડી સરકારને લખાવવાને ખાતર કરેલો હતો, નહિ કે તેને અમલ માં મુકવા. પણ હાલ કે ખીના ખની છે તે ઉપરથી તે કાચે ગળીત રૂપ પડ્યું છે. તેથી દરસિયાલ સરકારે હિંદી કોમને શાંત પાડવાના ઉપાયથી કંઈક વચલેત મારગ શોધવો કે નહિ એ નિશ્ચયવાનું છે. અમે તપાસે જીએ કે પુર્વેની પ્રજા માનવગતથી વધુ ઉદ્વેગ્ય છે. માનને સાદું તેઓ ખાખર કરે છે. અને મોતનું દુષ્કા સહન કરે છે. મો. કરીસ એક જુવાનનો છે. પણ અમે માનતા નથી કે મી. કરીસ સુદાં છે હજાર હિંદીને જેવાં મોહકતાની હિંમત કરે..... આપણે ફરી રજીસ્ટર કરવા ની નરેર છે, પણ બહુ લાગણીવાળા પ્રજાનું મન દુખાવવાની કે નેના ધર્મની લાગણી દુખાવવાની જરૂર નથી. જનરલ એમાએ વિચાર્યતામાં વચન આપ્યું હતું તે પ્રમાણે જો તે કાયદામાં ફેરફાર કરે તો હિંદી કોમનો વધો રહ ચક શકે."

હવે તો હિંદી કોમનો એક પણ માનુષ જેલમાં નથી ગયો ને માત્ર પરમારોજ નથી લીધી તેટલામાં પ્રીટોરીયા ન્યુઝ આપણે ફરજે આપ્યું છે તો કોમના પાણુ હિંદી મેલમાં નોંધે આવે છે. વાગળી રહેલે જઈને હિંદી કોમની તન્દુ ધશે એવી કંઈ નીમા ખાંધી સકાલી નથી.

ખીના કાપાળિયામાં નરવા

ત્યાં જુઓ તો કેવળે મો. ખાનુ જે હો જિંદગી તો નરવા થવી શકી છે

તેમાં ન કેટલાક કહે છે કે હિંદી કોમની એશીસની તપાસ રાખે છે કે જેથી કોઈ વિગત તદ્દન બરોબર છે. સ્કાર ન્યુઝપેપરમાં તેમાં કામગીરી ન થાય. આ ઉપરથી એમ મોટું વિચ આપ્યું છે તેમાં કેવા હિંદીઓ જણાય છે કે પ્રીટોરીયાના હિંદીઓ લગત સેવા તૈયાર થવા છે તે બતાવ્યું છે. ખીલકુલ રજીસ્ટર કરાવવા માગતા નથી. સ્કારનો ખગર પર્મા લખે છે કે "પ્રીટોરીયા પણ અમે એવી ઉમેદ રાખીએ છીએ કે ના હિંદીની વિલચાલ ઉપરથી જો અનુમાન હિંદીઓ કહાપણુ વાપરી નવાં રજીસ્ટર ખાંધી સકાય તો એમ લાગે છે કે મહીનો લાઇ ભેરો."

ખલાસ થતાં પ્રીટોરીયાના સત્તાવાળાને હું ડેલીમેલના લખનારથી મુદ્દો પડી કાયદો અમલમાં લાગતાં અડચણ પડવાની સલાહ આપું છું કે હિંદી કોમ ત્યાં છે. ઘણી સભાથી ને સપુર્ણ રિતે રજીસ્ટર લઇ પોતાને કાચે પગમાં ફુલાડી કાયદા સામે ધવાની તજવીજ ને લેશે. તહિ મારવાનું કહાપણુ વાપરશે. ડેલી એ ફરી મુદ્દો છે. પરમીટ એશીસમાં મેલનો લખનાર તે જોશક આપણને કોઈ હિંદી રજીસ્ટર કરવા ન જાગ તેટલા યુગાળીની બેડી પહેરાવવા માગે છે. સાદે ત્યાં જતાં હિંદીને અટકાવવા સાદે આપણે તે માછી સીખામણ લેવાની નથી. પરમીટ એશીસ પાસે જિંદી પોસ્ટીયરે પણ ડેલી મેલ પ્રીટોરીયાની લગતથી ફર્મા કરે છે. પણ આજ ઘડી સુધી અમલી થયું છે જો ખ્યાનમાં રાખવાનું છે.

(શનિવાર સુધી) તેઓને કાઇ હિંદીને સમજાવવાની જરૂર પડી નથી; એના સરસ તેઓનો બદોબસ છે. પ્રીટોરીયા માં હલત હિંદી છે. જો તેઓ કાયદા તો અમલ નાંદ કરે તો મહીનાની આખ રીએ તેઓની હપડ કામ ચાલશે. તોફાન આપ એવો સભવ નથી."

કામ ચાલશે એ ધમકી તો બળે કે સમજતા. તે તો આપણે બહુએ છીએ. આપણે ઉપરના લખાણમાંથી જોવાનું જો રહ્યું કે પ્રીટોરીયામાં જે આજ સુધી બન્યું છે તેથી સહુ મહીન થઇ ગયા છે; ને હિંદી કોમમાં કંઈક પાણી રેવ તો હોવા એમ તાપવા માંડ્યું છે. રોડ ઉકીમેલ લાગે છે કે એક અઠવાડિયું થયું છે જતાં મી. કાડીને એક પણ એશીઆટીક તરિદ આપી નથી. એક હિંદી એશીસ સુધી પહોંચેલો. નેજો પોતાનું ને પોતાના આઠ વરસના છોકરાનું રજીસ્ટર કરાવવા માગ્ય. તેવી પાસે તેના છોકરાનું જન્મ સરકાર રીકેટ ન હતું. તેથી તેને સરટીફિકેટ લાવવા કહ્યું. ત્યાર બાદ તે હિંદી પાછો જોવામાં નથી આવ્યો. એમ કહે વાગ છે કે મી. કાડીની એશીસમાંથી નીકળ્યા પછી તે હિંદી વેલડીઅરને મળ્યો ને તેઓના સમજાવવાથી પાછો દેખાયો નથી. વેલડીઅરની વાત કરતાં મને મા ગાંધીની વાત વાદ આવે છે. નેજો કહ્યું કે આવી રીતે કાયદાને શસ્ત્ર નહિ થવું એ હિંદી કોમને નવી વાત જણાય છે. પણ વેલડીઅરના કામ ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે હિંદી કોમ પહેલાં જોવામાં ના જિન નિ જિન નાન નાન હો. પહેલે ખપર નાનપા છે કે વેલડીઅરના પર્મા સરસ રીતે રજીસ્ટર

મી. એમનો કાગળ

મી. એમે ડેલી મેલને કાયળ લખ્યો છે તેના આર ત્યાં આપું છું:-

"પાસીવ રીઝીવેન્સ" કાયદાને સરજ નહિ થવાની આખત ઉપર તમે કાખ્યું છે તે વાત કંઈ નવી નથી. હવે નવા કાયદાનું અપમાન પાદ આરવાથી તે વાને પુરં જોર પકડ્યું છે. તમે કહો છો કે પ્રીટોરીયામાં કાયદો અમલમાં પહેલો મુદ્દો ને સરકારે 'સરખનું' કહાપણુ બતાવ્યું છે. આ વાત કેટલે દરજે ખરી છે તે જોવાનું છે. યુરોપીઅનો એમ માને છે કે પ્રીટો રીયાનો કાયદાની ત્યાં થવાની વિલચાલ નવવા છે અને તેથી તે સહેરમાં તેનુ જોર જોંગી પારો હુ તો કાંઈ છું કે મોરાઓ શુભ આવ છે. જેને તેઓ નગણી જગ્યા થશે છે તે બહુ સમજી જોવામાં આવશે વળી પ્રીટોરીયાના નિંદા કાયદાને સરજ થઇ પોતાના જાખમાં તેની દલકાત ફાળી. તરતર મોકલવા દઈ વધારે જાગ જોગવશે એવી આશા રાખવી ને ફાકટ છે. પોતાનું જોર, પોતાનો કાંટો, અને પોતાની ગરકાઇ બતાવવાની આ તક સરકારે તેને આપી છે તેથી તેઓ રાજી થયા છે. તેઓ સમજે છે કે તે કાયદાને સરજ થયાથી મોરાઓ અને ખીજ સુધરેલી પ્રજાના મનમાં તેઓ દલકા ગણાશે એટલુંજ નહિ પણ સમજી હિંદી કોમ તેઓને દલકા ગણશે. જે તેઓ પાછા દહે તો આખી ફુલીયા માં નેએએના નિરંખર થાય. આજ સુધી તો એશીઆટીક એશીસ દેખાતી રીતે જોડકાર નીવડી છે. તેઓ દહે છે ઘણા હિંદી જોડી રીતે લખાઇ ગયા છે. હિંદી કોમને છે નથી વિચારે. જો જોડી રીતે ઘણા હિંદી કોમના થયા જોવા તો કંઈ

હોય ત્યારે જ એક મોટીચાલીક મિત્રોસ
નો. તમે જે મોટીચાલીક હોવો તો
હિંદી કામની ઉપર ખાતર સા પિસાવથી
મુશ્કેલી પડે છે. તે નથી. તે નથી
મમલક સરકાર. વળી તમા કામનાથી તે
પ્રમાણુ દિલો આપના હોય તે નહિ
આવે એમ કેમ કી સરકાર તમે તમા
કોઈ હો કે તે આપનાને પસંદ કરી
આપનાનું નું હાલ તે આમે ચલાવું બંધ
ચાલ. આ પવાલ ગુલ ભરેલો છે.
એમ ચાલ તે તેઓનું મન જમએ માંત
નહિ ચાલ કેમકે આંગળાને બહેલો છબી
તે ઓલમાંથી તીકળી ચુકમાં જવા બરો
બર છે. તમે કહો છો કે સાકિય
આફ્રીકા ખીરીકા હિંદીકા કમીટીએ
વધારે પાનું તે છુટું કહેવ છે. આમ
કહેતાં તમે કમલ કરી લો છો. કે તે
કમીટીની દરિફત ખરી હોય તે દિલો
કામ ઉપર જુલમ થાય છે. જો તેમ
દરિફત પુરોષીઅનને વિષે કહેવામાં આવી
તત તે તમે જુલમનાનું તહેમત નહિ
મુકત. જો એજ કમલો પુરોષીઅનની
સામે હાલ તે બધા તેની સામે ગંડ
કરવાની વાત ચકાવત એવી મને ખાતરી
છે. પણ મરીય આપણા હિંદીને લાગુ
પડે છે તેથી તે તો માત્ર સાવચેતીને
કમલો છે એમ કહી વાત દેવાની દેવામાં
આવે છે."

સોમવાર.

ધન્ય પ્રીટીરીયા

૪૭

પ્રીટીરીયાએ અરથી કરી છે. તેમાં
જેઓની હિંમતની આશા બાંધેલ કામ
ગમતા હતા તેઓએ હવેથી દુઃખ વેડી,
પેલાવું બધું મુશી લોક સેવા કરી
છે. અને જો હિંદી કેમ કાળ રહે એ
સાવચ ખીંત વિચાર નથી કરના.

વાલકોએને વારી લઉં

વાલકોએને કહે પાંદર કહે મીડનાર
કે દેશ સેવકોએ પેલાવું તુર કાપના
મુશ્કેલી છે. દરેકવાલક દિલના દરિફત
માં તેઓના તમા અમલ થઈ રહેલો.
તેઓ પેલાવો બંધ કરી માત્ર પેલા
કરવામાં ગમે છે. તેઓના તમા વાંતને
પ્રમાણ છે."

૧. મી. એ. એમ. કામદીયા.
૨. મરીશકે પ્રાપ્તકરે આપ.
૩. મલામ સરકાર અપદુલ સમીર
૪. કાસમ મીડ.
૫. ખુલમ મલા.
૬. મેમલ પ્રમાણીન મુર.
૭. મોર પાલ
૮. મુકત મીડ.

૧. મરમલ પદી.
૨. મરમલ દરમલ અલિત એમ.
૩. મલામ સર દેસાઈ
૪. મુલા સેવમા.
૫. પ્રમાણીન મુર.
આરકા દેશ વાંત વાંત ફરતી આમે
કમીટી પસંદ મોટીસની આસપાસ ફરે
કે તે કામ પણ હિંદી જતો હોય તેને
ચિત્ત પુરેક સમજાવીને ચાલકવે છે.
તેઓ આપારે પેલાવો પાંતી હોડી માત્ર
દેશની સેવા કરવા મુશી રહ્યા છે. પેલાવે
માથે જોખમ આવે તેની દરકાર કરતા
નથી, અને તેનું જે કામ પરિણામ આવે
તે વેડવા તેવાર થઈ પેલા છે. આવી
દેશ લલિત વાંત થાય ત્યાં આપારે જલ
મજે તેમાં કી નવામ છે.

આ બહાદુરીનો ઘડો

વોલકોએને આ કામની નકલ દરેક
વાલકા દરેક જામને કરવાની છે. આમે
જે પ્રીટીરીયામાં બને છે તે દરેકવાલકા
દરેક જામમાં બનવાનો જોગવ છે. ઘોડી
મુકતમાં દરેક જામને સાદું રજીસ્ટરની
અરજી લેવાના અમલદાર નીમામ મળે.
તે પેલા પ્રીટીરીયાના દાખલે જામ દરેક
જામના હિંદીને વોલકોએને જોગવ
જોશે. મારી સલાહ એવી છે કે તેઓએ
પુર આપ્યા પહેલાં પાળ બાંધવી તે
વોલકોએને તેવાર કરવા. જેઓનાથી
બને તેઓએ પ્રીટીરીયા આરકા મારી
કયા કપાટાથી કામ લેવાય છે તે જોઈ
આવડું. પરમીટ મોટીસનો મેમકેક
જો મરેજર આડી શરે તો પાછળની
લલત ઘણી સહેલી થઈ પડવાનો
સંભવ છે.

વેપારીઓને મુશ્કેલી.

મારા સંકળણમાં છે કે દરેક વેપારી
આ જે વિલાવત વિશે જરૂરમાંથી માત્ર
જોગવે છે તેઓએ તમા કામનાં કીપે
માત્ર બંધાવે. બધા કરે છે. આપણ
વેપારીને ધન્યવાદ પડે છે. તેઓએ છેલ્લે
નું દુઃખ એટલે જોગવ દુઃખ સહન કર
વાની નફવારી પુરી કરી જાણાય છે. મને
કામ છે કે આ પ્રમાણે દરેક વેપારી
પાલકા મામતારવાને લખી મોકલે
જોગવ તરે પસંદ તો થશે લાગ થયા
સંભવ તો એક તો એકે એમ કરવાર
વેપારી વાંત થાથી હોમતમાં આવી રહેશે
કેમકે તેની પરિદા અમલદાર આપારે લેવી
અને બીજાં જેકે પુરોપના વેપારી અમલ
જોકે તે તેઓએ આપણે સાદું કામ કરવા
ખાં કરશે. આ બધું મેમલ વેપારી
કી કમલ કે જે તેને મુશ્કેલી પડે છે. આ
માર્ગ કીલ તમે જાણે કામમાં બધી
આવે જામ આપણું વડું નેકું

નુકસાનીને, પુરો પમાલ આવ્યો હોય, તથા
પુલાની ઉપર સમુલ્લે બરો હોય.
ઈમોગરેશન બીલ.
આ બીલ ઉપર રહકમાં નીચે પ્રમાણે
કામળ મી માંધીએ લખ્યો છે. "તમે
એમ વળાવ્યું છે કે હિંદી કામની ઉપર
જરૂરે તરફીક નથી આવી કેમ તાલુખી
પામો છે તમે લખી કહો છો કે આંગળા
પાડવાની રામમાં તો કંઈજ નથી કેમકે
દરેક શીપલ પેલાવું પેનસન લેના પહેલાં
અંચુડા પાડે છે. જે ઇમોગરેશન બીલ
પાસાર પડ્યું છે તે પણ તમે દરકત વિના
નું ગણ્યો કે કેમ એ હું વિચાર કરું છું.
એશિયાટીક બુલ ડોંગ છે એમ કહેવામાં
આવ્યું છે. પણ આ બીલ પનારનારની
ઉંડાઈનો તો તમા આવે એમજ નથી. તે
બીલનો નું એવો બરથ કરું છું કે તેની
બીજી કલમની મોથી ઉપરજમથી ખુરી
કામળી તમે થનારને વજવવાના છે અને
તે એવી રીતે કે બાંધે રીતે તેઓની
મીલકત હોવી. તે કલમથી જે કામલ
થનારે એશિયાટીક નવા કાપકા પ્રમાણે
ન આવે તેને દર છતાં કેદ કરવામાં આવે
તે પછી તેને પેલાવે ખરે દેશનીકાલ કર
વામાં આવે. આમ કરીને કામલો બુલ
આડી રીતે હિંદીને કાલી મુકવાનો કલાજ
રહે છે. એકલ જે માણસ દરેકવાલકને
પેલાવો દેશ મળે છે અને જે માણસ
અહીંના કાપકથી તારાજ થઈ તેને વરા
નહિ થાય તેને તે કાપકો બારવડીઆ
ખનાવશે. વળી તેમ કલમ વેસાઓને
તમા તેના કામનાઓને લાગુ પડે છે એટલે
જો બીલ પ્રમાણે હિંદી, વેસા અને તેના
બડવા એ એક વરગમાં મેલાયા. વળી
મારે જણાવતુ જોગવે કે કી સર મરેજર
કામલ થવાને માગે તો તેઓ સાહેબને
નવા કાપકા પ્રમાણે વરતનું જોગવે, તેઓ
સાહેબના હોકરાને બધા આંગળા તેનાં
જોગવે અને તે બધું ન કરે તો તેને દેશ
પાર કરવામાં આવે. એમ કહેવામાં
આવ્યું છે કે નવા કાપકનો હેતુ માત્ર
હિંદીની ઓળખ પાડવાનો છે. જે એમ
હોય તો જે માણસ બધું કેમવણી પામેશે
છે તેને તે કાપકો લાગુ પાડવાનો શો હેતુ
હોઈ શકે તેના માણસ પેલાવો ઓળખ
ખતી નીકળી પેલાવો કાચેજ રાખે છે.
વેપારી વાંત થાથી હોમતમાં આવી રહેશે
કેમકે તેની પરિદા અમલદાર આપારે લેવી
હોય ત્યારે કામ સાદું છે. જામલ એ તેઓ
વિજમતવા ન હિંદીના કામને સાદું બુલ
ખાં કરશે. આ બધું મેમલ વેપારી
ચિંતા પાડેલી તેનું નું ચાલુ તેનું તાકે
કી કમલ કે જે તેને મુશ્કેલી પડે છે. આ
માર્ગ કીલ તમે જાણે કામમાં બધી
આવે જામ આપણું વડું નેકું

સત્ય તથા શાંતિ એવા અર્થ છે કે જે સ્ત્રી
દીકરી કામ અપમ કરવાથી છુટકે
ના પાત્ર હોય તેમજ કુલ છે કે નવા
કામદામાં પણ મોટા સર્વાર્થ કોઈ માથે છે
તે ને વ્યવસ્થા મળ્યા દિંદીની સામક્ષી
જાણ્ય છે. તે છતાં એમને સરકારને
સાજી રાખવા દિંદી કામના કરેડો માણસ
ની સામક્ષીની કરકાર નહિ કરતાં તે સાહેબો
તે કામદારો કેડા આપે. હવે શું કોમે
મીઠા પારડી ઉપરની કામવાળા કામદારને
પણ કેડા આપવાની છે ?

ગોંડલની નોટીસ.

પોસ્ટલ ડિવિઝનના કાર્યાલયમાં આમદદની
મીટીંગ ૧૨ મી જુલાઈએ તથા ૧૬ મી
જુલાઈએ માહિતીની કારદમાં બસશે.
આમદદ પ્રસિદ્ધિ સાહેબી કુતોને નાહરી
માં સુકવાની નોટીસ બહાર પડી છે.
સમગ્ર આદમના લેણદારની મીટીંગ બેઠા
સામજીમાં માહિતીની બોલીસમાં ૧૧ વાગે
૧૮ મી જુલાઈએ થશે મોકલવામાં આવે.
બેઠામાં નાહરીમાંથી તેઓ છુટકારો
કરવાની અવજી સુધી કારદમાં ૧૮ મી
અવરશે થશે.

ફેરીયાના ધારા.

ફેરીયાના સારા ને ધારા હું અપાક
કુળી મળે છુ ને ધારા વસાર થયા છે
એટલે મને કદાચ ને પહેલાં બેઠામાં
અર્થના ફેરીયાનાં મેલવામાં ને. આગળ
અર્થના ને પહેલાં બેઠામાં ને.

દિંદીના બેરક્ટ.

પોસ્ટલ ડિવિઝનના કાર્યાલયમાં આમદદની
મીટીંગ ૧૨ મી જુલાઈએ તથા ૧૬ મી
જુલાઈએ માહિતીની કારદમાં બસશે.
આમદદ પ્રસિદ્ધિ સાહેબી કુતોને નાહરી
માં સુકવાની નોટીસ બહાર પડી છે.
સમગ્ર આદમના લેણદારની મીટીંગ બેઠા
સામજીમાં માહિતીની બોલીસમાં ૧૧ વાગે
૧૮ મી જુલાઈએ થશે મોકલવામાં આવે.
બેઠામાં નાહરીમાંથી તેઓ છુટકારો
કરવાની અવજી સુધી કારદમાં ૧૮ મી
અવરશે થશે.

મંગળવાર.

ગુની કાચકા બાબત વધારે અમર.

રેલવે કમિશન તથા સીડમાં મે ને કમિશન
નામના કાચકા છે. તેમાં કમિશન છે કે
કમિશનનામના કાચકા કાચકા મુકે છે તેમ
પ્રોટેક્શનમાં રજીસ્ટર નથી કરવાનું. પણ
તે વ્યવસ્થા કરે છે કે જુલુલના પકા
કાચકામાં કદ મહા નહીં આપ પકાવી
આવશે. મને કહે છે કે આ બાબતે
જુલુ નોંધાવે છે એમ ને કમિશન ને
મુલત રહી સાબિત કરે નવાનો. જે કહે
મળ્યા તોના માફ પ્રોટેક્શનની બોલીને
મળત પકાવા ના બધું કરેલું કાચકા
કરશે.

અ. રી. પા. વિચાર.

પા. રી. પા. વિચાર. પા. રી. પા. વિચાર. પા. રી. પા. વિચાર.

પા. રી. પા. વિચાર. પા. રી. પા. વિચાર. પા. રી. પા. વિચાર.
સાબિત છે કે અમેરિકાનાં પકાકો કે પુલ
કોઈ કસ્ટીમાં રજીસ્ટર કરાવી આવશે.
જે આમ થવાનું હોય તો 'એને મધ પુલ
ને બોલ આવી અસમ'ની જેમ થશે આ
વખત એવો નથી કે આગેવાનો અથવા
તો બીજા કોઈની ઉપર આધાર રાખવાનો
હોય. સહુએ પેતાની દગત ઉપર આધાર
રાખવાનો છે. આ માગણમાં નથી વજીજ
નું કે બીજા કોઈનું કમ. આપણે બધા
લેણીમાં પકાવી છીએ ત્યાં એક બીજાની
સામે જોવાનું નથી. મેં સાબિત છે કે
કેડા દિવસમાં મી. ગાંધી ઉપર કાચ પકા
ને વખતે અમેરિકામાંના કાચ બીજાની
ઉપર પણ. આમ થાય તો લેણીએ મળશે
વાને બદલે જુલુ થવાનું છે ને તેઓના
જેલ જવાથી દિવસ વધારે ચાલવાની છે.
દકીકત એ છે કે આપણે હવે થેડા નથી
પણ સ્વતંત્ર છીએ, તે કાચની ઉપર બેસી
નહેવા અમતા નથી. જેલ એ બીજાની
વસ્તુ નામાં એમ મન સાથે થકશે તોમ
મામલો કેડાણે પકાશે. બધાની હાલ એક
પુલા છે. ને તે હાલ કાચને રણમાં છુલ્લું
છે એમ સહુ એ મનમાં રાખવાનું છે.

બીજા લેણે તો હું કમર.

ધયા બેસા દિંદીને સીખામણ હેના થક
રહ્યા છે. તેઓ પુછે છે 'વમે શું કરશે ?'
તેના જવાબ થયા દિંદી આગે છે 'અમારા
આગેવાન કરશે એમ કરશું' કેટલાક કહે
છે 'બીજા કરશે એમ કરશું' આ બેલ
બીજાના છે. ને તેથી એર કાચકો છે.
સહુ બાણે એ જવાબ આપવ તો છે કે
'મને ને કાચકો પસંદ નથી તેથી હું કદિ
કણ નહિ કરું. મેં પુલાના સોમન બાધા
છે તેથી પણ નહિ કરું. તે કાચકો મને
મુલામ બનાવે બ તેના કરતાં જેલ ઉપર
સારી મજા છુ. 'આરો જવાબ જે માણસ
નહિ આપી શકે તે કેડે પાન નહિ ઉતરે.
કમના પુલાકો તરવાનું નથી. પણ આપ
બધા પાટીના બાધક તરવાનું છે. હું પુલા
બાધકો તેથી શું વાંચવાર બાધો ? હું
બાધામાં પકાવી તેથી વાંચવાર તેમાં પકાશે ?
હું મારો મર્મ તથા તરી વાંચવાર
તમશે ? હું મારી માનું અપમાન રાહત
કરીશ, મારા કોકરોને વાંચે બતાવીશ, ને
મારો મર્મ કોકરોનાં આંખમાં કપી આપીશ
ત્યાં વાંચવાર પણ તેમ કરશે ? બધા
કરશે હા નહિ. તેઓજ જુલુસો રાખી
અપમાન જવાબ દેવાનો છે કે 'બીજા શું
કરશે ?' નહિ નહિ. નહિ નહિ. નહિ નહિ.

તેથીજ બાધા આ રીકા કરે છે કે હાલ
જુલુસો બતાવીએ છીએ પણ એવરે આપણે
'માડાં છોડી દમશુ'. આ બધું કરેક વળે
વિચારવાનું છે. આ વખત બાધકો નથી,
જુલુસવાનો નથી, આપણને બધું રાખવાનું
કે રહેવાનું નથી. સુરજ પોતાનું તેમ
બહેર કરે છે તેમ આપણે આપણી
દિમરતમાં સુરજને બહેરમાં રાખવાનો છે.

ચીનાઓનું બેર.

ચીનાઓએ મને રાખવારે મીટીંગ કરેલી.
તેમાં મી. પોલાકોને બોલાવ્યા હતા. મી.
પોલાકે બધું સમજાવ્યા પછી તે કોકરો
પણ કરાવ ફરી પાકો મજાલુત કર્યો કે
કાચ મીના નવા કાચકોને વશ નહિ થાય
ને જે થશે તેને જમાત બધાર મુકવામાં
આવશે.

એશિયાટીક વીસી.

જેહાનુમરગની ટાઉન કાઉન્સિલ એવો
કારો કરવા માગે છે કે એશિયાટીક મીટીંગ
કાઉન્સિલ મેનેજર મોરા માણસને કોષ
કરે ? એટલે હવે દરેકસાચમાં હિંદુ
મુસલમાનની વીસીમાં શું બેસાશે પીરસશે
ને હિંદો જોયા કરશે ? આ બધું જોયો
શુલામી બાત લેશે તેને કાચ પકાશે. જેઓ
તે ખતમાંથી છુટશે તેને તો કાચ કાચ
લગાડી શકે તેમ નથી.

સુરવારની સાંજ.

છેડા અમર.

આમ તારવી.

આમ તારવી. આમ તારવી. આમ તારવી.
માં છમીવેલન રીસાકાન બીજા બીજા વર
વંચાયું નમાં મો નાતર પકા (સાવ્યની
સુલેખોના ભેગ કરનાર જણાય તેને હરખાર
કરવાને કમતી) કમમતી રામે થયા.

એશીયાટીક પાર્ટીવ રીલીટરોને કાંધ
તે કમ કામ રાખવા માટે મી. વાળાને
મજાલુત રીતે કેડા આપ્યો.

મી. હેરકોને એ કમમતે વળોડી કાઢી.
મો. વામર સાહ્યક પણ તે કમમતી રામે
થયા.

આવતા બુધવારે તા. ૨૭ મીએ બીજ
કમીટીમાં જશે.

રેલવે કમિશન એક કામવાર નક્કાવે
છે કે પોરકુઆકોના માદી વચ્ચે રજીસ્ટર
જુલુસના આખરના અધ્યાપીયામાં કેડા
એ.એ.એ. આખરના ને વખતે રજીસ્ટરને
રેલવે કમિશન દિંદી કામ કરી માલવાન
આપવા ફાય થયા છે. તેટલા વાતને
એક ખાસ નકલ ઉપર કરવામાં આવનાર
છે ત્યાં રેલવેની તથા આલસગણ વચેરે
કમના નહિ. બીજામાં આવ્યો છે. મેડપ
આખરના રજીસ્ટરમાં એક અધ
મેડ પ

२२५१ पत्र.

ବିଜୟା ଦଶମୀ

21. 4. 2014. 14. 24 (17.04.2014. 14.24)

દેવતા આત્મિકતા નામ ક પ્રદાને સમજા
 મળ્યાને જાણે જેણે જગત તજવાને છે ત
 કોઈ કું તથા મનુ દેવતા પુત્રી તથા
 છીએ. આને આવે મળી પુત્રી કાપવાને
 લગતા પત્ની દક્ષીણા એક જણે રાંચી
 તથા બીજાએ સાંભળી; આને પુરુષ
 એક જગત દેવતા ને છે.

ଶ୍ରୀ. ଅନନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ଶାନ୍ତିନିବାସ.

॥ महामह उद्दिप यज्ञाय ॥

4. ପ୍ରଧାନୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗ.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ଶ୍ରୀ'ଶ୍ରୀସମ୍ପଦ,

११. २५-१-१९०५.

અધ્યક્ષશ્રી રમેશભાઈ ગોંડ
મંભાર ભુલ.

શ્રી. ઇ. શા. ના અધિપતિ શ્રી.

તા ૨૬ મી જુને મોઘુદ યરીશનું
 હજાર લોકોએ કું મારખન ગમેલો. ત્યાં
 કાપા શેઠે મને જણાવ્યું કે આ સાર
 લાકસે-સની કુલીમેટ મેપી હપર વેપારી
 યોની સહી તથા અમુકાની જાપ લેવામાં
 આવેલ છે. મી. આદમજી અંગાર
 પારેથી સહી તથા અમુકાની જાપ લેવા
 મૂલ્ય જણાવી બીજે દરદે સાક્ષ્યે-તે
 અમલદારે તેને તેમની સહી તથા નીશની
 સૂચી, આ ત્રણ આદતો દિવસ સુધી
 છુપી રાખે એ કિલ્લીનીની વાત કિ.
 નાનવ દરિયાના કાંઠેના આ જાગતમાં
 તકલી પચાને લેવામાં આવે છે. આ
 જાગતમાં જેવા જુવ મેલના અગરે જરૂરવા
 નાનવ મેલેજુ કે મેલે વેલ મેલે
 છે અને .

सौ. २५२३, २५२४ ५०००/१००००

34222101.

74. 712-1 119.

इसमननी इमंगेशन ओडीस.

$$\bar{h}_n = \bar{h}_n(\bar{h}_n, \bar{h}_n) = \bar{h}_n(\bar{h}_n, \bar{h}_n) = \bar{h}_n(\bar{h}_n, \bar{h}_n)$$

১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ ১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ
 ১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ ১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ
 ১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ ১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ
 ১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ ১৯৪৭ খ্রিঃ ১০ মার্চ

બે અરથે કસમ કેવર મવાલી આપે તેમજ પ્રયત્નથી ફોંડ આપે અને આ
અને તેમની પાસે મળે છે. પણ મધ્ય અને દિશાઓ જલ્ય આપેલા.

[illegible]

॥३॥ विष्णु धनदाता ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

1941-1942

५५३॥१॥५॥५॥

મે. હા. યો. ના અધિવેશન અગ્રેય.

9. 10. 1991 24.341 - 2.10. 1991

“જાણુદ-હીન-રમી” “કુરાન ગરીબનો
સાર” “મોહ સીધા” “જરથોસ્ત
સીધા” “મગેરે કે પુત્ર” “તમે જ્ઞાન
અંગી મળાવવાને વાજામણ કરી છે એ
મુશ છે. પણ આપણી કામ વધારે
એકાદી મુન્સાલી મજબુતાવાળા કોનાથી
કેવલાં પુત્રકે મુન્સાલીમાં કોય તે
વધારેઆજાં અમે એમ માટે ધાનુ છે.
જેથી કિમેદ છે કે આપ પુત્રાસે કરશે.
નોરવુડ ૧૯-૬-૦૭. ટી. એ. સો. કમલ

[આ પુસ્તકો ઇમેજમાં નજીકમાં છે. જા
જપતાં છે તેમ મુજબની કોષ્ટકો દુધ પાણી
નથી. પણ જેમ જેમ વધત તતો
જશે તેમ તેમ અમે આપું પુસ્તકોનો
માર આપતાં જમણું. તેવાજ લેખકી
પેગમ્મરનું જીવનચરિત્ર સહ કર્યું છે.
હરમીયાન કપરની ચોપડીએ લેવાને હમ
રેજી સાગ હોય તેઓ મંગાવી ગ્રંથ છે
અધિપતિ. ધ આ]

“કિસામની જરૂર.”

ગ્રે. ઇ. સો. ના અનિર્ણિત સારંગ.

તા. રહેલી લુનના અંકમાં દિસાખની
મરેર એવો કાગળ છે. સખનાર મરેર
ખાની કરી અમારી ઓરીતમાં અચરસ
તે. હસાખ તપાની રાકશે અચરસ
અલેક મીટીંગ કરી ત્યાં દિસાખ જોવાની
ઉમેદ હોય તોપણ ખાઈ. ખુશીની ત્યા
આવી આમે દિસાખ રાખુ કરશુ. અ
દિસાખ તપાસતા કાગળોઆમેના મોઢપણ
દિદુને દક છે માટે તે તપાસવામાં
અમારી કામ જાતની મના નથી.

‘દિલી’ રહેલા જનારા પાસેથી
 લેવાતી રકમ નવા મહાજનના લાભ માટે
 લાગે છે તો પુરુષ એક યુવા આ રકમ
 લેવામાં આવતી નથી, એટલે તે પાછા
 મળતા નથી. મહાજનના ફક્ત બાળક
 એ ઠહોલકું જે અંગેના સરકારી દંડને લઈ
 ને રકમો જમા છે તે શાંતને જાણવું
 હોય તો અમારી જોડીએ આવી સીટ
 જાણવું

South African Directory

(Continued)

KLERKSDORP

James Patel,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 81.

Hassan Amad,
Indian Location, stand 16,
Box 81.

Ismael Anon Cakes,
Box 11.

Kalon Laloo,
Box 391.

Selima Ebrahim Anon & Co.,
Box 202, Market Square.

Vasmay Koya,
Box 204.

LOWER TUGELA

Ismael Vadas & Son,
Bond's Drift.

H. S. Dabey,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(Transvaal).

A. E. Berman,
Box 55.

I. A. Cade & Co.,
Box 117, Church Street,
Dawood (Pretoria),
Box 150.

PETERDEEP

Ebrahim Osman.

PIETERSBURG

Ayon Mahmood & Co.,
Box 131.
Mehra & Khanderia Bros.,
Box 100, Market Street.

P. P. RUST (Transvaal)

A. M. H. Berman, Box 4.

POTCHESTROOM

Veronica Mary Kay Mahomed,
Box 90, Church Square.

Walter C. Brown,
Box 12.

H. D. Berman,
Market Square.

PRETORIA

Anderson P. de Klerk,
1111 Central Avenue, Pretoria.

1111 Central Avenue, Pretoria.

1111 Central Avenue, Pretoria.

1111 Central Avenue, Pretoria.

Hong Habb,
Box 57, 338 Prinsloo Street,
Hassan Osman Habb Khan Mahomed,
Fruit Dealer, Box 57,
310 Church Street.

Mahomed Abu,
Box 408, Prinsloo Street,
Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchants, Box 442.

Tayob Haji Khan Mahomed & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. Vyas,
Box 1150,
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Portlander Trading Co.,
P.O. Box 43.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 50.

STANGER

G. C. Patel,
Box 8, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Bond Street.

TONGAAT

A. A. Geyman,
Railway Street,
R. Kulpce & Co.,
Railway Street,
Valdeen Keshoo,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Anand Walter,
Wick Street.
Babu Taywanasing,
54 Wick Street.
Bhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khinjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
Raghavjee Rognath, Goldsmith,
Moss Street.
Sachhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. Berman,
Box 94,
Essop Street,
Box 45.

V. VERBURGH'S

M. R. Verburgh & Co.,
1111 Central Avenue, Pretoria,
1111 Central Avenue, Pretoria.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 84. Tel. Add. 1111 PORTLAND
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કમિશનર
એજન્ટ.

સેલ ૮૪. ૧૧૪ રીન આર
૧૨૫૦.

Tel. phone 84.

હાલમાં આપનાં અંગત જીવનમાં
નક્કસ હાલમાં પાસીક લાગુ પડેલી,
૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ તથા ધી સન
વેલ રાઇડેક વર્કસ, ૧૬૬ થ્રો સ્ટ્રીટ
માંથી વળુ પેનીના હામથી મળી
શકશે.

વેલ કલેક્ટર

વેલ કલેક્ટર અને હામથી મરચાંદ સારનાઈ
ચુલ્લશી લાપામાં ૧૨ વરખો પ્રગટ થતું
આ મરચાંદ પત્ર વાંચક શીલીંગ ૩ (સેસ
ટેન ક્વીન) ના અંગત મળી ૧ વરખ સુધી
મળશે : નમુનાનો અંક મેલ.

વેલ જરારાંકર લીલાવર

લીલી રેલ, અંગતવાદ.

ધી હરચનકાલ લાગુ પડે.

૫૨ કોમરસીયલ રોડ.
વિલાસતો ઓર રેલ કોલેક્ટર ઓર લકરી.
- કુલક ઓર તથાવંધ પેચનવાલે.
વેલ ૭૫, ટેલિફોન નંબર ૫૩

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

જે. આર. વોરન

કમીશનર ફોર ઓથ.

હેલ્થ:—એક્ટસ આરકેડ, રીન આર
સરવે લોકોની સગવડ માટે અગત્યના
વામાં આવે છે કે હું દરરોજ રીન આર
કમીશનર ફોર ઓથ મારી ઓફીસમાં મળી
વડે હું એક્ટસ આરકેડ રીન આર
તરીકે અગત્યના સગવડ માટે અગત્યના
તમામ મળી આવેલા.

સાહિત્ય આક્રિકાના હિંદી વેપારી

તથા

ખીજા વંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિઅન ઓપિનીઅનમાં વાર્ષિક બહેરખખર આપનારા સવળા વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી બહેરખખર આપનારા આહકોના નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા વંધાદારીઓ જોઓની બહેરખખર વસને મટિ આ છાપામાં નથી તેવા આહકોનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા વંધાદારી (જેવકિ સોની, સુતારી કામ કરનારા, ટાંક ખનાવનારા, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ લઈ શકે.

જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

સાંચા મુંબઈ જતાં અને અમરેલી

સ્ટી. સુલતાન.

ઉપરોક્ત સરેશી નાવ જપા આસિદ તા ૧૯૦૭ ને વરે શુધારના સત્તરમાં ઉપરી જશે. તે હવે દેશગે અ.વ. મલગમી, અને ત્રાંજીનામયિન બદલ કરી મુંબઈ તરફ મોકલે આગમે. અદાને ૨૦ હજાર મુંબઈ પહોંચશે.

જનારાઓએ તુરત તકધાર થઈ જાવું.

કોહાપત તોણીને બહોડી મુંબઈ જનારાઓને આ એક ઉત્તમ તક છે. વારાતે ૨૦ હજાર મુંબઈ જનારાઓએ આ ઉત્તમ તકનો લાભ લેવા સુકવું નહીં વધારે વીગત માટે નીચેથી સરતારે પુછવું.

ઓસમાન આહમદ
જનારાઓને તકેજ, તે જીલ્લો હરગાનો
જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન
જાહેર આરદીનર આદર

USEFUL BOOKS

Modern English Vocabulary, Second Edition, containing 100,000 words. Essential for every student and every person engaged in the study of the English language. 2s. 6d. post free.

How to learn English, by Mrs. J. C. G. (Third Edition).—Explains and illustrates the correct use of English, and gives the correct pronunciation of every word. 1s. 6d. post free.

EVERY-DAY ENGLISH, by Mrs. J. C. G. (Third Edition).—Explains and illustrates the correct use of English, and gives the correct pronunciation of every word. 1s. 6d. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH GRAMMAR, (Third Edition).—Explains and illustrates the correct use of English, and gives the correct pronunciation of every word. 1s. 6d. post free.

SELECT SPECIMENS OF ENGLISH PROSE, Vol. I and II.—These books contain the best specimens of English prose, and are essential for every student and every person engaged in the study of the English language. 2s. 6d. post free.

WORD-BUILDING OF THE WORLD (In Nature, Art and Science), 1s. 6d. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA

Commercial Agency,

18, Upper Circular Road

CALCUTTA,

Is a concern which needs especially to be brought to your notice to enable you to keep up the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is necessary to the interest of our repeated concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples where this is practicable. We are always ready to supply you with the latest information. Let at your disposal the services of only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods to procure, but that you will come to us this is the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and accuracy at a moderate rate.

INDIAN CREMATORIUM

The key and all information may now be had of Mr. J. B. Mohan, Storekeeper, 157 Grey Street, Dacca.

હિંદુ શ્મશાનની ચાવી મી. દિવાનને ખહારમામ રહેવાનું હોવાથી મી. જ. બી. મહેતાને ત્યાં ૧૫૭ એ સ્ટ્રીટમાં હાલ રહે છે.

The Story of the Ramayana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Netal.

ABDOOL RAHMAN, HAJI ABU HAJIB
MERCHANT,
POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.
P.O. Box 1111.

VANMALI ROYA
General Dealer,
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.

AYOB MAHOMED & Co
General Dealer,
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. Add: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soil Goods

Box 3598
41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee. NATAL:
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT,
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

M. I. NADIEF & Co.
General Importers,
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

MOHAMMED TOLLOV,
GENERAL MERCHANT,
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

SEASONING IMPORTED BY RILEY MAIL
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.
338, Painslaw Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add: "BHABHA", P.O. Box 1111.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square,
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHESSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT,
(Natal Leaf Tobacco a Speciality,
112 GRAY STREET, (near J. & S. Buildings)
Tel. Add: "AJKAR", Durban

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Also Importer of Cape Smack
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

B. P. EBRAHIM & CO.
General Importers,
Dealers in Hardware, etc. in Pretoria,
Maitland Street, Pretoria.
Market St. (West) Box 1111, Johannesburg

Suliman Ibrahim Amod & Co.

GENERAL MERCHANTS
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

101 Grey Street
Durban

SUN STAMPS, SUBSTANTIAL ARCHITECT
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

સરનેા અને ઉચ્ચ માત્ર.
સન સીવારે, સુમાના ઓફીસ
જીનીયા સેલ વહેરે ભગતી તમારે તીવરે
સરનામે મળશે
સન બન રોજિત મહેલ
194 મે સી. 194

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT,
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
2 Green Road, Fardha
JOHANNESBURG

Vrajdas & Calchand,
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add: "BHABHA",
VOLKSRUST.

FAKIR SALEHRE
General Importers,
Dealers in Hardware, etc. in Pretoria,
Maitland Street, Pretoria.
Market St. (West) Box 1111, Johannesburg

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 41 Tel. Add: "SULIMAN",
P.O. Box 1111, POUTCHESSTROOM.
Tel. 1111.

E. AMODAKER AMOD & BROTHER.

434, West Street, DURBAN. 2nd Floor

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing, Blouses, Night-gowns, Combinations, Chemises,	Skirts, Underskirts, Children's Fancy Goods, Frocks,	Bibs, Bonnets, Bootees, Hats, Wool Shawls,
---	--	--

Bandkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 364. Telegraphic Address: POREANDAR.

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,

અને સેવા.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

પણ મારા સારું, કેવળ સારું.

અબ્દુલ ગની,

અને સેવા.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

પણ મારા સારું, કેવળ સારું.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

G. H. MIRANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Older Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

125 FIELD STREET.

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL, PUBLISHED IN MADRAS.

Price of Subscription Rs. 7 per year. Post Free. Any part of the year.

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners J. GARLICK, CAPETOWN,

Geo. H. HANDS, RESIDENT

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

અમારું બિઝનેસ માત્ર સારું.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

અને સેવા.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

Market Street, Box 54,

HEIDELBERG.

અને સેવા.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

અને સેવા.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

અને સેવા.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have large stock of

અને સેવા.

મામારે ત્યાં કેવળ સુગંધ અને અન્ય આશીર્વાદો વિશેષી વેચી નાખવાની છે.
અને સેવામાં પણ શ્રીશ્રી આવી મારા. માત્ર બધું સારું છે.

343 FINE STREET, DURBAN

અને સેવા.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

808 Choral Street, Portoria,

અને સેવા.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ.

અમલોટી ૩૫૦૦ ટન તા. ૮ ઓગસ્ટ.

અમસીંગા ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૮ ઓગસ્ટ.

ગેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમલોટી ૩૨૦૦ ટન તા. ૭ ઓગસ્ટ.

ગેરા તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઓર ઝડપસે જાનેવાલી વોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચ મુજબ રવાના હોગી.

ગેરા હાંકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમલોટી ૩૨૦૦ ટન તા. ૭ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈ

અમલોટી ૩૫૦૦ ટન તા. ૮ ઓગસ્ટ

અમસીંગા ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૮ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈની સ્ટીમરો.

અમલોટી તા. ૮ મી ઓગસ્ટ
તથા.

અમસીંગા તા. ૧૮ મી "

તૈયાર થાઓ.

તૈયાર થાઓ.

ઉપરી કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી ગંભીર સ્ટીમરો અમલોટી તથા
અમસીંગા ઉપર મુજબ આતરેથી ઉપડી ફક્ત ટેલિગ્રાફો અથવા પરવારી મુંબઈ સાર
ઉપડી જશે. માટે ૧૭ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલાઓને અખવાને હજી
રહસ્યતા બચો આ તક મુખાવશે નહિ.

King & Sons,
West Street Durban.

M. C. Anglin & Co.,
339 Pine St. B. & F.

Durban

મેસર્સ હોંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગલીંગા કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોર્ડર પદ.

ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 6031, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 631, Johannesburg.

Rata Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELLAIR
Ramlalhai Govindjee, & Co.,
Farmers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)
Tayab Adam.

CAPETOWN

Amroo Gai H.,
5 & 7 Cross Street.
A. Cador
110 Long Street.
Chhaganlal Bhawnoidas Gheewala
Randeria,
21 Rose Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.,
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 210.
Hajee Eesa Hajee Suleman & Co.,
Box 308.
Horsemer Brothers,
P.O. Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hosen Motan,
Box 92.
M. J. DE LA BAY & Co.,
Box 141.

Hotan Amichand & Co.,
Box 100.
VRADHAS & LALCHAND
Box 92

DURBAN

Amroo Hay & Amroo,
131 Grey Street.
Abdul Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. AWSTINER Amroo & Co.,
Box 441, 154 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhann Parshadani,
357 Pine Street.
M. C. CAMBERDEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
J. S. Mulan Kheduli,
115 Grey Street

DADA GURAN,
Box 88, 139 Queen Street.
Dawood Chappal & Co.,
Playfield, Durban.
J. L. DAWOOD & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Marmoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMBOODKEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surtie Masjid).

JALBHOT & SOHABJEI BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOONA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. S. Malan Kherula,
143 Grey Street.

J. B. Mehta,
Box 590, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer.
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent,
Point.

Mackenzie Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed,
Tel. accountist
100 Grey Street.

A. E. Mavet,
151 Queen Street.
G. H. MANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street,
Narotian,
Surtie Mithaiwala,

Patel,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 132 Grey Street.
P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.
M. A. Siman,
Jeweller, 144 Grey Street.
B. SOLEMAN BROS.,
103 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
E. A. Tayab,
115 Field Street.
Thann Maharaj,
Property Owner
115 Gale Street.

HEIDELBERG

AMROO SUTAN & Co.,
Box 52.
A. M. PILLAY,
Box 14.

INHAMBANE

Abha Sullman,
Box 30

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street
M. S. CHOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FARUK SALEHJEI,
Box 5280, 167 Market Street
GOOLAN MOHIBEN,
Box 3755.
Govind Dulabh,
Box 3069.
Gulab Pragn,
Box 5392.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
A. A. PILLAY,
Box 1353, 49 President Street
Ratipalsing,
Box 5099.
SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.
DHANJI MORAB,
Box 6031, Johannesburg.
CHAKRA RAVENHOP
Box 90, Johannesburg.
DOOKHI TELI,
Box 4980, Johannesburg.
FARUK KALIAN,
Box 6031, Johannesburg.
GOVIND MOWJI,
Box 6369, Johannesburg.
LAKHMAN MAMHU,
Box 5999, Johannesburg.
MORAB BHUKHA,
Box 5999, Johannesburg.
PABHU HIRA,
Box 5999, Johannesburg.
PEMA JERAN,
Box 851, Johannesburg.
RATANJI KALIAN,
Box 5999, Johannesburg.
D. M. SORATI,
Box 6031, Johannesburg

KIMBERLEY

Khandoobhai & Tulgaram,
Box 302, 73 George Street.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from

The MANAGER,

Reuter's Agency,

Paris Buildings,

52 Fife Street,

DURBAN.

Also at the local Office for S. A. and at

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPE TOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

FLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS

Box 67 Telegraphic Address: KHOTA

HEIDELBERG. Transvaal.

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

સાંધા મુંબઈ જનારો આગળવાર.

સ્ટી. સુલતાન.

ઉપલી આગળવાર અરેબી લાંબી આગસ્ટ સને ૧૯૦૭ ને વાર સુધવારના સવારમાં ઉપરી જશે. તે કસ્ટ હેલ્થએન્ડમેન્ટ, મેડીકલ, અને ડ્રાગીઆરમાંથી બંધ કરી મુંબઈ જશે. મજદૂર આગળવાર અદાલે ૨૦ દહાડે મુંબઈ પહોંચશે.

જનારાઓએ તુરત તકવાર ખર્ચ બાબતું.

કાશ્યાન નાલીને જલદી મુંબઈ જનારાઓએ આ એક ઉત્તમ તક છે.

વાસતે ૨૦ દહાડે મુંબઈ જનારાઓએ આ ઉત્તમ તકનો લાભ લેવા સુકતું નહીં વધારે વીગત ગારે નીચે સરનામે પ્રજાકું.

એડ્રિઅન આલ્ફ્રાડ.

અમરિય પાસે, મે સ્ટ્રીટ, દરબાન.

જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

૨૧મે ગારડીનર સ્ટીટ

નાતાલ ઈન્ડિઅન કોંગ્રેસ.

જનરલ મેટીંગ.

કોંગ્રેસના જનરલ મેટીંગ આજ રાતના સાડા સાત વાગે નિવેશીઓ સ્ટ્રીટવાળા મીનિસ્ટરમાં મળવાની છે. મી. ગોંધી જોહા નસરવાળા આગેવાન છે તે તકવાર રહેશે. અને કાકાઓને હાજર રહેવા વાનતી છે.

ખહાર ગામના એજં ટા.

આ ગામું કુટક ધરાકાની સગવડ ખાતર દર આફ્રીકાની પી પબ્લીક કાલજરેરી, ૧૫૧ કવીન સ્ટ્રીટમાંથી લાઇબ્રેરીના સેક્રેટરી મી. દીવાન પાસેથી દર શનીવારે નવ વાગવા પછી નવ પેનીના દાખથી મળી શકશે.

સ્ટેગર—મી. માનીલાઈ પટેલ. બોક્સ ૬૭

વેફલમ—ગાયુ લામેવંતસીંગ.

પીટર્સબર્ગ—મી. મોહનલાલ ખડેરી બા. બોક્સ ૧૧૦

કમ્મરહી—મી. તુલસીરામ. બો. ૩૬૨.

ડાહગાઆમે—મેસર્સ વજાસ અને લાલચંદ. બોક્સ ૬૨

ધી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુચ્યુઅલ પ્રમોશન બીલ્ડીંગ એસોસીએશન લીમીટેડ.

આ મંડળીમાં લાખસ ચવાથી પ્રાપ્તરી ઉપર બાળે નાણાં મળી શકે છે.

વ્યાજ—૭ રકમ સુદત ૨૦ વર્ષ વધુ વીગત માટે લખો અથવા મળો—

૪૨ સધાન લાઇફ બીલ્ડીંગ.

સમીચ સુદાક, દરબાન.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JULY 20TH, 1907

No. 29

Contents

EDITORIAL COLUMN—	Page
A Gross Libel	271
The Transvaal Immigration Bill Debate	271
Lobito Bay Indians	272
Indulgent Immigration	272
General Smuts' Oration	273
Workmen's Compensation	274
OTHER ARTICLES	
Transvaal Immigration Restriction Bill	275
Imperial Parliament	276
Indian Affairs in the Natal Parliament	275
Bill relating to Queen's and stamps (Natal)	278
Late News	278
British Indians' Protest	278
Transvaal Asiatic Registration Act	279
Johannesburg Jottings	280
Passive Resistance	280
Indentured Labour	281
A Ladysmith Presentation	282
A Serio-Comedy	283
The Pan-Island Movement	283
Sympathy from Afar	284
The "Natal Mercury" on Mr. Haggart's Bill	284
CORRESPONDENCE—	
Indians at Lobito Bay	282

Indian Opinion

SATURDAY, JULY 20TH, 1907.

A Gross Libel

FURTHER correspondence on the Asiatic Act of the Transvaal, placed on the Table at the instance of Lord Ampthill, has now come to hand. Lord Selborne, in pressing the measure on the attention of Lord Elgin, allowed himself to make the following remarks:—"I hope that it may be possible for you to inform me at an early date that His Majesty will not be advised to exercise his power of disallowance in respect of this Act, so that it may be possible to bring it into force at once, and so to check the illicit and dangerous influx of Asiatics into the Transvaal which is at present proceeding at an alarming rate." The noble lord says:

We have no hesitation in saying that the emphatic pronouncement made by Lord Selborne as to the illicit influx is a libel pure and simple. Here there is no qualification. His Lordship has accepted the statements placed before him as to the unauthorised influx of Asiatics without any reservation whatsoever, and yet these statements, which have even been shown to be untrue, have been used as a basis for the proposed investigation. None has been made.

still, Lord Selborne has seen fit, in spite of the tremendous responsibility resting on his shoulders, to give the imprimatur of his authority to an unproved charge.

This charge is inherently untrue. If such an influx has been proceeding demonstrably, why have the contents been allowed to remain in the Colony? Either His Lordship's informants knew of the men who had so entered, or they did not. If they knew, the Peace Preservation Ordinance supplied all the machinery necessary to bring them to justice. Lord Selborne's libel, therefore, shows how difficult, if not impossible, it is for Asiatics to get even a fair hearing in South Africa, except in Courts of Justice. In a matter such as this the Courts are not open to them, so they have to sit still, and grin and bear their troubles as best they may.

When we come to examine Lord Elgin's reply, it is sufficient to show British Indians with dismay. The Secretary of State for the Colonies has sanctioned the measure, not because he believes it to be just, but because there is behind it the weight of white authority. So it comes to this, that any act of a Colonial Parliament, if it is unanimous, will bind the Imperial Government, irrespective of the merits of that act, and if this proposition be unimpeachable, Lord Elgin's statement, that "His Majesty's Government adhere to the opinion as to the desirability of recasting the restrictions to which Asiatics are at present subject," is a pious wish by which British Indians cannot set much store. It may never fructify, whilst the Act stands before Asiatics as the Transvaal as a stern reality, to fight against which they have struck their all. General Smuts's proposals to revise the regulations do not affect Indians very much, but incidentally it may be remarked, as a symptom of the very strong prejudice permeating the local Government, that the General has not been able to fulfil those promises. Indian sentiment counts for little in the deliberations of the Colonial Government.

The Transvaal Immigration Restriction Bill Debate

THE debate that took place on the second reading of the Immigration Restriction Bill in the Transvaal Assembly is in many respects an eye-opener. Mr. Smuts introduced the Bill to the House in a most summary manner. Points that affect British Indians were passed over by the hon. member, and he did not even touch upon the most interesting points of the Bill. The public mind

took it as a settled fact that the Asiatic Registration Act should be a permanent feature of the Transvaal laws, and that, contrary to what Mr. Duncan said at the time of introducing that measure, the Immigration Bill is not to supersede it but to supplement it in its harshness so far as the Asiatic communities are concerned. He did not trouble to inform the Members that Law 3 of 1885, which guaranteed residential protection to Asiatics who paid £3 to the Boer Government, is to be over-ruled by the Bill, and he saw nothing untoward in the clause which makes an Asiatic a prohibited immigrant, if, in spite of the possession by him of high educational attainments, he fails on entering the Colony, to undergo the ordeal prescribed by the Asiatic Registration Act.

In reply to Mr. Nezer's gentle suggestion that the clause in the Bill giving extraordinary powers to the Government to eject, at his own expense, any person from the Colony, without a trial, was rather a dangerous thing, Mr. Wybergh showed the greatest resentment. The latter's remarks, however, we can only characterise as foolishness due to self-forgetfulness. In any other person, it would be grossest impertinence. In discussing the clause and in asking the Government to hold on to it, he cited recent events in India. We do not wish to enter into the merits of the controversy, but we do expect a responsible politician like Mr. Wybergh not to speak from his seat in the Legislative Assembly to the South African public in a most irresponsible manner. Unless he has made Indian questions a special study, it is evident that he can only know what the cabled summaries of events have let the world know, and unless he believes in the inherent infallibility of all governments, he had no right to consider that the action of the authorities in deporting Indian leaders was either in itself good or that it had produced a sobering effect. We may, perhaps, claim to know a little more than the hon. member, and yet, not being in close touch with what is happening in that part of the British Empire, we have deemed it wise not to comment.

To add to the folly, Mr. Wybergh went on to deduce from the events in India that the powers given by the clause might be useful for sending out Indian inciters to passive resistance in the Transvaal. Herein he betrayed a lack of all perspective. Happenings in India have received the colour of an insurrection, and they have been interpreted to mean a revolt against the British Raj. The grossness of the Indians in the Transvaal, and of the slightest resemblance to an insurrectionary movement, it simply means

the coloured labourer is to be employed in the new industries, but, as a contemporary is admitted, the new industries would have to be employed by an increased number of coloured labourers for their safety and welfare they would have been fully responsible. We wish that this new departure could be considered a sign of the times, as far as the 'Finnish' spirit of the time changes and difficulties of the colour question is concerned.

Transvaal Immigration Restriction Bill

Braille Provisions

Physical Deportation

Asiatic Art Untouched

Debate in the Transvaal Parliament

We take the following report from the *Rand Daily Mail* of the 12th instant, of the debate on the second reading of this Bill in the Transvaal Assembly:-

For Passive Resistors

Under the Asiatic Law Amendment Act an Asiatic under certain conditions could be made to leave the country. Other classes of prohibited immigrants were lunatics, lepers or persons suffering from infectious or contagious diseases. Another class was that of which the Court might receive information that they would be undesirable to have in the country and also those persons who were a danger to peace, order and good government. If such prohibited persons entered the country in face of these restrictions they would be liable to certain penalties set out in the Bill. They were subject to fines or in default of payment to imprisonment, and they were subject to an order by the Colonial Secretary to leave the Colony.

Permits to be Abolished

The second important question which arose concerned the administration of this Act. When the matter of setting this management system for the country was under consideration the Government considered very seriously whether it would not be a wise move to make over at any rate for a while to the people, permit system. But after consideration it appeared to be felt that the permit system was subject to a good deal of administrative and financial criticism. With a number of such as obtained in South Africa a permit system was rightly expected to be a failure, and it was felt that if any other system were available it should be adopted. On that ground the permit system had not been adopted in the first place. They would see that provision was made whereby the

Immigration Ordinance could be administered at the coast with the Coastal Colonies. It would be very difficult to arrange any machinery on the borders of the Transvaal to meet the case. Even the permit system which purported to do so was really, as hon. members were aware, to a large extent a dead letter. The only effective way of administering an immigration system, for the Transvaal, was to administer it for South Africa, and to prohibit the undesirable immigrant, not on the borders of the Transvaal, but on the coast. Provision was made whereby the Governor could enter into negotiations with the Coastal Colonies of South Africa whereby the law would be administered at the coast. In the Cape Colony, Yiddish had, by proclamation of the Governor, been declared to be a European language in terms of the Cape Act. The present Bill, if it came into force, would have to be administered in the Cape Colony by the same officials who administered the Cape Act, and it, therefore, seemed undesirable to perpetuate it as an excluded language in the Transvaal. Once having entered the Cape Colony there would be no bar to any person entering the Transvaal from the Cape. Consequently this Act would be administered at the Cape ports in the same way as the similar Cape Act was administered.

"A Serious Wonder"

There were some minor provisions in this Bill—precautionary provisions which enabled the Minister administering the Act to put over the border certain classes of persons. Persons convicted under the Immorality Ordinance, and persons who might be deemed by the Minister on reasonable grounds to be dangerous to the peace, order and good government of the Colony, might be removed from the Colony by warrant under the hands of the Minister. That was, of course, a very serious weapon to use. It was not a weapon which was likely to be used every day, but circumstances might arise in this country in which it would be desirable in the public interest to exercise the power to remove summarily from the country under the hand of the Minister any person whose presence was dangerous to peace, order and good government. There were also conditions making it penal for persons to assist an undesirable to this country. Provisions are also made making the position of a prohibited immigrant in the country a very hard one. It was conceivable under the best Administration in the world, and with the greatest vigilance exercised, people would get through who formed a class of prohibited immigrant. These could not hold licences to trade, and could not hold land, and their presence in this country would not avail them in case they were discovered. Another provision empowered Magistrates and keepers of Licensing Houses to keep a register of persons that could enter their premises, a system which worked very well in

Indian Affairs in the Natal Parliament

LEGISLATIVE ASSEMBLY

July 15.

A Petition

Mr. KIRKMAN presented a petition from 30 employers of Indian labour against the Bill to abolish Asiatic immigration.

Asiatic Immigration

Mr. T. HYSTON resumed the debate on the second reading of the Asiatic Immigration Bill. This was, he said, a question of very great importance to this Colony indeed. Next to the Native question, it was the most important with which the Colony had to deal. He thought it was very desirable that the whole subject should be fully ventilated, and the arguments both for and against the indenture of Indians placed before the House. Nor did he object to the tone or manner in which the member introduced the Bill, and he thought, so long as he and those who were associated with him confined themselves to the moderate manner in which the member had introduced the Bill, they would always have the consideration of the members. It had been said they, in this country, ought to follow the example of Australia, and repatriate their indentured Indians. He did not propose to offer an opinion whether Australia was or was not justified in sending back the Kanakas from the sugar estates, but he did say that the fundamental principle involved was altogether different from that which South Africa had to deal with. In Australia they had a white man's country, which was being developed by white men alone; but here they had immense numbers of natives, who were here for all time. They could not get rid of them, whether they wanted to do so or not. Now, the fact that they had these black men in their midst, to his mind, altered the problem completely from that which they had in Australia. In South Africa they had a certain number of men who would always do the rough work, and it seemed to him that, taking that as the foundation, they had a different problem here from that which existed in Australia. He did not know what the mover of the Bill thought, but he (the speaker) was quite certain that in South Africa they would never get white men to work alongside the blacks on terms of equality. (Hear, hear.)

Race Superiority

The feeling of race superiority was such that white men, no matter what they had been doing in other countries, would not do menial work alongside natives. Nor did he think it desirable that they should do so. It would lead to the demoralisation, not only of themselves, but of the native population as well. If the whites and blacks did work together on terms of

equality, the next thing would be inter-marrying between the white and black races, and the problem would then be ten times greater than it was at present. The political danger would also be great, for they would in the near future have a large class of half-castes, who would not be able to associate with the whites, but would be forced to a great extent to mix with the blacks, and that would, in his opinion, lead to great evil. If they admitted that the whites would not, and should not, work alongside the blacks on terms of equality, they reached the point of asking: "Are the black men we have here at present sufficient to supply the unskilled labour we require? Can they supply the country with a constant and reliable source of labour?" He thought the question needed only to be asked to answer itself. Every member who had the experience of working on a large scale with natives, could not but admit that the natives were not a reliable source of labour. They might be here to-day, but be gone to-morrow, and it was impossible to build up any industry on such a foundation. In the country districts it was very common for the farmers to protect themselves to a great extent by having a certain number of native families living on their farms, who were on a contract to supply labour. These provided sufficient labour in the case of stock farms, or farms where there was only a small amount of agriculture being carried out, but where agriculture was proceeding on an extensive scale the labour was utterly inadequate, and it was found that, in order to carry on the industry with a sense of security, it was necessary to get labour in the way of indentured Indians. It had been said that indentured Indians were only required for the coast industries. He thought the figures that had been placed before the House that night were sufficient to disprove that, and showed that indentured Indians among farmers were more than those on the sugar plantations, and the farmers would not go in for indentured labour if they could get a sufficient supply of native labour.

Repatriation

The hon. member, in introducing the Bill, had spoken of repatriation, and had made the statement that the Indian Government would agree to such a course. He drew the attention of the House to the fact that two separate deputations had been sent from the Colony to India on that subject. The first one went some 12 years ago, and failed to get the consent of the Indian Government to repatriation, although they had obtained consent to the licence of £3 per annum now in vogue. The second deputation went across five years ago, and got the Indian Government to consent to repatriation on certain conditions, one of which was that free Indians should have the right of appeal to the Supreme Court if refused a li-

cence. The condition put the question altogether beyond consideration, for the Colony could not possibly consent to it. (Hear, hear.) The evil created in such a way would make things far worse than they were at present. (Applause.) He thought that if the licences were strictly enforced, a large number of Indians would re-indenture at the expiry of their terms. They were even now re-indenturing. They found it too expensive to become free Indians, for they had to pay a licence of £3 per annum, poll-tax of £1 per annum, and in case of married men £3 per annum for a wife; £7 per annum was too heavy a price, and they had to either go back to India or to re-indenture. He thought that the question solved itself to a great extent. The hon. member for Durban was beginning at the wrong end. He should first discover a reliable supply of labour, for, once he did that, there could be no difficulty at all about the question. He did not think anyone in the Colony would wish to import Indians if they had reliable labour on the spot. Until that time came, it would be suicide to send away the Indians. It would strangle the industries of the Colony. The hon. member for Victoria County (Mr. Armstrong) had given the House his views about indenting natives, and if some such scheme could be organised under which young natives might become indentured for four or five years, it would be a good thing. Until such a scheme was formulated, the Bill before them at present was impossible. He for one would certainly not support it. (Loud applause.)

Mr. Evans' Black Outlook

Mr. MAURICE EVANS spoke of the Asiatic question being next in importance to the native question. He did remember the days when the matter was considered first, and he said that to-day he believed the large majority of the Colony wished to see Asiatics clear of their shores. If the Colony was to be governed, it was essential that the Europeans should be of high character, and, with Asiatics living in the Colony, it became exceedingly difficult for the Europeans to hold their status sufficiently high. The state of things in Mauritius was sufficient warning for Natal, while there was in Natal itself an object-lesson in Victoria County, where there were fewer Europeans to-day than there probably were 30 years ago. As it affected the native, he said that the kaffirs had the right to do the manual work of the Colony, and he believed that it rested with the white man that the natives had not been put in the way of getting that work. The outlook was very black if Indians were permitted to come into the country, for to-day, out of over 100,000, only 20,000 of the Indians in Natal were indentured. Unless the matter were taken in hand, as to the Colony in the future. Originally the Indians

July 10.

per annum. The estate paid over £1,000 in railway carriage. The indentured labour of the Colony consumed 1,000 tons of rice. Large amounts were being paid to white artisans for repairs to plantations. Every day the labouring class of the estate paid to the Government Department, one or two shillings a week for their labour. The Government was paying £12,000 per annum in wages, and only £12,000 of this was sent out of the Colony; yet, they were told that all the money went to India. The full cost of running the estate, last year, had been £65,000, and £3,889 had been spent in rail carriage. In four years, £70,000 had been paid to artisans. Over 100 white were being absolutely supported. After these facts, were they to take the Bill seriously, or as a political squib. (A voice: "It will burn.") Those who objected to the Indian should look at things fairly. It would not do to cripple the main interests of the Colony, and if there was one thing more than another that would do this, it was the repatriation of the Indian and the abolition of Asiatic immigration. It had been said that none of the branch lines paid their way, but the North Coast line paid better than any other line in the Colony. He contended that, until it was distinctly shown that there was an adequate supply of native labour, the Indians should not be removed. (Hear, hear.) The possibilities of Natal were considerable, but only with coloured labour. They wanted 100,000 tons of sugar a year in South Africa, and the output at present was 30,000 tons. It was not impossible to supply this need from the coast, given stability, within eight or ten years. He was a Natal Colonist, getting old now, and, personally, he loved the country. He knew its capabilities of products, and if it was impossible to legislate for a white country purely and simply, something else must be attempted. The country would support a considerable white population, but could not be treated on the same basis as Australia or Canada. (Hear, hear.)

The Native Question

They were told that the Government was not doing anything for the natives. But they did not see any responsibility for the natives and they had no idea of their duty in the past and in the future. They began to do so, but it was not going to increase the labour supply. By moving the natives to the coast, it was to be shown that they were not adequate to their labour supply, but were taking away from it. He said that it was not to give the natives every opportunity and every chance. It was his purpose, if he lived, to do all he could to place the native position on a proper basis, and to do what the natives might want. He would do what was possible by the young men who might be brought under a system of industrial

training that they might be trained—(Hear, hear)—and trained successfully. But they had not labour to meet the requirements of the country, and they had, therefore, to supplement the labour supply with that which was available. It was his duty to want to see that their indentures—(Hear, hear)—and he would do his best to assist in bringing it to pass, but he could not sacrifice the interests of the country on the question of repatriation. He believed, with the sanction of the Government, which had been promised, the repatriation at the end of their indentures might possibly be obtained. He did not want to see this country full of Indians—(Hear, hear)—but he wanted to see the Indians used for the purpose the country wanted them.

Indian Merchants

He had not touched upon the great question of the Arab trader, because it did not come within the immediate consideration of this matter, but the Colony could do a great deal for the Arab trader, if the people who were not employed of them, did not respect them. He was not a fanatical person, but he was what the waves of citizens were doing, and what the merchants were doing, which was the cause of the Arab trading. The merchants were not above taking everything they could by way of gain from the Indian, and yet at the same time turned round and said: "Though we benefit in our pocket, we at the same time think that the others should do without the Indians." He had no fear of the results of the discussion, but what he wanted to say was that they, as planters, and as employers of Indian labour, did not want that labour simply because it was Indian, but because it was a labour, and they could not do without it. He did not want to see Natal a desolate wilderness, he did not want to see Victoria County—which was now almost one unbroken field of cultivation from the Dingoni to the Tugela—go back to its original darkness. He wanted to see the country developed, and for that only he saw any chance of a reliable source of labour, and that was the Indian.

The Prime Minister said he had listened with a great deal of interest to the debate, but there was a very thin thread, such as in view of the importance of the subject, he moved the adjournment of the Bill till to-morrow afternoon.

Mr. Warr quite agreed with the order of the House moving the adjournment, because it was most important that they should know what the attitude of the Government was on the matter. He trusted that the Premier would give the House a distinct indication of the Government's policy on the subject of the Bill.

The debate was adjourned.

The Prime Minister Suggests a Select Committee

The Prime Minister continued the debate upon the second reading of the Asiatic Immigration Abolition Bill. He could not help expressing his feelings as regards the able way in which the measure had been introduced, and the appalling condition of things with regard to the figures of the Asiatic population. When it was realised that the population of Asia was out-numbered the Europeans of the country it was the duty of the Government to give the matter its most serious consideration. (Hear, hear.) As regards the Bill before the House, the intention of the Government was to support the measure, provided Mr. Haggard would allow it to go to the Select Committee. (Hear, hear)—with a view to reducing the provisions to refer to the repatriation of time-expired indentured Indians. In making the suggestion, he thought they would be doing a good service to all interests concerned. It was evident that there was very considerable feeling in the country that some restriction must be put upon the increase of Asiatics, and he thought the time had arrived to take up the matter, and, in view of recent events that had been going on in one of the neighbouring Colonies, it was the proper time to take up the matter with the Home Government, and he felt that in taking it up and repeating the desires of the Colony, as had been so often expressed in the past, not only by the House, but by means of delegations to India, they were emphasising at this stage of the existence of the Colony the absolute necessity of controlling the large increase of the alien population in Natal. He hoped the Assembly would take the view of the Government, and that Mr. Haggard would fall in with the view of assisting the Government in bringing pressure to bear upon those concerned as regards Natal's interests in this direction. (Hear, hear.)

Mr. Warr asked, upon a point of order, whether it was possible to alter the Bill so as to give effect to the Prime Minister's suggestion in view of the title of the Bill being to "abolish" Asiatic Immigration.

The SPEAKER said that the suggestion was that the Bill should be sent to a Select Committee.

Mr. J. SNEYDE found difficulty in the proposition to affirm the policy of abolishing immigration by carrying the second reading, even supposing it were possible to alter the character of the Bill in Select Committee. (Hear, hear.)

The SPEAKER said he took it the members must vote upon the Bill as it was, although the Prime Minister's suggestion to repatriate was included in the scope of the Bill.

Mr. CLEVERLY suggested that it was not competent for a Select Committee to deal with the title of the Bill.

More Opposition

Mr. UMPHILL proceeded to speak to the motion for the second reading. He could not support the Bill as it stood, and hoped that Mr. Haggart would withdraw, and that the Bill would be withdrawn. He was not prepared to run the risk of the Bill being passed, and the Asiatics had been blamed, and the Asiatic trade, but it was a fact that the Government and the working men were responsible for encouraging these people. He believed there was power outside the House to send the Asiatics away, but it must be done honestly, and with due notice. (Hear, hear.)

Mr. MORRIS said he was not prepared to support the second reading. Whatever one's views might be, the Bill in no event could be placed upon the Statute-Book, and he urged Mr. Haggart to withdraw. He drew the attention of the Prime Minister to the fact that a Bill of the description proposed, even if it were modified, would be in the nature of an ultimatum to the Indian Government, and the question of repatriation was one which should only be arranged in the first stages by negotiation with the Imperial Government. The House could assist the Government in the matter, and this might be arrived at if a resolution was put before the House so that the hands of the Government might be strengthened. If when Parliament met next year, and it was found that the weight of its expressions was utterly ineffectual, then only would it be for the Colony to pass an Act. Then the country could take the position of saying that it would take no more indentured labourers at the end of their indentures, and the Indians were not repatriated. He could not see how the Bill, as it stood, or as related to a Select Committee and its principle altered, could

would be prepared to support a substantive resolution in regard to repatriations to the Governments in India and England. (Applause.)

Mr. PALMER resumed the debate on the motion for the second reading, and among other things, said that if the Indian labour were taken away, the employers would soon look round for and obtain labour which would be of benefit to the country.

Mr. WATTS urged Mr. Haggart to withdraw the Bill.

Mr. COTTELL moved the adjournment of the debate.

Mr. COTTELL asked that Mr. Haggart should declare his intention in regard to the suggestions which had been made.

Mr. Haggart said he was most anxious to meet all the reasonable suggestions on the question, if possible. He was not prepared to abandon any object, but he was prepared to go as far as he could. He was not prepared to go so far as to say that he would not be able to do so.

Prime Minister with regard to the support of the Government and the principle of repatriation.

Mr. WATTS said that, if the Government passed any sort of legislation upon the matter, they would stop indentured labour being brought to the Colony in view of the threat of the authorities in India, to the effect that if any more laws were made immigration would be stopped. It would be better if the Bill was withdrawn.

Sir LIEGE HULETT and Mr. ARMSTRONG urged Mr. Haggart to withdraw the Bill.

Finally the motion to adjourn the debate was put, and on a division carried by a large majority, the debate accordingly standing adjourned till Monday evening next.

July 17

The Bill Withdrawn

Mr. HAGGART gave notice to ask leave to withdraw the Bill, but said he would later move a resolution to the following effect: "In the opinion of this House the time has arrived when the Government should take steps to effectively restrict and ultimately abolish Asiatic immigration to Natal; (2) all Indians or other Asiatics who may arrive in Natal under indenture from December 31, 1907, shall, after the expiration of their indentures, be repatriated."

Transvaal Indians

Mr. HAGGART gave notice to ask the Government in view of the probable expansion of a large number of Indians from the Transvaal, if they would take steps to prevent such Indians coming into Natal. (A loud cheer.)

Bill Relating to Licences

A Summary of the Main Provisions so far as they are likely to affect Indians

1. Native Eating-house licences will be within the provisions of the Dealer's Licences Act of 1897.

2. A hawker's licence will henceforth be restricted to Magisterial Divisions, that is to say, a hawker taking out a municipal licence will not now be able to hawk through the whole Colony.

3. No hawker may remain upon any one farm or property more than twelve hours and may not return to the same farm or property within a period of four days.

4. Regulations as to Natives and Indians are to be issued from special notices and are to be issued with counterfoils, bearing the name of the person to whom they are issued, and the name of the person to whom they are issued.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Immigration Restriction Bill

Johannesburg, Wednesday.

The Immigration Restriction Bill went through committee, with amendments, today. The third reading will be taken in the Assembly tomorrow (Thursday).

No Registration Yet

Pretoria, Thursday.

No one has yet made application for registration under the new Law.

A Mass Meeting

Johannesburg, Friday.

A Mass meeting of Transvaal Indians will be held at Pretoria on the 31st instant. Delegates should be there on the 30th. Shops all over Transvaal to be closed from 30th inst. to 2nd August.

Third Reading Passed

Johannesburg, Friday.

The Immigration Restriction Bill passed the third reading in the House of Assembly this afternoon.

British Indians' Protest

The following letter has been addressed by the British Indian Association to the Colonial Secretary on the subject of the Immigration Restriction Bill:—

Sir.—I am desired by the Committee of my Association to draw the attention of the Government to the petition of the Association submitted

immigration Restriction Bill. The points raised therein are, in the humble opinion of my Association, of the utmost importance to the community represented by my Association. If relief were granted as prayed, my Association ventures to think that the principle of the Bill would still remain intact.

My Association fails to see any reason for requiring well-educated Indians to comply with the Registration Act, and it seems a very serious injustice to deprive British Indians, who have paid £1 for the purpose of settling in the Transvaal, but who have not received permits under the Peace Preservation Ordinance, of the right of returning to the country of their adoption.

My Association, therefore, trusts that the Government will be pleased to give a favourable consideration to the prayer of my Association.

I have, etc.,

(Sgd.) MOOSA ISMAIL, M.P.

Member of the Legislative Assembly.

...employ large number of Indians and that any measure of... affects them fully as much as it does any other employer.

Yours faithfully,

(Signed) J. W. ...

Secretary

Correspondence

✓ Indians at Lobito Bay ✓

Sir,—I am desirous that you give publicity to a few facts which are within my own knowledge with reference to the Indians recently despatched to Lobito Bay.

I gave up an excellent and remunerative billet in Durban, and proceeded to Lobito Bay, on the 23rd May, 1907, intending to open trade connections. I arrived at Lobito Bay on and June, and travelled to Benguela, which is about fifty miles away, and where I stayed for four days. I continued my journey now in an open truck without covering or protection of whatsoever nature for another hundred miles or so which is the railroad. Ten miles from here, walking on foot, I came upon the Indians' camp. I was greatly surprised at seeing only a few hundred male adults, for I understood that over 1,000 had been sent. I was told that the women and children, and there were several, had been left behind. I had many doubts as to the veracity of the statement that many of them had died on the way to having contracted a form of fever, whilst many others, especially the women, had deserted. I complained to the nearest medical assistance given them, and they informed me there was no medical treatment given them. I personally inspected the place and found no traces of medical assistance being handy. I was shown a sick man whom I found lying in a tent suffering from fever and thirst. His body was very much swollen and, though the sick man said he was very thirsty, no medical aid was given him. I was informed that the women and children had been left behind. I was then told that the women and children had been left behind.

The fact was that the women and children were left behind, and the men were sent to Lobito Bay.

The fact was that the women and children were left behind, and the men were sent to Lobito Bay. The fact was that the women and children were left behind, and the men were sent to Lobito Bay.

...tanks standing, and I was informed there is not sufficient water left to fill these tanks; in any case, on this day, I saw there was not sufficient water left to fill one tank and only sufficient to allow each Indian male adult one pint per day and very often less. I personally saw them get just about one pint each. The water supplied appeared to be from the pump and not from the tanks.

The pump was working, but the water was not being used, and the Indians have not been able to do this.

They feel this scarcity of water very much. I saw them all filthy and covered in dirt because of there being no water to be had, and they informed me that the last wash they had was in Durban.

Many of them complained to me that they had written letters and handed them in the usual way to the proper officer, but they believed that for some reason or other the letters had not reached their destination, although there had been time to receive replies. I was personally entrusted with several notes which have now been duly posted in Durban, while I have on request delivered others personally.

There does not appear to be any facility whatsoever for these people to lodge their complaints or secure redress.

Though originally I intended securing some work at Lobito Bay or Benguela, I latterly gave up that idea because of what I had seen, heard and personally suffered. I myself contracted the fever almost on the day on which I was leaving the spot. I continued to suffer on board for a period of nearly ten days.

Their troubles may be summed up as follows:

- (a) The water supplied in my opinion is bad and wholly insufficient.
- (b) There appears to be no medical assistance so far as I was able to see of any kind whatsoever in the particular camp.
- (c) No facilities appear to exist for lodging complaints or receiving redress.
- (d) Not even the crudest sanitary arrangements, I was informed, have been provided. I never saw any.

They are all sick and dying, and I am informed that they are very much distressed. I am sure that the conditions of their life are very bad, and I am sure that they are very much distressed.

I am ready and willing to give all the information that may be required of me.

I am, Sir, very respectfully,
Yours faithfully,
J. W. ...

[Note: In connection with the above, we append a copy of a cable received from Messrs. Griffiths & Co., Benguela, dated the 18th July, by their Johannesburg agent. We refer to the subject particularly in our leading columns.—Ed. L.O.]

A Denial

Report utterly without foundation. Medical attendance ample, Field Hospital fully equipped, Doctor specially appointed to attend coolies. If you think it advisable communicate with Natal Government and them to send Inspector of Indians satisfy themselves reports utterly without foundation. Vice Consul has telegraphed as follows Griffiths' report Cape Authorities for publication. No foundation for newspaper report appearing Cape of Good Hope with reference to great mortality amongst coolies immigrants employed construction Transvaal Railway. Have recently visited coolies' camp with June. Have not received complaints. Coolies are satisfied with treatment. Water supply good, plenty food, medical supplies, Doctor residing in camp.

A Ladysmith Presentation

A number of Indians belonging to the Ladysmith N.C.R. Traffic Staff (including Messrs. Raghoonath Singh, Janlukhan, N. Poonoosamy and K. L. Eranth), on the 30th ult. presented Mr. Geo. Donaldson, late District Traffic Superintendent, with a valuable clock, in token of the esteem and respect in which the Indian staff at Ladysmith held him.

Mr. Raghoonath Singh made the presentation on behalf of the Indians, and said that Mr. Donaldson had been very kind to them all during their connection with the Railway Department, and that he had been as a father to most of them, and they were exceedingly sorry to lose him. Mr. Raghoonath Singh hoped that he would have a long and prosperous time hereafter and that God's blessing would rest upon him.

Mr. Donaldson, in reply, said he was very pleased to see so many representatives of the Indian staff. It was very considerate on their part in that they should honour him with the presentation. He took it as an expression of their good feeling, love, and esteem, for which he thanked them from the bottom of his heart. He valued the gift very much, and he was sure that those who gave small pay, and could not well afford to spare their money.

“CABLED MESS.” Last week, we stated through inadvertence that the *Rand Daily Mail* issued a poster referring to the Pretoria Indian Volunteers as “Cabbage Men”. We should have attributed the report to the *South African*, and regret that we should have attributed the error to our sympathetic contemporary.

248 325.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥

મુસલમાની-તા. ૦ ૬મી જામાદી આખરથી
૧૪ જામાદી આખર સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી

કમીટીનું કામ. ૮.૧૦.૩૯

સા. આ. બી. જ. કમીટી હેતુ પાત્ર
પાત્ર મહેનત કરી રહેલી છે. થોડાજ
વસ પહેલાં સર વીલીયમ જુલે અને
રથરફરડે આમની સલાહમાં સલાહ
છેલા તે ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે જો
કમીટીએ ટર્સન્સલાશન કાપલની તારી
અવાની સલાહ આપી અને હિંદ
તે સલાહ સ્વીકારી નથી તેની
સર કંઈ માઠી ચાલ નથી. કમીટી
નાનું કામ કરે જાય છે. અને એમજ
જોઈએ. કમીટીની ફરદેહ સલાહ
હી જામ માનવાને બધાએલી નથી.
અરે હિંદાર દીલના માણસો છે અને
પોતાનું કામ કરીએ કરે છે.

સર મચેરજી બાવનગરી એટલી બધી
સાવચેતીથી ન દૂર દેશીથી ચાલનાર શૂ-
ર્ય છે કે તેમના પ્રત્યપણા નીચે તે
કમીટી હિંદીતું કામ વળે તેમ સંભવ
નથી. વળી મી. રીચનો લોહ એપટ
લીલ ઉપરનો કાગળ ખતારે છે કે તેઓ
હિંદીના પ્રિયારે કમીટીની આગળ બસે
| બર મૂંઝામાં આંચકા ખાતા નથી.

ଉତ୍ତରାଧିପତି.

સર વીલીયમ જુલના સલાહો ઉપરથી
 દેસાગોઆખેના દિંદોએ લેવાનું છે કે
 તેઓનો સલાહ પણ જુલનો નથી. ઇ.
 ઓ. માં મી. કોહરેનો કામળ આપ્યો
 તે ઉપરથી તુરંત સર વીલીયમ જુલે
 દિંદોઓ ઉપર પડેલા જુલમની ફરિયાદ
 ફરી. અમારે આ જગ્યાએ કહેવું
 લેઈએ કે દેસાગોઆખેના દિંદો તરફથી
 કમીટીને કંઈજ મદદ નથી મળી. તેઓ
 ની ઉપર તોત તો કંઈ નથી તો પણ
 કમીટીના પાસેમાં તેઓએ બાથ લેવો
 લેઈએ એમ જાણે માનીએ છીએ

वेदव्याख्या

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

क्र.सं.	प्राप्त	प्रतिफल	प्रतिफल	प्रतिफल	प्रतिफल	प्रतिफल	प्रतिफल	प्रतिफल	प्रतिफल
१	२०	३०	४	१	५०	५	१५	१५	१५
२	२१	३१	५	१	५५	५	१५	१५	१५
३	२२	३२	६	१	६०	५	१५	१५	१५
४	२३	३३	७	१	६५	५	१५	१५	१५
५	२४	३४	८	१	७०	५	१५	१५	१५
६	२५	३५	९	१	७५	५	१५	१५	१५
७	२६	३६	१०	१	८०	५	१५	१५	१५

ਅਨੁਕੰਮਿਤੁ।

સંસ્કૃત કાવ્ય...	૨૭૫
કર્મકાંડીનું કાવ્ય...
લોખંડિયાનો...	૩૭૬
નાનાકર્મનાં સામસામાન્ય બંને સ્વરૂપનું...
ગીરમીડીયા દ્વિતી...
ધી ધાંડાન પાંચમી કાવ્યકરની...	૩૭૭
સારવજનિક લાભદાયક ગદ્યક...
ભિક્ષુસંગ્રહનો સ્વરૂપ...
કેવલ અનુદાન...
૧૧૧ સ્તુતિ સંખ્યા ૧૧૧...
સાચા આર્યિકા પ્રાચીન દ્વિતીયક...	૩૭૮
કોઈક સ્વરૂપનું આપણું...
નવો કાવ્યકો...	૩૭૯
પદ્ય પારલામેન્ટનાં સ્વરૂપાલના દ્વિતી...
પાન ઉપર પ્રાચીન સ્વરૂપાલનો...
સ્વરૂપાલના દ્વિતીયા તરફ દુરની...	૩૮૦
દ્વિતીયા...
સ્વરૂપાલનો મો. સ્વરૂપાલનો કાવ્ય...
પાતાલ કોઈક સ્વરૂપાલના કૃતિમાં આર્યિકાનું...
નવો...
સ્વરૂપાલનો અનુદાન...	૩૮૧
સ્વરૂપાલના દ્વિતીયાનો આસ મીડીયો...	૩૮૨
નાના પારલામેન્ટનાં દ્વિતી...
સ્વરૂપાલનાં નવાવાર્તા...	૩૮૩
નાનાની સ્વરૂપાલ...
લોખંડિયાનો કાવ્ય...	૩૮૪
સ્વરૂપાલ મદન મદન સ્વરૂપાલના સ્વરૂપાલ...
સ્વરૂપાલના પાંચમી સ્વરૂપાલ...	૩૮૫
સ્વરૂપાલના સ્વરૂપાલ...
સ્વરૂપાલના સ્વરૂપાલ...

વળી કાળાં ઠેર ગયા કરનાર જો સમ)
 અગણ્ય થઈ પશુ વધુ અધેની,
 ચોરીની કિપમા અપમાન,
 કાકરથી પણ કંગ દશાને,
 કહે હોતી ને છે નહિ જાન,
 કહે રહેો જો ગુલામ થાને,
 નહિતર નથી તમારો ભાર,
 અરે હોદીઓ લીમતથી રો,
 કારાગૃહ માટે લેવાર.

સારણુ અશો વ્યા કું કાસદા,
 પંકજીમ સુખાની રાખી વહારા :

ક્રમશઃ આપે અતે ગાયુ,
 ત્રીતયાલગી ગરે નિરાસ,
 કાલ વેશો માન પામશે,
 કરશે નીજ ગતી હિંદાર,
 અરે હીંદીએ હીંદીતથી રે,
 કારામુક માટે તૈયાર.

गाले भरकुं तो तं भरकुं.
 छंके गया छुग नगरे गगलु.
 छिले मेणवी ते नर छुव्यो.

श्री १७५५ सुवा समान.
 मापानीनुं योः शुभो जयः,
 सेना येषां नरिः कृपे सज्ज.
 अये हृदिभिः प्रोमन्तरी दे.
 दादाश्रम सादे नृपयः.

નાદી કમલ સરખી પડતી,
 નદી વચ્ચે જ્યાં કંચુ હામ,
 માન આપણું વળવડાને,
 જેલ કરતાં શું કરવું આમ.
 પીસાડમાં રહી વળતી પડતી,
 નેત્રી સ્થાપત્ર તો ચેમડા,
 અંદર હોડિયો દાખાવી રા,
 કાચકા માટે નેત્રાડ.

शुभाभां कलिक जन्म्या,
महेश्वर सँग प्रताप समान.
मे देहने काह सूर्या,

2017/10/10 21:36 21:41

ધી ઇલિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી.

સાર્વજનિક લાઇબ્રેરી નાટક.

!!! મુશ્કેલ રંગ !!!

કરમન ઇલિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરીના
મેકેરેટરી અને અવગણ્યતા માં મેળાસત
માર્ગવલ્લ દીવાને અમલવાર કારકેવી
પોતાના હેતુ લેવામાં આવે તો
કોઈપણ કાર્યને પામ કરવાનું માર્ગ
માર્ગ માં પામ પામ અવગણ્ય દિલ્લી
અવગણ્ય લાઇબ્રેરીને કોઈપણ અવગણ્ય
પામ છે. આ અવગણ્ય અમરે કોઈ
વેળાએ કે લાઇબ્રેરી ને પામ કર
કુશલતા છે તેનો તમામ અમર માં
મેળાસત દીવાને મારે છે. પોતાના
બધાં કામ છેલ્લીને નિયમસર વગર પેરો
માત્ર લોક સેવા ખાતર માં દીવાને
પોતાનો વખત લાઇબ્રેરીને આપ્યો.
પોતાની ખાનગી લાઇબ્રેરી હતી તેનો
કિયોમ પશુ પબ્લીક લાઇબ્રેરીને આપ્યો.
અને ખાતરી લાઇબ્રેરીને પશુ સારા
પામ કર લાવ્યા. આવા કસાદની
નાલ દરેક દિલ્લીએ કરવા જેવી છે.
મા. દીવાને લાઇબ્રેરી કમીટીએ લાઇબ્રે
રેશન નીચા ને તેમનો કિયોમ માન્યો
તેમાં કમીટીએ પોતે માન લીધું છે.
જેલવી ખત માં દીવાને લાઇબ્રેરી
ખાતર રાખી તેલવીજ તેમણે દિલ્લી સમક્ષ
ફૂંની રાખી છે. તેમની જગ્યા પુરવી
એ સહેલ પામ નથી. એ ખતે કામ
એવા છે કે ને માલુમ પોતાનો વખત
રોકવા તૈયાર હોય ને પુરવી કાળજી
ધરાવે તોજ કરી શકે. અમે કોમેડ
રાખી છે એ કે મા. કોમીયાર કર
જેવન નીચા ને
નીચામાં નાખવા કાલજીવના પડવા
લામ માત્ર છે એવું વિચરન કરવાની
જરૂર નથી. દરેક કામ ને સારમાજસાદ
માં છે એમ માનવામાં માં તેને લાઇબ્રે
રી વિના માલેજ નહીં. લાઇબ્રેરી
ને લેવાના માનની અને કોમીયારની
નીચાની છે. લાઇબ્રેરીમાં અમર તથા
તેમ પેલાની કે પુરવીની ગદક કરી
ઉત્તરવા આપવું એ દરેક દિલ્લી
કરે છે.

કરમનમાં વેલવીયરો.

કરમનની કસાદના જનારાને વેલવા
સાર તેમને પ્રતી સમજુતી આપવામાં
કામ માટે મેલકે નીકમકા ધરમશો
પુરવીયા, અવગણ્ય કાલજીવના તથા
સમજી બીજા નામના વેલવીયરો
પામ છે ને રોજ રોજના નીક કાલજીવના
માર્ગ માં છે.

અને કસાદને ને નાટક દેવાના કસાદ
અને અરથે અમલવાર આપવું હતું તેને
સાર અને પાસેના તેમાં મલેવન કરવામાં
શીનો. અને કોમીયારને મુજારકાદી
આપીએ છીએ. મા. કોસમાવ અમર
એલ્લી તથા માં રોકતે પોતાની કસિ
નો સફરપોમ કરી લોકોને પુવી કાપકા
નો આપેલુજ વિતાર આપેલો. મોલરક
દિલ્લી કામમાં એલ્લી, કિમન, અને લુસેસો
નાલ રવા છીએ. આ બધી ખુબી
અને લાલકી કાપકાની માનીયે છીએ.
આર્ત દાક કે અવ હોમ ત્યારે જેમ અમર
રોમાં પશુ અમરમાં માની સોડમાં જેવાં
અમર અમ છે ને એક બીજાની સાથે
લડતાં બંધ રહે છે તેમ કરસવાલના
કાપકાથી દલાડ અને લાયથી તરેક દિલ્લી
દિલ્લી માતાની સોડમાં લાલકા ગયો છે ને
અરકપરસનો દેસ અને કલ્લો બુલી ગયો
છે. આમ છધરી કુદરત ન્યારી છે.
કાપકા ધડનારે નહિ કારેકું એવું પરિ
ણામ આવવા જેવું દીસે છે. પશુ દલુ
આમણને ગગર રવાનો વખત નથી
આવ્યો. જ્યારે દિલ્લી કામ જેલનો
પાપ સહન કરશે ત્યારે ખરે રૂપ બહાર
આવશે.

બોક્સઅરમનો લુસેસો.

તા. ૧૪મી લુસાઇએ બોક્સઅરમમાં
૧૦૦ મીલિયનની એ નેટી પાલેન
મળી હતી. ૨૦૦ માલસ હાનર હવા
તે વખતે લુસેસોદાર આપણો કરી જેલ
માટે દુગ્ધા પાતરવા ઉપરાંત સોલ્ડ ને
માટે સુધીયા કરી હતી. તથા સરવાળ
અને એવા રાવ થયો હતો કે તા. ૨૨
મી ને રવિવારે માસ બીરજિ બરવામાં
આવશે. મગફળ મીડીયમાં એલ્લી
રવ તથા કોલેરીયાથી કેલ્લિયો બોલાવ
વાનું પશુ બહાર થયું છે.

હેલા ખબરો.

[ખાસ તારખી]

તા. ૧૭ મી એ સાંજરે જા પામે
જાલ અમર માં પ્રીતી માં ખાતર પરી તારથી
પામ છે ને રોજ રોજના નીક કાલજીવના
માર્ગ માં છે.
એક દિલ્લીએ નહું રહસ્ય કરવાનું નથી.

ખુબી કાપકો ને ખુબી જુસેસો! આપાર
ર પેલેપાર. એકે મને અને એકે જરથે
કસાવ કરી દલ્લુન કરીને કાપકોને રોકાણે
પાડી બાર વગાડી દીધા. ખરી દિમલ!
ને બાજુએ જોઈએ તે તરફથી એલ્લી
વાત, નહું રહસ્ય તલેવું પામ મને તેમ
મામ પશુ નામ લેવું. જ્યારે નેલો
તરમનો એ આ વખતે રહસ્ય વાગ્યો
હતે તો વળી કોર ખુબી ને લુસેસો જોવા
નો મળતો. પશુ. સકર વગરના મોલક
ને સાક વગરનું જોવાનું; તેમ રસિકની જેર
લાલરી એલ્લી રાણુ 'વેલમાલરમ' લલકરે!
મયું. મલ તિથી જોઈએ ન વાંચે. પશુ
એક રંગ આવ્યો. લોકાલ જુવાન વાંચરી
અસે બન્યા. ને રહસ્ય નહિ લેવાની સમ
જલુથી લાકરીથી ખરીખીયાના દીલીયા
કામવા સ્વીકારવું. વાલ—વાલ! રંગ
નામશે ખરો!

કારસ—કારસ—કારસ! તા. ૧૩ મી
ની રળીઆમણી રાત્રે કરમન ખાતે વીકેટો
રીયા સીટમાં આવેલા, વીકેટોરીયા થીયે
કરમાં, મહારાણી વીકેટોરીયાના કુડા નીચે
ઉધરેલા. આલુ વીકેટરીને પાર ઉતારવાનો
ઉત્કેશ મએલા, વીર એકેસોએ વિકેટ
રાલસ રોતાનને વિચિત્ર એલ વાળવ્યો
હતો. જોતાશઓની પશુ પુલું ધમાલ
આવી રહી હતી. વહેલો તેજ પહેલો હતો.
સ્વાર્થ સાથે પરમાર્થ પશુ હતો, ને સાથે
નાટક એલ એલે પુલુજી રું! આપુ,
નાટક નાટક તો નમળ્યા! પામ... એલકે

જાલ અમર માં પ્રીતી માં ખાતર પરી તારથી
પામ છે ને રોજ રોજના નીક કાલજીવના
માર્ગ માં છે.
એક દિલ્લીએ નહું રહસ્ય કરવાનું નથી.
તા. ૧૭ મી એ સાંજરે જા પામે
જાલ અમર માં પ્રીતી માં ખાતર પરી તારથી
પામ છે ને રોજ રોજના નીક કાલજીવના
માર્ગ માં છે.
એક દિલ્લીએ નહું રહસ્ય કરવાનું નથી.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચનો સ્પષ્ટાદિક કાગળ.

તા. ૨૫મી જુનના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

તમારો તા. ૨૭ મી એ નો કાગળ મળ્યો. કમીટી ખુબ કામ કરે છે એમ તમે ધારો છો એ વાંચી રાજી થઈ છું. જો કે નીચેના જુલમથી માણસ કાયર થાય છે તે તે જુલમથી ઉપર જુલમનાર ને પોતાને ધકકો પહોંચે છે. તોપણ હું મારા દીલથી માનું છું કે આ જુલમનો ખરો ઉપયોગ કરવામાં આવશે તો તેથી બંધ કરવાને બદલે જેઓ દાસ દરોસવાલ બન્યા પાડેલા કાયદો હિંદી લોકોને થશે. ઇન્ડિયન ઓપિનિયન મળ્યું કે પુરત એરેક્ટરના કેસ બાબત મેં ઠાકર નવા માણસ આવતા હશે તો અટકશે નહિ; નવા માણસો જ્યાંય દાખલ થાય છે એ બીલકુલ સામેત થયું નથી. જેઓ નવા હિંદી દાખલ થાના વાત કરી રહ્યા છે તેઓ હિંદી વેપારીના હરીફ ગણાવવામાં આવે છે. એમ થયું કે થોડા નવા માણસો આવતા અટકે તેને સારું પુરાના હકાર હિંદી પર જુલમ ગુજરે છે તે તેઓ કાદવાના આબ્યા હોય તો નવા કાપડામાંથી પછી ઘટકી અંદર પેસશે. એટલે ઇંગ્લેન્ડના વેપારી તો માત્ર આબરદાર વેપારી, તેમના નોકરો, ને ફરીવાળા રહેશે.

કોલોનીઅલ વોટ લેવામાં આવે તે વેળા આપણી બાબત ચર્ચા થાય તો સારું એમ સમજી મેં સર ચારલ્સ ડીકે, સર હેનરી કોટન વિગેરે સાથે મુલાકાત કરી ને તેઓને કમળો પણ લખ્યા. ઠાકર રથરફર્ડે તે બાબત સાચું આમની સભામાં કર્યું. ઠાકરને રીપોર્ટ મોકલ્યું છું.

કમીટીની મીટિંગ સોમવારે છે. તે વેળા લોર્ડ એમ્પટહિલ પુરકી લેશે. તેમને મેં કમળ લખ્યો છે તેની નકલ મોકલ્યું છું. લોર્ડ એમ્પટહિલે માગણી કરી હતી તે કાગળવાની નકલ આ સાથે છે. તે ઉપરથી મેં ઠાકરને કમળ લખ્યો છે.

એરેક્ટર્સ બાબત સવાલ.

ઠાકર રથરફર્ડે મી. ચર્ચીલને પુછ્યું:— કોલોનીઅલ સેક્રેટરી મળે છે કે ઇ. એ. હાઈજ, એમ. એચ. વાવલા કરમાલ સુલેમાન, આમલ હાઈજ તથા ઇ. એ. પટેલ એસકેપરમાં મુનીસીપલ વોટની માગણી કરી તે રદ થઈ? ને કોલોનીઅલ સેક્રેટરી શું જવાબ લેવા માગે છે?

મી. ચર્ચીલનો જવાબ.

આ બાબત મેં રિપોર્ટ ડાખામાં

લેશે છે. તે વિષે હિંદી લોકોએ સુપરીમ કોર્ટમાં અપીલ કરી છે.

મી. રીચનો લોર્ડ એમ્પટહિલ ઉપર કાગળ.

“આવતી કમીટીની મીટિંગમાં દરોસ વાલ તથા નાતાલ બનેની બાબત ચરચા વાની છે. મને ખબર છેકી મળી છે તે પ્રમાણે હજુ નવો કાયદો અમલમાં મુકવાની તારીખ બહાર પડી નથી, જે સ્થિતિ હિંદી કામે તથા ચીનાઈ કામે ધારી છે તે એ છે કે તે કાયદાને ચરચા થવાને બદલે તેના અમલી થતી ઇન કામના બલાને ખાતર ઉઠાવવી. તેઓ આવું છું કે નવા માણસને આવતા બંધ કરવાને બદલે જેઓ દાસ દરોસવાલ માં છે તેઓને દાસકા પાડવાનો તે કાયદો નો હેતુ છે. આમ તેઓનું ધારવું બાગળી છે કેમકે નવા કાયદાથી કંઈ નવા માણસ આવતા હશે તો અટકશે નહિ; નવા માણસો જ્યાંય દાખલ થાય છે એ બીલકુલ સામેત થયું નથી. જેઓ નવા હિંદી દાખલ થાના વાત કરી રહ્યા છે તેઓ હિંદી વેપારીના હરીફ ગણાવવામાં આવે છે. એમ થયું કે થોડા નવા માણસો આવતા અટકે તેને સારું પુરાના હકાર હિંદી પર જુલમ ગુજરે છે તે તેઓ કાદવાના આબ્યા હોય તો નવા કાપડામાંથી પછી ઘટકી અંદર પેસશે. એટલે ઇંગ્લેન્ડના વેપારી તો માત્ર આબરદાર વેપારી, તેમના નોકરો, ને ફરીવાળા રહેશે.

મરજયાત રથરફર્ડે તે તેઓ લેવાનું કમળ કરે છે. મને મરજયાત રથરફર્ડે લેવાની ના પાડવામાં તેઓ બધું જોઈ બેસવા તૈયાર થયા છે, પોતાની રાજીની દરકાર નથી કરતા ને કેટલાક તો પોતા નો વેપાર બધા વરસોનો બાંધેલો તે ગુમાવી બેસશે. આપ નામદાર કમળ કરશો કે આ પ્રમાણે પોતાના માનને ખાતર જેઓ આપ સ્વાર્થ છોડી બેસવા તૈયાર થયા છે તેની તારીફ થવી જોઈએ તે તેઓની તરફ ધ્યાનથી બતાવવી જોઈએ. આ બાબત આપનું ખ્યાન બેસ્યું છું કેમકે બધી વેળા એમ કહેવા માં આવે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી માત્ર પોતાનો સ્વાર્થ જોનારા છે અને પ્રબળીય હિંદીની દરકાર તેઓને નથી.

દરોસવાલના હિંદીને વોટનો હક નહિ હોવાથી તેમનીવતી બેલનાર દરોસવાલ

પાલોમેંદમાં કાઢ નથી એ વાત આપ લખો છો. વગર સ્વાર્થે બીજાના હકોની ક્ષિમાવતી કરનારા થોડાજ મળશે. તેમાં વળી દક્ષિણ આફ્રિકા જેવા મુલકમાં કાળા લોકોની સંખ્યા બેનાર તો કાણુ હોઈ રહી? તેથી આપ સમજી શકશો કે હિંદી કામ આ કમીટીની મદદ તથા લામણીની બહુ આશા રાખે છે.”

ઠાકર રથરફર્ડનું બાપણ.

પ્રાન્સવાલનો કાયદો.

કોલોનીઅલ વોટ વખતે આમની સભા માં બાપણ કરતાં ઠાકર રથરફર્ડ ૨૦મી જુને નીચે પ્રમાણે બોલ્યા હતા:—દરોસવાલની સરકારના હિંદી કામને લગતા કામદારી હું દિલગીર થયો છું. હિંદી કામની સામે કાયદા નાતાલથી શરૂ થયા અને તે દક્ષિણ આફ્રિકામાં ફેલાયા છે. નાતાલમાં વેપારનો કાયદો ને કારપોરેશનનો કાયદો બહુ દરકાર કરતા છે. તેઓને મજૂર તરીકે કોલોનીવાળા માગે છે પણ જેવા મજૂરી સ્થિતિમાંથી નીકળી ઉઠે ચડે કે પુરત તેઓની સામે જોરા લોકો થાય છે, દરોસવાલમાં તેઓને જમીનના હક નથી. અને તેઓની ઉપર ખીજા પબ્લિકી કર નારા ધારા લાગુ પાડવામાં આવે છે, સ્વ સભ્ય બોજવતા કોલોનીમાં વચમાં આવવામાં સરકારને અડચણ આવે છે તે સમજી શકાય એવું છે. પણ પાંચ મીલીયનનો લોન સરકારે દરોસવાલને આપ્યો તે વેળા શરત કરવી જોમતી હતી કે હિંદી કામને ખરોખર હક મળશે. કેપ કોલોનીમાં દાખલ થતા હિંદીને સરખા હક મળે છે. ત્યાં પીડીશ બાપા પરદેશીઓને સારું કમળ રાખવામાં આવે છે. તેમજ હિંદુ સ્તાની લાધાને સારું થયું જોઈએ. દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદી કામ ઉપર જે દુઃખ પડે છે તેની અસર હિંદુસ્તાન ઉપર બહુ માડી થવાનો સંભવ છે. ધારો કે હિંદુ સ્તાનના લોકો કહે છે કે તે તો માત્ર હિંદ ના બેટાનેજ સારું છે, ધારો કે તેઓ દરેક જોરાને તેમાંથી નીકળી જવાનું કહે. તેથી હું ઉમેદ રાખું છું કે ન્યાય અને નીતિને ખાતર વડી સરકાર દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદી કામ ઉપર જે દુઃખ પડે છે તે દુર કરવાને ખુબ પ્રયત્ન કરશે.

નવો કાયદો.

લોર્ડ એલગીનના કાગળ.

લોર્ડ એલગીન ૧લી એપ્રિલે લોર્ડ એલગીન ઉપર લખે છે કે :—“નવા કાયદાની આપને ત્રણ નકલ મોકલું છું. મેં તેમાં સ્વીકૃતિ કરી છે પણ આપના તરફથી વાદશાહી મંજૂરી આપ્યા પહેલાં તે અમલમાં નહિ આવે. શું કારણથી આ કાયદો પસાર કર્યો છે તે આપ જાણો છો. એટલે હું વધારે લખવા માગતો નથી. હું માત્ર એટલું જ કહું છું કે ગોરાઓ પાસે તે કાયદો માગે છે તેમાં તો કંઈજ રોક નથી. હું ઉમેદ રાખું છું કે વાદશાહી પરવાનગી તરતજ મળશે કે જેથી કરી ધણા મોટા પાયા ઉપર એશીઆટીક ગેરકાયદેસર દાખલ થાય છે તેમ દાખલ થતા અટકાવી શકાય.”

લોર્ડ એલગીનના જવાબ.

“તમારો કાગળ તથા કાયદાની નકલ મળ્યાં. આ કાયદો જે કાયદો મેં અગાઉ નામંજૂર કર્યો તેવોજ છે. તે કાયદો મેં નામંજૂર કરેલો કેમકે તેની સામે હિંદી કામ થએલી અને લેલસભે દીવ કાઉન્સિલનો મત તે બધા ગોરાઓ મત છે એમ હું કહી શકતો નહોતો. હવે જે કાયદો મારા હાથમાં આવ્યો છે તેનું વજન જોઈ તરેહનું છે. પહેલાં રીસ્પોન્સીબલ પ્રધાન મંડળનો તે કાયદો છે ને બીજો પારલામેન્ટ તે એકમતે પસાર કરેલો છે. તોપણ મારે એટલું કહેવું જોઈએ કે એશીઆટીકની સ્થિતિ તે કાયદાથી કેટલેકસર ને સંતોષકારક મત તેમ વડી સરકાર ગણતી નથી. વડી સરકાર માને છે કે એશીઆટીકની ઉપર હાલ જે સખતી છે તેમાં ઘટોડો ચલાવી જરૂર છે. આ વિચાર ટ્રાંસવાલની પાસે મુકવાની ને સખતીમાં ફેરફાર કેટલેક દરજે તેઓ કરશે તે જાણવાની ખાએસ છે. પણ એકમતે પસાર થએલ કાયદાની સામે વડી સરકાર થવા માગતી નથી એટલે મારે તમને જાણવવાનું કે વાદશાહી પરવાનગી તે કાયદાને આપવામાં આવે છે. તમને માલુમ છે કે આગલા કાયદા બાબત મારી પાસે જે હકિકત આવેલી તેમાં આંગળાંની બાબત ઉપર ખુબ જાર મુકવામાં આવ્યો હતો. તેની બાબતની દલીલ પાછી પણ ઘણે ઠેકાણેથી મારી પાસે આવી છે. તેથી મેં તે વિષે જનરલ બોધા સાથે વાતચિત કરી છે.

તેમની વાતમાં હું એમ સમજ્યો છું કે આંગળાં બાબત કંઈ નવા કાયદામાં લખેલું નથી અને જનરલ બોધાએ મને ખાતરી આપી છે કે આંગળાંને બદલે હિંદી કામને ચોખ્ખા લાગે તેવો બીજો એળખતો હલાલ લેવામાં આવશે. મને લાગે છે કે આટલો ફેરફાર કરવામાં આવે તો ટ્રાંસવાલની સરકાર હકદાર એશીઆટીકની ઉપર જીલમથી વરતવા માગે છે એવો વિચાર ફર થાય.”

લોર્ડ એલગીનના કાગળ ઉપરથી

મી. રીચનો જવાબ.

લોર્ડ એલગીનના કાગળ જાપાચે કે તુરત મી. રીચે નીચે પ્રમાણે કાગળ ટાઇપ્સ ઉપર લખ્યો :—“લોર્ડ એલગીન આંગળાં બાબત ફેરફાર કરવાનું લખે છે તેમાં મૂખ્ય વાત જલાલ જાય છે. એ કે હવે આંગળાં લેવાની વાતથી હિંદી કામ અત્યંત નારાજ છે તોપણ મૂખ્ય હરકત ફરજિયાત રજીસ્ટર કરવા બાબત છે. હિંદી કામ માને છે કે ફરજિયાત રજીસ્ટરેશનથી તેનું માન ઘટે છે ને મહા નુકસાન થાય છે. તે કામ વળી માને છે કે ફરજિયાત રજીસ્ટરથી કંઈ બીજા માણસો આવતા અટકશે નહિ. ને એ કાયદો ખાસ થાય ને તેને સરખા થાય તો બીજા કાયદા કરી હિંદી કામની જગ ઉભેલી નાખે. એવેજ સ્વિચ કોલોનીમાં થી નુકસાનીનો જાહેરો દોષા વિના હિંદી ને કાંદી મુક્યા ને નાતાલમાં પેપારની ખુબ સખતાઈ ચાલે છે. તેથી સાધારણ રીતે તમને ધારિત લાગેલી છે કે જે નવા કાયદાને સરખા થાય તો હિંદી પેપારીને ટ્રાંસવાલમાંથી નાશ થશે.

એટલું માદ રાખવું જોઈએ કે લોર્ડ મીલનરના આમલથી હિંદી કામે ૧૯૦૪ માં મરજિયાત રજીસ્ટર કરાવેલું. ત્યારે લોર્ડ મીલનરે વચન આપેલું કે તે રજીસ્ટર છેલ્લું સમજવું. આવા વચન છતાં હિંદી કામ ગોરાઓને વહેમ ફર કરવા ફરી પાછું મરજિયાત રજીસ્ટર લેવા તૈયાર છે. વળી તેઓ કહે છે કે જેઓ મરજિયાત રજીસ્ટર ન લેવ તેવાને ફરજિયાત કાયદો દાખલ બલે થાય. પણ તેઓને લાગે છે કે જેઓ ખુશીથી રજીસ્ટર લેવા રાજ છે તેઓને ફરજ પાડવી એ તો માત્ર ચામડીનો બેદ પાડવાનું ને તેઓને હલકા પાડવાનું છે. આ તેઓ થી સહન થાય તેમ નથી.”

મી. હેમરનું નાતાલ એશીઆટીક ખમી ગરેજન બીલ પાછું એવી લેવામાં આવ્યું છે.

વડી પારલામેન્ટમાં ટ્રાંસવાલના હિંદી.

મી. હેમરડ કાકસે મી. ચર્ચિલને પુછ્યું :— જનરલ બોધાની સાથે પચાસ લાખ પાઉન્ડની મદદ આપવાની વાત મધ્ય ત્યારે વડી સરકારે એવી સરત કરી કે નહિ કે હિંદી કામને કંઈ નહિ તો દક્ષિણ યુરોપમાંથી જતા પરદેશી ગોરાઓ જેટલા હક તો મળવાજ જોઈએ ?

મી. ચર્ચિલે જવાબ આપ્યો :— હિંદી ની સ્થિતિનો સવાલ જનરલ બોધા સાથે ચર્ચવામાં આવ્યો હતો. પણ તે ચર્ચા ને પચાસ લાખના મોનની સાથે કંઈ સંબંધ ન હતો.

મી. કાકસે ફરી પુછ્યું :— સરકારની સાથે વાતચિત થતાં જનરલ બોધાએ હિંદી વિષે કંઈ ખાતરી આપી કે નહિ ?

મી. ચર્ચિલે બોલ્યા :— જનરલ બોધા એ વચન આપ્યું હતું કે ધારાઓ ધડવા માં જે બાબત વિષે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો તે વાંધો દૂર કરવામાં આવશે. પણ તે ફેરફાર બ્યારે જનરલ બોધા કરે ને જાહેરમાં આવે ત્યારે તેનો વિચાર કરવા એ સુનાસજ ગણાશે.

પાન ઇસ્લામીક સોસાયટી.

આ સોસાયટીના સેક્રેટરી મી. લેખ મુશીર હસન કીલવઠ વિલાસવધી હિંદુસ્તાન પાછા ફરવાથી તેમના મનમાં કારલટન ફોરેસ્ટમાં જમાવત આપવામાં આવી હતી. તેમાં સર ચારલસ એલીયટ ખુરશીએ બીરાજ્યા હતા. તેમાં ધણા નામાંકિત અદરજો હાજર થયા હતા. લોર્ડ કોમર માંદગીને લીધે હાજર થઈ શક્યા નહોતા.

મી. કવીલીયમે મી. કીલવેની તંદુરસ્તી ખુબી હતી ને દીવાન બદીનાથે તેને રોકા આપ્યો હતો. મી. કીલવેને પોતાના સાંપળમાં જણાવ્યું કે પાન ઇસ્લામીક સોસાયટીનો હેતુ આખી દુનિયામાં બાઇ ચારો ફરવાનો છે. હિંદુસ્તાનમાં હિંદુ મુસલમાન વચ્ચે પ્રીતિ વધારવાનો છે. મુસલમાનોમાં સુધારો કરવાનો છે. પાન ઇસ્લામના વિચારોવાળા માણસો દુનિયામાં ફેલાય તો દક્ષિણ આફ્રીકામાં હિંદીઓ ઉપર જે કુખ પડે છે તે ન પડે. પાન ઇસ્લામ આમડીનો ફરક એળખવું નથી.

દરાંસવાલના હિંદીઓ તરફ ફરની દિલસોજી.

મી. જોસફ રોયપન લંડનથી લખી
જણાવે છે કે :—

દરાંસવાલની હિંદી કામ તરફ તેમના
આ દુઃખદાયક વખતમાં મારા અંતઃકરણ
ની દિલસોજી પ્રગટ કરવાની આ તક
લઈ છું. તેમના પર ચત્રા અપમાનથી
તેમનામાં જે કોષ સગમી ઉઠ્યો છે તેથી
કોઈનું પણ હૃદય પીગળ્યા વિના રહેશે
નહિ. કામદારી અણુજાળતી મમળીઓ
કમુલ કરવા કરતાં જેલ જ્યાં કામ તક
યાર થઈ છે તે હિંદુ બુદ્ધિની પ્રાચીન
કીર્તિને ધટવું છે. જ્યારે ઇંગ્લાંડ અસા
નના અંધારામાં ડુબકીઝ ખાતું હતું
ત્યારે હિંદુ સુધારાની રોચે હતું. આજ
સમયની વિચિત્ર મનિને લીધે ઇંગ્લાંડ હિંદુ
પર રાજ્ય ચલાવે છે. પણ તેથી હિંદુ
ની પ્રાચીન મોટાકા હાંધ ઝાંખી પડતી
નથી. તે તો દિવસે દિવસે પુજ્ય થતી
જાય છે. અને તેથીજ સર્વ સુધારાની
માતા જે હિંદુઓ તેના પુત્રો દરાંસવાલ
કરવા માગે છે તેવા અપમાનની સામે
થયા છે. હિંદી જાણે છે કે હિંદુ એક
વખત સ્વતંત્ર અને વિખ્યાતી પામેલ
દેશ હતો, અને ભવિષ્યમાં પણ તેવોજ
થવાનો છે અને તેથી તેનાં આગેવાનો તેની
કીર્તિને લજવાવે તેવા કામદારને કહી પણ
શરણ થશે નહિ. અને હિંદીઓ જેલ
જવાની ખરી હિંમત બતાવશે તો ગેરસા
ઓગાંજ તેમની તારીફ કરે તેવા થયા
નાહજશે. ખરી હિંમત બતાવવામાં
આવે તો તે અવશ્ય ખરા અંગ્રેજનું મન
હરી લે છે. આટલા વારસે હિંદી કામે
હિંમતથી, ખંતથી, અને બહાદુરથી લડત
લેવાની છે. અને આવી લડત માટે હું
નિશ્ચય જોઈશ.

કેપીટલ સુનીવરસીટીવાળા મી. રેડીએ
હવે છે કે હિંદીઓના ઉદારનો ઉપાય
તેમનાજ હાથમાં છે. તેમાંજે દરાંસ
વાલના હિંદીઓનો ઉદાર તો અવશ્ય
તેમના હાથમાં છે. ને કામ હું રહી
આત્મબોગ આપવા તેજાર થાય તો તેનું
ફળ મળવુંજ નોંધજો. આ દુઃખદાયક
સમયમાં મારે મારા દેશી કામદારોને
જણાવવું જોઈએ કે જ્યારે જ્યારે બધી
તરફથી આચારનાં ચિહ્નો નાશ પામે છે
ત્યારે માણસને અંધારમાં 'સેફ-હેન્ડ' કહે
છે તેથી એટલે કે પોતાને ખબર
સુધવાથી રાહેત મળે છે. આમ ને

હિંદી કામ કરશે અને હું રહી જેલ
જશે તો રાત્રી પછી દિવસ થાયજ છે
તેમ હિંદીઓની આબતમાં પણ તેમના
આજ કુશમેતો છે. એજ કાસે તેમની બધા
ફરીનાં વખાણ કરશે અને એ પ્રમાણે
હિંદીઓ રાહેત મેળવવા ઇક્તિવાન થશે.

સ્ટારમાં મી. હાજ હખીબનો કામળ.

સાહેબ,—તમારા જાણમાં 'સીંગલી'
નામથી લખનારો એકાએક હાંધમાંથી
ઉઠ્યો જણાય છે. તેનામાં હિંમતની તો
આમી કામે છે કારણ કે જાણમાં અંધા
રમછેડાં જોડી ધારણ કરેલા નામે લખે
છે. તેના આખા કાગળમાંથી મતલબ
એટલી નીકળે છે કે જાણના, ચીન, અને
હિંદુસ્તાનમાં મોટા જોખમી દસ્તાવેજોમાં
લખનાં ન આવડતું હોય તેઓ નિશાન
આપે છે. 'તમારા એક ખખરપત્રીએ
આગળ લખ્યું હતું કે હિંદમાં સીપાહી
ઓ પોતાનું પેન્શન વસુલ કરવા માટે
પાંચ આંગળાં નિશાન આપે છે. આ
વાતને સાચી માનવાને લીધે સીંગલી
સુધમાં પડી ગયો છે. હિંદી સીપાહીઓ
અલગ હોવાથી પેન્શનની રકમો એકના
સાઠમાં બીજાને ન ઉઠાવી જાય તેની
ખાતરીના એકજ રસ્તા તરીકે નિશાન લેવા
માં આવે છે. હવે સીંગલીને માણસ
થાય જે અમે દરાંસવાલના હિંદીઓ ત્યાં
ના સીપાહીઓના વરગમાં ગણવા માગતા
નથી. આટલાંથી સીંગલીની હાજ એવા
યારો ? વળી અમારું રજીસ્ટ્રેશન તે
સેક્ટોર અને ગરો પાંડની રકમના પેન
સેનાનાં કાફલ અને દસ્તાવેજ જેવું
કિંમતી ન મળે. જતાં દસ્તાવેજ પર
સહી કરતાં આવડતી હોય તો આંગળાં
ખામયા કોઈનો ભાર નહિ. પણ અહીંયાં
તો નાણાની રકમોની વાતજ નથી. અને
તેથી નિશાનની વાત પણ કારે મુકવી
જોઈએ. પણ આ શિખમણ દેતાર તો
એમ કહેવા માગે છે કે હિંદુસ્તાનમાં
અલગ લોકો જે અંધારાનું નિશાન આપે
તો સુધરેલા (?) દરાંસવાલે અદારે
નિશાન માગવાં ! જેવટમાં હું એટલુંજ
કહું છું કે સીંગલી કહે છે કે 'હિંદીની
બીજ કટલીક હાકમારીઓ હું કવીકાર
છું' તો હવે તે તે વિષય ઉપર ગરીબ
હિંદીઓ વર્તી જાય ને થોડુંક લખે
કે એ વાતની તો ના ?

નાતાલ કોંગ્રેસના ફંડ માટે ભજવાએલું નાટક.

ઓરડીનન્સના જુલમનું ફારસ.

દરાંસવાલના હિંદી તરફ દિલસોજી.

(ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

દરાંસવાલ હિંદીઓના સંકટમાં ભાગ
લેવા નેતાશ ઇડિઅન કોંગ્રેસના ફંડમાં
ઉમેરો કરવા ડરખાનની ઇસ્ટ ઇન્ડિયા થીએ
ત્રીકલ કંપની તરફથી તા. ૧૩ મી જુલાઈ
ની રાત્રે વિઠેરીયા થીએટરમાં 'પવિત્ર
લક્ષ્મી'ના ખેલ ભજવી બતાવવામાં આવ્યો
હતો. ઉપર જણાવેલી કંપની તથા આર્થ
સુબોધ તાટક મંડળી હાલ કેટલોક વખત
થયાં વિખેરણ મ્હ છે. પણ મી. જવેર
રાંદેરી જે. ઇ. ઇ. થી. કંપનીના મેનેજર
હતા તેમણે બને કંપનીના વખણાએલા
પાત્રોને એકઠા કરી ખેલ સરસ રીતે ભજ
વ્યો હતા. આ પાત્રોમાં મેસર્સ ગોવિંદજી,
સામજી (નાથજી) બીપુ મકનજી (નાથીકા),
વીરજી હાંકર, હામોદર ભગવાનદાસ રાંદેરી,
કલ્યાણજી રમજી, તથા ટપુએ આતાનુ
ખ્યાન વધારે ખેલ્યું હતું. પોતાના ચાલુ
ખીજનેસમાંથી વખત બચાવી દરાંસવાલના
હિંદીની હાલને ખાતર શ્રમ લેવા માટે તેઓ
હિંદીઓના ધન્યવાદનો દાવો કરી રહ્યા છે.
નવ વાગ્યા પછી ખેલ શરૂ થયો તે
પહેલાં થીએટર બીકાર ભરાઈ મ્હ હતું.
કોંગ્રેસના જોડેટ સેક્રેટરી મી. હાહા
ઓસમાનના ખાસ પ્રકાસથી મોકલ વિજે
રેની વ્યવસ્થા સારી જોવામાં આવી હતી.
આરંભાર મુદરથો જેમાંના કેટલાક ખેલ
જોવામાં પાંચ સમજતા હશે તેઓ પણ
દેરા હાજને લીધે તે સ્થળે નજર પડતા
હતા. ફંડમાં ડરખાનના સંબળા આવે
વાનો તથા સામાન્ય વરગનો ઇજો ભાગ
હાજર હતો. અને તેમાં મુસલમાન,
પારસી, હિંદુ, કાસોનીઅલ એમ સરવે
વરગનો સમાવેશ થતો હતો. મી. લેડો
તથા તેમના ભાગીદાર મી. શેપરડ પણ
મી. આંગલીઆની સાથે સામેલ થયા હતા.
મી. લેડોએ ખેલથી બહુ આનંદ બતાવ્યો
હતો. તેઓ તેજ સવારે વિલાપત ઉપડી
જવાના હતા. હિંદી સાથે તેઓ સારે
સમાગમ ધરાવતા હતા. તથા પુછવામાં
આવતાં રનેડી તથા સરળ સ્વભાવ મ્હો
હિંદીઓની તેમજ તારીફ કરી હતી.

ખેલ શરૂ થતા પહેલાં મી. ઓસમાન
અહમદ એફન્દીએ કે. નાનજીના જે બોલ
સાંભળવા સંબળાનું ખ્યાન ખેલ્યું. એટલે

૩૯. નાનજીએ ચંદ્રપરથી પ્રેક્ષારીઓના હિંદીઓની બહાદુરી ભરેલી લડતનું બાન કર્યું અને જણાવ્યું કે ત્યાં જેમ પરમીટ ઓરીસ બાવકોટ કરવાની હિંમતમાં ભર નેર ચાલે છે તેમ અહીં પણ થવું જોઈએ. સહુથી સારસ મદદ તેજ રીતે કરી શકીએ છીએ. પણ જો તેમ નહિ થાય અને અહીંથી હિંદીઓ ગયા કરે તો લડત ભાગી પડશે. હવેટ ચારે બાજુથી બધી રીતે મદદની અમતતા જણાવી તેમણે પોતાની જગ્યા લીધી. પછી મી. શેક્તે બહાર આવી કંપની વતી હાજર રહેવાનો આહવાર માન્યો અને જણાવ્યું જે નાટક ખત્રાસ થયે નવા કાયદાથી થવાના જુલમ નો જિતાર પ્રેક્ષકોને, આપવામાં આવશે. વળી નાટક દરમિયાન તેના રસમાં હોમેશે કરવા મી. શેક્તે વિદુષકનો પાઠ ભગવદ્ ગીતાનો હતો. તથા વાંચે નાટક 'પુર' થયા બાદ ઓરડીન-સનું ફારસ જોવા પ્રેક્ષકોને થોડો વધારે વખત રોકવા વિનંતિ કરી, તેમણે ફારસના તથા વિભાગ પાઠ્યા. (૧) ઓરડીન-સ સામે જેલ જવાનો જુલસો. (૨) જેલ હરાવને ચુસ્ત રહેવા થી સંભવિત પરિણામ. (૩) રજીસ્ટર થવાથી છુટા પરિણામ.

ફારસમાં નાટકનાં કેટલાંક પાત્રો ઉપરાંત કોમરેસની ખાસ માગણીથી પોતાની બધા હાથ તકલીફોને ધરીબાર વિસારી મી. ઓસ માન અહમદ એન્ડ-દીએ તથા મી. શેક્તે મુખ્ય ભાગ લીધો હતો. મી. ઓસમાને પોતાની રમુજ આસ્પતથી પ્રેક્ષકોનું મન બહુ રમન કર્યું હતું. તે સિવાય નીચે પ્રમાણે બાકી જોનારા હતા. મેસર્સ ડી. કે. સુબેન્દ્રાજી અમદુલા ૧૧ કલાકે—(ફળવ.એલ દરાંસવાસના હિંદી) ચુલમ મહમદ તથા મહમદ બનામીયાં (દરાંસવાસના મુસલમાન મુ. સ્થો), કસ્બાજી રામજી (કાફર પોલીસ), પી. જી. પાવની (પરમીટ ઓરીસ કલાકે તથા પ્રેક્ષીક્રમર), સીમામની (સારજન્ટ) તથા બીજા નાટકના એક્ટરો (બા. સ્કીટીયા).

પ્રવેશ ૧મો—એક પારસી (મી. શેક્તે) હાથની દરાંસવાસના હિંદીની કોર્ટી રિયતી નું બાન કરી પોતાની જેલ જવાના નિશ્ચય થી પોતાની અહીંને વાકેફ કરે છે. અહીં હિંમત આપી જેલમાં ખોરાક પહોંચાડવા વચન આપે છે. તેવામાં જો આખરદાર મુસલમાન તથા કેટલાક પારસીદીઆ દેખાવ આપે છે. જેલ હરાવ ચરચાય છે. સરખા તમાં પારસીદીઆ સહુમત તે વહુમત એમ કહે છે પણ પછી ચુર થયે છે. અને જેલ જવા એક બીજાને કોલ આપે છે. કાફર પોલીસ રસ્તામાં પાસ માંગે છે. બીજાના ગળા પછી પેલા જે મુસલમાન પોતે બોલી નહિ સમજવાથી પોલીસ ગાળો

જેલ માટે મકમ બને છે. અને મહમદ બનામીઆ આ વખતે ફરડીની જરૂરીયાત જણાવી પંદરસાની બગાડનું ખુબીદાર માખન ચાય છે જે તથા વખત ગવડાવવામાં આવ્યું હતું.

પ્રવેશ ૨ નો—એક કલકત્તાના બહુવાજી (મી. ઓસમાન) પોતાની બે લુગાઇ સહીત દેખાવ આપે છે. બહુવાજી ઓરડીન-સને વખોડતાં પ્રેક્ષકોને હાસ્ય રસમાં નહવડાવે છે. જેલ જવા માટે અભિપ્રાય માગતાં લુગાઇ બહુવાજીને કહે છે કે જેલ મરદ માટે છે ઓરડા માટે નથી અને તેમ છતાં આમંદો ખાતા હો તો તમે સુડી પહેરી ધર માં બેસો અને જેલમાં જશું. પેલા પારસી ત્યાં આવી થયે છે. બહુવાજી ટેક વિશે અસરકારક કવિત બોલે છે. પારસી સાંપ પણ જેલ જતાં ડરતા હોય તો લુગાઇજી તેમને સુડી પહેરવા કહે છે. આ પારસી બનેને ધન્યવાદ આપે છે. આવી દહતાથી ખેરાક ફોલેલ ચાય એમ બોધ આપી બહુવાજી લુગાઇઓનાં વખાણ ગાતા ચાલ્યા ગય છે.

પ્રવેશ ૩ નો—પરમીટ ઓરીસનો દેખાવ. મી. ટોમસન (મી. સેલન) હેડ કલાકે રજી રહાર મી. હેરી (મી. ઓસમાન) એ લેખા સમાંની રાહ જુએ છે. તથા કોઇ હિંદી તા. ૩૦ સુધી રજીસ્ટર થવા નહિ આવવા થી અત્યવગત થઇ તેની તારીફ કરે છે. તાખાના કલાકે મી. રોટને કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને મેમો લખી રાખવા કહે છે. તેવામાં મી. હેરી દાખલ થાય છે. સીમરેટ ઉપરા ઉપર કુઠાય છે. હિંદી મરદાખની તારીફ કરી. મી. હેરી હેરન પામે છે. રજીસ્ટરની મુદત ખત્રાસ થયા આવતાં કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને ટેલિગ્રામથી આમળ પમલાં માટે પુછે છે. જખરદસ્તીથી અમલ કરવાનો જવાબ મળતાં કલાકેને પોલીસ મદદ માટે મોકલે છે.

પ્રવેશ ૪ થો—રસ્તામાં કાફર પોલીસ નવા કાયદાથી પડેલા બોલ માટે બળડે છે. પછી નાચે છે તેવામાં પારસીદીઆ જોવા માં આવે છે. 'કેશી પાસ' ? તો જવાબ 'આમ્મોલા' મળતાં એકને પકડવામાં આવે છે. આથી ઘોંઘાટ ચાય છે. બીજા જે મુસલમાનોને તથા ફેરીવાળા બાપ દીકરાને પકડે છે. ઘપા ખાતાં પણ રજીસ્ટર લેવા કબુલ ન કરતાં પોલીસને સ્વાધીન ચાય છે. પછી એક જુનો ધરાની વેપારી (મી. ઓસમાન) પોતાના ૧૦-૧૨ વરસની હમ રના જે છોકરા સાથે દેખાવ આપે છે. કાફર પોલીસ રસ્તામાં પાસ માંગે છે. બીજાના ગળા પછી પેલા જે મુસલમાન પોતે બોલી નહિ સમજવાથી પોલીસ ગાળો

આપે છે એમ ધારી તે તેને ગાળો આપે છે. અને પુરાણા નિરદોષ ને આખરદાર વેપારીપર આવા જુલમ માટે બહુ પોકાર કરે છે. અતે તેને ફાસલાથી કમરગેટરો સાંકળવતી બાંધી લઇ બધા છે. ધરાની વેપારી જુલમનું અસરકારક ગાયન તેજ વખતે કહીએ જોડી ગાય છે. પાછળથી માળકોને પણ સતાવી બધા બધા છે.

પ્રવેશ ૫ મો—જેલ મહેલનો દેખાવ. બારીમાંથી ચીકાર દેખાતી જેલ હિંદી કેદી ઓના દુરરેના પોકારથી માંજ રહી છે. તેવામાં પોલીસ એક મુસલમાન (મી. મુલામ મહમદ)ને પકડી લાવે છે. તે જેલમાં જવા ખુશી બતાવે છે અને જુલમનું અસરકારક ગાયન ગાય છે. હિંદી કેદીઓ નવા આવ નારને આવકાર આપે છે. ફરી દુરરેના પોકારથી જેલ ગાળે છે. તેવામાં બધાને છુટા કરી ફરી ૧૫ દિવસની મુદત દેવા કોલોનીઅલ સેક્રેટરીનો કુલમ મળતાં બધાને ચેતવણી આપી દુરરેના પોકાર વચ્ચે છોડી મુકવામાં આવે છે. હિંદીઓ રજીસ્ટર ન થયા મજબુત બની છુટા પડે છે.

દરમિયાન જોવાનું જરગના મી. બી. ડી. મલીઆએ નાટ્યકારોનો ઉપકાર માની દરાંસવાસમાં ધણી તકલીફોનો અનુભવ બહોર કર્યો. દલિય જુ આફરિકાના આ મંબીર બેટના નાયક મી. ગાંધી છે એમ તેમણે જણાવ્યું. અને પડોશી કોલોની ઓની મદદની જરૂર બતાવી

પ્રવેશ ૬ મો—પરમીટ ઓરીસમાં રજી રહાર મી. હેરી તથા હેડ કલાકે મી. ટોમ સન, બીજા ૧૫ દિવસ પણ નિરમક રિતી જવાથી બળાપો કરે છે. ટેલીગ્રામથી કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને ખુલાવતાં જવાબમાં રજીસ્ટરની ઓરીસને ગડગડીજ મળે છે. તેથી તેઓ કપાળે હાથ દબ ચાલતા થાય છે.

મી. શેક્ત—(સ્વગત) જેલ હરાવને વળગી રહેવાથી આવું પરિણામ આવ્યું. હવે રજીસ્ટર થવાથી ફેરી કમખખતી અને નામોશી થવાનો સંભવ છે તે હમણાં જોશો.

પ્રવેશ ૭ મો—પરમીટ ઓરીસમાં એક અભણ હિંદી બધા છે. ઉંટરપીટર વિના નિચરો સમજી શકેતો નથી તેથી કાફર પોલીસના કેટલાક ધપા બાય છે. પછી બાપ, જન્મજુની, છોકરાં, વગ, ચારીરની નીસાની વિગેરેનાં નામ આપવાં પડે છે. માનું નામ પણ છતરાછપાં પરાણે આપવું પડે છે. ઓરડા નામ આપતાં આપકો બાવાથી 'બકરીકૂત' વિગેરે સાંકળવું પડે છે. હવે જેમ કલાક બહારને પકડે તેમ

પકડી તેના આંગળાં પકાવે છે. આમ બે ત્રણ લુદી લુદી ભાતના હિંદીઓ પર ત્રીને છે. જે બેઠ પ્રેક્ષકો શરમ અને શીરકાર ના ઉદગારો મોટે રુદે બોલતા હતા.

પ્રવેશ ૮ મો—આ સ્થળે એક કોરડોને દેખાવ આવે છે જેમાં એક સાચી પર મીટવાળી ની જુવાનીમાં જરા ફેર પડવાથી આપણે માર્ગે ભ્રમ્ય છે. સત્યાર પડવા આવવાથી મેલ અદર્શી અટકશે નહીં.

ફરસ પૂરું થયે મી. પારસી કરતમજી એ સરવે પાત્રેને સ્વદેશાભિમાનની લાગણી મારે સ્વદેશી ગાળી. દેશની સેવા મારે આવી રીતે પકડ લગવવામાં કમલ છે એમ તેમણે બોધ આપ્યો; અને આજની પેઠે દેશના હિત મારે ઉત્સાહથી જાગ લેવા સરવેને નસીબત કરી.

ત્યાર પછી મી. આંબલીઆએ સરવેને હિંમતથી કાતમાં જાગ લેવા ઉત્સાહ આપ્યો. ૧૮૬૬માં મી. ગાંધી ગોરાઓની બંદુકો સામે નહિ હરી નાતાલને કાના ઉત્તમ દત્તા તેવી હિંમતની અભારે જ્યાં માં તેમણે જરૂર જણાવી. તેમણે જેમને કે મી. ગાંધી એ તે દિવસે હિંદુસ્તાન પાછા ગયા હતા તે આજે અરધો હિંદી નાતાલમાં નજરે ન પડત. સારાંશમાં મી. ગાંધીની હિંમતનો મજબુત દાખલો આપ્યો. વળી તેમણે હિંમત આપિત્તમનની હિંદી હિંમતી સેવા મારે સ્તુતિ કરી કહ્યું કે એ છાપાનેજ પ્રતાપે આપણે સકલ આટલી લાગણવા, શક્તિમાન થયા છીએ. ફરક હિંદીને કંઈ પણ હાથમારી પડતાં જ. એ પિતિત્તમ-દારા તે જાહેર કરવા માગી લીધું અને બધી રીતે છાપાને ઉત્તેજન આપવા સુચવ્યું. તેઓએ એવી છટકા બતાવી કે અગર જો આ ખેલ ખુદ પ્રીટોરીઆમાં બજવી બતાવવામાં આવ્યો હોત તો તેના અસર બહુ સારી થાત. બાદ સવારના સાક્રાંચ વાગે સૌ વિખરાઈ ગયા હતા.

ખાત વિગેરે અરથ બાદ કરતાં આ ખેલ ની ઉપજ પા. ૫૦ ને આશરે થશે. દીકાટો અપાવવામાં એસસે સન એડ ટોએકા કુ., પી.વી સંઘરી, પીરન મહમદ, એમ. એસ. દીમાલ, એસમાન અહમદ એહેન્દી, ઇસમાઇલ દાદાબાઈ, બીલીલકાસ પી. મહેતા, દામોદર ભગવાનદાસ વિગેરે એ સારી મહેનત લીધી હતી. મી. એસમાન અહ મહે હેડબીલો વગેરે મહત્ત્વ ધાર્યા હતા.

કાંગરેસની જનરલ મીટીંગ આજ રાત્રે મળશે વધુ મારે જાહેર ખબર ના પાનામાં જુઓ.

ખબરપત્ર

જેહાન્નુમ.

પ્રીટોરીયાની ટેક.

(અમારા આસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

સોમવા.

પ્રીટોરીયા હજી તેજમાંજ છે. તેની ટેક ચાલી છે અને બીજી અઠવાડિયું ખેરથી ઉતર્યું છે. કોડી સાહેબને બીજા અઠવાડિયાને 'હોલીડે મળ્યો' ને બહાદુર મોટીદાર-વેલંદીયરેએ પોતાનું નામ ઉજવણ કરી મુક્યું છે. ગોરાઓ મેમાં આંગળી નાખી વીમાસી રહ્યા છે કે 'આતે શું? જે હિંદી આપણી ઠોકર ખાઈ એસનારા તે શું મુઠે હાથ નાખ નામ બનશે?' કેટલીક ઇંગરેજો ગોરાઓ તરફારીની ફેરી કરતા હિંદીને પુછે છે કે તેઓ પરમીટ કહવશે કે કેમ? બહાદુર ફેરીવાળા ગોખી ના પાડે છે. આવો જોસ ઉવર સુધી ચાલ્યા કરશે તો હિંદી કામનું ચડી જશે અને નવો કાયદો ધુળ માં રચેદાશે. તેવું માન પ્રીટોરીયાના હિંદીને અને તેના 'પીટ' ને ઘટશે એમ સહ કાંઈ એક બવાળે કહી શકશે.

ગોરાની શરારત.

મારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે મી. રડીવન ફેરજરને આદમી ખાસ ખબર મામ નીકળ્યો છે. અને ફરક હિંદીને ભડકાવે છે. પીરસખર્જના હિંદીને તેણે બીવડાવ્યા છે કે જે હિંદી કામ મી. ગાંધીની સલાહ માની નવા કાયદાને તાબે નહિ થાય તો પાયમાલ થશે. અને તેઓ નો માલ સંસ્કાર જપ્ત કરશે. જેમ જેમ છેલો દિવસ આવતો જશે તેમ તેમ શત્રુ કે સ્વાર્થી ગોરા આવાં કાવતરાં ખેડક કરશે. મારે કહેવું જોઈએ કે આવા માણસને આટલી નાખવાની ફરક હિંદીની ફરજ છે. બામથી શીખામણને સાંભળવાનો પણ વખત હાથ કાઢ હિંદીને નથી. સરકાર માલ જપ્ત કરશે એ તકન લુહાણ છે. એવો અખત્યાર બીલકુલ નથી. અને પાયમાલ થઈ જવાનું તો આપણે જાણીએ છીએ એમ મી. હાજી હમીદ સ્થારને જણાવી સુક્યા છે. વાત એ આવે છે કે પાયમાલ થઈ તોપણ નાક રહેશે ને એક ટેકા કહેવાયું. એટલે મી. ગાંધીની સલાહ ગણીને કામદા ની સામે આપણે શ્રદ્ધા બીજી એમ

નથી, પણ આપણી મરદાઈ જાળવવાને સારું સામે થઈએ છીએ. જે આપણા માં મરદાની હશે તો પાકુ મારી પછસો કમાઈશું. પણ મરદ છતાં મોરત બનશું તો રહેલો પછસો બચાવવો મુશ્કેલ પડશે, ને બચેલો પછસો આપણને ખાવા ધારો. ઇંગ્લાંડનો આગલો રાજા ત્રીને રીચર્ડ પોતાનાં સગાંઓને મારીને ગાદીએ ચઢ્યો. પણ તેનાથી ગાદી છુટવી શકાઈ નહિ. સગાના લોકોથી ખરડાએલી તલવાર હાથમાં ઝાલતાં તે ધુળેતા, ને અતે રીચાર્ડને કમોતે મુઓ. એવો કોણ હિંદી છે કે જે પોતાના બાપબોની હલકાઈ નહિ મજબુરતાં પછસાને બોલે બધાનું બગાડશે? તેવો જો કાંઈ હોય તો તે રીચર્ડની માફક કુરી કુરીને પસ્તાવામાંજ મરી પડશે. આ કટાકટીને વખતે ઘોણું મોં લઈ માણું દીલ રાખી જે કાંઈ માણસ સલાહ આપે તેને હિંદી કામ પાકુ મારશે એવું કું કું કું.

બીજા એ ગોરા

મી. રડીવન ફેરજરના માણસ ઉપર પ્રભાણે નાભાપટ્ટીના વાત કરી તો બીજા એ ગોરાઓ જોએ સારા વેપારી છે ને હિંદીની સાથે મોટો વેપાર કરે છે તેઓ સીધી વાત કરે છે અને કશુંક કરે છે કે હિંદી કામના માનને ખાતર તો તે કામે જોલની વાતને વળગવું જોઈએ અને જે બધા ઘણી રહે તો મેલક છતજ મલે. આમાં 'જે' બહુ મોટો આવશે એમ કાંઈ કહેશે. પણ તે 'જે' મોટો માત્ર બીજાને લાયકો. જે હિંમતવાન હશે તે નો બીજા ને પણ હિંમતવાળા ગણી એમજ માનશે કે હિંદી કામ આ વેળા ટેક બરોબર જાળવશે.

જેહાન્નુમમાં મીટીંગ.

મીટીંગના ઇસ્લામીક સોસાયટીના હોલ માં ગયે સવિવારે બહુ મોટી મીટીંગ બરાઈ હતી. મીટીંગને વખત ૨ ૩૦ વાગ્યાનો હતો. પણ તે પહેલાં હોલ ચીકાર બરાઈ ગયો હતો. જેઓ અંદર નહિ આવી શક્યા તે બહાર લેલા રહ્યા હતા. જર મીરટનથી પણ બહુ માણસો હતા. હાફજ અબ્દુલ સમદે ખુરદી શીધી હતી. મી. ફેનસી મીનીટ વાંચી રહ્યા પછી મી. ગાંધીએ ખુની કાયદાની હકીકત સમજાવી. ત્યાર પછી જરનીસ્ટનના મી. રામસુન્ડર પંક્તિ ઉઠાવાર ને જુરસા બરેહું બાલકુ દરવું તેમણે કહ્યું કે જરમીરટનમાં શોકો નો પછોજ જુરસો છે. ને વેલંદીયરે પણ તખ્તપાર છે. જેવું પ્રીટોરીએ ફરી દેખાઈ હવે તેવુંજ જરમીરટન કરશે.

પ્રીટરીઆમાં વોલંટીઅરોએ બહુ સ્વદેશી
કામના બનાવ્યું છે. મી. પ્રમામ અબ
કુલ કાદરે કહ્યું કે એ કામદો કામચલા
એસિઆટીક કલુલ નહિ કરી શકે. પોતે
પ્રીટરીઆની મીટીંગમાં જોએલા જુરસા
નું વરણન પણ કરી બતાવ્યું.

મી. નવાબખાને કહ્યું કે મોટા કે નાના
કામ હિંદીથી એ નવો કામદો કલુલ થાય
તેમ નથી. જો વિદ્યાવતની બાઈડીએ
જુરસો રાખે છે તો મહી હિંદી મંદર હું
જેલથી કે બીજી કંઈ નુકસાનીથી કરી
જનાર છે. મી. અબદુર રહેમાને કહ્યું કે
પોએકરકમમાં હિંદી કામ પણી ચુરત
છે. તેમને સ્વીચન ફરજરના માણસે
કહ્યું કે જો કામદો કલુલ કરવાનું વચન
આપે તોજ તે માલ ખીરશે. તેનો જવાબ
પોતે આપ્યો કે કદિ ૧૦૦૦ સીવન ફરજર
માલ આપતા બધ પડશે તોપણ કામદાની
ગુલામી પોતે કલુલ નહિ કરે. પોએકરક
રમના વેપારી ગમે તેટલું નુકસાન સહન
કરશે પણ જુલમી કામદાને માન નહિ આપે.

મી. ઉમરજીએ બહુ જુરસાદાર બાબત
કહ્યું. અને 'સતીયા સત નવ ઓડીએ'
એ હુકો સંભાળ્યો. પછી મી. શાહજી
દીને તથા મી. કામાએ કેટલાક સવાલ
પુછ્યા. પછી મીટીંગ બંદબાસ્ત થઈ. આ
મીટીંગમાં એક એક પણ માણસ જેવા
માં નહિ આવ્યો કે જેના મનમાં કામદો
કલુલ કરવાની વાત જરાપણ હોય. આ
મીટીંગમાં મી. પોલાકે પણ બાબત કર્યું
ને પોતે પ્રીટરીઆમાં જોએલ વોલંટીઅર
ની તારીફ કરી.

વેટરેની મીટીંગ.

મી. ડેવીડ અરનેસ્ટે ટરાંસવાલ પ્રુટબોલ
એસોસીએશનના મેંજરની મીટીંગ એબને
કર સકુલમાં બેઠાવી હતી. તેમાં આચરે
પચાસ વેટરે કાનર થયા હતા. આ
મીટીંગ સોમવારે સાંજના ૩૫ વાગે બરાબ
હતી. મી. માંધીએ તેમાં કામદાની ફરીકત
સંભળાવી. પછી મી. નાહડુએ તે બાબત
તામીલમાં જણાવી ને છેવટે મી. પોલાકે
બાબત કર્યું. મી. પોલાકે કહ્યું કે અસલ
એક જનાવર હતું. તેની એવી ખાસીયત
હતી કે તેનું માથું કાંઈ કાપે તો તેની
અવજમાં તેને બે માથાં થાય. આમ ત્યારે
તેનું માથું કાપા ત્યારે બંને તેને બે માથાં
થાય રહે. આ વાતની ત્યારે જણ્ય થઈ
ત્યારે કાંઈ તે જનાવરને છોડેડ નહિ.
તેમજ અત્યારે હિંદી કામે કરવાનું છે.
કાંઈપણ આવેવાન ઉપર આખાર રાખીને
જુલમી મેકવાનું. જ્યાં આવેવાન છે એમ

સમજવું. ને જો સરકાર એક હિંદીને
જેલમાં નાખે કે દેશપાર કરે, તો એ માણસે
તેની અવજમાં આગેવાની કરવા તથા
જેલ કે દેશવટે ખેડવા તકવાર થવું.
આમ યશે તો સરકાર કાંઈ વિના નહિ
રહે. વેટરેએ સમજવાનું છે કે તેઓ
નોકર છે તેમાં પહેલાં મરદ છે. આમ
જણીને નોકરીનો ડર રાખ્યા વિના તેઓ
એ કામદાની સામે મજબુતીથી થવાનું છે.

મી. ડેવીડ જે સરકારી ઇન્ટરપ્રીટર છે
તેણે કહ્યું કે સરકારે તેને રજીસ્ટર થવા
કહ્યું તો તેમ કરવાની તેણે ચોખ્ખી ના પાડી.
પછી મી. માંધીએ સવાલ કર્યો તેના
જવાબમાં દરેક જણે ઉભા થઈને બતાવ્યું
કે પોતાની નોકરી જરી તોપણ કાંઈ રજી
સ્ટર કઢાવવા નહિ આવ. મીટીંગ ૪-૪૫
વાગે ખલાસ થઈ.

જરમીરનમાં મીટીંગ.

જરમીરનવાળા હિંદીઓ ઘણા જુરસો
બતાવે છે. પાંડત ગમસુદ મહારાજ મોખરે
રહી બેઠક બની કામ કરે છે ને લોકોને
સમજાવે છે. તેઓએ ખાસ મીટીંગ
કરી એકે કરાવ કર્યો છે કે ગમે તે
જોખમ આવે તે કલુલીને પણ કાંઈ નવા
કામદાને શરણ નહિ યાય. તે કરાવમાં
ખસે માણસ ઉપરાંતે સહી કરી છે. વળી
કેટલાક બદાદુર લોકો પ્રીટરીઆની જેમ
વોલંટીઅર થવા પણ નીકળી પડ્યા છે.

ઇમીગ્રેશન કામદો.

ઇમીગ્રેશન ખીલ બીજી વાર વંચાઇ
ચુક્યું છે. મી. રમટસે ખુલાસો કર્યો કે
કેવા હેતુથી ખીલ રજી કર્યું છે. તેમાં
મી. હોસકન, મી. લીડર્સ મી. વાઇખર્જ
મી. નેસર અને મી. બ્લાઇટસકાઇ એટલા
મેંજરોએ બામ લીધા. મી. હોસકન
હિંદીના પ્રકારમાં જોએલા ને કહ્યું કે તુ
ખીલ તો માત્ર રશીઆના મુલકમાં શીએ.
ઇમિગ્રેશન રાજ્યમાં એ કામદામાં કેટલીક
કલમ છે તે હોવી ન જોઇએ.

એસોસીએશનની અરજી.

આ ખીલની સામે એસોસીએશને અરજી
કરી છે તે ઉચિતમાં આપી ચુક્યો છે.
તેનો સાર નીચે પ્રમાણે છે:—

આ એસોસીએશન જે કે ઇમીગ્રેશન
ને નીચમમાં રાખવાના ધોરણ વિરુધ્ધ
નથી તેમ જતાં નીચે પ્રમાણે વાંચા નક્કી
પુર્વક લેય છે. (અ) એ ખીલમાં હિંદુ
સ્થાનની એક બાળા કલુલ કરવામાં આવતી
નથી. (બ) ટરાંસવાલના જેઓ પુરાના
રહીય છે તેઓના હકો તે ખીલથી જળ
વાતા નથી. જેમકે બહુ હિંદીએ ટરાંસ
વાલમાં રહેવાને આતર પા. ૩ બેપર

સરકારને આપેલા. તેમાંના બધાને પર
મીટ નથી મળી. આવા લોકોના
હક જો તેઓને યુરોપની બાંધતું જાન
ન હોય તો ૨૬ થઈ જાય છે.
(ક) ખીજી કલમની ચોથી પેટા કલમ
થી જેઓને કામદાર આવવાનો હક છે
તેવા એસીઆટીકને પણ નવો એસીઆ
ટીક કામદો લાગુ પડે છે. આમ કામદો
લાગુ પાડવાનો કંબળ હેતુ નથી. કેમકે
બહુ બહુવા માણસની યોગ્યતા તેઓ
નું જાનજ છે. (ખ) વળી તેજ કલમ
થી હિંદો કામદો વેચ્યા અને બડવાઓની
સાથે મુકવામાં આવે છે. (ગ) અગાઉ
બહુ દીલસોજી આપેલી તેની વિરુદ્ધ રીતે
આ ખીલથી એસીઆટીક રજીસ્ટરેડો
કામદો કાયમ રહે છે.

પારલામેન્ટે ખ્યાનમાં રાખવું ઘટે છે કે
એસીઆટીક કામદો વોટનો હક નથી.
તેથી તેની અરજી ઉપર ખ્યાન આપવાની
પારલામેન્ટની બેઠકી ફરજ છે. તેથી
એસોસીએશન અરજી મુજબ છે ને ઉમેર
રાખે છે કે તેની ફરીવાર ઉપર પુર
ખ્યાન હજ ન્યાય કરવામાં આવશે.

આ અરજી મી. હોસકને રજી કરી છે.
આ ખીલની કમીટીમાં તપાસ ખુલવારે
થશે. (આ પત્ર સોમવારે લખ્યું છે)
એટલે ઇડિઅન ઓપિનિઅન બહાર પડતાં
પહેલાં કંઈ ફેરફાર થાય છે કે નહિ તે
જણાઈ રહેશે.

જેલમાં છાપું મળશે ?

આવો સવાલ એક અરથાપનિએ કર્યો
છે. જવાબમાં કેવી જોલ મળે છે તે
ઉપર આધાર રહે છે. જો સખત મજુ
રીની જેલ મળશે તો જામે મળશે નહિ.
પણ દરેક જેલીને દરઆસે એક વેળા તેના
બાઇબલ મળી શકે છે. તેવા બાઇબલ
ને હું બહામણ કરું છું કે તેણે ઇડિ
અન ઓપિનિઅનનો સાર યાદ રાખી
જેલ-મહેલમાં ચમત કરનાર હિંદીને
આપવી.

પાણીચું મળ્યું.

પ્રીટરીઆના કેટલાક હિંદી બાઇબેને
એમ લાગ્યું કે સ્થાનીક સરકાર પાસેથી
કંઈ માગણી કરીએ ને મળે તો જેલની
જંગલમાંથી છુટીએ. પણ ખુદાનો
ધરાદો આપણને પૂરા કસવાનો છે.
એટલે માગણીનું કળ કંઈ આવ્યું નથી.
મી. રમટસની પાસે તેઓ સાહેબે નીચે
પ્રમાણે માગણી કરી હતી:—

(૧) દસ આંગળાં નહિ લેવાં
(૨) માથું નામ કાઢી નાખવું. (૩)
મોઢા ઓઢરાઓને રજીસ્ટર કરવા ને

જ્યમાંએને હવાઈ નહિ કરવી. કાફર પોલીસ તપાસ ન કરી સકે. (૫) તુર કાના મુસલમાનો અને ખ્રીસ્તિ વચ્ચે ભેદ રાખ્યો છે તે બાતલ કરવો. (૬) ઓરેન્જ રિવર કોમિટીનું નામ પરમીટ ઉપર આવે છે તે રાખવું. (૭) બચ્ચાઓની ઉમર કેટલી છે તેના આધાર રજીસ્ટર ઉપર નહિ પણ કોરટ ઉપર રાખવો. (૮) વેપારીના નોકરો ને આવવાની મુદતની પરમીટ છુટકા મળવી નેહએ. (૯) આ કાયદો હવે છેલ્લો છે એમ ખાતરી મળવી નેહએ. રમટસ સાહેબે કાંબો જવાબ આપ્યો છે. તે ખુબીદાર છે. મીઠા શબ્દોથી મરી જઈએ તો મારી નાખવા માગે છે. માગણીના જવાબમાં એમ કહે છે કે જો બધા હિંદી રજીસ્ટર કરાવશે તો માનું નામ આપવાની ફરજ નહિ પડે, કાફર પોલીસ આંખમાં નહિ માગે (એટલે કે પરમીટ તો માગી શકશે) આ કાયદો છેલ્લો છે કે નહિ એ તો હિંદી કામ ઉપર આધાર છે. જો તેઓ બરોબર કાયદા મુજબ ચાલશે તો વખતે વધારે સખતી નહિ થાય એમ રમટસ સાહેબ કહે છે.

લોહી ઉકળે છે.

આ જવાબની તપસીય આપું છું તેમાં મારું લોહી ઉકળે છે. જો સીધા ચાલશું તો વધારે સખતી નહિ કરે એટલે શું ? ખુની કાંબેદારી આપણને છવતે મુએલા બનારી પછી શું મુકાનિ પાડુ મારવાનો નવો સુધારો કરશે ? જેવાનું છે કે એકપણ બાબતમાં મી. રમટસે પોતાની હક બચી નથી. કેમકે માનું નામ પણ નજ આપવું એમ નથી કહેતા. જો બધા રજીસ્ટર કરે તો તે પવિત્ર નામ આપવું કે નહિ તે આપણી મુનસૂરી ઉપર રાખે છે. કાફર પોલીસ આંખમાં નહિ માગે એટલે કે પક્ષ તો માગી જ શકશે. 'કરી પાસ' નું ગાયન જો નવો કાયદો કબૂલ કરીએ તો હિંદીને કપાલે ચેટવું જ છે.

પણ ઠીક થયું.

આવો જુલમી બા રેરામમાં ભવેટીને આપ્યો છે તે ઠીક થયું છે. હવે હિંદી કામ વળી વધારે જોર પકડશે. જેમ થાત કાયદાની રજો ધારા પણ થાતજી હોય તેમ જવાબ પણ થાતજી જ હોય. થાતજી ધારાથી હિંદી ફરેરામાં. થાતજી જવાબ હવે ફરેરાની સંજ્ઞા આંધરો. જુલને ફરેરામાં રાખીને કામ

નો અનાદાર ક્યો છે. તેજ ખુદને ફર મીઆન રાખીને આપણે હિંમત રાખવાની છે.

૨૬ પરમીટા વગેરે.

ગેઝેટમાં નોટીસ છે કે નીચેની પર મીટા તથા રજીસ્ટર ૨૬ છે.

૨૬ પરમીટા.

નાં. ૧૮૪, ૧૭૦૭, ૨૩૪૫, ૧૫૧૦, ૭૧૧૧, ૮૯૦૦, ૬૦૨૨, ૬૦૫૮, ૬૯૪૫, ૧૦૪૯૬, ૧૨૨૧૫, ૧૨૪૫૮, ૧૪૩૬૫.

૨૬ રજીસ્ટરો.

નાં. ૩૭૮૧, ૪૦૦૭, ૪૫૮૯, ૫૯૧૬, ૫૯૨૦, ૬૬૧૪, ૮૧૨૪, ૮૭૨૨, ૯૫૩૬, ૧૦૬૧૭, ૧૧૫૨૨.

આ જરા હસવા જેવું છે. દેખીતી રીતે નવા કાયદાથી પરમીટ માત્ર ૨૬ થઈ છે ત્યાં વળી આટલી પરમીટા ખાસ ૨૬ કરવાનો શો હેતુ. આને આપણે ચડેનહ બેડેનહવણું કહીએ છીએ. કેટલાક તેને મુદતની અધીયારી પણ કહે છે.

ગેઝેટમાં બીજી નોટીસો.

એ. એ. કુવાડીબાની નાદારી સંબંધ માં ખાસ મીટીંગ બેહાનરખરગના માથા એટ પાસે ૨૩મી જુલાઈને દહાડે ૧૧ વાગતે મળશે.

સુધારો.

લોહ ટીકરોમાંના એકને મી. ઇસખ મીયાએ સાચ બોલાડી હતી તેના નામ આપતાં મારી જીલ થઈ એમ એક લખ નારે જણાવે છે તેનો આભાર માનું છું. શાલ બોલાડવામાં આવી તે મી. શુલામ મહમદને. આ જીલને સાહે મી. શુલામ મહમદની મારી માનું છું.

ટરાંસવાલ ઇમીગ્રેશન બીલ.

[ખાસ તારખી.]

ઇમીગ્રેશન રીસ્ટ્રીકશન બીલ કમીટીમાં બીજી વખત વંચાવું હતું. તથા ધરવારે ત્રીજી વખત વંચાવું છે.

ટરાંસવાલના હિંદીઓની માસ મોટીંગ.

પ્રીટોરીઆમાં, તા. ૩૧ જુલાઈએ.

અમારો બેહાનરખરગનો ખંખરખતી તારખી જણાવે છે કે :—

ટરાંસવાલના હિંદીઓની માસ મીટીંગ તા. ૩૧મી જુલાઈએ પ્રીટોરીઆમાં બર વાળી છે. જે માટે ડેલીગેટોએ તા. ૩૦ મીએ પ્રીટોરીએ હાજર થઈ જવાનું છે. આખર ટરાંસવાલમાં બધી હિંદી કુટુંબો તા. ૩૦મીમી તા. ૨૭ બેહાનરખરગ મુધી બધે રાખવાની છે.

નાતાલ પારલામેન્ટમાં હિંદી.

એશીઆટીક ઇમીગ્રેશન.

એશીઆટીક ઇમીગ્રેશન નાજુદ કરનારા બીલ સામે ૩૦ એમ્પેટોવર (હિંદી મજુરો રાખનારા) નું એક પીટીશન મી. હેમેને પારલામેન્ટમાં રજુ કરવું હતું.

મી. હીસલોપનું બાપણ.

એશીઆટીક ઇમીગ્રેશન બીલના બીલ વાંચનની ચર્ચા કરમાન મી. હીસલોપ નીચે પ્રમાણે બોલ્યા : મને ખાતરી છે કે ગોંગ્સએ બીલ મુદતમાં ગમે તેવું કામ કરવું હોય છતાં ચાર્જ બાની તેઓ મજુરનું કામ કહી પણ કાળા લોકોની સાથે એકજ ધોરણ પર કરવાના નથી. વળી તેમ બને તો તેઓ રેડીઆગ થઈ જશે અને સાચે કાફરો પણ તેવા થશે. વળી તેઓ જોડાએ કામ કરે તો પરિણામ એ આવશે કે તેઓ માંદામાંહે સાદી કરવા લાગશે ; તેમની પ્રત્ય જ થશે તે થણે લાગે કાફરામાં બળતી રહેશે, અને જંબીર વાત મળ ધાલશે અને રાજ્યદારી સવાસ હાલ કરતાં ૬૫ મળો મુરકેલ થશે. તો હવે જેવાનું એ કે જોડાની સંખ્યામાં મજુરો કાફરોમાંથી મળી શકશે ? ફરેક મેનર કબુલ કરશે કે મજુરો માટે કાફર ઉપર આધાર રાખી સકાય તેમ નથી. અને તેથી હિંદી મજુરની જરૂર છે. હિંદી મજુરોને મુદત પુરી થયે પાછા મોકલવાની વાત અરચવા હિંદુસ્તાન અત્રાફ એ ડેપુટેસને ગયાં હતાં. તે વખતે પાછા મોકલવાની ખાતર હિંદી સરકારે એવી મતગણી કરી હતી કે હિંદી વેપારીને લાઇસેન્સની ના પાડવામાં આવે ત્યારે તેને સુપ્રીમ કોરટ માં અપીલનો હક આપવો. આ શરત ની માગણીને લીધે ચર્ચા દુર રહી. કારણ કે તેવી શરત કોલોની હદી કબુલ કરી સકે નહિ. હું મારું છું કે લાઇસેન્સ હોવાની બાબતમાં મુરતી સખતાઇ હોય તો હિંદીઓ ફરીથી ગીરમીટમાં આવવાનું પસંદ કરશે. હાલજ કેટલાક તો ફરીથી ગીરમીટમાં આવવા લાગ્યાં છે, માટે આ પ્રમાણે સવાલનો નીવેડો આવે તેમ છે. છતાં મી. હેમરે રસ્તોજ ઉધો લીધો છે. હિંદીઓને અટકાવતા પહેલાં તેમની જગ્યાએ મજુરો કાણુ કરશે એ શોધી કાઢવું હતું. તેમ થાય નહિ તે પહેલાં હિંદીને કાફરો એ આત્મચાત કરવા બરોબર છે. માટે આ બીલ હાલ તકન અસંબંધિત છે.

મી. મોરીશ ઇવેન્સનું બાપણ.

હાલ કોલોનીમાં બાપુ લોક છુટે છે કે એશીઆટીક ન્યુ તો સારું. એશીઆટીકને લીધે કોલોનીમાં ગોરાઓ પેતાની જેમી પાવરી જળવી શકતા નથી. હાલ ૧,૦૦,૦૦૦ હિંદીઓમાંથી ફક્ત ૨૦,૦૦૦ ગીરમીટમાં છે. આ બાબતને હાથ લેવાશે નહિ તો કોલોનીના જુરા હાલ થવાના છે. શેરડીની ખેતીથી કોલોનીને શું લાભ છે તે કું જોતો નથી. અહીં મણી ચીની આજેલીઆથી આવે છે. નાતાલ હિંદી મજુરોને ખેલાવવાનું ચાલુ રાખશે તો દક્ષિણ આફ્રિકાના બધા કોલોનીઓનું જોગણ કરવું (શીરે રાન) મુશ્કેલ થશે. ટર્સવાલે ચીનાને મોકલી દીધા છે ને નાતાલે તેમ હિંમત કરવાનું રહ્યું છે. હાલ નુકસાન થાય તોપણ એશીઆટીકને મોકલી દેવા. આપણે બચિપના લાભ સહુ જોવાનું છે.

અર હુલુલેટનું બાપણ.

કું 'ધાર' છું કે હિંદીઓ કોલોનીને બાબતમાં હતા અને છે. અને જો કોલોની આગળ વધવા માટે તો હિંદીઓ જરૂરી છે. આ ગોરાઓનો મુલક છે નહિ, હતો નહિ, ને થવાનો પણ નથી. છુટપામી કેપટાઉન સુધી અથવા મોરોક્કો થી પોર્ટુગીઝાથે સુધી એક લાંડી દોરીને મને બતાવો કે તેની અંદર આવતો એક પણ મુલક કાળા લોક વગરનો છે? ગોરાને વસવા જેવા કેટલાક લોકો છે. ત્યાં તેમનાં સાહસો ખીલવવા કાળા મજુરોની જરૂર છે. ગોરાઓ કાળાની સાથે કામ કરવાના નથી. તેથી કહડું મજુરી બંધ કરવાનું શું પરિણામ આવે? ગોરાઓને મુલક છેડવો પડે. જ્યારે કોલોનીની સ્થિતિ બહુ નકારી હતી ત્યારે મજુરોને ખોલાવવાની જરૂર પડી હતી તે પછી કોલોની આબાદ થતું ગયું છે. નાતાલના કરના રાનો મુલક દક્ષિણ આફ્રિકામાં સૌથી ફળદ્રુપ થયો છે. જો આ ખીલ પસાર કરવામાં આવે તો મોટી ખુવારી થવાની છે. એક સુગર એસ્ટેટ રહેશે નહિ. બામડાંમાંથી અરધા ગોરા ચાલ્યા જશે. અરધા રહેશે બંધ પડશે. પ્રોપરડીની કિંમત ઉતરી જશે. હિંદીને પાછા કાઢશે તો નોકર ચાકરો અને કારખાનાં માટે મજુરો ક્યાંથી કાઢશે? જેટલા મજુરો જોઈએ છે તેવા પોંચ્યા જામ જેટલા કાઢશે મળવાના નથી. વળી

કાફર છે, નર, કે પાર માસ કરતાં વધારે વખત લામ લાગક કામ પર રહે નહિ. વરસાદની તંગી, તીડ, છસ્ટ કાફર શીવર એ બધાં મળીને જેટલું નુકસાન થાય તે કરતાં એશીઆટીક કમીએસન નાણુદ કરવાની એકજ બાબતથી વિશેષ નુકસાન થશે. નાતાલને ખીલવવાની આશાઓ સારી છે પણ તે બહુ કહડું મજુરો વડેજ. દક્ષિણ આફ્રિકામાં ૧,૦૦,૦૦૦ ટન ચીની જોઈએ છે. નાતાલ ૫૦,૦૦૦ ટન પેદા કરે છે. આઠ દસ વરસના અરસામાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં જોઈતી ચીની નાતાલમાં પેદા કરી શકાય તેમ છે. હિંદીઓથી કોલોની બરાબર નય એમ કું છપ્પતો નથી. છતાં જ્યાં કોલોનીને જરૂર હોય ત્યાં તો હિંદી રાખવાજ જોઈએ. જો ગોરાઓ આરખતી સાથે કામ પાડે નહિ તો આરખ વેપાર ઝોછો થાય. આપણને તો મજુર જોઈએ છીએ. જો હિંદી મજુર કામદો હોય તો તેના વગર આજેજ નહિ. નાતાલને કોન્ટ્રાક્ટ જેવા કું મામતો નથી. અમએતીથી તે ટયુગેલા સુધીની બધી જમીન ખેતીથી અખંડ છવાએલી છે તે કું વેરાન જેવા મામતો નથી. વગેરે. બાદ પ્રાઇમ મીનીસ્ટરે જણાવ્યું કે આ સવાલ ઉપયોગી હોવાથી ચર્ચાને ખીજ દિવસ પર મુક્તવી રાખવી. મંગળવારે તે ખીલ ઉપર કેટલીક અરખાબાદ આવતા દિવસ ઉપર વિશેષ અરખા કરવાનું મુક્તવી રાખવામાં આવ્યું.

અરખા પત્ર.

જેલમાં જનારાઓ.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

કું રમશાને જતાં મધ્યત જોઈ છું તેથી મોકસ સમજું છું કે એક દિવસ મારે પણ એવો આવવાનો છે. તો પછી શુલામી કાવતાની નામોશી ઉઠાવવા કરતાં ખુદને સમજા રાખી માસ મોટીંગમાં જે સોમન પાધા છે તે મુજબ જેલ જાઉં. પ્રીટોરીઆના લાઇઓનાં ધન્ય લાગ્ય સમજું છું કે દેશહિત વારતે જેલ જવાની પહેલી તક તેમને મળી છે.

લી. જગતજી છીમા જુલા.
જોહાન-સમર્જી,
તા. ૬-૭-૦૭

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(અવરમેંટ એસ્ટમાંથી.)

ખીસેરના ને. ડી દેસાઇની મીલકત મુદતની અખિતમાં લેવામાં આવી છે.

મારિત્તમર્ગના ફેરીઆ ગોવીંડસામીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧ લી ઓગસ્ટે અરખ થનાર છે.

કરખનનાં વેપારી વીજીઆ રમવજુ રડી આરની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૫ મી ઓગસ્ટે અરખ થનાર છે.

ટોંગાટના સ્ટોર કાપર અને ફરટર મહમદ સાહેબની નાદારી મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની ખીજ મીટીંગ તા. ૨૩ મી જુલાઈએ અને ત્રીજી મીટીંગ તા. ૩૦ મી જુલાઈએ કરાવાની છે.

કરખન એ રડીટના સ્ટોરકાપર તુરતીન મહમદની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટમાં હાઇલ કરવામાં આવ્યા છે તથા તેની નકલ કરખન રેસીડન્ટ માજીસ્ટ્રેટ આગળ રાખવામાં આવી છે. ત્યાં તે તપાસણી માટે તા. ૩૦મી જુલાઈ સુધી ખુલા રહેશે.

એમ. ઇ. કથરાદાના લેણદારોની એક ખાસ મીટીંગ તા. ૨૩ મી જુલાઈએ કરખનના રેસીડન્ટ માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં તા. ૩૦ મી જુલાઈએ કરાવાની છે.

હાવીક અને સીડિરાના હિંદી વેપારી અલીખાનના એસ્ટેટ સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા વગેરે સુપ્રીમ કોર્ટમાં હાઇલ કરવામાં આવ્યા છે ત્યાં તે તપાસણી માટે તા. ૩૦ મી જુલાઈ સુધી ખુલા રહેશે.

મારકસટાઉનથી મી. એ. આઇ. ઇસાક નીચે પ્રમાણે લખી જણાવે છે: "અત્રેની મસ્જીદ માટે પેશ ઇમામ જોઈએ છે. માટે સારા લાયકાતવાળા માણસે પમારની હક તથા ખીજ જોઈતા ખુલાસા માટે એ. ઇ. ઇસાક એ નામથી મોકસ રૂમમાં મારલસટાઉન લખી જણાવવું. અનુલબ્ધિને વધુ પસંદ કરવામાં આવશે."

લોખંડિયાની હકીકત.

કુખ કાચક હાલ—ખરાબ સુલક.

(ખાસ ઉડિઅને ઓપિનિઅન માટે લખાયેલું.)

લોખંડિયાને જ્યાં કેપડાબદથી કપડયા બાદ માસમહીન નામે પોરકુમીઝ બંદર આવે છે. આ બંદર બહુ નાનું છે. માત્ર ૧૦૦—૧૫૦ ધરની ધરતી હોય. ત્યાં નાની રેલવે છે. મુલક મુકા ને પહાડી છે. ખાંડનું નામ ન મળે. ત્યાંથી બિપદી ચોરે કલાકે લોખંડિયા પહોંચાય છે. બાંડ પહાડું સરસ છે કામ ચલાઈ નાનો ડોલ બાંધેલ છે. લોખંડિયામાં કંટરાક્ટરની બોર્ડીસ તથા કંટરાક્ટરની બોડામ તે સીવાય બીજાં એકે ધર નથી. મહા કંટરાક્ટરનાં માણસો તંબુમાં રહે છે. રેલવેનું એક બહુ નાનું સ્ટેશન છે. રેલવેનો જવાનો નીચમીત વખત નથી. જ્યારે કંટરાક્ટર ને જરૂર પડે ત્યારે રેલવે લય. બંદર ઉપરથી આમળ જતાં કાંદરા કામ કરે છે ત્યાં જવાય છે. અહીં હમેશાં મુમસ પડે છે. તરો સખત છે, મુમસ આખો દિવસ રહે છે. જરૂમ પખત કુકે છે, અહીંના તમામ કામ કરનાર તાવની બીમારી ભોગવે છે. પચમાં છવસ પડે છે, તાવની સાથે ઉઠી ઝડો થાય છે કાકામાં લોહી પડે છે. પાણીનો એક નળ છે. તેમાંથી ત્યાંના તમામ શેક પાણી લે છે. માથલ ઉપર કંટમખેલા હરીને મામ છે ત્યાંથી આ પાણી આવે છે. રસ્તો નથી. તમામ જગ્યાએ રેલી તથા પહાડ છે. હમણું શીઆ યો છે છતાં જરૂમી સખત છે. સાંજના ૫ વાગે મુમસ એટલી આવે કે જાણે બીજો વરસાદ પડતો હોય.

ઉંચલીસ કોનસલ રહે છે. તેણે જમનાર નો સુલાહાત કરમ્બાન જણાવ્યું છે—અહીં રેવાર કરવા એવી રચીલી નથી. પોરકુમીઝ રાજની બંદર કાપકો કું તે શેકો સમજવા નથી. બધે (કોનસલ) પણ તેનાથી ડરીએ બીએ. વસે લોખંડિયામાં રહેવા માગ્યો તો નહી રહી સકો. કારણ કે અહીંનાં બંદર ઉપરની તમામ જગ્યા કંટરાક્ટરે લીધેલી છે. તેની બંદર હીંદી તેમ જ પહુ પોરકુમીઝ કે અંજરેન પણ કુકાન કરી કકે નહી. રહેવાને ધર બાંધવા જમીન પણ મળશે નહી. વગેરે.

જેક એક ગ્રામી કાની બોર્ડીસના મેનબરે વાલથીત થતાં જણાવ્યું કે અમારાથી કોઇને વેપાર જવાની છુટ દેવાતી નથી. કપરમાં તથા બંદર ઉપર અમારા સ્કોર છે. તેમાંથી અમે માત્ર

અમારા જ માણસોને નેઈલી ચીને આ પીએ બીએ. હીંદી રહેવા માગે તો કંટમખેલા અમરા બેંગુવીલા ને અહીં થી બે કલાકના રસ્તા નેઈલે દુર છે ત્યાં રહી શકે. કંટમા નામને કંકાણે કુલી લોકો કામ કરે છે. તે જગ્યાએ જમાનું બહુ સુરકેલ છે. કારણ કે ત્યાં રેલવે મધ નથી. કાચા રેલવે આશરે ૧૫૦ માણસ અંદર મધ છે. ત્યાં ૧૪ માર્ચ દુર કુલી લોકો કામ કરે છે. ત્યાં પણ ડિહીને વેપારની છુટ નથી.

વિશેષ કુલીકત એ છે કે લોખંડિયા સિવાયની જગ્યા માટે કુકાનના લાઇસેન્સના પા. ૧૦ બેસે છે. કુકાનોમાં દારૂ તથા વમામ ચીજ વેચાય છે. ફેરીના લાઇસેન્સ ના પા. ૨૫ બેસે છે. પોરકુમીઝ બાયા આવડવી જોઇએ.

લોખંડિયામાં મામમાં જતાં ખાવાની ચીજ પઈસા આપતાં પણ મળતી નથી. કોઇ વખતે હોટલમાંથી કોઇ ચીજ કુપી રીતે મળે. કુખના ટીનની શી. ૧૬ લે છે. હોટલનો પારાજ રોજનો શી. ૧૨/૬ છે. ક્યાંય રહેવાને ધર બાકું આપતાં પણ મળે નહિ. રાતે બહાર પડી રહેવું પડે.

કાંદા ઉપર જ કંટમનું મુપકું છે. તેમાં કોઇ ઇંજરેલ જાણતું નથી. તેમાં બે માણસ છે. મરણ પડે ત્યારે કંટાને સામાન તપાસે. જકાલ કોઇ ચીજ ઉપર રૂપ ટકાવી કમતી નથી. મહી ચીજ ઉપર ૮૦ ઠકા જકાલ છે એમ ઉંચલીસ કોનસલનું કેહેવું હતું.

બિયીસ હાથિલ આફરિકામાંથી બે ચાર ડિહીઓ અહીં આવેલ. તે બધાને તાવ આવતો. કોઈ કોઇનું કરનાર મળે નહિ. ખાવાનું તથા ધર પઈસા આપતાં તેમને મળ્યું નહોતું. એક ગોરે હવા ખાઈ સીએકનું ગોડામ હતું તેમાં રાત્રે સુવા હીયા. આ મંદિલા બે જણ તે તુરત પાછા ચાલ્યા ગયા. બાકીના એક પહાણ તથા એક પંગળી ખરચા ખુદી જવાથી કપડાં તથા સામાન વેચી મહાપુરણમતે દીગ્રીટ નેઈલા પધસા લેવા કરી સક્યા.

મજકુર પહાણ કુલી લોકો કામ કરે છે ત્યાં સુધી ગયો હતો. તેણે કહ્યું કે—બેંગુવીલા સુધી રેલવે લય છે. ત્યાંથી આમળ કંટરાક્ટરનો સામાન તથા પાણીની ટાંકીઓ લય છે. તે ઉપર બેસવાનું, ને રેલ બમે ત્યાં ગયે તે વખતે અટકે ત્યાં અટકવાનું. તેવી રીતે કેટલેક દુર ગયા પણ ૧૪ માર્ચે ચાલવાનું. રસ્તામાં પાણીના સાંધા. રસ્તો પણ ન મળે. ખાલી રેલની કાચા ચક્ર નેઈને ચાલવાનું. તે પહાણે વિશેષમાં જણાવ્યું કે એવી રીતે એટલે દુર તે ગયો ત્યાં કુલી લોકો હતા. તેમને પાણી માપીને માણસ શીક ૫-૬ રતલ નેઈલું આપે. કોઈસને જરાએ નહિ. તેથી શેકો આવલ સુંબને ખાય છે. પાણીની સુરકેવંત બહુલ છે. મંદિની પણ મહી છે.

તેથી મહા કુલી મરણ પામ્યા છે. મંજા જંગલમાં કંટાળીને ભાગી ગયા છે. (આ વાતનો ઉંચલીસ કોનસલે પણ જાણનારને જણાવી હતી.) એક ગોરાએ ૬૨તાં ૬૨તાં જણાવ્યું હતું કે બરખા કુલી મરણ પામ્યા છે. કુલી લોકોના કામનો પણ પોરક કરે તો ફાડી નાખવામાં આવે છે. મતલબ એ કે હોરાનગતી મળી જ છે.

બે ભાગમાં બંદર કરતાં વધારે ખરમી પડે છે. કંટરાક્ટર બનતી મહેનત લઇ પાણી પુર પાડવાને રેલવેમાં ટાંકીઓ ભરી બોઠલે છે. ૧૪ માર્ચ દુર છે તે શેકો મારે ઉપર પાણી મોડલાય છે. મહા કુલી શેકો પાણી નહિ મળવાથી ફાંસો ખાઇ મરી ગયા છે એમ કુલી લોકો વાત કરે છે. એક સાંજવામાં આવ્યું હતું કે મી. સ્ટોન ફરીથી કુલી લોકોને લેવા આવેલ છે. એ તે વાત સાચી હોય અને બરવી થતી હોય તો તે માણસોને અટકાવવા બનતો પ્રયત્ન થવાની જરૂર છે. તેથી જરીબ મલુરોને છવંદાન આપ્યા નેવું થશે.

જમનાર પણ દિવસ જંગલમાં રહેલ. ખાવાને ફકત રોટી મળી હતી. એક દિવસ સાવ બુધે કાંટયો હતો. જમનારને તે મુલક ડોડવી વખતે ઉંચલીસ કોનસલે કહ્યું હતું કે કોઈ અભવ્યા આવતા હોય તેને અટકાવને નહિ તો કુખી થશે.

બેંગુવીલામાં કાંદરા તેમની કાકરીઓ, ઉકરા, તથા બાયડીઓ હરાજ કરે છે એટલે કે મારકીટમાં વેચે છે. કાકરીઓ તથા ઉકરાઓની કીમત ૫-૬ પાઈડ થાય છે. બેંગુવીલા મોટું મામ છે. ત્યાં જોલ, કારક વગેરે છે. પોરકુમીઝ કુકાનદારો છે. કંટમખેલા નાનું મામ છે. જ્યાં નહી છે. શેકો, ખનાના, બોરેજ, વેચણ, બોંદા વગેરે ચોટા પ્રમાણમાં મળે છે. ઉડિઅન ચોશરી કાંઈ મળતી નથી. શેકો મળી તથા રોટી ખાય છે.

સ્કોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ કાઇરેક્ટ લાઇન.]

અમલોદી—તા. ૮મી આગસ્ટે મુખ્ય જરી.

અમસીંગા—તા. ૧૮મી આગસ્ટે મુખ્ય જરી.

અમલોદી—તા. ૮મી જુલાઇએ કાલ બોથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

[જરમત ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

જનરલ—તા. ૨૭મી જુલાઇએ મુખ્ય જરી.

સુલતાન—તા. ૭ મી આગસ્ટે મુખ્ય જરી.

આ વખત જગ્યાની તંગીને લીધે કિંદુસ્તાનના ખાખરા, તાર સમાચાર, તથા બીજા રિપોર્ટ વગેરે લખાણો આપી શક્યા નથી જે માટે ટીકગીર છીએ.

હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ અને તેના ખલીફા રહી.

(અમારું અંક પાના ૩૭૪ થી ચાલુ.)

અરબ સમનારાઓ કહે છે કે હલીમાની ઉદારતાને બહોળા પ્રદાનને તેણીને આપ્યો. જ્યાં સુધી બાળક તેણીના ધરમાં રહ્યું ત્યાં સુધી હલીમા બાળક થતી ગઈ. જરા અને કુવાઓ જ્યાં તે જતી ત્યાં કદી સૂકાયા નહિ. ખંડ કેશો લીધું રહેતું હતું. તેનાં પેટાં વગેરે દશ મથું વધી પડ્યાં. તેના ધરમાં શાંતિ રહી.

વળી આ બાળકની શક્તિ વિશે પણ અરબ લેખકો બહુ સખી ગયા છે. ત્રણ માસની ઉંમરે બાળક પોતાની મેળે જીવી શકતું હતું. સાત માસની ઉંમરે પેગંબર બહાર દોડી શકતા હતા. અને દશ માસની ઉંમરે બીજા છોકરાઓની સાથે તીર કાંઠે ખેલી શકતા હતા. આઠ માસની ઉંમરે બીજાઓ સમજી શકે એમ બોલી શકતા હતા. અને નવ માસની ઉંમરે તો ખીજાઓને તાણુબી થાય એવી ડહાપણુની વાત કરી શકતા હતા.

ત્રણ વર્ષની ઉંમરે પોતાના સાવકા બાપ મસહૂની સાથે બેલતા હતા ત્યારે તેઓની પાસે ઝગઝગતા લેખાસમાં બે શીરસ્તા રેખાયા. તેઓએ પેગંબરને આસતેથી જમીન ઉપર સુવાડ્યા, અને જીખીએ દરેક ન ચાપ એમ તેમની જાતી ઉઘાડી; પછી તેમાંથી તેમણે હાથ કઢાવ્યું, તેને સાફ કર્યું, ને આદમના વખત થા વારસામાં ઉતરેલા પાપથી હાથ ખરડાયેલા છે તે બેલ કહાડ્યો. હાથને સાફ કર્યા પછી જીખીએ તેમાં જાન, શ્રદ્ધા અને પેગંબરી તુર પૂર્વી ને પછી પાછું ટેકાણે મૂક્યું. ઇસાક અને ઇસ્માઇલના વખત સુધી પેગંબરમાં જે તેજ જોવામાં આવતું હતું તે તેજ મહમદ પેગંબરમાં પણ હવે જોવામાં આવ્યું. પેગંબરના દાવાને ટેકા આપનાર સીધ પણ તેમના ખજાની વચ્ચે જોવામાં આવ્યું હતું.

જ્યારે જીખીની મુલાકાતની ખબર હલીમાને પડી ત્યારે તેના ધરના બધા આદમી ખીયા ને વિચાર્યું કે રખેને કેમ જૂત હોય ને બાળકને જઠા આવે. તેથી પેગંબરને તે અમીના ખીખી પાસે લઈ મઠ. ૭ વર્ષ સુધી પેગંબર અમીના ખીખી સાથે રહ્યા. પછી તેમને અમીના ખીખી મદીને લઈ જવા નીકળ્યાં. રસ્તામાં અમીના ખીખી જનતસીન થયાં. પેગંબર નિરંતર અમીના ખીખીની કબરે મા તરફનો પોતાનો પ્રેમ બતાવવા જતા.

વહાલ ખીખી પરાકને હવે માની ગરજ સારી. તે પેગંબરના દાદા અબ્દઅલ-મેતાલેબની પાસે પેગંબરને લઈ મઠ. ત્યાં તે બે વર્ષ રહ્યા. અબ્દઅલ-મેતાલેબની ઉંમર હવે પાંચા મઠ હતી. તેથી પેગંબરની બાંધ તેણે તેના મોટા દીકરા અબુતાલેબને સોંપી. બહા અબુતાલેબે બાપ જેટલો ખ્યાર પોતાના બનીલ ઉપર રાખ્યો. કાખાની રખેવાળી અબુતાલેબને હાથ આવી તેથી પેગંબરને કાખા વિશે બહુ યાન મળ્યું. ઇસ્લામને ઉત્પન્ન કરનારની સાથે કાખાનો ધારો સંબંધ છે તેથી હવે અમે કાખાની હકીકત આવતા પ્રકરણમાં આપશું.

મહમદ પેગંબરનાં ૩ બાળક.

મહમદ પેગંબરનાં ૩ બાળક વિશે માન્યતા.

અરબ લેખકો કહે છે કે જ્યારે આદમ અને હવાને જનતમાંથી પૂરવી ઉપર નાખવામાં આવ્યા ત્યારે તેઓ પૃથ્વીના તોખા બાગમાં પડ્યાં. આદમ સીલોનના ટાપુમાં એક પર્વત ઉપર પડ્યો અને હવા અરબસ્તાનમાં જહા બંદર આગળ. બન્ને વર્ષ સુધી તોખા બટક્યા પછી તેઓને મેળાપ મક્કાસરીર આગળ અરકત પહાડ ઉપર થયો. બહુ દિવસોની અને પશ્ચાત્તાપમાં આદમે હાથ જોડ્યું, હાથ જોડ્યા, ને ખુદાની રહેમ માગી અને એવી અરજ કરી કે તેને એક એવું દેવળ મળે કે જેણે જનતમાં હતું તે જની આસપાસ શીરસ્તાઓ ફરતા હતા કે જેથી આદમ પોતે ત્યાં ઇઆદત કરી શકે.

પોર્ટફોલો અમેથના હિંદો.

તા. ૭, ૧૦, તથા ૧૪માએ, પોર્ટફોલો અમેથમાં હિંદોની સભાઓ મળી હતી. તેમાં સાઇસેન્સ તથા પરમીટ બાબત સત્ત લેવા એક્સોસીએશન સ્થપાયું હતું. તથા ટ્રાંસવાલના હિંદોઓ તરફ દિલસોજી બતાવનારાં બાપજો યર્ષા કર્યાં.

રોકડ ખબર ભાવ.

આવક.	શી. પે.	શી. રે.
માનવ	૧ બસ્ટાલ	૨૪ ૦ ૫૦ ૨૪ ૬
બીમડીના	"	૨૬ ૦ ૨૬ ૬
એફ. એફ. ડી. આર.	"	૨૨ ૦ ૨૨ ૬
એફ. ડી. આર.	"	૨૧ ૦ ૨૧ ૬
બીની સક્કર	"	૨૪ ૬ ૨૫ ૦
કુડાના	"	૨૩ ૬ ૨૪ ૦
દેશી તુવેર દાળ.	"	૨૨ ૬ ૨૩ ૦
તુવેર દાળ કાનપુરી.	"	૨૪ ૦ ૨૫ ૦
મસૂરની	"	૨૨ ૬ ૨૩ ૦
મગની	"	૨૭ ૦ ૨૭ ૬
અડદની	"	૨૮ ૦ ૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના	"	૨૨ ૦ ૨૨ ૬
" જળી	"	૨૪ ૦ ૨૪ ૬
વધાણા	"	૧૭ ૬ ૧૮ ૦
મકાઈ	"	૭ ૬ ૮ ૦
ખીનીસ.	"	૨૦ ૦ ૨૧ ૦
કકડું તેલ ૧ આલન	"	૩ ૬ ૩ ૧૦
એરરિનું	"	૩ ૩ ૩ ૪
મીઠું	"	૩ ૮ ૩ ૬
નાળીએરનું	"	૪ ૬ ૫ ૦
ખાંડ સફેદ મોરીસની	"	૧૭ ૬ ૧૮ ૦
પીળા	"	૧૭ ૦ ૧૭ ૬
તીરકુળ નાત્રાલ	"	૧૨ ૬ ૧૩ ૦
અટા	"	૧૧ ૦ ૧૧ ૬
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	"	૦ ૪ ૦ ૮
મરચાં.	"	૦ ૪ ૦ ૪
ધી પેટી ૪ ટીનના પેા	"	૮ ૧૫ ૮ ૦
પોરબંદર	"	૬ ૧૦ ૬ ૧૫
પારખીન ડીવોસ.	"	૬ ૨૦ ૬ ૩
" વાઈટ રોસ	"	૮ ૫ ૮ ૬
" " ગ્રાલન	"	૧૨ ૩ ૧૨ ૬
નાળીયેર	"	૧૬ ૦ ૧૮ ૦
હલી	"	૧૦ ૬ ૧૧ ૦
ડાઇમંડ સોપ	"	૧૪ ૬ ૧૫ ૦
દુધ નેસલનું.	"	૨૦ ૦ ૨૦ ૬
નોમક (લીવરપુલ)	"	૪ ૬ ૫ ૦
મસ્તા એકલું	"	૪ ૬ ૫ ૦

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahomedan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Govindaraghaya Iyer, Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon. Nawab Sved Mahomed, The Hon. Ambikacharan Mozumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atikulla of Unacca, Mrs. Sorajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 8. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. Contents:—Indian Political Economy; The Re-organization of Real Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1-3.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Babu Girindranath Dutt, B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price, Re. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 8.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 2.

Tales of Marlada Raman.—By P. Ramachandra Rao Aversal, Retired Statutory Civilian. As. 6. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subramani Pantulu. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATHAN & Co.,

Esplanade,
Madras.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.

P.O. Box 1353

49 President St., Johannesburg.

CEYLON: Its History, People, Commerce, Industries and Resources.

A profusely illustrated volume of some 870 pages, with over 3,000 illustrations, bound in a handsome cover of full Morocco.

A copy of this volume may be seen at the Office of the Publishers, where orders may be booked.

સીલોન: તેના લોકો વેપાર, ઉદ્યોગ વગેરેના ઇતિહાસનું ૩૦૦૦ ચિત્રો સાથે ૮૭૦ પાનાનું દળદાર પુસ્તક અમારી ઓફીસે આવો ભવાની બલામણ કરીએ છીએ.

LLOYD'S GREATER BRITAIN PUBLISHING CO., LTD.
7 AND 8 CLUB ARCADE, DUBLIN.

FOR WHITE AND COLOURED PEOPLE ESPECIALLY SUITED FOR INDIANS Montague Gardens

4 1/2 MILES FROM CAPE TOWN.

The most Magnificent Position in South Africa.

Residential Lots, 50 x 100 feet from £5

Acre Lots, 100 x 400 feet (equal to eight Lots 50 x 100) £32.

Mr. H. O. Ally 14th Street, Vrededorp. has inspected the above Estate, and gives preference to same over all others, and also he purchased several Lots for himself.

Write for particulars to the Montague Estate Co., Ltd., P.O. Box 624 Cape Town, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 Albany Chambers, corner Harrison and Main Streets, Johannesburg.

NOW READY

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal, Post Free, 7d.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504, Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG.

લેણકારોને ચેતવણી.

અમે નીચે સહી કરનાર ઇમાદિમ મહમદ જસાત અને ઇમરાદિમ મહમદ કાલ જે આગળ સ્ટાંડરટમાં છે. ઇમરાદિમ અને કંપનીના નામથી ભાગમાં વેપાર કરતા હતા તેઓ આ ઉપરથી સર્વો ને ખબર કરીએ છીએ કે અમારી મિલકત અમારા લેણકારોના લાભ અરથે મુખત્યારને સોંપેલી છે. માટે આ ફરિયાદ અથવા ફરિયાદના ભાગીદારો પાસે જેઓ કાંઈ માંગતા હોય તેઓએ આ નોટીસ પહેલી વખત છપાયા પછી ૭ અઠવાડિયા ની અંદર અમારી એસાઇન્ડ મીલકતના ફરિયાદી મી. સી. ડીડકોટ ને બેલેસ ૫૪૮ ડરબન અરજી કરવી. ઉપર જણાવેલ વખત પીત્યાબાદ કોઈપણ કાવ્ય કમુલ કરવામાં આવશે નહિ.

સ્ટાંડરટ, લી. ઇ. ઇમરાદિમની કુલ
વી. ૮ જુલાઈ ૧૯૦૭

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN"
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 45 Cornhill Commission, de Fontein Street
P.O. Box 1204, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 124. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

**41 Market Street,
Johannesburg.**

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4. Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lutlenspoort } DE RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Maitland

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT,
Box 4. Tel. Add.: "BHANA"
Mgms Bure, de Vries, P.P. Rust.
No. 10, 12.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJEV IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 35. Tel. Add.: "HORMAJEV"

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE,
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Raw, Blended, Bagged, Bag-Ready, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries.

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add.: "HABIB". P.O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middle Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA". P.O. Box 25.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
113 GREE STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add.: "AJMERI". Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snock,
NATAL DAIRY.
Isaac, Jaffrey & Laidlaw Bros, Durban.
"Wag. Wag. Wag. Wag."
"Wag. Wag. Wag. Wag."
128, de Vries St.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Ticks, Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg.

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 267.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 85. Tel. Address: "Poundage."
Telephone 864.

સસ્તો અને ઉત્તમો માલ.
જન સીવારે, મુખત્રી થીરે થીરે
જનીયા, કૃષ્ણ વગેરે બતાવી વખતે તૃપ્તિ
સપામે મળશે.
જન પ્રેમ દુબઈ વડે.
૧૧૨ જે સીટ, ૧૦૫

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2. Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG

Vrajdas & Calchand,
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 98. Longue Marguerite.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96. Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167, Market Street, P.O. Box 5280
JOHANNESBURG.
ફકીર સાલેજી
જયાનંદ મહાના વપારી.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 45. Tel. Add.: "SULIMAN"
VOLKSRUST

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add. "COOVADIA."

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

કુન્યામે સમસે શ્રીમતી
સાગંકા વિમાની બોપિલિ.
સ્વામ્યુસે ૧૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જી કરતેસે કમતીમે કમતી યાવ મિલે
કુન્યામાં સૈયી કુની આમના નીમાની
અર્જી. એની યુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
સૈયી અણવણી આમના એકા માફુ યાવો
મળી રહ્યો.

1. આ સુધી પુર્વે કરેલું કુન્યા, એ
કુન્યામાં કરેલું કુન્યામાં કરેલું કુન્યામાં
કુન્યામાં કરેલું કુન્યામાં કરેલું કુન્યામાં
કુન્યામાં કરેલું કુન્યામાં કરેલું કુન્યામાં

એ. ઇ. વોઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

ગાહેર હરણથી જમીન વેચનાર, સર
કરી માવણીદર અને મીલકતની કિમત
બોધનાર. કાપીરીઅલ-પીલ્ડીસ,
૨૬૩ સ્પીથ સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

મુલેમાન હરમાલ મીઆની કા-ખદરના
માફુસેને રહેવાની વીજેસેની સખત સારી
સખયામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારને સસ્તા કર.
રૂટરની કંપની કેમ્બ્રિજ-સેફોને મલ્કે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, અમેરિકા અને
અફ્રિકા તરફ માફુ સુધી છે. નિયમિત પરોળને દર સરેશાં રીડ એ લીમીટેડ અને
હવેની રીમ્પેટ આપનામાં આવે છે.
રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગમાં પેસા મેલ્સની કરે છે.
રૂટરની કંપની તાર મેલ્સવડા તથા લેનાર મળીના સરનામાં રૂટરનાર કરે છે. આ
રૂટરનાર નામને માટે કોઈપણ રીમ્પેટ લેનામાં નથી આવતા. રૂટરની માફુ કોડ મુકા છે. તે
કોડ રીતે સંપુરણ છે. આવી રીતે નામ રૂટરનાર કંપની કોડ સંબંધમાં તાર લેવા તથા
મેલ્સનામાં મળ્યા કરતે દરે કામ ઉઠેલી રાહાય છે.
વળી રૂટર કોડમાં અવિલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરખ કરી લેનાર મળીને સહી
કરે છે.

મધુ વિવત માટે નીચેને સરનામે સંપા.
એન.એ. રૂટરની બીકાલ, અથવા રૂટરની એન.સી.
રૂટરની એન.સી. સેન્ટ-પીટર્સબર્ગ સ્ટ્રીટ, પી કોનર હાલસ,
ડેનીસ બીલ્ડીસ, કેપટાઉન. કોરોના સ્ટ્રીટ,
પર, રીટ સ્ટ્રીટ, બ્રેસા.
મેલ્સનામાં.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add. "DAWOOD."

P.O. Box 150, MIDDELBURG.

HANJEE DULABDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Office Add. "KA 13 DURBAN"

P.O. Box 141 JOHANNESBURG

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add. "VYAS"

Corner Princes and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 101 Tel. Add. "CAJEE"

118 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pige Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces.

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Uingeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St., 219 & 222 Umgeni Rd.,

P.O. Box 68, Durban.

Telegraphic address "DOORABAM"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market St., and at Spokenen,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add. "YUSUF," KLERKSDORP.

Abdoola Hafee Khan Mahomed

General Merchant &

Importer.

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"Mahomed." P.O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, July, 27th 1907.

No. 30.

P.O. Box 124

Telephone 234.

MAHOMED CASSIM GAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarries.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Gamroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

મકાઈ

રાકડા દામથી અને મકાઈ ખરોદોએ છોએ.

અનાજની બેગો

તવી તથા લુની બેગો અને વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

39 SMITH STREET, DURBAN.

P.O. Box 579.

Tele. Address "MILLING."

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE BROS.

Telephone No. 933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Coconuts, Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

STORE TO LET

On Five Years Lease

Large store, dwelling rooms attached, Corner Market Square VOLKSRUST. Magnificent position. Large business connection for many years. RENT £35 per month. Apply:

F. J. FISHER, Volksrust, Transvaal.

BABU TALWANTSING.

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERI

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

તમાકુ, બોનીસ, મકાઈ, રૂઢી અને વગેરે માલના દરબીજા કરી જથ્થાબંધ તેમજ પરચુરસ હસ્તપ્રોવીડ કરવામાં આવે છે. વધારે માલની વિગતો સરનામું પુજાની ખાતરી કરો એકાદ. Tel. Add: Gandhi. એ. એ. ગાંધી, ટોંગસા. A. A. Gandhi, Tongsa.

DO YOU WANT TO BORROW MONEY

REPAYABLE in 30 years? If so join our Association.

Mutual Borrowing House, Ltd. Box 1180. Cape Town.

30 જાણવી પ્રાપ્તે પદ્ધતિ ઇંગ્લેન્ડ દેવે તે અમારી બેંકોલીએલાં બેંકોલી:

મ્યુચ્યુઅલ બોર્રોઇંગ હાઉસીસ લીમીટેડ બિલ્ડસ 1100; 3421/10

MEALIE TANKS

For Sale Cheap

Strong and almost new. Will hold 50. bags

મકાઈ ભરવાની ટાંકે વેચવાની છે.

૫૦ પસ્તાની, સારી અને મજબુત માથે મોડેલ વખત વપસાયેલી.

વધુ ખુલાસા માટે લખો.

A. D. MAYET,

154 Queen Street, Durban.

P.O. BOX
441.

ઈં અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

The Address
ABOUBAKER

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods: Best Silks.

Ladies' Clothing,	Skirts,	Bibs,
Blouses,	Undershirts,	Bonnets,
Night-gowns,	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Goods,	Hats,
Corsets,	Frocks,	Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Laces, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.
Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.;

General Merchants and Direct Importers of
all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં દેખતી રસુડ મજબૂત અમારા આરટીઆના હિસાબે વેચા નાખવાની છે.
એથી લેનારને બહુ ફીડાયત વાલે મલશે. આવ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 86. Telegraphic Address: "FORBANDAN."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,
જનરલ ડીલર.

અબ્દુલગની,
જનરલ ડીલર,

માપડ, મરોહરી અને બીજા દરેક વસ્તુના
માલ સ્ટોકમાં રાખનાર.

કપડા, કોસ્ટી અને દુમરી સવ વસ્તુના
માલ સ્ટોકમાં રાખેવાલા.

પગલ હોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

૬૦૭, કોસ્ટ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અને, અબ્દુલગની એન્ડ બ્રધર્સ લિમિટેડના પાલિકાના વસ્તુના માલ સ્ટોકમાં રાખેવાલા.
અબ્દુલગની, એન્ડ બ્રધર્સ લિમિટેડ.

ફોફોલ 7, કોસ્ટ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "Miankhan" Durban.

Telephone No 85

The "SWADESI."

A WEEKLY LITERARY JOURNAL.

PUBLISHED BY J. GARLICK.

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the year.

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ કીપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં જોલ.
કરમનની કુલ નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાનાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું જોઈએ હતું.
હવે તે નામ ફરી જાહેરના નામથી કુલ આ
ધે છે.

જથાણાં માલના વેપારી.

ફરેક રકમનાં ભાષ્ટકાસ, કાપડ ખર.
કુટ, કાંટી માલ, કાંટી, કાંટી-સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટેલ મરચંડ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Box 24, Natal; Box 43,
and at Victoria.

Box 10, Durban, S. Africa.

Telephone "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE and OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

The Address of "PABLAN" Box 114

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. BOX 357

Tel. Address: "Tayob."

27th July, 1907.

THE LATE MR. ADAMJEE MIANKHAN.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ.

અમલોટી ૩૫૦૦ ટન તા. ૫ ઓગસ્ટ.

અમલોટી ૩૧૦૦ ટન તા. ૧૦ ઓગસ્ટ.

અમસીંગા ૩૫૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ.

ગેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમલોટી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ.

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઓર ઝડપસે જાવોલી વોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

ગેરા હોંકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમલોટી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ.

સીધી મુંબઈ

અમલોટી ૩૧૦૦ ટન તા. ૧૦ ઓગસ્ટ

અમલોટી ૩૧૦૦ ટન તા. ૧૦ ઓગસ્ટ

અમસીંગા ૩૧૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈની સ્ટીમરો.

અમલોટી તા. ૫ મી ઓગસ્ટ

અમલોટી તા. ૧૦ મી "

અમસીંગા તા. ૨૦ મી "

સ્ટીમર અમલોટી ઉલગોઆ કે ગેરા નહિ રોકાતાં પરબારી મુંબઈ જશે.

ઉપરી કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી ગંગાવર સ્ટીમરો અમલોટી તથા
અમસીંગા ઉપર મુજબ અતરેથી ઉપડી ફક્ત ઉલગોઆએ થઈ પરબારી મુંબઈ સાર
ઉપડી જશે. માટે ૧૭ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલાઓને મળવાને ઇચ્છા
રાખતા લાઇઓ આ તક શુભાવશે નહિ.

King & Sons,
West Street Darban.

M. C. Anglia & Co.,
330 Pine St. Box 52,
Darban.

મસર્સ કીંગ-એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મસર્સ એમ. સી. આંગ્લિયા કુ.

૩૩૦ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૨,
ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhed,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 1980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6031, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,
JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELFAST

E. L. Salingan,
Box 12

BELLAIR

Ramchand Choudhury & Co.,
Farmers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(East INDIAN)

Tayob Adam.

CAPETOWN

Amud Gani,
5 & 7 Cross Street.

A. Chetty,
116 Long Street.

Chingamul Bhawanidat Choudhury,
Rustenburg,
21 Roper Street.

J. M. H. Gnan,
120 Castle Street.

C. P. Lacheman,
Silk Merchant, 110 Alderley St.,
Pohomal Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.

Hajee Fassa Hajee Suliman & Co.,
Box 368.

Hemrajy Holoy,
P.O. Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Manwar Hossen Motan,
Box 92.

N. C. De Camargo & Co.,
Box 111.

Noor Mahomed & Bhaiji,
Box 270.

Parshotam Amichand & Co.,
Box 100.

VRAJIDAS & LALCHAND,
Box 92

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.

Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.

F. ABOODAKER AMOD & Bhaiji,
Box 441, 434 West Street.

M. G. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhaun Parshotam,
357 Pine Street.

M. C. CAMMOODEN & Co.,
Box 126, Grey Street.

J. S. Mohan Kharuln,
113 Grey Street.

PAPO CHAK,
Box 88, 130 Queen Street.

Doss, Mahomed & Co.,
Photofield Lane.

P. Doss, Mahomed & Co.,
Box 251, 101 Queen Street.

Dawjee Mahomedjee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

East INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

ERRAHIM CHANDOOCHIS,
117 Grey Street.

B. ERHOTH ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Essand Dawjee Motala,
Saville Street.

(near Sardinia Masjid).

Jaymool & Soudam Bros.,
110 Field Street.

V. M. Jodra,
Box 502, 186 Long Street.

J. S. Mahan Kharuln,
113 Grey Street.

J. P. Melun,
Box 160, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer.

Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

Mahomed Ehsalun,
Commission Agent,

Point.

Maackjee Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed,
Tobacconist,
109 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

G. H. MANKHAN & Co.,
Box 97, 123 Field Street.

Narotam,
Sardie Mithaiwala,
1st Grey Street.

Parshotam & Bhaiji,
Tailor,
123 Grey Street.

S. Parshotam Bhaiji,
1st Grey Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 123 Grey Street.

P. V. Singhar & Co.,
Box 138, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 111 Grey Street.

E. SULMAN BROS.,
100 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 101 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

Thamu Maharaj,
Property Owner,
175 Gale Street.

ENSELSBURG

E. Omd. Rajan & Co.,

HEIDELBERG

AMOD SULIMAN & Co.,
Box 62.

A. M. BHAYAT,
Box 41.

INHAMBANE

Abdu Suliman,
Box 70.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3501, 2 Kort Street.

M. S. COOVADIA,
Box 270.

E. P. EBRHIM & Co.,
Box 1120.

EVARD SUTHERS,
Box 2801, 167 Market Street.

GEORGE W. HANDEL,
Box 3755.

Gowind Dulabh,
Box 3001.

Gulab Prags,
Box 3001.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3508, 11 Market Street.

A. A. PILLAY,
Box 1357, 49 President Street.

Ratipalsing,
Box 5000.

SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DIJANET MORAR,
Box 6931, Johannesburg.

RUKON RASCHID,
Box 6031, Johannesburg.

DOORD FELL,
Box 1380, Johannesburg.

FARUK KALIAN,
Box 9031, Johannesburg.

GOWIND MOWAT,
Box 6303, Johannesburg.

LAKHMAN MAH,
Box 5003, Johannesburg.

MORAR BAIKHA,
Box 5003, Johannesburg.

PANDE HIRA,
Box 5003, Johannesburg.

PENJA JEEVA,
Box 501, Johannesburg.

RATANJI KALIAN,
Box 5003, Johannesburg.

D. M. SURATI,
Box 5003, Johannesburg.

South African Directory

(Continued)

KIMBERLEY

Khanloobhai & Tulgarani,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 81.

Hassan Amod,
Indian Location, stand 16,
Box 81.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.

Kalan Laloo,
Box 391.

SULIMAN Ebrahim Amod & Co.,
Box 262, Market Square.

VANMAY KOYA,
Box 291.

LOWER TUGELA

Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.

R. S. Davey,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BHAMBIA,
Box 25.

I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.

DAWOOD ISMAIL,
Box 159.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 131.

MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHAMBIA, Box 1.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HANI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.

ABDOOL RAHMAN,
Box 12.

S. D. BHARTI,
Market Square.

PRETORIA

Ambarani Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Bag Mahomed,
Box 498.

HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

Hajee Omar Hajee Khan Mahomed,
Fruit Dealer, Box 57,
340 Church Street.

Mahomed Aha,
Box 498, Prinsloo Street.

Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

TAYOB HANI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. Vyas,
Box 1150.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

SALISBURY

Bhinjee R. Naik,
Box 59.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Cooper Street.

M. D. Seelut & Co.,
Box 35, Bond Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street.

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Antod Maiter,
Wick Street.

BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.

Hemraj Khinjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Ragnath, Goldsmith,
Moss Street.

Sachlan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHAMBIA,
Box 60.

Essop SHAMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. NADEER & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 88. Tel. Add.: "PORBANDAR."
ESTABLISHED 1880.

दादा ओस्मान.

जनरल मरचंट नेकाभरान
ऑफिस.

बोक्स ८८ १०५ डीन ऑफिस,
डरबन.

Telephone 864

वेध कल्पतरू

वेध अक्षतर अने हकीमनी गरज सारनाई
शुद्धताती लाभाभां १२ वरपथी प्रगट सतु
आ मासीक पत्र वाणिज्य शीर्षी ३ (पोस्ट
टॅग सहीन) नस दवाजमथी १ वरप सुधी
मणरी : नमुनालो अंक मद्रत.

वेध नरनाशंकर लीलाधर
रीची रेड, अमदावाद.

धी डरवनकोल सप्लाय.

५२ कोमग्रीभल रोड.

विलायती और देशी कोलसा और लकडी.

कूटक और जहाजपथ वेचनेवाले.

बोक्स ७५. टेलीफोन नंबर ५४३.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

इंडियन ओपिनिअन.

इंडियन ओपिनिअननी शुद्ध
नक्ष इंडियन पब्लीक लायब्रेरी,
१५२ डीन स्ट्रीट बी. पी. वी.
संघची २०१ रे और, तथा धी
सन ओड रायकेड वरस, १९४ रे
स्ट्रीटमांथी वलु पेनीना दामथी
मणा शकरी. पोस्ट मारकेट ४
पेनी. दशंसवाल अथवा केप केले
नीना स्टांप पल स्वीटारवाभां
आवे के.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., BAWAB MAHOMED & Co.

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cables messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge, by a system that ensures considerable economy; and the Reuter's Special and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
Field Street,
DURBAN.

At the same time, Office, 1, St. George's Street, Cape Town.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

100, 60, Telegraphic Address: "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal.

Branch: —KHOTA & CO., Nigel.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

સોધો મુંબઈ જનારો અમગળોટ.

સ્ટી. સુલતાન.

ઉપલી આગળોટ અત્રેથી તા. ૭મી આગસ્ટ સને ૧૯૦૭ ને ત્રણ જુલાઈન સવારમાં ઉપડી જશે. તે ફક્ત દેવાગે.આળે, મોતમળીક, અને ક્રાંતીચારમાંહેનું બંદર કરી મુંબઈ જશે. મજદૂર આગળોટ અંદાજે ૨૦ દહાડે મુંબઈ પહોંચશે.

જનારાઓએ તુરત તકવાર લેવા જાવું.

કોઈયત તોફાની જલદી મુંબઈ જનારાઓએ આ એક ઉત્તમ તક છે.

વાસતે ૨૦ દહાડે મુંબઈ જનારાઓએ આ ઉત્તમ તકનો લાભ લેવા સુકલું તહો વધારે વીગત મારે નીચે સરનામે પૂછવું.

ઓસમાન આહમદ

અમદીન પાસેજ, શ્રી સીટ, દરયાન.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૨૧મી ગાસ્ટીનર સીટ

A. Tomaselli & Sons,

MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.

The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE — 59 Market Building (upstairs)

STORE — 36 Market Hall (inside).

Box 202,

Tel. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg.

બહાર ગામના એજંટ.

આ બહાર છુટક વસ્તુઓની સગવડ ખાતર દર આફ્રીકાએ ધી પગલીક ત્રાપબંદરી, ૧૫૧ કવીન સીટમાંથી લાઇબરેરીના સેક્રેટરી મી. દીવાન પાસેથી દર શનીવારે નવ વાગતા પછી ત્રણ પેનીના દાયથી મળી શકશે.

સ્કેન્ડર—મી. ગોતીલાઈ પટેલ. બોક્સ ૧૭

વેડ્ડેસ—બાથુ તાલેવંતસીંગ.

પીટર્સબર્ગ—મી. મોદનલાલ ખડેરીઆ.

બોક્સ ૧૬૦

ક્રિમ્મરલી—મી. તુલનામ. બો. ૩૬૨.

ડેલાગોઆમે—મેસર્સ જુજદાસ અને

સાલચંદ. બોક્સ ૯૨

ધી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુનિસિપલ

પરમેનન્ટ બીટલીંગ એસોસીએશન

લીમિટેડ.

આ મંડળીમાં શાખા ચલાવી પ્રેમરતી

ઉપર બ્યારે નસીમાં મળી શકે છે.

બ્યાલ્ક—જ દહાડે મુંબઈ ને ૧૧

ત્રણ વીગત મારે લખા અથવા મળે—

૪૨ સંધ્ય લાઇક બાઈલીસ

રમોથ સ્ટ્રીટ, દરયાન.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, JULY 27TH, 1907

No. 30

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

The Late Mr. Miankhan	285
"Staggering Humanity"	285
Honesty the Best Policy	285
Lord Selborne's Minute	286
Mr. Parson Ruston's Generosity	286
Going One Better	286

OTHER ARTICLES

Late News	286
Indian Affairs in the Natal Parliament	287
Dumbie Indians	287
Johnny King's Telling	288
Death of Mr. Adamjee Miankhan	289
Provisional Peace	289
Great Indian Meeting at Capetown	290
Imperial Parliament	290
Canceled Petition	290
An Appeal for Modification	291
Immigrants Restriction Bill	292
Correspondence Papers	292
Lord Selborne's Memorandum	293
The Registration Act	294
Transvaal Parliament	294
The Cape Coloured Vote	295
Vrededorp Stands	295
Mr. Morley, India, and the Colonies	296
Facts and Comments	296

"Staggering Humanity"

The late President Kruger is said to have "staggered humanity" by engaging in an unequal struggle with a mighty Empire. It is in his late country—though now nominally British—that history is to repeat itself through Indians in the Transvaal. But the parallel is not exact. The late President fought in a bloody war. Indians in the Transvaal will stagger humanity without shedding a drop of blood. Indians are about to do more, if we may say so without disrespect, than the late President did. For the sake of their honour—a mere sentiment, as some say—they are preparing to sacrifice their all. Theirs, indeed, will be the widow's mite.

Many friends tell them that the local Government are determined to enforce the Asiatic Act at all cost and that they are likely to have their worst fears realised. The Indians retort that they are prepared for the eventuality. Send them to prison? they are ready; deport them forcibly? they are ready also. Anything, even death, would be better than that they should labour under the ban of criminality and that they should be traitors to their God.

It may be that they are misguided and that theirs is not intrinsically a right cause. If so, they ought to appeal to the public either by us and not by that ardent enemy, the British Government. President Kruger was interested in human freedom at the British Government, everybody admires him for the courage of his convictions. It is enough that he fought for a cause he considered to be just. But the President fought under the inspiration of the Old Testament and after the pattern of the heroes of that venerable book. Indians who migrated to his country in search of an honest livelihood, and who find themselves face to face with civic and social extinction, are fighting under the inspiration of the New Testament. Gentle Jesus, the greatest passive resistor the world has seen, is their pattern. What matters it to them if the rulers of the Transvaal reject their claims, if their over-Lord King Edward declare himself like Mahomed of Ghazni, to be unable to protect them. Was not Jesus rejected and yet did He not resist the blasphemy that His persecutors would have Him utter on pain of suffering what was, in their estimation, an inglorious death, side by side with thieves and robbers. But the crown of thorns to-day sits better on that bleeding head than the crown decked with diamonds on the purest water on any sovereign. He died, indeed, yet He lives in the memory of all true sons of God, and with Him

live also the thieves who accepted the humble Nazarene and His teaching.

So, too, will Indians of the Transvaal, if they remain true to their God, live in the memory of their children and their countrymen who will be able to say, after they have left this transient world, "Our forefathers did not betray us for a mess of pottage."

WE DRAW ATTENTION TO A LETTER appearing elsewhere in

Honesty the Best Policy our columns which we have taken the liberty of reproducing from

the *Transvaal Leader*. The issues raised are so important that the public may well be asked to ponder awhile thereon. The writer, a "Cape Coloured Man" rejects the overtures of the *Leader*, which recently advised the Coloured community of the Cape to throw in its lot with the Progressive Party at the next elections, on the ground, presumably, that "Coddin is the friend, not short." Apparently, the Coloured people are more than sceptical of the *bona fides* of their advisers. The writer of this letter points somewhat satirically to the callous manner in which the Progressives have bought and sold them on various occasions. The position of affairs in South Africa to-day is a very delicate one. Next year, the Cape will be called upon to decide as to whether the Progressives or the South African Party shall dominate the public policy of the Colony. The Coloured people seem to hold the balance of the parties. Moreover, the future of all South Africa depends very largely upon what happens at the Cape next year. If the Volks dominates the Transvaal, the Union will probably be at the head of affairs in Orange in a few months' time, and it is extremely likely that the Bond will rule at the Cape. In all probability, if the South African Party is successful at the next elections at the Cape, the future of South Africa will be decided for very many years to come. The question is, how will all this affect the Coloured people? We do not often interfere in the matter, outside the Indian community, but we do think that the time is opportune to utter a word or warning in view of the fact that, like British Indians, the Coloured people in the Transvaal and Orange are a voiceless and a powerless minority. Help for them, therefore, must be looked for from the Cape. We do not for a moment believe in the doctrine of running with the hare and hunting with the hounds. A vote is not given to be juggled with. It is a most precious privilege to be used in a sane and disinterested manner, and, if circumstances do not permit of its being conscientiously

Indian Opinion

SATURDAY, JULY 27TH, 1907.

The Late Mr. Miankhan

We regret to announce the death of Mr. Adamjee Miankhan of the well-known firm of Messrs. G. H. Miankhan & Co. Mr. Adamjee was one of the most cultured Indians in South Africa. He had received a good English education and rose to the position he occupied by dint of perseverance. Mr. Miankhan worked zealously for the Indian cause and was one of the Vice-Presidents of the Natal Indian Congress. At a critical period in the history of Indians in Natal, he occupied the post of Honorary Secretary of that body. Mr. Adamjee leaves a widow and children. We tender our condolence to the bereaved family. Mr. Adamjee's mantle now falls on Mr. Goolam Hoosen Miankhan's shoulders and we do not doubt that he will worthily wear it.

used, then it should be equally conscientiously withheld. That policy we advocate for the Cape Coloured people at the next elections, unless they are assured of active and real support for the claims of their unprivileged brethren from one or other of the two political parties. The Coloured people must not be content with a mere promise. The time for promises is long since past, and that for performance has now arrived. Unless, therefore, one or other of the political parties includes in its manifesto a deliberate policy of obtaining equal privileges for the coloured people outside the Cape, and unless the leaders of that party show their goodwill by actively using their influence with the leaders of 'regulate' parties elsewhere, our earnest advice to the Coloured people is to abstain from voting at the next elections. Such abstention will be a source of strength and not of weakness, and will show Cape politicians that the Coloured people are worthy of respect and assistance, because they respect and assist themselves and each other.

✓ **Lord Selborne's Minute** with the attitude adopted by Lord Selborne, in his capacity as Governor

of the Transvaal, in regard to the question of the status of Asiatics in that Colony, and his advocacy of the Asiatic Law Amendment Act; we cannot withhold our meed of admiration for the masterly survey of the political situation in South Africa, in the light of the advisability of inter-Colonial federation, which was recently issued under His Excellency's editorship, in his other capacity as High Commissioner. We print, elsewhere, extracts therefrom of special interest to the various coloured communities in South Africa. It is well that Lord Selborne has pointed out the disastrous effect of the general failure to appreciate the importance of the colour problem in South Africa, and, if no other result issues than the proper study and appreciation of its importance, the minute will have more than justified the publication. We beg, however, to differ most emphatically from His Excellency in his pessimistic estimate of the indentured labour question in Natal. Our policy in this matter is well enough known not to need repetition. Lord Selborne appears to assume the impossibility of making an end of imported indentured labour in this Colony and almost plainly says that no effort of statesmanship can cope with the problem. We would remind him of Mr. Morley's dictum to the effect that the politician who is afraid of the impossible had better retire from politics. If for "politician" and "politics" we substitute "statesman" and "statesmanship," we get a truth equally valid which we commend to the earnest attention of those who see in the

indentured labour system of this Colony a problem, fraught with the greatest possible danger to its survival.

Mr. RUSTOMJEE, whose name has become a household word among Indians in South Africa, has written to us a characteristic letter in Gujarati of

which we give the following rendering:

"Although I have often publicly expressed my sentiments regarding the position of our countrymen in the Transvaal, you will, perhaps, allow me to voice them through your columns. Every Indian in South Africa will partake of the result of the struggle in which Indians in the Transvaal are engaged. We who are outside that country cannot possibly take any share in their physical sufferings. They will not only undergo the hardships of prison life, but many of them will also have to lose all they have. If we cannot go to gaol, we can at least follow their noble example in sacrificing our possessions for the common good. I, therefore, with all humility and in the name of God, hereby inform my fellow-countrymen in the Transvaal, as an earnest of my intense desire to share their sorrows, that henceforth everything I possess in this world is held by me in trust for my countrymen in the Transvaal until the struggle is over. I have no doubt that many of my friends in South Africa are prepared as a matter of duty to render similar pecuniary help to the Transvaal Indians. Pretoria has, indeed, filled our hearts with hope. Let us trust that our countrymen there, as also in other parts of the Transvaal, will carry out their resolution to the end."

This letter speaks for itself. We only add by way of comment that those who know Mr. Rustomjee know what very substantial help this promise means. It is a letter which should fill every Indian with fresh courage and hope.

✓ **Going One Better** Mr. P. Ross, in the C.S.A.R. administration, in that he now refuses to issue concession tickets to Mahomedan priests.

Mr. P. Ross, however, refuses to issue concession tickets to non-Christian priests, whereas Mr. Ross withholds concessions from Indian priests. He, therefore, makes a religious racial distinction. Mr. Peeran Mahomed, Chairman of the Mahomedan Association, addressed a communication to Mr. Ross on the subject. With him, we should be much surprised if Mr. Ross, with his Indian experience, has allowed himself knowingly to touch Indian feeling in its tenderest spot. Whilst, therefore, we refrain from making any further comment on the action of the General Manager of the N.G.R., we cannot help remarking that the letter is an

unmistakable symptom of an attempt wantonly to disregard Indian susceptibilities.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg.

Thursday, July 26.

Immigration Bill

✓ The Legislative Council passed the second reading of the Immigrants Restriction Bill, which now enters the Committee stage.

Message of Sympathy

The Committee of the British Indian Association passed unanimously a resolution of sympathy with the family of the late Mr. Adamjee Miankhan.

Congress Help

✓ [The Natal Indian Congress telegraph their sympathy and encouragement to all Transvaal Indians in their struggles and offer financial help.]

Delagoa Indians

The Indians of Delagoa Bay send a message urging Transvaal Indians to remain firm to the fourth resolution.

Friday, July 26.

Resistance Campaign

✓ [Latest information shows that no application has yet been made at the Permit Office for registration, but it is rumoured that the permit authorities have been receiving applications at a private house at night.]

The Indians held a meeting on Thursday afternoon informing the people that whilst every effort will be made lawfully to induce them not to submit to the law, everyone was free to do as he liked. The idea of applying for certificates at night in a private house and registration authorities adopting such measures was also redoubtable. The meeting was attended most enthusiastically.

The boycott placards have been removed by the Government from prominent places. One placed on the Permit Office, however, caused much harmless amusement. In reply to the Government enquiring as to the author of the notice, Mr. Gandhi has accepted full responsibility.

A mass meeting will be held at Pretoria on the 28th inst. All business to be suspended. Notices are being issued and a strong committee has been formed. Stores will not be closed four days as before advised. Tension hourly increasing owing to near approach of the end of period for taking registrations. Interesting developments expected before the end of the month. Volumes of telegrams in support and encouragement received from Durban sympathisers.

Indian Affairs in the Natal Parliament

LEGISLATIVE ASSEMBLY

July, 22.

Transvaal Indians

✓ Mr. HAGGAR asked the Prime Minister: In view of the probable expulsion of a large number of Indians from the Transvaal, will the Prime Minister take steps to prevent them from coming into Natal?

✓ The PRIME MINISTER replied: Instructions have already been issued, both to the Immigration Restriction Department and the Natal Police, that stringent action be taken to prevent the influx of Asiatics into the Colony from other neighbouring States.

July, 23.

Asiatic Bill Withdrawn

Leave was given to Mr. Hagggar to withdraw the Abolition of Asiatics Immigration Bill.

A Resolution

Mr. HAGGAR moved: (1) "That in the opinion of this House the time has arrived when the Government should take steps to effectively restrict and ultimately to abolish Asiatic immigration into Natal." (2) That all Indians or other Asiatics who may arrive hereafter in Natal under indentures made after December 31, 1907, shall, on the expiration of such indentures, be repatriated." In doing so, he explained that it was in deference to the wish largely expressed by the House that he consented to withdraw the Bill on this subject, which he had introduced. Referring to the debate on this subject, he congratulated the House on their improved attitude, and on their very much improved manners. (Laughter.) He gave a denial to the statement that he deliberately proposed to stop the supply of labour. He denied that the prosperity of Natal was due to Indian labour. The white man's industry and enterprise lay at the bottom of what progress and prosperity the Colony had attained, but much of the prosperity of Natal was due, not to the development of its own resources, but to Inter-Colonial trade, and it was because Inter-Colonial trade had diminished so much that the Colony was feeling this depression. He spoke of having tested, in company with his colleagues, the feeling of the country upon the question, and he had found that the feeling was in the direction of restricting Indian immigration. Touching upon education, he said he was grieved to find that money was devoted to the education of Indians and natives, while white boys wanted it badly.

Mr. CONNOLLY seconded the motion.

An Amendment

Mr. JOHNSTON moved, as an amendment: (1) "That in the opinion

of this House, it is desirable that, during the recess the Government should enter into negotiations with the Government of India, through the Right Hon. the Secretary of State for the Colonies, for the purpose of making alterations with regard to Indian immigration, whereby immigrants should be repatriated at the expiration of their term of service. (2) That the Government should also take into consideration the amendment of various laws affecting Indians at present in the Colony, with the view of encouraging the employment of such in the labour market, and making less necessary the importation of Indians." He said that he feared that Mr. Hagggar's amendment would be liable to offend the Indian Government, and therefore, he moved his more carefully-put motion. He contended that the Indians imported for the sugar industry were essential to the continuance of that industry. If Mr. Hagggar had dealt with the Arab trader he would have given his unqualified support.

Mr. CLAYTON believed that the law so stood that it could be made to bring the free Indians into the labour market, and thus the problem might be solved. It was not fair, he said, that small farmers should be deprived of a living by the taking away of Indian labour.

Mr. CHURCHILL, in support of the resolution of the House, moved for Durban. He hoped that the Government would see it as negotiable with the Indian Government in the matter of repatriation. He said that the resolution of the House was a considerable step in the right direction. There was a feeling in the House that Indians, as well as Arabs, were doing harm, that could not be attributed to natives. If the supply of Indian labour, which the agricultural industry would be seriously interfered with. He was, however, in favour of placing some limit on the number of Indians allowed to immigrate. He thought the farmers should help the Government by restricting their applications for Asiatic labour to their actual requirements.

Mr. KIRKMAN did not think the country was in a position to adopt the resolution at present. He held that the supply of native labour was not equal to the demand. He supported the amendment.

Mr. ARMSTRONG opposed the motion as regarded Indian labour not being required by farmers. He said that more Indians were employed in agriculture than on sugar lands, and further, pointed out that a large number of Indians were employed on the mine—a fact which had not been brought during the present discussion. It would not be in the interests of the Colony to pass the resolution. He supported the amendment.

Mr. POLLOCK said that the abolition of Asiatic immigration would strike the death-blow to the agricultural industry, and would seriously effect all sections of the community.

Mr. R. J. ... of the second motion were carried. It would render abortive all the discussion that had taken place on this subject. He contradicted the assertion that the Arabs were a greater menace to the Colony than the Indians. The sons of the Indians were being admitted into all the professions, and the Arab menace was as nothing to that of the Indian. He heartily supported the resolution proposed by the member for Durban.

Mr. Hagggar briefly replied: If the motion were not carried, he said he and his colleague were determined to stamp the Colony until it was carried. He had brought the matter up expecting defeat, and was gratified at the hearty reception it had received. He objected to all this "kowtowing" to the Indian Government on the constitutional question. That Government had issued its ultimatum, and he and others objected to that ultimatum. He said he had never suggested any condition that would ruin an industry, and it was unfair for anyone to throw dust in the eyes of people in that respect.

Mr. JOHNSTON's amendment was carried by 22 votes to 10.

The Land-Tax

Mr. MAYHEW presented a petition from the Natal Congress protesting against the provision in the Land Taxing Bill, which made a distinction between Europeans and Indians.

Asiatic Traders

Mr. HAGGAR moved that the Government should take steps to prevent the entry of Asiatic traders into the Colony after December 31, 1907. It shall be unlawful to grant any licence to persons known as Arabs or Arab traders in Natal.—*Natal Mercury*.

Dundee Indians

A telegram from the British Indian at Dundee states that a meeting was held there on Wednesday evening to discuss the Transvaal situation. Mr. Mahomed Meer presided, and was supported by Messrs. ... S. H. Bakhshi, ... Osman Alakani, ... and others.

On the proposition of Mr. ... it was decided to raise a subscription, and Mr. Bakhshi proposed that a ... should be formed. Accordingly the following resolution was unanimously passed and sent by telegraph to the British Indian Association, Johannesburg, and to Pretoria, ... you under the Transvaal ... Ordinances. We are willing to help if needed."

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

✓ **THE PERMIT OFFICE BOYCOTT.** The Passive Resisters in Pretoria are doing admirably. It is still possible to announce that, so far, not a single Indian has been registered. Pretoria is placarded with posters bearing the following legend:—

"BOYCOTT, BOYCOTT PERMIT OFFICE! BY DENYING US WE DO NOT RESIST, BUT SUFFER FOR OUR COMMON AND SELF-RESPECT. LOYALTY TO THE KING DEMANDS LOYALTY TO THE KING OF KINGS. INDIANS, BE FREE!"

✓ The posters seem to be attracting considerable attention and the *Pretoria News* has taken over the wording for public information. As the month closes, the contest will become keener. It is hoped that the Pretoria people will be firm to the end. A big mass meeting is projected for the 31st; the details are not yet announced.

★ **THE FAMOUS CORRESPONDENCE.** On Tuesday last, a meeting of about 250 of the principal Indian merchants in Pretoria was held on the premises of Mr. Haji Habib. Mr. Essop Mia, Acting Chairman of the British Indian Association, presided. The meeting was called for the purpose of discussing the petition of some of the Mahomedan merchants of Pretoria to the Colonial Secretary, together with the latter's reply thereto, in regard to the alterations suggested to be made in the Asiatic Law Amendment Act. Mr. Gandhi addressed the meeting and explained the position thoroughly. Mr. Roos of the firm of Stegman, Esselen & Roos likewise attended and gave his explanation of the attitude of the Government, advising the people to submit to the law. After warm discussion, Mr. Haji Habib moved, and Mr. Ismail soon seconded a resolution to the effect that, unless the Government accepted the reasonable propositions laid down in the letter that had been sent to the Colonial Secretary, the Indian community would be obliged to further continue its attitude of passive resistance.

★ **LOCAL ACTIVITY.** I am informed that an Indian Committee has been established at Zeeuws with the object of deepening the life and widening the interests of the local Indian community. The anti-Asiatic law has had at least one effect, and that has been to shake Indians out of their accustomed lethargy.

★ **THE MIDDELBURG LOCATION.** The *Mail* states that the question of the Indian Location was again dealt with, and the following motion was passed on the recommendation of the Health Committee:

"Having had to erect poor white people from the town lands, which are set apart for the grazing of the cattle of the town people, and upon the advice of the M.C.H., we strongly recommend the adoption of our former resolution, viz. that a test case proceedings be taken against one Indian living in the Indian Location for ejection, and that a local solicitor be employed."

The full Council agreed to this procedure and the expenditure of the necessary funds.

★ **DELAGOIA BAY INDIANS.** The Crown Prince of Portugal is expected in Delagoia Bay shortly on a visit, and I understand that it is proposed by the Goanese and the British Indians resident there to present the royal personage with addresses of welcome. Probably, too, the Chinese will present an address. It must be rather galling for the British Indian residents of Delagoia Bay to know that they are better treated under Portuguese rule than they are in the neighbouring British territory. It takes quite a long time to become resigned to such a humiliating position.

The *Mail*'s Delagoia Bay correspondent says that all sections of the Indian community are uniting to organise a proper reception of their own. An Indian pavilion is now in course of erection near the Municipal Market, wherein a handsomely illuminated address of welcome, enclosed in a beautifully worked and embellished casket, will be presented to the Crown Prince, and to which he is to suitably reply, the function concluding with a brilliant firework display. Certain streets will also be decorated and illuminated exclusively by the Indians. The Chinese community also will fittingly celebrate the event, and have undertaken to decorate and illuminate the long and broad expanse of Avenida Dom Carlos, from the Municipal Market to the new Post Office, in thorough national style, part of their decorative scheme being the erection of three grand Chinese triumphal arches, towards the gorgeous-garnishing of which no expense is shared.

★ **ASIATIC EATING-HOUSE LICENCES.** It appears that the by-laws for these licences were withdrawn at the meeting of the Johannesburg Town Council held on the 3rd instant. What the reason was it is not possible to say, but it is as well that these regulations should have been knocked on the head, if only temporarily. It would have been scandalous had they been passed in the terms published in these columns some time ago. It is, however, quite probable that the by-laws have been withdrawn for the time being only, and that they will re-appear in due course.

★ **ADDRESS TO THE GOVERNMENT.** The Attorney General, on Monday

last, moved the first reading of a Bill enabling natives and coloured persons employed in mines to be supplied with beer under certain restrictions. Naturally, the proposal has met with enormous opposition apart from that of the Churches and Coloured Congregations. It is anticipated that most of the members of the Progressive Party will also oppose the measure when it is brought up for second reading on Monday next, if the order for second reading be not discharged. It is inconceivable that the Transvaal Government can do anything to open the door to the consumption of alcohol amongst the natives and coloured people in this Colony. Pre-war days were surely sufficient to warn all right-minded people of the dangers of providing alcohol in any shape or form for consumption amongst these people. We would have thought that it had been conclusively proved again and again that the surest way to sap the vitality of the coloured man in South Africa and to destroy his self-respect would be the granting of facilities for him to procure liquor. It is sincerely to be hoped that the Government will withdraw from the false position in which it has placed itself, and decline to proceed further with this very questionable measure. A deputation representing the churches of the Transvaal waited upon the Colonial Secretary, on Tuesday last. At his request, the proceedings were private.

★ **ASIATICS AND DISEASE.** The schedule of notified diseases in the Johannesburg Municipality during the three weeks ended 31st May last was recently published. From the figures given it appears that there were altogether 296 cases of notified disease. Of these cases, only five were those of Asiatics—all cases of dysentery. There seems to be nothing much wrong with the health of the free Asiatic community of Johannesburg. They, therefore, cannot be considered a great danger to the public health.

★ **THE LATE MR. ADAMJI MIANKHAN.** The sad news of Mr. Adamji Miankhan's death in India has caused a feeling of great sadness to pass over the Transvaal Indian community. His loss is recognised to be irreparable, and everywhere his great merits and his admirable work on behalf of the public cause are remembered. His encouragement at the present juncture would have been invaluable to the Transvaal Indians, who should bear in mind in this great struggle the brave example of the late Ex-Hon. Secretary of the Natal Indian Congress.

★ **CAPE INDIANS AND THE TRANSVAAL.** The following telegram has been sent from a Mass Meeting of British Indians, held in Capetown, on the 24th inst., to the British Indian Association:

"We, British Indians of Capetown and suburbs, fully sympathise with you in your

undertaking, and wrongly hope you will be firm in your action and save prestige of your brethren and country. We are sure, though now rulers have disregarded or still Ruler of all rulers will give you every strength and will not disregard you. Dependence on Him, and be sure ultimately He will give you every success.

verance, was instrumental in confronting the serious difficulties of the community.

✓ Passive Resistance ✓

More Pretoria Correspondence

The following letter from Mr. A. Brittlebank appears in the *Pretoria*

As the subject of finger marks is attracting a considerable amount of public attention at the present time, permit me to observe that I am of opinion that the Asiatics are perfectly logical and reasonable in their view of the obnoxious finger mark clause. To my mind it is a mystery how the authorities could be guilty of compiling such an anachronistic and inequitable Bill. Almost all far-sighted men agree that class legislation is objectionable and at variance with all modern ideas of justice. That taxation without representation is a mild form of slavery is admitted, yet this plea was put forth as a justification for the late war. But Indians have no representation in the Transvaal, although they are British subjects. So far as the law is concerned they are placed on a level with the knifis, yet several of my Indian friends have passed their matriculation examination in Bombay.

In a book before me on "Finger-Print Identification," I find that the method is almost exclusively confined to the identification of criminals, and that the only self-respecting man who is actually obliged to be degraded to the level of a criminal is a man who is obliged to be degraded to the level of a criminal. Moreover, I do not think the system of identification is essential for this reason, a man may be the use of pumice stone or other abrading substance entirely obliterate the ridges and furrows of the cuticle so as to render the test useless, and so there would be a large number of finger prints consisting of black daubs only. Again, why all this fuss about Asiatics? They are useful members of the community; it is only a section of traders which object to their presence, the public need not buy of them if they do not like. There is at present no law compelling men to buy either Indians or Chinamen. They sell cheap because they do not fool away their capital in plate glass windows and electric lights. They prefer putting their money in goods and letting the purchasing public have the benefit of the economy.

There is, however, another point which has as yet not been put before the public. Christ himself was an Asiatic, born in Bethlehem and most likely a coloured man. Now, I would like to know, if he were again to appear on earth, would he be refused admission to the Transvaal, if he refused to register under the damnable finger mark clause.

Messages from the Cape

The following telegram has been addressed by the British Indian League and the South African Indian Association, Capetown, to the British Indian Association, Johannesburg:—
"Resolution passed formal meeting following terms:—'British Indian League and South African Indian Association are still hopeful that Prime Minister Transvaal will fulfil the assurance he gave whilst in England as regards a revision of the Asiatic Ordinance which adversely affects the status of a brave, loyal, and peaceable section of the inhabitants of the Transvaal. Both League and Association express their deepest sympathy with their fellow-countrymen in Transvaal in their present cruel position, and fervently invoke the aid of the Great Ruler above on their behalf that they may be given courage and fortitude to sustain unflinchingly the clear reputation of free-born citizens of the Empire and to do naught that may tarnish the name and bring discredit and dishonour on the liberty and independence of the King's chivalrous Indian people. Public meeting next week—object support for families brethren who may suffer extreme rigour.'

To which the following reply has been sent: "Heartfelt thanks Capetown Indians splendid message encouragement. Transvaal Indians firm, do nothing forfeit inheritance honour."

The subjoined telegram has also been received from the British Indian Association, Port Elizabeth, by the President British Indian Association, Johannesburg:—

"At meeting held yesterday resolution unanimously passed extending heartfelt sympathy to brethren in Transvaal in present struggle for liberty and self-respect. Abide in resolution passed September, and trust to the Creator. Offer financial assistance as in its power, if required. Please inform all."

Mr. A. F. C. Beg, writing in the *Pretoria News*, says:

Sir, Allow me to say a few words more, to what has already been so extensively discussed, on the subject of "Finger-Prints," through the medium of your valuable paper. I cannot but admire your correspondent, Mr. Brittlebank, who has in short, referred to the Asiatic Indian, before the prejudiced whites, who hold no truths. If the dignity of the whites were to display the same sense of justice and goodness of heart, there would be less estrangement and fewer disabilities between the two communities than are at present the case. But, this is not the point at issue, so I will confine myself only to the finger-prints.

It is again the step of the Government action that they intend exists in India and therefore that it should be introduced here as well. They mean to be thorough under a delusion, for the system of giving one

THE EARLY CLOSING MOVEMENT

Speaking on Tuesday night at Germiston, Mr. W. M. Vogl, one of the delegates to give evidence on behalf of the Shop Assistants' Association before the Commission on Early Closing, said that he had received a letter from Mr. M. K. Gandhi, leader of the British Indians in the Transvaal, stating that the Indian community in the Transvaal will raise no objections to such legislation, and will even welcome it. There were twelve or thirteen thousand British Indians in this Colony, and the majority of them were engaged in trade, and he thought that Mr. Gandhi's assurance was a decided token of the support the shop assistants would have. The statement was greeted with applause.

Death of Mr. Adamjee Miankhan

Mr. Adamjee Miankhan of the firm of G. H. Miankhan & Co., Durban, and Vice-President of the Natal Indian Congress, died at Ahmedabad, India, on the 20th instant, at the comparatively early age of 41. Mr. Adamjee went on a visit to India in February last, and his brother in Durban has been receiving regular letters, but no serious illness was complained of. Mr. Adamjee has rendered very great service to the Indian community in Natal, and his able and willing help in all matters relating to their welfare will be much missed. Born of a well-known family of lace merchants in the capital of Gujarat, Mr. Adamjee Miankhan, with his father and his brother Mr. Goolam Hoosen, migrated, when he was yet 18, to South Africa, in the year 1884. His knowledge of the English language was of the greatest service to him in making his mark as well among Indians as among his many European friends. It was not, however, before 1896 that he became intimately connected with Indian public affairs. On the temporary withdrawal of the then Secretary of the Congress, Mr. Adamjee, on account of his work and sterling qualities, was unanimously elected by the Congress to act as Honorary Secretary. During his tenure of office he was ably supported by Mr. Abdul Karim Hajee Adon Jhaveri. Mr. Adamjee turned the credit balance of the Congress from £100 into that of £1,000, and during the latter part of 1896 and the beginning of 1897, when the now famous "anti-Asian" demonstration took place in Durban, Mr. Adamjee, by his patience, calmness and perse-

An Appeal for Modification

The following petition, which was commented upon in our leading columns last week, has been sent to the Colonial Secretary:

10th July, 1907.

The Hon. the Colonial Secretary,
Pretoria.

Sir,—On behalf of the Pretoria Indian Mohammedan community, who in this also speak for the whole Indian community, we have the honour to approach you with their humble Petition.

In the first place our clients desire us to say, without any attempt at self-praise, that both before the war and since the war they have always distinguished themselves as sober, industrious, law-abiding subjects of the Transvaal. And it is their wish and desire to obey the laws of the country.

With a view to presenting themselves for registration, however, under Act 2 of 1907, they desire to approach you constitutionally with a view to softening the rigour of the Regulations issued under Government Notice 716 of 1907, and with a view to pointing out certain inconsistencies in the law, which should be removed.

The Regulations especially, our clients respectfully submit, entail indignities on high caste Mohammedans and Indians which should not be visited on self-respecting citizens of the community. Nor are these indignities necessary for the proper administration of the law, which our clients are alive to maintaining also in their own interests.

1. And first with regard to the finger print, or digital means of identification. At first the thumb-print was regarded as sufficient. Now 18 different finger prints are required, and any Kafir policeman can at any time oblige an Indian to give finger-prints again, and if he applies to a Receiver of Revenue for a license he can again be required to give his finger-prints, and if he leaves the Transvaal for a visit he can again on reaching the Transvaal borders be required to give his finger prints.

Our clients who have lived in the Transvaal since long before the war and have aided the poor by bringing down the high prices which the European merchants used to charge, respectfully submit that they should not be treated as criminals and be condemned to always go about with ink-blackened fingers, because other Indians have entered the Transvaal contrary to law. In India the finger-prints are only enforced from criminals, and officials, not from the people at large, and especially not where the people can write. Our clients respectfully submit that as even the finger-print system of Bertillon is admittedly imperfect and is now supplemented in France by further measurements, they

should be spared the greater indignity and the thumb-print should suffice as heretofore; where the applicant cannot sign his name in European fashion, or bring reputable witnesses as evidence of identification. It may be pointed out that at present most of the Indians have bank accounts on which they operate to the tune of thousands of pounds by signature on cheques, drafts etc., and that their signatures are accepted as sufficient proof of identification by the banks. In this connection also they urge that as Kafir policemen are not allowed to interfere with white men, they, the Asiatics, also should have white policemen or inspectors assigned to them, so that they should not have to suffer the indignity of being roughly handled by Kafirs, and that examination of permits shall not take place in the streets and public places.

2. In the second place the Regulations provide for the giving of the mother's name. This our clients respectfully submit should not be required of them, as it is abhorrent to their customs. They have no objection to giving all information as to parentage on the father's side.

3. In the third place our clients submit that as all their permits issued under Ordinance 5 of 1903 gave them the right of residence both in the Transvaal and Orange River Colony, this vested right should not be taken from them arbitrarily, but that if they pass the test of the new Ordinance, the Transvaal Government should by negotiation secure from the Orange River Colony Government the continuation of the right of residence in that Colony, granted them here under Transvaal Government.

4. In the next place our clients submit that there is a lacuna in the Regulations as to sending a refused applicant before the Magistrate under Section 5 of the Law. If the Applicant is in the Transvaal the Law is all right, but numerous refugees have not yet returned, and on their return will be stopped at the Transvaal border. The right of a judicial decision which the law purports to give would be denied to these as matters stand, unless they are allowed to enter the Transvaal for the determination of their case.

5. Then with regard to children. Our clients respectfully submit that particulars should not be required as to a child of eight years. That at sixteen all the particulars required by Law can be furnished. Further our clients submit that as to the case of minors who entered the country with their guardians under sixteen and are now eighteen or more years old, that these should not be summarily ejected but should be classed with children born here since the 31st May, 1902. And further that the determination of the age of a minor should not be left to the arbitrary decision of the Registrar, but should be left to the Court to decide in legal evidence adduced.

6. In the next place our clients wish to point out the inconsistency of the

law in endeavouring to exclude Mohammedan subjects of the Turkish Empire alone. Now there are numerous Asiatic subjects of the Turkish Empire from Arabia who are Christians, and who can come in freely without the trammels of the new law, while their Mohammedan countrymen of the same class and colour, but of a different religion, are excluded.

7. Further our clients desire that the clause making it penal to employ an Asiatic without production of his permit should be eliminated, as otherwise great hardships might be suffered by employers innocently.

8. Further as especially in business it is frequently necessary to get skilled men from India for temporary purposes, our clients would respectfully ask whether the Section of the Law as to temporary permits may be availed of by merchants requiring such employees from India for fixed periods.

9. And lastly our clients urge that they have been so harassed by the various alterations and requirements of the permit law, that they respectfully ask whether there is a reasonable assurance that this legislation is now final.

Our clients therefore pray that the above heads of grievance may receive your favourable consideration and that you will be pleased to receive a deputation to elaborate the points. They feel confident that the Government will carry out his Honour General Botha's promise in London that needless indignities will not be inflicted on the Asiatic community.

Kindly let us have an early reply.

We have the honour to be, Sir,

Your obedient servants,

(Sgd) STRAMAND EISELEN & ROO.

The Reply

Colonial Secretary's Office.

Pretoria, Transvaal,

15th July, 1907.

Gentlemen,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 10th instant and to thank you for conveying the views of the Pretoria Indian Mohammedan community on the subject of the re-registration of Asiatics.

1. With regard to the means of identification. The new Certificate of Registration will only bear, as at present, a single imprint of the holder's right hand thumb, but it has been decided after most careful consideration that the impress of all the fingers and thumbs are necessary on the form of application for registration. The system used will not be that of Mr. Bertillon but the Henry system which has now been perfected, and adoption will furnish complete protection in respect of the identification of Asiatics lawfully resident in the Transvaal. There has never been any intention of inflicting any indignity on the people and it is admitted that finger-prints are largely used in

India for purposes of identification in no way connected with criminal proceedings. Further it is not intended that Kaffir policemen shall call on Asiatics for finger-impressions, and instructions will be issued that they shall not do so.

2. As regards the furnishing of the mother's name I would point out that for years it has been customary both in Natal and the Transvaal for Asiatics to furnish this requirement when requested. In view, however, of your representations I am prepared to instruct the Registering Officers not to press for this requirement in any case where objection against it is made by any applicant for registration.

3. The laws in respect to Asiatic immigration to the Transvaal and Orange River Colony are of a totally different nature and any Asiatic desiring to acquire domicile in either Colony must conform to the legislation in force therein. A permit or Certificate of Registration issued in the Transvaal to an Asiatic would not entitle the holder to reside in the O.R.C. unless he was qualified to do so under the Laws of that Colony.

4. Asiatics are still permitted to immigrate to the Transvaal provided they produce satisfactory evidence that they are *bona fide* refugees from the late war or were resident and actually in the Transvaal on the 31st May 1902. Under the provisions of Act 2 of 1907 such immigrants, unless they are under the age of 8 years, must make application for registration within eight days of their arrival in the Colony; if the Registrar refuses to register them they may appeal against his decision to a Magistrate.

5. With regard to the registration of male children between the ages of 8 and 16 years, I have the honour to point out that as this requirement is embodied in the provisions of the new Act (No. 2 of 1907) it is impossible to alter it now. The same consideration obtains in respect to the determination of the age of minors, but there is no intention to apply the provisions harshly and as much latitude will be allowed as is fair and reasonable.

6. Regarding the application of the new Act to Mohammedan subjects of the Turkish Dominion, I would point out that no alteration has been made in the definition in this respect of 'Asiatic' as described in Article 1 of Law 3 of 1885.

7. There appears to be a misunderstanding regarding the application of Section 8 sub-section (2) of the Act. This sub-section does not make it a penal offence to employ any Asiatic without the production of his Certificate of Registration. It only makes it penal to introduce into the Transvaal Asiatics under the age of 16 years not lawfully resident therein, or to employ such children in any trade or business. As regards the importation of Asiatics into the Colony, I regret

it is not possible to entertain this proposal.

8. With reference to the finality of the new Registration Act I have the honour to state that it is not the intention of the Government to alter the Act or to adopt further legislation in this respect provided those to whom the law applies conform to its requirements and carry out its provisions.

In conclusion I again desire to express my thanks for the opportunity afforded me of discussing in writing the different points urged by the Mohammedan Indians of Pretoria regarding registration. I have dealt with the different points raised and am prepared to relax the Regulations to the extent indicated on the understanding that the Asiatics will loyally conform to them and apply for registration in accordance with the law. I trust in their own interest that no policy will be adopted by them which will deprive the community of claims for any special consideration. I sincerely hope that they will uphold the reputation of their so strongly claimed of being a law-abiding people and assist the Government by every means in their power to carry out the required registration as expeditiously and smoothly as possible.

I have the honour to be, Gentlemen—

Your obedient Servant,

(Sgd.) I. J. SMIT.

Colonial Secretary.

Immigrants' Restriction Bill (Transvaal)

C.W.M.

p. 115

Another Protest

In view of the fact that the Transvaal Legislative Assembly has ignored the British Indian Association's petition against the Immigrants' Restriction Bill, the Association has forwarded the subjoined petition to the Legislative Council:—

The Honourable, the President, and the Members of the Honourable, the Legislative Council of the Transvaal.

The petition of Essop Ismail Mia, in his capacity as Acting Chairman of the British Indian Association of the Transvaal.

HUMBLY SHEWETH THAT

1. Your petitioner is the Acting Chairman of the British Indian Association of the Transvaal.

2. The Association above-named respectfully approaches this Honourable House with regard to the Bill "to place restrictions on immigration into this Colony, to provide for the removal therefrom of prohibited immigrants and other persons, and to establish and maintain an immigration Department," now on the agenda of the House, and to be considered.

While the petitioning Association endorses the principle of restriction; legislation, it respectfully draws the attention of this Honourable House to the following:—

1. The Bill perpetuates the Asiatic Law Amendment Bill.
2. It does not recognise any of the great Indian languages.
3. It acts aside the rights of those British Indians who, before the late war, paid £3 for the right of settling in the Transvaal, and who, being citizens, have not received benefits under the Peace Preservation Ordinance.
4. By Sub-clause d of Clause 2 thereof, it subjects even those Indians, who may pass the educational test and are not otherwise prohibited, to the operation of the Asiatic Law Amendment Act. (It is respectfully submitted that Indians of educational attainments do not require further identification.)
5. The petitioning Association humbly submits that the objections above enumerated are worthy of consideration by this Honourable House.
6. The petitioning Association respectfully reminds this Honourable House of its special function to protect the interests of the community which is represented in the Parliament of the Colony, and the petitioning Association represents such a community.
7. The petitioning Association, therefore, respectfully prays that this Honourable House will grant such relief as to it may appear fit; and for this act, etc., etc., etc.

(Sgd.) ESSOP ISMAIL MIA,

Acting Chairman,

British Indian Association.

Dated at Johannesburg, this 22nd day of July, 1907.

Concession Tickets

Mr. Peeran Mahomed, Chairman of the Mohammedan Association, Durban, has addressed the following letter to the General Manager of the N.M.R.:

Sir,—The attention of my Association has been drawn to your letter dated the 9th inst., wherein you have informed Mr. Mohamed Abdul Kadir that Concession tickets are not now issued to Indian Priests.

My Association ventures to trust that the letter in question has been written under a misunderstanding. My Association cannot bring itself to believe that you, having so much experience of India, could ever countenance religious or racial favouritism regarding Railway travelling by Priests belonging to different denominations. My Association will be pleased to receive an assurance that it is not intended to impose the serious disabilities contemplated by the letter in question.

✓ Lord Selborne's Memorandum

✓ Two Valuable Extracts

[We take the following from Lord Selborne's Federation Minute:—

But there are questions, which, if not settled by the people of South Africa, can only drift to a future fraught with danger for their children. What is going to be the policy of South Africa in respect of the immigration of Asiatics? What is going to be the policy of South Africa towards the coloured people? These questions are not for me to answer. They can be answered only by the people of South Africa. But I can point out to the people of South Africa that at the present moment they are not answering those questions at all. In respect of each branch of these great human problems, the policy of each Colony differs from that of the other. These human beings are not pawns, and, whatever their stage of civilisation, they will think and feel as human beings. How is it possible that either of those three great classes should be permanently contented with the institutions under which they live when those institutions are to them increasingly unintelligible? They know that each of the Colonies in which they live owes allegiance to one King; they know that the white men regard South Africa as one country; but yet, every time one of them passes the unseen boundaries which divide one Colony from another, he finds himself subjected to different treatment, he finds that he is expected to conform to a different set of rules. In his own mind he forms an opinion as to which conditions are most favourable to him and to his friends, and wherever he finds other conditions prevailing, there he becomes increasingly discontented. It cannot be wise that in one part of the common country Asiatics should be admitted into it on different terms and under different conditions from those which prevail in other parts. It cannot make for the permanent contentment of the Asiatic immigrant if, once he has been admitted, he finds himself subjected to these divergent and contradictory rules.

The coloured man is a son of the soil. In varying degrees he possesses white blood. He is permanently conscious of the fact that the infusion of that blood differentiates him completely from the natives who surround him. He feels that he has a right to a definite place in the social structure of South Africa, and he is embittered by finding that no such place is accorded to him. He has a definite place in each Colony, but, as has already been stated, he is subjected to different rules in the different Colonies. South Africa, as such, does not recognise him. And he, who ought to be

a permanent support to the influence of white rule, is tempted to turn his face backwards to a more sympathetic understanding with that native population from which he is, in so large a part, derived.

If this is the result on Asiatics with their old civilisation, and on coloured people, some of whom have achieved the complete civilisation of the white men, it must be equally true of the really educated natives, a very small body compared with the great mass of the South African natives, but a body which has every claim to intelligent consideration, and far more true must be that great mass of natives, not yet emerged, or only just emerging, from barbarism, in every stage of intermediate development. There are many South Africans with a profound knowledge of the native character. As is natural, they contain among them men of many different opinions on the native question; but all agree in declaring that native policy must be successful must be consistent and continuous. Folly or injustice may or may not provoke disturbances; but doubt and change in respect of the conditions under which the native lives are almost certain to produce disturbances. All South Africans are agreed that the native question is at once the most important and the most profoundly difficult question which confronts themselves and their children; but, by the perpetuation of five or six totally different native administrations and policies, they are doing all that is in their power to make the question more grave and the problem more difficult.

One cannot fail to remark how inadequate was the attention paid to a similar experiment carried out not many years before in another part of South Africa, on lines which made it practically impossible for the action then taken ever to be re-considered. Imported labourers in the Transvaal are, under the existing law, repatriated at the close of their contract. Those in Natal are free to remain and are in large numbers becoming incorporated in the social system of South Africa. In the Transvaal the coolies are limited by law to unskilled labour. At the end of their indentures the Natal coolies are free to compete in occupations of all kinds. But there are two other differences of even greater importance than these. The Rand mining industry is not a permanent industry. Compared with the whole future before this country its life will be as an incident in its history. But in Natal the most permanent and fundamental industry of the country is being established on the basis of Asiatic labour. No natural termination to the experiment is in sight, and the further it is carried, the more serious would be the dislocation and ruin which would result from any attempt to remove the basis upon which it rests. At any moment the Transvaal is free to re-

consider the question of imported labour for the mines in the light of experience. Every year that passes commits Natal more deeply to Asiatic labour. Indeed so far has the matter gone that no national government could now reverse the system or would ever attempt to do more than arrest its indefinite extension in the future. Lastly, gold mining is the least competitive of all industries. As a matter of fact, if the Rand mines are worked with imported labour it should be so much the easier for other mines and other industries elsewhere to obtain native labour. If, however, Natal, by the use of cheap Asiatic labour, establishes agriculture, manufactures, and other competitive industries, with such success that she begins to produce more cheaply than other parts of South Africa, in sheer self-defence they also may be forced to adopt the same expedient. It is hard indeed for the farmers North of Lange Nek to see their neighbours across an invisible line obtaining labour at half the wages which they themselves are obliged to pay, or for manufacturers in Cape Colony to find themselves undersold in the markets of South Africa by the products of factories where cheap labour, which their own law forbids them to hire, is employed.

I am not arguing either in favour of or against the employment of Asiatics on the mines or on agriculture or in the industries of Natal. I am merely concerned here to point to the fact that such are questions in which the future and prosperity of all South Africa, and not merely of any part of it, are involved.

THE UNITY OF THE EMPIRE. We hear a great deal about the unity of the Empire. But the truth is that the colonies themselves will not pay the price of a consistent application of the theory. Our responsibility for countries like India and Egypt remains, and though we cannot place upon the colonies duties incurred without their consent, yet we are entitled to remind them that their actions may involve us in difficulties with subjects of the Crown. Still more are we entitled to ask from them that consideration for the rights of British subjects which we should be disposed to expect even from foreign countries. When, therefore, Lord Lansdowne has some difficulty in persuading himself that fair treatment has been secured for the Asiatics already within the borders of the Transvaal colony, it becomes evident that the unity of the Empire is not wholly or even chiefly a fiscal problem.—*Bradford Observer*.

The Registration Act

Sympathy from Heidelberg

In the course of a leading article commenting upon an anti-Indian letter from an anonymous correspondent in its columns, the *Heidelberg News* of the 19th instant states:—

"Prosperity's assertion that the white population chiefly patronize the Indian trade hereby causing the present depression is news to us, while his allegation that from 12 to 14 Coolies occupy one room is a statement we commend to the notice of the District Surgeon or the Sanitary Inspector. Without entering into the merits of the case as to the justice or injustice of the reasons given, the boycott Indian trade is in our opinion perfectly legitimate, so long as it is optional, and we infinitely prefer that method of dealing with them to the drastic and impolitic measures contained in the new Asiatic Ordinance. The said ordinance is retrospective in its scope, that is to say its regulations apply to every Asiatic resident in the Transvaal, whether old-established or newly arrived. Compulsory digit impressions, as a means of identification, without regard to the status of the Indians, many of whom are worthy, educated men, we consider a harsh and unbearable measure when applied indiscriminately and this regulation is capable of modification. There are also other objectionable clauses in the New Registration Act in conflict with the Indians' social and religious code which we consider superfluous and which one would almost conclude were purposely inserted to goad them into resistance. They are debared the franchise, and we consider rightly so, and they have hitherto submitted to many aggravating pin-pricks, re-registration tickets, issue of licences, etc., which could not be avoided, but while we agree that we might do with a less number of Indians in the country than we have now, we could do without them altogether, we regret that it has been considered advisable to resort to such extreme and humiliating measures in order to prevent a further "illegitimate influx" of Indians into the Transvaal. Unlike the aborigines of this country, they have not recently emerged from barbarism but are members of a civilized and ancient race, noted in the past as in the present for the wealth and magnificence of the Courts of their native rulers—a race, numbering at present something like 300,000,000 souls, owing allegiance to the same flag as we ourselves and subjects of our King whom they greet as Emperor. Whatever their faults, they have in this country hitherto proved a loyal, law-abiding people. We hold no brief for the Indian traders and must confess that we are tainted with the same prejudices against colour common to South Africans, but sprung as we are

from the liberty-loving people of Great Britain and Holland, we feel that our policy towards British Indians under the New Registration Act is unworthy the rule of a free and brave people and fraught with danger to the true interests of the Empire.

We trust that General Botha will endeavor to carry out a promise reported to have been made while in England and with his usual tact relax to a certain extent some of the objectionable clauses of the Act which have roused their national and religious sentiment to such a pitch that thousands it is said have elected to go to prison, at the end of the month when the Act comes into force, rather than submit to the indignity entailed by obedience to the law as it at present stands.

Transvaal Parliament

Immigration Restriction Bill

LEGISLATIVE ASSEMBLY

July 17.

The House went into Committee on the Immigration Restriction Bill.

The COLONIAL SECRETARY moved that on page 2, line 31, after "otherwise," the words "in accordance with its provisions" should be inserted. The amendment was agreed to.

Mr. Wm. HOSKEN, in rising to move an amendment of sub-section (d) of Clause 2, remarked that, so far as he was aware, there were only two laws referred to in the phraseology of the sub-section, namely, the Immorality Ordinance and the Asiatic Law Amendment Act, No. 2 of 1907.

Interrupting, the COLONIAL SECRETARY remarked that there were other laws.

Mr. HOSKEN then withdrew his proposed amendment.

Clause 7 dealt with the offences of aiding or being accessory to prohibited immigration. Sub-section 3 of the clause read as follows:

Enters or purports to enter into a contract as employer with any person outside this Colony with intent that the provisions of this Act be evaded, or at the time of entering into or purporting to enter into such contract shall be unable to fulfil his part thereof or has no reasonable expectation of being so able.

The COLONIAL SECRETARY moved that after the word "able" in the last line the word "or" be inserted, and the following new sub-section:—

(4) uses or attempts to use any certificate issued under sub-section (5) of the classes of persons excluded from the definition of "prohibited immigrant" unless he be the lawful holder of such certificate; or (5) forges or uses knowing the same to be forged any document purporting to be such certificate.

The amendment was accepted.

The COLONIAL SECRETARY moved that in clause 12, line 20, the words "permanent residence, place of birth" should be omitted. The amendment was agreed to.

The Bill with amendments was reported to the House and approved of. The third reading was set down for Thursday, 18th July.

Thursday, July 18.

The COLONIAL SECRETARY moved that the third reading be discharged and that the Bill be reconsidered, explaining that an amendment which he desired to move had been overlooked and he would like to have the amendment introduced before the Bill went further.

This was agreed to and the House went into committee.

The COLONIAL SECRETARY moved that section 6 of the Act, which provides for the removal from the Colony of persons convicted under the Immorality Ordinance of 1903 and dangerous persons, be amended by inserting between the words: "therein" and "may" the following words:

"And any person who having been ordered under any law to leave this Colony fails to comply with the terms of such order." This amendment was included in the amendment he should have moved yesterday, but did not move. He begged to move it now.

The amendment was carried.

On the motion of the Colonial Secretary the Bill was read a third time.

The Coast Office

Mr. LEWIS asked where the inspecting officer at the coast for Asiatic affairs was stationed. He also thought that a Registrar of Asiatics, with seven clerks, was too much.

The COLONIAL SECRETARY said that in pre-war days several laws were passed regarding Asiatics, but they could never put these laws into force, because as soon as they started to do so the British Government always interfered. Now, of course, they were going to enforce the law properly. Once the coolies were out of the Transvaal they would remain out of the Transvaal, which would be much less trouble. (Hear, hear.)

LEGISLATIVE COUNCIL

Tuesday, July 23rd.

The MINISTER OF LANDS moved the first reading of the Immigration Restriction Bill, which was passed, the second reading being set down for to-morrow (Wednesday).

Wednesday, July 24th.

[Hon. Mr. CURRIE read a petition from the British Indian Association regarding the Immigration Restriction Bill, pointing out that the Bill perpetuated the Asiatic Amendment Law, and that it did not recognise the status of the Indian languages. The petition prayed for relief from the House, which had to wait if the interests of a section of the people which was not represented in the Lower House.]

Mr. Morley, India, and the Colonies

[SPECIALLY CONTRIBUTED]

Certain aspects of the Indian problem considered in the course of the Indian Budget Debate cannot with propriety be dealt with at the present time, since, unlike Mr. Wyld, the writer does not feel justified in speaking without all the facts before him. Nevertheless, from mail papers in hand of different shades of opinion it is open to him to offer a few remarks on the situation as outlined by the Secretary of State for India. Two points strike one at once as being of the utmost importance—the undoubted unrest that exists all over India, especially in the Punjab and Bengal, and the steps taken by the Government of India to remedy the evil and to rectify errors of omission or commission. Recent events in the Punjab, culminating in the arrest and deportation without trial of Lala Lajpat Rai, in Bengal in the Comilla riots, and in Madras in the disturbances at Cocanada, show conclusively that grave discontent exists in places very far apart, and force upon one the conclusion that the people of India, in so far as they are articulate at all, are gravely dissatisfied with the condition of things that presently obtains, and demand some right to be heard on their own behalf and to regulate to some extent their own affairs. We hear a great deal to-day of *swadeshi* and *swaraj*.

But we hear likewise a great deal of ever-increasing poverty and hideous ravages of plague. Mr. Morley has recently announced, in fact, that for the first six months of the current year, the deaths from plague total over a million—a death-rate more than twice as great as in the previous worst year. But when we know that the annual drain of wealth from India without any return whatever is over thirty millions sterling, when we know that the land tax in certain districts is more than 70 per cent. of the gross income of the ryot, when we know that millions do not get even one square meal a day, the great hold that plague and famine have over an otherwise robust people is largely explained, as is also a great deal of the unrest and discontent.

Perhaps, however, it may be permitted to the writer to suggest one more cause of serious dissatisfaction—the shameful treatment of British Indians in the South African Colonies, in contravention of the letter and the spirit of Imperial proclamation, legislative enactments, and public promises. Many of the most energetic Indians in South Africa come from the Punjab and Bengal. A vast number of the indentured and ex-indentured Indians of Natal come from Madras. Every man that goes back to India, today, from South Africa goes as an emissary whose one duty in life it is to spread abroad, not at his own choice, the disastrous news that the

British Raj is made to report to Indians when they travel to other parts of the Empire: that the latter are not so good as the whole, that the last was the dog.

This news travels like wild-fire all over India, probably in a garbled form, though, indeed, it is difficult to imagine anything worse than the reality of the Transvaal anti-Asiatic legislation. Every little village seethes with anger at the thought of the persecution meted out to British Indians in South Africa. The news goes round that the *Sikh* is powerless to intervene. And can it be wondered at that the ignorant ryot readily believes this, when the head of his own government, the Secretary of State himself, openly confesses that what the British Government can successfully demand of foreign countries is its right to demand of British Colonies? It is to be feared that the belief is growing that the Imperial Government cares little for the welfare of British Indian subjects of the Crown, but prefers to treat every promise rather than stand for general the own achievements of arrogant Colonies who know or care nothing as to the responsibilities of the Empire. In the words of the *Bradford Daily Observer*, "we hear a great deal of the obligations of the Imperial Government to the Colonies. There is probably more need to emphasise the obligations of the Colonies to the Empire."

Councils of Notables, extension of the Secretary of State's Council to include Indians, and enlargement of the Indian representation on the Viceroy's and Provincial Councils, will do little to satisfy this widespread discontent. So long as Indians see, in practice, that the Indian Empire is held by His Majesty's Ministers in less account than the least Colony that is gifted with responsible government; so long as Indians observe that, in practice, the Imperial authorities give way before any show of opposition, as manifested by what is alleged to be unanimity of opinion in such Colony, so long will the discontent and unrest in India increase, and that, too, in geometric progression. There is no longer room for doubt that Lord Lansdowne's prophecy, spoken eight years ago, is rapidly becoming verified.

A. CRESSELL PIGGOTT.

TO HIS TRANSVAAL INDIANS. The Colonial-born Indians are to give a Grand Concert to be followed by a dramatic performance, "Caliph of Bagdad" or "Abu Hassan the Sleeper Awakened," from the Arabian Nights, in the Indian Theatre, Victoria Street, Durban, on Wednesday evening, the 31st instant, at 8 o'clock. The proceeds will go to the Natal Indian Congress Fund in aid of Transvaal Indians' families. The Indian and the Transvaal.

Facts and Comments

A HULLA-BALL. The Natal Indian Congress has issued a circular to Indian merchants and stockkeepers in Natal conveying to them the wish of the Congress and a number of leading merchants that all stores and places of business should be closed on their day next, the 1st of August, in sympathy with Transvaal Indians who are holding a demonstration at Pretoria on that day.

A GREAT LOSS. The Indian community has received a severe blow by the news from India of the death of Mr. Adamjee Miankhan. His was an influence for good. His favourite theme was unity amongst all classes of Indians. Almost the last words he uttered before embarkation for India in February last, were: "Mahomedans, Hindus, Parsis, Christians, unite together for the common good!"

LAST SATURDAY'S MEETING. A Congress public meeting was held in the Indian Theatre on Saturday last. Mr. M. K. Gandhi explained his reasons for advising Transvaal Indians to resist the new Act. A special feature was the presence of a large number of Colonial-born Indians who showed their willingness to assist the Transvaal Indians in their struggles. A collection was made for the Congress Fund.

HINDU CO-OPERATIVE ASSOCIATION. The weekly meeting of this Association was held on Sunday last, in their hall, Sydenham Road. The subject of debate was "Should Indians be imported into Natal?" Mr. Ramanthas upheld the affirmative side and treated the subject in a very able manner. Mr. Anandrai, who opened the negative side, debated skilfully in bringing points in support of his view. The voting resulted in the negative side gaining the day. The subject for next meeting is "Should Home Rule be granted to India?"

AN INDUSTRIOUS PEOPLE. The people of India are a wonderfully industrious population; a wonderfully thrifty one—that is one of the difficulties of the governing of India, for the Indian peasant has nothing to tax—nothing that he eats, drinks, or wears.—MR. T. P. O'CONNOR, M.P. in *T.P.'s Weekly*.

A BOOK—AND ITS MISNOMER. The pamphlet, says the *South African Jewish Chronicle*, is a brightly written and entertaining one, and all those who are interested in the subject with which it deals may, for the modest outlay of a sixpence, read the other side of the question, which is even at the present moment troubling the minds of every thinking legislator in this Colony.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શનિવાર, તારીખ ૨૭મી જુલાઈ, ૧૯૦૭.

અંક ૩૦.

અકવારીક યંત્રાંગ.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

ખુદાઈ કાયદો.

ખ્રીસ્તી-તા ૨૭મી જુલાઈથી, તા ૨
આગસ્ટ સુધી. ઇંગ્લેન્ડ ૧૯૦૭.
હિંદુ-આગસ્ટ વદ ૩ થી, આગસ્ટ વદ ૬
સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

શનિવાર, તા ૨૭મી જુલાઈ, ૧૯૦૭.

મુસલમાની-તા ૧૫ ઝમાદીય આખરથી
૨૧ ઝમાદીય આખર સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી

મો. આદમજી મીયાખાનનું શેઠક

જનકે મરણ.

વાર.	પ્રાંતીક	દિવસ	સુધાઈ	સુર
પ્રાંતીક	દિવસ	સુધાઈ	સુર	મરણ
ક. મી. ક. મી.				
શનિ...	૨૭	૩	૧૫	૧ ૪૧ ૫ ૧૬
રવિ...	૨૮	૪	૧૬	૧ ૪૧ ૫ ૨૦
સોમ...	૨૯	૫	૧૭	૧ ૪૫ ૫ ૨૦
મંગળ...	૩૦	૬	૧૮	૧ ૪૫ ૫ ૨૨
બુધ...	૩૧	૭	૧૯	૧ ૪૩ ૫ ૨૧
ગુરુ...	૧	૮	૨૦	૧ ૪૩ ૫ ૨૨
શુક્ર...	૨	૯	૨૧	૧ ૪૨ ૫ ૨૩

અનુક્રમણિકા.

મો. આદમજી મીયાખાનનું શેઠક	જનકે
મરણ...	૩૬૬
ખુદાઈ કાયદો...	...
મો. અબીની સુલ...	૩૬૭
કથના હિંદી...	૩૬૮
મરણ ઉપર યાદ...	...
ઈસ્લામી ગેલેરી...	૩૬૯
ઈસ્લામી દાખલો...	...
જેઠના કાવ્ય...	...
નાતાલના હિંદીએને લહેર વિનિતિ...	૩૭૦
સાઉથ આફ્રિકા પ્રીક્ષા ઈડિઅન	...
મીડી	...
શું ખોરડીનું સના ધારા મુસલમાની	...
ધરમના ફરમાન વિરુદ્ધ નથી?	૩૭૧
જેઠના અનુભવનો હેવાલ...	૩૭૨
ઉલા ખબરો...	...
કેપની સલાહ...	...
ગ્રીસના હિંદી...	૩૭૩
ડેલાગોઅલિયા હિંદી અને 'ખરડીઅન	...
પર	...
પરચુરમ ખબરો...	...
મખાડોડારપના હિંદી...	...
ટાંસવાલના હિંદી વરક પોરક ઈંડીકા	...
બેપની હિંદી...	૩૭૪
ટાંસવાલના છાપામાં હિંદી ચરમા...	...
નાતાલ ઈડિઅન કોમિટેસની મીડીંગ...	૩૭૫
નાતાલ પારલામેન્ટમાં હિંદી...	૩૭૬
લેહાન્ડેન્બર્ગનો ખબરપત્ર...	...
ડીની હિંદી અને મદદ...	૪૦૧
!!! રમુજ રમ ને ચમની પચરમ !!!	...
ચરમા પવો...	૪૦૨
હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ અને	...
તેના ખીંકારો...	૪૦૩
ખબર આ...	...

અનુક્રમણિકામાં જગ્યાની તબીબે કીધે
કેટલાંક મથાળાં અમારે સુધી દેવાં પડ્યાં છે.

ખ્રીસ્તી ગર્ભ ગદન છે. આપણા
પ્રસિદ્ધ આગેવાન મો. આદમજી મીયાખાન,
નવે દેશ ગયાને માત્ર પાંચજ માસ થયા
છે. જોવામાં અકસ્માત મો. આદમજી
તા. ૨૭ મીએ પાકાના કરદથી ૨૦ દિવસ
ની માંદગી ભોગવી અમદાવાદ ખાતે સુગરી
ગયાના ખબર થયા છે. નાતાલ તેમજ
દક્ષિણ આફ્રિકાના ખીજા ભાગમાં જેઓ
મરણના તામ અતે કાગળી વધિક હશે
તેઓ આ દિવસીરી ગયાં સમાચારથી નેદ
પાંખા વગર રહેશે નહિ. દિલો દિવસે
દક્ષિણ આફ્રિકામાં એવા જગત આવતા
ગાય છે કે દેશ સેત જગતનારાઓની
જરૂર વધવા લાગી છે. તેવા સમયમાં મો.
આદમજી મીયાખાન જેવા એક બાહ્યોશ
અને ખતોલ આગેવાનના મરણથી પડેલી
ગોટ પુરવી મુશ્કેલ છે. તેમના કરદેશ
ખિમાન અને ખીજા કિમતી સદસ્યો
જાણીના છે. કંગરેસના એકર્ટિંગ એકરે
ટરી તરીકેની ને પડીની તેમની ગહેર
કારકીર્દીમાં દેખાઈ આવેલ. શુધ્ધિ, શાંતિ,
ચપળતા તે આત્મભોગ વગેરે તેમના સદ
સુણા થકે સેવા લાયક છે. દેશ જવા
વિદાય થતી વખતના મેળાવડથી તેમની
લોકપ્રિયતા દેખાઈ આવી હતી. દેશમાં
પણ દક્ષિણ આફ્રિકાની લાકડારીઓ માટે
ગોઠાર ઉઠાવવા તેમને કરદેશ દેતો આવ્યા
લોકહિતકારક મુદ્દરથના માત્ર ૪૧ વરસની
ઉમરે થએલ મરણથી એક થાય એ
સ્વભાવી છે. મરણના કુટુંબને કિલોસો
મળે એવું અમે અંતઃકરણ પુરવક હૃદયએ
હીએ; તથા તેમને આકાશમાં તેમના
ખહેલા સદસ્યોની નકલ કરવા જતામાણ
કરીએ હીએ.

ખુદાઈ કાયદોનું જોર જોવાનો વખત
નજીક આવતો જાય છે. પહેલી આગ
કરે સરકાર શું કરશે એમ સદ્દ હિંદી
ચિંતાતુર મને જોવા કરશે. પણ અર
જેતાં ચિંતાને ગદ્ગદે કિમતથી ખેલવાનું
છે. ખુદાઈ કાયદામાંથી જયરા સાર
ખીજું ગમે તે હુખ પડે તે સુખરપ
માનવાનું છે. અને 'મારા બાઈઓ ઉપ
રથી હુખ મરવાને ખાતર મારી ઉપર
નવે પહેલી જેઠ આવો' એમ દરેક
હિંદીએ માનવાનું છે.

ખુદાઈ કાયદાને વશ નહિ થવામાં
કારણો ધણાં અમે તપાસી ગયા હીએ.
ખુદાઈ કાયદાની સામે થવામાં આપણે
ખુદાઈ કાયદાને વશ થવાનું છે એ સમ
જવા જોવું છે. ખુદાઈ કાયદાને વશ થકું
એ પાપ છે તેમ ખુદાઈ કાયદાનો ભંગ
કરવા તેમાં પાપ છે. ખુદાઈ કાયદાને
વશ રહેનાર આ દુનીયામાં તેમજ પ્રક
નીઆમાં સુખ ભોગવશે. આ ખુદાઈ
કાયદો કયો? તે એજ કે સુખ પહેલાં
હુખ ભોગવવું અને પરમારથમાં રતારે
છે એટલે કે ખીજને સાર આપણે
મરવું—હુખ વેકવું. તેના થોડા તાખલા
સહજો.

મારીના ચૂરા થક જાય છે ત્યારે તે
પાણીની સાથે મળી લીલોતરીનું પોપણ
કરે છે. લીલોતરી પોતાનો ભોગ પ્રાણી
માનને આપી તેને નીભાવે છે. પ્રાણી
પોતાનો ભોગ આપી પાછળનાને સુખ
આપે છે. મા છોકરે ઉત્પન્ન થતાં
પહેલાં અસજ વેદના સદન કરે છે અને
તે સદન કરવામાંજ સુખ માને છે. મા
અને બાપ બન્ને છોકરને ઉકરવા પાછળ
હેરાન થાય છે. જ્યાં જ્યાં કોનો અને
પ્રજ્ઞાઓ વસી છે ત્યાં ત્યાં તે તે પ્રજ્ઞ
તથા તે તે કોનોના માણસાએ પ્રજ્ઞહિત
ને ખાતર હુખ સદન કર્યાં છે. ખુદાઈ
ક. રા. પૂર્વે ૬૦૦ વરસ પહેલાં જંગલો
માં સરપી, દાદ તડકા નહિ મળ્યાકરી
ધણી વેદના સદન કરી જાન મેળવવું ને
લોક કમ્યાણ કરવું. ૧૯૦૦ વરસ પહેલાં
હસસ કાઠરે ખ્રીસ્તીઓના માનવા
પ્રમાણે પોતાની જાંઘી લોકોને અરપણ
કરી થકું અપમાન અને ધણ ખીજ

સદન કર્યું. મદમદ પેગંબરે બહુ દુખ
વેઢ્યાં. લોકો તેમની હાંડગી ઉપર લાગ
નાખ્યા તૈયાર થયા હતા તેની તેમજે હર
કાર નહિ કરી. આ બધા મહાન અને
પવિત્ર પુરોહિતો ઉપર બતાવ્યો છે તે કાવ
દાને વશ થઈ માણસો જાતની સુખ
આપ્યું. પોતાનો સ્વાસ્થ્ય નહિ તોયો જન
ખીજના સુખમાં પોતાનું જીવન માન્યું.

સગવ પ્રદરણી જાળને માં પવન તેમજ
બને છે. સુખકન. રાતર. કોમલેસ.
રમેરે હાંમેરે હાંમેરે પ્રવતે સાહ
પોતાનું બધું જીવન કરતા તૈયાર થયા.
પોતાની માત્ર મીઠકત લુટાઈ તેની
હિંકર નહિ કરી. તેઓના જન નેમમ
માં આજ્ઞા તેની નકાર નહિ કરી. ત્યારે
જ હાંમેરે પ્રવત અત્યારે મોટું સગવ
કરે છે. દરંસવાલના સગવ કરતા સગવ
નારંય કે કેમકે તેઓએ આપણને તેના
મોજ મદા દુખ સદન કર્યું છે. મેઝીની
પોતાના હાંડગીને ખાતર દેશ નીકાર
થયો. આજે તે પુનવ છે. તે હાંડગી
ને એક પ્રવત બનાવનારો મણાય છે.
જોતજ પોતમિતને અપાર ઇત્તમો
ઉઘાવી અમેરીકા બનાવ્યું. એ પણ
ખતાવે છે કે સુખ પહેલાં દુખ ભોગ
જોઈ જુદા છે. લોક હિતને ખાતર
માણસોએ મરણ સુધીનું દુખ ભોગવ્યું
પડે છે.

હજુ આગળ આવીએ. પોતાની ટેક
છોડવી, જે મરદાઈનો ચુલુ આપણને
આપ્યો છે તે છોડવો એ પણ પાપ છે.
સુસુદ્ધ અમેસકામે જનાઓરી કરવામાંથી
બચવા સાહે જેલ ભોગવી, મજદની
આજુ કપૂર નહિ કરી કેમકે તેમાં મોટું
હતું. તેથી એટલે પોતાની ટેક જળ
વવા ખાતર હમામ હસન અને હસન
સેયદ થયા. પોતાની ટેક જળવવા
ખાતર જકત પ્રહારે ધગધગતા સ્થંભને
હિંમતથી ગાય બીડી, બાળ સુધન્યા ઉક
મતા પેશામાં જરાએ વિચાર કર્યો વિના
અંપલાવીને પડ્યા. સત્યને ખાતર હરિ
અંદ નીચ થેર પેચાચો; તેણે રાજપાટ
તજવાં ને સ્ત્રિ પુત્રનો વિયોગ સહન કર્યો.
જાપતા વચનને ખાતર રામચંદ વનવાસ
ભોગવ્યો. અને હકને સાહે પાંડવો
ચાદ વરપ સુધી રાજપાટ છોડી વનમાં
જાટકયા.

આજે દરંસવાલમાં આવા મહાન
પુદાઇ કાયદાને વશ થવાનું હિંદી કેમને
માથે આજુ છે. તે જાણી અમે
અમારા ભાઈઓને મુશ્કેલી આપીએ
છીએ. તેમને હાથે આગા દક્ષિણ આર

રીકાતી હિંદી કેમને હુરદારો થવાનો
અવસર આપ્યો છે. એવું મહાન સુખ
તે મહાન દુખ વિના કેમ અસર
આપણી અસર નો મનવ મનવી સાર
નથી પણ બુદ્ધિ રચના ની પાસે છે. તે
તેથી હાંડગીસે કસાક સાંભળે છે.
તેની પાસેથી આજે અસર અંતર્યામી
જાપત મામતો નથી વડનો. બધાની
અસર નેકી વખતે તે સાંભળે છે. તેની
ઉપર આજાર રાખી, નિહર થઈ તેનું જ
નામ મુખમાં રાખી ઓગસ્ટ માસે જે
હાંડ થાય તે સહન કરતા અમારા ભાઈ
આ દરંસવાલમાં તત્પર હો જોવું અને
અતિ પવિત્ર મનથી ઉપર પાસે માગીએ
છીએ.

મી. અલીની ભુત.

મી. રીચનો આ વખતના કાગળ અને
તેની સાથે આવેલા મી. અલીના જરૂરીસ
અમીરઅલી ઉપરનો કાગળ બહુ વાંચવા
વિચારવા લાયક છે. એ કાગળો પ્રગટ
કરવા કે નહિ એ અમારા મનમાં સવાલ
હતો. છેવટે વિચારતાં તેનું કે દેશહિત
ને ખાતર અમારે તે કાગળ પ્રગટ કરવાનું
જોઈએ. આ વખત એવો આરીક છે કે
અમુક માણસના મન ઉપર શી અસર
થશે એ વિચાર નથી કરી શકતા. કેવી
રીતે આમનું બહુ યાવ જોઈ વિચાર કર
વાતો છે.

મી. અલીએ જરૂરીસ અમીરઅલી ઉપર
કાગળ લખવામાં ઉતાવળ અને ભુલ કરી
છે. એમ અમે માનીએ છીએ. કમીટી
તરફથી જેટલી તકત નહિ લેવાની ભક્ષા
મણ્યો કાગળ કેમ આવ્યો તે હવે સમજ
શકાય છે. મી. અલીના કાગળ ઉપરથી
કમીટીએ વિચાર કર્યો કે આપણમાં મત
બેદ છે અને જે મત બેદ હોય તે હર
કાઈ માણસ જેને પુરતી માહિતી ન હોય
તે તે જોવીજ સલાહ આપે કે આપણે
જેલની તકત છોડી દેવી જોઈએ. અહીં
જોતાં મત બેદ ન હતો એટલે તેવો કાગળ
મી. જરૂરીસ અમીરઅલીને લખવાની
જરૂર નહતી. વળી જનરલ બોથાને મળ
વા જાપતમાં કાઢ્યો આતાકાની કરી નથી
એટલુંજ નહિ પણ તેઓ સાહેબને મળવા
ને છી. હ. એસોસીએશને સંપુરણ મહે
નત કરેલી. તે જતાં તેઓ સાહેબે મળવા
ના પાડી. ત્યારે મુલાકાત લેવાની ના
પાડી ત્યારે વળી જનરલ બોથાને લખીત
વાર અસર કરી કે તેઓ સાહેબે હિંદી
કેમની માગણી સ્વીકારવી જોઈએ.

હિંદી પેગાંરી માત્ર સમજવાન છે તે
હિંદીજા માત્ર હિંદી કે વિચરે રીકા અને
તેની સમજાને જાણે. તેના સમજે મી.
અલીની કલમથી કલમ અમારે અમે હિંદી
કેમની લીજીવન મળ્યોય કાગળ. દરંસવાલ
ની તકત હિંદી મુસલમાન બંનેને સરખી
છે. બંનેના હાંડગી છે. અને વિચાર
કરતાં જોઈ શકાય છે કે પેગાંરી રીકાતી
આ કાગળ કોને પણ નહિ. જેમ આજ
કાર તેમ વધારે મગત પડે એવો ખુની
કાયદો હિંદીને વળાંકો છે. જેને માનવી
વધારે હરકાર છે તે માણસને તે કાયદો
વધારે પિકારવા લાયક છે. એટલે હિંદી
મુસલમાનનો સવાલ અહીં ઉત્પન્ન થતો
જ નથી. એટલુંજ નહિ પણ દક્ષિણ
આફ્રીકામાં બને ધરમતા હિંદી વચ્ચે
ખટાઈ છેજ નહિ. અને સહુ એકઠે
હવામોળાં રહે છે. તેવી વિધિમાં કમી
ટીને ઉપર પ્રમાણે કાગળ લખવાથી અમે
હિંદી કેમને સાહે બહુ માનું પરિણામ
જાણે છીએ. તેથી આ કાગળો જાણી
તમા આ રીકા કરી અમે સહુ હિંદીને
ખતાવે છીએ કે ત્યારે આપણને જુદા
થવાના વખત આવ્યો છે ત્યારે કાગળ
માણસે હિંદી મુસલમાન વચ્ચે તકાવ છે
અથવા તો તેવો તકાવ દાખલ કરવો છે
એવું સરખે પણ લાવવાનું નથી.

આ જાપત અમે જાહેરમાં ચરચી મી.
અલીનું મત દુખાવવા માગતા નથી. તેમ
નથી જુદે મત ધરાવનારે તેમની ઉપર
રોષ કરવાનો નથી. પણ તેમની ભુલને
ખાતર તેમની ઉપર દયા આપવાની છે.
એનો મુખ્ય હેતુ એ સમજવાનો છે કે
જાહેર કમમાં જે માણસ ભાગ લેય તેને
એક પણ લેવું જોઈએ કે ગમે તે થયે
તોપણ તેનાથી આગને નુકસાન થાય એવું
પણ તે નહિજ ભરાય. અમે મી. અલી
ને તેમની ભુલ સુધારવાની સલાહ આપી
એ છીએ.

ઉપરના કાગળો ઉપરથી એમ પણ
આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે કદાચ મી.
અલીના કાગળ નહિ જાત તો કમીટી તર
ફથી આપણને મનાઈ તાર નહિ મગત.
જતાં કમીટીની સલાહ અત્યારે આપણને
નકામી છે એ ખ્યાલ બરાબર કરવા જેવો
છે. જેઓ રજુમાં પડે છે તે થેર બેસ
નાર માણસની સલાહ સાંભળી શકતા
નથી. આપણે હવે આપણા પોતાના
બંને હુકમવાનું રહ્યું છે. જે આપણે
ખુની કાયદો પાસે કાગળો દેવા તો
આપણને કમીટી અથવા તો ખીજન

સલાહ આપે તેથી તે પાપ નહિજ કરીએ. આપણે કમીટીને હિસાબ સુકવવાનો નથી પણ પુણી પાસે હિસાબ રજુ કરવાનો છે.

કેપના હિંદી.

કેપની પારલામેન્ટની નવી ચુંટણી થોડી મુશ્કેલીમાં થવાનો સંભવ છે. કેપના કાળા અને હાલુકા લોકો પોતાના વોટને કવો ઉપયોગ કરશે એ સલાહ ચરચાઈ રહ્યો છે. તેની ચરચા માત્ર કેપમાં થાય છે એટલુંજ નહિ પણ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા ભાગોમાં પણ થાય છે. અમારે જે કહેવાનું છે તે વિશેષે હિંદી વોટરોને સારું છે.

અમે માનીએ છીએ કે કેપના હિંદી વોટરોએ કેપમાં તેમજ બીજા જગ્યાએ હિંદી કોમની રીયલિટી સારી કરવાની તક લઈ વખત સુધારી છે. જે પ્રસંગ પડે વોટરો ઉપયોગ બરાબર ન થઈ શકે તો તે કંઈજ કામનો નથી. જે કેપના કાળા લોકો અને હિંદી લોકો વોટની ખરી કિંમત સમજે તો હજુ થણા ફરકાર કરાવી શકે છે.

આ બાબત પ્રથમ તો એટલું વાદ રાખવાની જરૂર છે કે કાળા લોકોને હિંદી લોકો અને વોટ હમેશાં એકજ બાજુ પડ્યા બેઠાંએ એવો નીયમ નથી. બનેલો બુદ્ધિ હશે મેળવવાના છે. બનેલી લગત જુદા પ્રકારની છે. જેમકે કેપનો ઇમ્પ્રિયન કાયદો હિંદી કોમને બાધ કરનારો છે. તેની અસર કાળા લોકો ઉપર એટલી થાય છે. તેમજ વેપારનો કાયદો હિંદીનેજ અસર કરે છે. વળી કાળા લોકોની જન્મ જુમી દક્ષિણ આફ્રીકા હોય તેઓનો આપણા કરતાં વધારે હક છે. હિંદીને ૧૮૫૮ ના હરેશથી તથા તેઓ થળી પુરાની પ્રજા છે તેથી કાળા લોકો કરતાં વધારે મજબુતીથી હક માગવાનું બની શકે છે. આમ અરસ પરસ લાલ બનેને છે. એટલે હિંદી કોમે કંઈ રીતે વોટ આપવા તે અસંગ વિચાર કરવાનો છે.

બીજી એ વાદ રાખવાનું છે કે વોટર હમેશાં એક કે બીજા પક્ષને વોટ આપવા બંધાયેલ નથી. કેટલીક વેળા એક બંને છે કે વોટ નહિ આપવાની અસર ચણી સળજડ કરી શકાય. અમને ખબર છે કે ડરબનના ગણ્યા ગાંડ્યા હિંદી વોટરોએ એક વેળા વોટ બીલકુલ કાઢી નહિ આપવાનો ફરાવ કાઢ્યો હતો. આની

અસર એવી થઈ કે એક મોટા અમલ એ ઉપકાર ચણી હાથરોળી, હરખ હવે પું હારે તેઓને બોલાવી કેટલાંક વચન આપ્યાં ને તે મુજબ પાળવામાં આવ્યું. પણ હવે તે કવિતા પ્રદર્શન આપણે છવું.

ઉપરની બે વાત ખ્યાલમાં રાખી હવે છીએ કે—
આપણે કેપની રીયલિટી વિચારી શકીએ એટલાં ને વેર વધ્યાં, વળી કાળાં પર છીએ. કેપમાં બે પક્ષ છે. બોંડ અથવા ક્ય, પ્રોગ્રેસીવ અથવા ક્વોટીશ, અને પર નાનીકા ગતીકાથી, વેર હાં આપે 'કેરીને' (પરદેસી). અમારે કમુવ કરવું પડે છે કે આ બંને પક્ષનું અત્યારે તો દેખ બીચારી બકરીનો સહુ, એર કરીને એવું છે કે કચરોટ કુડાને શું હમે બને એકજ પીછીથી લેવાએલા છે. એવો ખ્યાલ કરી કિંમતથી ઉપાય કરવું એમાંથી એકનો પ્યાર કાળા માણસ ઉપર હળી પડતો નથી. મરકુમ મી. રાડા જે વચન કહી ગયેલો તે ઉપર પ્રોગ્રેસીવ પક્ષે પાણી ફેરવ્યું છે. અમે કેપની હિંદી કોમને સલાહ આપીએ છીએ કે બંને પક્ષના વડાને તેઓએ લખતવાર પુછવું કે ઇમ્પ્રિયન કાયદામાં તથા વેપારના કાયદામાં અમુક ફેરફાર કરી શકે છે કે નહિ. જેઓ બે પક્ષે પ્રમાણિકપણે સારા જવાબ આપે તેને વોટ આપવા. પણ બંને બંધુ એવો જવાબ આપતાં શરમાય, ખાતરી એક વાત બોલે અને ગાંઠેર બીજી બોલે તો તેવા કપડી પુરોનો જરાએ ઉતેજન નહિ આપવું અને એવું જણાવવું કે એવી રીયલિટીમાં હિંદી કોમ એક પક્ષને વોટ નહિ આપે.

આમ કરવાથી અમને ખાતરી છે કે હિંદી કોમનું માન વધશે ને એમાંથી એક પક્ષ મોટસ રીતે આ પેળા નહિ તો બીજી વેળા ખસુસ વચનો આપશે. અમે કેપના હિંદીને વિનંતી કરીએ છીએ કે તેઓએ કોમના લલાને અરથેજ આ વખતે કામ કરવાનું છે. તેઓના ભાઈ બંધોસ્ત ગેરા હોય. અથવા તેઓ ખાંચ સાત હિંદીને કંઈ હક આપવા માગતા હોય તેની તેઓ દરકાર નહિ કરે. કેટલું ને શું માગવું તેનો વિચાર બીજી વેળા કરશું.

આમ કરવાથી અમને ખાતરી છે કે હિંદી કોમનું માન વધશે ને એમાંથી એક પક્ષ મોટસ રીતે આ પેળા નહિ તો બીજી વેળા ખસુસ વચનો આપશે. અમે કેપના હિંદીને વિનંતી કરીએ છીએ કે તેઓએ કોમના લલાને અરથેજ આ વખતે કામ કરવાનું છે. તેઓના ભાઈ બંધોસ્ત ગેરા હોય. અથવા તેઓ ખાંચ સાત હિંદીને કંઈ હક આપવા માગતા હોય તેની તેઓ દરકાર નહિ કરે. કેટલું ને શું માગવું તેનો વિચાર બીજી વેળા કરશું.

ધર્મ ઉપર ધાડ.

આપણને તીરાળોમાં શીખવવામાં આવે છે કે ઉગ્રેજ રાજ્યમાં એર ગયાં ને વેર ગયાં, વળી કાળાં પર ગયાં. ડરબન: પરનાતીલા ગતીકાથી, સંપ કરી માલે સંસાર: દેખ બીચારી બકરીનો પલુ. કાંઈ ન ગતાં પકડે કાન,

આવો વિચાર અમને નાનાબની રેલવે ના જનરલ મેનેજરનો કાગળ અમે જોયો છે તે ઉપરથી આવે છે. તે કાગળમાં જનરલ મેનેજર જણાવે છે કે જ્યારે ઉગ્રેજ અથવા ગેરા પાદરીઓને કમતી ભાવે રેલની ટીકટો આપવામાં આવે છે ત્યારે તેવી છૂટ હિંદી પાદરીઓને હવેથી નહિ આપવામાં આવે. આનો અરથ એમ થયો કે હિંદુ મુસલમાન કે ખ્રિસ્તિય પણ હિંદી પાદરી હોય તો તેને કમતી કોમની ટીકટ નહિ મળે.

આ વળી ટરાંસવાલથી એક વચથી જુ વધ્યા. હવે હિંદના ખ્રિસ્તિય પણ ગેરા ખ્રિસ્તિયી તોખા પડ્યા. આનો અરથ સારાં મુકન ગણીએ છીએ. કેમકે આવાં દુખો ને અપમાનથી આપણે હાલે હાલે હિંદી માત્ર એક બીજા ને નાનાબને રહીશું.

એક તરફથી જોતાં મી. રાડાનો કાગળ હમ વીનાનો છે. બે ચાર હિંદી પાદરીને કમતી ભાવની ટીકટ મળી તો શું ને ન મળી તોએ શું? બીજી બાજુથી જોતાં મામલો ગંભીર છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદીને દરેક રીતે ગુમચારી કાડવાની તજવીજના હાખલા તરીકે મી. રાડાના કાગળની સામે પુરી રીતે થવાનું છે. હિંદી કોમને તથા હિંદી ધર્મોને અપમાન પહોંચાડવું તેમાં અહિંના ગેરાઓ કંઈ વિચાર કરતા નથી.

અમે જોઈને રાજી થતા છીએ કે આ બાબત મહોમેડન એસોસિએશનના પ્રમુખ મી. પીરન મદમદે મી. રાડાને કાગળ લખ્યો છે ને જરૂરનાં પગલાં લીધાં છે. મી. રાડાનો જવાબ સંતોષ કરક આવે એવો સંભવ છે. તેમ થાય તો આપણે દરખાસ્ત જમા જેવું નથી. દક્ષિણ આફ્રીકાના હિંદીની છુટનાં દોરી ટરાંસવાલના હિંદીના કાયદામાં છે.

તેઓ એક ટેક સાખી જેવે જતાવશે તો પકાંદ કરેલા આ મેખરો કંઈ અજાણ્ય કે મી. રાસ સાહેબ અને બીજાઓ દિલોચો ખેંટન લોકો નથી પણ વિદ્વાન પુરો છે. તું અપમાન કરતા જુલો જશે.

હસલનને ચેતવણી.

હસલનના દિલો રૂપ કે પુરેશન લખ ગણેલા તેઓના કામના તાર વિદ્યાર્થનના જાણના પ્રયત્ન થતા છે. તેમાં એમ બતાવેલું છે કે દિલો કામ જુલો દિલો સાદે દયાલુતા કાપતા કરતા જોઈએ એમ કહ્યું કરે છે. પણ આગરનાર દિલોને સારું જાણસ છુટના પાસ માંગે છે. વળી તેમાં એમ પણ બતાવેલું છે કે જેમ કાદરોએને જુલો પત્રો મળે છે તેમ દેશ દિલોને આપવાં.

એમે માનતા નથી કે હસલનના દિલોએ આવી જાતની માગણી કરી હોય. આવી જુલની રાદ જેમને આપણા હાખનો બેસ છે કેમકે આપણે આવા બંદ કરવાનો કાયદો માગીએ તો આપણે હાથે પત્રપર જુલો રાદવા જેવું થાય. સારા અને ખરાબ એવા માણસો વચ્ચે તકાવન દુનિયામાં સદાય રહેશે છે તે રહેશે. પણ સારા કોણ ને નહારા કોણ હાકા કોણ ને નીચ કોણ એવો આંક કાયદો યુક્તી શકતો નથી. આજે ફરી કરતો હોય તે કાલે વેપારી બને. વેપારી મરીય થઇ બપ ને નોકરી કરે. એવું ચાલ્યાજ કરે છે. આમાં 'જુલો' કાણ કહેવાય? બેદ કેમ રહી શકે? એવા બેદ કાણ પાડી શકે? ગોરા અમલદારને હાથે ઉંચાલો કે નીચાલો આંક લેવા કાણ જશે? આખો બોડસ જળુપ છે કે કાયદો બીજકુલ બેદ કરી થોડા દિલોને જુલો પત્ર નથી આપી શકતો. તેવું કરવું તે હાથે કરીને યુક્તીને જોરી લેવા જેવું છે.

રશિયાનો દાખલો.

રશિયાના જારે કુમા એટલે પારલામેન્ટ રચાવી છે તે આમારા વાંચક વર્ગને ખબર છે. હાલ એવી ખબર છપ્પેલ જાપાઓમાં બહાર આવી છે કે કુમાના ઘણાખરા મેખરો દેશદિલને ખાતર કેદ અથવા તો દેશવટો બોગવી આવેલા છે. તેથી એ પારલામેન્ટનું ખ્યાલું નામ 'જેલીની સભા' પણ કહેવાય છે. કુમાના મેખરોની સુદૃષ્ટી માં લોકોએ જેલમાં નહ આવેલા ને વધારે

પકાંદ કરેલા આ મેખરો કંઈ અજાણ્ય કે ખેંટન લોકો નથી પણ વિદ્વાન પુરો છે. કેટલાક મોટા વડાઓ કે નામિયો છે. મી. મેખરોએ કરીને એક મેખર તેમાં છે તેની ઉપર દેશનું દંડ સુધીની સજા થયેલી. મી. સીંગલોએ સત્કર્મથીવામાં અમુક વરસો જુલો દેશનીકાલ કરવામાં આવ્યા હતા. આવા મેખરોની સુદૃષ્ટીથી રશિયાના રાજ્ય કરતાએ ઘણી વખત નાખ્યો થાય છે. પણ મેખરો કે તેની સુદૃષ્ટી કરનાર મોટા તેની દરકાર કરતા નથી. એક ઉમરાવ કુદૃષ્ટનો કીમીડીઅસ પરસે શીન કરીને મેખર છે તેણે બે વરસ જેલ મેખરેલી. આમાં નામ અમે ઘણું આપી શકીએ છીએ. પણ ઉપરની મોંઘ વાંચ નારને ખ્યાલ આપવા સાદું બસ છે. એટલું વળી બાદ રાખવાનું કે રશિયાની જેલ તે ખબરમાં કાલજુદ છે. તેમાં ફરી સમય દોની નથી. વળી રશિયામાં રાદ વળી સખત રહે છે. જેલો માનકી હોય છે. એ બધું દુખ પ્રાપ્તના સારને કાદવું આ બદાકુર વીરો બેસે છે. રાદ નકો ગણવા નથી. પેતાના સહેનશાહ રાદ થશે કે નારાજ તેને ગણકારતા નથી. પણ પોતાને જેમાં દેશનું બહુ બંધમાં આવે છે તેવું તેઓ બેધડક થઇ કર્યે ગય છે. તેમ જ્યાં રશિયાની પ્રાપ્તો છુટકારો નથી થયો તેથી તેઓ ખબરાતા નથી પણ પોતાની દરજ ખખળે ગાય છે. તે એવું સમજને કે અંતે તેઓ નહિ તો તેઓની પછે ચતારા તેઓના કુખનો કાલ લેશે ને રશિયા છુટું થશે. આવા બખ્યાન સ્વદેશભિમાની પુરો ના દાખલા નજરમાં રાખી, જુલની તરફ મહોટ કરી તેવું નામ નિરંતર દિલમાં કોતરી રાસસાકના દિલો જુની કાયદા રૂપી નદીમાંથી તરી જશે એવું અમે છમ્મીએ છીએ.

જેલના કાવ્ય.

(રાગઓ કુદરતના કાનાર ખલકના સ્વામી) લાવણી.

જે જેલ મહેલમાં, ગય દિલના લીરા, મોતીને થાળે, લખડું વધાવી વીરા. "રૂદરના" છૂટે, તાર દેસ દેશમાં, કિમતની કિમત, યાશે કિમતસોમાં. એ વખત આવીએ, પાસ યાએ ને વીરા. મોતીને. ૧ થું દાદ નથી બે દાદ જેલખાનામાં, જેવું નામે છે, કેમ કેદખાનામાં? તો રાજ રૂશિયા, જેવું બાલ થનાર,

આ દા-સવાતમાં, દિ ધોળ અંધારું, અજવાળું કરવા, દિંદી થયા અધીરા. મોતીને. ૨ દિ પાંકો બેઠો, દાનસવાત છે નારો, આ દિંદ સરખેતો. ભારો થઇ પડનારો, નથી દિંદુરયાને, ચૂડી પહેરી વડાલા, આ જુલમ તમારો, મોત નશુ છે આળા, શું થડી કાયદો, વરમાં તાખી પીડા મોતીને. ૩ સુતો સિંદ છંડી, રવાદ બલા શું ચાલો, હવે બહુ થમ, શમશેર મ્હનમાં રાખો, તેં કર્યા સહનો, હુશર દુખ દેનારો, છાકીના લેખો, લખ્યા નહોં દગનારો, આ સિંદ દિંદના, શહી કરશે ચીરા. મોતીને. ૪ આગળના રાત, મહિમાંહે લડતા, એ લાગ જોઇ, તમે આગળ પગલું બરતા, તે સમય હતો, બળવાન જુલમ નહોં કરતા, કરનાર જુલમી, લોક નાસથી કરતા, હવે મરે સારના, કરશે લીરેલીરા. મોતીને. ૫ હવે જુલમ તમારો, વધ્યો કાયદો ખારો, વિપરીત જુદિ થઇ, જોજ વાંક છે મોટો, મહેલખ કહે આ, વાર આટલું બેઠું, અંતરનો પડો, વખત વિચારી-મોજું, નહોં કદિ જેલથી, ડરે દિંદના લીરા. મોતીને. ૬

(રાગ સૂતી છે શી શોભાવાળી)

વિદ્યમ જેવો પરદુખ ભંજન, દિંદો એક સનારો, દુખ લેનારો સુખ દેનારો, સંકળ કરે જન્મારો. વિદ્યમ. ૧ દિંદોકેસ દુખને મારે, જશે જેલમાં એકજ વાતો. નામ રામનું લખને સાથે, વીર નથી કરનારો. વિદ્યમ. ૨ એક દાખલો આપું એવો, હરીશંદ રાગના જેવો, નીચ લેર વહેંચાયો કેવો, વચન કાજ વિચારો. વિદ્યમ. ૩ રામ ગયા વનવાસે કેવા, વચન પાળવા વિરજા એવા, ગાર વર્ષનાં દુખમાં સહેવા, તો આવ્યો સુખ આરો. વિદ્યમ. ૪ એમ થશે તો વિગશે પામશે, જળુતારીની લાજ રાખશે, સુખ સંપથી કાળ ગાળશે, તોજ થશે છુટકારો. વિદ્યમ. ૫ જેલ જેલ ને જેલ જવાનું, વચન પાળજો કાય અવાનું,

ખીરીએ નીચું બેવાનું,
ચાશે ખૂબ વિચારો. વિક્રમ. ૬
દશ આંગળીઓ તથા; નીશાની,
દીપો મુઠનું બેશે પાણી,
થશે આખર ધૂળજ ધાણી,
જે દુખને ગણકારો. વિક્રમ. ૭
“હરી પાસ” આવીને કહેશે,
કાકર પોથીસ ધડકા દેશે,
કહો આખર કેવી રહેશે,
નોકર, શેઠ વિચારો. વિક્રમ. ૮
કાન્સવાલમાં મદયા જાગ,
દેકે શેર લાઠીને ખાગ,
એના અલીના મોરા રાગ,
ચરખના સરદારો. વિક્રમ. ૯
હિંદતણા હીરા જેવામાં,
જે ગરો કંચન મહેલોમાં,
મોરાઓ કહેશે છેડામાં,
અતિ જુલમ નહીં સારો. વિક્રમ. ૧૦
વળી કાપડો વીંધી નાંખો,
નહીં તો સૂઝ રવાનજ આખો,
બહી જશે હિંદી લાખો,
લખ કરમાં તરવારો. વિક્રમ. ૧૧
જશે જેલ તો એમજ યાશે,
દુન કાપડો ચાવી ખાશે,
ધડનારા મોરા પત્નાશે,
ઠાવા હાંમત દારો. વિક્રમ. ૧૨
અગર તમારી કિતિ રહેશે,
કુનીયામાં શાખાથી દેશે,
રતના તારમાં કાંદેશે,
અમરો હિંદ સિનારો. વિક્રમ. ૧૩
સર્વ ચંદ્રાવ તપશે ચાદી,
હિંદતણા ચાકું આગાદી,
મહેતાણ મુઆરકાદી,
મરીબની રિવડારો. વિક્રમ. ૧૪

નાતાલના હિંદીઓને જાહેર વિનંતિ.

નીચેની જાહેર ખબર જે નાતાલમાં દરેક દેશાલોકવાસીમાં આવનાર છે તે તરફ અમારા દરેક વાંચનારાનું ખસુસ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ; તથા પોતે વાંચી બીજાને તેથી સંકેદ કરશે; તથા તેમાં સુચવેલ દેશ લોકપણું બતાવશે તથા બીજાઓને તેમ કરવા સમજાવશે એવી વિનંતિ કરીએ છીએ. આશા છે કે દરેક સવાલના લાઘ્ય એની તરફ ખરી લાગણી બતાવવાની તકે દરેક હિંદી ખચ્ચો ખરો જુરમો બતાવશે અને શોક પાળશે.

“નાતાલ કોલોનીમાં વસતા દરેક હિંદી બાકીઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે

આપણા દરેક સવાલના હિંદી લાઘ્યો ઉપર તા. ૧ ઓગસ્ટ અગર તે પછી કોઈપણ દિવસે જુરમો કાપડાને અમલ કરવા થકી પકડ થવા સંભવ છે. તો તે દિવસે નાતાલમાં વસતા સરે દિંદીઓએ પોતાની ખાસ ફરજ સમજી આપણા દરેક સવાલના હિંદી લાઘ્યોના દુઃખમાં સામેલ થવા પોતાનો ધર્મો રાજગાર બંધ કરવો એમ દરખાસ કરી છે.

તે આપતના દરેક સવાલ તરફથી ખબર થયે દરેક ગામમાં કોમરેસ તરફથી તાર મારફતે ખબર કરવામાં આવશે.

કમેદ છે કે સરે દિંદી લાઘ્યો તે દિવસે દુકાનો તથા ફેરી બંધ કરી શોક પાળશે.”

(સહી.) દાદા એસમાન,

“એસ. સી. આંગલીયા,
જે. જો. સેક્રેટરી, ના. ઇ. કો.”

સાઉથ આફ્રિકા ખિરીશ ઇન્ડિયન કમીટી.

મો. રીયાનો સપ્તાહિક કમળ.

તા. ૨૮મી જુનના કમળમાં મો. રીયા નીચે પ્રમાણે લખે છે:

તમારા ૨૯ મી મેના તથા ૩૦ જુનના કમળો મળ્યા. કમીટીએ જનરલ મેથાને કમળ લખ્યો તેથી તમે નીરાશ થયા એ હું સમજી શકું છું. તમને કેટલું દરદ લાગેલું હોયું જોઈએ એ તમારા લખાણ ઉપરથી જણાઈ રહે છે. કમીટીના વિચારો તે ગારા નથી એ તમે જાણો છો.

જેલની લડતમાં - કમીટી પુર જોરથી ઉત્તેજન આપે તે જનતા જોગ નથી. માછ ગવરતરો એમ કેમ કરી શકે? પણ મેં તો તેઓનાં મન તે બાબત તૈયાર કરવાનું કારણ જુલું. કે જોયી કદાચ તેઓ ઉત્તેજન ન આપે તોપણ તેમાં આશા ન આવે. લોર્ડ એમ્પટલીને તે વિશે બહુ લખ્યું છે. બધા મેં જોયેને નિશાનીઓ કરી ઇન્ડિયન એપિનીઅનની નકલો મોકલી છે. જાપામાં પણ તે વાત ચર્ચા રહ્યો છું. દાકતર થેરનટને જવાબ લખ્યો છે કે તેવાથી જેલની વાતને રોક નહિ આપી શકાય.

મીટીંગ થતાં પહેલાં સર મચેરલ સાથે મારે ચાતચીત થયેલી. તેઓ કમીટી હિંદી વધ તોપણ તમારા સાહેબ સાહેબ મારા મતને મજા છે કે જે પોતે

દરેક સવાલમાં હોત તે કાપડાની લડતમાં ભોગવવા કરતાં પોતે જેલની સજા ઉપર વત. પણ તેમને લાગુ છે કમીટી કાપડાની સામે ચલાવી વાત પસંદ કરે એવો સંભવ થોડો. વળી તેમણે ધણા હિંદી જેલનું દુઃખ ઉઠાવે એ બાબત સંકેદ બતાવી. જે માત્ર થોડાજ હિંદી તે ખબર ઉઠાવે તો કંઈ કાપડો ન થાય. અમે વાત કરતા હતા તેવામાં મી. સેવડ અમીર અલી આવ્યા તે તેમણે અમને મી. અલીના કાગળ વાંચાવ્યો. તે કાગળની નકલ આ સાથે મોકલું છું. સર મચેરલએ ધાર્યું હતું કે દાદા પુરત કાપડાને શરણ નહિ થવાની વાત કમીટી માં ન ઉઠાવવી. પણ લોર્ડ એમ્પટલીને બહુ કામ પડતાં તે બાબત ખાસ આવ્યા હતા અને મી. અમીર અલીએ મને મી. અલીના કાગળ વાંચવાનો હુકમ કર્યો. એટલે તે બાબત ખૂબ ચર્ચા ચાલી. મેં જોયેમાં ઉપલા એ સાહેબો ઉપરાંત સર મચેરલ, સર રેમંડ વેસ્ટ, સર ફ્રેડરીક ફ્રીમન, અને દાકતર થેરનટન દાખલ હતા. તેઓએ પોતાના વિચારો કાપડાની સામે નહિ થવા જણાવ્યા. મે તમારી તરફની હકીકત રજુ કરી. તમારી માગણીઓ તદ્દન બ્યાબગી છે એમ સહુ કબૂલ કરે છે. સર રેમંડ વેસ્ટે એવી દરખાસ રજુ કરી કે ૧૨ મી મે નો તાર તથા મી. અલીના કાગળ વાંચવા પછી કમીટી એવી સલાહ આપે છે કે દાદા પુરત કાપડાને તમને નહિ થવાની વાત કરવાને બદલે ફેન્કાર કરવા વિશે જનરલ બોથાને કાગળ લખવો. લોર્ડ એમ્પટલીને લાગ્યું કે જનરલ બોથાને એમ કાગળ લખવો એટલું સંતોષ કારક નથી. કમીટીએ જાણે જેલની વાત નાપસંદ કરવી પણ જનરલ બોથાનુ વચન પાળવું જોઈએ, અને હિંદીને ન્યાય મળવો જોઈએ એમ દરખાસ કરશે. અને તમને કાપડાની સામે ન થવા બાબત તાર કરવાનું મુકવું. ફેરરે લોર્ડ એમ્પટલીને, સર મચેરલ તથા મેં મળીને તમને કેમલ મોકલ્યો. સર ચાર્લસ જુરના કાગળની નકલ મોકલું છું. મી. જોન્ટે પણ જેલની વાત રીક નહિ માની. અને આવી રિયાતમાં છેવટ સુધી આ બધા મોટા માનુસોની લાગણી નજરે કે નહિ તે કહેવું મુશ્કેલ છે. કમીટી વખતે પુરી પણ કાપડા. આ બધું હું તમને રાખી મોકલું છું. પણ કમીટી હિંદી વધ તોપણ તમારા સાહેબ સાહેબને મજા છે કે નહિ તે કાપડા

તો વિચાર તમેજ ત્યાં કરી શકો છો. અને કોલોનીના લોકોની તથા બીજા
 યુગી મોજીસો જેવની કલતમાં સામેલ હુરોપીઓની અમારી સામેની પ્રાણી
 કે કે તાહ તે તમને અજર પડી શકે. હું તમને જુઃ તેથી મેં એવી સલાહ
 તમે મને ઉપદેશ આપ્યો તેથી જરૂર આપી છે કે દિલ્લી કામે જરૂરજ બોધાને
 મારું મન હુઆતુ નથી. મને તમને ૧૮ મળવું ને તેણે આપેલું તમને
 વિષય જાણથી થાય છે. ના. જોની પળવાની તેની પાસે અરજ કરવી. પણ
 તમારામાંની માયા પડ્યા તે તેમજ નાં મારે દિલ્લીની સાથે જણાવવું નહીં
 અમારે અહીંના કામગીરી તમને નથી તમને કે કેટલાક વજનનાર મુસલમાનો જેઓ
 મને ૧૮ મળવું નથી તે સમાજમાં મુઃ પરિણામ સમજી શકતા નથી તેઓ મી.
 તમને કેમકે તમારું પાત્ર નથી. તેથી ગાંધીની સલાહ પ્રમાણે આલવાનું લોકોને
 ના. નો કહેવો નાં અપેક્ષા નથી. સમજાવે છે. હવે આપ સાહેબ આ
 હમ તમને હાથે કેમકે જેવને મળ્યો થાત કમીટીની આજણ રેલુ કરશે અને
 હું નો તમણી પાસે જાવું ને. પણ આપની સલાહ તારથી કે કામગીરી
 કામગીરી સાથે થવામાં આનાકાની કરે આપણા કે જેથી અમે મોટી આફતમાંથી
 છે. સર મંજરજીની સલાહ લઈશ છુટીએ અને તેમ કરશે તો અલ્લાહ
 તેમજ તમનેની કામ આપવન કમીટીએ આપને તેને બદલે આપશે ને હું આપ
 લોક એકતીનને કામગીરી જાણ્યો છે અને નો આજારી થઈશ. એ કમીટી તેની
 આમની સખામાં ને જાણત સવાલ પુછ સલાહ રિપે તાર કરે તો મને પણ તેની
 વાની પદ નવારી આપે છે. તક્ત મોદકવા કહેશે. મામલો બહુ
 ત્યાંના પારસી બાઈઓ મણીને રાજ મંજર છે. તેથી આપણા હમને ધર્મ
 થશે કે શહેનશાહના એલચી નામદાર અજમેલ જેઓ અધા વેપારી ને તેમને
 મુશીર હિલ મુશ્કેલે માન આપવામાં નુકસાન કરે. દિલ્હીએ માત્ર કેરીયાળા
 આપ્યું હવું. સર મંજરજી અને જીમ્સ છે. મંજરમાની કરીને મને કામગી
 સેલેક્ટ પારસીઓએ મળી તેમજ સાહેબને નેકરવને અને એક કમીટીવા પ્રસ્તાવીક
 માનવન આપ્યું. કેટલાક હુરોપીઓને સોસાયટીના સેક્રેટરીને પ્રમર્ગે. તેનું
 પણ તાતરવામાં આવ્યા હતા. તેમાં હું કામગીરી મોડસ ૧૦૩૧ મોહાનીસખા છે."

મી. અલીનો મી. જસડીસ અમીર અલી ઉપરનો કાગળ

"આપના ધર્મી બાઈઓ અને હમ વતનીઓ તરફ આપનો આર છે તેથી અમારે હુઃખને વખતે અલ્લાહને તામે હુ આપની સલાહ લેવા માન પુરક આ માત્ર લખું છું. આપ સાહેબ મળો છો કે રીસપોન્સીબલ સરકારે એરીયા રીઃ એરડીનસ હરી પસાર કર્યું છે અને પડી સરકારે તે મંજુર કર્યું છે. તે એજ કાયદો છે કે જે આપની મદદથી મેં તથા મી. ગાંધીએ મળીને તામેજુરે કરાવ્યો. જનરલ બોધાને કલનમાં મળવા માં આપ પણ હતા. તારો ઉપરથી જણાવ છે કે તેઓ સાહેબે બધી ખરાબ કલમો કાઢી નાખવાનું કહ્યું કરેલું. આ રિપે આપ વધારે બજો છો. હવે આપની સલાહ નીચેની આજતમાં લંદછો છે.

મી. ગાંધી કહ્યું માત્ર છે કે તે કાયદો ૨૬ થયો નેકરજે. એ તે કાયદો ૨૬ ન થાય તો દિલ્લી કામને તેની સામે થવાની સલાહ આપે છે. તેની એક એજ મજાદ છે. હું તેની સામે છું. લોક એકતીને શાથી ને કાલદો પસાર કર્યો તે

તથી બહુ નહિ હું. મેં બેટા અબ્દુલ મુન્નીયત મું આપણી વાલેદાબી (માતા પછી) બહુત પાનદાન હુલકીથી. મજર આપણી પીકાનત આપકે નામકો દી. હમારે પાક શરીયત મેં અન્યાયીથી અમરજ અજ પેન" પીકાનત બાકી આપણી એલાદશે હોતી હે. હમ અજર માકે નામકો બહેર કરે (એરડીનસકા બારા મુજબ) તો બેશક હમને હમારી માધી ઈજત બેથી હમકુ શુમાદી અપની મા. એરત. વડકી સમ પડેકી રસમમે આ જતી હે. તો શીર હમ હમારી શરીયતથી પડેકી રસમકો તોડકે હમારી આરત કે નામ કો કરો બહેર કરે અજર હમ એકા કરે તો હમારે પર અફસોસ હોં!!

શું એરડીનસના ધારા મુસલ માની ધરમનાં ફરમાન વિરુદ્ધ નથી ?

[સ. મોજાના મોલવી હાજરેતેલ મદમદ] રહે સદા ખુશી કાંમરેસ નીત નીત ફુલા રહ્યા કરે; જી હિંદુઅનકી ઈસ્તે દિમાયત અલ્લા ઈસ્કા બધા કરે. જે હરકા હારોદ હો. હરદમ આજમે વો જવા કરે; અલ્લા હરકા રહે મુહારીજ ફુર ઈસ્કી હર બધા કરે. કોમી પડીત હુ પ્યારે કુછ પતરી બોલ મુનાતા હું; બહુત બહુસાન હરત એ તીને કાલ ખતાતા હું. પેદાવશ હમારી આર કસમ પર હે. (૧) આદમકી પેદાદ છનકે માબાપ નહિ ચેન્ને કુદરતસે પેદા હુઆ થા. (૨) હયા આદમકી પસલી સે પેદા હુઈ હે. ઈતકી મા નહિ થી. (૩) ઇસા છનકી માધી બાપ નહિ ચે. (૪) હમારી પેદાવસન્ને માબાપસે પેદા હો તે હે- તસલમે બાપ અફઝુલ હે. હમારે પાક નથી તમેશ શકાઈએમે કહે તે પેકે "અનન નબીલાતા કકીય અનર ઇખમે અબલીહ મુતલીય." (મતલબ) મેં

વિધાયત મેં નહિ પરદેકી હે છુટીયાલ હમકો કયા. નહિ અજરેજ પરદેપર ને કરતે સ્વાદ હમકો કયા. રહા કરતી હે એરાતે શીરમ આઝાદ હમકો કયા. જી હે હમ કડકી સહેરસે હીતશાદ હમકો કયા. પદમકાની વેદર મુશકી થી અબેની અક સોદાદત હે, હમારી એર આદત બ્યાર કનકી એર આદત હે. પડી હે કયા હમ તકલીફ મેલપર ને માવેલ હો. નમાકર એરતોકી અજરે મમજારો પાયલ હો. ખુસર કુલરકી ખુલેકી તરે કરતે ઇને દેખા, જહાં પેદા હુઈથી બસ જહાં મરતે ઈને દેખા.

હમારે તસબકા મુમાર (કુળની મહતરી) આપસે હોતા હે. હમારે બાપ મોજુદ હે તો મા બીર એરત કે નામ કરેશ રહે? હમ બીનાબાપકે નહિ હે કી હમ હમારી માકા નામ લીખાવે. માકે નામકો હમ બહેર કરે તો મોયા હમારે હાથોસે હમ બીના બાપકે સામેલ હુવે! કીવની શરમકી ખાત હો!! આરડીનસ કહુલ કરને શે મરના બહેતર હે. જળ બધા હમપર આઈ હે તો હમ તમામ ઈસ્લમ માઈ હસ બાતપર કાયમ હો નાવે. જેસે બધા કે પકત હમરત ખુસુર પેગમબરને કહાયા. (કરકા દાખલા કુરાનમે હે-સુરે યુસુફમે) = રજ્ઝીરસીવને અદ્લાખમે હતેયા મીરના પદ ઉતની ઈસિદે વહલ્લા તસરીફ અની કબેહુના અરસાળો ઈસિદીના પચાકુન મીનલે બ્યાલીલીન". (મતલબ) અયે રજ મેરે કબેહાના મુજે જ્યાદા પચન હે. ઉસ તીજસે છરકી તરફ વો મુજે જુલાતો હે. આર અજર હું મુજે ઉતકે મરેકો ન રોકેશા તો મેં જન તમ પહેલે જાહેદા બીર નહેકી મેસે હો નહીંમા.

જેસના અનુભવનો લેવાસ.

હેલા ખબરો.

કેપના સલાહ.

(ખાસ ઉડિયન એપિનિયા માટે
અખાએબુ.)

મીટિંગ આની લડત.

ટાંસલાહમાં ખાસ કરી પ્રિટીરીયાના સમજા બુના વેપારીઓને અણમાં છે કે આખળ બોર સરકારના વખતમાં લાઇસેન્સ મારિ આશરે ૨૬ મુસલમાન વેપારીઓને બોર સરકારે પકડી કેદ કરેલ. રાજઆતમાં પા. ૨૦૦ ના બેલપર કોટવા પિચાર જલુ વા. આ વખતે તેમાં એવા આસામી હતા કે જે એકે જલુ પાન જલુને પા. ૨૦૦ ના પેલપર કોટવા તકે. પણ ફરેક દિમતથી બેલપર કુટા નહિ મતાં જેલમાં રહેતા નિલય કરેલ. સરકારને જાણ થતાં માત્ર ૨૦ જ પાકેડના બેલ માગ્યા અને તે પણ આ બહાદુર ફેરીઓએ ન સ્વીકાર્યા. આ બંને વખત તેમના સંગેથીએ બહાર થી તેમને મારે બેસમેર હીલવાલ કરતા હતા. ફરિયાલન શુરવીર ફેરીઓ જેલમાં શાનતાલ અને તરેક હુરેલી રમતોમાં મુલાકા હતા. અનુભવીતા કહેતા જેમણે તો સરવ કોઇ જાતમાં જવા હોય તેણે આત્મક થતો હતો. સગાંવહાલાં તરફથી ફરક, મીઠાઇ, મેવા ઉપરા ઉપર આવતા હતા. આમ જગમગાહાર જેડીઓએ ત્રણેક કલાક સળ બોજવી ત્યાં કુટા કરતા વૃક્ષ થયો. અંદે પ્રિટીરીયાના હિંદીઓ આમ જીવેલા થવાનો, જેલમાં મહાકવાનો, હિંદને કલકમોથી ઉગારવાનો અને ફરવનોન વિના હુધિયાર કુઠાવવાનો આ અમુકવ અવસર કેમ સુકશે.

આબીરીનીયાના એક ખાદશાહ કુલ્તવ બીન પુસકે ફરવા ફરવા એક દિવસ કોઇ તેજવાન આદમીને પાનાની જેલમાં નેચો. જેલમાં આવવાનો સખખ પુકતાં તેણે જણાવ્યું કે એક પટોસણ મને ખુરી લાલચમાં ફરવાવા માંગવી હતી. અમર હું તેને તબિ ન થાઉં તો તહોમત આદાશી જેલમાં નખાવવા ઉર આપવી હતી. તેને સરણ ન થવાથી આ હાલન થઇ. ફતજ બીન પુસકે તેની સમ્માલ બરેલી દિમતની તારીફ કરી તેન છાટી મુક્યા. જેલથી નહિ ઉરેલો તો ખુરાં કામથી પણ ખચેલ અને તારીફ મેજલ જેલમાંથી પણ પુટયો. ટાંસલાહના હિંદીઓની આ હાલત છે. ખુદાપર મજબાર રાખી દિમતથી જેલ ગરો તો તારીફ મેજલ જેલથી પુટયો અને કુલાની માફક શેરીએ શેરીએ અપમાન પામતા ખચેલો.

ડેસાઓઆબેની સલાહ

ડેસાઓઆબેના હિંદીઓએ ટાંસલાહના લાઇસેન્સ એવો સંદેશો માહત્તો છે કે - "આથા ૩૦ વપર મકકન રહેલો."

જેલના અનુભવ. શુરુવાર ૨. વાગે. છેલ્લી જાતમાંપરથી જાણાય છે કે પરમીટ એડીએ રજીસ્ટર ચલા માટે એક પજ અરજ હજુ સુધી કસમાં આવી નથી; પણ એવી અફવા છે કે પરમીટના સત્તાવાળાઓ એક ખાતગી મકાનમાં રાતરે રજીસ્ટરેશન માટે અરજીઓ લેવા માગ્યા છે. હિંદીઓની એક મીટીંગ શુરુવારે અપેરે બોલાવવામાં આવી હતી. તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું કે કાપકને રાશનુ ન થવા માટે સમજાવવા કાયદેર રીતે દરેક પ્રયત્ન કરવામાં આવશે; પછી જો પોતાની મરજી મુજબ ફરી રોકે છે; ખાતગી મકાનમાં રાતરે રજીસ્ટરેશન માટે અરજીઓ કરવી, અને પરમીટના સત્તાવાળાઓએ એવી રીતે ચાલવું જે જાપાન નામોક્ષી બરેલી છે. સત્તા જેલ માટે મકકન છે અને જા. કેસાદખાં તમ ને છે.

જેલકોટના પેલટના કાફેલી મુખ્ય જગ્યાએપેથી સરકારે કેપેડાથી તાખ્યા છે. પરમીટ અડીલના ગારજાપરના પેલટરથી બહુજ રમુજ મેલા થતા હતી. પેલટરે "ફાજે જાનાયુ" છે તેવું, સરકારે પુછાવતાં મી. ગાંધીયે તેની જંદી નેખ મદારી પોતાને માથે લીધી છે. તા. ૩૨મીંગ માસ મીટીંગ બરાશે. વધો રોજગાર પણ રાખવાનો છે. મોટીસો કાલવામાં આવે છે. એક જળ વાન કમીડી તે કામ માટે નીમવામાં આવી છે. અગાઉ જણાવ્યું હતું તેમ જ હીવસ રોટર જેવ રાખવાના નથી.

રજીસ્ટરેશન કલાવવાની મુદ્દનો છેલ્લ નજીક આવેલો હેવાથી કટાકરી લાજે હાજે વધવી ગય છે. મલિનાની આખર પહેલાં જાણવા તપક ફજુગા ઉખા જાપ બેવી વા. હરે છે. ડરગનના દિલસોજ લાઇઓ તરફથી હિંમત અને મહદ -આપનારા શાખય તારો મળ્યા છે.

કેપટાકિનના સાઉથ આફ્રિકન ટ્રીડિયન એસોસીએશન અને બ્રિટીશ ટ્રીડિયન લીગ તરફથી નીચેના તાર વેલ્ડાન્સઅરગના બ્રિટીશ ટ્રીડિયન એસોસીએશનપર વંચો છે "ટાંસલાહના લાઇસેન્સી દાવની ફાજ હાવક રિયલિમાં તેમના તરફ બ્રિટીશ ટ્રીડિયન લીગ તથા સાઉથ આફ્રિકન બ્રિટીશ ટ્રીડિયન એસોસીએશન અંતઃગરણ પૂરવક દિલસોજ ખતાવે છે, અને જગનના મહાન રાજાને બંદગી કરે છે કે તે ટાંસલાહના હિંદી બાઇઓને રિંગત અને બળ બરો. કે જે વડે તેઓ રાજના સ્વતંત્ર શહેરી તરીકેની પોતાની વહાલી આખર જાળવવામાં આગ રહે. અને હિંદી પ્રજાની સ્વતંત્રતા ને છુટને બરો અને લીજુપન લગાડે તેવું અથવા તેની કીર્તિને ઝાંખપ લગાડે તેવું કાંઇપણ કરે નહિ. આવના અઢવાડીઆમાં જાહેર મીટીંગ મળવાની છે. જેના હેતુ બોરેલીન-૫ સામેની લડતમાં ઉતરવાનાં કુટુંબના શુભસત વારને કાંડ કિહું કરવાનો છે." ઉપરના નરંગો નીચે પ્રમાણે જવાબ બ્રિટીશ ટ્રીડિયન એસોસીએશન તરફથી આપવામાં આવેલ છે. "હિંગત આપનારા ને શુર વચાવનારા તાર માટે કેપટાકિનના હિંદીના ખુદ આમારી ચમકીએ ટાંસલાહના હિંદી દર વજ છે. અને કીર્તિને બરો. અને એવું રાજ પામુ કરશે નહિ."

કેપટાકિનમાં તા. ૨૨મીએ ખાસ મીટીંગ બરાહ હતી. તેમાં ફાવ કરી નીચેના બીજો તાર જિ. ઇ. એ. પર મોકલવામાં આવ્યો છે. "કેપટાકિન અને પરાઓના હિંદીઓ તમારી લડત તરફ હલસોજ બીએ; તમે મકકન રહેજો ને કેશ અને દેશી કાઇઓની આખર સાચવજો. આપણા રાજાએ આપણને તરજોડયા છે પણ મજાને રાજ તરજોડશે નહિ. ખુદાપાદર બરેલો રાખો અને તે જરૂર કામ આપશે."

કેપટાકિનથી એક જાગરપત્ર નીચેની દરો કત જણાવે છે જેની મોંઘ અને રીતની સારે લઈએ બીએ: - કેપટાકિનના પ્રસિધ વેપારી ચા. હાલ સુલેમાન શાહ મહમદની બેક બાઈ ફાનીના તા. ૩ જ જુલાઈએ એક સજમની મીજુબની ના અકરમાતમાં કેપટાકિનથી ઉડનાં ત્રાપીજક યજેલી હંબને લીધે મુજરી નબેલ છે. મરુમ બાઈની ઉમર ૧૬ વરસની હતી.

ઝોરડીના હિંદી.

એક વખત તા. ૧૫ ના કાગળમાં
જણાવે છે કે:—

એશિયાટિક ઝોરડીના નેવા જુવમી
સમયને લીધે અત્રેના હિંદીઓમાં સંપ
અને ચુરસો ફાટ્યો છે. તા. ૧૬ મી
થી અત્રે હિંદીના કમીની વાતનું મોટું
સ્થળનું છે. મીડીંગમાં આશરે ૪૦
જેટલા મુદ્દાઓ હાજર હતા, તે ઉપરાંત
રૂઝનાગરના પુનાઈડ એમેક્સના ચેરમેન
મી. જાયાલ તથા ફેબ્રુઆરી મી. જાપુઆલ
તથા મી. કાછ એમણે પણ હાજરી
આપી હતી. મીડીંગનું પ્રમુખસ્થાન મી.
અલમર હુસેન સાહેબે લીધું હતું. તેમણે
એક અસરકારક ભાષણમાં જણાવ્યું કે
મિ. ઇ. એ. ની વક્તમાં સંપૂર્ણ રીતે
મદદગાર થતું તથા મને તેના નિર્ભર
પણ જોવાનું હતાવને વળમી રહેલું. આદ
કમીનીના ચેરમેન તરીકે મી. અલમર
હુસેન, વાલ્ડા ચેરમેન તરીકે મી. શરીફ
સાહેબ, તથા બેઝન્ટ સેક્રેટરીઓ તરીકે
મી. ખીસમીલ્લાખાન ને મી. અમદુલ
કરીમ, તથા ફેબ્રુઆરી તરીકે મી. ઇ. ઇ.
વડવાળા તથા કમીનીના પેટ્રન તરીકે
મી. મહમદલાલ વગેરે નીમણું કરવામાં
આવી. મી. અમદુલ ગાની સાહેબે
ભાષણ કર્યું કે ઝોરડીના નેવા જુવમી
સા વાંદે હોવાથી હું એટલીજ સલાહ
આપું છું કે સાહેબ જેલ જવું પણ
કાપદાને કદી વશ થવું નહિ. સહુએ
ખુશાલીના પોકારથી આ સુચનાને વધાવી
લીધી ને મને તેના જોખમે જેલ જવા
કલ્પ કર્યું. મી. અમદુલ હમીદ સાહેબે
પણ અસરકારક ભાષણ કર્યું. આદ
પ્રમુખે પ્રીટોરીયાની ગઇ મીડીંગના
કાવ અને ભાષણો તરફ ધ્યાન ખેંચ્યું.
આદ તેમણે જણાવ્યું કે જાહેર કામ
માટે સંપ અને પદસાની જરૂર છે. માટે
ઉપરાજ કરવું જોઈએ. તે ઉપરથી એક
સારી રકમ ભેગી થઈ છે અને તેમાં
ઉમેરો થશે એવી આશા છે.

એક્સપરિમાં તા. ૨૧ મી એ મીડીંગ
બરાઈ હતી જેમાં મેકરસ એન. આર.
સુલીવાન, આર. એચ. નેકુ, કાછ, એચ.
હેસાઈ, વસનત કરસનત અને ઉદરત
નમુ વાંદીયરો તરીકે બહાર પડેલ જાહેર
મયા છે. સડત માટે ઉપરાજ થતા માંડ્યું
છે. મી. સુલીવાનને ખિતોની, ખરેખાન,
અને રશિયાના રહીશોને કાપદા ખાખત સમ
જાતી આપવા મેક્સિકાનો કાવ થયો હતો.

ડેલાગોવાએના હિંદી અને 'ગારડીઅન પત્ર'.

કોઈ વખત ઉપર દક્ષિણ આફ્રિકાના કાપા
એમાં એક તાર પ્રગટ થયો હતો કે:—
ડેલાગોવાએના ૧૫ હિંદીઓને તેમની
પાસે ખાંડા પાસ હોવાના આરોપથી
વગર તપાસે પકડવામાં આવ્યા હતા અને
કેસ નક્કીયા વગર ડેલાગોવાએ રેલવેપર
કેરીઓ તરીકે કામ કરવા મોકલવામાં આવ્યા
હતા તે બાબતપર વડી પારલામેન્ટમાં
સચાલ પુછાતાં એવો જવાબ આપવામાં
આવ્યો હતો કે તે બાબત બરીલીશ કોન
સલ પાર્ટી રીપોર્ટ માં વાતમાં આવશે.

ઉપરના તારપર લીધા કરતા ડેલાગોવાએ
હું ગારડીઅન પત્ર નીચે પ્રમાણે લખે છે.
"આ બાબત અમે તપાસ કરી છે તે
એમ માન્ય પડે છે કે આ સાલની
શરૂઆતમાં આ હિંદીઓને ખાંડી ચાલી
વાળા પાસ માટે પકડવામાં આવ્યા હતા.
તેમને પાછા કાઢવાનો કોઈ રસ્તો નહોતો.
તેમની પાસે પર્સના નહોતા. તેથી સરકારે
તેમને રવાનીકાંડ રેલવે ઉપર કામ કરવા
મોકલ્યા. તેઓ ત્યાં બધી આર માસ રહ્યા
અને તેટલા વખતમાં હેરા પાછા જવા
જેટલા પછસા કમાયા, એટલે તેમને જવા
દવામાં આવ્યા એટલે કહેવામાં આવ્યું
છે તેમ પચાસ નહિ, પણ આઠ ખાંડા
પાસ વાપરવાનો સુન્દો કરનાર હિંદીને
કમાણી થાય તેવા ને સહેલા કામપર લગાડ્યા
ને ઉપરાંતમાં ખિરાક રહેકાણ વગેરે આપ્યું
ને પછી હેરા પાછા મોકલ્યા છે. તેમને માટે
વહાણ બોંધી રીકીટ ખરચી સરકાર મોકલે
તેમ નહોતી."

પરચુરણ ખખરો.

નાતાલમાં લાઇસેન્સ ખીલ

"કોઈ વખત પછી અથવા, છેવટે
૧૯૦૨ના ડીસેમ્બર પછી નાતાલમાં આરમ
વેપારીને એક લાઇસેન્સ આપવું તે ગેર
કાયદેસર ગણાશે એવી શરતવાળો કાયદો
સરકારે કાબલ કર્યો એમ પારલામેન્ટનો
મત છે."—એવી દરખાસ રજૂ કરવાની
મી. હેગરે પારલામેન્ટમાં નોટીસ આપી છે.

હિંદી અને ગેરા વચ્ચે એક મુદ્દાની
ખાખત સામેનું નાતાલ કોંગ્રેસનું મીડી
શન મી. મેકને નાતાલ પાર્ટીમેન્ટ આગળ
રજૂ કર્યું હતું.

ઇમીગ્રેશન ખીલ સામેનું મિ. ઇ. એ.
હું ખીડીઅન મી. કરીસે પાર્ટીમેન્ટમાં
તા. ૨૪મીએ વાંચ્યું હતું.

દરમિયાન ઇમીગ્રેશન રીફ્રીફશન
ખીલ ખીલ વખત વચ્ચેને પસાર થઈ
કમીનીમાં ગયું છે.

મરદમ મી. આલમજી ધીઆખતના
કુટુંબ તરફ ફિલસોફ ખતાવવાનો સંદેશો
નોટાન્સગરમ બરિલીશ હિંદિયન એસોસી
એશને મોકલ્યો છે.

મચાડોડોપના હિંદી.

મી. ખી. ડી. દેસાઈ તા. ૧૮ મી એ
મચાડોડોપના કાગળે જણાવે છે કે ત્યાંના
લોકોએ નીચે પ્રમાણે રકમો ઝોરડીના ને
ની લગત માટે ભેગી કરી છે.

મચાડોડોપ

દેસાઈ રમ્મજીકજી અખુજી	
દેવામકર. ૧	૦ ૦
વાંદરવાલ બોવન	
મી. મનમદ રૂઝમાલક રીમોલ	
મેટા વસાઈ	૨ ૦ ૦
સુન્દી પરલાતમ રતના.	૧ ૦ ૦
" વીરા કુંવર.	૧ ૦ ૦
" કુમરીઆ ગુગળો.	૧ ૦ ૦
ખી. એમ. વીરા સામી પીંત.	૦ ૧૦ ૦
સુત્ર સામી.	૦ ૧૦ ૦
એલકાર્ટ	
મી. ઇ. એ. સહુલ.	૨ ૦ ૦
" આલમ આકુલ.	૦ ૧૦ ૦
દેસાઈ વલ્લભલાલ હરિલાલ	
દેવામકર.	૧ ૦ ૦
મી. કાસમ ઇસમ.	૧ ૦ ૦
" કાસમાન.	૧ ૦ ૦
" મંગળ.	૦ ૧૫ ૦

કુલ પાર્ટી, ૧૩ ૫ ૦

ઉપરની રકમ એલકાર્ટવળ મી. ઇ.
એ. સહુલને ત્યાં જમે રાખવામાં
આવી છે.

દરમિયાનમાં ઝોરડીના નેવા સામેની લડતને
લીધે હાલ જગાપર એટલું બધું દમાલ
રહે છે કે અમે જુજરાતીમાં હુમેશનાં ૧૩ ને
બહો આ પ્રમતે ૧૫ પાનાં આપવા છતાં
કેટલાંક લખાણો ઉપરાંત હિંદુસ્તાનના ખગર,
રૂઝના તાર, આદિ વરતમાન વગેરે ખખરો
આપી શક્યા નથી એ માટે લીલગીર બીએ.

જુનો રોક્ષા, કસાનો, પેંદા ધરા વગેરે.

રીફાનો જુનો કાદ વિચારો જોઈએ છે.
જાઓ થા મળો:—
મી. દેરીઆ
નંબર ૨૬ પાછળ ઓર, ઇરદ

ટરાંસવાલના હિંદી તરફ પોટ ધલોઝાબેથની દિલસોહ.

(ઈ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

અહીંના (ઈ. ઇ. એસોસીએશનની ખાસ મીટીંગ ના ૭મીએ મળી હતી. જે વખતે એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. આર. ઇ. ત્રીકમલાસ, ઉપપ્રમુખ મી. ડી. આર. નામજી, તથા મી. એ. ઇ. હાફેજ, સેક્રેટરીઓ મી. અબ્દુલ હાફેજ તથા મી. હમીદ એ ઉપરાંત મોલવી સાહેબ સંઘર્ષકર્તા તથા ખીજા વેપારી વગેરે સભામાં હાજર થયા હતા. જુલનીથી પણ કેટલાક મુખ્ય મુદ્દાઓ આવેલ હતા. પ્રમુખે સર આતમાં જણાવ્યું કે કાળમાં ધણીએ પૈસા આપી દીધા છે ને જેણે ન આપ્યા હોય તેમની પાસેથી તે ઉધરાવવા એક કમીટી નીમવી. ને પછલા આવી ગયા બાદ આપણે જે કામે કરવાનાં છે તે હાથ લેવાં. આ વાતને ટેકા આપી મોડની સાહેબે સંપર્થી રહેવા અસરકારક શબ્દોમાં બોલણ કર્યું. 'બદ પ્રમુખે કરેલી દર ખાસ પસાર' થઇ ને એક કમીટી નીમાઇ. મી. એચ. અકબરે એક લાંબા અને અસરકારક બોલણ દરમ્યાન જણાવ્યું કે હાલમાં આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં કેટલેકે કેટલેકે જે વ્યવસ્થા વખો છે તેનાથી આજે વાનો દેશ સેવા બનાવવા બદલ પડવા છે તે ખુસી થયા જેવું છે. હરદરકેવનક હિંદોઓએ કેપટાઉન કેમ્પુટેશન કાઢી જઇ ખાસ તથા કાઉન્સિલ વગેરે વગેરે માટે ઉપાય લેવા માંડ્યા છે તેમ આપણે કરવું ને તેટલા ચારતે કેપટાઉનના (ઈ. ઇ. લીગ ની સલાહ લઇ ખંત અને હિંમતથી લડત લેવી. ખીજું ટરાંસવાલના બાઇઓપર જે જુલમી કામદા આવ્યા છે તેની સામેની લડતમાં તેમને લગ્ન મન થનથી હિંમત રેવી. નાતાલમાં તેટલા માટે મીટીંગ ભરાઇ છે, ને દુલો પણ થયો છે. આપણે પણ જે ચાલ તે કરી બેહાનસખરગ (ઈ. ઇ. એ. પર મોકલવું જોઇએ. ને હાલ દિલસોહનો તાર કરવો. પછી મેસજે હસપ સુલેમાન, ઇ. એ. વરીઆ, અબ્દુલ કાદર બેગ, અહમદ વારેગામ વગેરેએ બોલણો કર્યા બાદ બેહાનસખરગ નીચેનો તાર મોકલવાનો હવા કરી મીટીંગ બરખાસ્ત થઇ હતી. "બેહાનસખરગ (ઈ. ઇ. એ.— એરડીનસ સામેની લડતમાં પોટધલીઓ બેથના હિંદોઓ તમારા તરફ અંતઃકરણ પુરવક દિલસોહ ગતાયે છે. જેલના હસપ પદ મકમ રહેવો. ખુદા સદાય કરશે."

જરૂર પડે પછસાની મદદ આપવા એકર કરીએ છીએ, આ સમાચારથી સરવેને વાંદે કરવો."

ટરાંસવાલના છાપામાં હિંદી ચરચા.

મી. જી. પી. વ્યાસના કાગળ

નીચેનો કાગળ મી. જી. પી. વ્યાસ તરફથી સ્ટારમાં પ્રગટ થયો છે.— સાહેબ—તમારા છાપામાં 'એ. ડબ્લ્યુ. પી.' નો ચરચાપત્ર વાંચી મને હસવું આવે છે. નિશાની સંબંધમાં તે રોક તરો અને કેમીસ્ટની વાત કહે છે. પણ તે લોકોના હાથમાં તો ખીજાની છાંદગી આ રહે છે; એટલે તેમની બાબતમાં જરૂર હોય. છતાં તેમની પાસે અંશુક તથા આંગળાના નિશાન, તથા મા બાપ નાં નામ, એરતનું નામ વગેરે દશકત મગાવી તથા, પણ આ વાત તો જુદી રહી. અમારો તો વાંધો એ છે કે અમારી પાસે ફરજિયાત રજીસ્ટર કરાવો નહિ. અમારો વાંધો બેરખરી સારો છે. વળી એસીઆડીકોને અપમાન બોગવવા શામાટે એકલા પાડયા છે? એસી આડીક કોમે એવું શું શું કરેલું છે કે તેમના એકલાપર સરકાર આવે. જુલમ નાખવા માંગે છે? સાબીત કરી ન આપે તેના બધાને બદમાસ મણવાનો રીવાજ અંગરેજોમાં કયા દિવસથી પેદા છે? તેટલા સારું તો લેડી મીલનર! સમજીને અગાઉ રજીસ્ટર થયા ત્યારે એસીઆડીક કોમની સલાહ લઇને ચાલ્યા હતા. હું તથા મારા મિત્રો તો એમજ માનીએ છીએ આ કાયદાથી નકાસું લોકોના પછસાતું પાણી થવાતું છે. બાકી હિંદીશ ઇલિમનોએ તો નિશ્ચય કર્યો છે કે તેઓ માનસંગ થવા કરવા ગમે તેવો બોગ આપશે.

મી. એચ. એ. કાગળ

નીચેનો કાગળ મી. એ. એચ. બેગ તરફથી પ્રોટોરીઆ ન્યુસમાં પ્રગટ થયો છે.— આંગળાનાં નિશાન બાબતમાં એવી દલીલ આપવામાં આવી છે કે હિંદુતા નજાં કેટલેક પ્રસંગે તેવો રીવાજ છે. આમ બોલવું મોટાણા કરનાર છે. હિંદુતાનમાં જે લોકો લખી ન લકતા હોય તેઓ હિંમતી હસ્તાયેજ ઉપર એક અંશુકનું નિશાન કરી આવે છે. ને મોટામાં મોટા યુનિયનર હોય તેવી બાબતમાં પણ પાંચ આંગળાના નિશાન બસ

થાય છે. આ ૧૮ નિશાનની વાત તો સુધરેલી દુનિઆના ઇતિહાસમાં ફરજ અહીં બેવામાં આવી. સરકારનું વલણ બતાવે છે કે એસીઆડીકોને પોટ નથી એટલે મોસઓથી તેમને કાંચે તેમ હસ્તાં ને હસ્તાં લાતો મારી શકશે! અથવા તો બેર લગાઇ (જેવું એક કારણ હિંદી એની હાલમારીઓ કહેવામાં આવી છે તે) ના ખરબના સારમાં હિંદોઓ ને જેટલા ચુસાય તેટલા ચુસવાની આ નવાઈની રીત કાઢી છે કે શું? 'મિટન કદી શુકામ થશે નહિ' એવા બહાણના શબ્દો જે સંભળાય છે તેને ખરો અરથ તો એટલો નીકળે છે કે 'મિટન શુકામ બનશે નહિ, પણ ખીજા ને શુકામો બનાવશે.' સુધરેલા લોકોમાં આજ શુકામગીરી કયાંય નથી, છતાં એટલિનના આ એક કોલોનીમાં પ્રગ્ન ના ફેરલાક નિરાધાર લોકોને શુકામ બનાવવાનો ઉપાય લેવાયો છે. મુરોપ ની પ્રગ્નમાંથી ગમે તે ચાલ્યા આરે તેનો સદેહ આમડી વારને અદરસકાર કરો છો; ને ખુદ ખુદીશ રામનાં બાળક હિંદોઓને આવતાં અટકાવવામાં આવે છે, કારણ કે મુશ્વરે તેમની ચામડી કાળી બનાવી છે. તેમને અટકાવવાની સરકારે જે રીત લીધી છે તે જુદી છે. એવું ખુદ કરવા કરતાં આગળ કરો ને કે પ્રાઇમ મીનીસ્ટર બનાવના 'વિસાનિઅત સેક્રેટરીની સહીવાતું' એક બદમાસીનું રીત બનાવી એસીઆડીકોના કપાળની વચ્ચેવચ્ચ ચોંટા એટલે પત્યું. જ્યાં જ્યાં ત્યાં વગર તકલીફ ને વગર ખરચે જોળખાઇ આવે! જેટલું અઘાં અપ માન છે તેટલું તમા કાયદામાં છે. આમ કરવાથી સરકારને માચાકટ મટશે અને પૈસો પણ બચશે! સુધરેલી દુનિઆમાં કીર્તિ અને વખાણની દરકાર હોય તેમણે તો એસીઆડીક જેવા શાંત અને સીધા ચાલનાર તરફ રીતસર વરતવું જોઇએ.

બાયકોટ પરમીટ આફ્રીકા

પ્રોટોરીઆમાં કેટલેકે કેટલેકે મોટા અદારે અંગરેજોમાં એનાં પોટરો મોડવ માં આવ્યાં છે કે 'બાયકોટ. બાયકોટ પરમીટ આફ્રીકા. જેલ જવામાં કાંઇ જોડું નથી. તેમ કરી માન અને બજા ને સાફ આપણે બોગ આપીએ છીએ. સન તરફ વફાદાર થવા સાફ જગતના મહાન રાજા તરફ વફાદાર થવાની પહેલી જરૂર છે. હિંદોઓ, ખુદા ચાલ્યા."

નાતાલ ઈન્ડિયન કોંગ્રેસની જનરલ મીટિંગ.

મી. ગાંધીનું ભાષણ

ઈસંસવાલ માટે ફંડમાં વધારો

[મ. ગાંધી મારે ખાસ રીંગતે.]

અમારો જાનિયાર નાતાલ ઈન્ડિયન કોંગ્રેસની જનરલ મીટિંગ રાત્રે આઠ વાગે વિંકટોરીયા થીએટરમાં ભળી હતી. જે વખતે આશરે ૫૦૦ જેટલા અહરસો હાજર થયા હતા. હરિઆતમાં પ્રમુખ મી. હાલુદ મહમદે મીટિંગનો વિવરણ આપ્યું. મી. ગાંધીને નવા કાયદા વિષે વિશેષ પારકા કરવા કરવાનું.

નાણીઓના મહગણ વચ્ચે મી. ગાંધી ઉઠ્યા અને કહ્યું કે :—૧૩ વરસની રાત્રીમાં આજની લાગણ અપૂર્ણ છે. આથી તેનું પરિણામ પણ એટલું જ ભારે હોય જોઈએ. આ કાયદાની અસર આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં સરખી થશે. રાઉન્ડ શીયા તથા જરમન આફ્રિકામાં તે છાંટા ઉઠ્યા, પણ દિંદુસ્તાનમાં તેની માફી અસર થયા વિના ન રહે. નાતાલના દિંદુઓને તે વધારે કરવાનું છે. (અહિં ૧૮ મે, તથા ૬ જુલાઈના એપિનિઅન પ્રમાણે ટેટલાક દાખલા આપ્યા.) દિંદુ નોકર કણુલ, પણ સ્વ તંત્ર દિંદુ ન જોઈએ એમ જોરા કહે છે. વળી ખોટાની સાથે સાચાને મુકે છે. પોરણદરના એક ગરીબ હાસમનો કેસ મને પાઠ આવે છે. આશરે રૂ. ૧૦૦ની કિંમતની તેની આપુકી જમીન ખુંયાઈ જવાથી તે મુંબઈમાં મારી પાસે આવ્યો. મેં સલાહ આપી કે ૧૦૦ રૂ.ની જમીન માટે ૫૦૦ રૂ. પર પાણી સમારે ફરવે છે. તેણે જવાબ આપ્યો કે મારી આપુકી જમીન છે. તે હું ગમે તેમ કરી લઈશ. મારો પટો ખોટો થવા નહિ દઈ. પણ ઈસંસવાલની બાજુ તમારો જાતનો પટો છે. એક છે તે ખુંયાઈ ખીતે મરણ મુજબ દેવા માગે છે. અને તે એકલા દિંદુનેજ. વળી પટો આપનાં નાટકમાં જેવા પ્રમાણે મા. બાપ, વડુ વિગેરેનાં નામ; તથા ૧૦ને પછી ૮ અંગળોની જાપ માગે છે. આ બધું લીધા પછી મરણ પડે તો મરણ મુજબ પટો આપવા કહે છે. આવી યુવાની કાણુ સહન કરશે? ૩-૪ પા. કમાનારો કેસુ મારી પોતાનું પોપણુ ગમે

ત્યાં કરી શકે તેમ છે. તે આવી નહાની રકમ માટે ઈસંસવાલમાં રહી ગેરઆખર રેમ પસંદ કરશે? વળી ૫૦૦ પાકેડ કમાનારને પૈસા કરનાં આખર વધારે વહાલી દેવા છે. કદાચ મરીબ તબંગર બધા બહેરા રહી ગેરઆખર સહન કરે તેમણે પોતાના ૮-૧૦ વરસના બાળકને બુઝામ થશે તે કદી સહન નહિ થાય. બેર લોકો બહુ દુર છે તેની સામે નહિ થવાય પણ ખોટા કુકરને તામે થયા એટલે મુલામ થયા કહે તો ના કદી કાઢાએ જોએ. આપણે ખોટી કોરી તરીકે એળખાઈએ છીએ તે સાચા કોરી થયાની આ ખરી નક છે. કોરી કોરી ફેરવે નીચડે તો દુનિયાના ગમે તે ભાગમાં વસતા દિંદુને તેથી લાભ થાય. દિંદુસ્તાનમાં આજ પાંદરાનો નવા છે. મુસલમાન તથા દિંદુ એ બે બિલાડીઓને વચ્ચે ચરકાર થાય છે. અહિં તેમ નથી. અને જામ એકી છે તેથી આપણી દિવસ સફળ થશે. આ બધી દલીલો વિચારી સપટમ ખરતી માસ મીટિંગમાં મેં જેલની સલાહ આપી. આથી બધાએ ખુદાને દરમીયાન રાખી, હાથ ઉંચા કરી જેલ જવાના સોમન લીધા. ત્યારથી અજ સુધીની હકીકત બધા જાણે છે. હવે સોમન ન પાળીએ તો ખુદાના ચોર ગણાઈએ. વળી ઉપરા ઉપર નવા કાયદાઓ થાય. આપણે પાણીવિનાના કહેવાઈએ. પછી તો કુતરાની છંદગી રહી. એક વખત એક કોરી બાઈએ કહ્યું કે લાત ખાનાર બારકોડીઆ માન અપમાન સું સમજે? મેં કહ્યું એક વખત તેને તે લાત લાગ્યું તો પછી તે મરતાં લગી નહિ રહસ્ટર થાય. આની ખાતી કરવા તે જે ફેરીઆ તેને આંગળે આવે તે પુછતી કે તે નવું રહસ્ટર લેશે કે કેમ? તે બાઈને જવાબ મળતો કે રહસ્ટર નહિ લઈશ. આજે તેને જણાયું છે કે દિંદુમાં કાંઈ શરૂ છે. તો તે બાઈ હવે કહે છે કે દિંદુ બ્યારે જેલમાં હશે ત્યારે ખમર અંતર પુછતી રહીશ અને જાતની સારવાર કરીશ. મી. હોસ્કીન કહે છે કે બધા દિંદુ જેલ જાય તો સરકારના મગદૂર નથી કે આંગળી આંધે. આથી જ્યાં કરવાનો કે જે આપણે રોક સખીએ તો દિવસ ઉજો સમજવો. અત્યારે નાહક બરાડા પાડના રવી છાપ હોવાથી છાંતેશન કાયદા સામે અપીલ કરી તે વેરંડેપર પાકેડ માં ફેરી દેવામાં આવી છે. આ બધું

વગેરે અજબ કંપનાની મદદ ને કે તમે ને કાયદાથી શીખો અને નેપાર રહો. તમે અમે એકજ રીતે એકજ અમારા કુળમાં બાપ હોવા ને નવર નથી. બાને કરવાથી એકજ રીતે પસાર કરી તથા કાળો જાતી મદદ કરો એ બસ નથી. પણ મુજબ મદદ નો હું જે લીખ માગવા આવ્યો છું તે આપવાની છે. ઈસંસવાલમાં બધા દિંદુ ગમે તે તુકરાન સહન કરવા તબંગર થયા છે ત્યારે તમારે પૈસાની મદદમાં પછાત રહેવું ન જોઈએ. તમે તેમાં કાંઈ જાર નથી કરતા, પણ ફરજ ખમવો છો. ઘણા માણસો જેલમાં જાય તો તેની પાછળ રહેનારનું બરણ પોપણુ તમારે કરવું પડશે. માટે પાણી પહેલાં પાળ બાંધવી જોઈએ. તમે મદદ કરશો એવી મને ખાતી છે. / વિગેરે.

મ. નામજી મદદ કરવાની જરૂર નહાતી કહ્યું કે તેથી આપણો સાર્થ સધાય છે. ઈસંસવાલના દિંદુને કેલ સાલ નહિ આપણે અને પૈસાની મદદ નહિ કરીએ તો તેણે કાયદા અંતર પસાર થતાં વાર નહિ થાય. અને પછી આપણે ગંધેજાની જાપને પણ લાયક થઈશું. મી. અંગારાજે જણાવ્યું કે દિંદુના પીર પુરેપો જેવા કે અકબર, પ્રતાપ, રાવડે, દાદાભાઈ વિગેરેના કાખલા લઈ આપણે વીર જનવાનું છે. જાપાન ના આત્મજાઓના કાખલો આપી ઈસંસવાલના દિંદુઓને હરેક રીતે મદદ કરવા બોધ આપો. મી. પારસી હસ્તમજીએ કહ્યું કે જો દિંદુ કામ આ કાલે કણુ કરે તો ગંધેજાના મોહના આશરેના કદાચ કાખળપર મોઢાવવાને ને કાલ છે. આ કરતાં મરણ પાંદરા મેં નહિ જાને. વિગેરે કહ્યું તથા પાવડી જવાની સરકાર મદદ કરવા સમજાવવા અને દિંદુપર જે છૂંદ તલોમન આપી પાડ્યું છે તેગાથી મુકત થવાની જરૂર અત્યારે પાંદરા પોતાનું હેલુ દોડીયું ઈસંસવાલની મદદમાં વાપરશે એમ મનદર કર્યું. મી. પીરન મદ મદે કહ્યું કે મદદના બેર વિના સરકાર નો જુરસો નહાયો છે, તેમ મી. ગાંધીએ સાહસ ઉઠાવ્યું છે તેમાં બધાના બેરની જરૂર છે. અંદર અંદરનો કોનો છોડી સંપત્તી મદદમાં જોડાવા જલામણુ કરી તથા લાઈસેન્સ દીઠ પા. ૩ જેણે ન આપ્યા હોય તેને આપવા ટોપી ઉતારી વિનંતી કરી. મી. ગોશાએ પોતાનો મનદ દોડી દઈ પણ પાછળની મેક આપ્યાનું મહેર કર્યું અને ગયો ને

પ્રમાણે તથા પાકિંડ વગર દીલે ભરી આપવા સુચના કરી. મી. ગેઝીયલ તથા મી. ગોડફ્રેયે પણ ટેક રાખવા વિષે ઇંગ રેલમાં અસરકારક ભાષણ કર્યાં. ત્યાર બાદ કોલોનીયલ હિંદીઓએ પણ સરખે હિંદને બાંધ લેવા ચરમા થઈ હતી. મી. અપ્પાલુ દાદરે ઉચ્ચારણ કરવા નીકળતાં માણસોને સમજાવવા પડે છે તે જાહેર કરી બધાને વિનંતિ કરી કે ખુશીથી ફાળામાં બનવી રકમ ભરી આપે. મી. રોલેતે વોલંટીયરોની અહીં પણ અગત્યતા જણાવી અહીંની પરમીટ ઓફીસ ખોલ કાઢ કરવા કહ્યું. મી. રાંધુદીને પોતાના અસરકારક ભાષણમાં મી. ગોંધીને આશ્રય આપી કે અહીં હાજર છે તે બધા કલ દાર રૂપિયા નીવડશે. મી. સુલેમાન પટેલ શુર થડે તેવા બોલો બોલ્યા હતા.

છેવટે પ્રેસીડેન્ટ નાતાલની હાડમારીના હાખલ આપી સરખેને તાનો માર્ગો, અને કહ્યું કે આપણે ગાફલ રહેશું તો જુગ હાલ છે. ત્યારબાદ બધાને શક્તિ પર માણે ફાળો આપવા વિનંતી કરી. આ વખતે, મી. આંગ્રીયા, દાદા ઓસમાન, પારસી ફરનમણ વિગેરેએ હાજર રહેલા ઓમાં જઈ નાણું ઉચ્ચાર્યું. કોલોનીયલ હિંદી તરફથી મદદ હાખલ તા. ૩૧ જુલાઈને રોજ એક ખેલ બજારી તેની ઉપજ હંડમાં આપવા મી. લેન્ડરુ ગેઝીયલે જાહેર કર્યું. બાદ રાત્રે ૧૦ વાગે મીડીંગ વિસરજન થઈ હતી.

નાતાલ પારલામેન્ટમાં હિંદી.

ગીરમીડીઆ મજુર

ગીરમીડીઆ હિંદીને મુદત પુરી થયે પાછા મોકલી રાખ તેવી સમજૂતી મટે હિંદી સરકાર સાથે નાતાલ પારલામેન્ટ રખના દિવસોમાં મસમત કરવી તથા નાતાલમાં વસ્તા 'ફો' ઇડિઅનોને લગતા કાયદામાં એવો સુધારો કરવો કે જેથી તેઓ મજુર તરીકે કામ લાગે—એવી દરખાસ્ત નાતાલ પારલામેન્ટ આગળ મી. જોનસ્ટોને રજૂ કરતાં મી. હેગર ના બીલના બહાસમાં તે પસાર થઈ છે.

દરંસવાલથી નાતાલ આવનાર હિંદી

મી. હેગરે પુછ્યું :-દરંસવાલમાંથી મોટી સંખ્યામાં હિંદીઓને નીકળવાને બાલ સંખ્ય હોવાથી તે લોકો નાતાલમાં આવતાં અટકે એવાં પગલાં પ્રકાર લેશે ?

પ્રાધમ મીનીસ્ટરનો જવાબ :-હમીએ શન ડીપાર્ટમેન્ટ તથા પોલીસને સુચના અપાઈ ગઈ છે કે પોલીસના કોલોનીમાંથી એશીઆટિકા નાતાલમાં ન લસાય તે માટે સખત પગલાં લેવાં.

ખબરપત્ર

જોહાન્સબર્ગ. ૧૭

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

જુની કાયદો.

આ અંકે બહાર પડશે ત્યારે જુલાઈ માસના માત્ર ચાર દિવસ બાકી રહેશે. ત્યાર પછીના અંકને વખતે હિંદીઓને સર કારે નવાં રજીસ્ટર નહિ લેવાને સાઈ પડે જવાનું સર કરવાનો તાર શીનીકસ મોકલવાની ઉમેદ રાખું છું. પણ જેમ કે ઉમેદ રાખું છું તેમ ફેટલાક કરતા પણ હશે એમ માનવું જોઈ નથી.

પ્રીટોરીઆને વિનંતિ.

હમીઆન પ્રીટોરીઆના બાઈઓને હું વિનંતિ કરું છું કે એટલે મુધી તમે તમારી અને હિંદી કામની આખર જાળવી છે તેમજ છેવટ મુધી જાળવશે અને ખાત્રી છે કે પ્રીટોરીઆમાં એવો એક પણ હિંદી નથી કે જે જેલે દહારે પરમીટ ઓફીસ રૂપી દોઝકમાં જઈને ખરડાઈ આવે. ત્યાંથી કાળી દીલી મેળવવા સિવાય બીજું કંઈજ નથી મળવાનું એ બરોબર માત્રી ત્યાં જવાનો સ્વપ્નામાં પણ વિચાર નહિ કરે એમ માનું છું.

પછી શું થશે ?

આ સવાલનો જવાબ જુદે જુદે વખતે હું આપી ચુક્યો છું. છતાં, મારે કરી આપવો એ ઠીક ગયું છે. જુલાઈમાં બહા દુરી દેખાડી છે તે એક જાતની છે. ઓગસ્ટની બહાદુરી ખીજ જાતની છે. જુલાઈ માં આપણે ઘર કાઢીને ખેસવાની હિમત ચાપરવાની હતી. હવે ઓગસ્ટમાં આપણુ તે ઘસડીને માછલેટ પાસે લઈ જશે ત્યાં હિમતથી જવાબ દેવાનો રહેશે છે. કારણતુ નામ પડતાં આપણે ડરીએ છીએ. ત્યારે આપણને કારણમાં ખડા કરશે ત્યારે કેમ થશે ? આ વેળા હિમત જાળવવી એ બધારે મુશ્કેલ છે, છતાં તેની પુરી જરૂર છે.

પોલીસ પકડશે

પ્રથમ તો પહેલી ઓગસ્ટે એક અથવા બધા હિંદીને નવા રજીસ્ટરની અરજી નહિ

કરવાના મુન્દા સાઈ પકડી કાઢે છે ત્યારે જ આપણી ટેકની ખબર પડી ગયેશે.

ખેલ ન આપવો

આ વખતે બધા હિંદીએ બાદ રાખવા તું છે કે જે પકડાય તેને બેઠમાં જુલાઈ હું ત્યાં ને કાઈએ જોડવાનું નથી. જેમ મહેલની તાલીમ અર્ધથી ગર થશે. પડે કાએક હિંદીને તેજ દહારે કે બીજા દહારે માછલેટ પાસે લઈ જવામાં આવશે.

હવે બચાવની વાત

સંખ્ય એવો છે કે રજીસ્ટરની અરજી નહિ કરવા બાબત તેની ઉપર કામ ચાલશે. આ વખતે તે માણસ સાચી પરમીટવાળો અથવા તો છોડશે જેને પરમીટની જરૂર નથી તેવો હશે તો તેનો વગર શીથી જવાબ કરવા મી. ગોંધી ઉલશે. તે તથા મી. ઇસપર્મીયા જુલાની દેશે કે હિંદી કામ સોગનથી અને હાંવથી નવા કાલદાને તામે નહિ થવા બંધાએડી છે. તદોમતદારે તે કસાવ કણુ રાખ્યો છે; ને જન કાલદે પશુ સજા થવી થડે તો પહેલી સજા એસે સીએમનના અગત્યદારેને બધા પડે છે. પછી તદોમતદારની જુલાની જરૂર જવાનું તો આપણે કે તેમ કામના કાલદે માત્ર આપણું છે એટલુંજ નહિ પણ તે કાલદે તેને પોતાને પસંદ નથી તેથી નવું રજીસ્ટર લેવાનો હરકો નથી પણ સરકાર જેમ માં મોકલશે તો જેલમાં જશે. હંડ પણ નહિ આવે.

ખચાવતું પરિણામ.

ઉપર પ્રમાણે બચાવ થવાથી કદાચ મી. ઇસપર્મીઆ તથા મી. ગોંધી પહેલા પકડાય. અને તદોમતદાર છુટી જાય. પણ એમ ન થાય તો કારણ તદો મતદારને સજા કરવા બંધાએડી છે. કાર્ટ ને હંડ કરવાની સત્તા છે. એટલે વખતે હંડ કરે અને જો હંડ ન આવે તો જેલ માં જાય.

હંડ ન આપવો

આ વખતે હંડ નહિ આપનાં જેલમાં જવાનું એ બહુ મહત્ત્વપૂર્ણ વાત જાણવાનું છે. હું લગભગ કહે છું કે કાલદાને હિંદી એ પહેલી આવરદથી ખોસવાને પછાતા બનતા મુધી નહિ રાખનાં અને સોનું તો હરગીજ નહિ રાખવું. કાલસ જુરી જોજ છે. જેલની ટેક ન હોવાથી દંડનો અતજ સાંકળો તદોમતદારના હાથ ખાતામાં અગળે ચાલ્યા જશે ને નજર તેના તેતો ઉપર જશે. એવું અને ત્યારે તે હિંદીએ મનમાં તુરત જુલાની મારી નથી દરર થઈ કાલ કાલી લઈ ખેલવાસે મારી હોવાનું છે કે મારે હંડ આપવું નથી.

જેલ મોગવીય. સાથે એટલું પણ યાદ રાખવું કે વિલાયતની ધરડી અને જુવાન બાઈડીઓએ હાથકાંઠાનો દંડ આપવાની ના પાડી છે ને તેઓએ હકને ખાતર જેલ પસંદ કરી છે.

ખીજનમો શું કરે ?

આપણે સાધારણ રીતે પારી કમરે એક કે બે દિવસે એક સાંજ નરિજ પડે. એટલે જેમના જેલ ગદાર છે તેવા એ સંસ્કૃતિ આતો જગણ સરળ છે. વિગત પડી ને ગાંઠ જેલ ગયો છે તેને મુજારકાદી દેવી. તેનાં સર્વાવદાઓ મદદ કરવી, અને પોતે ડરી જઈ રહ્યો હોય તેવા નહિ મનુ. પણ ખીજે પાંચ જેલ જવાંતો પોતાનો આવે એમ માનવું.

મી. ગાંધીજી પહેલા પકડાય તો ?

આવું જો તો કંઈ ગણાય કરવાપણું રહેતું નથી. તેની ઉપર કામ ચાલશે ત્યારે ગયા જુલાસો થશે. અને જો તેના જેલ ગયા પછી અથવા દેશનિશ્ચય થયા પછી હિંદી કામ હિંમતથી કાપડને સામે થસતા દરાવને વગળી રહેશે તો તુરત નિશ્ચય આવશે. ગમે તે માણસ જેલમાં જાય કે દેશપાર થાય જતાં હિંદી કામ તુરત રહેશે તોજ આજ સુધીની લડત શોભી નીકળશે.

જો રજીસ્ટર લેવાય તો ?

પણ જો ડરી જાવો હિંદી કામ રજીસ્ટર લેશે, અથવા દંડ આપશે અથવા એલ દંડ છુટશે તો આજ સુધીની લડાઈ ઉપર પાણી ફરશે. આપણી હિંમત તે પોટી હતી એમ ફરશે. આગેવાનો ગાય ઉચ્છેદણી કરતા હતા એમ ગણાશે. અને આજસુધી બપોરો તે ઉપરનો રોગાન હતો એમ ગણાશે. તે રોગાન ઉગડી પડશે ને આપણે ખડું સેતુ હોવાને બદલે માંથુ છીએ એમ આંદાજ જણું ને આપણી કિંમત પાછની થશે.

સરકારનાં ખોજાં હથિયાર

હું ઉપર ખતાની ગયો છું તે પ્રમાણે સરકાર તમા રજીસ્ટરની અરજ નહિ કરવાનો આરોપ મુકવાને બદલે ખીજાં પગલાં પણ ભરી શકે છે. જેમકે હાલની પરમીટ રજીસ્ટરો તે બધાનાં રદ છે. એટલે તેઓની ઉપર વગર પરમીટ રહેવાનું તહેમત મુકા શકાય છે. જો તે તહેમત મુકવામાં આવે તો હું અગાઉના કાગળોમાં જણાવ્યો ગયો છું તે પ્રમાણે પહેલું કામ ચાલે ત્યારે તહેમતદારને અમુક મુદતમાં દેશ છોડવાની નોટીસ મળે. તે દરમીયાન જે તે માણસ દેશ ન જાય તો તેને આજમાં જોડી એક ગઢિવાની સજા મળી શકે છે.

આ પ્રમાણે કેસ ચાલે તો પણ ખતાવ ઉપર ખતાવ્યા મુજબ થવાનો. તેવા કેસ થી નોટીસ મળે ત્યારે કેટલેકે ચાલ્યા જવું નહિ પણ નોટીસ પુરી થયે પકડાઈ જેલમાં જતાનું છે.

વેપારને કરવું ?

આમાં મોટા વેપારવાળાને હર રાખવા ને નથી. એકજ દુકાનના બધા માણસને સાથે પકડવાનો સંભવ નથી. દુકાનો કુટાલ તેમ તે ખતવાનું નથી. વધારેમાં વધારે વુકશાન એજ થાય કે યોગ દિવસ દુકાન ખંચ રહે. આ ઉપરાંત કંઈ થવાનો સંભવ નથી. પણ બધા વેપારીએ પોતા ને રોડક વિગેરે કાંઈ રાખવો એ દહાપણું કામ ગણાશે. આનો હેતુ માન એજ કે લેખદાર વેપારીઓ અધીરા થાય તો તેઓને હિસાબ તુરત આપી શકાય.

મહેળીઆની ફરજ

આ વખતે ટરસિવાલ તથા ટરસિવાલ ની આદારના મંદળો જેવાં કે એસેસીએશન, કોમિસ, વિગેરેની ફરજ છે કે તેઓએ કાગળોના દરાવો કરી જાહેરમાં નાખવા. પકડાય તેની પાછળનાની રાજવાર કરવા પછાત મોકલવા. અને જેટલી ખતે તેટલી ચરચા દેશપરદેશ કરવી.

સન્ડે ટાઇમ્સને સવાલ

સન્ડે ટાઇમ્સમાં તેના અધિપતિએ કાયદા ઉપર ટીકા કરતાં પુછ્યું છે કે આગર મહિનામાં નવાં રજીસ્ટર નથી લીધેલાં એવા હિંદીને જેલમાં નાખવા આખત સર કાર શું ઉપાય લેવા કારે છે ? શું નવાં કેદખાનાં બંધશે ? આ સવાલ મરકરીના તોરમાં પુછાયો છે. પણ તે ખતાવી આપે છે કે તેઓ હિંદી કામની લડતથી ગભરાઈ રહ્યા છે.

મીડલઅરગના હિંદી.

મીડલઅરગના હિંદીને લોકેશનમાંથી કાઢવાનો ત્યાની રાફત કાઢેનસીએ પાછો દરાવ કર્યો છે. તેનો એવા ધરાવ છે કે એક હિંદીની ઉપર કેસ કરી તપાસવું કે કાઢેન કાઢેનસીકને દંડ છે કે કેમ.

ચેતવણી.

કેટલાક હિંદીના મનમાં એવા વિચાર છે કે જો એક હિંદી પણ નથી પરમીટ લેય તો પછી ખીજને રહેવું એ મુશ્કેલી ખરેહું છે. આરો વિચાર કરનારા આ લડત સમજતા નથી એમ કહી શકાય. એક માણસ કુવામાં પડે અથવા લુંકું કામ કરશે તેથી આખી હિંદી કામ તેની પાછાડે પડશે કે લુંકું કરશે ? જો તેમ નહિ હરે તો પછી તોય કાપડો કે જે જુલો છે જુલો છે તે કુવાથી વધારે અધાર

છે તેમાં કેમ પડી શકાય ? વળી એક પણ હિંદી કુટાલ નહિ અને એમ માની લેવું એ વધારે પડતું છે. જો હિંદી કામ એટલી જુરસાવાળી હોય તો આજે દરેક આફ્રિકામાં કે બીજા કોઈપણ જગ્યાએ તે હલકી સિથિતિમાં હોય શાની. આ લડત માં એટલું યાદ રાખવું જોઈએ કે દરેક હિંદીને પોતાની રવતંત્રતા વાપરવાની છે. એક ખીજના મોંઘા ઉપર જોવાનું નથી. નવું રજીસ્ટર એ લાગે તથા કે એક માણસ તેને અડકે તો ખીજ તેની ઉપર તુરત ધાડ નાખે. જ્યાં સુધી આ વાત ખ્યાલમાં નહિ રહે ત્યાંસુધી આપણી છત થવાનીજ નથી જો કાનરી રાખવાનું છે. હું તો એવી સલાહ આપું છું કે જો હિંદી પોતાની નામરદાઈથી કે નજાણાઈથી કે અજાનથી નવું રજીસ્ટર લીધા વિના ન રહી શકે તેજ પોતાની નજાણાઈ ક્ષુલ્લ કરી ખીજને તેવા નહિ થવાની સલાહ આપવી તોજ બરેબર ગણાશે.

મીડિયોઆની મીડીંગ.

પ્રીટોરીઆમાં મંગળવારે સંજગ્યા ખાસ મીડીંગ લઈવામાં આવી હતી. તેમાં મીડીસ વડીલ પણ હાજર થયા હતા. તેમણે કહ્યું કે જનરલ સમિટસ પોતાના કાગળ ની શી અસર થઈ છે તે જણાવવા આવુર છે. તેઓ સાહેબને વહેમ છે કે હિંદી આગેવાનો જનરલ સમિટસનો કાગળ બહેર કરતા નથી. તેથી એ મીડીંગનો શો વિચાર છે તે જણાય તો સારું. મો ગાંધી એ મો. રસને ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન આપી ખતાવ્યું કે જનરલ સમિટસના કામગની મતલબ હરેક હિંદી પાસે રહુ થઈ ચુકી છે. તે મી. રસે મો. રમટસને ખતાવવા કહ્યું. આ મીડીંગમાં મી. માંધી ઉપરાંત મી. હંસપર્માયા તથા ઉમરજી સાહેબ જેહાન્સઅરથા હાજર થયા હતા.

મો. ગાંધીએ મો. રમટસના કાગળનો તરલુમો કહી સંલગાવ્યો ને મીડીંગને નવા કાવડને ચાલુ દરમીજ નહિ થવાની સલાહ આપી.

મી. હાઇ હાખીએ એવા દાવ્ય રજુ કર્યો કે જનરલ સમિટસ મો. રસના કાગળમાં કરેલી માગણી ક્ષુલ્લ ન કરે તો નવા કાવડને કદી ચાલુ નહિ થવાય. વળી જનરલ સમિટસ વચ્ચેનો કાગળ વહેવાર જાહેર જાવવાની સુચના કરી. મી. હાઇ હખીયાના દરાવને મી. સુજે રેકા આપ્યો. મો. અલુખ એમ મદમદે તથા મો. ઉમરજી એ પણ રેકા આપ્યો. મી. રસે કાગળનું કરવાં જણાવ્યું કે કાવડો ક્ષુલ્લ કરવો

જોઈએ ને પછી ને મામણી કરવી હોય તે કાયદેસર કરવી.
તેમ છતાં મી. હાજી હુખીયનો હરાવ સરવાનુમતે પસાર થયો.
આટલું જોર મીટીંગે બતાવ્યું છે છતાં જેમ દિવસો નજીક આવતા જાય છે તેમ કિયલિ જરા ગંજીર થતી જાય છે. જેવડ સુધી કામ આખી સુરત રહેશે કે કેમ તે વિચારો આજે છે.

આ સમયે એક રાત બધા દિંદોએ યાદ રાખવાની છે કે ગમે તેટલા જલ્દી પરમીટ નથી કરાવે તોપણ જેઓને હિંમત છે તેણે તો નજ કરાવવી.

મી. રમટસના ફરાહ

મી. રમટસે જવાબ આપતાં એમ જણાવ્યું છે કે કોસ્ટની પરમીટ એડીસની જરૂર છે. આટલા દિવસ ઇંગ્લેન્ડ સરકાર વચમાં આવતી તેથી પુરાતા એ કાગળ અગરમાં નહિ આવતા. હવે ઇંગ્લેન્ડ સરકાર વચમાં આવે તેમ નથી. એટલે હરેક 'કુલી' ને એક વેળા બહાર જશે ને કદી પાછો ન આવે શકે તેવા ઇરાદાથી કોસ્ટ એડીસની જરૂર છે. આવા જવાબો છતાં દિંદો કામ નવો કાલેક્ટ કરે તો તેથી બીજું બરાબ થું !!!

એડેટની નોટીસ.

નાદાર સુલેમાન અલીની એડેટની નોટીસ દારોની મીટીંગ બોલાવનારના માથાએડે આગળ ૧૨ વાગે તેમ જ આગરે મળશે. છ. કે. મહેતા નિ. મદમદ કમુના કેસ માં પ્રીટિરીઆમાં સોફેશનમાં મદમદ કમુનો માલ જુલાઈની ૩૧ મી તારીખે ૨-૩૦ વાગે તે પહેલાંશે. હાજી પુર ઇંગ્લેન્ડની કંપનીએ નાદારીની નોટીસ નાખી છે. તેમની અરજ અગરની ૨૬ મી તારીખે સંબળાશે.

ડીની દિલસોજ અને મદદ.

ડીની આવેલા એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે:—તા. ૨૪ ને બુધવારે અહીંના દિંદોઓની એક મીટીંગ મળી હતી. પ્રમુખસ્થાન મી. મદમદ મીરને આપવામાં આવ્યું હતું. સભામાં મેસર્સ કાશીરામ ભટ્ટ, એસ. એચ. જુખારી, બાલાશંકર ભટ્ટ એસમાન અલારખા, આદમજી કાળાભાઈ વગેરેએ ખંતથી ભાગ લીધો હતો. મી. કાશીરામ ભટ્ટની હરખાસ્તથી એવો હરાવ થયો કે દરોસ મામળા બાકીઓને માટે ઉપશાલ્ય રહેવું આવે છે. તમારા કામમાં ચહેતર છે !!!

મી. જુખારીની હરખાસ્તથી દિલસોજનો તાર મોકલવાનો હરાવ થયો. સર્વાનુમતે હરાવ પસાર થવાથી બોલાવનારના મિ. ઇ. એડેટનીએસનપર તથા પ્રીટિરીઓ નીચેનો તાર મોકલવામાં આવ્યો છે:—
"એડેટની-સથી તમારાપર મુખ્યેલી કાદમારીઓ માટે તમારા તરફ દિલસોજ બતાવેલી છે છતાં તથા જરૂર પડે મદદ આપવા ખુશી છીએ."

!!! રમુજ રંગ ને ચમની પચરંગ. !!!

પોલીસ—પોલીસ—પોલીસ! સંબળાય છે કે સ્વદેશીદાર માટે, જનની દરકાર કર્યા વિના, સ્વખંડુતા કલ્યાણ અરથે પોતાના સ્વાર્થ (મધા) ને નુકસ ગણી દિલ્લી ક'કો વગાડવા આગળ પડેલા 'ગોલ' દીઅરસો અત્યંત સ્થળ (રજીસ્ટ્રેશન એડીસ)માં કોઇએ પગ પાડ્યું ન હોય તો એ સમજવાવા તાલમેજ થએલા તે જવારે આપણ અનનદાતા સામે જ્નેયું, ત્યારે સાચ વિચારના તરંગમાં ભમરી ખાઈ ભગી-પડ્યા. કંઈ સુન્યું નહિ અત્યંત સ્થળને કુમુદપરી જનાવતાની આલા દોષક જશે તેના વિચારમાં પ્રદયા. મુજ આવી, ને કોપથી સરકારને જણાવવાનું દુરસ્ત થારજું. ઉભા થયા. ટેલીફોન મગજાવ્યો. 'પ્રીટિરી એડેટની' 'વોટ'સ નંબર ૧ '૧૨૨' થિક હું. 'હુ આર હુ' 'એડિયાટીક પરમીટ ટીપાર્ટમેન્ટ. જેન, દીઅર સમ મનડઅન વોલ્ડીઅર્સ વોર્થિંગ મી સુવમેન્ટ એન્ડ ફરખીડીંગ સ્પરન ક એન્ટર મી એડીસ. વોટ હું કું? આઈ થાક હુ વીલ પ્લીઝ સેન્ડ હાઇવ પોલીસ ફાર્સ. પત્તું. પોલીસ આવી પહોંચી ને આમ તેમ ફરવા માંડ્યું. એટલે આપણા વીર સરદારોની મુજાકાત થઈ. 'હુ આર હુ?' જવાબ—તુમ કોન હું? 'વોટસ યોર નેમ?' જવાબ—તુમેશ નામ કયા? સાચ કંડાગાર થઈ ગયા ને એડીસ આપણ ફરીથી હુંકે મારવા સીધાની ગયા. ગીયા ઉ—મીયાંક.

જાહે! ઝાઝી ઝાઝી વાતો કોળી, આમ થશે, તેમ થશે, તમે કાલ્યા છે, સમજી છે, કાલેક્ટને માન્ય કરવાસ છે એવા શબ્દોથી મધમાં વિષ બેળા 'ડીલીમેશ' પત્ર દરોસવાલના દિંદોને કાલામજી કરે છે કે બાપુ કાલેક્ટને સરજી વધ જાઓ એ આવે છે. તમારા કામમાં ચહેતર છે !!!

આ સાંભળી રસિક તે ફરવાઈ ગયા. વળી આ કોણ વરદનું? વાંચકને યાદ તો હતો કે એક પ્રચારે સવાલ કર્યો હતો કે જે આપણા મુરખી એડી સરકાર આવે તો શું કરવું? જવાબ યાદ છે? બાકમાં પડવાનું કહે તો પડવું? હિંદુ યા મુસલમાની ધર્મ છોડી ક્રીશ્ચીઅન થઈ જવાનું કહે તો થવું? જવાબ મળ્યો ના—ના ને નાજ. થયું ત્યારે. જ્યાં આપણ સેક્ટ રીસ્પેક્ટ ન સચવાય ત્યાં ક્રીશ્ચીઅન બેસવું લાગવત. જે દરોસવાલના દિંદો ટેલીમેશના મધથી બોળવાયા ને વિષ ન પારખી શક્યા તો જાતેજ જાદુ—નફર નાલાયક જનના સમજવો.

સુખ! મારવો હંદર ને ખણવો હંદર. સંબળાય છે કે "ધુનાઈડેસ બરમા"નામના બરમા પેપરમાં બગલાદાસની ભવાઈ બહાર પડી હતી. બગ સાબકી ભવાઈ! ટેલી સાચ તો ખીનવા—સીડવા—ચરાડવા ને લખ્યું કે—કાળા મગજના કરેલા, પ્યાન રાખવો, નહિ તે તને દુનિયાપાર દરવા બાપજી અંજર તારે માટે તૈયાર કર્યું છે. કાલેક્ટ, શા માટે ન કરે? બરમા તેના બાપાઈનો દેહ! 'બાપાઈની ગિલકન' મદતનું બાપુ ને મરીદે રાખું, એટલે પાધરી માટે એસ મારવા માગે એમાં શી નરાઈ? પણ કાકટ. પોતે હરખા એટલે તેના દરોસવાલના એરા ભાઈ પણ સરખાજ. દરોસવાલના બગલાદાસ પણ તલે પોતાની જગીર હોયતી તેમ દિંદો ને રવધાય પહોંચાડવા બુધરા બાંધી ખણ ખણ કરી રહ્યા છે. સ્તાર પત્ર તો વળી એછટેરનો ફોટો આપી ન જણતા હોય તેને જણાવી પોતાની બહાદુરીમાં પોતાને હાથે ગલાલ નાંખી મીચ મીચ મગકાય છે. તમે જાણો તો છે કે જમાઈને કોણે વખાણ્યા? તેની માએ, વધુ થાય તો તેની સામુએ પછી એરસરવા. દરેક વખાણે એવું પણ બને ખરું કે? શા માટે નહિ? પરમારથ માટે જન આપ નારાને અને સેક્ટ રીસ્પેક્ટ સાચવવાને યા હોમ ફરનારાને બેશક મળે.

લી. રસિક.

નાનાજ કોંગરેસની ખાત નાનાજ ઇન્ડિઅન કોંગરેસે દરોસવાલના બાપજી તરફ તેમની પ્રતિભા દિવસે છ ખતાવનારો તથા હિંમત વાને જિતેજન આપનારો અને પૈશ્વની મદદની આશંખ તાર કર્યો છે.

DL 14-9-09

હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ અને તેના ખલીફા રહી.

(અમાં અંક પાના ૩૮૭ થી ૪૧૭.)

આદમની અરજી કબૂલ થઈ અને જનતામાં જે જગ્યાએ દેવળ છે તેની આવી લીટીમાં પૃથ્વી ઉપર તેના જેવું દેવળ હતું. ત્યારે આદમ મુબારક કરતાં ત્યારે આ દેવળ તરફ પોતાનું મોં રાખતો અને ફિરસ્તાઓની જેમ તેની આતપાસ સતત વખત કરતો. એમ કહેવાય છે કે આ દેવળ વાદળનું બનેલું હતું. પણ ત્યારે આદમ મુજરી થયા ત્યારે વાદળનું દેવળ ખાખું જનતામાં ત્રણ જગ્યામાં આવ્યું હતું. આદમના દિકરા સથે તેમ જગ્યાએ તેમજ દેવળ પથરા અને મારીનું બનેલું. ત્યારે પ્રત્યક્ષ થયા ત્યારે આ દેવળ વાદળ થયું થયેલા કાળ વિત્યા પછી ત્યારે દેગર અને તેના દિકરા હરમાએક તરસ મરવાની અગ્ની ઉપર આવ્યા ત્યારે ફિરસ્તાએ દેખાવ દીધો અને અસલ દેવળ નવાં હતું તે જગ્યાએ એક કુવા બતાવ્યો. જે જમ જમતો કુવા લાલ છે તે આ હતો. આ બનાવ જનતા પછી એક વખતે અમાએક કામના એ માણસો પોતાનો ઉદ શોધતા આ કુવા પાસે ચડી આવ્યા, પોતાની તરસ મટાડી, અને પોતાના ખીન્ન ભાઈઓને ત્યાં લાવ્યા. અહીં તેઓએ મકાશરીફ વસાવ્યું તે હરમાએક તથા તેની માને પોતાના કે થ તમે લીધાં. પણ મકાશરીફના મળ વનનીઓએ અમાએકને કહાડી મૂક્યા. તે હરમાએકને કહેવા દીધો. ત્યારે હરમાએક પુખ્ત ઉમરે પહોંચ્યો ત્યારે એક વાદળાદી કુદગની ઊઠરી સાથે સારી ફરી તેમાંથી અરથ દામ ઉતર્યો થઈ. વખત જતાં બુદ્ધાઈ કુદમ મવાયી હરમાએકે જ્યાં વાદળાનું દેવળ હતું ત્યાં કાપા ખાખું. આ પરિવ્રાજકમાં તેના આપ એકાદામે તેને મદદ કરી. આ વેળા તેને એક જેથી પથરા હરસ ખેંચીના કામમાં આવ્યો. તે પથરા ત્યારે નોંડે કામ તરફ કરવું હોય ત્યારે હવે જાણો. તે નીચે રાખતર કરવું હોય ત્યારે નીચે ઉતરતો. તે અમુક પથરા હતું પણ ત્યાં જે એમ કહેવાય છે તે તેની ઉપર એકદમના પગ હતું મહાન દર આદમીએ એક રહે છે.

એકદમ અને પ્રજાએક બાપ દેવળ જનતાના હતા ત્યારે જાણીત એક બીને પથરા કાપ્યા. તેમણે એમ માને છે કે આ પથરા અસલ જનતામાંથી કરેલો, પ્રત્યક્ષ વેળા કાદા સાથે તમાકુ મએલો તેને દવે જાણીત શેધી લાવ્યો. ખીન્નએ એમ કહે છે કે અસલ એ આદમની તપાસ રાખ્યા નીમાએકો ફિરસ્તા હતો. તેણે પોતાના કામમાં મહત્તન કરી તેથી આદમની સાથે પોતાને પથરા બની નીચે વાળું વાળું. આ પથરા એકદમ અને હરમાએકે બાંધ માન પૂર્વક લીધો અને કાપાની મહારની દિવાલના ખુણામાં ચણતરમાં કામે લગાડ્યો. એ પથરાને આજરૂપી કોકો ફેરા ફરી ચુમે છે. ત્યારે તે પથરા ચણતરમાં લીધો તે વેળા તેનું તેજ લીધા માણેક જેવું હતું તે તે તાલ સફેદ હતો. પણ તે પાપી અને તારાવત માણસ જાતના સુખનથી કાળો પડી મર્યો છે. એવું મનાય છે કે કવામને કહાડે તે પથરા તેનું અસલ દેવતાક રૂપ પદ્મને ને જોએક દર પડી દરી-નેઓની સાથે પુરશે.

આ પ્રમાણે દિવાલ કાપા તથા કામજમના કુવા જામન અરજીએ વાળ્યો છે. મહમદ પેગંબર જનતાને ને પદેકો વાળુ મદ એ પરિવ્રાજક મળ્યું હતું તે અરજીનાનો દરેક જગ્યાથી મળ્યો ત્યાં જમા કરવા જવા. આ જાણેક મહાત્મા એક વેળા કે ત્યાર મહત્તન નવી ત્યાં કામમુખ રહી. સામસામી કામે એ વખત દરમિયાન મિત્રો થઈ રહેલી બાપા એક ફેરે કુદા દેવામાં આવ્યાં. કોકો રજા ત્યાં જાણીતકામ ફરી સરવાલના જામજામ તેમજ પોરી મદકે જાળ, કાળ જાળ કાપાની આસપાસ કરવા ને તેને નુમાન જમજમનું પાણી આપતા. અને આ પ્રસન્ન ક્યા જાળ પોતાને જેન પાળા જતા ને ફરી દિવાલ પાથર કરતા.

જેવ જનતા દિદીએકા ફેર માટે ન. ૩૧ મી જુલાઈને બુધવારની રાત્રે તાતાલ કોલોનીઅલ બેન દિદીએકા રજાના વિદેશીઆ થીએટરમાં ઉતમ અગ્રેજી ગાયનો ઉપરાંત "અમદાદના ખલીફા પાને ઉવજીશીએને જગાડવા" નામનો ખેલ રાખી બતાવશે.

રોકડ બખર આવ.

આવડ.	શી. રે.	શી. રે.
મોંચ	૧ ૫૨૫	૨૪ ૦ ૦ ૨૪ ૧
બીમડીના	"	૨૬ ૦ ૦ ૨૬ ૧
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦ ૦ ૨૨ ૧	
એફ. ડી. આર.	"	૨૩ ૦ ૦ ૨૩ ૧
ચીની સમર	"	૨૪ ૬ ૦ ૨૪ ૦
ફાના	"	૨૩ ૬ ૦ ૨૪ ૦
ફેશી પુવેર હાળ.	૨૨ ૬ ૦ ૨૩ ૦	
પુવેર હાળ કાવપુરી.	૨૪ ૦ ૦ ૨૪ ૧	
મકુરની	"	૨૩ ૬ ૦ ૨૪ ૦
મગની	"	૨૪ ૦ ૦ ૨૪ ૧
અહની	"	૨૬ ૦ ૦ ૨૬ ૧
ચણા મંબઈના	"	૨૨ ૦ ૦ ૨૨ ૧
" કાળ	"	૨૪ ૦ ૦ ૨૪ ૧
વરાળ	"	૨૪ ૦ ૦ ૨૪ ૧
મકાફ	"	૨૪ ૦ ૦ ૨૪ ૧
ખીનીસ	"	૨૪ ૦ ૦ ૨૪ ૧
ફડવું તેજ ૧ બપોલ	૨ ૬ ૦ ૦ ૨ ૬ ૦	
એરડી	"	૩ ૬ ૦ ૦ ૩ ૬ ૦
મોહું	"	૩ ૬ ૦ ૦ ૩ ૬ ૦
તાળીએરું	"	૪ ૬ ૦ ૦ ૪ ૬ ૦
ખાંડ સફેદ મોરીસની	૧૭ ૬ ૦ ૧૭ ૬ ૦	
પીળા	"	૧૭ ૦ ૦ ૧૭ ૦
તીરકુળ નાતાલ	૧૨ ૬ ૦ ૧૨ ૬ ૦	
આટો	૧૧ ૦ ૦ ૧૧ ૦	
મકાસી મોવારી ૧૨૧૩	૦ ૭ ૦ ૦ ૭ ૦	
મર્યાં	૦ ૪ ૦ ૦ ૪ ૦	
ધી પેટી ૪ રીતના પૈ	૮ ૧૫ ૦ ૮ ૧૫ ૦	
પોરબંદર	"	૬ ૧૦ ૦ ૬ ૧૦ ૦
પારારીન કોલોમ.	૬ ૨૦ ૦ ૬ ૨૦ ૦	
" રાઈટ રોલ	૮ ૧૦ ૦ ૮ ૧૦ ૦	
" ગાલન	૧૦ ૩ ૦ ૧૦ ૩ ૦	
નાળાવે	૧૦ ૦ ૦ ૧૦ ૦	
ફલી	૧૦ ૬ ૦ ૧૦ ૬ ૦	
કામકાંડ મોપ	૧૧ ૬ ૦ ૧૧ ૬ ૦	
ફાં મેસનનું	૧૬ ૬ ૦ ૧૬ ૬ ૦	
લીમક (લીવરપુલ)	૧૬ ૬ ૦ ૧૬ ૬ ૦	
ખરતા એકનું	૮ ૬ ૦ ૮ ૬ ૦	

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahomedan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed in an Appendix. The volume is edited by Mr. T. T. Mohan Choudhury, The Hon. Mr. G. S. Srinivasuluvar, Mr. A. Chatterjee, The Hon. Srinivasa Nalla Ramalinga, The Hon. P. V. N. Madan Mohan Malaviya, Kapila Chandra Pal, The Hon. N. S. S. S. Mahendralal, The Hon. Ambikacharan Ghoshal, The Hon. Mr. Gokhale, N. S. S. S. Mahendralal, The Hon. Mrs. Sorajit Nalla, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V. P. P. for a club's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the Late Ananda Mohan Bose, Kailash Chandra Chattopadhyay, W. C. Bonerjee, with their portraits and eulogistic extracts from their speeches and with appreciations by Mr. N. E. Wadia and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 5. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. 2. *Confederacy—Indian Political Economy*; 3. *The Reorganization of Rural Credit in India*; 4. *Netherlands India and the Culture System*; 5. *Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Future*; 6. *Indian Foreign Emigration*; 7. *Iron Industry—Pioneer Attempts*; 8. *Industrial Conference—Twenty Years' Review of Census Statistics*; 9. *Local Government in England and India*; 10. *Emancipation of Serfs in Russia*; 11. *Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill*; 12. *The Law of Land Sale in British India*. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1-5.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price Rs. 4. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 2 only.

The Brahmans and Kayasthas of Bengal.—By Baba Girdindramath Datta, B.A., M.R.A.S. The present work purports, in a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmans and Kayasthas, which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to expunge a tradition still untouched by Oriental scholars. Price, Rs. One. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 8.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 3.

Tales of Mariada Raman.—By P. Ramachandra Rao Avergal, Retired Statutory Civilian. As. 5. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Folklore of the Telugus.—A collection of forty-two highly amusing and instructive tales. By G. R. Subramaniam Pantulu. Price As. 8. To subscribers, As. 4.

G. A. NATESON & Co.,

Esplanade,
Madras.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent

P.O. Box 1353

49 President St., Johannesburg.

CEYLON: Its History, People, Commerce, Industries and Resources.

A profusely illustrated volume of some 870 pages, with over 3,000 illustrations, bound in a handsome cover of full Morocco.

A copy of this volume may be seen at the Office of the Publishers, where orders may be booked.

સીલોન: તેના લેખકો વેપાર, ઉદ્યોગ વગેરેના ઇતિહાસનું ૩૦૦૦ ચિત્રો સાથે ૮૭૦ પાનાનું દૃઢદાર પુસ્તક અમારી ઓફીસે આવેલ જેવાની બલામણ કરીએ છીએ.

LLOYD'S GREATER BRITAIN PUBLISHING CO., LTD.
7 AND 8 CLIVE ARCADE, DUBLIN.

FOR WHITE AND COLOURED PEOPLE ESPECIALLY SUITED FOR INDIANS Montague Gardens

4 1/2 MILES FROM CAPE TOWN.

The most Magnificent Position in South Africa.

Residential Lots, 50 x 100 feet from £5

Acres Lots, 100 x 100 feet (equal to eight Lots 50 x 100) £32.

Mr. H. O. Ally, 14th Street, Vrededorp, has inspected the above Estate, and gives preference to same over all others, and also he purchased several Lots for himself.

Write for particulars to the Montague Estate Co., Ltd., P.O. Box 624 Cape Town, or call at the office of the Johannesburg Representative, Mr. A. R. THEYER, 8 Albany Chambers, corner Harrison and Main Streets, Johannesburg.

NOW READY

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. R. NEAME.

By the Editor of INDIAN OPINION.

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal. Post Free, 7d.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,

JACON'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 8604. Tel. add. "Camay"
JOHANNESBURG.

લેણદારોને ચેતવણી.

અમે તીએ સહી કરનાર, હાજિમ મદમદ જસત અને હાજિમ મદમદ કાછ ને આગળ સ્ટાંડરટનાં છ. હવરા દિમ અને કંપનીના નામથી જાગમાં વેપાર કરતા હતા તેઓ આ હવરામાં સર્વે ને ખવર કરીએ છીએ કે અમારી મિલકત અમારા લેણદારોના હાથ આરમે હુખત્યારને સોંપી છે. મારે આ હુમ આયવા ફર્મના લાગીદારો પાસે જેઓ કાંઈ માંગતા હોય તેઓએ આ નોટીસ પહેલી વખત જાણવા પછી જ અધવાડીયા તી અંદર અમારી એસાઇન્ડ પીલકતના ફરદી ગી. સી. ડીકોર ને બોક્સ ૫૪૮ કરમન અરછ કરવી. હવર જણાવેલ વખત પીત્યાપાદ કોઇપણ દાવા કસુક કરવામાં આવશે નહિ.

સ્ટાંડરટના. લી. છ. હવરાસીમની ફા

તા. ૬ જુલાઈ ૧૯૦૭

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

No. 45 Cornhill Street, Johannesburg
P.O. Box 204, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co

General Merchants & Direct Importers.

MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,

GENERAL MERCHANTS.

Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Salt Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS

P.O. Box 12. Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.

Branches:

Under, NATAL:

Zeerust Marico, TRANSVAAL:

Lindley'spoort: } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA.
GENERAL MERCHANT.

Box 4. Tel. Add.: "BHANA."

અહમદ શાહી, બેસન ય. P. P. RUST.

M. RARE.

M. E. NAGDEE & Co.,

General Merchants &

Direct Importers.

Wholesale & Retail.

Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLCY,

DIRECT IMPORTER

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 212, DELAMON BAY

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rags, Blankets, Paper, Umbrellas, Clothing,

Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: HAJEE HABIB. P. O. Box 51.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.

Cor. Church & Middel Streets,

MIDDELBURG, T'VAAL.

Tel. Add.: "BHABHA," P.O. Box 43.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant

Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.

(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)

113 GARY STREET, (Corner of the Buildings.)

Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL,

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.

Also Exporter of Cape Snek,

NATAL DEPOSIT

Messrs. Jalliboy & Neraljee Bros, Durban.

ઉચ્ચ મિલ્કત હમી ગુલ.

અહમદ મરહુમ,

126, 338, 312.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,

Dealers in Bedsteads, Hair Tickings

Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (West), Box 1130, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,

GENERAL MERCHANTS.

P.O. Box 202.

Market Square,

KRUGERSDORP.

104 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88. Tel. Address: "Perthanda."

Telephone 364.

સરસો અને ઉચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાટ્રા ચેરુટ બીર વર
છનીયા સિગારેટ બનાવી તમારું નીચે
કરનારે મળશે.

સન બ્રેન્ડ ટોબેકો વર્કસ.

104 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS.

131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 1123

2 Cornhill Street, Johannesburg

101, VAN DER BURG

Vrajdas & Calchand,

GENERAL MERCHANTS

Importers & Commission Agents,

Wholesale and Retail

P.O. Box 92. Lawrence Marquart

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT.

Box 86 Tel. Add.: "BHABHA."

VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE

GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 3280

JOHANNESBURG

ફકીર સાલેજી

ન્યુસ્ટ્રીટ સેન્ટ્રલ પાર્ક.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.

Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN."

VOLKSRUST

PRICE 3D.

REGISTERED

INDIAN OPINION

AFRICA INDIA INDIAN OCEAN

PUBLISHED WEEKLY

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, August, 3rd 1907.

No. 31.

Р.О. 04.1 126

Telephone 514

P.O. Box 126. Telephone 214.
MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.
 WHOLESALE MERCHANTS and
 DIRECT IMPORTERS

WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

**Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.**

**Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc.**

Camroodan Buildings. GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODAN."

STORE TO LET

On Five Years Lease

Large store, dwelling rooms attached.
Corner Market Square VOLKSRUST.
 Magnificent position. Large business
 connection for many years. RENT
 £35 per month. Apply :
 F. J. FISHER,
 Volksrust, Transvaal.

BABU TALWANTSING

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,
VERMILION

४२५।४५ ५ भासिना वेंपासी,

A. A. Gandhi, Torrance

**DO YOU WANT TO
BORROW MONEY**

REPAYABLE in 30 years? If so join our Association.

MUTUAL BUILDING HOMES, LTD.
Box 1180
Cape Town

४० वरयन्ती मुक्ते पञ्चसा उज्जना स्व
होय तो अमाजी विसोशी येरानमा
जेडायो :—

भुवनेश्वर जी.डी.ए. हाविस्सीस कोमिटि.
मोडल १००० : के.ए.ए.ए.

MEALIE TANKS

For Sale Cheap
Strong and an case new. Will hold
500 lbs.

મકાઈ સરવાનો ટાંકો
વેગવાની છે.

५० पस्तनाली. सोरी अने मजकुर
मात्र धोरेज वषण वषणमोक्षी.
१६ मुवाडा माडे दया.
३६ मजकुर

454 Queen Street, Durham.

મકાલ

સાકડા દામથી અમે મકાન ખરીદીએ છીએ.

અનાજની બેગો.

નવી તથા જુની બેંગો અને વેચીએ છીએ.

THE NATAL MILL & ELEVATOR CO.

319 SMITH STREET, DURBAN

P.O. Box 879

Tel. Address "MILLING."

Tel: Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
833.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Nutal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply .

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

Tel Aviv: "Tayot"

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

દરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ.

અમલોટી ૩૫૦૦ ટન તા. ૫ ઓગસ્ટ.

અમલોટી ૩૧૦૦ ટન તા. ૧૦ ઓગસ્ટ.

અમસીંગા ૩૫૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ.

ગેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમલોટી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ.

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઓર ઝડપસે જાનેવાલી નેટો

દરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચ મુજબ રવાના હોગી.

ગેરા હોકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમલોટી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ.

સીધી મુંબઈ

અમલોટી ૨૫૦૦ ટન તા. ૨ ઓગસ્ટ

અમલોટી ૨૧૦૦ ટન તા. ૧૦ ઓગસ્ટ

અમસીંગા ૨૫૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈના સ્ટામરો.

અમલોટી તા. ૫ મી ઓગસ્ટ

અમલોટી તા. ૧૦ મી "

અમસીંગા તા. ૨૦ મી "

સ્ટીમર અમલોટી ડેલાગોઆ કે ગેરા નહિ રોકાતાં પરબારી મુંબઈ જશે.

ઉપરી કંપનીની નવી અનેલી ઝડપ ચાલતી મંબપર સ્ટીમરો અમલોટી તથા
અમસીંગા ઉપર મુજબ અતરેથી ઉપડી ફક્ત ડેલાગોઆએ યહ પરબારી મુંબઈ સાર
ઉપડી જશે. માટે ૧૦ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલાઓને મળવાને છુટ્છા
રાખતા લાખઓ આ તક મુલાવશે નહિ.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglia & Co.,

839 Pine St. Box 59,
Durban.

મેસર્સ કોંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગ્લીઆ કુ.

૮૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯,
દરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELFAST

L. A. Sahagoo,
Box 1.

BELLAIR

Randall G. Gonsky & Co.,
Carriers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)
Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas (Gheewala
Randeria,
21 Roger Street,
J. M. H. Goss,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 140 Adderley St.,
Pohoomml Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAJAY IDOLY,
P.O. Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DELAUNDS & Co.,
Box 441.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJDA & LAICHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL BAY & AMOO,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOODAKER AMON & BHO.,
Box 441, 431 West Street.
M. C. Anglin & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhann Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. OAMROOZEN & Co.,
Box 190, Grey Street.
J. S. Valla Khavula
143 Grey Street.
DADA CHAN,
Box 88, 139 Queen Street.

Dawab Mahomed & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Titool,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIA TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

EMRAHM CAMROOZEN,
113 Grey Street.

B. EMRAHM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Essmil Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surrie Masjid).

JALHOOT & SHABANE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JODDY,
Box 513, 386 Pine Street.

J. D. Melita,
Box 330, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 751, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

Mahomed Ebrab,
Commission Agent.

Mackenzie Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed,
Tobacconist,
109 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam,
Surrie Mithaiwala,
186 Grey Street.

Parshotam Vaidhi,
Tailor,
123 Grey Street.

S. Parshotam Butler,
506 West Street.

C. K. D. PHILAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

B. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

Thana Maharaj,
Property Owner,
175 Gale Street.

ENSELSBURG

E. Omre Rajan & Co.,

HEIDELBERG

AMOO SEELMAN & Co.,
Box 62.

A. M. Bhuag,
Box 14.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 2504, 2 Kort Street.

M. F. COOVADIA,
Box 270.

B. P. EMRAHM & Co.,
Box 4420.

FARID SALEEM,
Box 5289, 167 Market Street.

GOOLAM MOHAMED,
Box 3775.

Govind Doolabh,
Box 3000.

Gulab Pragg,
Box 5090.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3508, 41 Market Street.

A. A. PHILAY,
Box 1353, 19 President Street.

Ratipalsing,
Box 5009.

SULMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DEHANI MORAL,
Box 6041, Johannesburg.

DEHANI RANJHOO,
Box 6041, Johannesburg.

DOORJI TELI,
Box 4080, Johannesburg.

FAKIR KALLAS,
Box 6031, Johannesburg.

GOVIND MOWJI,
Box 6060, Johannesburg.

LAKHMAN MADHE,
Box 5999, Johannesburg.

MORAL BIKHNA,
Box 5989, Johannesburg.

PANDHU IHRA,
Box 5999, Johannesburg.

PENA JERAM,
Box 651, Johannesburg.

RATANJI KALLAN,
Box 5999, Johannesburg.

D. M. SUTTI,
Box 6041, Johannesburg.

South African Directory

(Continued)

KIMBERLEY

Khendabhai & Tulgaram,
Box 342, 73 George Street.

KLERKSDORP

YAKH PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 81.

Hassan Amod,
Indian Location, stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.

Kalan Laloo,
Box 301.

SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.

VANMALEY KOYA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vades & Son,
Bond's Drift.

H. S. Davey,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL)

A. E. BHABHA,
Box 35.

J. A. COCKE & Co.,
Box 117, Church Street,
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 154.
MEHTA & KRANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHANA, Box 1.

POTCHEFSTROOM

ANDRASA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 66, Church Square.

ABDUL RAHMAN,
Box 12.

S. D. BERRAR,
Market Square.

PRETORIA

Anbaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.

HABIB HADIB,
Box 57, 238 Prinsloo Street.

Hajee Omar Hajee Khan Mahomed,
Fruit Dealer, Box 57,
340 Church Street.

Mahomed Aha,
Box 498, Prinsloo Street.

Muosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 612.

TAYAN HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. VYAS,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SPANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Cooper Street.

M. D. Seelal & Co.,
Box 37, Bond Street.

TONGAAT

A. A. GAVIAN,
Railway Street.

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Koshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maitor,
Wick Street.

BALU TALWANTSENG,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Bagharjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.

Seshiban, Mineral Water Factory
Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Freeston Estate.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 100.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. NADDER & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and in Nylstroom.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 33. Tel. Add.: "DORDANOR."
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૩૩, ૧૩૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 364

વસ્ત્ર કટપત્ર.

નંદુરતી અને કિલક બ્રાનની દરબાર હોય
તો વાંચો "વેધ કટપત્ર" માસિક. ગાર
વર્ગી દરબારો પ્રચર થાય છે. દરેક વેદ
સ્તોને ખાસ વાંચવા જેવું. નામ કેમણ
સાફ અક્ષર વેધ જટાશંકર લીલાધર,
શીશીશંકર, અમદાવાદ સખવાલી એક અંક
નમુના હાખત નહન મોહલવામાં આવશે.
સવાજમ પોસ્ટેજ સહીત ૨- તથા જેટલું
પુસ્તક મોહલવાનું ખર્ચ ૪ પેની. અગાઉ
થી લેવામાં આવે છે. વધુ વિગત માટે
આ પત્રની કોપીએ લખજો.

વેધ જટાશંકર લીલાધર
શીશી શંકર, અમદાવાદ.

જુના રક્ષા, કમાનો, વેધ ધસ વાગેરે

રીક્ષાનો જુનો કાલ વેચાતો બેઈએ છે.

લખો તા મળો :-

મી. હુસેન

નંબર ૩૧ પાણન સોંઠ, ઇસ્ત

ઇડિઅન ઓપિનિઅન.

ઇડિઅન ઓપિનિઅનની પુસ્તક
નકલ ઇડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી,
૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. વી. વી.
સંપ્રવી ૨૦૨ એ ઓફ, તથા થી
સન એડ ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ એ
સ્ટોરમાંથી ત્રણ પેનીના દાખવી
મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪
પેની. ટ્રાંસપાસ અથવા કેપ કોડે
નીના સ્ટાંપ વધુ સ્વીકારવામાં
આવે છે.

Reuter's Telegram Coy., Ltd., DAWAD MANAGER

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S Telegrams are the cheapest for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one penny and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S send money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge, by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND COUNTRY
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Telegraphic Address: "KHOTA
HEIDELBERG, Transvaal.
Branch: KHOTA & CO., Niger.

જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

સોથો મુંબઈ જનારો આગમ્યોટ.

સ્ટી. સુલતાન.

ઉપલી આગમ્યોટ અગ્રેથા તાં ૭મી આગસ્ટ સને ૧૯૦૭ ને વાર સુધવારન સવારમાં ઉપડી જશે. ને ફક્ત દેવાગોઆમે, મોતમખીક, અને મંજીવારમંદિતુ' બંદર ફરી મુંબઈ જશે. મજકુર આગમ્યોટ અદાજે ૨૦ દહાડે મુંબઈ પહોંચશે.

જનારાઓએ તુરત તકયાર સમ જાણુ.

કાદાપત નોલીને જલ્દી મુંબઈ જનારાઓએ આ મોટ વિનમ નક છે.

વાસને ૨૦ દહાડે મુંબઈ જનારાઓએ આ વિનમ નકને લાભ લેવા સુકતુ નહોં વધારે પીગત માટે નીચકે સરનામે પુછવું.

ઓસમાન અહમદ.

જરમન ઈસ્ટ આફ્રીકા લાઈન.

કમફીન પાસેજ. એ જોડ, દરખાન.

૨૫જે માર્ચીનર જોડ

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE:—59 Market Buildings (upstairs)

STORE:—36 Market Mall (inside)

Nov 20/06

Tele. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg

ખહાર ગામના એવં દા.

આ જાણુ છુટક કરકાની સમયક આવરે દાં અફવાડીએ થી પવલોક લાયકારેરી, રૂપર કવીન જોડમાંથી લાજવરેરીના મેકરેટરી મી. દીયાન પાસેથી દર સનીવારે નવ વાગત પછી વજુ પેલીના દામથી મળી શકશે.

ફદંગર—મી મોલીબાજ પટેલ. ખોડસ ૧૭

વેરુલમ—જાણુ તાલેવંતસીંગ.

પીરસંખગ—મી. મોહનલાલ ખંડેરીયા.

ખાડસ ૧૬૦

(ફમ્પરકી—મી. તુલસીભાઈ. ખોડસ ૧૭૨.

ટેલાગોઆમે—મેસરે વજલરાઈ અને જાણવંત. ખાડસ ૬૨

થી સાહિય આફ્રીકાને મુત્તુચુઆલ પરમનન્દ બીદરીંગ એસોસાએશન લીમિટડ.

આ મંજીમાં જાણવ વાવા એ પવલે ઉપર વ્યાજે નક્કી મળી શકે છે.

વ્યાજ—૫ રૂડા સુધત ને ૫

જુ વાગત માટે તમા અગર. નો

દર સમન લાઈફ આફ્રીકાસ

રજીએ રફાદ, દરખાન

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, AUGUST 3RD, 1907

No. 34

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
The Indian Mass Meeting	297
The Vrededorp Strands Ordinance	297
The Natal Municipal Franchise	297
What Happened at Lourenço Marques?	298
OTHER ARTICLES	
New Bills	298
A Cape Town Meeting	298
Mass meeting at Pieterloo	299
Notes on the Mr. Masing	301
Latin News	301
Indian Attacks in the Natal Parliament	302
Belagun Boy Perfidy	304
Johannesburg Meetings	304
Impassioned Parliament	304
Protestant Papers	305
Transvaal and C.N.A.R.	307
The Registration Act	307
Colonial Land	307
Atrocities of the Cape	308
Municipal Corporation Bill	309
The Future of the East	309
Local and Comments	309
CHRISTIANITY	
The Duty of Teachers	309

Indian Opinion

SATURDAY, AUGUST 3rd 1907.

The Indian Mass Meeting

The Mass Meeting at British India
 held at Pretoria on the 31st July 1906
 marked a fitting conclusion to a month
 that could be eventful in the history
 of British India in the twentieth
 not in South Africa. The passive
 resisters in Pretoria have undoubtedly
 belied the statement that was made in
 the beginning of July, that Pretoria
 was the weakest spot. Our report, which
 we consider to be accurate, shows that
 not more than one hundred Indians
 out of a population of 1,500 Indians
 have made their applications for regis-
 tration under the new Act. This rep-
 resents, therefore, less than 7 per
 cent. of the total Indian population.
 Of these, over forty were registered
 secretly in a private store, after office
 hours. These men have shown con-
 clusively that even they hate the Act
 just as much as the others, and are
 therefore too much ashamed to own
 having soiled their fingers, as also
 their names, by submission to it.
 When, however, they found that, in
 spite of the *Star's* report to the con-
 trary, they could not elude the un-
 ceasing vigilance of the brave
 "pickets," they set aside all sense of
 shame, and during the last two days of
 July, they took their followers to the
 gazetted office during the gazetted
 hours. We rather like the idea of
 some of these beings having braved
 daylight, if only because it sets aside

the vile charge of intimidation and bodily harm.

The Mass Meeting, we hope, has convinced the Government that the large majority of Indians in the Transvaal are prepared to resist the Act and to suffer the consequences. Mr. Essop Misa's speech is worthy of perusal by every South African who has any regard for the welfare of the Empire as a whole. ■ Indians remain firm and undergo imprisonment or deportation, in the words of the *Times*, they become missionaries to sow broadcast in India the feeling that, for an Indian, the Act ■ his being a British subject means absolutely no protection to him in the enjoyment of even elementary rights in the British Colonies.

We, however, frankly confess that it is yet too early to forecast the result of the struggle now proceeding with any definiteness. Much will undoubtedly depend upon whether Indians, who have hitherto been known to have paid large fines rather than suffer the hardships of a prisoner's life, would now voluntarily submit to the rigorous self-sacrifice for the sake of their self-respect. If they do, there can be but one ending to their fight for freedom. Burke said he knew no how to frame a law to meet against a nation not capable of law, and we are in a position to propose a law to meet an Indian Empire not capable of law. In the words of the *Times* of London, "the difficulty seems to be, whether we should be very much in the way of our little nation and a national spirit of compromise," the "brave Indians have held out the hand of conciliation. Will the Government accept it?"

The Vrededorp Stands Ordinance

This Ordinance has had a chequered career. It was framed in order to clothe the inhabitants of Dutch Vrededorp, in Johannesburg, with rights which they could not claim by law, at the same time that the Asiatic Registration Ordinance, as it then was, was passed to deprive British Indians of the rights they had possessed. Unlike the Asiatic Ordinance, the Vrededorp law was for those who possessed the right of voting. The voters were not satisfied with the concession granted by the Ordinance, and they were not prepared to receive tenement life in exchange for a squatter's title. An indulgent Government has, therefore, decided not to bring the Ordinance into force, and the Town Council of Johannesburg has now decided to Bill which is intended to give the residents a freehold title, but (and not to the

point we wish to make) the Asians remain as they were. They still have dispossession of their vested rights dangling before their eyes. Here is the operating section of the bill:

3. On the appointed day and at any time within a period of four years thereafter every registered holder of a stand shall be entitled on making application in writing to the Town Clerk of Johannesburg to obtain from the Council in substitution for his existing interest in such stand a freehold title at the price and subject to the conditions hereinafter mentioned and subject to the condition that freehold title shall not be transferable to any Asiatic, Native or coloured person, and if registered in the name of such person it shall be *ipso facto* void and of no effect: the owner shall not permit any Asiatic, Native or coloured person other than the bona fide servant of some white person for the time being residing on the stand, to occupy the same or any part thereof, nor shall he sub-let or permit the stand or any part thereof, nor any building thereon, to be sub-let to an Asiatic, Native or coloured person; if any Asiatic, Native, or coloured person, other than the bona fide servant aforesaid, is at any time found occupying the said stand, it is hereby declared that, in respect thereof, the Council may give notice in writing to the owner by posting the same to his last known address, and also by delivering it or affixing the same to any building or erection on the said stand, requiring him to cause such Asiatic, Native or coloured person to cease to reside thereon, or to occupy the same or any part thereof within a period of three months of such notice, and if at any time after the expiration of the said period of three months the Council shall find that such person is still occupying the said stand, it is hereby declared that the Council may cause such person to be removed from the said stand, and may cause the same to be sold, and may cause the proceeds of such sale to be applied in satisfaction of the costs and expenses incurred by the Council in the removal of such person and in the sale of the stand, and may cause the balance of the proceeds to be paid to the owner of the stand.

It would therefore seem that the South African British Indian Committee will still have to pursue its efforts to obtain compensation for the poor Indians whose rights in Vrededorp are in danger of being swamped. The Vrededorp Ordinance affords a comparison between the treatment of privileged people and non-privileged. Indians will find it hard to forget the glaring distinction to which we have drawn attention.

We do not know whether the
 Ladysmith Municipality
 really thinks it has knock-
 ed the bottom out of the
 Indian opposition to the
 Municipal Corporations
 Bill by its proposed amendment
 to the measure. The objection is based
 not upon verbal differences or legal
 considerations. Indian opposition to
 the Bill is founded on something more
 real than that. Even with the Lau-
 dy Smith Municipality's proposed amend-
 ment British Indians in Natal are to
 be deprived of the present municipal
 privileges. They are to be municip-
 ally disfranchised. There is, of
 course, no one slightest concession

between the parliamentary franchise and the municipal franchise, and it is merely fogging the issue to make the latter depend upon the former. British Indians have no intention whatever of divesting themselves of one of the sole weapons of self-defence against aggression remaining to them. To-day their vested interests are threatened by the hands of the European Municipal Councils. British Indians are certainly not going to do anything to place the sword in their necks and place the noose round the necks of their persecutors. Every man must think of some other solution of the problem than the one administered by that progressive village.

APPARENTLY OUR CRITICISM OF THE Portuguese administration consequent upon the publication of the letter from Mr. M. R. Kothare, has borne fruit.

A question was put in the House of Commons based thereon, and inquiry is being made as to the justification of the charges brought in our columns. The *Laurens Marquis Guardian*, solicitous of the fair name and fame of the Mozambique capital, goes out of its way to show that "in the early part of this year, 8 Indians were arrested on arrival here with forged passes, and goes on to remark that "as there was no means of repatriating them, etc. There is a remarkable lacuna evident here. We learn that so many Indians were arrested, and the next news is that they were set to work at penal labour. No question of a judicial inquiry, none of evidence, none of conviction. The whole thing seems to be an assumption of fact, and we must, therefore, regretfully follow the bad example set us, by assuming that there was no trial and that the unfortunate men were innocent victims of injustice under the Portuguese flag. There is, indeed, need for inquiry here, and we trust that the British Consul-General will forget for once that he is an official of the Asiatic Department of the Transvaal, and remember his primary duty of protecting British subjects of all races and colours impartially.

New Bills

The following Bills, which will be introduced into Parliament during the present session, are published in the *Government Gazette*—

Bill to amend the Indian Immigration Trust Board Law so that the Board shall consist of two members to be nominated by the Governor in Council and seven elected members, the appointed members to hold office for an equal period to the elected members.

Bill to amend Law 25, 1892, so that all medical appointments by the

Indian Immigration Trust Board shall be subject to the approval of the Governor in Council, and that no officer so appointed shall be dismissed without the sanction of the Governor.

A Cape Town Meeting

More Sympathy and Help

A large number of Indian residents of the Cape Peninsula assembled in the Metropolitan Hall, Burg Street, on Thursday, for the purpose of giving effect to the proposal made at the special meeting which was held on the 17th inst., namely, to make collections so as to afford some financial assistance to the families of those who might become sufferers when the law came to be rigidly enforced against any of the Transvaal Indians.

On the motion of Mr. Marice, Mr. Abdool Gool took the chair, the motion having been seconded by Mr. M. Abbas.

The Chairman reported upon the assembled people the urgent need for helping the Transvaal British Indians at this time. He earnestly urged the law as made for savages and not for civilised men, and most emphatically gave his entire approval to the resolute way in which the Transvaal Indians were meeting their great trouble. He hoped they would prayerfully resolve to do what in them lay to assist their compatriots in their present dire difficulty. He then called upon Mr. J. M. H. Gool to move the following resolution:—

"That collections be made at this meeting and the amount collected be handed to the committee appointed for taking steps to have the same immediately remitted to the British Indian Association, Johannesburg, with an intimation as to what manner the money is to be utilised."

Mr. Gool made a brief speech, and deplored the necessity of people having to assemble in meetings of this kind to seek to remedy their status as a section of the common population. He hoped that the Transvaal Government would see its way to modify the law and allow the British Indians fairplay in a truly British spirit.

Mr. Shihannu Shahmohamed referred to what he called the un-English way in which natives of India, regardless of their education and social standing, were being treated in the Transvaal. He said no true followers of the prophet Muhammad, of Jesus Christ, and of the great Buddha could see their brothers crushed and ill-treated, and remain unmoved. He had travelled in Russia, but the severity of the Russian laws were as nothing compared to the the drastic Asiatic Ordinances of the Transvaal.

Mr. Shihannu Shahmohamed said that they had now to face the question of toleration. When this was carried out the position of the British Indians would not be any better than it was at present. He feared it might become worse. He, therefore, earnestly called upon the Cape Indian people to be strong and united in seeking all constitutional and proper means to improve their status, and to do the same, as far as it may be in their power to do, in respect of their brethren in the Transvaal. He particularly mentioned the fact that what they were doing that day would greatly strengthen the hands of those up there, and infuse new courage and resolution in their hearts.

Other speakers were Messrs. A. H. G. Mohamed, A. Ouder, S. Cismadi, P. Lucherman, M. Hindman, Moulvi Badjazzam, and A. V. Sathu.

One of the speakers, Mr. A. H. G. Mohamed, evoked great applause by a reference to some words of the late Queen Victoria, adding that it appears to him that with the passing away of the great and well-loved Empress of the continent of India, their days of supplication and prayer were fast waning, and that no hand seemed to be up-lifted to save them from degradation and oppression.

Mr. C. Howard Kennedy, who was on the platform, gave some words of encouragement. He said it was a cruel measure that the Transvaal Government were trying to enforce on the Indians. Every broad-minded man must condemn the unjust law brought into force there. The law should be one for all, and he did not see that the Indian forfeited a proper treatment any more than white people so long as he was loyal and law-abiding. He was gratified to see the people united in sending help and words of sympathy to their fellow-countrymen in the Transvaal. He praised their manly spirit in refusing to be treated as criminals. If they did not do this they would find that their brethren would be led by and by. He much preferred the quiet, industrious and law-abiding Indians to those who dabbled in dynamite and wrecked houses and poor peoples' lives. He wished them all success in what they were doing.

Mr. Marice made it clear that the Imperial Government, although it had sanctioned the Ordinance, was not altogether in favour of the measure. He read a portion of Lord Elgin's despatch, wherein it was stated that His Majesty's Government did not consider the position of Indians, lawfully resident in the Transvaal, as settled by the Act to be satisfactory; that the restrictions on Asiatism must be relaxed, and that the practical effect of the new law might be carefully considered. He also read the message referring to General Buller's assurance to the Imperial Government as to the administration of the new Ordinance. A good sum of money was collected in aid of the Transvaal sufferers.

Mass Meeting at Pretoria

Mr. Essop Mia's Arresting Statement

Strong Resolutions Passed

Mr. Hosken's advice

What Will the Government Do?

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

A great meeting of British Indians was held at Pretoria, on Wednesday afternoon last, in the grounds of the Mahomedan Mosque, about 2,000 being present, including delegates from all parts of the Transvaal.

Telegrams were received from the Indian communities in all parts of South Africa, urging determined resistance against registration, and congratulating the Transvaal Indians on their courageous resistance in face of overwhelming odds. Mr. Essop Ismail Mia, Acting Chairman of the British Indian Association, presided.

Chairman's Speech

The Chairman then delivered the following impressive address, which was rendered into English by Mr. G. P. Vyas:

Gentlemen,—Last year, in the month of September, at Johannesburg, my predecessor, Mr. Abdool Canie, welcomed British Indian delegates from all parts of the Colony to consider the draft Asiatic Ordinance, and, according to a calculation then made, there were at the old Empire Theatre nearly 3,000 Indians present. We then solemnly resolved, after due consideration, that, if the Ordinance became the law of the land, rather than submit to it we would all face imprisonment.

That situation arises to-morrow morning, and it is in order to consider it that it is my privilege this afternoon to welcome you to the capital of the Transvaal, and I am very glad to notice that British Indians have generously responded to the call of duty.

The Ordinance has become the law of the land under the name of the Asiatic Law Amendment Act, the second Act of the first Parliament of the Transvaal under responsible government. The white inhabitants signalled the grant to them of self-government and freedom by devising legislation putting wanton and unnecessary restraint on the personal liberty of another portion of the inhabitants of this country, namely, Asiatics, and this has been done in

respect to a people who are in no way represented in the popular Assembly. I will not weary you with arguments against the Asiatic Act. Suffice it for me to say that, outside South Africa, it has been almost universally condemned.

We have held this meeting in Pretoria because the Government selected this district to be the first for registration of Asiatics. As you are aware, a period of one month was given and to-day is the last day for filing applications for registration. It gives me the greatest pleasure to be able to inform you that up to now not more than 200 applications have passed through the Registration Office appointed by the Government. A complete boycott of the Permit Office was proclaimed by us and successfully carried out, thanks to the splendid self-sacrifice of those who undertook the onerous duty of guarding the approaches to the Permit Office and warning those of our brethren who might not know of the insulting provisions of the Act, or, knowing them, might not realise their full import, against the danger awaiting them at the Permit Office. It must be a matter of pardonable pride to every Indian how well and successfully, yet calmly and constitutionally, these brave men, who have been good-humouredly described by the press as "pickets," have carried out the important duties entrusted to them. Exception has been taken to the publication of the boycott notice. The expression, I will admit, has a bad flavour about it. We have, however, no concern with the associations generally surrounding proceedings connoted by it. There was no other word which could adequately explain what we were doing. We wanted every Indian to have no dealings with a Department that was intended, in our opinion, to invest us with the badge of slavery, and it is perfectly possible to us to suffer the penalties incidental to non-submission to the enslaving Act. I have no hesitation in saying that the boycott notice was a

most natural rallying to our action. Let me, however, make it clear that, though we are obliged to use terms of bad odour, for want of apter ones, ours is a most peaceful crusade, free from the slightest trace of violence or intimidation.

We resist the Act we do not like, not by force but by humbly suffering. I hardly think that it is necessary for anyone to remind us that we are incapable of using force, for I hold that the method adopted by us for expressing our disapproval of the Act has the sanction of all the religions of the world, and whenever it is not suited to the wrong intended to be remedied, it carries with it its own condemnation for people who certainly not suffer for a wrong they do not keenly feel.

I have said before that we are in a position to show an almost complete boycott of the Permit Office, and, if Pretoria, which was deemed to be the weakest place, is a fair criterion, it is reasonable to assume that 90 per cent. of the community will not submit to the Act. I have, however, with the greatest reluctance and pain, to bring to your notice a few instances. It seems that no community can ever escape them. During the last week of the period fixed by the Government, some two or three Indian shops, who, from their pockets, took their national honour and their solemn oath, wishing to accept the slavish state offered to them by the Act, approached the Government with a request to have their applications taken at midnight in one of their own stores, and a nervous, anxious, and exasperated Department quickly acceded to the request, which, rumour has it, was coupled with the representation that these applicants were threatened with bodily harm. And so these men and their dupes have been registered, or have, at any rate, made their applications for the precious certificates secretly and out of office hours. During the last two days, these have been followed by a few more who have openly applied for registration at the gazetted office. I mention the fact not in anger, but in sorrow and in pity. We have no reason to blame them for they know not what they have done. But we do blame the Government for the extraordinary and, shall I say, with our local and highly fatigable secretary, Mr. Haas Haas, undignified manner in which the Government have seen fit to rid itself of the applicants. If I am correctly informed, the Registrar of Asiatics has to his credit less than 100 Indian applications out of an estimated Indian population of 1,500. We wish both the Republic and our misguided countrymen to note their achievement. Let the latter serve as a warning to us all against selling ourselves for the questionable advantage of a miserable existence in this country. We are not yet safely out of the wood. We have no right yet to claim that we have

suffered as we have intended to. This thought should chasten us and fill us with fear and trembling lest we may be found wanting. It has been said of us that the resolution of September was an empty threat. The past thirty days have perhaps shaken such a belief, but the real test commences to-morrow. Let us hope and pray to the great God, in Whose Name we made the sacred resolution, that He may give us the necessary strength and courage to carry it out. Then, indeed, victory is ours. The Act can no longer harm us, and who knows but that the Government will soften their hearts and grant the necessary relief?

But whether they do so or not, of one thing we may be certain, that, either in prison or, may be, in banishment, we shall not have degraded ourselves, nor tarnished our country's honour. What shall it profit us if we gain the whole world by submission to such an Act, when we have to lose our very souls in so doing!

A series of resolutions will be submitted to you this afternoon. I need only touch on one of them, which reiterates our humble prayer to the Government, and it is to ask them to repeal or suspend the Asiatic Law Amendment Act by passing a short Bill, so as to enable us voluntarily to re-register ourselves, not because we consider it necessary, but because the Government think that the documents held by us at present do not sufficiently identify us. If this offer is accepted, the purpose of the Act is achieved without degrading us. It may be objected that the voluntary re-registration can never reach those who are living in the Transvaal with false permits or none at all. Such objections can be met by passing a measure making the Act applicable to those only who have not voluntarily re-registered themselves within a period to be agreed to between the Government and the Asiatic communities. Such a mode of identification would undoubtedly mean leaving innocent children free from molestation, and would also leave Indians voluntarily registered free from a system rendering them liable to espionage, established by the Act, but I respectfully submit that neither is it possible for us, as men, to allow our children of tender years to be branded with the criminal's mark, nor for ourselves to be subject to be called upon by every policeman to produce our authority to remain in the country. Children, when they are of age, can take out their registration certificates the same as we should under the offer, and we can voluntarily submit to periodical inspection of our certificates. The fundamental distinction between the Act and the offer is that the one proceeds upon the assumption of criminal intent on the part of the general body of Indians, the other is based upon the assumption that we, as a body, do not intend to screen

offenders, but to assist the Government in finding them out.

If we may not live in this Colony with what little remains to us of personal freedom and self-respect, I, for one, would far rather that we did not live here at all. May I, in your name, remind the Members of the present Government that they belong to a brave race that has just emerged from a fearful war for the sake of freedom? Will they grudge to us, who have done them no harm, a small measure of that freedom? Should they not admire in us the love of that which they themselves prize so dearly, or is it to go forth to the world that such freedom is reserved for the white races only in an Empire constituted as is the British Empire, and three-fourths of whose subjects are non-whites? Such a doctrine, I make bold to say, will be dangerous in the extreme, and, if it be persisted in, a time must come when the Central Government will have to choose between the Colonies and India.

Resolution 1

"This Mass Meeting of British Indians assembled in Pretoria hereby notes with deepest regret that there have been found in the community some Indians who have so far forgotten themselves and their traditions as to first secretly, and then openly, well knowing the disgrace attached to submission to the Asiatic Law Amendment Act, apply for certificates of registration under it."

Proposed by Mr. Abdul Ganie (Johannesburg), seconded by Mr. Hajee Habib (Pretoria) and supported by Mr. A. M. Cachalia (Pretoria.)

Resolution 2

"This Mass Meeting of British Indians assembled in Pretoria congratulates the vast majority of the Indian inhabitants of Pretoria upon having refrained from bringing themselves under the Asiatic Law Amendment Act, and upon braving the serious consequences of non-submission thereto, and also congratulates the courageous Indians who, by acting as missionaries to spread a true knowledge of the provisions of the Act amongst the members of the community, have made possible so noteworthy a stand against injustice and oppression."

Proposed by Mr. Mahomed Amod Tilly (Klerksdorp) seconded by Mr. A. E. Sibabha (Middelburg) and supported by Mr. Thamby Naidoo (Johannesburg).

Resolution 3

"This Mass Meeting of British Indians assembled in Pretoria respectfully prays that the Government may be pleased to spare the community the suffering involved in non-submission to the Act by accepting the offer of voluntary re-registration outlined in the Chairman's address, in view of the fact that, to the humble opinion of this Meeting, the Act is unnecessary for the purpose for which it is intended."

Proposed by Mr. Abdul Rahman (Potchefstroom) seconded by Mr. A. E. Sibabha (Pretoria) and supported by Mr. M. S. Gervais (Johannesburg.)

Resolution 4

"This Mass Meeting of British Indians assembled in Pretoria hereby authorises the Chairman to forward copies of the first three resolutions to the Government."

Proposed by Mr. Omarji Saie (Johannesburg), seconded by Mr. D. D. Desai (Kusiniang), and supported by Mr. Cursetji Desai (Krugersdorp).

Mr. HAJEE HABIB, in rising to second the first resolution, said that Indians were asked why they did not seek an interview with the Government, but the Government would not receive them. They objected to addressing the Government buildings. (Laughter and applause.)

The question of giving finger-impressions voluntarily might be acceptable, but he refused to play the piano under compulsion. (Laughter.) The rumour spread that large numbers of Indians had registered was absolutely untrue. Indian were born loyal, were now loyal, and would remain always loyal. He claimed officials who received correct applications, and not the misguided people who made them. Would people follow him if he registered? (Chorus of noes.)

Mr. WM. HOSKEN, M.L.A., said that he had seen some of the leaders of the Indian community that morning, including Mr. Gandhi, and, after consulting the leading members of the Government, he had suggested what he thought the best thing to do under the circumstances. He tried to show them that there was a dead wall of opposition against them. He could not altogether defend the general attitude of the white people regarding their particular case. He frankly and freely recognised that they were British subjects and also that the people in England had different ideas regarding the administration of the law that obtained here. Notwithstanding, he wanted them to approach the question from a practical point of view. He regretted that they had already come to a decision by resolutions. As a well-wisher, he hoped they would reconsider. He could see no difference between voluntary and compulsory registration. As Eastern people, they must recognise the inevitable. He considered this law inevitable, since law-making people were practically unanimous in favour of the Registration Law. He realised the difference between passive and active resistance, still he regretted the decision to defy the law and thought they had made a mistake. That day the Government had promised to administer the law most leniently. If the Asiatics accepted the law, they could rely on sympathisers in Parliament. He could assure them they would receive favourable treatment and consideration. He recognised that they were actuated by a great purpose in that they desired

to retain their dignity as free men, and that, in opposing the law, they had done so not in a spirit of obstinacy but because they believed it to be a call of duty; but he considered it even a greater call of duty to submit to the inevitable. He regretted exceedingly the position, but asked them to reconsider their decision. The right thing to do was to submit to the Act. He hoped, however, that righteousness and good counsel would yet prevail among the politicians of the Transvaal and that they would give better treatment in the future.

Mr. GANDHI followed with an interpretation and explanation of the previous speech. After speaking in Gujarati, he continued in English. He referred to Mr. Hosken's advice that they should admit the inevitable. He felt most deeply that neither Mr. Hosken nor, in fact, any European was capable of understanding what the Eastern mind understood by the inevitable. Mr. Hosken urged submission because behind the law, there was the force of public opinion which could not be overridden. Mr. Gandhi did not call this inevitable. How could it be when Indians were voiceless, and had absolutely no voice; when petitions were flung into the waste-paper basket and not a single voice was raised in the popular Assembly on their behalf. Why, even Mr. Hosken was unable to express his sympathy there. He considered the will of God inevitable if his will should be that they lose all rather than submit to insults and degradation which were inevitable. Mr. Hosken was not in a position to advise them in a matter of life and death. Mr. Gandhi himself had served his countrymen for thirteen years and had read every section of the Registration Act and practically all Colonial Legislation. He did not embark on this crusade without mature reflection and deliberation. He was not likely to alter his opinion that Asiatics who submitted to the law resigned themselves to a state of slavery. They would not wear a badge of slavery on their forehead, it is true, yet he could not advise anyone to register themselves. He realised the existing prejudice against Asiatics, and if he found he was wrong, he would at once urge people to register and publicly confess his mistake. The cup was now full to overflowing and all Indians recognised it was not possible to accept the Act and remain in the country. The speaker emphatically characterised the Act as most despicable and reiterated the terms of the compromise which he declared would do everything required by the Act without any stigma attaching to the community. If they submitted to the law, moreover, they had no guarantee that this legislation would be final. The natural consequence of such legislation would be segregation in locations and finally expulsion from the country. That was why he had taken the responsibility of advising the British Indians to

adopt a policy of passive resistance, and he personally took sole responsibility. (Loud and prolonged applause.)

The proceedings closed with cheers for the Chairman, the speakers, the Press and the King-Emperor.

Notes on the Mass Meeting

A special train from Braamfontein Station, Johannesburg, was chartered by the British Indian Association, and left for Pretoria at 10 a.m. on Wednesday, carrying about 400 delegates from Johannesburg. A further 150 left by the 11.15 train. The scene upon arrival of the special at Pretoria Station was a memorable one, the delegates marching in procession, accompanied by a bicycle escort, and preceded by two banner-bearers, to the meeting place, in the Mosque premises, Queen Street, where refreshments were served. Delegates streamed in from all over the country, and by 2 p.m., an hour before the advertised time, somewhere near 2,000 persons had assembled. (Christiana, Pietersburg, Lichtenberg, Lydenburg, and other outlying towns sent strong messages of sympathy, and endorsed all resolutions come to by the mass meeting. The proceedings commenced with the reading, by Mr. W. A. Canna, of a sheaf of telegrams that had been received during the day from all over South Africa.

Mr. Purnoo Kustomjee, our enthusiastic Durbaner, has sent several emphatic telegrams, all of which were heartily welcomed.

The Cape Town British Indian League and British Indian Association telegraphed as under:—

"Following cable message sent to His Majesty through proper channels: Indian community view with deepest concern decision of Colonial Minister in reference to Transvaal Ordinance as communicated by cable. They humbly approach His Most Gracious Majesty and deferentially state that enforcement of such severe measure will, in its after consequences, be a violence to feelings of cultured Indians, an outrage against their cherished ideals as an enlightened nation, and an infringement of all they hold most dear in life. It will put all our people to shame in the eyes of all who respect us, white and black. In the name of Heaven, and by all the honoured traditions of God-fearing and justice-loving England, we beg earnestly to appeal to His Majesty to save Transvaal Indians from humiliation and degradation, and we earnestly supplicate a beloved Emperor to be guided by a recognition of his own duty in conferring his gracious words to full hope and cheering hearts conveyed on the occasion of the Delhi Durbar."

"My regard for their liberty, my respect for their dignity, and their right, my interest in their advancement, my devotion to their welfare, which are the supreme aim and object of my rule."

We beg to convey an assurance of our continued devotion and loyalty to the Throne. Message of appeal also to High Commissioner."

Lourenco Marques Indians also sent messages of exhortation and encouragement.]

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Thursday evening.

The Legislative Council on Wednesday passed the Immigrants' Restriction Bill through the committee stage with amendments.

Fraders, hawkers and newsvendors ceased work yesterday in order to attend the Mass Meeting at Pretoria.

Friday.

In the Legislative Council on Thursday, the Colonial Secretary moved an amendment to the Immigrants' Restriction Bill altering last clause to include provision for the measure to be suspended until the royal sanction has been received and thereafter to come into force on a date to be ordered by the Governor.

No arrests of passive resisters have yet been made. Nothing further is likely to be done for some time. Both sides are considering the position. The Indians are awaiting Government action. It is possible that the law will be extended over the whole Colony for applications.

The mass meeting has created a great impression throughout the Colony.

Later.

A *Gazette* notice states that applications will be received from the 7th to the 10th August for Pieterburg and Pretoria. Applications will also be received for the whole of the Colony from Monday to the 10th instant. Mr. Channing, the Registrar of Asiatics, at Pretoria.

LONDON OFFICE. The *Government Gazette* states that Mr. John Locke Knight, F.R., has been appointed Licensing Officer for the Colony of Natal.

Indian Affairs in the Natal Parliament

LEGISLATIVE ASSEMBLY

July 29th

Poll-Tax Removal

Mr. PALMER moved the second reading of the Poll-tax Removal Bill. Regarding the Indians, they and the Labour Party preferred to see them out of the country rather than seeing them paying to the revenue of the country. At the same time, there were other and better ways of raising revenue. White and black were alike opposed to the tax, and he understood that the natives were not paying the tax as had been expected. Finally, he complained that the great principle of taxing all sections of the community equally, according to their ability to pay had been entirely ignored.

Mr. CONNOLLY seconded the motion.

Mr. McLARTY said he was opposed to the tax. He argued that the poll-tax was a just tax for natives and Indians, but not for Europeans, and pointed out that Europeans had now heavier taxes to pay than when the poll-tax was imposed.

Mr. O'MEARA was in favour of the continuance of the poll-tax, and said that the burden of an income tax would have to be borne by the Civil Service of the Colony. He said that none were better able to bear the tax than the natives and Indians. He held that the payment of the tax would not be pressed too hardily in the case of Europeans. He thought that it was an unfortunate time to introduce a Bill to remove a burden of taxation from those who were able to bear it, and to place it on those who were not. The natives and Indians were paying £115,000 in poll-taxes. He moved that the Bill be read a second time in six months.

Mr. PALMER then replied. He said that he had gauged the feeling of the House. (Hear, hear.) He denied that he wished to remove the burden of taxation from the Indian and the native. He held that a just and acceptable tax could be placed upon the natives and Indians, and urged the House to throw aside the question of expediency in favour of the question of right, and to make the Treasurer throw off the lethargy that oppressed him and to bring his brilliant abilities to bear on a scheme of general taxation. He moved the second reading of the Bill.

Mr. O'MEARA's amendment was carried by 25 votes to 6.

Indian Immigration

Mr. HAGGAR moved for leave to introduce a Bill to amend the Indian Immigration Law.

Leave was granted.

The Protector's Vote

The House went into Committee on the Supply Bill.

On the Vote £2,000, Protector of Indian Immigrants, the Colonial SECRETARY, in reply to Mr. Churchill, expressed the opinion that the sugar planters were realising the necessity of employing more up-to-date machinery and less Indians.

Mr. CHURCHILL hoped the Government would go into the question of relationship of the Frust Board and the Government, that the recommendation of the Civil Service Commission that the medical officers should be placed under the direct control of the Government, so that they would be on a more independent footing, should be carried out.

Mr. TAYLOR moved the reduction of the Vote by £1,000, on the ground that the travelling expenses of the inspector were too large, and that the Government should not be under the obligation of paying for destitute Indians left over by the Immigration Department.

The COLONIAL SECRETARY pointed out that the periodical inspection was required by law. Furthermore, the Government desired to know the state of things in respect to the Indians in the Colony.

Mr. SCHOFIELD said that the explanation was too thin. (Laughter.) He moved the deletion of £250 in respect of the extra officer proposed to be employed.

Mr. C. J. SMYTH pointed out that £500 was required for the repatriation of such Indians who were rendered incapable by illness, otherwise the Government would be liable for their keep in cases where the Indians were permanently sick or injured. This, of course, he said, referred to indentured coolies.

Mr. TAYLOR withdrew his motion to reduce by £1,000.

Mr. Schofield's motion to reduce by £250 was defeated.

A motion by Mr. PALMER to reduce the horse allowance of the Protector of Immigrants to that of a Militiaman—£7 10s.—from £50 15s was defeated heavily.

Finally the vote was passed.

Reverting to the Vote of £720 for the Chief Immigration Officer, it was allowed to stand down.

Tuesday, July 30.

Arab Trading

Mr. HAGGAR moved: "That in the opinion of this House, the Government should introduce legislation providing that, after a certain date, but not later than December 31, 1912, it shall be unlawful to grant any licence to persons known as 'Asiatics,' 'Arabs,' or 'Arab traders' in the Colony of Natal." In doing so, he said he was not going to take up much of the time of the House. There were in Natal at the present time, 1,260 storekeepers among the Asiatics, 1,322 store assistants, 78 bakers, 42 butchers, and 75 grocers. Those figures dealt with only a small aspect of this great evil. These people would not be here unless they were patron-

ised, but one of the first aims of legislation was to protect people against themselves, and they should certainly try to make it easy to do right, and difficult to do wrong. The magisterial reports, show that it appeared that the bulk of the trade in the country districts was in the hands of Indians, who were gradually displacing the Europeans. A person, he continued, left some time ago to go Home. He had been in Durban, Delagoa Bay, and the Transvaal for 12 months, and he admitted that, during that time he had made £1,425 by smuggling Indians into the country. He contended that the time he was allowing for the Asiatics to cease holding licences, was sufficient for them to give up business without loss. He concluded by appealing to the House to give the white man the best chance in the Colony.

Mr. PALMER seconded the motion, which, he said, was a fair one, as it gave those concerned five years to make arrangements for leaving the country. While doubting the probability of Imperial opposition, he pointed out that, where such opposition had been known in the past, it had generally been overcome. He hoped that the House would adopt the motion, and that the Government would introduce the required legislation.

The PRIME MINISTER pointed out that, during the present session a motion by the hon. member for Newcastle, Mr. Johnstone, had been carried, to the effect that the Government should open up negotiations with the Home Government with regard to the repatriation of indentured Indians, and this was being done. If the present resolution were carried, then any virtue of the last resolution would be lost on account of the attitude taken up by the Home Government in regard to Arab traders. It was no secret that the Home Government, either rightly or wrongly—and he thought wrongly—tied up the Arab traders with the indentured Indians. The Home Government had already interested themselves in the traders, and had said that, unless assistance were given in respect to those traders, the Natal Government could expect no assistance in the matter of the repatriation of the indentured Indians. If they had a resolution like Mr. Hagggar's passed, it was practically certain that they could look for no help from the Home Government in regard to repatriation. They would have to do one thing at a time, and he hoped the House would not pass the resolution. Under the present licensing law, the Colony had considerable advantages given to it, if the law were properly administered in both town and country. He regretted to say that, as far as the country was concerned, the law was not being properly carried out, and they had altogether too many traders—and especially of this class—considering the requirements of trade at the present moment. In issuing indiscriminate

licences, they had brought about the present trouble. He assured the House that a more careful supervision would be exercised in future. In cases where traders became troublesome, he hoped that no further licence would be issued. He held that they were to blame for not having taken greater precautions to stop the wholesale invasion of the country by these people. The policy of the Government in appointing one licensing officer only for the country districts would lead to a much closer supervision, especially in the granting of new licences. There they were on solid ground, for they could say that no more licences should be issued. The single licensing officer would be able to cope with the matter much more effectively than a number of such officials. He hoped that at this stage Parliament would not embarrass the position of the Government in regard to other matters, by passing the resolution.

Mr. LIF said he had been going to support the motion, but he thought the Premier's statement was sufficient. It was practically a promise that the Government would prevent any fresh licences being issued to Arabs in those districts in which they had power, and he had no doubt that if they took up that position, the Local Boards would also adopt that attitude. He thought five years was sufficient time, but he suggested that, if the owner of a property was unable to dispose of it within the five years, that the Government should purchase it on a valuation. No person would then have reason to complain if they did away with the Arab trader in this Colony; it would be to the advantage of the white man, and not to the disadvantage of the Indians. He hoped the mover would withdraw his motion, and rely upon the promise of the Premier.

Mr. TAYLOR sympathised with the motion, for it brought up the question of whites and Indians. He appealed to the members to remember that their children were to follow them, and not to leave such a legacy to them as a land overrun with Indians.

Mr. O'NEARA opposed the motion. He said that the towns had the remedy in their own hands.

Sir LEEGE HULETT was in favour of beginning at once curtailing Arab licences, but could not support any ill-advised measures. He mentioned also that natives and Indians preferred to go to an Arab rather than a white storekeeper.

Mr. ARMSTRONG said the House must take the assurance of the Prime Minister that the negotiations would proceed. In the country the traders could be stopped if the landowners would only have the manliness to refuse the land. He could not support the motion.

Mr. CLAYTON supported Mr. Armstrong's view. He believed the Government had their hearts in the matter. (Hear, hear.)

Mr. KIRKMAN said that the matter could be adjusted by combination upon the part of the people. They could refuse to buy a single article from the Arab traders.

Mr. HAGGAR said the question could not be decided by side-issues. He was not prepared to be led away by any red herring drawn across the trail. It was not a question of how it had been brought about and by whom, but how best to get rid of it. He denied that the Prime Minister had promised anything regarding negotiations being made. He contended that the authorities in the towns should be forced to deal with the evil. They had the power, but it was permissive. It was absurd to class the Arab traders as Indian subjects of the King, because it was well known that they were in some cases the remnants of the slave traders of the East Coast—Persians, Turks, and Indians of the 600 States which paid no allegiance to the King of England. Finally, he appealed to them to vote for white against black, and declared that if the motion were lost he and the others of the Labour section would go to the country again and again. Then they would find that, if they stood with the blacks, they would be rejected, and they would have to stand with the blacks.

On the call for votes, the motion was declared lost.

Mr. HAGGAR called for a division, and the motion was lost by 28 votes to 16.

July 11.

Juvenile Smokers

The House then resolved into Committee, to consider the Juvenile Smoker's Bill.

Mr. EVANS asked how it was proposed to discover whether youths were of European descent.

Mr. YONGE queried whether it was not class legislation. He strongly objected to the provisions of the Bill being restricted to youths of European descent. He moved the deletion of the words "of European descent" from the first clause.

On a division, Mr. Yonge's amendment was lost by 18 votes to 16.

The Hon. Mr. T. WATT again moved the deletion of the words "of European descent," and the substitution of "person" for "youth."

Finally, the Bill was so amended as to include youths of all races in the prohibitive sections.

The Bill was reported as having passed through Committee with certain amendments.

Evening Sitting.

Licensing Officer

THE COLONIAL TREASURER introduced a new vote of £1,115 salary and expenses for the licensing officers.

THE COLONIAL SECRETARY explained the circumstances leading to the appointment. The senior magistrate of the Colony had been appointed, and it was hoped that many of the

irregularities in the granting of licences would not be done away with.

Mr. C. J. SMYTH, while agreeing with the principle of the appointment, thought £1,115 per annum too large a salary. He also thought that the officer more needed a police training than a judicial one.

THE PRIME MINISTER argued that, by placing the control of the licences in the hands of one officer, they would do away with the indiscriminate issue of licences. He also drew attention to the attitude of the Home Government in connection with such licences. He laid great stress on the fact that unscrupulous people were evading the provisions of the Licensing Law, and said that the only way to do away with the evil was to appoint such an official.

Mr. MORTON said that the appointment was the result of a promise made in England without a knowledge of the law. He said that the licensing officers at present—mostly clerks in the magistrate's offices—had to be satisfied, not only as to the character of the applicant, but also as to the repute of the building for which the licence was required. It would be difficult for an official travelling all over the country to judge the buildings. Again, any appeal in the matter of a licence could be made to the local licensing board, no matter who granted them, and thus the newly appointed official had no more power than the ordinary magistrate's clerk.

Mr. ROBINSON questioned the policy of placing so much power in one man's hands, and said that the officer's main business seemed to be to refuse licences.

THE COLONIAL SECRETARY said that what the Government desired was uniformity, and this could only be acquired by placing the control in one man's hands. Under present conditions instances were rife of traders going insolvent, and then obtaining licences in other districts.

Mr. SCHOFIELD did not see what Lord ELGIN had to do with the matter. (Hear, hear.) It was not a time for new appointments.

Mr. PALMER would have been prepared to support the inclusion of the appointment, if it were made to the end of getting rid entirely of the Arab trader. He wanted the Government to tackle the question thoroughly, and not shilly-shally with it.

THE MINISTER OF JUSTICE said that it was impossible to leave things as they were, with 40 clerks all over the Colony carrying out the law according to their own ideas of it. The wily trader, who had not been able to obtain a licence from the senior clerk, would wait until the junior was temporarily taking his place, and then would get it put through. It had come within his knowledge that the inducement held out to young men had been sufficient to cause licences to be granted.

Mr. YONGE said that the protection of Zululand in the past was that the licences were granted by the Colonial

Secretary, and he asked whether Mr. John Knox Knight, the gentleman proposed to be made licensing officer for the Colony, was not he who had granted the only two Arab licences in Zululand. (Hear, hear.)

Mr. WATT said that, if the appointment were approved, appeal from the decision of the officer "with the judicial mind" would go to a junior magistrate.

Mr. MAYDON hoped the Government would do the thing thoroughly, and obtain the power to control the licences of the towns through the proposed officer. If not, the movement would prove useless.

The COLONIAL SECRETARY said that it would be disastrous to attempt to amend the Licensing Act. The Indian Government and the Imperial Government were waiting for an opportunity to deal with the Bill, and he did not hesitate to say that pressure had been brought to bear upon the Government of Natal in regard to the Act, which gave power to licensing officers to refuse licences.

The motion for the insertion of the amount providing for the new office of Licensing Officer was taken to a division, and lost by 23 votes to 10.

August 1.

Juvenile Smokers

The Juvenile Smoking Prevention Bill was read a third time, and passed. —*Natal Mercury.*

Delagoa Bay Permits.

An Explanation.

In the early part of this year 8 Indians were arrested on arrival here with forged passes. As there was no means of repatriating them and they had no means, the Government sent them to the Swaziland Railway line to work. They remained there for periods of from two to four months, and during that time obtained their passage money, when they were allowed to go away. Thus one of those common misrepresentations to the Home Government has fizzled out in the orthodox style. Instead of twenty-five honest, law-abiding British Indians having fallen victims to the wickedness of an unfeeling foreign Government and despotically sent to hard labour without trial, we find that eight criminal Indians, seeking to use forged passes, were put on to easy work, fed, and lodged, instead of having to spend their time in goal. The Government was not likely either to charter a ship for them or to pay their passage. —*Laurence Marquis Guardian.*

[Note.—We sent with the above our leading columns.—Ed. L.O.]

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL LETTER-
WRITER.)

AN IMPASSIONED MEETING. On Sunday last, a crowded meeting of British Indians representing all sections of the community was held in the hall of the Hindia Islamic Society in Johannesburg, Imami Abdool Kadir Hawazeer presiding. After a lengthy address by Maulvi H. Ahmed Mukhtar, Mr. H. S. L. Polak, Acting Hon. Secretary of the British Indian Association, explained the position of affairs to date and described the circumstances in which the few British Indians in Pretoria, who have applied to be registered, had made their applications, and the undignified and illegal manner in which the Government had accepted those applications. The meeting expressed the utmost abhorrence of the action of their misguided Pretoria brethren, and protested emphatically against the manner in which the interests of British Indians in South Africa had been betrayed by them. Mr. Polak also discussed the possibility of a registration office being opened in Johannesburg in view of the possibility of the Law being made applicable shortly to Johannesburg and district, and called for volunteers to perform similar work to that which had been done so admirably by their Pretoria prototypes. Nawab Khan Jemaldar was the first to come forward, and gave an impassioned address. The following names were also given:—Mahomed Hassen, Mir Afzal Khan, (Kabali), Noorooddeen, Inam Deen, Jaman Shah, Sahib Deen, Moosa Mahomed, Alibhai Mahomed, Essop Daso, Alibhai Ismail, Omar Hassan, Moosa Anedji, Ram Lagan, Ali Omar, Ismail Mahomed Shah, Mahomed Ismail, Suliman Amod Surti. A halt was then called, for it was obvious that whole regiments could be obtained if necessary. The proceedings were most enthusiastic.

Mr. Polak also addressed a specially convened meeting of the Madrassi community at their headquarters in Market St., and once more explained the position to them. The following names were given as those who were willing to come forward immediately as volunteers:—P. K. Naidoo, W. J. R. Naidoo, S. Matthews, S. Lingham, D. N. Naidoo, S. Cumeraswamari, S. Verasamy, Thambi Naidoo, S. P. Padachy, R. K. Naidoo, R. Thandapani, K. K. Sarry, K. N. Dadlani, and J. K. Desai. The audience was fully apprised of the position of affairs to date, and expressed the deepest disgust at the conduct of those few Indians in Pretoria who had forsworn themselves.

THE LATE MR. ADAMJEE. A meeting of the Committee of the British Indian Association was held at Johannesburg on Friday last, at which resolutions of sympathy were passed with

the family of the late Mr. Adamjee Miankhan and also with the Natal Indian Congress on the loss that had been sustained by Indians in South Africa. Similar resolutions were passed at a meeting of the Hindia Islamic Society, on Sunday last.

THE MASS MEETING. All Indians in the Transvaal kept holiday on Wednesday. Stores were closed universally, and hawkers ceased to go on their rounds. The meeting itself will, of course, be described elsewhere in this issue. Hundreds of people left Johannesburg on Tuesday evening and Wednesday morning for Pretoria to be present at the meeting, and a special train was chartered to leave Basmfontein at 11 o'clock in the morning to carry the bulk of those desirous of going. Delegates from all parts of the country attended, and the whole surroundings of the meeting were enthusiastic in the extreme. Telegrams of sympathy and encouragement have poured in from all over the Colony and also from the Cape, Natal, and Delagoa. Indians in the Transvaal evidently feel how great the issue at stake is.

THE FIRST TRAITOR CAUGHT. It appears that, of the few Indians who so far forgot their good name as to apply for the badge of slavery, one has been trapped under the pretext of endeavouring to register under false pretences. He was arrested and brought before the Magistrate in Pretoria on Monday, and was released on bail of £100. Mr. M. Lichtenstein defended. The wretched man was remanded until Friday. That is one of the results of the betrayal, and all Indians have been much gratified at the news of the arrest, which they regard as in the nature of a warning.

Imperial-Parliament

Identification of Asiatics

Transvaal Finger-print System

Not Considered Objectionable

London July 29.—In the House of Commons, to-day, Mr. Churchill, in reply to Sir William Bull, said the Transvaal Ministers stated that, after careful consideration and investigation they found no alternative for the finger-print registration. They did not consider it exposed Asiatics to degrading vexations and indignities. The system was applied in India in all branches of public business. Lord Elgin regretted that the Transvaal was unable to accede to local Indian sentiment, but did not regard this highly scientific method of identification as objectionable in itself, and, in view of the Transvaal's explanation, did not feel able to press for a reconsideration of the matter. —*Reuter.*

✓ Passive Resistance

✓ The following telegram from the Indian community, Laurence Marques, has been sent to the British Indian Association:—

"All British Indian community here sympathise with their countrymen in the Transvaal in their struggle against Asiatic Ordinance, and support position taken and also support resolution last September, especially clause fourth, and pray for strength carry last end, and offer any help in their power."

Correcting a Misunderstanding

To:—

The Honourable The Colonial Secretary.

Pretoria.

Sir,—My Committee have learnt with regret that applications for registration of Asiatics are being received by officials late at night and in private stores or other places. My Committee has also learnt that this method has been adopted on the strength of representations made to the Government to the effect that British Indians desiring to make application under the Act are threatened with physical injury, etc.

My Committee disclaim all knowledge of any such threats having been used by any responsible member of the community. The activity of the Committee has been confined to vigorous propaganda work in the way of showing the degradation and disadvantage involved in accepting the provisions of the Act.

The volume is, it will be found, have simply performed missionary work. My Committee has publicly and emphatically informed British Indians that any member wishing to make his application, will not only be left unharmed but that he will, if so desired by him, be escorted to the Registration Office.

In the humble opinion of my Committee those Indians who have applied secretly and at night time have done so in order to conceal from British Indians what they too in common with other members of the community have believed to be an act derogatory to their honour.

In the humble opinion of my Committee secret registration after office hours and in private stores even if it be not illegal, can hardly be considered a dignified proceeding. In any event, my Committee beg respectfully to assure the Government that the Indian Community in what is to it a life and death struggle, has no intention to resort to intimidation or methods which may in any way, be considered even reprehensible.

I have, etc.,

(Sgd.) HARRY HARRIS

Hon. Secretary,
British Indian Committee.

Pretoria.

27th July, 1907.

✓ An Appeal to the Public

✓ The following special article by the Editor of this journal appeared on the leader-page of the *Rand Daily Mail* on Wednesday last:—

✓ To-day, one more scene is closed in the tragedy of the British Indians in the Transvaal. The Mass Meeting that is to be held this afternoon at Pretoria marks a period in that grim history. Resolutions will be put to the meeting of representatives from the whole Transvaal, uniting them in the strange purpose of continuing to protest against the application of what British Indians hold to be an iniquitous law.

The time is therefore not inappropriate to summarise the position once again, so that the European inhabitants in the Transvaal shall have no shadow of an excuse for pleading ignorance of the possible results of a continuance of their present settled policy.

First, then, as to the subject matter of the protest. An Act of Parliament has been passed, the avowed object of which is to identify those Asiatics who are lawfully in the Transvaal. It is not pretended that this measure will prevent an illicit influx of Asiatics, in proof whereof the Government is hastening through the necessary stages an Immigrants' Restriction Bill to deal with that question. Therefore, we must content ourselves with the knowledge that the Registration Law is intended to affect those only who have a right to reside in this Colony. Let us see, then, what is its incidence. Although the Government has not had the courage to admit that the bulk of the Asiatics in the Transvaal have no legal rights whatever, and are nothing but interlopers, yet it has, in practice, assumed that such is indeed the case. So it comes about that not only is the law of 1885 (against which the Imperial Government and its Uitlander proteges protested so emphatically) extended in scope, and not amended as it has euphemistically been termed, but every Asiatic's rights are once again the subject of investigation, though he felt himself secure in the promise given by the representative of the Imperial and the Transvaal Governments that those rights were fixed and unquestionable. Every document that he possesses is suspect. Every statement that he has made is tainted. He is offered a leasehold for a freehold. Can it be wondered at that the resident Asiatic community is greatly alarmed for its future?

But that is not the end of the enormity. He fears that this is but the beginning of an anti-Asiatic campaign whose pitched battle may, indeed, be fought in the Transvaal, but whose guerrilla attacks may be dreaded than open warfare, and be delivered in every part of South Africa, wherever Asiatics are to be found. He fears that this is but the beginning of a subtle scheme to drive

him into a location to trade with the birds of the air and the beasts of the field, and eventually to expel him, a ruined and broken man, from a country to which he has usually brought monetary capital, and always the more potent capital of energy and enterprise. He remembers, too, that whereas his numbers in this Colony are short of 15,000, in Natal, where his children have been born and educated, and where in future they must find their place in the economic scheme of the commonwealth, he numbers more than 100,000. What is to happen to these, if, through his supineness here, the Colony of Natal pursues a similar course of spoliation? These are not noon-day dreams. Imperial and local pledges solemnly made to him have been ruthlessly broken, and he is to-day suspicious of mere words assuring him that his is the end, not the beginning.

Whilst, then, the crux of the whole question is one of compulsory segregation, a policy that marks him out as the pariah of this Colony, lower than the meanest Kafir, he must, that, in order to comply with the requirements of the law, he and his children over the age of eight years must give humiliating particulars (under compulsion) to an unsympathetic official, whose duty is not so much to register as to place obstacles in the way of registration, and seek flaws where none exist. His ten separate digit impressions are forcibly taken from him, and also the impressions of his eight fingers taken simultaneously. The same procedure taints his child of tender years. Nowhere, in this Colony, has been ruled, outside of a jail, is it permitted to compel the giving of digit impressions. Hence he has borne in upon his mind the associations of criminality, and he sees his little son tainted with those same associations from childhood. Can free British subjects be expected to tamely submit to this humiliating degradation? Can the brave Uitlanders, and the Boers as brave, condone a policy whose effect, if not its intention, is to compel men to sink their self-respect in order to be allowed to exist here in a state of semi-slavery?

So it comes about that the Asiatics have decided to brave anything rather than submit to this loss of dignity. I speak now to those gentle-natured, finely-wrought individuals of the community, the men who, by their grace of character, can do much to influence those who have been placed in a position of great power for good or evil. I cannot hope to reach the great mass of ignorant and prejudiced men who do not seek to control their passions and who care not for results. But to those who lead the thought of this country, I ask, do they believe that any real good is coming out of this policy? That it is leading a desperate law-breaking, peaceable people, whose conduct is the simplicity of their life, the frugality of their habits, the exceptional nature of their commercial

aptitudes. They are all men, just like the rest of us, with flesh and blood of the same texture, with hearts that feel the same pangs, with minds that sense the same insults, with souls that save or to perish. The sole difference is the colour of their skins and their peculiarities of life which are strange to the most of us.

Being what they are, feeling as they do, they have resolved to free imprisonment or even degradation rather than submit to the threatened humiliation. These Pretoria Indians, who have become "passive resisters" have not merely played the sedulous ape to their better known prototypes at Home. The latter have fought for the survival of a dogma, on the one hand, or for rights that they do not possess, on the other. The Pretoria Indians, however, have fought to save their own self-respect, the birthright of their children, the honour of their Motherland; they have fought to retain what they undoubtedly possess and what they cherish and intend to cling to. Theirs is not merely a meretricious imitation, not a servile or immodest flattery. Their very existence they believe to be at stake, and I most devoutly hope that they will allow nothing to come between them and what I believe to be a noble purpose.

But I do not wish the public to believe that this is but a factious opposition to re-registration. Nothing could be further from the truth. The Asiatic communities have already publicly offered to re-register of their own accord, provided that the obnoxious measure is withdrawn. They ask to be trusted, as Lord Milner trusted them. They go further, and express their willingness that the Act should be put in force against those who have not voluntarily re-registered by a certain date to be mutually agreed upon. Thus, those who have a right to be here will have, of their own free will, identified themselves, and the law will only operate against those whose *fides* are rightly sought. The sheep will be separated from the goats. The Europeans will be secure against impersonation, the Asiatics will have retained their self-respect, and the awkward question will have been finally settled to everyone's satisfaction.

Nay, more, to-day, the ardent Imperialist sees before his fargazing eyes the picture of a federated Empire whose every part is inextricably interwoven with every other part of the Imperial fabric, in an indissoluble union. I venture to prophesy that, if this question, that is to-day being fought in Pretoria, is not settled without destroying the self-respect of the Asiatics, the beginning of the disruption of that Empire is at hand, for Britain will have to choose between retaining the Colonies of India. What will be the choice?

Durban Activity

A meeting of the Natal Indian Congress

was held in the Indian Theatre on Tuesday evening last, which was attended by 700 Indian. Speeches were made by the Transvaal Indians by the Chairman, Mr. Dawood Mahomed, Messrs. Dada Osman, M. C. V. and Moulvi Haji Faten Mahomed and others. It was unanimously resolved to send the following telegram to Pretoria:

"At a mass meeting held under the auspices of the Natal Indian Congress, last night, the brave stand made by their compatriots in Transvaal against such overwhelming odds met with heartiest admiration and they were cheered to the echo. The Indian community with one voice exhort them to persevere in this their first struggle to assert their rights as civilised men and not be trampled upon as beasts. Indians, however, all eyes are upon you in Transvaal. God be with you!"

The Anglos, Islam, the Parsee community, the Hindu community, the Mamons and many others also sent telegrams of encouragement.

An organisation is in full swing, under the capable leadership of Mr. Parsee Rustumjee, receiving and distributing telegrams and letters, and informing the people of the progress of the campaign. The following volunteers have placed their services at the disposal of the leaders, to do any and every thing that may be required of them: Messrs. Hooßen Dawad, U. M. Shelat, C. B. Melita, Rooknudin and D. K. Gupta.

A Concert and Dramatic Entertainment was given by the Colonial-born Indians, on Wednesday evening, in the Indian Theatre. A large and appreciative audience assembled to enjoy the excellent programme of vocal and instrumental music. The Concert was followed by a dramatic performance of "The Caliph of Bagdad or Abu Hassan, the Sleeper Awakened," from the "Arabian Nights." The following gentlemen took part in the play: Messrs. I. G. Griefel, V. Lawrence, M. B. L. L. L., M. L. Lazarus, A. D. P. L. L., S. D. Royceppen, F. W. R. R. R., A. D. L. L., Samuel Joseph, L. S. J. J. J., K. R. N. N. N., Wm. Joseph.

Great enthusiasm was caused by the reading of a letter from Mr. Basia Mia of Johannesburg, stating that the Transvaal Indians remained firm, with the exception of a very few.

The proceeds of the Concert and Entertainment were devoted to the Congress Fund for the Transvaal.

Greytown

A special meeting of the British Indian Committee of Greytown was held on the 28th inst. to discuss the matter of the Transvaal Asiatic Ordinance. Mr. Suleman Ebrahim was unanimously voted to the chair. The following resolutions were passed:

Mr. Suleman Ebrahim moved that a telegram should be sent to the British Indian Association of Pretoria, showing their sympathy in their protest

troubles in the Transvaal. The rest of the meeting was passed.

Mr. A. J. M. moved that, during the present troubles imposed upon the Transvaal British Indians by the Asiatic Ordinance, a subscription should be made to meet their troubles. Mr. A. M. Bapiksee seconded and the resolution was passed.

Mr. Samuel Essop of Harden Heights moved that, if anyone of our Countrymen in Transvaal will be persecuted and imprisoned, the whole of the stores should be closed to show their sympathy to their countrymen. Mr. R. S. Pandit seconded and it was passed.

Several of the members made speeches and the secretary was asked to collect the subscriptions, and refer to the Natal Indian Congress.

Umsinga Indians

A special meeting of the local British Indians was held at the premises of Messrs. Budhoo & Sons, to encourage the British Indian residents of the Transvaal to adhere to their oaths and accept the goal resolution passed unanimously by the mass meeting of the Transvaal British Indians last September.

Mr. Pandit, who presided, explained the importance of the present situation of the Asiatic British Indian residents of the Transvaal. Mr. Pandit, who presided, explained the importance of the present situation of the Asiatic British Indian residents of the Transvaal. Mr. Pandit, who presided, explained the importance of the present situation of the Asiatic British Indian residents of the Transvaal.

Subscriptions amounting to over £12 were collected for remittance to the Natal Indian Congress Fund.

"Rand Daily Mail."

Pretoria, Monday.

The boycott of the Asiatic Registration office was broken last week, when a small number of Indians came forward and registered themselves. This movement has continued, and by this time a further total has been completed with the term of the law. This, however, has been due more to the attitude of the British Indian Association, which still maintain an attitude of uncompromising resistance.

The first arrest under the new law was made on Saturday, and the Magisterial enquiry will take place at the end of the week. It appears that two men applied for registration under a permit of the same number. The fingerprint system at once came into operation, and the claim of one of the applicants was thereby established. The other was immediately charged with contravention of Article 16, with having resorted to fraud in attempting to establish a claim with being legally resident in the country. Not only is this the first charge under the new Act, but it is in the nature of a test case, so that the hanging whiff of particular interest.

In the meantime, with the near approach of the last day for registration (Wednesday), the activity of the British Indian Association is, if anything, increasing. On the 31st a big meeting of delegates from various branches of the Association will be held here, when it is expected the usual anti-registration resolutions will be re-affirmed.

Such action would, of course, have to be regarded as an invitation to the heavens to fall, and from Thursday onwards the Government would be confronted with the question of how to deal with the passive resisters. That a conclusion to comply with the law will be reached by Wednesday's meeting there appears no indication whatever so far, though it is likely that individually a considerable proportion of *bona fide* permit-holders will register before it is too late.

Travelling on the C.S.A.R

More Trouble

The following letter has been sent to the C.S.A.R. Administration by the British Indian Association:—

Johannesburg, 27th July, 1907.
The Chief Traffic Manager,
Central South African Railways,
Johannesburg.

Sir,—I have the honour to draw your attention to the fact that yesterday afternoon Mr. Abdul Gani, the late Chairman of my Association, and Mr. Goolam Mahomed were refused tickets to travel by the 4.40 train to Pretoria, although they were obliged to go on urgent business, having been telegraphed for.

May I ask you to be good enough to investigate this matter, as my Association is anxious to be assured that the Administration has no intention to place further restrictions upon the community represented by my Association in regard to its public rights.

I have the honour to be, Sir,

Your obedient servant,

(Sgd.) H. S. L. POLAK,

Acting Hon. Secretary,
British Indian Association.

INDIANS AND THE FRANCHISE. The appeal of Ebrahim Mahomed Jafferjee, Mahomed Hossein Vowda, and Amod Ebrahim Patel against the decision of the Estcourt Magistrate was heard in the Supreme Court on Wednesday. The Judges were unable to adopt the view that the state of the franchise in 1884 had to be taken as the test applicable to the appellants' case. The magistrate ought to have allowed evidence to be taken in order to determine whether the appellants possessed the necessary qualifications or not. The case must be sent back for such evidence to be taken.

The Registration Act

Pretoria Passive Resisters

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

July has ended, and with it the period fixed by the Government for the Pretoria Indians to register themselves in terms of the Asiatic Law Amendment Act, and I am able to say, on the authority of those who ought to know, that the defections from the resolution of non-submission do not amount to more than a hundred. The reports published by the *Star* and the *Leader*, to the effect that a large number of Indians have avoided the pickets and registered themselves, is almost entirely imaginary. It is also totally untrue to say that the leading Indians in Pretoria have either led the way or have at all registered themselves. Those who were registered clandestinely certainly did not do so without the knowledge of the "pickets." Indeed, they have even given me the names of the "blacklegs" or, more appropriately, the "black-hands."

Briefly, the history of secret registration is as follows. The pickets had got wind that an attempt was being made by a few Indians who wanted to be registered, and yet did not desire that their names should be published, to get the Registrar to effect secret registration. The pickets, therefore kept a strict watch on the suspects. On Wednesday, the 24th July, Mr. Gandhi and a party of Indians were informed that something suspicious was going on at Mr. A. M. Khanisa's store opposite the station. This was about 10.15 p.m. Mr. Gandhi and the others thereupon went over to the store and knocked at the door. A man came. He was informed that the party wished to see Mr. Khanisa, but he went, never to return with a reply. In the meanwhile, detectives came and asked the party to move away, saying that Mr. Khanisa was not to be seen that night. The next morning, the whole of the Indian community knew what had happened.

Since then, such registration went on for a few nights, bringing up the total of registration applications to under fifty. Mr. Haji Habib, the local secretary at Pretoria, has disposed of the charge of intimidation, on the strength of which the Government proposed to effect registration in such an undignified manner. Indeed, Mr. Khanisa and his followers have freely met the resisters, talked to them, and with the facility of a weathercock, at one time repudiated having, in their own words, "betrayed the community" and now admitting having applied. Secrecy having thus become impossible, these "blackhands" have adopted a bolder attitude, and have therefore joined the "pickets" and gone to the registration office in Church St. Up to the

time of writing, they number about 75. Well may Pretoria be proud of the record, for which the pickets, especially, deserve the highest praise. I cannot help here remarking how good-humoured the whole of the fight has been during the month. "Pickets" were watched by detectives set on them by Major Fuge, but there never has been a brush between them. Both the detectives and the "pickets" cracked many a joke among themselves, the latter strictly limiting themselves to persuasion of the mildest type.

Concession Tickets

Mr. E. R. Ross, General Manager of the N.G.R., has replied as follows to the President of the Mahomedan Association, in regard to his refusal of a concession ticket to an Indian Priest:—

Dear Sir,

(1) In reply to your favour of the 23rd inst., I beg to state that it is the practice of all the Railway Administrations of South Africa to, as far as possible, be uniform in their methods and regulations governing the issue of concessionary tickets.

(2) The question of concessions generally was recently discussed by representatives of the several South African Administrations, and it was then agreed that the issue of concession tickets should be restricted. Certain of these privileges were after full discussion withdrawn and amongst them was the issue of reduced fares to Mahomedan Priests.

(3) I have never heard of any special concession being granted to Indian Priests in India.

Correspondence

The Duty of Teachers

The Editor INDIAN OPINION

Sir,—In one of your recent issues, giving an account of the schools' break-up, I was very pleased to read the report of the headmaster of the Albert Street Boys' School. It is good of the headmaster to have advised his pupils to behave fairly and kindly towards the Natives and the Indians in their midst. It need not be repeated here that Indians and Natives all live under the same flag. The lesson that is the duty of the white man in regard to the coloured man as his brother cannot be too deeply impressed on the minds of young white boys. In teaching that lesson to his boys, the headmaster I am referring to, has not only "thought Imperially" but acted Imperially. I wish that the headmasters and staffs of all other white schools in the Colony would follow his lead.

Yours, etc.,

M. BETHESSE MAHARA
Head Teacher

Sydenham Boys' School,
24th July.

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

(By OUR LONDON CORRESPONDENT)

London, July 1, 1907.

Their Majesties' Guests: Solitude for the Afflicted

During this dark month of June the vagaries of the weather have been atoned for by the warmth of personal and national welcome accorded to many distinguished guests, and in the midst of their multitudinous duties both the King and Queen have found time to show their interest in and solicitude for many of their subjects who are handicapped by physical disabilities in the race of life. There have been royal visitors and State festivities in their honour. The first to arrive were the King and Queen of Denmark, and it was the first occasion that Queen Alexandra's brother visited the King and Queen of England since his accession to the throne of Denmark. The City, too, gave their Royal Majesties its proverbial welcome, and whenever the public had an opportunity they testified to the goodwill with which Her Majesty's brother and his Consort were received. The one untoward happening during the visit was the sudden death at the Opera, on the occasion of the Gala performance, of Sir Arthur Ellis Equerry to King Edward. There was a pathetic aspect to the incident, namely, that Sir Arthur, in his anxiety that all arrangements for the comfort and proper reception of Their Majesties should be absolutely in order, visited the Opera House in the afternoon of the day, and it was only when he had satisfied himself that all was right, that he went back to prepare for the evening's performance, from which he was carried out dead, the cause being heart failure. Their Majesties of England and of Denmark were greatly distressed by the episode, and in every possible way showed their sympathy and appreciation of the good work of a faithful servant and friend.

The King of Siam and some of his sons have also been in London, and His Majesty was the guest of the King and Queen at Windsor; he was at the Castle on the occasion of the famous garden party when eight thousand visitors, representative of the whole nation, accepted the splendid hospitality to which they were "commanded." His Majesty of Siam, whose real name is Somdet Phra Paramindr Maha, and who is usually known as Chulalongkorn I., speaks both English and French fluently and has travelled widely in the West. He is a reforming monarch, and it is said that his experience of what is dignified and useful in the amelioration of the condition of his people. His reforms,

however, meet with serious opposition from the old Siam nobles, but progress is being made through the co-operation of the King himself in practical measures to improve the lot of his subjects. The Crown Prince has been at home and at Oxford, and the University of Cambridge has just conferred a degree *honoris causa* on the King Chulalongkorn.

But, to come to the second title to my paragraph: during the month of June Their Majesties were present at a remarkable entertainment at the Albert Hall given by the pupils of the Royal Normal College for the Blind, Sydenham, and their interest in their sightless subjects was quite pathetic. Two little blind girls presented beautiful bouquets to the Queen and the Princess of Wales on their arrival at the Hall, and although the children could not see the pleasure of the royal ladies the words of sympathy and tender solicitude they heard afforded some compensation. The pupils of the College are usually infected with the musical enthusiasm of their blind Principal Dr. Campbell, and the first part of the programme was a concert in which a little blind boy showed himself a most gifted pianist and young and old joined in beautiful vocal music. Then followed a marvellous display of gymnastics by blind athletes, trained by Dr. Campbell's son (who is not blind). It was well so well done that it was almost impossible to believe that the young men who did wonderful feats with the utmost confidence were not possessed of the gift of sight. Very warm expressions of appreciation were made to Dr. Campbell personally by the King and Queen, the Prince and Princess of Wales, and other royal visitors, and just as Their Majesties were leaving the Hall, the King, desiring to emphasise his interest, sent the Earl of Pembroke and the Earl of Kilmorey to Dr. Campbell with this message: "Go back and tell the Doctor and his pupils that we have enjoyed the whole performance immensely and that we think it very wonderful." It is in this way that His Majesty wins the hearts of his faithful subjects; nothing is too small for him to notice. A very delightful message of congratulation was also sent from Buckingham Palace to a veteran subject and his wife who during the month have celebrated the seventieth anniversary of their wedding—Mr. and Mrs. Brinsmead; Mr. Brinsmead is the founder of the great firm of piano makers whose fame is now world-wide.

I must here refer to the Queen's visit to the Lord Mayor's great *fete* at the Mansion House on behalf of his Cripples' Fund. Her Majesty's presence ensured its success, and during her prolonged visit, which took place during the time that the King and Queen of Denmark were in England, she not only examined the work of the cripples but made many purchases of the wares, addressed him as

and gave further orders. The consequence of that the Lord Mayor's Fund received an addition of more than £2,000 through the donation, and now amounts to about £40,000. It is his intention, I believe, to found a large institution in which cripples can live and be cared for, taught to work also, relieved from all anxiety as to daily needs, and in this way it is hoped to combat at its source the terrible scourge of tuberculosis, which is responsible for so many deformities.

Dr. "Mark Twain"

I cannot leave the subject of our June visitors without a reference to the world's humourist, Mark Twain. If ever man is beloved by the reading public, north, south, east, and west, it is Mark Twain, whose real name, which, however, many people forget, is Samuel Langhorne Clemens. Better than any words of mine is the sonnet which Mr. Eden Phillpotts addressed to our distinguished friend as follows:

The voice of England welcomes thee again,
Thou well-loved son of Freedom,
Thou and all
Would he host and where thy way shall fall
A good friend, proved forward to obtain
The right of study, there is a child
Of the world, who get that his name
Will be heard
In the bright light of the sun, all
Over the world, and the world shall
Be glad
Heaven on earth, thy name shall be
Glow
Beneath the glory of the western sun
And by its gleaming ripples all men know
The steadfast course that thou hast ever
Run
Through life's uneven weather—steered
To show
Sane Laughter and sweet Liberty are
One.

Perhaps it may interest readers of *INDIAN OPINION* to know how Dr. Clemens came by his pen-name. In his school days in America he was quite incorrigible in his neglect of book learning; he loved to watch the Salt river flowing on and join the great Mississippi and hoped that some day he would become a pirate. After various attempts to earn a livelihood the boy obtained employment as boatman on one of the Mississippi steamers; for seven years he stuck to this work, which gave him materials for his first literary production, "The Jumping Frog," and which also gave him his pen-name, taken from the cry of the Mississippi pilots: "By the mark one, by the mark twain." The Pilgrims have honoured him with a special luncheon under the presidency of Mr. Bartell, whose outpouring of the guest was both humorous and real; Mark Twain's reply was bubbling over with his irrepressible fun, but was also marked with a serious vein in which he declared that affection was the greatest treasure a man could win and he was thankful for the measure of it that had fallen to his share. Oxford, too, has honoured him by conferring on him the degree of Doctor of Letters, and Lord Curzon as Chancellor of the University, addressed him as the most humorous of men, while the

undergraduates, with the freedom permitted to them on the occasion of the conferring of honorary degrees, interjected such enquiries as, "Where's your white suit?"—a reference to Mark Twain's pet suit of clothes—"Where's the jumping frog?" "Do tell us a funny story; we're all listening!" I may add, too, that Mark Twain's books, such as "Tramps Abroad," "The Innocents Abroad," etc., are really excellent guide books, and beneath the overflowing fun is a realisation of the heart of things.

(To be Continued.)

Municipal Corporations Bill

Ladysmith's Suggestions

At the last meeting of the Ladysmith Town Council, with regard to the Municipal Corporations Bill, passed by the Natal Parliament in the session of 1905, and certain interviews between the Imperial Government and the Prime Minister in London, and correspondence between the secretary to the Municipal Association thereon, it was resolved as follows: "That providing Section 22 (C) reading as follows: 'Every person so qualified shall be entitled to be enrolled as a burgess except: Any person disqualified for the Parliamentary franchise by Act 8 of 1896, or any like act, unless he shall be exempted in the prescribed manner from the operation of such Act. The provisions of this subsection (C) shall not apply to persons of the class mentioned therein, whose names are rightly contained in any burgess roll in force at the date of the commencement of this Act, and who are competent and qualified as electors.'

The following alterations in certain sections were agreed to:—

Section 1, sub-section (5) to read: "The words 'coloured person' shall mean any Asiatic labourer or domestic servant, including indentured labourers, but not including mechanics, artisans, clerks, and other persons of a status above that of labourers or domestic servants; Hottentots, bushmen, or any of the people commonly called kafirs, whether they are refugees from any of the surrounding Colonies or tribes, or belong to the tribes originally in this Colony and its neighbourhood."

Section 7, Sub-Section (7): The whole of this sub-section, commencing with "the term" and ending with "domestic servants" deleted.

Section 200: "The Council shall be authorised to make by-laws establishing a system of registration of natives or coloured persons resident and employed by the day or month, or any longer period, or seeking employment, within the borough."

Section 201: "Any person being a resident within a borough, employing a native or coloured person, not pro-

vided with a registration ticket, shall be liable to a fine not exceeding £3, or in default of payment, imprisonment for seven days."—*Mercury*.

The Future of the East

General Booth's Prophecy

An Exchange gives the following interesting record of an interview with General Booth, of the Salvation Army who has just returned from Japan, and who is due in South Africa early next year. The General is obviously profoundly impressed with the future before the Eastern peoples. "They are like a rising, mighty, flowing tide," he said. "The West is so busy that it has no time or inclination to consider what their new purpose means. China, now reasserting herself, hopes to see every yard taken by foreigners regained. All foreigners may yet be given notice to quit from there."

"The Western world must look to Japan as a new and powerful competitor in trade and commerce. She is no longer trammelled by old ideas as the degrading character of trade. It is only a question of time when her industries will be tutored with the most expert direction and packed with the finest machinery taken from all the nations of the world. I do not see what can prevent her from producing the finest articles at the cheapest possible price."

"Take by way of illustration some of the machinery they are producing."

A great industrial exhibition is now being held at Tokio. One of my staff saw there certain printing machinery, and he brought me word that the Japanese were displaying a rapid multi-colour rotary machine which was not only an improvement in speed on anything of this sort in the United States but was produced at half the cost.

"The progress of Japan will be obtained by peaceful methods," he continued. "The Japanese have not the most distant desire for conflict. Many of their people died of a broken heart at the amount of blood and money spent in the war for so small results as were obtained. They intend to retain what they have got, and to retain it by fighting, if fighting is the only way."

A little later the General reverted to the same subject. "The Chinese and the Japanese will come in competition and take the Eastern markets—right away," he said. "Their notions are different from ours. The Englishman knows nothing about thrift."

"The Japanese lives, and lives in more comfort than you might think, on very little. A shilling a day is still good wages for the labourer. On first going through the streets you are impressed by signs of poverty, but when you inquire you find that none of the children start school in the morning without a good meal first, that there are no shoeless children in the schools and that even the women of the poor have decent clothing."

General Booth insisted very emphatically on the point that the time for final judgment upon Japan has not yet come. "Here is a country in process of social and political transformation," he said. "In every direction I saw evidence of this change. To judge Japan correctly you must bear this evolution process always in mind. They say that you must not show anything to fools and children until it is finished; and fools and children will be likely to err in forming a judgment of the present condition of Japan, so they had better refrain from attempting the task."

Facts and Comments

THE LATE MR. MIANKHAN. At the special meeting of the Natal Indian Congress on Saturday last, the following resolution was unanimously passed:—"The Natal Indian Congress expresses its great sorrow at the untimely death of Mr. Adamjee Miankhan, who was one of the principal founders of this Congress and had been its Honorary Secretary for a number of years, rendering valuable services, and the congress records its deep regret at the loss it has sustained and offers its sincere sympathy to Mr. Adamjee's family in their sad bereavement."

A SEND-OFF. Mr. J. Landau, of Durban, invited a number of prominent Indians the other day to a social gathering on the occasion of his departure for Europe. Amongst those present were Mr. Leon Koenig, Mr. Cohen and Mr. Petit. Speeches were made by several of the guests. Mr. Landau, in reply, said that, in spite of warnings from friends not to deal with Indians, he was glad to say that his experience had been most happy.

MARKING BOTTLES. Speaking the other week on the occasion of the ceremonial of the isolation hospital at Preston, Sir Frederick Treves observed that the time was not far distant when the bottles on doctors' shelves would be reduced to a very small number and resort would be had to simple living, suitable diet, plenty of sun and fresh air. He looked forward to the time when people would leave off the extraordinary habit of taking medicine when they were sick. Consumption was preventable, but many of them remembered the time when it was regarded as a blight or something which came out of the heavens and the unfortunate patient was said to have fallen into a decline. Referring to the discoveries of bacteriological science and to the great results which had been achieved in the reduction of mortality from infectious disease, Sir Frederick said he looked forward to the time when it would be as anomalous for persons to die of scarlet fever, typhoid, cholera and diphtheria as it would be for a man to die of wolf's bite in England.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

ફ્રાઈડે ૫.

શ્રીનીકલ-શનીવાર, તારીખ ૩ જુલાઈ, ૧૯૦૭.

અંક ૩૧.

આવૈક પંચાંગ.

ઈંડિઅન ઓપિનિઅન.

દરોસવાલની લડત

પ્રોટેસ્ટ-તા. ૧૦ જુલાઈ ૧૯૦૭. ૪૦૦

દરિદ્ર-તા. ૧૦ જુલાઈ ૧૯૦૭. ૫૦૦

મુસલમાની-તા. ૨૨ જુલાઈ ૧૯૦૭. ૫૦૦

૨૮ જુલાઈ ૧૯૦૭. ૫૦૦

શનીવાર, તા. ૩ જુલાઈ, ૧૯૦૭.

જેલનું કાવ્ય.

રાજ, આજખાનો.

પાણી પહેલાં ગાંધી પાણ.
તમે કિદરનાનના પાણ;
આવો વખત ફરી આવે તહિ ને,
એનો ચીત મોઝાર;
અંધા કાળ ને શુભાવરો તો,
ગોરા કહે ગમારે. પાણી પહેલાં
તરસ લાગે ત્યારે કુવો ખોલવે,
એ કયાનો આચાર;
વીવા પછી એ વાળું વગાડે,
લોક કરે ધીમારે. પાણી પહેલાં
વિચારમાં જે વખત શુભાવે,
વીધન કરે હમર;
તેવા તરને ખર સમ જાણે,
લોક કરે ધીમારે. પાણી પહેલાં
કુકુવ કવિઓ કાને સીંધું,
જેલ જુવું શું ખાશે!
કડકડોતે ત્યારે કાળ આવશે,
તે વખતે શુ થાશે. પાણી પહેલાં
કાલ દેવની ખાતર રવરે,
તજ હમ મરનાર;
હિંદની ખાતર પીડ પાતાનો,
હમે જણો દીલદારે. પાણી પહેલાં
કમર કસી કરને કાહકીયાં,
દુશ્મન કરે ખાલ જાશે;
સંપ કરી સરવે જાણ આવે,
અલ્લા વાવે ધારો. પાણી પહેલાં
દીકવાલના જુવાન નર સરે,
જેલ ગયા તહવાર;
જટપટ યજ્ઞને ઉઠા રહે. જેમ,
પતય જુએ અંગારે. પાણી પહેલાં
નમન કરીને નાતો કહે છે,
જે તમ જાશે પાણી;
વખત નહિ આવે અસખેલા,
રહી જાશે તમ કાણી. પાણી પહેલાં

જુલાઈ માસ પુરો થયો છે. એ
દરોસવાલના અને કલમ આપ્યા કિદરના
આફરીકાના હિંદીઓના હિંદીસમાં સલામ
અમલવનો ગાણો. તારીખ ૩૧ મી ની
ગંતવર મીટીંગ એ તેમ અમલવના માસ
ની આખરે વરતી પુર્ણાહની છે. અમે
જેલની પુર્ણાહના હિંદીઓ કે દરોસવાલમાં
દરેકે દરેકે કોણેના દેશીગેરોવાળી મીટીંગ
ઓરડીનસને ફરીથી એકમને વખોડી
કાઢ્યું છે. એટલે સમસ્ત દરોસવાલ
આજ એક અવાળે જેલ જેલ ને જેલ
માટે પગમગ થયું છે. જે કે આપ્યા
દરિદ્ર આફરીકાના હિંદીઓ લવિયવે
અતર કરવાની આ લડતની કિંમત
જુલો જાણ કરવાકે કામને દેશો દીવા છે,
તે મહાન દેશદ્રોહ ખતોખર છે. તેમની
કલમના ને કે વખતે જુલ છે. વખતે
તેમાંના વખતોખતો જે વસ્તોમાં અને જોદ
થયો છે તથા એકાદ ખરા હકારની વસ્તી
ખોટી દરોસી જે જુલદાસ કર્યો છે તે ઉપર
થા એવી દરોસવાલમાં દરેકે કોણે જે
કાલ અમલવના રહ્યા હોય તેઓ પ્રદ
થઈ જશે એવી અમે આજ રાખીયું.
પ્રોટેસ્ટાઓ જે ફરી ખતાવ્યું તે કરતાં
સરસ હવે પીટર્સન તથા ખીન્ન દીકરીકો
એ ફરી ખતાવવાનો વારો આવ્યો છે, અને
આમ થયું તો આ લડતનું પરિણામ એકજ
છે અને તે ફતેહ છે. તાજ પ્રોટેસ્ટાઓના
ખતાવર લાખોએ એટલું જ કહીયું કે તમ
જે જુલાઈમાં જે ફરી ખતાવ્યું છે તે નામા
વવા જેલમાટે, સરકાર ચાહેતો સખત મજુરી
સાથ જેલ માટે, ચાહેતો દેશનીકલ માટે,
દુકામાં ગમે તે સલામ કરવા એકાદ રીતે
તહવાર રહેયું. આપણે અત્યારે રજીસ્ટ્રાર
ની વચ્ચેવચ્ચ છીએ. એટલે પાણી વાળી
એવાનું રહેતું નથી આપણી કાલ ન્યાયની
છે એટલે જુલ જાળના મહાન કર્તા આપણી
વારે છે. અત્યાર મુખીની લડતમાં સરકારે
નીચે ઉતરવામાં મજુર રાખી નથી. આટલી
ફતેહ આપણે આરકા મકદમ રહ્યા છીએ
તેનું પરિણામ છે. હજી શું નહિ કરી શકાય તે
અમે આંદો રાક્ત નથી. પ્રોટેસ્ટાઓ જે ફરી
કાઢ્યું છે તેને માટે નેના અમે કિલેજનીવી
મુગારકાદી આપણીએ છીએ, અને ખુલ્લી
હજાહત રીતોએ છીએ કે જેમ જાણીઓની
ખુલ્લા હાથ વારે રહે.

અનુક્રમણિકા.

જેલનું કાવ્ય...	૪૦૫
દરોસવાલની લડત...	"
નાતાલના હિંદીઓની અગ્રણિ...	૪૦૬
સાથ આફરીકા ખીંદીઓ ઈંડિઅન	"
ખીંદી...	"
પ્રોટેસ્ટાઓની લડત ને લખવા જેમ	"
સંદેશ...	"
પ્રોટેસ્ટાઓની ગંતવર મીટીંગ...	૪૦૭
નાતાલમાં હિંદી વેપારીને નાણુક કરવા	"
માટેનું બીલ...	૪૧૦
દરોસવાલના હાપમાં ખી. અરદેસર	"
ખેતનો કામળ...	૪૧૧
દેડેલવર્થ ન્યુસ અને એરોઆરીક એર	"
શ્રીનક્ષ...	૪૧૨
નાતાલ ફોર્ગેસની મીટીંગ...	"
લોકાન્તેજરખનો અખરખત...	૪૧૪
અમરોગામાં હિંદીઓને મદદ...	૪૧૬
હજરત મહમદ પંખર સાહેબ અને	"
તેના ખાલીકાર હી...	૪૧૭
પરચુરણ અખરો...	"
નાદારી કોરડ...	"
આજુ વરમાન...	૪૧૮
હેલા પગરો...	"

અરથા પગો.

ખેતનો કામળ ફોર્ગે... ૪૧૯
અરથા ફોર્ગે ખીંદીને કેમ રજાઓ... "

શ્રીનક્ષ.

નાતાલના આફરીકા દેશીઓ.

નાતાલના હિંદીઓની અગતિ.

૮. ૮. ૧૦૭૧

નાતાલના હિંદીઓને જંગલો રહેવા અને વારંવાર સુવના કરતા આવેલ છીએ. હવે અમારે ખુશા સાથે જણાવવું જોઈએ કે તેઓ કંઈપણ જણાતા નથી. દરોસવાજ હિંદીઓને તન, મન અને ધનથી મદદ કરવા તેઓ મહેનત કરી રહ્યા છે. દરોસના આગેવાનોમાંથી મેસર્સ કાકડ મદમદ, પારસી ફરનમજી, દાદા એસમાન, હરમાધવ ગોશ, ડો. નાનજી, ડો. લીંગ માણિક, વિગેરે ડરબનમાં કાળા માટે દર્મશો મહેનત કરે છે તારે મે. ડો. એમ સી. આંગ્રાજીયા, અજદત કાદર, પીરન મદમદ, તકમળ મુસાની સાથે જાદુ મારીસ બર્જમાં યાત્રા બે દિવસમાં મજબુત ઉધરાણ કરેલ છે. આ યાત્રાનો ધંડા લાઠ નાતાલના સરેવે હિંદીઓએ પોતાના વિલાખમાં બનતો કાળ કરવાની જરૂર છે. કોંગરેસના આગેવાનો આ મહેનત કરી રહ્યા છે તારે નાધારણ વર્ગના હિંદીઓ પણ પગલ રહ્યા નથી. રેલવેપર જોડાનકર્મ જેવી પેમેન્ટરની તપાસ રાખનાર ત્રણ પાલ, રીયેર ઉપરાંત મેસર્સ લુસેન દક્કિદ, (મી. દક્કિદ મદમદના દોહરા) યુ. એમ. શેરત, જીમીલકાસ બી. મહેનત, રેક્યુટીન તથા ડી. ર. શુબે એ પણ પોતાનો ભંજા રખત કામરેસના કામકામ માટે અરજણ કરેલ છે. રેલવે દિવસે થવા અહીંથી આવેલ દિવસ પ્રતિનિધિ તારે લવા હરે તે. અને નાના તારેની ચીતરથી રાહ લેવાયા હરે છે. નાતાલના હિંદીઓની આવી કાગણીથી દરોસવાજ ના હિંદીઓને સમજવાનું છે કે ત્યાંની લડતમાં તેઓ એકતા નથી. પણ ગહારના હિંદીઓ પણ તેઓની પડખે નીડરપણે તન, મન ને ધનથી કયા છે.

પ્રીટોરીઆની માસમીટીંગ સંગે નીચે નો તાર જિ. ઇ. એસોસીએશન નરદ્ધી ના. ઇ. કોંગરેસને શુકરે મળ્યા છે:- માસમીટીંગ ફેબ્રુઆરી હતરી છે. લોકોએ બહુ ગેર પડકાર છે તથા હિંમતમાં આવી ગયા છે. નાતાલથી સામાન્ય રીતે તથા આગેવાનોના પોતાના તરફથી મદદની ઓદરો થય છે. મીટીંગમાં હાજર થયેલ ૨૦૦૦ માણસો એ જોડના ડરાવર હર રહેવા હરાવ કર્યો છે. ૧૫ કરતાં વધારે અરજીઓ નથી થય. દયા એરો તરફ મીટીંગમાં આવેલા શીટકાર જતવવા હવે- સરકાર તરફ ચૂલી જણાય છે. આજ બી મુખી બહુ કારી રીતે છે. મીટીંગથી બહુ ગેર મળ્યું છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રીટોરીયા હિંદિયન કમીટી.

મો. રીયનો સપ્તાહિક કમળ. તા. પછી જુલાઈના કમળમાં મો. રીય નીચે પ્રમાણે લખે છે:- તમારો તા. ૧૦ જુનનો કમળ મળ્યો. હા. ઓ. તી નરદ્ધી તીયમસર બધા મેગરોને મોકલું છું ને તેઓ બેરોબર બાંચે છે. ઈ. ઓ. મોં નં સરખામણી કરી છે તે હું બુધીસ નહિ. તમારો તાર ઉપર થા કમીટીએ કંઈ પમલું પાછું બરકુ નથી. તમારે કમીટીના ઉમેજન વિના ત્યાંની રેલવેની કામ કરી પડશે એમ બરાબ છે. કમીટી ને કંઈ ન રાખ ના થઈ કહેવાશે. દરોસના કાપકા ગાળત કાકતર રધર ફરકે સવાજ પુછ્યો છે. તેનો જવાબ સતોપકારક નથી ગણતો. અહીંના જપાઓમાં હું કળાણો કર્યા જ કરું છું. [મી. રીયના કમળની સાથે આવેલા કાગળોમાંથી કંઈ તરખુમો મળેલી તંગી ને લીધે આ વેળા નથી આવતા. ઈ. ઓ. અ.]

પ્રીટોરીઆની લડતને લગતા અણુવાજોમ સંદેશા.

પ્રીટોરીઆની લડતમાં આવનાર થએલ તામેમાંથી રેલકાકનો ફેર સર નીચે આપી છે. મી. લાજી હપીય નેમ. પારસી કોમ અને પારસી ફરનમજી તરફથી-જનમમાં જેવડે સુધા દિનના રકાતી રાખકો એવા નરસા છે. પોતા ના જતપર વિશ્વ સ રખો તેથી બીજા લોકો નમરોપર વિશ્વાસ રાખશે. તમે તમારી હતા કામ કરીને જતાવો ને પછી હથર ઉપર આધાર રાખો. તો અચ્ચ ફેરફાર થશે. ખુશ તમેને સલામ થાઓ. હિંદુ કોમ તરફથી-બોયકાટ ફેરફાર મંદ રીતે ઉતારવા માટે મુખારકળાદી આપીએ છીએ. આશા છે કે ઉવડ સુધી મકકમ રહેશે. આપ બળ ઉપર આધાર રાખનારને પરમેશ્વર સદાવજ સાથ છે એ લાદ આપીએ છીએ. અંબુમન તરફથી-પરમીટ ઓરીસ ને ફેરફાર રીતે બોયકાટ કરવા માટે અને બદનાની કરનારા કાપકા મુળ્ય રકકાર ન કલાવવા માટે પ્રીટોરીઆના હિંદી બાઇઓને અંબુમન દરવાજા મુખા રકળાદી આપે છે. અનુસ એ વદતમ વાનું છે કે કાપકા તરફના મુસલમાનો જમણી ધમ કરનાર છે. કાકતર ન સરણ થનારા પરીજાઓ શીરપર કાકતર હજુ સુધી લીધેલા રકકરને નકાલી રાખવાનો આવશે એવી આશા તમીએ છીએ. નાતાલ કોંગરેસ તરફથી-અપરમીટ ઓરીસનો બોયકાટ કાપકા સુધી કરાવી રાખવા માટે પ્રીટોરીઆના ગહાર હિંદી

ગોને મુખારકળાદી આપીએ છીએ; તેમજ લણ માણસે જેવું ન. મોરો મપકા તમે રકકોશન સરોરીકટ નથી લીધા તે માટે પણ મુખારકળાદી આપી એ છીએ. અને બરસા રખીએ છીએ કે હવેની કમીટીમાં દિમતની રી લીધેલી રકકરને નકાલી રાખશે. નાતાલ કોંગરેસ નેમ. હિંદી કમીટી વતી મી. લાજી હપીય તરફથી, લણ તારો મળ્યા છે. આનાર માન એ છીએ. ઓદર કળુત થવા તમાર ચરણે નહિ થઇએ. તે ખાતે એ શીકર રહેશે. અને મકકમ છીએ. સોને વરિક કરવું. મી. પીરન મદમદ નેમ. આ. ઇ. એસોસીએશન તરફથી, રિમની આશા કરેલી છે. દગાની અદવા છે. લણખરા બાક નેમ મજ બુત છે. ઉધરાણ કરો. ને તે ગહેર કરો. વગેરે. મી. પારસી ફરનમજી નેમ, મી. જ્વાસ તરફથી-હિંમતના તારે માટે આભાર. દેશનું નાક બળવરા અને સો અથાગ મહેનત લઈ રહ્યા છીએ. મદદનું ઉધરાણ બહેર કરવા મેદરવાની કરો. મારીસખરથી મદદ-ગયા કાનિયાર ના રક જુલાઈએ ડરબનથી ના. ઇ. કોંગરેસના પ્રતિનિધિ મેસર્સ. એમ. મી. આંગ્રાજીયા. અજદત કાદર, પીરન મદમદ તથા તકમળ મુસાની સાથે ખાસ તરફી લઈ મેલ થી સારેવ ફેરફાર દરોસવાજના હિંદીઓ ની મદદ માટે મારીસખરમાં ઉધરાણ કરવા થવા લગા. મેસર્સ. કાકડ તરફના ફેરફાર રકકર તમાર બી એવ. જેવે થવા મુજબ મકકમરણમાં પણ મદદ કરી લેતા. પારસી પાસેથી તમજનું પાકેન લેવાયકામાં આવ્યા કલા બીજા રરમ તરફથી પણ સર ઉધરાણ ગણ્યું હતું. ફર મળી પા. રકક બેળા થવા હતા. બે દિવસમાં બે મીટીંગ થયેલી, જેમાં મેસર્સ સાહેબે તથા બીજા આગેવાનો એ સારાં જાણેલા આપ્યાં હતાં તેના વિગત વાર હેવાલ અમેને મળ્યો છે પણ જળ્યાની તંગીને લીધે દિલગીરી સાથ મુદતવી રાખવે પડ્યો.

મરદુમ મી. આદમજી મોયાંખાન નાતાલ કોંગરેસ નીચેનો હરાવ પસાર કર્યો છે: આ કોંગરેસના એક મુખ્ય રચાવક. ને ફેરફાર વરસ રાખી એનારી સંકેરરી નરીકે કામ કરી હિંમતી સેવા જમાવનાર મી. આદમજી મી. આખાનના આરજી મરણથી નાતાલ હિંદિયન કોંગરેસ બહુ દિલગીર થઈ છે; અને એનાના મરદુમ પડેલ એટલી રાહ પુરાદ મેલ ને છે. અને મી. આદમજીના દુર્ગમ નેમની આ રખાવાયક આજનમાં અતકકરણ પુરકક રિસોલ્ડ જતાવે છે. મી. આદમજી મી. આખાનના મરણ નેમના દુર્ગમ તરફ તથા મરદુમ મરદુમ દરિયા ને રિસોલ્ડ હિંમતી વતી આદમજી નાતાલ કોંગરેસ તરફ અને હા. વાતવનારા કરો. નિહાનખરો આ. ઇ. એસોસીએશન તથા મુખારકળાદી સોસાયટીની પડખે કરવા કતા

પ્રીટોરીઆમાં ગંજવર મીટીંગ.

૨૦૦૦ માણસોની હાજરી.

ચેરમેનનું બહુવા લાયક ભાષણ.

સૌ જેલ જવાને મક્કમ છે.

[ઈ. જો. માટે ખાસ તારથી મોકલાએલો રીપોર્ટ.]

હિંદીઓની એક ગંજવર મારા મીટીંગ ઘડાયો છે તેમને ઘેરનો કાંઈ પણ લક શુભવારે જ્યોત પછી મહાગેડન મજલમાં મળી હતી. જે વખતે દરેકવાલનાં જુદા જુદા ભાગમાંથી સંખ્યાબંધ હેલી ગેટો વગેરે મળી આશરે ૨૦૦૦ માણસો હાજર થયા હતા. શરૂઆતમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના જુદા જુદા ભાગમાંથી આવેલા દિલસોજના તારો વાંચવામાં આવ્યા જેમાં આ સખત કલતમાં અત્યંત બહાદુરથી ટકી રહેવા માટે કુખા રકબાદી આપવામાં આવી હતી. બાદ યિ. ઇ. જો. ના એક્ટ્રીંગ ચેરમેન મી. હસપ હસમાઇલ મીઆએ સમાવું પ્રમુખ પદ સ્વીકારી નીચે પ્રમાણે ભાષણ કર્યું.

ચેરમેનનું ભાષણ

શુદ્ધરથે,— મધ સાલ સપ્ટેમ્બરમાં આગલા પ્રમુખ મી. અબ્દુલ મની સાહેબે ક્રાફ્ટ એરડીનન્સપર વિચાર કરવા કહેલો નીના સર્વે ભાગમાંથી ટૂંકીગેટને બેલાવ્યા હતા. તે વખતે એન્પાયર યાંએટરમાં ૨૦૦૦ હિંદી હાજર થયા હતા એમ ગણાય છે. ત્યારે આપણે પુરતો વિચાર કરી ને પ્રતિજ્ઞા પુરવક કરાવ કર્યો હતો કે એરડીનન્સ પસાર થશે તો તેને શરણ થવાને બદલે આપણે સૌ જેલ ભોગવશું. એ દહાડાજ કાલે સવારે આવ્યો છે. તે તે ઉપર વિચાર કરવા આજે મેં તમે તે નોતર્થ છે. હરજ બજાવવા માટે સૈને આતુર થએલા જોઈ હું ખુશી યાદ હું. એશીઆટીક એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ નામ થી કાયદો પસાર થયો છે. સ્વગત્ય ગાળ્યા પછી કોલોનીએ ઘોડેલો તે ખીજે કાયદો છે. સ્વરાજ્ય અને સ્વતંત્રતા મેળવી ભોગમાંથી દેશની એશીઆટીક એન્વી કામના આગત દરોપર હવાદખતો અટકાવ મુકનારને બીનજરૂરી કાયદો ધડીને ભોરચો માંડેલો. જે લોકો માટે આ કાયદો

ઘડાયો છે તેમને ઘેરનો કાંઈ પણ લક નથી. આવી કાયદાની સામેની દલીલોથી હું તમોને થકવકા માગતો નથી. એટલુંજ કહેવું બસ થશે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની બહાર આખી દુનિયાએ તેને વખોડી કાઢ્યો છે.

સરકારે આ ડીરેક્ટરને ન્યૂસેશનમાટે પહેલો લીધેલ હોવાથી આપણે પ્રીટોરીઆમાં મીટીંગ કરી છે. તમોને જવાને બજાર છે તેમ સરકારે એક માસની મુદત આપી હતી અને અંજીએ આપવા નો આજે હેલ્થો દિવસ છે. સરકારે નીમેલી રજીસ્ટર એશીસન ઘડ્યો

એક પણ અરજી નથી

મધ એ બજાર તમોને આપવામાં મને આજે હર્ષ થાય છે. પરમીટ એશીસનો બે.યોકાટ આપણે બહેર કર્યો હતો અને તે સંપુરણ રીતે ફેલ્ડમંદ લખ્યો છે. ગણસમજી અથગ અગતયા લોકોને પરમીટ એશીસના બવથી ગચાવવામાટે ત્યાં જવાથી સમજાવવા અને ચેતવવાનું વિકટ કામ માથે લઈ જે લોકોએ ધણે સરસ આતમભોગ બતાવ્યો છે તેમના આભારી છીએ. આ વીર પુરષોએ (જેઓ આપમાં રમુજથી પીકટ નામે ગણ્યોતા થયા છે) તેમને સોંપવામાં આવેલું કામ શાંતીથી અને કાયદેસર રહી કરી સરસ રીતે અને ફોલ્ડમંદીથી પાર ઉતાર્યું તે વાતથી હરેક હિંદી મગફર થશે. બે.યોકાટની મોટીસને અપવાદરૂપે મણુવામાં આવી છે એ શબ્દથી ફેટલીક નકારી લાગણી દર્શાવાય છે. છતાં તેની સાથે આપણને કાંઈ સંબંધ નથી આપણા કામને બરોબર લાગુ પડે તેવા શબ્દ ખીજે એક નહેતો. જે આજે આપણને સુકામગીરીનો આંજો મોકવા માટે છે તેની સામે કાંઈ પણ હિંદીને કાંઈ પણ પહેવાર ન રાખવાઈ આવ

માગતા હતા. સુકામગીરીમાં નાખનાર કાયદાને શરણ ન થવાની આપણને પરવાનગી હોય તો તેનો અરથજ એવ કોટની મોટીસનો થયો એમ હું અમકાવ વગર કહી શકું છું. તેપણ મારે ચોખ્ખું કહેવું જોઈએ કે નકારે ભાવવાળા શબ્દ આપણે અચાચે વાપર્યા છે છતાં આપણી બહુ બહુ શુભેક ભરેલી છે; ને તેમાં કસમણી કે હજીનો કસરેક પાત્ર નથી.

મેં ઉપર જણાવ્યું કે પ્રીટોરીઆની એશીસ આપણે બે.યોકાટ કરી રહ્યા છીએ. અને પ્રીટોરીઆ કે જેને સરકારે નખણું રચણ ગણવું હતું તે ઉપરથી ધોરણ બંધાય તો આખી કામમાંથી

ઉપ દકા

કાયદાને શરણ નહિ થાય એવું અનુમાન આંધી રહાય છે. છતાં મારે મોટી દિલગીરી સાથે અચકાતાં અચકાતાં શોધક દેખો કરનારા તરફ જવાનું બે.યોકું બે.યોકું. હેલ્થો આપણીઆના અરસામાં પોતાના દેશના નાક કરતાં પૈસાને પ્યારે મળનારા બે કે ત્રણ દિં એએ કાયદાની ચુકાપી વહેરવાની રાજ્યથી સરકારને એવી વિનંતી કરી કે નેએમાંના મેકના રોડમાં મધરાતે આવીને અરજી લેવી. વાટ જોઈ જોઈને થાકેલ નિરાશ થએલ ને ગમરાએજ ખાતાએ એ વિનંતી કણુજ રાખી વિનંતી ની સાથે તેમને હજી પહેંચાડવાની ધમકી આપવામાં આવી હતી એવી રજુઆત મધ હતી એમ અફવા છે.

આ પ્રમાણે રાત્રે અને છુપી રીતે એ લોકો અને તેમનાથી બે.યોકાએકાએ રજીસ્ટર થયા. અથવા તો, રજીસ્ટર થવાની અરજીઓ કરી. હું આ દમીકન રેલ્ડામાં નથી કહેલો પણ દિલગીરી અને દવાની લાગણીથી કહું છું. છતાં આ વિનિ રીત, અને આપણા બાહોશ પ્રીટોરીઆના સેક્રેટરી માં હાથ હમીય કહે છે તેમ કહું તો હલકાઈ ભરેલી રીત જે સરકારે ધાન્ય કરી તે મારે સરકારને તો આપણે ઉપકા પામજી ગણીશું. ને મને ખોટી બજાર ન મળી હોય તો રજીસ્ટરારને ૧૫૦૦ ની પસિમાંથી ૧૦૦ કરતાં પણ ઓછી અરજીઓ મળી છે. રજીસ્ટરાર અને અમારા જુલા પડેલા બધ એ પોતાના પસાકમ માટે ભડે રાજ થાય. આ દેશમાં તુરંત પસવાટ સારું થઈ આવ જી વતન ન બે.યોકાની ચેતવણી આપણ ચોક્કસ લાઈઓના કામથી આપણને મળે છે. હજી આપણે કલતમાંથી મોકળા થયા નથી. આપણે એટલું સદા કરવા હાંસો કર્યો છે તેટલું આપણે ચલત કરવું છે

એમ કહેવાનો હજી આપણને હક નથી. આ વિચારથી આપણે આપણી નિરખળના દુર દરદર અને આપણે અધુર નીવડીએ તે માટે ઠાળણ અને ચિંતાવાળા થઈશું. એવું કહેવાનું કે સપ્ટેમ્બરનો હરાવ તો ખાલી વખતો છે. હેઠલા ૩૦ દિવસોએ આ હારમ બેખરો કરી નાખ્યો છે. છતાં

ખરી કસોટી કાસે થશે

ખુદ પાકને અરજ કરો કે તેના નામપર આપણે જે હરાવ કર્યો છે તેને પુરેપુરો અમલમાં મૂકવાનું બળ અને હિંમત બધે તો પછી આપણી કનેહ છે. હવે કાપડો આપણને છત કરી રહ્યો નથી. કાને ખજર છે કે સરકારનું હુકમ નહિ પાળે અને આપણને રાહત નહિ આપે?

તમારી પાસે કેટલાક હાથે ૨૫ કર વામાં આવશે. તેમાંના એકજ વિધે કું યોદ્ધા બોલવા માયું છું. તે એ કે સર કાર પાસે નમ્રતાપૂર્વક આપણે એવું માગીએ છીએ કે કાપડાને રદ કરવો અથવા તો તેને અમલમાં લાવવાનું મોડી વાળવું. અને તેના બદલામાં એક કુંડું બીજા પસાર કરવું કે જેથી કરી આપણે રાજ પુરીથી રજરજ થઈ શકીએ. તેમ કરીએ તે આપણે બરેરી ગણીએ છીએ એટલા માટે નહિ. પણ આપણી પાસે હાલ જે ખત છે તેથી આપણે બરોબર જોળખાના નથી એમ સરકાર ગણે છે તેટલા વારતે.

જો આ એકર સ્વીકારાય

તો આપણું અપમાન યાપ નહિ અને કાપડાનું કામ સરી રહે. એવો વાંધે કાપડા ઉઠે કે મરજઆત રજીએવાની તો ખોટી પરમીટવાળા અને વગર પરમીટના બચી જાય. આ વાંધાનો ઉપાય એ કે હિંદી કામ અને સરકાર સમજીને હાલે તેટલી મુદતમાં જેઓ મરજઆત રજી સ્ટર ન થયા હોય તેટલાનેજ કાપડો લાગુ પડશે એવો એક ધારો લેવો. જોળખવાની આ રીતનો અરથ બેશક એ થયો કે બાગકો હલાકીમાંથી ઉગરે; અને મરજઆત રજીસ્ટર થએલા કાપડા માં કહેલી તપાસણીની પંચાતથી મુક્ત રહે. મારે માનપૂર્વક જણાવવું જોઈએ કે અમારા કામળ વચનાં બાળકોને બદમા શીની છાપ લગાડવા દેવાનું અમારાથી કદી બનવાનું નથી. તેમ આ દેશમાં રહેવા માટે થઈને અમારું બન દેખાડના બધા પોલીસો માગે તેને શરણ થવાનું

પણ અમારાથી બને તેમ નથી. એકર ન રજા છે, તે હવે પણ નેવાઈ રહેશે. મુજબ અમે કરશું તે પ્રમાણે બાળકો ને અમલદારોએ માત્ર છપી રીતે અરજ પણ માટાં થયેથી રજીસ્ટર કલાવશે; એ લીધી છે તેમને હું કપકાપ ગણુ અને અમે અમુક મુદતે અમારું છું. જો હું રજીસ્ટર થઈ તો શું તમે રજીસ્ટર. મરજઆત બતાવવા કબુલ પણ થશો? (નહિ નહિતો પોકાર.) કરશું. એટલે

કાપડામાં અને એકરમાં ફેર

મુળમાં એટલો છે કે કાપડો હિંદીઓને સામાન્ય રીતે બદમાશો મળુ વાને લીધે ઉભો થાય છે; ત્યારે એકર નો અરથ અમે કામ તરીકે ગ્રુ-હેમારોને લોકતા માગતા નથી પણ તેમને ગોતવા માં સરકારને મદદ કરવા માગીએ છીએ એમ ગણાવવાનો છે. હવે બાકી રહ્યું છે તેટલા સેલ્ફ રીસપેક્ટ અને સ્વતંત્રતાથી અમે આ કાલોનીમાં વહી ન શકીએ, તો હું પોતે એમજ કહીશ કે તે કરતાં તો આપણે અહીંયાં નજ રહી એ તે બહુ વધારે સારું છે. સ્વતંત્રતાની ખાતર હજી દમથાંજ લયકર લગાડમાં થી છુટી થએલી બદાદર પ્રગ્તના લોકો તમે હો એમ હાલની સરકારના મેંબરોને તમારીયતી કુંવાદ આપું? આપણે એમ નું કાંઈ છુરું નથી કર્યું તો પછી તેઓ બોલવે છે ને સ્વતંત્રતાના નાના સુના લાગ નેટલી સ્વતંત્રતા આપણને હોય તે તેમતાથી શું નહિ સદન થાય? જે (સ્વતંત્રતા) ને તેઓ એટલી બધી વહાલી માને છે તે આપણને પણ વહાલી હોય તેથી શું તેમણે ખુશી થવાનું નથી? અથવા તો બ્રિટીશ એમ્પાયર જેવા રાજમાં (કે જેમાં વસ્તીનો પોણોબાગ કાળા લોક છે તેમાં) સ્વતંત્રતા તે માત્ર ગોરા ને સારું છે એમ દુનિયાને કહેશે? આવો વિચાર તો અત્યંત હાંનીકારક નીવડશે; અને તેને વળગી રહેવાનો હક થશે તો એવો દિવસ જરૂર આવશે કે ત્યારે વિલાપતની સરકારને કોલોની અથવા હિંદુસ્તાન એમ બેમાંથી એકથી છુટા થવું પડે. (તાળીઓ)

મી. હાજી હુબાબનું આપણું

હિંદીઓએ સરકારની મુલાકાત કેમ લીધી નહિ એવું પુછવામાં આવ્યું છે, પણ તેવી માગણી થયા છતાં સરકારે તે સ્વીકારી નથી. ગવર્નેટ બ્રિટીશમાં હિંદીને બોલવાની પણ છુટ મળી નહિ! મરજઆત આંગળાની વાત સ્વીકારી શકાય તેમ છે. પણ હરજઆત તે કદી કબુલ કરશું નહિ. મોટી સંખ્યામાં મોટા રજીસ્ટર થયા એવી અથવા કાઠાડવા માં આવી છે ને તદ્દન ખોટી છે. હિંદી એ જન્મથી વફાદાર છે, કાલ પણ તેવા

મી. હોસ્કીનનું આપણું

આ મીટીંગમાં પાર્ટીમેન્ટના મેંબર મી. હોસ્કીન સરકાર વતી દાખર થઈ બોલ્યા:—હું આજે હિંદી આવેવાનોને મળ્યો છું. ગોરાઓ તમારી સામે છે તેમનો હું સાવ બચાવ કરતો નથી. તમે બ્રિટીશ પ્રજા છો એ વાતનો હું સ્વીકાર કરું છું. તમે હરાવપર આવી ગયા છો તે બરોબર નથી. તમે સામે થવાને બદલે સજ્જ શીર ઉઠાવો છો એટલે તમારી લડત સામે વાંધો લેવાય તેમ નથી. જો એશિઆટીકા શરણ થાય તો તરમાથ વાપરવામાં આવશે. વગેરે રીતે સમજાવવા પ્રયત્ન કર્યો. તે કહ્યું કે તમે સ્વતંત્ર પ્રજા તરીકે પોતાનું માન જાળવવા માગો છો. એ તમારો હેતુ જો કે ઉમદા છે તોપણ તમારે કાપ ઢાને શરણ થવું તે કું સારું ગણું છું. તમે તમારી ખત તરફ ફરજ બજાવવા માગો છો પણ સરકાર તરફની ફરજ વધારે મંબીર છે. છતાં નીતિ અને ડહા પણનો રતવના કારભારીઓ ઉપયોગ કરશે અને ભવિષ્યમાં તમારા તરફ સારી રીતે વરતશે એમ હું જણું છું.

મી. ગાંધીનું આપણું

મી. હોસ્કીનના બોલણને મુજરાતીમાં સમજાવવા પછી મેં ગરેજમાં તેમણે જણાવ્યું કે મી. હોસ્કીન આપણને શરણ થવા સલાહ આપી છે. પણ મને અત્યંત ખેદ થાય છે કે મી. હોસ્કીન અથવા તો બાળ કાંઈ પણ ગોરા પુર્વના લોકનું મન સમજી શકતા નથી. લોકો આપણી વિરૂધ્ધ હોવાનું મેં હોસ્કીન જણાવે છે અને કહે છે કે કાપડાને શરણ થવા વગર છુટકો નથી. આમ કદી બનવાનું નથી. હિંદીઓને બીલકુલ વોટ નથા. આપણે પીડીતનો મોકલ્યા કરીએ છીએ ને સરકાર તે વેસ્ટપેપર આરેસ્ટમાં નાખતી જાય છે. આવા અધિર સામે એસમ્પ્લીમાં એક પણ અચાજ કાંઈ ઉઠાવતું નથી. ખુદ મી. હોસ્કીન (જેઓ હીઝસેજ ગણાય છે) તેઓ પણ હિંદીના પીડીતનો કચરાની ટેપલીમાં ફેંકી દેવાય તેની સામે જરાપણ અવાજ ઉઠાવી શક્યા નથી ત્યાં હિંદીઓની આવી ન્શા છે, ત્યાં ખુદા એકજ સદાય છે. અને તેની મરજ એજ ખરો કાપડો છે. આવી જ સાહાની લગાડમાં મી. હોસ્કીન આપણને સલાહ આપી શકે એવી રીતિમાં

નથી. હું પોતે ૧૩ વર્સ થયાં મારા દેશી ભાઈની સેવા બંધનું છું. મેં રેકૉર્ડરશન એક્ટ એક્ટ નહિ પણ આખા કોલોનીયલ યુગના કાયદા જાણ્યા છે. આજ નેજારે કલતના કાયદા ઉપર હું ખુબ વિચાર કરવા પડીજ આવ્યો છું. જે એક્સિમાઈટેડ એ કાયદાને સરખા આપ તેઓ નુકસાનકારીના પગલાં સમજાવે છે એનો ખર્ચે અને હું ફેરવી શકું નથી. કાયદા ઉપર યુક્તીનો આધાર કદી કદા એવડા દેવ નહિ. રેકૉર્ડરશન યુગના સલાહ હું કદી પણ નહિ આપી શકું નહિ. મેરાઓ આપણી વિરુદ્ધ છે તે હું ગાણું છું. જતાં મારી જીત હોત તો મેં કોને રેકૉર્ડરશન કહેત અને મારી જીત કલુષ હત, પણ તેનું કિસ્સ નહિ. જુઝગનો ઘડો ટકાઈ જાગ્રા મળે છે; અને હવે કાયદો કલુષ કરીએ તો આ મુજકમાં આમારે રજવા જેવું રહે નહિ એમ ખ્યાલ (હાંદો)એ જોઈ શકવા છે. હું કાયદાને અત્યંત વિકસારેલા કાયદા ગણું છું. પછી મી. ઝાંધીએ એક્ટની કલમો કદી સંભળાવી, અને જણાવ્યું કે આથી કાયદાનું કામ સરી રહેશે અને કામ અપૂર્ણમાંથી પડી જશે. વળી આ કાયદાને સરખા થયા પછી બીજા કાયદા એ કડીને સલાવવામાં નહિ આવે એવી કાંઈ મેરટી છે નહિ. આવા કાયદાનું દેખીતું પરિણામ એ આવે કે લોકોને લોકેશનમાં દેવવાળી પેઠે રહેવાનું થાય અને છેવટે આ મુલક તમચાનો વખત આવે. તેટલા સારા સમયને પાસીવ રેકૉર્ડરશનની રીત અખત્યાર કરવાની સલાહ આપી છે, અને તેની જમ્મી અખમદારી મારા પોતા ઉપર લીધેલી છે વિગેરે.

કસવ ૧૬૬.

ત્યારપછી કેટલાંક બાપણે યથા બાદ નીચે મુજબ પહેલો કસવ મી. અબદુલગની (જો. બર્ગ) ની દરખાસ્ત, અને મી. હાજી હબીબ તથા મી. એ. એમ. કુવાડીઆના ટેકાથી સરવાળામતે પસાર થયો :—

પોતાની જાતની અને પોતાની પુરાની કોર્મિને જુદી જુદી, એરડીનન્સને સરખા થવાની નામેથી સારી પેઠે જાણવાને લીધે છુપી રીતે, અને પછી જુલ્લી રીતે રેકૉર્ડરશન વાસ્તે અરજ કરી એવા મોઝાક કોમમાંથી નીકળ્યા તે જોઈ પ્રીટરીઆમાં લરાએલી હિંદીઓની આ માસ મીટીંગ અત્યંત ખેદ પામી છે.

કસવ ૨ એ

બીજો કસવ મી. મહમદ આમદ દીલી ની (કારકસરોરપ) દરખાસ્તથી અને મી. એ. ઇ. લાભા (મીડલવરગ) ના તથા થાંમે નાહુ (જો. બરગ) ના ટેકાથી સરવાળામતે પસાર થયો :—

પ્રીટરીઆની હિંદી કામના અગ્રણી લોકો એકીઆરીક કાયદાની મુન્દરી નહિ જતાં અરજી. અને સરખા ન થવાનાં અંતર પરિણામ આમારે કલતના કાયદા ને મારે તેનો આ મીટીંગ મુખ્યારક આવી આવે છે; તથા કામના કોર્મમાં કાયદાની કલમોની ખરી સમજ પાડવા જે બહાદુર હિંદીઓએ ઉપદેશ નહીં કસ કરીને અખત્યાર અને જુઝમ સામે આવી સજજટ ટકર જીજાવી છે તેમને પણ આ મીટીંગ મુખ્યારકવાદી આવે છે.

કસવ ૩ એ

ત્રીજો કસવ મી. અબદુલ રહેમાન (પોલેક્ટરમ) ની દરખાસ્તથી અને મી. અરેસર બેગના તથા મી. એમ. એસ. કુવાડીઆના ટેકાથી સરવાળામતે પસાર થયો :—

એરમેનના બાપણમાં દર્શાવેલ મરજી આત રેકૉર્ડરશનની એક્ટર સ્વીકારી, કાયદાને સરખા ન થવાની સલામતી કામને અખત્યાર સરકાર મહેરમાની કરશે એવી અરજ આ મીટીંગ માનપૂરવક મુન્દરે છે; કારણ કે મીટીંગના નમ્ર મન પર માણે જે કામ વાસ્તે કાયદો ઘડાયો છે તે કામ માટે કાયદો બીનજરૂરી છે.

કસવ ૪ થો

ચોથો કસવ મી. ઉમરજી સાલે (જો. બર્ગ) ની દરખાસ્તથી અને મી. બી. ડી. દેસાઈ (રસતનબર્ગ)ના તથા મી. ખરસેદજી દેસાઈ (કચસેડોરપ) ના ટેકાથી પસાર થયો :—

માસ મીટીંગમાં ઉલ્લેખિત

પાછળથી મળેલ રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે ચોતરફથી નીચે મુજબ ઉલ્લેખિત હાજર હતા :—

એલ્ફાન્સબરગ—મેસર્સ અબદુલ ગની, એમ. એસ. કુવાડીઆ, મોલવી આમદ મુખત્યાર, ઇમામ અબદુલ કાદર બાવા ઝીર, એમ. પી. ફેનસી, નાનાલાલ શાહ, કે. એન. ડાડલાની, વલભરામ, એમ. ઇ. ગદુ, અખાઇલાસ પ્રામ, શુભાખભાઈ કીકા ભાઈ, એમ. એ. કામા, એ. એફ. કામા, એમ. એ. કશેરીઆ, મહમદ મુસાજી, મુકામ મહમદ, જુસગ ઇમરાહીમ, ઇસપ માર્ડ, ડી. નાહુકુ, પી. સુનલાહટ, એ. એ. પીલે, શાહજુહીન હુસેન, ફરીર સાલેજી, એ. એચ. માયત, અલીલાહ આકુજી, ઉમરજી સાલે, મહમદ કથરાદા, ઇમરાહીમ કેકરાટ, ચેતારામ કેવળરામ વગેરે વગેરે બીજા ઘણા.

મુન્દરે—મી. મુસા ઇસાહજી.

રેકૉર્ડરશન—મેસર્સ અબદુલ ગદુ, મહમદ અબા, મહમદ અબા, ફીડ, સી. એમ. ફેલી, આઝીબ, ધાગી, મેરામખરન—મી. સરમાઈત આદમજી, ટાકસર—મેસર્સ હનપ મહમદ કાજીઆ, મુન્દેમાન કાટ, ઉમરજીકોરપ—મેસર્સ મુસા ઇમરાહીમ સાય, મહમદ એમ કાસમ, અલી વાહા બાહજી, ઇમરાહીમ મુન્દરો, અમદ રેકૉર્ડરશન, ઇમરાહીમ ઇમરાહીમ, મહમદ ઇસપ રાવજી, મહમદ હનપ જીવાજી, આબુલ મુસા, રહેમાન અરજ, ફિરોહીમ કાસમ, કેસા હનજી, અરમજ, આર.એલ.વજી ઇસમાઈલ આકુજી જુસગ, સરદાર મહમદ આમદ મુસા, ઇમરાહીમ પડર, ખરસેદજી દેસાઈ, એ. ઇ. હાંદાભાઈ, આઈ. એ. કાજી, અદમદ વાગ, ઇયાળ વસન, પરજુ નરસી, મુનીલાલ અખારામ પી. કલ્યાણ દાસ વિગેરે વિગેરે.

રેડીપુર્ટ—મેસર્સ અહમદખાન, હાજી સખુદીનખાન વગેરે વગેરે બીજા ૨૫ થી વધારે

ઝોરસ્ટ—મેસર્સ અબદુલ કરીમ, રહે માન ચરીક, હાજી જુસગ, ઇમરાહીમ કાટ, અબદુલા અદમદ હસન વગેરે.

વીનીગીંગ—મેસર્સ ઇ. અરવાત, ઇ. મંચાન, અદમદ કશેરીઆ, ખરસી, ઇમરાહીમ ઇમરાહીમ, ઇસપ ઇમરાહીમ, મુસા આકુજી વગેરે

પોલેક્ટરમ—મેસર્સ અબદુલ રહેમાન, મુસા હસન, એમ. ડી. લે.વરદ, ઇ. મેરા, અબદુલ ગની, મુસા હાફેજ, જુઝમદસેન, આદમ કાસમ, કાસમ રાગ, ઇ. એમ. પટેલ, ના તાભાઈ, બીસમીઝા, ઇમરાહીમ દાદા, હસન ઇમરાહીમ વગેરે ઘણા.

નીજીક્ટરમ—મેસર્સ અહમદ મહમદ, એમ. ઇ. નગડી વગેરે.

વેંટસેડોર્પ—મેસર્સ મુસા ઇમરાહીમ, મહમદ અમુજી, એમ. ઇ. ટકોરીઆ, ઇસપ મુસા વગેરે.

જરમીટન—આબુ તાલ બહાદુરસીંગ તથા હજુરાસીંગ, મેસર્સ કે. કે. પટેલ, બીમજીભાઈ, એસ. નાહુકુ, ચોલ, અદમ કાસા, મુસા ચારી, તે ઉપરાંત બીજા ૧૦૦ કરતાં વધારે હાજર હતા.

ફેસ્ટનબરગ—મેસર્સ હાજી મુન્દેમાન ભાયાત, રફીમ મીયાખાન, આબુ દેસાઈ, મુન્દેમાન મુસા ઇમરાહીમ બખારીઆ વગેરે ઘણા હતા.

ફારદુના—મી. એ. ઇ. મુગડીઆ.

અરમેલો—મી. એ. ઇ. ભાયાત.

હેકલબરગ—મેસર્સ એ. એમ. ભાયાત, એ. એલ. મેરા, એ. એમ. માજી વગેરે.

કલાર્ડસેડોરપ—મેસર્સ મહમદ ઇસમા ઇલ, મહમદ દીલી, હાઉદ અસમાલ, ડગલુ. દવે, મુસદ પટેલ.

બારબરન—મેસર્સ એ. કલીક, આર. નરજી, ડી. ચારલી, એસ. મુસા વગેરે.

ખાકસબરગ—એમ. આઈ. ડાહવા, એસ. એચ. ડાહવા, એમ. ચાર સુડીવાસ, એમ. ગહેર, એચ. દેશાઈ, મોરાર ભગા.

આ. નેહુ. ઇ. એચ. ડાહવા વગેરે ઘણા.

તે ઉપરાંત બીજા દરેક ભાગમાંથી સખાખાએ ઉલ્લેખિત આપ્યા હતા જે જગ્યાની તમીને લીધે નથી મુકા શકતા.

નાતાલમાં હિંદી વેપારોને નાબુદ કરવા માટેનું બીલ.

લાઇસેન્સપર એમમ

પ્રાઇમ મીનીસ્ટરની હેરી ટીકા

હાલતો બીલ ૨૬ થયું

મી. હેગરે દરખાસ્ત મુદ્દી કે— “પોણ વખત પછી અથવા, છેવટે ૧૯૧૨ના ડીસેમ્બર પછી નાતાલમાં આરમ વેપારીને એક લાઇસેન્સ આપવું તે ગેરકાયદેસર ગણાયો એવી સરતવાળો કાયદો સરકારે દાખલ કરવો એમ પારલામેન્ટનો મત છે.” આ દરખાસ્ત મુકતાં તેણે જણાવ્યું કે નાતાલના એશીઆટીકમાં ૧૨૬૦ સ્ટોર કોપરે, ૧૩૨૨ સ્ટોર આસીસ્ટન્ટો, ૭૮ એકર, ૪૨ ક્લુચર, અને ૭૫ એસરો છે. આટલા આંકડાથી એશીઆટીક દરદનો માત્ર અધુરોજ ખ્યાલ આપાય છે. જે તેમને ઉતેજન ન આપવામાં આવે તો એ મોત્તા અહિં હોય નહિ. કાયદાનો ખરો હેતુ એ છે કે લોકોને ખોટું કરતાં [એશીઆટીકને ઉતેજન આપતાં] અથવા ને ખરું કરતાં શીખવતા. માંછરટીરીઅલ રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે કંટરીમાં ઘણો ખરો વેપાર હિંદીઓના હાથમાં છે; ને તેઓ ગોરાઓની જગ્યા રોકતા જાય છે. ઘણા વખત ઉપર એક માનુસ દેશ ગયો. તે કરખન કેલામેન્યાએ તથા ટ્રેન્સવાલમાં ૧૨ માસ સુધે હતો તેટલી મુદતમાં દેશમાં હિંદીઓને ધુસારીને પા. ૧૪૦૦ લાક મળે હતો. એશીઆટીકોએ તુકસાન ખમ્યા વગર લાઇસેન્સ સમજવાનું ગંધ કરવા માટે પુરતી મુદત હું આપું છું. હું અરજ કહું છું કે પારલામેન્ટ કેલોનીના ગોરાને ધંધા માટે પુરતી જોગવાઈ આપવશે.

મી. પામરે ઉપરની દરખાસ્તને ટેકા આપતાં જણાવ્યું કે આ દરખાસ્તમાં કંઈ કહેવા જેવું નથી કારણ કે દેશ છોડવા માટે લાઇસેન્સ વાળા એશીઆટીકોને પાંચ વરસ ની મુદત આપે છે. વડી સરકાર આટે આવે એવું હું માનતો નથી. પણ તેમ કરે તો તેને સમજવી શકીશું.

પ્રાઇમ મીનીસ્ટરે જણાવ્યું કે મી. જોનસ્ટનની દરખાસ્ત એ પસાર થઇ છે તેથી આરમ વેપારીના પક્ષમાં વડી સરકાર થવાથી મી. જોનસ્ટનની યોજના નકામી જશે. વડી સરકાર આરમ અને ગોરામી ટીઆ એ બેની બાબતને એકમેક સાથે

સંબંધ ધરાવતી ગણે છે એ કાંઈ જાતુ નથી. વડી સરકાર એ બાબતમાં જાહેર કાયદા લીએ છે અને તેણે જણાવ્યું પણ છે કે હિંદી વેપારીઓને રહેત ન આપવામાં આવે તો ગીરમીટીઆ હિંદીને પાછા મોકલવાની બાબતમાં નાતાલ સરકારે કંઈ આશા રાખવી નહીં. જે મી. હેગરની દરખાસ્ત પસાર થાય તો મજુરોને પાછા કાઢવાની બાબતમાં વડી સરકાર તરફની કાંઈ મદદ મળે નહિ. ધંધા કામ સાથે ન કરી શકાય. દરેક કામ એક પછી એક કરાય; માટે હું આશા રાખું છું કે મી. હેગરની દરખાસ્તને પારલામેન્ટ પસાર કરશે નહિં જે ટાઉનમાં અને ડીસ્ટ્રીક્ટમાં હાલના કાયદાને યોગ્ય રીતે અમલમાં મુકવા માં આવે તો હાલતા કાયદા પ્રમાણેજ સરકારને જાહુ મળ્યા છે. હું દિલગીર છું કે કંટરીમાં કાયદાને બરોબર અમલમાં મુકતા નથી, જેથી વેપારીઓ—ખાસ કરીને આ [આરમ] વર્ગના—વધી પડ્યા છે. આમ વેપારની હાલતી સ્થિતી જેતાં માલુમ પડે છે. લાઇસેન્સ જેમ ફારે તેમ અપાવાથી હાલતી સ્થિતી હલી થઇ છે. હું ખાતરી આપું છું કે ભવીષ્યમાં વધારે કાળજી થી તપાસ રાખવામાં આવશે. જે વેપારીઓ હસ્તક કરતા યાય તેને બીલકુલ લાઇસેન્સ નહિં આપાય એમ હું આશા રાખું છું. આ લોકો [હિંદીઓ] આટલા ખર્ચા ઉલરાઇ પડ્યા છે કે તેમને અટકાવવા એકાદી કાળજી ન લેવા માટે આપણેજ કપકાપાવ છીએ. ધંધા મામડાંઓ માટે એકજ લાઇસેન્સ અમલદાર રાખવાની રીત થી વધુ બારીક તપાસ રહેશે. ને તે ખાસ કરીને નવાં લાઇસેન્સ આપવા બાબતમાં. આમ તો સીધો રસ્તો છે, કારણ કે આપણે કહી શકીએ છીએ કે હવે વધુ લાઇસેન્સો નથી કાઢવા. સંખ્યાબંધ અમલદારો હોય તે કરતાં એકજ અમલદાર બહોળા લાગ પર હોય તેથી આ બાબતનો ઉપાય લેવાનું હીક બનશે. હું આશા રાખું છું કે આ દરખાસ્ત પસાર કરી હાલતા સવાલમાં (ગીરમીટીઆના) સરકારને પારલામેન્ટ અડો આવશે નહીં.

મી. એલીફ જણાવ્યું કે હું ટેકા આપવા જતો હતો પણ પ્રાઇમ મીનીસ્ટરે કહ્યું છે તે ખસ છે. હવે આરખને નવાં લાઇસેન્સ આપતાં સરકાર અટકાવશે એવા વચન બરાબર તે છે અને સરકારનું આ વચન હશે તો લાઇસેન્સ ગોરડો પણ તેમજ આલશે. મી. હેગરે આપેલી પાંચ વરસની મુદત પુરતી છે જતાં કાંઈ પ્રોપર્ટી વાળો તેટલી મુદતમાં પ્રોપર્ટી કેકાણે ન

વારી શકે તે સરકારે કિમત કરી ને બારીકરી લેવાશે. જે આરખ બાબત વેપારીના માન જાતીએ તો ગોરાઓને કામ થશે અને હિંદીઓને ખાત નહિં આવ. સર લીજ ટયુલેરે જણાવ્યું કે આરમ લાઇસેન્સ પડવાના પુરત ફાર કરવું જોઈએ. મી. આરમ સરકારે જણાવ્યું કે જમીનના માલિકી હિંદીને જમીન નહિં તો વેપારી પોતાની ગોજીર જાય તો તેમ છે. મી. કસેટને જણાવ્યું કે સરકારન મનમાં આ વાત બરોબર ચોટી છે. મી. કરકમેને જણાવ્યું કે ગોરાએ આરમ પાસે થી કાંઈ પણ ન ખરીદવું એ ઉપાય તેમના હાથમાંજ છે. મી. હેગરે જણાવ્યું કે આ સડા કેમ પેડા ને કાણે દાખલ કર્યો એ જોવાનું બીન જરૂરી છે. તેમાંથી કેમ છુટવું એજ જોવાનું છે. કંટરીના સત્તા વાળાઓને આ દરદ ટાળવા ફજ્જ પાડવો જોઈએ. તેમને સત્તા છે પણ તે દરજવાત નથી આરમ વેપારીને રહેનશાહતી પ્રજા ગણવા એ તદ્દન ખોટું છે. કારણ કે તેમાંના કેટલાક પૂર્વે કિનારાના—હરાત તુરકસ્તાન—ગુલામી વેપાર ચલાવનારાઓ માંતા બાકી રહી ગયેલા, તથા હિંદીઓની હકુમત બહારના ૬૦૦ હિંદી સ્ટોટના છે એ જણાવ્યું છે. માટે હું તમોને અરજ કહું છું કે ગોરાઓની ખાતર તમે બીજના પક્ષમાં વોટ આપજો. જે કાળાના પક્ષમાં જશે તો હું તથા બેબર પાર્ટીના બીજા મેમ્બરો લેડા આગળના ભુ કરવું ને તેથી મેલઓ તમારા વિરુદ્ધ જશે ને તમારે કાળાનોજ આંધાર રહેશે.

ખાદ વોટ લેવાતાં ૧૦મન મી. હેગરના પક્ષમાં તથા ૨૮ તેની વિરુદ્ધ પડવાથી બીજ ૨૬ થયું.

લાઇસેન્સ અમલદારની નીમજીક

આખા કોલોની માટે એકજ લાઇસેન્સ અમલદાર નીમવાની બાબતપર નાતાલ પારલામેન્ટમાં નીચે પ્રમાણે ચર્ચા થઇ હતી.

કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે કોલોનીના સીન્યર માંડસેટને એ હોદ્દાપર નીમેલ છે અને તેથી લાઇસેન્સ આપવા સખંધી અવ્યવસ્થાએ દુર થશે. મી. સ્મીથે જણાવ્યું કે એ હોદ્દા માટે બાપ ખાતાના માણસ કરતાં પોલીસ ખાતાનો માણસ જોઈએ.

પ્રાઇમ મીનીસ્ટરે એક અમલદારના હાથમાં બધી સત્તાના લાજ રિપે જણાવતી વડી સરકારના વચાળ ઉપર બાબત બેઠું. તે હોદ્દા માટે સરસમાં સરસ માણસ મળશેજ જોઈએ. બહા મુર્યા માણસો

લાઈસેન્સ કાયદામાંથી છટકી જાય છે તે ઉપર ભાર દબાવે તેના ઉપાય તરીકે એક આવા અમલદારની જરૂર પડે છે.

મી. મોરકેને જણાવ્યું કે અમલદારને અમલદારની સામયિક ઉપરોક્ત મહાનતી રિયલિટી વિશે માહિતી હોવી જોઈએ. બધી જગ્યાએ ફરતા એક અમલદારને મહાનતી લાયકાત વિશે મુશ્કેલીથી પરીક્ષા પડી શકે. બધી તેના સુધારા સામે બેઠેને અપીલ થાય એટલે આમળ માહિતીના કલાકો કામ કરતા તેને બહુને બહુ અમલદાર નીચાવે તેને કાંઈ વધુ સત્તા નથી.

કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે એક સરખાવણું જાળવવા એક અમલદાર નીમવાની જરૂર છે. હાલની રિયલિટીમાં તે એક કંડાણે એક માણસ નાહાર થાય એટલે તે જગ્યા છોડી બીજા જગ્યા ને ત્યાંના અમલદાર પાસેથી લાઈસેન્સ મેળવે.

મી. પામરે જણાવ્યું કે એશીઆટીક ને તદ્દન બંધ કરવાનો રસ્તો આ નીમણુંક થી મળે તો હું ટેકા આપું.

ન્યાય ખાતાના મીનીસ્ટરે કહ્યું કે મારા જાણવામાં આવ્યું છે કે મહારાજા લાલચમાં પડી લાઈસેન્સો આપે છે.

મી. મેડને કહ્યું કે સરકારે બરોબર ઉપાય લેવો હોય તો લાઈસેન્સ ઉપરનો બધો કાબુ એક માણસના હાથમાં સોંપવો નહિ તો એક માણસને નીમવો તે નકામું છે.

રેલવેનો જવાબ.

હિંદી ધરમેપટેશકેને રેલવે પર ઓળા હરથી મુસાફરી કરવા ખાતર મી. પીરન મહમદે કરેલ કાબાજીના જવાબમાં મી. રોસ જણાવે છે કે સાહિય આફરીકાની ખીજ રેલવેને મળતા રહી હિંદી ધરમે પટેશકેને અપાતી કનસેનન બંધ કરવા ની જરૂર પડી છે. હિંદુસ્તાનમાં ઉપદે શરૂને આવી જતની કનસેનન અપાતી હોય એવું મેં કાંઈ વખત સંભળ્યું નથી.

ટરંસવાલના છાપામાં મી. અર હેસર બેગનો કાગળ.

મી. મેડને કાગળ મી. અર હેસર બેગ નજરથી ટરંસવાલના છાપામાં પ્રગટ કરવા પામ્યાં અંગે છે :-

અર હેસર મારે હિંદીઓની અરજીઓ ખાતરની મહાનતી અને ઓરીસ ટાઇમ પછી રાત્રે લેવાની રીત સરકારે અમ ત્યાર કરી છે એ જાણી મને બહુ દિલ ગીરી અને અચ્ચો થાય છે. અચ્ચો થવાનું કારણ એ કે સરકારે પોતાના નિવસનો ભંગ કર્યો છે. ત્યારે દિલગીરી થવાનું કારણ એ કે તેથી સરકાર અને બિટીશ હિંદુઓની આખરને નામેશી કામે છે. — પોતાના કામના કારણમાં (એવી મતલબની ફરિયાદના આધારપર કે) જેઓ કાયદાને વશ થવા માગતા હોય તેમના ચીરીને હાથ પહોંચાડવાની ધમકી આપવાનું આજ સરકાર પીકેટોપર ઓળાણે છે એવું જાણી મને ખેદ થાય છે. સરકારનું આ પાલાનું બહુ તપાસું અને હાથ વડા વગરનું છે. કારણ કે મારે જણાવ્યું નેમણે કે એ કે અરજીઓ લેવાનું કામ રાત્રે અને ખાતરની મહાનતીમાં થતું હતું તોપણ તે ખુદ પીકેટો ની નજર તળેજ થતું હતું. જો પીકેટો એ ચર્ચ સીટ નં. ૭૦માં જનારાને હાથ કંવાની ધમકી આપી હોય તો પછી તેઓ ખીજે ટેકાણે ને ગમે તે તકે તેમ કરી શકે. વળી જેઓ અરજી કરે તોના હોય તેમને પીકેટોની હાથમાંથી જાળવવા રાત કરતાં દિવસે સરકાર તદ્દન (અને વિશેષ ખસુસ) સંકેતમાન છે. મારે ભાર દબાવે જણાવ્યું નેમણે કે જેઓ કાયદાનો અરથ માત્ર ન સમજવા ના કારણને લીધે વશ થવા માગતા હોય તેમના ધ્યાનમાં તેનો અરથ ઉતારવા પીકે ટોએ સમજાવવાનું કામ કરવું છે, ધમકી આપવાનું નહિ. સમજવા છતાં જેઓ ઓરીસે જવા માગતા તેમને હાથ કરવાને બદલે ચહે તો ટેક ઓરીસના દરવાજા સુધી પહોંચાડવા પીકેટો કહેતા.

ખાતરની મહાનતીમાં રાત્રે અરજી લેવા ની રીતને કેટલાક ન્યુસપેપરે આકાષી ભરેલી ગણી છે તે જાણી મને અફસોસ થાય છે. તેમાં શું આકાષી છે તે અને તો સમજાવું નથી. (વળી કાયદાથી કાબલ થતા નવા એશીઆટીકનો પસારો અટકાવવાને હેતુ રાખવામાં આવ્યો છે. પણ આ કાળી રાત્રે અરજીઓ લેવાની રીતથી તો ઉલટાનો વધારો થાય, કેટલાક વરન

માનવતમાં કહેતામાં આવ્યું છે કે રજા રજા મારે સારી પેઠે અરજીઓ મળી છે. પાણુ બારીક તપાસ ઉપરથી તો એમ કાગે છે કે ૫૦ કરતાં વધારે નથી. આટલાને તમે 'સારી પેઠે' મણો તો પછી એ કરતાં કદી બમણી નમણી થાય (એવો જરાએ સંભવ તો જો કે નથી) તો પછી જ્યાં શું નહિ બોલે એનો શોકાએ નિચાર કરી લેવાનો છે.

લોડ મીડનરના વખતમાં તે વખતની રીત પ્રમાણે રજા રજા થવા હિંદીઓને રજા ખુશીથી કબુલ કરવું હતું તે જેલ્લી વખતનું મણીને. છતાં કાંડી જ. મુદતના અરસામાં - એશીઆટીકનો પસારનું ખોટું બહાનું આપી ગરીબ, વેદ વગરના, ને કાયદેસર ચાલનાર હિંદી ઓને દુઃખ દેવા મારે આવો સખત ને અપમાન બધો કાયદો પસાર કર્યો છે !

હજારોના છતિદાસમાં નોરમન સુરવીર તાના તથા કૌંમ રીચડના વખત માં જુલુ ભેકાપર તેમની દેલત ને ધર્મ બેદ વારતે કેર યુગરવામાં આવ્યો તે દિવસો જંગલીપણાના અને જુલમના મણાના અને નેવા દતાજ. આજ કાલ એવી બહાલ કરવામાં આવે છે કે હાં નો સુધરેલો જમાનો છે અને રીચડના કળમાં અને હાલના વખતમાં જમીન આશપાન જેટલો ફરક છે. છતાં આ સુધારાના જમાનામાં અમુક કામ સામે ને રીતે આસવામાં આવે છે તે પુરાણી રીતોને મળતી હું ગણું છું. માત્ર ફેર એટલેજ છે કે તે વખતના જ્યુને ટેકાણે આજ હિંદીઓ છે તે કારણમાં તેમની દેલત અને ધર્મને બદલે હિંદીની ચામડીનો રંગ અને વેપારમાં તેની અદે ખાઈ એ છે. તે વખતના રાજાઓની રીતિ ધનના એક લાગને ન્યાયે ને અન યાયે નમણો કરવાની હતી; અને ખીજ લાગ (જે રાજકુનોની નોરમન દેખતો હતો) તરફ બાજુ દળી પડવાની હતી. આજની રાજનીતિ સુદર ચામડી (તે પરપ્રમના ગોરા હોય તોપણ) વાળા તરફ દળી પડવાની છે; અને એશીઆટીક તરફ દેખાવવાળી અને તેમને વારતે ખાસ કાયદા પડીને જુલમ કરવાની છે; કારણકે જો કે તેઓ વફાદાર હિંદી તરીકે ગણાય છે તોપણ તેમની ચામડી કાળી છે. બિટીશ શોકા જેને નહિ અને ન્યાય કહે છે તે આ જ કે ?

જેલ્લી લગાવનું (જેમાં કાળો પૌંડ ઉપરોક્ત હવળો લકડેવાના જનની ખુશારી થઇ હતી) એક કારણ એ હતું કે કય સરકાર હિંદીઓને દુઃખ દેતી હતી. શું ત્યાર પછી ટરંસવાલ બિટીશ સરકાર તળે આવવાથી હિંદીઓની રિયલિટી સુધરી છે ? શું બિટીશ હિંદુઓને આ વશ એ પહોંચાડવાને સારું છે. શી સારાં લક વામાં આવી હતી ?

‘હિંદુભવગં ન્યુસ’ અને એશીયા ટીક ઓરડીનન્સ.

‘હિંદુભવગં ન્યુસ’ માં ‘ગ્રાસપેરીટી’
(આખરી) નામથી એક ગોરાનો નીચેનો
કાગળ પ્રગટ થયો છે:-

સહુ કહે છે કે શહેરમાં બહુજ વેપાર
મંદી છે. આમ કહેનારાઓ જાણતા
નથી કે તે મંદીનું કારણ તેઓ પોતેજ
છે. હિંદુભવગંમાં દિહીના સ્ટોર ગોરાના
જેટલાજ છે, જતાં ગોરા ધરાકો સાધા
શુ રીતે દિહી વેપારીનેજ ઉત્તેજન આપે
છે તે ગોરાને માટે શરમની વાત છે.
દિહી આ મુલકમાં કદી પૈસો ખરચતો
નથી. કદી કપડાં લેતો નથી. રોજના ચેર
ચાલક કરતાં વધારે તેને જોઇતું નથી.
મે પૌડના દરમયાની એક મજુર ફક્ત
રાખે. આજી જુએ મરીને પણ પૈસો
જમા કરશે. એક રૂમમાં ૧૨-૧૪ જેટલાં
સાથે રહેશે. ગોરા સખાવતના હંડને
ખરડો લઇ તેની દુકાનમાં જાય તો કહેશે
‘મી નો સ્પીક ઇંગ્લીશ’ પણ ગીત્તર
કુલી ને ઇડિયા ક્રફ્ટ મોડલવા માટે તો
પુરતું અંગરેજ આવડે છે. કચીકત
આવી જતાં ગોરાઓ કાથે કરીને ‘કુલી’
ના હાથમાં સંપાદ્ય છે. તેનો સરસ કાપાય
એ છે કે અહીં એક એન્ડી-કંડિઅન
ટરેડીંગ કીંગ સ્થાપવો. જેના મેનરો
દિહી સાથે કાંઈ પણ વેપાર કરે નહિ.
જે મારી પાસે મીલકત હોય તો (1) હજ
દિહીને કદી કાઢે રાખુંજ નહિ. આ
કાગળ લોકો વાંચશે અને હવેથી ગોરા
વેપારીને ઉત્તેજન આપતાં શીખશે એવી
હું આશા રાખું છું.

હિંદુભવગં ન્યુસની ટીકા

આ કાગળ ઉપર ટીકા કરવાની તક
લઇ હિંદુભવગં ન્યુસ એશીયાટીક ઓરડી
નન્સ સામેની લઘતપર એક દિલસોજ
લખાં લખાણ કરવાનું નીચે પ્રમાણે લખે
છે:- ગોરાઓ એશીયાટીક વેપારીનેજ
ઉત્તેજન આપે છે એ વાતની તો અમને
આજ ખબર પડે છે જતાં કહેવું જોઇએ
કે દિહીને એશીયાટીક ઓરડીનન્સ જેવા
સખત અને ક્ષાણુ વગરના કાયદાથી
સતાવવા કરતાં આ બોલકાટની રીત
સારી છે. એ ઓરડીનન્સ ઉધું છે.
જુના અને નવા બધાને લાગુ પડે છે.
દિહી કે જેમાંના કથા કથાઓ છે
તેમની પાપરીનો વિચાર કર્યા વગર ફરજ
વાત આંગળાંનાં નિશાન લેવાં તેને જુલમો
અને સહન ન થાય તેવો કાયદો

અમે ગણીએ છીએ. કાયદામાં એવી
કેટલીક કલમો છે જે દિહીની ધાર્મિક
અને સંસારી સ્થિતિ માટે વાંધા બરેલી
છે અને તેવી કલમોને અમે નકામી
ગણીએ છીએ. એ લોકોને ફરિયાદ
નથી. તેઓ હજુ સુધી આપણે જે
પગવળી કરીએ છીએ તે ખમ્યા છે.
જેવી કે રજીસ્ટ્રેશન રીટ, લાઇસેન્સ
પરે. ટ્રાંસવાલમાં હવે ગેરકાયદેસર
દિહીએનો ભરાતો ન થાય તેટલા સાર
આત્મ અધમ અને અપમાનકારક કાયદાનો
કાયમ કરવામાં આવ્યો છે તે જાણી
અમે દિવગીર થયા છીએ. અહીંના જંગલી
લોકોની પેઠે તેઓ જંગલીઓમાંથી પેદા
થએલા નથી પણ એક સુધરેલી અને
પુરાણી પ્રજામાંથી ઉતરેલા છે. તે કામ
ના કાંઈ ફરિયાદો માણસો આપણુ
વાતલાતળે આપણી પેઠે કીંગની પ્રજા છે
અને તેને પોતાના અપ્પર તરીકે માહે
છે. તેઓ કમેશાં અહીંમાં વધારા અને
કાયદેસર આજનાર તરીકે જાણ્યા છે.
અમે તેમની વફીલાત કરવા માગતા નથી.
અમે પણ દક્ષિણ આફ્રીકાના બીજા
ગોરાની પેઠે રંગ ભેદથી ભરમાએલા
છીએ. જતાં એટલિટ અને હોલાંડના
જેવી બરાબર પ્રજામાંથી ઉત્પન્ન થયા
જતાં આપણે વિદીશ હાંડિઅનો નરક
એના કાયદો ચલાવીએ તે શુરવીર અને
સ્વતંત્ર પ્રજાને અણધરતું છે. અને
તેથી એમ્પાયરના લાજને નુકશાન થતાનો
સંજવ છે. જો કે કાયદો બાંધવાનો
મુળ હેતુ સારો હતો જતાં ભગમનસાધની
લાગણીઓ જુલમી કારાઓની સામે
ઉપદેશવા વગર નહીં સકતી નથી. અમને
હજુ એવી આશા છે કે દિહી કામ સાથે
સમજુતી કરીને સરકાર તેમાં સુધારો
કરશે. કે જેથી તેમના ધાર્મિક અને
સંસારીક વાંધા દુર થાય. અમને બરસો
છે કે જનરલ બોથા તેમણે વિલાયતમાં
આપેલ વચન પાળશે અને ધરમને તથા
આજરને વધી પડેલાડતી હોય તેવી
કલમ નરમ કરશે. જે કલમોને લીધે
તેમની લાગણી એટલી દુખાણી છે કે
હજારોએ જેલ જવાનું પસંદ કર્યું છે.

બારબરટનના દિહીઓની એક મીટીંગ
તા. ૨૦ જુલાઈએ મળી હતી જે વખતે
જેટ જવા માટે દર રહેવા જુરસાદાર
આપણે થયા પછી જેટ જવા મકમ
રહેવા દરાવ થયો જે સરવેએ કબુલ કર્યો
હતો. બાદ ઉપરાણુ કામ ઉપાડવામાં
આવ્યું હતું.

નાતાલ કોંગ્રેસની મીટીંગ

મિટોરીઆને હિંમત ને સલાહ

મોસવી સાહેબનું ભાષણ

કંડમાં વધારો-પા.એમ.બર્ગની મદદ

(ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

ટ્રાંસવાલના દિહી ભાષણોને મદદ
કરવાના હેતુથી મિટોરીઆ સ્વીટવાળા
ધીએટરમાં તા. ૨૦મીએ રાત્રે ૮ વાગે
કોંગ્રેસની સભા મળી હતી. મોલાના
મોસવી હાઇ કોર્ટ મદમદ ભાષણ આપ
નાર હોવાનું મોરીસમાં જાહેર થયું હતું.
સંખ્યાબંધ લોકો ટ્રાંસવાલની તકત
સંખ્યા સંજળવા માટે હાજર થયા હતા.
હાલના મામલા જેના કોંગ્રેસ શું કરે છે
તેથી કોને વાકેફ કરવા પ્રમુખ મી.
કાવુડ મદમદે દરમારનાં મેકરેટરી મી.
દાદા બોસાભાઈ પ્રેટોરીઆ મોકલેલા તાર
નો મી. હાઇ સ્પીચ તરફથી આવેલો
કાગળ વાંચી સંજળાઓ જેનો સાર
નીચે મુજબ છે :-

નાતાલ ઇ. કોંગ્રેસનો તાર મળ્યો ;
તે ઉપરાંત મેકરેટરી મેગાલુ કમીટી, મેરમેન
અંબુમને છાંડામ, મેસાંસ કમરડીન. કો
રીવન, કાઉન્સ મેસમદ, દાદા બોસમાન,
પારસી રૂડમજી તથા એડવોકેટ ગોડફ્રેન
પણ તારો મળ્યા. જે માટે સરવેનો
દિલોખનથી ઉપકાર માનીએ છીએ.
અમારી મામણીઓ કબુલ ન થાય ત્યાં
સુધી કાલકી કાયદાને સરજુ થયું નહિ
તે વિશે ખેરીકર રહેશે. અમે અમારા
દરાવર મજબુત છીએ. જે સંખ્યા
તાર પણ તમેને દીધો છે. આપના
તારોથી સમગ્રાય છે કે તન મન બનથી
તમે પુરેપુરા દિલસોજ છો. પણ પાસાની
વાત મુખ્ય છે. તમેએ કંડની કંઈ
હિલચાલ કરી હતી પણ ફરી કાંઈ સંજ
ળાયું નથી. આશા છે કે એ વાત
ખ્યાલમાં રાખી બનથી પણ સંપુરણ
મદદ કરશે.

ઉપરના કાગળનો જવાબ ના. ઇ. કો.
મેકરેટરીએ નરકથી તા. ૨૮ જુલાઈના
રાજ કખવામાં આવેલ તેનો સાર નીચે
મુજબ છે :-આપનો કાગળ મળ્યો.
આપ સરવેની હિંમતથી અહીં સહુ
ખુશી થયા છે. અને દુવા કરે છે કે
મુદા આપને સ્થળી હિંમત આપે.
કિયરાણા બાબત રીકર કરશે નહિ. ગઈ

હાલે મેસર્સ અમલદાર હાદર, એન. સી લીલાને પણ એવીજ મતજાતનો કામગીર આનંદમાં રહે છે. આપણે હવે ત્યાં આંગલીવા, પીરન મહમદ, તાઇયય મુસા કામગીરમાં આનંદો હોતો. પણ મનસાન છાંયે એમ ત્યારેજ ત્યાંથી કામગીર કે ક્યાંએ આપણી છાંયત નસખરગ ઉધરાણુ માટે ગયા છે; અને તેના મી. હસપર્મીઆ, મી. હાજી હમીય, આપણે બરાબર જાણીએ. અને જો મેસર્સ હાલુક મહમદ, પારસી ફરતમહ, મી. વ્યાસ તથા મી. ઇ. એસેસરીએશન દરેક સંકટ સદન કરી બેસેલ વચન હરમાહલ મોરા તથા અમે ડરખત પાતે તરફથી મળેલા જવાબો રિપે સહુને મી. પાળશુ અને સુકામ નહિ બનશું એટલે ફરીએ છીએ. અમે એજ કામમાં આંગલીઆએ વાકેફ થયાં, જેનો કુલ કે જેલમાંજ બન્યું તેજ આપણી છાંયત છીએ. બીજાં કામો હાલ પડતાં સુકેલ સાર એ છે કે થોડા મેમણો શિવાય જાણરી કહેવાય. હું અહીં લાપણુ આપું છે. આપણા કામગીરને હવે ત્યાં બધા પહાડ માફક મજબુત છે. ત્રીસેક છું તે હાંમ મારા કાયદા માટે નહિ, વધારે સમજાવવા તથા વિમત આપવાની મેમણોએ રજીસ્ટર નોંધાવ્યાની અરજી છે. કાંગરેસના કાયદા માટે નહિ. પણ દરેક જરૂર છે. આપના તારો તથા કામગીર મદદની પુરી જરૂર છે. વિગેરે. આવા દરેક દિહી પોતાની છાંયત જાણરી તે પડતી જણાય છે કે ધારમાં ફરફાર જુલમના વખતમાં ગધાને ધૂર ચકાવ માટે. હું ધરમ ધર છું. મારે હા હરતી ફરવામાં આવી જાય. તારે મી. આંગલીઆએ લાપણુ કરવું આ બતાવે છે કે હવે આપણે બીજીએ અને સહુ સહુને પોત પોતાના કામગીર છીએ. નજીકના કામગીર લાપણુ તોપણુ વગમતાંજોને જેલ જવા મહકમ રહેવા જોઈ શક્યું કે બીજા દુર કરી વિમત ઉપરા ઉપર તારો કરવાની જોગવાણુ પડીએ તો આપણાં બંધન હમણાંજ કરી મારીસખરગ ઉધરાણુ કરવ છુટે તેમ છે. ટરાંસવાજના કાલસે-સતો ગયેલ તેની હાજીકનું વરાળુન કરતાં મી. મુત.છટેડ રેટરસમાં મુડીભર ગોરાઓએ કેસ કરવા ફેટલાક બીજીએ લાપણુ દાઉદ લાપણુ, મી. મુસેન હાંદેજ તથા પોતાના બન માવની દરકાર નહિ કરતાં પાલી પહસા પોતાની વાત સમજી મી. બી. એ. પટેલે બધી તકલીફ રેક રાખી તો આજે ફતીયામાં શ્રેષ્ઠતા વિરુદ્ધ હતા. જતા વિમત પડી કેસ ઉઠાવી બહુ સારી મદદ દીધેલ તેઓના જોગવા તો ખુદાએ છત આપી અને હાજી બહુ આજાર માન્યો. કુલ રકમ પા. ૧૩૫૦૦ સુમારે બચાવું જણાવ્યું. જેમાં સેન્સની છુટ થઈ. વિમત મોટી ચીજ ની પા. ૩૦૦૦ આશરે બીનવેપારીઓએ છે. આપણે જુસ્સો સોડા જેનો છે અંદેલે સાધારણુ ધંધાવાળા શુદ્ધરથેએ એજ મોટી ખાખી છે. આથી આપણી નામ વચાયા. લગભગ બધા કામગીર-સ તકલીફો કરણુ આપણે પોતે છીએ. ભરી હતી. પછી કાળમાં ભરનારનાં માગણી કરણુ ન થાય ત્યાં સુધી સરણે વાળાઓએ પા. ૩ લખાં હતા. મી. તરફીશીવું કરણુ આપણે પોતે છીએ. ભરી હતી. પછી કાળમાં ભરનારનાં નયાં ચવાના એ જવાબ પણ હમદિમત લાપણુએ જમણા એટલે પા. ૬-૦-૦૦ તથા મી. છે. આપે માંગણીઓ વિચારીનેજ જાણવાતે જમણા એટલે પા. ૬-૦-૦૦ તથા ફરી હશે છતાં અમારે કહેવું જોઈએ કે મી. હુસેન હાંદેજએ વગર લાપણુ-સે પા. આખો કાયદો આપણને જરૂર સમાન છે. ૫-૦-૦૦ લખાં હતા આવી તેઓની રેક આપણે મોટો લાગ છજત કરતાં પહસા હાજ માટે તેમને સામાસી ઘટે છે. ને વધારે ચાહે છે આવાં કારણુને લીધે વિગેરે. આપણુપર આવા સખત કામ ચાવ છે. પછી ચેરમેન સાહેબના ફરમાનથી મી. "મરીબની વહુ તે ગામની બાબી" બીખાએ ઇ. એ. માં પ્રગટ થયેલ મી. મુજબ સરકારે આપણને યુકામગીરી મહેતાબનાં શરૂ ચકાવનારો જેલના કામો આપવા ધારણું છે, પણ આપણે તે નથી જાણતાંજોની તાળીઓ વચ્ચે સારા શરૂથી કરણુ કરવાના એમ બતાવી આપવાની ગાંઠ સંજોગમાં. આ અમુલ્ય તક છે. આવામાં મી. ખમીસા ત્યારવાદ મોઢવી સાહેબ તાળીઓના વિગેરેએ કાળો દીલો લીધો એ વાત મડગાડ સાથે ઉડી નીચે મુજબ બોલ્યા: સાંજળી અહીં પાર વિનાની દીલગીરી આપણી હિંદી કામને એવી આદત પડી ફેલાઈ છે. તેથી વિમત કામગીર નથી. છે કે બોજવું કંઈ અને કરવું કંઈ. મી. હાજી હમીય, મી. હસપર્મીઆ, અને આવી આપણી છાંયને લીધે આવાં કુખો ૧૩ વેલદીએની વિમતને મહાદુરીનાં આવી પડે છે. જો બેસેલાં વચનો કામો એવિનિબનમાં જોઈ અહીંના પાળીએ તો ફતિયામાં આપણું નામ મશ તમામ લાપણુ તેને સામાસી આપે છે. હર ચાવ અને સરને જુલમ ફતા થઈ આવીજ ખંત રહેશે તો વિદીઓની ચક જાય. આજે આપણે બેસેલાં વચનો તીની શરૂઆત આપના નામે તવારીખમાં પાળણા બેગા થયા છીએ. આપણે નોંધાશે. હવેમાં વિનિત છે કે સહુ આફરીકમાં આવ્યા છીએ તે એજજતની લાપણુએ વિમત રાખી જેલ જવા હા હાજી બેગવવાને ત્યાં આવ્યા પણ રહેવું. કામગીર ૩૩ કરેડ હિંદીના છજત છજતની છજની બેગવવા આવ્યા છીએ. આપના કાયદામાં છે. વિગેરે. મી. કાજ બનવરો પણ પોતાનું પેટ ભરી ખુશી દીલોબનથી તાલીફ કરે છે. તથા પન્ન

વાદ આપે છે. દિંદી કેમ એકે અપાને આમર કરે છે કે સુરેશી પ્રત તરીકેના આપણા હકો જળની રાખવાની આ પહેલી લડતમાં અસર પાત્રી કામ કરે. આપણે જનવર રાજક ઉપા ખતા વચ નથી માગતા. મટે લાઇએ મેતને ! ! બધાની આશા તમે દરંસ વાગવાળા ઉપર છે. ખુદ તમને સહાય થાઓ." જેમણે નર્મ રજરર લીધાં તેમના કામને વખોડી કાઢવાની વાન ઉપરના તારમાં ઉમેરવાની માં. અપદુષ કહતી સુચના પસાર થતાં જીન અરથી અરથી કલાકે તારો કરવાની જરૂર હોવાથી તેમ કરવાની રજા મી. દાદા બોલાવને માગતાં મંજૂરી મળી. મી. હુમેન દાયુદે સંપ માટે અસરકારક બે મેલ કલા. મી. અમારામ મહા રાજે પણ સરસ રાજદોમાં લોકાર કરે તરફ યોગ્યર ધ્યાન મેચુ. તથા હ. એ માં પ્રગટ થએલી બનાવેલા લાગણી મત બનાવી. મારિસજરગથી ખાસ આવેલ મી. ભાયાત તથા મી. હાઈએ કહ્યું કે ઉચ્ચાણા આપતમાં તેમણે માત્ર દુરજ બતાવી છે. એક મરીબ દિંદીએ એક દિવસ અપવાસ કરી અચાવેલી તા પેની ફંડ માટે મી. કાળીદાસ ગાંધીએ રજુ કરી. બાદ ૧૨ વાગ્યાને સુમારે સમા બરખાસ થઇ હતી.

એક સખનાર જણાવે છે કે :—તા. રજીએ ટેંગાટના દિંદીએની એક મીટીંગ રા. પી. બી. દેસાઇના મકાન ઉપર મળી હતી. જે વખતે દરંસવાડ ના ખુની કાયદાને વખોડી કાઢવામાં આપણે થયાં હતાં તથા દરંસવાડના લાઇએએ જે લડત ને ટેક બતાવી છે તે જેવડ સુધી જળની રાખવા તથા ખુની કાયદાને હરગીજ તાલે ન થવાની જરૂર બતાવવામાં આવી હતી. બાદ સરવાળાને હાથ પસાર થવાથી પ્રીટી આના લાઇએને હિંમત દેવારો તથા જેડ જયા મકકમ રહેવાની બકામખુનો તાર મોકલવામાં આવ્યો હતો.

ડીવી નાંચના બે તારો પ્રીટીઆના આગેવાનોપર ગયા હતા :— " ખુદ વારને આપા બુલમી કાયદાને હદી શરણુ થશે નહિ." અને બીજો તાર " પદ્ય માંદ રહેવા સારું થઇ ચુકામગીરીના ખાસીએ શરણુ થાઓ તે કરતાં જેડ જવળા અને પેનારી આપર જળવે તે બોલે છે.

અખરપત્ર

જેહાન્નમ.

(અમારા ખાસ પ્રતિનીધિ તરફથી.)

નવો કાયદો—અધાર દગો

મને લાગે છે કે આ પત્ર જેહી દિલ્લી રીની સારો લખુ' હું તેહી દિલ્લીરીથી મારો એક પત્ર મેં નહિ લખ્યો હોય. હું જે અખર આપવાનો છું તે આપવા કે કેમ તેપણુ વિચારવા જેવું થઇ પડ્યું છે. હતાં હું સમજું છું કે જે આપણે સાચવટ જળ વવી હોય અને આપણે હિંમતવાન થડ હોય તો મારે જે બનાવ હીદી કામમાં પ્રીટીઆમાં બન્યો છે તેની મેંધ લેવી જોઈએ.

જુવાનુ' છેલ્લું અઠવાણુ' હીદી કામને દક્ષિણ આફ્રિકામાં બહુ યાદ રહી જશે. મારે એવી આશા હતી કે આપણે ફતેહ પામવાનો વખત મોકલ આવ્યો છે તેજ વખતે હીદી કામમાં દગો થયો ને ફતેહ પામશું કે નહિ એ સવાલ ઉત્પન્ન થયો. તો રમી ખુધવારે પ્રીટીઆ સ્ટેશનમાં રાતના દસ વાગ્યા બાદ જાની અખર બના યારો પડા. મી. ગાંધી આવવાના હતા તેને મળવા મી. કાગડીઆ, મી. વ્યાસ, મી. બેગ અને બીજા દિંદીઓ હાજર હતા. તેમને અખર મળ્યા કે મી. ખમીસાની દુકાનમાં કંઈ અજમળાટ ચાલી રહ્યો છે. તેનાં ગારા એ છે ને તેમની દુકાનની પારો ખુલી પોલીસ છે. આ અખર મળતાં ઉપરના મહરોએ વિચાર્યું કે મી. ખમીસાની દુકા નને દરવાજા હોયો ને જે તે કપાટો તો અને ત્યાં કંઈ નવા કાયદાને વશ થવાની દિલ્લીસ ચાલતી હોય તો તેને સમતવવા. મી. ગાંધીએ દરવાજા હોયો. મી. વ્યાસે પણ હોયો. એક માણસ આવ્યો તેણે પુછ્યું કેણુ છે? મી. ગાંધીએ જવાબ આપ્યો, અને રત્ન હોય તો અંદર જવા માણુ. દરવાજો હોય ઉધાર્યો નહિ. હસ્તીઆન એક ખુપી પોલીસને આદમી આવ્યો તેણે પુછપછ ચલાવી. મી. બેગે જુરસાએર જવાબ આપ્યો. પછી મી. ગાંધી એ તેણે કહ્યું. તે ઉપરથી તે કોલ્યો. "તમે કાયદો જાણો છો જે જરાબર હોય તે કરજો" એમ કહી તે ગયો. પોલી મીનીટ પછી તે તથા બીજા અમલદાર આવ્યા. હસ્તીઆન મી. વ્યાસ મી. હાઇ હળીખને લેવા ગયા હતા. ખુપી પોલીસે ઉપલી પાર ડીને દરેકની ઉપર હાથ મુકી ત્યાંથી ખસી જવા કહ્યું. બધા ચાલતા ગયા. ગ્રહ સમ કયા કે મી. ખમીસાની દુકાનમાં દગો કરે શરૂ થયેલો હોયો જોઈએ.

આખી રાત પછી હીદીએએ ઉત્તમરા કર્યા. સુરવારે સવારે આખી હીદી કામમાં

અજમળાટ થઈ હોયો. કાગળો તથા તાર ગાંધી ગામ ગયા. એવું કહેવાય છે કે મી. ખમીસાની દુકાનમાં તે રાતે આશરે ત્રીસ માણસોએ મહરોતે પોતાના હાથ અને માં કાળાં કર્યાં. ને હીદી કામને બટે લગાડ્યો.

આમાં દોષ કોનો?

આ સવાલ બધા હીદીના મનમાં ડડો. હું પોતે એમ માનું છું કે જેઓએ રજરર ની અરજ કરી તેઓને આપણે દોષ મુકત નથી કરી શકતા. જે તેઓ પોળે દહાડે નવો કાયદો સારો છે ને તેને વશ થવામાં દહાડાં નથી એમ સમજી ગુલામી ખત મેળ વરાની અરજ કરવા ગયા હતા તો તેઓને કંઈજ નહિ કહી શકાત. પણ તેઓએ બહુ જ શરમ બરેહું કામ ખાચ્યું તેથીજ રાતના ખુપી રીતે પરમીટ હવાવવાનું ખાચ્યું. આ સાબીત કરે છે કે તેઓને પોતાના બુદ્ધાની અખર હતી તેથી તેઓ હીદી કામના દોષિત કર્યા છે. પણ જેમ ઉપરના હીદી બુદ્ધેમાર થયા છે તેમ અને તેથી વિરોધ દરજ્જે પર મીટના અમલદારોન દોષિત મહી શકાય છે. લોકોની દુકાનોમાં જઈને ખુપી રીતે અને રાતના નથી અરજઓ લેવી એ બતાવે છે કે તેઓ નવા કાયદાને લોકોને વશ કરવા બહુ મહેનત કરી રહ્યા છે. અને જે ન થાય તો તેઓની રિયતિને ધકા પહોંચે છે એવી તેઓની ખારિત છે. તે સરકાર આટલે દરજ્જે નીચે ઉતરે ને તેથી લોકો લલચાય તેમાં શી નમંદ છે?

એકાદમાં પુછું

એમ કોવામાં આવે છે કે આ પ્રમાણે ખુપી રીતે રજરર કરવાનું પદ્યુ' એ આપ વામાં આવ્યું છે કે હીદી ખમીસી મમકી આપી છે કે જેઓ નવો રજરર લેશે તેઓ ને નુકસાન પહોંચાડવામાં આવશે. આ તહોમત એ તદન જુઠાણું છે. ને દગો કર નાર માણસો રાતે રજરર લેવા ઉપરાંત પોતાની શરમ ડાંકવાના ધરાશથી આખી કામ ઉપર ખોટાં તહોમત મુક્યાં છે ને જુઠાણું રચ્યું છે.

મી. હાઇ હળીખને કાગળ

આણું તહોમત સેદન કરી બેસાય નહિ તેથી મી. હાઇ હળીખે નીચે પ્રમાણે કાગળ કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને લખ્યો છે :—

ખાનગી સ્ટોરમાં કે એવી બીજી જગ્યાએ સત્તાવાળાઓ રાતે એસિવાટીક રજરરનાની અરજઓ લેવ છે એ બહુને મારી કમીદી દિલ્લીર થઈ છે. મારી કમીદીના જલ્લુવામાં એમ પણ આવ્યું છે કે અરજ કરવા માગતા હોય તેવા હીદીઓને ડીનની મમકી આપ વામાં આવે છે એવા રીનની સરકાર પાસે રજુઆત થવાથી સરકારે આ રીત પકડી છે.

કામના કાંઈપણ જોખમદાર માણસે આવી મમકી આપવાની વાન સમયે મારી કમીદી ને જરાએ અખર નથી કાયદો કબુલ કરવાની નાંચેલી અને નુકસાનીઓ થી લોકોને વાન્દ કરવા એજ કમીદીની લડતનું કામ છે. વાજ શિયરો કાન કરે છે તે ઉપરેશના જેવું છે.

મારી કમીટીએ દિલ્હીએને લહેર રીતે અને બારપુરવડ જણાવ્યું છે કે જે કોઇને અરજી કરવી હશે તેને ઈન કરવામાં નહિ આવે એટલું જ નહિ પણ તેને લેઈશે તો રજીસ્ટ્રેશન ચોરીસ સુધી પુરોગાવામાં આવશે. જે દ્વારી એએ છાની રીતે રાત્રે અરજી કરી છે તેઓ પણ કાયદાથી માનની તમ થાય છે એન આખી કોમની પેટા જાણે છે અને તેણે એવમને છોડે કોમથી છાની રીતે તેમને જેન કર્યું છે તેજી મારી કમીટી માને છે.

મારી કમીટીના નસ મન પ્રમાણે આરીસ દાનમ પછી ખાનગી મહાનમાં છુપી રીતે રજીસ્ટર કર્યું ને. એ જર કાયદેસર ન હોય તોપણ, ઈન બદાવરી જરેહ ન મળે. ગમે તેમ હોય, મારી કમીટી સરકારને એટલી ખાતરી આપે છે કે આ હકતમાં દ્વારી કોમ ડરામણી કે નેરાવરી જણાય એવા રીતનો ઉપયોગ કરવાનો હરાદો રાખતીજ નથી.

પણ અરામમાંથી સાફ

આમ હજો થયો છે તેમાંથી પણ દ્વારી કોમની લડત ખરી છે તેથી સાફ જણ હોય એમ જણાય છે. છુપી રીતે પરીક્ષિત લેવામાં એક નિરદોષ રીત જનાર દ્વારી મી. અખલુલ હરીમ જમાલ કરીને હવા. તેમાંથી બીજા નવા દાહચથી પરીક્ષિતની અરજી કરી પણ તે દખાબાર પક્ષમાં નહિ હોવાથી લુટી દ્વારીકત અરજીમાં આપવાના તહેામત ઉપર પકડાએલ છે. તેમને ૧૦૦ પાઉડના ખેલ ઉપર હાડવામાં આવેલ છે ને તેનો કેસ ચાલશે. આથી આખું પ્રિટોરીયા હેબતાઇ ગયું છે. દ્વારીઓ સમજ્યા છે કે નવા કાયદાની રૂએ પરીક્ષિતની અરજી કરવાથી માણુ સોને પરીક્ષિત ન મળે એટલોજ ભય છે એવું નથી પણ તેઓને ખરા કેદીની એલ કોમવ વાનો વખત આવે. મી. અખલુલ હરીમ જમાલે જુદો કર્યો છે કે નહિ એ વાત અજણ છે. એટલું દેખીતું છે કે બીન મુન્દે જારને પણ પક્ષડાતાં વાર ન લાગે એવો ભયંકર આ કાયદો છે; ને તે કાયદાથી અજણ રહેવું તેમાંજ માન છે ને સહીસહામતી છે. આ કેસ સહુને એતવણી લેવા લાયક છે. ગુલામી ખત લેવા જતાં પણ કોઈ દરાનસ વાલમાં રહીજ મહે એવી ખાતરી કોઈ નથી કરી શકતું.

દયા ધરમહો ખુલ હે

આ પ્રજાત કાવ્ય યાદ રાખી જેઓએ દ્વારી કોમને હજો હીયો છે તેઓની ઉપર દયા રાખવાની છે. આપણા મનમાં રોપ આવી નય એ રનાભાષિક છે; પણ રોપ મારી તેઓએ અજાનપણે કાળી દીલી લીધી છે એમ સમજાઈ. વળી એટલું પણ યાદ રાખવું કે આ હકાઈમાં જે કોઈ પણ દ્વારી એ બીજા ઉપર હાય કર્યો અથવા તેને કંઈ ઈન પહોંચાડી તો આખી હકતને જરૂ પહોંચશે. આ વિચાર કરતાં મારે દિલ્હીની ની સામે જણાવવું જરૂએ કે મી. ખમીસા એ પોતાના દરેક દ્વારીને પહેલ મોકલ્યાં કે સોમવારની સવારના તેઓ નવાં ગુલામી ખતની અરજી નહિ કરે તો તેઓએ પોતાના

હથેલા પકસા જરી આપવા નહિ ને તેઓ ની ઉપર તરત સખત કરવામાં આવશે. આથી જળબળાટ થઈ રહ્યો પણ મી. અખલુલ મી. આ. અરખાત નવા મી. હમદરજી મી. ખમીસાને સમજાવ્યા ને તેથી તેમની આગેલ નેરીસ જેવો લેવાનું કમુક કર્યું છે.

લાગણીના તારોના પરસાદ

જે પછી અંત એમ આગવાન દ્વારીઓ ઉપર પ્રિટોરીયામાં તાર આવ્યાજ કરે છે. કાંઈ દરાની ઉપર સખત દીકા કરે છે. મી. પારસી રરગમજીએ તથા ડરખનાના વેલેરી આરોએ દરેક પીકેટની ઉપર મુખારકબાદીના તારો મોકલ્યા છે. હનમેને મજબુત રહેવા હનમે તરફથી તાર આવ્યા છે. તેમજ બલેર, ટોંગાટ, હેલાગીઆળે, ડંડી, લેડીસ્મીય, એલકારટ, કેપટાઉન વિગેરે જગેએથી ને લુદા લુદા મુદરેથી તરફથી તાર આવ્યાજ કરે છે.

આજ સાંજ (રોમવાર) છુપી એક પણ દ્વારીએ પરમીટ આરીસથી પરમીટ કઢાવી નથી.

હમીદીઆની મીટીંગ

લેહનસખરમની હુકમીતીસ હિરલામીક રોસાયરીના હોલમાં ગંતવર મીટીંગ રવિ વારે મળી હતી, તેમાં થયો મુન્દેનો ખતા વરામાં આવ્યો હતો. મી. પોલોકે ખધા હકીકત સમજાવી. પ્રમુખરથાને હિમામ અખલુલ કાદર ખાવાઝીર હતા. મેન્સલી કાજ અખલુલ મુખત્યારે એક લાંબુને ખસાર કારક લાપણુ કર્યું હતું. ઉપરની મીટીંગ માં રજીસ્ટર લેનારના કામને દખાબાર અને ફસાવનાર તરીકે સખત રીતે વખોડી કાઢવામાં આવ્યું હતું. મી. પોલોકે જણાવ્યું કે હવેના દીક્ષાકટ તરીકે લેહનસખરમ નો વારો આવે તેવો સંભવ છે માટે આપણે વોલંટીયરો નીમવાની જરૂર છે માટે કાણુ કાણુ વોલંટીયરો થવા તઈયાર છે તે પુછ્યું તે ઉપરથી નવાળખાન જમાલ દાર પહેલા બહાર પડ્યા અને જુરસા જરેહ લાપણુ કર્યું તે ઉપરાંત નીચેનાં નામે આપવામાં આવ્યાં:—મહમદ ફુલેન, મીર અફઝુલખાન (કાણુકી), હરેલીન, ઈમામલીન, જમારાહ, સાહેબલીન, મુસા મહમદ, અલીબાઈ મહમદ, હંસપ દાણુ, અલીબાઈ હિરમાઈલ, હમર દસન, મુસા આણુકજ, રામલખન, અલી હમર, ઈસ માલક મહમુદશાહ, મહમદ હરમાઈલ, મુલે માન આમદ સુરતી, આટલાં નામ આવ્યા પછી વધુ નથી લેઈતાં એમ લહેર કરવામાં આવ્યું. સજામાં પછો ઉત્સાહ હતો.

મદ્રાસીઓની મીટીંગ

મદ્રાસીઓએ સાંજના તેજ દહારે મીટીંગ કરી. તેઓને પણ મી. પોલોકે બરાબર સમજાવ્યા. ને લોકો પછાજ હસાદમાં તથા ભેરમાં છે. સહુ એમજ કહે છે કે બીજા ગમે તેમ કરે પણ પોતે તો નવાં રજીસ્ટર થઈ કાળો રાપ નહિ કમુલે. મીટીંગમાં વોલંટીયર તરીકે એકરૂ મી. કે. નાઈડુ, ડબલ્યુ. જે. આર. નાઈડુ, એસ. મેથુન, એસ. શીયામ, ડી. એન. નાઈડુ, એસ. હમાર રુઆરી, એસ. વીરાસામી, થાંચી નાઈડુ, એસ. પી. પડીઆચે, આર. કે. નાઈડુ, આર. પાતપાણી, પ. કે. સામી, કે. એન. રાલજાની, જે. કે. રેસાલ, વગેરે બહાર પડ્યા હતા.

મેથુન, એસ. શીયામ, ડી. એન. નાઈડુ, એસ. હમાર રુઆરી, એસ. વીરાસામી, થાંચી નાઈડુ, એસ. પી. પડીઆચે, આર. કે. નાઈડુ, આર. પાતપાણી, પ. કે. સામી, કે. એન. રાલજાની, જે. કે. રેસાલ, વગેરે બહાર પડ્યા હતા.

ડરખનેથી આવતાને ચેતવણી

વેલસરરદથી એક અરજાખતી જણી જણી ને છે કે જેઓ નાતાજ તરફથી આવે છે તેનાં રજીસ્ટર નવા પરીક્ષિત આરીસર હઈ લે છે. અને પાલળથી પ્રિટોરીએગે હઈ લેવા મુકવે છે. આ દેખીતું અખલુલ છે. લોકોને ખબર માં ઉતારનાર છે ને પરમાટ આરીસમાં જવાની ફરજ પાડનાર છે. એટલે સહુ કાંઈ દ્વારીએ ચેતવાતું છે કે બીજકલ દાવ દરમિયાલમાં ન આવે. ઉપરતું પણ નવા કાયદા માંથી નીકળે છે. એ પરથી નવા કાયદાની ખાતરી વિચારવાની છે.

વીડીકારપના હાંદી

વીડીકારપ આરીસનસ દાવ તરત અખલ માં નહિ આવે એજ એકસ કર્યું છે. આથી દ્વારીને ખસુસ જાત થયો છે એમ માનવાતું નથી. કેમકે તે આરીસનસ ગોરા સાહેબોને પસંદ નથી. તેથી મળતા હક બસ નથી. રેકરે વધારે માંગે છે. તે સરકારે આપવા ની હા ખાટા છે. તેથી હવે તે નડું થકાશે. તેમાં પળુ દ્વારી રેપારીના હક જળવાના નથી. મુતાનો અવાજ સંતખનલર કોઈ હેબ નહિ. વીડીકારપના ડવ તે ખરીબ તોપણ વેરનો હક ધરાવે છે ને સમરોર બદાદુર છે એટલે તેને સાફ બધું થશે. દ્વારીને વેર નથી. સમરોર તો લેઈએ નહિ હોય. પણ લે દ્વારિત ખરી એસિયાટીક છુપી કાયદાને જેલ રૂપી અગ્નીમાં માળી નાખે તો તેની પરખ થાવ ખરી. નહિ તો દ્વારીના હકોના રામ રામ બોલી જવાના એમાં મને તો જરાપણ શક નથી.

આમની સજામાં એસિઆટીક કાયદો

રથાનીક હાખામાં એવો તાર છે કે વડી પારલ-મેટમાં ટરાંસવાલના દિલી ખાખત સર વિડીઅમ ખુલે સખત પુછ્યો હતો. જવાબ માં મી. ચર્ચલિ જણાવ્યું કે રજીસ્ટ્રેશનમાં આંગળનાં નિસાન સિવાય ઉપાય નથી એમ માલુમ પડ્યું છે, કોઈ એલમીને ટરાંસવાલ ના વલણ માટે દિલ્હીની જનાવી પણ જણાવ્યું કે એળખાણની એ રીતમાં કાંઈ વાંધા નેહું નથી, તેમ ટરાંસવાલે ખુલાસો આપ્યા પછી હવે તે ખાખત કરી વિચાર કરવા બખાણ કરી શકું તેમ લાગતું નથી.

લોર એલમીને દિલ્હીની જણાવી તે પુછ્યું ખતાવી આપે છે કે લોર એલમીત પોતે કાયદો સખત બળે છે. એટલે હવે દ્વારીઓ જેલ જશે ત્યારે તેમની લાગણી દિલી તરફ રહેવી જોઈએ.

ફેલેપર તકલીફ

મિ. હ. એ. ના એકલોજ સેકરેટરી મી. પોતાકની સહીથી નીચેનો કાળજ રહેવા સખાવાળા ઉપર મોકલવામાં આવ્યો છે:—

“એસોસીએશનના માણ પ્રમુખ મી. અબ્દુલ
મની, અને મી. શુલામ મહમદને તાર મળેલ
હોવાથી જરૂરના કારણસર પ્રિયારીએ મર્દ
કાલે ૪-૪૦ ની ટરેનમાં જવાની ટીકીટ આપ
વાની ના પાડવામાં આવી હતી. હોંદી
કામના બહેર હક ઉપર રહેલે ખાતું હરે
વધુ અટકાયત નથી સુધા માગતું તે વાતની
ખાતરી માટે મારી એસોસીએશન ચીતાતર
છે. તો આ જામનમાં તપાસ કરવા મહેર
માની કરશે ?”

રેલ્વે તકલીફોનો આ તાલે દાખલો ખુલ્લી
રીતે ખતાવે છે કે સત્તાવાજાની ઓખ ઉપા
દવા મર્દિ જેસ અવાની નક કોઈ નિરીએ
સુધાવવામાં નથી ત્યાં સુધી જેક જરૂરને
હોંદી કામમાં પાળી છે ન જતાવવામાં
આવશે નહિ ત્યાંસુધી આ બધી હાકમારીઓ
દિવસે દિવસે ચટવાને બદલે વધવાને
સંભવ છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
વાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો. ઉપર તરત
ખ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામજાની એકજ ગાળુએ કાપવું.
૨. અહાર એખા સાહીથી જખવા.
૩. નામ તથા કૈંકાણુ બરોબર જખવા
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાઠ નાંબ
પણુ અમારી બાળુને કાઢે.
૪. મજબૂરનાં સાંજ સુધીમાં મળેલ
જખાણો તેજ અઠવાડીયામાં દાખલ
કરી રાખશે.
૫. લખાણુ હમેશાં ટુંક અને સુદાસર
કરવું. - અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.

‘મજબૂર’ છ. એચ. એમ. કામજી અને
બીજા ચરચાપત્રીઓ - તમારા કામજો મળ્યા
છે પણુ હવે નવા કાવદા વિષે બધી દલીલો
પદ સુધી અને જગ્યાની એટલી બધી
તબી છે કે કાવદાને લગતા ચરચાપત્ર બહુ
જરૂર ન પડે ત્યાં સુધી હાલ તરત કાપવા
તું દિલગીરી સારું બધ રાખ્યું છે -
ઈ. એ. અ.

મેટ્રીંગના હિંદા.

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

બીજા કાલોની માફક કેપ કાલોનીમાં
પણુ જીવમ વધી પડ્યો છે. મેટ્રીંગના
વાળા ફક્ત વરસ એટલી સુલતની પરમીટ
આપે છે. લાઇસેન્સ બાબતમાં પછી
તકલીફો છે તે સુર નવા અમેતા હાઈમન
એસોસીએશને ફેડ ઇજ કાફ છે. વાલી
બીજી સત્તા આપી હતી કે ફેડ ફેડ કરવા

થી છવ મળશે. કેટલાક શેઠીઆઓએ આ
લેટ માટે બનતી મદદ આપવાનું કહ્યું
પણુ છે તેથી અમેતા યોડાક ચેંબર કીબરડી
વગેરે જગ્યાએ ઉવરાણું કરવાનીકળશે. કેપતા
સરેને હિંદી બાઈઓ બનતી મદદ ફેરો
એવી આશા છે.

લી. ઈસ્માઇલ હાજ અહમદ.

મેટ્રીંગ,

તા ૨૦-૬-૦૭.

અરજ લેનારે બીજાને કેમ ફરસાળ્યા ?

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

જે લોકોએ તા. ૨૨મી જુલાઈની રાતના
અરજીઓ કરેલી હતી તેમાંના બે જુદરજો
બેર જીવમથી બીજા મળતા બાઈઓને અરજ
કરવા મી. કોલ પાસે લઈ ગય છે. તે બે
જુદરજો મી. વલી મહમદ ખમીસા તથા
મી. હાજ ઇબ્રાહીમ હાજ ઈસા છે. આ બે
જુદરજોમાંના મી. વલી મહમદ ખમીસાએ
એક આદમી ઉપર પોતાના પદસા માટે
નોટીસ કરી અને ધમકી આપી કે જો તું
નહું રજીસ્ટર લે તો તારી પાસે પદસા નહિ
માણું, નહિ તો તારા ઉપર સમન બનવી
જરૂરે જણા. આ ઉપરથી તે મરીબ
માણુસ પી. વલી મહમદ ખમીસાની સાથે
અરજ કરવાની એવીસમાં ગયા ત્યાં તેનાં
આંખમાં લીગેરે લીધાં અને પછી મી. કોલ
એ હાથ લેવાનું કહ્યું પણ તે માગવી
નાંદ ર-ઉકારતાં મી. કોલને કહ્યું કે માર
હાથ લેવા નથી. કેમકે તારે મારા બીજા
વાની જાણ્યાને એ જાણતથી તબીતા કર
વાના છે. તે બે છે કે બાઈઓ લેવા મે
મારા હાથ કાળા કરવા છે તેવા તમારામાંથી
એક પણ કરાવશે નાંહ. ત્યારે સેવાને
બહુજ ઇબ્રાહીમ કીધી ત્યારે તેને ક્યાનતને
તોફ માર્યા. તેવીજ રીતે મી. વલી મહમદ
ખમીસા સરવ માણુસોને નસીહત કરતા
લતા કે બાઈઓ નહું રજીસ્ટર લેવું નહિ.
પણુ પોતેજ સદુની અગાડી ઘડને રજીસ્ટર
ચલા. અરવાળ પોતે ક્યાનતને તોફ પડેયો.
અને પછી સેવાને જીદાને ખુલ્લું કે મેં આટલી
બધી તમારી ઇબ્રાહીમ કીધી તો તેનો મને
કાવદો મું. જુદાએ કહ્યું કે તારાથી લેટકા
માણુસોને તારા ફરેજમાં લેવાય તેટલા
માણુસો તારા. તેવીજ રીતે મી. વલી મહ
મદ ખમીસાએ પોતાનું કાણું મોહું પહેલું
કરીને સરકારને ખુલ્લું કે મેં કાણું મોહું
પહેલું કરાવ્યું તેનો કાવદો મું. ૨ સરકારે
જવાબ આપ્યો કે તારાથી લેટકા માણુસનું
કાણું મોહું કરાવાય તેટલાનું કરાય.

લી. અમે. બીજા આપના તાંબેદાર

વોતલીઅરે,

જુલામ મોહમદ અબ્દુલ રહીમ,

મીટ્રીંગના મેટ્રીંગના મુખ

તા. ૩૦-૬-૦૭

વોરનટન (રિપ) મી. બાબુ આદમ મળી
વળાવે છે કે - ‘કાવદાની મહમદ વામના
લોકેરે ફક્ત કરવાના ડરામણી પ-લીક ફેડ
પર એક વર જાણ્યું ને લાઇસેન્સ મર્દ
અરજ કરી માલ કરચો ને એક વરકરે
શી. ૨૬ નો માલ વચ્ચે તેથી પે-લીક
તેને પકડયો. ફેડ ચાલતાં તેણે ફેડમાં
અરજ કરવાનું જણાવ્યું. લાઇસેન્સ અમલ
દારે ફેડમાં કહ્યું કે તેને અરજ મળી
નથી. આથી આરોપીના પા. ૫ ફેડ ચલે
તમા ફક્તમાંના માલ ખરોદવાને હુકમ થયો.
પોલીસે ઘર આવી તેને કહ્યું કે માલ
લઈને અહીંથી ચાલ્યોજ ના. આ ફેડ
જીવમ !”

અમરસીંગમાં દિલસોજી ને મદદ.

અમરસીંગમાં એક કાખનાર જણાવે
છે કે - ‘ડીમાં દિલસોજી અને મદદ
માટે મીટીંગ થવા પછી મી. બી. કે. જાડ
ડીની આસપાસમાં કિલરાજા માટે ‘વાત’
ડીનર તરીકે લીધાયા છે. તે ડીમાં
વાતમાંક ગયા ત્યારે મીટીંગ બાર. ને
પા. ૮ જેટલું ઉવરાણું થયું. મારફતે
પદસા બીટીંગના પ્રમુખ સાહેબ પાસે મે
ત્યાંથી મી. જાડ પોતાની સાથે એ. એન.
ગોલગીઆ, એન. ડી. મોટી, તથા ખુસ
એસમાનને લી. એન. તરીકે લઈને
અમરસીંગ ગયા. ત્યાં તેઓને જાણ
એવું હતું અને મદ. ફેડ. મારે જેવ
મીટીંગ મેમ્બરસ જુલુ જેવડ સસતા
મકાનપર મળી ને ચર્ચાને મી. જાડે
કાવદાના જીવમથી મોકલે તારફ ફર્મ
મેમ્બરસ જુલુ, ઉમર હજરાલીમ, ફાદ
ગોસમાનની ફક્તના મેમ્બર. આર.
એસ. પંડીન તમેરેએ બાપણો કરવા.
બાદ મી. પંડીતની હરખાસથી દિમત
આપનારો તાર મોકલવા ફાય થયો. ને
એક ફેડ કિલું કરવામાં આવ્યું જેમ
પા. ૧૨-૬-૦૭ ની રકમ થઈ છે. ત્યાં
રકમ નામવાર જગ્યાની નીચે તેનાં લખ
આપી સકાય નાંકે તે રકમ રાખેસને
પહેંચાડવા મી. કેમર હજમલીમન સોંપવા
માં આવી છે.

ઉપર જણાવેલ વારે તાજરીયરો તમા
મેટ્રીંગ મેમ્બરને જાણ કે ત્યારે ક્યાનતને
જાણતને અરજીઓ પ્રવના કરે છે.

જન. ઈસ્માઇલમાં ખુસા અબ્દુલ રહીમ
જાણે છેકમાં ત્રણ વરસ થયા છે. ત્યાં
નરસીક કર બરેલ ન હોવાથી તેસને
નિફરમાન પાછા મેટ્રીંગના મુખ કરવા
માં આજો હતો.

હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ અને તેના

ખલીફા (ર.દા.)

(મયા અમદાવાદ ૧૦૨ થી ચાલુ.)

પોતાના અમાનપણમાં ઘોરત કદાચમાં તેઓ આપ્યો તે પહેલાં પણ અરબ સેફા છવાઈને રહેતા ને અપવાસ કરતા. તેઓના મુખ્ય મથુ અપવાસ હતો, એક સાત દિવસનો, બીજો ત્રણ દિવસનો, ત્રીજો ત્રણ દિવસનો, તેઓ ત્રણ વખત અપવાસ કરતા. અપવાસ, અપવાસ ને સાંજે અને છવાઈને રહેતી વેળા કાલકા નરક મેં સમજાવ્યા.

પેગંબરે આ બધું જોયું ને તે ઉપરથી તેમનું વલણ ધર્મ ઉપર મથુ એમ મનાવ્યું છે. પેગંબરને કેળવણી આપવામાં આવી ન હતી. એમ કહેવાય છે કે પેગંબર જાણી વાંચી નહિ જાણતા. જ્યાં તેની વિચાર શક્તિ મંજીર હતી, અવલોકન કરવાની તેને દેવ હતી. તેમનું મન ફળદ્રુપ ને દિગ્ભયવાન હતું. તેમની વાલ શક્તિ સરસ હતી ને ત્રાજુઓ આવતા તેઓની પાસેથી જુદા જુદા મનોનો વિચાર કરવાનું તેમને મળી આવતું. અને જેમ ઉમર વધતી ગઈ તેમ અવલોકન કરવાની શક્તિ વિસ્તાર પામતી ગઈ.

મકકણ ૪ થું.

સીરીયામાં પેગંબરની પહેલી મુસાફરી

હવે પેગંબરને બાર વર્ષ થયાં હતાં પણ આપણે જોઈ ગયા તે મુજબ તેમની શુદ્ધિ કદા હતી. કોયન દક્ષિ ગયું ન થઈ હતી અને અરબનામાં અમલ જાગમાંથી ત્રાજુ આવતા હતા તેના મેળાપથી તેમાં વધારો થયો હતો. તેના કદા અણુતાએ કાળના રંગવાળી હતા એરમુંજ નહિ પણ બારેશની કામના પોતે આગેવાન વેપારી હતા. જુદા જુદા માણસોના પ્રસંગમાં આવવાથી પેગંબરને પરદેશ જવાની ઇચ્છા થઈ. તેથી એક વેળા જસારે તેના કદા સીરીયા જતા હતા ત્યારે તેને બાહી પડ્યા ને પોતાને સાથે લઈ જવાની આશ્ચર્ય કરી. માણસ અણુતાએ તે વિનંતિ સ્વીકારી. વળી તેણે જોયું કે હવે તે વેપારનો અનુભવ લેવાને લાયક થયા હતા. રસ્તો ફળદ્રુપ મુલકમાં થઈને જતો હતો. જંગલોના એકાંત રાસમાં ફરવાથી અરબો ઘણી વહેમી વાતો માનતા હતા. તે જંગલોમાં સારા ને ખરાબ બંને વસતા એમ તેઓની માન્યતા હતી. આ બધું પેગંબરના સાંજવામાં આવ્યું હતું. તેમાંની એ વાર્તાઓ જે આપણે કુરાનમાં વાંચીએ છીએ તે ગોંધ લેવા લાયક છે.

તેમાંની એક હજરત પદાદી મુલકને વિષે છે. વધુઅરા રસ્તે જતાં કેટલીક ખીલોમાં બેની થામુદના કોકરોએ વસતા એમ જાણતા. તેઓને વિષે નીચે આપેલું દંત કથા છે. તેઓ મગર ને કાચર જાનમાંથી પેદા થયેલા હતા. તેઓ જલ્દિ પૂજક થઈ ગયા હતા તેથી તેઓને કેકાણાસર કાચર થુદાએ એક પેગંબર સાહેબે મોકળા હતા. પોતાનો પેગામ દેવી છે એમ સામેત કરવા થામુદીઆઓએ તેને પરંતમાંથી એક બચ્ચાવાળી સાંદણી કહાડવાનું કહ્યું ને જો તેમ ન કરી શકે તો તેનો પેગંબરનો કાવો રહ કરવાનું કહ્યું. તેથી સાહેબે અરજ કરી અને પહાડ કાઢ્યો ને તેમાંથી ઉઠણી નીકળી ને થોડી મુદતમાં તેને બચ્ચું પેદા થયું. બાપ થામુદીવા ઘણાખરાઓએ સાહેબો લઈસો કર્યો પણ કેટલાક નો જવા હતા તેવાજ રહ્યા. સાહેબે નિયાની દાખર ઉઠણીને રહેવા દીધી પણ તેઓને કહ્યું કે જો તેઓ ઉઠણીને કંઈ ધન મહેંગાડશે તો તેઓની ઉપર ખુદા કાપ કરશે. થોડી મુદત સુધી તો તેઓએ સાંદણીની બરદાસ કરી. જેમ તેની તરસ છીપવામાં તે એક કુવાનું બધું પાણી પી જતી હતી તેમ તે આખી કામને દુધ પુરું પાડતી હતી. પણ ખીજા ઉઠા તેને જોઈને નહિ આવતા તેથી થામુદીઆઓએ તેને મારી નાખી. આ વેળા આકાસમાં લગકો થયો. ગર્જના થઈ, ને ખીજા સવારમાં તે કામના માણસો મુએકા બેવામાં આવ્યા. આમ એક આખો પ્રાંત ઉલગજ થઈ ગયો અને તેની ઉપર સહાવના ખુદાશ કાપ કર્યો. આ વાર્તાની અંતર પેગંબરના મન ઉપર એટલી થઈ કે ત્યાં પોતાના માણસોને કદી પહાડ નાખ્યા ન હતા. અધુરું.

પરચુરણ ખબરો.

હરદ ગંગામાં હરજનથી ગમેક એક હિંદીને 'બનડીજાવેવત' ગણિતો કોરડ માં ખડો કરતામાં આવતાં ૧ માસની જેલ અથવા ૫૦ રૂંદની સજા થઈ હતી, તથા હરજન પાસે કાલકા હુકમ થયો હતો.

પોરકુશાલતા પાટવી કુમારના આવવા વખતે તેને હિંદી મગ નરકથી ખાસ માન આપવા કેકાગોઆખેની હિંદી કામે લગવા રીઓ કરી છે.

તા. ૨૬ એ સવારે દા. બાગે પોરકુ મીજ રાજકુમાર કેકાગોઆખે પહોંચેલ થેલ હતો. જ્યાં તેને મોટો દયદળ્યો ભર્યો આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો.

મુનુપુત્રક બીરોજી હોમસ લીમીટેડ તરફથી લાંબી મુદત માટે પૈસા કુટીના આપવામાં આવે છે તેની જાહેરખબર તરફ વાંચનારનું મનને પચાન જેથીએ છીએ. આ સંબંધી વીચનવાર ચોપા નીઆ માટે કેપટાકિન બોલક ૧૯૮૦માં લખવાથી મળી શકશે.

અમરેલી નદીના કાંઠા ઉપર સી કાઉ લેકમાં જે જમીન અને કાર્મ જાહેર હસાઈથી તા. ૧૭ એમરડના રોજ વેચા થતા છે તે સંબંધીની મી. એ. ઇ. વોલસીની જાહેરખબર તરફ અગે વાંચનારનું ધ્યાન જેથીએ છીએ.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ ગેલેરમાંથી.)

નોર્થડીનના વિશનાયસર્ગિની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨મી આગસ્ટે અરજ થનાર છે.

હરજન, એ સીડના સોની અવતરણ કંડાસામી પથરની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૬મી આગસ્ટે અરજ થનાર છે.

હરજન, પ્રીન્સ એડવર્ડ સીડના મરકુમ પુરલીગદામ પોલેની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૬ આગસ્ટે અરજ થનાર છે.

ચાલુ વર્તમાન.

દરંસવાલની હાલ સંબંધમાં કોંગ્રેસના કામ માટે નાંચેના વૈભવીયરો ખંતથી કામ કરે છે. મેમ્બર્સ હુસેન હાલુક, મુ. એમ. શેક્ત, જીવીલદાસ ખી, મહેતા, રમુદીન. ડી. કે. યુનિ.

નાતાલ ગેઝેટમાં એવા નોટીસ છે કે: ૧૯૦૦ની ૧૫મી નોટીસથી જુદા જુદા મેજિસ્ટ્રીરીયલ ડીવીઝનમાં હુદી જુદી કોર્ટના કારકિ હોલસેન અને રીટર લાઇસેન્સ આપવાનું કામ કરના તે નોટીસને આજુએ મુકી ગી. જોન લોક નાઇજ જે. પી. નીકોલોનીના લાઇસેન્સ અમલકાર તરીકે નીમણુંક કરવામાં આવી છે.

રેલાયોઆમેથી બિટીસ હિંદિઅન એસોસીએશનને નોંચેના તાર મોકલાયા છે:—

એસોસીએશન સામેની હાલમાં દરંસવાલના લાઇસેન્સ તરફ અહીંની દિલ્હી કોમિશનરે જતાવે છે, તથા લીધેલા વલણને ટેકા આપે છે; એવા હાલપર મક્કમ રહેવા જણાવે છે; અને ખુદાને વિનિતિ કરે છે કે હવે સુધી હજી હહેવાનું કોમને બચાવે. અત્યુજન મદદ કરવાની આજ્ઞા કરીએ છીએ.

એશિયાટીક એસોસીએશન પર વિચાર કરવા ને પ્રિટિરીયાના દિલ્હીએને મદદ દેના પોએસ્ટ રમના હિંદિએની એક મીટીંગ કોમવારે મળી હતી જે વખતે હોમલ તથા મદદ આપવાના હારે પચાર થયા હતા. તથા માસ મીટીંગમાં મેકલવાને ૧૨ ડેલીએટા જુદવામાં આવ્યા હતા; તથા બુધવારે બારે મધ્યે રાત્રમાર અને દુકાને બંધ રાખવા હાલ થયો હતો.

દરંસવાલના લાઇસેન્સને મદદ દેવા માટે કોલોનીઅલ ખોને દિલ્હીએએ વીકટોરીઆ ધીએટરમાં બુધવારે કેંગરેસના આશર તળે "ખતીફ એફ મગહાફ અને અબુ હુસેન" નામનું નાટક ભજવ્યું હતું તેમાં મેસર્સ ખરનાઈ, ખાલન, લેઝરસ વિગેરે કોલોનીઅલ દીલ્હીએએ સારો ભાગ લીધો હોય. નાટક ખલાસ થયા બાદ ૧૨ વાગ્યાથી દરંસવાલ ના દિલ્હીએ સંબંધી ફારસ ગયા વખતે દરેતાં કેટલાક સુધારા વધારા સાથે લગ્નની બતાવવામાં આવ્યું હતું. જેમાં મેસર્સ. એસમાન આમદ એફ દી શેક્ત, હમરાહીમ માલન, હુસેન હાલિદ (૬૬૬ મહાદત્તા હોરસ) લેઝરસ મેગરીઅલ વિગેરેએ ભાગ લીધો હતો. જમ્યાની બહુ જોનને બોધે તેને

વિગતવાર હેવાલ રસીક હોવા છતાં સુધી દેવો પડ્યો છે. દેશદાએ લખ નાટક તથા ફારસમાં ભાગ લેનારાઓ ધન્યવાદને પાત્ર છે.

નેલસરસ્ટના વીલીયમ મેકેન્ઝી નામ ના ગોરાએ પોતાને ત્યાંના તથા ગીરમી ડીઆપર લાકડી લખને હલો કરી માર મારેલા હોવાથી તેનાપર કોર્ટમાં કેસ ચાલતાં તેનો પા. ફનો દંડ મળ્યો હતો.

કેપટાલિનથી એક વખતનાર જણાવે છે કે દિલ્હીની બહાર મીટીંગ વખતે એટલા બધા લોકો હાજર થયા હતા કે હોલમાં જગ્યા ન મળવાથી લોકોને બહાર બેસી રહેવું પડ્યું હતું. મીટીંગનું પ્રમુખત્યાન મી. અહમદ અબાસને આપવામાં આવ્યું હતું. મીટીંગમાં કેટલાક એલનારાઓએ અસરકારક ભાષણો આપ્યાં હતાં દિલ્હી સોશીનો હસન મી. એસ. હરમાઇલે રજુ કર્યો હતો. મી. એચ. મીઆએ એવી દરખાસ રજુ કરી હતી કે મદદ માટે ૬૩ ઉત્તું કરવું; તેમાં નાણા ઉપરાવવા એક મીટીંગ નીમવી. આ કામ થયા બાદ મીટીંગ બરખાસ થઇ હતી.

બુધવારે દરંસવાલમાં બધા દિલ્હીએએ તેજવાર પાલ્યો હતો. બધા રોડ બંધ કરવામાં આવ્યા હતા. ફરીવાર એ ફરીએ ગયા નહોતા. રોડેટા માણસો માસ મીટીંગમાં જવા માટે નેહાનસપરગ થી પ્રિટિરીયા જવા ઉપડ્યા હતા. તેજવા વારતે એક ખાસ ટ્રેન પ્રિટિરીયા જના રાએને લખને સવારના ૧૦ વાગે બરામ ફાનતીનથી નીકળી હતી.

રોમરેની હુલ્યાલ.

[નાતાલ હાઇરેક્ટ લાઇન.]

અમલોદી—તા. ૫મી આગસ્ટે મુંબઈ જશે.

અમલોદી—તા. ૧૦મી આગસ્ટે મુંબઈ જશે.

અમલોદી—તા. ૧૪મી આગસ્ટે કલકત્તા જશે.

પગોલા—તા. ૨૫મી જુલાઈએ કલકત્તા થી કપડી છે.

અમલોદી—તા. ૨૭ જુલાઈએ કલકત્તા થી ઉપડી છે.

[હિંદિઅન આફરિકન લાઇન]

આંડ—તા. ૧૬મી જુલાઈએ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

નીચા—જુલાઈની આખરે કલકત્તાથી કપડાની હતી.

[જરમન હસ્ટ આફરિકા લાઇન.]

મુલતાન—તા. ૭ મી આગસ્ટે મુંબઈ જશે.

કલકત્તા—તા. ૧૫મી આગસ્ટે મુંબઈ જશે.

રીસ્ટાગ—તા. ૨૮મી આગસ્ટે મુંબઈ જશે.

હિંદુસ્તાનની રપાલ તા. ૧૨મી ના અરસમાં રવીમર અમલોદીમાં આવવાની વધી છે.

હેલા ખબરો.

દરંસવાલ મીટીંગના રીસ્ટરીકશન બીજામાં એક કલમ દાખલ કરવામાં આવી છે કે તે બીજા શહેનસાહની સહી વગર અમલમાં આવશે.

એસકોર્ડના કેસમાં જીત

[ઇ. એ. માટે ખાસ તાર.]

એસકોર્ડના કેસમાં જીત થઇ છે અને અરજદારોને ખરચ પણ અપાવવા હુકમ થયો છે. વધુ વિગત આવતે અહવાડીએ આપશું.

(શુકરવારના બોરેના ૨ વાગે ખાસ તારથી) સરકારે વિચારમાં પડે છે.

એક વખત સુધી સરકાર કાંઈ કરવા માગતી હોય એવું લાગતું નથી. અને પણ માગના સંબંધે વિચાર કરે છે. સરકાર હવે કંઈ કરશે તેની દિલ્હીએ રાહ જુએ છે. અરજીએ આખા કોલોનીઅલ માગવામાં આવે એવો સંભવ છે. મીટીંગથી વધુજ અસર પેદા થઇ છે.

[સાંજના ૫ વાગે બીજો તાર.]

રજીસ્ટ્રેશનની નોટીસ.

દરંસવાલ મવરમેંટ ગેઝેટમાં એવી નોટીસ બહાર પડી છે કે પોસ્ટસપરગના ને પ્રિટિરીયાના એશિયાટીકોના તા. ૭મી થી તા. ૧૦મી સુધીમાં રજીસ્ટર થવાની અરજીઓ કરવી; તથા તા. ૧૨મીથી દર એમવારે આખા દરંસવાલના એશિયાટીકોની અરજ પ્રિટિરીએ મી. અમલી હોશે.

કેટલાક વખતો નાખવા અમને મેલ મેલ ખાસ બતાવ્યું થઇ હતી ને તથા કેપટાલિનથી વિગતવાર તાર થએલ છે તે દરેકે આગળ મુજરાતી ૫૬નાં ૧૪ વાન કરવા છતાં નથી નાખી શક્યા જે માટે દિલ્હીએ જાણે.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA General Dealer.

No. 15 Corner Capenburgh & Potchefstroom Streets
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co General Merchants & Direct Importers, MARKET SQUARE, PIETERSBURG.

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindley'spoort, RUSTENBURG;
Steenbokfontein, RUSTENBURG;
Rietfontein, RUSTENBURG.

A. M. H. BHANA.

GENERAL MERCHANT.
Box 4. Tel. Add.: "BHANA."
અહમદ બાણી, બોક્સ ૪, પ. પ. રુસ્ટ.
પી. પી. ૩૨૨.

M. E. NAGDEE & Co.

General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

NORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 312, Durban Bay.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Millinery, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: "HABIB." P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.

Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add.: "BHABHA." P.O. Box 12.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant.

Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.

Natal Leaf Tobacco a Speciality.

115 GREY STREET, (Camroodeen's Building).

Tel. Add.: "CAMROODEEN." Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.

Also Exporter of Cape Snook,

NATAL DEPOSIT

Messrs. Jalliboy & Sprabjee Bros., Durban.

કચ્છ મોર કમીટ મુલ.

અમલ, મરચાં,

129, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,

Dealers in Bedsteads, Sofa Tickings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.

Market St. (West), Box 1420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,

GENERAL MERCHANTS.

P.O. Box 162

Market Square.

KRUGERSDORP.

16-1 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 88, Tel. Address: "Portlandia."

Telephone 964.

સસ્તો અને ઉચ્ચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા સીગારેટ બોર તબાકો
વિર્જીનિયા તબાકો શેગ અને નીચેના
કચ્છના મળશે.

સન બોર્ડ ટોબેકો વર્કસ.

૧૧૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,

131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT

P.O. Box 3735

2 Corner Bond, Potchefstroom.

JOHANNESBURG.

Yrajdas & Calchand.

GENERAL MERCHANTS

Importers & Commission Agents,

Wholesale and Retail

P.O. Box 92 Fouriesburg

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT.

Box 90 Tel. Add.: "BHABHA."

VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE

GENERAL MERCHANT

167 Market Street, P.O. Box 3280

JOHANNESBURG.

ફકીર સાલેજી

જયાજય માલવા ગુજારી.

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT,

Box 16 Tel. Add.: "SULIMAN."

VOLKSRUST.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add. "COOVADIA"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
101 FINE STREET, DURBAN.

દુનિયાને તપને પુરણી
માગના વિમાર્કી ઓફિસ.

દવાખાના પૈકે રૂ. ૦૦, ૫૦૦.

અર્જી કરનેસે કમતોમે કમતી માત મિલો
દુનીયામાં સૌથી સુની આગના પીમાની
ઓફિસ. તેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
વધી અણવાવથી ઓળખા ઓળખ વાણી બાવો
મળી શકશે.

1. આ કંપની પુર્વે દેશભરમાં પ્રસિદ્ધ, વ
ગુજરાતી દેશમાં પ્રસિદ્ધ, વગેરે પ્રસિદ્ધ
પદાર્થો, અર્થકારી દવાઓ, વગેરે પ્રસિદ્ધ
દવાઓ, વગેરે પ્રસિદ્ધ દવાઓ, વગેરે પ્રસિદ્ધ

એ. ડ. વેલ્સો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

અહર હરસાથી જમીન વેચનાર, સર
મરી માપણીકર અને મીલકતની કિંમત
અંકનાર.

જામ્પીરીઅન્ડ પ્રીકોક્સ.

૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન હસમીઅન મીઆની કા. બદશરના
માણસોને રહેવાની બીજેરેની સગવડ સારી
સામવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address, "Suliman."

Box 3553, JOHANNESBURG.

ફટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

ફટરની કંપની દેશભરમાં લોકોને માટે હિંદુસ્તાન, જાપાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને
અમેરિકા તાર માફતી યકે છે. વિવિધ પ્રકારના દર સહેલાઈથી એક સીલિંગ અને
કંપની સીલિંગ અભિવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની તાર અથવા દેશભરમાં હિંદુસ્તાન દેશમાં લોકોને માટે છે.

ફટરની કંપની તાર માફતી યકે છે. વિવિધ પ્રકારના દર સહેલાઈથી એક સીલિંગ અને
કંપની સીલિંગ અભિવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની તાર અથવા દેશભરમાં હિંદુસ્તાન દેશમાં લોકોને માટે છે.

ફટરની કંપની તાર માફતી યકે છે. વિવિધ પ્રકારના દર સહેલાઈથી એક સીલિંગ અને
કંપની સીલિંગ અભિવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની તાર અથવા દેશભરમાં હિંદુસ્તાન દેશમાં લોકોને માટે છે.

ફટરની કંપની તાર માફતી યકે છે. વિવિધ પ્રકારના દર સહેલાઈથી એક સીલિંગ અને
કંપની સીલિંગ અભિવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની તાર અથવા દેશભરમાં હિંદુસ્તાન દેશમાં લોકોને માટે છે.

ફટરની કંપની તાર માફતી યકે છે. વિવિધ પ્રકારના દર સહેલાઈથી એક સીલિંગ અને
કંપની સીલિંગ અભિવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની તાર અથવા દેશભરમાં હિંદુસ્તાન દેશમાં લોકોને માટે છે.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add. "DAWOOD"

P.O. Box 150, MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Address "NANJEE DULABH."

P.O. Box 141, LAURENCE MARQUIS.

G. P. VYAS.

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add. "VYAS"

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add. "CAJEE"

145 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams.

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Nappies, Oranges and Bananas

Leaves on our farm at Tongen.

Indian Post Office on our premises,
133 Grey St., 219 & 222 Unigeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards.

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market Street, and at Fort Rhen,

Tel. add. "KHANDERIA" Box 100,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 61, Market Square.

Tel. add. YUSUF KLERKSBOOP.

Abdoolah Hajee Khan Mahomed

General Merchant &

Importer,

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE" P. O. Box 99,

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, August, 10th, 1907.

No. 32.

P.O. Box 120

Telephone 314.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
 WHOLESALE MERCHANTS and
 DIRECT IMPORTERS

Clothing,
 Drapery,
 Prints,
 Calico,
 Dhotis
 AND
 Sarees.

Rugs,
 Shawls,
 Boots
 AND
 Shoes,
 etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on
 Commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest
 Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
 The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE:—59 Market Building (upstairs)

STORE:—36 Market Hall (inside).

Box 2088,

Tel. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg

Tel. Add:

"Astrotour."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.

853.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
 Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
 Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
 Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
 & General Merchants,
 JACOB'S BUILDING,
 (OPPOSITE GAIETY THEATRE)
 2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
 JOHANNESBURG

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
 54 Wick Street,

VERULAM

જાગ્યાના માલના વેપારી.

નખા, બીનાસ, મકાઈ, દૂધી વગેરે વાગે શાખણી
 દાખીય દાખી ગરબાણી તેમજ પચાણી ફરતી શાખ
 પી વીલીયરી કરવામાં આવે છે. વપાઈ પાત્ર મારે
 નીચેના સરનામે પૂછાવી ખરીદી કરી શકે.
 Tal. Add. Camaya. 19, 20, 21, 22, 23, 24.

A. A. Gandhi, Tongaat.

DO YOU WANT TO BORROW MONEY

REPAYABLE in 30 years? If so
 join our Association.

MUTUAL BUILDING HOMES, LTD.,
 Box 1180 Cape Town.

૩૦ વર્ષની મુદતે પછાડા લઈના લેવા
 હોય તો અમારી જિસેક્સીજેશનમાં
 લેવાશે:—

મુખ્યમથક બીરલીંગ હાઉસીસ લીમીટેડ.
 બોક્સ 1180; કેપટાઉન

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory.

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

વાળુ અને સરસુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYER,

154 Queen Street, Durban.

P.O. BOX
441.

શ્રી અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,
434, West Street, DURBAN.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing, Blouses, Night-gowns, Combinations Chemises,	Skirts, Underskirts, Children's Fancy Goods, Frocks,	Bibs, Bonnets, Bootees, Hats, Wool Shawls,
--	--	--

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.
Come and see for yourself.
Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સ્પર્શ મુજબ અમારા આરટીઆના દ્વિતીય વેચા નામવાની છે.
અથવા લેનારને બહુ પ્રીતિયત આવે મલશે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.
Telephone 864, Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE
of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબદુલ ગાની,
જનરલ ડીલર.

મપદ, જરોસરી અને બીજા દરેક ભવનો
માલ સ્ટોક્માં રાખનાર.
૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબદુલગાની,
જનરલ ડીલર.

કપડા, મોસુમી મોર ફુલરી સમ રકમવા
માલ સ્ટોકમાં રાખેલા.
૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્મ. અપેક્ષાકર્તા સંપ્રદાયમાં ઉચ્ચત્તમવાદના પદ્ધતિસરના અર્થ
વિદ્યાનુસાર ઉત્પાદિતકાર્યકર્તા.
ક્રોસ સ્ટ્રીટ 7, કોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.
ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tele. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No. 285

The "SWADESI."

A WEEKLY LITERARY JOURNAL.
PUBLISHED IN ENGLISH.

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world.

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Gen. E. HANDS, Resident.

કાપતાઉ બાગીચારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ સુધી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એક.
કરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીચારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું હતા. હવે
હવે તે નામ ફરીથી ઉપરના નામથી કુ. આ
શે છે.

જથાબંધુ ખાલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોદાકાર્યકર્તા. કાપડા, જરૂર,
જુદા, કાફરી માલ, કાચિર, કાચી સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. બયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મરચંડ.

Market Street, Box 44,
HEIDELBERG.

Branches:—
Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.
and at Volksrust
(as BANYA BHAYAT & Co.)
Tel. Address: BHAYAT.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have a large stock of

RICE, BEANS, GHEE and OIL,
Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN.
Tel. Address: "PABULAK," Box 254.

TAYOB HAJEE KHAN.

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી

સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સોધી મુંબઈ.

અમલોટી ૩૧૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ.

અમસીંગા ૩૫૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ.

બેરા થમને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમલોટી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ.

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સરનામે લખો અથવા મળો:—

યહ કંપનીની નવી ઝડપસે જાનેવાલી બોટો

દરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઝેર કલકત્તા

અમલોટી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ.

સોધી મુંબઈ

અમલોટી ૩૧૦૦ ટન તા. ૧૪ ઓગસ્ટ

અમસીંગા ૩૫૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ

સોધી મુંબઈની સ્ટામરો.

અમલોટી તા. ૧૪ મી

અમસીંગા તા. ૨૦ મી

સ્ટીમર અમલોટી ડેલાગોઆ કે બેરા નહિ રોકાતાં પરબારી મુંબઈ જશે.

ઉપલી કંપનીની નવી અનેથી ઝડપ ચાલતી મંગલર સ્ટીમરો અમલોટી તથા અમસીંગા ઉપર મુજબ અતરેથી ઉપડી ફક્ત ડેલાગોઆએ ઘણ પરબારી મુંબઈ સાર ઉપડી જશે. માટે ૧૭ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાણોએ મળવાને ઠગ્યા રાખતા બાકી આ તક મુજાવશે નહિ.

King & Sons,
West Street Durban.

M. C. Anglin & Co.,
339 Pine St. Box 50,
Durban.

મેસર્સ ઈંગ એન્ડ સન્સ,

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મેસર્સ ઈંગ, સી. આંગલોઆ મા.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ, બોક્સ ૫૦,

દરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Pakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5096, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELFAST

E. A. Subegjee,
Box 12

BELLAIR

Rambhai Chavindree & Co.,
Farmers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(Basutoland)

Tayol Adam.

CAPETOWN

AMEEL GANIEL

5 & 7 Cross Street.

A. Unker

116 Long Street.

Chhaganlal Bhawanidas Ghosewala
Raunderia,

21 Roger Street,

J. M. H. Gird.

129 Castle Street.

C. P. Lacherman,

Silk Merchant, 110 Adderley St.,
Pohoomul Bros.,

Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAJY JINDGY,
P.O. Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Manwar Hoosen Motan,
Box 92.

NANJEE DULABIDAS & Co.,
Box 141.

Noor Mahomed & Rawji,
Box 320.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.

VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.

Abdool Ruzak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.

E. AMROBAKIER AMOD & BAO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 330 Pine Street.

Bhaua Parshotam,
367 Pine Street.

M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.

J. N. Mahru Kherula
115 Grey Street

DADA USMAN,
Box 88, 130 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Ploverright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 251, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Tinnol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Savilla Street,
(near Surtie Masjid).

JALIBHOY & SORAGJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.

J. B. Melita,
Box 530, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 551, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent,
Point.

Mackenzie Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed,
Tobaccoist
109 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam,
Surtie Mithaiwala,
180 Grey Street.

Parshotam Valabh,
Tailor,

123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
508 West Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

F. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayoh,
113 Field Street.

Thann Maharnaj,
Property Owner
175 Gale Street.

ENSELSBURG

H. Omar Rajan & Co.,

HIDELB ERG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.

A. M. BHVAT,
Box 44.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30

JOHANNESBURG

A. T. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street

M. S. COOVADIA,
Box 270.

B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4120.

FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.

GOHAM MOHIDEEN,
Box 3755.

Govind Dalabh,
Box 3000.

Gulab Prag,
Box 5990.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

A. A. PILLAY,
Box 1353, 40 President Street

Ratipalsing,
Box 5990.

SULEMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DRANJI MORAR,
Box 6931, Johannesburg.

BHUKHA RANCHHOD,
Box 6031, Johannesburg.

DOORJI TELI,
Box 4980, Johannesburg.

FAKIR KALLAN,
Box 6031, Johannesburg.

GOVIND MOWJI,
Box 6369, Johannesburg.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999, Johannesburg.

MORAN BHUKHA,
Box 5999, Johannesburg.

PARBHU HIRA,
Box 5999, Johannesburg.

PEMA JERAN,
Box 651, Johannesburg.

RATANJI KALLAN,
Box 5999, Johannesburg.

D. M. SUBATTI,
Box 6081, Johannesburg.

South African Directory

(Continued)

KIMBERLEY

Khandooobhai & Tulgaram,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.

Hassan Amod,
Indian Location, stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11,

Kalan Laloo,
Box 391.

SULMAN EBRABIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.

VANMAH Koya,
Box 204.

LOWER TUGELA

Ismail Vadoo & Son,
Bond's Drift.

R. S. Davey,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BHADIA,
Box 35.

J. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street,

DAWOOD ISMAIL,
Box 150

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16

PIET RETIEF

Ebrahim Osman.
Box 9

PIETERSBURG

AYOD MAHOMED & Co.,
Box 134.

MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 90, Church Square.

ABDOOL RAHMAN,
Box 12.

S. D. BOBERG,
Market Square.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Bag Mahomed,
Box 498.

HAJEK HAHM,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

Hajee Omar Hajee Khan Mahomed,
Fruit Dealer, Box 57,
510 Church Street.

Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.

Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 612.

TAYOR HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 257, 308 Church Street.

G. P. Vyas,
Box 1156.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

orbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 11 Couper Street.

M. D. Seelal & Co.,
Box 55, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
Wick Street.

BAND TALWARSING,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
56 Wick St.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Raghunath, Goldsmith,
Moss Street.

Seeljan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.

VOLKSRUST

E. A. BHADIA,
Box 90.
ESSOP SULLMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. F. NADEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 85. Tel. 444. "FORBANDAR."
ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૮૫, ૧૦૫ ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 854

વધુ કલેપતર.

તંદુરસ્તી અને વેશ્ય જાનની દરકાર હોય
તો વાંચો "વેશ્ય કલેપતર" ગ્રંથીક. આ
ગ્રંથી દરકારી પ્રગટ થાય છે. દરેક જુદા
સંજોગે ખાસ માંચવા જેવું છે. નામ જોઈએ
સાફ અક્ષરે વેશ્ય જટાશકર લીલાધર,
રીચી રોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક અંક
તમુના દાખલ મફત મારફતવાનો આવશે
સવાળા પોસ્ટલ સર્વિસ કે - નવા બેરુ
પુસ્તક મોકલવાનું કરતા ૨ પેની. અગર
થી લેવાને અંગે છે. વિચન માટે
આ પત્રની કોપીસને લખવું.

વેશ્ય જટાશકર લીલાધર
રીચી રોડ, અમદાવાદ.

જુનો સફા, કમાનો, પેડા થરા રાત્રે રે

રીક્ષાનો જુનો કાલ રેવાતો લેઈએ છે.

લખો આ મળે :-

મી. હેરીસન

નંબર ૩૬ પાલન સોડ, ઇસ્ટ

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનની જુદક
નકત્તે ઈન્ડિયન પબ્લીક લા-એરી,
૧૫૨ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી.
સંઘવી ૨૦૧ એ સોડ, તથા ધા
સન એડ દાખેકા વર્કસ, ૧૬૪ એ
સ્ટોરમાંથી ત્રણ પેનીના દામથી
મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪
પેની. ટ્રાંસનાત અથવા કેપ કોલો
નીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં
આવે છે.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Eactory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c.**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux, Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins, pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and-cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belis, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

Indian Opinion

Vol. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, AUGUST 10TH, 1907

No. 32

Contents

Editorial Columns :-	Page
Mr. Hosken's "Inevitable"	371
Petersburg	371
The "Insurgent" Appeal Case	371
A "National Error"	371
Mr. G. J.	371
The	372
General	372
The Immigrants' Restriction Bill	372
OTHER ARTICLES :-	
The Writing on the Wall	372
Chalapa Indians	373
Cape Parliament and the Restriction Law	373
Immigrants' Restriction Bill	374
The Mass Meeting and After	375
Passive Resistance	376
Petersburg Indians	376
At the Heart of the Empire	377
Telegraphic Messages	378
Colonial News	379
Foot of Mass Meeting	320
Johannesburg Meetings	321
South Africa British Indian Committee	322
An Appeal to the High Commissioner	322
Wage Slavery	322
A Grotesque Error	323
Imperial Parliament	323
General Dealers versus Hawkers	323
Late News	323
CORRESPONDENCE :-	
Thanks to Sympathisers	379
Mr. Ally's Letter	379
Indians and the Agricultural Show	379

Indian Opinion

[illegible]

Mr. Hosken's 'Inevitable'

MR. HOSKEN is known all over South Africa to be the friend of the non-white races. He is one of the few men in South Africa who have the courage of their convictions. His exhortations to the historic Mass Meeting of Indians at Pretoria, therefore, deserve most careful attention.

Let us then analyse the doctrine he laid down, namely, that Indians as an Eastern people, should recognise and bow to the inevitable. By the term, Mr. Hosken meant to convey that the Act, having been demanded by the white people of the Transvaal, and unanimously sanctioned by the local Parliament, was in the nature of an Act of God. We are constrained to take exception to the proposition laid down by Mr. Hosken. The honourable gentleman admitted that he himself did not like the Act, and that he would himself, if he could, grant the Indians the vote. He also admitted

that "passive resistance" was a legitimate method of securing redress of a felt grievance. On his own showing, therefore, Mr. Hosken's contention that the Act is in the nature of an act of God falls to the ground. We, however, go further. No action of a human being is considered by the Eastern mind as a divine dispensation, unless it is intrinsically justifiable. And when an Eastern submits to the apparently inevitable, there is always traceable behind such submission, not a recognition of the Divine hand, but of base selfishness. 'The spirit is then willing, but the flesh is weak.

And what is it that Mr. Hosken will have the Transvaal Indians to do? To accept the enslaving Act in order that they be able to exist in that country! In other words, Mr. Hosken, a man of God, advises Indians, for their material good, to forswear their solemn oath and their honour. We answer, in the words of his Master, "Seek ye first the Kingdom of God and His righteousness, and everything shall be added unto you." We believe that, in resisting the wretched Act, Indians would be seeking the "Kingdom of God."

Mr. Hosken says the oath is not binding, because it was ill taken. But the solemn declaration was made by Indians with due deliberation. And it was not only for their own self-respect, but for that of their dear ones and their country, that they resolved upon revising the Act and facing imprisonment or worse.

We, therefore, trust that Mr. Hosken will, with his accustomed zeal for noble causes, study the Asiatic question, and we promise that he will accept the whole contention of the Indian community. He went to the meeting as a messenger of peace from the Government. He will, we doubt not, fulfil the functions of a true mediator, if he will only understand carefully the Indian standpoint.

So the SUPREME COURT has given the inevitable verdict, and the Under Colonial Secretary will be able, in the House of

Commons, to give the inevitable reply to the inevitable question, that British Indians in Natal do not need the protection of the Imperial Government, since they have that of the Natal Supreme Court. That is all very fine and satisfying, no doubt, to the man who is not in earnest and who does not suffer, but what is the position of those who do bear the burden? We have a rural Council, composed of provincially-minded men, prejudiced to the core against the Indian, in a position to heap insult upon him, and compel him to undergo the costly necessity of obtaining the Supreme Court's final pronouncement as to the validity of his claim, other things being equal, to the municipal franchise together with his lighter-hued brother Colonist. The Supreme Court has ruled that the Parliamentary franchise and the municipal franchise are not interdependent. This fact was patent to even the most unobservant looker-on with a trace of logical perception. So much so, indeed, that the wisdom of who drafted the Municipal Corporations Act implied as much, by deliberately wording the clauses relating to the franchise so that the intent so as to specially exclude from the exercise of the municipal franchise all who, under the Parliamentary Franchise Law, were precluded from exercising full parliamentary privileges. We are therefore in the position of "as you were," and know just as much as we did before and no more. But it is altogether too bad that the mere prejudices of a few country-folk should be able to entail so much trouble and expense upon an already too much worried community. ✓

WE DRAW POINTED ATTENTION TO
A "Clerical Error" Mr. Lichtenstein's letter to the Registrar of Asiatics, copy of which is

we print elsewhere. It should serve as an example and a warning to those few foolish and misguided men who may think to escape from a difficult position by "palm- ing their hands." The unfortunate victim of what so nearly might have been a miscarriage of justice, entailing a maximum penalty of a fine of £500 and two years' imprisonment with hard labour, has taken a lesson: the lesson of this travesty of administration, and has promptly withdrawn his application for registration under the Nuremberg Registration Law. We once knew of a certain man, who came along with plenty of money, paid with it

her multiple progeny, which she then proceeded, solemnly and deliberately, to kill and eat. It would appear as though the authors of this wretched measure, whose birth was accompanied by such toil and tribulation, are determined to kill their own offspring by the ridiculously inept manner of giving it forth to the world. The conclusion, conclusively, was not their intention, but "Phonny" says, "Phonny" does pose!

WE HAVE KNOWN THE ALLEGATION OF THE Transvaal Government Mr. Ally's the latest Mr. Ally has Protest addressed by the press. Mr. Ally, it will be remembered, was a delegate to wait on Lord Elgin in connection with the Asiatic Ordinance. The *Rand Daily Mail* calls it a bitter protest, and so it is. Mr. Ally's is perhaps an extreme case, but it shows most vividly, nothing else can show, the suffering the Act is going to cost the community. The objection the Indian community has been set down as mere sentiment. Mr. Duncan, not knowing what the Act meant, was good enough to say that the Asiatic objection should be overborne, but we ask whether it is sentiment that has dictated the course adopted by Mr. Ally. Will the Indian community be told that Mr. Ally is probably facing starvation for a foolish sentiment, or will it dawn on Lord Elgin that, after all, even though an Indian, a British subject may be entitled to personal freedom and security wherever the British flag flies?

C. W. IVY 152

THE PIETERSBURG NOTICE ISSUED BY the Government is undoubtedly a feather in the Government's cap, and it seems that the Government are still uncertain whether the feeling of resentment against the Asiatic Act is general and permeates the masses, or whether it is confined to a few "agitators" only. Taken in that light, the Pietersburg notice is justifiable. The reply returned by the Pietersburg Indians should set at rest any doubt lingering in General Smuts' mind. The Pietersburg Indians view the sending of the Registration Office to their town as an infliction to be avoided. We congratulate them on their boldness in having sent the petition to the Government, but we must warn them, as also all other Transvaal Indians, that the struggle before them may be bitter and prolonged before they make a breach in the almost impregnable wall of prejudice that the Government have erected in front of them. There is no remission of sin without shedding of blood. This may be paraphrased for British Indians to mean that there is to be no freedom for British Indians without their shedding blood. The Transvaal Indians are not to be deceived by the Government's promises. They must prove their loyalty to the British flag by their blood.

THE SUMMARY SENT TO THE NATAL Mercury by its London correspondent General Smuts' Reply

reply to the representation made to General Botha by The South Africa British Indian Committee is only what was expected. The reader must take his mind back to the end of the month of June or the beginning of July. The reply shows General Smuts' attitude at that date. Whether the Pretoria meeting has touched the humanity of General Smuts we do not know, but, if he retains the same attitude that he adopted at the time of writing his reply to the Committee, it shows most clearly what is to be expected from the Transvaal Government. Having stated that he does not wish to relax the stringency of the Act in any way what he says, that the finger-points are indispensable, and that, in his opinion they are not degrading, he sets aside the suggestion as to co-operation between the Government and the leaders of the community, by saying that such is not possible, owing to the defiant attitude adopted by the latter. We do not know why the advice given by the leaders to the Indians, rather than submit to the Act to suffer imprisonment or banishment, should be considered to be defiant. However, the letter shows that nothing short of a slavish state for British Indians would satisfy the Transvaal Government.

TWO IMPORTANT CHANGES IN THIS measure were made in the Transvaal Legislative Council. The first was incorporated on the initiative of the Hon. Mr. Max Langermann, in the teeth of the strong opposition of the Colonial Secretary. As sent up from the Lower House, the Bill invested the Colonial Secretary with the enormously dangerous prerogative of deporting, on his own initiative, and without consultation, any person who, in his opinion, was dangerous to the peace, order, or good government of the Colony. No more arbitrary power could have been given to one man, and the Hon. Mr. Langermann merits the thanks of all friends of freedom on having forced the Colonial Secretary to accept an amendment whereby that Minister, before he can deport anyone, must consult with the Governor, whose consent must first be had and obtained. True, the prospective victim may be summarily arrested and incarcerated, but if, at the end of ten days, the Governor has not intimated his assent, the imprisoned man must be liberated. The new procedure immediately clips the wings of any Minister who may desire to soar too high, and the Hon.

Mr. L. Munn's reputation has been greatly enhanced with British Indians, who had not been greatly impressed by the honourable gentleman's liberality of thought and breadth of vision as manifested in his acceptance of delegation to the 1904 anti-Asiatic Convention. The *Star*, whose comment appears elsewhere, adopts a peculiar role, and it is difficult to know whether this journalistic Saul is also amongst the prophets, or whether it is "only pretty Fanny's way," "getting one back" at the present Colonial Secretary. The second amendment proposed by that gentleman reserves the Bill, when finally passed, for the intimation of the Royal assent. More may be heard of this aspect of the question at a later date.

The Writing on the Wall

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The shirt of Nessus devoured with poison him who wore it. Last Wednesday morning there arrived in Pretoria to attend the Mass Meeting, two thousand men, all of whom had donned the poisonous shirt that day, and, at the conclusion of the meeting, they had been utterly consumed. The "Sammy" and the "Coolie" were dead for ever, and there remained the self-respecting Indian who had dared all for the sake of a principle dear to him. Each man of them had come a long march. By toilsome steps they had emerged from the Land of Humiliation and Enslavement to the Bright Territories of Freedom. They had left behind them their ancient, rained, mean selves, and had come forth from the strenuous march free from the old, fettering disabilities. Each man of them walked with a joyous gait, looked ahead with a fearless gaze. They had at long last assumed, in their own eyes, the privileges and responsibilities of manhood. They had attained to the first true knowledge of self-respect and individual strength. Each bore an invisible banner whereon was emblazoned the legend: "Close is my shirt, but closer still my skin". Not a man of them but realised something of the real value of self-sacrifice. Every one of them had given himself up as a hostage to fortune, and the brave army marched to that peaceful battlefield, in the precincts of the house of prayer, fully resolved to suffer the extreme penalty of the law, even the loss of all their material interests, imprisonment, banishment, rather than submit to the violation of their dearest rights, their most cherished privileges, for all understood that the only true loss that they could sustain was that which would result from each man's being false to himself. Hence it may well be said that the watchword for the

day was *Ego proximus mihi*. They knew that their salvation was their own hands. A deep determination, accordingly, was the characteristic note of the meeting, modified, however, by a vein of quiet humour at the thought that the Government could have been so infatuated as to imagine that sons of India could ever forfeit their birth-right, could ever part with their manhood, could ever give up their self-respect, in order to conciliate a mad prejudice born of lust of wealth, bitter envy, malevolence, fear, and gross ignorance.

There was, indeed, much to fear in the demeanour of those who massed in their hundreds in the little quiet garden of the Mosque. Those erect heads, those flashing eyes, the roar of cheers, that quiet patience, that calm appreciation, that peaceful resignation—all that might indeed be a source of fear to those who anxiously awaited a hurried enslavement of an inoffensive community. It would have been so easy to torture and crush an earth-an emasculated people, so facile to make them drink the cup of misery and degradation to the dregs. But a merciful Providence had intervened, and had protected the Transvaal British Indians from themselves and their own weakness, and had endued them with a force, a strength, a virility that had enabled them to make good their escape from the toils that had laboriously been spread to catch their unwary feet. They entered upon their task humbled creatures; they emerged from it humble men—humble in the knowledge that they had been tried in the fire and proved true metal.

Experience had invested them with a corporate and communal instinct that would stand them in good stead in the future. In the days to come, their children and their children's children would learn the glorious story of how their fathers and forefathers had stood firm, unflinching, in the midst of the raging tempest that had gathered round their devoted heads. They would tell and re-tell the tale of how their most elementary rights had been preserved inviolable by their courageous ancestors who had ventured all. They would con the memorable lesson that had been taught by the wretched "Sammy" and the despised "Coolie" of former days, the fruits of which they themselves were reaping. And last, but not least, they would realise that, in the stern and relentless opposition of their forbears to oppression and injustice, had been born the salvation of the Motherland, strengthened and inspired by the humble fight for self-respect, sanctified by self-sacrifice, that had been fought on fields reddened in former years by a bloodier struggle. Wednesday, the 31st day of July, 1907, will yet prove a landmark, a dividing of the ways, in the history of South Africa and of India.

A. CHESSELL PUGH

Delagoa Indians

Splendid Reception of the Portuguese Crown Prince

The Delagoa Bay correspondent of the *Transvaal Leader* sends the following graphic report to his paper:—

On Wednesday night, one of the most picturesque incidents in connection with the Crown Prince's visit was that of the reception by and presentation of an address from the British Indian residents in Lourenço Marques. Reference has already been made to the beautiful structure in the form of an Indian temple specially erected by the Indian community on the Market's place, which to-night was brilliantly illumined by acetylene gas, crystal candelabra and fairy-lamps, and crowded with British Indians in their picturesque eastern costume. The interior, which had the additional advantage of being open to the view of thousands of spectators through its trellised walls, presented a typical Oriental blaze of colour. It was divided into three aisles, the arches being composed of characteristic eastern work edged with gold lace, while the ceiling, pillars and trellis walls were richly embellished with white, red, and green silk draperies. The floor was carpeted with Indian rugs, while at the top of the central aisle was erected a dais carpeted with green cloth and canopied by silken hangings. A throne was erected thereon, the chair being richly covered by cloth of gold. The background and seats for the Prince's retinue were also splendidly adorned with costly golden embroidery.

From eight till ten o'clock, the Indian community commenced to assemble. Special portions near the throne were reserved for Europeans and were packed by the elite of the city, comprising all the leading Portuguese officials, the consuls of Great Britain, Germany, and France, the Rear-Admiral of the British Cape Squadron, the Captain of the "Hermes" and the Flag-Lieutenant, in addition to a number of Transvaal visitors. Punctually at ten o'clock a salvo of five hundred rockets heralded the approach of the Prince, who alighted at the main entrance, which was flanked by enormous Indian lanterns and huge palms. His Royal Highness was received at the entrance of the kiosk by the leading Indian merchants and by them conducted to the throne amid loud and enthusiastic shouts of welcome. He was accompanied by the Colonial Minister, the Governor-General and their respective staffs. At the moment of their arrival a magnificent display of fireworks commenced, a huge set-piece, in the form of a temple-gateway and inscribed with sentiments of welcome, being fired outside the pavilion, which was clearly visible from the throne. Thereupon

the committee came forward, and a gorgeous address of welcome was read. At the conclusion it was handed to His Royal Highness, accompanied by a beautiful cabinet of ebony, inlaid with gold.

An Eastern Ceremony

The Prince graciously received the gifts and tokens of good will, and in reply said that he would in every way support the interests of the Indian community in the province, and he would have much pleasure in conveying to his father (King Carlos) their expressions of attachment and loyalty, and would cordially recommend their interests and desires to him upon his return. At the conclusion of his speech, which was greeted with loud applause, the most prominent members of the Indian community ascended the steps of the throne, and the oldest member thereof carried out the beautiful and symbolic Oriental ceremony of placing a garland of resplendent red roses around the neck of the Prince, following this pretty ceremony by handing bouquets of roses to every member of the royal party and to the wife and daughter of the Governor-General. This concluded the unique proceedings, and the Prince and party departed amid enthusiastic demonstrations, in which more flights of rockets and the starting of several more elaborate fireworks bore their part.

It should be mentioned that the fireworks, which were viewed by thousands of spectators, were entirely constructed and designed by Indian workmen locally, and the whole proceedings reflected considerable credit upon the Indian community, whose lavish demonstrations of welcome were only equalled by their artistic presentation.

Cape Parliament and the Registration Law

In the Legislative Council, at Cape-town, on the 23rd July, Hon. Mr. PRETORIUS asked, in view of the fact that owing to the new law in the Transvaal in regard to Asiatics, many of these Coolies flee into the Cape Colony, and that in consequence of which it will be overrun with these undesirables, whether the Government will introduce legislation this session to prevent these Asiatics from entering the Colony?

Hon. Sir PIETER FAURE said that by Act 30 of 1900 all Asiatics were prohibited from entering the Colony unless in possession of a permit, or the *fourth* possessor of £50, and able to write in a European language. At the same time the Magistrates concerned had special instructions while immigration officers are stationed at such points as Norval's Point and Fourteen Streets.

Immigrants' Restriction Bill

Clause 6

Important Amendments

LEGISLATIVE COUNCIL,

Tuesday, July, 30.

The Council went into committee on the Immigrants' Restriction Bill.

The Hon. Mr. MAX LANGERMAN, speaking with reference to the right of the Minister to remove an undesirable person from the country, said that such right should not be vested in any individual Minister. The Dutch population in particular were very strong in favour of the principle of individual liberty. That liberty would be infringed by this Bill. He was sure that the Government did not wish to exercise autocratic or tyrannical powers. He moved that Clause 6 be so altered that the right to remove an undesirable person from the Colony be vested in the Governor, and not in the Minister, as the clause provided.

The COLONIAL SECRETARY said that such rights would only be exercised in extreme cases. He maintained that this power should be given to the Government. A Minister would always consult colleagues, and would not act on his own initiative. The urgency of the case might render it impossible to call a meeting of the Executive Council so as to deal with the case in a few days.

The Hon. Mr. LANGERMAN said he had no wish to oppose the Bill, but he thought it absolutely necessary that such power should not be vested in the Minister.

The Hon. Mr. PRETHAN said that this power was far more extreme and effective than that contained in the Peace Preservation Ordinance. The individual against whom this clause might operate would have no chance to appeal, but received short shrift. They should have some security that this forcible machinery would not be exercised except under exceptional circumstances. The Minister might consult his colleagues, but there was nothing in the Bill to compel him to do that. This clause affected the liberty of every individual.

The Hon. Mr. WOLMAN said it could not be denied that the Government should have certain power. To debate "Minister" and substitute "Governor" was something he could not agree to. If they thought that the clause gave too much power to one man why not put in the words "the Government" or "the Governor in Council."

The COLONIAL SECRETARY opposed a suggestion to let the clause stand over.

The Hon. Mr. WOLMAN asked what would be the action when a

would any other Government receive the banished man?

The COLONIAL SECRETARY said that was the difficulty. If a man were an English subject it was likely that no other Government would receive him, but the clause would mainly affect foreigners.

The Hon. Mr. CURTIS said the power was of a most exceptional character, and was one which no British Minister would have dared to suggest. There was a growing tendency to make laws for the present Ministry to administer. If a man preached sedition he could be clapped into gaol while the Governor, who might be absent from town, could be consulted. He would vote for the amendment.

The COLONIAL SECRETARY said he always was prepared to meet the members: so if they thought that a solution of the difficulty could be arrived at if the consideration of the clause were postponed, he would agree to a postponement. (Hear, hear.)

The clause was thereupon allowed to stand over.

The COLONIAL SECRETARY moved that progress be reported, and that leave to sit again be asked.

This was agreed to.

It was decided to resume in committee to-morrow.

Thursday, Aug. 1.

The House went into Committee on the Immigrants' Restriction Bill.

The Hon. Mr. RAITT moved that the term prohibited immigrant should apply to: "Any person other than a domestic servant who has entered into a contract or agreement to perform work within this Colony, excepting that it shall be shown to the satisfaction of the Minister that such person enters this Colony for the purpose of performing special work which cannot ordinarily or sufficiently be performed by residents within the Colony; and to such person the Minister shall issue permits of entry."

The COLONIAL SECRETARY said that he could not accept the amendment, as it would interfere seriously with immigration. Provision was made in the bill preventing abuses in connection with contract labour.

The Hon. Mr. RAITT withdrew his amendment.

The Bill was reported as amended, and the House afterwards adjourned until to-morrow.

Friday, Aug. 2.

The COLONIAL SECRETARY moved that the report on the Immigrants' Restriction Bill be taken into consideration. This was agreed to.

The COLONIAL SECRETARY proposed, and it was agreed upon, that the last clause of the Bill read: "This Act may be cited for all purposes as the Immigrants' Restriction Act, 1907, and shall not take effect unless and until the Governor shall proclaim in the Gazette that it is His Majesty's pleasure so to do." and

as the Governor shall notify by proclamation."

The Council then adjourned till Tuesday next, at 2.30. p.m.

A Dangerous Prerogative.

Under the above heading, the *Star* wrote on Thursday last:

A very important amendment to the Immigration Bill was moved by Mr. Max Langermann yesterday in the Legislative Council. Under the Bill extraordinary power is given to the Colonial Secretary to expel inhabitants from the Colony. However desirable it may be that such powers should be at the command of the Government in such times as these, it is a dangerous and evil precedent to place that power and responsibility in the hands of one man. We trust that Mr. Smuts will overcome the reluctance he showed in the Council yesterday to the amendment that this power should be exercised by the Governor-in-Council. It may be thought kindly to the Liberal Government to free them from quasi-Imperial responsibility in expelling Indians who refuse to register, but no English Parliament would acquiesce in such despotic individual authority, and this feeling will support the Council should they amend the Bill as suggested by Mr. Langermann.

And on Friday added:

Both Mr. Max Langermann and the Government are to be congratulated on the amendment of that part of the Immigration Restriction Bill which gave unqualified power to the Colonial Secretary to expel people from the country without trial or cause shown. It was, however, of importance that the value of the law should not be destroyed, as against notorious undesirables who cannot easily be brought to trial. As the law now stands the Minister can expel all persons, male or female, convicted under the Immorality Ordinance, but in the case of persons "deemed by the Minister on reasonable grounds to be dangerous to peace, order and good Government," the power is limited by the sanction of the Governor. Such persons, however, may be summarily arrested; but if the Governor does not sanction deportation within ten days after arrest, the prisoner must be discharged. This is, of course, the spirit of *Ha-bear Corpus*.

TAXATION AND REPRESENTATION.

The Durban Beach has been such an unparalleled success that there is no doubt that the work should be carried on. There should be a further bathing enclosure for coloured people, who pay rates; and therefore should share in the amusements provided by the Corporation out of Corporation funds.

The Mass Meeting and After

In a special descriptive article, the *Pretoria News* says:

Something like 2,000 British Indians foregathered in the grounds of the Mosque yesterday afternoon to reaffirm their unalterable decision to passively resist the Registration Ordinance. Upon the platform were the leaders of the Indian community in Transvaal, amongst them Mr. Advocate Janzani, learned Doctor of Laws, scholar and philosopher, to whom the Municipality of Pretoria deny the right to use the footpath, and who may not occupy a seat in the Municipal trains. The speeches were of the most moderate nature. There was no talk of violence; there were no veiled hints of outrage. The speakers took as their text "Sufferance is the badge of all our tribe." They were not going to intimidate those of their compatriots who desire to register. They would use moral persuasion, to induce them not to do so, but nothing more. They were passive resisters, not active agitators or Labour Party rowdies. There was, too, a curious sense of humour about the whole meeting. The idea that the Indians ought to be penalised because they were black, a sentiment, which one speaker asserted, actuated the white men in the country, was received with shouts of laughter. The appeal of a prominent Mahomedan, that his race should not be condemned because from it were drawn the few backsliders for whom the better class could not be responsible, provoked the merriment of the Hindus there assembled. Very few Europeans were present, but amongst them was Mr. Hosken, M.P.A., who was received with considerable enthusiasm which he damped by advising those present to submit to the inevitable and register under the new Act. Mr. Gandhi followed him at once. He translated his speech and interlarded the translation with comment of his own, thus cleverly discounting and weakening the effect which it might have had on the less resolute brethren. The scene on the whole was one of intense interest. In the background the Mosque with its deep verandahs, its suggestion of solemn worship, the little cluster of shops left outside each door, the silent-robed attendants passing to and fro. In the grounds outside, the great concourse of Indians of all castes and religions, very much in earnest, very much determined, listening with the keenest interest to the exposition of their case by their leaders. These leaders would probably be termed "coolies" by the irresponsible and unthinking man in the street, but they were men of character, men of standing. They were not paid or imported agitators battling for the misfortune of the race. One for instance was an official of the Government. He is Post Master in Johannesburg.

Another is a lawyer with a large practice, who expects every moment to be placed across the border by the Government. There was a great gaunt, ascetic looking Mahomedan priest, full bearded, and usually verbose, as priests often are, who commenced his speech with a lengthy quotation from the Koran. There were well-to-do mechanics, court interpreters, and indeed British Indians of all sorts and conditions, delegates from every town in Transvaal, and they were, above all things, unanimous. No hesitating note was struck throughout the proceedings. No weakness was visible. A shower of telegrams poured in upon the platform from every dorp and city in South Africa. Every orange coloured envelope carried cheering good wishes and hopeful expressions of sympathy. The resolutions were uncompromising. The meeting was determined to passively resist to the end, and to express its utter contempt for those Indians who had submitted to the Ordinance. Police were present, but there was no need for their services. The whole demonstration was orderly and well-behaved, and when at last the affair came to an end the great concourse stood to its feet and gave three rousing cheers for the King and Empire.

"Loyal we are," said the Chairman, "loyal we shall remain, and loyal we'll die, but we will not submit to the disgraceful and degrading method of registration which stamps us as criminals, and which is tyrannical and unjust."

Press Comments

In a leading article published on the 1st inst., the *Pretoria News* said:

No one present at the meeting of British Indians, held in the grounds of the Mosque yesterday afternoon would for one moment doubt their sincerity or unanimity. Their attitude lacked the animosity and bitterness which, as a rule, distinguishes similar agitation promoted by European Labour Parties, but it was, nevertheless, uncompromising and resolute. Mr. William Hosken has admittedly a great influence with the coloured and Asiatic people of Transvaal for he has from his first entrance into public life constituted himself their consistent champion and protector, but his advice to the Indians to submit to the inevitable and register under the Ordinance fell upon deaf ears, especially after it had been discounted by Mr. Gandhi, in the course of a cleverly combined translation and running comment. The White Colonists of Transvaal are undoubtedly united and unanimous in regard to the principle of the Registration Act. They are determined to obtain accurate information in regard to the number of Indians at present in Transvaal, legitimately and illegitimately. They are prepared to concede, and have conceded, the point that all Indians already legitimately in the country shall be recognised, registered, and protected. They are, furthermore, prepared to concede trading and other civil rights to such Indians, but they contend that a large number of Indians are domiciled here illegitimately, and only a complete registration can enable them to deal with this latter class. All these proposals, the British Indians as far as we understand, are also prepared to accept. They, according to the principle of the Bill, they are willing to register, and to be quite frank, their objections are sentimental rather than practical. They say

that the operation of the Bill should be suspended for at least thirty days, during which every British Indian will voluntarily register. They ask further that those British Indians having a knowledge of an European language, such as would qualify them to enter the Transvaal under the Immigration Act, may be permitted to sign their names, and for the sake of their education and enlightenment be absolved from the degrading process of giving a finger-print impression. At the end of the thirty days they are willing that the Government should again bring the Registration Ordinance into force against any Indians who have failed to register voluntarily. For ourselves, we must admit that this compromise seems to us a practical one. We cannot see that the Indian will be very much better off, whether he registers voluntarily or under the Registration Act, but certainly the registration will be none the less effective and the Government will be none the less in a position to deal with the whole of the Asiatic question. As far as the coloured Indians are concerned, we entirely sympathise with their objection to give a finger-print impression when it is obvious that a signature will identify them. It is our hope therefore, that the Government will accept the proposed compromise, for it is clearly a matter of sentiment, and it affects the principle of the bill so little that we cannot see how it can be refused. It is true that it will postpone the operation of the Bill as far as concerns British Indians who are unwilling to register voluntarily for thirty days. That is to say, it will probably give those Indians illegitimately in the country another thirty days' grace. This, however, seems to us to be a small price to pay for the cessation of an agitation which may otherwise lead to very serious results. It must not be forgotten that this Indian question has an Imperial as well as a Transvaal aspect. India means nothing to the Transvaal, it means everything to the British Empire, and our politicians in this country must not forget that they have not only local responsibilities, but, as members of a great and far-reaching Empire, they owe a duty to that Empire as a whole. Especially in this colony we have been generously treated in the matter of financial assistance and self-government, and it would be but a poor return to the Imperial statesmen who have done so much for us, to persist in a course of action which must embroil them with the greatest of Imperial dependencies. This sentiment is not likely to appeal to the irresponsible European merchant and petty trader, but it should appeal to the responsible heads of the Cabinet, and we hope it will.

The "Leader" and Intimidation

On Thursday, the *Transvaal Leader* contained the following:

In connection with the Indian agitation against the Registration Law it may be mentioned that yesterday there was a noticeable dearth of Indian newsagents in Johannesburg. They were all "on strike" or attending the demonstration at Pretoria. It is said in some cases the arguments used to make them desert their usual stands took the form of big sticks wielded by energetic "passive resisters."

To which the subjoined reply was sent by the Acting Hon. Secretary, British Indian Association:—

You say, in connection with the fact that the Indian newsvendors in Johannesburg were all on strike yesterday, or attending the demonstration at Pretoria, that "It is said in some cases the arguments used to make them desert their usual stands took the form of big sticks wielded by energetic 'passive resisters.'" I have to

characterise this statement as a gross falsehood, and request that you will be good enough to withdraw it or publish the names of the alleged militant "passive resisters." In the event of your doing the latter, my Association will deal with these people suitably, but I take it that this statement is on a level with those supplied by your ill-informed Pretoria correspondent with the effect that large numbers of Pretoria Indians have registered themselves. My Association is in a position to state definitely that there are not more than 26 Indian registrations to date, and that only 75 Indians have applied for registration under the new Law, out of an estimated registerable population of some 1,500.

Since you have deemed it expedient to publish what "is said" by anonymous informant, may I ask you on behalf of my Association to publish its official repudiation?

Bad for Trade

The public meeting in Pretoria on Wednesday of the Asiatic community has brought forth no definite result so far. The first resolution passed at the meeting was to congratulate those who had not registered themselves, and the second was to petition the Government to accept voluntary registration. This reads simple enough, but the question has been, and still is, a great anxiety to those wholesale merchants who have Asiatic traders on their books, because if a wholesale exodus takes place it means a dead loss to many importing merchants. This agitation over the Asiatic Law Amendment Ordinance is undoubtedly one of the principal reasons that trade amongst the wholesale merchants has been so bad during the past few months. Some time ago a white fruit merchant said to the writer that it was a great blessing that there were Indian hawkers, otherwise the ordinary householder would never get any cheap fruit; however, when this conversation was brought up again recently the trader said: "Yes, that opinion was all very well then, but now these Asiatics have become wholesale dealers and are interfering with my business." Such is human perversity.—*Star* (Trade Report).

ASIATIC MUNICIPAL EMPLOYEES.
The Capetown correspondent of the *Star* telegraphs that at Friday night's meeting of the Chamber of Commerce Mr. C. W. Baines moved:

(1) That all Asiatic labourers in the employ of this Council be discharged within one month from this date.

(2) That coloured or white category be engaged to do the work, the preference being given to good, steady married men.

In doing so, he said that no doubt the Indians did their work well, but in hard times preference should be given to white men, and that all Asiatic labourers should be discharged. He said that the Council should not be run by a few Asiatic men, but by a majority of white men, and that the Council should live on the price of a paraffin tin.

Passive Resistance

The "Mail's" Comments

Commenting on the special article by the Editor of *INDIAN OPINION* appearing in the columns of the *Rand Daily Mail* last week, that paper says:

Unless the passive resistance movement breaks down at the eleventh hour, or the Government modify their policy, a portion of the Asiatic population of Pretoria will within a few hours be liable to a term of £100 or three months' imprisonment, followed by an order to leave the Transvaal. It is useless to conceal the fact that the situation thus created is a difficult one. It will be misunderstood in England, and misrepresented in India. It may be employed as proof of the truth of the suggestion of the Indian Committee in London that the Transvaal is "anxious" to impose the most extreme measures and thus to degrade and humiliate the British Indian community. We regret that the deadlock has arisen. We are not convinced that by the exercise of a little more tact and patience it might not have been avoided. As far back as last April we suggested that the leaders of the community might be invited to co-operate, either officially or quasi-officially, with the Government, in arriving at a satisfactory settlement of a problem which has plagued the Colony for over twenty years. Whilst adhering to the principle that the immigration of Asiatics into the Transvaal must be stopped, we have always urged the necessity for the fair treatment of the people taken over with the country, and we have always hoped that the claims of those now residing in the Colony could be decided upon without necessitating the open resistance which has now unfortunately arisen. These propositions probably met with the approval of all save the extremists on either side. But unhappily the attempt to devise a plan by which the Indians legitimately entitled to remain in the country could be identified, has produced a deadlock.

The attitude of the British Indians is fully set out in an article we print on this page, at the request of the leaders of the community, who sometimes complain that they find it difficult to make the European population understand the position they take up. But this expression of their case is obviously special pleading. The Indians themselves do not appear to have shown that desire for compromise with the lack of which they charge the Government. When the London Committee, when General Botha last May they suggested that the finger impression system, to which so much objection is raised, should be adopted only against the illiterate portion of the community, and that the educated men should be allowed to appeal their objections to the competent authorities, and in quite a friendly way the policy Lord Milner hoped to lay down. It would differentiate between a "Master of the Inner Temple and an ignorant fruit seller. We believe the Government were prepared to make this differentiation in the Ordinance. But the Indians in the Transvaal refused to accept the compromise and then rejected a principle which is recognised in all the South African Colonies where native legislation is concerned. It was thus necessary to make the law apply to all Asiatics.

But taking the Ordinance as it stands to-day, we are to find in it sufficient cause to lead to an equally regrettable result the law of the land. It has been pointed out again and again, the finger impression system is largely in use in India for the ordinary business purposes, and Lord Milner, who has been accused of being a "white man's boy," has said the people he once ruled, looked to him for any objection to it, and he said none. It is, therefore, the law of the land, and the people of the Transvaal are to be asked to give up their old law and to accept the new law. The finger impression system is a law of the land, and the people of the Transvaal are to be asked to give up their old law and to accept the new law. The finger impression system is a law of the land, and the people of the Transvaal are to be asked to give up their old law and to accept the new law.

might have been the case at the time Captain Hamilton Fowle drew up a report for Lord Milner, there has of late been a decided influx of Indians into the Transvaal who are not entitled to be here. They also say that no general scheme of identification can be carried out unless the finger impressions, at least the bulk of the Asiatics, are taken. The people of the Transvaal demand some protection against an increase of the already large amount of Asiatic competition, and in devising a plan for securing this protection, action was naturally taken upon the lines suggested by those who have made a special study of the problem as it affects the Colony. The Transvaal Government had a perfect right to legislate in this way. Lord Curzon, who never hesitated to champion the demands of the Indian people, and refused to allow Indian labour to be recruited for the Transvaal because those demands were not conceded was forced to admit in the Viceroy's Council that "Colonies possessing self-government cannot be dictated to in such matters." The legality of the Transvaal's law cannot be questioned; the absence of any intention to inflict unnecessary hardship or humiliation has been reiterated times without number; the determination of the public to have some satisfactory safeguard has long been plain; and, lastly, there is not the faintest evidence that the registration system is the beginning of a deliberate plot to ruin every Asiatic in the Transvaal. In these circumstances we cannot but arrive at the conclusion that the attitude of the Indian passive resisters is unjustifiable. That they have resolved to fight the Government—which in this case speaks for the entire white population—is regrettable. But having after full consideration decided to make their bed in a particular fashion they have only themselves to blame if they find it uncomfortable. If the Government can devise a method by which the position of the Indians can even at the eleventh hour be made more easy, well and good. No one will object so long as the object of the new Ordinance is faithfully carried out. But if the Government determine to carry out the law as it stands the Indians who resist will have brought the consequences upon themselves. There is still time to avoid them.

Pietersburg Indians

Don't Want Registration Office

Mr. AYOUB MAHOMED and 85 other Pietersburg Indians have petitioned the Colonial Secretary as follows:—

Sir,—We the undersigned British Indians, Residents of Pietersburg, being merchants, assistants, agents, clerks and others, notice that it is the intention of the Government to send officers to Pietersburg to receive applications for registration of British Indians in the Zoutpansberg District under the Asiatic Law Amendment Act.

We, however, respectfully venture to inform the Government that it is not our intention to offer ourselves for registration under the Act as we consider it to be degrading to us and offensive to the religious feelings of the majority of us.

We, however, humbly commend to the attention of the Government the resolutions of the Mass Meeting of British Indians held at Pretoria on the 31st ultimo, which resolutions we endorse.

We, therefore, respectfully think that it would be a waste of public money to send officers to Pietersburg to receive registration applications from British Indians in this district.

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

(By Our London Correspondent)

(Concluded)

London, July 1, 1907.

Oxford's Pageant

The mention of Mark Twain and Oxford brings me to the splendid historic Pageant with which the venerable City has been delighting thousands of spectators for a week past. From the founding of the City in the early centuries of the Christian era down to the days of George III. the chief historic events of this long period of time have been portrayed by the people of Oxford, some 4,000 of whom took part in the pageant. The scene was ideal; on a beautiful arena of greenest grass, bounded on each side by the river Cherwell, which afforded the actors dramatic entrances and exits in State barges, and leading by a broad modern bridge of most ancient appearance, to the wider arena beyond, the history of the City was unfolded in a series of episodes. Of course, the University played an important part; there were its earliest founders—just teachers who attracted round them scholars of all ages, then Cardinal Wolsey, whose benefactions to the University were munificent. As King Henry VIII. with Queen Catherine of Aragon visited the regal Cardinal at Oxford, a delightful allegorical play was arranged for their amusement in which the "wise and the foolish student" were shown that learning must be won by means of hard work and that only diligence and courage can kill the monster of ignorance. This episode was beautifully given, as also a preceding one entitled a "Masque of Mediaeval Learning." The scenes connected with Charles I. were fascinating; it seemed as though the monarch himself had walked out of the pictures with which we are familiar; there he was in his "joyous days," with his children, his queen, and his devoted people of Oxford; then came troublous times, and finally the surrender of the city to Cromwell's men. It was a moving sight indeed when the Cavaliers marched out and the Roundheads marched in. Considerable amusement was afforded by Friar Bacon, the scientist whom people regarded as a wizard in Plantagenet days, and the Coronation of the Saxon King, Harold Godwinson, was a splendid picture. The crowds, the colour, the horses and men at arms, and above all the green sward, the fringing trees, the silver Cherwell, and the panorama of players and a setting made an impression not easily to be forgotten, nor are the historic incidents likely

to fade from the memory of anyone who was fortunate enough to see them. All honour to Oxford. Next week I hope to see the great Pageant at Hury St. Edmund's, Suffolk, and will say something about it in the August Letter.

Open Air Schools

The Lord Mayor of London has recently paid a visit to Germany, so have a large number of British journalists. The outcome of these exchanges of courtesies should be, and will be, good, especially with journalists, for it is the penmen who are the worst sinners in fostering ill feeling between the two nations. The genial cartoonist of the *Westminster Gazette*, "hit off the situation excellently when he produced a picture in which John Bull reproves a disagreeable dog—the Yellow Press—for "yapping at my friend over the wall" (Germany) and a stalwart Teuton does the same to another Yellow Press dog for snarling at my friend John Bull. The Lord Mayor was particularly struck with the open air schools he saw near Berlin for the weakly children who could not stand the rough and tumble of the usual school-room, and it is pleasing to note that the Education Committee of the London County Council is to make a similar experiment for children of Greenwich, Deptford, and Woolwich in Bostall Woods during the months of July, August, and September. The weaklings are to be taken from their crowded homes by tram car into the country; they will spend the whole day in the woods and will be fed; lessons will go on during the usual hours, and shelter is provided in case of bad weather. It will be most interesting to note the result of this experiment.

The Peace Conference at The Hague

During June the second Peace Conference has assembled at the Hague and if the question of reduction of armaments does not come up for general discussion, it is satisfactory to note that certain definite improvements are likely to result which will do something to take away the hideousness of war. There is a remarkable change observable throughout the world on this question since the first Hague Conference met; the cause of arbitration and peace has made gigantic strides. Formerly its supporters were scoffed at as impracticable enthusiasts; now they are regarded as men of intelligence. The Second Conference is sure to fail in certain ways and disappoint its most go-ahead supporters, but progress is already ensured on important points. By the way, though Mr. W. T. Stead is off at work and is editing a daily paper at The Hague during the Conference, the Peace Society has just lost an important and hard-working member, who was also a keen worker in India's cause, Mr. William Martin Wood. Mr. Martin Wood was for a

number of years Editor of *The Times of India*, and was one who might always be relied upon to uphold the cause of the weak and to spare no personal effort in the cause of progress and liberty. His personal friends knew what a true heart beat beneath a somewhat rugged exterior; his loss is greatly felt both in India and in Peace circles here.

The Indian Budget Debate, in Parliament

Although politics do not fall within the scope of my monthly communications to *INDIAN OPINION* I cannot let this letter go without a reference to the annual debate at Westminster when the great and glorious Empire of India receives the grudging attention of a score or two of Members of Parliament. This year the attendance was certainly far above the average; the House was filled in every available corner during the time Mr. Morley was speaking; Members were crowded out downstairs and had to resort to the side galleries; the visitors' galleries should have been four times as large to accommodate all who wished to get in; even the Ladies' Gallery was full to overflowing. Of course, the interest centred round the idea of danger in India. "Would there be another Motiny? What would Mr. Morley say about the deportations?" The public at large are quite satisfied unless they are scared, and they have been as scared as the Panjab Government of late. However, they are more at rest since Mr. Morley's speech; they believe that danger is averted by sending the dangerous men to Mandalay, so the same irresponsible, uninterested lethargy is creeping over public opinion once again. To those who knew and revered the John Morley of old it is difficult to justify his action in upholding the working of a law made to deal with utterly different circumstances; to set aside the right of a man to defend himself and to declare that no apology is needed is not what Mr. Morley's disciples expected of him. The force of official opinion and the atmosphere of the India Office have proved too strong for him. As to the other proposals which of course are well known to you already, the point seems to be that everything depends upon the sympathy and broadmindedness with which they ought to be carried out. If they are done grudgingly, a few more Indian members on the Councils will be of little service, nor unless the voice of the Notables is heard and heeded, that Council will be a dead letter; and, the choice of the two Indian members for the Council in London will make or mar usefulness. At the same time we must recognise that Mr. Morley is taking steps to ensure India having a voice that shall be heard in the Councils of the Empire, and for this we must be thankful.

Telegraphic Messages

Encouragement For Resisters

The following telegrams have been received by the Chairman of the British Indian Association, the Honorary Secretary of the Pretoria Committee, and others, who beg to tender their most grateful thanks for all the messages of encouragement:

From the British Indian Association, Johannesburg:—Meeting Committee Association, also representatives Heidelberg, Potchefstroom, Verwoerding, Middelburg, Krugersdorp, other towns, expressed abhorrence all thought application for certificates of slavery, and urgently implore Pretoria Indians be strong and faithful till end lest their country and brethren be betrayed by cowardice and selfishness. If all strong, we have won, Pretoria must set inspiring example all Indians.

From Indian community, Durban:—Civilized world watching your praiseworthy act to raise your fellow Indians and save India humiliation.

From the Secretary, Memon community, Durban:—Our whole community hatefully disapprove your intention. Please don't bring scandal on our Memon community in Natal and India. Our reputation in your hand.

From Natal Indian Congress, Durban:—Many members regret that they cannot attend meeting. Therefore please inform us result. May Almighty help you!

From the Parace community, Durban:—Don't be discouraged by the presence of traitors. There are traitors in every camp except the Japanese. Copy them and result certain. Instead of my traitors deserve to be horse-whipped, the faces blackened, and paraded round town as pariahs.

From Natal Indian Congress, Durban:—The Natal Indian Congress congratulates the brave British Indians in Pretoria upon their having so successfully carried out the Permit Office boycott and their having almost to a man refrained from applying for registration certificates under the humiliating and degrading Asiatic Law, and trust that they will now follow up the brave stand made by them by suffering the consequences of non-submission to the Act.

From the Indian community, Durban:—Keep firm. Don't be disheartened by few dogs who have changed and disgraced the name of true and faithful Indians.

From the Anjuman Islami, Durban:—The Anjuman Islami congratulates the brave British Indians of Pretoria upon their having so successfully carried out the Permit Office boycott and their having almost to a man refrained from applying for registration certificates under the humiliating and degrading Asiatic Law, which besides imposing humiliating distinctions, makes it doubly objectionable to Mahomedans by reason of its insulting Turkish Mahomedan subjects. The Anjuman Islami also trusts that the Pretoria Indians will now follow up the brave stand made by them by suffering the consequences of non-submission to the Act. May Almighty God help you!

From the Hindu community, Durban:—Heartily congratulate on carrying boycott on successfully. Hope you remain firm to the end. Remember He is with you who help themselves.

From the Natal Congress, Durban:—Natal British Indian community learns with deep joy the nation's decision and you are about to win. Be sure that you will have not only a victory in the struggle for the rights of the Indian community in South Africa, but the 300 millions of India.

for such an act is certain to brand you as traitors for all generations to come. Exert your best influence to dissuade them from their insane purpose.

From the Anjuman Islami, Durban:—Don't for Heaven's sake relax your efforts to impress upon minds of the ignorant necessity for being firm. Don't let them be persuaded by ill advice to submit to lasting dishonour. Act your best in the present, trusting God. We are busy collecting funds.

From the Memon community, Durban:—Congratulate the brave British Indians of Pretoria on carrying out boycott so successfully. Trust that Pretoria Indians will now follow up the brave stand made by them by suffering the consequences of non-submission to the Act. May God help you!

From the Suddha, Durban:—Heartily congratulate you and friends for invincible strictness. Wish all success. May Almighty help all Indian brethren!

From Natal Indian Congress, Durban:—At Mass Meeting held under auspices of Natal Indian Congress last night, the brave stand made by their compatriots in Transvaal against such overwhelming odds met with their heartiest admiration and they were cheered to the echo. The Indian community with one voice exhort them to persevere in this their first struggle to assert their rights as civilized men and not be trampled upon as beasts. Indians, beware! all eyes are on you in Transvaal. God help you!

From Natal Indian Congress, Durban:—Even Memons betrayed by their registering matters very little. You all remain firm and teach others same. Heaven help you!

From the Indian community, Durban:—Collection continues everywhere. Durban Indians will stand by you heartily with their open purse. No necessity for your urging. Will be despatched when required.

From the Indian community, Eastcourt:—Please don't fear result of gaol resolution. Your action will be applauded by the whole world. Degradation and loss of self-respect cannot be bearable. Stick to your gaol resolution. Whole India is behind you. Indian community here strongly advise you remain firm in that lies our respect.

From Indian community, Bellair:—Prefer death to accepting Ordinance. Advise all to adhere to gaol resolution.

From Goga, Chittaran Mahomedan Committee, Ladysmith:—Resist the non-British enactment, and by your united force show that Indians are human beings and not animals.

From Hakeem Jamal Khan, for Indian community, Durban:—For Heaven's sake don't submit to this tyrannical Law.

From the Indian Community, Greytown:—Waiting to hear true Indians in gaol for our country and countrymen. Accept every hardship and prove Indian blood.

From the Indian community, Charleston:—Don't miss this opportunity of showing that even a Boer Government backed by Imperial authorities can overstep the bounds of common prudence.

From the Indian community, Verulam:—Don't surrender to the wicked Ordinance, or you will disgrace the good name of 300 millions of our countrymen.

From the Indian community, Tongaat:—Prefer gaol to being slaves. This is time for true Indian to perform his duty.

From India community, Charleston:—Regard your act under this law as one of the greatest. It is your duty to show to the world that we understand what self-respect is.

From Indian community, Charleston:—The Registration Act as passed classes Indians as lowest criminals, and it is our bounden duty to oppose strenuously. All Indians here in hearty sympathy and will support to the utmost.

From Indian community, Richmond:—God spares the honourable intention and keeps disgrace from all who keep courage to the end.

From the Indian community, Umsinga:—For Heaven's sake, do not submit to this tyrannical law.

From Rustonjee and the Volunteers, Durban:—Your work gratifying. Patience, perseverance, forbearance, your motto. Go on with your work. Don't think of results.

From the Pandit, Greytown:—Accept gaol rather than submit to the degrading Asiatic Ordinance, and show true Indian blood.

From Dawad Mahomed, Durban:—I and whole community here strongly advise you not to register, or else disgrace fall on your shoulder.

From the Chairman, Anjuman Islami, Durban:—Regret you desire to violate your oath. Our respect in your hands. Please don't bring disgrace to whole Indian community.

From Mabeg, Maritzburg:—Disgrace to those who, being human beings, would submit to Ordinance and spoil name three hundred millions. Advise all to prefer gaol and prove heroism.

From Hada Osman, Durban:—Never give up your resolve. Will bring disgrace and curse to whole Indian community. Please try induce others to stick this advice.

From Kathorian, Durban:—Disgrace to Memon community if they submit to this tyrannical Law.

From Advocate Godfrey, Durban:—Don't register. Great disgrace upon Indians.

From Abdul Kadir, Ebrahim Tanroodien, Goolam Sahib, Roohi teen, Durban:—We applaud your firm stand in preserving honour of 300 millions of India. Earnestly hope consequent troubles will be borne manfully in preference to unprovoked indignities to self-respect. Trust in King of kings who in heaven is watching this oppression and struggle. Inform all friends and Konkni brethren.

From Angba, Durban:—Arrange not even one hurt should take register. Even Memons may turn traitors, but if all remain firm we shall achieve success.

From Essack Haje Hassan and others, Charleston:—Any man dares to register himself, he will be condemned as a traitor all over India.

From Rustonjee, Durban:—For God's sake abstain from registering yourself and others and thus bring ultimate relief to Indian community, or else you responsible for all insult on our race.

From Rustonjee, Durban:—Fully confident that all Indian brethren will keep up their courage in the struggle to the bitter end. Keep faith in yourselves so others may have faith in you, and show your determination by acts and not words; then turn to Him for help. The result can only be one—success. I stick to my word and honour to the last. May God help you!

This is only the first instalment. We shall publish others next week.

10th August, 1907.

The Indian Mass Meeting

Held at Pretoria on the 11th July which decided to continue the Passive Resistance crusade against the Asiatic Act.

આથલ સ્થાને જુલોસ અંક રાખવાનો હશવ હશવ પ્રાદીકે મળેલી ૨૦૦૦ માણસોની અંબવર મીઠી.

Photo by A. Brittlebank, Pretoria.

194A

Correspondence

Thanks to Sympathisers

The Editor, INDIAN OPINION

Sir,—Nearly hundred telegrams were received by various Indians in Pretoria, including myself, extending to us sympathy and encouragement in our struggle against the Asiatic Act. They were received from most towns in Natal, Cape-Colony and Delagoa Bay.

I assure the senders that those telegrams nerved us greatly for the struggle. As it is obviously difficult to send separate messages thanking the senders, I take the liberty of using your columns to convey our thanks to the senders, and conclude with the assurance that we shall strive to keep our solemn oath and preserve our national honour, even unto death.

I am, etc.,

G. P. VYAR.

P.O. Box 1156, Pretoria,
3rd August, 1907.

Mr. Ally's Letter

The Editor, INDIAN OPINION

Sir,—Perhaps you will allow me, before I bid a reluctant goodbye to my home, to say a few words regarding the Asiatic Act, which alone makes me take the step I am about to adopt.

I have been in South Africa for twenty-five years, of which fourteen have been passed in Johannesburg. I was a municipal and a political voter at the Cape, and had the privilege of speaking at many election meetings.

I have an old mother ninety-five years old dependent on me, and a wife and eleven children, the eldest of whom, a daughter, is fifteen years. I have a brick-built house in the Malay Location which I cannot find a buyer for, owing to the uncertainty of the tenure under which the Location is occupied. I am a poor man, though a merchant, and leave this country trusting only in God to feed me and my dear ones, even as He feeds the little sparrows.

And why do I perform this sacrifice, break up a comfortable home, and wrench myself away from so much that I have prized? Because it is not possible for me to submit to the Asiatic Registration Act. Many of my inarticulate countrymen, I assure you, have already left the country for the same reason. It is not possible for me now, fifty-four years old, to suffer imprisonment, if only because the shock will kill my dear mother whom I have been taught to worship. I had hoped that the brave General Botha would abide by his word given to Lord Elgin and the Indian Committee, and had hoped that the Act would be so altered as to make it somewhat bearable; my hope has been entirely frustrated.

As a good Moslem, it is not possible for me to see Turkish Moslems

insulted, while Turkish Jews and Christians are exempted. As a self-respecting Indian, I find it difficult to take my little ones to the Registrar to give their digit impressions, as if they were children of a felon who required to be so drastically identified. Having never been used to police surveillance and having breathed a free atmosphere for over half a century, I find it hard to reconcile myself to the elaborate restrictions on my personal freedom that the Act has so cruelly devised. And finding that the local Government have hardened their hearts and the Imperial Government seem to have withdrawn from their duty and privilege of protecting weaker subjects of the Crown from the tyranny of the strong, I have no recourse left open to me but to submit to the "Inevitable," and, as a believer in God, to retire from this country and throw myself on His mercy and grace. Though the earthly King forsake his subjects, the Heavenly King will not. Such is the teaching of my prophet and on Him I rely.

I am, etc.,

H. O. ALLY.

Stand 415,
14th Street,
Vrededorp,
6th August, 1907.

Indians and the Agricultural Show

To The Editor, INDIAN OPINION

Sir,—On the 26th of June last, I addressed to the President of the Durban and Coast Society of Agriculture and Industry a letter, asking permission to exhibit our goods in the recent show, and in reply the Secretary requested me to give him a call, in order to enable him to furnish me with full particulars, and in our interview he informed me that the show, being intended only for Europeans, he could not allow members of any other nationality to take part in it. This is the first instance in which a public company, evidently intended for the furtherance of the interests of this Colony, have evinced racial animosity in excluding other than Europeans from partaking in this show. The show is intended to promote the common welfare and the interests of this Colony, by inviting the members thereof to exhibit the best products which they might have produced, in order to enable others to learn and master the best that is to be found in other people's products. In other words, it is a movement solely and exclusively intended, to promote healthy rivalry, so that the Colony at large may be eventually benefited.

This is the supposed aim and object of exhibitions, shows, etc. But, unfortunately, by the exhibition of racial animosity and petty jealousies, the organisers of the Durban Agricultural Show have defeated the very object for which the Show is intended. In the first place, your readers are

well aware, as well as I am, that Natal is not a manufacturing and industrial centre in the real sense of the word; and, if so, the organisers would defeat the aim and object of such exhibitions and shows if they excluded any other industrial section of the populace merely on sentimental and racial grounds. Secondly, the Colony is more a pastoral and agricultural one than industrial, and the great section form the agricultural element, and in fact, the bulwark of the wealth of the Colony are the much-despised and maligned Indians, and as such, by excluding them from taking part in this exhibition, the organisers of this company have, apart from any other results their action is likely to create, defeated their own ends, and have retarded the benefit which the Colony might otherwise obtain. Sir Henry McCallum, the late Governor of Natal, in the opening speech, distinctly observed that it will be to the beneficial interest of this Colony if the Indians were allowed to take part in such public exhibitions and shows, and he trusted that hereafter they would be allowed and invited to take part in it. This speech was made in the year 1905 at the opening of the Durban Agricultural Show. It is really surprising that the president and others interested in the present organisation could not see the efficacy of the statement made by Sir Henry. Before concluding, I am forced to state, without meaning to indulge in self-laudation, that our goods were allowed to be exhibited in the South African Products Exhibition, conducted under the patronage of their Majesties the King and Queen, and our goods have received as fair an attention as any European's could be imagined to have; and it is none the less surprising to observe the Indians and others being excluded from the Durban Agricultural Show.

I am, etc.,

R. B. CHATRY.

171 Umgeni Road,
Durban.

Capetown News

East London Indians

General Dealers' Act

Capetown, August 8.—The Colonial Secretary to-day received a deputation of Indians, who presented their grievances owing to the recent restrictions imposed by the East London Municipality. The deputation also pointed out how the Immigration Act affected them, announcing their intention to petitioning Parliament on both questions.

The Colonial Secretary promised to give their case his fullest consideration when it came before the House.

Capetown, August 11.—In the House of Assembly, this afternoon, Mr. Jagger gave notice of his intention to introduce a Bill to amend the General Dealers Act.—Reuter.

Further Speeches

tion, and he had come deliberately to that conclusion, which he did not think that he was likely to alter, that if the Asiatics who resided in the Transvaal submitted to that Law, theirs would be a state of slavery and nothing less. And why? He had given a simple illustration to Mr. Hosken's countrymen when he had been in London. He had said: "Everyone who goes in the street wears a chimney-pot—a silk hat. Supposing that in London they were to pass legislation making it compulsory for every Englishman to wear the silk hat, would not the whole of London go hatless?" This was the position he had put to those friends—only, it was absolutely trivial. There, it would be merely a question of hats, yet Englishmen prized their liberty so highly that they would resist in their own country a law which put such compulsion on them, whatever its objects. Here, it was not a question of hats, but the badge of slavery on arm and forehead. He asked them not to wear that badge. He took the sole responsibility for the advice he had given to his countrymen, but he would also couple that admission with the statement that his countrymen had felt far more severely the degradation involved in that Act than he could ever feel because he knew the loopholes that this Act contained for his countrymen. He knew also that, living in a country like this, they had to make allowance for a certain amount of prejudice, so they had put up with some indignities, some insults, but now the cup was filled to overflowing, and British Indians recognised that it was not possible for them to suffer the degradation involved in the Act and to live in this country. They had deliberately and of their own accord come to the conclusion that it was not possible for them to live in this country. If these were not the feelings of his countrymen in regard to that Act, he would be the first to own his mistake, and he would be the first to comply with the law and to publicly admit that he had been mistaken, and that they had deserved that Ordinance. Mr. Essop Mia had placed graphically before them the position. He had shown the difference between the Act and voluntary registration. They had before their mind's eye, and they could picture to themselves, the position in which they would be under voluntary registration and that in which they would be under compulsory registration. It was not for him now to examine the Act in detail, but the Moulvi had drawn one or two comparisons for their edification. Mr. Hosken, not understanding the language, had thought that the Moulvi was resenting a personal grievance, but those who serve the community could not afford to have any such personal grievances. What the Moulvi had said was that the Act was despicable, and he (Mr. Gandhi) would say with emphasis, and in all humility, that the Act was so despi-

cable and so wantonly insulting that it even made distinctions between Mahomedan and Christians, it brought Turkish Mahomedans within the provisions of the Act but left Turkish Christians and Jews free. He did not know of any Turkish Mahomedan who had a quarrel to pick with the Turkish Christian or the Turkish Jew, but they had found it hard to swallow this bitter pill, and swallow this insult. And, if, in order to eke out a miserable existence in this country, they submitted to all these things, what warranty, after all, had they that their position would be changed for the better, and that there would be restored to them any of the rights of which they had already been deprived? A few unimportant alterations would be made, but they would still have to submit to the deprivation of ownership of property, to segregation in locations and he knew not what else. This was the position they had in face, and for that reason he had taken the responsibility of advising his countrymen that they ought not to submit to this Act. (Prolonged Applause).

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

WILD-GOOSE CHASING. The Government has obviously not yet finished worrying the British Indians here to comply with the provisions of a law which appears on the Statute Book but not in the consciousness of the British Indians themselves. Pietersburg has been the next place victimised, and the Pietersburg Indians have sent to the Government a numerously signed document pointing out the futility of the Government spending public monies and wasting public energies by inflicting a registration office upon Indians in Pietersburg, because they do not intend to apply for registration certificates. This is as it should be. There can be no paltering with the Registration Law after last Wednesday's demonstration. In point of fact, the Government probably does not know what it is going to do. Whether other towns will be selected after Pietersburg is alleged to be registered remains to be seen. Pretoria appears to be the Mecca of future would-be or should-be applicants. Parenthetically, it may be remarked that the good folk of Pretoria have been given one more chance to go up to Pietersburg and register, if they wish to. I have not yet heard of any special trains being chartered to carry 1225 registrable Pretorians who have not yet made application.

DAMP FIREWORKS. General Smuts' reply to the manifesto of the South African British Indian Committee has raised fire. His apologetics are a failure very far from the mark. Imperialism-minded as it is, means no dif-

ferentiation between British and other Asiatics was a foregone conclusion. It is a splendid testimonial to the alleged loyalty of certain classes of Britishers to the ideal of Imperial unity. The reply will regard to the bequeathing of fixed property refers to two-fifths of a single act in the Transvaal. It is a great and glorious privilege indeed. Vrededorp township was not intended for the Europeans who are having their free-hold given them to-day. Naturally, too, British Indians cannot be exempted from the operation of Law 3 of 1885, and, in order to prove it the more thoroughly, the terms of that law have been enlarged beyond the wildest imaginings of its authors. Likewise, the process of a system of finger-print identification is not likely to seem a matter of degradation to the Transvaal Government, seeing that that Government only has to inflict it upon other people and has not to suffer the humiliation itself. It is a pleasing piece of information, too, to learn that the railway and tramway regulations with regard to Asiatics are necessary in the interests of the Asiatics themselves. Strange, is it not, how ignorant people are of what is best for their own interests? But the concluding paragraph of Mr. Smuts' letter is absolutely baffling. Since the statement was made that Indians were prepared to go to gaol sooner than submit to the Law, the Colonial Secretary himself has received a deputation and has entered into considerable correspondence with the Indian leaders, and, what is more, has even put up Mr. Hosken to endeavour to intervene at this critical juncture. Many things have happened since this precious document was penned three weeks or a month ago, and it may be that, to-day, General Smuts has no longer that contemptuous lack of regard for the feelings of the Asiatic communities that is manifested in his reply. Meanwhile, British Indians in the Transvaal are, in the words of the classic, "Layin' low and sayin' nuffin."

WORDS OF CONGRATULATION. Mr. H. S. L. Polak, Acting Hon. Secretary of the British Indian Association, addressed a meeting of the Humidia Islamic Society on Sunday last, to which he explained the present position consequent upon the publication of the gazetted notice. The meeting unanimously passed a resolution to send a telegram to Mr. Haji Habib, the local Hon. Secretary, Pretoria, in the following terms:—"Please accept most grateful thanks Society for yourself, Cachelia, Vyaa, and all volunteers for splendid work done by you all to preserve honour of British Indians in Transvaal, at a critical time. Position has been saved."

NEVER TOO LATE TO MEND. The *Standard* of Tuesday, the 6th instant, published a summary of the Registrar's report dealt with in your columns months ago. The following reply has been sent on behalf of the

British Indian Association:—

In your issue of to-day, you publish a summary of the report of the Registrar of Asiatics for 1905-6, which report you state has only now been made public. I am afraid that this statement is scarcely accurate, in view of the fact that the report was published at the end of March or the beginning of April of this year, appeared in the public press at that time, and was badly discounted in the columns of *INDIAN OPINION* in its issues of the 13th and 20th April. So many things have happened since then, and the Registrar of Asiatics has stupefied himself so frequently since that date, as witness the case of Jamal reported by you yesterday, that I do not suggest that any great reliance be placed on the unproved statements made in the report.

KRUGERSDORP INDIANS AND OTHERS.

A paragraph appeared in the *Star* of the 2nd instant in which a garbled version of the position adopted by the Krugersdorp Indians is given. Whilst the statements given are inaccurate and stupid, nevertheless the report shows how deep-rooted is the feeling of British Indians against this Law, not only in Pretoria and Johannesburg, but all over the Transvaal. Last Wednesday's meeting and the shop-closing carried out all over the Colony must have shown the agitation against the Law in its true light.

AUTOCRATIC POWERS. A Bill has been promulgated in the *Gazette* to amend the powers of the Paramount Chief, in other words the Governor in Council, against whose decisions there would be no appeal to the Supreme Court. In view of the known results of the taking away of the right of appeal from British Indians in Natal under the Licensing Act, I am sure that your readers will sympathise most heartily with the natives of this Colony, and hope that no effort will be spared to make this reactionary measure an impossibility or a dead-letter.

INDIANS AT PIETERSBURG. The British Indian Association has sent the following telegram of encouragement to the Pietersburg Indian Committee:—

"Association congratulates Committee on your courageous letter to Government and hopes you have been saved from visitation of Registration Office. If our Association prays that God may give you sufficient courage to resist the temptations of the Office and enable you to show a clean record. Please write what happening."

Mr. Abdool Kader Kokatay, a British Indian refugee, has just returned to the Transvaal on an official letter of authority. He has been notified by the Registrar to appear before him to take out his registration certificate under the new Act. He has replied declining to submit to the humiliation, claiming his right to reside in the Transvaal by virtue of his letter of authority.

South Africa British Indian Committee

The Appeal to General Botha

Uncompromising Reply

The London correspondent of the *Natal Mercury*, cabling on Monday, said that the South Africa British Indian Committee have issued Mr. Secretary Smuts' reply to their manifesto, addressed to Gen. Botha on May 29.

Mr. Smuts says, first, that it is impossible to differentiate between British Indians and other Asiatics; secondly, that Asiatics may begeth fixed property acquired before the passing of Law 3, 1885; thirdly, that the Vrededorp Township Ordinance was not intended for non-Europeans; fourthly, that it is impossible to exempt British Indians from Law 3 of 1885; fifthly, he refuses to admit that finger-print identification is degrading; and, sixthly, the railway and tramway regulations are necessary in the interests of Asiatics themselves.

Mr. Smuts finally regrets that he cannot accept Indian co-operation in carrying out the laws in view of the defiant language of their leaders.

The Council renewed their protest on Aug. 2, claiming that the new Act is open to many of the objections applicable to the old Ordinance.

An Appeal to the High Commissioner

The following telegram has been sent by the Indian League and Association, Capetown, to His Excellency the High Commissioner, Pretoria:—

"British Indian League and South African Indian Association, representing Cape Indians, view with deepest concern determination of your Government to enforce the Asiatic Ordinance against our brethren in the Transvaal. Loyal to the core and ever law-abiding as are our people, we feel the most poignant grief at great humiliation and degradation that will be placed upon them by this odious law. The name, honour, and dignity of millions of India's brave people are at stake. We earnestly appeal to your Excellency's sense of justice. We adjure you in the name of Heaven and by all the best traditions of the liberty-loving English race to move the Transvaal Ministry to stay its hand and to abrogate the cruel law. We earnestly solicit your Excellency to approve of a *modus vivendi* on behalf of the Transvaal Indian population. We are ready to effect a proper mediation and offer a satisfactory solution. What is undoubtedly a very delicate, painful and—looking to India—a dangerous position."

Wage Slavery*

A Review

The two greatest problems of modern days are colour and labour. They seem everlastingly dependent upon each other, at any rate, in South Africa. Solve the colour question and you have solved the labour problem. Solve the labour problem and you have solved the colour question.

So inextricably involved are the two here. Sir Sydney Olivier, now Governor-in-Chief of Jamaica, has undoubtedly solved the two problems, but his solution will probably meet with but little approval in South Africa outside these columns. As is well known, Sir Sydney is a Fabian Socialist of long-standing, and is a brother-in-arms of the one and only Mr. Bernard Shaw, a brotherhood that Mr. H. C. Wells has recently joined. Our author, then, starts with everything in his favour, since the world is against him, whilst "G. B. S." is for him. Nor does he need to cry, "Save me from my friends!" since his friends (in South Africa, at all events) must be so few and far between that he can undertake his own salvation without much loss of energy. In fine, Sir Sydney is a man of brains, of acumen, of originality, and, what is worst and most unpardonable sin of all, transparently honest. In South Africa, he would enjoy an enviable solitude, a quite unique notoriety.

Let us see what frame of mind the Fabian Socialist brings to bear upon his subject. Listen to this explanation of the true inwardness of the philosophical attitude that has evolved the inspiring catchword, the "White Man's Burden":

The Black can breed and labour under good government, but he cannot develop his own country's resources. He is British, benighted, and unprogressive. The principal reason of this condition is that his life is made miserable for him by nature that he is not forced to work. The white man, therefore, must in the interests of humanity, make arrangements to induce the Black man to work for him. To him the economic profit, which the Black does not value and cannot use, is the latter, the moral and social advancement and elevation. To effect this development is the "White Man's Burden."

How nice and kind and disinterested of the white man! How much better it is to give than to receive! Of course, it is quite an accident that the white man "induces" the black man to work for him. It would be shocking in the extreme if the black man were induced to work for himself. That could certainly not be "in the interests of humanity," blessed phrase!

Now a man who can write a paragraph on the lines of the one above quoted is not a pleasant companion for the orthodox. He has the temerity (being an inexperienced official) whose relations with coloured people

extend over a life-time) to go so far as to deny that the black man cannot develop his own country's resources. For instance, commenting upon the statement of the South African Native Labour Commissioners to the effect that, of 900,000 able-bodied possibly workers, from 450,000 to 475,000 may be held to be always at work or available for work, Sir Sydney says:

The Commissioners here drop into the familiar habit, which I have noted as characteristic of those social philosophers who speak from the employing class, and which is somewhat confusing to the reader, of using the word "work" or "labour" as signifying only paid work at wages for an employer. They must not, however, be understood as meaning that half the adult male population of South Africa are continuously idle; what they mean is that only about half that population is available to be detached from its own avocations to work for white employers.

Fancy that now! Half the adult male native population of South Africa is actually working for itself, whilst about half is available for detachment from its own avocations. How dare the natives work for themselves and stultify the false prophets who swear those same natives never do work for themselves, and who consequently declare most solemnly that they should work for them (the said false prophets) "in the interests of humanity"! Sir Sydney actually outrages all the proprieties by affirming that "the virtue of the slave is to be industrious for the profit of his master. If such industry is not manifested, then he is idle." What awful heresy! Surely the author is bent upon heaping coals of fire upon his head. Nay, more, he goes on to remark:

The silliness of the African resolves itself into this: he has no mechanical habit of industry. He has no idea of any obligation to be industrious for industry's sake, no conception of any essential dignity in labour itself, no delight in gratuitous toil. Moreover, he has never been imbued with the vulgar and fallacious illusion which is ingrained in competitive industrial societies, that service can be valued in money. The worker in such countries constantly claims that his work is "worth" so much. We know that its "worth" is simply what the worker is strong enough in competition to get for it, and that much of the poorest paid work is in truth the most valuable. But work and money are not yet rigidly commensurable in the consciousness of the African. Half a dollar may be worth a day's work to him, a second half-dollar may be worth a second day's work, but a third half-dollar will not be worth a third day's work. A third day's work may seem to him worth two dollars. It is this incommensurability of work with money in his mind, most valuable and hopeful characteristic (that partly accounts for his apparent lack of conscience towards his employer).

Old as the hills, is it not, the threat: "I am worth so much. Give it me, or I go on strike!" Do we not all know that, in South Africa, the white worker is unpaid who does not get his £1 per day? That accounts for the gilt having peeled off the ginger-bread here, and for the vast army of out-of-works and unemployed. What a fine conscientiousness towards the employer those men have! And what a remarkably tender conscience the employer displays towards his employees. Truth

* "Trade Council of Coloured Labour," by Sir Sydney Olivier, I.C.S., Independent Labour Party, 21 Mark Lane, Fleet Street, London, E.C. 3, 1907.

to tell, in this competitive system of ours, there is not much conscientiousness. The employer is aggrieved if he have not robbed his employee, whilst the latter is embittered if he have not plundered his employer.

Sir Sydney Olivier, obviously does not hold the coloured worker blame-worthy, for he roundly asserts:

The capitalist system of industry has not disciplined him into a wage-slave, and I doubt if it ever will. I think it quite probable that that system, in its attempt to incorporate the African in its wage-proletariat, may, after all, break down. The European wage-proletariat and its standards of industrial virtues were only created by long evolution arising out of private landlordism and the pressure of climate and poverty. So long as the African has access to the land, and is saved from poverty by the simplicity of his needs and the ease of meeting them, so long the capitalist employer is sure to find his labour unmanagable under the "free" wage system.

From all of which, let us cry:
"Long live the African and the Simple Life!"

A. C. P.

(To be continued).

A Grotesque Error

Criminal Carelessness and Its Sequel

[It will be recollected that one Abdul Carim Jamal, who had made application, at Pretoria, to be registered in terms of the Asiatic Law Amendment Act, was arrested on a charge of attempting to be registered by making false statements. The following letter, which tells its own story, gives a *dénouement* which the Asiatic Department little expected:—

The Registrar of Asiatics, Pretoria.
Sir, *Re Abdul Carim Jamal.*

The Public Prosecutor has now withdrawn the charge against my client, informing the court that the bringing of the charge was the result of a clerical error. My client naturally feels very bitter about the case, and, having seen what has gone on among the Indians during the past week, he wishes me to notify you that he withdraws the application he has made for re-registration, especially as he now sees what the act means in his judgment, even to innocent men like himself. He tells me that he had to pass many an anxious night as to what was going to happen to him to-day at the trial. He has, as you will no doubt admit, been put to serious expense and inconvenience over the prosecution, and you may also be aware that the bail first fixed for my client was £500, and it was only when I intervened and expostulated that it was reduced to £100, in cash and sureties.

Under the circumstances my client desires me to communicate to you the conclusion above referred to.

I have, etc.,

(Sd.) M. LICHTENSTEIN.

Imperial Parliament

Status of British Indians

Johannesburg Trams

Property Rights

London, Aug. 5.—Mr. JOHN RENTON asked whether the Imperial Government would make representations to the Transvaal, or take steps to protect British Indians.

Mr. CHURCHILL replied that the position was one of unusual difficulty. The Imperial Government would take no steps inconsistent with the Transvaal's self-governing Constitution, but a constant inquiry would be made, through Lord Selborne.

Aug. 6.—Mr. HAROLD COX, Liberal member for Preston, has given notice to move, at the second reading stage of the Transvaal Loan Bill in the House of Commons: "That this House declines to employ the credit of the United Kingdom for the benefit of a Colony which denies to law-abiding subjects of his Majesty the ordinary rights of civilised men in a civilised community."

Aug. 8.—With reference to the prohibition of British Indians using the tramcars in Johannesburg, Mr. O'GRADY asked, in the House of Commons, this afternoon, whether the powers of the Town Council exceeded those of the Legislature, which was required to reserve differential legislation for the approval of the Imperial Government.

Mr. CHURCHILL replied that the tramway by-laws were based upon legislation passed before the promulgation of the Letters Patent. The Legislature was competent to vary the statute in question.

In reply to Mr. COX, Mr. CHURCHILL stated that the British Indians in the Transvaal were still denied the right to hold fixed property, and were required to produce passes when demanded by policemen.—Reuter.

General Dealers versus Hawkers

Deputation to the Cape Attorney-General.

A deputation of local members of Parliament, merchants and general dealers waited on the Attorney-General on Monday to ascertain if it were not possible to amend the General Dealers' Act where relating to hawkers, and the constitution of the Courts granting licences. It was urged that the Act was unfair and unjust, and that hawkers should not be placed in the same position as general dealers.

The Attorney-General said it seemed to him that the country was against hawkers. He felt that an injustice was being done. The opposition to the hawkers, however, would make it extremely difficult to do anything. He was not prepared on behalf of the Government to say they were prepared to introduce a Bill reinstating hawkers. He would support a private measure. He was not satisfied that the Courts as at present constituted were right. He saw great difficulty in getting Parliament to interfere. He would advise them to go on for twelve months, and public opinion would probably come their way.—Reuter.

Reuter's Capetown correspondent telegraphs that in the House of Assembly, on Tuesday last, at question time the Attorney-General stated that the Government did not intend to amend the General Dealers Act with a view to exempting hawkers who held licences prior to the proclamation of the Act.]

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Thursday.

Reuter cables from India that the Monsoon burst in Gujarat about a fortnight ago. Heavy rains continued.

At Pietersburg all is well. The boycott continues.

Friday.

Pietersburg all well. Boycott continues. No applications for registration made.

The *Star* announces that applications will be received at Potchefstroom on the 14th and 15th instant, and Klerksdorp on the 16th and 17th.

The Indians at Potchefstroom and Klerksdorp are very firm against the Act.

In the House of Assembly yesterday evening the Colonial Secretary moved the second reading of the Vrededorp Stands Bill, amending the Ordinance 31 of 1906. The Bill precludes Asiatics, Natives, and Coloured persons from receiving transfer of freehold or leasehold title.

After a period of four years, after transfer from Government to Johannesburg Municipality it shall be unlawful for any Asiatic, Native or Coloured person, except in domestic service, to reside on or occupy any stand or part thereof, and such persons may be ejected on an action brought by the owner of the stand or the Municipality, provided that nothing in this section shall in any way deprive such Asiatic, Native or Coloured person from any right to compensation which he may have at law against such owner, Council or other person. The Bill passed second reading of the Committee stage to-day.

ઇંડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૧૦ મી ઓગષ્ટ, ૧૯૦૭.

અંક ૩૨.

અડવાડીક પંચાંગ.

પ્રોત્તી-તા. ૧૦ મી ઓગષ્ટથી, તા. ૧૧
ઓગષ્ટ સુધી, ઇ. સ. ૧૯૦૭.

હિંદુ-આવણ સુદ ૧ થી, આવણ સુદ ૭
સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

સુસલમાની-તા. ૨૯ જામાદીઅ આખરથી
૬ ઠી રજબ સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ફાલ્ગુન	હિંદુ	સુસલમાની	સુસલમાની	સુસલમાની
	તારીખ	તારીખ	તારીખ	તારીખ	તારીખ
શની...	૧૦	૧	૨૯	૬ ૩૫ ૫ ૨૭	
રવી...	૧૧	૨	૧	૬ ૩૪ ૫ ૨૮	
સોમ...	૧૨	૩	૨	૬ ૩૩ ૫ ૨૯	
મંગળ...	૧૩	૪	૩	૬ ૩૨ ૫ ૩૦	
બુધ...	૧૪	૫	૪	૬ ૩૧ ૫ ૩૧	
શુક્ર...	૧૫	૬	૫	૬ ૩૦ ૫ ૩૨	
શનિ...	૧૬	૭	૬	૬ ૨૯ ૫ ૩૩	

અનુક્રમણિકા.

જેલનું કાળ...	૪૧૦
હવે શું થશે ?	"
કમીટીની હાલત	"
જનરલ સમટસનો જવાબ	"
મી. અલીનો કાળ	૪૧૬
અમારી ફરજ	"
કેવળા હિંદી	"
એસ્ટેશનની અપીલ	"
મી. રાસનો કાળ	"
હવે જનની ખેતી સંબંધી મંત્રણાની હાલત	૪૨૦
સાઉથ આફ્રિકા પ્રીટોરીયા ઇન્ડિયન	"
કમીટી	"
મી. અલીનો કાળ	"
પ્રીટોરીયાની માસ મીટીંગ	૪૨૧
માસ મીટીંગ પર પ્રીટોરીયા ન્યુસની	"
બધી રીત	૪૨૨
કાવદા સામે હાલ	"
મેહાન-ખાનનો ખાખરખત	૪૨૩
ફેલિયુ સ્વદેશ ખીત	૪૨૪
હેલ્થ તાર	"
કેવળાને મોકલેલા બહુવાલેન સંદેશ	૪૨૫
કેવળાનની મીટીંગનો ફેવાલ	"
111 રમુજ રમ 111	"
નવુ રમુજ રમ સેવાની અરજ પાછી ખેંચી	૪૨૬
રેલાગેઆમેના હિંદી	"
પ્રીટોરીયાએ અમેલ તારના સંદેશ	૪૨૭
મેહા પારસી ખાખરની કિયત	૪૨૮
પ્રીટોરીયાએ પહેલ લેવાનાં નામ	"
પાકિસ્તાનમાં જુરસો	"
પીટરસબરગની હાલ	"
નાતાલ પારલામેન્ટમાં હિંદી	"
જરૂર પડે	૪૨૯
જનરલ સમટસ પેનખર સંદેશ અને	"
તેના અધીકારી	૪૩૦
પીટરસબરગને લેતેલના હારો	"

ઇંડિયન ઓપિનિયન.

શનીવાર, તા. ૧૦મી ઓગષ્ટ, ૧૯૦૭.

જેલનું કાળ.

(કવિત)

શુભો હો સુમન જન, સ્વદેશિકા રખો માન;
ક્યાં લાન જુલી, મોકે બાજ નહી આવેગી.
દેશીકુટી રખો દાઝ, કીમતસે રહે લાજ;
કાળકાં ગુમાઓ શીર, ભેડે ગીત માવરી.
બીચારસે બખત બપ, ગઈ ટેક નહિ આપ;
પેહેલ ધરો પામ જેલ જાનો અરદાસી.
જેલને હુવો સુદાન, દેશ કાળ દીયો જન;
એસો નરપત રખે, લાજ હાંદવાનું હાં.

(સંવેદા)

જેલની પહેલ કરો પરી કીમત,
સહેલ થશે પછે સૌ સુખદાઇ.
દેશતણાં હીત લેશ ન રાખો,
અંતર અંદર દવેષ જુદાઇ.
દેહ ભરો તેમ રનેહ જશે,
વળી કલેશ થશે જે હીમત હારી.
પ્રાણ જતાં પશુ પુક ન દેજો,
જુલમી કાવદો છે કુખદાઇ.

(રેલાગેઆમે)

રચનાર

મહેતા છોટાલાલ મગનલાલ

C. W. M. હવે શું થશે

p. 153

માસ મીટીંગ પૂરી થઈ. પ્રીટોરીયાએ
બહાદુરી ખતાવી. ઓગષ્ટના દીવસ માલ્યા.
કોઈને હજુ પડ્યા નથી. હવે શું થશે ?
આ સવાલ થશે કે કોણે થઈ રહ્યો છે. એમ
જોવામાં આવે છે કે સરકારે પ્રીટોરીયાની
નોટીસ ઉપરથી કંઈ પગલાં ભરવાનું ધાર્યું
ન હતું. સરકારનો હસદો એવો જણાય
છે કે દરોસવાલના બધા હિંદીને મુલાખી
ખત લેવાની તક અગે પછીજ જેલમાં
મોકલવાનું શરૂ કરવું. દવે પીટરસબરગમાં
બોમ્બોટ ફેલ્ડમાં નીવડ્યા સંભવ છે તેથી
જે ઓફીસ કોઈ જગ્યાએ ખૂલે તો તે
જોતજોતજાનું ખુલાસો મંજૂર છે અને
ત્યાં મુદત પૂરી થયા પછી હાથ પડશે

ખામશે મળ્યા કરે છે તે ઉપરથી જણાય છે
કે સરકારનો વિચાર આગેવાનો ઉપર પહેલો
હાથ નાખવાનો છે. આવો કોઈ વાસ્તવિક
મહાશયો, જે તેમને શક હોય કે માત્ર આગે
વાનોની ઉચ્છેદશીથી આમ નવા કાપદા
સામે થાય છે તો તે શક આગેવાનો ઉપર
હાથ નાખ્યા પછી જો કામ ચુસ્ત રહે તો
દૂર થઈ શકશે.

કમીટીની હાલત. C. W. M.

p. 153

સા. આ. બી. ઇ. કમીટીએ પાછી
કાવદાની હાલત શરૂ કરી છે. અને તે
માસ મીટીંગનું ફળ છે એમાં કંઈજ શક
નથી. મી. ચર્ચિલે મી. રેબર્ટસને
જવાબ આપતાં બતાવ્યું છે કે વડી સર
કાર મામલો બહુ મંજીર થયેલો માને
છે. વડી સરકારે કોઈ સેલબોરનને હમે
શાંત તાર મોકલવાનું જણાવ્યું છે. તે
સ્વરાજ્ય ભોગવતા કોલોનીના હકને હર
કત ન પહેચે તેટલું બધું ટરવા કહે છે.
વળી મી. કોક્સે નોટીસ આપી છે કે
જો હિંદીના હક બરાબર ન જણવાય તો
દરોસવાલને પચાસ લાખ પાર્લેમન્ટના ભોન
ની મદદ નહિ આપવી જોઈએ.

આ બતાવે બતાવે છે કે વડી સર
કાર દરોસવાલના હિંદીને મુકી નહિ દે
પણ તેમાં દેખીતી એ શરત છે કે દરોસ
વાલના હિંદી પોતે પણ પોતાને ન મુકી
દે. તેમના જેલના બળ ઉપર બધો
આધાર છે.

જનરલ સમટસનો જવાબ. C. W. M.

p. 154

સાઉથ આફ્રિકા પ્રીટોરીયા ઇન્ડિયન
કમીટીએ જનરલ સમટસને કામળ લખેલો
તેનો જવાબ જનરલ સમટસે લખ્યો છે.
તેનો સાર સ્પષ્ટ રીતે જાણમાં તારૂં
આવ્યો છે. આ જવાબ એક માસ
જુલો છે એટલે તેની ઉપર બહુ વજન
રાખવાનું રહેતું નથી. ત્યારબાદ બધા
ખતાવો બની ચૂક્યા છે જેની અસર સી
થઈ છે એ હજુ કહી શકાતું નથી. પણ
મી. સમટસનો મહીના પહેલાંનો જવાબ
ખતાવે છે કે તેઓ સાહેબ જે બની શકે
તો એક પણ હિંદીને રહેવા દે તેમ નથી.

જમીનના હક નથી હેવા, આંગણાં તો પકડવાળા, ટરામના ધારા તે હિંદીના હિતને સારું છે! તેમજ રેલવેનું, પછી તો રથું થું? છતાં કહે છે કે હિંદી અમેસરો કાપવાને તાબે થવા નથી માગતા તેથી તેઓની સલાહ લેવા કારતા નથી. એટલે કે હિંદી કામને કેમ શુભામ જતાવવી એ તેઓ સાહેબ પોતે બરોબર જાણે છે.

મા. અલીનો કાગળ

C. 10-111 154

મી. અલીએ જાપાણને કાગળ લખ્યો છે તે ઠીક પગથું અમે ગણીએ છીએ. અમે માનીએ છીએ કે મી. અલીનો કેસ મજબૂત મજબૂત છે. તેની અસર વિલાયતમાં તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકામાં થવા વિના નહિ રહે. મી. અલીએ કમીટીને જે કાગળ લખેલો તેથી ચમ્પેલી બૂલ આ કામગીરી જેટલેક દરરોજ સૂંધે છે. મી. અલી કે પ જવાના છે. ત્યાં દેશની સેવા કરવા કારે તો કરી શકે છે. કેપના હિંદીઓએ ટરાંસવાલની લડતમાં સારો ભાગ લેવાનું સ્વકરણ છે. તેમાં મી. અલીને જોર આપી શકે છે. અમે હમેશા રાખીએ છીએ કે મી. અલી કેપમાં પૂરતી લડત લેશે ને કેપના હિંદી બાહ્યો તેમની મદદ લેશે. આ સંબંધે અમારે એટલું કહેવું જોઈએ કે જેઓ મદદ કરવા તૈયાર છે તેઓએ જેના હરાવને ટેકા દેવાનો છે, ટરાંસવાલને નેસ-અગવતનો છે તે જેઓને ધજા પકે તેને પાછાની મદદ કરવાની છે. આ શિવાય જે કંઈ કસ્ટમાં આપશે તે મદદરૂપ થવાને બદલે નુકસાન કરશે.

અમારી ફરજ

C. 10-111 155

અમે આ અંકમાં જે કાગળ એવા છાપીએ છીએ કે તેમાં જેઓએ તા. ૩૧ મી જુલાઈએ પોતાના નેટર બંધ નહિ કરેલા તેનાં નામ છે. પણ જેઓએ શુભામી ખતની અરજ પ્રિયોરીઆમાં કરી છે તેઓનાં અમને મળેલાં નામ પશ્ચ અમે છાપીએ છીએ. આ બધું અમે અત્યંત દિલગીરીથી સાથે પ્રગટ કરવું છે. પણ અમે સમજીએ છીએ કે મહાન લડત લેવાય છે તે વખતે દેશિત માણસો નાં નામ અમારે ડાંકવા નહિ જોઈએ. તેઓમાંના એકની ઉપર પંથુ અમને ગા નથી. પણ અમે માનીએ છીએ કે આ

પ્રમાણે નામો પ્રગટ કરવાથી અમે દેશની સેવા કરીએ છીએ. આ સમયે જ્યાં હિંદીએ પૂરું જોર પકડવાની જરૂર છે. અને સ્વાર્થ જતો કરવાનો છે. આવી દાલત છે તેથી નજાબા માણસોનાં નામ અમે બહાર પાડીએ છીએ તે એક ધારીને કે બીજા સળગા શાય. જેઓ નાં નામ આપ્યાં છે તેઓને કંઈ ખુલાસો આપવાનો હોય તો અને તે કુકમાં હશે તો અમે બહાર પાડશું. જેઓને પોતાની બૂલ માલમ પડે તેઓ પશ્ચાત્તાપના કાગળ લખશે તો તે પશ્ચ અમે છાપશું. તેઓ પશ્ચ એકજ દેશના માણસ છે એમ સમજી તેઓનું અમારે કદમાલુજ ધરજ વાવું છે. અને એજ રિતે અમારા વાંચક વરજ કારણે એવી ઉમેદ રાખીએ છીએ. આપણી લડતમાં શુરસો, દેસ, અહંકાર, આપસ્વાર્ય મારપીટ એ બધાં નકામાં છે એટલુંજ નહિ પણ નુકસાન કરનારાં છે.

C. 10-111 કેપના હિંદી.

10-155

અમે અમારા ૨૭ જુલાઈના અંકમાં છાપી ગયા છીએ કે કેપના હિંદીએ શુ મામવાનું છે તેનો વિચાર હવે પછી કરશું. તે આ જગ્યાએ કરીએ.

કેપમાં એક તો દુઃખ હમીગરેશન કાય હતું છે. તેમાં જેઓ કેપની બહાર ગય તેવા હિંદીની ઉપર એક વરજની મુદતનો પાસ લેવા બંધણી છે. જે તે પ્રમાણે પાસ ન લેય તો અને તેઓ ઇંગરેજ ન ગણતા હોય તો પાછા આવી શકતા નથી. આ કાયદો અમે ધણી સખત માનીએ છીએ. આવી રત્ન ચીકી લેવી એ સ્વતંત્ર માણસનું કામ નથી. જેઓને કેપમાં રહેવાનો હક છે તેઓ એક વખત પોતાનો પરવાનો કદાવે તે દમેશને કાપમ સારું રહેવો જોઈએ. શુ એક વરજથી વધારે મુદત સુધી કોઈ હિંદી વેપારી બહાર રહે તો પોતાનો વેપાર સંભાળવા પાછો કેપ ન આવી શકે? એટલે આવી મુદતની કલમ છે તે નીકળવી જોઈએ.

પણ જેઓ મુદતનો પાસ લે છે તેઓની છાપી મળે છે. આંગણાં આપવા કરતાં છાપી આપવી એ અમે રધારે ચરમીદું ગણીએ છીએ. આવી જાતના ધારા દૂર થવાની જરૂર છે.

બીજે કાયદો વેપારની લાઇસેન્સનો છે. આ બાબત લાઇસેન્સિંગ અમલદાર

ના હરાવ ઉપર છેવટે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલનો હક હોવો જોઈએ અને ફરી વાળાને દરેક લતાને સારૂ નોખી કાઢશે નજની વાત છે તે નીકળવી જોઈએ.

હરટ લંડનમાં જે ખાસ પમચીના તથા લોન્ડનના ધારા છે તેમાં ફેરફાર કરવા સૂચવવું.

અને કેળવણી બાબત હિંદી કામને પૂરતી સચવક હોવા બાબત દિલચાલ કરવી.

આટલી હકિકત વિષે જેઓ પૂરે સંતોષકારક જવાબ આપે તેનેજ વોટ આપવા અને જે તેણે કોઈ ન મળે તો કોઈને વોટ નહિ આપવા એમાં હિંદી કામનું માન છે ને એ તેની ફરજ છે એમ અમે સમજીએ છીએ.

એસ્ટકોરટનો અપીલ.

10-156

એસ્ટકોરટના હિંદીની મુનીસીપલ વોટ બાબતની અપીલનો સુકાદો તેઓના લાભમાં થયો છે તેની અમે એસ્ટકોરટના હિંદી બાહ્યોને મુખ્યારકબાદી આપીએ છીએ. આ અપીલમાં એમ કહ્યું છે કે હિંદી કામને એસ્ટકોરટના લોકલ બોર્ડમાં સુઠણી કરવાનો મત આપવાનો હક છે. હવે સવાલ એજ રહ્યો છે કે જરૂર પડતી મીલકત અરજદારો પાસે છે કે નહિ. આ ફતેહ થી બધું હરખાવાનું નથી કેમકે હજુ મુનીસીપલ બીલ તો વિલાપતમાં પડ્યું જ છે. પણ કમીટીની મહેનતથી જણાય છે કે તે બીલને વડી સરકારની મંજૂરી નહિ મળે. એમ છતાં જેઓએ અરજ કરી છે તેઓએ વોટર લીસ્ટમાં નામ નોંધાવવા. ઉપરાંત કંઈ વધારે પગથું ભરવું એ અમે મુનાસજ કારતા નથી.

મા. રાસનો કાગળ.

10-156

નાતાલ રેલવેના જનરલ મેનેજર મી. રાસે કામને મડગડીયું મોકલ્યું છે. આ કાગળથી અમે હિંદી કામને મુખ્યારકબાદી આપીએ છીએ. જેમ આપણા ધર્મોનું વધારે અપમાન કરશે, આપણા રંગનો તિરસ્કાર વધારે કરશે તેમ આપણે જે ખરા હોઇશું તો વધારે જોર કરી શકશું. મી. રાસના જેવા કાગળ આપણને દક્ષિણ આફ્રિકામાં આપણી કેવી કંગાળ સ્થિતિ છે તે બતાવે છે. આપણને જે રીતસર હજા નહિ મળે તો આપણા પૈસા આપણને ખાવા કારો. સમજી માણસને

તેને પૈસા માત્ર વિના કંદારૂપ થઈ પડે છે. સહાનુતા રજીમાં કાળના ખીસામાં સોનાની હાથ હોય તે, જે વાણીનું દીપું ન મળે તો એર સમાન થાય. તેમ આપણે પૈસા આ દેશમાં માત્ર વિના એર સમાન થાય તેવું છે. મી. રાસના કાળ ઉપરથી હાલ તુરત કંઈ ઇલાજ લેવાની જરૂર અમે જોતા નથી. અમારા વિચાર પ્રમાણે આવા સવાલનો સુકાદો દરંસવાલની લડતના પરિણામ ઉપર રાખે છે. બહુ આજીજી કરવાથી આપણા મોઢવી પાદરી કે પુજારીઓને અરધી કિંમતે દીકરો મળવાનો સંભવ છે. પણ આપણને દીકરું મળશે કે નહિ તે સવાલ નથી. ખરે સવાલ એ છે કે આપણે કંઈજ ગણતરીમાં મેરાઓની નજરે નથી. અને તેજ મુશ્કાલ કારક વાત છે. ગણતરીમાં આવવાનો રસ્તો એજ રહ્યો છે કે દરંસવાલના હિંદી છેવટ સુધી-મોત મર્યાત-સુએ ને માત્ર મેળવે. ત્યારે આપણે વગર વોટ વોટ વાળ્યા ચડ્યા.

૧૯૦૭ના ડરબન ખેતી સંબંધી મંજૂરીની હલકાઈ

અમારા ઉમેજી ભાગમાં એક હિંદી વેપારી લખી જણાવે છે કે કરબનના પ્રદરસનમાં હિંદીને હરીફાઈ કરવાની પ્રદર શન કમીટીએ મનાઈ કરી છે. આ વાત બહુ નખળી છે. ગોરાઓ હિંદીના ઉલોમથી ડર છે એ આપણે જાણીએ છીએ. તેઓ હિંદી હુશીયારીથી પણ ડરતા હોય તેમ જણાય છે. અને તેથી વીડીના કુતરાની નકક કરતા ગણાય છે. તેઓ ખાતા નથી ને ખાવા દેતા નથી. કમીટીનું આ કામ બતાવી આપે છે કે હાલ આપણું એકજ કલંપ છે. તે એ કે માત્ર મરતઓ મેળવવાં. તે હાલ તો દરંસવાલના હિંદીના હાથમાં છે.

મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી.

૧૯૦૭ના ડરબન ખેતી સંબંધી મંજૂરીની હલકાઈ
મી. ઉમર ઝવેરીએ મુંબઈના કોનારા ઉપર પગ મુકાંગ હિંદી સેવા શરૂ કરી છે એજ ૧૮ મી જુનના અખબારે સોદાગર ઉપરથી જણાવ્યું છે. તેમના માનમાં મી. જગમોદનદાસ સામળદાસે પોતાના બંગલામાં જેલવડો દેવો વસો તેમાં મી. ઉમર ઝવેરીએ રહેવાનો સંયોગ મિતાર આપ્યો હતો. વળી તેજ જાણ

માં રિપોર્ટરને કન્ટરવ્યુ આપ્યું છે. તે જણ ખાતાં રોકે છે. તેમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં પડતી હાડમારીનો સારો ખ્યાલ આપ્યો છે ને તેમણે ઇલાજમાં બતાવ્યું છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી ખોલ કરોડ હિંદીની મદદ ઉપર આધાર રાખે છે. મી. ઉમર ઝવેરીએ પોતાના લાપણમાં દેશના-લોકાને ખાતર બારીસ્ટર થવા વિષેનો તેમનો ઇરાદો શરી જાહેર કર્યો હતો.

આ બધાની ઉપર દીકા કરતાં અખબારે સોદાગરના અધિપતિએ મી. ઉમર ઝવેરી ની માગણીને ટેકો આપ્યો છે ને હિંદી કામને મદદ કરવા લલામણ કરી છે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિઅન કમીટી.

મી. રીચનો સ્પેતાલિક કાગળ.

તા. ૧૨મી જુલાઈના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

હાલમાં જેલ રોડેસુસનને ખાતર ઇ. ઓ. ની નકલ બધા મેંબરોને બરોબર મોકલ્યા છે. હવે કમીટીનો મત તે બાબત ખસુસ લેવાનો ઇરાદો રાખતો નથી. તેમ કરવાથી વખતે કમીટીને ઘેર પહેલે અધવાતો કોષ મેંબરો નીકળી જાય. સર મેંબરજીની સાથે તે બાબત મને ઘણી વાત થઈ છે. હકિકતમાં તમારી હિલચાલ પસંદ કરે છે. પણ તે તમે પાર ઉતારી ચકરો કે નહિ, લોકો સુરત રહેશે કે નહિ, એ વિષે તેમને સંકા રહે છે. દરંસવાલને સ્વરાજ્ય મળવાથી આ કમીટીનો ઉપયોગ બહુ નથી રહ્યો તોપણ એ કમીટી એવા મોટા માણસની છે કે તેની અસર જણાયા વિના ન રહે. તેથી કમીટીને નિહાવી રખાય તો નિભાવવી.

નાતાલના ગીરમારીયા સુખાઈ (જેના પર માત્ર પડ્યાની ને પછી મરણ થવાની વાત જાણમાં હતી) ના કેસ બાબત આમની સભામાં સવાલ પુછાશે. ધોરન રીલ જંકશન બાબત પણ સવાલ તૈયાર કર્યો છે.

વીડીઓરપ બાબત હજુ હિલચાલ ચાલે છે.

ગીરમારીયા હિંદી.

સુખાઈ નામના ગીરમારીયા હિંદીને જાગતો જાણમાં પ્રગટ થયેલ હેવાલ છે. મી. માં વાંચી નીચેનો કાગળ 'દરથ' 'આઉટ લુક', 'વીયુ ઓફ રીવ્યુ'.

'ગ્રેનજુલ', અને 'ગોરસીક' એ જાણના અધિપતિપર મોકલ્યો છે. "ગીરમારીયા મજુરપર નાતાલના ગોરા પ્લાન્ટરે હુમલો કર્યો હતો ને માર પડ્યા પછી મજુરનું મરણ નીપવ્યું હતું તેના કેસના હેવાલ ની નકલ આ સાથે ખીડું છું. તેમાં જણ થયેલ પુરાવા ઉપરથી જે હકીકતો બહાર આવે છે તે ખાનમાં સેવા જેવી અને દીકા કરવા જેવી છે. મજુરપરના ગોરા ઓના જુલમનો આ એકનો એકજ દાખલો નથી. આ જુલમ કરવાની છુટ આપતી ગીરમારીયા તદ્દન બંધ કરવી તે કેટલાક ગોરા અને હિંદીઓ હાપણ બરેલુ ગણે છે.

પારલામેન્ટમાં જોહાન્નમ્બર્ગ મ્યુનીસીપાલિટી.

સવાલ— જોહાન્નમ્બર્ગ ટાઉન કાઉન્સિલ ના ધારા તરફ ગાલેનીઅલ રેટ સેક્રેટરી નું ખ્યાન ખેંચાયું છે? ગોરાઓ સીવામના ને લાગુ પડતા કાયદાની બાબતમાં વડી સરકારને વચ્ચે પડવાનો હક છે તે હક મ્યુનીસીપાલ, બાપથોને લાગુ પડે છે? તે બાબતો વડે બ્રિટીશ ઇન્ડિઅનો સામે અપમાન બરેલો બેદ અને અટકાયતો મુકવામાં આવે છે. જે વડી સરકારને વચ્ચે પડવાનો હક ન હોય તો દરંસવાલ મ્યુનીસીપાલિટીના આવા બેદ રાજીનારા કાયદા સામે હિંદી પ્રજાને રક્ષણ આપવા નો રસ્તો સરકારના હાથમાં છે કે નહિ?

જવાબ— આ બાબતમાં વડી સરકાર વચ્ચે પડી શકે એમ નથી, એટલે રેટ સેક્રેટરીની રજુઆતથી કાંઈ લાભ થાય એમ નથી.

મી. અલીનો કાગળ

મી. એચ. ઓ. અલી તરફથી અમારા અંગરેજ કોલમમાં જાપવા એક કાગળ અમને મળ્યો છે તે કાગળ દરંસવાલના જાણમાં પણ પ્રસિધ્ધ થયો છે. જેનો સાર ગુજરાતીમાંનીચે સુગળ છે:—

મારે મારા પતનને દુખી દીલે ઉભી સલામ કરવી પડે છે તે વખતે કાયદા સંબંધે જે બોલ મને બોલવા તમે રજા દેશો. એશીઆટીક કાયદાને લીધે મારે આ કોલોની જોડતો પડે છે. હું ૨૫ વરસ થયાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં છું. હેલાં ૧૪ વરસ થયાં જોહાન્નમ્બર્ગમાં રહું છું. કેપ માં મારે મ્યુનીસીપાલ અને પારલામેન્ટરી વોટ હતો. ત્યાં કેટલીક સુટજીની સભામાં મેં લાપણ આપ્યાં હતાં.

૬૫ વરસની ઉંમરની મારી જુલ મા તથા

મારી એરત તથા મારાં ૧૨ છોકરાં નો મારે પ્રસવરની ધમ્જાને શરણુ થયા વગર આધાર મારા પર છે. છોકરાંમાં સઘળી એકે ઉપાય નથી. હું ખુદાને ગાનનારો છું. મોટી ૧૫ વરસની દીકરી છે. મારે તેથી આદેશ તથા મારી રોજ વારતે ખુદાની મલાઈ લોકેશન માં ઇંદનું એક ઘર છે હયા અને રહેમ ઉપર આધાર સખી જાઉં જેતું ચરાક કોઈ મળતું નથી. કારણ કે હું આ પૃથ્વી ઉપરના તમામ પોતાની પ્રજા લોકેશન માં રહી શક્યાની મુદત સંબંધી ને તરછોડી છે; પણ આખા જગતનો ચોકસ પહોં નથી. એ કે હું વેપારી રાગ કદી તરછોડશે નહિ. આખું મારો હું, પણ મરીખ માણસ છું. અને અ, પેગંબર કહે છે, અને તેના પર હું બરસો રાખું છું.

પ્રિયારીઆની માસ મર્દાંગ

વધુ લાપણું

મી. અબ્દુલ ગનીનું લાપણું

મારે આજે બેગ શા માટે આપવો પડે છે? સુખ શાંતી વાળું રહેકાણું તથા શા માટે જાઉં છું? જે બહુ મને બહુ કિમતી લાગતું તે તરછોડી ને શા માટે આપ્યો જોઉં છું? કારણ એ છે કે હું એશીઆટીક કાયદાને શરણુ ઘડી શકતો નથી. સંખ્યાબંધ નિરપરાધી લાપણો એ કાયદા સાથે મળેને આ દેશ છોડી આદવા મળા છે. મારી ૫૨ વરસની ઉમરે બેસ સહન કરવાની મારામાં શક્તિ નથી. તેનું કાંઈ નહિ તો એક કારણ જ બસ છે કે મારી જૂદા માનની સેવા કરતાં હું શીખ્યો છું. મારી જેલ જવાના સખા મારથી આ મારી વહાલી માતાને જખરે ઘા લાગે જેમાં તેનું મરણ થાય. મેં એવી આશા રાખી હતી કે લોડ એકમી નને અને કિંદી કામને આપેલાં વચન બહાદુર જનરલ બોયા પાળશે; અને કાયદાને કાંઈક નરમ કરશે. પણ મારી આશા સાર નાશ પામી છે.

હું મુસ્ત મુસલમાન છું. તેથી તુરકી ના મુસલમાનોનું અપમાન થાય તે મારા મી જેવાય તેમ નથી કારણ કે ખુદ તુરકીના જોઓ ખ્રિસ્તી છે અને જુધુ છે તેઓને કાયદો છુટા મુકે છે. મો મારી આખર વહાલી છે તેથી મારાં કામજી વખતાં બચ્ચાંને રજીસ્ટર પાસે લઈ જાઉં તે બનવાતું નથી; એ નાનાં બચ્ચાં કેમ જાણે કોઈ રેડોઆળ છોકરાં હોય તેમ તેમની સખત જોળખાણ પાડવા સાથે મળેને તેમનાં આંગળાંનાં નિશાન આપાં તે મગાથી ખતે તેમ નથી. મેં કદી પોલીસની ડરામણી આપી નથી. અરથી સદી સ્વતંત્ર રીતે માગી છે. હવે કાયદાની જુલમી અઠકાયતો મારાથી છિલ્લી શરણુ થાઉં.

સકાય તેમ નથી. કાયદાની અઠકાયતો નીરહથતા બરેલી છે. અહીંની સરકારે કમલુ, આર. દવેએ ઇરાવ રજુ કયા પોતાનું કિલ્લ કહ્યું કરી લીધું છે. વડી બાદ ને મી. એ. ઇ. બાગાએ ટેકા સરકારે નિર્ધારને જુલમ તો કુદાતાં આખા બાગ મી. ચંપી તાહકુએ તામીલ અમલવાળી હજી આજુને કહી કાઢી છે. માં ટેકા આખો અને બધો જુલમ

તામીલમાં સમજાવ્યો.

મોલવી સાહેબનું લાપણું

મોલવી હાજ અદમદ મુખત્યાર સાહેબે ધણુંજ અસર કારક લાપણુ કર્યું. તેમના કાયમાં કાયદાના ઉરદુ તરજુમાની નકલ હતી. તેમાંથી તેમણે બતાવ્યું કે કાયદો ગણીજીની આપણા ધરમનું અપમાન કરે છે. કારણ કે તુરકીના ખ્રિસ્તી અને જુધુ લોકને કાયદો લાયુ નથી!! ને અમારા મુસલમાન બાઈઓને લાયુ છે ને તેમનું અપમાન કરે છે. ટરાંસવાલમાં કોઈકજ ટરાંકીના મુસલમાન હશે છતાં તેટલાને પણ સરકારે જવા દીધા નથી એ ધરાર અપમાન કરવા જેવું છે! ટરાંસવાલમાં રહેવા સાથે મળેને શું મુસલમાનો પોતાનો ધરમ છોડશે? વળી રેલવે ઉપર હલકા દરની ટીકરો મોલવીઓને ન મળે એ આપણા ધરમનું અપમાન છે. તે બાબત રેલવે તરફથી આવેલ કામજની વાત જણાવી. કાયદામાં આ વાત નથી. પણ આ ઉપરથી દેખાઈ આવે છે કે આપણા દેશ અને ધરમ તરફ તેમને કેટલી દુસ્મનાવટ છે. વગેરે.

મી. અબ્દુલ બાવાઝીરનું લાપણું

મી. અબ્દુલ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીરે જણાવ્યું કે મારી નસોમાં આરમ લોહી વહે છે. મને જ્યારે જ્યારે કાયદો યાજ આવે છે ત્યારે મારું લોહી ઉકળી આવે છે. આખા એશીઆ ખંડમાં હજારો મદમદ પેગંબરના માનનારાઓ ધણા છે. તે લોકો આ કાયદાની ખુસરી તળે આવે છે. પેગંબરના માનનારાનું કાયદો અપમાન કરે તે મુસલમાનોની નજરે કદી જોઈ શકાયો નહિ. તેટલા સાથે હું ગમે તેવાં જોખમ ઉઠાવીશ પણ કાયદાને શરણુ નહિજ થાઉં. વગેરે.

જનરલ ડીવર એકટમાં ફેરફાર કરાવવા એક બાબત ડેપુટીએને કેપના એટોરની જનરલની મુલાકાત લીધી ને હોલરની બાબત સુધારો કરવા જણાવ્યું. કાયદો અન્યાય બરેલો અને સખત છે અને હોકરો પર તે બહુ બારે પડે છે એ કહ્યું. જવાબ માં એટોર જનરલે જણાવ્યું કે લોકો હોકરની સામે છે. અન્યાય થાય છે તે ખરું છે. છતાં તેમની સામે વિરોધ એટલો છે કે કાંઈ કરવું મુશ્કેલ છે. ખીજ હાખત કરવા સરકાર વતી હું કદી શકું નહિ. ખાનગી ધારો રજુ થાય તો ટેકા આપું ખરો કારણે હાજ છે તે બરોબર મને નથી લાગતું. પારામેટને વચે પડવડું મુશ્કેલ છે. એકાદ વરત લોકમન ઉભાં કરશે તો કાંઈક થશે એ અમારું આપું છે.

મી. કાછડીઆનું લાપણું

ટેકા આપતાં મી. કાછડીઆ એવા કે—દેશદેરીઓના કામની કિંદી કામને ખખર પડતાં હાહાકાર ઘડી ગયા હોતો. છતાં તેમની પછવાડે ખીજ કસવા નથી એ સંતોષની વાત છે. હું પોતે સરકાર આહે તો દેશનિકાલ ઘડા, આહેનો મરણ ને શરણુ ઘડય પણ કાયદાને તો નહિજ

કમકરસોરપના મી. દીલીવતી મી. કમલુ, આર. દવેએ ઇરાવ રજુ કયા બાદ ને મી. એ. ઇ. બાગાએ ટેકા આપ્યા બાદ મી. ચંપી તાહકુએ તામીલ અમલવાળી હજી આજુને કહી કાઢી છે. માં ટેકા આખો અને બધો જુલમ

માસ મીટીંગ પર પ્રીટીરીયા ન્યુસ ની ભલી ટીકા

હિંદીઓની મીટીંગ જેમણે નજરે જોઈ હશે તેઓ તેમની સંખ્યા અને એકમત માટે યંકા કરશે નહિ. ગોરા લોકોની મીટીંગમાં ઘણી વખત જે રોય અને તીખારા જેવામાં આવે છે તે તેમણે દેખાડ્યાં નથી જતાં તેમની કલતમાં કંઈ ખામી નહોતી. મી. હેલ્ડેનની ધીખામણ તે કાંઈ એ જાન દીધી નહિ. ગોરાઓ રજીસ્ટ્રેશનની ખામતમાં એકમત છે તેથી તેમની હરખારતોને હિંદીઓ કવીકારે છે. બીલનો મુદ્દો તેઓ કબુલ કરે છે અને પોતાની મેળે રજીસ્ટર થવા પુછી છે; એટલે તેઓના પાંચા માત્ર લાગણીની છે તેઓ માગે છે કે કમનીમાં કમતી ૩૦ દિવસ સુધી કાયદાને રદ કરવો. તે તેટલી મુદતમાં તેમને પોતાની મેળે રજીસ્ટર થવાની છુટ આપવી. વળી તેઓ એમ માને છે કે જેઓ ઇમીગ્રેશન એક્ટ પ્રમાણે કાયદા થવા નેટલું અંતરેજી અણગતા હોય તે સહીજ લેવી; અને કેળવણીએલા સુધરેલા હોવા માટે આંગળાનાં નિરાનની અળખામણી રીત થી મુક્ત કરવા. જેઓ ૩૦ દિવસમાં પોતાની રજીસ્ટ્રેશન રજીસ્ટર ન થયા હોય તેમના પર પછી કાયદાનો અમલ કરવો. અમને લાગે છે કે આ એકદર અમલમાં મુકી સકાય તેમ છે. સહીયા જોળખી શકાય એ દેખીતું છે. તેથી આંગળાનાં નિશાન સામે કેળવણીએલા હિંદી ને વાંધો હોય ને તરફ અમારી સંપૂર્ણ દિલસોજી છે. તેમની સુચના સ્વીકારવા થી ગેરકાયદેસર રહેનારાઓને ૨૦ દિવસ ની મુદત વધારે મળે એટલેજ ફર છે. ઘણાં ગભીર પરિણામ આવે તેવી લડત નો નીકાલ કરવા આટલું આપવું પડે તે બહુ નથી.

જુદી જવું ન જોઈએ કે હિંદી સવાલ એ વડી સરકારને તેમજ ટરાંસવાલને બંનેને લગતો છે. ટરાંસવાલને હિંદુસ્થાન કાંઈ નથી; બ્રિટીશ રાજને બહુએ તેમાં છે. આપણા કારભારીઓએ યાદ રાખવું જોઈએ કે શહે સાક્ષતના મેંચર તરીકે તેમને માથે એક મોટી અને જરૂરી ફરજ છે. નાણાની મદદ તથા સ્વશક્તિની ખાખતમાં વડી સરકારે આપણા તરફ ઉદારતા ખરેલી વરતકાંડે ખતલી કે રહેનસાહત તાપતા મુલક સાથે ખિરન ને જમડો માથ તેથી ખાખતમાં આપણે

હક કરીએ તે વડી સરકારની ઉદારતાનો કાંઈ બદલો આપેો ન કહેવાય. આ વાત ખીનજોખમદાર વેપારીઓ અને ફકાનદારોને નહિ ગમે પણ તે રાજના જોખમદાર કારભારીઓના ધ્યાનમાં ઉતરવી જોઈએ અને ઉતરશેજ એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

કાયદા સામે લડત

ગરબને વિનવિત

ઉપરના મથાળાથી એક આરટીકલ આ પત્રના એડીટરની સહીથી જોહાન્સબર્ગના રાંડ ડેલી મેલમાં પ્રગટ થયો હતો. તેનો ટુંક સાર નીચે મુજબ છે.

ટરાંસવાલના હિંદીના દુખ દર્શક નાટક નો એક સીન આજે પૂરો થાય છે. એ શોહજનક ઇતિહાસનું એક પ્રકરણ માસ મીટીંગથી પુરું થયું છે. જેમાં હિંદીઓ જેલ માટે મકકમ રહેવા ફરીથી કાયદેસરની એક સંપ થયા છે. આવા સમયે આ મામલાથી ગોરી પ્રત્તને વાંકે કરવી જોઈએ કે જેથી કરી તેમને એવું બહાનું ન રહે કે તેઓ આટલાં બધાં પરિણામો થી માહેતગાર નહોતા.

કાયદાનો હેતુ એસીઆટીકોને જોળખ વાતો છે એમ કહેવાય છે. જે કે સરકારમાં કહેવાની હીમત નથી કે પછી એસીઆટીકો રહેવા હકદાર નથી. જતાં સરકાર આમ માની બેઠી છે. તેથી ૧૮૮૫ના કાયદાને સુધારવાને બદલે વિસ્તાર માં વધાર્યો છે. અને લોડં મીલનરે અને ટરાંસવાલ સરકારે જો કે આગળ કદ્યું હતું કે હિંદીના હકો ચોકસ છે અને તેમાં એ મત છે નહિ. જતાં આજે ટરાંસવાલ ફરીથી તે હકોમાં તપાસ કરવા માગે છે. તેની પાસેના દરેક ખતને સકમંદ ગણવા માં આવે છે. તેના બેલને વિશવાસ વગરનો લેખામાં આવે છે. તેને જમાં નની માલીક આપવાને બદલે માત્ર લીસ મળે છે. શરૂઆતથી આમ થવા માંડ્યું છે તો ભવિષ્યમાં શું થશે એમ એસીઆટીકો કામ કરી ગય છે.

ધાર્તી આટલીજ નથી. આ કા યદો તો એસીઆટીકોને લાંબી કાલવા ની શરૂઆત રૂપેજ છે. તેની અસરથી આખા ટરાંસવાલમાં બધે ડેકાણે છુપી રીતે એસીઆટીકો ઉપર હુમલા યશી એવો કર તેમને લાગે છે. અંગતમાં પણ અને પંખી સાથે વેપાર કરવા માટે દુર લોકોનેમાં

કાલવાની શરૂઆત આ કાયદાથી થવાનો ભય પછી લાગે છે. અને અતે તેમને પાત્રમાલ અને નીશા કરી પાછા કાલવાનો રસ્તો લેવાયો ગયો છે. આ કોલોનીમાં માત્ર ૧૫૦૦૦ નેટલો હિંદી છે તેમાં ગોરાએ આટલો જુલમ ઉપાડ્યો છે તો નાતાલમાં ૧૦૦૦૦૦ છે. તે સંખ્યાથી નાતાલના ગોરા કરીને ટરાંસવાલની પેઠે કરવા માગે તો બહાનું શું થાય એ બીક છે. અને તેથી આ કાયદો એ જુલમની શરૂઆત નહિ પણ છેવાડો છે એમ તેનું લક્ષ્યું કબુલ કરી શકવું નથી હિંદીને પરીઆ માફક ગણવા અને દેહ વાડની જેમ રાખી, ઉતરતામાં ઉતરતા કાંઈ કરતાં હલકે દરજે રાખવાનું વલણ છે. બીજી તરફ કાયદા ને શરણ થવા સારું ફરજિયાત કરગ અમલદારો આગળ અપમાન બરેલી તપ સીધો આપવા પોતાને તથા પોતાના આ વરસની જમરના છોકરાને જવું પડે છે. અમલદારનું કામ રજીસ્ટર કરવા બદલે રજીસ્ટર થતાં અટકાવવા માટે પચર નાખી પકડવાનું અને દોષ ન હોય ત્યાં ને ઉભા કરવાનું છે. તેને પહેલાં દસ અને પછી આઠ આંગળાનાં નીશાન આપવા ફરજ પાડવા માં આવે છે. કામળ વપના છોકરાને માથે પણ આ બધો જુલમ ખરો. ટરાંસ વાલમાં જેલ સિવાય કયાંય આંગળાં માગ વામાં આવતાં નથી. આ પ્રમાણે તેણે પોતાને બહાશ સમજવા જેવું થાય છે પોતાના ઉગતા છોકરા માથે પણ આ બદ મારીની ઊપ જોડે છે. શું આ જુલમ સ્વતંત્ર હિંદીઓ સહન કરી શકે? જે કાય દાની અસરથી લોભેપર ફરજિયાત જુલમ મીરી આવતી હોય તેને બહાદુર બિટનો અને ગોર લોકો શું રડા આપશે?

માનલંગ થવા કરતાં ગમે તેટલો જોગ આપવા એસિવાટીકોએ નિશ્ચય કર્યો છે. હવે બહા અને ઉદાર વિચારવાળા ગોરા એને હું કહેવા માશું છું કે શાંત અને કાયદેસર ચાલનારા લોકોને મરણીઆ કર નારી રાજનીતિથી શું લાલ થયો છે? માત્ર તેઓ સાદી છંદમી ગુજારનારા. ફર કસરથી રહેનારા, તથા વેપારમાં હદાપથ ખતાવનારા એટલેજ તેમનો દોષ છે, જો તે દોષ ગણાતો હોય તો, બાકી તેઓ પણ આપણા જેવાજ મનુષ્ય છે. દુઃખ તેમને પણ વસતું લાગે છે. અપમાન તેમને પણ કડવાં લાગે છે. માત્ર તેમના માં અને ગોરામાં ફર એટલેજ છે કે તેઓ ની આમડીનો રંગ જુદો છે. એટલે તેઓ પણ મનુષ્ય છે અને લામણીવાળા છે અને તેથી અપમાનો સહન કરતાં જેમ જમા

અથવા તો દેશનીકાલ યથા નિશ્ચય કર્યો છે. અને એ નિશ્ચય પ્રીટોરીઆવાળાઓએ તો ચતાવી પણ આપ્યો છે.

હિંદીઓ હામાંજ સમજે છે એમ ગોરાંઓએ ગણવું નહિ. તેઓ પોતાની મેળે રજરજર મવા તકવાર છે. તેઓ બોરડ મીલનરે કબજું હતું તેમ પોતાના ઉપર વિશ્વાસ રખાવવા માગે છે. આમ કરવા થી દોષવળા પોતાની મેળે જુદા પડી રહેશે અને એવીઆવીકાનું માન જળવાશે. એ આ ગંજીર સસલનો નીવેડો. એવી આવીક મનિભંગ થવા પગર નહિ આવે તો વડી સરકારને હિંદ અથવા ફોસોની બેમાંથી શું હોયું એ જોવાનો વખત આવે તેમ છે. તો આખા રાજની વકાઇ માટે દરકાર રાખનારા શું પસંદ કરશે ?

ખબરપત્ર

બેહાન્સમર્ગ.

C. 10. 111
143

(અમારા ખાસ પ્રતિનીધિ તરફથી.)

પીટરસબરજ ઉપર બહા

પરમીટ ઓફીસની બહા પીટરસબરજ ઉપર બહ છે અને આ પત્ર છપાશે તે દરમિયાન પીટરસબરજના હિંદીઓ સિદ્ધ છે કે સિયાલ તે જણાવી આપ્યું હતું. આ કાગળ સોમ વારે સખતા છતાં હું પ્રાર્થુ છે કે તેઓ સિદ્ધ છે. પીટરસબરજમાંજ તા. ૭મી ૧૦ સુધી પર મીટ ઓફીસર જુલામીખત આપવા જશે એવી ખબર પહોંચ્યા. અતિ અપજ સેક્રેટરી મી. હાઇ હબીમ બેહાન્સબરજ હામ સાર ખસે જા તે એકદમ પાછા પ્રીટોરીઆ મવા ને પીટરસબરજના આગેવાનેને જુરસો આપ્યો. તેઓએ બીડું કડખું છે કે પરમીટ ઓફીસનો ઓવરકોટ પીટરસબરજમાં ચુકતે થશે

પીટરસબરજ કેમ બહા બહ ?

આ સવાલ સરવેના મનમાં થશે. મારે હિંદીઓ સાથે જણાવવું જોઈએ કે તેમાં રાજ પીટરસબરજના હિંદી બાઈએનો છે. તેમાં તા. ૩૦મી જુલાઈની પ્રખ્યાત માસ મીટીંગમાં ન આવ્યા. તેમનો તાર તે હલે હતો. અને આખા દરિયાકાંઠામાં મી. ખમીસા સુજાની દુકાન તે દહાડે બંધ રહી છતાં પીટરસબરજની હિંદી દુકાનો ખુલી રહી હતી. આ ઉપરથી સરકારે સાધારણ રીતે અનુમાન કાયુ કે પીટરસબરજના હિંદી બહ સહેલથી જુલામીની સંધિ વળે તથા કેરી ને ખુર્ચ ખત રહી રહેતી ન હોઈ હશે. વળી મેમોરેના નામ ઉપર મી. ખમીસા વગર મી. હાઇ હબીમીએ બહો જમાવ્યો તેથી અને

પીટરસબરજમાં મુખ્યત્વે કરીને મેમજુ વરતી દોવાથી સરકારે પારકું કે પીટરસબરજની ઉપર તેમનો દારૂ ગોળો અસર કરશે ને હિંદી જુરનો કીલ્લો પીટરસબરજમાં પડશે.

પણ પીટરસબરજની જમાત મી. ખમીસા તથા મી. હાઇ હબીમીએનો દાખલો હશે એમ સરકારે કારવામાં ગુલ કરી છે. હું માનું છું કે આ બંને હિંદીઓ પશુ હવે પરતાય છે. તેઓનાં ત્યાં રજરજર તેમને બારે વર્ષ પડ્યાં છે, એ કે કાંઈ હિંદીઓ ને અળગા નથી કરતા, તેઓને છાન નથી આપતા છતાં તેઓ હવે નકરા વર્ષ પડ્યા છે ને હોઠોના કડવા ખાલ તેઓને સાંભળવા પડે છે. એટલે તેઓની નકલ કરવાની દિમત બીજા દાખ હિંદીની ચાલે તેમ નથી. વળી તેઓ પોતે ભહેરમાં તો એમજ જણાવે છે કે “અમે તો કાળા દાખ ને કાળાં મોઢાં કર્યાં પણ અમારી જેમ બીજા હિંદી ન કરશે.”

પ્રીટોરીઆને જુદી

પીટરસબરજથી નોટીસમાં વળી સરકારે જણાવ્યું છે કે પ્રીટોરીઆના હિંદીને પણ ત્યાં નવાં રજરજર લેવાની છૂટ છે. અને હું તો બંધત માનું છું. કાલજુલુરી બીજ છે. નવાં રજરજર લેવાં તે હું જુલો માનું છું અને આ જુલોની કાલજુલમાં પડવાનું બારણું પ્રીટોરીઆના હિંદીને શાર સરકારે બોલ્યું છે તેને છૂટ માનવી એ બોલું છે. એ તો ફોસવનારી બળ છે. હું તો ખાતરી થી માનું છું કે એવી કાલજુલમાં પડવા કોઈ હિંદી પ્રીટોરીઆથી નહિ બચ.

હરીમ જમાલનો કેસ

હરીમ જમાલના કેસથી વળી હિંદીઓ નવા કાયદાની સામે વધારે સુરત થવા છે. તેને નકા થવું તે ઉપ તેથી હાજરો લેવા જેવું બનશે એમ તેઓને લાગ્યું છે. મી. હરીમ જમાલની ઉપરથી કેસ એવી લીધો છે. આ કેસ એ સુલથી કરવામાં આવ્યો એમ પરમના વહીવે જણાવ્યું છે. આથી મી. હરીમ જમાલને શો લાલ ? તેને તો હાજર ઉઠાવવી પડીને પહસાની ખુવારી થઈ. આ ખુવારી અને પાયગાત્રીથી કંટાળી તેમજ રજરજરની અરજ પાછી બેસી છે. (તે બાબતનો રજરજરપરનો કાગળ બીજા જગ્યાએ આપ્યો છે તે જોઈ લેવો.)

આ કાગળ ઉપરથી બહા હિંદીને ચેતવા નું છે કે આ કાયદો રાંક માણસની ઉપર પણ કેવી હાડમારી મુજી રાંક છે.

એક ગોરાની આંખમાં સામે જલમ એક ગોરાને ચોરીના તરોખત ઉપર પાડવામાં આવ્યો છે જેલનો કાયદો એવો છે કે તેમાં ને બચ તેનાં આંખમાં લેવાની પોલીસને સત્તા છે. આ સત્તાની રૂબિ આ ગોરાનાં આંખમાં પોલીસે જેલમાં માગ્યાં. તે આપવાની ગોરાએ ના પાડી. તેને માછ મેટ પાસે કેસો રાખવામાં આવ્યો. ત્યાં ગોરાએ આંખમાં આપવાની એવી ના પાડી. પરાજે દાખ ફાળીને આંખમાં લેવાની તો

સત્તા કાયદામાં છે નહિ. તેથી માછમેટ તે ગોરાને અમારી કોઠીમાં તણ દહાડા પુરવાની સજા કરી છે. તે તેજી બહાદુરીથી લોખવી છે પણ આંખમાં આપવાની ના પાડી છે.

લલતમાં પહસાની મહક

ગોરાએકથી મી. બટે એસોસીએશનને લખે છે કે ત્યાં હિંદીઓ પશુ દિમતમાં છે ને પહસા ઉપરાંત છે. કોઈ જેલમાં જશે ત્યારે જેલમાં મહક જોઈશે તેમાં ખામ રેશું. આ ખબર જાણ સતોપકારક છે મારે આ સજાને જણાવવું જોઈએ કે જેલમાં પહસા તાતાલ માં એકલા માથ તેટલા જોઈરસના સેક્રેટરી ને મોહકી આપવા જોઈએ. અને તેજ પ્રમાણે જુલે જુલે કે જે જમા માય તે ત્યાંની એસોસીએશનને મોહકવા જોઈએ. કોઈ માણસ પોતે પહસા રાખશે અથવા ગામ મામના પર્કસા ત્યાંના બજારેસર પાસે રહેશે તો જ્યારે ખરો જખત આવશે ત્યારે પહસા પહોંચાડવા એ મુસકેરી બરેશું વરો. દરોસવાલથી એકજ જગ્યાએ મામણી કરવા નું રહે એવી ગોઠવણી થવાની જરૂર છે. આ અવસરે કોઈએ મોહક મામવાની કે માનવાની નથી. પણ બધાએ ફરજ જાળવવાની છે.

માસ મીટીંગ

પ્રીટોરીઆની માસ મીટીંગ ઘણીજ સુરસ નીવડી અને એમપાયરથીએટરની તથા ગેઈટી થીએટરની માસ મીટીંગ આની આચળ કંઈ જ નહિ એમ મણી રાકાય. વળી મરજુદ લેવા પવિત્ર મહાનતા મેહાનમા બરાઈ તે હિંદી કોમને અતે ફોલે મળશે એમ બતાવનાર છે. આ મીટીંગમાં પ્રીટોરીઆ ન્યુનતા એટીર પોતે હાજર થઈલ “બીજી મીટીંગ માં માત્ર રીપોર્ટરજ આવતા, રેલી બે માસ મીટીંગમાં અહીંના પારલામેન્ટના મેંબર ન હતા.

મી. હોસકેનની હાજરી

આ મીટીંગમાં મી. હોસકેન ને પ્રખ્યાત મેંબર છે તે આવ્યા હતા. મી. હોસકેનના આપણી આપણે ભેરમાં આવવાનું છે. તેઓ સાહેબ ને રીખામણ આપે છે તેને બહલે બીજી નજ આપી શકે. પણ તે જનરલ બોયા, જનરલ રમટસ અને મી. હલના મોહલેલા આવ્યા. એ બતાવે છે કે જુલાર્થ માસના કામની અસર સરકાર ઉપર થઈ છે. બે પણ હોડે ત્યારે સાધારણ રીતે ઉપર સુધી એક બીજ પોત પોતા તરફ તાવયા હરે. તેમાં જેવું ખરું હોય ને જે ઉપર સુધી જો પાતાવે તે છોતે. એટલે સાર કાર સંદેશો મોહલાવે કે કાયદામાં ફેરફાર થશે નહિ ને મરજયાત રજરજર જણાવ નહિ કરે એ નવાઈની વાત નથી. આજ સુધી આપણું કોઈ ન સાંભળતું તેને બદલે હવે સરકારને સાંભળવાની મરજ થઈ એ પહેલું પગલું છત તરફનું જણાવું.

બીજા સત્ત સુકમ

જેમ મરજયાતમાં મીટીંગ, મી. હોસકેનની હાજરી, એ હું સારાં બિન્દુ બહુ છે તેમ

મી. હાલ કાસમ ખાનર લાખ્યા કે સરકાર હાલ તુરંત કોઈને જોઈમાં મોકલે તેમ નથી તે પણ સારા સુકન મણાય. ખરું જોવાં એ નકારી વાત છે. જેમ સરકાર પહેલો આપણી ઉપર હાથ નાખશે તેમ પહેલો ખુલાસો થશે. પણ તે ખબર મીડીંગને દહાડે મળ્યા એ સંજોગ સારો મળ્યું છે. સરવથી સારા સુકન એ કે ડરમી સવારે વિલાયતથી તાર મળ્યો કે સા. આ. બિ. ઇ. કમીટી સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમાનને મલબર તબ્લીગ કરે છે. આ કેબલથી બધાનાં મન રાજ થયાં. સહુને સતોષ થયો કે કમીટી આપણને તદ્દન છોડી દેવાની નથી.

રૂઢરનો તાર

મીડીંગ થયા પછી રૂઢરનો લખિયા તાર પ્રોટારીઆની કમીટીએ મોકલ્યો ને બેંક પર ખારો કમીટી ઉપર મોકલ્યો. આમાં હવે જમ પા. સાતનું ખરચ થયું. આ તારનો જવાબ કમીટી તરફથી આવ્યો છે કે આમની સભામાં આ સવાલ ઉપર ચર્ચા થશે. ને ટરાંસવાલને પત્રાસ લખના લોક જોઈએ જોઈ તે સંબંધમાં આપણો સવાલ ઉઠશે. આમ થવાથી આપણને લાભ થવાની આશા રાખી શકાય છે. છતાં કોઈ એ આવી મદદ ઉપર મોટો આધાર રાખવાનો નથી. એમાં આપણે નીરાશ થઈએ તો નવાઈ નહિ માનવી. મુખ્ય વાત એ છે કે જોઈ આધાર આપણા પોતાનો જોર ઉપર છે. ને જેલ દરવાજામાંથી નીકળ્યા પહેલાં આપણો છંદ કારો નથી જ થવાનો એ ચોક્કસ માનવાનું છે.

વધારે મદદ

મી. મેલીલાલ દિવાન લખે છે કે જાતી લોક આપી ટરાંસવાલના હિંદીની સેવા કરવા પોતે તઈયાર છે. જો કોઈ હિંદી કેદમાં નય તો તેનાં બંદરી છોડવાને સારું સમય હવે અને તેને ચારબસઠાઈન સુધી લેવા જવા તત્પર છે. આવા હાખલા અમને બહુ મદદ કરતા થઈ પડે છે.

એક્ટમાં નોટીસ

વેલ્ફેરસ્ટ્રમના સુલેમાન મુસાઈની એસ્ટેટ ઈનસોલવન્ટ હરી છે ને તેના લેજલારની મીડીંગ ત્યાંના માજીસ્ટ્રેટ આજળ તા. ૧૬મી આગસ્ટે મળશે.

વેલ્ફેરસ્ટ્રમના હબરહીમ આદમખાન લેજલારની મીડીંગ તા. ૧૬મી આગસ્ટે માજીસ્ટ્રેટ ની કોરટમાં જોહાન્સબર્ગમાં મળશે.

ટરાંસવાલના ખાલખોની મુકદ્દસ કાય કે જેલ જવાનું ચાય ત્યારે નાતાલમાં સોએ શોક પ્રાણ્યો દુકનો તથા ધંધો રોજગાર બંધ કરવા જોવી કોમિસ તરફની નોટીસ મળતાં વેલ્ફેરસ્ટ્રમના વેપારી મી. છોડુ મીરના પ્રમુખપણા નીચે સજા મળી હતી જેમાં નોટીસમાં કહેલ સુચના મુજબ વસ્તુના દાખ થયો હતો. મેસર્સ જી. કે. સદ, એ. મેન. વેલ્ફેરસ્ટ્રમના વેલ્ફેરસ્ટ્રમ વિવેચન કર્યું હતું.

ફ્રેન્ચનું સ્વદેશ ગીત.

ફ્રાંસમાં—જેમ ઇંગ્લાંડમાં છે તેમ—
જેમનવ જોઈએ છે. તેનું ફ્રેન્ચ નામ
સાર્સલેસ છે. તેનું યુજ્જાતી નામ અમે
ઉપર આપ્યું છે. ફ્રાંસનું ગીત ફ્રેન્ચ
લોકો દેવી માને છે. તેનો રચનાર
ફ્રેન્ચી લીલ કહેવાય છે. તેને વિશે
મહાન ઇયરેજ કારલાયલ કહે છે કે તે
બહુજ સરસ કાવ્ય છે. તેનો સર
જોવો છે કે “તે સાંભળવાથી માણસોનું
લોહી તપી આવે છે. લશ્કરો હર્ષનાં
આંસુથી ગાય છે અને ગાતાં મોત, દુઃખ
મન અને શેતાનને ગણકારતા નથી”
આનો તરજુમો સાત ભાષામાં ‘સોશીઓ
સોશરટ’ માં આપ્યો છે. તેમાંનો ઉરદુ
તરજુમો અમે નીચે આપીએ છીએ.

ચલો તુમ સ્વદેશકે સળ જન,
ફતેહકા આ ગયા અજ દીન,
કંડા જુલમકા ખૂની,
ચલો દે રજર અપની,
મૈદાનમે સુનતે હો તુમ વાર,
જલ્લીમ સોજરહી લલકાર,
દેખો તુમ આતે દે વો પાસ,
કરને બીબી બન્નેમાંકા નાશ,
સ્વદેશી ચલો મો હથીધાર,
કરો તુમ પલટોને તૈયાર,
ચલો ચલો કરો ફુલમન ચૂર,
ખુનસે ખેન મોવે ભરપૂર.

ટીકા

આ કાવ્ય બહુ જુસ્સો ચઝાવનાર છે. તે ટરાંસવાલની લડતને લાગુ પડે છે. તેનો મુખ્ય ઉદ્દેશ તો બેશક ઘર જેવા ની લડાઈનો છે ને લખનારે માણસોનાં મન દેશને સારું ખુન કરવા ઉત્તેજીત છે. ને તેમાંથી ફ્રાંસ આજ પણ મુકત નથી થયું. આની સાથે આપણને કરો સંબંધ નથી. અમારી ખારણા પ્રમાણે હિંદી કામ ખુન કરી પોતાના હક કોઈ જગ્યાએ ભેરો નહિ. લેવાની જરૂર તેને નહિ પડે. છતાં આ કાવ્ય આપણને લાગુ પડે છે. આપણે નવા ખુની કાય દારૂથી દુશ્મનને ઘર કરવાનો છે. તેના મીસ કરવા હિમતરૂપી હથિયાર આપણે પાસે રાખવાનું છે ખુદાની ઉપર યકીન એ આપણી હાલ છે. અને હિમતથી જેલમાં જઈ ટરાંસવાલના હિંદીએ કામનું માન જાળવવાનું છે. અને કાયદારૂપી દુશ્મનને જેલ રસ્તેથી ભોંકી તેના ખુન થી આપણી છુટકાથી ખેતરને ખાતર આપવાનું છે. કે જોઈ તેમાંથી આપણે આપણને મરતા હકોનો પાક રસ્તેથી લઈ શકીએ.

હેલા તાર.

[ખાસ તારથી.]

જોહાન્સબર્ગ, ગુરવાર.

યુજ્જાતમાં વરસાદ.

ફટર હિંદુસ્તાનથી કેમકામાં જણાવે છે કે યુજ્જાતમાં ૧૫ દિવસ ઉપર પહેલો વરસાદ થયો હતો [જેથી ટપાવ મુજબ યુજ્જાતમાં વરસાદની ખેરહાજરીને બહુ ધારતી ગણાતી હતી] ને હાલ જોરથી વરસવાનું ચાલુ છે.

પીટરસબર્ગની લડત

બધું હીક ચાલે છે. બેવરસ્ટ આલુ છે.

[બીજો તાર.]

ગુરવાર ૧ વાગે.

કોઈ હજુ રજીસ્ટર થયું નથી. સહુ બહુજ મક્કમ છે.

[છેલ્લો તાર]

ગુરવાર ૨૧ વાગે

પીટરસબર્ગમાં સો મજબુત છે. બેવર કાટ ચાલુ છે. એકે અરજી કરવામાં આવી નથી. સ્ટાર જણાવે છે કે ફરે વેલ્ફેરસ્ટ્રમમાં તા. ૧૪મીએ અને ૧૫મીએ, અને કલારકસોડરમાં તા. ૧૬ ને ૧૭મીએ અરજીઓ લેવાનો વારો છે. ત્યાં પણ બધું હીક છે. લોકો ખુબ જોરમાં છે. જનરલ સ્મટસના જવાબ માં લંડન કમીટી વતી મી. રીચે ગયા શ્રીવારે જવાબ મોકલ્યો છે.

ડાહ વાગે.

પ્રીટીડાર્પે સ્ટેન્ડ બીલ

પ્રીટીડાર્પે સ્ટેન્ડબન બીલ એસેમ્બલી માં બીજી વખત ગયાનું છે. ક્રીકોલ્ડ અથવા લીસ હોલ્ડનો પટો એસીઆટીકા ને ટરાંસફરથી આપવાની બીલ અટકાવન કરે છે. સરકારે જોહાન્સબર્ગ ખુની સીપાલીટીની સત્તાતળે પ્રીટીડાર્પે સોંપ્યા બાદ ચાર વરસની મુદત તિવા પછી એસીઆટીકા, નેટીવ, અથવા કલંડ (ધર કામ કરનાર નોકર સિવાય) કોઈ પણ સ્ટેડપર રહે તે ગેરકાયદેસર ગણાશે. આવો આલુસ કોઈ માત્રમ પકડે તો તેને સ્ટેન્ડનો માલીક અથવા મ્યુનિસીપાલીટી કોરટમાં કામ ચખાવી ત્યાંથી કાઢી મુકી શકાશે. સિવાયકે તે માલીક અથવા મ્યુનિ સીપાલીટીની પાસેથી તેને કોરટ બદલે અપાવે તો તેની આડે આ કલમ નહિ આવે.

૪ વાગે.

નવા આવનાર હિંદીનો જુસ્સો

મી. અબદુલ કાદર કોઝરી હાલજ દેશ થી પાછા ફર્યા છે. તેમની પાસે ટરાંસ પ્રાસમાં હાખલ થવાનો હતો સત્તા આપ નારો કાગળ છે. રજીસ્ટરારે તેમને એવી નોટીસ આપી કે પ્રોટારીએ તેની પાસે આવવું, અને નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર લેવું.

મી. અબદુલ કાદરે જવાબ વાળ્યો છે કે કાયદાને સરખું નહિ ચાલે, કાયદો વડાનો અપમાન કરે છે; હાખલાખોના કામજાને બીજે ટપાલનામાં રહેવા કુ ઉકારા છે.

કેપટાઉને મોકલેલા અધુવાલેગ સંદેશા.

નીચેનો તાર ના. શહેનસાપર કેપટાઉનના બિ. ઇ. ડીંગ નયા સા. આ. ઇ. એ. મોકલ્યો છે:— 'દરાંસવાલ આરદીન-સ સંબંધમાં કોલોનીઅલ પ્રધાનના કરાવથી દિંદી કોમ ઘણીજ ખેડ પામી છે. અમે ના. શહેનસાપરને અરજ કરીએ છીએ કે આ કાયદાથી કેળવાએલા દિંદીની લાગણી બહુ દુખાવ છે, તેઓના મુશ્કેલી ગણવાના હક ઉપર હુમલો થાય છે તથા પોતાની વહાલી લાગણી કચરાય છે. કાયદાનો અમલ થવાથી અમારે એવા કાળા જેઓ અમને માન આપે છે તેમની નજરમાં શરમથી નીચું જોવાવું થાય છે. માટે હાથરની ખાતર તથા તમે અંગરેજો ન્યાયને આહવારો છો એ કીર્તિને ખાતર દરાંસવાલના દિંદીઓને અપમાન અને બેઆવડે ચતાં બચાવશે એવી વિનંતી કરીએ છીએ. તથા અમારા માનવતા શહેનસાપરને અરજ કરીએ છીએ કે દિંદી દરબાર વખતના સંદેશને પાળશે તથા આ બિહારવા લાયક કાયદાને આજુ એ મુકશે. દિંદી દરબાર વખતનો સંદેશો એ છે કે "દિંદીઓની સ્વતંત્રતા તેમના હક, પાપરી, અને બેલા માટે મને કાળજી છે. ને તે જળવવાં એજ મારા રાજ્યનો મુખ્ય હેતુ છે." અમે તમારા રાજ્યની દ્રઢ વફાદારી જાહેર કરી છીએ. હાથ કમીશનર ઉપર પણ અરજીનો સંદેશો મોકલ્યો છે."

હાથ કમીશનર લોડ સેલેયોરનજરનો તાર નીચે પ્રમાણે છે:—'અમારા દરાંસવાલના બાઇઓપર એશીઆટીક એરદીન-સનો અમલ કરવા તમારી સરકારે હરાવ કર્યો છે. તે બાણી કેપની બિ. ઇ. ડીંગ, અને સા. આ. ઇ. એસોસીએશન બહુજ દિલ ગીર થઇ છે. અમે સુરત રીતે વફાદાર છીએ; અને સદાય કાયદેસર ચાલીએછીએ. છતાં અમારા બાઇઓને આ તમારા કાયદાથી અપમાન અને નામોશી લગાડવામાં આવે છે તેથી અમને બહુ દુઃખ થાય છે. દિંદીના સામે મોચમુકુત નાક, કીર્તિ અને દરજ્જો એવામાં આવી પડ્યાં છે. આપ સાહેબ ન્યાય કરશે એવી અરજ કરીએ છીએ. હાથરની ખાતર તથા અંગરેજ રાજ્યની આજરની ખાતર દરાંસવાલની સરકારને અટકાવશે; અને ધાલકા કાયદા ને બાળુએ મુકાવશે. દરાંસવાલનો દિંદી રાજ્યની અમે અરજ કરીએ છીએ કે

તેમની એકર કબૂલ રાખજો. આ મામલો બહુજ દુઃખદાયક છે ને ભયંકર છે. તેનો નીચેનો સંતોષકારક રીતે બાવવા અમે દિંદીઓ તરફાર છીએ."

કેપટાઉનના મીટીંગનો હેવાલ

દરાંસવાલના બાઇઓને મદદ દેવા કેપટાઉનના દિંદીઓની એક મીટીંગ થોડા દિવસ ઉપર અંગ્લોઇટમાં મેટરોપોલીટન હોલમાં મળી હતી. મી. મોરીસની હર ખાતર અને મી. વ્યગાસના દેખાથી મી. અબ્દુલ ગનીએ ખુરશી ઝાંલી. મેમ્બરો દરાંસવાલના બાઇઓને મદદ કરવા અસર કારક બાવણુ કરવું, જેમાં હજુ કે કાયદો જંગલી લોકને માટે, લાયક છે. કાયદાની સામે થવામાં આપણા બાઇઓ એ વાળખીજ કરવું છે. પોતાની આજર યુમાવવા કરતાં કાયદાની સખ વધારે પસંદ કરવા લાયક છે. આ આજર વખતે તેમને મદદ કરવા આપણે અને તેહલું જરૂર કરવું. મી. જે. એમ. યુલે હરાવ રજુ કર્યો કે એક ઉપરાણું કરવું અને તે પૈસા બિ. ઇ. એ. પર મોકલવા. બધાએ દિહાર રીતે હાથમાં મદદ કરવા મી. યુલે બાર દાખને જણાવ્યું. મી. સુબેમાન હાજી સીદ મદમદે હજુ કે દરાંસવાલમાં આવે જુલમ થાય એ અંગ્રેજ રાજને અજુબજુ છે. હાજરત મદમદ પેગંબરના ધરમને માનનાર કોઇ પણ એવો ન નીકળવો જોઇએ કે જે પોતાના બાઇઓને કચરાતા અને દુઃખ પીકાતા જોઇ કંઈ કર્યા વગર બેસી રહે. મે રશિઆમાં મુસાફરી કરી છે પણ ત્યાં ના કાયદાની સખ્તી એશીઆટીક એરદી ના જુલમ પાસે લેખામાં નથી. મેસરસ હાજરાલીમ તુરદીન. એ. એચ. જી. મદ મદ, એ. કાદર, એમ. કાસમજી, પી. હુકીગમ, એમ. હીરાનંદ, મોલવી ખાતી એસમાન, એ. વી. સારે રી. હાવડ, કીનસલી, મોરીસ, હલીમ યુગેરે એ વટવું વિવેચન કર્યા ત્યાં ઉપરાણું કરી મીટીંગ વરખાસ્ત થઇ હતી.

એમ. ઇ. કથરાણી તરફ મોકલતા સંબંધમાં બીજી ને છેલ્લી વહેંચણીના આંકડા સુપરીમ કોરટમાં ને હરખન માછ બેઠાની કોરટમાં ૨૦મી આગસ્ટ સુધી તપાસી ચકાસી.

!!! રમુજ રંમ !!!

અફસોસ—અફસોસ ! પોલીસ બાવી સરદારો સાથે વાતચિત થઇ. એ વાળુ મમની સાખ ચુ થઇ ગયા. કામરીયા નકામા થઇ પડ્યા. દિંદીઓ પોચા છે એ ધારણા ધુળબેળા થઇ. ત્યારે આપણું કામ કરી બાવલા માફક વરતવા હોડે ઉચકવું. રંજ પંજને ઘેર જઇ કાન કરાવ્યા. 'એ તમારાથી એવીસમાં ન અવાજ હોય તો હું (મમની) તમારે ઘેર જાકુજ એવેરેટસ ચાકને હાજર ચમકા' પણ કોઈ. હન મીન ને સાડા તીન બાએજ રંજાવ્યા બાકીના તો કડક બગાલી જાન્યા. છાતી ડોકીને ના પાડી. પડી ન અજર ને અંતર. કાલ તો સાખ બાઇને બગામાં મારવાનું કામ ઉડેલું છે. પણ હજુ ઉધે તો મગ્ન પડે, ને ફોલતા ડંકા બમડે.

કળ્યા યુલ ! બાપુ, તા. ૩૧ જુલ, છતાં તારકિ સંકલ્પો ! પ્રીટેરીઆ ખાતે દિંદીઓની માસ મીટીંગ થઇ હતી. જેમાં કોઇ કહે છે કે ૨૦૦૦ કોઇ કહે ૨૫૦૦ ને કોઇ કહે ૨૦૦૦ માણસ હતો. આ બાઇને તો મજબૂતીમાં મારામારી પડી. કહે ની કે અસંખ્યા. વળા જોદાન્સરગથી તો ચાર ટ્રેન લગનમાં જવા ઉપડી હતી. કેમ ન જાય ? વારા ફરતી વારો. એ બાઇઓને પણ વર થોડે ચડવાનું છે. એટલે બાળા દરાંસ રાજમાંથી સા હાજર થયા હતા. મીટીંગ રાજ થઇ. મી. હોસકીન એમ. એલ. એ. પધાર્થ. એરિયન્સ જોઇને સાખતો પપતી હાવા સુખા સુખ સાખ તું બાવણુ રાજ થયું. "હું મારા ગયલા બાઇના લીધેલાં પગલાં તરફ દીક્ષીર છું. પણ કાયદાને માન આપવાની બજામણ કરે છું" ખરું—ખા—ખરું. કાયદો વચાગો ત્યારે શુષ ક્યાં હતી ?

પરવાર્થ ! તાતાલમાં એશીઆટીક કાયદાને માટે વખતના વખત પાણીમાં મળવા માટે જળીતા થયેલા મી. હેચરને તાળીએર ઉપર પડે મલમો. એશીઆટીક ટ્રેડીંગ લાયસન્સ બંધ કરવા બીજ રજુ કરવું હતું. લાંબે લાંબે હાથે ધન્યું બાવણું આપ્યાં. દેશોત્તમની કુચી રાંધવા હાથે હાથે મલાલ નાંખી રતા યોગ બન્યા. કે પુ કરવું. પણ ને સપગાં ઉપર પાણી ફરી ગયું. ખીત હવામાં ઉડી ગયું. અને બીજા કચનાઓ

રાવ સાહેબને માળા પહેરાવી. દુબકાની માળા નહિ હો, તે તો—શીરપાવતો જાળે એવોજ છે. તોખી હેમર સાથ પાળા હો એવા નથી. સત્તા આપણી (ગોરાની) છે ને. વડી સરકાર શું કરનાર છે ના મરવમાંજ ડેલા કરે છે. પણ પાડોસ માં થતાં કામની મા રાખવા તો ડમરા સાથ કુંબરજીની નિંદામાં પડેલા જણાય છે. ટરાસવાલના હિંદીએ તો ચોરાતું બાત જુલાવવા વા હોમ કરીને આગળ ઝીંપલાવેલું છે. તેમનો વિજય પણ છેજ. ને ત્યારેજ ઉપર જણાવેલ મી. હેમર જેવાની આંખ કંધડી.

લી. રસિક.

નવું રજીસ્ટર લેવાની અરજી પાછી ખેંચી

નવા કાયદા પ્રમાણે થોડાક અરજી કરનારામાં જે અમદુલ કરીમ જમાલ નામ ના હિંદીને ખોટી પરમીટ લેવાના આરોપથી ૫૬૬ી ૧૦૦ પા. ના ખેલ ઉપર છોડ્યો હતો તેના વકીલ મી. લીવીનસ્ટને નીચે પ્રમાણે અરજી 'રજીસ્ટર ઓફ એશીઆટીક્સ'ને કરી છે. તે ઉપરથી બધી હકીકત સમજાય તેમ છે. સાહેબ—(રી અમદુલ કરીમ જમાલ) મારા અસીલ સામેના આરોપ પબ્લીક પ્રોસીક્યુટરે પાછો ખેંચી લીધો છે, ને કારણે એવું જણાયું છે કે કબાઈની જુલને લીધે આરોપ મુકાયો હતો. આ કેસે મારા અસીલને બહુ હેરાન કર્યો છે. ગયા અઠવાડીયાની હિંદીએની દિલખાલ થી વાંદેક થઈ તમને તે મારી મારફત નોટીસ આપે છે કે તે નવા રજીસ્ટર માટેની અરજી પાછી ખેંચી લીધે છે. કારણ કે નિરપરાધી માણસોની પણ કાયદો કેવી દલાઈ કરે છે તે હવે તેનાં જેવામાં આવ્યું છે. મારા શા હાથ થશે એવી ચિંતામાં તેને કેટલીક રાત સુધી નિરાંતે ઉંઘ પણ આવી નહોતી. કેસથી તેને મારે મોટું ખર્ચ પડ્યું છે તથા કેટલીક દલાઈ બોગવવી પડી છે; બરાબર ૧૦ વાગ્યે પ્રીન્સની સવારી જે વાત તમે પણ કહ્યું કરશો. વળી મંડપ આગળ આવી. કે તરતજ આત તમને ખબર હશે કે પહેલાં તો પા. રજાજી હોડવામાં આવી અને ૫૦૦ ૫૦૦નો ગમીન માગવામાં આવ્યો હતો. જેટલી હવાઈએના ગળમળાટથી પ્રીન્સને મેં જ્યારે માથાકુટ કરી ત્યારેજ પા. માન આપવામાં આવ્યું. પ્રીન્સને સામે ૧૦૦૦ના ગમીને છુટકો થયો. આવી લેશ હિંદી આગેવાનો ગયા. પછી શાહ રિયલિને લીધે ઉપર જણાવ્યું તેમ અરજી નહાતી તથા અમલદાર વરગત ખેડકો પાછા ખેંચી લેવાની નોટીસ તમને આપવામાં આવી. આતશબાજમાં આવ આપવા તેણે મને જણાવ્યું છે.

ડેલાગોઆખેના હિંદી

પોરદુગીઝ પ્રીન્સને માનપત્ર

તા. ૨૧મી જુલાઈએ ડેલાગોઆખેના હિંદીએ તરફથી પોરદુગાલના વડા શહાબજાને માનપત્ર આપવા એક દખલખા બર્થો મેળાવડા થયો હતો. તે કામ વાસ્તે એક ખાસ બંધ મંડપ રમવામાં આવ્યો હતો. જેને કમાનો તથા ઝરી, રેશમી અને સોનેરી પડદા તથા સુંદર હિંદી ક્રીસમ કામવડે બહુ સરસ રીતે શણગારવામાં આવ્યો હતો. સાથી મોટી કમાનવાળા હરવાળ સામે શાહજાદા તથા અમલદાર વરગ માટે કચેરી જેવી ખેડકો તકવાર કરવામાં આવી હતી. જેપરની ખુરસીઓપર સોનેરી કામવાળી કીનખાળ ખીજાવવામાં આવી હતી. મંડપમાં બાત બાતના ઝુમ્મર તથા હાંડીઓ લટકાવવા માં આવ્યાં હતાં. બનાવરી પુલોના ગુચ્છા કામ કામ જડવામાં આવ્યા હતા. કેટલાંક કેળનાં ત્રાડો પણ થોડા જગ્યાએ રોપવામાં આવ્યાં હતાં. તે બધાં પવન ની લહેર સાથે ફરકતાં ત્યારે બહુજ રમ જીવતા જવાઈ જતી હતી. વિવિધ રંગ ના કાચ અને તખ્તા ઉપર તથા જડિત કામ ઉપર દીવાળતીનો ચળકાટ પડતાં મનોહર દેખાઈ આંખને તાલુખી પમાડતો હતો. મુશોક્ષિત કમાનો પડદા, અને વાવટા, સોનેરી કોર અને ક્રીસમની ગોઠ વણ, અડો અને પુલો, તથા ઝુમ્મર હાંડી તખ્તા અને ઝળકતી દીવાળતી તથા શીબીવું સિંહાસન એ બધાંવડે મંડપ એક અતુપમ રાજજીવન જેવો દીપતો હતો. આઠથી દશ વાગ્યા સુધી લોકોને બસવો મંડપમાં થયા લાગ્યો હતો. મંડપ અંદર ચીકાર બરાબ મયો તેમ દીવાલની બહાર પણ હજારો માણસો જેવા મળ્યા હતા.

બહાર નાના મોટા અસંખ્ય દીવાઓ ગોઠવવામાં આવ્યા હતા. તથા મોટા ખરચે ગંજવર પાયા ઉપર રચેલી આત શ્યાજી તકવાર કરવામાં આવી હતી. બરાબર ૧૦ વાગ્યે પ્રીન્સની સવારી મંડપ આગળ આવી. કે તરતજ આત મંડપ અંદર ચીકાર બરાબ મયો તેમ દીવાલની બહાર પણ હજારો માણસો જેવા મળ્યા હતા.

આવ્યાં હતાં. જે સળગાવતાં મોટા પર કાચ ને ઝગઝગાટ થઈ રહ્યો હતો. 'બહે પધાર્યા' અને 'લણું છવો' ના શબ્દો વાળું એક મોટું ચોકડું શાહજાદાના તખ્તની સામે આવેલ હતું ને તેમાંના શબ્દો દુર છતાં આતશબાજના ઝળકાટને લીધે બરાબર વચાઈ શકાતા હતા.

હિંદી આગેવાનોની કમીટીમાં, મેસરસ માધવજી જેઠા અને કા., પરસોતમ અમ રમંદ અને કા., વરજાદાસ ઇ. લાલચંદ અને કા., અને નારણદાસ બવાનીદાસ વગેરે હતા. માનપત્ર દમજીવાળા મી. હાસમ હરમાઈલ તાવાએ અસરકારક રીતે વાંચી સંજગાવ્યું. પછી સુખડની બનાવટનું એક કાસકેટ જે સોના અને રૂપાના કોતરકામથી મરેજું હતું તે માન પત્ર સાથે બેટ કરવામાં આવ્યું. બેટ તથા માનપત્ર માટે પ્રીન્સે ઉપકાર માન્યો અને જણાવ્યું કે હું દરેક રીતે હિંદી કોમના લાભોને ટેકો આપીશ તથા તમારી વફાદારી અને શુભ લાગણીઓ થી મારા પિતા (ઈંગ મારકેસ)ને વાંદેક કરીશ તથા તમારા લાભ અને ઇચ્છાઓ શું છે તે પણ દેશ પાકો જઈ તે ઈંગને દર્શાવીશ વગેરે. પ્રીન્સનું કાપલુ ખતમ થયા બાદ મુખ્ય હિંદી આગેવાનો કચેરીની બેઠક આગળ ગયા અને સહયા વડીલ આગેવાને મુશોક્ષિત અને રંગબેરંગી પુલોના સુંદર રીતે તક વાર કરેલો હાર શાહજાદાની ડેકમાં પહે રાવ્યો. પછી અમલદાર વરગમાંના ખીજાએને ગજરા વગેરે આપવામાં આવ્યાં. એશીઆટીક પ્રગતી હાર પહે રાવવાની રીઠથી શાહજાદાને નવાઈની સાથે હરખ થયો હતો. આ ક્રિયા થઈ રહ્યા બાદ મોટા ખુશાલીના પોકારો સાથે શાહજાદા તથા સ્વારી વિદાય થયા.

થોડીવાર અટકેલી આતશબાજ એક સામટી વછોડવામાં આવી. જેવાને હજારો લોકોનાં ટોળાં મળ્યાં હતાં. આત શ્યાજી બધી હિંદી બનાવટની હતી. તેની બનાવટની ખુબીથી લોકો બનાવના રાતી તારીફ કરતા હતા. મેળાવડાની રોનક અને લોકની ઉલટ અને માનપત્ર તથા બેટની સુંદરતા માટે સૌ વખાણ કરતા કરતા વિદાય થયા હતા.

આલેકઝાંડરા કંઠરીમાં છંપીદાના કીબ સામી નેકરની નાહાર મીલકતના સંગ્રહમાં તેના લેખકદારોની મીટીંગ તા. ૧૦મી અગસ્ટે અમરજીદાના માજીએટની કોરટમાં કરાઈ.

પ્રીટોરીએ ગએલ તારના સંદેશા.

લડત લેનારાઓને ટેકા.

હાલમાં સામેની લડતમાં દિવસ અને રાત્રીનું આખતારા સેક્રેટ તારના પિ. ઈ. એ. પ્રીટોરીયા કમીટીના સેક્રેટરી, અને બીજાઓ ઉપર મળ્યા હતા જે બધા માટે આભાર માનવામાં આવ્યો છે. તેમાંના થોડાએક ગમે અઘવાળીએ આપ્યા હતા. બીજા વધુ નીચે આપ્યા છે.

જોહાન-લેન્ગ, પિ. ઈ. એ. તરફથી—એસોસીએસનની કમીટીની મીટીંગ મળી હતી. હેડક્વૉર્ટસ, પોસ્ટરૂમ, વીરીની મીંગ, મીડલરૂમ, હરગરસડોરપ વગેરે ડેકલેટી ડેલીવેરો હાજર હતા. ગુલામ ગીરીનાં સરદારીકેટ લેવાં તેને નામોશી બરેલું સૌ મેળું છે. તથા પ્રીટોરીયાનાં વિદીને આજીજી કરે છે કે ઉવટ સુધી મક્કમ રહેલો અને દિવસ રાખતો. કાંઈ આપણા અને આપ મતવળી થઈ દેશ ને દેશીમાણાને હસાવતો માં. જો બધા જોરમાં રહ્યા તો આપણે જીત્યા સમજવા. પ્રીટોરીયાએ સરસ કાપલો મેસાડવાનો છે.

કરમન, કાઉંટ મહમદ—દિંદી કોમ સાથે હું સલાહ આપું છું કે રજીસ્ટર થરો નહિ, નહિતો નામોશી તમારા શીર પર છે.

કરમન, અમદુલ કાદર, ઇમરાદીમ કમરદીન, ગુલામ કાદેબ, રકુદીન—તમારી લડત માટે મુબારકબાદ આપીએ છીએ. અખતાર બેગવા કરતાં ફાખ સહન કરજો. ખુદાપર બારસો રાખો. આ જુલમ બધા તે જુવે છે. બધાને તમા ખસલ કોકણી બાહ્યોને વધેકે કરજો.

કરમન, આંમલીઆ—એક પછી સુરતી એ રજીસ્ટર ન લેવું જોઈએ. મેમજી કદાચ દેશો દેશે તોપણ બીજા એકસંધે રહેવાથી રૂત્ત મળશે.

કરમન, એડવોકેટ મોહમ્મદ—રજીસ્ટર થરો માં. નહિતો દિંદો નામોશી લાગશે.

નાતાલ કોમિસ—જેઓ દેશનો પાત કરવા તકવાર થયા છે તેવું વલણ બધી નાતાલ કોમિસ બધા પેદ પામી છે અને આજીજી કરે છે કે બધામાં માસીને પગલું બરવા પહેલાં વિચાર કરજો. આખા કલિફા અમલકાના તેમજ કલિફા

૩૦ કરોડને બેઠબત કરશે નહિ. બધા બની પ્રભ તેમ કરનારના નામપર દેશ કોઈ ગણીને યુકશે. તેવાને યુખા ન બનવા માટે સમજવજો.

કરમન, પારસી રૂસ્તમજી—પરમેશ્વરની ખાતર રજીસ્ટર થવાનું મોકુફ રાખજો અને દિંદી કોમને બચાવજો. નહિ તો આખા દેશની નાલાશી માટે તમે જીનમ દાર ગણાશો.

કરમન, બી. ઇમરાદીમ ઇમરાદીમ—જો મેમજી આ જુલમી કાપદને રાજ્ય થાય તો સરમની વાત છે.

આરસ્ટાઉન, દિંદી કોમ—બદમાશો કરવા કરતાં કાપદાની સામે જાજો. અહીં થી તમને બધાને દિલસોજી ને સંપુરણ ટેકા દેશે.

આરસ્ટાઉન, ઇસાક કાજી હસન વગેરે—જો માલુસ રજીસ્ટર થશે તેને આખા દિંદમાં સૌ દેશકોઈ ગણીને શીટકારશે.

લેડીલીય મહોમ્મદન કમીટી ચેરમેન, મોગા—કાપદાની સામે જાજો. એકસંધે થઈ બતાવે આપો કે દિંદીઓ માલુસ છે, પરજીઓ નથી.

મે ટાઉન, દિંદી કોમ—જેમાં જઈ ખરું દિંદી પાણી બતાવો. ને મુશીબતો સહન કરી ખરી શુરવીરતા સાબીત કરો.

રીચમંડ, દિંદી કોમ—જેઓ દિવસ રાખે તેમને કમર નામોશી અને બેઠબત માંથી બચાવે છે.

રેંગાટ, દિંદી કોમ—ગુલામ થવા કરતાં જોડને બહેતર મજબૂતો. ફરજ બાબતવાની ખરી તક આ વખતે છે.

વેરુમ દિંદી કોમ—ખાતડી કાપદને રાજ્ય થજોમાં. નહિતો ૩૦ કરોડ દિંદી યુ' નાક કપાવાનો સંભવ છે.

કરમન, હાદા મોરામાન—તમારો હરાવ છોડતા નહિ. આખી કોમને બેઠબત કરજો માં. હરાવને વળગી રહેવા બીજા ને સમજવજો.

કરમન અંબુમન ઇસ્લામ—અલુસમ જુઓને ડેકલેટી લાવવાના કામમાં ખુદાને વારતે દિવસ દારજો માં. ખોટી શીખા મજબૂતાં પંજામાંથી તેમને બચાવજો. થાય તેટલું કરજો. ને ખુદાપર આન રાખજો. અમે ઉધ : ૬ : ૧ લાખ્યા છીએ

કરમન, દિંદી કોમ—૬૧ રહેજો.

ખરા દિંદીનું નામ લખવાના થોડાક નીકળવાથી દિવસ દારજોમાં.

કરમન, મેમજી કમીટી—જેલ જવા ન માગતા હોય તેમને આખી કોમ શીટ કરે છે. નાતાલ અને દિંદુસ્તાનની મેમજી કોમને બટે લગાડશે માં. મેમ જુની આખર તમારા હાથમાં છે.

અંબુમન ઇસ્લામ—ટલક પોતાના સોમક તોડવા માગે છે તે અસોસની વાત છે. આપણું નાક બળવણું તે તમારા હાથમાં છે. મેહેરબાની કરી કોમને બટે લગાડજો માં.

કરમન, દિંદી કોમ—તમે પોતાના બાહ્યોતું નાક બળવો છો અને દિંદોને બેઆખર થતાં બચાવો છો. તે માટે સુધરેલી દુનિયા તમારી તારીફ કરે છે.

કરમન, હાદા મોરામાન—તમારા તાર થી અમને ધીરજ મળી છે ને તેથી મેમજી કોમ આખર માને છે. જો છેલ્લી થડી સુધી ૬૬ રચ્યા તો ઉવટે દિંદીઓ નાક કાદશે.

કરમન, પારસી કોમ—કાંઈ દગાખોર નીકળવાથી નહિંમત થજો માં. બધા નીક લોક ત્રિવાય બધી કોમમાં કાંઈક દેશકોઈ નીકળી પડે છે. બપાનીકને પગલે ચાલજો. જીત થરોજ. દેશકોઈ પર દયા કરવાને બદલે તેઓ ચાલુકન, સપાટામાં લેવા લાયક છે; તેમનાં મો કાળા કરવા લાયક તથા તેઓ મામખાં પરીઆની પેઠે વરથોડે ફેરવા લાયક છે.

પારસી રૂસ્તમજી—ખમીસાએ ખુરી કરી છે, પણ તમે બીજા બધા પાણી બતાવજો. નહિ તો ૩૦ કરોડ દિંદીઓ શીટકાર દેશે.

મેમજી કોમ—ફતેહમંદ રીતે બેમકોટ ચલાવવા માટે પ્રીટોરીયાના બહાર દિંદીઓને મુબારકબાદી આપીએ છીએ. હાલ લીવેલી લડતને ટકાવવા જેલ વગેરે સજા સહન કરવા તકવાર રહેશે એવી આશા છે. ખુદા સહાય થાઓ.

પારસી રૂસ્તમજી અને કરમન વોલટી વગેરે તમારી લડતથી સંતોષ થાય છે. ધીરજ, ખંત અને દિવસ જે શબ્દોને ગોખી રાખજો. ને લડત ચલાવે રાખજો. તો પરિશુભ પોતાની મેજે સારું આવશે.

નાતાલ કોમિસ—બધા મેમજો મીટીંગ માં હાજર ન થઈ શક્યા માટે દિવસીર છે માટે પરિશુભ બજાવજો. કમર ચલાવ થાઓ.

એક પારસી બાઇની હિમત.

C.N.V.

P-158

પીમીજ બીખાઇજી ફસતમ કે. આર. કામાએ સોશીઓલોજીસ્ટ પત્રમાં કાગળ લખ્યો છે તેનો હવારો જામે જમરોદમાં ફરેલો છે તેમાંથી નીચેના જોવાયર શબ્દો ઉપર અમે આ અવસરે અમારા ટરાસ વાલના વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. "હીંદુસ્તાનના મરદો અને સ્ત્રીઓ, તમે મારા જોવાયર કાન આપો અને આ ગાળનાં કામની સામે ધાઓ, એ એક જુની દ્રેષ્ટી છે કે જે પોતાનું જુટાપણ ખુલે છે તે પોતાના અરજા સહયુજો ખુલે છે. તેટલા માટે જુટાપણ, મન સાફ અને સચાઇને માટે લખાને બહાર પડે. હીંદુસ્તાનના સોમ, તમારા મનમાં ઠરાવ કરો કે આવી શુભામગીરીમાં છવ વાને બહલે આપ્તિ પ્રગ્મ મરી જાય તે બહુ નો તમે શુભામગીરીમાં છવતા હો તો હીંદુસ્તાન, ઇરાન અને અરબસ ત્રાનના કીરતીવંત આગલા વખતની વાત ફરવામાં લાભ શો ? બહાદુર રજાપુતો, સીખો, પઠાણો, ગુરખાઓ, દેશાબીમાની મરાઠાઓ અને બંગાળીઓ, અંચળ પાર સીઓ, અને હીસતવાન મેહમેદનો અને છેલ્લા નમો નરમ જઇને અને ધીરજ વંતા હીંદુઓ, મહાન મોટી કામના બાળકો, તમે તમારી અસલ તવારીખ મુજબ કેમ નથી છંદણી શુભરતા ? આવી રીતે તાજેદારીમાં તમે શા માટે છવો છો ? બહાર આવો."

બાઇ બીખાઇજી કામાને વીસ વરસ ઉપરાંતનો રાજ્યદારી અનુભવ છે. તેઓ હાલ પારીસમાં વસે છે અને દેશની હાલ અત્યંત રાખે છે. તેમણે લખેલા શબ્દો હીંદુસ્તાનને સાર છે પણ તે બધા અત વારે ટરાસવાલના હિંદીને લાગુ પડે છે

પ્રીટરીયાથી એક લખનાર જર્ણીવે છે કે ત્યાં 'ઇસ્લામ મિત્ર મંડળ' નામ નું એક મંડળ ઉજું થયું છે. જેના મી. ગુર મહમદ ઇબરાહીમ પ્રમુખ, તથા મી. હસમહમદ મહમદ સેફરેટરી તરીકે ચુટાયા હતા. મેંજરશીપ માટે હાખત શી શી. ૫ — તથા માસીક શી શી. ૧ — રાખ વામાં આવી છે. મજૂર મંડળના ૬૩ માં પ્રમુખ પા. ૨ સેફરેટરીએ શી. ૧૦ — બીનએએ શી. ૫ — એમ ફેલ્ડીક રકમો બી છે ને ૬૫ તથા નિમ ગરો. ૧૫૩ એવી ૨૪૧ રાખવામાં આવી છે.

પ્રીટરીયા 'એક લેખ' નાં નામ

નીચેનાં નામવાળાઓએ ત્યાં રજીસ્ટર ની અરજ કરી છે એમ અમને ખબર મળ્યા છે. તેઓના નામ અમે ડાખીએ છીએ. તેમાંથી જે કામએ અરજ ન કરી હોય તે તે સાહેબ જણાવશે, તે અમે તેના કાગળ ડાખશું.

હાજી ઇબરાહીમ, ઇસાક હાજી અબદલા, કરીમ હાજી અબદલા, હસમહમદ હાજી ઇબરાહીમ, અબુ પીરમહમદ, જુસય ઇબ રાહીમ મોહાજ, અબુ અબા, વહી અબા, અબુ કંડોરજાવાલા, અબુ હાદા, આદમ વહી, સુસાખાનુ, જુસયખાનુ, હાજી કરીમ, હાજી અબદલા, આમદ રહેમતુલા, આમદ કરીમ હાસમ ગામદ, અલી કુતીઆજાવાલા, અબુ હાસમ (હાજી ઇબરાહીમનો મામે) ઉમર હસાક, અબદલા અબુ, સુમેમાન ખાનુ, અબદુલ હાજી તખય, હસમહમદ તખય, તખય શીમડી, નુરમહમદ ઇબરાહીમ, આમદ હાદા (કુતીઆજા) ને ડોકરો, હાદા હાસમ, મોસમાલુ ડોકરો, અહમદ હાસમ, કામમ જુમા, જુસય જમાલ, કરીમ જમાલ (પાટી ખેંચી), બહાદરમાં દોલતખાં, ઇબરાહીમ ઉમર ખુરશી, કાણે જઅલી હાંપાવાલા, કરીમ સુમેમાન (બાણુ વડ), મહમદ અલી (અબદુલ કરીમ નુર મહમદના માથુસ), હાજી ઉમર ફરદવાસો, ડોકરો, અબુ અમદ, હાસમ જાનમહમદ, સુમેમાન જાનમહમદ, અલી ખમીસા, વહી ખમીસા, સુમાર મોતી, લદખાંચંદ ડાસા, સફર અલી, આમદ હાસમ (ઇસા હાસમનો બાપ), કરીમ જુસય, સફર ખમીસા, ડોકરો, વહી ખમીસાના બીન માથુસો નવ, કામમ જાનમહમદ ને તપીને એક ડોકરો.

વાકસ્ટમમાં જુરસો

તા. ૩૧મીએ ખાસ મોટી દોવાથી ત્યાં ના મોકાએ દુકાનો બંધ કરી થયો રોજમાર અમ રાખ્યો હતો. તે એક રાત્રા-અરવામાં આવી હતી તેમાં પ્રમુખ મી. પારખ હતા. મી. પારખ તથા મી. એ. ડી. મીયા તથા મી. સુમેમાન મહમદ જુરસા બરખાં બાપલો કરી જેત જવા મકમ રહેવા જણાવ્યું. સરવે હસમ ખાઇ દ્રવતા બતાવી. તથા પ્રીટરીએ દિલસોજનો તાર કરવામાં આવ્યો. ફંદમાં મી. મહમદ સુમેમાને પા. ૫, મી. જુસેન ફાતેમાની કા. ૩, મેસરસ સુમેમાન ગુલાજી, ઇબરાહીમ મહમદ બદવત, અલી મહમદ, ઇ. ડી. એન. ડોવા ને એક પુઠા હાલ દરેક પા. ૧, મેસરસ ફુલેન બહમદ,

આમ મહમદ મજાવ, સુસા સુમેમાન હાસ રોહ દરેકે શી. ૧૦/- તથા મી. હાજી મહમદ શી. ૧૫- એમ બરખાં કુલ પા. ૧૫-૫-૦ થયા હતા.

પ્રીટરીયાની લડત

કામ રજીસ્ટર થવા માગતું નથી

મી. અબુળ મહમદ અને બીન ત્ય જમ્ ની સહીથી નીચેનું લખાણ કોલોનીઅલ સેક્રેટરીપર મોકલવામાં આવ્યું છે:-

એશીઆટીક કાયદા મુજબ જુતપનસમર્થ ડીઝીકટમાં હિંદીઓને રજીસ્ટર કરવાની અવ છૂટો હોવા અમલદારોને સરકાર પીટરસખર્જ મોકલવા માગે છે. તે વાતની અમે નીચે સહી કરનારા હિંદી વેપારીઓ, આર્ચિટક્ટો, એન્જીનો, હારફનો અને બીનઓને ખબર પડી છે.

પણ અમે માનપુરવક જણાવીએ છીએ કે રજીસ્ટર થવા અમારો ઇસદો નથી. કારણ કે અમે કાયદાને અપમાન ભરેલો ખલુએ છીએ અને તેથી અમારી હરમની લાખખીઓ દુખાય છે. માટે પ્રીટરીયાની ખાસ મોટી જના કરાવ ઉપર ધ્યાન રેવા અમે અરજ કરીએ છીએ. અમારા મનમાં એમ લાગે છે કે આ ડીઝીકટનાં હિંદીઓની અરજ હોવા પીટરસખર્જ અમલદારોને મોકલવાનું ખરખ ખાલી માગે પડશે.

શી. અબુળ મહમદ અને બીનઓ.

નાતાલ પારલામેન્ટમાં હિંદી.

પોલ્ટેક્સ રદ કરવાનું મી. પામરનું બીલ જે વખત લખ્યા બાદ મોઝા મત મળવાથી નીકળી ગયું છે.

કાચી વચનાને બીટી પીતાં અટકાવવાનું બીલ કમીટીમાં મળ્યું. ત્યારે મી. હવાન્સે જણાવ્યું કે ડોકરો ગોરા માખાપને છે તે કેમ જલ્લી રાખાય ? મી. મેંચને પુછ્યું કે ફક્ત ગોરા ડોકરોએ કાયદો લાગુ પડે તે હવાસ સેજ રકોશન છે મેટ 'ગોરા માખાપને' એ રાખે કાઢી નાખવા જોઈએ. આ સુચના રદ મદ. ફૂળી મી. વેટ્ટે તેવીજ ફરખારન આપી લેવી બીલમાં એવો સુધારો કરવામાં આવ્યો કે જેથી તે બધી રામના જુવાનીયાને લાગુ પડે. એ સુધારા બાદ બીલ પસાર થઈ કાયદો થયો છે.

એક લખનાર અમારું ધ્યાન ખેંચે છે કે- પ્રીટરીયાની મોટીમાં પોચરેટમના ડોકી પ્રેટનાં ગયે અહવાડીએ આપેલાં નાખમાં મળુ નામો જુલવખાં ડખાએ છે તે જોઈમ આકેમહ, હસા જુસેન અને રોસ, ડ. બેબી ૧૬ એવ જોઈએ.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
શબ્દ રાખશે તે તેઓના પત્રો ઉપર તુરં
આવ બળવાનો સંબંધ છે.

૧. કામગીરી એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખ્ખા સારીથી લખવા.
૩. નામ તથા પોતાના બહેનના નામ
તે પત્રોમાં બહાર પાડવા સાર નહિ
પણ અમારી લખાણે સારું.
૪. મંજૂરવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અંકવાકીયામાં દાખલ
કરી રાખશે.
૫. લખાણ હમેશાં હું અને યુક્તિસર
લખવું.—અધિપતિ.

એક અંધારામાં રહેલી મંજીર જુલ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,
તા. ૧૩ જુલાઈના અંકમાં 'એક અંધારા
માં રહેલી મંજીર' જુલ વાળું લખાણ જોઈ
જાણવું જોઈએ કે એસ્ટેટીયલનાં લાઇ
સેન્સની કુપલીકેટ કોપી ઉપર વેપારીઓની
સહી તથા અંગુડાની છાપ લેવામાં આવેલ
છે. આવી રીતનો કાયદો મળેલ હશે એમ
ધારી બહેન નહિ કરવાથી આ વાત આટલા
દિવસ બહાર આવી નથી પણ હવે બહાર
આવી છે. તે કાંઈકેસે તુરંત ઇલાજ લેવો
જોઈએ.

રીયર મહમદ ખીરભાઈ.
તા. ૨૨-૭-૦૭

એક હિંદી લાઇસેન્સપર હુમલો

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
લાઇસેન્સ બાબતમાં સેક્રેટરીયટના ઇન્ડિ
એસ્ટેટીયલમાં લાગ્યા છે. મેસરસ સુલેમાન
હુસેનના ભાગીદાર મી. ઉસ્માન સુલેમાન
ખાનના રજીસ્ટર મળેલ. મી. સુલેમાન
હુસેને પોતાનો ભાગ મલાલ કરીને લાઇસે
ન્સ ટર્મિનેશન કરવા માટે અમલદાર પાસે
ટાઈન બેરીશમાં ગયા. તે સરને હાજર
બહેન કીધી. લાઇસેન્સ અમલદારે મી. હસ
માઈલ સુલેમાન ખાનના દાખમાં અરજીનું
ફારમ આપીને તે વાંચવા હુકમ કીધો. તેણે
ઠકણ કે મને અંગરેજ લખતાં વાંચતાં નથી
આવડતું, મારો જુલ-કોપર ચોપડા લખશે.
અમલદારે લાઇસેન્સ ફેરવી આપવા ના પાડી
ને ઠકણ કે જે પછીએને અંગરેજ લખતાં
વાંચતાં આવડતું નહિ હોય તેને હવેથી લાઇ
સેન્સ આપવામાં આવશે નહિ! આ બાબત
નાલાલ કેમિસ્ટ પગલાં લેશે કે નહીં.

રીયર, ઇ. મહમદ ખીરભાઈ.
તા. ૨૨-૭-૦૭

નાતાલ કોંગ્રેસને અરજ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
હું ખાતરી કામગીરી અમલદાર તરફ હતો
ત્યાં એક માણસ પડ્યું કે દોરમાં સીકનેસ
હોવાને લીધે જેલ ગાડીઓ બંધ છે. તેથી
માલની આવ બંધ મારે માલોને મેસરસ.
આરથીબાલ્ડની કંપની પાસે આપે છે. જે
કેસનો માલ (જેનો કે રોતાના જેવો) મલાલ
બીનીસ મંજીર વગેરે) સુલેમાન કંપની વચ્ચે
રાખે તે તે માલને લાવવા માટે માલોવાળા
ને પાસ આપે તે જેલ માલો જોડાવી માલ
મંગાવે છે. ત્યારે જે કોઈ માણસ પોતાનો
માલ હોદીને રચે તે તે લાવવા માટે સદ
રહુ કંપની માલોમાં પાસ આપવી નથી. જે
કોઈ માલોવાળા હોદીનો માલ લાવવા હશે તે
પાસ બીનવી લીએ છે ને માલ બરેલી ગાડી
છોડાવી નાખે છે. આ અન્યાય બાબત
પગલાં લેવાં નાતાલ કોંગ્રેસને અરજ છે.
બેલ્ટેશન, લી. એસ. એમ. હરમાઇલ.
તા. ૨૭-૭-૦૭

નામોશી ભરણું

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,
પ્રીટોરીયાની માસ મીટીંગના દિવસે
નીચુંલેટમાં બધા હોદીની દુકાન બંધ રાખ
વામાં આવી હતી. પણ મી. સુલેમાન ધાણ
એ દુકાન ખુલ્લી રાખી વેપાર કર્યો હતો.
એવા ભાઈથી અમને ધણું જ દિલગીર
વધાવું છે.
લી. નીચુંલેટના હિંદી.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,
તા. ૩૧મી જુલાઈએ લેહનસબરમન હોદી
જાણ્યોની દુકાનો બંધ હતી, તેમાં જાણીતા
પારસીભાઈઓની દુકાનો પણ બંધ લેવામાં
આવતી હતી. પણ મી. એ. એ. કામાની
નાં ૨ કોર્ટ ક્રીટવાળી તથા મલાલ લોકેશન
૧૯મી ક્રીટવાળી એક દુકાનો ખુલ્લી લેવા
માં આવી હતી. ટાઇનવાળી દુકાનમાં એક
મુસલમાન તથા જે પારસી લેવામાં આવતા
હતા. મલાલ લોકેશનવાળી દુકાનમાં પારસી
નેહર લેવામાં આવતો હતો. તેમનું કહેવું
એ હતું કે રેલવેપરથી માલ આવવાનો છે
માટે દુકાન ખુલ્લી રાખી છે. મી. કામા
કમપેની લેવા શરૂઆત ને દુરથીઆર યદ
રેલવે સત્તાવાળાને બજાર કરતાં નહિ આવડતું
હતું કે માલ રેલવેપરથી આવવાનો હોય
તો હું મરુ! તેનો ઇલાજ દુકાન બંધ
રાખી એક માણસ બહાર બેસે ને માલ
આવે તે તે વખતે બંદર લઈ નવને પાછી
દુકાન બંધ રાખે.
બેલ્ટેશનપર લી. જુલમાઈમા.
તા. ૧-૮-૦૭

દિલસોજી અને મહદના નિશા માટે ઉપકાર

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,
અમારી માસ મીટીંગને વખતે અને તે
પહેલાં એટલા બધા તારો આગળ કતા કે
જેના જવાબ ગોખા આપવાનું અને તેમ
નથી. લગભગ તો તાર આગળ હશે.
અને તે નાતાલના બધા સહેરોમાંથી, કેપ
ના સહેરોમાંથી, તેમજ ડેલાગોઆમેથી
હતા. આ તારોએ હિંદી બાઇઓને ધણી
જ મદદ કરી છે ને હિંમત આપી છે.
તાર મોકલનાર બધા જાણ્યોનો અહીંની
કમીટી આભાર માને છે. સરવેને ગોખા
કાગળ નથી લખ્યા તેની મારી આપું છું.
હિંદી કોમ ઉમેદ રાખે છે કે અરે વખતે
મહમદ સદુ રહેશે તે કોમનું માન બળ
વશે ને ખુની કાયદાને વશ નહિ મળશે.
કમીટીની વતી
જાણુ હખીખના સલામ.
ઓન. સેક્રેટરી.

પ્રીટોરીયા.
તા. ૬-૮-૦૭

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,
મારી ઉપર તેમજ બીજા હિંદી બાઇ
ઓ ઉપર ડરખાંચી, નાતાલનાં બીજાં
સહેરોથી, ડેલાગોઆમેથી, કેપ કોલોનીના
સહેરોથી એમ લગભગ સો જેટલા તાર
આવેલ છે. તે બધાએ અમને પ્રીટોરી
આના હિંદીને અત્યંત જુસો અને મદદ
આપ્યાં છે. આ બાઇઓએ અમારી દર
જનું અમને ભાન કરાવ્યું છે. તે બધા
નો જેઓને તાર આવ્યા છે તેઓની વતી
અને મારી વતી હું ઉપકાર માનું છું.
બધા તાર મોકલનારને ગોખા ઉપકારપત્રો
મોકલવાની જરૂર નહીં ગણી આપના
પગલાં સમરથ ઉપકાર માનું છું તે
સ્વીકારશે એવી આશા છે. તેઓને
એટલી ખાતરી પણ સાથે આપું છું કે
મરજુ પરખત હિંદી કોમ મુઝશે અને
નાક રાખશે.

લી. ગવરીશંકર પ્રાણુશંકર વ્યાસ
પ્રીટોરીયા,
તા. ૩-૮-૧૯૦૭.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.
દિલગીર મળેલ મુસલમાન—તમારો જુસો
જવાબવા લાયક છે છતાં તમારું લખાણ હાથ
માં નથી નાખી શકતા.

હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ અને તેના ખલીફા (ર.દી.)

(ગયા ચાંક પાના ૪૧૭ થી આશુ.)

ખીજ વારતા લાલ સમુદ્ર પાસે આવેલ કહીયાના કહેરની હતી. આ આમમાં શાહુદી લોકો વસતા હતા. તેઓ ખગડી ગયા હતા ને કવિત્ર દહાડે મછી મારવાનું કામ કરતા. તેથી ધરડા માણસો કુદર ખની ગયા ને જીવાની-આઓ વાંદરા બન્યા. આ બંને વારતાઓથી પેગંબરના મન ઉપર મુર્તિ પૂળ વિષે બહુ તિરસ્કાર પેદા થયો.

સીરીઅમની મુસાફરી.

આ વખતના બનેલા ચમત્કારોની નોંધ મસ્લીમ ઇતિહાસકારોએ લીધી છે. તેઓ લખે છે કે એક વેળા જંગલની આગ સરખી રેતીમાં પેગંબર ચાલતા હતા ત્યારે તેને ફિરરતાએ આરામ આપ્યો હતો. ખીજ વેળા બપોરના સરખાના તાપમાંથી એક વાદળાવડે તેનો બચાવ થયો હતો. અને વળી ખીજે વખતે તેમણે એક સૂકા ઝાડ નીચે વાસ કર્યો કે તુરત તે હરીયાણું થયું ને તેને પર્લાં ઢાળ્યાં.

એમન અને મોઆબના મુલકમાં મળેને વણકારો બેસરા આવ્યો. આમાં ખ્રીસ્તીઓ વસતા હતા. વણકારે ખ્રીસ્તી પાદરીના મઠ આગળ પહાવ નાખ્યો. આ લોકોએ અણુતાલેજ તથા તેના ભત્રીજાની બહુ બરદાસ કરી. આમાંના એક પાદરીનું નામ સરજીઅસ અથવા બહીરા હતું. તેણે પેગંબર સાથે ધર્મ વિષે વાત કરી અને તેમની તીમ બુદ્ધિ બેઠા તે તાણુજ થયો. આવી જાતનો સંવાદ બંધી વેળા ચાલતો. આ ખ્રીસ્તીઓ મુર્તિ પૂળ વિરુદ્ધ હતા. તેથી તેઓએ પણ તેની વિરુદ્ધ જાપ પેગંબરના મન ઉપર પાડેલી હોવી જોઈએ.

મસ્લીમ લેખકો કહે છે કે ખ્રીસ્તી પાદરીએ પેગંબરની સાથે આટલો સંબંધ રાખ્યો તેનું કારણ એ હતું કે તેણે પેગંબરના ખલા ઉપર પેગંબરીનું નીશાન જોયું.

આમ ધણી વારતાઓ સાંભળી તથા પાદરીની પાસેથી ખ્રીસ્તી ધર્મ વિષેનું જ્ઞાન મેળવી પેગંબર સીરીયાથી પાછા આવ્યા. પાછળની જીંદગીમાં સીરીયા ઉપર પેગંબરની બહુ પ્રીતિ જોવામાં આવતી હતી.

મકરણ પ મું.

પેગંબરનો વેપારી અનુભવ.

બીબી ખતીજની સાથે સાદી.

પેગંબર સાહેબ હવે ધંધામાં મગસુલ થયા હતા. તેમના કાકાની સાથે જુદી જુદી જગોએ જતા. સોળ વર્ષની ઉંમરે તેમના કાકા બેબીસરની સાથે પેગંબર ગયા. ખીજ વખત તેજ કાકાની સાથે હવાજાનની જાત સામે લડાઈમાં બાગ લીધો. જેમ વખત જતો ગયો તેમ પેગંબર સાહેબ સ્વતંત્ર રીતે ધંધામાં શોકાતા ગયા. અને તેથી માણસો વિષે જ્ઞાન વધતું થયું. વળી પોતે મેળા-ઓમાં જતા. ત્યાં કવિઓની હરિફાઈ થતી તે પણ જોતા. આ મેળાઓમાં જુદા જુદા ધર્મોની ચર્ચા પણ થતી. આથી પેગંબર સાહેબને ધર્મો વિષે સાફ જ્ઞાન મળ્યું.

આ વેળા મક્કામાં એક વિધવા બાઈ નામે બીબી ખતીજ રહેતી હતી. તેની સાદી બે વખત થઈ હતી. તેનો ખીજે ધણી જે પૈસાદાર વેપારી હતો તે ઘેડી મુલત પહેલાંજ ગુજરી ગયો હતો. તેથી તેના મોટા વેપારની રખેવાળી કરનાર માણસની જરૂર હતી. વિધવાના ભત્રીજાને પેગંબર સાહેબનાં કુશીઆરી ને પ્રમાણીકતાનો અનુભવ થયો હતો. પેગંબર સાહેબની ઉંમર ત્યારે પચીસ વર્ષની હતી. ભત્રીજાએ તેમને સુનીમ તરીકે રાખવાની બલામણુ કરી. બીબી ખતીજાએ તેમને બમણા પગારથી સીરીયા કાઢ્યો લઈ જવા કહેણ મોકલ્યું. પેગંબર સાહેબે તે કહેણ તેમના કાકા અણુતાલેબની સલાહથી મુસલ રાખ્યું. આ કાકા પેગંબર સાહેબે એની સરસ રીતે બતાવ્યું કે તેમને ફરવેલ પગાર કરતાં બમણી રકમ મળી, ત્યાર પછી તેમને ખીજ જગોએ મોકલવામાં આવ્યા હતા તેમાં પણ બહુ હોદ્દામંદી મળી.

અધુરું.

પીટરસખરગને ઉત્તેજનના તારો

તા. ૩૭એ પીટરસખરમ મી. હાસમ મોતી ઉપર કોર્મિસ તરફથી નીચેનો સંદેશ મોકલવામાં આવ્યો છે:—

“પ્રીટારીઆના હિંદીઓએ હામ બીડી પોતાનું પાણી બતાવ્યું છે, તથા સુધરેલા ગણવાનો હક ખેસાડ્યો છે. હવે તમારે પણ તેટલીજ બહાદુરી અને હેશિઆર બતાવી રજીસ્ટર થવાની ના પાડવો વખત આવ્યો છે. તેમને પગલે ચાલના ની હિંમત તમોને મળે તથા ખુદા સહાય થાઓ.”

મેમણુ કમીટી તરફથી નીચેનો તાર મોકલવામાં આવ્યો છે:— “નાતાલના મેમણુ એકે અવાજે પીટરસખરગના બાઈઓ ને આમલ હરે છે કે ૧૮ રલીને રજીસ્ટર થવા ના પાડ્યો. કારણ કે જોરડીનન્સ ની સામે થતા ઉપરજ દરોસવાલના બાઈઓની સલામતને બધો આધાર છે.”

જોરડીનન્સખરમ જિ. ઇ. એસોસીએશને પીટરસખરમની કમીટી ઉપર નીચેનો તાર કર્યો છે:—સરકારપર હિંમત બરેશો તાર મોકલવા માટે એસોસીએશન મુખ્યારકબાદી આવે છે. ને આશા રાખે છે કે રજીસ્ટર થન જોશીસ તમારાથી વેગળે રહે. પણ જો જોશીસ પીટરસખરમ આવે તો એસોસીએશન ખુદાને અરજ કરે છે કે જોશીસ ની લાલચ સામે ચાઈ રજીસ્ટર ન થયા તમોને હિંમત મળે તથા એક પણ માણસ નવા રજીસ્ટરની જગ્યામાં ન સપડાય. શુ થાય છે તે તારથી જણાવજો.

પરચુરાણ ખખરો.

દરોસવાલના બાઈઓને મદદ દેવા એ હાઉનના હિંદીઓની એક મીટીંગ તા. ૨૮ મીએ મી. સુલેમાન હામરાહીમના પ્રમુખ પણા નીચે મળી હતી. જે વખતે પ્રીટારીએ તાર મોકલવા, તથા મદદ માટે ઉધરાણું કરવા, તથા દરોસવાલના બાઈ ઓમાંથી ડાઘને જેલ મોકલવામાં આવે તો આપણી દિલસોજ બતાવના સફુએ દુકાનો તથા ધંધો રોજગાર બંધ રાખવા ના દરાવો કર્યા બાદ મેટાઉનની હિંદી કમીટીના મેકરેટરીને ઉધરાણાનું નામ સોંપી સલા વિસરજન થઈ હતી.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy, and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
55 Field Street,
DUBLIN.

Also at the head Office for E. A. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

સ્પેલોનકનના હિંદી

એક લખનાર જણાવે છે કે:—અહીં ના હિંદીની એક મીટીંગ ઓરડીનન્સ ખાખત વિચાર કરવાને મળી હતી. જુરસાદર બાપ્તિસ્ટ મયા ખાદ મેસર્સ કે. ગીયા, તથા પરજુદાસ પુનભાઈ ઉપરાંત મેસર્સ કે. ખીમા, પી. કે. ગાંધી, ડી. વી. પારેખ, પી. જે. શેઠ, માધવજી રાયા, તથા બીમજી નારજી એમણે જેલ જવા પ્રતીજ્ઞ લીધી ને એક ઉધરાણું ચર કર્યું, જેમાં મેસર્સ કે. ગીયા, પરજુદાસ પુનભાઈ, કે. ખીમા દરેકે પા. ૨, મેસ રસ પી. કે. ગાંધી, બાપ્તિસ્ટ, કયા કેચ વજ, બીમજી નારજી, માધવજી રાયા, પી. જે. શેઠ, મીસતરી, જેરામ બાણજી, સી. લવજી, દેવજી મુળજી, ડી. વી. પારેખ, દરેકે પા. ૧, તથા મેસરસ વાલજી નારજી, ને ખીમજી દરેકે રૂ. ૧૦, એમ રકમો ભરી હતી. તેમાંથી પા. ૧૦ નો એક ચિ. ઇ. એ. પર મોકલ્યો છે તથા બાકીના પા. ૮ મી. પરજુદાસ પુનભાઈને ત્યાં રાખ્યા છે.

આમંત્રણ પત્રિકા.

આપી સરવે હિંદુલાઈઓને વિનંતિ સાથે જાહેર કરવાનું કે આવતા આવજુ વદ આઠમ તા. ૩૧ આગસ્ટને રોજ શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્માનો મંગલિક જન્મ દિવસ એટલે મોકુળ પાવનનો મહાત્સવ જમી રતન મુકામે વલ્લભનારાયણના મંદિરમાં

સનાતન વેદ ધર્મ સભાના આગેવાની હેઠળ ઉજવવામાં આવનાર છે; તે શુભ પ્રસંગે તમે સરવે લાકડા પધારવા કૃપા કરશે. વધુ માહિતી અલગ હેન્ડબીલો માંથી મળશે.

જર્મરિટન, બી. આપનો કૃપાકાંક્ષી તા. ૭-૮-૦૭ રામસુદર પંડિત બોલસ ૩૭૪.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે (ગવર્નમેંટ એજેન્ટમાંથી.)

ટોંગાટના બોટીપતિ બીનીઆની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૩મી આગસ્ટે વેરખમના માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં ભરાશે.

વીકેટરીઆ કંટરીમાં નોનોડીના ધુખી ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૩મી આગસ્ટે સ્ટેમરના માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં ભરાશે.

ઇ. એમ. પારેખની અરજ ઉપરથી ટોંગાટના સ્ટેમરકીપર નાનજી લાધાની મીલકત મુલતવી જપ્તીમાં લેવામાં આવી છે.

ડરખના એમ. એ પારખના લેણદારોની ખાસ મીટીંગ તા. ૧૩ મી આગસ્ટે ભરાવાની છે.

ટોંગાટના એસ. ઇબરાહીમ સાહેબની મીલકત નાદાર-તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૬મી આગસ્ટે અરજ થનાર છે.

સ્ટેમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાયરેક્ટ લાઇન.]

અમ્બુલોડી—તા. ૧૦મી આગસ્ટે મુંબઈ જશે.

અમ્બુલોડી—તા. ૧૪મી આગસ્ટે કલકત્તા જશે.

પગોલા—તા. ૨૫મી જુલાઈએ કલકત્તા થી ઉપડી છે.

અમ્બુલોડી—તા. ૨૭ જુલાઈએ કલકત્તા થી ઉપડી છે.

[ઇન્ડિયન આર્થિક લાઇન]

ખાંડ—તા. ૧૬મી જુલાઈએ કલકત્તા થી ઉપડી છે.

નીવા—જુલાઈની આખરે કલકત્તાથી ઉપવાની હતી.

[જર્મન ઇસ્ટ આર્થિક લાઇન.]

કંકર—તા. ૧૭મી આગસ્ટે મુંબઈ જશે.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.

Box 6a, Telegraphic Address: "KHOTA,
HEIDELBERG, Transvaal.
Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

ધી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુચ્યુઅલ પરમેનન્ટ બીટીંગ એસોસિએશન લીમીટેડ.

આ મંડળીમાં દાખલ થવાથી પ્રેપરટી ઉપર બ્યાલો તાલુકા મળી શકે છે.

વ્યાજ—જ રકા મુલત-૨. ૧૫

પ્રે પીગલ માટે લખો અથવા મળો:—

૪૨ સંધન લાઇફ બોર્ડીંગસ સમીથ સ્ટ્રીટ,

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahomedan Educational Conference, and Bharat-Dharma Mahamandal.

In add to the contents of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohan Ghose, The Hon. Mr. Govindraghava Iyer, Mr. A. Chatterjee, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Benin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica Charan Muzumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atikha of Dacca, Mrs. Sorajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Banerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 5. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

C. A. NATESON & Co.,

Esplanade,
Madras.

K. M. NAIDOO & CO.,
Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers
AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1, Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

મકાઈ, બ્રાન્સ, બોંયશાગ, જીવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.

બહુ વાવવાના પટેટા, એટ જ્ઞાન
રોગો ચારો વગેરેના વેચનાર.

માઈસ અને કુક,

ફાવર રેશનની સામે.

પાકનઓટ—ડરબન

બી કર્મન કોલ સંસ્થા.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, હરબન.
વિભાગની તથા દેશી કોલસા અને ખનિજોના
લાકડાં—કુટક તથા જથ્થાબંધ—સરતા દર,
બાકસ ડબ્બ રેલ્વી. સરનામું 'દરસવાલીઆ'
ટેલીફોન ૮૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agents

P. O. Box 1353
49 President St., Johannesburg.

FOR WHITE AND COLOURED PEOPLE ESPECIALLY SUITED FOR INDIANS Montague Gardens

4 1/2 MILES FROM CAPE TOWN.

The most Magnificent Position in South Africa.

Residential Lots, 50 x 100 feet from £5

Acres Lots, 160 x 400 feet (equal to eight Lots 50 x 100) £32.

Mr. H. O. Ally 14th Street, Vrededorp, has inspected the above Estate, and gives preference to same over all others, and also he purchased several Lots for himself.

Write for particulars to the Montague Estate Co., Ltd., P.O. Box 624 Cape Town, or call at the office of the Johannesburg Representative Mr. A. R. THEYER, 8 Albany Chambers, corner Harrison and Main Streets, Johannesburg.

રહત રમાય સીટવાળી ઈમ્પીરીયલ માર્ટ

માં એ. ઇ. વોલ્ટી જાહેર હરાજીની નીચેની મીલકત હરાજ કરશે.

તા. ૧૭ ઓગસ્ટ ૧૯૦૭ શનીવારે સવારે ૧૧ વાગે

વગર રીઝર્વે ૭૦ એકર જમીન તથા

એક કિમતી ફુટનું ફાર્મ

ફુટના ઝાડોમાં ફળ આવેલા છે. તે ઉપરાંત એડી સકાય તથા સારું વાવેતર કરી-સકાય તેવી ખાલી જમીન હરાજ કરવાની છે. આ જમીન મણીજ રસાળ છે. પાણીની સગવડ સારી છે.

આ મીલકતો ગામથી નજીક વિક્ટોરીયા કાઉન્ટીમાં અમળેલી નદીના ઉત્તર કિનારા ઉપર સી કાઉ લેકની પડોશમાં છે.

નાના કટકા ખરીદનારને અનુકૂળ પડે તેમ વિભાગ પાડીને આ કટકા વેચવા માં આવશે. પૈસા ભરવાની મુદત ખરીદનારને અનુકૂળ પડતી છે. આખો કટકા ખરીદવાને અમલકતા હોય તેવાને માટે આ જમીનના એકથી ચાર એકરના ઘાટે પડતા ૩૩ વિભાગ પાડવામાં આવ્યા છે. એક કટકા ઉપર દીન લાકડાનું રહેવા લાયક એક ઘર છે. આ મીલકત બે છુટી રીતે હરાજ કરતાં બોડની રકમ નહિ ઉપજશે તો આખો કુટકો વગર રીઝર્વે હરાજ કરવામાં આવશે. આ ફાર્મ બેવા જવા ઇન્જનનારોને ખતલી સગવડ કરી આપવામાં આવશે. વીગતવાર નક્કશા ઉપસી લેંડમાર્ટમાંથી મળી શકશે. આ જમીન છુ પારકર વિરુદ્ધ ચાર. યુડોના કેસની છે અને તે સુપ્રીમ કોર્ટના માસતરના કુકમથી હરાજ કરવામાં આવે છે.

ગ્રાહકો માટે.

જેઓના લવાજમ નથી મળેલ તેઓના છાપા અમારે દીલગીરી સાથે બંધ કરવા પડશે માટે તાકીદે લવાજમ મોકલી આપવા અમે ફરીથી વીનંતી કરીએ છીએ.

જોઈએ છે

શુજરાતી કોમ્પોઝીટર. અનુભવી
વધારે પસંદ કરવામાં આવશે.

મેનેજર

ઉદ્યોગનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
શીનીકસ—તાતા.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. 1000. P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

Box 12. Tel. 1000. P.O. Box 12.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add. "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3595.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
Box 100. Tel. Add. "Ismail"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindley'spoort, RUSTENBURG;
Steenbokfontein, RUSTENBURG.

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT,
Box 1. Tel. Add. "BHANA"
Box 1. Tel. Add. "BHANA"

M. E. NAGDEE & Co.
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at POTCHEFSTROOM.

NORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
Box 1. Tel. Add. "NORMAJCY"

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A large variety of

Rice, Blacets, Drapery, Hosiery, Clothing,
Hardware, Stationery, Paraffin, Grocery.

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S FURNITURE BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.
A trial solicited.

Tel. Add. "HABIB". P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL.
Tel. Add. "BHABHA". P.O. Box 20.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANDS: AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
(Natal Leaf Tobacco a Speciality.)
112 GRET STREET, (Camroodeen's Buildings).
Tel. Add. "CAMROODEEN". Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DRUGS
Messrs. Jalliboy & Narajiboy Bros. Durban.
Box 1. Tel. Add. "GOOL"

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Cold Tackings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1426, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
Box 1. Tel. Add. "Suliman"

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTE
BOER TOBACCO.
VIRGINIA TOBACCO, SHAO, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 11. Tel. Add. "SUN BRAND".
Telephone 804.

સરસ્વતી અને ઉચ્ચા માલ.
અન સીયારેટ, સુમાટ્રા ચેરોટ માર્ક વગેરે
અન સીયારેટ, સુમાટ્રા ચેરોટ માર્ક વગેરે
અન સીયારેટ, સુમાટ્રા ચેરોટ માર્ક વગેરે
અન સીયારેટ, સુમાટ્રા ચેરોટ માર્ક વગેરે

Abdool Hay & Amod.
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Johannesburg.
JOHANNESBURG.

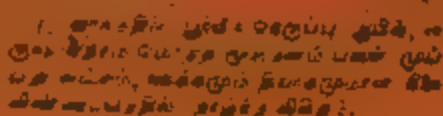
Vrajdass & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lawrence Marais

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 10. Tel. Add. "BHABHA"
VOLKSRUST.

FAKIR SALEJEE
GENERAL MERCHANT
167 Market Street, P.O. Box 5282
JOHANNESBURG.
સુફી સલેજી
અથવાલખ માસના વપારી

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 1. Tel. Add. "Essop"
VOLKSRUST

JOHANNESBURG.

જાહેર દરરાજથી જાણીત વેચનાર, સર
કારી માણસોદર અને મીલકતની દિવસ
બેચનાર. : પ્રાચીન અને પ્રાચીન,
દેહ રમીય કારી,
ડરવાન.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, I. burg.
Tel. Address: "SOLIMAN."
Box 3553, JOHANNESBURG.

मधु विजय भाटि गरीमने करवाये अर्जा,
 नरेश्वर, इदानीं अंगरेजी,
 इदानीं अंगरेजी,
 इदानीं अंगरेजी,
 पदे, श्रीकृष्ण जीत,
 इदानीं
 अथवा इदानीं अंगरेजी,
 श्री कान्तर दास,
 अमीनाबाई जीत,
 मेदान्तनारव.

1875

Section 4 - Middleburg

Box 63, Durban.

Telephone No. 420-5000 Telex 150045 KSPS

109 Queen Street, Hurdon

RIETASBURG.

P. O. Box 90.

POTCHEESTROOM.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Fife Street,
DUBLIN.

Also at the head Office for S. Afr. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPETOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"Public Opinion was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

Edited by PERCY L. PARKER.

The purpose of *PUBLIC OPINION* is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within a readable compass something of that keen interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since *PUBLIC OPINION* was started in 1860. In the 47 years since then it has consistently carried out its policy.

The need for a paper like *PUBLIC OPINION* increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. *PUBLIC OPINION* seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 1/3s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,

Tallis Street, London, E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly *PUBLIC OPINION*," said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has mistread it," added *Punch*, May 20, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

આ જાણુ દુનિયાના અપાઓ મસીહ તમ, ચોપરિઓ આરુ પુરુષ આપે
કે તેમાં પામક રાજદારી તથા આજુ જમાનતે લગતા પુધારના લખાણ આવે છે.
ક્રમર: ૨૦ પૃષ્ઠ: ૩૨ પાના: ૩૨ — પોસ્ટલ સહીત.

બી સાઉથ આફ્રિકન મ્યુચ્યુઅલ
પરમેનન્ટ બીલ્ડીંગ એસોસીએશન
લીમીટેડ.

આ મંડળમાં દાખલ થવાથી પ્રાપ્તરી

ઉપર વ્યાજે નાણાં મળી શકે છે.

વ્યાજ—૪ ટકા મુદત—૨૦ વર્ષ

તથા વીચત માટે લખો અથવા મળો:—

૪૨ સર્વન લાઇફ બીલ્ડીંગ્સ
સ્મોથ રોડ.

Commercial Agency,

13, Upper Circular Road

CALCUTTA.

Is a concern which needs especial to be brought to your notice to enable touch with you to keep in the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.) Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Rs. 1 2s. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Rs. 3, 2s. post free.

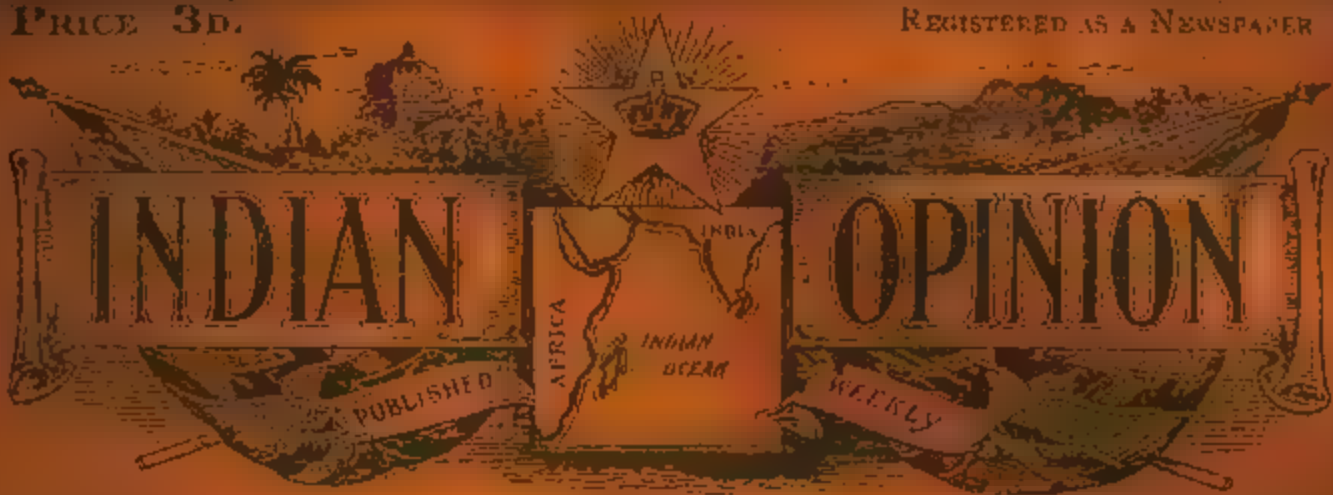
EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES (in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Rs. 1, 2s. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS. (Third Edition).—Explained and illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition. Rs. 1, 2s. post free.

SELECT FRAGMENTS OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2 2s. post free.

WORKERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science), Rs. 1, 2s. post free.

To be had of The Manager, INDIAN STUDENT OFFICE, No. 106 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, August 17th, 1907.

No. 33.

P.O. Box 124

Telephone 214

MAROMED CASSIM CAMROODEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarongs.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camrooden Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEN."

A. Tomaselli & Sons,
MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE:—59 Market Building (upstairs)

STORE:—86 Market Hall (inside).

Box 2983,

Tele. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg

Tel: Add.
"TOMASELLI"

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
838.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE KUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants.

JACOB'S BUILDING,
(ADJACENT TO THEATRE)
2 KOP STREET.

P.O. Box 3604. Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

જાણીતા માલવા વેપારી.

ભાંગ, ખેતી, મકાઈ, રૂઝી વગેરે વસ્તુઓ
માલવા અને જાણીતા માલવા વસ્તુઓ સ્વચ્છ અને
પી ટીનીયરી વસ્તુઓ આવે છે. વધારે માલવા અને
નીચેના સરનામે પુણવી ખાતે રહેશે.
જા. આ. ગાંધી, રાજકોટ.
A. A. Gandhi, Tongaat.

**DO YOU WANT TO
BORROW MONEY**

REPAYABLE in 10 years? If so
join our Association.

MUTUAL BUILDING HOUSING LTD.,
Box 1130 Cape Town.

30 વર્ષની મુદતે પાસા ઉછીના લેના
ફેલ તો અમારી એસોસિએશનમાં
મેમ્બરો :-

મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડીંગ હાઉસીંગ લીમીટેડ.
બોક્ષ 11૮૦; કેપટાઉન

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory.

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYET.

154 Queen Street, Durban.

P.O. BOX
441.

ઈ. અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તરફદાર રેશમના વેપારી—દરબન, (નાતાલ).

TELEGRAM
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Mats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં ફેપની સુકુ મમ્મી અમારા આડીઆના દિકાશિ વેચો નાખવાની છે.
અમારે ત્યાં બધું બીજાવત આવે મલરી, માલ બધું સારું છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની.

અવરલ દાર.

અવર, મરોહરી અને બીજા દરેક વસ્તો
આ સોલમાં રાખવા.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

ઈ. અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રદર તરફદાર રેશમના વેપારી—દરબન, (નાતાલ).

અમારે ત્યાં ફેપની સુકુ મમ્મી અમારા આડીઆના દિકાશિ વેચો નાખવાની છે.

અબ્દુલ ગની,

અવરલ દાર.

અવર, મરોહરી મોર દુકાન સુવ રાખવા
આ સોલમાં રાખવા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOUS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

26 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

TELEGRAM: "MIANKHAN, Durban"

Telephone No. 70

The "SWADESI."

A WEEKLY TAMIL JOURNAL
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Gen. H. HANDS, Resident.

દાસના બાગીદારીએ આ વેપાર આર
ત્રી બેપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એક.
દરમતની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીદારના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થયે ત્યાં
સુધી જુલુ નામ રાખવાનું હાથે ૬૭.
૬૭૦ તે નામ ફેરવી લેવાના નામથી કુ. આ
મે છે.

જયાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોલ્ડિયસ, કાપડ ખર.
પુટ, કાફરી માલ, લાવેલ, કાપડો સામાન
લિએલે વિએલે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

અ. એમ. બાયટ,

દાસના બાગીદારીએ આ વેપાર આર

Market Street, Box 44.

HEIDELBERG.

Box 44—

Pictorial Box 44. Nigel, Box 45.

and at Volksrust

125 BHAYAT BHADRA & Co.)

TELEGRAM: "BHAYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DIHOLL, GHEE AND OIL.

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

TELEGRAM: "PABULAR." Box 44.

TAYOB HAJBE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

TELEGRAM: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી

સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી બસે.

સીધી મુંબઈ.

અમસીંગા ૩૫૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

નેાર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઔર મજબૂત મલેવાલી નોટો

દરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

સીધી મુંબઈ

અમસીંગા ૩૫૦૦ ટન તા. ૨૦ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈની સ્ટીમરો.

અમસીંગા તા. ૨૦ મી

ઉપલી કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી મલેવાલી નોટો અમસીંગા
૩૫૦૦ મુજબ અતરેથી ઉપડી ફક્ત ડેલાઓઆએ યહ પરગારી મુંબઈ આર
ઉપડી બસે. માટે ૧૭ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલાઓને મળવાને મજબૂત
રાખતા બાકીઓ આ તક મુલાવશે નહિ.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglin & Co.

330 Pine St Box 51,

Durban.

મેસર્સ હોંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગલીઆ મુ.

૩૩૦ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૧,

દરબન.

INDIAN

LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Pakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Eactory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c.**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux, Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins, pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, Inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahomedan Educational Conference, and Bharat-Bhama Mahasandhi.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohun Ghose, The Hon. Mr. Govindanagaya Iyer, Mr. A. Chaudhry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Anilacharan Mondal, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atikolla of Dacca, Mrs. Sarojini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohun Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 8. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

G. A. NATESON & Co.,

Expansive,
Madras.

K. M. NAIDOO & CO.,
Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers
AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1. Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

મકાઈ, બાન્સ, બોંચશાગ, બુવાર

વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.

ધાતુ, વાવવાના પેટા, ઓટ

બનાવશેના ચારે વગેરેના
વેચનાર.

આઈસ અને કુક,

ફાવર રોશનની કામે.

પાકનઆટ-કરમન

બી કરમન તેલ સંચાલ.

પર, ડેમરસીઅલ રોડ, દરબન.

વિદ્યાવતી તથા દેશી દેશીયા અને બળવલુના
શાહી-નુસુલ તથા નવાબ-ચાહતા દર,
બિહાર અને દેશી કરમન 'દરસવાલી'ના
દેશીયન કરમ.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.

P. O. Box 1353

49 President St., Johannesburg.

FOR WHITE AND COLOURED PEOPLE ESPECIALLY SUITED FOR INDIANS Montague Gardens

4 1/2 MILES FROM CAPE TOWN.

The most Magnificent Position in South Africa.

Residential Lots, 50 x 100 feet from £5

Acre Lots, 100 x 100 feet (equal to eight lots 50 x 100) £82.

Mr. H. O. Ally 14th Street, Vereedorp, has inspected the above Estate, and gives preference to same over all others, and also he purchased several Lots for himself.

Write for particulars to the Montague Estate Co., Ltd., P.O. Box 624 Cape Town, or call at the office of the Johannesburg Representative Mr. A. R. THEYER, 3 Albany Chambers, corner Harrison and Main Streets, Johannesburg.

A. E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

સાઉથ આફ્રિકાના હિંદી વેપારી

તથા

બીજા ધંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિઅન ઓપિનીઅનમાં વાર્ષિક બહેરખબર આપનારા સંઘના વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી બહેરખબર આપનારા ચાહકોના નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ જોઓની બહેરખબર વરસને માટે આ છાપામાં નથી તેવા ચાહકોનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦- રાખેલી છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા ધંધાદારી (જેવાકે સોની, મુતારી કામ કરનારા, ટાંક બનાવનારા, એન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ

લાભ મેકે.

ence. Unhappily, the West has very little to show us other than the ceaseless effort to complicate the means of existence even for the poorest so that the squalor of a European slum is never equalled by the worst den of the Orient. Surely, this is a case where the first stone should not be cast by our white fellow-colonists?

Imperial Parliament

Transvaal Indians

The London correspondent of the *Rand Daily Mail*, cabling on Monday, says that in the House of Commons to-day there was quite a string of questions on the notice paper relating to measures introduced by the Transvaal Government, and it was plain that a great deal of interest was taken in the replies.

Mr. Winston Churchill answered the inquiries tabled. He dealt at some length with the position in the Transvaal, particularly mentioning the grievances of the British Indians. He alluded to the amendment to the Transvaal Guaranteed Loan Bill of which Mr. Harold Cox had given notice to the effect that the Bill should not be agreed to whilst the Transvaal denied to law-abiding men the ordinary rights of civilised people in a civilised community. Mr. Churchill said that such a position as that taken up by Mr. Cox was unnecessary. It was premature to express opinions regarding the Transvaal's law, for the prolongation of the interim allowed for registration was indispensable. He also declared that Lord Selborne had assured the Imperial Government that the new Ordinance conferred benefits upon the Indians which they had long demanded. In any case, however, said Mr. Churchill, the Home Government could not interfere with the Transvaal legislation on the Asiatic question.

Mr. Winston Churchill also announced that the right to veto the Immigration Restriction Act, passed by the Transvaal Legislature, had been reserved.

London, August 13.

The Abolition of Immigration

Mr. J. M. ROBERTSON (Tyneside), pointed out, in a question, that the Natal Legislature had passed a resolution urging the ultimate abolition of Indian immigration.

Mr. HOBHOUSE, Parliamentary Secretary to the India Office, replying on behalf of Mr. Morley, said that doubts existed with reference to the resolution. The matter needed most careful consideration.—*Reuter.*

DEATH OF MR. J. L. K. KNIGHT. The appointment of Mr. John Locke Knight, B. Sc., as Licensing Officer for Natal, is a great loss to the Natal Government. Mr. Knight was a highly capable and efficient official, and his death is a great loss to the Natal Government.

Wage Slavery*

A Review

(Continued).

If we turn to the fundamentals of this little book, we discover that its author not only has a philosophy of his own, but that his message is one pregnant with a meaning which cannot be ignored by those who love their kind and gaze ahead into the dim future. Perhaps the key-note of this work is to be found in the following excerpt taken from page 3:—

What is Race? How do its characteristics differ? What is there in humanity that is beneath or beyond Race?

What is Race?—a most remarkable question to put, surely! Do we not allow that there are black races and yellow races, white races and brown races? Yet ask anyone of us what Race is, and we are non-plussed. We cannot analyse the term. We dare not. We have a faint suspicion that, if we did, we should be obliged to part with some of our pet prejudices and superstitions. So we put analysis at the back of our minds, and cling fondly to our cherished shibboleths. It is a saddening fidelity to a bottomless ideal.

Sir Sydney Olivier devotes a whole chapter to the elucidation of the mystery of Race. And to show his catholicity of observation and choice of subject, we may quote a typical sentence that goes a long way to clear up the mystery:—

The production of the first race, one of well-marked physical and mental characteristics, notwithstanding that it is of mongrel European origin, Dutch, French, and in some degree British, is an instance of a people developed into a Race, within modern times, by the motherhood of the South African soil, a witness of the race-making power of the Earth still at work in her unexplored regions.

Here we have the whole theory in a nutshell. Race is the result of the action and reaction of human beings in a particular environment. As the *milieu* is, so may its inhabitants be expected to be. Almost unerringly can the experienced student state the probable historical and economic growth of a people, when he is informed of their normal aptitudes and the region which they have made their dwelling place. And that is all the secret of Race. Hence the wonder must grow that, in the study of what is always deemed to be an intricate subject, so little thought is bestowed upon the basic humanity of those who form the objects of the process of observation and deduction. The natural consequence of the misunderstanding, that must necessarily arise in such favourable circumstances for forming an accurate judgment, is an attitude of suspicion, fear, and contempt of that which does not come within the general conception of the characteristics

of one's own race. "When," says Sir Sydney,

individuals of different races are confronted, each is largely devoid of mental appliances for apprehending even the existence, far more so for understanding the significance of much that is vividly alive and permanently important in the consciousness of the African. The one cannot perceive that the other is a full cup; he makes for himself a ridiculous broken caricature of a few striking characteristics as a hypothesis of the foreign creature's nature, and fills not the figure with the attributes of the child-like, the imbecile, and the criminals of his own nationality.

The above extract may confidently be commended to the careful perusal and cogitation of those who, in this country, are so prone to dogmatise, in their ignorance, on the natural vices and deficiencies of the British Indian.

If we now turn to the author's views on Race-mixing, we come into contact with an originality that must be quite disconcerting to those whose opinions are based upon so insubstantial a thing as race-prejudice. For instance, we are told that

Whether the white man likes it or not, the fact must be faced that, under the modern system of industry, which deals with the coloured man as an independent wage-earner, and in which he has the stimulus of the white man's ideal of education, the coloured man must advance, and he will advance, to a level of understanding and self-reliance in which he will not accept the negrophobic theory of exclusion.

Thus, we learn that the very first element of race-mixing is freedom of outward condition—the very antithesis to an ideal of race-exclusion whose roots are found in slavery. Our author becomes greatly daring, for he asserts unflinchingly:—

So far as there survives in a mixed race the racial body of each of its parents, so far it is a superior human being, or rather, I would say, potentially a more competent vehicle of humanity.

A concise way of saying that the natural tendency of a progressive humanity is to interbreed, for such is the way of perfection. What other corollary can there be to such a proposition than that the essential unit of humanity is man and not race?

We could quote whole pages from this little volume, full of practical common-sense and profound logical perception. For obvious reasons, that is an impossibility, but we must mention Sir Sydney Olivier's defence of the morality of coloured people—a warning to those misguided individuals who are constantly partaking of the "Black Peril," the author giving his own lengthy experience in Jamaica, where race-distinction is almost non-existent. Then, again, there is the chapter on Indian indentured labour, which may be dealt with more fully in these columns on another occasion.

We confidently recommend this product of Fabian Socialism to the careful attention of the thoughtful reader who desires to prove his problems to their ultimate meaning. There is much to assimilate in these 175 pages, and there are many significant beliefs to be reflected.

* *Wage Slavery*, by Sir Sydney Olivier, B. Sc., M. C., London, 1907. 1s. 6d. (Paper). 2s. 6d. (Cloth). 2s. 6d. (Hf. Bound). London, E.C. 4. 17, Oct.

Cape Hawkers and General Dealers

The Attorney-General Approached

On the 5th instant the Cape Attorney-General (the Hon. Victor Sampson) received a deputation introduced by Mr. J. W. Jagger, M.L.A., of the General Dealers' Association and of the Hawkers' Association, which was accompanied by Sir Wm. Thorne, M.L.A., Mr. John Garlie, M.L.A., Mr. W. Dupree Baxter, Mr. Van der Byl, Mr. J. D. Cartwright, M.L.A., Mr. D. Isaac, Mr. Mitchell (of Messrs. Gordon and Mitchell) and others.

Mr. Jagger briefly set forth the requests of the deputation, which were (1) an amendment to the General Dealers' Act for the purpose of placing hawkers on the same footing as general dealers, (2) another amendment taking away from the Town or Divisional Councils the power of granting licences and giving the authority to the Magistrate. He mentioned that the deputation was accompanied by some well-known merchants who have relations with general dealers and hawkers.

With regard to the first, Mr. Jagger pointed out that the Act passed last year provided that a man who already held a general dealers' licence when the Act was promulgated received a certificate as a right. This right was not extended to the hawker, who had to get a new certificate before he could get a new licence. As a consequence, many hawkers were cleared off. In some districts they had done away with them altogether, and many who had been honestly and usefully trading for years were suddenly deprived of their means of livelihood. This reacted on the merchants, for when the time for settling arrived, they were unable to get their money, for the hawkers may no longer go their rounds, and they are not even able to collect their outstanding debts. He believed that hawkers were really useful to the farmers in that they collect his small supplies of produce which it is not worth his while to bring himself into town.

As regards the authority which issued the licences, it had been intended in the original Bill to leave that power in the hands of a small Council or Board, but Parliament had chosen to place it in the hands of the local authority. It could be fairly said that the working was not altogether satisfactory. Many Councillors are in business, who naturally do not like to see competition increased in their own area, and are not in favour of the issue of new licences. He suggested that the power of issuing licences should be placed in the hands of the Magistrate. The deputation suggested alterations which would give many persons who had been formerly trading on honest business, and had latterly been deprived of their occupation,

The Hawkers' Point of View

Mr. Goldblatt, Chairman of the Hawkers' Association, had letters proving the hardship which the refusal to grant licences had entailed upon individuals. In one case a hawker who had been trading for thirteen years failed to get his licence renewed on the ground that the Council had decided not to issue such licences, but if he took a shop, he would be able to obtain a general dealers' licence. The next letter gave a similar reply to an application from a hawker of eleven years' standing. In another case an applicant of seven years' trading was refused by another Council without any explanation, and in a fourth case a licence was refused, and afterwards transpired that the application was refused because the applicant had voted at the previous election against the side which was victorious, and so composed a majority of the Council. This last, Mr. Goldblatt thought, showed a most pernicious practice, which would lead to results easily foreseen. He also thought that Councillors did not understand the Act so well as the Magistrates. The Act in Cape Town has been liberally interpreted, but in some other districts with the utmost severity. Hundreds of people had been suddenly deprived of their licences without even a chance of disposing of their stock in hand.

Mr. Goldblatt believed that hawkers were humble but useful agents of raising the civilisation of the masses. They engaged in a class of business which the merchants would never have time or opportunity for. They went round to the very poor, collecting such small sums as would be insufficient to purchase at a shop, and so would be squandered at a public-house, and for these small payments they provided the purchaser with the comforts and necessities of civilisation. Finally, no Act could be just unless it was properly carried out, and he believed that this Act was not.

Attorney-General's Reply

The Attorney-General said that, ever since the Act was passed, he had had communications regarding hawkers, with the result that he had drawn the conclusion that, taking the Colony as a whole, both the Divisional Councils and the Municipal Councils were against hawkers. He had arrived at this conclusion from the wholesale way in which hawkers have been struck off. From this point of view the law said about the policy of having hawkers the better for the hawkers. But an injustice had been done when the Act was passed in not protecting their vested interests. The general dealers' interests had been protected, and generally all vested interests are protected. The hawkers' position presented difficulties because he could hawk all over the country but he might have been given a chance of choosing his district. He could not introduce a Bill, but, in

justice he was prepared to support any Act protecting the vested interests of hawkers, if it came before the House. Just as the Councils as a whole were against the hawkers, so was Parliament, and this opposition would make it extremely difficult to get an Act through allowing the hawkers to get their vested interests. As no action in the matter was called for by the country as a whole, the Government was not prepared to introduce a Bill to reinstate them, but in justice, he himself, and he might get other members of Government to do so, would support and speak in support of any Bill to do so brought in by a private member.

The Licensing Court

With regard to the authorities who issue licences, in his original Bill he had devised a Court consisting of the Magistrate, a Divisional Councillor and a Municipal Councillor, so that the Magistrate and the Divisional Councillor could prevent a Municipal monopoly in favour of the general dealer, while a combination of the two councillors could nullify any prejudice on the part of the Magistrate. But the House chose to place the power in the hands of the local authorities, and, seeing how the matter had worked out, he was sorry he consented to the alteration from the original scheme. But he did not think the feeling of the country in the matter had grown sufficiently to enable them to make a strong impression in Parliament. Many people thought that a large number of general dealers did not necessarily contribute to the public welfare because the dealers arranged their prices in combination, and so the community did not benefit as it would from free competition. So, though a particular person might suffer from not being able to get a licence, the public was not affected. Some people even believed that there were too many general dealers, and all these opinions influenced people in dealing with the granting of facilities for procuring more licences. But there were cases where there had been other influences at work in withholding licences. It had sometimes been a personal matter with the Councillors, and he believed that the law which permitted this should not be allowed to remain. For instance, he knew of one Divisional Council, composed of traders, who were refusing to respectable white men licences in the interests of the Councillors themselves, and other influences had sometimes been brought to bear. Therefore, he did not feel satisfied with the Court as at present constituted. But there would be much difficulty in getting Parliament to interfere. The longer the matter remained the stronger the case against the present system would become. Therefore, he advised them to let the matter rest a while till the feeling was stronger. The Government could not promise to do anything, as the law was against it.

ent general interest. But if a Hawkers' Bill was brought in, he promised his support.—*Argus*.

Telegraphic Messages

Encouragement For Resisters

(Continued)

The following telegrams have been received by the Chairman of the British Indian Association, the Honorary Secretary of the Pretoria Committee, and others, who beg to tender their most grateful thanks for all the messages of encouragement:—

From the Natal Indian Congress, Durban:—Natal Indians heartily approve of your unanimous resolve to stand to your oath and show yourselves as men and not cattle. Your duty is clearly marked out. Any wavering from the right direction will lead to lasting disgrace. May you be inspired by the highest that is in you to obey this call of duty. Heaven help you.

From the Mahomedan Committee, New Castle:—Keep courage and move forward rather than submit to present Ordinance.

From Dada Osman, Durban:—All Mahomedan community thank you for your wise which has given us new delight and courage. If you continue to be strong enough till the last moment, you will really win the national honour.

From Shapurji Randel, Durban:—Please convey my heartiest congratulations to our countrymen on the firmness of their attitude. Heaven helps those who help themselves.

From Mahomed Meer and others, Dundee:—Better go to jail and save self-respect and national honour than submit to slavery regulations only to be branded as criminals.

From Mahomed Noel, Durban:—Many leaders refused Indian compromise. Very good signs all over. Be firm, save prestige, our countrymen. God help you.

From Janani Kallani and other Indians, Durban:—Resist to the bitter end and defeat the aims of the cur. All will end well.

From Advocate Godfrey, Durban:—India is watching you. Never say die.

From the Indian Committee, Wakkerstroom:—British Indians Wakkerstroom enthusiastically sympathetic with general meeting held this day, and will abide by its resolutions. Our trade closed today. Success.

From Daya, Boksburg:—Glad it better than submission. Advise Pretoria Indians to stick to resolution. Boksburg Indians are firm. Financial assistance will be given.

From British Indian Association, Port Elizabeth:—Resist the un-British Ordinance. Never register yourselves like criminals. Uphold respect of our community. Whole South African Indian community at your back. Advise all friends be bold.

From the Indian community, Mafeking:—We heartily approve your action in disregarding the cruel and rusty Ordinance, as Government has surpassed limit in trampling the Law which is degrading to all Indians. It is our incumbent duty to resist strongly at this critical moment. Otherwise, we are destined to slavery, which our innocent children will inherit. Let our demands be met.

From the Indian community, Mafeking:—We heartily approve your action in disregarding the cruel and rusty Ordinance, as Government has surpassed limit in trampling the Law which is degrading to all Indians. It is our incumbent duty to resist strongly at this critical moment. Otherwise, we are destined to slavery, which our innocent children will inherit. Let our demands be met.

munity through telegram. Our heart and soul with you. Be true to your word. Let Almighty take you safe out of this ordeal, and keep up India's prestige.

From the Indian Committee, Windsor:—Do not be panic-stricken and give in to this criminal legislation. Signed Hassan Essel, E. Kahn, H. Metar, L. Desai, M. Kido, A. Ibrahim.

From Panrajoo Pillai, Chairman, Kimberley:—Indian Political Association and Diamond Fields British Ottoman Association express their deep sympathy with their fellow-countrymen in their present struggle for liberty and self-respect, and fervently beseech Providence that they may be given courage and fortitude to sustain unflinchingly the dear reputation of free-born citizens of the Empire and to do naught that may tarnish the name and bring discredit and dishonour on the liberty and independence of His Majesty's Indian subjects. Offer financial support in our power, if required.

From the Indian League and Association, Capetown:—Following cable message sent to His Majesty through proper Channel: "Indian community view with deepest concern decision of Colonial Minister in reference to Transvaal Ordinance as communicated by cable. They humbly approach His most gracious Majesty and differentially state that enforcement of such severe measure will in its after consequences be a violence to feelings of cultured Indians, an outrage against their cherished ideals as an enlightened nation, and an infringement of all they hold most dear in life. It will put all our people to shame in the eyes of all who respect us, white and black. In the name of Heaven and by all the honoured traditions of God-fearing and justice-loving England, we beg earnestly to appeal to His Majesty to save Transvaal Indians from humiliation, and degradation, and we earnestly supplicate our beloved Emperor to be pleased by a revocation of this odious law to confirm his gracious words so full of hope and meaning to us as conveyed on the occasion of the Delhi Durbar 'my regard for their liberty, my respect for their dignity and their right, my interest in their advancement, my devotion to their welfare, which are the supreme aim and object of my rule.' We beg to convey to assistance of our continued devotion and loyalty to the throne." Message of appeal also to High Commissioners.

From Adam Gool for Cape Indians, Capetown:—Honour of Indians, India and South Africa now rests with Menona, Pretoria. Be firm and resolute to the end. If they waver, shame and contempt will be their portion for all time in the eyes of every Indian race.

From Mahomed Ibrahim & Co., Port Elizabeth:—Resist shameful registration. Indians are not slaves. Rather die than register.

From Suliman Vervava, Port Elizabeth:—Resist registration for self-respect's sake. Rather go to jail than such degradation.

From Akbar, Port Elizabeth:—As promised, resist registration. We are not slaves. Our self-respect must be protected. Please convey this to your Mass Meeting.

From R. Naidoo, Port Elizabeth:—Sympathise with you all in your great struggle for freedom and self-respect. Trust that the past freedom given us by our late Empress will not be violated by the Ministers who now rule you, and further ask you, as brothers, to hold out against injustices now forced upon you, as true Indians. Rather suffer than be treated as animals. Consider your past services to the Empire, and show that you are still men of the Indian Empire. Please convey this to your Mass Meeting.

From Nana Patel, Port Elizabeth:—Resist shameful registration. Indians are not slaves. Rather die than register.

From L. Karolus Brox, Port Elizabeth:—Hail all injustices worked against our countrymen. Quite sympathetic with them in their great struggle for liberty. What we demanded was justice, equal rights, privileges which were given to us as proclaimed by the late Queen Empress. The Ordinance is disgraceful to British traditions. The pledges given to us have been violated by the present authorities. Our self-respect must be maintained by refusing to register. Please convey this to your Mass Meeting.

From Takoob Saleh Barber Alipoe, Port Elizabeth:—Rather court death than submit to the most outrageous law ever enforced against law-abiding people like our Indians.

From Naryan Rama, King Williamstown:—King Williamstown Indians send heart felt sympathy in the herculean task before us.

From the Indian community, Lourenco Marques:—Better be in jail under restraint, than accept freedom on ticket—a ticket of leave.

From Adam Hajeer Omar, Lourenco Marques:—Community regret those who submitted Ordinance. Hope rest will wrongly rest.

From Ebrahim Abdoola, Lourenco Marques:—Sincere sympathy. Join your resolutions Mass Meeting to-day.

From Omar Haji Dada, Lourenco Marques:—Carry out your cause last end.

From Ismail Sacher, Lourenco Marques:—Sincere sympathy in position taken by our countrymen. Pray you will carry cause last end, holding to last resolution. Community here regret few Indians have submitted to the Ordinance.

From Karem Omar, Mozambique Wala, Lourenco Marques:—Don't fail Indian cause. Carry out last resolution.

From Habib Mahomed, Lourenco Marques:—Strongly advise you to hold last resolution.

From Ebrahim Abdoola Madhuba, Lourenco Marques:—Will you suggest whole community to carry out last resolution? I hope you will succeed.

From Vaidhidas Koorjee, Lourenco Marques:—I advise carry out strongly.

From Nanjee Dnabhdas, Lourenco Marques:—Regret Indians who submitted to the Ordinance regulations, and spoiled prestige, which will tell against us future occasions, and is made public in journals. Hope and pray all who have testified will carry resolution last end, and so bring success Indian cause.

From Nathuram Lakshmin, Lourenco Marques:—Don't lose all Indians' respect, taking new permits. Please be strict to go to jail.

From Kandandas Beroomai, Lourenco Marques:—Make sure the whole world that the Indians are true to their words.

From Mahomed Mdeza, Lourenco Marques:—We hope no-one will take new pass to put all Indians in great shame.

From Amod Moty, Lourenco Marques:—Please instruct the whole community to carry cause last end, holding to last resolution. We hate those who will take new permits.

From Ibrahim Mdeza, Lourenco Marques:—We strongly suggest carry out last resolution. Otherwise, shameful to all Indians.

From Hira, Lourenco Marques:—Sincere sympathy in position taken by our countrymen. Pray you will carry cause first end, holding to last resolution. Community here regret law Indians having submitted to the Ordinance.

From Ebrahim Haji Bey, Mohamed, Lourenco Marques:—Kindly be strong not to take a single new pass.

From Narey Bhabhai, Lourenco Marques:—Please carry out last September fourth resolution. I suggest don't get new pass; otherwise, it would be shameful to all Indians.

From Hormazy Bhabhai, Lourenco Marques:—We pray our Indian brothers and Mass Meeting that they will hold strictly their last resolution; otherwise, they will lose their respect.

From Dhurmay Virchand, Lourenco Marques:—There is not a single protesting left for us but our last resolution.

From Parshotam Amerschood, Lourenco Marques:—Please carry out last resolution any case. We hope no Indian will fear to be in gaol. Gaol is not gaol but a beautiful palace.

From Dhanoo Bhattacharyya, Lourenco Marques:—I pray all our Indian brothers to hold last resolution very strictly.

From Silva, Lourenco Marques:—We pray our Indian brothers and Mass Meeting they will hold strictly their last fourth resolution; otherwise they will lose their respect.

From Issa Hajee Sulhann, Lourenco Marques:—Government thinks Indians weak and gives injustice. Now there is not a single course left for us except to carry out our last resolution.

From Linsaili Bhabhai, Lourenco Marques:—Don't take new pass as to lose Indians' credit in future history.

From Samor Haji Habbib, Lourenco Marques:—Never fail in your oath so as to be guilty in the eye of God.

From Mullayjee Nektanjee, Lourenco Marques:—Kindly be strong to the last so as to make your Indians proud.

From Vrajda & Lachand, Lourenco Marques:—Please instruct the whole community to carry out against Ordinance. We very sorry for those who have taken new permits.

From Nurmahomed Salemahomed, Lourenco Marques:—Please carry out your words to the last so as not to spoil all Indians name.

From Ali Hajee Amad Widdia, Lourenco Marques:—Carry out the last resolution, and take the example of the ladies of London.

From Ebrahim Habbib, Lourenco Marques:—Strongly advise you to hold fourth resolution.

From Gandhi, Lourenco Marques:—Recommending you to hold fourth resolution.

From Ferns, Lourenco Marques:—Show Indian bravery by not submitting to Ordinance.

From Indian Lihari, Lourenco Marques:—Strongly advise carry out Indian cause last end.

From Bhatnagar Brothers, Lourenco Marques:—Advise our brethren to hold fourth resolution.

From Bhatnagar Brothers, Lourenco Marques:—On behalf of Bhatnagar Brothers, send the sympathy to Transvaal Indians in their present struggle.

An Unexpected Thrust

"Indians will not pay Debts"

The Rand Daily Mail on Monday last, wrote under the above heading, as follows:—

The British Indian community in the Transvaal are discussing a new method of protesting against the Asiatic law Amendment Ordinance calling upon them to register with finger impressions.

The idea is a simple one. It is that every man who is thrown into prison for passive resistance, or loses his trading or hawking licence, shall refuse to pay his debts. The argument is that if the Government persist in bringing ruin on the Asiatics, the Asiatics have no inducement to prevent a similar fate overtaking anybody else.

Whether the suggestion has the support of the leaders of the British Indian community could not be ascertained last night, but it certainly appeals to many of the rank and file. Their line of reasoning is that if the white population of the Colony is determined to reduce them to poverty, they cannot be expected to go out of their way to meet their creditors. They run the risk of imprisonment, deportation, and ruin, and when they have reached this stage it does not matter very much what else happens to them.

How such a new passive resistance movement—passively resisting creditors—would work out in practice, the Asiatics do not say, but they contend that such an action would be quite justified in the circumstances.

It is argued that by these means great pressure could be brought to bear upon the Government through the wholesale merchants. Some of the Indian storekeepers have large accounts with wholesale houses. The Asiatic retailer has rarely much difficulty in obtaining credit; indeed it has been complained in the Transvaal and Natal that Indians can get credit when white storekeepers are refused. More than one Asiatic firm in the Transvaal has cabled to its agents in all parts of the world cancelling all orders until the present crisis is over and the future is more clearly seen.

Apart from this idea, the passive resistance movement shows no sign of weakening. At Pietersburg and Potchefstroom the organisation of the British Indians appears to be as effective as it was at Pretoria, and the leaders of the Indian Association claim that in these outlying districts the percentage of applications will be smaller than in the Capital, where it is asserted that only about seventy or eighty Asiatics out of 1,600 applied for certificates under the new law. The local Indians are in cable communication with the South Africa British Indian Committee in London, the secretary of which, Mr. Kitch, is

industriously heating up Parliamentary support for Mr. Harold Cox's motion in the House of Commons, declaring that the Transvaal guaranteed loans will not be granted whilst the grievances of the Indian British subjects in the Transvaal remain. It is claimed that upwards of one hundred members of Parliament are in sympathy with the case of the Transvaal Indians, and that great pressure will be brought to bear upon the Imperial Government. The Chinese Association on the Rand has also taken action, the nature of which is, however, kept secret, but it is asserted that the Chinese are as determined as the Indians to oppose the registration law to the bitter end.

Some surprise and disappointment is felt amongst local British Indians that no agitation in their favour appears to be going on in India. Apart from a resolution of protest passed in Madras some two or three months ago, the Indian papers contain no mention of any demonstrations against Colonial policy, although the native press occasionally alludes to the subject. The theory is that owing to the unrest in India, and the prohibition of public meetings in many districts, there has been no opportunity of convening gatherings.

Mr. Essop Mia's Emphatic Rejoinder

Mr. Essop Mia, Acting Chairman of the British Indian Association, promptly replied as follows:—

You have commenced your special article on the Asiatic Act with the inflammatory heading "Indians Will Not Pay Debts." The restrained language in this article shows that it is not ill-meant. At the same time, it would certainly have been better and more serviceable to your readers if you had refrained from giving currency to what appears to be a fiction, until you had seen the leaders of the British Indian community whose opinion, evidently, you did not know. I may now be allowed to state that there is not, so far as I am aware, a single Indian of standing who has ever made a statement to the effect that every Indian "who is thrown into prison for passive resistance or loses his trading or hawking licence shall refuse to pay his debts." This would be quite contrary to the spirit of our struggle. We have undertaken it with a view to suffering ourselves, placing our sole reliance upon God. It would, therefore, be wicked if we were to cherish the thought and to repudiate our just debts. It is our belief, whether we be Mahomedans or Hindus, that all debts that are not paid in our present life will have to be liquidated with severe penalty in our next. On the great Judgment Day, we shall have no answer for our delinquencies, non-payment of debts not being the least of them. We do want to exert pressure from every side. We undoubtedly want Imperial protection, no less than the sympathy of the Coloniser and

even the Government, but we have no desire to do so by means that cannot be called scrupulously clean and honest. Our one and only weapon of defence against what we consider to be an unwarrantable attack on our personal freedom and honour is to show the people of South Africa and the citizens of the great Empire, which we claim to be members equally with the whites, that we are man enough to suffer for what we conscientiously believe to be a great wrong.

I have seen as many of my fellow-merchants as I hurriedly could. They are Messrs. M. C. Camroodeen & Co., M. S. Coovadia, M. A. Karodia, A. F. Camay & Co., Amod Moosajee & Co., M. P. Fancy, Mahomed Hooaen & Co., and Jussab Ebrahimi, and between us we have paid, during the last month and up to to-day, roughly speaking, £18,000 to the European wholesale houses whether here or in London. Some of us, in order to prepare for contingencies, have even paid our debts before maturity. It is true that many of us have cancelled orders in view of the struggle. This is only fair to the wholesale houses and to ourselves. We are sorry that, by not so doing, the latter have to suffer in common with us, but that is inevitable.

The "Star's" Viewpoint

[The passive resistance movement initiated by the British Indian Association has so far been effective, and the leaders of the Indians are sanguine that the Act will not be enforced to its full extent—the imprisonment and expulsion of those who have not complied with the compulsory registration. It is held that the methods resorted to by the Capital to induce the Indians to comply with the new law resulted in only about 70 registering. The Indians in Pietersburg and the Zoutpansberg refused to register. Their brethren of Potchefstroom and Klerksdorp have notified their intention of falling into line. The Indians in Johannesburg are numerous, and in many instances wealthy, and they have resolved to resist the law. A good deal of speculation is being indulged in among Indians as to whether the Government will extend the operation of the Act to Johannesburg. The Government is proceeding gradually, and when Mr. Chamberlain, of the Indian Registration Office, reports, some definite action will be taken. So far there is no indication that the Government will hesitate in requiring the Indians in Johannesburg to register.]

Indian merchants are gradually preparing for the emergency that may require their leaving the country. Mr. Chamray, a Parang and cotton partner in Pretoria, and Chamray & Co., wholesale merchants, informed a correspondent to-day that he has cancelled all his orders on the bank and is now in a position to start a new business. He is a man who is being generally followed. At the

same time the Indian merchants give an emphatic denial to the statement published by a contemporary that they are refusing to pay their debts or contemplate doing so. One merchant paid bills this morning aggregating £437, and last week he met accounts standing at £681. Another paid £700 this morning. No such advice has been tendered to any class of Indians by the Association, and the executive were astonished at the suggestion.

Mr. M. K. Gandhi, the well-known Indian barrister, is the leader of the passive resistance movement. He has certainly marshalled his forces well, and the Indians as a rule are prepared to follow him to the extreme.

A Bold Reply

[Mr. N. A. Camay has sent the following reply to the *Star* :—

Dear Sir,—Referring to the statement in your recent issue relative to the preparation for any ensuing emergency, now being made by Indian merchants in the Transvaal, may I crave the indulgence of your journal to correct the reference to the particular firm, which should be Camay & Co., and not Chamray & Co., in certain respects, as the impression created by your statement would lead the public in general, and Indians in particular, to believe that I intended to leave the country of my adoption, in which I have settled for the last 17 years (including the period of war) and hold substantial vested rights.

I emphatically repudiate the assertion that Indian merchants will not meet their liabilities. Speaking on behalf of my firm, I may state that from the moment the Government *Generalis* will announce the removal of the Registration Office to Johannesburg, we contemplate discontinuing incurrence of any further liabilities whatsoever, and shall pay up all accounts to the last farthing. I stand for my self-respect, liberty, independence, and prestige of India for which I am prepared to stake all I value on earth, and desire to be treated as a citizen and a unit of the Empire, sharing its responsibilities, if I merit such treatment. I shall not tamely submit to the wishes of the people who are carried away by a sense of their own importance by leaving the country and thereby encourage them in their self-aggrandisement at the expense of my countrymen, but have unflinchingly determined to weather the storm, steering clear of dangerous rock, and shall repair to goal for the honour of the land of my birth, and hope to reach the goal safely, unless I am physically deported from the country. Then will may the country pride itself on its unique achievement in refusing the rights of citizenship to a deserving subject, loyal to the crown and its laws, and to the Transvaal and the Empire with one, far and wide over the civilised world.]

White Women Slaves

"Living" on Two Shillings a Week

The appended extract is taken from the *Tribune* (London) :—

Sir Thomas Whitaker's Committee of the House of Commons met again yesterday to hear further evidence with reference to the evils alleged in connexion with home work.

Mr. Grimes, chief factory inspector at Birmingham for the Home Office, said the trades in connexion with which home work prevailed in Birmingham were principally in the hosiery and carding of hanks and eyes, the button trade, electric-plating, and French polishing. In respect of hosiery and eyes, work was given out to women by different manufacturers and then taken home and distributed in different districts. About 1,000 women apparently received work in this way, and the rates of payment were from 8d. to 15. 2d. per gross of cards. Out of this the women had to find needles and thread, and in many cases to pay a small sum for collection and delivery. The women earned from about 2s. to 4s. 2d. per week, the latter sum being the highest that was reached. The average number of hours worked appeared to be ten per day. He knew of a woman with five children who together earned 2s. 7d. in a week.

The Chairman: But surely, you would not consider that a representative case?—No, scarcely that. This woman had a husband who brought in something, but not enough to keep them all. Witness added that with regard to the button trade some seven or eight firms gave about 700 women work to do at home, and the pay was from 2s. to 3s. per hundred gross of cards, the average earnings of the women being from 2s. to 3s. a week.

The Chairman: Do you really mean to say that these people are working all the week for 2s. to 3s.?

Witness: Yes. Some have support from the rates and get help in other ways.

Witness did not think that women gave wrong returns as to their earnings lest they should be cut off from outside relief. There were from 15,000 to 20,000 home workers in Birmingham.

Mr. Goddard, assistant inspector of factories in London, said the best-paid class of home work in the Metropolis was in connexion with the millinery trade, and the worse-paid purse-sewing and umbrella-making. He was distinctly of opinion that it would be beneficial if inspectors of factories were given greater powers in connexion with the homes of these workers.

PRESENTED TO THE KING. At a levee held at Buckingham Palace recently, the following *Paisis* were presented to His Majesty the King Emperor—Messrs. Firdousji Fara-ji Sakata, Dhunibhai Bomani Paisi and A. M. Mirani.—*Poor Chronicle*.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

MAN AND HIS BROTHER. That remarkable man Mr. Gandhi will one day go down to posterity as a miracle-worker. In the first place, he is supposed to be the *son of his age* of the opposition to the Law; then he is supposed to have actively incited every Indian in the Transvaal not to obey its provisions; and, lastly, he is supposed to be here, there, and everywhere at the same time urging a policy of non-submission. One paper assures us that he was in Pietersburg Sunday week, and that he addressed the people there. In point of fact, he has never seen Pietersburg. Another paper is positive that last Sunday he was to be in Potchefstroom and address the people there. I am credibly informed that he never had any such intention and did not go there. What feeble creatures Indians are supposed to be! They must always have their nurse with them before they can be trusted to trot along alone. As it happens, nobody at all from Pretoria or Johannesburg was in Pietersburg during the four days of the Government's attack on that firm stronghold, nor will any outsiders be in Potchefstroom and Klerksdorp during the period of the temporary residence of the Registration Officials in Potchefstroom and Klerksdorp. The local Indians don't require any pin-pricks to make them jump!

ANOTHER GOVERNMENT CLIMB DOWN. The Government has come another cropper. It must be getting used to the sensation now. Your readers may recollect the story of the two little boys, one of whom had fallen down and hurt himself badly. A mutual friend came along just at this moment, and the little boy who had not hurt himself asked the other to do it again as the new boy had not seen how it was done. The Government has "done it again," over the Native Law Amendment Bill, and has been obliged to pick itself up with the best grace possible and withdraw the objectionable clauses. So the natives may thank their lucky stars that they are still free agents and not bondmen.

THE HAMBIA ISLAMIC SOCIETY. On Sunday last, after many addresses to a large meeting of the members of the Hambia Islamic Society, explaining the position to date, the Society unanimously resolved to send the following telegram to Pietersburg and Potchefstroom respectively:

"Society of Hambia Islamic Society, Johannesburg, and all its members, are deeply grieved and shocked by the Government's action in the matter of the Native Law Amendment Bill, and they are determined to resist it to the last."

"I hope and trust that all the members of the Hambia Islamic Society will be able to resist the Government's action in the matter of the Native Law Amendment Bill, and they are determined to resist it to the last."

GENERAL DEALERS' LICENCES. The Johannesburg Chamber of Commerce publishes the following statistics as to individual licences for the information of members:—

	1907.	1906.	1905.
European	3,065	3,508	3,484
Chinese	242	269	255
Indians, etc.	475	328	270
	3,582	4,105	4,009

Potchefstroom Firm

Meeting Last Sunday

(FROM OUR SPECIAL CORRESPONDENT)

A meeting of the Potchefstroom Indian Association was held at the premises of Mr. Abdul Ganie Haji Sale Mahomed, last Sunday. Amongst those present were Messrs. S. D. Robert, A. H. Ghettu, Ali Omar, Hassan Tayob, Goolam Hoosen, M. E. Nana-bhai, Cassim Vaja, A. E. Patel, Hamandas, Osman Latief, Azel, Moosa Sale, Moosa Essa, Imam Sahib, Amod Moosa Cassim, Ahmed Ebrahim, Abderaman, Moosa Hassan, Adani, M. S. Patel, Ebrahim Amodjee, Moosa Bisoalla, Amod Suleman, Gosal Govind, Ebrahim Suleman, Makan Morajee, Abdul Kadir, Kalon Mohamed Khatri, Abdul Carrim Ebrahim, Cassimjee Patel, Hoosen Mamla, Moosa Rajah, Hailajee Moosa, and several others. Mr. S. D. Robert presided. He thanked those present for their attendance, and pointed out to them that the *Government Gazette* had announced that the Registration Office was coming to Potchefstroom that week to receive applications for registration under the Asiatic Law Amendment Act. He hoped, however, that they would follow the precedent set by the Pretoria people and would follow out the duties imposed on them by the resolution passed at the Mass Meeting and that they would not, under any circumstances, make application for registration. What they demanded, as law-abiding people, was that they should be treated as members of a civilized community and not classed as heathens, fit subjects for degradation. He hoped that Potchefstroom would retain its fair name, and he advised them strongly to follow the example set by their brethren at Pretoria and Pietersburg.

Mr. Amod Rahman dealt with the subject at some length, and, in order to test the feeling, he asked those present if, supposing he were to make application, those present would follow him. He was greeted with loud cries of "No," and was informed that, come what might, Potchefstroom would be true to the end.

Mr. A. E. Patel, a Parsee gentleman, stated that they were not going to be frightened by any newspaper that might be opposed to them. They were confident enough to know what the real interests were. They understood clearly that their duty was with regard to opposition to the new Law,

and they did not need to be told by anybody else what that duty was. He foresaw that, if they tamely submitted to the Law, they would inevitably lose their self-respect.

Mr. Osman Latief then proposed the following resolution:—

That the Potchefstroom Indian community abide by the Pretoria Mass Meeting resolution of the 31st July, 1907.

Mr. Ebrahim Amodjee seconded, and the resolution was supported by Mr. Abdul Ganie Sale Mahomed. On being put to the meeting, it was carried unanimously. Others who spoke were Messrs. Ali Ahmed, M. E. Nana-bhai, Hamandas, and Moosa Vaja.

Encouragement from the Congress

The Natal Indian Congress has forwarded to various places in the Transvaal the following telegram:—

Natal Indians confident you will one and all maintain attitude adopted by Pretoria Indians and whole heartedly followed by Pietersburg, thus convince Government justice of our grievance. This only will ensure us future peace in Transvaal; else you will be driven out by degrees under disgrace.

The "Star's" Report

Potchefstroom, Wednesday (Special).—The Indian registration officials are in attendance here to-day. Up to noon, not a single Indian had registered, and as far as can be judged, the local Asiatics have no intention of complying with the requirements of the Act.

An informal meeting was held outside the Government Buildings this morning, and a final plan of campaign decided upon. Every road giving entrance to the town is picketed by Indians on foot and on bicycles, with a view to the usual persuasion should any Indians from the district come to the town for the purpose of registering.

A meeting was held here on Sunday attended by about one hundred Indians, when speeches were delivered by the president and secretary of the local Indian Association, and others, it being urged that registration having been carried out under the late Government there was no need to register again. It was unanimously resolved to adhere to the resolutions passed at Pretoria, and that no one should apply for registration.

THE CHINESE AND PASSIVE RESISTANCE. We have received a copy of the Regulations of the Registration Act printed in Chinese characters and published by the Chinese Association, Johannesburg. A portrait of the President, Mr. Quinn, is included. The pamphlet contains 30 pages, neatly printed in two colours. It shows that the Chinese are fully alive to the dangers and insult to the new Act.

✓ Zoutpansberg "Registrations" ✓

An Inglorious Fiasco

[FROM OUR PIETERSBURG CORRESPONDENT]

The Permit Office returned to Pretoria as it came, save for the credit of having registered two Indians in the goal—one a Portuguese Indian and the other a British Indian who is under arrest. The British Indian, by name Mahomed Razak Surti, states that he had no intention whatsoever of making the application, but he was frightened into doing it. Be that as it may, not a single free Indian has soiled either his fingers or his name by making the application for being branded as a criminal.

The three permit officials were accompanied by their chief, Mr. Chamney, who sent for Mr. J. C. S. Valli at the Grand Hotel. Mr. Chamney received him most courteously, gave him a chair, and asked him why he and other Indians would not take any registration certificates. He assured Mr. Valli that religious scruples would be respected, and hoped that Indians would respect the law. Mr. Chamney then showed Mr. Valli the Pietersburg petition asking the Government to save public money by not sending the permit officials to Pietersburg, and asked him whether he understood the purport of it. Mr. Valli replied that he, as well as every Indian, fully knew the contents of the petition, and that the new law was not acceptable to them. The main religious objection was the great insult offered to the Mahomedan religion by the law making an unnecessary distinction between Turkish Mahomedans and other Turkish subjects. Mr. Valli added that the law was repugnant to them, and that they did not need the advice of either Mr. Haji Habib or Mr. Gandhi as to non-submission. Indians were quite willing to suffer any consequence. They would abide by the voluntary registration offer, but could not go further.

Mr. Chamney's lieutenants waylaid Indians wherever they found them, and expostulated with them, but to no purpose. At last, two detectives were imported from Pretoria, who approached Indians, and told them that if they would not be registered openly, they the registration officials were quite willing to enter by the back-door at midnight and receive the applications secretly. The unflinching Indians, however, remained firm, knowing well the neat trap laid for them.

The common talk among Indians is why the Government should be so over-anxious to bring Indians under the new Act. The answer is, of course, that the Government want to know how many Indians there are, and that the four days for the Registration Office was in Pretoria, and the four days for the

nothing else but the new Act. Very little business was done. As in Pretoria volunteers had offered their services in order to thwart the insidious advances of the officials. Telegrams from Durban, Johannesburg, Delagoa Bay, Pretoria, and the Cape poured in.]

✓ "Rand Daily Mail" ✓

Pietersburg, Sunday.

[The office which was opened locally on Wednesday for the purpose of enabling Asiatics to register themselves in terms of the Asiatic Law Amendment Act, 1907, was closed yesterday on the expiration of the period allotted by the Government for that purpose.

There are at least two hundred male Indians in Zoutpansberg district, but they abstained as a general rule from presenting themselves for registration. There were a few exceptions, however, to this line of inaction, but the total did not reach double figures. Among those who complied with the regulations were two prisoners at the goal, who were very carefully warned beforehand in the presence of the Acting Resident Magistrate in order that no question of coercion might subsequently arise.

Mr. Chamney (Protector of Asiatics) and the staff of registering officers left last night for Pretoria, and are proceeding to Potchefstroom to open an office there temporarily.]

"Star"

Pietersburg, Monday (Special).—

The office which was opened locally last Wednesday by Mr. Chamney (Protector of Asiatics) with the object of affording Asiatics in the Zoutpansberg district opportunities of registering themselves was closed on Saturday afternoon on the expiration of the four days allotted by the Government for that purpose. In addition to providing Asiatics in the district with means to carry out the regulations provided by the Asiatic Law Amendment Act of 1907, it had been previously announced by Government Notice that persons in Pretoria town and district who had not registered at the capital by the 21st ult. might attend here to fulfil the requirement.

In pursuance of the course foreshadowed by the local Indians in a protest to the Colonial Secretary by 86 of them, which has already been published, the Asiatics of the town and district obtained from obeying the Government's summons and furnishing the requisite particulars. There were a few exceptions to the rule, however, and registration was effected in a small number of cases, running into something less than double figures.

For roughly proportionate purposes many of the Indians at least 300 and Indian are known to be resident in the Zoutpansberg. Among the exceptions were two prisoners at the goal, but in both these cases

particular care was taken to avoid any semblance of coercion and the registration proceedings were carried out in the presence of the acting resident magistrate. Endeavours were subsequently made by their compatriots to interview these men with a view to coaxing them into a retraction of their action, though, of course, no degree of argument would have led to the nullification of registration.

The balance of the registrants did not include any Pretorians.

There is no gainsaying the fact that the organisation of the Indians in connection with the registration has been very carefully planned out, and that a high degree of moral suasion has been applied. The local office was closely watched, and, although pickets were not noticeable in its immediate vicinity, it was observed that scouts were constantly cycling in the neighbourhood, keeping an eye open for possible "ratters," and that the movements of the officials were kept under surveillance. The few Asiatics who registered resorted to special precautions to attain that end.

It may be added that the Government, through its officials, is at pains to impress the meaning of the Act on the Indians and that a sympathetic and conciliatory tone has been adopted by the department concerned in carrying out the duties of registration and removing possible misunderstanding. It is obvious that from the experience obtained first in Pretoria and now here the Indians are adhering to their line of passive resistance. As the same course of inaction may be expected at other registering centres, it is likely that the period of four days allowed here will be curtailed elsewhere, and therefore the present task of the Asiatic Department will be concluded at an earlier date than previously expected.

Local opinion favours the view that the refusal of the Indians to register instead of complicating, simplifies the general position, assuming that the Government adheres tenaciously to its resolve to cope with the question and declines to submit to the open defiance now being offered.

AN AWKWARD QUESTION. A case under the new Pedlars and Hawkers By-laws was dealt with by Mr. L. G. Honey at Germiston on Thursday, when Harriet Lack and Esther Davis were charged with allowing their trade vehicle to remain stationary at one spot, viz., on the Simmer East, for a longer period than 30 minutes. Both accused were found guilty, and Lack was fined £1 or four days' imprisonment with hard labour, and Davis 10s., or two days' imprisonment. On hearing the sentence Lack asked the Magistrate whether she should move to another district, or whether she should crown herself and her children. *Rand Daily Express.*

Transvaal Parliament

Vrededorp Stands

Compensation to be Granted

Four Years' Grace

LEGISLATIVE ASSEMBLY

Thursday, Aug. 8.

The COLONIAL SECRETARY moved the second reading of the Vrededorp Stands Bill. He said that he did not think it was necessary for him to go into the origin of the stand township of Vrededorp. Since 1893 the Executive Council of the late Republic used to grant the right to squatters on the ground now called Vrededorp. The right remained and a tenure was granted, which was continued from year to year and which ultimately got the sanction of a Volksraad resolution. The people living on lots in Vrededorp were not satisfied with the sort of title which they had received from the Government, and gradually they started to ask for more, and the pressure which they continued to exercise upon the Government culminated in a Bill which was passed last year in the late Legislative Council. That Bill provided that leasehold stands should be given to the tenants of Vrededorp for the period of 80 years, and those titles would be issued to them on certain conditions. The law further provided that within four years from a certain date they could claim to exercise their right and to acquire that title to leasehold stands. The law of 1906 imposed several conditions on the tenants in Vrededorp:

The Right of Ejection

One condition was that after having acquired their leasehold title they had to eject from their stands when notice was given by the Town Council of Johannesburg all Asiatics or natives or coloured persons living thereon; and if they failed within three months of such notice given them by the Town Council then the stands would revert to the Town Council of Johannesburg. To this latter restriction great objection was made by the tenants of Vrededorp. They said that they did not see why a difference should be made in respect of their stands with any other stands of Johannesburg as far as the sale of liquor was concerned, and if they passed the requirements of the law, they did not see why they should not be able to sell liquor. That was the objection. To this first point they did not object that within a certain time they should be under a compulsion to eject from their stands and clear out all Asiatics, coloured persons or natives. That

law, however, was never brought into force by the Government. When the present Government came into power and considered that Bill it was found to be an unworkable measure and impossible to carry it out. This trouble was sufficient to show that.

An Obligation.

An obligation was laid upon the tenants of Vrededorp to eject Asiatics, coloured persons and natives within a certain time. But there was no provision in that Ordinance making it illegal for Asiatics or coloured persons or natives to live in Vrededorp and, therefore, that curious position arose. Whereas the tenants of Vrededorp were under the law compelled, on the pain of forfeiting their rights to eject coloured persons there was no provision in the law to make it clear that the tenure of coloured persons in Vrededorp would be illegal. Therefore, an impossible position would have been imposed upon the people of Vrededorp. They would never have been able to have ejected those persons. The measure, was, therefore, entirely unworkable. Quite apart from that other difficulties arose. The tenants of Vrededorp after having got that Bill, continued as before to cry for more. Having got leasehold title, they did not see why they could not get freehold title, and they continued to exercise pressure upon the Town Council of Johannesburg, and to a little extent upon the Government, in order to get their 80 years' leasehold title changed into freehold title. The Town Council met a deputation from those tenants, and, ultimately, the Town Council agreed to settle all disputes and, to quiet the feelings of the people, that they should in future have freehold title. In consequence that Bill was now being introduced. The alteration made in the Ordinance last year was that after the 80 years' leasehold title would become freehold title. The restriction with regard to the Asiatics, coloured persons and natives continued to be in force but were made in the Bill more reasonable and were framed in such a way that it would be possible in future for the inhabitants of Vrededorp to eject those persons from their premises.

Claims to Title

The provision in the present Bill was that, first, that within four years the inhabitants got the right to exercise the claim to a freehold title. When they had exercised it, thereafter the old tenure of Asiatics, coloured persons or natives became illegal except they lived upon the premises as servants. Vrededorp was never intended for those undesirable classes. Then the question of compensation arose. Hon. members would see that in Section 18 of the Bill the question was gone into and that it was stated that whatever rights to compensation those undesirable classes or persons might have they would have to lay in state of the Ordinance. No new right was given them under the Ordinance, and no old right was taken away. The hon. member

then read sub-section 18. The substantial alteration introduced into the Bill was that section 18, which, as he had pointed out, was absolutely necessary in order to make the restriction workable, because, before they could eject those persons they must make their stay in Vrededorp illegal, and because of the declaration of illegality it became necessary now to make a further provision and say that those persons should not lose any right of compensation that they might have. On the whole, the Bill followed the Ordinance of last year with the substitution of freehold for leasehold.

Dr. NORTON supported the Bill, which was not for Johannesburg, but for the standholders of Vrededorp. What Johannesburg would get from the sale would be swallowed up by the cost of improving the township. The area was about 60 acres. Under present conditions standholders were insecure and could not improve their properties, and the condition of the place could be described as a blot on the town of Johannesburg. As to the Asiatics there, they submitted that it was still illegal for an Asiatic to hold a stand in the township or to hold a house which was sound in law. The clause on this point was, therefore, unnecessary. In every way the Johannesburg Council had treated the standholders sympathetically. Their great object was to get the inhabitants happy and contented with security of tenure and proper buildings and sanitary conditions.

Mr. QUINN said that the original permission to squat at a certain distance from the town had developed into a right to buy freehold land at £40 a stand.

The COLONIAL SECRETARY: *Beats his hands.* (Laughter)

Continuing, Mr. QUINN said that another Vrededorp threatened to develop adjoining that very place, where the people not only from the towns but from the other colonies were starting to live in miserable conditions. In time these people would claim the right to stay there and get freehold ground. Not even sanitary fees were charged, and a scheme must be devised to avoid trouble in this respect. It was the duty of the Government to deal with this poor class of people. He hoped Vrededorp conditions would not be permitted to arise in the new sphere. The town of Johannesburg was even attracting people from Capetown, and while Johannesburg was prepared to do its share, the Government should do its share too.

Mr. WYBURN said the Government had found the best way out of a difficult position. It was a matter of principle as to whether a precedent should be made of the mineral rights going with the freehold.

Mr. TREKKE pointed out that the Bill had been approved by the standholders and by the Council, and he therefore did not propose to criticise it. It was a matter of final compromise. There were points of national importance, however. These poor people who squat

ted represented that the ground was all they had, and when they fell into the hands of people who lent them money on exorbitant terms they secured an order making it possible to transfer the original squabbling right, with the result that only a few of the indigenous burghers benefited while the majority of the stands fell into the hands of speculators. The Town Council had never tried to "squeeze" the indigenous. This kind of thing might happen again. It was the misfortune of South Africa that they had to provide for near Vrededorp. Indians had bought plow and would gradually push out the unfortunate whites, registering their holdings in the names of whites. He strongly maintained that the Asiatic should not be allowed to acquire land at all. The lessons learned at Vrededorp should be taken to heart by the Government.

The Bill was read a second time and the Committee stage fixed for Friday.

Friday, Aug. 9.

The House went into Committee on the Vrededorp Stands Bill.

With a few slight amendments the Bill was reported, the report stage being set down for Monday next.

Monday, Aug. 12.

The House considered the Vrededorp Stands Bill as amended in committee.

Several slight amendments proposed by the Attorney-General were agreed to.

The third reading of the Bill was fixed for to-morrow.

Tuesday, Aug. 13.

Workmen's Compensation Bill

In introducing the Amended Workmen's Compensation Bill, the Attorney-General said, amongst other things, that another moot question was whether the principle of this Bill should be brought into use and made applicable to the coloured workmen. The argument had been used that if it did not apply to the coloured man it would be an incentive to people to employ coloured men. He thought, however, that the machinery in this Act would be entirely unsuited to the coloured man's position. They would require an entirely separate machinery for the natives. The Select Committee had come to the conclusion that for the purposes of this Act it would not be necessary to make provision for the coloured people. As a matter of fact any such law would be a dual better. There had therefore come to the conclusion that it would serve no useful purpose to include natives. Under the definition of workman it had been decided that if a white man habitually employed a coloured a servant he should come under the Act.

Mr. WILKINSON thought it was unfortunate that coloured persons should be left out of the scope of the Act. It was wrong to have a dual system of labour. The 12 hours of work was a standard and must be the same for all. The 12 hours of work was a standard and must be the same for all.

white labour, and a stimulus to the employment of coloured labour, so that on general economic grounds it was unfortunate that the coloured man was left outside the scope of the Bill.

Mr. HAMILTON did not think they could place coloured labour in the same category as European workmen.

Mr. SAMPSON thought it was a hardship on coloured skilled workers to be outside the scope of the Bill, though for ordinary natives there was not the same need for compensation as for white workers.

The ATTORNEY-GENERAL thought that a great deal of criticism which had been levelled against the Bill would not have been made if one point had not been forgotten, and that was that by the common law of the country a workman, whether white or black, was entitled to the full amount of damages that he could prove. (Cheers.) That being so, a great deal of criticism fell away. The hon. member for Marshalls-town had told the House that he saw no urgent necessity for a Bill like that, but when he warmed up to his speech he said it was a great blamish on the Bill that coloured persons were excluded from it. But coloured persons were fully protected under the common law. The second reading was then passed.

Vrededorp Stands Bill

The Vrededorp Stands Bill was read a third time and passed, and transmitted to the Legislative Council for concurrence.—*Star*.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

The London correspondent of the *Rand Daily Mail* cables that there is a growing opposition to the Transvaal Loan Bill, whose second reading in the House of Commons will take place on Monday, the 19th instant. Mr. Lyttelton is moving the absolute rejection. The *Daily Telegraph* says that the Unionists are determined to make every effort to throw the Bill out, and are hoping to receive the support of large numbers of disaffected Liberals and Labourists. The latter oppose on account of Chinese labour, whilst the Liberals on account of being unable to pledge the Imperial credit for a colony which is prepared to permit the sale of liquor to natives, and is denying ordinary rights and privileges to British Indians. Mr. Harold Cox moves an amendment to British Indians' treatment. The Ministers are anxious.

The *Bloemfontein Friend* denounces a proposal to grant a 12 months' period of grace to the natives to enable them to adapt themselves to the new law, saying that such a proposal is to reach the Registrar.

tion Act is one which we are bound to applaud. Registration by means of finger-prints has hitherto been reserved in the Transvaal for felons, and, at farthest, has been used solely for the identification of Chinese coolies. This method, therefore, is stamped with servile and felonious associations."

In the Legislative Council on Thursday, the Vrededorp Stands Bill passed the second reading and all the remaining stages without any amendment.

Mr. Abdul Cadir Kokatay has received notice from the Registrar of Asiatics that unless he applies for registration at Pretoria by Monday the 19th instant the latest, he will be liable to be prosecuted under Section 8, Sub-section 1 of the Registration Law.

Potchefstroom Indians have stood firm. Not a single man has made application during the two days. The officers of the registration office even failed to persuade the only Indian prisoner. There were no surreptitious registrations. Potchefstroom has a clean record. Klerksdorp is the point of attack for to-day and Saturday. As the people are very strong, there will probably be the same result as at Potchefstroom. The Klerksdorp Indians have asked the Government not to send the office, as they do not intend to register.

The *Star* of Thursday contains a leader urging the Government to take drastic proceedings to stop further defiance of the law and it is unanimously desired by the white population to specially demand the suppression of the pickets.

A *Gazette* notice to-day appoints the 22nd for registration applications to be made at Rustenburg, for town and district; Nylstroom for the Waterberg district, 21st and 22nd; Standerton, 28th and 29th; Heidelberg, 28th and 29th; and Volksrust for Wakkerstroom district on the 30th.

The *Star's* Pretoria correspondent wires that the Government acknowledges only 68 applications for Pretoria up to date. It is expected that the whole process will be completed by the end of October, when a date will be fixed after which trading licences will be refused to those yet unregistered.

In reply to a petition of the white storekeepers in Spelonken and district, the Colonial Secretary said that it is the intention of the Government to carry out the full provisions of the law, and that no future legislation will be made until after the completion of period allowed for registration.

The Indian Franchise

Important Judgment by the Sporeme Court

[SPECIAL REPORT]

The following judgment was given by the full Bench of the Supreme Court, on the 1st instant, in the matter of the Estcourt Indians who had appealed from the decision of the magistrate with respect to his refusal to allow their application for the insertion of their names on the Estcourt Town Roll.

The appeal had been argued at great length on the 17th June before a bench consisting of His Honour the Acting Chief Justice, (Mr. J. C. Dove Wilson), Mr. Justice Bragome and Mr. Acting Justice Gardiner, and their Lordships on that occasion reserved judgment till they had considered the matter in private. Mr. Cecil Cowley, Solicitor of Estcourt, who had conducted the proceedings from the commencement on behalf of the appellants, appeared to take judgment, and Mr. Advocate W. E. Pitcher appeared on behalf of the Estcourt Local Board. Mr. Justice Broome read the judgment as follows:

Ebrahim Mahomed Jassejee, Mahomed Hoosein Vowda, and Amod Ebrahim Patel v. The Estcourt Local Board. The appellants are three Indians who had unsuccessfully appealed to the Magistrate of the Estcourt Division under Sec. 9, Law 11, 1881 (Townships), in respect of the omission of their names from the Town Roll of voters in the Township of Estcourt.

It was admitted at the hearing before the Magistrate that the appellants had not been exempted by the Governor from the operation of the Act 8, 1896, as provided in Sec. 2 thereof and that their names were not contained in any Voters' Roll in force at the date of the promulgation of that Act, viz., 27th May, 1896.

The Magistrate, in his reasons, states that the appellants' counsel admitted that he did not rely upon Sec. 2 of the Act 8, 1896, and this would appear to be the case in view of counsel's observation to the effect that the question of the appellants' position as electors in India did not enter into the proceedings, the appellants' contention being that they are not affected by the Act. The evidence taken by the Magistrate had reference to one only of the applicants before him, whose name was placed upon the roll, and who, therefore, is not a party to this appeal.

The Magistrate held that Act 8, 1896, governed the appellants' application, and that, not being within the excepted cases specified in Sec. 2 and 3 of the Act, their names were not to be placed upon the roll.

It may be a surprise of our judgment, be conceded that the appellants, who are natives of India,

belong to the class dealt with in Act 8, 1896, and it is admitted that they had not been exempted under Sec. 2 from the operation of that Act, and that their names were not on any Voters' Roll in force on the 27th of May, 1896. The grounds of review are that the Magistrate's application of this Act was erroneous and that he ought to have allowed evidence to be taken before dismissing the application.

The question which presents itself for our decision is one of some importance, affecting as it must, the municipal rights of a large number of persons. It involves primarily the construction of Sec. 7 of the Law 11, 1881 (Townships), dealing with the qualifications of voters, but we have also to consider the application and effect of other statutory enactments relating to the Parliamentary franchise.

The persons who are declared by Sec. 7 of Law 11, 1881 (Townships), to be entitled to have their names entered upon the Town Roll are "all male persons possessing within the Township a qualification entitling them to vote for a member of the Legislative Council." Now the qualifications entitling a person to vote at the election of a member of the Legislative Council (now Legislative Assembly) are as follows:—"Every man, except as hereinafter excepted, above the age of 21 years, who possesses any immovable property to the value of £50, or who rents any such property of the yearly value of £10, within any electoral district, and who is duly registered in manner hereinafter mentioned, shall be entitled to vote at the election of a member for such district" (Charter of 1886).

Aliens and convicted persons are disqualified (Sec. 12), natives are dealt with in a later statute (Law 11, 1885), and a lodger's franchise is provided by Law 2, 1883; which also declares that persons belonging to a class which is placed by special legislation under the jurisdiction of special Courts, or is subject to special laws and tribunals shall not be entitled to be placed on the Voters' List or to vote at an election, unless they possess letters of exemption granted by the Governor. By Sec. 6 of the Ballot Law, 1886, a person is not entitled to vote in any electoral district unless his name is on the Voters' List for the time being in force in such district.

We proceed to consider Sec. 7 of the Townships Law, 1887, as regards the qualification enabling a person to be entered on the Town Roll as a Voter within the meaning of that Law. That section provides that within a specified time, in the case of a newly proclaimed Township, the Magistrate, and in each succeeding year, the Local Board, shall prepare a Town Roll, and shall enter thereon the names of all male persons possessing within the Township a qualification enabling them to vote for a member of the Legislative Council. The

Magistrate has to hear and determine appeals in respect of wrong entries in or omission from the Town Roll, which when so settled comes into force and (Sec. 10) the persons whose names appear thereon shall be voters within the meaning of the law. We desire to affirm the opinion expressed by us during the hearing of the appeal that the Magistrate's revision of the Town Roll, being of the nature of a proceeding of an inferior tribunal, is subject to review by this Court by virtue of the powers conferred in Sec. 8, of the Supreme Court Act, 1896.

It is clear that one of the qualifications entitling a person to the Parliamentary franchise is that his name shall have been duly registered, in other words, that it must appear on the Voters' Roll. If, therefore, Sec. 7 of the Townships Act means that no person's name can be entered upon the Town Roll unless he possesses all the qualifications of a Parliamentary elector, the appellants can obtain no relief, in as much as they were not registered voters on the 27th May, 1896, such registration being made a condition of the right to vote at a Parliamentary Election by Sec. 11 of the Charter of 1856, restricted as regards the class to which the appellants belong by Act 8, 1896.

If, on the other hand, the qualification for exercising the municipal franchise in terms of Sec. 7 is something less than is necessary for the Parliamentary franchise it will not be affected by a statute which merely prohibits voting at Parliamentary elections. We are of opinion, after careful study of Sec. 7 of the Townships Law, that the latter is the true construction to be placed upon it. We are unable to adopt the view that the state of the franchise in 1881 has to be taken as the test applicable to the appellants' case. We think that what has to be looked at is the Parliamentary franchise at the time when the Township Voters' Roll is prepared. In the first place, it is only the names of all male persons who possess a voting qualification within the Township that have to be entered in the Town Roll.

Now, if it had been intended to make the complete qualification as a Parliamentary elector, including registration, a condition precedent, the word "male" would have been altogether superfluous, because the Parliamentary franchise extends only to men (Clause 11 of the Charter). Again, what is required is a qualification, not the qualification entitling him to vote.

We regard this language as significant of an intention on the part of the Legislature to impose a special qualification in respect of the Town Roll, and not to adopt for that purpose the whole of the requirements necessary for the Parliamentary franchise. "A qualification" must be possessed within the Township.

The locative words "within the Township" cannot of course refer to

the age of the voter nor to his freedom from disqualification on the ground of his being an alien or convicted person.

We are bound to give to the Section a meaning which will afford an exact conception of the aim, scope or object of the whole of the words used, and without doing violence to their liberal construction. We have ascertained that meaning by comparing it with other parts of the law, ascertaining also what were the circumstances with reference to which the words were used, and what was the object appearing from those circumstances which the Legislature had in view, (per Lord Blackburn, *Wear Navigation Company v. Adamson*, 3 A.C. 743; per Halsbury, *L. C. Eastman v. Comptroller of Patents*, A.C. 1896, 741).

The purpose of Law 11, 1881, was to encourage the establishment and local management of Townships, and by Sec. 4 no person is entitled to vote at the preliminary meeting to decide whether or no the town shall be brought within the operation of the law "unless he is upon the 'Electors Roll for the County framed under the Charter of Natal,' nor unless he possesses within the town or village a qualification entitling him to be upon such 'Electors Roll.'" It will be seen that this section differs in its language from the ninth section in as much as it refers to a double qualification—being upon the Electors' Roll for the County, and qualified within the Township to be upon such Roll. We think that if the Legislature had intended to repeat both these conditions into the seventh section, it would have done so in somewhat similar language, or at any rate, it would have expressed the former condition in clear and unambiguous terms.

It may be asked, why should the qualification be more exclusive in regard to a voter at the preliminary meeting, than it is in respect of a voter on the Town Roll? The answer to that may be that the Electors' Roll provided a convenient source of reference for determining on the spot the qualifications of those present at this meeting, and that the Legislature of that year (1881) may have considered that practically all those who possessed the local property qualification within the Township would have had their names registered as voters for elections to the then Legislative Council, so that the qualification required by both sections of the law would be substantially the same. In this view of the law, we are of opinion that the qualification referred to in the ninth section of Law 11, 1881 (Townships) is a property qualification within the Township, such as would entitle its possessor if otherwise qualified, to vote at a Parliamentary election.

It does not appear to us probable that it was intended to create a narrower, but more exclusive franchise for Townships than that provided in respect of the Burgers Roll

of a Borough by the Municipal Corporations Law, 1872, secs. 12 to 14.

Having decided that persons might rightly claim to be put on the Township Roll under the Law of 1881, even though they were not registered as Parliamentary Voters, we come to consider whether the appellants, if they possess a qualification which, in the state of the law prior to 1896, would have entitled them to be put on the Township Roll, are affected by the passing of that Act 8, 1896. Section 2 of that Act is as follows:—

"Save those who come under the operation of Sec. 3 of this Act, no persons shall be qualified to have their names inserted in any list of electors, or in any Voters' Roll, or to vote as Electors within the meaning of Sec. 22 of the Constitution Act of 1893, or of any law relating to the election of members of the Legislative Assembly, who (not being of European origin) are natives or descendants in the male line of natives of countries which have not hitherto possessed elective representative institutions founded on the Parliamentary franchise, unless they shall first obtain an order from the Governor in Council exempting them from the operation of this Act."

It seems to us that the Act must be construed as affecting only the Parliamentary franchise. In the first place, it repeals Act 5, 1894, an Act which dealt only with the Parliamentary franchise, and it does not purport in terms to repeal any other law. At first sight it might appear that the words in Sec. 2 "no persons shall be qualified to have their names inserted in any list of electors or in any Voters' Roll," are wide enough, to include Township or Borough Voters' Roll. But the Section goes on "or to vote as electors within the meaning of Sec. 22 of the Constitution Act of 1893, or any Law relating to the election of members of the Legislative Assembly," and these words show that the Legislature had in view only the Parliamentary franchise. Moreover, if "Voters' Roll" in Act 8, 1896, is to be construed as including Township Rolls, we should have the result that under Sec. 3 a person of the class referred to, who could show that on the 23rd May 1896, his name was rightly included in a Township Roll, could, if otherwise qualified, claim to be put on the Parliamentary Roll, even though he was not at that date on any Parliamentary Voters' Roll. We do not think it likely that Parliament would make a Township Roll a test for its own franchise. As, therefore, Act 8, 1896, must be construed as dealing only with the Parliamentary franchise, and as we have already shown that the possession of the Parliamentary franchise is not the test for ascertaining whether a person is qualified to be put on the Township Roll, it follows that Act 8, 1896, in no way affects the appellants' claim to be put on the Township Roll.

We are, therefore, of opinion that the Magistrate ought to have allowed evidence to be taken in order to determine whether the appellants possessed the necessary qualifications or not. The case must be sent back for such evidence to be taken, and for the Magistrate to determine the matter in the light of that evidence and of this judgment.

Mr. Pitcher, for the respondents, pleaded that as the case was in the nature of a test case, costs should not be given against the Board.

The Acting Chief Justice: Do you press for costs, Mr. Cowley?

Mr. Cowley: I should like costs, My Lord.

Mr. Dove Wilson:—with the costs of this appeal. ✓

Indian Affairs in the Natal Parliament

LEGISLATIVE ASSEMBLY

Aug. 15.

Remittances to India

Replying to Mr. Haggan the Colonial Secretary said it was not the case that an average of £16,800 a month was being sent to India by Indians through the Post Office. The average at present was £5,534 per month.

Registration of Indians

Mr. Haggan asked the Prime Minister: Will the Prime Minister, in view of the paltry sum collected from free Indians, take into consideration more effective measures, including the compulsory registration of all Indians, other than indentured Indians, in Natal, as in the Transvaal?

The reply was: The Government will take this matter into consideration.

Indians for Mauritius

Mr. Haggan asked the Prime Minister: Is the Prime Minister aware that a large number of Indians propose leaving Natal for Mauritius, provided that the Natal Government will allow them to go without paying this year's licence fee?

The reply was: The Government would take this matter in consideration.—*Natal Mercury*.

ESPERANTO. London Press agencies state that an Esperanto Congress was opened on Saturday last, 10th inst., at Cambridge and was attended by three thousand delegates from all parts of the world.

A PIOUS HOPE. The Transvaal Government's decision to adhere to the finger print system of registration is generally approved, says the *Witness* correspondent. The storekeepers in the smaller towns where Asiatic competition is very keen, are heartily hoping that the enforcing of the new law will result in the Colony being cleared of Indian Traders.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૧૭ મી ઓગષ્ટ, ૧૯૦૭.

અંક ૩૩.

અઠવાડીક પંચાંગ.

પ્રોસ્ટી-તા. ૧૭ મી આગસ્ટથી, તા. ૨૩

આગસ્ટ સુધી, ૬૦ સં. ૧૯૦૭.

હિંદુ-આવૃત્તિ સુદ ૮ થી, આવૃત્તિ સુદ ૧૫
સુધી, સંવત ૧૯૧૩.

મુસલમાની-તા. ૭ મી રજબ થી ૧૩મી
રજબ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	પ્રોસ્ટી તારીખ	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ	સુવૌધ ક. મી. ક. મી.	સંવત
શની...	૧૭	૮	૭	૧ ૨૮ ૫ ૩૧	
રવિ...	૧૮	૯	૮	૧ ૨૭ ૫ ૩૨	
સોમ...	૧૯	૧૧	૯	૧ ૨૬ ૫ ૩૨	
મંગળ...	૨૦	૧૨	૧૦	૧ ૨૫ ૫ ૩૩	
બુધ...	૨૧	૧૩	૧૧	૧ ૨૪ ૫ ૩૩	
ગુરુ...	૨૨	૧૪	૧૨	૧ ૨૩ ૫ ૩૪	
શુક્ર...	૨૩	૧૫	૧૩	૧ ૨૨ ૫ ૩૪	

અનુક્રમણિકા.

જેલનું કાવ્ય...	૪૩૧
હિંદી ઓફરનો શો અર્થ ?	...
પીટરસબરગને મુબારકબાદી	૪૩૨
હુસુમાનની પુછડી...	...
નાતાલના વેપારીને એવરફી	...
દોઝા છે શું ?	...
મેરિશીમાં ભટકો...	૪૩૩
હેમર સાહેબનું નવું પગલું	...
સાઉથ આફ્રિકા પ્રીટીયા ઈડિઅન	...
કમીટી	...
નાતાલના હિંદીને રજીસ્ટર કરવાની	...
મુચના	...
ચેમ્પરસની હાલત	...
પીટરસબરગમાં એમિયાઇક ઓશીસ	૪૩૪
કાચી વચનાને બીડી પીતાં અઠાણવાને	...
કાચદો	૪૩૫
હુમીદીયા હરજામીક સોઆચકી	...
એક પારસી આગેવાનનો જુસો	૪૩૬
નામદાર મુલતાનની ટેક...	...
કેપનો વેપારીને અને ફરીને કાયદો	૪૩૭
પ્રીટીયાએ નવેલ તારના હરિશા.	૪૩૮
એડાન્ડેબરગનો ખગરખત.	૪૩૯
કેપના ઈમીગરેશન કાયદા સામે હડતા.	૪૪૦
હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ અને	...
તેના પાલીકા ર હી...	૪૪૧
હી ઈડિઅન પાલીકા ગાયવરે	...
અસ્થા પત્ર	...
ઉત્કલના બાબતમાં હુલાસો...	૪૪૨

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર, તા. ૧૭મી ઓગષ્ટ, ૧૯૦૭.

જેલનું કાવ્ય.

લાવણી

શું જુઓ સ્વદેશી વીર, શૂર સજ્યાઓ;
કડકડાતું વાદળ પડે, વિખેરી ટાળો.
હડકડાતું ઓર્ડીનન્સ, ગણે છે હિંદી નકારા;
સહુ જગમાં જાહેર થવું શું ચોર કારા ?
તમ નામ જાત કે ધર્મ ગણે ન વિચારે;
માગે હજી આંગળા માટે વિના વિખવાદે.
જ્યાં જાતુ ત્યાં હડકડાતું જ્યાનની પેઠે;
ક્યમ સાંખી શકાયે જુલમ નિહાળી હેડે.
શું તજી માન બની નીચ, જગતમાં રહેવું;
ખોલ નાક પીડાવે અધાગ. અરે ક્યમ રહેવું ?
ધરી સ્વદેશી કેરી દાઝ, કમર હસો રણમાં;
શું જુઓ મુગરો જનમ, સ્વાર્થ મદ ધનમાં.
શૂરવીર શિવાજી જુઓ દેશના માટે;
ઝીંખલાવ્યું અતુલ સંઆમ ધરી રીર સાટે.
નીજ કીર્તીમાટ પૃથુરાજ મુલત બહુ લડીયો;
વળી કરજુરાય નીજ ટેક માટે રણ અડીયો.
ત્યમ સાચવવી નીજ ટેક ગરીબ ધનવાનો;
મુશ્કર છે એમાં સ્કાય, મકીન દીલ માગો.
પસ સમજી જેલને મહેલ, સંપતે વળગો;
થરો જગતમાં અક્ષય નામ, બળાપો અજગો.
હરિશંકર જે, મહેતા
રત્નચંદન.

હિંદી ઓફરનો શો અર્થ ?

હવે પરમીટ ઓપીસ ટરાંસવાલમાં
જુદે જુદે ગામ રખાતી ચાલી છે; થેર
થેર અમલદારો દલાલની માફક ભટકે છે;
લોકોને ભ્રામે છે અને સમજાવે છે કે
નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર લેવાં જોઈએ.
વળી અમલદારો લોકોની ઉંડત તપાસ
કરી આપણી થી માગણી છે તે પુછે છે.
તેથી પોલંદરી રજીસ્ટ્રેશન એટલે શું તે
ફરક હિંદીએ જાણવાની જરૂર છે અને
જાહેર રાહ ચલાવીએ કે આમ લોકો
ની પરીક્ષા માગ છે. નવો કાયદો એવો

છે કે દરેક હિંદીએ તે આવૃત્તિ પુરી અને
સ્વતંત્ર સમજ રાખવી જોઈએ. લોકોને
અજમારે તેમાં કંઈ નવાઈ નથી. જો
આપણે જવાબ ન આપી રાહીએ તો
ખેડ નવાઈ મણાવ. એટલે હવે બેલન
કરી રજીસ્ટ્રેશનનો અરથ વિચારીએ.
કાયદા મુજબ તો લોકોની પાસે નવાં
રજીસ્ટ્રેશન લેવાવવાની ફરજ સરકાર
પાડી શકે છે. એટલુંજ નહિ પણ એ
રજીસ્ટર વખતો વખત બદલાવવાની ફરજ
પાડી શકે છે તેમજ ગમે ત્યારે લોકોએ
આંગળાં આપવાં પડે છે. બચ્ચાંઓની
આંગળાં પણ લઈ શકે છે. લાઇસેન્સ
લેતી વખતે આંગળાં લઈ શકે છે. કુંઠા
માં નવા કાયદાની તથા ધારાની બધી
ખુની કસમો લાગુ પડી શકે છે. આ
આપણને કબુલ નથી. તેની અવજમાં
આપણે કહીએ છીએ કે સરકારનો શક
ફર કરવા ખાતર આપણે દાલની પરમીટ
બદલાવવા રાજી છીએ. આમ કરવાથી
જે ખુશીથી બદલાવે તેને નવો કાયદો
લાગુ પડી શકે નહિ. અને આપણને
એક પણ દક્ષમ લાગુ ન પડે. એટલે કે
આપણે રસ્તે રસ્તે આંગળાં પાડવાં પડે
નહિ. અને હવેક હિંદી મરજયાત રજી
સ્ટર લઈ લે તો ખુની કાયદો તદ્દન રદ
થાય. કદાચ કોઈ હિંદી ગજલતથી કે
જાણી જુઝને પરમીટ બદલાવે નહિ તો
માત્ર તેવાનેજ નવો કાયદો લાગુ પડે.
આ પ્રમાણે આપણી માગણીમાં અને
સરકારી કાયદામાં તફાવત મળે જ ગી
છે. સરકારી કાયદો તે ગણેજાની સ્વારી
છે. અને તે સ્વારીથી હિંદી કામની
ફજેતી થાય છે. આપણી માગણી તે
હાથીની સ્વારી છે. અને તેથી આપણે
બાદલાઈ અને માન જોગવાઈ છીએ.

આ માગણી સીવાય પ્રીટીયાના
ટેલકાક સાહેબોએ બરીલ મારતો મી.
સ્મટસને કાગળ લખાવેલો તે જરા
વિચારીએ. મી. સ્મટસની પાસે કંઈક
ફરકાર કરવાની માગણી કરી છે. તે બંને
આજ પંપાળ માનીએ છીએ. હરદ
ભગંદરું હોય ને એક સાધારણ ગુમક
માની તેને લોપરી મુકવાથી વખતે ઉપર
થી રજ આવે છે. તેથી કેટલીક વેળાં
ભગંદરની બાધીથી પીડાતો માણસ મૂને
છે કે તેને હરદ મદકું. પણ ખરે જોતાં

ભગંદર તો તે રૂઝની નીચે પોતાનું કામ કુંવું જાય છે. તે જુલાયામાં પહેલા દરદી પોતા દુકાનમાં ખીજી જગોએ શુભરૂ જાય છે અને જ્યાં સુધી ભગંદરની દવા ન કરે ત્યાં સુધી તેમ શુભરૂ થાય છે ને મટે છે. તેમજ ઉપરના કાગળનું, અમે સમજીએ છીએ. ભગંદરના દરદ રૂપી આ કાપડાને સારૂ જે ચાર ચીજ કલાકી નાખવાનો કાગળ એ જરાએ છતાજ નથી. એ માત્ર મન વાળવા ખાતર છે તે તેથી છેવટે વધારે ઇજા સહન કરવા જેવું અમે માનીએ છીએ. આ ભગંદરી કાપડાને સારૂ મહાન નરતરો મુઠી મોઢ્યા શિયાય બીજો સલાજ છેજ નહિ એમ દરેક હિંદીએ માણવાનું છે. એટલે જ્યારે કાપડા બાજત પુછપચા થાય ત્યારે તે કાપડો તદ્દન રદ થયો એમ એવીજ આપણી માગણી છે એ આપણે. ચોખા રીતે જણાવવાની જરૂર છે. અને તે કાપડો રદ થાય તો આપણે જુલો માણસો ને છુપાવવા નથી માગતા તે બતાવવા વોલંટરી એટલે મરજયાત રજીસ્ટર લેવા આપણે રાજી છીએ. પણ તે સેવ યા પછી આપણી ઉપર હમેશનું કાપડા રૂપી શુભ માગતા નથી.

પીટર્સબર્ગને મુબારકબાદી

C.W.VII 164

પ્રીટરીયાએ કીક કરી બતાવ્યું. પણ પીટર્સબર્ગે હક વાળી. ત્યાં એક પણ 'કાળા પગ' નાળો કે કાળા મુખો જેવા માંજ નહિ આવ્યો. પરમીટ ઓશીસનો મોપકાટ સો ટકા પુરો પડ્યો. અને પરમીટ એપીસને નારતા વિના ખાલી પેટે પાછો વાળી. વળી તે બજારને પીટર્સબર્ગમાં પગ નહિ મુકવા દેવા સારૂ સરકારને પહેલેથીજ અરજી કરી કે અમારે તે ઓશીસ ન જોઈએ. આથી વધારે કાંઈ પણ ગામ કરી શકે તેમ નથી. તેનાથી ઓછું એકે ગામે નહિ કરવું જોઈએ.

જે કેદમાં પહેલા માણસોને પરાજે પરમીટ આપી તેથી પીટર્સબર્ગનું માન રતીભાર મટવું નથી. જ્યારે દેશમાં દુકાન પડે છે ત્યારે દુકાનવા ન ખાવાની વસ્તુ પેટ ભરવા આજુ પાવ છે. જુલ્યા કુલરા પાવખાનું આટે છે. તેમ ખુની કાપડાના અમલદારે પોતાનું બક્ષ નહિ મળતાં જેસમાં જઈ જોરાવરીથી નથી પરમીટ આપી દુકાનવાની માફક કસ્યું છે તે બતાવે છે કે ત્યાં પરમીટમાં માન નથી પણ અપમાન છે. અમે પીટર્સબર્ગને

મુબારકબાદી આપીએ છીએ. ને નેમોથે જુલાઈની છેલી તારીખે દુકાનો બંધ નહિ કરવાનો મક્કા શુન્હો થયો તે ઘોષ નાખ્યો છે ને તેમજ ખીજા મહાદુર હિંદીની પકતી માં પાછા આવ્યા છે. તેઓની આવી ચડતીમાં તેઓએ વાદ રાખવાનું છે કે ખરી લાલ દુને આવવાની છે. જેમાં જવાનો અને પૈસા કરતાં માન અને દેરા વહાલાં કરવાનો વખત ચાલે એવો છે. તે વખતે પણ પીટર્સબર્ગે દિમતવાળો જવાબ આપ્યો એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ.

હનુમાનની પુજા

C.W.VII 165

એવું કહેવાય છે કે જ્યારે વાંદર હનુમાનજીએ લંકા ખાળવાનું કસ્યું ત્યારે તેની પુછડી જેમ જેમ તે આગળ વધતા ગયા તેમ તેમ વજનમાં વધતી ગઈ. તેમજ ત્યાં રજીસ્ટરની ઓશીસ પણ જેમ જેમ આગળ જાય છે તેમ બારે ભેતી જાય છે. પ્રીટરીયાની નોટીસ નીકળી ત્યારે પ્રીટરીયાના બધા હિંદીને રજીસ્ટર થવાનું હતું. પીટર્સબર્ગે જ્યારે ઓશીસ ગઈ ત્યારે પ્રીટરીયાને ત્યાં રજીસ્ટર નો હક મળ્યો. પોએસ્ટરમાં પોએસ્ટર મના હિંદી ઉપરાંત પ્રીટરીયા તથા પીટર્સબર્ગના હિંદી રજીસ્ટર થઈ શકશે. અને રૂલ્ડ ટોરપમાં ઉપરાંત ગણે ગમતા હિંદીને યુલાગી લેવાની તક મળશે. અમ રજીસ્ટર ઓશીસની પુછડી સાંખી થતી ચાલી છે. અમે પ્રીટરીયાના હિંદી સાંકળોને દિલસોજ બતાવીએ છીએ. કેમકે છેવટે જગ્યાએ ઓશીસ જશે ત્યાં સુધી પણ પ્રીટરીયાનો છેડો નહિ મુરે. આ સળ કેમ જાણે પ્રીટરીયામાં કંઈક વધારે કાળમુખા નિકળ્યા તેથીજ ન આપી હેમ? પણ હનુમાનજીમાં તથા ઓશીસમાં વધાવન થયો છે. હનુમાનજી ની પુછડી ઉપર જેમ તેમ અને ચીંચરાં વીંટયા તેમ લંકામાં વધારે ખામ લાગી ને હનુમાનજીને તાપ નહિ લાગ્યો. રજીસ્ટર ઓશીસનું કામ તો ખુની કાપડો અમલમાં લાવવાનું રહ્યું છે. તેથી તેની મુશાફરીમાં ઉપરના તાપથી તે કાપડો અને ઓશીસ બંને જળી મરશે એવો સંભવ મળ્યો છે. કેમકે હિંદી કામરૂપી લંકાને ખાળી રાકાય તેવું નથી. કામ નિરોધ છે. અને ખાળનાર કાપડો ફાંપાય છે.

નાતાલના વેપારીને ચેતવણી

C.W.VII

નાતાલ મવરમેંટ રેજેન્ટમાં એવું બીજ છે કે જે પાસ થાય તો દરેક વેપારી જે પોતાની દુકાન વેચે તેણે રેજેન્ટમાં અને પોતાના લતામાં બહાર પડતા જાપામાં ચાદ દિવસ અગાડીથી નોટીસ આપવી પડશે. જે નવુ લાઇસેન્સ લેવા માટે તેણે પણ તેનીજ જાતની નોટીસ નાખવી પડશે. આ બંને શરતો આપણી છે છતાં તેની સામે હિંદી કામ થઈ શકે એવું નથી. કેમકે તે બધાને લાગુ પડે છે. તેજ બીજામાં વળી એવી પણ શરત છે કે જેની મુદત પાકી ગઈ છે એવાં કરના હોય તેની ઉપર આઠ ટકાથી વધારે આવ ખાસ કરાર નહિ હોય તો ફોરટ નહિ આપવી શકે. બારે દિમત અમુક વસ્તુ ની અમુક વેપારીએ લીધી હોય તે હારથ થી કરાર રદ નહિ થઈ શકે. આ બીજ સરકારી છે ને પસાર થઈ જવાનો સંભવ છે.

દગો છે શું ?

C.W.VII 166

અમે ઘણા ખર્ચ વાજ આ પત્રને લખી રહ્યા છાંડ ખાજ સાંભળ્યા છે કે પ્રીટરીયાના કાળમુખાનું તીરદ જે અમે આપ્યું છે તે પૂરું નથી. નામેમાં કેટલાક મેમ્બર અને એક હિંદુનું એમ અમે ગયા અંકમાં આપ્યું છે. અમને હવે જાણ થઈ છે કે કેટલાક કોંગ્રેસી પણ છે. તેનાં નામ અમે નીચે આપીએ છીએ. હરમાઇલ બહાદુર, શીખ હાજી, હાકિદ ઉમર, આમદ મુકુર, હાઉદ આમદ, મહમદ અલી, મહમદ હસન જાકય, શુલામ ઉમર, મામદ હસાક. તેમજ અમે સાંભળ્યું છે કે પીટર્સબર્ગમાં જે જેલ માંડેના હિંદી રજીસ્ટર થયા છે એટલું ખસ નથી પણ બીજા ચારેક આકામો થયા છે. જે આ વાત ખરી હોય તો બહુ દિલગીરી લેશેલી હકિકત ગણાય. કામમાં એવા માણસો પડ્યા જણાય છે કે જેઓ કાણું કુખું કરી ખોટી માણસાઈ બતાવે છે. કોંઈ છુપીએ છુપી પ્રીટરીયામાં મોખું જણાવ્યું છે કે એકપણ કોંગ્રેસીએ અરજી નથી કરી. પીટર્સબર્ગમાં તો વળી કોલોની અલ સેક્રેટરીને અરજી કરી તેમાં ઉપર ના ચાર માણસો આવી જાય છે. એટલે આ બંને દગા બહુ ખારે ગણાય. આખરે દગાખોર માણસો બહુજા મોડાજ છે તે મુબારકબાદીની વાત છે. છતાં

તેવા માણસો કામમાં પડ્યા છે એવી સારા માણસોએ અત્યંત ચેતીને ચાલવા નું નહીં. આ બધું કુલાકામાં હાથ લાગણી વાત વાદ કરાવે છે. આવા માણસોથી કામને જેટલું નુકસાન થશે તેટલું ખુની કાલદાથી કે સરકારથી નથી થવાનું. ભદ્રેશમાં જ્યાં નવું રજીસ્ટર લેશે તે એક ભતનો ખર્ચ ગણાશે. પણ ચોરીથી નવું રજીસ્ટર લઈ ચાલુકાર થશે તેને અમે શી ઉપમા આપીએ ?

મોરોકોમાં ભડકો

મોરોકોમાં હાલ હોળી સળગી રહી છે. રૈસુલી ત્રાસ પમાડી રહેલ છે. તાંજરમાં હુંદકાદ ચાલી છે. ઘણા માણસો કતલ થઈ ગયા છે. બસે' એવરો પકડાઈ છે. જનાબેરી પણ ચાલી રહી છે. ઘડુડી એને વધારે નુકસાન પહોંચ્યું છે. કાસાબોમાં અધિર ચાલ રહ્યું છે. આવ તારો રૂટના આવ્યા છે. વળી રૂટર કહે છે કે મોરોકોના સુલતાને જણાવ્યું છે કે બે મુરોપી સરકાર આવશે તો સુલતાનના કબજામાં એકી ઘણી કામો રહી છે તે નહિ રહે. આમાં જેટલું ખર્ચ છે તે અમે જાણી શકતા નથી. રહસ્યથીએ હવે સર હેરી મેક્લીનને છોડવાનું કહેવાય છે. રહસ્યથી વિશે એક જરમન લખનારો જણાવે છે કે તે દીપાવડો ને બહાર કડવધો છે. બચપણથી તેને દોર હુંદવાની ટેવ પડી હતી. થોડા વખત સુધી તે તાંજરનો સુબો પણ નીમાવો હતો. પણ હાલ જેટલાંક વરસથી હુંદારાનું કે બારવડીયા નું કામ કરે છે. તેણે ઘણાં મોરોકોને પકડેલા. તે મોત સાથે ગાળીને ફરે છે. ને દહે છે કે તેનું મોત કોઈ પણ માણસના વાંધીય થવું નોંધ્યો. રહસ્યથી તે મારવાનું ઘણું માણસોએ પ્રયત્ન કર્યું છે પણ તે એવો ચપલ ને ચંચળ છે કે બધાના હાથમાંથી જટણી જાય છે. મોરોકોનાં કેમ અધિર રહે છે વગેરે હેવાલ અમે હવે પછી આપવાની હુમેદ રાખીએ છીએ કે જેઓ મોરોકોમાં મૃત માલે છે તે વધારે સારી રીતે અમારા વાંચનાર જાણી શકે.

હેગર સાહેબનું નવું પગલું

હેગર સાહેબ હિંદીની પાળ સાથેના જ છે. એક વાત તો ખીટ હાજર રજ છે. હવે તેઓ સાહેબ ગરીબ હિંદી

જેઓ જીનજીનના કામમાં રોડી કમાતા હોય તેના પેટ ઉપર પાકુ મારવા માંગે છે. તેઓ વિચાર પારલામેન્ટમાં એવું બાલ દાખલ કરવાનો છે કે જેથી નાતાલ માં કોઈ હિંદી મોરો ઉપરી વિના એવજી નવું કામ નજ કરી શકે. આવો હાથેજ અમલમાં આવે તો જેટલાક હિંદીની રજી બંધ થવાનો સંભાર છે. પણ હુમેદ એવી રાખી શકાય છે કે તે ખીલ મંજુર નહિ થાય.

સાઉથ આફ્રિકા ધિટોશ હિંદિઅન કમીટી.

મી. રીચનો સુપ્રાહિતક કાગળ.

તા. ૧૮મી જુલાઈના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

મી. કેસનબેક અને બીજાઓએ તમારી લઠતને મદદ આપનારા કાગળો લખ્યા છે તેમાં ઉપયોગ કમીટીના તારને લીધે ક બહુ નથી કરી શક્યો. એપિસ્તિયનમાં જનરલ બોથાએ સર જેમ્સ ફેરરને આપેલ જવાબ સર મંચેરજીએ જોયો તે ઉપરથી તેમણે કમીટીની મીટીંગ બોલાવી તે બાબત ચરચા કરવાનું સચ વ્યું છે. તેઓ સાહેબનો એવો ખત છે કે ફરીથી તે બાબત જનરલ બોથાને કમીટીએ લખવું. પણ હાલ તુરત ત્યાં થી અમારા લખાણનો જવાબ ફરી વળે ત્યાં સુધી થાભવાનો હાથ થયો છે.

મીરગાડીયા બાબત મેં બધા મેંબરોને કાગળ લખેલો. તેમાં મી. હાલસનો જવાબ આવ્યો છે. તે બાબત બીજા પક્ષની વાત જોવા વિના વિચાર આપવા ની પોતે ના પાડે છે.

આઉટલુક તથા એવરસીટીમાં મેં લખાણ કર્યાં છે તેની નકલ જોઈ દશે.

ડેલાઓઆએના હિંદી

કમીટીની પત્રી મી. રીચે આ બાબત નીચે પ્રમાણે કાગળ કેએલીઅલ સેક્રેટ રીને લખેલો:—

પત્રીક હિંદીઓ કે જેને ડેલાઓઆએ ની સરકારે ઘરે તહોમતે પકડ્યા હતા અને જેઓની પાસે સખત મજૂરી કમીટીની નેએન્સ કેસ ઉપર આપનું ખ્યાલ મારી કમીટી નીચે છે તે હુમેદ રાખે છે કે તે બાબત ચોક્કસ તપાસ પડી

સરકાર કરશે.

(આઉટલુક વિગેરે હુમેદ જાપાઓ કેપમ્નાં મી. રીચનાં લખાણનો સાર લખ અમે આપી શકતા નથી કેમકે તમામ જગો દરોસવાલની હકતને સાર ગરની છે—મ. એ. અ.)

નાતાલના હિંદીને રજીસ્ટર કરવાની સુચના

નાતાલ પારલામેન્ટમાં મી. હેગરે પુછ્યું કે:—નાતાલમાં હિંદિઅનો પાસેથી સરકાર ને નજવી રકમ મળે છે. માટે તેનો હવાજ લેવા ગીરમીટીઆ સિવાય બીજા બધા હિંદીઓને દરોસવાલની જેમ અહીં ની સરકાર ફરજિયાત રજીસ્ટર કરશે ? તથા તે ઉપરાંત બીજાં પગલાં ભેશે ? પ્રાપ્ત મીનીસ્ટરનો જવાબ.—સરકાર એ બાબત વિચારમાં લેશે.

પોએસ્ટરમની લઠત

સહિ દક્ષ છે

(ઈ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

ગયા રવીવારે પોએસ્ટરમ ઈ. એસોસી એસનની મીટીંગ મી. અબદુલ મતી હાજર આવે મદમદના મકાનપર મળી હતી જે વખતે મેસર્સ એસ. ડી. બોબર્ટ, એ. એચ. મેટા, અલી ઉમર, હસન તખમન, મુકામ હુસેન, એમ. ઇ. નાનાલાઈ, કાસીમ વાળ, એ. ઇ. પટેલ, હમાનદાસ, એસમાન લતીફ, આબેલ, મુસા સાલે, મુસા ઇસા, હમામ સાહેબ, આમદ મુસા કાસીમ, અહમદ હજરાલીમ, અબદુરેમાન, મુસા હસન, આદમ, એમ. એસ. પટેલ, હજરાલીમ આમદજી, મુસા ખીસમોદિયા, આમદ મુતેમાન, ગોસાંઈ ગોવીંદ, હજરાલીમ મુલેમાન, મકન મોરારજી, અબદુલ કાદર, ઝાહુ મદમદ ખત્રો, અબદુલ કરીમ હખસ હીમ, કાસમજી પટેલ, હુસેન મામકા, મુસા રાબ, તથા હાફિજ મુસા વગેરે દાખર હતા. પ્રમુખ પદ મી. એસ. ડી. બોબર્ટને આપવામાં આવ્યું. તેમણે હાજર થએલાનો આભાર માની જણાવ્યું કે આવતા અઠવાડીયામાં અહીં રજીસ્ટર એક્ટીસ-પોસવાતુંબહેર થયું છે. પણ જે આરા રાખું છું કે પ્રીટીરીઆએ મેસાડેલા

દાખલા પ્રમાણે સહુ ચાલશે; તથા માસ મીટીંગના ડરાવને વળગી રહેશે. ગમે તેમ થાય તો પણ આપણે રજીસ્ટ્રેશન માટે અરજી કરવાની નથી. આપણે એટલું મનીએ છીએ કે આપણને સુધરેલા ગણવ. જોઈએ. અપમાનો કરવા માટે રેલીઆળ ગણે તે સહન થશે નહિ. હું આશા રાખું છું કે પોસ્ટરરૂમ પોતાની આખર જાળવી રાખશે. પ્રીટિરીઆ તથા પીટર્સ બર્ગના લાઇઓને પગલે ચાલવા હું આસ બલામણુ કરું છું.

મી. અબદુલ રહેમાને સંબાધી કંટાળું કે વિવેચન કર્યું. અને લોકોની લાગણી તપાસી જોવા પુછ્યું કે ધારો કે હું અરજી કરું તો, શું તમે તેમ કરશો? બધાએ મોટે સાદેથી જવાબ આપ્યો કે ના, ગમે તેમ થશે તો પણ પોસ્ટરરૂમ છેવટ સુધી દડ રહેશે. મી. એ. ઇ. પટેલે જણાવ્યું કે ગોરા છાપા આપણી વિરુદ્ધ હોય તેય આપણે હરી જવાનું નથી. આપણે લાભ શોમાં છે એ આપણે સારી પેઠે જાણીએ છીએ. તેટલું સમજવા જેટલી જુદી આપણામાં છે. કાપડાની સાથે યવામાં આપણી ફરજ છે એ સહ જાણે છે એટલે તે વિષે કહેવાની જરૂર નથી. હું અચિત કહું છું કે આ કાપડાને કારણે યવા તો આપણી જુરી દસ થવાની છે વગેરે.

પછી મી. એસમાન લતીફે ડરાવ રજી કર્યો કે " પોસ્ટરરૂમની દિંદી કેમે પ્રીટિરીઆની છેલ્લી માસ મીટીંગના ડરાવ પ્રમાણે ચાલવું " મી. હજરાલીએ અમીજ તથા મી. અબદુલ ગની હાજી સાહે મહ મદ તેને ટેકા આપ્યો. બાદ સરવાળુમતે ડરાવ થયો, સભામાં મેસરસ અલી મહ મહ, એમ. ઇ. નાતાલાઇ, હમાનહાસ, તથા મુસા વાજી પણ બોલ્યા હતા.

કેંગરેસના તાર

નાતાલ કેંગરેસ તરફથી પોસ્ટરરૂમના આપ્રમેપર નીચેનો તાર મોકલવામાં આવ્યો હતો : " પ્રીટિરીઆએ ઘણી સરસ સહત ખતાવી છે : પીટર્સબર્ગે તે સહતને અપુરણ રીતે ટકાવી છે, અને તમે પોસ્ટરરૂમના દિંદી બાઇઓ પણ તેવીજ રીતે લશો એવો નાતાલના દિંદી બારેસો રાખે છે. દડ રીતે દકી રહી સરકારને ખતાવી આપો કે આપણી ફરિયાદ વાજી છે. આમ કરશે તોજ બાંધખામી સુખે રહી રાહશે. નહિ તો ડરાવવાલમાંથી રહેતે રહેતે તમાને નાનો હી પ્રરેલી રીતે હાજી કાઢવામાં આવશે.

પીટર્સબર્ગમાં એશીઆટીક એસીસ

ચાર દિવસની નોંધ—એકે અરજી ન મળી

પીટર્સબર્ગથી તા. ૧૦ના કાગળમાં મી. ખડેરીયા લખે છે કે :—

તા. ૭ના રોજ પ્રીટિરીઆથી એશીઆટીક એશીસ અદિ આવી પહોંચી. નવ વાગે હમેશ દરેકન આવી પહોંચે છે પરંતુ આજે સાડાનવ વાગતે દરેકન આવી. લોકોમાં એવી વાતો ચાલી કે એશીઆટીકનો સડો હોવાથી દરેકન મોટી આવેલી ; એશીસ પ્રત્યે તીવ્રસહારની અને શોકની લાગણી ખતાવવા ઘણી દુકાનો તરત બંધ કરવામાં આવી. બપોર ના તેમજ રાતરે મીટીંગ બોલાવી લોકોને બરાબર સમજાવતી આવી હતી ને પર મીટ એશીસનો બોયકાટ કરવામાં આવ્યો.

બપોરે એશીઆટીક એશીસવાળા મી. કાડી ગામમાં નીકળેલ. ત્યાં બે દિંદીની મુલાકાત લીધી ને રજીસ્ટર લેવા એશીસે આવવા કહ્યું. પરંતુ બે દિંદીએ કિમતથી જવાબ આપ્યો કે પરમીટ એશીસ બોયકાટ કરેલ છે. બપોરે એવી ખબર પડી કે એશીઆટીક એશીસના ત્રણ અમલ દાર ઉપસેલ ના. ચમની પણ ખાનગી રીતે આવેલ છે ને લોકોને ખાનગી સમ જાવવા મહેનત કરે છે. અદિના પ્રસીધ્ધ વેપારી મી. જુસબ હાજી વધીને મુલાકાત લેવાને માંડ હોટેલમાં બોલાવેલ મી. ચમની સાહેબે ઘણાજ માનપુરવક તેમને રીસીવ કરેલ અને સેકેન્ડ પણ કરી પડખે ખુશી ઉપર સીટ આપી, ને વાત ચીત સહ કરી.

મી. ચમની—રજીસ્ટર લેવામાં તમને શો વાંધો છે ? તમારી ધરમની લાગણી દુઃખાય તેટલા સાફ મા તથા એરતનું નામ પુછવામાં નહિજ આવે. તમે દિંદી એ કાપડાને હમેશાં માન આપના આવ્યા છે તે મુજબ આપણું જોઈએ. થોડી વાર રહી પીટર્સબર્ગના દિંદી તરફથી કરેલ અરજી ખતાવી ને તેમાં તેમની સહી હતી તે ખતાવી મી. જુસબને પુછ્યું કે આ તમારી સહી છે ? ને તમોએ આ અરજી વાંચીને સહી કરેલ છે ?

મી. જુસબ—સહી મારી છે. ને બાબત સમજાવે તેના ઉપર સહી કરેલ છે.

સ.—અરજીમાં તમે લખે છે કે ધરમની લાગણી દુઃખાય તો તે કઇ.

જ.—તરફીની મુલસમાન વરતીને કાપડા લાગુ પડે અને તરફીની ખિસ્તી વસ્તીને આ કાપડો લાગુ પડે નહિ તેનું કારણ કહત મુલસમાન ધરમની લાગણી દુઃખાય તેમ છે.

વચમાં બીજી આડી અવરી ઠંડીઆની વાતો કરીને ફરીથી કહ્યું કે મી. ચાંધી અમર મી. હાજી હખીય અદિ આપ્યા છે ?

જ.—નહિજ.

સ.—તેમણે તમને રજીસ્ટર નહિ લેવા ની સલાહ આપી હતી !

જ.—હું કાપડો સારી રીતે સમજી છું ને નવો કાપડો અમને ઘણાજ પળ વવાવાનો છે તેથી નવું રજીસ્ટર લેવા ખુશી નથી. વોલનટરી રજીસ્ટર લેવાને ખુશી છું.

સ.—બધા વોલનટરી રજીસ્ટર લેશે ?

જ.—પ્રીટિરીઆ તેમજ જોહાનસબર્ગ ની માસ મીટીંગમાં હજારો માણસ હાજર હતા તે બધા કમુક કરે છે તો હું માનુ છું કે બધા વોલનટરી રજીસ્ટર લેવામાં આનાકાની નહિ કરે.

તારોથી ઉતેજન ને હિંમત

આજરોજ ડરબનથી કેમરેસ, તથા મેમણુ કમ્યુનીટીનો, કેપ ટાઉનથી મી. ગુલ, તથા દિંદી બાઇઓતા, ટેસાગોઆ મેધી મી. અબદુલા હાજી આદમ. મી. હજરાલીએ અબદુલા, મી. નાનજી દુબલ દાસના પ્રીટિરીઆથી મી. બાસ, તથા જોહાનસબર્ગથી કમીટીના તારો મળ્યા હતા. પરમીટ એશીસ બોયકાટ કરી એકપણ દિંદીએ રજીસ્ટર નહિ લેવાની બળામણ હતી. લોકો ઘણા જોસમાં છે ને મક્કમ છે.

તા. ૭ ને ૮ એ ત્રણે દિવસે પરમીટ એશીસરને માખી મારવામાંથી જરાપણ છુટકો થાય તેટલું પણ કામ મળ્યું નહિ. મી. કાડી વગેરે ખુબે ખચકે દિંદીની સાથે વાત કરવાનો પર સંગ મેળવી નવી રજીસ્ટર લેવા સમજાવતા. પરંતુ કાઠપણ દિંદીએ નવી પર મીટ લાલચથી ટકાવી છેજ નહિ. રાત્રી ના પણ દુકાને જઇ લોકોને સમજાવતા. પણ સાસ નશીબે તેના હાંસમાં કોઇ પડ્યું નથી.

દિંદીની જાળ

દિંદીની જે દિંદીની મુલાકાત લીધેલ તેને કહ્યું કે તમે કાપડાને ડરાવ

હો તો રાત્રે તમે કહે ત્યાં આવી અમર પાછળના દરવાજે નમારી દુકાનમાં મધ રાત્રે આવી પરમીટ કાઢી આપીએ. તમારું પાછળનું બારણું ક્યાં છે? પણ દિંદીએ હિંમતથી જવાબ આપ્યો કે અમારે પરમીટ કાઢાવવી નથી. તા. હ ના રોજ ત્રણ ઓરીસર ને તે ઉપરાંત મી.અમનીથી કાંઈ ન થઈ શકવાથી પ્રીટોરી આવી બીજા બે ડીટેક્ટીવ પણ આવેલ. ડીટેક્ટીવો પણ ખુબે ખાંચરે લશાહ લોકોને પરમીટ લેવાનું સમજાવતા. પરંતુ દિંદી રોકેલા જવાબ આપતા તેમની આટલી બધી મહેનત છતાં કાંઈ પણ દિંદીએ પરમીટ કાઢાવી નથી.

કેમ ન મળવાથી આખરે જેલીઓ.

તે હસાવવા પરમીટના અમલદારો ગયા. તા. ૧૦ના રોજ સવારમાં ગામમાં એવી ગપ માલી કે પરમીટ ઓરીસરને જખરો જોય મધ કાલે મળ્યો છે! તપાસ કરતાં એમ માલુમ પડ્યું કે જેલની અંદર બે દિંદીઓને વટલાવ્યા છે.

ચેતવણી

ઉપરની ખબર નકી કરવા ખાતર મી. ખડેરીઆએ માલ્જેટ પાસે જઈને જેલ ની અંદર દિંદી જેલીની સુલાકાત લેવા ની પરમીટ મેળવી. તે બપોરે ત્યાં ગયા. જેલમાં જેલીની સાથે વાત કરતાં માલુમ પડ્યું કે તા. ૬ ના બપોરે ત્રણ મોરા જેલમાં ગમેલ ને આ બે દિંદી જેલીને પહેલાં ઠણુ કે ગામમાં ઘણાએ નવી પરમીટ કાઢાવી છે. પરંતુ જેલીને તે સાચી વાત બાગી નહિ તેથી આના કાની કરી. છેવટે પાણું ડબાણુ કરી તેમની પાસેથી અરજી કરાવી નિશાન લીધાં. મી. ખડેરીઆએ જેલીને સાત કરી કે અહિંઆ કેમજે પરમીટ કાઢાવી નથી ને બધા જોરમાં છે. ત્યારે આ બીચારા જેલીઓ ઘણાજ દીલગીર થયા. આવી રીતે જોર વાપરી જેલમાં પરમીટ ઓરીસર પરમીટ કાઢાવી આંકની સાબાશી ખાદી કાણું ટીણું કરેલ છે. બાકી હજી સુધી કોઈએ પણ પરમીટ કાઢાવી નથી. હવે બીજા ગામમાં જેલ અંદર દિંદી હોય તેને આગળથી ચેતવણી આપી દેવી જેથી પરમીટ ઓરીસર કરીથી તેમાં શંકા રહે નહિ.

આજરોજ સાંજાડીના તારે ડરખાનથી રેલવેસ તથા મી. પરમીટ કરતમજી, પ્રીટોરીઆથી મી. વાસા, તથા મી. બેગ દેવાગોવાબેથી મી. નાનજી દુધાસાસ તથા લેહનપરમીટ મી. બાપાત, ને હડી

અન કમીટી તથા બેહાન્સખરમની કમીટી તરફથી આવ્યા હતા.

સુકુ નાગિએર લક પાછા જશે

આજ રાત્રીની ટરેનમાં સુકુ નાગી એર લક બધા પરમીટ ઓરીસર જશે. પીટસેખરમનો કાપસો જો બરાબર લેવા માં આવશે તો ખરેખર આપણી ફતેહ જલદી થશે.

અહિંના લોકલ ન્યુસમાં એકું ઘખેલ છે કે તા. ૩ના રોજે મી. ગાંધીએ અહિં આવી બધા દિંદીને બેગા કરી બરાબર સમજાવ્યા છે ને તેથી કરીને અહિંના દિંદી જે નખળા હતા તે જોર ઉપર આવ્યા છે આ વાત તદ્દન ખોટી છે.

કાચો વચનાને બીડો પીતાં

અટકાવવાનો કાયદો

C. W. V. — p. 168

ઉપરનો કાયદો થોડા દીવસ ઉપર નાતાલ પારલામેન્ટમાં પસાર થયો છે તેની મનઝમ કલમવાર નીચે આપી છે.

(૧) ૧૬ વરસથી નાની ઉમરનો કોઈ પણ સંપ્ત ટોળાકો, સીમાર, અથવા સીગારેટ પીશે તે ગેરકાયદેસર ગણાશે. ૧૬ વરસ નીચેના કોઈ જુવાનીઆ પાસે ટોળાકો, ટોળાકો પાઈપ, સીગાર, સીગારેટ અથવા તો સીગારેટ હોલ્ડર જેવામાં આવશે તો એરો પોલીસ અમલદાર તે કબજે કરી સરકારને સોંપશે.

(૨) નિશાળમાં જતા કોઈ છોકરા પાસે સીગારેટ વગેરે ઉપર કહેલી વસ્તુઓ હશે તો નિશાળનો માસ્તર તે કબજે કરશે અને તેના વાહીને તેથીજો સોંપશે. નિશાળીઆઓ ટોળાકો પીતાં માલુમ પડશે તેને રફલના કાનુન વીરુધ્ધ કામ ગણી શીક્ષા કરી સમજો.

(૩) માખાપ, વાલી, કે શેઠની બીટી ન હોય તો ૧૬ વરસથી નાની ઉમરનાને ટોળાકો, સીગાર, અથવા સીગારેટ કોઈએ આપવી અથવા વેહેંચવી નહિ. મીઠા અથવા દુધમમાં એમ લખેલું હોયું જોઈએ કે તે સીગારેટ વગેરે બીજે ૧૬ વરસ કરતાં વધારે મોટી ઉમરના સંપ્તના ઉપયોગ માટે છે. તથા સહી કરનારના હસ્તે તે સોંપશે. આના કાપીતવાર કાગળ વગર ૧૬ વરસથી નાની ઉમરનાને સીગારેટ વગેરે આપવું કે વેચવું તે ગેરકાયદેસર ગણાશે. આ કલમનો જાગ કરનારને દરેક મુલ્ક માટે પંચ પાઉન્ડ સુધી દંડ અથવા એક માસ જેલની સજા કરી શકશે.

(૪) જે સંપ્ત માખાપ, વાલી, અથવા

શેઠ નહિ હોવા છતાં ૧૬ વરસથી નાની ઉમરનાને સીગારેટ વગેરે ખરીદવા મોકલશે તેને પાંચ પાઉન્ડ જેલનો દંડ અથવા એક માસ જેલની સજા કરી શકશે.

(૫) આ કાયદા સંબંધમાં ઉપરનો સવાલ ઉઠશે તો બીજા સતોશ કારક પુરાવાની ગેર હાજરીમાં કોરટ માલુમના અહેસા ઉપરથી ઉપર દરાવશે તે ખરી ગણાશે.

(૬) આ કાયદાને ૧૯૦૭નો સ્મોકીંગ પ્રીવે નશન એક્ટ કહી શકશે.

હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

જુસ્સાબરેલી મીટીંગ

બેહાન્સખરમની હમીદીયા સોસાયટી ની જનરલ મીટીંગ તા. ૧૨ ને રવિવારે ૩ વાગે મળી હતી જેમાં મેંબરો ઉપ રાંત મી. ગાંધી, જરમીરદનવાળા મી. રામ સુંદર પંડિત વગેરે દિંદુ સુસલમાન મળી ૪૦૦ અંદરથી હાજર હતા. પ્રમુખ મી. હમામ અબદુલ કાદરે હાજર થયે લાનો ઉપકાર માની જણાવ્યું કે પ્રીટોરી આવાળાનીપેટે પીટસેખરમ પણ સંપથી રહ્યું છે તે મુજબ તમે સાહેબો પણ રહેશો તો ઓરડીનન્સ કલમાં હડી જશે. આટલા બધા માણસો હાજર થયા છે એજ આપણો સંપ બતાવે છે. કોઈએ અમલદારોથી કરી રહ્યરહર થવું નહિ બાદ સેક્રેટરી મી. ફેનસી ગેરહાજર હોવાથી ટરેકરર મી. ઇબ્રાહીમ કુશદી આએ મધ મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંજ ળાબે એ મોલાના મોલવી અહમદ મુખ ત્યાર સાહેબની હરખાસ્તથી તથા મી. અહ મદ હલીમના રેકાથી પસાર થતાં એર મેને સહી કરી, અને જણાવ્યું કે સોસાયટી ના એક ખેરખાદ મેંબર મી. ઇબ્રાહીમ બામ દેશ. તરફ મળે વરસે જાય છે તે એનાથી જુદા પડવા માટે દિલગીર છું પણ તેઓ વળત જાય છે તે માટે મુખ્યાર કળાદી આણું છું ને હવા માફું છું કે ખુદાપાખ ખેરીયતથી દેશ પહોંચાડે. સોસા પટીના કાનુન મુજબ એક ચાંદોનો ચાંદ બેટ કરવામાં આવ્યો જે મી. બામે આખાર માની સ્વીકાર્યો.

C. W. V.

પછી મી. ગાંધીએ બાપણ કરતાં જણાવ્યું કે સોસાયટી લગભગ બે મારા થી દરેક અહવાલીએ મીટીંગો બરી લોકો ને જોડ તથા હિંમત આપે છે. પ્રીટોરી આની માસ મીટીંગ વારને રહેશાજુન એન કરી અગળ ૬૦૦ માણસની કંમ

પણ કરી પ્રીટરીયાવાળાને મદદ દેવા ગયા હતા. એ સોસાયટીનું કામપર એકદમ નહોતું. ઉમેદ છે કે સોસાયટી હમેશાં એજ મુજબ પગલાં બરશે. જો કે પ્રીટરીએ થોડાએક રજીસ્ટર થયા છે પણ તેઓ ખરતાપ છે. તેથી આપણી ખાજી બમડી નથી. પ્રીટરીઆવાળાએ લાજ રાખી છે અને તેનાથીએ વધારે પીટસંચરગવાળાઓ એ બતાવ્યું છે. ત્યાં એકપણ ચૂરસ રજીસ્ટર ચએલ નથી એ શાખાશાની વાત છે. ચૂરસમેક ત્યાં ત્યાં નવમ પાસુ વ્યુત છે ત્યાં ત્યાં એકીએ નોંધે છે. મને લાગે છે કે સી. નવમનિ એની પણ ખબર મળી હોય કે પીટસંચરગ લોકો દીલા છે અને માસ મીટીંગમાં પણ દાખર ન થએલ. તે ઉપરથી એકીએ ત્યાં મધ હતી પણ સાચા નસીએ મી. જુલમ દાજી વલ્લી વગેરેએ મળી સાક ના મારી કે ને સરકાર વોલંટરી રજીસ્ટર થવા દેશે તોજ તાણે થકશું. અગર ચરકાર કારી મકરો અથવા તો જેત નાખરો તોપણ એવા જેરી કાપકાને નામે નહિ થકએ. સરકાર હવે દીકરી લાગે છે. કારણ કે પીટસંચરગમાં જેસમાં જે માણસ હતા તેને ફેસલનીને આગળા લીધાં. એ મળી રાગની વાત એ. જુલ પનસચરમ રીપ્પુ લાગે છે કે હિંદી કોમ અતુર અને કાચક જે તેની સાથે વિચારી ને કામ લેવું જોઈએ. આપણી નિઝામ નની કમીટી પણ દાસ કામી મહેનત રે છે. એ માસ મીટીંગનાં ફળ છે. એમ હરેક જગ્યાએથી આપણને મદદ મળવાનું શરૂ થયું છે. તેમ છતાં એટલું તો વાદ રાખવું કે થોપ માણસોને જેલ માં તો જવાનું જ છે. તે તેમાં સરકાર પહેલાં મને પકડે એવો સમાવે છે. તેમજ બીજા આગેવાનો મારે. મારી ઉપર તેમજ બીજા આગેવાનો ઉપર કાચ નાળો તેપણુ તેમજ એ હિંમત કરેલ છે તે કાચમ સખરો તો આખરે આપણને જોત હેજ. લાકસેસ જાણતની કમડી આપણા આગે છે પણ તે શુલ છે. વગર લાકસેસથી આપણે વેપાર કરી શકીએ છીએ. અને તેમાં આગણુ ઉપર દેહી બલ થાય : અને હં નહિ આપે તો જેલ આપી શકે છે. બાકી જાકસેસ કાપકો એમા નથી કે દેશપાર કારી મારે મારે એનાથી પણ કશું કરે નહીં નથી દસ પેચેરરમ તથા કલા કેસેરમ એની બરો. ત્યાં એ લોકો આપણે તે વચું. કહે તો જાણની રજરે મળી.

મી. હસપ મીઆએ જણાવ્યું કે પ્રીટરીઆવાળાએ હિંદીનું નાક રાખ્યું પણ થોડાં મેમ્બો રજીસ્ટર થયા તેથી મી. ચમની મેમ્બો શોધે છે ને તેજ કારણ પીટસંચરગ તથા પેચેરરમ એકીએ ગણ. પણ ત્યાં કહી મળ્યું છે. તેજ પ્રમાણે આપણે અહીં પણ હિંમત પકડી સંપરી રહેવાનું છે. આપણે કાંઈ શું નહીં કરી નથી : આપણે જે વખત રજીસ્ટર થયા છીએ, એટલે હવે જરૂર નથી. નવા અમલદારો આવે છે તે નવા કાપકો કારી આપણને ખરવામાં નાળે છે. આગ સાહેબો જાણતા હશે કે એકી નવસ આમાં પણ હમર પોડ ખરેખર થક ગયો છે અને હજી પણ પકડાની જરૂર છે. મારે જે થોડા પાસે પકડા ઉમરાવેલા બાકી છે તે લોકોએ દહ દેવા જોઈએ. દરાંસવાલે વિલાપતની સરકાર પાસે પચાસ લાખ પાઉંડની માગણી કરી છે તેમાં મી. હેરાલ કોકસે એવો સવાલ ઉઠાવ્યો છે કે હિંદી કોમને હજી છે તે નહિ મવી જોઈએ. તોજ લેન આપવા માં આવશે. તો એ વિષે આપને અહવા ડીમે વધુ ચરવા ચરો. તેમાં લાલ થવા ની આસા છે છતાં આપણે બધે આધાર આપણા પોતાના ઉપર રાખવાતા છે.

મેલાલ મોલવા અદમદ મુખત્યાર સાહેબે જણાવ્યું કે મી. ગાંધીએ કહ્યું ખરો હેવાલ જણાવ્યો છે એટલે મારે કાંઈ વધુ કહેવાનું નથી મારે એટલું કહેવું જોઈએ કે જે આદમી વાકામાં જેવકા હોય તેનાથી આપણે શું કાપકો કહાવી શકીએ ! તો એ જેવકા એજ મી. બોથા છે તે લંડનમાં ચાપકો કરીને આવ્યા હતા. આપણે ઉપુટેશન લેવા તું પણ તેમજ પસંદ કાણુ નહિ એટલે હવે આપણે આપણી હિંમત ઉપર રહેવું જોઈએ. હરેક એમ કહેવું નેધરે કે અમે પોને સેલ્ફ-રીસપેક્ટ માનીએ છીએ. તેથી કાપકો કણુ નહિ કરવા ના. મી. ગાંધી ઉપર આપણે કાજો બોળે નહિ નાખવો જોઈએ. અમલદાર તે એમજ કહેવાનું છે કે અમારામાં પણ અકકલ છે. તેથી અમે સમજીએ છીએ કે કાપકો અમને બેજાત રે છે આપણે કાપકેસર આવનારા છીએ. પણ તેની દહ લેવી જોઈએ. હાવાદાર જુલમ કાચ તે સદન થવું નથી. તેથી હરેક કાર-મનુષ્ય સેસ પડી જેત બતાવે કે હિંદીઆવાળા પણ આપણે મારને શરૂ થવા છે. બાકી મને માફકમાં

‘વતન’ પણ મળ્યું છે. તેમાં પણ આર કીકલ એ વિષે છે. (તે આરકીકલ વાંચી સંબળાવે).

પછી મી. ગમસંદર પંડીતે જણાવ્યું કે આપ લોકોને હિંમત દેવા અગેવાનો સમજાવ્યા હરે છે તેઓમાંથી કોઇને જેલ જવાનું અથવા દેશનિકાલ થવાનું બને તો આપણે જરાએ પાછા હડવાનું નથી. આપણે કસમ ખાધા છે તે ઉપર કાચમ રહેવું જોઈએ. પેલા થવું એક વખત છે. ને મરવું પણ એક વખત છે. મારે આપણા હરાવપર મુતવામ રહેવું

ટૂંકર મી. હખાલીમ સાહેબ કુવાડીયા એ જણાવ્યું કે :—ફૂં સોસાયટી તરફથી મી. ગાંધીનો આજાર માનું છું કે તેઓ સાહેબ એક મોટા બેરીસ્ટર થકને અમારી અદના અરજ કબુલ કરી જુરત તકલીફ લઇ જગમગ પણ માહલથી તસરીક લાવ્યા છે. એ સાહેબ જ્યારથી આ એરડીન-લ પસાર થવું હ્યારથી કેટલીક તકલીફ અને મહેનત લીધે છે. પોતાનાં બાળ બચ્ચાં, પેસા વિગેરે કશાની પણ પરવા કરતાં નથી. તેવું કારણ શું ? કારણ એજ કે તે પોતે હિંદી છે. અમારા માં રોમ સાદાએ કહેવું છે કે એક આરનીની પાંસળીમાં કાંઈ હરક થાય તો તેના આખા ખડતને ફાળે છે. તેજ મુજબ મી. ગાંધી હિંદી છે તો આપણું નેતે હરક છે. તેથીજ હમેશાં તકલીફ લેવ છે. પણ મી. પોલાક જે એક બુરોપીઅત છે અને જેની આમડી મોદ છે તો તે પણ આપણા કુખમાં હમેશાં બાગ લેવ છે. અને તકલીફ કહાવે છે તેવું કાંઈ જુઓ તો તેમનું દીક પણ સફેદ છે. દીકમાં ખાતો બોલનો ઇનસાફ છે ને ગ્રાહોસ માણસ છે તેથી કાજો ખાળાને ખેતા નથી ને જે ખર છે તે ઉપર કાચમ રહે છે. મારે તેમનાં પણ હું એકદમ માનું છું. મી. હખ.લીમ જામ જે અમારી સોસાયટીના મેમ્બર છે તે અતરેલી દેશ જવા ઇરાદો રાખે છે. તેમના વિષે હું હવા ચાહું છું કે એ સાહેબને જુલાપાક બેરીપતથી દેસ લઇ જવ ને એગની ઉમેદો ખર લાવ. અમારી સોસાયટીના એ ખરા બેરપાદ હતા ને હમેશાં મદદ દેવા હતા અને હવે પણ એણનું મુખારક નામ હમેશાંને મારે કાચમ રહેવા હર સોસાયટીના અનુન મુજબ પાછા હરે તો મુજબ ના. ૧૦ બા. છે તો એ સાહેબનું પણ એકદમ માફ છે.

પોરબંધોનાના આરોગ્ય રક્ષક નહિ થયા તે હાલ ઉપર કાયમ રહ્યા તે તે સાહેબોને શાળાથી ઘટે છે. કેલ ઉપર કાયમ રહેવા વિષે મુખ્યત્વે બીજાના તાર દેવાની રરખાત કરી હતી તથા પોએ રક્ષક અને કલાર્કસરોર ખેરી ઓરડા નન્સને નહિ તામે થવા તાર કરવાની દરખાસ્ત કરી હતી જે મો. ઉમરજી સાહેબો ટેકાઓ સરવાતુમને પસાર થઈ સોસાયટી તરફથી માલ મીટીંગમાં ટેલી મેટો ઝાઝા મોકલવાની તથા રપેરીઅલ ટરેશન કરવાની જે ગહેનલ થઈ છે તે (વિષે મો ગાંધીએ ઇશારો કર્યો. કે સોસાયટીને શાળાથી ઘટે છે તે (વિષે મારે કહેવું બેઝએ કે એરેન્જમેન્ટ કરવાનું માન અમારી સોસાયટીના સંકરેટરી મો. ફેન રીને તથા મો. પેલાકને ઘટે છે. કે જે સાહેબોની કારીશથી એ એરેન્જમેન્ટ થઈ હતી. આદ મીટીંગ કે વાગે બરખાસ્ત થઈ હતી.

એક પારસી આગેવાનનો જુસો

મી. એન. એ. ડામા મયા શુકરવારે બેન્ડાન્સઅરમથી થોડી મુજબ મારે ડરખાસ્ત આપેલા હતા તેમની સાથેની મુલાકાત થતાં તેઓએ બહુવિધ કહ્યું કે :—

ટરંસવાલના બધા દિલ્હીઓ ચોખ્ખું કહે છે કે તેઓ જુલમી કાપકાને સરજી થશે નહિ. અમારી પારસી કામના જે થોડા થયા હાલમાં જે તેઓએ ગમે તે બોમ આપવા પડે તે સદન કરી જેલ બચાવે દર કરાવ કરેલ છે. હું આગળ ૨૨ વરસ થયાં ટરંસવાલમાં રહ્યાથી થપેલો છું. દિલ્હી કામને રિયુપન સમા હનારા કાપકાને હું કહી ગયો અહીં નહિ. પણ જેલ જઈશ. આ દેશ કોલ વાંતી પાલ જે બાકામાં બહાર પડી છે તે બોડી છે. પહેરે. એ બામતમાં મો. ડામાએ રકારપર લખેલો કાગળ નીચે મુજબ છે :—

તમારા લખાણમાં દિલ્હીઓ જે નીચક થાનું ટોલ તે મારે અને દેગ જવા મારે લેવારિયા કરે જે એમ જામીને છે. તે સંબંધમાં ડામા અને ડા. નું નામ આપ્યું છે. તે જરૂરી કોડાને એમ સમજાય કે હું મારા રહેણાકનો મુલક કોડવાનો છતાં તાખો દેલ હું બહોઈ ૧૨ વર્ષ થયાં છું. અને કેટલાક સ્થાવી હશે બેજાક હું આ કુલક જે કવાની કરીકે કામતો તરી.

દિલ્હીઓ પોતાના દેશા જરશે નહિ એજાણવામાં આવ્યું છે તેની સામે હું બાર કામે વધી હોતું છું. મારી કરમજી હું જણાવી સકું છું કે જે દરમ બેન્ડાન્સઅરમમાં રક્ષકેશન ઓરીસ આપવાનું મેકેટમાં બહેર થશે તે વિવસ થી બધાં દેશાં કારકીમ સુધી મુકતે જરી આપવાનો અને બધું રહેવા ન કરવાનો અર્થે ઇશારો શાળાએ છીએ. હું માત્ર સેકર રીરપેકટ, છુટ, રવન જતા, અને દિલ્હી આમર જાળવવા માગું છું. તેટલા વાસ્તે દિનિઆમાં હું જે જે કિમતી ગણું છું તે બધાનો બોમ આપવા તકવાર છું.

ચોરાઓ પોતાના લાભ મારે અમેને કાંઈકા છુટે છે. આ દેશ કોડું તો તેમની હરખાને સરજી થવા જરોબર થાય તેમ હું કરીશ નહિ. દેશ કોડી બોરને મારા બાકાઓ સામે અહેબાહતા કામમાં ઉનેજન આપવા જેવું હું કરવા માગતો નથી. આ માંપલામાં મુજબ તે ગાંધી રીતે નિમ્મ ક્યો છે. મારી રનમજી ના તાકનેખાત હું જેલ જઈશ. અને એવેટ સુધી કહીશ; મિવાય કે મને દેશ નિજાલ કરવામાં આવે. અને કહી સર કર દેશનીકાલ કરશે તો તેમ કરી ટરંસ વાલ બહે પોતાનો દાડ પુરો કરે! વજા દાર પ્રખને રાહેરીના કંકની નાપાડવામાં હોમારી કરી બહે ટરંસવાલ બાડી બધાં તેથી ટરંસવાલ અને અંગરેજ રાજની કીર્તિ સુધરેલી પ્રજામાં દેશે દેશ કીક ગવાશે.

નામદાર સુલતાનના ટેક

[ઈ. એ. મારે ખાસ કાળાએલું.]
ના. સુલતાન અબદુલ હમીદે ત્રણીઆ તરે કુતી ખાસિતના સમયમાં કેટલું જોખમ બેડી કેટલું સુધી બહાદુરી બતાવી પોતાની ટેક જાળવી રાખી તેનો એક કીરકો આ સમયે ટાન્સવાલના દિલ્હી બાને ધોડા આપનારો થઈ પડશે. રશિયા બધાં પુરોપ તેમજ અસિ વામાં ફોન્ટ મેજવનું જુદું દલું તેવે સમયે ટાન્સવાલનીપલ તથા હસ્તજુક પલ જવાની તિયારીમાં હતા. ના. સુલતાનની દરખાસ્ત પ્રજાવા મદદ હતી. હરકે કાંતી પડવાનાં બનામથી જાહરા બનેલા દરખારીઓ સુલતાનને સલાહ આપવા લાગ્યાં કે પાયતખ્ત છાડી મારમોરાની પેલીમેર બહુસામાં પાય મળત રહાયું. આરે સમયે ના. સુલતાને સોંપકા વિચારના દરખારીઓથી દોરવાઈ નાંડ જાડી કલેવ પલુ દર રોગેયા વિતા પોતાની બુમીને બધાજ કરવા કાપાવજ થીપા આ કાંડ પુરેલી હતી તેવાજ કામને

કોઈક એક કાંડલો ટાન્સવાલનીપલપર તોપનો મારો થતાવવાને મોકલ્યો. ના. સુલતાનને બગર પડતાં તેને દારકલસની સામુદ્રીનીમાં કાપલ થતાં અરકાવનાના કપાપ બીજા પલુ તે નિબુજ બધા અને કાંડલો ત્યાંથી પસાર થશે અને ટાન્સવાલનીપલથી એક કિવસની મંજલે આવેલા પ્રોન્સીસ કાપુ પાસે જંગર કસુર આખી કાંદેવરાકાત બલરાટમાં પડી, અને વડા પછ રવી પુરોપ છાડી એશિવામાં ચાડી જવાની સલાહપર વિચાર કરવાને મોડી દરખાસ્ત મળી. આ દરખાસ્તમાં મોડા મોડા અમીર ઉમરાવાને વડા વછરની સલાહ આજબી લાગી. આરે વખતે ના. સુલતાનને પોતાનું પાળી દેખાડવાનું હતું. આ સલાહ નહિ માનતાં તેણે જાણવું કે જે કાંદેવ ચારસો વરસ થયાં મારા વંશનું પાયતખ્ત કે તે તાલવા કરતાં તેની અદરજ રહી તેની સાથેજ તારાજ થવું હું વધારે પસા કરીશ. આ રાખની સામે કોઈ પણ રાખ નહિ અને અરકા ખાતે નાસવાની વાત મારે વાજવી પડી. આ કિમતનું પરિણામ આપણે કદ જાણીએ છીએ. તરખીનું પાયતખ્ત હવે કાયમજ છે. ના. સુલતાનની બહાદુરીના આવા બીજા પલુ કીરકા છે પણ તે બધા લખાણ વધી જવાના બીકે નથી આપી રાખતા. સરકાર એ લેવાનો છે કે પોતાનું નામ-ટેક-જાળવવા ની આવર જે માણસો બહાદુરી રાખી મક્કમ રહે જે તેની સહા કૃતેક છે.

સ્કોમરેની હુલ્યાલ.

[નાતાલ કાંદેવક લાખન.]

અમસીંગા—તા. ૨૦મી આગસ્ટે મુજબ જશે.

પમોલા—તા. ૨૫મી જુલાઈએ કસકતા થી ઉપડી છે.

અમકુલો—તા. ૨૭ જુલાઈએ કસકતા થી ઉપડી છે.

[ક્રિડિઅન બ્લાકલિકન લાખન.]

નોવા—તા. ૧૨મી આગસ્ટે કલકત્તાની ઉપડી છે.

[જરબન ધોટ આફરકા લાખન.]

કંચકર—તા. ૧૭મી આગસ્ટે મુજબ જશે.

રીચરકાગર—તા. ૨૨મીએ મુજબ જશે.

કેરમેન્ટ (કેપ) કાંડસીલમાં મો. બાજનસે એરે દરખાસ્ત સુધી છે કે આ કાંડસીલની મોકરીમાં કેટલા અતિપાલીક નેકર દોલ તેમને આજબી એક મણની અંદર રત આપવી અને તેમની જરૂરમાં મોરારે બામના કાંડક કોડાને રાખવા.

કેપના વેપારીનો અને ફેરીનો

કાયદો

કેપના જનરલ ડીલર એસોસિએશન અને ફેરી એસોસિએશનના એક ઉપુદેશને ત્યાં નાં એટારની જનરલની તા. ૫મીએ સુધા કાત લીધી હતી. ઉપુદેશનની સાથે સર વીલીઅમ રોસન એમ. એલ. એ (લેજિસલેટીવ કાઉન્સિલના મેમ્બર) મી. જોન ગારલીક એમ. એલ. એ, મી. ડબ્લ્યુ ડેન બકસ્ટપ, મી. વસંત ડર બાઈલ, મી. જે. ડી. કાર્ટરાઈટ, એમ. એલ. એ, મી. ડી. આઈઝાક, મી. મીચલ અને બીજાઓ હતા. મી. જે. ડબ્લ્યુ જેનર એમ. એલ. એ. એ કોળખાણ આપી ઉપુદેશનની નીચેની માગણીઓ બતાવી. (૧) ફેરીને વેપારી (જનરલ ડીલરની) ની સાથે એક પાયરીએ મુકવાનો સુધારો કાયદામાં કરવો. (૨) લાઈસેન્સ આપવાની સત્તા ટાઉન કાઉન્સિલ આગળથી હાંકીને માઈજેટને સોંપવી.

પહેલી માગણી બાબતમાં મી. જેનર બાઈલે કે મહ સાહ પસાર કરેલા કાયદામાં એવી કલમ છે કે તે વખતે જે માણસ પાસે જનરલ ડીલરસ લાઈસેન્સ હોય તેને જુના હકદાર તરીકે સરરીટીકેટ આપવામાં આવ્યું. આવી બંનેના હક ફેરીને આપવામાં આવ્યો નહિ, તેને નવો લાઈસેન્સ લેવા નવું સરરીટીકેટ કઢાવવું પડે છે. આનું પરિણામ, એ આવ્યું છે કે પણ ફેરીને આજ પણ વળી ગયો છે. કેટલાક ડીલીક્ટમાં તે એકે ફેરી રહ્યો નથી, જે લોકો પ્રમાણિકપણથી રોજગાર ચલાવતા તેવા પણાઓને ફેરી ના સામન વિનાના કરી મુકવામાં આવ્યા છે. આ લોકો ઉપયોગી છે. આમ ફેરીને રોજગાર વિનાના કરવાથી વેપારીઓને કેટલુંક વેહવું પડ્યું છે. ફેરી વિના તેઓ પોતાનાં જુનાં ચેલું એકઠાં કરી શક્યા નહિ. એકુતોની નીપજને મામમાં ઘાવી અપાવનાર તરીકે પણ ફેરીને ઉપયોગ છે.

વળી લાઈસેન્સ આપવાની સત્તા સંતોષ કારક રીતે વપરાતી નથી. કેટલાક ફેરીસી લોકો વેપારમાં છે. તેઓ ફેરીને લાઈસેન્સ મળે તેવું ઇચ્છતા નથી અને નવો લાઈસેન્સ આપવા માગતા નથી. આ એ ફેરીસી થી સેંકડો લોકોને શહેર મળશે.

ફેરીને લાઈસેન્સ ન મળવાથી થયેલી કુખી બચરસા મટિ કેટલાક ફેરીસી કાયદો લખ્યા હતા. તેવા કાયદો ફેરી એસોસિએશનના ચેરમેન બતાવ્યા. જેમાં ૮, ૧૦, ૧૩, ૧૭ વરસના જુના ફેરીસી લાઈસેન્સ વિના કારણ અટકાવવામાં આવ્યાનું જણાવ્યું. બીજું કાઉન્સિલના માઈજેટની જેમ કાયદો બરોબર સમજ પણ ન રહે. સેંકડો માણસોનાં લાઈસેન્સ હાલ બીજી લેવામાં છે. તેમનો માલ ઉઠાવે પાડવા જેટલી પણ તક આપવામાં આવી નથી તેથી જે કમાણી કરે છે તે એક જુન વખતે છે કે વેપારીને ફેરી કરાઈ માટે અવકાશ મળી વધે.

એટારની જનરલનો જવાબ

કાયદો પસાર થયા બાદ મને જણાઈ કાયદો મળ્યા છે તે ઉપરથી મને ખબર પડી છે કે મ્યુનીસીપાલ કાઉન્સિલ અને ડીલીક્ટ કાયદો એ ફેરીની વિરુદ્ધ છે. જે એક સામરા ફેરીને કાઢી મુક્યા છે તે ઉપરથી પણ હું એ અનુમાન કરી આવ્યો છું. તેમના હકનું રક્ષણ કાયદો પસાર થયા તે વખતે ન કર્યું તે અન્યાય થયો છે.

જેમ કાઉન્સિલ એકંદર રીતે ફેરીની વિરુદ્ધ છે તેમજ પારલામેન્ટ છે. અને તેથી ફેરીને હક કાયમ કરવાનો કાયદો મુકતે પાર ઉતરી પસાર થાય એ મને સુકેલ લાગે છે. લાઈસેન્સ આપવાની સત્તા સોંપવાની ચોજના નીચેની નીચી જણાય છે.

હું એક એવી કાઉન્સિલ તબક્કા હું કે જુના બધા મેમ્બરો વેપારી હતા; અને તેથી તેઓ આવકદાર મેદાને લાઈસેન્સ આપતા નહિ. આ પ્રમાણે લાઈસેન્સ આપનારી ફેરીનું કામ અસંતોષકારક છે. હતાં પારલામેન્ટ તે બાબત ઈઈ કરે તે મુશ્કેલ છે. માટે તે વાત વધારે બહાર આવે ને સેંકડ ગત ઉભા થાય તેટલા સાફ ચોક્ક મુદત રાહ જોવી. સરકાર કાંઈ કરશે એક વચન હું આપી શકતો નથી. પણ કાંઈ મેમ્બર બીજા લાવશે તો તેને દેહો આપીશ ને બીજાઓને દેહો મેળવીશ તથા બીજાને પક્ષ ફરીશ.

છેલા અખરો.

[ઇ. એ. માટે ખાસ તાર.]

ટરંસવાલન લેન મળશે ?

રાંડેલીમેકનો લંડનનો ખચરપત્રી જણાવે છે કે ટરંસવાલને પા. ૫૦,૦૦,૦૦૦ ની લેન આપવાની વિરુદ્ધ વિલાયતની પારલામેન્ટ માં મત ઉભો થતો જાય છે. તે ઉપર ચરચા તા. ૧૮મીએ વડી પારલામેન્ટમાં થશે. મી. લીટલ્ટન દરખાસ્ત મુકશે કે લેન આપવાનું બીજા સાવ કાઢી નાંખવું. મી. લીટલ્ટનને યુનીયનીટ તથા લેબર અને લીબરલ મેજરો તરફથી દેહો મળશે લીબરલો કહે છે કે કાંઈને કાંઈની છુટ આપે અને હિંદીઓને સમાન્ય દેહો ન આપે તેવા કોલોનીય લેન આપવા નથી માગતા. મી. ક્રાડસ હિંદીની બાબતને આગળ કરી સુધારો લાખલ કરવાની દરખાસ્ત મુકશે. પ્રધાનો વિચારમાં પડી ગયા છે.

વધી જતી ટીલસોજ

બોમ્બેનડીનના ઈંડપને ગંબીર જણાવે કર્યા છે તેમાં હિંદીની લડત તરફ ધ્યાન દોરવાનું છે. અને હિંદી ના કમલાની કામે ચલાના નિયમને

વખાણે છે. તે કહે છે કે ટરંસવાલમાં માત્ર બદમાશો અથવા બહુતો બીના મજુર પાસેથી આગળનાં નિશાન લેવા માં આવે છે.

બ્રીટીશર ખાંસ

બ્રીટીશર ખાંસ કાંઈ ફેરફાર વગર બીજી વાર વંચાઈ ગયું છે.

એક નવા આવનારનો જુરસો

મી. અબ્દુલ કાદર કેકાટીને મી. ચમની તરફથી નોટીસ મળી છે કે જે તેઓ ૧૭મી તારીખ સુધીમાં રજીસ્ટ્રેશન માટે પ્રીટોરીએ અરજી કરશે નહિ, તો તેમના ઉપર દાખ ચાલશે.

પોસ્ટલમની બહારૂરી

પોસ્ટલમના હિંદીઓ દર રકમ છે. એક પણ માણસે અરજી લીધી નથી. જેથી હિંદીએ પણ અરજી કરવા ના પાડી છે.

વોલંટીઅરોએ બહુજા અતુરાઈ અને ચાલાકીથી કામ લીધું છે. ને બહારથી આવનારાઓને સમજાવવા સામકલો લખને રસ્તાપર કર્યા હતા. અમલદારો બગાસાં ખાઈ નવરા ખેડા રહ્યા હતા. એક પક્ષ અરજી છુપી રીતે પણ ચાલુ નથી.

કલારકસેડોરપ દૃઢ છે

કલારકસેડોરપમાં લડત ચર ચવાની તક વારી છે. સહુ દૃઢ છે. ને પોસ્ટલમની પેડેલ જીત મેળવશે એમ લાગે છે. સર કારને કાળજી લખી જણાવ્યું છે કે અમે રજીસ્ટર થવા માગતા નથી માટે ઓટીસ અહીં પોસવાની કાંઈ જરૂર નથી.

રજીસ્ટર થવાની નોટીસ

ફેનનખરગ ટાઉન અને ડિસ્ટ્રીક્ટમાં તા. ૨૨ મી એ, નીટીસ્ટમમાં (વોલંટીઅરગ ડિસ્ટ્રીક્ટ) તા. ૨૨, ને ૨૨ મી એ, ટાઉનશિપમાં તા. ૨૮ અને ૨૮ મી એ, તથા વોલંટીઅર (વોલંટીઅરગ ડિસ્ટ્રીક્ટમાં) તા. ૩૦ મી એ રજીસ્ટ્રેશન માટે અરજી ઓ લેવામાં આવશે. એવી નોટીસ એજેન્ટ માં બહાર પડી છે.

પ્રાંતરીએ કેટલી અરજી થઈ ?

રતારનો પ્રીટોરીઆનો ખચરપત્રી તારથી જણાવે છે કે હજુ સુધીમાં પ્રીટોરીઆ માંથી ૧૮ અરજી મળ્યાનું સરકાર કહે છે.

બીજા અખરો

રતારનો ખચરપત્રી વધુ જણાવે છે કે બહુ દાખ (અરજીઓ લેવાનું) અક્ટોબરની આખર સુધીમાં પુરું કરવાની વડી રાખવામાં આવે છે. પછી જે દીવસ મુકરર કરવામાં આવશે તે દિવસ પછી રજીસ્ટર નહિ થયા હોય તેનાં લાઈસેન્સ પંથ કરવા માં આવશે. [આ બાબતને જુલસો હાંપીવાની સલામાં મી. ગાંધીએ કર્યા છે.]

પ્રીટોરીએ ઝમ્બેલ તારના સંદેશા

પાપદાસામેની લડતમાં પ્રીટોરીએ મોકલાએલા બીજા વધુ તારો નીચે આપ્યા છે:—

એસ્ટેકોરટ, હિંદી કોમ તરફથી—જેલ ચો ડરને માં. આખી ફુનીયાં તમારી તારીફ કરશે. અપમાન ભોગવવું અને બેધનત થવું એ સહન થઈ શકશે નહિ. જેલ જવા દે રહેજો. આખું હિંદ આપણી પછવાડે છે. અહીંની હિંદી કોમ સલાહ આપે છે કે જરૂર મફત રહેજો તેમાંજ આપણી આજ્ઞા છે.

બીજેર, હિંદી કોમ—કાયદો કબુલવા કરતાં મોતને બહેતર ગણજો. જેલના ડરાવને વળગી રહેવાસહિને સલાહ આપજો. આરક્ષકાઈન, હિંદી કોમ—આ તક બુલશો નહિ. ખેર સરકારથી પશુ ડહા પશુની હદ છોડી શકાશે નહિ.

ડી, હાથ જમાલખાન—ખુદાની ખાતર કાયદાને શરણુ થજો માં.

મારિત્સબજ, મહેમ—આદમ જાત થઈ ગુલામી કાયદાને શરણુ થાય તેને શરમ છે. તેઓ હિંદના ૩૦ કરોડને બદો લગાડે છે. જેલ જાએ અને શુરવીર થાએ.

ગ્રેટાઈન, પંડીત—જેલ કબુલો. ને હિંદીનું પાણી ખતાવો.

આરક્ષકાઈન, હિંદી કોમ—કાયદો આપણને નીચ બદમાશો દેવે છે. માટે સામા થઈને ગોતાનું સેલ્ફ-રીસ્પેક્ટ બળવવું.

ડરમન, સાપુરજી રાંદેરીઆ—હિંદી બાઈએને તેમની બહાદુર લડત માટે મારીવતી મુળારકબાદી દેજો. આપ બજે રહેનારને ખુદા મદદ કરે છે.

ડી, મહમદ મીર વગેરે—કાયદાને શરણુ થઈ બદમાશ બનવા કરતાં જેલ જવું અને પોતાનું તમા દેશનું નાક બળવવું એ બહેતર છે.

ડરમન, મહમદ આબેદ—મરફુરીમાં હિંદીની ઝોરે તરફનું વશજી છે. બધાં સારા ચિન્હ જણાય છે. મહમ રહેજો. દેશની આજ્ઞા રાખજો. ખુદા સહાય થશે.

ડરમન હિંદી કોમ—અધી ઉધરાણુ ચાલુ છે. ડરમનના હિંદીઓ તમેને પેલાની બહોળી મદદ આપવા પગલ નહિજ રહે. તમારે આજ્ઞા કરવાની જરૂર નથી. જ્યારે તમેજે વારે મોકલે જનાં આવશે.

નુકાસલ, મહોમ્મદન કમીટી—ફિમત રાખો ને આગળ વધો. કાયદાને શરણુ થજો માં.

નાતાલ કોમિસ—તમારા જેલ જવાના કથવ માટે નાતાલના હિંદીઓની પુરી દિલસોજી છે. તમે આકમી છો, અને દોર મહિ, એ દેખાડી આપજો. તમારી ફરજ દેખીતી છે. જો ખરે રસ્તેથી જરા પશુ ખરવા તો સહાને માટે નામોશી આવી સમજજો. આ ફરજ બળવવા માટે ખુદા તમને તૈયાર કરે, ને સલામ થાએ.

ડરમન, જમાલ કુટર વગેરે—જેવટ સુધી લડજો, અને કાયદાને નકામો કરજો. બધું સાફ થશે.

અમસીંગા, હિંદી કોમ—ખુદાવારને કાયદાને શરણુ થજો માં.

વાકસટ રમ—હિંદીની મીટીંગ આજે ભરાઈ હતી. તમારા તરફ દિલસોજી છે. મીટીંગને ફોટો છછીએ છીએ.

કેપ્ટાઈન, હિંદીઓવતી આદમ ગુલ—હિંદુસ્તાન અને દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી ની આજ્ઞા હાલ પ્રીટોરીઆના મેમ્બરના લાથમાં છે. જેવટ સુધી ટકી રહેજો. જો તેઓ ડરશે તો તેમના ઉપર હિંદી કોમ હમેશાં શરમ શરમ અને શીટકારના પોકાર કરશે.

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ, 'મહમદ ઇબ્રાહીમ અને કુ.—શરમ ભરેલા કાયદાની સામે થજો. હિંદીઓ ગુલામ નથી. રજીસ્ટર થવા કરતાં મરણને શરણુ થજો.

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ, સુલેમાન વરીઅલવા—આજ્ઞાની ખાતર કાયદાની સામે થજો. એવી નામોશી વહોરી મેવા કરતાં જેલ વધારે સારી છે.

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ, અકબર—સોગત લીધા છે તે મુજબ કાયદાની સામે થજો. આપણે ગુલામો નથી. આપણું માન સચવવું જોઈએજ. આ તારથી માસ મીટીંગને વાકેફ કરજો.

આર. નાહુ, પોર્ટ ઇલીઝાબેથ—સ્વતંત્રતા અને આજ્ઞા માટેની લડતમાં અમે દિલસોજી છીએ. કાલના તમારા રાજ કર્તાઓ તમારી સ્વતંત્રતા છીનવી શકેજ નહિ. તમે લાઇઓને અરજ કરે છું કે લડતમાં ખરા હિંદી બચ્યાઓ તરીકે ટકી રહેજો. પશુની માફ ગણવા કરતાં ફુગ સહન કરવું તે વધારે સારું છે. હિંદુસ્તાને અંગ્રેજ રાજની મોટી સેવાઓ બજાવી છે અને તેથી આપણે બચવા

શહેરી તરીકે સ્વતંત્ર રહેવા હકદાર છીએ. માસ મીટીંગને બચાવજો.

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ, નવા પટેલ—શરમ ભરેલા કાયદાની સામે થજો. આપણે શું ગુલામ બનીશું? તે કરતાં મરી જવું તે બહેતર છે.

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ, ત્રીકમદાસ બધર્સ—હિંદી લાઇઓની હાડમારીઓ બણી છે. લડત તરફ સા દિલસોજી ખતાવે છે. મહારાષ્ટ્રીએ બહિર કચ્છું હવું કે હિંદીઓ ને સરખા હુકા ને ન્યાય મળશે. તેટલુંજ આપણે માગીએ છીએ. કાયદો અમરે જોને શરમાવનારો છે કાલની સરકારે આપણને આપેલાં વચનાં તોડ્યાં છે. રજીસ્ટર થવાની ના પાડજો. ને આજ્ઞા સાચવજો. આ સંદેશો માસ મીટીંગને ફોટો.

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ, બિ. ઇ. એસોસી એશન—બ્રીટીશના નામને લ ઝાજતી કાયદાની સામે થજો. બદમાશો પેટે ઠી પશુ રજીસ્ટર થજો માં. આપણી કોમ તું માન નલાવજો. આપા દક્ષિણ આફ્રિકાની હિંદી કોમ તમારે પછવાડે છે. બધાને બહાદુર થવાની સલાહ આપજો.

મેડેકીમ, હિંદી કોમ—કાયદાને શરણુ ન થવા માટે અમે દિલોજાનીથી સાખાશી આપીએ છીએ. હિંદીઓપર જુલમી કાયદો નાખવામાં સરકાર હદ ઝોળંગી ગઈ છે. આ ટાંકણે આપણે કાયદા સામે થવા વગર છુટકો નથીજ. નહિતો ગુલામ બનવાનો વારો આવશે. આપણે નામોશી ભરેલી રીતને શરણુ થજું તો તેનું ફળ આપણી બચીબતી પ્રજાને ભોગવવું જોઈશે.

કેપ્ટાઈન, હિંદી કોમવતી અહમદ અબાસ—કેપની હિંદી કોમની માસ મીટીંગવતી હું આ તાર કરું છું. અમે દિલોજાનીથી તમારી મદદે છીએ. તમે તમારા સોગત પાળજો. આ લડતમાં ખુદા તમને ફોટોમદ ઉતારે, તમા હિંદ ની આજ્ઞા જળવાઓ.

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ, પાકુબ સાલે બારબર આલીપુર—હિંદી જેવા કાયદેસર આલનાર શોકાપર આવો બુલમ કદી મુકવામાં આવ્યો નથી. એવા હાહડગા બુલમને શરણુ થવા કરતાં મરી જવું તે બહેતર છે.

સલુકવે, બીમજી નાયક—રોડેશીઆના હિંદીવતી દરાંસવાલના હિંદીની બહાદુરી મરી લડતમાં અતઃકરણ પુરવઠ દિશશે. બહેતર છીએ છીએ.

ખખરખ

જોડાનખ

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

ખીટસખરખની ખહાદુરી

ખીટસખરખની ખહાદુરી બધે અવાર્ત રહી છે. હવે માટે ખીટસખરખ તથા હાઈકોર્ટના ઉપર છે. તેઓ ખીટસખરખની વધારે કરી છે તેમ નથી. ખીટસખરખની જોડાનખ એ કરવાનું નથી. ખીટસખરખના જોડાનખની હાથમાં તેમજ ખાલસામાં ખાલસાનાર બધ રહ્યો છે. હાઈકોર્ટનારમાં પારે અડ્યો છે. આપણી છતને ખીટસખરખ ખે ટચનાં આગળ લખ્યું છે. ખીટસખરખની કમ ખીટસખરખમાં પણ વાલંદીમાં થવા હતા. તેઓનાં નામ તીમે પ્રમાણે છે. મી. હંસરામ, મી. એ. ગ્રેવ, મી. ડી. એચ. જુલા, મી. તર્કચલ જીન, મહમદ, મી. કાસમ મુલીમાન, મી. એ. દેસાઈ, મી. ગુલાન તથા વડા વોલંદીયર મી. હાસીમ મહમદ હાજા, આ નીટસખરખને સાબાસી મટે છે.

"ખીટસખરખ" વિના

જોડસખરખના તાર પછા હાઈકોર્ટને પ્રતિજ્ઞા તેમાં મી. એચ. ગુલાન જાણના દીને કે રજીસ્ટર જોડાસ "ખીટસખરખ" વિના ખીટસખરખની જશે. કેન્દ્રે કે તે જોડાસનું અંશ હાઈકોર્ટ છે. હાઈકોર્ટ ન હરે તે તે જુખીન અજાય. તેના અપવાદ ગુરૂપીન નહિ અંદરે તે "ખીટસખરખ" વિના અધ અખાય. જોડાસ કે રજીસ્ટરની અરજી રહે તે મખતરીમાં ઉપ રાહતી નથી.

ખીટસખરખને તાર

ખુનારજોડાસીને તાર જોડાસીજીરાન તથા હમીદીયા રેતસાવડીઅ મેડલે છે. રોસા યદી મુખાવડાની આપતાં કહે છે કે "ખાપણે ઉપર સુધી નેરમાં રહીયું તે ખુદા ફતહ આપશે."

ખીટસખરખને જોડાસીજીરાને

આ બને અમમાં જોડાસી આ અંડવાડી આવી અતિ જઈ સુધી હશે તેથી હમીદીયા રોસાવડીને નીચે મુજબ તાર મેડલે છે કે ઉમેદ છે કે પંચીટ જોડાસીજીરા નરખીયાં તમે અકયા રહેસો. તેના અંડવાડી આપણી કમન કાય કાય છે મે આપણા પંચનની હાથથી ફાળાય છે. આ બને જોડાસી અપાસીર તારો આબ્યા છે કે બને જોડા ખદ મજબુત છે. કોઈ નવાં રજીસ્ટર લેય તેમ નથી. બને રજીસ્ટર લેય છે કે "અમને જોડાસખરખની રાઈની મદદની અરજી નથી. અમ બધા અખાયર ખીટસખરખની હીચેલા જોડાસના નરખ જીએ." અરજી અરજી આપણી સુધી રહે હાં. રામે અમુ ની ખુદા.

જોડાસી અમર

આજ સુધીની જોડાસી અમર સારી મધ છે એમ કહી શકાય. રંડેલીમેલમાં એક જખાણ છે કે જોડાસીનાં લેખાં હાઈકોર્ટ પાસે છે તે તેઓ તે લેખમાં નહી અથવા રાઈસેન્સ નહિ મળે તે નહિ આરે. આવી જડતી વાત મેલવાયો હમે છે મે કહે જોડા આગેવાનોના વિચારની કશી ખખર નથી. આવી ખખરશી જોડા વેપારી રાઈસેન્સ મખરાયા દેખાય છે. આ અમર સારી મખાય દવે કોઈ હાઈકોર્ટ મરાશી નથી કરતા પણ મામલો ખરીક છે એમ માને છે. વળી મેલવાયો હમે છે કે હાઈકોર્ટ કાખને મળ્યા આરે માલસોની મદદ વિચારતયી છે. મી. રીય કામ કરી રહ્યા છે મે આમની સખા ના સો મેલને બે હાઈકોર્ટ દાદ નહિ મળે તે રજીસ્ટરવને પા. ૫૦,૦૦,૦૦૦ ની મદદ દેવાનાં સામે ધવાનો વિચાર જખાળ્યો છે.

મી. હંસરખીઆનો જવાબ

ઉપરના જખાણને મી. હંસરખીઆએ નીચે પ્રમાણે જવાબ આપ્યો છે. તમે નવા કાયદા વિષે તમારા જખાણનું મથાણું એક ખીટસખરખ ખીટુ છે કે "હાઈકોર્ટ રોતાનું કરમ આપવા મામતા નથી." તમારી જાપા જેવી કંડી છે કે મુખાણું કે તમે જખાણે જુડ તથી ચદાતા. છતાં તમે આવી જોડી અકયા ખહાદુર પાડતા પહેલાં હાઈકોર્ટ કાખના આગેવાનેને પુછ્યું હત તે વધારે ઠીક મળતા. હમીદું છે કે આગેવાન વેપારી નો વિચાર તમે જખાણ નહતા. હવે મારે તમને ખખર આપવી જોડાસ કે મુખાણું તે પ્રનાણે એક પણ જખાણદાર હાઈકોર્ટ મેલ્યાવ્યુ નથી કે જેમાં જુડ પડશે નો અથવા અમારી લાઈસેન્સ બધ રશે તે અમે અમારે કરમ નહિ કરીએ. આરો જાણ અમારી જડતી વિચાર છે. અમારી જડત ખુદાની રોગ યજીન રાખીને દુખ સોજવા ની છે. જોડાસી એ અમે અખાં જાળખી રેલુ ન આપવાનો વિચાર કરીએ તે દુખ અજાય હમે. અમે મુખામાન તથા હાઈકોર્ટ જોડાસીને જીએ કે અમારાં રેલુ બે આ જોડાસી માં ન આપીએ તે સખની સાધે અમારે મોત ખાદ આપવાં પડશે. કયામતને દાદે અમારાં પાષોનો જવાબ આપવો પડશે. તેમાં અમારાં રેલુનો પણ આપવો પડશે.

વિરસ અમે જીહ જખોએશી જોર માગીએ જીએ. પડી સરકારનું રેલુ હમીદીએ જીએ, કોલોનીનાં માલસોની જામજી તેમજ રજાલીક સરકારની પણ અમે જોડાસી જીએ. પણ તેવી મદદ કે લામજી રમે આજળી અને પ્રમખીક જખાયો વડેન મેલવાયા માગીએ જીએ. અમારી લત ઉપર નવા કાયદાથી દુખો થાય છે. તે જખાણનાં સામે અમારી પાસે એક જ હમિયાર છે. તે એ કે દક્ષિણ આફ્રિકાના જોડા તેમજ મોટા રીમેજ રાખવા ના જીબ આજુએ કે જોડા ખીટસખરખ અમે જીએ માનીએ જીએ તેમજ ખાતાની આપડ કે અમે જોડે જીએ માનીએ જીએ

તે જીએ અકાવવા અમારે દુખ મેલું પડે તે વેલવાની મદદ અમારામાં રહેલી છે. ઉતાવળમાં જોડાસી મારા વેપારી બાધજો ને મળે મકાય તેજાને મુખાણું છે. તેઓ નાં નામ મેલેસી હમીદીન, કયાડીયા, હરે. હીયા, કામા, આમદ મુસાજ, ફેનસી, મહમદ ફુસન ને જીએ જીએ હીએ હીએ છે. અમે જખા એ મળી મથા માસથી આજ સુધીમાં કહ નહિ તે પા. ૧૮૦૦૦ અહીના અને વિચાય તમા જોડા વેપારીને આવી મુખા જીએ. આ તખવારીમાં રહેવા ખાતર અમારામાંથી કેટલાકે તે પાડવા પહેલાંનાં કરમ જખાં છે. મેલક એક જીએ જીએ જીએ જીએ રહે કર્યા છે. જોડા વેપારીને ખાતર અને અમારા જખાણને સાંરે આમ કરું જર રહું હવે. તેમ કરતાં અમારી સામે જોડાસી ને પણ મુકશાન મેલું પુટે છે. તેને સાંરે અમે દિવસીર જીએ. પણ તેમાં અમે લાચાર જીએ."

રજીસ્ટરની રીકા

રજીસ્ટર પડે રજીસ્ટરના જખાણ વિષે ઉપર લખ્યા હરે જખાણ. તેના સાંર નીચે પ્રમાણે છે.

મિ. ડી. જોડાસીજીરાને આરેશી પાસીન રીસીરજીસ્ટરની જડત હજી સુધી અસખાજ નીચી છે. હાઈકોર્ટ આગેવાનો માને છે કે કાય દાનો કંઈ સુધી અમદ કરવામાં આવશે નહિ—જોડાસી કે જોડાસી રજીસ્ટર ન થયા હોય તેમને કેદ અથવા દેસાપાર કરાશી નહિ. રજીસ્ટરની રાઈસેન્સ હાઈકોર્ટને જીએ જાખવાની રીસે પાસી કરી ત્યારે જોડાસી રજીસ્ટર કરી રહ્યા તેની સખા ૭૦ ની છે. ખીટસખરખ અને જુડાસખરખના હાઈકોર્ટ એ રજીસ્ટર મથા ના પાડી છે. તેમજ પેચે રજીસ્ટર અને જોડાસીજીરાના બાધજોએ પણ તેમજ કરવાને રોતાનો હંસાજ મહેર કરશે કે જોડાસખરખમાં પણ હાઈકોર્ટ છે. તેમાંથી કેટલાક પેસાદાર છે. અને તે જખાણે કાયડાની સામે થવા કાય કરશે. સરકાર જોડાસખરખમાં જોડાસી ખોલશે કે નહિ એ જાળતમાં હાઈકોર્ટ અને અકજળ કહે છે. સરકાર રજીસ્ટર રજીસ્ટર ચાલે છે, જખારે મી. ચમની રીસેરજી મેલકશે ત્યારે કાય જોડાસ પચલુ લેવાશે. જોડાસખરખમાં સર કાર જોડાસી નહિ જોડાસી એનાં હજી સુધી કંઈ વિનંદ નથી.

રેસા કાડવો પડે એમ પણ જખાણને વખત આવે તે તે મટે હાઈકોર્ટ વેપારીઓ આરેતે આરેતે તખવારીઓ કરવા લાખ્યા છે. કામા (રજીસ્ટરના સુધી જખાણ પ્રમાણે ચખને અને કા.) અને કાના મેલો ખાખીદાર મી. કામા જે એક પારસી છે તેની રજીસ્ટરના પ્રતિ નીસીએ મુલાકાત લીધી હતી. જારે જખા વખામાં આવ્યું હત કે તેમજ રોતાના રેસા વરતા જોડાસી રજીસ્ટર છે; અને રજીસ્ટરે કમી કરવા મદદીએ જીએ. રજીસ્ટરને સંદેશા છતાં તેને રજીસ્ટર પાડવો દોષ ત્યારે, પાડી રાખાય. ને તે પ્રમાણે મેલખર રજીસ્ટરે કહે

આવવા લાગ્યા છે. એક બાજબી છાપાએ એવી દલીલ બહાર પાડી હતી કે તેઓ દેશી ભરવાની ના પાડે છે. આ વાતનો દ્વિતી રેપાર્ટીએ બહાર મૂકે છે અને કહે છે. એક રેપાર્ટીએ આને કહ્યું પા. ૨૩૭ નાં બીજા ભાગમાં. મહે અહવાલીએ તેણે પા. ૧૮૮ ચુકાબા હતા બીજા એકે આજ સદા પા. ૭૦૦ આપ્યા. દેશી ન આપવાની સલાહ એસોસીએશને આપી હતી. એવી ખોટી વાત છાપામાં આવવાથી તેઓ તાત્કાલીક પાછા હતા.

આ પાસીવ રીસીરેન્સની ક્ષિત્યાલમાં પ્રખ્યાત દિલ્હી બારીરેન્સ મી. એમ. કે. ગાંધી આગેવાન છે. પરંપર તેમણે પોતાના લોકોને શાંતી કરાવવા આપી જણાવ્યું છે. સામાન્ય રીતે દ્વિતીએ ઉપર સુધી તેને અનુસરીને આવવા તથાવા થયા છે."

આ બધું સાબીત કરે છે કે દ્વિતીએ ખતા રહે જોર દબે કળ આપવા લાગ્યું છે.

લીડીંગ ઓફીસર

આ બારીરેન્સ હવે ટેકાણે પડ્યું છે અસર ૨૬ થઈ નહીં એસોસીએશન પસાર થયું છે. તે કુલજ ચાર રસ સુધી દ્વિતીએ તેની યાચાવ તેમ નથી અને ચાર વરસ બાદ દ્વિતીને એ નુકસાન થાય તેનો બહેલો મળશે. આ નુકસાનમાં ચાર વરસની મેડીસ થઈ. એટલે રેપાર્ટો અને ઉપરાંતની સમાસ નથી પતો પણ બંધિતાં મહાનતી વિમતોના સમાસ થાય છે. એટલે હવે લીડીંગરેપના દ્વિતી રેપાર્ટીએ ચાર વરસની મુવત મળી છે એમ માનવાનું છે. આ છતાં માન મી. રીચને થઈ છે. તેમણે પછી મહેનત વિલાસમાં લીધી તેનું આ પતિલાય છે. ચાર વરસ બાદ કાળા માણસ નોકર વરસ વિનાતા નહિ રહી શકે એ કલમ રહી ગઈ છે. પણ તે નીચે તેમ નથી. જેઈ લેવા રમતસ સાહેબ નો જવાબ. પણ ચાર વરસ ફોને કહે છે ૧ "એ લેસ મહેનતમાં જ્ય દ્વિતી દીશ" તો પછી લીડીંગરેપમાં પણ રહી નય. એટલું વળી મોલીના ઘાળ ઉપરાંત સમજ થઈ.

મી. એમ. એસ. કુવાડીયા

એસોસીએશનના દરેકર મી. એમ. એસ. કુવાડીયાની એવન જનનતસીન થયા ના ખબર મુલકથી આવ્યા છે. આ ખબર કે દિલ્હીની સાથે આપું છું ને મી. કુવાડીયા ના કુખમાં ઘાગળી ખતાયું છે.

મી. મહમદ ઇસમ શહેરી

તેઓ દ્વિતીના કસમાતીક સોસાયટીના મેમ્બર છે તે આ માસની આખરીએ દબ પડવા મહા શરીફ જનારા છે. તેઓની મુસાફ ખર આવી નહીં છપ્પું છે.

હમીદયાની મીડીંગ

હમીદયા હકીમીયા સોસાયટી નવા થાય દાની ખાખત પુર એસપી કામ કરવા કરે છે હર અપવાદને મીડીંગ કરે તે તેમાં બધી કોપના દ્વિતી આવે છે. મહે મીડીંગ મીડીંગ હતી તેમાં મી. હમાન ખાનુદા હારે પુરશે

લીધી હતી. મી. ગાંધીએ દલીલ સમજાવી પણ મી. ઈસમીયા બાલ્યા. તેમણે કહ્યું કે આ વખતે મી. ગાંધી કેમનાં તાય અવવા દેશપાર ગાય નો પણ બરેખર દિમતથી કોડાએ રહેવાનું છે. પેસાની પણ જરૂર છે એટલે એઓની પાસે પેસા પડ્યા હોય તેઓએ આપવા લેઈએ. પછી મોલવી સાહેબ અલમદ મુખસારે તથા મહારાજ રામચંદર પંડિતે વિવેચન કહ્યું ને મી. પોલાકની મહેનત સાથે મી. અલમદ કુવાડી આએ પેસા રાખે કહ્યા બાદ પ્રશ્નને મીડીંગ બરખાસ્ત કરી.

એસ જનારની પાલખ શું ?

આ સવાલનો જવાબ કેટલીક રેપાર્ટો આ પડમાં આપી ચકો છું નાં ફરી છાપાએ છે. તેથી બાપું છું મારી સમજ પ્રમાણે એઓ એસ જનાર તરફવાર બિહા છે તેઓ પોતાથી બનતી બધી સમજ કરીજ થશે એટલે કેમની ઉપર તેની જવાબદારી ચાલી રહેશે. બધા માણસ એકજ લતાના, કે એકજ કુકાનના સાથે પડાય તેમ નહિ બને. જો આ ખાલ બરાબર હોય તો એ પડારો તેના વાહજબી દોરતો કે સમા તેના બાજ બધાં અને માત્ર મીલકતની સંભાળ રાખશે કોઈ બીજા કાગડાની રૂએ પડાવે છે તેનું આ પ્રમાણે બને છે એમ આપણે લેતા આવ્યા છીએ. જતાં એટલું ખસ નથી ને માણસ નવા કાગડાની કડતને સાથે પડારો તેની ખબર એસોસીએશન થશે. તેનાં બાજ બધાં કયાં છે, શું રિમતિ છે, કોઈ ખબર કરનાર છે કે નહિ એ બધી તપાસ કરશે ને મરીજ હશે તો તેના બરાબર પોપણની સગ થઈ કરશે. એટલે નવા કાગડાની કડતમાં પડારોએ માણસને બેવડી મદદ છે. જેવમાં જનારની મરજ પ્રમાણે તેની કુકાનના અમવા બાજ બધાંની બરેખરત થઈ શકશે. એવે અપરે મી. પારસી ફરતમજ એવા લીડીંગે ને કાગળ લખ્યા છે તેની સંખાબલનો લાભ મળશે. આ સહતમાં આપણે સાચને ખાતર મરવાના છીએ એટલે કમલે બધે પુરાની મદદ મળશે. તે મદદ પોતે નીચે આવીને નથી આપતો. પણ માણસોના દિલમાં રસી તેની પાસે પડેપડારી કામ કરાવે છે. કિપર ના સવાલ હોઈ છે એ બનારે છે કે આજે મેકુ રાની કામ આપણે પહેલું લાખમાં લીધું છે. એટલે પારિત લાખમાં કરે એ સમજાય શકે છે. પણ વિચાર કરતાં સફ એઈ શકો કે કહ બખરાવા જેનું નથી. એવો પણ સવાલ ઉઠ્યો છે કે અપર ૧૩૦૦૦ દ્વિતીને એક સાથે એકમાં મોલે તો કેમ થાય ? પણ બધાં કમ્પાની મોલ કારવાર કરશે ? આ સવાલ માત્ર માનિતીયલ જોશ થાય ને. પુરાની કિપર પણ માત્ર બરેખર રાખનાર માણસ આને સવાલ નય કરે. તો પછી દ્વિતી દાડ ને પુરા કે કિપરથી દ્વિતીમાં કરનાર છે તે એવો સવાલ કેમ કરી શકે ? ૧૩૦૦૦ દ્વિતી એકમાં એક સુધી તથા એવો સાદો જાણર આવવા નયો ને એ આવે તો તેઓની પાલખનાર સંભાળનાર મેદજીબ

મેટો છે એમ સહુને માનવાનું છે. વળી જો કેપરનો સવાલ હોઈ છે તો આપણે એવો પણ સવાલ કરી રાખીએ છીએ કે ધરવીકેમ થઈ ૧૩૦૦૦ દ્વિતી માત્ર ગેબ થઈ જશે તો તેની પાલખનારને કાલું સંભાળશે ? એવો મુન્હેરો કર્યો છે કે માત્ર તેનાં બાજબીમાં અમવા માલ મીલકત રવડે. પણ જો રવડે તો તેટલી દેશ સેવા આપણે કેમ નહિ કરીએ ? જો તેમ કાલું નહિ તો માત્ર આખર કેમ પામશું ? દેશની સેવા કેમ બલાશે ? વારતે

"પ્રમદે કો દિલમાં પ્રેમ પ્રાણ શું ખારે, દિમતની મદદે પુદા સદા છે ચારા."

એક બખારુર દ્વિતી

જનારની બંધિ એક કમલો તરફવા દ્વિતીને મરમીટ એસીએ આગળ પાડવાનું કહેવાં તેણે ના પાડી. પછી તેને નવા કાગ દાની રૂએ અરજનું કહ્યું. તે પણ તેણે ના પાડી. આવી દિમત કરેક દ્વિતીને દોષી લેઈએ.

જનમાં ક્ષિત્યાલ

ખુની કાવલ વિષે જનમાં ક્ષિત્યાલ પુરે જોયો બાધી રહી છે પણ મેં બરો સવાલો પુછ્યા કરે છે. એક સવાલના જવાબમાં મી. ચર્ચીલ બાલ્યા છે કે કાવલના અમલ ની વચ્ચે વડી સરકાર નહિ આવી શકે. આવા જવાબથી કમલ મહારાટ લોકોમાં લઈએ એક છું. પણ અમરાનાનું કારણ નથી. કેમકે પહેલું તો આપણે આપણી પોતાની દિમતે લઈએ છીએ. વડી સરકાર વચમાં આવે યા નહિ. પણ આપણે જેને ખરાબ કામ માનીએ છીએ તે નહિ કરીએ. બીજું એ કે વડી સરકાર કાવલના અમલમાં બસે રૂએ ન આવે. પણ કાવલના જુલમમાં વચ્ચે આવ્યા વિના નય ચાહે. તે વચ્ચે ન આવે તો તેની આખર કોડી એટલી થઈ જાય ને કિરીશ રાખ્યું છેવટે હુડી પડે. એટલે મી. ચર્ચીલ ના જવાબનો હું એજ અરથ કહે છું કે તે બહેર થમે તેણે કહે. પણ ખરે વખતે વચમાં આવ્યા વિના ચાલેજ નહિ. પણ ખરે વખતે તે એક જઈએ પછીના.

ચેતીને ચાલો

કરજસરેપના મી. સુભેમાન વાંડી ઉપર કાકરાને દાડ વેચનારો કેસ બુખવારે ચાલ્યો. એ કોશ તથા એ કાકર છુપી રેપાર્ટીએ એવો પુરાવો આપ્યો કે તેણે દાડનો ચારથી બાદલી વેચી હતી. મી. સેક્રેટન તથા મી. ગાંધી વચીક હતા. મહેનત બધું લેવાઈ. દાડ વેચવો એ ધરમ વિરુદ્ધ છે એવી જુલાની પડી. એકના એકાઉન્ટ તથા બીજા ગોરાબા એ જુલાની બાધો કે મી. વાડી બધું જાણર કાર છે. દ્વિતીમાં પણ એમજ જણાય છે કે મી. વાડી ઉપર તરફરી કેસ છે. તે ખીત મુન્હેરાર છે જતાં માછલેટ તેને મુન્હેરાર કરાવી છે માસની કાલ કમી છે. મી. વાડી એ કોપીક કરી છે. પરિણામ આવે તે પછી પણ બધું દ્વિતીએ જતાં જાણવાનું છે. મેં જાણ્યા અને કાકરો પોતાના સમારબને કાર્ય

હોઈને દુશ્વારતાં હરે તેમ નથી. મી. વાહી બીન મુન્દેવાર દોવાથી તેને સરમ જેવું કંઈ ન નથી. જેવતાં સરમ નથી રહેલી પણ મુન્દામાં સરમ છે. તે નકામા ખરમમાં પડ્યા એ મુન્દાનકારક રહ્યું. તે અભવ્યા હોઈ બદનામી આપે તે ભૂલું.

એક્ટમાં નોટીસ

હાલ ઉમર હાલ ખાન મહમદ (પોર્ચ રહેરમના) નાદાર હસ્યા છે. તેના લેણદારો ની મીટીંગ ૧૬મી અને ૨૩મી આગસ્ટ માં સેટ આજળ મળશે. તેમ જાખના ઉપાધીય દાદાની એક્ટેટ સારતી રીતે નાદાર કરી છે. તેમ જાખના હાલ મુર ઉપાધીય નાદાર હેવા દાર ફરજ છે. જેહાનરખરમના દાદા હરમા ઇલ વરીયાવાની મીટીંગ તા. ૧૬મીએ માં સેટ આજળ મળવાની હતી. નાદાર ઉપાધીય આમદળની મીલકત લીધાંથી તા. ૧૩મીએ સેટ. નાદાર મહમદ સાઇબની મીલકત (વાહરરહમના)ની ખાખત રીવીડંડની નોટીસ બહાર પડી છે. નાદાર અજુને અજુદલ કરીમ ની મીલકત ખાખત પણ તેવીજ નોટીસ નીકળી છે.

કેપના ઇમોગ્રેશન કાયદા સામે લડત

કોમરલિયો એક લખનાર તા. ૬ ના કાગળમાં જણાવે છે કે—

કેપના ઇમોગ્રેશન કાયદાની રૂએ દેસ જતાં દિંદોને ફક્ત બાર માસનીજ પર મીટ મળે છે. આવી સખતી સામે લડત લેવા વિષે ઇડિઅન ઓપિનિઅનમાં ફર લીક હકીકતો પ્રગટ થઈ ગઈ છે. તે ખાખતમાં મેફેઈંગ તથા પ્રાઇમરગથી મેસ રસ હખરાહીમ ખાન, ઇસ્માઇલ હાલ અહમદ, હુસૈન હાસમ, અને ગુલામ મહમદ એ ડેલીગેટો તારીખ ૨૭ના રોજ અત્રે (કોમરલિ) આવ્યા હતા. અહીંના આગેવાનોને મળ્યા પછી એક મીટીંગ બોલાવવામાં આવી. પ્રમુખરયાન મી. અહમદ મહમદને આપવામાં આવ્યું. હાજર રહેવાને સલામો હેતુ પ્રમુખે જણાવ્યો. મી. ઇસ્માઇલ હાલ અહમદે જણાવ્યું કે આવા સખત કાયદા સામે આપણે પગલાં સંકલ્પ નહિ તો આપણે કલ્પ દુઃખ આગળ જતાં સહન કરવું પડશે. વળી વફીલનું કહેવું છે કે ટેસ્ટ કેસ કરવું તો છત મળશે. માટે કેપ કોલે નીના બધા હિંદી બાઇઓએ આ કામમાં મદદ દેવી જોઈએ. મહોગેડન જતરક રીમસ એસેસીએશનના સેક્રેટરી મી. મોગ્રેસે કયું કે કોમરલિના મહોગેડન કોમરલિએડના તરફથી કમીશન એક

તથા જનરલ રીલર એક્ટને લગતાં ૨ પીટીશનો પાર્લામેન્ટપર મળેલ છે. જે મી. રોસે રજુ કર્યાં છે. મ. એ. ના ચેરમેને જણાવ્યું કે પીટીશનોનો જવાબ આપતાં સુધી ટેસ્ટ કેસ કરવાનું મુલતવી રાખવું. તેમજ નાતાલના આગેવાનોએ ત્યાંના ઇમોગ્રેશન એક્ટ સામે ટેસ્ટ કેસ કીધો છે કે નહિ તેની તપાસ કરવી. તથા કેપના દરેક શહેરના આગેવાન હિંદી ની સલાહ લઈ કામ કરવું. બાદ સરવા તુમને એવો હસાવ થયો કે આ કામ માટે પા. ૨૦૦ લખી ખરમાની જરૂર છે. જે પૈકી મેફેઈંગ અને પ્રાઇમરગમાં પા. ૬૦ રોકાઈ ચકેલા છે. બીજા મદદ કોમર્સ ના લોકોએ કરવી. તેમાં તમામ ફૂગન દારોએ શી. ૧૦ તથા ફેરીવાળાએ શી. ૫ ખરવી. મી. રહીમની મુચનાથી એ હિસાબ કર અડવાડીએ ઇડિઅન ઓપિનિ અનમાં પ્રગટ કરવાનું નક્કી થયું અને સમા ખરખાસત થઈ.

મુધવારના તા. ૭મી ઓગસ્ટના રોજ ઇડિઅન પોલીટીકલ એસોસીએશનની મીટીંગ મળી હતી જેમાં મેફેઈંગ તથા પ્રાઇમરગના ડેલીગેટોએ બાગ લીધી હતો પ્રેસીડન્ટ મી. વી. સામી હતા. મી. તુલ અરામ ત્રિવેદીએ ડેલીગેટોના હેતુઓ મીટીંગમાં જાહેર કર્યા બાદ મેસરસ કમ રાહીમ ખાન તથા ઇસમાઇલ હાલ અહમદ મદે લાખણો કર્યા જેમાં કાયદાની સખ તાલ વિષે અસરકારક વિચેચન કરવું અને જણાવ્યું કે મેફેઈંગના એસોસીએશને જે વફીલની સલાહ લીધી છે તેના તમામ કાગળો અત્રે મોકલી આપવાં. અત્રે ના એસોસીએશનના આગેવાનો વફીલ મારફતે તપાસ કરશે. ને એનો ટેસ્ટ કેસ કરવા વિચાર કરશે. કેસમાં ઉધરા જાના પછસાની ખાસ જરૂર છે. માટે પોલીટીકલ એસોસીએશન પાસે જે રોકડ ફંડમાં જગા છે તેમાંથી મદદ કરવી. પ્રેસીડન્ટ મી. વી. સામીએ જણાવ્યું કે જાન્યુક ફંડમાંથી મદદ નહીં કરતાં બીજું ઉધરાણું કરવું. સરવાનુમતે ફંડના જાન્યુક પછસાંમાંથી મદદ કરવા હસાવ કર વામાં આવ્યો. મી. ઇસમાઇલ હાલ અહમદ મદે જણાવ્યું કે તેઓ મેફેઈંગ જાઇ એ વિષેની વફીલની સલાહ વગેરેના કાગળો મોકલી આપશે. બાદ મીટીંગ બંધ થઈ હતી. આશા છે કે કેપટાકન, પોર્ટ ઇલી સાંમેથ, ઇસ્ટ લાંડન વગેરેના કામના આગે વાનો આ કામમાં પોતાની સલાહ આપે ખર્ચો મદદ કરવા મુકી નહીં.

ચરચા પત્ર.

ઇસ્ટલંડન ખાખતમાં ખુલાસો

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ લેગ,

આપના તા. ૨૭ જુલાઇના અંકમાં 'ઇસ્ટ લંડન'ને ચેતવણી' એવા મથાળાનો એક પારે ખાફ છપાએલો છે તે વાંચતાં દિલથીરી સાથે આપને લખવું પડે છે કે આપે એ મુદ્દા કયા પેપરના આધારે છાપ્યા છે. તે પેપરનું નામ હોવા તે જગ્યાનું પાકું શીરનામું આપ સરહોબ મહેરબાની રાહે લખવા તરફી લેશે. જ. કારણ આ તરફના કેપના ટેપુટશનમાં એવી ભેદ ભરેલી માગણીએ કરવામાં આવી નથી. તેના ખુલાસા નાદે આ સાથે ટેપુ ટેશનની કરેલી માગણી કેવી લતની છે તે વાંચવા બીડેલ છે.

ટેપુટશનની માગણી એટલીજ છે કે કાય હામાં નેરીવ અને એસિયાટીક એ સખ્ત છે. તેમાંથી એસિયાટીક સખ્ત કાદી તાખવો એવી અમારી અસલથીજ માગણી છે. અમે સેક્ટો પાઉટ ખર્ચો કરા લડ્યા તે એવી ભેદ ભરેલી માગણીને સાદ નહિ પણ અમારા દરેક ઇડિઅન બાઈને સાદ કે જેમાં જરીજ ઇડિઅન બોર પેસાદાર—દરેક ઇડિઅન નામે આવી જાય છે. અમે ભેદ રાખવા માગતા નથી અને એવા બીલ કાઈપણ બેદો રાખવું પણ નહિ. એ અમારે ભેદ રાખી કામ કરવું હતું તો ૧૯૦૬ની સાલમાં મેયરે આપે લા જમન પ્રમાણે કરવ. પણ અમે પહેલે થો તે છેલ્લે સુધી ભેદ રાખ્યોજ નથી. અમારા ઇડિઅન બાઈઓ બધાએ સરખા છે. એમ ગણીએ બીએ. તેમ અમારા માગણી આપના પેપરમાં છાપવા મહેરબાની કરશે કે નથી કાઇને પણ સંકા રાખવા કારણ મળે નહિ.

લી. આપને.

એ. જ. ઇસ્માઇલ.

ચેરમેન. ઓ. ઇ. એસોસીએશન.

ઇસ્ટલંડન, ઇસ્ટલંડન.
તા. ૩૧-૭-૦૭

(મી. ઇસ્માઇલે ઉમેલ કામગીરો મોકલ્યા છે તેમાંથી નીચેનાં દુઃખો લેવામાં આવે છે.
(૧) રાજનમાં પરવાનગી વમર ન રહેવાય.
(૨) રાજના આઠ વાગ્યા પછી શેરીઓમાં ન ફરાય.
(૩) પગથી ઉપર ન ચલાય.
(૪) પગથી પાઈ વિગેરેમાં ન જઈ શકાય.

આ ખાખત અમે ઇમેઇલમાં અજાઈ આપી મરા બીએ. જેમાંથી અમે અમારું લખાણ લીધું હતું તે ટાઇમસ પત્ર હતું. તે અમે ઇસ્ટલંડન ગાંધી આપ્યું છે. અમે લખીને રાજ મળ્યું બીએ કે ઇસ્ટલંડનના બાઈઓએ એક કાખવાની તાલકીજ નથી. ઈ. ઓ. બ.)

હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ અને તેના

ખલીફા (ર.દી.)

(મયા ૨૧ક પાના ૪૩૦ થી ચાલુ.)

બીબી ખતીજાની ઉમર આઠીસ વર્ષની હતી. પેગંબર સાહેબની ખુબ-સુરતી અને સાલાહીયી તેનું મન તેમની તરફ ખેંચાયું. તેના વિચારને ગેળી ટેકો મળ્યો. અરબ ઇતિહાસ કત્તા કહે છે કે બીબી સાહેબ પોતાની અગાસી માંથી પેગંબર સાહેબની સાથે એક કાફલાને આવતાં જોતાં હતાં તે વેળા તેમને તરકામાંથી બચાવવા બે શીરસ્તાને પોતાની પાંખની ઝાંઝા આપતા તેણે જોયા. તે ઉપરથી તેની ઘસીઓ પાસે બોલી બિડ્યા. "અલ્લાહના ખારાને જુઓ. તેમનું રક્ષણ કરવા અલ્લાહ બે શીરસ્તાને મોકલે છે." આ જોયા પછી બીબી ખતીજાએ પેગંબર સાહેબને સાદીનું કહેણ મોકલ્યું. જે ગુલામડીને કહેણ લઈ જવાની ફરમાન મળી હતી તેણે પેગંબર સાહેબને કહ્યું. "આપ કેમ સાદી કરતા નથી?" પેગંબર સાહેબે જવાબ આપ્યો "હું ગરીબ છું" સારે ગુલામડીએ કહ્યું "જો કાશ તવગર અને ખાનદાન બાધની સાથે સાદી ચાલે?" પેગંબર સાહેબે પુછ્યું "તે કાણ છે?" ગુલામડીએ કહ્યું જવાબ આપ્યો. બનેને મળવાનો વખત સુકરર કરવામાં આવ્યો, ને સાદીનો દરાવ થયો. પેગંબર સાહેબની મરીખીને લીધે બીબી ખતીજાના બાપે કાંઈ વાધો ઉઠાવ્યો. પણ બીબી સાહેબે પોતાનું દીવ જોની ઉપર મોટયું હતું તેની ગરીબાઈનો ખ્યાલ નહિ થયો. બીબી ખતીજાએ મોટું ખાણું આપ્યું. તેમાં અશુતાલેજ, હમઝા અને બીજા ખારેશ કામના માણસોને નોતરવામાં આવ્યા હતા. આ ખાણા વખતે કાદ વાપરવામાં આવ્યો હતો અને પેગંબર સાહેબની ગરીબી હાલત જુલાઈ મળી હતી. અને બહુ ખુશાલીમાં સાદી પૂરી થઈ. પેગંબર સાહેબે એક ઉંટ પોતાના ઘરના દરવાજા પાસે કતલ કરાવ્યો ને તેનું લેસ ગરીબોને આપ્યું. ઘરમાં નાચ રંગ જામ્યા હતા. અશુતાલેજે દાવગમાં સોનાના સાડા બાર મોક આપ્યા. આની કિમત બાર ઉંટ જેટલી થઈ. હલીમા બીબી જેણે પેગંબર સાહેબનું ઘાઘનું કામ કર્યું હતું તેને આઠીસ ઘેરાં આપ્યાં. અને તે બધું સંતોષ પામી પોતાને ઘેર વિદાઈ થઈ.

મકરણ ૬ હું.

→→→→→

પેગંબરની શરવાત.

ખતીજા બીબીની સાથે સાદી ચવાઈ પેગંબર સાહેબને પૈસાની તંગી ન રહી. તેમની નીતિથી સોઠામાં તેમની વગ જમી. તવારીખકાર અબદુલ્લેહ કહે છે કે અલ્લાહ પાકે તેમનામાં બધા સદગુણો રાખ્યા હતા. પેગંબર સાહેબ સત્તવાન, પવિત્ર અને ખરાબ વિચારોથી મુક્ત હતા. તેથી તેમનું ઉપનામ અલ અમીન કહેતાં ઇનામદાર એવું રાખવામાં આવ્યું હતું.

તેમની હુશિયારીને લીધે તેમને ઘણી વખત લોકો પોતાના કજીઆ પતા વગ સાઈ પંચ નીમતા. એક વેળા આમ લાજવાયી કાળાને છૂન મલોચી હતી. તે પવિત્ર પથરો પાછો જગાવર મુકવાનો કેનો કક છે એમ તકરાર હતી. બધાએ દરાવું કે અલ્લાહને દરવાજેથી પહેલો જે માણસ આવે તે જે દરાવ આપે તે સહુએ કબૂલ રાખવો. એમ બન્યું કે તે દરવાજેથી પહેલા આવનાર પેગંબર સાહેબજ હતા. બધાની તકરાર સાંભળ્યા પછી તેમણે ફર માવ્યું કે એક કપડું પાથરી તેની ઉપર પવિત્ર પથરને મૂકવો, અને દરેક કામના માણસે એક એક ઉંટો પકડવા. આમ કરવાથી બધી કામે કાળાને કાણે મૂકવામાં સરખો બાગ થીયો, ને પેગંબર સાહેબે તેને બરોબર બેસાડતો કયો.

ખતીજા બીબીથી પેગંબર સાહેબને ચાર દીકરી ને એક દીકરો પેદા થયાં. દીકરાનું નામ કાસીમ પાડવામાં આવ્યું હતું. તે ઉપરથી પેગંબર સાહેબને અબુકાસીમ એટલે કાસીમના બાપ એમ કહીને પશુ લોકો બોલાવતા. કાસીમ બાપપણમાં ગુળરી મયા.

ધી ઇલિઅન પખલીક લાઇબ્રેરી.

કરબન તા. ૮-૮-૦૭

સદરહુ ઇન્સ્ટીટ્યુશનની શીક્ષક તા. ૧ જુલાઈ ૧૯૦૭ને રોજ પા. ૨-૧૪-૮ હતી બ્યારે જુલાઈ માસમાં મેંબર શીના પા. ૪-૧૬-૮ મળ્યા હતા જે મળી કુલ પા. ૭-૧૨-૨ થયા. તેમાંથી પા. ૨-૧-૯ ખરચો જતાં બાકી ચીલક પા. ૫-૯-૫ તા. ૩ ઓગસ્ટે રોકક હતી. સદર માસ માં ૩૧૯ મેંબરો અને ૧૨૭૮ બીજા ચુકરચો મળી ૧૪૬૩ મેંબરોના લાખ લીધો હતો. મેંબરોનાં નામ ઉપર મુકા, તથા ૪૪ પેપર ઇસ્તુ થયાં હતાં. એક અંગરેજ ચુકરચ તરફથી ૬ ઇમેઇલ મુકા બેટ તરીકે, તથા મેસરસ દીવાવાળા અશુતકર આમદ, માપત, ઇંદરનેશનલ પ્રેસ, ઓટોમન પ્રેસ, મીયાખાન, રકુલ દીન, દીવાન, ઇ. વીલીયમ્સ, વી. એમ. જુના તરફથી પેપરો વીગરે સારવજનીક ઉપયોગ માટે મળ્યાં હતાં. જેમનો આજાર માનવામાં આવ્યો છે. એટ ચુકરચ તરફથી ઇડીઆ, સોશીએલોજીસ્ટ તેમજ બીજાં કેટલાંક ઇડીઆના પેપરની જરૂર જણાવવામાં આવી છે જે માટે બોરડની સલાહ લઈ ચેઅર્ચ બંદોબસ્ત કરવામાં આવશે. ટરાંસવાલ સંબંધમાં કાંગરેસના તાર તથા કાગળો લખવામાં મદદ આપવા જવું પડતું હોવાથી હું પોતે લાઇબ્રેરીમાં નીમીત કાગર રહી શકતો નથી તેમજ મેંબરોને છુટા ઇસ્તુ વખતસર કરી શકતો નથી જે માટે જ્યાં સુધી હું તે કામમાંથી છુટો થાઉં ત્યાં સુધી માટે મેંબરો તેમજ બીજાઓની મારી આજુ છું. મારી ગેરહાજરીમાં કેટલાક એક ટેબલપરનાં પેપરો બીજા ટેબલપર મુકે છે, તેમજ વાંચ્યા બાદ મુળ સ્થિતિએ ન મોકલતાં અવ્યવસ્થિત પણે મુકે છે, તેમજ પેપર અને ચીતરો બેદરકારપણે ફાડી નાંખે છે તેમજ એરી બચ છે તેઓ માટે મારે દિલગીરી જાહેર કર્યા શીવાય ચાલતું નથી. આશા છે કે હવે પછી સદચુકરચો તેમ નહીં કરશે. નહીંતો મળેલી ખાતમીને આધારે બોરડની સલાહથી એમ વર્તનાર સામે ચેઅર્ચ પગલાં લેવા જરૂર પડશે. લાઇબ્રેરી સારવજનીક છે તો તે તરફ ચેઅર્ચ લામણી તથા ખંત બતવવાં જોઈએ.

લી. રોવક.

ઉમીયાસંકર મંજારામ રોવત.
ઓ. સે. અને લાઇબ્રેરીયર્ન.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42

BELLAIR

Rambhai Govindjee, & Co.,
Farmers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GABIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Oshaganal Bhawandas Gheew la
Randeria,
21 Roger Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.,
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long
Market Streets.

DELAGOA BAY

B. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Saleman & Co.,
Box 308.
HORMAJY IDOLGY,
P.O. Box 332.
Madhavjee Jethu & Co.,
Box 140.
Manwar Hoonan Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.
VRAJDAK & LALCHAND
Box 92

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABGBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhann Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
J. S. Mahomed,
113 Grey Street.
DADA DUNAS,
Box 88, 130 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Ploverlight Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Munnosjee Timol,
Box 211, 110 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
ERRAHIM CASIROODEEN,
113 Grey Street.
B. ERRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Savilla Street,
(near Surtis Masjid).
JALBEOT & SORANJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JODHA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. B. Mehta,
Box 580 Grey Street.
B. A. Moghray,
Box 754, Photographer.
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent,
Point.

Muckanjee Brothers,
Tailors,
152 Grey Street.
S. P. Muhomed,
Tobaccoist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam,
Surtis Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh,
Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PULLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.
P. V. Sanghavye & Co.,
Box 738, Grey Street.
M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thann Maharaj,
Property Owner
175 Gale Street.

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.,

HEIDELBERG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 82.
A. M. BHAT,
Box 41.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. ESSAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEBIEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAN MOHIDEEN,
Box 3755.
Govind Dulabh,
Box 3069.
Gulab Prag,
Box 5099.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
A. A. PILLAY,
Box 1353, 49 President Street.
Ratipalsing,
Box 5999.
SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.
DHANJI MORAR,
Box 6931, Johannesburg.
BRIKHA RANGHOD,
Box 8034, Johannesburg.
DOORIN TELI,
Box 4980, Johannesburg.
FAKIR KALIAN,
Box 6031, Johannesburg.
Govind Dulabh,
Box 6031.
GOVIND MOWJI,
Box 6369, Johannesburg.
LAKHMAN MADHU,
Box 5999, Johannesburg.
MORAR BHIRLA,
Box 5999, Johannesburg.
PARUHU HIRA,
Box 5999, Johannesburg.
PRMA JERAN,
Box 651, Johannesburg.
RATANJI KALIAN,
Box 5999, Johannesburg.
Ratipalsing,
Box 5999.
D. M. SURATI,
Box 6031, Johannesburg.

South African Directory

(Continued)

KIMBERLEY

Khandabhai & Tularam,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

Yusef Patel,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. Ohotabhai,
Box 33.
Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
Hassan Ahmed,
Indian Location, stand 16,
Box 84.

Ismael Amod Cawee,
Box 11.

Kalen Laloo,
Box 391.

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
Box 262, Market Square.

Vandmal Kotia,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismael Vadeo & Son,
Bond's Drift.

H. S. Davey,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. Bhambha,
Box 35.

I. A. Cawee & Co.,
Box 117, Church Street.

Dawood Ismael,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

Ayob Mahomed & Co.,
Box 134.

Menta & Krantier Bros.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. Bhambha, Box 4.

POTCHEFSTROOM

Abdool Haji Khan Mahomed,
Box 90, Church Square.

Abdool Rahman,
Box 12.

S. D. Roper,
Market Square.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
150 Prinsloo Street.

Ayob Hajeo Beg Mahomed,
Box 498.

Hajee Hadib,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

Hajee Omar Hajeo Khan Mahomed,
Fruit Dealer, Box 57,
340 Church Street.

Mahomed Abo,
Box 498, Prinsloo Street.

Mossa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

Tayob Haji Khan Mahomed & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. Vyas,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermoeten Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

ROBERTSON

K. M. Naidoo & Co.,
Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Couper Street.

M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. Gandhi,
Railway Street.

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Krahav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Malter,
Wick Street.

Babu Talwatsing,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
50 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

Raghavjee Ragnath, Goldsmith,
Main Street.

Soobh in, Mineral Water Factory,
Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.

VOLKSRUST

E. A. Bhambha,
Box 96.

Essop Suliman,
Box 47.

WARMBATHS

M. E. Nagdee & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 55. TEL 444. "PORBANDAR."
ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન

એજન્ટ.

મેક્સ ૮૮. ૧૩૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Telephone 864.

BAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હાઉસેસ ને શેરસ મરચન્ટ.

કમિશન એસરી જયાણક કિંદુસ્તાન

વી મંગાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે

છે. ખાસ વી પોરખંદરનું તથા કલકત્તા

નું-સરસ ચાનલ-ચોખું ગંધીઆણું-જય

બંધ. અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEBURG,
Box 6936. JOHANNESBURG

Telegram: "FANCY."

ઓપિનિયનના જુના અંકો ઓપિનિયનના વાંચકોની ફરજ.

જોઈએ છે

તા. ૧૦ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની માસ મીટીંગનાં વધુ બાપણો, માસ મીટીંગનો ફેરિયાદ, પ્રીટોરીયામાં કેલુ કોણ રજીસ્ટર થયું તેના ૬૩ નામો.

તા. ૩ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની ગંજ ૪૨ માસ મીટીંગનો વીગતવાર હેવાલ, મી. હેગરના નવા ખીલ ઉપર નાતાલ પારલામેન્ટમાં સખત ટીકા.

તા. ૨૭ જુલાઈ—આ અંકમાં ધણી ઉપયોગી એડીટરીઅલ લખાણો છે. જેલ ને લગતાં શેષ મહેતાળ રમીત બે સુદર કાવ્યો છે. આ કાવ્યો કરળનની કોઝિસ મીટીંગમાં ગવાયાં તારે ધણી રસથી આતાએ સાંભળ્યાં હતાં.

તા. ૨૦ જુલાઈ—આ અંકમાં ધણી રસીક લખાણો છે. ટ્રાંસવાલ પારલામેન્ટ માં ધમીગરેશન ખીલ ઉપર થયેલી પુષ્કળ ચરમા, નાતાલમાં એશીઆટિકને આવતાં અટકાવવાના ખીલ ઉપરની પારલામેન્ટમાં થયેલી ચરમા, લોળીટાએનો હેવાલ, નાતાલનું સ્ટેપ ખીલ, નવા કાયદાનું નાટક, વગેરે વગેરે.

તા. ૧૩ જુલાઈ—નાતાલના હિંદીની માસ મીટીંગનો હેવાલ, મોલવી સાહેબની ખેતો, વગેરે વગેરે.

તા. ૮ જુન—નવા જુની કાયદા નો હેવાલ.

આ શિવાય ખીજ જુના અંકો જેમાં ના. અમીરતું જ્ઞાંત, વિલાયત અંગેલ ઉપુટેશનનો હેવાલ, લોડ એલગીનની મુલાકાત, મી. કીડવૈતો હમીદીયા રેલવે બાબત કાગળ, વગેરે લખાણોવાળા વેચવા ના છે. 'દરેક અંકની કીમત આર પેતી છે. ટ્રાંસવાલ તથા કેપના સ્ટાંપ સ્વીકારવા માં આવે છે. વધુ વીગત માટે લખોઃ—

મેનેજર

ઈન્ડિઅન ઓપિનિયન

શીનીક્સ—નાતાલ.

ગ્રાહકો માટે.

જેઓના લવાજમ નથી મળેલાં તેઓના છાપા અમારે દીલગીરી સાથે બધ કરવાં પડશે માટે તાકીદે લવાજમ મોકલી આપવા અમે ફરીથી વીનંતી કરીએ છીએ.

આફ્રીકામાં હિંદીઓના હકને માટે ને લડત ચાલુ છે તેમાં સહાયે પોતાનો હિસ્સો આપવો એ દરેકની ફરજ છે.

અમારી તરફથી નાતાલ, ટ્રાંસવાલ તથા કેપકોલોનીના પારલામેન્ટના મેંબરો કપરાંત હિંદુસ્તાન તથા ઇસ્લામ ગ્રામીતા રાજ્યદારીઓને આ છાપાની ૨૦૦ જેટલી નકલો દર અઠવાડીએ મફત મોકલવામાં આવે છે. આનો હેતુ એ છે કે તેઓ આપણા દુઃખોથી વકેફ થાય તથા આપણું ને જરૂરી હક મેળવવાની લડતમાં બાગ લેય.

દરેક વાંચનાર ઓપીનિયનની એક નકલ પોતાના આશીતા મિત્રોને હિંદુસ્તાન ખીડરી તો તેનું અરચ નક્કુ છે પણ લાલ ધણો છે.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિયનની પુસ્તક નકલ ઈન્ડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૨ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૨ ઓ સ્ટ્રીટ, તથા ધો સન ઓફ ટાબેકો વકેસ, ૧૬૪ ઓ સ્ટ્રીટમાંથી ગ્રણુ પેનીના લામથી મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. ટ્રાંસવાલ અથવા કેપ કોલે નીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શિવાય નીચેને ટેકાણેથી પણ મળશે. પી. એમ. બરગ—મી. બી. એમ. પટેલ, ૪૯૧ ચરચ સ્ટરીટ.

પ્રીટોરીયા—મી. પી. એમ. નેશી. બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટસંચરમ—મી. એમ. ખડેરીઆ, બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સ ૫૨૨—મી. એચ. આર. દેશાઇ, બોક્સ ૨૫૫.

કોબરલી મી. તુલજરામડી. ત્રીવેદી, બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાગેઆબે—મેસરં જુબાસ લાલચંદ ની કુલ બોક્સ ૧૬૨.

"INDIAN OPINION,"		
Yearly Subscription (Natal)	12/6	
Half Yearly	7/6	
Quarterly	4/-	
Yearly Subscription (South Africa England and India)	17/-	
Half Yearly	9/-	
Quarterly	5/-	

જુનજાતી કોમ્પોઝીટર. અનુભવીને વધારે પસંદ કરવામાં આવશે.

મેનેજર

ઇટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
શીનીક્સ—નાતાલ.

રાકડ બખર લાવ.

આવલ.	શી. પે.	શી. રે.
માંગ ૧ બસ્ટાન	૨૪ ૬	૨૫ ૦
બીમડીના	૨૮ ૦	૨૯ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૨ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦	૨૧ ૬
મીની સમર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
દુડાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
ટેથી ટુવેર ઘણ.	૨૩ ૦	૨૩ ૬
ટુવેર ઘણ કાનપુરી.	૨૪ ૦	૨૪ ૬
મસુરની	૨૨ ૬	૨૩ ૬
મમની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અડાની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુબઈના.	૨૨ ૦	૨૨ ૬
" ઘણ	૨૪ ૦	૨૪ ૬
વટણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઇ	૭ ૬	૮ ૦
ખીનીસ.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડુ તેલ ૧ આલન	૩ ૬	૩ ૧૦
એરકીતું	૩ ૩	૩ ૪
મીઠું	૩ ૮	૩ ૯
નાળીએરતું	૪ ૬	૫ ૦
ખાંડ સફેદ મોરીસની	૧૭ ૬	૧૮ ૦
પીળા	૧૭ ૦	૧૭ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૯ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૧ ૦	૧૧ ૬
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૫	૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૫
ધી પેટી ૪ દીનના પૌં	૮ ૧૫	૯ ૦
પોરબંદર	૯ ૧૦	૯ ૧૫
પારશીન કીવોસ.	૬ ૨	૬ ૩
" વાઇટ રોસ	૮ ૫	૮ ૬
" " આલન	૧૨ ૩	૧૨ ૬
નાળાચેર	૧૬ ૦	૧૮ ૦
ફલી	૧૦ ૬	૧૧ ૦
ડાઇમંડ સોપ	૧૪ ૬	૧૫ ૦
દુધ નેસલમું.	૧૯ ૬	૨૦ ૦
નીમક (લીવરપુલ)		
બરતા એકલું	૪ ૬	૫ ૦

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "HUMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

100, 102, 104, Commission & Consignation Street
P.O. Box 204, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 359B.

41 Market Street.
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lindleyfontein } Dis. RUSTEN
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA.
GENERAL MERCHANT,
Box 6 Tel. Add.: "BHANA"
MAGAS OUNJI, BURG. P. O. RUST.
R. N. 224.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NALSTROOM.

HORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
"HORMAJCY & IDOLGY"
P.O. Box 11, BURG. P. O. RUST.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Rags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Bazaar-wares, Pottery, Groceries.

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL.
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited,
Tel. Add.: BURG. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA" P.O. Box 38.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM GAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
413 ORANGE STREET, (Gamroodeen's Building).
Tel. Add.: "GAMROODEEN" Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Importers, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DRINKS
Messrs. Jubbey & Surridge Bros. Durban.
Sole Agents for Natal.
129, Castle Street.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Cots, Trunkcases,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (East), Box 4120, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 267.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATEA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices
Box 58. Tel. Address: "Durban." Telephone 863.

સરસ્વતી અને ઉચ્ચ માલ.
સન સીમરેટ, સુમાતા ચોર બેર ૧૧
જાનિયા કીન તમેરે જાતની તમારૂં નિચેરે
સરવાળે મળશે.
સન બેન્ટ રાજીશ ૫૬૭.
૧૧૪ મે સીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3153
2 Canton Road, Fortburg.
JOHANNESBURG

Yrajdas & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 97. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 90 Tel. Add.: "BHABHA"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 52. Telephone Address: "AMOD"
HEIDELBERG, Transvaal.
Branches: KHOTA & CO., Nigel

Essep Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add.: "ESSEPS"
VOLKSRUST

Indian Opinion

$$V_{\text{eff}} = V_0$$

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, AUGUST 23TH, 1907

No. 34

Contents

Publication	Page
The Suppressed Communion	127
Foreign Impressions	128
The Palmarian Appeals	129
Interpolary Prophecy	130
Workmen's Compensation	131
OTHER ARRIVALS	
The 'Triennial Registration Act and the Immigration Bill	132
Workmen's Compensation	133
Notes on Regulate Your Work	134
Subventions	135
Industrial Insurance	136
The Triennial Registration Act	137
Immigration	138
Triennial Government and Law	
Immigration Committee	139
Triennial Immigration	140
Foreign Immigration Notes	141
The Immigration Notes	142
Immigration Notes	143
Immigration Notes	144
CONCLUSION	
An Annual Case	145

Indian Opinion

SATURDAY, AUGUST 24TH 1907.

City **The** **186**
Suggested Compromise

We publish in another column, corresponding to that has passed between the Transvaal Colonial Secretary and Mr. Gandhi. It is a great pity that General Smuts has not accepted the suggestions made by Mr. Gandhi. Although it is not made in the name of the community, we think that it affords either party a safe way out of a serious difficulty. General Smuts relies upon his ability to enforce the Law in full and, therefore, rejects Mr. Gandhi's proposal. We cannot help remarking that the rejection of so reasonable a suggestion shows in what low esteem Indians in the Transvaal are held by General Smuts. Accordingly, we consider that it is now more than ever the duty of Indians in the Transvaal to prosecute their campaign of non-submission to the Law to the uttermost end. The fixed determination of the Transvaal Government can do no harm to those Indians who are already resolved to sacrifice, no matter how great. Neither imprisonment nor deportation need occasion the slightest fear in the minds of those Indians who place their honour above everything else.

Mr. Gandhi has raised, in submitting his draft, one main issue, namely whether the local Government will condescend to consult the wishes and sentiments of the Indian community.

in carrying out their intention of identifying those Indians who are entitled to reside in the Transvaal. General Smuts says no. It is now for Indians to give their answer. It is open to them to lead a life of utter degradation in the Transvaal, or to make a supreme effort to be counted as human beings and citizens of the British Empire.

[illegible]

The **Estacortl Appeals**

The **Estacortl Board** was endeavoring to play a bad game for "bluff" at the expense of the would-be Indian voters. Whatever the choice might have been, it is still open for the Board to waste public money in a wanton effort to obtain special leave from the Privy Council itself. We do not think that the Board has any such foolish ambition. Its self-esteem must have been rather badly shaken when the Court averred that nothing in the Board's affidavit showed why the cash value of the right to be placed upon the Township Roll should have been \$2500. From the action of the members of the Board, we should judge that the present value is very much below par. Public folly usually depreciates the value of public rights, even when defined sufficiently to be common-usable in a different form.

The *Friend*, of Birmmgham, has performed a public service and has earned the sincere Sympathy and gratitude of British Indians by the warm-hearted way in which it has approved of the manner whereby our Transatlantic brethren have shown their abhorrence of a man so obnoxious to their religious respect. The *Friend* has demonstrated its courage and patriotism by deprecating a series of readings and lectures in consideration of the subject, from which our brethren that faithful Indians are perfectly justified in protesting as by means of "previous resolutions" against a contributing law. We commend the *Friend* to our readers, which appear else where, to lay before our Transatlantic brethren.

Tak. I have not time to say more than that I am
going very far to the
Workmen's abuse the minds of its
Compensation former well-wishers of
the idea that it was
permeated with liberal views. First
we find that the education of coloured
people is to be permissive, and not
free and compulsory. Then there was
the sorry spectacle of the introduction
of the Bees Bill, now happily relegated
to oblivion under the storm of indig-
nant protest voiced by all parties all
over the country. Then there was the
Amendment of Justice for Natives
Bill, whose objectionable character was
also given by the House. We did
not see, then, how the Attorney-
General's remarks at the time of the
introduction of the West Indian
Compensation Bill should be interpreted
as a concession to the coloured and
mixed workmen in that group. Strange to
relate, the Bill, in a new form, and
before Parliament last week, a class of
labourers being specially omitted from
the benefits according to its pro-
visions. On the occasion of committee
to the tender mercies of the Select
Committee, Mr. De Villiers remarked
that he did not see any vital reason
why coloured workmen should not
also be considered in the Bill. To-
day, he sees no reason why they
should not. The favourite diet of Liberal
Ministers seems to be that of
works. It is very much to be regretted
that humanitarian principles were not
allowed to prevail, and we thank Mr.
Wybergh for his manly protest against
this glaring omission. More and more
must we recognise ourselves as being
one that no longer and others are
not, the same as before.

The Transvaal Registration Act and the Immigration Bill

Mr. Gaudin's Suggestions

General Smit's Reply

Immigrating Correspondence

The Editor, INDIAN OPINION

Sir:—I beg to enclose herewith for publication copy of the correspondence that has passed between General Smit and myself regarding the Asiatic Law Amendment Act. The question, in my humble opinion, has assumed more than political importance.

Up to the 1st of June, 1902, I have been unable to obtain the views of the Government on the proposed amendment of the Asiatic Law Amendment Act. I have, however, been doing the justice of their claim will be recognized. But, whether this is so or not, I can only give my advice, and that is to prefer fearlessly the fulfillment of their solemn declaration to serving their self-interest.

It is, therefore, my belief that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community. I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community. I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community. I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community. I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

mean that I have voiced their sentiments and that I have endeavoured, to the best of my ability, to place before them accurately what the Law means. I beg to advise the entire responsibility. I feel that, my parents having given me a liberal education, and having been brought up in a modern history, I could not have been so and my country if I did less.

Replying to my last professional connection with Mr. De Villiers, I sought a private interview with him, and requested his unofficial intervention with a view to finding a solution to the difficulty. He promised to see General Smit and let me know. He did so, I was, however, unable to see him personally again. He left a message with his Secretary to the effect that I should approach General Smit directly, though there was still some question of the amendment of the Asiatic Law Amendment Act.

I believe that I am as anxious to serve the Government as I am to serve my countrymen, and I feel that the question is one of very serious and important importance. I therefore, venture to enclose herewith a hurriedly drawn draft amendment to the Asiatic Law Amendment Act. In my opinion, it meets the view of the Government entirely, and it respects the demands which, as a subject of my countrymen, I feel I am bound to make.

I have, however, been doing the justice of their claim will be recognized. But, whether this is so or not, I can only give my advice, and that is to prefer fearlessly the fulfillment of their solemn declaration to serving their self-interest. It is, therefore, my belief that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community. I believe that the Government should not only recognize the rights of the Asiatic community, but also the rights of the European community.

I hope that the proposal submitted herewith will be received in the spirit in which it is offered.

I have the honour to be,

Sir,

Your obedient servant,

(Signed) M. R. Gaudin

Proposed

to amend the Asiatic Law Amendment Act

It is enacted that the Asiatic Law Amendment Act, which has not been recalled and amended, can meet the whole difficulty, as follows:—

1. In Section 1 of the Bill, to omit the word "provided" to "Act."

2. The following section to be made to read:—

"The term 'Asiatic' shall mean any person of Asiatic descent, whether born in the Colony or elsewhere."

3. The following section to be made to read:—

"The term 'European' shall mean any person of European descent, whether born in the Colony or elsewhere."

4. The following section to be made to read:—

"The term 'Mixed Race' shall mean any person of mixed race, whether born in the Colony or elsewhere."

5. The following section to be made to read:—

"The term 'Coloured' shall mean any person of coloured race, whether born in the Colony or elsewhere."

6. The following section to be made to read:—

"The term 'Indian' shall mean any person of Indian race, whether born in the Colony or elsewhere."

7. The following section to be made to read:—

"The term 'Native' shall mean any person of native race, whether born in the Colony or elsewhere."

8. The following section to be made to read:—

(a) any Asiatic duly authorised to enter and reside in this Colony by a permit issued under the Asiatic Law Amendment Act, 1902, or any amendment thereof, or issued between the 1st day of September, 1900, and the date of the passing of the said Ordinance, unless such permit shall have been fraudulently obtained, provided that any such permit expressed to authorize any Asiatic to remain in this Colony for a limited time only shall not be deemed to be a permit within the amendment of this Sub-Section;

(b) any Asiatic resident and actually in this Colony on the 1st day of May, 1902;

(c) any Asiatic born in this Colony since the 1st day of May, 1902, not being the child of any European introduced into this Colony under the Labour Importation Act, 1901;

(d) any Asiatic who, before the 1st day of October, 1899, paid the sum of £1, in terms of Law 3 of 1885 as amended in 1886.

Provided that such Asiatic shall before a date to be fixed by the Colonial Secretary take out a domicile certificate as per form prescribed by regulation, and provided further that children up to the age of 16 years shall be exempt from the operation of this Clause, after attaining which they shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

4. The Asiatic Law Amendment Act, 1902, shall be amended by substituting the word "Asiatic" for the word "European" in the Asiatic Law Amendment Act, 1902.

5. Sub-section (c) of Article 2 of Law 3 of 1885, as amended by Volksraad resolution Article 1419 of the 11th day of August, 1886, Article 128 of the 10th May, 1890, and the Asiatic Law Amendment Act are hereby repealed.

6. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

7. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

8. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

9. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

10. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

11. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

12. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

13. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

14. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

15. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

16. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

17. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

18. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

19. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

20. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

21. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

22. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

23. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

24. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

25. To add to Sub-Section 15, also prescribing the form of certificate of domicile, and the manner of applying therefor, and the period within which Asiatic children under the age of 16 years shall be obliged to take out a domicile certificate to enable them to continue to reside in the Colony.

Contributions: A collection sent to the Duke of Devonshire by Mrs. Stoddard, the 13 June 1895, was kindly reported by John MacArthur, Esq.

Transvaal Government and London Committee

Colonial Secretary's Reply

Full Text

The Colonial Secretary's Office publishes the following documents. Some appeared in our issue of June 1906.

1. Letter addressed to the Prime Minister by the Secretary of the South Africa British Indian Committee.

2. Letter addressed to the Secretary to the South Africa British Indian Committee by the Colonial Secretary.

3. Memorandum on the subject of the existing system of identification.

4. Extract from the book published by Mr. F. F. Henry, Commissioner of Metropolitan Police, on the identification and uses of the finger print system of identification, printed by Darling and Son for His Majesty's Stationery Office.

5. Reply given in the House of Commons by the Under Secretary of State to Sir William Bull's question in regard to what respects the regulations published in the Transvaal Gazette at the 15th June 1905, other than those appended to the South African Indian Ordinance, 1905.

Letter addressed to the Secretary to the South Africa British Indian Committee by the Colonial Secretary.

Colonial Secretary's Reply

London, June 19, 1907.

Sir, I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 14th May, 1907, and in reply to inform you that the same has been forwarded to the Prime Minister of the Transvaal Government for the consideration of the British Indian residents in that Colony. In reply to your letter of the 14th May, 1907, I have the honor to inform you that the following letter has been forwarded to you for the consideration of your Committee:

1. **Prime Minister's Statement.**—This statement, published in the Transvaal Gazette, No. 10,000, of the 14th May, 1907, is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony.

2. **The Prime Minister's Statement.**—This statement, published in the Transvaal Gazette, No. 10,000, of the 14th May, 1907, is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony.

other Indian residents. I have already informed a deputation of British Indians who interviewed me on the subject that this Government would be unable to undertake any further action in existing legislation at present.

3. **Vrededorp Stands.**—The question of the payment of compensation to Asiaties now in possession of stands in Vrededorp is receiving the consideration of the Government. In the meantime I can only inform you that so far as I have been able to ascertain, no Asiaties are registered holders of stands. If any Asiatic has acquired any interest in any stand which is not registered he has done so at his own risk. The Vrededorp Township was always intended for the accommodation of the poorer classes of Europeans and for no other purpose.

4. **Exclusion of British Indians from political and municipal franchise.**

So long as Law No. 1 of 1895 remains on the Statute Book it is impossible to exempt British Indians from the application of its provisions.

5. **Finger Impression system.**—It is the intention of this Government to require Asiaties to apply impressions of the ten digits in certificates of registration issued to them. That they will only be required to do so on the form of application for such certificates made by them. The certificates must admit that the system of identification by finger impressions is a system of identification which is not applicable to the Asiaties. The system of identification by finger impressions is not applicable to the Asiaties. The system of identification by finger impressions is not applicable to the Asiaties. The system of identification by finger impressions is not applicable to the Asiaties.

6. **Books and Memoranda.**—Transvaal Government. Reports on the subject of the British Indian residents in that Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony.

When regard to the proposal made by your Committee, that the Indian residents of the Transvaal should be exempted from the application of the provisions of the Transvaal Indian Ordinance, 1905, I regret to say that the Government cannot do so. I regret to say that the Government cannot do so. I regret to say that the Government cannot do so.

by refusing to comply with its requirements. Under these circumstances, apart from the very strong objections to the application of the Ordinance on other grounds, it is impossible for this Government to accept that proposal. I have the honour to be, Sir, your obedient servant.

J. C. SMITH, Colonial Secretary.

J. W. BULL, Esq.

28, Queen's Avenue, Chamber.

1, Victoria Road, Johannesburg, S. A.

Memorandum on the Finger Print System of Identification

There are four known systems of identification: (1) Handwriting, and physical measurements; (2) photographs; (3) the Bertillon system of measurements; (4) finger impressions.

The first system is, save in exceptional cases, a most uncertain system, and is practically inapplicable, as it has been found by experience to be unreliable and unwieldy in its application. It has been universally discarded.

Photography is an uncertain system, and is practically repeated at comparatively short intervals. Moreover it is opposed to the principles of the Mohammedan religion. An attempt to introduce it to the Transvaal in the year 1902 had to be abandoned because of the strong objections raised to it on religious grounds by the majority of the Indians domiciled in the Colony.

The Bertillon system of measurements of certain human portions of the human body is a very uncertain system, and is practically inapplicable, as it has been found by experience to be unreliable and unwieldy in its application. It has been universally discarded.

There remains, therefore, the system of finger impressions. It cannot be said that it is a perfect system, but it is a much more certain system than any of the others. It is a system of identification which is not applicable to the Asiaties. The system of identification by finger impressions is not applicable to the Asiaties. The system of identification by finger impressions is not applicable to the Asiaties.

It is absolutely necessary that the Government should provide some reliable means of identification of individuals both in the interests of the State and in the interests of the individuals who are lawfully resident in the Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony. It is a statement of the Prime Minister of the Transvaal Government on the subject of the British Indian residents in that Colony.

A series of minor amendments were
made by the Arrangements Committee
the report adopted after which the
the read a third time.

The Indian Franchise

Appeal to Privy Council Refused.

In the Supreme Court, to-day, 11th instant, says the *Times of India*, Mr. Pitchay applied in the matter of M. Maffjee and others - the Natal Court Local Board, for leave to appeal to the Privy Council.

Mr. Cowley appeared on behalf of the Board, and raised no objection, provided the costs were guaranteed.

Mr. Justice Dove Wilson and the Court were of opinion that the application must be refused. The judge provided that there was no appeal to the Privy Council, and that the Board, either by agreement or by order of the court, might be permitted to give effect to the property of some other right, and that the Board might be permitted to be appealed against, and that the right, which was contained in the value considerably above £500. The right in question was the right to be put upon the township roll of Keston. Nothing was stated in the affidavit to show whether this right was of the value of £500, but apart from that what was decided by this Court was that the applicants had a right to be placed upon the township roll in the event of its being found that they were entitled to the same. The judge decided whether or not they had that qualification.

Under these circumstances he did not think the application could be granted.

Imperial Parliament

Transvaal Loan Bill

The London Correspondent of the *South Daily Mail* cables that, on Monday afternoon last, in opposing Mr. G. Roberts's resolution in regard to the "Transvaal Loan Bill," Mr. Alfred Lyttelton, Secretary to the Transvaal Government, pointed out the fact that the sale of intoxicating liquor to natives, which he declared was "entirely prohibited," and that the Government of the Transvaal had no intention of allowing the sale of liquor to natives.

It was stated that the Government of the Transvaal had no intention of allowing the sale of liquor to natives.

Mr. Lyttelton, in his speech, stated that the Government of the Transvaal had no intention of allowing the sale of liquor to natives.

Mr. Lyttelton, in his speech, stated that the Government of the Transvaal had no intention of allowing the sale of liquor to natives.

ought to have insisted on the coloured residents being given the rights to which they were entitled as British subjects. (Opposition cheers.)

London, Aug. 10.—In the House of Commons, this afternoon, Mr. Harold Cox (Preston) gave notice to ask Lord Elgin that, as General Botha has not sanctioned the conditions in the Transvaal, Lord Elgin should suggest the compensating from the Transvaal loan of the Indians desiring to leave the country, rather than submit to the conditions.

London, August 11.—In the House of Commons, this afternoon, Mr. Churchill replied to Mr. Harold Cox, and referred him to the reply given to Mr. W. G. Fisher, that, as the Transvaal Government had no alternative to the finger-print system, Lord Elgin felt unable to press the Transvaal for a reconsideration of the matter. Mr. Churchill declared that, in view of this, Lord Elgin does not see his way to making the desired suggestion.

Mr. Hylton (North Stafford) asked: "Did Government wash its hands of all responsibility for the Indians?"

Mr. Churchill: "We are far from doing so. We shall do what we can, and shall come with the resources at our disposal." *Reuter.*

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johnsburg, Thursday.
The English mail brings information of several members of the House of Commons, including Sir John Sargant (Judge of the Bombay High Court) on the Indian passive resistance movement in the Transvaal. Most of them approve. Mr. Galloway Weir says that he resolves on the part of British Indians to stand firm will attain the end in view.

The South Africa British Indian Committee has replied to the Government of the Transvaal, and urges the Transvaal Government to accept the Indian demand for a constitutional government.

Natal, Thursday.—The Government of the Transvaal has received a letter from the Government of the Transvaal, and urges the Transvaal Government to accept the Indian demand for a constitutional government.

The Transvaal Government has received a letter from the Government of the Transvaal, and urges the Transvaal Government to accept the Indian demand for a constitutional government.

The Transvaal Government has received a letter from the Government of the Transvaal, and urges the Transvaal Government to accept the Indian demand for a constitutional government.

Durban Notes

BY "CHANDREK"

GENERALITY OF THE COURTESY. At a meeting of the Natal Indian Congress, held on Thursday evening, it was unanimously resolved to subscribe £500 to the funds of the South Africa British Indian Committee in London.

"THE ARYAN LITERARY ASSOCIATION." This is the name of a new society formed in Marshburg under the Presidency of Mr. V. P. Pillay. The promotion of moral, intellectual and social education is the aim and object of this society of young men.

SHOP HOURS ACT. Before Mr. Stuart, the other day, a West Indian shopkeeper was fined £2 for breach of the Shop Hours Act, for having applied a native with some soap during prohibited hours. Now shocking! What a pity it didn't occur in Greytown!

"SWATHISTHAT." A number of young Durban Indians have formed a society as a branch of the Swasthi national movement in India. Mr. Lal Mohanchand Aiyar is the Chairman and Mr. P. A. Moodaly Hon. Secretary. Meetings are being held in various places setting forth the causes of the decline of manufactures, national strength, the brotherhood of man, national wealth, and the present deplorable condition of India and its industries.

TRANSVAAL INDIANS. The Immigration Restriction Department are on the alert against the entry of large numbers of Indian into Natal. Mr. Harry Smith, the Immigration Restriction Officer, told a pressman that the Government had had the matter of the entry of Transvaal Indian into Natal under consideration for some time, and that, as it was a very serious matter, it would have to be decided by the Government. The Immigration Restriction Department are on the alert against the entry of large numbers of Indian into Natal.

MAHONEDAN FESTIVAL. Some 3,000 Mahomedans from all parts of the Colony assembled at the Lower Macassar Mosque, on Saturday and Sunday last, to celebrate their annual "Garoos" or fair, which is every year held in honour of their patron saint of India, known as "Khadwa Sahab." Invitations were issued by Mr. Soobahob, the Priest in charge of the institution, and were cordially responded to by up-country and town residents. The day was spent in religious and social activities, and the festival was a great success.

માં પણ જંગલી કશવો વસે છે તે
 દિંદીયે માદ સમ્યુ આને આગે પા
 પાનુ માંપણ દીકો જીમે, કામદાને
 અગલમાં લાવતાં જોરાઓ પૂરડા ચપા
 જેમ કાંઈ સકામ. કતાં તેમની ઉમેદ
 માર ન પડી. એકમે દસે શકવાદ ભાવ્યો
 છે. નહિ તો આપણી લાગતને અને ઝાદ
 સમીને રો સંબધ છે ? શું તેઓની
 માસે દિંદી કામની લપર વસો કશવનાનો
 છે ? આમાં સુકનો માન પધારીએ પહે
 ધાનાજી રોમાંથી તીકલ.

પ્રથમ મનરસ રંગદસના જગણ ઉપર
થી એક યોગ યાદ રાખવાની પુરતી
એક છે. તે એ કે જે દરાસવાદના
લિહી ખરેખરી રિતે સમજાડ હશે, પોતા
ના પેસા જતા હશે, જેમનાં દુખ યોગ
પર, દેસાપર મતાં માન સમજશે નોખ
કાન નખાને. આ બધો જોગ ખુદની
ઉપર બધે પગપાદ નક્કી નોખ જાણી
નકાશે. એટલે નસતબાન માં કે દિવે
નું રહેકે દિવના સમાન ઉપર પણ
આપાને કિના રહે છે. સમાનથી તો
સરસો હશે દુખને કાળ નકાશે, અને
તે સમાન એટલે તરિક પગુ હતીને બના
પણા છે.

प्रोप्रीअडिनसंसिमां नृपाय ?

[illegible]

જો કમીટીને મહત્વ જાતે તો ટેરફ દેશ
મહત્વ રાજ્ય કે નહિ એ રાજ્ય હર કસી
રાખાશે,

नालासभां पुनी कायेदे आय २

C. W. P. ————— / 189
 દેગર સાહેબે પુછ્યું ને ગર સાહેબે
 જવાબ આપ્યો છે કે દરોસવાલના કલેવો
 કાપદો નાનાલગા દાખલ કરવાનો વિચાર
 નાનાલની સરકાર કરશે. આવી ખુબી
 ખુબી કાપદાની છે. તેની પાછળો માન
 દરોસવાલમાંજ નહિ પણ સકાત મુકદ્દાની
 જેમ મોઝેર ફેલાય રહી છે. આ વિષ
 આદા જતાવું છે કે

૧. દરસવાણના નિર્ણે ઉપર મોટા
ખોળે છે

२. वे प्रशंसापत्रा लिख रहे थे।
वे आपसे करीब २० साल पहले,

[illegible]

१. तीर्थ स्नानावसाना दिवसां यत्ने ते
 न कृतं स्त्री मण्यपूतं देहेषु जगते क्षिप्रं
 ओम्कारे ते पोतातो जगत्त गान्धी भूरी
 महद् कश्यपे घटे ते.

ਅੰਤਰ ਮੰਤਰ

વસ્ત્રોમકોનડેન દુરેડ નામના જાપામાં
 થી સપ્તાળનો તરણુઓ આમે આપીએ
 છીએ ને તે જાપાનો પ્વાન દહ વાંચવાની
 મધ્યમજી કરીએ છીએ. 'દુરેડ' એ
 અરથ ગિજ થાય છે તે આ જાપાએ
 દેહી કોપના મિત્રની અરજ કરી છે.
 તેથી તે સપ્તાળ કરી છે તેથી વિશેષ
 આદર મળેલા સંજોગ નથી. ને જાપાની
 રાજ મોટી છે. અને તેથી અસર તેના
 અધિગતિતા મન ઉપર થાય છે તેથી
 અવગે જોવાના મન ઉપર થાય છે. પણ
 આમાં હજી જોવાના નથી. કપરે
 જાપાએ ખરી જેવ અમરવંદન આદરે તેથી
 જાપાના થશે. હરેકના સપ્તાળમાંથી કોઈક
 સમજવાનું છે તે તે હશે તેથી મન
 કરતએ પાછી પાલી કરશે ને જોવાની
 પ્રાપ્ત થશે ને જોવા જોવાની વિચાર
 કરે હવેન સપરથી થશે. હરેક નકસાનો
 આપાની અર્થે કોપર છે તે જાપાની
 જાપાને પાછા મંગા છે

1980-1981
1982-1983
1984-1985

ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ ਪ੍ਰ. ਭਾ. ਭਾ. ਅਧਿਆਪਕ

દરસિવાસના દાખાદાયા પદ્મનાભ સોહા
પરિને પછી અગત્યનો અગત્ય હિંદુસ્તાન
માં પ્રસિદ્ધમાનોને તથા અંદુરમાનોને મોહ
લ્યો છે. તે ઉપર અમે હિંદુસ્તાનમાં
પ્રત્યક્ષ તથા અમેગાનોનું પ્લાન ખેંચીને
છીએ. દરસિવાસના હિંદી એવી અંબી
અલ્લામાં રોકાયા છે કે તેઓને મદદ નિંદ
તાનવા કચેડ પુણ્યમાંથી અગત્યની
જરૂર છે જેટલી મદદ આગતરની તથા
છે તેટલી અમે પણ તથા માનવા
પાપજીમ ગાસમે વિશ્વનીવિદ્યા પાળનામાં
પુણ્યમાં છે તેથી પીઠ્ઠુ દરવાની થોડી
અગત્ય રહે છે ત્યાં અમે હમેશ રાખા
વ છીએ કે તેઓ અપામર્ગ સાફ કોઈ
સાનોને પાળવા રોકાયે.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

૫. ૧૭૦

જોરદારની લોકલ જોરદાર પ્રીમિયમ
પ્રીમિયમ આપીત કરવાનો વિચાર રાખ્યો
ને સુધીય દેરડે માટે પાણીએ મળી ન.
પ્રીમિયમની પ્રીમિયમ આપીત કરવાની પદ્ધતિ
થી મળતી કોઈક તો સુધરીત દેરડે
ધર આપી તેમાં લોકલ જોરદાર અંબાજી
સુ. છે. જોરદારના હિંદીને અમે
મારદઆવી આપીએ છીએ.

ईदना मुसलमानोंने २५२७

ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ

मीने प्रभाते हारया दुर्गदेष्टुमां लगी
या हा सोसायतीना येथील शेको जाणा
दुखाननां भेदायेत हे

ના હેતુ, અને નીચે રાજા દરબારે દગી
 માં હાથામીક સોસાયટીના પ્રમુખ,
 રાજા અને મેન્બરો દર્શાવાઈયા
 માં મુસલમાન સિદ્દીઓના રાજા હાલ
 ના છે તે તરફ બધા મુસલમાન બાઈ
 તું જાણ જોવાનો છોડે, અને માળી
 જો છોડે કે કાપે એવિઆદીક બારા
 દર્શાવાઈયા નવે રાપડો અને તેની
 બેના વાંધા વાંચ્યા હશે, પણ કોઈ
 ના છે, બહુરા મુસલમાનોને લાગે
 છે તે તરફ આપતું જાણ જોવાનો
 ના, તેમજાની કોઈ કસમ કોપી છે કે
 રાપડો રાપડો પ્રકારના મુસલમાનો
 માં છે એ પણ પ્રકારના પ્રકારના
 કોઈ કાપે પડશે નહીં.

પ્રત્યેક વર્ષા દિવસે સાથે મહેલ
નેમો નેમો આપણે દિવસે પ્રવેશ દિવસ
સમયે છે. પણ મુસલમાનોને એવડી
રિતે મજબૂત છે આપણા મુસલમાનો તે
આપણા કહે છે અને આદિના મુસલ
માનો બીજા દિવસે મુસલમાનો પત્તા
પાછાની લેખોની સાથેથી સાથેથી રહે
પણારે કુખાલ છે.

આપને જોયું એમથી કે શારે નસીબો
દિવિય આશીર્વાદ દિવ્ય મુસલમાન વચ્ચે
મિત્ર તથા અગર ખાતે હાથ નાખી
શાંતિ આપી આપને આશીર્વાદ આપી
ની કિપર પડતા ભુલમળી સામે કોઈક
શાંતિ મળી જીવે. એટલે આપણ
આત્મ ખસત મુસલમાન કિપર પડતી
શાંતિ તરફ ખેંચી જીવે તેનો અર્થ
માત્ર એવો છે કે ક્રિસ્તીયમાં મુસલમાન
બાઈઓ આપણાં દુખ હાંકાળી બચત
કામ ને અમને મદદ કરે. આપ સરકાર
ને અરજ રીતે તથા બીજા કો રીતે
બની શકે તે રીતે આપના દિલને મદદ
આપી જામે હમે શાંતિ જીવે.
તેના બાંધાળી રીતે મળ્યા હો છે.
તેના બાંધાળી રીતે મળ્યા હો છે.
તેના બાંધાળી રીતે મળ્યા હો છે.

સાઉથ આફ્રિકા વિદેશ હરિચાન

કચ્છી.

भा. दीवन्त। अष्टासिद्ध समाज.

૧૧. ૨૬ મી જુલાઈના રાખના મા. રીયા
 નીંમે પ્રમાણે લખે છે :—

તમારા કાપડા જાળવવા તમારો કાળજી
 મળવો. તે ફેરવાઈ ગયેલાં કાપડાઓ છે.
 મંગળવારે મીઠાઈ છે તેમાં રજા કરવામાં
 આવશે. કમીડીનો વિચાર પાસીપરીની
 રસ્તા જાળવવા બદલાય એમ છે. તમારો
 કાપડો તમારા વિચારો કાંઈ સમજા
 છે તે મળતો આવું છે. જે પગમાં બધું
 તેની ક્ષેત્રના વ્યાપાર ત્યાં દિલોની વિચાર
 ઉપર છે.

મી. અમીએ જલ્દીસ અમીર અમી
હુવે પીએ પ્રમણ લખ્યો નેમી નહલ
આ સાધે છે. તે પણ અમીરી આગળ
રજી કરવામાં આવશે. હું ઉમેદ રાખુ છું
કે કામે કહેલા કરાવશે વળગી રહેવા
પાળવતી. અમીરી આનંદના ખરી નિ.
જેટલે દરજે અમીરા મેંજરે આપ્યા
કેમના બસાને સાઈ પ્રમણ ઉદાવવા
નિયત રહેશે નેટલે દરજે તે ફાવી સકશે.
આગળજે પડ્યા કાળગીયા હું તમને
જાણું છું. કહેવામાંથી કરકારે ને
અગળ અગળને નિયમો લેવા આ
અર્થે જાણું છું. ને અમીરા હું તમને
જેટલે કરવામાં અગળ. અમી ને અગળ
નિયમ નિયમો કરવામાં અમી નિયમ
અર્થે ને તેમ અમીરાની પડ્યા બધું
અર્થે કરે ને. કહે એ અમેરેક પાડે છે
અગળને બધામાં નિયત નિયમો કેસ
અર્થે અર્થે તે અમીરાને નિયમો હોય
અર્થે અર્થે અર્થે અર્થે નેટલાને.”

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

[illegible]

२१२ ऐमंड वेस्ट

મી. શિવજી લખે છે કે:—આગળની
લગીકલતી વિરોધિ રૂઢ થાય ને હું સમજું
હું. તેને બાલો તથાપીર લેવાનો રિવાજ
દાખલ થાય તો કીકજ છે. પણ મારા
વિચાર પ્રમાણે મને સામે છે કે કિંતી
પામના લક ડિપા કુમલો વચવાર કાવવાની
સામે કે પીવી કાલિગરીલમાં કેરા કરવો.
મિરીશ દેવતા સામાજી લક મીનવી
કેવા બાળતા કાયદા આમલમાં આપી
મકામ એ વિશે મને શક છે.

મી. અલીનર શમ્સર અમારે અલીને
કાગળ

મારા મોટા ભાઈના કાળજી વિશે
મારે લખવાનું કે મારા ભાઈનાં લેખો કે
જનરલ બોયો તેના તમન પ્રમાણે બધી
ખગળા ક્ષમણે રૂઢ કરી લેથી હું મી.
ગોપીના મનથી જુદો થયો ને કાપદાની
કામ કરવાની વિરુદ્ધ થયો. તેથીજ મેં
આપનો તથા કમીટીનો મત માગ્યો.
આમે તુરત પચાન આપણે જણાવ્યું કે
તેથી હું આભારી થયો છું. મને ખબર
મળ્યા કે કે મી. ગોપીને કમીટી તરફથી
નાર મળ્યા કે તેમાં જણાવ્યું છે કે
કાપદાની સામે ન થઈ. હમે હું તમને
સરકારી એજન્ટ શોકરૂં છું તેમાં ખાસગો
છે. સહુ કમીટી કરશે કે તે વાદ્ય ખરાબ
પાસ છે અને કોઈ પોતાની આખરની
કરનાર કરનાર માખુર સહન નાંદ કરી
તમે સહન ન લેવોની તરફ વળવાનું
ના દેનામાં સ્થાને મારી છે. પોતાની
જોવામાં નાંદ કરનાર આવી જાય છે.
આભાર આપનાં વિચારો તે મળી શકે.
આપણને દર આપનાં આપનાં પડે। તમે
ચંચીને વાંદ્ય મક્કા. પ્રીટેરીયામાં ૩૦
મી જુને મોટા પીટીંગ થઈ હતી. અને
પોતાનામાં નહેતો આગો. તે મોટાં
કાપ કરશે કે કે કોઈ પચા આખુર નવું
જરૂર તર લેય. ખરા ચંચીને તમે
તેથી કે કઈ દરકલ દુર કરવાને વાદ્ય
ખાસવામાં આવી છે મી. ગોપીએ ઠેલી
તેમાં કંઈક આપણે છે તે પાસ
શોકરૂં છું. ને મેવાની રીત પચા મોકરૂં
છું. આ કોઈ માત્ર સાચાની કુખાતની
માત્ર નથી પણ દરકલ વારેછું છે. આ
વધારો આન જોઈ ને કોઈને નામેતી
મગમલી જને તે પછી તારાજ થઈ
મગમલી તેથી વધારા અને આપણા
મગમલી નામથી હું તમારી પાસે વિનંતી
કે હું કે તમે તમારા પીટીંગ ખેલાતી
કે મેવાની તરફ સર તેતરી કમીટી
તરફનાં, અને કોઈને માંદગારને આપણે

આપે તો દિલ્લી કેમ ખુલ્લો બિપર અને
નાનાની કપર પછીન શખી બધું આવ
કે નહિ.

**મી. ગાંધીના જનરલ સમરસ
ઉપર કાગળ**

સાહેબ, મેં કેટલીક જગ્યાએથી સામ
બધું છે કે તમાર કાગળની સામે જે લખ
ચાલે છે તેને મારું હું જાણનાર છું
અને તેથી જનરલ સમરસ નારાજ છે.
આ નિર્દોષતાને અર્થ જો એમ હોય કે
મારા બાકીઓ તે કાવલાની રિફર નથી
હતા કે જે તેમને ઉચ્છેદ કરે તે તેના
દુઃખદાર હા હું પણ જો તેના
સાથ એવા હોય કે તેમનાની વાજબી મેં
ખાતા છે તે તેઓની પામે નથી રહી
કે તે રજૂ કરી છે તે તેની જાણી જવા
બહારી હું એમ છું. મારા પ્રત્યક્ષ
મને જાણનાર આપી, મેં હક બાજે
તાલનો જનિવાસ જાણ્યો, આમ કર્યા
પછી જે હું એમ છું નહીં તે હું
મારા પતાની મેં મારા દેશના યોદ્ધા થયો
જાણ્યો.

મી. ડી. પીલીયેની સાથે હું જાણ
તરીકે સંબંધમાં આવેલા તે જાણથી
મેં તેને જાણથી જાણવા જે મેં તેને
જાણથી રિફર થયા પછી ફરિયાદીની
તેથી જનરલ સમરસને મળવાનું થયું
આપું તે જાણ્યા. પણ ફરી તેમને જે
સામે ન મળી રાખ્યા. તેના નિરૂપણને
તેથી ફરી નહીં વળી કે મારે જનરલ
સમરસને પરખાટ પામવા કે મળવા
તેથી એમ પણ કહ્યું કે મારી સચવા દીક
પ્રમાણે બનવું મુશ્કેલ છે.

જેટલો આતુર હું મારા દેશનાની
સેવા કરવા છું તેટલોજ આતુર હું સર
કારની સેવા કરવા છું એમ હું માનું
છું. મારી પાશ્વર પ્રમાણે આ કાગળ
નખાંર અને અજાણના છે. તેથી હું
સામગ્રીય જીવનમાં સમારે કરવાની આ
સાધેની સુચના મોકલું છું. મારા નમ્ર
વિચાર પ્રમાણે તેથી સરકારને હેતુ પાર
ખે છે તે તમા કાવલાથી અપમાન થાય
જો આવું થાય તો દેશીઓ માને છે તે
અપમાન દર કામ છે.

સા. આ. આ. જે હાથેથી લેખવાળ
પેલેખવાળ આવેલે તે તેના તર મેં
સેવા છે. જનરલ સમરસ હું તે
દિલ્લી કેમના નામેવાળને અર્થને રજૂ
કરનાર એ જાણનાર તેમ નથી કે જે
જાણથી સામે થયા છે. મારે તમાર
કરે હેતુ વિચાર્યું છે નહીં. આ છે
એક તરીકે રજૂ કરે છું નહીં મને

અમે અમારી મરજા અને માન નહિ
જોવાના સેગન લીધા છે તે જાણને નામે
થકાએ છીએ. અમારા માનવા પ્રમાણે
તમા કાવલાથી અમારા માન અને મર
દાસ કામ છે.

જે પાશ્વરથી આ કાગળ હું લખું છું
તેમ પાશ્વરથી જનરલ સમરસ તે
વાંચશે એવી હોમ રાખું છું.

કાગળ સાધેની સુચના

એમ જાણી નાખા છે કે હાથેથી
બીલમાં ફેરફાર કરવાથી આપી દરકત
દર ચક્ર રહે તે નીચેની રીતે.

- (૧). નામ કાગળ રજૂ કરવો.
- (૨). જેને દરકતમાં આવવાની
બધી છે તેમ માણસોમાંથી નીચેના
માણસોને છૂટા કરવા એટલે કે જેઓ
પોતાની ખરી પરમીટવાળા હોય તેઓ
અથવા ફેરવેલી મુલતી અંદર પોતાની
પરમીટ બદલી લેય.
- (૩). જેઓને પરમીટ ન હોય પણ
જેઓને રતલકના અકોષાગરી ૧૧મી
નારિય પહેલાં કમ સરકારને પણ પાઉંક
નવાં હોય તે પણ જો ઉપરની મુલતમાં
દેખાવાયેલ સરદારીકેટ લેય તે છૂટા
થાય.
- (૪). આમ જાણવાના અર્થમાં
સામાજિકની આરના કોઈક ન આવે.
પણ જાણ ૧૧ પરમીટ હાથે પાઉંક
મારે તેઓને પ્રમાણેલ સરદારીકેટ
લેવું.
- (૫). એકીઆડીકમાં બધા એકીઆ
૧૧૧. તમા પાઉંક દેવાની કસમ રજૂ
કરી.

(૬). ડોમીસાઇલ સરદારીકેટ વિજેર
ધરવાની સત્તા સરકારને મળે.

જનરલ સમરસનો જવાબ

સાહેબ, તમારો ૨૪મી અગસ્ટનો કાગળ
મળ્યો. એ હાથેથી લખવા સુધારા
કરવાની સૂચના કરી છે તે જનરલ સમ
રસ સરદારી સત્તા તમા ફરાર ને તે
અજાત કબૂલ થાય તો તમા કાવલાને હેતુ
પાર નહિ પડે અને હિંદુ ફેરફાર થાય
તેના હોય તો પણ તેને હાથેથી લખ
સુધી ન રાખાય.

જે કાવલા અથવા મોરોઓ પસંદ
કરી છે તે જે બનતે સહાઓએ
કરી છે તે કાવલાની સામે વચન
આપેલાંને ફરાર રીતે છે. પણ
જિવન સરકારથી તમા કાવલાની
સરકાર અંગે તેને તે રીતેથી જાણે મી.
જેને ફરારથી તમા કાવલા સુધી રહી
કામ મળતે તે નહિ વિચાર્યું છે.

જે પરિણામ આવશે તે તેઓએ પોતા
નામ ને પોતાના આગેવાનોનો વાક કામ
જાણી રહેશે.

મી. ગાંધીના જવાબ

મહેશ, આપનો ૨૪મી નારિયનો
કાગળ મળ્યો છે. જનરલ સમરસે ખુલ્લી
રિતે પોતાના વિચાર જણાવ્યા છે તેથી
હું તેઓ સાહેબનો આગાર માનું છું
મારા નમ્ર વિચાર પ્રમાણે મેં જે
સચના કરી છે તેથી સરકારનો હેતુ પાર
ખે છે એટલે કે દરેક દિલ્લીની એવાજ
પાડી રાખા છે.

તે કાવલા રિફર દિલ્લી રામે ૨. સાચન
લીધા છે તે તમા જનરલ સમરસનું હું
ખાત ખેલું છું. અને સત્તર અપવા
ની છૂટ છે તો તમી મારા ફરિયાદીઓને
હું તેઓના સાચન કપર પાણી ફેરવાની
સત્તા આપી રાખનાર તમા. પછી બધે
પરિણામ મેં જાણ્યું આવે. તેથી હજી
પણ હું જનરલ સમરસની લાગણી અને
તેમની મદદની માગણી કરું છું. મારા
દેશીઓને જે સત્તા આપી છે તે પ્રમાણે
માલવાથી હું પરિણામ આવનારો સંભવ
છે તે મેં કહી દીધું નથી. મેં કહ્યું
છે કે કાવલાનો ખર્ચ કરવાથી દરેક
દિલ્લીને દેશમાં મોકલવાનો સરકારનો અર્થ
હાર છે. જેમાંથી અને ફરીવારનો નવાં
રજાઈ વિના કામસેનક રી-સુ કે નવી
નહિ થઈ શકે અને જે હાથેથી લખ
બીલ મંજૂર થાય તે અગેવાન દિલ્લી
એવો નિર્ણયી હકમાં મારા સંભવ. પણ
માનવરકે જે કામ છું કે તમા કાવલાને
સાચન થવું તે કાવલાનો ખર્ચ કરનાર જે
છવન ઉઠાવવી પડે તેના કરતા બહુ બચાવ
છે.

આ કાગળ વહેવાર આસ જનરલ સમ
રસની લાગણી મેળવવાને ખાનગી રિતે
મલાઓ છે. પણ મારા બાકીઓને સરકારના
જવા વિચાર જણાવવા હું આતુર છું
તેથી જે જનરલ સમરસ પરમાળની
આપે તો આ બધા કાગળો અહેરમાં
સૂચવા મારી મરજા છે
જનરલ સમરસે ઉપર ત કાગળના
જવાબમાં બધા કાગળ અહેરમાં મુકવાની
પરમાળની આપે છે.

જે તમામ દલીલીયા કાવલાનીકે સાચા
દિલ્લી પડાના રીતેથી આવવાના આવે તે
પોતા મોરોસાનીત મેરફેરની મી. ફરારી નરકથી
સરકાર અંગે તેને તે રીતેથી જાણે મી.
જેને ફરારથી તમા કાવલા સુધી રહી
કામ મળતે તે નહિ વિચાર્યું છે.

હિંદીના હિમાયત

સરદાર ટેકો

‘એક દુખદાયક સાગણી’

બોમ્બે-ટેલુ ‘દેડ’ નામનું નાગીયું
 પત્ર નવમી ઓગસ્ટના તેના અંકમાં પ્રગટ
 સખત ટીકા કરે છે તેનો સાર અંગ્રેજીમાં
 આપીએ છીએ. એ લખાણ પ્રીયારીયા
 ની માસ ગીટીંગની અસર છે અને
 બતાવી આપે છે કે સારા ગોરાઓ સમજે
 છે કે હિંદી લગત બધું બાળપણી છે.
 આ પત્ર ગોપરના પત્રો છે તે વગવાળું
 છે. તેના અધિપતિ લખે છે કે:—
 દરસિવાલના હિંદી જેલમાં જશે
 અથવા મુલક છોડશે આણું સંલગ્ન
 સોના ગોરા સજા થયા છે એમ અમારે
 જોઈએ-સ્વસ્થાનો લખતાર બગાડે છે.
 હિંદી લોક દેશ છોડી તેમ જાણી ગોરા
 સજા થાત તે અમે ને વાત દુખદાયક
 નહિ મન્ય. પણ હિંદી લોકો તુડસાન
 સજા કરીને આપવા જશે નથી અમારી
 મામલીસાબા જુદા થાત છે એ જણી
 અમે દિલગીર તબ્બો છીએ. કેટલાક
 હિંદી નવા કાયદાનું અપમાન સદત કરતા
 ને બદલે તુડસાન સદત કરી દરસિવાલ
 છોડવા માગે છે. તેઓનો કરાવ વખત
 ધુવા લાયક છે એમ અમારે કમુલ
 પુજા જોઈએ, પણ પૂરોપીઅનેનો
 એમ માનવાની દેવ પડી છે કે હિંદીને
 દેડ (આત્મા) નથી અને આપણાએવિત
 તેઓને બીજા માન નથી તમા તેઓને
 પૂરોપીઅનની માફક પેલાના માનની
 મરજ નથી. આવા ગોરાઓને હવે
 તાજુપી મરજ કે જુલસાવાળા ગોરા જેવું
 પગલું બારે લેવું જ પડાણું હિંદી કોમ
 બરવા તમાર તમ છે. તેઓએ અરજ
 આ કરી, પીટીંગો બરી હાઠ માગી છે.
 તેઓએ તેમ કરવામાં કાપેસર કામ કર્યું
 છે તે તેઓએ તમજવાર વાપરી છે.
 આ કિપાય તકાના સમ પગાવી તેઓએ
 જેલ જવાનો કરાવ કરેલો છે.
 દરસિવાલ દરસિવાલ દરસિવાલ દરસિવાલ
 હોય છે તેમ તેઓનામાં પગ કાળા પગ
 વાળા છે તેઓએ એમ જણાવ્યું છે કે
 પછે મોટા બાગ કાપર પ્રમાણે હવે
 સદત કરતા તેઓ છે.

શું કાયદો લુલકો છે?
 કેટલાક લોકો કહે છે કે તમ તમા દેડ
 નકમત નથી અને હિંદી લોકો તેમ જુલસાની આપે. નકમત બોલવના

અબીમાનથી અથવા નકમી સાગણીથી
 આમે વાત છે. આવો વિચાર કોણ
 ગોરા કરે એ અમને તાજુપી પમાડે છે.
 દાસ સુધી દરસિવાલમાં ફર આંગળમાં
 લેવાઈ માત્ર મુનેલુગાર માલુસોને
 લાગુ પાડવામાં આવ્યું છે. વળી
 મીનાઇ મજુરો કે જે ગુલામી રિયતમાં
 છે તેઓને લાગુ પાડવું છે. એટલે કે
 તે રિવાજ મુનેલુગાર અથવા ગુલા
 મને લાગુ પડે છે. આવો કાયદો
 ગોરાઓને લાગુ પાડવામાં આવે તો તેઓ
 તે અપમાનકારક મણુશે. દરસિવાલની
 સરકાર એવું કરવાનો હદિ કરાશે નહિ
 રાખે. હિંદી કોમ બારે છે કે આવો
 કાયદો તે તેઓની કાળી આસરીનું
 ઠમ છે, તેઓની હુકલાઈની નિશા
 ની છે, અને કાયદાની નજરે તેઓ
 ગુલામ જેવા બને છે. તેઓ તેઓ
 ની વિરુદ્ધ છે તેઓના હિંદી કોમને
 બુદ્ધિ સમજવાવાની દલિલ મળતી મુલકેલ
 છે. તમા કાયદાથી તેઓની દેડ હલકા
 થતી નથી એવા પ્રજા વાલવાને બદલે
 તેઓમાં અપમાન લાગતા જેવી મરજાત
 સી છે તેવા આપણું મુનો પગ જેવું
 એ. તેઓની આવી વરતાણુકથી આપણે
 તેઓને માન આપણું પડે છે. તેઓ
 બતાવે છે કે તેઓનો સ્વભાવ તે આપણા
 જેવોજ છે અને આપણી સાફ તેઓ
 પછુ માનને ખાતર મળત કાયદા તમ
 પારખ બેસ છે. એક લેખકે આજથી
 સો વરસ પછીના એક વગાની ‘અને
 આજના જીવતા સચેત ગોરા વચેની વસત
 તપી છે. આ જીવતા વચેતો ગોરા
 વગાનીને પૂછે છે કે ગોરાની માથા
 મામુની કહના કેમ કરી કે વગાની
 વગાવ આપે છે કે તમે લેકોએ
 જેવો છે કે અમે પગુ ખરે જેવા જેવા
 તમા જેવાજ છીએ’ એમ આજે દરસિ
 વાલના હિંદી આપણને બતાવે છે કે
 તેઓમાં આપણા જેવુંજ પાળી છે.

નકશાની આપીને બહાર કાઢે
 અમે હવે લખ્યું છે તે કાયદાથી
 એમ નથી કહેતા કે કમ જાનથી હિંદી
 તમા રહે ને કહેતા અથવા ને તેઓ
 ને તે જ બહાર મોટી આપણને દરસિ
 વાલને હદ નથી પછુ અમે કહ્યું
 છીએ કે હવે બહાર મોટાવામાં અથવા
 તે દેશમાં અપમાન નાખ હોય તેઓને
 ને હિંદી બીજી દેશને પણ દરસિવાલ
 માં ન લખવા જેમ ને તેમ કાયદો
 બહાર કાઢે અને જરૂરી રીતે આપણે
 આપણા તમાર પછી ને ગોરા અપમાનને
 આપણા દરમિયાન દેશની અવિરથી ગોરા

વિના હિંદી લોક દરસિવાલમાં ન રહી
 શકે. એવા કાયદો કરવાથી તોના ગોરા
 હિંદી કરતાં હલકા ને છે. નવો કાયદો
 ને હિંદીને પગવીને નસાદી મકવાને
 કિપાય છે. મીથિને મરજાતને દસ્તો તે
 એ છે કે તેઓને તુડસાનીનો બદલો
 બરી આવી રજા આપવી. નવો કાયદો
 હિંદીને પોતાનું માત્ર અથવા પોતાનો
 માત્ર એમ બેમાંથી એક જમા કરવાનું
 લેવાનું છે. તેઓમાંના એક કાયદો
 લખ્યો છે તે કિપાયી દેખાય છે કે જે
 તેઓને જ ને પો તો પગુ તુડસાન છે.
 ને ગોરા ગોરા હિંદીને તુડસાની આપી
 ને કાજ થતા હોય તો આવાર કહેર
 બેસાડે કે તેઓની વચેતી બુદ્ધિ તેઓ
 ની સારમાજુલાઈ મળી રહી છે. હિંદી
 કોમ દરસિવાલમાંથી જશે તો ત્યાંના
 ગોરાને વખતે પેલાને તાલ મરી પણ
 તેઓની આજર વશે.

દેશ માટે દેશવત્તા ભાગવનાર
 સરદાર અજીતસિંહનું જીવન

પાસીવ સીસીસ્ટન્સ કાયદો રહ કરાવ્યો
 સરદાર અજીતસિંહ પોતાના દેશની
 ખાતર હાલ માંડતેમાં છે છે. તેમના
 જીવનનો થોડો હેવાલ આપીને બહાર પત્રીકા
 માં તેમના એક બાઇ સરદાર કીસનસીંહે
 પ્રસીધ કર્યો છે. હાલ દરસિવાલની લગતમાં
 ગમે તેવો બોગ અથવા હિંદીઓ તમવાર
 થવાનું છે. તેવ વખતે માત્ર રર રર વરસ
 ની ઉમરના આમાર અજીતસિંહે દેશની
 ખાતર કરનું પગુ છે ને હવે તેવા
 કાયદો માંડ પડશે.
 સરદાર અજીતસિંહ એક નાની
 ઉમરના હતા ત્યારથી તેના વિચાર દેશની
 વિનવી કરવા માટે જા. હવે મનમાં
 હિંદીના દના. ને ત્યારથીજ હિંદીના કપા
 આજ નિશાના પારસ તેને બધું લાગી
 આપણું. અને જાણ માનાની પોતાથી
 અને તેઓ સેવા કરવા મોટી કિતબોઈ હતી.
 તમાર ને મેટરીક્યુલેશનની પરીક્ષામાં
 પસંદના હતા તમારે તેના પીનાએ તેને
 પસંદના હતાકે કરક. મળાપમાં અજીતે
 માત્ર પૂરેકે પછી કે ને તો મારી જીંદગી
 દેશસેવાનાર આપણું કરી છે તે વખત
 થાક અજીતસિંહ એક કાનપરોના જેવા
 જીવના ગાવરે છે. તે કાનપરોમાં અન્યતસ
 તરત તમારે તેની પ્રસીધ પ્રોફગરો તાજુપી
 પામેલા તમાર પછી ને ગોરા અપમાનને
 આપણા દરમિયાન દેશની અવિરથી ગોરા

પ્રીટોરીએ અચેલ તારના સંદેશા

લખતા સામેની લડતમાં પ્રીટોરીએ મેએલા બાઈના નારના સંદેશા નીચે આપ્યા છે:—

કિંમતથી, પનસાથી પીલે—નમરી આ લડત છુટ અને આપર માટે છે. તેમાં આપીના દિહી બાઈએની હ પાસીદીકત એસોસીએસન તથા વ. શી. બિ. એટા મન એસોસીએસન સંપૂર્ણ દિશ્વેલ છે. અને ખુલ્લે આજ્ઞ કરે છે કે તમને કિંમત મળે તમારે અત્યંત પ્રજા તરીકેની અપણી કીર્તિ મકકમ રીતે તમારી રાખવાની છે. દિહીએની છુટ અને સ્વતંત્રતાને નામેથી લગાડે અને બહુતામ ખતાવે તેવું કંઈ પણ કરવું માં નોંધશે તો, અમે પેસાની બનવી મકક આપશું.

વીડારકન, દિહી કમીટીની હસન હસાદ, હ. ખાન, એચ. મેલર, એસ. દેસાઈ, એમ. કીડા, એ. બચાવીએ—કરી બહુને આપા બદખાલીના કાપાને તરફ ખતા નાં.

કાંબીલીયકસ ટાઉન, નારાયણ રામા—નમરી નમરી કલત નરહ બાઈના દિહીએ અંતઃકરણથી કિલસોલ ખતા વે છે.

ઉલાગેઆએથી અએલા તારે
દેલાગેઆએની દિહી કામ—મુલામી ખતા કરતાં જેલ વધારે સારી છે.

આદમ હાથ ઉમર—પીડાને બટ્ટે, લગાડે તથા તમ કિલગીર આ છે. બીજાએએ દર રહેવું.

કમલમ અમદુલ અત્તારખાલી દિલસોલ અતાવીએ છાએ, માલ મીલેલ માં લાખર ચાલુ.

કેમર હાથ હાલ—કેવર સુધી સરત, અમાદત સરત—અમાની વડા તમ દિલસોલ છે. કેવર સુધી લાખર ને કરવાને વળગી રહેને. આપે ગળા મેં કમી તે માટે હોમ કિલગીર થતા છે.

મીમ ઉમર મોજાંબાકાવા—અમા દેલસો નદિ કરવાને અમારમાં નામ

અલીમ મહમદ—કેવર કરવાને વરર ચાલવી રહેને

અબ્દીમ અમદુલ મખાન—નપા કામને મેલેલ હ કરવાને વળગી રહેવું અને આપા છે કે તમને હા મળશે.

વલમદાન કુટ—નરહ એ નાંખેલે તાની રહેલે

નાનજી દુલસદાસ—કેટલાક તરફ થતા એ કિલગીરીની વાત છે, તેમજ બટ્ટે લગાડે છે. આગળ બતાં તે આપણને લુક્યાનકારક અહ પડશે. જેઓ સામે થતા છે તેમજે દર રહેવું ને જલ મેલવવી.

નયુરામ લક્ષ્મીરામ—નવી પરમીટ તમ દિહીના તાક કાપતા નદિ. જેલ વડા મકકમ રહેવું.

કંઈનદાસ બીરમલ—દિહીએ પતાનો બોલ ખાળનારા છે એ આપી કુનિયાને દેખાડી આપે

મકકમ મુસા—નવો પાલ લેશે તે બધા દિહીને મેલી કરત લગાડનાર છે. માટે દોહ લેશે નદિ એવી અમે આપા ચાખીએ છીએ.

નાનઃ મોલી—મોલા કરવાને વળગી રહેને કુવડ સુધી મકકાની આપી પ્રામ ને ખલામખ કરવું

અખાલીમ મુસા—અમે અમુસ ભલા મજા કરીએ છીએ કે મોલા કરવાને બરર વળગી રહેવું. નદિ તે દિહી માટે નામેલીની વાત છે.

કીરુદ—દિહી બાઈએએ લડતા નિયમ કમી છે ને તરફ અમારી અંતઃકરણની દિલસોલ છે. મોલા કરવાને વળગી રહેને લાખર કેવર નવી કાપાને. સોહાક કાપક ને તમને થતા ને અપણી અડીની હોમ કિલગીર થતા છે.

અખાલીમ હાથ મેમ મકકમ—મહેર બુલી કરીને દર રહેવું. અમે એક પણ નવા પાલ કરવાને માં.

નવની ગીલાબાઈ—સપટેબરની મોમલતા મોલા કરવાને અમારમાં મકકમ નવા પાલ ન કરાવતા હું અમારમાં કરવું. નેમ પાલ લાખર ને ખાલ દિહી માટે અમા અમેવું છે.

મેલમકક એલમક—અપા કરવાને લડત વળગી રહેવું અમા અમારક દિહી એ પાલે તમા માલ મીટીને અમે કરી છે અમે. નદિ તે દિહીએ મેલમાલ

અમદા તારવેલ—મોલા કરવા વરર અમારુ લાખર વરરે આપણી પાસ એક પાલુ લાખરવા નવાં રહેવું.

અમેલમ અમારવેલ—કેવર કરવાને અમા અમે નદિ વળગી રહેવું. મોલ કિલગીર તરફ કરી વરરે નદિ એવી અમે અમા તમને કરીને. જેલ ને જેલ નદિ પણ મહેલ નારાયર છે.

આવાલાલ સકરવ—દિહી બાઈએને ને આપણ કરીને ને હ મોલા કરવા ને બસાવર વળગી રહેવું

કીલ્લા—દિહી બાઈએને તથા માલ મીટીને અમે અરદ કરીને કરીને તેમજે મોલા કરવાને બસાવર રીતે વળગી રહેવું; નદિ તે આપર બરો.

મસા હાથ મુનેમાન—સરકાર દિહીને નખખા પાર છે અને તેમજ દિહીને અન્યાય મળે છે. તમે આપણે માટે એકલ કોપાવ રહે છે તે જેલ વડા

અમારક લક્ષ્મીરામ—નવો પાલ કરી વળ લેશે માં. નદિ તે કિલગીર નામ અવીરવતા કવીકાસમાં બાપાએ સરકાર હાથ લગીય લીપિલા લોખને નોંધવે માં નદિ તે હાથવતા મુલેવાર ચતા.

મોલકલ મેલમક—કેવર સુધી પાલમ રહેવું. અને દિહીને કિલગીરત કરવું

મુજાસ ને તામચક—એરડીનસની સામે લડતા આપી દિહી હામને બલામખ કરવું. કેટલાકે નવી પરમીટ લીધી તેથી અમે કિલગીર થતા છીએ.

નર મકકમ સામે મકકમ—અપા દિહીના નામ ને બસાવર માલ એટલા માટે તમારા લોખને બસાવર રીતે અમારમાં મુજા મહેરમાની કરવું.

આલી હાથ આમલ બીડીયા—મોલા કરવાને વળગી રહેવા અમુસ અમારખ કરીએ છીએ.

નાંધી—અમે અમારખ કરીએ છીએ કે મોલા કરવાને વળગી રહેવું.

લેવ—કામદાની સામે થતા દિહીનું પાલુ બતાવવું.

કીડીઅન લાખરેરી—દિહી કરવાને કેવર સુધી લડાવી રાખવું.

અમારક અમલ—મોલા કરવાને વળગી રહેવું. બાઈએને રહેવું.

મેલમલખનેતા આપનીએ અમાનીએના મેના પ્રમુખ માં કરીને છે જેલ તરફથી એક મોલાવીયા રો એસાઅાક કાપકાને ને તેના બાઈએ તરફુમે આપી પાલ પાડવામાં આપેલ છે. તેની નકલ અમાને મળા છે. અરકુર મોલાવીયામાં અમારમાએ નિવાની વમેરે મેલાની ખાખત પણ મોકલ સંદિત અપવામાં આવી છે. આપનીઆ નું હા પાલ પાલ લેવું છે. આ કાપરથા અમા છે કે મીના લોહ પણ તપતા હામે અમા ખુલ મહેલત કરી રહેવા છે.

C. 15. VII. ବିଶ୍ୱକର୍ମା । 191

(५५५५५५ ५५५५ ५५५५५५ ५५५५५५)

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ੨੯ ਸਤੰਬਰ ੨੦੧੬

[illegible][illegible][illegible]

2000.07.28 2000.07.28.2000.07.28

[illegible]

પી ઠરતા નથી એમ કહે છે એથી દરવા
 હશે તેની તપર અમલ વાપી ચાકરી ખરા
 પછુ તેઓ તો અમલ સમજવાના છે તેમની
 તપર અમલમાં આપશે એણે આપણે મહુ
 એ જીવ તેની તો કહીએ જીએ કે મહેર
 ખાતી હતીને હાંદીએ અવદાને વસ નહિ થવું.
 પછુ આજુ તો હું જાણસ રીતે પછી ચાકરી
 કે તેર દબાર હાંદીને દેશનીકાય કરે કે જેસ
 માં મોકલે એણે અમલ સમજતા કે જીવ
 કાણથી ખાતી ચાકનાર નથી. આ દવાખાતી
 નીચમ કે મહેર કાયદા ત્યાં અમલમાં
 ખાતી શકે છે કે ત્યાં પછા લોકો તેને તામિ
 થવા રીત હોય. હું એમ કહી શકું કે
 આવીની સાથેના કાયદો ત્યાં ખાતી આર
 દ્રાપ ત્યાં નથી ખાતી ચાકરી હાખવા તરીકે
 હિંદુસ્તાનમાં જે પાગાની અંકર કમ મહેવાતા
 હોજા હતીને મધી કદી રહવા ન તેઓને
 એકે કાયદાથી વસ નથી કરી શકાયા. ત્યાં
 અંગ્રેજોર લોકો આન પ્રકાર રહી શકે છે ત્યાં
 હાંદી કેમ ચરખા નીરદામ માણસને પ્ર
 થઈ શકે !

ବ୍ୟାଘ୍ରୀନୀ ତ୍ରିସ୍ତୁତି

[illegible]

૫૨૫૫ વિના આખરે નથી મળવાની અરે
 આ દુઃખ સહન કરવા વિના પાછળની રહેત
 નથી મળવાની દિવસો વળતા વળે છે તેમ
 તદ્દેવારના રંગ નેપામાં આપશે પછી કમળ
 આ પદોંધિશે, પછી પુકરાને પળ કરી,
 આપ મુખા વિના રવરંગ પ્રમતનરવ નથી
 તેમ પાપસાગી, મેજગરિ અને હેરાપારગરિ પછી
 કલકત લોખંધા વિના નવો કાપરો રત
 માનારો નથી,

મી. મનદિત્તની મરજી

[illegible]

156 412 54 54 54 54

[illegible]

[illegible][illegible]

12/2/96 09:00 AM

ચેદીસીકાશન. મીસીંગ બ્રુખાદે મળી
 ડાહી. તેમાં મી. હરખમીયા, મી. અબદુલ
 મળી, મી. ગામતી મી. શાહબુદ્દીન, મી.
 અરવાત, મી. માલીન મહમદ, મી. ઉમામ
 અબદુલ મદર. મી. હરશરહ સાહે, મી.
 હુવામ મહમદ, મી. એમ. પી. ફેનસી, મી.
 ટોટીઆ, મી. યુસા ફેસાહ, મી. આહ.
 એ. કાજ, મી. અમીરુદ્દીન, મી. નવમશામ,
 મી. અબાહદાસ મિગેરે હામર ડાહી. મી.
 ફીનીય દીનામીન બીમલે અર. ગામતી ને ને
 મોહલવાની તથા તે પામત તથા મોહલવાની
 અંબુરી માગી. તે અંબુરી મી. શાહબુદ્દીન
 ની દરખાસ્તથી તે મી. ફેનસીના ટેકાથી પાસ
 થઈ. મી. મહમદ શાહબુદ્દીનની દરખાસ્તથી
 તે મી. ગામતીના ટેકાથી મી. ફેસખમીયા
 મિગેરેન તથા નીમાયા તે મી. ફેસખમીયા
 દુસ હાફેની દરખાસ્ત અને મી. હામર ડાહી
 ટેકાથી મી. ગામતી અંબુરીદે અંબાનદા દેડ
 દેડની તમાયા,

উৎস: *www.rajshahi.com*

[illegible]

સાંજનાં મેલીકા

[illegible]

श्री गुरुभ्यो नमः श्रीगणेशाय नमः

[illegible]

સત્યાગ્રહ વેદ ધર્મ સંપદા

મહેસાણા જિલ્લાના ગામડાં

[illegible]

परचुराजु भाषित.

૩૫૭
 ૩—પરદુર્ગીએ પ્રીન્સને માનપત્ર આપનારી
 કમીટીમાં અગાઉ જણાવ્યાએલ નામો ઉપરાંત
 મેસર્સ હાજી હસા હાજી સુલેમાનની દુ.,
 મેસર્સ માખનજી જેઠાની દુ., મેસર્સ આમદ
 હાજી વજીમની દુ., મેસર્સ પરસોતમ
 અમરગઢની દુ., મેસર્સ હસમાધવ મજર
 ની દુ., મેસર્સ ખનરાહીમ મુસાની દુ.,
 તથા મી. હસમાધવ અળદુસ રહેમાન
 ચંગા તથા ખત્રી આદમ હાજી હિમર લગેરે
 હતા. આશરે પા. ૬૦૦ અરથવામાં
 આવ્યા છે તેમાં દ્વિસાથ મેસરસ આમદ
 હાજી દુર્ગીની દુ. ને લઈ હતો. પ્રીન્સને
 દાર પાંચસરવાનું હસ અપરેના વાપ્તીના
 પેપરી ખત્રી આદમ હાજી હિમરે જાતવું
 હતું. આમંત્રણ મોકલવાનું મી. હરમતલ
 અળદુસ રેમાન ચંગાનો સંપવામાં આવ્યું
 હતું.

આસપાસથી એક લખનાર જણાવે છે કે જ્યાં ગામમાં ખણી પાસે જોયા હતાવે ત્યાંથી રહેશે એવું લાગે છે. અત્રાં જોયા એવા છે કે જે ગરીબ આજીવનના પેઢા કિપર પામ મુદ્રા પરમીટ ખાતા પકડાવે છે. આવીના એક સુખરો જોઈ કરતારત પર્મીટ ન લેવાના આદેશસર પકડે છે. નીચે જેમ લા. પહેલા જોઈ આવશે.

[illegible][illegible]

પ્રાર્થનાના માત્ર માર્ગમાં મેલવાર
૧૯૫૧ મા. ૬. ૨૨. મણી ૬.૦૦૦ રૂબા
૬૫૫.

[illegible]

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHERSSTROOM.

Telephone 1111.
Post Office 1111.

VANMALI ROYA
General Dealer.

General Dealer in all kinds of
Indian Groceries and Salt Goods.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants,
PIETERSBURG.

Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

M. A. Karodia & Co.,
General Merchants,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Salt Goods.

Box 124.
41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS,
RUSTENBURG.

Branches:

Durban, Natal.
Pretoria, Transvaal.
Ladysmith, Natal.
Krugersdorp, Transvaal.

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

M. H. NADDEE & Co.,
General Merchants,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

MORMAJCY IDOLY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

H. A. H. H. H. H. H.

Calcutta House.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
Kotich Gouda, & Co.,
SEASON'S MERCHANDISE BY AIR MAIL.
A trial solicited.

Tel. 1111. Post Office 1111.
318, Pretoria Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT AND AGENT FOR
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
MIDDELBURG, TRANSVAAL.

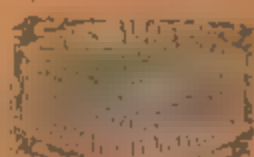
S. D. ROBERT,
General Merchant, Wholesale and Retail Merchant.
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
LOCATION, POTCHERSSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
Sole Agent Tobacco & Specialty.
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

J. M. H. GOOL,
120 Castle Street, Capetown.
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
India & England.
Also importer of Ceylon Tea,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

B. P. EBRAHIM & CO.,
General Merchants,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
Dealers in all kinds of
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

Suliman Chaudhri Amud & Co.,
General Merchants,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

SUN CHAM, SUDAMA CHANDRA,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
VIRGINIA TOBACCO, CHAM, & Co.
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

Abdool Hay & Amud,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amud Kayee,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

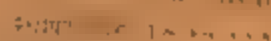
Vrajdas & Sulehend,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.,
MERCHANTS & IMPORTERS,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.
REIDELBERG, PRETORIA.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 124. Tel. 1111. Post Office 1111.

MILLMAN'S FISH BOIL, INC.

१. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 २. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 ३. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 ४. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 ५. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 ६. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 ७. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 ८. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 ९. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर
 १०. श्री गुरुदेव की आज्ञा पर

[illegible]

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

૩૩૨ના તારની કંપની, લોખંડે,

The Journal of Law, Economics, & Organization, V16 N1

and Wholesale Importers

JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.
Maslin's Goods & Specialties.
We can buy or sell anything and deliver
it to you on our terms of payment.

155 Hwy 31, Box 246, Union, Mo.
P.O. Box 43, Huron.

E. Sullivan Bros.,

Law Mills & Partners Architects
100 Queen Street, Durham

Mehra & Khosla's Engg.,

PITTSBURGH

YUSUF PATEL,

F-42. 400 - 81 Stm. Ind. S. p. sp.

(P. 6) VI .

Amelia Hajee Khan Mahomed

General Merchant &
Importer.

CHURCH SQUARE
Opposite Government Buildings.

Photographic Address.
"30 Nassau Street" N. Y. City, N. Y.
PITCHERSTOCK.

INDIAN OPINION

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, August 31st, 1907.

No. 735.

MAHOMED CASSIM CAMROODDEEN & Co.
WHOLESALE MERCHANTS AND
DIRECT IMPORTERS

Telephone 214.

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camrooddeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "Camrooddeen."

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
WATERLOO STREET, DURBAN.

P.O. Box 3604, Tel. 100, "Camay"
JOHANNESBURG

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,
VERULAM

A. Tomaselli & Sons,
MARKET & COMMISSION AGENTS.

All Zimbatan Produce for Sale on the Johannesburg Market on
Commission. Also Commission Merchants for all produce on the Market.
Also Commission Merchants for all produce on the Market.
Also Commission Merchants for all produce on the Market.

REFERENCES

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE: 59 Market Building (upstairs)
STOCKS: 36 Market Building (downstairs)

Tel. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg.

Tel. Add: "JALBHAY"
JALBHAY & SORABJEE BROS.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Flax, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Tinned), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

PARSEE MUSTAMJEE, 110 Field Street, Durban.

જાલ્હાય & સોરબજી બેપારી.

આપણે જાલ્હાય, ધોલ, ગેહુ, તેલ, તમારિન્ડ, ફ્લેક્સ, કોકોનુટ,
ફ્લોર, નાટલ સુગર (વ્હાઇટ અને ટાઇન્ડ), કેપ્ સ્નોક
ફીશ, વર્ગવર્ગ સ્પાઇસ, અને બધાં ભારતીય અને અંગ્રેજી
પ્રોડુસને નીચા ભાવે વેચીએ.

Tel. Add: Gandhi, Market, Johannesburg.

**DO YOU WANT TO
BORROW MONEY**

FOR UP TO 30 YEARS. Join our Association.
Mutual Building Homes Ltd.
Box 1110, Cape Town.

૩૦ વર્ષની દરમિયાન પૈસા ઉઘાડવા ઇચ્છતા હોય તો અમારી સંસ્થા સંપર્ક કરો.

મુત્યુઅલ બીલ્ડિંગ હોમ્સ લિમિટેડ,
બોક્ષ ૧૧૦૦, કેપટાઉન.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory
મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસ્તુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું
A. F. CAMAY

154 Queen Street, Durban

710 N.Y.
441.

ઈશ્વર આમદ એન્ડ બ્રધર,

710 N.Y.
441.

વર્તમાન રેશનના વેપારી—દરબા, (નાનાલ).

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Dresses,
Bonnets, Shawls,
Children's Goods,
Children's
Clothing.

Skirts,
Underclothes,
Children's Fancy
Goods,
Purses.

Bonnets,
Bonnets,
Hats,
Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silk Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY

PRICE MODERATE

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cleanliness Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં રૂઝની-રુઝ મજા મળતી આટલીવાના દિલથી વેચી નાખવાની છે.
અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Address "FORBANDAR."

ABDOL GANIE. - General Dealer.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અમદાવાદ મંડી.

અમદાવાદ મંડી.

અમારે ત્યાં રૂઝની-રુઝ મજા મળતી આટલીવાના દિલથી વેચી નાખવાની છે.
અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

અમારું મલક વીધવાનું બધું જાય છે. ખાસ જલ્દ સારું છે.

The "SWADESI."

A WEEKLY PAPER JOURNAL.

PUBLISHED IN MADRAS

Rate of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS.

340 Smith Street, Durban.

Partners: G. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

દાખના બાગીચાઓ આ વેપાર ચાર
વર્ષથી જરૂરી લાગે છે. આ બંધા
દરબાની રૂ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો. અરજી નવા બાગીચાઓ
નામ નાનાલગાં સારી રીતે બહેર થાય ત્યાં
સુધી જુગ નામ ચાલવાનું રહેલું હતું.
હવે તે નામ જરૂરી ઉપરના નામથી રૂ. આ
ધે છે.

જ્યાંથી મલકના વેપારી.

દરેક રકમનો સોદ્દરગણ. અમારે ત્યાં
હવે, સારી માલ, હાથેર, અમલો સમાન
મળે છે.

A. M. BHIYAT.

Wholesale and Retail Merchant.

20, Cross Street, Cape Town.

દરેક રકમનો સોદ્દરગણ.

Market Street. Box 44.

HEIDELBERG.

Branches:

London, Paris, Lyons, Marseilles, Bordeaux, Calcutta, Bombay, Madras, Singapore, Hong Kong, Shanghai, Yokohama, Kobe, Osaka, Manila, Cebu, Batavia, Surabaya, Medan, Palembang, Singapore, Penang, Malacca, Kuala Lumpur, Ipoh, Seremban, Port Swettenham, Klang, Johore Bahru, Medan, Palembang, Singapore, Penang, Malacca, Kuala Lumpur, Ipoh, Seremban, Port Swettenham, Klang, Johore Bahru.

P. DAWJEE MAHOMED & Co

Have large stock of

RICE, BEAN, SUGAR and OIL.

Directly Imported from India

418 KING STREET, LONDON

For Address: 418 King Street, London.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

408 Church Street, Pretoria.

For Address: 408 Church Street, Pretoria.

For Address: 408 Church Street, Pretoria.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

125 FIELD STREET.

Supplement to INDIAN OPINION.
31st August, 1907.

MR. LEUNG QUINN,
Acting Chairman, Chinese Association of the Transvaal.

ટ્રાંસવાલના ચાઇનીઝ એસોસિએશનના આકર્ટીંગ
ચેરમેન મી. લ્યુઅંગ ક્વીન.

applications for licences were refused, I am directed by the Minister of Justice to inform you that in every case into the matter he has ascertained that the cases of the Indians referred to have been under the consideration of the Attorney General, who, in order to understand, has issued instructions that their prosecution should they hereafter continue to carry on business without a licence.

I have, etc.,

(Signed) C. I. R. R.

Secretary, Ministry of Justice.

Cape Indians

Petition to the Government

The following is a copy of the petition presented to the Cape Parliament on the 15th inst.

To the Honourable the Speaker and Members of the Honourable the House of Assembly of the Colony of the Cape of Good Hope

The humble petition of the British Indian League, an association representing the Indian residents of Cape Town, as well as a large section of the Indian inhabitants residing in various parts of the Colony, most respectfully sheweth:

1. That the executive of the British Indian League has received numerous complaints from Indians resident in this colony in respect to (a) the period for which permits are issued by Government; those who leave the Colony temporarily for the Transvaal, India, and other places, the limit for India being fixed at 12 months, and the permit for the Transvaal being issued in respect of each and every year, at a fee of £1 for each such permit; (b) the necessity of having to fill up and sign a form in a European language for immigration purposes; (c) the refusal by Municipalities of certificates for hawkers' licences by reason of the discretionary power vested in those public bodies.

2. That the British Indian League is convinced that (a) the measures with regard to the immigration of natives are unnecessary and undesirable, in that it is injurious in its effect to the interests of Indian labour and traders, and is apparently in no way beneficial to the State itself, and (b) the measures to notice which are of a discriminatory nature, and are in violation of the principles of justice and equity.

3. That the British Indian League is of opinion that the measures to notice which are of a discriminatory nature, and are in violation of the principles of justice and equity, are in violation of the principles of justice and equity.

4. That the British Indian League is of opinion that the measures to notice which are of a discriminatory nature, and are in violation of the principles of justice and equity, are in violation of the principles of justice and equity.

European languages are yet otherwise cultivated and cultured, possessing in them the mastery of one or more of the chief languages of India.

5. That in respect of the foregoing grievances a deputation was received by the Hon. the Colonial Secretary on June 6, 1907, on which occasion weighty arguments were adduced to show how seriously and detrimentally the working of the Immigration Act affected the respectable class of Indians in the Colony. Sir Pieter Pauw, then Minister in charge of the administration of the Act, gave an assurance that the law protested against would be promptly administered. Instead of prompt administration, however, various measures have been subsequently introduced, the resultant effect being the marked diminution of the Indian population, and the harassment of those who remained by vexatious requirements such as those above referred to.

6. That the representations made by the British Indian League at the time were so moderate and reasonable that they met with the ready approval and favourable comment thereon of the leading newspapers of Cape Town. Your petitioners would refer to the Cape Times of June 8, 1907, and the South African News of June 8, 1907.

7. That Indian hawkers resident in various parts of the colony, and established in business for a considerable period, are suffering serious losses owing to the stringency of the new law administered through Municipal Councils. A law which has been brought into operation, so far as hawkers are concerned, without reasonable notice or warning, thereby imposing great hardship on many who had vested interests in the Colony in some cases of an ordinary kind.

8. That the British Indian League has recently received the authorities of the Colony in respect of the grievances of one of the sections of the Indian community in the Colony, whose head is a well-known and prominent figure in the community. The grievances are of a discriminatory nature, and are in violation of the principles of justice and equity. The British Indian League is of opinion that the measures to notice which are of a discriminatory nature, and are in violation of the principles of justice and equity, are in violation of the principles of justice and equity.

9. That the British Indian League is of opinion that the measures to notice which are of a discriminatory nature, and are in violation of the principles of justice and equity, are in violation of the principles of justice and equity.

Act may be removed altogether as being unnecessary and unjust in the case of respectable and bona fide merchants and traders. (b) At least four of the principal languages of British India, spoken by many millions of His Majesty's subjects, viz., Gujarati, Tamil, Bengali, Hindustani and Urdu, may be officially recognised, as has been done in the case of Yiddish, a comparatively new and unknown language to a large mass of British subjects. (c) Those who had been long established as hawkers in the Colony may be enabled again to obtain licences to trade, and that the discretionary power vested in Municipalities under Act No. 35 of 1906 may be removed and vested in resident Magistrates, as tending to do away with what to many minds appears of arbitrary action in the matter of the refusal of certificates for licences.

9. Your petitioners feel that their bounden duty, as the political association entrusted with the guardianship of Indian interests in this colony, to urge the extreme urgency of the need for a change in the law as it affects the status of British Indians in East London. They would earnestly pray that the regulations now in force restricting the personal liberty of natives of British India, who are peaceably pursuing their vocations as merchants and traders may be suspended, till they are ultimately amended. Looking to the well-being of British Indians throughout the Cape Colony, and to the good name of the land of their adoption, the British Indian League feels bound to state that, grievous as has been the view of the distracted natives of India in respect of the position of their compatriots in this Colony, they are now giving vent to outraged feelings at the drastic application of discrimination laws against British Indians only. The task of the Government of India, difficult and delicate at all times, is made doubly so at the present moment by the antagonistic attitude of the people of that country, induced by various reasons, one of which is the invidious and un-English treatment of their fellow-countrymen in South Africa, a circumstance, as already stated, fraught with the gravest consequence to the Empire.

10. The British Indian League humbly and respectfully begs to urge the modification of the above mentioned laws and a relaxation of the various measures affecting the position of the British Indians in this Colony, and pray that this people be granted such immediate and substantial relief as to your Honourable House may seem meet and desirable.

And, as a duty bound, your petitioners will ever pray.

WILLIAM G. MONTAGU, President,
A. CHAND, Secretary,
P. LUCAS, Treasurer.

Immigrants' Restriction Bill

C. 22. VII. Bill No. 180

Petition of British Indian Association to the Imperial Government

To the Right Honourable, the Secretary of State for the Colonies, London.

The petition of the Chairman of the British Indian Association of the Transvaal

sheweth that:

The Committee of the British Indian Association of the Transvaal respectfully approaches His Majesty's Government regarding the Immigrants' Restriction Bill passed by the Transvaal Parliament.

The said Committee humbly approaches both Houses of the said Parliament with respect to the measure, as will more fully appear on reference to copies of the petitions presented to the said Houses and annexed hereto, marked A and B.

The said Committee respectfully submits that the said Bill is open to objection on the following grounds, to-wit:

(1) It gives permanence to the Asiatic Law Amendment Act.

(2) It disregards the rights of thousands of those British Indians who entered the Transvaal before the war and, in many cases, even paid £5 as the price of their residence. In virtue of Law 3 of 1885, but who have not been able to return to the Transvaal either because their names have not been applied, have not received permits to return, or because they have not yet applied for such permits under the Peace Preservation Ordinance.

(3) It does not recognise any of the Indian languages as part of the official language required by the Bill.

(4) Sub-section (a) of Section 1 of the Bill requires that persons who are not permitted to return to the Transvaal shall be subject to the provisions of the Asiatic Law Amendment Act.

(5) It makes no provision for facilities to the Indian immigrants already settled in the Transvaal, who are temporarily supporting themselves as clerks and assistants or domestic servants.

(6) Sub-section C of Section 1 of the Bill gives the power to the local and forcible deportation of those affected by the Asiatic Law Amendment Act.

Argument on the Above

The said Committee respectfully sheweth that the said Bill is open to objection on the following grounds, to-wit:

The said Committee respectfully sheweth that the said Bill is open to objection on the following grounds, to-wit:

members, rather than accept registration under the proposed measure to suffer the penalty of non-registration, even at the risk of losing all their worldly prospects. The measure, when it was first introduced, was meant to be of a temporary nature, and was resorted to in order not to admit into the country a large number of persons, and in the absence of any other measure for the restriction of immigration. The very first section of the Bill renders the Asiatic Law Amendment Act permanent, and retains the provisions of the Asiatic Law Amendment Act. In so far as they may be necessary for the administration of the Asiatic Law Amendment Act.

THE CHAIRMAN.—It is common knowledge that many British Indians who left the Transvaal at the outbreak of hostilities have not yet returned to the country of their adoption. Many of them paid £5 to the old Dutch Government for the purpose of settling in the country. Owing to the serious obstacles placed in the way of their getting permits under the Peace Preservation Ordinance—although European aliens received them practically for the asking—they have not yet been able to return to the Transvaal. Some of them have not even a permit. These refugees would, under the Bill, become prohibited immigrants for want of knowledge of some European language. The prohibition will operate very harshly against deserving British subjects, possessors of vested rights. In thus cancelling the right of domicile, the Bill goes further than similar measures in the Cape Colony.

THE CHAIRMAN.—In refusing to recognise any of the Indian languages, the Bill draws an invidious and unjustifiable distinction.

THE CHAIRMAN.—The Bill is open to objection on the following grounds, to-wit:

The said Committee respectfully sheweth that the said Bill is open to objection on the following grounds, to-wit:

titled to remain in the Transvaal. Impart temporary assistance would be a serious grievance.

THE CHAIRMAN.—Sub-section (a) of Section 1 of the Bill did not appear in the original draft. As has been pointed out above, Indians in the Transvaal are carrying on a life and death struggle in respect of the Asiatic Law Amendment Act. It is submitted that thousands of Indians are prepared to suffer the hardship of imprisonment rather than submit to the said Act. To many the Transvaal is the only home where they can find honest livelihood. For them to be turned out of the country is to make them homeless, and to deprive them of their means of livelihood. While the Asiatic Law Amendment provides for a notice of removal from the Colony for failure to take out the necessary certificate required to be taken out by the Act, disregard of such notice renders the delinquent liable to be imprisoned. Sub-section (c) above referred to, empowers the local Government to remove any person disregarding notice of removal under the Asiatic Law Amendment Act. Thus it is humbly submitted that the sub-section in question is not only a cruel provision in itself, but it is also extremely unfair, in that it indirectly annuls the Asiatic Law Amendment Act very nearly to the disadvantage of those affected by it. The said Committee feels sure that, had such an amendment been made in the Act itself, it would not have received the Royal sanction. The said Committee, therefore, trusts that the method adopted under the said sub-section to take extraordinary powers under the said Act will be considered by His Majesty's Government to be an unnecessary and unjustifiable measure.

General Remark

The said Committee respectfully sheweth that the said Bill is open to objection on the following grounds, to-wit:

આપણે નથી. આપણે આમ બુદ્ધિમાન
માથમાંથી મીલે છે.

અને આપણે એક સમયે એક સમયે
તેમને પાછો લાવવા અને એક સમયે એક
સમયે નથી. તે સમયે તેમને, તેમની
કે ખીલા કાઢી કાઢી રહ્યા છે એમ
પણ નથી કહેવા માગતા. આ પાત બાહર
માં પુરવાનો અગરો હેતુ માત્ર એટલોજ
છે કે આ પાત ઉપર કંઈક છે જે તેમને
પ્રમાણ કરી નહિ માત્ર એની ખાતરી નથી.
ખીલામાં માથાના કાપના આપણે જાણતા
તમામર માત્ર છે. કેટલા ઉપરથી મળતાં
કેણી ખીલામાં ખડાં અખળોને મળે નથી
મારી? તેની હાથ ફેરવતા દિલોની હાથ
સવાલમાં તેવામાં આવે છે. આવા દિલોને
અમે ગણતા આપણે છીએ કે તેવાઓએ
કાપનાની ખાખતમાં સુધેથી કરવાને બદલે
કાપનાને સરળ તરફ ચલુ તે સરળરૂપે કરા
વમાં. તેમાં તેઓને કાપ ગણ નહિ
મળ્યા. પણ તે તેઓ કાપને બદલે
કાપને તેવા કાપના લખાવશે તે તેઓએ
મી. દાહ છળાલીક તથા મી. ખાખતાના
કરતાં બહુજ થપારે મુકાના પહેલાંકાપ
બાજુએ તે મુકાના પહેલાંકાપ. મી. દાહ
છળાલીક તથા તેમાં સાધીઓએ કરીને,
પોતાથી સદન ન ચલુ તેથી કાપુ મુખ
કરવું. પણ તેઓ ઉપર કાપના જેવા
કાપના કાપાવશે તેઓ તે કાપને હાડી
હિતારી કાપુ કરશે. તેઓ એમ ખતાવશે
કે દિલોની સદન કાપ કાપનાની સામે નહિ
હાડી પણ નહા કાપના આખત હાડી.
કાપના કાપનામાં આ એમ જાણવું છે
કે કેટલાક કાપનાની કાપનાને સિવાય ખીલા
(દિલો તે સરળરૂપે કાપના આપણે માત્ર
રહ્યા છે. આ કાપ કાપના પાછા નહિ

નથીજ જવાનો." આપણે કોઈથી કેમ
નથી સહિ? જાદ કાપમાં ખીલાને તદ
કેમ દિલોને કરશે? પણ તે આપણે
હજુ પેલાની માફક એકની પછાતી ખાખ
માં પડવા તમામર દ્રશ્ય તે મુકાની
કાપના કાપને બાહરોજ સમજાતા.

તે આપણે પણ તેમ કરી તદાએ છીએ.
પણ આપણે કાપ કરવામાં આપણે દિલોને
નથી છે. મનની અદર તેમનો કરી
આપણે કરે છે.

લેડીસ્માંથી લાઇસેન્સ

લેડીસ્માંથી તરફના છે દિલોને લાઇસે
ન્સ નથી મળી તેઓની ઉપર પાછું પાછા
પેરાયું છે. તેઓ પગર લાઇસેન્સથી
પેપર કરે છે તેટલા સાદું તેઓની ઉપર
કામ તમામર એમનાર એક કાપનાર
કાપનામય કરી ને મી. લાખીરોને જાણ
આપણે છે કે તે દળ તેઓ થપો નથી
સાખશે તે તેઓની ઉપર કામ આવશે.
કાપનારના આપણેને એવી દિલો
આપવામાં આપણે હતી કે તેઓ લાઇસેન્સ
પગર પેપર કરશે તેને દરકન નહિ કરવા
માં આવે. આ પચન ન્યાય ગુલોએ
અપાએલું. દને ગામના બેર કરી
રજા છે એટલે ન્યાય ગુલો બેના ગદ છે
ને લેરને તદા થક સરકાર કુકાનો બંધ
કરતા છૂટે છે. દિલોની ઉપર ખી
લાખારી થવાની છે તેનો દેખાવ આપે
લુખ આમા મળી રહે છે. આ પાછા
ખાખતાના થકુ રહ્યા છે.

(૧) ખીલાકાઉનરીકમાં આપણે લાઇ
સેન્સ.

(૨) જો તે આપણે ન કરતા તે કાપને
કાપ મળાએ રી સરકારની મુકાકા
લેવી. આ ઉપાય પહેલાની લેડીમાં થક
રહી છે.

(૩) દિલોને કાપના કુકાને ખીલા નાખી.
જ્યારે કામ નહિ લાઇ હક નહિ ન્યાય
ને કાપ નેચવા રહ્યા.

પહેલાં કાપના જ્યારે કાપનાર ખાખ
માં, કાપના જમા થાપ નાખેજ રજા
ગુલો ખીલાને કાપના ને ચેકના નેચકો.
તેમાંના કાપનાની કાપ માત્ર તેમ નથી,
નિયત કાપના સરકારને કાપના આપે
સરકાર છે. પણ તે તેમાં ને કાપના કામ
છે. મેકાની કાપનામય ઉપર તેમ આપણે
ન્યાય કાપનાની મુકાકાની કરે છે.
કાપ ને જાત નાખેજ તેમ ને આ
કાપનામાં કાપ ન્યાય નાખેજ કરી જાદ
કે ને કાપ ને કાપના તા માત્ર તેમને
ઉપરથી કાપ ને, કાપે, કાપે, કાપે,
કાપ ને કાપ ને કાપ ને, કાપ ને, કાપ ને
કાપ ને કાપ ને કાપ ને, કાપ ને, કાપ ને

લગરત મહમદ પેગંબર સાહેબનું

જીવનચરિત કેમ ખાંધ થયું?

જી-૨૦૨

આ સવાલનો જવાબ આપતાં અમને
કિલોમીટરી પદા માત્ર છે. અલગ છુદ
જુલોથી, બહુ પ્રિયથી અને દિલો કાપના
ને તેમાં પણ મુસલમાન આપણોની ચેવા
કરવા ખાખર અમે તે તરફથી રજા
કરશે. ગોરાઓએ લખવાં જીવનચરિત
માં પોલીમિટન અરપીએ લખેલું તે બહુ
સરસ મળ્યા છે. તેથી એકંદરે પેગંબર
સાહેબની ખુબીઓ ખતાવી છે. મુસલ
માની હાથ સાદું શિક્ષાની રીત રીતે કાપ
ન્યું છે. તેમ કોલ અમવા નહાય પણ
અમે માનીએ છીએ કે ગોરાઓ મુસલ
માન થકુ રિયે અને તેના કરતાં રિયે થકુ
લખે છે તે મળવાની કરેજ મુસલમાનની
કરજ છે. તે ફરજ અદા કરાવવામાં
મન્દ કરવી એવો અગારો હેતુ તે તર
જુલો કરવામાં હતો. અમે તેમ કરતા
હતા તેવામાં ખાંધમાં મકરજમાં પેગંબર
સાહેબની સાદીના ખ્યાન પિયે અમલ
કેટલાક વાંચનારને દરેક લાખુ ને અમને
સરકાર કરી કે અમારે તે જાંબ આપણું
ખાંધ જુલો બેચકો. ગોરાઓ હેતુ આ
ખાંધ ખાંધ છે એવું અને રાંધ સુધી
ખાંધો આપણો છે. અમારે કાપના
પ્રકાર જાદ કાપ ને કાપના માત્ર લખાવું
નથી. તેથી અમે કાપનારના ન્યાય
ખાંધ જુલો છે. અમે તેમ કરતાં અમે
કિલોમીટર પદા છે. અમે તે તરફથી
કરતા અમલ પદા કાપનારની ન્યાય
અમારા કિલોમીટર અમલના સરસ
ખાંધો સમજવાની તદ નહિ મળે. વળી
ખાંધો અમે જીવનચરિત ખાંધ કાપુ છે
તેથી નોચાજ રજા છે એવા ખાખર પણ
અમારા મુલકા આવે છે. તેવાઓને અમે
માત્ર પેટ જુલો ને કાપનારની ન્યાય ને
તે પુલકનો તરફથી તેમને કોઈથી કાપ
તો તેઓએ અમને લખી મોકલવું અને
પણ વાંચનારની કાપના રીત તે જાંબ
અમારા જીવનચરિતમાં અમારા મળે
અને તેમ કાપનારની ન્યાય જુલો પાપ
અમાર પાછી પુલકના અમારા પ્રકાર

સાહિત્ય આદિના પ્રિટીના ઇતિહાસ ક્રમોટી.

મી. રીચના સંપાદિત ક્રમ.

તાર ૭ આગસ્ટના કાગળમાં મી. રીચ
નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

સામવારની છપ્પીની મીડીમાં પણ
મેંબરે નહોતા. કેમકે હેન્ટ ઇન્ડિયા
એસોસિએશનની મીડીમાં તેજ હાલે હતી.
પણ સર રેમંડનેસ્ટ સપારના આગેવા
ઓને મારે તેમની સાથે એક ક્ષણ નહીં
વાત થઈ. તેઓ સાહેબ ટેસ્ટ ફેસ હરના
આખત મકકમ છે. તેઓ એક પણ
કેમ ૭ મે કાગળ આપણે હારી જઈશું
તોપણ તેજ કરવાથી દુખો વધારે જાહેર
માં આવશે. તેઓ સાહેબ મારે છે કે
૧૮૮૫ નો કાગલો પ્રિટીશ ફેલના સાધા
રખી હોતે વરકત કરતા ને અને નેચા
મેંબરવેલન મળતા. મીડીમાં સર
મ. રેમંડ, હાલતર મોરવાટના, સર ફેડેરિક
સલી. અને મી. મેલાર વાળરે તમા અને
માળવયાં મારાં એન-સર્વિસ આપ્યા.
જનરલ રમરશને કાગળ વાંચે મે તેઓ
જાણ્યા આપણે શુભદો મેં વડો
હોતો તે મંજુર થયે. તેની નકલ
તમને મોકલું છું. તેની નકલો જાણવાને
મોકલી છે. તમારો કાગળ તમા મી.
બલીનો કાગળ પણ કપીટી આગળ
વાંચ્યા, અને કાગળની સતેન જાણી
સકલમાં હોર કંઈ વરકત ને નથી
માર તે જાણના પણ કપીટ કરવી પડી
હતી. તેની જાણને હાલતર જાણવના કાગળ
સાલી થઈ. સર મેલારે મેં મેલારે મેલારે
મેલારે મળવાને વિચાર કપીટીને મળુક
શાખ્યા છે. અને ને જાણના મળવાના
પગલાં વરવાનો નવે જાણવાય થઈ છે.
આ આપણીને ને જનરલ રમરશને
જાણના આપણને વિચાર મળુ છે.
આપણે આપણીને ને આપણી તમારીને
નજવાર કરીયા. મારાં નજવારથીને વિચાર
તમારીને કરવા વચન આપ્યું છે. અને
વેત મુખ્ય વરવાત કરવાને મળવાની
કાગળ આપણે ને પણ સરકારે મળવાને
મળવા જાણ્યું છે.

તમારી મીડીમાં નવે મારાં મુખ્ય
આપણે ને મારાં મળવાને ને મળવા
છું. હું મળવા મળવાને મળવાને ને
આપણે નજવાર ને મળવાને મળવા
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને

કરશે. હું મળવા છું ને ને તમે ના
ઉવડ વાંચી દડ વરશે નો જાણના, પણ
તમે ઉવડે વડશે ને તમે વડા જોવી
ધારી રહ્યા કરે છે.

ક્રમોટીના જુન મુખીના હિસાબ

જ	વ
૧૯૧-૩-૬ મે	પગારો... ૧૬-૫-૦
	સ્વચાલકી
	તારો નિ. ૬-૦-૦
	પાશી... ૬૫-૧૮-૦
૧૯૧-૩-૬	૧૯૧-૩-૬

પાસામેંટના મેંબરની હીમાયતો

કાગળની સામે આપણે

આમારા વિશાળના અજરપણો આપ
ની સજાના મેંબરની મુલાકાત લઈ
તેમના અધિપત્ય ટરંસવાલની લખ
જાણના કીધા છે. તેમનાં સાર અને
ગમે આપણીએ આમારા વિશાળની દયા
તમા નામમાં આપી નામ કીધે, તમે
તેના તરફથી આપણે કીધે.

પ્રિટીની કાગળની સામેની લખમાં
વિશાળનાં મળવાની લાગણી નેચોની પ્રક
માં રચેલી છે. તેમનાં ફેલક આપ
ની સજાના મેંબર છે. એપિનિઅન
ને વાંચનાર જાણીને કાગળ મળે કે આપ
ની સજાના મેંબરમાંના સતરથી નવ
મેંબરમાંના મી. એસન દિંદી રાજને
વેલવાન આપનાર છે. તેઓ સાહેબ તેમ
ની કાગળ આપે છે. અને તેમને મળવા
મારે ને કે જેઓને માર નથી તેવા
સામાના પાસીય રીચેલરનારે કાગળ ને
કે ને જાણના દુખના જાણના મળક
કરી વડ છે.

સર અને મારીને ને મળવાની લાગ
મરવાની જાણ કરતા ને પણ વેલવાન આપે
છે. તેઓ કરે ને કે ને મળવાને મળ
વેલે વાળર ને ને દિંદી મળને જાણના
નો દડ છે. જાણના મેંબર આપણે ને
વેલવાને મળવાને મળવા ને. અને
આપણે મળવાને મળવાને મળવાને મળ
જાણનાને મળવાને મળવાને મળવાને

મેંબરે કરવા પણ દિંદીને વેલે
સર આપે ને મળવાને સા. પણ મળે
કે છે. પણ મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને

દર ૭ એટલે દિંદીને મેલક હોવાને
આપે છે. તેને કર આપવાને મળે
પોતાનો માથ વચવા કીધે.

મેંબરે કરે ને કે દિંદીને આપણે જાણને
વળગી રહેવાને જાણના મળવાને મળવાને

ટરંસવાલનું ક્રમોટીશન બોલ

એસોસિએશનની અરજી

ટરંસવાલના ક્રમોટીશન બોલ બોળવામાં
પિ. મ. એસોસિએશન નજવી મેલવાને
મી. હસન નેચાના સલીથી નેચાના
અરજી એપિનિઅન પ્રમાણ વેલક એપિનિઅન
પર મોલવામાં આવી છે.

એસોસિએશનની કપીટી માન પ્રવક
અપણે છે કે ક્રમોટીશન બોલથી (૧)
એસિવાટીક રજરકેલન કાપલે હોયને
સારે કાગળ થાય ને. (૨) ને દીંદીને
લઘાવ વેલવાં ટરંસવાલમાં દત્તા, અને
જેમાંના ફેલક ૧૮૮૫ ના કાગળની ફેલ
પા. કપીટી પણ મળી હતી. જતાં તેમાંના
ફેલક પરમીટી અરજી કરવા જતા પર
મીટ ન મળવાના કાગળથી, અમવા નો
પીસ પ્રીકરેશન કાગળથી પરમીટી
અરજી ન કરવાને કીધે જેઓ ટરંસવાલ
જાણ કરી કાગળ નથી તેવા દીંદીને ટર
સજામાં રહેવાના હક માર્યો નવ છે.
(૩) બીલના પ્રીકરેશન કાગળમાં કીધે
દિંદીનાની જાણ નથી. (૪) રજ. કાગળ
ની નથી પેલા કાગળથી ને દીંદીને વેલક
આપણે જાણના મળવા વાળ નેવ પણ મળ
હર કાગળની જાણના આપણે પડે છે.
(૫) ને દીંદીને વેલવાને જાણના લેલક
જાણના મળે વિશાળવાળ મળવાને અને
એસોસિએશન તમા મળવાને મળવાને રીચે સાથ
વાના મળ આપવામાં આવી નથી. (૬)
એસોસિએશન કાગળના સાદ મળવાને વેલ
જાણથી વિશાળ કરવાની સજા આપવા
માં આવી છે.

૬ લી ફરિયાદ

વિશાળના કાગળથી દિંદી કાગળ
મેલક જુલમ હોવા થાય છે અને તેથી
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને
મળવાને મળવાને મળવાને મળવાને

ઓ દિલ્હીઓ! તમારી તમા બુદ્ધિ જુમી ની આગળને પાતર, તમારા પાર ખુદ અથવા હાથરની ખાતર, અને તમારા પાસ ખાતર ખાતરના ખાતરની ખાતર તમા દાની સારે માથે નહિ તો હું નહિ માંગ આ મુદતને કોણ સત્યમ કરવા વખત આવશે. વિદ્વાન કવિ નીકરને કહ્યું છે કે "Awake, or be for ever fallen." તેમ આ સત્યજ્ઞને મથળે કહ્યું કે સ્વર્ગને ને હોઈ નહિ તો હોઈને માટે પડશે. માટે આ તકનો લાભ લીધો ને મરદ બની જોવા જાઓ. તો ખુદ તમને મરદ સહાય થશે

શ્રી. પારસી રત્નમણ્ડ શુભમુદ્ર.

કેપના ભાઈઓ દરંસવાલની વારં

કેપના જિ. પ્રાં લીજ અને એસેસીઓ અને લેડ સેલેબોરેટર તાર ક્યો હતો તે અગાઉ અગાઉ થયો છે. તેનો જવાબ નીચે પ્રમાણે મળ્યો છે. "લેડ સેલેબોર ની ગેરહાજરીને લીધે પેપુરી મરનર ની મને (પ્રાઇવેટ સેક્રેટરીને) જાણ પડ્યાને કરમણ સમ છે કે તમારો વાર મળ્યો છે, એમીઆરીઝ કાપદાની કાપનો તમારી એસેસીઓસાનં અપમાન ભરેલી લાગે છે તે બાધી હાથ કમીશનર વિલ ગીર થયા છે. તે કાપદાને અમલમાં મુકતાં મીનીસ્ટરો પાતલ રહે જોવી આશા તમેને આપી ચકતા નથી. રહસ્યર કર તાની અને એકાગ્ર પાકવાની કાપનો અપમાન ભરેલી લેખ તે જાન તરીકારો ચકતા નથી. લિડો સરકાર તમે કેરવેક કાપને એવી વિશાલી માવવામાં આવે છે. ને કાપદાને અને પાસાઓને તરી સરકાર ની મજુરી મળેલી છે. તેને અમલમાં મુકવાથી તમને વર તમે જે નેકો પદિ જામ અપાવે એમ પ્રમાણ કાપ કડી ચકતા નથી."

ઉપરના લખાણનો તીજ અને એસેસીઓ એસેસીઓ જવાબ તાલે છે ને નીચે મુજબ છે. "પેપુરી મરનરના તાર મરનર તાર માટે આજર માનીએ કાઓ ને જવાબથી જુદા હાથનીર પાસ કીએ અને આવી છે કે એમીઆરીઝ કાપદા ની કરનો કેપર તમા કડીથી વિચાર કરશે તો મુકમની અને ખાતરી પકે તમા કાપને અમલમાં મુકવાનું સરકારી નથી કેટલુંક તમા પાસ ને સપ કરશે. ને કાપદો નાં પાસ માવકતા રેવાઓ અને વિરલ છે. તમે અમલ અને કાપ

દેસર આજનાર લિડો કાપર અમલ કરી સહાય નહિ. તેમાં દિલ્હીઓની પાસરીતો સરપણ વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી. તેમના હકો તમા આરસાદના પચનોનો તેથી હાંચ થાવ છે. માટે કેપના કાપરો દિલ્હી વતી લીજ અને એસેસીઓસાન કડીથી જવાબ છે કે કાપદો ખાતર અપ માનકારક અને નાગોશી ભરેલો છે. ને ને મળતો કાપદો દિલ્હીનાનમાં રવત્રે શહેરીઓને લાગુ પડતો લેખ એ અને માની ચકતા નથી. ને માટે કે લાં જામનો અમુક જામ તેથી કાપરને મરનર થતો લેખ ને તે લેખ અમલ અને સરકારી તોકરીવાળા હરી અને તે પછી ન આમે તેવાંજ કાપો માટે હશે. છતાં જાનની સ્વતંત્રતાને અને છુટને આક આમે તેવી હસકાર બેલી અટકાવતાં સ્વતંત્ર શહેરીઓ સરપ આપ એમ અને માનતા નથી. સુધરેલા દિલ્હીને પોતાની લાજ આજર એ જાન કરતાં પછી વધારે વધારી છે. માનમરતમે જોવા કરતાં દિલ્હીઓ કાપદાની સખતમાં સખત સમ સહન કરશે. માટે લીજ અને એસેસી એસેસી આગદપુરવક આજીજ કરે છે કે એ પાતકી કાપદાને રદ કરશે. આપી સુધરેલી દુનિયા ને જગતના મદાન રાવત ની નજર દરંસવાલ તરફ છે."

ઉપરના તારના જવાબમાં પેપુરી મરનરના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરીએ જવાબ્યું છે કે "તમારો તાર સ્વીકારવા મરનર મને રમણ કરે છે અને કહે છે કે અગાઉ જવાબ આવ્યો છે તેમાં કાંઈ તમારે ઉમેરવા માગતા નથી."

મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન

મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાનના પાસ મી. આદમજી મીયાખાન તરફ થી નીચેના આજનાર પ્રસિદ્ધ મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન છે.

જવાબ આપ તો આજનાર મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન આજનાર મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન તરફ થી નીચેના આજનાર પ્રસિદ્ધ મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન છે. તમા તેમાં જાવેલી અપદરની દિલ્હી અને કાપદો માટે કે તમા માટે આજ મા. મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન આજનાર મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન તરફ થી નીચેના આજનાર પ્રસિદ્ધ મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન છે.

નાતાલ ઈન્ડિયન કોંગ્રેસની બેઠક.

દરંસવાલના હાંચ ખાતરના કોંગ્રેસ અને દિલ્હી આજનાર સેક્રેટરીઓ અને અરકારક કાળે નાતાલ ઈન્ડિયન કોંગ્રેસ અને કરજનની લીડો રામ વતી કોંગ્રેસ તરફ મદમદ (પ્રમુખ ના હાંચ). હાંચ આજ માન તમા એમ. સી. ગાંધીઓ (કેટલી એ ના. હાંચ). પારસી રત્નમણ, એમ. સી. કમરેશન, હાંચ અબ્દુલ્લાની કા. જોડ. પી. મદમદ, હાંચ નામજી, હાંચ હીરા મજીદ. પી. મજીદીમ હાંચ હાંચની કા. હુસેન હાંચ ની કા. તમા પી. હાંચ મદમદ મરદુમ સહીથી દરંસવાલના હાંચ મામતા આજનાર હાંચીપર કાંચવામાં આવ્યો છે. તેમાં જેલ જવા તમા કાંચવાની સામે મદ હાંચી આજનાર તમાવવા સખત રીતે અમલમાં કરવામાં આવી છે.

હાંચરેશ તમા એમજી કમીરી તરકથી નીચેનો તાર રહસ્યરના કાંચવામાં આવ્યો છે—નાતાલ લિડો આજનાર છે કે તમા કરજન દરંસવાલ સામી રહસ્યર થતા મળેલી ના પાડશે અને તેમ કરી સરકારને આપણી કુરિયાદનું વાળેલીપાટ દેખાડી આપજો. કાપદો દિલ્હીને કાપર કરતાં હાંચ હાંચ છે. માટે દેશની માફક રહેવા કરતાં જેલ વધારે સારી છે. ખુદ સહાય અર્થે.

હાંચરેશ તમા કાંચવા કામ તરફથી મોહલાઓના ખાંચે તાર આજનાર છે કે કાંચવા મામતા એકે મામતા રહસ્યર નહિ તેમ કાપદો અપાવવા પદમની થીજ છે ને સરકારને અપાવો અપાવો. તમા તમા પરના જામ મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન નીચેના કાંચે મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન છે.

હાંચરેશ તરફથી કાંચવાને મોહલાઓ કાંચે આજનાર મામતા પી. તમા પાસ રહસ્યર થતા ના પડી તમા હાંચેના કાંચે મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન છે.

તા. રહસ્યર કાંચવા રહસ્યર જવાબે છે કે કાંચવામાં પોલીસ અને નેશનલ પોલીસને વચ્ચે ગંભીર તોફાન થયું છે નેશનલ પોલીસને તોફાન કોર આજનાર ઉપર પોલીસ કોરમાં જેલ હોતો તારે રિજાનને વિલગીઓ કોરમાં જાવ થયા હતા. તેમજ તમા પોલીસ મરદુમ કરતાં તોફાન થયું જેમા નેશનલ પોલીસ રિજાન રિજાન પાસ કાંચે મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન તરફ થી નીચેના આજનાર પ્રસિદ્ધ મરદુમ મી. આદમજી મીયાખાન છે.

અમર પત્ર

તેજસ્વીનિ

આમાર અમર પત્રની વિનયથી

નામજસ્તદમ તથા કુસ્તતમમં

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી...

વિનયથી

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી...

આમાર અમર પત્રની વિનયથી

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી...

તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ...

નાદારીના દગાને સારું સજન

હરમમલ હરમ હરીને આ નાદાર દેવાદાર... તેજસ્વીનિ...

કુસ્તતમમં

તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ...

વિનયથી

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી...

વિનયથી

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી...

તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ...

અમર પત્ર

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ...

- 1. તેજસ્વીનિ... 2. આમાર અમર પત્રની વિનયથી... 3. તેજસ્વીનિ...

વિનયથી

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી...

વિનયથી

આમાર અમર પત્રની વિનયથી... તેજસ્વીનિ... આમાર અમર પત્રની વિનયથી...

મળી. તમારે પેટા હાથે જાણવું નથી. હવે
 જે મારા મર્વાં ૧૨૨૬ સંગ્રહના સાહેબો અને
 અન્યોના તેમજ પેટાની તકલીફોની સહન
 થિયા. હીંમતે જોઈને રાખે. તે તે જાણવું
 નું જોઈતી જાણીશું. પણ મારા આપના
 ખુલ્લુ રહે. એવો હવેનાં ૧૨૨૬ જે જોઈ
 ને જાણવું છે તે સુધી હોવાના જણાવવા
 મારા જાણના અર્થ પાત્ર છે. હવે મળી જ
 મળા જોઈએ તે જોઈવિનિયમન. પ્રતિબંધ
 મળા જોઈએ.

શ્રી. સેવક

આદ્ય દાહ મુલ મહમદ,

પેપરવન, મુર આમ, ૮ કીલો સીટ,

તા. ૧૬-૮-૦૬

નાતાલમાં ટોમીસાઈલ સર્ટીફિકેટ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

અહીં આપણા ઉપર જે જુલમનો વરસાદ
 વરસી રહ્યો છે તેને મારે બહે જાણે આપણે
 હોયિત હરી સાથે જોગ. આપણી બેઠકના
 સીંગા તાલિ રાખીએ આપું. જે અને આપણ
 રાખું છે જે આપણને માંગતા જણાવે છે.

આપણે પછી પ્રવેશ મર્વાં ટોમીસાઈલ સર્ટી
 ફિકેટ ઉપર અને હાથના અગ્રહાની નીચાન
 ટોમીસાઈલ સર્ટીફિકેટ વરસી લેવામાં આવતાં.
 પણ હવેનાં તા. ૧૬ કીલો સીટની હવેનાની
 માફક બેઠકની રહી રહ્યા ઉપરતે જે
 સાથી અને તે પછી એમ મળુ જણાવી વારા
 ફરતી જુલમની અને કોઈકીયના ઉપર જે
 ના અને અગ્રહાની નીચાન અને પધારામાં
 ટોમીસાઈલ ઉપર તે જણાવી અને અગ્રહાના
 નીચાન લેવાનું સર્ટી મળું છે. વળી તે સાથી
 ઓ ટોમીસાઈલ પધારા લેવા જોઈએ. નહિ
 તો ઉપર મુજબ જેને પણ નાતાલના જુલમ
 સીટ છે એમ જાણી મુશ્કાળ તથા કોઈકીયના
 રહી રહી જાણી રહે. અર્થે. આ અને
 ખરે જેનાના અર્થમાં જે. પણ હવે સમી
 નાતાલ જેવેસ વરસી જે જાણના હોઈ
 મળા પડેલાં રહી જેવે એમ જાણવું નથી
 એ જાણવું હિંમતીયોના તા. ૧૬. એમ જોઈ
 માં જે તે જુલમના વરસાદ મેલકારી પાપે
 તે તેને જોવાને નહિ પણ આપણા જુલમ
 મુશ્કાળ અર્થમાં જે તેમ આપણા જોઈવેસ
 અર્થમાં વરસાદ રહે તારે અર્થમાં વરસાદ મુશ્કાળ
 અર્થમાં મેલકારી તેમાં નવાજી મળે.

એકતરફ, શ્રી. મહમદ મુર મહમદ,

હસાંગાઆમેનાં હાદમારીઓ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

અહીં હાદમાં પડેલા હાદમારીઓ નાં
 મુલમળ (૧) હાદમારીઓ જે મળના પાદ જેવ
 હિંમતે જાણના કોઈકીયનાં જણાવે. જે તે
 પાદ પડે છે. જે જાણનાના હાદ રહે
 હાદમારીઓમાં આપ જે તે જાણના ન પાડે

તો જુલમાર ડરાને. (૨) હાદા ચીકીયર
 ફેરિજરાહ મારવાના. (૩) મર્વાં હાદમારીઓ
 ન મળે. તે જાણના જાણના તપાસ આપે જે
 રહી જાણના તપાસ આપે તે. જેવ મળના
 માં મળના જાણના (૪) હાદમારીઓ મુશ્કાળ
 પાસ મળ જે જેવે મળનાં રહેતે પાસ
 ન અને તે પાસ મારી પાસ આપી સામે
 મળના પાસ છે.

જિજ્ઞાસુઓને મે. ઇ. ઓ. સેવક
 તા. ૧૬-૮-૦૬

એક વચનદાર દલીલ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

હવે જુલમનાં હાથના આપેની સહમાં
 મીડાસાઈલ, મારિસાઈલ, હાદમારીઓ, મીડાસાઈલ,
 મીડાસાઈલ, રસતનાં મર્વાં જેવે હાદમારીઓ
 હાદમારીઓ માલકાર હાદમારીઓ હાદમારીઓ
 જે તે મારે જે મારા વરસી મુશ્કાળનાની
 આપું છે; તમા સરને જાણના તરી રાખવા
 મારા બહારમળ રહેતો એક સીટનું નિરસર
 રહે છે. મેલકાર લોહા એમ મળે છે જે વડી
 સરનાર વચમાં નહિ આપે તે ૭ મારા મારના
 પ્રમાણે હાલ વડી સરનાર વચમાં આપે નહિ
 જે વચમાં અર્થમાં પણ નહિ. તેનો એક હાથનો
 આપું. મારે જે જે માણસ જાણના આપી
 વરસા લેવા. તે મર્વાં મુશ્કાળ પ્રમાણે સાથની
 હવે ત્યાંમુશ્કાળ ત્યાં મારુશ રહેતો હવેનાં જેવ
 મરો ને વચમાં નહિ મરો. જાનાં જે વરનારા
 મર્વાં એક ત્યાં વડી ત્યાં ને જાણે તેને
 મારના મારે તે પ્રવેશ મીડા માણસ વચમાં
 મરો; જે તેમ વચમાં મરે તે મરો છે. તેની
 ન રીતે આપણે વરનાં મરના જાણે. પણ
 હવે મુશ્કાળ વચમાં લીધે હાં મુશ્કાળ રહેતો
 રહેતો મરો નથી. કોઈકીય વડી સરનાર વચમાં
 વડી મરો. જાનાં મરો માણસ ઉપર જુલમ
 પાસ મારો ને જેવે ને વચમાં મારો
 એમ ને આપણી માળું હું મરે જેવ
 હવેનાં હવે ને હવે જેવ છે. મરે મુશ્કાળ
 હવેનાં મળના રહેવાનું છે.

શ્રી. ઇ. એમ. અરવાલ.
 આસીઓએ,
 તા. ૧૬-૮-૦૬

મુલામીખન નથી લીધું

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

આપણા તા. ૧૬ આગરનાં એકમ પ્રવેશ
 રીજાના જે જોઈએ મારીઓ મળેથી જે
 તેનાં જાણના તપાસને જોઈવેસ. જેમાં એક
 નામ "મહમદ મુલમ" પણ હતું. તે ઉપર
 જે મળના તા. ૧૬નીના અર્થમાં પ્રવેશીઓ
 ના જેવ ન હવે મળના પાસ મળ. જાણે
 હાં મળનાં. મુશ્કાળ. મારનાર નથી
 અને મળનાર નથી. મળે. આપણા મારના
 હવેનાં મુશ્કાળ મળેનાં મારા ઉપર રહે

મળે છે. જેની મારે ના પાસ મળે મરો
 હવે મરે છે:—પ્રવેશીઓનાં મળે મળેના
 મળેનાં જે મળેનાં ન હવેનાં મળના
 પ્રવેશને મળે હવે. અને જે મળના મળેના
 ની મરો હવે નથી. માટે નામ મળના
 મળનાની ઉપર છે. જે જે મળે મળના મળે
 મળના મળના પ્રવેશના નામથી જાણના છે.
 અને તેથી મારે જેવે જેવેનાં રહે ઉપર
 મળે છે. જે જે મળે મળેનાં મળેનાં મળેના
 મળેનાં મળે અને મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં નહિ જે મારા જાણ રહેનાનાં મળેના
 મળેનાં મળનાર નથી. ૧ મારા આપેનાં લોહા
 જે મળે મળેનાં છે. જે જેવેનાં છે જે છે.
 પણ જે જાણના એમ મળેના જે જે જેવે
 હવેનાં મળેનાં મળેનાં જે મળેનાં મળેના
 આપણી મળેનાં અર્થમાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 અને તેવેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં

શ્રી મહમદ ઉવશાહીમ પ્રવેશ
 પ્રવેશીઓ.
 તા. ૧૬-૮-૦૬

‘કુલી’નો ખેતાબ

અહીં તા. ૧૬ આગરનાં રોજ જે વાંચ
 તેવેનાં મળેનાં પ્રવેશને વધારી જેવેનાં જે.
 વળેનાં, મળેનાં કી. હવેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળે. સાહેબ કોઈકીયનાં જેવેનાં
 મરે મળેનાં. મળેનાં એક મળેનાં જાણ
 મળેનાં મળેનાં જેવેનાં મળેનાં (જુલ
 પ્રવેશ). આ જાણના પ્રવેશ સાહેબ જે
 મળેનાં મળે, જેવેનાં પાસે મળે, અને
 ઉપરની હવેનાં મળેનાં. મળેનાં હવે
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં

આપણા વચમાં પ્રવેશની જેવેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં

શ્રી. ઉવશાહીમ અને સાહેબ પ્રવેશ.

હસાંગાઆમેનાં હાદમારીઓને નવ

અર્થ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,
 હસાંગાઆમેનાં હાદમારીઓને નવ
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં
 મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં મળેનાં

ઈડિઅન લાયબરેરી" એ તાલપી લાયબરેરી
ગોળવારું સાઠસ ઉઠાવ્યું છે. તાલપરેરી
માટે એક તાગે ૩૫ હાથ તરતજ વાટે
લેવામાં આવ્યા છે. અને પ્રાણે થોડે ખર્ચે,
અને પ્રજાને નામે પાસે તેવું કામ ચાલુ
કરવામાં આવ્યું છે. તેા રેલાશિયાણાના
પાત્રના સુદસ્યો અને વાણીની સુવર્ણ દીદી
રામ તાલપરેરીને મદદ કરશે અને ઉત્તેજન
આપશે એવા યાચના છે.

રેલાશિયાણા, સી. એલ. હોલિ.
તા. ૧૩-૮-૦૭

મીટારીઆના હિંદી વાંચનાં

મીટારીઆની સહન પ્રવૃત્તિતાના કારણપર
પી એલ મેડીસ આપનામાં આવી છે કે—
૧૯૦૭ના લીસેબરની પાસે લાચીય પછી
દીદી થોળીને મુગીસીપાણીના પિણી મદદ
પાપવના દેવામાં આવશે નહિ; અને તેમજ
થોળી કામ ચાલુ રાખવું હોય તેા તેમજ
પાતાના પરના પાણીપાત્રમાં પાણીની તથા
થોળીની ખાસ ગોઠવણી રાખવી; નહિ તેા
ઉપર લખાવેલી લાચીય પછી તેમને સોંઠસી
તેા લાપસેન્સ મળશે નહિ.

આ બાબત ઉપર મિત્ર કરતાં મીટારી
આના મુખ્ય મુદ્દાને લે કે એવી મી કરના
દીદી મળી પાસેથી લેવાય એ બદલ બાબ
પરનું અને એક પ્રવૃત્તિ છે. હિંદીઓને
લાચી પાટ તાપરવાની તા પાટ લેવાની સામે
મદદ લાગવું કરના તે કદાચ એક અન્યાય છે.
હિંદીઓના પ્રાણના લેવાના એ અને એ એક
તેા પાટના ભાગમાં તેના કદરોગના કારણે છે.
તેમજ ઉપરના તેમને ન કરના કેવા એ એક
સીદ્ધિ મુદ્દાને લે કે તેમજ લાગવું ન થાય.
જ્યાં મદદનીશો થાવી લગવું કે દીદીપર
આવી રાત તાપરવાથી મીટારીઆના આના
મીટારીઆનાં પાણી કામના વાસે નવું કરે
તથા તેઓ કોઈકા છે અને તેવાના કામ સાદી
રીતે બાબને છે. એ તેમનાપર નાદે કાલે
કેન્સરી ની તાપીને અને સમયરોગના તાકની
અવકાશત કરીને મુદ્દાને કરવામાં આવશે
તેા તેમજ લાગના અને એક કરી તા તે
નહિ અને તેમજ લેવાને લાગના કરતાં હાલ
મમ્મું બીજા મદદને વખત આવશે

ડીરેક્ટ—એક કરનાને મળ્યું
છે કે તા. ૧૩ મી છે મા નવું કર
કરનાના પ્રવૃત્તિતાની નીચા કેન્સરી મીટારી
મળી હતી તે તા મળી મદદને બાબત
અને પાંચમીયા કામને માટે કરનામાં
આવ્યા પાદ કામને કાપડા સામેના લિંગર
બતાવી મેતાનો વ્યવસ્થા કરેલી થોળી
કાપડાકરનીતરી થી. આપડાના કામ થય
કાજર હતા. તેમજ મેતાની વાદ વ્યવસ્થા
જ્યાં કરનાને મદદ ન પડતો મીટારી
બાબતે. કરનાના મદદને કરના કરના કરના
એ કરના કરનાને કો આવના રવા.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે (ગવર્નમેંટ ગેઝેટમાંથી.)

અમગેની રોડના સુખેયા દુરાચારી
મડલેની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના
લેણદારની મીટારી તા. ૩ ૭ સપ્ટેમ્બરે
સુપ્રીમ કોર્ટમાં મળશે.

મે કોર્ટના રોજ કરીદના લેણદારની
મીટારી તા. ૩ ૭ સપ્ટેમ્બરે કરના માલ
કોર્ટની કોર્ટમાં મળશે.

કરનાના રોડરોડીપર વીજપરગમ રડી
આરની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા
તા. ૨૨મીએ અરજ ચનાર છે.

રેલાશિયાણા રોજ કપરાલીમ સાહેબની
મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા તા. ૭
મી અક્ટોબરે અરજ ચનાર છે.

કરનાના રોડરોડીપર રોજ કમાચ રજુ
બીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના
લેણદારની મીટારી તા. ૧૨ સપ્ટેમ્બરે
કરનામાં માલકોર્ટની કોર્ટમાં મળવાની
છે.

વેલ્ડસના આગર કપરાલીમ નાદાર માલ
કરના સંબંધમાં વેલ્ડસના આગર કપરા
લીમ મેલકતમાં તથા વેલ્ડસ માલકોર્ટની
મેલકતમાં કામ થવા છે તથા તા. ૨૨મી
સપ્ટેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટમાં માટે બુદ્ધિ
કરશે.

કરનાના રોડ આપડાની નાદાર
મીલકતના સંબંધમાં વેલ્ડસના આગર
કમાચ મેલકતમાં કામ થવા છે તથા તા.
૨૨મી સપ્ટેમ્બરે સુપ્રીમ કોર્ટમાં માટે
બુદ્ધિ કરશે.

કરનાના રોડરોડીપર કપરાલીમ વગેરે
ની મીલકત નાદાર તરીકે બહેર કરવા
તા. ૨૨મી અક્ટોબરે અરજ ચનાર છે.

અમગેની કોર્ટકરનાના રોડ કોર્ટકરનાના
મીટારી વાચક કરનાની મીલકત નાદાર તરીકે
બહેર કરવા તા. ૨૨મી અક્ટોબરે અરજ
કરનામાં આવશે.

કરનાના રોડરોડીપર કપરાલીમ
માલીક વેલ્ડસ સાહેબની મીલકત નાદાર
તરીકે બહેર કરવા તા. ૨૨મી અક્ટોબરે
અરજ ચનાર છે.

તેા તેના હિંદી કામની મીલકત નાદાર
તરીકે બહેર કરવા તા. ૨૨મી અક્ટોબરે
અરજ ચનાર છે.

મીટારીઆ અંગુભનં કરનામ

મેલકોર્ટની પતી મી. સાલે મદમદ
બાબતે છે કે ઉપલા મંડળની પહેલી
સભા તા. ૧૮મીએ થોડે અધગમ હાથ
બેસ મદમદના હોલમાં મળી હતી. જે
વખતે આગાહિતું ' કરનામ મિત્ર મંડળ '
નામ ફેરવીને મથાળે બજાવેલા નામ
રાખવાનાં નકલ ચા પ્રમુખ મી. ગુર
મલકદે બધાં કારણોને તાંચ રાજનામું
રજુ કરવાથી કેટલાક વિવેચન પાદ તે
મંજુર કરી નવેસરથી મી. હાથ હતી.
પ્રમુખ, મી. અલી અ. લાલીય સેલેટી
મી. મસમાલ આન બેલેટ સેલેટી ન
મી. હાથ કાસમ હાથ બુસમ ફેરવે એ
નીમાલુકા મળ. પછી અંગુભનને
વચતી કાનુનો તથા મેલુઓ મી. મસમાલ
બાબતે વાંચી સંભળાયા. જે બાબતે
રતીપારે પાસ થશે. મી. અલી અબ્દુલ
લતીએ મેતાનું પા. ૨ના કિરપાવાજ
મકાન જે માલ માટે અંગુભનને તાંચ
રવા આપ્યું છે. કરનાના વગેરે તેા
મેલકોર્ટ હાથ કાસમ હાથ બુસમ, તાંચ
હામીય હાથ હાથ, કમા કાસમ, મદમદ
અબો, બહાદરપાન દોલતપાન ફેરે રી.
૧૨ — મેલકોર્ટ હાથ બેસમાળા હાથ
અબો તથા કાસમ અબો ફેરે તાંચ
તથા મેલકોર્ટ મદમદના હાથબેસ તથા
કોમિશન મદમદ કરે તા. ૨૨ — આથી
જે આ મદદ માટે અંગુભન તરફથી
વિચાર બાબતમાં મદદ ન પડતો તેા
જે અંગુભન તથા મેલકોર્ટની તરીકે પાદ
આથી તથા તાંચ વિચારના કામ અબો
કાસમાલકાસમા વિચારના. વચમાલકા
બુસમ, મદમદના હાથમા, કાસમ મદમદ.
મુલેપાન મલકાકાસ, વલકાસ તાસમ, તાંચ
વચ કાસ, તથા કાસમાલ તાંચ મદમદ
એ તાંચ તાંચમા છે તાંચ મેલકોર્ટ
અબોએ અંગુભનના પાન મુલકાસમાલકા
કરના તરીકે છે અને અંગુભનની તાંચ
તથા તાંચ મલકાકા હાથમા મી. હાથ
હામીયે તાંચમા હાથ આ સભા વિચાર
કામ થશે તાંચ.

નાદાર મીલકત મેલકોર્ટની મીલકત
તા. ૨૨મીએ લાચીપરેરી પાસના મલકમાં
મળી હતી, જે વખતે નાનામં આ
રીપાર તથા મીલકતમાંથી તાંચ પાદ
પછી ' દિશા વિચાર ' તાંચ વિચાર તાંચ
સંભળાવવામાં આવ્યો હતો.

અમગેનીરેલી. તા. ૨૨મી કાસમાલકા હાથ
કોર્ટ તા. ૨૨મી આગરે મુલકાકા
મી છે.

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"Thouless Oxen was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nichol, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a brief summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that burning interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since Public Opinion was started in 1860. In the 47 years since then it has consistently carried out its policy.

The need for a paper like *Practical Christian* increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments in thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. *Practical Christian* seeks to do this for him, and to present him that *Prize* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

Public Opinion (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsvendor or Bookstall or will be sent post free to our door to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:-

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,
Tallis Street, London, E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly People's Choice and the Daily News, May 15, 1967.

and the *Daily News*, May 15, 1907.
"We know of at least one who has misread it" added *Proph.*, May
25, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

આ જાણું દુનીયાના જાણીતા માસિક તથા મોપકીઓને સાર કુંઠમાં આવે છે. તેમાં મામિર રાજદારી તથા આહુ જમાનતને લગતા સુધારાના લખાણો આવે છે.
કમર : લાંબા પાંદડા : ૨૨ પાના : કીમત ૧૨/- પોસ્ટેજ સહીત.

ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ

श्रीमर अद्वैतराथ

उत्सवोत्सवः यत् १८ दिवसमां ग्रीष्म शुभं १८

[illegible]

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

[illegible][illegible]

2019년 7월 8일(수) 14시 45분

1964 年 12 月 20 日 星期一

21122371111 21414'315

જાહેરાતો અને જાહેર સંબંધો

FOR SALE

1½ Acres, situated near Edendale
(Close to the Railway Station.) Can
be irrigated. Terms easy.

Apply to CALLEWAY, Martinsburg

The Calcutta Congress and Conferences

A complete and comprehensive collection of all the Educational, Intellectual and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Chamber of Commerce, Ladies' Conference, Temperance Conference, District Conference, Madras and Educational Conference, and others.

[illegible]

Orders for the book may be secured
joined with a subscription for the *Journal*
who inclination to send the book by V.P.P.
for a year subscription to the *Journal*
Barlow.

Three Departed Patriots. Sketches
of the lives and services of the late
Major Henry, Frederick W. Taylor,
Huntley, with their portraits and extracts
from their journals and with
appreciations by Mr. J. E. Welch and the
Hon. Mr. C. C. Taylor. Price 40 c. To subscribe
write to the Publisher, New York, N. Y.

[illegible]

Aggressive Indulgence.—By Slater Nye
etc. Second edition. Price 5s. 6d. To
Subscribers of the Indian Review, 1s. only

The Brahmins and Kayasthas of
Bengal. By Babu Hrishnath Chatt. B.A.,
M.A.S. The present work purport- in
a brief compass, to be a historical survey of
the two great castes, Brahmins and Kayasthas,
which form the ... of the educated popu-
lation of Bengal. It has endeavored to ex-
pose ... that left untouched by Oriental
scholars. Price, Rs. 20. For subscribers of
the *Indian Review*, &c.

Herbert Spencer's Economics.—An examination of the Englishman's treatment of the subject of Herbert Spencer's Economics. As a. To the Editor, No. 2.

Tales of Narada Rishi.—By H. Harachi, aka. Rev. Arushi. National Statutory Collection, Vol. 1, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840

Folklore of the Telugus. - A collection of forty-two highly amusing and interesting tales by G. H. Subramanyam, Esq., M.A. Price 5s. 8. 10. India. 1898. 4.

G. A. CAPESON & SONS

11. Algebra
Maths.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, September 7th, 1907.

No. 36.

P.O. Box 125

Telephone 214

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE:—59 Market Building (upstairs)

STORE:—36 Market Hall (inside).

Box 2988.

Tel. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg

Tel. Add

"SOUTH AFRICA."

JALBHAY & SORABJEE BROS.

Telephone No.

933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOBS BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Gama"
JOHANNESBURG

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,
VERULAM

જાલ્હાય અને સોરબજી બેપારી.

તમારું, બોલીસ, મહાલ, કસી વગેરે વસ્તુઓ
સર્વથી જારી જાણવા તેમજ ખરીદવા સરળી હોય
બી ટીવીવરી હરકામાં આવે છે. વપરાયે જાયત માટે
નીચેના સરનામે પુછાવી જાણી કરી લેજો.
Tel. Ad: Garchi. એ. એ. ગાંધી, ટોંગાલ.
A. A. Gandhi, Tongaal.

DO YOU WANT TO BORROW MONEY

REPAYABLE in 30 years? If so
join our Association.

MUTUAL BUILDING HOMES, LTD.,
Box 1180 Cape Town.

30 વર્ષની સુધે પછડા દબાતા લેવા
હાય તેા અમારી બેરોસીએશનમાં
જોડાઓ:—

મ્યુચુઅલ બીલ્ડીંગ હાઉસીસ લીમીટેડ.
બોક્સ 1180; કેપટાઉન

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસટર્ડ ઓઇલ (કકુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYET.

154 Queen Street, Durban.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી

સ્ટીમરો

દરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ.

અમ્બોલોસી ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૪ સપ્ટેમ્બર

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમ્બુલી ૩૩૦૦ ટન તા. ૨૬ ઓગસ્ટ

નેર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર

નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઓર સ્વપ્તે જાનેવારી બોટો

દરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચ મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમ્બુલી ૩૩૦૦ ટન તા. ૨૯ ઓગસ્ટ

સીધી મુંબઈ

અમ્બોલોસી ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૪ સપ્ટેમ્બર

સીધી મુંબઈની સ્ટીમરો.

મુસલમાન ભાઈઓને પાતાને વેર પહોંચી પાતાના હેથા છાકરાં સાથે

રમજાન શરીફનો મહીના મુખે ગુજારવાનો અમુલ્ય અવસર

અમ્બોલોસી ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૪ સપ્ટેમ્બર

ઉપની કંપનીની નવી અનેલી ઝડપ ચાલતી મંતવર સ્ટીમર અમ્બોલોસી ઉપર મુજબ અતરેથી ઉપડી ફક્ત દેશગોઆએ થઈ પરબારી મુંબઈ સાર' ઉપડી જશે. માટે ૧૬ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પાતાના વહાલાઓને મળવાને મજા રાખતા બાઈઓ આ તક ગ્રમાવશે નહિ.

સ્ટીમર અમ્બોલી દરબનથી તા. ૩૧ જુલાઈના મુંબઈ સાર' ઉપડેલી. તે દેશગોઆએ તથા બેગ એ બે બંદરે રોકાઈ જતાં પછી તા. ૧૬ ઓગસ્ટના દિને દીન ૧૭ જેટલી ટુંકી મુસાફરી કરી મુંબઈ પહોંચી જઈ છે. એ લાઈનની બીજી દરેક મુંબઈ ખાતે જનારી આગામી પછી ઉપર જણાવેલી ટુંકી મુસાફરી પહોંચે છે.

King & Sons,

West Street Durban.

M. O. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59,

Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, દરબન.

મેસર્સ એમ. ઓ. આંગ્લીયા કુ.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.

દરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

Part of
"A Hindu of British India"

Such is also the position of British Indians in the Transvaal. Law-abiding they are and it will take away nothing from the certificate they have enjoyed so long by their now refusing to accept the registration under the Asiatic Law, which their conscience rejects as degrading to their sanhood and offensive to their religion. It is possible to carry the doctrine of passive resistance too far but it is equally so with reference to the doctrine of obedience to law. We cannot give the dividing line in words more appropriate than those of Thoreau when speaking of the American Government: he says:—"If one were to tell me that this was a bad Government because it taxed certain foreign commodities brought to its ports, it is most probable that I should not make any ado about it, for I can do without them. All machines have friction, and possibly this does enough good to counter balance the evil. ^{At} any rate it is a great evil to make a stir about it. But, when the friction comes to have its machine, and oppression and robbery are paramount, I say let us not have any such machine any longer." In the Asiatic registration Act, British Indians have not only a law which has some evil in it, that is to say, using Thoreau's words, a machine with friction in it, but it is evil legalised, or it represents friction with machinery provided for it. Resistance to such an evil is a divine duty, which no human being can with impunity disregard, and as in the case of the Archbishop of Canterbury, so in that of British Indians, it is a duty.

conscience that must decide, as it has already
decided, whether to submit to the Asiatic Act or
not, cost what it may.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Eactory,

BOMBAY, India.

(ESTABLISHED 1887)

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

**Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots,
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c.**

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux, Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

Indian Opinion

Vol. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, SEPTEMBER 7TH, 1907

No 36

Contents

EDITORIAL COLUMNS.—

The Prime Minister's Refusal	363
On the Duty of Civil Disobedience	363
Our Welcome to the New Governor	364
Finger Prints in Bonaluz	364
The East London Indians	364
Dr. Nundy's Pamphlet	364
Proposed Cab By-Laws in Johannesburg	364
The Inhumanity of it	364

OTHER ARTICLES:—

Natal Indian Congress	364
Imperial Parliament	365
The "G.O.M."	365
Congressional Lies	365
East London Restrictions	366
The Coloured Man	366
Johannesburg Jottings	367
The Cape Hawkers' Licences Bill	368
A Fruit Dealer's Licence	370
The Asiatic Act	370
Cruelty to an Indentured Indian	371
Municipal Corporations Bill	371
Late News	371

Indian Opinion

SATURDAY, SEPTEMBER 7th, 1907.

The Prime Minister's Refusal

SIR HENRY Campbell-Bannerman, the Prime Minister of the United Kingdom, has, after long consideration, informed Mr. Ritch, of the South Africa British Indian Committee, that he cannot receive a deputation on behalf of that Committee with reference to the Asiatic Registration Act. From the cabled summary of Sir Henry's reply, it seems that Sir Henry admits that the Act itself is bad, that the grievance is genuine, but he pleads helplessness because the Transvaal is a self-governing Colony. We have it now, therefore, laid down by the highest authority in the British Empire that Colonies may retain the British flag and yet violate British traditions with impunity. In other words, the might of the British Empire is to be utilised to promote wrongdoing, and to abet and aid assaults on the personal liberty of weaker British subjects by the stronger.

We, however, refuse to believe that Sir Henry could ever mean any such thing. Reading between the lines, we interpret the reply to be an invitation to British Indians to go on with their struggle, undismayed by threats from the local Government to enforce the law rigorously. It is a declaration

quite in keeping with the English instinct that, if the Law is deemed to be so bad, by British Indians, as they consider it to be, they will show their resentment by action—either by suffering or by offering physical violence. The latter, we are glad to say, Indians have rejected. The method of suffering they have adopted unanimously, and the action of Pretoria, Pieterburg, Potchefstroom, Klerksdorp, Krantzburg, Heidelberg, Standerton, Volksrust, shows unmistakably that Indians in the Transvaal are not wavering in their resolution. But their suffering is still of a negative character; the Government has not yet poured down its wrath upon them. It will be time enough for the Central Government to bring the local Government into line with the cherished traditions of the British Constitution when it has translated its threat into action. But, whether our belief in the desire of the Central Government to do justice is well placed or not, it makes no difference in the course of the Indian struggle. Indians have placed their faith ultimately, not in the power or the willingness of the Imperial Government to protect, but in the inherent justice of their cause.

It is much more so for British Indians to withhold submission to the Asiatic Registration Act. If there is no penalty provided by law to punish the clergy who may not recognise it, by refusing to perform a marriage ceremony, it should be doubly their duty to accept the Law. But the Archbishop, in deliberately giving contrary advice, has brought into play a higher law, and that is the law dictated by conscience. Rightly or wrongly, His Grace believes that there is no warrant for such unions in the Bible and that, therefore, the Legislature has committed a breach of God's law, which it would be irreligious for the clergy to countenance. In other words, he has recognised what Thoreau has said, that we should be men before we are subjects, and that there is no obligation imposed upon us by our conscience to give blind submission to any law, no matter what force or majority backs it.

Such is also the position of British Indians in the Transvaal. Law-abiding they are, and it will take away nothing from the certificate they have enjoyed so long by their now refusing to accept registration under the Asiatic

On the Duty of Civil Disobedience

C.W.VII-211

"It would seem as if the action of both Houses of Parliament in passing the Bill to legalise the marriage with a deceased wife's sister will convert the clergy of the Established Church into passive resisters of sorts. The Archbishop of Canterbury to-day issued a message in which he requested the clergy not to celebrate marriages with a deceased wife's sister although such unions are now recognised as legal by the law of the land."—The Daily Press.

We have no desire to enter into the controversy as to whether marriage with a deceased wife's sister is reform in the right direction or not. We have quoted the above-mentioned cablegram in order to show that passive resistance is one of the most approved methods of securing redress in given circumstances, and that it is the only course law-abiding and peaceful men can adopt without doing violence to their conscience. Indeed it would appear that it is a method they must adopt if they have a conscience, and it revolts against particular legislation. It may be retorted that, between the passive resistance offered by British Indians in the Transvaal and that advised by the Archbishop of Canterbury, there is no resemblance. We demur and claim that, if it is lawful for the Archbishop of Canterbury to disregard the deceased wife's sister relief legislation

Date 7.9.07

✓ "MUCH HAS BEEN MADE OF MR. E.R. ✓

Finger-Prints Henry's book on the system of
in Bombay identification by means of finger

 impressions in India, News comes
from the Bombay that the Registrar's office rules
have been promulgated to the effect that those who
have any documents to pass through his office may
be called upon to furnish their thumb-prints in the
event of their inability to affix their signatures
and their not being known to the Registrar, the rule
being applicable both to Europeans and Indians.

Between a system like the above and the one
introduced for the special benefit -a'la Lord
Selborne- of Asiatics in the Transvaal,
there is as much difference as between chalk and
cheeses. The Bombay system is purely voluntary
and is undoubtedly meant to protect; and the
Transvaal system wantonly degrades without protection.
We have often pointed out in these columns that the
question of finger-prints per se is not a serious
matter. It is the compulsion and the favour of
criminality behind it that are responsible for the
serious opposition offered, and rightly so, by
British Indians. Death by electrocution is no doubt
a scientific method, but while such a painless
ending at the hands of a physician may be a welcome
act, such scientific death for murder would be an
ignominy. And scientific though the finger-point
system may be, as Lord Elgin has said, even for
his sake, Indians must continue to refuse to
have anything to do with it."

SIR MATHEW NATHAN HAS COME TO this Colony at a time when it needs a firm hand at the helm of affairs.

Our Welcome to the New Governor
Natal has, perhaps, never before been in such a deplorable plight as she finds herself in to-day, either politically or financially. Sir Mathew's position, if he were an ease-loving man, would, therefore, not be an enviable one at all. But as His Excellency has been inured to hard work, probably the present position of the Colony will be his opportunity. In a self-governing Colony there can be little direct intervention by the Governor. But as the first gentleman in the state, he can set the tone to society and exercise, like the reputed invisible angels, a gentle and unperceivable influence in moulding the affairs of the state, that may go far to steady the course of the ship which is being buffeted about by every whiff of the wind. Sir Mathew is the first Governor of the gifted and "chosen" race. His orientalism ought to enable him to understand the serious race problems which are agitating the minds of statesmen and others in this continent which is full of bewildering puzzles. We extend a hearty welcome to His Excellency and trust that the expectations which his past career have raised will be realised during his Governorship.

WE ARE GLAD THAT THE INDIANS OF East London have approached the Cape Assembly and drawn up a schedule of their grievances. It is strange how, in East London alone, of all the great towns of Cape Colony, anti-Asiatic legislation of a drastic type has been allowed to go unchallenged all these years. We need not reiterate the grievances complained of, as they are ably set forth in the petition, which will be found elsewhere. East London Indians, let us remind them, have got the voting power, and, by a judicious use of that weapon, it is possible for them to secure the relief they claim.

Dr. Nundy's Pamphlet
DR. EDWARD NUNDY HAS PUBLISHED A pamphlet on the Asiatic Registration Act which he miscalls Ordinance. Dr. Nundy has dealt with the subject vigorously and has spared neither Lord Selborne and those connected with the origin of the Act nor Mr. Gandhi. There are several mis-statements no doubt unconsciously made by the writer. These need not be gone into, but it is refreshing to find him calling the Act "rubbish." His suggestion seems to be that the Act should be repealed and that after due investigation by an impartial tribunal new certificates should be issued. This is what the Indian community has suggested all along, even before the Ordinance, as the Act at one time was, was thought of. And that is precisely what the voluntary offer means. Indians court the fullest inquiry into their *bona fides*, but they refuse as men to be dragooned into doing anything by compulsion and under an elaborately prepared penal class legislation which brands them as criminals and suspects.

that they may be quickly served by the cab-man without much questioning.]

The Inhumanity of It
THE REV. MR. PHILLIPS HAS ADDRESSED A pathetic letter to the Johannesburg Town Council, which we reproduce in another column. Mr. Phillips deplores that some of the members of the Town Council have so brutally proposed that first-class cabs should not have coloured drivers. Our activity is mainly restricted to assisting to bring about an amelioration in the condition of British Indians in South Africa, but we cannot help raising our voice against the proposed action of the Johannesburg Town Council which Mr. Phillips has brought to the notice of the public. We can understand the anti-Asiatic crusade, because there is behind it a pretension of economic reason, but to deprive coloured men, properly so called, of their livelihood simply because a few white men may take up their places is an action which discredits its doers to be called civilised men. Coloured people have no other home than South Africa. They have only a few trades in which they at all compete. Their mode of life is European, and, what is more, Europeans are responsible for their existence. We must say it, although it may be with much pain, that, if Mr. Ware's action represents the general opinion of the white people of South Africa, the sooner it rejects the British flag, the better it will be for the British nation and the Empire which English people are so proud of—not, let us hope, for the power it gives them, but, as the best of them say, for the opportunity it affords them of doing good.

Proposed Cab By-Laws in Johannesburg
IN THE WORDS OF THE CHAIRMAN OF the British Indian Association, the Johannesburg Municipality is intent on adding insult to injury.

In proposing to disqualify coloured people from using first-class cabs, it also seeks to exempt coloured professional men from the disqualification. Cab-drivers, therefore, in taking coloured fares in Johannesburg, will be expected constantly to inquire, not whether a particular fare is drunk and disreputable, but whether he is a professional man, and we suppose also that the proof to be given by the applicant for the use of a precious first-class cab will have to be pretty strict, in order that the poor cab-man may escape the penalty for breaking the By-Law, should he accept a non-professional coloured man in error. It would, perhaps, be as well for the Johannesburg Municipality to provide coloured professional men with plates which they may carry on their arms or on their foreheads, so

Natal Indian Congress

Taking advantage of a domestic visit to Durban by Mr. Gandhi, the secretaries of the Natal Indian Congress called, on Wednesday evening, a special meeting in order that he might explain the position to date of the struggle in the Transvaal now being carried on by the British Indians. Mr. Dawad Mahomed presided. After explaining the position, Mr. Gandhi suggested that Indians throughout South Africa and outside the Transvaal could render substantial assistance by collecting and holding funds ready for any emergency that might arise in the Transvaal. In reply to many questions by Dr. Nanji, Mr. Abdul Cadir and others, the speaker explained the meaning of the offer of the Indian community for voluntary registration, as also the meaning of his own letter to General Smuts. The proceedings throughout were enthusiastic, and the meeting dispersed with three cheers for Mr. Naoroji, the Grand Old Man of India, Wednesday being his 53rd birthday.

✓Imperial Parliament

Transvaal Indians

Home Government's Attitude

Premier Refuses a Deputation

Sympathy, but No Interference

London, Aug. 30.—Sir Henry Campbell-Bannerman has written Mr. Ritch, declining to receive the deputation which wished to wait upon him with the object of inducing the Imperial Government to make representations to the Transvaal Government for the purpose of inducing them to repeal the Immigration Bill and Law 3 of 1885 as far as it applies to British Indians.

The Premier points out, as showing the Imperial Government's attitude in the matter, that Lord Elgin has already represented to the Transvaal Government his agreement with the view expressed in Mr. Lyttelton's dispatch, dated July 20, 1904, that Indians should have the right to acquire property in their business premises outside the locations. The letter reviews the history of the Immigration Bill, and proceeds to state that the Imperial Government consider that the circumstances are such that they could not advise the King to disallow the Act of a self-governing Colony, although they had expressed reluctance to give their assent, both in dispatches and Ministerial statements in Parliament. Sir Henry Campbell-Bannerman says he hopes and believes that the Transvaal authorities will administer the legislation affecting the Indian population in such a manner as to inflict upon them the least possible annoyance, and remarks that the opinions of the Imperial Government in this respect are well known, and will be repeated at any suitable opportunity, but the Government do not see their way at present to make effectively any further representations to the Transvaal Government, or put forward claims with which only the authorities in the Transvaal can deal.—Reuter.]

The "G.O.M."

The following cablegrams were sent on Wednesday last, to Mr. Dadabhai Naoroji, the "Grand Old Man" of India, on the occasion of his 83rd birthday:

"Natal Zoroastrians convey Naoroji birthday greetings. Parsis proud India's noblest son."

"Natal Indian Congress wishes India's Grand Old Man many happy returns day, prays God spare Indian champion many years."

Conventional Lies*

A Review

(SPECIAL TO INDIAN OPINION)

There are certain conventions, inherently false, which have become so much a part of our everyday thought, that we have come not only to accept them as reasoned truths, but to regard them with an amount of awe and reverence that is usually associated with semi-sacred subjects. They vary according to time and place, but whatever they be, wherever they be, they are accepted with an unquestioning faith that augurs ill for the common-sense and imagination of the community.

One of these conventions is the theory of race-superiority. This theory avers that certain races are divinely appointed to rule over certain others in perpetuity. A derivative of this principle is what is variously termed "nationalism" and "patriotism." Curiously enough, this Divine immanence is invariably to be found in the race or nationality to which the believer in the creed belongs. The cult of the Superman is far older than Nietzsche, Gorky, and Shaw! When we peer into the origins of the belief, we are astounded to observe that we have been contemplating a vastly magnified self. In the last analysis, we are victims of a very dangerous form of megalomania, from which are derived war, rapine-hatred, national robbery, violence rearing its head under cover of patriotism, gross injustice, fiendish cruelty, and all else that is connoted by that horrid creature of a diseased imagination—Imperialism. The dream of Empire! The right to rule! The dominance of race! What are all these, if not self-granted charters of oppression and libertinism?

Fortunately, the very excesses committed under the degrading influence of these manias bring with them the inevitable reaction, and now and again prophets arise to warn the people of the dangers confronting them if they persist in the course of action that they are pursuing. But it is frequently a case of "crying in the wilderness," as M. Finot must have discovered long ere this. The people who will listen to him are already converted; the rest will turn a deaf ear to all else but the brass bands of Jingoism. Yet there are signs of a wavering, even on the part of these. They have become suddenly affrighted at the sight of a yellow race compelling a white one to sue for peace. It is true that the fight was not fought to a finish, but the phenomena disclosed by the struggle were sufficiently appalling to upset the equilibrium of those who had builded upon the quicksands of inherent race-superiority.

* "Race Prejudice," by Jean Finot, translated into English by Florence Wade-Evans. Constable & Co., Ltd., London; 10/6 net.

M. Finot springs into the breach, and hurls amongst the confounded ones a bomb-shell, in the shape of a work of science full of incontrovertible facts, which scatters them to the four winds of heaven. He roundly asserts that race, in essence, does not exist. It is but a figment of the imagination. Like Sir Sydney Olivier, whose work was reviewed in these columns recently, M. Finot inquires: "What is Race?" And gives up the quest in despair, after having exhausted all the avenues of information. More; he proves out of their own mouths that all the theories of race-predominance uttered by the theorists propounding them are mutually destructive. One annihilates another, until we almost imagine that we are confronted with the old, old query: "What will happen when an irresistible force meets an immovable object?"

Having demolished this frowning fortress, he proceeds to inform all and sundry that what we deem to be unchanging, unchangeable and unacquirable race characteristics are entirely the product of *milieu*—the surrounding circumstances of place, time, thought, or otherwise. The combination of these influences brought to bear upon a given human object, whether that object be individual or national, produces like general results with all the human objects brought under the same influences, given time for the inter-play of action and reaction. The amazing part of this theory, which, be it said, is founded upon a logic that is invincible, is that it finally disposes of the idea that the white man must for ever rule the black man, and M. Finot, when his book becomes known to the masses as well as to the student, will become the patron saint of all coloured and subject peoples. He deserves canonisation. It is not every man—not even every man of science—that is inspired to give the weak and oppressed a message of hope and encouragement for the future. M. Finot's moral broom is big enough to sweep the lowering skies of race-prejudice, until the last cloud of ill-will has disappeared into the nothingness of space. Men of his stamp are truly the harbingers of brighter and more fruitful days, heralds of the age when the brotherhood of man shall have become an accomplished fact.

A CHESSELL PIQUET.

INDIAN FINGER-PRINTS. Pretoria, Sept. 4. The Pretoria West Branch of Het Volk held a meeting to-night to allow Mr. E. Rooth to address his constituents, and explain the work accomplished by the Government. Speaking on the Asiatic Ordinance, Mr. Rooth said the Government's intention was to strictly enforce the finger-print system, and any Indians unable to produce permits would be refused trading licences in future.—Reuter.

East London Restrictions

A Deputation

The Colonial Secretary, the Hon. Sir Pieter Faure, on the 9th inst., received a deputation of members of the British Indian League, which was introduced by the Hon. E. Powell, M.L.C., Mr. J. W. Jagger, M.L.A., Mr. John Garlick, M.L.A., Sir Wm. Thorne, M.L.A., and Mr. J. D. Cartwright, M.L.A. Messrs. A. H. G. Mohamed (Chairman of the League), A. Cader (Secretary), and J. M. H. Gool laid before Sir Pieter Faure certain grievances under which they are suffering, owing to recent restrictions imposed by the Municipality of East London, which prohibited their walking on the side-walk, and seek to limit them to one special quarter of the town for residence. They also pointed out how they were affected by the Immigration Act, and what they considered their grievance under it, and announced their intention of getting up petitions on both these questions to present to the House of Parliament.

Sir Pieter Faure promised that when the matter came up before the House for examination, he would give the fullest consideration to their case.

The deputation then withdrew.—*Cape Times.*

The following is the text of the petition received by Mr. Adam H. Gool Mohamed, on behalf of the British Indians at East London, and presented to Parliament on Thursday: To the Honourable the Speaker and Members of the Honourable the House of Assembly of the Colony of the Cape of Good Hope.

The humble petition of the undersigned, Abdool Gafoor Ismail, Chairman of the British Indian Association; Suleman Casoojee, and Mahomed Surtie, Secretary and Treasurer respectively of the said association, and 349 other residents of East London, most respectfully sheweth:

1. That your petitioners, all natives of British India, at present settled and domiciled in East London, humbly venture to appeal to your Honourable House in respect of the following grievances under which they now labour as a race in their present place of abode.

2. That petitioners have always conducted themselves, individually and collectively as entirely loyal and staunch subjects of His Most Gracious Majesty the King, and continue to be thoroughly law-abiding colonists, enjoying the protection of their common flag in this colony.

3. That petitioners have been recognised by those in authority in East London to be an orderly community in the peaceful pursuit of their respective calling as merchants and traders, and that, as natural-born subjects of the British Empire, they have always expected—as they have every

right to claim—all the rights and privileges of full British citizenship in His Majesty's Colony of the Cape of Good Hope, as in every other sphere of His Majesty's dominions.

4. That your petitioners, although settled within the Municipality of East London for some considerable time, as registered voters and rate-payers, have within the past two years been subjected to treatment wholly inconsiderate and unjust, as compared with people of other nationalities. Their status as a class has suffered seriously, to the detriment of their highest and most vital interests, while personally they have been made to suffer many indignities and restraint of liberty, whereas Chinamen and Armenians—who are non-British subjects—have not been so discriminated against as regards Municipal administrative requirements.

5. That your petitioners, in view of the invidious treatment meted out to them as citizens by virtue of Municipal regulations promulgated under Act No. 11 of 1895, look to the future with some degree of alarm and fear. That, despite the fact that their place in the scale of civilisation and enlightenment, is well attested and recognised by every civilised nation, and by all cultured classes throughout the world, your petitioners are, in the Municipality of East London—and in that township alone in this colony—deliberately and without any just reason placed on a level with raw Kaffirs.

6. That petitioners would specifically mention the regulations: (a) Prohibiting them from using the side-walks of the public streets; (b) from being out in the streets after 8 p.m., and otherwise from enjoying their unrestricted privileges of good citizenship; (c) from residing and carrying on their business within certain limits of the Municipal area, except upon securing a Municipal certificate—literally a police pass—both which first-mentioned disabilities or restraints have been considered by the best legal opinion in the Colony to be *ultra vires* and unreasonable.

7. That while petitioners are thus legally and practically deprived of full individual liberty, and placed below their Kafir servants, they have as masters and employers to grant permits for free movement in the town to these servants, who are also protected and whose interests are safeguarded by special legislation.

8. That owing to the above-mentioned restrictions against them as a community, your petitioners suffer various minor grievances within the said Municipality, and are otherwise worried and harassed in their daily life and vocation. They would mention the indignity placed against them as a people in the following ways: (a) They may not use benches in the public parks, which benches are marked for Europeans only; (b) ferry-boats on the Buffalo River are barred to them, while natives often go

in them with white people. If they do obtain the use of such boats it is only after considerable trouble and inconvenience; (c) in the public markets British Indians are relegated with Kaffirs, while white people have separate stands; (d) in the public tramcars Indians are not allowed inside; (e) hawkers are universally barred, the greatest sufferers being known to be British Indians; (f) in respect of the Parliamentary voters' list, British Indians are required to fill forms in a European language, ignoring their degree of civilisation and knowledge of the great languages of India.

9. Wherefore your petitioners humbly solicit the earnest consideration of your Honourable House to the end that the invidious distinction, and what they consider to be class legislation, may be amended and modified, that the obnoxious regulation of the East London Municipality may be withdrawn, and that your Honourable House may be pleased to afford them the relief they sorely need, and such gracious consideration as you may in the circumstances deem meet and expedient to bestow upon them.

And as in duty bound, your petitioners will ever pray:

(Sgd.) A. G. Ismail, Chairman, British Indian Association; S. Casoojee, Secretary; M. Surtie, Treasurer; and 349 other residents of East London. East London, August 15, 1907.]

The Coloured Man

The following letter from Rev. C. Phillips, President of the Congregational Union of the Transvaal, appeared in a recent issue of the *Rand Daily Mail*—

I venture to call your attention to the added injustice proposed to be inflicted upon coloured cab-drivers by the amendment of Mr. Ware to the Cab Regulations.

It is not time that the policy of breaking the legs of the coloured people in order to supply crutches to the white should cease? Have they not a claim to some consideration? The class of men aimed at are married and have families. They live on similar food and in similar houses to the white people, and have to pay rent for their houses. It may be argued that the Kafir has only himself to keep and can go to the mines, where there is a continual demand for his labour.

But this is not true of the coloured cab-driver. On Kafir wages he cannot possibly live. The demand for employment among them is unparalleled. He is day by day tramping the Rand from end to end in the hope of finding some work by which he may keep the wolf from the door. The cry of his children for bread just now is heartrending. If they only had their Mrs. Browning she could repeat her former poem in relation to the

suffering of coloured children. Or is it supposed that colour feels no hunger, that the sensation is destroyed by the pigment of the skin? Hath not a coloured man eyes, hands, organs, dimensions, senses, affections, passions, fed with the same food, hurt with the same weapons, subject to the same diseases, healed by the same means, warmed and cooled by the same winter and summer as a white man?

Is there to be no limit to these ceaseless pinpricks? Why should a sober, industrious, law-abiding, tax-paying class such as coloured cab-drivers be deprived of their life-long occupations by some reactionary members of the Town Council imposing conditions that were never thought of in the intolerant ages of the past.

Surely Afrikaner coloured men have some claim for justice as well as immigrants of yesterday from Russia, Poland or Italy.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE PERAMBULATOR AGAIN. That ramshackle machine, the Government "perambulator" is still squeaking from town to town, unloiled for lack of registrations. British Indians in the afflicted towns are censuring notice its meanderings, and, as a rule, carry on their business in supreme unconcern as to the existence of the registration machinery. Heidelberg would have, to all intents and purposes, been ignorant of the presence of the registering officials, had not a notice been sent round, that Indians should appear at the Magistrate's office. Thinking that the Magistrate required their presence on urgent public business, many Indians from the outside districts came into town, but upon the matter of summonses being explained to them, they quietly returned to their homes. The following volunteered to explain matters: Messrs. Venkettasamy Naidoo, Eappen Pillay, Coopoo-samy Rajoo, Ahdoor Rahman and Dadabhai. Everything passed off well, and even the solitary Indian prisoner refused to register. A similar result was obtained at Standerton and Volksrust. This week the officials attended at Harberton, Komati Poort, Middelburg, and Belfast, whilst Zeerust and Krugersdorp are to be "registered" this week. There does not seem to be much of a flutter in the Asiatic dove-cotes of these favoured places.

EUROPEAN SYMPATHY. I am assured of a growing sympathy for the victims of this registration persecution on the part of many of the Dutch consumers in Johannesburg, and also of several of the big fruit-farmers in the Western Transvaal. Not improbably that sympathy will, in due course, take active shape. In any case, Brit-

ish Indians have contended all along that the Dutch population, taken as a whole, regarded the Indian trader and hawker as a boon and a benefit.

THE "SUNDAY TIMES" CARICATURE. The *Sunday Times* has discovered that there is absolutely nothing harmful or degrading in a British Indian giving his finger-impressions under compulsion, and depicts the process in the following reassuring manner: Seated at a table, upon which are his stock-in-trade, is a registration officer, gazing vacantly into space. Apparently this gentleman has, during the long anterior period of non-registration, acquired a deep-rooted habit which it is difficult to shake off. He does not, in any case, seem to take much interest in the performance. Opposite him, on the other side of the table, is the figure of an "Indian," dressed in European costume, plus a fez, looking straight ahead of him, nonchalantly spreading the five fingers of his right hand upon a blank sheet of paper. He is smoking a cigarette—an impertinence that the registration official does not in the least seem to resent (is it that the officials have lost the sense of self-respect that they appeared to have before they undertook night-work in Pretoria, or because of the added self-respect of the erstwhile passive resister in "securing his rights"?). Lastly, the "Indian" wears a remarkably well-fed appearance, tending decidedly to embonpoint. Obviously he has dined well and often "of the smell of an oil-rag" and has thriven wonderfully on this spare diet. What strange people these "Indians" are! Surely they are worth keeping, if only as natural curiosities!

PASSIVE RESISTERS. The Passive Resistance movement seems to be growing by leaps and bounds. First your redistributionists threaten to become votaries of the belief. Next we hear of the Archbishop of Canterbury advising his clergy to ignore the law of the land. To-day comes the news that the Trades' Council of New Zealand is advocating passive resistance to the law as to the Arbitration Courts, as laid down by the Supreme Court of that Colony, whilst last evening—oh, the horror of it!—the *Star* openly advocated a similar policy. The facts are briefly these. Mr. L. Reyersbach is the President of the Chamber of Mines and the senior resident partner of Messrs. Eckstein & Co. He is naturalised at the Cape but not in the Transvaal. When he applied to have his name placed on the parliamentary voter's roll last year, his application was refused, on the ground that he was an alien in this Colony. This week he was empanelled on the jury of the Witwatersrand High Court, but objected to his inclusion in the panel on the ground that he was an alien here. The Judge

upheld the objection. The *Star*, in commenting upon the decision, regrets that the Judge did not disallow the objection and order Mr. Reyersbach's inclusion in the jury panel, as then Mr. Reyersbach could have refused to serve, and so bring up the whole question of naturalisation rights for public discussion. If this is not inciting to disobey the law, it is difficult to say what is. Anyhow, British Indians here are obviously sinning in good company. Indeed, it may almost be suggested that passive resistance is becoming too fashionable, and that they should look around for another policy!

A QUESTION OF PRIVILEGE. The Chairman of the B. I. A. has addressed the following further letter to the Johannesburg Municipality on the subject of the proposed new Traffic By-Law relating to cabs:—

In continuation of my letter of the 28th instant regarding the proposed amendment of the Traffic By-Laws with reference to first-class cabs, I have noticed that it is the intention of the Council to exempt professional men from the disqualification to use first-class cabs even though they may be coloured men.

My Association respectfully submits that such an exemption would, instead of being appreciated, add insult to injury because, apart from a person's dress and general behaviour, it is difficult to see how a cab-driver is to distinguish between professional men and other, and my Association feels certain that no self-respecting man can possibly avail himself of a right which his companions equally respectable could not exercise. My Association, therefore, ventures to hope that the Town Council will be pleased not to proceed with the amendment referred to in my correspondence.

I understand that the Chinese Association has likewise forwarded a strongly worded protest.

BLACKGUARDING THE PLAINTIFF'S ATTORNEY. The following letter from Mr. Essop Ismail Mia, chairman of the B. I. A., to the Colonial Secretary speaks for itself.

My Association has been credibly informed that the Government, before entertaining belated applications for registration under the Asiatic Registration Act, has been taking from the applicants statements to the effect that they have hitherto not made them because of the undue pressure exercised by some members of the Association.

If the information received by my Association is correct, I have the honour to state that, so far as I am aware, no such pressure has ever been exercised by any member of the Association and my Association humbly requests that, if any such charge has been brought by any person, it may be duly brought home to the party so charged.

WILL INDIA HELP? Under the above heading the Editor of the *Indian Review* for July gives the place of honour to a powerful appeal by the Editor of this journal to the Indian public to give assistance and encouragement to their fellow-countrymen in the Transvaal.

The Cape Hawkers' Licences Bill

Parliament Refuses the Measure

Mr. JAGGER, in moving the second reading of the Hawkers' Licences Bill, in the Cape House of Assembly, on the 28th ult., said that the sole object of the Bill was to remove an injustice done by the House last year, when the General Dealers' Act was passed. In that Bill the hawkers were placed in a somewhat different position as regards licences from the general dealers. Under the Act of last session a general dealer had a right to get another licence without applying to any Municipal or Divisional Council for a permit. He could continue to take out his licence year by year without making a fresh application. All the hawkers, however, had, without exception, at the end of the year to apply for a permit for a new licence. Now, the result of that had been that in a good many districts of the Colony hawkers had been refused their licences altogether. It had not been the policy of the House to interfere with vested interests. The sole object of the Bill was to place hawkers in exactly the same position as they were in prior to the passing of the Act of last year. He was in favour of the amendment which had been put on the paper by the hon. member for Piquetberg.

Mr. RAUBENHEIMER said the Act passed last session was a welcome one to the people. (Cheers.) He moved, as an amendment, that the Bill be read a second time that day six months.

A Chance of Fairplay

Mr. SAMPSON said it had been represented that no notice was given to the hawkers of the drastic alteration which was made in the law last session, although many of the hawkers had large stocks in hand, and debts all over the country. It was maintained that it was unfair to take away the licences without a moment's notice. He proposed that when the House went into committee on the Bill it should not depart from the principle it had laid down, but that all persons who had hawkers' licences at the date of the passing of the last Act should be given a free licence for one year—that was the £10 licence—for which they would not have to apply to the Court. At the expiration of that time, they would all have to come under the Licensing Courts. The House, however, ought not to depart from the principle laid down last year, and to that extent he was opposed to the present Bill. The Licensing Court he proposed last year was better than the present one. The Court he proposed was to consist of the Magistrate of the district, a Town Councillor, and a Divisional Councillor, and that Court would give the hawkers a better chance of fairplay than they had un-

der the present arrangement. There was one Court composed almost entirely of retail traders, and it was said that it had refused—and was refusing—hawkers' licences to respectable white people, because they interfered with the trade of the members of the Court. If that were so, it was entirely against the spirit of the Act. (Cheers.)

Mr. WYNNE said general dealers as a rule had vested interests in the country, as they had shops, but hawkers were on a different footing. They had no shops, and most of the money they made was sent out of the country. The people of Port Elizabeth were entirely opposed to any interference with the Act as it now stood. (Cheers.)

Mr. KUHN said that last year's Act had been passed, and had worked well. He could not see why they should amend it now. They should give it a good trial before altering it.

Not the Work of Town Councils

Mr. ABRAHAMSON said that there was no doubt there were a number of respectable men amongst those people to whom an injustice had been done by the Act of last session, and, therefore, he thought that it was only right that they should examine into the matter, and that the Bill ought to be discussed on its merits. (Hear, hear.) To make restrictions such as had been done, affecting everybody, good, bad, or indifferent, was not right, and as long as a man did right he should have the opportunity of gaining his livelihood. He did not consider it right that the granting of licences should be in the hands of the Municipalities. He believed, in fact, that the Town Council of Cape Town wished to be relieved of the duty, and it was quite right that they should be, for that was not the work which the Town Council was ever intended to do.

Mr. J. BADENHORST expressed the hope that the Bill of the hon. member for Cape Town (Mr. Jagger) would not be agreed to. The present law was in good hands, and the members of the bodies, who had to decide on applications, were not so inhuman as not to allow hawkers to collect debts. It was the duty of the House, of Divisional and Municipal Councils, to protect the people of the country against unscrupulous hawkers, of whom one unfortunately found too many in the country.

Col. WARREN said that the Divisional Councils had appreciated the Act passed last year, for it had enabled them to get rid of a class of people who were a perfect nuisance to the farmers—(hear, hear)—and who came round and sold cheap articles to their servants, with the results that the latter got into debt. It was now proposed to take away from the Divisional Councils the privilege which had been granted to them. But surely the Divisional Councils were the best judges of what was good for their districts, and they considered that the Act of last year had been a benefit, and would

not like that Act to be amended in the direction proposed. (Hear, hear.)

"A Privilege once given should not be taken away"

Mr. T. J. ANDERSON said he hoped that whatever the House decided upon would be done in a fair spirit. He had always felt that a privilege once given should not be taken away, unless that privilege had been abused, and he felt that he should not be doing his duty unless he voted for the Bill introduced by his hon. colleague (Mr. Jagger). In regard to the argument that farmers' servants were induced to buy cheap articles and to get into debt he would say that people were not obliged to buy cheap articles, and he supposed people would get into debt whether in the town or in the country, but that had really nothing to do with the Bill before the House. It had been said that these men went about the country selling their wares, and having got the money, went out of the country. Well, that was the case when the licences were granted before. He had heard no sound argument why the hawkers licensed before the passing of the Act should not be treated the same as were people who held general dealers' licences at that time.

Mr. S. C. SCHREINER said that he considered that no man should be refused a licence to trade if his character were satisfactory and his habits cleanly. He was in favour of local control; it was a thoroughly sound principle. But while that sort of Bill worked well in one part, it might be abused in another. He had heard that in Cape Town licences had been refused, not on the ground of competition, but because the applicants belonged to some particular colour or tribe, and certain other sections of the people wished to keep the trade in their own hands. He hoped that was not true. He would support the second reading of the Bill, but thought it could be advantageously amended in certain respects.

Sir W. THOMAS said that he did not think any hawkers had cause to complain about the way in which their applications for renewals had been treated by the Cape Town Municipality. But in many parts of the country the Act was, perhaps, not administered in the right spirit. He thought these men should be enabled to go round and earn their own living. They sold a lot of stuff which would not otherwise be sold. He supported the motion for the second reading.

Mr. WEBER said that it was hard to him to have to vote against the second reading. But the Bill, as it was now, should not be passed by the House. He could not agree with the Attorney-General's opinion about altering the existing law to give hawkers an opportunity to take out a new licence.

A Loss to the State

Colonel HARRIS hoped that the argument that these hawkers caused farmers inconvenience would not

weigh with the House. They could not condemn all for the fault of a few. Some of the ancestors of the largest merchants carrying on business to-day in Cape Town commenced by hawking. The Treasurer had stated that 1,550 fewer hawkers' licences had been taken out this year. That was a great loss to the State. Besides this, they had driven out a lot of people from this country who were formerly able to make a living in it. They did not want people to leave the country so long as they behaved themselves respectably and obeyed the law. These people supplied a great want. He should support the amendment moved by the hon. member for Piquetberg. He thought it was wrong that these people should have to apply for permits to men who were interested in the same business. By restrictions of this kind, they were driving people out of the country just as by the Immigration Act they were preventing a good many people from coming into the country.

Mr. OOSTHUIZEN said that he agreed with the principle of the Act that the issuing of licences should be in the hands of the Divisional Council, the members of which thoroughly understood the requirements of their district. The Act was beneficial in this sense, that it gave a chance to do business to the man who had to pay taxes.

The Hawker a Necessity

Mr. CLOETZ said that he assisted in making the general dealers' law last session, and he did not rise to-day to wish in any way to alter the principle of the Act, but from what had been brought to his notice, it was perfectly clear that a great injustice had been done to certain people in this country. There were Indian merchants carrying large stocks of silk. When this Bill was brought before the House they had never been consulted in any way, and they were, as it were, jumped upon, and had no notice that such legislation was being introduced. At that very time some of those people had large stocks on the sea. The hawker was a necessity to their trade. He hoped that the House would agree to the second reading of the Bill, so that when in Committee they could, without departing from the principles of the Act of 1906, make some amendment of the law, by which cases of that sort could be met. He thought the course suggested by the Attorney-General would be a fair course to adopt under the circumstances.

"Respectable" Traders

Dr. SMARTE said that he had every sympathy with a good deal that had been said about the hardship cast by the Act upon a section of the community, but when this House legislated it legislated for the whole country and could not take into consideration individual cases. If the Bill now before the House were passed without any amendment, they must alone not give to these hawkers per-

mits, irrespective of the opinion of the local body, into whose hands the matter had been entrusted, but they must give to the bad ones as well as the good ones, and he would not be a party to give his vote in that direction. (Cheers.) He recognised that in certain isolated districts these hawkers did useful work, and he had no doubt that the local bodies concerned exercised their power in a reasonable manner, but that House should support the respectable traders, who paid taxes and kept a certain number of people in their employ, instead of encouraging unduly the itinerant trader. Again very often the inferior class of hawker encouraged petty thefts on the part of servants. Hawkers came to farmhouses and encouraged the children and servants to buy goods which they could not afford to pay for. He knew many cases in which people had been encouraged to buy goods the value of which they did not understand, and also to steal stock and ostrich feathers, with the proceeds of which they paid for the goods purchased from the hawkers. Under the circumstances, he did not see his way to raising his vote for the second reading of the Bill. (Cheers.)

Mr. FOSTER said what they had to consider that day was whether the hon. member (Mr. Jagger) had shown sufficient grounds for making an alteration in the law. It seemed to him (Mr. Foster) that the object was to give hawkers licences in the Peninsula, and allow them to go up country and become a nuisance. The present Act had worked very well except in the Cape Peninsula. He objected to tinkering with legislation by means of these little Bills, and he would vote against the measure. (Hear, hear.)

Mr. DE WAAL said that in the five large towns of the colony there were in 1904, 4,793 European general dealers and 1,160 non-European; in 1905, the figures were 5,222 and 1,012 respectively, and in 1906, the European general dealers had decreased by 1,500, whereas those of other nationalities had increased by 48. The House felt when this matter was debated last year that it owed its first protection to the Europeans. When he looked at the question of hawkers he became exceedingly alarmed. In 1904 there were 356 European hawkers, in 1905, 184; and in 1906, 90. On the other hand, the Asiatic hawkers had increased from being only 41 more than the European in 1904, to 72 more in 1905, and to double in 1906. Last season the House said hawkers had no vested interests. Its difficulty was that it had no right to legislate against the Asiatic; if it had had he believed that the House would have voted against the last Bill. If the principle of local option was good in temperance matters, why was it not good where hawkers were concerned? Then why should not the up-country storekeeper be protected against stuff from Cape Town being off-loaded in their districts by hawkers

from Cape Town? Now came the question whether the House had acted fairly with the people who were affected by the Act? The hawkers were given four months in which to dispose of their stocks. He could not help thinking that four months were too little, and he would have supported the Attorney-General's present proposal to give the hawkers a year. A hawker was different from a general dealer. The hawker went to a farm, and the farmer had to keep him whether he liked it or not, on the principle of common humanity, and there were many instances where he became an absolute and intolerable nuisance. And they would find that every district had availed itself of the provisions of the Act, and surely that was a sign that the country in that particular stood by the Government. (Hear, hear, and laughter.) Now, with regard to the amendment, he would point out that in the Act of last year they had laid it down that there must be a majority of two-thirds before a licence could be refused, and he thought the hawker was more protected by having that two-thirds provision in the Bill than he would have under a Board. He had found up country that there were not so many applications for general dealers' licences, and he said that the country people had accepted the principle of the Bill because they wanted local option introduced in regard to hawkers, in reference to whites and Asiatics. And, as a country representative, he should be very sorry to take the right away from them. He believed it was right that many of those people who went hawking should do some other class of business, and that the man on the soil in that respect should be protected. It was only 12 months since the Bill was introduced, and it had answered well and been favourably received everywhere. The hawker did not carry silks up-country; the hawker carried up-country the class of goods that was sold in shops by people who were starving or were looking forward to the Insolvency Court, and the country by the Act of last session was protecting those people and a large section of the farming population as well. He said that a wise provision had been made by the law of last year, and that it should be maintained.

A Free-Trader

Mr. GARLICK said he was against the Bill last year. He preferred Free-trade, and that the best man should win. He thought it a great shame that a man who had been carrying on a legitimate business in this country for ten or twenty years should have his means of livelihood taken away.

Mr. VOSLOO said he could not support the Bill. If he voted for the Bill he would be unable to go home. (Laughter.) It was clear the whole House was against the Bill, and he

thought it a waste of time to discuss the matter further.

Mr. GINSBERG said he was, and always had been, opposed to the General Dealers' Act in toto. He thought it unfair and unjust. Like the hon. member for Cape Town, he was for freedom of trade. There was no parallel between this matter and the liquor trade. As far as general dealers were concerned, very little injustice had been done through the operations under last year's Act, but in many cases injustice had been done to hawkers, and he thought the present Bill would help to remove those injustices.

Mr. CILLIE said he understood it was a grievance that hawkers, who previously could trade from one district to another, could not trade in more than one district now. Another grievance was that hawkers had to ask annually for certificates. If injustice had been done to certain people by the adoption of the Bill of last year, they should obtain redress.

Mr. RUNCIMAN said he thought the General Dealer's Act was a good measure, and had been of great value to the country. At the same time he considered a great wrong had been done in taking away the vested rights of these hawkers without compensation, and he thought they should take the present opportunity of remedying that. While he was entirely opposed to these hawkers trading through the country, he considered as a matter of pure justice that this Bill should be passed. Here in Cape Town, Civil Servants traded, and the Magistrate who sat on the bench was as much a general dealer as anyone who had a licence.

£17 for a Licence

Mr. MALAN said he would support the Bill. It had been brought to his notice by the Malmesbury Divisional Council that great inconvenience was caused by applications being made at every meeting, and he thought the Councils should be empowered to deal with these applications every six months. He would, if the Bill passed the second reading, move an amendment to that effect. There was another reason why he would vote for the Bill, and that was that if a man wanted to hawk in the Cape Peninsula he would have to apply to seven Municipal Councils and to the Divisional Council as well. He might be refused a licence in one, and be granted a licence in another. Then if he got the consent of all the Municipalities he would have to pay £3 to each, and £3 to the Divisional Council—£17 in all. That was never intended when the Act was passed. There were special circumstances to be dealt with in the Cape Peninsula, and those members from other parts of the country ought not to refuse to allow the Cape Peninsula to deal with its own particular matters according to its circumstances. For these reasons, and for no other, and for the purpose of amending the Bill, and giving relief where he

honestly believed relief was wanted, he would vote for the second reading of the Bill. (Hear, hear.)

The SPEAKER put the question that the word "now" proposed to be omitted stand part of the motion, and declared that the "Ayes" had it.

Mr. RAUBENHEIMER called for a division, which was taken with the following result:

Noes	61
Ayes	35

Majority against the motion ... 26

The amendment that this Bill be read a second time this day six months was, therefore, carried.—*Cape Times*.

A Fruit Dealer's Licence

In the Supreme Court on the 27th ult. (Before the Acting Chief Justice (Mr. Justice Dove Wilson), Mr. Justice Broome, and Mr. Acting Justice Gardiner), Mr. Laughton, K.C., brought up in review a decision of the Magistrate of Durban in the matter of R. K. Naidoo v. the Inspector of Police, Durban.

Mr. Morecom, K.C., appeared for the respondent.

Mr. Justice Broome, in giving judgment, said the appellant in this case was charged with having, in Cathedral Lane, in the borough of Durban, during March, sold or traded or dealt in goods without having previously received the requisite licence as a wholesale dealer. The grounds of appeal were several, but the third ground was the one the Court thought the appeal must be decided on, and that was that there was no evidence that the appellant sold, and the Magistrate did not find on the fact. The requisite licence in this case, as set forth in the summons, was a wholesale dealer's licence, and a wholesale dealer was defined in the same by-laws as being a person or firm selling in bulk or original packages, or to a retail dealer for retail by him. It must be shown that there was a sale, and that was where the evidence in this case seemed to be wanting. Although it was said that the accused person sent goods away by rail to certain person named in Johannesburg, there was nothing to show that that despatch of goods was not a sending of goods for consignment elsewhere, or a sale on commission, or even as a gift, although the presumption would be against that. It was necessary in a criminal prosecution, for the prosecuting authority, whether the Crown or Municipal Corporation, to prove satisfactorily every act material to a conviction, and in this case it seemed to his Lordship to be one of the material things to prove that there had been a sale, and to his mind that was where the evidence failed.

The conviction was, therefore, quashed, costs being given the appellant.—*Natal Mercury*.

The Asiatic Act

Dr. Nundy has addressed the following letter to the *Star*. It removes the doubt we have expressed in our leaderette as to the writer's real meaning:—

While thanking you for the leaderette you accorded to my pamphlet in your issue of yesterday's date, would you allow me to express my appreciation for your having read the pamphlet so carefully as to detect the only blank which in my knowledge existed in it.

The "exposure," as you rightly say, was getting rather "discursive," and so at the last moment I decided to eliminate from the appendix the communication to Lord Selborne, to which reference has been made on page 44, and as a result had to stop short at the point where I simply recommend the appointment of a Special Court to deal with the applications for registration, without going into further details.

I am aware that the appointment of a Special Court "conflicts with an Act which can now only be repealed by the Legislature." In my opinion there is no other possible solution.

What is the main object of the Act in question? In reply I shall quote from my letter to Lord Selborne as follows:—

"The point, however, to which I would particularly direct your lordship's attention is the fact that the main object of the Bill in question is registration. The Colonial Secretary (General Smuts), when moving the second reading of the Bill, said, 'The only question in the Bill before the House was the registration of Asiatics. After a law of this kind had passed, and all Asiatics had been registered, the Government of the country would know who were there legally and who not. Further measures might be taken which were even more necessary than registration measures, affecting and limiting the immigration of Asiatics, but it would be unwise to take any steps to-day or at any time before effective registration had taken place.'"

If upon the next meeting of the Legislature the present Act is repealed and a Special Court appointed instead, I should imagine the Court could complete its work within the following three months. Then as intimated by General Smuts, "further measures may be taken by the Legislature affecting and limiting the immigration of Asiatics," in fact, the whole Asiatic problem could be discussed and dealt with at the same time.

In the concluding sentences of your review you have expressed your fears that if my suggestion were adopted it would tend to "withdraw all the precautions against fraud and clandestine immigration, which are embodied in the Act and regulations." I can assure you your fears are groundless. The main object of my pamphlet is to prove to the public of this country

that their interests can be safeguarded only by taking the administration of this Act away from the Asiatic Department, and placing it in the hands of a qualified and competent Court.

of Indians, and collieries and other employers should heed this. There was an uncertainty as to the extent of the injuries, in the absence of medical testimony, therefore, he would take a mild view of the assault and impose a fine of £2 10s.]

✓ Cruelty to an Indentured Indian

European Foreman Charged with Assault

[Another of those unpleasant incidents occurred recently, at the Ramsay Collieries, Wessel's Nek, Natal, in which a European foreman was alleged to have ill-treated an indentured Indian employed as a "pick boy." The case was brought before the Ladysmith Police Court on the 13th instant. The complainant, Debi Singh, said that defendant assaulted him one Tuesday in July. The Deputy-Protector of Indians visited the collieries, and secured witness' complaint. Witness was very ill at the time, as he was suffering from the effect of the assault. Noyle had caught him by the shirt, knocked him down with a stick (striking two severe blows on the back), and then kicked him. Witness was still under treatment, and showed signs of injuries. He was kicked on a sore leg, which became much worse by the later injury. Witness was emptying a truck, and was working as well as he could when Noyle ordered him to be quick, and not being satisfied with his work he then committed the assault, which was witnessed by Timul and Moolehamd. Indians. Before the visit of the Deputy-Protector witness was ill from the assault, and asked for treatment, which was refused. The Deputy-Protector, however, ordered his removal to a hospital in Ladysmith, which was done.

The Clerk of the Peace, in his address, said that the assault was admitted, and it was for his Worship to decide whether it was as mild as that claimed by defendant, or whether it was of such a nature as to cause removal of complainant to the hospital and detention there for some weeks. Defendant had failed to establish that there was another cause than the assault. Counsel said that there was no excuse for defendant taking the law in his own hands.

His Worship reviewed the evidence, and remarked that it was possible that the defendant being annoyed at delay in despatch of the coal, and being anxious to oblige the manager, might have been prompted to be severe. His Worship did not know what a "tap" is. He had no doubt that defendant assaulted him by hitting and kicking him. Defendant had every opportunity of seeking relief of Court, who would have seen that the complainant would have been punished if his disobedience was proved. It was objectionable for native Indians to be placed in charge

The *Ladysmith Gazette*, from which we condense the above report, comments as follows under the heading "For Humanity":—

Some weeks ago we hinted that it was possible that at an early date we would be enabled to reveal some cases that have occurred on some collieries in this division, and on perusal of these pages some disclosures are revealed that do not reflect too well on certain men in authority on the mines. In one instance an Indian has been found guilty of kicking a coolie, and there is a charge pending against a sirdar for assault.

It was during this month that the Inspector of Indians—a man held in high esteem by Europeans and Indians—inquired into some complaints made by Indians in respect to their treatment on certain mines. We are not aware of the result of his investigations beyond that he advised one of the Indians to lodge an accusation before the Court, and it will be observed that the complaint was justified. Whilst admitting that there is a tendency among some Indians, more especially those of the coolie class, to malingering and subject their masters to much annoyance and inconvenience, it has been proved that they have not been as black as they are painted, and that they have had just cause to demur. We are of opinion that subject races should be dealt with firmly, but that they should also be treated mercifully.

In conclusion let us employ the words of Cecilia Burleigh, "Humanity is one, and not till Lazarus is cured of his sores will Dives be safe!"

THANKS. Messrs. Goolam Hoosan Miankhan, and Nanabhoy Miankhan, brothers of the late Adamji Miankhan, of Field Street, Durban, desire to acknowledge the receipt of numerous letters, and personal expressions of sympathy from their many friends in all parts of South Africa, in their recent sad bereavement, and sincerely thank them, for their kind expressions of heartfelt sympathy and regret.

"THE UNREST IN INDIA." We beg to acknowledge the receipt of a pamphlet with the foregoing title, being a verbatim report of a speech delivered at Chandos Hall, London, by Mr. H. M. Hyndman, M. P., dealing with the causes of unrest and poverty in India. It is published by the Twentieth Century Press, Clerkenwell Green, and the price is 1d.

✓ Municipal Corporations Bill

Imperial Government will not sanction

[I understand, says the Parliamentary correspondent of the *Natal Mercury*, that the Imperial authorities have finally notified to Government that they are not prepared to sanction the Municipal Laws Consolidation Act. This, it will be remembered, was passed through Parliament during the late Ministry's term of office, but objection was at once raised against the measure in England, on account of the proposal to debar Asiatics from the exercise of the municipal franchise, and also, it is said, because of the use of the term "coolie" in certain passages, the word having been taken over from the original Bill incorporated in the Act with the rest. While he was in England, Mr. Moor discussed the matter with Lord Elgin, and I believe with Mr. Morley, the Imperial Minister, laying down certain conditions on which they were prepared to pass the Act, and these Mr. Moor undertook to submit to the Government here. One outcome of the conversation was, as is already known, Mr. Moor's undertaking to appoint a general licensing officer for the Asiatics, but the appointment has been struck out of the Supply Bill, and there is an impression of considerable likelihood existing that Mr. Moor's inability to carry out his engagements has resulted in the Home Government's definite rejection of the Consolidation Act.]

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

Barberton and Bellast have remained firm as expected. Not a single registration was taken. The registration office is at Komatipoort to-day and Middelburg to-day and tomorrow. It is expected that both places will remain firm.

The English mail brings an article in the *Saturday Review*, strongly deprecating the attitude of the Imperial Government towards Transvaal Indians. *John Bull* Overseas correspondent is very sympathetic towards passive resisters.

The *Gazette* announces dates for registrations as follows: Boksburg 17th, 18th, 19th and 20th; Germiston 24th, 25th, 26th and 27th; Benoni 27th, 18th, 19th and 20th; Bloemhof, Wolmaranstad, Lichtenburg, Piet Retief, Brinske, Carolina and Heilbrunn 17th, 18th and 19th instant.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ—શનીવાર, તારીખ ૭ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૩૬.

અડવાદીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૭ મી સપ્ટેમ્બરથી, તા. ૧૩ સપ્ટેમ્બર સુધી, ૬૦ સ. ૧૯૦૭.
હિંદુ—આવણુ વદ ૩૦ થી, બાદરવા સુદ ૧ સુધી, સંવત ૧૯૬૩.
મુસલમાની—તા. ૨૮ મી રજબથી ૬મી સાબાન સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ	સુર્યોદય ક. મી.	અસ્ત ક. મી.
શની...	૭	૩૦	૨૮	૬ ૭	૫ ૪૨
રવિ...	૮	૧	૨૯	૬ ૬	૫ ૪૨
સોમ...	૯	૨	૩૦	૬ ૫	૫ ૪૩
મંગળ...	૧૦	૩	૧	૬ ૪	૫ ૪૩
બુધ...	૧૧	૪	૨	૬ ૩	૫ ૪૪
ગુરુ...	૧૨	૫	૩	૬ ૨	૫ ૪૪
શુક્ર...	૧૩	૬	૪	૬ ૦	૫ ૪૫

અનુક્રમણિકા.

અમારું સપ્તમીનું...	૪૭૨
બલે પધારયા...	"
પેસીવ રીઝીસ્ટન્સના ફાયદા...	"
મુખ્ય પ્રધાનના વિચારો...	૪૭૩
નાતાલ મ્યુનીસીપાલ એક્ટ...	"
ડાક્ટર નહીનું ચોખાનીડું...	૪૭૪
ઈ. ઓ. ના અચૂક અંકો વિષે...	"
ફાયદાની સામે થવાની ફરજ...	"
ડરબનમાં આંગળાં પાડવાની ધારિતી...	૪૭૫
'હીટીંગ'માં મી. બેન્નેટ કામળ...	"
નાતાલ ઈડિઅન કેમેસ્ટ્રી મીટીંગ...	૪૭૬
ફેપમાં ફેરીનાં લાઈસેન્સનું ખીલ...	૪૭૭
સાહિબ આફ્રિકા પ્રીટીસ ઈડિઅન કમીટી...	"
હિંદ મદદ કરશે...	૪૭૮
એડાન્સવમનો ખબરખત...	"
લેડરમીય...	૪૮૦
ડંડી...	૪૮૧
નાતાલ મ્યુનીસીપાલ એક્ટ...	"
બેઝ ગીટમીટીંગને પડેલો માર...	"
હેડબરમમાં એશિયાટીક ઓરીસ...	"
હેડબરમ ન્યુસમાં હિંદી ચર્યા...	"
ચર્યાખત...	૪૮૨
પરચુરણ ખબરો...	"
છેલ્લા ખબરો...	"
પેરક હબીજાખિયના હીટી...	૪૮૩
હિંદુઓનો ધારમીક ઉત્સવ...	"
ધી ઈડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી...	"
ટેલાગ્રાફમાં વિદાયગીરીના મેલાવડા...	૪૮૪
નાદારી કોર્ટ...	"
ખબરો ખાવ...	"

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૭મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

અમારું સપ્તમીનું

C. J. M. — 212

માનવતા દાદાભાઈ નવરોજીના જન્મ દિવસને ઉજવવા ખાતર તેમની જામી આ અંકમાં આપવાનું અમે ગયા અંકમાં કર્યું ગયા છીએ તે પ્રમાણે પાંચનાર આ અંકની સાથે તેઓ સાહેબની જામી જોડે. આ જામી બ્યારે દિંદુના દાદા ગયે પરંતુ દિંદુસ્તાન પંચાયત દ્વારા તે વખતે લેવાએલી અને તે હિંદિયા પત્રમાં બહાર પાડવામાં આવી હતી. તેની નકલ અમે લીધેલી છે. એ જામીને મદાવના અમારી હોને બતામણ છે. પણ ખરી મદામણી તો અમે તેનેજ કરીએ છીએ કે જેથી તે આપણા પોતાના દિવસની અંદર કાનરાઈ રહે. કામળના કટકાને શાલુગારીને રાખી મુક્યા અને તેની પછવાડે શો અર્થ રહે છે તેનું જરાએ જાન નહિ રાખવું તેનું નામજ મુર્તિપુત્ર અથવા તો બુતપરસ્ત ગણી શકાય. એ જામી આપણી ડાટીની અંદર રાખવાનો માત્ર એટલોજ હેતુ છે કે તે જામીને આપણને આપણી પોતાની ફરજનું નીતનવું જાન આવે. દાદા દક્ષિણ આફ્રિકામાં તેમજ દિંદુસ્તાનમાં આપણી હાજત એવી છે કે દાદાભાઈ જેવા સંદેહો વીરવા નીકળી પડે તોપણ અસ નથી. અને જ્યાં સુધી એવા નહિ નીકળે ત્યાં સુધી આપણે સત્ય પ્રકરણી કે બીજો અસારીક ઉદ્ધાર થયાનો નથી.

બલે પધારયા

C. J. M. — 213

નાતાલના તથા ગવરનર સર મેટ્યુનેયન આવી ચૂક્યા છે. તેઓ સાહેબ પીસતા લીસ વરસના અને વગર પરજોશ છે. અને યુદ્ધ છે તે દક્ષિણ આફ્રિકામાં તે પહેલાજ યુદ્ધી ગયાને નીમ્યા છે.

તેઓ સાહેબ બહુ માયાળુ ને મહેનતુ તથા અતુલની છે એમ કહેવાય છે. હોમકોંગમાં બધી કામનાં ચિત્ત તેમણે ચોરી લીધાં હતાં. બ્યારે નાતાલની દશા થાળી માડી છે. તેવે કાંઈજો જો કે સ્વરાજ્ય ભોગવતા દાલોનીમાં બહુ વય માં ન આવી શકે તોપણ પોતાની જોક મદરૂ તારકેલી સલાહથી ને જાતી વરત છૂટથી બહુ મદદ કરી શકે છે. તેઓ સાહેબને વિષે જે ઉમેદો બંધાઈ છે તે બલે ખર આવો એમ ઇચ્છીએ છીએ. તેઓ સાહેબની સાથે તેમનાં બહેન મીસ નેયન છે. તે 'સોસાયટી' લગતું બવ રનરનું કામ સંભાળે છે ને મેલવડાઓમાં જોનાની પાટ પૂરી પાડ છે.

પેસીવ રીઝીસ્ટન્સના ફાયદા

એક જાણવા ભોગ દાખલો

C. J. M. — 213

આજકાલ આયરલાંડના લોકો પોતાના હક મેળવવાને સારું બહુ મથી રહ્યા છે. કેટલાક આયરલાંડના મુખી માણસો એમ જ માને છે કે જેમ હિંદીઓને આમરીના રંગનો દોષ છે તેમ આયરલાંડની પ્રજાને જુમિનો દોષ છે. એટલે કે હિંદી કામ હિંદુસ્તાનમાં તેમજ નેની બહાર ધણાં દુઃખ ભોગવે છે અને અંગરેજોના હુકમ મણાય છે. આયરલાંડના લોક પોતાના દેશમાં કંઈ ગણતરીમાં નથી; અને અંગ્રેજ સમ્યક્તા તેઓની ઉપર જુલમ જુલમ છે પણ તે દેશમાંથી તેઓ નીકળે છે કે તુરત અંગરેજના જેવાજ હક ભોગવે છે. આયરલાંડનીવતી આમની સલામાં લગભગ ૮૬ મેંજરો બેસે છે. તોપણ અંગરેજ મેંજરો સ્વાર્થને લીધે આંધળા ધધ એટલું બધું જોર બતાવે છે કે આયરલાંડના મેંજરોનું જોર ફાવવા દેતા નથી. આથી કરી આયરલાંડના કેટલાક અંગરેસર માણસો હવે દાદ મેળવવાને ખાતર જુદું ધોરણ પકડ્યા માગે છે. અને તેનું નામ 'સીન-ફ્રેન્ડ' કહેવાય છે જેના આબેદુબ અરથ કરનાં જુજરાતીમાં તેને આપણી 'સ્વદેશી હીલસાઈ' કહી શકીએ છીએ. 'સીન-ફ્રેન્ડ' પણ દિવસે દિવસે જોર

પરહોતો જાય છે. અને તેઓની દિલચાલ માં પેરીવ રીઝીસ્ટન્સ એ એક મુખ્ય હથિયાર છે. આજલાગી તેઓ આશામરી કરવામાં ઉત્તેજન આપના. આમરલાંડની પ્રજા જાણુત છે. અને ધરધણી અંગરેજ એટલે પરદેશી છે. આ જાણુત પ્રજા ધણીવેળા પરદેશી ધરધણીને મારમારવાનો ઇલાજ લેતી. હવે એમ ડરાવ થયો છે કે લોકોમાં એવી કેળવણી ફેલાવવી કે જેથી ધીમે ધીમે અંગરેજ આમતી સભા માંથી આયરીશ મેંબરોને એથી લેવા; અને આયરલાંડની અંદર રથાપેલી અહા સભામાં આયરીશ લોકો વચ્ચેની તકરારો ન લાઇ જવી. અગવડો ભોગવવાને પણ અંગરેજ માલ ન વાપરવો, અને આવા હાથાને લાઇ સ્પેશી પોકાર ગળવી મુકવો, કે જેથી છેવટે મારામરી થયા વિના અંગરેજોને ન ચાલતાં કે સમજીને આયર લાંડને હોમરુલ આપે અથવા તો આયર લાંડને તજ દે કે જેથી આયરીશ પ્રજા સ્વતંત્ર રાજ્ય કરે.

આ હીલચાલનું મુળ યુરોપની દક્ષિણે આવેલા આસ્ટ્રીઆ-હંગરીના મુલકમાં રોપાયેલું છે. આસ્ટ્રીઆ અને હંગરી એ એવ જુદા દેશ હતા. પણ હંગરી તે આસ્ટ્રીઆને તામે હતું અને હમેશાં આસ્ટ્રીઆનો શિકાર થઇ પડતું. તેથી આસ્ટ્રીઆને હાથવવાને સારૂં હીક નામના હંગરી અને લોકોમાં એવા વિચારો ફેલાવ્યા કે આસ્ટ્રીઆને કર નહિ આપવા; આસ્ટ્રી આના અમલદારોની નોકરી નહિ કરવી; અને આસ્ટ્રીઆનું નામ પણ જુલો જવું. આવા જુરસાથી જો કે હંગરીના લોકો બહુ નખખા હતા છતાં છેવટે આસ્ટ્રીઆ પાસેથી પુરેપુરી દાદ મેળવી શક્યા અને હવે હંગરી એ આસ્ટ્રીઆને તામે ગણાતું નથી, પણ આસ્ટ્રીઆની સાથે હારીકાઇ કરતું અને તેનો સરખાઇ કરતું રાજ્ય છે. આ દાખલાઓ ટરાંસવાલના હીંદીને બહુ ઘડો લેવા જેવા છે; અને એજાખ્ખી રીતે સાખીત કરી આપે છે કે જેવું તવારીખા જોતાં અગાઉ થઇ ગયું છે તેવું જ હીંદી ઓના સંબંધમાં ટરાંસવાલમાં થવું જોઇએ. એટલે કે હાનરો માણસને કાઇ કેદ કરી શકતું નથી તેમ દેશપાર કરી શકતું નથી; પણ કેદ થવા અથવા તો દેશપાર થવા દરેક હિંદીએ તકવાર રહેવું જોઇએ. અને એ પ્રમાણે તેઓ તકવાર છે કે નહિ તે સાખીત કરવા કેટલાક હીંદીએ જેલ ભોગવવી પડશે અને દેશપાર પણ થવું પડશે. જેને નશીબે દેશનદો અથવા જેલ આવશે તે હીંદી જીત્યો અને

જીત્યો ગણાશે, તેનું નામ અમર થશે, અને તેણે પોતાના દેશનું કરજ સોચે ટકા આપ્યું ગણાશે.

મુખ્ય પ્રધાનનાં વિચારો

C. W. VII - - - - - 214

સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેને મી. રીઅને જવાબ મોકલ્યો છે કે તેઓ સાહેબ સા. આ. ધી. ઇ. કમીટીના ડેપુ ટેશનને નહિ મળે. તેઓએ લખેલ જવાબની મતલબના તાર રૂટરે મોકલ્યા છે. તે તાર પ્રમાણે મુખ્ય પ્રધાન એમ જણાવે છે કે નવો કાયદો બરાબ છે, તેવું ટરાંસવાલની સરકારને લખી મૂક્યા છે. પણ હવે ટરાંસવાલ સ્વરાજ્ય ભોગવે છે તેથી તે કાયદો અમલમાં લાવવાની બાબત તેઓ સાહેબ વચમાં આવી નથી શકતા અને હાલ તુરત ટરાંસવાલની ઉપર વધારે ક્યાણુ પણ નથી મૂકી શકતા. આનો જવાબ આપતાં સર હેનરીએ લગ ભગ વીસ દીવસ લીધેલા જણાવ્યું છે. આનો અરથ એમે એવો કરીએ છીએ કે ટરાંસવાલથી વડી સરકારને લખાણ થયું છે કે હિંદી કોમ અંતે જખરદસ્તી વાપ રવા વિના રજીસ્ટર થઇ જશે. આણું લખવામાં જનરલ સ્મટસને કેટલાકેએ રજીસ્ટર લીધાં ને ખીજાઓ તકવાર છે એ વાતથી ટેકા મળ્યો માનીએ છીએ. એ આ અમારું અનુમાન બરાબર હોય તો સર હેનરીના જવાબથી નિરાશ થવા નું કારણ રહેતું નથી. સર હેનરીને વચમાં પડવાનો વખત ત્યારે આવશે કે ત્યારે આપણી ખરી લડત શરૂ થશે, ત્યારે હીંદીઓ કેમમાં જતા અથવા દેશ પાર ચતા છતાં સુરત રહેશે ને કાયદાને વચ નહિ થાય. અગર સર હેનરી તેવે વખતે પણ વચમાં ન આવે તો ખીટીશ રાજ્યનો સુરજ અસ્ત પામ્યો સમજીએ છીએ. કેમકે નિરદોષ માણસોની ઉપર દુખ થાય ત્યારે તેનો ખયાલ વડી સરકાર નહિ કરે તો સાધારણુ અકલ બતાવે છે કે ખુદ તેઓના કાયમાંથી સત્તા જીંટવી લેશે. જે રક્ષા ન કરે તે રાજ્ય કેમ કહે વાય ?

પણ સર હેનરી વચમાં પડે યા ન પડે તેની સાથે હીંદીની લડતને થોડો સંબંધ છે. આ વખતની લડત તે આપ જાણી છે. જે કાયદો આપણે હાલ તુરકારીએ છીએ તે કંઇ વડી સર કારને નખખી જોઇને આપણે કબૂલીશું નહિ. જો ખરે સમયે વડી સરકાર કાય

કાલી આપણી હોળા બેવા કરશે તો પછી કાલોનીઓમાં હીંદી પોતાના બળથી જ રહે તોજ રહી શકે. અને જો કેદ વિગેરેની ખેદરકારી બતાવી શકે તો તે કાલોનીમાંથી પાવમાલ થઇ કમેતે બરશે; કેમકે કૂતરાની જીંટવી ભોમવવી એ મોત ના કરતાં એને નહાર માનીએ છીએ.

સર હેનરીના કાગળ ઉપર પેલ મેલ ગેજેટ નામના પ્રખ્યાત વિલાયતના છાપા એ ટીકા કરી છે કે સર હેનરીએ હીંદી ઓના હક અમાવવામાં નામરદાઇ ને હિંચ કારાપણું બતાવ્યું છે અને આવી ખીજાણુ તાઇને સારૂં વડી સરકારને સોસવું પડશે. આવો તાર જોહાન્સબરગમાં 'સન્ડે ટાઇમ્સ'માં છે. તે ઉપરથી ધારી શકાય છે કે વિલાયતમાં ચાલતી લડાઇનો અંત હજુ આવ્યો નથી.

નાતાલ મ્યુનીસીપાલ એક્ટ

C. W. VII - - - - - 215

નાતાલમાં હિંદીઓને મ્યુનીસીપાલીટી માં વોટના હક રહે કે નહિ એ બાબત બહુ વખત થયાં તકરાર ચાલ્યા કરે છે. પણ આજ સુધી છેવટ પરીણામ શું આવશે તેનો નિશ્ચય થઇ શકતો નહોતો. હવે જાપાઓમાં ખબર મળ્યા છે તે ઉપ રથી માલમ પડે છે કે લોર્ડ એલગીને તે કાયદો નામંજુર કર્યો છે. તેવું કારણ એમ આપવામાં આવ્યું છે કે લાઇસેન્સ બાબતમાં નાતાલની સરકારે વડી સરકાર ને સંતોષ નથી આપ્યો. આ સારૂં પરીણામ સા. આ. ધિ. ઇ. કમીટીની હક યાતી અને તેની જખરી લડતને લીધે આવ્યું છે તેમાં કંઇજ શક નથી. અમારા વાંચનારને યાદ હશે કે ધણી વેળા તે કમીટીને નામે મી. રીઅ લોર્ડ એલગીન ઉપર તે બીલ વિષે લખાણો કરી ગયા છે. આ જીતથી ખસસ હર ખાઇ જવા જેવું કંઇ નથી. અમે પોતે મ્યુનીસીપાલીટીના હકની ઉપર વજન આપતા નથી. તે હક વાપરવાની આપણને ખબર અથવા તાકાદ ન હોય તો કેટલીક વખતે તે બોળારૂ થઇ પડે છે. કાયદાની નજરમાં ગોરા અને લઈ વરણીને સરખા હક હોય છતાં તે બેમાં જે વધારે જુરસાહાર, કેળવણી, જનુર, અને પરાપકારી બુદ્ધિના હશે તેજ ચડી જશે એવું આપણે અમેરીકામાં આજ જોઇ શકીએ છીએ. અને તેજ પ્રમાણે કેપ કાલોનીમાં છે. કેપમાં હીંદી, કાફરો, અને ગોરા એ બેને વોટ આપવાના

એક સરખા હક છે, તેપણ હોદી કામ દીનપર દીન ધરાતી નય છે. વોટરની બંદુકને કાટ ચડી ગયો છે, અને મોરા વેપારીઓની ધુનમાં આવે તેવા વેપારના પરવાનાના કાયદા થયા કરે છે આંતર તાત્પર્ય અંગે પહેલું એ સમજાએ છીએ કે હોદી મરીખ હોય અથવા શાકુકર પછુ તેના મનમાં માણસાઇનો કાંઠો આવવો જોઈએ. અને કોમી હકો જળ વવાને સારૂ તેનામાં લડવાની અથવા તો ખીછ રીતે દુઃખ સહન કરવાની હિંમત તથા શક્તિ આવવાની જરૂર છે. અને એ આપણામાં આવવાનો સમય આ છે, કે હજુ વરસો સુધી રાહ જોવી પડશે એ ટરાંસવાલના હોદીના કામ ઉપરથી જણાઇ રહેશે.

દાકતર નંદીનું ચોપાનીયું

C. W. N. A. — 216

દાકતર નંદીએ નવા કાયદા વિષે ચોપાનીયું લખ્યું છે તેની કિમત તેમણે એક શીર્ષાંગ રાખી છે. તેમાં લોર્ડ સેલ્થોર્ન, મી. કરડીસ, મી. મમની, મી. કોડી વિગેરેને ખૂબ વગોવ્યા છે ને તેલુંજ લખાણુ મી. ગાંધી વિષે કર્યું છે. એ બધી ટીકાનો સાર આપવાની જરૂર અહિં નથી જોતા. તે ચોપાનીયામાં તેમણે એવી સૂચના કરી છે કે નવો કાયદો રદ કરી, કમીશન નીખી હિંદી કોમના હક તપાસી નવાં રજીસ્ટર આપવાં. આ સૂચનામાં અને વોલંટરી એક્સરમાં કંઈજ બેદ નથી. એટલે દરરોજ દાકતર નંદીનું ચોપાનીયું આપણને મદદ કરતા હોઇ શકે. પણ તે ચોપાનીયાનો તેવોજ અરથ છે, કે કાયદો અમલમાં રાખી માત્ર રજીસ્ટરો બદલવા માગે છે તે બરોબર સ્પષ્ટ બતાવ્યું નથી. પણ આ ચોપાનીયા ઉપર કંઈ વજન રહે એવું અમને નજીવું નથી. કેમકે તેમાં કંઈ નવું જોવામાં આવતું નથી. વળા મી. અમની તથા મી. કોડી ઉપર જે હુમલો કર્યો છે તેથી કંઈ તેઓને હાની પહોંચે તેવું જોતા નથી. આ ચોપાનીયામાં દાકતર નંદી કબૂલ કરે છે કે જોલનો ટરાવ એજ હિંદી કોમને સારૂ કાયદાકારક છે. ભણેલાઓને આંગણાં પાડવામાંથી મુક્ત કરવાની સૂચના થવાની વાત રાંડ ડેવી મેલને આધારે હા. નંદી કરે છે. પણ તેવી સૂચના કદિ થમ નથી. અને કાય તોપણ તેથી કંઈ કાયદાની લડવનો અંત આવે તેમ નથી. આ શિવાય ખીછ પછુ જેવાક વજન તેવામાં આવે છે.

હ. ચો. ના અમુક અકો વિષે

હિંદુસ્તાન ઓપિનિયનના છેલ્લા ફેટલાક અકો બહુ બપોરે એમ ધારી અમે લખ્યા હતાં છે. અંક નં. ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ને ૩૫ની નકલો બહુ છે. તેમાંથી તા. ૨૪ આગસ્ટના અંકમાં હમીદીયા કસ્ટોમીક સોસાયટીનો મુસલમાનોને કાગળ છે. તેની અને ઉપરના અકોની નકલો સેંકડો હિંદુસ્તાનમાં જવી જોઈએ એમ અમારું માનવું છે. અમે ઘણી ટીકા દર અક વાડીએ મફત નકલોમાં વાપરીએ છીએ. હવે અમારા વાંચનારે પણ તેમ કરવાની જરૂર છે. તેથી નીચેની ઓફર કરીએ છીએ. ઉપરના અકોમાંથી ગમે તે અંક અમે એ પેનીના સ્ટાંપને સારૂ મંગાવનારને મોકલવા તકવાર છીએ. અથવા તો હિંદુસ્તાનનું જે ડેકાણું અમને મોકલવા માં આવે ત્યાં અમે પરચારો તે જાપો મોકલશું. અમારી કરબનની ઓફીસે અથવા જોહાન્સમરગની ઓફીસે તેમ અંક હિંદુસ્તાન મોકલવાને સારૂ એક પેનીથી આપવામાં આવશે. હિંદુસ્તાનમાં મોટા પોકાર કરવાનો એકજ રસ્તો છે તે એકે સહુ હિંદીએ પોતાના લાગુજાંને હિંદુસ્તાન જાપા મોકલી પૂરા વાકેફ કરવા ને ચર્ચા કરાવવી. ચકલે ચકલે અને બજારે બજારે આપણા કુખ ની વાત ચાંલી રહેવી જોઈએ. તે કરવા નો સહેલો રસ્તો અમે ઉપર પ્રમાણે જોઈએ છીએ.

કાયદાની સામે થવાની ફરજ

C. W. N. A. — 217

હેનરી ડેવીડ થોરો નામનો મહાન માણસ ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઈ ગયો છે. તેનાં લખાણો કાળે માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને ફેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનારો હોતો તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને ઘણું લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરીમાં ઘણાં માણસો ને રાખતા. એ મોટું પાપ હતું. પોતે એટલું લખીને સતોષ નહોતો માનતો, પણ અમેરીકાના કાહેરી તરફિએ ધક્કા ને અઠકાવવાને સારૂ ખીજા જે વેપારો

લેવા પટે તેપણ લેતો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામીનો વેપાર આવે તે રાજ્યને કસ્ટોરો આપવો નહિ. તેણે જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જોલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જોલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા દૃઢ અને સ્વતંત્ર હતા, અને પુસ્તકને આધારે જાપાયા હતા. તેનું જે અંગરેજી નામ છે તેનો ભાવારથ અમે આ લખાણને મથાળે ટાંક્યો છે. ઇતીહાસકો એમ કહે છે કે અમેરીકામાં ગુલામી બંધ થવાનું મુખ્ય કારણ એ થોરોનું જોલ જવું અને જોલમાંથી નીકળ્યાના ઉપરનું લખાણ પ્રમટ કરવું એ હતું. થોરોનો દાખલો ને તેનું લખાણ એ બંને ટરાંસવાલના હોદીને અત્યારે બરોબર લાગુ થઈ પડે છે. તેથી અમે તેનો સાર નીચે આપીએ છીએ:—

હું કયુન કરું છું કે જે રાજ્યમાં કોડીની ઉપર થોડી સત્તા ચકાવવામાં આવે તે રાજ્ય તેટલે દરજ્જે સારૂ છે. એટલે કે રાજ્યસત્તા એ એક જાતનો રોગ છે, અને તેમાંથી જેમ રક્ષત છુટી રહી શકે તેમ તે રાજ્યસત્તાને વખાણી શકાય. ઘણા લોકો એમ કહે છે કે અમેરીકામાં લશ્કર નહોય અથવા ઓછું હોયતો સારૂ. આ વાત બરોબર છે, પણ એ પ્રમ.ણે કહેનારા લોકોનું માનવું તે બુદ્ધ બરેલું છે. તેઓ એમ કહે છે કે રાજ્યસત્તા લાભકારક છે. તેનું લશ્કરજ નુકસાન કરતા છે. આવા મુખ્ય માણસો સમજતા નથી કે લશ્કર એ રાજ્યસત્તાનું શરીર છે અને તેના પિના ધડીમર નખી ન શકે. પણ આપણે પોતે રાજ્યસત્તાના મહત્તી દોરાએલા રહી આ વાત જોઈ શકતા નથી. ખરી રીતે જોતાં તો લશ્કર અને રાજ્યસત્તા બંને આપણે એટલે રક્ષતજ નીલાવી રાખે છે.

એટલે આપણે જોવું કે આપણે પોતાની મેળે હેતરાયા કરીએ છીએ. અમે રીકાનું રાજ્યબંધારણ અમેરીકાના લોકોને સ્વતંત્ર રાખે છે અથવા તેઓને જળવે છે એવું કંઈજ નથી. જે રાજ્ય આપણે જોઈએ છીએ તે અમેરીકાના લોકોના ગુણ અને દોષનું થોડું પરીણામ છે. એટલે કે જે આપણે કેળવ્યાએલ અને હુશિયાર છીએ તો રાજ્યસત્તાને લીધે કાંઈક ઓછા છીએ.

તેમ જતાં હું રાજ્યને જમીનકેલત કયા માગતો નથી. પણ કામ ઉપર તે

સારો રાજ્ય કારભાર માણુ છું. અને એમ કરવાની દરેક માણુસની ફરજ છે. જે દેશની અંદર ધણા મતથી બધી વસ્તુ થતી હોય ત્યાં ન્યાયજન મળે છે એમ માનવું એ મોટો ભુલાવો છે, અને તે ભુલ નહિ બેવાથી ધણા અન્યાયો થયા કરે છે. આઝા માણુસો કરે તે ખરું જ હોય એવી માન્યતા તે મોટો વહેમ છે. શું એવી જાતનું રાજ્ય ન થઈ શકે કે ત્યાં ધણા માણુસો કહે તેનો અમલ થવાને બદલે જે સાચું હોય તેનો જ અમલ થાય ? શું હમેશાં માણુસો પોતાનો રહ અથવા આત્મા રાજ્યકર્તાઓ ના હાથમાં સોંપી દેવો જોઈએ ? હું તો એમ કહું છું કે આપણે પહેલાં મરદ છીએ અને પછી રાજ્યત. કાયદાને માન આપવાનો ગુણ કેળવવાની કડીએ જરૂર જોતો નથી. ખરેખર માન આપવાની જરૂર હમેશાં છે. મારાથી એકજ ફરજ ધારણ કરી શકાય છે તે એ કે જે ખરું હોય તેજ મારે કરવું. કાયદાથી કાઢ દહાડો માણુસ વધારે ન્યાયી થએલો મેં જોયો નથી. પણ મેં એવું તો જોયું છે અને જોઈ છું કે સાધારણ રીતે ન્યાયી બુદ્ધિના માણુસો પોતાના બેળપણથી અન્યાય ફેલાવવામાં મોલીસરૂપ બને છે. કાયદાને અનહદ માન આપવાનું પરીણામ એ આપણે બધા જોઈએ છીએ કે વાંદરાની માફક આપણે સીપાઇઓ થઈએ છીએ અને વગર પુછે ગાછે સંજાની માફક આપણે ઉપરી જે કહે તે કરતા જઈએ છીએ. ધણા માણુસો આ પર માણે ધધો લાંબને બેસે છે. પછી અમુક લગાઇ ખરાબ છે એમ તેઓ ચોક્કસ સમજતાં છતાં ઝંપલાવીને પડે છે. આને શું આપણે માણુસો ગણીશું કે કસાઈના હાથમાં કુહાડો મણીશું ? આવા માણુસો એક લાકડાનો કટકો અથવા તો છટિ સમાન બને છે. અને તેવા માણુસોને માન કેમ આપી શકાય ? કુતરાં બીલામાં કરતાં તેની કિંમત કેમ વધારે ગણી શકાય. વળી બીજા કેટલાક કાયદાના હિમાયતી બને છે, એકઘીઓ બને છે, વડાલો બને છે તેઓ પોતાની અકકલવડે રાજ્યનું રક્ષણ કરવાનો દાંડો રાખે છે પણ હું જોઈ છું કે તેઓ વગર વિચાર્યે અને અજાણપણે સેતાનની પણ સેવા કરે છે. જેઓ પોતાની ન્યાય બુદ્ધિ જાળવીને રાજ્યની લગામ હાથમાં રાખે છે તેઓ ખરું જોતાં હમેશાં રાજ્ય ની વાતે ખરું માણુસ થઈ છે.

ડરખનમાં આંગળાં પાડવાની

ધાર્મિક

C. 10. VII

- 219

કેટલાક દિવસો થયાં ચર્યા ચાલી રહી છે કે ડરખનથી જે હિંદી દેશ જવા માગે છે તેને ડોમીસાઇલ સરટીફિકેટ મળતા પહેલાં તેના સાક્ષીઓની પાસેથી પ્રતિજ્ઞાન ઓરીસર અંગુઠા પડાવે છે. આ બાબત ટાંગરેસે લડત લેવી જોઈએ એમ પણ કેટલાક કહે છે. આવો કાયદો હજી નથી થયો; પણ આ રીતિને અમે તેની શરૂઆત ગણીએ છીએ. આવા કામમાં ટાંગરેસ કંઈ મદદ કરી શકે તેના કરતાં માણુસોએ પોતે ધણું કરવા જેવું છે. જે માણુસો પોતાની ગરજ સારવાને અરથે અંગુઠા માગવામાં આવે ત્યારે આપી દેશે તેનો ઉપાય ટાંગરેસ નથી કરી શકતી. ડોમીસાઇલ સરટીફિકેટને સારું કેટલો પુરાવો બસ છે એનો તોલ કરવાનું કામ ઇમીગરેશન ઓરીસરને સોંપવામાં આવ્યું છે. તે અમલદાર આંગળાં માગ્યા વિના સરટીફિકેટ આપવાની ના પાડી શકે છે; અને ત્યારે કાંઈ માણુસ આજીજ કરી તે સરટીફિકેટ માગવા જાય, ત્યારે તેની ગરજનો લાભ લઈને અંગુઠા પડાવી શકે છે. આ ધોરણ બાજબી કે ન્યાયી છે એમ અમે નથી કહેતા. તેની સામે અમુક સ્થિતિમાં કાયદેસર લડી ન શકાય એમ પણ અમે નથી કહેતા. પણ એવી લડત લેવા જતાં પરિણામમાં જીતે પણ આપણે હારી બેસવાનો સંભવ છે. ત્યાં સુધી હિંદીઓ ભુકી ઝેરીદીવોટો કરશે, અને ખેડી રીતે ડોમીસાઇલ સરટીફિકેટ લેવા ઇચ્છશે ત્યાં સુધી આવી તકલીફ નડ્યા કરશે. પણ તેની તરફ ખસુસ ધ્યાન બેંચવાની જરૂર આ સમયે અત્રે જોતા નથી. અમે ચોક્કસ માનીએ છીએ કે જે ટ્રાન્સવાલની લડતમાં આપણી જીત થશે, એટલે કે જે હિંદી કામ પોતાના કસમને વળગી રહી ગમે તેવું દુઃખ સહન કરીને ખુની કાયદાને શરણ નહિ થાય, તો આપણી જાત ઉપર હુમલો કરવાનું જે ઝાડ ટ્રાન્સવાલમાં રોપાયું છે તે ઉગતાં ડંભારો; અને પછી બીજા કાલોની એવી જાતનો કાયદો ધડી શકે એમ અમે માનતા નથી. વડી સરકારને અત્યારે સરખે છું દર ગત્યા જેવું થઈ પડ્યું છે. અને જે ટ્રાન્સવાલમાં આપણે છેવટ સુધી જુઝડું તો એલબીન સાહેબ એવા કાયદામાં શહેન શાહને સહી આપવાની સલાહ આપતા બુદ્ધી જશે.

‘કીટીક’ માં મી. બેગનો

કાગળ

નીચેનો કાગળ મી. એ. એફ. સી. બેગની સહીથી જ્નેહા-સંપરગના કીટીક પત્રમાં પ્રગટ થયો છે:-

સાહેબ, તમે એથીઆટીક વેપારી બાબત તમારા ગયા અંકમાં કેટલીક દીકા કરી છે તેનો રહીયો આપ્યા વગર રહેવારો નહિ. હિંદી વેપારી ગોરા વેપારી ને નાણુદ કરી દેશે એવી તમારી બીક નકામી છે. આ કાલોનીના કાયદાજ એવા છે કે હિંદી વેપારી ગોરા કરતાં ચઢીઆતો થાય એ પણ અસંભવિત છે. તેઓ કદાચ કાંઈ બાબતમાં સહેજ ઉતરતો ભાવ રાખી શકતા હશે. પણ તેથી મરીયવરગના ગોરાએને બહુ લાલ છે. ને તેવાને હિંદી આશીરવાદ સમાન છે. છતાં સારા ગુણ છતાં તમે હિંદીઓને હાંકી કાઢવાની હિમાયત કરો છો ! ને કરતાં તેનો સાદો ઉપાય એ કે ટરેડ યુનીઅન સ્થાપનાં અને ઉતરતા ભાવે વેચવાની રીતનો અટકાવ કરવો.

તમે એમ સમજતા લાગો છો કે નાનાં ગામોમાં જે હિંદીઓ કાયદા સામે ચલા છે તેને આગેવાનોએ કહ્યું છે કે તેમ કરવાથી ટ્રાન્સવાલ સરકાર હારશે અને હિંદીઓ જીતશે. ને આનો રહીયો આપવા કાલોનીઅલ સેક્રેટરીના ચખ્દો વાદ આપો છો. પણ મારે કહેવું જોઈએ કે તમારે તેમ કરવું જરૂરનું નથી. કારણ કે કાયદા સામા થવાની સબજોને હિંદીઓએ પહેલાંજ ગણતરીમાં લીધી છે. મને લાગે છે અને દરેક પ્રમાણીક માણુસ કહ્યું કરશે કે વાર્તામાં જેમ નિરપરાધી થેલાને વિના કારણ મારી નાખીને ડોહીઆળે હાથે બહાણ કરનાર વડ મરતુ કરવું હતું તેમ કરવાની તમે હિમાયત કરતા જણાઓ છો. તેમજ હોય તો ટ્રાન્સવાલની સરકાર દુનિયાના ઇતિહાસમાં નામ કાઢશે. અને ભવિષ્યની પ્રજા તેને દીક વાદ કરશે એમાં શક નથી.

ડરખન હિંદીઅન લાયબરેરીના સેક્રેટરી જણાવે છે જે પોતે ડરખન છોડતા હોવાથી તેની જગ્યાએ નવા સેક્રેટરીની નીમણુંક કરવા લાઇબરેરીના મેંબર વગેરેની મીટીંગ આવતી કાલે રવિવારે રાતે ૭ વાગે બપોરે ૧૦ વાગે મળશે.

Supplement to INDIAN OPINION.
7th September, 1907.

From a Photo by ELLIOTT & FRY.

Sadashai Naroji

નાતાલ ઈંડિઅન કોંગ્રેસનો મોટીંગ

C.M.V.A

શ્રી. ગાંધીએ કરેલ ખુલાસા

ગયા બુધવારે રાત્રે શ્રી. હાઉસ મહમદ ના હોલમાં નાતાલ ઈંડિઅન કોંગ્રેસની એક સભા મળી હતી. શ્રી. હાઉસ મહમદ પ્રમુખપદે બેસી રહ્યા હતા. બેઠક-સભા સભ્ય શ્રી. ગાંધી તેમના સ્તેહી શ્રી. દરી હાલ રાજ્યનાં વારા જે દરેક રોજ ઉપર હાજર નથી અહીં આવેલ છે તેમને મળવા નામેલ તે પણ આ સભામાં હાજર હતા. પ્રમુખનાં હાજરનાં શ્રી. ગાંધીએ ટરાંસવાલની હાલની સ્થિતિના ખ્યાલ આપતાં જણાવ્યું જે જે લડત અમે હાથ લીધી છે તે બહુ જારી છે એટલે તેનું પરિણામ પણ તેવુંજ આવવાનું. જે જલ્દા તે હાઉસની સ્થિતિ ટરાંસવાલમાં તે શું, પણ નાતાલ દેશ તથા હાઉસનામાં પણ ઘણે દરજ્જે સુધરી શકશે. અને જે આપણે પાણી પાની કરી તે પાણી તેનું પરિણામ પણ તેવુંજ ખરાબ આવવાનું. નાતાલમાં શ્રી. હેગર જેવા ટરાંસવાલ જેવો રજીસ્ટર કાયદો કરવા સંબંધી પારલામેન્ટમાં પુછે, કેપમાં લાઇસેન્સની ફેરીવાળા તથા દુકાનદારોને નકલીફા પડે, ડેલાગોઆમેમાં નવા નવા કાયદા અને અટકાયતો થાય, રોડશીઆમાં પણ હાઉસ માટે ખામ ધારા થાય, અને જરમન આફ્રીકામાં પણ હાઉસને દલદલ પાડવાના વિચાર થાય; આ બધું જે આપણું પાણી આપણે ખતાવી રાખીએ તે બધું થઈ શકે છે. ટરાંસવાલમાં જે અસારે કરવું પડે તે થયા કરે છે. લંડનમાં જે કમીટી છે તે પણ જપાટાબેર કામ કરે છે. નાતાલે પણ કેટલીક મદદ આપેલી છે. ૩૧ જુલાઈના રોજ પ્રીટોરીઆમાં જે તારા આવેલા અને તે પછી દર પ્રસંગે ખીજા ગામોમાં મંડળો તથા વેપારીઓને જુદે જુદે ગામ તારા થયા કરેલ છે તેની અસર ઘણી સારી થઈ છે. તે માટે હું તથા ટરાંસવાલના હાઉસો તમારો ઉપકાર માનીએ છીએ. અગતી પોંડ ૧૦૦ દમાડીને વિલાયત મોકલાયા તે પણ મારી જાણમાં છે. અને તે ઠીક થયું છે, પણ તે સિવાય નાતાલને હજુ ઘણું કરવાનું છે. અહીંથી હજુ તે ઘણું ઉધરાવી શકાય તેમ છે; તેમજ ઉપરના ગામોમાંથી. આ ઉધરાવું કરી ટરાંસવાલને મોકલી આપો એમ હું નથી કહેતો, પણ તે ઉધરાવું કરી અહીં જમા રાખો કે જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે તેનો ઉપયોગ કરી શકાય. ટરાંસવાલના

લોકો પણ ઉધરાવું કરે છે તે તેઓનો હિસ્સો આપે છે. શ્રી. હ. એસોસીએશન આ લડતને માટે લગભગ પા. ૧૫૦૦ તે ખર્ચી ચુકી છે, ને હજુ ખર્ચવાનું ઘણું છે. તેની પાસે હાલ પા. ૧૦૦ જેટલાજ છે. આવી ગરીબ સ્થિતિમાં હોઇ જેસ જનારાનાં બાળકોમાંથી એસોસીએશન કેમ ભરણું પોપણ કરી શકશે એવા સવાલો તથા ખીજા કેટલાક મને પુછાયા કરે છે આ ગંધાનો હું તે એકજ જવાબ આપું છું કે આપણે ખુદની ઉપર ભરોસો રાખ નારા છીએ. તેવા આપણે આવડી છોકરાંનું શું થાશે એ સવાલ કેમ કરશું? છતાં આપણી દરજ્જા આપણે બળવવી જોઈએ. ધેર ધેર તથા ગામે ગામ ફરી ઉધરાવું કરવાં જોઈએ; લોકોને સ્થિતિથી વાકેફ કરવા જોઈએ કે જેથી તેઓ ખુશ થી પછસા ભરે અને નવો કાયદો કેટલો અધમ દશા લાવવા માગે છે તેથી વાકેફ પણ થાય. એટલે કે આપણે સઘળું કરી છુટવાનું છે. પછી આપણે ખુદા ઉપર સંપુરણ ભરોસો રાખી શકીએ છીએ. આપણે સઘળું કરવાનું છે તે કરીએછીએ. તેની સાથે આપણે દરેક પ્રસંગે ખુદની જવાબદારી અંતઃકરણ પુરવક માગવાનું છે. કે 'હે ખુદા! હે ઇશ્વર! અમારી દાદ ફરીઆદ અહીં તો ક્યાંય ન સંભળાય તે પછી તારી તો અમને સંપુરણ આશા છે. કે તારા દરવાજામાં જરા પણ કાંઈ કામ માં અન્યાય સહન થવાનો નથી'. ગયે રવીવારે હમીદીયા સોસાયટીમાં મેલવી અહમદ મુખત્તાર સાહેબે તેવીજ સલાહ આપી હતી કે આપણું ડેપુટેશન હવે તો ખુદના દરવાજામાંજ મોકલવાનું છે. તેવું જ ગમે રવીવારે જરમીસ્ટનમાં સરવે હાઉસે જરમીસ્ટનના એસેસવ ઉપર ઇમ્પ્રુવું હતું. આવી જવાબદારી આપી શકે છે.

સવાલના જવાબમાં શ્રી. ગાંધીએ જણાવ્યું જે લેડીસમીથ બાબત જે આપણને અસારે તક મળી છે તે વિષે આપિ નિઅનના ગયા અંકમાં ગણુ રસ્તા ખતાવ્યા છે તેમાંથી એક લેવાની જરૂર છે. આપણે એક વખત અખીલ વિલાયત લઈ ગયા તે કેસમાં ને આ કેસમાં તકાયત છે. આમાં આપણે બોર્ડ સામે ફરિયાદ માંડી શકીએ છીએ અને તે ન સાંભળે તો તે ઉપર પ્રીવીકાઉસીસમાં અપીલ કરી શકીએ છીએ. પણ તેમ કરવામાં પછસાની પુરી જરૂર છે. હિમત રાખી દુકાનો ઉધાડી એ હું વધારે મારું મણું છું, પણ તે લડત શરૂ કરી તેને પુરી જરૂરી રાખવી જોઈએ. તે દુકાનદારો દડ ન ભરે, ને પોતાનો માલ

ફરી ફરીને વેચાવા દેવ. ખીજા વેપારીઓ જેઓને લાઇસેન્સ આ વરસના મળેલા હોય તેઓ સરકારને અરજી કરે કે અમારા લાઇસેન્સ પર આમ અન્યાય થાય છે તો અમે પણ આવતે વરસે વગર લાઇસેન્સથી દુકાનો ખુલ્લી રાખશું. આમ હિમત, દલતાથી પછસાનો મોટો ભોગ આપશું તો જીતશુંજ, અને જીત્યા તોજ જે પછસા મેળવ્યા છે તે તથા મેળવશું તેની ગણતરી થશે. નહિતર કુતાની જીંદગી ભોગવશું.

પોર્ટલેપર કમીશન ઓરીસમાં શાક્ષીના અંશુદા લેવ છે તે કાયદા વિરુદ્ધ છે. કમીશન અમલદાર અંશુદા માગીજ શકે તેવું કાયદામાં નથી તે તેની લડત, ધીરજને દલતાથી લેવાય તો તે નીકળી જશે. આ રીવાજ જે પડવા લાગ્યો છે તેને ઉગતાં ડાંકવાની જરૂર છે.

ટરાંસવાલમાં કેટલાક કામગીરી કરી રજીસ્ટર થવા માગે છે તે બાબત પુછતાં શ્રી. ગાંધીએ જણાવ્યું જે પ્રીટોરીઆમાં કેટલાક મેમબ્રો સરકાર સાથે કાંઈ સમજુતી કરી રજીસ્ટર થવા માગે છે, આ સમજુતી તે જગ્યાપણ લાભ કરતા નથી પણ હાનીકારક છે. આપણી લડતનું ખરૂં સ્વરૂપ જેઓ સમજ્યા છે તેઓ આવી સમજુતીથી સંતોષ પામશે નહિ. એસોસીએશને જે સમજુતીનું લખાણ મોકલ્યું છે તેજ બરાબર છે. જેઓ નામના કામગીરી માંથી સંતોષ પામતા હોય તેઓ તેમ કરવા કરતાં બલે લાલજ નવા રજીસ્ટરની અરજી લેવ તેમ થતાં કોમતી લડત જુલો નહિ થાય.

તેજ રોજના જાપામાં મુનીસીપાલ વોટ ના કાયદાને લોરડ એલગીન તરફથી ના મંજુર થયાના બખર ગાદાર પોલ તે વિષે સમજ પાડતાં શ્રી. ગાંધીએ જણાવ્યું જે આ જીતનો જશ લંડનની કમીટીને છે. આ કાયદો અહીંથી લાંબા વખતપર વિલાયત બાદશાહની સહી માટે ગયેલ તે ત્યાં વિચારેને માટે આટલો વખત પડી રહ્યો. એટલે રદ થવાનો વખતે સંભવ રાખી શકાત. પણ જે કમીટી જે મહેનતથી લડત લીધી તે નહિ લેતાં બુપચાપ બેસી રહેત તો પરિણામ આપણે આજ જોઈએ છીએ તે નહિ આવ્યું હત. હવે આપણને જે વોટ હક છે તેનો લાભ સહુ લેશે એમ હું આશા રાખું છું.

એસ્ટેશનની બોર્ડ શ્રી. હાઉસવાળા દેસ માં મુખીમ દારદના દરમ સામે પ્રીવીકા ઉપીલને અપીલ કરવાની રજા માગવા દરહો રાખે છે તે બાબતમાં ખુદસો કરતાં શ્રી. ગાંધીએ જણાવ્યું જે બોર્ડ

અપીલ કરવાની રજા માગે એ ન બનવા જેવું છે. કેમકે તેમ કરતાં ખરચ વધુ થાય તેમ છે અને ફળ કાંઈ મળે તેમ નથી. છતાં પ્રીવીકાઉન્સિલને અપીલ કરવાની રજા માગવા જ્ય તોમાં આપણે વચ્ચે આવવાપણું નથી.

આમ બધા ખુલાસા થઈ રહ્યા બાદ દિલ્લા દાદાની જયંતિ બાળે છે તે વિષેનો તાર સવારે મોકલાઈ ગયો છે તે જણાવ્યું. આ પ્રસંગે ટોંગાટના હોદીઓએ તાર કરી જણાવ્યું હતું કે અમે દાદાને હોદીયુષ હુમ્મીએ છીએ. બાદ સરવે એ ઉભા થઈ દાદાને દીરંગાયા હુમ્મી તેમના ના નામના ત્રણ પ્રજાવીનાં પોકાર કર્યા ને રાતના દસ વાગે મીડિંગ ખલાસ થઈ.

કેપમાં ફેરીનાં લાઇસેન્સનું ખીલ

પારલામેન્ટમાં થએલી ચર્ચા

મી. જંગરે હોક્સ લાઇસેન્સીસ બીલ કેપ પારલામેન્ટમાં દાખલ કર્યું હતું તે ૨૬ મથાનું તારથી જણાવ્યું હતું. તેના બીજા વાંચન વખતે મી. જંગરે જણાવ્યું કે મહ સાલના કાયદાથી હોકરોને બીજા વેપારી કરતાં બુદ્ધી સ્થિતિપર મુજબે અન્યાય કરવામાં આવ્યો છે તે અન્યાય દુર કરવો એવો હેતુ આ બીલનો છે. ગઈ સાલના કાયદાની રૂએ જનરલ ડીલર ને મ્યુનીસીપાલ અથવા ડીવીઝનલ કાઉન્સિલને પરવાનગી માટે અરજ કર્યા વગર લાઇસેન્સ નવું થઈ શકે છે, તે તે પ્રમાણે વરસો વરસ નવું લાઇસેન્સ મેળવી શકે છે. ત્યારે હોકરોને વરસની આખરે નવા લાઇસેન્સની પરવાનગી માટે નવી અરજ કરવી પડે છે. આવી સ્થિતિને લીધે બધા ડીલરો કટમાં હોકરોનાં લાઇસેન્સ અટક્યાં છે. હોકરોપરથી આ અન્યાય દુર કરી તેમને ગઈ સાલનો કાયદો થયા પહેલાંની સ્થિતિ પર મુકવા એવો હેતુ આ બીલનો છે.

મી. રમેનલીમરે જણાવ્યું કે ગઈ સાલ પસાર થએલા કાયદાને લોકી આવકારદાયક ગણે છે. મી. અલ્ફ્રેડ મેસન જણાવ્યું કે સાદા નરસા બધાને લાઇસેન્સ ન મળે એ ગેરવ્યાજબી છે. મ્યુનીસીપાલીટીના કાયદામાં લાઇસેન્સ આપવાની સત્તા હોય તેને હું બરોબર ગણતો નથી. ટાઉન કાઉન્સિલો એ કામમાંથી કુટવા માગે છે. મોલોનીમાં હોકરો વધી પડ્યા છે એમ કહી ની. મેડનફર્ટ બીલની વિરુદ્ધ મત બતાવ્યા. જનરલ ચેરમેન પણ તેમજ

હ્યું. મી. સેપ્પને હ્યું કે મહ સાલનો કાયદો પસાર થયો ત્યારે જેમને લાઇસેન્સ હતા તેમને વગર શીએ લાઇસેન્સ—પા. ૧૦ વાળો લાઇસેન્સ—એક વરસ માટે અરજ કરવા વગર આપવા. તે મુદત પછી બધાને લાઇસેન્સ ફરટમાં આવવાની જરૂર પડે. છતાં તે ફરટના બંધારણમાં ફેરફારની જરૂર છે. મી. વીનેએ બીલની વિરુદ્ધ મત આપ્યો. મી. કુને પણ તેમજ હ્યું. મી. એડરસને બીલના પક્ષમાં બોલતાં હ્યું કે એક વખત અપાએ લો દક લઈ લેવા તે અલ્પદંટુ છે. હોકરોને જનરલ ડીલરની પેટ શામલે લાઇસેન્સ ન મળવાં જોઈએ? મી. સ્કોનરે હ્યું કે જે માણસની ચાલ સારી હોય અને વહેવારમાં ચોખ્ખો હોય તેને લાઇસેન્સ મળવો જોઈએ. સર ડબ્લ્યુ ચોરન તથા જનરલ હેરીસે બીલને ટેકા આપ્યો. મી. વીવર તથા એસચુસેન વિરુદ્ધ બોલ્યા. મી. ક્લોએટે હ્યું કે ફરટાક લોકોને બહુ અન્યાય મળે છે એ મેં જોયું છે. દીલરેશમના વેપારીઓપર હુમલો થયો છે. તેમને હોકરની બહુ જરૂર છે. કે. સ્મારટે હ્યું કે સાદા હોકર માટે દિલ્લીની પક્ષ બીલની વિરુદ્ધ હ્યું. મી. ફોર્ટરે સખત વિરુદ્ધતા બતાવી. મી. ડી. વાલે હ્યું કે નવા કાયદાથી ગોરા ફેરીઆ વટયા છે ને વેપારીઓ વધ્યા છે તે સાફ થયું છે. એશિયાટીક ફેરીઆને અટકાવવામાં એ કાયદાથી પારલામેન્ટ ફાવી શકી તે કીક થયું છે. ગઈ સાલના કાયદાથી બહુ સાફ પરિણામ આવેલ ગયું હ્યું, અને તે કાયદાને કાયમ રાખવો જોઈએ. મી. મારલીફે હ્યું કે લાંબી મુદત થયાં થયાં કરતો હોય તેવા માણસનું મુજરાનનું સાધન લઈ લેવું તે શરમ લેવું છે. મી. ગ્રેન્સબરગે તથા રીલીએ તેવું જ હ્યું ને ગઈ સાલના કાયદાને વખોડી બીલના પક્ષમાં મત આપ્યો. મી. વોસલુએ બીલની વિરુદ્ધ મત આપ્યો. મી. રનરલીમેને હ્યું કે મહ સાલનો કાયદો જરૂરી છે પણ જુના દક તુકસાની આપ્યા વગર કાંઈ લેવાય તે ગેરવાજબી હોવાથી આ બીલ ને ઇનસાહ થવા બાતર ટેકા આપું છું. એ કે હું ફેરીઆની વિરુદ્ધ છું. મી. મલાને હ્યું કે એક લાઇસેન્સ મેળવતાં જુદે જુદે રોકાણે અરજીઓને લીધે પા. ૧૭નું ખરચ થાય છે. આની સામે રાહેતની જરૂર છે, માટે હું ટેકા આપું છું. બાદ મત લેવાતાં ૧૨ મત વિરુદ્ધ થયા તથા ૩૫ પક્ષમાં પડ્યા તેથી બીલ ૨૬ થયું.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇડિઅન કમીટી.

મી. રીચને સંવાહિક કાગળ.

તા. ૬ મી આગસ્ટના કાગળમાં મી. રીચ નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

આ અફવાડીયું બહુજ મહેનતમાં મધું છે. ૨૭૨૨૨ નહિ કરવા બાબત બધા હુમલો અદિના જાપામાં આવ્યા છે તે જોઈને હું બહુ રાજ થયો છું. તમે છેવટ સુધી મજબુત રહો અટલે છલશો. આ તરફ શું થયું છે તેનો ખ્યાલ આજ જે કાગળીયાઓ મોકલું છું તે ઉપરથી જોશો. પણ હાં કામ જે જોર કરી લઈ શકશે તેના પ્રમાણે અહીંની મહેનત કંઈજ નથી. દરોસવાલ સરકારની સાથે ના લખાણની નકલ અદિ બધા જાપામાં મોકલવામાં આવી છે. આમ જાહેર કરવાનો મુખ્ય હેતુ એ છે કે બધા લોકો જાણે. વળી હું એમ પણ માનું છું કે એથી આગળ વધતા અટકે. તેથીજ તમે જોશો કે હું એજ દુનિયા દરેક કેકાણે રડ્યા કરું છું. ગઈ રાતે હું આમની સભામાં રાતના ૧૧ વાગા સુધી રહેજો. મી. કોક્સ મહેનત કરે છે. પણ આ બધા ઉપર બહુ આધાર ન રાખજો. પારલામેન્ટ બંધ થવાનો વખત નજીક આવ્યો છે તેથી લોકો અધિરા થઈ ગયા છે. જે તક નહિ જાય તો સર વીલીયમ જુલ મી. કોક્સની દરખાસ્તને ટેકા આપશે. મી. મેવરટસન પણ તેની તરફથીમાં બોલશે. સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેન ની આગળ રજુ કરવાનો મુસદ્દો બતાવું છું. આ અફવાડીએ તેની નકલ નથી મોકલી શકતો. મને કંઈક ધારિત છે કે સર હેનરી મુલાકાત કરવાની ના પાડે. માસિક આંકડો આ સાથે છે. ટાઉનરિસ્ટને દર હક્તાના પાંચ શીલીંગનો વધારો આપવો પડ્યો છે.

હિસાબનો આંકડો

જાણી...	૬૫-૨૮-૦	પમાર...	૬-૦-૦
		ખાફ...	૧૨-૫-૨
		રટાંપ વિ ર-૨૦-૧૧	
		બાજી...	૪૪-૨૨-૧૧

પા. ૬૫-૨૮-૦ પા. ૬૫-૨૮-૦
મી. રીચે આમની સલાના મેંબરોને સાફ બનાવેલ તપસીસ દરોસવાલમાં દિલ્લીઓની સ્થિતિ

અખર પત્ર

C. W. 1907

- 270

જોહાન્નમર્ગ

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

'પરમીટ ઓરીસાડી મરકી અમુક ગામ ગઇ, લાંથી તે મરકી એક પથ્થુ એપ ચોંટાડવા વિના નાપુદ થઇ, હિંદી કેદીએ પથ્થુ એપ ન લીધો. મરકી નસાડનારા વધદો (પોલ્ટીઅરો) હાજર હતા, વળી ત્યાં બધા લોકો બહુજ સરસ બાંધાવાળા હતા ત્યાં વધદોની જરૂર નહોતી પડી. આ રીપોર્ટ હવે સાધારણ થઇ પડ્યો છે. એટલે હું રટાન્ડરટન, હેડલખરણ, તથા વોકસરસ્ટને લંબાણથી મુખારકબાદી નથી આપતો. આપણે હવે આ મરકીથી દેવાઇ ગયા છીએ. તેની દવાની પથ્થુ ખખર પેડી ગઇ છે. ડરખનથી એકજ દવા બધાને મળ્યા કરે છે. ને ત્યાં બધા તનદુરસ્ત દવાએ કે વગર દવાએ રહે ત્યાં મુખારકબાદી કોને આપવી? ત્યાં બધા એક રાસે કામ કરે ત્યાં વખાણ કોનક કરવાં? એટલે હું તો હવે વખાણ ખુદ નાંજ કરીશ કે જેણે આજ સુધી આ બધા મામોના લાઇઓને સારી મતી આપી છે; ને બધા એક સંપથી તથા હિમતથી પોતાની ફરજને વળગી રહ્યા છે. પણ મારે વારંવાર કહેવું જોઇએ કે ઉપરનું કામ જરૂરનું છે છતાં વધારે હિમતી કામ કરવાનું બાકી છે. જો કોઇ એમ ધારતા હોય કે આપણે માત્ર બોયકોટથી વગર મુશીબત વેઠવે, જેલ વિના, દેશનિકાલ થયા વિના, છતી શકશું તો તે મોટી ભુલ છે. 'દુઃખ વેઠવે સુખ આવ' એ માલ રાખવાનું છે. અને દુઃખ વેઠ્યા વિના સુખની કિંમત પણ નહિ થઇ શકે. જેણે ટાઢ નહિ ઝીલી હોય તેને તડકાની કિંમત કેમ સુઝશે? જો ઠાંકરા માત્ર હીરા હત તો, હીરાને કોણ દાંધ લગાડત?'

હમીદીઆ સોસાયટી

આ સોસાયટી પોતાનું કામજરૂરદરત હિમતથી કર્યે જાય છે. અને હું જેણે હું કે આપણે જે કામમાં રોકાયો છીએ તે ધરમ યુદ્ધ છે. હમાનની વાત આવીને ઉભી રહી છે. મરજીમાં હાજર આવી રહી છે કે 'હે ખુદા અમે જો સાચા હોઇ એ તો અમને મદદ કરજે?' લોકોની પાસે હવે એકજ સવાલ રજૂ કરવામાં આવે છે. 'પા તો કાપદો, પા તો પ્રમાન, આવા પ્રમાણ હુકમકાર બાપુ મને કશીવારે

દિવસે દિવસે બગડતી જાય છે. તેમની સંખ્યા ૧૨,૦૦૦ જેટલી છે. લગાઇ પહેલાં હતા એમ સાબીત કરી આપનાર તેજ આવવા દેવામાં આવેલ છે. તેમની હાડમારીઓ પોલીટીકલ અને મ્યુનીસીપાલ વોટ નથી; જમીનની માલીકાના હક નથી; અમુક લતામાંજ રહી શકે; ઇમિગ્રેશન માટે ખાસ જે ટેકસ લારવે પડે છે તે ડચ સરકારે નાખેલ તે હજુ સુધી કાઢી નાખવામાં આવ્યો નથી પણ ઉલટાની સખતી વધતી જાય છે. ૧૮૮૫ નો ૩ ને કાયદો એ લગાડતું એક મોટું કારણ ગણાતું છતાં હજુ તે રદ કરવામાં આવ્યો નથી. આ હાડમારીઓમાં એશીઆટીક રજીસ્ટરેશન કાયદાથી ઉમેરો થયો છે. તે કાયદાથી બધા એશીઆટીક ને-આઝ વરસની ઉમરના બાળકો સહીતને પોતાનો હક (ટરાંસવાલમાં રહેવાનો) ફરીથી સાબીત કરવા માટે અને નહિતો ટરાંસવાલ છોડી ચાલ્યા જાય એવો રસ્તો લેવાયો છે. બહુજ નામોશી લરેલી અને અપમાનકારક હકીકતો તેમની પાસે માગવામાં આવે છે. દરેક પોલીસ જેવા માગે તેવા પાસે રાખવા પડે; અને દરેક રીતે હિંદીઓને જંગલી કાદર કરતાં પણ હલકા પાડવામાં આવેલ છે. આવો જુલમી કાયદો કબુલ કરવા કરતાં કાયદાની સામે થઇ તેની સળગ્યો ઉઠાવવા હિંદીઓએ ઠરાવ કર્યો છે. જેલ જવાનું અથવા દેશપાર થવાનું પણ તેઓએ બહેતર ગણ્યું છે. આ પ્રમાણે ટરાંસવાલ સરકાર ના જુલમને લીધે ૧૨,૦૦૦ હિંદીઓ પોતાની સ્વતંત્રતા અને ગુજરાન માટે જોખમમાં આવી પડ્યા છે."

હિંદ મદદ કરશે ?

ટરાંસવાલના હિંદીઓની એશીઆટીક કાયદા સામેની લડતમાં તેમને મદદ કરવા હિંદુસ્તાનના લોકોને અપીલ કરનાર એક જુરસા લરેલું લખાણ આ પત્રના અંગ રેજ એડીટર મી. એચ. એસ. એલ. પોલાકની સહીથી મદરાસના પ્રસિદ્ધ ને ફેલાવો પામેલ મારીક પત્ર 'ઈન્ડિયન રીવ્યુ'ના જુલાઇ માસના અંકમાં 'વીથ ઇડિઆ હેલ્પ' (હિંદ મદદ કરશે?) એવા મથાળાથી પહેલા આરટીકલ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયું છે.

નાતાલની ઓરોઆઝીઅન કામ તરફથી માનવંતા કાઠાબાઈને તેમના જન્મ દિવસની ખુશાલીમાં મુખારકબાદીના નવ મિત્રલવામાં આવ્યો છે.

મોલવી સાહેબ અદમક સુખત્યારે કર્યુ હતું. તેમણે ફરાન શરીફની આપતે સંભળાવીને બતાવી આપ્યું હતું કે મુસલમાનોની એકજ ફરજ છે. તે એ કે તેઓએ હવે અરજી ખુદાની પાસેજ કરવાની છે. સાચું ડેપુટેશન લાંજ લખ જવાનું છે. તે મોટો સાંભળનાર કાઠના રીયા રાખતો નથી. તે કાઠના જોરથી વશ થતો નથી, તેની પાસે આમડીનો રંગ કામ આવતો નથી. તે તો માત્ર આપણા દિલનો રંગ તપાસે છે. તેને પોતાની પક્ષમાં જેણે રાખ્યો તે કદી દારશે નહિ. આવા મોત્રવી સાહેબના શબ્દોને કોતરી રાખવા મારી સરવ હિંદી લાઇઓને લગા મણુ છે.

જરૂરીસ્થનમાં મીટીંગ

સનાતન વેદ ધર્મ સભાએ જન્માષ્ટમી ના ઓગળવની મીટીંગ કરી હતી, ત્યાં પણ તેજ અવાજ સાંભળવામાં આવતો હતો. ધણા હિંદુઓ હાજર થયા હતા. મી. ગાંધી, મી. પોલાક, મી. મેડીનટાવર પણ હાજર હતા. સહુ હિંદુને મહારાજ રામસુન્દર પંડીતજીએ સમજાવ્યું હતું કે આરિતક હિંદુ તો એશિયાટીક કાયદાને હરગીજ કબુલ નહિ કરે. આ સભાને ખત્રીઓ તરફથી, બાણુ તાલેવંતસીંગ તરફથી તથા મી. ખરેરીઆ તરફથી બોટો આવી હતી.

કેટલાક બીકણુ હિંદી

કેટલાક બીકણુ હિંદીઓ તરફથી પ્રીટો રીઆના એક વકીલ મારફતે જનરલ રમટસને કાગળ લખવામાં આવ્યો છે. જુજ વચન સરકાર આપે તો આ લાઇઓ ટળી પડવા રાજ છે એમ જણાવ્યું છે. મારે કહેવું જોઇએ કે આવા કાગળોથી આપણી લડત ઢીલી થાય છે. અતે તેથી નુકશાન છે એમ હું નથી કહેતો. જે ધણા હિંદી પોતાની ટેકન વળગી રહેશે તો ઉવટે આપણે કોલ પામવીજ જોઇએ. હું એમ પણ કહું છું કે આવા બીકણુ લખાણોથી આપણને વધારે ધન ઉઠાવવી પડશે. વળી આપણે નજીવી માગણી કરી એમ બતાવીએ છીએ કે આપણને ખરી લડતનું ભાન નથી. આપણી લડત હિંદી કામનું નાક જળાવવાની. આપણું હમાન સાચવવાની છે. તેને આપણે રેડી કઢીએ. અને ઉપરનો બીકણો કાગળ તે રેડીને બદલે રેડી લઇને સતોપ પામવાનો છે. પોલીસ જાહેરમાં પરમીટ નહિ તપાસે તેથી કે દર આંગળાંને બહેલે સહી લેપ તેથી આપણે છત્યા કે આપણું માન રહ્યું એમ નહિ ગણાય. બીકણો કાયદો તે

રહીજ નય. તો અરથ એજ થયો કે લોખંડની બેડીને બદલે કોઈ હલકી ધાતુની બેડી પહેરાવશે. આપણી લડત તો બેડીને તોડી તેના ચુરેચુરા કરવાની છે.

મારી અરજી

હવે ઉપરનો કાગળ તો ગયો. પણ તે કામળ મોકલનાર લાઇબ્રેરી અને બીજા હોદ્દાઓને મારી એ અરજી છે કે તમારા થી સફુરી ન પડકામ, તમારે ગળેથી તમારો પકસો ન ઉતારી શકાય, તો તમારે મહેરબાની કરી વગર અરજીએ કાયદાને શરણુ થઇ જવું. તેમાં તમે કોમનું ઓઢું બગાડશો ને તમે પોતે એકાએક બીકણુ કહે વાશો. અને મારી સલાહ કદી બધા હોદ્દાની મતી કરી ને તેઓ બીકણુ થશે તોપણ તેવીજ મળવાની છે.

કાગળની અસર કેમ તુટે?

ઉપરના કાગળથી ચતી ઇન્ટ, ઓછી કે દુર કરવાનો છલાજ તપાસીએ. તે કાગળ બતાવે છે કે બિડીશ હિંદીઅન એસોસિએશન જે લડત ચલાવે છે તેમાં બધા હોદ્દા સામેલ નથી. હકીકતમાં પણ એ વાત ખરી. તેથી એસોસિએશનના મત પ્રમાણે ચાલનાર કેટલા હોદ્દા છે તે બતાવવાની એસોસિએશનની ફરજ થઇ પડી. વખત આવ્યે તો ઘડો છે કે ગાગર તે વાત પોતાની મેળે જાણી રહેશે. પણ સાચા માણસને પોતાની સાચાઈ ઠાંકવાની રહેતી નથી. આવા વિચારથી હમીદીય, ઇસ્લામીક સોસાયટીમાં મી. ગાંધીએ એવી સુચના કરી કે દરેક લાખમાં કાયદાની સામે સખત રીતે છીએ ને તે મંજૂર નથી એવી એક દુકાં અરજી તઈવાર કરવી ને બધા હોદ્દાની સહી લેવી. આમ કરવાથી લડતને ઘણું જોર મળે છે. એમાં શક નહિ ગણાય. આ વિચાર મોલવી સાહેબ, મી. ઉમરજી સાહે વિજેરે સાહેબોએ એ કબુલ કર્યો, પણ મી. એમ. એસ. કુવાડીઆનો વિરુદ્ધ મત પડવાથી આવતા રવિવાર સુધી મુલતવી રહ્યો છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે આવતે રવિવારે સરવાતુમતે પસાર થશે. એમ ધારીને બધાને સાઈ નીચે મુજબ સુચના કરવાની રજા લઉં છું. જો ડરાબ કબુલ થશે તો:—

- ૧ અરજીનાં પાનાં દરેક ગામ મોકલવા માં આવશે.
- ૨ સહી બેવડી લેવી ને માણસનું નામ, તેનો ધર્મ તથા તેનું ઠેકાણું એમ આવશે.
- ૩ જે માણસ સહી બેશે તેનું નામ અરજીના પાનાના ખુણા ઉપર આવશે. એટલે કે તેની સાખ થઇ.

૪ કોઈની પણ સહી તે અરજી બરાબર વંચાયા વિના નહિ લેવી.

૫ અરજી સાફ રાખવી અને જેમ જેમ દુધીકેટ (બેવડી) સહી લેવાય તેમ તેમ એસોસિએશનને મોકલવી.

૬ આ અરજીમાં સહી ૧૦ દિવસમાં પુરી થવી જોઈએ.

૭ તેમાં સહી લેવાને બોલંદીઅરો તઇ ચાર કરી મુકવાની જરૂર છે કે જેથી વખત ન જાય.

૮ આ અરજીમાં સહી કરનાર ૬૬ મન નો હોય ને છેવટ સુધી લડવા કબુલ થાય તોજ સહી કરે.

૯ જે થોડીજ સહી થશે તો સરકારને નહિજ મોકલવામાં આવે.

૧૦ દરેક ગામવાળા આ સુચના જોતાંજ પોતાના ગામની હોદ્દા વસ્તિની મજૂરી એસોસિએશનને તારથી કે કાગળથી મોકલશે તો બહુ ડીક થશે ને વખત અચશે.

આ અરજીમાં સહી લેવાથી જો કદી તે સરકારને નહિ મોકલવામાં આવે તોપણ આપણને ખબર પડી રહેશે કે માણસોની સચાઈ અથવા હિમત કેટલે દરજે છે. જો ઘણે લાગે સચાઈ નહિ હોય તો આપણે હરગીજ નહિ છૂતીએ. તેની સાથે હું એમ પણ કબુલ કરું છું કે આપણે અરજી ની વાત ઉમેળ્યા પછી તે નહિ મોકલી શકીએ તો તેટલે દરજે આપણી કમતાકાદી જણાઇ આવશે. પણ જેઓ ખુદા ઉપર આધાર રાખે છે તેઓ કમતાકાદી જણાઇ આવે તેથી ડરવાને બદલે રાજ થાય છે. સાચા ને ખોટા રૂપીઆના ઢગલામાંથી ખોટા રૂપીઆ કાઢી નાખવા એ ડહાપણ છે. એટલે નકામે ભાર ઓછો ઉપાડવો રહ્યો. આ બધી અન્યંત સીધી વાતો છે એટલે તુરત સમજવી જોઈએ.

આપણામાં બદેલી

હમીદીઆની મઠ મીટીંગ જોઇને અને એવો વિચાર આવે છે કે આપણામાં બદેલીઓ છે તે પણ આપણી નામરદાઇની સાથે તણાઇ જશે. કાયદાની બાબત આપણે ખુદાની ઉપર યકીન રાખશું ને તે છતાં આપણે હુન્ન્યા ને દોંગા રહીશું એવું તો નહિજ અને. એવી શુદ્ધ આપણી આ લડત છે. પ્રિટોરીઆમાં એક હોદ્દા છે તેણે એમ કહેવાય છે કે દારૂના કેશમાં ખાતકી પછે બીજા હોદ્દાને માર માર્યો. તે એશુદ્ધ થઇ ગયો. હજુ મારનાર ઉપર કામ ચાલુ નથી. પ્રિટોરીઆ શું આવશે તે હું જાણતો નથી. પણ તેણે માર માર્યો તે વાત

પ્રસિદ્ધ લાગે છે. જોહાન્નઅરમમાં કેટલાક હોદ્દાઓ ઉપર એક મરીબ હોદ્દાને લુંટ વાનું તહોમત છે. હોદ્દા લુંટાયો તેમાં શક જેવું નથી. જેઓની ઉપર તહોમત છે તેઓ નિરપરાધી છે એમ ચોકસાઈથી કહે છે. વળી એક બીજો હોદ્દા પકડાયો છે તેની ઉપર તહોમત ખોટા સીકા બનાવવાનું છે. આ બધા કેસો થાય છે એ બતાવે છે કે આપણામાંના કેટલાકમાં બદેલી છે. મી. ઇસપર્મીઆએ સોસાયટીમાં લાપણુ કરતાં જણાવ્યું કે આવા કેસો બીલકુલ થવાજ ન જોઈએ. અને દીવાની કેસો કે તકરારો થાય તેનો ફડકો પણ વકીલના અને સરકારના ખર્ચના ભરવા કરતાં ઘરમેળે પતાવવો ઘટે છે. આ સુચના બહુ ધ્યાન પૂરવક અમલમાં મુકવા જેવી માનું છું. જો આપણી લડતને પરિણામે આપણે હોદ્દા મુસલમાન વચ્ચેનો તફાવત ભુલી જઇએ, માંહો માંહે તકરારો છોડીએ અને વખતે થાય તો તેનો ફડકો ઘર મેળેજ કરીએ, અને બીજા બદેલીઓ છોડીએ, તો તેર હજાર હોદ્દાના ધરા જગ તમાં ગવાશે ને તેઓનાં નામ ખુદાના ચોપ ડમાં સદાયને સાઈ નોંધાશે. એક હોદ્દા બીજાની ઉપર અદાવતથી કે માત્ર પકસા કઢાવવાના ઇરાદાથી તહોમત મુકે એ જેવી તેવી હલકી વાત ન ગણાય. એક બીજા માણસને માર મારે એ થોડું ઘાતકીપણુ નથી. કાઠપણુ હોદ્દા દારૂ પીએ તે થોડી નામોશી નથી. જરા પ્રયાસે આ કુટેવે કહાડી શકીએ છીએ. ને નવા કાયદાના ચુરા કરવાને સાઈ આ સડો કાઢવાની પણ જરૂર માનું છું.

પહેલા વરગની કેબ

પહેલા વરગની કેબમાં હોદ્દાને ન બેસવા નો ધારો જોહાન્નઅરમની ચુનીસીપાલીટી ઘડવા માગે છે. તેની સામે મી. ઇસપર્મીયાએ સખત કાગળ લખ્યો છે. હવે વળી તે ધારામાં એવો સુધારો (કે બીગા ડો?) કરવા માગે છે કે જે હોદ્દા વકીલ કે ડાક્ટર હોય તે તેવી ગાડીમાં બેસી શકે છે. એટલે શું હોદ્દા વકીલે ગળે પાટીક લઇ પહેલા વરગની ગાડીમાં બેસવા જવું? જો એમ ન થાય તો 'કેબી' કેમ તેને ઓળખી શકે? વકીલ બાલે ચીથરીઓ હોય તો પહેલા વરગની ગાડીમાં બેસે અને અચ્છા લેખાસવાળો હોદ્દા વકીલ કે ડાક્ટર ન હોય તે ન બેસી શકે! આવા બેહુદા ફરફારની સામે મી. ઇસપર્મીયાએ બીજો કાગળ લખ્યો છે ને જણાવ્યું છે કે એવો સુધારો કરવો તે તો દાઝ્યા ઉપર ડામ દેવા બરાબર થાય એમ છે. એટલે તેવો

સુધારો હોદી કામ નથી માગતી. નવાં રજીસ્ટર લેનારને આ કચરાપટ્ટીની જરૂરખાસ્ત ચોંકાવનારી છે.

હિંદના દાદા

માનવતા દાદાભાઈ નરસીજીને બિટીરા ઇંડીઅન એસોસીએશન તરફથી તા. ૪ થી સપ્ટેમ્બરે તાર મોકલવામાં આપ્યો હતો.

અપવાદી જેલ કાવ્ય

ઈ. એ. ના અધિપતિએ જણાવ્યું છે કે હવે જેલનાં કાવ્યો દાખલ કરવાની જગો ઈ. એ. માં નથી. ઘણાં કાવ્યો આવેલાં તે આ દરખાસ્તે લીધે નથી છપાયાં. પણ નીચેનું કાવ્ય તે એવું સરસ જેવામાં આવે છે કે તે અને તેવાં કાવ્યો અપવાદ રૂપે બહાર પાડ્યા વિના નજર ચાલે. મી. શેખ મહેતાએ ખીજાં પણ ગદ્ય કાવ્યો મોકલ્યાં છે. તેની કાવ્ય શક્તિ સારી છે એમ કબુલ કરવા વિના નથીજ માલતું. એવો અનુભવ છે કે કવિ જેવું કવે છે તેવું કરતા નથી. એવી દલા મી. શેખ મહેતાજીની છે એમ હું જાણું છું. ખુદાની ઉપર તમામ બરસો મુકવાની સૂચના અતિ મધુર અપ્પેલામાં જે તેલો કરી છે તે પ્રમાણે તે પોતે સંપૂર્ણ રીતે ચાલે એમ હું એજ ખુદાની પાસે માગું છું. અને જે એમ થાય તો તેની કેટલીક શક્તિઓ છે તેનો લાભ સહેજે તેને પોતાને અને કામને થશે. અપવાદી કાવ્ય જોહાન્સનરગના અને ટરાંસવાલના માનાર વગાડનારે ઘેર ઘેર ગાઈ સંભળાવવા જેવું છે એમ હું માનું છું. તે નીચે પ્રમાણે છે.

લાવણી

('જો જેલ મહેલમાં જાય ' એ રાગ)
શું સુતા શૂરા સિંહ, હિંદના હારી ?
ના, ના, નહિ કાયર થાય, બાહ બલિહારી.
નથી પહેરી ચૂંટી, ચોળી, ચણીઓ, સાડી,
છે શૂરા પૂરા મદ જાઉં હું વારી;
કરે જેલ જેલને જેલ તણી તથ્યારી.

શું સુતા.

જે કસમ ખુદાના ખાઇ, નિયાની કરશે,
જીવ્યા કરતાં મરવું, એને બહેતર છે.
તે જતાં ખુદાને નહિ ગણી ઉતરશે.
કરણીનાં ફળ પોતાની. મેજે ભરશે;
નહિ સાચને આવે આંચ, કહું વિચારી.

શું સુતા.

કાળાં કામોના કરનારા છે ગોરા,
હોદીમાં પણ ગોરા જેવા છે થોડા;
સહીઓ કરનારાનાં છે કાળાં મોઢાં,
એવા ધા કરનારા જગ્યા છે થોડા;
વિચારણાત મહા પાપ દુઃખ છે કારી.

શું સુતા.

નહિ માલે મારા વીર તમે પણ તેવા.
ખાવળનાં ખીયાં આંખનાં, ફળ કેવાં ?
જે હતા નમાવા ગયા, રજીસ્ટર લેવા,
ફરતા કરતા છે નખરાં, ખેરાં જેવા,
તે થઈ પડ્યા સૂડી વચ્ચે સોપારી.

શું સુતા.

નહિ સવાલ પુછો જેલ જશું શું થશે ?
છે ખુદા ખુદાના રક્ષક, સહુને માથે.
હાથિને મણુ ટાડીને કણ, આપે છે,
રોજના દરવાજા ખુદા રાખે છે;
છે ખુદા ખુદાઈ વારો, સહુથી ન્યારી.

શું સુતા.

નામદ વાંચશે કોઈ કાવ્ય આ મારી,
કહેશે જાણું છે જેલ, તાળાઓ પાડી.
શું બેઠા મોંઢું જોતા, લિખત હારી,
આ રામબાણુ છે જેલ દવા શુભકારી,
છે ગરીબની આંતરડી, દુવા દેનારી.

શું સુતા.

હવે ખરી કસોટી થશે, જેલ જો જાશે,
મહેતાજી નહિ તો નામરદા કહેવાશે;
સાચા મોતીનાં તોરણથી પોંખાશે,
ગોરાઓ તાળુખ થાશે, જોઈ તમારો;
ત્રીસ દરોડ હોદી વસ્તિ, ખુદા ધાનારી.

શું સુતા.

ડા. નંદીનો સ્ટારમાં કાગળ

ડા. નંદીએ સ્ટારમાં પત્ર લખ્યો છે તેમાં જણાવ્યું છે કે નવે કાયદો રદ કર્યા વિના તેમની સૂચના સરકારને કંઈ કામની નથી.

ખીટારીઆમાં હિલચાલ

શેખ મહમદ હસાફ જેણે એપિનિઅનમાં કાગળ લખ્યો છે કે પોતાને નવું રજીસ્ટર લેવાનો ખીલકુલ વિચાર નથી તેણેજ તે કાગળ લખ્યા બાદ નવા રજીસ્ટરની અરજી કરી છે એવા ખબર મને મળ્યા છે. જે આ પાત ખરી હોય તો મારે કહેવું જોઈ એ કે આ સાહેબે મી. ખમીસા તથા મી. હાજી ઇમરાદીમને પાછળ મુકી દીધા છે; અને તેવા નવે ટરાંસવાલમાં ઘણા હશે તો કામ લડતને અતે નાક વિનાની થઈ બેસશે.

ગેઝેટની નોટીસ

નાદાર ૭. એમ. કોઠાદીઆના લેણુદારની મીટીંગ જોહાન્સનરગમાં માંચલેટની કારટમાં તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરે ભરાશે. નાદાર સુલેમાન મુસાજીના લેણુદારોની મીટીંગ વાકરસ્ટદમમાં ૨૬ મી સપ્ટેમ્બરે ભરાશે. નાદાર મુસા ઇમરાદીમની એસ ટેટના ડીવીડંડનો ખરડો પોચેફરદમના માંચલેટની કારટમાં નવમી સપ્ટેમ્બરે સુધી જોઈ શકાશે.

લેડીસ્મીથ

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

અતરે મી. અહમદ મુસાજી ઉમરના પ્રમુખપણા નીચે એક મીટીંગ ભરી લીજન રેલવે તરફથી આવેલા મેડલો મોલાના મોલવી હાજી હતેહમહમદ સાહેબે વહેંચી આપ્યા હતા. જે વખતે મોલવી સાહેબે એક અસરકારક બાપણમાં અંજુ મન સ્થાપવા બલામણુ કરી. જેના પરીણામે એક અંજુમન તેજ વખતે સ્થપાઈ છે જેનું નામ 'લેડીસ્મીથ ઇસલામીઆ સોસાયટી' એવું રાખ્યું; તથા મોલવી સાહેબને તેના પેટન નીમવામાં આવ્યા. તા. ૨૮મીએ સુરતવાળા સમયક મુસ્તફા અબ્બા એદરસ સાહેબ પધાર્યા હતા જે વખતે રટેશન ઉપર ઘણા મહત્વોએ તેમને હાર્દથી વધાવી લીધા; તેમની સાથે ડાંડીવાળા સૈયદ સખાવત હુસેન જુખારી પણ હતા. જેઓ મી. ખારવાના મહેમાન હતા. મેસર્સ મહમદ ગોગા, ઇબ્રાહીમ અમજા, તથા મુલાં મહમદ આમોદ વગેરેએ ઘણાક મહત્વો સાથે ડીનર પાર્ટીઓ આપી હતી. તા. ૩૦મીએ સૈયદ સાહેબ તથા મી. જુખારીએ ખાનગાદ શરીફની મુલાકાત લીધી હતી. ત્યાં મુનશી મુલામ મહમદ સાહેબના શિષ્યોએ કસીદા પઠી હાજરીનને ખુશ કર્યા હતા. તા. ૨૮મીએ સૈયદ સાહેબ ના પ્રમુખપણા નીચે ઇસલામીઆ સોસાયટીની પહેલી બેઠક થઈ હતી જે વખતે મી. અહમદ મુસાજી ઉમર પ્રેસીડન્ટ, મેસરસ મહમદ અહમદ ગોગા અને મહમદ હસનજી લોખાત વાઇસ પ્રેસીડન્ટ, તથા મી. શેખ મહમદ રવીમભાઈ અને મી. મુલામ હુસેન અહમદ ભાખા એ બેઈટ સેક્રેટરીઓ તથા મી. અહમદ ઇબ્રાહીમ મુલ્લા ટ્રેઝરર એ નીમણુકો થઈ. ત્યાર બાદ સૈયદ સાહેબે સંપ અને મુખારા ઉપર અસરકારક વિવેચન કરી પોંડ ૧ સોસાયટીને બહીસ કર્યો. ખીજાઓએ પણ બાપણો કર્યા હતાં. મી. જુખારીએ મેંબરશીપમાં પોતાનું નામ દાખલ કરાવ્યું હતું. બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ડરખન રટેલા પુટબોલ ક્લબના સેકરેટરી બખી જણાવે છે કે મજબૂર કલબ ની એક મીટીંગ તા. ૧૫મી સપ્ટેમ્બરે મારિત્સબરગની નાતાલ રેલવે પુટબોલ ક્લબ સાથેના લખાણુપર વિચાર કરવા બરાવાની છે.

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

તા. ૨૪મીએ કર્મચત્રી જુમા મસીદ ના પેશમામ મોલાના મોલવી હાજર હોતે હમદમદ સાહેબ તથા સુરતવાળા સમયદ મુસ્તફા અલ એદ્દસ સાહેબ અતરે પધાર્યા હતા. તેજ દિવસે મહોમ્મદન ડીમે ટીંગ સોસાયટીની મીટીંગ થઇ તેમાં પ્રમુખપદે સમયદ સાહેબ હતા. જેમાં હીજળ રેલવેના આવેલા ૧૩ યાદ અતરેના મહરથોમાં બેઠ્યા. ને મોલવી સાહેબે અસરકારક બાબતો કર્યું. લોકોની ઇચ્છાથી મોલવી સાહેબનું બાબતો સાંભળવા ફરી મીટીંગ થઇ હતી. જે વખતે મોલવી સાહેબે દુનિયાના બધા બાજોનો ઇતિહાસ તથા રાજદારી અને સંસારીક બાબત ઉપર અસરકારક બ્યાન કર્યું. કોંગ્રેસથી મળતા ફાયદા તથા તેના ચેરમેન અને સેક્રેટરીઓની મહેનત વગેરેથી લોકોને વાકેફ કરી કોંગ્રેસ કંડમાં મદદ કરવા સૌને બલામણુ કરી. તથા ઓરડીનન્સના જુલમ વિષે તથા મી. ગાંધી તથા બીજા આગેવાનોની સેવા વિષે બોલ્યા. જનાય મોલવી સાહેબ તથા જનાય સમયદ સાહેબના ઉતારામાટે સુરતવાળા મી. કાસમ સુલેમાન નારે બંદોબસ્ત કરેલો હતો, તથા મેસરસ સાહેબખાન, હસમાઇલ સુલેમાનની કે. ઓસમાન અલારખીઆ, તથા સુજાત ખાન વગેરે સાહેબોએ ખાણું આપેલ હતું. અહીંની એક મખોલીબાઇ મજૂર મોલવી સાહેબના હાથે બધા માણસો રૂબરૂ ઇસ્લામી ધરમમાં દાખલ થઇ છે.

નાતાલ મ્યુનીસીપાલ એક્ટ

મરકુરીનો પારલામેન્ટરી પ્રતિનિધિ હાજર છે કે-વડી સરકારે નાતાલ સરકારને જણાવ્યું છે કે મ્યુનીસીપાલ એક્ટને મંજૂરી આપવા તેઓ માગતા નથી. મી. મુર જયારે ઈંગ્લાંડમાં હતા ત્યારે આ બાબત તેમણે લોડ એલગીન તથા મી. મોરલી સાથે વિવેચન કર્યું હતું જેમાં વડી સરકારે કેટલીક ચરતો માગી હતી. તેમાંની એક આખા કોલોની માટે એક લાઇસેન્સ અમલદાર નીમવાની જણાઇ છે જે અહીંની પારલામેન્ટે અમલમાં મુકી નથી. મી. મુર વિલાયતમાં કરેલી શરત પાળવામાં ફતેહમંદ ન થવા ના પરીણામે વડી સરકારે મ્યુનીસીપાલ કાયદાને મંજૂરી નથી આપી.

એક ગીરમીટીઆને પડેલો માર

ગીરમીટીઆને હુમલાનો આરોપ

ગીરમીટીઆઓપર ગુનગરતા જુલમને એક વધુ દાખલો દાલમાં બદલ આપ્યો છે. તે કેસની હકીકત લે (ગીરમીટી) ગેઝેટ માં પ્રગટ થયેલી તેની મતલબ અમે નીચે આપી છે:-નાતાલમાં વેસલ્સ નેક આગળ રામસે કોલીયરીમાં એક ગીરમીટીએ 'પીકબોય' તરીકે કામ કરતા ગીરમીટીઆ હિંદીપર હુમલો કર્યો હતો. ફરિયાદી ટેલિગ્રાફ કોર્ટ આગળ જણાવ્યું કે આરોપીએ જુલાઇમાં મારાપર હુમલો કર્યો હતો. તે વખતે અગાઉના હુમલાની અસરથી હું બહુ મંદિર હતો. તેમણે મારું પેરણ પકડીને મને લાઠીવતી એ સખત ફટકા મારીને જમીનપર પછાડી નાખ્યો. તે પછી લાતો મારી. હજુ સુધી હું સારવાર નીચે છું ને મને થયેલી ઇજાની નિશાનીઓ પણ છે. મારો પગ પાક્યો હતો તે ઉપર લાતો પડી તેથી વધારે દુઃખ થયું હતું. હું એક ટક ખાલી કરતો હતો; તે મારાથી ન થાય તેટલી ઉતાવળે ખાલી કરવા મેં ઇચ્છે મને હુકમ કર્યો. હુમલો કર્યો ત્યારે મેં મુલને મુલેહમદ નામના હિંદી હાજર હતા. મેં સારવાર ની માગણી કરી તે કાસમે સાંભળી નહિ પણ આખરે ડેપુટી પ્રોટેક્ટરે મને ઇસ્પીતાલમાં મોકલાવ્યો. મુલેહમદના કારકુને જણાવ્યું કે હુમલાની વાત કમુલ થઇ ગઇ છે. હવે માત્ર તે કેટલો જુલમી હતો તેજ જોવાનું રહેલ છે. બાદ આરોપી ને પા. ૨-૧૦-૦ ની સજાથી છોડી મુકવામાં આવ્યો હતો.

હેડલખર્ગમાં એશીઆટીક ઓફીસ

એક લખનાર જણાવે છે કે એ દિવસ પરમીટ ઓફીસ અહીંયા ઉઘાડી રહી તેમાં એક પણ માણસે નવા રજીસ્ટર માટે અરજી કરી નથી. આ ટાઉનની આસપાસ, બધા મદરાસી તથા કલકત્તી આ રહે છે તેમને પોલીસ ખાતે ધમકી આપવાને સુધી નથી તે એટલે સુધી કે લોકોને કહી આવેલા કે માછલેટ બોલાવે છે માટે બધાઓએ કોરટને દરવાજો હાજર થવું. માછલેટ કોરટની બાજુમાં જ પરમીટ ઓફીસ રાખવામાં આવી

હતી. એટલે વખતે તે લોકો અગળ માં લાંબા પહોંચે ના પોલીસ વગેરે લોકો સમજાવીને તેમને ફસાવી દે. આ બાબત વધારે કાળજી રાખવાની હતી. તા. ૨૬મીની સવારમાં બહારના હિંદીઓ ટોળાબંધ આવવા લાગ્યા. દરેક વચ્ચે એ રસ્તા ઉપર માણસો મુકેલાં હતાં. તે આવતીને લોકોને સમજાવીને પાછા ફરવા હતા. આ કામમાં મેસરસ આગાદ સુલેમાન ખોટા, અહમદ લાઇઆત તથા વી. રઝુન આ મહરથોએ ઘણીજ કાળજી રાખીને પોતાની ફરજ બજાવી છે. આખો દિવસ પરમીટ ઓફીસની ચોકી કરી છે. બીજા પણ બાઇઓએ આ કામમાં મદદ કરી છે. પરમીટ ઓફીસ વાળા તા. ૨૬મીએ ચાર વાગ્યાના મેલમાં અહીંયાથી ચાલ્યા પણ ગયા છે; અને સા સારી રીતે પાર ઉતર્યું છે.

હેડલખર્ગ ન્યુસમાં હિંદી ચરચા

મી. વી. આર. મુઠ્ઠીપરની સહીયી નીચેના કાગળ હેડલખર્ગ ન્યુસમાં પ્રગટ થયો છે:-

સાહેબ-તમારા કેટલાક વાંચનારને શંકા થઇ હશે કે અહીંના હિંદીઓ રજીસ્ટર કાયદાની સામે મજબુત છે તો પીકટોની જરૂર શા માટે પડી હતી? જવાબમાં હું જણાવવા માગું છું કે ઓફીસરે આમમાં આટલો મારી હિંદીઓને જોવું ફરમાવેલું કે તેમણે રેસીડન્ટ માજી એટની કોર્ટ આગળ હાજર થવું. બધા અગળયા હિંદીઓ આ ફરમાનના અરથ થી ગેરમજબમાં પડેલ તેમને સમજ પાડવાની અમારે જરૂર હતી તેથી અમલદારના કોર્ટ આગળ હાજર થવાના ફરમાનનો અરથ સમજાવવાનું કામ પીકટોએ બજાવ્યું હતું. કારણ કે ગઇ સાલ નેલા નસીરગની માસ મીટીંગમાં કાયદાની સામે થવાનો અમે ઠરાવ કર્યો છે; ને તે ઠરાવપર હાલ પણ અમે કાયમ અને એકમત છીએ. એટલે અગળયા લોકો ને શું કામ છે તેથી વાકેફ કરવા ઉપરાંત પીકટોએ બીજું કંઇ કર્યું નહોતું.

સુધારો-ગયા અંકમાં મારિસઅરગ માં વિદાયગીરીના મેળાવડાનો હેવાલ આપ્યો છે તેને અમે દુકા કરવામાં એક દિવસગીરી ભરેલી નજર સુધી-મી. બી. એમ. પટેલે વીંટી બેટ આપી એમ જણાવ્યું છે, તે બેટ મારિસઅરગના કજુબી વરગ તરફથી મી. પટેલે આપી છે. એમ જોઇએ.

અમારા ચર્યાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
ચાર રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર પ્રવ
ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામળની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવાં
તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ
પણ અમારી ભણને સારું.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ
કરી શકાયો.
૫. લખાણ હમેશાં ટુંકું અને સુદાસન
કરવું.—અધિપતિ.

ચર્યાપત્રીઓને જવાબ.

જોહાન્સબરગ, ડરબન, કેલાઓઆએ,
તથા રોડેશીઆથી કેટલાક કવિતા મોકલ
નારાઓ—તમારી તરફથી કવિતાઓ
મળી છે; પરંતુ તા. ૨૪ આગસ્ટના
અંકમાં 'ચર્યાપત્રીઓને ખાસ ખબર' માં
જણાવ્યા પ્રમાણે નાખી શકતા નથી.

કાસીમ મહમદ—હા, મળી શકે છે.

એમ. અકબર—તમારા જણાવવા
મુજબ થયું છે.

અમૃતરામ નરોત્તમ—તમે લખો છો
તેવું બનતું હોય એ અસંભવિત લાગે છે.

એસ. એમ. આર—આવતે અઠવાડિયે
નાખવા હમેશ છે.

હસપ સુલેમાન—જયે અઠવાડિયે
આપાદ ગયું છે.

એક દીન—તે આવત હાલ કાંઈ
ચર્યા કરવાની જરૂર જોતા નથી.

મહમદ પીરબાદ—તમે જણાવેલી
હકીકત જાપામાં નાખવાની જરૂર અમે
જોતા નથી.

અ. ઇ. ઓ.

મી. એ. ગોકલદાસનું સ્વપ્ન

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

ગઈ રાત્રે કાયદા બાબત તથા ખાસ
કરીને પ્રીટોરીઆ વાળા કેટલાક કોમ
પ્રોમીસની અરજી કરવા માગે છે તે
બાબત વિચાર કરતો છું સુતો. આશરે
૧૨ાનો અમલ હશે તે વખતે મને સ્વપ્ન
આવ્યું સુતા પહેલાં વિચાર થતો હતો
તેનો પ્રશ્નરે એવો ખુલાસો આવ્યો કે થોડા

માસ પછી પ્રીટોરીઆ વાળા લોકોને
લોકેશનમાં જવાનું થશે; તેઓ જાણે છે
કે ટાઉનમાં વેપાર કરવાનું કાયમ રહેશે;
પણ ના, તેઓએ ખાતરી રાખવી કે
તેઓ નવા કાયદાને શરણ થયા કે
લોકેશન કપાળમાં મોંટશે. ઉપર મુજબ
તું સ્વપ્ન જાપામાં નાખીને મારા ઉપર
ઉપકાર કરશે.

લી. અમરશી ગોકલદાસ.

પીટર્સબરગ, ૩-૯-૦૭

પરચુરણ ખબરો.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસે માનવતાદાદા
બાબને દીર્ઘાયુષ ઇચ્છનારો તાર મોકલ્યો
છે.

નાતાલ કોંગ્રેસે ખારબરન મીડલબરગ,
તથા બેલફાસ્ટના હીંદીઓપર કાયદા સામે
ની લડતમાં ઉત્તેજનના તારો મોકલ્યા.

ડરબનના ફુટના વેપારી મી. આર. કે.
નાઇડુ ઉપર વગર લાઇસેન્સથી ફુટને
વેપાર કરવાનો કેસ થયો હતો તે બાબત
માં માજીસ્ટ્રેટના કસ્ટ વિરુદ્ધ સુપ્રીમ કોર્
ટમાં અપીલ કરી હતી. તા. ૨૭મીએ
તેનો ચુકાદો આપતાં જસ્ટીસ જુમે જણા
વ્યું હતું કે અરજદારે અતરે કોઇપણ
બાબતનું વેચાણ કર્યું નથી. એટલે તેને
લાઇસેન્સની જરૂર નથી. કોર્ટે અરજ
દારને બીનગ્રુ-હેબર જણાવી ખરચ અપા
વેલું હતું.

ચાલુ માસની તા. ૧લીથી મારિસબર્ગ
તથા ડરબનને જોહાન્સબરગ તથા પ્રીટોરીયા
સાથે ટેલીફોનથી જોડના યોજના અમ
લમાં મુકાઇ છે. તેમુજબ જાહેર કોલ
ઓફીસે ત્રણ મીનીટ મારિસબર્ગથી
જોહાન્સબરગ સાથે વાત કરવાની શી શી.
૫-૩ અને પ્રીટોરીયા સાથે વાત કરવાની
શી શી. ૫-૬ અને ડરબનથી જોહાન્સબ
રગ સાથે વાત કરવાને શી. ૬ તથા
પ્રીટોરીયા માટે શી. ૬-૩ની શી રાખવા
માં આવી છે.

ફટર જણાવે છે કે રાજમહેદ્રી ખાતે
એક દેશી પોલીસ ઇન્સપેક્ટરે ગોરા કાન
સ્ટેબલનું ખુન કર્યું હતું, તે પછી
આવધાત કરી પોતે મરણ પામ્યો છે.

છેલા ખબરો.

[ઇ. ઓ. માટે ખાસ તાર.]

જોહાન્સબરગ ૧૦ વાગે

ખારબરન નેબેલફાસ્ટના હીંદીઓ મફત
રજા છે. એક પણ માણસે અરજી કરી નથી.
કામારીપુરમાં આજે ઓરીસ ખુલ્લે છે;
મીડલબરગમાં આજે તથા કાલે લડત છે.
બંને જગ્યાએ સઉ દરદેશે એવી વધી છે.

વિલાયતની છેલ્લી ટપાલ ઉપરથી
જણાય છે કે લંડનના 'સેન્ટર ડે રીવ્યુ'
નામના પત્રે ટરાંસવાલના હીંદીઓ તરફ
વડી સરકારે જે વજણ બતાવ્યું છે તેને
સખત રીતે વખોડી કાઢ્યું છે. જોન
બ્રુક ઓવરસીઝ પત્રના ખબરપત્રીએ
પોતાના લખાણમાં પારસીવ રીઝીસ્ટન્સ
ની લડત લેનારાઓના પક્ષમાં બહુજ
દિલસોજી બતાવી છે.

૩.૪૯ વાગે.

ગ્રેજેટમાં એવી નોટીસ બહાર પડી
છે કે—જોહાન્સબરગમાં તા. ૧૭, ૧૮, ૧૯,
૨૦ મીએ; જર્મિસ્ટનમાં તા. ૨૪, ૨૫, ૨૬,
૨૭ મીએ; બીનોનીમાં તા. ૧૭, ૧૮, ૧૯,
૨૦ મીએ; બ્લેએમહોલ, બેલમરનસ્ટાડ,
લીચીનબરગ, પીટરીટીફ, અરમેલો, કેરો
લીના, તથા બેથલ એ ડીસ્ટ્રીક્ટોમાં તા. ૧૭
૧૮, ને ૧૯ મીએ એ મુજબ દિવસોએ
રજીસ્ટરની અરજીઓ લેવા માટે ઓરીસ
ખુલશે.

સ્થોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાયરેક્ટ લાઇન.]

અમવોલોસી—તા. ૧૧મી સપ્ટેમ્બરે
મુંબઇ જવા ઉપડશે.

કોંગેલા—તા. ૨૦મી આગસ્ટે કલકત્તાથી
ઉપડી છે

અમકુઝી—તા. ૫મી ઓક્ટોબરે કલકત્તા
જવા ઉપડશે.

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

બુ હેસરાથ—તા. ૧૮મી સપ્ટેમ્બરે મુંબઇ
જવા ઉપડશે.

સોમાલી—તા. ૨૮મી સપ્ટેમ્બરે મુંબઇ
જવા ઉપડશે.

સુલતાન—તા. ૩૦મીએ મુંબઇ પહોંચી
છે.

[ઇન્ડિયન આફ્રિકન લાઇન]

નીવા—તા. ૧૨મી આગસ્ટે કલકત્તાથી
ઉપડી છે.

પોંદ ઇસીઆએથના હિંદી

એક લખનાર જણાવે છે કે-તા. ૧૮ તથા ૨૫ મી એ અંગ્રેના પ્રિ. ઇ. એસો. સીએશનની મીટીંગ મી. આર. જી. ત્રીકમદાસના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. જે વખતે મેંજરે તથા અહીંના હિંદીઓ ઉપરાંત બહાર ગામના ડેલીગેટ પશુ હાજર હતા. પ્રમુખે તથા બીજા બોલનારા એએ દક્ષિણ આફ્રીકામાં હિંદીઓની દશા, તથા દરસવાસના હિંદીઓપરની આક્રમ અને તે સામે તેમની લડત એ ઉપર બાધણા કર્યા બાદ એવો દસવ પસાર થયો કે જરૂર પડે તન મન ધન થી દરસવાસના બાધઓને મદદ આપવી. મી. ભગતની દરખાસ્ત ને મી. અમદુલ હાદર બેગના ટેકાથી એસોસીએશનનો હિસાબ ગ્રેજર મી. આર. આર. નાંકું એ રજુ કર્યો, જે પાસ થયો. માસીક શી ઉધરાવવા સેક્રેટરીએએ તાકીદ કરી. વકીલ મારફત કરેલા પીટીશનો વાંચી સંભળાવ્યાં. તથા તેમાંની પરમીટની લાંબી મુદત વિષેની વગેરે બાબતો સમ જાવી. આખા કોલોનીમાંથી પશુ પીટી શના પારલામેંટપર જવાનાં છે તે બધાંનું પરિણામ જાણ્યા પછી જરૂર પડે સઉએ મળીને ટેસ્ટકેસ કરવાની બાબત ચર્ચાઈ. ઇસ્ટલંડના હિંદી તથા કેપટાઉનની લીગ લડત લઈ રહેલ છે તે માટે ખુશાલી બતાવવામાં આવી. તથા તેમને દરેક રીતે ટેકા દેવાને સહ તખ્તાર છે એમ કહ્યું. બાદ એસોસીએશન માટે પુરશી એ તથા પુરતો ફરનીયર વગેરે લઈ આવતી મીટીંગ તા. ૧૮ સપ્ટેંબરે વામર રોડપર આંબેલા એસોસીએશન માટે લીધેલા ખાસ હોલમાં બોલાવવાનું નક્કી થયા બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ.

ડેલાગેવાએથી એક લખનાર જણાવે છે કે દેશથી આવનારને કારનટાઇન ભોગ વધી પડે એ ખરૂં જ છે; પણ સેંકડ કલાસ પાસેંજરોને કારનટાઇન બોગવવા ની જરૂર પડતી નથી. માટે હિંદીઓએ એરા આવી સેંકડ કલાસની ટીકીટ લેવી. તેથી પા. ૨ ખરચ વધુ પડશે. પણ કારનટાઇનમાં જનારને તો શી. ૨૭/૬ મકાન બાકું, તથા જોરાઈ પહોંચાડવા જનારની ટીકીટ વગેરે ખરચ આપવું પડે તથા બીજા હારમારીઓ સહન કરવી પડે છે તે જુદું.

હિંદુઓનો ધારમીક ઉત્સવ

જર્મીશનમાં જન્મોત્સવ તા. ૩૧ મી એ બાવિક હિંદુઓથી સનાતન ધરમ મહામંડળ ચિકાર ભરાઈ ગયું હતું. જગ્યાની તળીને લીધે કેટલાક ને મકાનની બહાર ઉભું રહેવું પડ્યું હતું. જોહાનસબરગથી આવેલ મી. ગુલાબ બાઈ કીકાજાઈ હારમોનાંબપર હતા. સીતાર, શારમી તખ્તો પગે વાંજરો પશુ હતાં. રાત્રે ૧૦ વાગે વૈદીક રીત પ્રમાણે પુન્યપાઠનો આરંભ થયો હતો. ૧૧.૫૫ ના અમલે શ્રી કૃષ્ણ જન્મનાં દરશન કરાવવામાં આવ્યાં હતાં. સ્ત્રીવારે આખી રાત ભજન કરીતનમાં મગ્ન હતી. રવિવારે બીજા બાવિક આવ્યા હતા જેમાં મી. ગાંધી, મી. પોલાક, મી. મેકીન ટાપર વગેરે પશુ હતા. તેઓને આવતા જોઈ મંદિર વહે માતરમના અવાજેથી ગાજી રહ્યું હતું. લોકસનના પોલીસ સુપરીન્ટેન્ડન્ટ પશુ આવેલ હતા. પછી બાજુ લાલ બહાદુરસિંહની આગુરતા પુરવક માગણીને લીધે મી. ગાંધીએ સભાનું પ્રમુખપદ લઇને સભા આચરણ વિશે બોધ આપ્યો. મી. રામસુંદર પંડીતે હિંદુ ધરમથી માંસ મદિરાનો નિષેધ છે તે વિશે કહ્યું. વેશભની સનાતન ધરમ મંડળી તરફથી એ બોક્સ ઓરેંજ તથા એ બોક્સ નાચીસ તથા પુજની સામગ્રી, પીટરસબરગથી મી. ખંડેરીઆ તરફથી પા. ૨ ની ચેક, જોહાનસબરગથી દરજીએ તથા ખત્રીએ તરફથી પા. ૫, બ્રીક્યાન થી મી. જીવણ જગા તરફથી પા. ૨-૭-૬ ધરમાલ માટે આવેલ તેમનો ઉપકાર માન્યો. મી. રામસુંદર પંડીતે તા. ૨૦મી સપ્ટેંબરથી મંદિરનું કામ ઊઠતા હોવા થી હિસાબ વગેરે તપાસી લેવા ને શંકા ઠાળને થાય તો ઉપલી તારીખની અંદર પુછી લેવા જણાવ્યું, તથા વેશભ સનાતન સજાની ૩ વખત જ્ય બોલાવી. બાદ સભા હિસરજન થઈ હતી.

અમગેનીપર જન્મોત્સવ અમગેની નદીના કીનારાપર આવેલા હિંદુધરમસ્થાનમાં શ્રીકૃષ્ણ જન્મોત્સવ માટે ઘણા બાવિક હિંદુઓ એકઠા થયા હતા જેમાં મી. શીવનાથક મહારાજ તથા બાજુ ટીકસિંચ વગેરે હતા. મી. લગ્મન પડિના આમંત્રણથી મી. અબારામ મહારાજે સ્વધરમ પાલન વિશે બાધણુ દરમ્યાન મીતાજના દાખલા દલીલો સાથે વિવેચન ઉપરાંત, આજકાલ નાતાલમાં

સ્વધરમની શીથીલતા, સત્સંમની ખાતી; વિદ્યાનું અજ્ઞાન, અગ્રધા વગેરે વિષે બોલ્યા તથા કાશીજના પવિત્ર સ્થળે શાસ્ત્ર સંબંધી અભ્યાસ કરવા માટે યોગ્ય વિદ્યાર્થીને મોકલવાની બાર દબરે બલમલુ કરી; ને કહ્યું કે આખા કોલોનીમાં સંસ્કૃત વિદ્યા જ્ઞાનના અભાવ જેવું હોવાથી આ કોલોનીમાં વસ્તા હિંદુઓને કદી બીડીઓ પુઠવા વગેરે વ્યસનમાં અને બીજા અયોગ્ય રીતે ખરાબ થનો પેસો અટકાવી. સારો ઉપયોગ કરગ આગ્રહ પુરવક પ્રયત્ન કરે તો અગ્રે પશુ હિંદુ ધરમની લબ પાઠશાળા બનવાને વાંધો આવે નહિ. કુળાચાર સત્કાર્ય અને ધરમ ઉપર આસ્થા ન હોય તો આ લોક અને પરલોકમાં શું સિદ્ધી મળે? ઉત્તમ મનુષ્ય જન્મમાં દુખપ્રપ જન્મ-મરણની ફાંસી તોડવાની છે તેનો ઉપાય કરવા વગર પાણીના પુરની માફક જથ્થા જાંડગી યુગરે જાય છે, ને વતો ધર્મ સ્તતો જયઃ એટલે જ્યાં ધરમ છે લાંબ જાય છે જુદી જવાય છે તેમ ન થવું જોઈએ. વગેરે કહ્યું. બાદ સઉવિસરજન થયા હતા.

ધી ઇડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી

ડરબન તા. ૩-૬-૦૭ સદરજી ઇન્સ્ટીટ્યુશનની શીલક તા. ૧ આગસ્ટ ૧૯૦૭ને રોજ પા. ૫-૮-૧ હતી જ્યારે આગસ્ટ માસમાં મેંબર શીના પા. ૩-૦-૫ મળ્યા હતા જે મળી કુલ પા. ૮-૬-૧૧ થયા. તેમાંથી ૧-૩-૨ ખરચે જતાં બાકી શીલક પા. ૭-૬-૮ તા. ૧ સપ્ટેંબરે રોકડ હતી. સદર માસમાં ૩૧૧ મેંબરો અને ૧૨૦૨ બીજા મુક રયો મળી ૧૫૧૩ મુકરયોએ વાંચવાને લાલ લીધે હતા. મેંબરોના નામ ઉપર ૩૬ ખુકો, તથા પેપરો ઇસ્યુ થયા હતાં. મી. એન. બી. સેલર તથા મી. બેતશી હરી તરફથી ખુકો મળી છે તેમનો તેમજ જેઓ તરફથી પેપરો મળ્યાં છે તેમનો અને મારી કારણસર ગેરહાજરીમાં મી. દીવાને પેપરો ફાઇલ કરવા માટે તેમજ તેમજ અને બીજાઓએ સતરે લાઇબ્રેરી બંધ કરવા માટે જે અમ ઉઠાવ્યો છે તે માટે ઉપકાર માનું છું. આશા છે કે કારણસર મારી ગેરહાજરી માટે સૌ માફ કરશે.

લી. સેવક
હમીઆશંકર મંબરારામ સેલર
ઓ. સે. અને લાઇબ્રેરીયન

ડેલાગોઆખેમાં વિદાયગીરીના મેળાવડા

એક લખનાર જણાવે છે કે—અહીંના શેઠ નાનજી દુવળદાસ કુ. ના ભાગીદાર મી. નાનજી જેઓ બાબતોમાં આહાર આગેવાન છે, તેઓ સ્વદેશ જતા હોવાથી કુદાશ્યા, વાણીઆ, ખાલિયુ વિગેરે સાતીને એક જમણુ આપવામાં આવ્યું હતું અને મુસલમાન મુદરચોને ટી પાર્ટી આપવામાં આવી હતી. તા. ૨૨મીએ “લોહાણા ધર્મોત્તેજક સમાજ” ની એક મીટીંગમાં સમાજની સ્થાપના જ્યેરેમાં કરેલી સહાય બદલ આભાર માની એક માનપત્ર, સમાજ તરફથી, તેમને આપવામાં આવ્યું. પૌંડ ૫-૧-૦ મી. નાનજી તરફથી સમાજને બેટ આપવામાં આવી. શેઠ ઇસમાઈલ સકુર કુ. ને ત્યાં નાનજી શેઠના માનમાં બીજી પાર્ટી હોદ્દા મુસલમાનની હતી. મેસરસ ઇસમાઈલ સકુર કુ. ના શેઠ નુરમામદે મી. નાનજીની મુસાફરી સુખકારી ઇચ્છી એક ઈડિઅન એસોસીએશન સ્થાપવાની જરૂર જણાવી. યુરોપીઅન સરવીસ હોલડર મી. અખદુલ કાદરે ટરાંસવાલમાં મી. ઝાંધી તથા મી.હાજી દુખીય વિગેરેના પ્રયાસોને દાખલો બતાવી કેળવણીના હોદ્દા થી થું કામ થઇ શકે એ સમજાવ્યું. બીજી દિવસ મી. માધવજી જેઠા કુ. ને ત્યાં મેળાવડો હતો. ઈડિઅન લાઇબ્રેરીના મેળાવડામાં મી. લાલચંદના પ્રમુખ પાણી નીચે મી. નાનજીનો ઘટતા શબ્દોમાં સતકાર થયો હતો. મી. નાનજીએ લાઇબ્રેરીની આબાદી ઇચ્છી પૌંડ ૧-૫-૦ બેટ કર્યો હતો. છેલ્લો મેળાવડો મેસરસ માધવજી ત્રોકમજી કુ. ને ત્યાં હતો. તા. ૨૪ના રાતરે હોદ્દા મુસલમાનના મોટા દળદબાવાળા સમુદ સાથે સહકુટુંબ સ્ટીમર ઉપર જઈને સ્ટીમર અમર્સીંગમાં મી. નાનજી દેશ તરફ વિદાય થયા છે.

મીડલઅરગથી એક લખનાર જણાવે છે કે ત્યાં તા. ૫મીએ રજીસ્ટર ઓપીસ આવવાની હોવાથી મી. અયુબના મકાનમાં એક મીટીંગ મળી હતી જેમાં ૪૦ ૫૦ માણસો હાજર હતા. મી. લાલાએ કાવદાના જુલમ બાબતે લખણ કર્યું હતું. બાદ ત્રણ વેલંટીયરો નીમાયા છે. ને સાંચે ઠરાવ કર્યો છે કે કોઈ નવા રજીસ્ટરની અરજી કરશે નહિ.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે (ગવર્નમેંટ ગેજેટમાંથી.)

અમર્સીંગના સ્ટોરકીપર રામજી જેરામ ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરે અમર્સીંગ માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

નોરથડીનના વિશ્વનાથસિંગની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરે પાઈન ટાઉનના માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

માહિતમોરલાંડના સ્ટોરકીપર દેવચંદ હરખચંદના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરે વેરલમના માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

શેડીસ્મીથના (અગાઉ ડરબન એ સ્ટ્રોટ ના) ઇસપં મુલેમાન અસમાલના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

સ્ટેંગરના ખેડૂત વિદુરની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૦ મી સપ્ટેમ્બરે સ્ટેંગર માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

ટોંગાટના શેખ ઇબ્રાહીમ સાહેબની મીલકત મુદતી રીતે જમ્પીમાં લેવામાં આવી છે.

નનોટીના સુખરામ, સ્ટેંગરના અપો થોરા, તથા ડક્સ રોડના સમ્મદ પીર સાહેબ એ હોદ્દાઓની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૦ અક્ટોબરના અરસામાં અરજીઓ થશે.

ટોંગાટના ગોટીપતિ ચીનીયાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ ૧૦ મી, અને ૧૭ મી સપ્ટેમ્બરે વેરલમના માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

ડરબનના સ્ટોરકીપર આત્મારામ દુલભ ની નાદાર મીલકતના સંબંધ તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૦ મી, તથા ૨૪ મી સપ્ટેમ્બરે બરાશે.

બીલેરના પ્રાગજી બીમલાઇ અને કુ. ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેણદારો

ની ખોસ મીટીંગ તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

એમ. ઇ. કચરાદાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં છેલ્લી વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટે પાસ કરવાથી લેણદારોએ ડીરીડન્ડ માટે ન્યોર્થ મેક્યુરટનને ડરબન, ૧૩ ને ૧૪ કલમ આરકેડ એ શીરનામે અરજી કરવી.

રેકડ બજાર ભાવ.

આવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંજ ૧ બસ્તાનુ	૨૫ ૬ થી ૨૬ ૦	
બીમડીના	૨૮ ૦ „ ૨૯ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર,	૨૧ ૬ „ ૨૨ ૦	
એફ. ડી. આર.	૨૦ ૦ „ ૨૦ ૬	
ચીની સકર	૨૫ ૦ „ ૨૬ ૦	
દુડાના	૨૪ ૦ „ ૨૫ ૦	
દેશી તુવેર દાળ.	૨૨ ૬ „ ૨૩ ૦	
તુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૪ ૦ „ ૨૪ ૬	
મસુરની	૨૪ ૦ „ ૨૫ ૦	
મગની	૨૮ ૦ „ ૨૮ ૬	
અડકની	૨૮ ૦ „ ૨૮ ૬	
અણા મુંબઈના	૨૩ ૦ „ ૨૩ ૬	
„ દાળ	૨૪ ૦ „ ૨૪ ૬	
વટાણા	૧૭ ૬ „ ૧૮ ૦	
મકાઈ	૭ ૬ „ ૮ ૦	
બીનીસ.	૨૪ ૦ „ ૨૫ ૦	
કડવું તેલ ૧ બાલન	૩ ૯ „ ૩ ૧૦	
એરડીનું	૩ ૩ „ ૩ ૪	
મીઠું	૩ ૮ „ ૩ ૯	
નાળીએરનું	૪ ૯ „ ૫ ૦	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬	
ખીણા	૧૭ ૦ „ ૧૭ ૬	
તીરકુળ નાતાલ	૯ ૦ „ ૧૦ ૦	
આટો	૧૧ ૦ „ ૧૧ ૬	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૪ „ ૦ ૮	
મરચાં	૦ ૪ „ ૦ ૪	
ધી પેટી ૪ ટીનના પૌં	૯ ૧૦ „ ૯ ૧૫	
પોરબંદર	૯ ૧૦ „ ૯ ૧૫	
પાસારીન ડીવોસ.	૬ ૪ „ ૬ ૬	
„ વાઈટ રોસ	૮ ૫ „ ૮ ૬	
„ „ બાલન	૧૧ ૬ „ ૧૨ ૦	
નાળીએર	૧૪ ૦ „ ૧૫ ૦	
ફલી	૧૦ ૬ „ ૧૧ ૦	
ગ્રામંડ સોપ	૧૪ ૬ „ ૧૫ ૦	
દુધ નેસલનું	૧૯ ૯ „ ૨૦ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બસ્તા એકનું	૪ ૯ „ ૦ ૫	

"PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has, consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,
Tallis Street, London. E. C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has misread it" added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

આ જાણુ દુનીયાના જાણીતા માસિક તથા ચોપડીઓનો સાર દુકર્મ આપે છે. તેમાં ધાર્મિક રાજદ્વારી તથા આજુ બમાનાને લગતા સુધારાના લખાણો આવે છે
કિંમત : ૪૭ વર્ષ ; કદ : ૩૨ પાના ; કીમત ૧૩/- પોસ્ટેજ સહીત.

જરમન ઇશ્ટ આફ્રીકા લાઇન

સ્ટીમર બંદુસરાય

ડેલાગોઆએ થઇ ૧૭ દિવસમાં સીવી મુબર્ક જશે.

સ્ટીમર બંદુસરાય અગ્રેથી તા. ૧૮ સપ્ટેમ્બર જુમ્બારના રોજ ઉપડી ફક્ત ડેલાગોઆએ રોકાઇ ૧૭ દિવસે તા. ૪ ઓક્ટોબરના અરસામાં મુંબઇ પહોંચશે.

પહેલા તથા બીજા વરમના ઉતાડ માટે સારી સગવડ છે.

જનારાઓએ તુરત તક્યાર થઇ બાવું.

દીક્ષિત નેલીને જલદી મુંબઇ જનારાઓને આ એક ઉત્તમ તક છે.

વાસને ૧૭ દહાડે મુંબઇ જનારાઓએ આ ઉત્તમ તકનો લાભ લેવા મુકબુ નહીં વધારે વીગત માટે નીચે સરનામે પુછવું.

એસમાન બહમદ.

કમરદીન પાસેજ, ૩ સીટ, દરબન.

જરમન ઇશ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૨૧ એ ગાર્ડીનર સીટ.

FOR SALE

4½ Acres, situated near Edendale (Close to the Railway Station.) Can be irrigated. Terms easy.

Apply : W. GALLWEY, Maritzburg.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચદ.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન બધાજ ધર્મ હિંદુસ્તાન થી મંજાવી સસ્તે, ધર્મે વેંચવામાં આવે છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા નું—સરસ આવલ—ચોખું મંધીઆણું—જવ બધે. અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEBORP,
Box 6031, JOHANNESBURG.
Telegrams : "FANCY."

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

ઈડિઅન ઓપિનિઅનની પુસ્તક નક્કલ ઈડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૧ ટ્રે સીટ, તથા બી સન ઓફ ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ ટ્રે સ્ટ્રીટમાંથી ત્રણ પેનીના દાખવી મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. ટરાંસવાલ અથવા કેપ કોલે નીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીવાય નીચેને ટેકાણેથી પણ મળશે.

પી. એમ. બરગ—મી. બી. એમ.

ટેલ. ૪૯૧ મરચ સ્ટરીટ.

પ્રિટિરીયા—મી. પી. એમ. નેશી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટર્સબરગ—મી. એમ. ખડેરીઆ,

બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સબરગ—મી. એચ. આર. દેસાઈ,

બોક્સ ૨૫૫.

કાંબરલી. મો. તુલગરામડી. ત્રીવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાગોઆએ—મેસર્સ ટુલ્કાસ લાલચંદ

ની કુ. બોક્સ ૧૮૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/5
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India)	17/1
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
Field Street,
DURBAN.

Also at the Head Office for S. A.:— And at:—

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

બી. સાહિબ આર્થિક અને વ્યવસ્થાપક
ફરમેન્ટ બીલ્ડિંગ એસોસિએશન
લીમિટેડ.

આ મંડળીમાં હાલમાં ચલાવી શકાય તેવી
ઉપર વ્યાજ નાણાં મળી શકે છે.

વ્યાજ—૭ ટકા સુધી—૨૦ રૂ.

વધુ વિગત માટે લખો અથવા મળો:—

૪૨ સર્વેન લાઇફ બીલ્ડિંગ્સ

સ્મોથ રોડ,

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મિયાની કા. બહારના
માથુસોને રહેવાની વીજરેની સગવડ સારી
સખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

જાહેર હરજીયા જમીન વેચનાર, સર
કારી માપણીદાર અને મીલકતની કિંમત
અંકિનાર.

ઇમ્પીરીઅલ બીલ્ડિંગ્સ.

૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

મકાઇ, બાન્સ, બોંયશાંગ, જુવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.
ધાતુ, વાવવાના પેટા, ચોટ
જનાવરોનો ચારો વગેરેના
વેચનાર.

આઈસ અને ફ્રીજ,

ફાપર સ્ટેશનની સામે.

પાઇનવોડ—ડરબન.

બી ડરબન કોલ સપ્લાય.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, ડરબન.

વહાવતી તથા દેશી કોલસા અને બળવજીની
લાઇટ-બુલ્બ તથા જમાબંધ-સ્ટેટા દર,
બાઇસ ૧૫, ટેલી. સરનામું 'કોમરસીઅલ'
ટેલીફોન ૯૪૪.

ઓપિનિઅનના જુના અંકો

તા. ૧૦ એપ્રિલ—પ્રીટોરિયાની માસ
મીટીંગનાં વધુ બાણો, માસ મીટીંગનો
ફોટોગ્રાફ, પ્રીટોરિયામાં કોણ કોણ રજીસ્ટર
થયું તેના ૬૩ નામો.

તા. ૩ એપ્રિલ—પ્રીટોરિયાની ગંભીર
વર માસ મીટીંગનો વીચતવાર હેવાલ,
મી. હેગરના નવા બીલ ઉપર નાતાલ
પારલામેન્ટમાં સખત ટીકા.

તા. ૨૭ જુલાઈ—આ અંકમાં ઘણાં
ઉપયોગી એડિટોરીઅલ લખાણો છે. જેલ
ને લગતાં શેષ મહેતાબ રમીત બે સુંદર
કાવ્યો છે. આ કાવ્યો ડરબનની કોંગ્રેસ
મીટીંગમાં ગયામાં ચારે ઘણા રસથી
જોતાએ સાંભળ્યાં હતાં.

તા. ૨૦ જુલાઈ—આ અંકમાં ઘણાં
રસીક લખાણો છે. ટરાંસવાલ પારલામેન્ટ
માં ઇમીગરેશન બીલ ઉપર થયેલી પુષ્કળ
ચરચા, નાતાલમાં એશીઆટિકને આવતાં
અટકાવવાના બીલ ઉપરની પારલામેન્ટમાં
થયેલી ચરચા, લેબીટોમેનો હેવાલ,
નાતાલનું સ્ટેપ બીલ, નવા કમ્પટનું
નાટક, વગેરે વગેરે.

તા. ૧૩ જુલાઈ—નાતાલના
હિંદીની માસ મીટીંગનો હેવાલ, મોલવી
નો હેવાલ.

આ શિવાય બીજા જુના અંકો જેમાં
ના અમીરનું જ્ઞાત, વિલાયત ગએલ
ઉપુટેશનનો હેવાલ, લોર્ડ એલગીનની
સુધાકાત, મી. કાંચેનો હમીદીયા રેલવે
બાબત કાગળ, વગેરે લખાણોવાળા વેચવા
ના છે. દરેક અંકની કીમત ચાર પેની છે.

ટરાંસવાલ તથા કેપના સ્ટેપ સ્વીકારવા
માં આવે છે. વધુ વીગત માટે લખો:—

મેનેજર, ઇન્ડિઅનઓપિનિઅન.

શીનીકસ-નાતાલ.

ઓપિનિઅનના વાંચકોની ફરજ.

આફ્રીકામાં હિંદીઓના હકને માટે જે
લડત ચાલુ છે તેમાં સહાયે પોતાનો
હિસ્સો આપવો એ દરેકની ફરજ છે.

અમારી તરફથી નાતાલ, ટરાંસવાલ
તથા કેપકોલોનીના પારલામેન્ટના મેમ્બરો
ઉપરાંત હિંદુસ્તાન તથા ઇંગ્લાંડના જાણીતા
રાજ્યદારીઓને આ છાપાની ૨૦૦ જેટલી
નકલો દર અઠવાડીએ મફત મોકલવામાં
આવે છે. આનો હેતુ એ છે કે તેઓ
આપણા દુઃખોથી વાકેફ થાય તથા આપણું
ને જરૂરી હક મેળવવાની લડતમાં બાગ
સેવ.

દરેક વાંચનાર ઓપિનિઅનની એકેક
નકલ પોતાના જાણીતા મિત્રોને હિંદુસ્તાન
બીહારો તો તેનું ખરચ નજીવું છે પણ
લાભ ધણું છે.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1.

Tel. Address: "NAIDOO."

ROBERTSON, C.C

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce

Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

જોઈએ છે.

સુતારનો ખપ છે.

પુછો. એમ. એ. પારેખ, રીચમંડ.

South African Directory

(Continued)

Ratipalsing,
Box 5999, Johannesburg.
D. M. SUBATHI,
Box 6031, Johannesburg.

KIMBERLEY

Khandooobhai & Talgaram,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
Kalan Laloo,
Box 391.
SULIMAN EBRABIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.
VANMALI KOYA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davey,
Bond's Drift.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 124.
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.
HAJEE HADIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.
Mahomed Abu,
Box 498, Prinsloo Street.
Moosa Cussim Adam & Co.,
Box 1120.
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.
G. P. VIAS,
Box 1156,
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

ROBERTSON

K. M. NAIDOO & Co.,
Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
Wick Street.
BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.
Raghvjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.
Raghavjee Devjee,
Goldsmith.
Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 96.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. NAGDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths
and at Nylstroom

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 55. Tel. Add.: "PORBANDAR"
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
એજન્ટ.

ગેલેસ ૧૮. ૧૩૫ સ્વીન સીટ.
૪૨૫૧.

Telephone 364

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Saleem Khan Moosa,
Box 24.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee, & Co.,
Farmers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANJE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewla
Randeria,
21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
120 Castle Street.
C. P. Lucherman,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HORMAJGY IDOLGY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABDOOLAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhama Parshotam,
357 Pine Street.

M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
J. S. Malan Kherula
143 Grey Street

DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

JALBHAY & SONABJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.

J. B. Mehta,
Box 530 Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754. Photographer.
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent,
Point.

Mackenzie Brothers,
Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed,
Tobacconist,
109 Grey Street,

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotain,
Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.

Parshotam Valabh,
Tailor,
123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

C. V. Pillai,
Tamil Pundit,
219 Umgeni Road.

P. V. Sanghasee & Co.,
Box 738. Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

Thanu Maharnaj,
Property Owner
175 Gale Street,

ENSLSBURG

E. Omar Rajan & Co.

HEIDELBERG

AMOD SOLEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAYAT,
Box 44.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

M. S. COOVADIA,
Box 270.

B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.

FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.

M. P. FANOF,
Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.

Gulab Prag,
Box 5999.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

Omarji Sale
Box 5931

A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.

SULIMAN ISMAIL MIAN & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

BHUKHA RANCHHOD,
Box 6031, Johannesburg.

DHANJI MORAR,
Box 6931, Johannesburg.

DOOKHI TELI,
Box 4980, Johannesburg.

FAKIR KALIAN,
Box 6031, Johannesburg.

Govind Dulabh,
Box 6031, Johannesburg.

GOVIND MOWJI,
Box 6369, Johannesburg.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999, Johannesburg.

MORAR BHUKHA,
Box 5999, Johannesburg.

PARSHU HIRA,
Box 5999, Johannesburg.

PEMA JERAM,
Box 651, Johannesburg.

RATANJI KALIAN,
Box 5999, Johannesburg.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 62 Cornet Commisary & Fountain Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.
Box 4, Tel. Add.: "BHANA."
અહમદ બાણી, બેકસ ય. P. P. RUST.
પી. પી. રસ્ટ.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

NORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
-AND-
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 512, DE LAAGH BAY.

HAJEE HABIB
CALOUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of
Bags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Bellows-wares, Furniture, Grocery,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." B.O. Box 35.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale & Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
GREY STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add. "AJMERE," Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snock,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jubbey & Sonjee Bros. Durban.
જુબ્બે મેસર્સ સોજી બ્રૅ.
અનરેડ મરચેડ,
126, કેસલ સ્ટીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Golf Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West). Box 1420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 262.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHERROOTS
BOER TOBACCO.
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Porthmadoc."
Telephone 564.

સુરતો અને ઉચી માલ.
ગ્રા સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ધીર વા
કનીઆ સૈંચ વગેરે નવની તમાકુ નીચે
સરનાચે મળશે.
સન બ્રૅન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.
164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Croton Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

Vrajdas & Lalehand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 90 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 68, Telegraphic Address: "KHOLA."
HEIDELBERG. TRANSVAAL
Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSRUST

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યામે સર્વે પુણી
નાગકા ચિમાર્કી ઓફિસ.

સ્થાપન પૌર ૩૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જો કરનેસે કમતીમે કમતી માવ મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આગના પીમાની
એવીસ. નેની મુદ્દા પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી અજીવવાથી એકામા એકા ચાલુ આવે
મળી શકે.

૧. ભારતીય પ્રાંતીય ગેઝેટમાં જુલિ, ૧૯૦૭
જુલિ ૧૯૦૭માં ગેઝેટમાં જુલિ ૧૯૦૭માં ગેઝેટમાં
જુલિ ૧૯૦૭માં ગેઝેટમાં જુલિ ૧૯૦૭માં ગેઝેટમાં
જુલિ ૧૯૦૭માં ગેઝેટમાં જુલિ ૧૯૦૭માં ગેઝેટમાં

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કેલિફોર્નિયા લેઈને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, એસ્ટ્રેલિયા અને
અમેરિકા તાર માહલી શકે છે. નિયમિત પરાકેને દર સહેલા હીક એક શાલીય અને
કોપેની રીવિટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પૈસા મેલકથી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોડલનાર તથા લેનાર મલ્લીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કામપણ પદસા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
દરેક રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ શબ્દોમાં તાર લેવા તથા
મેલકવાથી મલ્લા સસ્તે દરે કામ શકેથી શકાય છે.

વળી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર મલ્લીને શકી
વાર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.

મિનેલર,	રૂટરની ખીલ્ડાય,	અથવા રૂટરની એજન્સી,
રૂટરની એજન્સી,	સેન્ટ ન્યોર્થવેસ્ટ સીટ,	ધી કોરનર હાલિસ,
ડેવીસ ખીલ્ડાય,	કેપટાઈન.	કમીસનર સીટ,
પર, રીલ્ડ સીટ,		નેદરલેન્ડર.
ડરબન.		

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

CABLE ADD.: "NANJEDULABH."

P.O. Box 141, LOUKENGO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add.: "VYAS."

Corner Primrose and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add.: "CAJEE."

148 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Nantjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St, 319 & 322 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market St., and 31 Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add. "YUSUF," KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

**General Merchant &
Importer,**

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE."

P.O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, September 14th, 1907.

No. 37.

P.O. Box 128.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE:—59 Market Building (upstairs)

STORE:—36 Market Hall (inside).

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

233.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snoek
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACON'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504, Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,

VERULAM

જાલ્હાય ધ માલના વેપારી.

તમારું, બીનીસ, મકાઈ, ફૂલી વગેરે વસ્તુને મળાણમાં
તેજવીન કરી જાણનાર તેમજ પરચુરલ સંસ્થા પણ
બી ડીલીવરી કરવામાં આવે છે. વાણરે વાણરે આ
નીચેના સરનામે પુછાવી ખાતરી કરી જોશો.
Tel. Ad: Cammay. એ. એ. ગાંધી, ટોંગાટ.
A. A. Gandhi, Tongaat.

DO YOU WANT TO BORROW MONEY

REPAYABLE in 30 years? If so
join our Association.

MUTUAL BUILDING HOMES, LTD.,
Box 1180 Cape Town.

30 વરસની મુદતે પાછાં લેખના લેખ
હોય તે અમારી એસોસિએશનમાં
જોડાઓ:—

મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડીંગ હાઉસીસ લીમીટેડ.
બોક્સ 1180; કેપટાઉન

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYET,

154 Queen Street, Durban.

૬૦ અબુમકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOOSAKER"

E. ABOOBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સુગંધ મગજી અમારા આડતીયાના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
જેથી લેનારને બહુ કીકાચત લાગે મલશે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864. Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની.

જનરલ ડીલર.

કપડા, ચરોસરી અને બીજા દરેક ભત્તો
માલ રેશમનાં શાખનાર.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

જનરલ ડીલર,

કપડા, પ્રોસરી ઓર દુસરી સવ રકમના
માલ સ્ટોકમાં રાખેવાલા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિં. અપેલેક્ષની સુલેદારીમાં મેમન્ટમયાણ પલ્લીતકામારૂંકનું જાપ
બિદાગુદામ્ ઇતુપ્પિલ્લુક્કિન્નજન.

અપેલેક્ષની, બેજનરલ ડીલર,
ક્રોસ સ્ટ્રીટ ૭, કેપટાઉન, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co., General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.
APPLY—

125 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address "MIANKHAN." Durban

Telephone No 85

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ થીપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
કરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું ઠરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. આ
લે છે.

જથાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોદાગુડસ, કાપડ બર,
શુદ્ધ, કાફરી માલ, હાર્ડવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હાલસેલ અને રીટલ મરચંદ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.
and at Volksrust

(as BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

TEL. ADDRESS: "PABULAK." Box 434.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Adil: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જાય.

સીધી મુંબઈ.

અમવોલોસી ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૬ સપ્ટેમ્બર

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમકુઝી ૨૮૦૦ ટન તા. ૫ ઓક્ટોબર

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઔર ઝડપસે જાનેવાલી બોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

અમકુઝી ૨૮૦૦ ટન તા. ૬ ઓક્ટોબર

સીધી મુંબઈ

અમવોલોસી ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૬ સપ્ટેમ્બર

સીધી મુંબઈની સ્ટીમરો.

મુસલમાન ભાઈઓને પોતાને ઘર પહોંચી પોતાના ઘેરા ઓકરો સાથે
રમજાન શરીફનો મહીના મુખે મુજબરવાનો અમુલ્ય અવસર

અમવોલોસી ૪૫૦૦ ટન તા. ૧૬ સપ્ટેમ્બર

ઉપવી કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી ગંગવર સ્ટીમર અમવોલોસી ઉપર
મુજબ અતરેથી ઉપડી ફક્ત ડેલાગોઆએ યહ પરવારી મુંબઈ સારું ઉપડી
જશે. માટે ૧૬ દિવસમાં મુંબઈ પહોંચી પોતાના વહાલાઓને મળવાને હવ્જા રાખતા
ભાઈઓ આ તક ગુમાવશે નહિ.

સ્ટીમર અમગેની ડરબનથી તા. ૭૧ જુલાઈના મુંબઈ સારું ઉપડેલી. તે
ડેલાગોઆએ તથા બેગ એ બે બંદરે રોકાઈ છતાં પણ તા. ૧૬ આગસ્ટના દિને
દીન ૧૭ જેટલી ટુંકી મુસાફરી કરી મુંબઈ પહોંચી ગઈ છે. એ લાખનની બીજી
દરેક મુંબઈ ખાતે જનારી આમોટો પણ ઉપર જણાવેલી ટુંકી મુસાફરી પહોંચે છે.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59,

Durban.

મેસર્સ હોંગ એન્ડ સન્સ.

૨૨૪ આદ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સો. આંગલોઆ ફા.

૩૩૯ પાર્કન સીટ બોક્સ ૫૯.

ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

Suliman Ismail Mla & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મીઆની કા. બહારના
માણસોને રહેવાની વીજરેની સમવટ સારી
શખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોઇસો.**સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.**

બહેર હરરાજી બનીને વેચનાર, સર
કારી માપણીકાર અને મીલકતની કિંમત
અકિનાર.

ઇમ્પીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ,

૨૯૩ સ્પીય ઓટ,

ડરબન.

મકાઈ, ખાન્સ, બોંયશાગ, જુવાર**વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.****ધહુ, વાવવાના પોટા, ઓટ****બનાવશેનો ચારો વગેરેના****વેચનાર.**

માઈસ અને કુક,

કાપર સ્ટેશનની સામે.

પાઇનઆઉટ—ડરબન.

ધી ડરબનકોલ સપ્લાઈ.

૫૨ કોમરસીઅલ રોડ.

વિલાયતી ઓર દેશી કોલસા ઓર લકડી.

કુટક ઓર જવાબંધ વેચનેવાલો.

બોક્સ ૭૫, ટેલીફોન નંબર ૫૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce

Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1,

Tel. Address: "NAIDOO."

ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,**Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST**

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the
Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate
of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts
of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers,
free of charge by a system that ensures considerable economy;
and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most
complete of its kind in existence, enables senders to save still
further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the
receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

62 Field Street,

DURBAN.

Also at the head Office for S. A.:— And at:—

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPE TOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

ઓપિનિઅનના જુના અકા

તા. ૧૦ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની માસ
મીટીંગમાં વધુ ભાષણો, માસ મીટીંગનો
ફોટોગ્રાફ, પ્રીટોરીયામાં કાણુ કાણુ રહસ્યર
થયું તેના ૧૩ નામો.

તા. ૩ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની ગંજ
વર માસ મીટીંગનો વીગતવાર હેવાલ,
મી. હેગરના નવા બીજ ઉપર નાતાલ
પારલામેન્ટમાં સખત ટીકા.

તા. ૨૭ જુલાઈ—આ અંકમાં બધાં
ઉપયોગી એડિટોરીઅલ લખાણો છે. જેલ
ને લગતાં રોબ. મહેતાબ સ્વીત એ સુંદર
કાવ્યો છે. આ કાવ્યો ડરબનની ટ્રેડિસ
મીટીંગમાં ગવાયાં સારે બધા રસથી
શ્રોતાએ સાંભળ્યાં હતાં.

તા. ૨૦ જુલાઈ—આ અંકમાં બધાં
રસીક લખાણો છે. ટ્રાંસવાલ પારલામેન્ટ
માં ઇમીગ્રેશન બીજ ઉપર થએલી પુષ્કળ
ચરચા નાતાલમાં એશીઆટિકને આવતાં
અટકાવવાના બીજ ઉપરની પારલામેન્ટમાં
થએલી ચરચા, લોખીટાએનો હેવાલ,
નાતાલનું સ્ટેપ બીજ, નવા કાયદાનું
નાટક, વગેરે વગેરે.

તા. ૧૩ જુલાઈ—નાતાલના
હિંદીની માસ મીટીંગનો હેવાલ, મેલવી
નો હેવાલ.

આ શિવાય બીજા જુના અકા જેમાં
ના. અમીરનું જ્ઞાત, વિલાયત ગએલ
ડેપ્યુટેશનનો હેવાલ, લોડ એલગીનની
મુલાકાત, મી. કાડવેનો હમીદીયા રેલવે
આખત કાગળ, વગેરે લખાણોવાળા વેચવા
ના છે. દરેક અંકની કીમત ચાર પેની છે.
ટ્રાંસવાલ તથા કેપના સ્ટાપ સ્વીકારવા
માં આવે છે. વધુ વીગત માટે લખો:—

મેનેજર, ઇન્ડિઅનઓપિનિઅન.

શ્રીનીકસ-નાતાલ.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 55.

Tel. Add.: "FORBANDAR."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.**જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન****એજન્ટ.**

બોક્સ ૫૫, ૧૩૫ ૧વીન ઓર,

ડરબન,

Telephone 364

BAWAD MAHOMED & Co.**ESTATE OWNERS.****FARMS TO SELL.**

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.**Imperial Cigar Manufacturing**

Co.,

TOBACCONISTS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

લેખકો છે.

મુતારનો ખપ છે.

પ્રો. એમ. એ. પારેખ, રીઅમંડ.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, SEPTEMBER 14TH, 1907

No. 37

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—

"Wax in the hands of the Law" ...	373
"The Times" to the Rescue ...	373
Another View ...	373
From Pillar to Post ...	373
A Solution ...	373

OTHER ARTICLES:—

Imperial Parliament ...	374
Passive Resistance ...	374
S.A. British Indian Committee and Sir H. Campbell-Bannerman ...	375
What it Means to the Empire ...	376
Johannesburg Jottings ...	377
Hardships under the Asiatic Permit Ordinance ...	377
A Degrading Petition to the Trans- vaal Government ...	378
The Asiatic Act ...	378
Why Heidelberg Indians Employed Pickets ...	378
"The Times" on the Treatment of Asiatics ...	379
Valedictory ...	379
Progressive Zeerust ...	379
Asiatics in America ...	380
"Taking the Tip" ...	381
Transvaal Indians ...	381
Late News ...	381

CORRESPONDENCE:—

A New View ...	377
----------------	-----

Indian Opinion

SATURDAY, SEPTEMBER 14th, 1907.

"Wax in the hands of the Law"

[Messrs. Stegman, Esselen & Roos, a well-known firm of solicitors in Pretoria, have addressed a letter to the Transvaal Government on behalf of "some leading Indians" of Pretoria, Standerton, Pietersburg and Middelburg" on the Asiatic Registration Act. We reproduce the remarkable document in another column, and we must confess that we have never seen a more grovelling petition in South Africa drawn up by solicitors of-note for their clients. The letter in question shows the clients in a very unfavourable light indeed. We happen to know some of the leaders for whom the petition has been drawn. They were among those who opposed the Asiatic Registration Law tooth and nail. It is for them that the petition asks for a revision of the regulations, not on "vital points" but on trivialities. What they are our readers must see for themselves. If the gentlemen in whose names Messrs. Stegman, Esselen & Roos have written, represent the majority of Indians, we have no hesitation in saying that the whole of the agitation that has been going on during the last twelve months has been thrown away, and nearly two

thousand pounds sterling wasted in carrying on the struggle. Happily the "leading Indians" represent a very small minority, not probably even five hundred; and the bulk of the Indian population are prepared to make good their solemn declaration not to submit to the Law.

Still we do not blame the prompters of the letter which makes them "as wax in the hands of the Law." The sacrifice expected of Indians in the Transvaal is no mean one. It is not easy for merchants to face absolute ruin, and braver hearts have quailed before now in the face of less serious emergencies. At the same time, we are satisfied that the emancipation to be secured is worth all the sacrifice and more. We feel sure that Indians will not come out victorious without undergoing a very full measure of the sacrifice originally contemplated.]

"The Times" to the Rescue

"THE TIMES" has hit the mark in endorsing Mr. Ritch's forebodings should the Asiatic Registration Act be pushed to the bitter end. The signs of the times are certainly disconcerting. The Vancouver whites are reported to have used considerable violence towards the Asiatics who are living in their country. They of Bellingham have terrorized the British Indians into leaving their employment, and the latter would not return to their work even though the Mayor of the place had guaranteed protection. These terror-stricken men have sought shelter within the British frontier. *The Times*, however, states that Lord Elgin's task becomes very difficult owing to his having sanctioned the Asiatic Registration Act of the Transvaal.

Thus the whole question of Imperial responsibility towards the weaker races owing allegiance to the crown has come once more to the front. We cannot help saying that, on a proper solution of the question depends the safety of the Empire. It behoves responsible politicians to consider how best to bring about harmony between the contending and disruptive elements within the Empire.]

A CORRESPONDENT WRITES TO US drawing our attention

Another View to certain aspects of Indian competition in the fruit and vegetable market of Johannesburg. It seems that it is the custom of the market authorities to put up fruit and vegetables for sale by auction, the goods being sold to the highest bidder. It is well known that Indians patronise the markets

very largely, and, at times when Indians keep holiday for any cause whatever, the public goes short of its fruit and vegetable supplies. From what our correspondent says, it would appear that, owing to the large clientele of the Indian fruit and vegetable salesmen, they are able to offer better prices than other competitors and, as a result, the grower finds it to his advantage to cultivate larger areas of ground and bring his produce to market. We do not think that this aspect of the question is at all widely realised. We have on previous occasions drawn attention to the fact of the almost entire dependence of the European population, for its retail supplies, upon the Indian hawkers. It is now pointed out that the fruit and vegetable farmer is equally greatly benefited by the energy and commercial aptitude of the Indian salesman. It is very remarkable, therefore, that there should be in the Transvaal the very foolish and undiscriminating prejudice that undoubtedly exists against the Indian. Perhaps this view of the facts may do something to put matters right.

WE REPRODUCE IN ANOTHER COLUMN a letter addressed **From Pillar to Post** to the Registrar of Asiatics regarding certain Indians who, having received notice to quit the Transvaal, and having attempted to cross over to Delagoa Bay, were turned out. These men, staying in the Transvaal, run the risk of being imprisoned for at least one month. They state that they are too poor to deposit monies for embarkation passes to Natal. What are they to do? We await the Government's answer before commenting on the facts. In the meanwhile the facts brought up show what the Asiatic Registration Act means to Indians

A WRITER, STYLING HIMSELF "A Colonist," has written **A Solution** the following letter to the *Natal Mercury*:—

There has been a great deal of controversy about the Indian and Arab question. I believe these people, during the Boer and native wars, remained at home and reaped the benefit. I would beg to suggest that if any further trouble arises, we should send all the Indians and Arabs to the front. I think this would settle these questions, and we should hear less about being British subjects.

Although the letter is "writ sarcastic," it contains a truth which should be driven home in season and out of season. The late Sir William Wilson Hunter used to say that success on the field of battle was the shortest cut to glory. An Englishman knows and

values nothing so much as physical courage. The writer to the *Mercury* has evidently no faith in Indians giving a good account of themselves. In this he has betrayed gross ignorance. He does not know what prestige the sepoys and Sikhs have added to the British power. And whilst it is true that Indians in Natal do not belong to the martial races of India, it is the same Indian blood that flows in their veins. It is to be wished that the desire expressed by "A Colonist," would be satisfied, and then we doubt not he will be the first person to welcome the Indian as a comrade. Will he agitate for an amendment of the Militia Act and secure the inclusion of Indians for military service?

✓ Imperial Parliament

Transvaal Indians

HOUSE OF COMMONS,

Monday, August 5.

Mr. J. M. ROBERTSON asked the Under Secretary of State for the Colonies whether his attention had been drawn to the situation in the Transvaal Colony arising out of the refusal of the British-Indian population to submit to registration under the Asiatic Law Amendment Act; and whether, in view of the assurances of both his Majesty's Government and General Botha, his Majesty's Government would make representations to the Government of the Transvaal, or take any steps to protect the British-Indian community from imprisonment and deportation.

Mr. CHURCHILL: I can give no information to the House on this question beyond what is generally known. The position is one of unusual difficulty, as my hon. friend is aware. His Majesty's Government will take no steps inconsistent with the self-governing Constitution of the Transvaal Colony. But constant enquiry will be made through the High Commissioner.

SIR HENRY COTTON: Is the right hon. gentleman aware that the principal grievance is not so much with regard to the Ordinance as to the regulations supplementing that Ordinance, and that these enforce the compulsory impression of the ten digits, a course which is only followed in India in the case of criminal prisoners in jail?

Mr. CHURCHILL: Every one must regret the application of one particular test to one particular race, but the actual system of identification by finger-prints is a highly scientific system of identification, and I am certainly not prepared to condemn it. As to the regulations being the cause of a great amount of feeling against the Ordinance, I think that it is perfectly true, but I am sure the Transvaal Government will make the regulations as little painful as possible to the In-

dian community, who are a very influential community.

Thursday, August 8.

Mr. HAROLD COX asked the Under Secretary of State for the Colonies whether his Majesty's Indian subjects resident in the Transvaal were still denied the right to hold fixed property; and whether, under the new Registration Act, law-abiding educated Indians would be compelled to carry passes, which they might be called upon by any policeman at any time to produce.

Mr. J. A. PEASE, for Mr. CHURCHILL, replied: The answer to the first part of the question is in the affirmative; under the Asiatic Law Amendment Act holders of registration certificates under that Act are required to produce them to any policeman on demand.

Mr. O'GRADY asked the Under Secretary of State for the Colonies whether the Johannesburg Town Council had made certain by-laws prohibiting the use by British Indian merchants and others of certain municipal tram-cars; whether his Majesty's Government was previously consulted; and whether the powers of the Johannesburg Town Council exceeded those of the Transvaal Legislature which, under the Constitution, was required to reserve all such differential legislation for his Majesty's approval.

Mr. J. A. PEASE, for Mr. CHURCHILL, answered: The Johannesburg Town Council has made by-laws to the effect mentioned by the hon. member. His Majesty's Government were not previously consulted. The Town Council derives its powers to make such by-laws from legislation passed by the Transvaal Legislature prior to the issue of the Letters Patent conferring responsible government on the colony. The powers of the municipality are derived from a statute which it is, of course, within the competence of the Transvaal Legislature to vary.

Monday, August 12.

Mr. T. F. RICHARDS, for Mr. O'GRADY, asked the Under Secretary of State for the Colonies whether it was the intention of his Majesty's Government to protect British Indian subjects who were lawfully resident in the Transvaal Colony from the identical disabilities imposed upon them by the still unrepealed Law 3 of 1885 of the late Republic, against which protests were then urged.

Mr. CHURCHILL: It is impossible to deal adequately with the matters raised by the hon. member within the limits of an answer to a question; but I may observe, first, that Law 3 of 1885 of the late South African Republic was amended in important respects in 1886; secondly, that the Supreme Court of the Transvaal has put upon a very important section of that law a construction more favourable to the British Indian than that which the Courts of the late South African Republic gave to it, holding that the law did not compel Asiatics to trade in locations; thirdly, that

the Asiatic Law Amendment Act passed this year is regarded by Lord Selborne as securing a permanent and substantial improvement in the position of Asiatics settled in the colony by definitely recognising their rights in respect of residence and by allaying the dread entertained by the European community of a large increase in the Asiatic population, and thus leading to a more favourable attitude on the part of the European community. Full information upon all these matters will be found in the papers laid before Parliament; but it should be understood that his Majesty's Government have no power to protect British Indians in the Transvaal from the operation of a law in force in the colony.

Mr. T. F. RICHARDS, for Mr. O'GRADY, also asked the Under Secretary of State for the Colonies whether his attention had been drawn to the published draft Immigration Restriction Bill of the Transvaal which threatened to inflict additional disabilities and humiliations upon his Majesty's Indian subjects; and whether he proposed to take any steps to protect them.

Mr. CHURCHILL: The Secretary of State had seen the draft Bill referred to. It would be reserved for the signification of his Majesty's pleasure, but no statement can be made as to the action of his Majesty's Government with respect to it pending its receipt in the form in which it is passed by the Transvaal Legislature, when its provisions will receive attentive consideration.

SIR G. PARKER: Is it the case that in some instances the Bills of self-governing colonies are submitted to this Government?

Mr. CHURCHILL: Sometimes, as a matter of courtesy and convenience, draft Bills are submitted to the Secretary of State, but there is no right in the matter.—*India.*

✓ Passive Resistance

Mr. Moosa Hajee Abdullah, of Zeerust, writes: The Indians of Zeerust in the Transvaal are firmly opposed to registration, and if the officials come here, I expect they will have just as easy a time as they had in the other districts.

I am firmly convinced that not a single Indian will register. The local Indians meet here twice a week, and in the speeches made there is a strong determination to oppose registration. God give us success in our protest!

Johannesburg, Sept. 12.—The Indian revolt against registration still continues at Krugersdorp, and the Indian community has signalled its objection to finger-print registration by abstaining wholly from attendance at the registration office. Not a single Asiatic has responded to the Government's mandate, and an Indian picket patrolled the road just in front of the registration office from the time of its opening to its close.—*Mercury.*

The following is the full text of the letter written by Mr. Ritch on behalf of the South Africa British Indian Committee to the English Premier on the Asiatic Act:—

A deputation of my Committee, a list of whose names I have the honour to enclose herewith, is desirous of waiting upon you for the purpose of respectfully placing before you their views upon the position and treatment of their Indian fellow subjects in the Transvaal Colony.

By way of introduction, they have desired me to submit to you the following facts:—

The British Indian population of this Colony which, as will later be shown, is practically stationary, is, according to recent census returns, about 10,000. The majority belong to the trading class and are shopkeepers and hawkers. The remainder are market gardeners, native jewellery artificers, tailors, etc. There are virtually no Indian coolies, miners, or mechanics.

You will be aware that "Asiatics" (including British Indians) were subjected by the late Transvaal Government to certain disabilities in addition to those shared by non-Asiatic aliens, and that Law 3 of 1885, while not restricting Asiatic immigration into the State, imposed a £3 registration fee, denied the right to acquire Burghership, prohibited registration of fixed property in their names, and made them liable to be relegated to certain streets, wards and locations. These disabilities, particularly the deprivation of the right to acquire Burghership, were undoubtedly largely due to colour prejudice. Under the old Grondwet, the line between white and coloured was distinctly drawn. It is there laid down that "there shall be no equality between coloured and white."

Against this differential legislation numerous representations and protests were from time to time made to the Transvaal Government by His Majesty's Ministers, notably Lord Derby and Mr. Chamberlain. These are well summarised in the words of a despatch of July 30th, 1904, from the Right Hon. Alfred Lyttelton to the High Commissioner:—

"Up to the outbreak of war, therefore, the British Government had steadily maintained, at first as a matter of right and, subsequent to the Award of 1895 by diplomatic persuasion, the interests of British Indians residents in the Transvaal, and the treatment of those fellow subjects formed part of the British case against the late South African Republic."

It is doubtless also unnecessary to remind you of the important hospital and other services voluntarily rendered during the war by British Indians domiciled in South Africa. Not unnaturally those of the Transvaal con-

fidently expected that incorporation of the Transvaal territory within the Empire would see the prompt removal of their disabilities, and their restoration to equality with their fellow subjects. Although, however, annexation of the Transvaal was followed by the prompt repeal of very many of the old statutes of the Republic, Law 3 of 1885 was, to their unspeakable disappointment, retained on the Statute Book of the new Colony. Moreover, immigration was restricted to the return of pre-war residents, the Peace Preservation Ordinance passed by the new Government for the purpose of excluding enemies of the new State, being applied to keep out would-be Asiatic newcomers. A special department was, for the first time, established to regulate and supervise the return of domiciled Asiatics, who experienced numerous and grievous delays in obtaining permits to return to their homes and businesses. In 1903, the High Commissioner decided to strictly enforce the provisions of Law 3 of 1885, which, owing to representations by His Majesty's Government, had to a great extent remained a dead letter under the Boer regime. All Asiatics who could not satisfy the authorities that they had already paid the £3 registration fee were compelled to disburse. Five thousand and sixty-six Indians and five hundred and fifteen Chinese paid a total of £9059. The whole character of the registration was altered. Under the Republic, this, when required at all, had merely consisted in the passing to the payer of the receipt for the £3. The Registrar of Asiatics reported in 1904, that with three exceptions, no Asiatic registers or records compiled by the late Boer Government (if such records ever were kept) were found in any district. Re-registration now for the first time assumed the character of identification. Instead of being mere receipts for the £3 fee, the certificates issued contained names of holders, their wives, number of children, the age of the holders and their distinctive marks and thumb prints. Protests by the British Indian community against the step proposed, on the ground that having already complied with the requirements of the law they were not compellable to re-register, were met by the recommendation of the High Commissioner to acquiesce in the new requirement, his lordship assuring them:—

"I think that registration is a protection to them. To that registration there is attached a £3 tax. It is only asked for once, those who have paid it to the old Government have only to prove that they have done so, and they have not to pay it again. Again, once on the register, their position is established and no further registration is necessary, nor is a fresh permit required. That registration gives you a right to be here and a right to come and go."

The British Indian community thereupon voluntarily assented to the new re-registration and without statutory or order compulsion, one and all took out the passes required. These

passes bearing the identification particulars previously described, are to-day held by every resident British Indian practically without exception.

Virtually no relaxation has taken place in the old restrictions against the holding of fixed property.

During 1902 and 1903, considerable correspondence passed between His Majesty's Government and the Government of the Transvaal Colony on the subject of segregation of Asiatics (including British Indians) in bazaars or locations specially set apart for them, and also with a view to curtailing their right to demand licences to trade where they chose in the Colony.

A refusal in 1904, to issue renewal of a shop licence to Habib Motan, of Pretoria and Pietersburg, resulted in a Supreme Court judgment vindicating their right to trade outside locations.

In 1903 correspondence passed between the Transvaal Government and the Government of India on the subject of coolie labour for the Transvaal mines. Negotiations proved abortive, the Government of India insisting upon the removal of certain disabilities suffered by the resident Indian mercantile community of the Colony as a necessary condition to its assent, the Transvaal Government finding itself unable to agree.

In the same year certain proposed legislation was submitted to His Majesty's Government by the Government of the Transvaal, under which such rights as still remained to the Asiatic community were threatened with still further curtailment, to which His Majesty's Government replied in the following terms:—

"But an apprehended trade competition from the British Indians now in the country, whose number is now comparatively small and will, under the proposed restrictions upon immigrants be in a diminishing proportion, cannot be accepted as sufficient reason for the legislation proposed. His Majesty's Government have steadily declined to allow this fear to influence their views in the past. On the contrary, for many years they repeatedly protested before the Empire and the civilised world against the policy and laws of the late South African Republic in relation to this subject."

"These laws were indeed only partially enforced, while His Majesty's Government are now asked not merely to sanction their strict enforcement, but to set aside by legislation a judgment of the Supreme Court, which has given to the British Indian rights for which His Majesty's Government have strenuously contended."

"His Majesty's Government cannot believe that the British Community in the Transvaal appreciate the true nature of the proposition which some of its members are pressing upon you. They as Britons are as jealous of the honour of the British name as ourselves, and even if a material sacrifice were necessary to vindicate that honour, I feel assured that they would cheerfully make it. His Majesty's Government hold that it is derogatory to national honour to impose on resident British subjects disabilities against which we had remonstrated and to which even the law of the late South African Republic, rightly interpreted, did not subject them, and they do not doubt that when this is perceived, the public

opinion of the Colony will not any longer support the demand which has been put forward."

With the advent to office of the present Government, British Indians in the Transvaal entertained the utmost confidence that, even if no removal of existing disabilities followed, the community would at least be firmly protected from any further encroachments upon their remaining rights.

You will recall the circumstances attending the disallowance in 1906 of the Asiatic Law Amendment Ordinance, and you will likewise be aware that despite numerous appeals and protests, identically the same measure has been passed with the sanction of His Majesty's Government, by the present Responsible Government of the Transvaal.

Representations by my Committee to His Majesty's Government and to General Botha in person, were received with assurances that the law in question would be administered by the Transvaal Government in the mildest and least irksome manner. Unhappily that Government has apparently not seen its way to temper the severity which characterised the original Ordinance, sanction to which was refused, nor yet the Regulations under which it is to be administered.

The new Act has aroused the utmost indignation throughout the British Indian community, and has stirred this ordinarily docile and law-abiding people in a wholly unprecedented manner. They protest against it chiefly on the following grounds:—

(1) It violates the assurances of the High Commissioner given to them in 1903, when they voluntarily assented to re-registration.

(2) It nullifies their present title to be in the country, and at a stroke invalidates existing permits and certificates, throwing upon the holders the burden of proving their title to them.

(3) In place of voluntary registration assented to in deference to white colonial prejudice and suspicion it imposes compulsory registration under most humiliating, and to sensitive British Indians, revolting, conditions, and degrades them as a community to the level of the South African savage. They become a people branded by law with the bar sinister of inferiority.

(4) It is, they fear, but a prelude to still further restrictions upon their liberties, and to the enactment of similar legislation in other South African Colonies.

(5) It presupposes a criminal complicity in a conspiracy of which they have been accused, to flood the country with Asiatics, but which they have persistently denied, and in regard to which they have repeatedly called for a Commission of Enquiry.

(6) It is reactionary legislation and opposed to the best British traditions.

The objection of the community is thus not to re-registration *per se*, which indeed they have offered to again voluntarily undergo. It is to the communal humiliation and degradation felt by them to result from such differential class legislation.

Mass Meetings numbering as many as 2,000 British Indians have recently been held, at which shopkeepers of position and importance, as well as smaller traders and hawkers, solemnly pledged themselves to submit to the last penalties of the law, and sacrifice not only personal liberty, but every worldly possession, rather than re-register in terms of the new Act. The Asiatics of Pretoria were notified that they must apply for the new certificates before the beginning of the present month. They have preferred to incur liability to heavy fine and deportation and have held severely aloof.

Besides the representations of my Committee, British Indians themselves have made numerous appeals to the Transvaal Government, praying for a consideration of the matter from their point of view, but without avail.

My Committee now feel that the time has arrived for intercession by the Imperial Government, and they would respectfully urge that in their humble opinion, British Indians of the Transvaal have not been restored to those rights to which, as civilised subjects of the Empire, they are entitled, nor yet have received the protection due to them from His Majesty's Government from the imposition of further disabilities since the annexation.

The claims of the British Indians are most modest:—

(1) Repeal of the new law requiring compulsory re-registration and as an alternative, acceptance of their offer to re-register voluntarily; existing certificates to be surrendered for a new document to be mutually agreed upon, failures to voluntarily register, should any such occur (which is most unlikely) to be met by a subsequent short Act empowering expulsion of Asiatics not in possession of the new certificates;

(2) Repeal of Law 3 of 1885 as far as it applies to British Indians;

But:—

(a) The right of the European colonist to limit the influx of Asiatics is admitted. Such restriction is now effected under the Peace Preservation Ordinance, and an Immigration Restriction Bill is already gazetted, to still further limit such immigration;

(b) The principle of control of the issue of trading licences by Licensing Boards (with power of appeal from their decision to the Supreme Court) is likewise accepted;

(c) In deference to existing prejudices of the white colonists, neither political nor municipal power is demanded.

It is perhaps superfluous to add that this matter is not one touching merely the domestic concerns of the Colony but is one of highest Imperial importance, and far-reaching in its consequences.

It is confidently anticipated that friendly representations by His Majesty's Government to the Government of the Transvaal on behalf of the British Indians in question, would have the desired effect.

I am desired to add that should you signify your willingness to receive the deputation, you will kindly name alternative dates, as some Members of my Committee have numerous engagements which they might find it impossible to postpone. ✓

What it Means to the Empire

E. T. B. writes as follows in *The Nation* under date the 7th August:—

The other day I had a long conversation with an Indian gentleman who, by his education and knowledge both of England and of India, is qualified to give an opinion with regard to the present condition of affairs in that country. During our interview one thing struck me very forcibly, one which I should be glad if you would give me an opportunity of putting before your readers. He stated that no action has caused more pain or a greater feeling of unrest in India than the refusal of our South African Governments to recognise the British Indians as worthy the position of citizens, and he very largely attributes the feelings which from his account are very widespread in India, to this cause. He stated that educated Indians are proud to be subjects of the British Empire, but they claim that the Home Government should have exerted its power of veto and insisted that British Indians should be accorded the rights and privileges which members of our self-governing Colonies have in every part of the Empire. He said that unless the Home Government exercised this power the advantages of belonging to the Empire, so far as Indians are concerned, are practically destroyed.

NATIVE LABOUR. When the State will protect the Native labourers and their representatives by efficient compensation regulations in case of injury or death, when healthy conditions, as far as such are possible in mining operations, are exacted by the State, and when the employers are prepared to treat their Native workers and provide for them as rational beings, then we are convinced the labour supply will not be a difficulty. Various *outré* expedients for attracting Natives to the Mines have been suggested. It does not seem to have occurred to any of those concerned to try providing opportunities of moral and educational advancement.—*Christian Express*.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

AN ACCESSION OF GENIUS. Quite a galaxy of talent is advertised in this week's *Gazette*. It is certain that the public never before knew how many good men and true there were here upon whom they could rely to repel the Asiatic danger, peril, cancer, or whatever other contortion of the language it may be known by. All the little dorplets spread far and wide over the face of the Colony are in for three days' jollification, for the local Asiatics are to be honoured with the kind and particular attentions of the registration officials who are anxious to confer on them the usual "benefits." I am rapidly coming to alter my estimate of the character of these Indians. Time was when my heart melted within me at the thought of their grateful nature. To-day, I cannot repress a feeling of growing doubt. They do not appear to realise how good and kind the Government officials are to them. It would almost seem as though they actually preferred to ride on tramcars and on trains, and that they really did not want to black their hands. Base ingrates!

THE GENTLE ART OF CRINGING. Messrs. Stegmann, Esselen, & Roos, the Pretoria attorneys, as you will doubtless be aware, have started a new business—they have opened a wax-works exhibition and I understand that some of their clients have expressed a conviction that they are as wax under the law. Somehow, there is not the true Oriental ring about the phrase. It does not sound genuine—too Western. Now if these cravens had but suggested that they were as clay in the hands of the Potter, it would have smacked of the true Omaric flavour, and the expression would have added to the literary value of the document now in the hands of General Smuts. How dearly that brave man would love to kick those trucklers! I can well imagine the scorn with which he must have contemptuously flung the letter aside.

THE WEEK'S "REGISTRATIONS." The *Mut's* Middelburg correspondent says:—

The Asiatics were given an opportunity of registering here on Friday and Saturday, but as in other towns the Indians did not avail themselves of the opportunity, and not a single registration was made. One Indian, however, not aware of the visit of the officials for the purpose, was dealt with. It appears that he has been a resident in the Transvaal for some thirteen years, and says he has lost his papers. His impression was taken, and should prove forthcoming that he was entitled to be in

the Transvaal his registration will enable him to remain, but he cannot establish proof his registration on Saturday will, not count. This case is a complicated one and is being dealt with by the authorities.

FEELING THE PINCH. The West Rand correspondent of the *Leader* writes:—

I am reliably informed that many early orders for vast quantities of fruit from farmers in all parts of the Transvaal, made by Indian wholesale fruiterers and vendors, have been cancelled. This is said to be due directly to the enforcement of the Asiatic Restriction Bill and the fact that a very large number of Indians are preparing to leave the Transvaal. I have been able to confirm the fact that farmers have received instructions countermanding orders for fruit and vegetables alike. An excellent fruit season is likely, and if favourable weather continues, one may expect to see the local market flooded with fruit and agricultural products.

THE G. O. M. Last week, the British Indian Association dutifully despatched a congratulatory cable to Mr. Dadabhai on the attainment of his 83rd birthday anniversary. The Transvaal, more, perhaps, than any other part of South Africa, owes India's foremost son a deep debt of gratitude. It is devoutly to be hoped that so brave an example as his will be acted upon and followed by British Indians here.

A CORRECTION. In his pamphlet, upon which you commented last week, Dr. Nundy repeats an assertion made by the *Rand Daily Mail*, to the effect that the Transvaal Government approached the British Indian Association with a view to exempting educated Indians from the need to give finger-impressions under the regulations of the Asiatic Law Amendment Act, and that the offer was refused by the Indian community. I am authorised to deny that statement absolutely. The Transvaal Government never made such an offer, which, therefore, could not have been refused by the Transvaal Indians. In any case no such negotiations could have been conducted, since the question at issue between the Government and the British Indian Association is the Law itself and not the details of the regulations framed under it.

COWARDLY DESERTION. The *Pill Mail Gazette*, in the course of a leading article, states that the Imperial Government's desertion of the Indians in the Transvaal, as evidenced by the letter written by Sir Henry Campbell-Bannerman to Mr. Ritchie, is extremely cowardly.—*S. A. News.*

Correspondence

A New View

The Editor, *INDIAN OPINION*

Sir,—The following incident may interest your readers. My wife, who occasionally deals with a Jewish vegetable hawker, was surprised the other day to find how cheaply she could get her vegetables from him, and commented on the fact. The hawker replied that he would be able to sell much cheaper "when the coolies went out of the country." Being pressed for an explanation, he said that the Indians bought readily at the Johannesburg fruit and vegetable auction markets and, as a consequence, prices rose.

I leave your readers to draw their own conclusions.

I am, etc.,

A. C. P.

Johannesburg,
7th September, 1907.

Hardships under the Asiatic Permit Ordinance

C-60-YI

The following letter has been addressed by Mr. Gandhi to Mr. Champney in connection with the working of the Permit Ordinance.

Sir,—Messrs. Mahomed Ebrahim, Moosa Kara, Kara Vally, and Issa Asmail each received, on the 27th ultimo, 14 days' notice, under the Peace Preservation Ordinance, to quit the Colony. My clients, accordingly, on the 2nd instant, took out third-class tickets to Delagoa Bay, and thus proceeded to comply with the terms of the notices. At Komatipoort, however, they were detained and prevented from entering the Portuguese territories. The Sergeant at the Transvaal Border endeavoured to secure for them entry into Delagoa Bay, but to no purpose. My clients were subsequently detained at the gaol in Komatipoort for, as they state, five days. The Sergeant then bought for them tickets for Durban. On their applying for embarkation passes to pass through Durban, they are required to deposit £11 as also to buy their passage in Johannesburg. My clients inform me that they are too poor to either deposit the money or buy their passage in Johannesburg. I am in possession of their railway tickets. I shall be obliged if you will kindly let me know what my clients are now to do. They are quite willing to leave the country, if provision can be made for them. I have also the honour to inquire why my clients were detained at the gaol in Komatipoort.

INDIAN MAIL. For Bombay, per *S. S. Dumbell*, until 2-30 p.m., Monday, September 16th.

A Degrading Petition to the Transvaal Government

By "Some Leading Indian People"

[We have been requested to publish the following petition dated the 30th August, addressed to the Colonial Secretary, by Messrs. Stegmann, Esselen, & Roos, on behalf of "some leading Indian people," on the Asiatic Act:—

Sir,—Adverting to the interview which Mr. Gibson and our Mr. Roos had with you on the 21st. instant, we have the honour to place in writing the request of some leading Indian people of Pretoria, Standerton, Pietersburg and Middelburg to you to secure some modification of the Regulations issued under Law 2 of 1907 in so far as they affect details of working, without involving vital questions, the discussion of which we understand from you is futile.

We wish in the first place to premise that the sections of the community on whose behalf we write are all of the most influential class. That they feel confident that their registering will be followed by the registering of many others, and that they are willing to register at once if their objections on these points can be met.

1. In the first place as to the examination of Permits otherwise than in the cases of suspected criminals. Our clients, High Caste Indians, cannot overcome the idea of the indignity of being hauled up in the public street by any white policeman with the request "where's your pass" just as if they were Kaffirs, whereas they are considerable employers of Kaffir labour. This is bound to degrade them to the level of Kaffirs. (All they want from the Government, therefore, is for Asiatic permit purposes to have a few special inspectors, who should be instructed in other than suspected cases or cases of crime not to demand inspection of the permits of Asiatics in the streets. Our clients have no objection to such special inspectors even taking thumb impressions.) And moreover it is only specially trained men who can distinguish differences in the lines of finger impressions. The power given to policemen under the existing regulations therefore would be to a great extent nugatory.

2. In the second place with regard to the giving of thumb prints on the applications for licences at Revenue offices. Our clients fear that in other places than Pretoria this power may become an engine of corruption and extortion in the hands of unscrupulous junior officials. Your Petitioners have had sad experience in the past and fear for the future. They suggest, therefore, that this provision be so amended that where the official is satisfied as to the identity of the applicant for a licence by signature or by description tallying

with the Registration Certificate, no finger-impression shall be required, but where this cannot be given, the said official can require a thumb impression in respect of a first application for a new licence but not for renewals of such licence, where the licensee can write, in which cases the receiver shall be satisfied with the signature of the applicant.]

3. In the third place, under the old Asiatic Law, 25 temporary permits are in existence in the Transvaal. There are some held by clerks with special qualifications imported for certain businesses and by others to replace those who have left their employment. The Priest of Pretoria holds one, and the elephant-keeper at the Zoo holds another. Our clients would like to have an assurance from you that the door will be kept open for similar purposes under the Temporary Permits section of the new Law. It is sometimes impossible, owing to many causes, to effectively continue an Indian merchant's business without the aid of a specially trained expert clerk from India. You will see that it is but a small thing. And it cannot appreciably increase the number of Asiatics in the country.

4. In the fourth place our clients would like your assurance that children will not be torn away from parents and guardians here and repatriated to India, because they did not register under the old law owing to their tender years and some decisions of the Supreme Court that registration below a certain age was not necessary. And in connection with the children again, our clients pray if it be not possible to suspend the giving of particulars and registration of such until they are sixteen and majors in the eyes of the Mahomedan law and are then responsible for their own acts.

5. Lastly in connection with your letter of the 15th July last our clients ask if it be not possible to still allow exemption from the Regulation requirement as to finger-prints on the Application Form also, in the cases of applicants who can write their signatures satisfactorily in English characters. We are instructed to point out that the Natal Immigration Department is satisfied with a mere description without even requiring a signature, as appears from copy of Permit attached hereto.

Our clients conclude with an urgent and fervent prayer for relief. They know that they are 'as was in the hands of the Law, and above all they build their whole faith on the assurance contained in your letter of the 15th July last to ourselves that there is no intention to apply the provisions of the Law harshly and to inflict any indignity on the people.

We have the honour to be,

Sir,

Your humble servants,

STEGMANN, ESSELEN AND ROOS.

The Asiatic Act

The *Saturday Review*, of the 10th of August last, has the following trenchant criticism on the Asiatic Act:—

British Indians in the Transvaal are refusing to submit to registration; and some of them are leaving the Colony. A large meeting of protest has been held. We cannot wonder at their objection to registration—it is an indignity to which no British subject should be submitted; that it should be put upon him within the British Empire is monstrous. A more selfish, narrow, anti-imperial policy than this of the whites in the Transvaal towards British Indians could hardly be. In the Dutch population it is more intelligible. They would not feel that the Indians being British subjects established any claim on them. But that Englishmen should do this thing is a shame to the whole Empire. Is it not pleasant to think that an Indian immigrant to the Transvaal was able to get in by pleading that he was a Portuguese and not a British subject? He must think British citizenship a glorious thing! And how all this must deepen native-loyalty and respect for the British Raj in India!

Why Heidelberg Indians Employed Pickets

The following letter has been sent to the *Heidelberg News* by Mr. V. R. Modeleyar:—

As the inhabitants of Heidelberg may perhaps be wondering as to the reason why—if the Indians were so determined to abide by their resolution not to register themselves—should Pickets have been posted—the answer is as follows:—

When the Officer went around he informed the Indians that they had to appear in front of the R. M. Court on Wednesday last.

All the unenlightened Indians here mistook what he told them, for an Order from the R. M. compelling them to be at the Court on that morning, and did not comprehend what was actually required of them.

We Indians had unanimously resolved that we would passively resist the Ordinance and were, and still are—since the Congress held in Johannesburg towards the end of last year—determined to stand by the Resolution we took and remain united. Therefore, seeing that the unenlightened Indians had not understood the Officer properly, pickets were obliged to be posted in order to explain fully to them why they had been called upon to attend at the Court House.

After the explanation had been given to those who did not understand what was required of them, there was absolutely nothing to prevent them from going to register themselves.

Thanking you for inserting the above in your valuable columns,

"The Times" on the Treatment of Asiatics

Transvaal Government Criticised

The Imperial Position Weakened

Mr. Ritch's Letter

London, Sept. 9.—Referring to the anti-Hindu demonstration at Bellingham, in the State of Washington, *The Times* declares that the assent of Britain to the Indian Ordinance introduced by the Transvaal Government weakens the hands of those who are defending the interests of the Hindus abroad, and is calculated to encourage sedition in India.

The Times says it is right and just that the self-governing Colonies should endeavour to secure a splendid inheritance for white people, but there is a point beyond which precaution becomes prejudice, and it cannot be pretended that the presence of some 12,000 Indians, is a menace to the Transvaal.

The Times says that since the determination, wise or unwise, to resist the Ordinance, now threatens to deprive the Indians of the Transvaal of their livelihood, it is necessary to point out, even at this eleventh hour, the inherent justice of their claim with reference to registration, to urge consideration of the interests of the Empire as a whole, and to ask for fair play for our Indian fellow-subjects.—Reuter.

London, Sept. 9.—[Mr. Ritch, in a letter *The Times* asks, when the British Indians of the Transvaal are goaded to quit the Colony rather than submit to further insult, what tale will thousands of such missionaries, financially ruined and broken on the wheel of prejudice and petty trade jealousy, have to tell throughout India, concerning the power and justice of the Raj?]

The Times, commenting on the letter, expresses regret that local interests and prejudices sometimes blind the Colonies to the wider aspects of the Imperial situation.]

London, Sept. 11.—*The Times*, commenting to-day upon the disturbances at Vancouver, sternly reprobates the intolerance of a large section of the British populations in the chief Colonies towards Asiatic immigration.

The newspaper says that it is really on account of thrift and industry that the Asiatic is detested as a dangerous competitor in labour markets, in which the Labour Party want to keep a monopoly in white hands.

The men fostering the movement, says *The Times*, are as ignorant and narrow-minded as they are selfish, and absolutely insensible of the complexity of the Empire. They harass and insult the King's Asiatic subjects with the most reckless disregard of

consequences. While they can keep up wages and control the local Legislatures, they care nothing for the Empire's dangers and embarrassments.

The Vancouver incident, adds *The Times*, shows that this attitude may at any moment lead to a grave disaster. In that case, the British fleet and the British exchequer must bear the brunt of any quarrel which the folly and stupidity of any Colonial democracy might provoke. The statesmen of the Colonies and the Motherland must exhaustively consider the whole question of the relations of the Colonies to our Asiatic fellow-subjects. However the question may ultimately be settled, the right of all who visit British soil, whatever their colour or race, must be unflinchingly upheld by the whole authority of the local Governments and the Imperial Crown.—*Natal Mercury*.

Valedictory

A Cape Town Presentation

A gathering of the leading Hindu residents of Cape Town took place at 10, Orphan Street, the residence of Mr. C. P. Lucheram, on Friday, the 30th August, for the purpose of presenting an address to Mr. Hiranand Moolchand, managing partner of Messrs. Poonamul Brothers in South Africa, who left the Cape the same afternoon on a long visit to India per *S. S. Gadsby*, bound for Bombay direct.

Mr. Lucheram, the President of the United Hindu Association of the Cape, an esteemed and popular citizen of Cape Town, well known throughout South Africa as one of the leading Oriental silk merchants, presided at the meeting, which was called together at very short notice, Mr. Hiranand's departure having been unexpectedly sudden, although that gentleman contemplated leaving about the first week in September.

After some eulogistic references to the recipient of the honour, the Address, which was beautifully engrossed and illuminated by the Argus Company Limited, was read by Mr. M. S. Maurice, who was specially invited to be present at the meeting, and was then presented by him in the name of the Association. The presentation being as sudden and unexpected as the departure of the gentleman honoured, the reply was made, in feeling terms and with some emotion, and it was eminently characteristic of the man, justifying as it did the allusion as to his modesty and unobtrusiveness. The Address, which bore a neatly-sketched view of Table Mountain and Table Bay at the foot thereof, just opposite the several signatures, was couched in the following terms:—

"Dear and Respected Sir,—We learn that you will soon leave Cape Town on a prolonged visit to your

native city. While we rejoice with you at the opportunity you will have of meeting your dear and loved ones in the homeland, we cannot conceal from you the feeling of our community that by your departure a great gap will be made in our social circles.

"It is true that during your stay amongst us you have consistently devoted your abilities, your time and energies to the furtherance of the interests of your highly respected and widely known firm. It is true that you have participated but in a very small way—and that without any official connection whatever—in the political concerns of our community. Common justice, and the measure of gratitude we feel as Hindus, however, impel us to acknowledge that, in times of stress and emergency, you have been ready with your voice as with material aid, to encourage and hearten us into well-doing in a common cause. This you have done without seeking public prominence, and your modesty and unobtrusiveness on these occasions have their lessons for us.

"We cannot also forget that it was chiefly through your exertions that our Hindu Society succeeded in securing a site in Maitland for the cremation of our dead, in conformity with our religious tenets.

"We fervently pray that our Great Father in His goodness will keep you in His protection, bless you with long life, and bring you back among us in health and strength, that we may again enjoy the benefit of your knowledge and experience, acquired in many lands.

"In the sure trust that you will meet with a happy reunion with your people, and wishing you a pleasant, prosperous and safe voyage home,

We remain, ever yours sincerely,

(Signed) C. P. LUCHERAM,

President United Hindu Association,

" S. V. SATHU, [Joint Secre-

L. JOSHI [aries U.H.A.

" L. MULCHANI,

Treasurer, U.H.A.

Cape Town,

28th August, 1907.

Progressive Zeerust

The Indians of Zeerust, Transvaal, have for some time felt the want of a cemetery which they could call their own. Mr. Cassim Moosa recently approached the Town Council about the matter, the result being that a plot of ground 100 x 100 feet, adjoining the European Cemetery, has been offered to the community, the condition being that the Indians of Zeerust shall erect a substantial wall around the burial ground, subject to the approval of the Cemetery Committee. A committee has been formed, with Mr. A. Hassan as chairman and Mr. Bismillah Secretary, and they have agreed to accept the offer.

Asiatics in America

Hindus Mobbed

Anti-Oriental Demonstration

Canadian Premier's Message

London, September 6.

A telegram from Bellingham, in the State of Washington, says a mob of 500 yesterday night raided the mills where foreigners are working and battered down the doors of the lodgings.

They badly beat a number of Hindus, and drove 750 of them towards the British Columbian frontier.

Racial feeling, and the fact of the Hindus replacing the whites at the mills, are ascribed as the cause of the outbreak.

A message from Bellingham states that the Mayor has sworn in a force of special police to defend the Asiatics.

He guarantees their protection and positions are being offered again to the Hindus, but the latter are terrified and refuse to return.

They are drawing the money due to them and proceeding to Vancouver.—*Reuter*.

September 10.

The Times New York correspondent telegraphs that it is feared the entire Pacific coast will engage in violent anti-Oriental demonstrations. The whole trouble, the correspondent adds, is traceable to Irish Labour leaders.

The Ottawa correspondent of *The Times* states that the entire Dominion Press condemns the outrage on the Chinese and Japanese in Vancouver.

The question of Japanese immigration is a burning issue, and Parliament must deal with the matter in the coming session. Unfortunately some of the members of the House of Commons have fomented the agitation for political purposes. It is asserted that the organisers of the anti-Hindu riots at Bellingham have proceeded to Vancouver and Washington.

The *Evening Post* thinks that Great Britain's difficulties in reference to the growing conflict between her Colonies and her Asiatic subjects is bound to increase, to the great satisfaction of several Continental Powers.—*Star*.

September 10.

Sir Wilfrid Laurier wired to the Mayor of Vancouver stating that he deeply regretted the indignities and cruelties imposed upon the subjects of the friend and ally of His Majesty the King. He hopes that the offenders will be promptly punished.

All the evening papers draw a parallel between the Vancouver situation and the position in South Africa regarding the Indian question.

London newspapers generally comment on the seriousness of the situation. They are confident that the Dominion Government will assert authority in British Columbia. They dwell on the extraordinary difficulty of the problem presented in the clash of

East and West, and the necessity for the statesmen of the world concentrating their wisdom to effect a settlement already too long delayed.—*Reuter*.

The *Rund Daily Mail* correspondent, cabling on Monday, says:—

The agitation along the North Pacific Coast against the influx of Asiatics appears to be reaching a climax.

At Vancouver yesterday the Lieutenant-Governor of British Columbia (the Hon. James Dunsmuir) was burned in effigy by a huge crowd which assembled in one of the public squares, because of his refusal to sign a Bill which had been passed by the local Legislature for the exclusion of Asiatics from the Province.

Speeches were delivered by leaders of the anti-Asiatic agitation, calling on the white population of the city to show that they were determined, in spite of the Lieut.-Governor, to rid the Province of the Asiatic plague, and cheers given for the white residents of Bellingham, in the State of Washington, who had taken the law into their own hands and driven from the country a number of Hindus who were being employed in the places of white men in the Bellingham mills.

The leaders of the demonstration succeeded in working the mob into a frenzy of indignation, and when one of the speakers urged that they should immediately proceed to the Asiatic quarter and drive the coloured population from the city the proposal was accepted with enthusiasm.

Cheering and singing "Rule, Britannia," the mob then made for the Japanese and Chinese quarters, which they completely wrecked, causing damage amounting to thousands of pounds.

The whole of the local police force turned out and marched to the scene of the disturbance, where they were greeted by the rioters with groans and hisses.

Three of the leaders of the demonstration were arrested, but the crowd promptly rescued them, and handled the police so roughly that the latter were compelled to retire.

About 3,000 Japanese and Chinese were driven from their houses.

Furniture was collected, taken into the streets and smashed to pieces or burnt.

In one street a number of Japanese stood shoulder to shoulder and attempted to defend their belongings. The Japanese were armed with knives and sticks which, when at close quarters, they used freely. Four of the rioters fell bleeding from ugly knife wounds in the body.

Finally the Japanese were overwhelmed, and one of them was killed, while others were seriously wounded.

The disturbance extended to the docks, where four hundred Japanese were landing from a steamer. The mob made a rush for a group of Japanese who had reached the wharf and pushed three of them into the

water. They were, however, rescued by their companions.

September 11.

The Times Ottawa correspondent telegraphs that 700 rioters tried to march on the Japanese quarter in Vancouver on Tuesday morning. They were intercepted by the police, who once dispersed them, effecting twenty arrests.

The principal citizens have expressed their regret at the outbreak and are concerting measures to restore order.—*Star*.

A telegram from Vancouver states that all was quiet last evening. The Militia, however, were held in readiness for emergencies.

During the evening the police arrested a score of Orientals, mostly Chinese, who were armed with revolvers.

A box was seized at the docks, addressed to a Chinese merchant, which was found to contain 30 rifles and five thousand rounds of ammunition.

A combined Chinese and Japanese organisation at Vancouver made overtures to the Hindus to join in a general industrial strike. The Hindus declined because they were British subjects.

Official circles at Ottawa are hopeful that a settlement will be arrived at on the basis of the restriction of Asiatic immigration.

All the Chinese in domestic service and those employed in the mills in Vancouver have struck as a protest against the treatment by the mob. They purchased hundreds of pistols, but the police were notified of their action and stopped the sale of firearms.—*Reuter*.

London, Sept. 12.—Senator Bingham, of Oregon, interviewed at Victoria, British Columbia, said that, when the Orientals began to crowd out the whites, then the real trouble would begin. He is confident that the United States and Canada would eventually pursue a common Asiatic policy.—*Mercury*.

London, Sept. 12.—It is expected in Ottawa that an agreement will be reached in connection with the Vancouver difficulty by Canada paying an indemnity to Japan, and restricting immigration to 500 yearly. The excitement has now subsided in Vancouver.

The Monteagle has arrived with 901 Hindus and 263 Chinese and Japanese.

The *Tribune* referring to the article in *The Times* of yesterday, in regard to the riots at Vancouver, says that there is an obvious need in Canada for the restriction of Asiatic immigration.

The *Daily Telegraph* declares that "sheer savagery," such as has been shown at Vancouver, must be ruthlessly suppressed. The article concludes by asserting that the Asiatic question in the Colonies must be settled by diplomacy, but Imperial interests must be paramount.

The *Morning Post* says that the problem of the presence of Asiatics in the Colonies shows that Imperial unity is non-existent, and that the self-governing Colonies cannot hope to modify permanently the policy of the United Kingdom till their fleets are such as to make their alliance a paramount consideration to those in the Motherland.

Mr. Ishii, the Japanese Immigration Commissioner at Vancouver, has left there for Ottawa. He says that cablegrams from Tokio show that Japan will not make an international incident of the Vancouver riots, but will demand an indemnity for the losses sustained by individual Japanese.—Reuter.

"Taking the Tip"

Alleged Humour

Last Monday, the *Star* (Johannesburg) published the following leaderette:—

Three Chinamen, named Ah Why, Ho Kai and Ah Shang, have just been fined £30 apiece, with the alternative of three months of servile labour in His Majesty's prisons, and the expiation of either of these sentences is to be followed by retirement from the Transvaal within twenty-four hours. They had attempted a policy of "peaceful penetration" into this Colony at Komati Poort, but when asked at Barberton why the marks of their finger-prints did not conform with the prints on their passports, even Ah Why was nonplussed. The tips of the taper fingers of the immortal "heathen Chinese" were "what's common in tapers, that's wax"; but these had only lamp-black and oil. And so they have failed. Their failure probably costs the original owners of the passports their liberties in the Transvaal. This is a timely exhibition of the use of the system of identification which Indians have lately protested against so warmly. Valuable as it is in the case of the unfamiliar Oriental, it is equally valuable in the case of white criminals. This has been proved in the local Courts more than once, and Major Gray, the expert Commandant of Police at Bloemfontein, has achieved brilliant results by its use. It has certainly come to stay.

A Reply

The subjoined reply from the Editor of this journal, together with the *Star's* comment duly appeared:—

Sir,—In a humorous leaderette appearing in your last night's issue, under the heading "Taking the Tip" you once more give expression to the fallacy that the British Indians here have protested against the system of finger-print identification.

I cannot offer a more comprehensive refutation of that statement than

INDIAN OPINION:—"We have often pointed out in these columns that the question of finger-prints *per se* is not a serious matter. It is the compulsion and the flavour of criminality behind it that are responsible for the serious opposition offered by British Indians."

Let me further point out that the rules recently promulgated by the Registrar's Office, Bombay, provide that those who have any documents to pass through that office may (not shall) be called upon to furnish their thumb-prints (not ten separate and eight simultaneous digit impressions) in the event of their inability to affix their signatures and their not being known to the Registrar, the rule being applicable both to Europeans and Indians. This is a vastly different proposition from that of which you, Sir, and the registration officials are so enamoured.

What your authority may be for speaking so confidently of the views and opinions of the Transvaal British Indians I am unable to judge. This, however, I can positively affirm, that nowhere in India, as here, are finger-prints taken by compulsion, nowhere are certain classes singled out for the indignity, except in circumstances of actual or suspected criminality, and certainly never "for the benefit" of those whose *bona fides* are beyond question, the dicta, alleged or otherwise, of Mr. Henry "et hoc genus omne" notwithstanding.

[Quite simply, we see no reason why anybody, whiter or darker, should object to so excellent a means of identification. In the same issue we suggested that it might placate Mr. Hull if company directors were to attach their finger-prints to prospectuses. They would not mind. All subscribers to libraries, too, should register at least their thumb-prints for the purpose of identification and fine by the book-inspectors.—Ed. *Star*.]

MR. DADABHAI NAOROJI. We regret to learn, from *India*, that the health of our Grand Old Man still causes anxiety.

DURBAN INDIAN PUBLIC LIBRARY. A meeting of members was held last Sunday when Mr. U. M. Shelat, who has for some time held the position of Hon. Secretary and Hon. Librarian, handed in his resignation owing to his intention of residing out of town. A hearty vote of thanks was accorded to Mr. Shelat for his valuable services. Mr. Tār Mahomed offered himself for the honorary position and Mr. Joesub Osman agreed to act as helper; these two gentlemen were accordingly

Transvaal Indians

Representations to Lord Elgin

The following special cable appears in the daily press:—

London, Sept. 12.—(Mr. Ritch, on behalf of the South Africa British Indian Committee, has written lengthily to Lord Elgin traversing Mr. Winston Churchill's statement on August 19 in the House of Commons.

Mr. Ritch submits, firstly, the considerable unlawful influx of Indians, which the Government assumed cannot be proved to exist; secondly, that the Royal assent to the Registration Act, which the Imperial Government advised mainly on the ground that such influx existed, therefore appears to have been induced by incorrect information supplied to the Imperial Government; thirdly, that the Registration Act is incapable of affecting any attempt at surreptitious entry, against which the Peace Preservation Ordinance already provides; fourthly, that in order to identify Asiatics already lawfully resident in the Colony, the Registration Act imposes a system offensive and humiliating to British subjects.

Lord Elgin, in reply, referred to Sir Henry Campbell-Bannerman's statement of August 14, and regretted that he had nothing to add thereto.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

At Zeerust and Krugersdorp nobody registered. The Indians of Boksburg and Benoni forwarded to the Colonial Secretary a letter asking the Government not to waste public funds by sending officials.

Sir Charles Bruce, late Governor of Mauritius, has written to the *Scotsman* on the Transvaal situation and concludes by saying that he ventures to think that the Transvaal Government's policy is designedly alienating Imperial subjects from the privilege of Imperial protection and is without precedent in the history of the British or any other Empire.

To-day's *Gazette* announces that Johannesburg Indians are requested to register under the new Act from the 1st to the 31st of October, at the Old Dutch Church. Von Brandis

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૧૪મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૩૭.

અઠવાડીક પંચાંગ.

પ્રોસ્ટી-તા. ૧૪મી સપ્ટેમ્બરથી તા. ૨૦ સપ્ટેમ્બર સુધી, ૪૦ સ. ૧૯૦૭.
હીંદુ-ભાદરવા સુદ ૭ થી, ભાદરવા સુદ ૧૪ સુધી, સંવત ૧૯૬૩.
મુસલમાની-તા. ૫ મી સાબાન થી ૧૧ મી સાબાન સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

ચાર.	રૂ. ૧૦	રૂ. ૨૦	રૂ. ૩૦	રૂ. ૪૦	રૂ. ૫૦	રૂ. ૬૦	રૂ. ૭૦	રૂ. ૮૦	રૂ. ૯૦	રૂ. ૧૦૦
શની...	૧૪	૭	૫	૬	૫૬	૫	૪૫	૪	૩૪	૩
રવી...	૧૫	૮	૬	૭	૫૭	૬	૪૬	૫	૩૫	૨
સોમ...	૧૬	૯	૭	૮	૫૮	૭	૪૭	૬	૩૬	૧
મંગળ...	૧૭	૧૦	૮	૯	૫૯	૮	૪૮	૭	૩૭	૦
બુધ...	૧૮	૧૧	૯	૧૦	૬૦	૯	૪૯	૮	૩૮	૯
ગુરુ...	૧૯	૧૨	૧૦	૧૧	૬૧	૧૦	૫૦	૯	૩૯	૮
શુક્ર...	૨૦	૧૩	૧૧	૧૨	૬૨	૧૧	૫૧	૧૦	૪૦	૭

અનુક્રમણિકા.

શી હાય થશે ?	૪૮૬
'કાયદાના હાથમાં મીણ'...	"
મી. રીચનો પ્રયાસ...	૪૮૭
હીંદીની હુલાસા...	"
સાથે આકૃષ્ટિ પ્રીટીશ ઈડિઅન કમીટી	"
સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેનપર કાગળ	"
સેટરડે રીવ્યુની દિશાસૂચી	૪૮૦
હીંદુસ્તાનમાં શું થાય છે ?	"
ટરાંસવાલના હીંદીની મહદે લંડનનું ટાઈમ્સ	"
કોલોનીઓપર 'કાયદા'નો આગ્રહ...	"
ખુની કાયદો	૪૮૧
કાયદાની સામે યવાની ફરજ	"
સ્ટેશનમાં સુવા માટે હીંદીનો ફંડ	૪૮૨
ચલચલ ઓરીસાની મુસાફરીનો હેવાલ	૪૮૩
પરમીટ કાયદાનો જુલમ	"
!!! રસુલ રંગ !!!	"
કેનેડામાં એશિયાઈના હાલ	૪૮૪
ઝીરફના હીંદી	"
પરચુરુ ખબરો	"
છેલ્લા ખબરો	"
વડી પારલામેન્ટમાં ટરાંસવાલના હીંદી	૪૮૫
જેહાન્નમનો ખબરપત્ર	"
હીંદી	૪૮૬
યુનાઈટેડ હીંદુ એસોસિએશન	"
ડરબનની ઈડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરીની મીટીંગ	૪૮૭
સેન્ટ્રીયલ ઈસલામીયા સોસાયટી	"
મહેમીડન ઈમીટીંગ સોસાયટી	"
ધી સુરત હીંદુ એસોસિએશન	૪૮૮
સનાતન ધર્મ સભા	"
ઝીરફની હીંદી કમીટી	"
પરમીટ ખબરો	"
મોગેડા	૪૮૯

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૧૪મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

શી હાય થશે ?

C.W.VII - 225

જો મહા મહેનત કર્યા પછી હીંદી સુધાનીઓ ઉછળતાં મેળાં જોઈ જોઈ લઈ તનું વહાણ મેલી દેશે તો-શી હાય થશે તેનો દાખલો આ વેળાના મી. રીચ તરફ થી આવેલાં લખાણો ઉપરથી સહુ સમજી શકશે. છતાં એ કેમ તે વિચારીએ. સા. આ. પ્રી. ઈ. કમીટીને આપણી ઉપર વિશ્વાસ બેઠો છે. તેથી તે કમીટી હવે બહાર પડી લાગણી બતાવે છે. વડા પ્રધાનને કમીટીના નામે મી. રીચે કાગળ લખ્યો છે તેમાં આપણે શું માગીએ છીએ તેના આગેદુર્ય ચિતાર મી. રીચે આપ્યો છે. સહેજ ફેરફારની આ લડત નથી. લોકાની બેડી ઉપર જરા તેજ્ય મદાનવાને ખાતર આપણે પાણીની માફક પૈસા ન રેડીએ. મી. રીચે આપી માગણી કરે છે કે કાપડો ૨૬ થવો જોઈએ. તે ઉપરાંત શું માગણીઓ કરીએ તે વાંચનારે ખૂબ ધ્યાન પૂરવડ જોઈ જવું. હવે કિનારાની નજીક આવેલું વહાણ હીંદી સુધાનીઓ ફેંફી દેશે તો તેઓને શી હાય લાગશે ? તેઓ હીંદી નામના-હીંદીની લાગના-રખેવાળ છે. તેઓએ આગની સાથે બાજબાજી અલાવી છે ને તેમાં થોડી દાઝ લાગે તો ડરવાનું નથી. ડરશે તો મરશે.

સેટરડે રીવ્યુનો અધિપતિ જે કહે છે તે વિચારો. તે ઘણું વજનદાર અને પુરાતું હાથું છે. તે કનસરવેરીવ પહોં છે, છતાં જુસ્સાખંધ લખે છે કે હીંદી કામે કાયદાને વશ નહિ થવાનો ને જોઈ જવાનો કરાવ કર્યો છે તે બદોખર છે. ઈંગ્લેન્ડ રાજ્ય તેઓને છેડી દેવ તો તે મોટી નામોશી ગણાય. આટલે ગુપ્તી પહોંચ્યાં પછી હીંદીની લડત ઉપરતપરે હતી એમ શું હીંદી આગેવાનો બનાવશે? પોતાની પૈસાનાં લોકમાં અથ વધ તેઓ કાગળની આંતરડીમાં બાંધાં બોક્કો ? ને

આખી પ્રજાને આપણી અને નકરી કરાવશે ?

તેજાનપર તે ઘણું સ્વતંત્ર કહેવાય છે. તેની વગ લીખરલપકમાં પૂરી છે. તેની ઉપર એક જાણીના અક્ષરવાળો ઈંગ્લેન્ડ લખે છે કે જેટલો હોહા અને ના રાજ હીંદુસ્તાનમાં ટરાંસવાલનના હીંદીની ઉપર પડતા જુલમથી થઈ રહ્યાં છે તેટલું બીજા ક્યાંથી નથી થયું. આ દેખાડી આપે છે કે આ લડતમાં જો હીંદી કાયર બનશે તો તેઓ હીંદુસ્તાનને ઘડો પહોંચાડશે. જે નિશ્ચય ટરાંસવાલ માં હીંદીએ કર્યો છે. જેને વિષે આટલું જાહેર થયું છે. એવું અચાઉ હીંદુસ્તાન માં પણ નથી થયું. તેથી હીંદી આગેવાનોએ પોતાની જવાબદારી સમજવાની બહુ જરૂર છે.

'કાયદાના હાથમાં મીણ'

C.W.VII - 226

પ્રતિદીના વિગેરે શહેરોના 'અમરેસર હીંદીઓ' ની વતી જે અરજી ગઈ છે તે અમે આ અંકમાં અંતિ શરમથી અને દલગીરીથી છાપીએ છીએ. આ પગલું અમે બહુ નખણું ગણીએ છીએ. અને તેનો સુખ્ય હો' મી. હાથ કાસમની ઉપર અમે મુકીએ છીએ. તેમનું નામ દરેક હીંદી મંડળમાં આવ્યા કરે છે એટલે અમે બહાર પાડવામાં અચકાતા નથી. બહાર પાડવાની ફરજ સમજીએ છીએ. તંદે કે મી. હાથ કાસમને દોષ દર્શાવે છીએ તોપણ અમે સમજીએ છીએ કે તેમની સ્થિતિના બીજા હીંદી તેવું નજર કરતે એમ નથી કહી શકતા. એટલે તેમ ની નામોશી તે બધાની સમજીએ છીએ. અરજીની લાપા એ હલકાઈ ભરેલી અને ગુલામને બાળે તેવી છે. 'કાયદાના હાથમાં મીણ' છીએ એવા શબ્દો વાપરવામાં ખુદનો ગુહો કર્યો અમે સમજીએ છીએ. આપણી દોરી રાખનાર તે એકજ છે. તો પછી તેનેજ સાડું શોભતી બાપા આપણે કેમ જુલમગાર રાજ્ય કરીએ તરફ વાપરીએ ?

જો માગણીઓ કરી છે તે ધડા તિના ની છે. અને તેમાંથી એણે સાબીત થાય છે કે ખરી લડત આપણે લખવામાં

નથી, આણું લખાણ અમે અગાઉ પણ કરી ચુક્યા છીએ.

હવે અમે મી. હાજી કાસમ તથા તેમના સાથીને એટલું જ પૂછીએ છીએ? શું તેમને એટલું નથી સુઝતું કે તેઓની હિંમતથી અરજીમાં હિંદીનું માન પડે છે ને હિંદીની ટેકને પકડા લાગે છે? જો આ વાત અચાનક હોય તો તેવું કામ કર્યા પછી બચેલા પૈસા તેઓ કામના મણાશે? તેથી હજી પણ જો વખત હોય તો અમે તેઓને અરજી કરીએ છીએ કે કોમી બહાને સારું તેઓએ પોતાનો બોગ આપવો. શું જેમ સરકાર હિંદીની અરજી નથી સાંભળતી તેમ મી. હાજી કાસમની સરકાર પણ કરશે?

જો તેમજ હોય તો અમે મી. હાજી કાસમની રીયત એટલે તેમના બોલ ઉપર લટકી રહેલ હિંદીને કહીએ છીએ કે અલ્લાહે તેઓએ બીજા તરફ નહિ જોતાં પોતાની હિંમત ઉપર ને ખુદાની ઉપર નજર રાખવાની છે. સહુને કાંઈ પણ હિંદીનો પક્ષ નથી લેવાનો પણ ખુદાનો પક્ષ લેવાનો છે. તેના હાથમાં લાજ આખર સોંપી મથવાતું છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે દરેક હિંદી સ્વતંત્ર વિચાર કરશે.

મી. રીયનો પ્રયાસ

C. W. N. 227

મી. રીયે અવધી કરી છે. તેમની મહેનત અચાગ છે. તેમણે લડનના ટાઇમ્સ પર ઉપર લખેલ કાગળનો તાર જે આપ્યો છે તેનો તરજુમો બીજી જગ્યાએ છાપ્યો છે. તે વાંચવા લાયક છે.

એક તરફથી કેટલાક હિંદી લડત છોડી દઇ દીક્ષા થવા લાગ્યા છે. બીજી તરફથી મી. રીય અને કમીટી પુર જોરથી આપણે સારું યત્ન કરી રહ્યા છે. મી. રીયના કાગળ ઉપર ટીકા કરતાં લડન ટાઇમ્સ જે આખા ટરાંસવાલની સરકારને મારે છે તેની અસર જરૂર થવી જોઈએ. આવી સરસ લડત બ્યારે વિલાયતમાં લેવાય છે ત્યારે ટરાંસવાલના હિંદીએ તે એકત્ર રહી, હિંમત રાખી, ખુદાની ઉપર ઇત્વાર રાખી પોતાનો હાથ પાર પાડવા નોજ છે. આ દેખીતો હિંસાળ છે. તે કાંઈ હિંદી ન બુલે એમ અમે માગીએ છીએ.

હિંદીની હલાકી

C. W. N. 228

ચાર હિંદીને ટરાંસવાલ છોડવા હુકમ થયો હતો. તેલાગોવમે જ્યાં તેમને ટરાંસવાલના સરકારી આગળ પધરા દેવા માં ન આપ્યા તે જગ્યામાં રાખી મોકલ

હલાકી પહોંચાડવામાં આવી. તે બાબત મી. ગાંધીએ રજીસ્ટર ઉપર કાગળ લખ્યો છે તે અમે બીજી જગ્યાએ આપ્યો છે. જો કે આ લોકો ટરાંસવાલ બહાર જવા ખુશી છે પણ જમ શક્તા નથી. ટરાંસવાલમાં રહે તો એક માસ ની જોલની સળને પાત્ર કરે છે. એટલે તેમણે કરવું શું રહ્યું? હિંદીને દીક્ષા મળી સરકાર કનેડાજી માગે છે તે સિવાય આનો બીજો શું અર્થ હોઈ શકે? એશીઆટીક રજીસ્ટરેશન એક્ટ ને અમલમાં મુકી સરકાર શું કરવા માગે છે તે આ કેસ ઉપરથી ટીકાજી આપે છે. શું હિંદી હજી તરમ રહી આ બધું સહન કર્યા કરશે?

સાઉથ આફ્રિકા ખ્રિસ્તી ઇડિઅન કમીટી.

મી. રીયનો સ્પેતાલિક કાગળ.

તા. ૧૫મી આગસ્ટના કાગળમાં મી. રીય નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

કમીટીની બુલ હવે સુધરેલી તમે માનો છો તેથી રાજ થયો છું. હવે આ તરફથી કંઈ ધારિત. જેવું જોતો નથી. હું માનુ છું તમને આ કમીટીની મદદ પૂરી મળ્યા કરશે. અને હું ખરા જીમરથી તમને કહેવા મળે તેને સારું ઇલાકત કર્યા કરીશ.

આ અઠવાડીએ બહુ કામ થયું છે. કાલોનીઅલ તથા ઇડિયા એશીસ ઉપર કાગળો લખવામાં આવ્યા છે. મુખ્ય પ્રધાન ઉપર કાગળ લખ્યો છે. એ બધા ની નકલ તમને મોકલું છું. ડેપુટેશન બાબત લોર્ડ એમ્પટલીલ સાહેબ બહુ મહેનત કરી રહ્યા છે. કદિ સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેન મળવાની ના પાડશે તોપણ ક્રિકેટ બહેરમાં આવવાથી કાયદોજ થશે. મી. લીટલટન, લોર્ડ રોબ રટ સેસીઝ વિગેરે સાહેબોને, કાગળ લખ્યા છે. સર મચેરજી ભાવનમરી પણ ખુબ મહેનત કરી રહ્યા છે. તેઓ સાહેબે પોતાના આમની સબાના મિત્રાને ખુબ કાગળો લખ્યા છે. ને હું દરેક મેંબરોને મોકલવા બહેર કાગળ તખ્તાર કરું છું. આ બધાની નકલ તમને મોકલું છું.

મી. પોલાકે ઘણો સરસ કાગળ સીમંડ ને મોકલ્યો છે. ને તે મી. સ્ટેડને સારું છે. મી. સ્ટેડ હાલ અદિ નથી. તેથી તેના એક્ટીંગ એડીટરને મેં લખ્યો કાગળ લખ્યો છે. કમીટીના પૈસા થઈ રહેવા આવ્યા છે ને મારે આ વરસની આખરી એ બધું કેવા પડશે. પહેલી તજવીજ કરજો.

સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમે ઉપર કાગળ

ખરી લડત શું છે?

મી. રીયે જે કાગળ સર હેનરી (વડા પ્રધાન) ઉપર લખેલો ને જેને વિગે રટરના તાર હતા તે કાગળનો તરજુમો નીચે પ્રમાણે છે:—

ટરાંસવાલના હિંદીઓની સ્થિતિ સંબંધે પોતાના વિચારો આપ સાહેબની આગળ મૂકવા સારું મારી કમીટીનું એક ડેપુ ટેશન આપની મુલાકાત લેવા માગે છે. તેઓના કહેવાથી નીચેની કેટલીક હકીકત પ્રસ્તાવના તરીકે તમારી આગળ રજુ કરું છું:—

તે કાલોનીની હિંદી વસ્તિ આશરે ૧૦,૦૦૦ માણસની છે; ને તેમાં વધારો થાય તેમ નથી. તેઓમાં મોટે ભાગે વેપારીઓ અને હેકરો છે. બાકીના સાક બાજી વેચનાર, સોની, દરજી વગેરે વરગ ના છે.

તમને ખબર હશે કે ૩૫ સરકારના વખતમાં એશિઆટીક (હિંદીઓ સહિત) ને પરદેશી ગોરાના જેટલી હાડમારીઓ ઉપરાંત બીજી કેટલીક હાડમારીઓ ભોગવવી પડતી. ૧૮૮૫ ના ત્રીજા કાયદા થી, એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનન અટકાવતાં, એશીઆટીક ઉપર પા. ૩ ની રજીસ્ટર શી નાખવામાં આવી, બરમર તરીકેના હકોની મનાઈ થઈ, તેમના નામથી મીલકત રજીસ્ટર કરવાની બધી થઈ, તથા તેમને અમુક લતાઓ અને લોકોનોમાં કાઢવાની સત્તા મળી. આ હાડમારીઓ, ને તેમાં ખાસ કરીને બરમર તરીકેના હક ન આપવાની હાડમારી એ રંગબેદને લીધે નડી હતી. જુના કાયદાતજો ગોરા કોને કહેવા અને કલડ કોને કહેવા એ ચોખ્ખું પાડવામાં આવ્યું હતું. તેમાં એવું કહેવા માં આવ્યું છે કે 'ગોરા અને કલરડ વચ્ચે કાંઈ જાતનું સરખાપણું નહિ રહે'.

આ રંગબેદી કાયદાઓ સામે સંખ્યા બંધ ફરિયાદો ને રજુઆતો વડી સરકારના પ્રધાનોએ ને તેમાં ખસુસ કરીને લોર્ડ ડરબીએ તથા મી. ચેંબરલેને ટરાંસવાલ સરકાર આગળ વખતો વખત કરી છે. તેનો સારાંશ લીટલટન સાહેબે હાઈ કમીશનરપર ૧૯૦૪ ના જુલાઈની ૨૦મી એ કહેલ લખાણના શબ્દોમાં મળે છે:—

" મહાજી બગી ને હિંસો મુખી ટરાંસવાલના હિંદીના તાબ વડી સરકાર,

પહેલાં હક તરીકે અને ૧૮૯૫ ના એવાર્ડ પછીથી રાજકીય મસલતથી, સાચવ્યા છે; એ હિંદી પ્રજાની હાડમારીઓ એ ડચ લગાવું એક મોટું કારણ હતું.

લગાવના વખતમાં દક્ષિણ આફ્રીકાના હિંદીઓએ યોલંડીયરો તરીકે પ્રકટરી સારવારની અને બીજી જે સેવાઓ બજાવી હતી તે આપને યાદ આપવાની જરૂર નથી. ટરાંસવાલ પ્રિટીશ રાજ તળે આવ્યા પછી પોતાની હાડમારીઓ દુર થશે અને એક પ્રજાના બધા લોકોની સાથે સરખાપણું મળશે એવી આશા આ લોકોએ રાખી હોય એ સ્વભાવિક છે. તેમ છતાં જે કે રીપબ્લીકના ધણા બધા કાયદા ૨૬ થયા તોપણ ૧૮૮૫નો ૩ નો કાયદો ૨૬ થયો નહિ; ને હિંદીઓ ને વાત નહિ એટલી નિરાશા થઈ. વળી માત્ર લગાવ પહેલાં હતા તેવાનેજ આવવા દેવા એવું થયું; પ્રીસ ઓરિજેશન કાયદા થી અંગ્રેજ રાજના દુરમન ગણાતા લોકોને અટકાવવાનો હેતુ હતો તે કાયદો નવા આવનાર એશીઆટીકને અટકાવવા માં કામ લગાડ્યો. જુના એશીઆટીકો આવે તેનાપર કેમરેખ માટે ખાસ ખાતું પહેલીવાર નીમાયું. ને એશીઆટીકને પોતાના ઘેર અને ધંધાપર પાછા આવવા ની પરમીટો મેળવતાં લણીજ અને દુઃખ દાયક હીસો થવા માંડી. ૧૮૮૫ના ૩ નો કાયદાને સખત રીતે અમલમાં મુકવા હાઇ કમીશનરે ૧૯૦૨ ની સાલમાં નિશ્ચય કર્યો. નહિતો આટલા દિવસ સુધી વડી સરકારની રજુઆતને લીધે મોટે ભાગે તે અમલમાં નહોતો આવતો. જે બધા એશીઆટીક પોતે પા. ૩ ની રજુરટર શી ભરી આપી છે એવો સરકારને સંતોષ ન આપી રાહ્યા તેમને તે ભરવા દુરજ પડી. ૫૦૬; હિંદી અને ૫૧૫ બીનાએ મળી પા. ૬૦૫૬ ભર્યા. રજુ જોશનનું આખું ૩૫ બદલી નખાયું. ડચ સરકાર તળે પા. ૩ આપનારને રીસીટ અપાતી, એટલામાં રજુજોશનનું કામ સમાપ્ત. ૧૯૦૪ ની સાલમાં એશીઆટીક રજુરટરે જાહેર કર્યું કે જણુ સિવાય એકે ડચ સરકારના (જે રાખવામાં આવ્યાજ હોય તો) રજુરટર કે મોપડા એકે ડીસ્ટ્રીક્ટમાં મળતા નથી. હવે પહેલીજવાર ફરીથી રજુરટર કરવા માં લોકોની ઓળખ લેવાનું ૩૫ દાખલ થયું. પા. ૩ની શીની માત્ર રીસીટ હતાં તેને બદલે હવે અપાએલાં સરકારીઓમાં મળ્યાનું નામ. મોરતનું નામ, એકાદ્ર નામ, ખાત્રીની કિમર

તેની ખાસ એકાદ્રીઓ તથા અંગુલીનીશાનીઓ એટલી બાબત દાખલ થઈ. એ પગલાંની સામે હિંદી કોમે ફરિયાદ કરી કે અમે કાયદાની જરૂરીઆતો ક્યાર ની પુરી પાડેલ છે; અને તેથી હાઇ કમીશનરે સરકારની નવી માગણી સ્વીકાર વા લગાવણુ કરી અને એની ખાતરી આપી કે—

હું ધારું છું કે રજુજોશનથી તમારું રક્ષણ થશે. તે રજુજોશનની સાથે પા. ૩ નો કર ડચ સરકારને આપ્યો છે તેમને માત્ર તે સાબીત કરી આપવું પડશે, અને ફરીથી આપવો નહિ પડે. વળી, એક વખત રજુરટર થયા એટલે, તમારો પાયો પાકો થઈ જશે; ને વધુ વખત રજુજોશનની બીલકુલ જરૂર નહિ પડે, તેમજ નવી પરમીટ પણ નહી માગવામાં આવે. આ રજુજોશનથી તમને અહીંયા રહેવાનો તથા આવજવ કરવાનો હક મળે છે.

આ ઉપરથી હિંદી કોમે રાજ ખુશીથી નવા રીરજુજોશન માટે હા પાડી, અને કાયદાના અથવા બીજા કોઈ પણ જાતના ફરજિયાતપણા વગર એકાએકે જોડતા પાસ કરાવ્યા. આ પાસમાં આગળ જણાવેલી ઓળખની હકીકત દાખલ થઈ; તે પાસ ટરાંસવાલમાં રહેતા બધા હિંદી પાસે આજે છે ને તેમાં બાબ્બેજ અપવાદ નીકળશે.

મીઠકતની માલીકાની જુની અટકાયતો માંથી કોઈ પણ છુટકારો આપવામાં આવ્યો નથી.

સન ૧૯૦૨-૧૯૦૩ની સાલમાં, કોલોનીમાં મરજી પડેલાં વેપાર કરવાનાં લાઇસેન્સ માગવાનો હક કમી કરવાના હેતુથી એશીઆટીકને (હિંદી સહીત) તેમને વારતે ખાસ કારેકાં બહાર અથવા લોકેશનોમાં કાઢવાની બાબત ઉપર વડી સરકાર તથા ટરાંસવાલ સરકાર વચ્ચે બહુ લખાણુ ચાલેલું.

૧૯૦૪માં હબીબ મોટલુને દુકાનનો લાઇસેન્સ આપવા ના પાડવામાં આવી તે કેસ સુપ્રીમ કોર્ટ આગળ જતાં લોકેશનો બહાર વેપાર કરવાના તેમના હકને કારે બહાલ રાખ્યો.

ટરાંસવાલની ખાણો માટે હિંદી મજુરો લાવવાની બાબત સંબંધમાં હિંદી સરકાર તથા ટરાંસવાલ સરકાર વચ્ચે ૧૯૦૩ ની સાલમાં લખાણુ ચાલ્યું. હિંદી સરકારે એવા આમંદ કમી કે મજુરો બાબતની હા પાડવામાં એક કમી કરત કે કરાંમ

વાલમાં વસતી વેપારી હિંદી કામખરથી અમુક અમુક હાડમારીઓ દુર કરવી. ટરાંસવાલ સરકાર તે સ્વીકારવા અશક્ત બજાઈ તેથી મસલત પડતી મુકાઈ.

એશીઆટીક કોમના હજુ બાકી રહ્યા હોય તેવા હકપર કાતર - મુકનારા કાયદા વડી સરકારની મંજુરી વારતે ટરાંસવાલ સરકારે તેજ સાલમાં તઈવાર કરેલ, તેનો જવાબ વડી સરકારે નીચેના શબ્દોમાં વાળ્યો હતો:—

હિંદીઓની વેપારી હરિકાઈની ધારિત એ તમે રજુ કરેલ કાયદા માટે પુરવું કારણુ નથી. હાલજ તેમની સંખ્યા નાની જેવી છે અને હમીમટો ઉપર નાખવા ધારે લી અટકાયતોને લીધે થતી જાય તેમ છે. તમારી ધારિતને માની લેવા વડી સરકારના પ્રધાનો એ શ્રદ રીતે ના પાડેલી છે. ઉલટા ના આ બાબત વિષે ડચ સરકારના કાયદા અને વજણની સામે કેટલાંક વરસો થયાં તેમણે ફરી ફરીને એમ્માયર આગળ તથા સુધરેલી દુનિયા આગળ વાંધો બતાવ્યો છે. આ કાયદા માત્ર થોડે દરબજેજ અમલમાં આવતા; તેને બદલે હવે તેમને સખત રીતે અમલમાં મુકવા ની મંજુરી માગવામાં આવી છે એટલુંજ નહિ. પણ જે હકો વડી સરકારે ખંતથી હિંદી માટે માગ્યા છે તે હક જે મુકાદાથી હિંદીને મળે છે તેવા સુપ્રીમ કોર્ટના ચૂકાદાને પણ કાયદાવડે બાબુએ મુકવાની માગણી થઈ છે. પ્રિટીશ કોમના કેટલાંક લોકો તમારીપર જે માગણીનું દબાણુ કરે છે તેઓ જોનો ખરો અરથ સમજતા હોય એમ ગ્રાગવું નથી. તેઓ પણ અમારીજ પેઠે પ્રિટીશ નામની કિતિ માટે ખાચેશ ધરાવે છે. તે કિતિ ચળકતી છે તેમ બતાવી આપેવા વખતે ભોગ આપવા જરૂર પડે તોપણ તેમ તેઓ ખુશી સાથ કરશે એમ મને ખાતરી છે. જે હાડમારીઓ સામે અમે વાંધો ઉઠાવ્યો છે, અને જે હાડમારી ઓ ડચ કાયદામાં પણ નહોતી તેવી હાડમારીઓ ટરાંસવાલમાં વસતા હિંદીઓપર નાખવી તેને વડી સરકાર નામોશો ભરેલું થયું છે; અને બાકા રાખે છે કે આ વાતને ટરાંસવાલની પ્રિટીશ

કામને ખ્યાલ આવશે કે તરત તેઓ પોતાનો મત ફેરવશે અને આવી માગણીને ફરીથી કદી રોકા નહિ આપે.

હાલની સરકારનો અમલ સરૂ થયો હારથી ટરાંસવાલના હોદીઓએ એવો ભરોસો રાખ્યો છે કે જુનું હાડમારીઓ કદાચ દુર ન થઈ તોપણ તેમના હક ઉપર હવે વધારે સંકેતો નહીંજ મુકવા માં આવે.

૧૯૦૬માં એશીઆટીક લો એમેડમેન્ટ ઓરડીનન્સ અટકાયવામાં આવ્યું તે તમને યાદ હશે. સાથે તમને એ પણ ખબર હશે કે હોદીઓની આજીજ અને સંખ્યામાં પ્રોટેસ્ટ જતાં તેનો તેજ કાયદો વડી સરકારની મંજૂરીથી ટરાંસવાલની હાલની સરકારે પસાર કર્યો છે.

આ બાબતમાં મારી કમીટીએ વડી સરકાર પાસે તથા જનરલ બોયલની પોતાની પાસે રજુઆત કરી હતી. તેથી એવી ખાતરી આપવામાં આવી હતી કે ટરાંસવાલ સરકારે તે કાયદાનો બહુજ નર માશયી અને જરાપણ ધન ન આવે તેવી રીતે અમલ કરશે. કમનશીએ અસલ ઓરડીનન્સની સખતીમાં ટરાંસવાલ સરકારે કાંઈ ઘટાડો કર્યો નથી, તેમ તેના ધારાઓમાં કાંઈ નરમાશ દાખલ કરેલી જણાતી નથી.

આ કાયદાથી આખી હોદી કામ બહુજ ખડબળી હોઈ છે. સામાન્યરીતે રાંક અને કાયદેસર ગણતા આ લોકો તે કાયદાથી એટલા ઉશ્કેરાયા છે કે જેવા તેઓ કદી ઉશ્કેરાયા નહોતા. તેઓની મુખ્ય ફરિયાદો નીચે પ્રમાણે છે.

(૧). ૧૯૦૩ની સાલમાં તેઓ બ્યારે રાજપુશીથી ફરીથી રજુસ્તર થયા ત્યારે હાઇ કમીશનરે જે ખાતરી આપેલી તેનો નવા કાયદાથી ભંગ થાય છે.

(૨). ટરાંસવાલમાં રહેવા તેમને હાલજ હક છે તેને તે રદ કરે છે; એક ધામાં હાલની પરમીટો અને સરડી શીફ્ટને ખોટાં કરાવે છે, તથા તે માટેનો તેમનો હક સખીત કરવા નો બોલને તેમનાપર ઓઢાડે છે.

(૩). ગોરાઓની લાગણી અને સંકાની ખાતર મરજીઆત રજુસ્તર થવાનું કબુલ્યા જતાં તે કાયદાવડે ફરજી આત રજુએશન નાખવામાં આવે છે; તેની સરતો પ્રબળ અપમાન ભરેલી છે, અને કાયદાથી હોદી

ઓને તે જર સમાન લાગે છે. તેથી હોદી કામને દક્ષિણ આફ્રીકાના જંગલી વતનીઓ બરાબર ગણવામાં આવે છે. નીચાપણાની જાપ કાયદે મારી હોય એવા લોકો તેઓ કરે છે.

(૪). તેઓને કર છે કે તે કાયદો એ ખીજ જુલમી કાયદાઓની તથા આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાં તેવા કાયદા થવાની માત્ર સરજાતરે છે.

(૫). એ મુલકને એશીઆટીકના ધસારાથી ભરી મુકવાના કહેવાતા કાવતરામાં તેઓ ભળેલ છે એવો આરોપ તેમનાપર ધારી લેવામાં આવ્યો છે; પણ જે આરોપનો તેઓએ ખંતથી ઇન્કાર કર્યો છે અને તે બાબતમાં તપાસનું કમીશન નીમવા તેમણે ફરી ફરીને માગણી કરી છે.

(૬). આ કાયદો બેદુદી ભરેલો છે; અને બ્રિટીશ રાજ્યનાં શ્રેષ્ઠ ધોરણથી ઉત્તર છે.

હોદી કામનો વાંધો રજુએશન થવાની બાબત સામે નથી; તેમ કરવા તેમણે મરજીઆત રીતે તક્યાર હોવાની ઓફર કરી છે. પણ તેમનો વાંધો આવા રંગ બેદી કાયદાના પરિણામથી જે અપમાન અને હલકાઇ કામને ચોટે છે તેની સામે છે.

એ હજાર જેટલા માણસોવાળી માસ મીટીંગો હાલમાં જરાઈ છે, જેમાં મોખા દાર અને દરજ્જો ધરાવતા વેપારીઓ તેમજ નાના દુકાનદારો અને ફેરીઆઓ એ કાયદાની સળઓ ઉઠાવવાનું પણ લીધું છે. નવા કાયદાની રૂએ ફરી રજુસ કર થવા કરતાં પોતાના સર્વસ્વનો ભોગ આપવા તેઓ તક્યાર થયા છે. પ્રીટોરી આના હોદીઓને ફરી રજુસ્તર થવાની નોટીસ મળી હતી. જતાં તેમ કરચારી વેગળા રહી તેઓએ દંડ અથવા દેશપાર ની એવી ગમે તે સળ ઉઠાવવાનું બહે તર ગણ્યું છે.

મારી કમીટીની રજુઆતો ઉપરાંત ટરાંસવાલના હોદીઓએ ટરાંસવાલની સરકાર આગળ દાદ માટે ધણીએ અરજીઓ કરી છે; પણ તેથી કાંઈએ કાયદો થયો નથી.

મારી કમીટી ધારે છે કે વડી સરકારે વચ્ચે પડવાનો વખત હવે આવી લાગ્યો છે. તે માનપુરવક આગ્રહથી કહે છે કે તેના નત્ર મત પ્રમાણે બ્રિટીશ ઈન્ડિયનો રાજની સુધરેલી પ્રજા તરીકે જેને માટે હકાર છે તે જો નેમને વડી સરકારે

અપાવ્યા નથી; તેમ વડી સરકારે જે રક્ષણ આપવું જોઈએ તે રક્ષણ પણ હોદીઓને મળ્યું નથી.

હોદીઓની મામણી બહુજ વાગ્યખી છે:—

(૧). ફરજીઆત રજુએશનનો કાયદો રદ કરવો; ને તેના બદલામાં મરજી આત રજુસ્તર થવાની તેમની ઓફર કબુલ રાખવી; હાલનાં સરડીશીફ્ટ પાછાં આપી તેને બદલે સામસામાની સમજુતીથી કરાવાય તેવું નવું ખત લેવું; જે કાઇ તેમ કરવામાં પછાત રહે (તેમ થાય એવું જણાવું તો નથી) તો તેવા નો ઉપાય લેવા એક દુકા કાયદો પછીથી પસાર કરી જેની પાસે નવાં રજુસ્તર ન હોય તેવા એશીઆટીકને પાછા કાઢવાની સત્તા લઈ રાકાય.

(૨). ૧૮૮૫ નો ૩ જે કાયદો હોદીઓ ને લાયુ ન પડી શકે તેમ કરવું.

પણ:—
(અ) એશીઆટીકને આવવા દેવાની ગોરા હક બાંધી શકે; આવી અટકાયતો હાલ પીસ પ્રીજરવેશન કાયદાવડે અમલમાં છે; અને કમીએશનપર વધારે અંકુશ મુકવા એક કમીએશન ખીલ એજેન્ટમાં બહાર પડી મુક્યું છે.

(બ) વેપારનાં લાઇસેન્સ આપવાની સત્તા લાઇસેન્સ બોરડના કાયદામાં રહે (જેના મુકાદા સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ થઈ શકે) એ પણ તેઓ સ્વીકારે છે.

(સી) ગોરા કોલોનીસ્ટોની લાગણી ન દુખાવવા સારું મળને પોલી ટીકલ તેમજ મ્યુનીસીપાલ વોટની તેઓ માગણી કરતા નથી.

ઉમેરવાની લાગ્યેજ જરૂર છે કે આ સવાલ કોલોનીની ખાનગી બાબતોને લગતો નથી; પણ આખા રાજ માટે બહુજ અગત્યનો છે; અને તેનાં પરિણામો ઘણે દુર સુધી પહોંચે તેવો છે.

ભરોસા પુરવક એવી આશા રાખવામાં આવે છે કે મજદુર હોદીઓનીવતી ટરાંસવાલ સરકાર પાસે વડી સરકારે રજુઆત કરવાથી જોઇતું ફળ મળી રહેશે.

વધુમાં મને એવું જણાવવાને સુચવવા માં આવ્યું છે કે ડેપુટીએશનને મળવા માટે તમારી મરજી તમે જણાવો તો એ કરતાં વધારે દિવસો બતાવશો કે જેમાં કમીટીના મેમ્બરો પોતાને સગવડ પડતી ત્યાં પહોંચી શકે.

સેન્ટરડે રીવ્યુની દોલસોણ

મી. રીચે મેંકેલેલા ફકરાઓમાં સેન્ટરડે રીવ્યુ નામના કનસરવેટીય પત્રના પ્રખ્યાત પત્રે ટીકા કરેલી તેની નકલ વિશે અમારો જોહોનેસબર્ગનો તાર અમે ગણે અહવાડીએ આપી સુકયા છીએ. આ વખતે તેનો તરજુમો આપીએ છીએ:—

ટરાંસવાલના હિંદીઓ રજીસ્ટર થવા ના ખાંડ ને અને કેટલાક કોલોની છોડી જવા માગ્યા છે. તેઓ રજીસ્ટર થવા ના પડે છે તેનાં જામને નવામ લાગતી નથી. રજીસ્ટર ને એ તુલ્યો અપમાન છે કે ખ્રીડીશ પ્રજાના એક પણ માણસને તેને સરણ નહિજ કરવો જોઈએ. ખુદ ખ્રીડીશ રાજની અંદર તેણે અપમાન ખ્રીડીશ પ્રજા ઉપર કરવામાં આવે છે તે ગજબની વાત છે. ટરાંસવાલના ગોરાઓ એ ખ્રીડીશ છોડીએ તરફ જે વસ્તુ જતાવવા માહ્યું છે તે કરતાં વધારે આપ મતજગલરેહું, સાંકડા મનનું, અને આખા રાજને તુકસાત પહોંચાડનાર બીજું કંઈ ન હોઈ શકે. કદાચ કય પ્રજા આમ વસ્તુતી હોય તો સમજી શકાય. હિંદીઓ ખ્રીડીશ પ્રજા હોઈ તેમના પર હક કરે એ વાતનો ક્યને વિચાર ન આવે. પણ અંગ્રેજ લોક આમ વસ્તે તે આખા રાજને માટે શરમની વાત છે. એક હિંદી ખ્રીડીશ પ્રજા તરીકે ટરાંસવાલમાં નહોતો દાખલ થઈ શક્યો, ત્યારે પોરદુગીઝ પ્રજા તરીકે દાખલ થઈ શક્યો એ કેવું દેખાય છે એ વાતનો વિચાર તો કરો! જુઓ ખ્રીડીશ શહેરી પણના લાજા! આ બધાથી દિંદ ના વતનીઓતી વહાલરી કેવી દલ થશે? અને હિંદી પરના ખ્રીડીશ રાજ તરફ તેમનું માન બહુ વધશે કેમ?

હિંદુસ્તાનમાં શું થાય છે?

ઇ. ડી. બી. અલ્ફરથી જોળખાતા એક ઇંગ્લેન્ડે 'નેશન' નામના વિલાસતના છાપા માં નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે:—

થોડા દિવસપર મારે એક હિંદી ગૃહ સ્થ સાથે કેટલીક વાતચીત થઈ હતી. તે ગૃહસ્થનું ઈંગ્લાંડ અને હિંદુસ્તાનનો અનુભવ છે, તથા કેળવણી પામેલ છે. તેથી હિંદના હાલના મામલા સંબંધમાં તેનો મત જાણવા લાયક થઈ પડશે. તેની સાથેની વાતચીતમાં એક વાતથી મને ખાસ અનુભવી થઈ હતી. તે વાત તપાસી જાણાઈશું જાણવા માગ્યું.

તેણે જણાવ્યું કે દક્ષિણ આફ્રીકાના કોલોનીઓમાં હિંદીઓને શહેરી તરીકે ગણવામાં આવતા નથી તે વાતથી હિંદુસ્તાનના લોકો દીલ સહીયા વધારે દુઃખાય છે; ને તે હિંદુસ્તાનની અસાંતિનું સહીયા મોટું કારણ છે. હિંદુસ્તાનની અસાંતિ મોટે ભાગે દક્ષિણ આફ્રીકાના હિંદીની હાડમારીઓના સખબથી તે ગણે છે. વળી એ અસાંતિ હિંદુસ્તાનમાં બહોળા ભાગમાં ફેલાયેલી તે ગણે છે. તે ગૃહસ્થે જણાવ્યું કે હિંદુસ્તાનના લોકો ખ્રીડીશ રાજ્યની પ્રજા ગણવામાં મગર છે; પણ તેઓ એવો દાવો કરે છે કે વડી સરકારે કોલોનીના કાયદા અટકાવવાની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જોઈ એ તથા એવો આગ્રહ કરવો જોઈએ કે સ્વરાજ્ય જોગવતા કોલોનીઓમાં ખ્રીડીશ ઈંજિનને શહેરી તરીકેના હક મળે. તેણે વધુમાં જણાવ્યું કે જે વડી સરકાર પોતાનો આ સત્તાનો ઉપયોગ કરે નહિ તો રાજ્યની પ્રજામાં ગણવાથી મળતા હિંદીના લાભ તો નાશ પામે છે.

ટરાંસવાલના હિંદીની મદદે લંડનનું ટાઇમ્સ

(તાર સમાચાર.)

અમેરિકામાં બ્રેન્ડિંગહામ ખાતે હિંદીઓ સામે ગોરાઓએ ખુદશી રીતે દરેખ જતા બો છે તેના ઉપર ટીકા કરતાં ટાઇમ્સ પત્ર જણાવે છે કે ટરાંસવાલના ઓરડી નન્સને વડી સરકારે મંજુરી આપી તેથી હવે દેશવરમાં હિંદીના રજીસ્ટ્રી દિમાયત કરનારાના હાથ દીઠા થાય છે. વળી તેથી કરીને હિંદુસ્તાનમાં રીતુરનો વધારો થશે. ટાઇમ્સ વધુમાં જણાવે છે કે ટરાંસવાલ માં ૧૨૦૦૦ જેટલા હિંદી છે તેમાં ટરાંસવાલપર જોખમ છે એવો દોંચ થઈ શકે તેમ નથી. ટરાંસવાલના હિંદીઓએ ઓરડી નન્સની સામે થવાનો નિશ્ચય કર્યો છે. એટલે તેથી તેઓ ગુજરાતના સાધન રગર ના થઈ પડે છે. કહ્યા વગર ચાલતું નથી કે રજીસ્ટર સામેની તેમની (હિંદી ઓની) ફરીઆદ સાવ બાજબી છે; ખરી રીતે આખા ખ્રીડીશ એમ્પાયરના લાલ જરૂર વિચારમાં લેવાયા જોઈએ; અને આપણી હિંદી પ્રજાને ચટતી રીતે રાખવાની માગણી કરવી જોઈએ.

ટાઇમ્સપત્રમાં એક હામળા હરખાન મી. રીચ જણાવે છે કે વધુ અપમાનો મહન

કરવા કરતાં ટરાંસવાલના હિંદીઓ કોલોની છોડી જશે. એવા દુખરો લોકોને પાલ માલી ખમવી પડી હશે; ગોરા વેપારીની અદેખાઈને સારું થઈને તેમનો ભોગ અપાયો હશે; તે લોકો હિંદુસ્તાનમાં જઈને થેર થેર ખ્રીડીશ રાજના ન્યાય અને સત્તા વિષે શું કહેશે? એ કાગળ ઉપર ટીકા કરતાં ટાઇમ્સ પત્ર જણાવે છે કે કોલોની ઓ રંગબેદ વગેરેથી આંધળા બનીને વડી સરકારની જોખમદારીઓનો વિચાર કરતી નથી એ દિલગીરની વાત છે. કોલોની પોતાના મુત્તકમાં ગોરાઓ વધારે વસે એવું માગે છે તે સમજી શકાય છે. પણ સાવચેતીનો આરથ જુવમ ન થયો જોઈએ. જ્યારે હિંદી કાયદાને શરણ થવા નથી માગતા ત્યારે આ અણીને વખતે પાણુ ટરાંસવાલની સરકારને હિંદી માગણી કબુલ કરવી પડે છે.

કોલોનીઓપર 'ટાઇમ્સ' નો આધુબ

(તાર સમાચાર.)

વાનકુવરનાં તોફાનોપર ટીકા કરતાં ટાઇમ્સપત્ર જણાવે છે કે કેટલાક ખ્રીડીશ કોલોનીઓ તું એશિયાટીક ઇમીએશન સામેનું વલણ બીલકુલ સહન ન થાય તેવું છે. એશિયાટીકા ઉદ્યમી અને કરકસરીઆ છે તેટલા સાડું તેમને મજુર તરીકે ભવંકર હરીફ ગણવામાં આવે છે. એ દુરમનાવટની હીલચાલ કરનારાઓ અજાન, સાંકડી જુદિ ના, અને આપ મતજખી છે. તેમને વડી સરકારની મુશીબતોનું કશું જાન નથી. તેઓ ના. સહેનશાહની એશિયાટીક પ્રજાને દુઃખ દે છે અને સતાવે છે અને તેનું પરિણામ શું આવે તે બાબત સાવ આંધળા થઈ બેસે છે. તેઓ મરજી મુજબ મજુરી મેળવે છે તથા મરજી મુજબ કાયદા ધરી શકે છે તેથી વડી સરકારને શું જોખમ તથા મુશીબતો છે તેનો જરાએ વિચાર કરતા નથી. વાનકુવરના એવા વલણથી ગંબીર મામલો કાણવારમાં ઉભો થઈ શકે છે. તેવે વખતે કોલોનીઅલ સરકારની મુરખાઈ ને એવકુરીને માટે વડી સરકારના લશકર અને તેલુગીપર તકડો પડે છે. ખ્રીડીશ પ્રજાના એશિયાટીકા સાથે કોલોનીઓના સંબંધનો આખો સવાલ કોલોની સરકારે તમા વડી સરકારે બેલાવર વિચાર માં મેલો જોઈએ છે.

પુની કાયદો

કેટલાક અગ્રેસર હિંદીની તુચ્છ અરજી

મેસર્સ સ્ટેમમેન એસલન અને રૂસે ક્રેટલાક અગ્રેસર હિંદીની વતી જે અરજી કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને મોકલી છે તેનો તરજુમો અમે નીચે આપીએ છીએ.

મે. કોલોનીઅલ સેક્રેટરી,

સાહેબ, મી. મીબસન તથા મી. રૂસે આપની સાથે ૨૧ મી તારીખે વાતચીત થયેલી તે આખતમાં પ્રીટોરીઆ, સ્ટેડરટન, પીટરસબરગ, મીડલબરગના કેટલાક અગ્રેસર હિંદીની વતી નવા કાયદાની રૂએ પ્રકાશિત થવામાં કંઈક ફેરફાર થવા જાણીએ છીએ. જે ફેરફાર કરવા માગીએ છીએ તે કાયદો અમલમાં લાવવાની આખતમાં નજીવા છે. અગત્યના સવાલ અમે ઉઠાવતા નથી કેમકે આપે જણાવ્યું છે કે તેવા સવાલ ઉઠાવવા એ નકામું છે.

પ્રથમ તો અમે એમ જણાવીએ છીએ કે જે હિંદીને વિષે અમે લખીએ છીએ તેઓ અથા બહુજ મોભાદાર વરગના છે. તેઓને ખાતરી છે કે તેઓ રજીસ્ટર કરાવશે તો ખીજા ઘણા રજીસ્ટર કરાવી લેશે. અને જો અમે જે આખત વિષે લખીએ છીએ તે વિષે દાદ મળશે તો તેઓ તુરંત રજીસ્ટર કરાવવા રાજી છે.

૧ પ્રથમ તો શરૂદાર માણસો સિવાય ના ખીજાની પરમીટ તપાસવા આખત અમારા અસીલો જે ઉચી જાનના છે તેઓને સરીઆમ રસ્તાની અંદર તમારો પાસ ક્યાં છે એમ જોરો પોલીસ પુછે તેથી શરમ લાગે છે. એમ થવાથી તેઓ કાફરની પંકતિમાં આવી જાય છે, જે કે તેઓ પોતે કાફરના ઉપરી છે. આમ થાય તો તેઓની દશા કાફરના જેવીજ થઈ જાય. તેથી સરકારની પાસેથી તેઓ માવ એટલીજ માગણી કરે છે કે પરમીટ તપાસવાને કેટલાક ઇન્સપેક્ટરો નીમવા કે જેઓ શકદાર અથવા ગુન્હેગાર સિવાય ના માણસોની પાસેથી રસ્તાઓમાં પરમીટ ન માગે. અમારા અસીલોને તેવા ઇન્સપેક્ટરને અગ્રહ આપવાનો આધ નથી. વળી આંગળાંઓ ઓળખવાને સારૂ ખસુસ જાન જોઈએ. એટલે પોલીસને તે સગા આપની એ ઘણું લાગે નકામું છે.

૨ ખીજું રેવન્યુ અમલદારોને અરજી કરતાં તેની ઉપર અગ્રહ આપવા આખત અમારું અસીલોને પાસિત લામે છે કે પ્રીટોરીઆ સિવાય ખીજા જગ્યાએ આવી સત્તા નવા અને જુવાન અમલદારોના હાથમાં લાંચ લેવાનું અને જુલમ કરવાનું સાધન થઈ પડે છે. આ આખતનો અનુભવ તમારા અરજદારોને એકાદી થયો છે તેથી તેઓની મુશ્કેલી એવી છે કે જ્યાં અરજદારની સહી જોવાથી અથવા સરટીફિકેટ તપાસવાથી ખાતરી થઈ શકે ત્યાં અમલદારે અગ્રહ નહિ માગવા. પણ જ્યાં તેમ ન ખતી શકે ત્યાં નવી લાઇસેન્સ માગનારની પાસેથી અગ્રહ માગી શકે પણ જ્યારે જામનાં આપે ત્યારે જુની લાઇસેન્સના પાસેથી ન માગી શકે.

૩ ત્રીજું એકે પુરાણ કાયદાની રૂએ મુદતની પરીશ પરમીટ નીકળેલી જણાય છે તેમાંની કેટલીક કામ સર ખસુસ જાન લાવવા મહેતાઓને આપવામાં આવી છે. કેટલીક ખીજાની અવજમમાં આવેલ માણસને આપવામાં આવી છે. પ્રીટોરીઆ મરજદના કિમામને એક છે. અને પ્રાણી આના સંબંધરૂપમાં હાથીના રંગવાળાને પણ એક છે. અમારા અસીલોને એવી ખાતરી જોઈએ છીએ કે નવા કાયદામાં પણ ખાતરીજ જાતની પરમીટ મળવી જોઈએ. હિંદી વેપારીનું ખીજાને સંકેતીક વખત જાણીતા દુર્ગીઆર મહેતાને હિંદુ સ્તાનથી બોલાવ્યા વિના નથી થઈ શકતું. આપ જોશો કે આ માગણીમાં કંઈજ નથી તે માગણી મંજૂર કરવાથી આ મુલકની એશિયાટીકની વસ્તીમાં કંઈ વધારો નહિ થાય.

૪ ચોથું એકે અમારા અસીલો માગે છે કે જોકરાઓને પોતાના ખાપ પાસેથી અથવા વાલી પાસેથી જેવી લઈ હિંદુ સ્તાન નહિ મોકલવા. તેઓના અવપણને લીધે અને સુપ્રીમ કોર્ટના ફાવને લીધે તેઓએ રજીસ્ટર નથી કરાવ્યાં. વળી એમ પણ અમારા અસીલો અરજી કરે છે કે જ્યાંસુધી જોકરાઓ સોળ વરસના ન થાય અને મુસલમાની કાયદા મુજબ ઉમર લાયક ન ગણાય ત્યાં સુધી તેઓની પાસેથી રજીસ્ટર નહીં કરાવવાં.

૫ છેવટે આપના ૧૫ મી જુલાઈના કાગળના સંબંધમાં અમારા અસીલો પુછે છે કે અરજના ફોર્મની ઉપર જે માણસો સંતોષકારક રીતે અંગ્રેજીમાં પોતાની સહી કરી શકે તેઓને આંગળાં પાડવાની વાત થી મુક્ત નહિ કરી શકાય? અમને કહેલામાં આવ્યું છે કે નાતાલના ઇમીગ્રેશન ખાતામાં માવ નિજાનીઓથીજ કામ ચલાવવામાં આવે છે. હાલની રજીસ્ટ્રેશનથી

પડતી. તેથી જાતનું ફોર્મ આ સાથે રાખીએ છીએ.

અમારા અસીલો છુટકારો થવા સારૂ આજીજી પુરવક વિનંતિ કરે છે. તેઓ જાણે છે કે કાયદાના હાથમાં તો તેઓ મીણુ બરાબર છે. અને તમારા ૧૫ મી જુલાઈના કાગળમાં તમે લખેલું છે કે સરકારનો પ્રીટોરીઆ જુલમથી કાયદો અમલમાં લાવી લોકોનું અપમાન કરવાનું નથી તેની ઉપર તેઓ સંપુરણ હારોસો મુકે છે.

કાયદાની સામે થવાનો ફરજી

આ વિષય ઉપર થોરના લખાણનો કેટલોક ભાગ અમે આપી ગયા છીએ. ખીજો નીચે પ્રમાણે છે:—

કાલો માણસ મરદ તરીકેજ કામ કરશે. ખીજાના હાથમાં મીણુ નહિ બને. આ અમેરિકાના રાજ્યને નિલાવવા જે માણસ વળત કરે ન તામરદ સમજવો. જે રાજ્ય જુલાઈની ઉપર અત્યંત પડે છે તેને માટે રાજ્ય જે ગણી શકે તેવી જ્યારે અત્યંત જુલમ થાય ત્યારે જુલમી રાજ્યની સામે થવાનો માણસ જાનનો હક છે. કેટલાક માણસો કહે છે કે અમે રિકાનું કાયદું રાજ્ય નેનું જુલમી નથી. એટલે કે તેઓની જાત ઉપર હુમલો નથી; તે ખીજાની ઉપર થાય છે તેની આવું બોલનારા ફરકાર નથી કરતા.

જેમ દરેક સંચામાં થોડા ઘણો કાટ હોય છે તેમ દરેક રાજ્યને હોય છે. તે કાટ દૂર કરવાને સારૂ સામે થવાની જરૂર કદાપિ ભલે ન હોય. પણ જ્યારે કાટ એજ સંચો અને, જ્યારે જુલમ જે કાયદાનું રૂપ પડે ત્યારે એ રાજ્ય મરદોને ન ખપે.

શરીર જાય તોપણ ન્યાય કરવો ને સત્ય જાળવવું. મેં જુના માણસની પાસેથી તુંગાનું જુદી લીધું હોય તો તે મારી છંદગી જાય તો પણ મારે તેને પાછું આપવું જોઈએ. તેમજ કદિ અમે રિકાનું રાજ્ય હુમે તો પણ તેઓએ ગુલા મેને છુટા કરવા ઘટે છે.

આપણે બોલીએ છીએ કે આમ અમુક કામને સારૂ કરવાં હમેશાં તૈયાર નવા. પણ સારૂ કરતાં હમેશાં વખત લાગે છે. કેમકે થોડા માણસો જે સુધારો કરવા માગતા હોય તે એકદમ બહાદુર નથી હોતા. તમારા જેટલા સારા અથા માણસ થાય નહિ તેની ફોફર નથી. પણ હમેશાં કેટલાક તકન રાખ્યા હોવા જોઈએ.

તેઓ જેમ એક છું આખી રાહીને ખમીર ચડાવે છે, તેમ પ્રોતાની કામને ચડાવે છે. એવા તો હજારો છે કે જેઓનો વિચાર ગુલામીની સામે છે પણ જેઓ કામ તેનાથી વિરુદ્ધ કરે છે. તેઓ પોલી-ગટનના વંશજો કહેવાય છે, પણ ખીસામાં લાયક ગ્રાહીને સમન કર્યા કરે છે. બહુ ધાય ત્યારે અરજીઓ ને ભાષણો કરે છે.

જગતમાં દર હજારમાં નવસે નવાણું તે સાચાકાના પીર—માનનારા—હોય છે. દરનારો એક હોય છે. પણ સાચાકાના માનનાર કરતાં સાચાકાના કરનારની, જે કે તે એક હોય. તો પણ, ઘણી વધારે કિમત છે. ખજાનો સાચવનારા ઘણા હોય તેનાથી તેમાંથી એક પાછ નહિ આપી શકાય. ખજાનાનો માલેક એકજ હોય છતાં તે બધું હુટાવી શકે છે.

માણસો સાચાની તરફ મત આપે તે સાચું કરવા બંધનર નથી. ત્યારે ઘણા માણસો ગુલામી રદ કરવાનો મત આપશે ત્યારે એમ જાણવું કે ગુલામી રદ કરવા પછું રહ્યું નથી. તે રદ કરનાર સાચા માણસોએ તેનો પાયો રાખેલો એમ સમજવું.

હું એમ નથી કહેતો કે, દરેક માણસ જ્યાં ખોટું જુએ ત્યાં તે દુર કરવા બંધા એલો છે. પણ હું એકસ કહું છું કે તે પોતે ખોટામાં ભાગ નહિ લેવા તો બંધાએલો છે. માણસ માત્ર વિચાર બાંધી તે પ્રમાણે વરતે નહિ તેમાં શી મજા હોય? જે મારો માત્ર કાઈ ચોરી જાય તો હું તે ચોરી થઈ તે અડીક થયું એમ કહી બેસી રહેતો નથી પણ ચોરાએલો માલ પાછો મેળવવા ને ફરી ન ચોરાય તેમ કરવા પ્રયત્ન કરું છું. જે માણસ કહે છે તેમ કરે છે તે જુદી વ્યવસ્થા અને છે. તેવા માણસ નથી દેશની, નથી સગાની કે નથી મિત્રોની દરકાર કરતો. પણ તે સત્યને સેવતો ઉપરના બધાને સેવે છે.

જુલમી કાયદા છે એમ આપણે કહીએ છીએ છીએ. તેની સામે આપણે થયું? સાધારણ રીતે માણસો કહે છે કે ત્યારે ઘણા માણસો તે કાયદા ના પસંદ કરશે ત્યારે તે રદ થશે. તેઓ કહે છે કે જે તેઓ સામે ધાય તો કાયદાની ખરાબી કરતાં સામે ધવાની ખરાબી વધારે થશે. પણ તેમ ધાય તો સામે ધનારનો દાવ નથી. દાવ અસહ્યારનો છે.

હું બેધડક થઈને કહી શકું છું કે મેસેચુસેટમાં જે ગુલામીની વિરુદ્ધ છે તે એકજ માણસ હોય તો તેણે ગુલામી નવાવવામાં કરે આખી કે ખીજી કંઈપણ

કરી મદદ નહિ કરવી. ખીજાઓ તેવા મતના ન થાય ત્યાંસુધી તેણે ખરાબ કામ કરવાનું નથી. કેમકે તે એકલો નથી. તેની સાથે હમેશાં ખુદા છે. જે હું ખીજાઓના કરતાં સાચા છું તો હું તે બધા ખીજા કરતાં ચડતો છું. મને આ રાજ્યનો અનુભવ દર વરસે એક વેળા ધાય છે. મારી આગળ કર લેનારો આવે છે. તે વેળા મારે કર આપવાની ના પાડવીજ જોઈએ.

હું જાણું છું કે આ મેસેચુસેટમાં એકજ ખરો વીરલો ગુલામીની સામે ધવાને સારું વેરો નહિ આપે ન જેલ માં જશે તો તે કહાડે ગુલામીની બેડી તુટવાની શરૂઆત થશે. જે મીજ બંધનર કરવામાં આવે તેજ બની ગણાય. પણ આપણે તો લાંબી વાતો કરીને માનીએ છીએ કે વાતો તેજ આપણું કામ છે. ગુલામી તોડવાની હિલચાલને ટેકા આપનારાં ઘણાં જાણી છે પણ એક મદદ નથી.

જે રાજ્યમાં ખોટી રીતે માણસોને જેલમાં રાખવામાં આવે છે તે રાજ્યમાં ન્યાયી અને સારા માણસોનું ઘર જેલ છે. તેથી મેસેચુસેટમાં આજે સારા માણસો જેલમાં હોવા જોઈએ. ગુલામી રાજ્યમાં માણસ જેલમાંજ સ્વતંત્ર છે. ત્યાંજ તેને માન છે. જેઓ એમ માને છે કે સારા માણસો જેલ જશે તો પાછળથી અન્યાયની સામે લડત ચલાવનાર નહિ રહે તેઓને લડત કેમ ચાલે તેની ખબર નથી; તેઓને ખરાબી સત્તા ખોટા ઉપર કેટલી ચાલે છે તેનું ભાન નથી. જેલમાં પડેલાને અન્યાયના જુલમનો અનુભવ કરનારા જેલમાં જંટલું કામ કરી શકશે તેટલું જેલની બહાર નહિ કરી શકે. થોડા વિરુદ્ધ વિચારના માણસો ઘણા માણસોની સાથે ભળ્યા કરે ત્યાંસુધી તેઓ વિરુદ્ધ વિચારના કહેવાય નહિ. તેઓએ તો પોતાનું બધું વજન વિરુદ્ધ ગતિ કરવામાં વાપરવું ધટે છે.

હું મારા પડોશીઓની સાથે વાનગિત કરું છું ત્યારે મને માલમ પડે છે કે તેઓ સામે ધાય તો બધું ખોઈ બેસે અને તેઓનાં બાયડી છોકરાં રજાની પડે એમ તેઓ કહે છે. મારે પોતાને જે રાજ્ય ઉપર મારો અથવા મારા કુટુંબનો આધાર રાખવો હોય તો હું નિરાશ થઈ પડું.

મને લાગે છે કે જુલમી રાજ્યને તાબે થવું તે શરમ ભરેલું છે, તેની સામે મારું ને કહેવું ને મદદ છે. મેં

વરસ થયાં કરે આખો નથી. તેથી એક વખત એક રાતને સારું મને જેલમાં રાખવામાં આવ્યો હતો. ત્યારે આ કેદ ખાનાની દિવાલો અને તેના લોખંડના દરવાજા તપાસ્યા ત્યારે મને રાજ્યની મુખાંત્રો ખ્યાલ આવ્યો. કેમકે મને કેદ કરનારા તો એમજ ધારતા હશે કે હું માત્ર હાડકાં અને માંસનો ખનેલો છું. તે મુખાંત્રો જાણતા નથી કે હું દિવાલો થી વેરાએલો છતાં ખીજાઓ કરતાં છુટો છું. હું કેદ હતો એમ મને નહિ લાગ્યું. મને તો એમ જણાયું કે જેઓ બહાર હતા તેઓ કદીની સ્થિતિમાં હતા. મને તેઓ પહેલેથી શક્યા નહિ તેથી મારા શરીરને સજા કરી. તેમ કરવાથી હું વધારે છુટો થયો. ને મારા વિચારો તે રાજ્યને સારું વધારે બચાવે થયા. મેં જોયું છે કે બાળક છોકરાંઓ ત્યારે કાઈ માણસને કંઈ ન કરી શકે ત્યારે તેના કુતરાને કનેડે છે. તેમ રાજ્ય મને કંઈ નથી કરી શકતું તેથી મારા શરીરને ક્ષતિ આપે છે.

મેં વળી જોયું કે શરીરને ક્ષતિ આપતાં પણ રાજ્ય ડરતું હતું. તેથી મારું જે કંઈ માન રાજ્ય તરફ હતું તે ગયું.

(ચાલુ તથા ગયા અંકમાં આવેલ આ લેખ ચોપાનીઆને આકારે છપાઈ આવતે અકવાડીએ બહાર પડેલો કિમત ૬ પેન્ડી, પોસ્ટેજ સહિત ૭ પેન્ડી.)

સ્ટોરમાં સુવામાટે હિંદીનો દંડ

કરબનમાં પ્રિન્સ આલ્બર્ટ સ્ટ્રીટમાં રાજગાર ચલાવતા સરકુદીન નામના હિંદી વેપારીને સ્ટોર સુવાની જગ્યા તરીકે વાપરવા માટે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. આરોપીએ જણાવ્યું કે સ્ટોર બહુ મોટો છે ને તેમાં સુવાના ભાગની આસપાસ પડકા દોરી લીધેલ છે સુધરક ખાતાના મદદનીશ કનરપેકટર મી. જે. કેનડલે જણાવ્યું કે આરોપીનો સ્ટોર રેલ્વે સ્ટ્રીટમાં આવેલ છે; ને તેમાં તે, તેના છોકરા, તથા કાફર નોકરો સવા. સ્ટોરમાં ફરતી બરેલી ચાર ચણ હતી; તથા આરોપીને અમાઉ એક વખત એતવણી અપાઈ હતી. માણસોએ જણાવ્યું કે સ્ટોરમાં ખોરાક હતો તે બહુ કહેવાય નહિ છતાં તે જગ્યાને સુવાના ચોરડા તરીકે વાપરવી એજ ખરાબ છે. બાક માણસોએ તેને પા. ૨ ના દંડની અથવા ૨૧ દિવસની જેલની સજા કરી.

રજીસ્ટર ઓફીસની મુસાફરીનો હેવાલ

બેલફાસ્ટ

મી. ઇ. એ. સલુજી લખી જણાવે છે કે:—તા. ૪ ને ૫ મીએ બેલફાસ્ટમાં અરજીઓ લેવાના દીવસો હોવાથી મી. કોડી તથા સુવીટસે તા. ૪થીએ આવી માજીસ્ટ્રેટ કોર્ટમાં ઓફીસ ખોલી હતી. પણ એકપણ સમસ ૨૭૨૨૨ થવા ન આવવાથી થાકીને તથા ઉદાસ થઇને મેસરસ કોડી અને સુવીટસ બંને જણુ જામ માં ફરવા નીકળ્યા. ને એક દુકાનમાં ગયા, હાં ઉભેલા બે હોદીને સમગ્રવવા કાશીશ કરી પણ એવો રોકડ જવાબ મળ્યો કે અમારે પરમીટ જોઈતી નથી. પછી એક બીજી દુકાનમાં તેઓ ગયા; હાં ઉભેલા ૫-૬ હોદીમાંથી એકાદ બેને મી. કોડી ઓળખતો હતો, એટલે 'હલો' કહી ઓળખાણ કાઢી ડાહી વાતો કરી સમગ્રવવા; પણ જવાબ ઉપર પ્રમાણે મળ્યો. તા. ૫મીએ પણ કોઈએ ૨૭૨૨૨ દરની અરજી કરી નહિ. આજે રાત્રે તેઓ મીડલબરગ વીઠાય થશે. જોહાન સબરગથી એસેસીએશન તરફથી, તથા નાતાલ કેંગરેસ તરફથી હિમત ને ઉત્તેજનના તારો આવ્યા હતા, જે માટે આભાર માનીએ છીએ. ઓફીસ ખાલી હાથે પાછી ફરી છે; પણ ખરી કસોટી નો દીવસ હવે આવે છે. તે દીવસે હાલ કરતાં પણ વધુ કરી રૂબાડવાથી આપણી જીત થશે. માટે અલ્લાહપાક સહિની હિમત વધારે એવું માગીએ છીએ. જે કાંઈ પોતાના હીલમાં માલ પૈસા વગેરેનો વસવસો લાવી હિમત છોડશે તે કોમનો કટો દુરમન લેખારો. આપણે પેદા થયા સારે બેસવાની કે ચાલવાની તાકાત નહોતી તે વખતે ખુદ પાકની મદદથી આપણું રક્ષણ થયું; તો હાલ તો આપણે તાકાતદાર છીએ અને તેથી બધું એ કરી શકીએ છીએ. માટે અલ્લાહે સહાય ખુદાપાક ઉપર ભરોસો રાખી હિમતથી લડતમાં ઉતરવાનું છે. એવડે કદાચ અહીંમાંથી જવું પડે તોપણ ખુદ પાકે બીજા મુલકમાં આપણને રજક ને ધન આપી રહેશે. તો હિમત છોડી પોતાના હાથે પોતાના બાંધબંધો અને પોતાનાં છોકરાંનું કાણુ ખુદ કરશે ?

બારબરટન

મી. કે. એચ. દેસાઈ જણાવે છે કે તા. ૪થી સપ્ટેમ્બરે હા. વાગવાની. માડીમાં મી. ચમની વગેરે અને આવ્યા અને

૧૧ વાગ્યે રજીસ્ટર અરજી લેવા ઓફીસ ખોલીને એકા. પણ આખો દિવસ બઝાસાં ખાવામાં ગયો. બીજા દિવસ પણ માખીઓ મારવામાં વીતાડ્યો. અને નોંધપાત્ર કોરે કોરી લઇ, બારબરટનની ટેકરીની હવા ખાઇ આવ્યા તેવા ખાલી હાથે વિદાય થયા છે.

મીડલબરગ

એક લખનાર જણાવે છે કે તા. ૬મીએ મી. કોડી તથા મી. સુવીટસે અત્રે આવી ઓફીસ ખોલી, ને માહે ટેબલ ખુરશીઓ તથા હોથ ધોવાની એક રોડ મોકલી. ટેબલ ઉપર અરજીના ફારમ મુક્યાં ને સીમાર મેહમાં ધાલી અરજી કરનારની રાહ જોઇ. બાર વાગ્યા પણ એકે શીકાર મળ્યો નહિ તેથી જામમાં ફરવા નીકળ્યા. હોદીઓની દુકાનો આગળ ગયા પણ કોઈ એ સલામ સરખી પણ કરી નહિ. બીજા દિવસે એક હિંદી બહાર ડચના ખેતરપર અરજી લાગે વાવેતર કરતો હતો તેની પાસે બચારનું 'કાંઈ જાતનું' હથિયાર ન હોવાથી તેણે એકે કાળા હાથ કરવા છે. જે માટે સહુ હીંદી દિગ્ગીર થશે. સોમા નામના એક વેટરને પોલીસ સમગ્રવીને ઓફીસે લઇ ગએલ. તેને મી. કોડીએ ફાસલાવી ને કહ્યું કે તારી રજીસ્ટર ને પરમીટ લાવ એટલે તવું રજીસ્ટર આપું. સોમે ચોખ્ખી ના પાડી ને કહ્યું કે ગમે તે દુઃખ સહન કરીશ, અચના ટરાંસવાલ છોડીશ પણ તવું રજીસ્ટર નહિ લઉં.

પરમીટ કાયદાનો જુલમ

પરમીટ ઓફીસની કાલમારીઓ બાબતમાં નીચેનો કામળ મી. ગાંધી તરફથી મી. ચમનીપર મોકલવામાં આવ્યો છે:—

સાહેબ,—પીસ પ્રીઝરવેશન કાયદાની રૂએ તા. ૨૭ મીએ મેસર્સ મહમદ ઇશા હીમ, મુસા કારા, કારા વલી અને ઇસા અસમાલ દરેકને ટ્રાન્સવાલ છોડી જવા માટે ૧૪ દીવસની નોટીસ મળી હતી. તે મુજબ મારા અસીલો તા. ૨૭ એ ત્રીજા ક્લાસની ટીકીટ લઇ ડેલા ગોવાએ જવા નીકળ્યા હતા. જતાં કોમા ટીકીટ આગળ તેમને રોકવામાં આવ્યા અને પોરટુગીઝ સરહદમાં દાખલ થવા માં અટકાયત થઇ. ટરાંસવાલની સરહદ ઉપરના સારજેટ ડેલાગોઆએમાં તેમને દાખલ કરાવવા માટે પ્રયત્ન કર્યો પણ તે કાંઈ કામ ન લાગ્યો. પછી તેઓ

કહે છે કે તેમને કોમાટીપુર્ટ ખાતે જેલ માં પાંચ દીવસ રાખવામાં આવ્યા. પછી સારજેટ તેમને વાસ્તે ડરબનની ટીકીટ લાવ્યો. ૨૬મરમાં બેસવાને ડરબનમાંથી પસાર થવાના પાસ માટે અરજી કરી તો તેમની પાસે પા. ૧૧ની ટીકીટ માગવા માં આવી તથા જોહાનસબરગમાં ટીકીટ (૨૬મરની) ખરીદી લેવાનું ફરમાવવામાં આવ્યું. મારા અસીલો જણાવે છે કે તેઓ બહુ ગરીબ હોવાથી ટીકીટ મુકી શકે તેમ નથી, તેમ જોહાનસબરગમાં ટીકીટ ખરીદી શકે તેમ પણ નથી. તેમ ની રેલવે ટીકીટો મારી પાસે છે. હવે મારા અસીલોએ શું કરવું તે જણાવશે તો હું આભારી થઇશ. જે તેમને વાસ્તે મોકલણ કરવામાં આવે તો ટરાંસવાલ છોડવા તેઓ તદ્દન ખુશી છે. વળી હું એ પ્રુછવા માણું છું કે મારા અસીલોને કોમાટીપુર્ટ ખાતે શામાટે જેલમાં રોકવા માં આવ્યા હતા ?

!!! સમુજ રંગ !!!

એક રંગ ને બીજાને ખાવ. તા. ૭મીના મરકયુરીમાં 'કોલોનીસ્ટ' એ નામથી કોઈ બગલો લગતું લખે છે કે અમે વાવીએ છીએ અને તેના પાકના લણતારા હોદી છે. અર્થાત લડાઈમાં બોગ ખાં સાથે આપે છે, અને હોદીઓ બચી જઈ, વેપાર રાજગાર ધીકાવી પછસા છોડીઆ ખાતે રવાના કરે છે. ભાઈ! કુંલકરણની નીંદ્રામાં આજોટવું, પછી નગા રામાં તુતી વાગે તો તેનો અવાજ બડેસા બને ક્યાંથી સંભળાય ? એયર મેરર કોર અને ટ્રાન્સવાલ વોરમાં ત્રીપલાવેલ હોદી વીરલાઓ, એની કોઈ ગણતરી હોય ? અમપકી તે લાપસી ને પરાઈ તે કુસકી. પણ બા—અમે તો તપશ્ચર છીએ. વાહોમ કરવામાં આગળ છીએ. હથિયાર આપવાં નહિ ને ચલેનત ઉ બડેનતના દાદા પહેર ના હડે પેટે તડાકા હાંકવા એમાં કોઈ મયું ?

લી. રસિક.

લેડીસમીયથી એક લખનાર જણાવે છે કે જન્માષ્ટમીને દિવસે લેડીસમીય સનાતન ધરમ મંદિરમાં મોટો ઉત્સવ કરવામાં આવ્યો હતો. મંદિરને રોશની તથા ધન તકરાથી શણગારવામાં આવ્યું હતું. આશરે ૫૦૦ જેટલા ભાવિકોએ દરશનમાટે હાજરી આપી હતી, જેઓમાં બહુ ઉત્સાહ અને ભકિતભાવ જોવામાં આવતાં હતાં.

કેનેડામાં એશીઆટીકના હાલ

(તાર સમાચાર)

બેલ્ગિયમમાં ૫૦૦ ઉચકેરાએલા ગોરાઓએ પરદેશી મીલ કામદારો ઉપર હુમલો કર્યો હતો. હોંદીઓના મકાન ઉપર જઈ તેમના દરવાજા તોડી તથા ઘરો પાડી તેમને માર માર્યો હતો. ૭૫૦ હોંદીઓને કોલ્મીઆની સરહદ સુધી ફાંકી કાઢવામાં આવ્યા હતા. મેયરે લખલિત થએલા હોંદીના રક્ષણ માટે બંદોબસ્ત કર્યો હતો. હોંદીઓ વાનકુવર તરફ ઉપડી જવાના હતા. બ્રિટીશ કોલમીઆમાંથી એશીઆટીકોને બહાર રાખવાના એક બીલને મંજૂરી આપવાની ત્યાંના લેફ્ટે. ગવર્નરને ના પાડી છે. તેથી ઉચકેરાએલા લોકોના એક યોગાં એ વાનકુવરમાંના જાપાનીઝ અને આફ્રીકન લોકોને પાડી નાખ્યા છે. ૩૦૦૦ એશીઆટીકોને સરહદ તરફ નાસવાની ફરજ પડી હતી. છતાં જાપાનીઝ એક ટુકડી ઉભી કરી લોકો અને જરીઓ લઇને સામા થયા, ને દંગાખોરોને પાછા હટાવ્યા. દંગાખોરમાંના જના શરીરમાં જરીઓ ઘોંચાઈ હતી તથા બીજા ૧૨ માણસને ઈજા થઈ છે. એક જાપાનીઝ મરણુતોલ ધાવડ થયો હતો.

ઉચકેરાએલા ગોરાઓએ કિનારા પર ઉતરતા બીજા ૪૦૦ જાપાનીઝ ઉપર હુમલો કર્યો હતો, તથા કેટલાકને પાણીમાં નાખી દીધા હતા. જેમને બચાવવામાં બહુ મુશીબત પડી હતી. આ બાબતમાં જાપાનીઝ કોનસલે કેનેડાના વડા સર વીલીફ્રીડ લોરીયર પાસે રજુઆત કરી છે.

તા. ૯મીની રાત્રે વાનકુવરના આફ્રીકન ક્યારટરપર હુમલો થયો હતો. જે ૨૦૦૦ પોલીસે સમાપ્ત્યો હતો. પછી ગોરા હજા ખોરોએ જાપાનીઝ રહેઠાણ પર હુમલો કરવાની તકવારી કરી હતી, પણ જાપાનીઝો તે લડવા તકવાર થએલા જોઈ તેઓ અટકી ગયા હતા. જાપાનીઝોએ પાંચ મકાનોને કાલ્લા પેટે મજબૂત બનાવી તકવારી રાખી હતી, અને તેની આગળ ડાંગ જરીઓ અને બંદુક સહિત એકઠી કરતા થયા હતા.

કેનેડાના પ્રધાન સર વીલીફ્રીડ લોરીયરે આ બનાવો માટે અફસોસ જાહેર કરનાર તાર વાનકુવરના મેયર પર મોકલ્યો છે.

બધા ચીના કામદારોએ અને નોકરોએ હડતાલ પાડી હતી.

તા. ૧૧મીએ વાનકુવરમાં શાંતી જાળાઈ હતી. જરૂર પડ્યે લશ્કરને કામમાં લેવા માટે તકવાર રાખવામાં આવ્યું હતું.

ચીનાએ અને જાપાનીઝોએ હડતાલ પાડી હતી તેમાં જોડવા દિંદોને આચક કર્યો હતો; પણ દિંદોઓએ બ્રિટીશ પ્રજા હેવાના કારણથી તે હડતાલમાં સામેલ થવા ના પાડી હતી.

તા. ૧૨મીએ ૭૦૦ હુલકાઓએ જાપાનીઝ લતા ઉપર હુમલો કરતાં પોલીસે અટકાવ્યા હતા.

વાનકુવરમાં થએલાં તોફાનોમાં જે જે જાપાનીઝોને ઈજા થઈ છે તેમને તુકસાની અપાવવા માટે જાપાનીઝ સરકાર કેનેડા સરકાર પાસે માગણી કરશે.

એટલાવા ખાતે એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે કેનેડા સરકાર જાપાનને તુકસાની અપાવશે તથા દરશાલ ૫૦૦ માણસોને ઈમીગ્રેશનરૂએ આવવાની છુટ મળશે.

સ્વીમર મોંટ ઇગલ હમણાં પહોંચી છે તેમાં ૬૦૧ હોંદી, ને ૨૬૩ ચીના તથા જાપાનીઝ ઇમીગ્રેટો આવેલ છે.

ઝીરસ્ટના હોંદી

ઝીરસ્ટમાં મુઝાં ટેકાણે પાડવા દિંદો કોમ સાદ એક ખાસ ટેકાણું ન હોવાથી ગઈ સાત નવેંબર માસમાં લાંબી ટાળિન કાઉન્સિલ આગળ મી. કાસીમ મુસાના હાથે અરજી લઈ જવામાં આવી હતી. તેનો જવાબ ગઈ તા. ૧૬ મી આગસ્ટે સીમેટરી ગારડીઅન મી. એ. હામ તરફથી નીચે પ્રમાણે મળ્યો છે " તા. ૧૭-૧૧-૦૬ ની તમારી અરજીના જવાબમાં નીચેનો હવા મારી કમીટીએ ટાળિન કાઉન્સિલ તરફ મોકલ્યો હતો જે પાસ થયો છે. તે હવાની નકલ: 'એવે' હવા કરવામાં આવે છે કે પુરોષીઅન સીમેટરીના " એન. એન. ઇ. " ખુબ્જા ઉપર ૧૦૦x૧૦૦ ફુટ માપ જેટલી જમીન એશીઆટીકોને તેમનાં મુઝાં ફરનાવવા માટે આપવી. તે જગ્યા એશીઆટીક કોમને હવાલે આપ્યા બાદ તેની આસપાસ જુની વાડને મળતી ને સીમેટરી કમીટી પાસ કરે તેવી વાક કરવી જોઈશે. જે જમીનનો એ-કટકો સ્વીકારતા હો તે તમારા પ્રતિનિધિને એ જગ્યા હું પુરોષીઅન બતાવી આપીશ." ઉપરના લખાણના જવાબમાં ઝીરસ્ટની હિંદી કમીટીના ચેરમેન મી. એ. હાસીમની સહીથી નીચે પ્રમાણે લખાણ તા. ૩ જી સપ્ટેંબરે મોકલવામાં આવ્યું છે. " તા. ૨૮ મી એ ગીટોંગ જરી અને એવો હવા થયો છે કે તે જમીનનો કુકટો જણાવેલી

શરત સાથે અને સ્વીકારીએ છીએ. તમે હરાવો તે વખતે તે જગ્યા જોઈ લેવા માટે અને લાજર થઈયું".

પરચુરણ ખખરો.

દેશવટો બાગવતા વીર હિંદી સરદાર અહતસિંહના માઈ કોસનસિંગને. લાહોર ના ભારતમાતા નામના મંડળના સેક્રેટરી નંદકીશોરને તથા અંબાપ્રસાદ નામના એક વર્તમાનપત્રનો લેખકને લાહોર પોલીસે કેદ કરવા છે.

ફટર જણાવે છે કે મી. રીચે સાઉથ આફ્રીકા કમીટી વતી તા. ૧૨મીએ લોડ એલગીનપર જંગાણુ લખાણુ મોકલ્યું છે જેના જવાબમાં લોડ એલગીને જણાવ્યું છે કે વડા પ્રધાને હાલ જે જવાબ આપ્યો છે તેમાં વધુ ઉમેરી શકતો નથી તે માટે દિલગીર છું.

પુર્વે બંગાળનો મામલો અગાઉના જોષેજ છે. એક સીપાઇને શીતુરી લાપણુ કરવા માટે પકડવામાં આવેલ છે. હાલમાં કેટલાક ગોરાઓને જરીઓ ભોંકી મારી નાંખવામાં આવેલ છે.

છેલા ખખરો.

[ઇ. એ. માટે ખાસ તાર.]

જોહાન્સબર્ગ ૧૦.૫૫ વાગે ઝીરસ્ટ તથા કુઅસેડારપમાં એશીસ ખુટલી હતી, પણ કોઈ રજીસ્ટર થયું નથી. જોહાન્સબર્ગ તથા બીનોનીના હોંદીઓ કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને કાગળ લખી જણાવ્યું છે કે અમારો રજીસ્ટર થવા બીલ ફક્ત હરાવો નથી; માટે અમલદારોને મોકલી નાહક લોકોના પૈસા ખરાબ કરશે નહીં.

મોરીશીઅસના માજી ગવર્નર સર આર્થસ જુસે એડીનબરોના 'સ્કોચમેન' પત્રમાં કાગળ લખ્યો છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે ટ્રાંસવાલ સરકાર પોતાની રાજનીતિથી બ્રિટીશ રાજની પ્રજાને વડી સરકાર તરફના રક્ષણ વચરની જાણી ખુબીને કરી મુક્યા માગે છે. ટ્રાંસવાલે અખત્યાર કરી છે તેવી રાજનીતિ બ્રિટીશ કે બીજા કોઈપણ રાજના ઇતિહાસમાં કદી પણ જોવામાં આવી નથી.

જોહાન્સબર્ગ માટે અક્ટોબર તા. ૧૩મી તા. ૩૧મી સુધી રજીસ્ટર માટે અરજીઓ વાન બરેનડીસ રજેવરમાં જુલા ૬૫ થયે આગળ લેવામાં આવશે એવું ગેઝેટમાં જાહેર થયું છે.

વીતન ડીવીઝનના લાઇસેન્સ અધિકારીના મુકાદા સામે મેયરસ આમદ બાવાત અને કા. એ બંધી કરી હતી તે ગારડ કાઢી નાખી છે.

વડી પારલામેન્ટમાં ટરાંસ વાલના હિંદી

વડી પારલામેન્ટમાં પુછાએલા સવાલ જવાબો જેનો સાર તાર મારફત જાણ્યું ગયો છે તેનો પીગતવાર હેવાલ વીલાયત ની હેલ્થી ટપાકમાંથી મળે છે તે નીચે આપ્યો છે.

મી. જે. એમ. રુબર્ટસન—એશીઆ ટીક કાયદાતમે રજીસ્ટર થયા ટરાંસવાલના હિંદીઓએ ના પાડી છે; તેથી ટરાંસવાલ માં જે મામલો ઉભો થયો છે તે તરફ આપનું ધ્યાન ખેંચાયું છે? વડી સર કારે તથા જનરલ ખોથાએ બહુ વચનો આપેલાં છે તો ટરાંસવાલ સરકાર આગળ વડી સરકાર રજુઆત કરશે? અને હિંદી કામને કેદ અને દેશપારની સજામાંથી બચાવવા કાંઈ પગલાં લેશે?

મી. ચર્ચિલ—મામલાથી અસાધારણ મુશીબત ઉભી થઈ છે. ટરાંસવાલના સ્વરાજ્યના બંધારણની આડે આવે એવાં પગલાં વડી સરકાર લેશે નહિ. પણ હાઈ કમીસનર મારફત ચાલુ તપાસ કરવામાં આવશે.

મી. હેરોલ્ડ ક્રાકસ—ટરાંસવાલમાં રહેતી ના. સહેનશાહની હિંદી પ્રબળે ટરાંસવાલ માં જમીનની માલીકીનો હક નથી એ વાત સાચી છે? ત્યાંના નવા કાયદાની રૂએ કાયદેસર ચાલનાર હિંદીઓને પાસ લખને ફરવું પડશે, ને તે પાસ ગમે તે પોલીસ ગમે ત્યારે માગી શકશે તે ખરૂં છે?

મી. ચર્ચિલ વતી—પહેલાં ભાગનો જવાબ હકારમાં છે. એશીઆટીક કાયદા થી ગમે તે પોલીસ ગમે ત્યારે પાસ માગી શકશે.

મી. એ. ટ્રેડી—જેહાન્નુસખાની અમુક ટ્રામ માડીમાં હિંદી વેપારીઓને બેસવાની મનાઈ કરનારા બાથબો થયેલ છે? તે બાબતમાં વડી સરકારની સલાહ લેવાઈ છે? રંગબેદના ધારાઓ માટે ટરાંસ વાલ સરકારે પણ વડી સરકારની મંજૂરી લેવી પડે છે, તો જેહાન્નુસખાની કાઉન સીલના ધારા માટે વડી સરકારની મંજૂરી ન જોઈએ?

મી. ચર્ચિલ વતી—તેવા ધારા થયા છે. વડી સરકારની સલાહ લેવાઈ નથી. ને તેમ કરવા ટાઉન કાઉનસીલને હક છે.

મી. એ. ટ્રેડી વતી મી. રીચર્ડસ—ટરાંસવાલના ઇમીગ્રેશન રીજીસ્ટ્રાર બીલ થી હિંદીઓ ઉપર વધુ લાડમારીઓ મુક

વામાં આવી છે તેમાંથી તેમને વડી સર કાર રક્ષણ આપશે?

મી. ચર્ચિલ—તેને માટે સહેનશાહની મંજૂરી જોઈશે. વડી સરકાર તે બાબત શું કરશે એ કહી શકાય નહિ, પણ તે ઉપર વિચારપૂરવક ધ્યાન દેશે.

મી. પારકર—કેટલીક વખત સ્વરાજ્ય ભોગવતા કાયદાનીતાં બીલ પાસ થયા પહેલાં વડી સરકાર આગળ સલાહ માટે આવે છે તે ખરૂં છે?

મી. ચર્ચિલ—કેટલીક વખત વિવેક અને સગવડની ખાતર સ્ટેટ સેક્રેટરીને તેવાં બીલ મળે છે; પણ તેમાં હક નથી.

ખબર પત્ર

જેહાન્નુસખા

231

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

જેહાલ હાઈ

હિંદી જ્યાં હોય ત્યાં કમળખતી છે. હવે અમેરીકાથી અવાજ આવ્યો છે કે વોર્શિંગટનમાં જે હિંદીઓ મજૂરીનું કામ કરે છે તેઓને ખાવલા ગોરાઓએ માર માર્યો તેમાંથી ચાર જખમી થયા છે. બાકીનામાં નાસભાગ થઈ રહી છે. આ આ મારનાર ગોરાને હું ખાવલા ગણું છું. કેમકે તેઓમાંના હજાર નિરપરાધી મજૂરો ઉપર ચડી આવ્યા તેમાં કંઈ બારે કામ કર્યું ગણાય નહિ. જેઓ પોતાના થી નખળા છે તેવાની ઉપર જીલમ કરે તે નામદ છે. આપણી કહેવત પ્રમાણે કુંભાર ખીજે ત્યારે મધેડીના કાન ઉમેરે. તેમ આ હિંસકારા ગોરાઓ જે ગોરાઓ હિંદીને નોકરી આપે છે તેની ઉપર કંઈ નથી ફરી શક્તા તેથી નોકરો ઉપર ધાક ચલાવે છે. શૂરા તો એજ ગણાય કે જે પોતાના કરતાં બળીયા હોય તેની ઉપર જોર ચલાવે.

વોર્શિંગટનના ગેમરે આ હિંદી મજૂરો ને કહેવરાવ્યું છે કે તેઓનું રક્ષણ તે કરશે અને તેઓ નોકરીમાં બલે પાછા ફરે. તેણે ખાસ પોલીસ આ મજૂરોનું રક્ષણ કરવા સાફ રાખેલ છે. આ હકીકત મેયર સાહેબને માન આપનારી છે. ઈંગ્લાંડની ફારીન ઓફીસ પણ તેઓની સંભાળ રાખે છે એમ ખબર છે.

આ ધાડનો સાર એવો જણાય છે કે હિંદીઓ પોતે શૂરા થશે તોજ પરદેસમાં નથી શકશે. ગોરાઓ હમેશાં લાલ મારશે તેમાં કંઈ વડી કે બીજા કાઈ સર

કાર રક્ષણ કરનાર નથી. જેઓ બીજા કંઈ બેસશે તેને ખુદા સહાય થતો નથી. આપણે જે વાઘ વશમાં વસીએ તો બેજ ચીજ થઈ શકે. ખરી હિંમત એ કે તેઓનો લય નહીં રાખેવો. વાઘ વરે પણ જગતકરતાએ સરખ્યા છે. અને તેઓની તરફ સાફ દિલ રાખવું આવું વડીઓ આપવા જે ખરા બહત છે તેજ લાથી લાંબી બહિતથી કે. શકે છે. ખીજા વરખની હિંમત એ છે કે વાઘ વર ની સામે હથિઆર લઈ થવું. તેમાં પણ શરીરનું જોખમ ખેડવું રહ્યું છે. આવી સ્થિતિ ગોરાઓમાં વસનારની છે. વધી હશે તે દર દેશ પોતાના પેટને અરથે નહીં નીકળે. એટલે આપણને સાધારણ રીતે ખીજા વરખની હિંમતની જરૂર છે. તે લાવવાને સાર શરીરના જોખમથી નિહર થવાની અને શરીરને કસવાની જરૂર છે. મીસીસ બેસન્ટના ધોરણ પ્રમાણે મોટા તાના સરવ હિંદીએ કુરતી વિગેરે કસરતો શીખી અંગ કસા ચેલાં બનાવવાં જોઈએ. આ બધું તોજ ધાય કે જે આપણા મનમાં આપણા માનનો કટિા આવે અને આપણે મરદ છત્રએ એવું જાન આવે.

મી. પોલાકનો કાગળ

સ્ટારપત્રમાં એક ઈંગ્લેશ લખનારે જણાવ્યું છે કે હિંદી વેપારી એકંદરે અને સરખામણી કરતાં પ્રમાણીક છે તેથી તેઓને ગોરા વેપારીની ધીરધાર છે. પણ તે લખનાર જણાવે છે કે હિંદી વેપારીનાં નાણાં ટરાંસવાલમાં ફરતાં નથી તેથી તેઓને કાઢી મૂકવા જોઈએ. આનો જવાબ મી. પોલાકે લાંબા કાગળમાં આપ્યો છે. તેમાં તેણે જણાવ્યું છે કે હિંદીને જમીનના તથા ખીજા હકો નથી તેથીજ હિંદી નાણાં આ દેસમાં બહુ ફરતાં નથી. પોએક્ટરદમમાં આજ બાબત ફાળો થયેલો તેમાં મદદ કરવા વિશે હિંદીએ કહેલું તેનો દાખલો આપ્યો છે ને આપણે હિંદી સવાલ સરસ રીતે ચરચ્યો છે.

રજીસ્ટર ઓફીસ

રજીસ્ટર ઓફીસની મુસાફરી થયાજ કરે છે. બીજાં સામેને હવે મુખ્યારક બાદી દેવાપણું પણ નથી રહેતું. એકજ દિલચાલ થઈ રહી છે. સડુ પરમાટ ઓફીસનો બેલકાટ ચલાવી રહ્યા છે. આ પગલું સહી ગયું છે ને તેમાં બહુ દિવ તની જરૂર નથી. ખરે ટાણે ખરા રહેશે તે મુખ્યારકબાદીના ધણી થશે.

અફવાઓ

હમેશાં તરેહવાર ગપાટાઓ હોય છે. કોઈ કહે છે મેમજોએ રજીસ્ટર લીધાં. કોઈ કહે છે કે કોંકણી કાયર થયા છે. વળી કોઈ કહે છે કે પ્રીટોરીઆમાં સુરતી તથા હાંદુઓમાંથી કાળી રીલી લેવાની દિલ્લમાલ થઈ રહી છે. આવી અફવાઓ જેમ અણીનો વખત નજીક અત્વતો વળ્ય છે તેમ ઉડવાજ કરવાની. બીકણ માણસો પોતાની બીકનો ચેપ બીજાને લમાડી આપે છે.

બેહુદી ધમકી

એવું જોવામાં આવે છે કે કેટલાક હાંદી નર એવા પડ્યા છે કે જેઓ પોતાના લાઈમ ધની ઉપર બીજાને છે તો કહે છે કે 'જો તું અમુક ચીજ નહીં કરે તો હું રજીસ્ટર થઈ જઈશ.' આવી ધમકાની ઉપર હસવું અને રડવું બન્ને આવે તેમ છે. 'મારે સાફ તમે કંઈ ન કરો તો હું ખાણમાં પડીશ. તેમાં તમારું શું જશે એ સમજાવું નથી. એટલે જેઓને એવી ધમકી મળે તેઓએ આવા 'શૂરવીરો'ને ચોખે જવાખ આવેલા કે ગુલામી ઓરીસના દરવાજા સદાય ખુલા છે. હું પોતે તો ઇચ્છું છું કે જેઓ પોતાનું પુરૂષપણ ગમાવી બેઠા છે તે રજીસ્ટર થઈ આવે. એટલે ખરા ની કસોટી સો ટય આવશે. જ્યોમહન ટેન ફરેડ નામના પત્રે કહ્યું છે તે બોટ નથી કે દરંસવાલના ઝેરી કાપદાથી હીચ કાશ રહી જશે ને મરશે માયાં ઉઘાડી જૂઝશે. આપણે ઇનામી જેલ કાલમાં જોઈએ કે "શું ચોર ચાડીયા હમ ધૂતા થઈ રહેવું." એ વખત આણે આવે છે. કાપદાને શરણ થનારની એજ પકિન ગણાશે એમ મારે બહુજ દિલગીરીની સાથે કહેવું પડે છે.

હમીદીઆ સોસાયટી.

આ સોસાયટીની મીટીંગમાં ગયે અઠવાડીએ હું જણાવી ગયો તે અરજી સોસાયટીએ મોકલવાનો હરાવ કર્યો તે એવી શરતથી કે એસોસીએશન પસંદ કરે તો.

વિ. ઇ. એસોસીએશન

આ એસોસીએશનની એન્ડી ઇડીઅન લોકડાઉન મીટીંગ મંગળવારે થઈ હતી. તેમાં મી. કુવાડીઆ, મી. ઉમરજી સાલે, મી. અલીભાઈ આકુજી, મી. અબ્દુલ મની, મી. શાહપુદીન, મી. ગુલામ મહમદ, મી. હમામ અબ્દુલ કાદર, મી. ગવરીજી, વ્યાસ, મી. એ. એમ. કાયલીઆ, મી.

મોમણીઆત, મી. તંબી નાઇક, મી. એ. એ. પીલે વિગેરે હાજર હતા. મી. નાઇક ની દરખાસ્ત અને મી. ઉમરજી સાલેના ટેકાથી ઉપલી અરજી મોકલવાની હરાવ પસાર થયો. મી. અબ્દુલ મની, મી. શાહપુદીન, તથા મી. ગુલામ મહમદનો મત કંઈક હીચો જોવામાં આવ્યો. પછી પાછળથી તેમનો વિચાર અરજી પસંદ કરવામાં પડ્યો.

સેક્રેટરીએ દિસાખ રજુ કર્યો. તે પાસ થયો તે તે પેટે પા. ૧૪નો એક આપવાનો હરાવ થયો. તથા બીજા પા. ૨૫ ખરચ હવે પછી થાય તેને પેટે આપવાનો હરાવ પસાર થયો.

ઝીરસ્ટમાં લોકેશન તપાસનાર

ચાલુ સરકારી ગેઝેટમાં ઝીરસ્ટ એશિયા ટીક લોકેશનમાં ઇન્સ્પેક્ટરની નીમણૂક જાહેર કરવામાં આવી છે. તેનું નામ મી. લેનરડ વીલીઅમ સ્મીથ છે. નવા કાપદાને શરણ થનારને ચોકાવનારી આ વાત છે.

એક બાઇની દિલસોજી

વિલાયતથી મીસ સ્મીથ નામની એક બાઇ લેખક જણાવે છે કે "અહીંની સરકાર તમને મદદ ન કરે તો પછી ધારિત શી. તમે મરદ છો એવું બતાવો છો એ બસ સમજી છું. ખુદા તમને ઘટે છે તેવો ઇન સાફ આપો."

ગેઝેટની નોટીસ

જેહાન્સખરગના રહીમ તુરલાઇની એસ ટેડ નાદારીમાં નાખવામાં આવી છે. પોતે ફરસ્ટમના નાદાર હાજી ઉમર હાજીખાન મહમદની મીટીંગ લાંબા માણસેટ પાસે ૨૭ મી સપ્ટેમ્બરે મળશે. બેચલના નાદાર આમદ ઇસમાઇલની ગીલકતના વહીવટનો આંકડો તા. ૩ અક્ટોબર સુધી પ્રીટોરીઆમાં માસ્ટરની ઓરીસે જોઈ શકાશે. આરખરનના નાદાર અબ્દુલ લતીફનો માલ જને લેવો હોય તેણે તેના ટ્રસ્ટીને અરજી કરવી. આની મુદત તા. ૧૧મી સપ્ટેમ્બર સુધીની હતી.

છીંડો

(અમારા ખખરપત્રી તરફથી)

અહીંના હાંદીની એક મીટીંગ તા. ૨૬ મી અગસ્ટે શેઠ દામોદર આણંદજીની હુકમમાં મળી હતી. મી. ઇબરાહીમ હાજી મુલેમાન પ્રમુખપદે હતા. મી. ઇબરાહીમ હાજી કાસમ મી. મેશજી જોડણદાસ, તથા મી. આઈ. એસ. રંગસામી આયરે ભાષણો કર્યાં હતાં. બાદ સરવાતુમતે એવો હરાવ

થયો કે "છીંડોના હાંદીઓ દરંસવાલના ભાઈઓ તરફ તેમની લડતમાં દિલસોજી છે. અને જેલના હરાવપર હા રહેવા લલા મણ કરે છે; તે બાબતનો જેહાન્સખર મિ. ઇ. એ. પર તાર મોકલવો, તથા તેમને મદદ આપવા એક ઉધરાણું કરવું." પછી ઉધરાણું કરવા એક કમીટી નીમાઈ. મી. મેશજી જોડણદાસે તારવું ખરચ આપવા જણાવ્યું. બાદ મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ હતી.

અહીંના એક આગેવાન બહારગામ ગએલ હોવાને લીધે આ બાબતમાં અમે હજુ સુધી કંઈ કરી શક્યા નહોતા. ઉપરાણામાં આશરે પા. ૩૦ની રકમ થવાનો સંભવ છે. જે બેંગી થએથી જેહાન્સખર મિ. ઇ. એ. પર મોકલી દેવામાં આવશે.

યુનાઇટેડ હાંદુ એસોસીએશન

કેપટાઉનના યુનાઇટેડ હાંદુ એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરફથી નીચેનો રીપોર્ટ પ્રસિદ્ધ કરવા મળ્યો છે.

મજકુર એસોસીએશનની એક મીટીંગ તા. ૨૫ મી એ. મી. લજીરામનો પ્રમુખ પછા નીચે મળી હતી. એસોસીએશનને જે હોદ્દાદારો કેટલોક વખત થયાં કેપટાઉનમાં ન હોવાથી તેમની જગ્યાએ નવા સેક્રેટરી અને ટ્રેઝરર એવી નીમણૂક કરવાનું પ્રમુખે જણાવ્યું. બાદ મી. એસ. એન. સાહે અને મી. પી. જોશીની જોઈટ સેક્રેટરી તરીકે નીમણૂક થઈ. મી. એલ. મુળચંદ ટ્રેઝરર નીમાયા, જતાં તેઓ પોતે નાદુરસ્તીને લીધે ગેરહાજર હોવાથી તેઓની કમુલત માટે નકી કરવાનું આવતી મીટીંગ માટે મુલતવી રહ્યું.

પછી મેસર્સ પ્રદુમલ અધર્સવાળા મી. હીરાનંદ દેશ જતા હોવાથી તેમના માનમાં શું કરવું તે બાબતનો વિચાર કરવા ખાસ મીટીંગ મી. સાહેના પ્રમુખપછા નીચે મળી. પ્રમુખે સુચના કરી છે કે મી. હીરાનંદે એસોસીએશનના મેંબર તરીકે કેટલીક સેવાઓ બબ્બવી હોવાથી તેમને એક ગુહોળિત માનવજી આપવું. બાદ મી. જોશીની દરખાસ્ત અને મી. હીવાળાના ટેકાથી એ હરાવ પસાર થતાં તે કામ માટે એક કમીટી નીમાઈ તે સભા વિસરજન થઈ.

મી. પોનન મુનસામી પીટમેનની શોર્ટ હેન્ડની પરીક્ષામાં પાસ થયેલ છે ને તેમણે હાલમાં રેલવે સ્ટ્રીટમાં એક કલાસ શરૂ કર્યો છે.

કરખનની ઇડિઅન પબ્લીક લાયબેરીની મીટીંગ

મયા રવિવારે રાત્રે લાયબેરી હોલમાં લાયબેરીની મીટીંગ મળી હતી જે વખતે મેંબરોમાંના જુજ અહરથો હાજર હોવાથી બીજે દિવસે ફરી મળવાનું કરાવ્યું હતું. મહેતા વર્ગના કોઈ હાજર નહીં થયેલ હોવાથી મી. રસ્તમજી પારસી તથા મી. દાઉદ મહમદે ઘણી દીલગીરી ખતાવી હતી. બીજે દિવસે રાત્રે સાડાઆઠ વાગે ફરી મીટીંગ મળી હતી. પ્રમુખસ્થાને મી. રસ્તમજી પારસી બીરાજના હતા. સેક્રેટરી મી. શેલતે હેટલી સભાની મીનીટ તથા હિસાબ વાંચી પ્રમુખની સહી લીધી હતી. અને પોતે ધંધાસર કરખન હોલમાં હોવાથી તેમનું રાજીનામું સ્વીકારી નવા સેક્રેટરીની નીમણુક કરવા માગણી કરી હતી. કેટલાક સંજોગો વેળાં સેક્રેટરી તરીકે એક પગારદાર માણસ રાખવાની કેટલીક ચરચા ચાલી હતી, પરંતુ પૈસાની તંગીને લીધે તથા મી. તારમહમદ સુમારે પોતે આનરરી સેક્રેટરી તરીકે કામ કરવાની ખુશી ખતાવી તેથી સરવાળુમતે તેમને પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા; અને હાલમાં જે માસીક ૧૦/- થી એક માણસ રાખવામાં આવે છે તેને બદલે મહમદ તરીકે મી. તારમહમદે મી. જુસુમ એસમાનનું નામ જણાવ્યું હતું જેણે વગર પગારે કામ કરવાની ખુશી ખતાવી હતી. આ નીમણુક થયા બાદ મી. રસ્તમજી પારસીએ મી. શેલતે કરેલ કામ તરફ પોતાનો સંતોષ ખતાવ્યો હતો. લાયબેરીમાં કોઈ તરફથી રીમાર્ક બુકમાં જણાવવામાં આવેલ તેના ખુલાસો કરતાં તેમણે કહ્યું કે મી. શેલતે ટ્રાન્સવાલના ખુની કાયદાને લગતા જુદે જુદે કેસો લખવામાં આવતા કાગળ તથા તારો લખવા વગેરે કામમાં તેમને લાંબાબો દિવસ હાજર રહેતા હોવાથી લાયબેરીમાં ખુશી હાજરી નહિ આપી શકતા. તેમણે આ કામમાં બહુ કીમતી સેવા બજાવી છે.

મી. શેલતે બખબેલ સેવા બદલ ઉપકાર માનવાની દરખાસ્ત મી. મેટે કરી હતી. તેને મી. દાઉદ મહમદ મી. ધૂપેલીયા તથા મી. હળીવદાસ મહેતા તરફથી ટેકા મળતાં સરવાળુમતે પાસ થઈ હતી. બાદ મી. રસ્તમજી પારસીએ મી. શેલતની ગેર હાજરીમાં તેમની જગ્યાનું કામ કરવા કોઈ ખુશીથી બહાર પડી તેમને ત્યાં હમેશા નીચમીત વખતે આવતા રહે એમ માગણી કરી હતી. તેના જવાબમાં મી. મેટે મી.

અંબારામ મહારાજ તથા મી. દીવાને ખતતી મદદ આપવાનું જણાવ્યું હતું. ઉપરમાં પ્રમુખનો ઉપકાર માની સલા સામ નવ વાગે વીસરજન થઈ હતી.

લેડીસમીય ઇસલામીયા સોસાયટી

મજબૂર સોસાયટીના સેક્રેટરી મી. એસ. એમ. રહીમખાન જણાવે છે કે—તા. ૨૨એ સોસાયટીની બીજી મીટીંગ હતી. સમુદાય મુસ્તશ અલ એહરસ સાહેબ પ્રમુખપદ લઈ હતેહાક ઉપર બોલ્યા. મી. મહમદ અસનજી નોખાતે સોસાયટી તરફથી એક લાઈબેરી ખોલવા કહ્યું. તેને સહીએ ટેકા આપ્યો. મી. અહમદ ઉમરે સોસાયટી સ્થાપવાથી ખુશાલી ખતાવી, અને તેને મદદ દેવા તથા કમરસ્તાન વિષે દેખરેખ માટે બોલ્યા. વેન્ટ સેક્રેટરી મી. યુલામ હુસેન અહમદ સારી સોખલના ફાયદાઓ વિષે બોલ્યા. મી. એસ. એમ. ખુખારી એ (કંડીવાળા) ઇલમની જરૂર અને ફાયદા વિષે બોલી એવી મુચના સોસાયટીને કરી કે દરેક મેંબરે બાપણુ કરતાં શીખવું; દીની કેળવણી આપવા પગલાં લેવાં; મુસલમાનોમાં સંપ ને દીલી મહો ખત વધારવી; ઇસ્લામીઓ ઉપરનાં સંકેત દુર કરવાના ઉપાય લેવા; તથા યુરખાએ પતીમો, ને મુસાદરની સંભાળ લેવી. સેક્રેટરીએ લાઈબેરી સ્થાપવા બાબત કપીતા ગાઈ અસરકારક વીવેચન કીધું.

લાઈબેરી માટે સોસાયટીને મી. એ. એમ. ખારવા તરફથી ૩ ખુરશી, યુજ રાત દરખણ, દીલાખતજી મોમીનીન, તથા ઇસ્લામ ગેઝેટ; મી. એમ. એ. ગોગા તરફથી ૬ ખુરશી, ટેબલ લેમ્પ અને હેર્મિય લેમ્પ; મી. ઇમાદીમ કાસમ અમલા તરફથી ૩ ખુરશી, ને ગવરમેંટ ગેઝેટ; મી. હસપ મુલ્લા તરફથી ૨ ટેબલ તથા ખખરદાર; મી. બદરદીન તરફથી ૧ શેતરંજ, ને કરઅન ગેઝેટ; મોલવી મહમદ મુસા માણુ તરફથી પૈશા અખખાર; મી. મહમદ ખેલીમ તરફથી ૨ ખુરશી, તથા પ્રજા પોકાર; મી. ઇસ્માઈલ હુસેન અપટી તરફથી ૨ ખુરશી, ને પોલીટીકલ મોમીઓ; મી. અહમદ ઉમર તરફથી ૨ ખુરશી, ઘડીઆળ, તથા ઇડિઅન ઓપિનિઅન; મી. ઇસ્માઈલ મહમદ કા. તરફથી ૨ ખુરશી, અને ટેબલકવરર; મી. હાજી યુલામ હુસેન દીનદાર તરફથી

પંચબહાદુર, ને વી એખાપર દીગરી એક ઇલ્લાહ; મી. અહમદ મહમદ શહેરી તરફથી ૧ ખુરશી, મી. અહમદ ઇમાદીમ મુલ્લા તરફથી ૧૨ ખુરશી, મી. મહમદ આફઝ તરફથી ૨ ખુરશી, મી. યુલામ મહમદ કાસીમ અમલા તરફથી ટેબલલેમ્પ, ને ૪ ખુરશી; મી. લાફઝ યુલામ રસુલ કોઝાવાળા તરફથી ૧ ટેબલ, મી. મુલેમાન હાવુદ તરફથી ૧ ખુરશી; મી. કાસમ હુસેન, મી. ઇમાદીમ શેખ, તથા મી. અહમદ કાસીમ મુલ્લા એ દરેક તરફથી ગલાશ દરજન ૧, મી. હસ માઈલ મુશાજ તરફથી પાણીના કુંડા તથા મલાસ ૩, મી. હસપ મુલેમાન હાજી શેહ તરફથી ૨ ખુરશી; મી. મહમદ ઉમર તરફથી અલ ઇસલામ; મી. રહીમ લામ પીરખાઈ તરફથી ટેબલ ૧, ને એક રદુલ, મી. મહમદ અસનજી નોખાત તરફથી લીનોલીયમ એ પ્રમાણે ચીનો બેટ મળવાનું બહાર થયું. બાદ સહી વીસરજન થયા હતા.

મહોમેડન ડીપેર્ટીંગ સોસાયટી

(ઈ. ઓ. માટે રીપોર્ટ.)

કંડીની મહોમેડન ડીપેર્ટીંગ સોસાયટીની એક મીટીંગ તા. ૭મીએ મી. ઇસ્માઈલ ઇમાદીમના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. મી. એસ. એમ. ખુખારીએ લેડીસમીયની ઇસ્લામીયા સોસાયટીની સ્થાપના માટે લંબાણુ વિવેચન કરી ખુશાલી ખતાવી. મી. કાસમ ખીરે મોલવી હાજી ફતેહ મહમદની કોમી સેવાના વખાણુ કરી તેમના ઉપરીપણા નીચે સ્થપાયેલી સોસાયટી માટે નીચેનો કાગળ લખવા દરખાસ્ત કરી જે સરવાળુમતે પસાર થઈ હતી. “અમારી સ્નેહી લેડીસમીય ઇસ્લામીયા સોસાયટીની સ્થાપનાથી અમારી સોસાયટીને ઘણી ખુશી ઉપજી છે. અમે તેના માનવંતા પેદરન, મેંબરો તથા કારસારીઓને મુખારકબાદી આપે છે. વળી મજબૂર સોસાયટી અમારી સાથે જરૂરી પત્રબદ્ધવાર રાખશે એવી આશા છે. અને સદરહુ સોસાયટી હમેશા સારી આખાહી બોમરે એવી દુવા ચાહીએ છીએ. આમીન.” પછી મેસર્સ ઉસમાન અલારખીયા, મહમદ સરંગ, આદમજી કાનમીયા વીગેરે સાહેબોએ અસરકારક વીવેચનો કર્યા હતાં. અને અત્રેની લાયબેરીને વધારવા યુકે મંગાવવાના હેતુથી હિદર મેંબરોએ ૨-૧૮-૬ બેટ આપી હતી તથા મેસર્સ. મહમદ હાસમ અને મહમદ આદમે પોતાનાં નામો મેંબર તરીકે નોંધાવ્યાં હતાં.

ધી સુરત હિંદુ એસોસીએશન

સનાતન ધર્મસભા

રૂપન તા. ૮-૬-૦૭

રૂપનના સુરત હિંદુ એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરફથી નીચેના રીપોર્ટ પ્રસિદ્ધ કરવા મળ્યો છે:—

આ એસોસીએશનની વરકીંગ કમીટીની મીટીંગ તા. ૬મી સપ્ટેમ્બરે ૧૭૦ એ સીટ માં મળી હતી. તેમાં સેક્રેટરીની ભાષા મળ્યું ત્રેઝરરે આજસુધીના આવક ખર્ચક નો દિસાખ રજુ કર્યો, જેની અંદર સદર તારીખે એકમાંએકે-સ પા. ૧૩૫-૭-૩ની રકમ છે. તથા ત્રેઝરર પાસે પા. ૩-૩-૦ની રોકડ રકમ છે એમ જાણાવ્યું. જેને કમીટીએ સતોપકારક જાહેર કર્યો હતો. સદર વરકીંગ કમીટીના મેંબર મી. શ્રીશ્યાલાલ ઝાહવાલાઈ દેસાઈ સ્વદેશ તરફ વિદાય થતા હોવાથી, તેમનું આપેલું રાજીનામું સ્વીકારી તેમને મેંબર કમીટી તરફથી ખાન આપવાને નક્કી કરી એસોસીએશનને ખરચ ન પડે એવી સવડને માટે સુચના થવાથી મેસરસ, જી. ડી. હસરાજની કંપની તરફથી મી. દુલભ ભાઈ અપુભાઈ દેસાઈએ માથે લીધું છે. જે ઉપરથી તા. ૧૫ સપ્ટેમ્બરને વાર રવીએ ૧૭૦ એ સીટમાં એસોસીએશનની કમીટીના મેંબરની હાજરીમાં આપવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે. જે ઉપરથી સેક્રેટરી તરફથી કમીટીના મેંબરોને હાજરના દીવમે બોલે એ વાગે પધારવાને ભલામણ કરી હતી. તેમજ દેસાઈ દુલભભાઈએ બીજા ગૃહસ્થોને પણ પોતાના તરફથી ખાનગી આમંત્રણ આપી પધારવાને ભલામણ કરી હતી. કમીટીના મેંબર મી. બળવંતરાય બાપુભાઈ દેસાઈના તરફથી અત્રેના બીલેરમાં વસ્તા એક નિરાધાર બાલક નામે શ્રીશ્યાલકને અગ્રે કંઈજ ઉપ જીવીકાનું સાધન નહિ હોવાથી દેશ મોકલવાને સ્વીકરના આજનો ખંદોખરત સદર એસોસીએશન તરફથી થવાને કમીટીને સુચના થઈ. જે ઉપરથી કમીટી મેંબરોએ સદરહુ પગલાંને રતુની પાત્ર ગણી સદરહુ બાલકને સ્વીકરનો આજ આપી સ્વદેશ મોકલવાનો સરવાળામતે ઠરાવ કર્યો. બાદ આજ સુધી થયેલાં કામકાજોથી સદર એસોસીએશનના સરે ગૃહસ્થોને વાકેફગાર કરવા તા. ૨૨-૬-૦૭ને રવીવારના રોજે બોલે ત્રણ વાગે વીકટોરીઆ સીટમાં વીકટોરીઆ થીએટરમાં એસોસીએશનની જનરલ મીટીંગ બોલાવવાનું ઠરાવ્યું. બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

સેક્રેટરી જણાવે છે કે:—આજરોજ સભા કરીને સીટ બાઈબરેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. ધણા ગૃહસ્થો હાજર હતા. સમય થતાં હવર પ્રારથના કરી મધ સમાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. પછી શ્રી ગીતાજીના અભ્યાસ ૧૮ ના શ્લોક ૩૫, થી ૪૦ સુધી વાંચી સંભળાવ્યા. પછી ઉપદેશ ત્રિયાવળીનો લખાવેલ નામનો પહેલો અંક વાંચવામાં આવ્યો. પછી રા. ખુશાલભાઈ પટેલે પ્રમુખની રજાથી સભાના અધીકારીઓની મુદ્દણી સખંધી કાઢપણુ જાતનો નીવમ છે કે નહીં તે સંબંધી પ્રજ્ઞતાં સેક્રેટરી તરફથી જવાબ આપવામાં આવ્યો કે એવો કાઢપણુ જાતનો નીવમ મારા અનુભવમાં નથી. જેથી દર વરસે સભાનો અધીકારી વરમ કરી સુટાવે જોઈએ (જેની અંદર જુના અધીકારીને સરવાળા મતે પસંદ કરવામાં કાઢ અખવાદ આડે આવે નહીં.) એવી તેમના તરફથી દર ખાસ્તું કરવામાં આવી, જે સરવાળામતે પસાર થઈ. રા. કીશ્વલાળા (વાઈસ પ્રેસીડન્ટ) એ પોતાનું રાજીનામું રજુ કરવાની માગણી કરી જે વખતની તંગીને લીધે પાછું ખેંચી લેવાની ભલામણને લીધે તેમણે પાછું ખેંચી લીધું. શ્રીયુત અંબારામજી પ્રમુખે સદ્યોધ મળે તેવાં ભજનો ગાઈ સંભળાવ્યાં. બાદ શાંતીમંત્ર લાગી સભા વિસરજન થઈ.

ઝીરસ્ટની હીંદી કમીટી

ઝીરસ્ટની હીંદી કમીટીના સેક્રેટરી તા. ૫ મીએ લખે છે કે—આમારી કમીટીની મીટીંગ તા. ૪ ના રોજ મળી હતી. પ્રમુખની ગેરહાજરીને લીધે મી. અબદુલ ગની મુસાએ પ્રમુખપદ લીધું. સભામાં સરવેએ કાવદાસામે થયેલાં એકમત જતાવ્યો. વોલંટીયરોની ખીલકુલ જરૂર જણાતી નથી. નાતાલ કોંગ્રેસ તરફથી ઉત્તેજનનું લખાણ મળ્યું તે વંચાયું. જેમાટે આભાર માનીયે છીએ. કમીટીના સેક્રેટરી મી. બીસમીસલા ખાં દેશ જાય છે જેથી મી. એસ. ઇ. જ લાલપેરની દરખાસ્તને મી. શરીફ હાજી જુસબ તથા મી. મુસા હાજી અબદુલ્લા વીગેરેના ટેકાથી મી. અબદુલ હમીદ સેક્રેટરી નીમાયા. બાદ માજી સેક્રેટરીને માન પત્ર આપવાનું નક્કી થવાથી તા. ૫ મીએ

તે વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યું. સેક્રેટરીએ કમીટીનો આભાર માની કમીટીને ટકાવી રાખવા ભલામણ કરી. બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

ચરચા પત્ર.

ચરચાપત્રોએને જવાબ.

બહી અહમદ—આવતા અંકમાં નાખીશું.

લખમીદાસ મરાચ—કવીતા જાપવી બધે કરી છે.

એમ. કે. ઉ.—તમારાજ કહેવાથી કાંઈ હજરત પેગંબરનું જીવનચરિત્ર બધે થયું છે તેમ નથી. તે જીવનચરિત્ર લેવા વાળા આહકાની કીક સંખ્યા નીકળશે તો પુસ્તકના આકારે અમે બહાર પાડશું.

ખરીદાઓનાં વચનો

મે. ઇ. એ. તા અધિપતિ જોગ,

પ્રીટોરીયાના કેટલાક ભાઈઓ હવે રજી જર લેવા ખાનગી મસલત કરી રહ્યા છે ને આપણી વરસ દિવસની લડત ધુળમાંમેળ વવા માગે છે તથા કરેલી મહેનતને ખર બાદ કરવા માહે છે એ સમાચાર વાંચી મને એટલો ખેદ ઉપજ્યોછે કે તેનું હું વરણન કરી શકતો નથી. હું મારી જાતે તો એમ ગાણું છું કે એવી શુરાઈ કરવા કરતાં મોત કેમ બહેતર ન હોય? આજ દિવસ સુધી આટલા લડ્યા ને પધસા ગુમાવ્યા, વેપારમાં નુકશાન ખમ્યા તે કંવટે આ પરીણામ સાડ શું? સઉ ભાઈઓને અદલાહતાલાએ આ દુનિઆમાં મરદ પેદા કીધા ને અફસ બહી તે ગુલામ બનવા? ને સાથે બીજાઓને પણ બનાવવા? આમ કરે તેને મરદ નહિ પણ એરત સમજાઈ જાય. અરે ભાઈઓ! બાદ રાખજોકે આ ખુની કાવદાને વરા મવા તો બે નજી વરસની મુદતમાં કુત્રા મિસાલે બેહાલ થઈ આ દેશ છોડવો પડશે. જેઓ હવે રજીસ્ટર થવા માગણી કરેછે તેઓ આપણા ખારા દેશને, આપણી વહાલી કામને, આપણી બહાદુર કમીટીને દગે દીએ છે અને તેમનું નાક કાપવા માહે છે! માટે એ ભાઈઓ, ઘેનમાંથી જરાતો આંખ ઉઘાડજો, ને ખુદાની ખાતર હીંદીની આજ રૂ બોળતાં અટકજો!

લી. શેવક,

ઇસમાઇલ અહમદ બખારીયા.

રૂસ્તનખરગ,

તા. ૪-૬-૦૭.

કરમનમાં આંગળાં પાડવાસામે એક વચ્ચનદાર દલીલ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ બેગ, નાતાલનો ઇમીગ્રેશન કમિશ્નર સને ૧૮૯૭થી અમલમાં આવ્યો છે. આ કાયદાની રૂએ નાતાલમાં સને ૧૮૯૭થી કોઈ નવો પેસેન્જર હીંદી દાખલ થઈ શકતો નથી. અત્રે આવતી દરેક સ્ટીમર ઉપર ઇમીગ્રેશન ખાતું ચોક્કસ રાખે છે. અને બેગ ચોક્કસ આવી ચડેલા નવા સપ્સોને દેશ પાછા હાલેથી મોકલે છે. જે ખરા હકદાર હોય એટલે જેઓ ડોમીસાઇલ સરટીફિકેટ રજૂ કરે, અથવા જેઓ હિંદી દેશ પાસ કરે, તેને કિતર વાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે. એજ મુજબ યોગરદમ ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી ચોક્કસ સપ્સોમાં આવે છે. અને તેથી કાયદાપુરવક રીતે ખુલ્લું પુરવાર થાય છે કે હાલમાં જે હીંદીઓ કોલોનીમાં છે તે ખરેખરા હકદાર છે અને તેઓના એ ખરા હકની સામેતી ઇમીગ્રેશન કાયદાની હસ્તી છે.

આવા સંજોગો વચ્ચે આ કોલોનીમાં થી જતી વખતે જેઓ પાસે ડોમીસાઇલ સરટીફિકેટ ન હોય તેઓ તે મેળવવા માટે અરજ કરે તેની અરજ ઉપર આટલાં બધાં ચુંથણાં શા માટે થવાં જોઈએ? દસ-દસ વરસથી આ કોલોનીમાં ઇમીગ્રેશન રીસ્ટ્રીક્શન કાયદાની રૂએ કોઈપણ હીંદી ગેરકાયદેસર દાખલ થઈ શકતો નથી એ દલીલ શું પુરતી નથી? ધરતે કેમણેથી બે આ દલીલ ઉપર ઇમીગ્રેશન ઓફીસરનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે તો જરૂર હીંદી પ્રજાને રાહત મળે અને આંગળાં પાડવાની તકલીફ પછી દુર થાય.

કરમન,

લી. સેવક,

તા. ૬-૬-૦૭.

સાપુરજી રાહીરો.

એક સંવાદ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ બેગ,

એક સારા ગ્રહસ્થની ઓરતે મને ખેલાવીને પુછ્યું કે "હિંદીઓ નવાં રજીસ્ટર લેશે કે નહિ? નવાં રજીસ્ટર લેવામાં શું તુક્યાન છે? તેથી તમને ફાયદો નહિ થાય?" જવાબમાં મેં કહ્યું કે "નવાં રજીસ્ટર અમને મોટી હલાકી કરે તેમ છે. અમારા દરેક જાતના હક ખોટા થાય છે. અમને એટલે જરૂર અપમાન કરે છે કે કાફર પોલીસ

પણ રસ્તામાં ઉભા રાખી અમારાં રજીસ્ટર જોઈ શકે. આ ગુલામી કરતાં જલ્દી બહેતર છે."

લી. કાજી કમરદીન.

ખારખરતન, તા. ૦૩-૬-૦૭

મોરોકો

મી. એસ. હેડ. અલી ખી. એ. મોરોકો ખાખત નીચે પ્રમાણે હિંદિયન રીજીસ્ટ્રાર કહે છે:—

મોરોકો એ પણ એક સ્વતંત્ર મુસલમાની રાજ્ય છે. મોરોકો અથવા મગરીબ અમ-અરકાનું રાજ્ય એક વેળા સ્પેનથી છુટી પડી હતું. પણ હાલ તે અધમ દશમાં આવી પડ્યું છે. અગીર અમદુલ રહમાન ખાનની કારકીરદી પહેલાં જેવી સ્થિતિ અફઘાનિસ્તાનની હતી તેવી હાલ મોરોકોની છે. દેશના દુકાન પડી ગયા છે ને તેમાં નાની નાની કોમોનું જોર છે. પહાડોની કોમો મોરોકોના સુલતાનની આજુ કશુલ કરતી નથી. આ કામ હી હતાં હુંટકાટ કરે છે. તેથી દુનિયામાં ઓળખમાં ઓળો મપાએલો ને શોધાએલો દેશ મોરોકો છે. દેશની સ્થિતિ એવી અસ્થિર છે કે ખેડૂત પોતાની પાસે બંદુક રાખીને હળ ખેડે છે. અમલદારો ઘણે ભાગે બીન પમારદાર હોવાથી લોકો ને સતાવે છે ને તેઓની પાસેથી પૈસા લેય છે. સુખાઓ મુખ્ય સુખાને ગણી કારતા નથી. રજીસ્ટ્રારનાં કામ ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે દેશમાં કેટલીક અંધા ધુધી છે. આ સુખો પોતાની સરજ પ્રમાણે કર લેય છે ને મારો ચલાવે છે. એકવેળા મુરોપીઓને હુંટેલા, તેઓનાં ખુન પણ થએલાં. સ્પેન અને ફ્રેંચને કાફલો ને ઉપરથી દેશ ઉપર ચઢી આવ્યો, પણ કંઈ લગાઈ થઈ નહિ.

રાજ્યસત્તા સુલતાનના હાથમાં છે. તેને તાબે મોટા વજીર છે. પછી તેની નીચે શેખો હોય છે. શેખોની નીચે સીપાહી હોય છે.

મોરોકોને એક સ્થાયી રાજધાની નથી. ખરું જોતાં ત્રણ રાજધાની છે—ફેઝ, મોરોકો અને મેક્કેનેઝ. એક ગામથી બીજે ગામ સુલતાન વસે છે. એટલે જે ગામ છેડે ભાંડો કંઠાણ થઈ જાય છે. મુરને ગ્રીકની માફક. પોતાને પાસે ધર્મી હોય છે. તુરકી, ઇરાન વિગેરે દેશ કરતાં જુદી રીતે ધર્મમાં તેઓ પાળે છે. તેઓ સીદી બોખારીએ કરેલી કુરાન સરીફ ઉપરની લીકાતો માને છે.

મુલાઓની સત્તા મોટી છે. તેઓને લીધે દેશમાં સુધારા થતા નથી.

જ્યારે બીજા ધર્યામી દેશ ચલતા જાય છે ત્યારે મોરોકો મુરોપીની નજીક હોવા છતાં ચડતું નથી. અમદુર રહમાન જેવા અમલદારની દેશને જરૂર છે. જે દેશ રજીસ્ટ્રારીએ ચલાવ્યો હતો તેવો દેશ પાછો ઉઠે તો ફ્રાંસ અને સ્પેનની સત્તા મુલકમાં જમવાનો ભવ છે. પણ જે રાજ્ય ખરેખર ચલાવવામાં આવે તો મોરોકો આખાદી પામે તેવો મુલક છે. જમીન ફળદ્રુપ છે. હવા સરસ છે. ખતીજ પદાર્થ પુષ્કળ છે, વળી તેને સમુદ્રની કીનારી મોટી છે.

મારિસખર્ગથી 'જાણનાર' એ નામથી એક લખનાર લખે છે કે—મેક્કન લાઇનના હીંદીની કોંગ્રેસ પાસેની માગણીની વાત બહાર આવી છે. પણ મને દીક્ષગીરી એટલીજ થાય છે કે કોંગ્રેસ જે સમસ્ત હીંદીના હિતચિંતક તથા મતની કહેવાય તેની પાસેથી શું માગણી છે તે તો દલ અમારામાંના ધણાખરા જાણતા પણ નથી. તો આંહીના કેટલાક હીંદી ભાઈઓ પર ખુણે વિચાર કરી આંહીની તેમજ મેક્કન લાઇનની સમસ્ત હીંદી કોમને જાણવ્યા વિના માગણી કરે તે ખામી જેવું છે.

સ્વેચ્છાએની હલચાલ.

[નાતાલ કામરેક્ટ લાઇન.]

અમલોલોસી—તા. ૧૬મી સપ્ટેમ્બરે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

કોંગ્રેસ—તા. ૬મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તાથી ઉપડી છે.

અમલોલી—તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમલોલી—તા. ૮મીએ મુખ્ય પહોંચી છે.

અમલોલી—તા. ૬મીએ મુખ્ય પહોંચી છે.

[જરૂર ખરું આકરિકા લાઇન.]

ખુદેસરાથ—તા. ૧૮મી સપ્ટેમ્બરે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

સોમાલી—તા. ૨૮મી સપ્ટેમ્બરે મુખ્ય જવા ઉપડશે.

[હિંદિયન આકરિકા લાઇન]

નીવા—તા. ૧૨મી આગસ્ટે કલકત્તાથી ઉપડી છે.

ચારીસ—તા. ૧૨મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તાથી ઉપડી છે.

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and a focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has, consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,
Tallis Street, London, E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION" said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has misread it" added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

આ જાણુ' દુનીયાના જાપાઓ માસીક તથા ચોપડીઓનો સાર હુંકમાં આપે છે. તેમાં ધાર્મિક સંજ્ઞાદારી તથા આજુ જમાનાને લગતા સુધારાના લખાણો આવે છે. ઉમર: ૪૭ વર્ષ; કદ: ૩૨ પાના; કીમત ૧૩/- પોસ્ટેજ સહીત.

જરમન ઇશ્ટ આફ્રીકા લાઇન

સ્ટીમર બંદુસરાય

હેલાગોઆમે થઇ ૧૭ દિવસમાં સીધી મુબમ્બઈ જશે

સ્ટીમર બંદુસરાય અરેથી તા. ૧૮ સપ્ટેમ્બર મુબવારના રોજ ઉપડી ફક્ત હેલાગોઆમે રોકાઇ ૧૭ દિવસે તા. ૪ અક્ટોબરના અરસામાં મુબમ્બઈ પહોંચશે.

પહેલા તથા બીજા વરમના ઉતાર માટે સારી સમય છે.

જનારાઓએ તુરત તકવાર થઇ જાવું.

કીમત નોલીને જલદી મુબમ્બઈ જનારાઓને આ એક ઉત્તમ તક છે.

વાસતે ૧૭ દહાડે મુબમ્બઈ જનારાઓએ આ ઉત્તમ તકનો લાભ લેવા ચુકવું નહોં વધારે વીગત માટે નીચે સરનામે પુછવું.

આસમાન અહમદ.

જરમન ઇશ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

કમરૂદીન પાસેજ, ૩૨ સીટ, હરમન.

૨૧ એ માર્ચીનર સીટ.

FOR SALE

4½ Acres, situated near Edendale (Close to the Railway Station.) Can be irrigated. Terms easy, Apply: W. GALLWEY. Maritzburg.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચંદ.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન થી મંગાવી સસ્તે દામે વેંચવામાં આવે છે. ખાસ વી પોસ્ટવંદરનું તથા કલકત્તા નું-સરસ આવલ-ચોખું ગંધીઆણું-જથ્થાબંધ. અજમાયેશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP, Box 6031, JOHANNESBURG. Telegrams: "FANCY."

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનની હુક નકલ ઈન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૧ એ સીટ, તથા શ્રી સન એન્ડ ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ એ સ્ટ્રીટમાંથી ત્રણ. પેનીના દામથી મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. ટ્રાંસવાલ અથવા કેપ કોલે નીના સ્ટાંપ પછુ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીશય નીચેને દેખાણેથી પણ મળશે.

પી. એમ. બરગ-મી. બી. એમ.

ટેલ. ૪૯૧ મરચ સ્ટરીટ.

પ્રીટોરીયા-મી. પી. એમ. બેશી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટર્સબરગ-મી. એમ. ખડેરીયા,

બોક્સ ૧૧૦.

બોક્સબરગ-મી. એમ. આર. દેસાઇ,

બોક્સ ૨૫૫.

કીપરલી-મો. તુલજીરામકી. ત્રીવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

હેલાગોઆમે-મેસર્સ જ્વલકાસ લાલચંદ

ની હુ. બોક્સ ૧૮૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewla
Randeria,
21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
HOERMAJY IDOLGY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motar,
Box 92.
NANJEE DULABEDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 108.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOODAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street.

M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
J. S. Malan Kherula
143 Grey Street

DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

JALBHAY & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.

J. B. Melua,
Box 530, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

Maekene Brothers, Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed, Tobacconist,
109 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.

Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghavye & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 83, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

Thann Mahraj, Property Owner,
175 Gale Street.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.

A. M. BUYAT,
Box 14.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

M. S. COOVAYIA,
Box 270.

B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.

FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAN MOHIDEEN,
Box 3755.

Gulab Prag,
Box 5990.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

Omarji Sale,
Box 5931.

A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.

SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

BHINHA RANCHHOD,
Box 0031.

DHANJI MORAR,
Box 6931.

DOORJI TELI,
Box 4980.

FAKIR KALIAN,
Box 6031.

Govind Dalabh,
Box 6031.

GOVIND MOWJI,
Box 6369.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999.

MORAR BHIKHA,
Box 5999.

PARBHU HIRA,
Box 5999.

PENA JERAM,
Box 651.

RATANJI KALIAN,
Box 5999.

Ratipalsing,
Box 5999.

D. M. SURATI,
Box 6031.

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

KIMBERLEY

Khandeobhai Tulgaram,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
Essop Ebrahim Patel & Co.,
52 Market Street, Box 84.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
Kalan Laloo,
Box 391.
SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.
VANMALI KOVA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davey,
Bond's Drift.

MIDDELSBURG
(TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MEHTA & KRANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL.)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.
HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.
Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.
G. P. VYAS,
Box 1156.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

SALISBURY

K. M. NAIDOO & Co.,
Box 1.

ROBERTSON

Bhimjee R. Nuik,
Box 59.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpes & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
Wick Street.
BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.
Ragahvjee Ragnath, Goldsmith,
Moss Street.
Ragahvjee Devjee,
Goldsmith.
Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSEUST

E. A. BHABHA,
Box 96.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. NAIDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

**The Calcutta Congress
and Conferences**

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahomedan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohun Ghose, The Hon. Mr. Govindaraghava Iyer, Mr. A. Claudy, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica-charan Muzumdar, The Hon. Mr. Golikale, Nawab Atikulla of Dacca, Mrs. Sorajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohun Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price As. 8. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Essays on Indian Economies. By the late Mahadev Govind Ranade. *Contents:*—Indian Political Economy; The Re-organisation of Real Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1-8.

Aggressive Hinduism.—By Sister Nivedita. Second edition. Price As. 4. To subscribers of the *Indian Review*, As. 2 only.

The Brahmins and Kayasthas of Bengal.—By Babu Girindranath Dutt B.A., M.R.A.S. The present work purports to be a brief compass, to be a national history of the two great castes, Brahmins and Kayasthas which form the bulk of the educated population of Bengal. It is an endeavour to explore a field left still untouched by Oriental scholars. Price. Re. One. To subscribers of the *Indian Review*, As. 8.

Herbert Spencer's Economies.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As. 4. To subscribers, As. 2.

G. A. NATESON & Co.,

Esplanade,
Madras.

ABDOOL RAIHAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAIHAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

No. 24 Corner Commissioner & Beuningen Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Solt Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT,
Box 4 Tel. Add.: "BHANA,"
બહામદ બાણા, બોક્સ ૪. P. P. Rust.
પી. પી. રસ્ટ.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
—AND—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, DELAGO BAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Halls-ware, Furniture, Grocery,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add: BAGDAD. P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL-MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 55.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
115 GREY STREET. (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "AJMERK." Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snock,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jalliboy & Sarabjee Bros. Durban.
જી. એચ. ગૂલ.
૧૨૯, કેસલ સ્ટ્રીટ.
૧૨૯, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Ticks, Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West). Box 4120, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 262,
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 83. Tel. Address: "Potchendam."
Telephone 864.

સસ્તો અને ઉચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ધાર વગેરે
અંગ્રીજી સીગારેટ લાગતી તમાકુ નીચે
સજાને મળશે.
સન બ્રેન્ડ ટોબેકો વર્ક્સ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

Vrajdas & Calehand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 63, Telegraphic Address: "KHOTA."
HEIDELBERG, Transvaal.
Branch:—KHOTA & CO., Nigel

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSRUST

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA."

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

दुन्यामें सबसँ पुराणी
भागका विमार्की ऑफिस.

स्वाधन-पौंडे ३०,००,०००.

अर्जो करनेसे कमतीमें कमती भाव मिले
दुनियांमें सैधी जुनी आगना बीमानी
जे.सी. लेनी जुडी पां ३०,००,००० नी से.
बभी नखाववायी जोडाभा जोडा याडु आवे
मणी शकरी.

१. कर्माधिकार प्रमाणित करणुपु सुचिक, २
कुछाईपणमं कर्मचारी कर्मचारी पणमं कर्म
पणमं कर्मचारी, कर्मचारी प्रमाणित करणुपु सुचिक
कर्मचारी कर्मचारी कर्मचारी कर्मचारी.

A E. CHOTABHAI,
MERCHANT.

P.O., Box 33,

KRUGERSDORP.

इटरना तारनी कंपनी, लीमिटेड.

हिंदुस्थान तथा युरोप भाटेना तारना सस्ता हर.

इटरनी कंपनी काष्ठपणु बेकाने मटे हिंदुस्थान, जपान, युरोप, कोस्टेरीया अने
अमेरिका तार भाडली शके से. नियमित बराकाने हर सहेरा हीक अके शीवीय अने
कंपनी शीमेट आपवाभा आवे से.

इटरनी कंपनी तार अथवा टपासधी दुनियांना काष्ठपणुभाजपर पैसा मेकली करे से.

इटरनी कंपनी तार मेकलनार तथा सेनार बखुनी सरनाभा इच्छर करे से. आ
इच्छर नामने मटे काष्ठपणु पणसा सेनाभा नथी न्यायता इटरनी पास काष्ठ पणु से ते
करे रीते सपुरणु से. आनी रीते नाम इच्छर करानी काष्ठ पणुभा तार सेना तथा
मेकलवाधी पणु सरते हर काम बेकली सकाय से.

पणु इटर काष्ठभा आवेला तार इटरनी कंपनी तेना अरक करी सेनार बखुनी सेली
कर करे से.

पणु नियत मटे नीमने सरनामे वणि.

मेनेजर, इटरनी पीएलसी, अथवा इटरनी मेनेजरी,

इटरनी मेनेजरी, सेट अथवा सेट सीट,

सेली पीएलसी, कंपटाइन.

पर, सीट सीट,

इटरनी.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Add.: "NANJEDULABH."

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add.: "VYAS."

Corner Prinloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add.: "CAJEE."

148 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street.

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers,

Madras Goods a Speciality.

We grow Nartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgent.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgent Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address "DOORASAMV"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS,

Market St., and at Spelunken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 150,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER,

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add. "YUSUF," KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

General Merchant &

Importer,

CHURCH SQUARE

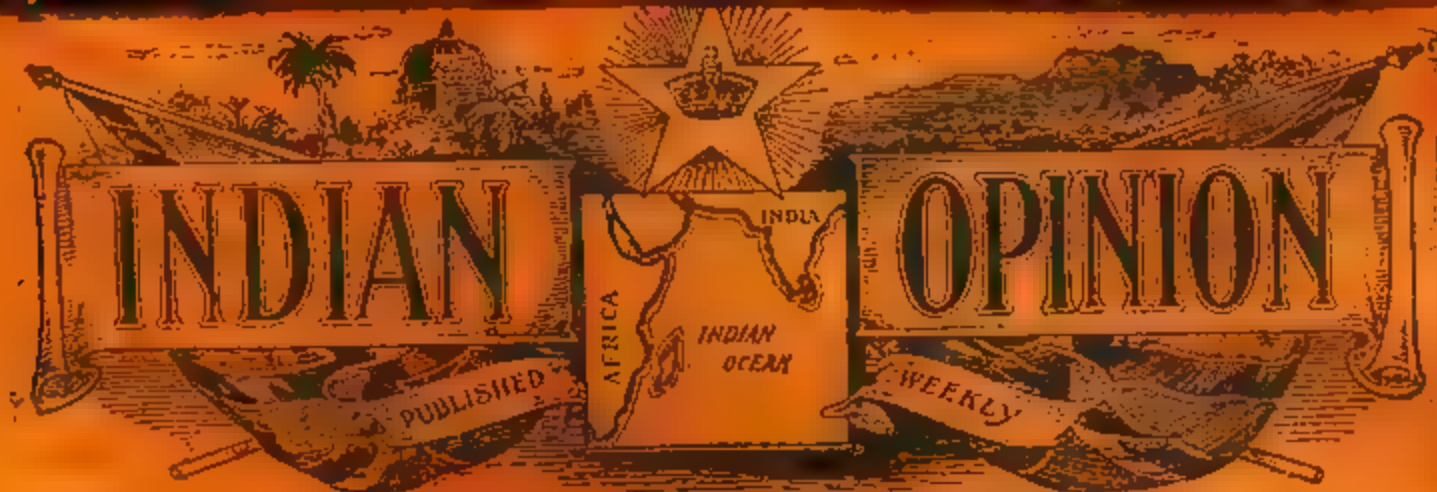
Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONK."

P.O. Box 99.

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, September 21st, 1907.

No. 38.

P.O. Box 1176

Telephone 214

MAHOMED CASSIM CAMROODEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calicoes,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE:—59 Market Building (upstairs)

STORE:—36 Market Hall (inside).

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros. Telephone No., 933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts, Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snoek Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & C.,

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce received for sale on Cape Town Market, on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

Reference: Mr. J. V. S. Dreyer the Market Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

જરૂરિયાતના માલના વેપારી.

તમારું, બીનિસ, મગફળી, ફળી વગેરે વગેરે માલનાં
તમાની જરૂરી લાગણીઓ તેમજ પરચુરસ કરતાં કામ
માં હિંમતથી કરવામાં આવે છે. વધારે માલ તમારે
નીચેના સરનામે પ્રાપ્તી થઈ શકે છે.
Tel. Add: Gandhiji, એ. એ. ગાંધી, ટોંગાટ.
A. A. Gandhi, Tongaat.

**DO YOU WANT TO
BORROW MONEY**

REPAYABLE in 30 years? If so
join our Association.

MUTUAL BUILDING HOMES, LTD.,
Box 1180 Cape Town.

૩૦ વરસની મુદતે પાછા ફરીના લેવા
ફાય તો અમારી એસોસિએશનમાં
જોડાઓ:—

મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડિંગ હોમ્સ લીમિટેડ.
બોક્ષ 11૮૦; કેપટાઉન

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory.

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસ્તુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYET.

154 Queen Street, Durban.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમર

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી બસે.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમકુઝી ૨૮૦૦ ટન તા. ૫ ઓક્ટોબર

નોર તથા ભાડાનાં દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઔર ઝડપસે જાનેવાલી નોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાનાં હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

અમકુઝી ૨૮૦૦ ટન તા. ૬ ઓક્ટોબર

સીધી મુંબઈ દાવસ ૧૬માં.

સ્વદેશ જનાર ભાઈઓને ખુશ ખબર.

✱ કામતી તકે ✱

મુસલમાન ભાઈઓની

હિંદુ ભાઈઓની

ઇફ્તીશીતર.

દિવાળી.

આ લેનની એક આમબોટ (જેનું નામ અને નથી ઉપડવાની તારીખ પાછળ
થી જણાવશું) ઓક્ટોબર માસની અધવચમાં મુંબઈ સારું ઉપડી જશે. ભાઈઓ, એ
આમબોટ એવે અવસરે ઉપડશે કે ઉપલા બેઠે મોટા તેહેવાર એમાં જનાર પાસેજર
ને ખુશીથી પોતાને ઘેર પહોંચી સગા સ્નેહી સાથે મુજબવાને તક મળશે.

એ લેનની દરેક આમબોટમાં દરેક પ્રકારની પુરેપુરી સુખાકારી છે એ તે
પ્રસીધ છે ઉપરાંત આ આમબોટમાં જવાથી ઉપલા બેઠે તેહેવારે ખુશીથી ઘેર આગળ
પહોંચી મુજબવાને કામતી ચાન્સ મળે છે. માટે હું ભાઈઓ, જે પછી જવા ઇરાદો
કરતા હોય તેવા સાહેબોને પણ તક્યાર થઇ આ તકનો લાભ લેવા બલામણુ કરીએ
છીએ.

વધુ ખુલાસા માટે લખા અથવા જાતે મળો : નીચે લખેલે ઠેકાણે.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglia & Co.,

330 Pine St. Box 52,

Durban.

મેસર્સ ઈલિ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સો. આંગલોઆ. કુ.

૪૯ પાર્કન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.

ડરબન.

INDIAN

LAUNDRYMEN

Bhikha Ranchhod,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

AMOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.

A. Cader
116 Long Street.

Chhaganlal Bhawanidas Gheewla
Randeria,

21 Roger Street,

J. M. H. Gool,
129 Castle Street.

C. P. Lucherman,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoonlal Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.

Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.

HORMAJY IDOLY,
Box 332.

Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.

Manwar Hoosen Motan,
Box 92.

NANJEE DULABHDAS & Co.,
Box 141.

Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.

Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.

VRAJDAS & DALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.

Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.

E. ABDOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhama Parshotam,
357 Pine Street.

M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.

DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,

(near Surti Musjid).

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.

JALBHAY & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.

J. S. Malan Kherula
143 Grey Street

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

Mackonjee Brothers, Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed, Tobacconist,
100 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer.
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.

Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 123 Grey Street.

P. V. Sanghavye & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
100 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajasing,

ENSLEBURG

E. Omar Rajan & Co.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.

A. M. BHAT,
Box 44.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

M. S. COOVADIA,
Box 270.

B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.

FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.

M. P. FANOF,
Box 6031.

GOOLAN MORHDEEN,
Box 3755.

Gulab Prag,
Box 5999.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

Omarji Sale,
Box 5931.

A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.

SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

BHUKHA RANCHHOD,
Box 6031.

DHANJI MORAR,
Box 6931.

DOORHI TELI,
Box 4980.

FAKIR KALIAN,
Box 6031.

Govind Dulabh,
Box 6031.

GOVIND MOWJI,
Box 6369.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999.

MORAR BHUKHA,
Box 5999.

PARBHU HIRA,
Box 5999.

PENA JERAM,
Box 651.

RATANJI KALIAN,
Box 5999.

Ratipalsing,
Box 5999.

D. M. SURATI,
Box 6031.

KIMBERLEY

Khandobhai & Tulgaram,
Box 362, 73 George Street.

KLEBKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTARJAI,
Box 33.
Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD OJES,
Box 11.
Kalan Laloo,
Box 391.
SULMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.
VANMALI KOFA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadeo & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davey,
Bond's Drift.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL).**

A. E. BHADRA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

ATOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
MENTA & KHANDERJA BROS.,
Box 100, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

Ambaram Parshotani,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.

HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.
Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.
MOOSA CASSIM ADAM & Co.,
Box 1120.
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED, & Co.,
Box 357, 308 Church Street.
G. E. Vyas,
Box 1150.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

SALISBURY

K. M. Naidoo & Co.,
Box 1.

ROBERTSON

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

K. Giya,
N. Ghela,
K. Khimu,
A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 179.

STANGER

G. C. Patel,
Box 6, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Mailer,
Wick Street.
BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Presterley Estate.
Ragahvjee Ragnath, Goldsmith,
Moss Street.
Ragahvjee Devjee,
Goldsmith.
Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHADRA,
Box 96.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. NAGDSE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

**The Calcutta Congress
and Conferences**

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahomedan Educational Conference, and Bharat-Dharm-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohun Ghose, The Hon. Mr. Govindaraghava Iyer, Mr. A. Chaudry, The Hon. Surendra Nath Banerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bepin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica-charan Muzumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Asikulla of Dacca, Mrs. Sarajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohan Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. H. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price Rs. 8. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. Contents:—Indian Political Economy; The Re-organisation of Real Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1.8.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As 4. To subscribers, As. 2.

G. A. NATESON & Co.,

Esplanade,
Madras.

Sullivan Small Mac & Co.,

DIRECT IMPORTERS

મુલેખાન હરમાલ મીઆની કુ. બહારના
માલુસોને રહેવાની વીજેરેની સમવડ સારી
સખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIVAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોલ્ફસી.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

બહેર હરમાલથી જમીન વેચનાર, સર
હારી માપણીદાર અને મીલકતની કિમત
આકિનાર. ઇમ્પીરીઅલ પ્રોપર્ટીસ,
૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

મહાર્જી, બીન્સ, લોચરસીંગ, જુવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.
મહુ, વાવવાના પટેલા, બોટ, જનાવરો
નો ચારો વગેરેના વેચનાર.
વાવવાના ફરેચ અરલીરોડ પટેલા
નેટ ૬૬ રવલના કેસ ૧ના ૮-
ઓરડર સાથે પછસા મળ્યેથી ડરબન
સ્ટેશનથી ચઢાવી આપવામાં આવશે.
મહાસ અને કુક,
ફાયર સ્ટેશનની સાથે.
પાઇન સ્ટ્રીટ—ડરબન.

ધી ડરબન કોલ સપ્લાય.

પર, ડેમરસીઅલ રોડ, ડરબન.
વિલાયતી તથા દેશી કોલસા અને બળતણના
બહાર—સુટક તથા બજાબંધ—સસ્તા કર,
બાસ ૭૫ ટેલી. સરનાયુ 'હરાંસલાલીઆ'
ટેલીફોન ૬૪૬.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1, Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.O.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
53 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A.— And at:—

Reuter's Building,
St George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ઓપિનિઅનના જુના અકે

તા. ૧૦ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની માસ
મીટીંગનાં વધુ બાબતો, માસ મીટીંગનો
ફોટોગ્રાફ, પ્રીટોરીયામાં કોણ કોણ રજીસ્ટર
થયું તેના ૬૩ નામો.

તા. ૩ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની ગંજ
વર માસ મીટીંગનો વીગતવાર હેવાલ,
મી. હેગરના નવા ખીલ ઉપર નાતાલ
પારલામેન્ટમાં સખત દીકા.

તા. ૨૭ જુલાઈ—આ અંકમાં ઘણાં
ઉપયોગી એડિટોરીઅલ લખાણો છે. જેલ
ને લગતાં શેષ મહેતાજ રમીત એ સુંદર
કાવ્યો છે. આ કાવ્યો ડરબનની કોલિસ
મીટીંગમાં ગવાયાં સારે ઘણા રસથી
શ્રોતાએ સાંભળ્યાં હતાં.

તા. ૨૦ જુલાઈ—આ અંકમાં ઘણાં
રસીક લખાણો છે. ટ્રાંસવાલ પારલામેન્ટ
માં ઇમ્પીગરેશન ખીલ ઉપર ચએલી પુષ્કળ
ચરચા, નાતાલમાં એશીઆટિકને આવતાં
અટકાવવાના ખીલ ઉપરની પારલામેન્ટમાં
ચએલી ચરચા, લોબીટામેનો હેવાલ,
નાતાલનું સ્ટેપ ખીલ, નવા કાયદાનું
નાટક, વગેરે વગેરે.

તા. ૧૩ જુલાઈ—નાતાલના
હિંદની માસ મીટીંગનો હેવાલ, મોલવી
નો હેવાલ.

આ શિવાય બીજા જુના અકે જેમાં
ના. અમીરનું જ્ઞાત, વિલાયત અએલ
ઉપુથેશનનો હેવાલ, લોર્ડ એલગીનની
મુલાકાત, મી. કીડવેનો હમીદીયા રેલવે
બાબત કાગળ, વગેરે લખાણોવાળા વેચવા
ના છે. દરેક અંકની કીમત ચાર પેની છે.
ટ્રાંસવાલ તથા કેપના સ્ટેપ સ્વીકારવા
માં આવે છે. વધુ વીગત માટે લખો:—
મેનેજર, ઇન્ડિઅનઓપિનિઅન.
શીનીક્સ—નાતાલ.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. BOX 88.

Tel. 446. "FORBANDAR."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
એજન્ટ.

મેલસ ૮૮. ૧૩૬ ૧વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 864

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

**Imperial Cigar Manufacturing
Co.,**

TOBACCONISTS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

એમએ ઇ.

સુતારનો ખપ છે.

પુએ. એમ. એ. પારેખ, રીયમંડ.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, SEPTEMBER 21ST, 1907

No. 38

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
East and West	383
Mr. Cox's Advocacy	384
A Monster Petition	384
The Weenen Licensing Appeal	384
OTHER ARTICLES:—	
The Transvaal Loan Bill Debate	385
The United Hindu Association of Cape Town	388
Anti-Asiatic Agitation	388
The Asiatic Registration Act	388
Johannesburg Jottings	389
Imperial Parliament	389
South African Indian Association	390
English Press on the Passive Resistance "Registration" at Zeeuws	390
British Indians' Monster Petition to the Transvaal Government	391
Finger-Print Regulations	391
Indian Affairs in the Natal Parliament	392
Sir Charles Bruce on the Asiatic Act	392
The Prime Minister's Reply to the S.A.M.I.C.	393
Weenen Appeal Case	393
Indian Ambulance Corps	394
Passive Resistance	394
Help from India	394
Late News	394
CORRESPONDENCE:—	
Chinese Sympathisers	394

Indian Opinion

SATURDAY, SEPTEMBER 21ST, 1907.

East and West

RECENT and current happenings along the Eastern shores of the Pacific must give us pause. We have been suddenly brought face to face with a catastrophe which may, by a judicious exercise of patience and a statesman-like display of tact, be avoided, but whose occurrence, unfortunately, is well within the realm of probability in the not distant future.

There threatens, as the London press sagely points out, a conflict of interests, of culture, of thought, of life—a conflict that, if not averted within an appreciably brief period, may end in a struggle that may not be ended for years, possibly for centuries. It behoves all who have the welfare of humanity at heart to take stock of the situation, and see how so awful a cataclysm may be avoided.

There are, to-day, three chief danger-zones in the world, apart from the Southern States of America, where race clashes against race, and colour-passion is the dominant emotion. Australasia is a sparsely populated land in closest proximity to Malaysia, China, and Japan. The Pacific littoral of North America is within a few days' steaming of Yokohama. South Africa is the meeting-place of the pioneers of Western civilisation, streaming

down the Western shores of the continent, and the outposts of the East, descending along the East coast. The problem is: Is it possible to come to a working arrangement between the two, with the resultant amalgamation of interests following upon a fuller understanding of each other's needs and merits, or, if not possible, whether of the twain shall survive in the life-and-death struggle that will have become inevitable? Frankly, there seems no reason why the outcome should not be peaceful and full of promise of co-operative effort on, perhaps, the largest scale known to history. Whether the future is indeed so rosy is, nevertheless, problematical in the extreme.

On the one hand, we have new countries more or less thinly peopled by white men, advance-guards of Western methods of colonisation and conduct, whose forebears and who themselves have been trained to the idea that the world centres round them. The cost of living in these lands is very great, and, in order to cultivate the soil and rear new industries, it is often requisite that cheap coloured labour should be utilised and imported. That happened in Australia; it is happening to-day in South Africa and in the West of America. Naturally, the white skilled and unskilled workers fear lest they should be ousted from what they consider their legitimate sphere of labour.

On the other hand, we are confronted with the rapid awakening and expansion of coloured peoples who have never acquiesced in the theory that certain lands should be set aside for white colonisation only. Economic principles are at work, and the pressure of population, under existing material conditions, compels an efflux to adjacent or distant territories, and, accordingly, the white colonists, who claim a prior title by right of previous conquest or annexation, are alarmed lest the fruits of their might should be snatched away from them.

What will be the outcome of the dispute? Britain has, perhaps, the most serious problem to solve that ever taxed the powers of man. The convention has grown up that the self-governing colonies should not be interfered with. As opposed to that, Imperial obligations have been incurred in India and other Eastern dependencies which cannot possibly be ignored. The misfortune is that the people who direct Imperial affairs cannot decide how to bring the two jarring elements into harmony, nor do they see how severely they are straining the bonds that unite the dependencies to the Empire. It has been said of India that, having been won by the world, it must be retained by

the same means. But it is too often forgotten that India was won by Indian swords, and it is only by conciliating Indian sentiment that the Indian Empire can be retained. There is no doubt but that the recent occurrences in the State of Washington, the province of British Columbia, and the various South African colonies have aroused a grave fear in the minds of Indians as to whether the British nation is loyal to India, that is to say, true to the traditions and many-times-repeated pledges, ensuring the sanctity of Indian rights and privileges and the equality of opportunity.

Nay, more, India, to-day, is not disposed to allow a British colony to ride rough-shod over her feelings. She has observed how Japan has awakened to a sense of her national self-consciousness and self-respect, and accordingly India has become heartened to a self-analysis which is rapidly demonstrating that she must attune herself to the same note of self-sacrifice and self-comprehension that has dominated all the actions of Japan during the last thirty years. There is another point to be observed. The British colonies contain a majority of people who are mainly animated by selfish motives based very often, it is true, upon bread-and-butter considerations, but without anything deeper or more permanent. Canada is, perhaps, exceptional. There we find a population which is already long established and with a considerable amount of culture, due largely to French influences, at least in the East. In the West, we find armies of fighters, masses of bone, muscle, and sinew, very little emotion, less of sentiment, and with almost no regard for the feelings and upward tendencies of alien peoples. Similar phenomena may be observed in Australia, whose Socialist tendency has been almost entirely upon material, and very little upon aspirational, lines. South African narrowness needs no further comment than that its effects are complicated by colour prejudice born of centuries of breathing an atmosphere of slavery.

When we come to consider the Eastern peoples, we remark an intensity of patriotic spirit, a thoroughness, a self-sacrifice, an idealism, that will not brook control by any opposing arrogance. And it seems difficult to suppose that any force is powerful enough to check a rejuvenated, inspired nationality. Japan has already demonstrated her own potentialities. China is endeavouring to burst the bonds of ages. India, herself, is in the throes of a re-birth. And all these peoples have the added advantage of simplicity of life, singleness of purpose, and religious inspiration.

We often hear of the barbaric splendour

dout of the East. It exists largely in the imagination of the writers. The East mostly lives on one meal a day, and dresses in rags. If, in spite of these disadvantages, the spirit of freedom is capable of such a revival as we see before us to-day, we must strive to avert the blow that seems to threaten all our preconceived ideas on the subject of race-predominance, and the best way to do this is to modify radically those ideas. It appears to be almost a law of nature that the East will, in a very short time, assume a position in world-politics and economics, vastly different from the position of inferiority to which she is to-day relegated. When her labour is needed more and more, as it must be as time goes on, she will be able to dictate far more stringent terms than can be demanded by her to-day. Moreover, she will become more and more independent of the West industrially, for she will manufacture for her own needs, and export out of her own surplus. What tariff barriers, what immigration laws can possibly be invented to deal with a process of subtle but peaceful penetration such as this? The day that India, China, Japan, and Egypt manufacture their own cottons, Lancashire and the German cotton-manufacturing districts will starve, unless, before then, the West has learnt the imperative necessity of co-operative industrial effort, combined with a spiritual impulse that will have proved the stupidity of the bulk of the phenomena of present-day civilisation as it is known to the West. If that day comes soon, the crisis may be averted. But if not—

Mr. Cox's Advocacy

We are privileged, by the courtesy of Mr. Harold Cox himself, to be able to publish elsewhere the full text of his speech at the Transvaal Loan Bill Debate. The speech shows the man behind it. Mr. Cox spoke, as he himself states, as a white man and an Englishman. He, therefore, did not mince matters. He would not temporise, but spoke straight from the heart. To his humanity Mr. Cox added a knowledge of the question he was handling, which gave him a perfect mastery over the subject, but, in the House of Commons, the whole of his speech, not unexpectedly, fell flat. He made out a case for Imperial intervention which could not be challenged, but, where Party interests override all other considerations, Mr. Cox's speech could not seriously affect the voting.

But speeches made on the floor of the House, though they do not produce the desired effect upon the hearers, reduced to writing, are read by people throughout the Empire, and they undoubtedly exercise a powerful influence; and such is Mr. Cox's speech. It fills us with new hope and it encourages British Indians, who are engaged in an unequal struggle, to persevere in the historical and

Cox has exploded the white-man's-country theory, and has shown conclusively what a criminal blunder it would be for the Imperial Government to leave the Indians to their fate. But if Mr. Cox was very earnest in avowing his sympathy with the handful of British Indians in the Transvaal, the other speakers were no less so. It is rare to find such unanimity in the House of Commons as was evinced in connection with this question. Mr. Lyttelton and Sir Charles Dilke were very emphatic in their disapproval of the wilful neglect of the Imperial Government in safeguarding the British Indian position, when they could have done so effectively and without much difficulty. Member after member arose from both sides of the House and denounced the treatment meted out to British Indians in the Transvaal.

It is evident that the unexceptional attitude taken up by British Indians and the unquestionably dignified and constitutional manner in which they have been fighting against heavy odds, have created a deep impression on the members of the House of Commons, as also the Press of the United Kingdom. These events point to the unmistakable conclusion that, no matter what may be stated locally, either through ignorance, prejudice, or self-interest, British Indians should continue their struggle.

C. H. VII — 237
THE TRANSVAAL INDIANS ARE TO BE congratulated on having organised a monster petition to the Government.

A Monster Petition

It forms a complete answer to the document we had the misfortune to reproduce last week. The petitioners have, once for all, placed on record, in the briefest terms possible, the main issue. The petitioners, in frank but respectful language, inform the local Government that nothing short of total repeal of the Asiatic Registration Act can possibly meet the emergency. They couple the statement with another to the effect that, in asking for a repeal, they do not shirk any inquiry into the allegation of a surreptitious influx of Asiatics, nor do they decline to exchange the permits at present held by them. The fundamental issue, therefore, is—Are Indians or are they not to be recognised as self-respecting citizens of the Empire? Our contemporary, the *Star*, the other day twitted Indians on having misled their friends in England as to the real cause of the struggle, and it credited British Indians with fighting against ten digit imprints only. Almost at the time the *Star* wrote, Mr. Ritch, the indefatigable secretary of the South Africa British Indian Committee, was writing to the *Lancashire Daily Post*, from which we take the following:—"It is, of course, true that the Asiatic Registration Act requires British Indians as well as alien Asiatics to submit to a registration for identity, and that the regular administration of the Act

include the taking of the ten digit imprints, a precaution associated almost entirely with criminality. But to rightly understand the full measure of the burden of disability borne by our Indian fellow-subjects in the Transvaal, it is necessary to recognise that this particular humiliation is but an incident, and unimportant compared with the larger principle involved in the question of the right of the Transvaal British Indian community to treatment as civilised subjects of the Empire, and as such to protection by their overlord from their invasion and dispossession of that most elementary right." The case for Indians could not be put more clearly.

C. H. VII — 237

IT IS NOT OFTEN THAT WE FIND OURSELVES IN AGREEMENT WITH THE WEENEN LICENSING APPEAL

as Mr. Bhayat's case was, we are bound to admit that, on principle, the decision of the licensing officer, as also of the Board, was free from reproach. The licensing officer, Mr. Ingram, gave full and luminous reasons for his decision, and we believe him when he states that, had the position been reversed as to race, his decision would have been the same. In view of the prejudice that exists in the Colony, our countrymen must make up their minds that unrestricted trade is impossible in Natal, if not in South Africa. The minimum that must be guaranteed, and that, in our opinion, must be insisted upon at any cost, is that existing licences shall be sacredly guarded, but with reference to new applications, as we understand Mr. Bhayat's was, local opinion, distribution of licences, and the requirements of supply and demand must largely guide licensing officers. Indeed, without the aid of the law, it is open to any community to boycott any class or number of traders or others whom it may not want. It is only when the assistance of the law is invoked, in order to feed the fire of prejudice, that the latter becomes insufferable, and a stronger hand is necessary to undo the mischief. At the same time, cases like Mr. Bhayat's cannot but evoke sympathy. Here is a man, who is evidently respected by all classes, is an able merchant of long-standing, has rendered assistance to the British Government in the very Division in which he wants a licence to trade, and there is no moral or economic ground on which his application can be rejected, but these hard cases will always occur wherever clashing interests crop up, and where self-interest is allowed largely to dictate a particular policy. So it is prudent for the victims to recognise facts as they stand, and to so marshal their forces as to oppose them all to a deprivation of existing rights and their successors.

The Transvaal Loan Bill Debate

In the House of Commons

Indian Passive Resisters
Championed by Mr. Harold Cox, M.P.

[We are enabled to reproduce below Mr. Cox's speech delivered on the occasion of the second reading of the Transvaal Loan Bill:—

MR. HAROLD COX (Preston) said his objection to this Bill was a very simple one. He objected to using the credit of this country for the purpose of assisting a colony which denied to our fellow subjects in that colony the rights which were generally accorded to civilised men. He was referring to the treatment of British Indians. It was an old story with which the House was very familiar.

Before the War

The unfair treatment of the British Indians by the Boers was part of our *casus belli* against the Transvaal. He did not wish to go into details, but he might quote the statement of Lord Lansdowne made in November, 1899, when he said—

"Among the many misdeeds of the South African Republic I do not know any that fills me with more indignation than its treatment of these Indians."

Worse under the British Flag

The War had passed over South Africa; our authority had been established, and yet to-day the case of the British Indian was worse under our flag than it was under the flag of the Republic. He had in his hands testimony to this effect. A correspondent wrote to him that he noticed in this mail's Report of the proceedings in the Transvaal Legislative Assembly of the 17th ultimo the following—

"In reply to a question by Mr. Lindsay, the Colonial Secretary said: 'That in pre-War days several laws were passed regarding Asiatics, but they could never put these laws into force because as soon as they started to do so the British Government interfered. Now, of course, they were going to enforce the law properly. Once the conflicts were out of the Transvaal, they would remain out of the Transvaal, which would be much less trouble.'"

That was sufficient evidence of the fact that the position of British Indians was worse under the British flag than it had been under the Boer flag. For this country to tolerate such a state of things was an act of national perfidy.

Interference with a Self-governing Colony

What was the excuse of the British Government? They said: "We cannot interfere with a self-governing Colony." He would deal with that general proposition presently. But he submitted that in this case the excuse did not apply. Here we had a case in which we were asked for a loan of £5,000,000, not even in the

case of a foreign state we could have made conditions. The Chancellor of the Exchequer said that there had been no bargain but that was just what he complained of. The request for the loan gave us a lever which the Government might have used if they had chosen to do so. It came to this, that we backed a Bill for £5,000,000 on behalf of the South African Colony, but he would like to ask what *quid pro quo* did we get? We were going to get apparently nothing back but a great auk's egg. This Bill was going to be backed by a Radical British Government in order to bolster up the failing economic situation in South Africa. It was no part of our business to provide money in order to mitigate economic depression in the Transvaal or elsewhere. The object of the Bill was to get the Transvaal out of its present economic crisis and if we did so he said it was the duty of the Government when thus pledging our credit to insist upon conditions which would redeem our honour. They had preferred, however, to become partners in a piece of legislation which was an outrage upon English traditions and which inflicted a gross insult upon 300,000,000 of our fellow subjects.

Indian Grievances

What was this legislation? In spite of Lord Selborne's profuse promise it left unredressed grievances of which Indians lawfully resident in the Transvaal complained. They could not own land, although the right hon. gentleman who represented St. Georges, Manover Square, and Lord Elgin had insisted that they ought to have the right to acquire property in the premises which they occupied for business purposes. Natives, however, could own land, but although Indians were classed as "natives" so that they might not get the franchise, they were classed as "non-natives" so that they might not own land. Both views could not be right, and yet His Majesty's Ministers had given their sanction to this legal absurdity. The Indians were denied the municipal franchise though they were large ratepayers; they were excluded from municipal tramcars and from certain trains. What was the excuse for this? It was said that they belonged to a different civilisation, but in India they were accustomed to the very rights which were denied them in South Africa. They had the right to own land, they had the right to move freely from place to place, and the right to ride in any train or tramcar that they chose. They were accustomed also to the use of the municipal franchise and to serving on legislative councils. For three generations they had been accustomed in India to the liberties denied them in the Transvaal. But now a new insult was conveyed by the Asiatic Law Amendment Act sanctioned this session, which required every Indian to carry a certificate

of age to take out a certificate impressed with his ten digits. The Indian could be called upon at any time to produce his certificate by a policeman.

General Botha's Promises

When General Botha was over here he was interviewed by representatives of the Government, and in June last the Under-Secretary was asked whether General Botha gave any assurances in the course of conversation with the Government on this point. To that question the Under-Secretary replied—

"He did give an assurance that, in regard to the regulations to be framed under the Asiatic Ordinance, he and his Government would endeavour to remove from the regulations some of the points on which they have been criticised. But any such changes had better be examined when they are made the subject of public statement in the Transvaal Legislature."

That answer was given on June 6th. On June 18th, in the Transvaal Parliament, General Botha was asked by Sir George Farrar in reference to these promises—

"What disabilities in the Act will be removed?"

And the answer of General Botha was "None."

He ventured to say that if General Botha thus played fast and loose with words, His Majesty's Government were under no obligation to him. Lord Elgin had pooh-poohed the objections of the Indians and said that they were merely sentimental. But, he asked, "did sentiment count for nothing, and did man live by bread alone?" In the East poverty was still respected and he would like to know what right Lord Elgin had, secure in liberties guaranteed to him by English law, to treat with contempt and to sneer at the sentiments of our Indian fellow-subjects?

MR. CHURCHILL said he was sure Lord Elgin never sneered at the sentiments of our Indian or Asiatic subjects. He had ruled over them for several years and had the greatest sympathy with them.

What the Act Means

MR. HAROLD COX said he apologised for the word "sneered," and willingly withdrew it but he did think that the noble Lord had shown indifference in the matter. Many of the Indians to whom this Act applied were wealthy merchants. Their signatures, even their word of mouth, was sufficient for transactions amounting to thousands of pounds. It was the wearer who knew where the shoe pinched. The men who had lived in the Transvaal for twenty years or more, and whose whole fortunes were bound up in it were risking everything rather than submit to this humiliation. He would like to call attention to the case of Mr. Ally, who addressed at least a hundred Members of the House and whose speeches created a most favourable impression. Mr. Ally was born in Mauritius but lived over forty years in South Africa. He

was now leaving the Transvaal with his wife and children, and his mother, aged ninety-five years, rather than submit to this new legislation. There was on the part of the people of this class a unanimous movement of passive resistance to the action of the Transvaal Government. Even worse procedure was contemplated. The Transvaal Government had recently brought in a new Immigration Restriction Bill which gave power to the Government to expel from the country any persons who failed to comply with the provisions of the previous Act. Under this Bill responsible Indians, whose only crime was a sense of self-respect, were classed with pinups and procurers. They could be arrested without warrant, and after arrest the burden of proving that they were legally in the country or of proving their innocence was thrown upon them.

Cultured Indians

Under this law Mr. Naoroji, Sir Mancherjee Bhownagjee and Ranjit Singh, loyal and honoured subjects of the King, would be excluded from a portion of his dominions. That might not be a hardship to them but it would be to those whose homes were in South Africa. He would like to refer to a Memorial sent in November, 1906, to Lord Elgin from five Indian students from South Africa, now studying in England. It ran—

"We are all students from South Africa, four of us studying for the Bar, and one of us studying medicine.

We are all of us either born in or brought up in South Africa, and to us South Africa is more our home than India. Even our mother-tongue is English, our parents having brought us up to speak that language from our infancy. Three of us are Christians, one a Mohammedan, one a Hindu."

The Memorial goes on to say that though they would obtain in England diplomas entitling them to exercise their professions in any part of the British Empire, they would not be able to avail themselves of that right in the Transvaal unless they succeeded in obtaining a permit to enter that Colony. This if obtained, would have to be impressed with their ten digits, and they would have to produce it any time on the demand of any policeman, who might march them off to the police-station to prove their identity, perhaps on their way to conduct a case in court. The Memorial concludes by appealing to Lord Elgin to consider the anxiety that such a proposal must engender in the minds of men—

"Who have lived in England and breathed its free atmosphere and who are here being nurtured in the teaching of English writers whose very names are a watchword for liberty."

These men were thus treated solely because they were Indians. No such restrictions were imposed on any Europeans.

Off-scourings of Europe

The off-scourings of Southern Europe

were freely admitted into the Transvaal. He noticed that the last Immigration Bill made special provision for Yiddish, a language used by the Jews of Southern and Central Europe. It was certainly curious that the very persons against whom this House passed an Alien Immigration Bill a few years ago were admitted into the Transvaal whilst our own subjects, cultivated, refined, and capable, were excluded. Another curious thing was that alien Indians were better treated than British Indians. He noticed a case recently of an Indian student whose home was at Delagoa Bay. After a visit to England this man wanted to return to Delagoa Bay via the Transvaal. Permission was refused and he went to Delagoa Bay by sea. He then applied for a temporary permit to visit Johannesburg and Pretoria. His application was treated as coming from a British Indian and the permit was refused. But he was born in Portuguese India, so he next applied through the Portuguese Government and at once received permission. So that it came to this, in a British Colony it was an actual disability to be born under the British flag. This was a situation which the Government tolerated, sanctioned, and endorsed. Yet they claim to be the heirs of the Party which Mr. Gladstone once led. If he had been alive to-day the whole country would have rung with his denunciation of this dishonour to our flag, of this betrayal of the principles on which the Empire was founded. What was their excuse? It was that they could not interfere with a self-governing Colony. His answer to that was that the Transvaal was not a self-governing Colony. It was an oligarchically governed Colony. The great majority of the people of that Colony had no voice in the government. We had endowed a minority of the population with the power to govern all the rest.

Not a truly Self-Governing Colony

His Majesty's Government recognised that it was not a truly self-governing Colony for they reserved to the selves in the Letters Patent the power of reviewing all Bills dealing with non-Europeans. The Government made that reservation and then refused to act upon it, so that the responsibility was really theirs. He went further and said that no Colony had a right to commit acts which were injurious to the welfare of the British Empire as a whole. In this connection he would like to draw a contrast between the United States of America and the British Empire. The position of the State in the American Union was very different to the position of a self-governing Colony. State rights in the United States were primary. That was to say the separate Colonies when they were fused together in one federation, took with them their original rights, whereas in the British Empire the powers of the Colonies were delegated by us.

In the British Empire the first and last words rested with us, because it was we who maintained the force that defended the Empire. Towards the maintenance of the force the only element outside the United Kingdom which contributed was India, and it was well to remember that it was troops maintained on the Indian establishment which saved Natal from being overrun by the Boers. Indians in Natal also volunteered, but were not allowed to fight. They were allowed instead to act as bearers and risked their lives to save the wounded. Not only had we the right to enforce our will on the Transvaal but we had the power. The Transvaal was absolutely dependent on our bounty even for the maintenance of troops employed on ordinary police work in the Colony. The troops were wanted for the money they brought, and one of the promises extracted by Gen. Botha was that the troops should not be removed without giving a due notice, because of their economic value. The Transvaal was a suppliant for our charity and yet we were told we could not interfere with what they were doing with our subjects. The whites of the Transvaal were afraid of being overrun by coloured races. His answer to that was that South Africa was not a white man's country, not because the land was not suitable, but because white men would not do rough manual work there as they would in England, Canada, and Australia. The right hon. member for West Birmingham, speaking on this subject last year said—

"I do not suppose anybody suggests that whites should be employed as labourers on Boer farms."

The Boers wanted blacks to work for them. Even if they were to get rid of the 13,000 Indians in the Transvaal they would not get rid of the million natives who made South Africa a black man's land. While the white population was stationary or declining the black was increasing enormously, the reason being that whilst the whites are nearly all bachelors the blacks were very much married men. It would become more and more a black man's land and the question we had to ask ourselves was whether in addition to the handful of whites we were to admit another handful of Indians into this black man's country. Why not? Indians would not go there if they were not required. They must obtain credit from the wholesale dealers and they must find customers for their goods. As a matter of fact the Indians got credit more easily than the white traders and did a flourishing trade among the whites as well as the coloured races.

Complaints Against Indians

The complaint against them was not that they were poor, but that they were successful. He had seen letters in which it was stated that these Indians dared to ride to their business in their own carriages. Colo-

ref Stone, formerly District Commissioner in the Standerton district of the Transvaal wrote in the *North American Review* in 1905 pointing out that the Indian traders were industrious, sober, and trustworthy, that they managed their business well, and treated their employees well. The white storekeepers according to Col. Stone represented every European nationality down to the lowest type of Jew from South Eastern Europe. On the other side Mrs. St. Clair Stobart wrote in the *Fortnightly Review* this year in the interests of the white storekeeper. She admitted that in the large towns the white traders could hold their own as in Calcutta where there were numbers of whites competing with Indians in storekeeping, in the courts, and as medical practitioners. But Mrs. Stobart said the whites could not compete in the small towns. Boer customers required long credit, and therefore storekeepers must also do a cash business. But the British Indian was so patient in dealing with the Kaffirs that he got the business which would otherwise go to the white traders. The British Indian succeeded simply on his merits. The Indian succeeded because he was more patient and more courteous in dealing with Kaffirs. Was it really contended that the superiority of the white race in South Africa depended upon reserving to white men, who might be Poles, or Greeks, or Levantines, the exclusive right to sell groceries or dry goods on cash terms to Kaffirs and on credit to Boers? Was it for this that 30,000 British lives had been laid down in South Africa, to give cash terms to the Kaffirs and not to the Boers? Was it for this that we had spent over £150,000,000? It was untrue to allege that the admission of the Indians meant the exclusion of the whites. The Under-Secretary for the Colonies some days ago had given figures on that point. He had told them that the Indians were first admitted into Natal in 1860, when the white population was 12,000, and the trade of the Colony was in a very bad way indeed. To-day the population of Natal was 95,000, and the Colony was doing remarkably well. And there was this striking fact, that though the Indians were engaged in skilled trades in Natal, the white artisan held his own as shown by the figures.

Basis of White Superiority

The real basis of the supremacy of the whites depended on the superiority of the individual white worker. If that failed, supremacy disappeared. He spoke as a white man: he spoke as an Englishman. It was because he believed in his race, because he believed in his country, that he was opposed to these artificial barriers against other races and other nations. He held that competition developed our energy, and that in turn enabled us to maintain our supremacy. And of this, also, he was certain, that our dominion

would not endure unless we made ourselves worthy of our responsibilities, by the justice of our rule, as well as the strength of our arms. Therefore, he appealed to the House to reject this Bill, for bolstering up the credit of a Colony which under the shelter of the British flag insulted and oppressed British subjects.

We take the following report of the debate from India:—

[Mr. CHURCHILL, in the course of his speech moving the second reading of the Transvaal Loan (Guarantee) Bill, said that a great transference of power had taken place in the Transvaal. The Government of that country had been changed from the basis of force to the basis of consent. The new Transvaal Government when it came into power was not a Government from the members of which the British Government had received any assurance. They received no assurance and asked for none. With that Government the British Government had to do a mass of complicated business—questions of labour, native rights, the position of our Indian fellow-subjects, finance, military security, all questions on which disagreement might easily arise if there were not between them goodwill and mutual confidence, arising from the fact that the British Government were resolved to do their best to help the Colony, and the Colony was resolved loyally to accept in the fullest possible spirit the constitutional arrangement which the British Government had made on their behalf. Was it wonderful that we should wish to give support in trying circumstances to a new Government on which so much depends, that we should wish to make them feel that in these distant islands, from which so many disasters have descended on them, there were those who intend to be their firm friends, that the British people had services to render as well as evil, to bestow, and that as we had been estranged in the past so now we could march together in co-operation for the rebuilding of South Africa? (Cheers.) That was the broad Imperial policy which underlay the introduction of this Bill. (Cheers.)

Mr. LYTTLETON, in the course of his speech, said that time after time, when he was at the Colonial Office, he was addressed in strong terms by hon. gentlemen below the gangway as to the conditions of natives and British Indians. In his very humble way, and without any professions of moralities or majorities—(cheers)—he endeavoured to, and successfully, persuaded the Transvaal against a course which was pressed upon him unanimously. The Government had that warning before them, and they had many other warnings since. It was inevitable that a similar attempt, but probably of a much more drastic kind, would be tried by the present Transvaal Government. The very things which his Majesty's Government and their supporters, when they were in Opposition, denounced them day after day for not permitting people to hold land, a special law about passes, a special law about identification marks, "badges of slavery," repeatedly flung into their faces, they submitted to the passing of such legislation with regard to the British Indians without a murmur. (Cheers.) He knew the enormous difficulties of meeting opinion in South Africa on this question, and he doubted whether it would have been wise on the part of his Majesty's Government, once they had given self-government, to provoke an internecine conflict on this question. But what he did say, with all the modesty in his power, was that it was criminal negligence on their part recklessly to enter into this undertaking without getting some terms for these people. (Cheers.) They sat paralysed before the Transvaal Government, and everybody who had studied this question knew that they dare not provide a conflict with a unanimous colony on such a subject as this. The opportunity was before them. It was now a question to get these Chinese and other General British about the Chinese that they actually drove away the

whole of their splendid negotiating power without lifting a finger in respect of those subjects which it was manifest they would have the greatest difficulty in dealing with once that Government had acceded to power. (Cheers.) He thought it was most deplorable, that it was disastrous, that this exercise of British credit should have been made at this time, and that the colony ought not to have had another sin-pence put upon its debt without the opportunity, now, unhappily, missed, and, as he believed, for ever gone, of properly adjusting the relations between this Government and the natives and British Indians in the Transvaal. (Cheers.) He begged to move the rejection of the Bill.

Mr. BOWEN-LAW, in the course of his remarks on the subject of Chinese labour, said it was found that there had arisen the question of the treatment of British Indians in the Transvaal. The two main grounds on which Chinese labour had been denounced were, first, the finger-print impressions were denounced as procedure fit only for criminals. Now the Government immediately adopted that procedure as to identification in regard to British Indians. Next, Chinese labour had been denounced as slavery because the Chinese were not allowed to hold property. But exactly the same treatment was meted out to the British Indians in the Transvaal.

Sir CHARLES DILLKE said the position of British Indians in the Transvaal was an Imperial interest of the first order. (Cheers.) How could we hope to make our government popular with the people of India unless we gave our British Indian subjects the same rights in other parts of the Empire and make our rule acceptable to the vast majority of our subjects? (Cheers.) Then the position of the natives in the Transvaal was not a Transvaal question; it was a South African as well as a labour question. In the scheme of federation the Transvaal could not act by itself; it must act with our concurrence, and we must take the definite step in bringing about the scheme of federation. A large portion of this money also was to be spent on the Delagoa Railway, thereby affecting not only the condition of the Transvaal, but also of Natal. It was therefore impossible to treat this question as one of internal administration affecting only colonial affairs. Mr. Asquith deprecated prophecy, but pointed out that the late Sir William Harcourt had prophesied the exact course of affairs now being revealed—the "Rake's Progress" in Transvaal finance, the mistaken calculations, the reductions of constabulary, the retention of the British garrison, and the relations affecting the natives and the British Indian subjects. All these warnings had now come true. In 1901 Mr. Chamberlain admitted that the laws relating to the natives were cruel and unwise, and that at the earliest moment revision of them should be undertaken. Yet those laws had gone steadily from bad to worse, and more rapidly since the present Transvaal Government came into power. It appeared from the Blue-book that the Transvaal was already making £350,000 a year direct from us, and now another £50,000 a year would be added. And yet, in spite of so large a contribution to the revenues of a self-governing colony, we could not obtain decent conditions for native labour. He approached this question from the point of view of national interest rather than party prejudice, and he held that this degradation of the British Indians and of the natives was of far more importance than Chinese labour, because, while native labour in South Africa must be permanent, Chinese labour was merely temporary. In defending the new Letters Patent, Mr. Churchill had expressed the hope that the Transvaal would come up to the Cape standard in its treatment of the native question. Did the right hon. gentleman still believe that? The position since that time had greatly worsened. Under Crown colony government the taxation of the natives was increased, and government was now permanently based on the small white oligarchy, though the natives must always represent the vast majority of the population and provide the whole future labour of the colony. Sir Godfrey Lagden, one of the Government

that in the new colonies there was a significant wave of native thought which required to be realised and recognised. That the Government used their power to obtain any advantages in that direction or for British Indians, or had they washed their hands of the whole labour question of the future and of the native Indian question in the Transvaal, in which the future of the Empire so largely depended? Mr. Asquith was impatient with those who wished to re-introduce the Bills which had been introduced and subsequently withdrawn by the Transvaal Government, but should they be sane men if they took no kind of notice of the policy which those Bills revealed? (Hear, hear.) Here were matters of first class, of death importance to Parliament as the Imperial Parliament, in their bearing on federation in South Africa and on the relations of the Transvaal and the Cape, and for a Bill to be brought in on the liquor question of which his Majesty's Government knew nothing showed a certain want of cordiality in the relations between the two Governments. He should have thought that a matter of such high policy would have led to some consultation, however private, between the two Governments. Those who had the opportunity of meeting General Botha in a private interview at the Hotel Cecil got the impression from what he said that the administration, both as regarded British Indians and the natives in the Transvaal, would be so handled as to make matters easier than they had been before. Not only had the administration not been improved, not only had it gone from bad to worse as regarded British Indians, but, in the case of the natives, they had had the introduction of a series of Bills which, even if they had been withdrawn, showed a deplorable falling off from the standard which existed even two or three months ago.

Mr. O'GRADY maintained that Indians were worse off under British rule than they had been under the Boer Government. He protested against the weakness of the Imperial Government in allowing pressure to be brought on the Colonial Government by men who were merely actuated by trade jealousy.

Sir H. DICKSON POWELL, while agreeing with the necessity of bringing the Colonial Government to act up to a proper sense of its duty in regard to the Indian natives in the colony, held there was no direct connexion between that question and the subject matter of the Bill.

Viscount TURNOUR said there could be no doubt that the question of the British Indians in the Transvaal was one of great delicacy and difficulty, and he expressed regret that no mention appeared to have been made of that subject at the time when the loan was arranged.

Mr. MALLET said that those of them on that side of the House who thought strongly on the question of the British Indians ought to press on the Government that the time had now come when they might take advantage of this loan to stipulate for the better treatment of British subjects, and to ask, at any rate, that British Indians in these new colonies should not be treated worse by us than they were treated by the Boers. (Hear, hear.) He would ask the Under Secretary whether it was not possible even now to make representations to the colony. We could insist first, that the immigration laws of the Transvaal Government ought not to be made the pretext for exacting a poll-tax, or for insuring upon certificates and an elaborate system of registration with thumb-marks and finger-marks and all the processes of Scotland Yard. (Cheers.) We had a right to insist, secondly, that locations should not be established, except on the ground of health and sanitation alone. We must have no Ghettos for British subjects. And surely we could, in the third place, even now insist that the British Indians already resident in the Transvaal should be allowed to own and acquire land.

Colonel SMITH said that it was urged against the Government that they had not made a bargain to get rid of the restriction imposed on Indians. That bargain could not be made. It might be we should have bargained for a certain self-government that

all persons, whether British subjects or not should be properly treated, but if the argument was admitted we ought never to have given self-government to any self-governing colony, for all of them held identical views on this matter. To say we should not guarantee this loan to the Transvaal because they would not come up completely to our standard was to carry the doctrine too far. He had shown that it was impossible to make a bargain about the Chinese and the British Indians, but one factor that differentiated this question at present from similar problems was that there was no precedent for the state of affairs where a colony had been given self-government so soon after the close of a war.

Sir J. LAWSON WALTON, in the course of his speech, said the fact that we had not yet reached a satisfactory condition of administration of native Indians was no reason for opposing this Bill.

Mr. AUSTEN CHAMBERLAIN, in the course of his speech, admitted that the question of the position of the British Indians in the Transvaal was one of the utmost difficulty, but if the Government had been half as anxious to help British Indians as to get rid of the Chinese they might have used this request for a guarantee as an opportunity of securing some amelioration in the position of these men.

Mr. CHURCHILL, who was received with loud Ministerial cheers, said he had never stated a case to the House on the merits of which he felt greater confidence than he felt on the merits of this case. There had been cross currents in the debates, and they had seen extremes meeting. As to the British Indian question he himself shared very largely the views expressed by hon. gentlemen below the gangway on his own side. But it ought to be pointed out that the Asiatic Law Amendment Act was not passed to make the life of Asiatics already resident in the Transvaal harder, but to prevent an indefinite influx of Asiatics into the country. We heard a great deal about bargains, bribes and illicit pressure but what really was the policy of the Home Government? There was no deal bargained on a money basis about the Chinese. They would by their very best to acquire influence with the Transvaal Government by making them feel that we were going to help them and be their friends, and on the basis of that goodwill, which was growing, and watching their opportunities they would, no doubt, succeed in procuring a great and sensible amelioration in the important respects to which Mr. Cox and others had referred.

The United Hindu Association of Cape Town

A gathering of members of the above Society took place at 9, Tyne Street, Cape Town, on the 25th ult. Mr. C. P. Lucheram occupied the chair. The President explained that, as two officers of the Association had been absent from Cape Town for a considerable period, it became necessary to fill the vacancies. He accordingly proposed that the meeting proceed to appoint a new Secretary and a new Treasurer. For the office of Secretary it was proposed that Mr. S. V. Sathu and Mr. P. Joshe be appointed to act jointly. The proposal, having been duly seconded, was declared carried. Mr. L. Moolchand was next proposed as Treasurer. This gentleman, not being present owing to indisposition, and the sense of the meeting being entirely in his favour, was declared elected subject to confirmation at the next meeting upon his formal acceptance of the office.

Anti-Asiatic Agitation

British Columbia Opposition

Japanese Indemnity Claims

London, Sept. 13.

The steamer *Mounteagle*, with Asiatic immigrants for British Columbia, has proceeded from Vancouver to Victoria, where the Japanese were landed. The vessel then returned to Vancouver in order to land the Hindus, but the steamship officials, owing to the enormous threatening crowds, ordered the Hindus back to the ship.

Sept. 16.

An Ottawa telegram states that the Dominion Government has sent the Superintendent of Immigration to Vancouver to report on the whole position in regard to Oriental immigration.

Mr. Wm. Templeman, Minister of Inland Revenue, speaking at Victoria, British Columbia, strongly advocated admitting into Canada only such immigrants as were likely by assimilation and inter-marriage to assist in building up a homogeneous population.

Sept. 18.

The Japanese claims for compensation in regard to the Vancouver riots, amounting to £1,500, have been sent to Ottawa.

A Winnipeg telegram states that the Trades and Labour Congress, now meeting there, has passed a resolution calling upon the Government to demand the abrogation of the Anglo-Japanese Treaty, so far as Canada is concerned in view of the influx of Japanese into the Dominion.

Indignation was caused by the reading of letters from a Japanese agent, who offered to supply labour to a colliery in British Columbia.—Reuter.

The Asiatic Registration Act

English Sympathy

An esteemed English friend, prominently associated with the Ethical movement, writes from London as follows:— "I have just been reading *INDIAN OPINION* for July 27th, and I can forbear no longer sending to you a few words to express the sympathy with you which I have felt over and over again when reading your paper—sympathy with the stress and strain of your struggle, sympathy with the holy nature of your cause, and, above all, sympathy with the spirit in which you are writing, speaking, and acting all the time. I want to send you congratulations also in that you have been able to carry on the struggle so strenuously."

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

THE RESTING PLACE. That squeaking vehicle, the "perambulator," is at last to find a resting place for a whole month at a time, after which, no doubt, it will be relegated to the Pretoria Museum, to be kept there until the next Asiatic invasion arrives or the Colony is in the throes of another bad attack of Curisitis. Johannesburg is to be the object of the care and solicitude of the registration officials during the month of October, and the tobaccoists of this town will rejoice greatly at the prospects of all the cigarettes that will be smoked, what time the gold-tipped gentlemen from Pretoria while away the weary hours waiting for the unregenerate to reform.

A FORECAST. No doubt the *Sunday Times*, that staid and sober journal, will print further pictures showing the astral form of the British-Indian patiently haunting the precincts of the old Dutch Church in Von Brandis Square. No doubt the *Star* will burst forth into a psalm of victory, "humorously" interlined, whilst the *Leader* will sombrely avow the urgent necessity of the registration of all Asiatics, and the *Mail* will publish columns of eulogy on the finger-print system, and extracts from the hymnal dedicated to St. Henry. Then there will be the detectives watching the pickets and the pickets watching the detectives, and more detectives watching these, and so on, *ad infinitum*. Truly, we are going to keep holiday here, and the good folk from Pretoria—the grovellers, I mean—who have had the opportunity and privilege of toddling round the Colony after the perambulator may have one last chance of riding inside.

THE ATTITUDE OF JOHANNESBURG. The *Star* last Friday published the following brief note on the situation:—

In an interview with the leaders of the local British Indian community, a representative of the *Star* was informed that if any registrations were effected they would be an entirely negligible quantity.

That's an indication anyway.

AN UNGALLANT KNIGHT. Speaking to his constituents at Yeoville, last Thursday night, Sir Willem Van Hulsteyn, M.L.A., is reported as follows:—

As the Asiatic Ordinance, he said he hoped that the Government would look upon that Bill as a really live Bill. People were unanimous on the Asiatic question, and he hoped that the Government would not allow the Bill to become a dead letter, but would see that it was enforced. The Indians seemed to think it was derogatory to their dignity to have their finger-impressions taken. Well, when he joined the Rand Rifles in 1901 he had his thumb-impression taken, and he and other white men had no objection to it, so he could not understand how the Indian lost his dignity by doing a similar thing. In any case the Bill had been passed with the unanimous consent of the House, and he hoped that the Government would enforce it.

I understand that the matter is not to be allowed to rest there.

THE WHITE ARISTOCRAT. The Roodepoort Chamber of Commerce recently memorialised the Government, praying for the institution of third-class carriages for whites. To-day, it is alleged, many people travel first-class who can ill-afford to do so, and who would travel second-class without any sense of derogation, if third-class accommodation were provided! What a remarkably lucid reason! But is it not also an amazing impertinence?

"THE DIRTY INDIAN." Municipal statistics for the month of August give the following figures in connection with notifiable diseases:—

	1905	1906	1907	July, 1907
Europeans	246	136	161	230
Asiatics	24	12	10	8

If these figures are correct, they show remarkable immunity, on the part of Asiatics, from small-pox, typhoid, malaria, pneumonia, and other notifiable diseases. And yet, the cheap sneer at the expense of the Asiatic is that he is dirty!

STUPIDLY PENNY. I have it on good authority that a few Indians desirous of, in the words of Mr. Hajee Habib, "playing the piano" and going to the Registration Office for "certificates of merit" have been hard put to it, for some excuse for showing their talents rather late in the day. These aspirants for musical honours have been making affidavits which run somewhat after this style:—"Owing to the attitude instigated by Mr. M. K. Gandhi and taken up by the Asiatics, I was afraid to present myself at the Registration Office in Pretoria during the month of July. I, therefore, etc." Of what earthly use such affidavits can be to the Asiatic Office or to the wretched declarants I cannot, for the life of me, guess. Mr. Gandhi's instigation and the attitude of Asiatics still remain as green as ever. How is it, then, that these dupes are not now afraid? The device is too thin to carry weight.

PERTINENT JAPANESE QUERY. Is the Western civilisation that shuts this people out of half-civilised quarters of the globe still in an imperfect stage of development? Or is it that Japan is too low in the scale of civilisation? —*Asahi* (Tokio).

Imperial Parliament

HOUSE OF COMMONS,

August 15.

British Indians in the Transvaal

Mr. HADGON, on behalf of Mr. RUTHERFORD, asked the Under Secretary of State for the Colonies whether, while under the Government of the Transvaal Republic, the £3 fee payable by Asiatics under Law 3 of 1885, as amended in 1886, was very generally not enforced, several thousand British Indians, being pre-war residents, were, shortly after our annexation, compelled to pay £3 each for the privilege of remaining in the new Colony.

Mr. CHURCHILL: I am informed that the provision referred to was not enforced in its full strictness by the executive Government of the South African Republic. The failure to enforce the special laws affecting Indians caused great dissatisfaction among the white community, and formed the subject of repeated resolutions of the Volksraad calling upon it to enforce them. Eventually, in November, 1898, local authorities were to compel compliance with the provisions of the law, subject to such concessions as to time—with the extreme limit of six months—as circumstances might demand, and this resolution was being acted on when the war broke out. I understand that the law has been enforced for the last four years.

Sir WILLIAM BULL asked the Under Secretary of State for the Colonies whether his attention had been drawn to Clause 6 of the Immigration Restriction Bill recently enacted by the Transvaal Government, under which any person who might be deemed by the minister, on responsible grounds, to be dangerous to the peace, order, and good government of this Colony if he remained therein, might be arrested and removed from the Colony by warrant under the hand of the minister, and, pending removal, might be detained in such custody as might be prescribed by regulation; and whether, when the measure was submitted for Imperial sanction, his Majesty's Government would represent to the Government of the Transvaal the advisability of withdrawing any clause which empowered ministers to imprison and deport at their discretion and without trial in time of peace.

Mr. CHURCHILL: I have seen the clause referred to, but I have already indicated that no statement can be made as to the action which will be taken by his Majesty's Government until the Bill is received in its final form, reserved as it will be for the consideration of his Majesty's pleasure.

Mr. HAZARD COX asked the Under Secretary of State for the Colonies, whether Clause 13 of the Transvaal Immigration Restriction Bill, to the effect that the burden of proving that a person had not entered or remained in the Colony in contravention of this Act or any regulation should, in any prosecution or such contravention, lie upon the accused person, would apply to coloured subjects of his Majesty's who were unrepresented in the Transvaal Legislature; and what steps his Majesty's Government proposed to take in the matter.

Mr. CHURCHILL: The Secretary of State apprehends that the answer to the last part of the question is in the affirmative. On the question of the position of his Majesty's Government regarding the Act, the Secretary of State has nothing to add to the statement made in answer to a question by the hon. member for East Leeds on the 12th instant.

Indians in Natal

Mr. J. M. ROBERTSON asked the Secretary of State for India whether his attention had been drawn to a recent resolution of the Natal Parliament to the effect that the time had arrived when the Government should take steps to effectually restrict and ultimately abolish Asiatic immigration to Natal, and that all Indians or other Asiatics who might arrive in Natal under indenture from December 31, 1907, should after the expiration of their indentures, be repatriated; and whether steps would be taken by the Government of

India to prevent indenturing under such conditions.

Mr. Houghton, who replied, said: In order to carry the resolution, if such a resolution has been passed, into effect it would be necessary for the Natal Government to induce the Government of India to consent to a revision of the terms of the contract with intending emigrants. Should any such application be made, my hon. friend may be sure that the question will be carefully considered. What precise steps ought to be taken needs a good deal of examination.—*Tulin.*

South African Indian Association

[BY OUR CAPE CORRESPONDENT]

The British Indians of the Cape District gathered in hundreds at the Good Hope Hall, Cape Town, on Sunday, the 8th instant. All available chairs being occupied, a large number were obliged either to stand or occupy the corner benches in the hall. Fully five hundred persons must have been present on the occasion. The assemblage was a somewhat unique one—a huge mass of red caps beneath a brilliant show of flags and festooned evergreens. A few Europeans were present, presumably out of curiosity. The occasion was the re-organisation of the above Association, and the re-election of the retiring officers thereof. The platform was occupied by a number of the leading Indians of the Peninsula. Dr. Abdurahman and Mr. Maurice were also present, the latter as political adviser.

The proceedings commenced at half-past three, Mr. Ebrahim Norodien the President of the Association, who occupied the chair, making some opening remarks and calling upon the Secretary, Mr. S. Cassim, to read certain documents. These were explained to the meeting, the two prominent matters being the hardship caused by the General Dealers' Act and the painful position in which Indians in the Transvaal were placed under the new Asiatic Ordinance. Allusion was made to the special appeals made to the High Commissioner in South Africa and to His Majesty the King through the recognised official channels.

The Chairman next passed in review the proceedings of the Association during his period of office as President, and asked the indulgence of the members of the Association for any short-comings on his part. He specially mentioned the fact that while the Association has delicate work of a political nature to carry out, it has also in view the protection of the interest of both the merchants in the Cape district and the members of the body he presides over, who are chiefly traders. His term of office having now expired, he left it to the meeting to elect a new President in his place. He at the same time promised the Association every assistance and help that lay in his power to make it a strong and united body,

and to further in every way the great objects it has in view.

Mr. A. G. Ghansar then moved that Mr. Ebrahim Norodien be again elected as President of the South African Indian Association. He spoke of the strong hand shown by their President in bringing the different sections of the Indian community together, of his strong personality in Indian circles, and the zealous and hearty manner in which he had always taken up the cause of the Indian people. The motion having been duly seconded by Mr. M. Halim and supported by Mr. F. Ismail, of Goodwood, was duly declared carried.

Mr. Khangoor proposed Messrs. S. Cassim and Abdool Gafoor Ghansar as Joint Secretaries to the Association. This was seconded by Mr. Hadjee Ebrahim and supported by Mr. Cassim Mohidien, and declared duly carried.

Messrs. Ahmed Abbas and S. V. Sathe were proposed as Joint Treasurers to the Association. This was moved by Mr. Yousuf Ebrahim, seconded by Mr. Houssein Ahmed, and adopted.

The names of the following fifteen gentlemen were then called out and submitted to the meeting as Vice-Presidents of the Association, it being explained that the intention of electing these officers was that any subsidiary work requiring immediate attention should be dealt with locally in the centres in which such Vice-Presidents resided:—Messrs. Abdul Ganie, Khangoor, M. Abbas Parkhar, Shaik Ismail, Ebrahim Ismail, Durr, Mohamed Ismail, Osman Dawood, Houssein Ahmed, M. Halim, Meer Hafzul, Ally Adam, Amceeroodien Ebrahim, Omar Abdurahman and Fakir Ismail. They were formally proposed by Mr. H. Ebrahim, seconded by Rattanjee Nowrosjee and duly carried.

On a proposal by the Chairman, the following gentlemen were nominated as a Working Committee, without a single dissentient voice:—Messrs. Mohamed Bukhar, Ismail Ebrahim, Ismail Ebrahim Namazee, Abdul Kariem Noormahomed, of Stellenbosch, Adam Ismail, Abdul Gafoor Shamsuddin, Cassim Mohamed, Rattanjee Nowrosjee, Mawas Khan, Mahomed Houssein, B. C. Khan, Katchoo Janoo, Abdullah Khan, S. Dawood, M. Enus, Hadjee Abdurahman, Hassen Samshudin, Hadjee Mohamed Khan, Zyooddeen Khan, Rassool Mia, Abdurahman Bala, Zariel Khan, Haknee Khan, Goolam Hussen Tisaiker, Mohamed Abbas, Shaik Mohamed Parkhar, Abdul Majid Khan, Nasoreedien Tisaiker, Abdul Gafoor Kablay, Shaik Mohamed Kapday, Hadjee Ebrahim, Cassim Mohidien, Fatay Mohamed, Abdul Gafoor Jamaloodien Parkhar, Yousuf Jaffer, and Hassen Mia Makadoom. These names were proposed by Mr. Yousuf Ebrahim, seconded by Mr. Ally Adam, and carried.

The meeting dispersed at a little

before six, the Chairman having intimated that a Meeting of the Committee Officers will be held on Sunday, the 15th instant, at 59 Rogers Street.

English Press on the Passive Resisters

[The *Yorkshire Post* of the 10th August comments as follows on the Asiatic Act:—

We do not see why some bargain should not have been made, and for an object of Imperial interest. We do not think Unionists will agree with the apparent view of Mr. Austen-Chamberlain that the difficulties in the way of handling the Indian question in the Transvaal ought to be regarded as very serious. Mr. Austen Chamberlain forgets that his father, when stating our causes of quarrel with the late Mr. Kruger, laid stress upon the way in which the Indian subjects of the Crown were treated in the Transvaal. Mr. Chamberlain then spoke as the mouthpiece of the British nation, and when a statesman, in the negotiations leading up to war, enumerates grievances which must be remedied, he undoubtedly pledges the honour of the nation to redress them. If that were the attitude in regard to the action of the old Republic, there could be no honourable withdrawing from it when the Transvaal passed under our rule. The fact that many of the British in the Transvaal, and the Government of Natal, are just where Mr. Kruger was in that matter does not affect the obligation Mr. Chamberlain had laid upon this country. The guaranteeing this loan gave the present Government a splendid opportunity of putting the nation in the right; but the Government have had no thought of utilising it. Why? Surely not because they lack sympathy with the British Indians—though as yet there has been no practical exhibition of sympathy. The only reason we can imagine—and the Government would not give any last evening—is that they did not dare to overload the guarantee with conditions, lest General Botha should wash his hands of them and say he must appeal to the mine owners, even though this necessitated the retention of the Chinese as long as they were pleased to stay. In other words, the interests of the British Indians in the Transvaal and the honour of the country have been sacrificed to the policy of forcing the Chinese out of the mines and out of South Africa, since they stubbornly refuse to go home of their own accord with their passages paid. That is the price being given on account of the promises made during the General Election—the consequence of the atrocious libels published to inflame simple-minded and honestly indignant electors against the Unionist Government.]

"Registrations" at Zeerust

(FROM A CORRESPONDENT)

On the 11th inst. the Registrar, Mr. Chamney, and his assistant visited this district for the purpose of registering all Asiatics in the place. The Indian population made this a special holiday and closed all their stores. During the day a large and influential meeting was held at Mr. Cassim Moosa's premises, one of the leading merchants of the town. There were present: Ahmed Hussain (Chairman), A. H. Amir (Secretary), A. K. Rahman, S. H. Josef, O. H. Josef, E. Rajan, Ismail Ha, Moosa Ha, Morar, I. E. Wadwala, A. K. Gani, M. H. Josef, Sultan Baker, Sali Mahomed, Mahomed Ledah, and others.

The Chairman said: You all know perfectly well why we are assembled here together, and this is the day we have been anxiously waiting for, to show our national courage, to please the whole Indian community of the Transvaal, and to prove also that we are a nation and not animals. As a matter of fact, everyone in the Transvaal and in the whole of South Africa, is waiting patiently to hear whether we are going to share in this national grievance or not; if we do not share in it, believe me, we shall be cursed. As I personally saw at the great Mass Meeting held in Pretoria, just so here we have to protest against this law. I say we must do so to our utmost. In my humble opinion, this law is only for criminals, and not for peaceful law-abiding, respectable citizens like ourselves. A few individuals have accepted the law, and put a dark stain on the clean record of their nation, and in doing so it counts for the whole nation. Therefore, we must not enlist our names with these. If we want to keep our self-respect we must vigorously protest against this law which is iniquitous. (Cheers.) Our brethren, and those who have businesses worth thousands of pounds in this country, are they going to sacrifice their national respect for money? National respect before everything; money is nothing!

In the enforcement of this Law the Government may possibly take the strongest steps. Suppose they take extreme measures, not only are we going to suffer, but the whole nation as well. Put your trust in Divine Providence and trust the British Government, for they are just. We humbly protest against this law.

The following resolutions were passed:—

Resolution I.—"That in the humble opinion of this Meeting of the Zeerust Indian Community, the law is cruel, and therefore we earnestly and boldly protest against it." Proposed by Mr. H. E. Rajan, seconded by Mr. A. H. Ameer, and supported by Mr. I. E. Wadwala and carried unanimously.

Resolution II.—"That a telegram of this day's proceedings be despatched to the British Indian Association, Johannesburg." Proposed by Mr. A. K. Rahman, seconded by Mr. S. H. Josef, supported by Mr. Ismail Ha, and carried unanimously.

Resolution III.—"That a telegram of this day's proceedings be despatched to the Natal Indian Congress, Durban." Proposed by Mr. Suliman Jalalpor, seconded by Mr. H. K. Gani, and supported by Mr. Sultan Baker, and carried unanimously.

The proceedings were brought to a close by three cheers being given for the King Emperor. Needless to remark, there was not a single Indian registered in the District.

A telegram of sympathy and encouragement was received on the 12th, from the Congress, Durban, to which a suitable reply was sent.

British Indians' Monster Petition to the Transvaal Government

The following petition is being circulated in the Transvaal for signature:—

To the Honourable the Colonial Secretary, Pretoria.

Sir,—We, the undersigned British Indians residing in this Colony, hereby beg to dissociate ourselves entirely from the letter addressed to you on behalf of some leading Indians of Pretoria, Pietersburg, Standerton and Middelburg, by Messrs. Stegmann, Esselen and Roos, and dated the 30th day of August, 1907, regarding the Asiatic Law Amendment Act, No. 2 of 1907.

We respectfully submit that nothing short of total repeal of the Act can meet the difficult situation that has arisen. In our humble opinion the Act is degrading to our self-respect, offensive to our religions, and in its incidence it is such as can be thought of only in connection with dangerous criminals. Moreover, the solemn declaration made by us renders it imperative for us, as honest citizens of the Empire and God-fearing men, not to submit to the provisions of the Act, irrespective of any consequences which we may have to suffer, and which we understand to be imprisonment, banishment and/or loss or confiscation of our property.

In making the above statement, we do not desire to shirk an enquiry into the allegations as to surreptitious entry by British Indians on a wholesale scale, or to refuse to hold documents that in the opinion of the Government may sufficiently identify us.

We therefore respectfully pray that the Government will be pleased to recognise British Indians in the Transvaal as men and worthy citizens in this free and self-governing Colony.

We have the honour to be, Sir,
Your obedient servants,

Instructions

with reference to the taking of signatures for the above petition:—

1. All signatures should be in ink.
2. Every sheet provides for 50 signatures. No more than 50 signatures should, therefore, be taken on each sheet.
3. Signatures should be taken in duplicate.
4. In the address column should be given the number of Street, as well as the Stand wherever possible. The name of the town in which the signatures are taken may be given only once.
5. Great care should be taken not to soil the sheets.
6. So far as possible signatures should be given legibly. Where they are not in English, the person taking them should give the English equivalent; and, where the signatory puts only a cross, the cross should be witnessed by the person taking the signatures.
7. In no case should signatures be taken without the person signing reading the petition and if he cannot read any of the languages, it should be read over to him.
8. The person taking the signatures should sign at the foot on the line reserved for the purpose.
9. Duplicate sheets should be sent to the Secretary, British Indian Association, Box 6522, Johannesburg, as early as possible.
10. All signatures should be returned, at the latest, by the 30th September.
11. No pressure whatsoever should be put upon the people, and no one need sign who is not prepared to carry out the resolve of non-submission to the bitterest end.
12. The sheets should not be folded but kept rolled, and should be sent also rolled.

Finger-Print Regulations

The following appears in the Transvaal Government Gazette of the 13th instant:—

On admission to any Gaol or Lock-up, or at any time during detention in such Gaol or Lock-up, such personal description, marks, finger impressions, photographs, and measurements may be taken of each prisoner, other than civil debtors and detained witnesses, as may be necessary for purposes of record, but no copy of any portion of this record shall be given to any person unless he is officially authorised to receive it.

DUTCH QUEEN AND EAST INDIAN NATIVES. Queen Wilhelmina, in a speech from the Throne, stated that earnest efforts will be made to render the consolidation of Dutch authority in the East Indies beneficial to the natives.—Kenter.

Indian Affairs in the Natal Parliament.

LEGISLATIVE ASSEMBLY,

Sept. 17.

Asiaties on the Railway

Mr. HAGGAR moved: "That, in the opinion of this House, it is in the public interest undesirable to employ Asiatics on the N.G.R. in positions usually filled by white men, when and where white men are available at reasonable wages." He said that the motion was not intended as an attack upon the Minister for Railways and Harbours, nor was there any Railway influence behind it. It was desirable that the Minister should have assistance in the matter, and it was certain that he would act differently if he had reliable information at his finger-ends. Since his question regarding a coolie guard, he had heard that a white man had been put in his place. He questioned whether the coolie was put there as a matter of urgency, and said that when this coolie was booked on white men were booked off. Indians had very little respect for human life, and their religion taught them to look upon the loss of white lives as something rather desirable, than otherwise. He denied that the substitution of cheap coloured labour for white labour was economical, and he had been assured that the conditions were extremely dangerous in travelling along the main line. He complained that old white men had been discharged, and were begging their bread in Durban, and he asked that, wherever possible, white men should be placed in work. Retrenchment was no excuse for employing coolies in place of white men.

Mr. McLARTY said that they had been told that white railway porters could not be obtained, but since the change, the public had congratulated the Government upon its action. Coolies were very unsatisfactory, and it would be a bold Minister who reverted to the old system. He said that nothing but white labour was employed on Australian and New Zealand railways and there light employment was found for old employees who could no longer carry on their former duties. He said that cheap labour was always dear in the end to any State. He pointed out that, if employment were given to white boys in the cleaning pits, it would train them as firemen and drivers. He argued the danger of over working engine-drivers, who, owing to excessive fatigue, might fall to sleep at their posts. The more men who were out of work, the fewer there were to pay taxes. The railway should be worked for the benefit of the white Colonists. He enumerated some of the positions filled by Indians and natives.

Mr. YONGE supported the resolution, and quoted an instance of a railway servant who had been rendered

destitute, and to whom relief might be given under this motion.

Sir LIECK HULETT supported the resolution. He thought many aged and infirm Europeans might be employed as gate-keepers, etc.

The MINISTER of RAILWAYS and HARBOURS said that, since the Government had taken office, no white man had been replaced by a coolie. It had been his endeavour to employ white labour wherever economic consideration would allow. He thought that the considerations, in order, were safety, efficiency, and economy. As to drivers being overworked, he had inquired into that strictly, and was assured that it was not so. He had been assured that the Department had sufficient drivers. He wished he could substitute white men for coolies at the crossings, but he dare not do so in face of the mandate given him by the House in Supply—retrenchment. He hoped that the men who had been retrenched would be able to find work on the land, or on railway construction, as, for instance, the Cape Natal line, where work would be started in a few weeks. The Government accepted the motion, and would carry it out as far as possible. He intended to see whether white boys could not be beneficially employed on the railway in place of coolies and natives.

Sept. 19.

Licence and Stamps Bill

Mr. WATT said that the charge of £10 upon hawkers was exorbitant. He cited the case of a white man who hawked American notions all over the Colony, and could barely earn a living. Such a man could not pay £10 for his licence, much less £10 for each magisterial division. He moved that the licence be reduced to £2.

Mr. HAGGAR cited a similar case, but said he did not object to the Syrians and Turks being taxed, because they were a nuisance to society, and fleeced the natives.

The MINISTER of JUSTICE said it was the first time he had heard of two legitimate white hawkers. In any case, hawking was not a fit pursuit for white men in this country.

Mr. YONGE moved, as an amendment, that European hawkers should be charged £2 10s., and other nationalities £10.

The MINISTER of JUSTICE said that this would necessitate the Bill being sent Home for approval. He went on to state that it was desirable to get at the alien hawkers, who they knew had done gun-running in a small way, and ammunition-running to Basutoland.

Mr. YONGE said that the Government could not get at the hawker in that way. He withdrew his motion, because he did not wish to obstruct the Bill.

Mr. FERRE said it would be wrong to protect two or three poor white men, while many others would suffer by the letting loose of Asiatic hawkers all over the Colony to make harm

among the natives, lend money to them, and send the result of their usury out of the Colony.

Mr. HAGGAR said that it was wrong in principle to deprive men of their means of earning bread.

An amendment to reduce the licence from £10 to £5 was, upon a division, defeated; while Mr. Watt's motion to reduce to £2 lapsed.

Mr. WALKER moved the deletion of the £3 licence for hawkers' servants. He said that, were it allowed to remain, every hawker would be a servant of a mythical person, who paid the £10 for the main licence.

Mr. HYSTOR thought that the deletion of the clause would lead to much abuse.

The motion was lost.

Mr. HYSTOR moved the deletion of the words "or hawking," as regarding servants of hawkers.

The motion was carried.—*Natal Mercury*.

Sir Charles Bruce on the Asiatic Act ✓

[We give below in full Sir Charles Bruce's letter to the *Scotsman* alluded to in our latest telegrams last week:—

Sir, — The *Scotsman* this morning reports that a delicate situation has been created in the Transvaal in consequence of the action of the British Indians in resistance to the registration law. And your report of proceedings in Parliament brings cause and effect into sufficiently close connection. The Under Secretary for the Colonies is stated to have declared that "it should be understood that His Majesty's Government have no power to protect British Indians in the Transvaal from the operation of a law in force in the Colony."

Accepting this assertion on the word of the Under Secretary of State, it is important to remember that the situation is caused by the deliberate act of His Majesty's Government in reversing the policy of the late Government and cancelling the Lyttelton Constitution, a capital intention of which was to secure the coincidence of the limits of his Majesty's protection, so far as the Transvaal is concerned, with the limits of His Majesty's Empire.

These limits have now been severed by the act of His Majesty's Ministers having for its deliberate intention to remove subjects of His Majesty from all possibility of His Majesty's protection.

I venture to think that the policy of designedly alienating Imperial subjects from the privilege of Imperial protection, adopted in the Transvaal is absolutely without precedent in the history of the British or any other Empire.

The Prime Minister's Reply to the S. A. B. I. C.

[The following is the full text of the reply from Sir Henry Campbell-Bannerman received by Mr. Ritch, Secretary of the South Africa British Indian Committee:—

The Prime Minister desires me to say that he has carefully considered your letter of the 14th instant and the proposal that he should receive a Deputation of the South Africa British Indian Committee. He observes that the object of the Deputation is to induce His Majesty's Government to make friendly representations to the Transvaal colony in order to induce that Government and the Legislature of the Transvaal to repeal (1) the law recently passed requiring Asiatics in the Transvaal to submit to compulsory re-registration and (2) Law 3 of 1885, so far as it applies to British Indians, subject to certain conditions mentioned in your letter.

The Prime Minister does not know whether the position taken up by the British Indians of the Transvaal themselves is exactly represented by these propositions nor will he examine in detail the elaborate statement of the case, especially with regard to the law of 1885, presented in your letter. He will, however, remark, as showing the attitude of His Majesty's Government that Lord Elgin has already represented to the Transvaal Government his agreement with the view expressed by Mr. Lytton in his despatch of 30th July, 1904, that British Indians should have the right to acquire property in their business premises outside any locations.

The Asiatic Law Amendment Ordinance passed in 1906 by the then existing legislative body was, by the direction of His Majesty's Government, suspended from coming into force until it could be ascertained what view would be taken by the elected Legislature. As soon as this body came into working existence it passed with great speed, and with the unanimous consent of all sections of the white population, the Act to which your Committee take such strong exception. His Majesty's Government felt that, in such circumstances, they could not advise the disallowance of an Act of a self-governing Colony, although their reluctance was expressed both by despatch and by statements made in Parliament.

The Prime Minister hopes and believes that the Government of the Transvaal will administer the legislation affecting the British Indians so as to inflict upon them the least possible annoyance, and the opinions of His Majesty's Government in this respect are well known, and will be repeated on any suitable opportunity. But we do not see our way at present to make effectively any further representation to the Transvaal Government on the subject or to put forward claims, even if stated with moderation, which can

only be dealt with by those in authority in that country.

The matter standing thus, the Prime Minister fears that there would be no real advantage to be derived from his receiving the proposed Deputation.]

Weenen Appeal Case

Licensing Officer Upheld

On the 6th inst. the appeal of Amod Bayat and Co. to the Licensing Board for the Division of Weenen against the decision of the Licensing Officer was heard in the Court House. Long before the appointed hour, long rows of Arabs and a goodly throng of local residents occupied seats in the Court.

The Board consisted of Mr. C. G. Jackson, J.P., Mr. L. C. Kinsman, J.P., and Mr. P. J. Van Rooyen, J.P.

The record of the application was read by the Acting Clerk, Mr. J. H. Deppe. Mr. Attorney Cowley then notified the Board that he was there to represent the appellant, and filed his power of attorney, while Mr. Advocate Chadwick made an appearance on behalf of the general public and filed his power of attorney, signed by Mr. S. H. Coakes.

Mr. Cowley objected to the appearance of Mr. Chadwick, as such a course was not contemplated under section 6 of Act 18 of 1897. Mr. Chadwick, in reply, quoted Section 15 of the rules published under the list, and contended that he was entitled to appear under the power of attorney signed by Mr. Coakes, who was vitally interested in the matter. The Board overruled the objection of Mr. Cowley. The Clerk then read and put in a copy of the proceedings before the Licensing Officer, who was then called upon to put in his reasons in writing. The Licensing Officer, Mr. J. Forsyth Ingram, J.P., then read his reasons, which were substantially as follows:—

1st That in his opinion the Indian or Arab trader had already received more than his fair share of trade consideration in the Division of Weenen, there being already four Indians to one European licence in the village, while other Indian and Arab traders held licences elsewhere in the Division.

2nd That the commercial needs of the district did not call for the issue of the licence.

3rd That with the conditions prevailing here reversed and four European licences held against one Indian he would not have acceded to another European application.

In conclusion the Licensing Officer stated that he had no prejudice against any one class or nationality of trader, but that he felt that the balance of trade between races should be maintained by the officer entrusted by the Government for the issue of licences.

5th To have granted this application would have had the effect of

transforming Weenen, a British village, into an Indian bazaar.

Mr. Cowley supported the application for the granting of the licence, and eulogised the character of the applicants.

Mr. Chadwick opposed the application, and put in a largely supported petition against the appellants. In doing so he endorsed the reasons of the Licensing Officer, and stated that these Arabian traders caused a loss of revenue to the Colony and to English trade by sending large amounts of money to India, and that whatever money was taken by the business sought to be licensed would mean a large loss to local traders. He pointed out that the district could not possibly benefit by an increase of Indian licences, and that in any case the old established firms of the district sufficiently catered for its wants.

Mr. Cowley then called Mr. North, who stated that he was the owner of the premises sought to be licensed; that the premises in question had been licensed for 25 years. So far back as then the volume of trade of the district had justified the business, and he considered that that trade had increased threefold since then. In the course of cross-examination the witness admitted that he did not care who occupied the premises provided he got his rent.

Philip Rudolph Nel was then called, and stated that he had canvassed the district with a petition in favour of the Indians. The petition, which was signed by 61 persons, was addressed to the Licensing Officer, but had never been handed to that gentleman. A number of ladies had signed the petition.

The Board expressed the opinion that the petition was wrongly addressed, and contained so many discrepancies and irregularities that it could not be received. Mr. Cowley expressed his approval of the action of the Board, and stated that he could not speak very highly of the integrity of the men of Weenen. It was pointed out that Mr. Cowley's remark applied only to his own supporter.

Ismail Bayat then entered the box, and said he purveyed for the highest in the land, whilst he produced a letter from the late Administrator testifying that he had once bought something from Amod Bayat and it was good. Mr. Cowley wished to read a bushel of testimonials from other personages, but the Board only allowed him to read a few dozen. In answer to Mr. Cowley the witness said that his firm during the late Boer war had helped to save the British Empire by supplying an ambulance corps with something to eat at a reasonable cost. The witness stated that if permitted he would make such a store in Weenen as the sun had never shone upon, but later on in cross-examination he admitted that it was his intention to sell the business.

Mr. Cowley then informed the Board that he had no further witnesses to

call, whereupon Mr. Chadwick laid his petition on the table. The petition bore 81 signatures.

After Mr. Cowley and Mr. Chadwick had addressed the Board, the latter retired, and after ten minutes' deliberation in private, the Chairman announced that the Board was unanimously of opinion that the decision of the Licensing Officer be upheld, and the appeal dismissed with costs.

"Costs!" cried Mr. Cowley; "my clients will not pay the costs of my learned friend."

Mr. Chadwick replied there were no costs as far as he was concerned, as he had sought only to serve the district.—*Natal Witness*.

Indian Ambulance Class

A meeting convened by Mr. D. Vinden was held in the Indian Wesleyan School, Maritzburg, on Wednesday evening, the 17th inst., for the purpose of forming an Indian Ambulance Class, and with the intention later on, when the men are competent in their work, of approaching the Government in order that a corps may be formed.

A committee, consisting of Messrs. Charlie Nulliah, V. R. Pillay, J. Samuel Jomina, Rev. John Thomas, Simon James, D. Vinden, and A. H. Peters was accordingly formed, and they will arrange all matters in connection with this movement. There were present at the meeting Messrs. D. C. Dick, D. Forsyth, Dr. De Groot, Lieut. Col. Wales, and Major T. M. Owen, Natal Carbineers, all of whom delivered a few remarks in favour of the formation of such a class. Dr. De Groot has kindly consented to give instruction in ambulance work every Thursday evening.

About 50 Indians, mostly English speaking, have joined the class, the entrance fee being 2/6.

Passive Resistance

The following is an Extract from a letter from a Transvaal correspondent of *John Bull Over-Sea* :—

Let me remind you about the Asiatic Immigration [Registration?] Act, which has received the Royal sanction, and is now in force. By its provisions the British Asiatic has to register himself and recove his thumb print. It was decided that this Act should be first put in operation at Pretoria, and steps have been taken to register the 1,200 odd Asiatics living there. Unfortunately no Asiatics have arrived at the modest little registration bureau, and they declare that nothing shall compel them to obey the Act. "Passive Resistance" is their cry. "Rather Prison than registration."

I think that there will be much trouble over this matter, and I believe that the Transvaal Government will have to give way. I consider that their action is amenable, except by

force majeure, being unjust and pre-eminently class legislation in its worst form. For them, *Civis Britannicus sum* is naught if the colour be dark instead of white. I believe we white people will live to bitterly regret the day that Act was passed.

We have received a telegram from Mr. Mahomed Anod, of Schweizer Reneke, Transvaal, which states that the Registrar of Asiatics has given notice to the Indians of that place, that they must proceed to Christiansburg in order to register; but the Indians say that they would rather die than submit to the shameful Registration Act.

Help from India

C. W. M.

Hon. Professor Gokhale's Cable

The following cablegram has been received by the British Indian Association from the Honourable Professor Gokhale, C. I. E., Member of the Vice-regal Legislative Council, Calcutta, and an ex-President of the National Congress :—

"Following struggle closely. Anxious interest. Deepest sympathy. Admiration. Trust securely Divine Will." — 1240-41

The above cablegram, undoubtedly, means that the Indian struggle in the Transvaal is creating a profound impression in India.

The British Indian Association has forwarded the following cable in reply :—

"British Indian Association tenders thanks cable. Greatly encouraged. Will fight bitter end for honour, religion and solemn declaration. Need all sympathy we can get. Claim unanimous approval support all parties. Struggle not unrestricted influx but self-respect those entitled remain enter." — 1224

Correspondence

Chinde Sympathisers

The Editor, INDIAN OPINION

Sir,—A meeting of all the Indians here was held on the 21st inst., in the shop of Shet Damodar Anandjee. Mr. Ebrahim Haji Soleman was unanimously voted to the chair. After a few words explaining the object of the meeting from the chair, the following resolution was passed unanimously :

"That Indians in Chinde sincerely sympathise with their brethren in the Transvaal and request them to hold firm to the gaol resolution. That a telegram be sent to the Secretary of the British Indian Association, Johannesburg, and subscriptions in aid of the struggle be collected forthwith."

After the appointment of a committee to collect subscriptions and the announcement, by Mr. Meghjee

Gokaldass, that he would undertake to defray the cost of the telegram. Speeches were made by Mr. Ebrahim Haji Kassam, Mr. Meghjee Gokaldass, and Mr. J. G. Ramgaswamy Iyer.

I think subscriptions amounting to about £30 will be collected. The amount will be sent to the Secretary of the British Indian Association, Johannesburg, as soon as it is collected.

The following is a copy of the telegram sent to the British Indian Association, Johannesburg :—

"Chinde Indians sincerely sympathise with Transvaal Indians in their present trial. Strongly recommend to hold firm in their resistance resolution. Have collected subscriptions."

I am, etc.,

ONE OF YOUR READERS.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

Among the English mail papers to hand, the *Statist*, commenting on the Transvaal Loan (Guarantee) Bill, says that, from a broader point of view, the Government owes a debt to the British Empire as a whole, not only to the Transvaal Colony or South Africa, but to all parts of the Empire, and particularly to the people of India. The Government had a very favourable opportunity for in some measure at least remedying the neglect and the mistakes of both the present and the late Governments, but this opportunity has not been availed of.

The *Saturday Review* says that the Imperial Government has a duty to the Emperor of India's subjects as well as the whites of the Transvaal. It is not enough to say that British and Dutch are united against British Indians. Fairplay for all British subjects, in every part of the Empire, must be secured, no matter what obstacles may be in the way, or else it is no empire at all.

Boksburg, Benoni, and other places are notified to be unregistered.

General Botha, speaking at Ermelo, said that he regretted the Asiatics had refused to register themselves. That which the Law demanded was, after all, not so serious a matter. Who amongst them would think he was any the worse because he had given his finger-prints?

The Monster Petition is being widely circulated and signed. Up to the present, over a thousand signatures have been obtained.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીકસ-શનીવાર, તારીખ ૨૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૩૮.

અઠવાડીક પંચાંગ.

પ્રોસ્ટો-તા. ૨૧ મી સપ્ટેમ્બરથી, તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બર સુધી, ૯૦ સં ૧૯૦૭.

હિંદુ-આરવા સુ. ૧૫ થી, આરવા વડ સુધી, સંવત ૧૯૧૩.

મુસલમાની-તા. ૧૨મી સાબાન થી ૧૮ મી સાબાન સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	પ્રોસ્ટો તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ.	સુવૈદ્ય ક. મી.	સંવત અસ્ત ક. મી.
રવિ...	૨૧	૧૫	૧૨	૫ ૫૧ ૫ ૫૦	
રવી...	૨૨	૧	૧૩	૫ ૪૯ ૫ ૫૦	
સોમ...	૨૩	૨	૧૪	૫ ૪૮ ૫ ૫૧	
મંગળ...	૨૪	૩	૧૫	૫ ૪૭ ૫ ૫૧	
બુધ...	૨૫	૪	૧૬	૫ ૪૫ ૫ ૫૨	
ગુરુ...	૨૬	૫	૧૭	૫ ૪૪ ૫ ૫૩	
શુક્ર...	૨૭	૬	૧૮	૫ ૪૩ ૫ ૫૩	

અનુક્રમણિકા.

ટરાંસવાલની લડત...	૫૦૧
નાતાલનો વેપારી કાયદો...	"
ધી ઇન્ડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી...	૫૦૨
હીંદુસ્તાનથી ક્રમક...	"
સાથે આફ્રિકા પ્રીટીસ ઈડિઅન કમીટી...	"
સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેનનો જવાબ...	૫૦૩
વડી પાલકામેંટમાં ટરાંસવાલ લેન બીલ...	"
ટરાંસવાલના હિંદીની ગંતવ્ય અરજી...	૫૦૪
રજીસ્ટરન બોરીસલી મુસાફરીનો દેવાલ...	૫૦૫
જરમીસ્ટનમાં મીડીય...	૫૦૬
મુંબઈમાં અંકુશ ?	"
રોટેશીયાના ખખરો	"
નાતાલમાં ઇસ્ટેન્સ કેસ...	૫૦૭
ધરત લંડનના હીંદીની હાડમારીઓ...	"
નેહાન્દરમનનો ખબરપત્ર...	૫૦૮
જરમનીથી મી. હબીબ મોટલુનો કાવળ...	૫૦૯
હીંદુસ્તાનથી મદદ કેમ મેળવવી ?	"
એક મુશ્કા...	૫૧૦
મી. હાજી કાસમે કરેલી અરજી સાથે સ્ટાંડરટનવાળા હીંદીઓનો પાંચો...	"
પ્રીટીરીઆવાળા કેટલાક અરજ કર નારાઓ પ્રત્યે...	"
હિંમત હારનારાઓ પ્રત્યે...	"
કેપના હીંદીને લડતને લખતું...	૫૧૧
રીપોર્ટ વિગેરે...	૫૧૨

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૨૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

ટરાંસવાલની લડત

આ વખતે મી. રીએ મોકલેલા કાગળમાં આનો તરબુમો અમે આપ્યો છે તેની ઉપર ટ્રેક વાંચનારે ધ્યાન ધરેલપર આપવા નું છે. વિલાયતમાં નવા કાયદા બાબત બહુ મોટી લડત ચાલી રહી છે. તે લડતનું કારણ માત્ર હિંદીની હિંમત છે. વિલાયતના મુખ્ય માણસોને કંઈક બડેસો બેઠો છે કે હિંદી કહે છે તે કરશે. લેન બીલ વેળા જે ચર્ચા થઈ છે તેવી હિંદી સચાલોને સાહે અમે કદી જોઈ નથી. બંને પક્ષના હકોને સાહે એવા જુરસાથી બોલવાનો છેલા ૫૦ વર્ષમાં આ પહેલો કામલો છે એમ કહેવામાં અમે કંઈ વધારે કહેતા નથી. મી. લીટલટન એ કન્ટ્રીવેટીવ પક્ષના વડા છે. તે કાલો નીચલ સેક્રેટરી હતા. તેણે બહુજ જુરસાથી આપણા હકોને ટેકો આપ્યો હતો. સર ચારલ્સ ડીલ્ક એ નામાંકિત લીબરલ મેમ્બર છે, ને એક વેળા મુખ્ય પ્રધાન યાચ એવો સંભવ હતો. તેઓ સાહેબે ચોખું જણાવ્યું કે વડી સરકારની વચમાં આવવા ની ફરજ છે. આ શીવાય મી. બોનરલો, મી. કોક્સ, મી. એ. મેડી વિગેરે મેમ્બરોએ આપણુ ક્યાં તે બધાં આપણને ઉત્તેજન મળે તેવાં છે.

જાપાઓ બેવા બેસીએ તો લંડન ટાઈમ્સ, મોરકશીયર પોસ્ટ, એક્ષ્પ્રેસ, પેલમેલ મેસેટ વિગેરે જાપાઓએ સખત લખાણ આપણુ પક્ષમાં ક્યાં છે. સર ચારલ્સ જુએ તો હા વાળો છે. તેમણે વડી સરકાર ને ખડુ જંગી ચપટ મારી છે.

જે હિંદી કોમે રજીસ્ટર ઓફીસનો બોલ કાઢ કર્યો તેટલામાં આવું થયું છે, તો બ્યારે હિંદી કોઈ જુલમાત રિતે જેલમાં વરશે સારે તો શું વિલાયત આપું ગાજી નહિ હોય ?

વળી સર હેનરીના જવાબનો વિચાર કરવા બેસીએ તોપણ દેખાતું છે કે તેઓ સાહેબે વચે પડવાની ના નથી પાડી. પણ

હાલ તેવો વખત નથી એમ અતાવ્યું છે. આનો અર્થ એજ યાચ કે હિંદી કોમ ને છેવટ સુધી જેર રાખી જેમ કે દેશવટાનું દુઃખ સહન કરશે, તો વડી સરકાર મુંગી નહિ બેસે. આવાં હોડતો માણસ દેખી શકે એવાં મિન્ડા ઉપરથી પણ આપણે નહિ સમજીએ, ને હિંમત નહિ રાખીએ, તો પછી આપણી ઉપર જેટલી નામેરો પડે તે યોછી સોમજવી. તેની સાથે એટલું પણ યાદ રાખવું જરૂર છે કે જો આ લડત આપણે હવે છોડીશું તો જે જેર આપણી પક્ષમાં વપરાય છે તેજ જેર આપણી સામે વપરાશે. અમે આમાં ખુદાનો હાથ જોઈએ છીએ. ખુદા હમેશાં માણસ કે ખીજાં સાધનો મારફતેજ મદદ કરે છે. માટે હિંદી, બંગા રહેજો.

નાતાલનો વેપારી કાયદો

વીનનમાં મી. બાપાતે લાઇસેન્સની અપીલ લાઇસેન્સીંગ બોરડને કરી હતી તેમાં તે હારી ગયા તેને સાહે અમે દિલગીર, છીએ. મી. બાપાતોને કેસ બહો મજબુત હતો. તે વસીલદાર વેપારી છે, લડાઈમાં તેણે સરકારને મદદ કરેલી, તેમની પાસે દોલત છે. આવા માણસને કોઈ પણ નીતિના ધારાથી તો લાઇસેન્સ ન મળે એમ નજ બની શકે.

છતાં અમારે કબૂલ કરવું જોઈએ કે લાઇસેન્સીંગ બોરડનો હરાય હાલની સ્થિતિ જોતાં અન્યાયી ન મણી શકાય. એટલું આપણે યાદ રાખવાની જરૂર છે કે નાતાલ માં કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદી કોમ તદ્દન છુટથી વેપાર નહિજ કરી શકે. લાઇસેન્સના અમલદાર આસપાસની લાગણી તપાસી, વેપારીઓની સંખ્યા જોઈને હિંદી વેપારીને લાઇસેન્સ આપે ગાયમ ન આપે તેની સામે હાલ થવું તે નકામું છે. ગણા માણસનું કામ છે કે સ્થિતિ વિચારીતે પગલાં ભરવાં. ને જે આસપાસ બતાવો અને તેની મોંઘ લેવી. હિંદી કોમ ઉપર તથા ઇન્ડિયો વચ્ચે રહેલી છે. તેમાંથી કંઈ છંદન ઉપર ખૂબ વજન દેવું તે અગાઉથી નપી કરવા જરૂર છે. આપણને મુખ્ય જરૂર અહારે માન આપણની છે. તે મળશે તો બાકીનું સહેજે મળી શકશે. માન બોળવામાં જે

હકો હાલ બોગવીએ છીએ તે જાળવવાની જરૂર છે. એટલે કે જે કાઉન્સિલ હાલ કપાલ છે તેને વળગી રહેવું ને બીજી તુરજાની સહન કરી જેલમાં બંધને પણ ચાલુ કાઉન્સિલ નવાની રાખવી. આટલો પ્રયાસ હિંદી કામ કરશે તે અમને ખાત્રિ છે કે નવી કાઉન્સિલનો રસ્તો એની મેળે નીકળી રહેશે. જ્યાં સુધી આપણને હીયકારા ગણવામાં આવે છે ત્યાં સુધી અમે ચોક્કસ માનીએ છીએ કે બીજી મહેનતનું કાળ કંઈજ નહિ આવે. આ કાળાણનો બાવાઈ એવા નથી કે નવી કાઉન્સિલ નહિજ મળે. જે જગ્યાએ કાઉન્સિલ અમલદાર ક્યાલુ હશે, અથવા જ્યાં ગોરાઓ સામે નહિ હોય તે જગ્યાએ બેઠક નવાં કાઉન્સિલ મળ્યા કરશે. એટલે મિત્રના અથવા પ્રીતિ જ્યાં એક બીજાને હલકા ગણે છે ત્યાં નથી હોઈ શકતાં. એટલે પહેલું પ્રયત્ન એ રહ્યું છે કે આપણું માન જાળવી આપણે મરદાઈમાં આવવું.

ધી ઇડિઅન પબ્લીક લાઈબ્રેરી.

મી. રોયને થોડા દિવસ પછી ખતથી લાઈબ્રેરીની સંભાળ રાખ્યા પછી બીજી જગ્યાએ જવાથી રાજનાથું આવ્યું છે. તેની જગ્યામાં, તારમહમદ સુમારે પુરી છે. અને મી. જુસુબ એસમાને મદદ કરવાનું માથે લીધું છે. આ બંનેને અમે મુબારકબાદી આપીએ છીએ. કામ માં કામી કામ વગરપગારે કરનારા મજૂરી નીકળવાની પૂરી જરૂર છે. અમુક માણસ જશે તેના વિના કેમ ચલાવી શકાશે એવો ખ્યાલ આપણામાં રહે એ આપણી કમતાકાદીની નીરાણી ગણાય. મહેનત કરવામાં ને નિયમીત રહેવામાં મી. દીવાન ની જગ્યા પૂરવી એ હરકાઈને ભારે થઈ પડે તેમ છે. છતાં અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે મી. તારમહમદ તથા મી. જુસુબ એસમાન લીધેલું કામ પૂરી ખતથી પાર પાડશે. લાઈબ્રેરી એ કેળવણીનું એક ચિન્હ છે. તેથી ફાયદા ઘણા થાય છે એ સાબેત કરવાની જરૂર નથી. એટલે આ લાઈબ્રેરીને નિભાવવી એ દરેક હિંદીની ફરજ છે.

મેડિસન, કેરોલીના, અરમેલો, પીટ રીડી, લીખતનગરી, બેથલ, વાલમેરન રાહ ને જ્યોમહોદ એટલે કેકાએ હિંદી એને ઉત્તેજન આપનારા અને જેલના હાલનાર મુકમ રહેવાની ભલામણ કરનાર તરીકે નાવાલ ઈડિઅન એસિસ્ટન્ટ તરફથી મોકલવામાં આવ્યા છે.

હિંદુસ્તાનથી કુમક

C.A. 111 1-240

એન. પ્રેફેસર ગોખલેનો કેબલ

એન. પ્રેફેસર ગોખલેનો કેબલ જેલ નસબરગ પ્રિ. ઈ. એસોસીએશનને નીચે પ્રમાણે આવ્યો છે. તે અમને જાણવા મળ્યો છે:—

“તમારી લડત હું ખરોખર જોયા કરું છું. ચિંતાતુર રીતે તેમાં મન પરેવાઈ રહ્યું છે. અત્યંત ઢિલ સોજ બતાવું છું. લડતની તારિક્ક કરું છું ખુદાઈ મરજી ઉપર દબ મન થી આધાર રાખજો.”

માનવતા પ્રેફેસર ગોખલેને દરેક હિંદી બચ્ચો જોળામે છે. તેઓ સાહેબ હોઈ સ્તાવની વડી ધારાસભાના મેમ્બર છે. તેમના તારથી દરેક હિંદીને લાખ દિરસે વધારે શૂર ચડવું જોઈએ. પ્રેફેસર ગોખલેએ કેબલ કર્યો છે તેનો અર્થ એ થયો કે હવે આખા હિંદુસ્તાનમાં રંગ જામશે ને હિંદ સંપૂર્ણ રીતે કુમકે ચડશે.

તારનો જવાબ

બ્રીટીશ ઇડિઅન એસોસીએશનની બ્રીટીશ તાર મળતાં તુરતજ લખવામાં આવી હતી. તેમાં મી. હુસબનીયા, મી. કુવાડીયા, મી. અહમદ મુસાજી, મી. ફેનસી, મી. ઉમરજી સાલે, મી. હમામ અબ્દુલ કાદર, મી. મહમદ આદમજી, મી. અલી ઉમર, મી. અહમદ હલીમ, મી. કાસમ મુસા, મી. અલીબાઈ આકુજી, મી. શાહ, મી. મુસાજી અહમદ, મી. દાઉદ હસમાઈય, મી. અહમદ હસે, મી. હસમાઈલ મુલેમાન, મી. ઝાહા રામા, મી. કામા તથા મી. મોમણીઆત હાજર હતા. નીચેના તાર પ્રેફેસર ગોખલેને મોકલવાનો ફાયલ એકમતે પસાર થયો હતો.

“આપના કેબલને સાદે એસોસીએશન આભાર માને છે. તારથી ઘણું ઉત્તેજન મળ્યું છે. અમારા માન, અમારા ધર્મ, અને અમારા કસમ પાળ્યા અને ઉવટ તલક લડશું. જેટલી દીલસોજી અમને મળી શકે તેટલીની જરૂર છે. બધા પક્ષ તરફથી પસંદગી અને મદદ મળવાનો અમને હક છે એમ માનીએ છીએ. હજારો હિંદી આ મુલકમાં ભરાઈ જાય એવું અમે નથી માગતા, પણ જેઓ અહિં વસ્યા છે તેઓ માન સહિત રહી શકે એ માંગીએ છીએ.”

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇડિઅન કમીટી.

મી. રીચનો સપ્તાહિક કાગળ.

મી. રીચ તા. ૨૨ મી આગસ્ટના કાગળમાં લખે છે કે:—

તમારી તરફથી આ વખતે કાગળ નથી. પણ મી. પોલાકનો લખેલો લાંબો કાગળ મળ્યો છે. હું હમેશાં કેબલ ઉપર નજર રાખું છું. લખતી રખત સુધી એમ જણાય છે કે પ્રિટોરિયામાં આવરે સીતેર હિંદીએ રજીસ્ટર થવાની અરજી કરી છે. બાકી જગ્યાએ કાપડાની સામે લડત ચાલ્યા કરે છે એમ અનુમાન કરું છું અથવા તો બીજી જગ્યાએ હજી કાપડો અમલમાં નથી આવ્યો. અહિંના તાર ઉપરથી વળી જોઈ છું કે સરકારને બીજું લખાણ કરવામાં આવ્યું છે પણ તેનું પરિણામ કંઈ આવ્યું નથી.

સાચે જાણોમાંથી ફક્ત મોકલું છું તે ઉપરથી જોશો કે અહિં પબ્લીકમાં ખૂબ લખી રહ્યો છું. મને એમ જણાય છે કે જે તમે મનમુત રહો, ટરાંસવાલ ની સરકાર કંઈ છાદ ન આવે તો અહીં જંગી લડત ઉપાડવી ને વડી સરકારને આ સવાલ વિષે પુરતી મદદ કરવાની ફરજ પાડવી. તમે જણો છો કે ચીતાના સવાલ ઉપર કંઈ ઇમેજરોતો છતાંય ને કરાયાં છે. તેમજ આમાં થઈ શકે એમ હું માનું છું. આ બાબત તમારા વિચારો જાણવા છત્તું છું. ટાઈમ્સમાં લેન બીલ ઉપરનો જે રીપોર્ટ છે તે મોકલું છું. સર ચારલસ ડીલક અને મી. કાકસ બહુ જુસ્સા ભેર બોલ્યા. મી. એ. ગ્રેડી પણ મનમુત હતા. અને દરેક પક્ષ તરફથી જગજગત હિમાયત થઈ હતી. આટલા મેંબરો આપણા પક્ષમાં હતા એ જેવી તેવી વાત નથી. હું આખી રાત ત્યાં હતો. ટાઈમ્સમાં આવ્યું છે તે સંપૂર્ણ નથી. આખો રિપોર્ટ જ્યારે જપાશે ત્યારે તે પણ મોકલીશ.

સંદર્ભ રીજી અને નેશનમાં મેં કાગળો લખ્યા છે તે જપાયાં છે. મી. કાર્ટરાઈટ ત્યાં થોડી મુદતમાં આવશે તેને મળજો.

સર ચારલસ જુસનો જુસાદાર લાગણી ભરેલો કાગળ

સર ચારલસ જુસ તે મોરીસપસના ગવર્નર હતા. આપણી વિમાનવની કમીટીના મેંબર છે. તેમણે નીચે પ્રમાણે

કાગળ રોકાઈસમેન નામના પ્રખ્યાત પ
માં લખ્યો છે. તેનો મુખ્યવેસર હેવાલ
તાથી ગમે આઠવાડીએ અપાયો હતો.

“ રોકાઈસમેનમાં આજે તાર છે તે
ઉપરથી હું જોઈ છું કે હિંદીઓ કાયદાની
સામે થયાથી બહુ નાણુક હાલત પેદા
થઈ છે. અને તેથી પારલામેન્ટમાં ધણી
જગી ચર્ચા થઈ છે તેનો તમે રિપોર્ટ
આપ્યો છે તે બતાવે છે કે હિંદી કામના
સામે થયાથી આ દેશમાં લાગણી કેટલી
ઉત્કેષાઈ છે. મી. ચર્ચિલ બોલ્યા કે
કાયદાના અમલથી થતી ઇત્તમાથી હિંદી
ને બચાવવાની સત્તા વડી સરકાર આગળ
નથી. મી. ચર્ચિલના આ શબ્દો કબૂલ
રાખતાં મારે જણાવવું જોઈએ કે ટ્રાંસ
વાલમાં આવી સ્થિતિ થઈ છે તેનું
કારણ ‘લીટલટન બંધારણ’ ૨૬ ક્યુ એ
છે. તે બંધારણથી આદ્યાહની ફેવતના
હુકા જાળવી રાકાત. આ હુકા હવે જાણી
જોઈને હાલની સરકારે તોડી છે ને એમ
ખતાવ્યું છે કે આદ્યાહની ફેવતનું રક્ષણ
કરવા તેઓ માગતા નથી. હું હિંમતથી
કહું છું કે આમ જાણી જોઈને વડી સરકાર
ની ફેવતના બચાવનાં સાધનો છોડી દેવાનો
ધારો ધીરીશ રાજ્યમાં કે ખીજા કોઈ
રાજ્યમાં મેં જોયો નથી.”

યોરક શીયર ઓબઝરવરની સખત દીકા

૨૦ મી ઓગસ્ટના યોરકશીયર ઓબઝ
રવરમાં નીચે પ્રમાણે દીકા છે.

“ હિંદીના હક જાળવવાની જરૂર વડી
સરકારે પા. ૫૦,૦૦,૦૦૦ આપતાં પહેલાં
કેમ નહિ કરી તે અમે સમજી શકતા
નથી. મી. મેન્રહેને લગાઈ પહેલાં
લખેલું કે હિંદીનાં હુકા એ કંગરની
સામેનો એક વાંધો છે. જે હક જાળવવા
આપણે તે વેળા તૈયાર હતા તે જાળવવા
હવે આપણે બેવડા બંધાયા છીએ તેમાં
ધીરીશ પ્રગતી આપણે રહેલી છે. ટ્રાંસ
વાલની અને નાતાલની પ્રજા હિંદીને
રજીજીવાને માગે છે તે કંઈ તેઓના
હક ગમાવી દેવાનું કારણ નથી. લોન
દેતી વખતે વડી સરકાર તે હક બરોબર
જાળવી શકતી હતી. પણ તે તક તેણે
ખોઈ નાખી. તેનું કારણ અમે એમ
માનીએ છીએ કે વડી સરકારનો વિચાર
મીનાઓને ટ્રાંસવાલમાંથી કહાડવાનો
હતો. તેઓને ધારિત કાગી કે વખતે
જનરલ બોયા મીનાઓને કહાડવાની ના
પાડશે તો? એટલે કે મીનાઓને કહાડવા
ને સાફ હિંદીના હક વડી સરકાર ગમાવી
બેડી છે.”

નાતાલના ગીરમીટીયા

નાતાલના ગીરમીટીયાને દરજ્યાત
ગીરમીટ પુરી થયા બાદ કહાડી મુકવાની
હિલચાલ બાબત મી. રીચે મી. ચર્ચિલને
નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે:—

“ નાતાલની પારલામેન્ટમાં એવી
હિલચાલ ચાલી છે કે હિંદી સરકારની
સાથે ગીરમીટીયાને ગીરમીટ ખલાસ થએ
દરજ્યાત હિંદુસ્તાન મોકલી દેવાની વાત
ચલાવવી. આ વાત તરફ આપનું ધ્યાન
મારી કમીટી બેચે છે. સર જેમ્સ
હ્યુમેટે એ વખતે કરેલા બાબતોનો ફરો
આ સાથે મોકલું છું.

હિંદી સરકારે ઉપરની દરખાસ્ત સામે
હમેશાં વાંધો ઉઠાવ્યો છે. જેઓએ નાતાલ
ની સેવા કરી છે ને જેને લીધે તે મુલક
ની આબાદી છે તેવાની ઉપર જુલમ
ન થવો જોઈએ. તેથી મારી કમીટીને
ઉમેદ છે કે વડી સરકાર ઉપરની દરખાસ્ત
કદિ કબૂલ નહિ કરે.”

[મી. રીચે મોકલેલા ફરો ઉપરથી
એવું માલમ પડે છે કે ટ્રાંસવાલના
હિંદીની લગત બાબત ‘યોરક શીયર ઓબ
ઝરવર’, ‘મેન્રહેન ડેલી મારકીમન’,
‘શેરીલ ડેલી ઇનડીપેન્ડન્ટ’, વિગેરે
જાપાઓએ લાગણી ખતાવનારી દીકા
કરેલી છે.]

સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનરમેનનો જવાબ

મી. રીચર્ડ કાગળનો જવાબ સર હેનરી
કેમ્પબેલ બેનરમેન નીચે પ્રમાણે આપ્યો:—
મૂખ્ય પ્રધાને તમારો ડેપ્યુટેશન બાબત
નો કામળ વાંચ્યો છે. ડેપ્યુટેશનનો હેતુ
એ છે કે વડી સરકારે રજીસ્ટરનો કાયદો
તથા ૧૮૮૫નો ત્રણ નંબરનો કાયદો અમુક
શરતે રદ કરવાની ટ્રાંસવાલની સરકારને
લલામણુ કરવી.

તમે જે લખો છો તેજ પ્રમાણે ટ્રાંસવાલ
ના હિંદી માગશે કે નહિ તેની મૂખ્ય પ્રધાન
ને ખબર નથી. વર્ષી ૧૮૮૫ ના કાયદા
બાબત તમે વિગતવાર લખાણુ કર્યું છે તેમાં
ઉંડા ઉત્તરવાનો પણ મૂખ્ય પ્રધાનનો ધરાવો
નથી. પણ લોર્ડ એલગીને મી.લીટલટન
કરેલી સુચના કબૂલ કરી છે તે એ કે જ્યાં
હિંદીઓ વેપાર કરતા હોય તે જમીનની
માલીકી બોગવવાનો હક તેને હોવો જોઈએ.
નવો કાયદો જે પસાર થયો છે તે વડી
સરકારના હુકમથી ૧૯૦૬ની સાલમાં મુલતવી
રાખવામાં આવ્યો હતો તે એવા મરાઈથી

કે નવી પારલામેન્ટ શું કરે છે તે જાણવું.
નવી પારલામેન્ટ શરૂ થઈ કે તુરત તેણે આ
કાયદો બહુજ ઉતાવળે ને એકમતે પાસ
કર્યો કે જેની સામે તમે સખત વાંધો ઉઠાવો
છો. વડી સરકારને એમ જણાયું કે રપરાબત
બોગવતા આ કાલોનીનો કાયદો નામંજૂર ન
કરવો. છતાં વડી સરકારે તે કાયદા બાબત
કાગળમાં તેમજ પારલામેન્ટમાં ના ખુશી
ખતાવી છે.

મૂખ્ય પ્રધાનને ઉમેદ છે અને તે માને
છે કે હિંદી કામને બહુજ થોડી ઇગત થાય
એમ તે કાયદો અમલમાં આવશે. આ
વિષે વડી સરકારના વિચાર જાહેર છે ને
જેમ જેમ તક મળતી જશે તેમ તેમ તે
વિચારો જણાવવામાં આવશે. પણ હાલ
તુરત અસર થાય તેવી રીતે કંઈ લખાણુ
કરી શકાય તેમ જણાતું નથી. અને બહુ
નરમાયથી કંઈ હુકા જેનો ફરો ટ્રાંસવાલ
ના સત્તાવાળા લાવી શકે તેમ છે તે માગવાનું
હાલ બને તેમ લાગતું નથી.

આ પ્રમાણે સ્થિતિ હોવાથી મૂખ્ય પ્રધાન
ને ધારિત લાગે છે કે ડેપ્યુટેશનને મળવાથી
કંઈ ખાસ લાભ થાય એવું નથી.

વડી પારલામેન્ટમાં ટ્રાંસવાલ લોન ખીલ

હિંદીની હાડમારીઓમાંથી થએલી હિમાયત

ટ્રાંસવાલ લોનનું ખીલ વડી પારલા
મેન્ટમાં લખલ થયું ત્યારે તે ઉપર થએલી
ચરચા દરમ્યાન હિંદીની હાડમારીઓની
વાત બહુ ચર્ચાઈ હતી, ને એ ખીલ રદ
જશે એવો સંભવ પણ એક વખત
લાગ્યો હતો. ચરચાનો જાણવા લાયક
સાર નીચે મુજબ છે.

લોર્ડ લીટલટન

લોર્ડ લીટલટન ગોતાના ભાણુ દરમ્યાન
બોલ્યા કે:—હું જ્યારે કાલોનીઅલ
ઓરીસના હોદા પર હતો ત્યારે સામા
પક્ષના મેંબરો સખત રીતે જણાવતા કે
કાકર અને જરીરીશ ઇડીઅનોની સ્થિતી
ધ્યાનમાં રવો. ટ્રાંસવાલ એકમતે સખત
કાયદા પાસ કરવાને મારા પર દબાણુ
કરતું રહ્યું હતું. છતાં મારાથી બને
તેટલા જોરથી એ રાજ્યનીતિને મેં
અટકાવી હતી. ટ્રાંસવાલ સરકારને તેમ
નહિ કરવા તે વખતે ચેતવણી આપવામાં
આવી હતી. ત્યાર બાદ પણ કેટલીક વાર

ચેતવણી આપાએલી છે. હાલની સરકાર વધુ સખત કાયદો ઘડશે એવું જાહેરાતમાં જ હતું. દિલ્હીએને જમીન રાખવાનો હક નહોતો. પાસ આખતનો પાસ કાયદો હતો. એળખાણની નિશાનો રાખવા આખત કાયદો હતો જેને મુલામીના પરાજી કહી શકાય. આ આખતો હોવા માટે હાલના પ્રધાનો તથા તે વખતના લીયરલ મેંજરો રાજ રાજ હાલ અમને કપડો દેતા. છતાં તેઓ આજે દિલ્હીઓની સામેના આવા સખત કાયદાને એક બોલ બોલ્યા વગર મંજુરી આપવા ધસી ધમકી દે છે. દક્ષીણ આફ્રીકામાં સઉને રાજ રાખવાની વાત મુકેલ છે એ હું જાણું છું. છતાં મારાથી બની શકે તેટલા બેરથી હું એ કહું છું કે દિલ્હીની આખતમાં કાંઈ પણ કરવું નહિ અને આંધળા બની આવું કામ કરવું તે મોટી બેદરકારી કરી છે જેને એક મુન્દો કમી બરોબર ગણી શકાય. ટરાંસવાલ સરકાર આગળ આપણે સઉ બેલાનની પેઢે બેસી રહ્યા. ચીનાઓ આખતમાં જનરલ બોથા પાસેથી ખાતરી મેળવવામાં આંખો વીંચીને એટલી બધી દોડ ધાડ કરવામાં આવી કે બીજી મારણીએને સાવ કેંકાજ દીધી અને એ લોક (દિલ્હી તથા કાફર) આખત એક આંગળી સરખી પણ ઉંચી કરવામાં આવી નહિ. આ વખતે ચીનીશ સરકાર તરફથી લોન આપવામાં આવે એ ઘણુંજ અપેક્ષાની અને નુકસાન બરેલી વાત છે. ટરાંસવાલના દિલ્હી તથા કાફરના સવાલનું નિરાકરણ કયાં સિવાય ટરાંસવાલ લોન મેળવી નાય એ બહુજ દિલગીર બરેલું અને દુખદાયક છે.

મી. બોનર-લોનું ભારણ

મી. બોનરલોએ જણાવ્યું કે—ટરાંસવાલ ના દિલ્હીની હાલમારીનો સવાલ ઉઠેલો છે. ચીના મંજુરોને કાલમાં આપણું બે મુખ્ય કારણમાંનું એક એ હતું કે તેમની પાસેથી આંગળાનાં નિશાનો લેવામાં આવતાં તે માત્ર મુન્દોગારોની પાસેથીજ લઈ શકાય. છતાં પણ ટરાંસવાલની સરકારે એટલીજ વારમાં એળખાણ માટે આંગળાં લેવાની રીત દિલ્હીની આખતમાં દાખલ કરી છે. ચીના મંજુરોને જમીનની માલિકીનો હક ન હોવાથી તેમની સ્થિતિ ને મુલામગીરી બરાબર ગણાવામાં આવી છે. છતાં પણ ચીનીશ ઈંડીઓના તો બરાબર તેવાજ હાલ થતા આપણે જોઈએ છીએ.

સર ચાર્લ્સ ડીલ્ક

સર ચાર્લ્સ ડીલ્કે જણાવ્યું કે—દિલ્હીની સ્થિતિની આખત એ વડી

સરકારને માટે સહીથી પહેલા નંબરે જરૂરી છે. આપણા રાજના બીજા ભાગ માં દિલ્હીએને બધી પ્રગતી માફક સરખા હક ન આપીએ તો દિલ્હીસ્તાનના લોક આપણા રાજને કેવી રીતે સ્વીકારશે? દિલ્હી તથા કાફરની સ્થિતિ વગેરે આખતમાં સર ચીલ્મ દારકારે જે આગવી કરી હતી ને આજે બરી પડી છે. મી. મેંજરોને કહું હતું કે કાફર પરના કાયદા નિર્ણય અને કહાપણ વગરના છે. તે કાયદાઓ દિવસે દિવસે ખરાબ થતા ગયા છે. ટરાંસવાલને આપણી પાસેથી દરસાલ પા. રૂ. ૫૦,૦૦૦ મળે છે ને હવે તેમાં ૫૦,૦૦૦નો વધારો થશે. દિલ્હીઓ ની તથા કાફરની સ્થિતિની આખતને ચીના મંજુરીની આખત કરતાં હું બહુ વધુ ઉપયોગી ગણું છું. તે આખતો પર ચીનીશ રાજના બધીખનો આધાર છે. તો દિલ્હીએને કાંઈ લાભ અપાવવા વડી સરકારે પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કયાં છે? જેમણે સેસીલ હોલ્ડેમાં જનરલ બોથાની મુલાકાત લીધી છે તેમને એવું દેખાયું હતું કે ટરાંસવાલના દિલ્હીની તથા કાફરની આખતમાં મુધારો કરવામાં આવશે. છતાં મુધારો તો દુર રહ્યો. પણ દિલ્હીની સ્થિતિમાં ઉલટાનો બગાડો થયો છે. કાફરની આખતમાં તો, (જે કે બીલપાજા બેચી લેવામાં છે.) વાત ક્યાંય મઝામે છે.

મી. હેરોલ્ડ કેલ્કસ

મી. હેરોલ્ડ કેલ્કસે જણાવ્યું કે—આ બીજા સામેનો વાંધો બહુજ દેખાતો છે. આપણી કાયદેસર આત્મનારી પ્રગતિને મુધારેલા લોકોના સામાન્ય હકો ન આપે તે કાલોનીને આ દેશની પ્રગતિના માટે ખારવાર કેવી રીતે થાય? બોચર સરકાર દિલ્હીએને અધમ દશમાં રાખતી તે લગાડનું એક કારણ હતું. પણ તે દિવસો કરતાં આજે દિલ્હીની સ્થિતિ વધારે ખરાબ થઈ છે. તેમની એક હાલમારી આજી નથી થઈ એટલુંજ નહિ પણ તેમાં એશીઆટીક લો એમેંડમેંટ એકટથી ઉલટાનો ઉમેરો થયો છે. ચીસ વરસ જેટલો, વખત થયાં વસી રહેલા લોકો એ કાયદાને સરણ થવા કરતાં પોતાનું સર્વસ્વ બોવાનું પસંદ કર્યું છે. જે લોકોને પરદેશી ગણી ને દાખલ થવાની મનાઈ હતી તેઓ હુદયી ટરાંસવાલમાં દાખલ થઈ શક્યા છે ત્યારે આપણી પોતાની પ્રગતિ લોકોને અટકાવવા માં આવે છે. માટે ચિટીશ વાવટા નીચે જનમ થવો તે ચિટીશ કાલોનીમાં પાપ

બરોબર ગણાય છે. છતાં તેવી સ્થિતિને વડી સરકારે મંજુરી આપી છે. આપણા વાવટા આમ બહાનમ થાય છે તે માટે મી. ઝેંકસટન જે આજે હાથમાં હોય તો આખો દેશ રેરાથી ગાજી રહ્યો હોત. ટરાંસવાલને સ્વરાજ્ય બોગવતું કાલોની ગણી શકાય નહિ. માત્ર થોડા એક (ગોરા) ને બધી પ્રગતિ ઉપર રાજ કરવાની સત્તા આપણે સોંપી છે. આખા રાજને નુકસાન કરે તેવા કાયદા ઘડવા કામ પણ કાલોનીને અખત્યાર નથી. એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે કલકત્તા લોકો ગોરાઓ ઉપર ફરી વળશે એવી ધાર્તી છે. પણ દક્ષીણ આફ્રીકા ગોરાઓનો મુલક છેજ નહિ. ટરાંસવાલમાંથી ૧૩,૦૦૦ દિલ્હીને કસાય કાઢી મુકે તો પણ કાફરો કાંઈ નાય તેમ ન હોવાથી કાળા લોકો તો રહેવાનાજ. પ્રગતિ ઉત્પત્તિની દરીકાએને કાલોનીટો અટકાવી શકે નહિ એટલે ટરાંસવાલમાં દિવસે દિવસે કાળા લોકો તો વધતા જવાના. ગોરાની બગાઈ તેના કામમાં તથા તેની જુદીમાં રહેતી. બીજી પ્રગતિઓની સામે અટકાયતોથી તે રિરક હોતો. બીજી પ્રગતિ સામે દરીકાથી આપણી ખંત તેજ થતી ને આપણી વગાઈ નીલાવી રાખવાનો પ્રયાજ મળતો. કાલોનીની શાખ ઉપર થીગડું મારવા માટેના આ બીજાને કાઢી નાખવા હું પારલામેંટને અરજ કરું છું; કારણકે એ કાલોની ચીનીશ રાજની જાયા તળે રહી ખુદ ચીનીશ પ્રગતિ ઉપર અપમાન અને જુલમ મુન્દરે છે.

મી. મેલેટ

મી. મેલેટ જણાવ્યું કે—જેમને દિલ્હી વીળે બરોબર દાઝતું હોય તેમણે અત્યારે સરકાર ઉપર દબાણ કરવું કે આ લોન આપવાની તક દિલ્હીને સારી રીતે રાખવાની ટરાંસવાલ આગળ શરત કરાવવી, અને વધુ નહિ તો એટલુંજ માગવું કે એ નવા કાલોનીમાં દિલ્હીએને બોર સરકાર કરતાં ચિટીશ સરકાર તળે વધુ ખરાબ રીતે નહિ રખાય. હવે પણ એ કાલોની આગળ રજુઆત થઈ ચકશે કે નહિ તે હું મી. અરચીલને પુછવા માણું છું. આપણે દબાણ કરી શકીએ કે ટરાંસવાલમાં ઈમીગ્રેશન કાયદાનું જલાનું આપી માથા વેરા નહિ કઢાવાય, તેમજ સરદારીકોટો નહિ માગી શકાય તથા આંગળાનાં નિશાનો વગેરે અત્યંત જુલમ ભરેલી રીતો વાળું રજુકેશન નહિ. દાખલ કરી શકાય આપણે એ પણ દબાણ કરી શકીએ કે તંદુરસ્તી અને મુધારાના કારણ વગર

લેદિશનો નદિ રાખી શકાય. બિરીશ રાજ
ની પ્રજાને દેહની માફક રખાય એ આપણે
નહિ માલે. હવે આપણે ખચીત એ પણ
માગી શકીએ કે જે હિંદીઓ દરાંસવાલમાં
હાલજ વસી રહેલા છે તેમને જમીન
લેવાનો અને રાખવાનો હક મળવો જોઈએ.

બીજાં આપણાં

મી. ઓ. ગ્રેડીએ જણાવ્યું કે—એવર
સરકારના વખત કરતાં બિરીશ સરકાર
નળે હિંદીઓના હાલ વધારે ખરાબ થયા
છે. વેપારી અદેખાણને લીધે ફાલોનીઓ
દખાય એ રિશતી વડી સરકાર ચાલવા
દીએ છે. તેની સામે હું પાંચ ઉલ્લેખ છું.

મી. ડીક્સન પોંદિરે જણાવ્યું કે હિંદી
તથા કાકરની આખતમાં ફાલોનીઓ
સરકારને કેટલેક કાવવાની જરૂર છે. પણ
લોનને તે આખત સાથે સંબંધ હોય એમ
હું ગણતો નથી.

વીરાકાઉંટ દરનરે જણાવ્યું કે—
હિંદીની હાલમાનીની વાત લેવાની જોડાવણ
કર્મ ત્યારેજ ન ચર્ચાઈ એ દિલ્લીનીની
વાત છે. કરનલ રીલેએ જણાવ્યું કે—
આવી રીતે લગભગ પછી તરતોતરત
સ્વરાજ્ય અપાય એવો અનાવ ફદી નથી
જન્યો. સર વોલટને કદમું કે—હિંદી
અને કાકરાના સવાલ માટે લોનની સામે
નહિ ચર્ચ શકાય.

મી. ચેંબરલેને કહ્યું કે—હિંદીઓની
હાલમાનીઓનો સવાલ બહુ અધરો છે.
વડી સરકારે ચીનાઓ સંબંધે જેટલી
કાળજી ખતાવી તેથી અરથી પણ કાળજી
હિંદીના સંબંધમાં ખતાવી હોત તો તેમને
સહેલ અપાવવા કાંઈક જોડાવણ કરવાની
તક આ વખતે જરૂર લેવી જોઈએ.

મી. ચર્ચીએ જણાવ્યું કે—હિંદીની
આખતમાં માનવતા મેંજરેએ જે મન
ખતાવ્યો છે તેને હું ખોતે થણે લાગે
મળતો છું. પણ હું એ કહેવા માગું છું
કે એશીઆટીક કાપદો હાલ દરાંસવાલમાં
રહેનારાને લગાડી કરતા સારું નહિ પણ
નરા આત્મનાશએને અટકાવવા સારું
થડવામાં આવ્યો છે. દરાંસવાલ સર
કારના આપણે હેતરથી છીએ અને
તેમને આપણે મદદચાર થવા માગીએ
છીએ એમ દરાંસવાલને ખતાવીને દરાંસ
વાલ આગળ વગ મેળવવા માગીએ છીએ.
તેમ ફરી મી. ક્રાકસ તથા બીજા મેંજરેએ
જે સહેલ (હિંદી માટે) માગી છે તે
મેંજરે આપવામાં ફોલેમંદ થવા આપણે
ખતરો તેજી કરશું.

[મી. ક્રાકસના બેરારવાર બાપાઓ ઉપર
ચારજ આપ્યો છે. તે બાપાઓનો શબ્દ
શબ્દ રીપોર્ટ અમને મળેલ છે. તે હવે
પછી આપજું.]

રજીસ્ટ્રેશન ઓફીસની મુસાફરી નોં હવાલ

અમારા ઝીરક્ટનો ખચરપત્રી જણાવે
છે કે—મી. ચમની તથા તેનો આરિસ્ટર
તા. ૧૧મીએ અંત્રે આવ્યા હતા તે રજી
સ્ટર માટે ઓફીસ ખોલી હતી. દીક્સીએ
આ દિવસે જાહેર તહેવાર પાળ્યો, અને
ફકાનો બંધ કરી. તે દિવસે મી. કાર્સીમ
મુસાના મકાન ઉપર એક મીટીંગ બરાબ
હતી જેમાં કમીટીના મેમ્બર મી. અંદમદ
હુસેન, સેક્રેટરી મી. એ. એચ. અખીર
તથા મેસરસ એ. એચ. રહેમાન,
એસ. એચ. જોસફ, એ. એચ. જોસફ,
મ. રાજન, હાજી હસમાખલ, હાજી મુસા,
મોરાર, આમ. છ. વડવાળા, એ. કે. ગની,
એમ. એચ. જોસફ, મુલતાન ખેકર, સાલે
મદમદ, મદમદ લેહાડ વગેરે વગેરે હાજર
હતા. મીટીંગમાં અસરકારક આપણો થયાં
હતાં. અને સહુએ મક્કમ રહેવા દરાવ
કર્ષો હતો. તથા કાલકાને વખોડી કાઢનારા
તથા બિ. ઈ. એસોસીએશન અને નાતાલ
કોંગ્રેસને તાર મોકલવાના દરાવ થયા
હતા. કોંગ્રેસ તરફથી ઉત્તેજનનો તાર
મળ્યો હતો તે માટે આભાર માનીએ
છીએ. કહેવાની જરૂર નથી કે અહીં
એક પણ માણસ રજીસ્ટર થયો નથી.

લેડનખરખથી મી. જન મદમદ જમાલ
લખે છે કે—અહીં રજીસ્ટર ઓફીસની
નોટીસ આવી હતી. પણ ગડગડીકે નાળી
એર પકડાવી દીધું છે. જંગલમાં તથા
ખાણો આગળ વિગેરે તમામ ઠેકાણે જાતે
જઈ મધરાત્રી તથા બીજા લોકોને મેં
સમજાવતી આવી છે. અને કોઈ રજીસ્ટર
ઓફીસના પેચમાં હજી સુધી ફસાયો નથી.
આશા છે કે સડ આવીજ રીતે લગત
ટકાવી રાખશે.

બોક્સજર્જથી એક લખનાર જણાવે છે
કે—તા. ૧૭મી એ અહીં ઓફીસ બુકલી
હતી. રીજરેટ ફક્ટના અને ન્યુસપેપર
વાંચવા સિવાય બીજું કાંઈ કામ ત્યાં
નહોતું. તા. ૧૮મી પણ એવીજ રીતે
પસાર થઈ. નાલંડીયરની જરૂર પડી નથી.
કારણ કે દરેક માણસ અહીં નાલંડીયર
જેગ છે. આશા છે કે ગાકીના જે દિવસ
પણ આમજ જશે.

દરાંસવાલના હિંદીની ગંજવર અરજ

અમારા બેહાન-સખરમના ખચરપત્રીએ
જણાવેલ ગંજવર અરજ અચરતીમાં
નીચે મુજબ છે:—

અરજની નકલ

અમે તીએ સહી કરનાર દરાંસવાલના
રહીશ હીંદી આપ તામદારને ૧૯૦૭ના
એશીઆટીક લો એમેન્ડમેંટ એક્ટ નાં.
૨ બાબત જે કાગળ આપને પ્રીટરીઆ
પીદસેવરગ સ્ટેનડરટન અને ગોડલખરગ
ના કેટલાક મુખી લોકો વડી મેસરસ રેડેય
મન એસલન ફસની મારફત તા. ૩૦મી
ઓગસ્ટે લખાએલો છે તેની સામે મન
ખતાવેએ છીએ. અમે માનપુરવક કહી
એ છીએ કે નવો કાપદો ૨૬ થયા વીના
બીજો એકે છલાજ આવી પડેલી મુસી
ખત સારું પુરતો નથી. અમારા નમ્ર
વીચાર પ્રમાણે તે કાપદો અમારે માન
લગે કરે છે. અમારી ખર્મ લાગણી
દુખાવે છે. અને તે એવો છે કે જે માત્ર
મોટા મુન્દેગારને લાયક પડી શકે. વળી
અમે કસમ ખાધા છે તેવી પ્રીરીશ
રાખ્યોના સહેરી તરીએ અને ખુદથી
ડરીને ચાલનાર માણસ તરીએ અમારી
ઉપર ગમે તે આફત આરે તોપણ તે
કાવવાને તામે નહિ થયું એ અમારી
ફરજ છે. તે આફતો અમે સમજીએ
છીએ કે, કદખાતું, દેશનીકલ, અને
(અથવા) અમારા માલતું નુકસાન હોઈ
શકે. ઉપર મુજબ કહેતાં હીંદીઓ અથા
બંધ ચોરીથી કાખલ થવાના તહોમન
વિષે તપાસ નહિ થાય એવી અમારી મન
લખ નથી. તેમ હાલની અમારી પરમીટો છે
તેને બદલે અમારી જોળખ ખરોખર થઇ
શકે તેવી ખતની પરમીટ લેવાની પણ અમે
આનાકાની નથી કરતા. તેથી અમે
અરજ કરીએ છીએ કે સરકાર અમને
આ સ્વતંત્ર અને સ્વરાજ્ય ભોગવતા
મુલકની અંદર મરદ અને લાલક સહેરી
તરીએ ગણશે.

અરજમાં સહી લેવા ખાખત મુચના

૧. બધી સહી શાહીથી થવી જોઈએ.
૨. દરેક પાનામાં ૫ સહી થઇ શકે
છે. એટલે તેથી વધારે એકે પાના
ઉપર નહિ લેવી.
૩. સહી એ કાગળો ઉપર લેવી. એક
સરકારને જણે તે એકે કાગળ થશે.
૪. પાનાની પાછળ કંઈ નહિ
લખજું.

૫. ઠેકાણાનાં ખાનામાં સ્ટાફનો તથા શેરીનો નંબર આપવો. ગામનું નામ મથાળે હશે એટલે બસ થશે.
૬. ખાનામાં ડાઘ ન પડે એવી સાંભળ રાખવી.
૭. બનતાં સુધી વાંચી શકાય એમ સહી ચોખી કરવી. ઈંગ્રેજ સહી ન હોય તો દેશની ભાષા નીચે ઈંગ્રેજ નામ લખવું. જ્યાં ચોકડી જ કરી હોય ત્યાં સહી લેનારે સ્થાન પણ આપવી.
૮. સહી કરનારને વંચાવ્યા વિના સહી કદિ નહિ લેવી.
૯. જે માણસ સહી લેય તેણે પોતાની સહી છેડે લીટી રાખી છે ત્યાં કરવી.
૧૦. સહી લેવાય કે તુરત કાગળીઆ સેક્રેટરીને જોહાન્સબરગ ખોકસ ૬૫૨૨ એ શીરનામાથી તુરત મોકલી દેવા.
૧૧. બધા કાગળીઆ મોકામાં મોકા ૩૦ મી સપ્ટેમ્બરે પહોંચાડવા.
૧૨. કાઠની ઉપર ઘાબ નહિ કરેવો, ને જેની ઇચ્છા છેવટ સુધી લડવાની ન હોય તેણે સહી નહિ કરવી.
૧૩. કાગળોની ઘડી નહિ કરવી, પણ ગોળ વીંટાળી રાખવા ને વીંટાળેલા મોકલવા.

જરમીશ્ટનમાં મોટીંગ

જરમીશ્ટનના હિંદીની એક મોટીંગ તા. ૧૫મીએ ભરાઈ હતી. ૩૦૦ માણસ હાજર હતા. પ્રમુખપદે બાબુ લાલ બહાદુરસીંગ હતા. બાબુ લલુરાસીંગે કેટલાક આરટીકેસો સાથા આગળ વાંચી બતાવ્યા ને જણાવ્યું કે ઓશીઆટીક કાયદાને આપણે નરક સમાન ગણીએ છીએ એટલે કાયદાની જાળમાં નાખવા માગનાર જે વમરાજ બરાબર ગણાય તે ગામે ગામે ફરે છે. જે માણસ પવિત્ર છે તે ઈશ્વર ઉપર વિશ્વાસ રખે છે તેણે એકે માણસ તેમના હાથમાં આવતો નથી અને આવશે નહિ. જેઓ એ પ્રમાણી છે, જેમને ઈજ્જત થું છે તેની સ્વપનામાં પણ ખચર નથી, ને માત્ર જનાવર માફક ખાધાપીધામાંજ સમજે છે તેવાઓજ પોતાના કસમ તોડીને ખુની કાયદાની બેડી પહેરશે. વમરાજના સપાટામાં જેઓ આવે છે તે નરકના અધિકારી બને છે. તે યાદ રાખીને ચેતજો, પ્રજા ને તેના

રસુલ પર ભરોસો રાખજો. ને નરક સમાન સ્થિતિએ પહોંચાડનારી એ ઓશીસને બોયકાટ કરજો. તથા જેલ જવા તક્યાર રહેજો. પછી મી. રામ સુંદર પંડીતે અસરકારક ભાષણ કર્યું. મી. સી. આર. સામીએ તામીલમાં ભાષણ કરી જેલ જવા તક્યાર રહેવાની ભલામણ કરી. મી. એમ. લક્ષ્મને અંગ્રેજીમાં બુરુશાદાર ભાષણ કરી કહ્યું કે હું તો જેલ માટે તક્યાર બેઠો છું. મી. રમજનને કહ્યું કે કાર્કએ ઓશીસ ઉધડે ત્યારે તેની સામે પણ બેવાનું નથી. ખીજા ગમે તેમ ફરે તો પણ હું શુદ્ધાત નહિ બનું એમ દરેક નિશ્ચય રાખવો. બાબુ રામલાલ સિંગે જણાવ્યું કે સાચા આદમીની એકજ વાત હોય છે. આપણા માં કહેવત છે કે પેદાયશમાં ફરક હોય તેજ બે વાત બોલે. સરકાર કદી ફાંસી દીએ તો તે બહેતર ગણીશ. પણ કાયદા ને શરણ નહિ થાઉં. પ્રમુખ બાબુલાલ બહાદુરસીંગે જણાવ્યું કે સત્ય સમાન કાર્ક ધર્મનથી. હું ખચીત કહું છું કે હિંદીઓ પોતાના કસમપર સાચા રહી જેલ જશે તો મુખે રહેવાનો વખત આવશે. કેટલાક લોકોએ કાળું મ્હોં કર્યું છે તેઓ દેશના ચોર થયા છે. ઓશીસો તેમને કહેશે કે આ લોક ખોટા દિલ વાળા છે તેમના પર ભરોસો મુકવો નહિ. જેણે ઈશ્વરના કસમનો લાગ કર્યો તેનો ભરોસો કાણુ કરશે! આહે તો મને દેશ નીકાલ કરે, આહે તો ફાંસી દીએ પણ હું કાયદાને વશ નહિ થાઉં. એ ખુની કાયદા કરતાં જેલને હું વધુ ઠીક સમાન માનીશ. હું મુચના કરું છું કે તા. ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭ સુધી અહીં ઓશીસ રહેવાની છે તે દિવસે સોગ પાળી ધધો રોજગાર બંધ કરવો ને ઓશીસને બોયકાટ કરવી. એ સાંભળી સહિ ઉભા થઈ બોયકાટ બોયકાટ બોયકાટ એમ ત્રણ વખત બોલ્યા. આદ સલા વિસરજન થઈ હતી.

બુધવારે અરધો દિવસ દુકાનો બંધ કરવી, ને શુક્રવારે રાત્રે ખુલ્લી રાખવામાં આવે છે તેને બદલે શનીવારે બપોર પછી તથા સાંજે દુકાનો ખુલ્લી રાખવી એવો મુધારો નાતાલના દુકાનના કલોકાના કાયદામાં લખલ કરવા હીલચાલ થઈ રહી છે.

લેડીસ્મીથની હાંદુ સનાતન ધર્મ સલા ના મંદિરમાં એક પ્રાભણ પુનર્નીની જરૂર છે. પુન ઉપરાત તેમણે બચ્ચા ઓને હાંદુસ્થાની શીખવવાનું છે. જે રહેવા મામતા હોય તેણે સભાના સેક્રેટરીને બોક્સ જઈ સેડીસ્મીથ દરમાયા સાથે બપો જણાવવું.

મુંબઈમાં અંગુઠા?

C.W.M. — ૧૨-૨૪૧

હાઇ કોર્ટના રજીસ્ટ્રેશન ખાતામાં મુરોપી પતો સીવાય ખીજા બધા શખસો પાસેથી અંગુઠાની છાપ લેવાનો નવો કાયદો અમલમાં આવ્યો છે, એવી જો ફરિયાદ “એન્ડ્રે ગેઝેટ” માં ચર્ચાપત્ર મારફતે થયલી અમે આ પત્રમાં ઉતારી લીધી હતી. તે ફરિયાદમાં વલુદ લાગતું નથી, એમ જેલ્લી ધારા સભામાં યુજાયલા ઓ. મી. દીક્ષીતના એક સવાલના જવાબમાં નામદાર સરકારે તે નવા કાયદાની મેજ ઉપર મેલેલી નકલ ઉપરથી માસમ પડે છે. એ કાયદાની રૂએ જે કોઇ માણસ રજીસ્ટ્રેશન ખાતામાં કોઇ પણ વતનો દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરાવવા જશે તો તેને પોતાના જમણા અંગુઠાની છાપ તે દસ્તાવેજ ઉપર, તેમજ સરકારી અંગુઠાની છાપ લેવાના રજીસ્ટર ઉપર આપવી પડશે. એ સંબંધમાં કાયદાઓ ધડવામાં આવ્યા છે તે નીચે પ્રમાણે છે:-

૧. જ્યારે દસ્તાવેજ કરનાર ભણેલો અને રજીસ્ટ્રારની અંગત પીછાણવાળો હોય ત્યારે તેના અંગુઠાની છાપ લેવામાં આવશે નહીં.

૨. જ્યારે દસ્તાવેજ કરનાર કોઇ મુરો પીયત બાનુ યા મુદરય યા એવો આબરુદાર હોય કે જેની પીછાણ સંબંધમાં જરા પણ શક રહે નહીં ત્યારે પણ તેના અંગુઠાની છાપ લેવામાં આવશે નહીં.

૩. જેમના જમણા અંગુઠા કોઇ કારણસર ઉપયોગમાં લઇ શકાય એવા હશે નહિ તેના ડાબા અંગુઠાની અને તે નહીં બને તો બીજા આંગળીઓમાંની કોઇની છાપ લેવામાં આવશે.

૪. એ છાપ રજીસ્ટ્રારની સમક્ષ લેવામાં આવશે. -સાંજવર્તમાન.

[આમાં ને ટ્રાંસવાલના કાયદામાં હાથી થોડા જેટલો ફરક છે. અ. ઇ. ઓ.]

રોડેશીયાના ખખરો

(અમારા ખાસ ખખરપત્રી તરફથી.)

બ્રીટીશ સાઉથ આફ્રિકા કંપની અને રોડેશીયનો વચ્ચે કેટલોક વખત થયાં વેપારી અને રાજદ્વારી મતફેર ઉભો થયેલ છે તે સંબંધમાં તપાસ કરવા અને લોકોની ફરીયાદો ફગડ સાંભળવા હાલમાં તે કંપનીના બે કાયરેક્ટરો મારક્વીસ ઓફ વિંચેસ્ટર અને મી. બર્ચેનોલ્ડ તથા મેનેજર મી. બીલમન

ફોક્સ રોડેશીયા ખાતે આવેલ છે. ડા. જેમીસન પણ તેમને તરતમાં આવી મળશે.

રોડેશીયાની દરેક ચેમ્બર ઓફ કોમર્સે અધિકૃતરે આગળ રજુ કરવા ઘડેલા ઠરાવોમાં પહેલો ઠરાવ હીંદી માટે ટ્રાન્સ વાલને લગતોજ કોઈ ધારો કરાવવાનો છે; તે માટે સઘળી ચેમ્બરો એકમત થઈ દબાવ્યું કરવાના મક્રમ ઠરાવ ઉપર આવેલી છે. એ પ્રસંગે હીંદીઓએ પણ પોતાની દલીલો અધિકૃતરે આગળ રજુ કરવી એવા હેતુથી તા. ૧૬ સપ્ટેમ્બરે અમદાવાદી મુકામે લાંબા બબ્બીતા વડીલ અને તેજ ડીવીઝન તરફના લેજિસલેટીવ કોર્ડસીઝના ચેમ્બર મી. માધુભગ્વંતના પ્રમુખપણા નીચે ત્રણ ચાર હીંદીયુ ડેપ્યુટેશન લઈ જવાની હિલચાલ થાય છે. જરૂર પડ્યે હિલ ચાલ આગળ વધારવાને ફડો એકઠાં કરવા ગોઠવણ કરવામાં આવી છે. તે પ્રમાણે અમદાવાદી ખાતે શેઠ સકુર ઇસમાઈલ મારફત ફડ થવાના તા. ૯ મીએ અને તારથી સમાચાર મળ્યા છે. ગ્વેલો, સીલુકરે, તથા જુલવાયો ખાતે ફડો એકઠાં કરવાનું કામ મારે માથે છે. પહેલી એ જગ્યાએ તો શરૂ થઈ ચુક્યું છે. જુલવાયો હવે પછી થશે.

ફડમાંથી અરજ ભાગ તમારી મારફત સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિઅન કમીટી ઉપર મોકલી આપવાનો ઠરાવ છે.

નાતાલમાં લાઇસેન્સ કેસ

વીનન ડીવીઝનના લાઇસેન્સ અમલદારના ચુકાદા સામે મેસર્સ આમદ ભાયાત અને કું. એ લાઇસેન્સ યોડને અપીલ કરી હતી. તે કેસનો હેવાલ એડવર ટાઇઝરમાં પ્રગટ થયો હતો તે ઉપરથી જાણવા લાયક હકીકત નીચે આપી છે.

યોડની મોટીમ વીનનમાં કોર્ટ હાઉસમાં મળી હતી જે વખતે કેટલાક ગોરા તેમજ હીંદી વેપારીઓ હાજર હતા. યોડના મેંબરોમાં મી. સી. જી. જેક્સન, જે. પી., મી. એલ. સી. કીન્સમેન, જે. પી., અને મી. પી. જે. વાનરોયન, જે. પી. હતા. અરજદારો વતી મી. એટોરની કાવલી હાજર થયા હતા. ત્યારે મી. એસ. એચ. કોક્સની સહીથી લોકોની વતી મી. એડવોકેટ ચેડવીક હાજર થયેલ. મી. કાવલીએ જણાવ્યું કે મી. ચેડવીક લોકોની વતી કેસની સામે થવા આવે છે તેમ ન થઈ શકે. એમાં એ વાંધો ઠાડી

નાંખ્યો. પછી લાઇસેન્સ અમલદારે લાઇસેન્સ ન આપવાનાં કારણો વાંચી સંભળાવ્યાં કે (૧) વીનન ડીવીઝનમાં આરબ વેપારીઓને જોઈએ તે કરતાં વધારે લાભ મળી ચુક્યો છે. હાલજ એ ગામમાં ગોરા વેપારી કરતાં હીંદી વેપારી ચાર ગણા છે. આખા ડીવીઝનના ખીમ ભાગમાં પણ હીંદી લાઇસેન્સો છે. (૨) આ ડિસ્ટ્રીક્ટમાં વધુ વેપારીનો અપ ન હોવાથી લાઇસેન્સ આપવાની જરૂર નથી. (૩) જે હાલ છે તેથી ઉલટો મામલો હોત એટલે હીંદી કરતાં ચારગણાં લાઇસેન્સ ગોરાને હોત તો ગોરા વેપારીને પણ હું લાઇસેન્સ આપત નહિ. (૪) કોઈ જાતના વેપારી સામે મારે દેખ નથી, પણ વેપારનું ત્રાજવું કામો વચ્ચે ઘટતી રીતે ગમતું તે લાઇસેન્સ અમલદારનું કામ છે. (૫) આ લાઇસેન્સ આપવાનું પરિણામ એ આવે એમ છે કે વીનન ગોરાનું મામ મરી જઈ ઇન્ડિઅન બજાર જેવું થઈ જાય.

મી. કાવલીએ અરજીને ટેકા આપતાં અરજદારની શાખનાં વખાણુ કર્યાં.

મી. ચેડવીકે અરજદારની વિરુદ્ધ કેટલીક સહિઓ વાળું પીટીશન રજુ કર્યું ને કહ્યું કે આરબ વેપારીઓ પૈસા કોલોની બહાર મોકલે છે તેથી કોલોનીની રેવન્યુમાં ઘટાડો થાય છે. પછી મી. નોરથન મી. ઇસમાઈલ ભાયાત વગેરેની જુઆની લેવાઈ. મી. કાવલી પાસે કેટલાંક સરટીફિકેટ વાંચવાનાં હતાં પણ એડો માત્ર થોડાંક વાંચવાની છુટ આપી. બાદ એડો ૧૦ મીનીટ એકાંતમાં જઈ એવો ચુકાદો આપ્યો કે લાઇસેન્સ અમલદારના ચુકાદાને કાયમ રાખી. પરંતુ સાથે અરજી કાઢી નાંખવામાં આવે છે. મી. કાવલી બોલી ઉઠ્યા કે "પરંતુ! મારો અરીજ ખરચ નહિ આપશે." મી. ચેડવીકે જણાવ્યું કે એ ડિસ્ટ્રીક્ટની સેવા બજાવવા સારૂ તેણે કેસ લીધો હતો અને તેથી કાંઈ શી પોતે લીધેલ નથી.

કાયદાને શરણુ થવા કરતાં મોત બહેતર

સુઝર રેનીકાથી મી. મહમદ આમદ તારથી જણાવે છે કે—“એશીઆડીક રજીસ્ટ્રારે અહીંના હિંદોને એવી નોટીસ આપી છે કે તેમણે રજીસ્ટર થયા ફીસ્ટી આપને જરૂર. પણ હિંદોઓ કહે છે કે એ નામોશી કરેલા કાયદાને શરણુ થવા કરતાં મોત બહેતર છે.”

ઈસ્ટ લંડનના હીંદોની

હાડમારીઓ

ઈસ્ટ લંડનના હીંદોની હાડમારીઓ ખાખત કેપ પારલામેન્ટપર પીટીશન મોકલવામાં આવ્યું તે ઉપર ઈસ્ટ લંડનનું ડેલી ડીસપેચ પત્ર નીચે પ્રમાણે ટીકા કરે છે:—

“ઈસ્ટ લંડનના હીંદોઓએ પોતાની હાડમારીઓ ખાખત પારલામેન્ટને પીટીશન કર્યાં તાર લોકોએ અહીં વાંચ્યા સારે તેમને તાજુખી થઈ હતી કે હીંદી યોને એવડી બધી શું હાડમારીઓ છે કે કેક પારલામેન્ટ સુધી પહોંચ્યા? પીટીશન વાંચતાં જણાય છે કે હાડમારીઓ માત્ર નહીંવી છે, જે તેને હાડમારીઓજ કહી શકાય તો. તેઓ કહે છે કે તેમની રોજ રોજ પગવણી થાય છે પણ તે ઉપર સહી કરનારનાં લીસા અને તેજદાર ચહેરા ઉપરથી તો એવું કાંઈએ દેખાતું નથી. ઈસ્ટ લંડન હીંદી લોકેશન ન બની જાય એવા હેતુથી ટાઉન કાઉન્સીલે હીંદીપર કાંઈક અટકાયતો કરી તે દીવસના હીંદીઓ કાઉન્સીલ પુઠે ‘જરી લઈને’ લાગ્યા છે. પીટીશન ઉપરથી એણે અનુમાન થાય છે કે તેઓએ જરા એ જરા જેટલી વાતો કાગળપર નોંધી તેમાંથી પરાણે પીટીશન બનાવ્યું છે. હાડમારીઓમાં કાંઈ વજન જણાઈ નથી. તેઓ કહે છે કે તેઓ રજીસ્ટર્ડ વોટર છે; તો રાત્રે બહાર જવાના તથા પ્રુટપાથપર ચાલવાના ધારા તેમને લાગુ પડતા નથી. પાર્કમાં બાંકડાપર બેસવાની ફરીયાદ કરે છે પણ બગીચામાં તો હીંદી લાગ્યે જ બેવામાં આવે છે. ‘બહુ હેરાનગતી ને અગવડ’ બોગવે નહિ તો ફરી-બોટ ન મળે, આ તેઓની બીજી એક હાડમારી! ટ્રામકારમાં અંદર બેસવા ડાળા ફાડી રહ્યા છે; પણ તેમને ખબર છે કે એશીઆડીકાને બીલકુલ બેસવાજ ન દેવા એમ કેટલાક કહે છે? કેટલીક વાર તેઓ મળેથી બેઠા હોય ને ગોરાઓ ને ઉભા રહેવું પડે છે તેનું શું? ને હવે ટ્રામની અંદર પણ તેઓ બેસે એટલે ઈસ્ટ લંડનની ગોરી લેડીઓ ટ્રામમાં બેસવાનું માંડી વાળે! પગલીક મારકેટમાં ગોરાથી જુદા ઉભવું પડે છે તે વળી વધુ હાડમારી. ગોરાઓ હીંદી સાથે ખભા ધસવા માગતા ન હોય તો હાલના ધારામાં કાંઈ ફેરફારની જરૂર નથી. તેમાં હીંદોને ગેરલાભ નહિ પણ લાભ જેવું છે. પીટીશનમાં બીજી વખત

કેટલી હાડમારીઓ છે પણ તે બધી માથ વીવાની છે. તેમની કિંમત ક્યા મળી બતાવવા સારું એ બધું જાણવામાં આવ્યું છે. બે તેમના હાથમાં સના હોય તો શહેરને એશીઆટીકાની બરી દેએ. અમારે ઇસ્ટ લંડનને નાવા સનાં કેટલાક શહેર જેવું નથી બતાવી શક્યું. અને અમે બધીને ખુશી થયા છીએ કે દાઉન કાઉન્સિલ હાલની અવસ્થા થતોને કાંઈ દીકરી કરે તેમ નથી."

ધરતો જરામ

ઉત્તરના લખાણના જવાબમાં મી. એમ. સોંડની મો. સના નવાના કાળ નેમ પત્રમાં ઉપાય છે:—

સાહેબ—હિંદીના વાજબી પીટીશનની તમે મફત કરી છે તે વાંચી હું બહુ દીક્ષીર થયો છું. લોકમત બદલે કર નાર તરીકે તમે એકતરફી થઈ શકતા નથી. એટલે તમારે ગોનાને હા પાડવી જોઈ કે સારી રીતે કારવાર કરવા સારું એક બીજા મામલોમાં તમારા તફાવતો દાખલ કરવાની કાંઈ જરૂર નથી. તો પછી ઇસ્ટ લંડનની મ્યુનીસીપાલિટી એકલા હિંદી માટે—તેમની બાબત કે માલવચસા પ્લાનમાં લીધા વગર—શામાટે અટકામો કરે એ સમજવું નથી. કોલોનીમાં 'અનડીઝાયરેબલ' લોક નથી જોમતા એ વાત ખરે પણ કબુલ છે. પણ ઈરાઓમાં એવા નથી એવી ખાતરી કોઈ મને આપે એમ છે? વળી ઇસ્ટ લંડન મ્યુનીસીપાલિટીના સુવચા લોક સારું અને સારા બંદોબસ્ત સારું થઈ બધા હિંદીને 'અનડીઝાયરેબલ' ગણી લેવાની કાંઈપણ જરૂર નથી. હિંદીની કાંઈ મારીઓ નમાલી છે એમ કહો છો તે માત્ર રમુજમાં હોયું જોઈએ. જે ખરી હાડમારી છે તેને તમે માત્ર ઉપર ઉપર થી જોઈને ઉડાવી નાખો છો. ગોરાઓને તે બહે નહીં લાગે; પણ જેમને તે અટકાવતો લાગ પડે છે તેમને તો વસમુ લાગ્યા વગર કહે નહિ. સારી ચાલના ને આપરકાર હિંદીઓ જેઓ તમારા ગામમાં ધરખાર કરી રહેલા છે, તથા કાયદેસર ચાલનાર ને સાંત પ્રત તરીકે પોતાનો ધંધો રાજગાર કરે છે, જેઓ પોતાના પક બોગવે છે, તથા પ્રમાણિક માથસો તરીકે દમેશાં ચાલે છે તેમને ગોરાઓની માફકજ રાખવા જોઈએ; ને તેમને રંગ કે જાત જુદી હોય તે ગણવું જોઈએ. આવે મારો મત છે નવાને ચાહનાર દરેક બિદીશ તેમજ મારે છે. એ હાડમારીઓ

તેના કારણ તરફ જોતાં તેને સખત રીતે જાણી કાઢવા વગર ચાલશે નહિ. તેથી હિંદીની સ્થિતિ અત્યંત કઠંગી થાય છે. હિંદી પોતાને પાસ રાખવા પડે એ કારણે તે જંગલીજ છે તથા અંગ્રેજો અજાણતો છે. સુધારના કાનુનોમાં અને બિદીશ શહેનશાહતના બંધારણમાં એવો કારો કદી જોવામાં આવ્યો નથી.

કનેડામાં એશિઆટિકના હાલ

(તાર સમાચાર.)

અમેરીકા ખાતે બેલીંગટનના ચીના અને જાપાનીઓ એવી નોટીસ મળી છે કે તેમણે તે ગામ ઊડીને ચાલ્યા જવું. વાનકુવરનાં તોફાનો દરમ્યાન જાપાનીઝ, ચાઇનીઝ, અને હિંદીની મળીને પંદ્રહાનો માં હુડે ચલાવવામાં આવી હતી. જાપાનીઝો હથિઆરબંધ થયા છે અને કહે છે કે તેઓ તેમને કાઢી મુકવામાં આવે તેની સામે થશે.

વાનકુવરથી ૬૦૦ હિંદીને એકલા મોકલી દેવા માટે મેવરની આગેવાની તમે કંઈ ઉભું કરવામાં આવ્યું છે.

સીટલ ખાતેના ચીનાઓ અને જાપાનીઝો હથિઆર બંધ થઈ એશીઆટીક ક્યારેકમાં બેઠા થવા લાગ્યા છે.

વાનકુવરના સેગર મંડળોએ એશીઆટીક કાને કામે લગાડનારા માર્લીકાને એવી જોતવણી આપી છે કે તેમણે ૩૦ દિવસ ની અંકર એશીઆટીકને બદલે ગોરા મળુરોને કામે લગાડવા.

વાનકુવરમાં એશીઆટીક ધર્મીઓની ગાળતપરે રીપોર્ટ કરવા કનેડા સરકારે ધર્મીઓને અમલદારને વાનકુવર મોકલે છે.

સ્કીમર મોંઢ પ્રગણનાં પાર્સેજરોને વાનકુવર ખાતે ઉતરવા ને દેવામાં સ્કીમર ને તીરદેરીઆ વ્રજ જવામાં આવી હતી કે ત્યાં જાપાનીઝોને ઉતારી પાછી હિંદી ઓને ઉતારવા સ્કીમર વાનકુવર આવેલી. પણ લોકોની બીકને લીધે ઉતારોને ઉતારવાની અમલદારોએ મનાઈ કરી હતી.

તા. ૧૪ સપ્ટેમ્બરના લંડનના તારમાં જાણવામાં આવે છે કે વાનકુવરનો મામલો સાંત થતો જણાય છે. ૬૦૦ હિંદીને કાંઈ વગર ઉતરવા દેવામાં આવ્યા છે. પણ તેઓમાંના ૧૦૦ જાણે સારીરીક નવાની સગવળથી પગલા કાઢવામાં આવ્યા છે.

એશીઆટીકો પોતાના એવા હાલથી મુશ્કેલી થઈ જવારે તક મળે તમારે વેર લેવાને નિશ્ચય કર્યો છે.

એક ચીના ઉપર કેટલાક ગોરા (વાનકુવરના)એ હુમલો કરવાથી ૩૦ એશીઆટીકો ઊડીને લઇને દગાઓરોપર હુમલો કર્યો અને તેમને જાખમી કરવા છે.

વાનકુવરનાં તોફાનો સંબંધમાં ૧૨ ગોરાને પકડીને તેમનાપર ક્રમ નોંધાવવા માં આવ્યા છે.

હેલા ખખરો.

[૪. ઓ. માટે ખાસ તાર.]

જોડાન્યરમ પ વાગે જોડસબજી, બેનોતી, વગેરે ઠંકણે એક પછી અરણ થઈ નથી એવું બહાર થયું છે. ગંભીર અરણ પ્રપાટાવંધ ફેરવાવા માંડી છે અને સહીઓ થવા લાગી છે. વળુ સુધીમાં ૧,૦૦૦ ઉપર સહીઓ લેવામાં ગઈ છે.

અરમેસોમાં બાસાળ કરતાં જનરલ જોધાએ જણાવ્યું હતું કે એશીઆટીકો રજીસ્ટર થયા ના પાડે છે તેથી કે દિલગીર થયો છું.

તિલાવનની ટપાલપરથી જણાય છે કે સ્ટેડીસ્ટ અને સેટરડે રીવ્યુપત્રોએ ઠરાંસ વાલ લોનની ચરખાપર રીકા દરમ્યાન હિંદીની લીમાયત કરો છે. સ્ટેડીસ્ટ કહે છે કે 'દિગલાંડ ખાસ કરીને હિંદના લોકોનું દેવાદાર છે. તેમના દિલને અગાઉની સરકારે તથા હાલની લીગરલ સરકારે પિસારી મુકેલ છે. તેને ઉપાય લોન આપની વખતે થોડે દરબજે સર્મ લગાવ તે તક પડી સરકારે યુમાવી છે. 'સેટરડે રીવ્યુ કહે છે કે 'વડી સરકાર ને હિંદી તથા ગોરા બંને તરફ સરખા થયું, ગમે તે અડચણ હોય છતાં. બિદીશ પ્રગળના બધા લોકોને રાજમાં બધે ઠંકણે પ્રિન્સાઈ મળવો જોઈએ, નાંક તો અગ્યા થર શાનું કહેવાય ?

લંડનના તા. ૧૨ મીના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે વંદેમાતરમ પવ ઉપરના કેસમાં શ્રીયુત વિપીનચંદ્રપાળે જુબાની આપવાની સરકારને ના પાડી તેને લીધે તેમને ૬ માસની સખત નેશ આપવામાં આવી. તેથી લોકોના એક ટોળાએ ગોધાન મથાવું હતું. જેને વિખેરી નાખવામાં મોટી જુશીખત પડી હતી. લોકોએ લાકડીઓ અને છત્રીઓ લઈ મળી બધાકુરી જરી રીતે તખ્ત કરી.

ખબર પત્ર

જોહાન્સબર્ગ ૧૨/૯/૦૭

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

નવો કાયદો

કુગરસડોરપ અને ઝોરસ્ટે બીજાં રહે રાની જેમજ કરી બતાવ્યું છે. હું કહેવા જતો હતો કે તેઓએ તેવીજ બહાદુરી બતાવી છે. પણ બહાદુરી એ શબ્દ ને આ બોલકાટને વિશે વાપરીએ તો ત્યારે ખરા બોલકાટનો વખત આવશે ત્યારે કયો શબ્દ વાપરશું? આપણે બધા જાણીએ છીએ કે કોઈ અમુક ગામમાં ગુલામીની છાપ ન પડાવે તો પાછો તે બીજા ગામ માં પડાવી શકે છે. કાળો ચાંડલો કાઢીને વહાલો હોવાનો સંભવ નથી. એટલે સહુ રાહ જોઈને બેસી શકે છે કે જેમને જોહાન્સબર્ગ શું કરે છે? આમ રાહ જોઈને બહુ માણસો બેઠા હશે તો આપણા પાપનો ઘડો જરૂર ઝુટશે ને તેની તળે હીંદી કમરાઈ જશે. જોહાન્સબર્ગ અમે તે કરે પણ જેઓએ હિંમત આજસુધી રાખી છે તે છેવટ સુધી રાખીને બેસશે ત્યારેજ ખરું. એટલે જો કે કુગરસડોરપ અને ઝોરસ્ટેને મક્કમ રહેવા ખાતર શાખાથી ઘટે છે તોપણ તેઓના ને બધાની ખરી કસોટી હવે આવશે.

બાકી કાણુ રહ્યું?

જોહાન્સબર્ગમાં ઓશીસ ૧૭, ૧૮, ૧૯, ને ૨૦મીએ રહેશે; જરૂરીસ્ટનમાં ૨૪, ૨૫, ૨૬ ને ૨૭ તથા બેનોનીમાં ૧૭, ૧૮, ૧૯ ને ૨૦. આ જગ્યાઓ ઉપર સરકારની મહેરબાની બેવામાં આવે છે. કેમકે સાં હીંદીઓને દર જગોએ ચાર દિવસ ગુલામી પડા લેવાના મળશે. પણ આ જગોના હીંદીઓ હુસ્ત છે ને કોઈપણ ખુની પડા લેવા જાય તેમ જણાતું નથી. જોહાન્સબર્ગ અને જરૂરીસ્ટનમાં મીટીંગો પણ જરાઈ સુધી છે ને સહુ કાળા હાથ કરવાની સામે થઈ રહ્યા છે. એટલે અમલદારોના હોલી કેમાં હજુ બંગાળ પડવાનો સંભવ નથી.

પવન બહાલો શું?

આજ લગી મી. ચમની, મી. જેમસ કોડી, મી. રીચર્ડ કોડી, તથા મી. સ્વીટ એ બધે હવા ખાવા ગએલા. હવે ચોકડી બહાલ છે. બુલમહોદ, બુલમેનસ્ટાડ, સીખતનબર્ગ, પીટરટીક, અરમીલો, કેરાલી ના અને બેચલમાં આ સાહેબો નહિ ગયા, પણ સાં બીજા અમલદારો નીમાયા છે.

તે દરેક જગોએ ૧૭, ૧૮, ને ૧૯ મી તારીખ સુધી તવા અમલદારો હાજર રહેશે. બુલમહોદમાં મી. હલ, બુલમેનસ્ટાડમાં મી. હોગ, સીખતનબર્ગમાં મી. બ્યુટા, પીટરટીકમાં મી. લેવી, અરમીલોમાં મી. કેરસવીલ, કેરાલીનામાં મી. જોન અને બેચલમાં મી. બેંગલી એમ નીમાયા છે. આમ કરવાનું શું કારણ હશે તેનું અનુમાન કરવા હું માગતો નથી. દેખીતું કારણ તો એ જણાય છે કે સાં બધા હીંદી નથી અને તે જગ્યાઓ જુદે જુદે કોણે આવવાથી જો ઉપરની ચોકડીને ફરવવામાં આવે તો જોહાન્સબર્ગની ઉપર ચડાઈ અકટોબર માસના ત્રી મહ શકે.

જોહાન્સબર્ગ લાગમાં આવ્યું

જોહાન્સબર્ગમાં તો. ૧લી અકટોબર થી ચોકડો ચડશે. અહીં ત્રીમુરતી નીમ વામાં આવી. બે કોડી સાહેબ ને ત્રીજા સ્વીટ સાહેબ. એટલે હવે જે જોહાન્સબર્ગ આજ સુધી બંગાળ મારતું આવ્યું છે તેની બંગાળને અજમાવવાનો વખત નજીક આવ્યો છે. મી. ગાંધીએ બંગાળ પ્રાંટોરીઆમાં ખાવી હતી કે 'જોહાન્સબર્ગ ઓશીસ પહેલી આવી હત તો રીક થાત.' મી. ઇસપર્મીઆ તથા મી. કુવા ડીઆ પણ તેવુંજ બોલી ગયા હતા. વળી મી. ઇસપર્મીઆએ ધમધમાવીને કાગળ મી. રૂસને લખ્યો છે કે 'આગેવાનોની વતી મી. રૂસ જે બેહુદો ખરડો લખ્યો છે તેની સાથે એસોસીએશનને તથા મુખ્યત્વે કરીને જોહાન્સબર્ગને કંઈ લેવા દેવા નથી. જોહાન્સબર્ગ તે એસોસીએશનનું મથક છે. તેના હીંદીઓ કાપદાની સામે બહુ બોલ્યા છે. લાંજ એમ્પાયર અને એમટી થીએટરમાં બે મીટીંગો થઈ. આ બધું થયા છતાં શું જોહાન્સબર્ગ દારી જશે? પણ હજુ તો બહુ વાર છે. એક મહીનો આખો મળ્યો છે. પ્રાંટોરીઆમાં છેલ્લા દલાઝમાંજ માણસો ખરડાયા. એટલે જોહાન્સબર્ગમાં અકટોબરના ત્રણ અઠવાડીયાં સહેજે નીકળે એવો સંભવ છે. પણ જો છેલ્લું અઠવાડીયું જોહાન્સબર્ગ પાર ઉતારે ને એક પણ હીંદી રજીસ્ટર ઓશીસનું નામ ન લેય તો? આ સવાલનો જવાબ આપવો તે જરા મુશ્કેલ છે. બેંસ હજુ તો પાદર છે એટલે સાદાંની શી વાત કરવી? તોપણ હું એટલું અનુમાન કરી શકું છું કે જો જોહાન્સબર્ગ સંપુરણ બોલકાટ બતાવી શકશે તો સરકારને ખાતરી કંઈ થશે કે આપણે છવ જતાં લગી મક્કમ ચલાવવા માગીએ છીએ. આ લગત આપણી સામયિક બતાવવાની છે એ ખ-

બર સમજી લેવાનું છે. સરકારને કે કોઈ ને એવી ખાતરી નથી કે આપણે ખરી હિંમતથી લડીએ છીએ. અને જ્યાં સુધી આપણામાં મી. શેખ મહમદ ઇસાક બેવા બન્ને તરફ દોલ વગાડનારા પડ્યા છે ત્યાં સુધી કેમ ખાતરી થઈ શકશે?

પીટરસબર્ગના 'બહાદુર'

મી. શેખ મહમદ ઇસાકની વાત કરતાં મને બીજા ખબર મળ્યા છે તે પણ વાંચ નારની આગળ રજુ કરું છું. પીટરસબર્ગ થી ચાર 'બહાદુર' હીંદીએ ગુલામી લીધી છે. તેઓનાં નામ મી. ઇમરાલીમ દાદા, મી. કાસમ આમદ, મી. અબુ આમદ, અને મી. ઇમરાલીમ દાદાનો બનીને એમ છે. આ બાઈ સાહેબોએ પીટરસબર્ગથી ને ૮૬ હીંદીની સહીવાળી અરજી ગઈ હતી. તેમાં સહી કરવાના પણ મને ખબર મળ્યા છે. આવું થયા કરે ત્યાં સુધી કયા હીંદી ને સરકાર વિશ્વાસ રાખી શકે? આપણે અરજીમાં લખીએ છીએ એ ખરું કેમ ગણી શકાય? વળી એમ પણ સાંભળ્યું છે કે આ સાહેબોની પાસેથી કંઈક એરીડેવીટો લેવામાં આવી છે. ગામ ગપ તો બણીજ છે. કોઈ કહે છે એમ લખાવ્યું છે કે તેઓને મી. ગાંધીએ રોકેલા તેથી તેઓએ અગાઉ ગુલામીખતની અરજી નહિ કરી, કોઈ કહે છે તેઓએ જમાતની શરમને લીધે અરજી નહિ કરેલી. જો આ વાત ખરી હોય તો એ એરીડેવીટ કરવા વાળાઓએ વિચારવાનું છે કે આ બધી ધારિત ને શરમ હવે નથી લાગતાં? છતાં જેઓ બીકણુ છે તે સામી કેપમાં બચણી કરે એમાં કંઈજ ખોટું નથી. આ લગત એવા પ્રકારની છે કે જેમાં બીકણુ તે હિંમતવાનમાંથી તરી રહેશે. પછી આપણુ ને ખબર પડશે કે આપણને ખરો રોગ શું છે? આજ સુધી જે નળી મુકવામાં આવતી હતી તેમાં આપણા તાપની ખબર નહોતી પડતી. જેલરૂપી નળી લાગ્યાથી સહુની 'ડીગ્રી' મળી રહેશે.

આ બધાં નામ આપતાં ને ટીકા કરત. મને બહુ દરદ થાય છે. કેમકે મારા ભાઈઓની શરમ તે મારી છે. મારા ભાઈઓ ચેરી કરે તો તેનો કાંઈ મને લાગેજ. આપણાજ ભાઈઓની બુલથી આપણે આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાં સોસલુ પડે છે. કેટલાક હીંદી ગંદા રહે છે તેથી બધાને સોસલુ પડે છે. કેટલાક કંજુસ છે તેમાં બધાની ઉપર દોષ આવે છે. કેટલાક ચેરીથી દાખલ થયા તેથી નવો કાપકો થયો છે, ને તેનું પરિણામ બધાને સોસલુ પડે છે. આ બધામદ એવો

મંજીર છે કે આપણા દોષો ઠાંકવામાં પાપ છે. આપણો સડો જે હોય તે ઉપર તરી આવશે ત્યારેજ આપણે ટેકાણે પડશું. આપણી આસણી થાય છે, તેમાં મેલ ઉપર આવશેજ નેપ્રત્યે. તે મેલને આપણે હાથી મુકશું તો ઉકાળે મડયા તે નકામું છે. એટલે જેઓ હું નામ આપું છું તેથી મારી ઉપર મુસે થાય તેમની હું મારી માથું છું. મારે મારી ફરજ તો ખતવવી પડશે.

પીટરસબરગના ચાર સાહેબોએ ગુલામી ખત લેવાની ધાડ મારી તો મેકેડોગના મી. કાસમ હાથ નારને લાગ્યું કે તે રહી ગયા. તેથી તે સાહેબ પણ જીજ્ઞાસા છે. ત્યારે પછી ડરખતના લેક્ચરસ (તામીલ) અને જોસફ (તામીલ)ની તો વાતજ શી? આ બે તામીલ ભાઈ સાહેબો પણ રજીસ્ટરનો ડામ ચોટાવી મુક્યા છે.

રજીસ્ટર ઓફીસનો ઘાલાવેલી

હીંદી જીજ્ઞાસુ ગુલામી લેવ છે તેથી રજીસ્ટર ઓફીસને ઘાલાવેલી ચાલી છે, બાર જરતનમાં એક હીંદી પાસે એક માણ અમલદારે આપેલી જીહી પરમીટ હતી. તેથી તે પકડાયો. તે હવે છ માસની જેલ ભોગવે છે. બારજરતનમાંથી કારા ન જવા ના ઈરાદાથી આ જેલવાસીની અરજી લીધી છે. આપણે સવાલ પૂછી શકીએ છીએ કે આ માણસની અરજી લેવાનો શો હેતુ? શું પરમીટ જેઓને નથી ને રહેવાનો જેને હક નથી તેવાની અરજી લઈ તેને રજીસ્ટર આપવાનાં છે? કે શું જ્ઞોત્સવનદીન ફરેડ હક છે તે પ્રમાણે સરકાર જેલી હીંદીને ટરાંસવાલમાં રાખી હકદાર ને પૂરાના રહીશ છે તેને કાઢી મુકશે? જોશું કે કેમ હકદારના હક ટરાંસવાલની સરકાર કુખાવે છે.

આંગળાનો નવો ધારો

માણુ મેકેટમાં એવો ધારો બહાર પાડવામાં આવ્યો છે કે જેલમાં જે માણસને રાખવામાં આવ્યો હોય તે જે દેહમાં પુરા એલો સાક્ષી અથવા દીવાની જેલ ભોગવનાર માણસ ન હોય તો સતાવાળા પોતાની મરજી પ્રમાણે તે માણસનો ફાટો, તેનાં આંગળાં, તેનું માપ વિગેરે લઈ શકે છે. અહીંની કોર્ટમાં આ બાબત કેમ થઈ ગયો જે તે ઉપરથી આ ધારો બહારમાં આવ્યો છે. આની સાથે હીંદીને ખાસ સંબંધ નથી. પણ તે બતાવે છે કે તેવા ધારો ફોજદારી ગુન્હા કરનારને લાગુ પાડી શકાય છે.

ઓરિસાના અંગુઠા લેવાય?

નોમ્સરટથી મી. કાસમ અમલદાર મન

મુર લખે છે કે એક હિંદી ઓરિસાની પાસે થી પોલીસે પરમીટ માગી તે તેણીએ ખતાવી. પછી તેણીનો અંગુઠો માગ્યો તે તેણીએ પોતાના શેઠના હુકમથી આપ્યો. ઓરિસા પરમીટ ક્યાંથી આપી તે સમજતું નથી. ઓરિસાના અંગુઠો માગવાની પોલીસને જરાએ સતા ન હતી. પુનીઆના કેસમાં હરયું છે કે ઓરિસાને પરમીટની પણ જરૂર નથી. આ બાબતમાં બીજાં પગલાં લેવાની જરૂર જેતો નથી. પણ જ્યાં આ પ્રમાણે થતું હોય ત્યાં ચેતવણી આપવી ઘટે છે.

નુકશાન થાય તે કેમ સહન થાય?

નવા કાયદાની લડત લેતાં નુકશાન થાય તે કેમ ખમાય આ સવાલનો જવાબ દેવાની મને સુચના થયેલી છે. પ્રથમ તે જેને આપણે નુકશાન માનીએ છીએ તે નુકશાન નથી પણ કાયદો છે. આપણે સો રૂપીઆની ગાડી લઈએ તેને નુકશાન નથી ગણ્યતા પણ આપણા નાણાનો બદલો મળ્યો એમ ગણીએ છીએ. તેમજ આપણાં નાણાં જતાં કરીને આપણે આપણા હકો ખરીદવાના છે. એ હકો મળશેજ એમ જેને ખાતરી છે તેણે નાણાં જતાં કરવા ધડક નજ આવી જોઈએ. કેમકે તેને તેના પરિસારનો બદલો મળવાની ખાતરી છે. કેટલાકના મનમાં હકો મળશેજ એવી ખાતરી નહિ થાય એ બરોબર છે. તેવા માણસ પણ હાલ તો નાણાં જતાં કરશે તે હકની આશાએજ. આમ આપણે વેપારમાં જોખમ સહાય ખેડીએ છીએ. કોઈ વખત સડો કરતાં પત્રસો ગમાવીએ છીએ તેથી કંઈ આપણે વેપાર બંધ કરતા નથી. આ કુચી યાદ રાખી જે લડત લેવાય તો નુકસાનીની વાત કરતા આપણે બંધ રહીએ. મુદે વાત એ છે કે હકની લડત તે કોમને ખાતર છે, ને હું કાં મન હોવાથી આપણે સમજતા નથી કે કોમનો નફો તે આપણો છે. વળી વધારે વિચારતાં જોઈએ છીએ કે જેમે સન રેડ વેળા હીંદીએ નાણાં ખર્ચાં ખેડાં તેમજ લગાઈ વેળા થયું, તે ન ચાલતાં થયું એટલે કોઈએ વિચાર ન કર્યો. શું હવે કોમના બહાની ખાતર આપણે વખતે પરિસાર જોખમ થશે એવી ખાસ્તિથી લડત છોડી દેવી?

કાપાનું વાંચીને શું કરવું?

આ સવાલને જવાબ આપવાની પણ મને સુચના થઈ છે. મારી સલાહ તો એવી છે કે અત્યારે ઓપિનિયન એવું અગત્યનું છે કે કેવું જણે તેની ફાઈલ રાખવી જોઈએ. પણ જેઓને ફાઈલ

રાખવાનો શોખ નથી અથવા જેઓને આજસ થતું હોય તેવાએ વાંચીને તુરત પોતાના બાઈબિંધને દેશ મોકલી આપવું. આમ કરવાની જરૂર છે. કેમકે હીંદુસ્તાનમાં આપણી હકીકત જાહેર કરવાનો આ સહેલો ને સસતો ઉપાય છે.

એશીડીટો કેવી થાય છે

જે શૂરાઓ 'પીવાનો વગાડવા' રજીસ્ટર ઓફીસે હવે પ્રીટોરીઆમાં જાય છે તેઓની પાસેથી એશીડીટો લેવામાં આવે છે. તેનો સાર મારા હાથમાં આવ્યો છે. તેમાં નીચેના શબ્દો લખેલા હોય છે. 'મી. ગાંધીની શીખવણીથી અને એશિયાટીકાએ રજીસ્ટર નહિ દલાવ્યાં તેથી હું જીલ્લાઈ મહિનામાં નવાં રજીસ્ટર કઢાવવા ન આવ્યો, કેમકે મને ત્યારે ધાસ્તિ લાગતી હતી. હવે હું અરજ કરું છું કે મને રજીસ્ટર કરો.' આવી ખતના કાગળમાં સહી કરતાં કેમ કોઈ હીંદીની હિમત ચાલી એ સમજતું નથી. તેથી રજીસ્ટર ઓફીસને શો કાયદો થાય છે એમ પણ ખબર નથી પડતી. ગમે તેમ હોય પણ શું હવે તેની ધાસ્તિ મરી ગઈ છે? મી. ગાંધીની શીખવણી તો હજી તેવીજ છે ને તે કહે છે કે મરતાં સુધી તેજ રહેશે. હીંદી કોમનો વિચાર પણ હજી અડગ છે. પણ જેને ગુલામી લેવી છે તેની સાથે દલીલ શી કરવી?

ગંગાવર અરજી

ગંગાવર અરજીની નકલ તથા સુચના આ સાથે મોકલું છું. તે પ્રમાણે અરજી કપાટાથી થવાની જરૂર છે કે જેથી ઉપરની એશીડીટો વિગેરે મુકાઈ જાય. અરજી જેઓને સહી કરવા ન મળી હોય તેઓએ સેક્રેટરીને લખી મંગાવી લેવી. આ વેળા મને એક દાખલો યાદ આવે છે તે આપું છું. જ્યારે ૧૮૬૪ની સાલમાં ફરેઆઈઝ ખીલ નાતાલમાં દાખલ થયું ત્યારે ૧૦,૦૦૦ હીંદવાનની સહીવાળી અરજી લોરડ રીપન ને મોકલવામાં આવી હતી. અને તે ખીલ રદ થયું હતું. એ એક વાત યાદ રાખવાની છે. ખીજી એ કે તે અરજીમાં સહી લેવા સહ મોટા માણસો નીકળી પડ્યા હતા, ને પંદર દિવસની અંદર સહીઓ થયેલી. તે સહીની બે નકલ જોઈએ એમ પાછળથી માલગ પડ્યું. તેથી ત્રોશ વોલંટીયરોએ રાતોરાત એસી તેની નકલ કરી હતી. નાતાલની લગાઈ એ આ લગાઈ પાસે કંઈજ ન હતી. આપણને આ અરજીમાં સહિને સાદ મોટાના શૂરની ને વોલંટીયરોની મોઢકસ જરૂર છે. અરજીમાં કમી પડેલાં મહી

પહેલે તેમાં લાભ નોંઠણું. મને ઉમેદ રહે છે કે ઓછામાં ઓછા ૧૦,૦૦૦ હીંદીઓ સહી કરશે.

એન. પ્રોફેસર ગોપલેના તાર સંબંધે મળેલી એસોસીએશનની મીટીંગમાં જંગી અરજ બધે ઠેકાણે સહીઓને સારું મોકલવી એ ઠરાવ પણ થયો છે. મી. કુવાડીયા, મી. કામા, મી. ફેનસી, મી. ઈમામ અબ દુલ કાદર, તથા મી. શહે પ્રમુખ સાહેબ ઉપરાંત બાપજો કરેલાં.

એક પ્રખ્યાત ઇંગ્લેન્ડ બાઈના કાગળ

નીતિ સુધારક મંડળીની એક જાણીતી બાઈ છે તે વિલાયતથી નીચે પ્રમાણે લખે છે.

‘૨૭મી જુલાઈનું ઈંડીઅન એપિનિઅન મેં હમણું વાંચ્યું. હવે તો તમને લાગણી બતાવવાનો કાગળ લખ્યા વિના મારાથી રહેવાય તેમ નથી. ત્યારે ત્યારે મેં જાપો વાંચ્યો છે ત્યારે ત્યારે મારું મન ઉભરાઈ આવેલું છે. તમારી લડત જળરી છે. તે લડત પવિત્ર છે એમ હું માનું છું. અને જે દળમાં તમે લખો છો, બોલો છો, ને ચાલો છો તેની તરફ મારી દિલ સોજી પુરતી છે. જે હિમતથી ત્યાં તમે લોકો લડત ચલાવી રહ્યા છો તેને સારું હું તમને સુખારકબાદી આપું છું.’

જુલાઈ ગએલા વોલંટીયર

મી. મહમદ ઈસમાઈલ કાનમીઆ લખે છે કે હમીદીયા સોસાયટીમાં તેમણે નામ આપેલું છતાં ઈંડીઅન એપિનિઅનમાં બહાર નહિ પડ્યું. તેને સારું તે બાઈ દિલગીર છે. આ નામ કેમ બહાર ન પડ્યું તે અધિપતિ તથા રીપોર્ટ મોકલનાર જાણે. ઘણી બીડમાં સઉ કામ કરતા હોય તેમાં એવું કંઈ રહી જાય તે દરજ્જા કરવું જોઈએ. પણ મી. મહમદ ઈસમાઈલને આટલી ચોંપ છે તેને સારું તેને શાખાથી ઘટે છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે આવો જુરસો બીજા પણ રાખશે. જુરસાની કિમત કામ કરતી વખતે થઈ એ બધા હીંદી એ યાદ રાખવાનું છે.

જેઠેમાં નાટીસ

નાદાર ઈસમાઈલ મહમદ શંખજીના લેજુદારની મીટીંગ તા. ૧૭મી સપ્ટેમ્બરે જોહા-સપરગમાં માણજેટ પાસે હતી. બીજી મીટીંગ ૨૪મી એ તેજ જગ્યાએ મળશે. નાદાર રહીમ નુરબાઈના લેજુદારની મીટીંગ તેજ જગ્યાએ અને તેજ દહાડે મળશે. મરદુમ રૂદરસીની ઇસિટેટમાં તા. ૬૩મીવી જ હકતાની અંદર તેના ફરી કામચલાની પાસે રેજુદારીએ કમેમ

મોકવા, ને લેજુદારીએ દેણું દેવું. પીટરસ સપરગમાં દાદા હાજી જુમાની નાદારીની અરજ અકટોપરની તા. ૨૪મીએ સંજ બારે. ઈમરાહીમ કાસમના લેજુ પેટે ઇસમાઈલ લતીફનો માલ પીટરસપરગમાં મેસેજરની આંશીસે ૨૬મી સપ્ટેમ્બરે વહેંચાશે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના યાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરત જવાબ મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાગળની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. બહાર ચોખા સાહીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી ભૂલને સારું.
૪. મંજળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ કરી રાકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને મુદતસર કરવું. —અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.

મુસા આકુજી—અગતિના અકોમાં ૪૮૨ તથા ૪૮૮ પાને અપાએલા જવાબો તરફ તમારું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

અમદાવી, એક મુસલમાન—એ વતનાં લખાણો બહુ અપાર્થ ગયાં છે. ઉદાગોઆએ એક હિંદી, સેક્રેટરી પ્રીટરીઆ અંગુમન, તથા સેક્રેટરી ઈંડી ડીમેટીંગ સોસાયટી—આવતે અઠવાડિયાએ નાખવા ઉમેદ છે.

કેપટાઈન ઈ. ઈ. લીગની મીટીંગ (૧) હોદ્દાદારની ફરી નીમણુંક બાબે વિચાર કરવા, (૨) લીગના પૈસાનો હિસાબ તપાસવાની કમીટી નીમવા, (૩) તથા કામ કરનારી કમીટી બનાવવાના હેતુથી થોડા દિવસપર મળા હતી તેના રીપોર્ટ મી. આદમ હાજી ગુલ મહમદ તરફથી અમને મળેલો છે. પણ તે અસુરો મળેલ હોવાથી આવના અકપર મુલતવી રાખવામાં આવ્યો છે.

અ. ઈ. ઓ.

જરમનીથી મી. હબોબ મોટણનો કાગળ

મે. ઈ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ, કલિજી આફરીકામાં અને ખાસ કરીને કલિજીમાં આપણા આશયોપર બહુ

દુઃખ પડે છે અને ટરાંસવાલમાં કાયદા સામે જળરી લડત લેવાય છે તે અબર આપના જાપામાં હું બહુ ધ્યાનથી વાંચું છું. ટરાંસવાલના હીંદીનો ઉદ્ધાર કરવા આ લડતમાં જેઓ મોટી મહેનત કરી રહ્યા છે તેનો ખુદનાલા જરૂર બદલો આપશે. દરેક હીંદી એ લડતમાં ભાગ લેશે એવી હું આશા રાખું છું. જેલ જવાનો જે ઠરાવ કર્યો છે તે અરેબર માન ભરેલો ઠરાવ છે. આવો વખત ફરીને આવવાનો નથી. જેલને જેલ ન સમજવી. આપણા હકને અમર કરનાર એને આપણો ઉદ્ધાર કરનાર પરીજામ જેલથીજ મળશે. જેલમાં જવું તે આપણા સારા દીવસનું જાડ રોપવા બરોબર છે. તે જાડ રોપવામાં જેઓ ભાગ લેશે તેનાં નામ અમર થશે. આખી દુનીઆમાં તેમનાં વખાણુ મવાશે. હીંદી નું નામ રહેશે. હીંદુસ્તાનને પણ એ લડતથી ઠેટકુંકે શીખવાનું મળશે.

એ લડત બાબતના અબર અંગ્રેજીમાંથી જરમન જાપામાં તરબુમો કરી અહીં ખાતેના જાપામાં નાખેલ હતા. જેના જવાબમાં જરમન લોક કહે છે કે ખરેખર તમે લોકોને (હીંદીને) આફરીકામાં ગેરકનસાઈ થાય છે. તે ગેરકનસાઈની સામે થવામાં તમે પગલાં લ્યો છો તે વાજબી છે. તે પ્રમાણે બધા સામે થશે તો સરકાર બધાને જેલ મોકલી રાકતી નથી. ને કદી મોકલે તો ઇંગ્લેન્ડ દુનીઆમાં જે કનસાઈની આખર ધરાવે છે તે બાંગી પડે ને આખી દુનીઆ તેના શીટકાર કરે. આવી વાતો જરમન લોક કહે છે.

એટલે આ ઉપરથી તમે જોશો કે આ વાતની આખી દુનીઆને ખબર પડી છે. હવે જો કોઈ જેલથી પાછા હકવાનો વિચાર કરશે તો આખી દુનીઆ વાતો કરશે કે હીંદીઓ તો બાપલા છે, પછી હીંદીને માલ વગરના ગણી કોઈ આંગણે ઉભા રહેવા પણ નહિ દીએ. વારતે હિંમત રાખી જે કામ હાથ ધરવું છે તે પાર ઉતારવું. આપણો મદદમર પાકપર વરદીગાર છે. કારણ કે આપણે બ્રિટીશ સરકાર તરફ હમેશાં સાચાઈથી ને વધા દારીવી વરતતા આવ્યા છીએ. છતાં જુલમ પણ આપણીજ ઉપર થાય છે. માટે એ જુલમગારને ખુદા બદલો આપશેજ. દુઃખ પડે તેને અંત આવે છે ને તો આપણાં દુઃખનો અંત આવવાનો વખત હવે આવ્યો છે એ ખુબ સમજ લેજો.

ખુદાએ હિંદની સામું જોયું જણાય છે. હામ હામ સ્વરાજ્યનો પોકાર આવી રહ્યો છે. નો ઉમેદ રહે છે કે અહલાદ આફ્રીકામાં તેમજ હિંદમાં હિંદીઓની વારે સરકાર.

હામખરમ
૩: પ્રેસક્ટર

લી. હખીય મોટલુ

હિંદુસ્તાનની મદદ કેમ મેળવવી- એક સુચના

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

હિંદુસ્તાનથી જોઈએ તેવી મદદ મળતી નથી એ હવનાની વાત છે. ૩૦ કરોડની લાજ માટે ૧૩ હજાર જેટલા લડી રહ્યા છે તો શું ૩૦ કરોડ મદદ ન કરી શકે? પણ હું ધારું છું કે એમાં જુદા આપણીજ છે. હિંદુસ્તાનના લોકોને આવીની પુરતી વિગત પુરી પાડવામાં આવતી નથી. દર અડવાડીએ કમતીમાં કમતી છાપાની ૨૦૦ નકલ જુદા જુદા મામોમાં જવી જોઈએ. સાથે મદદ માટે વિનંતી પણ કરવી જોઈએ, જો કે ખરી મદદ તો ખુદા પાસેજ માગવાની છે. પણ ઝીંડી વગર ધાખપર ચડી શકાતું નથી. માટે આપણે વધુ કરવાની જરૂર છે. દરસવાલ તરફથી હિંદુસ્તાન કેલીએટા મોકલવાની, ને કાંતો લાંબી એકાદ આગે વાનને બોલાવવાની જોડવણ કરવી જોઈએ. તેઓ હિંદુસ્તાનની દરેક મંડળીના આગેવાનને મળી સમાજો ભરી આપણું દુઃખોથી લોકોને વાકેફ કરી તેમને આપણા તરફ ખેંચે અને રક્ષણ કરવાની હિંદી સરકાર પાસે મકકમપણે માગણી કરે. એમ થવાથી આપણું દુઃખો વધુ જાહેર થશે. હિંદુસ્તાની પ્રજાની આંખો ઉઘડશે. અને લડતને મજબુતી મળશે. જે કે એ સહિતો આપણે આપણી પોતાની ઉપર છે. હિંમતથી કામ કરનારને ખુદા હરી મદદ આપે છે. હીયકારાને નહિજ.

આ સુચના દરસવાલના હિંદીઓ કબુલ કરે તો એ આખતના ફાળામાં પા. ૫-૫-૦ આપવાની ખુશી જાહેર કરે છું. દરેક વાંચનાર પુરતું લોક આપણે એવી ઉમેદ છે.

લી. મજબુમ.

લીખનનખરમ, તા. ૧૨-૯-૦૭

મી. હાજી કાસમે કરેલી અરજ સામે સ્ટાન્ડરટનવાળા હિંદીઓ નો વાંધો.

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપના તા. ૧૪મીના અંકમાં આપ

જણાવો છે કે મી. હાજી કાસમે પ્રીટારીયા, સ્ટાન્ડરટન, પીટર્સબર્ગ, મીડલબર્ગના કેટલાક અગ્રેસર હિંદીની વતી નવા કાયદાની રૂએ ઘડાએલ ધારામાં ફેરફાર કરવાની અરજ કોલોનીયલ સેક્રેટરીને મી. રસની મારફતે કરેલ છે. તેના જવાબમાં અહીં ના હિંદી લાઇઓ મી. હાજી કાસમે માન જે સવાલ પુછે છે. (૧) પહેલો સવાલ એ છે કે અહીંયા જે હિંદીઓ છે તેમાંથી કોને કોને તે અગ્રેસર તરીકે ગણે છે? (૨) ખીજો સવાલ એ છે કે આવા અગ્રેસરોએ તેમને લખીત અખતાર આપેલો છે કે તેઓ અરજ કરે છે તેમાં સ્ટાન્ડરટનનું નામ દાખલ કરે? સ્ટાન્ડરટન ખાતે આપણા હિંદીઓની વીસ દુકાનો છે તે દુકાનવાળાઓમાંથી કોઈએ આવી અરજને ટેકો આપ્યો હોય તેમ ખનવું અસંભવિત છે. કદાચ ખાતગી રીતે તે સાહેબને અહીંથી એકાદ માણસનો કાગળ મળ્યો હોય તો તેથી એમ સમજવાનું નથી કે સ્ટાન્ડરટનવાળા અથવા હિંદી એને આ અરજ કબુલ છે. વળી મી. હાજી કાસમે જે માણસને અહીંયા આગે વાન છે તેમ ગણતા હશે તો તે માણસ સ્ટાન્ડરટનનો આગેવાન છે તેમ પણ અમે કબુલ કરતા નથી. આવી બાવલી અરજ કરવાથી સ્ટાન્ડરટનવાળાને નીચું જોવાનું છે તેમ ખીજા લોકો કહેશે ખરા. પણ તે વીશે અમારે સાદૃશ્ય આક્રિકમાં વસતા હિંદી લાઇઓને એટલુંજ કહેવાનું છે કે આવી અરજ કરવામાં મી. હાજી કાસમે કયા માણસે અખતાર આપ્યો છે તેનો જવાબ છાપા દ્વારા આપવો જોઈએ. આનો જવાબ ન મળે તો સર્વ હિંદી લાઇઓએ એમ સમજવાનું છે કે તે સાહેબ (મી. હાજી કાસમે) નો વિચાર કાળા હાથ કરવાનો છે માટે ખીજા માણસોને પણ પોતાની સાથે સામેલ કરવા તેઓ માગતા જણાય છે. સ્ટાન્ડરટન વાળા હિંદીઓએ મી. હાજી કાસમની શી કસુર કરી છે કે તેમણે અમારું નામ પણ સાથે આપ્યું, અને અમોને કલંક બેસાડ્યું?

લી. સ્ટાન્ડરટનનો એક હિંદી
સ્ટાન્ડરટન, તા. ૧૭-૯-૦૭.

પ્રીટારીઆવાળા કેટલાક અરજ કરનારાઓ પ્રત્યે

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

પ્રીટારીઆવાળા અરજ કરનાર હિંદી એને અમે લખી જણાવીએ છીએ કે

તમે સાહેબોએ પોતે કસમ ખાધા તેમજ ખીજને પણ કસમ ખવરાવ્યા ને હવેતમે પોતેજ અરજ કરી રજીસ્ટર થવા માગણી કરો છો ને ખીજા માણસોને કહો છો કે પેસા કમાવા આવ્યા છીએ. આ ખીના સાંભળી અમે ઘણાજ દિલગીર થયા છીએ. કેમકે પોતાની ઇજત કરતાં પછ સાને ચાહનાર માણસ બહુજ બેવકુફ ગણાય. જેઓએ આગળ રજીસ્ટર લઈ કાળાં મ્હોં કર્યાં તેવા તમે પણ થવા માગો છો એ અહીંસાની વાત છે. આપણી લડત ખરી છે તે ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ. કસમથી ફરી જશે તે ખુરી દશાએ જવા માગે છે તથા ખીજઓને પણ તેવી દશા કરવામાં મદદગાર થવા માગે છે એમ હું ગણું છું. માટે ખુદા ને વાસ્તે હિંમત રાખો, ને ખીજને હિંમત આપો. તો ખુદાપાક તમારે દોનો જહાનમાં લડું કરશે.

લી. વોહાટીયર અલી હમર

ઓફરટન, ત. ૧૭-૯-૦૭

હિંમત હારનારાઓ પ્રત્યે

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

અમને મહેરબાની કરીને કાંઈક માગ્યું આપો. એવી ખતલખની એક અરજ કેટલાક લાઇઓએ કરી છે એ દિલગીરીની વાત છે. હજુ તો આપણે લડત માટે કાંઈ નુકશાની ખમ્યા નથી ત્યાંજ એટલી મોટી ચર્ચા ચાલી રહી છે કે રોજ તે બાખતના કેપ્લો આવે છે. તો આપણામાંથી થોડા ઘણા જેલ વગેરે સગવડો લાવશે સારે વડી સરકાર કેમ વચ્ચે પડ્યા વગર રહેશે? અલખત પડશેજ. વડી સરકાર હજુ વચ્ચે પડી નથી કારણ કે આપણે આપણી બહાદુરી અને હિંમત હજુ સાખીત કરી આપી નથી. પણ આપણે જેસમેંધ લડત ચલાવી એકમત રહેશું નો વડી સરકાર ઇનસા અદલા વચ્ચમાં પડશે એ ચોકસા સમજવું. માટે હું વિનંતી કરું છું કે કાંઈએ પણ હિતાવળા થઈ એવી હલકી અરજો કરવી નહિ. પણ એકમ રહી જંગી પ્રોટેસ્ટ ઉઠાવવો. જે લડત હાલ લેવાય છે તે અથા હિંદીઓના બલા માટે છે તે ધ્યાનમાં રાખવું. નહિ તો પછી ગુજરાતી ત્રીજી ચોપડીની એક વાર્તામાં ગિલાડીઓને જેસા રનમાફ મળ્યો તેવો દરસવાલ સરકાર આપણને આપશે.

લી. ખાકસાર હસમાઇલ સાહે મહમદ
પ્રીટારીઆ,
તા. ૧૫-૯-૦૭.

કેપના હિંદીની લડતને લગતું

વેપારી મેંબરની જરૂર

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

મી. આદમ હાજી મુલનો કાગળ એપિ નિમ્નના તા. ૩૧ આગસ્ટના અંકમાં મેં વાંચ્યો છે. લીગનો હિસાબ જાહેર મુકવા ની વાત થએલ છતાં તે જપાયો નથી તો હવે તે હિંદિયન એપિનિમ્નદારા બહાર પાડવાની જરૂર છે. તેમ થએથી મારા અનુભવથી હું કહું છું કે આખી કોલોની લડતમાં મદદ કરવામાં પાછી હાથે નહિ. મેફેકીંગવાળાઓએ જે કરેલ છે તે કેપટાઉનની લીગના આગેવાનોને લાખી મુદતની જીંદગીથી જંગલ કરવા માટેજ. હાલ એકસંપ થઇ લડત નહિ લેવામાં આવે ને વખત શુમાવાશે તો પાછળથી પસ્તાવો થશે.

લી. સેવક ઇસમાઇલ હાજી મહમદ.

મેફેકીંગ,

તા. ૪-૯-૦૭

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

આજકાલ આપણી સામે ઉશ્કેરણી ચાલી રહી છે. આપણા વારતે ખાસ કાયદા ધકાય છે. આપણાપર લાઇસેન્સ કાયદો સખત રીતે અમલમાં મુકાય છે. તે બધાનું એક કારણ આપણામાં વેપારનું અનિયમિતપણું છે. વેપારમાંનું અનિયમિતપણું દુર કરી જોઇતા મુધારા વધારા કરવા સુધરેલા, દેશમાં મેંબર ઓફ કોમર્સ (વેપારી મંડળ) હોય છે. આશરે ૩૫ વરસ થયાં આપણા ભાષ્યોએ દક્ષિણ આફ્રીકામાં વેપાર અર્થે આવવાનું શરૂ કરેલ છે. પણ આજમુધી વેપારી મેંબર સ્થપાએલ નથી. તો આ વાત ઉપાડી લેવાશે એવી આશા છે.

લી. માનજી નુરમહમદ.

એડનડેલ, તા. ૧૬-૯-૦૭

ધી સુરત હિંદુ એસોસીએશન

ડરબન તા. ૧૬-૯-૧૯૦૭

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—એસોસીએશનની મીટીંગ તા. ૧૫મીએ મી. ઝીણાભાઇ ગ્રહ્યાભાઇ દેસાઇને માનપત્ર આપવા મી. ઓધવ કાનજી પટેલના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. મેંબરો તથા બીજા મળી સવાસો ગૃહસ્થો હાજર હતા. પ્રમુખની સુચનાથી મી. ઝીણાભાઇએ પ્રમુખની બાજુએ ખાસ બેઠક લીધી. પ્રમુખે મી. ઝીણાભાઇએ બળવેલી સેવા આપી વીવેચન કર્યું. સેક્રેટરીએ સંપ વિષે બોલવા હાજર ગૃહસ્થોને કહ્યું. જે ઉપરથી મી. બળવંતરાય બાપુભાઇ દેસાઇ, મી. જગનનાથ પ્રામજી દેસાઇ, તથા મી. દયાળ કેશવ એએએ મી. ઝીણાભાઇની એસોસીએશન માટે બળવેલી સેવાઓની તારીફ કરી. મી. બળવંતરાય બાપુભાઇ દેસાઇએ પોતા તરફથી મેડલ માટે એક ગીતી, તથા મેડલ ઉપરના મોનોગ્રામ માટે મંજુરીની શી. ૧૩ મી. ઓધવ કાનજી તરફથી આપી તથાપર કરાવેલો મેડલ મીટીંગ આગળ રજુ કર્યો. પછી મી. લલ્લુભાઇ શુલાભાઇ દેસાઇએ સભાના તે દીવસના કામ માટે ખુશાલી બતાવીને મી. ઝીણાભાઇની સેવાની તારીફ કરી સંપથી રહેવા બલામણુ કરી. મી. કેમ્પ્સર કાવસજીએ જણાવ્યું કે મી. ઝીણાભાઇએ જાતિભોગથી મોટી સેવા

એસોસીએશન માટે બળવી હતી. તેમ ના જવાથી ખોટ પડશે તે તેમની કામ ના શાઇ લાયક ગ્રહસ્થે પુરી પાડવી જોઇ એ. સેક્રેટરીએ મી. ઝીણાભાઇએ બળવેલી સેવા માટે ને લીધેલા શ્રમ માટે ઉપકાર માન્યો ને સંપરિષે બોલવા, તે પછી માનપત્ર વાંચી સંબળાવી ચેરમેન ના હાથથી હારતોગ તથા મેડલ સાથે તે આપવા કહ્યું. જે ઉપરથી ચેરમેને મી. ઝીણાભાઇને હાર પહેરાવી ફૂલના તોરા આપી માનપત્ર તથા મેડલ આપ્યાં. પછી મેસર્સ જી. ડી. હંસરાજની કા. તરફથી માનપત્ર તથા બીજો ખરચ કરવામાં આવ્યો તે માટે, તથા મી. બળવંતરાય તરફથી એસોસીએશનના નામથી સોનાનો મેડલ આપી જે ભાગ લેવામાં આવ્યો તે માટે એસોસીએશન તરફથી પ્રમુખે આભાર માન્યો. જવાબમાં મી. ઝીણાભાઇએ કહ્યું કે ચેરમેન, સેક્રેટરી, ટ્રેઝરર, મી. બળવંતરાય દેસાઇ તથા મેસર્સ જી. ડી. હંસરાજની કા. એઓતરફથી પ્રેમની લાગણીને લીધે મારે માટે જે શ્રમ લેવાયો છે તે માટે હું અંતઃકરણ પુરવક ઉપકાર માનું છું, તેમજ હાજર થએલ ગ્રહસ્થો તથા એસોસીએશનની કમીટીના મેંબરોનો પણ ઉપકાર માનું છું. બાદ તેમણે પોતાની બેઠક લીધી. સદર મીટીંગનો મેળાવડો મેસર્સ જી. ડી. હંસરાજની કા. ના મેડા ઉપર થયો હતો જેને માટે એ કુપની તરફથી મી. ફુલબભાઇએ પધારેલા ગ્રહસ્થોનો આભાર માન્યો. બાદ બાહ પાણી તથા સોપારી લઇ મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

લેડીસમીથ ઇસલામીઆ સોસાયટી

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—સમ્પદ મુસ્તફા અલ. એદરસ સાહેબ અત્રેથી રવાના થતા હોવાથી તેમને માનપત્ર આપવા તા. ૯મીએ રાત્રે એક મેળાવડો થયો હતો જેમાં સોસાયટીના મેંબરો ઉપરાંત બીજા ધણા ગૃહસ્થો હાજર હતા. સેક્રેટરીની દરખાસ્ત અને મી. મહમદ અસનજીના ટેકાથી સમ્પદ સાહેબ પ્રમુખ ચુંટાયા. પછી સેક્રેટરીએ ગઇ મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંબળાવ્યો. મી. મહમદ મુસાજી ઉમરે સમ્પદ સાહેબ રવાના થતા હોવા માટે દિલગીરી જાહેર કરી અને તેમના હકમાં દુઆ ચાલી કેટલુંક લખાણ વિવેચન કર્યું. મી. અહમદ મહમદ મેતર

લી. સેવક,

મહમદ હલીમ.

કેપટાઉન, ૨૪ સપ્ટેમ્બર, તા. ૭-૯-૦૭

મહોત્તર અને એખલાસ ઉપર ખોલ્યા. મી. મહમદ અસનજી લોખાતે રવાના થવા માટે દિલ્લીની જતાવી ને નેક દુઆ ચાહી. મી. મહમદ મુસા માણુએ પણ દુઆ ચાહી. મી. મહમદ હરમાઇલ વાવડાએ કહ્યું કે અંબુમન તેમના હાથે સ્થપાઈ છે તેને ખુદા કાયમ રાખે. મી. હુસેન ઇબરાહીમ ચપટીએ સોસાયટીને ઉત્તેજન આપવા બલામણુ કરી. મી. હરમાઇલ ઇબરાહીમ નાના બાવાએ સહયદ સાહેબ ના માનમાં એટલા બધા લોકો જાનર થવા માટે ખુશાલી બતાવી. મી. મહમદ બેલીએ સહયદ સાહેબ માટે તથા સોસાયટી માટે દુઆ માગી. સેક્રેટરી શેખ મહમદ રહીમભાઈએ જણાવ્યું કે હું તથા મેંજરો સહયદ સાહેબ રવાના થાય છે તે માટે દિલ્લીની છીએ. તેઓ એક મોટી ચીજ મુકી જાય છે તે આ સોસાયટી છે તેને કાયમ રાખવા બલામણુ કરી. છેવટે સહયદ સાહેબે સહુનો આભાર માનતાં કહ્યું કે આ સોસાયટીને નીલા વળે એવું હું ઇચ્છું છું. માનપત્ર આપવાથી આપનો અહેસાન માનું છું. લાયબરેરીમાં જાવા તથા ચોપાનીમાં આવે છે તેનો ઉપયોગ કરવા સહુને બલામણુ કરું છું વગેરે કેટલીક નચીહતો કાઢી. બાદ પ્રલનો હાર ગુલાબ વગેરે આપીને મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ હતી.

યુનાઇટેડ હિંદુ એસોસીએશન

કેપટાઉનના યુનાઇટેડ હિંદુ એસોસીએશનના સેક્રેટરી લખી જણાવે છે કે—મજૂર એસોસીએશનની મીટીંગ તા. ૨૫ મી આગસ્ટે મળી હતી. પ્રમુખ મી. સાહેબે જણાવ્યું કે મજૂર મીટીંગમાં એવો ઠરાવ થયો છે કે મી. હીરાનંદને માનપત્ર આપવું. તે માટે પદસાની જરૂર છે તો તેને માટે આ સભામાં તજવીજ કરવી જોઈએ, મેસર્સ જોશી, ગોખલે, છોટાભાઈ, ડાહ્યાભાઈ, રામદાસ, વરીઆમસીંગ, ગુલાબભાઈ, મોખાજી, રામચંદ્ર, ગોડબોલે, હમ નલાલ તથા લક્ષીરામ તેઓ આ બાબત ઉપર ખોલ્યા બાદ ઉધરાણું કરવા ઠરાવ થયો. પ્રમુખે જણાવ્યું કે આ કામ આટલા જુરસાની સાથે થયું તે જોઈ હું ખુશી થયો છું. બાદ મીટીંગ વિસરજન થઈ હતી. ઉધરાણામાં કુલે પા. ૨૧-૧૪-૫ થયા હતા.

લોખેટસી (રોડેશીઆ) ને ઝીરસ્ટ સાથે રેલવેથી જોડવા હિંદુઓએ ધાય છે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ ગેઝેટમાંથી.)

સ્ટાંગરના (હાલ ડરબન) પુલીંગન પોલીસની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૬ મી ડીસેમ્બરે અરજ થનાર છે.

ડરબનના અમુરત આયરની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૦ મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

નોટીસના ધુખીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૪ મી સપ્ટેમ્બરે તથા તા. ૮ મી અક્ટોબરે સ્ટાંગર માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

સ્કોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાઇરેક્ટ લાઇન.]

અમકુલી—તા. ૨૭ અક્ટોબરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

કોંગેલા—તા. ૬મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તાથી ઉપડી છે

અમલાલી—તા. ૬મીએ કલકત્તા પહોંચી છે

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

સુલતાન—તા. ૬મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

કમ્બર—તા. ૧૩મીએ મુંબઈ પહોંચી છે
સોમાલી—તા. ૨૫મીએ અત્રે આવવાની વંકી છે.

[ઈંગ્લેન્ડ આફ્રિકન લાઇન]

થોરડીસ—તા. ૧૧મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તાથી ઉપડી છે.

આલકોક્સ સ્ટુટ આગળ એક હીંદીનું પુત્ર કરવાના આરોપસર રામદીન નામના હિંદીને ડાંડીની સરકીટ કોર્ટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. કાષ જાતનો પુરાવો ન હોવાથી માજીસ્ટ્રેટ આરોપીને નિરદોષ ઠરાવી મુક્ત કર્યો હતો.

તા. ૧૫ મીએ નાતાલ સનાતન ધર્મ સભાની મીટીંગ લાઇબરેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી જે વખતે નિયતકર્મ્યાદ રીપોર્ટનું તથા ગીતાજીનું વાંચન થયું. પછી ઉપદેશ પ્રધાવળીમાંથી સધ્યારહરવનો વિષય વંચાયો. મનુસ્મૃતિના એક શ્લોકના અર્થ બાબત કેટલીક ચર્ચા કરીને સભા વિસરજન થઈ હતી.

એક લખનાર અમારું ધ્યાન એવે છે કે નં. ૩૧ ના અંકમાં હમીદીઆની મીટીંગ વાળા પારીઆમાં જોહન-સખરગ માટે બહાર પડનારા વોલંટીયરોનાં નામ છે તેમાં અલી હરમાઇલ એવું નામ અપાયું છે તેને બદલે આદમ મહમદ એવું નામ જોઈએ.

રોકડ બજાર ભાવ.

ચાવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંગ ૧ બસ્તાનુ	૨૫ ૬ થી	૨૬ ૦
મીમડીના	૨૮ ૦	૨૯ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૧ ૬	૨૨ ૦
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦	૨૦ ૦
ચીની સક્કર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
હુડાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
દેશી ટુવેર ઘણ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
ટુવેર ઘણ કાનપુરી.	૨૪ ૦	૨૪ ૬
મસુરતી	૨૪ ૦	૨૫ ૦
મમની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અડદની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
„ ઘણ	૨૪ ૦	૨૪ ૬
વઢાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઈ	૧૦ ૦	૧૦ ૬
ખીનીસ.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડવું તેલ ૧ આલન	૩ ૬	૩ ૧૦
એરડીનું	૩ ૩	૩ ૪
મીઠું	૩ ૮	૩ ૬
નાળીએરનું	૪ ૬	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
ખીણી	૧૭ ૦	૧૭ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૬ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૨ ૦	૧૨ ૬
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૭	૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૪
લી પેટી ૪ ટીનના પૌં	૧૧ ૬	૧૨ ૦
પોરબંદર	„	„
પારાઈન ડીવોસ.	૬ ૪	૬ ૫
„ વાઈટ રોસ	૮ ૫	૮ ૬
„ „ આલન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નાળીયેર	૧૪ ૦	૧૫ ૦
ફલી	૧૦ ૬	૧૧ ૦
ડાઇમંડ સોપ	૧૪ ૬	૧૫ ૦
દુધ નેસલનું.	૧૯ ૩	૧૯ ૬
નીમક (લીવરપુલ)	„	„
બસ્તા એકનું	૪ ૬	૦ ૫

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

'PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read,' said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has, consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,

Tallis Street, London. E. 2

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION," said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has misread it" added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

આ જાણુ' દુનીયાના જાપાઓ માસીક તથા ચોપડીઓનો સાર ટુંકમાં આવે છે. તેમાં ધાર્મિક રાજદ્વારી તથા ચાલુ જમાનાને લગતા સુધારાના લખાણો આવે છે. કિંમત: ૪૭ વર્ષ; કદ: ૩૨ પાના; કીમત ૧૩/- પોસ્ટેજ સહીત.

ઈન્ડિયન ઓપિનીયનમાં વાર્ષિક બહેરખબર આપનાર સંઘળા વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી બહેરખબર આપનારા ગ્રાહકોના નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ જેઓની બહેરખબર વરસને માટે આ છાપામાં નથી તેવા ગ્રાહકોનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા ધંધાદારી (જેવડે સોની, સુતારી કામ કરનારા, ટાંક બનાવનારા, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ લઈ શકે.

FOR SALE

4½ Acres, situated near Edendale (Close to the Railway Station.) Can be irrigated. Terms easy. Apply: W. GALLWEY, Maritzburg.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચદ.

ઈન્ડિયન ઓપિનીયન જાપાઓ હિન્દુસ્તાન થી મંગાવી સરતે કામે વેંચવામાં આવે છે. ખાસ થી પોસ્ટખંદરનું તથા કલકત્તા નું-સરસ આવલ-ચોખું મંધીઆણું-જય બધ. અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP, Box 6031, JOHANNESBURG. Telegrams: "FANCY."

ઈન્ડિયન ઓપિનીયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનીયનની છુટક નકલ ઇન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૧ ઓફીસ, તથા થી સન ઓફ ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ ઓફીસમાંથી ત્રણ પેનીના કામથી મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. દરારસવાલ અથવા કેપ કોલે નીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીવાય નીચેને ઠેકાણોથી પણ મળશે! પી. એમ. બરગ-મી. બી. એમ.

ટેલ. ૪૯૧ ચરચ સ્ટરીટ.

પ્રીટારીયા-મી. પી. એમ. જોશી. બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટર્સબરગ-મી. એમ. ખડેરીઆ, બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સમરગ-મી. એમ. આર. દેસાઇ, બોક્સ ૨૫૫.

કાંબરલી-મી. તુલગરામડી. ત્રીવેદી, બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાગોઆએ-મેસર્સ વજ્જાસ લાલચંદ ની કુ. બોક્સ ૧૬૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Eactory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots,

Volunteer Ammunition Boots,

Police Ammunition Boots,

Sandals, Gurgabi Shoes, &c.

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux, Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN, MERCHANT, POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA General Dealer.

No. 64 Cornet's Commissioner & Fountain Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co *General Merchants & Direct Importers,* **MARKET SQUARE, PIETERSBURG.**

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co., GENERAL MERCHANTS, Dealers in all kinds of Indian Groceries and Soft Goods

Box 3598.

**41 Market Street,
Johannesburg.**

Ismail Suliman & Co., MERCHANTS & IMPORTERS! P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN" **RUSTENBURG.**

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintleypoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA, GENERAL MERCHANT. Box 4 Tel. Add.: "BHANA," અહમદ બાણી, બોક્સ ૪. P. P. RUST. પી. પી. રસ્ત.

M. E. NAGDEE & Co., General Merchants & Direct Importers, Wholesale & Retail. Head Office: WARMBATHS, and at NYLSTROOM.

HORMAJGY IDOLGY, DIRECT IMPORTER —AND— GENERAL MERCHANT P.O. Box, 312, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB CALCUTTA HOUSE. IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of
Rugs, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Grocery,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: BAGDAD. P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA, GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER, Cor. Church & Middel Streets, **MIDDELBURG, T'VAAL** Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 35.

S. D. BOBERT, General Importer, Wholesale and Retail Merchant Cheapest House in the Market Square. BRANCHES AT LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN. GENERAL MERCHANT. Natal Leaf Tobacco a Speciality. 113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.) Tel. Add.: "AJMERE." Durban.

J. M. H. GOOL, 129 Castle Street, Capetown. Wholesale Groceries, of all descriptions from India and England, Also Exporter of Cape Snook, NATAL DEPOT: Messrs. Jalbhoj & Sorahjee Bros., Durban. કચ્છ મેલર હાઉસ ગુલ. જનરલ મરચેન્ડ, ૧૨૯, કેસલ સ્ટીટ.

B. P. EBRAHIM & CO. Mattress Makers, Wholesale Importers, Dealers in Bedsteads, Coir Tickings Mattress Cases, Feather Pillows, &c. Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co., GENERAL MERCHANTS. P.O. Box 262. Market Square, KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHERROOTS BOER TOBACCO. VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c. At Lowest Wholesale Prices. Box 88. Tel. Address: "Forblander," Telephone 864.

સસ્તો અને ઉચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ઓફ વર્ગ
ઈન્ડિયા રીંગ વગેરે બલની તમાકુ નીચેને
સરનામે મળશે.
સન બ્રંડ ટોબાકો વર્ક્સ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod, WHOLESALE & RETAIL MERCHANTS, 131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee, GENERAL MERCHANT & DEALER Market Square, P.O. Box 11, **KRUGERSDORP.**

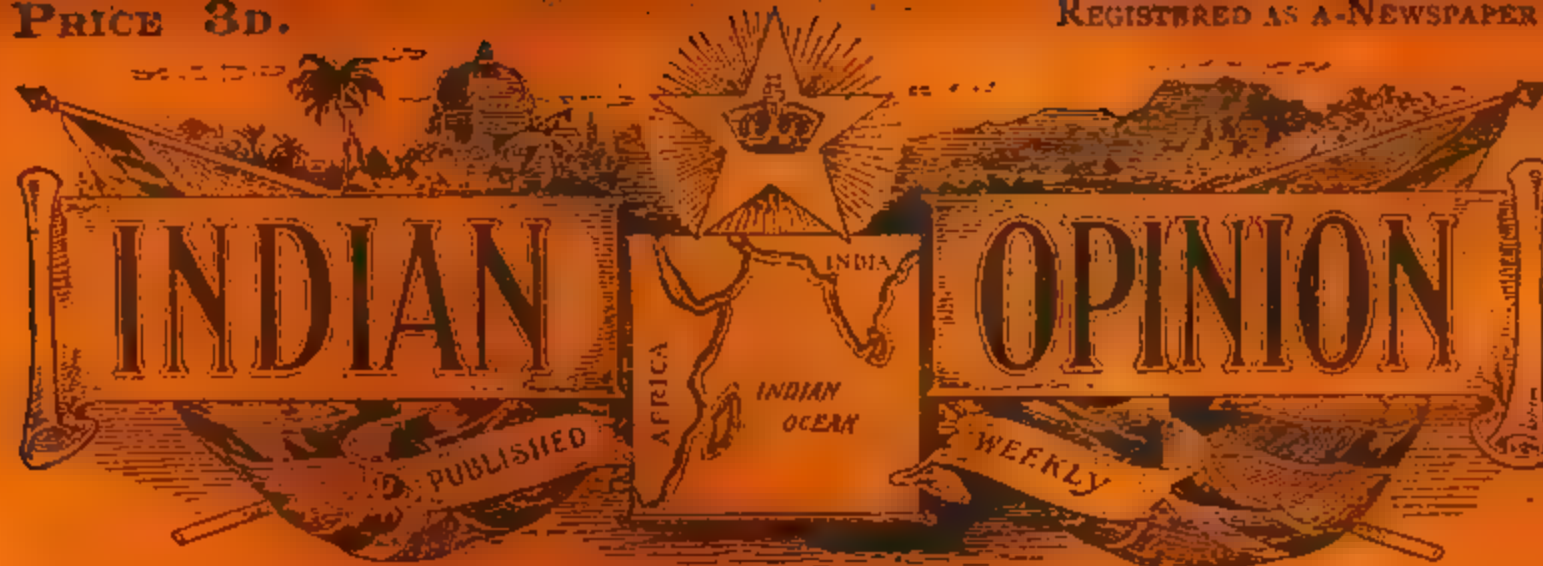
GOOLAM MOHIDEEN, GENERAL MERCHANT P.O. Box 3755 2 Crown Road, Fordsburg, **JOHANNESBURG.**

Yrajdas & Calchand. GENERAL MERCHANTS Importers & Commission Agents, Wholesale and Retail P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA, GENERAL MERCHANT, Box 96 Tel. Add.: "BHABHA," **VOLKSRUST.**

AMOD SULIMAN & CO. MERCHANTS & IMPORTERS. Box 62, Telegraphic Address: "KHOTA." **HEIDELBERG, Transvaal** Branch:—KHOTA & CO., Nigel

Essop Suliman, GENERAL MERCHANT, Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN," **VOLKSRUST**

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, September 28th, 1907.

No. 39.

P.O. Box 110.

Telephone 714.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico, &
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE:—59 Market Building (upstairs)

STORE:—36 Market Hall (inside).

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI, Market, Johannesburg

Tel. Add:

"RUSTOMJEE."

JALBHAY & SORABJEE BROS.

Telephone No.,

838.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts, Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & Co.

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce received for sale on Cape Town Market on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

References: Mr. J. V. S. Dreyer the Market Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch).

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET

Str. Lowry Road, CAPE TOWN

BABU TALWANTSING

General Merchant & Produce Dealer

54 Wick Street,

VERULAM

જાગ્યાનંદ માલના વેપારી.

તમાકુ, ખીનીસ, મકાઈ, ફલી વગેરે વગેરે કાળી તંબાકુ કરી જાગ્યાનંદ તેમજ પરચુરસુ સેતી
■ ડીલીવરી કરવામાં આગે છે. વધારે વગત નીચે સરનામે પુછાવી ખાતરી કરી લેવા.
Tel. Add: Gandhi, એ. એ. માધી, દેવપાડા

A. A. Gandhi, Tonga

**DO YOU WANT TO
BORROW MONEY**

REPAYABLE in 30 years? If join our Association.

MUTUAL BUILDING HOMES, LTD.
Box 1180 Cape Town

30 વર્ષની મુદતે પાછા લેખીના હોય તો અમારી એસાસીએશન જોડાઓ:—

મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડીંગ હાઉસીસ લીમીટેડ
બોક્સ 1180; કેપટાઉન

MUSTARD

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactories

મસ્ટર્ડ એઈલ (કકુ તેલ)

તાંબુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવે

A. E. MAYET,

154 Queen Street, Durban

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૯ ઓક્ટોબર

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમરુખી ૨૮૦૦ ટન તા. ૫ ઓક્ટોબર

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો:—

यह कंपनीकी नवी और झडपसे जानवाली बोटो

डरबनसे हिंदुस्थान

नीचे मुजब रवाना होगी.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૯ ઓક્ટોબર

બેરા હોકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમરુખી ૨૮૦૦ ટન તા. ૫ ઓક્ટોબર

સીધી મુંબઈ દોવસ ૧૬માં.

સ્વદેશ જનાર ભાઈઓને ખુશ ખખર.

✽ કીમતો તક ✽

મુસલમાન ભાઈઓની

ધંદુલકીતર.

હિન્દુ ભાઈઓની

દિવાળી.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૯ ઓક્ટોબર

આ લેનની એક આગબોટ અમરુખી તા. ૧૯મીએ મુંબઈ સારું ઉપડી જશે.
ભાઈઓ, એ આગબોટ એવે અવસરે ઉપડશે કે ઉપડ્યા બેઠે મોટા તેહેવાર એમાં
જનાર પાસેજરને ખુશીથી પોતાને ઘેર પહોંચી સગા સ્નેહી સાથે મુજબવાને તક
મળશે.

એ લેનની દરેક આગબોટમાં દરેક પ્રકારની પુરેપુરી સુખાકરી છે એ તો
પ્રસીધ છે ઉપરાંત આ આગબોટમાં જવાથી ઉપલા બેઠે તેહેવારો ખુશીથી ઘેર આગળ
પહોંચી મુજબવાને કીમતી ચાન્સ મળે છે. માટે હે ભાઈઓ, જે પછી જવા ઇરાદો
કરતા હોય તેવા સાહેબોને પણ તકવાર થઈ આ તકનો લાભ લેવા ભલામણ કરીએ
છીએ. વધુ ખુલાશા માટે લખો અથવા જાતે મળો; નીચે લખેલે ઠેકાણે.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglia & Co.,

330 Pine St. Box 59, Durban.

મેસર્સ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગ્લિયા કંપ.

૩૩૦ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯, ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

Sullivan Small Ma & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઈલ મીઆની કા. બહારના માણસોને રહેવાની વીગેરેની સખવડ સારી જાણવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

ગહેર હરરાજીથી જમીન વેચનાર, સર
જરી માપણીદાર અને મીલકતની કિંમત
આકિનાર. હમ્પીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ,
રહડ સ્પીય ઓફિસ,
ડરબન.

મકાઈ, બીન્સ, લેંચીંગ, જુવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.
બહુ, વાવવાના પટેટા, ચોઈ, જનાવરો
ના ચારો વગેરેના વેચનાર.
વાવવાના ફરેંચ અરલીરોડ પટેટા
નેટ ૬૬ રતલના કેસ ૧ના ૮—
ઓરડર સાથે પછસા મળ્યેથી ડરબન
સ્ટેશનથી ચઢાવી આપવામાં આવશે.
આઈસ અને કુક,
ફાયર સ્ટેશનની સાથે.
પાઇન ઓઈલ—ડરબન.

ધી ડરબન કોલ સપ્લાઈ.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, ડરબન.
વિલાયતી તથા દેશી કોલસા અને બળતણના
બાઈડો—કુટક તથા જથ્થાબંધ—સસ્તા દર,
બ્રિટિશ ડબ ટેલી. સરનામું 'દરાંસવાલીઆ'
ટેલીફોન ૬૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.
Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export
Fruit & Produce Dealers
AND
OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1, Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A.:— And at:—

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

ઓપિનિઅનના જુના અંકો

તા. ૧૦ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની માસ
મીટીંગનાં વધુ બાપણો, માસ મીટીંગનો
ફોટોગ્રાફ, પ્રીટોરીયામાં કાણુ કાણુ રજીસ્ટર
થયું તેના ૬૩ નામો.

તા. ૩ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની ગંજ
પર માસ મીટીંગનો વીગતવાર હેવાલ,
મી. હેગરના નવા ખીલ ઉપર નાતાલ
પારલામેન્ટમાં સખત ટીકા.

તા. ૨૭ જુલાઈ—આ અંકમાં ઘણાં
ઉપયોગી એડીટોરીઅલ લખાણો છે. જેલ
ને લગતાં શેખ મહેતાબ રચીત એ સુંદર
કાવ્યો છે. આ કાવ્યો ડરબનની કોંગ્રેસ
મીટીંગમાં ગવાયાં ભારે ઘણા રસથી
શ્રોતાએ સાંભળ્યાં હતાં.

તા. ૨૦ જુલાઈ—આ અંકમાં ઘણાં
રસીક લખાણો છે. દરાંસવાલ પારલામેન્ટ
માં હમીગરેશન ખીલ ઉપર થએલી પુષ્કળ
ચરચા, નાતાલમાં એશીઆટિકને આવતાં
અટકાવવાના ખીલ ઉપરની પારલામેન્ટમાં
થએલી ચરચા, લોખીટોબેનો હેવાલ,
નાતાલનું સ્ટેપ ખીલ, નવા કાયદાનું
નાટક, વગેરે વગેરે.

તા. ૧૩ જુલાઈ—નાતાલના
હિંદીની માસ મીટીંગનો હેવાલ, મોલવી
નો હેવાલ.

આ શિવાય બીજા જુના અંકો જેમાં
ના. અમીરનું જૂતાંત, વિલાયત ગએલ
ઉપ્યુટેશનનો હેવાલ, લોડ એલગીનની
મુલાકાત, મી. કોડવેનો હમીદીયા રેલવે
બાબત કાગળ, વગેરે લખાણોવાળા વેચવા
ના છે. દરેક અંકની કીમત ચાર પેની છે.
દરાંસવાલ તથા કેપના સ્ટાંપ સ્વીકારવા
માં આવે છે. વધુ વીગત માટે લખો:—
મેનેજર, ઓપિનિઅનઓપિનિઅન.
શ્રીનીકસ—નાતાલ.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 58. Tel. Add.: "PORBANDAR."
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૫૮, ૧૦૫ ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 864

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
FLOWRIGHT LANE.

**Imperial Cigar Manufacturing
Co.,**

TOBACCONISTS
171 Umgeni Road, Durban.
Tel. Address: "CHEROOTS."

જોઈએ છે.

સુતારનો ખપ છે.
પુછો. એમ. એ. પારેખ, શ્રીચમંડ,

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, SEPTEMBER 28TH, 1907

No. 39

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
India's Help	395
Pickets' Duty	395
"All Men the Same"	395
General Botha and the Asiatic Act	395
The Battle Against Indian Hawkers	396
OTHER ARTICLES:—	
The Asiatic Act	396
Coloured Cabdrivers	396
At the Heart of the Empire	397
Johannesburg Jottings	398
Imperial Parliament	398
British Indian League	399
India to the Rescue	399
Ladysmith Licences	399
Ladysmith Hindus	399
S.A. British Indian Committee and the Asiatic Act	400
Passive Resistance	401
Anti-Oriental Movement	402
Shop Hours Act	402
Mr. Bernard Shaw on National and Race Dominance	402
Our Supplement	403
Are Finger-Prints the Cause?	403
A Distinguished Indian	403
Late News	403
CORRESPONDENCE:—	
A Word of Encouragement	399

Indian Opinion

SATURDAY, SEPTEMBER 28th, 1907.

India's Help C.W.M. p. 255

THE Honourable Professor Gokhale has been quickly followed by the Honourable Surendranath Banerjee in sympathising with Indians in the Transvaal in their death struggle. It is no small thing to receive cables from these trusted representatives of the people of India. Both of them have dedicated their lives to the Indian cause, and both command unrivalled influence in India. It is, therefore, reasonable to suppose that the Indian question in the Transvaal will soon occupy a most prominent place in Indian politics. Lord Ampthill truly said the other day that nothing has wounded so deeply Indian sentiment as the grievances of British Indians in South Africa. We need the encouragement received from India. On this question, there are no parties in India, there is no division of opinion, all—Hindu, Mahomedan, Parsee and Christian—alike realise the very painful and humiliating position occupied by Indians in the Transvaal. Anglo-Indian opinion is just as solid as Indian opinion; no one has spoken so strongly against the treatment as *The Englishman* in Calcutta and the *Times of India* in Bombay. All, therefore, that is needed

is to focus the energy of the different associations and organs of opinion in India, and to bring the weight of this solid influence to bear on Lord Minto, then the Indian question cannot but be solved in accordance with principles of justice and humanity.

Pickets' Duty p. 255

JOHANNESBURG Indians will soon be put upon their mettle, and there can be little doubt that the ultimate course of action as to the Asiatic Act will be largely determined by the result of the attempt of the Registration Office to register Asiatics in Johannesburg. Johannesburg contains nearly one-half of the Asiatic population of the Transvaal—all the different Asiatic races, too, are largely represented on the Rand,—and, if they remain firm in their opposition to the Asiatic Act, it must give the local Government some food for serious reflection. The building of a gaol, no matter what threats may be held out, is not a joke in these times when the money-market is so tight. Deportation of thousands of inoffensive people is not a matter of practical politics, because it is likely to appal the conscience of even Generals Botha and Smuts. We have, therefore, arrived at threats as to the stopping of Asiatic licences, but, were such a thing possible, the Government will be stultifying themselves in that they will have left the largest number of Asiatics untouched. Whatever action, therefore, the Johannesburg Asiatics take will very largely decide the issue. The responsibility, therefore, on the shoulders of leading Indians and other leading Asiatics in Johannesburg is very grave and very great.

There is no denying the fact that, hitherto, the boycott of the Registration Office has been so successful, because of the work of the Indian pickets or missionaries. They have done their work calmly, deliberately, and unobtrusively. There are many disturbing elements in Johannesburg. Those who have volunteered to do the missionary work are, some of them, fiery spirits. Indians in Johannesburg, too, are drawn from all classes. We, therefore, warn the Indian volunteers against any haste or any display of ill-temper. Physical violence must be absolutely eschewed, and so must strong language. Those who are anxious to avoid the yoke of the Asiatic Act should be equally anxious not to put a more terrible yoke in the shape of ignorant brow-beating and intimidation. If Indians are satisfied that the Act imposes degradation on them and takes away their manliness,

all that they need do is to place that view before those who do not know it. Once they have done so, their duty is finished, and they should leave it open to the would-be applicant for registration to make his choice. It is his loss, not the community's, if he elects to accept the enslaving conditions of the Act.

THE TRANSVAAL MINING INDUSTRY

Commission, last week, **"All Men the Same"** must have been more than ordinarily astonished at the evidence given by Mr. Pnooko, an educated Basuto witness, who appeared before the Commission. He commenced his argument with the postulate that "the law of creation made all men the same." Doubtless, he did not mean quite all he said. He obviously intended to convey his conviction that all men were made up of certain definite proportions of bone, muscle, sinew, blood, and other organic compounds, and that all men were capable, given similar opportunities for development, of rising to the same heights. Mr. Pnooko is obviously a disciple of M. Finot, whose book on "Race-Prejudice" was recently reviewed in our columns. We congratulate him on his frankness and courage in fearlessly putting forth a view of the situation that is obviously distasteful to most people to-day. If Mr. Pnooko and his brethren, by their energy and industry, can prove the truth of his thesis, they will have done much to bring the millennium near at hand—and we believe they can do it, too!

C.W.M. p. 256
IT IS DISCONCERTING TO FIND THAT the Premier of the General Botha and the Asiatic Act Transvaal, who had no hesitation in speaking sweetly and softly to the deputation

that waited on him at the Hotel Cecil during his memorable visit to London, does not know even up to now what the real struggle of the Asiatics hinges on. He thinks, and rightly so, that there can be no excuse for the tremendous agitation carried on by the Asiatics of the Transvaal, over the question of finger-prints merely, but the belief of General Botha that the agitation is based on the objection to finger-prints only shows how helplessly ignorant he is as to the Indian attitude. The British Indian Association has promptly forwarded to General Botha some of the objections that were framed against the Act when it was first mooted in 1906. The gallant General has not even taken the trouble to ascertain whether

it was at all possible for the British Indians of the Transvaal to engage world-wide sympathy, if their objections were confined to the giving of digit impressions. It may be convenient for the statesmen of the Transvaal to disregard the very serious points raised by the Indian community as to their religious feelings, their status, and degrading class-legislation, but such habitual disregard can only end in more intense irritation and in stiffening the backs of the Asiatics. There is now the courage of desperation. They have accustomed themselves to the idea of their all being taken away from them. It would, therefore, be wise and prudent if the Transvaal Government were, at least, to examine the Indian objections on their merits, and not shut their eyes against them.

THE DEBATE IN THE LEGISLATIVE Assembly of Natal on the proposal to raise the licence fee payable by haw- kers is very enlightening. No one minded the exorbitant increase in the fee payable by the Natal hawker, be- cause hawking is largely in the hands of Asiatics, and because, as the Min- ister of Justice put it, "Hawking was not a fit pursuit for white men in this country." Quite on a par with this method of dealing with questions affecting non-whites is the proposal made by that arch anti-Asiatic, Mr. Haggart, that "it is in the public interest undesirable to employ Asiatics on the N.G.R. in positions usually filled by white men." Strictly speak- ing, the great M.L.A. should have said "in the white interest," instead of "in the public interest." The motion, let it be said, was accepted by the Minister of Railways and Har- bours and he said that, if he could not kick out "coolies," as he de- scribed Indian pointsmen, it was because he had a mandate about retrenchment from the members of the House. In both these cases, therefore, there was not even so much as an examination of the claims that Indian hawkers and Indian pointsmen might presumably have. The "British subjects" theory has evi- dently been played out so far as the Colonies are concerned—they will have all the advantages that their association with the ancient flag may secure to them, but they will have none of the inconveniences or the responsibilities that the bearers of the flag must necessarily carry with it.

KAFFIRS VS. WHITES. Kaffirs must
be excluded from all employment that
can be followed by the white man.—
Transvaal Advertiser, Pretoria.

The Asiatic Act ✓

British Public Opinion ✓

Growing Sympathy

The *Statist*, Aug. 24, remarks:—

One or two members objected strongly to the guarantee on the ground that it had afforded the Government a lever, which, if properly used would have enabled it to obtain more reasonable terms for British Indians in the Transvaal, and that the Government had failed to take the opportunity. The matter is a very important one; it does not of course touch the great principle which we have been discussing above, but it does very materially affect the wisdom of the policy pursued in regard to South Africa. It is perfectly true that both parties are equally guilty in this respect. The Government which entered into the Boer war, which carried it through, and which was in power during almost the whole of the time that the Transvaal was a Crown Colony, not only failed to do anything to relieve British Indians from their disabilities, but actually made the position of those British subjects worse than before. The present Government granted full self-government to the Transvaal without obtaining even so much as a promise that the British Indians would receive consideration. All parties in this country then are equally guilty in the face of India, and all have permitted a policy which is doing much to create that unrest in India of which we have heard so constantly of late, and which is laying the foundations, we fear, for future serious trouble. Whether the contention can be borne out that if the present Government had refused to guarantee unless better terms were granted to British Indians, a promise for consideration could have been secured, we are none of us in a position to say. We do not know whether the Government tried to make terms; we do not even know whether General Botha was very strong and determined in the matter. But probably the question was decided on principles altogether irrespective of the British Indians in the Transvaal. From first to last our governing classes have treated the question of the British Indians with a levity which is absolutely astounding, and which is sure to bring its punishment. Therefore we are probably not wrong in asserting that neither Sir H. Campbell-Bannerman nor any of his colleagues thought it necessary to raise the question of the British Indians. They looked at the request to give a guarantee, firstly from the purely financial point of view, which was naturally the one to be taken by the Chancellor of the Exchequer, and secondly from the point of view suggested by the sufferings of the Transvaal during the war, and the strong desire felt to enable the new colony to enter upon a happier and more

prosperous course. Looked at from that narrower point of view, the guarantee is fully justified. Looked at from the broader point of view of the debt owed by the Government to the British Empire, not only to the Transvaal and South Africa but to all parts of the Empire, and particularly to the people of India, a very favourable opportunity for in some measure, at least, remedying the negligence and the mistakes of both the present and the late Government has not been availed of.

[The *Saturday Review*, Aug. 24, says:—

We are glad Mr. Lyttelton was not afraid to speak out plainly about some of these Bills of General Botha's in the debate on the Imperial guarantee for the Transvaal loan. General Botha should know that he is being watched here as well as in South Africa. And we are especially glad that Mr. Lyttelton insisted on the negligence of the Government to secure better treatment of British Indians in the Transvaal, when they were discussing with General Botha his request for an Imperial guarantee. So long as they got rid of the Chinese, our Government seems not even to have thought of a single South African or Imperial interest. The case of the British Indians grows more serious daily. The Imperial Government has a duty to the Emperor of India's subjects as well as to the whites in the Transvaal. It is not enough to say that British and Dutch in the Transvaal are united against the British Indian. Fair play for all British subjects must be secured, no matter what the obstacles, in every part of the empire, or it is no empire at all.]

Coloured Cabdrivers

A Town Council Motion

A Petition Against It

The coloured cabdrivers, who are mainly Cape people, have become alarmed at a notice of motion which is to come up for consideration at the next meeting of the Town Council that licences for first class cabs be granted only to white people. A petition is being rather extensively signed protesting against any such action, and it is significant that a large number of signatures were obtained to-day at both the Rand and New Clubs.

The reason for this is said to be that the coloured drivers, many of whom own their own vehicles, are regarded as preferable to the white drivers, because they are civil and are content to accept their legal fare, while the white drivers have to some extent become notorious for incivility, particularly to ladies, and for being over-exacting in the matter of fares.—*Star.*

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

London, September 1, 1907.

A Month of Congresses

During the holiday month of August a large number of people have been hard at work, people of all nationalities, and in several cases the scene of action has been in England; in addition to this, a number of Englishmen and Englishwomen have visited other countries to help in the serious work that has been going on in various directions. August, in fact, has been a month of Congresses, the practical influence of which can hardly be measured, but the immediate effect of these gatherings has tended towards breaking down the middle wall of partition between nations and the grasping of many hands in the bond of good comradeship.

Perhaps the Esperanto Congress at Cambridge, finishing with a round of sight-seeing and hospitality in London, must be ranked first, for, not only did enthusiastic wearers of the Green Button meet together in the old University of England, but they had the bond of a common language. "The most enthusiastic of all our Congresses," said an Esperantist to me, and truly the enthusiasm was infectious. What Esperanto can do, is doing, and will do, may be judged even from the lighter side of the Congress. There were ex-Indian Civil Servants, a staid Fellow of the University—Lord Curzon's guru, Mr. Oscar Browning—Germans, French, Italians, Canadians, Spaniards, Swiss, and other nationalities joining together to give dramatic representations in Esperanto. The trial of Bardell v. Pickwick and "Bose and Cox" evoked hilarious amusement and applause; "She stoops to Conquer," in Esperanto seemed to lose little of its point; concerts, too, were given in the language of hope, and—greatest of all innovations—the service of the Church of England. Permission was granted by the Archbishop of Canterbury for this to be done, and in the University Church of Great St. Mary's, Cambridge, not only was the full service given in Esperanto, but the sermon was preached in the same language: ministers of other denominations followed suit, and the extraordinary sight was seen of men from East, West, North, and South joining together in religious worship in one language—the brotherhood of man and the fatherhood of God exemplified. A cordial message was sent by the Esperantists to King Edward, and a sympathetic reply received. One of the heroes of the occasion was a policeman at Cambridge who was wise enough to study Esperanto for a few months before the Congress; when the happy August days came and the city, beautifully decorated with flags and festoons, was invaded by repre-

sentatives of every nation in Europe, not to mention American, Canadian, and Oriental—even Siberian—delegates wearing their Green Buttons, the Esperanto-speaking policeman was in great request. He was in danger of being killed by kindness, and the exuberant southerners were ready to embrace him constantly. Everything went well, and among the items of serious business decided upon may be mentioned the intention to spread a knowledge of Esperanto among sailors, with code signals, also among the Red Cross Societies and the blind. The Council which deliberates upon the form of the language reached certain weighty decisions, and every possible step was taken to ensure the vitality of the new language. The London visit was one long round of pleasure and hospitality in which the City Fathers played their part with accustomed generosity, and by the time the Green Buttons had disappeared, together with their able director, Dr. Zamenhof, "the King of Esperanto," as a little girl aptly called him, one felt that, indeed, there was some hope of "abolishing Babel."

Another important Congress of the month has been that devoted to the question of Housing. A large number of foreign delegates attended, and besides listening to technical lectures and latest scientific ideas on the matter, visits were paid to model dwellings actually in occupation and to the Garden Cities which are now becoming realities. Such large centres of industry as Sheffield, Manchester, and Liverpool were visited, and, of course, the pioneer Garden Cities of Port Sunlight, Bourneville, and Letchworth. New ideas were given and received between England and her "housing" visitors, but one of the great difficulties of the many schemes seems to be not simply that the houses shall be decently built and conveniently situated but rented at a figure to suit the workman's pocket.

Not only dwellings but schools have also been the subject of serious deliberation by the second International Congress of School Hygiene held in London: East and West have joined to evolve wisdom on this question. The question of teaching did not enter into the scope of the investigation, but simply that teaching should be given in hygienic surroundings and that everything possible should be done to ensure the hygienic condition of the children. Consequently, such subjects as school fatigue, tuberculosis in schools, the hygiene of sport, holiday homes, country schools, schools for crippled, blind, and deaf, as well as mentally defective children, the teaching of hygiene and temperance, and physical training were discussed by representatives from Europe, America, and Asia. A practical outcome seems probable in the establishment of a medical examination of school children; eyesight, hearing, physical de-

formities, mental power, and teeth should be supervised, according to expert medical testimony, and parents instructed as to special methods to be followed. In Croydon, near London, a system of supervision has been carried out for some time by medical officers, helped by health visitors, with excellent effect. An Indian gentleman, who was a delegate to the Conference, told me that on this point he thought practical progress could be made in India—at least, in the Feudatory State he represented.

Within the last week or so the Socialists have held their international gathering at Stuttgart; English Socialists, including Members of Parliament, have attended in force, and one of them, Mr. Quelch, editor of *Justice*, received unexpected attention from the Würtemberg authorities by being requested to leave the town within ten hours in consequence of certain wild words about "thieves' kitchen" and "the planning of murder," applied to the delegates at the Peace Conference. The English idiom suffered in translation, and came to be applied personally to the Peace delegates. There was something of a sensation, and Mr. Quelch has become a hero in the estimation of many Socialists. Mr. Ramsay Macdonald, M.P., considers that an important outcome is the yearly meeting for deliberation of the secretaries of the various Socialist and labour Parties in Europe. The next Congress will be held at Copenhagen in 1910. I must add that Mrs. Cama, a Parsi lady, made a stirring speech at Stuttgart on behalf of Indian aspirations, condemned the British rule of the country, and unfurled the national flag of India.

The mention of The Hague demands a word or two about the Peace Conference. The deliberations are still going on, and there is some justice in the criticism of the sceptics that the men of peace have been occupied principally in devising rules of war. There is considerable disappointment that the British resolution for the arrest of armaments has been moved only at the eleventh hour and that no enthusiasm has marked its discussion; the British delegates were not such enthusiastic peace men as Mr. W. T. Stead, for instance, and no cause succeeds unless it has the driving force behind it of personal magnetism. Sir Randall Cremer, however, the peace knight, declares himself satisfied with the agreement to exchange memoranda as to naval construction, the decision to hold Peace Conferences periodically instead of spasmodically, and the establishment of an arbitration tribunal. By the way, it is interesting to note that the Anarchists are just now holding a Conference at The Hague.

The meetings of the British Association, too, at Leicester must find mention. The lecturers have been aptly called "intellectual revolutionaries and searchers after truth;" their

scope is vast. The President, Sir David Gill, enthralled his audience by his address on astronomy in which he insisted on the value of accurate and minute work, even in such marvellous objects as the stars, "the crucibles of the Creator." Lord Kelvin enunciated the theory that ether is a solid, and that there are many kinds of atoms, each eternally invariable in its own specific quality; that different substances, such as gold, silver, lead, iron, consists of atoms of one invariable quality, each incapable of being transmuted into any other. But the British Association deals with other matters besides science; trusts and co-operation, the use of chloroform, education, geography, and anthropology are a few of the subjects considered, and Professor Armstrong, of the City and Guilds of London Institute, put in a very strong plea for a return to the "old-fashioned" doctrine that woman's sphere is the home.

Other Matters

King Edward's holiday has included visits of brief duration to his Imperial nephew, the German Emperor, and to the venerable Emperor of Austria; this is all to the good in the promotion of peace and mutual understanding. The tension with Germany appears to be abating, for the Emperor and Empress, if she has recovered from her recent accident, are to visit England as guests of the King and Queen in November. During his stay in Marienbad King Edward has also found opportunity to have a confidential talk with the French Premier.

Important matters concerning India have marked the prorogation of Parliament. The scheme for the Imperial and Provincial Advisory Councils has been made public for discussion; the Provincial Councils are to report on it by March 1, 1908. It marks a distinct step in advance for making the voice of India heard, but it is the voice of the landed aristocracy and the wealthy. The appointments to the Secretary of State's Council have also been announced. Most of the guesses made have proved false; it was expected that Mr. Romesh Dutt was sure to be appointed; but he is one the Decentralisation Commissioners instead. Mr. K. G. Gupta is well known in Bengal as member of the Board of Revenue; the next step in the ordinary course would be Lieutenant-Governor, but such a step is not reached yet. So he comes to London with the distinction of being the first Hindu Member of the India Council. The Mahomedan member, Syed Husein Bilgrami, brings with him a reputation for administrative ability and the profound respect of the Muslim community.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

BRAVE BOKSBURG. I cannot do better than quote from the *Transvaal Leader* of Boksburg's reception of the Government perambulator:—

"There has been great excitement and no little indignation among the Indians residing at Boksburg during the last few days owing to efforts having been made by Mr. J. Cody of Pretoria to register them under the terms of the new Asiatic Ordinance, Mr. Cody being in attendance at the offices of the Assistant Resident Magistrate for the purpose.

Indignation meetings have been held in the location, at which fiery orators urged their fellows to stand up for their rights, and refuse the indignity of registration, and strong pickets were placed around the registrar's office to ensure that no Indian would so far forget himself as to apply to be registered.

A few spies were allowed to enter the office for the purpose of finding out all the particulars connected with the new scheme, and after closely questioning Mr. Cody they retired to their fellows and reported the result.

During the four days that Mr. Cody was at Boksburg—he returned to Pretoria this afternoon—only one Indian registered, and he was a detained witness at the Boksburg gaol, who applied to be registered.

The Indians emphatically declare that they will not submit to registration, and that they will fight against it to the bitter end.

* * *

FOLLOWING SUIT. Lichtenburg and other places have followed suit. The question, therefore, that is now being asked by Indians throughout the Transvaal is "Will Johannesburg do likewise?" We shall see.

* * *

ANTI-ASIATICS PLEASE NOTE! The story goes that, when the Registration Office visited Barberton, Indians as usual remained at a respectable distance from the office, but the officials, in order not to leave without a slave, invaded His Majesty's gaol and found therein an Indian who, I understand, had been given a false permit by one of the officials who has now conveniently left the Transvaal, and who, on trying to enter on such a permit, was found out, convicted, and is now undergoing imprisonment. It was this gaol-bird who applied for registration under the Act. If the facts are as stated, I have no doubt anti-Asiatic friends would want to know why an Indian who has entered the Colony on a false permit and who, at the termination of his imprisonment, will be under notice to leave the Colony, has been persuaded by the Registration Officials to make an application.

M.L.A.'S EXPLAINING. In accordance with the old system, our legislators have been giving an account of their trust to their constituents. Mr. Stockenstrom at Heidelberg and Mr. Naser at Klerksdorp have spoken on the Asiatic Act. As Mr. Naser has only amplified what Mr. Stockenstrom is reported to have said, I give the latter's remarks:—"The Law," said Mr. Naser, according to your Klerksdorp contemporary, "regarding Asiatics was highly necessary. He could not understand the objections raised by the Indians with regard to the taking of finger prints, in which there was nothing degrading whatever, and the only reason he could see was that the Indians were endeavouring to shield those of their fraternity who had come and were still coming into the Transvaal in an illegal way." I need not comment on either the ignorance or the libel contained in these passages, as the British Indian Association is, I understand, handling the matter.

Imperial Parliament

HOUSE OF COMMONS.

August, 22nd.

British Indians in the Transvaal

Mr. HAROLD COX asked the Under Secretary of State for the Colonies whether, in view of the fact that General Botha had not seen his way to the carrying out of his promise to modify the regulations and soften the rigour of the Asiatic Registration Act, the Secretary of State would suggest that compensation be paid, out of the proceeds of the guaranteed loan, to those Indian merchants who might be willing to retire from the Transvaal rather than undergo the humiliations imposed by the Act.

Mr. CHURCHILL: The hon. member will see by reference to page 9 of paper 65, printed by order of the House of Lords, that he does not quite correctly describe the attitude of General Botha. The Secretary of State has no official intimation that any Indian merchants propose to retire from the Transvaal, and in any case does not see his way to make the desired suggestion, in view of the fact that he has already stated that he does not regard the matter of identification by finger prints as objectionable in itself, and has not felt able to press the Transvaal Ministers further to reconsider their decision.

Mr. BRYCES asked whether the Government had considered the effect which these regulations were likely to have on the loyal feelings of our subjects in India.

Mr. CHURCHILL said that the Government were far from washing their hands of this question. The Government would do what they could from time to time with the resources at their disposal.—*India.*

INDIAN MAILS. For Bombay, per *S. S. Sumati*, until 4 p.m., Monday, September 30th. For Ceylon and India, per *S. S. Umkusi*, until 1 p.m., Wednesday, October 2nd.

Correspondence

✓ A Word of Encouragement ✓

[The Editor, INDIAN OPINION.]

Sir,—After reading the petition sent to the Transvaal Government by Messrs. Stegmann, Esselen & Roos, on behalf of certain Indians in Pretoria and other towns, I cannot refrain from expressing my feelings in a matter of such importance. (Not that I think the back-sliding of a few weaker brethren will affect the whole community. It is not at all likely that the Indians in the Transvaal who, up to this point, have remained firm to their solemn vow before God, will be seriously affected by the petition. But it is a great pity that there should be any weakening of the solid front of opposition to the Act.)

We in Natal are doing all that we possibly can to encourage Transvaal Indians to resist a Law which we feel to be directed against the whole Indian community in South Africa. Once such an Act is allowed to be enforced, our liberty and self-respect are doomed. Natal, Cape Colony, Orange River Colony, and Rhodesia are only waiting to see the result of this cruel experiment in the Transvaal in order to introduce similar measures. They naturally argue, if the Home Government sanctions such legislation in the Transvaal, surely they cannot refuse similar legislation passed by every other South African colony. And that is why we, outside the Transvaal, are watching the fight with such earnestness. It is a matter which concerns every British Indian in this continent.

Brothers, stand firm by your sacred vow and uphold the honour of our Indian people! Such an opportunity of showing your mettle will, if you let it pass, never again come your way, and you will ever afterwards have the mortification of knowing that you sold your birthright for a "mess of pottage." Not only are you holding the honour of our Indian colonists in your hands, but the whole population of India are watching you, ready either to bless you or, if you fail, to breathe contempt upon you. Never let it be said amongst our countrymen in India that we have failed to uphold the honour of our ancient Empire!

Already the tide is turning. The Vancouver riots have brought the whole question of Asiatics in British colonies into discussion, and the English newspapers, headed by *The Times*, are offering their warning, and demand a halt. With a large section of the influential Press as well as a numerous body of Imperial M.P.'s on our side, we have every reason to hope for success.

Speaking of the Press, permit me to say, Sir, how delighted I am to read the encouraging articles in your columns from week to week. Every

thinking Indian knows how such advocacy helps the cause and without which we should be practically helpless and should indeed be "as wax in the hands of the Government!" Thank God, we have some backbone, and are capable of suffering for our principles.

The splendid stand made by the majority of Transvaal Indians is worthy of the highest praise. Such strength of character is bound to tell in their favour. Our European friends will also recognise that the Indians are "playing the game" and that they are men of character, pluck, and perseverance. As long as our people are content to be trampled upon, so long will the prejudiced white colonists take advantage of what they think is our cowardly nature. Let them once understand that we can show a firm front against tyranny and oppression, and we shall soon see a decided change for the better in their attitude towards us.

Some time since, I made a promise, through your columns, to my countrymen in the Transvaal that I would stake every penny I had in the world in order to free South African Indians from the degradation of the Asiatic Law. I now wish to repeat that promise. Again I beseech you: Mahomedans, Hindus, Parsis, Christians, stick to your principles and save the honour of the great Indian Empire, and the future generations will look back upon the struggle of 1907 as an event which won them freedom.

I am, etc.,

PARSEE RUSTOMJEE JEEWANJEE.
Durban, 24th September, 1907.

British Indian League

A meeting of the above League was held on the 5th inst., at Cape Town, under the chairmanship of Mr. Adam H. G. Mahomed (President).

The Chairman, in a few brief remarks, said that the position of British Indians in South Africa was becoming more and more serious and he called upon all present to help in every way possible. Funds were also wanted for the working of the League.

Mr. A. Cadir (Secretary) then read the following names, nominated as a Working Committee to look into the accounts of the League and to generally organise the Association:—Messrs. Adam H. G. Mahomed (President), Mahomed Abbas (Vice-Chairman), A. Cadir (Secretary), C. P. Lucheram (Treasurer), Dayaram, Chhagan Bhawanidas Gheewala, Morar Dala, Mahomed Arif, Osman Dawad, Mahomed Ibrahim, Hassen Mia, Mahomed Abbas Parkbar, Morar Shiva, Daya, Moulvi Mahomed Badi Osman, Melu Pathan, Mahomed Hassen, Hajee Camroodeen, Isack Baloo, Sheikh Alli, Mahomed Saly, Mahomed Enos, Hassen Mia, S. M. Chetty, Abdurahman Dala, Mancharjee Smith, and J. M. H. Gool.

India to the Rescue

The following cablegram has been received from the Honourable Babu Surendranath Banerjee, a member of the Bengal Legislative Council, Proprietor of Ripon College, and of the *Bengali*:—

Bengal's warmest sympathy your trials, struggles. Wish success.

The following reply has been sent:—

Indians tender thanks. Will do duty. C. M. V. — 10-24

Ladysmith Licences

In the Supreme Court, Mr. Greene, K.C., moved in the matter of an application by Ismail Moosagee and others, for an order directing the Clerk of the Court of the Klip River Magistracy to issue a subpoena calling upon the Principal Under-Secretary, or his deputy, to produce and show all circulars and written and printed instructions issued by the Colonial Government to the various Licensing Officers and Licensing Boards of the Colony, relating to the granting or refusal of licences under the provisions of Act No. 18 of 1897.

In an affidavit it was alleged that instructions had been issued to Licensing Officers and Boards to refuse all licences, either new or renewals, unless the applicants could prove to the satisfaction of the Licensing Officer or Board that the books kept by them were personally kept by them. During January licences were refused by the Licensing Officer to the applicants, and it was necessary, in the interests of the applicants, that the record of the Licensing Officer should disclose the instructions given to him by the Colonial Government.

Counsel contended that they were entitled to call this evidence.

Mr. Vaughan Williams opposed.

His Lordship held that the Act did not provide, as it ought to do, for the calling of witnesses, but that was a matter for the Legislature. It was a serious thing to supplement the Act, because it practically amounted to inflicting a penalty if the person disobeyed the subpoena.

The application was refused.—*Natal Mercury*.

Ladysmith Hindus

A Lecture, under the auspices of the Ladysmith Hindu Trikoottam Association, was given on Saturday, 21st inst., by Mr. P. N. Mudaliar, on the subject of *Sarna Peerasangam*, to an appreciative audience.

A number of members of the above Association have promised donations amounting to over £35 towards the cost of erecting a Temple.

S. A. British Indian Committee and the Asiatic Act

The Committee addressed Mr. Churchill as follows on the 30th August last:—

Sir,—I am desired by my Committee to advert to the speech delivered by the Parliamentary Under-Secretary of State for the Colonies in the House of Commons on the 17th August, during the debate upon the Transvaal Loan Guarantee Bill, as reported in No. 1, Vol. CLXXXI., and to respectfully invite the attention of His Majesty's Government to the following observations.

(Mr. CHURCHILL is reported to have said:—

"But the Asiatic Law was an Act not designed to make the life of the resident Indian in the Transvaal intolerable, but to prevent the influx of non-resident Indians."

In respect of the first half of this statement, my Committee desire to point out that, while they would be sorry to believe Ministers of a responsible British Colony capable of designedly making intolerable the lives of so useful and law-abiding a section of its population as are the British Indians of the Transvaal, the effect of the law in question upon the minds of such British Indian residents, supplementing, as it does, the existing catalogue of disabilities, is unquestionably a conviction that by assenting to its term they would be divesting themselves of what little status yet remains to them. Indeed, so serious an attack upon their self-respect do they consider the principles and the incidence of this law, that the whole community have publicly and solemnly pledged themselves to suffer imprisonment, forfeiture, and even deportation, rather than submit to its conditions.

In respect of the latter half of Mr. Churchill's statement, it is not easy to understand how the Registration Act could have been designed to prevent the influx of non-resident Indians. Such possible influx has since our annexation of the Transvaal, been dealt with by the Peace Preservation Ordinance, a measure that has been so applied as to exclude from the Colony all Asiatics save pre-war residents, and which it is now proposed to supersede by the Immigration Restriction Bill which, my Committee are advised, will shortly be presented to His Majesty's Government for their approval.

The Registration Act provides no additional machinery for intercepting would-be unlawful immigrants, and if the allegation so persistently made on the one hand and equally challenged on the other, of a considerable unlawful infiltration of Asiatics who once in the country disperse, and apparently efface themselves, have any foundation in fact, the new law would appear to provide no additional means of combating it. My Committee submit,

however, that such allegation is, at very least, not proven, despite the opportunities that have been afforded the Government of the Transvaal to investigate the matter and arrive at definite knowledge in respect of it. In this connection my Committee would recall that the British Indian community have repeatedly requested the Government of the Transvaal to appoint a Committee of Inquiry, pledging themselves to afford the Government every assistance.

My Committee are aware that it has been claimed that the Peace Preservation Ordinance and the efforts of a highly organised and zealous Asiatic department, have been ineffectual in checking the alleged considerable infiltration. They would, however, respectfully point out that such authoritative information as is on record, so far from supporting such a contention, indicates that the reverse is true. On December 28, 1903, the High Commissioner addressed a memorandum to the Chief Secretary for Permits, in which the following paragraphs appear:—

"Lord Milner's attention has been called to statements repeatedly made in the press and elsewhere, to the effect that there is a considerable influx of Asiatics into this Colony at the present time. Lord Milner would be very glad to know whether the information at your disposal confirms this statement.

"Will you be good enough to furnish him with a report on the administration of the permit system as it affects Asiatics, especially as regards the number of such permits, which he understands to be limited, and whether as a matter of fact, the grant of such permits is not confined with rare exceptions to Asiatics who were already here before the war.

"If they are so limited, then the alleged great increase in the Asiatic population must be due to their finding their way in without permits. Have you any reasons to believe that this is the case? It must be within your power to verify or disprove the assertions that effect.

"Lord Milner would further be glad to know whether he is right in thinking that all Asiatics, whether recent arrivals or old settlers, are obliged to take out the certificate of registration, and whether this provision is rigidly enforced?"

In reply, the Chief Secretary for permits and Registrar of Asiatics stated:—

"It is practically impossible for any unauthorised Asiatic to remain in the Colony for any length of time without being detected.

"No Asiatic can enter or reside in the Transvaal without a permit. The number of such permits is strictly limited.

"At the present time, with very few exceptions, no permit is granted to any Asiatic who was not here previous to the war.

"There is no reason to believe that Asiatics are entering the Colony without authority.

"Both the permit regulations and the Registration Laws have been and are being rigidly enforced."

The report of the Transvaal Registrar of Asiatics for the year 1905-1906 appears to my Committee to be scarcely less convincing of the non-existence of the alleged extensive Asiatic infiltration. This report states that during the year ending

Dec. 31st, 1906, "876 male Asiatics entered or were found in the Colony without permits legally held by them," but the evidence in support of the statement seems to be signally weak, and it is admitted that only 215 of this number were charged before the magistrates and convicted, while it is not denied that such unlawful entries as are proved to have occurred, may have taken place over the whole four years that had elapsed since the British occupation.

Mr. Churchill is further reported to have said:—

"I must assert the right of such a Colony as the Transvaal upon which self-government has been conferred, to protect itself against Asiatic labour. Asiatic labour has become much more fluid of late years than it was before."

In this connection my Committee would remind His Majesty's Government that the British Indian population of the Transvaal does not correspond to the particular class of Asiatics that Mr. Churchill would appear to have had in mind at that time. Practically the whole of the resident Asiatic population of the Transvaal, of whom 88½ per cent, are British subjects, belong to the mercantile class. There are virtually no Asiatic labourers other than Chinese Coolies. The proportion of Asiatics to Europeans is moreover, less than 5 per cent.

My Committee therefore respectfully submit:—

That there is a complete lack of proof that any such considerable unlawful Asiatic influx as has been assumed by His Majesty's Government exists or has occurred.

That the Royal assent to the Asiatic Registration Act advised by His Majesty's Government mainly upon the ground that such unlawful influx actually existed would therefore appear to have been induced by incorrect information given to His Majesty's Government.

That the Registration Act is incapable of affecting any surreptitious entry that might be attempted, but that such surreptitious entry is provided against by the Peace Preservation Ordinance, soon to be superseded by an Immigration Restriction Act.

That in order to identify Asiatics already within the Colony, the Asiatic Registration Act imposes upon the lawfully resident population, a grievous system of re-registration under circumstances regarded by the Transvaal Indian community as offensive and humiliating in the extreme.

I have the honour to remain, Sir,

Your most obedient servant,

L. W. RITCH,
Secretary.

INDIAN BANK SMASH. Sir G. Arbuthnot, who has been on trial in connection with the failure of his banking establishment, has been sentenced to 18 months' rigorous imprisonment.

Passive Resistance

Interesting Correspondence

We are requested to publish the following correspondence:—

Johannesburg,
14th September, 1907.

Sir Willem Van Hulsteyn, M.L.A.,
P.O. Box 46, Johannesburg.

Dear Sir,—You are reported in today's *Transvaal Leader* in the following terms:—"He pointed out that when he joined the Rand Rifles he had to give his thumb mark, and now these Asiatic gentlemen thought it was beneath their dignity to give theirs." If you are correctly reported, my Association is entirely at a loss to know whence your information on this subject is derived. My Association and the community represented by it have never objected to the principle of finger-prints. The objection is that British Indians, amongst other Asiatics, should be singled out from the rest of the community for the enactment of special legislation of a degrading type, of which the compulsory giving of eighteen finger impressions is but an incident.

I have the honour to request, on behalf of my Association, that you will take an early opportunity of explaining the position of British Indians to the public, as, otherwise, a grave injustice will be perpetrated against them by your remarks, the injustice being, no doubt, quite unintended by you.

I am,

Yours faithfully,

(Sd.) H. S. L. POLAK,
Assistant Hon. Secretary,
British Indian Association.

Johannesburg,
16th September, 1907.

The Honorary Secretary,
British Indian Association,
Johannesburg.

Dear Sir,—I have your letter of the 14th instant and beg to inform you that the report as quoted by you from the *Transvaal Leader* accurately reflects what I said at my meeting at Yeoville last Thursday evening.

I added that I hoped the Government would be strong enough to enforce the law in question, which has the unanimous approval of all white people in this Colony, and that it would not be allowed to become a dead letter.

Until I see that your Association, and the community represented by it, is willing to assist in carrying out the laws of this Colony, I am not prepared to enter into any correspondence with you as to the merits of this particular measure.

Yours faithfully,
(Sd.) W. VAN HULSTEYN.

C.O. VI - 12232
17th September, 1907.

Sir Willem Van Hulsteyn, M.L.A.,
P.O. Box 46, Johannesburg.

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 16th instant regarding the letter addressed to you by the Assistant Honorary Secretary of the British Indian Association on the 14th instant.

You have been pleased to advise the community represented by my Association to assist in carrying out the laws of this Colony. I beg to draw your attention to the fact that, hitherto, the community has always done so, and it will continue to do so, whenever such laws do not put on the community an unwarranted affront and do not wound its religious susceptibilities. To the Asiatic Registration Act, British Indians have undoubtedly been advised by my Association not to submit because, in my humble opinion, it is their duty first to submit to a higher law, namely, that which dictates to mankind an idea of self-respect and respect for declarations solemnly and sincerely made. To accept the Registration Act, in my humble opinion, takes away every vestige of manliness from Indians and would make them godless, and it was in order to invite your attention to this fundamental issue that the letter of the 14th instant was addressed to you. It would be childish for any responsible British Indian to advise the community to enter upon a life-and-death struggle and to be prepared to sacrifice all their material wealth for the sake of avoiding finger impressions.

My Association is quite aware of the threat you have seen fit to use in your address—the subject-matter of this correspondence—and to repeat in your letter under reply, but I hope you will pardon me for saying that it loses its force on those who have never concealed from themselves the fact that the Government is not only strong enough to enforce the Law but that it has declared its intention so to do. Whether such enforcement of the Law will redound to its credit, or whether, if my countrymen remain firm, all the credit will be due to them for undergoing unmerited suffering is a question which can safely be left to posterity to decide.

I have the honour to be, Sir,

Your obedient servant,

(Sgd.) M. K. GANDHI,
Hon. Secretary,
British Indian Association.

Johannesburg,

21st September, 1907.

The Private Secretary
to the Right Honourable,
the Prime Minister,
C.O. VI - 12232 Pretoria.

Sir,—The Committee of my Association desires me to draw the Prime Ministers' attention to the following reported in the papers:—"He regretted that Asiatics were objecting to

registration on such a flimsy excuse as that of the taking of finger impressions. It was enforced for white people, and he did not see that anyone suffered from the rule."

If the report referred to is correct I venture to draw the Rt. Honourable gentleman's attention to the fact that finger impressions themselves have never been a primary cause of the opposition to the Registration Act. While they undoubtedly constitute a serious item among many others, my Association is free to admit that, by themselves, they would never justify the very great and intense irritation that the Act has caused. I take the liberty to quote from the grounds of objections framed:—

1. it is manifestly in conflict with the past declarations of His Majesty's representatives;
2. it recognises no distinction between British and alien Asiatics;
3. it reduces British Indians to a status lower than that of the aboriginal race of South Africa and coloured people;
4. it renders the position of British Indians in the Transvaal much worse than under Law 3 of 1885, and, therefore, than under the Boer régime;
5. it sets up a system of passes and espionage unknown in any other British territory;
6. it brands the communities to which it is applied as criminals or suspects;
7. the alleged influx of unauthorised British Indians is denied;
8. if such a denial is not accepted, a judicial, open, and British inquiry should be instituted before such drastic and uncalled-for legislation is enforced;
9. the measure is otherwise un-British, and unduly restricts the liberty of inoffensive British subjects, and constitutes a compulsory invitation to British Indians in the Transvaal to leave the country.

Thus it will be seen that, when the Law was first introduced last year, the main objections did not contain even so much as a reference to finger prints. The whole flavour about the Act is, in my humble opinion, that of criminality, and submission to it would make the lives of British Indians in the Transvaal intolerable.

I have the honour to be, Sir,

Your obedient servant,

(Sd.) ESSOP ISMAIL MIA,
Chairman, British Indian Association.

UNDESIRABLE DESIRES. Nine out of ten white men in South Africa have no desire at all to make this a white man's country in the Australian sense. They desire to make it a country in which the white man by virtue of his colour, shall be predominant. They desire to make it a country in which the black man shall do the work and the white man shall reap the reward.—*News*, Pretoria.

Anti-Oriental Movement

Causes of Hostility

Sir Wilfrid Laurier's Views

The Japanese Treaty

London, Sept. 19.

The Dominion Labour Congress, sitting at Winnipeg, has passed a resolution opposing Hindu labour in Canada, and advocating a heavy poll-tax on the Chinese.

The Congress also urged the repeal of the Lemieux Arbitration Act, which made strikes criminal.

The congratulations of the Congress were telegraphed to Mr. Haywood, of the Western Miners' Federation, and the foremost figure in the famous Idaho trial.

Sept. 20.

In the course of speeches delivered yesterday at Vancouver, Mr. William Templeman, the Dominion Minister of Inland Revenue, and Mr. Smith, the labour leader, declared that Asiatic immigration must be regulated by negotiation with the Governments of Japan and India. Mr. Smith urged that the Canadian workmen should join the capitalists in bringing white workers from Great Britain.

Sept. 21.

Seventy-seven Japanese arrived at Lin, in Oregon, to work on the mines. Three hundred whites escorted them back to the steamer, which left for Vancouver. They warned the Japanese that, if they returned, violence would be used to protect the diggings against Asiatics.

It is stated that the Japanese, who are almost destitute, will be landed in Alaska.—*Reuter*.

The *Times* correspondent telegraphs that Mr. Bryce, the British Ambassador, has drawn the attention of the American authorities to the recent anti-Hindu riots at Bellingham. The local authorities promised that the Hindus would be fully protected henceforth.

The *Times* correspondent in Peking says that the Japanese labour trouble at Vancouver has been followed with much interest in the Far East, where an analogous problem has now arisen between China and Japan. A Japanese Ordinance rigorously forbids all foreigners—European, American, and Chinese—working as labourers in Japan, except by special permission of the local authorities, which, it is understood, is never given.—*Mercury* special.

Sept. 22.

A telegram from Ottawa says that Sir Wilfrid Laurier, replying to a resolution passed by the Canadian Trades Labour Congress, sitting at Winnipeg, says that the treaty with Japan would be of great advantage to Canada, whose trade with Japan has

considerably increased. The Premier said he did not believe that the regrettable incidents at Vancouver were due to the influx of Japanese. He believed that the disturbances were directed against Asiatics generally, and, under such circumstances, precipitate action was regrettable. Before committing themselves the Government would carefully inquire into the causes of the recent influx of Orientals.—*Reuter*.

Sept. 23.

The *Times* declares that a workman is justified in defending his material interests, if he does not exaggerate his claims, to the detriment of the community. The paper says: "Unfortunately, however, the anti-Asiatic movement is being run by Labour leaders, who desire to exploit the country for their own exclusive benefit."

The *Times* correspondent at New York telegraphs that Mr. Hearst's newspapers demand a stationing fleet in the Pacific. Mr. Hearst, in a signed article, says that probably Japan wants to fight America.

It is ominous to note that some of the newspapers which previously laughed at the idea of American-Japanese trouble, now regard the question seriously, and devote much space to the subject.—*Mercury* special.

An Ottawa telegram reports that the official Japanese and Chinese claims for damage caused by the rioters at Vancouver have been presented, and will be settled with the utmost promptitude.—*Reuter*.

Shop Hours Act

The result of the plebiscite on the question of the closing of shops in Durban was made known on Wednesday evening. There were 2,651 votes for Form A (which was for things to remain as at present); 438 votes for Form B; and 739 votes for Form C.

Commenting on the above, the *Natal Mercury* says:—All may be fair in love and war, but it was not fair on the part of the shop assistants to appeal to colour and racial prejudices as they did. The Indian storekeeper has had nothing whatever to do with the starting of the agitation for the amendment of the Act. The movement originated in Maritzburg, and the originators were British firms of high repute, whose experience leads them to the fixed opinion that the Act has worked in a very unsatisfactory manner, and has hit them even more severely than the Arab trader; and, in certain up-country districts, the latter has, indeed, benefited at the expense of the European shopkeeper by the Act. If the Act is amended—as is yet quite possible, as the Durban plebiscite neither determines the issue

for the town nor the country—all that will be done is to make the late night optional, as it is in the Cape and the Transvaal, and the Arab will be no more a gainer than the European, as the rest of the Act will certainly be maintained. It is, therefore, all nonsense to endeavour to make out that "British principles" are at stake, as this is the only British Colony under the sun where the shops are compelled to close on the Saturday night, and, as for foreigners and aliens, the Act affects most of them very little, as they are mostly engaged in such businesses as the Act allows to open every night of the week, including Sunday, to any hour they please.

Mr. Bernard Shaw on Nationalism and Race Dominance

Nobody in Ireland of any intelligence likes Nationalism any more than a man with a broken arm likes having it set. A healthy nation is as conscious of its nationality as a healthy man of his bones. But if you break a nation's nationality, it will think of nothing else but getting it set again. It will listen to no reformer, to no philosopher, to no preacher, until the demand of the Nationalist is granted. It will attend to no business, however vital, except the business of unification and liberation.

Conquered nations lose their place in the world's march because they can do nothing but strive to get rid of their nationalist movements by recovering their national liberty. All demonstrations of the virtues of a foreign government, though often conclusive, are as useless as demonstrations of the superiority of artificial teeth, glass eyes, silver windpipes, and patent wooden legs to the natural products. Like Democracy, national self-government is not for the good of the people. One Antonine Emperor, one St. Louis, one Richelieu may be worth ten democracies in point of what is called good government, but there is no satisfaction for the people in them. To deprive a dyspeptic of his dinner and hand it over to a man who can digest it better is a highly logical proceeding, but it is not a sensible one. To take the government of Ireland away from the Irish and hand it over to the English on the ground that they could govern better would be a precisely parallel case if the English had managed their own affairs so well as to place their superior faculty for governing beyond question. But as the English, as avowed muddlers—rather proud of it, in fact—even the logic of that case against Home Rule is not complete.

Our Supplement

It is due to the quiet, persistent and unremitting but gentle work of the Pretoria Indian pickets, that success has hitherto attended the efforts of the Indian community in the Transvaal to avoid the Registration Act.

As the greatest stress will be felt in Johannesburg, during the month of October, we issue, as a supplement, a photographic group of these brave and patriotic volunteers. We ask our Johannesburg friends to copy them and they will have deserved well of the community. Any departure from peaceful methods will damage the cause.

Are Finger-Prints the Cause?

A Reply to Mr. Naser

Mr. Essop Mia, Chairman of the British Indian Association, has addressed the following communication to Mr. Naser, M.L.A., regarding his reference to the Asiatic Act:—

Dear Sir,—You are reported to have made the following observations regarding the Asiatic Act:—"The Law" said Mr. Naser, "regarding Asiatics was highly necessary. He could not understand the objections raised by the Indians with regard to the taking of finger-prints, in which there was nothing degrading whatever, and the only reason he could see was that the Indians were endeavouring to shield those of their fraternity who had come and were still coming into the Transvaal in an illegal way."

My Association regrets that you have not taken the trouble to understand the objections of the Indian community to the Asiatic Act. I beg to invite your attention to the letter addressed by my Association to General Botha, and to add that, in the opinion of my Association, the Act not only wounds every manly sentiment but it insults the great religions of India.

My Association is surprised that you should consider it fit to charge the community represented by my Association with a desire to shield those who have entered the Colony illegally. I am sure you do not consider that British Indians are ready to sacrifice all that they hold dear for the sake of covering the guilty. Moreover, the fact that British Indians have accepted the principle of voluntary registration shows that it is not possible for the Indian community to screen offenders.

A Distinguished Indian

We heartily congratulate Dr. J. J. Ghose, M.A., of the High School, Ahmedabad, says the *Christian Patriot*, on the unique distinction that Edinburgh University has just conferred upon him, in granting him the highly coveted degree of Doctor of Literature. The honour is more richly merited because Dr. Ghose took for his thesis the abstruse and till now much neglected subject of "The Spoken Arabic of Syria." Arabic itself is one of the most difficult of all Eastern tongues, and it speaks well for Dr. Ghose's scholarship that he should choose so complicated a subject. In order to complete his dissertation, Dr. Ghose took two years' furlough out of India and spent eleven months of it in studying at first-hand in Syria, the Arabic dialect. Previous to this, the University authorities made him a research scholar, this being the first time an Indian has been given that coveted privilege.

Dr. Ghose's remarkable success reminds us of the rapidly increasing number of Indian Christians that have received of recent years and who are now receiving their education in English and American Universities. It has been computed that at present there are about sixty Indian Christians in Britain and America, undergoing a University course. This is a very fair percentage and it is bound to have great influence for good on the community. We are glad to notice also that Indian Christian women are taking to Western Universities for study.

A Royal Commission

The King has approved the appointment of a Royal Commission to enquire into the relations now existing, for financial and administrative purposes, between the supreme Government and the various provincial Governments in India, and between the provincial Governments and the authorities subordinate to them, and to report whether, by measures of decentralisation or otherwise, those relations can be simplified and improved and the system of government better adapted to meet the requirements and promote the welfare of the different provinces, and, without impairing its strength and unity, to bring the executive power into closer touch with local conditions. The Commission is to be composed as follows:—

Sir H. W. Primrose, K.C.B., chairman of the Board of Inland Revenue, chairman.

Sir F. S. P. Lely, K.C.I.E., lately Chief Commissioner of the Central Provinces.

Sir S. W. Edgerley, C.I.E., member of the Council of the Governor of Bombay.

Mr. Romesh Chunder Dutt, C.I.E., Indian Civil Service, retired.

Mr. W. S. Meyer, C.I.E., Secretary to the Government of India, Military Finance Branch.

Mr. W. L. Hichens, lately Colonial Treasurer of the Transvaal.

Mr. H. Wheeler, Indian Civil Service, is the secretary of the Commission.—*India*.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

When closing the Registration office at Germiston it is said that only three outsiders have been registered; one man from Pietersburg met the pickets and retired on persuasion, similarly five Pretorians. The pickets state that employees of Europeans have received threats of dismissal if not submitting to registration, but they have disregarded these threats, saying, that they will rather lose their employment than their self-respect. The pickets deny the statements that they resort to intimidation; in fact, in one case they took the man to the Registrar's Office on his insisting to register.

The Monster Petition has been signed by three thousand already, and more signatures are received daily, most of the towns making returns.

The British Indian Association and the Hamidia Islamic Society sent wires of congratulation on the occasion of General Botha's birthday.

I hear that the Government returned an unsatisfactory reply to Messrs. Stegmann, Esselen & Roos' letter. The clients are, therefore, writing that they will do like the rest of the Indians and resist to the bitter end. The Monster Petition will go forward nevertheless.

Durban, Friday.

Mr. George Godfrey, Barrister, of Johannesburg, arrived, per s.s. *Insatwa*, to-day.

EXTRAORDINARY. After having been in a trance for fifty days, Miss Van Gilder, a young Dutch lady, emerged from it in a condition which in medical circles is considered full of mystery. Power to use her native language appears to be completely gone, but from the lips of the young woman another language, which no one can interpret, drops with fluency and musical expression. When food was brought she pushed away the tray, and not till she had doubled her knees under her, after the fashion of the Oriental, would she consent to eat a mouthful. It is thought by some occultists that in a former life she may have been an Oriental.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ—શનીવાર, તારીખ ૨૮મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૩૯.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તાં ૨૮ મી સપ્ટેમ્બરથી, તાં ૪
અક્ટોબર સુધી, ઇ. સં ૧૯૦૭.

હિંદુ-આદરવા યદ ૭ થી, આદરવા યદ ૧૨
સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

જુસલમાની-તાં ૧૯મી સાબાન થી ૨૫મી
સાબાન સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	જુસલમા ના તારીખ.	સુર્યાસય ક. મી. ક. મી.	સૂર્ય અસ્ત
શની...	૨૮	૭	૧૯	૫ ૪૧ ૫ ૫૪	
રવી...	૨૯	૮	૨૦	૫ ૪૦ ૫ ૫૪	
સોમ...	૩૦	૯	૨૧	૫ ૩૯ ૫ ૫૫	
મંગળ...	૧	૯	૨૨	૫ ૩૮ ૫ ૫૬	
બુધ...	૨	૧૦	૨૩	૫ ૩૬ ૫ ૫૬	
ગુરુ...	૩	૧૧	૨૪	૫ ૩૫ ૫ ૫૭	
શુક્ર...	૪	૧૨	૨૫	૫ ૩૪ ૫ ૫૭	

અનુક્રમણિકા.

અમારું સપ્તમીમેન્ટ...	૫૧૬
વોલંટીયરોની ફરજ...	"
હિંદુ ભગી શું ?	"
'જાડનો ખો'	૫૧૭
ઇજ્જતમાં સ્વરાજ્યની હીલચાલ...	"
સાદીચ આફરિકા ખ્રીદીશ ઈન્ડિઅન	"
કમીડી	"
દરાંસવાલની લડતપર વિભાચતનો છાપો	૫૧૮
વિભાચતમાં ચાલુ લડત	"
વડા પારલામેન્ટમાં હિંદીની હિમાયત	૫૧૯
રજીસ્ટ્રેશન ઓફીસની ખુસાફરીનો	"
હેવાલ	૫૨૨
એહાન્સખરગનો ખબરપત્ર	૫૨૩
પીટરસખરગ	૫૨૫
કેપટાઇન લીચની મીટીંગ	"
પ્રીટોરીઆ અંગ્રુમન ઇસ્લામ	"
મહોમેડન ઇમેડીય સોસાયટી	૫૨૬
લેડરમીય ઇસ્લામીઆ સોસાયટી	"
કેલ્લા ખબરો	"
મી. હાજી હખીખની સલાહ-તે તેમનો	"
બુરસો	૫૨૭
મી. પારસી રસ્તમજની કેશ દાઝ	૫૨૮
મી. હખીખ મોટલની સલાહ	૫૨૯
ડેલાંગવાલેના હિંદી વેપારીઓને	"
ટેલાંગવાલેના હિંદીને ભગતું	"
ખનડ માળ	૫૩૦

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તાં ૨૮મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૦૭.

અમારું સપ્તમીમેન્ટ

C. 10. 111 - 257

અમે આ વખતે પ્રીટોરીઆના બહા
દુર વોલંટીયરોની જખી આપીએ છીએ.
કેટલાક સાહેબોના વિચારને માન આપવા
ને ખાતર અમે તે સપ્તમીમેન્ટ આજ લગી
નથી આપ્યું. પણ તેમાં અમે કેટલેક
ફરજે પ્રીટોરીઆના પીકેટને અન્યાય
કર્ષો માતીએ છીએ. અમારો ચોક્કસ
અભિપ્રાય છે કે જો આ વોલંટીયરો ન
બહાર પડ્યા હતા અને તેઓએ ધીરજ,
મીઠાશ, તથા હિમતનો દ્રાખસો નહિ બેસા
ડ્યો હતા તો કદિ લડત આટલે પહોંચત
નહિ.

હવે જોહાન્સખરગની વારી આવી છે.
તે વેળા અમારે આ સપ્તમીમેન્ટ બહાર
પાડવું એવી અમે ફરજ સમજીએ છીએ.
જોહાન્સખરગ જો આ બુવાનોની નકલ
કરશે, શાંતીથી ને નરમાશથી કામ લેશે
તો આપણી લડતનો અંત નજીક આવ્યો
એમ અમે સમજીશું.

વોલંટીયરોની ફરજ

C. 10. 111 - 258

દરાંસવાલની લડતમાં આપણે એટલું
જોયું છે કે 'વોલંટીયર' 'પીકેટ' 'મીશ
નરી' કે ચોક્કીદાર જે કહો તેણે બધું
સરસ કામ કર્યું છે. તેઓની મદદ
વિના કંઈજ નહિ થઈ શકત. આ લીડ
તાનું માન ખરું પ્રીટોરીઆના પીકેટને
ધટે છે. તેઓએ ધીરજથી, મીઠાશથી.
અને હિમતથી જે દ્રાખસો બેસાડ્યો તેની
નકલ દરેક ઠેકાણે થતી આવી છે.

હવે ખાજી જોહાન્સખરગ રહ્યું છે.
આ શહેરમાં દરેક જતના હિંદી વસે
છે. કોઈ એવા પણ હશે કે જેને શરમ
લાજ નહિ હોય. તેવા માણસ રજીસ્ટર
બેવા જન્ય તેમાં નવાઈ નહિ ગણાય.
વળી પરજાઓવી પણ કોઈ કાળા કામ
માં કરવા આવે. આ બધાને પીકેટ કેમ

સંભાળશે ? જે કોઈ હિંદી કાળા કામ
કરવા જશે તેની ઉપર સાધારણ રીતે
આપણને તિરસ્કાર ઉપજશે. પણ તિર
સ્કારને બદલે હયા ખાવી એ વધારે
શેલશે.

ચોક્કીદારનું કામ ચોક્કી કરવાનું છે.
કુમસો કરવાનું નથી. અગર જોહાન્સખ
રગમાં રજીસ્ટર કરવા જનારની ઉપર
કુમસો કરવામાં આવશે તો કાંઈ આન્યુ
વહાણુ બુખશે એમ કહેવામાં અમે જરા
પણ આંચકા ખાતા નથી. આપણી
આખી લડત દુઃખ સહન કરવાની
છે; દુઃખ કેવાની નથી, પછી તે
હિંદી હોય કે બારો હોય. આ વાત
બહુ સંભાળવી ફરજ ચોક્કીદારે યદ
રાખવાની છે. બૂલ કરનારને સમજવવા,
વિનવવા, આજીજી કરવી તે આપણું કામ
છે. તેમ જતાં તેઓને ગુલામગીરી
લેવી હોય તો તેઓને છુટ આપવી ઘટે
છે. કેમકે જો આપણે તેઓને કામદાના
બુલમમાંથી ઉગારી આપણા બુલમ નીચે
લાવીએ તો તેમાં કંઈ બાજુ કામ એવું
અમે જોતા નથી. આપણે પોતે જોવી
છુટ ઇચ્છીએ છીએ તેવીજ બીજાને
આપવી તે આપણી ફરજ છે.

હિંદુ ભગી શું ?

C. 10. 111 - 259

ઓનરેબલ પ્રોફેસર ગોખલે તથા ઓન
રેબલ બાલુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીના કેબલ
થી આપણને જખરું ઢિનેજન મળ્યું છે.
આ સાહેબો માત્ર લાગણીના કેબલ મોક
લીને બેસી રહે તેમ નથી. તેઓના તાર
ખતાને છે કે હિંદમાં હવે આપણને
પૂરતી કુમક મળશે. આનો અર્થ બહુ
મંબીર થઈ શકે છે. દરાંસવાલનો સવાલ
નાનો નહિ ગણાય. તે આખી પૃથ્વીમાં
ગવાશે. હિંદથી અરજીઓ છુટશે અને
ત્યાં મીટીંગો બરાશે એમ માનવાનું કારણ
મળ્યું છે. આમ થાય ત્યારે વડી સર
કારથી બેસી રહેવાય તેમ નથી. મોડ
એમ્પરહીલ સાહેબ કહી ગયા છે કે દરાં
સવાલના સવાલથી જેટલી હિંદની લાગણી
દુખાઈ છે તેટલી બીજા કોઈ સવાલથી
નથી દુખાઈ. બધી જગેએ કોળાહલ
જાગી રહ્યો છે તેવામાં હિંદને નારાજ

યવાનું આનું જખર કારણ સરકાર કેમ રહેવા દઈ શકે ?

આટલી મદદ મળવાનું સખ્ય એકજ છે. તે એ કે હિંદીની હિંમત આજ લગી આપણે એકસંધી જોર પતાવ્યું છે તેની મોટી અસર થઈ છે. આપણને મોટું માન મળ્યું છે. તે જળવનું હવે ટરાંસવાલના હિંદીના હાથમાં છે. અને ટરાંસવાલના હિંદીની નજર હવે જોહાન્સ ખરગની ઉપર છે.

‘ઝાડનો ખો’

C. 10. 111

p. 257

આપણામાં કહેવત છે કે પાડા વડે ભારે ઝાડનો ખો થાય છે. નાતાલમાં એ પક્ષના ગોરા વડે કરી રહ્યા છે તેનું પરિણામ ગરીબજા હિંદી મજૂરને સોંપવું પડે છે. હેગર સાહેબ અને તેના ભાઈ બંધ કહે છે કે રેલવે ઓળંગવાના કાળા ઉપર હિંદી મજૂર છે તેને રજા આપી ગોરાને હાખલ કરવા જોઈએ. હેગર સાહેબ આવી દિલચાલ ખાસ પરાં પકાર જીલ્લા કરે છે એમ માનવાનું કારણ નથી. તેમનો વિચાર તો માત્ર એમ તેમ કરી આગળ પડવાનો છે. નાતાલની સરકાર જાણે છે કે હિંદી મજૂરની ચાલતી રોજી ઉપર પાડુ મારી ભારે પગારવાળા ગોરાને રાખવા તે ઠીક ન કહેવાય. પણ જાહેરમાં આવું પ્રમાણીકપણું જતાવતાં શરમાય છે. તેથી કહે છે કે હિંદી મજૂરને જ્યાં રજા દઈ શકાય ત્યાં દેવામાં આવશે. આ મન સુખે અમલમાં મૂકવામાં આવે તેનાં પરિણામની બેમાંથી એક પક્ષને દરકાર નથી. આને તે લોકો ‘સુધારો’ કહે છે. જે આવું નામ ફજલવણી અને સુધારો કહેવાનું હોય તો હિંદી એ બલામાંથી બચી જાય એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.

ઇજ્જતમાં સ્વરાજ્યનો હિલચાલ

C. 10. 111

p. 260

રાંડ ડેલી મેલના કાગળ ઉપરથી જોવા માં આવે છે કે ઇજ્જતમાં સ્વરાજ્યની હિલચાલે એકદમ મોટું રૂપ પકડ્યું છે. મુસ્તફા કામેલ પાસાના કામની આ અસર છે એમ કહેવાય છે. ઇજ્જતની કાઉન્સિલના ઉમરાવ મેમ્બરો છે તેમાંના લગભગ ૨૧૬ મેમ્બરોએ સ્વરાજ્ય મામલાનાં ડરાવ કર્યો કહેવાયો છે. તેઓ કહે છે કે અમેજની મદદનો તેઓ ઇનકાર કરતા નથી. પણ વાજતની લગમ પાતે

જ હાથમાં લેવા માગે છે. લોકોની ફજલવણીનું ખાતું તકન લોકોનાં હાથમાં હોવું જોઈએ એમ ઇચ્છે છે. મુસ્તફા કામેલ પાસા કહે છે કે જો આટલું સુલેહથી અને દોસ્તી દાવે અંગ્રેજ સરકાર નહિ આવે તો ઇજ્જતની પ્રગતિ લડીને તેટલું લેશે; પણ હવે ઇજ્જત તાપાના રાજ્ય તરીકે નહિ રહે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇન્ડિઅન કમીટી.

મો. રીચનો સપ્તાહિક કાગળ.

મો. રીચ તા. ૩૦ મી આગસ્ટના કાગળમાં લખે છે કે—

તમારો તથા મો. પોલાકનો કાગળ મળ્યો. તે ઉપરથી હું સમજ્યો કે ત્યાં ઇંધક રહેત યવાનો સંખ્યા હોય. અહિં હાલમાં કેબલો નથી આવ્યા. તમારી તરફથી ઇમીગ્રેશન અરજી બાબતનો કેબલ મળ્યો. તેનો અર્થ આ પ્રમાણે કર્યો છે.

“ઇમીગ્રેશનનું બીલ બાદશાહી પરવા નગીને સારું મોકલવામાં આવ્યું છે. તે બાબત અરજી મોકલવામાં આવી છે તે બીલ રહીસ હિંદીને લાજ પાડવામાં આવ્યું છે. પાસીવ રીઝીસ્ટન્સ કરનારને જોરથી દફતાર કરવાની કલમ તેમાં ખાસ ઉમેરવામાં આવી છે. વિનંતી એવી કરી છે કે વાતો બીલ નામજુર થયું જોઈએ અથવા વડી સરકારે નુકસાની કરવી જોઈએ.”

આ તારની નકલો અહિં બધે આપવા માં આવી છે. આનો અર્થ એમ કરી શકાય કે જેવી આ સત્તા ત્યાંની સરકારને મળશે કે તુરત તે દખાણુ ચલાવશે. વડી સરકારની સાથેના અહિનો પત્ર વ્યકવાર ત્યાં શું થાય છે તે તપાસવાને સારું મેં પ્રથમ બહાર નહિ પાડેલો. આજે તેની વીસ નકલો મુખ્ય જાપાએને મોકલી છે;

હિંદુસ્તાનના જાપાએને પણ મોકલી છે. અહિં મુખ્ય જાપામાંના એકમાંતો નકલો આપે પત્ર જપાશે. હું શું કરવા ધારું છું એ તમે જાણો છો. સર ચારલસ જુસનો કાગળ તમને મોકલું છું. તેમાંથી જોશો કે તે મને ટેકા આવે છે. એટલે કે આપણે આપણી હકીકત અહિંના માણસોની આગળ સંપૂર્ણ રિતે જાહેર કરવી; ને તેથી અહિંની સરકારને આપણે સારું દાદ મેળવવામાં જોર આપવું. સર વીલીમમ માવેકનીએ કાગળ લખ્યો

છે તેની નકલ મોકલું છું. તે પણ તમે પસંદ કરશો એમ માનું છું.

લોન બીલ ઉપરની આખી ચર્ચાની નકલ હવે તમને મોકલી શકું છું. મો. ચર્ચાલ ઉપર સર મંચેરજીની પસંદગીથી કાગળ લખ્યો છે તેની નકલ પણ મોકલું છું. નાતાલ બાબતનો મારો કાગળ ‘ડેલી ટેલીગ્રાફ’ માં આવી ગયો છે. તમારા કેબલની નકલ તેઓ સાહેબને મોકલવા પારું છું. ‘સ્ટેટીસ્ટ’ અને ‘સેટરડે રીવ્યુ’ માં જોરાવર લખાણ છે તેની નકલ પણ મોકલું છું. તે ઉપરથી તમે જોશો કે જાપાએ હવે આ સરાલ સમજી શકે છે. કોમે જખરદસ્ત હિંમત કરી છે તેને સારું મુબારકબાદી આપું છું.

સર ચારલસ જુસનો કાગળ

મો. રીચે જણાવેલ સર ચારલસ જુસ (કમીટીના એક મેમ્બર)ના કાગળમાં નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે—

“મુખ્ય પ્રધાનનો જવાબ વાંચીને હું દિલગીર થયો છું. હું ઉમેદ રાખું છું કે એ કાગળની નકલ ટરાંસવાલ મોકલી હશે. હિંદીઓને પૂછજો કે કમીટીએ જે માગણી કરી છે તે બરોબર છે કે નહિ. અને જે માગણી બરોબર ન હોય તો શું માગણી થવી જોઈએ તે જણાવે. બહાના બલાને સારું આ કમીટીએ એટલું તો ચોક્કસ કરવું જોઈએ કે ટરાંસવાલની સરકારના કામથી જે હલાકી હિંદીને થાય છે તેમાં ઘટાડો કરાવવો. અને તેટલા સારું મુખ્ય પ્રધાનના જવાબમાંથી જેટલું ઉત્તેજન મળી શકે તેટલું આપણે મેળવવાનું છે. એટલું તો જોઈ શકીએ છીએ કે વડી સરકારની લામણી હિંદી કામ તરફજ છે. વળી વડી સરકાર આપણને ખાત્રિ આવે છે કે ઘટતી તક મળવાથી તેઓ ટરાંસવાલની સરકારની આગળ પોતાના મત જાહેર કરશે.

લોન આપવાનો વખત તે વડી સરકારને હિંદીના હક જળવવાની માફકસર તક નહિ જણાઈ તે કમનસીબીની વાત છે. પણ એમ માનવાનું કારણ છે કે ટરાંસવાલની પૈસા સંબંધી રિયાત અને ટરાંસવાલના રક્ષણને સારું વડી સરકારનું લશકર રાખવા બાબત ચર્ચા કરતી વેળા તેઓને તેવી તક મળશે.

હું હાલ તો એવી સુચના કરું છું કે કમીટીએ જખરદસ્ત બળે ત્યારે વડી સરકાર તે તેની ફરજ પાડી માવડી, અને તેને

સાર જે જે બનાવો દરાંસવાલમાં બન્યા કરે છે તેની નોંધ લેવી.

આમ કરવામાં જે આપણે અહિંના માણસોની આગળ હિંદીની હાલત અને વડી સરકારનો મત રાખ્યા કર્યું તો તેથી તેઓના હાથ મજબૂત થશે.

સર વીલ્યમ મારકમીનો નુસ્સો
આ સાહેબે મી. રીચને નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે:—

કમીટીએ જે અરજી મુખ્ય પ્રધાનને કરી હતી તેનો જવાબ વાંચતાં મને દરમ અને તિરસ્કાર પેદા થયાં છે.

તે કાગળનો અરથ એ થયો કે જે કાયદાઓની સામે આખા રાજ્યના દેખતાં ને સુધરેલી પ્રજાઓના દેખતાં વડી સરકારે હાલ ચલાવી છે તેજ કાયદો તે હવે પસંદ કરે છે.

કાંઈ પણ રાજ્ય જેને પોતાનો ન્યાય ને પોતાની આખર વહાલાં છે તે આવી જાતનો જવાબ કેમ આપી શકે તે હું સમજી શકતો નથી. પણ હું માની લઉં છું કે રાજ્યકર્તાઓને પોતાના માનની કશી દરકાર નથી.

દરાંસવાલની હાલત પર ઇંગ્લાંડ નો છાપો

‘સ્ટેડીસ્ટની’ ટીકા

દરાંસવાલ લેન ડીપેટ પર ટીકા દરમ્યાન વિસ્તારવાનું સ્ટેડીસ્ટ પત્ર નીચેના શબ્દોમાં હિંદીની હિમાયત કરે છે:

કહેવામાં આવ્યું છે કે દરાંસવાલને લેન આપી તેના બદલામાં દરાંસવાલના હિંદીને વધુ સારી રીતે રાખવાની માગણી કરવી જોઈતી હતી, પણ તે તક યુમાવવા માં આવી છે. આ બાબત ઉપરથી છે. જે સરકારે બોધર લડાંઘ માથે લીધી અને પાર ઉતારી તેણે હિંદીઓને સહત આપવા કાંઈ ઇચ્છું નહિ એટલુંજ નહિ, પણ ઉલટાની અગાઉ કરતાં હિંદીની સ્થિતિ વધારે ખરાબ કરી. હિંદીઓને ઠીક રાખવાનું વચન સરખું પણ લીધા વગર લીબરલ સરકારે દરાંસવાલને સ્વરાજ્ય આપ્યું. એટલે આ બાબતમાં કનઝરવેટીવ તથા લીબરલ એ બંને પક્ષ હિંદના ઇપકા ને પાત્ર છે. હિંદુસ્તાનમાં હાલ જે અશાંતી સંભળાય છે તે આગળ જતાં લય ઉપજાવનાર થઈ પડે એવો સંભવ છે. આવી અશાંતી હિંદુસ્તાનમાં ઉત્પન્ન થાય છે તે વડી સરકારની ઉપર જણાવી તેવી રાજનીતીનાં લાંબાં પહેલેથીજ દરાંસવાલ

ના હિંદીના સવાલ તરફ વડી સરકારે જે તોછડાઈ બતાવી છે તે બ્રહ્મીજ શરમ ભરેલી છે. તેવી તોછડાઈ બતાવવા માટે ખરેખર સજ્જ ખમવી પડશે. લાંબી નજર થી જોતાં જણાશે કે વડી સરકાર દરાંસવાલ, દક્ષીણ આફ્રિકા. તેમજ આખા રાજની દેવાદાર છે. ને તેમાં ખાસ કરીને હિંદની પ્રજાની. એટલે કનઝરવેટીવ તથા લીબરલ સરકારે હિંદી સવાલને તરફથી જે બુલો કરી હતી તે થોડે દરજ્જે સુધારવા ને સારી તક હતી તે યુમાવવામાં આવી છે.

સેટરડે રીવ્યુની ટીકા

‘સેટરડે રીવ્યુ’ની ટીકા નીચે મુજબ છે:—

લેનની ચર્ચા વખતે જનરલ બોથાનાં કેટલાંક બીજા પર એવોજે એવોજે બોલવામાં મી. લીટલટન પછાત નથી રહ્યા એથી અમે ખુશી થયા છીએ. જનરલ બોથાએ બોલ્યું જોઈએ કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં તથા અહીં આ તેનાં કામો પર ચારીક નજર રાખવામાં આવે છે. લેન આપવાનો વિચાર થયો ત્યારે દરાંસવાલના હિંદીને સારી રીતે રાખવાની ખાતરી ન લેવાઈ તે મી. લીટલટને આગ્રહ પુરવક જણાવ્યું તેથી અમે ખસુસ ખુશી થયા છીએ. ચીના મંબુરોને કાઢવા સારું થઈને વડી સરકારે બીજા દરેક બાબતને બાબુએ મુકી છે. દિવસે દિવસે દરાંસવાલના હિંદીનો સવાલ વધારે ચંબીરૂં રૂપ પકડતો જાય છે. વડી સરકારને ગોરા તરફ ફરજ છે તેમજ હિંદી પ્રજા તરફ પણ છે. ક્ય અને બ્રિટીશ હિંદીની સામે છે એથી શું થયું? જમે તે અડચણ આવે જતાં બ્રિટીશ રાજના દરેક ભાગમાં બ્રિટીશ પ્રજાને ઘટતી રીતે રાખવા જોઈએ: નહિ તો એમ્પાયર શાનું કહેવાય?

વિલાયતમાં ચાલુ હાલત

મી. ચર્ચીલપર લખાણ

સા. આ. બ્રિ. ઈ. કમીટીવની મી. રીચે નીચેનું લખાણ મદદનીશ સ્ટેટ સેક્રેટરી મી. ચર્ચીલપર મોકલ્યું છે:—

દરાંસવાલ લેન બીલની ચર્ચા વખતે મી. ચર્ચીલ બોલ્યા હતા કે “ એશીઆટીક કાયદો હાલ દરાંસવાલમાં રહેના હિંદીઓની હલાકી કરવા સારું નહિ, પણ નવા આવનારાને અટકાવવા સારું થવામાં

આવ્યો છે.” આ શબ્દો ઉપર મારી કમીટી વતી નામદાર સરકારનું ધ્યાન ખેંચું છું.

ઉપરના ઉત્તારના પહેલા ભાગ સંબંધમાં મારી કમીટી જણાવે છે કે બ્રિટીશ કોલોનીના પ્રધાનો બ્રહ્મી બુજીને હિંદી ઓની છાંટગી દુઃખદાયક કરવા માગે એમ માનતાં દિલગીરી થાય એવું છે. જતાં હાલની હાડમારીઓ તો એમની એમ રહે છે ને એશીઆટીક કાયદો તેમાં વધારા ખાતે છે. તેથી હિંદીઓને શક વગર એવી ખાતરી થઈ છે કે એ કાયદાની કલમોને શરણ થયું તે, પોતાની હાલ રહી છે ને, પાસરી ઉપર ધાડ પડાવવા બરોબર છે. એવો કાયદો થડાયો તે બીનાને ને તે કાયદાની કલમોને હિંદીઓ પોતાની આખર ઉપર મોટા હુમલો થયો ગણે છે. અને તે હુમલો એવડો જખરો છે કે, તેને શરણ થવા કરતાં કેદ, માલની તુકશાની, અથવા દેશનીકાલની સજા બહેતર છે એમ હિંદી ઓએ જાહેરરીતે પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક જણાવ્યું છે.

મી. ચર્ચીલના શબ્દોના બીજા ભાગના જવાબમાં કહેવાનું કે નવા આવનાર હિંદીઓને રજીસ્ટર કાયદાથી અટકાવવાનું કેવી રીતે બની શકશે તે સંમજાતું નથી. એ કામ પીસ પ્રીઝરવેશન કાયદાથી લેવાનું. તેની રૂએ લગાઝ પહેલાંના ન હોય તેવા બધા એશીઆટીકને કોલોનીની બહાર રાખવામાં આવ્યા છે. ને તે કાયદાને બદલે હાલ કમીએસન રીસ્ટ્રીક્શન બીલ ધડાયું છે જે થોડાજ વખતમાં વડી સરકારની મંજૂરી માટે આવશે.

ગેરકાયદેસર રીતે નવા આવનારને અટકાવવા સારું એશીઆટીક કાયદામાં કાંઈ જાતની ગોઠવણ નથી. સરકારે એવો આરોપ ફરી ફરીને મુક્યો છે. હિંદીઓએ ફરી ફરીને તેનો ઇનકાર કર્યો છે. જો એ આરોપ ખરોજ હોય તો તેને ઉપાય રજીસ્ટ્રેશન કાયદાથી કાંઈ લેવાતો નથી. એ આરોપની અંદર તપાસ ચલાવવાનું ફેરે ફેરે કહેવાયા જતાં તે સાબીત કરવામાં આવ્યો નથી. હિંદી ઓએ વારંવાર અરજ કરી છે કે તપાસ નું કમીશન નીમીને ખાતરી કરવી જોઈએ. તેવા કામમાં સરકારને મદદ કરવાનું પણ હિંદીઓએ વચન આપેલું એ વાત મારી કમીટીને યાદ આવે છે. કુપી રીતે કાયદા ચનારાને અટકાવવા માં પીસ પ્રીઝરવેશન એકદ તથા એશીઆટીક પાલું નિબળ નીચમાં છે

એમ કહેવામાં આવ્યું છે, તે મારી કમીટીની જાણમાં છે; છતાં મારી કમીટી માન પૂર્વક જણાવે છે કે કદાચ ચડેલા સરકારી પુરાવાથી આ ફરિયાદને ટેકા મળતો નથી; પણ તેથી હલદીજ બાબત સાબીત થાય છે. ૧૯૦૩ની સાલમાં પરમીટ સેક્રેટરીપર હાઇકમીશનરે લખાણ કર્યું હતું તેમાંથી કેટલાક ફકરા નીચે ટાંકે છે:—

હાલ આ કોલોનીમાં ઘણા બધા એશીઆટીકા ભરાયા લાગ્યા છે એવું જાપામાં તથા બીજી રીતે કહેવામાં આવ્યું છે, તે ઉપર લોર્ડ મીલનરનું ધ્યાન ખેંચાયું છે. આ વાતને તમારી પાસેની હકીકતથી ટેકા મળે છે કે નહીં તે જાણવાની લોર્ડ મીલનરની ઇચ્છા છે.

એશીઆટીકને પરમીટનો કાયદો લાગુ પડે છે તેનો કારભાર તથા ખાસ કરીને એવી પરમીટની સંખ્યા એ બાબત ઉપર રીપોર્ટ મોકલવો. તેમના સમજવા પ્રમાણે એશીઆટીક પરમીટની હદ બંધાઈ ચુકી છે, તથા જુન અપવાદો સિવાય લગાઈ પહેલાંના એશીઆટીકને એવી પરમીટ અપાય છે.

જો તે પરમીટની હદ બંધાઈ હોય તો કહેવામાં આવેલો એશીઆટીક ધસારો વગર પરમીટે આવવાથી શક્ય શકે. આ વાત ખરી છે એમ માનવાનાં કારણો છે? આ વાતને સાબીત કરવાનું અથવા ખોટી પાડવાનું તમારાથી બની શકે?

લોર્ડ મીલનર એ પણ જાણવાની ખાચેશ રાખે છે કે નવા ને જુના બધાએ એશીઆટીકને રજીસ્ટર સરડી શીકેટ કરાવવાં પડે છે એ ખરું છે કે કેમ, તથા આ કલમનો અમલ સખત રીતે થાય છે કે નહીં?

જવાબમાં પરમીટ સેક્રેટરી તથા એશીઆટીક રજીસ્ટ્રારે જણાવ્યું કે:—

ગેર કાયદેસર કોઇ એશીઆટીક દાખલ થાય અને પકડાયા વગર લાંબા વખત સુધી કોલોનીમાં રહી શકે એ અસંભવિત છે.

કોઇ એશીઆટીક પરમીટ વગર દાખલ થઇ શકતો નથી, તથા તેમ રહી શકતો નથી. એમની પરમીટની ખરોબર હદ બાંધેલી છે.

લગાઇ પહેલાં ટ્રાન્સવાલમાં નહોતા તેવા એશીઆટીકને, બહુ જુન અપવાદ સિવાય, હાલ કોઇ પરમીટ આપવામાં આવતી નથી.

એશીઆટીક ગેરકાયદેસર રીતે કોલોનીમાં દાખલ થાય છે એમ માનવાને કંઈ કારણ નથી. પરમીટના ધારા તેમજ રજીસ્ટ્રેશનના ધારા સખત રીતે અમલ માં મુકાય છે.

૧૯૦૫-૧૯૦૬ સાલને એશીઆટીક રજીસ્ટ્રારને રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે તે ઉપરથી પણ ઘણાબધા એશીઆટીક પેશી ગયા છે એ ખોટું હોવાની વાત સાબીત થાય છે. તે રીપોર્ટમાં જણાવવા માં આવ્યું છે કે ૧૯૦૬ના ડીસેમ્બરની આખરે પુરા થતા વરસમાં “ કાયદેસર પરમીટ વગરના ૮૭૬ એશીઆટીક કોલોનીમાં માલુમ પડ્યા હતા.” પણ આને માટે પુરાવો બહુજ નબળો છે; અને એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે એમાંના માત્ર ૨૧૫ને કોરટમાં ખડા કરીને મુન્દે ગાર ઇસવવામાં આવ્યા હતા. ગેરકાયદે સરરીતે દાખલ થયા એમ સાબીત થયું તેઓ ચાર વરસની લાંબી મુદતના અરસા માં આવેલા છે એ વાતનો ધનકાર કરવામાં આવ્યો નથી.

ટ્રાન્સવાલ લોનખીલની ચર્ચા વખતે મી. ચર્ચીલ વળી એવું બોલ્યા હતા કે “ટ્રાન્સવાલ જેવાને જેને સ્વસભ્ય આપવા માં આવ્યું છે તેને હક છે કે એશીઆટીક મજુર સામે દેશને સાચવવો. કારણ કે આજકાલ એશીઆટીક મજુરી અગાઉ કરતાં બહુ બહોળી થઇ પડી છે.”

આ સંબંધમાં મારી કમીટી સરકારને જણાવે છે કે મી. ચર્ચીલ જે વર્ગના એશીઆટીકામાટે બોલેલા જણાય છે તે વર્ગમાં ટ્રાન્સવાલના હિંદીઓ આવતા નથી. ટ્રાન્સવાલની આખી એશીઆટીક વસ્તિ, જેમાં ૮૮૬૬૬ ટકા બ્રિટીશ પ્રજાના લોક છે, તે બધી વેપારી વર્ગની છે. ચીના કુલી સિવાય બીજા એશીઆટીક મજુરો જેજ નહીં. કહેવું જોઈએ કે ગોરાની સાથે સરખાવતાં એશીઆટીકની વસ્તિ માત્ર ૫ ટકા જેટલી છે.

માટે મારી કમીટી માનપૂર્વક જણાવે છે કે:—

વડીસરકારે માની લીધું છે તેવો ગેર કાયદેસર એશીઆટીક ભરાવો થયો છે એ વાત માટે ખીલકુલ પુરાવો છે નહીં.

આવો ભરાવો થયો છે એવી વાત માની લઈને વડી સરકારે એશીઆટીક કાયદાને મંજુરી આપી છે; એટલે તે ખોટી હકીકતના આધારે અપાઇ જણાય છે.

કોઇ છુપી રીતે દાખલ થવાને પ્રયત્ન કરે તો તેનો ઉપાય રજીસ્ટ્રેશન કાયદાથી થઇ શકતો નથી. તેવાનો ઉપાય તેવા માટે ખીલકુલ મોકલવામાં આવેલો છે, કે જેને

બદલે હાલમાં મીમીગ્રેશન રીસ્ટ્રીક્શન એક્ટ થયો છે.

હાલમાં ટ્રાન્સવાલમાં હોય તેવા એશીઆટીકોની બોળખ લેવા સાથે નવા કાયદાથી દુઃખદાયક રજીસ્ટ્રેશનની રીત દાખલ કરવામાં આવે છે. હિંદી ઉપર ફરજિયાત એવો કાયદો નાખવામાં આવે તેને હિંદીઓ ઘણુંજ હલાકી પહોંચાડનાર અને અપમાન ભરેલું ગણે છે.

વડી પારલામેન્ટમાં હિંદીની હિમાયત

મી. હેરોલ્ડ કોક્સનું જોરાવર લાપણ

વડી પારલામેન્ટમાં ટ્રાન્સવાલ લોન ખીલ વખતે ટ્રાન્સવાલના હિંદીનો સવાલ ચર્ચાયો હતો તેની મતભજ્ય અમે ગયે અઠવાડીએ આપી ગયા છીએ. તે ચર્ચા વખતે મી. હેરોલ્ડ કોક્સે કરેલા જોરાવર લાપણનો શબ્દે શબ્દ રીપોર્ટ તેમના તરફથી અમને મળેલો છે. તેનો તરજુમો અમે નીચે આપીએ છીએ.

બ્રિટીશ વાવટાતળે સ્થિતી બગાડી છે

આ ખીલ સામેનો મારો વાધો બહુજ દુખીતો છે. આપણી પ્રજાને સુધરેલા લોકોના જેવા સામાન્ય હકો ન આપે તે કોલોનીને આ દેશના લોકના નામે ધીર ધાર કેવી રીતે થાય? બોયર સરકાર હિંદીઓને અધમ દશામાં રાખતી તે લડાઈનું એક કારણ હતું. ૧૮૯૯ માં લોર્ડ લેન્સડાઉને જણાવ્યું હતું કે:—

બોયર સરકારનાં બહુ ખોટાં કામોથી મને રોષ આવે છે, ને તેમાં હિંદીઓની બેભાન્યો કરેલી સ્થિતિથી મને સહુથી વધુ રોષ ચડે છે.

પણ ટ્રાન્સવાલ બ્રિટીશ વાવટા તળે આવ્યા પછી હિંદીની સ્થિતિ ઉત્તરની વધુ ખરાબ થઇ છે. આ બાબતનો મારી પાસે પુરાવો છે. એક લખનારે મારું ધ્યાન ખેંચેલ છે કે છેલ્લી ટપાલમાં ટ્રાન્સવાલ લેન્ડરસ્ટ્રેટીવ એસેમ્બલીનો રીપોર્ટ મળ્યો છે તેમાં નીચેનો ફકરો માલુમ પડે છે:—

મી. લીંડસેના એક સવાલના જવાબ માં કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે ‘લગાઇ પહેલાં એશિયાટીક સામે કેટલાક કાયદા પસાર થયા હતા પણ તેને સરકાર અમલમાં નહોતી મુકી શકતી. કારણ કે ક્યારે ક્યારે તેમ કરવામાં આવતું ભારે ભારે વડી સરકાર વચ્ચે પડતી. પણ હવે તો આપણે એ કાય

દાખાને બરોબર રીતે અમલમાં મુક્યું. એક વખત 'ફલીઓ'ને ટરાંસવાલથી બહાર કાઢ્યા એટલે પછી તેઓ બહાર જ રહેવાના. તે તેમ થાય તો એટલી પીડા ઓછી.

બ્રિટીશ વાવડા તમે ટરાંસવાલ આવ્યા પછી હિંદીઓની સ્થિતિ બગડી છે તેનો આ પુરવો પુરાવો છે. આ સ્થિતિ ઈંગ્લાંડ ચલાવી લીએ તે અંગ્રેજોને ખેંચમાન કરવા બરોબર છે.

વચ્ચે પડવાનો હક છે

આમ ચકાવી લેવામાં વડી સરકારને શું બહાનું છે? તે કહે છે કે "સારાંજ્ય બોગ વતા કોલોનીના કારભારમાં વચ્ચે પડી શકાય નહિ." આ દલીલનો ખુલાસો હું આપું તે પહેલાં હું એ કહેવા માગું છું કે એ બહાનું અહીં આડે આવી શકતું નથી. આપણી પાસે પા. ૫૦,૦૦,૦૦૦ ની લોન માગવામાં આવી છે. તેના સાટા માં પરદેશી સરકાર પાસે પણ આપણે શરતો માગી શકીએ અગત્યનીએ જથ્થા વ્યું છે કે લોનના સાટામાં કાંઈ લેવામાં આવ્યું નથી. હું કહું છું કે એમ શામાટે કરવામાં આવ્યું? ટરાંસવાલે માગણી કરી હતી તે કમુલ કરતા પહેલાં આપણે શરતો કરાવી શક્યા હોત. આપણે પા. ૫૦,૦૦,૦૦૦ ની લોન આપી તેના સાટામાં આપણને શું મળ્યું? એક 'એકના ઈડા' સિવાય આપણને કાંઈ મળવાનું નથી. દક્ષિણ આફ્રિકાની નાણાં સંજ્ઞાની સ્થિતિમાં ગાળક પડ્યું છે તેપર ફોર્મો દેવાનો ઈંગ્લાંડની રેડીકલ સરકારનો હરાદો છે. તો આપણી ફરજ છે કે આપણી શાખને વચ્ચે નાખતા પહેલાં આપણી આખરને હાની પહોંચતાં અટકે એવી શરતો પણ વધી. ૩૦ કરોડ હિંદીને અપમાન કર નારા અને અંગ્રેજોને નીચું જોવાવનારા કાયદામાં આપણે લાગીદાર થયા છીએ. આ કાયદા કયા?

હિંદીની ફરિયાદો

લોરડ સેલમેનનાં વચ્ચે જતાં ટરાંસવાલમાં વસતા હિંદીઓને દાદ દેવાઈ નથી. લોરડ લીટલહન તથા લોરડ એલગીને આઝ હ પુરવક જણાવેલ છે કે હિંદીઓને જમીનની માલીકીનો હક મળ્યો નોંધ્યો. પણ આજે હિંદીઓને તેવો હક નથી, જે કે કાદરતે છે. ફરેઆઈઝનો હક ન આપવા સાથે થઈને હિંદીને કાદરમાં ગણવામાં આવે છે; સારે જમીનની માલીકીનો હક ન આપવા માટે હિંદીને 'નોન-નેટીવ' (કાદરથી બહારના) ગણવામાં આવે છે. આમ જે વાત કેમ ખરી હોઈ શકે?

જતાં તેવા વિચિત્ર કાયદાને વડી સરકારે મંજૂર કરેલ છે. હિંદીઓ મોટા ટેકસ પેયર હોવા જતાં તેમને મ્યુનીસીપલ વોટ નથી. તેમને મ્યુનીસીપલ ટ્રામ તથા ઓટસ રેલ્વે ટ્રેનમાં મેસવાની મનાઈ. આમ કરવાને શું બહાનું છે? હિંદીનો સુધારો જુદી તરેહનો છે એવું કહેવામાં આવ્યું છે. પણ હિંદુસ્તાનમાં તેમને જમીનની માલીકીનો હક છે; એક ટેકાણે થી ખીજે ટેકાણે છુટથી જમ શકે છે; ગમે તે ટ્રામમાં કે રેલ્વે ગાડીમાં મુસાફરી નો હક છે; સાં તેઓ મ્યુનીસીપલ વોટ બોગવે છે તેમજ લેજિસ્લેટીવ કાઉન્સિલમાં પણ ખેતી શકે છે. ટરાંસવાલમાં તેમને જેવા હકની મનાઈ છે તેવા હક તેઓ પણ પેદી થયાં બોગવે છે. હવે એશિયા દીક કાયદો પસાર કરીને નવું અપમાન ઉમેરવામાં આવ્યું છે. તે કાયદાથી આઠ વરસ કરતાં મોટી ઉમરના દરેક હિંદીને દશ આંગળાનાં નિશાનવાળાં સરટીફિકેટ કદા વગાં પડે તેમ છે. દાખલ પોલીસ હિંદીને ઉભો રાખી સરટીફિકેટ માગી શકે. આવા કાયદાને વડી સરકારે મંજૂરી આપી છે. જનરલ બોથા અહીં આવેલ સારે પ્રધાનેએ તેની સુલાકાત લીધેલ. તે દરમ્યાન તેમણે કાંઈ ખાતરી આપેલ કે નહિ એવો સવાલ મયા જુનમાં મી. ચર્ચિલે તે પૂછવામાં આવ્યો. તેના જવાબમાં તેમણે જણાવ્યું કે—

જનરલ બોથાએ એવી ખાતરી આપી છે કે એશિયાટીક ઓરડીનન્સની રૂએ કરવાના ધારાઓમાં એવી ખાતરી નહિ દાખલ થવા દેવામાં આવે, કે જેના ઉપર બહુ રીકા થઈ છે. એ ફેરફારો ટરાંસવાલ પારલામેન્ટમાં દાખલ થઈ બહાર પડશે સારે તપાસી શકાશે.

આ જવાબ તા. ૬ડી જુને આપવામાં આવ્યો હતો તા. ૧૮મી જુને ટરાંસવાલ પારલામેન્ટમાં સર જોર્જ ફોરે જનરલ બોથાને પૂછ્યું:—

કાયદામાંથી કંઈ હાડમારીઓ દુર કરવામાં આવશે?

જનરલ બોથાએ જવાબ આપ્યો:—
એકે નહિ.

હું કહેવાને હિંમત કરું છું કે જો જનરલ બોથા આમ વડી સરકારને ફાસલાવવા માગતા હોય તો વડી સરકાર તેમની કાંઈ બંધાએલ નથી. લોરડ એલગીને હિંદીની ફરીઆદને તુચ્છકારી કાઢી છે અને જણાવ્યું છે કે તે તો માત્ર મનની ગેરસમજ ને લીધે છે. પણ હું પૂછું છું કે 'મન'ની લામણી શું કાંઈ વિચારમાં નથી?

અને માણસ માન રોટી ઉપરજ નમે છે? હું પૂછું છું કે લોરડ એલગીને ઇંગ્લાંડના કાયદાથી પોતાના હક સહી સલામતીથી બોગવે છે, એટલે આપણી હિંદી પ્રજાની લાગણીની તિરસ્કારથી હાંસી કરવાનો હક તમને શું મળી ગયો?

મી. ચરચીલ વચ્ચે બોલ્યા કે લોરડ એલગીને હિંદી કે એશિયાટીક પ્રજાની લાગણીની કદી હાંસી કરી નથી. તેમણે હિંદી ઉપર ટેટલોક વખત કારભાર કર્યો છે અને તેમના તરફ બહુ દિલસોજી બરાવે છે.

નવા કાયદાનો જુલમ

મી. હેરોલ્ડ કાકસે કહ્યું કે 'હાંસી કરી' શબ્દ વાપરવા માટે હું દીલગીર છું, ને ખુશીથી તે પાછો ખેંચું છું. જતાં હું એ તો ધારું છું કે લોરડ એલગીને આ ખાતરીમાં બહુજ ખેદરકારી ખતાવી છે. એ કાયદો જેને લાગુ પડે છે તેમાંના કેટલાક પદસાદાર હિંદી વેપારીઓ છે. હજારો પાર્કડના લેલુદેણ સંબંધમાં તેમની સહી અથવા તો તેમના મોંઢાને બોલ બસ ગણાય છે. પણ જણનારીની વેદનાની વંધ્યાને ખબર પડતી નથી. જે લોકો આજે ટરાંસવાલમાં વીસ વીસ વરસ કે તે કરતાં પણ વધારે વખત થયાં વસી રહેલા છે અને જેમની રોજ ટરાંસવાલમાં બંધાઈ છે તેવા લોકો કાયદાનું અપમાન સહન કરવા કરતાં જોલ કે ગમે તેવું જોખમ ખેડવા તઈપાર થયા છે. મી. અલી જેણે અહીં આવી સેંકડો જેટલા મેંબર આગળ ભાષણ કરેલ અને ઘણીજ અસર પેદા કરેલ તેના દાખલા તરફ તમારું ખ્યાન ખેંચીશ. તેમનો જન્મ મોરારીશીઅસમાં થયો હતો. ૪૦ વરસ જેટલે વખત થયાં તે દક્ષિણ આફ્રીકામાં રહેલ છે. તેણે નવા કાયદાને શરત થવા કરતાં પોતાની ૯૫ વરસની મા, તથા બહારી છોકરાંને લઈને ટરાંસવાલ છોડી જવાનું પસંદ કર્યું છે. ટરાંસવાલના હિંદીઓ એક મતે એ કાયદાની સામે થયા છે. તેથી તેમને પીડવા વધુ સખતાઈ દાખલ કરવાની યોજના થઈ છે. એશિયાટીક કાયદાની કલમ પ્રમાણે જે રજીસ્ટર ન થાય તેને દેશબાર કરવાની સત્તા નવ ઇમીગ્રેશન રીસ્ટ્રીક્શન બીલથી સરકારે ઉભી કરી છે. આ બીલથી આવ રહાર હિંદી જે પોતાની ઇજતની દરકાર કરવા માગે તેને વેચ્યાએ અને તેના બડ બાએની સાથે એક વરગમાં ગણવામાં આવ્યા છે. તેમને વેદન વગર પકડી ચકાશે, તથા પછી પોતે કાયદેસર રહેનાર

છે તથા નીરપરાધી છે એ પોતાને ખરચે સાબીત કરી આપવું પડશે.

ઉચ્ચ કૅબિનેટ પામેલાની દશા

આ કાયદાથી મી. નવરોજ અથવા સર મયેરજ ભાવનગરી, અથવા રણજીત સિંહ જેવા વકાદાર અને આખરદાર હોદ્દાને ઈંગ્લીશ સરહદના મુલકમાં (ટરાંસવાલ) જવાને અટકાયત છે. છતાં તેમને એ કાયદા હાડમારી ન લાગે; પણ જેઓનાં ધરખાર ટરાંસવાલમાં છે તેમને તો જાણાવજ, ૧૯૦૬ ની સાલમાં દક્ષિણ આફ્રિકાથી ઈંગ્લાંડ આવી અભ્યાસ કરતા પાંચ વિદ્યાર્થીઓએ ફરતી અરજીના શબ્દો તરફ આપવું પ્ખાન જેમું છું:—

અમે જ્યાંએ દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી આવેલા વિદ્યાર્થીઓ છીએ. અમારામાંના આર કાયદાનો અભ્યાસ કરે છે તથા એક ડાક્ટરીનો અભ્યાસ કરે છે.....અમે દક્ષિણ આફ્રિકામાં જન્મેલા છીએ અથવા ઉછરેલા છીએ. અમારું વતન હીંદુ કરતાં દક્ષિણ આફ્રિકા વધારે છે. અવપણથી અંગ્રેજીમાં બોલતાં શીખવેલ હોવાથી અમારી માતૃભાષા પણ અંગ્રેજી થઈ ગઈ છે. અમારામાંના પણ ખ્રીસ્તી, એક મુસલમાન, તથા એક હીંદુ છે.

એ અરજીમાં વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમના અભ્યાસને લીધે તેમને ઈંગ્લાંડમાં ડીગ્રીઓ મળશે જેનો રૂએ બ્રિટીશ રાજના કાષ્ઠપણ ભાગમાં તેમને ધંધો કરવાનો હક મળે છે; ત્યારે તે હક તેઓ ટરાંસવાલમાં નહિ વેળાગવી શકે. સિવાય કે દાખલ થવાની પરમીટ મળે. જે આવી પરમીટ મળે તો તે ઉપર દસ આંગળાનાં નિશાન કરવાં પડે અને પોલીસ ઉમા રાખી માગે ત્યારે ખતાવવી પડે. કદાચ દારૂમાં કેસ લડવા જતા હોય તેવું વખતે તેમની ઓળખની ખાતરી માટે પોલીસ આફે તો તેમને પોલીસ થાણાપર લઈ જઈ શકે. એ અરજીની છેવટે તેમણે લેખ એકગીનને વિનંતિ કરતાં જણાવ્યું છે કે એ કાયદાથી તેમના મનમાં કેવી ચિંતા ઉભી થઈ હશે તે વિચારમાં લેવું. કારણ કે તેઓ કહે છે:—

અમે ઈંગ્લાંડમાં રહ્યા છીએ; તેના સ્વતંત્ર વાતાવરણમાં ફર્યા છીએ; તથા જે અંગ્રેજ વિદ્વાનોનાં નામ સ્વતંત્રતાના વિચારો માટે પ્રસિદ્ધ છે તેમના પ્રયોજી અમે કેળવાએલા છીએ. આ લોકોની નવ કાયદા તળે આવી દશ થશે તેનું માત્ર એકજ કારણ છે તે એ કે તેઓ હીંદુ છે. કાઈ ગોરાઓપર એવી અવકાષતો મુકાઈ નથી.

કાલીઅન અને બીક લોકોનો

કચરો

ટરાંસવાલમાં સહેજ દાખલ થઈ શકે છે. ઇમીગ્રેશન ખીલમાં વીડીશ ભાષાને કબુલ રાખવામાં આવી છે. તેથી દક્ષિણ અને મધ્ય યુરોપના જુદા લોકોને રસ્તો મળ્યો છે. નવાઈ જેવી વાત છે કે જે પરદેશી એને અટકાવવા 'અલીન ઇમીગ્રેશન એક્ટ' આપણે માત્ર ચાર વરસ ઉપર પાસ કર્યો હતો તેજ લોકો હવે ટરાંસવાલમાં દાખલ થઈ શકશે. ત્યારે આપણી પોતાની પ્રજાના મુષરેલા, કેળવાએલા, અને લાયક લોકો દાખલ નહિ થઈ શકે. બીજી નવાઈની વાત એ છે કે પરરાજના હિંદી તરફ અંગ્રેજ રાજના હિંદી કરતાં સારી રીતે વરતવામાં આવે છે. થોડા વખત પર એક ઉલાગોવાએના વતની હિંદી વિદ્યારથી તો દાખલો મોરી નજરે ચડ્યો હતો. તે ઇંગ્લાંડથી ટરાંસવાલ રસ્તે ઉલાગોવાએ જવા માગતો હતો. તેમ કચવાની તેને રજા મળી નહિ. તેથી તે પરમારે ઉલાગોવાએ રડીમર રસ્તે ગયો અને ત્યાં જઈને જોહાનસબર્ગ તથા પ્રીટોરીઆ જવા માટે મુદતની પરમીટ મેળવી શક્યો. પહેલાં તેણે બ્રિટીશ ઇન્ડીઅન તરીકે પરમીટની અરજ કરી હતી ને ન મળી. તેનો જન્મ હિંદુસ્તાનના પોરટુગીઝ વિભાગમાં થયો હતો. તેથી તેણે પોરટુગીઝ સરકાર મારફત અરજ કરી અને તરતજ પરમીટ મળી. એટલે એનો અર્થ એ થયો કે બ્રિટીશ વાવટા તળે જન્મ થયો તેથી તે બ્રિટીશ કોલોનીમાં દાખલ થવા માટે નાકાયક કર્યો. આવી સ્થિતિને વડી સરકારે બહાલી આપી છે અને તેમજ ચલાવ્યે જાય છે. તો પછી ગ્લેડસ્ટનના પક્ષની પદવી સેનર તમે શાના ગણાઓ? જે આજે ગ્લેડસ્ટન હાથપાત હોય તો આખો દેશ ગાજી ઉઠ્યો હોત કે બ્રિટીશ વાવટા તો આમ બદનામ ફરાર નહિ. તથા બ્રિટીશ રાજનીતીના સિદ્ધાંતો ને આમ ધુળ ભેગાં મેળવાશે નહિ. તમારે આવી સ્થિતી ચલાવી લેવાને શું ખડતુ છે વાહ? 'સ્વરાજ્ય ભોગવતા કોલોનીના કારભારમાં વચ્ચે પડી શકાય નહિ. આનો જવાબ હું હવે આપુ છું તે એ કે

ટરાંસવાલ સ્વરાજ્ય ભોગવતું કોલોની ગણાયજ નહિ

માત્ર થોડા એક જણ બધી સત્તા ધારણ કરીને રાજ મેળવે છે. કોલોનીના લોકોના મોઢા ભાગને રાજ કારભારમાં કોઈ વંતનો અવાજ નથી. બધા લોકો પર રાજ કરવાની સત્તા આપણે ઘેલાકના કાયદા મોઢી દીધી છે, અને તે ખરેખર

સ્વરાજ્ય ભોગવતું કોલોની નથી તે વાત વડી સરકારે રાખેલી છે. કારણ કે એટલ પેટમાં એવું જણાવ્યું છે કે ગોરા સિવાય ના ને લાગુ પડતાં બીલો પર વડી સરકારની મંજૂરી બેઠશે. આપણે આવી સત્તા આપણા હાથમાં રાખી છે; છતાં તે પ્રમાણે વરતવાની ના પાડવામાં માં આવી તે માટે વડી સરકારજ જોખમદાર છે. હું આગળ વધી એ પાલુ કહું છું કે કોઈ કોલોનીને એવો હક નથી કે બ્રિટીશ રાજના બલાને નુકસાન થાય એવા કાયદા થડી શકે. આ સંબંધમાં બ્રિટીશ રાજ તથા યુનાઇટેડ સ્ટેટનો હું મુકાબલો કરીશ. યુનાઇટેડ સ્ટેટનાં સંસ્થાનોએ એક વચ્ચે વખતે પોત પોતાની સત્તા માટે શરત અગાઉથી રાખેલી; ત્યારે બ્રિટીશ એમ્પાયરે પોતાના સંસ્થાનો (કોલોનીઓ) ને પોતાની ઇચ્છાથી સ્વરાજ્યની સત્તા આપી છે. બ્રિટીશ રાજ્યમાં સરવોપરી સત્તા આપણા હાથમાં છે. કારણ કે એમ્પાયરના રાજ્ય માટેના કસ્ટરનું ખરચ આપણે ઉભીએ છીએ. એટલિટન સિવાય કસ્ટરના ખરચનો કોઈએ કાઈ આપવું હોય તો તે હિંદુસ્તાન છે. અને આ વાત સારી પેટે વાદ રાખવી જોઈએ. નાતાલ પર બેર લોકો ફરી વળત તેમાંથી બચાવ થયો તે હિંદુસ્તાનને ખરચે ચલાવતા કપકરે કર્યો હતો. નાતાલ ના હિંદીઓ પણ વોલંટીયર તરીકે બહાર પડેલા. એ કે તેમને તકવાની છુટ નહોતી મળી. પણ તેમને ડાલીવાળા તરીકે કામ કરવાની પરવાનગી મળી હતી. તે વખતે થવાએલાએને ઉગારવા હિંદીઓએ પોતાની છંદગી જોખમમાં નાખેલી. એટલે આપણી મરજી ટરાંસવાલ આગળ પગાવવી એવો આપણને હક છે એટલુંજ નહિ પણ તેમ કરાવવાને આપણને સત્તા છે. કોલોનીમાં સામાન્ય પોલીસકામ કરતા કસ્ટરને નીલાવવાના ખરચ માટે પણ ટરાંસવાલ આપણા ઉપર આધાર રાખે છે. એ કસ્ટર ત્યાં રખાય છે કારણકે તેનું ખરચ તેમને પડતું નથી. અને તેટલા સાફ તો જતરજ બોથાએ વચન કહાવેલું કે એ કસ્ટર પાછું ખેંચી લેવાનું હોય ત્યારે થટની નોટીસ આપવી; કારણ કે તેથી તેમને પોતાને ખરચે કસ્ટર રાખવું પડે. એટલે ટરાંસવાલ આપણી સંભાવતના આધારે તો નબે છે, છતાં આપણી પ્રજા ના ટરાંસવાલ જ હાલ કરે તેમાં આપણે વચે ન પડી શકીએ?

ગોરાને બીક લાગે છે

કે ટરાંસવાલમાં કાળા મોઢા તેમના પર

હરી વળશે. પણ મારો જવાબ એ છે કે દક્ષીણ આફ્રીકા ગોરાનો મુલક છેજ નહિ. કારણ કે ઇંગ્લાંડ કેનેડા તથા ઓસ્ટ્રેલીઆ ના ગોરાની જેમ મેહેનત મજૂરી કરવાનું દક્ષીણ આફ્રીકાના ગોરાથી બની શકતું નથી. મ્હાં સાંઘ પારલામેન્ટના એક મેમ્બરે જણાવ્યું હતું કે—

હું નથી ધારતો કે ખોયરના ખેતર પર મજૂરી તરીકે ગોરાઓને રાખવાનું કાંઈ પણ કહેશે.

પોતાના માટે કામ કરવા સાફ ખોયરો ને કાળા લોકની જરૂર છે. જો કદી તેઓ ૧૩,૦૦૦ હિંદીને ટ્રાંસવાલ બહાર હાંકી કાઢી શકે તો પણ તેઓ લાખો કારકરને તો કાઢી મુકી શકે તેમ નથી. એટલે દક્ષીણ આફ્રીકા કાળા લોકનો મુલક તો રહેવાનુંજ. ગોરાઓ ઘટે છે અથવા તો એટલા ને એટલા રહે છે. ત્યારે કાળાઓમાં મોટો વધારો થતો જાય છે. કારણ કે ગોરા ધણા ખરા કુંવારા હોય છે ત્યારે કાળા ધણા ખરા પરણેલા હોય છે. એટલે એ મુલકમાં કાળા તો દિવસે દિવસે વધતા જવાના. સવાલ માત્ર એટલોજ છે કે મુઠી ભર ગોરાઓ વાળા કાળા મુલકમાં ખીજ મુઠી ભર હિંદીને દાખલ કરવા કે નહિ. શા માટે નહિ? જો હિંદીઓની ત્યાં જરૂર ન હોત તો તેઓ કદી ત્યાં જતજ નહિ. ગોરા હોલસેલરો તેમને માલ ધીરે છે, અને ગોરા ઘરાકોજ તેમની (હિંદીની) પાસેથી માલ ખરીદે છે. ખરી રીતે તો ગોરા દુકાનદારો કરતાં હિંદી દુકાનદારોને સહેલાઈથી ધીરધાર થાય છે અને ગોરા અને કલક લોકમાં હિંદીનો રોજગાર પણ સારો ચાલે છે. હિંદીની ગરીબાઈ સામે દરિયાદ નથી, પણ તેમની

હુશિયારી સામે દરિયાદ છે.

સ્ટાંડરટનના ડીરેક્ટર કમીશનર કર્નલ સ્ટોને 'નોર્થ અમેરિકન રીવ્યુ'માં જણાવ્યું હતું કે હિંદીઓ ઉઘમી, દારૂ ન પીનારા, ને ઇમાન દાર છે. પોતાનો રોજગાર સારી રીતે ચલાવે છે તથા નોકરોને સારી રીતે રાખે છે. કર્નલ સ્ટોને વધુ જણાવ્યું હતું કે ગોરા સ્ટોરકીપરોમાં બધી જાતના યુરોપીયનો તથા પુર્વ અને દક્ષીણ યુરોપના જન્ય લોકો છે. ગોરા સ્ટોરકીપરોની તરફથીમાં મીસીસ સ્ટોનરેટ 'ફ્રાઈ નાઇટલી રીવ્યુ'માં એક લખાણ કર્યું હતું. તેમાં જણાવ્યું હતું કે જેમ કલકતામાં ગોરા સ્ટોરકીપરો, વહીલો, અને ડાકતરોને હિંદી ની સાથે હરીફાઈ છતાં વાંધો આવતો નથી તેમજ ટ્રાંસવાલનાં મોટાં સહેરોમાં ગોરા દુકાનદારોને કાંઈ અડચણ આવતી નથી.

પણ નાના ગામોમાં ગોરા હરિફાઈ કરી શકતા નથી. કારકર ઘરાકોને સાચવવામાં હિંદી એટલી બધી ધીરજ વાપરે છે કે બધો કારકર રોજગાર ગોરાને બદલે હિંદી ના હાથમાં ગયો છે. હિંદી ક્ષેત્રમંદ ઉતરે છે તે તેના ગુણોને લીધે છે. ચોસરી વેચવાનો હક માત્ર ગોરા (કે જેમાં પોલ, ગ્રીક ને લેવનટાઇન લોક છે તે) માટે રાખવા ઉપર દક્ષીણ આફ્રીકામાં તેમના ઉપરીપણાનો આધાર છે? શું આટલા સાફ થઈને આપણે દક્ષીણ આફ્રીકાના રજીમાં ૨૦,૦૦૦ ક્રીડીશોને સૂતા કર્યા છે? શું આટલાસાફ થઈને આપણે પા. ૧૫,૦૦,૦૦,૦૦૦ ખરચ્યા હતા? હિંદીઓ આવવાથી ગોરાને માટે મારમ રહેતો નથી એમ કહેવું તે ખોટું છે. થોડા દિવસ પર મી. ચરચીસે જણાવ્યું હતું કે નાતાલમાં હિંદીઓ ૧૮૬૦ની સાલમાં દાખલ થયેલ. તે વખતે ત્યાં ૧૨,૦૦૦ ગોરા હતા. વેપારનું કાંઈ ટેકાણું નહોતું. આજે નાતાલ માં ૮૫,૦૦૦ ગોરા છે, અને ક્રીડોની બહુ સારી રીતે ચાલે છે. વળી યાદ રાખવાનું એ છે કે હિંદીઓ ઉંચા ધંધાઓમાં હોવા છતાં ગોરા કારીમરોને કાંઈ અડચણ આવી નથી. આમ આંકડાઓ ઉપરથી જણાયું છે.

ગોરાઓની સરસાઈ

તે તેના કામમાં છે. કામમાંથી સરસાઈ મળે તો તે સાવજ મ્હાં એ સમજી લેવું. હું પોતે ગોરા છું તેથીજ મારે આ શબ્દો કહેવા પડે છે. હું અંગરેજ છું ને તેથીજ આમ બોલું છું. મારા દેશની અને મારી જાતની સરસાઈ ની મને ખબર છે, અને તેથીજ ખોટી હેરાનગતીઓ ખીજ સામે મુકવાથી હું વિરમ છું. હું એમ માનું છું કે હરિફાઈ થી આપણે વધારે ખંતીલા થઈએ છીએ અને તેથીજ આપણે આપણી સરસાઈ ટકાવી શક્યા છીએ. એમ પણ હું ચોક્કસ માનું છું કે ન્યાયીપણા વડે તથા આપણા બાહુબળ વડે આપણી જોખમદારીઓ ઉઘાડવા આપણે લાંબકાત વાળા રહીશું નહિ તો આપણું રોજ બાંકી પડ્યા વગર નહિ રહે. માટે હું પરાલામેન્ટનો અરજ કરું છું કે આ ખીલ (સેનનું) કાઢી નાંખવું. કારણ કે એ ક્રીડોની ક્રિડીશ રાજની યાચા તળે રહીને ખુદ (ક્રિડીશ પ્રજા પર અપમાન અને જીલમ જીનરે છે.

છપાઈ બહાર પડા છે

"કાપડા સામે ચવાતી કરજ" કિંમત ૩ પેની; પોસ્ટેજ ૧૧ પેની.

રજીસ્ટ્રેશન ઓફીસની મુસાફરી નો હેવાલ

મી. તુરમામઃ અબ્દુલ હખીખ પીટરી દીકરી જણાવે છે કે—તા. ૧૭ થી ૧૯ સુધી અહીં ઓફીસ ખુલ્લી હતી પણ કાંઈએ પણ રજીસ્ટરની અરજ કરી નથી. નાતાલ ક્રાંતિસના તથા જોહાન્સબર્ગથી એસોસીએશન તરફથી ઉતેજન અને હિંમતના તાર મળ્યા હતા તે માટે આભાર માનીએ છીએ.

ખેતોનીથી મી. પી. એમ. ખોખ જણાવે છે કે—પરમીટ ઓફીસર પી મરકી અહીં તા. ૧૭ થી ૨૦ સુધી રહી મ્હાં છે, પણ તેનું કાંઈ કામ્યું નથી. અમલદારો ખાલી હાથે તા. ૨૦ મીએ સાંજરે પાછા ગયા છે. વોલંટીયરોએ સારી સેવા બજાવી હતી.

લીખતનખરમથી મી. આજમ આબેદ જણાવે છે કે—અહીં તા. ૧૭ થી ૧૯ સુધી રજીસ્ટર ઓફીસ ખુલી રહી હતી. તે દિવસોમાં રજીસ્ટર ચવાની અરજ કરવામાટે માજીસ્ટ્રેટ તરફથી નોટીસ મળી હતી. પણ કાંઈએ તેની દરકાર કરી નથી. તા. ૧૮ મીએ મારકેટ સ્કેવરમાં મોલીસ ખાતાના ઉપરીએ એક હિંદીને કહ્યું કે આવતી કાલે રજીસ્ટર લેવા અમારી ઓફીસે આવવું. હિંદીએ જવાબ આપ્યો કે અમારી પાસે રજીસ્ટર છે. આ રોકડા જવાબથી સાહેબ ચુપ થઈ ગયા. તા. ૨૧ મીએ પોલીસ મોકલીને ખબર આપ્યા કે તા. ૩૧ અક્ટોબર સુધીમાં હિંદીઓને જોહાનસબર્ગ રજીસ્ટર લેવા જવું. સાહેબને લાન નથી કે ઘેર એમાં રજીસ્ટર આપવા આવ્યા તે જોજો ન લીધાં તેઓ હવે જોહાનસબર્ગ સુધી જવાના કે?

ખોક્સખરમથી મી. હરીલાલ આર. દેસાઈ જણાવે છે કે—અહીંથી પરમીટ ઓફીસ ખાલી હાથે પાછી મ્હાં છે. માત્ર એક માણસ નજરકેદમાં હતો તેને રજીસ્ટર કરતી મ્હાં છે; ને તે પણ ઓફીસ ટાઇમ પછી. અહીં તા. ૧૮ મી ને રોજ બહાર ગામથી કેટલાક રજીસ્ટર ચવામાટે આવેલા, પણ તેને સમજાવીને પાછા કાઢવામાં આવ્યા છે.

અરમેસોથી એક લખનાર જણાવે છે કે અહીં તા. ૧૭-૧૮-૧૯મીએ હિંદીઓ ને રજીસ્ટર કરવા માજીસ્ટ્રેટ પર હુકમ આવ્યાથી આપણા લોકોને મજીસ્ટ્રેટ ઓફીસે બોલાવીને તેમ કરવા કહેવામાં આવ્યું. પણ હિંદીસાહ્યો એટલા મજમ હતા કે હવે રજીસ્ટર ચવાતી એકે અવાજે બોખખી ના પાડી.

ખબરપત્ર

જોહાન્સબર્ગ

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)
C.O. Vol. — p. 250

‘પ્લેગ’ ઓફીસની મુસાફરી

પરમીટ ઓફીસ—હું બુલ્ડો ‘પ્લેગ ઓફીસ’—ઓફીસમાં ફરી વળી પણ એક ફેદી શિવાય કંઈ જાણ તેને મળ્યું નહિ. લીડર તથા ડેલી મેજના રિપોર્ટરો જણાવે છે કે લાંબા હિંદી બહુ જોરમાં છે. તેઓના ‘પીકટ’ મજબુત હતા ને કાંઈ હિંદી જવાને માગે તેને સમજવતા હતા. કેટલાક હિંદી ઓફીસ સુધી પહોંચેલા, પણ ત્યારે જોયું કે તેઓના શા હાથ થયાના છે ત્યારે તેઓ પાછા આવ્યા ને નાક ન કપાવ્યું. આ કાગળ છપાશે ત્યારે જરૂરીસ્થિતિમાં પણ ઓફીસ પહોંચી હશે. ત્યાં કાંઈ જમ્ય એવો જરા પણ સંભવ નથી.

હમીદીયાની મીટીંગ

જેમ જેમ દહાડા જાય છે તેમ તેમ જોહાન્સબર્ગમાં ‘પ્લેગ’ આવવાનો વખત નજીક આવતો જાય છે. તેથી હમીદીયા ઈસ્લામીક સોસાયટીની જોરાવર મીટીંગ રવિવારે મળી હતી. હોલ ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. મી. ઈમામ અબ્દુલ કાદર પ્રમુખ સ્થાને બેસી ગયા હતા. મી. ગાંધી એ બાબુ મુરેંદ્રનાથ બેનરજીને કેબલ વાંચી સંભળાવ્યો અને હકીકત સમજાવી. જંગી અરજીમાં કપાટાખંધ સહી થવાની જરૂર છે. તેને સાફ વોલંટીયર નીમાયા જોઈએ. જે વોલંટીયરો રજીસ્ટર ઓફીસને સાફ નીમાયા છે તેઓએ બહુ સંભાળથી ને ધીરજથી કામ કરવું જોઈશે. કાંઈને તાણીને કહેવાનું કે કાંઈ ની ઉપર હાથ આલાકી કરવાનું વોલંટીયરોનું કામ નથી. પછી મી. ઈસપ મીયાએ પોતાને મી. ગીબસન સાથે થએલી મુલાકાતનું ખ્યાન કરી બતાવ્યું. ને જણાવ્યું કે મી. ગીબસન અથવા બીજા જોરા જે કહે તેની ઉપર જરાએ આલવાનું નથી. મોલવી સાહેબ અહમદ મુખતીયારે જુસ્સાભરે બાપણ કરતાં કુરાન શરીફમાંથી આયત સંભળાવી. જેનો અર્થ એ થાય છે કે ઈમાનદાર માણસોએ ખુદાના દુસ્મનનો અથવા પોતાના દુસ્મનનો ખતિયા નહિ કરવો. આ વળી જોરાએ દુસ્મનની ગરજ સારે

છે, એટલે તેઓની રજીસ્ટર કરવા વગેરે ની સલાહ ઉપર જરાએ આધાર રાખવા નો નથી. વળી હજરત મુસા પેગંબર જેવાને પોતાની લગલગ એક લાખ માણસ ની કામને સાથે લઈ બાર વર્ષ સુધી દુઃખ વેડવું પડ્યું હતું. ત્યાર બાદજ તે સુખ પામ્યા. તેમજ હિંદી કામને દુખ વેડવા બાદજ સુખ મળશે. વળી મુસા પેગંબર શીરોજ ઉપર માત્ર ખુદાની ઉપર યકીન રાખીને ચડ્યા હતા. તેમ હિંદી કામે ખુદાની ઉપર યકીન રાખીને પોતાના કસમ પાળવાના છે. નામ, ઈજ્જત, અને ઈમાનને સાફ પેસા બધો મુમાવકો પડે તોપણ શું થયું? ત્યાર બાદ પ્રમુખ સાહેબે કહ્યું કે જેમ હિંદુ સ્તાનથી પ્રોફેસર ગોખલે અને બાબુ મુરેંદ્રનાથ બેનરજી જેવા મહાન પુરુષો આજ આપણને ઉત્તેજનના તાર મોકલે છે, તેમ જો આપણે છેવટની અણીએ બાજુ છોડ્યું તો હિંદુસ્તાન આખીતો શીટકાર સહન કરવો પડશે. તુરકીની મુસલમાન રહિત જે ટરાંસવાલમાં છે તેઓએ અરજી કરવાનો ઇરાદો કર્યો છે એમ પણ આ મીટીંગમાં જણાવવામાં આવ્યું. મી. નવાબખાને વોલંટીયરો બાબત બાપણ કર્યું. મી. પટેલ જે કલકત્તાકારપથી હાજર હતા તેમણે કહ્યું કે કલકત્તાકારપથી સહી આવી જશે તેમાં શક નથી. મી. અસવાતે કહ્યું કે રોજ મહીનો પરમીટ મહીનાને, વખતેજ આવશે. એટલે મુસલમાનો રોજ રાખે ને હાથ મોં કાળાં ફરી પોતાનું ઇમાન ગમાવે તેમ ન થાય એ સંભાળવાનું છે.

સરકારની કાળજી

હિંદી કામ રજીસ્ટર થાય એમ સરકાર બહુજ કાળજી બતાવે છે. આ વાતથી આપણે કરવા જેવું છે; તેમ હિંમત લેવા જેવું છે. કરવા જેવું એમ કે સરકાર જેને વિરે આટલી કાળજી બતાવે છે એ કામ આપણે નથી કરવાનું. હિંમત એટલા સાફ કે સરકારની કાળજી તે તેમનો લય પણ બતાવે છે. તેઓ ગમે તેવા કઠોર દિલના હોય તોપણ બધા હિંદીને દેશ નીકાલ કરે કે તેની લાઈસેન્સ છાનવે એ ન બને એવું છે. સરકારે બેલકાસ્ટમાં માજીસ્ટ્રેટ ઉપર કાગળ લખ્યો છે તેની નકલ મી. સાહુજી એ મોકલી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે માજીસ્ટ્રેટ દરેક હિંદીને ચેતવવાનું છે કે જેઓ રજીસ્ટર નથી થયા તેઓ જોહાન્સબર્ગ જઈ અકટોબર માસમાં

ગુલામગીરી લઈ શકે છે. આથી વધારે બીક કોને કહેવી?

બોથા સાહેબની અણસમજ

બોથા સાહેબ કહે છે કે હિંદી કામ આંગળાં નહિ આપવાને સાર આટલી લડત લે છે તે હીક નથી. આ પણ બતાવે છે કે જો હિંદી મજબુત રહે તો સરકાર શું કરશે તે ને પોતે નથી જાણતી. જતાં આવી અણસમજ દુર કરવાના હેતુથી મી. ઈસપ મીયાએ એસોસીએશનવતી નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે:—

“મારી કમીટી આપ નામદારનું ધ્યાન આપના નીચેના લાપણ તરફ ખેંચવા માગે છે. આપ કહે છે ‘એશીયાટીક આંગળાં પાડવા જેવી નજીવી બાબતને સાફ દરકત કરે છે એ દિલગીરીની વાત છે. જોરા લોકો પણ આંગળાં આપે છે. અને કામને તેથી ઈજન થાય છે એવું હું નથી જોઈ શકતો.’

જો ઉપરનો રીપોર્ટ ખરો હોય તો મારે આપ સાહેબને જણાવવું જોઈએ કે આંગળાં પાડવાં તે કાંઈ દિવસ કાયદાની સામેનો મુખ્ય વાંધો અમે નથી ગણ્યો? જો કે તે થણી ઈજ્જતોમાંની એક છે, તોપણ મારી એસોસીએશન કબુલ કરે છે કે આંગળાં પાડવાં એજ વાંધો હત તો મારી કામને જે અત્યંત દરદ લાગ્યું છે તે હીક નહિ ગણાત. પણ જે વાંધો અમે અસહ્યથીજ ઉઠાવ્યા છે તે અહિ ટાંકું છું.

૧. કાયદો બ્રીટીશ રાજ્ય કારભારી બોના વચનોની વિરૂદ્ધ છે.
૨. તે બ્રીટીશ રહિત અને પરાઈ રહિત વચ્ચે કંઈ તફાવત નથી કરતો.
૩. તે કાયદથી હિંદી કામ કાળા માણસો અને કાફરઓ કરતાં હલકી પડે છે.
૪. ૧૮૮૫ ના કાયદા કરતાં એટલે બોયર વખત કરતાં તેથી હિંદીની સ્થિતિ હલકી થઈ પડે છે.
૫. બીજા કાંઈ પણ બ્રીટીશ મુલકમાં નથી એવો પાસનો ને ખાતમીનો કાયદો આ છે.
૬. તેથી હિંદીઓ ગુન્હેગાર હરે છે.
૭. હજારો હિંદી વગર પરમીટે આવવા ની વાત અમે કબુલ કરતા નથી.
૮. જો અમારી નાકબુલત માનવામાં ન આવે તો અમે ખુદશી નિષ્પક્ષપાતી તપાસણી માગીએ છીએ.
૯. વળી તે કાયદો બ્રીટીશને ન જાણે

તેથી છે: તેથી નિરપરાધી હિંદીની ઉપર નકામી દલાઈ પડે છે. તેનો અરથજ એથી નીકળે છે કે હિંદી કામને મુલક છોડીને ચાલતા થયું.

આ ઉપરથી આપ જોશો કે જ્યારે કાયદો પહેલો કાયમ થયો ત્યારે જે મુખ્ય વાંધા અમે ઉઠાવ્યા હતા તેમાં આંગળાંની તો અમે વાત પણ નથી કરી. મારે કહેવું જોઈએ કે તે આખા કાયદો ગુન્હેગારીની ગદ્યો મારે છે, તે તેને શરણ થવાથી હિંદી કામની સ્થિતિ એવી કંઈક થઈ પડે છે કે તે સહન થઈ શકે નહિ."

બાબુ સુરેન્દ્રનાથનો તાર

બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીનો તાર કલકત્તાથી નીચે પ્રમાણે આવ્યો છે:—

"અંગાળ તમારી મુશીબત અને કલતમાં અતિ કાગળી બતાવે છે, તે તમારી કૃતેહ ઇચ્છે છે."

આ તારથી થયો હર્ષ કેલાર્થ રહ્યો છે. બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીને અંગાળી વિદ્યાર્થી પુત્રે છે. આજ રૂપ વરસ થયાં તેઓ સાહેબ હિંદીવાનોને સારું લડત લડી રહ્યા છે. તેઓ સાહેબ હિંદુસ્તાન ના લગભગ પહેલા સીવીલીયન છે. ફીલ્ડ ટ્રાલેજના મુખી ને પ્રખ્યાત 'અંગાલી' ગ્રન્થના માલિક છે. કલકત્તાના સ્પ્રિ. ઇ. એસીસીએસનના થણા વરમાથી સેક્રેટરી છે. પુત્ર તથા અમલવાદમાં જ્યારે કેસિસો લાર્ડ હતા ત્યારે તેઓ સાહેબ પ્રમુખ હતા. હિંદુસ્તાનમાં તેમના જેવા બાપજી કરનારા થોડાજ હશે. તેમનો સાહ એટલો ભારે છે કે દશ હજાર માણસની મીટીંગમાં છંદામાં છેટે તેમનો અવાજ સાંભળી શકાય છે. સ્વદેશી હિલવાલમાં તેમણે મોટો ભાગ લીધો છે. આવા દેખણો હિંદુસ્તાનથી આવવા શક થયા એ બહુ સારી નિશાની ગણી શકાય.

કાળમુખાનો સંધ

આ ભાઈ સાહેબોની સંખ્યામાં કંઈક વધારો થયા કરે છે. મી. બાવા ગની, મી. કારા સુમાર, મી. અણુ જનન મહમદ, મી. કરીમ સુલેમાન તથા મી. જનીબ એસમાન પાવન થઈ ચુક્યા છે. આ સાહેબોએ લાલવડીયો એકવાની જરૂર જોઈ છે.

મી. સ્ટોકેન સરકાર

લાઈસેન્સરમાં બાપજી કરતાં મી. સ્ટોકેન સરકારને જણાવ્યું કે હોંદી લોડી રજીસ્ટર નહિ કરાવે તો લાઈસેન્સ નહિ આપવામાં આવે. વેશ ખુલો થયો છે.

પહેલાં જેલ હતી. જેલ મીને દેશવટો થયો. હવે લાઈસેન્સની વાત ચાલી. જ્યારે લાઈસેન્સની ધારિત હોંદી કામ છોડી દેશે ત્યારે ખોથા સાહેબ શું કરશે?

મી. નેસર

કલારકસોરપમાં મી. નેસરે મી. સ્ટોકેન સરકારની જેમ બાપજી કરવું છે. તેમાં આંગળાંની લડતને વખોટી કાઢે છે તે કહે છે કે હોંદી કામ ગેરકાયદેસર આવેલા માણસોને દાંકવા ખાતર લડે છે. તેઓ સાહેબ વળી કહે છે જે હોંદી કામ લડ્યાજ કરશે તો સરકાર વેપારની લાઈસેન્સ બંધ કરશે. ધમકીનું તો બાપજી. 'લસ્યા કુતા કાટે નહિ' એ કહેવત મુજબ જેમ જેમ આવી ધમકીઓ અપાય છે તેમ તેમ હોંદી કામ નિરભય થતી જાય છે. પણ મી. નેસર જેવા માણસના અજ્ઞાનપણનો વિચાર કરવા જેવું છે. હજી સુધી આપણે આંગળાંનેજ સારું લડવા કરીએ છીએ એમ કુટાયા કરે છે. તેથી મી. ઇસિપ મીયાએ નીચે પ્રમાણે જવાબ વાળ્યો છે. મી. નેસરનું જાણણુ આખા પછી મી. ઇસિપમીયા કહે છે. "અમને દરદ લાગે છે કે આપ જેવા માણસ કાયદાની સામે ની અમારી ખરી લડત, સમજતા નથી. જનગલ બોધાને અમે કાગળ લખ્યો છે તે તરફ આપનું ધ્યાન ખેંચું છું. વધા રામાં જણાવું છું કે કાયદો અમારી મરદાઈ હરી લેય છે એટલુંજ નહિ પણ તે અમારા ધર્મોનું અપમાન કરે છે.

અમે ગેરકાયદેસર આવેલા માણસોને દાંકવાને સારું લડત ચલાવીએ છીએ એવું આપ ધારો છે એ તાજુબીની વાત છે. મને ખાત્રિ છે કે આપ એમ નહિ ધારો કે અમે ગુન્હેગારનો બચાવ કરવાને ખાતર અમારું બધું ગુમાવવા તકવાર થઈએ. વળી અમે મરજ્યાત રજીસ્ટર કદાવવાનું કબૂલ્યું છે તે બતાવે છે કે અમારો એવો ઇરાદો કદિ નજ હોય."

સર વીલીયમ વાન હલસ્ટીન

સર વીલીયમ વાન હલસ્ટીને એક બાપજી દરમ્યાન હોંદીઓ માત્ર આંગળાંનાં નિશાનની સામે લડત લીએ છે એવું જણાવ્યું હતું. એ ઉપર જિ. ઈ. એ. ના સેક્રેટરીએ તે સાહેબનું ધ્યાન ખેંચીને જણાવ્યું છે કે "હોંદીઓ ની લડત આખા કાયદાની સામે છે, ફક્ત આંગળાં સામે છે એમ નહિ. એ કાયદો ફરજખાત કબુલ કરવો તેને ગુલા મગીરી બંદોબસ્ત હોંદીઓ ગણે છે. તે

તેથીજ ગુલામી કરતાં પોતાનું સર્વસ્વ ગુમાવવા તકવાર થયા છે: નહિ કે માત્ર આંગળાં ન આવવા માટે. સરકારે ધમકીઓ આપવા માંડી છે એ સન્નઓની પણ અમને ખબર છે. એવા કાયદાને અમલમાં મુકી સરકાર કીર્તિ ખાટશે, કે હોંદીઓ દુઃખો ભોગવી કાયદાની સામે થઈ દુનિયામાં નામ મેળવશે તે તો હજી હવે જોવાનું છે."

સુધારો

પીટર્સબરગના બહાદુર ઉપર મેં જે દીકા કરી હતી તે વિષે પીટર્સબરગથી એક નામીયા ગ્રન્થજી જણાવે છે કે જે સાહેબોનાં નામ મેં આખ્યાં છે તેઓની સહી પીટર્સબરગની પ્રખ્યાત અરજમાં ન હતી. કેમકે તેઓ બહાર હતા. મારાથી થએલી ભૂલને સારું દિલગીર છું. છતાં જે સાહેબોએ કાળા હાથ કર્યા છે તેમનો ગુન્હો માફ નથી થઈ શકતો પણ તે જેટલો મોટો લાગતો હતો તેટલો નથી. ઉપરના કાગળનો એવો અર્થ કરવાની રજા લઉં છું કે જેઓએ સહી કરી છે તે તો કદિ ગુલામી ખતને લાયક નહિ અડકાડે.

જરમીસ્ટનમાં જંગ

જરમીસ્ટનમાં રજીસ્ટર ઓપીસે ધામ તાપ્યું છે. તેથી લાંના હોંદી ઉસ્કેરાઈ રહ્યા છે. આજ સુધી (જુલવાર) સુધી તેઓએ કામ ધંધા છોડ્યાં છે તે સહુ પોલંડીયરનું કામ કરતા થઈ ગયા છે. જરમીસ્ટનના એક પણ માણસે અરજી નથી કરી. હોટેલના વેટરોએ પણ ના પાડી છે. માત્ર પ્રીટોરીએથી એક કાસમ નામનો મદ્રાસી પીકેટોની સલાહ નહિ માનતાં રજીસ્ટર થયો છે. પાંચ મેમણો આવેલા પણ તેઓએ પીકેટોની સલાહ માન્ય કરી પીયાનો વમાવવાનું માંડી વાળ્યું. જરમીસ્ટનમાં જોઈએ તે ના કરતાં વધારે ઉત્સાહ બતાવવાથી પીકેટોને શાંત પાડવા પડ્યા હતા. હવે માત્ર જોઈએ તેટલાજ કામ કરે છે તે તે પણ નરમાશ અને ધીરજથી.

જેઝેટમાં નાટીસ

પોલેસ્ટરમના નાદાર ઇલાહીમ દાદાના લેજુદારોની મીટીંગ ૧૦મી અક્ટોબરે પોલેસ્ટરમમાં મળશે.

જોહાન્સબર્ગના નાદાર અલી ખાન આરખીના લેજુદારોની મીટીંગ ૩૭ અક્ટોબરે જોહાન્સબર્ગમાં મળશે.

પોલેસ્ટરમના નાદાર હાજી તુર ઇલાહીમ ની કાં. ના લેજુદારોની મીટીંગ પોલેસ્ટરમમાં ૧૦મી અક્ટોબરે મળશે.

પ્રીટોરીયાના નાદાર હાથ હુખીબના લેણદારોની મોટીંગ દેવાદારની ઉધરાણી લેવા આખતની ઓફરનો વિચાર કરવા તથી અફરોબરે મળશે.

પોર્ટસખર્મ

(અમારા અગ્રપત્રી તરફથી)

ઓપિનિઅનના અધિપતિ તથા શ્રી. ઇ. એ. ના વાઇસ સેક્રેટરી મી. પોલાક ગયા મંમળવારે અહીં આવ્યા હતા. તે દિવસે મી. હાથ હાસમના મહાનમાં ખાસ મોટીંગ બરાબ હતી. મી. અવખ હાથ મહમદ પ્રમુખપદે હતા. સેક્રેટરી મી. ખડેરીઆએ મોટીંગ બરવાનું કારણ જણાવ્યા બાદ પ્રમુખની રજાથી મી. પોલાકે બાપણ કર્યું કે હું ઓપિનિઅન માટે આદક કરવા વગેરે કામ માટે આવ્યો છું તો સહ મદદ કરશે એવી આશા છે. હાલ ઓપિનિઅન ટરાંસવાલના હિંદીની કેટલી સેવા બળવે છે તે કહ્યું. ઓપિનિઅનના કામ માટે શીનીકસમાં હાલ કેટલી મહેનત લેવાય છે તેના એક દાખલા તરીકે જણાવ્યું કે તા. ૩૧ મી આગસ્ટે માસ મોટીંગ બરાબ હતી તેના તમામ રીપોર્ટ શુકરવારે સાંજે શીનીકસ મળેલ. તેથી કામ કરનારાઓએ શુકરવારે આખી રાત ને રાતીવારે સવારે કેટલોક વખત સુધી કામ કરીને પણ તેજ તારીખના અંકમાં બધો રીપોર્ટ બહાર પાડેલ. આવી સખત મહેનત લઈ જેઓ ફરજ બળવે છે તે માટે સહએ મગરર થવું જોઈએ તથા બનવું ઉત્તેજન આપવું જોઈએ. ખીજું હું મારી સાથે ગંગવર અરજ પણ લાવ્યો છું તેમાં સહીઓ કરવી જોઈએ ને તેમ કરી સરકારને બતાવવું જોઈએ કે આપણે સહ એ કાયદાથી વિરૂદ્ધ છીએ. જો આપણે અત્યારે સામે નહિ થઈએ તો રફતે રફતે આપણી સિથિતિ ટરાંસવાલમાં કુતરાના જેવી થશે. તેમાં પહેલાં તો લોકશને થશે. પણ જો આપણે આ તકે એકસંપ થઈ સામે થઈ તો લોકશને કરતાં સરકારને વિચાર થઈ પડશે. પછી પ્રમુખે મી. પોલાકનો ઉપકાર માનીને ઓપિનિઅનને ઉત્તેજન આપવા તથા અરજીપર સહીઓ કરવા લલામણ કરી. મી. જુસબ હાથ વલીએ પણ ઉપકાર માની કહ્યું કે હમણાંજ સહીઓ થાય તો બહુજ ઠીક. મેસર્સ તવાડી, ખડેરીઆ, હાસમ કાળા, આચ, તૈયબ, અબદુલ

લતીબ વિગેરેએ કાયદાના બારામાં વિવેચન કર્યું. ૧૪ જણાએ તેજ વખતે સહીઓ કરી. ખીજાએ પછીથી કરવા કહ્યું બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

ખુશ્ખારના રોજ મી. પોલાકના માનમાં મી. ખડેરીઆને ત્યાં ડીપાર્ટી હતી. ઘણા હિંદી બાઈઓ આમંત્રણથી એકઠા થયા હતા. તે વખતે પણ કાયદાના બારામાં બાપણ થયા હતાં.

તેજ રાત્રે મી. પોલાક પ્રીટોરીઆ તરફ રવાના થયા હતા.

ઓન. મી. બાપણે તરફથી એસેસી એશનપર આવેલો કેબલ બાપમાં વાંચીને સહિને નવો જુસ્સો આવેલ છે.

કેપટાઉન લીગનો મોટીંગ

મી. આદમ હાથ ગુલ મહમદ જણાવે છે કે:—તા. ૫ મી એ મેસોનીક હોલમાં શ્રી. ઇ. લીગની મોટીંગ મળી હતી. અત્રેના તેમજ બહાર ગામના સાહેબો હાજર હતા. પ્રમુખ મી. આદમ હાથ ગુલ મહમદે સભા બોલાવવાનાં કારણમાં કહ્યું કે (૧) લીગના હોદ્દાઓ લાંબી મુદતથી પોતાની જગ્યા ઉપર છે. તે તરફ કેટલાકની નાપસંદગી હોવાથી નવી સુન્ટણી થોડા વખતમાં કરવાની છે. (૨) કાષ્ઠક માણસો કહે છે કે લીગ પૈસાનો હિસાબ બતાવતી નથી ને પૈસા હજમ થઈ જાય છે. માટે આપણી ફરજ છે કે અવલથી તે આખર સુધીનો હિસાબ બહાર સભાની અંદર બતાવી દેવો. આજ વખવાળી કમીટી નીમાશે તે તે હિસાબ તપાસશે. પછી તેમની સહી સાથે તે બાપમાં બહાર કરવાનું અથવા ખીજી રીતે પ્રસિદ્ધ કરવાનું બનશે. (૩) આપણે એક મજબૂત કામ કરનારી કમીટી નીમવી. હાલમાં કમીટીમાં થોડા મેંબર રહ્યા છે. બળવાન કમીટી નીમવાની એ જરૂર છે કે હાલ દરેક કોલોનીમાં હિંદીની હાકમારીઓ વધવા લાગી છે તેમ આપણી ઉપર પણ છે. માટે આપણે મજબૂત બનવાની જરૂર છે. વગવાળા મેંબરો કમીટીમાં નીમાવાથી લીગના કામમાં ઘણો સુધારો થઈ શકશે. નવા કાયદા કાનુન કરાશે તથા ખામીઓ હોય તે કાઢી નખાશે. લીગ ૬ વરસ થયા હસ્તિમાં આવી છે. તેણે નાનાં મોટાં ઘણાં કામ કર્યાં છે. અગર પૈસા નો ખ્યાલ કરીએ તો ૪ વરસમાં આશરે ૫૦ રૂપાની અંદર કુલ હિંદી તરફથી

અમને મળ્યા છે. એ સહ ખુલાસો આપતી સભામાં થશે. હિંદીવાનોના રાજદારી હક સંભાળવાનું કામ લીગનું છે ને માટે હોશિઆર માણસની કામગીરી જોઈએ. પછી મી. એ. કાદરે થોડું બાપણ કરી કમીટીના મેંબરનું લીસ્ટ બનાવેલ તેમને પોર્ટફોલિયો ઉપર બોલાવી ને ખેસાડ્યા. તેમાંના એક મી. ખાન ગુલે કહ્યું કે હું સા. આ. ઇ. એસેસીએશનમાં જોડાએલ હોવાથી ખુરસી કબુલ કરી શકતો નથી મગર આવતા ગુરવારે જવાબ આપીશ. ખીજા મેંબરોએ કમીટીમાં નીમાવા માટે પોતાની ખુશાલી બતાવી. બાદ મોટીંગ બરખાસ્ત થઈ હતી. કમીટીના મેંબરો નીમાયા તેનાં નામ નીચે મુજબ છે. મી. આદમ હાથ ગુલ મહમદ (પ્રમુખ), મી. એ. કાદર (સેક્રેટરી), મી. સી. પી. લક્ષીરામ (ટ્રેઝરર), મી. મહમદ અબાસ (ઉપ પ્રમુખ); તથા તે, ઉપરાંત મેસર્સ ક્યારામ (પુલુમલ અધસના મેનેજર), જગનલાલ બવાનીદાસ, મોરાર દાલા, મહમદ આરેફ, આશમાન હાઉદ, મહમદ ઇબ્રાહીમ ને હસન મીઆ (કલેર માર્કેટના); મહમદ અબાસ પરકાર (સોલ્ટ રીવરના) મોરાર શીવા, ને ગાલા (ગુડ સ્ટોકના); મોલવી મહમદ બદી એશમાન, મેલુ પદાણ, મહમદ દસન, હાથ કમર દીન, ઇસાક બલુ, જોશી બમન, શેખ અલી, મહમદ સાલે, મહમદ ઇનસ, હસન મીઆ, એસ. એમ. ચેટી, અબદુ રેમાન બાલા, મંચેરજી સમીથ, તથા જે. એમ. એચ. ગુલ. છેલ્લા ૪ મહસ્થો સભામાં હાજર ન થઈ શક્યા હોવાથી તેમની રજાથી તેમનાં નામ પાછળથી ઉમેરાયાં છે.

પ્રીટોરીઆ અંગ્લુમન ઇસ્લામ

સેક્રેટરી જણાવે છે કે:—મજકુર અંગ્લુમનની મોટીંગ તા. ૧૫મીએ અંગ્લુમનના હોલમાં બરાબ હતી. બાથુક ચેરમેન મી. હાથ હખીબ હાજર ન હોવાથી મી. અલી અ. લતીબે પ્રમુખપદ લીધું. સેક્રેટરીએ પોર્ટ ફક્ષીઅમેથવાળા મી. ઇસપ સુલેમાનનો કાગળ વાંચી સંબળાવ્યો જેમાં અંગ્લુમનના હેતુ, ધારા, તથા બહાર ગામવાળાઓ મેંબર થઈ શકે કે નહિ એ હકીકત માગવામાં આવી હતી. સેક્રેટરીને એવો જવાબ ભાપવા હુકમ થયો કે—અંગ્લુમનના હેતુ ઇસ્લામી ખીરાફરોમાં બાઈચારો તથા સંપ વધારવાનો, કામમાં ઇલમની ખીલવણી કરવા

નો, તથા ઇસ્લામના હિતને સાચવવાનો છે. કાયદાઓ વગેરે ઇલાવવાના છે તે તકવાર થયેથી મોકલાવશું. બહાર ગામ થી દાખલ થવા ચાહશે તેણે લખીત અરજી કરવી પડશે. દાખલ શી થી. ૫/- છે. માસીક લવાજમ બહાર ગામ ના મેંબરો પાસેથી અરજી (૬ પેન્સ) લેવા માં આવશે." પછી મી. ઇસ્માઇલ ખાને હેતુઓ તથા કાયદાઓ ત્રીજી વખત વાંચી સંભળાવ્યા. જે કેટલીક ચરચા બાદ પાસ થયા. તે માટે હાજરીન મેંબરોની સહીઓ લેવામાં આવી. મી. કાસમ આદમે મી. પટેલની હાજરી માટે ખુશાલી બતાવી. મી. પટેલે અંજુમનને ફતેહ ઇઝ્તી મેંબર થવા ઉમેદ જણાવી. મી. હાજી કાસમે અંજુમનને મદદ દેવા તું સૌને કહ્યું. અંજુમનજેવા મંડળથી થતા લાભો દાખલાઓ સહીત લખાણથી સમ ભળ્યા. બાદ એક્ટીંગ ચેરમેને ઘટતા સંબંધમાં વિવેચન કર્યું ને સૌને હાજર રહેવા સુચવ્યું. મી. હાજી ઉમર તથા મી. અલી ઉમર ખુરેશીની અંજુમનમાં દાખલ થવાની અરજી પાસ કરવામાં આવતી મીટીંગ ઉપર રાખી સૌ વિસર જન થયા હતા.

મહોમેડન ડીબેટીંગ સોસાયટી

ડીબેટીંગ મહોમેડન ડીબેટીંગ સોસાયટી ના સેક્રેટરી જણાવે છે કે:- તા. ૧૪ મીએ મજકુર સોસાયટીની મીટીંગ ભરાઈ હતી. મેંબરો ઉપરાંત ખીજ પચુ હાજર હતા. મી. ઇસ્માઇલ ઇબ્રાહીમ ખુરેશીએ હતા. મી. સૈયદ સખાવત હુસેન ખુખારી એ મુલક જતા હોવાથી પોતાના સેક્રેટરી તરીકેના હોદ્દાનું રાજીનામું વાંચી સંભળાવ્યું. મી. આદમજી કાનમીઆએ મી. ખુખારીની સેવાઓ માટે આભાર માન્યો ને કહ્યું કે તેઓ મુલક જાય ત્યાં સુધી રાજીનામું મંજૂર કરવા મુલતવી રાખવું. મી. આસમાન અલારખીયાના ટેકાથી તેમ કરવા ઠરાવ થયો. મી. આદમજી કાનમીઆએ સંપ વિષે તથા સોસાયટીને ઉત્તેજન દેવા માટે વિવેચન કર્યું. સેક્રેટરી મી. ખુખારીએ આભાર માન્યો ને અહીં હોય ત્યાં સુધી સોસાયટીની દેખરેખ રાખવા કહ્યું. મી. કાસમ મીર ની સુચના ઉપરથી મી. આસમાન અલારખીઆએ દરખાસ્ત કરી કે મી. મહમદ આદમે નોઈટ સેક્રેટરીની નીમવ તેને મી. આદમજી કાનમીઆએ ટેકા

આપ્યો. પ્રમુખે પણ કહ્યું. તેથી મી. મહમદ આદમે આભાર માની નોઈટ સેક્રેટરીની જગ્યા કબુલ કરી. પ્રમુખે જણાવ્યું કે અહીંના જે આગેવાનો સોસાયટીમાં નથી આવતા તેમને સમજાવવા ત્રણ માણસનું એક ડેપુટેશન લઈ જવું જે માટે મી. ઇસ્માઇલ ઇબ્રાહીમ પ્રમુખ મી. મહમદ સુલેમાન અરંગ, તથા મી. આસમાન અલારખીઆ એમને ચુટવમાં આવ્યા. (તેમણે રવિવારે શહેરમાં બંધે ટેકાણે ફરીને સમજાવતી આવી. જેથી કેટલાકે મેંબરશીપમાં પોતાનાં નામો દાખલ કરવા જણાવ્યું છે.) બાદ મી. આસમાન અલારખીઆએ દરખાસ્ત કરી કે આજની સભાના પ્રમુખ મી. ઇસ્માઇલ ઇબ્રાહીમને સોસાયટીના વાઇસ પ્રેસીડેન્ટ નીમવા. તેને મી. મીરે ટેકા આપ્યો. મી. ઇસ્માઇલ ઇબ્રાહીમે જણાવ્યું કે થોડા વખતમાં હું દેશ જનાર હોવાથી ચોક્કસ જવાબ આવતે અઠવાડીએ આપીશ. તેથી તેમ કરવા ઠરાવ થયો. મી. આસમાન અલારખીઆ તથા મી. ઇબ્રાહીમ અહમદે લાખિરેરી માટે ૩૬ ચોપડીઓ નાં નામ પસંદ કર્યાં હતાં તેની નોંધ લઈ કઈ કઈ ચોપડી લેવી તેની તપાસ આવતા અઠવાડીઆપર મુલતવી રહી. એ ચોપડી ઓની કિંમત પા. ૫-૧-૩ થાય છે તેમાંથી પા. ૨-૧૮-૦ મેંબરો તરફથી બકીસ મળેલ છે. બાકીના પૈસા સોસાયટીએ ઉમેરવા મી. આસમાન અલારખીઆની દરખાસ્ત ને મી. આદમજી કાનમીઆના ટેકાથી ઠરાવ થયો. મી. ઇસ્માઇલ ઇબ્રાહીમ લીબાડાએ શી. ૨/૬ સોસાયટીને ચોપડીઓ મંગાવવા સાઈ બેટ આપી તે માટે ઉપકાર માની સભા વિસરજન થઈ હતી.

વેરૂમથી બાબુ તાલેવંતસિંહ લખી જણાવે છે કે શ્રી ગોપાળ લાલજીના મંદિરના લાલ અરથે તા. ૫મી અક્ટોબરે રામાયણના આધારથી ધનુષ યજ્ઞ નામનો ખેલ ભજવી બતાવવામાં આવતાર છે, તો સૂર પૂરે પૂરે ધરમના ઉત્તેજન અરથે આશ્રય આપશે એવી આશા છે. શી શી. ૩/-, ૨/-, ૧/- રાખવામાં આવી છે. પૈસાની વ્યવસ્થા બાબુ તાલેવંતસિંહના હાથમાં રહેશે. પાઠ લેનારાઓ ધરમાદા કામ હોવાથી મક્કત કામ કરશે.

તા. ૨૭ અક્ટોબરે બપોરના ૧ વાગે ડરખાસ્તમાં હિંદુસ્તાનની ટપાલ બંધ થશે.

હેલ્લા ખબરો.

[ઇ. એ. માટે પાસ તાર.]

જોડા-સખરગ, ૨-૧૫

જરમીસ્ટનમાં રજીસ્ટર ઓરીસની મુદત ખલાસ થયેથી તે બંધ થઈ છે. માત્ર બહારથી આવતા ત્રણ જણ રજીસ્ટર થયા કહેવાય છે. એક માણસ પીટર્સબર્ગથી આવેલ. તે પીટરોના સમજાવવાથી પાછો ગયો. તેથીજ રીતે પ્રીટરીઆના પાંચ જણ પણ પાછા ગયા. પીટરો જણાવે છે કે કેટલાક હિંદી વેંટરેને તેમના ગોરા શેરોએ એવી ધમકી આપી છે કે જે તેઓ રજીસ્ટર નહિ થાય તો તેમને નોકરીમાંથી બાતલ કરવામાં આવશે. પીટરો જણાવે છે કે તેમણે કાંઈને ધમકી કે ડરામણી દીધી નથી; ઉલટાના એક જણે રજીસ્ટર થવાની હઠ પકડી હતી તેને તેઓ (પીટરો) રજીસ્ટર ઓરીસ સુધી લઈ ગયા હતા.

જંગી અરજી ઉપર ૩૦૦૦ સહીઓ હજુ સુધીમાં થઈ ગઈ છે; ને ખીજ વધારે રોજ રોજ થતી જાય છે. ઘણા ખરાં ગામો સહીઓ લઈ લઈને ફારમો પાજાં ખીડવા લાગ્યાં છે.

વિલાયતથી મી. ન્યોર્થ ગોફરે જેરી સ્ટર સ્ટીમર ઇનસીફવામાં આવી પહોંચવા ની વડી છે. (જે વાગે ડરખાસ્ત પહોંચેલ છે.)

જનરલ બોથાને જન્મ દિવસની ખુશાલી માટે મુખ્યારકબાદીના તારો બિ. ઈ. એસો. સીએશન તરફથી તથા હમીદીઆ ઇસ્લામીક સોસાયટી તરફથી મોકલવામાં આવ્યા છે.

૩.૫૭ વાગે

એવું સાંભળવામાં આવ્યું છે કે મેસર્સ સ્ટેગમન, એસ્લીન, ને રસ મારફત કરવામાં આપેલી અરજીનો સરકારે અસંતોષ કારક જવાબ વાળ્યો છે; તેથી તે અરજી કરનારા હિંદીઓએ વળતો જવાબ લખ્યો છે કે તેઓ બધા હિંદી ઓની પેકેજ કરશે, અને આખર સુધી સામે થશે. જતાં જંગી અરજીપર સહી લેવાનું કામ તો આગળ ચલાવ્યેજ રાખવામાં આવશે.

એક લખનાર જણાવે છે કે પોર્ટ ઇલીઝાબેથના બિ. ઇ. એસોસીએશન ની એક મીટીંગ તા. ૧૮ મીએ મળી હતી, જેમાં શ્રી ઉચરાવવાની બાબતપર તથા ખીજ બાબતપર કેટલીક નકરાર અને સવાલ જવાબો કર્યાબાદ તા. ૨૨ મીએ ફરી મીટીંગ બોલાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીએ નીચેના નીચેના માટે રાખશે તે તો એના પત્રો ઉપર ઉપર ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

1. કાગળની એક જ બાજુએ લખવું.
2. અક્ષર ચોખ્ખા સહીથી લખવા.
3. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવાં તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ પણ અમારી બજાને સારું.
4. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મોકલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ કરી શકાશે.
5. લખાણ હમેશાં ફૂંક અને ગ્રહાક્ષર કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીએને જવાબ.

‘હિંદીભાષ’—એ જાતનાં લખાણ બહુ અપાઈ ગયાં છે.

જવાબનો ઉમેદવાર—ફેર્ડ, બોમ્બે.

આર. એન. હપીબી—એ અઠવાડિયાં જેટલી રાહ જોવા પછી એ સુચના કરી શકાય.

સજાના રીપોર્ટ મોકલનારાઓ, તથા ચરચાપત્રીઓ—ઉપરની સુચનામાંના જથ્થા નિયમ મુજબ મંગળવારની સાંજ પહેલાં મળ્યા ન હોય તેવા રીપોર્ટ તથા ચરચાપત્ર નિરૂપાયે બીજા અઠવાડિયાપર મુલતવી રાખવા પડે છે તે ઉપર આપનું ધ્યાન ખેંચવા રજા લઈએ છીએ.

સ્તંભનબરમ યુનાઇટેડ એસેંબલી તરફથી તેના જેઠાં સેક્રેટરી મી. રહીમ મીંઆ જાન દેશ તરફ વિદાય થતા હોવાથી તેમના માનમાં કરવામાં આવેલ મેળાવડા નો રીપોર્ટ આવતે અઠવાડિયાં નાખવા ઉમેદ છે.

મી. હાજી હમીદની સલાહ—તેમનો જુસ્સો

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આજકાલ દરેક ઠેકાણે એશીઆટીક ઓરિન્ટલ બાબત તરફવાર ચરચા ચાલી રહી છે. જેને જેમ અનુકુળ આવે તેમ તેઓ પોતાના અબીપ્રાય જણાવ્યા કરે છે. જે સર્વત્ર અવલોકન કરતાં અત્યાર સુધીમાં મને લાગે છે કે તે બાબતમાં ત્રિચરવાળાના મુખ્ય ત્રણ વિભાગ પડેલા છે જેમ શકું છું.

(૧) એક ભાગ એવો છે કે પોતે રજીસ્ટર થઈ જાણે કેમ એક નામના

મેળવી હોય તેવું કાળ બતાવી પોતાના પક્ષમાં વધારો કરવાની ધમાલ મચાવી રહેલા જેવામાં આવે છે કે જેની સંખ્યા આજ દીવસ સુધીમાં આશરે એકસો ત્રણસોની ચત્રા જાય છે. સદરહુ પક્ષના આમેવાનોની વરતણક એવી જેવામાં આવે છે કે “મે મર” પણ તુલે રાંક કરે” એટલે કે તે પક્ષવાળા એમ તો સારી રીતે સમજે છે કે સાથે રહી ઉશ્કેરણી કરી રજીસ્ટર કરાવવાનું કામ સારું નથી. પણ ફક્ત પોતાની જાહેર લાંબ ન કરવાનું કામ કરી તેમાં મમરૂરી માની લે છે. પણ ખેર, ખુદા સરવને દેહીએ ના હીતને ખાતર રહેમ દીલથી સારી જુદી આપે એમ આશું છું.

(૨) બીજો પક્ષ એવો છે કે ઓરિન્ટલ બાબત સરકારથી કાંઈપણ પ્રકારે સમજુતી કરવાનો વિચાર ચલાવ્યો કરે છે. જેની સંખ્યા આશરે દોઢસોથી બસોની હોવાનો સંભવ છે. તેમાં ધણે ભાગે વેપારી વરસાના હોવાનું જણાય છે. તેઓનો એવો વિચાર છે કે આપણી મીલકતના શું હાલ થશે? આવી ધારતી રસ્તામાંથી રખડતી ઉપાડી લઈ ર્યા કરે છે. જુવો કે તેઓના વિચાર પ્રમાણે જેમમ તો છે. તોપણ આપણે જેટલે દરજે બીક રાખીએ છીએ અમર નુકશાન થવાનું ધારીએ છીએ તેટલી તો નથીજ. પણ ફક્ત “મંગળ જુન અને રાંક ડાકણ” એ મુજબ દહેશત દીલમાં ધર કરી રહેલી જેવામાં આવે છે. પણ હું ઉમેદ રાખું છું કે ઉપરની કહેવતનો જે બરાબર વિચાર કરીશું તો જણાઈ આવશે કે “હિંમતે મર્દા તો મદદે ખુદા.” એ કહેવતને વળગી રહીશું તો દહેશત આપો આપ ટળી જશે. અને પાક પર વર દીમાર આપણી નીતિની લકતને મદદ કર્યાં સિવાય રહેશે નહીં.

(૩) આ પક્ષ હિંમતવાળો છે; સાચો છે; ખુદાના ઉપર બરસો રાખ નાર છે; અને દેશાભિમાની છે. કામી કામને માટે પોતાનું સર્વસ્વ ગુમાવવા તકપાર છે. તેની સંખ્યા ટરાંસવાલમાં સેંકડે ૯૦થી ૯૫ ટકા છે, એટલે કે કુલ ૧૩૦૦૦ હિંદીઓમાં આશરે ૧૨૭૦૦ આ ત્રીજા પક્ષના છે. તેઓની ઉમેદ આ ઓરિન્ટલ નાણુદ કરાવવાની છે. હું કુવા કરું છું કે ખુદા તેઓની ઉમેદ બર લાવવા રહેમ કરે. અને દરેક સાચો હિંદી પણ તેમજ ધારે છે.

બીજા પક્ષવાળા જે બીક રાખે છે તેને માટે વિચાર કરીએ તો જણાશે કે તેઓ

ની બીક બાજબી નથી એમ એકદમજે કહેવામાં અચકાવું જોઈએ. તેમાં વધુ ભાગે વેપારી તથા મોટા જેમવાળા હોઈ પોતાના સ્વાર્થને ખાતર તેવી બીક રાખે છે. તેવા સાહેબોને મારે આજીજ સાથે જણાવવું જોઈએ છીએ કે તમે જે જે લખાણો કે વિચારો સરકાર સાથે ચલાવો તેમાં આપી કામના બલિષ્ઠ માટે બહુ બારીક રીતે વિચાર કરજો. ‘પણ એકદમ સાહસ કરી ઉતાવળમાં કાંઈ કામ કરશો નહીં. ત્રીજા પક્ષવાળાની લકતને અને દેશની આશાને કાંઈ પણ જાતનો ધકો ન લાગે એનો પુરતો વિચાર કરવા પણ જરૂર છે. બીજા પક્ષ તરફથી સરકાર જેમ જે ઉદ્દેશો કાગળ મોકલવામાં આવ્યો છે તે લખાણ એવું તો હલકું છે કે એક ગરીબ બીખારી જાણે કેમ બીખ માનવા જતો હોય, તેને કમત શબ્દમાં લખાયેલ છે.

સાંભળવા પ્રમાણે હાલ બીજા પક્ષ વાળાઓએ જે કાગળ સરકાર જોગ મોકલ્યો છે તેમાં હું સામેલ છું એવી ધણ ના મનમાં શંકા ગઈ છે. તેમની શંકાનું સમાધાન કરવાની હું આ જમાએ તક લઉં છું. સદરહુ કાગળ તરફ હું ધણે નારાજ છું. તે રીતે કાગળ લખવો મને પસંદજ નથી. અને તેમાં હું સામેલ પણ નથી. માટે જેમના મનમાં શંકા હોય તે સાહેબોએ આ ખુલાસા થી તે મારે માટેની શંકા દુર કરવી.

હવે મારો મત જણાવવાની હું રજા લઉં છું. મારો વિચાર પ્રથમથીજ એવો છે કે હાલના ઓરિન્ટલમાં સરકાર જે આપણને સંતોષ આપે એવા ફેરફાર કરી, આપણા આગેવાનોની મંજુરી લઈ, હિંદીઓ અને સરકાર મળી એકત્રિતે કરાવે તોજ તે પ્રમાણે રજીસ્ટર થવું જે તેમ ન થાય તો હરગીજ બીજો રસ્તો લેવો નહિ. આમ હું માનતો આવ્યો છું અને માનું છું. અને તેથી જ સર્વ લાઇઓને જણાવું છું કે આપણી લડત બાજબી છે, કાયદેસર છે, અને આપણાં અને દેશનાં માન તથા આજીને માટે છે. સુધરેલી ૯૫ મુજબ તે લડત ઉપાડેલી છે. તેવી પવિત્ર ફરજ માટે આપણે સરવે એકસાંપ રહીને લડવું જોઈએ તો ખુદાપાક મદદ કર્યાં સિવાય રહેશે નહિ. પણ જે તેમાં ભુલ કરીશું અમર સ્વાર્થને ખાતર આંધળા થઈ દેશી લાઇઓના હિતનો વિચાર નહિ કરીએ, તો બલિષ્ઠમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં આપણા પુરા હાલ થશે; વળી આખો દુનિયા

આપણને નિર્માલ્ય મળે છે, તે ગણતરી આપણે હાથે કરી સાબીત કરી આપવા બંધાયેલ થશે. હાથ આવેલી આ સોનેરી તક જો આ વખતે ગુમાવશું તો આપણે આપણી પોતાની જ મુશ્કેલીથી આ ગુલામગીરી કબુલ રાખી લીધી એમ આખી દુનિયાના ઇતિહાસમાં લખાઈ જશે.

તેથીજ હું દરેક હિંદી ભાઈઓને આ લખીત કેરીપતથી જણાવવા રજા લઉં છું કે ખુદના ઉપર બેસો રાખી આપણી બાજબી લડતને વળગી રહેવા એકસંપથી તૈયાર રહેજો. કુસંપને ગમે તે જતના બોગે દુર કરજો. જો આજ સુધી લડત લીધી છે, પૈસા ખર્ચ્યા છે, ને માન જીવવા માટે લડનાર તરીકે દુનિયામાં નામ કાઢ્યું છે, તે બધાને હવે એકલી થીએ જો આપણે હિંચકારા બની ગુમાવી દઈશું તો તે સર્વ મહેનત બરબાદ જશે. અને કહેવત પ્રમાણે 'તેકી બરબાદ ને ગુન્હા લાંબમ' એમ થશે. આખી દુનિયાના નામાંકિત જાણીતા આપણી લડતની તારીફ કરી આપણી મદદમાં આવતા જાય છે તેઓ આપણને છેલ્લી જીતીએ હિંચકારા બનેલા જોઈ આપણા માટે શું ધારશે? જાણીતા આપણને કેવી મદદ આપશે? આ બાબતનો પુરો વિચાર કરવાની પણ જરૂર છે.

સારા કામમાં હમેશાં સો વિધા, તે પ્રમાણે કદાચ આ કામમાં આપણે તુક જાન બોગવીશું પણ તેથી જો આપણને ખુદાપણું મળશે તેની પાસે તે તુકજાની કાંઈ વિસાતમાં નથી. ખુદા ઉપર એકીન રાખી એકસંપથીજ જો આપણે આપણા કામમાં મન્યા રહીશું તો તે પાક પરવર દીવાર મદદ કર્યા વગર રહેશે નહીં. "સાચને અંતે જય" એ કહેવતજ આપણી લડતને પુરતી છે. જો પોતાના ઇનશાનિયતપણાનું માન છે, તે પોતાની ટેક જાળવવા માટે પોતાનો માલ, તથા જન આપવામાં પછાત રહેતો નથી. તેના દાખલા ઇતિહાસથી સાબીત થાય છે. કાંઈપણ શખ્સ પોતાની બાજબી લડતમાં નિષ્ફળ ગયો ઇતિહાસમાં જોયો નથી. આ બધા વિચારો કરવાની જરૂર છે. આ નાલાયક કાયદો કબુલ રાખવાથી અંતમ શું આવશે? તે વિચારવાની પણ જરૂર છે. આ વખતે જો પાછી પાની કરશું તો આપણે હમેશાં માટે ધિકારપણું ખરીદી રાખ્યું છે એમ ખાતરી માનજો.

આ બધું બતાવી હું હવે મારું આખું પુરું કરવા પહેલાં આપ સરવ

હિંદી ભાઈઓને વિનંતી કરું છું કે આપણી કમીટીએ સરકારને જે છેલ્લી જાગી અરજી મોકલવાનો ફરાવ કર્યો છે, તે અરજીમાં સરજ ભાઈઓ જેમ અને તેમ વેળાસર સહી કરી આપશો. અને ઉમેદ છે કે એ આપણી એકસંપથી લેવાતી લડતમાં કાંઈપણ વાંધો આવશે નહીં.

મારે અત્યારે એક - સવાલ કરવાની જરૂર જણાય છે. તે એ કે સરકાર કાંઈ પણ પ્રહસ્યને કાંઈપણ કારણસર એવી સજા કરે કે તારો એક હજાર રૂપિયા દંડ અને જો દંડ ન આપે તો તેનું અરજી મોકલું કાળું કરી તથા છેક નાગો કરી ગધેડા ઉપર બેસારી આખા શહેરમાં ફેરવવો. સાહેબો, ઉપલી સજા પછી જે માણસને માણસપણાની ટેક છે, ઇજ્જતની જરૂર છે તે કઈ શીક્ષા કબુલ કરશે? પછિસા કે ઇજ્જત. આ દાખલો આપવાનો હેતુ માત્ર ટરાંસવાલના ઓરડીનન્સ અને આપણા સંબંધ વચ્ચેના સંજોગને લીધે છે.

છેલ્લે હું દરેક હિંદી ભાઈઓને ફરી અરજી કરું છું કે આ વખતે ઘણો બારીક છે. આવા બારીક વખતમાં સ્વારથીપણું છોડી દઈ પોતાની કામનું કમ લાડું ધાય તે તરફ વધારે ધ્યાન કરશો. અને હું પાક પરવર દીવારની જતાખમાં એમ દુવા માગું છું કે એ ખુદા પાક, તું અમોને અમારી બાજબી લડતમાં હિંમત બક્ષજો. અને હે ખુદાવંત કરીમ, તું અમોને હિંચકારાપણાથી બચાવજો, અને અમોએ આ નાલાયક કાયદો મંજૂર નહીં રાખવાનો જે ફરાવ કર્યો છે તે છકરા પુરો કરવાની અમોને હિંમત બક્ષજો. આમીન, આમીન.

ડરબન હું છું, હિંદીઓનો તા. ૨૨-૯-૦૭ નામેદાર દુવાગીર લાજ હબીબ.

મો. પારસી રસ્તમજની દેશદાજ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

પ્રીટોરીઆ વગેરે કેઝાલના કેટલાક હિંદીવતી મેસર્સ સ્ટેગમેન એસ્તીન અને કસે કરેલી અરજી વાંચીને આ બાબતમાં મારા વિચારો જણાવ્યા વગર મારાથી રહેવાનું નથી. એવા કેટલાક હિંદીના કામથી સમસ્ત હિંદી કામ, જેમણે ખુદા ને પાસે રાખી કસમ લીધા છે. તેના ઉપર ગંભીર અસર થશે એમ હું માન

તોજ નથી. છતાં કાયદા સામેની લડત એટલે દરજ્જે પણ નબળી થાય એ મોટા ખેદની વાત છે.

એ કાયદો આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાં હિંદી સામે જુલમ થવાના બી રૂપે છે. એક વખત એવો કાયદો આપણી સામે અમલમાં આવ્યો એટલે આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાં હિંદીના હકના બાર વાગી જવાના. ટરાંસવાલમાં હિંદી સામે જે અખતરો થયો છે તેનું શું પરીણામ આવે છે તે જણાવવા નાતાલ, કેપ, ઓરેંજ રીવર કોલોની, તથા રોડેશીઆના ગોરા આતુર થઈ રહ્યા છે કે કયારે એ કાયદો ટરાંસવાલમાં ફતેહમાં ઉતરે અને કયારે આપણે (આપણા કોલોનીમાં) પણ તેવાજ કાયદા થીએ. તેઓની દલીલ એવી છે કે જો ટરાંસવાલમાં એવા કાયદાને વડી સરકારે મંજૂરી આપી તો બીજા કોલોનીને પણ તેવા કાયદા પર મંજૂરી મળશે. ગોરા આવી દલીલ કરે એ કુદતી છે. એટલે આ કારણને લીધે ટરાંસવાલ બહારના હિંદીઓ પણ ટરાંસવાલના કાયદાને નિષ્ફળ ઉતરેલો જોવાને આશાપુરવક રાહ જોઈ રહ્યા છે.

માટે હું ટરાંસવાલના ભાઈઓને વિનંતી કરું છું કે ભાઈઓ, તમારા કસમ પર મક્કમ રહેજો ને હિંદીનું નામ રાખજો. આ તક જ્યાં દેશે તો હિંદીનું પાણી બતાવવાની તક ફરીથી મળવાની નથી. વળી એ કાયદો જો અમલમાં આવે તો જે ભયંકર પરીણામો નીપજે તે માટે પાછળથી મોટા પરતાવો થાય તેમ છે. કોલોનીઓમાં વસતા બધા હિંદીની સાજા ટરાંસવાલવાળાના હાથમાં છે, એટલુંજ નહિ, પણ આખા હિંદુસ્તાનની પ્રજા તમારા તરફ તાકીને જોઈ રહી છે. તેઓ તમને ફતેહ મળે તો તમારાપર શીદાગીરી કરશે ને જો તમે પાછા હઠ્યા તો શીદાકર દેશે. માટે હિંદીનું નામ આપણે ગુમાવ્યું એવું કહી કહેવડાવજો માં.

સારાં ચિન્હની શરૂઆત થઈ ચુકી છે. વાનકુવરનાં તોફાનોથી કોલોનીઓમાં એશીઆટીકનો સવાલ બધે ચરચાઈ ઉઠ્યો છે. ઇંગ્લાંડના જાણ્યો દાખલ પત્રની સરદારીતજે કોલોનીઓને ચેતવણી આપવા લાગ્યા છે ને ખામોશ કરવા કહે છે. વસીલેદાર જાણના મોટા ભાગ આપણા પક્ષમાં છે. વડી પારલામેન્ટના સંખ્યા બંધ મેંબરો આપણી મદદ છે. એટલે ફતેહ મળવાની આશા માટે આપણને દરેક કારણ છે.

આ લક્ષ્યમાં ઉત્તેજન દેતારાં તમારાં હાથાણાં મેં હોંચથી વાંચ્યાં છે. જાણ વડે કેટલી જાણી દિમાયત થાય છે તે દરેક હિંદી જાણે છે. જાણના દુષિઆર વચ્ચે આપણે નિરાધાર થઈ પડીએ ને સરકાર આજે તેમ કરી શકે. પણ ઇશ વરની મહેરથી આપણામાં એ જોર છે અને આપણા હઠ વારતે જોમ આપવા આપણે તાકાદ ધરાવીએ છીએ.

યજ્ઞાખરા હિંદીઓએ બહાદુરી બરેલી રીતે જે ટકકર ગ્રીષ્મ છે તે માટે તેમને મોટી સભાથી બંદે છે. તેથી બહાદુરી થી જરૂર લાગે થશે. જોરાઓ પણ જાણુરો કે હિંદીઓ કાંઈ જોજા કિતરે તેવા નથી; તેમનામાં પણ પાણી છે ખરું. જ્યાં સુધી કચરાતા જવા સામે આપણે અસંતોષ જાહેર નહીં કરીશું ત્યાં સુધી જોરાઓ આપણને બાવલા જેવા ગણીને શામ લેશે. માટે તેમને બતાવી આપો કે આપણે મક્કમપણે જીવમની સામે મક્ક સડીએ છીએ. આમ બતાવી આપશું તો જોરાઓ આપણી તરફ વધારે સારી રીતે વરતતાં જરૂર શીખશે.

થોડી મુદતપર આપના પત્રદારા મેં વચન આપ્યું હતું કે ટરાંસવાલના હિંદી ની મદદ માટે મારી પાસે જે કંઈ છે તે ખરચવા હું તૈયાર છું. આ વચન હું અહીં ફરીથી કહું છું; ને હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, તથા ખ્રિસ્તી દરેકને અરજ કરે છું કે તમારા કરાવને વળગી રહેજો અને હિંદીનું નાક જાળવજો. તો ભવિષ્યની પ્રજા ૧૯૦૭ના આ પુરને હિંદીની છુટ મેળવનાર પુરુષ તરીકે યાદ કરશે.

લી. પારસી રસ્તમજી ઇવજીજી

રચન

તા. ૨૪-૯-૦૭

મી. હમીય મોટલુની સલાહ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

તા. ૧૭ જુલાઈના ઓર્ડિનિયનમાં જરૂરીસ અમીર અલીપરને મી. અલીના કામળ વાંચી દિલગીરી થાય છે. તેઓ ફરી વિચાર કરી મી. ગાંધીના મતને મળતા થશે એવી ઉમેદ છે. જરૂરીસ અમીર અલી એક વખત ટરાંસવાલની મુલાકાત લઈ જુએ, પરમીટ ઓર્ડિનિયનમાં આવ, કુલી કહીને બોલાવે તે સાંભળે, કામમાંથી ને ટ્રેનપરથી પાછા આવવાનું અનુભવ લીએ તો તેમને ખાતરી થયાં વગર રહે નહિ કે એટલા બધા જીલમ

તથા પડેલા હિંદીને જોસ પસંદ કરવા સિવાય હાથ નથી. કાયદા સામે થયા રમર હિંદીનાં દુઃખનો અંત આવે તેમ છેજ નહિ. જો આવે વખતે હું ટરાંસવાલમાં હોજી તો મારા અચ્ચા સાથે હું પહેલો જોસમાં જતો. પણ દિલગીર છું કે હું દુર હોવાથી હિંમત આપવા કરતાં વધારે કરી શકતો નથી. હું હિંદુ તથા મુસલમાન બાધઓને જણાવું છું કે મી. ગાંધીની સલાહ પ્રમાણે ચાલવું તે જરૂર છે, ને તે અંતે ફાયદાકરક નીવડશે. જેઓ દેશી બાધઓના કલા માટે જોસ અચ્ચા દેસતીકાલની સબ જોગવશે તેમની કીરતી જગતમાં ગવાશે.

છેવટે હું એટલું જણાવું છું કે અહીં નું મારા જેવું કાંઈ કામ હોય તે મને ખુશીની સાથે કરવાયશે. હું મારા બોમે દેશી બાધઓના કલાની ખાતર તે કરવા માં જજાત રહીશ નહિ. હિંદી બાધઓ ને હું ફરીથી કહું છું કે જોલના નિશ્ચય પર કાયમ રહેજો. તેમ કરવાથી જ હિંદી ના દુઃખનો અંત આવશે. મી. પારસી રસ્તમજીએ દીલાવરીથી ટરાંસવાલના બાધઓની મદદ માટે જે પરમજીપણ બતાવ્યું છે તે ઓછી ખુશીની વાત નથી. આવા દેશાભિમાની ગ્રહસ્થો આપણામાં છે એ સારાં ચિન્હો છે.

લી. હમીય મોટલુ

કામળરજ ડ.એસકેલર

ડેલાગોવાબેના હિંદી વેપારીઓને

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

અહીં મોટી સંખ્યામાં હિંદી વેપારીઓ છતાં ૭-૮ કરતાં વધારે હિંદીઓ ચેંબર ઓફ કોમર્સમાં ચેંબર થયા નથી. નાતાલ ટરાંસવાલમાં આવો હક હિંદીઓ ને નથી તે માટે ઉત્સાહથી તેઓ મહેનત કરે છે. અહીંની ચેંબરના કાલના પ્રમુખ બધા તરફ સમજાવથી જોનાર છે તે વખતે ઘણા હિંદીઓ ચેંબરમાં વમક તકલીફ કામગીરી થઈ શકે છે. ખરચ પણ નજીવો છે. ઉમેદ છે કે ડેલાગોવાબેના હિંદી આ બાબત ખાસ ધ્યાનમાં લેશે.

લી. એક હિંદી

ડેલાગોવાબે તા. ૧૭-૯-૦૭

ડેલાગોવાબેના હિંદીને લખતું

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોમ,

અહીંના મુસા નારાયણસની કા. પુ. દેણ સુકરવાતા કેસ સંબંધમાં એક બાગીદાર પા. ૨૪૦ની જામીનગીરી

મેળવી શક્યો ને તેથી છુટી શક્યો છે. સારે બીજે બાગીદાર નારાયણસ બીન વસીલદાર હોવાથી જામીનગીરી ન મળ્યાં જોસમાં પડેલો છે. તેના સાર પા. ૨૪૦ ની જામીનગીરી બેગી કરવા એક મીટીંગ મળેલી; ને પા. ૨૦૦ની જામીનગીરીના બાગદાર તૈયાર થએલ. આજી બીજા પા. ૪૦ બુદ્ધતા તેવું હતું સુધી કાંઈ થયું નથી. આજા છે કે અહીંના સમી દિવ ના. આગેવાનો એ નિરાધાર માણસને દુઃખદાયક આશ્વત્તાથી ઓડાવવા બનતો પ્રયત્ન કરવામાં હવે વધુ દીઝ કરશે નહિ. ડેલાગોવાબે, તા. ૨૧-૯-૦૭ લી. નિર્ધન

રેકડ ખખર ભાવ.

આવલ.	લી. પે.	લી. પે.
માંબ ૧ જસ્ટાલ	૨૫ ૬	૨૬ ૦
બીમડીના	૨૮ ૦	૨૮ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬	૨૨ ૦
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦	૨૦ ૦
ચીની સક્રર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
હડાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
દેશી ટુવેર ઘણ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
ટુવેર ઘણ કાલખુરી.	૨૪ ૦	૨૪ ૬
મસુરની	૨૪ ૦	૨૫ ૦
મખની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અડની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
ઘણ	૨૪ ૦	૨૪ ૬
ચણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
નાકા	૧૦ ૦	૧૦ ૬
બીનીસ.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડવું તેલ ૧ આલન	૩ ૯	૩ ૧૦
એરડીનું	૩ ૩	૩ ૪
મીડું	૩ ૮	૩ ૯
નાળીએલું	૪ ૯	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
પીળી	૧૭ ૦	૧૭ ૬
તીરકળ નાતાલ	૯ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૨ ૦	૧૨ ૬
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ ૦ ખા	૦ ૦	૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૫
લી પેટી ૪ દીનના પો	૧૧ ૬	૧૨ ૦
પારમંદર	૦ ૪	૦ ૫
પારાશીન ડીવોસ.	૬ ૪	૬ ૫
વાલર રાસ	૮ ૫	૮ ૬
આલન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નાળાચેર	૧૪ ૦	૧૫ ૦
લી	૧૦ ૬	૧૧ ૦
મસમંડ સોપ	૧૪ ૬	૧૫ ૦
દુધ નેસલતું.	૧૯ ૩	૧૯ ૬
નીમક (લીવરયુલ)	૪ ૬	૫ ૦
જસ્ટા એકનું	૪ ૬	૫ ૦

Abstract of Expenditure by the Deputation to England.

	£	s	d		£	s	d
To Mr. Ally	300	0	0	By amount received by Delegates	900	0	0
" Steamer Passage, etc. ...	172	8	4				
" Railage & Portage, S. A. ...	39	9	7				
" Railage, Cabs, and Buses in London. ...	22	19	10				
" Hotel Bills and Luncheons as per vouchers (including gratuities.) ...	105	1	11				
" Postages, Telegrams and Cables ...	24	16	5				
" Stationery, Sundries, etc. ...	22	9	1				
" Wages, Typists, etc. as per vouchers ...	17	4	4				
" Furniture, and Registration of Teleg. Address for S. A. B. I. Committee Room ...	26	1	0				
" Commission to Bank ...	2	0	0				
" To Balance refunded by Delegates ...	167	9	6				
Total	£900	0	0	Total	£900	0	0

Certified Correct:—

(Sgd) ABDUL GANI, (Chairman) A.I.L.F.
(Sgd) GOOLAM SAHIB HORZAK, (Treasurer) do.

વિલાયત ડેપ્યુટેશન ગયું તેના ખર્ચનો વિગત.

ક્રમ	વિવરણ	પા.	શી.	પેન્ડ
૩૦૦-૦-૦	ડેલીગેટોને મહેલો.	૩૦૦-૦-૦	મી. અલી	...
૧૭૨-૮-૪	સ્ટીમરનું ભાડું વિગેરે	૧૭૨-૮-૪	રેલવેનું ભાડું અને મજૂરને સાઈય આફરીકમાં	...
૩૯-૯-૭	રેલવેનું ભાડું તથા તથા માલ ભાડાનું લેડનમાં	૨૨-૧૬-૧૦	હોટેલનું બીલ તથા ખાણ ખર્ચના (વાહિયર મુજબ)	...
૧૦૫-૧-૧૧	ટપાક તથા તારનું ખર્ચ	૨૪-૧૬-૫	સ્ટેશનરી વિગેરે ખર્ચરજી...	...
૨૨-૬-૧	ટાઈપીસ્ટ વગેરેનો ખર્ચ (વાહિયર મુજબ)	૧૭-૪-૪	ફરનિચર તથા સા. આ. બિ. ધ. કમીટીનું તારનું શીર નામું રજીસ્ટર કસ્ટોડિયન ખર્ચ	...
૨૬-૧-૦	બેંકને કમીશન	૨-૦-૦	ડેલીગેટોએ બાકીની રકમ પાછી આપી	...
૧૬૭-૬-૬		૧૬૭-૬-૬		

તપાસી શીયુ.

(સહી) અબદુલ અલી પ્રમુખ.
મુલામ સાહેબ હરજક ખાનગી.
એન્ડી ઈન્ડિયન હો કંડ.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACON'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

કાયદા સામે

થવાની ફરજ

કિંમત ૩ પેની, પોસ્ટલ ચાર પેની.

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 362. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

M. P. FANCY;
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચદ.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન થી મંગાવી સસ્તે દામે વેંચવામાં આવે છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા નું-સરસ ચાવલ-ચોખું ગંધીઆણું-જથ્થાબંધ. અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP,
Box 5031, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનની છુટક નકલ ઈન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૨ કવીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૨ ઓ સીટ, તથા ધી સન ઓફ ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ ઓ સ્ટ્રીટમાંથી ત્રણ પેનીના દામથી મળી શકશે. પોસ્ટ. મારફત ૪ પેની. દરોસવાલ અથવા કેપ કોલોનીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીવાય નીચેને ટેકાણેથી પણ મળશે
પી. એમ. બરગ-મી. બી. એમ.
ટેલ. ૪૯૨ મરચ સ્ટોર.

પ્રીટોરીયા-મી. પી. એમ. નેશી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટર્સબરગ-મી. એમ. ખડેરીઆ,

બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સમરગ-મી. એચ. આર. દેશાઈ,

બોક્સ ૨૫૫.

કોબરલી-મી. તુલજરામ હી. ત્રીવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

ડેલીગેટોએ-મેસર્સ વૃન્દાસ લાલચંદ

ની કુ. બોક્સ ૧૬૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewla
Randeria,
21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 340.
HORMAJGY IDOLGY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motar,
Box 92.
NANJEE DULABHDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhappu Parshotam,
357 Pine Street.

M. C. CAMBOODEEN & Co.,

Box 126, Grey Street.

DADA OSMAN,

Box 88, 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,

Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,

Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,

Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,

Box 88, 102 Queen Street.

EBRAHIM CAMBOODEEN,

113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,

118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,

Saville Street,

(near Surti Masjid).

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,

171 Umgeni Road.

JALBHAY & SORABJEE BROS.,

110 Field Street.

V. M. JOOMA,

Box 543, 386 Pine Street.

J. S. Malan Kherula

143 Grey Street

Mahomed Ebrahim,

Commission Agent, Point.

Mackenzie Brothers, Tailors,

182 Grey Street.

S. P. Mahomed, Tobacconist,

109 Grey Street.

A. E. Mayet,

154 Queen Street.

J. B. Mehta,

Box 530, Grey Street.

B. A. Meghraj,

Box 754, Photographer,

Sydenham Road (Opposite

Botanical Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,

Box 97, 125 Field Street.

Narotam Surti Mithaiwala,

186 Grey Street.

Parshotam Valabh, Tailor,

123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,

506 West Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,

Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghavee & Co.,

Box 738, Grey Street.

M. A. Simod,

Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,

109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,

Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,

113 Field Street.

Thanu Mahraj, Property Owner,

175 Gale Street.

BLANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajsing,

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,

Box 62.

A. M. BHAT,

Box 44.

INHAMBANE

Abba Suliman,

Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,

Box 3504, 2 Kort Street.

M. S. COOVADIA,

Box 270.

B. P. EBRAHIM & Co.,

Box 4420.

FAKIR SALEJEE,

Box 5280, 167 Market Street.

M. P. FANCY,

Box 6031.

GOOLAM MOHIDEEN,

Box 3755.

Gulab Prag,

Box 5990.

M. A. KARODIA & Co.,

Box 3598, 41 Market Street.

Omarji Sale,

Box 5931.

A. A. PILLAY,

Box 1353,

President St.

SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,

Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DHANJI MORAR,

Box 6931.

DOCKHI TELI,

Box 4980.

FAKIR KALLAN,

Box 6031.

Govind Dulabh,

Box 6031.

GOVIND MOWJI,

Box 6369.

LAHHMAN MADEHU,

Box 5999.

MORAR BHICKHA,

Box 5999.

PARBHU HIRA,

Box 5999.

PENA JERAM,

Box 651.

RATANJI KALLAN,

Box 5999.

Ratipalsing,

Box 5999.

D. M. SURATI,

Box 6031.

Vanunali Gosai

Box 6031.

KIMBERLEY

KHANEBOBHAI & TULGARAM,
Box 362, 73 George Street.

KLERKSDORP

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.

Kalan Laloo,
Box 391.

SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.

VANMALI KOVA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.

R. S. Davey,
Bond's Drift.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL).**

A. E. BHABHA,
Box 35.

I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.

DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

Abdool Latib Ali & Co.,
Corner of Joubert and Deven-
ish Streets,
Box 9.

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.

A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 179.

Hassim Moti & Co.,
Market Square,
Box 149.

MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (TYVAAL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.

ABDOOL RAHMAN,
Box 12.

S D. BOBERT,
Market Square.

PRETORIA

Ambarani Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 408.

HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

Mahomed Aha,
Box 498, Prinsloo Street.

Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

TAYOB HAJI KHAN MAHOMED, & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. VYAS,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

SALISBURY

K. M. NAIDOO & Co.,
Box 1.

ROBERTSON

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

K. Giga,

N. Ghela,

K. Khima,

STANGER

G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.

M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
Wick Street.

BARU TALWANTSINGO,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.
Ragahvjee Ragnath, Goldsmith,
Moss Street.

Ragahvjee Devjee,
Goldsmith.

Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHADRA,
Box 96.

ESSOP SULIMAN,
Box 45.

WARMBATHS

M. E. NAGDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

**The Calcutta Congress
and Conferences**

A complete and comprehensive collection of all the Presidential, inaugural and other important speeches delivered at the Indian National Congress, Industrial Conference, Industrial Exhibition, Indian Social Conference, Ladies' Conference, Temperance Conference, Theistic Conference, Mahomedan Educational Conference, and Bharat-Dharma-Mahamandal.

To add to the usefulness of the book, the full text of resolutions passed at the Congress and Conferences has been printed as an Appendix. The speeches of Mr. Lal Mohun Ghose, The Hon. Mr. Govindaraghava Iyer, Mr. A. Chudry, The Hon. Surendra Nath Bannerjee, Hon. Pandit Madan Mohan Malaviya, Bipin Chandra Pal, The Hon. Nawab Syed Mahomed, The Hon. Ambica-charan Muzumdar, The Hon. Mr. Gokhale, Nawab Atikulla of Dacca, Mrs. Sorajini Naidu, etc., and the debate on the Boycott resolution from another Appendix.

Orders for the book must be accompanied with a remittance for Rs. Five or with instructions to send the book by V.P.P. for a year's subscription to the *Indian Review*.

Three Departed Patriots. Sketches of the lives and careers of the late Ananda Mohun Bose, Badruddin Tyabji, W. C. Bonnerjee, with their portraits and copious extracts from their speeches and with appreciations by Mr. D. E. Wacha and the Hon. Mr. Gokhale. Price As. 8. To subscribers of the *Indian Review*, As. 4.

Essays on Indian Economics. By the late Mahadev Govind Ranade. *Contents:*—Indian Political Economy; The Re-organization of Real Credit in India; Netherlands India and the Culture System; Present State of Indian Manufacture and Outlook of the Same; Indian Foreign Emigration; Iron Industry—Pioneer Attempts; Industrial Conference; Twenty Years' Review of Census Statistics; Local Government in England and India; Emancipation of Serfs in Russia; Prussian Land Legislation and the Bengal Tenancy Bill; The Law of Land Sale in British India. Price Rs. 2. To subscribers of the *Indian Review*, Rs. 1-8.

Herbert Spencer's Economics.—An exposition by Dr. Guglielmo Salvadori (with a portrait of Herbert Spencer). As. 4. To subscribers, As. 2.

G. A. NATESON & Co.,

Esplanade,
Madras.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 6, Cornhill Commissionaire De Reunite Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Limeyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Kietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.
Box 4. Tel. Add.: "BHANA."
"A. M. H. BHANA, 101, P. P. RUST."
No. 11, 222.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers.
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
—ADD—
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of
Rugs, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Grocery,
Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add.: "HABIB." P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA," P.O. Box 35.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "CAMROODEEN," Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jallboy & Sorahjee Bros., Durban.
"J. M. H. GOOL, 129, 122, 122, 122."

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Coir Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 262.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHERROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 83. Tel. Address: "FORBANDER."
Telephone 864.

સરસો અને ઉચો માલ.
સન સીમારેટ, સુમાત્રા ચીરટ ચીર
વિર્જીનિયા ટોબાકો શાગ નીચે
સરનામે મળશે.
સન બોર ટોબાકો વર્કસ.
164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડુર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

Yrajdas & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS
Box 62, Telegraphic Address: "KHOTA"
HEIDELBERG, TRANSVAAL
Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN,"
VOLKSRUST

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add: "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યામે સર્વે પુરાણી
નાગકા વિમાર્કા ઓફિસ.

સ્થાપન-વર્ષ ૨૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જી કરતેલે કમર્સીમે કમર્સી માય મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આગના વીમાની
ઓફિસ. જેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જ્યાં જાણવાથી ઓછામાં ઓછા માફ સામે
મળી શકશે.

૧. ભારતીય પ્રીવીંગ ડેકુમેન્ટ પ્રીવીંગ, એ
ગ્રુપ-કમ્પાઇન્ડ ડેકુમેન્ટ પ્રીવીંગ, એ
પર બીજા, એકગ્રુપ ડિવાઇડેન્ડ પ્રીવીંગ
કમ્પાઇન્ડ પ્રીવીંગ પ્રીવીંગ.

A E. CHOTABHAI,
MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારની કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કાષ્ટપણ લેવાને માટે હિંદુસ્થાન, ભૂતાન, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને
અમેરિકા તાર માફલી સહે છે. નિયમીત મરાફાને સહેલાઈથી એક શીશીય અને
જ્યાંની રીએટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા રૂપાવથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પૈસા મેફલી સહે છે.

રૂટરની કંપની તાર મેફલીનાર તથા લેનાર મફલીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કાષ્ટપણ પછલા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
દરેક રીતે સમુશ્ચ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સમજામાં તાર લેવા તથા
મેફલીવાથી મળ્યા સરતે દરેક મામ ઉકેલી શકાય છે.

જ્યાં રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર મફલીને મળી
જરૂર કરે છે.

જુલુ વિખત માટે નીચેના સરનામે લખો.

મેનેજર,

રૂટરની એજન્સી,

રેવીસ બીકર્ડીય,

પર, રીકડ કીટ,

ડરબન.

રૂટરની બીકડાગ,

સેન્ટ ન્યોર્થસિ ઓફિસ,

કેપટાઉન.

અથવા રૂટરની એજન્સી,

બી કોરનાર હાલિય,

કમીશનર ઓફિસ,

મેટાન્સબરગ.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Add: "NANJEE DULABH."

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add: "VYAS."

Corner Prinshoo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE."

748 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Specialty.

We grow Naartjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mehta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS.

Market St. and at Spelonken,

Tel. add. "KHANDERIA." Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add. "YUSUF," KLERKSDORP.

Abdoola Hajee Khan Mahomed

**General Merchant &
Importer,**

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telegraphic Address:

"MOONSTONE."

P. O. Box 99,

POTCHEFSTROOM.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, October 5th, 1907.

No. 110.

P.O. Box 125.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!
Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.
Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.
Box 2988, Tel. Address: TOMASELLI, Johannesburg

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

833.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts, Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snoek Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & C.,

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce received for sale on Cape Town Market, on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

References: Mr. J. V. S. Dreyer the Market Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

તમાજી બોલીસ, મકાઈ, ફલી વગેરે વગેરે કાગળથી
દબવીય કરી લખવામાં તેમજ પરચુરાજી સરતી કામ
થી ડીલીવરી કરવામાં આવે છે. વધારે વાત તમે
નીચેના સરનામે પુછાવી જાતી કરી શકો.
Tel. Add: Gandhi. એ. એ. ગાંધી, ટોંગાલ.
A. H. Gandhi, Tongaal.

DO YOU WANT TO BORROW MONEY

REPAYABLE in 30 years? If so
join our Association.

MUTUAL-BUILDING HOMES, LTD.,
Box 1180 Cape Town.

30 વર્ષની મુદતે પાછા ઊઠીના લેવા
હોય તો અમારી બેંકાસ્ટીએસનમાં
જોડાઓ:—

મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડીંગ હાઉસીસ લીમીટેડ.
બોક્સ 1180; કેપટાઉન

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYET,

154 Queen Street, Durban.

P.O. BOX
441.

50 અબુમકર આમદ એન્ડ બ્રદર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—હરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં કેપની સુદ મજી અમારા આસીઆના હિસાબે વેચી નાખવાની છે.
અથવા લેનારને બહુ કીધાવત આવે મલશે. માફ બહુ સારી છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની.

અનરલ ડીલર.

મિલકત, મરોસરી અને બીજા દરેક ભવનો.
માફ રેશમનાં રાખનાર.

400 ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

જનરલ ડીલર,

કપડ, મોસરી મોર દુસરી સવ રકમકા
માલ સ્ટોકમે રાખેવાળા.

400, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

મિ. અબ્દુલગની નાટલામાં મેન્જમેન્ટ પલવિતરમાન્કન ઇમ
વેસ્ટરન ઇન્ડિયન કમર્સિયલ બેન્ક.

અબ્દુલગની, જિજ્ઞાસુકારી,
ફોન 7. ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 87.

Tel. Address "MIANKHAN" Durban

Telephone No 885

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS

Rate of Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN,

Geo. E. HANDS, Resident

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ સુધી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એ.
હરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવો
મા આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે બહેર ચામ ત્યાં
સુધી જુનુ નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. આ
લે છે.

જ્યાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટગુડ્સ, કાપડ બર,
જુટ, કાફરી માલ, હાઉસર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મરચંડે.

**Market Street, Box 44,
HEIDELBERG.**

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHAT BHARNA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

348 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PARULAR" Box 114.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જાશે.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૯ ઓક્ટોબર

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમરુખી ૨૮૦૦ ટન તા. ૫ ઓક્ટોબર

અમલાહી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૬

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઔર મજબૂતે જાનવાલી વોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાનાં હોગી.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૯ ઓક્ટોબર

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

અમરુખી ૨૮૦૦ ટન તા. ૫ ઓક્ટોબર

અમલાહી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૬ ઓક્ટોબર

સીધી મુંબઈ દાવસ ૧૬માં.

સ્વદેશ જનાર ભાઈઓને ખુશ ખબર.

* કીમતો તક *

મુસલમાન ભાઈઓની

હદુલકીતર.

હિંદુ ભાઈઓની

દિવાળી.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૯ ઓક્ટોબર

આ લેનની એક આગમોટ અમરુખી તા. ૧૯મીએ મુંબઈ સારું ઉપડી જશે.
ભાઈઓ, એ આગમોટ એવે અવસરે ઉપડશે કે ઉપલા બેઠ મોટા તેહેવાર એમાં
જનાર પાસેજરને ખુશીથી પોતાને ઘેર પહોંચી સગા સનેહી સાથે મુજબરવાને તક
મળશે.

એ લેનની દરેક આગમોટમાં દરેક પ્રકારની પુરેપુરી સુખાકારી છે એ તો
પ્રસીદ્ધ છે ઉપરાંત આ આગમોટમાં જવાથી ઉપલા બેઠ તેહેવારે ખુશીથી ઘેર આગળ
પહોંચી મુજબરવાને કીમતી ચાન્સ મળે છે, માટે હું ભાઈઓ, જે પછી જવા ઇરાદો
કરતા હોય તેવા સાહેબોને પણ તમ્બાર થઈ આ તકનો લાભ લેવા ભલામણ કરીએ
છીએ. વધુ ખુશાયા માટે લખો અથવા જાતે મળો ; નીચે લખેલે કેશણે.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59, Durban.

મેસર્સ ઈંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંગલોઆ કો.

339 પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯, ડરબન.

INDIAN
LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Pakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24.

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Ghosewla
Randeria,
21 Roger Street,
J. M. H. GOOL,
129 Castle Street.
C. P. Lucharam,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 308.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 340.
HORMAJGY IDOLAY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULAMIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Muhomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Bazak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOUBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,

Box 59, 330 Pine Street.

Bhanna Parshotam,
357 Pine Street

M. C. CAMROODEEN & Co.,

Box 126, Grey Street.

DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

T. D. Bhupelia, Agent,
Box 507.

ERBAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Uingeni Road.

JALBHAY & SHARAJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOMA,
Box 543, 336 Pine Street.

J. S. Malan Kherula
143 Grey Street

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed, Tobacconist,
109 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.

Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

C. K. D. PHILAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,

113 Field Street.
Thannu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajising,

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.

A. M. BHAYAT,
Box 44.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.

M. S. COOVADIA,
Box 270.

B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4120.

FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.

M. P. FANCY,
Box 6031.

GOOLAM MOHDEEN,
Box 3755.

Gulab Prag,
Box 5999.

M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.

Omarji Sale,
Box 5931.

A. A. PHILAY,
Box 1353, President St.

SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DHANJI MORAR,
Box 6931.

DOORJI TELI,
Box 4980.

FAKIR KALLAN,
Box 6031.

Govind Dalabh,
Box 6031.

GOVIND-MOWJI,
Box 6269.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999.

MORAR BIKHA,
Box 5999.

PARBHU HIRA,
Box 5999.

PEMA JERAM,
Box 651.

Indian Washerman, J'burg.

RATANJI KALIAN,
Box 5999.

Ratipalsing,
Box 5999.

D. M. SURATI,
Box 6031.

Vanmali Gossai,
Box 6031.

KIMBERLEY

Abbas Khan & Co., Butchers
21 Strachan Street.

ANMED MAHOMED,
1 Broad Way

S. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.

KHANDOODIAI & TULGAM,
Box 362, 73 George Street.

Mahomed Ally,
29 Strachan Street.

V. SAMY, Fruit Merchant.
Shamsoudeen Rardoy.

25 Brett Street.

KLERKSDORP

Patel & Co.,
Box 198.

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. K. CHOTABHAI,
Box 33.

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD CAJKE,
Box 11.

Kalan Laloo,
Box 391.

SULIMAN EBRABIM AMOD & Co.,
Box 282, Market Square.

VANMALI KOYA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.

R. S. Davey,
Bond's Drift.

MAFERING

Cassim Soomar,
Box 61.

Goolam Ally,
Box 41.

Kajee Rapoo,
Box 79.

C. William, Fruiterer,
Market Square.

**MIDDELBURG
(TRANSVAAL).**

A. E. BHABHA,
Box 35.

I. A. CAJKE & Co.,
Box 117, Church Street.

DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

Abool Latib Ali & Co.,
Corner of Joubert and Davon-
ish Streets,
Box 9.

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 131.

A. Gokalding,
Merchant & Baker,
Box 179.

Hussim Moti & Co.,
Market Square,
Box 149.

MENTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.

ABDOOL RAHMAN,
Box 12.

S. D. BOMETT,
Market Square.

MOOSA HUSSIN.

M. E. Nanabhui,
Box 55.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.

HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.

Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.

MOOSA CASSIM ADAM & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 257, 308 Church Street.

G. P. Vyas,
Box 1150.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sta.

RICHMOND

Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

ROBERTSON

K. M. NAIDOO & Co.,
Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

**SPELONKEN
(Transvaal.)**

K. Gign,

N. Ghela,

K. Khima,

STANGER

G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.

M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDEL,
Railway Street,

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
Wick Street.

BABU TALWANISING,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Prosterley Estate.

Ragahvjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.

Ragahvjee Devjee,
Goldsmith.

Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSBUST

E. A. BHABHA,
Box 96.

Essop SOLIMAN,
Box 45.

VRYBURG

Dada Cassim,
Box 74.

Ebrahim Khan,
Box 73.

Goolam Mahomed,
Box 30.

Hajee Mian,
Box 70.

Jossab Tayob & Co.,
Market Street.

WARMBATHS

M. E. NAIDOO & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

Sullivan Small Mja & Co.,

DIRECT IMPORTERS

મુલેમાન હરમાલ મીયાની કુ. બહારના માલસેને રહેવાની વીગેરેની સગવડ સારી સમવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

ગહેર હરરાશથી જમીન વેચનાર, સર
મરી માપણીદાર અને મીલકતની કિંમત
અંકનાર. ઇમ્પીરીઅલ બીલ્ડિંગ્સ,
૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

મકાઈ, બીન્ડ, કોચિસીંગ, જુવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.
પક્ષ, વાવવાના પટેટા, ઓટ, જનાવરો
નો ચારો વગેરેના વેચનાર.
વાવવાના ફરેચ અરબીરોટ પટેટા
નેટ ૬૬ રતલના કેસ ૧ના ૮-
ઝારડર સાથે પછસા મળેથી ડરબન
સ્ટેશનથી ચકાવી આપવામાં આવશે.
ગ્રાહક અને કુક,
ફાયર સ્ટેશનની સામે.
પાઇન સ્ટ્રીટ-ડરબન.

શ્રી ડરબન ફોલ સપ્લાઇ.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, ડરબન.
વિલાયતી તથા દેશી ફોલસા અને બજારીના
લઠકાં-લુટકા તથા જમાણા-સારતા દર,
ગાહસ ૭૫ ટેલી. સરનાથુ 'દરોસવાલીઆ'
ટેલીફોન ૮૪૮.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.
Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export
Fruit & Produce Dealers
AND
OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1, Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,	Also at the head Office for S. A. — And at —
Reuter's Agency,	Reuter's Building,
Davis Buildings,	St. George's Street,
52 Field Street,	CAPE TOWN
DURBAN.	Reuter's Agency,
	The Corner House,
	Commissioner St.,
	JOHANNESBURG

એપિનિઅનના જુના અકે

તા. ૧૦ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની માસ
મીટીંગમાં વધુ બાપજો, માસ મીટીંગનો
ફોટોગ્રાફ, પ્રીટોરીયામાં કાલુ કાલુ રજીસ્ટર
થયું તેના ૬૩ નામો.

તા. ૩ ઓગસ્ટ—પ્રીટોરીયાની ગ્રામ
વર માસ મીટીંગનો વીગતવાર હેવાલ,
મી. હેગરના નવા બીલ ઉપર નાતાલ
પારલામેન્ટમાં સમત ટીકા.

તા. ૨૭ જુલાઈ—આ અંકમાં ધણું
ઉપયોગી એડિટોરીઅલ લખાણો છે. જેલ
ને લગતાં શેખ મહેતાબ રચીત બે સુદર
કાવ્યો છે. આ કાવ્યો ડરબનની કેમિસ
મીટીંગમાં ગવાયાં સારે ધણુ રસથી
શ્રોતાએ સાંભળ્યાં હતાં.

તા. ૨૦ જુલાઈ—આ અંકમાં ધણું
રસીક લખાણો છે. દરોસવાલ પારલામેન્ટ
માં ઇમીગ્રેશન બીલ ઉપર ચર્ચેલી પુષ્કળ
ચરચા, નાતાલમાં એશીઆટિકને આવતાં
અરકાવવાના બીલ ઉપરની પારલામેન્ટમાં
ચર્ચેલી ચરચા, લેખીટોમેનો હેવાલ,
નાતાલનું સ્ટેપ બીલ, નવા કાયદાનું
નાટક, વગેરે વગેરે.

તા. ૧૩ જુલાઈ—નાતાલના
હિંદીની માસ મીટીંગનો હેવાલ, મોલંબી
નો હેવાલ.

આ શિવાય બીજા જુના અકે જેમાં
ના. અમીરતું જતાં, વિલાયત ગએલ
ડેપુટીશનનો હેવાલ, લોર્ડ એલગીનની
મુલાકાત, મી. કીડવેનો હમીદીયા રેલવે
બાબત કાગળ, વગેરે લખાણોવાળા વેચવા
ના છે. દરેક અંકની કીમત ચાર પેની છે.
દરોસવાલ તથા કેપના સ્ટાંપ સ્વીકારવા
માં આવે છે. વધુ વીગત માટે લખો:—
એનેજર, ઇન્ડિઅન એપિનિઅન.
શીનીકસ-નાતાલ.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.
P.O. Box 88. Tel. Add: "POREKANDAR."
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૮૮. ૧૦૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 864

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

**Imperial Cigar Manufacturing
Co.,**

TOBACCONISTS
171 Umgeni Road, Durban.
Tel. Address: "CHEROOTS."

✓ ઇમાલ બહાર પડો છે
"કામદા સામે ચવાની ફરજ" કિંમત
૩ પેની, પોસ્ટેજ ના પેની.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, OCTOBER 5TH, 1907

No. 40

Contents

EDITORIAL COLUMNS—	Page
A Paradox	405
Mr. George Godfrey	406
Women's Boycott	406
A Bad Comparison	406
OTHER ARTICLES—	
Asiatics in America	406
Mr. George Godfrey's Reception	406
From Pillar to Post	407
The X Rays	407
Colour and Industries	407
Registration in Johannesburg	408
Becoming Reply to the Grovellers	409
Johannesburg Jottings	410
The Transvaal and the Cape	410
Mr. Neser Answered	411
The Asiatic Act	412
Germiston Pickets	412
Turkish Mahomedans	413
Late News	413

Indian Opinion

SATURDAY, OCTOBER 5TH, 1907.

A Paradox

"It is quite true that, before the war broke out, we were able to bring great pressure to bear upon the Transvaal Government. Why? Because we were prepared to go to war with them and could even take the opportunity to pick a quarrel with them. It is the fact that this Government has more influence over a small State with which it is prepared to go to war than over a Colony which has been gathered within the folds of the British Empire."—MR. WINSTON CHURCHILL, on British Indians in the Transvaal (Official Reports).

MR. WINSTON CHURCHILL might have gone further and stated that it would be equally true that the Imperial Government was more able to protect subjects of a large State than British subjects against ill-treatment by the Colonies. In his letter to the Viceroy of India, dated the 14th August, the King-Emperor says: "The welfare of my Indian subjects must ever be to me an object of high concern, and I am deeply moved when I think of the misery that has been borne with such silent patience in all those stricken homes . . . I desire you to communicate this expression of my heartfelt sympathy to my Indian subjects." This quotation is followed, in *Public Opinion*, by terrible figures of plague mortality in an ever-increasing ratio. Thus, in 1896, the mortality

was 1,704; 1897, 56,055; 1898, 112,953; 1899, 134,788; 1900, 93,150; 1901, 273,559; 1902, 577,427; 1903, 851,263; 1904, 1,022,299; 1905, 950,863; 1906, 332,181; 1907 (Jan. 1 to May 31), 991,003; making a total of 5,402,245.

Just as the very great and sincere sympathy of His Gracious Majesty is of no effect in reducing the plague mortality, so his sympathy transferred to the South African soil would have no effect in reducing the miseries of British Indians in the Transvaal. He is a constitutional monarch and the very limits of that monarchy would render it a mockery, if there was any attempt on his part to show to the British Indians in the Transvaal anything more tangible than abundant sympathy. Indians may ask, "What is the use of being subjects of a sovereign who cannot protect?" To this, according to the ordinary understanding of "kingship," there is, unfortunately, no satisfactory answer. What, then, are the Transvaal Indians to do? The violent wrong that is being done to them is admitted, all the sympathy is on their side, but such sympathy is only a stone for them when they are asking for bread. Before the remedy can be found, it is necessary to investigate the cause of the disease.

Let us, then, lift the mask and attempt to realise the fact that we are not British subjects but a subject race under the sovereignty not of Britain's King but of the British people and that we are a subject race because we are weak—weak in almost every sense of the term—weak because we are physically deteriorated, weak because we are selfish, weak because we are disinherited in the Homeland. It is very true that some members of the British race are anxious to treat us as British subjects. We have proclamations informing us that we should enjoy a treatment of equality with other British subjects. Some Britishers even believe that we are being so treated. But, in the main, the treatment has not progressed beyond a pious wish. Though, therefore, it is well to remind the British people of the promises of their leaders, given even through the Sovereign, it will not do for us to cheat ourselves into the belief either that we enjoy such treatment or that we have any such right under the British Constitution as it exists at present.

We may now examine the remedy. It certainly does not consist in throwing off the British yoke. We consider it to be undesirable even if it were possible, for the simple and selfish reason that we can learn much from that race to our advantage and give it a great deal to the advantage of the human race, and the moment we have

arrived at the stage when we are conscious of a possibility of throwing off the yoke, that moment the connection will be not that of a sovereign people and a subject race but of two races living on a footing of equality, paying homage, for the sake of convenience, to a monarchy limited strictly according to the common wish of the two or, it may be, an amalgam of more than two races. The Boers, to-day, enjoy as much independence and power under the British flag as they did when the Vierkleur waved over Government Buildings in Pretoria. The reason is that both the British and the Boers know and recognise each other's equality.

Unfortunately, the doctrine that "Might is Right," "Survival of the Fittest," and such other co-related maxims, rule almost all the actions of the British people. It, thus, follows that Indians, in spite of the desire to the contrary of a microscopic minority, being weak, must go under. It is well to recognise fully the fact that there is no real and substantial protection for men within the British dominions, if they are not capable of protecting themselves. Protection of a kind there undoubtedly is, that is vouchsafed to dogs and slaves. "Man"—the very term denotes self-respect, and outside protection of self-respect is a contradiction in terms. That is the great lesson to be learned from the contact with the British people and those races that have colonised under the British name. If, therefore, Indians intend to live in the Transvaal or in any other part of the British dominions, the only way to do so is to recognise their manliness and live up to it.

Though, then, the statement made by Mr. Churchill is apparently a paradox, it has behind it a truth which has to be recognised, whether we will or no. Practical statesmanship means a recognition of facts as they are and not as they should be. It is no doubt regrettable that we should have a demonstration of political immorality in the fact that the mighty British Empire protects its subjects, more correctly subject races, from oppression by small states only—in other words, it is ready to swoop down upon an adversary who is much less than a match for it. It is regrettable, also, that, because of its fear of an equal or a superior state, the same Empire would protect that State's subjects, even if they may be in the Colonies. But, then, in Thoreau's words, "the State is half-witted, is timid as a lone woman with her silver spoons, and does not know its friends from its foes." It would be a mockery if the British States were an exception to the rule.

Mr. SUDHAN GODFREY AND Mrs. Godfrey have further reason for congratulation in the return of their third son from England after having received a liberal education. Any parents would be proud to have two barristers and one doctor as their sons, not to mention others still undergoing school education. Mr. George Godfrey, too, may well congratulate himself upon his safe return after completing his studies without a break and his reception by his friends and fellow-countrymen, but we are not in the mood to exaggerate the possession of educational qualifications. For the public it is much more to the point to know whether such a splendid asset is to be used for self-glorification and enriching oneself or whether it is devoted to national uses. We shall wait an answer to this pertinent query not in Mr. Godfrey's promises but in his career.

THE SOUTH AFRICAN WOMEN'S FEDERATION Congress has deliberated at Pretoria on many and varied subjects. — from industrial schools down to boycott of Indian traders and hawkers. At one of the Congress meetings a resolution was carried to the effect "that the delegates would *once more* ask the members of the Branch to support white traders as against Indians." The papers state that "it was pointed out that the support of Indian traders for the sake of saving a few pence was highly detrimental to the white dealers." The report goes on further: "One delegate drew attention to the fact that poor people went to buy at Indian stores because there they could get small quantities of daily requirements." For the sake of the delegates we fear that their resolution will be once more nugatory so long as two conditions, very deplorable, no doubt, from their standpoint, remain. The delegates sitting in their cushioned chairs can talk patriotically, if there be patriotism in drawing hard and fast colour distinctions, about not minding a few pence, but such argument loses its point on poor people who have not even a few pence to spend, much less to save. These eloquent ladies may not mind paying half-a-crown for a cauliflower, but a poor widow having an array of children to bring up and educate would certainly save her sixpence or would go without a cauliflower and use it for the education of her children, whether the saving is effected by buying from an Indian hawker or a white hawker. She has neither the time nor the inclination to scan the surface of the hawker, when a sixpenny piece is struggling to remain in her pocket. And if the delegates to the South African Women's Federation, which should have been or should be styled the

South African White Women's Federation, will only fight fairly, they should call upon General Botha and General Smuts to erase from the Statute Book all legislation protecting white men, and then wield that weapon of boycott, and it will succeed, if it deserves to.

THE *Natal Mercury* REMOANS THE fact that some Indians, at one time under indenture but now free, evade payment of the £3 yearly licence by migrating to other Magisterial Divisions or by taking out duplicate passes from the Protector's Office, and regrets that the unfortunate European who is reñis with his poll-tax does not meet with any sympathy, whilst the Indian who is liable to pay the tax comes off scot-free. If our contemporary had gone a little further into the question, it would have discovered that if the European meets with no sympathy in the payment of his poll-tax the Indian receives less, and that there is no analogy between the poll-tax measure and the indenture tax. The indenture tax is in the nature of a penalty to be recoverable only by a civil process and was sanctioned by the Indian Government after prolonged negotiations. The fact is that the tax itself is an anomaly, and not the evasion of it. The remedy suggested by the *Natal Mercury* is not in keeping with the traditions of that journal. To render the defaulter liable to compulsory re-indenture is, in naked terms, to encourage slavery. Only the other day the horror of such a system in the Southern States of America was graphically described in the pages of the *Nineteenth Century*, and we have no doubt that our contemporary has no desire to reproduce such horrors in this fair Colony.

Asiatics in America

Cheapness No Reason for Employment of Asiatics

London, September 27.

A telegram from Ottawa states that the Deputy Minister of Labour, who is investigating the Oriental question in Western Canada, finds that cheapness is not the reason for the employment of Asiatics, as the Chinese in the sawmills are paid sixteen shillings daily.

October 2.

A telegram from Ottawa says the Dominion Government have decided to pay the Japanese claims for six thousand dollars for compensation for damage done in Vancouver, for which the municipality will be held liable — *Rever*

Mr. George Godfrey's Reception

Last Tuesday evening, at Mr. Dawad Mahomed's Hall, a large number of Indians, under the able chairmanship of Mr. H. L. Paul, gathered together to extend a fitting and warm welcome home to Mr. George V. Godfrey, who has just returned from England after qualifying as a Barrister-at-Law.

The hall was most lavishly and tastefully decorated with palms and evergreens, enhanced by numerous Union Jack flags artistically displayed in every conspicuous place. Great credit is due to those who had this portion of the work in hand.

The arrival of the guest was marked by loud and hearty cheers.

The Chairman, in opening the proceedings, explained in brief the great pleasure the community had in being able to meet together in the manner they had done to do honour to one of their own who had distinguished himself so creditably. He was well known to them all and it was no surprise to them that he had acquitted himself so well. It was just what they had expected, and they were proud that their expectations had not been disappointed. They also knew that he had assisted his countrymen whenever and wherever he could. In the Transvaal he more than once identified himself with public matters. He was then a student, but now he is a full-blown Barrister-at-law, primed and fitted for the fight which awaits him here in his future career. The experience and knowledge he has undoubtedly gained by his stay in England will stand him in good stead and assist him in elevating the social condition of his countrymen in the southern portion of this now really very dark continent. Great as was the praise their guest was entitled to, they must not forget that his present exalted position was due to the generous and magnanimous spirit of his parents whom they all knew and respected. It was to Mr. S. Godfrey's everlasting credit that he had with great sacrifice to himself and family educated one son to be a medical man, and two to be Barristers-at-law, one of whom they had the pleasure of welcoming home hardly four months back, and to-day they were honouring themselves by meeting their friend there that evening. Great as were the sacrifices made, it was to be hoped others would follow the unparalleled example set by the senior member of their community.

The Chairman then called upon Mr. Dawad Mahomed who, amidst hearty cheers, garlanded the guest of the evening. His parents were also recipients of beautiful garlands and bouquets of roses as a mark of honour and esteem.

The following gentlemen also spoke:—Messrs. Dawad Mahomed, Dr. Nanji, B. Gabbie, Hajee Rabin (for

Pretoria), Balagooroo Chetty, V. R. Moorally, L. Gabriel, A. D. Pillay, Dr. R. H. Lamb, G. H. Miankhan, M. C. Anglia, Dada Osman, and others. The energetic and indefatigable Secretary of the Reception Committee, Mr. Suchitt Maharaj, read several telegrams from friends expressing congratulations to the guest.

Mr. Godfrey, in a lengthy speech, thanked those present for the welcome extended to him and very much appreciated the successful efforts in decorating the hall. He explained the benefits derived from the advantages of a liberal education and hoped that other Indians would also be able to go to England and qualify as he had done. He explained at length the present position in India and how far the struggle in the Transvaal was interesting those in the motherland. He was of opinion that their success here lay in their strength and progress there. He hoped to do what was in his power to assist his countrymen.

A vote of thanks to the Chairman and the singing of the National Anthem terminated the happy proceedings.

From Pillar to Post

The Four Returned Indians

The following is the reply from Mr. Chamney to Mr. Gandhi's letter reproduced in our issue of the 20th ult.:

Mr. — With further reference to your letter of the 11th instant, I have the honour to inform you that Indians, Mahomed Ebrahim, Mousa Kara, Kara Vally and Issa Asmail entered the Transvaal on the 3rd instant from Portuguese territory and were stopped by the South African Constabulary because they were not in possession of permits. It appears that these men who had been ordered by the Magistrate to leave the Colony had entered Portuguese territory with the avowed object of proceeding to India but when called upon to exhibit their steamer tickets they failed to do so, and they were in consequence expelled by the Authorities at Resano Garcia. They told the S. A. C. Sergeant at Komatipoort that they knew of no place where they could reside while their case was being investigated by that officer and they were in consequence permitted to make use of one of the Police cells for sleeping accommodation. The action of the Police appears to have been taken solely in the interests of the Indians concerned. These men should never have entered the Transvaal without authorisation and as they have been ordered by a Magistrate to leave they will be liable to the penalties prescribed by Section 7 of Ordinance 5 of 1905 unless they obey the order.

[Note. — We learn that these four unfortunate, having now been provided for, have now left for Durban. — Ed. I. O.]

The X Rays

Mr. H. Kitchin's Lecture.

An appropriate way of assisting an admirable institution was hit upon when it was decided that Mr. H. Kitchin, F.R.A.S., should give a lecture on the Rontgen Rays in aid of the Working Lads' Institute. Mr. Kitchin is recognised as an authority on the subject he chose, and he brought to bear on his task not only scholarship and knowledge but an excellent adaptability, which qualified him in his determination to explain great things in little words with the result that his audience—largely composed of members of the institute—followed him with remarkable intelligence and interest.

The Bishop of Pretoria presided, and in a brief introduction of the lecturer said that while few of the audience if any had seen a practical demonstration of the wonders of radiography, the object of the lecture was one in which too much light could not be thrown even by the X ray.

Mr. Kitchin, whose lecture was illustrated with different demonstrations, began by sketching the electron theory, and explained the nature of an electrical discharge through a metal. Proceeding to the discharge through gases, the lecturer showed changes that occur with increasing rarefaction. Cathode rays consisted of particles of negative electricity moving, when the pressure inside a glass tube was only one-millionth of an atmosphere, with enormous velocities. He showed by means of a stretched indiarubber tube how the sudden stoppage of a rapidly moving electron caused a kink in the ether, which was projected with about the velocity of light. This disturbance was the X ray. After discussing the properties of the Rontgen Rays, much amusement was caused by the mysteries of a lady's hat being revealed to the audience on the screen. Proceeding to the medical uses of the Rontgen Rays, Mr. Kitchin said that they were now used in the treatment of a large number of diseases, and were particularly useful in diseases of the skin. They could be used to detect tuberculosis before it could be diagnosed in the ordinary way.

Miners' Phthisis

Speaking of the terrible mortality due to miners' phthisis, the lecturer said that this could be very largely reduced if it were made compulsory that miners should undergo medical inspection with the Rontgen Rays at stated periods. It was necessary that this inspection should be compulsory because consumptive people seldom believed they were sick, and miners scarcely ever realised they had contracted the disease until they were hopelessly affected. It was necessary that the inspection should be made by a medical man skilled in Rontgen-Ray diagnosis, as then the existence of the disease could be detected before it

had reached a dangerous stage. After a warning against the therapeutic use of the Rontgen Rays without medical advice, the lecturer showed by means of lantern slides the appearance of tuberculosis. He also exhibited photographs of a case of skin cancer that had been cured at the Johannesburg Hospital in seven weeks by means of Rontgen Rays.

In proposing a vote of thanks to the lecturer, the Bishop remarked that the times had changed since he was at school. Then science was little taught. Mr. Kitchin deserved to be specially thanked for his extraordinarily interesting lecture, and also because it had been the means of bringing to the notice of a large number of people the existence of the institute.

Professor Dobson, in seconding, corroborated Mr. Kitchin's remarks about miners' phthisis, and emphasised the necessity of compulsory periodical examinations of miners.

After the lecture, Mr. Kitchin gave an interesting demonstration of the effects of high frequency currents, to which most of the audience remained.

The Transvaal Philosophical Society is to be congratulated on its new departure in arranging a popular lecture of this character in aid of a deserving institution. — *The Star*.

Colour and Industries

We take the following from a leading article appearing in the *Rand Daily Mail* of the 26th September last:

In Natal, where the scope of the enquiry was apparently more circumscribed, that it did not take into account "to what extent the use of coloured or Asiatic labour in the neighbouring Colonies is prejudicial to the continuance and establishment of industries in this Colony," the Commission sat first on September 28, 1905, and its report was signed on January 18, 1906. In the interval it held fourteen sittings and examined 134 witnesses. We should imagine, however, that there would be a greater bulk of evidence in the Transvaal, for here there are 7,692 white people engaged in industries other than mining, whereas in Natal only 4,457 white people are so employed.

There seems to be an impression in some quarters that the South African tariff is unusually high contrasted with other Colonies. This is not the case. In 1904 the revenue from Customs duty on goods consumed in Natal amounted to £542,390. But if the Canadian tariff had been in force in Natal the revenue would have been £698,589, whilst had the New Zealand rates operated Natal would have secured £840,000 in revenue.

Amongst the twelve questions set out for the Transvaal witnesses there are two of peculiar importance—the fifth and sixth. The former is "To what

extent is white labour used in this industry as compared with coloured labour?" It is important that this point should be made plain. There is a growing feeling in South Africa against protecting industries run almost entirely by coloured labour. At the April meeting of the Associated Chambers of Commerce at Pretoria an attempt was made to lay down the principle that protection should only be afforded to local industries employing in actual manufacture not less than fifty per cent. in numbers of skilled white labour. The resolution was lost: but the idea has been advocated in all the Colonies. The natural corollary to the fifth question is the sixth: "Is the use of coloured or Asiatic labour in neighbouring Colonies prejudicial to this industry in particular, or to the continuance and establishment of industries in this Colony in general?" There is undoubtedly a tendency at the coast to employ more and more coloured labour in the various industries. For instance, in the soap and candle works in the Cape in 1891 the ratio was 1.0 white person to 1.5 coloured, whereas to-day it is 1.0 white to 3.5 coloured. In fact there are eight white persons less employed in this industry to-day than in 1891, whereas the coloured employees number 32 more. In brick and tile and pottery works there was formerly one white to two coloured: to-day the proportion is one white to four coloured. In the case of the Cape grain mills, the tendency has been so marked that the Cape Census Committee remarked that "the employment of white workers appears to be giving way to that of coloured." In Natal the growing reliance upon coloured labour is still more noticeable. Suppose, for instance, a tanning company were started in the Transvaal on the basis of fifty per cent. white workers. It would under present conditions have to compete with a Natal concern employing only two white men to twenty Indians and Kaffirs, and whose dictum before the Natal Industries Commission was "coolie labour is the best." Or presume a Transvaal woollen factory to be working. It would easily be undersold by a Natal concern run upon the basis of the evidence of one of the Natal witnesses, who declared that such a venture could be made pay if the promoter was "his own secretary and engineer and designer, etc., and employed coolie labour." Taking the whole of the industries of the Transvaal except mining and quarrying, the average proportion of coloured workers to each European worker is 1.47. In Natal the proportion is 3.59. The inference is that the Natal manufacturer could undersell the Transvaal manufacturer.

Registration in Johannesburg

(SPECIAL TO INDIAN OPINION)

The Registration Office opened here on the 1st of October. (It was a curious sight in Von Brandis Square to see Indian pickets and plain clothes detectives watching one another, each doing his duty according to his lights, but the remarkable thing about it is that Indian ex-soldiers, hawkers, clerks, waiters, Hindus, Mahomedans, Parsees, Christians, all labouring under a common and deadly wrong, have united to do "picketing," lest any of their wayward countrymen might succumb to the blandishments of the Registration Officials.) The chief picket is Jamadar Nawab Khan, who earns his bread by doing soldierly duty at night, which consists in keeping watch, and serves his fellow-countrymen in the day time by watching in a different direction. His breast is covered with ribbons showing that he has seen many a battle. He worked in the British army at the time of the Chitral Expedition and the Tirah campaign, and came to the Transvaal as Jamadar of the Transport Corps. He holds splendid testimonials from his superior officers, and perhaps it is somewhat ironical that he holds one also from Mr. Burgess when he was doing duty as Jamadar at the Plague Camp in Klipspruit. Several other pickets are also ex-soldiers. They resent the Registration Act as, perhaps, no other Indians do. Many a scuffle which the world knows nothing has taken place between these ex-soldiers and white men in the Transvaal, when the latter have dared to call the former "coolies." The determination of all these is not to offer physical resistance but, by their suffering, to show that the Act is quite unmerited by them. Some of these pickets are employees and have run the risk of being dismissed from their service at any moment for not having been registered. They have, then, boldly resolved to surrender their employment rather than their personal honour and their personal liberty. The following are the names of the other pickets:—Messrs. Ismail Ahmed Moola, Narainji, Doolabhai, Francis, T. Naidoo, Omarji Sale, Ahmed, Ali Mahomed, Ali Omar, Moosa Amedji, Moosa Omar, Adam Mahomed, K. K. Naidoo, Lalabhai Patel, S. Matthews, C. M. Boulton, R. J. Ramlogan, N. M. Bhau, Jhabhai Govindji, Moraji Dayabhai, Ranchhodji Nichhabhai, S. V. Naidoo, Bharu Chavur, Essa Ahmed, Jackson, D. Ernest, G. H. Moona, Moosa Essop Kayat, Mahomed-Ebrahim, Thandapani, P. K. Naidoo, Lingam, Omarji Essop, Narotam Karsanji, Thakur Naran Fakra, Lallabhai, Pambhai, Paragji Dayaji, Nagarji, Haribhai, Manu Chavur, Jhabhai Khondorhai, Doolabhai Kishorhai,

and Dayabhai Gopalji. What the end of the month will bring about it is difficult to know, but it is perhaps safe to predict that the Registration Office will fare no better or worse here than it has done elsewhere, and that Johannesburg, which has hitherto been considered to be the strongest, will retain the name given to it. The instructions given to the pickets are to observe absolute gentleness, never to go beyond argument and exertion of all the influence they may possess with those Indians who may wish to go to the Registration Office, and, should this fail, themselves to take the weak-kneed Indians to the Registration Office. They realise that this is a question in which no pressure should be used; no pressure can avail in the long run.

The "Star" Report

The following is the report of the opening of the Registration Office in Johannesburg:—

To-day British Indians and Asiatics generally are given their first opportunity to comply with the terms of the Asiatic Law Amendment Act, 1907. In other words the Government office at Old Church Buildings, Von Brandis Square, is open for the purpose of receiving applications for registration. But at noon to-day the officials in charge were sitting in the office endeavouring to pass the time away as pleasantly as they could for, although the office had been opened since 9 o'clock, after a lapse of three hours, up to 12 o'clock, not a single application for registration had been received.

The office is open primarily for the purpose of receiving applications from Asiatics resident in the central area of the Witwatersrand. As a matter of fact though, the Government are quite willing to give yet another opportunity to those Asiatics residing in Pretoria and other districts in the Transvaal who failed to comply with the law when registration could have been made in their own districts. Of course, the period within which such applications can be received covers the whole of the present month, the hours during which Asiatics can apply for registration being from 9 a.m. to 4-30 p.m. and on Saturdays from 9 a.m. to 1 p.m. So there still remains plenty of time for the Asiatics to comply with the law. Still, it is most significant that no applications had been made during the course of this morning.

This passive resistance is, undoubtedly, the result of the attitude taken up by the British Indian Association, and is proof of the influence which the leaders of the movement exercise over their compatriots. Even the Chinese storekeepers have, it is understood, decided to refuse to obey the law in this respect. In the first instance the Cantonese resident in the area expressed their willingness to register, but owing to the persuasion of the British Indian Association they

have now resolved to join the passive resistance movement.)

The process of registration is simple enough in all conscience. What is required of the applicant is that he shall give his full name, race, caste or sect, age, physical description, residence, occupation, place of birth, date of first arrival in the Transvaal, where resident on the 31st May, 1902, father and mother's names, wife's name, sons and male wards under the age of eight years, their names, age, and relationship to their guardians. In addition, the applicant is required to give the impressions of his thumb, index, middle, ring and little fingers of both hands, and simultaneous impressions of the four fingers of each hand.

In point of fact there does not appear to be any real objection on the part of the Asiatics to this system of registration. They object, strenuously, to the law because it compulsorily demands that they shall register.

A *Star* representative this morning in the course of a conversation with a member of the committee of the British Indian Association was assured that had Indians been allowed to register voluntarily they would have raised no objection. The Indian in question said that had this method been recognised by the Government, he personally would have undertaken to see that the opportunity was availed of by his fellow Indians. Further, he was of opinion that there would have been very few who would have refused to register under such conditions. As it is, he firmly believes that out of the 2,000 Indian subjects resident in this area there will be few, if any, who will now comply with the terms of the Act. And this attitude will, our representative was informed, be adopted throughout, despite the fact that the Colonial Secretary has notified Mr. Gandhi that it is the intention of the Government to enforce the law at the close of the registration period.

Asked if he was prepared to go to the Fort for his conviction's sake, the Indian in question replied that he would most willingly be prepared to endure the penalty which might be imposed. "I am prepared to be shot, if necessary, for the principle involved, and not only am I prepared to do that but also I am willing to bring my sons on to this square and allow them to die too. We have approached the Government like a son would approach his father. Our protestations have been ignored and now they can do what they like with our lives. We are not criminals that we should be compelled to do this thing."

Questioned further, the man stated that if the Government had allowed voluntary registration there would have been no trouble, and if then there had been Asiatics who refused to register the present law could have been enforced. As a community the

Indians would have favoured such a course.

It is significant to learn that, whilst not a single application was made this morning for registration, there are no signs of breaches of the peace. Indeed, with the exception of the presence of about a dozen pickets (Indians and Chinamen) stationed at the four corners of Von Brandis Square, there are no indications whatever of anything unusual in the appearance of that part of the town. The pickets' duty consists of explaining the attitude taken up by the Indian Association to compatriots who might desire to be registered, and who come from farms, etc., in outside districts, and who, possibly, have no knowledge of the position of affairs. When they have done that the pickets have discharged their duty. If a man then desires to register he can do so without further opposition. In view of the circumstances, it will be intensely interesting to follow the passive resistance campaign carefully until the present month closes.)

The registration officers in charge are Messrs. James Cody, Samuel Sweet and R. T. Cody.

Up to 3 o'clock this afternoon not a single Indian or Chinaman had put in an appearance at the registration offices, and the officials were not at all sanguine of having any work to do for several days. The pickets are keeping a sharp look-out, and they themselves appear to be under the supervision of an influential looking Indian who patrols all round the Square with tireless energy.

The Assistant Hon. Secretary of the British Indian Association has sent the following letter to the *Star*. —

"I observe that your reporter states in last night's *Star* that 'in the first instance the Cantonese resident in the (Johannesburg) area expressed their willingness to register, but, owing to the persuasion of the British Indian Association, they have now resolved to join the passive resistance movement.' I am unable to state what was the attitude of the Cantonese resident in the Johannesburg area in the early stages of the struggle against the Asiatic Registration Act, but I can positively state, on behalf of my Association, that no persuasion was exercised by my Association to induce the Cantonese to join the passive resistance movement."

MR. DADABHAI NAOROJI. We are glad to learn that the "Grand Old Man" is steadily improving, and that his condition is now more satisfactory in every way than it has been for some time past. So marked indeed is the improvement that Mr. Naoroji had arranged to leave London on the 25th Sept. for Marseilles, where he would embark on the steamer *Persia* for Bombay.

Becoming Reply to the Grovellers ✓

General Smuts' Non Possumus

[The following letter has been received by Messrs. Stegmann, Esselen & Roos, of Pretoria, in reply to the document which was recently reproduced in our columns:—

Gentlemen,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 30th August last on the subject of the regulations framed under the Asiatic Law Amendment Act (No. 1 of 1907) and to inform you that

1. If Asiatics who are residing in the Transvaal conform with the provisions of the Law in question the Government is prepared to accede to their request that special authority be granted empowering certain selected officers to call for the production of certificates and to instruct such officers that the production of certificates shall not, except in cases of suspicion, crime, or other urgency, be demanded in streets, and further that the officers appointed shall be white persons.

2. Clerks who issue trading licences will not be empowered to investigate the bona fides of applicants. Such licence will be issued on the presentation by its lawful holder of a certificate of registration and all that will be further required from the applicant in this respect is the furnishing of an impression of his right-hand thumb. This impression will be forwarded for verification to the Registrar of Asiatics, Pretoria, and if found to be correct no further investigation or action will be necessary.

3. With regard to the proposed importation of Asiatic clerks under temporary permits, the decision previously arrived at whereby the immigration of unregistered employees could not be contemplated cannot be altered.

4. There is no question of removing children from the care of their parents or guardians, and no order to leave the colony will be made in respect of Asiatics under the age of 16 years.

The requirement that parents and guardians shall on making application for registration supply the particulars of their male children and wards must be carried out.

5. With exception of the persons described under paragraph one of section 2 of the Act as being specially exempted from the provisions, I regret that it is not possible to declare that any other Asiatics are exempt from the requirement of furnishing their finger impressions.

I have the honour to be, Gentlemen,

Your obedient servant,

(Sgd.) E. M. GONZALES,
Acting Assistant Colonial Secretary.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

AT WORK! The Asiatic Department officials are actually beginning to earn their salaries. For the nonce, cigarettes are to be cast aside, penholders will remain unchewed, and the office-dog will be unkicked. There must have been quite an air of business in the precincts of Savelkoul's Buildings when the word went forth "To Work!" The native office-sweeper must have perspired mightily as he shovelled away several months' accumulation of dust and swept into the oblivion of the past rare specimens of the well-developed cob-web that had accumulated in layers since the "registration" of Asiatics commenced, and the perambulator was sent on tour. And what was the cause of this sudden and unexpected commotion? Tell it not in Gath! The Registrar of Asiatics, true to his determination never to register a man who could not be got at at dead of night, has issued proceedings against a certain Illumuthoo, or some such ill-starred wretch, who had had the unwisdom to make application for his licence to breathe the free, fresh air of the Transvaal. On the door of the Magistrate's Court in Pretoria is pinned a notice calling upon the said Illumuthoo to show cause why he should not, under section such-and-such sub-section something else, be ordered to leave the Colony within a brief period, since his application had been refused in terms of sub-section blank of section thingummyjig of the Asiatic Law Amendment Act. Mr. Illumuthoo is much more likely to show a clean pair of heels, now that he is thrown over by even his friends of Savelkoul's Buildings, what more has he to hope for?

ENTHUSIASTIC MEETINGS. In view of the imminent advent of the nurses and the perambulator to Johannesburg, the Hamidia Islamic Society met in open conclave last Sunday, and were addressed by Moulvi Ahmed Mukhtar and others on the duty that awaited every Indian. The meeting was crowded and enthusiastic, and all showed a spirit of determination which boded ill for the successful ministrations of the Government nurses. Mr. Gandhi addressed a meeting of the Chinese Association here, a similar spirit was shown, and the Chinese are most determined in their opposition to the new law. They have organised a splendid body of volunteers to warn innocent and ignorant people of the danger awaiting them, and have published a photo of these self-sacrificing men, with a Chinese explanatory inscription.

A PRETTY COMPLAINT. General Botha's birthday has not been allowed

to pass unheeded by Transvaal Indians, notwithstanding their invidious position. The British Indian Association sent the following message: "British Indian Association tender respectful congratulations on your birthday." The Hamidia Islamic Society wired as follows: "Hamidia Islamic Society wish you many happy returns."

SAUL AMONGST THE PROPHETS. "After all, if the people of the West are really decided that Orientals shall not trade amongst them, the easiest and most honest way is by internal and social organisation which does not bring Governments into collision. Thus saith the *Star* of the 1st inst. You have always advocated the same course—a fair field and no favour. If the Anti-Oriental feeling is genuine, boycott Asiatics by all means. Be prepared to sacrifice something for the sake of a conviction. Fight honestly. Then no Asiatic can offer any valid objection, and no conflict of government can arise. But all else is the merest cant."

MR. NESER IN EXTENSO. Below will be found the *Klerksdorp Mining Record* report of Mr. Neser's recent speech:—

In March a two days' session had been held in which two Acts were passed. One of these was a re-hash of the Asiatic measure passed by the former Legislative Council, which had not been approved. It was somewhat curious that the Law of 1887, which required Asiatics to pay a registration tax and to live and trade in localities set apart for them, had contained no penalty clause, and hence those who entered the country illegally remained without penalty. The Legislative Council desired to make this matter straight and had passed the Asiatic Ordinance but the Royal approval to this had been withheld. In the interval between then and March it was estimated that 100 natives per month had slipped into the Colony, and it was computed that there were between 15,000 and 17,000 Asiatics in the country, and if their unrestricted entrance were permitted to continue the time would speedily come when the white population would have to consider the advisability of adopting their habits or of being forced out by them. The Government intended to prevent future invasions but desired to be fair and generous in the consideration of the vested interests of those who were rightly here, and these interests were properly looked after in the Act. The difficulty was that the Asiatics would not register, having raised objections to their finger-prints being taken. This objection he could not understand, seeing that it was a common practice in India in connection with the signature to wills and other important documents, the style of Indian writing varying, one signature being distinguished from another.

other. Experts gave the assurance it was impossible for the thumb impression of one man to be mistaken for that of another, and it was therefore the only satisfactory method of identification. The clause providing that no trading licence—shopkeeper, hawk, or pedlar—would be issued or renewed to those registered, would however fetch them, and he thought that by the end of January they would know who would remain—and who were to go, and he believed short shrift would be meted out to those not entitled to be in the Colony.

NATIVE LAND TENURE. The annual congress of the Inter-Colonial Agricultural Union is now sitting in Pretoria, and one of its subjects of deliberation has been that of Native Land Tenure. A resolution has been passed which, stripped of all its diplomatic verbiage, adopts the principle of the restriction, if not the abolition, of the transfer of land to natives in South Africa, "for their own good," as one delegate euphemistically put it. I wonder what the price of air will be for the native a decade hence!

The Transvaal and the Cape

A Visit

(FROM A CORRESPONDENT)

Last week Mr. H. S. I. Polak, Assistant Honorary Secretary of the British Indian Association of the Transvaal arrived at Kimberley on a few days' business trip to the Colony. He visited Mafeking and Vryburg, besides the chief town of Griqualand West, and was heartily welcomed.

Mr. Polak's purpose was to examine the position of the Cape Indians as well as could be done during a hasty visit, and to explain to them the position of their brethren in the Transvaal. On Monday, the 23rd ulto., he addressed a representative meeting of Kimberley Indians in Selby Street, explaining the incidence of the Asiatic Registration Act, and exhorting his hearers to assist their unfortunate brethren to the best of their ability.

On Thursday, the 26th ulto., Mr. Polak addressed the Hindu Young Men's National Society on the subject of "Swadeshi," bidding those present remember that the home of so many Indians was in South Africa, and that, whilst it was to the good that they took a living interest in what affected Indians in India, for them the gravest problem was undoubtedly what was going to happen to Indians in South Africa. He instanced the fact that, in Kimberley alone, there were no less than three district Indian public bodies. There were the Mahomedan General Dealers Association, the Indian Political Association and the British Otoman Association. So long as there was

no cohesion in the community, there lay near at hand work for every patriotic Indian to do. Mr. Polak's words were most attentively listened to, and questions were put on the Cape General Dealers' Act and the Immigrants' Restriction Act, to which suitable replies were given.

Mr. Polak left for the Transvaal the same evening, being seen off by many enthusiastic friends at the station.

Mr. Neser Answered

Interesting Correspondence

We publish the following correspondence, the first parts of which appeared in our last issue:—

Klerksdorp,
27th Sept., 1907.

Mr. Essop I. Mia,

Chairman,
British Indian Association,
Johannesburg.

Sir,—I have the honour to acknowledge receipt of your letter of the 24th inst., and note contents.

The report of my speech referred to by you is substantially correct and I adhere to every word I said on the subject. I feel considerable sympathy with Asiatic people who have legitimately obtained vested interests in this country. I have fought their cause before in the Courts here and I am prepared to continue fighting it in future on every possible occasion, but I am not prepared to allow further Asiatic immigration into the Transvaal if I can prevent it and I am quite determined to assist in every possible way to obstruct and render such immigration impossible. It is only a matter of self-preservation and nothing else. For the life of me I cannot understand what objection any man can have to finger-prints. It is certainly the safest way of identifying anybody and I, personally, would have no objection to be so identified. In what respect finger-prints could wound the religious susceptibilities of any person I fail to understand. You make a good deal of voluntary registration. Now what is the difference between voluntary and compulsory registration? Will you be good enough to tell me? In my opinion voluntary registration would be a mere waste of time. Honest people would comply with it or perhaps suffer under such a system whereas the dishonest man would score every time and I do not think that you can claim absolute honesty for every one of your co-religionists any more than I pretend to do so for Europeans or people of European descent.

Yours faithfully,

(Sgd.) J. A. NESER.

28th September, 1907.

J. A. NESER Esq., M.L.A., C.W.V.B.

P.O. Box 22, Klerksdorp. 260

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 27th instant, and to tender to you the thanks of my Association for your very courteous, frank, and full letter. The greatest stumbling-block in the way of a proper solution of the Indian question has been, undoubtedly, a great deal of apathy on the part of public men and consequent want of knowledge about the question.

I am deeply thankful for the sympathy you express for my countrymen who have vested interests in this Colony, and it is because the fight is entirely for the protection of such interests that I see in your attitude a common meeting-ground.

Not only does my Association sympathise with the objection to wholesale immigration from India, but it has recognised its validity, in view of the very general prejudice against such immigration, and has always offered to co-operate with the Government in attaining the object.

The ground is now clear for an examination of the Asiatic Act on its merits. I venture to draw your attention to the fact that, when, in the September of 1906, objections against the draft Ordinance, as the Act then was, were framed, finger-prints were not even so much as mentioned, although it was understood that the Government intended to insist on finger-prints. The attitude of my Association would not, therefore, have been in any way altered, had signatures been substituted for finger-prints. It is the sting of compulsion running throughout the Act that offends and bears so heavily on the community. The finger-prints do not offend any religious susceptibility, but the exception made in the Act in favour of Turkish Christians and Turkish Jews does most emphatically wound religious feelings.

The Act bristles with severe penalties for breaches of the varied requirements thereof, but it is not the fact of the penalty or the severity of it that is resented, but the underlying assumption that Indians, as a class, are capable of impersonation, fraud, false transfers of permits, and fraudulently bringing unauthorised immigrants into the country that is most strongly and, I think, rightly objected to. Whenever in a country exceptional penalties are provided for a particular offence, the general existence of such an offence in that country is, as you are aware, presumed. Knowing well that British Indians, as a class, have not been guilty of the practices above described, they manfully struggle to avoid the presumption which the Act has made tacitly and which the framers of the Law publicly declare as their conviction. It should, moreover, be borne in mind that this Law is a class measure of an obnoxious type, and is calculated

to degrade British Indians in the estimation of Malays, with whom many of them are nearly related, Cape coloured men, with whom they come in close contact, and the Kafir races, who are largely employed by them as their servants. While all these three are in common with the other inhabitants of the Colony exempt from any such restrictions on their personal liberty, Asiatics have been especially singled out.

The obvious answer to the last objection is, naturally, that it is the competition of the Asiatics that it is feared and not that of the Coloured races, and it is because my Association recognises this that voluntary identification or registration has been suggested in place of the compulsory measure. Such voluntary registration will not insult Indians by separating them from the rest of the community, will satisfy the European objection wholly, and will protect vested rights. You seem to think that voluntary registration will leave untouched dishonest Indians, whose existence I do not deny, but that is, I beg to state, a mistake. Under the voluntary offer it has been submitted to the Government that by a short Bill, passed by consent, the Act can be made applicable to those who do not comply with the offer. Indeed, at a stated period, all Indians or Asiatics may be examined simultaneously, and those who are found to be without the new identification certificates may be bundled out of the Colony under the Peace Preservation Ordinance or under a General Immigration Law that may be passed, in the place of the Peace Preservation Ordinance.

I will not trespass further upon your time, but will conclude by saying that, while my countrymen have honestly endeavoured to examine and meet reasonable objections raised by Europeans, the latter have, as a body, entirely failed to reciprocate, but have simply persevered in their policy of prejudiced opposition without caring to examine the Indian position. As you have been in your professional capacity very largely connected with British Indians, I may not be wrong in asking you to step into our shoes and look at the whole position from our standpoint, and see whether a reasonable compromise is not possible by the exercise of a little patience and some co-operation.

I have the honour to be, Sir,

Your obedient servant,

(Sgd.) ESSOP ISMAIL MIA,
Chairman, British Indian Association.

A DAMPER. One of the Johannesburg passive resistance pickets is named Thandapani (which being interpreted means cold water). This should surely prove a veritable wet blanket on the ardour of the would-be applicants.

The Asiatic Act

The English Press on it

More Sympathy

[The *Yorkshire Post*, in the course of a leading article, says:—

We have received from the South Africa British Indian Committee a memorial forwarded by Sir Henry Campbell-Bannerman a fortnight ago, asking him to receive a deputation to protest against the treatment of British Indians in the Transvaal; and the Premier's, somewhat sympathetic, refusal. The memorial enters with considerable detail into the conditions which have rightly aroused the discontent of the British Indians; it is so clear in its statement of the facts that we are sorry that our space will not allow of its publication in full. There can be no question that the Registration Act passed by the Transvaal Legislature, and sanctioned by our Radical Government, is at once oppressive and degrading to a class of British subjects whose condition under President Kruger—though preferable to that under the new law—was one of the grievances alleged by Mr. Chamberlain as part of our cause of quarrel against the Republic. The fact is undeniable; it was re-stated by Mr. Lyttelton in a despatch so recently as 1904, when legislation of the kind was proposed by Lord Milner's Government. The principle laid down by Mr. Chamberlain was that this country could not consent to its British Indian subjects being treated in a manner derogatory to their status, their intelligence, and their industry. What was true then is equally true to-day; and the fact that at the present time the derogatory legislation is being applied by the Government of a British Colony does not in any way affect the question. Sir Henry Campbell-Bannerman, in the reply which he has made to the Indian memorial, seems to think that it does. He recalls the fact that when the ordinance was passed by the Government of Lord Selborne, he and his colleagues suspended the sanction of the Crown. It was not, he says, until self-government had been given to the Colony, and the newly-constituted Legislature had hurried through the obnoxious measure, that the sanction of the Crown was given. We do not think that Sir Henry Campbell-Bannerman has any right whatever to attempt to shuffle off responsibility on the theory that the wishes of a self-governing Colony in that matter ought to be supreme. Surely, if there is one form of legislation more than another as to which the assent of the Crown should be independently exercised it is legislation which discriminates in a manner highly improper against a large and influential class of one of the races of the Empire. Where you have a federation

like that of the United States the central authority is most frequently and reasonably exercised where questions arise between one nation and another within the same federation. And the fact seems to mark very clearly what ought to be the position of the Imperial Government as between coloured races who are subject to it and white colonists. A large number of British Indians in the Transvaal have declared that they will adopt passive resistance towards the measure. That is a form of argument which should surely appeal to the sympathies of His Majesty's Government. They say that, rather than submit to the degrading conditions required, they will allow their goods to be seized and themselves imprisoned or sent out of the country, and a telegram from South Africa published this morning, intimates that a Bill has been sent for Royal Assent which provides for the physical deportation of these passive resisters.

According to the memorial to which reference has been made, the British Indians are willing to make certain very substantial concessions in the direction desired by the Transvaal Government. Their proposals, it seems to us, ought to have been used by Sir Henry Campbell-Bannerman and his colleagues as the basis of a compromise that would not weaken the authority of the Transvaal Government, while it would secure to the British Indian population of the Transvaal—and, by example, of the other South African Colonies—treatment which, though by no means equal to that which the white Colonists would insist upon themselves, would yet not be oppressive. Among other conditions they are willing to accede to a limitation of fresh emigration from India. It may be that they themselves, being on the ground, do not wish to be flooded by the immigration of traders of their own race, who might set up a strong competition and damage their trading profits. Whatever the cause, the concession itself is in the direction desired by the English and Boer population; and if legislation restricting emigration were properly applied one would think it would do all that the Colonists can reasonably claim. The British Indians do not ask for any share of political or municipal power. They would be quite content if they were allowed equal and adequate protection under British law. They do not protest that taxation without representation is equivalent to oppression; which seems to suggest that they have not learnt a political lesson in the same school as the members of the Radical Government.

We readily admit that the question of White and Coloured living side by side when the former are in a minority is full of difficulties which are not to be solved by the mere statement of academic propositions. The difficulties are the greater where self-government has been given—and

given hastily, as in the cases of Natal and the Transvaal—to a white population in the midst of an overwhelmingly large black population. It is manifestly impossible to set up popular government in those circumstances; for as the whites would not submit to be ruled by the blacks the result must be to prevent colonisation and development. But neither is it reasonable to put the blacks under the rule of the whites, for the interests of the two are necessarily opposed, and human nature being what it is, the rule of the minority in such conditions is not likely to be unbiased or even fair. What is wanted, in the Transvaal, is, it seems to us, the recognition of Imperial responsibility.

The *Pall Mall Gazette* comments:

[One of the cowardliest things done by the present Government was to shirk the duty of settling the rights of British Indians resident in the Transvaal before granting responsible self-government to that colony. A long letter of appeal addressed to Sir Henry Campbell-Bannerman, and his reply thereto, have just been published. From these we see how the Indians were led to hope for better conditions when the Imperial Government suspended the Asiatic Ordinance, and we see also that the suspension was merely the shirking of a responsibility which it was the duty of the Government to face. It is mere evasion to pretend that there was any doubt as to the course that would be taken by the electorate of the Transvaal when it obtained complete control, and the laws passed are quite as drastic as the Ordinance which was disallowed. The worst feature is that the Imperial Government is open to the charge of breaking faith with the Indians. Certainly it would have been more honest to modify the Ordinance, or even to pass it in its entirety, than to raise hopes by disallowance and then to dash them by making no protective reservation in the new Constitution.]

Germiston Pickets

[Mr. Rainsunder Pundit, the chief Indian Picket at Germiston, has written as follows to the *Rand Daily Mail* under date the 28th September last:—

Your reporter has informed the public that, in Germiston, it was through the intimidation of British Indian pickets that many Indians of Germiston refrained from registering themselves. I, as Chief Picket, beg to state that the information given to you is absolutely incorrect. I may inform you that, as a matter of fact, for two days the whole Indian population of Germiston was picketing because they all stopped work. Such was their enthusiasm and opposition to the law. It was only after the appointed pickets persuaded the other

Indians, that they recommenced their work.

But it is quite true that some of the Indians from different other places came to Germiston to get registered and they listened to the expostulations and arguments advanced by the Germiston pickets and returned without compromising themselves or their community. But, where such reasonable argument failed, strict instructions were given that those who wished to accept the slavery imposed by the law should be personally escorted, and this was done in the instance of an Indian named Joseph Bahador who came from Boksburg.

In our fight we do not need intimidation. Those who understand the Act and all the consequences of it refrain, except when they are blinded to a sense of their own dignity by their selfishness, of their own accord from accepting the yoke. I may state for the information of your numerous readers that even hospital attendants and labourers refused to register themselves under threat of being dismissed from their employment, and their dignified refusal had such marked effect on their employers that the threats were withdrawn.

Turkish Mahomedans

Resent the Asiatic Act

The following has been addressed by the Turkish Mahomedans of Johannesburg to the Turkish Consul-General:—

Sir,—We, the undersigned, residents of Johannesburg and faithful Mahomedan subjects of His Imperial Majesty the Sultan of Turkey hereby beg to draw your attention to the Asiatic Registration Act, which requires Mahomedan subjects of the Turkish Empire to be registered under it. In our humble opinion, the Act is humiliating, and it specially insults Mahomedans coming from Turkey, in that it distinguishes between Mahomedan and non-Mahomedan subjects of the Turkish Empire to the detriment of the former. We, therefore, trust that you will be pleased to make the necessary representations to the local Government and forward copy of this representation to be laid before His Imperial Majesty.

We have the honour to be, Sir,

Your obedient servants.

The following are the names rendered into English of the signatories to the foregoing petition:—

Syed Mustafa Ahmed Jell
Ali Riza Bin Yousuf
Mukhib Galib
Abdullah
Ali Mahomed Mustafah
Taid Ali Abdulla
Asaad Naji
Ismail Fazil
Ali Hassan

Abdul Wahab
Mahomed Kamil Abda
Syed Ahmed Bin Mahsin
Saleh Mahomed
Ahmed Ebrahim Mahomed
Yusuf Abdalla
Sale Mahomed
Ali Saleh Gherali
Ali Ebrahim
Mahomed Hussien
Syed Mahomed Bin Abdulla
Bin Shaikh Yusuf Bin Salim.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

✓ The Mail papers bring news of the growing sympathy in favour of Indian passive resistance as also a wider and more intelligent interest in the whole Indian question in South Africa.

✓ The *Manchester Guardian*, after sympathetically alluding to the temperate letter addressed by Mr. Ritchie to the Prime Minister, says: Some two thousand of them, apparently, pledged themselves to submit to imprisonment rather than register. We have no liking for passive resistance, in South Africa or elsewhere, but legal pariahs without votes must find a way of asserting themselves, the more so when their only protector, the Imperial Government, by the mouth of Sir Henry Campbell-Bannerman, declined to hold out any serious hope for redress.

✓ The *September Review of Reviews* publishes a strong letter of Mr. Polak, the Acting Honorary Secretary, British Indian Association, giving the position to the middle of July last.

✓ Miss Winterbottom, Corresponding Secretary of the Union of Ethical Societies, in a letter to *The Times*, after quoting approvingly Mr. Essop Miah's letter to the press on the subject of the alleged refusal of Indians to pay their just debts, says that, perhaps, no more dignified and intensely ethical protest has ever before been made in the world's history than the one we now see being carried through by our Indian fellow-subjects in the Transvaal.

✓ The *Scotsman* says that the regulations of the Transvaal Government, affecting British Indian small traders are prohibitive. The acquiescence of the British Government in these constitutes an injustice of which the echo may already be heard among the mutterings of discontent which are exercising the Indian authorities.

✓ The *Daily Telegraph* says that the Natal Ordinances in the Transvaal

reduce even most highly educated Hindus to the level of the Kaffir, and no guarantees of any kind were demanded by the British Government before granting the Transvaal constitution. Anything like fair play should be given to the British Indians. Their position to-day is thus of infinitely greater indignity than it was under President Kruger.

No registrations have been made in Johannesburg. All are strong.

A *Gazette Notice* states that after the 30th November next, proceedings will be taken against those unregistered. After the 31st December, licences will be refused those who have not registered.

The Spirit of Toleration

Results of the Indian Bank Failure

Dr. Wardlaw Thompson, the chairman-elect of the Congregational Union and one of the foreign secretaries of the London Missionary Society, tells the *Tribune* that he found in Southern India a considerable amount of distress occasioned by the suspension of Arbuthnot's Bank. Not only had many missionaries banked there the allowances for their children in order to provide satisfactorily for their education in England, but some of the local missionary funds, such, for instance, as the amounts collected by the native Christians for the building of a new church and for other native Christian objects, had been so deposited.

"One sad feature," he said, "is the fact that in a few instances the natives who do not understand banking arrangements consider that in some way the missionary is to blame for the loss of the money. But at home here we have done something to alleviate the more pressing cases. Still, it is a sad business. I heard of many instances of retired Civil servants, widows, and others, who were without a penny in consequence. I suppose that not more than half-a-crown in the pound is expected as the result of the liquidation. One of the brighter aspects of the situation, however, has been the spontaneous assistance offered to the missionaries by Hindu merchants. They came forward, and in effect said, 'We know that you are in difficulties by the closing of the bank. We can let you have the necessary amount to tide over the present position. We know you, and shall not ask for any interest.'"

BILLS WITHDRAWN. The Land Tax Bill and the Licence and Stamps Bills have been withdrawn by the Natal Government. Parliament is prorogued to Jan. 2, 1908.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્સ—શનીવાર, તારીખ ૫ મી અક્ટોબર, ૧૯૦૭.

અંક ૪૦.

અડવાડીક પંચાંગ.

શ્રીસ્તી—તા. ૫ મી અક્ટોબરથી, તા. ૧૧

અક્ટોબર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૦૭.

હિંદુ—શાકરવા વહ ૧૩થી, આસો સુદ

સુધી, સંવત ૧૯૬૩.

મુસલમાની—તા. ૨૧મી સાબાન થી ૩ જી

રમજાન સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	શ્રીસ્તી તારીખ	હિંદુ તીથી.	મુસલમા તારીખ	સુર્યાસ્ય ક. મી.	ચંદ્રમાસ ક. મી.
શની...	૫	૧૩	૨૬	૫ ૩૩	૫ ૫૮
રવી...	૬	૧૪	૨૭	૫ ૩૧	૫ ૫૮
સોમ...	૭	૩૦	૨૮	૫ ૩૦	૫ ૫૮
મંગળ...	૮	૧	૨૯	૫ ૨૮	૦
બુધ...	૯	૨	૩૦	૫ ૨૮	૦
ગુરુ...	૧૦	૩	૩૧	૫ ૨૭	૧
શુક્ર...	૧૧	૪	૩	૫ ૨૫	૨

અનુક્રમણિકા.

ગરીબ પશુ બહાદુર હિંદી	૫૩૦
હિંદી વોટરો...	"
કેપમાં એસોસીએશન	"
મોલની સાહેબની શેરો...	૫૩૨
સાથમાં આફ્રિકા બીડીસ' ઈન્ડિઅન	"
કમીટી	૫૩૨
દરોહવાલની હડતર પર વિદાયતનો છાપો	"
નાતાલ કોંગ્રેસનું ડેપુટીશન	૫૩૩
દરોહવાલના હિંદીને એક વધુ ખુલ્લો	"
પત્ર	૫૩૪
મી. ગ્રોહરને માન.	"
મંત્રીનું અરજી	"
નરમીરદનમાં પીકેટ	૫૩૫
એડાન્સબરમાં રજીસ્ટર ઓશીસ	"
રજીસ્ટર ઓશીસની મુસાફરીનો	"
દેવાલ	૫૩૬
કમીટીના ઈસલામીક સોસાયટી	"
નેહાનરબરનો ખબરપત્ર.	૫૩૭
રોડેસીયના ખબરો.	૫૩૮
ચંચાઈના હિંદી	"
પરચાપતરો	૫૪૧
કેપટાઈનની સા. આ. ઇ. એ. ની મીડીંગ.	૫૪૨
રીપોર્ટ વગેરે	૫૪૩
કેપની મુલાકાત	"
હિંદીમાં મી. કેર દારૂ...	૫૪૦
કુલમના કલકેશના કાયદામાં ફેરફારની	"
હિંદીવાલ	"
ઉલ્લાખબરો.	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૫મી અક્ટોબર, ૧૯૦૭.

C.W.P. - 265
ગરીબ પશુ બહાદુર હિંદી

કેટલાક ગરીબ હિંદીઓ પોતાની નોકરી છોડી બીજાની યથા તૈયાર થયા પશુ તેઓએ ખુની કાયદાને શરૂ થવાની ના પાડી, એ હકિકત અમે અમારા જરૂરી સ્તનના રીપોર્ટમાં આપી ગયા છીએ. આ માણસો જેણે હિંદીમાં કાયદાને પાંડુ મારી તેઓ ગરીબ છે એટલે તેની ઉપર આપણે ઉછળી પડતા નથી. છતાં આ ગરીબ નરોને અમે નરે બહાદુર કહીએ છીએ ને કાયદામાં છૂત મળશે તો તેનો જસ તેવા ગરીબોને ધણેજ ધરશે. વેપારીઓમાં કેટલાક જેઓ હિંદી થઈ પડ્યા છે તેઓને અમે વાહ આપીએ છીએ કે તેઓના વેપારની અદેખાઈને લીધે આખી હિંદી કામને સહન કરવું પડે છે. કાયદો મુખ્ય શરમ તેઓને ઉપવનવારો છે. એટલે તેઓને લાજમ છે કે તેઓએ પોતાની આખરને ખાતર નહિ તો દેશને ખાતર ટેક નળવી રાખવી.

લાઈસેન્સ વિના વેપારી કેમ કરશે તે સવાલ બહુ થયા કરે છે. પશુ નોકરી માંથી નીકળેલા હિંદીના સા હાલ થશે તે વધારે ભયંકર વાત છે. નોકરોનો ખ્યાલ કરવો એ ઘણું અગત્યનું માનીએ છીએ. છતાં અમારે કહેવું પડે છે કે નોકરોએ પોતાની નોકરી છોડી ખૂબ સહન કરવી તે કાયદાને શરૂ થયા કરતાં વધારે ઉત્તમ છે.

હિંદી વોટરો

C.W.P. - 265
'વોટર' નામથી લખનાર એક હિંદી નો કામળ અમે આ અંકમાં આપીએ છીએ. વોટરે સવાલ ઉઠાવ્યો છે ને ઉપરથી જોતાં કીક લાગે છે. જે સેડી સ્મૃતિમાં કે ડરખાનમાં હિંદી વોટર હતા તે ખુનીરીયામીટીના મેન્બરો લાઈસેન્સ છીનવી ન મેલ એ કલ્પિત એકજ શરતે

અરોબર છે. તે એ કે હિંદીઓ વોટરો હક વાપરવામાં ગેરાની બરોબરી કરી શકે. અમારે કહેવું જોઈએ કે ગેરી બરોબરી હિંદી નથી કરી શકતા. કેમકે હિંદીને સ્વતંત્રતાનો જુસ્સો નથી. કેપ માં ઘણા હિંદી વોટરો છે પણ તેઓએ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ બરોબર નથી કર્યો. મુખ્યજ જેવા શહેરમાં પણ કાયદા નું કારણ થયું તે અમારા તાચનારને વાહ હશે. તો પછી નાતાલની શી વાત કરવી? અમને ખાતર છે કે જ્યાં સુધી હિંદી કામે પધિમેની ખરી કેળવણી નથી લીધી સાં સુધી તે જુસ્સો બાવનાર નથી. અને સાં સુધી વોટરો દક્ષિણ નકામું છે. આનો અર્થ એમ નથી કે વોટરો હક આપણે ખોટા નાખવો. રોટ છીનવી લેવાની હિંદીઓ સમે એમ સખત લડત લીધી છે ને હજુ લડીશું. પશુ વોટ વાપરવા જતાં ખોટ એસવા જેવું છે એમ પણ બહુજીએ છીએ. પણ જો વોટના હક રહી ગય તો આપણે અવ સરે તેનો ઉપયોગ કરી શકીએ છીએ. એ તરવાર હાલ તો માનમાંજ શોભે તેમ છે. પણ લેડીસમાંથી લાઈસેન્સનો સહે જોને પહેલો ઉપાય એ છે કે વગર લાઈ સેન્સથી વેપાર કરવો. તેમજ જુસ્સો જોડો માં નહિ આવે સાં સુધી વોટની વાત કરવી તે ફાકટ સમજીએ છીએ.

કેપમાં એસોસીએશન

C.W.P. - 266
કેપમાં મી. નરહીતના પ્રમુખપણા તમે હું એસોસીએશન જેરમાં આવતું જણાય છે. તેની મીટીંગનો હેવાલ અમે આપ્યો છે તે વાંચવા લાયક છે. જેવા જુસ્સા થી આ એસોસીએશન ગરી રહ્યું છે તેવાજ જુસ્સાથી જો જાહેર કામ થાય તો ખૂબી જણશે. અમલ મોતવવાનો આ વખત નથી પણ લોકસેવા કરવાનો છે એ વાત આજેવાનોએ ગોખી રાખવી પડે છે. સારેજ આપણી આસપાસ જે અગ્ની સજળી રહેલ છે તે એલવાશે. કેપમાં જે મંડળો એકજ જગ્યાએ છે. કીંગ અને એસોસીએશન. અમે જોઈએ છીએ કે આ જે મંડળ વચ્ચે કંઈક ખોટી કંઈક થાય છે. અમારી બન્ને

ને સલાહ છે કે તેઓએ એકત્ર રહી કામ કરવાનું છે.

મજબૂર એસોસિએશનને અમે યાદ આપીએ છીએ કે તેના મેમ્બરોએ હજી લંડનની કમીટી તરફની પોતાની ફરજ અદા કરી નથી. કેવ તરફથી પા. ૫૦ આવવાની વહી હતી. પણ આજ સુધી તે રકમ મળી નથી. કમીટી ધણું સરસ કામ કરી રહી છે. પણ કામના પ્રમાણે અર્થ ચાલતો. તે અર્થમાં મદદ કરવી એ દક્ષિણ આફ્રીકાના અથા હોદીની ફરજ છે. અમે હમેશ રાખીએ છીએ કે એસોસિએશન આ કામ ઉપાડી લેશે.

મોલવી સાહેબની શેરો

મોલાના મોલવી સાહેબ હાજી અહમદ મુખતીવાર નવા કાયદા બાબત બહુ મહેનત જોદાનસબમાં કરી રહ્યા છે. તેમજે ગઈ દમીદીયા મીટીંગમાં જે શેરો વાંચી તે ધણી સરસ સમજણે છીએ. વિચારો ઉમદા છે. ને જે બધા મોલવી એ તથા મદારાએ તેજ પ્રમાણે હિંદી જોને એકત્ર થવાની સલાહ આપે તો હિંદનો દહાડો વહેવો ઉધડે એમ અમે સમજીએ છીએ. તેથી તે શેરો અમે યુજસાતીમાં, અમારા વાંચક વર્ગની આગળ મોલવી સાહેબની પરચાનગીથી આપીએ છીએ.

શેરો.

અફસોસ એ હિંદુસ્તાન,
એ મોસતાને એ ખીજાં;
હમ છોડકર તુમકો કદા,
આમે કદાસે દે વહાં. અફ૦ ૧
વો ફરતી જોખન નેરા,
નેયરને જે તુમકો દીયા;
મોલના નહિ ઉલકા પતા,
હું હા કરે સારા જહાં. અફ૦ ૨
દુનિયામે એક ચલચલ હે તુ,
ચલચારકાં જોખન હે તુ;
જોખનભરી દુલહન હે તુ,
એ દીલ શીતાં હીંદુસ્તાં. અફ૦ ૩
આપે દે અહલે હીંદી જળ,
શેદરાયે અફરીશમે અખ;
કમ હે ચુકામોસે વો કમ,
આજાદ થે જે ખાંનહાં. અફ૦ ૪
આજાદી અપની છુટ ગઈ,
ગોયા દે દોલત છુટ ગઈ;
ન ગમિએ અખ જાં છુટ મછ,
હા કમ લાયે સખ નોહા ખાં. અફ૦ ૫
હીંદુસ્તાંકી નસમદા.

હોગા જે પાસે આગર;
એક કરેજે કુખક,
ફરીયાદ ખોર આહો પુખાં. અફ૦ ૬
હૈ હીંદીયોંકી અખતરી,
હામસી કરેજે અફસરી;
પરમીટ નહિ તેરી ખરી,
ગોખન પુરસક એ જવાં. અફ૦ ૭
માસુમ અખોને બલા,
કયા કી હે હાકીમકી ખતા;
હૈ જુલમ ઉનપર બરમલા,
માન દે હર પીસોજવાં. અફ૦ ૮
અખ હેદીયોંકી તરહસે
પરમીટ સદા રખની પડે;
કારીરકે સાથ ઓશીસ ચલે,
દશ લિંગશીયોંકે દે નીસાં. અફ૦ ૯
જળ તુ હો જુલમત બરમલા,
ઓર જલયે ઇજિત જાખજન;
સુસક નખીને ખુદ કહા,
“હે જલ મુજકો મોસતાં” અફ૦ ૧૦
ઈસ ઓરડરે કું મન સુનો,
દુનિયાંકી જીલ્લત મત સહો;
ઓર જુ દનીશા હી ખનો,
જે કેદમે થે શાદમાં. અફ૦ ૧૧
દે ઓરતે ઇલાંકી,
જે ચાહતી હે મેંખરી;
ઓર જલમે જાનેયે બી,
રકતી નહીં ઉનકી જવાં. અફ૦ ૧૨
સુનલો મહાખારતકી જમ,
ઓર દેખો રામાખનકે રંગ,
માસુમ કરકે હોંગે દંગ,
અગસોંકી ગેરત કે નીસાં. અફ૦ ૧૩
મુસા ખનો એ દોસતો!
લીલાહ સંભલો કોમકો,
દુશિયાર હો, દુશિયાર હો,
ઈજિત ન ખો મેઠો વહાં. અફ૦ ૧૪
કિરતી ભમરમે આ ફસી;
મેરે કો મુશકાલ હે બડી;
હાં જાનપર અખ આ બતી,
સકાન લે નુલે જમા. અફ૦ ૧૫
દેખી ખીના એ ઓરડીન-સ,
કયાં ચલા રહનાર કંસ ?
ઓ! નોનસ-સ! ઓ! નોનસ-સ!
કયા જુલમ કી હે ચીખસતાં? અફ૦ ૧૬
રરીપન, ત્રીક, એન્ડ આરખાની,
ઠરકી, ફરેય એન્ડ જરમની;
ઈફ વોન્ડ તુ હીયર ખાલ મની.
વેલ કમ. કમ જોન, વેલકમ, કમ
જોન. અફ૦ ૧૭
ઉનમે ચલે આયે અગર,
કુજ સાલ દોપી ઓહરર;
લોંગે વો ઓટ ઓટ ઓરડર,
હમ રહે નખે હીંદીયાં. અફ૦ ૧૮

એ હીંદીઓ! એ ચીનીઓ!
ચાહે મરો, ચાહે જીઓ!
જાને બલા જે હો સો હો,
મીલતી હે હમકો રોટીયાં. અફ૦ ૧૯
અફસોસ એ અહલે વતન!
ગીલખન દુવા હે જે અમન;
રહેના વહાં હય અખ કહન,
જાને મેં ઇજિત હય કદા? અફ૦ ૨૦
હિંમત અગર અખ છોડ કર,
અફરિકામે મું મોડકર;
ઉલકાકા રસ્તા લોડકર,
તુમ ચલ હીંદી દીનદુસ્તાન. અફ૦ ૨૧
ઈસ મુજકે કા ગર રાં ચલે,
સખ નેકતામી ધો ચલે;
તો યાદ રખજો ખો ચલે;
તુમ આખર નાખો નીલાન. અફ૦ ૨૨
મુસલીમ, હીંદુ, પારસી,
ચીની, મદરાસી સખી,
રખતે હે અરજો વાજખી,
પેસે હુકમત વકે જવાં. અફ૦ ૨૩
એ હિંદ કે અખો! સુનો,
કુજ ઇસિતરકે બી ધ્યાન દો;
હાં ખાલ હી અખ છોડ દો,
હો માસા અલ્લાહ તુમ જવાં. અફ૦ ૨૪
શોચો જરા, સમજો જરા,
ઈસ જુલમકા શીકવા ગીલા;
હો ગર અદખકે સાથ અદા,
હાકીમ હો મેસક મહેરબાં. અફ૦ ૨૫
થે ઓરડીન-સ માનીદદ બરડ,
હિંડ જલ અખ બી ચેક વડ;
ખોલે અગર કોંગ એડવર્ડ,
ઈસ ‘વસ’કે અહલે ‘નો’ વહાં. અફ૦ ૨૬
શીર બી ન માને વો અગર,
તો મત શીરો તુમ દરખદર,
મજબુત પકડો એક દર,
હો સખે દિલસે નોહા ખાં. અફ૦ ૨૭
મહિલા! થે સખ મજબુત હે,
કુજ આસી, કુજ માસુમ હે,
આઝીઝ હે ઓર માહસુમ હે,
અખ આદશાહે દો જહાં. અફ૦ ૨૮
ફરીયાદ રસ ફરીયાદ હે,
અખ અહલ હય ન દાદ હે,
મટ્ટી વહાં બરખાદ હે,
પરવરદીગારે આનજાં. અફ૦ ૨૯
આઝીઝ હે ઓર નાચાર હે,
હર સુ જલીલોં ખાર હે;
ઈસ જીનેસે ખેજાર હે,
અખ દાદ આપે મેસકાં. અફ૦ ૩૦
વો વખત ગોયા આજ થા,
ઇજિતકા સીરપર તાઝ થા;
હીંદુસ્તાંમે રાઝ થા,
દુનીયાંમે કી ગા રવાં. અફ૦ ૩૧

હજીતકે કુલોમે રહે,
 ત્રીસતકે કાંચિમે બને;
 કીસ એકમે વો દીનકા,
 અલ્લાહરે આઝાદીઆં. અં ૩૨
 જળ સત્ર અપના છીન ગયા,
 અહે શાત હે જો દીન ગયા;
 ખુશીયાં કદાં શાદી કદાં? અં ૩૩
 યા રખ યેદી ફરીયાદ હે,
 જુલમો સીતમ સખ સહ મુકે,
 તું દાદે અદમો દાદ હે;
 હાકીમકો કર દે મહેરબાં. અં ૩૪
 માના કે દમતે કી ખતા,
 જો જુલમ હો સખ જળજળ;
 હેં લાયકે જોરો જલ્લા,
 યે બંદગાને આશીયાં. અં ૩૫
 માસુમ બચ્ચોં પર મગર,
 ઝોર તોખા હરનેવાલોપર;
 અખ રહમ કર, અખ રહમ કર,
 એ માલીકે, કાનો મકાં. અં ૩૬
 આખેર તેરી મખસુક હે,
 કાલે દુવે જોરે દુવે;
 ક્યા રંગીલીકે ફરકમેં,
 ઉકામેં બી દેમા મકાં? અં ૩૭
 યા રખ! યે સખ બંદે તેરે,
 હેં ક્યા મુલામી કે લીએ,
 ઝોર 'હી પાસ' અફસર બને,
 ઝોરે મનાદે ચાદીયાં? અં ૩૮
 યે જાલીમાંનાં ઝોરડર,
 અખ ફર કર અખ ફર કર,
 હે દીનમેં દરદ આખતર,
 ઝોર લખપે હે આહો ફાગાં. અં ૩૯
 હાં જોફા માકો જલ્લા હે,
 ઝોર દીલસેં જરી આદ હે;
 ફરીયાદરસ અલ્લાહ હે,
 મુખતાર હે ફરીયાદખાં. અં ૪૦

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇન્ડિયન કમીટી.

બી. રીચનો અપ્રાધિક કાગળ.

બી. રીચ તા. ૬ દી સપ્ટેમ્બરના કાગળમાં લખે છે કે:—

પાર્લામેન્ટ બંધ થયાથી ટાઇપીસ્ટને મેં એક અઠવાડીયાની રજા આપી છે અને મને પણ જરા આરામ મળ્યો તેથી હું રાજ થયો છું. આ સાથે જાપાઓના ફરાર વિગેરે મોકલું છું. મુખ્ય પ્રધાનની સાથેના પત્ર વહેવારની અસર વધી સારી પડી છે. દરેક અગત્યના કાપા આ તેમ જાવથી થત ચર્ચા છે.

પેલમેલ ગેજેટની ટીકા વધીજ સંખત છે. ટાઇપસે બધા કાગળીયા પુરેપુરા જખ્યા હતા. ચોરકશીયર પોસ્ટ જે બધું વજન દારે જાપો છે તેણે સારી ટીકા કરી. તમારો કેવલ સમજ્યો. તે હિપરથી મી. ચર્ચીકને કાગળ લખ્યો છે તેની નકલ આ સાથે છે. મેં જે પગલાં ભર્યાં છે તે લેઈ એમ્પટલીને પસંદ કર્યાં છે. જે દાદ ન મળે તો તેના મનમાં એમ છે કે બ્રિટીશ રાજ્યને બધું મોટો પક્કો લાગશે. તેથી તે મને જણાવે છે કે મારે બ્રિટીશ પબ્લીકને ખુબ રજાવણી આપ્યા કરવી. હું પણ માનું છું કે તેમ કરવું જોઈએ. તમારો કેવલ બધા જાપામાં બહાર પડ્યો હતો. કોલોનીઅલ ઓફીસને મેં છેલ્લો કાગળ લખ્યો છે તેનો જવાબ હજુ આવ્યો નથી. મેં મી. ચર્ચીકના આમતી સલાતા લાપજ હિપર જે ટીકા કરી છે તેનો યું જવાબ આવે છે તે જણાવું છે. અહિંના જાપા એએ આપણા સવાલને એટલો બધો ઉચકી લીધો છે કે તેણે લેઈ એમ્પટલીલ સાહેબ પોતે તાલુકા થયા છે. ટાઇપસને મેં કાગળ લખ્યો છે તે બહાર પડશે તો તેની નકલ મોકલીશ. (આ કાગળ બહાર પડવાનો અહિંના જાપામાં કેવલ આવી ચુક્યો હતો. ઇ. એ. અ.)

લાં કોમે જે બહારૂરી ખતાની છે તેથી હું ચકીત થયો છું. કોલોની બહારૂરીનો મુલ્ય બહાર આવ્યો છે એ ભારી કામ થયું છે. હવે તમારાથી પાણું પગલું નજ કરાય એ યાદ રાખજો. હવે કોઈ હિંદી પોતાના પક્ષસાનો લાલચમાં પડી મામલો ન બગાડે તેમ થવું જોઈએ. લાલ સમુદ્ર એજંએજ કુટકો છે ને તે એજંગતાં પહેલાં જંગલના કંચુ રસ્તા કાપવા પડશે. આ મરણીયા લાકડ છે. યા તો તમે ખણી નામનાથી છતશે, ને જે પડતું મુકશે તો નામોશીથી મરશે. અચાવનાં દોરડાં તમે કાપી મુક્યાં છે એટલે તમારી અને ખુદાની વચ્ચે બીજું કંઈજ આડું નથી. તેનોજ ભરસો સાચો છે. લાલે ખુદા કોમને ફતેહ આપે.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસની મીટીંગ ગયા હુપવારે રાત્રે મળી હતી જેનો રિપોર્ટ દિલ્લીના સાથે આવતા અઠવાડીયા ઉપર મુખતબી રાખવો પડ્યો છે.

ટાંસવાલની લડતપર વિલાયતનો છાપો

વધતી જતી દિલસોજી

'ચોઈશીયર પોસ્ટ'

વિલાયતનું 'ચોઈશીયર પોસ્ટ' એક લીડીંગ આરટીકલમાં એશીઆટીક કાયદા વિષે નીચે મુજબ ટીકા કરે છે:—

સાઉથ આ. પ્રિ. ઇ. કમીટીએ વડા પ્રધાનપર કરેલા લખાણની તથા તેના જવાબની નકલ અમને મળી છે. એ લખાણમાં હિંદીની સ્થિતિનો વિગતવાર ચિતાર આપવામાં આવ્યો છે. તેવી સ્થિતિથી હિંદીઓમાં અસંતોષ ઉભો થાય એ કુદતી છે. તેમાં બધી હકીકત બહુજ સ્પષ્ટ રીતે જણાવવામાં આવી છે. જતાં જગ્યાની તંજીને લીધે અમે તે જાપી શકતા નથી તે માટે દિલ્લીરે લીએ. જે રજીસ્ટ્રેશન એક્ટને વડી સરકારે મંજૂરી આપી છે તે હિંદીઓપર અપમાન અને જુલમ ગુનગરે છે એમાં કાંઈજ શક નહિ. હિંદીઓની સ્થિતિ ત્યાં કાયદાથી થશે તેટલી ખરાબ પ્રેમી હંટ કરગરના વખતમાં નહોતી. જતાં પણ હિંદીઓની હાકમારી એ લગાવું એક કારણ હોવાનું મી. ચેંબરલેને જણાવું છે. આ હકીકતની કામચી ના પડાય તેમ નથી. લેઈ મીસનરના વખતમાં સખત કાયદા કરતી વખતે એ હકીકત લેઈ લીટલટને ૧૯૦૪નીજ સાલમાં ફરીથી જણાવી હતી. મી. ચેંબરલેને તેનો મુદો એ હતો કે હિંદીઓની પાયરી ને લાયકાતનો વિચાર કર્યા વગર તેમનું અપમાન કરે એવા કાયદાને ઈંગ્લાંડ કદી બહાલ રાખશે નહિ. તે વખતે આમ કહેવામાં આવ્યું હતું; અને આજ પણ તે લાગુ પડે છે. એ કોલોની બ્રિટીશ સત્તા તમે આવ્યું તેથી શું થયું? સર હેનરી કેમ્પબેલ જેનરમેનના જવાબ પરથી જણાય છે કે બ્રિટીશ સત્તાતમે ટાંસવાલ આવ્યું એથી આ સવાલમાં ફર પડે છે. તેઓ કહે છે કે પહેલાં વડી સરકારે મંજૂરી નહોતી આપી પણ હવે સ્વરાજ્ય અપાવું છે માટે આમી. સરરા વ્ય બોગવતુ કોલોની પોતાની મરજ મુજબ આ ગાયતમા કરી શકે એવું બહાવું આપીને સર હેનરી પોતાને માથેથી જોખમ ઉતારી નાખે છે. એમ કરવા તેમને હક હોય એમ અમને લાગતું નથી. રાજની એક મોટી પ્રજા

ના બાજને આવી અણુષ્ઠતી રીતે જીલમ ગુજરાતમાં માટે તારવવામાં આવે તેની મંજૂરી બાબતમાં વડી સરકાર સ્વતંત્ર રીતે વિચાર નહિ કરે તો પછી ક્યારે કરશે? અમેરિકાનો દાખલો જુઓ. ત્યાં પ્રજાઓ વચ્ચેના વાંધાની વાત હોય ત્યાં ઉપરી સરકાર છુટથી વચ્ચે પડે છે.

ટ્રાંસવાલના બધા હિંદીઓએ જણાવ્યું છે કે તેઓ પારીવ રીતીસદ્ગત સુજળ લડત લેશે. આ બાબતથી વડી સરકારની કિલસોજી જરૂર એવાની નોંધણી. હિંદીઓ કહે છે કે તેઓ જેલ જશે અથવા પોતાનો માલ બેસે અથવા દેહપાર થશે પણ નવા કાયદાને સરજી નહિ થાય.

મજૂર લખાણપરથી વધુ એ જણાય છે કે હિંદીઓએ સરકારની મરજી સાચ વવા વેલંટરી રજીસ્ટરની 'ઓફર' કરી છે. એ 'ઓફર' નો ઉપયોગ કરી વડી સરકારે ટ્રાંસવાલ સાથે સમજુતી કરવાની જરૂર હતી. તેથી કરીને ટ્રાંસ વાલ સરકારને પાછી મળ્યા જેવું નહિ રહે તેમ હિંદીઓ જીલમમાંથી બચશે. નવા આવનારાઓની સંખ્યાપર જપતો સુકવાતું પણ હિંદીઓ સ્વીકારે છે. આ વાત અંગ્રેજ તથા બેપર બનેને ગમતી છે. હિંદીઓ પોલીસીકલ કે મ્યુનીસીપાલ વોટ માયતા નથી. તેઓ માત્ર બધાના જેટલું રક્ષણ મળવાથી રાજી રહે તેમ છે. તેઓ નથી કહેતા કે અમને વોટ નહિ હોય તો કર નહિ આપીએ. એટલે હાલની રીકલ સરકારના મેંજરોનાં સિદ્ધાંતો હજી તેઓ શીખ્યા જણાતા નથી; નહિ તો વોટ પણ માગત.

ગોરાને ક્લર્ક લોકો બેઝાલોડ રહે તે સવાલ મુશીબતોથી ભરેલો છે તે ખરું છે. ને તેમાંએ નાતાલ કે ટ્રાંસવાલને ઉતાવળો થઈને સ્વરાજ્ય આપ્યું તેમ હોય ત્યારે તે મુશીબતોમાં વધારો થાય એ દેખીતું છે. એવા મુલકમાં પ્રજાકીય રાજ ચલાવવું તે અસંભવિત છે. કારણ કે કાળાના અમલતોએ આવવાનું મોરારો કહી માંડે નહિ. સારે થોડા મોરારો રાજ કરે તો તેઓ ન્યાયી થાય એવો સંભવ નથી. ... ટ્રાંસવાલના હિંદીની બાબતમાં વડી સરકારે પોતાની જોખમ દારી ઉઠાવી મેવી એ જરૂરી છે.

‘વેલ મેલ ગેલેટ’

મજૂર લખાણ અને સર હેનરીના જવાબપર દીક્ક કરતાં ‘વેલ મેલ ગેલેટ’ અખે છે કે—

ટ્રાંસવાલને સ્વરાજ્ય આપતા પહેલાં

ત્યાં વસતા હિંદીઓના હક્કો નીવેડા કરવાની જરૂર વડી સરકારે પોતાને માથે થી પડતી સુકી દીદી એ હાલની હીબરલ સરકારનું કૌચો વધુ બાયલું કામ છે. સર હેનરીપરનું લખાણ તથા જવાબ હમણાં પ્રસિદ્ધ થયાં છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે વડી સરકારે પહેલાં ઓરડીનન્સને અટકાવ્યું હતું ત્યારે હિંદીઓને કાંઈક સારી રિમિન માટે આશા આવી હતી. પણ ઓરડી નન્સને ખીજ વખત આવ્યું ત્યારે મંજૂરી આપી વડી સરકારે પોતાની જોખમદારી પડતી સુકી છે. હાલનું ઓરડીનન્સ ચુદાએલી પારલામેટે પડ્યું છે એવું જણાવું આપવું તે માત્ર છટકી જવા માટે છે. કૌચો વધારે ખરાબ વાત એ છે કે વડી સરકારપર હિંદીને આવેલ વચન તોડવાનો આરોપ આવી શકે તેમ છે. પહેલાં કાયદો અટકાવીને આશાઓ આપવી, અને પછી રક્ષણ આપવા માટે સત્તા રાખ્યા વગર સ્વરાજ્ય આપવું તે કરતાં વધુ પ્રમાણીકપણું એ કે કાયદામાં ફેરફાર કરવો અથવા તો તેને પાસજ કરી દેવો.

નાતાલ કોંગ્રેસનું ડેપ્યુટેશન

સરંગર તથા રોંગારમાં ઉધરાણું

(અમારા ખાસ ખબરપત્રીતરફથી)

તા. ૨૮-૯-૧૯૦૭ના રોજ કોંગ્રેસના પર મુખ્ય મી. દાઉદ મહમદ તથા માછ પર મુખ્ય મી. અબ્દુલા હાજી આદમ, તથા મી. પારસી રસ્તમજી, મી. મુનશી મોઝરા રીઆ, મી. તખવળ મુસા, મી. દાદા એસમાન, મી. કુસેન દાઉદ, તથા મી. જી. પી. ગાંધી મળી કુલ ૬ નવ માણું સોનું ડેપ્યુટેશન કોંગ્રેસના ઉધરાણા માટે સરંગર ગયું હતું. રસ્તામાં રોંગાર રેલે અને ત્યાંના તમામ વેપારી તથા ખીબ હિંદીઓની સારી સંખ્યા માન દેવા હાજર રહી હતી. તે સાથે આ નારતાની પણ સારી ગોઠવણ કરી હતી.

સરંગરમાં મી. દાઉદ સીદાતને ત્યાં ઉપરના મીજબાનેને લઈ જવામાં આવ્યા ત્યાં તેઓ તરફથી બહુ આગતા સ્વાગતા કરવામાં આવી હતી. મી. સીદાતના મંકાનપર તમામ સરંગરના હિંદી વેપારી નો સલા બરી કમીટી સ્થાપવામાં આવી હતી. જેના પ્રમુખ મી. સીદાત, ઉપ પ્રમુખ મી. મેતર, ટ્રેઝરર મી. માહુજી, સેક્રેટરી મી. આમર મી. તમા મી. મણી

લાલ ખરેલને નીચી કામ ચાલુ કર્યું છે. ડરબનથી આવેલ મહરજોએ અસરકારક બાપજો આપ્યાં હતાં. મી. કુસેને રોખ મેહેતાબવાળી કવીતા ગાઈ સંભળાવી. તેથી લાગણી બહુજ થઈ હતી. પા. ૫૨-૧૫-૦ નમદ આપવામાં આવ્યા હતા. ગરીબમાં ગરીબ પણ પુરો હીરસો આપ વામાં પાછા ફરતા નથી. પછસાનું નામ વાર લીસ્ટ કોમેસ તરફથી બહાર પડેથી સાં જાણશે. બાહારની જે આશરે ૩૦ દુકાનો છે તે તરફથી પણ ત્યાં નીમાયેલ કમીટી તજવીજ કરશે.

બાદ તા. ૩૦ના રોજ ઉપરનું ડેપ્યુટેશન રોંગાર આવી પુર્યું હતું. તે વખતે સ્ટેશનપર પુર ગીરદીથી ભેડા ડેપ્યુટેશનને માન દેવા હાજર થયેલ. મી. એ. એ. ગાંધીને ત્યાં આ નારતો લઈ ડેપ્યુટેશનના મેંજરો મી. વેંકટસામીને ત્યાં મીટીંગ ભરાઈ હતી ત્યાં ગયા. મી. હસમાબલ તાર મહમદના પ્રમુખપણા નીચે સજાતું કામ શરૂ થયું. કોંગ્રેસના પ્રમુખ તથા ડરબનથી આવનારા ખીબજોએ બાપજો કર્યા. મી. કુસેન દાઉદે બાપજી કરી કવીતા ગાઈ જતાવી. પછી ફાળો શરૂ થયો. તેમાં પા. ૩૩-૧૦-૦ નમદ આવ્યા. ખીબ પછસા ઉધરાવવા કમીટી નીમાઈ છે. તેના પ્રમુખ મી. વેંકટસામી, ઉપ પ્રમુખ મી. બાબા, જોઈટ સેક્રેટરીઓ મી. કોહારી તથા મી. ગુરસામી નીમાયા છે. બાદ મી. ખમીસા મુમાર તથા મી. હસમાબલ બાબાને ત્યાં જમીને તથા ઉપરે મી. વેંકટસામીને ત્યાં કુષ, ફુટ વગેરે લખને ડેપ્યુટેશન વિદાય થયા રેલેશનપર જતું હતું. તે વખતે મસજીદની આગલી દીવાલ ઈંદની કરવાના કાળામાં જેમાં પા. ૧૦થી૧૨ ખરજ થાય તેમ છે તેમાં ડરબનથી આવેલા સહિ મહરજોએ રકમો બરી દીધી ને બાકી થતી તેટલી રકમ એટલે પા. ૨થી ૪ ભરપાઈ કરવા ડેપ્યુટેશનમાંના એક મહરજે કબુલત આપી હતી. બાદ જમાતે ઉપકાર માન્યાબાદ ડેપ્યુટેશન વેરલમ ગયું હતું. ત્યાં ખબર મળ્યા ? વધુ વેપારી બહાર ગામ ગયેલ છે; તેથી મી. મુસેમાન ગુલામને ત્યાં નારતો લઈ સહ ડરબન માટે ઉપકા વેરલમ સ્ટેશનપર બાજુ તાલેવંત સિદ્ધ તરફથી પોતા તરફનો ફાળો પા. ૩ તથા મી. રામવજી રમનાય તરફથી પા. ૧ મળ્યા હતા જે રકમ ઉધરાણા વખત તેના લીસ્ટમાં નોંધાશે. પુરી થયા જેવું એ છે કે આ કામ માટે જનાર કહિ પોતાને ખરજે મ. ન હતા.

ટરાંસવાલના હિંદીઓને એક

વધુ ખુલ્લો પત્ર

ડગમગતા મનવાળાઓને એક

વધુ અપીલ

(કાનનાર સાપુરજી જીવણજી રાંદેરીઆ)
જેહાન્નસપરગના હિંદીઓ ટરાંસવાલની તમામ હિંદી પ્રજાની સાથે નીડર તથા હિંમતવાન પ્રજા તરીકેની કસોટીના પ્રસંગમાં પસાર થાય છે. હિંદોત્તરી તથા આશુરમદાથી પતીત દુરજ બાનવવા માટે ખરી કસોટીના વખતની રાહ, જોઈ બેઠા હતા તેઓ તેમાંથી નીડર પસાર થાય ને હિંદી પ્રજાને અમર કાતીરૂપી કાનારા ઉપર સહીસલામત લાવી મુકે એવું દરેક હિંદી ખુદા પાસેથી હરદમ આગે છે, અને તે તમને ફળીજીત થાઓ આમીન.

સ્વદેશી બંધુઓ, તમે શું કરવાના છો, તમે આખી દુનીઆને અસાર આગમ્ય વુ બહેર કાધું છે. તમામ પ્રજા તમારી હિંમતમાં કંઈ તવાપાઈ છે. એમ જોમ થઈ છે. તમારી હિંમત માટે અજબ મદદ છે. તમારી જય જય અને ફતેહ ફતેહ થાઓ એવા ડાંકાઓ ચોતરફ વાયવાની તાંતવારી છે તો હવે શું તમે પાછા ફરશો ? શું અણીની તકની વખતે તમે કાયર થશો ? શું દરખું કારખું તમે ધુળ કરાવશો ? શું આખી હિંદી પ્રજાને કાયર અને બાવલી પ્રજાના હરજા ઉપર તમે મુકાવશો ? શું તકવાર થએલા કોળીયા યાને નવાલાને તમે પડી જવા દેશો ? મતલબી, કંગાળ, એકલ પેદા, બહુ બોલા, વીગેરે નીચું જોવડાવે એવાં અસંખ્ય વીશેષણો હમેશા મટે તમારે કપાળે ચોમવી હિંદી પ્રજાને બદ નામ કરશો ? શું ધરમના પતીત શિક્ષણ ઉપર પાણી ફેરવાવશો ? અને ખુદા તરફ નાફરમાન થશો ? નહી, નહી.

ખુદાપાકના બનાવેલાં પતીત કલામોથી તમારી હીલઆલ સરખાવી જોતાં ખુલ્લું પુરવાર થાય છે કે ફતેહ તમારી સામે ઉભી છે. કારણ કે તમારા દરેક હેતુ શુભ છે. અને શુભ હેતુનાં દરેક કામોમાં ખુદાપાક ફતેહ આપે છે. એવું માનવું હીન યાને ધરમને માનનારા દરેક ધરમચુસ્ત શખ્સો કબુલ કરે છે. તેમજ તવારીખ ઉપરથી પણ પુરવાર થએલું છે. તમારીજો આપણને શીખવે છે કે

સ્વમાનનું પતીત જાન થવા પછી તે મેળવી બળતરી રાખવા માટે જેહમતા તથા દુઃખો વેઠવાથી વણી પ્રજાઓ સંપુરણતાએ પહોંચી છે. દુઃખો કોણે ખમ્યાં નથી ? મહાત્માઓ મહમદ, જરથોસ્ત, ઈસુ ખ્રીસ્ત, ગોતમ, કબીર વીગેરે એ ખમ્યાં છે. તો આપણી શી વીસાત છે ? નીતિને લીધે જતપાન ચડ્યું છે ; રાક્ષસી રૂશિઆ અનીતિથી પડ્યું છે. આ આપણી નગર આગળજ ખન્યું છે. શુલામી ખત લેવા હળી પડતા યોતી જાતી મીણુ કરવા માટે તવારીજો નું શીકણ શું પુરવું નથી ? શું તેઓ બહેર દલીલોનો અનાદાર કરી હજી પણ કાળા હાથ કરવાનો વીચાર કરશે ? દુની આની ખતીસીએ ચડેલા ટરાંસવાલના હિંદીઓ મરદાપથી હિંદી પ્રજાનું નામ રાખશે એવી હિંમત કુદરતી રીતે ઉત્પત્ત થાય છે.

માટે ડગમગતા મનવાળાઓને વિનંતી છે કે તેમણે લડતમાં મદદ થઈ જવું, તથા નેક રસ્તો ખતાવવા ખુદાની પ્રદગી કરવી. તો કુદરતી ઉલટ તમારા મનમાં પેદા થશે અને તમને આગાહી થશે કે તમારો એક વાજ પણ વાંકા થવાનો નથી. ખુદાતાલાએ તમારી સરજતમાં નીમીત કાઢેલું છે તે ધન દોલત અને પદસા હકમાંથી એક રજા પણ યોછી થવાની નથી. કારણ કે તમે પણ ખુદા પાકના પેદા કાઢેલા હિંમ્માન છો. અને આદમ જાતને હેવાનીયતમાંથી જનસાનીયત માં લાવવાને હમેશા કુદરત રસ્તો લેય છે. ખુદા ઉપર અવીશ્વાસ કરનાર સામે નહીં ધારેલાં દુઃખ, આફત, વીપતી તથા આપણ આવી પડે છે. ટરાંસવાલ ના દરેક હિંદી માટે હિંમતનું મોહું હથી પાર "ખુદા ઉપર મારો વીશ્વાસ છે." એ મુજબ વખતો વખત ગોખી તેમાંથી મળતી હિંમત ખુખી મુજબ વરતવું એજ છે.

મી. ગોહરેના માનમાં મેળાવડો

ગયા મંગળવારે મી. જોર્જ ગોહરે ને આવકારનું માન આપવાને એક મોટો મેળાવડો મી. હાઉડ મદમદના હોલમાં થયો હતો. હોલની ઘણી સુંદર રીતે શણગારવામાં આણે હતો. મેળાવડાના પ્રમુખ મી. એમ. એલ. પોલ હતા. ચેરમેન તથા ખીજા કેટલાક મહરોશો મી. જી. વી. ગોહરેની ઘડતા શખ્સોમાં

તારીફ કરી હતી. સેક્રેટરી મી. સુચીત મહારાજે કેટલાક તાર વાંચ્યા હતા જેમાં મી. ગોહરેને મુઆરકબાદી આપવામાં આવી હતી, તથા તેને ફતેહ ઇન્જવામાં આવી હતી. પછી મી. ગોહરેએ અંખાણ આપણુ કરી આવકારના માન માટે સાનો આભાર માન્યો; તથા ઉંચી કેળવણીના ફાયદાઓપર વિવેચન કર્યું ને એવી ઇચ્છા ખતાવી કે ખીજા હિંદીઓ પણ ઉંચાં જઈ ઉંચી કેળવણી પામવા શક્તિમાન થાય. ગોતાથી બને તેટલી દેશીબાઈઓ ને મદદ કરવાનું જણાવી તેમણે લાખણ પૂરું કર્યું. પછી પ્રમુખનો આભાર માનીને તથા નેશનલ એનથ્રમ માહને સલામ અરખાસ્ત થઈ હતી.

મંગળવર અરજી

બેલફાસ્ટથી મી. ઇ. એ. સજીજી જણાવે છે કે—તા. ૨૮મી સપ્ટેમ્બરે બ્રિ.ઈ. એસોસીએશનનો કારાગ તથા મંગળવર અરજીની નકલ મને મળી હતી તેમાં બેલફાસ્ટમાં વરતા બધા હિંદીઓ એ ૨ મેમ્બર સિવાય સહીઓ કરી આપી હતી. તા. ૨૩મીના રોજ મહારોડોરપ સહી લેવા ગયો હતો. ત્યાં પણ એક મેમ્બર સિવાય બાકીના હિંદીઓએ સહી કરી હતી. વાટરવાલ બોવનમાં જતાં એક બોવાગરીએ ત્રીજાજ કર્યો હતો. તે સિવાય ખીજાઓએ સહીઓ કરી છે. વાટરવાલ એનડરમાં મહારાષી બોલ છે તેમણે અરજીની નકલ વાંચીને તુરત સહી કરી આપી હતી, ને ઉવટ સુધી લડવાનો વિચાર ગતાઓ હતો. સહી વાળી નકલો આજરોજ એસોસીએશન પર રવાના કરવામાં આવી છે.

સ્તાનડરડનથી મી. મુસા મદમદ તા. ૨૪ ના. કાળમાં જણાવે છે કે—અહીં મંગળવર અરજી પર સહીઓ થવા માંડી છે. ૭૫ જેટલી હાલજ થઈ ગઈ છે. હવે જુજ આડા છે તે હુંકે વખતમાં થઈ જશે.

બીસ્કટ હિંદીઅન કમીટીના સેક્રેટરી જણાવે છે કે—તા. ૨૩મી એ રાત્રે એક મીટીંગ લરાઈ હતી. ચેરમેન મી. અહમદ હુસેને મંગળવર અરજીપર સહીઓ કરવા બાબત બુરસાદાર લાખણ કર્યું. ખીજા પણ બોલ્યા હતા. આદ હાજર થએલા સરવે મેમ્બરોએ સહીઓ કરી આપી. હાજર ન થઈ શક્યા હોય તેવાની સહી લેવા ખાસ માણસ મોકલવામાં આવેલ છે.

જરમીસ્ટનના પીકેટ

મી. રામચંદ્ર મંડીતની સહીથી નીચેના કાગળ રાંડ કેલી મેસમાં છપાશે છે.

સાહેબ, તમારા જરમીસ્ટનના રીપોર્ટરે જણાવ્યું છે કે પીકેટની ધમકીને લીધે કેટલાક હિંદીઓ રજીસ્ટર થતાં અટક્યા છે. મુખ્ય પીકેટ તરીકે હું જણાવવા માગું છું કે તે હકીકત તદ્દન ખોટી છે. ખરી હકીકત એ છે કે જે દિવસ સુધી જરમીસ્ટનમાં બધા હિંદીઓએ ધંધા રોજગાર બંધ કર્યો હતો અને તેઓ બધાએ પીકેટનું કામ કરવા હતા. આટલો બધો તેમનો ઉત્સાહ હતો. કાપડાની સામે શવામાં તેઓ કેટલા મક્કમ હતાં તે આ ઉપરથી જણાશે. ખાસ નીચાએલા પીકેટોએ તમારે બીજા લોકોને બહુ સમજાવ્યા સારેજ તેઓ કામ ધંધે વળગ્યા હતા.

એ ખરું છે કે બહાર ગામથી કેટલાક રાજસ રજીસ્ટર થયા અથવા હતા. તેઓ એ પીકેટની દલીલો 'બાનમાં' સહન રજીસ્ટર થવાનું માંડી વાળી પોતાને તથા પોતાની કામને માનખંજ થતાં બચાવે છે. પણ જેમની પાસે આવી દલીલો કામ ન લાગે તેઓને રજીસ્ટર ઓરીસ સુધી જોઈએ તો લઈ જવા એવી સુચના આપવામાં આવી હતી. દાખલા તરીકે જેસલ્મ બતાહુર નામના જોક્સનગંધી આવેલા હિંદીને રજીસ્ટર ઓરીસ પીકેટોએ બતાવી હતી. અમારી લડતમાં અમારે ડરામણીની જરૂર પડતી નથી જેઓ દાખલાની ગુલામગીરી સમજી શકે છે તેઓ પોતાની મેજેજ તેમાંથી બચવા માગે છે; સિવાય કે આપ મતવળીપણને લીધે પોતાની ઇજ્જત માટે સાવ અધિજા ન બની ચલા હોય. મારે એ પણ જણાવવું જોઈએ કે કેટલાક હિંદીઓને તેમના ગૌરા માલીકોએ રજીસ્ટર ન થાય તો નોકરીમાંથી બાતલ કરવાની ધમકી આપી હતી. છતાં તેમણે જવાબ આપ્યો કે તેઓ પોતાની નોકરી કરતાં પોતાની ઇજ્જતને વધારે વહાલી બંધે છે. આ ઉપરથી તેમના માત્રાકાએ તે ધમકી ખાટી બેચી લીધી છે.

અકલેબર ના. હમી ને સુધવારે મુસલમાની રમઝાન શરીફનો મહિના બેસે છે.

જોહાન્સબર્ગમાં રજીસ્ટર ઓરીસ

જાણવા લાયક હવાલો

હોંદી વોલંટીયરોનાં નામ નીચે મુજબ છે:—મુખી મી. જમાદાર નવાખખાન તથા મેસરસ ઇમામઅલ અદમદ મુલ્લા, નાંશજી દુલભભાઈ, ફરાનસીસ, ડી. નાઈક, ઉમરજી સાલે, અહમદ, અલી મહમદ, અલી ઉમર, મુસા આમેદજી, મુસા ઉમર, આદમ મદમદ, આર. કે. નાઈક, લાલભાઈ પટેલ, એસ. મેથુન, સી. એમ. બોલ્ટન, આર. જી. રામલગન, ડી. અરનેસ્ટ, જી. એચ. મુતા, મુસા ઇસપ દાયત, મહમદ ઇબ્રાહીમ, ચંડા પાણી, પી. કે. નાઈક, લીંગામ, ઉમરજી ઇસપ, નરોત્તમ કરસનજી, હકીર નારણ દુરીરા, લલ્લુભાઈ બીમભાઈ, પ્રાગજી દયાળજી, નાગરજી હરીભાઈ, ભાણા જાણીયા, જોશુભાઈ ખંડુભાઈ, મુસાબખાઈ કીકા ભાઈ, ડાયાભાઈ ગોપાલજી, એન. એમ. ભટ, ઝીણાભાઈ ગોર્લીજી, મોસારજી ડયાભાઈ, રમુજોરજી નીજાભાઈ, એસ પી. નાઈક, બાણા કુંવર, ઇસા અહમદ, તથા જેકસન.

નીચેના હવાલો જોહાન્સબર્ગના રજીસ્ટરમાં ૧ લી તારીખે પ્રગટ થયો હતો:—આજે જોહાન્સબર્ગમાં વાન જોનડીસ રફવેરમાં ઓરીઆરીક ઓરીસ ખુલ્લી છે. એટલે કે ત્યાં એશીઆરીકા એશીઆરીક શો એમેન્ડમેન્ટ એકદ પ્રમાણે ફરીથી રજીસ્ટર થવા અરજીઓ કરી રહ્યો. સવારે ૬ વાગે ઓરીસ ખુલ્લી છે પણ ૧૨ વાગ્યા સુધીમાં એક પણ માથુસ રજીસ્ટ થયો નથી. પહેલાં અડીના કેન્ટોનીજ ચીનાઓ રજીસ્ટર થયો એમ જાણવું હતું. તેમણે પણ હવે કાયદાની સામે થતા નિરચય કર્યો છે. સ્ટારના એક પ્રતિનિધીએ પ્રિ. ઈ. એસારીએશનની કમીટીના એક મેમ્બરની મુલાકાત લીધી હતી. તે વખતે સવાલ પુછતાં મજકુર હિંદીએ જણાવ્યું કે હિંદીઓને પોતાની મરજથી રજીસ્ટર થવા દીધા હોત તો તેઓ વાંધો ઉઠાવત નહિ. મારા ભાઈઓ મરજઆત રજીસ્ટર થાય એ જોવાનું કામ હું માથે લેત. પણ હવે સરકારે ફરજ પાડ્યાથી આ ડીસ્ટરીકટના ૨૦૦૦ હિંદીમાંથી બાએજ ઠાંઈ રજીસ્ટર થશે. કાયદો રાજ કરશે તે જોગવાઈ હું બહુજ સુધી છું. સજ્જ તો હું પણ કદી

સરકાર જાણાએ ઘર મારે તો તે મારે પણ તમવાર છું, પણ એ સુલામી કાયદાને શરણુ યદીશી નથી. સજ્જ વાસ્તે હું એકલો નેવાર છું એમ નહિ. પણ મારા જોક્સઓને આ હેઠાણે લાવી મરવા હાજર કરવા પણ તદ્દવાર છું. જેમ હીકરો બાપ આગળ આજીજ કરે તેમ અમે સરકાર આગળ કરજી છે, પણ અમારી પ્રોટેસ્ટ ઠાંઈ સાંભળવું નથી. હવે સરકાર અમારા બનવું ચાહે તે લલે કરે. અમે ઠાંઈ સુલેચારો નથી કે આવી બદનામી ઉઠાવીએ. જો સરકારે મરજવાન રજીસ્ટર કરવાની ઓફર કબુલ કરી હોત તો કોઈ પણ જાતની પંચાત વગર સહ રજીસ્ટર થઈ જાત.

આજે સવારે એક પણ અરજી થઈ નહોતી છતાં જરા જેટલો દુશ્મનો ટોટો ક્યાંય પણ થવા પામ્યો નથી એ ખરેખર જાણવા લાયક છે. હિંદી અને ચીના પીકેટો સિવાય કોઈ પણ ઓરીસની સામું નેવા પણ આવતું નથી. પીકેટો બહારથી આવનારા અરજીઓ જોઈને બધી દડીકલ થી સમજાવવાનું કામ માન કરે છે. આ મહીનાની આખરે સુધી પાર્સીય રીકોઝ ટન્સની લડત ફરી રીતે ચાલે છે એ બહુજ જોવા લાયક થઈ પડશે. ઓરીસના અમલદારોને કેટલાક દિવસ સુધી તો કાંઈ કામ મળે એવો સંભવ નથી. પીકેટો થાળી સાવચેતીથી પહેરે લહે છે. અને એક વગ વાગે હિંદી થાળીજ ચીવટથી આખા રફવેરની આસપાસ આખા વખત ફરવા કરે છે અને બીજા પીકેટો પર દેખરેખ રાખવાનું કામ કરે છે.

રાંડ કેલી મેસનો પ્રતિનિધિ આ બાબત જણાવે છે કે:—

તા. ૧લીએ આખા દિવસમાં મેસરસ જે. ડાડી, સુવીટ, ને આર. ક્રોડીને એક પણ અરજી મળી નથી. તેઓ પુર્વન સવાલો પર ગાંધા મારવામાં વખત ગાળે છે. તથા હીંદી ને ચીના પીકેટો ચુપચુપ રીતે ઓરીસની આસપાસ પહેરે લહે છે. એક પણ રસ્તો તેમની દેખરેખ વગરનો નથી. ચીનાઓએ પ્રતિજ્ઞા પુરવક સોગળ લીધેલ છે તે તેથી એક પણ ચીનાના આંગળાં મેસરસ ડાડી વગેરે મેળવી શકે એવો જરા પણ સંભવ નથી. મેસરસ એક માથુસને એક ચીના સાથે વાલ થતાં તેણે જણાવ્યું કે "ચીનાઓ હિંદી કરતાં પણ મજબુત છે. અમે એક પ્રતિજ્ઞા ૫૨ ઉપર સહીઓ ફરી રજીસ્ટર ન થવા કસમ લીધેલ છે. વળી અમે

એવા સોગન લીધેલ છે કે જે કાંઈ રજીસ્ટર થશે તેણે પોતાનેજ હાથે પોતાનું માથું કાપી મરણ પામવું. આમ હાથે કરીને શીરછેદ કરવાનું અમે પણ લીધું છે. કારણ કે આ રજીસ્ટર અમારા ધરમથી વિરુદ્ધ છે. અમે તેને કદી શરણ થયું નહિ. ટરાંસવાલમાં ૧૧૦૦ ચીના છે તેમાંથી એક પણ માણસ રજીસ્ટર નહિ માય." જા વાગે ઓશીસ બંધ થઈ ત્યારે એક પણ અરજી થઈ નહોતી. પંકિટો પોતાનું કામ સુપડાથી બજાવતા હતા.

રજીસ્ટર ઓશીસની મુસાફરી નો હવાલો

બેલજારટથી મી. મુસા અબદુલ સતીય જણાવે છે કે—અહીંના હિંદીને રજીસ્ટર થવાનું ફરમાવવામાં આવતાં મેસર્સ હસ્માઈલ બાવા ને કા. ને ત્યાં સભા ભરાઈ, ને ઉપરની હકીકત વિશે મી. હાજી હમીય પર તાર કરવામાં આવ્યો. તેનો જવાબ તુરત મળ્યો કે કોઈએ રજીસ્ટર ન થતાં હિંમતથી બેચકાટ ચાલુ રાખ્યો. આ સમાચારથી હિંદી ભાઈઓમાં બહુ ભુસ્સો ફેલાયો હતો. નાતાલ કોંગ્રેસ તરફથી પણ ઉત્તેજનનો તાર તથા કાગળ મળ્યા હતા. તેથી સહિમાં બહુ ભુસ્સો ફેલાયો હતો. અત્રે કોઈએ નવા રજીસ્ટરની અરજી કરી નથી.

જરમીસ્ટનથી મી. એમ. સી. આફ્રા જણાવે છે કે—અહીંના હિંદીમાં ધણેજ ભુસ્સો છે, તેથી કાંઈ પણ મેરી કાયદાને વશ થાય તેના સંભવ નથી. પરમીટ ઓશીસનો બેચકાટ ચાલુ છે, ને સહ એક મતે છે. અહીં પ્રીટોરીયાથી પાંચ જણ રજીસ્ટર થવા આવેલ. રજીસ્ટર આગળથી પંકિટો તેમને મળ્યા ને બહુ એ સમજાવ્યા, પણ તેમનું મન હજી સાવ ડેકાણે આવ્યું નથી, તેથી તેઓ જોહાન્સબર્ગ તરફ રવાના થયા છે. અહીંના કેટલાક મેરાઓએ પોતાના હિંદી નોકરને એવી ધમકી આપી હતી કે તેઓ રજીસ્ટર નહીં લીએ તો નોકરી પરથી ખાતલ કરવામાં આવશે. જતાં હિંદી નોકરોએ જવાબ આપ્યો કે નોકરી કરતાં જીવન તેમને ક્યારે પહોંચી છે.

હમોદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

ફેલાએલો બુસ્સો

સેક્રેટરી મી. એમ. પી. ફેનસી જણાવે છે કે—મળકુર સોસાયટીની જનરલ મીટીંગ તા. ૨૬મીએ મળી હતી. મેં બેસે ઉપરાંત મી. ગાંધી, તથા બીજી દરેક કોમના પ્રદરશથી હોલ ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. મેરમેન મી. હિમામ અબદુલ કાદરે જણાવ્યું કે તા. ૧લીએ જોહાન્સબર્ગમાં રજીસ્ટર ઓશીસ આવેલાં છે. તે વખતે દરેક હિંદીએ સંપથી પોતાનાં બેલેલાં મુકત પાળ્યાં. કાંઈપણ ગામમાં રજીસ્ટર ઓશીસને શીકાર મળ્યો નથી. તેનીજ રીતે અત્રે પણ થવાથી આપણી લડતને મોટો ફાયદો થશે. પછી સેક્રેટરીએ ગાંધી મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો, જે સરવાળામતે પાસ થયો. મી. ઉમરજી સાલેએ જણાવ્યું કે આપણે પરમીટ ઓશીસનો બેચકાટ ખતથી પાર ઉતારવો જોઈએ. હિંદુસ્તાનમાં આપણે વાસ્તે ચરચા થાય છે એમ જાણાવ્યો. થી જણાવ્યું છે. મોલવી સાહેબ અહમદ મુખતીઆરે કહ્યું કે અહીં ઓશીસ ખુલશે ત્યારે જોહાન્સબર્ગના હિંદીનું પાણી ગરો બર દેખાઈ આવશે. અગર કહું તો હિંદુસ્તાનનું નાક જોહાન્સબર્ગના હિંદીના હાથમાં છે. ગાંધી મીટીંગમાં મારી દર ખાસ્ત મુજબ મી. ગાંધીએ ટરકીશ મહો મેડનો માટે અરજી લખી દીધી છે. તે અરજી સહીઓ લેવાઈ ગયેથી ટરકીશ ધોનસલ મારફત ના. સુલતાનપર મોકલવામાં આવશે. તેની નકલ અરબી જાપામાં મોકલવાનું તો તેથી પણ ફાયદો થશે. માસ સંભળવા મુજબ મી. બોથા થોડા દિવસપર રજીસ્ટર થવા હતા ત્યાં ડચ લોકોએ આપણી હિમાયત કીધી હતી; તથા હિંદીઓથી ડચને ફાયદો છે એમ જણાવ્યું હતું. હવે આ નાણક વખતમાં આપણે કેટલા હોમનવાન છીએ તે બતાવવાની સોનેરી તક મુમાવવી નહિ જોઈએ. મુદાપર ભરસો રાખી હિંમતથી રહેવાથી આપણી જીત જરૂર થશે. તમારી પાસે અરજી ઉપર સહીઓ લેવામાં આવે છે તેમાં જરાએ બહરાવાતું નથી. સરકાર આખી કોમને જેલમાં નાખી શકતી નથી. માટે જેણે સહીઓ ન દીધી હોય તેમણે જરૂર કરી દેવી. પછી મોલવી સાહેબે પોતે બનાવેલ અસમાર ત્રીજી સંભળાવ્યા. જેથી કાગર મહમુદમાં જુસ્સો ફેલાયો

હતો. ત્યાં સહ આફરિનના અવાજો કરતા હતા. (આ અસમારે ઓપિનિયમ નમાં જાપવા માટે મોકલી છે.) મી. ગાંધી એ જણાવ્યું કે આજે હું સોસાયટીની મીટીંગમાં આવ્યો છું; પણ મારે કાંઈ ખસુસ કહેવાનું નથી. મી. બેગનો કાગળ આવ્યો છે તેઓ જરૂર હોય તો પંકિટ તરીકે મદદ આપવાનું જણાવે છે. જરૂર મીસ્ટનના હિંદી ભાઈઓએ જે બહાદુરી બતાવી હતી તેનો દાખલો જોહાન્સબર્ગના હિંદીએ લેવાનો છે. તે વિષે મી. રામસુંદર પંડીત જણાવશે. અહીંના પંકિટોએ પોતાની ફરજ સંભાળથી બજાવવાની છે. લોકોને બને તેમ સમજાવવા. કોઈના પર બુલમ ન થયો જોઈએ. કદાચ બહારના કાંઈ આવશે તો તેમની સાથે ધીરજથી કામ લેવું. પછી મી. હિમાઈમ કુવાડી આવ્યે મી. રામસુંદર પંડીતે જરમીસ્ટનમાં બજાવેલી મેયાનાં વખાણ કરી અત્રે ના વાંચવી અરેને તેમને પગલે ચાલવા બહામણ કરી. મી. બોથાને વરસગાંઠ માટે મુબારકબાદીનો સોસાયટી તરફથી મોકલવાનો તાર વાંચી સંભળાવ્યો; ને કહ્યું કે આપણી લડત માટે દેશમાં મેકર શરૂ થઈ ચુક્યો છે. વળી હવે સોસાયટીએ મહોમેડોનેન કરેલી અરજી પહેંચી મહ હશે ને તેથી વધુ પોકાર થશે. પછી 'યુનિયન'માંથી આપણને લગતો આરટીક્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. મી. રામસુંદર પંડીતે કહ્યું કે હમોદીયા સોસાયટી જે મજબૂત લડત ચલાવી રહી છે તે માટે હું અહેસાન માનું છું. જરૂર મીસ્ટનની અધ્યા ઉડી હતી કે ઘણા માણસો પકડાયા ને મેસરસ કોડી વમેરે ને માર પડ્યો એ જોડું છે. પંકિટોએ ઘણી સંભાળથી કામ બજાવ્યું હતું. મી. જે. કાસમ જેણે અરજી કરી તેમને ઘણા સમજાવ્યા પણ માન્યું નહિ. તે બાબતમાં પરમીટ ઓશીસનો ફાયદો એમ લાગે છે. મી. જે. કાસમે ફાયદો—મહો કાળાં કર્યાં તે વખતે વોલંટીયરે ની આંખમાંથી આંસુ પડ્યાં હતાં. ને જરમીસ્ટનના તમામ હિંદી ઉસ્કેરાયા હતા. આખરે મી. ગાંધી આવવાથી સરવે સંત થયું હતું. બહાર ગામથી બે મેમ્બર તથા મોક્સબર્ગથી મેસર્સ જુસબ મધર્સ આવેલ. તેમને ઘણા સમજાવવાથી તેઓ પાછા ગયા. પ્રીટોરીયા તથા જરમીસ્ટનના વોલંટીયરે અહીં મદદ માટે આવે તેમાં કાંઈ સરમાવાતું નથી. તમે કબુલ કરો તો હું પોતે હાજર થઈશ. મારી મુનવતી પરમીટ કામે ખલાસ મામ છે. તે માટે

C. W. 111
- 263

ખબરપત્ર

C. 60/11 જોહાનસ્પર્ગ પ-267

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

જનરલ બોયાની સાલગીરી

જનરલ બોયાનો જનમ દિવસ શુકરવારે હતો તેથી તેમને એસોસીએશને તથા હમીદીયા પ્રસ્થાનિક સોસાયટીએ શુભારક બાદીના તાર મોકલ્યા હતા. ગોરાઓ તરફથી તેમને મોટી ભેટ એનાવત કરવામાં આવી હતી. આ તાર મેળા તે હોદી કામ ના વિવેકની નીચાની છે. તેઓ સાહેબ દાદ દેવ કે ન દેવ તેમ છતાં આપણે વિવેકમાંથી ચાતરતા નથી તેની આપણે મોકલેલા તાર એ સાબીતી છે.

હમીદીયાની મીટીંગ

આ સોસાયટીની મીટીંગ નિયમ પ્રમાણે રવીવારે મળી હતી. હોલ ચીફર ભરાઈ મયો હતો. બે કાયદાની લડત સરખી પાર ઉતરશે તો તેની સાબીતી મળે બાજે સોસાયટીનેજ મળશે. હું 'ને' શબ્દ લગાડું છું તેથી કાંઈને કરવાનું નથી. 'ને' એટલાજ સારું લગાડ્યો છે કે આવી જગી લડતમાં હોદી કામ છેવટ સુધી એકતરફી કાયદાને અનાદર કરશે કે નહિ તેની શંકા સાધારણ રીતે રહે છે. કમકે આપણે સારું આ જમાનામાં નવું પગલું છે. કાયદાની સામે ન થવાય એવો વહેમ સજ્જડ હસી ગયો છે. તે નીકળી જાય એ કંઈ કામની થોડી ચડતી નહિ ગણાય. જ્યારે છેવટ સુધી આપણે કાયદાનો ઇનકાર કરશું ત્યારે આપણે બધા નાનકડા 'યોરો' થઈ રહ્યા ગણાશું. 'યોરો' કાણુ તે ઓપિનિયનના વાંચનાર હવે જાણી રહેલા હોવા બોધ્યો.

હવે પાછા મીટીંગની વાત કરીએ. મીટીંગમાં મી. ઇમામ અબદુલ કાદર ખુરશીએ બીરાન્યા હતા. મોલવી સાહેબ અહમદ મુખતીઆરે અસરકારક લાખણ કર્યું ને જુરસાદર, બધા હોદીને લાગુ પડે તેવી શેરો વાંચી સંભળાવી. ત્યાર પછી મી. રામચંદર પંડિતે લાખણ કર્યું તેમાં જરમીરતનની લડતનો હેવાલ કહ્યો, ને પોતાની પરમીટ ડોમીએ પૂરી થતી છતાં બેકાની માગણીથી રહેવાનું કમુલ કર્યું ને જજીવ્યું કે સરકાર તે પરમીટ લખાવે નહિ તોપણ પોતે રહીને જજ બોલ વડે. પોતાની કરજમાં ચુકનાર નથી. જરમીરતનના મીટિંગ જોહાનસ્પર્ગમાં મદદ

કરવા તકવાર છે એ પણ જજીવ્યું; પ્રીટી રીએથી મી. મેગનો કાગળ પીકેટની મદદ બાબતનો હતો તેની હકીકત મી. માંધીએ કહી. મી. હમરજી સાહેબે જુરસાથી કહ્યું કે ઇન્ટેન્ડેડ હોવાને પણ નવા કાયદાને શરણ નહિ થયું. મી. ઇમારાદીમ કુવાડી આએ 'ચુન્નરાતી'માં નવા કાયદા બાબત લખાણ હતું તે વાંચી સંભળાવ્યું. મી. વલજભાઈએ કહ્યું કે કમુખીમાંથી કોઈ પણ હોદી પાછો હકનાર નથી ને બધા ખરા બધા હોદીએ અરજમાં સહી કરી દીધી છે. મી. નવાબખાને પણ લાખણ કર્યું. ચેરમેન સાહેબે મી. બેમની તથા મી. રામચંદર પંડિતની ઓફરને સાર તથા મી. પંડિતના જુરસાને સાર આભાર માન્યો. આગેવાનોને અરજમાં સહી પૂરી કરવાની બલામણ કરીને મીટીંગ જરખાસ્ત કરી.

ચીનાઓની મીટીંગ

ચીનાઈ એસોસીએશનની મીટીંગ પણ તેજ રવીવારે મળી હતી. તેઓનો હોલ પણ ચીફર ભરાઈ મયો હતો. મી. કવીન ખુરશીએ બીરાન્યા હતા. મી. માંધીએ કાયદા વિષે બધી હકીકત સમજાવી અને ચીનાઓએ મજબુતીથી કાયદાને નહિ શરણ થવાનો વિચાર બતાવ્યો.

નવા કાયદાની રૂએ કેસ

જુજીવ્યું કરીને કોઈ મદાસીએ નવા કાયદાનું શુભામી ખત લેવા અરજ કરેલી. તેની અરજ બરોબર નહિ હોવાથી રજ રદવારે કાયદા મૂજબ માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટ ઉપર પ્રીટીરીઆમાં મોટીસ ચોટાડી છે કે તે માજીસ્ટ્રેટને નવું રજીસ્ટર નહિ મળે ને તેણે માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં હાજર થઈ જવાય દેવો. આ હાલ નવાં રજીસ્ટર લેવા જના રતા થઈ રહે છે એ કાચા માંડીએ વાદ રાખવાનું છે.

હોદીને બોયકોટ કરો

આવો પોકાર ચોરતોની મંડળી પ્રીટી રીઆમાં કરી રહેલ છે. આ બાઈઓએ એવો હાથ કર્યો છે કે ચોરી ચોરતોએ હોદી ફરીવાળાની સાથે ને હોદી વેપારી ની સાથે વહેવાર નહિ રાખવાની દિલચાલ કરવી, અને ચોરાઓની પાસેથીજ માલ લેવો. નવા કાયદા કરતાં ખરો ડર બાવી દિલચાલોનો રાખવાનો છે. બે ચોરાઓ હોદીની સાથેનો સંબંધ તોડે તો વખર કાયદે રજ લેવી પડે. આમ ન થવાનો ઉપાય એકજ છે તે એ કે હોદી કોમે મહેનતુ રહેવું ને અત્યંત પ્રમાણીકપણ જાળવવું. વળી હું તો એમ પણ કહું છું કે જે હોદીત હાલ આપણે બતાવી રહ્યા

મી. કોટીએ મને ધમકી આપી છે કે ટ્રાન્સવાલ છોડવું પડશે. પણ મેં કસમ લીધેલ હોવાથી હરગીજ હું ટ્રાન્સવાલ છોડીશ નહીં. અમર હું કસમ નહિ પાળું તો માળાપમાં ફેર સમજાશ. હું જમ્મુહું કે સરકાર મને પહેલાં પકડી જલમાં નાંખે. વિગેરે વિવેચન બાદ જોહાનસ્પર્ગના વોલંટીયરોને સંભળાથી ને ખીરજીથી કામ કરવા બલામણ કરી. મી. મુસાજી કુવાડીઆએ જજીવ્યું કે વોલંટીયરોએ બરોબર કામ કરવાનું છે. અહવા છે કે પ્રીટીરીઆ વાળાની અરજ તો જવાબ મળ્યો છે. તેની ખબર થઈ હશે તો મી. માંધી ખુલાસો કરશે. મી. નવાબખાં જમાદારે કહ્યું કે જરમીરતનના વોલંટીયરોની બહાદુરી માટે મી. પંડિતને સાબીતી થટે છે. મારે એક ગોરા સાથે વાતચીત થતાં તેણે જજીવ્યું હતું કે હોદી એક સંપ રવા તો સરકાર કંઈ કરી શકશે નહીં. મી. માંધીએ જજીવ્યું કે પ્રીટીરીઆની અરજ બાબત મને હજુ એટલી ખબર મળી છે કે સરકાર પરમીટો તપાસવા ઇન્સપેક્ટર રાખશે. મી. કોટીએ ટ્રાન્સવાલ છોડવાની ધમકી આપી છે પણ મી. પંડિત પણ બેર પર છે. એમનેજ સરકાર પકડે તો સાર. જોહાનસ્પર્ગમાં સહીઓનું કામ કમપથી થવાની જરૂર છે. મી. અલ્લી બાઈ મહમદે જજીવ્યું કે સહીઓનું કામ ધીમું ચાલે છે તેમાં આગેવાનોની સુસ્તી છે. તેમણે સહીઓ લેવા નીકળવું બોધ્યો. પ્રીટીરીઆવાળા મી. મેગે તથા પંડિત સાહેબે મદદ આપવા કહ્યું છે તે કમુલ કરવું બોધ્યો. તેઓ આદિતગાર હોવાથી મદદગાર થશે. પ્રમુખ સાહેબે સહીઓનું કામ ધીમું ચાલવા માટે દિલગીરી બતાવીને કહ્યું કે તે માટે મી. ઇમાદીમ કુવાડીઆ, મી. ઇસપ મીઆં, મી. અમીરહીન વગેરે સાહેબો આન ઉપર લેશે તો એ કામ જલદી પાર ઉતરશે. ચોરીસ અને આવે ત્યારે મકમ રહેવાનું છે. બીજું અહીં રીફોર્મકમીટી થઈ છે તેના સપાટામાં નહિ જવાદ માટે હાજર થએલ શુદ્ધરોને સમતા કરી. પછી મી. બોલવાડીઆ તથા બીજા કેટલાક સાહેબોએ વખતને અનુસરી લખાણ વિવેચન કર્યું. બાદ મીટીંગ જરખાસ્ત થઈ હતી.

નાતાલના લેંડ ડેકલ નવા કાયદાને અમે ને પનાં બીજા પાળ એવા લેવાયાં છે.

છીએ તે હોમનથી ખુશી થએલી બધરીએ
વેપાર બેસક બરી રાખશે. પણ જો
આપણે બાવલા બન્યા તો ઓરનો સુખમાં
તિરસ્કાર કરી આપણને કહાડી મુકશે આ
વાતનો જે ફેરીવાળાને અનુભવ થયો હશે
તે ટેકો આપી શકશે.

કામાદીધારથી ફરેલા હોંદી

આ ચાર હોંદીની બાબત મી. ચમની
ને જે કાગળ લખાએલો તેના જવાબ તેઓ
સાહેબ આપે છે કે:—

આ ચાર માણસો મહાત્મા ઇન્દ્રાલીમ,
મુસા કાસ, કાસ વલી, ને ઇસા અસમાલ
પોરબીજ દેશમાંથી દાખલ થયા તેથી
તેમને પ્રતિકાવમાં આવ્યા હતા. તેઓની
પાસે રડીમરની ટીકીટો નહિ હોવાથી
તેઓને ડેલાગોઆએ નહિ જવા આપ્યા.
તેઓને તપાસ ચાલતાં સુધી રહેવાની
જગ્યા નહિ હોવાથી પોલીસે એક ટાટરી
આપી. તે તેઓની બહેતરીને સારું જ
હતી. આ સાલુસોને ટરાંસવાલમાં આવ
વનો તક નહોતો. એટલે હવે તેઓએ
જેવું જોઈએ, નહિ તો કામ ચાલશે."

આ ચાર બહાદુર કર્મચત્રી ટીકીટ
લઈ લીધી છે. એટલે ચમની સાહેબને
તેઓ તરફથી આપે એવું રહ્યું નથી. ને
વધારે ટીકા કરવા જેવું પણ નથી.

તુરકીની રખત

તુરકીના કેટલાક મુસલમાનો જે જોહા
અખરગમાં વસે છે તમણે મોલવી સાહેબ
અહમદનીમુખતીઆરમદથી તુરકી કોનસલ
ને અરજ મોકલી છે, તેમાં વીસ જણની
સહી છે. તેનો તરજુમો નીચે પ્રમાણે છે:—

અમે જોહાઅખરગના રહીશ અને તુર
કીના નામદાર મુસલમાની મુસલમાની રખ
ત એશિયાટીક કાયદા તરફ આપણું ધ્યાન
ખેંચીએ છીએ. તે કાયદાની રૂએ તુરકીની
મુસલમાની પ્રજાએ રજીસ્ટર કરાવવાનું છે.
અમારા વિચાર પ્રમાણે આ કાયદો અપ
માન કરનારો છે અને તુરકીના મુસલમાન
તું ખાસ અપમાન કરે છે. કેમકે તે કાયદો
તુરકીની ખ્રીસ્તી ને બાહુદી રખત વચ્ચે ને
મુસલમાન વચ્ચે ભેદ કરે છે. તેથી અમે
અરજ કરીએ છીએ કે આપ સ્થાનીક સર
કારને તે બાબત લખાણ કરશે ને નામ
દાર મુસલમાની હજુરમાં પણ રજુ કરશે."

આ અરજમાં ૨૦ તુરકી મુસલમાનો
એ સહી કરી છે.

મી. નેઝરનો કાગળ

મી. નેઝરને મી. ઇસપર્મીઆએ કાગળ
લખેલો તેના જવાબ નીચે પ્રમાણે આવ્યો
છે:—

તમે જજીવેલો રીપોર્ટ ગરોબર છે; ને

તે વખતના દરેક રાખને હું વળગી રહું
છું. જે એશિયાટીકા અહીં કાયદેસર
વસી રહેલા છે તેમના તરફ મને બહુ દિલ
સોછ છે. તેમના પક્ષમાં આગાહી કોરટ
માં હું લડ્યો છું, અને ભવિષ્યમાં દરેક
ચોખ્ખ વખતે તે માટે લડવા તૈયાર છું.

પણ મારાથી વધુ એશિયાટીક ઇમીગ્રેશન
ચાલુ રહે એ ચલાવી લેવાય તેમ નથી.
એ ઇમીગ્રેશન બંધ કરવા માટે દરેક રીતે
મદદ કરવા મેં નિશ્ચય કર્યો છે. તે આત્મ
રક્ષણ સાદું જરૂરી છે. આંગળાંનાં નિશાન
સામે શું વાંધો હોય શકે એ હું સમજી
શકતો નથી. તેમાં મને તો કાંઈ દરકત
જણાતી નથી. આંગળાંનાં નીશાનથી કાંઈ
ની ધાર્મિક લાગણી કેવી રીતે દુખાઈ
શકે? તમે વોલન્ટરી રજીસ્ટ્રેશન માટે બહુ
બોલી રહ્યા છો; પણ તેમાં ને ફરજિયાત
રજીસ્ટ્રેશનમાં શું ફર છે તે મને જણાવશો?
વોલન્ટરી રજીસ્ટ્રેશનથી નફામો વખત જશે.
પ્રમાણીક માણસો તેમ કરશે; પણ જુઝ્યા
માણસો દરેક વખત છટકી જશે. જોરા
કે તેમની પ્રજાના દરેક માણસ તદન પ્રમા
ણીક છે એમ હું ન કહી શકું તેમજ તમે
પણ તમારા લોક બધા પ્રમાણીક છે એમ
ન કહી શકો.

મી. ઇસપર્મીઆનો જવાબ

તે ઉપરથી મી. ઇસપર્મીઆએ નીચે
પ્રમાણે જવાબ આપ્યો છે.

તમારા વિરેક પૂરવક અને ખુલ્લા દિલે
લખેલા કાગળ માટે મારી એસોસીએશન
આભાર માને છે. હોંદી સવાલનો નીવેડો
આવવામાં મુખ્ય દુ:ખ એ છે કે જોરા
આગેવાનો હોંદી સવાલની દષ્ટિએ વાંધે
ચાર નથી. આ કોલોનીમાં વસોને રહેલા
છે તેવા હોંદીઓ તરફની તમારી હિસસોછ
માટે હું બહુ આભારી થયો છું. અને
તેવા લોકોના સારું જ આ આખી લડત છે.
તેથી તમારી સાથે અમારી લડત લગતી છે.

જઘ્યાબંધ હોંદીઓ દાખલ થાય તેની
સામેના વાંધા તરફ મારી એસોસીએશન
ને દિલસોછ છે. ઇમીગ્રેશનની સામે જોરા
ઓ છે તેથી કરીને એ વાંધામાં અમારે
કાંઈ કહેવા જેવું નથી; અને ને બાબત
માં સરકારને મદદ દેવા પણ એસોસીએ
શન હમેશાં તૈયાર છે.

હવે એશિયાટીક કાયદાના મુખ્ય દોષ
તપાસીએ. ૧૮૦૬ ના સપ્ટેમ્બરમાં જ્યારે
એશીઆટીક કાયદો પડ્યો હતો ત્યારે
આંગળાંનાં નીશાનની વાત પણ કરવામાં
નહોતી આવી. આંગળાંને બદલે સહીઓ
લેવાનું કરવું હોત તોપણ એસોસીએશન
કાયદાની સામે થાત. અમને કંઈ લાગે

છે અને વેલના થાય છે તે એ કારણથી
કે કાયદો અમને રજીસ્ટર થવા ફરજ પાડે
છે. આંગળાંથી અમારી ધાર્મિક લાગણી
દુખાતી નથી. પણ તુરકીના બાહુદી અને
ખ્રીસ્તીને કાયદો લાગુ ન પડે એવા ધરમ
બેઠવી અમારી લાગણી બેસક બહુ
દુખાય છે.

કાયદામાં તરેહવાર જરૂરઆતો છે તેના
બગ માટે દરેક બાબતમાં સખત સળઓ
રાખવામાં આવેલી છે. એવી સળઓથી
કાયદો બરપુર છે. પણ અમે સામે થઈએ
છીએ તે એટલા માટે કે હોંદી કામ
કેમ જાણે બદમાશોની કામ હોય તેમ
તમે ધારીને વરતો છો; હોંદી કામને
કમાઈ કરનાર જેવી ગણો છો; જુહી
પરગીટોની અદલા બદલીને પધો લઈને
બેઠી હોય તેમ લેખી લ્યો છો; તથા
ગેરકાયદેસર લોકોને દાખલ કર્યા કરે છે
એમ માની લ્યો છો. તેની સામે હોંદી
કામને વાંધો છે, અને તે વાંધો સાવ
ખરા છે. જ્યાં જ્યાં સાધારણરીતે
સખત સળઓ રાખવામાં આવી હોય
ત્યાં અરથજ એ થયો કે એવા અધમ
ગુન્દાઓ થતા હશે. હોંદી કામ આવા
ગુન્દાઓ કરવાનો પધો નથી કરતી.
અને તેથી હોંદી કામને બદમાશો ગણી
લેવાય તેની સામે તે બહાદુરીથી ઝુમે
છે. વળી યાદ રાખવું જોઈએ કે આનો
અધમ કાયદો એટલા હોંદી વારતેજ
કરવામાં આવ્યો છે. મહાય લોકોની સાથે
ધણા હોંદીઓને સંબંધ છે; કલંડ લોક
ની સાથે હોંદીઓને બહેળો વહેવાર છે;
કાફર લોકોને હોંદીઓ પોતાને ત્યાં નોકર
તરીકે રાખે છે. આ બધા ઉપર જણા
વેલા લોકોની નજર આજળ હોંદીઓને
એસીઆટીક કાયદો નીચા પાડે છે. કાલો
નીના ખીબ લોકો તેમજ મલાઇ, કલંડ
કે કાફર એમાંના કામને આ કતલગતો
છે નહિ; માત્ર હોંદીઓનેજ તેવી નામોશી
માટે એકલા તારવવામાં આવ્યા છે.

એટલા વાંધાનો જવાબ એસીઆટીકની
હરીફાની ખીક છે એ દેખીતું છે. આ
વાતને મારી એસોસીએશન સ્વીકારે છે
અને તેથી કહે છે કે અમે રાજ ખુશીથી
રજીસ્ટર થશું, અથવા અમારી જોગબાણ
આપશું. આમ કરવાથી અમે માનભંગ
થતા બચીએ છીએ, જોરાએલું કામ
સરી રહે છે, ભારે વસી રહેલાને રક્ષણ
મળે છે. તમે એમ ધારતા જણાવ્યો છો
કે મરજિયાત રજીસ્ટ્રેશનથી કાંઈ જુહી
રીતે દાખલ થનારા હોય તેને આંચ નહિ
આવે. આવા કાંઈ દરો એ વાતની મારી

એસોસીએશન ના પાઠવી નથી. કતાં એવા હોય તે ગમી જશે એમ ધારો છે. તે જુદા છે. કારણ કે જેઓ મરજી આપ રજીસ્ટર ન થયા હોય તેવાને તમે નવો કાયદો લાગુ પાડી શકો છો. વળી હાલેલી મુદતે બધાનાં સરરીશીટ એક સામટાં બેવાનું પણ બની શકશે. તેને વખતે જેની પાસે નવું રજીસ્ટર ન હોય તેને કોલોની બહાર ઇમીગ્રેશન કાયદાની રૂએ કાઢી શકાશે.

છેવટમાં હું એટલું જ જણાવું છું કે વાનખી ફરિયાદો હોય ત્યાં ગોરાઓનું મન રાખવા મારા દેશી ભાઈઓએ દરેક પ્રયત્ન કરેલ છે. ત્યારે ગોરાઓએ હાંદીને અસંતોષ દુર કરવા માટે કાંઈ કર્યું નથી; માત્ર તેઓ આંખો વીંચીને હાંદીની સામે મથાલી સમજવા છે. હાંદી શું કહે છે તે તપાસવા જેટલી પણ હરકાર કરતા નથી. તમે બંધાને અંગે હાંદીઓના સંબંધમાં સારી ખેડે બાવેલ છે, તો જરા આ બાબતમાં પડશે? અમારી દ્રષ્ટિથી આખો સવાલ બેશો? આમ કરીને તપાસી જુઓ કે થોડી ધીરજ અને અરસપરસ મહાથી સમજુતી કરી શકાય છે કે નહિં.

જુદા સાક્ષીઓને મુચના

બેદા-સબર્ગમાં મી. વેનડરગર્ગે પાસે પાંચ હાંદીઓ ઉપર હુટનો મુકરદમો હતો. તેમાં ફરીયાદી તથા કેટલાક ખીજા હાંદીઓ જુવાની આપી તે માજીસ્ટ્રેટને બોલી લાગી. સાક્ષીઓને કપડાં આપ્યા. તેઓની જુવાની ખરાબ લાગવાથી માજીસ્ટ્રેટ તહેામતવારોને તપાસવા વિના છોડી બહાર ને બરી કચેરીમાં ઘણા હાંદીઓ હતા તેમને બધાને કદ્યું કે બોટા કેસો લાલમાં હાંદીમાં બહુ થાય છે; અને આવા કેસો હવે પડી આવશે તો જુડી સાક્ષીને સારું કામ ચલાવવામાં આવશે. આ હકિકત બહેર કરતાં મને દિલગીરી હપજો છે. પણ તેની ઉપર સફરું ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર સમજું છું. આવી બાબતના કેસોથી હાંદી કોમની આખર બચ છે. ને આપણે દલદા પડીએ છીએ. હું સમજું છું કે સાક્ષીઓ પોતે બાજીબરોના હાથમાં બાજીબર હતા અને ખરા ગુન્હેગાર બાજીબરો છે. તેઓ ને મારે કહેવું હતું છે કે થોડા પૈસાની લાલચે ગરીબોને ખુવાર કરવા ને પોતાની સાથે કોમને કાળી દીલી અપાવવી એ શોભવું નથી. બોટા કેસ ઉભા કરીને કમાણી કરવાના કરતાં ખીજા પણ રસ્તાથી કમાણી થઈ શકે છે.

પરમીટ બોવાઈ બચ તેનું શું કરવું?

આવો સવાલ એક લખનાર પુછે છે. એનો ઇલાજ સહેલો છે કે વગર પરમીટ ફરવું. જેલની ખાસતી ગઈ છે એટલે બે ઘડક થઈ માજીસ્ટ્રેટ પાસે જુકે તો ખડા યત્ન ને બ્યારે તપાસ થશે ત્યારે તેવી માજીસ્ટ્રેટને જોઈ દેવામાં આવશે. બ્યારે છેવટની નોટીસ બહાર પડશે ત્યારે તો જીતી પરમીટ ગુમ થયા બરોબર થઈ પડશે. કેમકે જુની પરમીટ દેખાડવાથી કંઈ કાઢને છોડી દેનાર નથી. એટલે જેઓ નવા કાયદોનો ઇનકાર કરનારા છે તેને પરમીટ ગુમ થવાની ખાસિત રાખવાનું કંઈજ કારણ નથી.

નવી બહલા

‘ગોલ્ડ લો’ની રૂએ વેપારની લાખસેન્સ નહિ મળે એવો કેસ હાલ આલી રહ્યો છે. તે કેસ સરકાર તરફ બોટો લાવે છે એમ હું માનું છું. તે બાબત મુત્રીસ કોરટમાં જવાનો સંભવ છે. એટલે બિરોધ લખવાની જરૂર નથી. ‘ગોલ્ડ લો’ લાગુ પાડવા સરકાર માગે છે તે બતાવે છે કે ખુની કાયદાને વશ થનાર જંપ વાળી બેસનાર નથી. પણ બે ખુની કાયદો ગમે તો ‘ગોલ્ડ લો’ તેની મેજે સુધી બચ એમ હું માનું છું.

મી. રમટસનો જવાબ

પ્રીયરીઆના કેટલાકે કરેલી ગુલામી અરજીને જવાબ ગુલામીને જાગે તેવો મી. રમટસે આપ્યો છે. તે સાહેબ કહે છે કે જે એશીયાટીક કાયદા પ્રમાણે ચાલશે તો તેઓની બેડી કાઢર નહિ પણ ગોરા તપાસશે. બાકી માગણીઓ કસુલ રાખવામાં નહિ આવે. માત્રથી બનશે. તો હું આવતે અઠવાડિયે આ જવાબનો પુરો તરજુમો આપીશ. તે બજુવા બેમ છે. તેની સાથે ખીજા પણ અમતના ખબર બેદા-સબર્ગની લડતના આપવા ઉમેદ રાખું છું.

મેજેટમાં નોટીસ

નાદાર સુલેમાન આમદની એસ્ટેટનો પહેલો હીસાબ માજીસ્ટ્રેટની ઓરીસે રટમી સપ્ટેમ્બરથી ચઉદ દિવસ સુધી રાખવામાં આવશે.

નાદાર ગુલામ મહમદ કોડીઆના લેખુદારની ત્રીજી મીટીંગ બેદા-સબર્ગ માં ૧૭મી તારીખે મળશે.

બેથના નાદાર આમદ હસમાઇલના લેખુદારની ખાસ મીટીંગ ૧૭મી બે બેદા-સબર્ગના માજીસ્ટ્રેટ આમળ મળશે.

રેડેશીયાના ખબરો

દરોસવાલના હિંદીને મહક

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

ગયા અઠવાડિયામાં મારા સીનુકેવેયા મોકલેલ કાગળમાં હું જણાવી ગયો છું કે રેડેશીયા ખાતે હાલ હાંદી ફોર ઉભાં કરવાની હીસચાલ થઈ છે. તે પ્રમાણે અમદાલી ખાતે જે કંડ ઉભું થયું છે તેમાંથી પા. ૧૫-૦-૦ નો ચેક તમને આ સાથે બીડું છું જે નાતાલ ઈડિઅન કોંગ્રેસને સ્વાધીન કરવાનું કહેવા અમદાલી કમીટી તરફથી મને મુચના છે. નાતાલ ઈડિઅન કોંગ્રેસને એ પૈસા હાથ ટ્રાંસ વાલ ખાતે હાંદી સવાલની જે લડત ઉભી થઈ છે તેમાં વાપરવા મજકુર કમીટીની ઇચ્છા છે.

અમદાલી ખાતે બીટીશ ઈડિઅન એસોસીએશનની સ્થાપના બે દિવસ ઉપર થઈ છે.

[ઉપર જણાવેલ પા. ૧૫-૦-૦ ની રકમ અમને મળી છે; અને તે નાતાલ ઈડિઅન કોંગ્રેસના સેક્રેટરીને સોંપવામાં આવી છે. અ. ઇ. ઓ.]

અ આઈના હિંદી

મી. ઇસ્માઇલ અબદુલ કાદર જણાવે છે કે—ટેલાગોવાબેથી ગવરનર જનરલ અંગે પધારવાના હોવાથી તેમને માન આપવા માટે હાંદીઓએ મીટીંગ કરી પા. પછની રકમ બેગી કરી હતી. ત્યારે મી. ગવરનરને માનપત્ર આપવા માં આવ્યું હતું. તેમાં વેપારીઓ માટે કેટલીક માગણી કરવામાં આવી હતી. પછી આતરણાજી વઝોડામાં આવી. ગવરનર સાહેબ મેળાવડામાંથી વિદાય થયા સારે તેમને હાંદી વેપારીઓ તરફથી કેટલીક બીજી બેટ આપવામાં આવી હતી. અંચાઈમાં હોસ્પીટલની ખાસ જરૂરતું કહેવામાં આવતાં તેમાં અંચાઈના હાંદીઓએ પા. ૩૫ની રકમ આપી. તે માટે જંમ લના વેપારીઓએ પણ સારી રકમ આપી છે. હોસ્પીટલનો ખર્ચો નાખવા ગવરનર સાહેબ ગયા ત્યારે તેમની સાથે પોરટુગીઝ ગ્રહસ્થો ઉપરાંત ૬-૭ હાંદીઓ પણ હતા. તા. ૨૩ના રોજ ગવરનર સાહેબ વીદાય થયા ત્યારે ડીનારાપર અંગવર મેળાવડો થયો હતો. ત્યાં ગવરનર સાહેબે વેપારીઓ તરફ ઘણી દાવસોજી બતાવી ને આભાર માન્યો. પછી તેઓ ઉપડી ગયા હતા.

દુકાનના કલોકોના કાયદામાં ફેરફારની હિલચાલ

દુકાનો બંધ કરવાના કાયદામાં સની વારે ખુલ્લી રાખવાને લગતો ફેરફાર કરવાની હિલચાલનું પરિણામ મળે અઢવાડીએ જાહેર મુદ્દામાં આવ્યું છે. તે બાબતમાં ડરખાસ્તમાં જુદાજુદા મત પડવાથી વધુ મત શું છે તે નક્કી કરવા વોટ લેવાનું ઠાવન કાઉન્સિલે કરાવ્યું હતું તે મુજબ વોટરોના ત્રણ વર્ગ પાડવામાં આવ્યા હતા. (૧) જેઓ કોઈ જાતનો ફેરફાર હાલના કાયદામાં ન કરવા માગતા હોય તે. (૨) જુદાવારે અરથો હોલીડે પાળી શુક્રવારે સરે દુકાનો ખુલ્લી રાખવાને બદલે સનીવારે બપોરે તથા સાંજે દુકાનો ખુલ્લી રાખવાના મતના હોય તે. (૩) સનીવારે રથી ૭ સુધી બંધ રાખી સાંજે ૭થી ૧૦ સુધી રીટેઇન દુકાનો ખુલ્લી રાખવાના મતના હોય તે. વોટ લેવાનું બંધ થયા પછી પરિણામ જાહેર કરવામાં આવ્યું, તો પહેલા વર્ગમાં ૨,૬૫૪ ખીબમાં ૪૨૮ ને ત્રીજામાં ૭૪૬ વોટ પડ્યા હતા. એટલે પહેલા વર્ગને જીત મળી છે, જેથી કાયદામાં ફેરફાર માટે હાલ તુરત વધુ પમલાં લેતાં ઠાવન કાઉન્સિલ અટકી છે. આસીસ્ટન્ટો સનીવારનો અરથો હોલીડે ન ગણ તેમાટે ગોરા આસીસ્ટન્ટો પહેલા વર્ગના લીસ્ટમાં વોટ વધારવાને ખુબ મહેનત કરી રહ્યા હતા. એક ટેકાણે એવું લખવામાં આવ્યું હતું કે “ત્રીજા વર્ગમાં મત આપવો તે આરખને ઉત્તેજન આપવા બરોબર છે.” આ લખાણની પાછલી બાજુએ હિંદી દુકાનદારનું એક ચિત્ર કાઢવામાં આવ્યું હતું.

વેરલમથી બાણુ તલેવંતસિંહ લખી જણાવી છે કે શ્રી ગોપાળ દાસજીના મંદિરના લાજ અરથે તો પમી અકોથરે સમાવણના આધારથી પ્રતુશ પત્ર નામનો એક જગતી બતાવવામાં આવનાર છે. મુશ્કી સુત્ર પુરો ધરમના ઉત્તેજન અરથે આશ્રય આપશે એવી આશા છે. શ્રી શી. ૩/-, ૨/-, ૧/- રાખવામાં આવી છે. પમીસાની બપરથા બાણુ તાલેવંતસિંહના હાથમાં રહેશે. પાલ લેનારોએ ધરમાના દામ હોવાથી મદન કામ કરશે.

હેલ્લા ખખરો.

[છ. જો. માટે ખાસ તાર.]

જેહાનસંખરમ, ૩.૪૭ ગુરવાર વિલાયતની હેલ્લી ટપાલ ઉપરથી જણાય છે કે ત્યાં હિંદીની લડત તરફ વધુને વધુ દીલસોજી ફેલાવા માંડી છે. દક્ષિણ આફ્રીકાના હિંદીનો આખો સવાલ બહોળી રીતે ચર્ચાવા માંડ્યો છે તથા લોકો હવે તે સારીપે સમજવા લાગ્યા છે.

પદ્મ પ્રધાનપર મી. રીચે મોડેલા લખાણપર દીલસોજી ભરેલી ટીકા બાદ ‘માયેસ્ટર ગારડીઅન’ જણાવે છે કે “જનરો હિંદીઓએ રજીસ્ટર થયા કરતાં જેલ જવાનું પસંદ કર્યું છે. વોટ વચર કાયદાથી રેલનીપેટે તારવવામાં આવ્યા છે એવા લોકોને દાદ મળવાને કાંઈક તો રસ્તો જોઈએ. તેમાં જો નેનું કોઈ રક્ષણ કરે તેમ હોય તો માત્ર વડી સર કાર છેજ, તેવા લોકોને ખુદ વડા પ્રધાને દાદની બાબતમાં કાંઈ સારી આશા આપવા ના પાડી તો પછી તેવા લોકો પાસીવ રીજીસ્ટર-સથી સામે ન થાય તો ખીનું શું કરે ?”

પ્રસિદ્ધ ‘રીવ્યુ ઓફ રીવ્યુ’ નામના માસિકના સપ્ટેમ્બરના અંકમાં મી. એચ. એસ. એલ. પોલાકનો આરટી કવ પ્રગટ થયો છે, જેમાં જુલાઈની અંધ વય સુધીની લડતને ચિતાર આપવામાં આવ્યો છે. યુનીઅન ઓફ એથીકલ સોસાયટીના એક સેક્રેટરી મીસ વીન્ટરપરને ‘ટાઇમ્સ’ માં કાળજ લખ્યો છે. તેમાં હિંદીઓ દેણું નહિ ભરે એવી અફવાના રદીઆમાં મી. ઇસપ મીઆનો જે કાળજ ટરાંસવાલ ના જાપામાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો તેનો ઉતારો ટાંકીને લખનાર જણાવે છે કે આખી દુનિઆના ઇતિહાસમાં જેવી માન ભરેલી અને હમાનદારીથી કરેલી પ્રોટેસ્ટ કદી પણ નથી થઈ તેવી પ્રોટેસ્ટ ટરાંસવાલની આપણી હિંદી પ્રજા કરી રહી છે.

એડીનબરોનું ‘સ્કોપમેન’ જણાવે છે કે નાના હિંદી વેપારીઓને લાગુ પડતા ટરાંસવાલના ધારાઓથી મજબૂર વેપારીઓપર અટકાવત થાય છે. એવા ધારાઓને વડી સરકાર બહાલ રાખે એ એક ગેરઇનસાફ થયો. અને એ ગેરઇનસાફ તો પડ્યો હિંદી અશાંતિના બળબળાટમાં હાલજ સંભળાય છે. તે અશાંતિથી હિંદી સરકાર વિચારમાં પડી ગઈ છે એ સકે જણે છે.

‘ડેલી ટેલીગ્રાફ’ જણાવે છે કે ટરાંસવાલના એશીઆટીક એસોસીએશનની ઉચી દેખવણી પામેલા હિંદીઓને પણ કારની દારમાં મુકવામાં આવે છે. ટરાંસવાલને સ્વરાજ્ય આપતા પહેલાં કોઈ પણ જાતની શરતો માગવામાં ન આવી પણ હવે બિટીશ હિંદીઓને વધુ નહિ તો ઇન સાફ તો મળવોજ જોઈએ. ફગરના સંજતને જેવી સ્થિતિ હતી તે ટરાંસવાલ હિંદીઓની સ્થિતિ વધુ વાસ છુટે તેવી થઈ પડી છે.

શુક્રવાર ૩.૩૦ વાગે હાલ વડી સુધી એક પણ અરજ થઈ નથી. સઉ મક્કમ છે. મેજેસ્ટ્રેટમાં નોટીસ બહાર પડી છે કે તા. ૩૦ મી નવેમ્બર પછી રજીસ્ટર નહિ થયા હોય તેનાપર કામ ચલાવવામાં આવશે; તથા તેવાને ૩૧ મી ડીસેમ્બર પછી લાઇસેન્સ મળશે નહિ.

હિંદમાં મી. કેર હારડી

(તાર સમાચાર)

ઈંગ્લાંડના સોસીયલીસ્ટ પક્ષના પ્રસિદ્ધ વડા મી.કેરહારડી જે આખીદુનિયાની મુસા ફરીએ નીકળેલ છે તેઓ હાલ હિંદુસ્તાન પહોંચેલ છે, અને બંગાળમાં જુદે જુદે ટેકાણે ફરવા નીકળેલ છે. તેમની સાથે એક બંગાળી આગેવાન બારીસ્ટર ફરે છે. પુરવ બંગાળમાં બારીસ્ટર ખાતે મી. કેર હારડીએ ભાષણો આપ્યાં છે. તેમાં તેમણે ખુલ્લી રીતે જણાવ્યું છે કે ગોરા અમલદારો હિંદની પ્રજાપર બુલમનો મારો ચલાવે છે, અને તેમને પગતળે છુટે છે. તથા હિંદ સ્વરાજ્ય આપવા માટે તદ્દન લાયક થયું છે. આવી રીતનાં મી. કેર હારડીએ ઘણે ટેકાણે ભાષણો આપ્યાં છે. તેથી કેટલાક ગોરાઓ ચીડાયા છે તે કેટલાક સૂચના કરી છે કે મી. કેર હારડી તો હિંદુસ્તાનના “ઉશ્કેરથી કરનારા” કરતાં પણ ચડી ગએલ છે માટે મી. મોરલીએ તેને હિંદ ની બહાર જસદી કાઢવા જોઈએ. મી. કેર હારડીએ નિરપણે ફરીથી ઇટરને જણાવ્યું હતું કે મેં જે કહ્યું છે તે બાજબીજ છે; ને વિલાયત જઈ મારા પક્ષની મંડળીઓને હિંદની આવી જુરી સ્થિતિથી બરોબર રીતે વાંકે કર્યા વચર સીધા નહિ.

પોએસ્ટરમાં ગઈ તારીખ ૨૯ મીએ મી. અબ્દુલ મની હાજ સાલે મદ મદના મકાનમાં ઘણા મેમ્બ્રો એકઠા થયા હતા. તમામનો મત પડવાથી અન્ડે પોએસ્ટરમાં મેમ્બ્રો કમીટી સ્થાપન થઈ છે. તેના પ્રમુખ મી. અબ્દુલ મની હાજ સાલે મદમદ, ઉપપ્રમુખ મી. આદમ દાદા, સેક્રેટરી મી. ઓસમાણ હાજ અબ્દુલ લતીફ તથા પ્રેસર મેસરસ અબ્દુલ લતીફ મદમદની કા. નીમાએલ છે. ૩મી રીને પા. ૩-૧૨-૬ બક્ષીસ મળેલ છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નોંધના નીચેના શરૂ સમયે તે તેઓના પત્રો ઉપર ઉપર આન મળવાનો સમય છે.

1. કાગળની એક જ બાજુએ લખવું.
2. અક્ષર ચોખ્ખા સાદીથી લખવા.
3. નામ તથા ઠેકાણું જરૂર જણાવવું. તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ, પણ અમારી બજાને સારું.
4. મંજૂરવારની સાંખ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાલયમાં દાખલ કરી શકાયો.
5. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને ગ્રહાસન કરવું. —અધિપતિ.

રજાઈરદનનો પ્રતિદીવાની અરજી બાબત અમે જે કાગળ લખ્યો તે લખ નારતું નામ જાપવાની અમને પરવાનગી મળી છે. તેમનું નામ મી. મુસા મહમદ છે. અમારો વિચાર એવી જાતનાં લખાણ નામ બહાર પાડવાની પરવાનગી ન મળે તો જાપવાનો નથી.

એક શંકા—ને ખુલાસો

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

તા. ૨૧ ના અંકમાં કાગળની લગત બાબતમાં સહીઓ લેવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે. તે ઉપર સહી આપવામાં અમારો કાંઈ વાંધો નથી, પણ આગળની જે ત્રણ મીટીંગમાં કસમ ખવડાવીને કેટલાક આગેવાનો ફરી ગયા છે; ને જે કસમ ખવડાવવાવાળા આગેવાનો જતા તેમાંથી કેટલાક ફાલ બીજી બીજી વાતો કરે છે. તો અમને બરોડો શું કે તેવા આગેવાન પોતે છેવટ સુધી ટકશે ને બીજાને ટકાવશે?

લી. ફેરીવાલા મુસા આદમ ગાંડા. મીડલફોર્ડનીન.

તા. ૨૫-૬-૦૭.

[અમે મી. મુસા આદમની જુલ જોડણી છીએ. આગેવાનો ગમે તેમ કરે તોપણ જેઓ નવા કાગળને શુભામગીરી માને છે તેઓ તેને વીજી ની જેમ નજી દેશે. આપણે બાપના કુવામાંથી પાણી પીશું પણ તેમાં કુખી નહિ મરીએ. મોટા મોટા ને સાડું કરે તેમાં તેની પાછળ ચાલતું એ આપણું કામ છે. તેઓ જુલ કરે તો તેમાંથી તેઓને બચાવવાનું આપણું કામ છે, પણ તેઓ ન બચે તો આપણે જુલ નથી કરવાની. —અ. ઇ. એ.]

નાતાલમાં ઇમીગ્રેશન કાયદો

‘એક દ્વિદી’ એ નામથી અમને કાગળ મળ્યો છે. તે નામો અને સીસા પેનથી લખાયેલો હોવાથી અમે પ્રગટ કરી શકતા નથી. પણ તેમાં ઇમીગ્રેશન કાયદાથી થતી ત્રણ હરકતો જણાવી છે તે ખરી છે કે નહિ તે ચર્ચા બાતર અપવાદરૂપે અમે નીચે આપીએ છીએ. જે લખનાર ‘પોતાનું’ નામ ઠેકાણું વિગેરે જણાવશે ને સાદીથી કાગળ લખી એક કરો તો બીજો વિભાગ પણ જાપશું:—

“૧. આજકાલ પોંછટા ઉપર ડોમી સાપ્ત સરદીરીકેટની અરજી કરનારના સાક્ષીઓ પાસેથી સખત જુવાની લઈ અંશુકાનાં નીશાન લેવામાં આવે છે.

૨. જે માણસ પાંચે પોલ દેશ ન હોય તેને તરતજ પોલીસ પોતાના હસ્તક લઈ ફેરવતો બારણે ધસડી ગય છે. પછી તેને દંડ કે બીજી સજા કરવામાં આવે છે.

૩. જે કે સીઓને ઇમીગ્રેશનના કાયદા પ્રમાણે શી. ૫/૧૦ એકઝામીનેશન સરદીરીકેટ આપવાનું છે પરંતુ તેણીઓ પાસેથી હવે એક પાઉંડ લેવામાં આવે છે.”

હિંદી વોટરો

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ, ત્યાંસુધી આપણા લોકોને પાસપોર્ટની વોટ હતો ત્યાંસુધી ૧૦૦ થી કાંઈક વધારે નામ વોટરોલપર નોંધાયાં હશે. જે તે વખતે હોશીઆરીથી કામ લેવામાં આવ્યું હોત તો ૫૦૦ જેટલાં નામ ઓળખમાં ઓછાં નોંધાવી શકાત. હવે એ તક ગઈ છે.

આપણે મ્યુનીસીપાલ વોટ છે તેના ઉપર હાથ નાંખવા પ્રયત્ન થયો હતો પણ સા. આ. કમીટીની મહેનતથી એ કાયદો અટક્યો છે. તે વોટ આપણને ૧૨ વરસ થયાં મળેલ છે પણ તેની કિંમત બહુ થોડા સમજે છે. નહિ તો શું લેડીરમીથનાં ૧૩ લાઇસેન્સ અટકી શકત? એ અટકાવ નારાઓ ફેરના વોટથી ચુટાએલા? એ હીરદીકેટમાં હિંદી વોટરની સંખ્યા એક કરતાં લગભગ એકડી હશે. વોટનો ખર્ચ ઉપયોગ હિંદીઓ બાજુમાં હોય તો આમ બનવા સંભવ નહોતો.

હવે ડરબનનો કાયદો દ્યો. ત્યાં આપણા આગેવાનો મહેનત કરે તો ૧,૦૦૦થી ૧,૫૦૦ જેટલાં નામ બરમેલ

રોડપર ચઢાવી શકે. ને તેથી આપણા રેખીએન્ટેરીય રથીય થઇ શકે.

હિંદી વોટરો વોટનો ઉપયોગ બાજુમાં હોય તો આટલો વખત મુજબ છોડીને કાળખાંને ન વળગત. મારે આપણા આગેવાનોને દેશદાન નથી અથવા તે વોટના ઉપયોગની સમજ નથી એમ કહેવું જોઈએ. હું આશા રાખું છું કે આ બાબત તમે પોતે ઉપાડી લેશો.

લી. એક વોટર.

ડરબન,

તા. ૨૩-૬-૦૭.

[આ બાબતપર અમે અમારી નોંધમાં દીકા કરી છે. —અ. ઇ. એ.]

એક ફરજ અદા કરનાર

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ, “કાયદા સામે થવાની ફરજ” એ મથાળાવાળી ચોપડી ‘મણી’ વખતસર બહાર પડી છે. આ ચોપડી ઘણા મોટા પ્રમાણમાં ત્રાન્સવાલમાં ફેલાવાની જરૂર છે. આ સાથે ૧૨/૬ ફું મોકલી આપું છું તેની પચાસ ચોપડીઓ જોડાન્સજરમ ના પોલેન્ડીયરો ઉપર મોકલી આપશો; અને તેઓના બ્યાનમાં આવે એવા માણસોમાં વેંદચવા સુચના કરશો. હું અંતઃ કરણ પુર્વક ઇચ્છું છું કે ઓછા માં ઓછી પાંચ સાત હજાર ચોપડીઓ નાટલ, કેપ દાલોની, અને કેલગોઆળે વાળાઓ તરફથી ટ્રાન્સવાલમાં ફેલાવ. શકિત વાળાઓ બહાર પડી આ સુચના વખત સર ઉપાડી લેવા મુકશે નહિ.

લી. ખરી ફરજ.

ડરબન,

તા. ૩૦-૬-૦૭.

ભર્યથો દોલસોજનો કાગળ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ, ટ્રાન્સવાલમાં જુલમી કાયદાથી હિંદી જાણઓ ત્યાં દુઃખી છે એ સમાચાર સાંભળી અહીં મને દુઃખ થયું છે. ને મોરી પેટ બીજા ઘણાને થયું હોવું જોઈએ. પરંતુ સહજે કાયદાની સામે થવતો ઠરાવ કર્યો છે એ વાંચીને આનંદ થયો હતો. પાછળથી એક અંકમાં વાંચવા માં આવ્યું કે કેટલાં ગમવા માંડ્યાં હોવાએ મુલામી ખત લીધું છે એ મોડા પેટની ગાત છે. ટ્રાન્સવાલની જાતો અદા

મી. સુલેમાન ઉમર તથા મી. યુલામ હુસેન બાબા વગેરે સંપ ઉપર બોલ્યા. પછી સોસાયટીને મી. કાસમ હમરાહીમ તરફથી મુનશી નવજ કાશવર નામનું જીપું તથા ૧ નીલકવત ખુરશી, મી. મહમદ હુસેન બોહાન તરફથી મનસુરે મહમદી, મી. આદમ ફકીર તરફથી ફશાને આઝાદ જલદ ૪, મી. એમ. એમ. ખરશાની તરફથી મોસકવીટો જીપું એ બીજા બેટ મળ્યાં. તે માટે આભાર માની સભા વિસરજન થઈ હતી.

તા. ૨૨મીની મીટીંગમાં મી. મહમદ લોખાન પ્રમુખ હતા. સેક્રેટરીએ ગણ મીટીંગનો હેતુક વાંચ્યો. પછી કેટલાક સોસાયટીના લાભ વિશે બોલ્યા. મી. હરમાહલ નાના બાવા, મી. અદમદ અમલા, તથા મી. હસપ પટેલ હસ્લામ ની તરફીપર બોલ્યા. સિયદ રસુલ સાહેબે તથા મી. પરશી અને સોસાયટી સ્થાપાયા માટે ખુશાલી બતાવી. સેક્રેટરી મી. રહીમ બાઈએ બહુ લોકો હાજર થયા માટે ખુશાલી બતાવી કોલેક્ટર ઉપર શેરા સંબળાવી. ગાદ સભા ગરખારત થઈ હતી.

લેડીસ્મીથ હીંદુ ત્રીકુટમ એસોસીએશન

એક લખનાર જણાવે છે કે—ઉપર ના નામનું લેડીસ્મીથમાં એક એસોસીએશન સ્થાપાયું છે જેમાં મેસરસ સા. નેટેસા મુઝલીયર, પી. એમ. મુઝલીયર, વી. એસ. પીકે, એન. એસ. નાઇકુ, એસ. એમ. નાઇકુ, વી. દેવશી, ફકીરા હીરજી, તથા બીજા તામીલ લોકો બહોળા સંખ્યામાં મેંબરો થયા છે. તે એસોસીએશનના આશ્રય તળે તા. ૨૨મીએ 'શિવ પીરસ ગમ' એ વિષય ઉપર મી. પી. એન. મુઝલીયર એક લાપલુ કર્યું હતું. લેડી સ્મીથમાં એક મંદિર બાંધવાના ઇરાદાથી મેંબરો તરફથી એક ફંડ ઉઠા કરવામાં આવ્યું છે જેમાં પા. ૩૫ જેટલી રકમ ભરાઈ છે.

**કાયદા સામે
થવાની ફરજ**

કિંમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ના પેની.

ડૉ. મહોમેડન હાબેટીંગ સોસાયટી

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—સોસાયટીના મેંબરો વધારવા માટે જે ઉપદેશન તીમાણ હતું તેના પ્રકલ્પથી મેસરસ હાજી જમાલખાન, રાજનખાન, બોહાનુર મહેમંદ, સુલતખાન, પીરબાહ, વહી મદમદ હાલા, કાસમ હમરાહીમ પટેલ, દાસમ મદમદ, મહમદ રાહુ ખુચર એટલા ગૃહસ્થો મેંબર થયા છે. તેમાં સેક્રેટરીએ સભામાં આભાર માન્યો. પછી સોસાયટીમાં તપાસી મંથાવવાનું નક્કી થયું. સોસાયટીમાં માટે ખુદતા પૈસા સોસાયટીએ આપવાનું મંજૂર થયું. પછી સંબંધિત મી. હાજી જમાલખાન વાઈસ પ્રેસીડેન્ટ નીમાયા. પ્રીટરીઆ અંગુમન સાથે પત્ર વહેવાર કરવાનું કરાવી, મી. ખુખારીના બાળક બાદ સભા વિસરજન થઈ હતી.

આલીપુર હસ્લામી કમીટી

બોહાન-સખરગથી મી. હરમાહલ બીખા મમણીઆન જણાવે છે કે—તા. ૨૨મી એ મંજૂર કમીટીની મીટીંગ મેસરસ મુસા હસન અને કાના મકાનમાં મળી હતી. ચેરમેન મી. ફકીર સાલેહએ જણાવ્યું કે ગયા ફેબ્રુઆરી માસમાં આલીપુરવાસી બાઈઓની મીટીંગ મળી હતી જેમાં આલીપુર મસ્જીદના ફંડમાં પા. ૬૦૦ ભરાયેલ પણ્ય એ નાણાં દાખ તરફથી વસુલ મળ્યાં નથી. તે સહિએ નાણાં ભરી આપવાં જોઈએ. મી. હસપ બાઈ કોલાએ કેટલુંક વિવેચન કર્યું. મી. હમરાહીમ આકુજી નાલાલાઈએ કહ્યું કે પૈસા ઉધરાવવા એક કમીટી નીમવી; તે બધેથી પૈસા ૩ માસમાં ઉધરાવી દેશ તા સેક્રેટરી મી. હરમાહલ દાસમ પટેલ તે મોકલી આપવા. તેથી મી. હસપ બાઈ કોલા તથા મી. સાલેહ હરમાહલને એ કામ સંપાદમાં આવ્યું. તેઓ દરેક દેશોથી પૈસા વસુલ કરશે. દેશ જનાર હોય તેની પાસેથી પણ અહીં વસુલ લેશે. પછી મેસરસ હસન મુસા, તથા આદમ કુલત, તથા હરમાહલ જવા દેશ તરફ જનાર હોવાથી તેમના હકમાં હવા ચાલીને સભા ગરખારત થઈ હતી.

એક લખનાર જણાવે છે કે બીજેના એક રૂપ વરસના જુના અને ગળીતા વેપારી મી. પ્રાગજી બીમબાઈ મહ તા. ૩૦ મીએ શુજરી ગયેલ છે.

કેપની મુલાકાત

[અમારા અગ્રપત્રની તરફથી]

શ્રી. ડી. એસોસીએશનના મદદનીશ સેક્રેટરી મી. એચ. એસ. એલ. પોલાક કેપ કોલોનીમાં કામસર થોડા દિવસની સફર માટે તીકળ્યા હતા તેઓ ગયે અઠવાડીએ ફિનરલી આવ્યા હતા. તેમણે મેટ્રીંગ, વાઈબર્ગ તથા પશ્ચિમ પ્રીકવાલેડ નાં કેટલાંક મામોની મુલાકાત લીધી હતી. જે બધી જગ્યાએ તેમને બહુ આવધાર આપવામાં આવ્યા હતા. તેમનો હેતુ કેપના હિંદી સવાલમાં બની શકે તેટલી ઉતાવળે તપાસ કરવાનો, તથા અહીંના લોકોને ડ્રાન્સવાલના લાઈઓની લગતથી વાકેફ કરવાનો હતો. તા. ૨૩મીએ ફિનરલીના હિંદીઓની એક મીટીંગ આગળ તેમણે એક લાપલુ આપ્યું હતું જેમાં ડ્રાન્સવાલના લાઈઓને બનતી મદદ કરવાને સહીને ભલામણ કરી. તા. ૨૬મીએ મી. પોલાકે હિંદુ યંગ મેન્સ સોસાયટી આગળ બાળક આપ્યું હતું. તેમણે એક લાપલુ આપતાં જણાવ્યું કે એક ફિનરલીમાંજ ગયું જુદાં જુદાં મંડળ છે. કામમાં એક પછી આવતું બેઠકે. સ્વદેશભિમાનીઓએ કરવાનું પણ્ય કામ પડ્યું છે. મી. પોલાક ના શબ્દો સહિ ખ્યાન પૂર્વક સાંભળતા હતા. કેટલાક વેપારી હાપલાની તથા કમીટેયન કાપલાની બાળતમાં સવાલો પુછ્યા હતા તેના બદલા જવાબ દેવામાં આવ્યા હતા. તેજ દિવસે મી. પોલાક ડ્રાન્સવાલ જવા વિદાય થયા હતા, જે વખતે ઘણા મિત્રો તેમને વળાવવા રેલેશન ગયા હતા.

પ્રીટરીઆવાળા કેટલાક રજીસ્ટર થવા બાબત હવે અરજીઓ કરી સોગન તોડવા માગે છે તે માટે મી. ઇ. એ. સહુજી એ તથા આમરદરામ થી મી. લેડી સુલેમાન બીસાએ ખેદ બતાવ્યો છે.

એલફાસ્ટ થી મી. ઇ. એ. સહુજી જણાવે છે કે—ઓપિનિયનમાં 'મમુમે' હિંદમાં ઉપદેશન મોકલવા બાબત સુચના કરી છે તે વાત ટ્રાન્સવાલ ના બધા હિંદી ઉપાડી લાંબે તો તેના કાળામાં પા. ૨-૨-૦૦ ભરાવાની મારી ગરજ જાહેર કરે છે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ ગેઝેટમાંથી.)

ડરબનના વિજ્ઞાપનાવલુ રીડીઆરની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૯મી અક્ટોબરે અરજ ચનાર છે.

મેરીટસ્પર્જના વી. આર. પીલેની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૪મી અક્ટોબરે અરજ ચનાર છે.

રટાંગરના આશ્રમ પેરમલ પડીઆવીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૮મી અક્ટોબરે અરજ ચનાર છે.

શીનીક્સના મહમદ હસમખાનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૪મી અક્ટોબરે અરજ ચનાર છે.

હાજી અબદુલાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા પાસ થએલ હોવાથી લેખદારોએ પોતાના હિસ્સા માટે ટ્રસ્ટી જ્યોર્જ મેકયુરનને ડરબન, ૧૩, ૧૪ કક્ષ આરકેડમાં અરજ કરવી.

માલવર્નના મકન લખમીદાસ પટેલની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેખદારોની મીટીંગ તા. ૧લી તથા તા. ૮મી અક્ટોબરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટ (અમલાજી ડીવીઝન) ની ઓફીસે ભરાશે.

ટેંગાટના અનજી લાધાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેખદારોની મીટીંગ તારીખ ૮મી અક્ટોબરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટની ઓફીસમાં ભરાશે.

નોર્થડીનના વિસનાથ સોંમની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેખદારોની મીટીંગ તા. ૮મી અક્ટોબરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં ભરાશે.

લેડીસ્મીથની લીડુ સનાતન ધર્મ સભા ના મંદિરમાં એક બાઇબલ પુસ્તકની જરૂર છે. પુસ્તક ઉપરાંત તેમણે બધાં જોને લીડુસ્મીથની શીખવવાનું છે. જે રહેવા માગતા હોય તેણે સભાના સેક્રેટરીને જોડાસ ૭૪ લેડીસ્મીથ હરમાયા સાય સખી જણાવવું.

સનાતન ધરમસભા

ડરબન તા. ૨૯-૯-૦૭

સેક્રેટરી જણાવે છે કે:—આજરોજ સભા કવીન સ્ટ્રીટ લાઇબ્રેરી પાસેના મહાનમાં મળી હતી. બધા ગૃહસ્થો હાજર હતા. સમય ચતાં ૬ થયે પ્રારથના કરી ગાથ સભાનો રીમાઈ વાંચી સંભળ્યા બાદ નીલકર્મ બાદ શ્રી મીતાજીના શ્લોકો વાંચવામાં આવ્યા. પછી ઉપદેશ અંશવળાનો સંખ્યા રહસ્યને વિષય વંચાવો. પછી બોધદાયક બજનો ગાવામાં આવ્યાં. સમય પુરો ચતાં શાંતિમંત્ર બાજી સભા પીસરજન થઈ હતી.

સ્ટીમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાઈરેક્ટ લાઇન.]

અમરુખી—તા. ૧૯ મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

અમલાજી—તા. ૨૩મી એ મદ્રાસથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

[જરમન ફ્રેટ આફરિકા લાઇન.]

મુલતાન—તા. ૯મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

રેસ્ટાગ—તા. ૨૨મીએ મુંબઈ પહોંચી છે.

—તા. ૩૦મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઈડિઅન આફરિકન લાઇન]

થારડીસ—તા. ૧૧મી સપ્ટેમ્બરે કલકત્તાથી ઉપડી છે.

આન્ડ—થોડા દિવસમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

મોંડલ—અક્ટોબરની શરૂઆતમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

હિંદુસ્તાનની દપાલ

તા. ૧૫ મી અક્ટોબરના અરસામાં સ્ટીમર અમલાજીમાં આવવાની વકી છે.

લીડુલસપુર્થી એક લખનાર જણાવે છે કે—તા. ૧૬મીએ દરસવાલ પારલા મેંટના મેંબર મી એલ. જેકન્સના પર મુખપણા નીચે કય લોકોની મીટીંગ હતી. તેમાં બીજી બાબતો ચર્ચાયાબાદ એવો સવાલ પુછવામાં આવ્યો હતો કે લીડી લોકપર શામાટે એવો જુલમી કાયદો નાખવામાં આવ્યો છે કે જેના પરીણામે તેઓ દેશ છોડી જવા તકવાર પામ્યા છે. એ તેમના જોડે તે કય લોકોને

બહુ ગુસ્સાન થશે. હર સાલ જે માલનો આવ શી. ૫ થી ૧૦ સુધી આવતો તે માલ માટે શી. ૨ થી ૨/૫ આવતી નથી. જે લીડી લોક માથા બપ જે સરકાર દેશપાર કરે તો અમને વધુ ખોટ આવશે. તેના જવાબમાં પ્રમુખે એવું કહ્યું હતું કે એ બાબત હું કોઈ દરી શકતો નથી કારણ કે દરસવાલમાં બધા ગોરા લીડીની સામે છે.

રોકડ બજાર ભાવ.

આવસ.	શી. ચે.	શી. પે.
ગોંગ ૧ બસતાલુ	૨૫ ૬ થી ૨૬ ૦	
બીમડીના	૨૮ ૦ " ૨૮ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬ " ૨૨ ૦	
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦ " ૨૦ ૦	
ચીની સકર	૨૫ ૦ " ૨૬ ૦	
બુડાના	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
દેશી તુવેર ઘણ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
તુવેર ઘણ કાનપુરી.	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬	
મસુરની	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
મગની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
અડદની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
ચણા મુંબઈના	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
" ઘણ	૨૪ ૦ " ૨૪ ૬	
વડાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મકાઈ	૭ ૦ " ૭ ૬	
ખીનીસ.	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
કડવું તેલ ૧ આલન	૩ ૯ " ૩ ૧૦	
એરડીનું	૩ ૩ " ૩ ૪	
મીઠું	૩ ૮ " ૩ ૯	
નાળીએરનું	૪ ૯ " ૫ ૦	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬	
પીળી	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬	
તીરકુળ નાતાલ	૯ ૦ " ૧૦ ૦	
આરો	૧૨ ૦ " ૧૨ ૬	
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ ૦ આ	૦ ૦ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૪ ૧	
મી પેટી ૪ ટીનના પૌં ૯ ૧૦	" ૯ ૧૫	
પોરબંદર	૧૦ ૦ " ૧૦ ૦	
પારાશીન ડીવોસ.	૬ ૪ " ૬ ૫	
" વાઈટ રોસ	૮ ૫ " ૮ ૬	
" માલન	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
નળીયેર	૧૪ ૦ " ૧૫ ૦	
હલી	૧૦ ૬ " ૧૧ ૦	
ગાઈમંડ સોપ	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
દુધ નેસલનું.	૧૬ ૦ " ૧૬ ૬	
નીમક (ડીવરપુલ)		
નરતા એઈડ	૪ ૬ " ૫ ૦	

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods
For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

પુરા ખબર પુરા ખબર

ઈદ મુબારક

સીધી ૧૬ દીવસમાં મુખ્ય જનારો ઝડપ ચાલની

રેડામર સુલતાન

ઉપલી ઝડપ ચાલની મંજૂર રેડામર સુલતાન અહીંથી તા. ૬ અક્ટોબરના સીધી નોસીબેના મારને મુખ્ય ૧૬ દીવસમાં પહોંચશે. ઉપલી રેડામર અહીંથી તા. ૬ અક્ટોબરના સવારમાં ઉપલી જશે માટે સોળ દીવસમાં મુલક પહોંચી પોતાના બાળબચાં દેસ્ત આશનાઓ સાથે મુલકમાં ઇદ મુબારક કરનાર લાઇઓને આ એક ઉત્તમ તક છે માટે અમે મુખ્ય જનારા લાઇઓને ખાસ લલામણુ કરીએ છીએ કે આ એક ઉત્તમ તકનો લાભ લેવા ચુકશે નહીં. ઉપલી રેડામર તા. ૨૫ અક્ટોબરના અરસામાં મુખ્ય પોહોચશે.

વધારે વીજત માટે નીચલે સરનામે પુછવું.

ઓસમાન અહમદ. બોક્સ ૯૭૬

કમરૂદીન પાસેજ, એ સીટ, દરબન.

જરમન હસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.

૨૧ એ માર્કીનર સીટ.

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal. Post Free, 7d.

LALA LAJPAT RAI'S PORTRAIT

Copies of finely executed half-tone work of Lala Lajpat Rai's latest portrait are available at the rate of a half-penny per copy or 1/6 per hundred copies.

Babu Bipinchandra Pal, Tilak, Gokhale, Mehta, Surendranath, Dadabhai, Ranade, Shivaji, and many others at the above price may be obtained from the Manager, Chitra Sahitya Press, Poona City, India.

Ahmed Mahomed,
GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Y. Samy,
FRUIT MERCHANT

8 Jones Street,

KIMBERLEY.

પોરબંદરનું ખુશખોશર ધી

લખો:— ડી. ડી. ધુપેલીઆ,

બોક્સ ૫૦૭, ૩૨મન.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચદ.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન જથબંધ હિંદુસ્તાન થી મંગાવી સસ્તે દામે વેંચવામાં આવે છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા નું સરસ આવલ—ચોખું ગંધીઆણું—જથબંધ અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP,
Box 6011, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનની પુસ્તક નકલ ઈન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ કવીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૧ એ સીટ, તથા ધી સન ઓફ ટાબેકો વર્ક્સ, ૧૬૪ એ સ્ટ્રીટમાંથી તથા પેનીના કામથી મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. દરરોજવાલ અથવા ફેપ કોલોનીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીવાય નીચેને ડેકાલોથી પણ મળશે.

પી. એમ. બરગ—મી. બી. એમ.

ટેલ. ૪૯૧ ચરચ સ્ટ્રીટ.

પ્રિટોરીયા—મી. પી. એમ. જોશી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટર્સબરગ—મી. એમ. ખડેરીઆ,

બોક્સ ૧૧૦.

બોક્સબરગ—મી. એચ. આર. દેસાઇ,

બોક્સ ૨૫૫.

કીપરલી—મી. પુલમરાય ડી. ત્રિવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાગોઆબે—મેસર્સ જુલિયસ લાલચંદ

ની કુ. બોક્સ ૧૯૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL
Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1837)

TWO GOLD MEDALS
Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

— PROPRIETORS —

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c,

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mit Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has, consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,
Tallis Street, London. E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION," said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has misread it" added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMEN SENT FREE ON APPLICATION

સાઉથ આફ્રિકાના હિંદી વેપારી
તથા

બીજા ધંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિયન ઓપિનીયનમાં વાર્ષિક જહેરખખર આપનાર સંઘના વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું, આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી જહેરખખર આપનારા આહુકોના નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ જોઓની જહેરખખર વરસને માટે આ છાપામાં નથી તેવા આહુકોનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી છે. આટલી નાની ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા ધંધાદારી (જેવક સોની, સુતારી કામ કરનારા, ટાંક બનાવનારા, એજંટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ લઈ શકે.

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.

ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.

P. O. Box 303. Tel. Add: "TULJARAM"

73, George Street,
KIMBERLEY.

વધવકલપતર.

નંદુરસ્તી અને વૈદ્યક જ્ઞાનની દરકાર હોય તે વાંચી "વૈદ્યકલપતર" માસિક. "પાર વર" પૃથી દરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મહરજો ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ઠેકાણું સાફ આપી વધક જલ્દીથી લીલાધર, રોચીરોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક અંક નમુના દાખલ મફત મોકલવામાં આવશે. લવાજમ પેસ્ટેજ સહીત ૩/- તથા બેઠનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની. અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત માટે આ પત્રની ઓફીસને લખવું.

વધક જલ્દીથી લીલાધર

ગુજરાત આર્ય આયુર્વેદાળા અમદાવાદ.

Swami Vivekananda.

An Exhaustive and Comprehensive Collection of his Speeches and Writings.

Cloth Sw., 680 pages, with portraits.

Second Edition. Revised and enlarged.

Publisher's note.—This publication is the first of its kind. It is the most exhaustive and comprehensive collection of the works of Swami Vivekananda hitherto published. It contains, among others, his eloquent character-sketch of "My Master"; his celebrated lecture at the great Parliament of Religions at Chicago; all the important and valuable speeches, addresses, and discourses delivered in England, America and India on Gnan Yoga, Bhakti Yoga, Karma Yoga, Vedanta and Hinduism; selections from the eloquent, stirring and inspiring speeches he gave in reply to addresses of welcome that were presented to him at different towns and cities in India during his historic journey from Colombo to Almora, on his return from America; a choice collection of the contributions of the Swami to various papers and periodicals hitherto not available in book form; some of his private letters to friends; and a selection from the beautiful poetry that he wrote in the true spirit of the poet. Price 4 shillings, post free.

Swami Vivekananda.—This is a lengthy and interesting sketch of the life and teachings of this eminent Indian saint, with copious extracts from his speeches and writings. With a portrait. 6d., post free.

Sri Sankaracharya.—I. His Life and Times. By C. N. Krishnaswami Aiyar, M.A. L.T. II. His Philosophy. By Pandit Shivanath Tattayashushan. Both in one volume. Second Edition. Cloth bound. 2 shillings, post free.

Malabar and its Folk.—A systematic description of the social customs and institutions of Malabar. By T. K. Gopal Panikkar, B.A. Second Edition. Revised and enlarged. Chapters 17, 18, 19 and 20, are additions to this edition. Cloth bound. 3 shillings, post free.

Mahadev Govinda Ranade.—A clear and concise account of his life and career, with extracts from his speeches and writings, illustrative of his views on Indian Problems, Social and Economical. Contains a portrait of him and also an appreciation by the Hon. Mr. Gokhale. Price 6d., post free.

G. A. NATESON & Co.,

Rajpurohit,
Mumbai.

The Story of the Ramayana

The Epic of Rama,

Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

(અંગ્રેજીમાં)

ભગવદ્ ગીતા (મીસીસ ખીસે'ટ કૃત) ૦-૧-૦

રામાયણની વાર્તા (બે. એલ.

પી. ઇરિસમસ) ... ૦-૦-૬

એ છુટ્ટ એન્ડ પટલ મીસનોયર

મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ

પુસ્તક 'ધી એશીઆટિક ડેન્સર

ઇન ધી હાલોનીજ'નો રદીયો. ૦-૦-૬

કાયદા સામે ચવાની કુરુષ ... ૦-૦-૩

ટપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ

ટેજ અર્થ ચેની ૧ જુદું.

મળવાનું ઠેકાણું.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ

ફીનીક્સ નાતાલ.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"

JOHANNESBURG

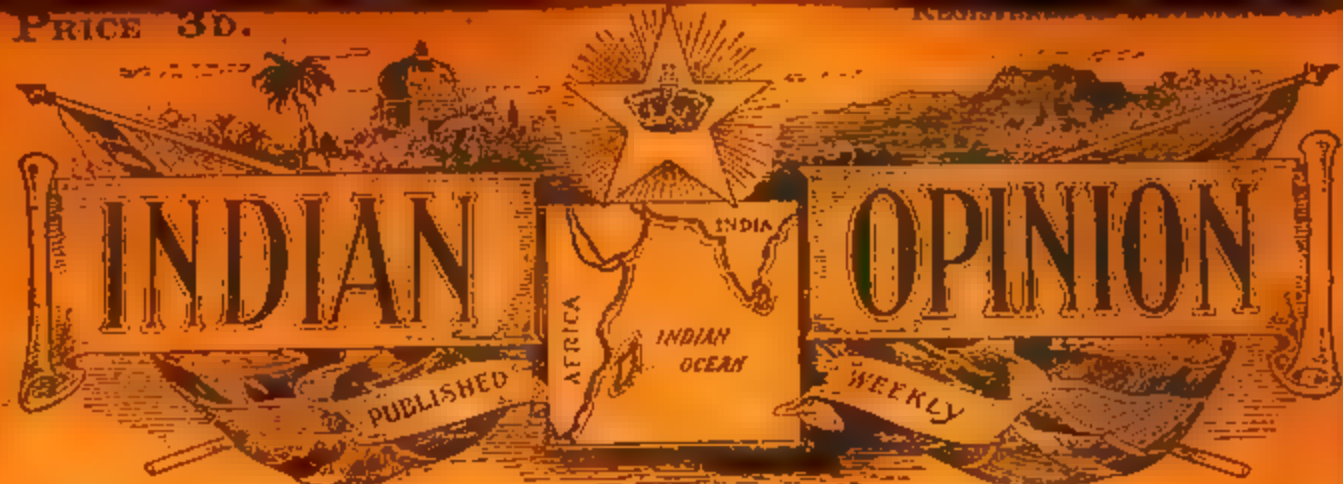
આખા હિંદુસ્તાનમાં પહેલીજવાર નીકળેલું
નવીન ઢબનું માસીક પત્ર.

"જાદુગર"

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૧ ટપાલ ખર્ચ
બહાર ગામવાળાને રૂ. ૦૧ આના વધુ.
સવાયજુસો પાનાનું વજનદાર પુસ્તક બેટ.
નમુનાની નકલ મફત. મત્ર જગત તથા
ભદ્ર વીદ્યાથી ભરપૂર. તેના વાંચનારા કહે
છે કે હાલમાંથી હોલકુ અમનું નથી. બહાર
મામ મટિ એજન્ટની જરૂર છે.

જાદુગર એજન્ટીસ

સીઓરોડ, અમહાવાડ. (હિંદુસ્તાન.)

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, October 12th, 1907.

No. 41.

PA 128.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rags,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

839.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhall, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & Co.,

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce
received for sale on Cape Town Market,
on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

References: Mr. J. V. S. Dreyer the Market
Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

જાલ્હાય અને સોરબજી ભાઈના વેપારી.

જાલ્હાય, બીલીસ, મકાઈ, ફરી વગેરે વગેરે બધાં જ
જાતની જાતની વસ્તુઓ તેમજ પરચુરસ સસ્તા ધમ
ધી ડીલીવરી કરવામાં આવે છે. વધારે માલ જાહેર
નીચેને સરનામે પુજારી ખાતે કરી લેશે.

Tel. Add: Gandhi, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.
A. A. Gandhi, Tongaat.

**DO YOU WANT TO
BORROW MONEY**

REPAYABLE in 30 years? If so
join our Association.

MUTUAL BUILDING HOMES, LTD.,
Box 1180 Cape Town.

૩૦ વર્ષની મુદતે પછાડા ઇજીના લેવા
હોય તો અમારી એસાસીએશનમાં
લેડાઓ:—

મુખ્યમંત્રી બીલીસ હાઉસીસ લીમીટેડ.
બોલ્ડ ૧૧૮૦; ૮૫૨૮૭૫

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કકુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYET.

154 Queen Street, Durban.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલની

સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ઉપડી જશે.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૬ ઓક્ટોબર

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમરુખી ૨૮૦૦ ટન તા. ૫ ઓક્ટોબર

અમલાશી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૬ "

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઔર હઢપસે જાનવાલી ચોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૯ ઓક્ટોબર

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

અમરુખી ૨૮૦૦ ટન તા. ૬ ઓક્ટોબર

અમલાશી ૨૨૦૦ ટન તા. ૧૬ ઓક્ટોબર

સીધી મુંબઈ દાવસ ૧૬માં.

સ્વદેશ જતાર ભાડાઓને ખુશ ખબર.

* કીમતો તકે *

ખુસલમાન ભાઓની

હિન્દુ ભાઓની

હકુલકીતર.

દિવાળી.

સીધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૧૬ ઓક્ટોબર

આ લેનની એક આગમોટ અમરુખી તા. ૧૬મીએ મુંબઈ સારું ઉપડી જશે. ભાડાઓ, એ આગમોટ એવે અવસરે ઉપડશે કે ઉપડ્યા બેઠા મોટા તેહેવાર એમાં જતાર પાસેજરને ખુશીથી પોતાને ઘેર પહોંચી સગા સ્નેહી સાથે મુત્તરવાને તક મળશે.

એ લેનની દરેક આગમોટમાં દરેક પ્રકારની પુરેપુરી સુખાશરી છે એ તો પ્રસીધ છે ઉપરાંત આ આગમોટમાં જવાથી ઉપડ્યા બેઠા તેહેવારે ખુશીથી ઘેર આગળ પહોંચી મુત્તરવાને કીમતી ચાન્સ મળે છે. માટે હે ભાડાઓ, જે પછી જ્યાં ધરાદો કરતા હેવ તેવા સાહેબોને પણ તકવાર થક આ તકનો લાભ લેવા ભલામણ કરીએ છીએ. વધુ ખુશાશ માટે લખો અથવા જાતે મળો ; નીચે લખેલે ટેકાણે.

King & Sons,

West Street Durban.

M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59, Durban.

મિસર્સ કૉમ્સ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મિસર્સ એમ. સી. આંજલોઆ કા.

૩૩૯ પાઈન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯. ડરબન.

INDIAN

LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

orar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24.

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Ohhaganal Bhawanidas Ghaewla
Randeria,
21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 340.
HORMAJY DOLAY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LAICHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 197, 111 Victoria Street.
E. ARCOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhanna Parshotam,
357 Pine Street

M. C. CAMROODERN & Co.,
Box 126, Grey Street.

DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

T. D. Dhupolia, Agent,
Box 507.

ERRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.

B. ERRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motan,
Saville Street,
(near Surti Musjid).

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Udigeni Road.

JALBHAY & SOHABJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOOMA,
Box 543, 330 Pine Street.

J. S. Malan Kherula
143 Grey Street

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed, Tobacconist,
100 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam Surti Mithaiwala,
180 Grey Street.

Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDE LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajising,

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbbhai,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Huzara Singh,
Box 292.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAYAT,
Box 44.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRARIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5999.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.
SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DHANJI MOHAR,
Box 6931.

DOORJI TELI,
Box 4930.

FAKIR KALIAN,
Box 6031.

Govind Dulabh,
Box 6031.

GOVIND MOWJI,
Box 6369.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999.

Indian Washerman, J'burg.

MORAR BHUKHA,
Box 5999.
PARDHU HISA,
Box 5999.
PEMA JERAM,
Box 651.
RATANJI KALIAN,
Box 5999.
Ratipalsing,
Box 5999.
D. M. SURATI,
Box 6031.
Vannali Gossai
Box 6041.

KIMBERLEY

Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.
AHMED MAHOMED,
1 Broad Way
S. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.
KHANDOOBHAI & THUGARAM,
Box 362, 73 George Street.
Mahomed Ally,
29 Strachan Street.
V. SANY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Bardoy.
25 Brett Street.

KLERKSDORP

Patel & Co.,
Box 198.
YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
HASSAN AMOD,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
Kalan Laloo,
Box 391.
SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.
VANMALI KOVA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vudee & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davey,
Bond's Drift.

MAPEKING

Cassim Soomar,
Box 61.
Goolam Ally,
Box 41.
Kajee Bapoo,
Box 79.
C. William, Fruiterer,
Market Square.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.
NYLSTROOM
A. M. RAWAT,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osmami,
Box 9.

PIETERSBURG

Abdul Latif Ali & Co,
Corner of Joubert and Deven-
ish Streets,
Box 9.
AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.
A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 179.
Hassim Moti & Co,
Market Square,
Box 149.
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEPSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOPARR,
Market Square.
MOOSA HASSAN.
M. E. Nanabhai,
Box 55.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.
HAJEE HADIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.
Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.
MOOSA CASSIM ADANI & Co.,
Box 1120.
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.
G. P. VYAS,
Box 1156.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 13.

ROODEPOORT

Ahmedkhan,
Box 92.

ROBERTSON

K. M. NAIKOO & Co.,
Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.
Nanji Ghela, Simbafi.
Kalidas Khima, Madopi.

STANGER

G. C. Patel,
Box 67, 19 Conper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Oaman.

VEBULAM

Amod Maiter,
Wick Street.
BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Prosterley Estate.
Ragahjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.
Ragahjee Devjee,
Goldsmith.
Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 96.
Essop SULIMAN,
Box 45.

VRYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.

WARMBATHS

M. E. NADEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has, consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,
Tallis Street, London, E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION," said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has misread it," added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

સાઉથ આફ્રિકાના હિંદી વેપારી
તથા

બીજા ધંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિયન એપિનીઅનમાં વાર્ષિક બહેરખબર આપનાર સંઘના વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી બહેરખબર આપનારા આફ્રિકાના નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ જોઓની બહેરખબર વરસને માટે આ છાપામાં નથી તેવા આફ્રિકાનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા ધંધાદારી (જેવાકે સોની, સુતારી કામ કરનારા, ટાંક બનાવનારા, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ લઈ શકે.

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.

ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 362. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

વધુકડેપતર.

તંદુરસ્તી અને વૈદ્ય જ્ઞાનની દરકાર હોય તે વાંચી "વૈદ્યકદ્વયતર" મસીક. ખરેખર વધી દરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મરદમાં તે ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ઠેકાણું સાફ બહાર વધુકડે જરાશંકર લીલાધર, રોચીરોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક અંક નમુના દાખલ મફત મોકલવામાં આવશે. લવાબમ ચોરસે મહીત ૩/- તથા ગેટનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની. અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત માટે આ પત્રની ઓફીસને લખવું.

વધુકડે જરાશંકર લીલાધર

ગુજરાત આર્ય આયોજનાના અમદાવાદ.

Swami Vivekananda.

An Exhaustive and Comprehensive Collection of his Speeches and Writings.

Crown 8vo., 680 pages, with portraits. Second Edition. Revised and enlarged.

Publisher's note.—This publication is the first of its kind. It is the most exhaustive and comprehensive collection of the works of Swami Vivekananda hitherto published. It contains, among others, his eloquent character-sketch of "My Master," his celebrated lecture at the great Parliament of Religions at Chicago; all the important and valuable speeches, addresses, and discourses delivered in England, America and India on Karma Yoga, Bhakti Yoga, Karma Yoga, Vedanta and Hinduism; selections from the eloquent, stirring and inspiring speeches he gave in reply to addresses of welcome that were presented to him at different towns and cities in India during his historic journey from Colombo to Almora, on his return from America; a choice collection of the contributions of the Swami to various papers and periodicals hitherto not available in book form; some of his private letters to friends; and a selection from the beautiful poetry that he wrote in the true spirit of the seer. Price 1 shilling, post free.

Swami Vivekananda.—This is a lengthy and interesting sketch of the life and teachings, of this eminent Indian saint, with copious extracts from his speeches and writings. With a portrait. 6d., post free.

Sri Sankaracharya.—I. His Life and Times. By C. N. Krishnaswami Aiyar, M.A. 1s. 6d. II. His Philosophy. By Pandit Sitanath Tattvabhushan. Both in one volume. Second Edition. Cloth bound. 2 shillings, post free.

Malabar and its Folk.—A systematic description of the social customs and institutions of Malabar. By T. K. Gopal Panikkar, B.A. Second Edition, Revised and enlarged. Chapters 17, 18, 19 and 20, are additions to this edition. Cloth bound. 3 shillings, post free.

Mahadev Govinda Ranade.—A clear and concise account of his life and career, with extracts from his speeches and writings. Illustrative of his views on Indian Problems, Social and Economical. Contains a portrait of him and also an appreciation by the Hon. Mr. Gokhale. Price 6d., post free.

G. A. NATESON & Co.,

Esplanade,
Madras.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column ... 2,6 per inch	One-Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column ... 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods
For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,
Phoenix, Natal.

The Story of the Ramayana

The Epic of Rama,
Prince of India

By J. L. P. ERASMUS

6d. nett.

Post Free 7d.

To be obtained direct from the publishers,

International Printing Press, Phoenix, Natal.

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal. Post Free, 7d.

LALA LAJPAT RAI'S PORTRAIT

Copies of finely executed half-tone work of Lala Lajpat Rai's latest portrait are available at the rate of a half-penny per copy or 1/6 per hundred copies.

Baba Bipinchandra Pal, Tilak, Gokhale, Mehta, Surendranath, Dadabhai, Ranade, Shrivaji, and many others at the above price. may be obtained from the Manager, Chitra Sahla Press, Poona City, India

Ahmed Mahomed,
GENERAL DEALER
1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Y. Samy,
FRUIT MERCHANT

8 Jones Street,
KIMBERLEY

પૌરખદરતું ખુશખોદાર ધી
લખો :— ડી. ડી. કુપેશીઆ,
મોકસ ૫૦૭, ડરબન.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચદ.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન જથ્થાબંધ હિન્દુસ્તાન
ધી મંગાવી સરતે કામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ ધી પૌરખદરતું તથા કલકત્તા
નું-સરસ ચાવલ-ચોખુ મંધીઆલુ-જથ્થા
બંધ. અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP
Box 6031, JOHANNESBURG
Telegrams: "FANCY."

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનની કુલ
નકલ ઈન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી,
૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી.
સંઘવી ૨૦૧ શ્રે સીટ, તથા ધી
સન બેંક ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ શ્રે
સ્ટ્રીટમાંથી ત્રણ પેનીના કામથી
મળો શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪
પેની. દરરોજવાલ અથવા દેવ કોલો
નીના સ્ટોપ પછી સ્વીકારવામાં
આવે છે.

આ શીવાય નીચેના ટીકાણેથી પણ મળશે

પી. એમ. બરગ—મી. બી. એમ.

ટેક, ૪૯૧ ચરચ સ્ટ્રીટ.

પ્રોટારીયા—મી. પી. એમ. નેશી.
મોકસ ૧૧૫૭.

પીટર્સબરગ—મી. એમ. ખરેશીઆ,
મોકસ ૧૧૦.

મોકસબરગ—મી. એચ. આર. દેસાઇ,
મોકસ ૨૫૫.

કોબરલી—મી. વૃદ્ધનરામ ડી. ત્રીવેદી,
મોકસ ૩૬૨.

દેલાગોઆબે—મેસર્સ દુનહાસ લાલચંદ
ની કા. મોકસ ૧૬૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly ...	7/6
Quarterly ...	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India ...	17/-
Half Yearly ...	9/-
Quarterly ...	5/4

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન હરમાશ મીઆની કા. બહારના
માણસોને રહેવાની વીગેરેની સગવડ સારી
રાખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN,"

Box 3553. JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વાઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

ગ્રાહક દરમિયાનની જમીન વેચનાર, સર
કારી માપણીદાર અને મીલકતની કિંમત
આંકનાર. ઇન્ડિપેન્ડન્ટ પ્રીસ્ટીજિયસ,
રેલેડ રમીય સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

મકાઈ, બીન્સ, ગોંધરીંગ, જીવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.
પટ્ટા, પાવવાના પટેલા, ઓઠ, જમાવરો
ના ચારો વગેરેના વેચનાર
વાવવાના ફરેચ અરસીરોઝ પટેલા
નેટ ૬૬ રતલના કેસ ૧૫૧ ૮-
ઓરડર સાથે પાછા મળેથી ડરબન
રેસનથી મકાની આપવામાં આવશે.
માઇસ અને કુક,
ફાયર રેસનની સાથે.
પાછન સ્ટ્રીટ—ડરબન.

ધી ટરચનકોલ સપ્લાઈ.

૫૨ કોમર્સિયલ રોડ.
વિઠાયતી ઓર દેસી ફોલ્સા ઓર લકરી.
કુટક ઓર કપાવંધ વેચાયેલા.
ચોક્ક ૭૫. ટેલીફોન નંબર ૫૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.
Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export
Fruit & Produce Dealers
AND
OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1, T.I. Address: "NAIDOO,"

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the
Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate
of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts
of the world.

REUTER'S register the addresses of sender and receiver,
free of charge by a system that ensures considerable economy;
and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most
complete of its kind in existence, enables senders to save still
further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the
receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Also at the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
Field Street,
DUBLIN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN.

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants.

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

3 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

આપના હિંદુસ્તાનમાં પહેલીજવાર નીકળેલું
નવું નવું માસીક પત્ર.
"જાદુગર"

વાર્ષિક લગભગ રૂ. ૧૧ ટપાલ ખર્ચ
અહાર ગામવાળાને રૂ. ૦૧ આપના વધુ.
સવાનખૂસી પાનાનું પત્રહાર પુસ્તક ભેટ.
નમુનાની નકલ મફત. મેં નવું તમા
નવું વાંચાથી બરપુર. તેના વાંચનારા કહે
છે કે હાથમાંથી છોડવું અમલું નથી. અહાર
માન માટે એજન્ટની તકર છે.

જાદુગર એજન્ટ

શિયારોડ, અમદાવાદ. (હિંદુસ્તાન.)

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ તરફથી

અહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો
(અંગ્રેજીમાં)

અગવડ ગીતા (મીસીસ પ્રીસ્ટર દ્વારા) ૦-૧-૦

સામાયણની વાર્તા (જે. એલ.

પી. ઇરિસમસ) ... ૦-૦-૬

એ બુક એન્ડ ઇટસ મીસનોમર

મી. એલ. ઇ. વીમે અહાર પાડેલ

પુસ્તક 'ધી એથીઆટિક ડેવર

ઇન ધી ફોલોનીંગનો રટીયો. ૦-૦-૬

કાવડા સાથે અવાની ફરજ ... ૦-૦-૩

ટપાલ મારફત મંગાવનાર મોટે પાસ

ટૅલ ગમે જેની ૧ જીડી.

મળવાનું હેઠાથું.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ

જાદુગર એજન્ટ.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 88. Tel. Add.: "DURBAN"
ESTABLISHED 1886.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચંડ ને કમિશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૮૮. ૧૩૫ ૧વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 864

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

**Imperial Cigar Manufacturing
Co.,**

TOBACCONISTS

17, Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

જાપાન અહાર પડે છે

"જાપાન સાથે અવાની ફરજ" (અમલું
પુસ્તક) ૦-૦-૩

traders, clerks, and others, who could not be properly described as "coolies," that is, labourers or porters. His great legal mind should have warned him that "coolie pickets" is a contradiction in terms, but we cannot seek for logic in a man enraged as Mr. Smuts was.

He has repeated the parrot cry of the terrible depression being due to British Indian trade, as if the carpenters, masons, bricklayers, mining people, farmers, and such others are without anything to do because of the Kaffir and Dutch trade partly carried on by a few hundred Indians and Chinese in the Transvaal. Sober men, who have had large business experience, have demonstrated clearly that the depression is due, first, to the devastating war and, secondly, to over-speculation founded on groundless expectation that were raised by interested parties in the breasts of the people of South Africa on the termination of hostilities. Without a shred of evidence of which the public has knowledge, the Colonial Secretary has not hesitated to libel Indians by stating that there are offices in Bombay, Johannesburg, and Durban for the sale of forged and fraudulent documents. We wish it would occur to his hearers or the white people of the Transvaal to call upon General Smuts to prosecute at least those in Johannesburg who are supposed to be in the nefarious traffic, so that some justification might be offered for the precious Act. But why should they or General Smuts bother about the complaints of British Indians who are without any power to make their voice effectively heard?

General Smuts states, again, that it was after the Indian deputation reached England that a discovery was made that the very Indians who have come to the Transvaal had to give finger-prints before leaving India. Though he may have left that impression on his hearers, he evidently did not mean that the Indians in the Transvaal had to give finger-prints in India, but he meant that pensioners and ex-soldiers had to do so. If he had taken a little more trouble, he would have seen that the matter was common knowledge, which could be purchased by paying two shillings to any well-known bookseller in Johannesburg. And, if he has studied the Indian question from the Indian standpoint, it passes our comprehension why he should confine Indian objections to finger-prints only, when Indians have repeatedly mentioned that finger-prints are merely an incident in an Act which has a sting in every clause of it.

Rather than terrifying the Indians, we fancy that the extraordinary deference of General Smuts has stiffened their backs, and now that they understand what affection General Smuts will have even for those who will demean themselves by registering a protest under the Act, they are more bold than ever.

THOUGH SOMEWHAT LATE IN THE day, we reproduce in another column the report from the Cape of an important test case heard before the Cape Supreme Court and arising out of the Immigration Law. We have before now expressed our great regret for the lethargy of the leading Cape Indians when the Immigration measure was passing through the Cape Parliament. We feel sure that a law of that description would undoubtedly have been considerably modified, had representations been made. Though the facts of the case are fully dealt with in the report, they will bear repetition here.

A certain Indian domiciled at the Cape, having landed property there, and being a normal dealer since 1897, intended to visit India, and, in order to avoid inconvenience at the time of his return, wanted a permit to absent himself from the Colony for a period to be fixed by him. The Immigration Officer refused to do so, offering a permit whose period was to be decided by himself. Whether the Immigration Officer's offer was reasonable or not is not the question, because on the one hand there was an attempt to get the right, on the other hand, an attempt to deny the right. The Immigration Officer said the granting of a permit to an Asiatic to absent himself was a concession. The Asiatic said he demanded it as a matter of right. The Supreme Court has now decided that, in accordance with the law, there was no inherent right in the Asiatic to receive a permit of absence. In the abstract, the thing is simply tactical, in that it reduces Asiatics to a state of slavery, for which no-one is to blame but the leading Indians themselves. The most interesting point, however, raised in the course of the argument was left undecided. The first section of the Immigration Act seems to preserve the rights created under the Immigration Act of 1902 repealed by the Act in question. It states that "such repeal shall not affect any acts or things done or commenced, any rights, privileges, or protection acquired, any penalties or liabilities incurred, any disability or disqualification existing, any offences committed or any proceedings taken at the commencement of this Act. Now Act 47 of 1902 safeguarded the rights of Asiatics among others who were domiciled in South Africa. It would appear, then, that the rights of Indians who were settled before 1902 at the Cape or even in South Africa are not detrimentally affected by the Act of 1906. Justice Maasdorp clearly stated that the point could only be raised and decided on an Indian domiciled at the Cape before 1902, leaving it and returning without having taken out the permit of absence. It is very simple, and we trust that the Indians at the Cape will lose no time in bringing the case to court. The case is now in the hands of the court, and we expect to hear of it soon.

infers with the freedom of movement that every independent man must claim.

DR. ABDURRAHMAN, SPEAKING AT A meeting of the African Coloured Political Organisation held at Cape Town the other day, warned his hearers to hold aloof at

present as regards the election campaign and not to tie themselves to any party. We congratulate Dr. Abdurrahman on his having taken up this bold attitude. We have no doubt that the safety of the coloured people at the Cape depends largely upon their dignified isolation rather than upon their allying themselves with any one party or the other for want of a better third. If they cannot get anything more from any of the parties than soft promises, it will profit them not to exercise their vote at all. Such abstention will bring them help and support from unexpected quarters, and it will only be under stress of party warfare that the politicians at the Cape will recognise the soundness of the claims that may be reasonably advanced by the coloured people. Votes have a subtle influence over people who bid for them, and they carry conviction in a far more expeditious manner than any amount of cogent reasoning and logic. If, therefore, they cannot obtain a guarantee for their minimum requirements, coloured people will do well to abstain from voting at the next general election in the Cape Peninsula. Indians who are smarting under the serious disabilities imposed on them by the Immigration Restriction Act and the General Dealers' Act can effectively use their votes for securing the necessary redress.

Cape Elections

Coloured People Advised not to Vote

Dr. Abdurrahman Asked to Stand

The Capetown branch of the African Political Organisation held a meeting on the 3rd inst., addressed by Dr. Abdurrahman, who warned his hearers to hold aloof at present as regards the election campaign, and not tie themselves to any party. It behoved them to secure from all candidates whom they intended to support an undertaking that the Cape franchise should be the basis of the federal franchise. He remarked that little could be expected from the party at present in power in the Transvaal. A resolution was unanimously carried asking Dr. Abdurrahman to come forward as a candidate. Dr. Abdurrahman said he would consider the matter.

Transvaal Indians Predicament

British Press Comments

On Race Prejudice

Below we give extracts from the Home papers to hand by the last mail. On the 9th September last, the *Times* published a letter from Mr. L. W. Kinn, Secretary of the S. A. British Indian Committee, of which the following are the salient points:—

In the Transvaal are some 100,000 of our Indian fellow-subjects, coolies, or unskilled labourers, or mechanics in competition with white labour, but merchants, shopkeepers, and hawkers, industrious, unpretentious, inoffensive, law-abiding British subjects, who pay their quota of the colony's revenue, and in every other way live the lives of good and useful citizens. Yet under our flag—emblem of Christian brotherliness—the selfsame flag that led to battle in defence of their just rights and in protestation of the abuses to which a foreign State dared to subject them, these very people are the victims of differential and humiliating legislation such as the old Boer Republic never ventured to impose. Liable to relegation to ghettos, and to be thrust off side walks; compelled to carry a ticket of leave, called a pass, and to identify himself like a criminal or a suspect by a system of finger imprints; classed with the native savage as "kafir," because forsooth his skin is brown; incapable of holding fixed property in his name; debarred from travelling with whites in the Government railways or municipal cars; and now finally threatened with deportation because bereft of every political or civic privilege he refuses to sacrifice his last vestige of self-respect and re-register under the obnoxious "Ordinance." Surely nothing analogous to this treatment of the British Indian is to be found since the inception of our Empire, or in England since the days when the Jew was "treasure trove."

Pre-war pledges incontinently abandoned, pledges expressed and implied lightly broken, the very indignities that formerly were voted indelible now rigorously imposed and excused, are these things conducive to the maintenance of the trust, respect, and loyalty we claim as our due from India? Are they compatible with our national self-respect?

When, as is so often proclaimed, the British Indian of the Transvaal will at last have been granted the same rights and responsibilities as white men, or will he be able to take with him the same self-respect, the same loyalty, and the same sense of duty as the white man? Will he be able to do so? Will he be able to do so? Will he be able to do so?

On the same day, in its leading column, under the heading "Race Prejudice," the *Times* commented as follows:

It is not, indeed, easy to see how we could reproach a foreign country with race prejudice, seeing that, within the limits of the British Empire itself, we find ourselves compelled to give our assent to legislation which imposes upon British Indians disabilities and restrictions of a kind which we have frequently protested and of which we do not pretend to approve. There is no necessity for us to recapitulate here the history of the legislation affecting our Indian fellow-subjects in the Transvaal, or to dwell upon the grievous disappointments which they have experienced since the former Boer Republic became an integral part of the Empire. But, since they are now in danger of losing their means of livelihood owing to their determination to resist the Ordinance, it is necessary, even at this eleventh hour, to point out, even if their wisdom in attempting to resist the law may be questioned, the inherent injustice of their claims to be exempted from a registration—accompanied as it is by formalities which they not unnaturally regard as humiliating to their dignity, to which they have already submitted voluntarily, on the understanding that by so doing they would be relieved from all necessity of undergoing it again, and which they are none the less even now ready to undergo once more by voluntary surrender of their existing certificate in exchange for a new document. Though they are British subjects, they make no claim to exercise the rights of citizens in the Transvaal, they are ready to admit the right of the Boer population to restrict the influx of Asiatics, and they recognise without protest that their trade licences should be issued to them subject to the approval of a licensing board. It is scarcely surprising that, in these circumstances, they look upon the treatment to which they are called upon to submit as possibly but a preliminary to their confinement in locations, or even their total expulsion from the colony.

There is, moreover, another point of view, and one of great importance, from which the treatment meted out to British Indians in the Transvaal may be regarded, and to which Mr. Kinn, the secretary of the South Africa British Indian Committee, draws attention, in the striking letter which we publish to-day. It can scarcely be doubted that the acerbic agitation which has for some time past been a cause of anxiety to the Indian Government will receive encouragement from the treatment which the Imperial Government allows to be meted out to Indians in other parts of the Empire. It is arguable that the Transvaal Government will not be able to resist the demand of the governing State in such a case, and will present itself to the

of an Hindu agent. And even the argument, as Mr. Kinn has pointed out, is one which might have been forestalled, had the Government been careful to stipulate for fair treatment to the Indian settlers before granting the Transvaal Constitution. The self-governing States take a legitimate pride in declaring their loyalty to the British Crown and their love of the British Empire; but it must be admitted with regret that their local interests and prejudices at times blind them to the wider aspects of the situation. They do not always appreciate as they might the difficulties which the Imperial Government has to overcome in performing loyally its obligations towards other Powers and its duties to all members of the Imperial family, while maintaining a due regard for the legitimate interests, and even the susceptibilities, of the self-governing States. It is right and just that Canada and South Africa, Australia and New Zealand, should take all adequate precautions to ensure that their splendid heritage may be preserved to the white races; but there is a point beyond which precaution becomes prejudice, and the adequate passes into the unreasonable. It cannot be pretended that the presence of a few thousand Japanese is likely to turn British Columbia or California into Mongolian provinces, or that some ten or twelve thousand British Indians constitute a serious menace to the white population of the Transvaal. We, who have never hesitated to support the claims of the self-governing States when it seemed to us that the Imperial Government was disposed to sacrifice them unduly, and who have emphatically denounced the pernicious agitation which aims at rousing the people of India against their rulers, are all the more bound to point out that the interests of the Empire as a whole must be considered, and to claim for our Indian fellow-subjects fair play in other portions of His Majesty's dominions.

The subjoined letter to the *Times* from Miss F. Winterbottom, Corresponding Secretary of the Union of Ethical Societies, subsequently appeared:—

In reference to your able leading article of to-day, touching upon the treatment of the British Indians in the Transvaal, I ask your leave to quote in your columns one of the many utterances of our Indian fellow-subjects over there, appealing, one would think, to every generous sentiment of the white Colonists, were it not, as you admit with regret, "that their local interests and prejudices at times blind them to the wider aspects of the situation."

Mr. Kinn, Secretary of the British Indian Association, in replying to a false statement as to the policy of the British Indian Government, wrote to the *Times* on 11th Sept. 1901:

We undoubtedly were disappointed

protection, no less than the sympathy of the Colonists and even the Government; but we have no desire to do so. We exert pressure to obtain these by means that cannot be called scrupulously clean and honest. Our one and only weapon of defence against what we consider to be an unwarrantable attack on our personal freedom and honour is to show the people of South Africa and the citizens of the great Empire, of which we claim to be members equally with the whites, that we are men enough to suffer for what we conscientiously believe to be a great wrong.

This is only one utterance out of hundreds which I might quote appealing to strong ethical principles in British love of justice. Perhaps no more dignified and intensely ethical protest has ever before been made in the world's history than the one we now see being carried through by our Indian fellow subjects in the Transvaal, so that whether we regard the matter from the point of view of British fair play, or from the standpoint of an advanced ethical idealism, we are alike impelled to do what we can to add our protest here in England to that of our Indian fellow-subjects in the Transvaal against the enforcement of the unjust Asiatic Law Amendment Ordinance.

On the 11th ult., the *Times* commented again on the Asiatic problem.

The intolerance with which large sections of the British populations of many of our oldest Colonies regard Asiatic Immigration is an evil and a danger which demands the careful consideration of all good citizens. In America, in New Zealand, in Natal, and in the Transvaal, symptoms of this temper are painfully common. It is not limited to Asiatics with whom we have no special relations. It extends to our Japanese allies as well as to the Chinese, and to its acute in the case of our own Indian fellow-subjects as in that of other Oriental nationalities. It is, no doubt, in part a genuine race prejudice—a prejudice of purely human order as that which induces the Chinese to look upon the "Foreign Devils" and the Europeans to regard the Chinese as "heathen." But it is not a mere race prejudice, it is a class prejudice as well. It is due quite as much to conscious self-interest as to ignorant detestation of alien people. This aspect of the movement is not honestly allowed in speeches and writings designed for the consumption of educated British readers, but it is conspicuous enough behind the veil of lofty moral and patriotic sentiment which is clumsily drawn over it. The plain truth is that, on account of hot thirst and industry upon which he has depended in the low wages for which he works, the Asiatic is detested as a dangerous competitor in the labour market, while the white party want to keep us a monopoly in white hands, and

which the labour leaders aspire to control. This dread of the Asiatic is intelligible enough, and within reasonable and legal limits it may claim consideration, and even a certain measure of respect. But it is not straightforward to misrepresent a class movement as a moral uprising against the wickedness of the Oriental, and it is altogether intolerable that such a movement should be prosecuted in open disregard of all interests and of all rights, save the supposed interests and rights of the class which carries it on. That the movement against Asiatics in our Colonies is conducted in this spirit is, we fear, unquestionable. The men who foster it and who guide it are as ignorant and as narrow-minded as they are selfish. A perusal of their writings and their speeches establishes this beyond question, and the audience to whom they appeal are even more ignorant than themselves. They appear to be absolutely unconscious of the complexity of the Empire to which they belong, and of the paramount duties which each class within it owes to it as a whole. The immediate pecuniary interests of their own order, of the unskilled men in receipt of weekly wages, dominate in their eyes all other considerations. They betray no conception of the obligation under which we all live to pursue our own interests in subordination to the supreme interests of the State. They harass and insult the Asiatic subjects of the Crown with the most reckless disregard of the consequences which their conduct is having upon the fellow-countrymen of those whom they wrong. They are sowing the seeds of sedition and distrust in the minds of millions of British subjects. They are sapping the confidence which British rulers have taught those millions for generations to repose in British justice, and in their rights throughout the King's dominions before the law. But they do not concern themselves about Bengal or the Punjab. Their horizon is limited to the particular democratic community to which they belong, and to the claims of their own class within that community. So long as they can keep up wages and control the local legislatures, they care nothing for the embarrassments and the dangers which they prepare for the Empire at large.

This attitude has not as yet brought down upon us any grave disaster, but the incident in British Columbia shows how at any moment it might do so. The Colonies, it must be remembered, are as yet incapable of defending themselves against Great Power as are the separate States of the American Union. It is the British Fleet and the British Euxine which would have to bear the brunt of any quarrel which the petty and the stupid, and the selfish and the greedy might provoke. It is upon the country, and not upon the colonies, that the burden of the peace of the world rests. In the

our duty to defend all parts of the Empire from internal and from external foes, it is also our right to earn the compensation of which it consists of what they owe to the fellow subjects and to the allies of their King. PRESIDENT ROOSEVELT told the Californians very plainly last December, when their labour leaders had provoked outrages against the Japanese, that it was "unthinkable" that a policy should continue which enabled a single locality to commit a crime against a friendly nation, which the United States Government could not prevent, but which might impose upon the whole Republic the obligation of defending the wrongdoers by force of arms. It is not less "unthinkable" in the case of the British Empire. The whole subject of the relations between our colonists and their Asiatic fellow-subjects, on the one hand, and between them and friendly Asiatic States and peoples, upon the other, demands exhaustive consideration and discussion between the statesmen of the Colonies and of the Mother Country. It cannot be left to the hazard of mob-law. However it may ultimately be settled, the rights of all who visit British soil, whatever may be their colour and their race, must be unflinchingly upheld by the whole authority of the local Governments and of the Imperial Crown.

The *Scotsman* says:

[The regulations of the Transvaal Government affecting British Indian small traders are prohibitive. The acquiescence of the British Government in these constitutes an injustice of which the echo may already be heard among the mutterings of discontent that are exercising the Indian authorities.]

The *Yorkshire Herald* says:

Mr. John Morley has lately appointed two natives of India on the Indian Council, but that concession is negatived and destroyed by the fact that the Government's special Colonial pet, General Botha, has got the Transvaal Parliament to pass an Act practically depriving our Indian subjects in the colony of all citizen privileges and subjecting them to most degrading and insulting conditions. On the Pacific slope, as well as on the Witwatersrand and throughout South Africa, we are paying heavily for the temporary supremacy of Little Englandism.]

The *Guardian* says:

The claim of British Indians in the Transvaal to relief from the oppressive legislation in force against them is temperately put in the letter addressed to the Prime Minister by Mr. L. W. Ritch, and it is touching to see how humbly those for whom he speaks are willing to accept disabilities, marking themselves out as an inferior race. In defence of the Government, it is true, it is said that the British Government is not bound to

General Smuts on the Registration Law

Gratuitous Threats

In the course of a speech to his constituents at Pretoria on Saturday night last, General Smuts said:—

There was yet another Asiatic question—namely the Indians and Chinese living in the country. These people were detrimental to the everlasting prosperity of South Africa. In 1885 the old Republican Government made a law whereby Indians could not remain in the country unless they allowed themselves to be registered and pay a certain sum of money. Under that law all Indians were registered. On account of the severe competition brought about by the Indians, however, the Volksraad went further, and passed a law whereby Indians could only trade in bazars. But what happened? The British Government stepped in, and said these people are our subjects, and, according to the London Convention, you must treat all our subjects alike. The law thus became impracticable, and the result was that the Indian carried on trade all over the country. The Government could not issue licences, and the Indians therefore carried on business without a licence, and they were thereby even better off than the white traders. This position, however intolerable, was kept up by the British Government till the war broke out. The result may now be studied in Prinsloo-street, Pretoria, in Pietersburg, Potchefstroom and other centres, where trade is largely in the hands of the Indian storekeeper. And yet one would persist in asking—Whence this depression? Why all this poverty?

Alleged Indian Encroachments

This was one of the principal causes. The Indians had tried to get the same hold here as they have in Natal, where in some places the whole trade is in their hands. The Government had tackled the question. The first law passed by Parliament, passed unanimously by both Houses almost without debate, was the law now referred to, which made it compulsory for Indians to register. He thought it highly desirable that the public should know the details of the law, as he expected that there would be trouble over it. He explained the law in detail, which he said had been made for the purpose of dealing with the large number of Indians, more than 15,000 Indians and 1,200 Chinese storekeepers in the Colony. Certificates issued under the old law were fraudulently duplicated and sold. In Bombay, Johannesburg and Durban there were known to be places where these manufactured certificates could be bought for a few shillings. He said he had seen a list of these places, and had seen the list of distinguished frauds another list

Government had decided to have the finger-print system, which cannot be fraudulently duplicated. The Indians objected to this on the plea of its being a degrading. (Laughter.) A deputation of Indians went to England and interviewed the Government, but the latter had assented to the law. He had personally investigated the pleading of the Indians. What did he find? He found that these selfish people had to make their finger impressions before they left India, where the system is in vogue for several objects. Any person being an ex-official or ex-soldier in India entitled to a pension must put his finger-prints down, otherwise he cannot draw his pension. All these things had come to light when the Indians had protested in England. Now, it appeared to him that the Indians really thought that they could make fools of the present Government, but they would soon find out their mistake.

Government's Intention

The Indians had been given time to register, and the Government found that packets of cookies had been placed near the registration office, with the result that only a few registrations had taken place, but he would just remind them that all things have an end. The law will be rigidly enforced, and any Indian who has not registered himself after the date of expiration of the registration will be sent across the border. A new notice had been issued that on December 31st no traders' licences would be issued unless registration had taken place. If the Indians did not register now this was their last chance, as after this date even no registration would be allowed. The result will be that no licences will be issued, and all Indian stores will be closed. (Loud applause.) The Indians evidently thought that the Government would give in, but he assured his hearers that no such course was contemplated. He would warn the Indians now, once and for all, that the Government will stand by the strict enforcement of the law, and he trusted that the newspapers would make it fairly plain that on December 31st the doors would be closed against them for ever. He had no quarrel with the Indians; the object was not persecution, but a stoppage of the influx of these people. The Government had made up their mind to do this in a white man's country, and he thought the task before them was a difficult one. They had put their finger-prints down, and would keep them down, and he trusted that the Government would be able to do this.

Mr. C. J. M. J. Repl.

The Government had decided to have the finger-print system, which cannot be fraudulently duplicated. The Indians objected to this on the plea of its being a degrading. (Laughter.) A deputation of Indians went to England and interviewed the Government, but the latter had assented to the law. He had personally investigated the pleading of the Indians. What did he find? He found that these selfish people had to make their finger impressions before they left India, where the system is in vogue for several objects. Any person being an ex-official or ex-soldier in India entitled to a pension must put his finger-prints down, otherwise he cannot draw his pension. All these things had come to light when the Indians had protested in England. Now, it appeared to him that the Indians really thought that they could make fools of the present Government, but they would soon find out their mistake.

The Government had decided to have the finger-print system, which cannot be fraudulently duplicated. The Indians objected to this on the plea of its being a degrading. (Laughter.) A deputation of Indians went to England and interviewed the Government, but the latter had assented to the law. He had personally investigated the pleading of the Indians. What did he find? He found that these selfish people had to make their finger impressions before they left India, where the system is in vogue for several objects. Any person being an ex-official or ex-soldier in India entitled to a pension must put his finger-prints down, otherwise he cannot draw his pension. All these things had come to light when the Indians had protested in England. Now, it appeared to him that the Indians really thought that they could make fools of the present Government, but they would soon find out their mistake.

Mr. C. J. M. J. Repl. I have been directed by the Committee of my Association humbly to address a few remarks on your speech delivered to your constituents and containing reference to the Asiatic Law Amendment Act. If the report published in the papers be correct, it contains, in my humble opinion, many misstatements of facts.

My Association feels deeply grieved that from your responsible position you should give currency to the popular inaccuracy as to the cause of the depression. Those who are engaged in business have stated emphatically that the cause of the terrible depression is to be sought elsewhere. In any case, it has affected Indians just as much as Europeans.

My Association totally denies the statement that there are 15,000 Indians at present in the Colony. An analysis of the figures which have been received by my Association will shortly be submitted to you, which go to show that there are at present not more than 15,000 Indians in the Transvaal.

You have been pleased to state that certificates issued under the old law have been fraudulently duplicated and sold, and that in Bombay, Johannesburg and Durban, there are known to be places where these manufactured certificates could be bought by Indians for so much cash. My Association repudiates the statement entirely and respectfully invites a public inquiry into the matter, but my Association is aware that there was in the Registration Office a clerk who carried on a traffic in forged permits and undoubtedly used as his tool some Indians, who had no notion either of their nationality or their honour. That, however, is totally different from what you have been pleased to place before the public.

You have again been pleased to state that the Indians have objected to this Act because of the finger-prints. My Association has very often submitted to the Government that the finger-prints are not a primary cause of the Indian opposition, but the principle of compulsion and the whole object of the legislation which stamps British Indians as criminals. When the objections against the measure were first framed, finger-prints were not even so much as mentioned. At the same time, I take the liberty of pointing out that the Indians who have come to the Transvaal have never been called upon to give either their finger impressions or even their thumb impressions in India. While their prints are undoubtedly taken in India, because they are not connected with criminals, the first impressions are only from criminals or persons who in any way connected with criminals, and even where these impressions are taken, the law is not enforced against them.

My Association has always been in favour of the Government's policy of the registration of Indians, and it is deeply grieved that the Government should have been misled by the statements of the Indians and the press into the policy of the registration of Indians.

of three days. Mr. Peters returns to his home tonight. I need hardly comment upon this episode beyond saying that it is a sample of what many of our expatriate Indians have to suffer in visiting this country. Here there is no question of general legislation, no question of the colour of the skin, but a question of simple courtesy and justice between man and man. Or is the wearing of a coloured skin to be, in the words of Mr. Vogt who wrote the other day to the *Glasgow Herald*, a crime against the white people of the Transvaal?

Late News

[SPECIAL TRANSGRAMS]

Johannesburg, Thursday.

Ramaundar Pandit, Priest of the Hindu Community at Germiston, held a temporary permit, which expired on September 30th last. The congregation, numbering 200, sent a joint petition to the Registrar of Asiatics praying for a renewal of the permit under the old conditions. They received a reply refusing to grant a permit and ordering the Priest to quit the Transvaal immediately. The Priest replied that he has a higher duty to perform than to obey the order. The Germiston Hindu Temple is his own creation and it is impossible to find anyone to replace his religious ministrations. The letter concludes: "I am a British subject, Priest and firm believer in God and His Justice, and it is not possible for me to leave the country. I have, therefore, to humbly inform you that I shall suffer the consequences of a breach of your order, whatever they may be."

[The *Kand Daily Mail* comments on Mr. Gandhi's letter concerning Anthony Peters, recalling the cases of Manga, Penta, Mahomed Haffeffi, and says: "It is incidents of this kind which do an infinity of harm to the colonial case, and we hope that, in future, more intelligence and discretion will be displayed in dealing with cases of this kind."]

The Madras Mahajan Sabha cables to the British Indian Association: "You have our sympathy in your great trouble; approve passive resistance under circumstances."

The English mail papers contain further interesting comments on the racial question. The *Standard* says: "It is suggested by some of our contemporaries that the desire of the white man to keep this colony a white man's land must be resisted, and that in order to do so a national Asiatic Congress should be called, the only sound and reasonable course being

not yet taken to heart the lesson of the Russo-Japanese war. They are still full of the conceit that the white man is still master of the destinies of the world, and that it is only out of condescension that he makes any concession to the coloured man. If they really labour under that delusion and in this respect truly reflect the feelings of the majority of the people, we greatly fear that the country will receive no awakening. What will be the result if the Indians learn that their Government looks with such contempt upon them that they will not allow them to settle in any English-speaking territory. Do our contemporaries really consider what they are writing about when they encourage the evil of colour prejudice and light-heartedly declare that the British self-governing colonies must be maintained as white men's lands? Are the feelings and susceptibilities of 300 millions of Indians of no account? Do our public really think that they can subject Indians with impunity to indignities and encourage the stupid self-conceit of the lowest elements in the Colonies?"

The *Yorkshire Daily Observer* says: "What is to be said of a country that would receive Asiatics for menial occupations only and debar them from rising in the scale of life? There is one very powerful thing to be said against it, that we should absolutely refuse to tolerate the application of such treatment to Europeans."

The principal Home papers publish extracts from the British Indians' petition against the Immigration Law.

S. Haloo, accompanied by Iman Kamali, entered the Registration Office in Johannesburg to-day and are believed to have made application for registration. Three Konkneys without permits, ordered to appear before the magistrate on the 15th inst. to show why they should not quit the Colony, attempted to enter the office but yielded to the persuasion of the Pickets.

BLOTTING OUT THE INDIAN. We understand that the Minister for Railways, has intimated to the General Manager that he must cut out coolies from clerical work where possible, and give the chance to white boys, and that the experiment with white boys is to be tried. — *South African Tribune*.

DISCOVERED. The *Times* correspondent at New York wires that a man named Twestmo, the Norwegian who led the anti-Japanese movement in San Francisco, was probably the Mayor of our city. He was an ex-servant, having served a term of imprisonment for forgery. The *Times*

HINDUS IN AMERICA. A sensational incident is reported from D. C., where a party of Hindus from Calcutta took shelter. A mob drove them over the Canadian frontier. Showers of missiles were thrown, and a few shots fired. It is believed that no injuries were caused. — *Reuter*.

MAKING PROGRESS. A Chinese Imperial edict has been issued which decrees universal compulsory education, also the instruction of the people in the principles of constitutional government. — *Reuter*.

THE HINDUSTAN REVIEW. The July number of the *Hindustan Review* abounds with articles of topical interest. Mr. Theodore Morrison, M.A., Member of the Council of the Secretary of State for India, leads on with an excellent appreciative but critical review of Mr. Abdullah Yusuf Ali's work called "Life and Labour in India," which is taken by Mr. Morrison as a text on which to hang some interesting discussions on Indian economic questions. Mr. F. E. Long, Editor of the *Indian Daily Telegraph*, Lucknow, follows with a short but suggestive paper headed "Dharma." It is a little polemical and the views propounded in it in regard to the attitude that educated Indians should assume towards the Government are sure to meet with opposition at their hands. "A European Outlooker" deals impartially but sympathetically with the "Obstacles in the way of Indian progress." Mr. S. Z. Ali, B.A., has a series of glowing word pictures on the many beautiful aspects in India which will interest all lovers of Nature. The Editorial Survey under the heading of the "Topic of the Month" is devoted to discussion of the views propounded by Mr. Morley in his Great Speech on the Indian Budget.

જોડાએ સે

લડીરમીય કીલાકરના મામલમાં કામ માટે ફરજીયાત જોડાએ આરજી વરસ કામ આરજી.

વધુ વિગત માટે લખો:—

ડબલ્યુ. એફ. સ્ટેનલમ

૯૫ કલમ આરજી, ૩૨૫૧

કાયદા સામે

થવાની ફરજ

કિનારો પાલી, પોસ્ટ બોક્સ નં. ૧૧૧

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c,

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

[illegible]

모든 것들이 한데 모여서
하나의 빛이 되

દવે અર્થે રિવારિંગ. નવારે રંગારી
 રજાપા. લાઈ ઓખામાં ઓણું અર્થે પા
 ૩૦૦૦૦ વાગિક ધાવું છાં. પણ કામ
 એટલું બધું નીકળી પડ્યું કે રંગારીને
 પા. ૧૦૦ પહેાંચ્યા છે તે પણ ઘોડા
 ધવા છે. આટલે અર્થે ગાલી સકથું
 તેના સગળ એ કે મી. રીંગે નામનોજ
 પગાર લીધેા. તે પણ તેઓ ન લાંચે.
 પણ તેગની રિયાત ખીજ રિતે નામે નહિ
 તેમ હતું. દવે મી. રીચનું અર્થે બધું

રીયનની ગણતરી મુજબ પા. ૧૦૦૦ થી
 વધુનું ખર્ચ થવા આવે. જો પૂર વેર
 થી કોઈકો એક વરપ હામ કરે તો પા
 ૫૦૦ તેના ગણતરી બેઠકો, જે મી. રીય
 ને આપવાના બીજા પા. ૫૦૦. આમ
 ગણતરી પા. ૧૦૦૦ થાય. પરચુરસ
 ખર્ચમાં આપણે ફેરફાર કરી સફાઈ
 કરી પા. મી. રીયના ખર્ચમાં ફેરફાર
 નથી કરી સદતા. ફગેડે લેટકુ ખર્ચ
 તેમજ વિદ્યાવતમાં સુલેખે શ્રદ્ધા બાંધ.

આ સ્વાભાવિક દરેક હાંદીને વિચારવા
જાય છે; તથા દરેક એસોસિએશને
ઉપાદી સેવાનો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના
દરેક વાણિજ્યી કમીટીનું અરથ પૂરું
પડ્યું છે.

૩૫. શાસ્ત્રીયા, ઠેસાગોવાળે, નાતાલ.
અને દરેકસલાહ મળી લિપરણું ખરબ
લગાડી લેય તેમાં વધારે પ્રણું નથી.
તેટલું ખરબ કરતાં મળુ એવી કમીટી
અને એણું ગ્રામ સાધારણ રિતે નથી
મળી સમતાં. મી. રીચ પગારદાર નથી
ને ગોલાઈ સમગ્ર ચલાવે છે તેથીજ
લગાડી કરને બની શકે.

આ બાબત અમે વાંચનારના વિચારો
દુઃકા કાળોમાં આવશે તે અપશુ. અને
એ દેશના વિચાર તે બાબત ગેસા મોટ
લગાવો દશે તો અમે લખશું, ને તેમને
છવેટ મેંસામીએકાનની પહેલેય મળશે.

ਮਲ. ਸਮਾਜ. ਗੁਪਤ

भा. समस्त भाषायां प्राचीनानामा
 भाषायां ह्यत्र एव पुनः पुरातनानामाभा
 लोकाभ्यामपि अत्रापि च प्राचीनानां
 अद्वा प्राचीनानां — विचारना लापद है. भा.
 समस्त भाषायां प्राचीनानां भाषायां
 प्राचीनानां भाषायां प्राचीनानां भाषायां
 प्राचीनानां भाषायां प्राचीनानां भाषायां
 प्राचीनानां भाषायां प्राचीनानां भाषायां

તેવડી તેઓ સાહેબે મગરૂરી ખતાવી
 છે તેવડું તેમનું અજ્ઞાન છે. તેઓ
 સાહેબનું ઘટે તેવો વચ્ચાપ મો. પરિપક્વી
 આજે પહોંચાડી લીધો છે તે વેન્ટરે અર્થે
 તેમનું મુખારકબાદી આપીએ કીએ.
 મો. રમદસબું બોલકું એવી જાનના
 છે કે પિટીસ સરકારની તેમના મનને કે
 બીજાના નથી. આવા વચ્ચેથી તેમની
 સામે લીવરલ પક્ષ પણ ચલાવે સંભવ
 રહેતો છે. જો તે પક્ષ તેમની સામે
 આવે કે નહિ તેની આપણને કશી દરકાર
 રહેતી નથી.

મી. રમટસની અગાનતાના કાળલા કાલ
એ. તેઓ સાથેય કહે છે કે આપણે
અંગણાનીવ સહ સલાવીએ છીએ. આ
પાત વધતી પડતી છે. બે કે આંગણાં એ
એક સલાલ છે, તોપણ તેની છાત્ર આપણી
સહતનો મહાર નથી. સહતનું મુખ્ય કારણ
એ છે કે ને કાપણે આપણને મુદ્દેમાર
નથા જુદા મારી આપણી વાત ઉપર
હુમસો કરે છે. ને મોરા નથા બીજા
કાળ મોણેમાં આપણને હસકા પાડે
છે અને આપણે નમાસા હોઈએ
તેમ આપણને કમરવા માગે છે. આ
બધી વાત મુદ્દા દે માત્ર આંગણાંની
આપણ ઉપર માર કઈ મી. રમટસ આપ
ણી મસકરી કરે છે ને મોરાઓને હસાવે
છે. આ જુદાઓનો તથા તેમના બીજા
તહેમતોનો જગ્યા મી. મસિખમીઆ તીમ
શબ્દમાં મી. રમટસને દહ મુકયા છે
મુંબઈ, બેહાનસાગર, તથા કદમનમ
જુદી પરમીયો વેચવાની દોરી આપીએ
આલે છે એવા આગેષ તેમજે મુદ્દેમાં
એ જેવા તેથી વાત નથી.

પણુ ગી. રમદસવા જુડાયા કરતાં તેમ
ના વિચારો આપણે રચારે સમજવા લાગ્યા
છે. ગી. રમદસ હશે એ તે વિષયથી તેમ
સાચ છે કે આ પદો, હુમલો વેપારી
વિષય છે. દોહી વેપારી આ સાહેબની
આંખ મળ્યા છે. એણે તેણી કહે છે
વેપારીને સોફશનમાં મોકલશે. ગમે
તેટલી મુશ્કેલીને પડે ત્યાં કરાંસવા
માત્ર માસોએજ સાદું રાખવા માગે છે
દોહી વેપારીની હિર કાલની વેપારની
મંત્રિના કામ મુકે છે. અને દોહી વેપારી
જે જકમુખ નહિ કહાંડે ત્યાં તબી રહે
નહિ. તે આપણે જાણે કશું
કરિએ તો તેણી સામે તો તે કહાંડે
કેવળ તે કહી રહેશે કે. મ. સમજે છે. તે
તબી નહિ. તેમજ તેમજ તેમજ તેમજ
તબી તે તે તબી તબી તબી તે તબી
તબી તે તે તબી તબી તબી તે તબી

સમજવાતું છે કે તે વેપારીઓ રજીસ્ટર
થશે તો તેઓને જેનું મુકદ્દમા છે તેઓ
ની આખરે જશે, તેઓને હીંદ શીટર
આપશે તે હાથ મોઢાં પછી પથ તેઓ
ને હોદ્દાનામાં જઈ પાપમાત્ર થવું પડશે.
તે તેઓ ૬૬ રહી જશે તો તેઓની
આખરે જશે, ને આખરે એજ ખરો પદ્ધતિ
છે, એટલુંજ નહિ પણ તેસાથ રહેવાથી
લગતમાં છૂત થવાનો સંપુરણ સંભવ ન
એટલે તેઓનો વેપાર ખસી જશે. પણ
વાનો એકજ રહેતો છે, એટલે કે કાયદાની
સામે બુઝવું નહિ તો મુશીલા આજથી
જ હીંમત.

વળી મી. સ્મટસનાં મનને અગે ધમકી
કરજો માનીએ છીએ. જે માણસ કરે
તે બદતો નથી. કરકનાર કુલે બસવ
નથી. ફળ અગવેલો સરખ ડાળતો નથી.
પણ માત્ર દ્વંદ્વકાળ મારે છે. એક તરફ
થી સ્મટસ સાહેબ કહે છે કે હીસેઆર
મહિન્દામાં દરેક હીદાને દેશપાર કરશે.
બીજી તરફથી કહે છે કે જાનેવારીમાં
સાઈ સેન્સ કાલ રોડે બંધ કરશે. આમાં
પાર શું ? હીસેઆરમાં જે બંધાતે કાઢી
ચુકશે તે પછી દુહાનો કાળી બંધ કરશે.
આવાં મન તો મુસ્લમામાં આવેલો બાકે
માણસજ બોલે. વળી દેશપાર કરવાની
જાત તો લેઓ સાહેબના દ્વારમાં આવી
નથી. તે પહેલાં દેશપારની ધમકી આપે
છે. આને અગે અગ્યાનો બેલ કાગળએ
છીએ. હવે દેશપાર કરે ને જલમાં તાપે
તેનો કર જે માણસ પોતાની આખર
વધાવી કરે છે તેને કેમ લાગશે ? અને
આંતમાં હીદા કામે વિશ્વાસ ખુદા હિપર
રાખ્યો છે તે મેમ મતલબ થી. સ્મટસથી
નવ ધમકાવી નથી.

ગી, સમસ્ત તે જોઈએ જોઈએ કરે છે
 તેની સાથે એમ જોવામાં આવે છે કે
 હિંદુઓમાં આપણી તરફ વેંતર વધતું જાય
 છે, મંગળાવારના તારામાંથી માલમ પડે
 છે કે કાળા માણસોનું રક્ષણ કરનારી
 અને નીતિ વરધક મંગળાઓએ મળાને
 કાચ કર્યો છે કે એશિયાટીક કાચો
 ખરાબ છે અને તે જાગત દીકરી સરકાર
 હોલોનીઅલ જોડીસ નથા દરાંસવાસની
 સરકારે તરમાસ વાપરવારી છે, આ બધી
 મંગળાઓ અને આખી દુનિયાના જાણ
 એ આપણી પક્ષમાં છે તેના પ્રમાણમાં
 મને તેટલું વેંતર મળ્યું ને મને તેટલી જ
 રીતે કરે છે. - બધું - ૨૦૧૧ આરંભમાં
 સંતોષ છે. (જે) એક રૂપાંતર
 કાણ માનવ આપનાર છે.

ચુકવું છે. અહિં તે વિરોધ જોવા નહીં
કરી શકાય તેટલું થયે.

અહિં નવા કાયદા આપત તેટલું કેસ
કરવા ઉપર વધીસતો મત લેવાની તબ
વીજ કરીશ. હાલ કમીટીના ધણા મેમ
ખરો બહાર ગયા છે. જરૂરીસ અમીર
અહીં પણ બહાર ગયા છે.

આ અઠવાડિયે મેં ઘણા જાપામાં
લાખ્યું છે. એક વાત હવે જોઈ શકું છું
કે દરેક જાપામાં આપણી હકિકત આપ્યા
હવે છે. અને ઘણા જાપા ઉત્તેજન આપે
છે. આપણી લડત શું છે એ બધા
સમજે છે. દાખલે આપણને બહુ મદદ
દરી છે. માસ વર્ષોત્તરોત્તરે બહુ સરસ
કાગળ દાખલમાં લખ્યો છે. અમેરીકા
માં હુલસ થયું એ જોડકારક છે. પણ
તેથી કરીને આપણા સલાહ ઉપર થઈ
ખાન જેવાયું છે. ક્ર. એ. ની નકલો
મોકલો છો તે બધા મેમ્બરોને મોકલવા
માં આવે છે. હું માનું છું કે તે ઉપ
યોગી થઈ પડે છે. બધા વાંચે છે.
કોમન્ટી વરતણકની બહુ તારીફ થાય છે.
તમને કંઈક મળે એવું ચાહું છું.

હવે કમીટીને આગળ ચલાવવી કે
નહિ તેના વિચાર તમારે કરવાની જરૂર
છે. મારું અનુચિતનું કામ જનવારીમાં
ખત્રાસ થયે. પણ હું માનું છું કે કમી
ટીને મારી ઉપર વિશ્વાસ થોડો ગયો છે
તે હું બધાને જોળાવતો થઈ ગયો છું.
લાંની લક્ષ્મીનું હું હાલ અહિં રહું તો
જોર મળી શકે એમ જોડકા માનું છું.
મારાથી જને તો હું વગર પૈસે કામ કરે
એ તમને જણાવવાની જરૂર ન હોય.
પણ મારી સ્થિતિ તમે જાણો છો. મને
તો જોડકા લાગે છે કે કમીટીને ટકાવી
રાખવી. કમીટીના મેમ્બરો બધા નામાં
કિત માણસો છે; ને તેઓના કામની
અસર થવા વિના નજર રહે. કેટલું
ખરચ થયું તે તમે જાણો છો. મારે
અને બીજા ખરચ ગણી હું જોઈ છું કે
વરખાના એક હજાર પાંચસૂ થવા માય.
અહિં કેમ ખરચ થાય છે એ મારે
જાણવાનું રહેતું નથી. જોઈ ખરચે
જોડકા કામ એ દેખીતું છે. જાપાનું,
તારણું, રદાપત્રું એ ખરચ એમ વધારે
કામ કરીએ તોમ વધારે ચાવજ. ગાડી
ગાડું એ પણ લડત જેવા સંજોરમાં દર
કેસને ને છુટા છુટા સહુ રહે છે તેથી
વધારે થઈ પડે છે. કેટલું ખરચ કરવું
તે માની સમજા ઉપર આધાર છે. કે
વધારે કંઈકે કંઈકે તે જરૂરત કરવું ને
જોઈ મારે સમજા હું કરી શકું ને
તારીફના બીસંતો જોડાવત કરી શકાય.

રંગ દવેશપર લંડનનું ટાઇમ્સ

કોલોનીયલ ગોરાની આરક્ષણી

જોકે લીડિંગ આરેટીકલ દરમ્યાન ટાઇમ્સ
વાંચે છે કે - બ્રિટીશ પ્રજાના ગોરાઓ
કોલોનીયામાં એશિયાટીક કમીગરેશન થાય
તે બેટલી સખ્તી બતાવે છે કે તેથી મોકુ
નુકશાન થાય છે અને એક લાય ઉભો
થાય છે જે દરેક પ્રજા માણસે વિચારમાં
લેવો જોઈએ છે. એ સખ્તી બીજી પ્રજા
ની સાથે આપણી હિંદી પ્રજાની બાબતમાં
તેટલીજ છે... એ હિંદુવાલ દરનારોએ
જોડકા આપમતલખી છે તેટલાજ અજાન
છે. એમ્પાયરની આંદીકુંડીઓનું તેમને
કંઈ જાન નથી. રાજના લાભોની દરકાર
રાખવાની કેટલી જરૂર છે તેનો તેમને
કંઈ ખ્યાલ નથી. હિંદુસ્તાનની ના. થહે
નસાદની પ્રજા ઉપર કેવી માહી અસર
થયે તેનો વિચાર કરવા વગર આંખો ધીંચી
ને હિંદીઓને અપમાન અને પતવણી
કરવા કરે છે. હિંદીના સનમાં શીજુરનાં
બીજા એ સોફે સેપે છે. બ્રિટીશ રાજ
દરનારોએ હિંદી પ્રજાના યનમાં કે
વિશ્વાસ પેદા કર્યો છે તે ઉપર કોલોની
અલ ગોરાઓ પાણી ફેરવી જાળવવા લાગ્યા
છે. જાંગળા ને પંચળમાં શું થયા એકું
છે તે નિદાણતા નથી. પોતાને કાયદા બાંધ
વાની સજા મળી ગઈ એટલે હિંદીઓના
સ્ત્રીઓ દરકારે પથરાય તેવું તમને કંઈ
નથી! વાદ રાખવું જોઈએ કે કોલોનીઓ
પોતાની મેળે પોતાનું રક્ષણ કરી શકે તેમ
નથી. કોલોનીયલ ગોરાઓની મુખાંધીથી
ક્યાંય લડાઈ થાવતો બ્રિટીશ સરકાર અને
બ્રિટીશ તિબેરીને જમવું પડે તેમ છે.
હિંદુસ્તાનમાં સુલેહ જળવવાનું પણ
હિંદીઓને માયે છે. કોલોનીઓને માયે નહિ.
આપણે માયે ફરજ છે તેના સારમાં
આપણને દક્ષ મળે છે તે આપણે આપણી
ફરજમાં પળાત ન રહેવું જોઈએ.
જોઓ કીંગની પ્રજાનાં માણસો તરફની
ફરજ બહી જાય તેને ચેતવવા તે પણ
આપણી ફરજ છે... કોલોનીઓના
મેમ્બરોશનના સલાહ લેવાનાં ટોળાંની
મુનસરી ઉપર યુદ્ધી શાસી નહિ.

લંડનની એમેરીકન પ્રિન્ટરન ગોરા
વરીએ, તથા યુનીવર્સ એડ એશિયન
સોસાયટીએ ટ્રાંસવાલની એશિયારીક
રાજનીતિ સામે પ્રોટેસ્ટના તથા ટ્રાંસવાલ
હિંદીઓ તરફ વધારે સાં વહવા બતાવ
વાંદી જરૂરત હોવા પસાર કરીને ટ્રાંસ
વાલ સરકાર તથા હિંદીઓ અને કોલો
નીયલ એશિયન ગોરાઓ આપ્યા છે.

ટ્રાંસવાલની લડતપર વિલાયતનો

જાપો

ગોર્ડેશોયર હિરદો

જણાવે છે કે મી. મેરલીએ હિંદીઓ
કોલોનીયમાં બે દીકરી મેંબરો નીમતે
હિંદીને કે કંઈ આપ્યું તે ટ્રાંસવાલ યન
રંગેટના કાયદાથી ધુળ બેસું ગળી ગયું
છે. વડી સરકારના કાયદાથી જનરલ
ગોરાએ ટ્રાંસવાલ પારલામેન્ટમાં એવા
કાયદો પાસ કર્યો છે કે તેથી આપણી
હિંદી પ્રજાનાં બધાં દેકા જીતવી લેવાય
છે અને તેમને બહુજ અપમાનકારક
ને અધમ સ્થિતિમાં મુકવામાં આવે છે.
કેનડા, તથા ફિલિપ્સ આફ્રીકા ને ખાસ
કરીને ટ્રાંસવાલમાં હિંદીઓને તમને દાદ
વાળવામાં આવે છે.

ધી ગારડીઅન

જણાવે છે કે - વડા પ્રધાનપરના કાગળ
માં મી. રીચ ટ્રાંસવાલના હિંદીને બુલ
મમાંથી રાહેન માટે ફટકો બધો લડે છે
તે ઘણી સરસ રીતે બતાવી આપ્યું છે.
પોતાને ઉત્તરની પ્રજા તરીકે ગણવામાં
આવે તેવી લાડવારીઓને પણ મરજીયાત
હજુ કરવામાં હિંદીઓ ફટકી નમનનાઈ
બતાવે છે તે જાણે હજી ઉગજ આવે છે.
ગોરા કોલોનીઓને શણ શખવા માટે
તેઓ ફટકે છે કે અમારે એક જાનના
વાદ વેતર્તા નથી. એશિયારીક કસારો
અટકાવાય તેમા પણ તેઓ આરે આવતા
નથી. તેઓ જે માગે છે તે નહત
વાજબી છે...

ક્લાસગો રહી રેકર્ડ

માં મી. જ. જે. લોગલ લખે છે કે -
રેકર્ડમાં એક વખત એવો ફટકો ને જોડકા
જોડકા પ્રોટેસ્ટ વખતે તે બધાએ યુન્હે
ગાર ગણાતા. તે હિરસો ટ્રાંસવાલની
સ્થિતિથી વાહ આવે છે. ટ્રાંસવાલમાં
કાળી આમકી જેના સરીરપર તે અપમાની
ગણાય છે; અને તે પાલમાલીએ પહેંએ
છે અથવા તેને યુક્ષામરીથી ઉઠાવવી પડે છે.
આ કોલોનીમાં રંગ દવેપ ફટકો છે તે
એશિયારીક એમેરીકનના બુલમયી
જણાવે આવશે. એ દવેપને લીધે હિંદી
એને ન્યાય આપાવવા એક પણ માણસ
અવાજ ઉઠાવી શકતો નથી. ઉપર
જણાવ્યો તે કાયદો માત્ર રજ કસાકસા
પસાર થયો હોવા ને લોકને બાકી
આવેનાં લોકો તે તરફ પળ વાપ
માન અને યુક્ષામરી તથા અન્ય રે એક

દેશ વિશે વધુ શું કહેવું? આવા નીચા પણમાં પોતાનું નામ ભેળવાય તે હિંદુઓને એવું લાગે છે કે તે હિંદુઓની આગવું હરે આવી રહ્યું છે કે. શું?

ટરાંસવાલની લડતપર હિંદી

છાપો

માદ્રી દિલસોજી

હિંદુ

હિંદુસ્તાનના બાપમાં ટરાંસવાલનો સવા ન ચડ્યા લાગ્યો છે તેનો ખ્યાલ આપ વા કટલીક દરજ્જા નીચે આપી છે:—

મદ્રાસના 'હિંદુ' પત્રના તા. ૨૨ મી અગસ્ટના અંકમાં ટરાંસવાલની લડતપર ઘણો સખત આરટીકલ છે તે મળ્યુંવા કાયક હોવાથી તેનો સાર નીચે આપ્યો છે. "...ગમે તે દેશના અને ગમે તે જાતના ગોરાઓ આજ્યા આવે તેને (ટરાંસવાલ) દાખલ કરે છે તારે એશિયાટીકને મનાઈ છે! આ અધમ કોલોનીઅલિઝમ રંગનો અને જાતનો જેટલો દવેષ એવામાં આવે છે એટલો દયાંય એવામાં આવ્યો નથી. દાલમાં ધમીએરાન કાયદો થયો છે તેનો હેતુ માત્ર હિંદીને બહાર રાખવાનો છે. એશિયાટીકની આટલી અદાવત કરવાનું કારણ કંઈ? કોલોનીઓમાં ગોરાઓને એશિયાટીક આટલા દડવા લાગે છે તો પછી હિંદુ જેવા મુલકની અંદર ગોરાઓ સામે તિરસ્કાર બતાવવામાં આવે તો ફરિયાદ કરી શકશે? કોલોનીઓમાં આટલો દવેષ અને દુરામનાયક બતાવવામાં આવે છે તો પછી અહીંયાં ગોરાઓ અને હિંદી એ કેમ બાળી શકશે? આ કોલોનીઅલિઝમ આ દેશમાં શું મોહું લઈને આવે છે? અને સારી કાગળીની આશા અહીં શેના રાખવા હશે? કેટલાક લોકો અમારા તાલિ બંધારણના રીવાજને વખોડે છે, પણ તેઓ અને તેમના બાહ્યો કોલોનીઓમાં અમારા બાહ્યોની શી વલે કરે છે? કહો લોકને અમારા રાખવામાં તેઓ જેવો બાવ બતાવે છે તેવો અમારા તાલિ રીવાજમાં રચેને પણ જણાયો નથી. તેઓ નું આપમતલબીયણું જેટલું ધિકારવા કાયક છે તેટલુંજ નોખા પોકારાવે તેવું છે. હિંદીઓ અમારી બિડીશ પ્રજાને લોકો ભરેલા છે, એમ કહે છે તો તે કોલોનીઓમાં કયાં આમું જાય છે? અમે બિડીશ

અવત ઝીએ તો કોલોનીઓમાં એ અવત પળવું કારણ શા માટે કરો છો? એ કોલોની સતેષપની વાત છે કે અમારા દુખી અને પીડાએલા બાપઓએ કાયદાની સામે થવા પ્રતિજ્ઞા કરી છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે તેઓ પોતાના નિશ્ચયને આદરથી વળગી રહેશે. આ દેશમાં ગોવકાટની હિંદુઓ સામે ગોરાઓ ચીઠાઈ જાય છે, તે સ્વદેશી હિંદુઓને શીતર અને રાજકોલ મળે છે; પણ કોલોનીઓમાં અમારા રોક અને નિરાધાર બાહ્યો તરફ અંગ્રેજોને જે દર છે તે ગોવકાટ નહિ તો બીજું શું કહેવાય? ટરાંસવાલ અને બીજી જગ્યાએ કોલોની બતાવવામાં આવે છે તેવું વલણ અહીંયાં અમે અંગ્રેજો સામે શામાટે ન બતાવી શકીએ? પણ બધા લોકો બંધાર ના નજર આગળ સરખા છે એ દરેક ધરમનો મોટો સિધ્ધાંત છે; તે અમારા લાઈઓ બુડી જાય એવા ન હોય....."

દાઈમ્સ આઈ દિલ્હી

શું બાઈનું પ્રસિદ્ધ "દાઈમ્સ આઈ દિલ્હી" જે હિંદુસ્તાનમાં તથા વિલાયત ખાતે અંગ્રેજોમાં મોટી વગ ધરાવનાર મણુવ છે, અને એશિયાનું પહેલું પેપર હોવાનો મનો દર છે તે ટરાંસવાલના હિંદીની કાઠમારીઓપરના એક આર્ટીકલ દરમ્યાન લખે છે કે "ટરાંસવાલના એશિયાટીકોએ કાયદો મોટો ફરજ જે પોતાના હાથમાં લીધો છે તે કહ્યાપણુ સરેલું છે. પછી સરકારની તથા હિંદી સરકારની અંતઃકરણની દિલસોજી તેમના તરફ છે, એક તેને અમલમાં મુકવામાં કટલીક મોટી દરકતો નડે છે."

બુજરાતી

તા. ૨૫મી અગસ્ટના અંકમાં મુળક તા પ્રસિદ્ધ "બુજરાતી" પત્રમાં "ટરાંસવાલના હિંદીવાનોની લડત." "કેદમાં જઈશું પણ સરજો નહિ થઈએ," એ મથાળાથી એક દિલસોજી બર્થો મુખ્ય આરટીકલ છે. તે દરમ્યાન "બુજરાતી" જણાવે છે કે "તેઓ આજબી રીતે કહે છે કે ફક્ત મોરો અથવા કાલ રાક લારેલા સખસોના દાખલામાંજ દુનીઆના શુદ્ધ બુદ્ધ દેશોમાં આવ્યાં હરજીયાન રજીસ્ટરો રાખવામાં આવે છે. હિંદુઓ શું તેમની પકિતના છે તેમને માટે એવાં રજીસ્ટર રાખવાં અને તેવાં રજીસ્ટરમાં પોતાના કાયદાં નીજાન પાડવાની તેમના ઉપર ફરજ પાડવામાં આવે? આ અમારું ટરાંસવાલમાં હજી નહિ બાતો ઉપર હિંદુઓની સરજો

બાતમાંથી બાતો ગાતો. મેદાન પાળા મે. ને નેવી જમુ એ વંદીઓને નમુનાકર એકમ પાળા કાન લવાવી છે. તે તેમની તે લડત પ્રત્યે આ દેશમાંની સમસ્ત હિંદી પ્રજાની માદ્રી દિલસોજી એ આવા વગર રહી નથી."

કેસરી

બાઈનું પાળ મથાળા નીજાના કેસરી પત્રના તા. ૨૫મી અગસ્ટના અંકમાં ટરાંસવાલના હિંદીની લડતપર લીકા છે. તેમાં ટરાંસવાલના હિંદી જેવી હિંમત શરી લડત લેવ છે તે તરફ તેના વાંચનારનું ખ્યાલ જોવાને આકર્ષતરી રીતે એવું દરજાવ્યું છે કે ટરાંસવાલના હિંદીઓએ જે રંગના (પાર્સીસ રીજીસ્ટર-સનો) લીધો તે અહીંના લોકોએ પણ ગોવકાટ વગર રીતે લેવો જોઈએ. પછી પછી વખને કાયદો બતાવ કરનારોએ કહ્યું છે કે ટરાંસવાલમાં એકી આટીકની હાજરીને લીધે ગોરાઓને મોટ ખમવી પડે છે તેથી ગોરા તોટરોએ એક મનો એ કાયદાને રોકા આપ્યો છે. આ હવેલના એક જવાબ કેસરીમાં મળે છે. તે કહે છે કે અમે પણ કહેવું કે—હિંદીમાં ગોરા અમલદારો, વેપારીઓ, અને શરી મરોની હાજરીને લીધે હિંદી પ્રજાને મોટ ખમવી પડે છે તેથી બધા સમજુ લોકો એક મનો સ્વદેશી અને ગોવકાટની દિલસોજીને રોકા આપે છે.

મી. વાઈબર્નનું બારાણુ

ગોરાઓથી કાયક લોકને અલગ રાખવાની મુખતા

તા. ૧૮મી સપ્ટેમ્બરે ટરાંસવાલ પારલામેન્ટના એક મેમ્બર મી. વાઈબર્નને કંકર સવાલ અને રીકરેશન એ વિશય ઉપર બોલમહેનતીન ખાતે એક લામબુ આપ્યું હતું. તેમાંથી મળ્યુંવા કાયક સાર નીચે આપ્યો છે:—

કારેર સવાલને હું બહુ મંબીદે પ્રકારનો શણું છું. આગળ એટલીજ સંજાળ રાખવાની હતી કે કારેરા સામે થાય તો તેને કાપી દેવા. આ કાય સહેલું હતું. પણ હવે એ સવાલે શીતુ રૂપ પકડ્યું છે. તેઓ હવે આગળ વહેવારીક કાયકાજમાં તથા ધંધા રોજગારની અંદર પણ બળવા લાગ્યા છે. કુલક સવાલો ગળા લેવ તેની તો અખર પાતે નડે ને હવાઈ પાઈ શકાય. પણ ને જે રીતે અખરે ગળા છે તેવી એ

ને બધા કારવાર આસરે લોકના દિનની
 નજરથી ચલાવાય છે. તો તે મુલકમાં
 મેદાઓને હક ન હોવાનું યાજ્ઞી છે તો
 કાફરને હક ન હોય તેવા મોરાનો મુલક
 કરના એ પણ યાજ્ઞી છે. આપણે એવો
 પ્રયત્ન કરવો જોઈએ કે રહેતે રહેતે
 કાફરને કાફરના મુલકમાં મોડલી દેવા.
 અને કાફરના મુલકમાંની મોરાઓને
 મોરાના મુલકમાં રાખી દેવા. આથી
 સહના મુલકની હક કરનારો અધિકારી
 કરવી જોઈએ. આ રીત ને રોક પ્રતે
 નીમાં અલગ રાખવાની રીત કાબલ કરી
 શકાયો. અપાઈ એવો ઉદ્દેશ છે.

મારા મન પ્રમાણે ગોરાજી મુજબ નીચે
આમ કે કયાં સમાવરના પાંચારણ મુજબ
ગોરા મળુરો પણ મળી રહે. જે માન
જે મુલકની અંદર મહેનતનું કામ કરે
છે તે માન આખરે દિવસે તે મુલકની
ખાલેક થઇ રહે છે. જોહાનસપરગમાં
૬૫૦ ગોરા પાવડા કોઢાળી લઇને ૪ કામ
કરે છે. કિલી ગેવાએલી ૩૦૦ માપડા
જોડલી રહેવે ગોરાઓએ ખાંધી હતી. જે
આવડતને કીધે એક ગોરાનું કામ સરાસ
કીમાં ૨૦૦૦ ટાકર જેટલું જણાયું હતું
અરણ્ય કે ગોરા મળુર. પોતાના કામની
અંદર માગજનો ઉપયોગ કરી રહે છે
માન કરતે એકે ગોરાનું કામ અવરસ
પુરવડે હોય. પણ આ સવાલ ઉપર
આખા રાજના ક્ષિતનો નજરથી
તમે જુઓ એમ કું છું છું. નરદમ ગોરાવર
ઉપર અને નળળી પ્રત્યક્ષને સુસી જે
ઉપર ખંધારણ હશે તેા ક્ષિતીય રાજ પ
દુનિઆનાં ઘણાં રાજ્યોની પેઠે આસ
જશે. પણ ઇશિરની મહેરથી ક્ષિતી
રાજનો પાંખા ન્યાય ઉપર રહેશે. તે રા
નાનાં નાનાં રહેલાના નિરજીવ સમુદાય જે
તયા પણ તે એક સજીવન શરીર જે

૧૭. તેના પિલાગ અથવા બુદ્ધ બુદ્ધ
 ત્યાં મેળવે તે, સરીરને દ્વાર પગ આંખ
 અને વંચે તે તેના પેઠે અમુક અમુક
 ગોરા અવધવની ગરજ સારે તેમ છે. તે સજ્જ
 દેખ તમે જેમ અંધજ અથવા કોસોતીરક
 વાલ ગોરાને જગ્યા હોય તેમ કાંઈ અને
 ત્રિપર અંધીઆટીક માટે પશુ દોષી નેત્રકો.
 તેને સહ સહને પોત પોતાના હક દોષ સહ
 આ અને અથવા અથવી ચવાનું કારણ ન રહે.
 જતા દુષ્ટ વદન અને દુષ્ટ કાંતેની પોત
 અંધ પોતાની પીડાવાડી કારે પોતાનો કામાર
 અંધો અંધાવી સં. આનામ કામાર અંધાવી
 ન સજ્જ કોયોરકરક નામ કાંતેની કામાર કામાર
 રી. ન અંધાવી કોત્રક. નામ કાંતેની કામાર

મુશીખતનો ઉપાય.

[illegible]

હું માનું છું કે કદરોળે અતે
 મળવો તેમજ, કદરોળી રચનામાં
 હેતુઓ સમાવેલા છે તે હેતુ
 દુનિયામાં પાર પડ્યા છે; તે તેમ
 પણ થતું જોઈએ, કદરોળે નીચે
 રાખી સુકવા એ અન્યાય બનેલું છે
 કરવાથી ઉલટાનું ગણતે પણ
 થશે. મુલામોને રાખનાર પોતેજ
 ખતે છે. બીજાની મહેનત પરે ર
 કદરોળ કરવી એ અનીતિ છે. જે
 સોંપેને એવી આદત પડે છે તેઓ
 અત્યાચાર છે. વળી એમ કર
 નાસી જાય છે. પારસે ગેલની
 રાખે તેને કદરોળ તો તેઓ કદરોળ

તે હોદી કાપને આ વખતે કુમક ન મળે અથવા તે કામ હારી જઈને કાપદો કબુલ કરી લેશે તો હું ખાતર છું કે સરકાર ગયા હોદીને લોકશનમાં મોકલશે. લોકશનના ધારા તો આજથીજ એકેટલાં પડ્યા છે છે.

કાળા લોકોનો સવાલ આખી દુનિયાનો મવાલ થઈ પડ્યો છે. ને પુરોગીએને તે પૂર્વના લોકોની ઉપર દયાથી ચલાવશે તો તેઓને પાખળથી પરતાવું પડશે.

જોહાન્સબર્ગમાં રજીસ્ટર ઓફીસ

ટરાંસવાલ આઝનીજ એસોસીએશનના પ્રમુખ મી લ્યુચાંગ કપીને રજારમાં એક કાગળ દરમ્યાન જણાવ્યું છે કે મીનાઓ ગુલામી કાયદાને કદી પણ શરૂ થશે નહિ.

તા. ૩૭ના અંકમાં રાંડ ડેલી મેલ કાગળે છે કે—મીનાઇ એસોસીએશનના સેક્રેટરીની મુલાકાતપરથી જણાય છે કે મીનાઓ કાયદાની સામે ચલાતા છે એ નકકી છે. કુલ ૧૧૦૦ મીનામાંથી ૬૦૦ એ તો આંગળાં ન આપવાના સોગંદ લીધા છે. અલેક્ઝાન્ડર પુલેક લેવાએલી પ્રતિજ્ઞને ક્ષેત્ર પરોપર રીતે વળગી રહેશે એવી તેને ખાતરી છે. વધુમાં એ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે મીનાઓ અને હોદીઓ મરજીઆત રજીસ્ટર થયા રાંડ છે. આથી તેમને કાયદાથી દરજ પાડવા માં આવે તેને તેઓ કદી સરજ થશે નહિ. વાન લોનડીસ રજીસ્ટરમાં એક પકિટ પહેરા ભરે છે, ને તે ભાગમાં એક પોસ્ટર મોડામાં આવ્યું છે તેમાં મીના અને કહેવામાં આવ્યું છે કે તેમણે આ મહિનામાં વાનલેનડીસ રજીસ્ટર તરફ આવ્યું નહિ.

ગયા શુક્રવારના અંકમાં ટરાંસવાલ હીડર લખે છે કે—મીનાઓ પીકેટોની સામ્યામાં વધારે કરવાના છે. તેઓ એ કાયદાને અપમાન જરોખર લેખે છે. તેઓ કહે છે કે અમે એક વખત તો રજીસ્ટર થઈ ચુક્યા છીએ, હવે આ કાયદાનું ઠાંઈ કામ નથી. અમે તે થશે પણ કાયદાની સામે છેલ્લે સુધી ઝગાવે અને હાથમ જોડે છે.

આ લોકો અમારા પાલિકાના અંગત વાત છે. અમારા રાજાએ જાણે કે નમા કાયદાને ગુલામી

મીરીના પારીઆ બરાબર ગણું છું. વળી તેણે પુછ્યું કે પુરોગીએને અને સીરીયોને આ કાયદો કેમ લાગુ નથી પાડ્યો ?

રજાર તેના સોમવારના અંકમાં લખે છે—મિ. ડૉ. એ. ની કમીટીની જણાવવા મુજબ હવે મુખી વેલ્હાન્સબર્ગમાં એક મુલ માણસ રજીસ્ટર થયા નથી. તેમણે એવી ખુબીથી બંદોબસ્ત કર્યો છે કે એકપણ હોદી ટાકિનમાં આવે તની તેમને વાતથી મળી જાય છે તેમને એવા ભરસો છે કે વેલ્હાન્સબર્ગમાં ગયા લોકો કાયદા ની સામે ધવામાં દડ છે. કામ ચલાવવા ની અને કાઈસેન્સ જાળવતી તોફીસ બહાર પડશે એ તેમના ધારવામાંજ હતું અને તેથી તેમનાપર તકભાર અસર થઈ નથી.

મંગળવારના રાંડેલી મેલના રીપોર્ટ મુજબ રજીસ્ટર એસોસીએશનને સોમવાર પછી કોરે કોરે છે. સરકારી તોફીસ બહાર પડી ચુકી અને વનરજ સમટસે બંધાયું પણ સંભળાવું જતાં એક પણ એસિયારીકે આંગળાં આપ્યાં નથી.

હેલ્લા ખખરો.

[મ. એ. માટે ખાસ તાર.]

જોહાન્સબર્ગ, ૪૨૫ વાગે તા. ૩૦મી સપ્ટેમ્બરે જરમીસ્ટન વાળા હિંદુ ધરમચુર રામ સુંદર પંડી તની મુદતની પરમીટ બલામ ચવાથી તે લંબાવી આપવાની મજકુર ધરમના ૨૦૦ ગાણસોની સહીઓથી એક પીડી રાન રજીસ્ટરપર મોકલવામાં આવ્યું હતું. જવાબમાં રજીસ્ટરે પરમીટની મુદત લંબાવી આપવા ના પાડી, અને મજકુર ધરમચુરે તાજાં ટ્રાંસવાલ છોડવું એવા હુકમ ક્યો. વળતા જવાબમાં મી. રામચુર પંડીને જણાવ્યું કે કાયદાને શરૂ થવાની દરજ કરતાં એક વધારે મોટી દરજ માટે બળવવાની છે. જરમીસ્ટન હિંદુ દેવળ ઉપર દરાનનાર કું છું તે જ્યાંની પાર્મીક કિયાઓ બગાવવા માટે બીજો કામ માણસ મળી શકે તો નથી. બિડીશ પ્રવતો માણસ છું. વળી એક ધરમચુર છું. હિંદુને માનતરો છું. તેને ન્યાયી ગાણું છું. અને આ બુલક છોડવાનું અસારે મારાથી અને તેમ નથી. માટે હું નમનનાથથી જણાવું છું કે તમારા હુકમનો લાંબ કરવા માટે ને સન્નઓ દરે તે ન સહન કરીશ.

મી. એનયોની પીટસને લખત ચતાં પકાઈ પડી તે જાળત મી. મોંધીએ પકાઈમાં કાગળ લખ્યો તે ઉપર મજકુર પત્રે ટીકા કરી છે. તે દરમ્યાન મંગા, પુલીઆ, તેમજ મહમદ હાફેલવાળા કેસ માં તેની સોમેટરો જે એસોસીએશનના પકાઈ પકાઈના પકાઈને બેચેનર લુક

એ જાતના લખલાઓમાં હવે પડી વધુ કહાણી અને વિવેક જતાવવામાં આવશે. મહાસના પ્રમુખીય મંડળ "મહાજન સભા" તરફથી એસોસીએશનપર નીચે મુજબ કેવલ આવ્યો છે. "તમાની મોટી આક્રમમાં તમારા તરફ અમને લાગણી છે હોવી થએલી સ્થિતિમાં તમે પાર્સીવી રીઝી સદસ્યથી લડો છો તે બરાબર ગણીએ છીએ."

ઈંગ્લાંડની ટપાલપરથી જાતિ નેલના સવાલપર ૧૧ માણના લાયક ટીકા થએલી જોવામાં આવે છે. "સ્ટેટીસ્ટ" કહે છે કે "અમરા લાઇબ્રેરી જાપાઓના જણાવવા મુજબ કોલોનીને પોતાના મુલકને સોંપ લોકોનો મુલક બનાવવાની પ્રજા છે તે સચવાવી જોઈએ અને એસિયારીકોને વગર અટકાવે દાખલ થવાનું ન મળી શકે. આ બતાવે છે કે લાઇબ્રેરી જાપાઓને રસો—જાપનીઝ લાઇબ્રેરી સાન આવી નથી તેઓને એવી મગરરી છે કે આખી દુનિયામાં ઘણીરણી મોરાર છે. અને કવરડ લોકોને જરા સરખું આપે છે તેમાં લલાઈ કરે છે. જે તેઓ આ લુલાવામાં મોઢાં ખાધા કરતા હશે તો ખરેખર આ દેશની આંખ ઉઘડવાની છે. સરકાર તેમના તરફ આટલો બધો નિરકાર બતાવે છે અને ઈમિગ્રેશન મુલકમાં તેમને રહેવાની છુટ આપતા નથી એ વાતના હોદી વાનોને ખબર પડશે તો પરિણામ શું આવશે? તેઓ રંગ દ્રવ્યના દુરાચારને ઉત્તેજન દેવા તેવું લખવામાં શું સમજતા હશે? શું ૩૦ દેસાંની લાગણીઓ કાંઈ હિસાબમાં નથી? શું મોટી પ્રજા એમજ ધારે છે કે કાવે તેમ હોદીનાં અપમાન કરી શકશે; અને કોલોનીયાંના નીચ લોકોને છડાવે જવાશે?

ચોક્ક શીયર ડેલી એમજરવર કહે છે કે: "એસિયારીકોને માત્ર હુકમ ધંધાને માટે બોલાવે અને તેમાંથી હુકમે ચલાવ ન દોએ તેવા કોલોની વિષે શું કહેવું? જે મોરારની એવી દશા થાય તો તે ચલાવી લેવા આપણે સાદ ના પાડીએ છીએ (ને હિંદીઓની જાળતમાં એ ચલાવી કાઢીએ) એ એક ગરજની વાત છે. મી. એસ. હલ્લ મી. ફીમાન કમલાની સાથે આજે રજીસ્ટર એસીસમાં ગએલ; તેમણે રજીસ્ટર થયા બારજ કરી હોય એમ ધારવામાં આવ્યું છે.

પણ પરમીટ વગરના કોલોનીને હુકમ મળ્યો હશે કે તેમણે તા. ૧૫મી પહેલાં માછલેટ આગળ લાવર થવું, અને તેમણે ગામાટે કોલોની છોડી ન જવું તે બતાવી આપવું. તેઓ રજીસ્ટર એસીસે જતા હતા પણ પીકેટોના સમજવવાથી માની ગયા છે.

એસીસર્ગે કાઢના એક સંદર્શીટર અને એક લુના સીવીલ સરવન્ટ મી. એનેયોની પીટસને જોહાન્સબર્ગ જતાં પરમીટ વાળાઓની સખતીને લીધે પકાઈ પકાઈના પાળત મી. મોંધીને એક જાપાનીઝ ટીકા મેલમાં તા. ૧૧ મેં એક લખત કાગળ લખ્યો છે.

નાતાલ કોંગ્રેસની મોટીંગ

ગયા સુધવારે રાત્રે મી. દાઉદ મહમદના હોલમાં નાતાલ કોંગ્રેસની મોટીંગ મળી હતી જે વખતે લોર્ડે સેક્રેટરીઓ, મી. ફરતમજી, મી. ફરિમાઇલ ગોરા, ડા. નાનજી, મી. જ્યોર્જ તથા જેમ્સ ગોડફ્રે, મી. પીરન મહમદ, મી. અબદુલ હાજી આદમ જવેરી તથા પ્રિંસિપાલના મી. હાજી હુસૈન વગેરે ધણા હાજર હતા. પ્રમુખ મી. દાઉદ મહમદ પુરસ્કી ઉપર બીરાજના બાદ સેક્રેટરી મી. દાદા એસ માને સભા મળવાનો હેતુ કહી સંબોધાવ્યો. સ્ટેગર વગેરે જગ્યાએથી જે ઉધરાણું થયું હતું તેના કિસામ વગેરે સંબોધાવી મી. સોહાલ, મી. જી. પી. ગાંધી વગેરેએ ઉધરાણાંમાં જે મહેનત લીધી હતી તેમનો ઉપકાર માનવામાં આવ્યો. ડરબનથી જે નવ મહરથો ઉધરાણા માટે પોતાને ખર્ચે ગયા હતા તેમનો પણ ઉપકાર માનવાની તોંધ લેવામાં આવી. મારીસબરગથી જે ઉધરાણું આગળ થયેલું છે તેના ચેકનાં નાણાં હજી વસૂલ નહિ થયેલ હોવાથી તે સંબંધી કેટલીક ચર્ચા ચાલી. કોઈકે કોઈકે કામ તરફના જે ચેકો હોય તેના પછસા વસૂલ કરવાની પોતે ગોઠવણ કરશે એવું મી. અબદુલ કાદરે જણાવ્યું. મી. હરેમા ઇલ્હાબાતને સમજાવી બીબ્બોએનો વધિ દૂર કરવા મહેનત લેવાનું મી. પીરન મહમદે જણાવ્યું. મી. દાઉદ મહમદ, મી. એંગલીઆ, મી. દાદા એસમાન, મી. અબદુલ હાજી આદમ જવેરી વગેરે એ આ કામનો ફરજી લાવવા યોગ્ય મદદ આપવાનું કહ્યું હતું.

બાદ પ્રમુખ મી. દાઉદ મહમદનું રાજી નામું વંચાયું. તે ઉપર મી. અબદુલ હાજી આદમ જવેરી, મી. ફરતમજી પારસી, ડા. નાનજી, મી. હાજી હુસૈન, તથા મી. પીરન મહમદે કીધા કરતાં જણાવ્યું જે દાલતા બારીક સમયમાં પ્રમુખ સાહેબે રાજીનામું આપેલું છે તે આપણે સ્વીકારી શકતા નથી. મી. હાજી હુસૈને આપણે પૂરવક જણાવ્યું કે દાલતા બારીક સમયમાં આપણા આગેવાનોએ બીબ્બો ના કર છે અથવા બીબ્બો પોતાની ફરજ નહિ પગ પતા હોય તે તરફ ડાદા આપણા વિના દરેક પોતાથી જાનતું કરી જુદાવાની ફરજ છે. પછી કેટલીક ગરબા આવ્યા બાદ રાજીના માણુ છેવટે આગળ ઉપર મુદ્દાની રહેલું હતું. મી. હાજી હુસૈને આપણે કરતાં કોંગ્રેસના ફરજી તરફ દર્શાવે કરી

કહ્યું કે કોંગ્રેસની પાસે હાલ જે ૮૩ પાર્સીની પુરાંત છે તે ઉપર ટ્રાન્સવાલના હોંદીઓ મોટી મોટી આશા બાંધી રહ્યા છે. તે માત્ર હુવાઈ કીલ્કા છે, ગને એમ બાસે છે કે ટ્રાન્સવાલને આપણે ઉપરજી ખુશવાનું રહ્યું છે. તેના જવાબમાં મી. ફરતમજી પારસી તથા પ્રમુખ સાહેબે જણાવ્યું કે નાતાલ ખરે ટાંકણે ટ્રાન્સવાલની બાબુએજ હવે રહેશે. ત્યાર કદાચ કોંગ્રેસના ફરજમાં એકી નહતી પુરાંત હોય તે ઉપર ખસુસ વિચારો બાંધી શકતા નથી. ટ્રાન્સવાલના હોંદીઓ ઉપર દુઃખ તે પોતા ઉપરજ છે એમ નાતાલ વાળાઓ સમજે છે.

પછી મી. ફરતમજી પારસીએ સુચવ્યું જે હિંદુસ્તાનના દરેક જાગવાળાઓ તથા જાહેરમાં આમ લેતા દરેક માદઓ આપણી લડતથી વાકેફ થાય તે માટે ઈ. એ. વી ૧૦૦ થી ૧૨૫ જેટલી નફો કોંગ્રેસ તરફથી મોકલવાની જરૂર છે. તપાસ કરતાં મને જણાવવામાં આવ્યું છે જે આવી રીતે મોકલવાની નફો એકાદ દરથી મળી શકશે. મી. હાજી હુસૈને ૫૦૦ નફલ હાલ તો સમય બેતાં મોકલવાની ભલામણ કરી અને જણાવ્યું કે આ કામ કરવાથી આપણી લડતને મોટી મદદ મળશે. આ ઉપર વધુ વિચેચન થતાં માણુ આગાહીઆની ૧૦૦ નફલ મોકલવા તો ઓરડર આપ્યો અને પછી માટે આગળ ઉપર નિરણય કરવાનું હરાવવામાં આવ્યું. બાદ કેટલુંક પરચૂરથ કામકાજ કરીને મોટીંગ રાતના ૧૧ વાગે ખસાસ થઈ હતી.

પેસીવ રીઝીસન્ટ્સ

ફૂલસેતેપથી રાંઝે કેના મેલનો ખજાર પછી સભે છે કે— જમુક દિવસ પછી સરકાર કાઉન્સિલ આપવાનું બંધ કરશે એ જાહેર થયા પછી, એસિપાટીશ દવે સું કરશે તે જાણવા માટે કેટલાક હિંદી ના મેં મુલાકાત લીધી હતી. તેમાં એક વને મરાઠાના લેડિયરને વિદાએ જણાવ્યું કે અમારી કામ પેતાના નિશ્ચયમાં અડચ રહી છે. જે કહી લાગતી સરકાર વિદી બોલે આ મુદ્દામાંથી કાઢી મુકવા માગશે તો જ્યારે પછી સરકાર સુધી પહોંચીશું. રજીસ્ટર એસીસને શરમ્ થયા અમારે વિલ્લ રુદ્ધ ન પાડે છે. રાજસેતેપમાં વખતી ન.સ નામ માગ કમા આવા ને ને આપણ અમારા મનેમાં મેળવ્યા

મનુષ્ય છે. અમારા મરમતું પવિત્ર કમાન પોતાની માળખી કરવાનો સરકાર ને શું દડ છે? સરકારે આ માળખીથી મોટી બુદ્ધ કરી છે. આંગળાં આપવાની બદનામી અમારે માથે નાંખવામાં આવે તે જરાયે ઠીક નથી. કાફરાઓ માટે તે હોય તે વાત જુદીજ છે. પણ જ્યારે તો તેને અપમાન ગણીએ છીએ.

બીબ્બ એક સવાલના જવાબમાં હિંદી એ જણાવ્યું કે— કહી અમને કાઢી મુકવામાં આવશે તો અમે ગળા પાસ હિંદુસ્તાન ગઈને લેશિને તથાતા કરશું. હિંદુસ્તાનમાં અંગ્રેજ રાજ ચાલે છે તે માત્ર ત્યાપને લીધે. દરેક હિંદી ત્યાં એમ જાણે છે કે કશિણ આફ્રિકાના લાસઓને બિદીશ પ્રજા તરીકે રાખવામાં આવે છે તે તેમને બિદીશ પ્રજા તરીકેના બધા દેશ મળે છે. ટ્રાન્સવાલમાં તો અમને માલૂમ પડી ચુક્યું છે કે અમને તેવા દેશ ખીલકલ છે નહિ. એટલે પાછા જનારાઓ હિંદુસ્તાન જઈને આ પોતાનો લેશમાં ફેલાયે કરશે. તેના પરિણામથી ગ્રેટબ્રિટનને સંતાપ થવા વગર નહિ રહે.

સ્ટેમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ગ્રાઇવેક્ટ લાઇન.]

અમરહંબી—તા. ૧૬ મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.
અમલાહી—તા. ૨૦મી એ મદ્રાસથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.
અમલોલોરી—તા. ૮ મી એ મુંબાઇ પહોંચી છે.

[ગરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

કંકજર—તા. ૧૬ મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે
ફેરડાગ—તા. ૩૦મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.
બુદ્ધરામથ—તા. ૬મી એ મુંબઈ પહોંચી છે.

[ક્રીડિયન્ટ આફ્રિકન લાઇન]

ધાર્ડીસ—તા. ૧૧મી સપ્ટેમ્બરે કલ કતાથી ઉપડી છે.
આન્ડ—મોશ દિવસમાં કલકતાથી ઉપડશે.

હિંદુસ્તાનની દરવાજ

ક. વ. મી. અંગ્રજવરના અ.સ.ના ૧૯૦૬ બાબુશાહીમાં આપવાની મળી છે.

ਅਮਰ ਪ੍ਰਸ਼

ਗੋਦਾਵਰੀ

C.W. 341 _____ 285

(અમારા ખાસ પ્રતિભિતિ તરફથી.)

હિમત્તર કાગળનો મો. સ્મટસે
 વાળેલો જવાબ

ગાંધીજીનાં મો. રસના કેટલાક આંતર
 યત દર્શિતીના કાગળોના જરાય વાંચ્યો
 કે એ હું જણ્યો તો મો. છું. ને જણ્યો
 તો તરખો તો આપું છું—

“ નવા કાયદાની રૂઝે પ્રકેશ ધારા વિને
તમારો ૩૦ મી આગસ્ટનો કાગળ મને
મળ્યો. ટ્રસ્ટનાલમાં રહેતા એથી આટીકા
કાયદાને તાગે યશે નો કેટલાક ખાસ
પત્રે કહેલા જોરા અમદાવાદને શરૂ
કિનાવા ને ઝુઝો નહિ કહેશે હોય એવા
હાદીએની પરચિટ લપાસવાને સાર
નીમતમાં આવશે.

આપસે-નહ દેવારે કહાડેને અરજ/કાવોની
પરમીટ, પરી ગોટી વિશે તપાસ કરવાનો
અપવાર નહિ અગાધ, લાઇસેન્સ અમલ
કરતી આગળ રજીસ્ટર રજુ કરવું તે
જમણો અંગુડા માત્ર હોયે પડશે. અને
તે અંગુડાની જાપ રજીસ્ટ્રારને મોકલવામાં
આવશે, જો અસત્ય જાપની સાથે તે
મળશે તો પછી ઠંઠ વધારે તલાસ કરવા
માં નહિ આવે.

મુદ્રાની પરચીટથી મહેલાઓને જોવાન
વા વિંચ ને વિચાર છું અગાઉ જમ્યાવી
મગો છું તેમાં ફેરફાર નહિ કરવામાં
આવે.

મન્યાપ પાસેથી છોકરાઓને વ્રથ લેવા
નો પ્રસાદો નથી. અને સોળ વરસની
અંદરના છોકરાઓને પદાર મોકલવાનો
દુઝમ નથી ફરી શકાતો. પણ જાગે ૩
પાણીએ કાપકા પ્રમાણે છોકરાની નીકાની
આંગળાં પિંગેર આપવાની કસમ પાળવી
પાડે.

ગાનાજી કોનસલ રિજિરેનાં આંગળા
નહિ લેવાનો ધારો છે તે સિવાય આંગળા
લેવાના ધારામાંથી કોઇને મુક્ત કરવામાં
નહિ આવે. ”

જેવાં મેસાળાં તેણું ગાણું

આ પ્રવેશ પ્રમાણે જે સાહેબોએ ગી.
ચાલસને પ્રાણ લખાવેલા હતા તેને
લાપસજી નવાવના મહેલો ઉ. વા. ગયા

મહાવે ૭૬ ની, ફરફટો ને: પગ નામ
પ્રતી જાણે, ગોરા પશ્ચિમ તપાસના

પણ, તેઓ ખાસ રજીસ્ટર થાય તો નહિ
મળે, પણ ઘણા હાંદી કપડાં હરે તોજ
મળે. જે હું મારા હાથ કાળા કરે તો
મારે તો કહેવું જોઈએ કે મારું રજીસ્ટર
કાળા તમાસે કે ગોરા, તેમાં કંઈજ તફાવત
નથી. કાળા તપાસશે તો વખતે જરા
વિવેક પણ વાપરે. ગોરા અમલદારે
સૂત્રામોની તરફ વિવેક વાપર્યો હોય
એવો કોઈ સંખતો હોય તો મને વાંચનારે
ખબર આપવા. એટલે તે ગોરા સાહેબ
નું નામ આ પગમાં શ્રદ્ધ શકે તેટલું
અમરે હરીશ.

ગામી માગણીઓની ચોખ્ખી ના સમઠસ
 સાહેબે પકડાવી છે. ને તે પણ્ય સુત્રામી
 સેનારને જાજે તેવીજ આપમાં. કેટલીક
 માગણી નકામી હતી એ પણ તેમણે
 ગતાવી આપ્યું છે. જેવી જે છોકરા
 ગાયત. સમઠસ સાહેબ ધારે તો પણ
 નવા કાયદામાં ફેરફાર કર્યા વિના સોળ
 વરસની અંદરના આળસ ઉપર કાંઈ
 ઉગામી સકતા નથી. માનક આંગણાં ન
 આપે તો આળસને સજ્જ નથી, પણ ગાય
 જે પોતાના છોકરાને સુલામીનો કંકા
 બચપણમાં નહિ શીખવે તેને સજ્જ છે!
 સુલામીના છોકરા સ્વતંત્ર મીઠ્ઠાજના આવ
 તે સરકારને કેમ પોતાય? હિંદુઓના
 છોકરા આક વરસથી કયાવલ શરિએ. ને
 બાલક કાયદામાં વરે. આપણે તો સુત્રામ
 હર્ષા, ઝાંઝે આપણા છોકરાને સુલામીની
 તાલીમજ હોય. ગાય તેવા બેટા ગંગ
 ચાલવુંજ આવ્યું છે. ને ચાલશે. કવે આ
 જવાબ વિષે વધારે શું કહું? માન
 એટલુજ બસ છે જે જે પ્રોટીરીયાના
 ભાઈઓને આવ્યા કરી ધારણી કાગળથી
 કંઈ પાછી ચડશે તો તેઓ લખુ પણ
 પોતાનો પૈસાનો મોહ જતો કરી કંઈક
 હિંમતમાં આવી મી. સમઠસને મદતો
 જવાબ મોકલશે. ને પોતાની જુલ પાછી
 જેમી જે જાત હિંદી કામ લઈ રહી
 છે તેમાં ખુર જોશી સામેલ થશે. ખરે
 ખર મી. સમઠસનો કાગળ દરેક હિંદીને
 શર અડવનારો છે. એ વાંચી દરેક હિંદી
 આવજને એમ ચલું લેઈએ કે "ને
 મી. સમઠસને તેના કાગળમાંની શરતે
 ઠરાંસવાલમાં રહેવા દેવાનુ હોમ તો મા
 ઠરાંસવાલ ન લેઈએ. અજ જળ દેનારે
 પુછા મોકલ છે. ને સુદા દુકોડ ખીટ
 જગ્યા એ પણ આપી રહેશે". ને
 સુદસો ચરે ને પછી જેવા રંગ બળે
 તે પોનારો જશે. તેજીને વીર વર થોરો
 મજા દેક ને દેક જા થઈ પુછશે.
 તેજીને પંથા ને દેક ને દેક મી. સમઠસ

ने सोंसरे निऊरी

મી. હાજી કાસમનો ખુલાસો

મી. હાથ કાસમની ઉપર મી. રસતા
ગળની જવાબદારી રાખવામાં આવી
તેથી તેઓ સાહેબ પોતાની ઉપર
ન્યાય થયેલો માને છે ને નીમિત્તો
પુત્રાઓ આપે છે તે હું કાસમી ધ્યાન
પૂ કરું છું. મી. હાથ કાસમ ભણે
કે:—

“ જે અરજ કોવોનીચલ સેક્રેટરીને
સ્વામાં આવેલ તે અમુક પ્રદર્શો મળી
કરવામાં આવેલ તેમજ વળી અરજ
બાપા નમુનાથી વાપરવામાં આવી
હતી તે કાંઈ મારી પોતાની યોજનાથી
નહીં પણ વકીલની જવામબદી હતી, અને
સરકારને નમુના ભરી અરજ કરવી તે
અમોને પણ હિંદુ ત્રાળી હતી; અને
સ્મૃતાવાળી અરજ કરવાથી સરકાર
અમોને મોંઘળી પ્રમાણે આપશે એમ
મારી નમુનાવાળી અરજ કરવાને બાધ્યો
તેમાં સારો લાભ હતા. તેમણે મધ્યે સગાંની
આપેલ. ખાસ મેંજ તેમ અરજ કરાવી
તેમ નથી. મારા નામ પર “ હિંદુસ્થાન
ઓપિનિયન ” માં ખાલી જોરી રીતે
ચંદ્ર બ્રહ્મામાં આવે છે તે તલન જોરો
છે. રજીસ્ટર થયું નહિ તે સર્વ પોતાની
મરજ ઉપર આધાર છે. જોઈકે લોકો
જોરી રીતે નમારી ઉપર મળેલ હશે
તેવામોના જોલ ઉપર જાણમાં માં.
નામ જોરી રીતે બહાર પાડતું ચોખ્ખું
નથી, મેં પોતે પહેલેથીજ ખીરીશ હિંદુ
અને એસોસીએશનના અમેસરોને જાહેર
રીતે કહ્યું છે કે જ્યાં સુધી ખુદા સિંમલ
માં રાખશે ત્યાં સુધી સર્વ બાધ્યો
સાથે ચાલ્યા કરીશ અને જેવટ હિંમન
જતી રહેશે તારે પણ બાધ્યોની સલાહ
અને મદદથી જે કરવું પડશે તે કરીશ.

અરજી અહીં તેમાં જે જે મદદથી
સંમેલન હતા તેમાં જોડાવાનો આદેશ
આવેલો હોય તો તે તદ્દન ગુરૂદી વા
છે, હું અસહ્યથી નરમ પ્રકૃતિનો માણસ
હું, અને સરકાર સાથે સમજુતી ઉપર
આવનાર પણ શ્લાપભવાણું ઠામ કરે છે
એમ કહી તેમાં જોડાયો. કેમ જે પીત્ત
જાતી પેટે મારા પાનવામાં પણ એમ
હવું કે કાપડો નાશુદ નહીં માત્ર અને
મદ્દતર રહેતો એજ છે કે સરકાર સાથે
સમજુતી કરી ફરકાર કરાવે અને તેમ
કરી સમાધાનીથી ડામ લેવું. થી. છ.
એરોરાએ એક નવી જાત સાચી છે, તે
તદ્દન મારી પ્રથમ જાતનો છે. એમ
મિત્ર હું કે તેમને ખુદા પૂરી મદદ કરે.

રમતસ સાહેબનું કાપણ

રમતસ સાહેબે તેમના મુદત્તુ કરનારા જોની પાસે કાપણ કર્યું છે તેમાં તેઓ સાહેબે નવા કાપણ ઉપર પણ રીકા કરી છે, તેનો તરફુમો નીચે આપું છું.

“ જોશીઆદીક સવાલ ખીજો પણ છે, અને તે દરસવાલમાં વસતા હોદી નવા મીનમાં આપતનો, દક્ષિણ આફ્રિકા ની વધુની આગાદીને તોડનારા આ સેકો છે. જુના રાજ્યમાં ૧૮૮૪ ના કાયદા પ્રમાણે હોદી સેકો જે ૨૭૨૪૨ થયે અમલ રકમ ન આપે તો રહી શકતા ન હતા. તે કાયદા વડે બધા હોદી ૨૭૨૪૨ થતા હતા. તેઓએ વેપારમાં હરિફાઈ કરી તેથી એ પારસાગેટે તેઓ ને બંધનમાંજ વેપાર કરવા દેવાનો કાયદા કર્યો. પણ ખીરીશ સરકાર વચમાં આવી. તેઓ ખીરીશ ફેવલ છે એમ તેણે કહ્યું અને જણાવ્યું કે લંડન કનવેનશનનીરૂઢે બધી ખીરીશ ફેવલને એક કરખા રીતે રાખવી જોઈએ તેથી બંધનનો કાયદો અમલમાં ન આવી શક્યો. પરિણામ એ આવ્યું કે હોદી વેપારી બધી જગ્યાએ પથરાઈ ગયા. તેઓ વગર લાઇસેન્સથી વેપાર કરવા લાગ્યા તે તેથી તેઓ મોરા વેપારી કરતાં સારી ભયનિમાં આવી પડ્યા. આ બધી બનાવ સ્થિતિ હતી, છતાં ખીરીશ સરકારનાં લખાણોને લીધે લડાઈ થતાં મુશ્કેલી ને ચાલી. તેનું પરિણામ તમે પ્રીન્સિપલ સ્ટરીટમાં, પીટરસબર્ગમાં, મોચેસ્ટરમાં તે ખીજી જગ્યાએ જોઈ શકો છો. તે જગ્યાએ વેપાર હોદીનાં હાથમાં છે. તો પણ લેકો પુણ્ય છે કે દેશમાં જીવનમોરો કેમ આવ્યો? વેપાર કેમ પડી લાગ્યો છે? હોદી વેપાર તે એક કામ છે, જેમ તાત્કાલમાં છે તેમ આદી હોદી કામે કરવા માગ્યું છે. તેઓ બધો વેપાર લઈ લેવા માગે છે, તેની દવા અમે કરી છે. તેટલા સાથે અમે ૨૭૨૪૨ કાયદો પસાર કર્યો છે. તે કાયદો પસાર કરતાં કેટલું મેચ્યર તેની સામે નહિ થયેલ, આ કાયદા બાબત અડચણ આવશે એમ હું જાણું છું તેથી હું તે છું જે તમને જણાવવા માગું છું. અહીં પણ હોદી છે તેથી તે કાયદો અમે અલગ કર્યો છે. ટ્રાંસવાલ માં ૧૫૦૦૦ હોદી છે તે ૧૨૦૦૦ બીના વેપારી છે. જુના કાયદાનીરૂઢે નીચેનાં સરડીરીકેટને ક્યાંથી બેવકુલમાં આપે છે તે વેચવા છે. જાણનાં નોંધાવનાં માં, અને પ્રથમમાં એવી-૭૦૦૦ માં છે.

દે નવાં આવાં જુદાં સરડીરીકેટો અમલ રકમથી ગણી શકે છે, અને હોદી-હોદી વચ્ચે તફાવત માલમ નથી પડી શકતો, તેથી આંગળાઓ પાડી ૨૭૨૪૨ કરવાનો કાયદા કર્યો છે, હોદી કામ આને અપ માન માને છે (હસાહસ). હોદીઓનું કેપુટેશન ખીરીશ સરકાર પાસે અમેલું પણ પડી સરકારે આ કાયદો મંજૂર કર્યો છે. હોદીની દક્ષિણ મેં પોતે તપાસી છે, તેમાં છું કે એક લોકાને હોદી રતાન છેડતાં પહેલાં આંગળાં આપવાં પડે છે. જે કામ સિપારી અમલદાર પેનશનનો કાયદો હોય તેને આંગળાં આપ્યા પાછ પેનશન મળી શકે છે. આપે ઇન્કાઈમાં હોદી કેપુટેશન મધુ ત્યારે આ બધી કાંકતો બહાર પડી. હોદીઓ એમ ધારે છે કે તેઓ સરકારને બેવકુલ બનાવશે, પણ તેઓને પોડી મુશ્કેલી તેઓની જીલ માલમ પડી રહેશે.

હોદીને ૨૭૨૪૨ કરવાની મુદત આપવા માં આવી છે. સરકારને માલમ પડ્યું છે કે ૨૭૨૪૨ જોશીસની પાસે પીકેટ રાખવામાં આવે છે. તેનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે વધુનાં લોકાં હોદી ૨૭૨૪૨ થયા છે, પણ મારે તેઓને સાફ દેવું થયે છે કે હોદી વસ્તુનો અંત આવે છે. કાયદો સખત રિતે અમલમાં મુકવામાં આવશે. અને જે હોદી મુશ્કેલી અમલ ૨૭૨૪૨ નહિ થયો હોય તેને હદખાર કરવામાં આવશે. તવી નોટીસ કહાડવા માં આવી છે કે જેની પાસે ૨૭૨૪૨ નહિ હોય તેને રીસેગર મહીના પછી લાઇસેન્સ અપવામાં નહિ આવે. જે હોદીઓ હાલ ૨૭૨૪૨ નહિ ચાલે તો આ તેઓને કોલી તક છે ને ત્યાર પાછ કામને ૨૭૨૪૨ કરવામાં નહિ આવે. આંગળાં એ આપશે કે એક લાઇસેન્સ આપવામાં નહિ આવે ને બધી કુશનો બધ થશે. (તાળીઓ) હોદી કામ એમ ધારે છે કે સરકાર જેવો પડતું મેકશે. પણ હું તમને ખાતરી આપું છું કે સરકાર પડતું મેકવા ધારતી નથી. હું હોદીઓને મેતવણી આપું છું કે અમે કાયદો બેવકુલ અમલમાં મુકશું. જે ઉમેદ રાખું છું કે જમાવાળાઓ એક બતાવી આપશે કે રીસેગરની રૂ ૩૦ તારીખ પડી તેઓની સામે દરખાસ્ત મોકલને સાથે બધ થશે. મને હોદીની સાથે તમારો નથી. જગ્યાએ હોદી બેવકુલ કરવાનો નથી. મને હોદીઓને આવતા અલગથી

નો છે. અમારો વિચાર આ મુજબ સહેલ લેવાનો કરવાનો છે. મને તેવી મુશ્કેલી પડે તો પણ એમ કરવાનો નિશ્ચય છે ને તેમાંથી અહિની સરકાર પાછી કહનાર નથી. (ખૂબ તાળીઓ) [આ કાપણ ઉપર રીકા અમે અમલ રીતેમાં કરીએ છીએ. મ. આ. બ.]

મી કમ્પર્મીયાનો વજાબ

મી. કમ્પર્મીયાએ આ કામને જાણ આપ્યો છે તેનો તરફુમો નીચે આપું છું. આપના મુદત્તુ કરનારા આગળ જાણ કરતાં જોશીઆદીક કાયદા સંબંધ માં આપે જે રીકા કરી હતી તેનો મમ નવાઈથી જવાબ વાળવા મારી એસોસી એશનની કમીટી તરફથી મને મુયના થયે છે. આમાં પ્રથમ અમેલો રીતે જે ખરો હોય તો તેમાં મારા નમ મન પ્રમાણે ફેલવીક હરીફત ખોટી છે.

હાલની મહીના કાયદા તરીકે લોકમાં જે ખોટો વહેમ લકાયેલો છે, તેનો તમારા જેવા હોદેદારને બહારમાં ફેલાવે કરતાં જોઈ મારી એસોસીએશનને બહુ ખેદ થાય છે. જેઓ વેપાર રાજ્યમાં પડેલા છે તેઓએ ભાર દબને જણાવ્યું છે કે આ બગર મહીનું કારણ કાંઈ ખીજુંજ છે. મને તેમ હોય. પણ તે મહીનું જેમ જોશીઓને ખમકું પડ્યું તેમજ હોદીઓને પણ થયું છે.

હાલ ટ્રાંસવાલમાં ૧૫,૦૦૦ હોદીઓ છે એ વાતની મારી એસોસીએશન સાથે ના પાડે છે. મારી એસોસીએશનને ફેલ લાક આંકડાનો કોઈ મળ્યો છે જે હું કે વખતમાં આપની આગળ રજુ કરવામાં આવશે. તે કોઈ ઉપરથી જણાય છે કે હાલ ટ્રાંસવાલમાં ૭,૦૦૦ કરતાં વધારે હોદીઓ નથી.

જુના કાયદા પ્રમાણે જે સરડીરીકેટો આપવામાં આવ્યાં હતાં તે સરડીરીકેટો ખીરી રીતે બેવકુલમાં આવ્યાં છે; તથા મુજબ, નોંધાવનારા, તથા ઉડવત માં એવી જગ્યાઓ છે કે જ્યાં આવાં જુદાં સરડીરીકેટો શેઠી કિમને હોદીઓ ખરીદે છે, આમ કહેવાનું આપને મધુ છે. મારી એસોસીએશન તે દરખાસ્તો તદત ધનકાર કરે છે, અને તે બાબતમાં બહાર તજાજ કરવા મામલુપરે સુચરે છે; પણ ૨૭૨૪૨ જોશીમાં એક સરકાર દત્તો જે ખોટી પરમીટનો ધર્મો પોતે કરેલો. અને ખાતરી આપે કે આપના બધા બધાના કામને હોદીઓને આપે તો, જે વખત સારું બધાના વિચાર ની તજાજ ને અમે તેના ને આપ

તમે લોકોની આગળ જે કહ્યું તેનાથી તદ્દન નોખીજ છે.

વળી તમે ફરીથી પણ બોલ્યા છો કે હિંદીઓ આંગણાં સાફ થઈને સામે આવે છે. મારી એસોસિએશને ઘણીવાર સરકારને કહ્યું છે કે આંગણાં એ અમારી લગતનું મુખ્ય કારણ નથી, પણ ફરજીયાત અમને રજીસ્ટર કરવા માગે છે એ, તથા તે કાયદાથી હિંદીઓને બદમાશો ઠરાવી મારવામાં આવે છે એ મુખ્ય કારણ છે. જે વખતે તે કાયદા સામેના અમારા વાંધા યુવામાં આવ્યા તે વખતે કાયદામાં આંગણાંની વાત પણ નહોતી યદ્ય. વળી આપને એ જણાવવા માગું છું કે ટર્સિનાલ આવનારા હિંદીઓ પાસે હિંદુસ્તાનમાં આંગણાં તો હું, પણ અંગ્રેજી પણ હદીએ માગવામાં નથી આવ્યા. હિંદુસ્તાનમાં માત્ર કામ માટે અંગ્રેજી લેવાય છે ખરા, પણ આંગણાં લેવાય છે તે તો માત્ર જેઓ અપરાધી હોય, અથવા તેના કામમાં સામેલ હોય તેવાનીજ પાસેથી. વળી બધાં- અંગ્રેજી લેવાતા હોય છે ત્યાં એ ધારે માત્ર અલગ માણસનેજ લાગુ પડે છે.

સરકાર કાયદાને સખત રીતે અમલમાં મુકવાને ઇરાદો રાખે છે તે મારી એસોસિએશન પહેલેથી જાણે છે. પણ મારે એવાર ફરીથી કહેવું પડે છે કે કાયદાને શરણ થવાની યુવામગીરી આગળ, તથા અમારા પવિત્ર અને અંતઃકરણપૂર્વક લીધેલા કસમ આગળ કાયદાની મોટામાં મોટી સખતારી કાંઈ દિસાવમાં નથી. હિંદીની નજરથી આ સવાલ તપાસી જોયો છે એમ તમે તો જણાવ્યું છે; પણ મારી એસોસિએશને જાણે છે કે અમે નમનતાઈ બરેલું અને દુઃખસહન કરવાનું વલણ લીધું છે તે તમે સાવ જુદી જાણો છો; તેમજ મારી એસોસિએશને ઉકાવેલ મુખ્ય સવાલો પણ સાવ જુદી જાણો છો.

છેવટમાં હું ફરીથી કહું છું કે જ્યાં બંધ હિંદીઓ કામકામ થઈ જાય તેની સામેના વાંધાની મારી એસોસિએશન ના નવી પોલીસ; વેપારમાં કામચલાુ વત ના અંકુસ વગરની દરિદ્રાઈ સામેના વાંધા પણ તે સમજી શકે છે. એ જ વાંધા દુર કરવા માટે કામની ઓળખ પાટવા માટે પણ એસોસિએશન તઈપાર છે. તે પોતાની નજી સુગમતો પણ બતાવી દીધી છે. બાકી એ કાયદો મારી નજી સુગમતો તે જાણ્યા વગર મોકલે છે; તેની વિગત જોતાં એક સુભમ કેળાવ

છે; તથા તે અમારી ધાર્મિક લાગણી દુખાવે છે; એટલે તેને શરણ થઈ શકું છું. મેં કહ્યું-રીસપેક્ટ રહ્યું છે તેટલું પણ યુવાની એસોસિએશને તો હિંદીઓથી નહિ બને.

એસોસિએશનની મીટીંગ

ગમે રવિવારે હમીદીયા ઈસ્લામીક સોસાયટીની પરવાનગીથી એસોસિએશનની મીટીંગ સોસાયટીના હોલમાં થઈ હતી. તે વેળા મી. હસપ મીવાએ ખુરશી લીધી હતી. હોલ ખુબ ભરાઈ ગયો હતો. આમનીજ મંડળીના પ્રમુખ મી. કવીન તથા બીજા મીનાઓ પણ હાજર હતા. મી. હસપમીવાએ બાબત ક્યાં પછી મી. ગાંધીએ પીકેટો (વેપો કન્ટ્રી) તેઓએ એકદમ નરમાસ વાપરવાની છે. પીકેટોએ કાંઈ જગ્યાએ સુંબળાવળી નથી બતાવતું. તેઓ સિપાહીની સ્થિતિમાં છે. અને સિપાહીનું કામ એ છે કે જે હુકમ આવે તે પ્રમાણે વરતવું; નિયમ સાચવવો, અને પોતાની જગ્યા ઉપરથી ખસવું નહિ. સિપાહીમાં એક વડો સિપાહી હોય તેના હુકમને તાળે પણ રહેવું જોઈએ. જે પીકેટોનું નામ પોતાની પાસે હશે તે પીકેટોને તેમની ફરજ બજાવતાં કેટલું પકડશે તો તેનો બચાવ મી. ગાંધી કરશે. પણ તેઓને દંડ થાય તો તે નહિ આપતાં તેઓએ જેલમાં જવાનું છે. જે પીકેટો ગેરવસ્તુક ચલાવશે અથવા મારામારી કરશે તેવાનો બચાવ બીજાકુલ નહિ કરવામાં આવે. પછી સા. આ. બી. હા. કમીટીને નિલાવવા બાબત સમજાવ્યું. તે મી. રીચના કામગીરી હકિકત કહી.

લારવાદ મી. હમામ અબદુલ કાદર, મી. ટી. નાઇકુ, મી. અબદુલ રહેમાન (પોસ્ટરટરખવાળા), મી. નવાબખાન, મી. કુચાડીખા, મી. અલી મહમદ, મી. જેસદ, મી. હમરજી સાહે વિગેરેએ બાબત ક્યાં. તેઓએ જણાવ્યું કે કમીટીને નિલાવવીજ જોઈએ. મી. જેસદે સવાલ કર્યો કે નોકરીમાંથી બરતરફ થાય તેવાનું શું કરવું. આના જવાબમાં મી. ગાંધીએ કહ્યું કે જેલ જવા સુધી જે તક લીધે આવે તે દરેક ઉકાવવાની છે. નોકરીવાળાને આગરની હરકાર હોય તો તે નોકરીની હરકાર નહિ કરે. નોકરી એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ મળી શકે છે. મર્યાબ નહિ મળે. દેશને ખાતર નોકરીની શી વીજ્ઞાન છે? લાઇસેન્સની મોટીરે જોવાત મી. ગાંધીએ મી. કુચાડી ખાના સવાલમાં જણાવ્યું કે મર્યાબ ન મળે તો જેલમાં જવું એ ઠીક છે પણ

લાઇસેન્સ વિના વેપાર કરવામાં હરકત નહિ આવે. છતાં જો હિંદી કામ કરી જાય તો રેસ્ટ કેસ થઈ શકે એવો સંભવ છે. તેમાં પૈસાની જરૂર પડશે.

પીકેટોની મીટીંગ

પીકેટોની નોખી મીટીંગ ઉપલી મીટીંગ પહેલાં થઈ હતી. તેમાં બહુ દિગંતથી કામ ચાલ્યું હતું. દરેક સ્ટેશન અને પોલીસ સ્ટેશન તપાસવા માણસો નીમાયા હતા. દરેકને સાફ રીખને જાની છે એટલે પીકેટ તુરત ઓળખાઈ રહે છે. પીકેટોનાં નામમાં ફેરફાર થયો છે. પણ હવે હું હાલ નામ આપવા ધારતો નથી. કેમકે ફેરફાર પાડો પણ થવાનો સંભવ છે. બપોરે મહીનો પૂરો થશે ત્યારે જેટલાઓએ કામ કર્યું હશે તેઓનાં નામ આપીશ. ગમે વખતે આપેલાં નામમાં જે નામથી એક માણસ વંચાય છે, તે નગેતમ અગયાબાઈ પટેલ વાંઝવાળા ને નારણજી કસનજી દેમ.છં જીણવાળા એમ સમજવું.

ફરગરસડોરખના હિંદીને સુચના

ફરગરસડોરખના હિંદી શંક ડેલી મેંતના રિપોર્ટર મારફત કામ લીધે રાખે છે એમ જોઈ છે. તેઓએ આંગણાં ઉપર ખુબ બાર દીધો છે. પણ તે કાયદો આપણને જ લાગુ પડે છે, તેથી તે આપણને સુન્દેગાર ઠરાવે છે તેથી કસુલ નથી એ સમજાવવાની જરૂર છે. ઇ. એ. ના પાછલા અંકે જોઈને બધી હકિકતથી એવા હિંદીઓએ વાંકેગારથવાની જરૂર છે.

ફેરીવાળાના કેસ

બોક્સજરગમાં ફેરીવાળાની ઉપર કેસ ચાલ્યા છે. તેમાં જો ખાનગી મકાનમાં ૨૦ મીનીટ કરતાં વધારે વખત મુઠી ફેરીવાળો રોકાય તો તે ગુન્હો છે કે નહિ એ બાબત માલજેટ કરાવ આપનાર છે. માલજેટ પોતાની લાગણી એક ફેરીવાળાના પક્ષમાં હોવાથી તેને છોડી મૂક્યો. આણું નવા કાયદા (વેપો પણ થવા સંભવ છે).

પીકેટ પકડાયો

મી. બાણા છીનીયા કરીને એક પીકેટને પોલીસે પગથી ઉપર ઉભી ચાલતા માણસોને હરકત કરવાના તહોમતથી પકડેલો. તે કેસ મી. ડોસની પાસે ચાલે લો. મી. ગાંધીએ મહત્ત્વ બચાવ કરેલો અને માલજેટ તેને બીનગુન્દેગાર ઠરાવી છોડી મૂક્યો. જો તેનો દંડ થયો હત તો તે ન. આપતાં જેલમાં જાત એવો બંદોબસ્ત હોતો આ ઉપરથી કેટલું એમ તરી સમજવાત કે ગમે તે પોલીસ ઉપર ઉભી રાખ. છૂટવાઈ કાણ એ

વળી તે ગી. બાબુના કિબાબી બીજા રહેવારુને જાણ પહોંચાવી નહતી. ત્યારે પોલીસ અમુક જગ્યાએ ઉગવાની તા પાટે ત્યારે બીજી જગ્યાએ કિબાબી એ સરસ રહેતા છે.

હિંમતના તાર

પાંચવરુદ્ધમાં ગેમણુ કાઢીએ તથા નાંદીયા ગી. મુસા પડી બાબુવડીયા અને ગી. કાશીરામ હાથ સુલેખાને તાર ગોઠવ્યા છે.

નવા બ્લેક લેગ

નાંદે પ્રમાણે સાહેબોએ હાથ મેં કાળાં ગયાં એ અડવાડીયામાં કરાવ્યાં છે:—

અવળ કરીમ, સલેમાન તખવળ, સુર મામદ દાસમ, અધવિળ વરીદ, મુસા વરીદ, કરીમ ઇસે, અમુ ગની, દાસમ દાસમ, (અથા લાણુવડા): કાસમ સુગાર, રાણુવાલવાળા (જરમીસ્ટનથી પાછોફરેલ તે): તથા દાસમ મહમદ જામનગરવાળા.

જેઠેટમાં તોડીસ

નાદાર હુળીય મોટાણના લેણુદારેને દેવાના પૈસાતો બીજા અરેશ મારેટરની ઓડીસમાં તા. પગીથી ચઢેદ દહાડાસુધી રહેશે.

જેઠાનસખરગના નાદાર હસમખવ મહમદ શેખજી ના લેણુદારની ગીડીંગ તા. ૧૬મી અકટોબરે માછજેટ આગળ બેઠાનસખરગમાં મળશે.

દાઉદ હસમાખવના લેણુ પેટે એમ. એમ. મુસા ઉપરનો માલ મીડસખરગ માં ૧૨મી અકટોબરે વેચાશે.

પ્રોટારીઆ અંબુમન ઇસ્લામ

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—મજરુર અંબુમનની ગીડીંગ તા. ૨૪મી સપ્ટેમ્બરે મળી હતી. ગી. અલી અ. લતીય પર મુખ હતા. સેક્રેટરીએ ડંડીની મ. ડી. સોસાયટીનો કાગળ વાંચી સંબળાવ્યો. તેમાં અંબુમનને મુખારકબારી મુચ્છવા માં આવી હતી. તે માટે હાજર પ્રદ રથોએ આજાર માન્યો. અંબુમનને ગી. અલી અ. લતીયે જે માસ માટે હોલ વાપરવા આપેલ, જે મુદત પુરી ચવાથી બાકાતું નહીં કરવામાં આવ્યું. ગી. સુલે ખાન ખાન મહમદે દરખાસ્ત કરી કે અંબુમનની ગીડીંગ કરે અડવાડીયાને બદલે દર મહિને જરવી નેમજીવ. ગી. હાથ બાબુમાફે ૫ મહિને કેટલાક મેચ. મહિને કેટલું કે પંદર દિસો ગીડીંગ બરવી

નેમજીવે. ગી. હરમાઇલ જુમા તથા ગી. ગનીતા રેકાયા મી. હાથ ઓરામાજીની દરખાસ્ત પાસ થતાં પીટર્સખરમથી આવેલા ગી. હાથ દાસમ તથા મી. અબદુલ હલીએ ગીડીંગમાં હાજરી આપી હતી તે માટે ગી. ઉસ્મખજીયાને આજાર માન્યો. ગી. દાસમ મોલીએ અંબુમન ને ફોલ્ડ મુચ્છા ને શી ૧૦—જેટ આપી. ગી. અ. લતીયે શી. ૫ જેટ આપી. ગી. સુર મહમદ અમળની તથા ફીરડીઆ નાથી ગી. હરમાઇલ ખાસ રોહાડની કાગલ ચવાતી અરજીપર વિચાર કરવાતું આવતી ગીડીંગપર રાખી તથા મી. હાથ ઉમરની અરજી મંજુર કરી સલા બર ખાસ્ત થઇ હતી.

ડંડી મહોમેડન ડીબેટીંગ સોસાયટી

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—માછ સેક્રેટરી ગી. સૈયદ સખાવત હુસેન વિદાય થતા હોવાથી તેમને માનપત્ર આપવા સોસાયટીનો એક મેળાવડો ગી. ગીરના પ્રમુખપણા નીચે થયો હતો. મેળાવડો ઉપરાંત બીજા હિંદુ તથા મુસલ માન ગૃહસ્થો આમંત્રણથી હાજર હતા. રજઆતમાં સેક્રેટરીએ માનપત્ર વાંચી સંબળાવ્યું. તેમ ગી. કાશીરામે તરલુમે કરી જતાવ્યો. પછી પ્રમુખના હાથે તે ગી. જુખારીને જેટ કરવામાં આવ્યું. મી. કાશીરામ તથા બીજા ગૃહસ્થોએ મી. જુખારીની સેવાની તારીફ કરી. ગી. ઈશાહીમ અહમદે જામામણુ કરી કે મી. જુખારીએ દેશમાં જઈને પણુ દક્ષિણ આફ્રિકાની હાડગારીઓનો સવાલ ચર્ચવામાં પગલ ન રહેવું. ગી. આહમજીએ મી. જુખારીને રેશમી રૂમાલ જેટ કર્યો. બીજા ગૃહસ્થોએ મી. જુખારીના હકમાં હુવા આપી. મી. જુખારીએ જવાબમાં જણાવ્યું કે મને જે આવ્યું છે તે માટે હું બહુ આભારી થયો છું. મેં માન મારી ફરજ બજાવી છે ને હું કહી સકું છું કે દેશમાં જઈને પણુ દરેક પ્રસંગે અહીંના બાઇઓ ના હુજની મર્યા કરીશ. છેવટે પ્રમુખે જણાવ્યું કે આ સોસાયટી એક વખત પડવા જેવી સ્થિતિમાં હતી તે બખતે મી. જુખારીએ તેને જરી રાખવા મહેનત લીધી. હવે તેમની જગ્યા પુરાતો મુકદ્દમ જે બાકે બચત કરવા હુસા અહીં સલા. હસ્તરખવ ચાલી હતી.

રજીસ્ટ્રેશન ઓડીસની મુસાફરી નો દેવાલ

જરમીસ્ટનથી ગી. રામ સુદર પંડિત જણાવે છે કે:—તા. ૨૪ મી એ મેસસ ડાડી ને સુરીરે અથે લીટારીયા સ્ટ્રીટમાં મેથી બીડીંગમાં ઓડીસ બોલી હતી. અહીંથી કાંઈ શિકાર ગમે તેમ નહોતો. પાંચ જણુ પ્રીટારીઆથી આવ્યા હતા તેઓ વોલંટીયરોના સમજવવાથી રજી સ્ટેશનરથી પ્લેગમાંથી બળીને પાળ ગયા. તા. ૨૫ મીએ જર. કાશીમ કરીને એક મદ્રાસી આવ્યો. તેને વોલંટીયરોએ બહુ સમજાવ્યો. પછુ સમજ્યો નહિ. તા. ૨૬ મીએ એક 'બ્લેકલેગ' નામે જેસક બલાદુર બેકસખરથી આવેલ તેની આગળ પછુ વોલંટીયરોની મહેનત કામ ન લાગવાથી મી. રામ સુદર પંડીતે તેને ગી. કાડીને સેપિલ. પાંચ મદ્રાસીઓ જેલમાં હતા તેઓએ રજીસ્ટર ચવાતી ના પાડી. બાદ અમલદારો વીદાય થયા હતા. અહીંના વોલંટીયરોનાં નામ નીચે મુજબ છે:— બાણુ કાલ બહાદુરસિંગ, બાણુ હલુરાસિંગ, આદમ કારા, કે. કે. પટેલ, મુસ્તફા, રમખાન, સુલામ રસુલ, હાંસા, લગવાનદાસ, મોરાર સાધવ, સુપરાહી તાઈડુ, મુસા આમુજ, મહમદ મેનર, હાસમ જેમી, મળેરી મુસા ઉમરજી મેમણ, આકુજ આમુજ. સોની કાનજી હરજી, રામ સુદર પંડીત, બપુ, પ્રાણબાઇ, સુખરામ સાદુ. વોલંટીયરોએ ઘણી સરસ સેવા બજાવી હતી. પ્રીટારી પાથી વોલંટીયરોના ઉત્તેજનના તાર ને કાગળ. મી. બાસ તરફથી કાગળ, તથા થિ. ઇ. એસોસીએશન તરફથી કાગળ મળ્યા હતા તે માટે ઉપકાર માનીએ છીએ.

જરમીસ્ટન સ્ટેશનપર ૬ દિંદી કામ કરતા હતા. તેને રેલવેના અમલદારે સુલામી પદા લેવા ફરમાવ્યું પણ તે લોકો એ મોજખી ના પાડી. તેથી તા. ૧૬મી અકટોબરે તેમને રજા મળી છે. તેમનાં નામ: નારમણ, બહાદુર, શીવજી, મોલાખજી, તથા પાંચ મદ્રાસી. આ લોક ના હિંમનની રજાસવારના બધા બાઇઓ નકત કરશે એવી જાણા રાખું છું.

જેઠેટ જરમીસ્ટનવાળા ગી. નાજી બાણુખાનના બેટા ગી. અબ્દુલ પાનાની સાદા અમલનીમાળખા ગી. પાણુખાનની પીટારીપર તા. ૧૬મી સપ્ટેમ્બરે નો ૧ માસ અરજી કરેલ ગી. અહીં હતી.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

હિંદના સ્વયં પ્રસારીઓનું જળપણી કાનૂનસ આપતી કસ્ટમસ ઠાંકણે રાજી પાન ખરવાનું ક્યું છે.

પેટલાદ મ્યુનિસિપાલિટી દેવતને સોંપવામાં આવી છે.

દેવપાડમાં ૧ છન ઉધાડવાની તજવારી આપવા માંડી છે.

વડોદરામાં એક સ્વદેશી બેંક સ્થાપવા વિલયાત ચાલુ છે.

વડોદરા ખાતે રાજા સાખની સાપણથી કામચે આજુ કરવાની એક કંપનીએ વિલયાત કરી છે.

વડોદરામાં બોજામાં બોજા ૩,૨૦૦ ના ગાલીક ખરચથી સ્ત્રીઓ માટે એક જાહેર લાયથેરી શહેર વચ્ચે ઉધાડવા શ્રી. ગહા રાજ્ય સમાજસાથે હુકમ કર્યો છે. લાયથેરીયન પણ સ્ત્રીઓ સંખ્યામાં આવશે.

મહત્તા બીખારીઓને પકડી સરકારી કામો ઉપર મજૂરીએ લગાડવાના ના. ગાયકવાડે હુકમ કર્યો છે.

પ્રેક્ષક ચાલુર દુકે મુદતમાં વડોદરાના વિદ્યામીત્રી સ્ટેશન નજીક એક મોટી લેબોરેટરી ખોલનાર છે. આ લેબોરેટરીમાં જાત જાતની દવાઓ જે વિલાયતથી બની આવે છે તે બનાવવામાં આવશે.

ના. ગાયકવાડે કારીગરોના ૭ છેલ્લા ઓને બપાન મોકલવા હસકું છે.

નવસારી પાસે આવેલા તવડી ગામે રેલવે સ્ટેશન કરવાની નજીક ચાલે છે.

મુંબાઈની પારસી પંચાયતના ટ્રસ્ટીઓ એ હાલની મેમ્બરોનાં કરવા પોતાની કામને સત્તા આપે બનાવવા વચવાઈ હુકમો કહાડી છે.

મુંબાઈમાં દેશી સાહસથી સ્થાપકી કંપનીનું સંપત્તિ બેંકની આખા કંડનમાં પણ મોકલવાના કાલ કાલેક્ટરના બેંક ક્યું છે.

નામપુર ખાતે કૅલેસ સાથનું પ્રદર્શન

ખરવાનો વિચાર માંડી વાળ્યો છે જતાં એક નવું પ્રદર્શન બરવાની ગોઠવણ ચાલુ છે. જેના અડધો ખર્ચ મ્યુનિસિપાલિટી તથા અડધો ખર્ચ સરકાર આપશે.

નામપુર ખાતે આવતા ટીસેમ્બર માસમાં મળનારી હિંદી નેશનલ કૅલેસના પ્રમુખને હોદ્દો સ્વીકારવા જોનરેલ સર શીરોજીરાજ મહેતાએ ક્યું જણાવી ના પાડી છે કે તેઓએ અહાર આગમ્ય એ મોટું માન જોગવું છે અને બ્યારે એ માન જોગવવાનો હક ધરાવનારા ખીજા કાલક મુદતે છે સારે એ કૅલેસ ના હોદ્દા માટે પોતાનું નામ સુચવવા હેતુ તે તેઓએ બાજબી કરેલું કહેવાય નહિ.

બાજબીના ગરંજા દેશબંધોએ હુકમ ઉલ્લેખ શીખવનારાં મરાઠી વિદ્યાલયો સ્થાપવાની ગોઠવણ કરી છે.

રાજમહેંદ્રી ખાતે એક અંગ્રેજ અમલદારે શિકાર કરતાં કાષ્ટ હિંદુ કોકરાને જોળીવડે ચીધી નાખ્યો હતો.

શુગેરી મહત્તા શંકરાચાર્ય બેંગલોરમાં એક મોટી સંસ્કૃત મ્યુનિવર્સિટી સ્થાપવા ના કામમાં હાલ રોકાયે છે.

મદ્રાસમાં ૩. ૧૦ લાખની સાપણથી એક કંપનીનું બેંક સ્થાપવામાં આવી છે.

બાજુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી ૩. ૫૦ લાખની સાપણથી એક બેંક સ્થાપવાના છે.

બાજુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીને યોગ વખત માં ૬૦૦ વરસ બેસે તે પ્રસંગે જે બેરીસાલ વિજેરે રથને હુકમની અસર ન હોય તે હારે ધામધુમ ચવાની વધી હતી.

કલકત્તા મ્યુનિવર્સિટીની છેલ્લી બી. એ. ની પરિક્ષામાં અંગ્રેજીમાં નિબંધ લખવામાં એક સ્ત્રી કૅલેસ નંબરે આવેલ છે.

કલકત્તા ખાતે ડા. રેશમીહારી શેખે મોટા પાયા ઉપર દીસસળીનું સ્વદેશી કારખાનું કહાડવા ગોઠવણ કરી છે.

કલકત્તા ખાતે ફાલે વીલીયમના તોપ માનમાં મોટા પાયા આવેલાં હયીઆરે અને ડા. મેળાના હુકમ પ્રદર્શન સુએગે વચ્ચે ચર્ચા ચલે છે.

ઓન. મી. ગોખલે કાલા લગ્નપતરાય ને છુટા કરવાની હિંદના સો આગેવાનોની સદી સાથેની એક અરજી લખે ના. વાઘસ રાય પાસે જવાના છે.

બનારસની સેન્ટ્રલ હિંદુ કૅલેસ માટે લાયથેરી તથા મ્યુનિસિપલ મંજૂર બાધવા મીસીસ જોની બીઅરે લંડન ખાતે ફંડ ઉભું કર્યું છે.

દિંદના વાઘસરાય લોડ મીન્ટો પોતાનાં બાપ સાથે દક્ષીણ હિંદુસ્થાન બને બરમા ની મુલાકાતે જનાર છે.

કેચીનના દિવાન મી. એ. આર. બેનરજીની બાપને લંડનની રાયલ એશીયાટીક સોસાયટીનાં હિંદુ બાપ સલાસક તરીકે ચુટી કાઢવામાં આવેલ છે. આ માન હિંદી બાપને પહેલ વહેલું મળ્યું છે.

ઈડીઆ કાઉન્સિલમાં જે હિંદીઓને નીમવાના હતા તેમાં એક મી. રોમેશચંદ્ર દત્ત નીમાશે એવી જે આશા કૅલેસ પક્ષે રાખી હતી તે મી. મેરલીએ નિષ્ફળ કરી છે. મી. અમીરખાનું નામ પણ એક જગ્યા માટે બહાર આવ્યું હતું તે પણ મોડું પડ્યું છે. તે જગ્યા ઉપર બંગાળી સીવીલીયન મી. કે. જી. ગુપ્ટે, અને નિવંધ રાજ્યના એક હોદ્દાકાર મી. બેલગામી નીમાયા છે.

પંજાબના ગવર્નર સર ડી. હબેરટન જે કાલા લગ્નપતરાયને દેસનીકલ કીધા બાદ વિલાયત ગયેલ તેમણે હવે પાળ આવી પોતાના હોદ્દાનો ચારજ લીધો છે.

માનવંતા કાલાખા નવરેજી પોતાની તખ્તીયત સુધારવામાટે યોગ વખતગર વિલાયતથી હિંદુસ્તાન જવા ઉપવાના હતા.

કાજુલના અમીરના નાના લાઈ સરકાર નસરુલ્લાખાન મહેકા અને મહીના ખાતે હજી કસ્ટો જનાર છે.

નેપાળના વડા પ્રધાને નેપાળમાં વસતાં નેપાળીઓ અને બંગાળીઓને "બંદે માતરમ" "ધુગાંતર" અને "કંડીમા" વગેરે પત્રો નહિ ખરીદવાનો બંને રાજ્ય જાલ ચલખનારાં હિંદીઓ સાથે જ વહેવાર નહિ રાખવાનો હુકમ કર્યો છે.

ફેટરના તાર સમાચાર.

તા. ૨ જી અક્ટોબરે જંગલમાં કલકત્તા ખાતે ફેટરનાં તારો કાપ્યાં હતાં. જેમાં પોલીસ ઉપર પચાસનાં વરસાદ પડ્યાં હતાં.

તેજ દિવસે ફેટરનાં ગોરાનાં સ્ટોર હાથમાં હતા અને ફેટરનાં સ્ટોરને પાડી નાખવામાં આવ્યા હતા.

મજદુર તોફાનીની અંદરે દેશી પોલીસ નાં માથુસો પોતાનાં છુત્તીદારનાં માથુએ મુકી તોફાન કરનારાની સાથે મળી ગયા હતા; તથા ગોરાઓપરનાં હુમલામાં પણ ભોળા હતા. મજદુર તોફાનમાં ફેટરનાં ગોરાને સખત ધબકાઈ હતી.

તા. ૩ એ વધુ તોફાનો થયાં હતાં જેમાં લોકોનાં ટોળાંએ ટ્રામ ગાડીઓપર હુમલા કરી ગોરાઓને માર માર્યો હતો. એ તોફાનોમાં ૪૦ ગોરા પોલીસને ધમકાયા છે.

મી. કેર હારડીએ હાલમાં કરેલાં આપણો મારે તેની તારીફ કરવા વિલાયતમાં સોસ્ટી આલેક્સાન્ડર પદ્મની ૨૦૦૦ મીટીંગ મળી હતી. એજ પદ્મની એક મીટીંગમાં મી. કેર હારડીનાં વલણને વખોડવામાં આવ્યું હતું.

ઉત્તર હીંદુસ્તાનમાં વરસાદની તંગીને લીધે મોલ નાશ પામ્યા છે, ને લોકો દુકાળની આફતમાં આવી પડ્યા છે.

થોડાંએક દિવસોએ જેઓ કેનેડાનાં અગાઉનાં તોફાનથી ગયાવ મારે કાનપીસ નામનાં મામ ખાતે જરાપા હતા તેમને ગોરા દંગાખોરના એક ટોળાંએ પકડીને કેનેડાની હદ સુધી નસાડી મુક્યા છે.

નવા ભમ પ્રીન્સ રજીસ્ટર્ડ સિલ્લાયત ગએલ છે ત્યાં તેમના સેંકડો છુત્તાં ગિત્રો એ ગોટો આવકાર આપ્યાં હતાં.

કલકત્તામાં થએલાં તોફાનના સંબંધમાં ૮૫ માથુસોને કેદ પકડવામાં આવેલ છે.

સીમલાના એક તાર ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે બેડીઆ પ્રતિજ્ઞા પાટ લાસ વાલુથી થોડાં કાળની અગાઉ આવી પડ્યા છે, ને મોટા સમયમાં દુકાળ કામો ખોલવાની જરૂર પડશે.

તા. ૧૨ અક્ટોબરના જંગલ પાર્ટીશન ના દિવસે મીટીંગો લાગવાનું થયું કરનાર બહેરનાં દિવસે સરકારે કાલુ છે.

કમીટીની હાલત

સા. આ. પ્રિ. ઈ. કમીટીની એક મીટીંગ તા. ૧૦મીએ લોડ એમ્પટલીલના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. જે પ્રખને ટ્રાંસનાલ ઇન્ડીયન રીફાઈકેશન બીલને અને તેમાં ખાસ કરીને દેશપાર કરવાની કલમને સખત રીતે વખોડી કાઢવામાં આવી હતી. મીટીંગમાં સર્વોચ્ચતે વડી સરકારને આગ્રહ પૂર્વક અપીલ કરવાનો કસવ થયો હતો.

ચાલુ વર્તમાન.

મી. કેર હારડીને નાતાલની મુલાકાત લેતાં અટકાવવા બેઠકોએ એવી સુચના સ્થાનિક જાપામાં કરવામાં આવી છે.

નાતાલના એટ્રેની-જનરલ મી. કાપીસ્કુર નો ગયા કાળીવારના શીકાર કરવા ગએલ ત્યાર પછીથી ક્યાંય પતો મળેલ નથી. કુલુલેડ રોડીશીઆ વગેરે ઠંકાણે તપાસ થયા છતાં કાંઈ સમાચાર ન મળવાથી વધુ તપાસ ભરી છે.

દુકાનના કાવલામાં ફેરફારની ખાચતપર ચરચા કરતાં નાતાલ વીટનેસમાં ક્યોર્ક કબલુ. કોસી નામનો લખનાર નાતાલની આખાદી મારે ફેટરનાં ઉપાય બતાવે છે જેમાં "આરબ વેપારીને તાણુ કરવા" એવી સુચના કરે છે.

બેન્કાન્સપરગના તંદુરસ્તી ખાતાના મેડી કલ અમલદાર એવી નોટીસ બહાર પાડી છે કે હાલમાં પાણી બગડેલું ગાલુમ પડેલ હોવા થી તેને પીવા અને રાંધવાના કામમાં લેતા પહેલાં ઉકાળવું તે સલાહકારક છે.

ટ્રાંસવાલ સેશરમેટીવ કાઉન્સિલમાં ને એક્સીવ મેંજરેન બહો બે હંટવેક (૩૫) પદના મેંજરેને નીમવાથી જનરલ મેંજરેન સ્થાનિક તથા વિલાયતના જાપાએ કડક ટીકા કરી છે.

તા. ૧૦મીએ સરકારે મારે કમીટીએમ આગળ અનુદર અને ચરક પડ્યાં હતાં.

ફેટરના દીંદી યુનિયનના કમ સંજો ધમાં જુલાની આપનાર કસિપ કલોચી આપની સહીસલામતી મારે કોંબરલી પોલીસ કારરે મહમદ હુસેમાન તથા મુલે માન આમદ નામના બે દીંદી પાસેથી જુલુની લીધા છે.

એક્સપરગથો એક લખનાર જણાવે છે કે ત્યાં માઈનપર વચવાની મનાઈ થવાથી હોકર લોકો ફિકરમાં પડ્યા છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના તોવમે માદ સખરો તેા તેઓના પત્રો ઉપર ઉચ્ચ બ્યાલ મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાળજની એક જ બાબુએ લખ્યું.
૨. અક્ષર ચોખા સાહીબી લખવા.
૩. નામ તથા ઠંકાણું બદોબર લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા સાથે નહિ, પણ અમારી તાણુને સાથે.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અકબારીયામાં દાખલ કરી સકારો.
૫. લખાણ હમેશાં કંઠે અને સુદાસર કરવું. —અધિપતિ.

પ્રાદ્યમર્ગમાં તકલીફ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ એજ.

અગ્રે મી. મુલામ મહમદ નામના એક છુત્તા દિંદી વેપારી છે જેમની હાલ અગ્રે ત્રણ દુકાનો ચાલે છે. તેમણે થોડીક મુદત પહેલાં પોતાની એક દુકાન સાહીક મહમદને વેચવા મારે કાવલા પૂર્વક અગ્રેના જાપામાં તેમજ ચર્ચમેન્ટ મેજેટમાં ૧૪ દિવસની નોટીસ વકીલ મારફતે આપેલ; તેમ છતાં અગ્રેની મ્યુનિસીપાલીટીએ તેમને લાઈસન્સ ટ્રાન્સફર કરવા મારે સરદીશીફેટ આપવા ના પાડી છે, અને તેવું કાંઈ પણ કારણ મ્યુનિસીપાલીટી આપતી નથી. આવી રીતે કાલોનીમાં વણી જગ્યાએ મ્યુનિસીપાલીટીએ દિંદીઓને લાઈસન્સ આપવાની ના પાડી છે; મારે આખા કાલોનીના દિંદીઓ બે દવે અગ્રન નહિ થાય ને વગડાં નહીં લે તે વધારે ને મારે માઠી વશ બાગવન પડશે.

વી. જનરલ.

નામગર, તા. ૧-૧૦-૦૭.

ડેલાગોઆબેની મસજીદ તથા લાઇબ્રેરી

મી. હુસેન અલી (બોક્સ ૧૨૮) ડેલાગોઆબેની કહે છે કે :

મસજીદના મુતવલ્લીએ આજ દર વરસ થી હિસાબ બહાર નથી પાડ્યો તે પાડ્યો જોઈએ.

ડેલાગોઆબેમાં લાયબ્રેરી સ્થપાઈ છે. ને તેમાં ઘણા ગ્રાંથોનો ગ્રંથ છે તે માટે ખુશાલી બતાવવામાં આવી છે.

એક મંડળી ઉભી થઈ છે ને તેમાં બહાર ગીટીંગ થવાની ફીક્સાલ આવી રહી છે.

[લાઇબ્રેરી અને મંડળ બાબત અમે સજી થયા છીએ, મસજીદ બાબત તે તરફ મુલવલ્લીનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. ઇ. એ. અ.]

‘ફુખી ને ફુખી ફુખી’ એ નામથી એક લખનાર ડેલાગોઆબેથી જણાવે છે કે નારાયણદાસ (જેને વીંધે ઘોડા વખતપર ડેલાગોઆબેનો એક અર્થાપત્ર આપિનિઅન માં પ્રસિદ્ધ થઈ ગયો છે તે) જેવમાંથી છોડાવ્યા પછી નદારી ન જવાનું કરાર નામું કરી દેવા તકવાર છે તે તે કમનસીબ માણસને છોડાવવા ડેલાગોઆબેના હિંદી મહાજને વિશ્વંશ ન કરવો જોઈએ.

વેરુલમ

અમારા ખજાનગી જણાવે છે કે :

અહીંના ગોપાળલાલના મંદિરમાં રામ ધતુપ યજ્ઞનો ખેલ હોવાથી બાલિક હિંદુઓ એકઠા થયા હતા. વરસાદનો આવેશ હોવાથી જોઈએ તેટલાં માણસો લાજર થયાં નહોતાં. ડરખનથી નાદારીવાળા પરજી ભગત, અંબારાગ મહારાજ વિગેરે આ ધર્મના કાર્ય નિર્માણે લાજર થયા હતા. બાળુ તાલેવંતસિંહ, પરજીરામ મહેતા, રાવવજી વિગેરે અહીંના સ્થાનીક વાસીઓ તથા મી. રવિકૃષ્ણસિંહ અને મી. ધનજી રામજી વિગેરેનો ઉમંગ પણ આ દાયમાં સારો જોવામાં આવતો હતો. રવિવારના રોજ સાંજના ધર્મ સભા મળી હતી જ્યાં પ્રથમ ગીતાજના ૧૫મા અધ્યાયનો સૂખ્ય ભાગ તથા રામાયણના અયોધ્યા કાંડનો કેટલોક ભાગ સંખ્યમાં રામાયણે રાજા લાજર થયલા સંગમનારાઓ સામે રવાના હતા. બાદ જુદા જુદા સંતની આજીવન

ભજનો જુદા જુદા માનારાઓ તરફથી તાલ મુરમાં વાજીત સાથે બોલાતાં રાતના નવ બજા જવાથી સર્વ મંડળ હાજરે વિસર્જન થયું હતું.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ જોએટમાંથી.)

ડરખનના સોની અવતરજી કંડાસામી પથર ની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૫મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

મારિસબરગના મુસા ખાનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૩મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

મારિસબરગના એસ. એ. નાઇડુની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં ત્રીજી વહેંચણીના આંકડા તા. ૧૫મી નવેમ્બર સુધી સુપ્રીમ કોર્ટમાં તપાસી રાકાશે.

ટોંગાટના જોડુત રોષ હુસેનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૨મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

લોવર ટયુમેસા ડીવીઝનમાં ન્યુ ગીલડર લેડના મથુરા પૈયાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૧મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

સ્ટેંગરના અમેથોરાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૧મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

સ્ટેંગરના આવમગેરુમલ પડીઆથીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૫મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

મારિસબરગના એસ. એ. નાઇડુની મીલકતના સંબંધમાં ત્રીજી વહેંચણીના આંકડા તા. ૨૨મી નવેમ્બર સુધી તપાસણી માટે ખુલા રહેશે.

ટોંગાટના મદમદ સાહેબે તેના લેણદાર સાથે સમજુતી કરેલ હોવાથી તે કમુલ રાખી તેને નાદારીમાંથી મુક્ત કરવા તા. ૧૫મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

સ્ટેંગરના મુસા ખાનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં રહેવાના નાદાર

પાસ થયેલ હોવાથી લેણદારોએ પોતાના હિસાબાદે ડરખન, નંદે શીલ્ડ સીટમાં ડરરી ચાલ્સ ડીકોટને અરજ કરવી.

ટોંગાટના મીનીઆ ગાડીપતિએ તેના લેણદાર સાથે સમજુતી કરેલ હોવાથી તે કમુલ કરી તેને નાદારીમાંથી મુક્ત કરવા તા. ૧૫મી અક્ટોબરે અરજ થનાર છે.

રાકડ ખજાન ભાવ.

માવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંબ ૧ ખસ્તાલુ	૨૫ ૬	૨૫ ૦
બીમડીના	૨૮ ૦	૨૮ ૦
એફ. એફ. ડી. આર,	૨૧ ૬	૨૨ ૦
એફ. ડી. આર,	૨૧ ૦	૨૦ ૦
મીની સહર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
ફુડાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
દેશી દુવેર દાળ,	૨૨ ૬	૨૩ ૦
દુવેર દાળ કાનપુરી,	૨૪ ૦	૨૪ ૬
મસુરની	૨૪ ૦	૨૫ ૦
મગની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અડકની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના,	૨૩ ૦	૨૩ ૬
„ દાળ	૨૪ ૦	૨૪ ૬
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઈ	૭ ૦	૭ ૬
ખીનીસ.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડતું તેલ ૧ ગાલન	૩ ૬	૩ ૧૦
એરરીનું	૩ ૨	૩ ૪
મીઠું	૩ ૮	૩ ૬
નાળીએરનું	૪ ૬	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
ખીણી	૧૭ ૦	૧૭ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૮ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૨ ૦	૧૨ ૬
મદારીસોપારી ૧ રતલ ૦ આ	૦	૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૪૫
ધી પેટી ૪ ડીનના પૌં	૮ ૧૦	૮ ૧૫
પોરખંદર	૧૦ ૦	„
પારાશીન ડીવેસ.	૬ ૪	૬ ૫
„ વાઈટ રોસ	૮ ૫	૮ ૬
„ „ માલન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નાળીપેર	૧૪ ૦	૧૫ ૦
ફલી	૧૦ ૬	૧૧ ૦
પ્રમખંડ રોષ	૧૪ ૬	૧૫ ૦
દુર નેસલનું	૧૮ ૩	૧૮ ૬
નીમ્બ (લીવરપલ)	૮ ૬	૧ ૦

ABDOOL RAHMAN, HAJEE HABIB

**MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.**

Tel. Address: "RAHMAN,"
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA General Dealer.

No. 2, Cornhill, Cape Town, S. Africa.
P.O. Box 204, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co

General Merchants & Direct Importers,
**MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.**

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Salt Goods

Box 3598.

**41 Market Street,
Johannesburg.**

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "ISMAIL"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Limplespoort, DR. RUSTEN-
Steenbokfontein, BURG.
Rietfontein

A. M. H. BHANA.

GENERAL MERCHANT,
Tel. Add.: "BHANA,"
અવધ બજાર, ગોલ્ડન પ. પ. રુસ્ટ,
VI. VI. 224.

M. E. NAGDEE & Co.

General Merchants &
Direct Importers.
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLGY,

DIRECT IMPORTER
-AND-
GENERAL MERCHANT
P. O. Box 12, Box 60, Box 1

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A large variety of

Rice, Pickles, Detergents, Kerosene, Oil, Candles,
Hardware, Bellows, etc., Furniture, etc.

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: "BAGOR," V. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,

GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA" P.O. Box 23.

S. D. BOBERT,

General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.

GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET. (Opposite the Bullring)
Tel. Add.: "CAMROODEEN" Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL EXPORT.
Messrs. Jalliboy & Sorabjee Bros., Durban.

જાલિબોય & સોરાબજી બ્રા.

અવધ બજાર,

124, કેપ ટાઉન.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Sofa Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St (West), Box 1420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,

GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 269
જાલિબોય & સોરાબજી બ્રા.
અવધ બજાર, ગોલ્ડન પ. પ. રુસ્ટ.

104 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SOMATRA CHEROOTS

BOER TOBACCO

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

No. 88. Tel. Add.: "SUN CIGARS"
Tel. Add.: "SUN CIGARS"

સસ્તો અને ઉંચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાટ્રા ચેરૂટ ઘેર
ઇન્ડીયા ટોબેકો શેગ તમાકુ નીચે
સસ્તો મળશે.

સન બોર્ ટોબેકો વેઇ.

104 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,

WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS.

131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,

GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,

GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3735
2 Crown Road, Portlouis
JOHANNESBURG.

Yrajdas & Catchand.

GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,

GENERAL MERCHANT,
Box 26 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 6. Telephone 34100: KHOTA.
REIDELBERG, TRANSVAAL.
Branch: KHOTA & CO., NATAL

Essop Suliman,

GENERAL MERCHANT.
Box 314. Tel. Add.: "ESSOP"
KRUGERSDORP

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

इन्सुरेन्स तयमे पुतणे
भगवता विमार्का ओफिस.

स्थापन-वेर २०,००,०००.

अर्जो कमेसे कमतामे कमतो माव मिले
दुनीयाभां शेपी खुनी भागना पोमानी
सेलीस, लेनी मुदी पां ३०,००,००० नी से.
दुनी लयाववापी ओडामा जोडा वाव भावे
मणी रावे.

१. कमेसे पुतणे दुरुपुत पुतणे, न
कुमेसे दुरुपुत पुतणे पुतणे पुतणे
पुतणे पुतणे, कमेसे पुतणे पुतणे पुतणे
कुमेसे पुतणे पुतणे पुतणे.

A E. CHOTABHAI,
MERCHANT.

P.O. Box 33.

KRUGERSDORP.

इटरना तारनी कंपनी, लोभोटेस.

हिंदुस्थान तथा युरोप मोटेना तारना सस्ता दर.

इटरनी कंपनी कोष्ठपथु सेडाने मरि हिंदुस्थान, लपान, युरोप, जोसेवेसीमा अने
ज्येतिहा तार मोठवी गुडे छ. निवर्णीत परादिने हर सरसा वीक अने शीलीन अने
ज्येती सीमित आपसमा आवे छ.

इटरनी कंपनी तार आपसा ठपावपी दुनिस्थाना कोष्ठपथुकापर पेसा मोठवी वडे छ.
इटरनी कंपनी तार मोठवतार तथा तेनार मल्लीना सरनामा रछरेडर करे छ. आ
रछरेडर नामने मरि कोष्ठपथु पथसा सेवामा नथी आपसा इटरनी पास कोड मुठ छ ते
कोड सीते सपुसु छ. आपसी सीते नाम रछरेडर करापी कोड शब्दोभां तार वेवा तथा
मोठववापी पथसा यरते इरे काम कोडवी सहाय छ.

पथा इतर कोडमा आविता तार इटरनी कंपनी तेना अरथ करी तेनार मल्लीने दवी
पर करे छ.

यु पुतणे मरि नीयेने सरवापी दणी.

मनेर, इटरनी कोष्ठपथु, अथवा इटरनी कोष्ठपथु,
इटरनी कोष्ठपथु, सेडाने मरि कोष्ठपथु,
इटरनी कोष्ठपथु, सेडाने मरि कोष्ठपथु,
इटरनी कोष्ठपथु, सेडाने मरि कोष्ठपथु.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156, Tel. Add: "VYAS."

Corner Prinsloo and Tennenlo Streets,

PRETORIA.

MANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Tel. Add: "MANJEE DULABHDAS"

P.O. Box 11 Johannesburg

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

Tel. Add: "I. A. CAJEE"

1156 Prinsloo Street, Johannesburg.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces.

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Mangoes, Oranges and Hotel

Leaves on our lawn at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telephone Address "DOORASANY"

E. Soleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Mahta & Khanderia Bros.,

MERCHANTS & IMPORTERS,

Market St., and at Spelonken,

Tel. add: "KHANDERIA," Box 160,

PIETERSBURG.

YUSUF PATEL,

GENERAL DEALER, MERCHANT & IMPORTER.

P.O. Box 81, Market Square.

Tel. add: "YUSUF," KLERKSBOOP.

Abdeola Hajee Khan Mahomed

**General Merchant &
Importer,**

CHURCH SQUARE

Opposite Government Buildings.

Telephone Address:

"ABDEOLA KHAN" P.O. Box 60.

POTCHEFSTROOM.

INDIAN

OPINION

INDIAN
OPINION

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, October 19th, 1907.

No. 42.

Printed by

Telephone 216.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

W. VAN SCHOOR & Co.,
Market & Commission Agents.

Buy and sell for the Natal Producers
located for sale on Cape Town Market,
on commission.

PROMPT SETTLEMENTS

References: Mr. J. V. M. Street the Market
Master, Bank of Victoria (Market Branch)
Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
50, Lavery Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,
General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,
VERULAM

A. Tomaselli & Sons,
MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on
commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest
Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2928,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel. Add:

"BOSTONIAN"

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
033.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply.

PAREE BUSTONJEE, 115 Field Street, Durban

જયજીવન મે મારના વેપારી.

આજી, પોલીસ, મકાન, ફરી વરે વારે કાલથી
નવો નવો વસ્તુઓ તેમજ પસંદગી સેવા કરી
બી રીલીવરી કરવામાં આવે છે. વધારે માત્ર ચોર
નોંધે સરનાયે પુલો નવી ફરી બેઠી.

Tel. All - Gandhi. 52, 53, 54, 55
R. A. Gandhi, Tongaat.

**DO YOU WANT TO
BORROW MONEY**

REPAYABLE in 30 years? If so
Join our Association.

Mutual Building Society, Ltd.,
Box 1180 Cape Town.

100 વરસની મુદતે પાસા ઉઘાડી લેવા
હોય તે આપારી એસાસીએશનમાં
લેવાનો છે.

મ્યુચ્યુઅલ બીલ્ડિંગ સાયટીય લીમીટેડ.
બોક્સ 1180; કેપટાઉન

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કુ તેલ)

તાજુ અને સસવુ

આમાર કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MAYET.

1-1 Duces 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

P.O. BOX
441.

ઈં અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નામલ).

Tel. Address:
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,	Skirts,	Bibs,
Blouses,	Underskirts,	Bonnets,
Night-gowns,	Children's Fancy	Bootees,
Combinations	Goods,	Mats,
Chemises,	Frocks,	Wool Shawls.

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Laces, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapsness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં ૧૫ની સુધી મુખ્ય ગમતના આહીયાના દિશાને વેચી નાખવાની છે.
અગ્રી લેનારને ખુબ કીકાવત વાલે મળે. માલ ખુબ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,

અનરલ ડીલર.

અપર, જરોસરી અને બીજા દરેક ગમતના
માલ રેશમના રાખનાર.

૫૦૦ ફેડ રોડ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

અનરલ ડીલર,

કપડા, કોસ્ટી ધોર દુસરી સર્વ મુકમલ
માલ સ્ટોકમાં રાખેવાળા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નોંધ. અબ્દુલગની કંપનીનાં પાસેનાં બધાં જ મુકમલમાં
બધાં જ માલો, સેવાઓ મળે.

ફોન નં. ૭. ડરબન સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

129 & 130 FIELD STREET.

P.O. BOX 12

TEL. ADDRESS "MIANKHAN" BOX 12

1907

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, RESIDENT.

દાસના બાગીચાઓ આ વેપાર માટે
વધુ ઉપર ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એક.
૧૨૩૫૫ની કુલ ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કહેણ કે નવા બાગીચાના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર માલ ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું કહેણ હતું.
હવે તે નામ કેરવી ઉપરના નામથી કુલ આ
લે છે.

જયાજય માલના વેપારી.

૧૨૩૫૫ની સોલુશન, કપડા મર,
સુદ, કપડી માલ, દારૂ, કપડા સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 55,

HEIDELBERG.

Branches:—

Petersburg, Box 24, Nigal, Box 43,
and at Volksrust

(as BHVAT BHADRA & Co.)

Tel. Address "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

843 PINE STREET, DURBAN

TEL. ADDRESS "PAHULAK" BOX 124

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

808 Church Street, Pretoria.

P.O. BOX 337

TEL. ADDRESS "TAYOB"

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમર.

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી જશે.

સાધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૨૩ ઓક્ટોબર
નોર તથા લોડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઓર મહત્તમ જાનવાલી નોટો

દરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાનાં હોગી.

સાધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૨૩ ઓક્ટોબર

સાધી મુંબઈ દોવસ ૧૪માં.

સ્વદેશ જતાર લાઇઓને ખુશ ખબર.

* કીમતો તકે *

મુસલમાન લાઇઓની
ઇંદુલહીતર.

હિંદુ લાઇઓની
દિવાળી.

સાધી મુંબઈ

અમરુખી ૫૦૦૦ ટન તા. ૨૩ ઓક્ટોબર

આગેતની એક આગેત અમરુખી તા. ૨૩મીએ મુંબઈ સાર્વ જરૂર ઉપડી જશે.
લાઇઓ. એ આગેત એવે અવસરે ઉપડશે કે ઉપડ્યા બેઠા મોટા તેહેવાર એમાં
જનાર પાસેજરને ખુશીથી મેતાને થેર પહોંચી મળા અનેકી સાથે મુજબવાને તક
મળશે.

એ આગેત ડરબનથી ઉપડેલી કેલાગોઆમે પાસે ઈનીયાદ ટાપુ છે ત્યાં
કેલાગોઆમેથી આવી તથ્યારે યહ રહેલા પાસેન્જરોને એ કલાકમાં લઇ સાધી
મુંબઈ સાડે ઉપડશે. (કેલાગોઆ કે બેરા જશે નહિ) અને ડરબનથી ઉપડેલી
દીન ૧૪ જેટલી ટુટી મુકતમાં મુંબઈ પહોંચી જશે.

એ આગેતની આંદર દેશી ખસાત્રી છે. એ આગેતના પેસેન્જરોને
બહુજ સુખામરી છે. તેઓને સરસામાન મુકવાને પણ પુખ્ત જગ્યા છે.
વધુ ખુશાસા માટે લખો અથવા જાતે મળો : નીચે લખેલે દેલાણે.

King & Sons,
West Street Durban.

M. C. Langford & Co.,
339 Pine St. Box 57, Durban

મેસર્સ ઈંગ્લેન્ડ સન્સ.

રેફર આદ, દરબન.

મેસર્સ એમ. સી. આંમલોઆ મુ.

337 પાર્લિંગ સ્ટ્રીટ જોહાનસબુર્ગ.

INDIAN LAUNDRYMEN

Yanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg

Orar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

મુલેમાન હરમાન મીયાની કા. બહારના
માલસોને રહેવાની બીજેની સમયક સારી
સખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ડી. વોઇસો.

સ્થાયર મિલકતના એજન્ટ.

બહેર હરશકથી જમીન વેચનાર, સર
કારી માપવિદ્યાર અને મીલકતની કિમત
માફકનાર. હમ્મીરીઅલ પીલ્ડીઅસ,

૨૯૩ સ્પીય સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

મહાઈ, ખીન્ડ, લોપરશીંગ, જુવાર

જેરે વજેરના ખરીદનાર.

પ્રક્ર, વાવવાના પટેલા, જોટ, બતાવરો

નો ચારો વજેરના વેચનાર.

વાવવાના ફરેચ ચારીરોટ પટેલા

નેર ૬૩ રતલના કેસ ૧૧૧ ૮-

જોરદર સાથે પડસા મહેવેષી દરબન

રેશનથી ચલાવી આપવામાં આવશે.

મહાઈ અને કુક,

ફાયર રેશનની સાથે.

પાછા સીટ-ડરબન.

ધી હરવનકોલ લક્ષ્મી.

૫૨ કોમરસીઅલ રોડ.

વિલાયતી ઓર ફેરી ફોલ્લા ઓફ લક્ષ્મી.

કુટક યોગ તથાપંચ વેચવાલે.

બોક્સ ૭૫. ટેલીફોન નંબર ૧૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce

Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

Box 1. Tel. Address: "NAIDOO."
RUE DE L'UNION, DURBAN.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers, free of charge, by a system that ensures considerable economy, and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

52 Field Street,

DURBAN.

Also at the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

આખા હિંદુસ્તાનમાં પહેલીજવાર નીકળેલું
નવીન કબજું મારીક પત્ર.

"જાનુગર"

પાપીક લવાનમ કા. ૨૧ ૨૫૧૭ ખરચ
બદાર ગામવાળાને કા. ૦૧ આના વધુ.
સવાયલસો પાનાતું વળદાર પુરતક કોટ.
નમુનાની નકલ મફત. મને જાણ તમા
જાલ વીધાથી ખરપુર. તેના વાંચનારા કહે
છે કે હાથમાંથી છોડવું ગમતું નથી. બદાર
ગામ માટે એજન્ટની જરૂર છે.

જાનુગર એજીસ

શીશોરાડ, અમદાવાદ. (હિંદુસ્તાન.)

ઇંટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી

બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

(અંગ્રેજીમાં)

મગવદ્ ગીતા (ગીતીસ પીમેન્ટ કૃત) ૦-૨-૦

રામાયણની વાર્તા (જે. એલ.

પી. હંદેસમસ) ૦-૦-૬

એ પુર એન્ડ હરસ મીસનેમર

મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ

પુસ્તક પી એશીઆટિક ડેનગર

ઇન ધી ફેસોનીઝ નો રડીયો. ૦-૦-૬

કાવ્યા સમે ધવાની ફરજ ૦-૦-૬

૨ ૨૫૧૭ માર્ગત મંગાવનાર માટે પોસ

ટેન્ડ ખર્ચ પેની ૧ પુદ્.

મગવાનું ફેરવું.

ઇંટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ

ફીનીક્સ, નામલ.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 85.

Tel. add. "FORHARDAR."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન

એજન્ટ.

બોક્સ ૮૮. ૧૩૬ ખીન સ્ટ્રીટ.

ડરબન.

Telephone 864

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

Imperial Cigar Manufacturing

Co.,

TOBACCONISTS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

છપાઇ બહાર પડે છે

કાવ્યા સમે ધવાની ફરજ" કિંમત

૩ પેની; પોસ્ટલ ૫૫ પેની.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, OCTOBER 19TH, 1907

No. 42

Contents

EDITORIAL COLUMN	Page
Criminal Negligence	429
Mr. Rutch's Case	430
Shop Hours Regulations	430
Mr. Peter's Case	430
OTHER ARTICLES	
Our Friends in England	430
The English Press and the Asiatic Act	430
Shop Hours Regulations (Transvaal)	431
The Birth of a Nation	433
Asiatic Permit Case	433
The Deportation Question	434
Johannesburg Journal	435
Registration Notes	436
Late News	436

Indian Opinion

SATURDAY, OCTOBER 19TH, 1907.

Criminal Negligence

NO ONE can charge the *Natal Mercury* with using too strong language in its criticism of Government inaction regarding malaria. Cattle seem to be infinitely better cared for than men, and property is more highly valued than human life. No doubt those Indians who believe in re-birth, will strive after the ideal of re-incarnating in the bodies of trek-oxen. At least they will be well tended and will be spared the shaking out of their lives in the spasmodic fever-attacks of ague-stricken human beings along the Coast.

We have before us the report of the Health Officer of the Colony for the year ended 31st December, 1906. Why it should appear in October 1907 should be a matter of inquiry, considering that the whole document covers a brief 43 pages, much of which is widely-spaced tabular matter. We are, however, specially concerned with certain statistics brought out by Mr. Hill, and it is very gruesome to discover that diarrhoea, dysentery, enteritis, malarial fever, tuberculosis of the lungs, developmental diseases, pneumonia, and deaths by accident or negligence cause approximately 68 per cent. of the total deaths amongst Indian immigrants (out of an estimated total population of 217, 000,000) or nearly double the total number of deaths of Europeans from all causes. There is something really strong in all this, something calling for urgent inquiry. Negligence, ignorance, and

folly on the part of the immigrants themselves undoubtedly accounts for much of the mortality, but what are we to say of a death-rate amongst them from diarrhoea, dysentery, enteritis and malarial fever alone, of 10.16 per thousand, or, approximately, the same number of deaths from these two causes as that of Europeans from all causes?

Let us examine the figures for the last three years a little more in detail. We take the following from Dr. Hill's report:

INDIAN IMMIGRANTS

	Rate per 1000 living per annum		
	1904	1905	1906
Diarrhoea, Dysentery, Enteritis	3.53	3.74	4.54
Malarial fever	0.01	1.67	5.62
Tuberculosis of Lungs ..	3.30	2.30	1.98
Developmental Diseases ..	1.71	1.72	2.09
Pneumonia	2.07	2.15	2.44
Death by Accident or Negligence	0.91	1.18	1.36

It will be seen that the deaths from diarrhoea, dysentery, and enteritis have increased by one-third since 1904, those from malarial fever by practically 400 per cent. since 1905, those from lung tuberculosis decreased considerably (Dr. Hill gives good reasons for this). Whilst deaths from developmental diseases increased by no less than 22 per cent. in one year, those from pneumonia showed a progressive increase, as also did "deaths from accident or negligence."

Now let us hear Dr. Hill's story in his own words. On page 13, we read, under the heading "Indian Immigrants": "Sixty-four percent. of the increase (in deaths due to diarrhoea, dysentery, enteritis, ankylostomiasis, developmental diseases, meningitis, pneumonia, nephritis, and accidents of parturition) is directly attributed to malarial fever, and nearly every one of the causes may be connected more or less with the same disease, in respect of its fatality." On page 16 of the Report, he says: "There is no doubt that the greater number of deaths from other diseases, and particularly dysentery, is connected with it (malaria)." And again: "The very heavy increase (in diarrhoea, dysentery, and enteritis) amongst Indians in the past two years may reasonably be attributed to the epidemic of malarial fever, which renders the subject more vulnerable to other infectious diseases." On page 20, dealing with the question of deaths from tuberculosis of the lungs or phthisis, he says: "A person suffering from advanced tuberculosis frequently becomes infected with malaria, and the latter acts as a contributory cause. It is, perhaps, the decreasing percentage of

deaths from phthisis that makes it quite a pleasant prospect to think that, instead of dying a few months later from this disease, an Indian immigrant may die in a brief period from malarial fever thoughtfully provided by a paternal Government that can rob harmless Indian traders of their licences, but cannot, in the words of the *Mercury*, spend a penny piece for one of the most debilitating of human diseases!"

Dr. Hill says that "the phthisis death rate (amongst indentured Indians) at first diminished considerably, but it is at the present much higher than it should be at nearly all the mines. The comparative mortality from this disease, among cool miners in England and Wales, is slightly below the mean for all occupations; but an indentured Indian coolies in Natal the occupation has certainly a deleterious effect." Will the Protector prosecute his investigations even more closely than hitherto? He has done good work in regard to the improvement of housing accommodation. Perhaps Mr. Barnett's (still uncontradicted) allegations of pig-ries have had the desired effect, and yet the Medical Officer of Health has still to report that the improvement is "more largely on account of exercise by the latter (the Department of Public Health) of its legal powers." We are afraid that legal processes cannot cure an inherently immoral system.

There remains yet one more item in this very valuable Report calling for comment. We refer to the figures relating to suicide amongst Indian immigrants. Unfortunately, no differentiation is made between indentured and non-indentured Indians, and it is consequently somewhat dangerous to draw too narrow conclusions. But the figures speak for themselves, and magisterial inquiries into cases of attempted and actually realised suicide tell a story not too flattering to the mine and estate owners, or to the Protector of Indian Immigrants. Whilst the suicide rate amongst Europeans has remained practically stationary, during the last three years, at 0.15 per thousand, that of Indian immigrants rose from 0.20 per thousand in 1904 to 0.37 per thousand in 1905 and 0.41 per thousand in 1906. What does this mean? We have drawn pointed attention to these terrible figures for years, and it would almost seem as though the net effect of all the protective and ameliorative provisions has been that the Indian immigrant, once landed in the colony, is left to his own devices, and must make his way of life year by year. It is no wonder, he has been brought to the end of the road, and he must stop to his wretched system of management.

ng men and women like cattle and giving them less attention than cattle receive, if one may judge from the sums devoted to the investigation and prevention of cattle disease. A yawning gulf exists between the Natal Government's duty and its performance thereof. As for Mr. Hill, he has done a public service in eliciting these facts, for which he merits unstinted praise and grateful thanks.

C. W. M. 293
A MEMBER OF THE SOUTH AFRICA
British Indian Com-
mittee writes of Mr.
Mr. Ritch's Services Ritch in the following
strain: "The Indian
community can never be sufficiently
grateful or appreciative of the herculean
work and devotion of this able,
capable, self-sacrificing man. Not
only do Indians in South Africa en-
dorse every adjective used above, but
they realize that at no time can his
services be so valuable as now. The
Indians in the Transvaal are fighting
a struggle the like of which will not
recur in this generation. It is, there-
fore, imperative that Lord Amthill,
in his endeavour to secure redress for
the Transvaal Indians, should be
assisted by the ever vigilant and inde-
fatigable Mr. Ritch."

[THE TRANSVAAL GOVERNMENT HAVE
issued a series of
Shop Hours regulations dealing
Regulations with the early closing
of shops, which we
reproduce in full elsewhere in this
issue. The Notice is very welcome,
for it gives British Indians one
more opportunity of showing their
normal desire to co-operate in the
administration of legislation of a gen-
eral nature. The new Regulations
affect all and sundry, and British In-
dians, extraordinary to relate, are not
singled out for special recognition.
We gladly acknowledge the wisdom
of the Transvaal Government in fram-
ing rules which can do nothing but
good to the general public. If in-
dividual cases of hardship arise, the
sufferers must be prepared to sacrifice
for the common weal. Moreover, it
seems to us an excellent principle to
place a bar to everlasting trading.
Man does not live by bread alone,
and it is in the nature of things that
his higher self should have, every day,
an occasion of development. If he
chooses to expend the energy. A
state of affairs where any man can
honestly say that he has no time out-
side of his business is infinitely to be
deplored. Character is what is badly
needed, not money-lugs. The prin-
ciple laid down by the Transvaal
Government will have a further effect,
and the only one to be regretted
in British India. It is often alleged
that the Indians are not fit to be
trading at all hours of the day

and night. Whatever truth there may
have been in these allegations, the
new Regulations will put a stop to
anything of the sort. One grievance,
at any rate, will be removed, and we
believe that no-one will be better
satisfied than the Transvaal Indian
community that this cause of com-
plaint will, in future, have no founda-
tion whatever, since all alike are
bound by the penalties attaching to a
breach of the Rules. We believe we
may say, without divulging any secret,
that the framing of these Regulations
is largely due to the tireless energies
of Mr. W. M. Vogl, who has for years
worked strenuously on behalf of the
Early Closing Movement, and he must
be highly gratified to observe the suc-
cess attaching to his unremitting
efforts. "It's dogged as does it," a
saying that we commend to the atten-
tion of the Transvaal Indian passive
resisters.]

THE ILL-TREATMENT TO WHICH MR.
Mr. Peters' Case Anthony Peters was
subjected on his at-
tempting to cross the
Transvaal border has
drawn from the *Rand Daily Mail* a
sympathetic leaderette. We wish to
dwell only on one phase of the matter.
Mr. Peters was molested, not because
he did not hold a permit, but because
he was not believed, that is, he was
not given the benefit of ordinary pre-
sumption that he must be in possession
of a good permit. On the contrary,
the colour of his skin immediately
raised the presumption that he was
personating someone else. The con-
sistable, who was callous to all humane
considerations, merely followed the
presumption on which the Asiatic
Registration Act is based. And yet
people wonder why the Asiatics make
any ado about the Act. But the Asia-
tics themselves know that cheap as
they are held to-day in the estimation
of the white inhabitants of the Trans-
vaal, their submission to the Act
means an end to their status as res-
pectable men.]

Our Friends in England

London, October 10.

Lord Amthill, presiding at a meet-
ing of the British Indian Committee,
made a most indignant speech regard-
ing the Immigration Restriction Bill,
especially the deportation clause, and
urgently appealed to the Imperial
Government to prevent the Transvaal
Government from carrying out the
measure.

The Free Indian Association to-day
also passed a resolution sympathising
with the Transvaal Indians and en-
joining its members to appeal for
the intervention of the Imperial Gov-
ernment.—Kenton.

The English Press and the Asiatic Act

Sympathy for Passive Resisters

"The Saturday Review"

The question of the Hindus and
their ill-treatment presents a different
aspect of this troublesome problem.
Here we have to show ourselves the
protectors of our own subjects. Recent
events in India make it desirable that
no handle should be given to the
agitators which they can legitimately
use. Should we fail in exacting re-
paration for wrongs done we may be
subject to comments upon the laches
of the Imperial Government which
cannot be too severe. Unfortunately
our lack of principle in dealing with
the ill-treatment of our Asiatic sub-
jects in the Transvaal makes it doubly
difficult to remonstrate with the con-
duct of the populace in British Col-
umbia. We have in fact admitted
that, though we claim to secure perfect
protection by the law for all British
subjects within the boundaries of the
Empire, yet we are unable to guaran-
tee anything of the kind. Indeed
there are many parts of that Empire
where equality of treatment is regu-
lated by colour.

The foreigner may object with per-
fect logic that unless we can make
our subjects observe the obligations
of treaties, still more the rights of
their fellow-subjects (even though
Asiatics), we are not an Empire at all,
and the analogy of *empe Romanus*
is but a dismal farce. This
may be all true enough, and may be
a strong argument for more effective
consolidation of the various parts of
the Empire. But there can be no
doubt of the extreme importance of
the question raised for the whole Em-
pire which must be faced at once,
and can only be settled by consulta-
tion between Great Britain and her
self-governing dependencies. Once
a line is agreed upon, it must be
unflinchingly pursued. At the present
moment there can be no hesitation
in enforcing the sanctity of treaties
and the right of our own subjects of
whatever colour to protection from
outrage.

"The Liverpool Daily Post"

Indians in the Transvaal are equally
dissatisfied with their position under
the laws of that colony. Some of
them paid £3 to the old Boer Gov-
ernment for the right of residence
there, and have not been able to
return to the Transvaal because,
having applied, they have not received
permits, or because they have not
applied for permits under the Peace
Preservation Ordinance. By a bill
passed by the Transvaal Legislature
a language test is imposed on Indians
seeking to enter the Transvaal, even
educated Indians are required to re-
gister themselves as though they were
undesirable aliens, and no provision

The Birth of a Nation

A Review

All the world over we observe to-day new nations arising. Mother Earth seems to lose nothing of her fecundity, and the spirit of nationality is being realized more nobly to-day, perhaps, than at any other period known to history. Perhaps nowhere is the phenomenon more remarkable than in the East. Not only do we see there the rise of new nationalities, but rejuvenated ancient peoples like wise are adding to the complexities of European statesmanship and diplomacy, and are accordingly changing the face of Nature.

It is well to dwell upon these happenings, for it is only by acquainting ourselves with the signs of the times and accommodating ourselves to the altered circumstances that we may maintain our present prerogatives, and partake of the benefits derivable from the new order of things. It may not be too much to say that one of the chiefest reasons for the fear and hatred evoked against Eastern peoples, in the breasts of many Europeans, especially those resident in the less highly populated portions of the globe, is accounted for by the fact that they are of a temperamental conservatism that forbids them to bow themselves to the blast of new forces, whose great inherent powers they ignore, and whose advantages they disdain. It is a difficult position from which to dislodge them, and it may happen that untoward events, in the shape of sudden large conflicts between the two elements, placed in contact with each other, may provoke a crisis whose result it is difficult to foresee.

In these circumstances, perhaps something in the nature of a campaign of education should be organized bringing to the consciousness of East and West a truer apprehension of the growing ideals, aspirations, and ambitions of each, and, perhaps, a better appreciation of the one of the other. In this spirit undoubtedly Sir Henry Cotton has brought to his task the ripe experience of his many years service in India, and his purpose is writ firmly on every page of the volume under review. The subject, "New India," and he has practically written a new book on it, though the latter professes to be only a revised edition of a work published many years ago. In those years, many changes have taken place, and India certainly stands not where she did. Indeed, perhaps for the first time in her varied history, her geographical area may be said to be contemporaneous with her sense of nationality. As the India is more than a mere name written across a map or in a geographical text-book. It has a living, breathing

entity, not only living in the soil, but in the blood, and the whole of the many peoples who make up its nationality are blended in the melting waters of a new, vigorous patriotism. The pains of labour, too, are not absent from the bed of the nation's birth, and many and a goodly number of throes that are accompanying this gigantic parturition.

Sir Henry Cotton has wonderfully portrayed the many ways in which the Indian and his ruler come into close contact, and what are the feelings and emotions of the one regarding the other. That there is a lamentable lack of that sympathy without which no nation can be governed is beyond question. We are shown how the people of India and those who administer the Indian Empire are drifting further and further apart, largely, it must be confessed, owing to the cold, calculating manner in which every upward, outward tendency of the people is crushed almost before it has found expression. The result is only what may be expected. Discontent, angry murmurings, rioting, venomous press-comments prevail. Nothing is done to stem the tide of disaffection until it is almost too late to remedy the evil. Only then is it thought advisable to make superficial inquiries, in a grudging spirit, in order to discover what are only, after all, palliatives, quite useless for the purpose for which they were contrived, whilst the root of the evil is left untouched. Old promises are broken, new insults are heaped upon a people quivering with indignation at the memories of others, but recently offered. No real effort is made to seek original causes, and to direct the energies of the people into useful and fruitful channels. Mr. Bernard Shaw never said a truer word than when he remarked: "If you break a nation's nationality, it will think of nothing else but getting it set again. It will listen to no reformer, to no philosopher, to no preacher, until the demand of the Nationalist is granted. It will attend to no business, however vital, except the business of unification and liberation."

Sir Henry Cotton has performed a public service in drawing attention in scholarly and emphatic language to the existence of the real causes of all the trouble. Perhaps, however, he does not give sufficient credit to the value of inward growth in national effort. He seems at times to lay too much emphasis upon the force needed from an extraneous source in order to extract the spark from the flint. He seems to attach too great importance to the advocacy in the House of Commons by Indian Members of Indian causes. The true source of strength lies in the people themselves, and it is only by a steady and unflinching effort on their part that the spark can be kindled and the fire maintained.

consistency in outside sympathy to influence. However, this criticism is offered only because there is far little to be said in favour of a policy of indifference and inaction, one that should be a policy in the hands of every patriotic lover of India. Indians in South Africa will undoubtedly profit immensely by a book written by one who has long been a valued champion of their just cause in season and out of season.

A. L. C. (1910) P. 107.

Asiatic Permit Case

"Afraid of the Pickets"

Alleged Intimidation

The Star publishes the following report:

Before Mr. Jordan, in "B" Court, on the morning of the 5th ult., eight Indians named Ismail Morak, Bhawdla Falleyer, Walloh Dawood Khan, Jerah Bawla, Goolan Hassan, Essop Lamsoodin, Saig Ahmed and Bawa Sab, were charged with contravening Section 2 and 5 of Ordinance 4 of 1903, in that it was alleged, on September 4, 1907, in Johannesburg, they failed to produce permits to enter or reside in the Transvaal when called upon so to do by Superintendent Vernon, or to give satisfactory evidence to the effect that they belonged to one of the classes exempt from the necessity of having such permits under the provisions of Section 2 of that Ordinance.

On the application of Mr. De Villiers, who appeared for some of the accused, the case was adjourned to September 10.

On the latter date J. G. Vernon, superintendent, "B" Division, said he attested certain of the accused on September 4 at the Robinson Gold Mine for having no permits and not being exempted persons.

Two of the accused pleaded guilty and were ordered to leave the Colony within fourteen days, and one was discharged, after which the case was adjourned to the 15th inst.

To-day the five remaining accused were brought up again in "B" Court. One of them was discharged.

Mr. A. Alexander applied for an adjournment to October 18 in the case of Ismail Morak, Bhawdla Falleyer, Saig Ahmed and Bawa Sab, the four remaining accused. He said they were quite willing to be registered, but were afraid of the pickets, who threatened them with all sorts of harm. He suggested that those so-called pickets should be arrested and that the four accused should be allowed to enter the Colony on bail.

The court refused Mr. Alexander's application, and the case was adjourned to October 18.

Mr. De Villiers, who appeared for some of the accused, the case was adjourned to September 10.

મી. રીચની સેવા

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇન્ડિઅન કમીટી.

સરકાર તે ખીલને તુલન રફ કરશે. જેમ વરીટીડેપના ખીલ ખાખત વડી સરકારે મહેનત લીધી તેમ આ ખાખતમાં પણ લેશે એવી ઉમેદ છે."

મી. રીચે જે સેવા દોહી કામની કરી છે તેની હકુવળી છે. કમીટીના એક મેમ્બર લખે છે કે "હું" લંડન કમીટીની ખાત કરે છું ત્યાં તમારે મી. રીચને સમજવા ના છે. આ ખાહોશ અને પરીપક્ષરી તથા જાતજોગ આપનાર માણસનો પુરો આલસકા હોઈ કામ કદી ચાલી શકશે નહિ. એ તમે કમીટીના નીલાવી રાખશે તે મી. રીચને હાલ કોઠવામાં રહેવા દેશો તો તમેને ધણીજ મદદ મળશે એમ હું ધારે છું. અને ખાસ લખે છે કે કમીટી ની હિવાલીથી દરંસવાલની સરકારના પગ લીધા થઈ ગયા છે. જે કમીટીને વધારે ખરચ કરવાની પરવાનગી હોય તો તે ધણુ વધારે કામ કરી શકે." આ કાળેમાં કદી વધારે પડતું અમે માનના નથી. આવી કમિટી સેવાને આપણે પૈસાની તંગીને લીધે જતી નહિ કરીએ એ જોવાનું છે.

મી. રીચના સખાહિત કાગળ.

મી. રીચ તા. ૨૦ મી સપ્ટેમ્બરના કાગળમાં લખે છે કે:-

કમીટેશન અરજીની નકલો મળી છે. તેની તથા ઇ. એ. ની નકલો કમીટીના દરેક મેમ્બરને મોકલવામાં આવી છે. મી. કમિટીમાંની અરજીની છ નકલ કોલોની અલ યોશીસે મોકલી છે. તે તેની સાથે કાગળ લખ્યા છે. કમીટીના ઇન્ડિઅન સોસાયટીના પત્રની નકલો પણ મળી છે. મેં મી. અમીર અલીને તે વિષે જણવું છે. મેં લંડન ઇન્ડિઅન સોસાયટી અને બીજા મંડળીઓ ને પણ તમારી લડત બાબત કાગળીના ફાવે પસાર કરવા સૂચના કરી છે. તે વિષે હિંદુ સ્તાન લખવા સર વીલીયમ વેડરબરતને જણવું છે. અમારોના ફરસ મોકલું છું તે ઉપરથી જોશો કે અહિં આ અડવાડીએ પણ ખૂબ લખાણ થઈ છે ને બધા તમારી લડતને દેકા આપે છે.

કમીટેશન ખીલ હું ગરોબર સમજ્યો છું ને તમારી દીકા ખરોબર લખે છે. કમીટીની મીટીંગ ખરવાની તજવીજમાં છું. અને ઉમેદ છે કે કમીટેશન ખીલ બાકી પડશે.

કમીટી બાબત ફૂડી તાલાકથી આવી ચૂકી છે. હું નાનાલતો આભાર માનવા તો કામળ લખું છું. તમને મેં ગયે અડવાડીએ જે વિચારો જતાવ્યા તેને દેકા મળતો જાય છે. સર મંચેરજી તથા મોહા મી. પોલાક પણ એમજ ધારે છે.

કામવાની બાબત લડત પ્રીવીગલિન્સીય માં ચાલે ર નહિ તે વિષે સર મંચેરજી બાવતગરીએ સર વીલીયમ જુલને મળ્યા હું હાથમાં લીધું છે.

કમીટેશન ખીલ બાબત લોડ એલગીનપર લખાણ

મી. રીચે નીચે પ્રમાણે લોડ એલગીન ને કમીટી રતી લખ્યું છે.

કમીટીના ઇન્ડિઅન એસોસિએશનની કમીટેશન બાબતની અરજીની છ નકલ આપના મેમ્બરને મળે. મારી કમીટી જણાવે છે કે તમારે તમારે કમીટી દરેક મેમ્બરને જણાવવી છે. ને મારી કમીટી નીલાવે છે. અને તેને દેકા આપે છે. મારી મોટી માનવ છે કે વડી

લંડન ટાઇમ્સની ચાલુ હિમાયત

લંડન ટાઇમ્સના હિંદીની -લાઝમારીઓ માટે પોકાર કરવારો એક કાગળ મી. રીચે લખ્યો હતો તે દરમીયાન તેમણે જણાવ્યું હતું કે-આપણો વાવડો એ બાઇબાશના નીશાતરૂપે છે. હિંદીઓપર પરદેશી રાજ ના જુલમ માટે તે વાવડો પુરુષ ચડ્યો હતો. ખુદ તેજ વાવડાતળે આજે, હિંદી ઓની સ્થિતિ બોવર સરકારના વખત કરતાં પણ વધારે કપાજતક થઈ છે. હિંદી ઓને દેડવાડાની પેઠે અજાગા રહેવા કાઠી રાકાય છે; પગથીપર ચાલતાં ધક્કા મારી હાસેલી યુદ્ધી રાકાય છે; દરજ્યાત પાસ રાખવો પડે તેમ છે; આંગળાંનાં નિશાન વડે તહોમનદાર અથવા ચુન્હેવારની પેઠે જોખળ આપવી પડે તેમ છે; ને હવે તેને દેશની હદ બહાર કાઢી રાકાશે; કારણ કે હવે ચોરું ઘણું રહ્યું છે તેટલું રીસપેક્ટ યુમાવી દેવા તેઓ ના પાડે છે. બિટીશ રાજ સ્થપાયા પછી આવી જુરી દશ ખીલ જાહની કદી સાંભળી નથી. લગાઇ પહેલાં નાં વચનો તાજ દેવામાં આવ્યાં છે. ને ખીલનાં વચનોનો ખંગ થયો છે. શું આ રીતે હિંદી પ્રજાનાં વિશ્વાસ અને વફાદારી આપણે સાચવવા માગીએ છીએ? ઉજ્જાડ ને આમ કરવું જાણે છે? દરંસવાલ પગલી પગલીને પાછા કાઢશે તેવા હિંદી ઓ ત્યાં જઈને બિટીશ રાજના ન્યાય વિશે શું કહેશે?

તે દિવસે ટાઇમ્સ પોતાના લીડિંગ આર દીકસમાં લખે છે કે:-જે લાઝમારીઓ સામે આપણે વારંવાર પ્રોટેસ્ટ કરેલ ને લાઝમારીઓ હિંદીઓપર બિટીશ રાજમાં સુકવામાં આવે અને આપણે તેવા કામવાને મંજુરી આપીએ તો પછી પરદેશી સર કારને રંગ દેવે ન રાખવા આપણે ફવી રીતે કદી શકશું? દરંસવાલમાં વસતી આપણી હિંદી પ્રજાપરના કામવાનો છતિ હાસ અહીં આપવાની જરૂર નથી. તેમ બોવર લોકો અંગરેજ રાજતળે આવ્યા પછી ત્યાં હિંદીઓને કદલી મોટી નીરાશા ઓ ખગલી પડી છે તે પણ અહીં આપ ન નથી. પણ હવે તો તેઓએ કામવા ની સમે વાળી નિશ્ચય કરે છે ને હું ર નવા કામના સમના મઠ પાસના જુલ

દરંસવાલમાં કુકાનો બંધ કરવાના ધારો ૧૯૦૬

નાનાલતો માફક દરંસવાલમાં કુકાનો બંધ કરવા બાબત કાપડો યશે એમ સર્ક કોઇ જાણું છું. તે ધારા હવે બહાર પડ્યા છે તે તેના જરૂરી લાગતો તરજુગો અમે ખીજ જગ્યાએ આપીએ છીએ. આ ધારા જહુ કાળજી પૂરેક વાંચવાની અમે દરંસવાલના હિંદી વેપારી તથા ફરીવાળા ને રાજામણ કરીએ છીએ. તેથી હિંદી વેપારને કેટલુંક તુકશાન યશે. પણ તે સત્તમ કરવા જેવું છે. તે ધારાને પૂરે પૂરે માન આપવા દરેક વેપારી તથા ફરી વાળાને અમે સૂચવીએ છીએ. આવી બાબતોમાં કાપડનો જાંગ હિંદીઓ દરે તેથી આપે આપે છે. ને આપણા કુકાનોને આપણી સાલક હકિયાર મળે છે. જ્યાં બધાને એક સરને વખતે બંધ કરવાનો કુકમ થાય ત્યાં તેકને વધારે સખવા જેવું રહેતું નથી.

દરંસવાલના હિંદીની વાર

લંડનની ઇસ્ટ ઇન્ડિઆ એસોસિએશનની એક મીટિંગ તો દમીએ ખાલી હતી. તેમાં દરંસવાલના હિંદીઓ ૧૨૬ દિવસોજી જતા પુનાશે તથા તમને પડવા પડી સરકારે અરજ કરવાનો કામ કરવા થી હોતો

માં આવી પડ્યા છે. એટલે હવે જેથી થયે તે પછી કહેવું જોઈએ કે એ અપમાન બરેકા રજીસ્ટ્રેશનમાંથી તેઓ મુક્ત થવા માગે છે તે સાવ વાજબી છે. કારણ કે આગળ ઉપર કાંઈ દિવસ માથાકુટ રહે નહિ એમ ધારી તેઓ એક વખત તે રજીસ્ટર થયા છે; અને તેમ છતાં હાલ ફરીથી મરજીઆત રજીસ્ટર થવા તેઓ તકવાર છે. તેઓ બિટીરા પ્રગ્ન છે છતાં ટરાંસવાલમાં રહેતી તરીકેના વોટ બોગ વધા દાવો કરતા નથી. છત્રીએ તેને વચર અટકાયતે આવવા દેવાનું પણ તેઓ માનતા નથી. લાઇસેન્સ બેરકના મારફત તેમને લાઇસેન્સ આપ્યું તેની સામે પણ તેમને વાંધો નથી. આવી દશા તેઓની હાલ છે તો પછી નવા કાયદાને શરૂ થવા બાદ તેમને લોકેશનોમાં કાઢવામાં આવશે અથવા તો કોલોનીમાંથી સાવ હાંપી કાઢવામાં આવશે એવી તેમને ખીક લાગતી હોય એમાં કાંઈ નવાઈ નથી.

પણ એક આખત જેના તરફ મી. રીચ ના કાગળમાં ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું છે તે ખાસ ઉપયોગી છે. હિંદમાં ફેટલોક વખત થઈ ફિટુરી હીલચાલ થઈ રહી છે કે જેને લીધે હિંદી સરકારને ચીંતા ભેગ વધી પડે છે. હિંદીના ઉપર રાજના ખીજા ભાગમાં હાડમારીઓ પડવા દેવાય તેથી એ ફિટુરી હિલચાલને ટેકા મળે એ જોખન છે. સ્વરાજ્ય ભેગવતા કોલોનીઓ ઈંગ્લેન્ડ તરફ વફાદારી બતાવવામાં મગરૂરી માને છે. છતાં કહેવું જોઈએ કે તેઓ સ્વારથને લીધે ઘણી વખતે વડી સરકારની મુશ્કેલીઓ સંબંધમાં આંધળા થઈ જાય છે. કેનેડા તથા દક્ષિણ આફ્રિકા વગેરે પોતા નો મુશ્કેલ જોરી પ્રજના વારસા માટે રાખવા મટતી દરકાર રાખે તે બ્યાજબી છે. પણ તેમાં હવે ઉપર જવાય તો ફરકાર તે દેવેવનું રૂપ લીએ છે અને 'મટતી' ને બદલે અણુમટતી થઈ જાય છે... દશ બાર હજાર જેટલા હિંદીથી ટરાંસવાલના મોરા ભવમાં આવી પડ્યા છે એમ કહી શકાશે જ નહિ. વડી સરકારે કોલોનીના કોકો સામયવા બહુ કર્યું છે; વળી તે હિંદુ ફિટુર દાખી દેવા પણ માગે છે. એટલા વાસ્તે અમે ખુસિયાન આન ખેંચવાને બંધાએલા છીએ કે આખા રાજનું હિત પહેલાં સચવાવું જોઈશે. તથા ના. શહેનશાહના મુશ્કેલમાં હિંદી પ્રજાને ન્યાય આપવો જોઈશે.

તા. ૨૨ના અરસામાં હિંદુસ્થાનની ટપાલ સ્ટીમર અમરુતીમાં જવા બંધ થશે.

ખાલવ મેહરીએ સેફિલ ઇસલામ

ઉપરની મેહરીના જાનેવારી ૧૯૦૬ થી જુન ૧૯૦૭ સુધીના રીપોર્ટની એક તકલ અમને મળી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે મેહરીની મેંબરશીપમાં ૧ લાઈફ મેંબર, ૨૨ પહેલા વરગના મેંબર, ૧૧ ખીજા વરગના, તથા ૧૨ ત્રીજા વરગના છે. તેની કાયમીરેરીમાં ૧૫ જાપાઓ જાય છે તથા ખીજા વધુ મંગાવવા દરાવ થયો છે. ડા. ૨૭૦ ની ચોપડીઓ મંગાવવાનું પણ મંજૂર થયેલ છે. રીપોર્ટમાં ટરાંસવાલથી કાળો કરીતે પા. ૧૧૮-૧૭-૩ મી. એમ. એચ. મુસાશ તરફથી મોકલેલ એલા તેની વિગતવાર તપસીલ આપવામાં આવી છે. મજૂર વખતની આખરે મેહરીની જમા ડા. ૨૬૧૨-૧-૩, તથા ખરચ ડા. ૩૦૫-૧-૬ થયેલા છે. રોકડ પરાંત ચીસક ડા. ૨૩૦૫-૧૫-૬ છે. મેહરીને વાસ્તે મકાન બાંધવા માટે જમીન કંપા કારભારીઓ તજવીજ કરે છે.

સ્કોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ કાઉન્સિલ લાઇન.]

અમરુતી—તા. ૨૩ મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

કમ્પેન્ડ—તા. ૧૯ મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

રેસ્ટાગ—તા. ૨૮મી અક્ટોબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

ગવરનર—તા. ૯ મી નવેંબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

જુ હેસરથ—તા. ૨૦ મી નવેંબરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઈન્ડિયન આફ્રિકન લાઇન]

બ્રાન્ડ—તા. ૫ મી એ ફલકતાથી ઉપડી છે.

જનરલ રમટસે એશિયાટીક કાયદાને લગતું કાપણ કર્યું હતું તે સંબંધમાં જરમીસ્ટનમાં ત્યાંના હિંદીઓની એક મીટીંગ મળી હતી. તે વખત એક દરાવ થયો હતો જેમાં જનરલ રમટસના આરોપને ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો તથા એવું જણાવ્યું હતું કે જનરલ રમટસ અને તેટલી ધમકા આપે પણ જરમીસ્ટનના હિંદીઓ, કહી પણ કાયદાને ટરણુ યશે નહિ.

હેલ્લા ખબરો.

[ઇ. એ. માટે ખાસ તાર.]

જેહાન્સમરમ, ગુરુવાર પાછવાયે

વિજાયતની હેલ્લી ટપાલ ઉપરથી જણાય છે કે બહાખરા, લગમમ બંધા, વમદાર જાપાઓ સખત રીતે છત્રીએશન ખીલની સામે થયા છે.

'ડેલી મારીક' જણાવે છે કે "હિંદી ઓએ અખલાર કરેલ મજબુત વચ્ચે જોઈને ખુશાલી થાય છે. ધારણું પણ ન હોય એવા એવા લોકોને હિંદીઓ પોતાના પક્ષમાં મેળવી શક્યા છે." રજીસ્ટ્રેશન કાયદા સંબંધમાં મજૂર જાપો લખે છે કે "તે કાયદો વાંચીને કાઠપણ મોરાને રોપ આવ્યા વગર રહેશે નહિ. બંધી જનોને સદખી રીતે ન્યાય આપવો એ ધોરણ ઉપર અંગ્રેજ રાજનું બંધારણ છે. છતાં એ ધોરણને ટરાંસવાલના મુઠી બર મોરા વેપારીઓના કહેવાથી આપણે પગબળે છુદાવા દીધું છે. જે કે હજુ ટરાંસવાલને બચાવ થાય છે તે આપણા લરકરથી. તથા ટરાંસવાલ નમે છે તે આપણી સખારતોવડે છે."

'રેટીસ્ટ' પત્ર ઈમીએશન ખીજા ઉપર દીકા કરતાં લખે છે કે "અમે આતુરતા પૂર્વક આશા રાખીએ છીએ કે (બિ. ઈ. એ. ના) પીટીસનને વડી સરકાર વિચાર પૂર્વક લક્ષમાં લેશે; તથા એ ખીલને મંજૂરી મળે તો હિંદુસ્થાનના લોકોપર તે ફવી અસર કરશે તેનો વેળાસર ખ્યાલ બાંધશે. હિંદી પીટીસન બહુજ નરમથ વાળા અને વિવેકી ભાષામાં લખાયેલ છે. ને તેમાં કાયદા સામેના વાંધા બહુજ નજર રીતે બતાવવામાં આવ્યા છે." અસોસીએ શનના પીટીસનના મુખ્ય ભાગની નોંધ લખને પછી 'રેટીસ્ટ' કહે છે કે "બિટીરા કોલોનીમાં જ બિટીરા પ્રજાને આવી રીતે રાખવામાં આવે તેથી હિંદુસ્થાનના લોકો ઉપર બંધકર અસર થાય તો શું નવાઈ?"

વધુ પીટીસનના મેમ્બરોએ અહીં

આવી રજીસ્ટરની અરજ કરી છે. રજીસ્ટર થવાનો ધરાદોળ છે નહિ એમ કહી તેમણે પીકેટને છેતર્યા હતા. છતાં એક પીકેટને તેમની ઉપર શક મેલો ને તેથી તેણે તેમને રજીસ્ટર એણીસે લઈ જવાની આજ્ઞા કરી. પણ પીકેટને અપજ્ઞા હોવા માટે એવું માનવામાં આવ્યું છે કે મજબૂર તથા માણસ અરજ કરવા મળ્યા ત્યારે રીટેક્ટીવને બેગા લઈ મળ્યા હતા.

બેદાનસમરણના હિંદીઓ હજુ સંપૂર્ણ રીતે મજબૂત છે. કેટલાકને તેમના ગોરા શેડે નોકરીપરથી ખાતલ કરવાની ધમકી દીધેલ; બેના જવાબમાં તેમણે કહ્યું છે કે રજીસ્ટર થવા કરતાં નોકરી ખોવી તે બહેતર છે.

હિંદીઓને અરજ કરવાને લક્ષ્યાવવા માટે અમલદારો મરજીયા થઇને કોશીય કરવા લાગ્યા છે. જનરલ રમટસની ધમકી ખરી હોય તો અમલદારોને આમ આમાટે કરવું પડે!

ગંભીર અરજના દારૂ મળેપરે ઠેકા હોયી સહી લેવાઇને આવી મળ્યાં છે. લગભગ પાંચ હજાર જેટલી સહીઓ થઇ ગઇ છે; જે દુક વખતમાં સરકારપર મોકલવામાં આવશે.

ચીનાઓએ એક જોસવર પીટીશન લંડન ખાતેના એલ્ગીપર મોકલ્યું છે; જેમાં પેસીવ રીસીસ્ટન્સ માટે ફોલ્ડ હમ્પી છે; તથા એલગી પાસે એવું માન્યું છે કે છેવટે તેમને નુકસાની આપી ને ટ્રાંસવાલમાંથી પાછા ચીન મોકલવા.

દક્ષિણ રેડશીઆમાંથી સપ્ટેમ્બર માસ માં ૫૩,૬૨૨ ઓસ. સોનું, ૧૨,૬૫૨ ઓ. આંદી, ૧૧ ટન સીસું, ૧૦,૫૪૬ ટન કોલસા, ૬ ટન તાંબું તથા ૧,૧૬૬ ટન કરોમ નીકાલ થયાં હતાં.

મી. કેર હારીએ હિંદના વાઇસરાય લોર્ડ મીન્ટોની તા. ૧૬ મી એ મુલાકાત લીધી હતી, જે વખતે કેળવણી અને કોલોનીમાં હિંદી ઇમીગ્રેશન એ વિષય ઉપર ચર્ચા થઇ હતી.

મી. મુસા. ઇ. રાયત: તમારું લખાણ બહુ મોહું મળેલ હોવાથી આ અંકમાં નાખી શક્યા નથી.—અ. ઇ. એ.

ટ્રાંસવાલની લડતપર વિલાયતનો

છાપો

ધી સેરરડે રોબુ

એક લખાણ દરમ્યાન જણાવે છે કે—કેનેડામાં હિંદીઓની હાડમારીઓથી એક મોટા સવાલ ઉભો થાય છે. આપણે આપણી પોતાની પ્રજાનું રક્ષણ કરવાની વાત અહીં આવે છે. હાલની હિંદી સ્થિતિ ઉપરથી દેખાઇ આવે છે કે હિંદી ઓને અશાંતિનું એકપણ કારણ ન આપવું જોઈએ. તેણે કારણ હોય તો ‘એક્સટેન્સ’ ને લોકોને ઉશ્કેરવામાં હથિયાર મળે છે. થએલી ઇન્ટેન્સિટી બદલો ન આપવી શકીએ તો વડી સરકારની મોટી મેદરકારી કહેવાય. કમનસીબે ટ્રાંસવાલના હિંદીની હાડમારીઓના નીકાલ બાબત આપણે જે ધોરણ લીધું છે તેથી ખીટીશ કાલ્પનીઆના ગોરાઓને સમજ વધતું બમણું મુશ્કેલ થાય છે. અહીં કહીએ તો આપણે એવું કહેવા બરાબર કર્યું છે કે આખા રાજની હદમાં ખીટીશ પ્રજાના બધા લોકોને સઘળું રક્ષણ આપવા નો દાવો કરીએ છીએ, છતાં તેમ કરવા ની આપણે કંઈ જામીનગીરી આપતા નથી. રાજના ઘણા ભાગ એવા છે કે જ્યાં લોકોને તેમના રંગના ધોરણે સમ વામાં આવે છે. ... પરદેશી, રાજવાળા એ એવો પાંધો ઉઠાવી શકે કે આપણે આપણી પ્રજા આગળ તદ્દનામાઓની શરતો પળાવવી, તથા આપણી પ્રજાના (એશીઆટીક હોય તોપણ) બધા લોકોને સરખાપણું આપવાનું ગોરાને શીખવવું તે પહેલું જરૂરી છે. ને એટલું કરી શકીએ નહિ તો એમ્પાયર ચાલું કહેવાય? બધા લોકના સરખાપણાની વાતો કરવી એ માત્ર શોકજનક કારણ છે. પરદેશી કહેશે કે આટલું કરો તે પછી અમારી સાથેના તદ્દનામાં પાળવાની વાત કરજો. એટલે આપણા રાજ્યના બુદ્ધિ બુદ્ધિ લાગેને એકસંય કરવાની બહુ જરૂર છે. આખા રાજના સવાલનો ઉગ્ગાડો તથા તેનાં કોલોનીઓએ મળીને નીચેકો લાવવો જોઈએ.

ચોર્ડશીયર એમ્પરર

લખે છે કે—કેનેડાના પીળા ઇમીગ્રેટો નોખા રહે છે અને તેમને હથિયાર ને તેવા ઉપયોગનો અનુભવ હોતો નથી એ જાણવા જેવી વાત છે. બે જાપાનીઝ મહેરી તરીકે હાજલ થવાના હોય તો

તેમને પૂરતા હથે મળવા જોઈએ. આ બાબતમાં આપણે ટ્રાંસવાલના સવાલ તરફ જોવું પડશે. લાંબા હિંદીઓને મોટી ફરીમાલ છે કે તેમને મહેરી તરીકે ના હક નથી આપવામાં આવતા એટલું જ નહિ પણ તેઓનાપર મોટા અપમાન મુજબવામાં આવે છે. ટ્રાંસવાલના ધી. ઇ. એસોસીએશનના ઇમીગ્રેશન બીલના ખીટીશન ઉપરથી જણાય છે કે હિંદીઓ પર કેટલી હાડમારીઓ પડે છે... ખીટી બાબતોમાં એક બાબત એવી છે કે જેઓ એશીઆટીક કાપકાને શરણ નહિ થયા હોય તેમને જોર બુલમયી પોતાને ખરચે ટ્રાંસવાલ બદલ કાઢવામાં આવશે. મજબૂર એસોસીએશનની કમીટી એવી અરજ કરે છે કે વડી સરકાર તેમને રાહત ન આપવી શકે તો બહેતર છે કે હિંદીઓને ટ્રાંસવાલમાંથી પાછા બોલાવી લીએ અને તેમને નુકસાની આપાવે. આ છેવટની અપીલ એવી મજબૂત છે કે તેની સામે યદ્ય યદ્ય એમ છેવ નહિ. જાપાનીઝ સરકાર પોતાની પરદેશમાં વસતી પ્રજાના રક્ષણને સારું કેટલી બધી સત્તા ધરાવે છે એ યાદ રાખવું જોઈએ. જે હિંદી સરકાર ટ્રાંસવાલના ગોરાઓને હિંદમાં હાજલ થવાની અને રહેવાની મનાઈ કરે તો કોલોનીયલ ગોરાઓને કેવું લાગે? હિંદોના અમલ હિંદોના ગ્રામ ની નજરથી થવો હોય તો ઉપર જણાવ્યું તેમ કરવું એ પવિત્ર ફરજ છે. ને જાપાન તેમજ કરે છે. જો કેનેડાનીપેટે જાપાન કહે કે ગોરાઓ તેમના મુલકમાં આવી માંહેમાંહે લગ્નથી અને ખીટી રીતે લગ્ન શકે તોજ જાપાનમાં રહી શકે તો તે દેશની સાથેના ઇગ્ગાડોનો વેપાર સાવ બંધ થાય. કેનેડાના ધોરણે કરવું તેતો ચીને એક વખત ગોરાઓને અટકાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો તેના જેવું થાય. પણ એશીઆટીકોને હલકા કામ માટે આવવા દીએ અને હવે દરજ્જો ન ચડ્યા દીએ એવા મુલક માટે ચું કહેવું? ગોરાઓને ખરાબ રીતે રાખવા ની આપણે ચોખ્ખી ના પાડીએ છીએ ત્યારે એશીઆટીકોની બાબતમાં તેમ માય તે ચલાવી લઈએ એ ગંજળની વાત છે. જાપાનની ચડતી બતાવે છે કે આપણે એશીઆટીકોને ગોરાઓની માફક રાખતાં શીખવું જોશે.

લીવરપુલ ડેલી પોસ્ટ

લખે છે કે—ટ્રાંસવાલના હિંદીમાં પંથુ મોટા અસંતોષ ફેલાયો છે. જેઓએ ત્રણ પા. ૩ ની શી ભરી છે અને પાળ

આવતા માટે હકકાર છે તેવા લોકો પણ નવા ઇમીગ્રેશન કાયદાથી દરેકસવાલમાં દાખલ થતા અટકશે. જેવાએલા હિંદી એને પણ કેમ જાણે તુલસીદાસ પરદે ચીંચો હોય તેમ રજીસ્ટર થવાની ફરજ પાડવામાં આવે છે. જુના હિંદી વેપારી એને મહેતા બોલાવવાની પણ છુટ નથી. ને દાવખીઆના હિંદી, જાપાનીઝ, અને ચીનાઓનો સવાલ પડી સરકાર ઉપાડી લેવા માટે તો પછી દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓને પણ પડી સરકાર તરફથી રક્ષણનો વધારે અથવા એટલોજ હક છે.

ટ્રાન્સવાલની લડતપર હિંદો છાપો

સુરતના 'યુજરાત મિત્ર તથા યુજરાત દર્શણ' માં મયા માસના એક અંકમાં ટ્રાન્સવાલના હિંદીની લડતપર એક દિલસોજી બધો મુખ્ય આરટીકલ હતો.

* * *

લાહોર ટ્રીબ્યુન તા. ૪થી સપ્ટેમ્બરના અંકમાં એક આરટીકલ દરમ્યાન લખે છે કે—ટ્રાન્સવાલમાં અમારા હુખી ભાઈઓ ના જે હાલ છે તેથી હિંદુસ્થાનના લોકોમાં લાગણી અને દિલસોજી પેદા થયા વગર રહી નથી. બ્રિટીશ પ્રજા તરીકે હિંદી એને બ્રિટીશ રાજમાં ધટતી રીતે રાખવા માં નવી આવતા, તો પછી આખી દુનિઆના ભાઈભાણીની વાતો કરવી તે સાવ નકામી છે.

* * *

મુંબઈનું 'પેટ્રીઅટ' નામનું સપ્તાહિક અંગ્રેજી પત્ર લખે છે કે—ટ્રાન્સવાલનો હિંદી સવાલ ટોચપર પહોંચ્યો છે. ગોરા એના હવેશને લીધે હિંદીઓને શુભાખીની સ્થિતિએ પહોંચવાનો વખત આવ્યો છે. આખરે હિંદીઓને પેસીવ રીઝીસનસથી સામે થવાની જરૂર પડી છે. એક તરફ થી અમને બ્રિટીશ રાજની પ્રજા હોવા માટે મનરૂર થવાનું કહેવામાં આવે છે, ત્યારે બીજી તરફથી અમારા ભાઈઓપર એટલો જુલમ યુગ્મરવામાં આવે છે કે તેથી દરેક પ્રમાણીક અંગ્રેજનું લોહી શરમ અને શેપની લાગણીથી ઉકળી જાયું જોઈએ. જે રાજના કેટલાક ભાગમાં અમને રેડીઆળ કરતાં વધારે ખરાબ-રીતે રાખવામાં આવે તે રાજની કીર્તિમાં મનરૂરી માનવાનું કહેવામાં આવે એ નીચું જોવા જેવું અને હાંસી કરવા લાયક નથી શું?

* * *

'નવસારી પ્રતિજ્ઞા' એક જુરસા બરેલ

આરટીકલ દરમ્યાન લખે છે કે—ટ્રાન્સવાલના ગોરા રાજસના જેવાં હુદય રાખી પોતાની મનુષ્ય જાત ઉપર કેવા ધાતકી પણ વર્તન ચલાવે છે તેનો આપણા ઉદ્યોગી હિંદીવાનેને જાણે કશોય ખ્યાલ આવતો નથી. નવા એશિયાટીક ઓરડી ન-સની મુજા નેમજ ટ્રાન્સવાલમાં દાખલ રોડીએ મુખી થએલા આપણા એક દેશ વાસી હિંદીવાનેને હાંસી કાઢવા સાફજ થોભાયલી છે. ટ્રાન્સવાલના અંગ્રેજો આજે એકાદમી દોર ચલાવી પોતાના જોડકાં જુલમોથી ત્યાંના હોરાન અને પરવાન થએલા આપણા ભાઈપણ હિંદવાનોની રોડી ઉપર લાત મુકવાની નોક પહોંચ્યા છે. આ નવા ઓરડીન-સને ખુની કાયદો કહેવામાં આવે છે, એ કાંઈજ નહિ પણ ટ્રાન્સવાલના કેટલાક હુમ્મ્યા, લોભી અને અદેખા ગોરા વેપારીઓએ ઉભું કરેલું સોમલ છે, જેનો ધીમે ધીમે પસરાત આફ્રિકામાંથી હિંદીવાનેનું ખુન કરી ત્યાં એકલે હાથે વેપારની ખીલવણી કરવાની તદખીર છે... હું તમારા દેશનિકાલે બંધવા ભાઈબધોને ખેડીમાં સખડેલા રાખવાનું તમોને દુરસ્ત જણાશે કે? છોડો તમારા ભાઈબધોને જુલમગારોની ખેડીમાંથી છુટા કરો તમારા જાત ભાઈઓને કેદખાનાની કાટડી માંથી. જે હિંદીવાનો હિંદ છોડી દેશ વડે લેવાને ઈર્ષા નથી, તેઓના રજેલા રાજાથી હિંદનાં ધણાં ગરીબ કુટુંબો સુખી થયાં છે...અરે ભાઈઓ, દરિયાની પેલી મેર રેંહસાઈ જતા દેશબંધુઓની વારે ખાઓ. તેઓનો પોકાર સાંભળો. અને પછી પોકાર ઉઠાવો. ખંનેના સામઠા પોકારથી ખંને દરિયા કુદવાસી અને ટેમ્સ નદીને પેલે પાર ન્યામી અને ઇનસાફી અંગ્રેજ લોકો જનમૂત થશે, તમારી વ્હારે આવશે, અને તમોને ઉગારશે...પોતાના નામનોજ માત્ર ખ્યાલ કરી મળેલા સરકારી આંદોજ સંભાળ્યા કરવાનો આ વખત નથી. જલમ દરદ માટે જલમ ઉપાય અજમાવો અને હિંદી ટ્રાન્સવાલરોના મુદ્દઓને મજબૂત હાર આપી એકવાર નવા ઓરડીન-સને જગીન દોસ્ત કરો! પરમેશ્વર તમને જશ આપશે, કાંકે તે સાહેબનો હિંદી ટ્રાન્સવાલરો ઉપર હાથ છે.

* * *

મુંબઈનું 'સાંજ વર્તમાન' તા. ૭મી એ "ટ્રાન્સવાલના હિંદીવાનો—તેઓને હિંદી પ્રજા તરફથી મળેલો જોઈતો ટેકો" એવા મથાળાથી તેના એક મુખ્ય આરટીકલ દરમ્યાન લખે છે

કે—જોલા હિંદીવાનોને હકકાર આપવાન કરનારો, ટ્રાન્સવાલના કાફરાઓથી પણ એક લેખે ઉતારી પાડનારો આ કાયદો બ્રિટીશ જુલમ ઇનસાફી નામને એક લાંછન રૂપ સદા યજ્ઞ પડશે. જ્યારે ખતી રાકતી મીનતયુગ્મરીથી ટ્રાન્સવાલની સરકાર સમજુતી ઉપર આવી રાકી નથી, ત્યારે હવે ત્યાંના હિંદીવાનેએ આ જુલમી કાયદાને તામે નહિ થતાં જેલમાં વટીક જવાનો જે હરાવ કર્યો છે તે જેટલો લાયક તેટલો તેમને માન બરપો લેખાવો જોઈએ. નાતાલ અને પ્રિટોરિયા ના હિંદીવાનેએ પણ પોતાની સલાઓ ભરીને મજબૂર કરાવને ટેકા આપ્યો છે. હવે આ તરફ હિંદી પ્રજાએ પોતાની ફરજ પોતાના દુરદરાજ કાકમાર ચતા ભાઈબધો તરફ બળવવાને બહાર પડવું જોઈએ છે. મહાસમાં જાહેર સભા બરાબ ચુકી છે, જતાં આપણી ઉંબણસી પ્રેસીડેનસી એસોસીએશનની ઉંબહણજાતી નથીએ ખચીત બહુ નીચું જોવાડનાર છે. અમે આ બાબત ઉપર આજ સર શીરોક્ષા મેહતાનું ખાસ ધ્યાન ખેંચ્યે છીએ અને આશા રાખીએ છીએ કે તેવજુ બહદીયીજ મુંબઈના રહેવાસીઓ ની એક ગંભીર જાહેર સભા આ કાયદા સામે પ્રોટેસ્ટ ઉઠાવવાને અને તે રદ કરવાને નામદાર રોહેનશાહને અરજી કરવા માટે બોલાવવાની જોડવણી કરશે. રોહટરે પુગાડેલા તારના સંદેશા ઉપરથી જોઈને સંતોષ ઉપજે છે કે, ટ્રાન્સવાલની સરકારની આ નાલાયક હક, ઉપરથી ઇંગ્લેન્ડ બચ્ચાઓમાં પણ મોટા ગુરસો ઇપડ્યો છે અને આમની સભામાં 'મી. કોક્સ' નામના સભાસદે દરખાસ્ત લાવવાની નોટીસ પણ આપી છે કે, નામદાર રોહેનશાહની સુલેહબરી પ્રખતા મુધરેલા આસામીઓ તરીકેના હકા એ સંસ્થાન સ્વીકારવાને ના પાડવું હોવાથી ટ્રાન્સવાલની લોનને પરવાનગી આપવાની ના પાડવી. સાબાલ છે મી. કોક્સની સ્વતંત્રતાને હાં નહી. એવીજ સ્વતંત્રતા આપણી હિંદી સરકાર ફક્ત આફ્રીકાને હિંદી મજુરો પુરા પાડવામાં મદદ કરવાની ના પાડીને ખતાવી શકે?

તા. ૧૪ મીએ પ્રિટોરિયામાં આગળી ટ્રેનડેનમેંટનું પાવર હાઉસ અને એન્જન હાઉસ બંનેને તાલ પામ્યાં હતાં. ન્યુક્સલના એક હિંદીએ બેઝીના લાઈ સેન્સ માટે અરજી કરી હતી તે ત્યાંની કાઉન્સિલે કાઢી નાખી હતી.

ટરાંસવાલના દુકાનદારોએ દુકાન ક્યારે બંધ કરવો ?

તા. ૧૧મીના મેએટમાં દુકાનદારોને સારું ધારા બહાર પડ્યા છે. તે ધારા બેકસબરગ, બારબરટન, જરમીસ્ટન, હેડલ બરગ, બેહાન્સબરગ, હાલકસડોરપ, કરગ રસડોરપ, મીડલબરગ, પીટરસબરગ, પોચે સ્ટરમ, પ્રીટોરીઆ, ફીટોરટ, મરેસબરગ, સ્પરીગ્રા અને સ્ટાંડરટનમાં લાગુ પડશે. તે ધારા પહેલી નવેમ્બરથી અમલમાં આવશે તે એક વરસ સુધી ચાલશે.

નીચે જણાવેલી દુકાનો શીવામની બધી દુકાનો સોમવાર, મંગળવાર, ગુરવાર અને શુક્રવારે સાંજના ૭ વાગે, શુધવારે એક વાગે અને રવિવારે નવ વાગે બંધ કરવી. પણ જોએની દુકાન ખાલોની પડખે હોય તે માજીએટની પરવાનગીથી સોમ, મંગળ, ગુરુ તે શુક્રે સાત વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રાખી શકે છે.

કેમીસ્ટની દુકાન સોમવાર, મંગળવાર, ગુરવાર અને શુક્રવારે રાતના આઠ વાગે, શુધવારે દોઢ વાગે અને રવિવારે નવ વાગે બંધ કરવી.

ભુચરે, મછીવાળાએ, હરટવાળાએ, મુર લીવાળાએ, તમાકુવાળાએ, ને બાજીપાલો વેચનારે સોમવાર, મંગળવાર, ગુરવાર તથા શુક્રવારે સાંજના સાત વાગે, શુધવારે એક વાગે અને રવિવારે નવ વાગે બંધ કરવી.

જાપાવાળાએ, સોમવારે, મંગળવારે, શુક્રવારે સાંજના સાત વાગે, શુધવારે આઠ વાગે, ગુરવારે ને રવિવારે દસ વાગે બંધ કરવું.

એશિયાટીક ટી રમવાળાએ ને કાફરી છટ્ટીંગ હાઉસવાળાએ રાતના આઠ વાગે બંધ કરવું.

જે દુકાનો રવિવારે ખુલ્લી રાખવાનો હુકમ છે તે સિવાયની દુકાનો દર પબ્લીક હોલીડેએ પણ બંધ રાખવી.

સુર્ય અસ્ત પછી અરધા કલાક ઉપરાંત કોઇ ફેરીવાળા ફેરી નહિ કરી શકે.

૨૨મી ડીસેમ્બરથી ૩૧મી ડીસેમ્બર સુધી તેમાંનો જે દહાડો પબ્લીક હોલીડે ન હોય તે દહાડે રવિવારની જેમ દુકાન રાતના ઉપાડી રહી શકશે. તેમજ પબ્લીક હોલીડેને આગળે દહાડે પણ રવિવારની જેમ ઉપાડવાની પરવાનગી છે.

દુકાન ઉપાડી રાખવાની છેલ્લી મીનીટ સુધી જે બરાક દાખલ થયા હશે તે બરાક ને વેચવા સાફ દુકાનમાં અરજો કલાક વધારેમાં વધારે રાખી શકશે.

જે કોઈ ઉપરના ધારા તોડશે તેનો પહેલા ગુન્હાને સાફ પાંદર પૌંડ સુધીનો દંડ થઈ શકશે અને દંડ ન આપે તો એક મહિના સુધીની સખત કે આસન કેદ મળશે. ત્યાર પછી ગુન્હાને સાફ પચાસ પાઉંડ સુધીનો દંડ છે અને દંડ ન આપે તો ત્રણ મહિના સુધીની સખત કે આસન કેદ છે. કોઈ કંપનીએ ઉપરના ધારા તોડ્યા હશે તો તેનો મેનેજર ગુન્હે ગાર ગણાશે. કોઈ પેદીએ ગુન્હો કર્યો હશે તો ફરેક બાગીદાર ગુન્હેગાર ગણાશે.

દુકાનદાર પોતે હાજર હોય મા ન હોય તોપણ તે ગુન્હેગાર ગણાશે. પણ જો તે સાબેત કરી આપે કે તેણે પોતાના માણસને નીચેના વખત પછી ખાસ બંધી કરી હતી તો તે ગુન્હાથી મુક્ત ગણાશે. વેચનાર નોકરને પણ ગુન્હેગાર ગણવામાં આવશે. છતાં દુકાનદાર તથા તેનો નોકર એમ બંનેને ગુન્હેગાર ગણવામાં નહિ આવે.

સંડ ડેલીમેલમાં મી. ગાંધીનો કામળ

નીચેનો કામળ મી. ગાંધી તરફથી સંડ ડેલી મેલમાં પ્રગટ કરાવવામાં આવ્યો હતો:—

સાહેબ—મી. સુભેશભાઈ મંગાને, તથા પુત્રીઆ નામની હોદ્દી ઓરતને ટરાંસ વાલમાં દાખલ થયા માટે મોટી પંજવણી વેઠવી પડી તે કેસો તમે ઉપાડી લીધા હતા. તેથી હાલમાં એક કેસ બન્યો છે તે ઉપર આપનું ધ્યાન ખેંચું છું. આ કેસ અગાઉના કેસ કરતાં ચડી જાય તેવો અથવા તો તેના જેટલોજ ચંબીર છે.

રવિવારે પીટરસબરગથી ઉપડેલી ગાડીમાં મી. એનથોની પીટરસ નામનો એક હોદ્દી રવિવારે બેહાન્સબરગ આવવા માગતો હતો. તે જગ્યાથી હોદ્દી ખોરતી છે. નાતાલમાં જુનો સરકારી નોકર છે. હાલ તે મારીસબરગમાં ચીફ માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં ઇન્ટરપ્રીટર તરીકે છે. તેની પાસે કનસેશન ટીકીટ હતી; નથા રેલવે ટું સરટીરીકેટ હતું તેમાં તેની નોકરીનો દરજ્જો જણાવવામાં આવ્યો હતો. વેચ કરત આગળ આવતાં તપાસ કરનાર અમલદારે તેની સખત ઝડતી લીધી. મી. પીટરે પોતાની પરમીટ હાજર કરી. હોદ્દી કોમે મરજીઆત અંશુકા આપ્યા તે પહેલાંની એ પરમીટ હતી. એટલાથી કોનસેશનને સંતોષ થયો નથી. અટલે મી.

પીટરે પોતાની કનસેશન ટીકીટ બતાવી; તથા પોતાની સહી આપવા કહ્યું. પણ તેથી કાંઈ વળ્યું નથી. ને કોનસેશનને અપમાન કરી જણાવ્યું કે કનસેશન ટીકીટ કોઈ બીજાની હોય તો ? આખરે મી. પીટરે પોતાની લોહડી બતાવવા માંડી. જે ઉપર તેમનું નામ દુકમાં કોતરેલું હતું; તથા પોતાનું પેરણ બતાવ્યું, જેના ઉપર તેમનું આખું નામ હતું. આટલા થી પણ કોનસેશનને સંતોષ થયો નહિ. પછી ત્રણ દીવસ બાદ પાછા ફરવાની જમીનગીરી તરીકે મી. પીટરે પૈસાની રકમ ટ્રીપોઝીટ તરીકે આપવા માંડી. પણ કોનસેશનને એક કાફર પોલીસનો દુકમ કરી મી. પીટરને ગાડીમાંથી ઘસડી કાઢવા ફરમાવ્યું. તેને સારાન્ટ મેન્સ શીડ આગળ લઈ જવામાં આવતાં બધી જુલ માણુમ પડી, અને મી. પીટરની મારી માગીને તેને જવા દેવામાં આવ્યા. છતાં તેથી તેમાં મી. પીટરને શું દીવાસે, રહ્યો ? અપમાન ઉપરાંત વેલકસ્ટમાં ખોટી ચક્રને કંટાળી જવું પડ્યું. ત્યાં તેનો ઓળખીતો કોઈ હતો નહિ. તેની ત્રણ દીવસની દુઝી રજામાંથી કેટલોક બાગ નકામો ગયો. આજે તે પાછા પોતાની નોકરીપર જાય છે. આ કિસ્સા સંબંધમાં મારે માટે એટલું જ કહેવું ખસ થશે કે આ જુલની મુલાકાત સરખી લેતાં કેટલાએક આગ્રહાર હોદ્દીઓને જે વેઠવું પડે છે તેનો આ એક છુટો દાખલો છે. આમાં નથી કાવધાની વાત, નથી એશિયાટીક ઘસારાની વાત. માત્ર સખત તાની અને ન્યાયની સહેલી વાત છે. અથવા તો શું કાળી આમડી જેને હોય તેણે ટરાંસવાલના ગેરબોનો ગુન્હો કર્યો છે એમ, અણી લેવામાં આવશે ?

પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ

મી. એનથોની કામળ

નીચેનો કામળ મી. એનથોની સહીથી ટરાંસવાલ લીડરમાં પ્રસિધ્ધ થયો હતો.

સાહેબ—આજ દિવસ સુધીમાં માત્ર થોડાજ હોદ્દીને સરકાર નવા કાવધાથી જાણ કરી શકી છે; અને નકામી આસાઓ બાંધતી ગઈ છે. અને તેથી પરિણામે તે ઘેનમાં ને ઘેનમાં પડી રહી છે એ જોઈ દીલગીરી થયા વગર રહેતી નથી. હવે છેલ્લી ઘડીએ પણ જામત થાય અને નીચેના લાવવા કાંઈ કરે એવી સરકારને સૂચના કરું છું. તેમ કરવાથી સુધરેલી

દુનિયાની નજરમાં લાંબીપાત્ર ચતાં સરકાર
અચર્ય; તેમ હીંદીઓને મુશ્કેલીમાં સહન
કરવાનું, મંદરો, સરકારે કેવો ઉધો રસ્તો
લીધો છે. તેની તેને હવે તો ખાતરી થઈ
હશે. હીંદી જેવી વફાદાર અને કાયદેસર
ચાલનારી કોમને પાસી-રૂ રીઝીસ્ટન્સ કેટલું
ફતેહમંદીથી ચલાવ્યું છે. તે જોઈ સરકાર
ને નવાઈ લાગ્યા વગર નહિ રહી હોય.
સરકાર પહેલાં તો એમ જાણતી હતી કે
તે સરખા જેટલી સાવચેત છે. પણ એ
માન્યતાને ક્યેવે અનુભવથી મોટો થોડો
પહેાંચ્યા વગર નથી રહ્યો. આવી રીતે
ઉભો થયેલ મામલો, સમી જન્ય તેવા હેતુ
થી હીંદી કોમને પોતાથી અને તેટલું કર્યું
છે. પણ તેમની દલીલો, એકરો તથા
આજીજીએને કાંઈ કાન પણ દેવું નથી.
હીંદીઓ હવે કરે તેવું થું રહ્યું છે.
પોતાનાં માન અને આબરૂની ખાતર હીંદી
ઓએ જેમ કર્યું છે તેમજ પરમી સદી
માં વોટ ટાંકલે કર્યું હતું. ૧૭મી સદી
માં જોન હેમ્પડન અને બનીઅને પણ
તેમજ કર્યું હતું. અને આને સાગીની
સાથેની જાદીનાં બીલ બાબતમાં ઉગ્રીય
અર્થેના ધરમ શરૂઓ પણ હીંદીની જેમ
કરે છે. આ મુકિત અંગરેજોની પોતાની
છે અને આખી દુનીયામાં તે વખણાય
છે. ત્યારે હીંદીમાં તે કદગી અને તક્તી
રવાન મણાય છે. એટલે હાલનો મામલો
માત્ર રંગ દ્રવેપથી ઉભો થયો છે. સરકારે
ધારણ કરી છે તેવી રૂઢી અંગરેજ ન્યાયી
પણાતળે કદીએ જોવામાં આવી નથી.
એશિયાટીક ધસારાની વાત એ માત્ર
બહાનું છે. ટરંસવાલ સરકારથી વર
ખરીબડા હીંદી ઘેરાને ખાંધ જવા માંગે
છે તેટલા માટે એ બહાનું આપવામાં
આવે છે. કાયદેસર ચાલનારા અને વાચા
વગરના હીંદી ગરીબ અને નિરાધાર પેટા
જેવા છે એ વાતની કાંઈથી ના પડાય
તેમ નથી. આ લંડાઈ સળળા અને નળ
ળા વચ્ચે છે; અથવા તો રંગ દ્રવેપ અને
હકસાઈ વચ્ચે છે. તેમાં હીંદીઓને પાટી
ખાતરી છે કે કદી ગોરાઓ તેમના પક્ષ
માં નહિ હોય જતાં ખુદા તો તેમનાજ
પક્ષમાં છે; અને તેથી હીંદીને ફતેહ મળવી
જોઈએ.

ખીંદીઓના નુસ

પોતાના એક અંગમાં લખે છે કે કોલો
નીઅલ સેક્રેટરીએ પોતાના બાપણમાં
આ દેશને ગોરાનો મુલક ધારી લીધો છે.
તેવી વાતો સાંભળવાનું ગોરા લોકોને મીઠું
લાગે છે. અને મોલતાર સાંભળનારાઓમાં

વહાલો થઈ સકે છે. જતાં તે સિખમાં
અપલમાં મુકવાનું, દક્ષિણ આફ્રિકામાં
અસંખ્યિત છે એ સાધારણમાં સાધારણ
સ્ટેટસમેન પણ જાણે છે. બીજું આ દેશ
માં હીંદીને નથી વોટ, તેમ નથી તેને કાંઈ
મિલો. એટલે સરકાર ફગારની સજનીતિ
તેમની તરફ આદરી બેઠી છે. એ કમન
શીખ અને જલાએલા લોકો તરફ સખ
તાઈ વાપરવામાં આવશે તેમાં તો મી.
સ્મટસ થું મોટાઈ માની બેઠા છે. આજ
છુને નથી હીંદી સરકારની સાથે લેવા દેવા
કે નથી વિધાયત સરકાર સાથે. હેટ
વોકે કીંગને કાપામંડ આપ્યો ને વફાદારી
ખતાવી દીધી. એટલે હવે બ્રિટીશ પ્રજાના
લોકો, ક્રળા કે ગોરા અંગરેજ કે એશિયા
ટીક જે હોય તેના તરફ પોતાને સારું
લાગે તેમ લાલે વરતે!

સ્પેલોનકનના હીંદી

સ્પેલોનકનની હીંદી કમીટીના પ્રમુખ
મી. કેશવજી મીંગા જણાવે છે કે—
અહીંના બધા હીંદીઓની સહીઓ લઈ
ને જંગલર અરજીનાં કારમ બિ. ઇ. એ.
પર પાછા બીડવામાં આવ્યાં છે.

તા. ૩ જુલે એસ. એ. સી. ના બે
પોલીસ ખબર કરવાને આવેલ કે અહીંના
તમામ હીંદીઓએ જોહાન્સબર્ગ રજીસ્ટર
થવા જવું. તેને ચોખ્ખો જવાબ વાળ્યો
કે અમારે પરમીટ લેવી નથી. ત્યારે
પોલીસે કહ્યું કે જોહાન્સબર્ગ જતાં બીડ-
લાગતી હોય અને પૈસાનો ખર્ચ થતો
હોય તો સરકાર અહીં ઓપીસ ખોલે.
ત્યારે જવાબ આપ્યો કે અમારી પાસે છે
તે પરમીટ સાચી છે; ને નવી નથી લેવી.
એટલે સાહેબ મેડેસર થઈ ચાલતા થયા.
અહીં બધા બહુજ મક્કમ છે.

હીંદુસ્તાન કોંગ્રેસ બરાબ તેમાં ટરંસવાલ
તરફથી કેવીએટો કોંગ્રેસમાં જન્ય અને તે
માટે ફળો માય તો સ્પેલોનકન કમીટી
તેમાં પા. ૧૪-૧૫-૦ આપવા માટે
ખુશી છે.

પીટરસબર્ગથી મી. કેશવજી જવાન
લખે છે કે—તેનું રજીસ્ટર ન લેનારોએ
સરકાર પહેલાં કેદમાં નાખવાની હતી;
અને હવે લાઇસેન્સ લઈ લેવાની ધમકી
દેવા લાગી છે. તો તેથી ન ડરતાં હીંદી
બાઇઓએ સહુરી અને હિંમત પકડી
મક્કમ રહેવું.

ખબરખ

જોહાન્સબર્ગ

C.W. ૧૦

૨૭૧

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

હુમીલીઆની ખીંદી

આ સોસાયટીનું બળ વધતું જાય છે.
લોકોનો જુસ્સો પણ વધતો જાય છે ને
મેકોમાં હીંદુ-મુસલમાનમાં એકજ અવાજ
ચાલે છે કે કાયદાને નાબુદ કરવો. રવિ
વારે મી. હમમ અબ્દુલ કાદરે ખુશી
લીધી હતી. મોલવી સાહેબે તથા ૪૨
વંશ સાહેબે બહુ લાંબુ કર્યાં. મી.
કુવાડીઆ મી. હમરજી સાહેબ વિષે
પણ મોલ્યા. મી. એમ. એ. કુવાડીઆ
તથા બીજા મહરૂમોએ ચર્ચા ચલાવી કે
મી. એસ. હેલુએ હાથ મેં ધર્યાં ને
રજીસ્ટરની અરજી કરી તો તેને બોય
કાટ કરવા. આ વાતને આખી ખાદીએ
ઉપાડી લીધી. મી. હેલુની સાથે બધું
કામ બંધ કરવું. તેના નોકરોએ તેને
નોટીસ આપી નોકરી છોડવી અને બીજા
હીંદીએ તેની સાથે લેવલેવ નહિ કરવી એવી
સલાહ સોસાયટીએ આપી છે. પછી
સોસાયટીના એક મેમ્બર મી. કાવજી
પટેલ (કલરકસડોરખના) દેશ જતા હોવાથી
તેમણે બધી ચટલી રી ભરી આપી તથા
દેશ રહે તે સુદતમાં પણ તેમનું નામ
સોસાયટીની મેમ્બરશીપ ઉપર રહે એટલા
માટે થી. ૧૦/- બીજી ભરી આપી. ખાદ
સોસાયટી તરફથી તેમને ચાંદીનો મેડલ
બેટ કરવામાં આવ્યો. તેમની તારીફમાં
કેટલાક ચૂકરો મોલ્યા હતા. મી. દાવજી
પટેલ દેશ જવા ઉપડી ચુક્યા છે.

બીજો દિવસે (સોમવારે) મી. હેલુ મી.
ગાંધીની ઓપીસે પોતે રજીસ્ટરની અરજી
બાબત દિલગીરી ખતાવવા આવ્યા. તે
વાતની પીકેટોને તુરત ખબર મળી ને
પીકેટોએ નીચે પ્રમાણે નોટીસ મી. ગાંધી
ને મોકલી.

“હવે પછી જે આપની ઓપીસમાં
મી. હેલુ આવશે તો આપને પણ બોય
કાટ કરવામાં આવશે તે નક્કી જણવું.”

આના જવાબમાં મી. ગાંધીએ ફરજ
ખળવવા સાર પીકેટોને ઉપકાર માન્યો
છે ને તેમને સાબાલી આપી છે. કે
ઈન્ડિયન ટુ એસ જુસ્સો સહુ હીંદી
સહાય રાખે. મી. હેલુ રીતસર સોસા
યટીની મારી માગે ને પચાતાપ
કરે તો તેને મારી આપવી કે કેમ
તેની સાથે આ જુસ્સાને સંબંધ નથી.

લીધેલી રોક પાળવી ને આવેલી ફરજ બાતવવી એ જાણવાનું ને અમલમાં લાવવાનું છે. ત્યાં સુધી મી. હેલુને મારી નથી મળી ત્યાં સુધી ઉપર પ્રમાણે પીકે યોની ફરજ હતી.

મી. રામસુંદર પંડીતને કેસ

મી. રામસુંદર પંડીતને ફરેક જગ્યાએ થી પોતાની હિમતને સારું મુજારકવાદી ના તારો આવ્યા કરે છે. તેઓ સાહેબ હિમતમાં છે ને જરમીસ્ટનમાં બધા હીંદી તેમને હિમત આપી રહ્યા છે. આજ સુધી તેમને પકડવામાં આવ્યા નથી. ને જેમ મી. અખદુ કાઠર કોકાદીને પકડી નથી શક્યા તેમ મી. પંડીતનું પણ બને તો નવાઈની વાત નથી. શુકરવાર સુધી માં આ બાબત શું બને છે તેનો તારક મોઢીથી.

મી. પીટર્સનો કેસ

મી. પીટર્સની પીટર્સ ઉપર જે જુલમ મુજરેલો તે બાબત હજુ અર્ધ મધ રહી છે. જે સિપાહીએ તેની ઉપર દહાડો કરેલી તે હવે ફરી ગયો છે ને કહે છે કે તેણે તેની ઉપર કંઈ કંઈ નહિ. હવે મી. પીટર્સનું એરીડેવીટ મંગાવ્યું છે. આ કેસ હજુ આમજા ચાલશે.

ઈલી મુથુનો કેસ

ઈલી મુથુનો કેસ બહુજ જાણવા જેવો છે. તેને વિશે મી. આસનો અસરકારક કમજા હું નીચે આપું છું:—

"ઈલી મુથુને એ દિવસમાં ચાલી જવા માણસે તરફથી હુકમ થયો છે. હજુ મુથુ અહિં ૧૮૯૭માં હતો. ૧૮૯૮માં બુલુવાયો મયો. લગાઇ પહેલાં કુકના કાર્મમાં બેઠાસવરમમાં કામ કરતો હતો. એક અહીંના રાખીનસન મોમનમાં કામ કરેલું. જુલુવાયોમાં ગાંડાની ઇસ્પીતાલમાં તેને થોડા વખત યમાં રાખેલ. ઘાતરે હવા ફેર માટે તેને અહિંની ઇસ્પીતાલમાં મોકલ્યો. રજીસ્ટ્રાર સાહેબના કુકમથી એસાઇમનો વારડર રજીસ્ટ્રારની એરીસ માં લઇ ગયો. ત્યાં તેને હકિકત પૂછી. જે તેણે ઉપર મુજબ આપી. અને છેવટ રજીસ્ટ્રાર સાહેબે દેશ છોડવાની નોટીસ આપી. જેનું પરિણામ ઉપર પ્રમાણે આવ્યું. ઇલી મુથુનું મગજ હજુ ચસકેડુંજ છે. તથા લુગાંથી બીજું કંઈ પાસે નથી. લાકા બચા માટે રજીસ્ટ્રાર સાહેબે નાળાયેર આપ્યું. માણસે કહે તે મારું કામ નથી. એસાઇમ મમાંથી પણ ડીસચાન્ડનું સરડીપીકેટ મળ્યું."

આ કેસ ત્રાસ પમાડનારો છે. હજુ મુથુ બીખારી છે, અહિંના લુનો છે. જે તેણે રજીસ્ટ્રારની અરજ નહિ કરી હતી તેને કોઇ બોલાવત નહિ. અરજ પરણે કરાવી ને હવે તેને નોટીસ મળી છે કે તેણે દેશ છોડવો. ક્યાં જાય ? પૈસા ક્યાંથી લાવે ? આ કારણસર અવ ? આયો જુલમ જે કાયદાથી ચાલે છે તે કાયદાને સરજી ચનાર હીંદીને હીંદી કામ પૂછશે ને જુલ પજુ પૂછશે. જેઓ પર મીઠ વિનાના છે ને રજીસ્ટ્રારની અરજ કરશે તેના હાલ ઇથી મુથુના જેવા થશે ને તે તેને થશે. તેઓની સહીસલામતી આગળાં ધસવામાં નથી પણ દરસવાલ છોડવામાં, ને જે તેઓનો કેસ મંજૂર થાય તો જેલ જવામાં છે. જેલ તે હવે પ્રમાણિક ને સાચા માણસોને સારું છે.

ચીનાઓનો સંપ

અહિંના મોટા વેપારી હારવીન અને પેટરસન ચીનાઓની સાથે બહુ વેપાર કરે છે; તેઓને દરમાસે લગભગ પા. ૫૦૦૦નો માલ ધારે છે. ચીનાઓને તેઓએ નોટીસ આપી કે ને તેઓ નવાં રજીસ્ટ્રાર નહિ લેવ તો તેઓને માલની ધીરધાર બંધ થશે. આ ઉપરથી ચીના ઓ કરવાને બહો વધારે હિમતમાં આવ્યા. તેઓએ કહ્યું કે 'અમારાં બીલ આપો. અમે તમારા પૈસા ચૂકવી દેવા માગીએ છીએ. તમારા માલની અમારે દરકાર નથી. અમે તમારી સાથે નો વહેવાર બંધ કરશું. આ વાત સાંભળતાં હારવીન સાહેબ સાંત થઇ ગયા, ચીનાઓની મારી માગી, ને હવે પછી રજીસ્ટ્રારની કે તેઓના દિસાળની વાત નહિ કરવા કબૂલ કર્યું. આપણા વેપારી ને કેટલાક ઝોરા વેપારી ધમકાવે છે એટલે કરી જાય છે ને કેમ જાણે તેઓ ના આપણે મુલામ હોઇએ તેમ રજીસ્ટ્રાર લેવા તૈયાર થઇ જાય છે. તે વેળા કાયદાને સરજી નહિ થવાના કસમ આપેલાં મૂલી જાય છે.

પીકેટોનું કામ

પીકેટો બહુ મહેનત કરી રહ્યા છે. અને તેઓના કામથી વહા નળણા હીંદી જતા અટકે છે તેમાં શક નથી. પારક, ફેરકડગરમ, આમનરેન, અને ડોરનકન ટેન અને જેપી રોચન ઉપર પીકેટો રહે છે. તેમજ પરમીટ એરીસની આસપાસ આવે. બંદોબસ્ત હોવાથી રીપોર્ટથી આવનારાં જાનુ હીંદી મુથુરો દુકાનમાં આવ્યા હતા. પણ તેઓના કારીએ

તેઓને પરાણે રજીસ્ટ્રાર થવા મોકલેલા. પીકેટોના હાથમાં આવવાથી તેઓને સમ જાવવામાં આવ્યા. અને તેઓ પોતાની નોકરી છોડવા રાજી છે પણ નવું રજીસ્ટ્રાર નહિ લેવ એમ કહી ચાલતા થયા.

મી. કમ્મલ કમાલી લોકોને બમાવે છે ને વચમાં પડે છે તેથી કામમાં બહુ મુશ્કેલી તથા દિલગીરી પેદા થયાં છે. કમ્મલ કમાલી તે હીંદી નથી, પણ મલાઇ છે. અને મલાઇ હોવાથી તેઓને હીંદી કામમાં વચ્ચે નહિ પડવું જોઇએ એમ સહુને લાગે છે.

જંગી અરજ

આ અરજ હજુ સરકારમાં ગઇ નથી. એક બે જગ્યાએથી ફાઇ બરાઇ આવવા ને સારું અટકેલી છે. તેમાં બહુ ખર્ચે બાગે બધા મૂખી હીંદીઓની સહી થઇ ચૂકી છે. મી. અખદુલ ગની, મી. હાજ હખીમ, મી. કસપમીયા, મી. હાલબાઇ, મી. કુવાડીયા વિગેરે મદદરેખોની સહી છે. વિશેષ ખર્ચે આવતે અઠવાડીએ આપવા ની ઉમેદ રાખું છું.

મુદત મળે કે નહિ ?

ને ડીસેમ્બરમાં લોકોની ઉપર હાથ પડે તો અને માણસેની પાસે ખજા કરવામાં આવે તો મુદત મળે કે નહિ આ સવાલ પૂછાયો છે. નવાં રજીસ્ટ્રાર નહિ લેવાને સારું જ્યારે માણસે પાસે કોઇને ખજા રાખવામાં આવે ત્યારે તે માણસ જ્યારે સારું મુદત માગી શકે છે ને મુદત કેટલી આપવી તે માણસેની હાથમાં છે. એટલે તે એક કલાકથી એક વરસ સુધી કે તેથી વધારેની મુદત આપી શકે છે. લાંબી મુદત આપશે એમ કું નથી કહેતો. પણ ગમે તેટલી મુદત આપવાનો અખતીયાર માણસેની છે તેમાં શક નથી. આ પ્રમાણે મુદત માગવામાં હિજીપત છે એમ માનું છું. ને મુદત માગવાની સલાહ કું કોઇને આપી શકતો નથી. જ્યાં જેઓ જેલથી કરી જાય ને પોતાનું સંકેલવા માગતા હોય તેઓ મુદત માગી શકે છે ને તે થોડી મધી પણ આપવાની માણસેની ના પાડે એમ કું માનતો નથી. આ બધાનો આધાર ફરેક કેસ ઉપર, માણસ દરેક ઉપર, ને વખત ઉપર છે.

મી. કસપમીયાને વિશેષ

મી. કસપમીયાની ઓરત સુવાવડની બીખારીમાં શુકરવારની રાતે જનતનસીન થયાં. તેથી રણી ગમગીની ફેલાઇ છે. મી. કસપમીયાનો ઇરાદો પોતાની ઓરતને કું ને હવે પકવા જવાનો હતો. પણ

ખુની કાવત્રાની લીડને લીધે તેમને રોકાઈ જવું પડ્યું. તે કચ્છીયાળ આવી બેઠકરહ બનાવ બન્યો તેથી તેમને વધારે સાગળી થઈ આવી છે. મી. હસપર્માણને ખુદા હિમત બધો એવી હું જાણી કર છું.

મી. બેગનો કાગળ

મી. બેગ જાણવામાં નિરર્થી લખ્યા કરે છે. પ્રીટોરીયા ન્યુઝમાં તેમણે મી. રમટસના બાપડના જવાબમાં એક લખેલ કાગળ લખ્યો છે તે મી. રમટસનું જેર વ્યાજનીપણ બતાવી આપ્યું છે. મી. લીટસને કે પણ તેજી જાણમાં લખેલ કાગળ લખ્યો છે તેમાં ટ્રાંસવાલની સરકારને તરફથી નાખી છે. મી. બેગનો એક કાગળ લીડરમાં પણ પ્રગટ થયો છે.

સ-ડે ટાઇમ્સ

પાસીવ રીઝીલ્ટન્સની લડત પછી આ જાણું દર અઠવાડિયાએ કંઈ ચિંતો જાણ્યા કરે છે. આ વખતે ચિત્ર જાણું છે તેમાં વગર કામના ફાઈટ પગાર લેતા રજીસ્ટર અમલદારોની ઓશીસનો દેખાવ આપ્યો છે. તેની નોંધમાં એડીટર લખે છે કે 'કુલીઓ' ને સરકારે જરૂર બહાર કઢાડી મુકવા પડે છે.

મી. હાલ હુખીય

ડરબનથી પ્રીટોરીયા આવી મુક્યા છે. નવેમ્બર આખો કેમ કેનેડા રાખ્યો. ધણીએ મને સવાલ કર્યો છે કે સરકારને શું એવી જૂઝા સાગી છે કે આખો નવેમ્બર જાણ જશે? જ્યારે હાંદીની ઉપર કામ ચલાવવાનું છે ત્યારે સા સાર પહેલી નવેમ્બરથી સર નહીં કરે? આ સવાલ પૂછનાર જાણીએ છીએ અન્ય ઓપીનીઅન બીજા વાંચતા નથી. નહિ તો મોડીસની સમજ મેં પાડેલી તેમાંજ આ વિશે દ્રઢિકત આવી ગયેલી છે. હવે 'કુલી' વાંચનારને જાણામણ કરે છું કે તેણે જા. ઓપીનીઅન ખૂબ ખ્યાન દઇ વાંચવું. તે વાંચતાં ધણી દહાડા નહિ બંધ. પણ મને ખ્યાલ છે કે તેમાંથી કંઈક જાણવા જેવું તો તેને મળશેજ. એટલું કહી સવાલનો જવાબ આપું છું. જે મોડીસ નીકળેલી છે તે એવી છે કે જેની પાસે પહેલી ડીસેમ્બરથી નવાં રજીસ્ટર નહિ હોય તેવી ઉપર કામ ચાલશે. અકરોબર મહીનો આખો રજીસ્ટરની અરજીઓ લેવા માં જશે. અરજી મળે કે તુરત રજીસ્ટર સાહેબ મુકાદો નથી આપતા. અરજી લીધા બાદ તપાસ કરવાની તેને સત્તા છે. તપાસ કરતાં તેને કંઈક બાંધ જાય. તેજીએ સરકારે અરજીના તપાસવાની સાર સમગ્રી સાંકડામાં નવેમ્બર માં

આપ્યો છે. તે કચ્છીયાળ જેણે મુલામી અરજી કરી હશે તેને મુલામીનો સિરપાવ મળશે કે નહિ તેનો મુકાદો થશે. એટલે ડીસેમ્બર મહીનામાં બધાની પાસે રજીસ્ટર દર હોઈ સકે એવું થયું. કાંઈ એમ સવાલ કરે કે હાંદી કામના બોપડાટ છતાં સા સાઈ એક મહીનો આપે છે? તેનો જવાબ એ છે કે સરકાર બોપડાટ ઉપર ખ્યાન નથી આપી શકતી. કદાચ ડરમી અકરોબરે રાફડો ફાટે ને રજીસ્ટર ઓશીસમાં અરજીઓનો વરસાદ વરસે તો તે અરજીનો મુકાદો કરવાનો વખત રજીસ્ટર ને મળવોજ જોઈએ. આવા કાગળો સરકારનીએ નવેમ્બરનો ગાળો પડ્યો છે.

પીકેટોની ઉપર કાઠ

મી. એલેક્ઝાંડર વહીવટ તથા મી. ડી. વીલીયમ્સ વહીવટને બંને કોંકણી અસીલો મંગળવારે હતા. તેઓની ઉપર વગર પરમીટ રહેવાનું તહેમત હતું. બન્ને વહીવે મી. જોરડનને કહ્યું કે આ કોંકણી એને પીકેટો ડાલે છે તેથી તેઓ રજીસ્ટર ઓશીસે નથી જઈ શક્યા. તેઓ જવાને તૈયાર છે. મી. એલેક્ઝાંડરે એવી સચના કરી કે કાર્ટે પીકેટને ખસેડવા જોઈએ. આ ઉપરથી મી. ગાંધી કોરટ માં કામ તેણે કહ્યું કે પીકેટો ખસીકુલ ધમધા નથી આપતા અને જો તે કોંકણી એનો વિચાર રજીસ્ટર ઓશીસમાં જવા તો હોય તો મી. ગાંધી પોતે તેઓને લઈ જશે. આ બાબતે હવે પોલીસ કમીસ નરની પાસે જવાનો સંભવ છે. તેથી પોલીસ કમીસનરને નામે પ્રમાણે કાગળ એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરફથી લખવામાં આવ્યો છે:—

સાહેબ—પેલાના બે હાંદી અસીલવતી મી. એલેક્ઝાંડર કોરટમાં એવું બોલ્યા હતા કે વાન, ગરેન્ડીસ રુકુવેરમાં પીકેટો થી અસીલો બીજો છે અને તે કારણથી તેઓએ રજીસ્ટર માટે અરજી કરી નથી. આ કહેવામાં આવ્યું ત્યારે કોરટમાં હું પણ હાજર હતો. એ વાતનો તેજ વખતે મેં છત્કાર કર્યો છે; અને તેમજ અત્યારે પણ કરું છું. રજીસ્ટર ઓશીસે જવાના રસ્તા પર કેટલાક હાંદીઓ નજર રાખે છે એમાં કાંઈ શક નથી. પણ તેઓ નજર રાખીને કરે છે એટલું, કે જે કોઈ જોવામાં આવે તો કામના ને સરખું થવાનાં પરિણામો સમજાવે અને રજીસ્ટર ઓશીસે ન જવા બનતી રીતે કહે. તે તેમ જતાં રહેને મનમાં એમનું નહીં કે મારે તારા રજીસ્ટર મનુષ્ય છે તો પછી તેવા માણસને પીકેટો જરાએ આડે

આવતા નથી. મી. એલેક્ઝાંડર કોરટમાં બેલતા હતા તેવારેજ એક આવી દાખલો બન્યો હતો. એક હાંદી છેકરો રજીસ્ટર ધક્કા મારીને હતો. તેની મોરડેસ તેની સાથે હતી. તે છેકરોને કાંઈએ આડું આવ્યું નહિ. થોડા વખતપર પીજે એક હાંદી પણ આવી રીતે વાન, ગરેન્ડીસ રુકુવેર માં રજીસ્ટર ઓશીસે ગયો હતો. આ કેસો આપની બંધુ મારે 'રજીસ્ટર' માટે એટલુંજ કારણ કે કોરટમાં મી. એલેક્ઝાંડર બોલી ગયા હતા કે તેના અસીલના ભેગા પોલીસે જવાની જરૂર છે. અને એ તો બને હવે ખગર પડે છે કે આવી મદદ અપાઈ પણ મુશ્કેલી છે.

મારી એસોસીએશનવતી હું આપને હિંમતથી ખાતરી આપું છું કે તે કચ્છીયાળીનો ઉપયોગ થવા દેવા ખીલકુલ મામતી નથી; નથા કાંઈને રજીસ્ટર ઓશીસે જવાની મરજી હશે તેને એસોસીએશનના સાગતા વળગતામાંથી કાંઈપણ આડે ન આવે એ વાતની તે કાળજી રાખશે. મને તો ખાતરીથી લાગે છે કે મી. એલેક્ઝાંડરના અસીલો કારીરીક પ્રત્ય કરનાં જ્યેતીથી વધુ કરે છે; તેમણે મી. એલેક્ઝાંડરને બોલે બોલું બરાવેક હોવું જોઈએ.

આ કિસ્સા ઉપરથી પીકેટોએ બહુ શાંતિથી કામ કરવાનું બાલમાં રાખવાનું છે. પીકેટોનું કામ માણસોને સમજાવવા ઉપરાંત ખીલકુલ નથી બને ત્યારે તેઓની સાથે પોલીસ હોય. ત્યારે જવાપણ વચમાં પડવાનું નથી. જે માણસો મુલામ મવા માગશે તેને કાંઈએ અટકાવવાની જરૂર નથી. પીકેટો ધમધા આપે છે એવું કહેનારા હાંદી પણ છે એથી જ સરખાઈ છું. ને આપણી એટલી કમનસીબી છે એમ સમજું છું. દરેક હાંદીને સમજાવવામાં આવ્યું છે કે તેઓ ને હાથ ધસવા હોય તો પીકેટો પોતે લઈ જશે. આ પત્ર જાણ્યા પછી હજી અકરોબરના બાર દહાડા રહેશે. તેટલા દહાડામાં ધણી રંગ થશે. જોહાનસન રંગના દરેક હાંદીએ ને પીકેટોએ મરદાઇ, અને તેની સાથે ધીરજ, નરમાશ, ને મીઠાસ બતાવવાની છે. આમ છું કામ રજીસ્ટર ઓશીસ તરફવાનું છે. આગેવાનોનું કામ સમજાવતી તથા હિંમત આપવાનું, અને પેલાના પેસા જગા રરવાનું છે. ને પીકેટોનું કામ ધીરજથી ખતાની ફરજ બંધવવાનું છે. તેઓના હાથાણની જરૂર નથી. તેઓને કારણથી નહીં એવાનો વિચાર ને

જાયા ઉપર પીકેટ હોવા જોઈએ. કદાચ પીકેટની ઉપર સરકાર કામ નાખે તો તેઓએ જી જવાનું નથી. કામને પીકેટ પણ કરતાં પકડવામાં આવે તો તેણે બેલ નથી મુકવાનો, ને સળ થાય તો દંડ નહિ આપતાં જોઈએ જવાનું છે એ સારું રહેવું જોઈએ.

માકરી છોડી પણ હાથ નહિ ધર્યા

મી. મુરગન, મી. અરમુગમ, મી. હેરી, મી. વેઠાપન તથા મી. મુથુ તે માકરી વર્કમાં કામ કરતા હતા. તેઓને રજીસ્ટર ન લે તો માકરી છોડવાનો દુકમ થયો. તેઓએ માકરી છોડી પણ હાથ નહિ ખરડ્યા. આજે ભુરસો ફરેક દિંદીને હોવા જોઈએ. આ દોહાને હું હીરા સમજી છું.

બામલા પકડે નશીન થયા

ચાર બામલાએ કામ જગ્યાએથી આવેલા. તેઓ પકડાવાળી માડીમાં બેસી રજીસ્ટરની ઓરીસમાં ધુસી ગયા ને પોતાના હાથ ધસાયા. એમ બુધવાર ચાર માણસોએ જોહાનસબરગની ઓરીસને માન આપ્યું ને પોતે ગુલામીનો રૂકો કોવાની અરજ કરી.

ચેતો! ચેતો! ચેતો!

રજીસ્ટર ઓરીસ હીદીને અમે તેમ કરી રજીસ્ટર કરવા માગે છે તેનો અર્થ હું ઉમેરવા છું કે ફરેક હીદી સમજશે. મી. સમટસ જાણે છે કે જે દિંદી મજબુત રહે તો ફરજ પાડીને કદમાં મોકલી કામને રજીસ્ટર નહિ કરાવી શકે. લાઇસેન્સની તકલીફ પણ હજારો હીદીને નહિ આપી શકે. ને છેવટ તેમને કામદાર રૂક ફરજો જોઈએ. આ બરોજર સમજી ફરેક હીદીએ ચેતવાનું ને દિંમત ગમવાનું છે.

ચેકમાં નારોસ

જરમીસ્ટનના મી. અપાસાગી પડી આચીના લેણા પેટે સી. નારાયણ સામી ને માલ જરમાસ્ટન લેકેશનમાં ૨૨ મી તારીખે દસ વાગે વેંચાશે.

સેપરેશનના લેણા પેટે હેડક્વરમાં એ. એફ. સાલેનો માલ ૨૨ મી તારીખે વેંચવાની જાહેર ખબર છે પણ તે કંપની ને નાણાંમાં નાખવાની ખીટલાએ અરજ કરવાથી સેક્ર ખંચ રહેશે.

જોહાનસબરગના તુરડા મુસલમાનોની કાયદા સામેની અરજ તુરડા કોલેજના અધ્યક્ષે સાના તરફના એક કાગળ સાથે રજીસ્ટરની નોંધ મોકલી દીધી છે.

ટરાંસવાલ હીદી કીકેટ મેચ

મી. મહમદ હુસેન ઉપરના મેચ વિષે તા. ૫મીના કાગળમાં લખે છે કે:— પોએસ્ટરમ ઈલિઅટ કીકેટ કલબના ચેલેન્જી જોહાનસબરગની ટ્રાંસવાલ મહો મેડન કીકેટ કલબના મેંબરો ગયા. સ્ત્રી વારે મેચ રમવા પોએસ્ટરમ ગયા હતા. પોએસ્ટરમની કલબના મેંબરોએ આન નાર દીમ માટે ઉતારા વગેરેની સારી સોજ કરી આપી હતી. બીજે દિવસે ૧૦ વાગે મેચ શરૂ થયો હતો. જેમાં ટી. એમ. સી. સી. તરફથી મી. રોબ મહમદ કેપ્ટન, મી. એ. અલ્લી વાઇસ કેપ્ટન, તથા મેસર્સ આર. ખાન, એમ. એ. અસરફ, જોકસન, મુળના, મલેક મહમદ, ઇ. હસન, એસ. ખાન, એમ. મહમદ, અને એમ. રોબજી એટલા હાજર થયા હતા. ત્યારે પી. આઇ. સી. સી. તરફથી મેસર્સ બાગર, સોલોમન, કરીમ, સોભાલી, હાજ, જોરજીઆ, કાસમ અબ દુલ, એસ. ડી. જોખાન, મુલામ હુસેન, હમનદાસ, એસ. એમ. પટેલ એટલા હાજર થયેલ. ટી. એમ. સી. સી. એ. પહેલી ઇનીંગમાં ૧૬ ઓવરમાં ૫૪ રન, તથા બીજી ઇનીંગમાં ૩૪ ઓવરમાં ૧૧૫ રનનો જુલમો કર્યો હતો. પી. આઇ. સી. સી. એ. પહેલી ઇનીંગમાં ૧૬ ઓવરમાં ૩૩ રન, અને બીજી ઇનીંગમાં ૧૧ ઓવરમાં ૪૨ રનનો જુલમો કર્યો હતો. જેથી ટ્રાંસવાલ મહોમેડન કીકેટ ટીમ હરીફ ટીમની સામે ૧૪૪ રનથી જીતી છે. ખાદ જોહાનસબરગની ટીમ સોમવારે પાછી ફરી હતી.

રૂટરના તાર સમાચાર.

પારીસના સોસીઆલીસ્ટ પક્ષના મુમેનીટી પત્રે મી. ફેર હારડીનાં દિંદેને લખતાં લાપણ માટે તેની તારીફ કરી છે.

જર્મનવારના સુલતાન કાલ વિલાયતની સફરે ગયેલ છે.

રૂટર જણાવે છે કે ઈજિપ્તમાં કાલ ધર્મી અગ્રત જણાવા લાગી છે.

બાંધા હિંદુસ્તાનમાં રાજદારી માડીના અગ્રતવાળા કાફી મહાત્મા મી. મોક્ષી વિચાર કરે છે તથા જણાવે છે કે ને તેમ પડીએ મરજી પાડી છે.

દિંદેની સ્થિતિ જોતાં આપણે રીતે એક માણસના હાથમાં બંધી સત્તા હોવ એ જરૂરી છે.

‘ગ્રેલી મારીક’ બહુન ૧૦૩ માઈલની દુરમાં મુસાફરી કરીને સ્વીડનમાં ઉતર્યું હતું.

તા. ૧૨મીએ ૫૧૬ દિંદીઓ વાનકુવરના કિનારે ઉતર્યા હતા. જેમાંના ૧૮૬ને પુરતી ખરચી ન હોવાના સંજયથી તથા શારીરિક નબળાઈ માટે પાછા કાઢવામાં આવ્યા હતા.

એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે દિંદી સરકારની ચેતવણી છતાં દિંદી ઇમીગ્રેટ વાનકુવરમાં આવવાનું ચાલુ છે જેમાંના કેટલાક ગુજરાતનાં સાધને વખર રસ્તાપર બીખ માગે છે.

વિલાયતમાં ક્યુરબરી આગળ એ એકસ એસ જેનો એક મેક સાથે બટકોવાનો મોક્ર અકસ્માત બન્યો હતો.

વિલાયતમાં લઈના બાવ કવાટરના સી. ૪૦ સુધી વધી ગયા છે.

સનાતન ધરમસભા

૧૨મન તા. ૧૩-૧૦-૦૭ સેક્રેટરી જણાવે છે કે:—આજરોજ સભા કપીન સીટ લાઇબ્રેરી પાસેના મકાનમાં મળી હતી. વધુ ગૃહસ્થો હાજર હતા. સમગ્ર થતાં હમ્મર પ્રારથના કરી ગમ્મ સભાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. નીલકર્મે બાદ શ્રી ગીતાજીના શ્લોકો વાંચવામાં આવ્યા. પછી ઉપદેશ મંથાવળીના ઉપનયન મીમાંસાના વિષયસાંધી વાંચન થયું. રા. છ. પી. ગાંધીએ દરખાસ્ત કરી કે મી. રામ સુંદર પંડીતને દિલસોજ બતાવવા માટે આ સભા તરફથી બિ. ઈ. એ. ૫૨ તાર મોકલવો. તે સ. દીવાનના ટેકથી સરવાળામતે પાસ થયો. પછી રા. દીવાને ‘ગુજરાતી’માંથી સંન્યાસીએ રાજ્યદારી ભાગતમાં પ્રવેશ કરવાની જરૂર ઉપરનો હેવાલ વાંચ્યો. પછી રાત્રિમંત્ર બાજી સભા વીસરખન થઈ હતી.

તા. ૧૮મીએ ૫૦ વરસનો એક ગાયો હોમો અમરેની રોમર, કામગીરી કરાઈ ને તેમ પડીએ મરજી પાડી છે.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

રાજકોટમાં થોડી મુલતમાં રૂનો પ્રેસ ખુલશે.

રાજકોટ અને જુનાગઢ વચ્ચે તા. ૧ થી સપ્ટેમ્બરથી માર ત્રેનો આવવા કરે છે.

મોરબી તથા પ્રિજ ખાતે પ્લેગ ચર થયો છે. રાજકોટમાં હરેરા પડવા લાગ્યા છે.

કરાંચી ખાતે મળનારા ઓલ ઇન્ડિયા મહેમેન ડેવલપ્મી કોનફરન્સના વપરાશ માટે મુંબઈ અને જંગપારના બાધીતા નેપારી મેસરસ એ. એમ. જીવનજી એન્ડ બ્રધર્સની પહેડીવાળા મી. અક્ષીલામ મુલા જીવનજીએ પોતાનો ૬૪૦૦૦ વારના વીસ તારનો સંખ્યાબંધ મકાનો સાથેને જમીનો કાઢી આપવા જણાવ્યું છે, તેમ જ કોનફરન્સનો મંડપ બાંધવા તથા તંત્રુ ઓ ઉભા કરવાને બગીચાના અંકપાન ખસેડવાની પરવાનગી આપી છે.

ગુજરાત-પાટણ ખાતે આવતા માસમાં વૈજ્ઞવ પરિષદ બરવાલું નથી ચતાં ધામ પુમ ચાલી રહી છે.

મી. રોમેશ ચંદ્ર દસ નવેમ્બર પછી વડોદરા રાજ્યની નોકરીપર ચડી જવાનો સંભવ છે. કારણ કે તેઓ ઇન્ડિયા કાઉન્સિલમાં નીમાવાની વહી હતી તે ખોટી નીવડી છે.

રાજકુમાર વૈદ્યશીલરાવ વિલાપત જ્યા ના છે.

સુરતની જાહેરખલી મીલના માજી એજન્ટ મી. સુનીલાલ નગીનદાસ શરાહ નામના ચૂંટાયે મુંબઈમાં કોલેરાથી ગુજરી ગયા તેજ દીવસે તેમની ૧૭ વરપનો પુત્ર તેની મા, અને વડુ મળી ચાર માણસો એ રાજનો બોય થઈ પડ્યાં હતાં.

ડા. નાદીરરાહ એમ. ઇ. સુખીયાએ વડી તથા પ્રાંતીક સલાહકારી કાઉન્સિલો તથા ધારા સભાઓમાં પારસીઓને અમુક સંખ્યામાં રાખવાનો પત્ર ના. વાઇસરોય ને લખ્યો છે.

મોરબીમાં પ્રાંતીક મેન્ડેટ અનુસાર

જાહેરની સુરતથી તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બરે મુંબઈ ગયા હતા જ્યાં તેમને બારે આવ કાર આપવામાં આવ્યો છે.

નવી ગુજરાતી ચોપડીઓમાં પારસીઓ બાંધે આવેલી વાંધા બરેલી આવતવા સંબંધમાં ડેવલપ્મી ખાતાના વડા ઉપર એક અરજી મોકલવા પારસીઓ તરફથી કરાવવામાં આવ્યું છે.

ઈલાંડથી મી. દાદાભાઈએ પોતાના સગાં સંબંધીઓ ઉપર લખેલા પત્રો મુંબઈ પહોંચ્યા છે જેમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે તેમની તખીયતમાં થયેલા સુધારો થયો છે અને તે થોડા વખતમાં મુંબઈ આવે છે.

મી. તાતાના લોકાના કારખાનાના દોઢ કરોડ રૂપીઆની કીમતના સમગ્રા રોર દેશીઓમાંજ વેચાઈ ગયા છે.

તા. ૩૧ આગસ્ટે નામપુર ખાતે લાં બરાનારી કોંગ્રેસની સ્વાગત કમીટીની સભા પ્રમુખની ચુટણી માટે મળી હતી જેમાં ૮૦૦થી વધુ સભાસદો હાજર હતા અને મુદ્દરાત સુધી કામ ચાલ્યું હતું. આજળ વધેલા વિચાર ધરાવનારાઓ મી. બાળગભાઈ તીલકને પ્રમુખ તરીકે ચુટી કાઢવાની તરફેણમાં હતા અને નાગ પુરના રાષ્ટ્રિય મંડળે તેને રોકા આપ્યો હતો પણ તેઓ થોડા મત મેળવી શક્યા હતા જ્યારે મધ્યમસરના વિચારવાળાઓ ની સંખ્યા વધુ મોટી હતી.

ડા. રામ બિહારી ઘોસ આવતી નેશ નલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ ચુંટાયા છે.

એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે મી. દીનશા એલ્લજી બાળ અને સર વીવીયમ વેડરબરન વચ્ચે ચાલતા પત્રવ્યવહારને લગતા કેટલાક પત્રો ટપાલખાતામાંથી કદ મંદ રીતે ગ્રામ થયા છે તેમ જોના. મી. ગોખલેના ખાનગી કાગળો પણ ગ્રામ થવા લાગ્યા છે.

અલીગઢ કોલેજમાં બીઓ માટે એક વરગ ઉઘાડવા હીલચાલ ચાલુ છે.

"યુનાન્ટર" પત્ર પાછું પ્રગટ થવા લાગ્યું છે અને તેની છુટી નકલો વેચાઈ રહે છે. હમીએ એક ૧૦ વરપના એક નકલ રજાવવા વપ પ્રેસીડન્ટની મારફતે

એક સમજૂ હાજર થઈ પોતાને પોતાના વકીલ મારફતે "યુનાન્ટર" ના પ્રગટ કરતાં અને અપનાર તરીકે સ્વીકારવા અરજ કરી હતી પણ કોરટે તેમ કરવા ના પાડી હતી.

મથાસનું હિંદુ પત્ર હરીપાદ કરે છે કે તા. ૬મી મેને દીવસે લજપતરાયને દેશ પાર કરવામાં આવ્યા પછીના ચાર મહી નામાં પ્રજના ચપેલા અધીતને સુધારવાને કોંગ્રેસપક્ષે કાંઈ પચલાં બર્કાં નથી અને લજપતરાયના છુટકારા માટે તે મંડળે હજુ સુધી રીતસરની અરજ કરી નથી અને કોંગ્રેસ કમીટી કેમ સુસ્ત રહી છે તે સમજાવું નથી. કેટલાક પ્રજાદિય આગેવાનો પચલાં બર્કાં છે તે સંકિતવચર નાં છે અને કોંગ્રેસ એક મોટી નિષ્ફળતા થઈ પડી છે.

"દરત વતા" નામનું અઢવાડીક પત્ર કલકત્તામાં પ્રગટ થવાનું શરૂ થયું છે અને બીજાં ત્રણ પ્રગટ થતાર છે જેમાં નું એક મહત્ત આપવામાં આવનાર છે.

લાલા લજપતરાયના સંબંધમાં હિંદી પાલમિન્ટરી કમીટીના એક નાના રેપુટે ચનવી મુલાકાત મેવાલું હિંદી પ્રધાને હજુલ કપાંથી હિંદી પ્રધાન ને રેપુટેશન ના બે તથા ચૂંટાયે સાથે મળી લજપતરાયના સંબંધમાં વધુ તપાસ ચલાવશે. આ બતાવથી લજપતરાય વહેલાં છુટે એવો સંભવ છે.

એક એંગ્લો-ઇન્ડિયન પત્રે એવી વાત બહાર પીકેલી હતી કે લાલા લજપતરાયે અમીર સાથે હિંદુસ્તાનપર ચડાઈ કરવા કાવતરું કરવા તદખીર કરેલ. એપર દીકા કરતાં કલકત્તાનું "મુસલમાન" પત્ર જણાવે છે કે લાલા લજપતરાય જોઓ એક મુસ્લ હિંદુ છે, તેમણે હિંદ માટે મુસલમાન રાજને આમ ત્રણ કર્યું તે વાત મુસલમાનોએ જરૂર સમજ લેવી જોઈએ.

જંગલાં અને બીડીશ હિંદુસ્તાનના સનની કારોગારમાં સત્તાની વહેંચણીનું મોટું પ્રમાણ બહોળું રાખવાનું વાજબી છે કે નહીં તે સંબંધી રીપોર્ટ કરવા માટે બાદલાહી કમીશન નીમાયું છે. જેમાં એક મેમ્બર તરીકે મી. જોનેઝ ચૂંટાઈ ગયા છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શબ્દ રાખશે તે તેઓના પહેલા ઉપર દર્શન ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એક જ બાલુએ લખતું.

૨. અક્ષર શાંખા સાદીથી લખવા.

૩. નામ તથા ઉકાલું બરાબર લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા ઠાક નહિ, પણ અમારી બહુને સાથ.

૪. નમજવારની સાંજ સુધીમાં મહેલ દિવાલો તેજ અત્યાશીયામાં દાખલ કરી શકાશે.

૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને હાલકર કરવું. — અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.

જવાબનો ઉમેદવાર—તમારા કામગીરીમાં નામ કામ નથી એટલે જાપી સકતા નથી. દુખની કહાણી બહાર પાડવાનું અસારા ધ્યાનમાંજ છે પણ દાલ લખત નથી. ત્યારે જાપવાનો સમય આવશે ત્યારે તમારી સુચના ધ્યાનમાં રાખવું.

મી. બી. કે. રામજી—તમારે જે કહેવું હોય તે તેજ પત્ર ઉપર લખો.

મી. ઇસ્માઇલ જુમા—તમે લખો છો તે બાબત ચરચા જેવી નથી. તે માત્ર કરી બતાવવા જેવી છે.

એક છાત્રાણુ—તમારું નામ કામ નથી એટલે કામગીરી બાબત નથી. તમે લખો છો તેવા માણસને સાચા હોય તે તેવાનો બચાવ મી. ગોંધી કરશે. એટલે કે તેવાને જેલમાં સિધાવવા જશે.

મી. મુસા અ. ઉમદ—હાલ અમારી જગ્યા ઉપર એવી બીક છે કે તમારું લખાણ નથી જાપી શકતા.

ઉત્તેજાર—પોતાના ૧૬ વરસની બંદર ના કોરને બાપ લાવી શકે છે. બીમને નહિ.

ઇસ્તફાહ, સેવક હીંદી—તમારું નામ બહાર પાડવાની રજા આપો તેજ તમારો પત્ર જાપી શકશે. — અ. ઇ. એ.

ખરી ફરજ

મ. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

હાલમાં નાતાલ તથા ટ્રાન્સવાલમાં આપણા દિંદી બાઇઓ ઉપર ન સહન થઈ શકે તેવી આફતો બરી છે. તેની સામે આપણા આગેવાનોએ જળપરી સહન કરે છે. તેને પરિણામે આપણી દુનિયામાં તે બાબત બંધ વધી પડી છે.

સાઉથ આફ્રિકા, ઈંદીયા, અને ઈંગ્લેન્ડના પ્રખ્યાત જાપાઓ આપણી હાલત માટે આપણા લોકોના અભિપ્રાયો આપણને કહે છે. જેથી આશા છે કે ખુદા આપણને આ હાલતમાં ફતેહમંદ કરશે. હાલ જળપરી રાખવાને પૈસાની પૂરેપૂરી જરૂર છે. તે રકમ અત્યારે આપણે ખરચીશું તેના કરતાં અલગ અલગ આપણે વધારે મેળવી શકીશું. આ વખતે કંબુસાઈ કરી જુગ રકમનો બચાવ કરીશું તો તેટલેજ દરજ્જે નુકસાન થવાનો પણ સંભવ છે. આવા ઉમદા વિચારોથી નાનાજ ઈંદીયન કોંગ્રેસે હાલમાં કરાવ કર્યો છે કે નાતાલમાં વસતા આપણા દિંદી બાઇઓ પાસે દર લાઇસન્સ દીઠ ત્રણ પાઉંડ લઈ એક રકમ એકઠી કરવી. આ તેઓનો કરાવ સ્તુતી પાત્ર છે. ને તે પ્રમાણે જુદી જુદી જગ્યાએ કોંગ્રેસના આગેવાનો તે ફંડ ઉઘરાવવા સારૂ જાય છે. જે સર્વ સાહેબો બાપી પણ ચુક્યા છે.

આપણે માટે ઈંગ્લેન્ડમાં પણ સાઉથ આફ્રિકા સિદ્ધિય ઈંદીયન કમીટી બેસ બેર હાલત બચાવી રહી છે. તેનો ખર્ચો પણ આપણે પૂરેપૂરો સતોપ કારક રીતે ઉપાડી લેવાની જરૂર છે. ટ્રાન્સવાલના બાઇઓ આપણી દિંદી કામની મજતને ખાતર સર્વસ્વ યુવાની જેલમાં જવાને તકવાર થઈ રહ્યા છે. તો તેવે પ્રસંગે આપણે આપણી ફરજમાં અંત માત્ર પણ પાછળ રહેવું એ ખુદાના યુદ્ધેશ્વર થવા બેદોખર છે.

કોંગ્રેસે જે ફંડ ચાલુ કરવાનો કરાવ કર્યો છે, તેને માન આપી ત્યાં ત્યાં કોંગ્રેસના આગેવાનો ઉઘરાણું કરવા જાય છે ત્યાં ત્યાં બનતી આગતા સ્વાગતા કરીને સઉ લોકોમાં લઈથી તે કાર્ણમાં પૈસા બરી આપે છે પણ તેના કરતાં એક સારો ઉપાય છે કે જે બારી સમજ પ્રમાણે લોકોને ઉપયોગી થઈ પડશે. તે એ કે કોંગ્રેસના આગેવાનો દરેક ગામમાં પોતાના મંડળ સંઘીત ખરચા કરીને જાય તે તેટલા દિવસ પોતાનું કામ ખોટી કરે; અને તેઓ સાહેબો ત્યાં જાય ત્યાંના લોકો પણ તેટલો વખત સુખાવે, અને તેઓના સાર ખર્ચો ઉપાડે, તેને બદલે દરેક ગામના આગેવાનોએ તજવીજ કરી પોતાના ગામમાં વસતા દરેક દિંદી બાઇઓને એક જગ્યાએ મેળા કરી મીટીંગ કરવી; અને તે મીટીંગ જ્યારે થવાની હોય ત્યારે કોંગ્રેસના સેક્રેટરીને ખબર આપવા કે જેથી તેઓ પોતાના એક અભિનંદી ત્યાં મોકલી આપશે. તે મીટીંગમાં અસર

કારક બાપણો કરી આવતી હાલતને ટેકા આપનારા કરાવે પાસ કરી ફંડ કરી તે કરાવ તથા થએલું ફંડ કોંગ્રેસના સેક્રેટરી તરફ રવાના કરતા જવું. જેથી કાયદો એ થાય છે કે હાલમાં કોંગ્રેસના જે બાઇ નવ આગેવાનો એક જગ્યાએ ઉઘરાણું કરવા જાય છે તેજ આગેવાનો એક જ વખતે આઠ નવ ગામે પહોંચી વળશે.

આ રસ્તે કામ લેવા માટે દરેક ગામે માં વેપારી લોકોએ આગેવાન બાગ લેવાની જરૂર છે. તેઓએ અત્યારે બની શકે તેટલી તકલીફ ઉઠાવી ફરજ બજાવવી જ જોઈએ. ત્યાં એકાદ કે તેથી વધુ ફાંડોનો હોય તેઓ સાહેબ પણ આજુબાજુમાં વસતા ઠલકતા તથા મદાસ વાળા બાઇઓ ને બેલાવી ઉપર મુજબ મીટીંગ બરી શકે છે. અને ત્યાં ફક્ત એકજ ફાંડનો હોય તે આજુબાજુમાં ફક્ત કાફરી વસ્તી હોય તો તેવાઓએ પણ કોઇની રાહ ન જોતાં પોતાના પૈસા કોંગ્રેસના સેક્રેટરીને વેળાસર મોકલી આપવા જોઈએ.

જેવટે મારો લેખ પુરો કરતા પહેલાં કે એક બાબત જણાવવાની રજા લઉં છું અને તે એ કે ઉપર પ્રમાણે જ્યારે બહાર ગામ વાળા માટે સરળ રસ્તો છે તો કરાવન શહેરમાં વસતા આપણા દરેક દિંદી બાઇઓ પછી તે વેપારી હોય કે અન્ય કામ કરતા હોય તેઓએ પોતાની ફરજ અદા કરવા ખાતર શકતી મુજબની રકમ કોઇ પણ ઉઘરાણી કરનારાની રાહ જોવા બગર કોંગ્રેસના સેક્રેટરીને બરી આપવી જોઈએ. ત્યાં સુધી "ખરી ફરજ" આપણે સમજીએ નહીં, અમર સમજ્યા છતાં તે પ્રમાણે કરી બતાવીએ નહીં ત્યાં સુધી, સારા પરિણામની આશા રાખવી એ હવામાં મહેલ બાંધવા સરખું છે.

ખુદા વાદ રાખવાનું છે કે મોઢેથી બોલવાથી કશું પણ ફતેહ થતી નથી. ખરી ફતેહ કરી બતાવવાથી જ થાય છે, કે જે રીત અત્યારે આપણા ટ્રાન્સવાલના બાઇઓએ ઉપાડેલી છે; અને, તેજ કરી બતાવવાની રીત આપણે પકડીશું તો તેના અભિનંદો રંગ કાંઈ આરબ જોવામાં આવશે.

નાતાલ ઈંદીયન કોંગ્રેસના સેક્રેટરી સાહેબને મી. એ. બોલ ૪૪૧, ડરબન એ શીરનામે કામગીરી મળશે.

ડરબન. લી. એમ. એમ. દિવાન.

જોહાન્સબર્ગથી મી. અલી હસિય દરેડી વાવાળા જણાવે છે કે—સુધરેલા દેશમાં વેપારી મંડળ (ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ) હોય છે. તે મુજબ અહીં આપણામાં પણ એક વેપારી મંડળ સ્થાપવાની જરૂર છે.

રજીસ્ટર થનારાને દુરનો

ક્રીડકાર

મે. હ. જો. ના અધિપતિ જોગ.

પ્રીતરંગીઆ ખાતે મી. હાજી ઈલાહીમ
હાજી ઈસા, તથા મી. વલી મહમદ
ખમ્મીસા પોતે રજીસ્ટર થયા તથા એક
સાહેબે પીળખોને ફદમાં ફસાવવા પૈસા
માટે સમને બળવવાની ધમકી આપી
એ બખર વા. કે જી આચરના જાપામાં
વાંચી અમને ખરેખર મોટી કિલગીરી
મેદા થઈ છે. સેતાને આપણા હાથ
આક્રમને ફરેખથી ફસાવવા એ ધર્મો
આદર્શ હતો તે વાત બહારે અને યાદ
આવે છે. મારા-ફરેક હાંદી બાધને
હું વિનંતી કરું છું કે તમા રજીસ્ટરનહી
સુલ્હામગીરીના ફદમાં દરગીજ ફસાવેમા.
ફસાનારાના શું કાલ થાય છે તેનો એક
દાખલો આપું. સેતાનને જન્મતમાં જવા
નો રસ્તો મળતો નહોતો. ત્યારે તેણે
ફરેખ કરી સાપનું રૂપ લીધું ને બોળા
મોરને લાલચ બતાવી. તેથી તે રસ્તો
બતાવવા મથો ને જને જન્મતમાં દાખલ
થવા. ખુદાપાકને એ વાતની ખબર
પડી ત્યારે તેણે મોરને પશુ જન્મત
બહાર કાઢ્યો. એટલે સેતાનના પંખમાં
ફસાવાથી મોરને કેટલું દુઃખ વેઠવું
પડ્યું એ વાત પશુ યાદ રાખવા
જોવી છે.

મજબૂર સમાચાર વાંચી અને બહુજ
દિશ્વગીરી પેદા થઈ છે. કારણ કે કસમ
ના લાંબ કપોં તે ખરે સાહેબો મારા
મેમ્બર બાકીઓ છે. એ સમાચારથી આખી
મેમ્બર કોમને દુઃખ થયું હતો. હવે
દુનીયામાં કહેવારો કે ટર્સિવાલના હાંદા
ની હાલતમાં પહેલો પાણી નાખનાર એ
મેમ્બરો હતા. અફસોસ! હજારવાર
અફસોસ!! પણ જેમ મુખ્યા પછી
અફસોસ કામ લાગતો નથી તેમ અહીં
અફસોસ કામ લાગે તેમ નથી. એક
માના એ દીકરા હોય, તેમાં એક બાદશાહી
ભાગવે બીજો દીકર હોય એક હરવેશ ચામ
બીજો બુઝારી ને દારૂડીઓ હોય એવા
દાખલા બને છે, ને તેમાં ખુદાનો ભેદ
હશે. બાકી બાહમ બનીને જરૂર તદખીર
કરવાં જોઈએ કે કોઈ તેમને ખુદો ન
કહે. કારણ કે જે ઇનસાનથી દુર થયો
તે અલ્લાહથી પણ દુર થયો. ઇનસાન
પણાનો નાશ થાય તેવા કાલા હરનારથી
ખુદા ને ખુદાનો રક્ષક હમેશાં દુર રહેશે.

આપું છું કે આપણી કૌમના આગેવાન
મી. હાજી હુસૈન સેફ આગે હોદ્દાઓની
લડતના ખાસમાં અથામ મહેનત કરી
રહ્યા છે તેમને દાખલો લેજો તથા તેમને
મદદ કરજો. ને કાળા હાથ કરનારાની
જાળમાંથી બચવા માટે પાઠ પરવર
દિગારના શુકરાણા અદા કરજો. શુભામી
જોહરી ભેતાર એમણેને સાવ તજ દેજો.
ને એમ મણુજો કે તેઓ આપણાં સાથ
નથી.

આ અરસામાં હું હાલનો એક તાજે
દાખલો આપું છું. ૧૯૦૧ ની સાલમાં
૩૪ લોકો લડતા હતા ત્યારે તેની સામે
સરકારે તેમના બાધાઓને નોકરીઓ રાખી
ને કામ લીધેલું. તેથી બાપની બેળા
દીકરાપર જવા જેવું બન્યું. લડાઈ
ખલાસ થયા બાદ દીકરો (આપ સામે
જએલો તે) બાપ પાસે ગયો, ને સાઈ,
બાઈ પાસે ગયો. બાપે કહ્યું કે તું
મારો દીકરો નથી, બાઈએ કહ્યું કે તું
મારો બાઈ નથી પણ દુશ્મન છું. અમારા
મુલકના હક સાઈ લડતા હતા તેમાં
સામે આવ્યો માટે તારું મ્હોં ન ખતાવ;
ને ફરગીજ અમારે આંગણે આવવો માં.
અંગ્રેજોને મદદ કરનારા એ ડયને આવો
'બાપી' એવા નામથી ૩૪ લોકો બેલા
વે છે. તે લોકોને લડનાર લોકો કદી
ખેતાને આંગણે ઉભા રહેવા દેતા નથી.

૧૯૦૪ માં મારી દુકાનમાં એક ઠંઠા
ઓરત માલ લેવા આવેલા તેજ વખતે
તેનો દીકરો પણ અકસ્માત આવી ગયો.
દીકરે કશું કે મારી વ્હાલી મા માં ક્યાં
હતી ? તે સાંભળી ભુકી ડોસી ત્રાસભોગ
યમ મારી, તે પછાડી જવા મારી પાસે
રળ માગી, મેં સગાલ પુછ્યો સાથે એ
બહાદુર ડોસીએ જવાબ આપ્યો કે 'મા
'માખી' મને મા કહે છે તેથી માઈ'
કહેતું ચીરાઈ જાય છે, મારો દીકરો
હતો તે ખરી વાત છે પણ કહે તે મારો
દુસ્મન છે, હું તેનું કાળું મોં જોવા
માગતી નથી', આથી તેનો દીકરો સુપ
સુપ માલતો થયો.

હવે હું એ કહેવા માગું છું કે શું
 એ યોગ્યતા આપણે નાપાત્ર થઈ ?
 રજરજ સેનાર જાત જાણ્યાને આપણે
 કેમ નહિ તજી દઈએ ? તેઓ હીંજીતા હક
 ને મારવા ઉભા થયા છે. યોગ્ય શું અમે
 ગુલામી ભેગું ? નહિ. કદી નહિ

આ કામમાં મહેનત લેનાર મી. ગાંધી
ને દબાર મુખ્યત્વે આપું છું.
તેમજ મી. વાલ, તથા ખીજા દીકરા
મુખ્યત્વે પાકપરકર કીચર દીકરાને તે

सप्तमि आये अक्षि दुवा आहं पुं.
आमीन.

શ્રી. હમીદ મોદંજી.

જરમતી, લાગળમ, ૩ મેસરેલર.

હુગમમતા મનવાખાને

મે. ઇ. ચો. નુ આધપતિ જોગ.

એક વખત મોઝા ઠરાવપર કસમ લઈ
કબુલ થયા હતા તેમાંથી કેટલાક હાથ
રહસ્યર મવાને પુરી ખતાવે છે તે
સાંભળી ધણીજ દિલગીરી થાય છે.
કેટલા કાળ જીવવું છે કે ખુદાપર વિશ્વાસ
રાખી લીધેલા કસમ જુલ્લી જવા ? તેમ
કરનારને દુનિયામાં સૌ પીડકારશે. ક્યા
મતને કહાડે તેમ કરનારને ધમાનખામ
થવાનો મુન્હો કરનાર મજબુમાં આપશે.
હજુ તો બેલમાં કાછને જનુઃ પદમું નથી
તેટલીવારમાં નિરાશ થઈ મરહુના એવલ
બની જવાશે ? માટે મારી આરજ છે કે
કેલખે હિંમત છોડવી નહિ.

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ

શ્રી. કે. જીવ. દેસાઈ.

બીજા માસ મીર્દગિ સરવાળો

सुचना

મે. ઇ. એલ. ના અધિપતિ જોમ,

પરમીટ. એમકીસે આખા ટરાંસવાલમાં
ખુલાફરી કરી લીધી છે ને હવે જોહાન્સ-
બરમ ખાતેની ખુલાફરી તે છેલ્લી છે. તે
જેવી રીતે પ્રીયારીઆમાં માસ મીટીંગ
હતી હતી તેવીજ રીતે અકટોબરની તા.
૩૧મીએ જોહાન્સબરમમાં બરવી જોષએ.
તથા આખા ટરાંસવાલના હીંદીઓએ તે
દિવસે રેળગાર બંધ કરી જોહાન્સબરમ
ની મીટીંગમાં હાજર થવું જોષએ અને
તેમ કરીને સરકારને બતાવી આપવું
જોષએ કે સફ્ફ કાયદાની સામે જવા એક
મત છે. જે બાષ્પઓએ કાળા દુધ કપા
તેમને મારે થાક આપવું જોષએ કે આપ
શુમાં કુસંપ હતો તેથી તે હીંદુ
આજે પરદેશી રાજા રાજ કરે છે. તેટલા
થી પશુ આખિ ઉલાદીશું નહિ, અને કુસ
પમાં ગાથાં ખાધા કરતાં તે ખાતે શુ
પરિણામ આવશે તેનો જરા વિચાર
કરવો.

五

श्री. र. वि. प्र. प्र.

71. 4-9 9- 019

નાતાલમાં ઇમીગ્રેશન કાયદો

મે. ઇ. એ. ના અધિવેશિત સાહેબ,

તા. ૫ ઓક્ટોબરના ઇ. એ. માં ૫૪૧ પાને "નાતાલ ઇમીગ્રેશન કાયદો" એ પ્રયાણથી "હોદી" ના લેખ ઉપર તથા બાબતની ચર્ચા કરવા આપે સુચના કરેલી છે. જેથી તેના સંબંધમાં મારા વીચારો હું જણાવવા રજા લઉં છું.

ડોમીસાઇલ સર્ટીફિકેટ બાબત આફ્રીકાની બુથાની તથા અંગ્રેજીની બાબતે લેવાય છે. તે કુટુંબીય કાયદો નથી તેમ અંગ્રેજીની બાબતે આપવીજ નોંધાયે તેમ કાયદો પણ નથી. માટે અંગ્રેજીની બાબતે મારે તારે મારી સમજ પ્રમાણે ચોખી ના પાડી દેવી જોઈએ. એવા પણ દાખલા બનતા જાય છે કે શાક્ષીના અંગ્રેજીની બાબતે લીધા વીના પાસ અપાય છે. અને લાગે છે કે કાઢીને ચોરીથી પાસ કઢાવેલો હોય તો તેઓજ આ પર માણે ૧૨૯ નહિ હોવા છતાં અંગ્રેજી કે પછી ગમે તે માને તે આપી આવે.

અંગ્રેજી આપવા કાંતાં સર્ટીફિકેટ લીધા વગર જવું અને એકાદ બે વરસ માં પાસ મળ્યા બેઠકું અંગ્રેજી સીખીને પાછા આવવું એને હું વધારે સારું માનું છું.

અંગ્રેજીને એકલામીનેશન સર્ટીફિકેટ લી. ૫ લખને આપવામાં આવતું હતું તે બંધ કરીને હવે ડોમીસાઇલ સર્ટીફિકેટ આપે છે. ને ડોમીસાઇલ સર્ટીફિકેટનો ચાર્જ રૌંડ ૧ તો છેજ. છતાં જો તે રૌંડ અરસ ન કરેલો હોય તો અંગ્રેજીના પાસ લેવાની જરૂર પણ નથી. અંગ્રેજીને આપણે બધારે સાચે લેતા આવીએ ત્યારે એપેલીકેશન કરીને ઇમીગ્રેશન કાયદા પર માણે કુતારી રાખાય છે.

"હોદી" એ મુકી દીધેલી એક બાબત હું ઉમેરું છું. ઇમીગ્રેશન ઓફીસમાં જે ઈન્ટરવીયુ કરાવે છે તે મદાસી છે. હોદીસ્તાની પુરું બોલી શકતા નથી, અને તે ઓફીસમાં પછાતરો સંબંધ મુખ્યત્રેસીડેનસીનો છે કે જેમાંના પછાતો હોદી પણ પુરું બોલી શકતા નથી. તે બંનેની બાબતમાં લાંગણ પડવાથી કેટલીક વખત અરજીનો અનર્થ પણ થઈ જાય છે. ને તે સમજ ફેરવી કેટલાકને ગુસ્સાન પણ સહન કરવું પડ્યું છે. અને તો એમ પણ લાગે છે કે એવીજ સમજ ફેરવી કેટલાક પાસે અંગ્રેજીની જાણ લેવાતું ઓફીસરોએ કાં લાકડું મુકાડવું ન હોય ? તો બહેતર છે કે

લાલના ઈન્ટરવીયુને બદલે કાંઈ સારી ને સાધારણ સંબંધોની બાબતમાં સમજ અને સમજાવી શકે તેવાની નીમણુંક કરાવવા આપણે પોકાર ઉઠાવવાની જરૂર છે. કાંઈ અનુભવવાળાઓ આનાથી વધુ અજવાળું પાડશે નો તેથી આપણા પછાત ઓફીસરોને કાયદો મરી.

અરબન, લી. બુમા મહમદ
તા. ૭-૧૦-૦૭

[પોસ્ટેકસ બાબતમાં "હોદી" નો હેતુ એવો જણાય છે કે ડોમીસાઇલ સર્ટીફિકેટ માનનાર પાસે એ રીસીડ માગવાતું કાયદામાં નથી. — મ. ઇ. એ.]

ડેલાઓઆબેથી 'ઇ. એચ. એમ' લખે છે કે—અહીંના હોદીઓમાં કુલ ૫ છે તેથી કાંઈ જાહેર કામ થઈ શકતું નથી. કોર નટાઇનની હાકમારીઓ વેઠવી પડે છે. ટેક્સ પાસ ઉપર ફોટોગ્રાફ આપવો પડે છે. પોસ્ટ ઉપર સ્ટીમરોની નજીક ઉભા રહેવા નો હક નથી. અહીં ચેંબર ઓફ કોમર્સમાં કામલ ચરા હક છે પણ તેનો લાભ કાંઈ લેવું નથી. અને એક એસોસીએશન સ્થાપવા થોડા દિવસપર એક મહસ્તને લાં મીટીંગ બરાબ હતી. તેમાં કામ કરનારની પછાતરોથી કેટલાક મરકરી કરવા જાય છે. આ બધી બાબતો દુર કરી સંપ વધારવાની જરૂર છે.

ડરબન ઈડિઅન પબ્લીક લાયબ્રેરી

લેક્ટરરી જણાવે છે કે—અમા માસમાં ૩૧૯ મેંચરો અને ૧૦૪૬ બીજા ગ્રંથસ્થો મળી કુલ ૧૩૬૫ મહસ્તોએ વાંચવાનો લાભ લીધો હતો. મેંચરોના નામ ઉપર ૯૪ શ્રેણી તથા પેપરો ઇન્કુ થયાં હતાં. મી. કાલાવાળા, મી. હમર ઝવેરી તથા મી. હાજી ઇસ્માઇલ ઝવેરી પેપરબંદર, મી. મીઆબાન, મી. રકુદીન, મી. દીવાન, મી. માંધી, મી. બી. એમ. બુમા, મી. ગુરુ મામદ મીઠા, મી. દીનશાહ, મી. બી. મી. દેસાઇ, ઓટોમન પ્રેસ તથા ઇન્ટરનેશનલ પ્રેસ એઓ તરફથી પેપરો વગેરે લાયબ્રેરીને મળતાં રહે છે તેનો આભાર માનવામાં આવે છે. મી. બુસબ એસ. ઇન. બેનનેનો બહુ વખત લાયબ્રેરીના કામનાં વાપરે છે ને માટે તેમનો પણ આભાર માનવામાં આવે છે.

રમખાનું મુબારક

ઇસલામના રૂઠોમાંથી એક રૂઠા રમખાનું મુબારક મહીનાના રોજ રાખવા છે. રોજમાં મોડું આંખ કાન નાક હાથ પગ એ સરવેને ખામોશ રાખવાં. એટલે મોદાથી કાઢીને ગાળ આપવી નહી, અથવા કાંઈ પુરું બોલવું નહી; તેમજ કાંઈપર નાકકે ગુસે મલું નહી. આંખથી બુરી નજર કરવી નહી; અથવા કાંઈની એવા બેવી નહી; નાકથી ખરાબ વાસ લેવી નહી, કાનથી કાંઈની નીંદા. અથવાં ગીબત સાંભળવી નહી, હાથથી કાંઈને માર માર કરવી નહી, તોજ પછું બહેતર છે. એવી રીતે તમામ મહીનામાં એ પ્રમાણે ચાલવું જોઈએ. કામકાજથી પરવારીને જલ્દીથી મસજીદમાં જઈ કલા મુલલાહની તીલાવત કરવી અથવા દુરુદ શરીફ પઢવું. વીગેરે સારા કામો આ મોબારક મહીનામાં કરવાં જોઈએ. અને તે દરેક મારા દીની બાબતો જાણુ છે. પુદાપાક અને તેમજ મારા હમદીની ખીરાદરોને નેક લીલાવત આપે અને આ મોબારક દીવસો છે એને ગનીમત સમજીને મસજીદોને ધ્યાનથી તીલાવતથી તથા ગરીબ મીસકીનોને ખવાડી રોજો બદ તાર કરાવી ઇસલામને રોનક બહી પોતે સવાબે દારેન હાંસલ કરવામાં સાહેબો માલદાર ખીલકુલ પાળજ નહી રહેશે.

આ મહીનો રમખાનુંનો છે એમાં અને તેટલી નેકી કરવી જોઈએ આપનારે મરીખતું એહશાન માનવું જોઈએ. કે તેઓને લીધે અમેને જગત ખેરાત આપવાનો લાભ મળે છે. સદકો ખેરાત ફક્ત ધનથીજ ચાલે છે તેમ નહી પણ વિદ્યા કુબરથી પણ ચાલે છે. હવે કાંઈ મરીએ કાંઈને એલમ શીખવ્યો મસલો બતાવ્યો અથવા દીનમાં લાભકારક કામએ કામ કર્યું તથા આત્માનો ખોરાક આપ્યો છે તેણે તેજ સદકો કર્યો. હવે જો કાંઈ પૈસાવળો મરીઓને કંઈ પૈસા આપે તો તેણે એહશાન કર્યું. પરંતુ પોતાનું કંઈ આપેલું જ્ઞાનમાં રાખી તેઓને દલકા તથા દબેક ગણે તો એ તેઓની ખુલ છે. ખુદા સમજ આપે.

લી. શીહવી એ, ડી. મુનશી મોમરાશીયા

ડેલાઓઆબેથી મી. બી. કે. સમજી લખે છે કે—તા. ૩૪થીએ અહીં સખત તાપ પડેલો શરૂ થયો હતો. તા. ૭ થીએ બહુજ તોફાની વન પૂક્યા લાગ્યા અને વાદળો જવાઈ ગયાં. તા. ૯થીથી વરસાદ શરૂ થયો હતો.

નાદારી કેટની નોટીસો વગેરે

(અવરમેંઠ એકેટમાંથી.)

સ્કાંચરના કેલોનીઅલ હોદી ફોસેનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના બેલુદારો ની મીટીંગ તા. ૨૨ મી અક્ટોબરે વેરસમ માજીએટની કોરટમાં બરાસો.

કાસે રોડના સહયદ પીર સાહેબની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના બેલુદારો ની મીટીંગ તા. ૨૨ મી અક્ટોબરે વેરસમ માજીએટની કોરટમાં બરાસો.

વિકટોરીઆ કાંટીમાં મોનાના હોદી એકુત રામચુરનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બરે અરજ ચનાર છે.

મારિસબરગના કસાઈ એમ. એ. ખાન ની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૩૦ મી અક્ટોબરે અરજ ચનાર છે.

અમલાજી ડીવીઝનમાં રોષકાપીસના પથઈ કારાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૫ મી ડીસેમ્બરે અરજ ચનાર છે.

મારિસબરગના વી. એમ. નાસા એટીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોરટમાં હાઇલ થયા છે જ્યાં તે ૫ મી નવેમ્બરે સુધી તપાસણી માટે ખૂલા રહેશે.

મારિસબરગના વી. આર. પીલેના બેલુદારોની મીટીંગ તા. ૨૨ મી અક્ટોબરે તથા તા. ૪ થી નવેમ્બરે બરાસાની છે.

કેટે મેનરના હોદી એકુત મુરગનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના બેલુદારોની મીટીંગ તા. ૨૨ મી અક્ટોબરે અરજ માજીએટની કોરટમાં બરાસો.

એક લખનાર સર્વ ધર્મ જિરામ હોદી બાઇએને વિનંતી કરે છે કે તા. ૨૬ મી સતીવારના રોજ રાતના સાડાસાતના સમારથી નવસારીવાળા પરજી બગતના બનીગ સુખા બગવાનના તરફથી હરિ હીર્તન કરાવવામાં આવશે. તો સરવે બાઇ એએ પ્રીન્સ એડવર્ડ ઓટમાં ધર ના. ૬૧ વાળા મહાનપર પધારવું. હવેથી સનાતન ધર્મસભા પણ આ જગ્યાએ કરવાનો હસ્ય મવાથી સર્વ બાઇએએ લાં પધારવા વક્ષમાં બેવું.

કરબનમાં જન્મોત્સવ

(છ. ઓ. માટે રીપોર્ટ.)

તા. ૧૦ મીએ મી. હરજીવનના ઉત્તમગથી મહાત્માથી નયુરામ રમણના જન્મ દિવસ પ્રસંગે તેમની પ્રતિમાનું પુજન કરવા પ્રીન્સ એડવર્ડ ઓટમાં કેટલાક બાવીક હોદીઓ એકઠા થયા હતા. રાતના સાત વાગતે પુજન શરૂ થયું હતું. હાજર રહેલા પૈકીએ કમવાર પુજન કર્યું. અખારામ મહારાજે ઉચ્ચ મહાત્માથી હું હુંક જન્મ ચરિત્ર અને તેમના પ્રતાપ થી ચએલી ધરમની વૃદ્ધિ તથા પર્મ નીમિતે અનેક પુરતકો ફેલાવ્યાં છે તે વિગેરે વાત સંક્ષેપમાં કહી. બાદ આ સમયે બોલવા તકમાર કરી રાખેલું પદ સારી દબથી વાંચવામાં આવ્યું. મી. છ. પી. ગાંધીએ પણ મનુષ્ય જીવન વિષે, સતોના પ્રતાપ વિષે, તથા તેમના સમામમથી યત્ન લાલ વિષે પોતાની મહુર અને જટાવાળી નમ્ર વાણી થી શ્રોતાઓને આનંદ આપ્યો. તથા દુર વ્યસનનું સેવન કરતા હોય તેમણે તે કુટેવ કાઢી મનને સારે મારગે ચડાવવાનો હીત કર બોધ આપ્યો. અરજીમૃત અને પ્રસાદ વહેંચાયા પછી જુદા જુદા મહસ્તોએ જળન બોલવાનું શરૂ કરવામાં આવતાં રાતના બાર વાગતા સુધી આનંદ ફેલાઈ રહ્યો હતો. નવસારીવાળા બગત પરજી તથા બગત હંસજી હાજર હતા. અને બજન વગતા તરીકે મી. રામોભાઈએ બહુ આનંદ આપ્યો હતો. મી. કીલા વાળા પણ આવ્યા હતા. મી. દીવાને જરૂરી કામ સમયે હાજર નહિ થવાથી દિલગીરી બતાવી હતી. ઉપર ઉપરના વખતે આનંદ મુકત સર્વ સભા વિસરજન થઈ હતી.

રંદેર અંબુમને રોશન અખતર તથા ધી રાઈજીંગ સ્ટાર કરીકેટ કસબે જાહેર કર્યું છે કે કરીકેટની સારી મેચમાં જે મેંબરો અમુક અમુક રન કરશે અથવા તારીફ લાયક ફીલ્ડીંગ કરશે તેમને પ્રેસીડન્ટ મી. મલેક રફીમ મલેક રસુલ સેલોત તરફથી એક સોનાનો મેડલ, કેપ્ટન મી. હામેદ આજમ તરફથી એક ચાંદીનો મેડલ, મી. રોખ મુરાદ સેમુ મીઆં જમાદાર તરફથી એક ચાંદીનો મેડલ, તથા મી. રોખ મહમદ અમીર મુબેદાર તરફથી એક ચાંદીનો મેડલ, બક્ષીસ આપવામાં આવશે.

તા. ૩૭એ આફ્રિકન પોલીટીકલ એસોસિએશનની ફેમટાઉનવાળી ચાખા ની મીટીંગમાં ડા. અબ્દુ રહેમાને બાવલું કર્યું હતું. જેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેમના સાંભળનારાઓએ ઠાંઠા પણ પસંથી અલમ રહેવું. મીટીંગમાં સર્વાનુ મતે એવો ઠરાવ થયો હતો કે ડા. અબ્દુ રહેમાને નુટ્ણીમાં એક ઉમેદવાર તરીકે નાદાર પડવાનું કહેવું. જવાબમાં તેમણે જણાવ્યું કે તે બાબત ઉપર હું બરાસર વિચાર કરી જોઈશ.

રોકડ બખર ભાવ.

માવલ.	શી. રે.	શી. રે.
મોંગ ૧ નસ્તલ	૨૫ ૬	૨૬ ૦
બીમડીના	૨૮ ૦	૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૬	૨૨ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦	૨૦ ૦
મીની સક્કર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
ફાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
દેશી ટુવેર ફાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
ટુવેર ફાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મસુરની	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મગની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
આઢની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અણુ મુબઈના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
બજ	૨૪ ૦	૨૪ ૬
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઈ	૮ ૦	૮ ૬
બીનીસ.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડવું તેલ ૧ આલન	૩ ૧૨	૪ ૦
એરડીલું	૩ ૩	૩ ૪
મીડું	૩ ૮	૩ ૯
નાળીએરું	૪ ૯	૫ ૦
આંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
પીળી	૧૭ ૦	૧૭ ૬
લીરકુળ નાતાલ	૬ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૪ ૦	૧૪ ૬
મદાસી સોપારી ૧ રતબ	૦ ૭૫	૦ ૮
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૪૦
ધી પેટી ૪ દીનના થી	૬ ૧૦	૬ ૧૫
પોરબંદર	૬ ૧૫	૧૦ ૦
પારાલીન ડીવેસ.	૬ ૪	૬ ૫
વાઈટ રોસ	૮ ૫	૮ ૬
માલન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નાળીવેર	૧૪ ૦	૧૫ ૦
ફથી	૧૦ ૬	૧૧ ૦
મકમંડ સોપ	૧૪ ૦	૧૪ ૬
ફુલ નેસલનું.	૧૦ ૯	૧૦ ૦
નીમઃ (લીવરપુલ)		
નસ્તા એફ	૪ ૯	૫ ૦

ડરબન વેરહાઉસમાં પડતર માલ

માલિક ન મળવાથી કેટલોક માલ ડરબન વેરહાઉસમાં પડી રહેલો જાહેર કરવામાં આવ્યો છે, તેમાંના હિંદી ચડેલા માલ ની વિગત નીચે મુજબ છે:—

તા. ૧૦ એપ્રિલે સ્ટી. ઓપલામાં આવેલ ૧૦ પીલીઆના કટકા, નિશાન ખી. એક્સ., તથા ૨૦ ખીજા કટકા, નિશાન ડી. એક્સ. તેજ દિવસે પગલામાં નીશાન વગરની ૧ ગાંસડી. તા. ૧૦ મી મેએ કોલોમ્બી બેટન હોલમાં આવેલ ૧ પેટી, નીશાન એલ. જે. ડબલ્યુ. ૭. આર. તા. ૧૪મી મેએ બોમ્બેમાં આવેલ ૧ કેસ, નિશાન એલ. જે. ડબલ્યુ. તા. ૨૫ મી સપ્ટેમ્બરે નીવામાં આવેલ ૪ ગાંસડી, નીશાન એમ. એન્ડ એ. ૧/૪; તેજ સ્ટીમ ૨માં એસ. એ. સી. ઇન્ટરસ્ટીટ્યુટના મેનેજર એ નામ પર આવેલ ૧ કેસ.

ઈ. એ. ના અમુક અકો વિષે

ઈડિઅન ઓપિનિઅનના છેલ્લા કેટલાક અંકો બહુ ઉપયોગી છે. ને વધુ અપેક્ષા એમ ધારી તેની વાંચી નક્કો છાપી છે. અંક ૨૩ થી ૪૦ (નંબર ૨૭ માં શિવાયના) ની નક્કો બહુ પડી છે. તેમાંથી તા. ૨૪ ઓગસ્ટના અંકમાં હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીનો મુસલમાનોને કાયમ છે. તેની અને ઉપરના અકોની નક્કો સેંકડો હિંદુ સ્થાન જતી જોઈએ એમ અમારું માનવું છે. અમે ઘણી ટીકાટીકા દર અઠવાડિયે મહત્ત નક્કોમાં વાપરીએ છીએ. હવે અમારા વાંચનારે પણ તેમ કરવાની જરૂર છે. તેથી નીચેની ઓફર કરીએ છીએ. ઉપરના અકોમાંથી મને તે અંક અમે જે પેનીના સ્ટાંપને સાથે મંગાવનારને મોકલવા તૈયાર છીએ. અથવાતો હિંદુસ્થાનનું જે કેમણું અમને મોકલવામાં આવે ત્યાં અમે પરખારો તે છાપો મોકલશું. અમારી ડરબનની ઓફિસે અથવા જોહાન્સબર્ગની ઓફિસે તેજ અંક હિંદુસ્થાન મોકલવાને સાથે એક પેનીથી આપવામાં આવશે. હિંદુસ્થાનમાં મોટા પોકાર કરવાનો એકજ રસ્તો છે તે એ કે સઉ હિંદીએ પોતાના ખર્ચખંડને હિંદુસ્થાન છાંપા મોકલી પુરા વાંકક કરવા ને ચર્ચા કરાવવી. ચકલે ચકલે અને બળરે બળરે આપણા દુઃખની વાત ચાલી રહેવી જોઈએ. તે કરવાનો સહેલો રસ્તો અમે ઉપર અમાણે જોઈએ છીએ.

ગુજરાતી તથા અંગરેજીમાં

પુસ્તક આકારે

ટરાંસવાલમાં દુકાન બંધ કરવાને લગતા ધારા

આવતે અઠવાડિયે છપાઈ બહાર પડશે.

કીમત ૩ પેની

✽

પાસ્ટેજ ૦૫ પેની.

જરમન

ઈસ્ટ

આફ્રિકા

લાઈન.

સીધી ૧૬ દિવસમાં મુંબઈ જનારો ઝડપ ચાલની સ્ટીમર રેસ્તાગ

તા. ૨૮મી ઓક્ટોબરના રોજ સીધી મુંબઈ જવા તૈયાર છે. તેમાં દેરા જવા તૈયાર થઈ જાઓ.

ઉપલી સ્ટીમર આઠીથી તા. ૨૮મી ઓક્ટોબરના ઉપડી ફક્ત એકજ બંદર માહેલું કરી મુંબઈ જશે ને ખુલાના દુકમથી ૧૬ દહાડે પહોંચશે. વાસ્તે જનારાઓએ તે દહાડાપર તૈયાર થઈ જવું, નોહી તથા વધારે વિગત નીચેને ઠેકાણેથી મળશે.

પુરા ખબર

અમે પચ્ચીકતે જણાવીએ છીએ કે મજકુર લાઇનવાલાએ ખાસ ઈડિઅનની સગવડને સાર ખાસ લલામણથી દર ત્રીજી વીકે એક સ્ટીમર સીધી ૧૬ દિવસે મુંબઈ જવા સાથે નવી લાઇન ખોલી છે.

મજકુર લાઇનની દરેક સ્ટીમરમાં ખાસાસી હિંદીબાઇઓ છે. જગા, પાણી, ખાતી, કીચીન. અને જગજ વિગેરેનો પુરા બંદોબસ્ત છે. સ્ટીમર આવેથી જોઈ ખાતરી કરશે. વધારે વીગત માટે નીચે સરનામે પુછવું.

ઓસમાન અહમદ. ખેલસ ૯૭૬
કમરહીન પાસેજ, મે સીટ, ડરબન.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.
૨૧ એ ગારડીનર સીટ.

Y. Samy,
FRUIT MERCHANT
8 Jones Street,
KIMBERLEY

BEST GREEK of Portland.
APPLY: T. D. DHUFELIA,
P. O. Box 507, DURBAN.

જોઈએ છે

સેડીસીય ડીઓકટના મામલામાં કામ માટે દરજીઓ જોઈએ છે. આખું વરસ કામ ચાલશે.

પ્રધુ સિંગ માટે લખ્યો—

૧૭/૧૦/૦૭, એફ. સ્ટેન્ડન

૬૫ કલમ આર. ૩, ડરબન

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચાં.

ઈડિઅન ઓસરી જથાબંધ હિંદુસ્તાન થી મંગારી સસ્તે દામે વેંચવામાં આવે છે. ખાસ શી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા નું—સરસ આવડ—ચોખું મંધીઆણું—જવા બધું. અજગાએક કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEBURG.
Box 6031, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES
P. O. Box 200. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman M oosa,
Box 24

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganal Bhawanidas Gheewla
Randeria,
21 Roger Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucharam,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomal Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJGY IDOLGY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULASHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABDOOMMER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.

M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.

Bhans Parshotam,
357 Pine Street

M. C. CAMMOODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.

DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.

DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.

Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.

EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.

T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.

EBRAHIM CAMMOODEEN,
113 Grey Street.

B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.

Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).

IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.

JALBOHY & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.

V. M. JOONA,
Box 543, 386 Pine Street.

J. S. Malan Kherula
143 Grey Street

Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.

Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.

S. P. Mahomed, Tobaccoonist,
109 Grey Street.

A. E. Mayet,
154 Queen Street.

J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.

B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).

G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.

Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.

Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.

S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.

O. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajasing.

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbhai,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazura Singh,
Box 292.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAT,
Box 44.

INHAMBANE

Abha Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5099.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.
SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DHANJI MORAR,
Box 6931.

DOORJI TELI,
Box 4980.

FAKIR KALIAN,
Box 6031.

Govind Dulabh,
Box 6031.

GOVIND MOWJI,
Box 6339.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999.

Indian Washerman, Johannesburg.

MOKAB BIKHA,
Box 5999.
PARSHU HIRA,
Box 5999.
PENA JERAM,
Box 651.
RATANJI KALIAN,
Box 5999.
Ratipalsing,
Box 5999.
D. M. SURATI,
Box 6031.
Vanmali Gosai
Box 6031.

KIMBERLEY

Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.
ABMED MAHOMED,
1 Broad Way
S. Appathurey Chetty,
3 Otto Street.
KHANDOOBHAI & TULGARAM,
Box 362, 73 George Street.
Mahomed Ally,
29 Strachan Street.
V. SAMY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Bardoy.
25 Brett Street.

KLERKSDORP

Patel & Co.,
Box 108.
YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.
Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.
Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.
Kalan Laloo,
Box 391.
SULMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.
VANMALI KOVA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vades & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davey,
Bond's Drift.

MAPEKING

Cassim Soomar,
Box 61.
Goolam Ally,
Box 41.
Kajee Bapoo,
Box 79.
C. William, Fruiterer,
Market Square.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL.)

A. E. BHABHA,
Box 35.
L. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.
NYLSTROOM
A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

Abdul Latif Ali & Co.,
Corner of Joubert and Devenish Streets,
Box 9.
AYOS MAHOMED & Co.,
Box 134.
A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 170.
Hassim Moti & Co.,
Market Square,
Box 149.
MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

P. P. RUST (T'VAAL.)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
Box 12.
S. D. BOBERT,
Market Square.
Moosa Hassan.
M. E. Nanabhai,
Box 55.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.
Ayoh Hajee Beg Mahomed,
Box 498.
HAJEE HANNA,
Box 57, 338 Prinsloo Street.
Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.
Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.
V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.
TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.
G. P. Vyas,
Box 1156.
Corner Prinsloo & Vermeulen Sta.

RICHMOND

M. A. Patel,
Portland Trading Co.,
P.O. Box 45.

ROODEPOORT

Ahmedkhan,
Box 92.

ROBERTSON

K. M. Nardoo & Co.,
Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 59.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Bofoola.
Nanji Ghala, Simbati.
Kalidas Khinan, Madopi.

STANGE

G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street.
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maister,
Wick Street.
BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
Wick Street.
M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.
Ragahjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.
Ragahjee Devjee,
Goldsmith.
Soohhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 96.
Essop SULMAN,
Box 45.

VRYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Jocassub Tayob & Co.
Market Street.

WARMBATHS

M. R. NADE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 4 Corner Commissioners & Potchefstroom Street
P.O. Box 204, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeemst Marico, TRANSVAAL;
Lintleyspoor } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT,
Box 4 Tel. Add.: "BHANA,"
અગ્રમ બાણી, બોલમ ઇ. P. P. Rust.
નં. નં. ૨૨૮.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLEY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 35, L'Orange, Natal.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Bags, Blankets, Drapery, Embroidery, Clothing,
Hardware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add.: BACARD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add: "BHABHA." P.O. Box 15.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchants
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GRIFF STREET. (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add.: "AJMERI." Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL LIQUOR:
Messrs. Jubbay & Sonabjee Bros. Durban.
જી. મ. હ. ગુલ
વરસ મરસેડ,
129, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Ticks, Mattress Cases, Feather Pillows, &c,
Market St (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 463.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban. 55

SUN CIGARS, SUMATRA, CHEROOTS
BOER TOBACCO.
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Porbandar,"
Telephone 564.

સસ્તો અને ઉચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાટ્રા ચીરૂટ બાર વગેરે
જાનીયા યુગ વગેરે ભવની વખતે નીચે
સરનામે મળશે.
સન બોર્ડ ટાબાકો વર્કસ.
164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3255
1 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG.

Vrajdas & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail.
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 98 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 81. Telegraphic Address: "KHOTA"
HEIDELBERG, Transvaal
Branch:—KHOTA & CO., Nigd.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 15. Tel. Add.: "Essop"
VOLKSRUST.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

दुन्यामें सर्वसें पुराणी
भागका विमाकी ऑफिस.

स्थापन-वर्ष १०,००,०००.

अभी कानसे कमतीमें कमती पाव मिलें
दुनीयाभां सैपी खुनी आगना वीभानी
मोक्षीस. नेनी मुदी पां ३०,००,००० नी उ.
बनी लक्ष्मणवाणी मोक्षीस मोक्षीस बावो
मणी सक्षी.

१. आगपति प्रतीक चिह्न, २. आगपति प्रतीक चिह्न, ३. आगपति प्रतीक चिह्न, ४. आगपति प्रतीक चिह्न, ५. आगपति प्रतीक चिह्न, ६. आगपति प्रतीक चिह्न, ७. आगपति प्रतीक चिह्न, ८. आगपति प्रतीक चिह्न, ९. आगपति प्रतीक चिह्न, १०. आगपति प्रतीक चिह्न.

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

इटरना तारनी कंपनी, लोभोटेड.

हिंदुस्थान तथा युरोप भाटेना तारना सस्ता हर.

इटरनी कंपनी काष्ठपत्र बेचने भाटे हिंदुस्थान, अफान, युरोप, आस्ट्रेलिया अने
अमेरिका तार भावनी सके छे. नियमित परादिने हर सहेना छे अने शीघ्र अने
कंपनी सीमित आपसामां आवे छे.

इटरनी कंपनी तार अथवा टाकावनी इनिआना काष्ठपत्रकायपर पेसा मोक्षी सके छे.

इटरनी कंपनी तार बेचनेतार तथा बेनार धुनियां सरनामा इटरनी हर छे. आ
इटरनी नामने भाटे काष्ठपत्र पछसा बेचामां नपी आपसा. इटरनी आस होठ छे ते
हरे रीते सपुरसु छे. आनी रीते नाम इटरनी हर रीते शीघ्र अने तार बेचने तथा
मोक्षवाणी पछसा सस्ते हरे काम बेचनी सक्षम छे.

वर्ष १८८२ काठमा आवेवा तार इटरनी कंपनी सेना अरथ करी बेनार धुनियां सक्षम
हर छे.

वहु विमत भाटे नीअने सरनामे लगे.

इटरनी इटरनी मेनरी, रेवीस जीवनीस, पर, सीक सीक, इटरनी.	इटरनी जीवनीस, सेट लोकोमोसि सीक, इटरनी.	अथवा इटरनी मेनरी, पी इटरनी सीक, इटरनी सीक, सेट लोकोमोसि.
--	--	---

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Add.: "NANJEE DULABH."

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUEZ.

G. P. VYAS.

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add.: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add.: "CAJEE"

148 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

इटरना तारनी कंपनी, लोभोटेड.

स्वदेशी डेरीना रसना दीन.

आ रसने ताछ डेरीनारसमां जरा हेर छे
नकि. पुछा:-महेता अने जेरीना प्रसस.

पेकस १६०, पीटरसबर्ग.

LALA LAJPAT RAI'S PORTRAIT

Copies of finely executed half-tone work
of Lala Lajpat Rai's latest portrait are
available at the rate of a half-penny per
copy or 1/6 per hundred copies.

Babu Bipinchandra Pal, Tilak, Gokhale,
Maitra, Surendranath, Dadabhai, Ranade,
Shivaji, and many others at the above price.
may be obtained from the Manager, Chitra
Sahitya Press, Poona City, India

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 ERDAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, October 26th, 1907.

No. 43.

P.O. Box 125.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS AND
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a specialty!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2988.

Tel. Address: TOMASELLI.

Johannesburg

Tel. Add:

"SUNNYBANK."

JALBHAY & SORABJEK BROS.

Telephone No.,

933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Coconuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & Co.,

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce
received for sale on Cape Town Market,
on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

References: Mr. J. V. S. Dryer the Market
Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

સ્વચ્છતા શરૂઆતે ખાસ

સ્વચ્છતા શરૂઆતે ખાસ

આ સ્વચ્છતા શરૂઆતે ખાસ
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.

બેકસ ૧૬૦, પીટર્સબર્ગ.

BEST GHEE of Porbander.

APPLY: T. D. DHUPELIJA,

P. O. Box 507, DURBAN.

સ્વચ્છતા શરૂઆતે ખાસ

તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.
તેલ, પુષ્ટિ:—મહેતા અને ખેડીના વધારે.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

DE WIT.

254 Queen Street Durban.

P.O. BOX
441.

૫૦ અમુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—કરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN.

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootses,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapsness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં ઢેપની રુઝી મગજી અમારા આવીઆના દિસાએ વેચી નાખવાની છે,
જેથી લેનારને બહુ કીફાયત થાવે અથવા, માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864, Telegraphic Address: "PORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,

અનરલ ડીલર.

અપર, જોહાની અને બીજા દરેક જાતનો
માલ સ્ટોકમાં રાખવામાં.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

અનરલ ડીલર,

અપર, જોહાની અને બીજા દરેક જાતનો
માલ સ્ટોકમાં રાખવામાં.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નોંધ. અંગ્રેજીમાંથી નોંધવામાં આવેલા માલના પાલિકાઓમાંથી અંગ્રેજીમાં
અંગ્રેજીમાંથી નોંધવામાં આવેલા માલના પાલિકાઓમાંથી અંગ્રેજીમાં

અંગ્રેજીમાં ૭. ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers.

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban.

Telephone No. 856.

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

840 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષથી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એક.
કરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવેલો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાવાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
હુધી જુનું નામ રાખવાનું હતાવું હતું.
હવે તે નામ ફરીથી ઉપરના નામથી કુ. આ
શે છે.

જયાએજી ખાલના વેપારી.

દરેક રકમનો સેફ્ટયુઅસ, કાપડ બર,
ચુદ, કાફરી માલ, કાંચિર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,

એ. એમ. ભયાત,

હોલસેલ અને રીટેલ મર્ચન્ટ.

Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches:—

Pietersburg, Box 24. Nigel, Box 43.

and at Volksrust

(as BHYAT BHADHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL.

Directly Imported from India.

543 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PABULAR," Box 154.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

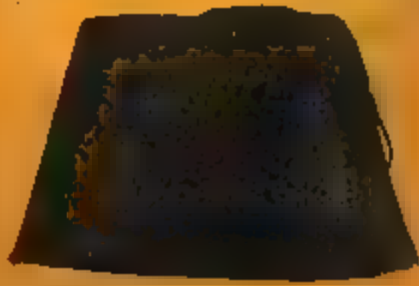
Merchants and Direct Importers.

806 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

નવી ટોપીઓ.

તરકીશ ટોપીઓ * ખુશનુમા રંગો.

એંગલોર અથવા નવાબ કેપ * ખુશનુમા રંગો.

હુજેરાઅન કેપ * ખુશનુમા રંગો.

સાઈકલીસ્ટ કેપ.

બ્રાઉન તથા કાળા રંગના શૂઝ.

બહાર બામના ચોરકરો ઉપર પ્રથમ ખ્યાન રાખી સારા પેકીંગ સાથે તુરંત રવાના કરવામાં આવશે.

એમ. પીરભાઈ બાહર,
૫૦૧, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ,
ડુરબન.

S. Peerbhoy Butler.
૫૦૧, West Street,
DURBAN.

નોટીસ.

આ નોટીસથી હું માગ કાગીઆ જગા વચ્ચે ૧૨મી સુધીના રમીશને ખમર આપું છું કે તમે આજ બે માસ થયા બાગ સેટલ કર્યો તેના ફિસાલ મને આજ પહેાંચ્યો છે. અને તે ઉપરાંત આપે જે પગલાં નોકર તરીકેના લેવા માડિલાં છે તે પગલું આપણું ગેરવ્યાજબી છે. અને તેને માટે આપ જે ખરચો કરશો તે તમારે સાર છે.

લી. હરિલાલ રામલલ હસાહ.

બોક્સનંબર તા. ૨૧-૧૦-૦૭

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનના છુટક નકલ ઈન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ કવીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૧ ઓ સીટ, તથા બો સન બેંક ટાબેકો વંકસ, ૧૬૪ ઓ સ્ટ્રીટમાંથી ત્રણ પેનીના દામથી મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. દરેકવાલ અથવા કેપ કોલોનીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ સીવાય નીચેના ટોકાણેથી પણ મળશે
પી. એમ. બરન—મી. બી. એમ.

ટેલ. ૪૯૧ ચરચ સ્ટરીટ.

પ્રોટેરીયા—મી. પી. એમ. નેક્સી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટરસબરન—મી. એમ. ખડેરીઆ,

બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સબરન—મી. એમ. આર. દેસાઈ,

બોક્સ ૨૫૫.

પાંચરલી—મી. વલ્લભરામ ડી. ત્રિવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

ડેસાગોઆમે—મેસર્સ જબલસ લાલચંદ

ની કુા. બોક્સ ૧૬૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) 18/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

V. RANGOON & BRO.,

બેંક. ૩૦૦, ૩૦૦, ૩૦૦, ૩૦૦,
Bakers, Grocers and General Dealers,
Tel. ૨૬૬: "RANGOON" P.O. Box 110
HIEDELBERG, Transvaal.

Sullivan Small Ma & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન હસ્તાલ મીઠાની કુલ બહારના
માલસેને રહેવાની વીજેની સુખવડ સારી
સુખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોલસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

બહેર હસ્તાલથી જમીન વેચનાર, સર
કારી માપણીકર અને મીલકતની કિમત
અકિનાર.

કાપીરીઅલ પીલ્ડીસ.

૨૬૩ સ્પીય સીટ,

ડરબન.

મકાઈ, બીન્ડ, લોચીસીંગ, બુવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.
મકાઈ, માવવાના પટેલ, એલ, જનાવરે
નો મારો વગેરેના વેચનાર.

માવવાના ફરેચ અરલીરોડ પટેલ
નેટ ૬૬ રતલના કેસ ૧ના ૮-

એલરડર સાથે પછલા મળેથી કરબન
રહેવાની બહાવી આપવામાં આવશે.

અમલ અને કુલ,

ફાપર રહેવાની સાથે.

પાઇન સીટ-ડરબન.

ધી કરબન મેલ સપ્લાઇ.

પર, હેમરસીઅલ રોડ, ડરબન.
નિલામતી તથા રેશી ફાઇલા અને બળવલુના
લાઇડ-ફાઇ તથા જમાવજ-સસ્તા દર,
માઇસ્ટ્રીઅ ટેલી. સરનાયુ 'દરાંસવાલીઆ'
ટેલીફોન ૬૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

Box 1111 Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the
Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate
of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts
of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers,
free of charge by a system that ensures considerable economy;
and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most
complete of its kind in existence, enables senders to save still
further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the
receiver in plain language
Further particulars can be obtained from -

The MANAGER, Also at the head Office for S. A.: And at:-
Reuter's Agency, Reuter's Building, Reuter's Agency,
Davis Buildings, St. George's Street, The Corner House,
52 Field Street, CAPE TOWN Commissioner St.,
DURBAN. JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants.

JACOB'S BUILDING.

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3804. Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

આમા હોલુસ્તાનમાં પહેલીવાર નીકળેલું
નવીન રંગનું માસીક પત્ર.

"કામુગર"

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. 11 ટપાલ ખર્ચ
બહાર માવવામાં રૂ. ૦૧ આના વધુ.
સવારસો પાનાનું વળદાર પુસ્તક ભેટ.
નમુનાની નકલ મફત. મત્ર જો તમા
બંધ વીધાથી અરુપુર. તેના વાંચનારા કેલે
કે કે હાથમાંથી કોઇનું અમલ નથી. બહાર
મામ મલિ એજન્ટની જરૂર છે.

બામુગર એજન્ટીસ

શીકારોડ, અમદાવાદ. (હોલુસ્તાન.)

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી

બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

(અંગ્રેજીમાં)

બગવદ્ ગીતા (મીસીસ પીસેટ ફ્રી) ૦-૧-૦

રામાયણની વાર્તા (ડૉ. એલ.

પી. હરિસમસ) ૦-૦-૬

એ બુક એન્ડ હટસ મીસનોમર

મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ

પુસ્તક ધી એશીઆટિક ડે-નર

ઇન ધી હોલોનીઝનો રહીયો. ૦-૦-૬

કમ્પલ સામે થવાની કરબ ૦-૦-૩

ટપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ

ટેગ ખર્ચ પેની ૧ બુક.

મળવાનું હેતુ.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ

હીનીફન નામવાલ.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 35. Tel. Add. "DORNBAD"
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમિશન

એજન્ટ.

બોક્સ ૩૫. ૧૩૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ.

ડરબન.

Telephone 864

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

**Imperial Cigar Manufacturing
Co.,**

TOBACCONISTS

177 Unigeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS"

હવે થોડીજ નકલ બાકી છે.

"કમ્પલ સામે થવાની કરબ" કિંમત

૩ પેની, પ્રેસટેજ બા પેની.

British Indian Association, Johannesburg.

SUMMARY OF ACCOUNT OF RECEIPTS AND EXPENDITURE FROM
MARCH, 1906, TO AUGUST, 1907.

To Cash	London Committee	£	s.	d.	By Cash from	Naidoo	£	s.	d.
"	Telegrams	280	11	11	"	The Tamil Commu-	18	0	0
"	Cables	27	10	11	"	unity	20	0	0
"	Lichtenstein & Blake	192	1	9	"	The Hindu Society	25	0	0
"	Tram Case etc.	88	16	10	"	The Rander Com-	20	0	0
"	Stationery	2	3	8	"	mittee	14	0	0
"	Papers including daily,				"	Hamidia Islamic	14	0	0
"	Cape Gazette and supply				"	Society	14	0	0
"	of 30 copies "Indian Opinion"				"	Refund by C. S. A. R.	1	8	2
"	weekly to London Com-				"	mitter	1	3	6
"	mittee	16	14	21	"	re West End Hall	1	10	0
"	Typist	47	20	0	"	from the Gujarat Hindu	224	10	9
"	Printing Petitions etc.	41	21	4	"	Society			
"	Hire of Halls for Meet-				"	Collection by Alibhai			
"	ings	24	16	6	"	Akoojee	17	0	0
"	Stampa	4	7	4	"	by Naidoo & Co.	2	4	0
"	Fares (Railway, for sev-				"	from M. E. Gato	0	8	0
"	eral Deputations)	29	2	2	"	Balance from Deputation			
"	Press Telegrams	2	3	3	"	a/c	167	9	8
"	Alexander	0	10	6	"	from C. M. Vatab	39	10	0
"	Sundries including adver-				"	Collected at meeting	6	9	6
"	tisements etc.	24	8	3	"	from A. A. Pillay	1	0	0
					"	L. V. Thomas	0	10	0
					"	from Sufiman J. Mia & Co.	1	10	0
					"	Naoji Ghela	7	0	0
					"	Collection at Spelonken	10	0	0
					"	from Vyas	0	2	4
					"	Amount previously acknow-			
					"	ledged	108	10	7
					"	Balance available	94	17	5

£781 2 9

£781 2 9

બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશન.

માર્ચ ૧૯૦૬ થી ઓગસ્ટ ૧૯૦૭ નો આવક ખર્ચનો હિસાબ.

£	s.	d.	By Cash from	Naidoo	£	s.	d.
૧૮-૦-૦	નાઈટુ તરફથી	...	૨૮૦-૬-૬	હાંડન કમીટીને રોકડા	...		
૨૦-૦-૦	તામીલ દેશ તરફથી	...	૨૭-૧૦-૨૧	તાર ખર્ચના.	...		
૨૫-૦-૦	હિંદુ સોસાયટી તરફથી	...	૧૬૨-૧-૯	કેબલ ખર્ચના.	...		
૨૦-૦-૦	રહેર કમીટી તરફથી	...	૮૮-૧૬-૧૦	ટામ કેસ વગેરેના લીચેન	...		
૧૪-૦-૦	હમીદીયા ઇસલામીક સોસાયટી તરફથી	...	૨૪-૮-૩	પરચુરલ ખર્ચના બહેર	...		
૧-૮-૨	સી. એસ. એ. આર તરફથી	ખર્ચ વગેરે થઈને	...		
૧-૨-૬	રહેર તરફથી રીફન્ડ	...	૧-૩-૬	રહેરનારી ખર્ચના...	...		
૧-૧૦-૦	વેરટ એન્ડ હોલ બાબતના	...	૧૬-૧૪-૨૧	જાપાઓ કેપ વેરટ, ઇ.	...		
૨૨૪-૧૦-૬	જુનરાત હિંદુ સોસાયટીના	એના ૩૦ નકલ દર અકલા	...		
૧૭-૦-૦	અલીબાઇ આજુએ ઉધરાવ્યા તે	દીએ હાંડન કમીટીને મોકલવા	...		
૧-૪-૦	નાઇટુની કંપનીએ ઉધરાવ્યા તે	છે તે વગેરે મળીને	...		
૦-૮-૦	એમ. ઈ. મુકુ તરફથી	...	૪૭-૧૦-૦	રાઈપીરટ	...		
૧૬૭-૬-૬	ડેપુટીશન તરફથી રીફન્ડ થયા તે	...	૪૧-૧૧-૪	જાપાના	...		
૩૬-૧૦-૦	સી. એમ. વલ્લભ તરફથી	...	૨૪-૨૬-૬	મીટીંગને માટે હોલના સાડાના	...		
૬-૬-૬	મીટીંગમાં ઉધરાવ્યા તે	...	૪-૭-૪	રહેર	...		
૧-૦-૦	એ. એ. પીલે તરફથી	...	૧૬-૨-૧	પ્રીટરીએ ટેલીગ્રાફ ગયા તે	...		
૦-૧૦-૦	આઈ. વી. ચેમસન તરફથી	માળીન ડેપુટીશનના સાડાના	...		
૧-૧૦-૦	મુલેમાન ઈ. મીઆની કંપની તરફથી	...	૨-૨-૩	પ્રેસ ટેલીગ્રામ	...		
૭-૦-૦	નાનજી પેલા તરફથી	...	૦-૧૦-૬	અલેક્ઝાંદર	...		
૧૦-૦-૦	સ્પેસેમનનામાં ઉધરાવ્યા તે	...					
૦-૨-૪	બ્યાસ તરફથી	...					
૧૦૮-૧૦-૭	આમળ રવીજરાએલી રકમો.	...					
૬૪-૧૭-૫	બાકી પુરાંત મળી રહે તેવા.	...					

૭૮૧-૨-૬

૭૮૧-૨-૬

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by
L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal. Post Free, 7d.

ઇ. એ. ના અમુક અકો વિષે

ઇન્ડિયન ઓપિનિયનના છેલ્લા કેટલાક અકો બહુ ઉપયોગી છે. ને બધા ખર્ચે એમ ધારી તેની બહુ નકલો જાપી છે. અંક ૨૩ થી ૪૦ (નંબર ૨૭ માં શિવાયના) ની નકલો બહુ પડી છે. તેમાંથી તા. ૨૪ ઓગસ્ટના અંકમાં હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીનો મુસલમાનોને કાચળ છે. તેની અને ઉપરના અકોની નકલો સેંકડો હિંદુ સ્થાન જની બેઈએ એમ અમારું માનવું છે. અમે બહુ ટીકાટો દર અઠવાડીએ મફત નકલોમાં વાપરીએ છીએ. હવે અમારા વાંચનારે પણ તેમ કરવાની જરૂર છે. તેથી નીચેની ઓફર કરીએ છીએ. ઉપરના અકોમાંથી ગમે તે અંક અમે જે પેનીના સ્ટાંપને સાફ મંજૂરનારને મોકલવા તૈયાર છીએ. અથવાતો હિંદુસ્થાનનું જે કેકાણું અમને મોકલવામાં આવે ત્યાં અમે પરખારો તે જાપો મોકલશું. અમારી કરબનની ઓફીસે અથવા બેલા-સબર્ગની ઓફીસે તેજ અંક હિંદુસ્થાન મોકલવાને સાફ એક પેનીથી આપવામાં આવશે. હિંદુસ્થાનમાં મોટો પોકાર કરવાનો એકજ રસ્તો છે તે એક સઉ હિંદીએ પોતાના બાઈબલને હિંદુસ્થાન જાપા મોકલી પુરા વાકેફ કરવા ને ચર્ચા કરાવવી. ચક્રમે ચકલે અને બળદે બળદે આપણા હુ:ખની વાત ચાલી રહેવી બેઈએ, તે કરવાનો સહેલો રસ્તો અમે ઉપર પ્રમાણે બેઈએ છીએ.

પ્રારબદરજી પુરાધાકાર થી

બખો :— ટી. ડી. હુપેલીઆ,

ઓફસ ૧૦૭, કરબન.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમર.

ડરબનથી હિંદુસ્થાન
નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી જાયો.
સીધી મુંબઈ
૧૫ દિવસમાં મુંબઈ

દેશ જનાર સામગ્રી માટે અતિ ઉત્તમ તક.

ફક્ત ઘેરા બંદરે એ ત્રણ કલાક રોકાઈ

સીધી મુંબઈ સીધી મુંબઈ
સ્ટીમર અમરલાલા. ૫૦૦૦ ટન

તાજીખ ૧૨ નવેમ્બરના અરસામાં મુંબઈ સારૂ રવાને થઈ જાયો.

આ લેનની દરેક આગબોટમાં એ સ્ટીમર છેલ્લી નવી અનેલી છે જેથી થણી ઉતા
વળી ચાલી શકે છે માટે મુલક જનાર સામગ્રીએ આ તક નહી મુમાવતા પોતાની રીફ્ટ
તાકાદે અમારી મારફતે કલાવી લેવી.

એ લેનની મુંબઈ ખાતે ફરનારી દરેક આગબોટની અંદર ચુલા, પાણી, ખતી,
બજાતણ, મુશકાખાના, જાજર વીગેરે દરેક પ્રકારની ખતી ઉત્તમ સગવડ છે.

ખચાખાલાં સહીત મુલક જનાર સાહેબોને એ લેનની ક્રાફિયુ આગબોટની
અંદર-મોડી મુસાફરી અને સરવે પાનની મુખાકારીનાં સખમે મુસાફરી કરવી બહુજ
સગવડ ભરેલી થઈ પડે છે. કેકની અંદર ઓરતો સારૂ પ્રિયાયદી જગ્યા આપવામાં
આવે છે.

જરૂરી ચેતવણી.

ટરાંસવાલથી ઉલાગોઆખે મારગે મુલક જનારા સામગ્રીને ખચર ફરીએ છીએ
કે હવે પછી એ રહેતે નહી જતા ડરબન આવવાથી તેમને થણીજ સહુત પડશે. ગમ
વખને ટરાંસવાલથી ઉલાગોઆખે આવી રહેલા પાસેજરોને લઈ આગબોટ ડરબન આવી
હતી અને માલ લેવાનો હતો જેથી પાસેજરોને વલાણમાં ઉતારવાથી જરા હેરાની થઈ
હતી તેમજ આ વખત પછી ઉલાગોઆખેથી પાસેજરોને લઈને આગબોટ ડરબન આવશે
અને માલ લેવાની હોવાથી પાસેજરોને ઉતારવા પડશે અને તેથી કરી હેરાની થશે માટે
ટરાંસવાલથી ઉલાગોઆખે જવાને બદલે ડરબન આવવું બહુજ બહેતર છે. કામને
ટરાંસવાલ ખાતે આગળથી ઓરડર જોઈશે તો અમને ખચર કહેવી તરત સવડ પડશે
તેમ મોકલી આપશું. તેમજ જોદાન-સખરગમાં મી. ક્રિસપર્થિવાને મળેથી તેવણ પછી
મંગાવી આપશે.

એ લેનની દરેક આગબોટ મુંબઈ પહોંચેથી તરત તાર મારફતે અતરે ખચર
મળેથી તે ઉપરથી જાપા મારફતે દરેક સાહેબને ખચર કરવામાં આવે છે.

એ લેનની આગબોટ અમરુખી જે તા. ૨૩ અક્ટોબરના સીધી મુંબઈ સારૂ
દેશી ગઈ છે તેમાં ગમેલા સાહેબોની ઘડ મુખર્ષમાં થશે.

વધુ ખુલાશા માટે લખો અથવા જાતે મળો.

King & Sons,
West St. Durban.
M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59.
Durban.

મેસરસ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસરસ એમ. સી. આંગલોઆ કુ.

૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.

ટેલીફોન નં. ૬૩૭ ડરબન.

મેસરસ સુલેમાન ઇસમાઇલ મીયાના કુ.

પોસ્ટ બોક્સ ૩૫૫૮, લેડ-પાનરમ.

મેસરસ પટેલની કુ.

બોક્સ ૩૫૬, લેડ-પાનરમ.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

orar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman M. Coen,
Box 24

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE
(BASUTOLAND)

Tayob Adam.

CAPETOWN

Abdol GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Ghosewla
Runderia,
21 Roger Street,
J. M. H. Gbow,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hirjee Hassam,
Bambay House,
Amol Ismail Essack,
Box 10,
Cassim Suliman,
Box 27,
G. R. Moola,
Box 15,

DELAGOA BAY

E. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJY INDOY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hooper Motan,
Box 92.
NANJEE DULABODAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VEJADAN & LALWANT,
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & ANOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABDOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 329 Pine Street.
Bhuna Parshotam,
357 Pine Street.
M. O. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING CO.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING CO.,
171 Ungeni Road.
JALBOY & SOKARJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. S. Mula Khorula
143 Grey Street
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackonjee Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobacconist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANRAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 88, 133 Grey Street.
P. V. Singhaver & Co.,
Box 788, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)
Mandrajising.

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbhani,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazura Singh,
Box 202,

HEIDELBURG

ANOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAT,
Box 44.
Abboomia Camroodeen,
Market Square,
V. RANGOON & BRO.,
Box 116,

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANOF,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5999.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1253, President St.
SULEMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 8658.

ખાસ છદને માટે.

કામચલુ વખત આફ્રીકામાં નહિ થએલ નવો ખેલ.

ધા ન્યુ થીએટ્રાલ કંપની.

દાગે હસરત ઉરફે શીરોફ ફરહાદ.

અર્થે આજ લાંબી મુદતથી અને સારી તાલીમથી થયેલા સુધારા વધારા સાથે ઉપરનો ખેલ તદ્દયાર કર્યો છે જે ખાસ છદ મુખારકને દિવસ રાત્રે નવા ડરેસ, સીન સીનેરી સાથે બજવી બતાવશે. શોખીન મદદસ્થોને ખાસ બલામણુ કરવાની કે આવી સારી તક મુમાવશે નહિ.

ટીકીટના ભાવ—ઝોરમેટ્ટા ડી. ૫/- પહેલો વર્ગ ૪/- બીજો વર્ગ ૨/૬ ગેલેરી ૧/૬

ટીકીટ આગળથી કે ક્ષેત્રમાં મકનજી બધરને લાંબી તથા છદને દિવસ થીએ દરમિયાન મળશે.

અમેએ પૌંડ ૧-૧૦-૦ ની ચડીઆળ પ્રનામ માટે કાહેલી છે. તે જેની ટીકીટનો નંબર નીકળશે તેને મળશે. માટે જાએ અરથી ટીકીટ સંભાળી રાખવી અને બીજી અરથી ડોર ઉપર આપવી

ડી. એન્ડ એમ.

સ્ટેજ મેનેજર.

જી. મુનશી.

મેનેજર.

જરમન

ઈસ્ટ

આફ્રિકા

લાઈન.

સીધી ૧૬ દીવસમાં મુખ્ય જનારો ઝડપ થાલની સ્ટીમર રેસ્ટાગ

તા. ૨૮મી અક્ટોબરના રોજ સીધી મુખ્ય જવા તદ્દયાર છે. તેમાં કેશ જવા તદ્દયાર થઈ બાએ.

ઉપલી સ્ટીમર અહીંથી તા. ૨૮મી અક્ટોબરના ઉપડી ફક્ત એકજ બંદર માહેતું કરી મુખ્ય જશે ને પ્રથમ કુકમથી ૧૬ દલાડે પહેંચશે. વાસ્તે જનારાઓએ તે દાક્ષમયર તદ્દયાર થઈ જવું, મોલી તથા વધારે વિગત નીચેને ટેકાણેથી મળશે.

પુરા ખખર

અમે પબ્લીકને જણાવીએ છીએ કે મજકુર લાઇનવાલાએ ખાસ ઇંડીઅનની સંચવાને સાહે ખાસે બલામણુથી દર બીજી વીકે એક સ્ટીમર સીધી ૧૬ દિવસે મુખ્ય જવા સાહે નવી લાઇન ખોલી છે.

મજકુર લાઇનની દરેક સ્ટીમરમાં ખલાસી હોંદીબાઇઓ છે. જગ્યા, પાણી, ખતી, કીચીન, અને બજર વિગેરેમાં પુરા ખંદોબસત છે. સ્ટીમર આવેથી જોઇ ખાતરી કરશે. વધારે વીગત માટે નીચેને સરનામે પુછવું.

ઓસમાન અહમદ. ખોક્સ લગી
કમરૂદીન પાસેજ, કે ક્ષેત્ર, દરખા.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રીકા લાઇન.
૨૧ એ માર્સીનર ક્ષેત્ર.

વધકકદેપતર.

તંદુરસ્તી અને વેચક જાનની ફરકાર હોય તે વાંચો "વેચકકદેપતર" માસીક. બાર વર થથી દરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મદદસ્થો ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ટેકાણું સાહે અક્ષરે વધક જગશંકર લીલાધર, રોચીરોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક અંક નમુના દાખલ મહત મોકલવામાં આવશે. લખાજમ પોસ્ટેજ સહીત ૩/- તથા બેઠતું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની અંગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત માટે આ પત્રની ઓફીસને લખવું.

વધક જગશંકર લીલાધર

મુજરાત આર્થિક સંવિધાના અમદાવાદ.

Commercial Agency,
18, Upper Circular Road
CALCUTTA,

Is a concern which needs especialle be brought to your notice to enable touch with you to keep in the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.) Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Re. 1 2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Re. 3. 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES (in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition). Re. 2. 2as. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS. (Third Edition).—Explained and illustrated Aids to the right use of synonymous words in composition. Re. 1. 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Re. 2. 2as. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science). Re. 1. 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT OFFICE, No. 108 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA"

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column	2/6 per inch	One Inch S. O. One Year	£2-10-0
Double Column	5/- per inch	Two Inches	£4-15-0
Reprint Half Charges		Three Inches	£6-10-0

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, OCTOBER 26TH, 1907

No. 43

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
The Faith of Abraham ...	437
The Liberty of the Subject ...	437
The "Westminster Gazette" and Indians ...	437
German East African Line and Indian Passengers ...	438
The Late Mr. Alexander ...	438
Trustees of Imperial Interests ...	438
Veni, Vidi, Vici ...	438
OTHER ARTICLES:—	
For Passive Resistance ...	438
A Chinese Petition ...	440
More English Press Comments When the Grovellers Cease from Grovelling ...	441
Passive Resistance ...	441
Putschestroom Police ...	443
Johannesburg Jottings ...	444
Our Friends in England ...	444
The Case of Mr. Anthony Peters ...	445
A Stupid Revenge ...	446
Passive Resistance ...	446
Natal Indian Licences ...	447
Important Transvaal Licensing Case ...	447
Help from China ...	447
Late News ...	447

Indian Opinion

SATURDAY, OCTOBER 26TH, 1907.

The Faith of Abraham

THE *Klerksdorp Mining Record* of the 18th instant, dealing with the present Asiatic struggle in the Transvaal and recognising the seriousness of the position, taking the clue from General Smuts, threatens British Indians with dire calamities, should they be so obstinate as to carry out their policy of resistance to the uttermost. Our contemporary says: "It must be obvious to the Asiatics that the Government is resolved to enforce the Law, and that they must comply or take the consequences." We must confess that, while the Government may have resolved to enforce the Law, it is not obvious to us that the Government will, therefore, necessarily succeed in doing so. When we remarked that history showed no precedent for thousands of people been imprisoned or deported for statutory crimes, we were told that General Smuts would make history; but General Smuts is only a man and we fancy that there are limitations even to his power. We have in us the faith of Abraham. We believe in the entire righteousness of the struggle on the part of the Asiatics and we, therefore, believe that, at the proper moment, when the Asiatics have been sufficiently tried, all the plans of Gen-

eral Smuts and his coadjutors will be confounded and that the Asiatics will emerge triumphant, though humbled through suffering. The *Klerksdorp* oracle forgets that it is not the people who pin their faith to property and large interests who will see the battle through. The people engaged in the struggle are men who consider material interests as merely means to an end, and not an end in themselves. They cannot be affected by threats of impending losses. It requires men voluntarily to give up possessions, and, when Indians, by allowing themselves to be reduced to pauperism by a tyrannical Government, have proved themselves to be men, we promise that they will be able to earn their living, no matter where they may be banished, and no matter under what circumstances.]

THE CASE OF *Venter v. Rex* IN WHICH the Chief Justice of the Transvaal Supreme Court gave a considered judgment is of very great importance. Sir James Rose-Innes is undoubtedly using the Supreme Court, whenever he can, as a brake upon the prejudice that the law-makers of the Transvaal would import even into the Statute-Book. A European, named Venter, was arrested under the Peace Preservation Ordinance, and sentenced to one month's imprisonment under the Prevention of Crimes Ordinance of 1905, as he had been convicted in the Orange River Colony for theft and had served imprisonment for a year. The important principle decided by the Court was that no man, who was previously domiciled in the Transvaal, could possibly be touched by the Ordinance in question. The Section dealing with the case is vague, but the Court interpreted it strictly in favour of Venter. Even so, the appeal went against the man, because previous domicile could not be proved. The Chief Justice daringly went behind the grammatical construction. These are the weighty words in which Sir James Rose-Innes laid down the principle: "When to give the plain words of the Statute their ordinary meaning would lead to absurdity so glaring that it could never have been contemplated by the legislature, or where it would lead to a result contrary to the intentions of the legislature as shown by the context or by such other considerations as the Court is justified in taking into account, the Court may depart from the ordinary effect of the words to the extent necessary to remove the absurdity, and to give effect to the true intent of the legislature."

THE "WESTMINSTER GAZETTE" OF the 26th September last has a long article contributed by "X" on the work of the First Session of the Transvaal Parliament, in which, with reference to the Asiatic Act and the feeling against Asiatics, we read the following: "This feeling may be regretted, but it exists and cannot be ignored. It is not due to any exception which can be taken to the manner in which the Asiatics conduct themselves, for they are, as a rule, a most peaceable and law-abiding people, but to a conviction shared with the people of the Transvaal by their Colonial kinsmen in all the self-governing Colonies that the Oriental belongs to a civilisation which cannot exist side by side with a European, and that the immigration of Asiatics into a new country is detrimental to the growth and prosperity of its white population." Then follows an outline of the legislation. The opinion we have quoted is but a second edition of Mr. Wyburgh. No-one thought of it when the Asiatics were allowed to enter the Transvaal, and, had the Transvaal remained under the Boer flag, no-one would have thought of it now. We do not, however, wish to enter into the pros and cons of the new-fangled theory, but those who hold the theory must immediately recognise that the Transvaal Asiatic Act is in contravention of the theory and is most unjust. It contradicts the theory, because it pretends to respect the rights of those Asiatics who are domiciled in the Transvaal. It is unjust, because, while it pretends to do so, as a matter of fact, by a side-wind, it confiscates the vested rights of Asiatics. The plainest course, therefore, for our theorist, as also for anyone who wishes to do what is right, is at least to advocate repatriation of the Asiatics and payment of full compensation to them for loss that might be sustained by them. There would be, then, no charge of hypocrisy laid against the persons holding the theory, and Oriental civilisation would cease to be a bug-bear to the Europeans in the Colony. A recognition of such a simple truth ought not to require the very great sacrifice that the Asiatic passive resisters in the Transvaal are making. The theorists may also learn that the creation of a human warren in the Transvaal and perpetuation of a status of degradation for Asiatics is not calculated to put European civilisation in the best light, or to do the Europeans themselves any good. Their own writers have stated that the slave-owner suffers far more in the end than the slave. If, then, a handful of people, representing Oriental

civilisation, must remain in a particular British Colony, will not the situation be made more tolerable by treating them as human beings and assisting them to adopt what the Europeans consider to be a better mode of life and thought?

C. G. M. 305
OUR READERS WILL BE SORRY TO

learn that Mr. Dadabhai Naoroji was unable to attend the magnificent farewell party that was arranged in his honour, owing to sudden illness. The party was attended, as appears from the full report given in *India* to hand, by politicians representing all shades of opinion. The absence of any cable news shows that the Grand Old Man has regained his health, and that his abstinent, austere, and temperate life, so eloquently described by Sir Mancherji, has stood him in good stead. We hope that he will long be spared the country he loves so well.

WE HAVE HEARD THAT THE GERMAN East Africa line has ceased for some time to issue first, second, or third-class tickets to Indian passengers on the European route. If the information received by us be true, we consider it to be commercially unsound and morally wrong on the part of the Directorate to have made any such distinction. This Company has a very large Indian *clientele* and it can ill afford to displease them. It practically monopolises the pilgrim traffic from the Cape. Many respectable Malays make use of German boats for going to Mecca every year. We imagine that it will be the height of folly to refuse superior accommodation to any of these passengers. The German Company cannot have it all its own way for any length of time. If it wishes to retain the monopoly of Indian and Malay custom, it must respect their feelings and consult their convenience to a very large extent. We draw the attention of the Managers of the Company to the information received by us, and we shall be pleased to publish any correction or explanation they may have to offer.

C. G. M. 304
THE NEWS OF THE DEATH OF THE late Chief Constable of Durban has come upon the whole Durban community as a painful shock. When he left for Jersey, Mr. Alexander was in the full possession of health, and it was hoped that he would be spared for many a long year and enjoy well-earned rest. It is most painful to recall the fact that the purse presented to the late Superintendent of Police for the Borough of Durban just came in time to enable him to go home. He had en-

deared himself so much to the cosmopolitan community of Durban that he will live long in their memory. We tender the widow our heartfelt sympathy in her loss, which is also the loss of the community.

AT THE PRESENT TIME, THE "THUNDERER" is doing excellent service for the cause of true Imperialism. Writing on the New-foundland Blue Book,

the *Times* points out that many Colonial politicians seem disposed occasionally to forget or ignore the fact that the Imperial Government are the trustees of the interests of the Empire, as well as of those of particular Colonies. No doubt they do, but then they err in the good company of Imperial Ministers themselves. India will remember for many a long day the dictum of Mr. Winston Churchill to the effect that the Imperial Government were indisposed to check the anti-Imperial legislation of a pet Colony. The difference between New-foundland and the Transvaal is that in the one case foreign interests had to be carefully regarded, whilst in the other it was only the interests of a subservient race that were to be considered—and, of course, since might is right in this world, every blandishment was expended upon the United States, whilst the poor Indians, British subjects by the chances of history, were betrayed into the hands of their adversaries. We believe it was Mr. Winston Churchill, too, who told us that it was sometimes easier to bring pressure to bear upon a foreign Power than upon a British Colony. Naturally, that depends upon the size of the foreign Power and the political expediency of the moment. What a deal of cant there is in the administration of Empire!

GENERAL BOTHA DESERVES WELL OF his countrymen. This is what he had to tell them last week at Turfontein.

"They had tackled the Asiatic question and by so doing had shown that they wished to protect the small merchant because the Asiatic was competing more with the new population than with the older. Asiatic immigration which was of the greatest danger to the Transvaal had now been restricted. The illegal immigration of Asiatics had been put an end to and such as were in the country had come under better control." And all this without the expenditure of shot and shell. It is true that there has been the Registration Act, but since the Asiatic communities have consistently ignored that unctuous measure, it is plain that its existence on the Statute Book is a mere remnant of antiquity. There is, *pace* the Transvaal Prime Minister, no illicit influx, and the Asiatics rightfully resident are under proper control. Won't the right hon-

ourable gentleman, then, ask the Colonial Secretary to refrain from his policy of passive resistance against the determination of the Transvaal Asiatics not to have anything to do with the Registration Law? At least that amount of apology is due to them, after all the libels, innuendos, threats, and exaggerations of the past! But, doubtless, like so many other good politicians, the worthy General will be prepared to eat his words at the proper time.

For Passive Resisters

C. G. M. 304
"The principle of State necessity can bind only those men to disobey God's law, who, for the sake of worldly advantages try to reconcile the irreconcilable; but a Christian, who sincerely believes that the fulfilment of Jesus' teaching shall bring him salvation, cannot attach any importance to this principle."—TOLSTOY.

David Thoreau was a great writer, philosopher, poet, and withal a most practical man, that is, he taught nothing he was not prepared to practice in himself. He was one of the greatest and most moral men America has produced. At the time of the abolition of slavery movement he wrote his famous essay "On The Duty of Civil Disobedience." He went to gaol for the sake of his principles and suffering humanity. His Essay has, therefore, been sanctified by suffering. Moreover, it is written for all time. Its incisive logic is unanswerable. During the last week of October—a month of sore temptation to Asiatic passive resisters, whose silent suffering has now reached the whole civilised world, we present the following extracts from Thoreau's Essay. The original occupies a little over thirty pages of a pocket book and has been published by Mr. Arthur C. Fifield of 4-1 Fleet Street, London, in his beautiful "Simple Life" series, at 3d

The Extracts

"I heartily accept the motto—'That government is best which governs least'; and I should like to see it acted up to more rapidly and systematically. Carried out, it finally amounts to this, which also I believe—That Government is best which governs not at all'; and when men are prepared for it, that will be the kind of government which they will have. Government is at best but an expedient; but most governments are sometimes inexpedient."

"After all, the practical reason why, when the power is once in the hands of the people, a majority are permitted, and for a long period continue, to rule, is not because they are most likely to be in the right, nor because this seems fairest to the minority, but because they are physically the strongest. But a government in which the majority rule in all cases cannot be based on justice, even as far as men understand it.

More English Press Comments

On the Transvaal Indian Question

The "Daily Graphic"

Papers from South Africa show that the struggle between the Indian traders in the Transvaal and the Government of that Colony is still proceeding, and that the Indians are loyally adhering to their resolution not to submit to the indignities which the Asiatic Law Amendment Act was intended to inflict upon them. Meanwhile it is gratifying to note that the determined attitude of the Indians has won friends for them in unexpected quarters. The *Friend of Bloemfontein*, which is probably the most influential paper in the Orange River Colony, points out that the Indians, in risking their whole fortunes rather than submit to what they regard as an indignity, are showing a spirit of which any European might be proud, and it goes on to argue that if the present law is enforced the effect will be to expel the Indians of high character and to leave only the contemptible ones behind. The whole story is bitter reading for any Englishman. Our Empire is founded on the principle of equal justice for all races; but we have allowed that principle to be trampled under foot at the bidding of a handful of white traders in a Colony which is still defended by our troops and still dependent upon our charity as expressed in guaranteed loans. Now that even the local Press of South Africa is beginning to champion the cause of the Indians, perhaps Lord Elgin will summon up courage to insist that the elementary principles of English justice shall be carried out in the Transvaal.

"The Statist"

We have received from the South Africa British Indian Committee a copy of a petition, addressed to the Secretary of State for the Colonies, by the Association on the subject of the Immigration Restriction Bill recently enacted by the Government of the Transvaal, and now before the Imperial Government for sanction. It is earnestly to be hoped that the Government will give careful attention to the petition, and, before it is too late, will consider the influence which the new Act, if sanctioned, must have upon public opinion in India. The petition is drawn up in very moderate and respectful language, and it points out in the most temperate way the principal objections to the Act.

After dealing with the contents of the Petition the *Statist* says:

Can any reader wonder that treatment like this of British subjects in a British colony should have the most deplorable effect upon Indian public opinion? It is quite true that the majority of the Indian people are not educated and are not served by a free

and enterprising Press. But the knowledge of the treatment to which British Indians are subjected in the Transvaal is widely spread in India, and beyond all question it is one of the causes of the serious unrest now prevailing in India. Both the great English parties have participated in bringing about the present disgraceful condition to which British Indians are reduced in the Transvaal. It is a remarkable thing that the public of the present day is so completely thrown off its sympathy with the weaker races of the world. It is quite possible that sympathy with such races led to many follies in the past. But unquestionably the present utter disregard for the interests, the welfare, even the lives and properties, of the coloured people is utterly shocking. We had it in our power in South Africa to settle the question of colour, so far, at all events, as it relates to our Indian fellow-subjects, in a satisfactory way, and both the great parties deliberately refused to do so. In acting in that manner they have created a serious condition in India, and we shall be fortunate indeed if, having sown the wind, we do not reap the whirlwind.

When the Grovellers cease from Grovelling

Interesting Correspondence

The following correspondence giving the position of the Grovellers is of interest:—

12th October, 1907.

The Honourable the Colonial
Secretary, Pretoria.

Sir,—Your letter of the 25th September last with regard to the Asiatic Law was duly submitted to our clients who now instruct us to say that Mr. Gandhi represents to them that they are damaging the cause of the Asiatics by communicating with you.

Under these circumstances we are requested to state that since you would not meet their wishes as set forth in their letter to you of the 30th of August last, they wish us to withdraw the request as preferred therein and leave you at liberty to withdraw such concessions as you may have been able to make.

We have, etc.,

(Sgd.) STEGMANN, ESSELEN & ROOS,
Solicitors.

15th October, 1907.

The Honourable the Colonial
Secretary, Pretoria.

Sir,

Re Asiatic Letters.

Advancing to our letter to you of the 12th inst., we are instructed by our clients to ask you to be so good as to consider that all reference to Mr. Gandhi in the letter in question be expunged and regarded as withdrawn.

We have, etc.,

(Sgd.) STEGMANN, ESSELEN & ROOS.

Passive Resistance

Allegations of Intimidation

Inspired Libels

Prompt Repudiation

The Registration Officials are, not unnaturally, dissatisfied with the results of their "arduous labours" during this month, and in order to shift the responsibility of their inactivity on to other shoulders, they have, through the columns of the *Transvaal Leader*, explained the position of affairs in the following lucid terms:

The trouble which has arisen in connection with the provisions of Ordinance No. 2, whereby all Asiatics residing in the Transvaal are required to apply for registration before November next, has reached an alarming stage. The strong feeling against the new regulation is somewhat reflected in the small number of registrations which have taken place since the beginning of the present month, less than 20 persons having had their finger impressions taken.

Enquiries yesterday, however, tended to show the position of affairs at the present moment is such as to easily explain why registrations have not been more numerous. Apparently a reign of terror has set in. This was first evidenced a few days ago, when the Registration Department received letters from a number of employers of Indians, stating that the latter, whilst desirous of conforming to the requirements of the law, were afraid of doing so. Information was also supplied to the effect that several Asiatics who had left their places of employment with the distinct intention of registering were prevented from doing so by watchful pickets, who in a few cases made use of serious threats.

It is stated on reliable authority that a few days since a certain very prominent Indian, who wished to be registered, took the precaution of asking a Mohammedan priest to accompany him to the office of the Registrar. They were not molested that day, but after the lapse of a day or so the priest reported to the police that he had been badly assaulted by a number of Indians, whilst the man who had been registered informed the authorities that a collie dog, which he valued very highly, had been done to death by poisoning. The police are making stringent enquiries.

Regarding the fracas which took place at one of the Reef towns recently, it is stated that the Hindu priest who figured so prominently in the antagonistic display was not resident in the Transvaal before the war, but that about a year and a half ago he was granted a temporary permit to enter the Colony from Natal for the purpose of pursuing his religious duties. This permit was constantly renewed up to September 20 last.

when it was refused on the grounds that the priest was using his influence to stir up his congregation to embark on a campaign of resistance against the registration law, and that he was also the leader of a picket gang.

Commenting upon the above, the *Transvaal Leader* remarks:

The Asiatic cause will not benefit by the system of intimidation which appears to be in vogue. We do not, of course, associate the names of the leaders of the Asiatic resisters with the organised attempt to force the whole Indian community to obey their wishes, and any such imputation would at once call forth a disclaimer. At the same time they would do well to advise the people whom they represent to refrain from the dangerous methods which, according to a report in another column, have been adopted. No cause of whatever nature has anything to gain from support of this kind, and, indeed, it is a sign of weakness rather than strength when constitutional methods of resistance are superseded or complemented by physical assault. Every man in this community has a right to his own opinions, but this does not mean that he can violate the law with impunity even under the cover of assisting a particular movement. To put it briefly, when the zeal of the Asiatics to resist the law carries them to the point of preventing others fulfilling it, the Asiatic cause is done. The Government, and the authorities responsible for the administration of the law, are not going to tolerate a policy of intimidation, and every possible means will be employed to punish those who cross the line which divides a legitimate passive resistance from active lawlessness.

Mr. Essop Mja's Letter

The Chairman of the British Indian Association sent the following letter to the *Transvaal Leader*.

Sir,—My Association is grateful to you for your temperate leaderette with reference to alleged intimidation by Asiatic passive resisters. We can have no hesitation in endorsing every word of what you have said against any violence being used in the Indian movement. Our aim in connection with the Asiatic Act has always been to secure redress by suffering ourselves, not by imposing suffering on others.

The paragraph in your columns is evidently inspired. I have no hesitation in denying the existence of a reign of terror, unless the very strong feeling against the Act permeating the whole mass of Indians in the Transvaal acts as a reign of terror among those who want to cut themselves adrift from the community and take out certificates under the Act, not because they like the process, but because they hold their pockets to be superior to their honour. I admit the fact that several Asiatics who had left their place of employment with the distinct intention of registering decid-

ed not to do so on being accosted by the watchful pickets, who used the effective argument of placing before the registrants the true state of the law and disabused their minds of the subtle inducements that had been held out to them as a reward for registering. The public can have no knowledge of the herculean efforts being put forth by the Government to induce the community to register. The pickets have never used threats, and constant watch is being kept by the responsible members of the community on the doings of the pickets.

The information about a Mahomedan priest being assaulted is, unfortunately, true, but he was not assaulted by a number of Indians. The facts are these:—The priest in question is not an Indian, but a Malay. We have in our midst a Dervish, who is a devout follower of the Prophet. He passes all his time in one of the three Mosques, and earns his bread, whenever he thinks it worth while, by accepting the work of breaking stones on one of the mines. He listens to no-one, and is perhaps the most independent-spirited man going in South Africa. Everyone who has seen him and his simple life respects him. When he heard that the Malay priest incited Indians, especially Indian Mahomedans, to violate the sanctity of their solemn oath and to submit to the law, he was enraged. He deliberately walked to the Malay Mosque, met the priest, and entered into an argument with him. He cited a text from the Koran to convince the priest that he, of all the people, should have desisted, especially as he was not an Indian, from interfering with Indian matters and from inducing people to violate the Koranic precepts. Warm words followed, and the unfortunate assault was the result. To charge Indians with responsibility in the matter would, you will admit, be strictly unfair. Many of us have reasoned with the Dervish and have implored him to restrain himself, but he recognises no intervention between himself and his God. To him, needless to say, his home and the gaol-yard are one and the same thing, and, when reasoned with, he said he was quite willing to appear before the Court and justify his action.

As to the poisoning of the dog, the charge is wicked. I have made very careful inquiry, and I can trace no connection between the poisoning and the registration of the master of the dog. Many dogs belonging to Indians have of late been poisoned. It is generally believed that this is done by thieves intending to avoid being detected by the barking of these dogs. It will be terrible if every evil occurrence happening in an Indian black-leg were to be attributed to passive resisters. No, Sir, we have no desire to resort to questionable methods in order to compel obedience to the wish of the majority of Indians on the part of the minority. How can we who wish to be true to our

movements and, therefore, refuse to submit to the Asiatic Act put restraint upon others who do not think with us? Claiming independence and self-respect for ourselves, we would be false to our ideal if we denied the same measure of independence to others.

As to the Hindu priest in the reel town mentioned by your reporter, there was certainly no fracas in Germiston. It is perfectly true that the priest has interested himself, like every other Indian priest, whether Hindu or Mahomedan, in the Colony, in a question which affects the welfare of the whole Indian community. No Indian prizing his religion can do otherwise. Cannot a priest ask his congregation to look up to God rather than to Mammon in a matter in which there is a choice between God and Mammon?

A Crushing Counter-Attack C.O.M.

Mr. M. K. Gandhi has addressed the following letter to the *Star*: — 291

Sir,—Whilst the totally inoffensive Indian pickets are being charged, without an iota of proof, with intimidation of those who may wish to take out registration certificates, you will, perhaps, be so good as to allow me to draw public attention to the hollowness of the charge, as also to counter-intimidation, which is a reality.

A case happened yesterday in which three Indians from Pietersburg were actually offered escort by the pickets, but it was refused. The fact is that an attempt is being made to discredit the pickets by feigning terror, and by asking for police protection. We, too, have our "national scouts." They undoubtedly wish to increase their number, and allegation of intimidation is one of the methods adopted. If there is any truth in the charge, why has not anyone been prosecuted? It must be the easiest thing to prove, because intimidation is supposed to take place in broad daylight in Von Brandis Square in the presence of hundreds of passers-by.

As to counter-intimidation, many Indians believe that Indians possessing permits issued by either Capt. Hamilton-Fowle or Mr. Channery are, under quasi-official pressure, being dismissed for not having submitted to the Registration Act. Whether such pressure exists or not, I have before me a letter from the chief ganger at Germiston, confirming the information received that nine Indians were dismissed because they would not apply to be registered under the new Act. It causes little wonder, seeing that General Smuts himself has led the way. He has threatened all kinds of punishment—deportation and deprivation of licences at the same time for the same persons. How both can take place I do not know. Physical deportation is not even possible without the Immigration measure, which will still to receive Royal sanction. I have not meant a fair fight, and, as far as I can see, they are prepared

even for an unfair fight, though it will be strictly un-British. Why should the assistance of European employers be called in to force Indians to take out certificates of slavery? That many employers have up to now resisted any such pressure and positively declined to dismiss Indians in their employ, redounds to the credit of both—of the employers because they will not take part in the process of hitting below the belt, and the Indians because they are too valuable and faithful servants to be dismissed.

I have just learned that the four Indians on whose behalf it was stated that they were intimidated, and who were admittedly without any permits, have to-day been discharged and assured in the open Court that they will receive registration certificates. No doubt slaves deserve their badge. In my opinion, those who possess old Dutch passes, as these men are alleged to do, should be treated in the same way as those who have received permits under the Peace Preservation Ordinance, but it is a matter of public knowledge that Mr. Jordan had to perform the painful duty of giving all such persons notice to quit the Colony. One such man received notice the same day that the four men above-named stated they would apply for new registration certificates. General Smuts is thus, indeed, finding out the lawful residents from the unlawful ones. The latter will become, under the Registration Act, the chosen people, because they will have applied for certificates under it, and the former, because they value their manliness more than worldly riches, will be turned into unlawful residents.

The Commissioner's Reply

Mr. H. F. D. Papenfus, Acting Commissioner of Police, has sent the following reply to the British Indian Association, on the subject of the correspondence published in our columns last week:

The Hon. Secretary,
British Indian Association,
P.O. Box 6522, Johannesburg.

Sir,—I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 15th instant, in respect to the pickets placed on the Registration Office, Von Brandis Square, and I am gratified to receive your assurance that no intimidation of intending applicants will be countenanced by your Association, and I trust that your efforts to see that no molestation occurs will be continued.

The "Leader's" Report

That the Indians of the Witwatersrand are at least determined to resist the operation of the Registration Ordinance is evident from the fact that up to yesterday only 16 Indians had registered. Of that number there was but one resident in Johannesburg, others coming from outside districts. The single exception, so far as Johan-

nesburg is concerned, is a tinsmith in Vrededorp, and since complying with the requirements of the law he has been severely boycotted. The Indians feel particularly indignant about this case, as formerly the tinsmith often and loudly expressed his intention not to register. This particular Indian has now been virtually ostracised by his fellow-countrymen, who have after deliberation, decided to have no dealings whatever with him.

A number of the Indians who steadfastly refuse to be registered are now feeling the effects in other directions. For instance, several of the large wholesale merchant houses have withdrawn a privilege they previously allowed in the way of credit to their customers. Now, however, these merchants require to see the registration certificate before credit is granted. A case is quoted in which an Indian merchant wished to bring about a deal in flour by which some £50 profit would accrue to him, but even the chance of that reward would not induce him to register.

It is reported, too, that several Indians in town have been dismissed from their employment because they would not comply with the requirements of the law in the matter of registration. The Indians certainly seem determined in their attitude of passive resistance, and appear to have the sympathy of their fellow-countrymen in other parts. As an example the Indians of Chinde, in East Africa, have forwarded to the British Indians' Association here £33 to help on their cause. That amount, it is interesting to note, has been subscribed by some 25 or 30 Indians, who practically represent the whole Indian population of these parts. The above is said to be only one instance out of many. Telegrams of encouragement and offers of help have also been, it is reported, received from various quarters, which have strengthened the Indians in their determination to resist to the last. Pecuniary help is also offered, if required or desired.

No Violence

In the course of a brief conversation yesterday with a prominent Indian an emphatic denial was given to the story that a valuable collier owned by an Indian who had registered had been poisoned by that Indian's indignant fellow-countrymen. "In no case," the Indian added, "has any violence been used or has any threat been uttered, for such is not necessary to Indians, because we have the safest, purest and surest weapon in the weapon of boycott and excommunication." The Indians firmly adhere to their assertion that they would rather go to prison or be deported than submit to the law's requirements as the law at present stands. An interesting situation is thus likely to be created if some 7,000 or 8,000 Indians contravene the law, as they never intend on doing.

The "Star's" Version

Pretoria, Tuesday (Special).—In reference to certain statements which have been made regarding the number of Asiatics who have been registering under the Asiatic Registration Act, it is officially stated that the authorities are quite satisfied that there is every indication of a weakening on the part of the passive resisters.

The reports, too, that Asiatics are not registering are not borne out by the facts. Only yesterday there were forty-eight applications for registration, which included the application of several prominent Indians.

It is expected that the officials now engaged in registering the Asiatics will be busy during the remainder of the month.

Potchefstroom Police

[The following correspondence has been handed to us for publication:—

P.O. Box 30,

Potchefstroom,

8th October, 1907.

To the Chief of the Police,
Potchefstroom.

Dear Sir,—I, the undersigned, on behalf of the Memon (Indian) Community, humbly beg to draw your attention that no police seem to be stationed at the Indian Bazaar. Once Kaffirs threw stones in an Indian store; the other day a counterfeit coin was offered to an Indian storekeeper; no policeman was found on those occasions, so please arrange to get a policeman stationed at the Indian Bazaar and oblige. I hope that you will be good enough to take the application into consideration. Awaiting your favourable reply.

I have the honour, etc.,

OSMAN HAJEE ABDUL LATIF,

Secretary Memon (Indian) Community.

South African Constabulary,

Potchefstroom,

9th October, 1907.

Osman Hajee Abdul Latif,

P.O. Box 30,

Potchefstroom.

With reference to your letter, dated the 8th inst, I beg to inform you that a white Constable patrols the Indian Bazaar daily, who can take any complaints there may be, but I cannot station a white man permanently at the Bazaar. A Native Constable is always on duty at the Bazaar and Location who may be called upon any time. I have also arranged to put an extra Native Constable on at night.

C. C. REYNOLDS,

District Commandant,

S.A.C., Potchefstroom.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

WHY THIS THUSNESS? That good man, General Smuts, is not taking this struggle seriously. After boggling in his logic at Wonderboom, where he threatened first deportation and then refusal of licences, he has now "given the whole show away," if I may be allowed the colloquialism. The Office of the Colonial Secretary has caused notices to be circulated amongst the Resident Magistrates of the Colony, warning Asiatics that the period for their registration over the whole Colony expires on the 31st inst., and that after that date no-one will be allowed to make application. Asiatics are further notified that non-compliance with the terms of the Law No. 2 of 1907 entails the dire consequences of refusal of licences. *Not a word about deportation!* After all this frothing and foaming, too! The key-stone of the whole anti-Asiatic edifice has given way suddenly, and the Colonial Secretary is reduced to threatening refusal of licences. Well, if they are well-advised, Asiatics will tender their money, on refusal, trade without licences, and put the onus upon the government of taking the next step. Meanwhile, it is to be remarked that copies of the above notices have been distributed amongst the leading Asiatics of the different districts, and receipts have been taken therefor! How very anxious the Government seems, considering that it is going to deport all Asiatics, close their stores, and do all sorts of other terrible things! Can it be—but no! The Asiatic Department cannot fairly be credited with any common sense, so I refrain from false flattery.

THE PENALTY OF HONESTY. It is no idle boast on the part of British Indians that they are prepared to accept any loss rather than lose their honour. I am informed that many Indians employed on the railways have been dismissed because they refused to go to Johannesburg and register. We have heard a lot of intimidation, but what of this? Perhaps, since the authors are white, it goes by some other name. At the last meeting of the Hamidia Islamic Society, Mr. M. S. Coovadia told how he had been refused credit by a certain firm with whom he had placed an order, unless he consented to register. Naturally, he had indignantly declined to do so, but he suffered an immediate loss of some £50. At the same meeting, by the way, Moulvi Ahmed Mukhtar drew attention to the alleged refusal of the German East African Line to issue first, second, and third class tickets to Indian passengers by the European route. Is this also, if it be true, a result of the idea that has wormed its way into the European mind that one might trample with impunity upon

on the susceptibilities of Eastern peoples? At any rate, Transvaal Indians are determined to show that they have received the last straw, and that they absolutely decline to accept any further racial burden. At the same meeting, the Moulvi moved that the Hamidia Islamic Society should address a letter to the Indian National Congress, fully explaining the position of affairs to date.

THE PICKETS AND A KINDLY THOUGHT. The pickets are doing most valuable work. Several ignorant people from up-country, suddenly informed by the authorities that they should register, having come into town for that purpose, have been warned against such a breach of honour by the pickets, and the disillusioned rustics have returned to their abodes forthwith. Some of the pickets have recently displayed quite an unexpected sense of the artistic and the humorous. On Van Brandis Square is a picture-shop. One of the pickets noticed a topical allegory in its windows, and he and a few of his fellows decided to acquire it. The picture is entitled "A Passive Resister," and depicts a splendid collie dog bravely resisting the efforts of two little maids who are making desperate endeavours to compel their playmate to budge from its position. The pickets derived inspiration from this worthy object of their admiration, for, thought they, if a mere dog could show such tenacity of purpose, how much more should men? Not being sufficiently sophisticated to keep their feelings to themselves, they decided, as a token of respect and a tribute to his leadership, to present the picture to Mr. Gandhi, which they have accordingly done. It was a touching thought, and one that the recipient of the unique gift appreciates immensely.

THE MADRASSI. Last Sunday, the Madrassi section of the community assembled in large numbers here to listen to an inspiring address by Mr. Gandhi. The auditors were much encouraged, and once more determined never to flinch whilst the struggle lasted.

HELP FROM AFAR. The Transvaal Indian community is much gratified at the receipt of a draft for £33 odd from the small community of their brethren at Chinde, to help tide it over the present difficult period. The warm thanks of the community have been duly tendered.

A CASE OF UNDERSELLING. We often hear of the enormities committed by Indians in regard to underselling. How often are we told that the Indian cuts prices to a point at which it is impossible for the European, with his loftier conception of civilisation, to compete. Now and again, however, the tables are turned, as witness the following little story told me on a recent trip to the South

Eastern Transvaal. In a certain town not a thousand miles from Johannesburg, two bakers at least dwell. One of them was an Indian (born in South Africa, by the way), a man who, I show his lowness in the scale of civilisation, had invested not long before in an acetylene gas plant at a cost of over £50. He held until recently the contract to supply four or five dozen loaves of bread daily to the railway employers. A few months ago the contract was put up for tender, when the Indian quoted at 5s. per dozen, as against his European competitors 4s. I am informed that the latter figure leaves a nominal margin, of profit only. So here, at any rate, we have an example of a European underselling in open competition, an Indian. Instructive, isn't it?

Our Friends in England ✓

Strong Resolutions

[At a meeting of the Free India Society, held in London, on the 26th ulto., the following resolution was passed unanimously:—

"This meeting of Indians of every race and religion—Hindus, Mahomedans, Jews and Parsis—held under the auspices of the Free India Society on the 22nd of September 1907, desires to place on record its feelings of profound satisfaction at the united front shown by all sections of the Indian community in the Transvaal and heartily approves of the joining of hands particularly of the two great sections of the Indian nation, the Hindus and the Mahomedans as evinced by the recent letter of the Mahomedans in the Transvaal to their co-religionists in India."]

[The following resolution was passed at a meeting of the Council of the Union of Ethical Societies, held on the 26th ulto., in London:—

"That this meeting of the Council of the Union of Ethical Societies, held on Thursday, September 26, 1907, desires to protest against the differential legislation imposed by the Government of the Transvaal upon British Indian subjects lawfully resident within that Colony, and to express their sympathy with, and support of, the peaceful protest now being made by their Transvaal Indian fellow subjects.

The Council likewise expresses its earnest hope that the Government of the Transvaal will see its way to modifying the existing Anti-Asiatic legislation, at least so far as it differentiates against British Indians.

That the Secretary of the Council be instructed to forward a copy of this Resolution to the Transvaal Colonial Secretary."]

✓ The Case of Mr. Anthony Peters

A Denial

And Complete Confirmation

The *Rand Daily Mail* publishes the following report from its Volksrust correspondent:—

Volksrust, Sunday.

In Thursday's issue of the *Rand Daily Mail* appears a letter from Mr. Gandhi calling attention to the high-handed treatment at Volksrust of an Indian passenger from Natal to Johannesburg, named Peters.

From enquiries I have made there appears little doubt but that the true facts of the case have been misrepresented to Mr. Gandhi, or at any rate exaggerated.

As is perhaps known, the Durban-Johannesburg mail train makes a stop of eight minutes only at Volksrust. The train is a lengthy one, and invariably well-laden with passengers. At this station, and in the short time at his disposal, an examination has to be made of the passengers entering this Colony by a constable of the S.A.C., especially detailed for this important work. To the credit of the police in this town it can be said that this duty is carried out with the greatest strictness, and is decidedly by the officer at present entrusted with the duty—a capable and experienced man—the greatest tact and courtesy.

In the case referred to by Mr. Gandhi, the passenger (Mr. Peters) was in possession of a permit. This permit did not contain finger imprints, and although the passenger in question offered to have his finger-prints taken, there were no means by which, even had this been done, the constable could have verified same. It will be remembered, of course, that the local police have been occasioned a considerable amount of trouble by, and have obtained several convictions of, persons in possession of forged permits.

The constable at the time was not satisfied that the holder of the permit was the genuine Mr. Peters. With the train almost in motion there was little time for further investigation, and Mr. Peters was, therefore, requested to leave the train accompanying the officer to the office of the Sergeant of Police. The white constable himself accompanied the Indian. The native constable took no more active part in the proceedings further than to assist in carrying the passenger's luggage.

On the way to the office and when some distance from the Railway Station, Mr. Peters disclosed his name on his walking stick, and, on arrival at the office, his name on his shirt. After a few enquiries by Sergt. Mansfield Mr. Peters was at once released. There can be no grounds for the insinuation that the examining constable at the Railway Station exceeded his duties, or that he carried out same in a high-handed manner. As I have already pointed out, several frauds have been previously discovered and convictions obtained, and with any doubt in his mind the constable would be only carrying out his instructions by detaining a passenger until his identity had been proved.

It is reasonable to contend that the facts represented to Mr. Gandhi are not strictly accurate, and that gentleman's letter, in consequence, is liable to give people an altogether wrong impression of the incident.

✓ In reply, Mr. Peters forwards us the subjoined affidavit:—

I, ANTHONY HEMAN PETERS, of Pietermaritzburg, Natal, Civil Servant, do make oath and say:—

1.—That I have been in the Civil Service of this Colony for over 12 years, and at the present time am attached to the Court of the Magistrate

of the City Division as Clerk and Indian Interpreter to the Chief Magistrate.

2.—That on the 5th day of October current I obtained leave of absence for a period of six days to visit my brother in the Transvaal. I also obtained from the Magistrate two Railway Concession forms—one from Maritzburg to Johannesburg and back, and the other from Maritzburg to Durban and back.

3.—That on the evening of the 5th instant I left Maritzburg for Johannesburg by the train leaving here at 9.45 p.m.

4.—That on the train reaching Volksrust at about 10 a.m. of the morning of Sunday the 6th instant a European constable named Weymouth (whose name I subsequently obtained) came to my compartment where I was partly dressed, and demanded my permit. I produced the permit to him, which is a permanent one. The constable asked me why the permit did not have my thumb impression. I told him that as my signature appears on the permit it was not deemed necessary to have my thumb impression. He then asked me if I had a registration ticket. I replied in the negative, and told him that I was not a resident of Transvaal. He said he would put me out of the train. I asked him for what reason, saying that the permit was in perfect order and that the signature on the permit was my signature. I also explained to him that I was a Civil Servant and was attached to the Court of the Magistrate of this Division. He would not believe this, and in further proof of my identity I produced two Poll-Tax receipts for the years 1906, 7. Even the production of these receipts did not satisfy him and the Constable said that for all he knew they may belong to some one else. I also produced my walking stick, which bears my full name, my shirt, which bears my signature—a facsimile of the signature on the permit. He would not hear of anything; but persisted in my coming off the train. I pleaded and said that I was going to Johannesburg on 3 days' leave to see my brother and that I would leave my permit and some money in order to satisfy him that I would return. I also produced the Concession ticket application form Maritzburg to Durban and back bearing the signature of the Magistrate of this Division. All in vain. Nothing would satisfy the man. He insisted on my coming out of the train and said that if I did not come down at once he would send a Kaffir Constable to pull me out. I again pleaded to him to let me proceed to Johannesburg, whereupon he abruptly left me and sent a Native Constable who entered my compartment and caught hold of me by the arm and tried to pull me out. I pushed him off and told him not to touch me and that I would go down. I hurriedly dressed and took a few parcels,

leaving my eatables, books, etc., behind, and came out of the train with the Native Constable at my back. I must say that the Kaffir handled me rather forcibly. Had I insisted on remaining in the train, I have no doubt that I would have been forcibly dragged out of the carriage. I was then taken to the Charge Office. I carried my small hand-bag, my overcoat, stick, and rug, the Native Constable carrying two small parcels containing fruit. Constable Weymouth said to me that I would be detained until the following morning, when I would have to appear before the Magistrate. I explained my position to Constable Weymouth, but he said he had to do his duty. I said to him in my case he could have used his discretion. He said he could not do that, but if Sergt. Mansfield was at the Railway Station it would have been a different thing. He could not do anything on his own responsibility. I was taken to the Charge Office and after being kept in waiting for a few minutes I was called in by Sergt. Mansfield. He asked me to sign my name and compared my signature with the one on the permit. He was satisfied that the signature on the permit was my signature and said that he was very sorry that I should have been detained and made to suffer the inconvenience I had suffered and that I could go. He also asked me to sign a document, the purport of which I am unable to give as I was very much excited at the time, but so far as I can recollect it ran as follows:—That I was a Clerk and Indian Interpreter to the Magistrate of Durban and at the present time the same to the City Magistrate and as my signature agrees and resembles the one on the permit I was released.

5.—That I had travelled with the same permit on two occasions before this, but was not molested.

6.—I must say that Constable Weymouth was very civil and polite after he got me out of the train, in fact, his tone and demeanour had changed entirely; and of Sergt. Mansfield I feel compelled to say that he is a very civil and courteous officer and had it not been for him I would no doubt have had to remain in custody and appear before the Magistrate on Monday morning.

7.—That during the War I assisted the Uitlander Committee in Durban in connection with the registration, etc., of the Indian refugees, dispensing out rations every Saturday in company with Dr. Booth for nearly two years, in the identification of Indian refugees, and with interpretation. All this I did in my own time and free of charge, in consideration of which I received the permit I now have.

8.—That owing to such detention I reached my destination on Monday morning instead of Sunday evening, lost some of my parcels, books, etc.,

and suffered a great deal of inconvenience and indignities.

(Sgd.) ANTHONY PETERS.

Sworn at Pietermaritzburg,
on this 16th day of October,
1907.

Before me,

(Sgd.) H. VON GERARD, J.P.

A. Asst. Magistrate,
Pietermaritzburg.

A Stupid Revenge

Caustic Comment

✓ Mr. A. F. C. Beg writes to the *Pretoria News* as follows:—

Following is the copy of the letter addressed to one "Jawala Sing," an Indian messenger employed at the Asiatic Permit Office, in reply to the resignation of his services tendered by him on the 16th inst., to Mr. Chamney, the Registrar of Asiatics:—
No. 2—E—800.

October 18th, 1907.

Mr. Jawala Sing, Pretoria.

Sir,—With reference to your letter of the 16th inst. I have the honour to inform you that as already intimated to you your services will be dispensed with on the 31st idem unless you have in the meantime made application for registration under the provisions of Act 2 of 1907.—I have the honour to be, Sir, your obedient servant,

(Sgd.) M. CHAMNEY,

Registrar of Asiatics.

✓ Anyone with the smallest particle of sense in him cannot refrain from laughing at the great want of judgment displayed by Mr. Chamney, who holds the responsible position of "Registrar of Asiatics." Can any one for a moment perceive where lies the wisdom of implying intimidation when the resignation is already submitted? It was surely unnecessary to discharge the man under the circumstances. His resignation could have been accepted with good grace and a lot of bad feeling avoided. But I presume that when a meagre sum of £4 per mensem being the only one at his disposal to snatch the bread out of an Indian dependent on him, he has not hesitated to do so. I wonder whether he would not have stopped the source of subsistence of all coloured men in similarly circumstances as they are now to God!

When will these officers see for themselves and refrain from making themselves the laughing-stock of the public at large? Surely, one more or less would make but a small difference and add little profit to the Government cause. Are the poorer classes to be made the first victims of the pernicious Act, as a forerunner of what is yet to follow? If so, I compliment the Government on once more displaying the wisdom of the serpent (?)

Passive Resisters ✓

The Assault Case

Plaintiff's Regrets

✓ The *Star* of the 23rd inst. publishes the following report:—

Throughout this morning a visitor to the Police Court could not fail to have his attention attracted to the large number of Indians congregated in the vicinity of C. Court. Scores of the Indian community were in attendance, and it ultimately transpired that one of their members was charged with assault, which offence had immediately arisen out of a difference of opinion between two Mahomedan priests. The complaint was lodged by Isman Kambodim, of 10th Street, Vrededorp, an Indian Mahomedan priest, and accused was another priest named Mahomed Shah, aged 35 years. Accused pleaded guilty under provocation, and during the hearing of the charge the complainant expressed his regret that he had lodged the information against the accused, and informed the Magistrate that he did not wish to press the charge.

From the evidence of the complainant, it appeared that he was in favour of Indians registering under the new Act, and had accompanied one of his flock to the registration office. The accused held different views. On October 15 complainant visited the church at the Malay Location, when he was informed the accused wanted to speak to him. They had a short conversation, and ultimately they went outside the door and around the corner. The accused said, "Why did you go with that man?" And immediately struck complainant with a stick on the neck. He fell forwards and then went away and lodged information with the Fordsburg Police. He had not been asked to withdraw the charge, but he regretted having lodged it. He did not wish to press it, and asked the Court to discharge the accused. They were of the same rank in the church.

In the course of cross-examination he said he did not very well understand what the accused said when he struck him. It might have had something to do with the Koran.

Accused admitted striking the complainant. They were, he said, talking on religious matters, and accused struck witness in connection with the Koran, and not in connection with the registration.

Cross-examined by Mr. Samuels (the Public Prosecutor): "They held different views touching registration. He was annoyed as the complainant had gone against the Koran."

You hold different views on the question of registration?—Yes.

Is it not true that you were angry because the complainant went with another Asiatic to register?—Yes, I

was; because he went against our oath.

The Magistrate: In connection with registration?—Yes; having taken the oath not to register.

Did the complainant take that oath?—I do not know, your Worship.

Did you make use of those words before the assault: "If I had a knife with me I would cut your throat?"—That is not true.

The Magistrate, in giving judgment, said that the assault itself was, of course, a trivial one, and having regard to the wish of complainant that the accused should be discharged, his Worship, under ordinary circumstances would be disposed to discharge him with a caution. It was, however, quite plain to his mind, from the evidence, that accused struck the complainant because he had taken the other man to register. In other words, the complainant was in favour of Indians complying with the law, and the accused by remonstrating with him was acting very improperly. He was acting extremely improperly in striking him on that account, as he (the complainant) was only behaving like a reasonable man and a good citizen. Under the circumstances the accused was fined £5, or in default seven days.

The fine was immediately paid by another Indian, the accused remarking at the same time that he would rather go to prison.

[Note.—The above case is referred to in the letter from Mr. Essop Ismail Mia, Chairman of the British Indian Association, addressed to the *Transvaal Leader* and reproduced elsewhere in this issue. The plaintiff's correct name is Imam Kamali. He is not an Indian at all, but a Malay. It was he who accompanied S. Haloo to the Registration Office at Von Brandis Square, Johannesburg. As the complainant did not come under the Registration Law, it was altogether unnecessary for him to take the oath accepted by every Transvaal Indian last year at the Old Empire Theatre.—Ed. I.O.]

THE JAPANESE CANADIAN TREATY. Sir Wilfrid Laurier, replying to a resolution of the Canadian Trades and Labour Congress calling for the abrogation of the Treaty with Japan, which permits immigration, says: "I have given due consideration to your request that immediate steps should be taken to terminate the treaty with Japan. I would observe that this treaty was brought into existence some fifteen years ago, in response to repeated expressions of public opinion, and with a view to affording Canadian producers an opportunity of taking their share in growing Japanese trade, that the Canadian Government became a party to this treaty, and that it was unanimously ratified by the Canadian Parliament. The treaty has proved of great advantage, and our trade with Japan under it has considerably increased."

Natal Indian Licences

From a report of the proceedings of the Dundee Town Council, held on the 17th inst., we extract the following:—

The estimates having been disposed of the Council turned their attention to a letter from the Municipal Association, in which they invite expression of opinion on the matter of amending the Shop Licensing Act so as to admit an appeal to the Supreme Court by an Indian who had been refused a licence. This idea of course emanates from the Secretary of State for India, and the Council understood that the Royal assent to the Municipal Act probably depended upon this or some equally drastic amendment being passed. The majority of the Councillors expressed themselves pretty strongly on the subject, they thought that it would be a great mistake to surrender any of the power at present held by corporations in the matter of licences. They did not see why Dundee should suffer on account of the mistakes made by others. The question of franchise for the Indian was also mooted, but met with scant sympathy and the Council eventually decided that the association should be informed that the Corporation of Dundee were decidedly against any amendment to the present form of the Municipal Act.

Important Transvaal Licensing Case

The Position of Store-Assistants.

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

AN appeal in the case of *Rama Makan and Dulabh Vera vs. Rex* was heard in the Supreme Court of the Transvaal on the 21st October. Mr. Gregorowski appeared for the appellants and Mr. Matthews represented the Crown. The appellants, Rama Makan and Dulabh Vera were charged before the A. R. M. at Roodeport for contravening Section 5 of Ordinance 23 of 1905, in that they carried on the business of general traders without a licence. Rama Makan was found guilty and cautioned. Dulabh Vera was found guilty and fined 1s. It was admitted that goods were sold, but Rama Makan appealed on the ground that he was in the employ of Dulabh Vera and that he could not, therefore, be considered to have carried on the business of a general dealer. Dulabh Vera appealed on the ground that he had applied to the Receiver of Revenue for a licence, had tendered the licence fee, but had been wrongly refused the same. After argument, the Court held that it was obligatory on Dulabh Vera to have secured a licence before he could carry on the business of a general dealer, and, as he did not have a licence, he was clearly guilty. The

Court was not then called upon to decide whether the Receiver of Revenue was right or not in refusing to issue such licence and, therefore, the Court could not decide the question. Dulabh Vera had his remedy—he could apply to the Court for an order on the Receiver of Revenue to issue a licence, and, if it was found that the Receiver of Revenue wrongly refused to grant the licence, not only could costs be given against him but he could be held liable for damages. The conviction against Dulabh Vera must, therefore, stand. As to Rama Makan, the Court found that he was in the employ of Dulabh Vera and that, therefore, he did not fall under Section 5 of the Ordinance. Rama Makan was not carrying on the business of a general dealer, and only those who carried on such business without a licence could be liable, but not their assistants or servants. The conviction against Rama Makan was, therefore, wrong, and the appeal must succeed.

Help from Chinde

"Stick Firm!"

The following letter has been received by the Secretary of the British Indian Association, Johannesburg:—

Chinde, 1st October, 1907.

Dear Sir,—Confirming our wire of the 22nd Aug. 1907, offering our sincere sympathy in the trials of our countrymen in the Transvaal and strongly recommending them to be firm in pursuing their resistance policy, we beg to impress upon them the entire necessity of sticking to the same to the last.

Without detailing to you the proceedings of our meeting held on the 21st Aug. under my humble presidency, I would briefly inform our friends there that the proceedings were enthusiastic and the meeting was very well attended.

When the request was made for drawing up a subscription list, all without exception paid according to his means, and the list amounted to £33-15-9, which amount, small as it is, we beg to remit you, and to request you to acknowledge same for the benefit of our Indian brethren there.

A list of subscribers is attached hereto, and many of them desire the list to be published in INDIAN OPINION, not because they want to see their names published in the paper, but because, by seeing the published list, many well-to-do Indian up-country traders, who have not already subscribed for this useful purpose will out of shame at least, feel the necessity of helping their suffering countrymen.

BRABHIM HAJEE SUEKMAN.
President of the Meeting of Indians at Chinde, held on the 21st Aug. 1907.

[The names appear in our Gujarati columns.—Ed. I.O.]

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

[Owing to pressure from certain sections of the public, the Government have withdrawn the Shop Hours Regulations for the time being.]

The Registration Officials are getting desperate because the office is not besieged by Indian applicants. They are using every effort to intimidate the pickets through the police, failing which to discredit the pickets by inspiring newspaper paragraphs about Indian intimidation.

Yesterday Rangasamy, a fish hawk, carrying a basket, not a picket at all, noticed two Madrassis on their way to the Registration Office. Putting aside his basket, he gently touched them and appealed to them not to go to the office. The men refused to listen and went inside without difficulty. The Officials advised the men to lay a charge of assault against Rangasamy. In the evidence, it transpired that the men did not complain of assault though they said they were caught hold of by the sleeve. The chief picket, Thunbi Naidoo and Imam Abdool Cadir (chairman of the Hamidia Islamic Society) gave evidence, saying that strict instructions were issued never to use threats or violence but confine themselves to expostulating and reasoning. The Magistrate held that touching amounted to assault and fined the accused £3 or 14 days' imprisonment; but remarked that the law did not prevent arguing or persuading; every inhabitant was entitled to his own opinion and to popularise it by reasoning and argument. It also transpired during the case that some Indians were totally ignorant of where they were going and what they were doing, but they simply brought a letter from their master and went as directed to the Registration Office. One man, when asked whether he had registered, answered in the affirmative, produced his master's certificate of employment as a registration certificate. It appears that the complainant wished to go away before the case was called, but he was prevented by the Registration Official. Beyond these two men and a lad, all from Springs, nobody appeared at the office yesterday. It is remarkable that the few who have applied have come from outside districts, ignorant of the law, and sent by European employers, many of whom have threatened their servants with dismissal unless they registered. No more than six have applied from Johannesburg.

Two Chinese pickets were arrested for alleged obstruction, bail being fixed at £1 each, but they refused to be bailed out. It is supposed that in the event of conviction, they will go to gaol rather than pay their fines.

The police are using force and abusive language to the pickets.]

છપાય છે.

છપાય છે.

જેલનાં કાવ્યો.

—————

તા. ૧૫ નવેમ્બરના રોજ બહાર પડશે.

દ્રા-સવાલના ખુની કાયદાનાં તથા જેલનાં ને કાવ્યો ઉડિઅન ઓપિનિ
અનમાં બહાર પડ્યાં છે તે બધાંનિ આ પુસ્તકમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

આમાંનાં કેટલાક કાવ્યો એટલાં રસીક છે કે જે ને અઢવાડીઆના ઉડિઅન
ઓપિનિઅનમાં તે છપાયાં છે તે અઢવાડીઆની તકલો ખાસ વધુ જાપવા છતાં
બધી ખપી ગઇ છે.

કૌમલ બેક રીલીંગ.

પાસ્ટેજ ૧ પેની.

દ્રા-સવાલ તથા કેપ્ટેલોનીના આંખ સ્વીકારવામાં આવે છે.

કાયદા સામે થવાનો ફરજ.

આ પુસ્તકની હવે થાકી નકલો બાકી છે.

આ પુસ્તકે મળવાનાં દેખણાં,

મેનેજર, ઉડિઅન ઓપિનિઅન, રીનીકસ, નાતાલ.

ડરબન ઓફીસ, મરકથુરી લેન, ડરબન.

Shop Hours Regulations

(TRANSVAAL)

IN ENGLISH AND GUJARATI.

PRICE 3d.

POST FREE 3½d.

દ્રા-સવાલમાં દુકાન બંધ કરવાને લગતા ધારા.

ગુજરાતી

તથા

અંગ્રેજીમાં

કૌમલ ૩ પેની

*

પાસ્ટેજ ૦૫ પેની.

To be obtained from the Publishers:

INTERNATIONAL PRINTING PRESS, PHOENIX, NATAL.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

શીનીક્ષ-શનીવાર, તારીખ ૨૬મી ઓક્ટોબર, ૧૯૦૭.

અંક ૪૩.

અકવાડીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તી-તાર ૨૬ મી ઓક્ટોબરથી, તા ૨
નવેમ્બર સુધી, ૬૦ સંવ ૧૯૦૭.
હિંદુ-આસો વદ ૫ થી, આસો વદ ૧૧
સુધી, સંવત ૧૯૧૩.
મુસલમાની-તા ૦૧૮ મી રમળન થી ૨૪
રમળન સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	રવિ	સુક્ર	શુક્ર	ગુરુ	મંગલ	બુધ
ક્ર. નં.	ક્ર. નં.	ક્ર. નં.	ક્ર. નં.	ક્ર. નં.	ક્ર. નં.	ક્ર. નં.
શની...	૨૬	૫	૧૮	૫	૬૬	૧૨
રવી...	૨૭	૬	૧૯	૫	૬૬	૧૨
સોમ...	૨૮	૭	૨૦	૫	૭૬	૧૩
મંગળ...	૨૯	૮	૨૧	૫	૬૬	૧૪
બુધ...	૩૦	૯	૨૨	૫	૬૬	૧૪
ગુરુ...	૩૧	૧૦	૨૩	૫	૫૬	૧૫
શુક્ર...	૧	૧૧	૨૪	૫	૪૬	૧૬

અનુક્રમણિકા.

મેમ્બરોની વિપરીત બુદ્ધિ.	૫૭૭
ટરાંસવાલના હોદ્દીની ફરજ	"
લેડરમીનના હોદ્દી વેપારી.	૫૭૮
હોદ્દીના કાદા...	"
મજદૂર સુ. એજેન્સી...	"
પોસ્ટલ મના હોદ્દી	"
એડવાન્સમેન્ટના રજીસ્ટર એજેન્સી	"
સાક્ષ્ય આકૃતિ પ્રીટીંગ ઈન્ડિઅન	"
કમીટી	૫૭૯
ટરાંસવાલની લઘુત્વ વિભાગના કાર્યા	"
ટરાંસવાલની લઘુત્વ હોદ્દી કાર્યા	૫૮૦
ટરાંસવાલના હોદ્દીની વાર	"
કાયદા સાથે ચીનાઓની લઘુત્વ	૫૮૧
આસ્ટરેલીઆમાં હોદ્દી મટિ માનવજી	૫૮૨
નાતાલના હોદ્દી વેપારીઓને અપીલ	"
એડવાન્સમેન્ટના અભિપ્રાય	૫૮૩
ઉત્કલા ખજારા	૫૮૪
હિંદુસ્તાનના ખજારા	૫૮૫
રેલવે સંસ્થાનું ફંડ-ને કરતા હરજીઓની	"
ફરજ	૫૮૬
મેઈન લાઈનવાળાની મામલો-અને	"
પ્રુલાસો	૫૮૭
સ્વીમરોની હોલવાલ વિષે	"
ફરજના વાપર સમાચાર	"
સર્વ સંચારક	૫૮૮
આદ્ય વરદવાન	"
નાદારી કાર્ડ	૫૮૯
ખજારા કાવ	૫૯૦

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા ૨૬મી ઓક્ટોબર, ૧૯૦૭.

મેમ્બરોની વિપરીત બુદ્ધિ

C.W.VII - 305

આપણામાં કહેવત છે કે વિનાશકાએ વિપરીત બુદ્ધિ સુધે છે. તેમ હાલ ટરાંસવાલના મેમ્બરોને થયું છે. તેઓમાંથી બહુજ થોડા ગુલામી ખત વિનાના રહ્યા હશે. જેઓ બાકી રહ્યા છે તેઓને અમે સિંહ સમાન સમજીએ છીએ. જેઓએ દુરમતી વાપરી છે તેઓને દરેક લગાડવા અમે આ લખાણ નથી લખતા; પણ તેઓના નકારા કામ ઉપરથી ખીળ હોદ્દી સારા દાખલો લેવ તેવા હેતુથી લખીએ છીએ.

મેમ્બરોએ રજીસ્ટર લીધાં તેથી ખીજ કામોએ ડરી જવાનું નથી. ડરનું એ નહિ મતની નિશાની છે. કાંઈએ એમ નહિ માની લેવું કે મેમ્બરોએ ખુની કાયદાની ચીઠીઓ લીધી એટલે તે હવે સુખેથી ટરાંસવાલમાં વેપાર કરશે ને વધારે કમાશે, તથા ખીજ હોદ્દીને બાજનું પડશે. હકિકત એમ છે કે બ્યારે કેટલાક મેમ્બરો ગુલામ બન્યા છે ત્યારે સેંકડો હોદ્દી છુટા રહ્યા છે તે બધી ખુશની બંધી કરવાની છે. મેમ્બરો ગુલામી ખત લીધા છતાં સુખે વેપાર કરે એ આશા કાંઈ રાખતા હોય તેને અમે અણુ સમજી માનીએ છીએ. તેવાઓને જે પાડેના માર વાજશે તે કદિ ખીજ હોદ્દીને ટરાંસવાલ છોડવું પડશે તો ચોક્કસ બેશે. તેઓના કાલને ખમાલ કરતાં અમને ખુશરી છુટે છે.

પણ અમારી માન્યતા એવી છે કે જે ખીજ હોદ્દીઓમાંના ઘણા ખરો કાગ ચુસ્ત રહેશે ને જેલમાં જવા તૈયાર રહેશે તો કાંઈને ટરાંસવાલ છોડવું નહિ પડે. સર્વ હકદાર હોદ્દી નિરાંતે ટરાંસવાલમાં રહી સકશે ને નવો કાયદો તુટશે. જેઓ નહિ તુટે એવું મને છે તેઓ ખુશની સચાઈ ને તેના અંતિ પવિત્ર ત્યાગ ઉપર ઇતવાર નથી ચૂકતા એમ અમે માનીએ છીએ.

સમજીએ છીએ. તેથી અમે બાકી રહેલા હોદ્દીને વારંવાર વિનવીએ છીએ કે 'તમે હોદ્દીનું નાક રાખજો, બધી કામ લેવાજો, પણ કાયદાને શરણ ન ચળો.' દુરાન શરીફના છેલ્લા સિયારામાં જે કશું છે તેના અંગેજી તરજુમાનું ગુજરાતી અમે નીચે આપીએ છીએ.

"કહે કે, ખુદા જે સારી આલમનો આદલાહ છે તેને શરણ હું થઈ છું. તે મને સેતાનના, દુષ્ટોના, તથા માણસોના પંજમાંથી બચાવશે."

આ રુખ્સો દરેક હોદ્દીએ કાતરી રાખવાના છે. અત્યારે ખીજણ માણસોના પંજમાંથી બચવાનો વખત છે.

ઉપથી આપત હિંદુ યુ કે મુસલમાન યુ, પારસી યુ કે ખ્રીસ્તી યુ બધાને લાય પડે છે. સલ તો એકજ છે. ને ખુદા પણ બધાનો એકજ છે. 'બાદ ધડીયા પછી નામ રમ જુજવા, અતે તો હેમનું હેમ હોએ.'

ટરાંસવાલના હોદ્દીની ફરજ

C.W.VII - 307

આવા મયાળા નીચે અમે ધણીવાર લખી મયા છીએ ને હજુ ધણીવાર લખવું પડશે. દરેક ટરાંસવાલના હોદ્દીને મી. રીઅનો કામળ અને તેની સાથેના કામળી આનો તરજુમે અમે આપ્યો છે તે વાંચવા બધામણ કરીએ છીએ. કમીટી ના દરેક મેમ્બર હવે તેઓની સાથે છે. હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીનો કામળ મી. મોરલી સુધી પહોંચ્યો. તે કામળની ચર્ચા વિલાપતમાં ચાલી રહી છે. સર જેન્સ બર્ડવુડ તે હિંદુસ્તાનના બહુ બાહેચ પુરાના ને જાણીતા નોકર છે. તેમનો ઘણો વખત હોદ્દી કાઉન્સિલમાં નોકરી કરવામાં ગયેલો. તેઓ સાહેબ બપે છે કે હોદ્દીની લઘુત્વ બરોબર છે. આપણા માંના કેટલાક હોદ્દીને નબળા જોઈ મી. રીઅ વિચારમાં પડે છે. એટલે કે કમીટી હમ્મે છે કે આપણે લઘુત્વ ઉવર તલક લેવી આવી જાહેરખબર આપણે આપણી લઘુત્વની આખા પછી જે કાંઈ હોદ્દી પોતાના સ્વાર્થને લીધે, પેલાના લોકો ડરી જઈ ખુની કાયદાને વસ કરશે તેને અમે પોતાનો અને દેસનો દુખન માનીએ છીએ.

લેડીસમીયના હિંદી વેપારી

C.W.VII

307

લેડીસમીય તાલુકામાં ખાર હિંદી સ્ટોર બંધ થયા છે. આ ખબર અમે લખાણ ખરાબ માનીએ છીએ. આ વેપારીઓ એ ફરી અરજી લાઇસેન્સ બદલ કરેલી. લાઇસેન્સ નહિ મળી અને નોટીસ મળી કે સ્ટોર બંધ નહિ થાય તો કામ ચાલશે. આવી નોટીસથી ફરી જઈ વેપારીઓએ દુકાનો બંધ કરી છે. અમારી તો ખાસ સલાહ છે કે હજુ તેઓએ પોતાની દુકાનો હાંમતથી ઉઘાડી વેપાર કરવો. ને સરકાર વખતે લાઇસેન્સથી વેપાર કરવા સાથે કામ ચલાવે તો ચલાવવા હેતુ. કામ ચાલી દંડ થશે ને દંડ નહિ અપાય ત્યારે માલ વેચાશે. આમ માલ વેચવા દેવો એવી અમારી ખાસ સલાહ છે. તેમાં હિંમતનું કામ છે. પણ મરદો હિંમત નહિ બતાવે તો કેમ હિંમત બતાવશે? કેમ કહેશે કે માલ વેચાય તો લોકો પાપ માલ યજ્ઞ જશે. શું દુકાન બંધ થવાથી લોકો પાપમાલ નહિ ચાપ? સરકાર એક વખત માલ વેચશે. શું હમેશાં વેચશે? એક માણસ ઉપર કામ ચલાવશે. શું ખાર વેપારી ઉપર કામ ચલાવશે? તેમ કરશે તો વડી સરકાર વચમાં નહિ પડે? વડી સરકારને વચમાં પડ્યા વિના ચાલવાનું નથી. જો તે નજર પડે તો તે પણ જાણી લેવા જવું છે. જો હિંદી કામ એકસંપ ચાલુ હોય તો અમને ખાત્રિ છે કે નાતાલનો વેપારી કામદો વૃદ્ધે. ડરબનના આગેવાનોને અમે સલાહ આપીએ છીએ કે તેઓએ લેડીસમીયના વેપારીઓને મળી એકસંપે હાલ કરવાનો ઠરાવ કરવાની જરૂર છે. આમાં જેટલી હિંમતની જરૂર છે તેટલી પૈસાની જરૂર નથી એમ અમને ખાત્રિ છે. આવી હાલ લેવાની હિંમત રાખનારે એટલું યાદ રાખવું કે હાલ

૧. જુના સ્ટોર વિષે થઈ શકે.
૨. દુકાનો સાથે હોવા જોઈએ.
૩. દુકાનદાર ઉપર કંઈક ન હોવું જોઈએ.

આવા દુકાનદારો હળીમળીને લડે તો ફતેહ શિવાય બીજું પરિણામ નજર આવે.

હિંદના દાદા

C.W.VII

308

પૂન્ય દાદાભાઈ નવરોજી દાસ વિધાયત માં છે. તેમની બહુ વૃદ્ધ અવસ્થા તથા માંદગીને લીધે તેમણે પોતાની ઉત્તર અવસ્થા

દેશમાં મળવાનો ઇરાદો કરેલો, તેથી તેમના માનમાં લંડનમાં થયેા મોટા મેળાવડા મળેલો. કમ ભાગ્યે તેઓ સાહેબની તખીયત તેજ દહાડે બચડી. તેમનાથી મેળાવડામાં નહિ જઈ શકાયું અને તેમનું દેશ જવું પણ બંધ રહ્યું. આ ખબર ગયા મેલમાં વિધાયતથી આવ્યા છે. તેને હવે લગભગ એક માસ થવા આવ્યો છે. આજ લગી કંઈ તાર નથી જેથી માનવાને કારણ મળે છે કે હિંદના દાદા હજુ સહિસલામત છે અને તેમની તખીયત પણ સારી હોવાનો સંભવ છે. ખાત્રિ મેલમાં વિશેષ ખબર મળવા જોઈએ. ફરિયાદ આપણે બધાએ તે દાદાને ધિર ધાંખી આયુષ્ય બહે એવી પ્રાર્થના કરવાની છે.

મરહુમ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ

C.W.VII એલેક્ઝાન્ડર - 308

સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ એલેક્ઝાન્ડર ઇન્ડિયામાં યુગ્મરી જવાનો તાર જાપાઓમાં છે. આથી અમે બહુ દિલગીર છીએ ને અમે માનીએ છીએ કે દરેક હિંદીને દિલગીરી ઉપજશે. સુ. એલેક્ઝાન્ડરે હિંદીની ઉપર હમેશાં મોઢી નગર રાખી હતી. આ વેળા વાત યાદ લાવી શકાય છે કે તેમને ઇન્ડિયા જવામાં હિંદી કામ તરફથી જે થેલી મળી હતી તે બહુ ઉપયોગી થઈ પડી હતી. તેમની આરતને મુઠીને મી. એલેક્ઝાન્ડર ગૂંચવ્યા છે. તે બાબતે અમે દિલસોજી ઇચ્છીએ છીએ.

પોલિસ્ટમના હિંદી

પોલિસ્ટમ મેમ્બર કમીટીના સેક્રેટરી જણાવે છે કે—પોલિસ્ટમની હિંદી કામ વતી પોલીસ ખાતાના ઉપરી પર એવું લખાણ કરવામાં આવ્યું હતું કે ‘અહીંના હિંદી બહારમાં એકે પોલીસ રહેતો હોય એમ જણાયું નથી. એક વખત એક કાદરે હિંદી સ્ટોરમાં પથરા ફેંક્યા હતા. ચોડાજ દિવસ પર એક નકલી સીકેટ હિંદીને આપવામાં આવ્યો હતો. પણ તે લતા પર કાંઈ પોલીસ જેવામાં આવ્યો નહોતો. તો એક પોલીસ મજદુર ભાગમાં રાખવાની મહેરબાની કરી.’ જવાબમાં પોલીસ ખાતાના અમલદારે લખ્યું છે કે ‘હિંદી બહારમાં રોજ એક ગોરા કોનસ્ટેબલ ફરતો રહે છે, તેને કાંઈ કહેવું હોય તે કહી શકાશે. પણ બહારમાં ગોરા પોલીસને બધા વખત સુધી કુ રાખી શકતો નથી. બહાર અને મેકેશન

માં એક નેટીવ કોનસ્ટેબલ હમેશાં ફરતો રહે છે તેને જરૂર હોય ત્યારે કહેવું. વળી રાત્રે એક વધુ નેટીવ કોનસ્ટેબલ રાખવાને મેં જોડવણ કરી છે.’

જેહાન્સમરગમાં રજીસ્ટર ઓફીસ

જેહાન્સમરગમાં ટરાંસવાલ લીડર તા. ૨૨ મીના પોતાના અંકમાં ‘પેરીવ રીલી રજીસ્ટર,’ ‘મજબુત હાલત,’ ‘માત્ર ૧૬ રજીસ્ટર,’ એવાં એવાં મથાળાંવાળા એક રીપોર્ટ ઇસ્માન લખે છે કે—

ગાંધી કાસ સુધીમાં માત્ર ૧૬ જણ રજીસ્ટર થયા છે તે ઉપરથી જણાય છે કે એશિયાટીક કાવલા સામે થવામાં આ ડીપ્ટી કંટન હિંદીઓ મક્કમ છે. એ ૧૬ માંથી માત્ર એક જેહાન્સમરગનો છે. બાકી બીજા બધા ડીપ્ટીકંટના છે. જેહાન્સમરગ નામે એક જણને રજીસ્ટર થયો તે વખતથી બોયકોટ કરવામાં આવ્યો છે. તે માણસની સાથે કાંઈપણ કામ ન પાડવા બધા હિંદીઓએ નિશ્ચય કર્યો છે.

જેઓ રજીસ્ટર નથી થતા મામતા તેમાં ના કેટલાકને ખોજી રીતે ફરકતો જણાવા લાગી છે. દાખલા તરીકે કેટલાક હોલ સેલરો તેમને માલ આપવા ના પાડે છે. એક હિંદી વેપારીએ આવી રીતે પા. ૫૦ નો ફાયદો જતો કરી રજીસ્ટર થવા ચોખ્ખી ના પાડી. કેટલાક હિંદીને રજીસ્ટર ન થવા માટે જોરાઓએ તેમને પોતાની નોકરીમાંથી બાતલ કર્યા છે. હિંદીઓ મક્કમ લાગે છે અને તેમના તરફ તેમના બીજા ભાઈઓની દિલસોજી છે. દાખલા તરીકે હિંદી જેવા ગામમાં ૨૫-૩૦ હિંદીઓએ ટરાંસવાલના લાઇસેન્સ માટે પા. ૩૩ જેટલી રકમનું ઉમરાણું કર્યું જણાયું છે. ઉત્તેજનના તારો કામદારથી તેમને મલેલા છે. ને પૈસાની મદદની ઓફરો પણ થયેલી છે. એક આગેવાન હિંદીની સાથે વાતચીત થતાં તેણે જણાવ્યું કે કાંઈ જાતની હાથ ચાલાકી કદી કરવામાં આવી નથી તેમ ધમકાનો ઉપયોગ પણ અમે કરવા માગતા નથી. કારણ કે અમારી આગળ બોયકોટનું અને નાંત બહાર ઝુકવાનું મજબુત અને સહીસલામત હથિઆર છે. જેલ જવા અથવા દેશપાર થવા માટે તેઓ હિંમતવાન છે. એટલે જો ૭૦૦૦ કે ૮૦૦૦ જેટલા હિંદીઓ રજીસ્ટર થવા વગર રહે તો ખરેખર એક જણવા લાયક મામલો ઉભો થશે જણાશે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટીરી ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચનો સ્પષ્ટાક્રિક કાગળ.

મી. રીચ તા. ૨૭મી સપ્ટેમ્બરના કાગળમાં લખે છે કે:—

તમે કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને અરજી મોકલવાનો વિચાર કર્યો છે તે બરાબર છે. એસોસિએશન ધણા હિંદીઓના વિચાર ખતાવે છે એ જાણવાની પૂરી જરૂર છે. કેટલાક માણસો નબળા થતા જાય છે એમ વાંચીને દિલગીર થાઉં છું. હાલતર નંદીતું મોખાનીયું મેં વાંચ્યું છે. જો કે ત્યાં તેની અસર કંઈ નહિ થાય તોપણ અહિં આપણા સામેના કાંઈ જેરકપોએમ ન કરે તેની હું તપાસ રાખું છું. અહિં આપણી વિરુદ્ધ કંઈ હોય છે તો તુરત તેનો જવાબ આપવામાં આવે છે. રેસ્ટમીનસ્ટર ગેઝેટમાં એવો એક કાગળ હતો તેનો જવાબ આપી ચુક્યો છું. માંચેસ્ટર આરડીયનમાં પણ તેવો કાગળ હતો. તેનો જવાબ આ સાથે મોકલું છું.

આ વખતના કાગળોવામાં પણ જોશો કે કાયદાની સામેની લડતમાં તમારી તરફ અહિંથી ખુબ હાગણી થતી જાય છે. એથીકલ સોસાયટીની મીટીંગનો ઠરાવ જનરલ સમટીને મોકલવાય ચુક્યો છે. હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીનો કાગળ સર મંચેરજીની સલાહથી મી. મોરલીને મોકલવામાં આવ્યો છે.

લોડ એક્ઝીને ઇમિગ્રેશન બીલ બાબત જવાબ મોકલ્યો છે તે ઉપરથી જોઈ છું કે તે બીલ હજી તેના હાથમાં નથી આવ્યું.

કમીટીની મીટીંગ નવમી તારીખે મળશે. મને ઉમેદ છે કે ધણા મેંબરો હાજર થશે. ઇમિગ્રેશન બીલ બાબત ચર્ચા થવાની છે. સર આરલ્ડ જુસ આજે અહિં આવી ગયા છે. તમારી લડતમાં તેમની હાગણી બહુજ છે. સર લેપલ પ્રીટીને આવી જવાનું જણાવ્યું છે. મી. અમીર અલીની સલાહથી હું મી. કવીલીયમને સોસાયટીના કાગળ વિષે લખું છું. તેમજે બીજાં નામ આપ્યાં છે, તેઓને પણ લખું છું. મારે અહિં રહેવું કે નહિ અને કમીટીની શી બચ્ચા કરવી તે બાબત મને તુરત ખુલાસો લખજો. શોખ અબ્દુલ્લા કવીલીયમ ઉપર

મી. રીચનો કાગળ

“ મી. હીવાલના માનમાં મંગેલી

મીટીંગને વખતે હું આપના દોકરાને મંગેલો હતો. ટરાંસવાલ કોલોનીમાં હિંદીઓ ઉપર પડતી છાબ વિષે હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીએ જે કાગળ હિંદી મુસલમાનોને લખ્યો છે તેની નકલ મોકલું છું. જો કે તે કાગળ હિંદી મુસલમાનોને લખાયેલો છે તોપણ મને લાગે છે કે બધી મંડળીઓ અને બધા મુસલમાનો તે વિષે લખાણ લોડ એક્ઝીને નું કરી શકે છે. એટલે હું ઉમેદ રાખું છું કે આપની મંડળી તે બાબત ઠરાવ પસાર કરશે.

આરે છાપાઓમાં જોયું હશે કે હિંદીઓ ઉપર દક્ષિણ આફ્રિકામાં બહુ છાબ આવે છે. હમીદીયા સોસાયટીના કાગળમાં લખ્યા પ્રમાણે ત્યાં હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, બધા એકમતે અને એક પ્રભુ તરિક્કા કામ કરે છે. એટલે સોસાયટીનો કાગળ તે આખી હિંદી કોમનો કેસ ખતાવે છે. બીજા કાયદાઓ થવાની ખાસિત છે એટલે આપને ઉતાવળ કરવાની મારી સલાહ છે. ”

મી. મોરલીપર કમીટીનો કાગળ

“ હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીના સેક્રેટરી તરફથી મારી કમીટીને તે સોસાયટીએ હિંદુસ્તાનના મુસલમાનોને લખેલ કાગળની નકલ મળી છે. તે કાગળ ટરાંસવાલમાં થતી હલાકી બાબત છે.

મારી કમીટીએ આપને આ બાબત વખતો વખત લખેલું છે તે ખતાવ્યું છે કે હિંદી કોમ ઉપર બહુજ છાબ પડ્યા કરે છે.

જે ખાસ બાબત ઉપર સોસાયટીએ લખ્યું છે તે બાબતમાં જો હાલ ન મળે તો આગળ ઉપર રાખ્યે મોટો પક્કો પહેંચરો ને બહુ અડચણો આવશે એમ મેંખ્યું દેખાય છે. તેથી મારી કમીટી ઉમેદ રાખે છે કે આપ તે બાબત ખૂબ ધ્યાન દેશો ને હિંદી કોમને સારું હાલ મેળવશો. ”

સર જોન બરડુલનો કાગળ

મી. રીચને સર જોન બરડુલે લખેલો કાગળ નીચે પ્રમાણે છે. તે ખતાવે છે કે ઈન્ડિયામાં કેટલી બધી સીમાયત ટરાંસવાલની લડતની આલી રહી છે.

“ હું હવે છુટો થયો છું ને જેમ હંડી રૂઠ અવતી જાય છે તેમ તેમ મારાથી બહાર ન નીકળાય. એટલે મારાથી બહુ કામ કમીટીને સારું નહિ થઈ શકે. તેથી ખરું જોતાં મારે મારું નામ કમીટીમાંથી એવી લેવું જોઈએ. પણ હું

તેમ કરવાનો નથી કેમકે હાલકે હાલકે હિંદીની સ્થિતિ વિષે મને વધારે હાગણી થતી જાય છે. મને ખાતર છે કે આવે વખતે કમીટીને નીલાવવી જોઈએ. ટરાંસવાલની સરકાર પોતાનો ‘ધરમ, પોતાનું’ માન ખુલી મંગેલ છે; ને પ્રીટીરી સભ્યના નામને બટ્ટો લગાડે એવી તેની વસ્તુ છે. હિંદીઓની સામે છે. તેમ છતાં તેઓ વહાલરીનો ડાળ ખાલે છે. ખરી લડત તો મોકલ દક્ષિણ આફ્રિકામાં ચલાવવાની છે. અને હિંદીઓ ત્યાં બહુ બાહોશીથી લડે છે તે જોઈ હું રાજ થાઉં છું. પણ આપણી કમીટીએ આ વેળા તેઓને પૂરતી મદદ કરવાની જરૂર છે. તમારો વજનદાર કાગળ મેં ટાઇમમાં વાંચ્યો છે. ”

ટરાંસવાલની લડતપર વિલાયતનો છાપો

ડલી માફીક

પત્ર પોતાના એક અંકમાં લખે છે કે:— દક્ષિણ આફ્રિકાના છાપા ઉપરથી જણાય છે કે ટરાંસવાલ સરકાર અને ત્યાંના હિંદી વેપારી વચ્ચેનો અંગેડો હજી ચાલુ છે; તથા હિંદીઓ નવા કાયદાના અંપમાનોને શરણ ન થવાના પોતાના નિશ્ચયને વહા દારીથી વળગી રહ્યા છે. અને જોઈને ખુલાસી ઉપજે છે કે હિંદીઓના દંડ નિશ્ચયને લીધે ધારણ ન હોય તેવા લોકો તેમના પક્ષમાં ખેંચાવા લાગ્યા છે. ખેંચાઈ જાનતીનનું ફરેડ કહે છે કે એ કાયદો અમલમાં આવી શકે તો આખરફાર હિંદીઓને ફેરા છોડી આસતા થવાનો વખત આવશે, અને હલકા હલકા લોકો બાકી રહેશે... એટલે ખુદ દક્ષિણ આફ્રિકા નો જયો હિંદીનીવારે ચડ્યો છે તો પછી લોડ એક્ઝીને હિંદીના ધરીને એવો આગ્રહ કરવો જોઈએ કે ટરાંસવાલમાં અંગ્રેજ રાજનાં ન્યાયનાં સિદ્ધાંતોને તજ હાં સકારો નહિ.

સ્ટેટીસ્ટ

પત્ર ‘ટરાંસવાલમાં પ્રીટીરી ઇન્ડિયનો’ એ મથાળા તથા એક દિલસોજી ભર્વા આરટીકલમાં લખે છે કે:—સા. આ. પ્રી. ઇ. કમીટી તરફથી ટરાંસવાલ ઇમિગ્રેશન બીલ સામેના પ્રીટીરીની એક નકલ અમને મળી છે. તેને સરકાર બરાબર લક્ષમાં લેશે એવી અમે આજ્ઞા રાખીએ છીએ..... ટરાંસવાલમાં હિંદીઓને જે દશા જોખમની પડે છે તેની હિંદુસ્તાન મ

અધે ખબર પડે છે. અને એમાં શક નથી કે હાલની હિંદી અસાંતિનું એક કારણ એ હાલવારીઓ છે. ટરાંસવાલમાં હિંદીને આવી સરખા બરેલી દશાએ પહોં આગવામાં આવે તેમાં ઇંગ્લાંડના લીઅરલ તથા કનઝરવેડીય એ જેમ પક્ષનો હાથ રહે છે. દુનિયાની નવળી બતો ઉપરથી પોતાની હિલસોજી હાલમાં લોકોએ તલન ઉતારી નાખી છે એ બાબતી છે. કલકત્તા એકાદના લાભ ને બલાને માટે કાંઈ દરકાર નહિ, પણ તેમના જનમાલ માટે પણ નહિ તે મોટા મજબૂતી વાત છે. દક્ષિણ આફ્રિકાનો કલકત્તા સલામ અને ખાસ કરીને હિંદી સલામ, એનો સતેષકારક નીવેડો લાવવાની આપણને સત્તા હતી પણ તેનો બાબી નેહને આપણે ઉપયોગ નથી કર્યો. આમ વસ્તવાથી હિંદુસ્તાનમાં ગંભીર સ્થિતિ હવે થઈ છે. એટલે જે પવન આપણે હવે કર્યો છે તેનું તોફાન આપણને ન નડે તો આપણે નશીબવાન ગણાઈશું.

ટ્રાન્સવાલની લડતપર હિંદી છાપો

મુંબઈનું આખબારે સોદાગર

પોતાના એક મુખ્ય આરટીક્લ દર મ્યાન લખે છે કે:—

“ટ્રાન્સવાલના હિંદીવાનોને લગતો નવો કાવદો જે “એસિયટીક ઓરિન્ટલ” ને નામે પસાર કરવામાં આવ્યો છે...તે કાવદા સામે લાંબા હિંદીવાનોમાં સખત લાગણી પ્રમટી નીકળી છે. તેઓએ તે સામે દ્વિમત જારી જંગી હક્ક ચલાવવા માંડી છે...પ્રીટોરીઆમાં હિંદીવાનો તરફથી શુભામી ખતને નામે ઓળખવામાં આવતો એ કાવદો પ્રથમ અમલમાં મુકવામાં આવ્યો છે. તે સામે વાંધા ઉઠાવવા ને પ્રીટોરીઆમાં હિંદીવાનોની બહેર જંગી સલામ મળી ચુકી છે, જ્યાં પરમીટ એરી સને બોમ્બડા કરવાના અને જાન જન્ય તોપણ એ કાવદાને શરણ નહિ ચવાના હરાવો એક મતે પસાર કરવામાં આવ્યા છે. એટલેથી નહિ અટકતાં વોલંટીયરોની એક હોમિતવાન ટોળાની બહાર આવી છે, જે ટોળાની પરમીટ એરીસ તરફ જતા હિંદીવાનોને સમજાવી પરમીટ નહી લેવાની કેસીસ કરવા લાગી છે. પોતાને માથે આવી પડેલી આ અજ્ઞાત સામે જંગ મચાવવાના કામમાં હિંદુઓ તથા મુસલમાનો એકત્ર જોડાઈ ગયા છે. આ નવો કાવદો કેટલો બધો સખત અને જુલમાદ બરેલો

છે, તે વિશે અમે આ પત્રની કટારોમાં જાનેકવાર બોલી ગયા છીએ, અને તેથી તેલ સંબંધમાં ફરી વીચેચન કરવાની અમે અગલ જોતા નથી; પરંતુ તે સામે ટકર ત્રીસવાને આફ્રિકાના હિંદીવાનોએ જે રીતે માથું ઉચક્યું છે, એજ એ નવા કાવદાનાં નવેસરથી સંકેરો તેઓને માથે ઉભાં ચવાને આગેદુજ ચીતાર રહ્યું કરે છે. ધન્ય છે મા. મોહનલાલ ગાંધી અને તેવજુના હમચરીકાને કે જેઓ પોતાના દેશનું ધુઓના તારણ અરથે તન, મન તથા ધનના ભોગે બહાર પડ્યા છે...હિંદીવાનોને રક્ષણ આપવાની બ્રિટીશ સરકારે કબુલતો આપી હતી, જે પવિત્ર કબુલતો નો આજે ઊંચેલો જંગ કરવામાં આવ્યો છે. હિંદીવાનોને શુભામીરી કરતાં પણ અધમ પંકતી ઉપર મેલવાની અને આખરે તેઓ પોતાની મેજે એ દેશ છોડી જાય, તેવા પ્રકારનો સખત અંકુશ તેમના ઉપર મુકવાની ગેરા સંસ્થાનકાએ યુક્તો રચી છે. હિંદીવાનોના લાભો માટેની હિંદી સરકારની કે પુલ ઇન્ફ્રાક્ટની સરકારની કેસીસો ઉધી વળી છે. આમ થવાથી પોતાના બચાવનો અને રક્ષણનો આધાર ખૂદ હિંદીવાનોના પોતાનાપર આવી પડેલો છે. તેમ છતાં અમેએ ઉપર જણાવ્યું તેમ તેઓએ જે લડત ચલાવવી શરૂ કરી છે, તે માટે તેઓને બેસક માન ધરે છે. તેઓની તેમ લાંબી સરકારને દંડાવવાની છે અને કેદને શરણે ફરેક હિંદીવાને જઈ સરકારને પોતાની નેમમાં ફાવવા નહિ દેવાની છે. જે હિંદીવાનો મક્કમ રહે, તેઓ જે પોતાનું તારણ ખરા દીલથી ઇચ્છે છે અને હિંમતથી પોતાની લડતમાં ટકી રહે, તો તેઓની નેમ સહેલાઈથી થોડે થણે દરજ્જેની બર આવ્યા વગર ભાગ્યેજ રહેશે. તેઓમાં એક સંપ અને એકત્રતાની લાગણીની ખાસ જરૂર છે. હાલ તુરત તો એકત્રતા જણાય છે, પણ કાવદાને અમલ થતાં સત્તાવાળાઓની કુહાડી આગળ હિંદીવાનો ટકી રહે છે કે નહિ, તે માત્ર જોવાનું છે. જે તેઓ ટકી રહેશે, તો તેઓ આફ્રિકાની તો શું પણ દુનીઆના મુશ્કેલા મુશ્કેલોની તવારીખમાં એક કામ તરીકે માટી નામના મેળવશે, અને જે તેઓ પછાત પડ્યા, તો દક્ષિણ આફ્રિકામાં હવે પછી વસવાટ કરવા માટે અને હાલ વસનારા એને મુખસાંતીથી વસવાટ માટેના હહાહાઓ બરાઈ મુક્યા, અમને બાબી ને સતોષ ઉપજે છે કે, નાતાલ તેમજ બીજા ભાગોના હિંદીવાનો ટ્રાન્સવાલના

પોતાના લાછગ ધોને મદદ કરવાને બહાર પડ્યા છે. તેઓએ ફંડ ઉભું કરી ટ્રાન્સવાલને મદદ આપવાની જે કેસીસો કરવા માંડી છે, ને એક વખાણવા ભેગ છે. તેઓ હવે સારી પેઠે સમજવા લાગ્યા છે કે જે ટ્રાન્સવાલમાં ગેરાઓને મચક મળી તો આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં પણ હિંદીવાનોના એજ હાલ સમજવા. ખરેખર આફ્રિકાના હિંદીવાનો માટે એવો વખત આવી પુગ્યો છે. આવા કામ નસીબ અને સંકટ બધા વખતમાં હિંદુસ્તાનમાં વસતા હિંદીઓએ મદદ કરવી ધરે છે. સ્થાનીક સરકાર મારફતે વડી સરકાર ઉપર અરજી એ મોકલી પોતાના દુખી બાહ્યધો તરફ દિલસોજી બહેર કરી તેમને રાહત આપવા વાસ્તે મજબુત પોષાર ઉઠાવવાની જરૂર છે. મદ્રાસીઓ અલાર આમમજ બહેર સલા જરી પોતાનો અધાજ બહેર કરી મુક્યા છે અને તેજ પ્રમાણે બીજા ઇલાકા વાસીઓએ સલાઓ જરી આફ્રિકાના હિંદીવાનો ઉપર આવી પડેલી આફતમાં તેઓને સલામ કરવાની ઉડી લાગણી ખતાવવી જોઈએ છે, જેમ કરવામાં હિંદવાસી એવુંજ લહું સમજણું છે, એટલુંજ કહેવું અમે બસ છે.

ટ્રાન્સવાલના હિંદીની વારે

ઇંગ્લાંડમાં ચાલુ દિલસોજી

લંડનની ‘ફ્રી ઇંડીઆ સોસાયટી’ ની એક મીટીંગ તા. ૨૬મીએ બરાઈ હતી. જે વખતે નીચેનો હરાવ સર્વાનુમતે ખસ થયો હતો:—

“ટ્રાન્સવાલમાં બધી કામના હિંદીઓ એ એકત્ર થઈ જે ટકર ત્રીસી છે, તે માટે ‘ફ્રી ઇંડીઆ સોસાયટી’ના આશ્રય તમે તા. ૨૨-૬-૦૭ના રોજ મળેલી હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, તથા જ્યુ એ બધી જાત અને ધર્મના લોકોની આ મીટીંગ મોટા સતોષની લાગણીની નોંધ લીએ છે; અને ટ્રાન્સવાલના મુસલમાનોએ પોતાના સ્વધર્મોએપર હિંદુસ્તાન કામજ લખ્યો તેમાં પ્રદરશીન થતી એક સંપી, હિંદી પ્રજાની હિંદુ અને મુસલમાન એ બે મોટી કોમોમાં આવતી જાય છે તે જોઈ અંતઃકરણ પૂર્વક ખુશી થાય છે.”

લંડનની યુનીયન ઓફ એથીક્સ સોસાયટી (નીતિવર્ધક મંડળ) ની કાઉર્સીલ ની એક મીટીંગ તા. ૩૦મી નવેમ્બરે મળી હતી જે વખતે સર્વાનુમતે નીચે મુજબ હરાવ પસાર થયો હતો:—

“દરાંસવાલમાં કાયદેસર રહેતા હિંદીઓને એકલા તારવી તેમને એકલા માટે લાયક પડતો કાયદો દરાંસવાલ સરકારે બંધાયો છે તેની સામે આ મીટીંગ પ્રોટેસ્ટ કરે છે; અને દરાંસવાલના હિંદીઓને સુલેહબરી રીતે લડત ચલાવી રહ્યા છે તેના તરફ દિલસોજી બતાવે છે તથા તેને રોક આપે છે.

વળી કાઉન્સિલ આતુરતા પૂર્વક આશા બતાવે છે કે દરાંસવાલના હાલના એન્ડ્રી-એશીઆટીક કાયદામાં, વધુ નહિતો હિંદીઓને એકલા તારવવાનું ન બને એટલે દરમિયાન ત્યાંની સરકાર ફેરફાર કરશે.

હાઈસિલના સેક્રેટરીને એવી સુચના કરવામાં આવે છે કે આ ઠરાવની નકલ દરાંસવાલ કોલોનીઅલ સેક્રેટરી પર મોકલવી.”

કાયદા સામે ચીનાઓની લડત

લંડનના એલચીપરની અરજ

નીચેની અરજ દરાંસવાલના આઈનીઝ એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. હ્યુઅંગ કવીને લંડન ખાતેના ચીનાઈ એલચીપર મોકલી છે.

હીઝ એક્સેલન્સી ધી એનગેવ-એક્સટ્રા એરડીનરી એન્ડ મીનિસ્ટર-પ્રેસીડેન્ટ નથીયરી એન્ડ હીઝ ઇમ્પીરીયલ મેન્ડેરી ધી એમ્પરર એન્ડ માઇના,

(૧). અરજદાર દરાંસવાલના આઈનીઝ એસોસીએશનના પ્રમુખ છે. દરાંસવાલના હી ચીનાઓનું એ મંડળ ચાર વરસ પહેલાં બેદાન-સમરમમાં સ્થાપાયું છે.

(૨). એ લોકની વસ્તિ ૧,૧૦૦ ઉપર થવા જાય છે. તેઓમાંના બહુમતી બેદાન-સમરમમાં રહે છે.

(૩). દરાંસવાલના ચીનાઓ માટે બાંધે વેપારી વરગતા છે. તેઓ વેપાર માં સારી રીતે જાણેલા છે. અને બધા એ આ કોલોનીના જુના રહેવાસી છે.

(૪). દરાંસવાલના એશીઆટીક લે એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ ઉપર અરજદાર આપ નું ધ્યાન ખેંચે છે. એ કાયદાની એક નકલ આ સાથે બીડી છે.

(૫). મજબૂર કાયદો ગઈ સાસની આખરીએ પહેલ વહેલો ખસ થયો હતો. તેથી ચીનાઈ કામ એટલી બધી નાશજ હતી કે તેમણે ચીનાઓની બાબત બિટીશ સરકાર આમજ લઈ જવાય એકલા માટે આપ નામકારની અગાઉના એલચીપરે

પોતાનો એક ખાસ પ્રતિનિધિ મોકલ્યો હતો. અને અરજદારને જણાવવાને ખુલાસી ઉપજે છે કે તમારી અગાઉના એલચીપર પ્રયાસથી ઇંગ્લાંડની સરકારે એ કાયદાને અટકાવ્યો હતો.

(૬). પછી દરાંસવાલની નવી ચુંટા એવી પારલામેન્ટ પ્રજ્ઞા ઉત્તરવળમાં એક મતે તે કાયદો ફરીથી પસાર કર્યો.

(૭). ચીનાઈ એસોસીએશનના નમ્ર મત પ્રમાણે તે કાયદામાં આપણા પ્રાચીન સુધારાને કાંઈજ ગણીમાં લેવાયો નથી; તેમજ આપણે એક સ્વતંત્ર રાજની પ્રજ્ઞા એક તે પણ બુદ્ધી જગાવું છે.

(૮). તે કાયદાથી ચીનાઈ પ્રજ્ઞાને હીંદુસ્તાનની બિટીશ પ્રજ્ઞાની સાથે એકો હારે મુકવામાં આવે છે. બિટીશ સરકાર પોતાની હીંદી પ્રજ્ઞાને આજે તેમ રાખી શકે છે; પણ અરજદારના નમ્ર મત પ્રમાણે ચીનાઈ રાજની પ્રજ્ઞાને તેમ રાખી શકાય નહિ. તેમ કરવું તે, અરજદાર જે રાજની પ્રજ્ઞા હોવા માટે મગ ફરી માને છે તે રાજની કાંઈને કાંઈક લગાડનાર છે. કારણ કે ચીનને ગ્રેટ બ્રિટનના રાજની સાથે મુલેદ છે. તથા ગ્રેટ બ્રિટનની પ્રજ્ઞા લોકોને ચીનમાં બધી સારી રીતે સમજામાં આવે છે.

(૯). એશીઆટીક કાયદાથી બીજા કેટલાકની જેમ દરેક ચીનને પોતાના હાલના હસ્તાવેજના બદલામાં તબુ રજીસ્ટ્રેશન કરાવવું પડશે. તેની કમરેના અંગે માટે સખત અને અપમાન ભરેલી સખત એ રાખવામાં આવી છે. પાસની તથા સળી માટે જે ધોરણ હાથલ કરવામાં આવ્યું છે તે ચીનાઓને માટે હડહડતા અપમાન બરોગર છે. તે કાયદાથી ૧૧ વરસથી ત્યાં છોકરાંને પણ તેમના મા આપે બધી નામોશી ભરેલી રીતે રજીસ્ટર કરવા બેઠશે. ઉમરે પહોંચેલા ચીનાઓ તથા તેનાં છોકરાંને ૧૮ આંજળાંની નીશાન આપમાં પડે તેમ છે. આવી મામણી માત્ર યુદ્ધમાર પાસેથી કરવામાં આવે છે. કેટલાક ચીનાઓ બુડી રીતે નામ બદલાવે છે એવું માની લેવામાં આવ્યું છે. આઈનીઝ એસોસીએશને એ વાતનો તદ્દન ઇનકાર કર્યો છે. એ કાયદાથી ચીનાઓને કાફરા અને કસડ સોંક કરતાં હલકા પાડવામાં આવે છે. હું કે માં એ કાયદો એવી તરેહનો છે કે માત્ર એઓ યુલામ હોય તેજ એ કાયદો કસ્ટ કરે; નહિ કે સ્વતંત્ર લોકો.

(૧૦). એ બાબતમાં ચીનાઓની લાગણી ઉપર જણાવ્યું તેવી છે. તેથી

તે કામે નિશ્ચય કર્યો છે કે કાયદાને શરણ ન થવું પણ તેનો કાંઈ કમરેથી એ સખતો થાય તે ઉદાવવી. કામ જાણે છે કે કાયદાની સામે પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ થી લડવાથી પોતાનો બધો પૈસો જનો કરવો પડશે, તેમજ દરેક ચીનને ફેરફાર થવાનું પણ સહન કરવું પડે. એ અપમાન ભરેલા કાયદાને શરણ ન થવા માટે ૬૦૦ ચીનાઓએ પ્રતિજ્ઞાપત્ર ઉપર સહી આ કરી છે.

(૧૧). દરાંસવાલમાં ઈમિગ્રેશનને નીચ મીત કરવું જોઈએ તથા બુધી રીતે હાથલ પવાની સામે પડતી અટકવો મુકાવી જોઈએ એ વાતને આઈનીઝ કામ સ્વીકારે છે. અને તેથી તે કામમાં સ્થાનીક સરકારને મદદગાર થવા સારું ચીનાઈ કામની બાબતની ખાતર મરજ્યાત રજીસ્ટર થવાની ચીનાઈ કામે બાંધર કરી છે; પણ તેથી એવું નથી કહેવા માનવા કે એ રજીસ્ટ્રેશન જરૂરી છે. આવી બાબત માં ફરજ પાડવામાં આવે ને મારી એસેસીએશનને કુખદાયક લાભ છે.

(૧૨). આઈનીઝ એસોસીએશનને એમ લાગે છે કે જે મરજ્યાત રજીસ્ટ્રેશનની બાંધર સ્વીકારાય નહિ તો બિટીશ સરકાર આગળ સખત રીતે રજીસ્ટ્રેશન થવી જોઈએ કે દરેક ચીનને પાછો ચીન મોકલવો, અને તેના વેપારના તથા વખતના દફો છીનવી લેવાય તેના બદલામાં તેને પુરેપુરી તુકસાની અપાવવી.

(૧૩). છેવટમાં આપનો અરજદાર માનપૂર્વક જણાવે છે કે દરાંસવાલમાં વસતા ચીનાઓના હકનું આપ નામકાર સંપૂર્ણ રીતે રજીસ્ટર કરશે. અને તે માટે કામ સહાય આપાર માનશે.

બેદાન-સમરમ, (સહી) હ્યુઅંગ કવીન તા. ૧૪-૧૦-૦૭. ચેરમન, દરાંસવાલ આઈનીઝ એસોસીએશન

પીટરસમરમથી એક લખનાર જણાવે છે કે—અહીં એશીય આવી હતી તે વખતે મકકમ હતા તથા વેપારીપરો તરીકે કામ કરતા હતા તેમાંના એકાદ બેથે કાળું રીલું લીધું છે ને બીજા કેટલાક એ નામોશી લેવા પોતે તેવાર થઈ રહ્યા છે તથા બીજાને પોતાની સાથે કાળાં મ્હોં કરવા ફાસલાવે છે.

બેકસસર્થથી એક લખનાર જણાવે છે કે આઈનીઝ હિંદીને રજીસ્ટર થવા માટે ફરીથી તા. ૧૮મીએ હકમાં આવ્યું છે. વનુ કાઈ રજીસ્ટર થાય તેમ નથી.

આસ્તરેલીઆમાં હિંદી માટે મારગ છે ?

પુલવરહેમ્પટનના 'એક્સપ્રેસ' તથા
રેટર અને બીજાં પત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા
એક આરટીકલનો ઉતારો હાલના 'ઇન્ડિયન
ટીબી' પત્રમાં થયો હતો તેનો તરજુમો
અમે નીચે આપીએ છીએ.

આંગ્રેજીઆ ખંડના વિશાળ દાખુના
ઉત્તરના ઉપજી પ્રદેશોમાં બિટીશ ઈન્ડિય
નોને આવી વસવાની છુટ આપવી કે
નહિ એ બાબતપર આંગ્રેજીઆન રાજકી
રીતોમાં અર્થ થઈ રહી છે. લાંબી
મરમતપુની મુશ્કેલીને બાજુએ મુકીએ
તોપણ આંગ્રેજીઆ એટલો બધો વિશાળ
મુલક છે કે મોટા વસનારાઓને એ ભાગ
માં જવાની કાંઈ દલાડો જરૂર પડે તેમ
નથી. આંગ્રેજીઆનોમાં સખત જાતિએ
છે ખરો; છતાં હવે તેઓને જણાવા
લાગ્યું છે કે પોતાનો મુલક સદાય વેરાન
રહે તે કરતાં હિંદીઓ તેને ખીસવે એ
બહેતર છે. સવાલ એ છે કે આવી
હિલચાલની હિંદુસ્તાન ઉપર શું અસર
થશે. બીજા વસ્તિવાળા હિંદુસ્તાનની
વધારાની વસ્તિ માટે આ વિસ્તારવાળું
ક્ષેત્ર આવકારદાયક થઈ પાયા વગર રહે
નહિ. પણ જાણુ જોઈએ કે નવા
પુલતા મુલકને સારા શહેરીઓ સિવાય
બીજાનું કંઈ કામ નથી. નાકામક અને
રખડુને તો સારો મુલક, કે નરસો મુલક,
એ બધુંએ સરખું છે. સારે કોલોનીને
જોઈએ છે તેવા સોડા તો પોતાના અસલ
વતનમાં પણ મુખી હોય છે. અને શું
આ બાબત હિંદુસ્તાનને વધુ લાગુ નથી
પડતી? હિંદુસ્તાનમાંથી યોડા મીલીયન
જેટલા 'અનડીઝાયરેબલ' હિંદીઓ અહીં
આવે તે મોટાઓને કેવું લાજશે એ જોવું
જોઈએ. એશીઆટીકમાં અસહવારીથી
ચાલતું આવેલ હોય તે સ્થિતિને વળગી
રહેવાનો રીવાજ છે. અને તેથી જે
બીનાઓ દેશ છોડીને બહાર નીકળે છે
તેઓ બહુજ મરીખી હાલતના તથા
હલકાં વરગતાં હોય છે. આ વાત
આપણે સૌ જાણીએ છીએ. એટલેએગ
હકી શકાય છે કે સારા ભોડા હાખલ થઈ
શકે એટલા માટે આંગ્રેજીઆએ ઈંગ્લેન્ડ
નના સખત કાયદાઓને માત્ર નરમ કરવા
જોઈએ. હાલ જેઓ બંગાળમાં ઉરકે
રહી હશે તેમને પોતાની કેળવણીને
જાગરો કાઢવું જાતનો બધો રોજગાર
નથી. તેઓએ નવા મુલકમાં મારગ
આપીએ તે તેઓ સારા શહેરીઓ નીવ
હવા વગર રહે નહિ.

નાતાલના હિંદી વેપારોએને અપીલ

કોંગ્રેસ ફંડ મજબુત કરવા વ્યવહાર
પગલાં લેવાની જરૂર

(લખનાર શાપુરજી જીવજીજી રાંદેરીઆ)

હિન્દી પ્રજા ઉપર દુ:ખનાં વાંદળો
ચોગરદમ ઘેરાઈ રહેવાથી નાતાલ ઈન્ડિયન
કોંગ્રેસે નાણાં સંબંધી સ્થિતિ મજબુત
કરવાની અગત્ય જોઈ લાઇસન્સદીક તથા
પોન્ડના ઉપરાજાની યોજના કેટલાક વખત
થી ઘડી કાઢી છે. તેને આખા નાતાલ
ના જુદા જુદા ભાગોનાં શહેરો અને
ગામડાં મળી ચોગરદમથી ટેકાની જરૂર છે.
ત્રાન્સવાલના હિન્દીઓ કોમની ટેક સાથે
પોતાનું સરવસ્વ તથા દેવાને ઇશ્વર ઉપર
ભરોસો રાખી તથાપર થઈ ગેડા છે.
તેવા સમયમાં આપણી કોંગ્રેસનું ફંડ
રીંગની હાલતમાં હોય તો તે નાતાલના
હિન્દી માટે વાજબી કહેવાય નહીં, અને
આગળ વધીને કહું તો લાંબન રૂપ થઈ
પડે. ટ્રાન્સવાલના હિન્દીને અણીની
વખતે નાણાંની મદદ કરવાની જરૂર
આવી પડશે, અને તેવે વખતે જો આપણે
પાછા હકીકત, તો હમેશની બદનામી
આપણે શીર આવી પડશે.

ત્રાન્સવાલના હિન્દીઓની હાલતની લડત
આપણને ફળ રૂપી થઈ પડી છે કે નહીં
તેની દુકંત તપાસ આ જગ્યાએ લીધેલી
નીરૂપયોગી થઈ પડશે નહિ. ત્રાન્સવાલ
ના હિન્દીઓની હાલતની હિંમતથી અને
આપણા બાહોશ આગેવાન મી. ગાંધીની
કામ લેવાની કુનેદથી હિન્દી કામ વળન
પામતી જાય છે. આ વિષયનો લખાણથી
અન્વાસ કરતાં, તથા ગયા વરસના છેલ્લા
ત્રણ ચાર મહીનાની સરખામણી નાતાલ
ના હાલના સમય સાથે કરી જોતાં ખુલ્લું
જોઈ શકાય છે કે ત્રાન્સવાલની લડતની
કંઈક સારી અસર નાતાલમાં થઈ છે.
"ઈન્ડિયન ઓપીનીયન" અને બીજા
સ્થાનિક અંગ્રેજી જાપાઓની ફાઇલ ઉપ
લાવતાં માલુમ પડે છે કે નાતાલના લેખર
પાર્ટીના મેમ્બરોએ હિન્દી પ્રજાના વેપાર
ના લાઇસન્સ સાથે મોટો પોકાર ચોગરદમ
આપ્યાર આગમયનો કરી મુક્યો હતો.
કરબનના સપળા વાડોમાં મોટી મોટી
મોટીઓ ભરાઈ મુકી હતી. તેના બહુકાર
લેડીરમાંથી તથા ન્યુક્સલ સુધી પહોંચ્યા
હતા. લેખર પાર્ટીના મેમ્બરો ચાલ્યા
અગાવી ટેક લાંબા હતા. હિન્દીઓ

નાતાલ કોલોનીનું લોહી ચુસી લેય છે,
તેને લાઇસન્સો અપાતાં અટકાવવાં જોઈએ
વીઝેરે એકત્રિયતા તથા વેપારી અદેખાઈ
ના મનને આવે તેવા તરફવાર પોકારો
કરી મુક્યાં હતા. તે વખતનું હિન્દીઓ
સામેનું જોરઓનું એજીટેશન જોઈ અનુ
ભવી હિન્દીઓ તાજુબ થઈ ગયા હતા,
તથા ભડક્યા હતા, અને મજબુતીથી
માનતા હતા કે હવે હમેશ વરસના છેલ્લા
ત્રણ ચાર મહીના જરૂર હિન્દી લાઇસન્સો
સામેની ઉરકરણી ચાલુ રહેશે; અને તેનું
અન્વય હિન્દી પ્રજા માટે બહુ બપજીત
ધારવામાં આવ્યું હતું. પણ ખુદના
ફરોકરમથી, તથા ત્રાન્સવાલના આપણા
હિન્દી ભાઈઓની મરદાનગી ભરેલી લડત
થી આપણે જુલુજ પરીણામ જોઈએ
છીએ. હાલની ચુપડીથી ખુલ્લી રીતે
પુરવાર થાય છે કે ત્રાન્સવાલના હિન્દીઓની
હિંમત, મોટી પ્રજાને કંઈ અંશે ચીક્ષણ
આપવાને ફતેહમંદ નીવડી છે, અને હિન્દી
ઓની તીવ્ર શક્તીનું બાન કરાવ્યું છે.

આ પ્રમાણે તારકાળીક ફાયદો થતાં
સમયના સંજોગમાં હિન્દીઓની સ્થિતિ
વધારે મજબુત કરવાની ધણી જરૂર છે.
અને તે ત્રાન્સવાલના હિન્દીઓની લડતથી
થઈ શકે છે. નાણાંની તંગાસથી આપણું
વહાણ અથવન ખરાબે જઈ ભાંગી પડે
તો હિન્દીઓની હાલમારીનો અંત આવવા
ઉપર હમેશનું પાણી ફરી વળેલું માની
લેવું. દરેક સામે હિન્દી તેમ થવા નહીં
પામે એવું અંતઃકરણથી ખુદા પાસે માંગશે.
આ વખતે પૈસાની જરૂર છે તેથી આપણા
હિન્દી વેપારીઓ કંઈ અન્વયમાં નથી;
માટે વધુ લખાણ નહીં કરતાં લીનતી
પુર્વ અરજ કરું કે નાતાલના જુદા જુદાં
ભાગોમાં હિન્દી વેપારીઓની મોટીઓ
જોલાવી નાણાં એકઠાં કરી નાતાલ ઈન્ડિયન
કોંગ્રેસના કારોબારીઓ ઉપર મોકલી
આપવાં. નાતાલ ઈન્ડિયન કોંગ્રેસના
સેક્રટરીઓ સાથના પત્ર વ્યવહાર માટે
પી. ઓ. મેક્સ ૪૪૧ કમ્પનથી આપણા
હિન્દી વેપારીઓ અન્વયમાં હશે નહીં.

મરકપુરીનો ડેલાગોઆમેનો લખનાર
જણાવે છે કે લાંબી મુખ્ય પેઢીઓએ
દર શનીવારે અરધો દિવસ (૧ વાગ્યા
પછી) રજા પાળવાનો ફરિયાદ કર્યો છે.
જતાં અહીં રીટેલ વેપારમાં ધણા હિંદી
અને ચીનાઓ હોવાથી આ રીવાજ
સામાન્ય થઈ પડવાનો અન્વય નથી.

અખરખ

C. W. M. જોહાન્સબર્ગ - 309

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

હામીદીયાની મીટીંગ

હામીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીની મીટીંગ મેરે રવીવારે દસ્તુર મુજબ બસમ હતી. હોલ ચીકાર બરાબો હતો. ને લેક્ટરને લુસ્સો ધણીજ હતો. મી. ઇમામ અબદુલ કાદર ખુરશીએ ખીનાબા દત્તા. મી. રામ મુંદર પંડીતે લુસ્સો આપનારું બાપણ કહ્યું ને રેલવેના હાઈદીઓની સાથેની મુલાકાતનું ખ્યાલ કહ્યું. મોઝવી સાહેબ અહમદ મુખસારે કુરાન શરીફની આપતો સંભળવી જતાની આપ્યું કે ખુદાના કસમ ખાધા પછી મુસલમાનોથી બીલ કુલ કાવહાને વશ નજ થવાય. તેમણે જણાવ્યું કે મી. હેલુના નોકરો ને મી. હેલુને ઉતેજન આપે તો તેઓને પણ બોલકાટ થવો જોઈએ. કામના માણસથી સડો બીલકુલ કામમાં ફાખલ થવા નહિ દેવાય.

મી. ગાંધીએ મી. હાજી હખીજને પ્રીટરીવાનો કાગળ વાંચી સંભળાવ્યો. અને કલકંડોર્પના કાગળ પણ વાંચી સંભળાવ્યા. અને કહ્યું કે કોઇએ બોલકાટ ની વાત નહિ કરવી જોઈએ. પણ જો વાત નીકળે તો પછી તે પ્રમાણે કરવું જોઈએ.

મી. અલીભાઈ આકુજીએ કહ્યું કે જો બધા બેક લેખના કેસમાં બોલકાટ કરવા નું નકી થાય તો પોતે મી. હેલુના કાન મીંયા માણસોને જેથી લેવા તજવીજ કરશે. મી. એમ. એસ. કુવાડીયાએ કહ્યું કે મી. હાજી હખીજ જોહાન્સ જરમના આજેવાનોમાંથી કોઈ કુખી રીતે રજીસ્ટર થવાનું લખે છે તેવું કંઈજ નથી એમ તેમને ખાતર છે. તેમણે બધા બેક લેખને સાફ બોલકાટ પસંદ કર્યો પોતાને પા. ૫૦ નો લાભ થાય તેમ હતું છતાં એસ. લુમરે કહેવાયું કે રજીસ્ટર થાઓ તો આટો મોકલીશ. તેથી તેમણે આટો લેવાની ચોખી ના પાડી અને તુકશાન કમુલ કહ્યું.

મી. હમરજી સાહેબે બોલકાટને ટેકા આપ્યો. મી. ઇમાલીમ કુવાડીયાએ અલ ઇસ્લામમાંનું 'પરમીટ પીપાના' ઉપરનું લખાણ અને કાબ વાંચી સંભળાવ્યું. મોકલી કાહેએ ફરી વાર્તા ફરખારત કર.

કે હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીએ નેશન લ કોંગ્રેસના પ્રમુખને આ કાવહાની લઘત બાબત લખવું જોઈએ. જરમન લાઇનની આગળેટોમાં પહેલા ખીજ ને નીજ વરમની ટીકીટ યુરોપ તરફની રડીમરમાં નથી મળતી તે બાબત કામ તરફથી કંઈક થવું જોઈએ. બોલકાટનો રસ્તો સરળ છે.

મી. ઇમાલીમ કુવાડીયાએ મોલવી સાહેબની કોંગ્રેસને કાગળ લખવા બાબતની ઇસ્લામીક ટેકા આપ્યો. ત્યાર બાદ કેટલાક સાહેબોએ બાપણ કર્યા ને પછી પ્રમુખ સાહેબે બાપણ કરી મીટીંગ બંધ કરી.

મદ્રાસીઓની મીટીંગ

મારકેટ હાઈટમાં મદ્રાસીઓની મીટીંગ થઈ હતી. લગભગ સો માણસો ભેગા થયા હતા. તેઓને મી. ગાંધીએ બધી હકીકત સમજાવી. અને બધાએ કાવહાની સામે ચુસ્તપણે અંત સુધી રહેવાનો ઇરાવ કર્યો.

દરાંસવાલ લીડરમાં લખાણ

મયા શનીવારના દરાંસવાલ લીડરમાં એવો રીપોર્ટ છે કે હાઈદી કોમનું જોર નવનું પહેલું હોવું જોઈએ; કેમકે કેટલાક હાઈદીએ એક ઇમામને એક હાઈદીને પરમીટ આપીને લાઇ જવા સાફ માર્યો, જે હાઈદીએ પરમીટ લીધી તેના કુતરાને ભેર આપ્યું, ને જરમીસ્ટનના હાઈદી મદ્રાસને જરમીસ્ટનમાં તોફાન ઉઠાવ્યું. આની ઉપર ટીકા કરતાં લીડર કહે છે કે માર મારવા વિગેરેમાં હાઈદી આગેવાન સામેલ નહિ હોય. તોપણ હાઈદી કોમના કોઈ પણ માણસો માર મારવા વિગેરેનું કામ કરશે તો હાઈદી કોમની તરફ કરી લાગણી નહિ રહે અને હાઈદી કોમને તુકશાન થશે.

મી. ઇસપમીયાનો કામચ

આના જવાબમાં મી. ઇસપમીયાએ નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે:—

સાહેબ, પેસીવ રીઝીસ્ટરે ડરામણી કરે છે એવી કહેવાતી બાબતપર તમારી નરમાસ ભરેલી તોષથી મારી એસોસીએ શન આભારી થઈ છે. તમારા પત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયેલો રીપોર્ટ દેખ ભરેલો જણાય છે. લેક્ટરમાં ડરામણીથી ત્રાસ વરતાવવા માં આવ્યો છે એ વાતનો ઇનકાર કરવા માં હું જરાયે અટકાતો નથી. રજીસ્ટર થવું તેને સાફ ન ગણતા હોય, છતાં પૈસા ના મોકળી અંગ્રજ કેટલાક મોકા રજીસ્ટર લેવા માંગતા હોય તેવાને દરાસવાલ ની આખી હાઈદી કોમથી વિખુદા થવું પડે તેમ છે. એકે કાવહા કામે આપી

કામમાં જે તિરસ્કાર દેવાઈ રહ્યો છે તેને એ વિખુદા પડનારાઓ ત્રાસ મણીને કરતા હોય તો તેમાં ના નહિ. કેટલાક હાઈદીએ રજીસ્ટર થવા જતા હતા ને પાછળથી અટકી મયા એ વાત ખરી છે. તેમ બનવાનું કારણ એ છે કે તેમને પીકેટો મળ્યા અને કાવહાની મુલામીનો અર્થ સમજાવ્યો ને સાલવેલું બોટાપણ બતાવી આપ્યું ત્યારેજ તેઓએ રજીસ્ટર ન થવા નિશ્ચય કર્યો હતો. હાઈદી કોમને રજીસ્ટર થવા લલચાવવા સરકાર જે અધાન મહેનત કરી રહી છે એ વાતની લોકોને ખબર નથી. પીકેટોએ ફરી ધમ કીતો ઉપયોગ કર્યો નથી. તમા હાઈદી કોમના જોખમદાર માણસો તેમની હિલ ચાલપર દેખરેખ રાખી રહ્યા છે.

એક ઇમામ ઉપર હુમલો થવાની વાત કમનસીબે ખરી છે. પણ તેના ઉપર હાઈદીઓની ટોળીએ હુમલો નહોતો કર્યો. હકીકત આમ છે:—મજબૂર ઇમામ હાઈદી નહિ પણ મસાઈ છે. અમારામાં એક દરવેશ સાહેબ છે જે ધર્મમાં ખડખડ ચુસ્ત છે. તે બધી વખત મરજીમાં ચાલે છે. અને રોડી માટે પોતાનું દિલ થાય ત્યારે ખાલો પર પથરા ભાંગવાનું કામ કરે છે. તેઓ કોઇની વાત સંભળતા નથી; અને આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં સઉથી સ્વતંત્ર ખવાસના હશે. જેણે એમને અને એમની સાદાઈને જોઈ છે તેઓ એમ ને માન આપે છે. ખબર તેમને જ્યારે પડી કે મજબૂર મદ્રાઈ ઇમામ હાઈદી મુસલમાનોને પોતાના પવિત્ર કસબનો લાંમ કરવા રીખવણી કરે છે ત્યારે તેમનું લોહી તપી આવ્યું હતું. ને ઇરાદા પૂર્વક મલાઈ મરજીદે મયા અને ઇમામને મળી તેની સાથે વાઈવિયક ચલાવ્યો. તેમણે ઇમામની ખાતી સાફ કુરાનમાંથી એક આલત સંભળાવી ને કહ્યું કે નમે તો ઇમામ છે; વળી તમે હાઈદી તરીકે પણ મદ્રાઈ છો; હાઈદી બાબતમાં તમારે વચ્ચે ન પડવું જોઈએ; તમા ઇમામ થઈ કુરાનની આપતો ભંજ કરવા લોકોને ન લલચાવવા જોઈએ. આ સમજાવતાં બંને સામસામા તપી મયા ને બોલ માલી થઈ અને તેથી તેમની વચ્ચે મારામારી થઈ. આ પ્રમાણે એ વાત બની. તેમાં હાઈદીઓના પર જોખમદારીતો આરોપ મુકવો તે બહુજ અણબટણું કહેવાય. અમારામાંના ઘણાએ દરવેશ સાહેબને સમજાવ્યા અને ચાંત થરા આજુજ કરી પણ તેઓ કહે છે કે ખુદા અને મારી વચ્ચે કોઈને આવકા જરૂર નથી. હેલુના

જરૂર નથી કે તેને પોતાનું ઘર અથવા તો જેવજનું એ જાતે સરખાનું છે. તેમને સમજવના સારે તેમણે કહ્યું કે હું જરૂર માં જવા અને મારી વાત સમજાવવા તૈયાર છું.

કુતરાને ઘેર આપાનો આરોપ મુકવો એ નીરક્ષતા બરેલું છે. મેં આ બાબત માં ખુબ ગારીક તપાસ કરી છે. પણ કુતરાને ઘેર ફેરવું અને તેના માલીકનું રજૂ કરવું એ એ વાતને કાંઈ સાગે વળગે તેવું નથી. એમ માનવામાં આવે છે કે કુતરાના બચાવથી પકડાઈ જવામાંથી બચવા સારું કાંઈ મેં રે નેમ કર્યું હશે. કાંઈ હિંદી બેંગલોરને કાંઈ છુરું માથે તેનો દોષ એ હિંદી પેસીવ રીઝીસ્ટરને ખાતે ચકાવ્યો તો એ તો ભયંકર કહેવા શો. ના, સાહેબ, હિંદીઓના મોઢા બામની મરજી પગાવવા નાના બાગપર ફરજ નાખ વા અણુપ્રકૃતિ ઉપાયો લેવાનો અમારો બીજકુલ ધરદો નથી. જેમ અમે સ્વતંત્ર રહેવા માટે કાયદાને ધરા ઘતા નથી, તેમ બીજાઓને પોતાની મરજી પ્રમાણે કરવાની સ્વતંત્રતા ભોજવવામાં અમે આડે આવવા માગતા નથી.

જરૂરિયાતના હિંદુ ધરમચર આખત તમારો રીપોર્ટર લખે છે તેવું કાંઈ બન્યું નથી. બાકી મજકુર ધરમચર આ કાયદા ની આખતમાં કિસાહ પુરવક સાચ લીએ છે તે તો સાવ સાચું. અને તેમ તો આ કોલોનીના બધા હિંદુ કે મુસલમાન ધરમચર કરે છે. કારણ કે આ સવાલ આખા હિંદી ધરમતે લાગુ પડે છે. જે હિંદીને પોતાનો ધરમ વહાલો હોય તેનાથી આ લગતમાં કિસાહ જરાવના વગર રહેવાય પ નહિ. ઇ-સાન રહેવું, કે હોવાન બનવું એવી રિવાજ ઉભી થતી હોય ત્યાં પોતાની ઇ-સાનીઅત સાચવી રાખવાની બલામથકું ધરમ ચર ન આપી શકે ?

આ કિસા ઉપર ટીકા

આ કિસો ખુબ વિચારવા લાયક છે. ઇમામ કમાલીએ તથા મી. હેલુએ રજૂ કરેલન અસજજારો આખળ વધારે પડતી તથા બહી વાતો કરી છે એમાં શક નથી. ધણા હિંદીએ માર માયાની વાત તરન બૂલી છે એમ મી. ઇસપર્મીયાએ બતાવી આપ્યું છે. ફારીના મારને સારું હિંદી કામ ઉપર જુઓ રાખવો તે દેખીતું બોદું છે. મી. હેલુના કુતરાને કાઢપણ હિંદી ઘેર ફેરવે એ તરન અવગતીન વાત છે. પણ આ કાપકા ઉપરથી બીજાન સમ જવાતું છે કે આપણી લગતમાં માર મારવાનું કાઢપણ જોએ નહિ આવતું

જોએ. માર મારીને આપણે છત મેળ વવાના નથી. અને જેઓ ખુબ ઉપર બરોસો રાખી લડે છે તેઓને માર મારવા વિગેરેનાં સાધનોની જરૂર પડતીજ નથી. હું તો કાંઈ દહાડો માનવાનો નથી કે સત્તરી હાર થઈ શકે. દરેકનો કેસ તરત સલ છે એટલે આપણે નિઃશય થઈ રહેવાનું છે. જેઓ ખુબ કાયદાને ધરા થશે તેઓને નવી પરમીટો તેની મેળેજ કમા પારાની જેમ પુટી નીકળશે તે પછી તેઓ હાથ ધસશે.

પોકેટ વિષ પાલીસ કમીશનરનો કામળ

પોકેટ બીજકુલ ત્વેર નથી ચલાવતા એવો કાગળ લખાયેલો તે વાંચનારને યાદ હશે. તેનો જવાબ પોલીસ કમીશનરે નીચે પ્રમાણે મોકલ્યો છે:—

“વાન ડેડીસ રકુવેર ઉપર તમારી એસોસીએશને પોકેટ રાખ્યા છે તે બાબત તમારો કાગળ મળ્યો. રજૂસ્તર લેવા જનારાઓને કાંઈ માણસો કંઈ દલાઈ નહિ કરે એવી તમે ખાત્રિ આપો છો તેથી હું રાજ થયો છું અને હું ઉમેદ રાખું છું કે તે પ્રમાણે તમારી કોરોજ ભરી રહેશે.”

આ કાગળ ખુલ્યું કરી આવે છે કે પોકેટ રાખવામાં દોષ નથી. પોકેટ હાથ ચલાવે કે ધમકી આપે તેમાં દોષ છે.

બનેવારીમાં લાઇસેન્સ બંધ ?

જેઓ રજૂસ્તર નહિ કરે તેને લાઇ સેન્સ બનેવારીમાં નહિ મળે એવી નોટીસ બેંગ્લોરમાં આપી ગઈ છે. છતાં દરેક શહેરમાં ખુબી હિંદીઓને લખીતવાર નોટીસ આપવામાં આવે છે કે જે તેઓ કમી અકરોબર પહેલાં નવાં રજૂસ્તરની અરજી નહિ કરે તો પછી કરી શકશે નહિ અને બનેવારીમાં લાઇસેન્સ પણ નહિ મળે. આવી નોટીસ આપીને લખીતવાર પહેલાંય પણ લેય છે. આની શી મતલબ છે ? દેખીતું છે કે સરકાર પોતે કરી ગઈ છે કે જે હિંદી કામ કાયદાને તાબે નહિ થાય તો તેને કંઈ કરી શકાય તેમ નથી એટલે હવે ધાલાવેલી માલી રહી છે; તે ધમકી બતાવી કે લાલચ આપી ચુલામી ખત સેવકાવવા માંગે છે. આવાં મિન્હ નગરે જોવામાં આવે છે તોપણ કેટલાક હિંદી પંડ્યા છે કે જે એવના નથી તે પેલાતા મોઢામાં દયાઈ પતંગીઆની માફક ખુબી કાયદાથી બતીમાં અંપસાવી પડે છે તે બળી મરે છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે બીજા હિંદીઓ આવી નિશાનીઓથી સમેત થઈ આખર સુધી મળખૂત રહેશે.

જરૂરન હરદ આફરીકા લાઇસ

આ આગ્યોદો પૂરોપ રસ્તે જનારી તેમાં હિંદીને રોક શિવાયની ટીકટ નથી મળતી એવી વાત મોલવી સાહેબે હમી દીવા મીટીંગમાં જણાવી એ જેવી તેવી નથી. આ બાબત ખટરાજ કેટલીક મુદ્દ તથી ચાલતો આવ્યો છે. મોલવી સાહેબે બતાવ્યું તે પ્રમાણે આમાં ખૂબ્ય હરકત દાજીઓને આવવાનો સંભવ છે. ઉપાય પ્રજોજ સીધો છે. એક તો એ કે તે લાઇસન્સ બૂલી જૂદી જગે. જે હિંદી એજ ડો છે તેઓએ બીજાન બંદોબસ્ત કરવો, ને બીજો ઇજાજ સીધા બોલકાદ તો છે. આ લાઇસન્સે હિંદી પેસેજર પાસેથી ધણીજ મોટી પેકાથ મળે છે. તે પેકાથ બે હિંદી મુસાફરોને જાનવર માફક મળે તો બંધ થઈ શકે છે, તેને સારું હિંદીમાં જગી પ્રમાણ મવાની જરૂર છે, બીરીશ ઇંડીયા સ્ટીમ નેવીલેશન કંપની તથા બીજા કંપનીઓની સાથે બંદોબસ્ત થઈ શકે છે. વળી મુગલની સ્ટીમરો પહેલાં આવતી તે પાછી શર થઈ શકે છે. એવા ધણા ધલાને છે.

[આ બાબત ઉપર અમે હમેશા વિભા બમાં ટીકા કરી છે. ઇ. એ. અ.]

રજારમાં કાગળ

હિંદી પોકેટ ઉપર ધમકીનું તક્કોસત આવ્યું તે તો દેખીતું બોદું છે પણ કેટલાક મોરા, સરકારી અમલદારોની શીખ વધુથી હિંદીને દલાઈ કરે છે તે ચુલામી ખત લેવાની ધમકી આપે છે એ ખરી વાત છે. તે ઉપર રજારમાં મી. આંધીયે નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે:—

સાહેબ—જેઓ રજૂસ્તર લેવા માગતા હોય તેઓને ડરામણી કેવાનો આરોપ તરન નિર્દોષ પોકેટોપર જરાએ પુરવો ન હોવા છતાં મુકવામાં આવે છે. તો એ આરોપના પોકળ તરફ તથા બીજા તરફ થી રજૂસ્તર ન ચનારાઓની જે ડરામણી ખરેખર ચાલી છે તે તરફ હું લોકોનું ખ્યાન બેચરા માયું છું.

મજ કાઢે એક કેસ એવો બન્યો કે જેમાં જણ પીટરસબરમથી આવેલા હિંદીને રજૂસ્તરેલન ઓરીસે ખુબ કાંઈ જવાનું પોકેટોએ કહ્યું હતું. પણ તે બોધર સ્વીકારાઈ નહિ. છતાં પણ પોકેટોને અળખામથા કરવા સારું, બીક લાગે છે એવો ટોંગ કરવાનો અને તેમ કરીને પોલીસનું રક્ષણ માગવાનો પ્રયત્ન ગારી છે. જે આ તક્કોમતમાં કાંઈપણ સંચાલ હોય તો કાંઈના ઉપર કેસ કેમ ચાલે નથી ? જે તે તક્કોમત સાચું જ હોય

તો તે સાબીત કરવું એ તો સૌથી સહેલી વાત છે. કારણ કે ડરામણી થતી હોય તો તે ઘોળે દિવસે પાન ભેડીસ રકુવેર માં સેંકેડો રસ્તે ચાલનારાઓની નજર આગળ હોવું જોઈએ.

હવે જેઓ રજીસ્ટર ન થયા માગતા હોય તેમને રજીસ્ટર લેવાવવા માટે ધમકી આપાય છે એ વિષે કહું છું. ધણી હોદીઓને લાગે છે કે જેઓની પાસે કેપટન હાઉસ અથવા મી. ચમનીએ કાઢેલી પર મીટા છે તેમને નવું રજીસ્ટર ન લેવાના કારણ માટે, આડકતરી રીતે અમલદાર વરમનું ઠપાણું પહોંચવાથી, નોકરીપરથી બાતલ કરવામાં આવે છે. જરમીસ્ટન માં નવ હોદીઓને નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર ન થયા સાથે નોકરીપરથી કાઢી મુકવામાં આવ્યા એ સમાચાર ખરા છે એમ બતાવનારો એક કામળ જરમીસ્ટન ના મુખ્ય પીકેટ તરફથી મને મળ્યો છે. આ ઇલાણની વાત ખરી કે ખોટી તે ઉપરના કામળ ઉપરથી જોઈ શકાય છે. આથી અમને ખદુ અચાંખે થતો નથી; કેમકે ખુદ જનરલ સ્મટસે એવી ધમકી આપવાની પહેલ કરી છે. તેમણે દરેક જાનની સળની ધમકી આપી છે. દેશ પાર કરવાની અને લાઇસેન્સ છીનવી લેવાની બેય સજા એક સાથે બેળી કરવાનું જણાવી મુક્યા છે. એ બંને સજા એજ માણસને એક સાથે કેવી રીતે માપ તે હું તો નથી સમજતો. દેશપાર કરવાનું છનીએશન કાયદા વગર બને તેમ નથી. અને હજુ તે કાયદાને મંજૂરી તો હવે મળવાની છે. હોદીઓ અદલ લડતથી ડરતા નથી. અને હું જોઈ શકું છું તે પ્રમાણે તો, સરકાર મેલી લડત લીએ તેની સાથે મુઝવા પછુ તેઓ તૈયાર છે. પછુ સરકારે તેમ કરવું તે બિટીસને માટે અણુજાગૃત છે. ગુલામી સરડીશીકેટો લેવાવવા માટે હોદીઓપર જોરાવરી કરવામાં જોરા એમ્પલોયરે (શેડીઆઓ) ની મદદ સામાટે લેવી જોઈએ? ધણી એમ્પલોયરે આવા ઇલાણની સાથે થયા છે અને પોતાના હોદી નોકરોને કાઢી મુકવાની સાફ ના પાડી છે. એ માટે બંનેને માન લે છે. એમ્પલોયરને માન એટલા માટે કે તેઓ દુઆની બાજુમાં સામેલ થતા નથી; ત્યારે હોદી નોકરને માન એટલા માટે કે તેઓ એવા લાયક અને નીમકહલાલ નોકરી બળવનારા છે કે તેમના શેઠ તેમને રજા હજી શકતા નથી.

મને હમણાંજ ખબર પડી છે કે જે ચાર હોદીઓ વતી તેમને ડરામણી આપવાનું કહેવામાં આવ્યું છે, અને જેઓની પાસે ખીલકુલ ખરમીટ હતીજ નહિ, તેઓ આજે છુટી ગયા છે; અને તેમને જરી કોરટ વચ્ચે ખાતરી આપવામાં આવી છે કે તેમને રજીસ્ટરન સરડીશીકેટો મળશે. જેઓ ગુલામ હોય તેમને (નવાં રજીસ્ટરન સરડીશીકેટરથી) તેમના પટા મળવા જોઈએ એમાં કાંઈ શક ન મળે. માસ મત પ્રમાણે જે સોફો પાસે જુના કમ પાસ હોય (જેવા એ ચાર જણ પાસે હોવાનું કહેવામાં આવ્યું છે) તેમને પ્રીક્સ પ્રીજરવેશન એરડીનન્સ પ્રમાણે મળેલી પરમીટવાળા બરાબર ગણવા જોઈએ. પણ તેજ લોકોને તો કોલોની એડી જવા ની નોટીસ મી. જોરડને આપી હતી તે સહી જાય છે. જે દિવસે ઉપર જણાવેલા ચાર માણસોએ નવા રજીસ્ટરની અરજ કરવાનું કહ્યું તેજ દિવસે તેમના જેવા પાસવાળા એક હોદીને નોટીસ મળી હતી. એટલે કોણ કાયદેસર રહેનાર છે અને કોણ ગેરકાયદેસર રહેનાર છે તે જનરલ સ્મટસ કીક શોધી કાઢવા લાગ્યા જણાય છે.

ચીડીની મદદ

ચીડીના હોદીઓએ દિલ્લોજીનો તાર કપોઈ છે એટલુંજ નહિ પણ તેની સાથે પેસા પણ મોકલ્યા છે. ચીડીથી મી. ઇન્ડાલીમ હાજી સુલેમાન એસોસીએશન ઉપર નીચે પ્રમાણે લખે છે.

“ત્યાંની ઇનમાં અમારી પૂરી લાગણી બતાવનારો તા. ૨૨ અગસ્ટનો અમારો તાર તમને મળ્યો હશે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે આપણુ લાઇધે છેવટ સુધી જોરમાં રહેશે. ૨૧મી તારીખે અમારી મીટીંગ થયેલી. તેના હેવાલ નહિ આપતાં એટલુંજ જણાવું છું કે ધણી હોદીઓ મીટીંગમાં હાજર થયા હતા અને જુસ્સો ધણો હતો. અમે તેજ વખતે ઉપરાણું પછુ કર્યું ને બધા મળી પા. ૩૩-૧૫-૯ જમા થયા. તે જો કે અમે આજે માનીએ છીએ તેપણુ તમને મોકલીએ છીએ તે સ્વીકારશે.

આપનારનાં નામ આ સાથે મોકલું છું. ધણીની સલાહ છે કે તે લીસ્ટ છ. એ. માં બહાર પાડવું. નહિ કે તેઓ પોતાનું નામ જાપમાં જોવા માગે છે, પણ તે લાખલો લાઇ ખીલ પછુ મદદ કરે એવી આશાથી સચના થયેલી છે.” આ માગણી ખીલકુલ કનકાર થાય તેવી નથી. એટલે તે લીસ્ટ ખુશીથી

અપવાને મોકલું છું. જેઓએ પેસ મુક્યા બધાં તેઓનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે. ૧મીમાં શેઠ ઇન્ડાલીમ હાજી સુલેમાન, તથા શેઠ હામોદર આણંદજી દરેકના પા. ૫; શેઠ ઓશમાન આદમ ગીરોમાવળા પા. ૪; શેઠ મુસા વલી પા. ૨; શેઠ સુલેમાન હાજી અબદુલા પા. ૧-૧૦-૦; મી. રંગ સ્વામી આપર પા. ૧-૧૦-૦; શેઠ હાજી સકુર હાજી કાસમ, શેઠ ઇન્ડાલીમ હાજી કાસમ, મી. અલી સુલેમાન, મી. વલી મામદ ઉમર, મી. એસ. બી. પાઠક, હુવાર નારાણ જોવા એ દરેકનો પા. ૧; મી. મી. મોપાળ નાનજી શી. ૧૫; મી. લતીબ ફરીમ, મેસર્સ તુર મામદ મુસા કા., મી. અબદુ રેમાન, મી. વિશ્વનાથ જોશી, ખત્રી હરિદાસ નાનજી, મી. મી. જોડળ કરમસી, મી. સરદારજીજી એ દરેકના શી. ૧૦; મી. રશીમખા, મી. બી. ડીસોજ એ દરેકના શી. ૫/૬; મી. કાસમ આદમ, મી. ઓશમાન ઉમર, કા. હરિદાસ પુરખોત્તમ, કા. રતનશી દેવજી, શા. જીવરાજ નથુ, ખત્રી મોરારજી નાનજી, શા. પ્રાગજી કરસનજી, મી. મી. ચાંપસી જુળજી, પટેલ હાકરશી વસ્તા, મી. મી. નારાણ શીવા, તથા મી. મી. હરજી નારાણ એ દરેકના શી. ૫; મી. મી. રામ ચંદ્ર ખીમજી શી. ૪/૬; મી. જાડળ ઇસ્માઇલ શી. ૪/૨; શા. હીરાચંદ અજ રામર શી. ૪; મી. જાન મામદ હાજી હળીખ, મી. ઓશમાણ આમદ, મી. મામદ મોતી, મી. અલી મામદ કાસમ, મી. મામદલાઇ હુસન, કા. અમરશી ગોવીંદજી, મી. મી. ગીરધર જનનાથ, મી. મી. કાળીદાસ બગવાનજી, મી. મી. હેમચંદ શામજી, તથા મી. મી. ગીરધર રૂપચંદ એ દરેકના શી. ૨; કુલ પા. ૩૩-૧૫-૯. ચીડીની એસોસીએશનને ઉપકારનો કામળ મોકલવામાં આવ્યો છે.

એક કુતરાની હિમત

અહિંના પીકેટોએ એક પ્રખ્યાત ચિત્ત રાતું ચિત્ર ખરીદ્યું છે. તે અત્યંત અસરકારક છે ને દરેક હોદીને જુસ્સો ચડાવે તેવું છે. તેમાં એક કુતરો ને બે એક રીએનો દેખાવ છે. આ છેડીઓને જોડા કહાડીને કુતરાને એક જણી દોરી બાંધી બેઠો છે તે બીજી તેને ધકોટ દેવ છે. પણ બહાદુર ધણી પોતાની જગ્યા એથી ચસતું નથી. એવું નામ પેસીવ રીજીસ્ટરનસ. ચિતારાએ પણ ‘પેસીવ રીજીસ્ટર’ એ નામ તે ચિત્રને આપ્યું છે. તે કુતરો જો કરડવા મામે તો કરડી શકે એવો બળવાન ચિતરવામાં

એ છે. હોદ્દાની હાલી જતાં જાણક છે. પણ ફત્તે માત્ર પોતાની જગ્યા જોડવા માગતો નથી. તે કહે છે "તમારો સુલામ હું હરખીજ નહિ બનું." તમે અને દોરીથી ખેંચશો કે ધક્કા મારશો તેથી ખસવાનો નથી. મારી મરજીથી તમારી સાથે ચાલું તે જુદી વાત છે. તમારી જોશવરી ચાલવાની નથી. તેમ તમારી ઉપર હું પણ જોર કરવાનો નથી." આવી લડત હોદ્દાની છે. કોઈની ઉપર આપણે જોર કરવાનું નથી રહ્યું. પણ જે રોક આપણે લીધી છે તે જોડવાના નથી.

બ્લેક લેગનું લીસ્ટ

આજ સુધીના બ્લેક લેગ—કાળા પગ વાળા—કાળા મુખા—ખીયાનો વગાડનારા જે કહેા તેનું લીસ્ટ મારા હાથમાં આવ્યું છે તે આપું છું :—

હાજી ઇબ્રાહીમ હાજી હસા, કરીમ ખેમ મહમદ, હાજી અબ્દુલ કરીમ હાજી ઉમર, સકુર ખમીસા, ઇબ્રાહીમ હાસમ, કરીમ હાજી અબ્દુલ, અબુ અધ્યય, હાસમ વલી ખમીસા, અહમદ ખમીસા, આદમ વલી મામદ, અબુ દાદા, મહમદ અલી મહમદ, સુમાર મોતી, વલી મામદ ખમીસા, લખમીચંદ ડોસા, હસાદ હાજી અબ્દુલ, અધ્યય અબા, જોસમાલ કાસમ, જુસુબ જમાલ, હસમાઇત તહ વખ, બદાદુરખાન દોલતખાન, અહમદ ગુરુર, ઇબ્રાહીમ ઉમર, શેખ દાઉદ, મહમદ હાસમ, મહમદ અલી, હાજી ઉમર હાજી ગુર મહમદ, હુધસ લેખો, અબ્દુલ ગુરુર હસમાઇલ, હાજી અબ્દુલ કરીમ હાજી ઉમર, તહયય અધ્યય, આદમ વલી મહમદ, વલી મહમદ અબા, અબુ દુલ સકુર, ઇબ્રાહીમ મોતી, હાજી સુસા ખાન મહમદ, આદમ દાદા, હાજી અબુ દુલ હાજી ઉમર, જનુ સુમાર, અહમદ અબ્દુલ કરીમ, હાજી જુસુબ ખાન મહમદ, અધ્યય અબા, અબ્દુલ કરીમ હાજી તહયય, કામ હાસમ, ગુર મહમદ ઇબ્રાહીમ, અધ્યય આમદ, સુલેમાન જાન મહમદ, કાસમ જુમા, અલી ગીગા, મહમદ હસમાઇલ વાકુબ, મહમદ અલી હાજી ઉમર, મહમદ હાજી અબ્દુલ, અધ્યય વળગે ? તે તો પાકીટ ઉઘાવી બીજે રહ્યું વીરા પીલે, માયાસ મારસીસ, જઈ ખેસરી. પણ જેઓ માલ મીલકત શેખ ઉમર શેખ હુસેન, હસમાઇલ હાજી વાળા છે તેવાને તો જરૂર સુલામ બનવું ઇબ્રાહીમ, તહયય અબ્દુલ, હસમાઇલ જોઈએ. કેમકે સરકાર તો કહી ચૂકી છે જાહર, ઇબ્રાહીમ અલી, મામદ ઇબ્રાહીમ, કે હોદ્દાને દેશપાર કરશે ને લાઇસેન્સ ગુલામ ઉમર, દાઉદ અહમદ, કરીમ સુલે પણ નહિ આપે. આ શિખામણ તાહેલ માન. સુલેમાન ખાન મહમદ, હાસમ જનુ, દાઉદ ઉમર, અધ્યય હાસમ, શીરા

જુદીન હુસેન, અબ્દુલ ગુરુર, અબ્દુલ કરીમ જુસુબ, હાસમ મામદ, ગની હસ મામદ, ગની મામદ.

આ ખરડો આપતાં અને શરમ હિપજે છે, પણ ફત્તે જાણી શરમ દાખી ખરડો આપું છું. આમાં મી. હાસમ મામદ તે પીટર્સનજીમાં ચીફ પીટર હતા. તેણે કાળું રીડું કરાવી સુલામી લીધી એ યોડી દિલગીરીની વાત નથી. આમાં પહેલ કરનારા મી. અબુ અધ્યય ગણાય છે. પણ તે મી. ખમીસાની શેરજની બાજમાં માત્ર એક પાવદલ હતા તેને શો દોષ દેવો ! આ સાહેબો એવા શરમાતા હતા કે તેઓએ પહેલા નંબરનું રજીસ્ટર લેવાનો આનાકાની કરી. તેથી રજીસ્ટર પહેલાંને ૧૩૭મો નંબર આપ્યો. આવી ખેલુદી જતાં હોદ્દા કરે એજ આપણી અધમ દુશાની નિશાની છે. આ ખરડા માં જોઈ શકાય છે કે મૂખ્ય લાગે મેમ્બો છે. કેટલાક કોંકણી છે ને બાકી તામાં એક ગુજરાતી હોદ્દા તથા બે ત્રણ મદરાસી છે. આમાં મી. હેલુ અને પચીસ કોંકણી વિગેરે જે લેહા-સપરમમાં અરજ કરી ચૂક્યા છે તેનાં નામ નથી આવતાં. હવે કામ દિવસ નથી. ગાજનું વાજનું મેસાણું માંડવે આવી પહોંચશે. ઉપરનું લીસ્ટ મહા મુશ્કેલીથી મળ્યું છે. પ્રીસીડીયાના એમ્પર ઓફ કોમર્સને મહેરબાની દાખલ આપવામાં આવ્યું છે. પણ ત્યારે એકના કાન ઉપરથી બીજાના કાન ઉપર વાત મઠ એટલે તામાં ઉઠે છે તો પછી એમ્પરને લખીત વાર લીસ્ટ મળે તેમાંથી બીજાને મળે તેમાં નવાઈ શી ? અને જે બીજાને મળે તો પછી ગરીબા ઇડિઅન ઓપિ નિયતનો શો વાંક ! આ ઉપરથી જે કોઈ એમ માનશે કે એ નામ અને એમ ખરમાંથી મળ્યાં છે તો તેઓ બૂલ કરશે. ક્યાંથી મળ્યાં એ જાણવા પ્રજાનારે હાલ તુરત તો હવા ખાવી પડશે.

કલકત્તા સરખના છાપો

આ છાપો કાપકા વિષે ટીકા કરે છે તે હસવું ઉપજાવે તેવી છે. તે કહે છે કે મી. માંધી જેવા તોફાનીને શું લાગે તે તો પાકીટ ઉઘાવી બીજે રહ્યું વીરા પીલે, માયાસ મારસીસ, જઈ ખેસરી. પણ જેઓ માલ મીલકત શેખ ઉમર શેખ હુસેન, હસમાઇલ હાજી વાળા છે તેવાને તો જરૂર સુલામ બનવું ઇબ્રાહીમ, તહયય અબ્દુલ, હસમાઇલ જોઈએ. કેમકે સરકાર તો કહી ચૂકી છે જાહર, ઇબ્રાહીમ અલી, મામદ ઇબ્રાહીમ, કે હોદ્દાને દેશપાર કરશે ને લાઇસેન્સ ગુલામ ઉમર, દાઉદ અહમદ, કરીમ સુલે પણ નહિ આપે. આ શિખામણ તાહેલ માન. સુલેમાન ખાન મહમદ, હાસમ જનુ, દાઉદ ઉમર, અધ્યય હાસમ, શીરા

ગયા છે કે લોહા માલ મીલકત રાખે છે તે સુલામ બનવાને નહિ પણ આઝાદી જોગવાવને સારું રાખે છે. જમીનો ભેડ માં રાખેલો શોખે છે જાતીમાં ખોસે તો મરજી થાય છે. તેમજ માલ મીલકત આખરેદારને શોખે છે. સુલામને તો જાતીમાં જેમ જમીનો તેમ થઈ પડે છે. માલ મીલકત જે કમાયા તે જતી કરવા ના હકદાર છે. અને તેવો હક હોદ્દા કામ વાપરે છે. કાલી શીખામણ દેનારા મોશા પોતે પોતાના દેશને ખાતર ને પોતા ના માનને ખાતર ઘણી વેળા પોતાની માલ મીલકત ખોઈ બેઠા છે. ને તેટલી જ સહેલાઈથી પાછી કમાયા છે. હાલે માલ મીલકતની ઉપર હોદ્દા કામ પોતાની આખરેને સારું તથા પોતાના ધર્મને સારું પાડુ મારશે તેમાં નવાઈ શી છે ?

ઘણાજ અગત્યનો કેસ

મી. દુલભ વીરાનો લાઇસેન્સનો કેસ રીસીવરમાં ઘણેલો તે વિષે હું લખી ચુક્યો છું. તેમાં માછલેટ મી. દુલભ વીરાને લાગણી બતાવી પણ ફરાવ તેમની વિરુદ્ધ આપ્યો. જે જાણ ઉપર કેસ હતા. એક તેના નોકર ઉપર કેસ હતો, અને બીજો મી. દુલભ વીરા ઉપર. મી. દુલભ વીરાને લાઇસેન્સ ન હતો. નોકરે માલ વેચ્યો તેથી તેવી ઉપર પણ કેસ હતો. માછલેટ એમ ફરાવ્યું કે મી. દુલભ વીરાને લાઇસેન્સનો હક હતો જતાં રીસીવરે લાઇસેન્સ નહિ આપી તેથી તેને દુકાન ખોલવાનો હક ન હતો. નોકરે માલ વેચ્યો તેથી તેણે પણ વેપાર કર્યો એમ મણી નોકરને ગુન્હેગાર ફરાવ્યો. નોકરને સજા નહિ કરેલી. મી. દુલભ વીરાને એક શીક્ષાગ દંડ કર્યો હતો.

સુપરીમ કોર્ટમાં અપીલ કરી તેમાં કારણ એ બતાવ્યું હતું કે—

(૧) નોકરે માલ વેચ્યો તે ગુન્હે નથી. માત્ર રોકનેજ કાપકો ગુન્હેગાર ફરાવી શકે છે.

(૨) મી. દુલભ વીરાએ લાઇસેન્સની અરજ કરી ને પછી તેનો હક જતાં રીસીવરે લાઇસેન્સ નહિ આપી તેમાં દુલભ વીરાનો દોષ નહિ ગણાય તેથી તેને સજા ન થવી જોઈએ.

કોર્ટે અપીલમાં ફરાવ્યું કે વગર લાઇસેન્સ વેપાર કરનાર ઘણીને કાપકો સજા કરે છે પણ નોકરને સજા કરી શકતો નથી. એટલે નોકર છુટો છે તેને કંઈ થઈ શકે નહિ.

મી. દુલભ વીરાને લાઇસેન્સ મેળવ્યા વિના દુકાન ઉઘાડી સંખવાનો હક ન હતો. તેણે રીસીવરને ફરી અરજ કરવી અને

જો કાર્ટને માલમ પડશે કે તેને રીસીવરે બધી જોડને લાઈસેન્સ નથી આપી તો કાર્ટ તેની સામે ખર્ચ અપાવશે ને અરજદારને નુકસાની પણ અપાવશે.

આ હરાવ ધણેજ અગત્યનો છે. તેમાંથી ધણા રસ્તા નીકળી શકે છે. ત્યારે ટ્રાન્સવાલની લડતમાં લોકોને ધણી હિંમત આપનારો હરાવ છે. ધણા હિંદી જોને ધારિત છે કે જાનેવારીમાં લાઈસેન્સ ન મળે તો દુકાનો બંધ કરવી જોઈએ. પણ આ ધારિત હવે રહી નથી. માત્ર દુકાનના ધણીનેજ સળ ચર્ચી શકે છે. દુકાન બંધ કરવાની કાયદામાં સત્તા નથી અને દુકાનમાં નોકરો કામ કરી શકે છે, એટલે દુકાન બંધ કરવા મજૂર રહેવું નથી. માત્ર જે દુકાનનો ધણી હોય તેણે જેલની અગવડ (મારે હિસાબે સગવડ) ભોગવવી રહી છે. આ ચૂકાદો ધણે કિમતી માનું છું.

રીસીવરની સામે નુકસાની ત્યા ખર્ચ મળી શકે એ વાત પણ બહુ ઉત્તેજન દારક છે.

આ કેસનો ચૂકાદો જાણપાછતાં જો એક પણ હિંદી વેપારી કે તે આપણે ખુની કાયદાને લાયકજ છીએ એમ મનાય.

શાજ સાહેબનો દંડ

ઈમામ કમાલીએ શાજ સાહેબ ઉપર માર પડવાની ફરિયાદ કરેલી તેનો કેસ યુધવારે કાર્ટમાં આવ્યો હતો. ઈમામ કમાલીએ જુઆની આપતાં કહ્યું કે તેણે એરીડેક્ટ કરી તેનો પરતાવો થાય છે. કાયદાની બાબતમાં ધર્મ સંવાદ બંને વચ્ચે થયો ને શાજ સાહેબે લાઠી મારી. હવે તે બાબત ઈમામ પોતે કંઈ સજા થાય એવું માગતા નથી. શાજ સાહેબે જુઆની આપતાં ઉપરની હકીકત પ્રમાણે માર મારવાનું કયુલ કર્યું. કાર્ટ ચીકાર લગાડ હતી. માજીસ્ટ્રેટ પા. પનો દંડ અથવા સાત દિવસની જેલનો હુકમ કર્યો. શાજ સાહેબે દંડ આપવાની યોજ્જી ના પાડી પણ મી. ગુલામ મહમદ કડોદીઆએ પરાજી દંડ આપ્યો.

બી.ઇ.એ. ના કમીટીની મીટીંગ

એસોસીએશન ત્યા એન્ડીઈડીઅન લો ફંડની મીટીંગ યુધવારે બાર વાગે મળી હતી. મી. ઈસપમીયા ખુરશીએ ખીરાબા હતા. મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે હવે મી. ફલજ વીરાનો કેસ કોમે લેવો જોઈએ; સા. આ. બિ. ઈ. કમીટીને નીલાવવાનો અગત્યસ્ત. થયો જોઈએ; અને કામની અનિશ્ચિત સ્થિતિ હોવાથી એન્ડીઈડીઅન લો ફંડનાં નાણાં તેમના કબજામાં રાખવા

નો હરાવ ખરેખ ખહેતર છે. મી. ઉમરજી, મી. નાઈડુ, મી. અહમદ મુસાજી અને મી. ફેનસી તે બાબત બોલ્યા પછી એક મતે હરાવ પસાર થયો કે:—

(૧) સા. આ. બિ. ઈ. કમીટીને એક વર્ષ નીલાવવી, અને નાતાલની પાસે પહેલા છ માસની મદદ માગવી.

(૨) મી. ફલજ વીરાનો કેસ એસોસીએશને આગળ ચલાવવો અને પા. ૨૦ સુધી ખર્ચ કરવું.

(૩) એન્ડીઈડીઅન લો ફંડનો એકાઉન્ટ કાઢીને મી. ગાંધીને તેનો કબજો આપવો.

વધારે કાળ મુખા.

મી. મહમદ શાહપુદીન, મી. મહમદ પ્રિયાદીમ ત્યા મી. ગુલામ સાહેબના બાઈ ત્યા પીટર્સબર્ગના મી. અયુબ બેગ મહમદ (ત્યાના ચેરમેન) ત્યા તેમની પાર્ટીએ રજીસ્ટરની અરજ કરી છે. હું બહુ દિલગીર થઈ આ ખબર આપું છું.

ગેઝટની નોટીસ

નાદાર રહીસ નુરબાઈની એસ્ટેટની ત્રીજી મીટીંગ સાતમી નવેમ્બરે જોહાન્સબર્ગમાં ૧૨ વાગે માજીસ્ટ્રેટ પાસે મળશે. દેવાદારોએ જેણું ટ્રસ્ટીને ૧૬મી નવેમ્બર પહેલાં ભરી દેવું. ટ્રસ્ટી મી. ફેનસી છે.

છેલ્લા ખબરો.

[છ. એ. માટે ખાસ તાર.]

જોહાન્સબર્ગ, શુક્રવાર ૨. ૪૨વાગે

અમુક વરગના લોકોએ જ્યાણ કરવાથી દુકાનો બંધ કરવાના ધારા હાલને માટે સરકારે પાછા ખેંચી લીધા છે.

રજીસ્ટ્રેશન એરીસ હીંદી રજીસ્ટર લેના રાએથી લગાડ જતી નથી તેથી અમલ દારો મરણીઆ થઈ પડ્યા છે; અને પીકેટોને પોલીસ મારફત ધમકાવવા મોટી કાશીસ કરવા લાગ્યા છે. તેમાં નિષ્ફળ થવાથી પીકેટોને બળબામણ કરવા માટે અદાવતથી ગઈ કાલે જાપામાં બહાર પાડેલું કે પીકેટો લોકોને ધમકી આપે છે.

રંગસામી નામનો શીશ હોકર જે પીકેટ નહોતો, તે બાસકીટ લાંબને જતો હતો એટલામાં તેણે જે મદરાસીઓને રજીસ્ટ્રેશન એરીસે જતા જોયા. એટલે રંગસામીએ બાસકીટ બાણુએ મુકી ધીમેથી પેલા જે મદરાસીને અડીને એરીસે ન જવા આજીજ કરી. પણ તેમણે કાન દીધો નહિ, અને જરાએ

અડચણ વગર એરીસે ગયા. અમલદારો એ રંગસામીપર હુમલાનો આરોપ મુકવા તેમને લીખવ્યું. કેસ ચાલતાં જુઆનીમાં કહેવામાં આવ્યું કે હુમલાની તેમને ફરિયાદ નથી બાકી તેમની બાંધ પકડવા માં આવી હતી. મુખ્ય પીકેટ મી. ચંબી નાઈડુ ત્યા કમીટીઆ સોસાયટીના પ્રમુખ મી. ઈમામ અયુબ કાફરે જુઆનીમાં જણાવ્યું કે ધમકી કે હુમલાથી તે ઉપયોગ ન કરતાં માત્ર દલીલોથી સમજાવવા એવી સખત સુચનાઓ આપવામાં આવી છે. માજીસ્ટ્રેટ સુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે અડકવું એ હુમલો કર્યા બરાબર થયું. ને પા. ૩ નો દંડ અથવા ૨૪ દિવસની સજા કરી. પણ તેમણે દલીલ કરવાની અથવા સમજાવવાની કાયદો અટકાવત કરે છે એવું બીલકુલ નથી કરવું. દરેક માણસને પોતાના મતને વળગી રહેવાનો અને બીજા માણસોમાં તેને ફેલાવવા દલીલો કરવાનો હક છે.

કેસ દરમ્યાન જો પણ બહાર આવ્યું કે કટલાક હીંદીને પોતે ક્યાં વતન છે અને શું કરે છે તેની ખબર હોતી નથી. એક જણને તેના ગોરા શેઠે ચીકી અપવાથી પરબારો રજીસ્ટ્રેશન એરીસે ગયો હતો. એક જણને પુણ્યામાં આવ્યું કે હું રજીસ્ટર થયો તો કહેલા અને પછી રજીસ્ટ્રેશન સર ટીશીકેટના બહલામાં શેઠ તરફતું એમ્પલોય મેન્ટુ સર ટીશીકેટ બતાવ્યું.

સમજવા જેવું છે કે આ કેસ થયો તે પહેલાં એક ફરિયાદી જવા આવતો હતો પણ રજીસ્ટ્રેશન અમલદારોએ તેને અટકાવી રાખેલ.

આ ઉપરાંત રજીસ્ટ્રેશન એ માણસો અને એક છોકરો રજીસ્ટર થયા છે. ગાંધી કહે એક માણસ રજીસ્ટર થયો જણાવ્યો નથી. જાણવા જેવું છે કે જે ચીકી અરજ કરી છે તેઓ બહાર ગામથી આવનારા છે. તેઓ કાયદાની સમજૂ વગરના હતા ને તેમના ગોરા માલીકોએ એવી ધમકી આપેલી કે રજીસ્ટર નહિ ચાલ્યો તો નોકરીપરથી બાલક કરવામાં આવશે.

જોહાન્સબર્ગમાં કદત ૬ માણસ સિવાય બીજા એક પણ માણસે અરજ કરી નથી.

કાંઈ ચીનાને હરકત કરવાના નહોતાના આરોપસર જે ચીના પીકેટોને પકડવામાં આવ્યા છે. દરેક માટે પા. ૧નો બેલ હરાવવામાં આવ્યો હતો. પણ બંને પીકેટો કહે છે કે બેલ લેવા તેઓ માગતા નથી. એવું દેખાય છે કે જો તેમને હીંદી કાર્ટ ગુન્હેગાર હરાવી સજા કરે તો તેઓ દંડ આપવા કરતાં જેલમાં જશે. પીકેટો તરફ પોલીસની માણસ જોર વાગે છે તથા ખરાબ જીવંદોને ઉપયોગ કરે છે.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

વાંકાનેર જાંસન પાસે એક કોલસાની ખાણ હાથ લાગી છે.

બુનાગઢ અને પોરબંદરમાં પાછી મરફી ફાટી નીકળેલી હોવાથી એ રાજ્યો ને મરફીને લગતા સંબંધ કાયદા કાનૂન હાલ પાછા લોચ પાડવામાં આવ્યા છે. જ્યારે વેરાવલ અને માંગરોળને મરફીથી સુકત જાહેર કરવામાં આવ્યા છે.

સંધુ નદીમાં રેલ આવવાથી ૧૦૦૦ એકરના વિસ્તારની ખરીદના પાકની જમીનને મોટું તુકશાન થયું હતું.

સીંધ મુબલ રેલવેની સરવજ આવક સીયાળામાં થશે. સડક કમીટી સમિતીના મુલ કમાથી લેવામાં આવશે નહિ.

અમદાવાદની છીપાની જમાતે એવો કસબ કરવો છે કે તે જમાતનો કોઈપણ માણસ દારૂ પીએ અથવા જુગાર રમે તો તેને રૂ. ૫૨ સુધી ફંડ કરવો અને દંડ ના આપે તો તેને એક વરસ જમાત બંધાર મુકવો.

હંદારમાં જાહેર રસ્તામાં વીજળીક રોશ ની કરવાની ગોઠવણ થાય છે.

હંદાર ખાતે તા. ૧૨મીએ સ્ત્રીઓ માટે ની મહારાષ્ટ્રી કોલેજ પ્રુલ્લી મુકવામાં આવી છે.

વેટલાદ ખાતે હાઈરકુલ સ્થાપવાનું ટીપણ નામજાર થવાથી મી. નારણલાલ લલુભાઈના પ્રમુખપણા હેઠળ તાલુકાના જુલુ જુલુ રક્ષિણની મલેલી સભામાં હાઈરકુલ સ્થાપવાની માગણી કરવા માટે મહારાજા પાસે જુલુ જુલુ ગામોના આગેવાનોનું ડેપુટેશન મોકલવાનું કર્યું હતું.

કમળ બનાવવાનું કારખાનું કાંઠવારને વડોદરા સભ્યે ઉદાર સરતે જમીન વિગેરે આપવાની ગોઠવણ કરી છે.

વડોદરાના મુવરાજ મી. હોલસિંહરાવના મેડીકલ ઓફિસન તરીકે એક મુસાખીયનને રૂ. ૧૨૫૦ના ખમારથી રાખવામાં આવ્યો છે.

વડોદરાની રાજકન્યા હંદીરા રાજનાં લગ્ન એક વરસ સુધી મુલતવી રહ્યાં છે.

વડોદરામાં બેંક સ્થાપના સંબંધી વિચાર કરવા માન. મી. વીહલદાસ દામોદર દાક રક્ષિણ પ્રમુખપણા નીચે વડોદરામાં એક સભા મળી હતી જેમાં કેટલાક લોકોના આ પક્ષ હાજર હતા.

ના. ગાયકવાડ સરકાર બીલીમોરાથી ચીખલી આલીપોર ચક્ર બ્યારા જવાની રેલવે ખોલવાના છે.

વડોદરા સભ્યના એક મુખ્ય અધી કરી દીવાન બહાદુર વાસુદેવ મહાદેવ સમર્થ એક વરસની લાંબી રજા ઉપર ઉડિયાંડ જનાર છે.

નામદાર ગાયકવાડે પોતાના રાજ્યમાં કેળવણીના સંબંધમાં એક નવો હોકમ કીધો જે અનુસારમાં આવે છે તે મુજબ બરોડા કોલેજના ૧૫ વિદ્યાર્થીઓને દર વરસે આખા હિંદુસ્તાનની રહેણાંક મોકલવામાં આવશે.

નવસારી તથા બીલીમોરામાં પ્લેગ માલતી હોવાનું જાણવામાં આવે છે.

સુરતમાં આંબાજીરોડ ઉપર ખાનગી ફંડથી મરફુમ કવિ નરમદાસ કરની યાદમાં એક ફી લાયબ્રેરી ઉઘાડવામાં આવી છે.

મુબલ ખાતે થી સ્વદેશી દર્શિકા પ્રિન્ટીંગ કંપની રૂ. ૫૦૦૦૦૦ની થાપણ સાથે સ્થાપવામાં આવી છે.

મુબલના જાણીતા પાકુદી વેપારી મી. જોકળ સાસુને દેશના કમલ માટેના એક ઉપજોગી ખાતા માટે રૂ. ૨૫,૦૦,૦૦૦ની રકમ આપવાનું નક્કી કર્યું છે.

મુબલની બેરોડાની બીલીમોરા સોસા મરી લીમીટેડ તરફથી જરતોસ્તીઓ માટે રહેણાંક સરતાં મહાનો બાંધવામાં આવ નાર છે. એ કામ માટે એક "બીલીમોરા ફંડ" ઉભું કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં રૂ. ૪૪,૬૦૦ ભરત્યા છે.

પુનાના 'લાલા' નામના મરાઠી પત્રે એવી સુમના કરી હતી કે આવતી કોંગ્રેસ ના પ્રમુખ તરીકે લાલા લગ્નપતરાયને સુલ્કવા, અને ડીસેમ્બર સુધીમાં દેશનીકલ માંથી તેમને છૂટકારો થાય નહિ તો પ્રમુખની ખુશીપર તેમની જમી મુકવી તથા સિમના વતીનું બાપણ કોઈ બીજા આગેવાને આપવું.

હિંદીઓને આઠ વીકેટની સીકસત આપ્યા પછી પારસીઓએ છલાકાના અંગ્રેજોને સાથની મેચ ૧૪૭ રને જીતી છે. પારસીઓએ ૧૦૨ અને ૧૪૮ તથા અંગ્રેજોએ ૪૪ અને ૬૩ રન મેળવ્યા હતા.

કલકત્તાની સીટી કોલેજના ગ્રેડુસેસ બાણુ કીખ્યાકુમાર મીત્ર, બાણુ લલીત મોહનદાસ તથા બાણુ હેમચંદ્રસેન પાસે રાજદવારી મંડળીઓમાં ભાગ લેવા માટે નો ખુલાસો બંગાળના કેળવણી ખાતાના વડાએ આપ્યો છે. બાણુ સુરેન્દ્રનાથ એન રજા પાસે પણ એવો ખુલાસો માગવામાં આવે એવી વહી છે.

કલકત્તાના વિદ્યાર્થીઓએ રાજદવારી સભાઓમાં ભાગ નહિ લેવાની આજ્ઞા કર નારી કેળવણી ખાતાના વડાની માદીની અવમણના કરવામાં આવશે એમ મુનીવર સીટીના રજીસ્ટરરને ખાસ લખી જણાવ્યું હતું.

પ્રસિધ્ધ હિંદી સામ્યવેતા ડૉ. જમશીદ ચરણ બોઝ શાસ્ત્રી કલ્ક શોષ બોજ માટે સહકારક ઉડિયાંડ અને જરજની રહેવા અંગેલ છે.

એક બંગાળી અદ્યક્ષ જેઓ જેપાન જત પેનસીલ અને મીણબત્તી બનાવવાનું ક્ષીખી આવ્યા છે તેમણે પોતાનાં પત્નીને મીણબત્તી બનાવતાં શીખવ્યું છે. થોડી સ્ત્રીઓની મદદથી તેણીએ કારખાનું ચલાવવા માંડ્યું છે.

રંજનમાં સ્ટીમ ત્રામ ને બદલે વીજળીક ત્રામને દાખલ થઇ છે.

બનારસની સેન્ટ્રલ હિંદુ કોલેજને અલ વારતા મહારાજાએ રૂ. ૨ હજાર ભેટ આપ્યા છે.

ના. જ્વાહીર સરકારે નાની મોટી સરવે પ્રકારની કેળવણી મહત્ત્વ આપવાનો હાથ કર્યો છે.

લંડનનાં કેટલાક મંડળોમાં એમ બોલાય છે કે લાલા લગ્નપતરાય એક સુકત સુધી જાહેર એજીટેશનમાં ભાગ નહિ લેવાની ઠણલત આપે તો હિંદી પ્રધાન તેમને આવતા વરસની સરખાતમાં ઓડી મુકવા તકવાર છે. લાલા લગ્નપતરાય આ શરત ઠણલ રાખે તે માટે સહ બતાવવામાં આવે છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શબ્દ રાખશે તે તેઓના પત્રો ઉપર તુરત પાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખ્ખા છાદીથી લખવા.
૩. માંમં લઘા કેટલાં બરોબર લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા સાફ નહિ, પણ અમારી બાજુને સાફ.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં દાખલ કરી શકાશે.
૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને છદ્દાક્ષર કરવું.—અધિપતિ.

ચર્ચાપત્રીઓને સુચના

આજ સુધી અમે ચર્ચાપત્રીઓના કામગીરીની બાબત સુધારી છે પણ થોડે જાગે લખાણને બહુ ટુંકું કર્યું નથી. હાલ અમારી જગ્યા ઉપર એટલું જોર છે કે અમે ચર્ચાપત્રોનો સાર ટુંકમાં આપવા પારીએ છીએ. જ્યારે આખા કામગીરી આપવા ઘટશે ત્યારે તેમ કરવું. આ સુધારો અમારા ચર્ચાપત્રીઓ પસંદ કરશે એમ અમને આશા છે. આથી અમે થોડા પત્રોને સાફ જગ્યા કાઢી શકીએ છીએ. વળી ચર્ચાપત્રો થોડાં જ ટુંકાં કરી જે કહેવાનું હોય તે કહી શકાય એ બાંધવાની પણ જરૂર છે. અમને બહુ ટુંકાં સાર આપતાં કંઈક વિશેષ મહેનત પડશે. જે ચર્ચાપત્રીઓ ટુંકાં ને સ્વચ્છ લખાણ લખી અમને મદદ કરશે તે આભારી થઈશું.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

મી. અલી ઉમર—તમારો કામગીરી જાપવાથી કંઈ ફાયદો જોતા નથી. તકામો કસેશ વધે તેમ છે. જે જેવું કરશે તે તેવું કરશે.

મારસ્ટાઉનના ખબરપત્રી—તમારો કામગીરી અમુક માણસ ઉપર હુમલો કરનારો હોવાથી તમારું નામ બહાર પાડવાની પરવાનગી આપો તે તમારા નામ સાથે ચર્ચાપત્ર તરીકે જાંખી શકીએ.

મી. ખોજ લતીફ ને મી. હુસેન શુક્લાબ; તથા મી. હાદીમ મુસા—તમારો લખાણો અપવાદ અઠવાડિયા પર મુલતવી રાખવી પડ્યાં છે.

શંદેવસી—અમુક સારા મેચ મારેજ

કોંગ્રેસનું ફંડ—ને કરતાં કરતાં બિની ફરજ

મે. ઇ. એ. ના આધપતિ લેખ.

કોંગ્રેસનું ડેપુટીશન સ્ટેજર ટોંગાદ વેરલમ વગેરે કેટલાં મળું હતું તે વાંચી ખુલાશી ઉપજે છે. એ ગામમાંથી કેટલી રકમ થઈ એ પણ જાપામાં બહાર પડ્યું. તેવીજ રીતે મારિસઅરગમાંથી રકમ થઈ તે વાત પણ જાપામાં જાહેર થઈ. પણ આજ સુધી ડરબનમાં શું થયું તે જાપામાં આવ્યું નથી. વળી જાપામાં નામ વાર લીસ્ટ બહાર પાડવાથી એક ફાયદો એ છે કે ભરવામાં પછત રહેતા હોય તેઓ પણ તકવાર થઈ જાય.

જનાશરઓ પોતાને ખરચે જ્યાં હતા તે વાંચીને પણ ખુશી થવા જેવું છે. છતાં તે કાંઈ ખાસ બહાદુરીનું કામ છે એમ મારી અકલ પ્રમાણે હું મણતો નથી. એ સાહેબો કાંતોનીમાં સૌથી શક્તિમાન વરગના છે. કેટલીક વખત મરજીદના ઉધરાણા માટે જનારા કરેક માણસને પા. ૫ સુધી ખરચ થઈ જાય છે. છતાં એ લોક ખરચના પૈસા લેતા નથી. તે અતો કામી કામ છે. ને કરનારાઓ માલ દાર હોશ છે તે કહી દરેક પા. ૨૦૦નો ખરચ કરે તે બી નવાઈ થી? વળી ગરીબ વરગે સારી રકમો ભરી છે ત્યારે આજ છે કે શેડીઆઓએ તે મોડીજ રકમ ભરી હશે. ને તે ત્યારે નામનાર લીસ્ટ જાપામાં પ્રગટ થશે ત્યારે ખબર પડશે.

બીજું લેડીરમીથના લાઇસેન્સ બાબત કોંગ્રેસે કેટલી સેવા બજાવી તે આજ સુધી વાંચવામાં આવ્યું નથી. એસ્ટકોર્ટના ફંડમાં સુપ્રીમ કોર્ટમાં ખાટવા પછી મોરડે પ્રીવીકાઉસીલ સુધી જવા અરજ કરી ત્યારે એસ્ટકોર્ટવાળા સાહેબો કેમ રેસ પાસે મદદ લેવા જ્યાં ત્યારે તેને શું જવાબ મળ્યો એ પણ બહાર આવ્યું નથી.

બીજું મજકુર શબ્દો કોંગ્રેસ તરફથી ડરવામાં આવે છે તે શું કામ શાહ? એ એમ કહેતા હોય કે દરંસવાલની મદદ સાહે, તે મારે એટલુંજ પુછવું છે કે દરંસવાલમાં ૧૩૦૦૦ હાંદી છે તેમાં કમતીમાં કમતી ૨૦૦૦ બાળખઆંચળા હશે ને બધા જેલમાં જાય ત્યારે ૨૦૦૦ બાળખઆંચળા પોવણુ સાહે પા. ૧૦૦૦૦ કરેક માસે ખરચના કમતીમાં કમતી એકમને. તે હું મારું પુછવું એટલુંજ

છે કે કોંગ્રેસના આગેવાનો એ રકમ ખુશી પાડવાને હક્કીવાન છે કે નહીં.

દરંસવાલવાળા દેશી બાઇઓને મારી વિનંતી એ છે કે આપણે કાવધાને તે કમી મરતેકમ સુધી સરજુ મળું નથી. કારણ કે આપણે "થુ" હજુ માટવા જઈએ તે બેવડી નામોશી છે". તેમ પરાધઆજ પણ રાખવી નહીં કે નાતાલની કોંગ્રેસ તરફથી નાણાંની મદદ મળશે. આપણી ફરજ એટલીજ છે કે અપણીજ કીમત પર કુદવું. જેવું કે લેડીરમીથવાળાઓએ કરી બતાવ્યું છે. એટલે જંગલવાળાઓ નાં લાઇસેન્સ ગયા તેમાં દાઉનવાળાઓએ ગરીબ જંગલવાળાઓ સાહે તબ મન તથા બનથી મદદ કરી અને હજુ સુધી તેની પાછળ મડેલા છે. બાકી સહિતે ખજૂર છે કે લેડીરમીથ એક નાવું સરખું દાઉત છે અને તેણે ગરીબો સાહે પા. ૮૦૦ જમા કર્યાં. એવડા દાઉતે આવી બહા ફરી બતાવી છે. જન્મ છે તે લેડીર ના માતા પીતાને કે પોતાકી કામ સાહે મોટી તુકચાતીમાં ઉત્તર્યા છે તેમ હજુ ઉતરતા જાય છે.

અફસોસ તે એટલોજ છે કે લેડીરમીથવાસીઓએ પા. ૮૦૦ પાંચ દલામાં જમા કર્યાં. ત્યારે આજે ૫ માસથી કોંગ્રેસના આગેવાનો શબ્દો કરે, જે તે હજુ પા. ૮૦૦ પણ જમા થયા હશે નહીં.

પુશસં, મહમદ મુસા તા. ૮-૧૦-૦૭ (રહેવાસી ફંડસિવાલ) [ચર્ચાપત્રીએ એક દલીલમાં ગાંધી બીજું છે કે બજાને એક સામટા બેકમાં નાખે. કદાચ અમ બધું એમ મણીએ; તે પછી બજાને એકાદ માસ કરતાં વધારે વખત કેમકાં રાખવાનું સરકારે પોસામ નહિ. એટલે દરંસવાલવાળાને આપવાની મદદના ચર્ચાપત્રીએ એજાએ બતાવેલ લડકામણા બાંકડાથી ઉધરાણું કરનારાઓએ કે તેમાં ભરનારાઓએ અમ કવાપણું રહેવું ન જોઇએ.

એસ્ટકોર્ટવાળા બાબત નકામી લાગે છે. કારણ કે પ્રીવીકાઉસીલ સુધી જવા પણ એસ્ટકોર્ટવાળા માટે આવ્યું જ નથી.—અ. ઇ. એ.]

ચોક્કસકે કાળાં મ્હોં ક્યાં તેમજ નામ વાંચી તેમના તરફ વીલોચુર (કપ)થી મી. કેસવાલ તકમકસ રાંદેરીઆ એક દલાખે છે; તથા બીજાઓને આજીજ સાહે કહે છે કે તેઓએ તકમક રહેવું; કારણ કે જંગલકર્તા આપણને જરૂર સંહાલ થશે.

આખા ઉત્તર હિંદુસ્તાનમાં વરસાદની તંગી કમનજ રહી છે. જોડીઆ પ્રાંતો તથા પંજાબમાં પાક તદ્દન લાસ ગયા છે. અનાજના ભાજો દુકાળના વખત જોટલા વધી ગયા છે.

કેંકેસસ પરવતના એક ભાગમાં બહુ જ ઊંચી જાતના આરસ પથરની શોધ થઈ છે.

તા. ૨૨મીએ મી. ફર હારડી વડોદરા પહોંચેલ છે. સાંધી તેમણે વિલાયતના ડેલીએલપર એવો તાર કર્ચો છે કે 'હીંદની પ્રજાને બાંધી લેવામાં આવી છે. તથા તેમના મ્હોંપર કુચો દેવાએલો છે. દુનિયા ની સહિથી વધુ નહારી પોલીસ અહીંની છે તે તેમને કાવે તેમ સતાવી શકે છે. હું આજ રાત્રી છું કે મીટીંગો દાખી દેવા તું બીલ પાસ થતાં પ્રધાન મંડળ ન આવે કાંઈ શકે તો ના. કિન્તિ વચ્ચે પડતું.'

વિલાયતમાં પોતાના મુંદનાસઓ આગળ આપણુ કરતાં મી. મેરલીએ જણાવ્યું હતું કે હિંદુસ્તાનમાં બંદોબસ્ત રાખવો અને તોફાનો દાખી દેવાં એ સરકારની ફરજ છે. કેનેડાને જે માફક આવે તે હીંદને આવશે એમ કહેવું તે મોટી મુશ્કાલી છે. સ્થિતિથી વાંકેફાર હોય તેઓ જાણે છે કે મામલો જરાયે બચકર નથી; છતાં ઉતાવળથી અને બારીકાથી ધ્યાન દેવાની જરૂર છે. વગેરે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે (ગવર્નમેંટ એજેન્ટમાંથી.)

સ્ટાંચરના હીંદી ખેડૂત સમજાવતની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૬મી અક્ટોબરે સ્ટાંચર માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બસશે.

ડરબનના સોની અવતરણ કંડાસામી પથરની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૬મી અક્ટોબરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટની આગળ બસશે.

ટાંગાટના શેખ ઇબ્રાહીમ સાહેબની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૨૬મી અક્ટોબરે ડરબન માજીસ્ટ્રેટની ઓફીસે બસશે.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ રેસ્ટાગમાં જવા તા. ૨૭મી અક્ટોબરે બેંગલોરના ટપાલે ડરબન માં બંધ થશે.

સર્વ સંગ્રહ

—*—

માનવતા દાદાબાઈ નાદુરસ્તીને લીધે હિંદુસ્તાન જવા માટે તા. ૨૫મી સપ્ટેમ્બરે લંડનથી ઉપડવાના હતા, તે માટે તેમના માનમાં એક ગંભીર મેળાવડો તા. ૨૩મીએ થયો હતો. પણ છેલ્લી ઘડીએ તબીબતમાં બગાડો જણાવાથી દાદા મીટીંગમાં હાજર થઈ શક્યા નહોતા. તે મેળાવડો મોટી નીરાશા વચ્ચે બંધ કરવો પડ્યો હતો. એજ કારણને લીધે તેમને હિંદુસ્તાન માટે ઉપડવાનું હતું તે પણ હાલ મુલતવી રહેલું જણાવવામાં આવ્યું છે.

ઉપરના મેળાવડામાં મહાન હિંદી તથા અંગ્રેજ ગૃહસ્થોએ હાજરી આપેલ હતી; પણ ઈંગ્લિશ કાઉન્સિલમાં હાલમાં જ મી. મેરલી તરફથી નીમાએલા મી. કે. જી. ગ્રુપ્ટેએ જણી બેઠેને હાજરી આપી નહોતી.

ઈંગ્લાંડના સોસીઆલીસ્ટ પક્ષના નામીયુ 'જર્જીસ' (ન્યાય), અમેરિકામાં આયરીશ લોકના હિત અરથે પ્રગટ થતું 'ગેલીક અમેરિકન,' તથા ઈંગ્લિશ હોલરલ સોસાલિસ્ટ પ્રમુખ મી. સ્વામજી કૃષ્ણ વર્મા તરફથી પ્રગટ થતું 'ઈંગ્લિશ સોસીએલે જસ્ટ' એ જાપાઓને તેમનાં લખાણો હીંદી પ્રજામાં બેઠેલી ફેલાવવાનાં છે એવું ગણી હિંદુસ્તાનમાં દાખલ થતાં અને વેચાતાં અટકાવવાનો હીંદી સરકારે ફકમ કર્યો છે.

વિલાયતના 'મોર્ચેસ્ટર મારડીઅન,' 'ડેલી કરોનીકલ,' તથા 'ગ્લાસગો હેરલ્ડ' એ જાપાઓના પ્રતિનિધી તરીકે મી. હેનરી નેવીનસન નામના એક વિદવાન અંગ્રેજ હીંદી નેશનલ કોંગ્રેસની બેઠક વખતે હાજરી આપવા ખાસ હિંદુસ્તાન જવાના.

અમેરિકનો અને હીંદીઓ વચ્ચે બામ આગે ફેલાવવા, હીંદી વિદ્યાર્થીઓ વગેરેને અમેરિકામાં મદદગાર થવા, તથા જાહેર કામ સારું જતા હીંદી તથા અમેરિકન મુસાફરો માટે બનતી સગવડો કરવા ન્યુયોર્કના મી. માઈરન એચ. દેડપસના પ્રયાસથી એક ક્રાંતિ અમેરિકન એસોસીએશન ન્યુયોર્ક ખાતે સ્થપાયું છે.

ઈંગ્લિશ પત્રમાં પ્રસિધ્ધ થયેલા એક ભરે કિસ્સો જણાવે છે કે નામીયા બંદે

માતરમ પત્રના ફિગુરીના કેસમાં મેનેજર બાણુ હેમેંદ બક્ષી, તથા અધિપતિ શ્રીધુવ બાણુ અરવિંદ ઘોસ પોતે મજદુર ફિગુરી લખાણ માટે બેખમદાર નથી એમ સાબીત કરી આપીને તદ્દન છુટી ગયા છે. ને તે પત્રના જાપનારને એકલાને બેખમદાર માણી તથા માસની સખત કેદની સજા ફારે કરી છે.

પાર્લામેંટના રજના દિવસોમાં સર હેનરી કોટન હીંદી સલાહ ઉપર 'કેટલાંક લખાણો આપનાર છે.

ચાલુ વર્તમાન.

ગયા શનીવારે રાત્રે ડરબનમાં આવી પહોંચ્યા પછી થોડા કલાકે સ્ટીમર ક્ષેત્રમાં આગ લાગી હતી. મજદુર સ્ટીમરને ડેલા ગોઆળેથી ઉપડ્યા બાદ કાંકક તોફાની પવનની સામે કામ લેવું પડ્યું હતું. બંદરમાં આવી તે દિવસે રાત્રે થોડા વાગે કેટલાક ખલાસીઓને ધુમાડાની એક જાતની ખરાબ મંજ આવવાથી તપાસ કરતાં ૨ નંબરના હોલમાંથી બારણું ઉઘાડતાં એકદમ ધુમાડાના ગોડા ફેલાઈ ગયા. ખલાસીઓએ આગ કારવાના સાધનો એકદમ કામે લગાડ્યાં. તેમની ઘણી મહેનત છતાં ટાઉનનો બંબો બોલાવવાની જરૂર પડી હતી. રાત્રે ૧ વાગ્યા ને શુભારે આગ છુટાઈ ગઈ હતી, તથા સ્ટીમરને ગંભીર નુકસાનમાંથી બચાવી શકાઈ હતી.

તા. ૧ નવેમ્બરથી સાઉથ આફ્રીકન ફ્રેટ અને લેન્ડરેલ્સ એક જગ્યાથી બીજી જગ્યાએ માફલવા માટે વપરાયેલા કોચો પાછા મોકલવાના હોય તે એન. જી. આર. રેલ્વેનોપર "રીટર્નડ સાઉથ આફ્રીકન ફ્રેટ એમ્પટીઝ" એ રીતે મુજ મોકલનાર ધણીને કનસાઇન કરવાથી નીચેને બાવે મોકલી શકાશે એવી નોટીસ બહાર પડી છે. ૫૦ માઈલ લુધી દરેક પેકેજની રે પેની; ૫૦ માઈલથી વધારે મુધી દરેક પેકેજની ૩ પેની.

કન્ટ્રીકોપ ડીવીઝન : લાઇસેન્સ બોર્ડ ની મીટીંગ તા. ૧૬મી ડીસેમ્બરે, તથા ક્ષી પરીવર ડીવીઝનની બોર્ડની, અને કન્ટ્રી ડીવીઝનની બોર્ડની મીટીંગ તા. ૧૭મી ડીસેમ્બરે બસાઈ હતી.

લાલસબગે હીટીકટમાં હાંડાં વગેરે ચોર
વા માટે એક કાંપર છોકરીને જે કંઈ
છોકરીઓ તથા તેની એક બહેન એમ ત્રણ
જણે મળીને માર મારવાથી પાછળથી
કાંઈરણ મરણ પામવાથી મજબુર કંઈ છોક
રાઓને કારકમાં ખુંમના આરોપસર ખડા
કરવામાં આવ્યા હતા.

‘નાના સાહેબ’ (!) નામથી એક
લખનાર મરકયુરીમાં લખે છે કે હેલ્લા
ત્રણ માસ થઈ પછા હોદીઓ ટરાંસવાલ
થી નાતાલમાં ભરાવા લાગ્યા છે. આથી
કરીને હાલજ નાનાડમાં પછા હોદી છે
તેમાં હમેશા થવા લાગ્યો છે. ને તેએ
દીપોત્રીટ મુકલનું જલ્લાવે છે, હતાં પાંજા
જલ્લા એવો સંભવ નથી.

‘નાના સાહેબ’ ને ‘બાના સાહેબ’
નામથી એક લખનાર મરકયુરીમાં જવાળ
આપે છે કે “મારે ‘નાના સાહેબ’ ને
કહેવું જોઈએ કે જે સેક્ટો હોદીઓ
આ કાલોનીમાં આવે છે તેઓ એકબીજા
સન પાસવાળા હોય છે; અને આ બીટીશ
કાલોની (જ્યાં આવવાને તેમને અટકાયત
છે) વાપરવા માટે તેઓ જણુ દીઠ પા.
૧ હર છે એટલુંજ નહિ પણ નાતાલ
રસાયેને પણ તેઓ સારી રીતે ખટવે
છે. હાલની મંદીના વખતમાં આ બધાની
કેટલી કિંમત થઈ એ વાતની ‘નાના
સાહેબ’ ને ખબર છે? આ મંગળવારેજ
અમમુખી સ્ટીમર ઉપડવાની છે તે વખતે
તે પોઈટ ઉપર હાજર થઈ જશે કે
કેટલી મોટી સંખ્યામાં હોદીઓ આ
સોનેરી હહેરમાંથી, તેમજ ‘નાના સાહેબ’
ના માની લીધેલા સ્વર્ગ ભુવનમાંથી રવાના
થાય છે?”

રોંગાટથી એક લખનાર તા. ૧૫ મી
ના કામળમાં જણાવે છે કે—અત્રેની
ધરમ સભાને એક વર્ષ પૂરું થવાથી એ
વિત્તવના આનંદમાં અત્રેના જલ્લાતા
વેપારી મી. પી. બી. દેસાઈના મકાનપર
અત્રેની સભામાં ભાગ લેનારા, અને
ધરમ તરફ વિત્તાહ ધરાવનાર મેસર્સ
એ. એ. ગાંધીવાળા, મી. વલ્લભ કેશવના
તરફથી મી. પરશુ રામજી, મી. રતનશી
સોહા તથા મી. જી. પી. ગાંધી વગેરેએ
ભાગ લીધો હતો. શ્રી ગીતાજીનો સંપૂર્ણ
પાઠ તેના મહાત્મ્ય સાથે અંબારામ મહા
રાજ પાસે કરાવવામાં આવ્યો. ત્યાર
બાદ શાસ્ત્ર રીતિ મુજબ દેશકાળાનુસાર
હોમ કરવામાં આવ્યો. બીડું હોમતી
વખતે મી. નાઇકુ વગેરે આસીકપણ
લાગર થયા હતા.

સનાતન ધરમસલા

૧૨મન તા. ૨૦-૧૦-૦૭

સેક્રેટરી જણાવે છે કે:—આજરોજ
સભા કવીન ક્રીટ લાઇબ્રેરી પાસેના
મકાનમાં મળી હતી. બધા ગૃહસ્થો
હાજર હતા. સમય થતાં હથર પ્રારથના
કરી ગઇ સજાનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળા
વ્યો. નીલકર્મે બાદ શ્રી ગીતાજીના શ્લોકો
વાંચવામાં આવ્યા. પછી ઉપદેશ પ્રધાન
જાના ઉપનયન મીમાંસાના વિષયમાંથી
વાંચન થયું. પછી રા. દિવાન ઉન્નનની
ટાંચે પહેલમાં નડતી મુશીબતોપર બોલ્યા.
પ્રમુખે બજનો ગાયાં. પછી આતાઓની
પ્રજાથી રા. શેલતે દીવાળીનો તહેવાર
ઉજવવાની યોજના જણાવી; બાદ હરાવ
થયો કે સભા તરફથી રા. શેલત દીવાળી
નો તહેવાર ઉજવવાની યોજના કરનારી
સભા બોલાવવા હવાવે. પછી સભા વિસ
રજન થઇ હતી.

સ્ત્રોમરોની હલચાલ.

[નાતાલ કાઉન્સિલ સાઇન.]

અમકુલી—તા. ૧૧ નવેમ્બરે કલકત્તા
જવા ઉપડશે.

પંગોલા—તા. ૧૬મીએ કલકત્તાથી ઉપડી
છે.

અમકુલી—તારીખ ૨૨મીએ મદ્રાસથી
નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

રેક્ટાગ—તા. ૨૮મી અગ્ટોબરે મુંબઇ
જવા ઉપડશે.

ગવરનર—તા. ૬મી નવેમ્બરે મુંબઇ
જવા ઉપડશે.

બુદેસસથ—તા. ૨૦મી નવેમ્બરે મુંબઇ
જવા ઉપડશે.

[ઇન્ડિયન આફ્રિકન લાઇન]

માંડલ—તા. ૨૦મીના અરસામાં કલકત્તા
થી ઉપડવાની હતી.

કોંગ્રેસ તરફથી મી. રામ સુંદર પંડિતને
દિલસોજીનો કાગળ ને તાર મોકલવામાં આવ્યા
હતા તેનો મી. રામ સુંદર પંડિતે જવાળ
વાળતાં અભાર માનીને લખ્યું છે કે ખુદા
પાકની મહેરબાનીથી અને દિંદી ભાઇઓની
મદદથી છેવટ સુધી લડવા મને ઉમ્મદ છે.

ડરમનના માંડ પોલીસ સુપરીન્ટેન્ડન્ટ
મી. આલેક્ઝાંદર મરજી પામવાના ખબર
થવા છે.

ડરમનવાળા શેઠ પ્રધાન કમરદીન
સ્ટીમર અમમુખીમાં અચાનક દેશ ઉપડી
થવા છે તે પાછા જવન્યુઆરી માસન
અરસામાં આવી પહોંચશે.

મી. એસ. પીરમાઇ બટલરની ટોપીની
ગાહેરખબર તરફ અમારા વાંચનારનું અમે
ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

રોકડ બજાર ભાવ.

આવંધ.	શી. પે.	શી. પે.
માંડલ ૧ અસ્તાલુ	૨૫ ૬	૨૬ ૦
બીમડીના	૨૮ ૦	૨૬ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૨ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦	૨૦ ૦
બીની સક્કર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
હુડાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
દેસી તુવેર દાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
તુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મસુરની	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મગની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અડદની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
„ દાળ	૨૫ ૬	૨૬ ૦
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
નહાઇ	૮ ૦	૮ ૬
બીનીસ.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડવું તેલ ૧ આસન	૪ ૦	૪ ૩
એરડીલું	૩ ૩	૩ ૪
મીઠું	૩ ૮	૩ ૯
નાળીએરનું	૪ ૯	૫ ૦
માંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
પીળા	૧૭ ૦	૧૭ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૯ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૪ ૬	૧૫ ૦
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ ૦ જા	૦ ૮	૦ ૮
મરઆ.	૦ ૪	૦ ૪ ૧
ધી પેટી ૪ ટીનના પૌં	૯ ૫	૯ ૧૦
પોરબંદર	૯ ૧૦	૧૦ ૦
પારાશીન ડીવોસ.	૬ ૬	૬ ૭
„ વાઇટ રોસ	૮ ૬	૮ ૭
„ „ ચાલન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
મળીયેર	૧૪ ૦	૧૫ ૦
ફલી	૧૦ ૬	૧૧ ૦
કાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
દુધ નેસલનું.	૨૦ ૦	૨૧ ૦
નીનક (લીવરપુલ)		
અસ્તા એકલું	૪ ૬	૫ ૦

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DHANJI MORAR,
Box 6931.DOORHI TELI,
Box 4980.FAKIR KALLAN,
Box 6031.Govind Dulabh,
Box 6031.GOVIND MOWJI,
Box 6369.LAKHMAN MADHU,
Box 5999.MORAR BIRKHA,
Box 5999.PARBEU HIRA,
Box 5999.PEMA JERAM,
Box 651.RATANJI KALLAN,
Box 5999.Ratipalsing,
Box 5999.D. M. SURATI,
Box 6031.Vannali Gossai
Box 6031.**KIMBERLEY**Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.AHMED MAHOMED,
1 Broad WayS. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.KHANDOORHAI & TULGARAM,
Box 362, 73 George Street.Mahomed Ally,
29 Strachan Street.

V. SAMY, Fruit Merchant.

Shamsodeen Hardoy,
25 Brett Street.Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Kemp.S. Nadrasen,
Fruiter & Confectioner,
45, De Beers Road,Rahim Jiwa,
Brett Street, Malay Kemp.**KLERKSDORP**Patel & Co.,
Box 198.YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.**KRUGERSDORP**A. E. CHOTABHAI,
Box 33.Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.Kalan Laloo,
Box 391.SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.VANMALI KOYA,
Box 294.**LOWER TUGELA**Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.R. S. Davey,
Bond's Drift.**MAFEKING**Cassim Soombar,
Box 81.Goolam Ally,
Box 41.Kajee Bapoo,
Box 79.C. Williams,
Market Square.**MIDDELBURG**

(TRANSVAAL).

A. E. BRANNA,
Box 35.I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.DAWOOD ISMAIL,
Box 150.**NYLSTROOM**A. M. Rawat,
Box 16.**PIET RETIEF**Ebrahim Osman,
Box 9.**PIETERSBURG**Abdul Laib Ali & Co.,
Corner of Joubert and Deven-
ish Streets,
Box 9.AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 179.HASSIM MOTI & Co.,
Market Square,
Box 149.MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.A. M. Bhyat,
Box 24.**P. P. RUST (T'VAAL.)**

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOMANDOO LA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.ANDOO RAHMAN,
Box 12.S. D. ROBERT,
Market Square.

MOOSA HASSAN.

M. E. Nanabbai,
Box 55.**PRETORIA**Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.MOOSA CASSIM ADAM & Co.,
Box 1120.V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.G. P. VYAS,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMONDM. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,

P.O. Box 43.

ROODEPOORTAhmedkhan,
Box 92.**ROBERTSON**K. M. NAIDOO & Co.,
Box 1**SALISBURY**Bhimjee R. Naik,
Box 50.**SPELONKEN**

(Transvaal.)

Keeavji Giga, Befoola.
Nanji Ghela, Simbafi.
Kalidas Khima, Madopi.**STANGER**G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.**STANDERTON**Amod & Ismail,
Box 44.Ebrahim Amod,
Box 44.**TONGAAT**A. A. GANDHI,
Railway Street.R. Kalpee & Co.,
Railway Street.Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.**UMSINGA**

Dada Osman.

VERULAMAmod Maier,
Wick Street.BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,

Box 72, Frosterley Estate.

Ragahjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.Ragahjee Devjee,
Goldsmith.Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BRABHA,
Box 56.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.
G. R. MOOLA,
Box 1.
Vannali Morar,
Box 43.

VRVBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.

WARMBATHS

M. E. NADEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nybroom

જોડાએ છે

સેડીરમીય ડીકાકટના મામડામાં કામ માટે ફરજીએ જોડાએ છે. આખા વરસ કામ ચાલશે.

વધુ વીસત માટે લખો:—

કબલજી. એફ. સ્ટેન્ટન

૬૫ કલબ આરકેડ, ડરબન

Khandabhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 342. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ ને રીટેલ મશ્વરે.

ઇન્ડિયન ઓસરી જથ્થામાં હિંદુસ્તાન ચી મંઝાવી સસ્તે દારૂ વેચવામાં આવે છે. ખાસ વી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા નું સરસ ચાવલ-ચોખ્ખું ગંધીચાણ-જમ બધે અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP.
Box 6031, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

"Indian Opinion" **Directory of Indians** **in South Africa.**

It is our intention, if possible, to publish a unique Directory, containing the names of Indian traders and others who have permanent addresses in South Africa and who have business connections, but such a Directory cannot be issued without the co-operation of those readers of INDIAN OPINION in its struggles and progress, and who believe it to be a medium of healthy instruction and education among British Indians in South Africa. If on forms given below our readers will send us the names of those who wish them to be included in the Directory as early as possible, it will materially help. The directory will be at once a mercantile guide, and, therefore, of considerable commercial value, it will facilitate inter-communication between Indians in South Africa, and its existence cannot but give importance and status to the community.

Merchants and others, who wish to take advantage of this splendid medium for advertising, should write for particulars and charges.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદોની ડીરેક્ટરી.

અમારો વિચાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદોની ડીરેક્ટરી જાપવાનો છે. આ ડીરેક્ટરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા ગાયુ રહેનાર દરેક હિંદોનું નામ ધંધો તથા ઠેકાણું જે તે અમને મોકલશે તો આપવા અમે તૈયાર છીએ. આ ડીરેક્ટરી કહાડવામાં આખી કેમની અમને મદદ મળે તોજ નીકળી શકે તેમ છે. એટલે કેટલાક મદદ કરનાર "વોલંટીયરો" નીકળી પડશે એમ અમે હમેદ સખીએ છીએ તેમાં એવામાં એવા દશ હજાર નામ આવી શકે એવું અમે ઈચ્છીએ છીએ. આ ડીરેક્ટરી કહાડવામાં મદદ કરનાર અમને નીચે બતાવેલું ફોર્મ કાપી ભરીને મોકલી આપવું. તેમાં અક્ષર સાફ લખવા મહેરબાની કરવી. દરેક ગામમાં આ પત્રના હેતુએ મહેનત કરશે તોજ અમારું આ સાહસ પુરું થાય તેમ છે. તેમાં દરેક વેપારી, દરેક ફેરીયાળા, દરેક મહેતા, સ્વતંત્ર ધંધો કરનાર કે નોકર હિંદી જે પોતાનું નામ દાખલ કરવા માગે તે વગર વૈસે દાખલ થઇ શકશે.

આ ડીરેક્ટરી કહાડવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેવી ડીરેક્ટરીનો મોટો રાખ્ય પ્રકરણી ઉપયોગ થઈ શકે. યાદ રાખવું કે જે કોમ બહાર પડવા માગે છે તેમાં આવાં સાધનો જરૂર હોવાંજ જોડાએ. ડીરેક્ટરી માત્ર વેપારીને કામની છે એટલુંજ નહિ પણ તે કેળવણીનું સાધન થઇ પડે છે.

જેઓ અમને મદદ કરવા તૈયાર હોય તેઓએ અમને લખવું. તેઓને ફેરમ મક્ત મોકલવામાં આવશે. બધાં ફેરમ બરાબરે અમને જેમ બને તેમ વહેલા મળવાં જોડાએ. ડીરેક્ટરીનાં નામ માત્ર ઇંગ્લેન્ડમાં આપવામાં આવશે.

આ ડીરેક્ટરી જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન છે. જાહેરખબરના બાવ અમને લખવાથી મળી શકશે.

Kindly cut out this portion fill in the blanks, and return to the Manager INDIAN OPINION, Phoenix, Natal. PLEASE WRITE CLEARLY.

Full Name.....

Address (to include postal, residential, and telegraphic address wherever available).....

Occupation.....

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. BOX 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

No. 24 Corner Commissioners & Van Riebeeck Streets
P.O. Box 284, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods

Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Jantleysspoort } Dis. RUSYEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.

Box 4. Tel. Add.: "BHANA."
અમદામ બાગી, બેસા ય. P. P. RUST.
VI. VI. 222.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &

Direct Importers,
Wholesale & Retail
Head Office: WARMBATHS,
AND 31 NYLSTROOM.

HORMAJCY IOOLCY,
DIRECT IMPORTER

GENERAL MERCHANT
P.O. Box 322, DELAGOA LAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rugs, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Bellows, etc., Furniture, Groceries,

Rough goods, etc., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial solicited.

Tel. Add: BRGDORD. P. O. Box 37.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 25.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.

Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GERT STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add.: "CAMROODEEN" Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jalliboy & Sarabjee Bros. Durban.
વજા મુજા બેસા મુજા.
અમદામ રૂસા, ૧૨૨૨,
૧૨૨૨, રૂસા મી.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Tackings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1129, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,

GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 212.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street

Durban. 36

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES

BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Portlandia."
Telephone 864.

સસ્તો અમને ઉચો માણ.
અન સીગરેટ, સુમાત્રા શીશ યોડ વર
જીનીયા રોડ વજેરે બતાની તમાકુ નીચે
કરનામે મળશે.
અન બેન્ડ રાખેશ વાંસ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, દુર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 22,
KRUGERSDORP.

COOLAM MORIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

Vrajdass & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail.
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 67. Telegraphic Address: "KHOTA"
HEIDELBERG, TRANSVAAL.
Branch:—KHOTA & CO., Nigel

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 48 Tel. Add.: "SULIMAN"
VOLKSRUST.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 370, Tel. Add "COOVADIA."

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુનિયામે સવલે પુરણો
શાગલા વિમાનો ઓફિસ.

સ્થાપના-વર્ષે ૧૭૭૫, ૧૭૭૫.

અહીં વરતે કમતીમે કમતી નાવ વિદે
દુનિયામાં સેયી સુની આગના પેશાની
એવીજ. જેની મુદી પાં ૩૦,૨૦,૦૦૦ ની છે.
જામી અપાવવાથી એકાદા એકાદા થાકુ બાવે
મળી શકશે.

૧. અહીં સુધી પુરેકા ગરુડા પુરેકા, જે
ગરુડા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા
પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા
પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા
પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા પુરેકા

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારની કંપની, લોમોટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સંસ્થા દર.

રૂટરની કંપની કાલપણ હોવાને મરિ હિંદુસ્થાન, ભૂપાન, યુરોપ, એમેરિકા અને
અમેરિકા તાર આકાશી છે. નિયમિત ધરતીને દર સરેલા રીક એક રીકોન અને
કંપની રીકો આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પેલા એકલી થકે છે.

રૂટરની કંપની તાર એકલનાર તથા લેનાર પછીના સરનામા સ્પષ્ટ કરે છે. આ
સ્પષ્ટ કરે નામને મરિ કાલપણ પછીના હોવામાં નથી આવતા. રૂટરની આજ કોઈ પુરેકા તે
દરેક રીકે સુપરસ છે. આવી રીકે નામ સ્પષ્ટ કરે કાલપણ કોઈ કાલપણ તાર લેવા તથા
મેકલપણથી પછી સરતે દરેક કામ ઉકેલી શકાય છે.

જામી કાલ કાલમા આવેલા તાર રૂટરની કંપની લેના અથવા કરી લેનાર પછીને કોઈ
કામ કરે છે.

જામી વિચાર મરિ નીચેને સરનામે લખો.

રૂટરની કંપની, હિંદુસ્થાન, એવના પુરેકા એવની,
રૂટરની એવની, એવની એવની, એવની એવની,
રૂટરની એવની, એવની એવની, એવની એવની,
રૂટરની એવની, એવની એવની, એવની એવની,
રૂટરની એવની, એવની એવની, એવની એવની,
રૂટરની એવની, એવની એવની, એવની એવની,

એવના પુરેકા એવની,
એવની એવની, એવની એવની,
એવની એવની, એવની એવની,
એવની એવની, એવની એવની,
એવની એવની, એવની એવની,
એવની એવની, એવની એવની,

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE OULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

CARL LANGE & N. N. OULABHDAS

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS.

GENERAL AGENT

P.O. Box 150 Tel. Add: "VYAS"

Corner Princes and Victoria Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

Box 117 Tel. Add: "CAJEE"

140 Church Street, LONDON E.C. 4.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Nartjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St, 219 & 223 Umgeni Rd.

P.O. Box 66, Durban.

Telegraph Address: "PILLAY & CO"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.**

See Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

5 Jones Street,

KIMBERLEY

LALA LAJPAT RAI'S PORTRAIT

Copy of Lala Lajpat Rai's portrait with
the Lala Lajpat Rai's portrait are
available at the rate of 1/6 (halfpenny) per
copy. 1/6 (halfpenny) per copy.

Copy of Lala Lajpat Rai's portrait with
the Lala Lajpat Rai's portrait are
available at the rate of 1/6 (halfpenny) per
copy. 1/6 (halfpenny) per copy.

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

BROADWAY.

Box 117 Tel. Add: "AHMED"

Broad Way, KIMBERLEY

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, November 2nd, 1907.

No. 44.

P.O. Box 128.

Telephone 314.

MAHOMED CASSIM CAMROODDEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
and
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telephone Address: CAMROODEEN.

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

On hand of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. (Fruit a specialty.)

Export and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE: —Beckett's Building, Market Square.

Box 128.

Tel. Address: TOMASELLI.

Johannesburg

TELEGRAMS:
JALBH & SORAB

JALBHAY & SORABJEE BROS.

Telephone No.,
833.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses for Rent at a cheap Rental.

Apply

PARSEE RUSTOMJEE

110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & Co.,

Market & Commission Agents.

Fruit and all kinds of Natal Produce
received for sale on Cape Town Market,
on commission.

IMPORT SETTLEMENTS.

References: Mr. J. V. S. Dreyer, the Market
Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited

Address: No. 8 NEW MARKET.

See Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street.

VERULAM

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॐ

स्वदेशी केरीना रसना दीन

आरसने ताछ केरीनारसमा कता केरुं नदि.

पुछा:—भइता बनेत आ केरीना रसने.

मैकुस १९०, पीरसंजो.

पिरामंदरनुं भुशभोहार नी

बयो:— श्री. श्री. कुपेरीया,

मैकुस १९०७, उरयान.

अभ्यापन भालना देवाही.

तमरा, अनिल, गलाह, इती रवेरे वया भालना
म-नीम इती -अभ्यापन देवम भालनाह ककत रास
भी गीरीवरो भुशभोहार आद दे. वया भालना भइ
नीमने ककताहि कुमुना मदी वयो देवा.
म-नीम भालनाह. ये भो. गरी. देवा.
N. A. Gaudhr, Tongaat.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

भसई ओछल (डु तेल)

ताहु अने ससु

अभारा हर भानाभा भनायल

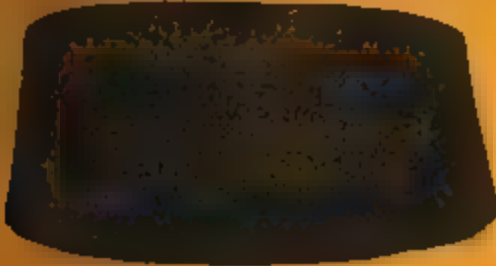
Address:—

110 Field Street, Durban.

નવી ટોપીઓ.

તરકીશ ટોપીઓ * ખુશનુમા રંગો.

એંગલોર અથવા નવાબ કેપ * ખુશનુમા રંગો.

હુગેરાઅન કેપ * ખુશનુમા રંગો.

સાઈકલીસ્ટ કેપ.

આઉન તથા કાળા રંગના શુઝ.

બહાર ગમના બોરડો ઉપર પુરું ખાન રાખી સારા પેકીંગ સાથે દુરત રવાના કરવામાં આવશે.

એસ. પીરબોઈ બટલર,
૫૦૬, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ,
ડુરબન.

S. Peerbhoy Butler.
506, West Street,
DURBAN.

દીવાળી મહોત્સવ

આથી સર્વે હિંદુ બ્રાહ્મણોને જણાવવામાં આવે છે કે અત્રેની દીવાળી મહોત્સવ કમીટી તરફથી તા. ૫ નવેમ્બર સને ૧૯૦૭ ને મંગળવારનો દિવસ, દીવાળી મહોત્સવ તરીકે ધાળવાને દરવવામાં આવ્યો છે; મારે તે દિવસે સર્વે હિંદુ બ્રાહ્મણોએ પોતાનો ધર્મ રોજગાર અંધ કરી, વિકટોરીઆ સ્ટ્રીટમાં આવેલા અમદુલ હકના મકાનને શણગારી સવારે આઠ વાગ્યેથી પુરુષ મુકવામાં આવશે ત્યાં પધારવા બહામણુ કરવામાં આવે છે; ને તેજ દિવસે સાંજના તેજ જગ્યાએ ૫ વાગ્યે જનરલ મેળાવડો મળશે. આ દુલ્હા પ્રસંગ નો લાભ લેવાને ટાઉનના તેમ જ અપકંટ્રીના કોઈપણ હિંદુસાધુ સુકશે નહીં, એજ વિનંતી.

લી. તાબેદાર સેવક

ફલમલાર્ડ અખુભાર્ડ દેશાઈ

સેક્રેટરી, દીવાળી મહોત્સવ કમીટી.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

ઈડિઅન ઓપિનિઅનની પુસ્તક નકલ ઈડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૧ ઓફીસ, તથા ધા સન ઓફ ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ ઓફીસમાંથી ત્રણ પેનીના ફામથી મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. દરસવાલ અથવા કેપ કોલોનીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીવાય નીચેને ટેકલેથી પણ મળશે

પોર્ટ હલીઝાબેચ—ટીકમદાસ બધર્સ.

પ્રોટેરીયા—મી. પી. એમ. જોશી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટસંખરત—મી. એમ. ખડેરીયા,

બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સખરત—મી. એચ. આર. દેશાઈ,

બોક્સ ૨૫૫.

કોંબરલી—મી. દુલ્હાનરામ ડી. ત્રીવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાઓઆબે—મેસર્સ દુલ્હાસ લાલચંદ

ની કુલ બોક્સ ૧૬૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal)	rs/0
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa)	
England and India)	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL
Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS
Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c,

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.
Leathers:—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites:—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores:—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods:—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle, and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24

BEAUCONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road,
Shahhoodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khariooa,
Mointjes Street, P.O. Box 24.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Bhurshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

ADDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidass Gheewla
Randeria, 21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
120 Castle Street.
C. P. Lucherman,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hussam,
Bambay House,
Amol Ismail Essack,
Box 10,
Oussim Suliman,
Box 27,
G. R. Moola,
Box 15.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suloman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJAY IDOLAT,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoxsen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHAI & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJDA & LAJMANO
Box 92.

DURBAN

ADDOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdul Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. AMODAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhann Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 130 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 110 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelin, Agent,
Box 507.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Uingeni Road.
JALIBHOY & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. S. Malan Kherula
143 Grey Street
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobacconist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.
S. Pearbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PHILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.
P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 114 Grey Street.
E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.
SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajising.

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON.

Bhimbhai,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazura Singh,
Box 292.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAT,
Box 44.
Aboomia Camroodeen,
Market Square,
V. RANGON & BRO.,
Box 116.

INHAMBANE

Abba, Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRARIM & Co.,
Box 1420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANOF,
Box 6031.
GODHAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Pring,
Box 5099.
M. A. KANODIA & Co.,
Box 3508, 41 Market Street.
Omarji Salo,
Box 5931.
A. A. PHILLAY,
Box 1353, President St.
SULMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3555.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.
DHANJI MORAB,
 Box 6931.
DOOKH TELI,
 Box 4980.
FAKIE KALIAN,
 Box 6031.
Govind Dulabh,
 Box 6031.
Govind Mowji,
 Box 6369.
LAKHMAN MADHU,
 Box 5999.
MORAS BHILKA,
 Box 5999.
PARESH HIRA,
 Box 6099.
PZMA JERAM,
 Box 651.
RATANJI KALIAN,
 Box 5999.
Ratipalsing,
 Box 5999.
D. M. SURATI,
 Box 6031.
Vannali Gessi
 Box 6031.

KIMBERLEY

Abbas Khan & Co., Butchers
 24 Strachen Street.
AMMED MAHOMED,
 1 Broad Way
S. Appathurey Chetty,
 2 Otto Street.
KHANDORRAI & TULGARAM,
 Box 382, 73 George Street.
Mahomed Ally,
 29 Strachan Street.
V. SAMY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Barday.
 25 Brett Street.
Ebrahim Adam,
 Dennie Street, Malay Kemp.
S. Nadarasan,
 Fruitrer & Confectioner,
 45, De Beers Road,
Rahim Jiwa,
 Brett Street, Malay Kemp,

KLERKSDORP

Patel & Co.,
 Box 198.
YUSUF PATEL,
 Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTASHAI,
 Box 33.
Eesop Ebrahim Patel & Co.,
 53 Market Street, Box 84.
Hassan Amod,
 Indian Location, Stand 16,
 Box 84.
ISMAIL AMOD CAJEE,
 Box 11.
Kalan Isloo,
 Box 391.
SULIMAN EBRABIM AMOD & Co.,
 Box 282, Market Square.
VANALI KOYA,
 Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadee & Son,
 Bond's Drift.
R. S. Davey,
 Bond's Drift.

MAPEKING

Cassim Soomar,
 Box 61.
Goolam Ally,
 Box 41.
Kajee Hajoo,
 Box 79.
C. William,
 Market Square.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL.)

A. E. BRAHRA,
 Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
 Box 117, Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
 Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
 Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
 Box 9.

PIETERSBURG

Abdul Latib Ali & Co.,
 Corner of Joubert and devn-
 ish Streets,
 Box 9.
AYOB MAHOMED & Co.,
 Box 134.
A. Gokaldas,
 Merchant & Baker,
 Box 179.
Hussim Moti & Co.,
 Market Square,
 Box 149.
MENTA & KHANDERIA BROS.,
 Box 160, Market Street.
A. M. Bhyat,
 Box 21.

P. P. RUST (TVALL)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
 Box 99, Church Square.
ABDOOL RAHMAN,
 Box 12.
S. D. BOBERT,
 Market Square.
MOOSA HUSSAN.
M. E. NANABH,
 Box 55.

PRETORIA

Ambarum Parshotam,
 Tailor and General Dealer,
 156 Prinsloo Street.
Ayob Hajee Beg Mahomed,
 Box 498.
HAJEE HANID,
 Box 57, 338 Prinsloo Street.
Mahomed Aha,
 Box 498, Prinsloo Street.

MOOSA CASSIM ADAM & Co.,

Box 1120.

V. S. Pillay,

Wholesale Fruit and Produce
 Merchant, Box 1642.

TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,

Box 357, 308 Church Street.

G. P. VYSE,

Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sta.

RICHMOND

M. A. Parekh,
 Forbunder Trading Co.,
 P.O. Box 43.

ROODEPOORT

Ahmedkhan,
 Box 22.

ROBERTSON

K. M. NAIDOO & Co.,
 Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
 Box 59.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.
Nanji Ghela, Simbafi.
Kalidas Khimna, Madopi.

STANGER

G. C. Patel,
 Box 67, 18 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
 Box 35, Road Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
 Box 44,
Ebrahim Amod,
 Box 44.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
 Railway Street,
B. Kalpee & Co.,
 Railway Street.
Valabh Keshav,
 Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
 Wick Street.
BADU TALWANTUNG,
 54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
 58 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
 Goldsmith & Watchmaker,
 22 Wick Street.
M. E. Vawda,
 Merchant & Farmer,
 Box 72, Frosterley Estate.
Ragahjee Rugnath, Goldsmith,
 Moss Street.
Ragahjee Dawjee,
 Goldsmith.
Soobhan, Mineral Water Factory,
 Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BHABHA,
Box 96.
ESSOP SULJMAN,
Box 45.
G. R. MOOLA,
Box 1,
Vannali Morar,
Box 43.

VRYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.

WARMBATHS

M. E. NAGDER & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

DAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

**TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET**

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 262. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હાલસેલ ને શીશ મરચડા.

ઇંગ્લેન્ડના મોસરી નવાનું પેટન્ટ
થી મંગાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ બી પોરનું તથા કલકા
નું સરસ આવડા-ચોખું ગંધીઆણું-ગય
બધું. અગમચાળે કરી જુઓ.

STAND 51, 17th Street, VREDEBURG.
Box 6631, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

"Indian Opinion" Directory of Indians in South Africa.

It is our intention, if possible, to publish a unique Directory, containing the names of Indian traders and others who have permanent addresses in South Africa and who have business connections, but such a Directory cannot be issued without the co-operation of those readers of INDIAN OPINION in its struggles and progress, and who believe it to be a medium of healthy instruction and education among British Indians in South Africa. If on forms given below our readers will send us the names of those who wish them to be included in the Directory as early as possible, it will materially help. The directory will be at once a mercantile guide, and, therefore, of considerable commercial value, it will facilitate inter-communication between Indians in South Africa, and its existence cannot but give importance and status to the community.

Merchants and others, who wish to take advantage of this splendid medium for advertising, should write for particulars and charges.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી.

અમારો વિચાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી જાણવાનો છે. આ ડિરેક્ટરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા જનુ રહેનાર દરેક હિંદીનું નામ ધંધો તથા કેટલાક જો તે અમને મોકલશે તો આપવા અમે તૈયાર છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં આખી કામની અમને મદદ મળે તોજ નીકળી શકે તેમ છે. એટલે કેટલાક મદદ કરનાર "વોલન્ટીયરો" નીકળી પડશે એમ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ તેમાં જોજમાં જોજા હજાર નામ આવી શકે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં મદદ કરનારે અમને નીચે જતાવેલું ફોર્મ કાપી ભરીને મોકલી આપવું. તેમાં અક્ષર સાફ લખવા મહેરબાની કરવી. દરેક જામમાં આ પત્રના હેતુઓ મહેનત કરશે તોજ અમારું આ સાદસ પુરું થાય તેમ છે. તેમાં દરેક વેપારી, દરેક ફેરીવાળા, દરેક મહેતા, સ્વતંત્ર ધંધો કરનાર કે નોકર હિંદી ને પોતાનું નામ દાખલ કરવા માગે તે વગર વૈસે દાખલ થઈ શકશે.

આ ડિરેક્ટરી કહાડવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેની ડિરેક્ટરીનો મોટો રાજ્ય પ્રકરણી ઉપયોગ થઈ શકે. યાદ રાખવું કે જે કોમ બહાર પડવા માગે છે તેમાં આવાં સાધના જરૂર હોવાંજ જોઈએ. ડિરેક્ટરી માત્ર વેપારીને કામની છે એટલુંજ નહિ પણ તે કેળવણીનું સાધન થઈ પડે છે.

જેઓ અમને મદદ કરવા તૈયાર હોય તેઓએ અમને લખવું. તેઓને ફોર્મ મળત મોકલવામાં આવશે. બધાં ફોર્મ ભરાઈને અમને જેમ અને તેમ વહેલા મળવાં જોઈએ. ડિરેક્ટરીનાં નામ માત્ર ઇંગ્લેન્ડમાં આપવામાં આવશે.

આ ડિરેક્ટરી જાહેરખતર આપવાનું ઉત્તમ સાધન છે. જાહેરખતરના બાવ અમને લખવાથી મળી શકશે.

Kindly cut out this portion fill in the blanks, and return to the Manager
INDIAN OPINION, Phoenix, Natal. PLEASE WRITE CLEARLY.

Full Name.....

Address (to include postal, residential, and telegraphic address wherever available).....

Occupation.....

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી જાય.

સીધી મુંબઈ

૧૫ દિવસમાં મુંબઈ

ફક્ત જનાર બાધ્યો માટે અતિ હિતમ તક.
ફક્ત જેરા બજારે જે ત્રણ કલાક રોકાઈ

સીધી મુંબઈ

સીધી મુંબઈ

સ્ટીમર અમરલાલા. ૫૦૦૦ ટન

તારીખ ૧૨ નવેમ્બરના અરસામાં મુંબઈ સારું રવાને થઈ જશે.

આ લેનની દરેક આગબોટમાં એ સ્ટીમર છેલ્લી નવી અનેલી જે જેથી વધી હિતા
વળી ચાલી રહે છે માટે મુલક જનાર બાધ્યોએ આ તક નહીં મુમાવતા પોતાની ટીકીટ
તાકીદે અમારી મારફતે કદાવી લેવી.

એ લેનની મુંબઈ ખાતે ફરનારી દરેક આગબોટની અંદર ચુલા, પાણી, ખતી,
ખાનપણ, મુલાકાપાના, તળજરૂ વીગેરે દરેક પ્રકારની અતી હિતમ સગવડ છે.

ખાસાયાલાં સહીત મુલક જનાર સાહેબોને એ લેનની કાઠપિણુ આગબોટની
અંદર થોડી મુસાફરી અને સરવે પાતની મુખાકારીનાં સખએ મુસાફરી કરવી બહુજ
સગવડ ભરેલી થઈ પડે છે. કેકની અંદર ઓરતો સારું ધિલાવટી જગ્યા આપવામાં
આવે છે.

કોઈને ટરાંસવાલ ખાતે આગળથી ઓરડર જોઈશે તો અમને ખબર કરેથી તરત
સવડ પડશે તેમ મોકલી આપશું. તેમજ જોહાનસબરગમાં મી. ઇસિપર્મીયાને મળેથી
તેવણુ પછી મંગળી આપશે.

એ લેનની દરેક આગબોટો મુંબઈ પહોંચેથી તરત તાર મારફતે અતરે ખબર
મળેથી તે ઉપરથી જાપા મારફતે દરેક સાહેબને ખબર કરવામાં આવે છે.

એ લેનની આગબોટ અમરુખી જે તા. ૨૩ અક્ટોબરના સીધી મુંબઈ સાડ
હકારી ગઈ છે તેમાં ગએલા સાહેબોની ઇદ મુંબઈમાં થશે.

વધુ ખુલાસા માટે સખો અથવા જાને મળો.

King & Sons,
West St. Durban.
M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59.
Durban.

મેસરસ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટીટ, ડરબન.
મેસરસ એમ. સી. આંગલીયા કું.
૩૩૯ પાઇન સ્ટીટ બોક્સ ૫૯.
ટેલીફોન નં. ૯૨૭ ડરબન.

મેસરસ મુલેમાન ઇસમાઇલ મીયાની કું.
પોસ્ટ બોક્સ ૩૫૫૩, જોહાનસબરગ.
મેસરસ પોરેલીની કું.
પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૮, કલાકેડારપ.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakbman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

orar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

[Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

Indian Opinion

VOL. V.

PIZENIX, NATAL, SATURDAY, NOVEMBER 2ND, 1907

No. 44

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
A Question of Ethics	449
Asiatic Eating Houses	449
Who said 'Yellow Peril'?	450
The Gallant Runaway	450
Fact Versus Theory	450
Answer to Correspondent	450
OTHER ARTICLES:—	
At the Heart of the Empire	450
A Problem in Race Ethics	452
Asiatic Eating Houses	452
The Passive Resister	453
S.A. British Indian Committee	454
An Appeal to Sir Wm. Wedderburn	454
Federation and Indians	455
Registration Notes	455
Indian Re-Indentures	457
Autumn Announcements in the Book	
Trade	458
A Loyal Tribute	458
Natal Dealers' Licences	458
Anti-Asiatic Movement in America	459
Late News	459

Indian Opinion

SATURDAY, NOVEMBER 2ND, 1907.

A Question of Ethics

It is a gratifying pleasure to acknowledge the indebtedness of British Indians to our contemporary of Bloemfontein for its fearless advocacy of their right and just cause. The *Friend*, unlike other South African journals, has, from the very beginning, taken the right line, and has plunged in *medias res*, and has refused to make national ethics subservient to expediency.

In a recent editorial, which we reproduce elsewhere, our readers may perceive the latest summing up, from an unprejudiced outside source, of the position of affairs at the present moment. We learn, on the one hand, that, on a certain day, no less than 48 Asiatics, including several well known men, made application in Pretoria for Registration certificates under the new legislation, and that, in consequence, the Government are warranted in confidently asserting the existence of a considerable weakening on the part of the Asiatic communities. On the other, the *Friend* scathingly alludes to the existence of "hand-uppers" in every community, the fact that not more than 16 wretched men had so far made application in Johannesburg, where the bulk of the Asiatic population is concentrated, and the further fact that some 400 Asiatic refugees from the Transvaal have left

South Africa pending the re-adjustment of affairs, being presumably unwilling to accept the provisions of the Registration Law. We may add, parenthetically, that quite half of the adult male population is to-day absent from the Transvaal, for one reason or another, but all of these absentees are unwilling to even consider the question of their return until this struggle is ended one way or the other.

No doubt the Transvaal Government are taking credit to themselves for the brilliant manner in which they are solving the Asiatic question in that Colony, but, as the *Friend* says, there is no honour, there is no justice, there is no morality in such a policy. It is a dishonest policy, a policy of spoliation pure and simple. And what is infinitely worse, it is a policy of unctuous hypocrisy, compared with which "Oriental" duplicity is a mere nothing, for the Government will not scruple to aver that those who have left the Colony had no right to be there. But only on the assumption that no Asiatics have any right whatever in the Transvaal is it possible to accept such averments.

Meanwhile, we may be permitted to congratulate the Transvaal Government upon their great "scoop" of "well-known" Indians. Many of these are well-known cowards, and others are far better known to-day, in the midst of their humiliating isolation, than ever they were before their acceptance of the enslaving pasteboard. We wish the Government joy of the 16 renegades who made application in Johannesburg. One of these, as is notorious, has forsworn himself, and is regarded with contempt by the rest of the community. We draw attention, too, to the two Madrasahs who were cajoled by the registration officials into laying a fictitious charge of assault against an Indian hawker who had mildly expostulated with them on the enormity of their conduct. To this day, the two men are ignorant of what they have done, whether they are registered, and in what registration consists. There are, likewise, the unfortunate employees of European masters, who do not scruple to intimidate their servants. Beyond all doubt, the Government will succeed in drawing into their net the cowards, the backboneless, the degraded, and the ignorant of the community, whilst the strong, honourable men, who value their self-respect above all things, will either challenge the Government to do their worst—and a very limited worst that is, as General Smuts well knows—or shake the dust of the country from their shoes.

What sort of a patriotism, what sort of an imperialism is thus being manifested by the Transvaal Government

we leave the public to judge. But we fearlessly declare that, by their obvious preference of renegades and traitors, they are perpetrating a scandal, a monstrous crime, unequalled in the annals of the civilisation of to-day, and only comparable with the measureless machiavelism of the past. General Smuts obviously cleaves to an obstinate disregard of the elementary facts of national honour, and we may easily suppose that the Transvaal will reap its due reward in the fulness of time.]

Asiatic Eating-Houses

In another column we publish the letter of the British Indian Association addressed to the Transvaal Government on Asiatic Eating-Houses. The clause requiring the nomination of European deputies in the event of the owners being absent or requiring any deputies at all is remarkable for its subtleness. If the regulation is sanctioned, it means practically the closing of all eating-houses owned by Asiatics. Except for the serious loss that will be sustained by Asiatic owners of Kaffir eating-houses, in respect of which also European deputies are required, the owners may not suffer any other injury or inconvenience; but the enforcement of such a bye-law regarding eating-houses catering for Asiatics not only entails a fairly pecuniary loss for the owners, but the owners will find it utterly impossible to carry on eating-houses. A Mahomedan kills his meat in a religious manner. How can he employ a European deputy? A Hindu, if he is orthodox—it may be superstitiously orthodox—would refuse to be served by a European and would refuse to touch cooked food handled by a European. The net effect, therefore, of the regulation would be that either the Asiatic owner should give constant attendance at the eating-house, or he should close his business, thus depriving the Indian community of any convenience for taking meals. We cannot believe that the framers of the regulations can ever have contemplated any such disastrous result. There may be something to be said for having a regulation of that description in connection with Kaffir eating-houses, but we ourselves fail to see the reason. But there is no justification for the restriction in connection with Indian restaurants. There are very few in Johannesburg, perhaps not more than three, each catering for a particular section of the community, and each just struggling to eke out a living. Indeed, even the imposition of a licence for them is a hardship. There can be no meaning in imposing regu-

lations for three restaurants having attendance of, perhaps, not more than ten per day. But when it comes to insisting on a European deputy being appointed, the imposition becomes at once vicious and intolerable. And such regulations become possible only because Indians are held in the Transvaal to be cheaper than dirt. That is perhaps one of the most powerful reasons why such a stubborn fight is going on in respect of the Asiatic Registration Act.]

THE AUTHOR OF "THE ASIATIC DANGER IN THE COLONIES" must to-day be shaking in his shoes.

His prophet has deserted him, his shibboleth has been taken from him, and he is left alone to manufacture striking head-lines. It is a sad and desperate position, and we commiserate with him most earnestly. It is not always that a man's sins find him out so rapidly, and Mr. Neame is particularly unfortunate in the swift retribution that has been meted out to him, at a time when the public—that is, of course, the unthinking public—was beginning to realise, from the awful example of British Columbia, something of the cogency of his arguments. The cable agencies state that at a banquet given in honour of Mr. Rudyard Kipling some days ago, which function was attended by Sir Wilfrid Laurier and three other Ministers, Mr. Kipling, in the course of a speech, dwelt on the inadvisability of the Asiatic exclusion policy which, he said, was bound to fetter the mind of the nation. Will Mr. Neame and his fellow-patriots mark, learn, and inwardly digest?

GENERAL SMUTS HAS A REPUTATION for courage. He is rapidly gaining a wider one for the timely exercise of that discretion which is the better part of valour.

The Gallant Runaway

When he cannot successfully threaten, he will not even stop at the half-way house of cajolery, but collapses ignominiously without a struggle. This is what has happened in the case of the Shop Hours Regulations. A certain section of the public, mostly aliens, have, by prolonged shouting and vehement expostulation, succeeded in compelling the Colonial Secretary to withdraw the, to them, obnoxious regulations. It is curious to note that the Chinese and Indian storekeepers were fully prepared to loyally abide by the arrangements made by the Government for the public welfare. Let us note the contrast between this action of Mr. Smuts and his treatment of Asiatics. The "brav' général" could not face the clamour of the non-Asiatics (aliens though many of them are), because they have votes and are prepared and able to use them. He

wisely succumbed to the pressure brought to bear upon him, as he would say in his own excuse, because their arguments had not been fully heard or carefully weighed. But when the worthy General has to deal with a despised (and, let us add in parentheses, voteless) community whom he can malign, injure, and threaten with impunity, his tactics were very different. Safe in the knowledge that the large bulk of the population is indifferent to the sufferings of the unhappy Asiatics, and that the remainder are, from to them, various interested motives, violently hostile, he has refused to recall the legislation so hastily put forth, so ill-conceived, so overweighted with injustice. How does one characterise the "courage" manifested by the bully? Moral? We trow not!

THE THEORY THROUGHOUT SOUTH

Africa is that Asiatics are not wanted. The fact is that their industry is so much valued

that no part of South Africa can really do without them, and wherever that industry is not made use of, the soil has been allowed to remain uncultivated. Natal, having long tasted the fruits of Indian labour, has never had enough of it. Undaunted by the anti-Asiatic wave, and not wishing to see their profits diminish, the European farmers of Natal are devising means to secure more Indian labour. The *Natal Mercury* states: "In spite of the agitation against Asiatics which has been going on in various parts of South Africa recently, the demand for Indian labour still far exceeds the supply. The Indian Immigration Trust Board has notified that the instalment the employers pay on the re-indenture of Indian labourers is to be reduced, the savings going to increase the wages receivable by the employees." It is true that these very farmers would have Indians only as labourers, but would avoid them if they came as free men and competitors. But, as the vulgar saying goes, they cannot eat their cake and have it. It requires two to make a contract, and, if Mr. Motley is not to belie his reputation for honesty and Lord Minto the expectations he has raised about his regard for the welfare of Indians, no matter where they may be settled, they will have a great deal to say in the matter. In our opinion, the balance will never be redressed and peace will never reign, so far as Indians are concerned, until the whole system of indenture is wiped out of existence.]

Answer to Correspondent

M. B. M. Many thanks for your opinion. It is, however, unobtainable by our English columns.—M. L. G.

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

London, October 1, 1907.

In Holiday Mood

Since writing to *INDIAN OPINION* a month ago, I have been far away from London, and, for the greater part of the time, almost out of touch with the race and rush of cities; purposely so, for the sake of physical health and mental refreshment. But, according to the dictum of a veteran journalist, "a journalist on holiday is the nearest approach I know of to the genuine British Schoolboy." It is somewhat in this mood that, before putting on the work-a-day garb and returning to the usual routine of stern duty, I jot down a few holiday impressions for this communication. Truly this month of September, just passed into history, with which I ought to deal, has been our one summer month this year, and those who were able to leave work behind during the past few weeks have been rewarded with delightfully fine, warm, sunny weather. "Our Indian summer," it has been called, and perhaps the scent of the woodlands, the breeze of the moorlands, and even the salt spray of the North Sea may tinge these jottings with an interest not less real than that evoked, one hopes, by the usual monthly chronicle of happenings in the world of men and things.

Not that I want to shut the human element out of my record. Far from it. So, to begin with, let me say something about the serious-pleasurable business, known in official parlance as the Annual Conference of the Institute of Journalists, which took place at Scarborough about the middle of the month. The flattering title of the "Queen of Watery Places" has been bestowed upon this delightful holiday resort in Yorkshire, and not without reason; when, in addition to its natural charms, the town gave the journalists a typical Yorkshire welcome of overflowing hospitality, it will be understood that the Conference week was entirely enjoyable.

At this annual meeting journalists from all parts of the British Isles are gathered for the purpose of transacting the serious business of the year—usually disposed of in three or four meetings—and for social intercourse. As many bring their wives and daughters with them, feminine charms grace the festive occasions that form the principal occupations of the week. This year the York and Hull District of the Institute were the hosts and the programme arranged included hospitality of a delightful order. The Mayor and Corporation of Scarborough gave the Conference an official welcome and granted the use of the beautiful Town Hall for business meetings. The Mayor, Councillor J. W. Rowntree, was made an honorary member of the Institute, with the promise, as Sir Frederick

Wilson, the President, assured him, that he would not be called upon to write a leading article at a moment's notice! But civic hospitality extended beyond the Town Hall; it included an evening reception largely attended by the notabilities of the neighbourhood and the members of the Conference, numbering about three hundred and fifty.

Other hosts were the Earl and Countess of Londesborough, whose seaside home at Scarborough is renowned for the hospitality dispensed in an informal and hearty manner. The Marquis and Marchioness of Normandy also gave a delightful garden party at their beautiful old home, Mulgrave Castle, near Withby. Nothing was wanting which could add to the enjoyment of the guests; the extensive woods lured many to their green glades, the gardens attracted others, and the venerable pile of the Castle proved particularly interesting; and the host himself did not hesitate to supplement the efforts of his servants in carrying refreshments to the visitors who lined the tables in the big tent erected for this most useful purpose. Mulgrave, too, has interesting literary associations. It was while he was a visitor at the Castle that Lewis Carroll thought out his inimitable book, "Alice in Wonderland," and used to wander down to the sandy beach close by to tell tales to the happy children playing there and hear their ideas. Charles Dickens, too, was another visitor to the Castle, which on the one side overlooks the wide expanse of the North Sea and on the other the Yorkshire moorlands stretching far into the distance. Mention must also be made of the courteous hospitality of the North Eastern Railway Company in conveying the Conference to York, showing them the up-to-date carriage and wagon works, where the latest "diners" and "sleepers" and the most modern horse-boxes or cattle trucks are brought into existence by an army of workmen and the newest machinery, and then inviting the visitors to a substantial luncheon presided over by the Chairman of the Directors.

Hot York has other interests beyond industry, its magnificent Cathedral, ancient walls, its ruins which tell of strenuous days gone by make it one of the shrines of an American's pilgrimage. What further could be said? The Lord Mayor of York was desirous that the journalists should have some clear idea of the part that the City has played in England's history, so, after providing civic hospitality he introduced a number of gentlemen, all wearing the White Rose of York as a badge, who acted as guides to the antiquarian lore on which each one was an expert. It was only the windows of evening which put an end to the tour of the city, and the day, as one of the guides said, "of the great Master of the City, during in times of war, and the many deeds that have made the City

famous in peace. So far back as the reign of Stephen, York possessed a chief Magistrate dignified by the name of Mayor and a Parliament met in the City in the days of Henry II. Learning and Art flourished even though, as was the ancient custom, the city had to be protected from enemies by means of its substantial walls, which to-day, in their restored condition, are the delight of residents and visitors.

But to come back for a moment to the Conference. The retiring President, Sir Frederick Wilson, one of the new-made Liberal knights, and Editor of the *East Anglian Times*, makes way for Mr. Alfred F. Robbins, who for nearly twenty years has been associated with the *Birmingham Daily Post*. He is a man of wide sympathy and culture, and his year of office as President should be noteworthy. He is a man who has the happy gift of saying the right thing at the right moment, and of the many charming little speeches he made during the Conference none was more to the point than that which brought to a conclusion the private luncheon given by Mr. M. S. Das, C.I.E., of Orissa, to about thirty leading men of the press whose engagements or duties gave them leisure to accept the oriental hospitality of one of India's notable sons.

Mr. Das, Miss Das, and the Raja of Kanika have been prominent among Indians in England this summer, and their brief visit to Scarborough during the Conference week afforded an opportunity for Mr. Das to put the case of Orissa before men of power and influence in the world of newspapers. Mr. Das, whose devotion to his people is unwearied and selfless, who makes no call upon public funds for the widespread work he is doing on their behalf, has conferred with Mr. John Morley, with Members of Parliament, with officials and non-officials, with workers for the cause of righteousness and humanity during his stay in England, and it was a happy coincidence that the course of events gave him an opportunity of having a straight talk with some journalists just before he left England for India. Mr. Das does not preach disloyalty or sedition; but he protests against unfair treatment of the Uryia people in the matter of treaty rights, of religious privileges, and of administrative measures. His brief and simple speech called forth universal sympathy, and the substantial pamphlet, in which he has set down the facts of the case, together with all necessary evidence, was distributed to satisfy the interest aroused. Already it has borne fruit; articles of a serious and important nature have appeared in a number of newspapers and others will follow, for the demand for the pamphlet has involved a further issue in order that those who asked may have a copy.

The presence of an Indian lady, too, a gifted, charming lady, had an excellent effect; it revealed, as no

books can do, the ideal, realised in daily life, of accomplished Indian womanhood. Miss Das has been undergoing the usual course of training for teachers in England in order that she may guide the education of women and girls of position in Orissa; she would have continued her work this autumn but for the fact that our winter treated her very badly in the matter of health and her father would not allow her to face a second one. She will probably return in the spring. The fact that she had done this in order to be of service to her people made her a heroine in the eyes of many journalists, while an added charm in feminine—I believe also in masculine—eyes was her picturesque Indian dress. India, and Indians everywhere, may feel proud that journalists at Scarborough had such good representatives as Mr. and Miss Das, and the Raja of Kanika as a basis for their estimate of India and her people.

My space is running out, and I have not even come to the subject of motoring through rural England with which I meant to deal. I can only refer to one part of our journey, namely, Sherwood Forest, a sylvan paradise in the heart of England. Monks in the olden days were credited with the exercise of a wise discernment in the location of their monasteries; ideal positions of natural beauty, a convenient river or stream for the exercise of the gentle art of the angler and the supply of fish for Friday, fertile lands, with possibilities, too, for the chase, were among the advantages usually sought. Where could they be found in more lavish abundance than in the region of Sherwood? Small wonder that landed proprietors and aristocratic families have succeeded to the heritage left by monks of the Midlands. Small wonder, too, that such sagacious people as Robin Hood, Friar Tuck, Little John, and the rest made merry in Sherwood, and that Robin Hood's "Larder" should be one of the places of interest to be visited to-day. The comprehensive term of "The Dukeries" is now given to the district because of the number of ducal homes to be found there. The long roads through the Forest, with their broad strips of grass, lead on from one delight to another. Far as the eye can reach giant oaks, quite big enough to hide a dozen fugitive kings are to be seen; and when balmy, sunny September begins to colour the leaves with the magic of autumn, no more restful or invigorating spot could be found for a wearied, but now refreshed—

OBSERVER.

LONDON MAHOMEDANS' PROTEST.
On November 9 there will be a meeting in the Cannon Hall of representative Mahomedans in the United Kingdom to protest against the Ayatollah's restrictions in the Transvaal.—*Reuter.*

A Problem in Race Ethics

C.W.VII

325

The *Friend* of October 14th writes as follows:—

From Pretoria comes the report that the resistance of the British-Indians to the Registration Ordinance is believed by the authorities to be weakening. The grounds for the belief are stated to be that some 48 Indians, a few of them prominent members of their community, have applied to be registered in the Transvaal capital. At Johannesburg, however, where the mass of the British Indians reside, there have been only 16 applications, of which but one was made by a local Indian, the others coming from the outside districts. To our mind, the above figures are not nearly so significant as those which state, further on in the report, that 100 Indians, presumably from the Transvaal, were to embark to-morrow from Durban for India. The British Indians in South Africa might be expected like any other community, whether white or coloured, to develop under pressure of persecution their own percentage of handsuppers. What claims our notice is the fact not that two or three scores of them have submitted weakly to a law which they consider degrading and unjust, but that a larger number prefer to keep their self-respect at the price of leaving the country. The action of the Transvaal Government in this matter has been morally wrong and diplomatically foolish. Those British Indians who have protested against the Registration Ordinance are British Indians who possess a full and admitted legal right to live in the Transvaal, a right derived from long previous residence. The Government have decided, without the slightest justification so far as we can see, to make their further enjoyment of that right conditional on their submission to a law which stigmatises them as serfs or felons. It is the simple fact that the finger-print method of registration has hitherto been confined in the Transvaal to convicts and indentured Chinamen. Some may think that the race inferiority of the British Indians makes it excusable to treat them in this fashion. If they were an inferior race, we have no right to mark our superiority by oppressing them, but is it so sure that they are inferior? We have Indian regiments which rank in their soldierly qualities with the flower of our army. Our universities frequently see their best prizes carried off by Indian students. In capacity for abstract thought and insight into the mystery of things the Westerns still sit as children at the feet of the Easterns. If capacity for trade and commerce be made the test, it is generally admitted that the average white man has in these no chance against the competition of the average Asiatic. In this last fact we have unquestionably the true reason for the feeling on which the British Indians in the Transvaal are being

subjected. No doubt, we possess as a white race the military advantage over the Asiatics, but one of the anxious questions which agitate the minds of European statesmen is the question how long that advantage is going to last? Possibly the Asiatic myriads will within a few years wake from their torpor of centuries and overwhelm the West as they have done more than once before. Should they not do so, it will not be because the Transvaal Government are not helping to arouse them. Every British Indian sent back to his own country by the injustice of the Transvaal Government will take with him an ineradicable sense of wrong, and it is odds he becomes an agitator and foments that dislike of the white man's rule with which India is already smouldering. We know that the last thing the Transvaal Government wished to do was to add to the anxieties of the Imperial Government. Yet the fact is they are getting rid of their own share of the Asiatic problem in a manner which complicates and increases the Imperial Government's share. For this reason we consider the Registration Ordinance unwise as well as unjust. We do not suppose that under pressure from India the British Government will bring pressure to bear on the Transvaal Government, demanding the revision of Asiatic legislation in that colony, or, perhaps (as some fear) the opening of the doors of ours to the entrance of British Indians. The old country is exceeding patient of the procedure of her colonies and leaves them their own way, even when her own interests are hurt thereby, nor does she discharge herself of the liability of defending them with her fleet at her own cost. All this the Transvaal Government recognise. General Botha's Cabinet are personally the friends of the Imperial Government but yet, by means of their Asiatic measures, they are getting their friends into trouble. Surely there was a better way?

Having written thus much let us suggest the proper alternative. This would have been to pass in the first place a law forbidding the future immigration of Asiatics; no matter under what pretexts. In the second place, it would have been proper to lay down rules to which all Asiatics in the Colony would have to conform as the condition of their continued residence therein. But if there were any Asiatics who preferred to leave rather than submit to these rules, and could prove that they suffered damage by leaving they should receive liberal compensation. Suppose the whole Indian population of the Transvaal had asked the Government to buy them out, the cost would have been cheap compared with that of an Indian mutiny, and, perhaps the Imperial Government, as interested in a just solution of the difficulty, would have consented to share the cost. To our mind the Imperial Government are responsible as having made the

case of the Indians in the Transvaal a pretext for the late war. Unquestionably, the Asiatic problem is one which a federated South Africa will have to take up as a whole. Natal is even more vitally interested than the Transvaal, and has less means of helping herself. Her solution of her difficulty may be, as we have several times suggested, to mark off a portion of her territory as an Indian pale, within which all British Asiatics will have equal rights with Europeans, but outside which their presence will not be permitted in South Africa. We have the most perfect right to keep our country for ourselves and to decline to be ousted by alien races. We have no right to inflict insult or loss on individual members of those races.

Asiatic Eating Houses

[The British Indian Association has addressed the following letter to the Transvaal Government:—

My Association has noticed in the Municipal Minutes certain Bye-Laws with reference to Asiatic Eating Houses, one clause of which requires the owners of these Asiatic Eating Houses to appoint as their deputies white men only. A general notice, too, has been issued to owners of Asiatic Eating Houses by the Municipality, informing them that "As it is probable that the nomination of a deputy will be required by the Committee in every case, applicants should forward to the undersigned, without delay, the name of such deputy." The notice shows that it is the intention of the Municipal Council to insist on a white deputy being appointed in each case.

Asiatic Eating Houses are very few in number, and both Mahomedans and Hindus would have religious objections to a European deputy having anything to do with their food-stuff. Moreover, these Eating Houses have hardly more than ten customers on an average per day, and it is not possible for them to afford the expense of European or other deputies.

In the humble opinion of my Association, the proposed Bye-Law would impose a very great hardship on the few Asiatic Eating House keepers. My Association, therefore, ventures to trust that sanction for the Bye-Law will be withheld.]

SEEN FROM THE MOON. Who says the Indian boys are not smart? asks the *Mercury's* "Man in the Moon." One day last week a Victoria County resident had to come to Durban on business. After his departure, his wife noticed that he had forgotten a parcel that it was most important he should have, but did not know where to locate him in town. Nothing daunted, she despatched an Indian boy with a letter addressed to "Mr. —, somewhere in Durban." That Indian boy duly arrived, and in a remarkably short time found the man and delivered the letter and parcel.

The Passive Resisters

Scene on Von Brandis Square

[The *Star* of the 23rd inst. has the following:—

The passive resistance of the Indians to the Registration Ordinance has, with the approach of the end of the month, become a very active element. This day week (October 31) is the last day for registration under the law, and naturally Indians who have a stake in the country are becoming anxious as to the risk they are taking in not complying with the law. The Colonial Secretary has put the issue beyond doubt. There is to be no bartering with the law. Speaking to his constituents a few weeks ago, Mr. Swets gave his final warning to the Indians.

He said the Indians had been given time to register, and the Government found that pickets of coolies had been placed near the registration offices, with the result that only a few registrations had taken place; but he would just remind them that all things had an end. The law would be rigidly enforced, and any Indian who has not registered himself after the date of expiration of the registration will be put across the border.

The registration office has been open on Von Brandis Square all this month. At first it attracted but little attention, as the Indians showed no disposition to register. Within the last few days, however, a number of Indians have taken steps to comply with the law, and there is every indication that if the system of picketing, amounting to intimidation, which is being enforced by the British Indian Association, were removed the registrations would become general. To prevent any such possibility, the disaffected Indians have strengthened the pickets, and these have certainly exceeded the limits of "moral persuasion" in preventing their compatriots from entering the Registration Office. One old Indian this morning was making his way to the office before 9 o'clock hoping to elude the pickets at such an early hour. His hope was vain. He was roughly collared outside the office by two of the Indians on picket. What is described by an eye-witness as a smart scuffle ensued, and things began to look serious when the Registering Officer appeared. Unfortunately the coolies were wily enough to prevent the officer being a witness to any violence. He warned the pickets that he would give them in charge if any assault was committed. The officer took charge of the old man, and he was duly registered. Subsequently the Registering Officer went on the square and asked one of the pickets who was making himself prominent for his permit. The Indian assumed a valiant air, refused to show his permit, and the officer ordered him arrested. Despite his vapour-

ings that he was ready to go to gaol, he appeared very crestfallen when a policeman snatched him off.

A representative of the *Star* called at the registration office at noon today. He found Dr. Mathey inside, making inquiries about a client of his. The client had taken legal advice, and was prepared to register. Dr. Mathey arranged that he should be escorted to the office by a policeman, but the Indian failed to put in an appearance. The registering officer is of opinion that the man was intimidated. Indians, he said, had stopped him in the street, and told him they were anxious to register, but that they dare not. In view of this evidence, it would appear that the tactics pursued by the instigators of the picketing system are something more than the "moral persuasion" or "constitutional means" that the officials of the Indian Association have paraded as a legitimate means of combating the registration enactment. Yesterday we recorded a case in Court where an Indian priest was fined £5 for assaulting another priest who had advised the members of his congregation to comply with the law. Enough has happened lately to justify the police authorities in taking more vigorous precautions to afford protection to the law-abiding Indians.]

C.W.Y./Mr. Gandhi's Explanation 301

The following letter from Mr. Gandhi appears in the *Star*:—

I regret that I have to trespass upon your courtesy again with reference to the Asiatic Registration Act. Your report of to-day's happenings on Von Brandis Square bears evident traces of inspiration.

I pass by the description of Indian pickets as "pickets of coolies" as merely an ignorant description of inoffensive and honourable men.

I still maintain that neither the pickets nor any other Indians have exceeded the limits of moral suasion in preventing registration. The Indian referred to by your reporter was in the witness-box to-day, and certainly said that there was no molestation. He was taken hold of by the arm, and, when he said that he wanted to go to the registration office, he was allowed to go. That was his own evidence, corroborated by his co-registrant and the accused. I do not know whether this can by any stretch of imagination be described as "roughly collared outside the office." The men—there were two Indians—who were met by the accused Indian, who, by the way, was not a picket, did not know what the law was. All they knew was that they got a letter from their master to go to some office in Johannesburg to sign. Why should any exception be taken of people at least informing such men of the trap into which they were about to fall? The opinion of the registration officer that Dr. Mathey's client must have been intimidated because he did not appear to register may, perhaps,

be counter-balanced by another and more probable opinion—that the client has listened to the remonstrances of his friends, and not been intimidated. I am free to admit that there are many Indians who, but for the pickets, would allow themselves to be registered. The real thing they fear is not intimidation but Indian public opinion. These are men who know the law to be bad, but who cannot rise superior to their worldly ambition, and they would undoubtedly register if there were no pickets. To mention the priest case in connection with the matter betrays either very great ignorance or equally great prejudice on the part of your reporter, because that case was entirely a religious quarrel, and the priest who was assaulted, in giving his evidence, himself expressed exceeding regret that he had ever filed his affidavit. I do not wish to defend the Dervish who committed the assault, but I fancy that all communities have such men and all are proud of them. They do not live for a nationality but for a principle.

Mr. Quinn's Letter

[Mr. Leung Quinn, chairman of the Transvaal Chinese Association, writes to the *Star* as follows:—

The report in your issue of last night with regard to alleged violence used by an Indian picket on Von Brandis Square yesterday morning is inaccurate. I was myself present when the incident took place and, as I understand, the accused party was not a picket at all; but, in any case, I saw absolutely no violence used whatever. There was nothing in the nature of "roughly collaring" anyone, nor did I see anything that might be justly described as "a smart scuffle," and things certainly did not "begin to look serious." Your reporter seems to have obtained his information at second-hand, and second-hand evidence must always be heavily discounted. The tendency is always to highly colour it. I trust that, as I was myself present, you will allow me the opportunity of contradicting the statement made in the above report.]

"THE TIMES" ENCYCLOPEDIA. In connection with the announcement made by *The Times* (London) in another part of this paper, offering the recently completed Encyclopedia Britannica at a low price and for easy instalments, it will be of interest to our readers to hear that when the same offer was made in India it met with the greatest success. In Bengal especially, where people are very much alive to the practical value of culture and education, the advantage of possessing the latest edition of this standard library of reading and reference was widely recognised. *The Times* (London) has an office in Capetown and will send full particulars and Specimen Book gratis, and post free upon request.

South Africa British Indian Committee

And the Registration Act

Mr. Ritch has addressed to the various bodies in England a general letter from which we take the following:—

I am desired by my Committee to communicate with you on the subject of the present treatment of our Indian fellow subjects in the Transvaal Colony.

As you are doubtless aware, the condition of the British Indian residents in the Transvaal is considerably worse than under the Government of the Republic.

Without descending too fully into detail I may perhaps be allowed to remind you that the old disabilities imposed by the Dutch Law 3 of 1885 (as amended in 1886) continue to operate against our Indian fellow-subjects, so that Indian merchants, shop-keepers and suchlike who were lawfully resident in the country before it became a British Colony, are deprived of any voice in the conduct of its political or municipal affairs; may not own land or other fixed property; and are liable to segregation in locations specially set apart for them. The Dutch Law which required only payment by Asiatics of a £3 fee to reside and trade in the Republic, has been superseded by a British Ordinance which has been applied so as to exclude absolutely all Asiatics save such as resided in the Transvaal before the war. This Peace Preservation Ordinance, as it is styled, which was originally enacted to exclude enemies of the State, is now about to be repealed except in so far as it applies to Asiatics.

Since our annexation of the Transvaal territory, Asiatic "registration" has expanded from the mere payment by would-be Asiatic residents and traders of a £3 fee (for which receipts were issued) into a system of requiring Asiatics to take out and carry passes containing very complete identification particulars, as well as the thumb impression.

The Transvaal British Indian community, who constitute nearly 90 per cent. of the Asiatic population of some 13,000 souls, voluntarily consented in 1903, at the request of the then High Commissioner, to take out such new registration certificates in exchange for the old receipts. Such consent was prompted by a desire to conciliate the white community, the trading portion of which resented Indian competition and desired identification of lawfully resident Asiatics.

Under the wholly unestablished plea that wholesale and systematic unlawful influx of Asiatics was, despite the then existing preventative measures, taking place, further registration was imposed by the notorious Registration Act of this year. Under this new law, existing titles to reside

in the Colony are destroyed. British Indians are required under sanction of extreme severity to re-register in a manner suggestive only of the worst criminality, such registration applying not only to male adults but also to children. The effect of this law has truly been summed up as the degrading of civilised British Indians to the level of the savage and the criminal. So deeply has this enactment hurt the feelings of the Indian community that almost to a man they have solemnly pledged themselves to suffer fine, imprisonment, and even deportation, rather than the loss of their last vestige of status and self-respect.

The Registration Act has further been supplemented by an Immigration Restriction Act whereby still further humiliations are to be heaped on the heads of this inoffensive community, not the least significant clause in the measure being a proviso empowering the Government to physically deport those Asiatics who decline to register, or who instigate others to that end.

Recent municipal legislation deprive British Indians, by reason of their colour, of the privilege of travelling in municipal tramcars occupied by whites, similarly in respect of cabs; whilst certain of the Government Railway carriages are not available to them, and municipal bye-laws prohibiting their using the sidewalks continue to disgrace the records of a British Colony.

You will be aware that my Committee have made persistent representations to both the Imperial Government and the Government of the Transvaal. The former, although seemingly desirous of assisting the British Indian community, are professedly impotent to interfere now that the Transvaal is no longer foreign territory, but a Colony with responsible government. The latter is apparently indifferent to the suffering and humiliation of an unfranchised handful of mere Orientals.

You may have noticed that the English Press, as well as a section of the Press of South Africa has, more particularly of late, most powerfully supported my Committee's efforts, and has contributed most markedly to the education of the public at large upon the subject.

The purpose of my letter is to ask whether your Association will supplement my Committee's efforts by passing a Resolution of sympathy with the Transvaal British Indians and appealing to the Transvaal Government for mitigation of their harsh treatment.

"THE HINDUSTAN REVIEW." The August issue of the *Hindustan Review* contains an article by Mr. Alfred Stead, a well-known authority on Japan, on "Japanese Patriotism" which will be of special interest to educated Indians. A paper which will be of great use to the Indian community is also published by Mr. V. G. Madhavan M.A., of the *Women's University*.

An Appeal to Sir Wm. Wedderburn

C. W. VII. 1-318

The Chairman of the British Indian Association has addressed the following letter to Sir William Wedderburn, Chairman of the British Committee of the Indian National Congress, London:—

I beg to draw your attention to the crisis that is being approached here in connection with the Asiatic Registration Act. The last day for registration is the 31st instant, after which date, except in special cases, the Government will not entertain applications for Registration Certificates under the Law. With the exception of the Memon Community, Indians, as a rule, have refrained from going to the Registration Office and, out of 13,000 permit-holders, only 250 have applied to come under the law. This shows the strength of feeling. The mode of seeking redress is for us to suffer all the consequences of a breach of the Law. Some who are very large merchants are likely to lose everything they possess. Many have begun to feel the pinch already, as European wholesale houses have ceased to give credit unless Indian merchants can produce Registration Certificates. Poor Indians have lost their employment, and, yet, there is the same firmness and opposition against the law.

In the opinion of my Association, the question is of first-class Imperial importance and national importance for India. My Association, therefore, hopes that the matter will be warmly taken up at the forthcoming Congress, and will also receive that general attention in India which it deserves; and, with this end in view, my Association respectfully requests your active sympathy and encouragement. My Association feels that, apart from your official position, every Indian looks up to you as one of the greatest well-wishers of India, and I hope that in our present struggle, too, you will guide Indian thought in India as to what may appear desirable.

The Acting Chairman of the Hindia Islamic Society has also written to Sir William as follows:— C. W. VII. 353

My Society has been moving very actively in connection with the Asiatic Registration Act. It is hardly necessary for me to state that in South Africa we have no racial differences. Hindus, Mahomedans, Parsis, Christians, belonging to the different Provinces, join hands and work for the common good. In some respects, the Asiatic Registration Act peculiarly affects Indian Mussulmans. We have appealed to all parties and all sections, and my Society, therefore, ventures to appeal to you as the mouthpiece in England of the Indian National Congress, and trusts that the question of the Transvaal Registration Act will be put in the forefront of the subjects

to be dealt with by the Congress, as distinguished from the general South African question. As you are aware, we are adopting what may, perhaps, be termed heroic measures, in order to meet the special difficulty in the Transvaal. The other legislation in South Africa can be lived down and has been, so far, tolerated, but the Transvaal Act is intolerable. Under the other South African legislation, Indians have not felt called upon, by way of protest, to lose all rather than submit, but, under the Transvaal Act, that step has been considered and rendered absolutely necessary. The other South African legislation deprives us, as a rule, of the avenues to wealth; the Transvaal Registration Act deprives us of our manhood and reduces us to a status almost of slavery. And, in so much as this question affects Mahomedans specially, it will, perhaps, be graceful on the part of the National Congress to give the matter of the Transvaal special prominence. By the end of December, probably, many Indians may have even suffered imprisonment for a principle, so that a very acute stage will have been reached by the time the Congress meets.

Federation and Indians

Mr. L. Acott's Views

In the course of an interview with Mr. Leonard Acott, Chairman of the Natal Land Board, by a representative of the *Transvaal Leader*, during his recent trip to Johannesburg, the subject of federation was discussed. "We are all anxious for it in Natal," he said, "so that we may have one general native policy and one general fiscal policy."

"Would not your coolie policy form an obstacle?" the interviewer asked.

Upon this point Mr. Acott pointed out that there is still a great deal of misconception. It seems to be the general idea of the Transvaal that the old policy of allowing British Indian coolies to be brought to the country on indenture and at the conclusion of their term of engagement to remain free from restriction is still in force. This is not so. Large numbers go back every year. Those who remain have to pay a tax of £3 per head per annum, women as well as men, and for most of them this is prohibitive. The present laws are working well. All coolies at the end of their five years' indenture have either to re-indenture, go back to India, or pay the tax. Although it has been in force for about four years the benefit is only just being felt. It was not too strictly carried out during the first two years. I can hardly wonder about it, but latterly it has been put into full operation, largely in view of South African sentiment.

Registration Notes

Johannesburg Firm to the Last

Government Intimidation

An Unpleasant Incident

[FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE]

This week there is only one topic of interest and importance in the Transvaal—the registration question—and I accordingly devote all the space at my disposal to a description of the week's doings in this sphere.

This is the last week of the sojourn of the "perambulator" in Johannesburg. After the 31st inst. that exasperating piece of effete machinery will return to the place whence it came and be placed in the medieval section of the Pretoria museum. Its attendants have well-earned their princely salaries, and, as I prophesied at the beginning of the month, the tobacconists and the newspaper-vendors have prospered exceedingly. Their labours have been confined to receiving the applications of scarcely 20 misguided men, only one of whom—the renegade tinsmith—was a free agent.

It has, indeed, been quite an eye-opener to observe the practical spirit of toleration and fair-play of liberty-loving European employers. There was, of course, the case of the *Polytechnic* employees, who cheerfully accepted dismissal rather than the alternative of registration. Within the last few days, certain kind-hearted European ladies and gentlemen have, by the exercise of a little timely pressure in the shape of threats of dismissal, prevailed upon their Indian servants to accompany them per carriage or motor-car to Von Brandis Square, where the dark-skinned victims were invested with the usual regalia. But piano-playing has been a sorry farce, when all is said and done, and the liberal spirit of the European employers admirably matches the courage of their employees.

Even the Government have not scrupled to put pressure upon their employers, as witness the case of Jawala Sing, body-guard to that magnificent personage, the Registrar of Asiatics himself. And now I learn that he is not an isolated instance, but, for the moment, I cannot, for obvious reasons, give names.

This week, too, commenced with a novel experiment. It had been suggested that the pickets on Von Brandis Square intimidated would-be applicants for registration, and in order to test the truth of the charge, the B.I.A. instructed the pickets not to go to the Square on Monday. They were posted elsewhere, but the Square itself was free, only one official of the British Indian Association being present to watch the Registration Officials, when ever they should have inspired communique to the Press.

But all the parties concerned had an easy time, for only one, single, solitary man, a Calcutta waiter from Krugersdorp, fell into the trap and painted his fingers.

The day, however, was marred by an unfortunate affair which has considerably dismayed the communal leaders, who have along preached that the essence of this struggle was tolerance and forbearance. The worthy Shabji Sahib, who, last week, was fined £5 for assault on Imam Kamali, could not restrain his anger when he saw Mr. Mahomed Shabbodeen on Market Square on Monday. The latter gentleman, after having sworn not to register, had deliberately gone to Pretoria and made his application. The dervish attacked him impetuously, and gave him a thrashing with a stick. The dervish has since been arrested, and liberated on bail of £5. The incident has caused wide-spread condemnation on the part of the Indian community, who realise full well, that only harm arises from deeds of violence however irresponsible the perpetrators thereof may be. I append extracts from Tuesday's *Mail* and *Leader*, which fairly sum up the incidents of the day.

✓ "Rand Daily Mail" ✓

[There were no Asiatic pickets near the registration office on Von Brandis Square yesterday, and the officials took off their coats and replenished their inkpots in anticipation of a busy day's work.

The withdrawal of the watchers was the result of a sporting challenge made by one of the police officials of the Rand to Mr. Gandhi. "Take the pickets off for one day," was the effect of the challenge, "and see what will happen."

"Certainly," replied the leader of the British Indians with the utmost cheerfulness.

So Von Brandis Square was deserted. There were pickets in the side streets a block or two way; but at the offices there were none. The coat was clear.

But the Asiatics did not flock in. One Indian, a waiter, arrived in a cab accompanied by two detectives, and made his application. That was all. The clerks eventually put on their coats again and returned to the petting of the daily papers.

The Asiatics declare that only sixteen applications for registration have been made at the Von Brandis Square office, and that the bulk of these were made by men from a distance, mainly the employees of Europeans who had told them to register.

But if Von Brandis Square was quiet yesterday there was more life on Market Square. The Dervish who figured in a police court case the other day and was fined £5 re-appeared full of enthusiasm for the Cause. He had, however, that he intended to make a "conscience" wagon and declare a "hichad" against the Registration Office. But his attention

was distracted by the spectacle of a Mahomedan who had registered. This so roused the ire of the Dervish that he descended upon the renegade and smote him sorely about the head.

The matter was reported to the police, but the Dervish does not appear to have been arrested as yet, and continues to patrol the town in high spirits.]

"Transvaal Leader"

In view of complaints being submitted to certain authorities in connection with the presence of the Indian pickets in Von Brandis-square, acting as a deterrent to those members of the Indian community who were really desirous of submitting to the requirements of the law, the Indian Association yesterday gave instructions that no pickets should be posted in close proximity to the Registration Office. Therefore there were no pickets actually on Von Brandis-square yesterday, but there were several groups in the adjoining streets. Orders have been issued by those at the head of the passive resistance movement that no pickets are to parade in Von Brandis-square for the next three days—the limit of time allowed for registration.

The Johannesburg office for registration will be closed on October 31st, but the month of November might be practically regarded as a month of grace, because according to the Government Notice no movement will be made by the Government that month, and the Registrar will be employed considering the applications already received.

According to the Colonial Secretary's statements, the Indians believe that deportations will take place from December 1st, but it is contended in certain quarters that there is no authority in law for turning out of the country those who have not registered.

It is reported that offers have been received from other Colonies, to the effect that if money is required for the carrying on of the campaign it will be forthcoming. Scores of Indians, it is further stated, who have had businesses in, and have been living in, the Transvaal have been winding up their concerns and leaving the Colony, rather than submit to the requirements of the law, or take the chance of the uncomfortable circumstances which they anticipate will attend on non-compliance. Other Indians who have been employed by Europeans in Johannesburg, it is said, have been notified that unless they register they will have to vacate their employment.

Yesterday the Dervish who was convicted the other day of assault, and who has been taking a more than passive part in the resistance movement, came in contact on the Market square with an Indian who had registered, and his method of showing his resentment is one that the authorities of the Indian Association are making every

effort to discourage. The Dervish has been implored by the leaders of the Association to desist from so forcibly expressing his feelings.

[As showing the splendid work done by the pickets, it may be well to mention the fact that men, ignorant of the incidence of the law, and advised to register by people more ignorant than themselves, have come into town from Ermelo, Witbank, Pietersburg, and Barberton, and, having had the whole matter explained to them by the pickets and being informed that if they still desired to register they were free to do so, have point-blank refused, and have returned to various districts utterly unmindful of the expense to which they have been put.

If I may single out any particular picket for warm congratulations, it is Chief Picket Thambi Naidoo, who has been indefatigable. He has been here, there, and everywhere, encouraging all, explaining to the ignorant, full of inventive schemes to overcome cunning and obstinacy.

In view of the present position of affairs, delegates from Ermelo, Potchefstroom, Klerksdorp, and Vereeniging have arrived in town to discuss matters.

It is within the official knowledge of the British Indian Association that many Indians, rightful owners of duly authorised permits and registration certificates—not the new treasures—have left the Transvaal temporarily, rather than submit to the humiliations of the Registration Law. The spirit that is being manifested to day is splendid, and there is every sign of success attending the efforts of the two Asiatic communities, for the Chinese too, are loyally co-operating.

An exception must be made in the case of the Memon community, practically all of whom have "ratted" as was expected from the beginning. Honourable exceptions to these, again, are individuals in Pretoria, Pietersburg, and Piet Retief. The Indian community is well rid of the grovelers, however, and is in no wise disconcerted at their treacherous action. It will all bear fruit in due season.]

On Wednesday, 30th ulto., the *Star* published the following inspired paragraph from its Pretoria correspondent:

In view of the repeated assertion which has been made in Johannesburg that the Asiatics do not intend to avail themselves of the provisions of the new Act and register as required by law, it is interesting to learn that there are a number of Asiatics registering in Pretoria.

On Monday, for instance, over fifty applications were received here. Yesterday, however, owing to the absence from Pretoria of Mr. Chamney, the Registrar of Asiatics, no applications could be entertained.

I understand that the Pretoria office is receiving applications from Asiatics who made affidavits that they

have been more or less intimidated in the towns in which they reside. The applicants include Asiatics from Johannesburg, Middelburg, Christiansburg, and Pietersburg, and many of them are well-to-do merchants, whose natural fear of losing their businesses has induced them to accept the provisions of the law.

Up to the present about 400 registrations have been received in the Transvaal.

The Registration Officials are endeavouring to secure registration applications by every possible means, and their methods have resulted in arousing the mocking contempt of the whole Indian community. But yesterday these officials still received some slight measure of respect. To-day, they are the laughing-stock of Indians and Europeans alike. Let me give an example of what I mean. The officials have had a grudge against the pickets ever since the beginning of the month, and have instigated several unpleasant incidents in which the police have figured largely. There was, for instance, the case of the Indian picket arrested for obstruction and discharged. Last week, too, there was the faked case of "assault." The most recent incident is the arrest of two Chinese pickets on a charge of obstruction. They were brought before the Magistrate on Saturday last, and remanded until Wednesday. In evidence it was shown that one of the police-constables concerned in the arrests had on two separate occasions used foul language to one of the accused men, and had, as a matter of fact, committed an assault upon him of a specially brutal nature. The evidence also showed that no possible obstruction could have taken place, since the path, where the alleged obstruction was said to have taken place, is 20 feet wide, and that only three men were on the spot at the time. The Magistrate discharged the two men, J. Fortsen and A. Singfor. I mention their names as their bearing and conduct throughout the proceedings were such as to compel admiration. It is such incidents as these that have aroused the contempt of all decent people.]

The following advertisement is taken from the *Star*. It was inserted at the instance of a Mullan trader who has preferred gaol to registration, and who is winding up his business in order to meet events as they may come:—

PASSIVE RESISTER (WONT REGISTER)

Unreserved Sale of Maltese Lace, Tenerife Goods, Japanese and Indian Silks, &c., &c.

The *Star* also publishes the following report. It relates to a case referred to by me a few days ago:

On Saturday a Portuguese Indian named Saldanha Francisco Miranda was again brought up before the Magistrate, Mr. P. C. Dalmahoy, on

a charge of contravening section 7 of Ordinance 5 of 1903 (Peace Preservation Amendment), which provides for dealing with undesirables who have been ordered to leave the Colony by a certain period, which they have failed to carry out. Accused had been ordered to leave the Colony on the 4th inst., by midnight on the 10th inst., but this he had failed to do. Accused pleaded not guilty.

Constable Ellis, S.A.C., stationed at Sterkstroom, stated that he had arrested accused at that place on the 18th inst.

Claude H. Roney was called, and stated that he was the Public Prosecutor at the Resident Magistrate's Court, Rustenburg. On October 4th witness prosecuted accused for being in the Colony without a proper permit, and found him guilty, ordering him to leave the Colony by midnight on the 10th instant.

Accused admitted having previously been brought up in that Court and ordered to leave the Colony, but he had not done so because he had no money to get away with, and he only waited to try and get some moneys which were owing to him. Accused had 10s. at the time he was ordered to leave, but did not report to the S.A.C. that he had not got sufficient money to get away with. He remembered being asked whether he had any business to transact or moneys to collect, but he had then replied in the negative. The Magistrate found the accused guilty, and sentenced him to one month's hard labour. The accused was to leave the Colony within seven days from his discharge from prison. If he were brought up again, he would be sentenced to six months' hard labour. The Magistrate also advised accused to leave the Colony as soon as he came out of prison.

If this man is wise, he will risk gaol again and again until the Government adopts a policy of common-sense.

[Last June, it will be recollected, Hon. J. W. Leonard, K. C., was asked to give a professional opinion on the question whether, under the Registration Act or any other law in force, it was possible to physically deport anyone from the Transvaal. The following is Mr. Leonard's opinion:

In answer to the question put to me, I have to advise that I can find nothing in the above Act or in any other Statute providing for the deportation of individuals convicted of a breach of the provisions of the Act. Such deportation could not be enforced under any law that I know of. The only penalties prescribed appeared to be those provided for by Sections 7 and 8 of Ordinance No. 5 of 1903.]

A *Natal Mercury* special telegram states that the Government has decided to leave the office at Pretoria open for another month. It is thought that many more Asiatics will register during that time of grace.

Indian Re-Indentures

Premiums Reduced

In view of what is happening in Canada and elsewhere with reference to the exclusion of Asiatics from the Colonies, a certain interest attaches to the fact that official action is being taken in Natal with the object of providing an encouragement to the Asiatic labouring class to remain here, says the *Natal Mercury*. The Indian Immigration Trust Board has just notified that the instalment payable by employers on the re-indenture of Indian coolies is to be reduced. On the engagement of indentured Indian labourers, the employer pays an instalment of £4 10s. yearly for each man until his indenture expires in the fifth year. The aggregate amount covers all the charges incident to immigration, the upkeep of the Trust Board—for the latter is maintained by the associated employers—and the cost of repatriating the proportion of labourers which, it has been ascertained by practice, return at the termination of the first indenture, this amounting to some 40 per cent.

On an Indian re-indenturing, the employer has heretofore paid an instalment of £3 10s. for the first and any following re-indentures, but now this is to be reduced to £2 10s. for the second and £1 10s. for the third re-indenture. The theory is that, though his re-indentured labour will cost the employer practically as much as when he was paying the higher instalment, the labourer will receive the advantage, for the employer's outlay will go to him in the shape of increased wages, and thus the Indian will, it is anticipated, be induced to remain in the colony for the sake of the additional money he can save. The latter is one of the principal incentives which actuate the Indian coolie in deciding to stay in Natal in preference to going home after his period of service has expired, and it is upon this that the expectation is founded that the reduced premiums will lead to an increase in their re-indenturing.

Another powerful factor towards the same end is the increased difficulties that are arising in connection with the recruiting of labourers in India for service in Natal. There is a keen demand for coolies in various parts of the world as well as in Natal—British Guiana, the West Indies, and Mauritius in particular—and the antipathy which has been growing up in South Africa towards the further admission of Asiatics has also had an effect in producing a disinclination among the class from which our labour is obtained to come to this country. Expenses of recruiting have gone up so much so that last year the Immigration Trust Board were compelled to raise the instalment from £4 to £4 10s., and still there is no fewer Indians coming. Numbers of

free Indians, however, remain in the Colony, and the planters and the authorities have between them arrived at the conclusion that this source of labour could be advantageously utilised; hence the lower premium, and, with it, the possibility to the employer of offering an increased wage. From the Indian's point of view, re-indenturing is an additional benefit, since he not only saves the £3 he is required to pay annually to the Government as his free Indian's licence, and another £3, if he is married, for his wife, but he is able to come upon the Immigration Trust Board for a free passage to India when his period of indenture is over. Any Indian, free or otherwise, is entitled to re-indenture, no matter how long a period has elapsed since his first indenture expired.

In spite of all the agitation against Asiatics which has been going on in various parts of South Africa recently, the demand for Indian labour still far exceeds the supply. Requirements for industrial purposes constitute only part of the demand, for applications to be supplied with indentured Indians for domestic occupations continue numerous, and, on the face of it, it would seem singular that the large numbers of free Indians in the Colony should not volunteer for domestic service rather than re-indenture for work in the plantations or coal mines, and that of other employers. It appears, however, that on re-indenturing, the Indian, who during his first period of service has become an experienced man, is able to command about equal wages to those he can earn in private employment, besides which he avoids payment of the £3 licence and also the poll-tax.

WHAT INDIA THINKS. The utterly wretched and helpless condition to which our long-suffering countrymen in the Transvaal have been reduced can hardly fail to rouse the sympathy and commiseration of their countrymen. Indeed it is all talk to speak of the brotherhood of man and the kinship of the whole world when Indians in the British Empire have failed to revolve the treatment due to British subjects. They have sent deputations, held interviews with Ministers and appealed in vain to the Home Government. And the final reply has thrown them on their own resources. One can regret the unfortunate contingency that has arisen in the Transvaal, but it is idle to conceal that it is the inhuman and cruel racial legislation that has driven even the peace-loving and law-abiding Indian there to pick up the gauntlet thrown at him. —*THE INDIAN (Lahore)*.

which he has given his services gratis, and who lectured to South Africans about two years ago with such success, writes in the course of a letter from London, that the crisis is coming soon, when the time for real trial will arrive. He continues, saying: I pray to God to give to all brethren strength to keep firm to their resolution as the matter is no trivial one, but involves loss of honour and all that can be dear to man. Save at least the self-respect which you possess and remember that the reputation of your country is at stake. You can enjoy on one side the bread and butter of dishonesty and the comfort of idleness, while on the other you have a future full of uncertainty and difficulty. But beyond that, the eyes for all time of Indians are turned towards you. Please on my behalf make this simple appeal to the cause as it is based on right-ownership and justice. If serious trouble come upon them, I will do my utmost here to raise funds for their relief. My prayers are for them, my best wishes are with them.

Telegrams of encouragement and sympathy have been received from the Natal Indian Congress, Pretoria Committee, Kimberley Indian Political Association, also Kimberley branch of the African Political Organization.

About 25 applications have been received at the Johannesburg Registration Office during the whole month. Yesterday, being the last day, there was not a single Indian applicant and only one Chinese. The applicants include S. M. David, Tamil Interpreter at the Johannesburg Magistrate's Court, who, it is understood, has applied under pressure, and on pain of losing his employment, but, as this man had taken the oath not to register, and had frequently reiterated his determination to remain firm at all costs, his action is resented most bitterly, especially by the Madrassi section of the community, who threaten to boycott him.

The Chinese community remain solid. Two Chinese, said to be half-castes, registered at Pretoria on Tuesday. A man registered yesterday, who is said to be employed by a local doctor who imported him under a contract from England less than a year ago. He had never been in the Transvaal before. Yesterday a Calcutta waiter, named Mahabhi, was sent by his employer to the Registration Office with a letter which, when opened, contained instruction to register him. When asked to comply with the finger-impression requirements the man refused point-blank and walked out of the office.

When the morning of a certain large hotel here, the manager to register, he felt the Indian demand insisted, he on 1 p.m. here at once and they would leave in a body. Last night's Star dwells on the

question of penalties upon recalcitrants under the Law and the Peace Preservation Ordinance.

I am informed that a certain Indian in Pretoria was urged by his bank manager to register, otherwise financial facilities would be refused him. Accordingly he registered, and now the bank manager refuses to grant facilities on the ground that a man who has forsworn himself is untrustworthy.

Passive registers are seemingly gaining sympathy with the Transvaal public.

C.W.VII—322

The Transvaal Leader to-day advises submission to the Law. Mr. Gandhi replied that the Indians had no intention to defy the government, nor to submit to the humiliating legislation.

C.W.VII—220

The British Indian Association to-day sends to the Colonial Secretary the Monster Petition re Registration Law, together with a copy of the instruction to canvassers. Mr. Essop Mia, Chairman, in a covering letter, says that the Petition was drawn up at the time when the memorial addressed to the Government by certain Indians asking for modification of the regulations framed under the Act was still unanswered and the letter not withdrawn. Since then Messrs. Stegmann, Esselen and Roos' clients have not received a reply to their satisfaction, and, although they have therefore withdrawn the letter, the committee of the Association desire to forward the Petition, as it embodies the sentiments of those who have signed it. [A copy of this Petition appeared in INDIAN OPINION of the 21st September last.] In the humble opinion of the Association, the Petition forms a complete vindication of the attitude adopted by them. It shows that it is representative of the vast majority of Indians in the Colony. The Petition has been ready for some time, but the Association delayed presentation in order to test the action of the community during the period in which the Registration Office was opened in Johannesburg.

There are 4,527 signatories to the petition, drawn from 29 centres of the Transvaal. The following is the analysis according to the centres: Johannesburg 2,085, New Clare 208, Roodepoort 136, Krugersdorp 179, Germiston 307, Boksburg 129, Benoni 91, Modderfontein 51, Pretoria 577, Pieterburg and Spelonken 80, Vereeniging 73, Heidelberg 96, Balfour 14, Standerton 123, Volksrust 36, Wakkerstroom 12, Piet Retief 3, Bethal 12, Midellburg 29, Belfast, Middelburg and Waterfall 27, Barberton 92, Potchefstroom 114, Ventersdorp 22, Klerksdorp 17, Christiana 24, Dicksburg 7, Zeerust and Marico 59, Rustenburg 24, Ermelo 0.

There are in the Transvaal Hindus, Mahomedans, Christians and Parsis from India. The Mahomedans are divided into three sections—Surtis, Konknis, and Memons; the Hindus are divided into Gujaratis, Madrassis, Northerners (commonly called Calcutta people in order to avoid separate classification), Sikhs and Pathans have been included, if Hindus, amongst Surtis. Christians are not separately classified, nearly all being Madrassis, not being more than 200 in all.

The following is the religious and provincial analysis: Surtis 1,476, Konknis 141, Memons 140, Gujarati Hindus 1,600, Madrassis 991, Northerners 157, Parsis 17. With the exception of Memons, there were hardly any abstentions, but the task of reaching every Indian in isolated parts such as farms was beyond the power of the Association during the time allotted for canvassing signatures.

The canvassers, in all cases responsible, representative men, have reported that large numbers of Indians have left the Transvaal owing to the struggle the community is passing through. It is common knowledge that nearly 13,000 permits were issued to British Indians under the Peace Preservation Ordinance, and approximately that number of Indians were resident in the Transvaal when the struggle commenced in September, 1906. To-day the British Indian population of the Transvaal, according to information at the disposal of the Association, does not at the outside exceed 3,000, probably nearer 7,000.

The Association are aware that, owing to pressure exerted by wholesale merchants and other similar causes, a few Memons and others, not exceeding thirty signatories, recanted and applied for registration under the Act. According to information received by the Association, no more than 350 Indians applied for registration throughout the Transvaal during the period from July 1st to October 31st, and that 95 per cent of the applicants were Memons.

The letter concludes: The Association draws the attention of the Government to the intensity of the feeling of the community, represented by the Association, against the Registration Law. In taking up the attitude adopted by the community there was no intention of defying the Government or the laws of the country, but the sense of the wrong done to the community by the Act and all it implies has compelled British Indians to prepare to undergo a course of suffering which passive resistance, as understood by British Indians, implies.

A Government Gazette notice extends the time of registrations for all Asiatics till the 30th November. Application to be made at Pretoria. The extension is granted at the alleged request of certain Asiatics.

The End of

November 23rd is the last day.

The Book.

The newly completed Encyclopædia Britannica is not only the biggest, it is also the best book in the world. Two thousand of the greatest men of our time collaborated upon it, more than £317,000 were expended on its preparation, and it is not only more up-to-date than any other encyclopædia, but it is more up-to-date than any collection of separate books which could be amassed to take its place. It contains 30,000 pages, 40 million words, 26,000 articles, 12,000 illustrations and maps, and is in every respect and for every purpose a thoroughly usable and satisfactory library. Its index of 600,000 entries enables its possessor at any moment to find his way to any one of 600,000 facts—to any microscopic item in all the sum of human knowledge.

The Encyclopædia Britannica is acknowledged all the world over to be a final authority on every subject. Such a position of authority was attained—in the only way it could be attained—by choosing as contributors in every branch of knowledge the greatest experts of the day. The Encyclopædia Britannica is authoritative, because it is the work of the men who themselves make authority. To whatever subject we turn, we find contributors whose names have become famous for their acknowledged eminence in the special branches of which they have written.

The Encyclopædia Britannica as it stands to-day is a perfect library of reading—the most diverse and interesting imaginable, a perfect library for study, a perfect library of universal reference. It is one of the indispensable devices of the age, a possession which no one can afford to be without.

The Bargain.

At its present price—less than half the price which will be in force very soon—the Encyclopædia Britannica is the cheapest book that has ever been offered to the public. The ordinary book of biography or travel written by an author of such standing as those who made the Encyclopædia Britannica, is published at 21s. nett, and probably contains about 150,000 words. That is to say, the purchaser pays at the rate of 7,142 words for a shilling. In other words, if you secure a copy of the Encyclopædia Britannica before its price is increased, you will be paying less than one-tenth of the ordinary price for literature of the highest quality. Another careful test shows that if you buy the best books on agriculture, astronomy, biography, chemistry, engineering, fine arts, geography, geology, history, industries, law, literature, medicine, music, natural history, philosophy, physics, religion, sports, and war, you will have paid for these twenty books no less than £214. And as these books are not only up-to-date and less authoritative than the Encyclopædia Britannica, but also cover in the aggregate by no means so large a field, you would have to spend at least £200 more before you would have even the second-best books which, collectively, could be compared with the Encyclopædia Britannica. In other words, the Encyclopædia Britannica, at its present price, costs only one-fourteenth the price of an inferior library of other books. It would not be an expensive book even at the full catalogue price—which will be restored very shortly—and this full catalogue price is more than double the price at which you can obtain it to-day.

The Easy Terms.

The monthly payment system, applied by *The Times* to the sale of the Encyclopædia Britannica will not remain in force beyond another two or three weeks. After that the work will be sold by booksellers, not only at more than twice the present price, but also in the ordinary course of trade; that is to say, it will be sold for payment down. Meantime you may, by prompt action, avail yourself of this easy payment system, and by paying only 21s. down, secure delivery of the newly-completed 35 volumes, completing the transaction by monthly payments of only 21s. each. The book is, on these terms, so easily procurable that when you have completed your payments you will be surprised to find that you have acquired this magnificent library of reading and reference without conscious effort. In the ordinary way the instalment system of payments is found in connection with prices which are far from being moderate. In the case of the Encyclopædia Britannica, however (as you will see from the subscription form sent post free on request), the subscribers by small monthly payments, pay only very little more than the cash purchaser. It is not too much to say that, to-day and in South Africa, the Encyclopædia Britannica is not beyond the reach even of those whose incomes amount to the most modest total. For the purchase of the 35 volumes (which are delivered complete, with revolving book-case if required, upon a first payment of only 21s.) on the instalment system calls for a saving of only 5s. a week—truly a sum which anyone can spare for so good a purpose.

the Opportunity.

The Alternative:

TO-DAY the Encyclopædia Britannica is obtainable at less than half the usual price. TO-DAY the Encyclopædia Britannica is offered for monthly payments of only 21/-.

NEXT MONTH (after November 23rd at latest) the full catalogue price will be restored. NEXT MONTH the full catalogue price will be payable in cash.

The Times (London) made, without reservation, a similar statement in the United Kingdom, where the full catalogue price (which is double the price still open in this country) is by this time already in force. *The Times* which has sole and entire control of the Encyclopædia Britannica makes to-day, without reservation, the same statement as regards South Africa.

To-day you can purchase the recently completed Encyclopædia Britannica for less than half-price. After the withdrawal, next month, you will not be able to purchase the work for a penny less than the full catalogue price.

The simple fact is that *The Times* has accomplished the purpose with which it entered upon the enterprise, and having made it possible, by the less than half-price and the instalment system, for everybody who is prompt to secure the work, now retires from its task of distributing it direct to the public. Henceforward, like other publishers, *The Times* will sell the Encyclopædia Britannica only through booksellers, and only at the full price.

The urgent nature of the situation, therefore, cannot be exaggerated. You should fill in your order at once. 21/- is all the immediate outlay required, and in signing the order form you commit yourself to nothing more onerous than a payment of 21/- at monthly intervals. If you have not seen particulars of the book and the offer, write to-day (see accompanying inquiry form). If you write for information now you will be in time to get full particulars of

the offer which is on the eve of closing, and the sample book which describes the great work, and from which you may form your own judgment. But there is only time left to you **if you write this very day**. If you delay, if you put off the little business of filling in, tearing out, and posting the inquiry form below you jeopardise your chance, the chance of a life-time.

The only safe course is to save every hour, and post this inquiry form NOW.

INQUIRY FORM. [This form duly filled in, will go for 1/- post.]

THE MANAGER, *The Times*, LONDON.

SOUTH AFRICAN OFFICE:

MARKHAM'S BUILDINGS, CAPE TOWN.

Please send me, gratis and post free, 220 page Specimen Book of the recently completed Encyclopædia Britannica, and full particulars of the present temporary offer at less than half-price, and upon the instalment system.

Name.....

I.O. (Please write clearly.)

Address.....

Occupation.....

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલમાન હસ્માઈ મીઆની કા. બહારના
માણસોને રહેવાની જગ્યાની સુવિધા સારી
સંખ્યામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વેલ્ડસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

ભહેર હરણાણી જમીન વેચનાર, સર
કારી માપવીકાર અને મીલકતની કિમત
આકાર.

કમ્પીરીઅલ પ્રીફરેન્સ,

રેલ્ડ સ્ટીથ ઓફિસ,

ડરબન.

મહાઈ, બીન્ડ, લોન્ડોન, બુવાઈ

વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.

પણ, વાવવાના પટેલ, ઓલ, બનાવરો
ને આરો વગેરેના વેચનાર.

વાવવાના ફરેબ અરલીરેલ પટેલ
ને ૬૬ રવલના કેસ ૧ના ૮/-

ઓરડર સાથે પછા મળેલી ડરબન
ફેસનથી વડાવી માપવામાં આવશે.

મણસ અને કુક,

ફાઈર ફેસનની સામે.

પાછન ઓફિસ—ડરબન.

ધી ડરબન ફોલ સંજ્ઞાઈ.

પર, ડેમરસીઅલ રોડ, ડરબન.

વિલાયતી તથા દેશી કોલસા અને બજારબુના

લાઈટ-બુલ્બ તથા બનાવક-ચરેતા ૬૧,

મિલસ ૭૫ ટેલી. સરનામું 'દરેકસવાલીઅર'

ટેલીફોન ૬૨૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce

Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1,

Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts, of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

At the head Office for S. A. — April 1907

Reuter's Agency,

Reuter's Building,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

St. George's Street,

The Corner House,

Field Street,

CAPETOWN

Commissioner St.,

DURBAN.

JOHANNESBURG

ખાસ ઇદને માટે.

કોઈપણ વખત આફ્રીકામાં નહિ ચલેલ નવો ખેલ.

ધા ન્યુ થીએટ્રાલ કંપની.

દાગે હસરત ઉરફે શીરો ફરહાદ.

અમે આજ લાંબી મુદતથી અને સારી તાલીમથી બધા સુધારા વધારા સાથે ઉપરનો ખેલ તૈયાર કર્યો છે જે ખાસ હા મુખારકને દિવસ રાત્રે વગર ડરેસ, સીન સીનેરી સાથે બજવી બનાવશું. શોખીન મહરુમોને ખાસ બલામણ કરવાની કે આવી સારી તક યુમાવશે નહિ.

ટીકીટના કાવ—ઓરએસ્ટ્રા શી. ૫/- પહેલો વર્ગ ૪/- બીજો વર્ગ ૨/૬ એલેરી ૧/૬

ટીકીટો આગળથી જ ઓફિસમાં મકનજી બધરને લાંબી તથા ઇદને દિવસ થીએટરમાંથી મળશે.

અમેએ આમાસ શોખીન તમાસગીરોને સાડે રૌડ ૧-૧૦-૦ની ઘડીઆળ પ્રનામ માટે કહેલી છે. તે જેની ટીકીટનો નંબર નીકળશે તેને મળશે. માટે કાએ અરધી ટીકીટ સંભાળી રાખવી અને બીજી અરધી ડર ઉપર આપવી.

ડી. એન્ડ એમ

જી મુનશી,

રેલ્ડ મેનેજર.

મેનેજર.

A. F. GAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants.

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504, Tel. add. "Gama"

JOHANNESBURG

Imperial Cigar Manufacturing

Co.,

TOBACCONISTS

171 Umgab Road, Durban.

Tel. Address "CIGAR TOBACCO"

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 10.

Tel. Add. 1 "DURBAN"

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કમીસન

એજન્ટ.

ખેલસ ૮૮, ૧૩૬ ૧વીન ઓફિસ,

ડરબન.

Telephone 564

જી. વીલીઅમ્સ

ગેસ્ટસ આરફેડ, ગાર્ડીનર રૂટીટ, ડરબન.

ઘડીઆળ રીપેર કરવાના ડર ખીજી

કોઈપણ જગ્યા કરતાં બહુજ સરતા છે.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પ્રસ્તાવક પ.

શનિવાર-શનિવાર, તારીખ ૨૭ નવેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૪૪.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તી-તા. ૨૭ નવેમ્બરથી, તા. ૮ નવેમ્બર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૦૭.

હિંદુ-આસો વદ ૧૨ થી, કારતક સુદ ૩ સુધી, સંવત ૧૯૬૪.

મુસલમાનો-તા. ૨૫ મી રમઝાન થી ૧ સવાલ સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ખ્રિસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમાનો તારીખ.	સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.
શનિ...	૨	૧૨	૨૫	૫ ૩૬	૧૬
રવિ...	૩	૧૩	૨૬	૫ ૨૬	૧૭
સોમ...	૪	૧૪	૨૭	૫ ૧૬	૧૮
મંગળ...	૫	૧૫	૨૮	૫ ૦૬	૧૯
બુધ...	૬	૧૬	૨૯	૫ ૦૬	૨૦
ગુરુ...	૭	૧૭	૩૦	૪ ૫૬	૨૦
શુક્ર...	૮	૧૮	૧	૪ ૫૬	૨૧

અન્યકથાઓ.

જનરલ રમટસની બહાદુરી (૧) ... ૫૯૩
ખરી મિત્રતા
લંડનમાં મુસલમાનોની મીટીંગ
સાહેબ આફ્રિકા ખીંટીયા ઈડિઅન
ખીંટીયા ૫૯૪
એકવાર ફરીથી ખંડોમ કોન્ટીનન્ટો
'મિત્ર' ટ્રાંસવાલના હોદ્દાની વારે ... ૫૯૫
જોહાન્સબર્ગમાં રજીસ્ટર જોશીસ ... ૫૯૬
ટ્રાંસવાલની લલતપર હોદ્દા ડાપો ... ૫૯૭
છેલ્લા ખજારો
પીટર્સ બેસમાં ગોરાની ફરી જવાની તકનીક ૫૯૮
એક ખુનની કારીસ કરનાર હોદ્દો
જોહાન્સબર્ગમાં બબરખાન ૬૦૦
ધી મુરત હોદ્દો એસોસીએશન ૬૦૨
પ્રીટોરીયા લેકેશનમાં આવ
ડરબનમાં હોદ્દોની મીટીંગ
હોદ્દોનાના ખજારો ૬૦૩
નાતાલમાં આવનાર હોદ્દોપર ફેર ... ૬૦૫
હાથ-મોંઢાં કાળાં કાનારાઓને ... ૬૦૬
નાદારી કારદ
રજીસ્ટરના વાર-સમાચાર ૬૦૭
સર્વે સંચરક
સાહેબ પરતમાન
રોડર સેફ્ટીય સુધાતાની આ હોદ્દો કલમ ... ૬૦૮
ઈ. એ. ના અધિક બેકો વિષે
ખજાર આપ ૬૦૯

અરથા પચો.

ડરબનમાં ખીંટીય કરવાની હોદ્દોને અટકાવત ૬૦૪
ટેલિગ્રાફ મરજીનો હિસાબ
કેપના હોદ્દો
પીટર્સબર્ગમાં રજીસ્ટર મનારને ... ૬૦૫
હોદ્દોના કાપો સામે કાપો ખાખા
સાહેબના પાછી મળી

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનિવારતા. ૨૭ નવેમ્બર, ૧૯૦૭.

જનરલ રમટસની બહાદુરી (૧)

C. L. V. ૧ - ૩૨૫

પચા હોદ્દોના ગોરાની જેમ ખીંટીયાં પડી ગયા છે કે જનરલ રમટસ તો એવા છે કે જે કહ્યું તે કરેજ. ગમે અઠવાડી એ અમે જાણવી ચલા કે તેઓ સાહેબે દુકાનો બંધ કરવા વિરેના ધારા લખ્યા તેવાજ ખેંચી લીધા. એક અઠવાડીયું રજીસ્ટરમાં તે ધારા રજા તેવામાં મચા મોરા દુકાનોમાં તે ધારાની સામે લગત લીધી. જનરલ રમટસ હાંક પડ્યા ને બહાર પાડ્યા પછી દસ દહાડાની અંદર ધારા ખેંચી લીધા. તેજ રિતે તેઓ સાહેબે ખીંટીય ખીંટ તથા કાફરાઓના કાપદો પાછાં ખેંચ્યાં. દુકાનના ધારા ટરાં સવાલના મોરાની ખીંટ ખેંચ્યા, ને ખીંટ ખેંચ્યા તે ઈંગ્લેંડમાં સજ્જડ મન તેની સામે લખે તેથી ખેંચ્યા.

આ ત્રણ કાપદો હોદ્દો બાઇઓએ બરોબર વાદ રાખવાના છે. તેનો સાર એ છે કે બહાદુરી તો જનરલ રમટસ હરે છે. પણ જેમ કેટલાક ખાપકા પ્રણી પોતાની ખાપડી ઉપર શૂરાપૂરા રહે છે તેમ જનરલ રમટસ તેનાથી જો કરી જાય એટલે ખાપડી જેવા હોય તેની ઉપર શૂરા પડે જાય છે. મોરા વેપારી એથી ડરવું પડે છે કેમકે તેની ઉપર પોતાની સત્તાનો આધાર છે. હોદ્દોથી શું કામ હરે? હોદ્દોના વેશ તો જેમ આના હરે છે તેમ દહાડામાં દસ વખત હરે છે. તેજ હોદ્દો પીકેટ હોય ને શુલામી ખાત ભેય; તેજ હોદ્દો કાપકાની સામે થવામાં પ્રમુખપદ ભેય ને પછી એથી ડીપેટ કરી શુલામી સાડી પહેરે. તેજ હોદ્દો એક કલમથી સલી કરે કે ખુદના કસમથી પોતે કાપદો કબૂલ નહિ કરે; ને ખીંટ કલમથી કહે મારે શુલામી તો જોડજોજ. હોં કહો જનરલ રમટસ કેમ હરે? એક સરત કહ્યું છે ખરી. તે એકે જે હોદ્દો હજી ખરકાયા નથી તે હજી સુધી, પાપમાલ ચતાં પછી જન

રલ રમટસ સામે જૂને. પછી જોડજો કે ખીંટ ખીંટ જેવા હાલ ખુની કાપકાના થાય છે કે નહિ. જંગ વિના રંગ જગત માં ક્યાંએ નથી જાઓ.

ખરી મિત્રતા

C. L. V. ૧ - ૩૨૫

જોશીયની નવા 'મિત્રતા' આપણી તરફ ખરી મિત્રતા છે તેમાં શક નથી. તા. ૨૪મીના 'ફ્રેડ' માં અધિપતિએ એશિયાટીક કાપકા ઉપર સખત ટીકા કરી છે. તેમાં ખતાવ્યું છે કે હોદ્દોના જે સામે ચલા છે તેઓને સાપાસી લે છે. કેટલાક હોદ્દો ખીંટને માર્યે રજીસ્ટર ચાલ તેમાં કંઈજ નથી. પણ જેઓ સામે ચાલ છે અથવા કેટલાક હોદ્દો ચાલ્યા જાય છે તેઓ ખતાવી આપે છે કે કાપદો ખરાબ છે.

'ફ્રેડ' ના અધિપતિ ટ્રાન્સવાલની સર કરને સલાહ આપે છે કે તેમણે વિચારી ને પગલાં બરવાં જોડજો. તેઓને લાજમ છે કે જે એશિયાટીકને હાડી મુકવાના હોય તો તેઓને નુકશાની આપવી. એ આખું લખાણ વાંચવા અરે અમારા વાંચનારને બહામણ કરીએ છીએ.

લંડનમાં મુસલમાનોની મીટીંગ

C. L. V. ૧ - ૩૨૭

લંડનમાં મુસલમાનોની નવા કાપકા સામે ઈશવ કરનારી મીટીંગ થવાની છે જે ખજાર જાપાઓમાં આવ્યા છે તે જોવ તેવા નથી. લંડનમાં જે મુસલમાનો છે તે ખથી કામના તથા ખધા દેશના છે. તેમાં મોરાઓ પણ છે. તેઓની મીટીંગ ની અસર ચલા વિના રહેનારી નથી. આ ઉપરથી મુસલમાન બાઇઓએ વધારે જગૃત રહી વધારે હિંમત ધરી ટ્રાન્સવાલ ની લડત લેવાની જરૂર છે.

ટ્રાંસવાલના ગોરામાં હોદ્દોની હિંમત

પીટર્સબર્ગના અમેવાન ગોરાઓની એક મીટીંગમાં એવો ઈશવ થયો છે કે જે એશીઆટીક નવા કાપકા પ્રમાણે રજીસ્ટર ચલા હોય તેમને ખજારમાં કાપકા, અને હજાર પાસીંગ રીજીસ્ટરને નુકશાની આપવી, એવા માનણી સરકારને કરવી.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચનો અપ્રતિષ્ઠિત ભાષણ.

મી. રીચ તા. ૪ થી અકટોબરના કાગળમાં લખે છે કે:—

મેં સાથેના ખરડા પ્રમાણે મી. ફ્રાન્સ ખરડા, ન્યુ રીપબ્લિકન, ડેવિસ કમીટી ઈસ્ટ ઇન્ડિયા એસોસિએશન, તથા લંડન ઇન્ડિયન સોસાયટીને કાગળો લખ્યા છે. તે બધા તમારી તરફના લાગણીના ફાવે પસાર કરશે એમ જણાય છે. પ્રેસમાં પણ હજુ ચર્ચા થવા કરે છે. વેસ્ટ મીનીસ્ટર ગ્રેવેટમાં સવાલ ઠીક છેડાયો છે. લોર્ડ એમ્પટ્ફીલ હજુ ખુબ મહેનત કરે છે. નવમી તારીખે કમીટીની મીટિંગ છે. તેમાં બધા મેંબરો હાજર થશે એમ જણાય છે.

પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧
પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧	પરિણત	પા. ૪૪-૨૨-૧૧

મી. રીચે ઇન્ડિયાની જુદી જુદી મંડળો અને નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે:—

"આપણી હિંદી પ્રજાના ટરાંસવાલમાં વસતા હિંદીઓની હજારો હાલ ખોરીશ સરકારને બેચેન કરવાના વખત કરતાં વધુ ખરાબ થઈ છે. તે બાબતમાં વિગતવાર હેવાલમાં ઉતરવાને બદલે માત્ર એટલું જ જણાવું છું કે ૧૮૮૫ ના કાયદાવળી દ્વાર મારીએ હજુ હિંદીઓ પર કાયમ છે. એ સરકાર ના વખતથી વસી રહેતા વેપારીઓ ફક્તનારો તેમજ તેવા બીજા કાયદેસર વસી રહેનારોએ પોલીસીશ્વ કે મ્યુની સીપલ વેઈ નથી જમીન કે બીજા

ચાવર મીલકત રાખવાનો હક નથી; ખાસ જુદા કાંદલા લોકેશનમાં જવાની ફરજ પાડી શકાય તેમ છે. એ કાયદાથી વેપાર કરવા અને રહેવા માટે માત્ર પા. ૩ ની શી જરવાની જરૂર હતી. તેને બદલે બ્રિટીશ સરકારે એક કાયદો ઘડ્યો છે જેવડે કરીને લગભગ પહેલાં નહોતા તેવા બધા એશીઆટીકોને ટરાંસવાલ બહાર રાખવાની યોજના થઈ છે. આ કાયદો પ્રીસ પ્રીપરેશન ઓરડીન-સ કહેવાય છે. તે વડે પહેલાં તો રાજના દુસ્મનોને ટરાંસવાલ બહાર રાખવાનો ઇરાદો હતો. તેને બદલે હાલમાં એક બીજો કાયદો અમલમાં આવવાની તૈયારી છે. તે નવો કાયદો એશીઆટીકોની બાબતમાં જુના જેવો જ છે.

પહેલાં ટરાંસવાલમાં રહેવા માટે અને વેપાર માટે પા. ૩ ની શી આપવી (જેની રીસીટ મળતી) એટલું જ ફક્ત રજીસ્ટ્રેશન તરીકે ગણાવું. તેને બદલે હવે ટરાંસવાલ બ્રિટીશ સરકાર તમે આવ્યા પછી એ રજીસ્ટ્રેશન મુજબ દરેક જાતની ઓળખાણની હકીકત તથા આંશિકોનાં નિસાનવાળાં સરવિશીકેટો કાઢવાનું હાખત થયું છે.

ટરાંસવાલની ૧૩૦૦૦ ની કુલ એશીઆટીક વસ્તિમાં ૯૦ ટકા હિંદી છે. ૧૯૦૩ ની સાલમાં હાઇ કમીશનરની માગણી ઉપરથી હિંદીઓએ પોતાની જુની રીસીટોના બદલામાં નવાં રજીસ્ટ્રેશન સરવિશીકેટ લેવા રાજ ખુશીથી હા પાડી. હિંદી હરીફાઈથી ગોરા વેપારીમાં કચવાટ હતો અને કાયદેસર વસનારા એશીઆટીકોની ઓળખાણ પાડવાની ગોરાઓની ઇચ્છા હતી તેથી તેમને રાજ રાખવા હિંદી કામે તે વખતે આમ કરેલું.

હવે ટ્રાન્સવાલ એશીઆટીકો ગેર કાયદેસર હાખત થવા માંડ્યા છે એવું તદ્દન સાચા વગરનું જણાવું આપી હિંદી એને ફરીથી રજીસ્ટર કરવા નવો એશીઆટીક કાયદો ઘડ્યો છે. આ કાયદાની દેએ કોલોનીમાં રહેવાનો જુનો હક છે તે રદ થાય છે. અને હિંદીઓને નકારમાં નકારા મુન્દેશરોની માફક ધમ્મી સખતી ભરેલી રીતે ફરીથી રજીસ્ટર થવા ફરજ પાડવામાં આવે છે. આવી રીતે રજીસ્ટર થવાનું તે હમરે પહેલેલા આદમીઓને માટે તો ખરું, પણ ગાતાં બાબકો માટે પણ ખરું જ. હું કેમાં કહીએ તો આ કાયદાથી સુધરેલા હિંદીઓને જગજગ અને બદમાશોની કારમાં ઉતરી આવ્યા માં બને છે. આથી કહીને હિંદીઓની

લાગણી એટલી બધી દુખાઇ છે કે તેમાં ના હરેક નિમ્મ કયો છે કે પોતાનો હરજને અથવા ઇજા ગુમાવવા કરતાં હંડ, કેદ, અથવા તો દેશપારની સજા સહન કરવી.

આ રજીસ્ટ્રેશન કાયદામાં ઇમીગ્રેશન રીસ્ટ્રીક્શન એક્ટ ધડીને હમેશા કરવામાં આવ્યો છે. તેથી આ ગરીબ કામના શીરપર વધુ અપમાનો નાખવામાં આવ્યાં છે. તેની એક કલમ એવી છે કે જેઓ એશીઆટીક રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર ન થાય અથવા બીજાને તેમ કરવા શીખવે તેમને સારકાર ટરાંસવાલની હકપાર કરી શકશે.

ટરાંસવાલમાં તાજા પ્રાંતીય મ્યુની સીપાલ કાયદાઓથી હિંદીઓને તેમની આમડીના રંગને લીધે મ્યુનીસીપાલ ટ્રામકારમાં ગોરાઓની સાથે બેસવાનો હક રહેતો નથી. તેવીજ રીતે કેબમાં પણ. કેટલીક રેલ્વે માડીનો લાભ પણ તેમને મળતો નથી. રસ્તાના કુટપાથપર આલવાની અટકાયત કરનારા લાંબનશ્વ બાપલો એ બ્રિટીશ કોલોનીમાં છે.

આપને ખબર હશે કે મારી કમીટીએ વડી સરકાર તેમજ ટરાંસવાલ આગળ ખતથી ફરી ફરીને રજુઆત કરેલી છે. વડી સરકાર એ કે હિંદીની તરફ દિલસોજા છે છતાં ટરાંસવાલ સ્વરાજ્ય ભોગવવા લાગ્યું છે તેથી વચ્ચે પડતાં હરે છે. ત્યારે ટરાંસવાલ સરકારને મુકીબર પોટ વગરના હિંદીને જે દુઃખ અને અપમાન થાય છે તેની દરકાર નથી.

આપે જોયું હશે કે હાલમાં ઇંગ્લેન્ડના જાપાએ તથા ફિલિપ્ આફ્રિકાના કેટલાક જાપાએ મારી કમીટીની લડતમાં ટેકા મળે તેવી જગ્યરી હિમાયત કરી છે.

હજુ કંઈ ટરાંસવાલ સરકાર કાયદાને કેક સુધી અમલમાં મુકી શકી નથી. કાયદાની સજાઓ ઉઠાવવાના પોતાના કરાવને વળગી રહીને હિંદીઓ રજીસ્ટર નથી થયા છતાં સરકાર તેમને કાંઈ જાતની સજા કરવાનું પગલું ભરી શકી નથી. આનો અરથ શું થયો તે કહેવાની હિંમત કરવાને બદલે હું માત્ર એટલું જ કહું છું કે આપણે આ તરફ જે એજ ટેશન ચલાવીએ છીએ તેથી કોલોનીઅલ સરકારની બેહુદી અને એકતરફીપણા તો અટકાવ થઈ શક્યો છે. ફિલિપ્ આફ્રિકાના મારા ૨૦ વરસના અનુભવ કરવાના આમ થએલું મેં જોયું છે. કાંઈ આ કાયદાનો જેડ એ છે કે તમારી

એસોસીએશને મારી કમીટીના પ્રયત્નમાં મક્ક દેવા દરંસવાલના હોદ્દાઓ તરફ દિશ્વોછનો તથા તેમને રાહત આપવા દરંસવાલ સરકારને અરજીઓ કરાવ કરવા.

મને આશા રહે છે કે આવા કનવે થાય તો તે મક્કમાર નીવડશે. વળી મને માનવાને કારણ છે કે તેવા કસવ થી વડી સરકારને વધુ જોર મળે તેમ છે.

એકવાર ફરીથી જ્ઞેમ ફેન ત્રીનનો 'મિત્ર' દરંસવાલના હોદ્દાની વારે

C. N. V. 325

“કાયદો હાથપણ વગરનો અને અન્યાયી છે”

તા. ૨૪મીના જ્ઞેમફેનત્રીનના 'ફેન' માં દરંસવાલના હોદ્દાની હિમાયતમાં એક મુખ્ય આરટીકલ નીચે મુજબ છે:—

પ્રીટોરીઆથી ખબર મળ્યા છે કે હોદ્દાનું પાસીવ રીઝીસ્ટન્સ પડી જાંગવા માંડ્યું છે એમ સરકારને લાગે છે. આમ માનવાનું કારણ એવું જણાવાયું છે કે ૪૮ જેટલા હોદ્દા પ્રીટોરીયામાં રજીસ્ટર થયા છે, જેમાંના થોડાક તે કાયદામાં બધું આગળ પડતા છે. પણ જ્ઞેમફેન-સર્જન જે હોદ્દાઓનું મુખ્ય મથક છે ત્યાં તો માત્ર ૧૬ જણ રજીસ્ટર થયા છે; જેમાંના ૧૨માંથી તથા ખીજા બહાર ગામના છે. અમારા મનને આ આંકડા કરતાં નીચેની બાબતમાં વધારે અરથ સમાજેલો લાગે છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે કાલ સવારે ૧૦૦ જેટલા હોદ્દાઓ જે દરંસવાલના હોવા જ્ઞેમફેન તેઓ ડરંસવાળી હોદ્દાસ્તાન જવા માટે ઉપડી જવાના છે. જુલમ નાખી હલાકી કરવા માં આવે તો પછી

હોદ્દાઓમાં પાંચ થોડા ઘણા બાવલા નીકળી આવેજ.

આવું તો ગોરા શું કે કાળા શું દરેકમાં બને છે. જે કાયદાને પોતેજ અપમાન કરેલો અને જુલમી ગણે છે તેને ૪૦ કે ૫૦ હોદ્દાઓ કરીને શરણ થયા તેમાં અમને કાંઈજ લાગતું નથી. અમને ખાસ જોવા જેવું લાગે છે તે એ કે કરી જનારા કરતાં વધારે મોટી સંખ્યામાં લોકો પોતાના સેલ્ફ રીસ્પેક્ટ સાથે દેશ તજીને આવતા થાય છે. દરંસવાલ સરકારે જે ધંધો આદર્યો છે તે અનાની છે.

એવી જાતના કારખાને બેવકુરી ભરેલો કહેવો જ્ઞેમફેન. જે ખોટીશ ઇન્જિનને એ કાયદાની સામે વાંધો ઉઠાવ્યો છે તેઓને દરંસવાલમાં વસવાને પુરેપુરો અને ખેશકરીને કાયદેસર હક છે. જે હક અગાઉ લાંબી મુદત રહેલ હોવાથી મળ્યો છે. સરકારે દરંસવાળું છે કે જે તેમને તે હક હવે વધુ વખત બોગવ વો હોય તો તેમણે કાયદાને ચરણ થવું પડશે; કે ન કાયદો તેમને

રેલીઆળ અથવા લાંબાપણાનો શીરપાવ

આપે છે. આમ કરવાને સરકારને જરાએ હક હોય એવું અમને તો નથી લાગતું. આગળાં લાંબને રજીસ્ટર કરવું તે ફક્ત ફેદીઓ અને ગીરમીટીઆ ચીનાઓનેજ દરંસવાલમાં લાગુ પડે છે એ સફ વલણ છે. કોકને કદાચ એમ લાગશે કે હોદ્દા ઓની જાત પણ હલકી છે એટલે તેમને પણ એવું રજીસ્ટર લાગુ પડી શકાય. જે એમ હોય કે તેઓ હલકી જાતના છે, તો શું આપણી હિંમતી જાત બતાવવા શું તેમનાપર જુલમ ચુગરવો? પણ કાણ કહી શકે છે કે

હોદ્દા હલકી જાતના છે?

આપણા હોદ્દા લક્ષરમાં એવી દુકડીઓ છે કે જે ગોરા સંસ્થની સુનંદામાં સુનંદા દુકડીની દારની ગણાય છે. આપણી કુનીવરસીટીઓનાં સરસમાં સરસ કનામો હોદ્દા વિદ્યાર્થીઓ વારંવાર જતી જાય છે. તત્તજાન અને તેનીજ ખીજા વિદ્યામાં એશીઆટીકાની આગળ પુરોષીઓ માત્ર બન્યાં સરખા છે. જે વેપાર વચુજમાં યોગ્યતા ઉપરથી પરીક્ષા કરીએ તો એકંદરરિતે જોતાં એશીઆટીકને હરીફાઈ માં જોડાઈ જતે એમ નથી. દરંસવાલમાં હોદ્દાઓને જે રીતે રાખવામાં આવે છે તેવું ખરું કારણ વેપારી હરીફાઈ છે એમ ખેશક રીતે અમને જણાય છે. હા, લગવક બાબતમાં ગોરાઓ એશીઆટીક કરતાં ચઢે એમાં શક નથી; પણ

તે એશીઆટીક પછી કેટલા કિવસ નભશે

એ વિષે ગોરા રેટરસમેનો ચિંતાથી વિચારમાં પડ્યા છે. સંભવ છે કે એશી આના અસંખ્યાત લોક પોતાના સૈકાઓ ના લેનમાંથી થોડાંજ વરસમાં જાયશે અને પશ્ચિમના લોકને હાંકવશે. અગાઉ એક કરતાં વધારે વખત તેઓ પશ્ચિમને હાંસી શક્યા છે. જે તેઓ જાગે નહિ તો તે જુદી વાત છે. પણ તેમને જગા

વા માટે દરંસવાલ સરકાર તો પોતાથી બન્યું તેટલું કરી ચુકી છે. દરંસવાલ સરકારના જુલમથી હોદ્દાસ્તાન પાછા ફરવું પડશે તેવા એક એક હોદ્દાને ન રજાય તેવો ધા કામશે. અને પછી તેઓ દરેક માણસ એજીટર થાય અને ગોરા ઓના રાજ વિરુદ્ધ લોકોને ઉશ્કેરે એમાં પુછવુંજ શું. દરંસવાલ વડી સરકારની ચિંતાઓમાં ઉમેરો નહોતું કરવા માગતું એ અમે જાણીએ છીએ. છતાં કોઈથી ના પડાશે નહિ કે દરંસવાલે પોતાનો એશીઆટીક સવાલ એવી રીતે પતાવવા માંડ્યો છે કે વડી સરકારના એશીઆટીક સવાલની મુશીબતમાં વધારો થયા વગર નજર રહે. આટલા સારાં અમે રજીસ્ટરેશન કાયદાને

હાથપણ વગરનો અને અન્યાયી મણીએ છીએ. અમે એમ તો નથી ધારતા કે હોદ્દા સરકારના હાથપણને લીધે વડી સરકાર દરંસવાલ સરકારપર દબાણ કરે અને એશીઆટીક કાયદો ફરીથી તપાસવાની માગણી કરે; અથવા તો (કેટલાકને ડર રહે છે તેમ) અમારા મુલકમાં હોદ્દાઓને આવવા દેવાનું કદાચ કહે. ઇંગ્લાંડ કોલોનીઓની વરતણુંક બદલ સહન કરી લે છે; પોતાના લાભને નુકસાન થતું હોય તોપણ કોલોનીઓને તેમની મરજી મુજબ કરવા દે છે. તેમ પોતાને ખરચે અને પોતાના કાફલા વડે કોલોનીઓનું રક્ષણ કરવાનો ભાર પોતાને માથેથી ઉતારી નાખતી નથી. આ બધું દરંસવાલ કણુક કરે છે. જનરલ બોધાની સરકાર જે કે વડી સરકાર તરફ મિત્રામારી ધરાવે છે, છતાં તેમની એશીઆટીક તરફની રાજનીતિ એવી છે કે તેમના ઇંગ્લાંડના મિત્રો માટે મુંઝવણ ઉભી થાય છે. તો

કાંઈ સારો રસ્તો નથી શું?

આટલું કહીને હવે અમે યોગ્ય રસ્તો સુચવીએ છીએ. તે એ કે પહેલાં તો એક એક કાયદો વડી રાજાન કે જે વડે નવા આવનારાઓને સાથ આવતા બંધ કરી શકાય. ખીલું એ કે અમુક એવા ધારાઓ વડી રાજાન કે જે દરંસવાલમાં રહેવા માગતા હોય તેવા દરેક એશીઆટીક પાળવા જ્ઞેમફેન. જે કાંઈ એશીઆટીક એવા ધારાઓને શરણ થયા કરતાં દરંસવાલ ઉઠવાનું પસંદ કરે તો, અને તેમ કરવાથી તેમને નુકસાની થાય છે એમ સાબીત કરી આપે તો તેમને પુરતી નુકસાની પારી આપવી જ્ઞેમફેન. ધારો કે આટી રીતે દરંસવાલના બંધા હોદ્દા

જવા મામે તોપણ તેમના હક ખરીદી મેરામાં આપણે જે ખરચ થાય તે એક દીદી બળવાના ખરચ કરતાં ઓછું જ થશે. વળી આ સવાલના મતના નીચેના માં મદદ આપવા એવા ખરચમાં વડી સરકાર પણ દિસે આપે ખરી, બોધર લગાવતા એક કારણ તરીકે હીદીઓની દાખમીની વાત આગળ મુકવા માટે વડી સરકાર પોતે જોખમદાર છે. વળી દક્ષિણ આફ્રિકાને એકવ કરવું છે તો બધાએ એથી આટીક સવાલ ઉપાડી લેવો તે પડશેજ, એ બાબતમાં નાતાલને તો વધારે સંબંધ છે કારણ કે તેને હીદી મળુરો વચર માલે તેમ નથી. અમે અગાઉ જણાવી મયા છીએ તેમ નાતાલ તો રસ્તો એ છે કે તેણે હીદીઓ વાસ્તે એક બુદોજ વિભાગ કાઢી દેવો. તેવા વિભાગમાં હીદીઓને ગોરાના જેટલાજ હક હોય શકે; ત્યારે તેની જહાર તેમને રહેવાની છુટ ન મળી શકે. આપણે સુલક આપણાજ માટે રાખવાનો આપણને સંપૂર્ણ હક છે. પરદેશી લોકોને તેનાપર ફરી જળતાં અટકાવવાની આપણને સંપૂર્ણ સત્તા છે. તેવી જાતના લોકની ઉપર અપમાન નાખવાને અથવા તેમને નુકસાની માં ઉતારવાને આપણને જરાએ હક નથી.

જોહાન્સબર્ગમાં રજીસ્ટર ઓફીસ

જોહાન્સબર્ગના રજાર પવર્માં ગઈ તા. ૨૪મીએ નીચે મુજબ રીપોર્ટ પ્રગટ થયો હતો.

“આખો મહિનો થયાં રજીસ્ટર ઓફીસ ખુલ્લી છે. પહેલાં તો તેના તરફ હીદી ઓ જરા પણ જોતાજ નહોતા. છતાં કેટલાક દિવસ થયાં થોડાક રજીસ્ટર થયા લાગ્યા છે; અને એવું જણાય છે કે ધિ. ધ. એસોસીએશને પીકેટને રાખવાની રીત રાખી છે તે કાઢી નાખવામાં આવે તો થણા રજીસ્ટર થાય. કારણ કે પીકેટ એ લોકોના ઉપર ડરામણીકાર છે. થણા લોકો રજીસ્ટર માપ એવી સ્થિતિ ન આવે એટલા સારું પીકેટને યહુ જેર આપવામાં આવ્યું છે. તેઓએ હીદીઓ ને રજીસ્ટર થતાં અટકાવવા સારું દલીલો થી સમજાવવા જેટલું કરવું જોઈએ, તેને બદલે તે હદ તેઓ ઓળંગી જાય છે. એક બુદો હીદી આજે નવ વાગે ઓફીસે જતો હતો. તેના મનમાં હતું કે આટલા પહેલા પીકેટ ત્યાં દરી નહિ. એ તો આસ નકામી ગઈ. ઓફીસની

આગળ પીકેટમાંના બે હીદીઓએ તેને ઝળચીએથી પકડ્યો હતો. એક નજરે જોનારના જણાવવા પ્રમાણે આ બાબતે જાણીરૂપ પકડવા માંડ્યું એટલામાં ૨૭ રજીસ્ટરમાંના અમલદાર ત્યાં આવી પહોંચ્યા. છતાં ‘કુલી’ એટલા પકડા હતા કે અમલદારને તોફાન જોવાની તક આવવા દીધી નહિ. તેણે પીકેટને ચેતવણી આપી કે જો હુમલો કરશો તો હું તમને પોલીસને સ્વાધીન કરીશ. પછી પેલા હીદીને લઈને અમલદાર ગયો અને તેને રજીસ્ટર કર્યા.

આજે બપોરે ઓફીસમાં ડા. મેથી પોતાના અસીલને રોપતા હતા. મજદૂર અસીલને એક પોલીસ સાથે રજીસ્ટર થવા ઓફીસે મોકલ્યો હતો પણ તે અધ વચમાંજ અટકી ગયેલ. રજીસ્ટર અમલદાર જણાવે છે કે તે માણસને બીવડા વીને અટકાવી દેવામાં આવ્યો હતો. ધિ. ધ. એસોસીએશનના કારોબારીઓ કહે છે કે તેઓ કમદાની હદમાં રહીને પીકેટીંગ કરે છે; પણ તેઓ તે હદ ઓળંગી જાય છે એવું ઉપર જણાવેલી હકીકતથી સાબીત થાય છે. ગઈ કાલે એક હીદી ઇમામને માર મારવા માટે એક દરવેસનો કારટે પા. પ. દંડ કર્યા હતા. એટલે હાલમાં એવા બનાવો બન્યા છે કે કમદા પ્રમાણે ચાલનારા હીદી ને રક્ષણ આપવાનાં પોલીસ ખાતાએ વહુ મજબૂત પગલાં લેવાં જોઈએ.”

ઉપરના રીપોર્ટના જવાબમાં ની. માંધી એ નીચેનો કાગળ રજારમાં લખ્યો છે:—
સાહેબ, વાન ખરેંડીસ સ્કુવેરમાં જે બન્યું તેનો રીપોર્ટ આપના છપામાં જે પ્રસિદ્ધ થયો છે તે અદાવત બરેલો જણાય છે. તે પીકેટને ‘કુલી’ કહેવામાં આવ્યા. તે માત્ર એટલુંજ જતાવે છે કે હીદીઓ કેવા સીધી ચાલના અને આખરદાર છે એ વાતમાં લખનાર-તદન અચ્છા છે. રજીસ્ટર અટકાવવામાં હીદીઓ દલીલો સાથે સમજાવતી આવવા કરતા બીજું કંઈ વધારે નથી કરતા એ હું ફરીથી જણાવું છું. તમારા રીપોર્ટર જણાવેલો હીદી પોતેજ કાલે કોરટમાં બોલ્યો હતો કે ‘કોઈ જાતની હાય ચાલકી કરવામાં આવી નથી. માત્ર તેનો હાય પકડવામાં આવ્યો હતો; અને આજે તેણે કહ્યું કે તેને રજીસ્ટર ઓફીસે જવું છે ત્યારે કોઈએ તેને તેમ કરવાની ના પાડી નહોતી. શું આને “ઓફીસની બહાર ગળીથી પકડવામાં આવ્યો” એમ કહી શકાય ? તેને તહેવાર છે.

ખબરજ નહોતી કે કમદા શું છે. તે ના પાછીએ એક કમળ આપેલો કે ફલાણી ઓફીસે સહી કરવા જવું. આવા લોકોને ખરી દુકીકત જોયો સમજા તે ને શા માટે કોપવાળા જણવા ? તમારા રીપોર્ટરના જણાવવા પ્રમાણે ડા. મેથીને અસીલ ઓફીસે ન પહેંચવાથી તેને બીવડા વીને અટકાવવામાં આવ્યો હતો એવું એક અમલદાર બોલેલ. પણ શું તેનો મતજો જવાબ એ નથી કે તે માણસ તે ના મીત્રોની હતીલો સમજી શક્યો હતો; અને નહિ કે ડરી ગયો હતો. હું જેથાક કહી શકું છું કે થણા હીદીઓ રજીસ્ટર થતાં અટક્યા છે તે પીકેટની કારોબારીને લીધે છે. તે લોકો બીએ છે તે ડરામણીકી નહિ. પણ હીદી ઇમામમાં ફજેલી થાય તેથી. એ લોકો પણ જાણે તો છે કે કમદો ખરાબ છે છતાં તેઓ પૈસાને જતો કરી શકતા નથી; અને જો તેવા ઓ પીકેટ ન હોય તો નક્કી રજીસ્ટર થાય. તમારા રીપોર્ટર આ સંબંધમાં ઇમામવાળા વાત આગળ લાવે છે તેવું કારણ કાંતો તેવું અજાનપણ છે અથવા તો તેને રંગરોપ છે. કારણ કે એ કેસ ધાર્મિક તકરારને લીધે ઉભો થયો હતો. અને મજદૂર ઇમામે પોતેજ જણાવ્યું છે કે એ કેસમાં ઓફીસીટ કરવાથી તેને પાછળથી બહુ પરતાવો થયો હતો. હું દરવેસનો જમાવ નથી કરવા માગતો છતાં એટલું તો કહેવું જોઈએ કે દરેક કામમાં એવા કાઈક હોયજ છે ને તેવાને માટે કામ મજૂરી માને છે. એવા લોકોનું જીવન પોતાનાં સિદ્ધાંતોને પાળવા માટે છે. તેજ દિવસે મી. માંધીના કાગળની સાથે મી. દુયયંગ કવીનનો પણ એક કાગળ પ્રગટ થયો હતો જેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે રંગસામીવાળો બનાવ બન્યો હતો ત્યારે તેઓ જતે વાન ખરેંડીસ સ્કુવેરમાં હતા અને તેથી તેઓ કહી શકે છે કે “જોરથી ઝળચી કાઢીને પકડવા” જેવું કાંઈપણ બન્યું નથી.

નાતાલ ઇંગ્લેન્ડ કાંગ્રેસે નીચે મુજબ તાર પ્રોટેસ્ટો મોકલ્યો છે:— જે મેમ્બરો એ કામને દોષી દીધો તેઓને જુલાબી લહે મળ્યો. પણ અમે આસા રાખીએ છીએ કે બીલ સહ પોતાની આબરૂની ખાતર મક્ક રહેશે. તથા જમે તેમ થાય તો પણ રજીસ્ટર થવાની ચાખી ના પાડશે. તથા દ્રહ રહેશે અને બીલને દ્રહ રખાવને ખુદાને વાલતે હવે ઉઘી પકડ્યો ડરી અહ રજીસ્ટર થતા નહિ. આવતે શુક્રવારે તા. ૮ મી એ પ્રકાશ તહેવાર છે.

દ્રાવિડવાસની લડત પર હિંદી છાપો

મુખ્ય સમાચાર

માં દ્રાવિડવાસની લડત પર એક કરતાં વધારે મુખ્ય આરટીકલો પ્રગટ થયેલા માલુમ પડે છે. તા. ૧૧મી અપ્રેલના અરસામાં એક લાંબા આરટીકલ દરમ્યાન એ નાનાં છાપો સમે છે કે—

કાવદો જે રૂપમાં પડ્યો છે, તે રૂપમાં માત્ર નવા આવનારાઓને અટકાવવાને જ નહીં પણ વરસોના જુના રહીશોને લાંબી ઉઠાંચરી જવાની ફરજ પાડવાને તે સામર્થ્યવાન છે.....પણ ઉતાવળે અથવા આકાંક્ષાપૂર્ણથી બાધિત થયેલા કાવદોએ તે અલવારમાં જે ફેબ વર્ષ પડે છે તે આપણે વળખીએ છીએ. બંધાયા પછી એકાદ વાર પણ તેમને ઉપયોગમાં લેવામાં આવતા નથી, અને ધારાપેયીનું દળ વધારવા શિયામ લાંબી મુદતે તે સદાચર પાળા જેવી લેવામાં આવેલાં મુખી તેઓ સત્તાવાળાઓ કે પ્રજાની કશી સેવા બજાવતી સદતા નથી.....સંસ્થાનેનો અભાર મુખીનો ઇતિહાસ તેમની આવાદી ખીલવવામાં હોઈએ એ કેમ અગલનો કીરસો આપે છે તેનો અસરકારક પુરાંપો મુરો પાડે છે. પણ તેની કદર નહીં મુજબના તુમાખી ગોરાઓને ઠેકાણે લાવવા માટે હિંદી સત્તાવાળાઓએ તેમની એ માન્યતા બોલી દેખાડી આપવાને એક કદમ આગળ ભરવાનો વખત હવે આવી લાગે છે. હિંદીઓને હડસેલી કાળનારાં સંસ્થાનો સાથેના હિંદીના પાધરો વ્યવહાર તેઓએ સદંતર બંધ કરી નાંખે એ જોઈએ છે. વળા જે કામી જણસેના સંબંધમાં હિંદ એક હાથનો ઇનજીરો ધરાવે છે તેમની ઉપર બારે જઠાત નાંખી સંસ્થાનવાસીઓની આપખુદીનો આપખુદીથી જવાબ વાળવો હવે ધટ્ટાજ થઈ પડશે. તે ઉપરાંત તેમના મુલકમાં હિંદીઓને દાખલ થવા સામે જે અટકાવો અને બંધાઓ તેમની સરકારોએ નાંખી છે તે હિંદમાં દાખલ થવા ચઢાતી તેમની રકબત ઉપર નાંખવાને હિંદી સત્તાવાળાઓએ હવે મન ઉપર લેવું પડે છે. વેપારની તીક્ષ્ણ દરીદ્રાને લીધે વરસોની મહેનત અને રંજ ઉઠાવી જાતી ગયેલા હિંદીઓની આવાદી નો પાલો તેઓ બેસવી નાંખે અને કરી લીધેલાં વતનને છેલ્લી સધામ કરી તે ઊડી જવાની તે આપણોને ફરજ પાડે તો તેના સંસ્થામાં તે પાલોને એવી રીતે ધોળકે પણ નીચા આપવી તે ધટ્ટાજ કહેવાશે. ઇંગ્લાંડનાં સરકાર

સ્વરાજ્ય બોમવર્તા સંસ્થાનના કાવદાની વચ્ચે જવાને અસકત હોય પણ હિંદમાં તેમને તેમની આપખુદીનો તેવો જ જવાબ વાળવાને તો તે અસકત નથીજ. સારે એ રીતે હિંદીઓને સહાય થવા અને સંસ્થાનવાસીઓની આપખુદી તોડવાને તેણે હવે હીલ સાની કરવી જોઈએ.

છેલ્લા ખબરો.

[છ. ઓ. માટે ખાસ તાર.]

પોરબંદરથી દરખાનમાં આજે એવો કેસ આવેલ છે કે પોરબંદર મદરેસાનો કેસ જે બે વરસ થયાં ચાલી રહ્યો હતો તેનો ચુકાદો પોરબંદરમાં ફાઈટ મી. મુસા હાજી કાસમ અને હાજી મહમદના લાલમાં આપ્યો છે.

જેહાન્નુસરમ, શુક્રવાર વિભાવતની છેલ્લી ટપાલ ઉપરથી જણાવ છે કે ત્યાંના છાપો આપણી લડત તરફ વધારે ધ્યાન આપવા લાગ્યો છે; તથા દરાંસવાલ સરકાર અને વડી સરકાર ના ઉપર પણ સખત રીતે ટીકાઓ કરે છે.

‘અરમીંગહામ પોરબંદર’ કહે છે કે દરાંસ વાસના હિંદીની બાબત એ વડી સરકાર નો સવાલ છે તથા તેની ખસર બહુ માડી નીચડે તેમ છે. કાલોનીઅલ ઓરીસ કરીને આ વાત છુપાવે છે; પણ સરકારને કુકે મુલતમાંજ આ સવાલ કાંઈ લેવો પડશે.

‘સીવીલ સર્વીસ એજેન્ટ’ જણાવે છે કે આ વાત ગોરાઓથી સહન ન થાય તેવી છે. રાજના બંધારણનો પાલો ન્યાય ઉપર છે. દરાંસવાલ હજુ તો આપણા કસ્ટરવડે તમે આપણી સખાવતથી નવો છે, તો કે ત્યાંના મુઠીબર ગોરા વેપારીઓના કહેણથી આપણે ન્યાયને પગતળે છુદ્ડશું? હવે તો દક્ષિણ આફ્રીકાનો છાપો (‘ફ્રેડ’ વગેરે) પણ હિંદીની હિમા અને ચડ્યો છે તો શું હવે લોડ એક્ઝીન હિંમત નહિ કરે? અને દરાંસવાલમાં સિટીશ ન્યાયને અમલમાં નહિ મુકાવે?

‘રેડીસ્ટ’ લખે છે કે કેનેડા આસટરે લીઆ અથવા તો દક્ષિણ આફ્રીકા પોતા ની પ્રજાના રક્ષણનું નામ દઈ અણુપટ્ટી રીતે જોશવરી બતાવે છે. આપણા કાલોનીઓ રંગદેખથી એટલાં અજાણ ગયાં છે કે સિટીશ રાજને માટે તેઓ મોટી મુઝવણી ઉભી કરે છે. પોતાના માની લીધેલા મુલકમાં ખીખને ન આવવા દેવા સમૂં તેઓ એવી રીતે વરતે

છે કે આખું રાજ આગળ જતાં ગોરા લખમાં આવી પડે. સાચું કહીએ તો કાલોનીઓમાં જે ગોરા એન્ડી-એશીઆ ટીક (એશીઆટીક તરફ વિરોધભાવથી વરતનારા) છે તેઓ ઇંગ્લાંડના દુસ્મન બંધોબર છે. આથી તેઓ અનણ્ય હોય તે જુદી વાત છે. જે તેઓ એવી ગાંડપણકરેલી રાજનીતિ ચલાવેજ રાખશે તો કાલોનીઓની તથા આખા રાજની પામમાલી થવા વખર રહેશે નહિ.

કેટલાક એશીઆટીકાએ માગણી કરી છે એવું કહી સરકારે રજીસ્ટર કરવાની મુલત લાંબાવી છે. જેથી એજેન્ટમાં એવી નોટીસ બહાર પડી છે કે ૩૦મી નવેમ્બર સુધી એશીઆટીકા રજીસ્ટર થવાની અરજ પ્રેસિ રીએ કરી શકશે.

મીસ વીંટર બોટમ (લંડનની નીતિ વરધક સોસાયટીનાં એક સેક્રેટરી) તરફથી એક ધણોજ જુરસા ભરેલો અને દિલસોજ પત્રાવનારો કાગળ આવ્યો છે. જેમાં જનરલ સ્મટસની ધમકીને સખત રીતે વખોડી કાઢી છે તથા હિંદીઓ તરફ લડતમાં મોટી લાગણી બતાવી છે.

દયાનંદ કોલેજ વાળા પ્રોફેસર પરમાણુદેવે જેઓ ધોણ વખતપર દક્ષિણ આફ્રિકાની મુલાકાતે આવી ગયેલ છે, તેઓ એક લાગણી ભરેલા કાગળ દરમ્યાન લંડનથી જણાવે છે કે તમારી લડત ખુબ આમળ વધી છે; અને ખરી પરીક્ષા હવે થવાની છે. હું ઇશ્વરને પ્રાર્થના કરું છું કે હિંદીઓને દ્રઢ રહેવા તાકાત બહે; કારણ કે આ લડત જેવી તેવી નથી. માણસની જે વહાલામાં વહાલી ઇજલ તે તમારી અત્યારે જ્યાં બેઠી છે; તથા તમારા દેશ ની આબજ જોખમમાં આવી પડી છે. જોડી કમાણી સાથે અથવા એકા મુખ સાથે શુભામ જાતી બેઠેલ વચ્ચેમાં. આખા હિંદીની નજર તમારા તરફ છે. હું હિંદી બાઈઓને આજ કંઈ કે તમે લડત માં દ્રઢ રહેજો. તમારી લડત નીતિની અને ન્યાયી છે. દુખને વખતે મદદ દેવા અહીં કંઈ જઈ કરવા મારાથી બનશે તેમજ કરીશ. તમારી છત મટે હું ઇશ્વરની પ્રાર્થના કરું છું. તમાર મારા તરફથી દુઆ આપું છું.

નાતાલ કોંગ્રેસ, પ્રીટોરીઆ કમીટી, કોબરલી ઇ. પો. એસોસીએશન, તથા આફ્રીકન પોલીટીકલ એસોસિએશનની કોબરલીની શાખા તરફથી ઉત્તેજનના તારો મળ્યા છે.

આખા મહિનામાં જેહાન્નુસરમ ખાતે લગભગ ૨૫ જેહાન્નુસરમ અરજી થઈ છે. કાલે છેલ્લા દિવસે એકપણ હિંદીઓ અરજી કરી

નથી. માત્ર એક ચીનાએ અરજ કરી છે. એ ૨૫ અરજ કરનારાઓમાં એક માણસ દરેક કારના હિસ્સીદાર મી. એસ. એમ. ઉપીદ છે. જેને નોકરી ખોલી પડતી હોવા ને લીધે તથા જ્યાંયુને લીધે અરજ કરી એમ કહેવાય છે. આ માણસે કસમ લીધેલ હતા તેથી ખાસ કરીને મહારાજાએ તેની સામે બહુજી મુસલે ચલા છે અને બેચ કાઢ કર્યું એમ કહે છે.

ચીનાઓ સાવ મક્કમ છે. જે ચીના કાલે પ્રીટરીએ રજીસ્ટર ચલા છે. જેઓ હાથ-કાસ્ટ કહેવાય છે. કાલે રજીસ્ટર ચલેલ ચીના વિશે એવું કહેવાય છે કે તેને એક અહીંનો કાકર વિલાયતથી કંડાકટમાં એક વરસ ઉપર લાવેલ.

કાલે મહાબીર નામના એક કલકત્તીઆ વેટરને તેના શેડ ચીકી લાગે ચોરીએ મોકલ્યો હતો. ચીકી ફાટી જતાં અમલદારને સૂચના હતી કે આ માણસને રજીસ્ટર કરજો. અમલદાર તેને રજીસ્ટર કરવા માંડ્યો ને આંગળાં માંડ્યાં; એટલે મહાબીર ચોખ્ખી ના પાડી અને ચોરીસ છોડીને ચાલતો ચાલ્યો.

અહીંની એક મોટી હોટલના મેનેજરે તેના વેટરને રજીસ્ટર બનાવું કહ્યું હતું. પણ વેટરને તુરતજ જવાબ આપ્યો કે રાત્ર આપવી હોય તો આ ઘડીએ આપો; બાકી રજીસ્ટર નહિ થઈએ.

એવા બજાર મળ્યા છે કે પ્રીટરીઆમાં એક હોટીને એક બેંકના મેનેજરે કહ્યું કે એ તે રજીસ્ટર નહિ થાય તો તેને પર્સનાની સમવટો મળશે નહિ. આ ઉપરથી તે માણસ રજીસ્ટર થયો, ને બેંક મેનેજર પાસે પછસા બાબતમાં સમવટો ચારતે મામલો હતો. બેંક મેનેજરે જવાબ આપ્યો કે જે માણસ કસમ લીધા પછી કામ કરે છે તેનો અને કારસો નથી.

લડતમાં ચારાઓનું દિલ આપણા પક્ષમાં જેવાવાનું શરૂ થયું જણાય છે.

મંગલવર અરજ આજરોજ સરકારપર થી. ઇ. એસોસીએશને મોકલી છે. તેની સાથે એક કાગળમાં મી. હસપ મીયાએ જણાવ્યું છે કે જ્યારે આ અરજ લખવામાં આવી ત્યારે કેટલાક હોટીએ કાપલામાં ફેર ફાર માટે માગણી કરી હતી ને તેનો જવાબ નહોતો આપાયો, તેમ તેમની માગણી પાછી નહોતી ખેંચાઈ.

ત્યાર પછી મી. રૂસના અસીએને સંતોષ કારક જવાબ મળ્યો નથી અને તેથી તે માગણી પાછી ખેંચાઈ છે. છતાં અમે (મી. ઇ. એ.) આ અરજ મોકલીએ છીએ કારણ કે તેથી કરીને સહી કરનારા લોકોના વિચાર સરકાર જાણી શકશે. તથા મજાખરા લોકો કાપલા સામે કેવા મન

જુત છે તેનો ખ્યાલ આવશે. આ અરજ પહેલીજ મોકલત. છતાં જોહા-સખરગમાં ચોરીસ ખુલે ચારે લોકો મુસલ રહે છે કે નહિ તે જોવા સાથે અટકાવી હતી

તે ઉપર કુલ ૪૫૨૨ સહી થઈ છે. સહીઓ કુલ ૨૯ ઠેકાણેથી લેવાઈ છે; જે નીચે મુજબ. જોહા-સખરગ ૨૦૮૫, મુકેર ૧૦૮, રૂડીપુર ૧૩૬, કમરસોડા ૧૭૯, જરમીરન ૩૦૦, બોક્સબર્ગ ૧૨૯, બેનોતી ૯૧, મોડરફોનલીન ૫૨, પ્રીટરીઆ ૫૭૭, પીટરસબર્ગ તથા રપ્લેનકન ૮૦, વીરીનીગીંગ ૭૩, હેડલબર્ગ ૬૬, બાલકર ૧૪, રફાડરન ૧૨૩, વોલકર ૩૬, વાકરસરમ ૧૨, પીટરીફ ૩ બેચલ ૧૮, મીડલબર્ગ ૨૯, બેલકાર, મકાડો ૩૨૫ ને વાકરવાલ ૨૧, બારબરન ૧૮, પોચેરસરમ ૧૧૪, પીટરસરમ ૧૨, કલકસ ૩૫ ૪૧, કીટીઆના ૨૪, લીખતનબર્ગ ૭, પ્રીટર ને મેરીકા ૫૯, ફરતનબર્ગ ૫૪, તથા અરમેલો ૨.

સહીઓ ક્યાસવાર નીચે મુજબ છે. સુરતી ૧૪૭૬, કોંકણી ૧૪૧, મેમલુ ૧૪૦, ગુજરાતી હીંદુ ૧૬૦૦, મહારાસ્ટ્રી ૯૯૧, કલકત્તીઆ તરીકે જાળખાતા (નોરબર્ન) ૧૫૭, પારસી ૧૭. શીખ અને પઠાણમાંથી હીંદુ ઓની સહીઓ મુજરાતી હીંદુ બેગી મણી છે; ત્યારે મુસલમાનોની સુરતી બેગી મણી છે. ખરીસતીઓને માટે જુદો વરમ ઉપર આપ્યો નથી. તેમની સહીઓ આશરે ૨૦૦ છે ને તે મહારાસ્ટ્રીઓની સાથે મળી છે. મેમલો સિવાય બાકીએ કોઈ કામ જુદી આપ્યા વગર રહી છે. કુંઝી સુલતમાં અને તે આખા ટરાંસવાલમાં કોઈ કારમ ઉપર તો કોઈ બીજો એમ બહુ કુટુંબ રીતે પણ હોટીઓ રહેતા હોવાથી પણ, લોકો સુધી એસોસીએશન સહી લેવા પહેલાંથી સજી નથી. સહી લેવાનું કામ કરનારાઓ બધા આખર હાર માણસો હતા. તેમણે છેલ્લાનું છે કે થલે ઠેકાણે, કોઠા દેશ જોડી હાંદુરતામ તરફ રવાના થઈ ગયેલ છે.

૧૯૦૬. ૧ સપ્ટેમ્બરમાં લડત શરૂ થઈ ત્યારે ૧૩૦૦૦ હોટી પરમીટ હતી. હાલ ગુલામ થવાને બદલે દેશ છોડવાનું પસંદ કરવાથી ૭૫૦૮ હાલર નેટલા હશે.

ગોડાક મેમલો સિવાય પણ ખરા રજીસ્ટર ચનારાઓપર ગોરા માલિકોએ દબાવ કરેલ. એસોસીએશનને ખબર મળી છે કે જુલમર્દની ૧ લી તારીખથી તે ડા અક્ટોબર સુધીમાં ૩૫૦ કરતાં વધારે માણસે અરજ કરી નથી. ને તે અરજ કરનારામાંથી ૬૫ ટકા મેમલો છે.

કાગળની ઉવકમાં મી. હસપમીયા જણાવે છે કે આ ઉપરથી સરકાર જોઈ શકશે કે કાપલાથી હીંદી કોમની લાખણી કેટલી બધી દુઃખાવેલ છે.

હીંદી અશાંતિ

તા. ૩ નીચે લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે:—જંગાળના લેંદ. ગવરનરે હિંદી સરકારને કલકત્તામાં થએલાં તોફાનો બાબતમાં લખ્યું છે કે અશાંતી ગંભીર પ્રકારની છે. અને જે ઉમરાવ વર્ગના લોકોમાં પણ એછાટેરે અસંતોષ ફેલાવી શકે તો તે બહુજ ગંભીર થઈ જવાને કારણે વાગવાની નથી. લેંદ. ગવરનરે વધુમાં જણાવે છે કે સરકારને વગોવવા જે કિયુરી દિલચાલ ચાલી રહી છે તે દાખી દેવાની બહુજ જરૂર છે. બહુ અસંતોષની માત્ર એ છે કે જે લોકો તોફાનોમાં ભાગ લેવા લાગ્યા છે તેઓ અગાઉ બહુજ શાંત રીતે ચાલનારા હતા. તે ઉપરથી અનુમાન થાય છે કે એવા લોકોમાં કચ્ચાટ ઉભો થયો છે તે એછા ટેડરોનાં લખાણ અને લાખણોને લીધે છે. લીઆકત હુસેન [જે બાણુ સુરેન્દ્રનાથના એક મિત્ર અને મુસલમાન આગેવાન છે.] નામના એછાટેરે અમુક એક મીટીંગમાં ભાગ ન લેતો એવા સરકારે હુકમ કર્યો હતો. છતાં તે હુકમનો ભંગ કરી તેણે મીટીંગમાં ભાગ લીધો જેથી સરકારે તેને પકડેલ છે. આ બનાવથી કલકત્તામાં હાલાકાર થઈ રહ્યો છે.

ટરાંસવાલના હીંદીની વારે

તા. ૨૫ મી અક્ટોબરના એક લંડનના તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે તા. ૯ મી નવેમ્બરે વિલાયત ખાતે વસતા મુસલમાનોની એક મીટીંગ ભરાવાની છે, જે વખતે ટરાંસવાલના એસીઆડીફ એરડીનન્સ સામે પ્રોટેસ્ટના કાર્યો થશે.

નાતાલ "ઈડિઅન કોંગ્રેસ"ના સેક્રેટરી એ જણાવે છે કે સાઉથ આફ્રીકા પ્રિટીયા ઈડિઅન કમીટીને પર્સના મોકલવા બાબત વિચાર કરવા કોંગ્રેસની મીટીંગ તા. ૩ નવેમ્બર રવીનારે બપોર ૫૭ મે વખતે પાર્લન સીટવાળા મી. હાલિ મહમદના હોલમાં મળશે. આ જરૂરી કામ હોવાથી સરવે વખતસર આવશે એમ ઉમેદ છે.

જોધમે છે

લેડીરમીય ડીઆકટના ગામડામાં કામ માટે હરજીઓ જોધમે છે. આખું વરસ કામ ચાલશે.

વધુ વીગત માટે લખો:—
કમલેશુ. એફ. રેન્ડન
૯૫ ટલબ આરેડ, ૩૨૫૫

પીટર્સ કેસમાં ગોરાની ફરી જવાની તદખીર

મી. પીટર્સે લીધેલો આકરો ઇલાજ

મજકુર કેસ સંબંધમાં રહી ડેલી ગેલમાં મી. ગાંધીને કામળ પ્રમટ થયો ત્યાર પછી તે પત્રના વેલકરરેટના અખરપત્રી એ મી. ગાંધીએ જણાવેલી હકીકત ખોટી પાડવા એવું જણાયું હતું કે:—

“અહીં જેનું નામ મી. પીટર્સ છે, તેણે પોતાની પદ્ધતિના કેસ કેટલાક થયેલ એટલે પોલીસને કાળજી રાખવી પડે છે. મજકુર કેસમાં મી. પીટર્સની એળખાણ ન પડવાથી કોનસ્ટેબલે તેને ગાંધીમાંથી ઉતરવાનું કહ્યું. બીજી હવાકી કરી નથી. કાફર પોલીસે તેને માલ ઉપાડ્યો હતો. સારજન્ટ પાસે જતાં રસ્તામાં મી. પીટર્સે પોતાની લાકડીપરનું નામ, તથા ઓશીસે પહેંન્કા લારે પેરજીપરનું નામ વંચાવ્યું. કેટલીક લુચ્ચાઓ આગાઉ પકડાએલ હોવાથી કોનસ્ટેબલને પુરતી તપાસ કર્યા વગર છુટકો નહિ. એટલે મી. ગાંધીને મળેલી હકીકત બરોબર ન હોય એમ કહી શકાય છે.”

આ ઉપરથી મી. પીટર્સે મારિસબરગ ના આ. આસીસ્ટન્ટ માજીસ્ટ્રેટ મી. એચ. વાન શરફ જે. પી. સન્મુખ સોમંદ લઈ રહી ડેલી મેલપર ઓશીડેવીટ કરીને મોકલી આપી. જે ડેલી મેલમાં છપાઈ છે. તે મી. ગાંધીએ જણાવેલી હકીકતને બરાબર મળતી છે. તથા મી. પીટર્સને નડેલી હાડમારીનો તેમાં બરોબર ખ્યાલ અપાયો છે. તેથી ડેલી મેલનો વેલકરરેટનો અખરપત્રી સાવ ખોટો પડે છે. મી. પીટર્સ પોતાની ઓશીડેવીટ દરમ્યાન જણાવેલ છે કે:—

“મેં બધાં કપડાં પહેરેલ નહોતાં તેવામાં કોનસ્ટેબલે આવી મારી પરમીટ માગી. તે મેં બતાવી. તેથી તેને સંતોષ થયો નહિ. કું નાતાલમાં માજીસ્ટ્રેટની કોરટમાં નોકર હું એમ કહ્યું તે પણ માન્યું નહિ. મારી બેસાડની પોલ ટેકસની રીસીડે બતાવવાથી તેને સંતોષ થયો નહિ. તેથી મારી લાકડી તથા પેરજીપરનાં નામ બતાવ્યાં. પેરજીપરની સદી પરમીટપરની સહીને મળતીજ હતી. તેથી પણ ન માનવાથી પાછા ફરવાની ઝેરડી તરીકે મારી પરમીટ ને પૈસા આના મત મુજબ જવા કહ્યું. પણ તેણે તે જનમાંથી ઉતરવાનુંજ કહ્યું હતું. ‘મેં કહીથી જણાવ્યું હતું કે મારે મેલમાં

આવતા થઈ એક કાફર કોનસ્ટેબલને મોકલ્યો. તે મારા કંપાર્ટમેન્ટમાં લખલ થયો અને મારો હાથ પકડી મને બહાર ખેંચવા માંડ્યો. મેં તેને તરછોડી ઉત્તર વળે કપડાં પહેર્યાં ને લાતું ચોપડીઓ વગેરે લાંબા રહેવા દઈ થોડાક પારસલ લઈને ગાંધીમાંથી ઉતર્યો. કાફર કોનસ્ટેબલ મારી પછાડે ઉતર્યો. પછી મને ચારજ ઓશીસે લઈ જવામાં આવ્યો. મારા હાથમાં મારી હેન્ડ-મેગ, ઓવર કોટ, લાકડી તથા રથ હતાં. કાફર કોનસ્ટેબલે મારા બે નાનાં ફરેટનાં પારસલ ઉપાડેલ હતાં. રસ્તામાં મારા કોનસ્ટેબલે જણાવ્યું કે મારે બીજા દિવસની સવાર સુધી રોકાવું પડશે. જેનમાંથી ઉતાર્યા પછી મારો કોનસ્ટેબલ કડો પડી મથો હતો.”

એક ખુનની કેશાશ કરનાર હાંદી

તા. ૮મી અક્ટોબરે ઇસવ મહમદ છોટીઆને છરી બતાવી તે બેઠી તેણે ખુન કરવાની ધમકી આપવા માટે મહમદ સુલેમાન નામના હાંદીને કીબરલીની ફોજદારી કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. સુલેમાન આદમ નામના બીજા હાંદીને પણ તેમાં લાગ લેવા માટે ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. છોટીઆની ઓશીડેવીટમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેણે કેપટાઉનના ખુનના કેસ સંબંધમાં સરકાર તરફથી જુલાની આપેલ. તેમાં મેલતની સળ થયેલા ત્રણ જણનો સુલેમાન આદમ સંગે યાવ છે. તેણે મારી જાન લેવાની ધમકી આપી. તેથી કરી તે મેં કેપટાઉનમાં પોલીસનું રક્ષણ લીધેલું; અને આખરે મારે કીબરલી આવવું પડ્યું હતું. અહીં હું આવ્યો ત્યારબાદ મેં અફવાડીએ સુલેમાન આદમ પણ કીબરલી આવ્યો અને તેણે મારી જીંદગી લેવાની વાત જણાવવાથી મારા મિત્રાએ મને ચેતવણી આપી. થોડા દિવસ થયાં ઉપરના બે માણસો રોજ મારી આસપાસ ફર્યા કરે છે. અને કહે છે કે ‘હવે તું હાથમાં આવ્યો છે. તારી જુલાનીથી અમારા સગાનું મેલ થયું છે.’ પછી તેણે છરી કાઢી મારા તરફ ઉગામી. તે વખતે મુસા નામના માણસે તેને અટકાવ્યો. કેટલાક માણસોએ સુલેમાનને મારા ઉપર કુમળો કરતાં અટકાવી તેમાંથી કોનસ્ટેબલ આવી પહોંચી.

આદમે એવું જણાવ્યું છે કે જો તેને મારીને વેર લઈ શકું તો પછી મને ફાંસીએ ચડાવે કે મને તેમ થાંચ તેની મને દરકાર નથી.

ઇબ્રાહીમ મુસા, તથા પી. ડી. પટેલ ની ઓશીડેવીટો ઉપરનાને મળતી આવી. બોહ કોરટના હુકમથી મહમદ સુલેમાન અને સુલેમાન આદમ પાસેથી ૬ માસ સુધી સુલેહ જાળવવા માટે પા. પ૦ના જામીન લેવામાં આવ્યા હતા.

સ્લોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ કોર્ટમાં લાઇન.]

અમહમદ—તા. ૧૪ નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમહમદ—તારીખ ૨૬ થીએ કલકત્તા પહોંચી છે.

અમહમદ—તા. ૧૨ થી એ મુંબઇ જવા ઉપડશે.

[જરમન કોર્ટ આફરિકા લાઇન.]

ગવરનર—તા. ૧૨મી નવેમ્બરે મુંબઇ જવા ઉપડશે.

શુ કેસરથ—તા. ૨૦મી નવેમ્બરે મુંબઇ જવા ઉપડશે.

[ઇંગ્લેન્ડ આફરિકન લાઇન]

મોડલ—તા. ૨૫ થી એ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

ચાર્લીસ—થોડા વખતમાં કલકત્તાથી ઉપડશે.

આન્ડ—તા. ૩૧મી એ ડરબન આવી પહોંચી છે.

વેલકરરેટમાં મી. અહમદ લખજ પટેલ લખે છે કે અહીંના હાંદીઓને હાથ મુકી રજીસ્ટર કરવાના હવાકી દરિન દરાર તરફથી એક માણસે આવી એવું કહ્યું હતું કે નામ કાપડા પ્રમાણે રજીસ્ટર નહિ થાઓ તો લાઇસેન્સને વંધી આવશે. આવા હાજતી કરકાર ન કરતાં અહીં શકુ મકકમ છે.

મી. ઇબ્રાહીમ મુસા સીદાત રશીડસથી લખી જણાવે છે કે તા. ૨૫ના ટ્રાન્સવાલ લીડરમાં જણ્યું છે કે રશીડસના બે મહોમેડનો રજીસ્ટર થયા એ તદન ખોટું છે. અહીં જે હાંદી છે તેમાંથી એક પણ માણસ કદી પ્રખાં ખેલે કરવાનો નથી.

અખરખત

C. 10. VI

328

જોડાન્સખરખત

(અમારા ખાસ પ્રતિનીધિ તરફથી.)

ઉદ્દેશ્ય અઠવાડિયું

અકરોચરના દવે છેલ્લા ક્લાક છે. આ પત્ર છપાઈ તેવામાં આવીથી નવેજાં એપ્રિલની ઉડી મહા દશે. આ પત્ર લખતાં સુધીનાં દીંદીનું જેવે કાયમ છે. મેમજી મન અને ધોડા કાઢતી શિવાય બીજા બધા પુર જોરમાં છે. જે 'મેમજી માત્ર' કલા, પશુ એવી આપા બધામ છે કે પીટસંજર્જના પાંચ સાત મેમજી તથા પીટર દીકમાં બે તથા છે તે મેમજીનું કંઈક નાક રાખશે; બાકીનો જ્યાં એક બે હતા તે પશુ દોઢ ધામ કરી બોટી સમી એપ્રિલની કરી ગુલામગીરીનો શીરપાવ એટી, પોતાને જન રાદગદા બની, કામની, માનની કે સોચનની દરકાર નહીં કરી ઠેકાણે પડ્યા છે. આપણામાં કહેવત છે કે આભ ફાટે ત્યારે વીંમડું કેમ દેવાય? તેમજ જ્યારે પીટસંજર્જના પ્રકુખ પોતે ગુલામ બને અને બીજાને બનવાની શીખામણ આપે ત્યારે મેમજીમાં જાને કહેવું રહ્યું!

મી. હાજી કસમે વળી નવેજાં રસ્તો શોધ્યો. તેમને લાગ્યું કે 'ડરથી નહીં લીધું' એવી એપ્રિલની કરી એનો મહા પાપ થાય; તેથી તેમણે જનરલ રમટસને લખ્યું કે અમે તમારી પાસેથી કંઈક ફેરફારની આપા રાખતા હતા; તે ફેરફાર ન થયો એટલે હવે રજીસ્ટર થયા માગીએ છીએ, તો રજા મળવી જોઈએ. જનરલ રમટસ સાહેબને હજી પુરતા ગુલામ તે તથી મળ્યા, ને ગુલામ વિના ચાલે તેમ નથી તેથી તેમણે મહેરબાની રાખલ હુકમ કર્યો છે કે બલે મી. હાજી કસમે તથા તેમના સોબતીઓ વગર એપ્રિલની રજીસ્ટર થાય. એટલે હવે મેમજીને અખાય પુરો થયો. બાકીના દીંદીઓનું જોવું રહ્યું.

હમીદીયા હસ્તામીક સોસાયટી

સોસાયટીની મીટીંગ નિયમ સર થઈ હતી. મોલવી સાહેબ અહમદ મુખતીવારે એવું બાયબુ કર્યું કે કેટલાકની આંખ માંથી આંસુ પડ્યાં. થયું હાખસાઓ કુશલ થરીકમાંથી આપી તેમણે બતાવ્યું કે જેઓ કાયદાને માન આપે તેઓ જમાન ગુમાવે. મી. માંથીએ પોલીસ

કમીશનર સાથેની પોતાની મુલાકાતનું ખ્યાન દુકામાં સંલગ્નનું ને સરકારને ખબર કરી આપવા સાર એક દલાડો વચર પીંદે રાખવા સલાહ આપી. મોલવી સાહેબે ફરી ઉડી એવી સલાહ આપી કે એક માણસે ખાસ કિંદુસ્થાનને જવાડના જવું જોઈએ. મી. કુવાડીયાએ જણાવ્યું કે મી. સાલુજીની મજાલ એવેલ ના ને તેના બે વર્ષના બચ્ચાના પોલીસે અંગૂઠા લીધા; તથા કેટલાક હાંદુની પર મીટ મી. બરજેએ ડરખાનમાં ફાટી નાંખી. મી. હિમરજીએ જણાવ્યું કે નવેજાંમાં આગેવાનોએ મામોગામ ફરવું જોઈએ ને લોકોને બધી હકીકત સમાજવતી જોઈએ.

એશીઆટીક ઇસ્ટીંગ હાઉસ

હાંદી વીશીએને કાફર ઇસ્ટીંગ હાઉસ વાળાઓને વિષે મ્યુનીસીપાલિટીએ ખારા લગાડ્યા છે. તે ખારામાં એક એવી કસમ છે કે વીશીના મોસેકની જેરહાવરીમાં મેનેજર ગોરાજ હોવો જોઈએ. આની સાને બાંદીસ ઇસ્ટીંગ એસોસિએશને વાંધો ઉઠાવ્યો છે ને નીચે પ્રમાણે કાગળ સરકારને લખ્યો છે:—

એશીઆટીક ઇસ્ટીંગ હાઉસના માલીકો એ ઇસ્ટીંગ હાઉસના ડેપુટી તરીકે માત્ર ગોરાજેનેજ રાખવા એવી એક કસમ એક મ્યુનીસીપાલ બાય-લોમાં મારી એસોસિએશને જોઈ છે. વળી એશીઆટીક ઇસ્ટીંગ હાઉસના માલીકોને નોટીસથી એવી અખર આપવામાં આવી છે કે 'કમીટીને ડેપુટીઓનાં નામની જરૂર પડે એવો સંલય છે માટે દરેક અરજ દારે પોતાના ઇસ્ટીંગ હાઉસના ડેપુટીનાં નામ પુરત મોકલવાં.' આ નોટીસ બતાવે છે કે ગોરા ડેપુટી રખાવાની ફરજ પાડ્યા મ્યુનીસીપાલિટીએ કરાદો કર્યો છે.

એશીઆટીક ઇસ્ટીંગ હાઉસની સંખ્યા બહુજ જુજ છે. પોતાના ખોરાકની ચીજ સાથે ગોરા ડેપુટીને કોઈપણ સંબંધ હોય તેની સામે હાંદુ તથા મુસલમાનોને પામિક વાંધો છે. વળી આ ઇસ્ટીંગ હાઉસમાં રજવા સરાસરી દશ કરતાં વધારે કરાક બાજેજ આપતાં રહે. તેના માલિકો ગોરા અથવા બીજા ડેપુટી તું અરજ ઉપાડી શકે તેમ નથી.

મારી એસોસિએશનના નમ્ર મત પર માણે જે થોડાક એશીઆટીક હાઉસ કોપરો છે તેમના પર આવી મોટી હાટ મારી બીજે તેમ છે. માટે માની એસોસિએશન આપા નામે છે. તેવા બાય-લોને સરકાર મંજુર કરશે નહિ.

આ ખારો પસાર થઈ જવાની ધારિત છે. તેનો અરથ એવો થયો કે હિંદુ મુસલમાનને પીટસનાર ને તેઓનો ખોરાક લાવનાર વિગેરે તરીકે ગોરા હોવો જોઈએ. આ બધું જુલમની સીમા બતાવે છે. મને તો એકજ 'સાન સુત્રી' શકે છે તે એ કે નવા કાયદાની સામે ચવામાં બે હાર આવી તો પછી હાંદીનો વરમ, તેની આખરે વિગેરે બધું જવાનું છે.

કેટલીક ગણ

એક વાત એવી ઉડી છે કે મી. માંથી એ લખ્યા જોડાન્સખરખના આગેવાને છુપી રીતે રજીસ્ટર કરાવ્યા છે ને પોતે પપુ થઈ અખેલ છે. આની ઉપર કેટલું વજન રહી શકે તે વાંચનારે સમજી લેવું. ગપ તો એમ પણ કહે છે કે એવી વાતને ઉત્તેજન જનરલ રમટસે આપ્યું છે. એમ હોય તો જનરલ રમટસ ડરના માર્યા હાંફાંજ મારે છે એમ કહેવાય.

બીજી ગપ એ ઉડી છે કે જનરલ રમટસ ચોકસ ટીસેખરમાં વચર રજીસ્ટરવાળાને ખનમાં ગંસાડી દેશે. તેમણે નાતાલના પ્રધાનની સાથે બંદોબસ્ત કર્યો છે કે જેન પોઈટિ ઉપર પહોંચાડશે ને તેમણી પર બારા સ્ટીમરમાં ગોંધી હાંદુસ્તાન પહોંચાડશે. આ વાત ધાવા વિનાની છે; કેમકે જુડી છે. જેવે જુલમથી હકપાર કરવાનો કાપદો દજી પસાર તથી થયો. મી. લેનર્ડ મત આપી ચુક્યા છે કે એવો એક કાપદો ટાંસવાલમાં નથી કે જેની રૂએ એશિયાટીક જે રજીસ્ટર ન લેય તેને જેરથી હક પાર કરી શકાય. વળી વિચારવું જોઈએ કે બે નેવી સત્તા જુની કાયદામાં હત તો સરકાર કદિ ઇમાએશન બીલમાં તે કસમ ખાસ નાખત નહિ. એટલી વાત ચોકસ છે કે સરકારને જુલમથી હકપાર મુકવાની સત્તા નથી. વળી જેઓને નાતાલમાં રહેવાતો દક હોય તેને જેરથી સ્ટીમરમાં કાણ મુકી શકનાર છે?

ત્રીજી ગપ એ છે કે જોડાન્સખરખના પશુજ હાંદી રજીસ્ટર થઈ ચુક્યા છે. તે ઉપરથી અરમીસો, કલકત્તાકોરપ, અને પોએ ફ્ટરમ તરફથી નવાલ કંપા આગેવાનો આવી પહોંચ્યા છે. તેઓ ગામસો જોઈ દિમતમાં આવી ગયા છે. મી. હેલુ, મી. મહમદ સાદજુદીન, મી. અબદુલ મકુર અને બીજા બે કે તથા સિવાય જોડાન્સ રજના કોઈ રજીસ્ટર થયા નથી ને બહાર નાગવા પણ માત્ર પંદર જોડાન્સખરખ આવી કાળું કરાવી ગયા છે. આ બધું જોઈ ઉપરના આગેવાનો ખુશ થયા છે ને

કાયદાની સામે પુર જોરમાં પાછા આવી મયા છે.

પ્રોટેસ્ટાન્ટના નબળાઈ

પ્રોટેસ્ટાન્ટના સર્વથી નબળાઈ છે એમ જે પાસ્તર પહેલાં હતી તે હવે નહીં. અત્રી પડી ચુકી છે. રજીસ્ટર પછે ભાગે ત્યાંજ માણસો યાત્ર છે. મેમ્બરો લગભગ બધા યજ્ઞ જવાથી બીજી કોમોમાં પણ ખળખળાટ થઈ રહ્યો છે. ને બીજાઓએ સુ કરવું તે વિચારી રહ્યા છે. પણ તેમાં વિચાર સા સાચાં થાય છે તે સમગ્ર શક્ય નથી. કાયદો અણગ છે ને તેની સામે ચાલ સીમા છે એટલું જ કહે સારું બસ થયું નેહ્યો.

એકાદશી બનાવ

શાશ સાહેબે પ્રિમામ કમીટીની ઉપર હાથ નાખ્યો એ ખબર તો હજુ તાજ છે. એટલામાં તેમનો હાથ મી. મહમદ શાહજીન ઉપર પડી ચુક્યો છે. સોમવારે સવારના દશેક વાગે મી. મહમદ શાહજી દીન મારેટ રજીસ્ટરમાં હતા. તેવામાં શાશ સાહેબ આવી તેમને રજીસ્ટર ચલાવવાનું કહેતા આખો ને માર માર્યો. તેમની આંખોને ઠીક જખમ થયું. કેટલાક ચંદુદી એમો હાજર હતા તેઓ વચમાં પડ્યા નહિ, તો વધારે જખમ થાત. આથી હાહાકાર યજ્ઞ રહ્યો છે. સહુ ખેદ પામે છે. મી. હસપ્રભીયાં તથા મી. ગાંધી મી. મહમદ શાહજીને દિલગીરી બતાવવા ગયા. મી. મહમદ શાહજીને શાશ સાહેબ ઉપર કંઈ નહિ કરવાનો વિચાર રાખ્યો છે. તેણે પોલીસ કમીશનરને આ વાતની ખબર પડતાં તેણે ખબર પડતી મી. શાહજીનનું રેટરમેન્ટ મંજાવ્યું છે. તેમાં તેમણે સહી કરવાની ના પાડી છે. આજેનાં શાશ સાહેબને સમગ્રની રહ્યા છે. સહુ આ બનાવથી દિલગીર થયા છે.

કે એક કરતાં વધારે વાર આ પત્રમાં લખી ગયો છું કે કોમમાં જે હાથપાછાઈ આ લગતમાં થઈ તો આપણે છતવું કહ્યું છે. આ લગત મારપીટની નથી. જેઓ 'પિયાને બગાડે' તેઓનો જવાબ નથી થઈ શકે. તેમાં દેશના કોઈ છે એમાં શક નથી. પણ તેવાને આજીજીથી દસલથી સમજાવવાના છે. પણ ન સમજે તો તેઓને મારવા એ આપણને પોતાનાં તેવું નથી. ને તેમ કરવાથી મોટું બુકસાન છે. શાશ સાહેબને ઘાત કરી શકવું નથી. તેમનો હાથસો ન્યાય છે. પણ બધા દિલગીરી વિચારવાનું છે કે આ કામ માત્ર નરેક દિલગીરી દિલગીરી પાર જીતે તેમ છે.

મારપીટથી કહી નહિ. જેને કમલાની નામોથી નથી લાગતી તે રજીસ્ટર યજ્ઞ જરી તેથી સુ ચલાવું છે? હું તો માનું છું કે ત્યાં સુધી વધારે ભાગ પુરત રહેશે ત્યાં સુધી કંઈ નહિ થાય.

એનેજરને ધણીની ગેરલાકરીમાં 'લાઈ સેન્સ મળી શકે કે નહિ એવો સવાલ થયો છે. આ સવાલનો જવાબ સુધીમ કાર્ટ રામે મકનના કેસમાં આવી ચુકેલ છે. તે એ કે લાઈસેન્સ મળી શકે, અદિના રહીસ દિલગીરી નવા કાયદા પ્રમાણે પાવર મા અંગ્રેજો પાડ્યો જેમણે કે નહિ એ સવાલ થયો છે. તેમાં તો દેખીતું છે કે તે પાડવા બેઠ્યો. આ બધા સવાલ જેને કાયદો કબુલ કરવો હોય તેને સાર છે. જેઓ કાયદાને વચ નહિ થાય તે વગર લાઈસેન્સથી વેપાર કરી જુઝરો ને છેવટ કાયદો રદ કરાવશે.

એકલેગમાં વધારો

હું મને વખતે લીર આપી ગયો તેમાં વધારો થયો છે તે દિલગીરીની સાથે હવે ગાપું છું.

હાજ અબદુલ કરીમ હાજ ઉમર, એસમાણ કાસમ, હસા પુંગ, ગની રહીમ તુલા, કરીમ એસમાણ, મની અલી, સુલેમાન અલી, એસમાણ કાસમ, કાસમ સાહે મામદ, તહયમ હાજ હસા, મામદ અબા, અલી ઉમર ખુરેશી, જુસય હખીય, કાસમ એસમાણ, અબુ સુલેમાન, તહયમ વરીદ, સુલેમાન તહયમ, હખીય એસમાણ હસા અબા હખમ હસમાણ અબા હખમ, તહયમ મામદ હખમ, કાસમ આદમ કાળા, નુર મામદ હાસમ તથા તહયમ હાજ (જેને હાજ કાસમના બાણેજ), તારમામદ ખમીસા, ઉમર સુમાર ગની વરીદ, મહમદ સુમાર, વધી ઉમર અને સુલેમાન હાસમ બધા પ્રોટેસ્ટાન્ટના. મુસા કીકા બામ, મામદ હાજ સુલેમાન, હાસમ પીર મામદ, તહયમ સાલેમામદ, અબા મામદ કાળા (ચેરમેન), જુસય હાજ નુરમામદ, કાસમ સુલેમાન, હખાલીમ સુલેમાન, મુસા હાજ, હખાલીમ હસા, હખાલીમ રહેમતુલા, એસમાણ કાસમ, મામદ હસમાણ રીકડી, મામદ અબા, હસમાણ સુલેમાન, અબા હખીય, હાજ જુસય, અબદુલા સુલેમાન, મામદ હાજ નુરમામદ, હખાલીમ હાસમ અલી, અને કાસમ એસમાણ બધા પીટર્સબર્ગના. હાસમ હખાલીમ, તહયમ જુમા, હખાલીમ એસમાણ, અબા અબદુલ ગની, અલી હખાલીમ, અલી મયારીવાળો, હખાલીમ મામદ મહા, કરીમ વરીદ, હસમાણ મામદ

મટા, અલી મામદ એલી, એસમાણ હખાલીમ, અને અદરેમાન ગની, બધા પોચે રજીમના. કરીમ એસમાણ, સુલેમાન ફુસેન, મુસા કાસમ અને એસમાણ મુસા બધા મીડલબર્ગના. મહમદ શાહજીન, હાજ અબદુલ મહુર, હખાલીમ બેબાત અને જુલામ જુયરનો કાષ બધા બેહાન્સ બર્ગના. તહયમ વરીદ હખાલીમનાં, મામદ હાજા ઝીરરનો (બેનોની યજ્ઞાવેરો), હસમાણ હાજા મામદ કુચા મેદકો અને અને તારમામદ હાજા ફોરનીઆનાનો.

હાજની હાજી કોંગરેસ કમીટીને કાગળ સર સીલીયમ વેર જરન કોંગરેસની બીટીશ કમીટીના પ્રમુખ છે. તેમને મી. હસપ્ર મીયાએ તથા પ્રિમામ અબદુલ હાદરે પત્રો લખ્યા છે કે આવતી કાલેસમાં કાયદા બાબતની વાત બરોબર ઉપડે.

બહાદુર મુલતાની વેપારી

રટારમાં નીચે પ્રમાણે બહેર ખબર પ્રગટ થઈ છે:— " પાસીવ રીઝીસ્ટર રજીસ્ટર નહિ થાય. માલગીઝ લેસ, ટેનેન રીઝ જુડસ, જાપાનીઝ તથા ઈંગ્લિશ સીલક વગેરે વગેરે લીલાઉથી વેચવાનું છે. " આ બહેર ખબર એક બહાદુર મુલતાની વેપારીએ જાણી છે. રજીસ્ટર બધા કરતાં બેલ બહેતર ગણે છે. આ પમજી બીજનેસમાંથી પરવારી ગયો તે સરકાર કરે તે ઉકાવવા વેપારી રૂપે છે.

અમલદારોના ફાંફાં

અરજીઓ ગેળવવા હવે તો અમલદારો એ એવાં ફાંફાં મારવા માંડ્યા છે કે તેઓની વરતણુંક હસવા હાથક થઈ જાય છે. આનો એક દાખલો મને અઠવાડીએ પકાએત્ર જે ચીના પીકેટોના કેસ ઉપરથી મળી આવે છે. કાર્ટમાં એવી જૂનાની પડી હતી કે એક પોલીસકાન રટેબલે (જે રજીસ્ટર અમલદારોના હથિ આરૂપે ધખેલ) જે જૂદે જૂદે વખતે એક ચીના પીકેટને માથા આપી હતી: તેમ હાથ અજમાવવા પણ પ્રયત્ન કરેાં હતો. માછરરેટે આરોપીઓને નિરપરાધી ગણી છોડી મુક્યા. આ કેસ હરમાન બહાર આવેલી ગેરાઓની વરતણુંક, તથા ચીનાઓએ બતાવેલી ફોટીઆરી બેહને ધણા ગેરાઓનાં (દલ પાસીવ રીઝીસ્ટરોના પક્ષમાં) બેચાલા વમર રહ્યાં નથી.

એકેટની નાદીસ

મને જણાવવાને પુથી હાજ છે કે આ વખતના ગેલેઆં હોદી નાકારોની એક નાદીસ નથી.

હિંદુસ્તાનના ખબરો.

પોરબંદર ખાતે એક કાષ્ઠ અને સુતરની મીલ સ્થાપનાની વાત ચર્ચા છે. તેમ એક જર્નીંગ ફેક્ટરી બનાવવાનું પણ કહેવાય છે.

રાજકોટ સહેર ખાતે ખાન્ય પોરટ ઝોરીસની સાથે તાર ઝોરીસની ખાન્ય ખુલી મુકવામાં આવનાર છે.

કાઠીયાવાડ એજન્સીની ન્યાયની અદાલતોના પબ્લીક પ્રોસીક્યુટરની ખાલી પડેલી જગ્યાએ રાજકોટના નવશીતા ધારાના હીમાયતી મી. ગુલામ મહમદ મુનસી ખારીસ્ટર એટલે નીમાયા છે.

હાંબીડી રાજ્યનો વડીલ દાદલા સાહેબ નો પૂત મોટો યતાં સુધી સરકારી દેખરેખ હેઠળ થશે એવી ખબર બહાર આવી છે.

અમરેલી ખાતે હિસ્તામી કામમાં હલમ અને સુધારાના ફેલાવા સંબંધી મહેલાં બાપજીની અસરથી હસલામી જાન આપનારાં પુરતકો બહેળા જગ્યામાં પ્રવેશ કરવા અને કાઠીયાવાડમાં તે છુટે હાથે વહેંચવા માટે જાહેર રૂંડ ઉધાડવા માં આવ્યું છે, એ રૂંડમાં શ્રીમંત મહરજોની ઉદાર બહીસ રીતકારવામાં આવશે. એ સવળી ગોઠવણ માટે એક મેનેજર કમીટી નીમાય છે.

ખાનગી ખાતામાં પળાતા હાથીઓમાંના પાંચ હાથીઓને કમી કરવાનું ના. ગાયકવાડે ફરમાવ્યું છે.

વડોદરા રાજ્યના પોરબંદરની પદ્મતીમાં ફેરફાર થવાનો સંભવ છે. પોલીસ ખાતામાં કુરોષીયન વડો નીમાશે એવું કહેવા માં આવ્યું છે.

વડોદરાની હોદ્દા ન્યાતીમાં સુધાર કરી સવળી ન્યાતોને એક જ રીતે કરવી તે ઉપર તથા હોદ્દાઓના રીતરીવાજ ઉપર વીચાર કરવા માટે ફેળવણી ખાતાના વિધાધીકારી બા. બા. મસાણીના પ્રમુખ પણ હેળ કમીટી નીમાય છે.

રાજકોટના હોદ્દા રાજનાં લગ્ન ધારના પુવરાજ સાથે કરવાની ગોઠવણ હતી પણ તે હાલ અટકી પડી છે.

મણ પાણી કાઢી નાંખ્યાં છતાં સરસાગર તળાવમાં લગભગ પાણી સુધી પાણી છે.

અમદાવાદનું પ્રવત્યંધુ જાણીએ છે કે શ્રીમંત સંપતરાવ ગાયકવાડ વડોદરાના હીવાન નીમાય એવો સંભવ છે.

વડો સોજરાથી પેટલાદ સુધીની નવી રેલવે, રૂપિયા ૨૨ લાખના ખર્ચે બાંધવા નામદાર ગાયકવાડ સરકારે બહાલી આપી છે. વળી બીલીમેરાથી વપારા સુધીની રેલવે બાંધવા બાબત વડોદરા રેલવે સાથે પણ વહેવાર માલે છે.

ગાયકવાડી રાજ્યમાં આવક વેરા માટે નવો કાયદો નક્કી થયો છે. જેમાં બીજાં રાજ્યોમાં થતી કમાણીપર-લેનો વીઝેર પર-તેમજ ધરના બાડાં વીઝેરપર વેરા નાખવાનું બહાર આવ્યું છે, તે સાથે આખાં રાજ્યના લોકો તરફથી અરજ થઈ છે.

વલસાડ ખાતે હુદાજીઓની મળેલી પંચમાં ન્યાતના શેઠ તરીકે પરશુદાસ જોશીભાઈને નીમવામાં આવ્યા પછી વીવાહ થયા પછી તે વીવાહ વર કે કન્યાવાળાએ નહિ તોડવા અને તોડે તો ન્યાતે મરજી મુજબ સિદ્ધા કરવાના હસવો થયાં હતાં.

વલસાડની પારસી બાંજુએ ત્યાંના દોખમાં આગળ જુની સમડીની બાજુમાં નવી સમડી બાંધવાની રજા આપી છે.

કડવા પાટીદાર કોનફરન્સ બરવા સંબંધી દેસાઈ શ્રી રાવસીંહજી ફરખારના પ્રમુખ જી. હેળ વીરમગામમાં મળેલી સભામાં જે જે ગામેમાં કડવા પાટીદારની વસિત છે તે તે ગામેમાં ફરીને કોનફરન્સ સંબંધી સવળી માહિતી બાપજો હારા સમજાવવા માટે મેસર્સ કાળીદાસ હરજીવન દાસ તથા નારાયણદાસ જોશીભાઈને નીમવા માં આવ્યા હતા.

ભરૂચ મ્યુનીસીપાલિટીની ખાસ જન રલ સભામાં રાહેરમાંના જુમખાઓ ઉપરનાં ફાનસો મોટા તહેવારોના દીવસે સજાગવવાનો હસવ થયો હતો.

ભરૂચમાં ધી નરમદા કોટનસીડ કસીમ કંપની લીમીટેડ નામથી એક તેલ કાઢવાની કંપની લગી થઈ છે.

મુંબઈ પારસી લેખક મંડળ તરફથી એ મંડળના મરહુમ ઉપ-પ્રમુખ અને નવશીતા લેખક મી. કેપુલરા નવરોજજી કાપરાજના જન્મ દીવસની વાદમીટીમાં એ મંડળ તરફથી એક મેળાવડો મી. અરજેદજી રસ્તમજી કામાના પ્રમુખપણા હેળ થયો હતો, જે વેળા મી. પાલજીજી બરજેરજી દેસાઈએ નવી ગુજરાતી વાને પારસી ગુજરાતી અને હોદ્દા ગુજરાતી એ વીધવ ઉપર બાપજી આપ્યું હતું.

જાહેર બાંધકામ ખાતાં માટે આવતો વરસે હોદ્દાકીર્તી ૩૬ એન્જનીયરો હોદ્દા સ્થાનમાં નોકરી કરવા આવશે.

પૂના ખાતે મી. અને મીસીસ નવરોજજી અંડાલેવાળા તરફથી મહિતા. ૨૨ મી એ વડોદરાના મહારાજા અને તેમના કુંવરને ખાલુ આપ્યું હતું. જે વેળા મહારાજાએ બાપજી કરતાં પારસીઓનાં એક સહાચીક અને ચંચળ મંડળ તરીકે વખાણ કર્યાં હતાં.

પૂના ખાતે મુંબઈ હાકાની મહોમેડન ફેળવણી કોનફરન્સની મદદથી બંધાએલી હસલામીયા રકુલ ખુલ્લી-મુખએલ છે.

કલકત્તામાં સ્થપાએલી બેંગાલ કેમીકલ અને ફાર્મા સેન્ટ્રીકલ વર્ક્સ તરફથી ગંધકનો તેજળ અને બીજી ચીજો મોટા જથ્થામાં બનાવવાની ગોઠવણ થઈ છે.

અલીગઢની મહોમેડન કોલેજમાં રવી ફેળવણીનો વર્ગ કાઢવાનો બનતો પ્રયાસ ભરી થયો છે. અને એવી યોજના માટે રૂંડ બરાય છે કે અલીગઢ કોલેજમાં મુસલમાન કામની બેટીઓને તરફવાર કામ શીખવવા વિજેરની ફેળવણી આપવી અને તેને માટે મોટી ઉમરની સ્ત્રીઓને કોલેજમાં ભેલાવી તેણીઓને ફેળવીને શિક્ષણ આપવા લાયક બનાવવી.

બોખાળનાં બેગમ સાહેબે અલીગઢ કોલેજને રૂ. ૧૫૦૦૦ ની મદદ કરી છે, તથા રૂ. ૫૦૦૦ ટેક્ટ જુકોને સાથ આપ્યા છે. વળી સરકારે રૂ. ૧૫૦૦૦ની મદદ આપી ફર માસે રૂ. ૨૫૦ ની રકમની મદદ આપવી કહ્યું છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નોંધોમાં આ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર ઘણું જાન મળવાનો સંભવ છે.

1. કાગળની એક જ બાજુએ લખવું.
2. અક્ષર ચોખ્ખા સાદીથી લખવા.
3. નામ તથા ઠેકાણું ખરેખર લખવાં. તે હોય ત્યાં બહાર પાઠવા સારું નહિ, પણ અમારી જાણને સારું.
4. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મોકલ લખાણો તેજ અકવાલકામાં ફાળવ કરી શકાશે.
5. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને સ્વદાસર કરવું. — અધિપતિ.

ચર્ચાપત્રીઓને સુચના

આજ લગી અમે ચર્ચાપત્રીઓના કાગળો ની બાજા સુધારી છે પણ બહુ ભાગે લખાણને બહુ કુટુંક કુટુંક નથી. કાલ અમારી જગ્યા ઉપર એટલું જોર છે કે અમે ચર્ચાપત્રોનો સાર કુટુંકમાં આપવા ધારીએ છીએ. જ્યારે આખા કાગળો આપવા મરશો ત્યારે તેમ કરશું. આ સુધારો અમારા ચર્ચાપત્રીઓ પસંદ કરશે એમ અમને આશા છે. આથી અમે ઘણાં પત્રોને સાર જગ્યા કાઢી શકીએ છીએ. વળી ચર્ચાપત્રો ઘણાંજ કુટુંક કરી જે કહેવાયું હોય તે કહી શકાય એ બાજુવાની પણ જરૂર છે. અમને બહુ ટુંકો સાર આપતાં કુટુંક વિશેષ મહેનત પડશે. જે ચર્ચાપત્રીઓ કુટુંક ને સ્વચ્છ લખાણ લખી અમને મદદ કરશે તો અમારી ધન્યતા.

શ્રી. જોગ લતીફ તથા શ્રી. કુસેન મુશા
જ—ખાસ અપવાદ સિવાય કવિતાઓ અપવાદ હાથ બંધ કરેલ છે.

જોહાન-સખગંધી મી. લાયબ્રેરી કુવરર હેસાથ જણાવે છે કે દિવાળી એ હાલુઓ નો મોટો ઉત્સવનો દહાડો હોવાથી તે દિવસે સર્વે હાલુઓએ તહેવાર પાળવો જોઈએ તે રાજમાર બંધ કરી દીવાળી ઉજવવા સારી યોજવણ કરવી જોઈએ.

એક લખનાર જણાવે છે કે—તા. ૫મી એ વેરવમના ગેપાળલાલના મંદીરમાં ધર્મોદ્ધા એક હતો તો તેમાંથી શું આવક થઈ તે જોઈતી બાજુ માટે જાગમાં પ્રવીણ કરવું જોઈએ.

ડરખાનમાં બીચપર ફરવાની હાલિને અટકાયત

ઉતાવળે પગલાં લેવાની જરૂર

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

ફ તા. ૨૭ અક્ટોબરે ડરખાન બીચ ઉપર ફરવા જવાના ઇરાદાથી નીકળ્યો, અને બીચ ઉપર સાંજના ૫-૧૦ મીનીટે પહોંચ્યો, બીચના ફૂટપાથ આગળ પહોંચ્યો ત્યારે મને નં. ૨૫ ના કોન્સ્ટેબલે પૂછ્યું કે 'તારે ક્યાં જવું છે?' જવાબમાં મેં જણાવ્યું કે ફરવા નીકળ્યો છું અને અત્રે બીચ ઉપરજ આભો છું. કોન્સ્ટેબલે જણાવ્યું કે તમારા લોકોને જવાની અથવા તો ફરવાની મેયર તરફથી સખત મનાઈ છે. મેં સલાહ કરી કે ક્યા કારણથી મનાઈ કરવામાં આવી છે? જેનો સતોપકારક જવાબ મળ્યો નહિ, અને કહ્યું કે તમે મેયરને કાગળ લખી જવાબ મંગાવો. વળી સાંજરે જ વાગ્યાને સુમારે એક મોસા એ એક હાલિને હસેસે મારી નીચે પાડી નાખ્યો. નીચે પડતાં તેના માથાની પાછળ સખત વાગ્યું અને પોલીસ આગળ ફરિયાદ કરવા ગયો તો કાંઈપણ ઉતર મળ્યો નહિ. ગરીબ બીચારી હાલિ પ્રજા ઉપર હકકરતો અન્યાય! આ કાફરોને ફરવાની છુટ છે, જ્યારે હાલિને ફરવાની છુટ નથી! કેવો અન્યાય! હું હાલિ કોમના આગેવાન માણસોને તમરતા પુરવડે અરજ કરું છું કે આ બાબત મેયરને પુછી ખુલાસો મેળવશો. તથા બીજા ઉપાય લેશો.

લી. જૈક હાલિ.

ડરખાન

તા. ૨૮-૧૦-૦૭

મી. કેસલવાલ ત્રીકમદાસ ગજર વીલો મોર કેપથી લખે છે કે ઈ. ઓ. જાણુ આપણી સારી સેવા બજાવે છે. વારસીક લવાજમના શી. ૧૭/- બરવાથી જે ઇલમ મેળવી શકાય છે તે લેવાની સહને બલા મણુ કરે છે. કાન્સલાલના વતનીઓને વીનવે છે કે રજીસ્ટર લઈ ગુલામ બનશે નહીં. રજીસ્ટર સ્વાથી આપણા ધર્મના ફરમાનનો બંધ થાય છે. લંડનની સા. આ. ધી. ઈ. કમીટીને નીલાવી રાખવી એ આપણી ફરજ છે. તેના ખરચ જેમી રકમ કેપ. નાલાલ, ડેલાગોઆમે, રોડેસીઆ, તથા કાન્સલાલ ફાળે પડતી સહેલાઈથી ઉગ્રાઈ શકશે.

ડેલાગોઆમે મસજીદનો હિસાબ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

આપના તા. ૧૨મી અક્ટોબરના અંક માં ૫૬૦ પાને 'ડેલાગોઆમેની મસજીદ તથા લાયબરરી' એવા મથાળા નીચે જે મસજીદ ની બીના છપાએલ છે તે વિષે અમારે લખવું જોઈએ છીએ કે મસજીદનું નામ તા. ૨૭ સપ્ટેમ્બર સને ૧૯૦૨ થી અમારી પાસે છે. તે મસજીદના નામાની બૂક તથા નામ્યાની કોપી બુદી છે. અમારા વલીવટ જેમાં તે નામ્યાં સખતા નથી. આજદીન સુધી કોઈપણ મુસલમાને અમેને હિસાબ બાબત પુછેલ નથી, મગર કોઈ પુછે તો અમે હિસાબ બતાવવાને તકમાર છીએ. મસજીદના બાકાની આમદાની અમારા પાસે જમે થાય છે તેમ તેના ખરચની બાવસ્થા હાજી કસા હાજી સુલેમાનની કા. પાસે રહે છે. અને ખરચ વારંતે જેમ નામ્યાં જોઈએ તેમ અમારી પાસેથી એક રકમથી લેતા બાવ છે.

તા. ૨૦મી અક્ટોબર સને ૧૯૦૭ સુધી બાકી દેવા મસજીદ બુકમાં પાઈડ ૨૨૦-૧૭-૬ અંકે બસોવીસ શેડ સતર શીલીંગ ને જ પેની જમે છે. તે બાબત કોઈએ પણ તપાસતું હોય તો અમે બતાવવાને તકમાર છીએ. માટે આપને જે ધણી એ લખેલું છે તે તદ્દન ખોટું છે.

લી. આમદ હબીબની કા. વતી
ડેલાગોઆમે, ઇમરામ.....
તા. ૨૦-૧૦-૦૭

કેપના હાલિ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

આપના તા. ૩૧ આગસ્ટના અંકમાં છપાએલ મી. આદમ હાજી શુલ મહમદ ના કાગળપર તા. ૨૧ સપ્ટેમ્બરના અંકમાં મી. મહમદ હલીમ સાહેબે ટીકા કરેલી જણાય છે. તો મારું ધારવું છે કે મી. મહમદ હલીમ સાહેબે ખરેખર શુલ ખાલેલી જણાય છે. કારણ કે કમ્પલેડન બી. ઈ. ઓ. ના ડેલીગેટો કેપ પારલામેન્ટમાં અરજ કરવા આવ્યા તેમાં સેક્રેટરી વગેરેની સલાહ ન લેવાયું લખાએલું છે. તો મારા ધારવા પ્રમાણે તો મીટીંગ બોલાવવાનું કામ સેક્રેટરીનું હતું. તેમ આ તરફના ડેલીગેટોને મદદ કરવાનું પણ સેક્રેટરીએ જાતે આ તરફ કહ્યું હતું. જે સેક્રેટરીએ મીટીંગ બોલાવી કમ્પલેડન બી. ઈ. એસોસીએશનના લખેલા કાગળ તથા ડેલીગેટોના જવાબ શું આપવામાં આવ્યા

તે વાંચી સંભળાવ્યું હોત તો મી. મહમદ હકીમ સાહેબને ટીકા કરવાનું રહેત નહિ. ઇસ્ટ લંડન કેલિગેટોને મહમદ હકીમ સાહેબ ને કરવાની હતી. કારણ આ તરફની હકીકતની માહિતી પણ તે સાહેબને આપવામાં આવેલી. પણ તે ન કરતાં તેમાં તો અર્ધી મહેનત મી. આદમ હાજી મહમદ કરેલી જણાય છે. તો અન્ય છે મી. આદમ હાજી મહમદને કે એમાં પરાયણરી કામ કરે છે. ઇસ્ટ લંડન ખી. ઈ. એસોશિએશન પણ તેઓ સાહેબનો આભાર માનશે તેટલો જોડાઈ સમજવો.

શ્રી. મણીલાલ દેસાઈ.

ઇસ્ટ લંડન,

તા. ૨૨-૧૦-૦૭

પીટરસબરગના રજીસ્ટર થનારને

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

મણી દીલગીરીની વાત છે કે હાસમ મહમદ કાળા જે પીકેટ તરીકે નીમાએલ અને જેનું નામ મહતનું કાપામાં ચડી મધુ તે માલુસ ખીજા જે જણને લઈ જોહાન્સબરગ જઈ પીકેટોને છેતરી રજીસ્ટર થઈ આવેલ છે. વળી મધુ દિલગીરીની વાત એ છે કે અહીંના પ્રેસીડેન્ટ મી. અબળ મહમદ કાળા ખીજાને રોકવાને બદલે પોતે ખીજાઓને જખરીથી સાથે ભાઈ પ્રોટેસ્ટા જઈ કાળું કરી આવેલ છે. મી. તાર મહમદ હાજી જેણે હસમ આઈ એપિનિઅનમાં નામ નોંધાવેલ કે મારે ખુની કાયદાને શરણુ હરમીજ નથી થવું તે મણી કસમને પાકુ મારી કાળા થએલ છે.

શ્રી. એ. મ. મોટા

પીટરસબરગ,

તા. ૨૨-૧૦-૦૭

મી. અ. સફર પીટરસબરગથી ઉપરની મતલબનો કાગળ લખતાં જણાવે છે કે મી. હાસમ મહમદ કાળાની સાથે મી. ગની ઇરિમાઇલ તથા મી. મહુ હાજી મહમદે પણ કાળું કરેલ છે. તેમાં એરમેન મહુ મોટો દમામ કરનાર મી. અબળ મહમદ તો એટલે સુધી વધી ગયેલ કે દરેકની પાસે જઈને કહેતા કે હું તમને કહું છું કે મહેરબાની કરીને શુભામ થઈ આવો.

જોહાન્સબરગથી મી. મોરારજી ગજવા બાઈ દેસાઈ લખે છે કે દીવાળીના જે દહાડા દરેક હાંદુએ આખા દરિયા આક્રમીશમાં પ્રાણના જોખમે અને પાકુ કામ બંધ કરવું જોઈએ.

હિંમત રાખી સામેથવાથી ખુચ વાએલો લાઇસેન્સ પાછી મળી

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

૧૯૦૧ની સાલમાં અંગોને લાઇસેન્સ મળી હતી. ૧૯૦૭ની સાલમાં મ્યુનીસીપાલીટીએ લાઇસેન્સ આપવા ના પાડી. અંગોએ અરજી કરી પણ તે નકામી ગઈ. તેથી અંગે હિંમત રાખી માસ ત્રણ સુધી વગર લાઇસેન્સે દુકાન ચાલુ રાખી. બાદ મારચમાં અમારા પર કેસ ચાલ્યો. તેમાં માલુમે પા. ૧ દંડ કર્યો. આ બાબત લેડીરમીથ (કેપ)ના પોસ્ટ માર્કેટ જનરલ પોસ્ટ માર્કેટ પર રીપોર્ટ મોકલતાં એવો જવાબ આવ્યો કે એમના પાસે મધે વરસ લાઇસેન્સ હતી; મારે એમનો દંડ થાય નહિ; તે લાઇસેન્સ આપવી જોઈએ. તેથી મ્યુનીસીપાલીટીએ આખરે ચાકીને લાઇસેન્સ આપી; તથા દંડનો પા. ૧ પણ પાછો મળ્યો. જો કાઇ ખીજા માલુમે કરીને દુકાન બંધ કરી હોત તો લાઇસેન્સ કદી મેળવી શકત નહિ. વળી હું લેડીરમીથમાં એકલો હતો, તે મને કાળની મદદ નહોતી છતાં સામે ચઢી શક્યો. તો ટ્રાંસવાલવાળા તો ધણા છે. એટલે તેમણે હિંમત રાખી જરૂર કાયદાની સામે ચલું.

શ્રી. સુલેમાન રાવત

કેપટોનોની, લેડીરમીથ,

તા. ૧૪-૧૦-૦૭

સ્ટાંડરટનથી એક લખનાર જણાવે છે કે—તા. ૨૭મીએ અહીંથી મેમ્બરની એક ચંડાળ ચોકડી કાળાં મ્હોં કરવા ગયેલ છે. આવા લોકોને ખુદાપર ભરસો હોત તો રમખાન સરીફના દહાડામાં કસમ કદી ન તોડત આ કાળાં મ્હોં કરનારની તરફ આપણે ૥ તિરસ્કારથી જોશું પણ આપણાં છાં નિ પણ તેમ કરતાં થીખવવું. આ લોકોનું પ્રમાણ બહુજ થોડું છે; મારે ખીજા લડનારાઓએ જરા પણ ડરવું નહિ.

સ્તનબરમથી મી. ખી. ડી. દેસાઈ લખે છે કે અંગે સહિ મહમ છે, ને કાઇ ફાસલામણીથી ફાસલ તેમ નથી. રજીસ્ટર મી. ચમનીના બાઈ કેપ્ટન ચમની જે અંગે એસ. એ. સી. ના અમલદાર છે તેમણે વારંવાર અંગેના હાંદીની મુલાકાત લીધી છે અને શુભામ બનાવવા સમજાવી રહેલ છે એટલે કાઇ કાચો પોતો સમાધાન નહિ એ ગાટે સંજાળ રાખવી પડે તેમ છે.

નાતાલમાં આવનારા હિંદી પર કેસ

મરકુરીનો આરંભકાલિનનો અખરખની લખે છે કે—

ટ્રાંસવાલના રજીસ્ટર કાયદાને લીધે કેલકાક હિંદી નાતાલમાં વસવામાટે છમીએ શન કાયદાથી વિરુદ્ધ ફેરિશ કરે છે. તેવાઓની ખજર લેવા અહીંના છમીએશન અમલદાર ચીવટ તાપે છે. જો સંબંધમાં ન્યુકાસલના માલુમેટ આગળ તથા અહીંની ખાંચ ફોરટમાં કેલકાક કેસ ચલા છે. જેના દાખલા નીચે મુજબ છે. તા. ૨૩ મી અક્ટોબરે ન્યુકાસલ માલુમેટ આગળ ફલકદીન નામનો માલુસ ગુન્હેગાર કરવા થી તેને ત્રણ માસની સખત મજુરી સાથે જેલની સજા થઈ છે; તથા તે મુદત બાદ તેને પાછો ટ્રાંસવાલ મોકલવા માં આવશે. આ માલુમે નાતાલમાં દાખલ થવા આ ફી વાર ફેરિશ કરી. અગાઉ ફેરેક વખત પકડાયેલ ને સજા થયેલ. આ વખત તે સવારે પકડવાયે મજુરના રોકેશને આવેલ, અને ત્યાંથી ન્યુકાસલ જવા ઉપડેલ. આ વાતની છમી એશન અમલદારને ખબર પડવાથી તેજ દિવસે ન્યુકાસલ રોકેશને પોલીસે તે માલુસ ને પકડ્યો હતો.

તા. ૨૭મીએ અરબુબલી બહા તથા તેના બે છોકરાને છમીએશન કાયદાનો જાંમ કરવામાટે આરંભકાલિન ફોરટમાં ખડા કરવામાં આવેલ. આરોપીએ ગુન્હેગાર કયુલ કર્યો. હું કે મુદતની જેલ બાદ તેને પણ હુદખાર કરવાનો હુકમ થયો.

પછી ઉપરના કેસવાળા ગુન્હેગારને કાયદાનો જાંમ કરવામાં મદદ કરવામાટે અબદુલ અકબરને (જે આરંભકાલિનની બહાર રહે છે) ફોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યો. તેણે ખીન ગુન્હેગાર હોવાનું જણાવ્યું. પછી ઉપરના ગુન્હેગારને તથા તેના છોકરાને તે વાલકેસથી લાવ્યો હતો એવું સાખીત ચવાથી ફોરટે બે માસની જેલ અથવા પા. ૫ના દંડની સજા કરી.

પછી ઉપરના અબદુલ અકબરને તથા તેની સાથે રહેતી મંલાય ઓરતને નાતાલ માં રહેવાનો હક છે એવું સાખીત ન કરી ચકવાથી ટ્રાંસવાલ પાછા મોકલવા હુકમ થયો.

ઉપરના કેસ ઉપરથી જોઈ શકારો કે અમારો અમલદાર બહુ ખારીક તપાસ તાપે છે. તેને મદદ કરવા એક હાંદી ઇન્ટરપ્રિટરને બોલાવવામાં આવ્યો છે. એટલે આ દરવાજેથી કાઇ દાખલ થઈ શકે તેમ નથી.

હાથ-મ્હેં કાળાં કરનારાઓને

બેલજારથી મી. એસ. એફ. દીન લખે છે કે:—પોતાના બહાદુર બાઇઓની સાચી લડતમાં ધાતકી રીતે બંગાળી પાડનારાઓ ! તમારાં હૈયાં કેવાં હશે ? આખરે શીરપર બાંધે છે એમ તમારી બાબતમાં નહિ કહેવાય ? જરમની જેટલે દુરથી જુઓ પડે છે એ હનસાનથી દુર થાય છે તેનાથી ખુદ અને તેના રસુલ દુર થાય છે તો આ સાંભળવા તમારા કાન જરા ખોલો. આ કામદારી આપણા દીનનું, તથા આપણા અમીર અલ મુબીનીન ખલીફતઅલ મુસલેમીન દેલ્લતે ઓશમાનીઆ સુલતાનનું તથા તેમની રૈયતનું કેટલું મોટું અપમાન થાય છે તેનું તમને બાન છે ? હર અફવાદી એ આપણા સુલતાન માટે દુઆ માગીએ છીએ ; તેમ તેની ઇજ્જત રૂતબા માટે કુતબમાં સાંભળીએ છીએ. તો તેને આ કામદારી કેટલા બેખરડા કરવામાં આવે છે ? તુરકીના મુલકમાં ખિસ્તી તથા મહુદી અદના મુસલમાનને નખીને આઘાજ કરે છે. આ આઘાજ કરનારા તે આ કામદારી ઇજ્જતવંત થયા કારણ કે તેઓ કામદારી મુકત છે. સારે પાક હેઠાળના અને મકકા અને મદીના ચરીફના મુસલમાનોને આ બેખરડા કાપદો લાગ્યો છે. એ પાક જમીનમાં આપણા નખી આખે રેઝમાન પશુ સૂતા છે. તો ખમાલ કરો કે એ કાપદો આપણા પાક દીનને કલેકા પાડે છે કે નહિ ?

પડવાળા માદીઓમાં ઓરતની માફક બેસી સેતાન ઓરડીન-સની પુન્દ કરવા જનારા મુસલમાનો માટે હજાર અફસોસ. અ.મ કરનારાઓએ નેક જગાની ઉમેદ નજ રાખવી એવી મારી બહામણ છે. જે પોતાના પાક દીનની ઇજ્જત હલકી કરાવનારા છે તેનાપર ખુદપાક હોદ્દની ખેલ અને બીજી બીમારીઓ મોકલે અથવા તો તેઓની દશા ઘાસ ખાનારાં ને ભાર ખેંચનારાં પશુઓ જેવી થાય તો મોટું થયું એમ ધર્મચુસ્ત મુસલમાન કહી શકશે ?

સ્તાંબરથી મી. જી. સી. પટેલ લખે છે કે:—કાળું મ્હેં કરનારાને અહોજ ઘટતો બદલો મળવો જોઈએ. પણ તેમ કદી ન બન્યું તો ખુદાને દરબાર તો તેમને જરૂર બદલો મળવાનો. ઓ દેશ દોહીઓ ! તમારા મનમાં હોય કે કાળાં મ્હેં કરી દરેકવાલમાં રહી કમાણી કરશું પણ તે

મોટી ખુલ છે. દેશદોહનું પાપ કરનાર ને મોટી ખુસારી ચપા વગર રહેતી નથી. તમારા કામ માટે તમારા જાતિ બાઇઓને કેટલું સોસવું પડે છે તેનો તમને વિચાર ક્યાંથી હોય ! આવા દેશદોહીઓને બેલકોટ કરવાનું પગલું ભરવામાં આવે તોજ તેઓ ઠેકાણે આવશે.

હિંમતનું હથિયાર લઇને રણમાં ધુમતા વીરો ! તમોને હજારવાર ધન્ય છે. આજે તમારી કીર્તિ દશે દિશામાં ગાજી રહેલી છે. હોદીઓને શાહ ગણાવવા કે ચોર ગણાવવા તે તમારાજ હાથમાં છે. તમારી લડતથી હોંફુસતાન આજે મગર થાય છે. આખી દુનિયા તમારી તરફ જોઈ રહી છે. પણ હજી તમારે વધુ કરવાનું છે. માટે હિંમતનું હથિયાર કદી છોડો માં. કારણ કે અંતે સલ્તનોજ જય છે.

રૂસ્તનખરગથી મી. બી. ડી. દેસાઇ લખે છે કે:—ઓરડીન-સ બાબત એક બાબતથી પુરી મહેનત સેવાય છે. હજારો પાઉંડના ખરચમાં કતરી ચુક્યા છીએ. ને હજી દુઃખદાયક સમય માજી રહ્યો છે તેની સામે આપણા પીડાએલા બંધવઓ સહનશીલતાથી જુઝી રહ્યા છે. ત્યારે બીજી તરફથી કેટલાએક સ્વાર્થી આંધળા અને મૂઠ જવા દિયકારા હોદીઓ પ્રીટારીએ જઈ કાળાં મ્હેં કરે છે એ સમાચાર વાંચી મોટો ખેદ થાય છે. બાકીના બંધાને ઇશ્વર હિંમત આપે અને મકકમ રાખે એવું ઇચ્છું છું.

વેરૂદમથી એક લખનાર જણાવે છે કે:—કેપરગઢિન લાઇસેન્સ અમલદારના ચુકાલા સામે મેસર્સ ઇન્ડિયન કાસમજી મોટાલાની અપીલ ગઈ તા. ૧૮મીએ મોડે સાંજે હતી. લાઇસેન્સ અમલદારે કારણોમાં જણાવ્યું હતું કે નહું મકાન માફકસર નથી; અમાઉની ફુકાનના રેટ ન ભરવાથી કાદી મુકતમાં આવેલ; કોલોની અલ ઓર્ડીસરે ના પાડી હતી; કોંટક કાપમાં તે બાબીદાર હતો હોં નાદાર થએલ; તથા શહેરમાં વધારે ફુકાનેતી જરૂર નથી. પછી અરજદારના વકીલે માગણી કરી કે લા. અમલદારની જુગ્યાની લેવી. તેમણે બાબતમાં જણાવ્યું કે કેટલીક બાબતમાં અરજદાર પોતાના જાતિ બાઇઓના કાવતરાંથી ફસાએલ એ હું સાબીત કરી શકું છું. વગેરે. બાદ મોરડે અરજદારના બાબમાં ચુકાદો આપેલ હતો.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે (ગવર્નમેંટ એજેન્ટમાંથી.)

ન્યુ ગીલડર લેડના મયુરા પરવાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૫મી નવેમ્બરે સ્ટાંબર માજીએટ આગળ બરાશે.

ટોંગાટના કોલોનીઅલ હોદ્દી રોખ હુસે નની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૫મી નવેમ્બરે વેરૂદમ માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

તનોદીના હમુની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૫મી નવેમ્બરે સ્ટાંબર માજીસ્ટ્રેટ આગળ બરાશે.

ડરખનના મીરજી ઝીઆદીમ આકુમલ ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૫મી નવેમ્બરે ડરખન માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બરાશે.

ડરખન, અમગેની રોડના મીનરલ વોટર મેનીફેકચરર હસા લતીબની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૫મી ડીસેમ્બરે અરજ થનાર છે.

ડરખનના એમ. વામ. કે. હુસેનની (કસાઇ ખાનાના નોકર) મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૫મી ડીસેમ્બરે અરજ થનાર છે.

ડરખન, એ સ્પીટ નંબર ૧૧૭ના હસ માઇલ બના દીમુલની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨મી ડીસેમ્બરે અરજ થનાર છે.

ડરખન, લીયેપોલ્ડ સ્પીટના કાસમ ખમીસાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨મી ડીસેમ્બરે અરજ થનાર છે.

ડરખનના ચેંગલરાવન નામના હોદ્દીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૩૧મી ઓક્ટોબરે અરજ થવાની હતી.

વેરૂદમના રામજીહુલની નાદાર મીલકત ના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા સુપ્રીમ કોર્ટમાં હાઇલ થયા છે ; જેની નકલ ડરખન માજીસ્ટ્રેટ આગળ અથવા વેરૂદમ માજીસ્ટ્રેટ આગળ તા. ૧૨મી નવેમ્બરે સુધી તપાસણી માટે ખુલ્લી રહેશે.

ફેટરના તાર સમાચાર.

મી. મેરલીના ગયે અઠવાડીએ જાણવે લ આપણુ ઉપર હોંનના દેશી છાપાએ સખત દીકા કરી છે. એક બહોળા ફેલા વાવાળું છાપું કહે છે કે અંગ્રેજોને લીધે હિંદુસ્તાનની પાશખાલી યજ છે. તેમના આવવા પહેલાં દાલેશ, ખેત વગેરે કદી નહોતાં.

હોંદી ઇમીગ્રેશન અટકાવવા માટે હોંદી સરકારને સુચવવા વડી સરકાર પાસે માગણી કરવી એવો હુકમ કેનેડાની સરકારે કર્યો છે.

બંગાળમાં થોડા વખતપર ચએલાં તોફાનોમાં તપાસ ચલાવવા નીમાએલ કમી સન આમળ બંગાળી સાક્ષીઓ હાજર ન થવાથી કમીશન નિષ્ફળ નીવડ્યું છે.

હોંદમાં રાજકવારી મીટીંગ બંધ કરવા માટે હાખલ યતારા બીલમાં તે વધુ વરસ સુધી અમલમાં રહેશે એવી કલમ હાખલ થવાનું જાણવામાં આવ્યું છે.

દિલ્લી અને લાહોર વચ્ચે બે ત્રેનો અયગવાથી ૨૮ માણસના મૃતન ગયા છે.

વાનકુવરની એક ગોરાતી કમીટીએ એવો હુકમ કર્યો છે કે લાથી એશિયાટીકોને પાછા કોંઢવા કેનેડા સરકાર પાસે માગણી કરવી. કેટલાક ગોરાઓ સુલક એશિયાટીક મહં જશે એવી બીકથી હોંદીઓ પર મોટા જીલમ મુજબવા લાગ્યા છે. ટાઇમ્સ જણાવે છે કે આ રિયતિ કેટલાક ગોરાઓની અદેખાઈ બરેલી ઉશકેરણીને લીધે ઉભી થઈ છે.

સંધ્યા નામના એક આગેવાન બંગાળી પત્ર જેની ઉપર હાલ શીતુરનો ફેસ ચાલે છે તેનો આધિપતિ મરણ પામ્યો છે. તે ઉપર દીકા કરતાં બંગાળી છાપાએ અંગ્રેજ સરકારની રાજનીતિને વખોડી કાઢવાની તક લીધી છે.

મરહુમના અગ્નિદાહ વખતે થોડામાં મોટો જુસ્સો પ્રગટી નીકળ્યો હતો. સ્મશાન ભૂમિની અંદર પ્રગટીય મીતો માવામાં જાળ્યાં ડુર્ગા; તથા મરહુમના સ્વદેશાસિ આનની નકવ કરવા લેકેને બસામણ કરનારાં જાણ્યો થયાં હતાં.

તા. ૨૮મીએ એક આરટીકલ હરમ્યાન લંડન ટાઇમ્સ લખે છે કે વાનકુવર, કાલી ફોરનીઆ, ટ્રાંસવાલ, નાતાલ, તથા આએ લીઆમાં એશિયાટીક સામે એટલેજ વાંધો છે કે તેઓ કરકસરીઆ, ઉલ્લમી અને ખંતીલા છે. એના ઉપાય તરીકે જેરા વરીથી અથવા એકલા રાખવાથી કાંઈ લાભ થવાનો નથી.

મહદનીસ કોલોનીઅલ સ્ટેટ સેક્રેટરી મી. ચર્ચીસ તા. ૨૮ મીએ મોખાસા પહોંચેલ છે.

આખીસીનીઆના રાજ્યએ યુરોપી રૂઢી એ પોતાના રાજમાં એક કારોવારી સભા સ્થાપી છે.

કોરીઆમાં જાપાનીઝ સરકારની સામે હુલ્લક થયું છે.

સર્વ સંગ્રહ

હિંદુસ્તાન અને અરધાનીસ્તાનને જોડનાર કેટલાક સારા રસ્તાઓ બાંધવાનો કાબુલના અમીરે હુકમ કર્યો છે.

મી. કેર હારડી પોતાની સહર હરમ્યાન એક વખત મી. મોધરી (બંગાળ લેજ રહે દીવ કાઉન્સીલના એક મેમ્બર)ની સાથે સીરાજ્યજની જેલ જેવા ગએલ ત્યારે એવો હોરસો બન્યો હતો કે લાંબા ગોરા જેલરે આવી એકાએક મી. મોધરીનું અપમાન કરી ચાલ્યા જવા કહ્યું. જે ઉપરથી મી. કેરહારડીએ તેને તેની સહર બરેલી વરતણક વિષે યાદ આપ્યું અને જેલ તેવાનું માંડી વાળી મી. મોધરીની સાથે તમે પથુ પાછા ચાલ્યા ગયા હતા.

તા. ૪ થી અક્ટોબરના 'ઈડિઆ' ઉપર થી જણાય છે કે માનવંતા દાદાબાઈની તખીયતમાં આરાજનક સુધારો થવા લાગ્યો છે. એ સુધારો આજુ રહે તો તેઓ તા. ૨૪મી અક્ટોબરના અરસામાં મુબમ માટે ઉપડવાના હતા.

છેલ્લી છડિઆ સીવીલ સરવીસની પરીક્ષામાં મી. અરહેસર રસ્તમજી હલાલ અને નંબર, મી. ધીરજલાલ બ્રહ્મચાલ નાણા વડી ૨૨ મે નંબરે તથા મી. પ્રણેધમંદ્ર ડી. ૬૬ મે નંબરે એ મુજબ હોંદીઓએ જીઆ નંબર મેળવ્યા છે.

કલકત્તાના એ. સી. બેનરજી નામના પ્રસિધ્ધ બારીસ્ટર, જેઓ પ્રબળકીય દીલ ચાલમાં બહુ આગેવાની લયોં લામ લે છે તેમને થોડા વખતપર શીતુરી બાવણ કરવા માટે પકડેલ છે. આ જાતનો આ ફેસ બંગાળમાં સહીથી પહેલો હોવાનું જાણવામાં આવે છે.

એક આએલીઅન શાલવેતાએ એક જાતના ગોળા ફરતા ટાવરની બનાવટની શોધ કરી છે જે ટાવર ગોળા ફરતું રહી દરેક દિશામાં ૭૦૦ માઇલ જેટલે દુર વીજળીથી એવું જેર ફેલાવી શકે છે કે તેટલા અંતરની અંદર દોરડાં વગર તારથી સંદેશ મોકલવાનું કામ લગાઈના વખતમાં નિષ્ફળ કરી શકાશે.

ચાલુ વર્તમાન.

હંડી ટાઉન કાઉન્સીલની મીટીંગના રીપોર્ટ ઉપરથી જાણાય છે કે ત્યાંના મ્યુનીસીપાલ એસાસીએશને કાઉન્સીલને એક-દાગળ લખ્યો હતો. તેમાં હોંદીને લાઇસેન્સ બાબતમાં સુપ્રીમ કોરટને અપીલ કરવાનો હક મળે એવો સુધારો લાઇસેન્સ કાયદામાં કરવાની બાબતમાં સલાહ માગી હતી. કાઉન્સીલે એવું જાણ્યું કે મ્યુનીસીપાલ એકટની મંજુરી સંબંધમાં આ વાન ઉભી થઈ લાગે છે. કાઉન્સીલના વજીખરા મેમ્બરોએ એવા સુધારાની વિદ્ધ સખતરીતે ખોલતાં કહ્યું કે લાઇસેન્સ બાબતમાં કોરપોરેશનની સત્તા ધટાડવી એ મોટી જુલ થશે.

ડરખનવાળા જાણીતા રોડ અબદુલ કરીમ હાજી આદમ મવા સનીવાર ને તા. ૨૬મીએ રેસ્ટામમાં દેસથી આવેલા છે.

ડરખનથી મી. અખારામ મંગળજી મહારાજ જણાવે છે કે:—તા. ૨૬ મીએ પ્રીન્સ એડવર્ડ આટમાં એક મોટો હરી કીરતનનો મેળાવડો થયો હતો, જે માટે મી. સુખા બચવાને એક ખાસ મંડપ ઉભો કર્યો હતો. તે વખતે ધણા ભાવીક હોંદુઓએ મળી મોટી ધામધુમ સાથે બજન કીરતન કર્યાં હતાં.

એવીલના મેકડોનલ્ડ નામના ગોરાને ખુતના શુન્કા માટે ગોતની સળ કરવામાં આવી છે. આ બાબતે નાનણના ગોરાઓમાં કેટલીક ચર્ચા ઉભી કરી છે.

અકબર અલી હરે મયરીયમ નામના હોદીને પ્રાપ્તિ થઈ કામ કરી રહીને બોમ્બેમાંથી ડરબન ખાતે છુપી રીતે ઉતરનાર તરીકે ડરબન ચીફ માણસેટની કોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યો હતો. પણ અકબર અલી એ છુપી રીતે બોમ્બેમાંથી ઉતરનારો સખ્ત છે એમ સાબીત ન થવાથી કોરટે તેને છોડી મુક્યો.

પ્રીટોરીઆના કેટલાક હોદીવાલી મી. રસ વગેરે મારફત જે અરજી કરવામાં આવી હતી તેના સંબંધમાં મજકુર વહીવટી મારફત જનરલ સમટસને એવું લખવામાં આવ્યું છે કે તમારી સાથે લખાણ ચલાવવાથી એટલીઆટીક લડતને નુકસાન થાય છે એમ જણાવવામાં આવ્યું છે; તેથી અમે માગણી પાછી ખેંચી લઈએ છીએ તમે જે કાંઈ રાહત આપી હોય તે તે પાછી ખેંચી લેજો. કારણ કે અમારા તા. ૩૦મી આગસ્ટના કાગળમાં જણાવેલી બાબત તમે સ્વીકારી નથી.

ઈસલુટ (ટરાંસવાલ)થી મી. કરમાઈલ હાજર અબદુલા જણાવે છે કે અહીંના હોદીઓને રજીસ્ટર થયા માટે કહેવા રજીસ્ટર તરફથી લખાણ આવેલ હતું. પણ અહીં તેથી ધમકાઓથી કરીને કોઈ રજીસ્ટર થાય તેમ નથી.

મરહુમ પ્રેસીડન્ટ કહગરની કબરને અપ માનવરહી રીતે નુકસાન પહોંચાડવાનો કિસ્સો પ્રીટોરીઆ ખાતે બનવાથી તે બાબતમાં કેટલીક ચર્ચા થઈ રહી છે તે તે સંબંધમાં જે ગોરાને પકડવામાં આવ્યા છે.

સામકલ ઉપર વારસીક શી. પ/-નો કર નાખવાનો ધારો કાઢવા કીબરલીની ટાઉન કમિશીસે ધરાહો કર્યો છે.

કેપટાઉનનાં હોદીઓ સાથે પૈસાની ધીરધારનું કામ કરનાર એક રશિયનનું જીન થયું છે, જેના સંબંધમાં લાંબા ૪ હોદીઓને રાક ઉપરથી ચુન્દેગાર તરીકે પકડવામાં આવ્યા છે.

બેકસઅરથી એક લખનાર જણાવે છે કે:—હાલ થોડા દિવસ થયાં લેડિશનમાં ધણાં તોફાનો ચાલુ છે. કેટલાક લોકો લોકો સ્ટોરવાળાને ફટકારી પણ જાય છે એક વખત એક મીના સ્ટોરફરને માથામાં સળંગડ ફટકો વાગ્યો હતો; માટે એ ઉપર લેડિશન વાળાઓએ પુરતું ધ્યાન આપી અરજ કરવાની જરૂર છે. બીજું તાલ અહીં ખોટી સાફી પુરવાના કેસ પાડે છે પુરતું ધ્યાન આપી એવા કેસથી વેગળા રહેવું જોઈએ.

રોડર મેહરીલે સુલતાનીઆ કીકેટ કલખ

લેડીસ્મીથથી મજકુર કલખના મેંબરો મી. ખોજ લતીફ તથા મી. હુસેન ગુલાબ લખે છે કે:—મજકુર કલખના કેપટન મી. કરમાઈલ નોખાત સારા ખોલર તથા બેટસમેન તરીકે કેટલાક વખત થયાં જણાવતા થયા છે. તેમણે પોતાની હોશિ આરીથી ધણી મેચોમાં જીત મેળવી છે, તેમ બીજી રીતે કલખને ઉત્તેજન આપ્યું છે. તેથી તેમને સારું લેડીસ્મીથ માણસેટ કોરટના કલાઈક મી. અબદુલ કાદર સીપાઈએ એક સેનાનો મેડલ અત્રેથી રોડર મેહરીલે આપ્યો છે; ને તેઓ ફરી પણ જાહેર કરે છે કે મજકુર મેહરીલે તરફથી સારી મેચમાં વધારે રન અથવા સારી રીલીંગ અથવા સારી વીકેટ કીપીંગ જેણે કરી હશે તેમને સારું બીજા તથા સેનાના મેડલો મોકલી આપવામાં આવશે. તેથી અમે તેમનો અંતઃકરણથી આભાર માનીએ છીએ.

હ. ઓ.ના અમુક અકા વિષે

ઉડિયન ઓપિનિયનના છેલ્લા કેટલાક અકા બહુ ઉપયોગી છે. ને ઘણા ખપસો એમ ધારી તેની ધણી નકલો જાપી છે. અંક ૨૩ થી ૪૦ (નંબર ૨૭ માં સિવાયના) ની નકલો બહુ પડી છે. તેમાંથી તા. ૨૪ આગસ્ટના અંકમાં હમીદીયા ફ્રિસામીક સોસાયટીને મુસલમાનોને કાગળ છે. તેની અને ૧૨ના અંકની નકલો સેંકડો હિંદુ સ્થાન ૧વી જોઈએ એમ અમારું માનવું છે. અમે ઘણી કીકેટ દર અઠવાડીએ મફત નકલોમાં વાપરીએ છીએ. હવે અમારા વાંચનારે પણ તેમ કરવાની જરૂર છે. તેથી નીચેની ઓફર કરીએ છીએ. ઉપરના અંકોમાંથી અમે તે અંક અમે જે પૈનીના રાંપને સારું મંજાવનારને મોકલવા તકીયાર છીએ. અથવાતો હિંદુસ્થાનનું જે દેશજી અમને મોકલવામાં આવે ત્યાં અમે પરખારો તે જાપો મોકલશું. અમારી ડરબનની ઓફીસે અથવા બેહાન-સર્ગની ઓફીસે તેજ અંક હિંદુસ્થાન મોકલવાને સારું એક પૈનીથી આપવામાં આવશે. હિંદુસ્થાનમાં મોટા પોકાર કરવાનો એકજ રસ્તો છે તે એ કે હાલ હિંદીએ પોતાના જાળિયાને હિંદુસ્થાન જાપા મોકલી પુરા વોકે કરવા ને ચર્ચા કરાવવી. ચકલે

ચકલે અને બબરે બબરે આપણા દુ:ખની વાત ચાલી રહેવી જોઈએ. તે કરવાનો સહેલો રસ્તો અમે ઉપર પ્રમાણે જોઈએ છીએ.

નાતાલ રેલ્વેની આવજાવ માટે નવું ટાઇમટેબલ બહાર પડ્યું છે, જે તા. ૩જી નવેમ્બરથી અમલમાં આવશે.

રોકડ બખર લાવ.

આવજ.	શી. પે.	શી. પે.
માંગ ૧ ખસ્તાલુ	૨૪ ૬	૨૫ ૦
બીમડીના	૨૮ ૦	૨૮ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૨ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦	૨૦ ૦
મીની સક્કર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
ફુડાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
ફેશી તુવેર દાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
તુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મસુરની	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મગની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અડકની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુંબઈના.	૨૩ ૦	૨૩ ૬
„ દાળ	૨૫ ૬	૨૬ ૦
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઈ	૮ ૦	૮ ૬
બીનીસ.	૨૪ ૦	૨૫ ૦
કડવું તેલ ૧ આલન	૪ ૦	૪ ૩
એરડીનું	૩ ૩	૩ ૪
મીડું	૩ ૮	૩ ૯
નાળિયેરનું	૪ ૯	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૭ ૦	૧૭ ૬
પીળા	૧૭ ૦	૧૭ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૯ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૪ ૬	૧૫ ૦
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ જા	૦ ૮
મરચાં	૦ ૪	૦ ૫
ધી પેટી ૪ ટીનના પૌં	૬ ૫	૬ ૧૦
ચોરખંદર	૬ ૧૦	૧૦ ૦
પારાફીન ડીલોસ.	૬ ૬	૬ ૮
„ વાઈટ રોસ	૮ ૬	૮ ૭
„ „ આલન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નાળિયેર	૧૪ ૦	૧૫ ૦
ફલી	૧૦ ૬	૧૧ ૦
ગામગંડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
દુધ નેસલનું.	૨૦ ૦	૨૧ ૦
નીચક (લીવરપુલ)		
ખસ્તા એકનું	૪ ૬	૫ ૦

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer,
No. 4 Corner Cecilienstr. & Fountain Street
P.O. Box 284, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintevoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.
Box 4. Tel. Add.: "BHANA."
બાગેશ બુખી, બોલેસ ય. P. P. RUST.
VI. VI. 222.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers.
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

NORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 57, De Aard. Bay.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Saga, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Isiwa, Roller-wars, Furniture, Grocery,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial solicited.
Tel. Add.: BREDAB. P. O. Box 27.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 25.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GERT STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add.: "AJMERE." Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
A to Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
M. A. Jelliboy & Sonabjee Bros, Durban.
જે. મ. હ. ગુલ,
129, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ,
કેપટાઉન.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Coir Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 262,
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA CHEROOTS
BOER TOBACCO.
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 58. Tel. Address: "Pothandaz."
Telephone 864.

સુસ્તો અને ઉચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાટ્રા ચેરુટ નીચે વધુ
કર્નીયા રીંગ વગેરે બતાવી વખાણ નીચે
કરનારે મળશે.
સન શેન્ડ ટોબાકો વર્ક્સ,
164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG.

Vrajdass & Calehand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 62. Telegraphic Address: "KHOTA"
HEIDELBERG, TRANSVAAL.
Branch:—KHOTA & CO., Nigal.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN."
VOLKSRUST.

M. S. COOVADIA,

GENERAL MERCHANT

ENGLISH and INDIAN

GROCERIES

Box 270, Tel. Add "COOVADIA,"

JOHANNESBURG.

SUN Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુનિયામાં હવેથી પૂર્ણ
ભાગના વિમાની બાકિસ.

સ્થાપનાનો રૂ. ૩૦,૦૦,૦૦૦.

અહીં કરનારે કમતીમાં કમતી માર મિલે
દુનિયામાં સૌથી જુની આગના વીમાની
કોમ્પેનિ. જેની મુદ્દા પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જેની નજીવવારી બોલામાં, બોલા ચાલુ બાકિ
મળી શકે.

૧. આગના પુર્ણ કરનાર પુર્ણ, ન
કુલ કરનાર પુર્ણ કરનાર પુર્ણ કરનાર પુર્ણ
કુલ કરનાર, આગના પુર્ણ કરનાર પુર્ણ
કુલ કરનાર પુર્ણ કરનાર પુર્ણ કરનાર પુર્ણ.

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારના કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્થાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

રૂટરની કંપની કોઇપણ લોકોને માટે હિંદુસ્થાન, જાપાન, યુરોપ, એસિયેટીયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત મશીનો દર સહેલા રીતે આ શીર્ષક અને
જેની રીપેટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા રૂપાણી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર મોકલી શકે છે.

રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર પછીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કોઇપણ પછલા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
રૂટર રીટે સપ્લાય છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સમજામાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી મળી શકે છે. આમ કોડની સહાય છે.

જેથી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની લેના અથવા કરી લેનાર પછીને યોગી
જરૂર છે.

જેથી નિયમ માટે નીચેના સરનામે લખો.

રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની,
રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની,
રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની,
રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની,
રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની, રૂટરની કંપની,

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

TELE. ADD: "NANJEE DULABH"

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS.

GENERAL AGENT

P.O. Box 1136 Tel. Add: "VYAS."

Cornwall Princes and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE."

148 Church Street, MIDDELBURG.

VALLI MAHOMED JOOMA

Timber Merchant.

386 Pine Street,

P.O. Box 543, DURBAN.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Uitenhage.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 223 Uitenhage Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraphic Address: "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

8 Jones Street,

KIMBERLEY

LALA LAJPAT RAI'S PORTRAIT

Copies of finely executed half-tone work
of Lala Lajpat Rai's latest portrait are
available at the rate of a half-penny per
copy or 1/6 per hundred copies.

Babu Bipinchandra Pat, Tilak, Gokhale,
Mehta, Surendranath, Dadabhai, Ranade,
Shiraji, and many others at the above price,
may be obtained from the Manager, Chitra
Sohla Press, Poona City, India

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, November 9th, 1907.

No. 45.

P.O. Box 120.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 9988,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel. Add:
"Sourabhjee."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholi, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & Co.,
Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce
received for sale on Cape Town Market,
on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

References: Mr. I. V. S. Dreyer the Market
Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,
General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,

VERULAM

સ્વદેશી કેરીના રસના ધીન.

આ રસને તાજી કેરીના રસમાં જણાવે છે નહિ.

પ્રકાર:- મહેતા અને ખેડેરીઆ બંધાર્થ.

બોક્સ ૧૬૦, પીરસબર્ગ.

પોરબંદરનું ખુશબોદાર શ્રી

લખો:— શ્રી. શ્રી. ધુપેશીઆ,

બોક્સ ૫૦૭, હરબન.

જગ્યાબંધ માલના વેપારી.

તમારું, બીનીર, મકાઈ, ફલી અને બીજાં કાકીયા
તમારું અને કાકીયા બંધાર્થ તેમજ ખરબરુલા સરસા તમારું
શ્રી શ્રીશીવરી કરકમાં આવે છે. તમારું વાગે તમારું
તમારું સરનામું મુલાકાત આપી દરી મેલો.
Tel. Add: Gouda, એ. એ. માર્કી, ટોંગાલ.

R. A. Gandhi, Tongal.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કકુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. E. MIVET.

154 Queen Street, Durban.

શ્રી અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ઈસ્ખન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Laces, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં ફેપરી રજુક મળી અમારા આસીઆના દિસાણે પ્રેમી નામવાની છે.
એથી લેનારને ખુદ કીકાયત આવે મલકી. માલ ખુદ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864,

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની.

અનરલ ડીલર.

અપરિચિત અને બીજા દરેક જાતનો
માલ સ્ટોકમાં રાખનાર.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

અનરલ ડીલર,

કપડા, પ્રોસરી મોર દુધરી ઇવ રકમના
માલ સ્ટોકમાં રાખેવાળા.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્. અપરિચિત અને બીજા દરેક જાતનો માલ સ્ટોકમાં રાખનાર.
અપરિચિત અને બીજા દરેક જાતનો માલ સ્ટોકમાં રાખનાર.

ક્રોસ સ્ટ્રીટ ૫૦૭, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 97,

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No. 485

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS

Rates or Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the year

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષ સુધી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
ઈસ્ખનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનું નામ ચાલવાનું ઇરાદુ હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુ. ચા
લે છે.

જથાબંધ માલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોદ્દમુક્ત, કાપ ૧૨.

જુદા, કાફી માલ, હાઈવેર, કાચના સામાન
વિગેરે વિગેરે.

R. M. BHAT,

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44,
HEIDELBERG.

Branches:—Pietersburg, Box 24.
Nigel, Box 43 and at Volksrust
(45 BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHAT."

V. RANGOON & BRO.,

બેકર, ગ્રોસર અને જનરલ ડીલર.

Bakers, Grocers and General Dealers.

Tel. Add: "RANGOON" P.O. Box 116
HEIDELBERG, Transvaal.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, GHOL, GHEE AND OIL.

Directly Imported from India.

348 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PAKULAK" Box 234.

TAYOB HAJBE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Add: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને જડપ આલનો
સ્ટીમર

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી બશે.

સીધી મુંબઈ

૧૫ દીવસમાં મુંબઈ

દેશ જનાર લાખઓ માટે અતિ ઉત્તમ તક.
ફક્ત બેસ બરે બે ત્રણ કલાક રોકાઈ

સીધી મુંબઈ

સીધી મુંબઈ

સ્ટીમર અમરલાલા. ૫૦૦૦ ટન

તાંજી ૧૨ નવેમ્બરના અમરલામાં મુંબઈ સાફ રવાને થઈ જશે.

આ લેનની દરેક આગબોટમાં એ સ્ટીમર છેલ્લી નવી અનેલી છે જેથી થયી ઉના
વળી ચાલી શકે છે માટે મુલક જનાર લાખઓએ આ તક નહીં ગુમાવવા પોતાની ટીકાટ
તાકીદે અમારી મારફતે કદાવી લેવી.

એ લેનની મુંબઈ ખાતે ફરનારી દરેક આગબોટની અંદર ચુલા, પાણી, ખતી,
ખાતણ, મુસલખાના, જજર વીગેરે દરેક પ્રકારની અતિ ઉત્તમ સગવડ છે.

અગ્યાયાલાં સહીત મુલક જનાર સાહેબોને એ લેનની કોઈપણ આગબોટની
અંદર થોડી મુસાફરી અને સરવે પાતની મુખાફરીનાં સખમે મુસાફરી કરવી બહુજ
સગવડ ભરેલી થઈ પડે છે. કેકની અંદર ઓરતો સાફ ધલાયદી જગ્યા આપવામાં
આવે છે.

કોઈને ટરાંસવાલ ખાતે આગળથી ઓરડર જોઈશે તો અમને ખબર ક્યેથી તરત
સવડ પડશે તેમ મોકલી આપશું. તેમજ જોલા-સગરમાં મી. ઇસિપર્મીયાને મળ્યેથી
તેવણ પણ મંગાવી આપશે.

એ લેનની દરેક આગબોટ મુંબઈ પહોંચેથી તરત તાર મારફતે અતરે ખબર
મળ્યેથી તે ઉપરથી જાપા મારફતે દરેક સાહેબને ખબર કરવામાં આવે છે.

એ લેનની આગબોટ અમરુખી જે તા. ૨૩ અક્ટોબરના સીધી મુંબઈ સાફ
હંકારી થઈ છે તેમાં જોલા સાહેબોની ઇદ મુંબઈમાં થશે.

વધુ મુલાકા માટે લખો અથવા વાતે મળો.

King & Sons,
West St. Durban.
M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59.
Durban.

મેસરસ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.
મેસરસ એમ. સી. આંગલોઆ ફા.
૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.
ટેલીફોન નં. ૬૩૭ ડરબન.

મેસરસ મુલેમાન ઇસમાઇલ મીયાની ફા.
પોસ્ટ બોક્સ ૩૫૫૩, જોહાન્સબર્ગ.
મેસરસ પટેલની ફા.
પોસ્ટ બોક્સ ૨૦૮, ક્વાલિફાયર.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kallian,

Box 6031, Johannesburg

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5990, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kallian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,
JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodien Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 24.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOU, GANES,
5 & 7 Cross Street.
A. Caster
116 Long Street.
Chhugunlal Bhawanidas Gheowla
Randeria, 21 Rogor Street,
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Luchoram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hussain,
Bombay House,
Amud Ismail Esauk,
Box 10.
Cussim Sulliman,
Box 27,
G. R. Moola,
Box 15.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORNADY HOLBY,
Box 332.
Madhavjee Jethia & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amroband & Co.,
Box 109.
VRADIAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMON,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABDOURAKER AMON & Bro.,
Box 141, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhaun Parshotam,
357 Pine Street.
M. U. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgoni Road.
JALEHOY & SORANJEE BROS.,
119 Field Street.
V. M. Jooma,
Box 543, 386 Pine Street.
J. S. Malan Kherula
143 Grey Street
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobacconist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta
Box 50, Grey Street.
B. A. Meharaj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narottam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Vahubh, Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 75, 139 Grey Street.
P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SOULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajasing.

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbhai,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazura Singh,
Box 292.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BIVAT,
Box 44.
Aboomia Camroodeen,
Market Square,
V. RANSON & Bro.,
Box 116.

INHAMBANE

Abba Sulliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVATIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANUY,
Box 6031.
GOOLAK MOHAMED,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5999.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3508, 41 Market Street.
Omarji Sule,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1253, President St.
SULEMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DHANJI MORAR,
Box 6931.

DOORBI TELI,
Box 4980.

FARIS KALLAN,
Box 6031.

Govind Dulabh,
Box 6031.

GOVIND MOWJI,
Box 6360.

LAKHMAN MADHU,
Box 5999.

MORAR BHUKHA,
Box 5999.

PARDHU HIRA,
Box 5999.

PESA JHAM,
Box 651.

RATANJI KALLAN,
Box 5999.

Ratipalsing,
Box 5999.

D. M. SURATI,
Box 6031.

Vasmali Gosal
Box 6031.

KIMBERLEY

Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.

ABHMO MAHOMED,
1 Broad Way

S. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.

KHANDOOHAJ & TULGARAM,
Box 362, 73 George Street.

Mahomed Ally,
29 Strachan Street.

V. SAMY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Barday.

25 Brett Street.

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Kemp.

S. Nadarason,
Fruitrer & Confectioner,
45, De Beers Road,

Rahim Jiwa,
Brett Street, Malay Kemp.

KLERKSDORP

Patel & Co.,
Box 138.

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.

Kalan Laloo,
Box 391.

SULEMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.

VAHMALI KOYA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Isanil Vadee & Son,
Bond's Drift.

R. S. Davey,
Bond's Drift.

MAFEKING

Cassim Soomar,
Box 61.

Goolam Ally,
Box 41.

Kajee Bapoo,
Box 79.

C. William,
Market Square.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BHADHA,
Box 35.

I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.

DAWOOD ISMAIL,
Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

Abdul Latib Ali & Co.,
Corner of Joubert and down-
ish Streets,
Box 9.

AYOU MAHOMED & Co.,
Box 134.

A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 179.

Hassim Moti & Co.,
Market Square,
Box 149.

MEHTA & KRANDERLA BROS.,
Box 160, Market Street.

A. M. Bhyat,
Box 24.

P. P. RUET (T'VAAL)

A. M. H. BRANA, Box 4.

POTCHERSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 90, Church Square.

ABDOOL RAHMAN,
Box 12.

S. D. BOBERT,
Market Square.

MOOSA HAJI AMOD,
M. E. Nimbh,

Box 55.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.

Ayob Hujee Beg Mahomed,
Box 498.

HAFEE HABIB,
Box 57, 308 Prinsloo Street.

Mahomed Abu,
Box 498, Prinsloo Street.

MOOSA CASSIM ADAM & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay.

Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 612.

TAYOR HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. VYAS,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

ROODEPOORT

Ahmedkhan,
Box 92.

ROBERTSON

K. M. NAIROO & Co.,
Box 1.

SALISBURY

Rhimjee R. Naik,
Box 59.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Beloola.
Nanji Ghela, Simbafi.
Kalidas Khima, Madopi.

STANGER

G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 30, Road Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 44,
Ebrahim Amod,
Box 44.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMBINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maister,
Wick Street.
BABU TALWANTING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
M. E. Vawla,
Merchant & Farmer,
Box 72, Fristerley Estate.
Rugahjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.
Rugahjee Devjee,
Goldsmith,
Seaham, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSBUCH

E. A. Bhabha,
Box 15.
Eseof Suliman,
Box 45.
G.R. Moola,
Box 1.
Vannali Morar,
Box 43.

VRYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolun Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 79.
Joossab Tayob & Co.,
Market Street.
Joossab Hassim & Co.,
P.O. Box 6

WARMBATHS

M. E. NADDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylatroom

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 302. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો (અંગ્રેજીમાં)

ભગવદ્ ગીતા (મીસીસ બીસેટ દ્વારા) ૦-૨-૦
રામાયણની વાર્તા (જે. એસ.
પી. ઇરિસમસ) ... ૦-૦-૬
એ છુક એન્ડ હટ્સ મીસનોમર
મી. એલ. ઇ. નીચે બહાર પાડેલ
પુસ્તક "પી એચીઆરિક ડેન્સર
ઇના પી કોલેનીઝ"નો સ્વીચો. ૦-૦-૬
કાવ્ય સામે ચવાની ફરજ ... ૦-૦-૩
દપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ્ટ
ટેગ ખર્ચ પેની ૧ ચુકું.
મળવાનું ઉકાણું.
ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફીનીક્સ નાતાલ.

વધુકલેપતરફ.

તદુરસ્તી અને વૈધક જ્ઞાનની હરકાર હોય
તે વાંચો "વૈધકલેપતરફ" માસિક. બાર વર
પથી દરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મહત્ત્વ
તે ખાસ લાંચવા જેવું છે. નામ ઉકાણું
સાથ અક્ષરે વધુ જરૂરનાંકર લીલાધર,
રોચીરેક, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના દાખલ મહત્ત્વ મોકલવામાં
આવશે. લવાજમ પોસ્ટેજ સહીત ૩/-
તથા બેટનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની
અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત
માટે આ પત્રની ઓફીસને લખવું.

વધુ જરૂરનાંકર લીલાધર
ગુજરાત આર્ય આપણાના અમદાવાદ.

"Indian Opinion" Directory of Indians in South Africa.

It is our intention, if possible, to publish a unique Directory, containing the names of Indian traders and others who have permanent addresses in South Africa and who have business connections, but such a Directory cannot be issued without the co-operation of those readers of INDIAN OPINION in its struggles and progress, and who believe it to be a medium of healthy instruction and education among British Indians in South Africa. If on forms given below our readers will send us the names of those who wish them to be included in the Directory as early as possible, it will materially help. The directory will be at once a mercantile guide, and, therefore, of considerable commercial value, it will facilitate inter-communication between Indians in South Africa, and its existence cannot but give importance and status to the community.

Merchants and others, who wish to take advantage of this splendid medium for advertising, should write for particulars and charges.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડીરેક્ટરી.

અમારો વિચાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડીરેક્ટરી જાપવાનો છે. આ ડીરેક્ટરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા બધા રહેનાર દરેક હિંદીનું નામ પાંચો તથા ઉકાણું જે તે અમને મોકલશે તે આપવા અમે તૈયાર છીએ. આ ડીરેક્ટરી કહાડવામાં આખી કામની અમને મદદ મળે તોજ નીકળી શકે તેમ છે. એટલે કેટલાક મદદ કરનાર "વોલંટીયરો" નીકળી પડશે જેમ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ તેમાં બોલામાં બોલા દર હજાર નામ આવી શકે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. આ ડીરેક્ટરી કહાડવામાં મદદ કરનાર અમને નીચે બતાવેલું ફોર્મ કાપી ભરીને મોકલી આપવું. તેમાં અક્ષર સાફ લખવા બહેરખાની કરવી. દરેક ગામમાં પત્રના હેતુઓ મહેનત કરશે તોજ અમારું આ સાહસ પૂરું થાય તેમ છે. તેમ દરેક વેપારી, દરેક ફેરીનાળા, દરેક મહેતા, સ્વતંત્ર લેખક કરનાર કે નોકર હિંદી જે પોતાનું નામ દાખલ કરવા માગે તે વગર પૈસે દાખલ થઈ શકશે.

આ ડીરેક્ટરી કહાડવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેવી ડીરેક્ટરીનો મોટો સંખ્ય પ્રકરણી ઉપયોગ થઈ શકે. યાદ રાખવું કે જે ફોર્મ બહાર પડવા માગે છે તેમાં આવાં સાધનો જરૂર હોવાંજ જોઈએ. ડીરેક્ટરી માત્ર વેપારીને કામની છે એટલુંજ નહિ પણ તે કેળવણીનું સાધન થઈ પડે છે.

જેઓ અમને મદદ કરવા તૈયાર હોય તેઓએ અમને લખવું. તેઓને ફોર્મ મહત્ત્વ મોકલવામાં આવશે. બધાં ફોર્મ ભરાઈને અમને જેમ બને તેમ વહેલ મળવાં જોઈએ. ડીરેક્ટરીનાં નામ માત્ર ઇંગ્રેજીમાં આપવામાં આવશે.

આ ડીરેક્ટરી બહેરખાતર આપવાનું ઉત્તમ સાધન છે. બહેરખાતરના લાભ અમને લખવાથી મળી શકશે.

Kindly cut out this portion full in the blanks, and return to the Manager INDIAN OPINION, Phoenix, Natal. PLEASE WRITE CLEARLY.

Full Name.....

Address (to include postal, residential, and telegraphic address wherever available).....

Occupation.....

These forms may be obtained from the above Press.

Indian Opinion

VOL. V.

Pietermaritzburg, NATAL, SATURDAY, NOVEMBER 9TH, 1907

No. 45

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
An Act of Grace ...	461
The "Transvaal Leader" and the Indian Struggle ...	462
Mr. Labistour ...	462
A Federation Problem ...	462
A Dubious Move ...	462
The Official Apologia ...	463
OTHER ARTICLES:—	
Passive Resistance, and the Month's Grace ...	463
A Chinese Repentant ...	464
A Prize of ten Guineas ...	465
A Letter to the Indian National Congress ...	465
Sympathy with Transvaal Indians ...	465
The "Statist" on the Colour Question in the Colonies ...	466
Immigration Restriction ...	467
Johannesburg Jottings ...	467
The Month's Grace ...	468
Transvaal Indians Note ...	469
Natal Dealers' Licences ...	470
Ladysmith Hindus ...	470
Latest Registration News ...	470
African Political Organisation ...	471
The "Natal Mercury" on the Transvaal Problem ...	471
Pickets in Pretoria ...	471
Late News ...	472
CORRESPONDENCE:—	
The Veddas of Ceylon ...	471

Indian Opinion

SATURDAY, NOVEMBER 9TH, 1907.

An Act of Grace?

[TOWARDS the end of last month, circulars were issued by the Colonial Office to Resident Magistrates throughout the Transvaal, requesting them to inform the Asiatics, resident in their respective districts, that October was positively the last month during which applications for registration, under the new law, could be made, and that all who came under its provisions and who, for any reason, had failed to avail themselves of the privileges conferred by that famous piece of legislation, should do so on or before the 31st ulto., to certain three highly-remunerated officials temporarily accommodated within the Old Dutch Church on Von Brandis Square, Johannesburg. In order to make assurance doubly sure, the Magistrates were instructed to take receipts from those to whom the final warning notice was exhibited. Thus, there was to be no possible excuse for any Asiatic who, after the 31st day of October, was found to be without the notorious blue passport.

In spite, however, of the warning that the last and only place of application for the rights of slavery was Johannesburg, the Government, with that consideration and consistency for which their relations with Asiatics have always been remarkable, sought to bring the passive resistance movement and its leaders into disrepute, and accordingly laid itself out to encourage the cowardly members of the community, whose heart was not in the struggle, and who sought an opportunity to wriggle out of the performance of a solemn oath voluntarily taken, to perjure themselves still further, by enabling them to swear false affidavits with the effect that, owing to intimidation, they had refrained from making application previously, and these affidavits were avidly received by the Registrar of Asiatics at Pretoria, whither the white-leathered fraternity had, as they thought, secretly journeyed.

That these men were frightened of public opinion and the presence of pickets, round the Johannesburg office, who could easily identify them, is beyond question. But it did not occur to them that their movements were watched, their actions anticipated, their very thoughts interpreted, in Pretoria, just as easily as they would have been in Johannesburg, and that their names and the fact of their defection would become common knowledge in the community almost before they had, with treacherous design in their hearts, entered the portals of Savetkoul's Buildings. They will have their reward in due course. Ostracism, as many have already found, is no light punishment. And if these wretched people, in the past, have confused picketing with intimidation, they may be well assured that that kind of intimidation will be continued, for the pickets will proceed honourably with the performance of their duties in Pretoria as heretofore.

Turn, now, to the sequel. The *Rand Daily Mail*, on Friday morning, the 1st inst., announced that, notwithstanding the many and angry protestations that October was the very last opportunity for the recalcitrants to return to the fold of the 350 great souls that had accepted servile conditions, an extension of time, to the 30th inst., was to be granted "as an act of grace," owing, it was stated, to the request of certain Asiatics who had, it was alleged, anxiously clamoured for this sign of favour from a paternal Registrar, because of continued intimidation on the part of unnamed (and unknown?) persons. That same evening, Mr. E. P. Solomon, speaking at Johannesburg, in tones of horror and amazement, of the behaviour of Asiatics who had dared

to defy the Government and the law of the land, poolpoohed the newspaper report, and said that since they (the Asiatics) had done these terrible things, the only course left was to put the law into force against them. Parenthetically, may we ask whether, in the contrary event, the law would not have been enforced? Meanwhile, Mr. E. P. Solomon had fortified himself by telephone with the matured opinions of Messrs. Botha and Hull, who confirmed his conclusions. But the three Ministers had omitted to consult the unbending, strong man of the Cabinet. General Smuts, after swearing he never would extend the time for applications (*vide* Magistrates' circulars *supra*), nevertheless consented, and the result may be seen in Government Notice No. 1191, published in the *Gazette* of that very afternoon.

What does it all mean? Inspired newspaper paragraphs inform a guileless public that the extension is granted as a matter of grace, on account of the representations of certain Indians who had realised the error of their ways, but who had been intimidated into refraining from applying for registration. May not the reason possibly be that, whilst a few Indians may have written lying letters of that tenour, the Government, anxious and too willing to keep the office open as long as they think they can secure the few remaining cowards of the community, finding that even these are unwilling to swear false affidavits, and that during the month of November time will hang heavily on the hands of the officials whose advertised duties were to consist in considering the paltry 350 applications so far received, have decided to gull the public still further, and to terrorise and malign the passive resisters as much as possible in the brief time left before the latter "are lizble" to have proceedings taken against them? May it not also have been that a too impetuous Colonial Secretary was eager to postpone the evil day of compromise, in a last hope that the Royal sanction to the Immigration Act might still be given, before it had been proved to the world how utterly worthless was the threat of deportation and how utterly futile, that of refusing trade licences to resentful Asiatics whose avowed intention is to trade without them? Whatever the true cause, it is plain that but little reliance is to be placed in the statements of a Ministry whose members are ignorant until the eleventh hour of their own intentions, and whose strongest exposure, blenching when brought face to face with an accusation that is as undisputed as it is impossible to combat.

✓The "Transvaal Leader" and the Indian Struggle

[The *Transvaal Leader* of the 4th instant devotes a leading article to the Asiatic question in the Transvaal. We welcome the suggestion made by our contemporary to the Government to retrace its steps, if such a course be necessary. That it is necessary is abundantly clear from what has been going on during the past three months. Hundreds of British subjects have admittedly left lucrative businesses or employment and gone back to India—may be to face starvation—because they do not like the Asiatic Act and cannot go through the active struggle in which their braver countrymen are engaged. Many have accepted dismissal from service under their white masters rather than accept registration. Indian Merchants are feeling the pinch most keenly as European wholesale houses have stopped credit unless they would register. Some have yielded to the pressure. Others are practically keeping their businesses afloat just to keep body and soul together. Can anyone with a grain of sense in him suggest that men who are suffering thus are men who have stolen into the Transvaal? We are not aware of thieves having any sense of honour such that, for its sake, they would allow themselves to be reduced to penury. Before, therefore, a single Indian is imprisoned or deported (if he can be) for non-submission to the Asiatic Act, a case for reconsidering the situation has undoubtedly been made out, at least for those who wish to be considered as citizens of the British Empire and who do not wish to shirk the responsibilities of such citizenship. We, therefore, trust that the *Leader*, having begun to interest itself in this Imperial question, will continue to do so, and take an honourable and active part in securing a proper and satisfactory solution. In order that there may be no mistake as to the real question at issue, we would correct an error into which our contemporary has fallen. Whilst it is true that the question is that of regulating Asiatic Immigration, and the quarrel is merely as to the method of so doing, the difference does not resolve itself into finger-prints on the one hand and photographs and the like on the other. Frankly, it goes much deeper. It goes to the root of the compulsion which underlies the Asiatic Act. In the opinion of Indians, the Act constitutes an attack on their personal liberty; it has a flavour of criminality about it. It was conceived in error, ignorance and disregard of Indian sentiment and brought forth amid a shower of contemptible charges against the whole community—charges which to this day remain unproved. One object of the Act is to re-identify every Asiatic who has a right to be in the Transvaal. With this the British Indian Association is in complete accord and has therefore offered voluntary re-registration which would be

accepted by any expert in the world as satisfactory. The other objects of the Act are to impose class-legislation, to degrade Asiatics and reduce them to serfdom. These they oppose tooth and nail, and, what is more, they have bound themselves by a solemn oath never to accept, even though in their sight they may have to suffer imprisonment, deportation or worse. And we would like the great South African journals to recognize the correctness, the righteousness and the manliness of this attitude, even as the *Bloemfontein Friend* has done.]

MR. LABISTOUR'S SAD DISAPPEARANCE
front our midst leaves

Mr. Labistour Natal the poorer on that account. The Natal Bar has lost in him a clever and genial member, the Government a faithful servant, and Indians a true friend. The tribute paid by the Bench was well deserved. The Indians cannot but recall with gratitude the brave stand Mr. Labistour took up regarding the Dealers' Licences Act, when he was a Town Councillor. And it may be added that, though the public are not aware of it, it was Mr. Labistour who, whilst he was firm in his policy as to regulation of Indian immigration, by his tactfulness, saved many an Indian trader from ruin by declining to prosecute those Indians who, although they were old traders, were by reason of trade jealousy, deprived of their licences.

THE QUESTION OF CLOSER UNION amongst the several South African States

A Federation Problem has come very much to the fore within the last year, owing, especially, to the grant of a liberal constitution to the Transvaal and the Orange River Colony, whereby the territories are enabled to develop their own resources practically free from the control of the Imperial Government and under their own responsible Governments. Naturally, so soon after these historic events, it has been impossible to enter at all into detail, and it is yet a moot point whether unification or federation will be the outward manifestation of political education in South Africa, but, in discussing the problem at all intimately, certain factors have to be taken into the closest consideration, and among these is the colour question. In the Cape Colony, coloured people of every kind have the franchise on the same terms as Europeans. In this Colony, Indians are, it is held, disfranchised politically, although we believe that this conclusion is questioned in certain quarters. But in the Transvaal and the Orange River Colony, no coloured person, however advanced, however highly educated, whatever his status, may possess the vote. And with these differences and dissimilitudes it is not the least possible importance that the

basis in any system of closer union should be most carefully discussed. Mr. Abraham Fischer in the Orange River Colony has told us that that Colony, will, under no circumstances, enter any union of South African States wherein the native or the Indian has a vote. Mr. Schreiner, on the other hand, has declared himself entirely in favour of Mr. Rhodes' political maxim—that there should be equal rights for every civilised man South of the Zambesi, and his views are, at least openly, held by every one of the responsible politicians at the Cape. How to reconcile these two divergent expressions of opinion coming from two such powerful advocates of closer union is a problem whose solution we shall not attempt; but its existence is sufficient to delay that union, which is so much desired, for many a long day yet, unless, of course, as has so frequently happened in regard to the treatment of colour in South Africa, expediency overrules principle. One leader of the Cape Coloured people, who describes himself as an ardent supporter of the South African Party, believes that South Africa will not be ripe for federation or union for twenty years at least. We are inclined to think that this estimate is nearer the mark than that of those enthusiastic prophets who foretell the happening of that fortunate event within the next five years. There is something far more paramount in South Africa than even the spirit of patriotism, and that is the spirit of race-exclusiveness, which shows little signs of modification or moderation to-day. On the contrary, we foresee a very bitter racial struggle, which may almost be said to have already commenced. Natal will be brought face to face with the question of the Colonial-born Indian and what position he is to adopt in the body politic of this Colony. Everywhere in South Africa is the problem of the Cape Coloured man, who approximates more and more to the European method of life, and Lovedale, Ohlange, and similar centres betoken a problem of even greater importance than either of the previously mentioned sections of the community. What is to happen to the educated native? The shrewdest minds, the noblest hearts, in South Africa, may well be exercised during many anxious years of thought and feeling as to the outcome of this fundamental South African problem.

THERE SEEM TO BE TWO VIEWS OF THE recent action of the
A Dubious Move Indian Immigration Trust Board in encouraging re-indenture. On the one hand, the advocates of the policy point with pride to the fact that with every man who re-indentures himself, there is one man less to be imported from India. On the other, we find the opponents of the Board declaring that it is all a deep and shame to

forestall the promised action of the Government next year, and a concealed effort to prevent Indians being driven out of the country altogether to make room for mythical whites. The *Times of Natal* and the *South African Tribune* fight on the common ground of registration on the expiration of the term of indenture, whilst the Chairman of the Directors of the Natal Navigation Collieries says: "The labour problem has not given so much trouble during the year, but, in anticipation of the scarcity that will arise from the repatriation of the Chinese from the Transvaal, and also the new law enabling the Transvaal to recruit in Natal and Zululand for labour for the Transvaal mines, we anticipate having to employ more indentured Indians, and we are, therefore, putting up additional suitable quarters for their accommodation." How to reconcile these divergent views is more than a little difficult. We make bold to cut the Gordian knot, and suggest the stamping out of the whole system of indenture. Natal will understand then the true value of the Indian, and perhaps a trifle of the virtue of gratitude, whilst the Indian—why, he, of course, will rejoice to see Natal a white man's country, whose industries, especially at the Coast, will employ large numbers of white men at present occupied in the landing and distribution of imported products.

EVIDENTLY THE TRANSVAAL GOVERNMENT

The Official Apologia

owe an explanation to the public in connection with the sudden reversal of policy regarding the time for making applications for registration under the new law. Accordingly they have issued what purports to be an authoritative statement of the facts since August last. A more malicious travesty of those facts, however, can scarcely be imagined. It is one that is, in the highest degree, discreditable to the Transvaal Government, and Mr. Essop Mja has done well in indignantly repudiating the gloss that the Colonial Secretary or the Registrar of Asiatics has sought to put upon the events of the past few months. The duplicity to which the Chairman of the British Indian Association alludes is an example of "slimness" which was not to be expected of a Government administering a British Colony, and it is to be hoped that the Association's careful re-statement of the case will have shown the public how weak is the Government's position, and to what depths they will stoop in their efforts to terrify our brethren in the Transvaal.

To Help the C.A.A. The Natal *Times* & *Colony* has been doing its utmost to help the South African Indian Union Committee which is doing excellent and Imperial work.

Passive Resisters and the Month's Grace

On Friday last, the *Transvaal Leader* contained an editorial on the subject of the Registration Law of which we give the following extract:—

Another stage has been reached in the elimination of the Asiatic element from this Colony. For the past month, British Indians and Asiatics have been given the opportunity of complying with the terms of the Asiatic Law Amendment Act, of 1907.

In spite of the facilities for registration granted by the Government, only about 400 out of a possible eight thousand have registered. According to the Indian Association, nearly the whole of these 400 are men who have no right to be in the Transvaal, and have registered in order that they may in this way secure permission to remain in the country. We are rather surprised at this statement, inasmuch as it has frequently been contended that only a negligible quantity have succeeded in entering the Colony without a permit. The Chinese Association state that there are about 1,400 Chinamen entitled to domicile in the Transvaal, and of these only two have registered, these being declared as nothing better than half-castes. The figures supplied by these Associations do not tally with the figures given by the Colonial Secretary, who maintains there are no fewer than 15,000 Indians and 1,200 Chinese storekeepers in this Colony, not to speak of others. We have no means of arriving at a correct computation, but the point of importance is that, whatever the number may be, yesterday was the last day open for registration, and all unregistered Asiatics in this Colony to-day are liable to the penalty of the law. There is no doubt that the Government have a resolute mind on this subject, but we think it would be both wise and kind, in view of difficulties which have been placed in the way of Indians willing to register by the intimidation of other members of their race, if the Government extended a month's grace to them. During the present month the Government officials will have under examination the papers of applicants, and if the offices are still open for registration, it is not improbable that a number of Asiatics, who have held out under determining influences outside their control, will join the three or four hundred already enrolled. What we would like to impress upon intelligent Indian residents is the fact that obedience to authority is a necessary condition of residence in this Colony for white and coloured, European and Asiatic, and nothing can be gained by passive resistance to the law. Such an attitude is subversive of all authority, and can only have one issue. Rightly or wrongly the Act imposing compulsory registration has been placed upon the Statute Book of this Colony, and passed unanimously by both Houses

of Parliament without debate.

So far as the Government of this Colony is concerned, if the period for registration be extended, it will be a matter of grace and consideration to which Asiatics are not strictly entitled.

Viewing the position from every standpoint, we consider Asiatics ill-advised who persist in butting against the law in the vain hope of mollifying the Government. It is hard to kick against the pricks.

Mr. Gandhi's Reply C.W.M.

In reply to the above, Mr. Gandhi wrote as follows:—

In your leading article, in to-day's issue, on the Asiatic Registration Act, you have imputed to the British Indian Association a statement to the effect that nearly the whole of the four hundred men said to have been registered had no right to be in the Transvaal. I am not aware of any such statement having been made by any official of the Association. I know that some of our pickets did make some such statement, but that was mere bravado. The Chief Picket, Mr. Naidoo, immediately corrected it, but the correction did not appear in your report. The official statement made by the Association is that four men at least who, according to the interpretation of the Law put upon it by the Government, have no right to be in the country have applied for and probably received registration certificates. The Association does not even consider these men to be not entitled to their certificates.

If the Government keep the Office open for receiving applicants, I must respectfully decline to consider it as a graceful concession, as it would be, in the opinion of the majority of Indians, a confession of weakness on the part of the Government. The British Indian Association, in all humility and in obedience to a higher call, has challenged the Government to do its worst. We do not require the registration pin-pricks, and, if the vigilance of the pickets has kept Indians away from what they consider to be a plague-spot, the same vigilance will be exercised in Pretoria also.

You ask what can be gained by the Indian opposition in the teeth of General Smuts' threat and the refusal of intervention by the Imperial Government. So far as I am aware, in the last resort, Indians have not pinned their faith either to intervention from Downing Street or to recognition of the principles of humanity by General Smuts. Though the effort now being made by the Indian community is undoubtedly calculated, if successful, to give them a status in the Colony, they are fully aware that they may lose their all in the struggle. But, if that happens, which I do not believe, they will have at least gained a soul, and put that gain in one scale and all that General Smuts and his Associates can give to the Indian community in the other, I have no hesitation in saying, my countrymen to reject, at all costs, the

latter. You will, then, see that, while we take advantage of all that the Law may give us, the sanctioning of the Immigration Restriction Bill or any other harsher measure will not turn the community from the straight and narrow path. If it does, and I do not say that it will not, then every Indian knows that there is a precipice on either side.

How?

On Monday, the *Leader* resumed in the following terms:—

The official information is conveyed that the Government, in compliance with the requests of certain Asiatics, have extended the period of registration by a month. In the meantime it is not considered advisable to state the lines upon which the Government intend to proceed at the end of that time. The decision to extend the period must have been taken at a late stage, since Mr. Solomon, at Fordsburg on Friday evening, scouted the notion of anything of the sort being done, although at that moment the official notice of extension was in print. Was nothing known of these requests for extension until the eleventh hour? Were the requests sent forward in a body on Friday? Have the Government received any acknowledgments of their action in extending the period from any of the leaders of the Asiatics affected? If they have, would it not be wise to publish the names, so as to influence the others? As far as the public know, there is no hint of such acknowledgment, and no modification of attitude on the part of the leading personalities. On the contrary, they assert that there is no power of deportation which can be applied against them, and in support of their view they circulate the following opinion by Mr. J. W. Leonard, K.C.:—

In answer to the question put to me, I have to advise that I can find nothing in the above Act or in any other statute providing for the deportation of individuals convicted of a breach of the provisions of the Act. Such deportation could not be enforced under any law that I know of. The only penalties prescribed appear to be those provided for by Sections 7 and 8 of Ordinance No. 5 of 1903.

The sections referred to provide for imprisonment, but not for deportation. Nor is Mr. Leonard alone. Sir Raymond West, an ex-Judge of the Calcutta High Court, and at present, we believe, Lecturer on Constitutional Law at Cambridge University, holds that the case of Calvin made it an essential part of British Constitutional Law that to be a subject of the King is to be a British subject, entitled to all the privileges of a British subject. But there remain the powers conferred by the Immigration Act. Is it beyond doubt that action taken under that Act would be unchallenged by our Courts and by the Privy Council? For it is indubitably clear that the British Indians here and their friends in India and India will leave no legal

point uncontested. If the Government possess the power of deportation and decide to exercise it, they must deport to the country of origin. No doubt they have assured themselves that the Imperial Government will not permit the Government of India to take measures preventing the completion of such deportation. If the views of the Indians and their friends are wrong, is this to be proved by a test case? This seems not unnecessary, in view of the attitude of the public. Practically every public man with the exception of Mr. Hosken tells us that the public with one voice demands not only that Asiatics shall be excluded or limited for the future—which is most reasonable, our racial and colour complexities being what they are—but that those already here shall be expelled. Without doubting the accuracy of information thence conveyed, one cannot but see that the public refrains from taking an obvious way of driving the Asiatics out, namely, by not supporting them: that there is nothing approaching a general expulsion or boycott of Asiatic servants by employers; and that the recalcitrants go about the avocation they have pursued for so long without sign that they are unwelcome to anybody. The onlooker is not immediately successful in reconciling all these facts and statements.

The position bristles with difficulties, and if it be necessary to consider it afresh, it is hardly necessary to say that it is the duty of all political parties to deal with it from a non-party standpoint. Indeed, any other attitude would be absurd, in view of the fact that practically every politician inside or outside Parliament, except Mr. Hosken, and almost every newspaper in the country, stand in this matter on exactly the same footing as the Government. General Smuts is called upon—and for that matter so is Mr. Gandhi—to deal with one of the most complex of modern questions. Facilities of travel and other features of what we regard as civilisation have profoundly changed the relationships of East and West. The Asiatic, who formerly never dreamed of leaving the changeless East, now, thrifty, courteous, economical to a point the European apparently cannot attain to, pushes his way into the West. He says we go into his countries, and so we do, but in dozens for his thousands; and where he can he stops the dozens. Indeed, it is common cause that the Transvaal is not to be called upon to permit an unchecked irruption. It is the general profession of our European population that they wish to deal fairly by the Asiatics of the pre-exclusion period. All that is at issue is the method. The Asiatics protest that it is unfair and degrading and will not, and cannot, be accepted by them. Have the Government considered every alternative method—photography, signatures, etc.—and have they taken counsel with those who have been in the land before? Have they considered at any point the

feel certain that men of all shades of political opinion will render it. If any steps have been retraced it is to be hoped that no unworthy consideration will deter the Government from taking the public into their confidence. The Europeans of the Colony, we venture to think, wish the Government to prevent further Asiatic inroads, but also wish them to bear in mind our responsibilities as a State of the Empire, and above all traditions common to all our nationalities, which would make intensely repugnant to us, and in the end defeat, any policy lacking justice or even chivalry towards a weak and inoffensive people.

A Chinese Repentant

[Mr. Chang Tong, who recently submitted the Asiatic Act, has written as follows to the Registrar of Asiatics:—

With reference to the Asiatic Registration certificate taken out by me under Act No. 2 of 1907 and dated the 28th October last, I now realise what a terrible mistake I have committed in having ever approached your office with a view to taking out the certificate in question. I did so in a moment of weakness and having regard to the threats held out by my landlord that if I did not take out the certificate I should be dispossessed of my store and should be either imprisoned or deported. I feel that a law that can deport or imprison me for no offence either against society or my conscience cannot be a law that a free human being can possibly accept. I see, too, that all my countrymen, save two or three or, at any rate, not exceeding one dozen, have stood out against the law and are braving all the risks and uncertainty. The only penance I can, therefore, do for what I consider to be a sin against my countrymen and a wrong to my conscience is to leave this country voluntarily and to return the precious certificate, which I have the honour to do hereby.

I migrated to the Transvaal in 1895, and I may state that before the war I considered myself a fairly fortunate man in that I could trade and move about without molestation, and without having the finger of scorn pointed at me. Since the British occupation, I have, more or less, laboured under humiliation. The Asiatic Registration Act fills the cup of humiliation and degradation for an Asiatic.

In bidding good-bye, therefore, to this inhospitable country, the only regret I have is that, perforce, I must leave my brave countrymen to fight the cause of freedom and humanity, and that I cannot take part in it, because I have advised that the Asiatic certificate, which is truly described as the badge of slavery, should be granted to all who are not of the European race.

A Prize of Ten Guineas

For an Essay on "The Ethics of Passive Resistance"

[As this Journal has, in a humble way, led the battle of passive resistance now being offered by the Indians in the Transvaal against an Act which, in their opinion, does violence to their conscience; and as the controllers of the policy of this journal are desirous of showing the general utility of the doctrine of passive resistance, the management have decided to offer, as they now do, a prize of Ten Guineas for the best Essay on "The Ethics of Passive Resistance." The doctrine, religiously construed, means a fulfilment of Jesus' famous saying, "Resist not evil." As such, it is of eternal and universal application, and if it were practiced largely, it would replace, to a great extent if not entirely, brute force and other kindred methods for securing redress of grievances or inauguration of reforms. The management, therefore, trust that the best men in South Africa, having leisure, will compete for the prize, not for its monetary value, but with a view to an elucidation of a principle of life which, although it has the sanction of the best minds of the world, is still little understood and less practiced.]

The terms of competition are as follows:—

(1) The Essay should be written clearly, on one side of the paper only, or preferably, typed. The competitor's name should not appear on the manuscript.

(2) It may be divided into four chapters, and should not cover more than ten columns of INDIAN OPINION.

(3) It should contain an examination of Thoreau's classic, "On the Duty of Civil Disobedience," Tolstoi's works—more especially "The Kingdom of Heaven is Within You," and it should give Biblical and other religious authorities and illustrations; and also the application of the "Apology of Socrates" to the question. The Essay should give illustrations from modern history in support of the doctrine.

(4) It should be addressed: "The Editor, INDIAN OPINION, Phoenix, Natal," and should reach not later than the 30th instant.

(5) The management reserve to themselves the right to publish and translate any of the contributions received, and to reject all if none is considered suitable.

The name of the judge will be announced in due course.]

TO RULE THEMSELVES. Sir Eldon Gorst, who has succeeded Lord Cromer in Egypt, recently summoned the British officials in the Egyptian service to a private meeting, cables the correspondent of the *Transvaal Leader*. It is understood that he exhorted his hearers not to rule the Egyptians but to teach them to rule themselves.

A Letter to the Indian National Congress

C.W.VII — 332

Mr. Essop Ismail Mia, President of the Transvaal British Indian Association, has addressed the following letter, dated the 4th instant to the President-elect of the Indian National Congress:—

I beg to draw your attention and that of the Congress to the present critical position of British Indians in the Transvaal in connection with the Asiatic Registration Act. British Indians have been informed that the last day for receiving applications for registration under that obnoxious measure is the 30th instant, whereafter the Government will not entertain applications for registration, except in special cases. You will, probably, already have learnt that, with the exception of a very small section of the community, practically the entire Indian population has refused to register under the new law. My Association claims that, to date, there have not been more than 350 applications for registration out of a total of 13,000 permit-holders. From this you will be able to gauge the intensity of the feeling in this matter.

You will have learnt that our method of endeavouring to redress the wrong that has been done us is that of passive resistance. We have resolved to suffer all the consequences of a breach of the Law. Many of us have already lost heavily, many more stand to lose everything they possess. Several European wholesale houses have even gone so far as to stop credit unless Indian merchants can produce registration certificates issued under the new law. Many Indians employed as servants or labourers have accepted dismissal at the hands of their employers rather than register themselves.

As you will be well aware, the British Indian community in the Transvaal is composed of Mahomedans, Hindus, Christians, and Parsis; Mad-rassis, Gujaratis, Sikhs, Pathans, Hindis, and men from Calcutta, all of whom have combined in the great work of resisting an iniquitous law which threatens to rob every Indian of his material wealth and to destroy that self-respect which he has snatched from the ruin with which he has been threatened by previous oppressive legislation.

My Association approaches the Congress at this moment in the hope that the Transvaal Registration Act will be put in the forefront of the subjects to be dealt with by the Congress and made the main plank of its platform as distinguished from the general South African question. To-day, there is no other South African question than the awful position of the British Indians in the Transvaal. At dawn us to us to-day will hope to our brethren everywhere in South Africa to-morrow. Nay, we consider

that ours is a question of first-class importance to the Empire and of national importance to India; for what the South African Colonies succeed in enforcing against us here, other dominions of the Empire will practise against our brethren elsewhere. It may be said that we are adopting heroic measures in order to meet a special difficulty in the Transvaal; but we regard ourselves as the representatives, in this country, of our Motherland, and it is impossible for us, as patriotic Indians, to keep silence under an insult that is levied against our race and our national honour. No other legislation in South Africa has attacked us so fiercely on these points, but the Transvaal Asiatic Registration Act is intolerable. All other South African legislation deprives us, as a rule, of the avenues to wealth. The Transvaal Registration Act deprives us of our manhood and reduces us to the status of slavery. By the end of December probably many Indians may have even suffered imprisonment for a principle, whilst the 1st of January will witness a general refusal to issue trade licences to Indians who have refused to register under the new law, so that a very acute stage will have been reached by the time the Congress meets. We hold that our movement of passive resistance merits the approval of all religious men, of all true patriots, of all men of commonsense and integrity. It is a movement so potent as to compel the respect of our adversaries by virtue of our very non-resistance, of our willingness to suffer; and we are the more firm in our determination to offer this opposition, because we consider that our example, on a small scale in this Colony, whether successful or unsuccessful, may well be adopted by every oppressed people, by every oppressed individual, as being a more reliable and more honourable instrument for securing the redress of wrongs than any which has heretofore been adopted.

Sympathy with Transvaal Indians

Resolution Passed by the East India Association

[On October 9th last, the Council of the East India Association in London passed the following resolution:—

"Resolved that this meeting of the Council of the East India Association expresses its profound sympathy with the British Indians of the Transvaal and with the efforts being made by the South African British Indian Committee on their behalf, and hopes that the Transvaal Government will yet see its way to removing the disabilities under which they now labour and with which they are threatened."

The "Statist" on the Colour Question in the Colonies

After dealing with the danger to the Anglo-Japanese alliance from the anti-Japanese feeling in Canada, the *Statist* of the 5th October last proceeds:—

It may be objected to the above that no foreign alliance is so important as the unification of the Empire, and that the unification of the Empire is impossible unless we accede to the Canadian, New Zealand, and South African demands for the exclusion of Asiatic immigrants. Is that really so? Has any serious attempt ever been made by an influential public man in any of our self-governing colonies to combat the colour prejudice, and to point out the injury to the Empire that will inevitably be done by yielding to the influence of the prejudice? We venture to think that the colour prejudice, in the extreme form in which it manifests itself along the Pacific Slope, for example, is confined to a small minority of the population. In any event, we feel confident that if the matter is placed before the colonial public in its true light their Imperial spirit will see that it would be suicidal to give way to mere prejudice. The population of the British Empire in round figures, amounts to about 400 millions of souls, of which, roughly, 50 millions, or one-eighth, are whites, and the remaining 350 millions, or seven-eighths, are coloured. It must be obvious to every sane man that one-eighth of the whole population of the Empire cannot for any length of time keep down the remaining seven-eighths, assuming that the seven-eighths become discontented. At the present time they are not discontented. If they are not actively loyal, at all events they are passively loyal, and, in consequence, the Empire can be kept together. But if anything is done to outrage their feelings then the Empire must inevitably fall to pieces. Again, of the total 400 millions of people, in round figures, inhabiting the British Empire, about 3 hundred millions, or three-quarters, are in India alone. Our rulers have, with light-heartedness almost as unthinking and reprehensible as that with which the Ministers of Napoleon III, rushed into the war against Prussia in 1870, allowed the Transvaal to legislate in a manner which is rankling in the minds of the Indian people. It is often said that India has been conquered by this country. As a matter of fact the statement is absolutely untrue. The forces which conquered India were mainly Indian. True, some British troops aided Clive and the conquerors who followed him. True, also, that British officers led the native levies. Nevertheless, the great majority of the British armies which conquered India were Indians. To-day the native Indian army

largely outnumbers the British garrison. Moreover, it will be recollected that in the dark days of the Mutiny it was the Sikhs who reconquered Delhi and broke the back of the Mutiny. The conquest of India in the first instance was possible because the Mogal Empire had broken down; the country was seething in anarchy; and the British offered a chance of something like order and decent government. Our Government up to the present has so far commended itself to the Indian people that they have remained loyal to it. But it will be an evil day for India and for the British Empire when we deliberately outrage the feelings of the Indian people, and unquestionably we shall outrage their feelings if by law we allow it to be stated that Indians are not desirable settlers in British territory.

There is another point which we should like to put squarely to such of our readers as may sympathise with colour prejudice. Roughly, the area of Canada is somewhat over three-quarters of the area of the whole European continent. But the population of the European continent exceeds 300 millions of souls, while the population of Canada is under six millions; or, if recent immigration be taken into account, the population of Canada is still not very much greater than six millions. The question we would ask is, On what principles of morality would six or seven millions of people claiming to an area over three-quarters the size of Europe, be justified in excluding from that immense area British subjects and British allies because they are coloured, while they admit white aliens from all parts of the world without question asked? We put the question on the assumption that the rowdies on the Pacific Slope represent the true feeling of the majority in Canada—a thing which we do not believe. But for the sake of argument we would ask those who, like Mr. Borden, seem inclined to take up the exclusion cry, On what principle does he base the claim to exclude British allies simply because they are coloured? We would put the same question to the advocates of exclusion in Australasia and New Zealand. The area of Australasia and New Zealand is slightly smaller than that of Canada. But practically it is about three-quarters the size of Europe, and the total population is decidedly under 5 millions. Clearly the only justification for either Canada or Australasia or South Africa is mere force. Are the same people of our self-governing colonies so infatuated by the colour prejudice that they would draw the Empire into a position of extreme difficulty—into what, indeed, might turn out to be the gravest danger of the Empire? Can colour prejudice be a sufficient reason which they themselves will not be able to colonise for an incalculable

number of years yet? We do not believe it. We believe that if the whole matter is put plainly and frankly before the Colonies they will see that the Anti-Asiatics are engaged ignorantly, no doubt, in an insane policy, which, if it has its way, will prove a scourge to the Colonies as well as to the whole Empire. Is there no leader in the Colonies to enlighten the great body of the public, or is there nobody here at home with sufficient leisure and sufficient public spirit to take upon himself the task? If we once arouse Indian feeling—and the unrest in India proves that it would not be a very difficult thing to arouse it—we shall have a costly as well as a difficult task upon our hands, and the main cost, both in life and in treasure, will fall upon the people of the United Kingdom. We do not doubt that the Colonies will do their part, but the Colonies have neither the numbers, nor the organised forces, nor the wealth to do very much. Moreover, if we stir up India and estrange Japan, what will become of the treaties, ententes, understandings and agreements which have metamorphosed the political world, and which so amply promise a long continuance of universal peace. Suppose we have to send out a large proportion of our fleet to protect our interests in the Far East, and suppose also we have to double, or possibly treble, our white garrison in India, what will be our position in Europe? And how shall we be able to assure France that she can reckon upon our support whatever difficulties may confront her? Again, is it certain that, if Japan were estranged and India were seething with discontent, the Anglo-Russian agreement would continue long in force?

The *Civil Service Gazette* says the whole story is bitter reading for any Englishman. Our Empire is founded on the principle of equal justice to all races; but we have allowed that principle to be trampled under foot at the bidding of a handful of white traders in a Colony which is still defended by our troops and still dependent upon our charity as expressed in guaranteed loans. Referring to the expostulation of the *Friend* the *Gazette* continues: Now that even the local press of South Africa is beginning to champion the cause of the Indians, perhaps Lord Elgin will summon up courage to insist that the elementary principles of English justice shall be carried out in the Transvaal.

The *Times* says the objection against the Orientals in Vancouver, California, the Transvaal, Natal, and Australia is that they are too frugal, industrious, and efficient and emigrants; the fact that these economic factors cannot be combated by violence and exclusion.

Immigration Restriction

Prosecutions at Charlestown

It is interesting to note (writes the Charlestown correspondent of the *Natal Mercury*) that our local emigration officer is on the alert in bringing to book Indians who have a wish to come into Natal contrary to the recognised rules and regulations which exist, for, owing to the Registration Act in the Transvaal, many of them are trying their best to return, to domicile themselves in this Colony.

Several convictions have occurred in the Court of the Magistrate, both at Newcastle and at the branch court of Charlestown, of which the following are instances:—Falka Din, on Oct. 23rd, before the Magistrate at Newcastle, was charged with contravention of Section 7 of Act 30, 1903, and was found guilty, and sentenced to three months' hard labour, and to be deported back to the Transvaal at the expiry of his sentence. This man is a constant breaker of the law in this respect, for this is his sixth attempt to return to Natal, he having been captured each time by the efforts of the official at Charlestown. He has several convictions against him, and on the present occasion he entered Natal, and there, between 5 and 6 in the morning, reached Majuba Station, and there entrained for Newcastle. The emigration officer, Mr. Callachor, got to hear about him in some way or other, and instantly communicated with the Natal Police at Newcastle, with the result that Mr. Falka Din found a Natal Policeman waiting for him at the Station.

Two other cases came before the branch court at Charlestown on Oct. 25th, before Mr. Cross, the newly-appointed Magistrate, who paid his first visit to the town, the first being an Indian, Argu Eli Box, with two of his children. He also was charged with being a prohibited immigrant, and pleaded guilty, with the result that he was sentenced to a short term of imprisonment and to be deported.

The sequel to this case was the charging of one Abdul Akbar, who lives outside of the boundary of Charlestown, with having aided the previous prisoner and his children to enter Natal in disregard of the Act of restriction. He pleaded not guilty, but it was clearly shown that he brought the Indian and his children into Natal from Volksrust, and the sentence of the Court was a fine of £5 or two months.

After this, the same person, Abdul Akbar, and a woman who lived with him (a Cape woman) were brought before the I.R. Officer, to give reasons why they should not be deported from the Colony, as they appeared to be themselves prohibited under the Act from residing in the Colony, and as they were unable to satisfy the official that they were entitled to remain they were ordered to return to the Transvaal.

In view of the probable action of the Transvaal regarding the enforcement of the Act of Registration, our officer is keeping his eyes about, and, to assist him in his work, he has received from headquarters the services of an intelligent Indian interpreter, who appears to be a useful man in many ways, so that the Government is well represented in preventing the coming in by this door of undesirable of any nationality.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

A POOR IMITATION. It was Bismarck who, in describing caustically Lord Salisbury's character, spoke of him as a lath painted to look like iron. British Indians are rapidly coming to regard the "backbone" of the Government in a similar light. General Smuts has badly "sold" three other Ministers of the Cabinet, including his own "baas," who positively affirmed that the Government would not relent and he then performed an "act of Grace" with as much courtesy as could have been expected of him in the circumstances. Such a *volte face* was by no means unexpected by the community, for British Indians to-day feel that the Government are reduced to such straits that they would only too willingly keep the registration office open for as long as the community desired, if it but showed any disposition to accept the law. No such disposition, however, is at all likely to be shown, and we are all quite curious as to the nature of the next piece of bluff from the Colonial Office. But it may safely be opined that to-day someone is shaking in his shoes! Meanwhile the *Sunday Times*, that verulean Sabbath organ, has wrung its hands tearfully over the frightful blunder of the Government, and Potchefstroom is plunged once more into its normal bathos at the thought of the climb-down.

THEIR HAPPY HOME. Blacklegs will, no doubt, be not a little interested in the following item of information which comes to me from a good source. I am told that the application-records of all those stout-hearted patriots, who rushed to Pretoria to offer a practical demonstration of their reliability and law-abiding nature, and who deposited 18 black smudges (according to the ritual of Henry), have been, or are to be, deposited for safe-keeping by that thoughtful official, the Registrar of Asiatics, with the Criminal Investigation Department. That bureau will be glad of a little healthy practice with the reading of free Asiatic fingerprints, in view of the Law Department's report that "they people give little trouble." At what do they care for the law? Are they not delicate? Are they not delicate? They get a little bit of trouble. That this was the intention of the

authorities there can be little doubt. The question is—was it contemplated in the regulations? Where is the Registrar's authority to part with his records in this dubious manner. In any case, the intention was wilfully suppressed, and the unregistered, and unregenerate now labour under a double grievance, which should ensure, as nothing else could, their continued abstention. Less than ever can the Asiatic Office be trusted henceforth!

THE CHINESE POSITION. I understand that the Chinese are firmer than ever in their opposition to the law. The boycott that has been announced against their four traitors has been most effective, and I learn that one has already returned his symbol of slavery, whilst another, not yet registered is seriously considering the withdrawal of his application. I am told of the case of a Chinese store-keeper in Pretoria who, finding his landlord, an Indian, to have registered, has cancelled his lease, closed his store, and removed elsewhere by way of protest.

REJECTED! Last month, as your readers doubtless already know, a few misguided men approached the registration officials in Johannesburg, with a view to filing applications for registration. Amongst these were certain Abraham Cadojee, of stand 299 President Street, who applied on the 19th ulto., and Nascinvento Dias, of the Athenium Club, who applied on the 21st ulto. These two gentlemen are now notified by the Registrar that he is not satisfied of their *bona fides*, and they are accordingly called upon, in terms of section something or other of the Registration Law, to appear before the Chief Magistrate on the 12th inst, to show cause why they should not be ordered to leave the Colony. Lucky dogs! It isn't everyone who gets his deserts!

WHOLESALE ROBBERY. I am informed, on the highest authority, that the Registrar of Mining Rights for the Witwatersrand District has received instructions from the Minister of Mines to refuse licences to all Asiatics on proclaimed Goldfields. It is evident that the community must issue a mandamus in the Supreme Court, if Indians are not to be robbed of their vested interests as in Natal.

A CORRECTION. In our latest telegram of Friday last week, the chairman of the British Indian Association was made to say, in his letter to the Colonial Secretary, that "Sikhs and Pathans have been included, if Hindus, amongst Surtis." This, of course, was a palpable error. The statement should have read: "Sikhs and Pathans have been included, if Hindus, amongst Surtis." This, of course, was a palpable error. The statement should have read: "Sikhs and Pathans have been included, if Hindus, amongst Surtis."

The Month's Grace

An Official Explanation

(The Pretoria correspondent of the *Star*, telegraphing on Tuesday, says:

In view of the somewhat conflicting statements which have been made from time to time in the public Press in reference to the Asiatic Law Amendment Act, and also with the object of ascertaining the attitude which the Government intends to take up in reference to the passive resisters, I called at the Colonial Secretary's Office this morning.

The information which I am now in a position to impart to the public can be taken not only as officially correct, but it will also serve to set any doubt held by Asiatics concerning any weakening on the part of the Government finally at rest. Recently reference has been made to a petition sent by Asiatics to the Colonial Secretary on the subject of the Asiatic Law Amendment Act. Under the Act regulations have been framed by the Colonial Secretary, and from time to time objections have been raised against these regulations on the ground that they were too stringent and constituted a distinct hardship on certain classes of Indians. The Colonial Secretary, while determined to enforce the Act and the finger-print system, which is the fundamental idea of the regulations, was prepared to meet the Indian community on minor points, and in answer to representations addressed to him on behalf of the Indian community, he agreed to modify in many important respects the original regulations. The passive resisters to the Act, however, have been so emboldened by the apparent success of their movement that they have circulated and obtained extensive signatures over the whole of the Transvaal to a petition addressed to the Colonial Secretary in which they repudiate all these modifications in their favour which have been made in the regulations and demand the repeal of the Act as the only measure that will satisfy them. Having regard, however, to the unanimous passage of the Act through both Houses of Parliament, and to its sanction by the Imperial Government, it is difficult to understand how those affected by it should now see fit to put aside their minor objections to repudiate the modifications in their favour by the Colonial Secretary in the regulations and to demand the total repeal of the Act as the only step that will satisfy them. The passive resisters have evidently been emboldened to take up a position which they did not venture to take up during the earlier stages of their agitation.

Some misapprehension appears to exist in regard to the extension of the period of registration to the end of November. The impression seems

to prevail in some quarters that this extension has been given at the last moment, and was the result of a giving way on the part of the Colonial Secretary owing to pressure brought to bear by the leaders of the passive resistance movement. This idea is entirely erroneous, because the Colonial Secretary has never contemplated any departure from the policy adopted in the first instance, namely, that while he recognised that an effective system of identification was essential, he deemed that such system should be applied with as much leniency and consideration as was possible. He, therefore, arranged for various periods of registration in various parts of the country, so as to suit the convenience of Indians resident in those parts. The period of registration at Johannesburg expired on October 31. In the meantime a notice (No. 1097) had been issued on October 3, stating in effect that the period of registration for the whole of the Transvaal would close by the end of November. This left the month of November an open period, during which Indians who from any reason whatever have failed to register themselves locally could still be registered, and by the notice published in the *Government Gazette* last Friday it was notified that this registration for the whole of the country had take place at Pretoria.

It will therefore be evident that no change of policy whatever has occurred and that in fixing this final period of registration at Pretoria the Colonial Secretary was simply carrying into effect the notice which had been given earlier that registration would stop by the end of November. After December 1 it will not be possible to register any Indian at present in the Transvaal, nor will it be possible to extend any further period of grace to the Indian community, and the law, with all its penalties, will automatically take its course.]

A similar report appeared in Wednesday's *Leader*, with the exception of the addition of the following:

The idea that the Colonial Secretary would ultimately be persuaded, by a strong front of passive resistance, to substantially modify the provisions of the Asiatic Law Amendment Act has always loomed largely in the Asiatic eye. Two months ago persistent rumours were current here that these modifications had been granted by Mr. Smuts, and Indians asserted that an interview had been had with the Government, and the most obnoxious of all the clauses of the Act—that dealing with finger-prints—had been withdrawn. This was emphatically denied in official quarters at the time. It was strongly stated that only very minor matters, which might prove lesslessly irksome, would be withdrawn, but that all provisions of outstanding importance would remain as they are.

An Indignant Protest C.W.M. 334

The Chairman of the British Indian Association has addressed the following reply to the two papers under date the 6th inst:—

You publish in to-day's issue of your paper what purports to be an authorised explanation given by your Pretoria correspondent of the present position of the Government in regard to the administration of the Asiatic Law Amendment Act. My Association regrets to find, however, that that report is so strangely full of misapprehensions and misstatements, that a doubt must arise as to whether your representative has not failed to grasp the details of the apology that has been issued from the Colonial Secretary's Office. With your permission, I will, on behalf of my Association, proceed to examine certain facts alleged therein.

In the first place, it is stated that representations have been addressed to the Colonial Secretary on behalf of the Indian community with a view to obtaining certain modifications of the regulations. My Association denies the statement absolutely. The facts are these:—On the 30th August, a petition was addressed by Messrs. Stegmann, Esselen & Roos, on behalf of "some leading Indian people of Pretoria, Standerton, Pietersburg, and Middelburg," to the Honourable the Colonial Secretary to secure some modification of the regulations. The intention of Messrs. Stegmann, Esselen & Roos' clients was to show that they spoke for quite a number of representative Indians, and immediately these facts became known to my Association, my Association addressed a letter to the Pretoria solicitors, repudiating the right of these people to speak on behalf of the Indian community and, therefore, of my Association. The wording of the letter which I have quoted above suffices to show that the representations made to the Government were made on behalf of certain individuals acting in their private capacity, and most of whom are now registered. In reply to these representations, the Honourable the Colonial Secretary informed his petitioners that he was unable to comply with their requests but made some trifling modifications, of practically no value. The persons on whose behalf the Pretoria solicitors acted were so dissatisfied with this reply, that they returned through Messrs. Stegmann, Esselen & Roos, an answer to the effect that they desired to withdraw their request as set forth in their letter of the 30th August, leaving the Honourable the Colonial Secretary at liberty to withdraw such concessions as he might have been able to make. It will thus be seen that the Indian community made no representations to the Honourable the Colonial Secretary in the matter of the regulations, but that whatever representations were made came from certain individuals, who have since withdrawn their

request, the letter of withdrawal being dated the 12th ultimo.

May I be allowed to say here, on behalf of my Association, that it is utterly false to allege that it is only now that the British Indian community has taken up a position which it did not venture to take up during the earlier stages of the agitation. The Colonial Secretary's Department must be singularly ill-informed, if it is unaware of the fact that passive resistance to the Law has existed since Sept., 1906. The oath of passive resistance was taken at the Mass Meeting held in Johannesburg in that month, at which the Registrar of Asiatics himself was present. My Association has consistently declined to enter at all into the question of regulations framed under the Act. Having from the first declined to recognise the validity of the Act itself, it would have been undignified in the extreme had my Association entered into minor details. My Association having ignored the existence of these regulations, cannot by any stretch of imagination be said to have repudiated the modifications alleged to have been made in favour of British Indians by the Honourable the Colonial Secretary at the alleged request of the community. It is a mistake altogether to suppose that the passive resistance movement entered into by my Association and by the Indian community commenced in July last when registration was announced. The total repeal of the Act has been demanded from the very commencement of the struggle last year.

A side issue has been raised in connection with the petition recently forwarded by my Association to the Honourable the Colonial Secretary. This petition sets forth, amongst other things, that the signatories thereto dissociate themselves entirely from the letter addressed to the Honourable the Colonial Secretary by Messrs. Stegmann, Esselen & Roos on behalf of their clients; and the signatories respectfully submitted that nothing short of a total repeal of the Act could meet the difficult situation that had been created. There was nothing new in this. The official informant of your correspondent would make it appear that, consequent upon the Honourable the Colonial Secretary's slight modifications of the regulations which were contained in a letter forwarded about the end of September last, the Indian community took advantage of an alleged act of leniency to circulate the petition in order to take further advantage of what will doubtless have been considered to be an act of grace. In point of fact, immediately that it was known to my Association that Messrs. Stegmann, Esselen & Roos' letter of the 30th August had been dispatched to the Colonial Secretary, my Association issued forms of the petition in five different languages and circulated them all over the Colony. This was at the beginning of September. By the end

of September, when the Honourable the Colonial Secretary's reply was received by the Pretoria solicitors, practically all these forms had been returned to my Association duly completed. As, however, Johannesburg was to be the last place where registration were to be effected and October was to be the last month for effecting them, my Association decided to hold over the petition until the end of last month, in order to demonstrate to the Government the solidity of the British Indian community in its opposition to the Asiatic Law Amendment Act, and this notwithstanding the withdrawal of their letter of Messrs. Stegmann, Esselen & Roos' clients on the 12th ultimo.

I will now pass briefly to the question of the extension of the period of registration to the end of November. My Association asserts emphatically that this decision has taken place at the last moment, and the statements made by no less than three Cabinet Ministers support my Association's contention. If any further confirmation be needed, it will be found in a circular issued to Resident Magistrates throughout the Colony from the Colonial Secretary's Office on the 16th ultimo and signed by the Registrar of Asiatics, stating that Resident Magistrates should inform Asiatics that it has been decided that the period for applications for registration, which expires on the 31st instant, cannot be extended, and that all Asiatics resident in the different districts should be instructed to apply for registration on or before that day at the Old Dutch Church, Von Brandis Square, Johannesburg. There is no questioning the definiteness of these instructions, and it is quite obvious that the Hon. the Colonial Secretary, finding that the number of applications made at Johannesburg from the whole Transvaal did not exceed 25, decided, at the last moment, to extend the time for another month. It will thus be seen that Government Notice No. 1907 published in the *Gazette* of the 4th ultimo made no provision whatever for an extension of time during which Asiatics who had not previously registered could make application under the new Law.

One last matter to which my Association desires to draw attention is that, so far from each town having the time marked out for Asiatics resident therein alone to make application, it was advertised that all Asiatics in towns previously visited by the Registration Officials could make application at the town newly advertised, if they had not previously done so, and, whilst Johannesburg was the last place advertised where Asiatics from all over the Transvaal should register and nowhere else, my Association charges the officials of the Registrar's Office with receiving clandestine applications at Pretoria from a few persons who furnished addresses in Johannesburg and thereby represented

that they had been prevented from making application before owing to intimidation on the part of certain unnamed persons. My Association desires to make it known once more that in this struggle British Indians are fighting with open hands. There is no need for them to resort to subterfuge or mendacity. It has been urged against British Indians that they, like all other Eastern peoples, suffer from a duplicity that has been termed "oriental." It is difficult indeed to characterise the strange distortion of facts contained in your correspondent's telegram.

Transvaal Indians, Note ✓

Extension of Time for Registration ✓

Is it Weakness? ✓

[The following is the Notice published in the Transvaal Government *Gazette* and referred to in our late telegram in the last issue:—

With reference to Government Notice No. 1016 of 1907, by which the 1st day of November, 1907, was appointed as the date before which applications for registration should be made, it is hereby notified for general information that, having regard to requests made by certain Asiatics for extension of the period for applying for registration on the grounds that they have been unable to or been prevented from complying with the terms of the Act, the Colonial Secretary has been pleased to extend the time within which applications can be made up to and including the 30th day of November, 1907, and has appointed MONTFORT CHAMNEY, JAMES CODY, SAMUEL SWEET and RICHARD TERRANCE CODY to receive applications for registration made by Asiatics now resident in the Transvaal. The Colonial Secretary has further prescribed that such applications shall be made to one of the persons named at Savokoul's Buildings, Pretorius Street, Pretoria, on or before the date mentioned.

The persons named will attend at the place appointed, for the purpose of receiving applications for registration, every week-day during the month of November, 1907, between the hours of 9 a.m. and 4.30 p.m. (1 p.m. on Saturdays).

It is further notified that application must be made in person at Pretoria, and that no applications will be received after the date named in this Notice, namely, the 30th day of November, 1907.

E. H. L. GORRES,

Acting Assistant Colonial Secretary.
Colonial Secretary's Office,
Pretoria, 11th October, 1907.]

Natal Dealers' Licences

At a meeting of the Dundee Town Council, a letter from the Natal Municipal Association aroused quite a lively discussion, on the question of Indian licences, says the *Natal Mercury*. The matter of franchise was also mentioned, but got very little further. Councillor T. J. Williams thought that those on the spot knew best how to deal with the Indian, and that the Municipal Bill should stand as it is. Councillor W. Thorold said that the Bill had been waiting for the Royal sanction for over two years, because the Indian Government were pressing for protection of the Indian on account of abuse. He thought that the Royal assent would never be given to the Bill unless the amendments asked for by the Secretary of State for India were allowed. The influence of India was stronger than that of Natal at Home, and it would be wiser to give way in the matter of amending the Licensing Law so that an Indian who had been refused a licence could appeal to the Supreme Court; that was, if they wanted the Municipal Bill to become law.

Councillor A. G. Tatham thought that it would be a great mistake to forego any power which the allowing of appeal would nullify. He moved that the Bill be not amended in the way suggested. This was agreed to, and a reply to that effect will be sent to the Municipal Association.

The Maritzburg Chamber of Commerce also discussed the trader question, as will be seen from the following, taken from the local papers:

On this subject the committee have had numerous discussions and have approached the proper authorities to obtain the following ends:—

1. Legislation preventing Licensing Boards from issuing licences to Arabs who cannot prove they are British subjects.

2. Enforcement of the Licences Act whereby licencees are required to attain a certain hygienic standard in their stores and have to keep their books in English.

3. Exercise of the authority to Licensing Officers in refusing all new licences to Arabs and declining transfers.

A deputation waited on the Government and the Corporation to place their views before the Ministry and the Mayor and Town Council in the hope that a strong presentation of views would result in a more rigid application of the powers conferred on Licensing officers by the Dealers' Licences Act. That the agitation is having effect is certain, but it has become abundantly clear that unless a strong public opinion adverse to trading with Asiatics is formed, the efforts of officials are likely to be of little avail. The feeling of your committee is that while they are willing to admit that justice as an abstract

principle is admirable, that principle scrupulously applied in commercial dealings between European and Asiatics will, as a logical outcome, result in suicide of the European community. The Chamber is well aware of the danger, but as a Chamber it has taken, and will continue to take, such action as lies within its scope to minimise the evil. It lies with the community to organise themselves to resist the spread of the evil, and, if possible, to abolish it.

Mr. P. H. Taylor is reported to have said:

The Asiatic menace, like the depression, is still with us, and although, as the report states, efforts were made by your committee at the end of last year to get the number of licences locally reduced, I am sorry to say they had little practical result. It is hoped, however, that the representations made to the Council will bear fruit this year, and if any applicants for renewal of licences cannot prove that they are complying with the requirements of the law they will be given short shrift and not be given an opportunity of putting matters right, as was the case last year. I am not aware that the Prime Minister has made public what he did in connection with this Association question when attending the recent Conference of Colonial Premiers in England, but I cannot help feeling that unless we in the Colonies get more sympathetic treatment from the Home Government in regard to this matter it will make for the disintegration of the Empire in a manner which half a dozen Conferences of Colonial Premiers will not be able to overtake.

An attempt is being made at the present time by a section of the commercial community to bring about an amendment of the Shops Early Closing Act, having for its object the reversion to Saturday night on which shops may remain open. Your committee has not so far made any pronouncement on the matter, but I am hopeful that the Chamber will support the movement, for I do not think there could be any stronger appeal for the amendment of the Act than the fact that is almost everybody's experience that trade fell off from the very first week that the Act came into force, and this in spite, too, of what was promised for it as a weapon in dealing with the trade done by the Asiatic community.

Ladysmith Hindus

A meeting of the Ladysmith Hindu Trikotam Association was held on Tuesday, the 5th inst., when Mr. P. Natasa Mudahar delivered a lecture on the subject of "Saiva Peetangam" to an appreciative audience. Mr. S. Munisamy Naidoo, of Ladysmith, has given a piece of ground to be used for a Hindu temple in a Hindu Temple, on condition that the work shall be carried out within two years.

Latest Registration News

Potchefstroom Memos

British Committee National Congress Sympathy

Bravo Indian Tailors and a Wholesale Firm

Pretoria's Clean Slate

[BY SPECIAL WIRE]

Twenty Potchefstroom Memos declare that they have not applied for registration under the Asiatic Act and never will.

A wholesale woollen firm has advised Indian tailors that it will not give any further credit and calls upon the Indians to settle all accounts before the 31st December. Evidently the letter has been written owing to the tailors being passive resisters. The latter have returned a dignified reply saying they will not henceforth deal with the firm and that the accounts will be settled as they mature. The tailors add that they will deal elsewhere in future.

The British Committee of the Indian National Congress forwards a resolution of sympathy to the British Indian Association, which commends the peaceful, industrious, and law-abiding character of the British Indians in South Africa. It strongly protests against the ruinous and humiliating measures passed against them in the Transvaal, and appeals to the Transvaal Government for mitigation of the cruel treatment. The British Committee has forwarded copies of the resolution to the South Africa British Indian Committee, Lord Elgin, the Transvaal Government, and Mr. Morley.

Mr. Chang Tong's letter repenting of his folly in having applied under the law for registration appears in the Press. (This letter is printed elsewhere in this issue Ed. I. O.) Mr. Chang Tong leaves Johannesburg on Sunday. The second Chinaman also is leaving the country as he is no longer able, like his other countrymen to take part in the struggle.

The Registration Office at Pretoria shows a clean record, not a single Indian having applied since the 18th instant, up to the time of wiring (i.e., 4 p.m., Thursday.) The pickets are doing excellent work and state that they will not be out done by Johannesburg in their peaceful and, what they consider to be, their religious and patriotic mission.

INDIAN MAHS. The Natal Direct Line steamer *Umhlali* sails for Bombay direct (fast service of 16 days) about the 12th inst. The same company's steamer *Umfuli* sails for Colombo and Calcutta about the 14th inst.

African Political Organisation

Kimberley Branch and the Passive Resistance

A public meeting under the auspices of the above-named organisation was held in St. John's Hall, Clarence Street, last evening. Mr. J. Joshua occupied the chair. The Secretary having read the notice convening the meeting, the Chairman called upon Mr. Lenders to move the following resolution:—"That this meeting of the coloured inhabitants of Kimberley is in sympathy with the Transvaal Indians in their unequal struggle against, and passive resistance to, the Asiatic Registration Act, and prays God that He will give them strength to adhere to their solemn oath and resolution."

Mr. Lenders said it gave him the greatest pleasure to move this resolution. The question in connection with which the meeting had been called was a very important one. On the occasion of his recent visit to Johannesburg he found that the Indians were determined to oppose the Registration Act, and from inquiries which he had made he found that the report which was published in the papers, that the same law was in existence in India, was not correct. He did not think that the Transvaal Government had sufficient reasons for passing such a law. There were no more loyal subjects of the King than the Indians, and the Transvaal Government was only trying, by passing obnoxious laws, to drive the Indians out of the country. In his opinion it was only a matter of jealousy on the part of the Europeans of the Transvaal. On the occasion of Mr. Chamberlain's visit to Kimberley, he (the speaker) formed one of the deputation which waited on that gentleman in connection with the treatment of coloured people in the Transvaal. Mr. Chamberlain recognised that the Indians, who had been civilised thousands of years, were fully entitled to be citizens of the Transvaal. The speaker quoted the case of Mr. Anthony Peters, a civil servant of Natal, who, he alleged, was treated most shamefully while travelling to Johannesburg. One of the chief complaints of the coloured races of the Transvaal was in regard to the treatment they received from the Zulu Police, who, the speaker affirmed, had no respect for any man of colour.

Mr. W. H. Hunter seconded the resolution. He pointed out that the same King who ruled over India was also the ruler of the Transvaal. If this law was enforced in the British Indian Empire, the coloured races would also feel the same. As a civilised man, he was fully justified in his sympathy with the British subjects.

The resolution was carried unanimously.

Mr. Smith Fassi moved:—"That a copy of this resolution be wired to the Secretary of the British Indian Association, Johannesburg." He said he was glad to see that this meeting was in such deep sympathy with the British Indians. It was their bounden duty as British subjects to help their fellow British subjects. It was said that the late war was fought for the rights of the coloured man, but it seemed that the condition of the coloured races was not any better. Instead of freedom and justice, they had the reverse.

Mr. F. J. Johannes seconded the resolution, which was also carried unanimously.—*Diamond Fields Advertiser.*

The "Natal Mercury" on the Transvaal Problem

In a leading article the *Natal Mercury* remarks:—

The Transvaal Government have shown a wise discretion in extending for one month the period during which Asiatics shall be allowed to register, before the penal powers under the new law are enforced. There are some people in the country who will, probably, regret the granting of this session of grace, and would rejoice if extreme measures against all non-registered Asiatics were to be taken at once. Such people have expressed the hope that the Asiatic resistance to the new law would be general and absolute, so that the Transvaal Government might have an excuse for proceeding to extremities. In view of all the circumstances, it seems to us that such a contingency is to be deprecated. The legislation in question is entirely legitimate, and South Africans are very largely in sympathy with its intention. But we cannot forget that the haste with which the Act was passed through the Transvaal Legislature, after the King's sanction had been withheld from its provisions, as adopted by the old Legislative Council, produced an unfavourable impression in Home quarters that are entitled to be treated with respect, and that an influential authority like *The Times* is ready to show sympathy with the Indian, rather than with European Colonists, in the application of laws of this nature. It is better, therefore, that the Transvaal Government should be able to show that it is acting with all reasonable consideration in this vexed matter. There is the more reason for avoiding the appearance of hardness in the law, which seems well authenticated, that many Indians who have not either complied with the law have prevented it, or by their own conduct have shown that they are not prepared to do so.

Correspondence

The Veddahs of Ceylon

The Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—With infinite regret, I record the death of Julia Sophia, wife of the late Revd. David Somanader, Colonial Chaplain, Ceylon. Both of them belong to respectable families in the island. The Revd. gentleman did an immense good to the primitive Veddahs—the aborigines of Ceylon—by spreading the light of knowledge and religion in that circle, and by obtaining the Royal Grant of a large tract of fertile land in the Eastern Provinces for them, on which to settle and pursue agriculture, instead of leading a savage wandering life, with bow and arrow, in the dreary wilderness. Much to the surprise and delight of our present King, two Veddah males and two females were introduced to him by Mr. Somanader in Colombo, during His Royal Highness's visit in the seventies, and he interceded with the Prince on behalf of the dwindling tribes. Hence great interest was awakened among the scientific bodies in Europe concerning the Veddahs.

I am, etc.,

J. S. DONK.

Malvern,

24th October, 1907.

Pickets in Pretoria

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The Indian picket has become ubiquitous and an indispensable though unofficial adjunct to the Government Perambulator, otherwise known as the Thumb-rigger. As soon as it was known that registration was to be continued in Pretoria during the month of November, many Indians came forward to do picketing. What the Hamidia Islamic Society has done in Johannesburg, the Hindu Dharma Sabha is doing in Pretoria. If for nothing else, Indians should thank the Government for bringing about such splendid harmony between the two great sects and by making the two institutions national rather than sectarian. These reflections arise from the fact of the splendid work that the Pretoria pickets are now doing. A meeting was held under the auspices of the Hindu Dharma Sabha on Sunday when the following were appointed as pickets:—

Messrs. M. L. Desai (Picket-in-charge), V. S. Pillay, A. Edwards, M. Anthony, P. Padachi, M. M. Patel, P. M. Joshi, E. H. Patel, Kumbhal Chhota, V. Naiboo, N. K. Peters, B. Maharaj, N. Gopal, T. Padachi, Tumbukial Vyas, Govind Pray, Anandhakar Bhut, Goolab Kooder Desai, A. S. H. Chetti, Goolam Mahomed, and A. C. C. Box. Messrs. J. P. Vyas, A. M. Chhabra, B. Chhabra, and Moon Singh are also pickets.

On Monday the pickets met at Mr. Beg's office to have their duties assigned to them. Their work has already been felt. Three Memons who wanted to go to the Registration Office, came across the pickets and were too much ashamed to go to the office, and the piano performance did not come off as expected. The Government may shout "more intimidation" if they choose. The reality is that every Indian to-day feels that submission to the Act is an unpardonable sin before his fellow-men and his Maker. And sin always seeks "darkness invisible" to hide itself.

Prince Ito and 'The White Man's Burden'

The *Star* (London) of September 23rd, has the following:—

In all this turmoil of racial and religious hatreds, this call for a 'white Australia,' these brutal lynchings of negroes in the Southern States, it is a little quaint that the world should have to wait for Prince Ito, the Japanese statesman, to strike the required note. In an interview before his departure as Japanese Resident-General in Korea he declared his willingness to work with British missionaries for building up a new Korea, and then he added this pregnant sentence:—"The thinking people of the world approve of Japan's course. What does it matter about the colour of my skin or my religious belief if I am working for the good of humanity?"

Surely there never was a more bitter irony than this. Englishmen and Americans, to name no others, have had fifteen centuries of Christian civilisation behind them, and they cannot live up to this ideal yet. The Christian missionary in India will not receive at his home the most cultured Hindu nobleman, the Christian ministers in the Southern States do nothing to stop their flocks from burning alive, soaked in kerosene, poor negroes who are in many cases innocent of the offences charged against them. So far from working with the coloured man for the good of humanity, the most advanced sentiment is that of the Pharisaeal verses of Kipling:—

Take up the White Man's burden,
The savage wars of peace,
Fill full the mouth of Famine,
And bid the sickness cease,
And when your goal is nearest,
The end for others sought,
Watch Sloth and heathen Folly
Bring all your hope to nought.

The Russo-Japanese war has perhaps partially awakened the complacency of this sort of prophet; indeed, we do not seem to remember that Mr. Kipling has yet found words to celebrate that triumph of "Sloth and heathen Folly" over the soldiers of the Cross. The white man has so long looked down upon "the heathen in his blindness" that the success of Japan in the war, in trade and in war, has been a real awakening to him.

He has discovered that he is not the overlord of all the earth, and we hope Prince Ito's noble words will bring some response (however shamefaced) from the professors of faith, hope, and charity in European arsenals and churches.

The Perpetual Yellow Peril

The *New Age*, commenting on the trouble in British Columbia, says:—

All that our journalist-statesmen have been able to do is to affirm with damnable iteration 'the first duty of all civilised Governments—to keep order.' But the problem is not the problem of keeping order for a few months or years, it is the problem of settling a question that is bound to arise over and over again. If the alien question were peculiar to Canada, or were only periodic in its pressure, keeping cool and relying upon police and soldiers might be a good enough policy; but the question is nothing of the kind. It is neither peculiar to Canada nor to the British Empire; it is a standing problem, and a problem of ever-growing dimensions in all parts of the world where the white race meet the coloured races.

In the case of British Columbia the circumstances are perhaps a little more aggravated than usual by the fact that Canada went out of her way to beg for a share in the Anglo-Japanese Treaty of 1904. Only in January of this very year that Treaty was adopted and given the force of law in the Canadian Dominion. By its first clause, the Japanese were specifically given the right 'to enter, travel, or reside in any part of the dominions and possessions' of England, and thenceforward, of course, in Canada itself. No doubt Sir Wilfrid Laurier was thinking Imperially, and reckoning, as Imperialists so often do, without his host. Moreover, until the early spring of this year, the Japanese had never descended upon the Vancouver coasts in the hordes familiar to the more southern Pacific. But with the signing of the Treaty the current of Japanese immigrants immediately bifurcated, with the result that British Columbia is rapidly approaching the condition of San Francisco and the Pacific slope.

The fact is, of course, that all these immigration (and emigration) problems are at bottom economic. That is why, moreover, none of our leading papers and politicians have any sort of intelligent solution to offer. It is absurd on the face of it to suppose that the Japanese or the Chinese or the Hindus leave their native lands simply for *les beaux yeux* of the white man. These races are driven from their own lands by the same kind of pressure that drives the best of the English to roost abroad, and do not make the countryside of Ireland.

As for the remedy, it has been pointed out by Socialists from the year One of the Socialist era. There is nothing very abstruse or metaphysical about it. . . . Our remedy against alien immigration is to abolish the industries on which aliens presumably flourish by imposing a minimum wage below which no man shall sell his labour. Unless an industry can afford to pay its workers a European rate of wages, it is the most natural thing in the world that capitalists should desire to import aliens whose standard of living approximates to the lower rate. For the life of us we cannot see either that the importing capitalists are to blame, or that the alien immigrants should be described and treated as 'rats.' If we want to preserve the Empire for white men, then we must pay white men's wages, and nothing but white men's wages. Every industry in the Empire that pays its workers less than a white man's wage is a perpetual 'yellow peril', even though no Japanese or Chinese have ever set their alien feet upon the soil.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

Germiston Priest Arrested

Ramsunder Pundit has been arrested at Germiston, charged with being in the Colony without a permit.

Mahomed Bobat denies having been registered.

Potchefstroom Chamber of Commerce has protested against the Government having granted extension of time, in view of the fact that Indians regard the concession as a sign of weakness.

Mr. Polak, Assistant Hon. Secretary of the R.I.A., has written to the press showing that the question of finger-prints *per se* has never been an issue, and states that the question of finger-prints cannot be discussed so long as the Asiatic Act remains on the Statute Book and the element of compulsion is deemed by the Government as a *sine qua non*.

Passports Refused British Indians

The Colonial Secretary refuses passports to Moosa Ismail and Moosa Dawajee, who are about to leave for a pilgrimage to Mecca and who as British subjects entering foreign territory necessarily require them. The decision has caused consternation and shows what is in store for British Indians submitting to the Act.

The Indian Associations in South Africa have sent the usual congratulatory message to the King-Emperor on his birthday.

40 28

204.8 84.

રથાનનું કલ્યાણ થવાનું હશે તો તેજ મારો
યશો એવો અમારો દૃઢ અભિપ્રાય છે. એક
ખીજા ધરમવાળા પોતાપોતાના ધરમનું ખરું
રહસ્ય સમજે તો એક ખીજાનો દોષ નજ
કરે; અને જેમ જસાલદીન રૂમીએ કહ્યું છે
તેમ, અથવાતો જેમ શી કૃષ્ણે અરજુનને
કહ્યું છે તેમ, નદીઓ ધણી છે, અને
જુના જુદા નેત્રમાં આવે છે, જતાં તે
પધીનો મેળાપ સમુદ્રમાં થાય છે. તેમજ
ધરમ ભલે ધણા હોય પણ તે પધની ખરે
હોતું એકજ છે, કે ખુદાનું અથવા ઇશ્વરનું
દરજન કરાવવું. એટલે હેતુ તપાસતાં ધરમે
માં એક નથી. અમે ઉપર જણતાં હિંદુઓ
નું નવું વરસ ફળીજીત થાય એમ કહી
મયા. પણ જેમ હાલ અમુક શરતેજ સુખારક
ચક્ર શકે તેમ દેખાઈ આવે છે, તેમજ નવું
વરસ અમુક શરતેજ ફળી શકે. એ કેવી
શરતો છે એ વિષે વિવેચન કરવાની જરૂર
આટલું કહ્યા પછી રહેતી નથી.

જેમ એક તરફથી આવતું ચારાં મુકબ
નેવામાં આવે છે તેમ બીજી તરફથી
હોડતી ચરી કસોટી? વખત નજર
આવતાં જાય છે. બોલવે આપણે પણ
હમેશાં કહેવાયા છીએ, 'મારે શર'
પણ રહેવા પડે, હવે અંત અમરે
જેમ રહેશે તે નહીં તે બેનુક' છે, તે

છેલ્લું જોર નહિ કરીએ તો આજ સુધી નું કાર્ય પાણીમાં રણાણ જશે.

જે લડત હીંદીને હાથ વગરમાંથી આવી છે તેવી ફરી પાછી આવવાની નથી. લક્ષ્મી ચાંડોએ કરવા આવી છે ત્યારે મ્હોં સંતાડશે તો હીંદીને ફરી લામ મળવાનો નથી. લડતમાં જોખમ છે તે નથી. જોખમ પેસાને વળગે છે તેઓને સદજ જોખમ જણાશે. પણ જોખમ માત્ર દેશના સેવક છે, જોખમ રેકાલા છે, તેને તો જોખમ રતિવાર નથી. કાપડો તેને સારું છે જ નહિ તેવાઓની હાર કાપડાની સામે જૂઠતાં છતાં તે નહિ ગય તેથી નથી ચવાની. તેવાઓની પરખ સો ટચની આંકશે, ને જ્યાં જશે ત્યાં તેવાનું મુલ્ય તેજ ચશે. આવો જુરસો રાખ્યા વગર જીત થાયજ નહિ. મરણીઆ થઈને જાય તેજ જીતી આવે છે. આ લડતમાં ખરો આશરો ખુદ—ખર નો છે. તેવી સાથે કોઈ શરત નથી કરી શકવું. શરત કરીને આશરો રખા તો નથી. એ વિચાર બરોબર સમજી હીંદી કામ છેવટ સુધી એક ટેકા રહે એવું. અને ખર પાસે માગીએ છીએ.

વધારેલી મુદત

દરોસવાલ સરકારે 'ખીયાનો વગાડવા ની' મુદત વધારી છે તે સાચી? આ સવાલનો જવાબ સરકારી નોટીસમાં જ છે. 'ખીક અને ખીન કારણથી હીંદી રજીસ્ટરની અરજી નથી ફરી સરકાર એવા હકિકત સરકાર પાસે આવી છે' તેવી મુદત વધારી છે. આવી અરજી સરકાર પાસે કરનારા હીંદીને શું કહેવું? તેને હીંદી કહી શકાય? તેને માણસ કહી શકાય? અરજી કરી એ બહુ મોટું જુઠાણું છે એમ અરજી કરનારા જાણે છે. કોઈપણ માણસ ખીક બતાવવું નથી. કદાચ ખીક બતાવી હોય તો શું તે હવે બંધ છે? ખીકટો પોતાનું કામ ક્યેં જશે. સમજાવનાર સમજાવ્યે જશે. ત્યારે તો અકટોબરમાં ખીકથી ન જવાવું તો નવેમ્બરમાં કેમ જવાશે? જે મુદત માગવી હતી તો સીધે રસ્તે માગી શકાતી હતી. મુદત નહિ મળી શકત તો પણ જેને કાળુ મ્હોં કરવું હત તે કરી શકત. છતાં આ વિષે કંઈ દીકા કરવી તે ફોકર છે. એક યુનાની પાછળ હમેશાં વધારે યુના કમા કરે છે. સરોવરની પાળ દૂટે ત્યારે જે વધારું જાય છે. રજીસ્ટર એવા

જવું તે યુના છે એમ લેનાર સમજે છે. તેથી ખીન યુના કરતાં તે વધારે માનો નથી ને ડરતો નથી. આવી અધમ સ્થિતિ ખુરી કાપડાને વશ થનાર ની બને છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇન્ડિઅન કમીટી.

મી. રીચનો સપ્તાહિક કથન.

મી. રીચ તા. ૧૧મી અક્ટોબરના કાગળમાં લખે છે કે:—

"તમારી તરફ લાગણી પરીણામ હજી અચોક્કસ જોઈ છે. સ્મટસ સાહેબે પોતાનો પગ મૂક્યો છે લાંચી પાછો નહિ ખસેડવાની ધમકીના તાર અહીં આવી ચૂક્યા છે. પણ તમે કહો છો તેમ આપણે આપણી દરજ્જા બતાવે જવા ની છે. પછી પરીણામ આવવાનું હશે તે આવશે. જે તમારી તરફ જોર નાખવું પડે તે પણ માણસો રજીસ્ટર થાય તેજ હાર થાય. તમે જે છેવટ સુધી ટકર ઝીંકશો તો હું જોઈ શકું છું કે જનરલ સ્મટસ સમાધાની કરશે. અહિં ની હિલચાલની અસર ત્યાં થવીજ જોઈએ. અહિંના જાપાઓ ચર્ચા કરી રહ્યા છે. મૂખ્ય મંડળીઓ દરોસો પસાર કરી રહેલ છે. અને આ બન્ને જાગત ઉપર વડી સરકારનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે. એથીકલ સોસાયટી, એમોરીજનલ પ્રોટેકશન સોસાયટી, અને હસ્ટ હીંદીઆ એસોસીએશનના દરોસોના તાર તમને મળ્યા હશે.

જાણી અરજી તમે ત્યાં ગોકડી આપો નહિ ત્યાં સુધી હું કંઈ હિલચાલ કરતો નથી.

આર માણસોને મુલક હોવા બાબત મો તમારો કાગળ લોડ એસમીનને રચના કર્યો છે. તે કેસની વધારે હકિકત મોકલજો.

સર રેમંડેવરને હજી એમ જણાય છે કે તે કાપડો બ્રીટીશ ન્યાયની વિરુદ્ધ હોય તેની સામે પ્રાંતી કાઉન્સિલમાં જઈ શકાય. તે કહે છે કે દરોસવાલને સ્વ રાજ્ય પારલામેન્ટ નથી આપ્યું, પણ બાદ ચાહી સનદથી આપાયું છે. આ વાત ધ્યાનમાં લેવા જેવી છે.

જુલવારની કમીટીની નીટીમ સદસ્યો મોટી હતી. તેમાં લોડ એમ્પટહીલ, સર

મચેરજી ભાવનગરી, સર સ્ટુઅર્ટ બેલી, મી. પોલાક, કાકતર રધરફેરડ, સર રેમંડ વેસ્ટ, મી. જન માલકમ, મી. હેરલ્ડ ક્રાકસ, મી. અમીરખાલી, કાકતર ચોરનટન વિગેરે હાજર હતા. ઇમીએશન ખીલ ઉપર બહુ ચર્ચા આવી. મેં બધું સમજાવ્યું. અને દરોસવાલના કાપડાથી બધા મેમ્બરો બહુ ગુસ્સે થયા. અને હુકમ થયો કે મારે ફરીથી વડી સરકાર ને ઇમીએશન કાગળ બાબત લખવું. કમીટીએ દરોસ્યું છે કે ઇમીએશન ખીલ સામે લક્ષ્મીજી મજલુત લડત લેવી. લોડ એમ્પટહીલે લોડ એસમીનને મળવાનું કહ્યું છે; ને વખતે ફરી પાછો ડેપુટીશન લઈ જવાનો વિચાર પણ કરવામાં આવે. જે મેમ્બરોએ આમની સભામાં લક્ષ્મી ચલાવી છે તેઓનો ઉપકાર માનવાનો દરોસ પણ થયો છે. ને કમીટીએ મારો ઉપકાર માનવાનો દરોસ કર્યો છે. આ મારે તમને જણાવવાનો ખાસ હુકમ થવાથી જણાવું છું.

સાથેના જાપાઓના ફકત તમે બહુ સારા માનશો. પ્રસંગ મળવાથી મેં 'સ્ટાન્ડ' ને તથા 'ડેલી મારીક' ને પત્રો લખ્યા છે. આપણી બાબત ઉપર જાપાઓમાં લખવાની તક ખીલકુલ જવા દેતો નથી.

કોલોનીઓમાં રંગ દવેષ

બ્રીટીશ રાજની કંઠેડી સ્થિતિ થવાનો ભય

ના. ૫ મી અક્ટોબરે કોલોનીઓમાંના કલકોલકના સવાલપર લખતાં એક આરટી કલ દરમ્યાન વિલાપતનું સ્ટેટીસ્ટ પત્ર લખે છે કે:—

બ્રીટીશ રાજની વસ્તિ ૪૦ કરોડ માણસની છે. તેમાંના ૫ કરોડ એટલે કે આઠમો ભાગ ગોરા છે ત્યારે બાકીના સાત ભાગના એટલે ૩૫ કરોડ લોકો કલંડ છે. જે એ ૩૫ કરોડ કલંડમાં અસતોષ ફેલાય તો ૫ કરોડ ગોરા તેમને કેલસો વખત સુધી કાણમાં રાખી શકે? આ વાત દરેક ગ્રહીય માણસ સમજી શકશે. હાલ તે કલંડ લોકમાં અસતોષ ફેલાયો નથી. અને તેથી આખું રાજ ટકી શકે. પણ જે તે લોકોની લાગણી દુખાય એવું કંઈ પણ કરવામાં આવે તો રાજના સુરેચ્છા થઈ જાય એમાં કંઈ શક નથી. હવે એ ૪૦

કરેડમાંથી પોણા ભાગ ફક્ત હિંદીવાનો છે. જેમ 'ફાન્સના ત્રીજા નેપોલીઅને અધિવારીપણે અને મુખાધિપતી વરતી પ્રુશીઆની સાથે લખકર લગાઈ ઉભી કરી હતી તેવીજ રીતે આજ આપણા કારભારીઓએ દરાંસવાલને એવા કાયદાની છુટ આપી છે કે જેથી આખી હિંદી પ્રજાનાં દિલ મલુચણી રહ્યાં છે. હિંદુસ્તાન અંગ્રેજ વરકરવડે છતાયું છે, અને અંગ્રેજોવડે રાખી રાકાય છે, એમ કહેવા માં આવ્યું છે તે તદ્દન ખોટું છે. હિંદુસ્તાન છતાયું છે તે હિંદી લશ્કરવડે છે. અજ સુધી હિંદના લશ્કરમાં દેશીઓ મેરાઓ કરતાં સંખ્યામાં કયાંય વધી નય છે. સત્તાવનના બળવાને તોડી રાકાયો અને દિલ્હી પાછું છતાયું તે શીખ લશ્કરે કર્યું હતું. હિંદમાં અંગ્રેજ રાજ સ્થપાયું તે આપણે સારી રીતે અમલ કરી રાક્યા તેથીજ. હિંદી પ્રજા આજસુધી વફાદાર રહી છે તે આપણા સારા કારખારને લીધે છે. પણ જો આપણે ભાગ્યીજૂરીને હિંદીઓની લામણી દુખાવીએ તો ખિરીશ રાજનો સુરો દિવસ આવ્યો સમજવો. અને હિંદીઓને ખિરીશ રાજના જુદા જુદા ભાગમાં 'અનર્ડાચરેબલ' (નહિ ઇચ્છ્યા જેવા) મણવામાં આવે તો તેમની લાગણી દુખાય એમાં કાંઈજ શક નથી.

કેનેડાનો વિસ્તાર યુરોપના પોણા ભાગ જેટલો છે; ત્યારે કેનેડાની વસ્તિ (૧૦ લાખ) તે યુરોપની વસ્તિના પચાસમા ભાગ જેટલી પણ નથી. તો તેવડા મોટા મુલકમાં આવતાં ખિરીશ પ્રજાના લોકને અને ખિરીશ રાજના મિત્રોને શા આધાર થી અટકાવી રાકાય? ખિરીશ રાજનાજ લોકને અથવા તેના મિત્રોને કલંદ હોવા માટે અટકાવવા એવો કાયદો કયા રાજ પ્રકરણમાં કે નીતિસાક્ષમાં છે? કેનેડા, ન્યુઝીલેન્ડ, અથવા દક્ષિણ આફ્રિકાએ કારસ આદર્યું હોય એમ ચોખ્ખું દેખાય છે. શું આપણા કોલોનીઓના સમજી લોકો રંગદંવેપથી એટલા બધા અંગ્રજ મંથા છે કે આખા રાજને મોટી મુશ્કેલી માં નાખે છે? અસારે મુશ્કેલી લાગે છે તે સહેજમાં મોટા બચડે પણ પડે તેમ છે. જો કોલોનીઓ આગળ આ વાત સ્પષ્ટરીતે મુકવામાં આવે તો તેઓને જણાયા વગર રહે નહિ કે એન્ડી-એસીયા ટીકાએ અધિવારીપણું આદર્યું છે. તેથી કોલોનીઓની તથા આખા રાજની પાપ આવી માય તેમ છે. હું કોલોનીઓને

આ વાત સમજાવે એવા કોઈ નથી? જો એક વખત હિંદીઓ આપણી સામે ઉત્કેરાય તો આપણને બહુ અધર અને નેપમ ભરેલું કામ આવી પડશે. લશ્કર તથા પૈસા જે જેટલો તે ઇંગ્લાંડનેજ માથે પડશે. હિંદની હાલની અસાંતિ ઉપરથી જણાય છે કે હિંદીવાનો ઉત્કેરાય એ બહુ મુશ્કેલ નથી. જો આમ બને તો કોલોનીઓ પોતાની જોખમદારી ઉઠાવે એવો અમને ખાતરી છે; છતાં તેમની પાસે ક્યાં છે મોટું લશ્કર? ક્યાં છે કસાએલ દુકડીઓ? ક્યાં છે પૈસાના હમલા? એક તરફ હિંદ ઉત્કેરાય, ને બીજી તરફ જાપાનની મિત્રાઈ જોઈ બેસીએ તો ઇંગ્લાંડથી શું થાય? ધારો કે પૂર્વમાં આપણે મોટા કાફલા મોકલવા પડે, અને હિંદમાં ગોરું લશ્કર બમણું થમણું કરવું પડે; તો યુરોપમાં આપણી આગળ શું બળ રહ્યું? ફાન્સનું ને આપણું કેમ ચાલે? જાપાન આપણી વિરુદ્ધ હોય અને હિંદુસ્તાનમાં અસાંતિ આવી રહિ હોય તો રશિઆ બેઠું રહે કે?

રજીસ્ટર થએલા ચીનાનો પશ્ચાતાપ

“સરરીશીકેટ પાછું મોકલી દરાંસવાલ ને છેડલા સલામ કું છું”

મી. એંગ ટોંગ જે એશીઆટીક કાયદા મુજબ રજીસ્ટર થએલ છે તેના તરફથી ત્રીયે મુજબ કાગળ એશીઆટીક રજીસ્ટ્રાર ઉપર મોકલવામાં આવ્યો છે. સાહેબ—તા. ૨૮ મી અક્ટોબરે એશીઆટીક કાયદા મુજબ મેં રજીસ્ટ્રેશન સરરીશીકેટ કદાવ્યું પણ હવે મને ખાત માય છે કે આપની ઓફીસે આવ્યો, અને એ સરરીશીકેટ મેં લીધું તે એક ગળન જેવી લુલ થઈ છે. મારા ધરખણી મેરાએ મને એવી ડરામણી કરી હતી કે જો રજીસ્ટર ન થાઈ તો મારો રજીસ્ટ્રાર કાઈ સેવામાં આવશે નથા મને જેલમાં નાખવામાં આવશે, અથવા દેશપાર કરવા માં આવશે. આથી ડરીને નળખાઈમાં એ કામ મારાથી થઈ ગયું છે. મેં કોઈને ઇન કરી ન હોય. તેમ નીતિથી વિરુદ્ધ અભ્યો ન હોઈ છતાં મને કેદમાં નાખી રાકાય અથવા તો દેશપાર કરી રાકાય તો તેમ કાયદાને કોઈ સ્વતંત્ર માનવી કમુલ કરે નહિ. હું જોઈ છું કે એ કે અણ,

અથવા બહુ તો એક ડઝન સિવાય બાકી ના મારા બધા સ્વદેશી બાઈઓ મહકમ રીને કાયદાની સામે જુએ છે, તથા મોટાં જોખમ ઉઠાવી રહ્યા છે. એટલે મેં સરરીશીકેટ લઈ ને કામ કર્યું છે તે મારા દેશી બાઈઓની સુમે પાપ બરાબર છે, તથા નીતિના બગ જેવું છે. એ પાપની માત્ર એકજ સજા તરીકે હું આ દેશને મારી મરણથી છોડી જવા માણું છું; અને આપણું કિંમતી સરરીશીકેટ પાછું મોકલવા માણું છું; જે આ કામળ સાથે ખીંડેલું છે.

૧૮૬૫ તી સાલમાં હું દરાંસવાલમાં આવ્યો હતો અને કહેવું જોઈએ કે બોક્સ લગાઈ પહેલાં હું મને સુખી ગણતો; કારણ કે હું કાંઈ જાતની દરખત વગર વેપાર કરી શકતો અને મરજી મુજબ કરી શકતો; ને મારા તરફ કોઈ તિરસ્કારની નજરથી અભિગાં હોયી ન કરતું. પણ જે દહાડાથી અંગ્રેજનું રાજ થયું ત્યારથી મારે કાંપને કાંઈ અપમાનો ઉઠાવવાં પડેલ છે. એશીઆટીકનાં દુઃખ અને અપમાનનો ઘડો આ રજીસ્ટ્રેશન કાયદાથી ઊલોછલ બરાઈ જાય છે.

એટલે આ અધમ મુલકને હું છેડલા સલામ કું છું. તેમ કરવામાં એક વાત નો મને અપસોસ થાય છે. તે એ કે નિરૂપાયે મારે મારા બહાદુર સ્વદેશી બાઈઓને છોડી જવા પડે છે. તેમની સ્વતંત્રતામાટેની અને ઇનસાનીયત ખાતર ની સહનમાં હું મારા હિસ્સાની મદદ નહિ કરી શકું. કારણકે મને જણાવવા માં આવે છે કે આ યુલ્લાગીનું સરરીશીકેટ એક વખત લીધું તો પછી તે પાછું આપી શકાયું નથી.

મી. અબ્દુલ કાદર અલી મીઆં જી સાર લાગે છે કે:—પોણા દીવસપર રેડેસ અધર એન્ડ હાસનનો ડ્રાવેલર પોને રજીસ્ટ્રમાં આવ્યો હતો. તેની પાસે કાગળ મોકલવાનો એક મેમ્બર વેપારી માલનેઝ ઓગડર આવવા આવ્યો. પણ તેને સવાલ કર્યો કે તું રજીસ્ટર થયો કે નહી. ત્યારે મેમ્બરે હા કહી. તેથી તે ડ્રાવેલરે ઓગડર ન સ્વીકારતાં જણાવ્યું કે, રજીસ્ટર ન લેવા માટે ખુદાપાકવા કસમ ખાધા, અને રજીસ્ટર લઈ તે પાકપરવર દિમારથી તું દગલખાજ થયો. મારે તું અમારાથી અને ખીલા લોકોથી દમલખાજ થાય તેમાં જરાપણ નવલ જોવું નથી. મારા જાતિબાઈ કોણી મહમદ શહાશુ દીન રજીસ્ટર થઈ ત્યાં તે સંખળી હું અંતર દીગીર થયો છું.

ઈન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસને

કાગળ

આવવી ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસના મુંદાએલા પ્રમુખ ડૉ. રામ ગિદારી શોભા જેઓ ઇન્ડિયાની લેજિસ્લેટીવ કોલેજીયલના એક મેમ્બર છે તથા કલકત્તાની છેલ્લી કોંગ્રેસ વખતે આવકાર આપનારી કમીટી ના પ્રમુખ હતા તેમના પર બિરોધ ઇન્ડિયન એસોસિએશન તરફથી મી. હસપ મીઆએ નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે—

સાહેબ— એશીઆટીક રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ સંબંધમાં ટ્રાંસવાલના હિંદીઓની રિયાયતને લમતો જે મામલો ઉભો થયો છે તે તરફ હું આપનું ધ્યાન ખેંચું છું. એ કાયદા મુજબ ચાલુ માસની ૩૦ મી તારીખ સુધી રજીસ્ટર થવાની અરજીઓ કરી શકાશે; અને તે મુદત પીલા બાદ ખાસ અપવાદ સિવાય સરકાર એકે અરજી ભેજો નહિ. ધણું કરીને અલગ પહેલાંજ આપને ખબર પડી મઠ્ઠી કે બહુ નાના વિભાગના અપવાદ સિવાય આખી હિંદી કોમે નવા કાયદાને શરૂ થવાની ના પાડી છે. બધા મળીને ૧૩૦૦૦ પરમિટવાળા હિંદી છે. તેમાંથી આજસુધી માત્ર ૩૫૦ સિવાય બીજા બધાએ અરજી કરી નથી. આ ઉપરથી આ બાબતમાં હિંદી કોમની લાગણી કેટલી ઉચ્છેદાએલ છે તેનો આપને ખ્યાલ આવશે.

વળી આપને એ પણ ખબર થઈ હશે કે આ કાયદાની ઇન્ટની સામે અમે પાસીવ રીસીસ્ટન્સનો ઉપાય લીધો છે. કાયદાનો ભંગ કરવાથી જે જે સગ થાય તે ઉકાવવાનો અમે નિશ્ચય કર્યો છે. અમારામાંના પચાસે આજ દિવસ સુધી માં આ લડતના અંગે મોટી મુશ્કેલી ઉભાવી પડી છે; અને બીજા ઘણા લોકો પોતાનું સરવસ્વ ખોવા ઉભા થયા છે. કેટલાક ગોરા હોલસેલરો હિંદી વેપારીઓ રજીસ્ટર ન થાય તો તેમને ધીરધાર ન કરવાનું પગલું લઈ ચુક્યા છે. કેટલાક હિંદીઓ જેઓ ગોરાને ભાં લોકરી કે ચમુરીનું કામ કરતા તેમણે રજીસ્ટર થવા કરતાં લોકરીપરથી ખાતજ થવાનું બહેતર ગણ્યું છે.

આપને માલુમ હશે કે ટ્રાંસવાલની હિંદી સમમાં મુસલમાન, હિંદુ, ખ્રિસ્તી, પારસી, મદાસી, ગુજરાતી, શીખ, પઠાણ, બ્રાહ્મણ, તથા કલકત્તાના વસેરે દરેક પરજ

ના લોકો છે. તેઓ અધાએ એકસંપ કરીને એ બુલમી કાયદા સામે લડત ઉપાડી છે. કારણ કે એ કાયદાથી ફુનીયા માં અમારી પાસે જે કંઈ હોલત હોય તે હુટાપ તેમ છે; તથા અમારી ઇન્ટરપર પાણી ફેર તેમ છે.

માટે મારી એસોસિએશન કોંગ્રેસને અરજ કરે છે ને આરા રાખે છે કે આ વખતની કોંગ્રેસમાં ચર્ચાવાની બાબતો માં ટ્રાંસવાલ રજીસ્ટ્રેશન એક્ટને આગળ પડતી જગ્યા આપશો; તથા દક્ષિણ આફ્રીકાના સામાન્ય સવાલથી તેને સાર અલગ રીતે ઉપાડી ૭૪ મુજબ સવાલ તરીકે હાથમાં લેશો. હાલ ટ્રાંસવાલના હિંદીની ભવંકર રિયતિ એજ દક્ષિણ આફ્રીકાનો આખો સવાલ છે. આજે ટ્રાંસવાલમાં અમારી જે દશા છે તે કાલે દક્ષિણ આફ્રીકામાં દરેક દેહણે બીજા આક્રમો ની થશે. એટલુંજ નહિ, પણ અમને તો લાગે છે કે અમારા સવાલ એ વડી સરકારના હિતમાં પહેલી અગત્યનો, તથા હિંદુસ્તાનની પ્રજાકીય ઉનતિને લમતો છે. કેમકે દક્ષિણ આફ્રીકાના ગોરાઓ અહીં અમારાપર જેવો બુલમ નાખવામાં કાયદે તેવો બુલમ કેનેડા વગેરે બીજા કોલોનીઓ પણ હિંદી ઉપર નાખતાં શીખશે. ટ્રાંસવાલની હાડમારીના બારા માં અમે ઉપાડેલી લડત બહુ જહેમત ભરી છે એમ કહેવામાં કદાચ આવે; પણ અમે આ મુલકમાં આપણી માતૃ ભુમિના પ્રતિનિધિ તરીકે છીએ; અને આપણી ભત અને આપણી પ્રજાકીય ઇજ્જત ઉપર હાથ નાખવામાં આવે અને અમે મુજે મહેરો એસી રહીએ એ અમારા સ્વદેશભિમાનને ન બહુ શકે. દક્ષિણ આફ્રીકામાં કાંઈ કાયદાએ આ બાબતમાં આપણી ઉપર આવે ધાતકી હુમલો નથી કર્યો; પણ ટ્રાંસવાલ રજીસ્ટ્રેશન કાયદાથી તો બુલમની હક વળી છે. દક્ષિણ આફ્રીકામાં જે કાયદાઓ છે તેથી આજ સુધી અમારાં કમાવાનાં સાબનો છીનવી લેવાય છે. ભારે ટ્રાંસવાલના આ કાયદાથી અમારી મરદાનગી છીનવી લેવાય છે અને અમે યુવાઓની દશાએ પહોંચી એ છીએ. ધણું કરીને ડીસેમ્બરની આખર સુધીમાં ઘણા હિંદીઓને પોતાની ટેક સાફ જેલ ભોગવવી પડી હશે; અને ૧લી જાનવારીએ રજીસ્ટર ન થયા માટે વેપારની કામસેન્સ બંધ થઈ હશે. એટલે કોંગ્રેસ બસશે તેટલા સુધીમાં પગ ખરીક મામલો ઉભો થયો હશે.

બધા પરમ મુદત લોકો, બધા ખબર

દેશભક્તો, તથા બધા સમજુ અને ગોબાદાર માણસો અમારી પાસીવ રીઝીસ્ટન્સની લડતને વળાણે છે. એ હિલચાલ એવી તરેહની છે કે અમારા સમાવડીઆ માં અમારી તારીફ થાય છે. કારણ કે અમે સામે થવામાં જોર વાપરતા નથી; અને દુઃખ સહન કરવા તકબાર છીએ. વળી આમ પાસીવ રીઝીસ્ટન્સથી લડવા માં વધુ દંડ રહેવાને અમને બીજું એક કારણ મળે છે. તે એ કે અમે આ કોલોનીમાં નાના પાયા ઉપર જે લડત ઉપાડી છે તે ફૂલેમંડ થાય કે ન થાય પણ તે જોઈને તેનાં, જુલમનજે ચમકા એલી દરેક પ્રજા, અથવા દરેક દરેક આદમી ઉપરોળ કરી શકશે. કારણ કે પોતાનાં દુઃખોનો ઇલાજ લેવા માટે આના કરતાં વધુ સારી અને માન ભરેલી બીજી રીત દુનિઆમાં ક્યાં જોવામાં આવી નથી.

એશીઆટીક કાયદાના

હાલ બુએ !

સલાય મુદત લખાવ્યે રાખશે ?

ગયે અકવારીએ અમારા છેલ્લા ખખ રેમાં જણાવેલી ટ્રાંસવાલ રેજેન્ટની નોટીસ નીચે મુજબ છે :—

નંબર ૧૦૧૧મી નોટીસથી રેજેન્ટમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એશીઆટીક રજીસ્ટ્રેશન કાયદાનીરહે તા. ૧લી નવેમ્બર પછી અરજીઓ લેવામાં આવશે નહિ; પણ અગ્રેથી જાહેર કરવામાં આવે છે કે કેટલાક એશીઆટીકની મુદત લખાવી આપવાની માગણીને લખે જેસ રસ ચમતી, જે. કાડી, જેસ સુનીટ, તથા આર. કોડીને પ્રોટેરીઆ ખાતે પ્રોટેરીઅસ સ્ટ્રીટમાં સેવેકુલ બીલ્ડિંગમાં રજીસ્ટરની અરજી કરી શકાશે. વધુમાં એવું જાહેર કરવામાં આવે છે કે નવેમ્બર ૩ મી પછી કોઇની અરજી લેવામાં આવશે નહિ.

નાતાલ મરકપુરી ટ્રાંસવાલની લડત સંબંધમાં એક આરટીકલ દરમ્યાન લખે છે કે એશીઆટીકને મુદત લખાવી આપવામાં ટ્રાંસવાલ સરકારે હાથપણ વાપર્યું છે. કેટલાક લોકો તો પ્રતિજ્ઞે છે કે સરકાર તુરત સખત પગલાં લીએ. પણ બુલબુ ન જોઈએ કે વિલાયતમાં અહીંના ગોરા તરફ ખોટી હાથ પડેલી છે અને 'ટાઈમ્સ' જેવો વચવાદ અમે હિંદીની તરફ દિશાએ છે.

ખબરપત્ર

જોડાન્સર્ગ

C.W.P.

340

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

હમીરીયા પ્રસાદી સોસાયટી

હમીરીયા પ્રસાદી સોસાયટીની મીટિંગ નીચમ મુજબ રવિવારે મળી હતી. મહા માણસો હાજર હતા. મી. હમીર અબદુલ કાદર પ્રમુખ હતા. મી. મહમદ ખાને મી. હાજર હમીરને કાગળ વાંચી સંભળાવ્યા. તે કાગળ પ્રીટિરીઆની અનુમતિ તરફથી હતો, અને સોસાયટીને તેના કામ બાબત તથા પીકેટને તેઓની બહાદુરી બાબત મુખ્યરુપાદી આપવાનો હતો. પછી મી. મોંધી, મી. હમીર સાહે, તથા મી. એમ. એસ. કુવાડીઆએ કેટલીક સમજણ પાડી. દરેક જણે પોતાના બાઇ બધોને આખા કોલોનીમાં લખવું કે કામ એ નવેમ્બર મહિનામાં પ્રીટિરીઆ ન જવું ને કદાચ કંઈ કામસર જવું પડે તોપણ રજીસ્ટર ઓપીસે તો નજર જવું એ બાબત વિચાર ચલાવ્યો ને બધાએ કબુલ રાખ્યું.

ચીનાઓની મીટિંગ

ચીનાઓ પોતાની મીટિંગ દર રવિવારે બરે છે. આ વખતે ચાંબીની કોનસલ હાજર હતા. મી. ગાંધીને ખાસ બોલાવવામાં આવ્યા હતા. તેમણે નવેમ્બરની હકીકત કહી સંભળાવી અને પ્રીટિરીઆમાં ચીના પ્રીકેટ મૂકવાનો મીટિંગ બંદોબસ્ત કર્યો.

નવેમ્બરમાં મરફીનો કેસ

મરફીની રજીસ્ટર ઓપીસ નવેમ્બરમાં વખતે ઉપડશે એવી ધાસ્તી સહુને હતી તે ખરી પડી છે એવું ગયા અઠવાડિયા ના ઇ. એ. માં આપણે જોયું. આમ ઓપીસ ખુલ્લી રાખી સરકારે પોતાની નબળાઈ ચોખી બતાવી આપી છે. જો જનરલ સ્મટસમાં હોદીને દેશપાર કરવા ની તાકાદ હોત તો કદિ નવેમ્બરમાં અરજ કરવાની મુદત નહિ નાખત. ક્યાં ગઈ અંક ટોમરથી નોટીસ કે જેમાં લખેલું હતું કે તે માસની એકતરીસમી તારીખ પછી કોઈને રજીસ્ટર કરવામાં નહિ આવે? ક્યાં ગયા ગમેમામ લખેલા કાગળો કે સહુને અક્ટોબરમાં અરજ કરવાની છેલ્લી તક છે? જનરલ સ્મટસ પોતાની હક મુકતા નથી એમ આપણને રહેવામાં સમજાવવા

માં આવે છે. પણ આપણને અધિપતિ સાહેબ બતાવી ગયા છે કે સ્મટસ સાહેબે પણ બાબતમાં દબાણથી પોતાની હક છોડી છે. હવે અક્ટોબરની નોટીસ ફરી તે ચોથી હક મુકાઈ. એમ કાંઈ સવાલ કરે કે આ વેળા તેઓ સાહેબને શી ખીક હતી. આનો જવાબ સીધો છે. તેઓ સાહેબની ઉપર ખાનગી રીતે વડી સરકારનું દબાણ હોતું જોઈએ કે તેમનાથી કાંઈ હોદી ઉપર હાથ નહિ નાખી શકાય. કદાચ તે અનુમાન બરોબર ન હોય તો પોતાની આખર જવા નો બચ જનરલ સ્મટસને લાખવો જોઈએ. હાથીને કીડી કચરતાં બહુ વિચાર કરવો પડે. સ્મટસ સાહેબ પોતાને મન હાથી છે, ને આપણે કીડી છીએ. એટલે કીડી ને કચરતાં ચરમ આવે છે.

નબળાઈનો બીજો કાખલો

ગયે અઠવાડિયાએ હું જણાવી ગયો કે મામ ગપ એવી છે કે મી. ગાંધીની ઉપર પહેલો હાથ પડશે, ને સહુને દેશપાર કરવાની તકવારી આવે છે. હવે મારા હાથ માં તેવો કામળ આવ્યો છે.

મી. કાચલીઆને મી. રસ સાથે થએલી વાત

મી. કાચલીઆ નીચે મુજબ જણાવે છે: મારે મી. રસ સાથે વાતચીત થતાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે અત્રેની સરકાર ના બંદોબસ્ત મુજબ નાતાલ સરકારે કબુલ લીધી છે કે ટરાંસવાલ સરકાર દેશપાર કરશે તે વખતે પોઈટ ઉપર બારોબાર ગાડીમાંથી સ્ટીમર ઉપર ચડાવી દેવા વળી વધુ બાર હથેને કહ્યું કે મી. ગાંધી ને તો દેશપાર કરવાનું સરકાર નક્કી કરી ચુકી છે.

જો મી. ગાંધીને પહેલા કીપોરટ કરવા માં આવે તો તેના જેવા નસીબદાર કોણ? અને જો તેમ થાય તો હોદી કામ ગલ રાટમાં પડવાને બદલે હિંમતમાંજ આવે. પણ આમ કીપોરટ કરવાની સત્તા હજી તો ટરાંસવાલને મળી નથી ને મળતાં વાર લાગશે. મી. રસના બોલ તે સરકારનાં કાંઈ છે એમ ચોખું દેખાઈ આવે છે.

કેરીમાં ને ગુલામીખત લેનારમાં શા ફેર?

એવી ખબર મળી છે કે અદાર આંગળાવળા કાગળોના રજીસ્ટરની ઓપીસે નથી રહેતા પણ તે બધા પોલીસને રવા ધીન કરવામાં આવે છે. જો શુક્રમાં ગુન્હે યારોની નોંધ રહે છે તે શુક્રમાં આ બહા દીનીની નોંધ પણ રહેશે એટલે રીતે તકલાને નુકસાનમાં ગુન્હેવારની

ચુકે છે. ફેર માત્ર એટલો કે ચોર તો ચોરી કરીને ગુન્હેવાર કરે છે, પણ જો હોદી ગુલામી ખત લેશે તે માત્ર પોતાની નામઠાઈથી ગુન્હેવાર કરે છે. આ બેમાં કયો વધારે ખરાબ તેનો ચુકાદો વાંચનારે આપવો. અદાર આંગળાનો વિચાર કરતાં આંગળાની કવિતા બાદ આવે છે. “અદારે વળમાં ઉડતાં અંગ વાંકું, કહો દીકરીએ તો રહે કેમ ટાક્યાં.” આવો કંઈ ધાટ અદાર આંગળાં પાડનાર હોદીનો પણ થયો ખરો.

પુછગાછ વગર

દેશમાં બ્યારે બહુ વરસાદ વરસે ત્યારે લીલોતરી સોંઝી થાય છે. તેમ હાલ રજીસ્ટર ઓપીસનો વરસાદ વરસે છે તેથી રજીસ્ટરના બાવ સોંધા થયા છે. એમ કહેવાય છે કે છેકરાઓને વગર પુછપે રજીસ્ટર સાહેબ રજીસ્ટર કરી આપે છે. આમાં કું કંઈ ખોટું નથી જોતો ગુલામી લેવી ને ક્યાંએ મુશકેલ નથી હોતું. પણ આ બધું શીકાર પકડવાની લાજ છે એમ સમજી દુર રહેવાનું છે. આ ટીકા કરવા ની જરૂર હોય નહિ. પણ હું કેટલીક વેળા સાંભળું છું કે ‘ફલાણો માણસ રજીસ્ટર ચક્ર કામ કહાડી આવ્યો?’ આવો ખ્યાલ માત્ર કાપડો અને આપણી લડત નહિ સમજનારનેજ આવે. કાચલીની રજીસ્ટર ચક્રમાં લાખ હોય તો આપણી લડત ખોટી છે; ને રજીસ્ટર કરાવવું એ ફરજ ચક્ર પડી કહેવાય. રજીસ્ટર થવું એ નુકસાન છે, પાપ છે, કસમથી ફરામ છે; તેથી આપણે નથી થતા. પછી રજીસ્ટર કહાડવામાં ‘કામ કાદયું’ એમ કેમ કહેવાય? આપણી લડત મરદ બનવાની અને મરદ રહેવાની છે. પછી કાંઈ ઓરત બને તેથી આપણે ‘કામ કાદવા’ પાણું કેમ સમજીએ? એટલું મનમાં પડી રાખવું જોઈએ કે જેઓ રજીસ્ટર નથી થયા તેઓ છુટા છે ને છુટા રહેશે; ને ટરાંસવાલમાં માન સહિત ટકશે તોજ ટકશે. ત્યારે જેઓ રજીસ્ટર થયા છે તેઓએ તો અખંડ ગુલામી લીધી છે.

‘ટરાંસવાલ લીડર’ની મદદ

જેમ બેસમન્ટનના ‘ફરેડ’ આપણી મદદે ચક્રા છે તેમ ટરાંસવાલના બાપાએ પણ ઉવટે મદદે ચડશે એવાં આચરણો જોવામાં આવે છે. મહા ગોરાઓ તો લામણી બતાવવા લાગ્યા છે. બાપાઓ આપણી વહારે આવે કે નહિ પણ ‘લીડર’ જે લખાણ સોમવારના અંકમાં કર્યું છે તે આપણી હિંમત આપવા લાયક છે. તેનો માર નીચે આપું છું.

‘કેટલાક હિંદીઓની માગણીથી સરકારે રજીસ્ટરની અરજીને સારું એક મહિનો વધારે મુદત આપી છે. મહિનો મયા પછી સરકાર શું કરશે તે જાહેર કરવામાં આવ્યું નથી. મુદત વધારવાનો કારણ બહુ મોડો કરેલો હોયો જોઈએ, કેમકે નોટીસને આગલે દહાડે મી. સોલોમને જાહેર કરેલું કે મુદત વધારવામાં નહિ આવે. શું હેલ્લી થી મુધી આ કસબની ખખર નહોતી પડી? હિંદીઓની મુદત વધારવા વિષેની અરજી બધી જુમાને દહાડે મોકલવામાં આવી હતી? સરકારે આ મહેરબાની કરી તે વિષે કોઈ આગેવાન એશિયાટીક આબાર માન્યો હોય તો તેઓનાં નામ બહાર પાડવામાં આવે તો બીજાઓની ઉપર તેની અસર થશે. આમની સમજ પ્રમાણે તો એવો આબાર કોઈએ માન્યો નથી, ને આગેવાનો સામે થવામાં સુક્ત છે. તેઓ વળી એમ પણ કહે છે કે દેશપાર કરવા તો હક સરકારને છે જ નહિ. તેમના દેકા માં મી. લેનરડનો અભિપ્રાય ટાંકે છે. વળી સર રેમંડ વેસ્ટ જેવા કામેલ માણસ પણ એમ ધારે છે કે કાપડો ઉમેલ પોરણની વિરુદ્ધ છે. સરકાર કદી છમીએચન કાપડા ઉપર આધાર રાખતી હોય તો શું તે એમ માને છે કે તે કાપડો હિંદી કામ પ્રીવી કાઉન્સિલ લગી નહિ લઈ જાય? વળી કદી સરકારને દેશપાર કરવાની સત્તા મળે તો તે સત્તાની રૂમે હિંદીને હિંદુસ્તાન લઈ જવા જોઈએ. શું આમ થાય તેમાં હિંદી સરકાર વચમાં નહિ પડે? ઉપરથી એવા બેસીએ તો એમ જણાય છે કે મી. હોસ કેન સિવાય બધા ગોરાઓ હિંદીની સામે છે. પણ ઉંડા હિતરતાં જોઈએ છીએ કે એશિયાટીકને હાકી કહાડવાનો સહેલો રસ્તો ગોરાઓ લેતા નથી. જો તેઓ હિંદીની સાથે વહેવાર બંધ કરે તો હિંદી કેમ રહી શકે? હિંદી નોકરો રજીસ્ટર લેવા ન લે પણ તેના ગોરા ધણી કંઈ કરે કત નથી કરતા. કોઈ એમ નહિ કહી શકે કે હિંદીની સામે સાધારણ ગોરાઓ છે. એટલે ખરું શું છે તે જોનારને એકદમ માલમ પડી શકતું નથી. આ સવાલ સુખવામવાળો જણાય છે. એટલે જો તેનો ફરી વિચાર કરવો થતે તો બધા મોટા માણસોએ નિષ્પક્ષપાતે વિચાર કરવા ની જરૂર છે. જનરલ રમટસ તેમજ મી. ગાંધીને એક ધણુ અધરા સવાલનો હુલો આણવાનો છે. મુસાફરી કરવાની સમવજાને બીધે પૂર્વ અને પશ્ચિમના સંબંધમાં ધણી ફેરફાર થયો છે. એશિયાટીક ને પહેલાં બહાર નહિ કરતો તે હવે બહાર

ફરે છે. તે કરકસરીઓ અને વિનમવાન છે. યુરોપીઅનથી ન બની શકે તેવી સાદા છથી તે રહે છે. આપણે તેના દેશમાં જઈએ છીએ. પણ તેના હજારોની જગ્યાએ આપણા આંખો ગણવા જેટલા જાય છે. અને જ્યારે તેનાથી બને સારે તેટલાને જતાં પણ અટકાવે છે. પણ એશિયાટીક પોતે કબૂત્ર કરે છે કે ટરાંસવાલમાં વગર અટકાવથી હિંદી ભરાવા ન જોઈએ. અહીંના મોરા લોકો કહુલ કરે છે કે આવી મએલા હકદાર હિંદીને ધન સાથે આપવો જોઈએ. એટલે હવે કંઈ રીતે બીજાને આવતા અટકાવવા એજ સવાલ રહે છે. એશિયાટીક કહે છે કે જે રીત સરકારે કાઢી છે તે ગેરવ્યાખ્યાની ને હલકી છે. સરકારે બધી રીતો અજમાવી જોઈ છે? સહીથી, છમીથી, કે એવા સાધનોથી નહિ ચાલે? હિંદી રીતભાત જાણનારની સાથે સરકારે મસલત કરી છે? જો સરકારને મદદ જોઈએ તો ધણુ માણસો મદદ કરશે. જો લીધેલાં પગલાં રદ કરવાં જોઈએ તો સરકાર પાછી હકતાં શેખાના વિચારથી અચકાશે નહિ એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ. યુરોપીઅનો વધારે એશિયાટીકને આવતા અટકાવવા માગે છે પણ ટરાંસવાલ બ્રિટીશ રાજ્યનો ભાગ છે એ યાદ રાખવા પણ માગે છે. સરકારે આપણી ચાલતી આવેલી ન્યાય પ્રુધિ પણ જાળવવી જોઈએ. જો સરકાર અન્યાય કરશે, અને તે વળી બીજા ગ્રુહે ખાર અને નબળા માનસો ઉપર કરશે તો તેઓની રાજ્ય નીતિને બરો પહોંચશે ને સરકાર હાર ખાશે.”

આ સરસ લખાણમાં માત્ર એકજ જુલ છે તે એ કે ‘હિંદી’નો લખનાર માને છે કે લગભગ માત્ર આંખળાં લેવા દેવા બાબતનીજ છે. તે જુલની હરકત નથી. ‘હિંદી’ જેવો જાપો પાછા હાવાની તે ન્યાય આપવાની ભલામણ સરકારને કરે છે તે બતાવે છે કે સુકાન ફરવા ઉપર આવ્યું છે. સવાલ માત્ર એ છે કે હિંદી હવે જે જોર કરવામાં છે તે કરશે કે બેસી જશે?

હજમતને ચોતવણી

જોહાન્સબર્ગની મુનીસીપાલિટીએ હજમતને સારું ધારા ધકવાનો કારણ કહ્યું છે તે ધારા પસાર થઈ જવાનો સંભવ છે તેથી તેનો સાર નીચે આપું છું.

- ૧ હજમતે પોતાની દુકાન તબન સાથે રાખવી. અને તેમાં હવા આલખ કરે એવા રીતની ચોટવણી ફોફી જોઈએ.
- ૨ પાણ કાપવાના સંચા, કાતરો, અસ

તરા, દાંતીઆ, અને બરફ હમેશાં સાથે રાખવાં જોઈએ.

- ૩ હજમત કરતી વખતે હજમતે જોવા પહેરવો તે જોવા મળા સુધી પહોંચવો જોઈએ. હજમતે પોતાના કાથ બરોખર સાથે કરવા.

- ૪ હજમતે પોતે અથવા પોતાના નોકરે જો તેને કંઈ આમરીયું દરદ હોય કે એપી રોગ હોય તો હજમત કરવી નહિ.

- ૫ જોનેવારીની પહેલી તારીખ પછીથી દરેક હજમતની દુકાન રજીસ્ટર થવી જોઈએ. આ રજીસ્ટર કાઉન્સિલ મક્ત કરશે.

- ૬ સેનીટરી ઇન્સ્પેક્ટર અથવા ડાક્ટરને હરકોઈ હજમતની દુકાનમાં દાખલ થવાનો હક છે.

આ ધારાઓની નકલ દરેક હજમતની દુકાનમાં ચોટાડવી.

કાઉન્સિલે નીચેની ભલામણ કરી છે.

- ૧ દરેક અજોરાઈ કે ટેબલ ઉપર કમ, આરસપહાણ, સ્નેટ કે જસલતું પતર પાથરેલું હોવું જોઈએ.

- ૨ દરેક ધરાકને સાથે સાથે રમાલ વાપરવો અને માથું અડેલવાની જગ્યાએ સાથે રમાલ અથવા સાથે કાગળ દરેક વખતે મુકવો.

- ૩ હજમત કરવા બે બરફ રાખવા, એક જંતુ નાશક પાણીમાં રાખવો, અને પાણીમાંનો તેમથી કહાડીને વાપરવો.

- ૪ સાબુનું પાણી, પાઉડર, અથવા તો સાબુની લાકડી વાપરવાં.

- ૫ અસતરો સાથે કાગળ ઉપર લુછવો. અને અસતરો અને બીજાં હથિયાર વાપર્યા પછી જંતુનાશક પાણીમાં ચાર પાંચ મીનીટ સુધી રાખવું. સીલીન કે કેરોલના બે નાના ચમચા એક કવારટ પાણીમાં મેળવી જંતુ નાશક પાણી બનાવવું, અથવા છઠ્ઠા લના મધુ ચમચા તેટલા પાણીમાં નાખવા.

- ૬ હજમત કર્યા પછી ફટકીની લાકડી નહિ વાપરવી પણ કુવાગી વાપરવી અથવા સાથે રૂને પલાળીને વાપરવું.

- ૭ વાહણી બીલકલ નહિ વાપરવી. પણ તેની અવજમાં ૩ ત્રિજેરે પહારથ વાપરવા.

- ૮ જુકી જાંટવાની ગુમળા ન વાપરતાં ૩ વાપરવું.

- ૯ આગતા બરફના વાળ સફેદ હોવા જોઈએ અને તે દિવસમાં એક વખત

પાણી સાથુ અને ટંકણુખારમાં ધોવા.

૧૦ શીલા બાલ કાતરતી વખતે બળા ઉપર પડે છે તે બાળ હળમોએ મોઢેથી ધુળને ડાડવા નહિ પણ ધમધુ વાપરવી.

૧૧ કતરાએકા બાલ એક ખુલ્લામાં વાળ વાને બદલે કાંઈ ટંકણુવાળા વાસણ માં રાખવા.

ઉપરના ધારા તથા સુચના બધા હળમો પ્યાનમાં લેવા જેવા છે. આ ધારા પ્રમાણે કામ નહિ કરનારનો હંડ થાય એટલું જ નહિ; પણ તેડવી સહારા રાખવાની ફરેક હળમની ફરજ છે એમ કહ્યું કરવું નોંધએ. દેશમાં હળમોની બેઠકારી અથવા ગંદકીથી એક બીજાનો એપ સાગી દરાજ, ઉઠી વગેરે દરદા સાથ છે. જે હળમો ઉપરના ધારા પ્રમાણે ચાલશે તો તેમને કાયદો થશે, તે તેઓએ ખરી ને જરૂરની કેળવણી લીધેલી મણુરો. તેમાં ખરમની જરૂર નથી પણ ખતની જરૂર છે.

સરકારી ખુલાસો

નવેમ્બરની નોટીસ કેમ વધારી તેનો સરકારે ખુલાસો કર્યો છે. તે ખુલાસોજ સરકારને યુદ્ધમાર દરાયે છે. સરકારને જે બીક ન હતી તો નવેમ્બરની સુદત વધારવાની જરૂર શું હતી? સરકાર કારણ બતાવે છે કે નવેમ્બરમાં કંઈજ કામ ન હતું એટલે એશિયાટીક ઉપર મહેરબાની કરી. આ વાત મુદ્દેસર નથી. કેમકે નવેમ્બરમાં પકડપકડી નથી કરવાની એ સરકારને ખબર હતી. વળી એમજ હતું સારે ઘેર ઘેર સિપાઈ સાસાર મોકલ્યા એટલું પણ બેવાનું છે કે સરકાર હવે હિંદીઓની અરજીની વાત પડતી મેલે છે. આ વિચિત્ર ખુલાસો કરવાનો હેતુ તે 'લીડર' વાળા લખાણનો જવાબ દેવાનો છે. 'લીડર' ને 'મુખીઓ'એ એ અરજી કરી છે તેના નામ માગ્યા છે. પણ એવા નામ તો છે નહિ. એટલે સરકાર ક્યાંથી આવે? ઉપરે સરકાર ખુલાસામાં જણાવે છે કે હીસેમ્બર થી તો કાયદો અમલમાં આવશેજ. આ એતવણી કટલીકવાર આપશે! બહુ વાર 'વાય આઓ' એવી ખુમથી જેમ બર વાકે કરતા રહી ગયા હતા તેમ હવે હિંદી કામ પણ કરતી રહી ગઈ છે. સાચો વાધ આઓ સારે કાંઈએ માન્યું નહિ એવું બનેલું ખરું. પણ સરકારી વાધ સાચેજ આવે સારે પણ હર રહેવાનું કારણ નથી. કેમકે જેલ કે દેશખાર રાંધી વાખને તો હાડીને હિંદી કામ પાઈ ગઈ છે. એટલે સરકારનો વાધ બલે આપવાનું છે.

ગોરાઓ નરમ થવા લાગ્યા

રાંડેલીમેસમાં એવા ખબર છે કે આંગળાં પાડવાનું હિંદી કામ કદી કહ્યું કરશે નહિ એવું મી. બાંધી તથા બીજા હિંદી એ પ્રીટોરીઆની માસ મીટીંગ વખતે મોખ્યું જણાવી ગયેલ છે. આ વાત ટ્રાન્સવાલના હિંદીઓને વધારે ઉત્સાહી કરનારી છે; કેમકે હવે સરકાર તેમજ ગોરાઓ વિચાર કરતા થઈ ગયા છે કે કઈ રીતે આ ગુન્થવાડા બરેલા સવાલનો દુડ્યો થાય; અને તેથી આપણે શું માગી એ છીએ એ સમજવાનો પ્રયત્ન કરે છે. જે કે આંગળાં પાડવા તરફ આપણે બહુ તીવ્રકાર બતાવ્યો છે અને આંગળાં પાડવાનું રાખવાથી આપણી લડતને જોર મળેલું છે, છતાં એટલું આપણે બધાઓ ની સાથે વાત ચીત કરતાં બતાવવાનું છે કે આ લડત આંગળાં પાડવા કે નહિ પાડવા તેની નથી, પણ હિંદી કામના માન મરતવાની છે. સરકાર આપણને પછાડવાને માગે છે અને આપણે પછાડવા નથી માગતા. સરકારે આપણને ગુલામ બનાવવાનો કાયદો કર્યો છે અને તે કાયદો મરણ પર્વત આપણે કહ્યું કરવાના નથી તે પ્રકારની આ લડત છે.

પીટર્સબરગથી પત્રાતાપ

મી. ગની ઇસ્માઈલ તથા મી. હાસમ મહમદ કાળા પીટર્સબરગથી લખે છે કે નવાં રજીસ્ટર માટે બેહાનુશરમાં અરજી કર્યા બાદ એ બંને હિંદીને પરતાવો થાય છે, તે તેમના પરતાવાની હદ રહેલી નથી, અને કાયદાનો અમલ થતાં તેમની શું ફાલત થશે, એ વિચારતાં તેઓનું દીલ મીરાઈ જાય છે. આ રાખે તે બંને હિંદીના છે. તેઓ વિરોધ લખે છે કે તેઓ ને માત્ર પહોંચ મળી છે, પણ ગુલામી ખત નથી મળ્યું. અરજ પાછી ખેંચી લેવાનો કાંઈ ઉપાય હોય તો તે ઉપાય બનાવવા માગે છે. જે અરજ ખેંચવીજ હોય તો આ બંને સાહેબોને હું કહી શકું છું કે તે અત્યંત સહેલી વાત છે. તેઓએ જેમ મી. ચેમરોને (રજીસ્ટર થયેલ બીનો) મળેલું રજીસ્ટર પાછું ફેંચી દીધું છે તેમ કરેલી અરજ ખેંચવી નોંધએ. જે ખુની રજીસ્ટર ન લેવું હોય તો બહુ સહેલો રસ્તો છે. રજીસ્ટર લેવાને સાર પ્રીટોરીઆની મજબ પાછી કરવી પડશે. અને રજીસ્ટરની ઉપર અસંકો આપવો પડશે. આ બંને ચીજ કરવાની તે સાહેબો આખી ના પાડી શકશે. એટલે હતા રહી શકશે. રજીસ્ટર લેવા જવાને તેઓ

બંધાયેલા નથી. અને જે નહિ જાય તો સહેલો ગુલામીખત વિવાદો રહી શકશે. મને ઉમેદ છે કે આ પશ્ચાતાપ તે ખરેખર છે અને માત્ર ઉપરનો ઉત્સાહ નથી. અને જે ખરોજ હશે તો બીજા હિંદીઓને પણ તેથી હિંમત આવશે. આ બંનેને મી. રોજ અહમદ હસાફનો લખેલો વાદ રાખવાની હું બહુમાયુ કરું છું.

બીકણાની મહાબત તે કુખનાઇ છે

મને ખબર મળ્યા છે કે મી. ઇસ્માઈલ હાજી આમદ કાડવાએ મેફરોમથી મેમણે ઉપર બુલાઈ મહીનામાં સખત રહેવા, અને કાળું નહિ કરવા તારો મોકલેલા અને હિંમત આપેલી. એજ ભાઈ સાહેબ પ્રીટોરીઆમાં વધારી ગુલામીખતે લઈ આ પત્રમાં 'અમર' થઈ ગયા છે. આવા બડેખાં હિંમતના તાર ક્યાં કરે એ તારથી કેને અને કેમ જુસ્સો ચડે? આ લખેલો બહાર ગામના બધા હિંદીઓ નોંધ લેવા જેવો છે. મી. અલી ખમીસા ગુલામ બન્ધા પહેલાં બહુ વખત વાતો કરતા તે ગોખવા જેવી છે. જ્યારે કાંઈ પ્રીટોરીઆની બહારનાં માણસો હિંમતમાં રહેવાનું કહેતા ત્યારે તે સાહેબ કહેતા કે મામલામાં ન હોય તે માદી. કરજનથી તાર મોકલનારા સાહેબોએ આ કહેવત મોખી રાખવાની છે, ને વાદ રાખવાનું છે કે માદીની બુજ બની જાય નહિ.

મી. હસપ મીયાનો જલદ જવાબ

મી. હસપ મીયાએ લીડર તથા રટાર ને જનરલ રમટસના ખુલાસા બાબત સખત કામળ લખ્યો છે. તેનો તરજુમો આવતે અઠવાડીએ આપીશ. તેમાં બતાવી આપ્યું છે કે સરકારના બુકાધુની તો હાજર નથી રહી.

હીક થઈ છે

જેઓએ બેહાનુશરમાં ગુલામી ખત મેળવવાની અરજ કરેલી તેમાંના એક કાંકણી તથા એક મદાસીને બુલક છોડવાની નોટીસ મળી ચૂકી છે.

દયાળજીને કેદની સજા અને તેની અપીલ

દયાળજી પ્રામજ દેસાઈ જેની ઉપર મોર્લીદને મારવા બાબત કેસ થયો હતો તેનો ચુકાદો પ્રીટોરીઆ કોર્ટના માણસ ટ્રેટે આપ્યો છે. તેમાં તેને ચાર માસ ત્રી સખત મજુરી સાથે કેદ મળ્યો છે. તેની સામે તેણે અપીલ નોંધાવી છે.

વધારે કાળ મુખા

અમારનીવાર મુખીમાંરજીસ્ટર પાછાનાં નામોડે રસિદા હાજમ, કાસમ ઈસા,

આમદ ડાઝ, કાસમ કાસમ, કાસમ ચગી, ઈલાહીમ ઇસ્માઈલ, હાજી ગની બાવા, સાલેમામદ કાસમ, અબદુલ કરીમ નુર મામદ (બાબુવડ વાળા), આમદ અણુ, મુલેમાન ઇલાહીમ, હાજી ગની, તખ્મિય કાસમ, સકુર લતીબ, મામદ જુસબ, આમદ અકલી, તખ્મિય આમદ, મામદ મુસા, અબદુલ મુસા, તાર મામદ હાજીના બાબુજી, અબ્દુલ કમાલ, ઇસમાઈલખાન દોલતખાન, ઇલાહીમ ઇસ્માઈલ, તારમામદ, હાજી અબા બનાસ, કાસમ આમદ મંદાઈ, વેલસી કેશવજી ખોળ, મનજી કેશવજી ખોળ, કાસમ વરીદ, અબદુલ સકુર અબદુલ લતીફ. (પ્રીટોરીઆના.) મુલેમાન અબદુલ સકુર, કરીમ કાસમ, કાસમ હાજી જુમા, કરીમ હાજી વસી, તખ્મિય મામદ કાળા, જુસબ હાજી તુર મામદ કાળા, અબદુલ મામદ મોતીઆર, મોતી મામદ કુતીઆબાવાલા, સાલે તુર મામદ, આમદ હાજી તુરમામદ કાપડી, અબદુલ અબ્દુલ, મુલેમાન મામદ, ઇમ રાહીમ ચાલી, કાસમ ડાઝ વમદા, ઇમરા હીમ કાસમ બક્ષો, અલી તખ્મિય કાટકો રીઆ, (પીટરસખરગના.) કાસમ મુલે માન દોહક, એસમાજી કાસમ, મામદ અલી, (જુહાલીકાંડના.) એસમાજી લખા, અલી હુસેન ચટ્ટપી, તુરમામદ કાસમ, (મીડલખરગના.) અબદુલ કરીમ, એસ માજી અલી, અબદુલ ગની સાલેમામદ, હાજી લતીબ સાલેમામદ, (પોચેરદરમના.) હાજી જુસબ હાજી ઇસા (ઈસા હાજી સુમારનો છોકરો) અબદુલ હાજી વસી (સેઠ ઇસા હાજી સુમારનો એનેજર), કાસમ ડાઝ મોડલીઆ, કરીમ આમદ, મામદ ડાઝ ઝાયા, (રદાંરદનના.) બાલખા નાહકુ (જેહાનસખરમ).

એક કથાનક કેસ.

મીરાન્ડા નામના પોરટુગીઝ હોદ્દીને પર મીડ વમરનો ગણી તા. ૧૦મી અક્ટોબર પહેલાં ટરાંસવાલ છોડવા ફરમાવેલો હતો. તે મુદત વીતી ગયાથી તેને ગયા શનિવારે ફરીથી કોર્ટમાં ખરે કરવામાં આવ્યો. આરોપીએ જણાવ્યું કે મારી પાસે ટરાં સવાલ બહાર જવાના પર્સિસ નથી તો કેવી રીતે બહાર. માજીસ્ટ્રેટ આરોપીને ચુનું માર કરાવી એક માસની સખત કેદની સજા કરી. ને કેદ પુરી થયા પછી સાત દિવસમાં ટરાંસવાલ છોડવાનું કહ્યું. ને તેમ ન કરે તો જ માસની બીજી સખત કેદ આપવાનું જણાવ્યું. આ કેસ ખરેખર દેશ ઉપજાવતા છે. દેવે તે માજીસ્ટ્રેટ સર

કારના માયાના ચાલતે ફરી ફરી જેલ ભોગ વધી જોઈએ, ત્યારેજ સરકારની બુદ્ધિ ઠેકણે આવશે. કહેવાની જરૂર નથી કે જે આ લકતમાં છેવટ સુધી ટકી રહી સરકારને હકાવશું નહિ તો અપાં ફરિયાદો ટરાંસવાલના હોદ્દીને કરમે હુમેશ માટે ચોટવાનાં છે.

ગેલેટની નોટીસ

નાદાર અહમદ ઇસ્માઈલ સાલેની કું. ના લેણદારોની મીટીંગ હેડલખરગના માજીસ્ટ્રેટ આગળ ૮મી નવેમ્બરે અને ૧૫મી નવેમ્બરે ૧૦ વાગે થશે.

ગ્રામ અને કું. વિગેરેના કાવામાં એસ. એ. નાતાબાઈની મીલકત સાતમી નવેમ્બરે હરાજ થવાની નોટીસ ગેલેટમાં છે.

છેલ્લા ખબરો.

પોચેરદરમના મેમજી મજબુત છે

હંડન કોંગરેસ કમીટીની ટીલસોજી

બહાદુર દરજીએ

પ્રીટોરીઆ પાઠ્ય

[ઇ. એ. માટે ખાસ તાર.]

જેહાનસખરમ, ચુરવાર પોચેરદરમના ૨૦ મેમજી કહે છે કે તે જોએ બીજકુલ ગુલામી ખત લીધાં નથી અને લેવાના નથી.

એક કાપડની દોલસેલ પેટી હોદ્દી દરજી જોને જણાવે છે કે તેજોને હવે પછી ઉધાર માલ આપવામાં આવશે નહિ, અને તેજો એ ૩૨ ડીસેમ્બર પહેલાં પોતાના હીસાબ ચુકવી જવા. બહાદુર દરજીએ જો બિહડક જવાળ આપ્યો છે અને જણાવ્યું છે કે ખીરખારની દરકાર નથી રાખતા. ઉધાર માલને સારું ચુકામ નહીં અને, હીસાબ વખતસર ચુકવશે. અને પેટીની સાથે બધે પહેવાર બંધ કરશે.

હરિજન નેશનલ કોંગરેસની પ્રીટીસ કમીટીએ હંડની બી. ઇ. એસોસીએશનને લીધે સોજનો હાવ મોડલાવ્યો છે. દક્ષિણ આફ્રીકાના હોદ્દીઓની ચાંતી, તેજોનો ઉદયોગ, અને તેજોની કાયદેસર વરતણક માટે ચાખાશી આપે છે. ટરાંસવાલના નદામત બરેલા અને નાસાકાક કાયદાની સાથે બહુ મારે હઈ પોકાર કરે છે, અને ટરાંસવાલની સરકારને માત્રી વરતણકમાં ફેરફાર કરવા ની વલમણ કરે છે. પ્રીટીએ આ હાવ ની નકલ આ. આ. બી. ઈ. કમીટીને, લોર્ડ કોલ્ડ-ફીનને, ટરાંસવાલ સરકારને, તથા મી. મોરલીને મોકલી છે.

મી. એનટોમ નો પરનાવાનો કાગળ જેહાનસખરમના બપોમાં બહાર પડ્યો છે. (આ કાગળનો તરજુઓ અમે બીજી જગ્યાએ આપીએ છીએ. (બીજો ચીનો પણ પોતાના બાઇબલોની સાથે દુખમાં ભાગ નથી લઇ શકતો, તેથી રજરજર થયેલ છે તો ટરાંસવાલ છોડવા મંજે છે.

રજરજરજન એપ્રીસને પ્રીટોરીઆમાં પહેલી તારીખથી આજ (ચુરવાર લગી) કંઈ ખબર મળ્યું નથી. પીકેટો સજા કામ કર્યે જાય છે. અને કહે છે કે પોતાના ધારમીક, સ્વદેશીયાની, અગે મુલેહલરેલા કામમાં જેહાનસખરમને પોતાથી ઉપર ચઢવા દેશે નહિ.

ચુરવાર ૧૧ વાગે

સમસુંદર પંડીત પકડાયા

બેલની ના પાડે છે

જરમીરદન ખાતે મી. રામસુંદર પંડિતને પરમીટ વમર ટરાંસવાલમાં રહેવા માટે પકડેલ છે. કેસ સોમવારે ચાલશે. તેમણે બેલ ની ના પાડી છે.

મકકાની હજના પાસ પોટ બંધ!!

મી. મુસા ઇસ્માઈલ મીઆ તથા મી. મુસા હાવજી ને હજ પડવા જવાના છે તેને પાસપોર્ટ આપવાની સરકારે ના પાડી છે. આવા પાસપોર્ટ હુમેશાં આજ લગી અપાયા છે. આ હરાવ બતાવે છે કે જેઓ કાયદાને વશ થશે તેના જા જુરા હાલ થશે!!

ઝીરસ્ટવાળા મી. મહમદ બોબાટ રજરજર થવાનો સાફ ઇનકાર કરે છે.

મી. પેરલાઈ એસોસીએશન વતી હાપાને કાગળ લખ્યો છે કે આંગળાંની બાબતને હોદ્દી જોએ કદી સચવી વધુ અન્યાયની મહી નથી એટલે જ્યાંસુધી કાયદો કાયમ હોય અને ફરજઆતપણે મેનુફેક્ચરમાં આવેલાં સુધી આંગળાંને સવાલ ચરચવે તે નકામું છે.

પ્રીટોરીઆથી અમારા ખબરપત્રી તારથી જણાવે છે કે આને (ચુરવાર) અહીં બધી હુકનો બંધ રહી છે. સરવે મુસલમાન બાઈ જોને હઈ મુજાર છે.

નાતાલ ઇંગ્લેન્ડ કોંગરેસની મદદ

કોંગરેસની મીટીંગ રવીવારે બરાઈ હતી. તેનો રીપોર્ટ અમને મળ્યો છે પણ આ વખતે જગ્યાની બહુ તંગી ને લીધે આવતે અહવાડીયે હાપશું. સા. આ. બી. ઈ. કમીટીને મા. ૫૦૦ મોડલવાનો હાવ થયો છે.

દીવાળીના તહેવારના મેળાવડાઓના રીપોર્ટ અમને મોઝા મોજર હોવાથી આવત અહવાડીઆપર મુલતવડે રાખવા પડ્યા છે.

પ્રીટોરીઆમાં રજીસ્ટર ઓફીસ

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

રવીવારે હાઈડ્રો ધર્મસભાની મીટીંગ હતી. પક્ષી માણસો મળ્યાં હતાં. મી. યંગી નાઇટ મી. એ. એ. પાંચે વગેરે જોડાસ બરગથી આવ્યા હતા. મદ્રાસીઓમાં બહુજ સારો ભુરસો આવી ગયો છે. મદ્રાસી પીકેટો નીમાયા છે. અને હાઈડ્રો ધર્મ સભામાંથી પણ પીકેટો તપાસ થયા છે. ફરેક ટરેન વખતે પીકેટો રોડેશન ઉપર બરાબર હાજર રહે છે. અને ઉમેદ રહે છે કે કોઇ પણ પીકેટોને છેતરીને બચ તેમ નહિ બને. આજે પીકેટોની દોડધામ જોઈ ચમતી સાહેબે પોલીસની માર્ગથી કરી જણાવ્યું છે. અને હજી અગ્રીઆર વાગે બે પોલીસ અને એક રીટેક્ટીવ ઓફીસના દરવાજા ઉપર રહ્યા છે. ઓફીસ પાસે પીના વગેરે મળી હજાર પીકેટો સવારના દોડદોડી કરી રહ્યા હતા.

જે મેમ્બરોએ અરજી કરી છે તેમાંના ત્રણ રજીસ્ટર લેવા ખાતર ઓફીસમાં ગયા હતા તે પીના બીજે કોઇ પણ નવે માણસ ઓફીસ તરફ ફરકયોજ નથી.

મી. મણીલાલ દેસાઇ ઉત્સાહથી બામ લેવા લાગ્યા છે. તેમજ હેડ પીકેટ નીમાયા છે.

સાંજનામાં છે કે બહારના માણસો ઇંદ બાદ આવવાનું કહે છે. તો ત્યાર પછી સંજાણવાનું રહેશે.

સોમવારે બે વાગે પીકેટોની મીટીંગ મી. બેનની ઓફીસમાં મળી હતી. પીકેટનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે.

મી. વી. એસ. પોલે, મી. એ. એડર્વિસ, મી. એમ. જીનથોની, મી. પી. પડીઆચી, મી. એમ. એમ. પટેલ, મી. પી. એમ. જોશી, મી. ઇ. એમ. પટેલ, મી. જુલાલ છોલા, મી. વી. નાઇટ, મી. એન. કે. પશુખરા હાઈડ્રો મણુશી. બહુજ સખ્ખતા પીટસ, મી. બી. મદારાજ, મી. એન. ગોપાળ, મી. ટી. પડીઆચી, મી. ત્રીપાઠ એએ તે જણાવી દીધું છે કે સરકાર સાથ વ્યાસ, મી. ગોવિંદ પ્રાગ, મી. અંબાશંકર બટ, મી. ગુલામ ફર દેસાઇ, અમારે રજીસ્ટ્રેશનની પજવણી મી. એ. એસ. ડી. ચેટી, મી. ગુલામ જોષી. પીકેટોને લીધે હાઈડ્રો પ્લેમ-મહમદ, મી. એ. એફ. સી. એમ, તથા ઓફીસથી દુર રહ્યા છે (ને તેથીજ મુદત લંબાવી) એમ કહેવામાં આવ્યું

નીચેના રીતરવ પીકેટ છે. મી. ઇ. છે; પણ પીકેટો તો હજુએ પ્રીટોરીઆ પી. આસ. મી. એ. એમ. કાછીઆ. મી. હજારેજ રાખાજ દરવાજા છે. મી. બી. મનાશય, તમા મી. જુલાલ મનાશય પાંચમીના પાંચમી છે. એમને વડી ભરજાન મળે પાંચમીના પાંચમી છે.

ના. ડ. ત્રણ મેમ્બરો સવારે રજીસ્ટર ઓફીસ તરફ જવા આવતા હતા પણ પીકેટોને જોઇ શરમાઇને પાછા ચાલ્યા ગયા હતા. બહારનું કોઈ નથી આવ્યું. પીકેટો બહુજ ચાલાકીથી અને ભુરસા બી કામ કરે છે.

‘લીડરમાં’ મી. ગાંધીનો કામળ

જોડાસખરગના લીડર પચમાં મી. ગાંધીનો નીચે મુજબ કામળ પ્રગટ થયો છે:—

સાહેબ, તમારા તા. ૧ લી ના અંકમાં જે ૪૦૦ જેટલા હાઈડ્રો રજીસ્ટર થયા તેઓ બધાને ટરાંસવાલમાં રહેવાને કાંઈ હક નથી એમ પ્રિ. ઇ. એસોસીએશને જણાવ્યાનું તમે કહ્યું છે. પણ મારે કહેવું જોઈએ કે એસોસીએશનના કોઇ હોદ્દેદારે એવું કહ્યાનું મારી જણાવ્યું નથી. મને એટલી ખબર છે કે અમારા પીકેટોમાંના એકાદે એવું કાંઈક કહ્યું હતું; પણ તે માત્ર ખામીયે હતું. મુખી પીકેટ પી. નાઇટએ એ વાત કહેવાઈ તેવીજ સુધરાવી હતી, પણ તે રીપોર્ટ તમારા છાપામાં આવેલ નથી. એસોસીએશનના હોદ્દેદાર તરફથી કહેવામાં આવ્યું છે તે એ કે, સરકારે કાયદોના અરથ લીધો છે તે મુજબ જેને અહીં રહેવાને કાંઈ હક નથી તેવા ઓળામાં ઓળા ૪ આર માણસે રજીસ્ટરની અરજી કરી કે, ને તેમને લખું કરીને સરદીશીકેટો મળી પણ ગયાં છે. આ લોકને સરદીશીકેટોને હક નથી એમ એસોસીએશન ધારતી પણ નથી.

અરજીઓ લેવા મારે હજુ ઓફીસ ખુલ્લી રાખવા સરકાર માગતી હોય તો તે મહેરબાની કરી, એમ માણવાનું હું માનપૂર્વકના પાડું છું. કારણ કે તે તો માત્ર સરકારની નબળાઈ બતાવે છે એમજ થી અને ખુદપરના કલમ ખાતરે હાઈડ્રો એએ તો જણાવી દીધું છે કે સરકાર પોતાથી કાય તે બંને કરી લીએ. બાકી નથી છે. માથી રીતે કે પછી ખોટી રીતે પણ કપડો સરકારી પોલીએ મારે છે તે હાઈડ્રોએ તેને શાંખ ચડ્યું એ અમને પચાડે દીક લાગે છે. પણ પ્રધાને પારલા મેન્ટમાં વચ્ચે ન પડતા આવેલ જવાબ પછી તેમજ જનરલ સમરસે જે કહ્યું છે તે જવાબ પછી હાઈડ્રોએ વધારે બજાલ સામે એમને વડી ભરજાન મળે પાંચમીના પાંચમી છે.

પાડી છે તેથી હાઈડ્રોએ સામે ચલાવી શું લાભ છે એમ તમે જણાવો છો. પણ વડી સરકારના વચ્ચે પડ્યા ઉપર અથવા તો જનરલ સમરસની ફાતી સામણી ઉપર હાઈડ્રોની હાજતો મદાર નથી. હાઈડ્રો કામ જે લાગ ચલાવી રહી છે તે ફોલોમંદ ઉતરે તો તેમનો દરજ્જો કાયોનીમાં ચડી બપ એવું અનુમાન કરવામાં આવ્યું છે એમાં શક નહિ. છતાં તેઓને એ પણ ખબર છે કે લાગ માં તેમને સરવરવ ગુમાવવું પડે પણ ખરું, જે કે હું ધારતો નથી કે એમ બને; પણ કલમ એમ બન્યું તોપણ તેથી હાઈડ્રો સાવ જુદાજ રૂપમાં (અગ્નિમાંથી તવાબને સોનું નીકળે તેમ) દીપી નીકળશે એ એક લાક્ષણ છે. સમરસ સાહેબ અને તેમનો કાપડો એ એવ મળીને હાઈડ્રો કામને જેટલું આપે તે કરતાં ઉપર જણાવ્યો તે લાભ હાઈડ્રો કામ માટે બહેતર છે એમ કહેતાં હું જરાએ અચકાતો નથી. તે વખતે આખો પણ ખબર પડશે કે ઇપીએશન કાયદાથી (જે મંજુરી મળે તો) અથવા ખીજા ગમે તેવા કુલમી કાયદાથી હાઈડ્રો કામ કરી જઈને પોતે લીધેલા માર્ગથી પાછી ફરનાર નથી. જે કામ તેમ પાછી ફરે, અને તે નહિજ ફરે એમ કહેવાનો ભુમો લેવા હું માગતો નથી. તો ફરેક હાઈડ્રોને ખબર પડશે કે તેમ કરવું તે તો ઉલમાંથી સુલમાં પડ્યા બરેબર છે.

તા. ૧ લી નવેંબરના ‘લીડર’ ના લખાણની મતલબ નીચે મુજબ હતી:— અકોટાબર પૂરો થયા છતાં ૮૦૦૦ માંથી માત્ર ૪૦૦ જેટલા રજીસ્ટર થયા છે. અને તે ૪૦૦ ટરાંસવાલમાં રહેવાનો હક ન હોય તેવા છે એમ (પ્ર. ઇ એસોસીએશને જણાવ્યું છે (૧)). ટરાંસવાલમાં ૧૨૦૦ માંથી છે તેમાંથી માત્ર ૨ જ રજીસ્ટર થયા છે ને તેપણ હાઈડ્રો છે. આટલા બધા રજીસ્ટર નથી થયા છતાં સરકાર દંદ છે. પીકેટોની ડરામણી વગેરેને લીધે રજીસ્ટર થવામાં મુશ્કેલી હતી એ જોતાં સરકારે મુદત લંબાવી છે તે કદાચ બરેજું અને જવાબાનું કામ છે. માથી રીતે કે પછી ખોટી રીતે પણ કપડો સરકારી પોલીએ મારે છે તે હાઈડ્રોએ તેને શાંખ ચડ્યું એ અમને પચાડે દીક લાગે છે. પણ પ્રધાને પારલા મેન્ટમાં વચ્ચે ન પડતા આવેલ જવાબ પછી તેમજ જનરલ સમરસે જે કહ્યું છે તે જવાબ પછી હાઈડ્રોએ વધારે બજાલ સામે એમને વડી ભરજાન મળે પાંચમીના પાંચમી છે.

જનરલ સમટીસ પર લખાણ

૬-૧૦-૧૧ - ૩૬૦

જનરલ સમટીસ પર લખાણ કરીને સાથે કોલોનીઅલ સેક્રેટરી પર મોકલવામાં આવી તથા તેની સાથે વિ. ઇ. એસોસીએશનના એસેન મી. ઇસપ મીઆ તરફથી કાગળ મોકલવામાં આવ્યો તેનો સાર મને આઠવાડીએ ઉલ્લાખ ખબરમાં અપાઈ ગયો છે. એ કાગળને બધો ભાગ હવે નીચે આપીએ છીએ:—

સાહેબ, એસીઆડીક કાયદા સંજ્ઞામાં ટરાંસવાલના હિંદીઓની જનરલ સમટી પારસલ પોસ્ટથી આપને મોકલું છું; તથા સહીઓ લેનારાને સુચનાઓ કરવામાં આવી હતી તેની નકલ પણ સાથે બીજું છું. એ કારમો સહી માટે ત્યારે ટરાંસવાલમાં મોકલવામાં આવ્યાં ત્યારે કેટલાક હિંદીઓની કાયદાના ધારામાં ફેરફાર કરવા સરકારને અરજી કરવામાં આવી હતી તેને જવાબ સરકાર તરફથી વળ્યો નહોતો. તેમજ તે કાગળ તે વખત સુધી પાછો પછી જેનાથી નહોતો. ત્યાર બાદ મેક્સેસ રેગમેન તથા રસના અસીએને સંતોષકારક જવાબ મળ્યો નથી, અને તેથી તે કાગળ તેમણે પાછો ખેંચી લીધો છે; છતાં પણ મારી એસોસીએશનની કમીટી આ પીટીશન આપના તરફ મોકલવા મન સુચના કરે છે. કારણ કે તે ઉપરથી તેમાં સહી કરનારાઓની સામગ્રીનો તમને ખ્યાલ આવશે.

મારી એસોસીએશનના નમ્રમત પ્રમાણે આ પીટીશન એસોસીએશને કાયદા સામે જે વલણ લીધું છે તેના સંજ્ઞા પુરાવા રૂપે છે. અને કોલોનીઆ મોટા ભાગના હિંદીઓના વિચારો તે ઉપરથી અજાણ આવે છે.

એ પીટીશન થોડો વખત ચર્ચા તૈયાર થઈ ગયું છે; પણ જોહાન્સબર્ગમાં ઓશીસ ખુસે તે મુદત દરમ્યાન કામ કેમ કરશે તેની પરીક્ષા કરવા માટે આજ સુધી તે મોકલવાનું મૂલતવી રાખ્યું હતું.

તે ઉપર કુલ ૪૫૨૨ સહી થઈ છે. સહીઓ કુલ ૨૯ હેક્ટરથી લેવાઈ છે; જે નીચે મુજબ. જોહાન્સબર્ગ ૨૦૮૫, ન્યુકોર ૨૦૮, રૂડીપુર ૧૩૬, કંગસીડાઈ ૧૭૯, જરગીર ૩૦૦, મોક્સબર્ગ ૧૨૯, મેનોની ૬૧, મોડરેનતીન ૫૧, પ્રીટરીઆ ૫૭૭, પીટરસબર્ગ તથા રેવેલોનકન ૮૦, પીટીનીગોંગ ૭૩, હેડગ્રાવ ૬૬, આલર ૧૪, રાંડર ૧૨૩, વાલકર ૨૧, વાંડર ૧૨, પીટરીની ૩, એલ

૧૮, મીડલબર્ગ ૨૯, બેલકાર ૨, મકાડો ૩૨૫, ને વાંડરવાડ ૨૨, આરબરટન ૧૮, પોર્મરટર ૧૧૮, વીંટરોર ૧૨, કલકંડ ૩૨૧, કીરડીઆના ૨૪, લીખતનબર્ગ ૭, કીરડર ને મેરીકા ૫૯, રૂડનબર્ગ ૫૪, તથા અરમેલો ૨.

સહીઓ કલાસવાર નીચે મુજબ છે. સુરતી ૧૭૫૬, કોંકણી ૧૪૧, મેમલ ૧૪૦, ગુજરાતી હિંદુ ૧૬૦૦, મદરાસી ૬૬૨, કલકત્તા તરીકે જાણખાતા (નેરબર ૧૫૭, પારસી ૧૭ શાખ અને પઠાણમાંથી હિંદુ ઓની સહીઓ ગુજરાતી હિંદુ એમ બધી છે; ત્યારે મુસલમાનોની સુરતી એમી ગણી છે. ખરીસતીઓને માટે લુદો વચ્ચે ઉપર આપ્યો નથી. તેમની સહીઓ આસરે ૨૦૦ છે ને તે મદરાસીઓની સાથે ગણી છે.

મેમલો સિવાય બાકીના કોઈ કામ સહી આપ્યા વગર રહી છે. કુંડી મુદતમાં અને તે આખા ટરાંસવાલમાં કોઈ કારમ ઉપર તો કોઈ જાતે એમ બધું કુટક રીતે થયું હોઈએ રહેતા હોવાથી બધા લોકો સુધી એસોસીએશન સહી લેવા પહેલાં કમીટીની, સહી લેવાનું કામ કરનારાઓ બધા આખરે હાર માણસો હતા. તેમણે જાણ્યું છે કે બધું કેટલું લોકો હાર છોડી દીધાં તરફ રવાના થઈ ગયેલ છે.

૧૯૦૬ ના સપ્ટેમ્બરમાં લઠ રાઈ થઈ ત્યારે ૧૩૦૦૦ હિંદી પરમીટ હતી. હાલ મુલામ મવાને બદલે દેશ છોડવાનું પસંદ કરવાથી ૭ થી ૮ હજાર જેટલા હશે એવી હકીકત એસોસીએશનને મળી છે; ને બધું કરીને તો ૭૦૦૦ થી બધું વધારે નથી.

મોડાક મેમલો સિવાય બધા ખરા રજા રજા પનારાઓપર ગોરા માલીકોએ હજાણ કરેલ. એસોસીએશનને ખબર મળી છે કે જુલાઈની ૧ થી તારીખથી તે ૩૨ અક્ટોબર સુધીમાં ૩૫૦ કરતાં વધારે માણસો અરજી કરી નથી. ને તે અરજ કરનારામાંથી ૬૫ ટકા મેમલો છે.

ઉપરમાં એસીઆડીક કાયદાની સાથે હિંદીઓની લાખથી કેટલી ઉરેસાએલ છે તે તરફ મારી એસોસીએશન આપનું ખ્યાલ જાય છે. હિંદી કાયે જે વલણ લીધું છે તે સરકારને હાંકવવાના ઉરાદાથી નહિ, પણ તેમને મજબી ઈલાના પુરાવા રૂપે છે. કાયદા થી હિંદીને એટલી તીવ્ર હજી થાય છે કે તેને સારણ થવા કરતાં પાસીય રીલીસડન્સ થી લડી દુઃખ સહન કરવા તેઓ તઈવાર થઈ ગયા છે.

આફ્રીકન પોલીટીકલ એસોસીએશનની ટરાંસવાલના હિંદી તરફની દિલસોજી

ઉપરના મંડળની કીવરલીની ગાખાની એક મીટીંગ તા. ૨૦મી મળી હતી.

સેક્રેટરીએ મીટીંગનો હેતુ કહી સંભળાવ્યા બાદ મી. લેન્ડરસે નીચેનો કારણ રજૂ કર્યો: "એસીઆડીક રજીસ્ટ્રેશન કાયદા સામેની હિંદીઓની અદાદુરી ભરેલી લડત તરફ તથા પાસીય રીલીસડન્સ તરફ કીવ રલીના કલંડ લોકો અંતઃક્રાંત્યપુરવક દિલસોજી વાતચે છે તથા ખુદને અરજ કરે છે કે હિંદીઓને તેમના હરાવને અને સોમનને વળગી રહેવાને હિંમત બધે." મી. લેન્ડરસે જણાવ્યું કે આ હરાવ રજૂ કરવામાં મને મજાજ હરેક થય છે. આ સવલ બધું ઉપગોગી છે. મેં કાગળમાં જોહાન્સબર્ગની મુલાકાત લીધી તે વખતે મેં જોયું છે કે હિંદીઓનો કાયદાની સામે થવાનો નિશ્ચય દ્રઢ છે. એવો કાયદો થડવામાં ટરાંસવાલે ખરાબર કર્યું નથી. હિંદીઓ જેવા વધારા ખીજા કાણ છે? છતાં પણ તેમને હાંકી કાઢવા ટરાંસવાલ સરકારે જુદાગી કાયદો લડ્યો છે. તે ગોરા વેપારીઓની અદેખાઈનું પરિણામ હોય એમ મને તો લાગે છે. મી. એમ રેનેન જગારે આવી આવેલ ત્યારે તેમની આગળ મએલા એક કેપ્ટુરેશનમાં હું પછી હતો. તે વખતે મી. એમરસેને જણાવ્યું હતું કે હિંદીઓ દબારો વરસ થવાં મુધરેલા છે અને તેથી ટરાંસવાલમાં શહેરી તરીકેના હોય માટે સંપુરણ રીતે કાયદો છે. પછી હિંદીઓની હાડમારીના લખણ તરીકે મી. પીટરસવાળા કેસની વાત મી. લેન્ડરસે કહી, તથા કારર પોલીસ કલંડ લોક તરફ હમેશાં તોજાકાળ જતાવે છે તે વિષે કહ્યું. મી. ડગલ્યુ. એચ હંદરે ઉપરના કસવને રોકા આપતાં જણાવ્યું કે હિંદુ ને ટરાંસવાલનો રાક્ષ એકજ છે એ વાત મોરઓ ખુલી ગય છે. જો હિંદીઓ ઉપર આપો કામદો અમલમાં આવે તો કલંડ ભોંકાને પણ નુકસાન થશે. હિંદીઓ પોતાની આખર ખાતર લહે છે એટલે તેમના તરફ મારે દિલસોજી છે. બાદ સરવાલ મને કારણ પસાર થયો. મી. રમીથ ફેલીએ એવો કારણ રજૂ કર્યો કે આ હરાવ જોહાન્સબર્ગના વિ. ઇ. એ. પર તારથી મોકલવો. તેમણે જણાવ્યું કે આ મીટીંગમાં હિંદીઓ તરફ આટલી ઉંડી લાગણી છે તેથી હું ખુશ થયો છું. હિંદીઓ પણ આપણીપેઠે બિટીરા પ્રબળ ના લોક છે; એટલે તેમને મદદ કરવી એ આપણી ફરજ છે. બોપર લગાઈ કલંડ લોકના વારસે લડવામાં આવી હતી એવું કહેવામાં આવ્યું છે, પણ તેમની સ્થિતિમાં તો કોઈ મુશ્કેલી થયો નથી.

હુટ અને ન્યાય મળવાને બદલે તેમની ઉલટી જ હશે એ છે. આ હાલ મા. બેઠા-સના ઠેકા બાદ સરવાળાને પાસ થયો હતો.

લાઇસેન્સ બોર્ડની મીટીંગો

નાતાલ ચરમ્પેટ એજેન્ટમાં એવી નોટીસ બહાર પડી છે કે તા. ૧૧મી ડીસેમ્બરે લાઇસેન્સમાં ગોલ્ડે ડીવીઝનની લાઇસેન્સ બોર્ડની, તા. ૪થી ડીસેમ્બરે એમેનેગોમાં એમેનેગો ડીવીઝનની, તા. ૫મી ડીસેમ્બરે વીધીડમાં લાઇસેન્સ ડીવીઝનની, તા. ૬મી ડીસેમ્બરે પોલપીટરસપરમાં પોલપીટરસપર ડીવીઝનની, તા. ૧૧મી ડીસેમ્બરે સ્ટાંગરમાં લોવર ટ્યુગેલા ડીવીઝનની, તા. ૧૨મી ડીસેમ્બરે પામેરોમાં અમસીંગા ડીવીઝનની, તા. ૭મી ડીસેમ્બરે હાઇમવીલમાં અનડરપર ડીવીઝનની, તા. ૧૨મી ડીસેમ્બરે હોલીકમાં લાઇસેન્સ રીપર ડીવીઝનની, તા. ૧૬મી ડીસેમ્બરે બરગવીલમાં બરગવીલ ડીવીઝનની, તા. ૧૬મી ડીસેમ્બરે રેડ્ડામાં ઇનાંગ ડીવીઝનની, તા. ૪થી ડીસેમ્બરે એટાઉનમાં અમસીંગા ડીવીઝનની, તા. ૨૭મી ડીસેમ્બરે ઇમ્પેન્સલેમાં ઇમ્પેન્સલે ડીવીઝનની, તા. ૧૨મી ડીસેમ્બરે કુપુડમાં કુપુડ ડીવીઝનની, તા. ૧૬મી ડીસેમ્બરે અમગેની ડીવીઝન કોર્ટ હાઇસમાં અમગેની ડીવીઝનની, તા. ૧૦મી ડીસેમ્બરે અમગેની ડીવીઝનમાં એલેકઝાન્ડરા ડીવીઝનની, તા. ૧૦મી ડીસેમ્બરે ન્યુકાસલમાં ન્યુકાસલ ડીવીઝનની, તા. ૪થી ડીસેમ્બરે સ્ટુઅરટમાં ટાઉનમાં ઇલેકસોમાં ડીવીઝનની; તા. ૧૦મી ડીસેમ્બરે ન્યુ હેનોવરમાં ન્યુ હેનોવર ડીવીઝનની; તા. ૧૦મી ડીસેમ્બરે બુતવરમાં પેલેલા ડીવીઝનની, તા. ૧૦મી ડીસેમ્બરે પોર્ટ પેપસટમાં અમગેની ડીવીઝનની, તા. ૧૩મી ડીસેમ્બરે એસેલમાં એસેલ ડીવીઝનની, તા. ૧૩મી ડીસેમ્બરે હારડીંગમાં આલફ્રેડ ડીવીઝનની; તા. ૫મી ડીસેમ્બરે ડરબન સેન્ટ એડ્વિઝ ઓટવાળા કોર્ટ હાઇસમાં અમલાની ડીવીઝનની, તા. ૫મી ડીસેમ્બરે કેપરગાઉનમાં કેપરગાઉન ડીવીઝનની, તા. ૧૬મી ડીસેમ્બરે યુનકેટમાં યુનકેટ ડીવીઝનની, તથા તા. ૧૧મી ડીસેમ્બરે રીચમાં રીચ ડીવીઝનની બોર્ડની એ મુજબ મીટીંગો મળશે. જે માટે અરજદારોએ નોટીસ બસવાની તારીખની ૧૪ દિવસ અગાઉનો ખર્ચ એવી રીતે કરવો પડે છે.

મી. રજક નુરલાઇની બેતો

મી. રજક નુરલાઇ એ ગુરી સાહેબના મુરી છે. કામદાની સામે ચલામાં ખંત થી લાગે છે. તેમણે તથા તેમના બાઇબંધ મી. મહમદ નીચેની બેતો શરૂ થાવવા લખી છે.

હમારી હાલતકો, હોમો બારો, હવાસે દુનીયા, બદલ રહી છે. તમારે જરૂર, કમાને ખાતર, હમારી શીકલે, બદલ રહી છે. અમલકરી પરમીટ, હે હાય કાલે, નચે ગાઉ બનકે, નાઇ નીકા. અરે બેપારી હો, દુશીયારી, મેજર પે કતરની, લટક રહી છે. શીરાતા દરદર, ગલીબ કુઆ, મુબારી લેતા, શામ પોંદઆ. મગર દુવા એ, કમ ન બોળ, ચુનાહે અશરિયા, બટક રહી છે. બેપ નકારી, મજલ બારી, હગ બેપાર હે, એ સનસારી. ફોર એ હસમે, તો હોગી ખુવારી, જમલે રાજે, બરી રહી છે. વાએલ કરકે, બેપકા લીધે, શહેસે લે કંઈ, કીલમ જવાહીર. મનેક લાલ, કીરા મોલી, તન ગહડીમે, બરી રહી છે. સોના ચાંદી, હોપ કે લે ભે, તાંબા પીતલ, લેવે પસારી. તમીજ કરામે રખના ચાતુર, તને કરોટી, કરા રહી છે. હીસાબ દેના, ને માલ બેચો, બોર નહા સર, તેરે હે જુમે. મેતા મુસદદી, સંગ હે તેરે, ખાતાવહી, સખ ખતા રહી છે. નદામત હોવે, ન શેહ આગે, રજક બોર મહમદ, ખુબ એલી છે. નકદ છોડ મત, ઉધાર વેચો. નફેમે મુદલ, ચુમા રહી છે. ચતુર હે શો, એતે સખસે, મુરખ સખ, હસા રહી છે.

મી. રજક નુરલાઇ

આફ્રિકા ઉપર ધાડ ?

મુસલમાની ગુરુસો

ઉપર પ્રમાણે મથળાળી તા. ૨૬ ના દરેકવાલ લીડરમાં એક સંખ્યા આપ્યું છે તે મન્યાત મસીહ ના નવીન્ય મેંચ રીનાથી લીધું છે. તેની ઉપર નીચે

ડીકા પણ કરેલી છે. તે લખાણનો તર જુઓ અને નીચે આપીએ છીએ.

“ મને ખાતરી છે કે જ્યારે સમય આવશે ત્યારે આફ્રિકામાં દરેક કાળો માણસ ગોરાઓની સામે હથિયાર ધારણ કરશે. આજે યખત મોકલ આપવાનો છે. તે વેળા ગોરાઓને મરણ સંજામ કરવો પડશે. જેમને ત્યારે આખા આફ્રિકામાં મુસલમાની યુવતીની સામે યજ્ઞ છે. દુનિયામાં ધણી સરસ લડવાનું બનેલ, યુરોપનાં હથિયાર વાપરવામાં કાબેલ, સરસ રીતે કેળવાયેલ, ગાહોલ સંદરોળો દોરાતું. ગાંતે મદાય વધતું જતું એવું લશકર તખમાર થશે. તેને ચેન્બી રાખતું એ અશક્ય વાત જણાય છે. કોઈ દલાડો એવી સ્થિતિ આવી પડશે કે જ્યારે સત્તાવનનો બળવો અને સુદાનની લડાઈને બેળાં કરીએ તેના કરતાં આ સ્થિતિ વધારે બલકર થઈ પડશે.”

હવે લીડરનો લખનાર કહે છે કે “હવે રતાં લખાણ તે કાંઈ હાપસીના લાખખ નાં નથી. પણ યુગાંમાં અનુભવ લીધેલ કેપ્ટન વીલસનનાં તે વચન છે. અને તે પણ નાઇનટીન સેંચરી જેવા જલ્દીત માસીકમાં બહાર પડેલાં છે. પણ કેપ્ટન વીલસનનું લખાણ તપાસતાં માત્રમ પડે છે કે તેનો મત બરોબર નથી. છતાં આખણે જેઓ કાળા માણસના રોળા વચ્ચે બોળ્યા જેટલા હોષ દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસીએ છીએ, તેણે એના બીલામણા લખાણમાંથીએ શીખવાતું છે. વળી જ્યારે તેવું લખાણ કેપ્ટન વીલસન જેવા અનુભવી તથા દુશીઆર માણસે કર્યું છે ત્યારે આપણે તે ખ્યાન પૂરવક તપાસવું જોઈએ. કેપ્ટન વીલસનનો અનુભવ ઉતાર અને પૂર્વ આફ્રિકાથી આગળ નથી જતો. દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા હાપસીઓને તેને અનુભવ નથી. તેણે એવો તોડ બાંધ્યો છે કે જે એક જગ્યાએ હાપસીઓ સામે થાય તો તેનો પવન આખા આફ્રિકા ખંડને લાગશે. કેપ્ટન વીલસન પાન કસ સામ ઉપર વજન રાખતાં જણાવે છે કે તેવું મુજબ ને સેન્ટુસીઆની કામ છે તેને યુરોપીયનો પાંખતતા નથી. સાધારણ માણસે તે નામ પણ નથી સાંભળ્યું. થોડા માણસો જે તે કામને જાણે છે તેઓ તેવું પરિચ્છામ ઉકું છે એમ માને છે. કેપ્ટન વીલસન કહે છે કે તે કામ વિશે કશું થોડું જાત છે તે ખતાવે છે કે તે કામ ખલુ વગરનાર છે. તે કામ યુરોપીયનોની સામે રોવાથી બાકિ આખી દેશી જોવામ થવાનો મોકલ સંભવ

કેપ્ટન વીલસન માને છે. તે તથા ડાક ટર કારસ પીટર્સ એમ માને છે કે છેવટે આફ્રીકામાંથી ગોરા લોકોને તે હવસીઓ હાંપી મુકશે. મોરોઓને હાંપી મુકવા એ જેવી તેવી વાત નથી. કેપ્ટન વીલસન ના લખાણ ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે તેના મનમાં ભુમધ્ય રેવાની ઉત્તરનો મુલક હતો, નહિ કે દક્ષિણ આફ્રિકા કે જેને ધણી ગોરા ખાસ યુરોપીઓનેનો મુલક માને છે. કેપ્ટન વીલસન પોતાના મત ના ટેકામાં કહે છે કે "આફ્રીકામાં આ વખતે હવસીઓમાં અસંતોષ ફેલાયેલો છે. તે કંઈ જ્યાં મુસલમાન વસે છે ત્યાં નહિ પણ બધે છે. આપણે સોમાલીલેંડ નો, ઇથિયોપીયાનો, તથા બુલુનો બળવો જોયો. તેમજ પૂર્વ અને પશ્ચિમ આફ્રીકામાં થોડા બળબળાટ જોયો. આ બધું બતાવે છે કે કંઈ દિશાએ પરબ ચાપ છે. વળી આપણે મોરોકોમાં હરેનની તકલીફ જોઈએ છીએ. હથીઓપીયાન હીલચાલ બધે જોઈએ છીએ. કાંઈ કહેશે કે પાન ઇસલામ, તથા ઇથીઓપીયાન હીલચાલ, તથા ડીનીઝુલના હવસી અને મેડમુલાના દોલ બહનત અને એડોનીસ વચ્ચે કંઈ સંબંધ નથી. પણ એ બધું ગોરાઓની સામેના તિરસ્કારના ઝરા બતાવે છે. આમાંના ગમે તેથી દોરવાઈને હવસીઓ ગેરાની સામેનો પોતાનો અણગમો બતાવે છે. ત્યારે જો કંઈ એક દિશાએ બધાને લાગુ પડે તેવી જગ્યા પામે તો તેથી બધા એક સામટા બળવો કરે એમ માનવું એ કારે પડતું નહિ ગણાય. આનો હેતુ સેનુસીઆની કામનો છે. એટલે કે આફ્રીકાના બધા મુસલમાનોને જાગૃત કરવા ને પછી આખા આફ્રીકા ખંડમાં બડકા કરવો." આની ઉપર વળી ટીકા કરતાં લીડરનો લખનાર કહે છે કે કેપ્ટન વીલસન સેનુસીઆની છુપી હીલચાલના લખણ આવે છે આનો સંબંધ મન ઉતાર આફ્રીકાને છે. ઉત્તર આફ્રીકામાં ઇસલામ જગી ઉઠ્યું છે એ તે દરેક જાણ વાંચનાર જાણે છે. લાલ સમુદ્રથી તે એટલાંટીક મહાસાગર સુધીમાં ઇસલામ વેર બાવે રહે છે તે કેળીતું છે. પણ તેનો પડયો ખારખરી સુધી કારવે એ વધારે પડતું છે. કાંઈ એમ નહિ કહે કે ઇસલામી રોમો દક્ષિણ આફ્રિકાના બેંડુ સુધી પહોંચી વળ્યા છે. આખા આફ્રીકાની વાત કરતાં કેપ્ટન વીલસન છુટી જાય છે કે દક્ષિણ આફ્રીકામાં તો શાંતિ છે. અમે માનીએ છીએ કે કેપ્ટન વીલસનનું લખાણ આપણને જાણ પાડે મયા. કાંઈ આફ્રીકા તો મોસનો છુટા

છે ને રહેશે. પણ કેપ્ટન વીલસનના લખાણનો છેલ્લો ભાગ કેમ જાણે અમારા આ વિચારનો જવાબ હેપ નહિ તેથી આપીએ છીએ. તે કહે છે "કાંઈ કહેશે કે હું નકામી ખારિત લોકોમાં પાડું છું." પણ મારો ખાસ અભિપ્રાય છે કે યુરોપ માં આપણને જાન છે નેના કરતાં સેનુસી આની કામ વધારે વજન તથા સત્તા ધરાવે છે. અને હું મનું છું કે આખા આફ્રીકાને ઇસલામ જીતવશે એવો વખત ચાલ્યો આવે છે. અને તે લગભગ કાંઈ દીવસ નથી યથ એવી યશે. હું ફરી પાછો મારો વિચાર જણાવું છું કે ખીજા વીસ વરસની અંદર આફ્રિકામાં એવું કુલ્લડ જાગશે કે તેમાં એક પણ ગોરા રહી શકે એ શક વાળું છે." તે ઉપર છેલ્લા લખતાં લીડર વાળો કહે છે કે:— "વખતે તેમ ચાપ, પણ ગોરાની કહેણી છે કે હું અહીં છું ને અહીંજ રહીશ."

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના માફ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર તુરંત જવાબ મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાગળની એક જ પાનુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખા સાદીથી લખવા.
૩. તામ તથા કેકાણું બરોબર લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ, પણ અમારી જાણને સારું.
૪. મંત્રજવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અકવાલીવામાં દાખલ કરી રાહરો.
૫. લખાણ હમેશાં ફૂંક અને ગુલાસર કરવું. —અધિપતિ.

ચર્ચાપત્રીઓને સુચના

આજ સગી અમે ચર્ચાપત્રીઓના કામનો ની બાધા સુધારી છે પણ ફરજે બાગે લખાણને બહુ ફૂંકું કર્યું નથી. કાલ અમારી જગ્યા ઉપર એટલું જોર છે કે દીગારને બુલીને ચાલશે તેનો એડા કરી અમે ચર્ચાપત્રીઓના સાર ફૂંકામાં આપવા પાર ઉતરવાનો નથી. વેપારી અને ધારીએ છીએ. જ્યારે આખા કાગળો આપવા પડશે ત્યારે તેમ કરવું. આ સુધારો અમારા ચર્ચાપત્રીઓ પસંદ કરશે એમ અમને આશા છે આથી અમે ચણા પત્રોને સાર જગ્યા કાઢી સુધીએ છીએ. વળી ચર્ચાપત્રો પાછા ફર્યા કરી જે કહેવાતું હોય તે કવી સમય એ

જાણવાની પણ જરૂર છે. અમને બહુ ફૂંકા સાર આપતાં કંઈક વિશેષ મહેનત પડશે. જે ચર્ચાપત્રીઓ ફૂંકાં ને સ્વચ્છ લખાણ લખી અમને મદદ કરશે તો આભારી થઈશું.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

હૈદર હિતેન્દુ—નામ હામ વગરના લખાણ ઉપર ધ્યાન આપી શકતા નથી.

મનજર કેશવલાલ ત્રીકમદાસ—એ કાગળ જાપવાથી કલેસ વધે તેમ છે.

કુલ્લકાષ્ટ રંગનાથજી—તમારું કાવ્ય જાપવાની જરૂર જણાતી નથી.

મેમણ ભુસબ આરખી મેરખીવાળ.—તમે લખો છો તે ખીના બહુ કમકમાટી ઉપજાવનારી છે. આવી ખબરો બહાર પાડવાથી ફાયદો નથી જણાતો. સાંની જ જમાને તે બાબત ધટતો ઇલાજ લેવો જોઈએ.

મી. જોશમાણ હાજી અબ્દુલ લતીફ, તથા મી. સુસુર ઇસ્માઇલ—તમારી સુચનાઓ અમલમાં મૂકી શકાય એવું હોયતું નથી, તેથી લખાણ નથી જાપતા. મોરા એ માલ ન આવે તેની બેદરકારી જોઈશે કાંઈ આપણામાં આવવાની જરૂર છે. જ્યારે તે આવશે ત્યારે ગોરાઓ મરજે માલ આપશે. એવા દાખલા અમારી જાણમાં છે. મી. એ. અ.

મી. ઉમરજી સાલેનો કાગળ

મે. હ. એ. ના અધિપતિ એમ, મારે હોદી બાઈએને કહેવું જોઈએ કે આપણે એશીઆટીક કાપડો કણુવ દીધો તો આપણે દરસવાલમાં શુભામ જેવા બનવાના. જે માણસ પાક પરવર દીગારને બુલીને ચાલશે તેનો એડા કરી પાર ઉતરવાનો નથી. વેપારી અને આજરહર માણસ યથ શુલામી ખત લખએ, તો પછી મોરા શેહની સાથે માટી માં બેસી સલેહચાહે ફરવા જઈએ ત્યાં રસ્તામાં કાફર કહેશે કે હણી લો પસ ! તે વખતે આજર શું રહી ? તે વખતે જેલો નામેથી કાગળો ? વળી મોરો શેક શું કહેશે ? આ વખતે જગા

ખાલ કરને. પૈસા હોય પણ આખર અને ઇમાનનું ધાન ન હોય તો પૈસા કાંઈ કામના નથી. પૈસા ન હોય પણ આખર અને ઇમાન હોય તેને લાખોપતિ સમજાયો.

જેમ સોનાને કસોટીપર ચડાવવા પછી તેની કીંમત અંકાય છે તેમ આપણે જેલ રૂપી કસોટીએ ચડ્યું ત્યારેજ આપણી કીંમત અંકાયો. માટે આપણી ઇજ્જત અને ઇમાનની ખાતર જેલને મહેલ સમજવો જોઈએ.

કુસુક પેશબરે પોતાનું ઇમાન સાચવવા ખુદા પાસે જેલ માગી હતી. તો ખરા હોદ્દા બન્નાએ જેલથી કદી રૂંધું નહીં. બ્યારે દાદા આદમ જન્મતમાં હતા ત્યારે સેતાને ત્યાં જઈ તેમને ગંદમ નો દાણો ખવડાવ્યો. જેથી ખુદાપાકે તેમને જન્મતમાંથી દુનિઆમાં ફેંકી દીધા તે મુજબ રજીએશનરૂપી બેકેનો દાણો ખાધો હશે અથવા ખાવાનો ધરાદો કરશે તેમને ટાઉનમાંથી લોકેશનમાં ફેંકી દેવા માં આવશે. એરા વેપારીના લાલ સાર હોદ્દા વેપારીને અંકુશમાં લેવા આ કાયદો બંધાયો છે. છતાં સ્વાસ્થ્યમાં ગુલ તાન બન્ના હોય તેરા હોદ્દા વેપારી એ સમજી શકતા નથી. વળી કાયદો આપણા ધરમની લાગણી દુખાવે છે. બીજું આપણું છુટાપણું સાવ જમ્ય તેમ છે, ને આપણે ગુલામો જેવા બનીએ છીએ. માટે એ કાયદો રદ કરાવવોજ જોઈએ. ને આપણો કાંઈ ઇલાજ કદી નજાસલી શકે તો મુલક છોડવો, પણ કાયદાને તાબે તો નજ થયું.

આજે જે 'બેકે લેગ' થાય છે તેને ઝોશીસરો એસરા ખુરસી આપે છે. પણ કાલે તેજ ઝોશીસરો તેમને લોકેશનમાં કાઢશે ત્યારે તેમનાથી ચું કે આ યજ સકવાનું નથી. પણ ખુદાપાક એ દહાડે ન બતાવે એવું ઇચ્છીએ છીએ; ને તેટલાજ સારજ આ લડત લેવાય છે.

કેટલાક વેપારીને ડર લાગ્યો છે કે અમારા પૈસા જતા રહેશે; તથા કેટલાકને બીક રહે છે કે એરા વેપારી માલ આપશે નહિ. આવો વહેમ રાખવો એ ભુલ છે. જે સોનાનો સીકા છે તેને કાટ ચડેલો હશે તોપણ તેની કીંમતમાં ફેર પડશે નહિ. સાફ કરવાથી તે અસલ કીંમતપર આવશેજ. તેમજ જે સાચા ઇમાનદાર વેપારી હશે તે જેને ખુદાપર ભરોસા છે તેમ કંઈજ યલાનું નથી. તેમ ને ઉની આંચ પણ નહિ આવે. માત્ર

થોડો વખત જરા ખુશીયન ઉઠાવવી પડશે.

માટે મારા હોદ્દા લાઇઓ જેમણે કાળા હાથ નથી કર્યા તેમને મારી અરજ છે કે તમે તમારા ધરમની ખાતર, તમારા દેશની કીર્તિની ખાતર, તમારા ગામના નાકની ખાતર, તથા તમારા ઇમાન અને ઇજ્જતની ખાતર આ લડતમાં મક્કમ રહેજો ને આખર જીતીવજો. બેકેરૂપી ગંદમનો દાણો નથીજ ખાવો એમ નિશચય રાખજો. તો ખુદાપાક તમોને જરૂર મદદ કરશે.

લી. હમરેજી સાહે

જોહાન્સબરગ, તા. ૫-૧૧-૦૭

“કોંગ્રેસનું ફેડ—ને કરતા હરતાઓની ફરજ”

મે. ઇ. એ. ના આધિપતિ જોગ,

તમારા તા. ૨૬ અક્ટોબરના અંકમાં ઉપરના મથાળાવાળા ચર્ચાપત્રતળે એરટ કોરટવાળી બાબતમાં આપે જે જવાબ લખ્યો છે તે સંબંધમાં લખવાની મારે ફરજ પડે છે.

પ્રીવી કાઉન્સીલમાં ફેસ લઈ જવા સાથે એરટકોરટની એરડે સુપ્રીમ કોરટને અરજ કરી તે વેળા એરટકોરટવાળા હોદ્દાઓના વકીલો તેમને બોલાવી કહ્યું હતું કે જે આ અપીલ મંજુર થશે તો તમે લોકોને પા. ૩૦૦નો ખરચો ઉઠાવવો પડશે. તે વેળા તે સાહેબો કોંગ્રેસ ના આગેવાનો પાસે મદદ લેવા ડરખત મગેલ, ને ત્યાં ખાસ મીટીંગ ભરાયેલ. તે વખતે કોંગ્રેસના આગેવાન સાહેબોએ શું જવાબ આપ્યો તે આજ સુધી જાણ માં પ્રગટ થયું નથી હવેલી બીના બન્નાબાદ આશરે ૮ દહાડા પછી સુપ્રીમ કોરટે એરડની અરજ કાઢી નાખી હતી. તો પૂછવાની મતલબ એ છે કે એરટ કોરટવાળા મદદ લેવા જે વેળા આવ્યા ત્યારે શું જવાબ આપ્યો ?

લી. અહમદ દાવજી

ન્યુકાસલ, તા. ૨૧-૧૦-૦૭

રજીસ્ટર થયાનો ઇનકાર :

મે. ઇ. એ. ના આધિપતિ જોગ,

ઇ. એ. ના છેલ્લા અંક (૨ નવેમ્બરના) માં બેકેલેગ લીટરમાં મારું નામ ઇસા અબ્બા હુગમ કરી કાઢ્યું બુલધાં કે અલ

વતથી કાપલ કરાવેલું જોઈ છું પણ ૬ રજીસ્ટર થયો નથી અને યવાનો વિચાર પણ નથી. માટે મહેરબાની કરી આવતા અંકમાં ઇનસાફને ખાતર એ બાબે સુધારો કરશો.

લી. ઇસા અબ્બા.

પ્રીટોરીયા, તા. ૪-૧૧-૦૭.

[ઉપરનો કાગળ અમે જાપીએ છીએ પણ અમારી જાણમાં આવ્યું છે કે, જોકે મી. ઇસા અબ્બા પોતે રજીસ્ટર નથી થયા, છતાં તેણે કામ એવું કર્યું છે કે, રજીસ્ટર થયા હોત તો સારું ગણાત. પોતાના માથુસ ઇન્માઇલ અબ્બા હુગમ તથા તરુબજ મહમદ હુગમને પોતે રજીસ્ટર કરાવી લીધા છે, અને ગુલામી બેડી પહેરાવી છે. હવે મી. ઇસા અબ્બા પોતે બહાદુર અથવા સ્વદેશાભિમાનિ બનવાને છમ્મો, પણ બની શકે એવું રહ્યું નથી. પાપી પેટને સાર ઉપર પ્રમાણે હલ કાઢ વાપરવા પછી પોતે આળગા રહી કાવકા બની શકતા નથી.—ઇ. એ. અ.]

પરચુરુચુ ચરચા

મી. કાજી કમરુદીન બારબરનથી લખતાં ત્યાંના વજી મદાસી રજીસ્ટર થવા બાબત દિલ્લીથી બતાવે છે.

પોચેસ્ટરમથી મી. રતનજી લખમીદાસ એક બુરસાબરેલા કાગળે ફરમાન લખે છે કે કેટલાકે ગુલામી ખત લીધું છે તેમણે જાણ્યું જોઈએ કે પોતાના કસમ નો લાંગ કરી ગુલામ બનવું તે કરતાં મરી જવું તે બહેતર છે. કાળાં મ્હોં કરનારાઓએ પોતાની તથા પોતાના વડવાઓની આખરપર પાણી ફેરવવા જેવું કર્યું, ને ખીમતે તેમ કરવા બચાવે એ કેટલી મોટી નાગોશી છે ?

બોકસબરમથી એક લખનાર જણાવે છે કે—અહીં કેટલાક હોકરના લાઇસેન્સ થી હોલસેલ વેપાર કરે છે એવું કહેવા માં આવ્યું છે તે ખરું હોય તો તેમ કરનારાઓએ ચેતવાની જરૂર છે. બીજું અહીં એક કાફર ઉપર હોદ્દોને ગાળ દેવા નો કેસ હતો. પણ કાફર તરફથી સાક્ષી તરીકે એ હોદ્દો તર્ફવાર ચવાથી કેસ પર મેજ માંડી વળાયો છે. પણ કુસખને લીધે કેટલાક ભુલો જમ્ય છે કે આજે ગાળ દીધી તો કાલે મારવા જવાનો પણ સંભવ છે. તો હોદ્દાઓએ મહિંગાદિ સંપત્તી ચાલતું નોંધવું.

કોળરલીયી મી. રહીમ ઝીણા લખે છે કે ભાણી ઝીણા તથા ડાયા ડાયા નામના બે હાંદીએ હેસ જવા માટે ૧૮ માસની મુદતની પરમીટ સાર તા. ૭ અક્ટોબરે અરજ કરેલ. પણ તેમને માત્ર વરસ વરસની પરમીટ મળી; તથા ફરકને તથા ગીતી ખરચ થયું. આ પ્રમાણે હાંદીના હકની સ્થિતિ છે તો કેપતા આગેવાનોએ આ વાત ઉપાડી લઈ ચાંપતા હાથાને લેવાની જરૂર છે.

મયાકોડોરપથી મી. બી. ડી. દેસાઈ લખે છે કે—લેડનબરગ ડીઆઈટમાં એક કમને ત્યાં એક મદાસી રહે છે. તે કમને મદાસીને રેલ ભાડાના પૈસા આપી સમ જાવી નવી પરમીટ લેવા સાર જોહાન્સ બરમ જવા રેલેશને મોકલ્યો હતો. તે દિવસે મારે પણ રેલેશનપર જવાનું થયેલ. મદાસીને રેલેશનપર આવવાનું કારણ પુછતાં તેણે ઉપર પ્રમાણે બધી હકીકત કહી. પછી મેં એને પરમીટ બાબત બધી સમજાવી, ને દશ વાગતાં મારે ઘેર લઈ ગયો ને બધી હકીકત ફરી સમજાવી; જે ધ્યાનમાં લઈ તે મદાસી ખીણ સવારે પોતાતા ઘર તરફ રવાના થઈ ગયો. એક સાવ અલણ માણસ હતો તે પણ આ લડત સમજી ચક્ર્યો. સારે મેમલ્યુ લોકો જેવાએ ગુલામી ખત લીધાં એ કેટલી મોટી અફસોસની વાત છે.

‘ગ્રેટહિન મરજીનો ખેરખવાઈ’ એ નામથી એક લખનાર જણાવે છે કે—રમજન શરીફ હોવાથી ધણાખરા સાહેબો મરજીમાં હાજર થાય છે. જે માસ ઉપર નવા મુતવલી નીમાયા છે તેઓ મરજીના કામમાં તન મન ધનથી મહે નત લે છે તે વખાણવા લાયક છે. ખીણ રમ તથા કીચનના ઘેરા માટે આશરે પા. ૫૦ ખરચવાની જરૂર છે તો ઉધરાણું કરવામાં આવે તો સહેજ જોઈતી રકમ થઈ જાય. ગ્રેટહિનમાં પાંચ સાત સાહેબો રાજ રખતા જણાતા નથી એ દિલગીર થઈ જવું છે. મરજીના જુના મુતવલી બે માસ થયા પણ હિસાબ બહાર પાડ્યો નથી. જે સાહેબોએ માસની શી. ૩ વેશ તરીકે આપવા કહ્યું છે તેઓ આજ કાલ કરતાં પૈસા આપતા નથી તો મુસ લખાન બાંધ્યો આમ કરશે તો મરજી બંધ કરવા વખત આવશે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે (ગવર્નમેંટ મેજેસ્ટ્રાટી.)

ડરબનના વલી મહમદ જુમાની ચીફકન નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨ મી ડીસેમ્બરે ડરબન ડીસ્ટ્રીક્ટની સરકારી કોર્ટમાં અરજ થનાર છે.

(આ બાબત મી. વલી મહમદ જુમા અમને લખે છે કે નોટીસ માત્ર એક હકીકત લેણુદારની સામે ખીણ લેણુદારને બમાવવા નાખેલી છે. પણ તેનાથી કામજો ગલરાવાનું નથી. મી. જુમાનો વિચાર નાદાર થવાનો નથી એમ લખે છે. ઈ. એ, બ.)

સ્કોમરોની હિલવાલ.

[નાતાલ ક્રાઈસ્ટ લાઇન.]

અમકુલી—તા. ૧૪મી નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમહલ્લાલી—તા. ૧૨ મી એ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

ગવરનર—તા. ૧૨મી નવેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

યુ. કેસરથ—તા. ૨૦મી નવેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[ઇડિઅન આફ્રિકન લાઇન]

મોંડલ—તા. ૨૫ મી એ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

ઈ. એ. ના અમુક અકા વિષે

ઇડિઅન ઓપિનિઅનના છેલ્લા કેટલાક અકા બહુ ઉપયોગી છે. ને ઘણા ખપરો એમ ધારી તેની ઘણી નકલો જાપી છે. અંક ૨૩ થી ૪૦ (નંબર ૨૭ માં સિવાયના) ની નકલો બહુ પડી છે. તેમાંથી તા. ૨૪ ઓગસ્ટના અંકમાં હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીનો મુસલમાનેને કામળ છે. તેની અને ઉપરના અકાની નકલો સેંકડો હિંદુ સ્થાન જપી જોઈએ એમ અમારું માનવું છે. અમે ઘણી ટીકાએ દર અકાવાડીએ મફત નકલોમાં વાપરીએ છીએ. હવે અમારા વાંચનારે પણ તેમ કરવાની જરૂર છે. તેથી નીચેની આફર કરીએ છીએ. ઉપરના અકામાંથી મને તે અકા અમે જે પેનીના રહાંને ઘાડ મંગાવનારને મોકલવા

તકવાર છીએ. અથવાતો હિંદુસ્થાનનું જે ઠેકાણું અમને મોકલવામાં આવે ત્યાં અમે પરખારો તે જાપો મોકલશું. અમારી ડરબનની ઓફીસે અથવા જોહાન્સ-સબર્ગની ઓફીસે તેજ અંક હિંદુસ્થાન મોકલવાને સાર એક પેનીથી આપવામાં આવશે. હિંદુસ્થાનમાં મોટો પોષાર કરવાનો એકજ રસ્તો છે તે એ કે સહિ દિંદીએ પોતાના બાઈબલને હિંદુસ્થાન જાપા મોકલી પુરા વાકેફ કરવા ને ચર્ચા કરાવવી. અહીં અહીં અને બહાર બહાર આપણા હિંદુખની વાત ચાલી રહેવી જોઈએ. તે કરવાનો સહેલો રસ્તો અમે ઉપર પ્રમાણે જોઈએ છીએ.

રોકડ બખર લાવ.

આવળ.	શી. પે.	શી. પે.
માંગ ૧ બસ્તાલુ	૨૪ ૬ થી ૨૫ ૦	
બીમડીના	૨૮ ૦ " ૨૬ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦ " ૨૦ ૦	
મીની સમર	૨૫ ૦ " ૨૬ ૦	
હુડાના	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
ફેશી ટુવેર હાજ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
ટુવેર હાજ કાનપુરી.	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મસુરની	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મમની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
અડકની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
અણા મુંબઈના	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
" ઘણ	૨૫ ૬ " ૨૬ ૦	
વટાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
નકાઈ	૮ ૦ " ૮ ૬	
ખીનીસ.	૨૨ ૦ " ૨૩ ૬	
હાવું તેમ ૧ આલન	૪ ૦ " ૪ ૩	
એરડીનું	૩ ૩ " ૩ ૪	
મીડું	૩ ૮ " ૩ ૯	
નાળીએરનું	૪ ૬ " ૫ ૦	
ખાંડ સહેદ નાતાલની	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬	
પીળી	૧૭ ૦ " ૧૭ ૬	
તીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ " ૬ ૦	
આટો	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ જા " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૪	
મી પેટી ૪ ટીનના પૌ	૬ ૫ " ૬ ૧૦	
પોરખંદર	૬ ૧૦ " ૧૦ ૦	
પારાશીન ડીવેલ.	૬ ૬ " ૬ ૮	
" વાઈટ રેસ	૮ ૬ " ૮ ૭	
" " આલન	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
નળીએર	૧૪ ૦ " ૧૫ ૦	
ફલી	૧૦ ૬ " ૧૧ ૦	
કામમંડ સોપ	૧૦ ૬ " ૧૪ ૦	
દુધ નેસલનું.	૨૦ ૦ " ૨૧ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બસ્તા એકનું	૪ ૬ " ૫ ૦	

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has, consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments in thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,
Tallis Street, London. E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION," said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has misread it" added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

સાઉથ આફ્રિકાના હિંદી વેપારી તથા

બીજા ધંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનમાં વાર્ષિક બહેરખબર આપનાર સંઘળા વેપારીઓનાં નામ તથા ઠેકાણું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર ફીથી દાખલ કરેલાં છે. નવી બહેરખબર આપનારા ગ્રાહકોના નામ પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવા આવશે.

નાના વેપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ જેઓની બહેરખબર વરસને મટિ આ છાપામાં નથી તેવા ગ્રાહકોનાં નામ આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી છે. આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે દરેક વેપારી તથા ધંધાદારી (જેવકિ સોની, સુતારી કામ કરનાર, ટાંક બનાવનાર, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો સાલ લઈ શકે.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયનની પુસ્તક-નકલ ઇન્ડિયન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી. સંઘવી ૨૦૧ ઓ સ્ટ્રીટ, તથા બી સન બ્રૅડ ટાબેકો વર્કસ, ૧૬૪ ઓ સ્ટ્રીટમાંથી ત્રણ પેનીના કામથી મળી શકશે. પાસ્ટ મારફત ૪ પેની, ટરાંસવાલ અથવા ફેપ કોલોનીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીવાય નીચેના ઠેકાણેથી પણ મળશે

પોર્ટ ઇલીઝબેથ—ગ્રીકમદાસ ધર્મસે.

પ્રીટોરીયા—મી. પી. એમ. નેશી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટર્સબર્ગ—મી. એમ. ખડેરીયા,

બોક્સ ૧૧૦.

બોક્સખરમ—મી. એચ. આર. દેથાઈ,

બોક્સ ૨૫૫.

ક્રીબરલી—મી. તુલબરામ ડી. ત્રિવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાગેઆબે—મેસર્સ વૃન્દાસ લાલચંદ

ની કુ. બોક્સ ૧૬૨.

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

મકાનની બદલી.

ડા. નાનજીભોઈ કનસલ્ટીંગ ફર્મ શ્રી ૬૮ ડાહીયા માંથી બહી વેરક સ્ટ્રીટમાં સુરવી મરજીના મકાનમાં મોરલીયન કેમીસ્ટને ત્યાં રાખવા માં આવેલ છે.

ન્યુક્લેર લોન્ડરી.

સનક દુધલની વલી પ્રેમા નેશીને જે ૬૪ બાબલ સલી કરી હોય તેનો ખુલાસો ૧૦મી નવેમ્બર સુધીમાં થશે. પછી નહીં થાય. ૨૮ પ્રેસીડેન્ટ સ્ટ્રીટમાં બી. કે. પટેલને લખવું.

Sullman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલમાન ઇસ્માઈલ મીઆની કા. બહારના માણસોને રહેવાની વીજરેની સમવડ સારી સમવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Ravenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોલ્ફસો.

સ્વાયર મિલકતના એજન્ટ.

બહેર હરણાણથી જમીન વેચનાર, સર
હરી આપણીદાર અને મીલકતની કિમત
બાંધનાર. હાપીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ,

રેડ ૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

મકાઈ, બીન્સ, બોંચરોંગ, બુવાર

વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.

પદ્, વાવવાના પટેલા, બોટ, જનાવરો
નો ચારો વગેરેના વેચનાર.

વાવવાના ફરેચ આરબીરોંગ પટેલા
નેટ ૧૬ રતલના કેસ ૧ના ૮-

બોરડર સાથે પદસા મલેષી ટરબન
સ્ટેશનથી ચકાવી આમવામાં આવશે.

માફસ અને કુદ,

ફાયર સ્ટેશનની સાથે.

પાછન સ્ટ્રીટ—ડરબન.

ધી કમ્પન ઓલ સુપરમાર્ક.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, ડરબન.

વિભાગી તથા દેશી કોલસા અને બલતલુના
લાકડાં-મુદા તથા જાપાન-સરતા દર,

બાકસ ૭૫ ટેલી. સરનામું 'દરાંસવાલીઆ'
ટેલીફોન ૬૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce

Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 4,

Tel. Address: "NAIDOO,
ROBERTSON, & CO."

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

Field Street,

DURBAN.

Also at the head Office for S. A.:— And at:—

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

છપાય છે.

છપાય છે.

જેલનાં કાવ્યો.

તા. ૧૫ નવેમ્બરના રોજ બહાર પડશે.

ક્રાન્સવાલના ખુની કાવ્યનાં તથા જેલનાં જે કાવ્યો ઈડિઅન એપિનિ
અનમાં બહાર પડ્યા છે તે બધાંનો આ પુસ્તકમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

આમાંનાં કેટલાક કાવ્યો એટલાં રસીક છે કે જે જે અઠવાડીયાના ઈડિઅન
એપિનિઅનમાં તે છપાયાં છે તે અઠવાડીયાની નહલો ખાસ વધુ અપવા જતાં
બધી ખપી મળે છે.

કોમલ એક શીર્સીંગ.

પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ક્રાન્સવાલ તથા કેપટોવોનીના સ્ટાંપ સ્વીકારવામાં આવે છે.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

1 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"

JOHANNESBURG

**Imperial Cigar Manufacturing
Co.,**

TOBACCONISTS

171 Urgeant Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 10.

Tel. Add. 1 "POSBARDAR"

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કમીશન

એજન્ટ.

બેક્સ ૧૦. ૧૦૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Telephone 354

જી. વીલીઅમ્સ

એક્ટસ આરકેડ, ચાર્લીનર સ્ટ્રીટ, ડરબન.

વડીયાળ રીપેર કરવાના દર બીજી

કોઈ પણ જગ્યા કરતાં ધણુજ સરતા છે.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

At the Corner Commissioners' & Fountain Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.
Box 4 Tel. Add.: "BHANA."
ਮੇਸਰਜ਼ ਐਚ. ਐਮ. ਐਸ. ਪੀ. ਪੀ. ਰਸਟ.
ਐਮ. ਐਮ. ੨੨੨.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of
Rugs, Blankets, Drapery, Hosiery, Clothing,
Hardware, Solderware, Furniture, Grocery,
Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.
A trial Solicited.
Tel. Add.: BRGDAD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA." P.O. Box 35.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square,
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GARY STREET, (Camroodeen's Buildings)
Tel. Add.: "AJMERES" Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jubbey & Swabjee Bros. Durban.
ਭਾਗ ਸ਼ਾਹ ਫਰੀਦ ਭੁਲ.
ਮੇਸਰਜ਼ ਮੁਕੁੰਦ.
1੨੯, ਫਰੀਦ ਸਟ੍ਰੀਟ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Cotter Fittings,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1120, Johannesburg.

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 262.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban. 25

SUN CIGARS, SUMATRA CIGARETTES
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "Postlandst."
Telephone 864.

ਸਰਸੋਤੀ ਅਤੇ ਬਿਧੀ ਮਾਲ.
ਸੁਨ ਸੀਮਾਰੇਟ, ਸੁਮਾਤਰਾ ਸੀਗਰੇਟ ਫਾਰ ਵਲ
ਵੀਰਜੀਆ ਟੋਬਾਕੋ ਅਤੇ ਸ਼ਾਗ ਟੋਬਾਕੋ ਦੀਆਂ
ਫਰਮਾਵਾਂ ਮਲਕੀ.
ਸੁਨ ਫੋਰਡ ਸਟਰੀਟ ਪਰਟੋਰੀਆ.
1੬੪ ਗ੍ਰੇ ਸਟ੍ਰੀਟ, ਦੁਰਬਨ.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG.

Vrajdass & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 93. Laurence Marquies

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 45. Telegraphic Address: "KHOTA."
HEIDELBERG. TRANSVAAL.
Branch:—KHOTA & CO., NIGEL.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 45 Tel. Add.: "SULIMAN."
VOLKSRUST

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેનસી.

હોલસેલ ને રિટેલ મરચાંદા.

હિંદુસ્તાન શાસરી જથાળાંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે કાચે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ ધી પેરમંદરતુ તથા કમરતી
નું સરસ આવજ-ચોખું મંધીઆણું -જય
મધ. અગમ્યોશ કરી જુઓ.

STAND 512, 1715 Street, VREDEBORG,
Box 6031, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યાને સયતે પૂરાણી
નાગકા વિમાની ઓફિસ.

સ્વાગત-વૈદે ૩૧,૦૦,૦૦૦.

મર્જી કનેસે કમતીમે કમતી માવ મિલે
ફનીયામાં કોપી જુની આવના વીમાની
કોશીસ. નેની જુની પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી નજાવવાથી કોશીસ, કોશી માફ કારો
મળી શકો.

1. માલિકીમાં પ્રતિષ્ઠિત ગેરુમ્પુ પ્રતિષ્ઠિત, મા
તુલ્યકારમાં ગેરુમ્પુ પ્રતિષ્ઠિત, માલિકીમાં પ્રતિષ્ઠિત, મા
પ્રતિષ્ઠિત, માલિકીમાં પ્રતિષ્ઠિત, માલિકીમાં પ્રતિષ્ઠિત, મા
પ્રતિષ્ઠિત, માલિકીમાં પ્રતિષ્ઠિત, માલિકીમાં પ્રતિષ્ઠિત, મા

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

JAMESON & Co.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂઢરના તારના કંપની, લીમીટેડ.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરના દર.

રૂઢરની કંપની કોઈપણ કોઈને માટે હિંદુસ્તાન, જપાન, યુરોપ, આસ્ટ્રેલેશીયા અને
અમેરિકા તાર માલિકી સહે છે. નિયમિત ધરાકોને દર સહેલા દીઠ એક શીશી અને
કોપી રીસેટ આપવામાં આવે છે.

રૂઢરની કંપની તાર અથવા કોઈપણ દુનિયાના કોઈપણ જગ્યાએ પેસા મેલથી સહે છે.
રૂઢરની કંપની તાર મેલકલનાર તથા લેનાર પછીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પછલા લેવામાં નથી આવતા. રૂઢરની આજ કોઈ કોઈ તે
કોઈ રીતે સંપૂર્ણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોઈ સંપર્કમાં તાર લેવા તથા
મેલકલમાંથી થઈ સરતે દર કામ કોઈથી સંપાદ્ય છે.

જમી રૂઢર કોઈકમાં આવેલા તાર રૂઢરની કંપની તેના અરજ કરી લેનાર પછીને રીસેટ
વા કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.
મિલેન્ડર, રૂઢરની ઓફિસ, અથવા રૂઢરની એજન્સી,
રૂઢરની એજન્સી, સેન્ટ-જોહાન્સ સ્ટ્રીટ, મી સુરતર હાઉસ,
ટેલોર ઓફિસ, કેપટાઉન. ક્રીસ્ટીનર સ્ટ્રીટ,
૫૨, રીસ્ટ સ્ટ્રીટ, મેલબોર્ન.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,
GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

CABLE ADDRESS: "NANJEE DULABH"

P.O. Box 141, LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add.: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 119 Tel. Add.: "CAJEE"

148 Church Street, MIDDELBURG.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Hotel
Leaves on our farm at Uingeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St, 219 & 223 Uingeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOORASANY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

8 Jones Street,

KIMBERLEY

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 BROAD WAY.

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, November 16th, 1907.

No. 46.

P.O. Box 126.

Telephone 316.

MAHOMED CASSIM CAMROODEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

W. VAN SCHOOR & Co.,

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce
received for sale on Cape Town Market,
on commission.

PROMPT SETTLEMENTS

References: Mr. J. V. S. Dreyer the Market
Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)
Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,

VERULAM

A. Tomaselli & Sons,
MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on
commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest
Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel. Add:

"SURYA/ER."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

923.

110, Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110, Field Street, Durban.

સ્વદેશી કેરીના રસના ધોન.

આ રસ તે તાજા કેરીના રસમાં જરા ફેરડે નહિ.

પુછા:—મહેના અને ખડેરીના બધાં.

બોક્સ ૧૬૦, પીટર્સબર્ગ.

ચારખંડરતુ' ખુશબોદાર થી

લખો:— ડી. કી. ધુપેલીઆ,

બોક્સ ૫૦૭, ૩૨મત.

જમ્નાજી માલના વેપારી.

તમકુ, બીલીસ, મકાઈ, દુધી વગેરે વગેરે કાચાણી
દારવીજ દરો અખાણધ તેમજ પરમુલુ સમસ્ત લખ
બી ડીલીયરી કરુણમાં આવે છે. વધારે માગત ખરે
નિયમે સરનામે પુછાવી ખબરી કરો બરે.

Tel. ૫૬, Gandhi, એ. એ. ચાથી, તેમજ
A. H. Gandhi, Tongaat.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસટર્ડ ઓઇલ (કકુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. B. MAYET,

54 Outpost Road, Durban.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઇડપ આલની
સ્ટીમર

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી જશે.

સીધા મુંબઈ

અમસીંગા ૪૫૦૦ ટન આવતા માસમાં

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

અમફુલી ૩૩૦૦ ટન તા. ૧૮ નવેમ્બર

નાર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર

નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઓર મુલ્યવત્ત જાનેવાલી મોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાનાં હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

અમફુલી ૩૩૦૦ ટન તા. ૧૮ નવેમ્બર

સીધા મુંબઈની સ્ટીમર.

આ કંપનીની આગમોટ શીરસ્તા મુજબ દરેક મહિનામાં મુંબઈ સાથે અત્રેથી નીકળે છે, તે મુજબ સ્ટીમર અમસીંગા આવતા માસમાં મુંબઈ સાથે ઉપડશે. મુલક જનાર ભાષ્યોએ તમયાર થઈ રહેલું. નહીં તારીખ પાછળથી જણાવશું.

ડેલાગોઆમેથી આવતા પાસેજરોને કોઈ પ્રકારે જરા પણ ઈન ન થાય તે વીશે ખાસ પુરતો બંદોબસ્ત સખવામાં આવ્યો છે. દરેક વાતની પુરી સુખાકારી મળશે. ડેપુટીએન્સીથી (એ લેનની આગમોટમાં મુલક જવા માટે) મેલ સ્ટીમરમાં આવતાં પાસેજરોની સગવડને સાથે અમારો એક માણસે હરવખત મેલ સ્ટીમર આવશે તે વેળા હાજર રહેશે, અને મુલાકાત લેશે. એટલે કેપટાઉન, પોર્ટદલ્હીઝામેથ અને ઇરટ સંકનથી મેલ મારફતે આવતા પાસેજરોને કોઈ વાતની અગવડ પડશે નહિ. તેમજ મેલ સિવાય બીજી આગમોટમાં કોઈ આવનાર હશે અને અમને તારથી ખબર કરશે તો તેમની ખબરદારી માટે પણ માણસને મોકલશું. પાસેજરોને કોઈ વાતે ખ્યાલ પડશે નહિ.

એ લેનની સ્ટીમર અમફુલી જે તા. ૨૩ અક્ટોબરની સાંજના મુંબઈ સીધી રવાના થએલી એ આગમોટ તા. ૭ નવેમ્બરના એટલે રમજાન શરીફને ૩૦મે ડોન્ટે સહી સલામત મુંબઈ પહોંચી ગઈ છે. ઇસલામી ભાષ્યો કે જે એ આગમોટમાં ગયા હતા તેમને ઇદ જેવો મુબારક તહેવાર મુંબઈ સહેરમાં ગુબરવાને વખત મળ્યો છે. વધુ ખુલાશા માટે લખો અથવા જાતે મળો.

King & Sons,
West St. Durban.

M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59.
Durban.

મેસરસ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસરસ એમ. સી. આંગ્લીઆ કંપા.
૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.
ડેર્બાઇન નં. ૬૩૭ ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,
JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moola,
Box 24

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodsen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 24.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewla
Randeria, 21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
O. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomal Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hassam,
Bombay House,
Amod Ismail Essack,
Box 10,
Cassim Suliman,
Box 27,
O. R. Moola,
Box 15.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HOMAJGY IDOLAY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoozen Motun,
Box 92.
NARJEE DULABIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VILADAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ANOOLAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. O. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhanna Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupolia, Agent,
Box 507.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motula,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
JALBHOT & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 380 Pine Street.
J. S. Malan Khornla
143 Grey Street
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tolmeconist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta,
Box 330, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 154, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valadhi, Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
O. K. D. PILLAY & Co.,
Box 13, 133 Grey Street.
P. V. Sanghavi & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)
Mandrajasing,

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbhui,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazura Singh,
Box 292.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 82.
A. M. BHAT,
Box 44.
Abdoolia Camroodeen,
Market Square,
V. RANGON & BRO.,
Box 116.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAT & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANAY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5999.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.
SULMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DHANJI MORAR,
Box 4931.

DOOKHI TELI,
Box 4980.

FAKIR KALIAN,
Box 4031.

GOWIND DULABH,
Box 6031.

GOWIND MOWJI,
Box 6300.

LARIJIAN MAOHU,
Box 5999.

MORAR BHILSA,
Box 5999.

PARBHU HIRA,
Box 5999.

PEMA JELIAN,
Box 651.

RATANJI KALIAN,
Box 5999.

Ratipalsing,
Box 5999.

D. M. SURATI,
Box 6031.

Vanmali Gosai
Box 6031.

KIMBERLEY

Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.

AMEER MAHOMED,
1 Broad Way

S. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.

KHANDOOHAI & TOLJAHAM,
Box 382, 73 George Street.

Mahomed Ally,
29 Strachan Street.

V. SAMY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Barday.

25 Brett Street.

Ebrahim Adam,
Dennis Street, Malay Camp.

S. Nadarason,
Fruiterer & Confectioner,

45, De Beers Road,

Rahim Jiwa,
Brett Street, Malay Camp.

KLERESDORP

Patel & Co.,
Box 198.

YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTABHAI,
Box 33.

Essop Ebrahimi Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.

Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,

Box 84.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.

Kalan Laloo,
Box 391.

SOLIMAN EBRARIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.

VANMALI KOVA,
Box 294.

LOWER TUGELA

Ismail Vadse & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davey,
Bond's Drift.

MAFEKING

Cassim Soomar,
Box 61.

Goolam Ally,
Box 41.

Kajee Bapoo,
Box 70.

O. Willman,
Market Square.

MIDDELBURG

(TRANSVAAL).

A. E. BHANRA,
Box 35.

L. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.

DAWOOD ISMAIL,
Box 160.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
Box 9.

PIETERSBURG

Abdul Latib Ali & Co.,
Corner of Joubert and Deven-

ish Streets,
Box 9.

AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.

A. Gokaldas,
Merchant & Baker,

Box 170.

Hassim Moti & Co.,
Market Square,

Box 140.

MEHTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.

A. M. Bhyat,
Box 24.

P. P. RUST (TVAAL.)

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEPSTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.

ABDOOL RAHMAN,
Box 12.

S. D. BOBERT,
Market Square.

MOOSA HASSAN.

M. E. Nanaubhai,
Box 55.

PRETORIA

Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,

156 Prinsloo Street.

Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.

Hajee Hameed,
Box 37, 348 Prinsloo Street.

Mahomed Aha,
Box 498, Prinsloo Street.

Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.

V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.

TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.

G. P. Vyas, Agent,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMOND

M. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.

ROODEPOORT

Ahmed Khan,
Box 92.

ROBERTSON

K. M. Naidoo & Co.,
Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
Box 50.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji Oiga, Bafolia.

Nanji Ghola, Simbafi.

Katidas Klunn, Madopi.

STANGER

G. O. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.

M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
Box 14.

Ebrahim Amod,
Box 44.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
Railway Street,

R. Kalpee & Co.,
Railway Street.

Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
Wick Street.

BABU TALWANTING,
54 Wick Street.

Dhanjee Ramjee,
50 Wick Street.

Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,

22 Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,

Box 72, Frosterley Estate.

Raghuveer Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.

Raghuveer Devjee,
Goldsmith,
Soolhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSBUCH

E. A. BHADHA,
Box 98.
ESSOP SOUMMAN,
Box 45.
G.R. MOOLA,
Box 1.
Vanmali Morar,
Box 13.

VRYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khon,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.
Joossab Hussain & Co.,
P.O. Box 6.

WARMBATHS

M. E. NAGDER & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 762. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

**ઈંદરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો**

(અંગ્રેજીમાં)

અમરદ ગીતા (મીસીસ બીસેટ દ્વારા) ૦-૧-૦.
રામાયણની વાર્તા (જે. એલ.
પી. હિસમસ) ... ૦-૦-૬
એ જુદા એક ઇસ્રાઈલ મીસનોમર
મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ
પુસ્તક 'ધી એશીઆટિક ડેનર'
૫૧ થી ટ્રાસીનીંગનો રહીયો. ૦-૦-૬
કાવ્યા સામે યજ્ઞની દુરજ ... ૦-૦-૩
ટપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ્ટ
ટેન્ડ ખર્ચ પેની ૧ જુદું.
મળવાનું ટેકાણું.
ઈંદરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફીનીક્સ નાતાલ.

વધવકલપતરૂ.

તદુરસ્તી અને વેલક જાનની દરકાર હોય
તો વાંચો "વેલકલપતરૂ" માસિક. બાર વર
પછી દરમસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મહત્ત્વે
ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ટેકાણું
સાફ અક્ષરે વગર જરૂરશકર લીલાધર,
રોચીરોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના દાખલ મહત્ત્વ મોકલવામાં
આવશે. લવાજમ પોસ્ટેજ સહીત ૩/-
તથા બેટનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની
અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વિગત
માટે આ પત્રની એડ્રીસને લખવું.
જમદ જરૂરશકર લીલાધર
ગુજરાત આર્ય ઔપચારીક અમદાવાદ.

"Indian Opinion"

**Directory of Indians
in South Africa.**

It is our intention, if possible, to publish a unique Directory, containing the names of Indian traders and others who have permanent addresses in South Africa and who have business connections, but such a Directory cannot be issued without the co-operation of those readers of INDIAN OPINION in its struggles and progress, and who believe it to be a medium of healthy instruction and education, among British Indians in South Africa. If on forms given below our readers will send us the names of those who wish them to be included in the Directory as early as possible, it will materially help. The directory will be at once a mercantile guide, and, therefore, of considerable commercial value, it will facilitate inter-communication between Indians in South Africa, and its existence cannot but give importance and status to the community.

Merchants and others, who wish to take advantage of this splendid medium for advertising, should write for particulars and charges.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી.

અમારો વિચાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી જાપવાનો છે. આ ડિરેક્ટરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા ગાયુ રહેનાર દરેક હિંદીનું નામ ધંધો તથા ટેકાણું જે તે અમને મોકલશે તો આપવા અમે તૈયાર છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં આખી કામની અમને મદદ મળે તોજ નીકળી શકે તેમ છે. એટલે કેટલાક મદદ કરનાર "વોલ્ડટીયરો" નીકળી પડશે એમ અમે હિમેદ રાખીએ છીએ તેમાં જોજામાં જોજા ઇશ હજાર નામ આવી શકે એવું અમે ધૃત્વિએ છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં મદદ કરનાર અમને નીચે બતાવેલું ફોર્મ કાપી ભરીને મોકલી આપવું. તેમાં અક્ષર સાફ લખવા મહેરબાની કરવી. દરેક ગામમાં પવના હેતુઓ મહેનત કરશે તોજ અમારું આ સાહસ પુરું થાય તેમ છે. તેમ દરેક વેપારી, દરેક ફેરીવાળા, દરેક મહેતા, સ્વતંત્ર ધંધો કરનાર કે નોકર હિંદી જે પોતાનું નામ દાખલ કરવા માટે તે વગર પૈસે દાખલ થઈ શકશે.

આ ડિરેક્ટરી કહાડવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેવી ડિરેક્ટરીનો મોટો રાજ્ય પ્રકરણી ઉપયોગ થઈ શકે. યાદ રાખવું કે જે કોઈ બહાર પડવા માટે છે તેમાં આવાં સાધનો જરૂર હોવાંજ જોઈએ. ડિરેક્ટરી માત્ર વેપારીને કામની છે એટલુંજ નહિ પણ તે કેળવણીનું સાધન થઈ પડે છે.

જેઓ અમને મદદ કરવા તૈયાર હોય તેઓએ અમને લખવું. તેઓને ફોર્મ મહત્ત્વ મોકલવામાં આવશે. બધાં ફોર્મ ભરાઈને અમને જેમ બને તેમ વહેલ મળવાં જોઈએ. ડિરેક્ટરીનાં નામ માત્ર અંગ્રેજીમાં આપવામાં આવશે.

આ ડિરેક્ટરી બહારખર્ચ આપવાનું ઉત્તમ સાધન છે. બહારખર્ચના બાવ અમને લખવાથી મળી શકશે.

Kindly cut out this portion fill in the blanks, and return to the Manager INDIAN OPINION, Phoenix, Natal. PLEASE WRITE CLEARLY.

Full Name.....

Address (to include postal, residential, and telegraphic address wherever available).....

Occupation.....

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, NOVEMBER 16TH, 1907

No. 46

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
A Grisly Report	473
Yet We are Loyal	474
A Frank Avowal	474
Cape General Dealers	474
The Canton Hall Meeting	475
OTHER ARTICLES:—	
Socrates as Passive Resister	475
London Mahomedans' Protest	475
Passive Resistance	476
Cape General Dealers' Licences	476
Indentured Indians in Natal	477
Natal Indian Congress	477
Ram Sundar Pundit	478
Ram Sundar Pundit Interviewed	479
Deadlock with the Municipal Bill	479
Home Opinions on the Transvaal question	480
Report of the Protector of Indian Immigrants	480
The Malaria Fiend	481
A Chinaman's Suicide	481
Johannesburg Jottings	482
Late News	482
CORRESPONDENCE:—	
Another Repentant Renegade	481

Indian Opinion

SATURDAY, NOVEMBER 16TH, 1907.

A Grisly Report

At last the Report of the Protector of Indian Immigrants, for the year ended 31st December, 1906, has been issued—in November, 1907. Doubtless some good but occult purpose is served by the delay—possibly, lest the perusal of the Report should strike too sudden terror into the hearts of humane men, if they were to read the pitiful statistics of events that had happened so recently as, say 3 months before. Whatever the real object, we may reasonably hope to receive the Report for the current year not later than March, 1909.

Let us now turn to the Report itself. So far as we are able to judge, it consists mainly of apology and omissions. On the one hand, we are bidden to congratulate ourselves upon the fact that the death-rate from malarial fever amongst indentured Indians is approximately two-thirds that amongst free Indians; on the other, we are not given a single word of explanation of the enormous suicide-rate. Practically the only item of adverse criticism of the employers' side of the question is the Protector's complaint that the Medical Officers appointed under the Act are the nominees of a Band representing only employers of Indians. An analogous argument could well be

used with reference to the appointment of the Protector himself.

We propose for the present to discuss four matters only arising out of this Report: deaths, accidents, suicides, and venereal disease.

Considering only the population in the Colony introduced at the public expense, we find that the death-rate has risen from 14.77 per thousand, in 1897, to 25.61 in 1906; in other words, it has almost doubled. The figures for the last five years are:

	1902	1903	1904	1905	1906
	20.29	20.79	18.21	19.81	25.61

The high figures for 1906 are largely due to the ravages of malaria and its sequelae. It appears, also, that the death-rate amongst free Indians is rather higher than amongst the indentured Indians, probably due to the fact that the employers are bound by law to take care of their indentured employees, whilst the free men, rejoicing in what amounts to a special annual tax of £7 per head, are left too impoverished to pay for the medical attendance that is only too necessary to-day, especially in the Coast districts. We must not forget, too, that the Government cannot spend a penny-piece to combat malaria.

In 1905, the number of deaths from accident amongst free Indians was 3.8 per cent of the total deaths in that section of the population; amongst indentured Indians, it was 5.9 per cent. In 1906, the percentages were 3.8 and 5.8 respectively. There seems to be a remarkably wide margin between these accident rates. How is it that indentured men are more prone to deaths from accident than free Indians in the ratio of 155 to 100? They are of the same race, the same habit of life, the same manner of thought. Is it that the risks on the estates and the mines are so enormously high as to make it half as perilous again for a man to labour under indenture as it would be were he free? Will the Protector proceed to investigate these figures a little more closely than heretofore?

Even a superficial perusal of this Report and its medical appendices makes it apparent that venereal disease is on the increase, and is, in any case, very prevalent. The Deputy Protector reports that he has "always tried to impress on employers the necessity of not placing more than three or four single men in one room, as the distinction in caste leads to trouble." These constant efforts on the part of the Deputy Protector, and the existence of Mr. Barnett's "pigsties," lead one to suppose that other troubles arise from lack of accommodation besides caste differences. It is notorious that the indenture system everywhere leads invariably in the

direction of sexual vice and the disorders consequent thereupon. If for no other reason, this iniquitous system should be ended without delay. Indians are at least as moral as most men under normal conditions. How is it that so grave a scandal exists in this Colony, if the system itself be not at fault? We fear that this aspect of the problem is beyond the powers of the Protector to deal with.

For several years past we have dealt with the suicide returns. Below we give statistics covering five years that speak for themselves:—

	T. P.	T. S.	P. M.	F. P.
1902	78,000	26	333	49,100*
1903	81,390	31	381	51,259
1904	87,980	20	228	55,990*
1905	94,499	15	370	60,123
1906	101,963	40	392	61,142

	F. S.	P. M.	I. P.	I. S.	P. M.
1902	8	161	28,900*	28	624
1903	8	156	30,131	23	763
1904	5	89	31,990*	—	469
1905	15	249	34,376	20	533
1906	13	213	40,821	37	661

The enormous disproportion between indentured suicides and free Indian suicides is absolutely horrifying. The increase in the latter class for the last two years is easily accounted for by the general depression, the hardship of having to pay £2 per annum out of a diminishing income as the price of freedom, and the debilitating effects of malaria and its aftermath. But, except for the last of these causes, the indentured Indian is free from anxiety, whilst his death-rate from malaria is only two-thirds that of the free Indians. What is the cause of the discrepancy? We have taken the trouble to secure figures from official returns in other places for purposes of comparison. The suicide rate of Paris is higher than that of any other city. The last figure procurable showed a rate of over 400 per million persons living. The suicide-rate for the Kingdom of Saxony is the highest of any European territory. It was, in 1887, 392 per million. In 1906, the rate for London was 113. In 1905, the rate for England and Wales was 104. In 1906, the rate amongst European in Natal was 168. In 1905, the rate amongst Europeans in the O. R. C. was 16. In 1906, the rate amongst whites in Johannesburg was 370, and amongst coloured was 80. Compare any of these figures with the rate amongst indentured Indians in this Colony, and it is obvious that a terrible condition of affairs exists here. How comes it that, in an in-

T. P.	Total Indian Immigrant Population
T. S.	"Suicides"
F. P.	Free Indian Immigrant
F. S.	Free Indian Suicides
I. P.	Indentured Indians
I. S.	Indentured Indian Suicides
P. M.	Per million living
	* Approximate figures

dustrial centre like London, where the strain and stress of life is enormous and increasingly unbearable, the suicide rate is one-sixth of the rate on the Estates and in the mines of Natal. And this only represents the cases of actual suicide. What of the unsuccessful or frustrated attempts? We have again and again demanded an impartial Commission of Inquiry, in justice to all parties. The Commission should consist of the Medical Officer of Health for the Colony, the Protector, a nominee of the Trust Board, and a nominee of the Natal Indian Congress. We earnestly hope that the Congress will not rest until such a Commission has been appointed. To-day Natal is under a cloud, from which this Colony will not emerge until the suicide-rate has been investigated and scrutinised as thoroughly as the public conscience should demand.]

Yet We are Loyal

"THE KING can do no wrong" is a legal maxim whose validity one often sees illustrated in ordinary life. Indians throughout South Africa sent on the 9th instant humble congratulations to His Majesty the King-Emperor. We think that they did well in keeping up their tradition. It was a courtesy they owed to themselves as people belonging to an ancient and glorious civilisation. But, in doing so, they also paid homage to a sovereign who has done no wrong to his subjects, and who is truly the first gentleman in the Empire.

It would, however, be wrong for us not to allude to an incident that happened in Durban when the wording of the message was being discussed. Three ex-Presidents of the Natal Indian Congress, well-known and old-established merchants of South Africa, gravely and seriously remarked that, if a message was to be sent on behalf of Indians in Natal, it should contain a statement to the effect that, though the Indians wished well to their sovereign, they were sore at heart and felt that they had no earthly king who was a symbol of the Divinity. The rider was rejected by the good sense of the other elders of the community, on the ground that its loyal wish was and ought to be an expression independent and in spite of their sufferings. Indian loyalty was loyalty that required no *quid pro quo*. But, if the rejection of the rider showed good sense, we will not take it upon ourselves to assert that the rider was an exhibition of want of that virtue. The intensity of feeling required an outlet. Whilst the 9th of November was a day on which other citizens of the Empire were rejoicing, Indians were plunged in grief. The meeting in Durban had before it the news that a Hindu Priest was arrested practically for committing the crime of exhorting his co-religionists to fulfil their religious duties; Mahomedan British subjects who

wanted to visit holy Mecca for the Haj could not get from the Transvaal Government passports enabling them to pass through Arabia; and that that Government had decided to challenge the right, hitherto undisputed, of Indians to trade on proclaimed goldfield areas such as Johannesburg, Krugersdorp, and other districts in the Witwatersrand. Was that to be a triple gift from their monarch to their fellow-countrymen in the Transvaal? Was the Royal birthday to be a reminder to Indians of a violation of their religion and their vested rights? The three ex-Presidents brought these points out forcibly and bitterly, and then, with oriental resignation, they exclaimed "We have said our say: you may now send the message."

As lovers of the Empire, our duty lies in drawing attention to the above remarkable incident, and asking the Transvaal Government whether the gift of the Cullinan Diamond is a token of real regard for the Empire of which they are a part, or whether it is an empty pretence of loyalty—a pretence that covers under it a repudiation of some of the responsibilities of British citizenship.

OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE

A Frank Avowal

telegraphed last Friday that the Colonial Secretary had refused to grant passports to certain two Indian merchants who were intending to leave the Transvaal in order to perform the Haj. One of these gentlemen is the brother of the Chairman of the British Indian Association. Both have been brought up in the faith that the British Raj was able and willing to afford them protection in whatsoever portion of the world they journeyed. They applied to the Transvaal Government to issue passports to them as they intended to travel in foreign lands, but were asked whether they had applied for registration under the new law. They replied through their attorney that they did not observe any connection between the two matters, but that they had not made application nor did they intend to. A prompt reply was returned refusing the passports. There could be no possible doubt as to the bona fides of the applicants. Both were old Indian residents of the Transvaal, and it was the easiest thing in the world to identify them. But the Transvaal Government, having decided to refuse protection to British Indian subjects of the Crown in a British Colony, further decided against the hypocritical course of asking protection for them from a foreign State. We are glad to observe that even the Transvaal Government have shown signs of some sense of shame in regard to their treatment of British Indians, quite unexpected though the demonstration has been. There is nothing like a frank avowal of Imperial responsibilities, and the equally frank refusal to request the courtesies

accruing from international relations on behalf of those whose miseries begin and end in British Colonial territories. We are glad to learn that the British Indian Association is already moving in the matter.]

THE "CAPE TIMES," OF THE 6TH

Cape General Dealers

inst., contains an interesting report of the proceedings of the last monthly meeting of the Cape Divisional Council, when certain Indian trading-licences applications were "considered." We reproduce elsewhere the extract referred to, together with a letter addressed to the Capetown paper by Mr. Phillip J. Porter, who had made application for these licences on behalf of certain Indian clients. The letter speaks for itself and needs no comment. Nor, for that matter, do the remarks of Mr. Gibbs, except that they may aptly be characterised as the most blatant rubbish and the most cruel misrepresentations of which a representative of the public could be guilty. Our Cape friends, no doubt, are greatly proud of their possession of the political franchise, and rightly so. But they do not appear to have impressed their European fellow-Colonists with their depth of character. Had they succeeded in doing that, then, franchise or no franchise, they would never have found themselves in their present parlous plight. We have never asked for the indiscriminate granting of licences, but have always accepted the principle that the closest scrutiny was necessary, and that every district or municipality should have the right to cry "halt!" in the matter of the issue of new licences, vested rights being respected. Overtrading is undoubtedly a great evil. All this notwithstanding, we have always claimed that, where licences are granted, the Indian applicant, other things being equal, should have the same chance of success as any other applicant. The granting or refusal of licences should decidedly not depend upon the colour of a man's skin or the country of his origin, if his manner of trading be reputable and he carry out the municipal, divisional, or district regulations imposed by law. Unfortunately, at the Cape, as in Natal, arbitrary considerations alone prevail, and principles of equity are disregarded. British Indians at the Cape are themselves largely responsible for this condition of affairs. With the warning example of Natal before them, they should have spent their last penny before they allowed themselves to be virtually robbed of their right of appeal to the Supreme Court. When this legislation was before the Colony, they were asleep, and awoke only when it was already too late. We cannot sufficiently impress upon British Indians in South Africa that, when they do sleep, they must do so with one eye open. They dwell in an armed camp, where every man's hand is against them. And what is worst of all, they

are utterly oblivious of what the future holds for their children as a consequence of their own inertia and blindness. They should realise, before it is too late, that what is happening in the Transvaal will overtake them too, unless they unite and offer a bold front to the enemy that is eternally hemming them in, and with a view to bringing about their utter ruin and destruction.

MR. AMER ALI AND THE MUSLIM RESIDENTS OF THE UNITED KINGDOM DESERVE THE HALL MEETING 360
The Caxton Hall Meeting of the Indian community in the Transvaal for their having championed their cause. It was a happy thought on the part of the Hamidia Islamic Society to send out a general letter to the Indian Mussulmans. The cablegrams show that the proceedings were enthusiastic, and that the meeting was attended by many prominent Europeans. It is a curious coincidence that the meeting should have taken place on the 9th of November, the birthday of the King-Emperor. What would have been the feeling of Mr. Amer Ali and his audience, had they known that, whilst they were pleading for justice and humanity on behalf of the down-trodden Indians in the Transvaal, that Government had already laid violent hands on an Indian priest. We are informed by Reuter that the speeches in denunciation of the Asiatic Act were punctuated by cries of "Shame" and "disgraceful." One way of dismissing this important meeting from consideration is to vote it down as the opinion of ignorant people knowing nothing of the local situation. Another way is to accept this opinion as being typical of the great dissatisfaction that permeates thousands upon thousands of Indians. Interpreted in the latter sense, the resolution passed by the meeting should command the earnest and sympathetic attention of the Transvaal Government. And, yet, we feel that, unless the Imperial Government makes effective representations, the authorities in the Transvaal will turn a deaf ear to anything that may be said by Indians, no matter how influential and well-informed they may be. Be that, however, as it may, one thing the meeting has undoubtedly done, namely, that the Mussulmans from all parts of the world feel that they should not sympathise and work only for their co-religionists, but that they should also extend the scope of their activity to the Hindus. This is a good sign and it shows that we are fast approaching a time when men will work for men, irrespective of nationality or religion.

INDIAN PATRIOTS. London, Nov. 13.—A Calcutta telegram states that Lala Lajpat Rai and Jit Singh, who were imprisoned for sedition propaganda, have been released, the Indian Government considering this the wisest course.

Socrates as Passive Resister

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

But when it became an obligarchy, the Thirty, having sent for me with four others to the Tholos, ordered us to bring Leon the Salaminian from Salamis, that he might be put to death; and they gave many similar orders to many others, wishing to involve as many as they could in guilt. Then, however, I shewed, not in word but in deed, that I did not care for death, if the expression be not too rude, in the smallest degree, but that all my care was to do nothing unjust and unholy. For that Government, strong as it was, did not so overawe me as to make me commit an unjust action; but when we came out from the Tholos, the four went to Salamis, and brought back Leon; but I went away home. And perhaps for this I should have been put to death, if that Government had not been speedily broken up. And of this you can have many witnesses.

Thus said Socrates to his judges when he was seventy years old. For him, when there was to be a choice between his conscience—what he knew to be good—and what the government of the day had ordered, and what he knew to be wrong, there was no hesitation even though it might have cost him his life. Indeed, his trial was a brilliant example of passive resistance. He had been preaching virtue to the Athenian youth. This tended to subvert the established order of thought and, therefore, established authority. Socrates was, therefore, charged, among other things, with having corrupted the Athenians. The penalty was death. Socrates preferred the poison-bowl and his independence to a life of servile and and superstitious obedience to human authority, even when it went under the name of government. "O Athenians," says our sage, "I honour and love you; but I shall obey God rather than you." At the same memorable defence, Socrates says of his most virulent and self-seeking traducers. "Neither will Melitus nor Anytus harm me; nor have they the power: for I do not think that it is possible for a better man than I be injured by a worse. He may perhaps have me condemned to death, or banished, or deprived of civil rights; and he or others may perhaps consider these as mighty evils. I, however, do not consider them so." Not many days after he uttered the memorable words, he died a peaceful death, discoursing on the immortality of the soul. The world knows to-day Melitus and his companions as murderers of a man almost divine, and Socrates lives for eternity. This passive resister, just after the sentence was pronounced upon him, delivered in his dungeon a discourse on the duties of a good citizen, and rejected the overtures of his friends to escape death by stealing out of the prison. Then, he was as hard as adamant and all respect for law and order. In Socrates, therefore, we have one of the greatest breakers and also respecters of law.

The essence of his teaching and practice was that it is lawful to disregard a law or order when it is against one's conscience, i.e., a higher law, but it is not lawful to try to escape the punishment that the law imposes for such disregard.

And such is the Indian position to-day in the Transvaal. Indians are law-abiding. They will, therefore, suffer all the penalties that the law they refuse to respect may provide for them. The test of good citizenship is not necessarily an acceptance of everything that law-givers may have to say. That would entail a travesty of good government, national stagnation, and destruction of the rights of minorities. But the minorities who consider certain laws or orders to be wrong must, by not resisting evil, suffer in their persons the penalties for a breach of those laws, until their sufferings have produced a reaction in their favour. Acquiescence in a law which is repugnant to one's notion of right is nothing but rank cowardice, for it shows disinclination to submit to physical inconvenience. Thoreau wisely said: "There are nine hundred and ninety-nine patrons of virtue to one virtuous man. But it is easier to deal with the real possessor of a thing than with the temporary guardian of it." And passive resisters are, beyond doubt, the real possessors of "the thing" when they have lost all, they have gained everything.

London Mahomedans Protest

Against the Registration Act

LONDON, November 10.
[A Mahomedan mass meeting was held at the Caxton Hall yesterday afternoon to protest against the Asiatic legislation in the Transvaal.

A large gathering was present, including many Europeans. The proceedings were very enthusiastic.

Ameer Ali, who presided, in the course of a speech said that in view of the far-reaching effects in India, the treatment of Transvaal Indians was a matter of Imperial importance.

The conditions were now worse than under the régime of the late Republic. They did not ask for the political franchise, or for unrestricted immigration, but merely humane treatment, as British subjects.

The meeting passed a resolution calling the attention of the Imperial Government to the disabilities of Transvaal Indians, especially the registration, from which even Kaffirs were immune.

It also protested against the invidious distinction of a religious character.

The recitals by the speakers of the lot of Indians in the Transvaal were greeted with frequent cries of "Shame" and "disgraceful." Reuter.]

✓ Passive Resistance

✓ And the Government "Explanation"

[In forwarding his version of the Government "explanation" of the "no extension" policy, the Pretoria Correspondent of the *Rand Daily Mail* says:—

It may be pointed out that the attitude of the Asiatics has not been altogether consistent. It is true that Mr. Gandhi and others, at the time of the mass meeting here, assured me that the finger-print system, especially where men of any education were concerned, was absolutely impossible to accept. But in the public dealings of their representatives, representation for concession in details was made, and as a matter of fact in many cases this was granted by the Government. But the position of asking for modification has now been abandoned, and one of absolute non-acceptance of the regulations taken up.

✓ Checkmated

[Mr. H. S. L. Polak, Assistant Hon. Secretary of the British Indian Association promptly forwarded the following reply:—

Your Pretoria correspondent deals with two sides of the registration question—the one is the alleged inconsistency of the Government in its administration of the Act, the other alleged inconsistency of the British Indian leaders in their opposition to it. I do not propose to deal with the former, and only briefly with the latter.

Your correspondent is in error in stating that Mr. Gandhi and other leaders have said one thing at one time and another thing at another time. The finger-print system is not in question at the present time, in view of the fact that the British Indian community is not contesting the regulations at all, but the law itself, which makes no mention of finger-prints. The whole struggle centres around the Act as a whole, and not on any matters of detail arising from it. It is incorrect to state that "in the public dealings of their representatives, representation for concession in details was made." The facts are that a firm of Pretoria solicitors made such representations on behalf of certain clients in four towns of the Transvaal, the said clients instructing their attorneys as private individuals and not in any representative capacity whatever. I may add that the majority of those on whose behalf the Pretoria solicitors addressed the Colonial Secretary have now registered, as they were all along expected and advised to do, and, notwithstanding their defection, the British Indian Association claims that the total number of applications for registration does not exceed 350 out of a total of several thousand of registrable Asiatics. There is but no inconsistency on the part of the Association or the

community as a whole. No official request has been made for any modifications in the regulations. No representations whatever have been made with any authority to the Colonial Secretary, and the opposition on the part of the community to the Law has continued without a break from September, 1906, its repeal having been insisted upon during the whole of the intervening period.

In conclusion, I would state that the private individuals who applied for certain modifications in the regulations have since withdrawn their requests, realising the futility of any such procedure whilst the immense majority of the community refuses to enter into any negotiations on such a basis.

P.S.—I have just received a telegram from Mr. Gandhi, who is temporarily absent from Johannesburg, as follows: "Never told anyone that finger-print impossible acceptance voluntary offer." Naturally, a discussion on the subject was impossible whilst the element of compulsion remained.—H.S.L.P.]

Cape General Dealers' Licences

Indian Licences Refused

Without a Hearing

At the monthly meeting of the Cape Divisional Council held at Capetown on the 5th inst., says the *Cape Times*, the following applications were considered for permission to apply for licences to trade as general dealers. Not much time was wasted in refusing the applications or referring them back for further information: Messrs. A. Abdool, Lansdowne-road, Claremont; M. Hassen, Klipfontein-road, Mowbray; M. Ally, Main-road, Retreat; R. Ludwig, Klipfontein-road, West London; G. Haidar, Lansdowne-road, Claremont; Sheik Hassan, Lansdowne-road, Claremont; E. Schöcher, Victoria-road, Plumstead; H. Saacks, Koeberg-road, Milnerton; S. Allie, Klooffontein, Black River.

Numbers 1, 2, 3, 5, 6, 7, and 9 were refused straightaway, and Nos. 4 and 8 were referred back. The Procedure was something as follows: The Secretary would read out the Sanitary Inspector's report on the state of the premises, usually to the effect that the ventilation needed looking into, the drains were bad, there was communication between the sleeping apartments and the shops and so on. Before Mr. Sorrie had read half a dozen lines, Mr. Gibbs would shout out "Not granted," and the other Councilors followed suit.

"Indians," said Mr. Gibbs with great energy. "I want none of them—none of that nationality! I'm not

in favour of these Indians coming here at all, and I would like to see as many of them as possible getting out of this country. They work the poor people out of this country, and I really think a good deal of the depression existing at this time is due to them. Why, they live on the smell of an oil-rag, and sleep on the butter. (Laughter.) I'll do everything possible in my power, whatever Council I'm on, to drive them out. Look at the Post Office returns, and you'll see that all their money gets sent out of the country."

The following letter has been addressed to the *Cape Times* by Mr. Philip J. Porter:

I have had occasion lately to apply for general dealers' licences, for Indians and others, to the several suburban Municipalities; in the majority of cases the licence has been refused, for no reason whatsoever, or simply because the applicant was an Indian or of some other nationality. In some instances my clients have been educated men, who could read, write, and speak English fluently. It does appear very hard that in a British colony these men, who are British subjects, and have gone to the trouble and expense of mastering the English language, to a certain degree, should be boycotted. They employ an agent, and go to considerable expense (as far as their small means are concerned) to endeavour to obtain a licence, and invariably meet with a refusal for no rhyme or reason. If there was a hard and fast law or bye-law on the subject they would then know exactly what they were doing. In fairness to some of these men, I would suggest that, in addition to the bye-laws re sanitary conditions of shops, ventilation, etc., that each suburban Municipality pass a bye-law to the effect that no licence of any kind whatsoever be granted in the name of any person who cannot read, write and speak the English language. The Municipalities would then be assisting the Government in a small way to enforce the Education Laws, and at the same time prevent a large number of undesirable migrating to this country. This mode of procedure was found to be very well in Germany, when that State was threatened with a serious invasion by the foreign element. Commending my suggestion to some of my "City Fathers."

A NEW INDIAN PAPER. November 7th was the date fixed for the first appearance of a new paper called the *Indian Age*, published in London. The new journal will deal with social, educational, commercial, and literary matters, and the subscription is 6/6 per annum. It is published at 311, Winchester House, Old Broad Street, London.

✓ Indentured Indians in Natal ✓

[The *Natal Mercury* of the 8th instant comments as follows on the report of the Protector of Indian Immigrants:]

The Indian population of the Colony at the end of 1906 is given by the Protector as 107,963. The census of 1904 gave the Indian population as 100,727, so that since April, 1902, to the end of December, 1906, the increase has been 7,236 souls. It has to be noted, however, that the Protector's estimate of the Indian population at the end of December, 1904, was 87,980, so that on his figures the increase has been 15,983. The discrepancy may be accounted for by the fact that there is a number of Indians in the Colony who have no place in the records of the Protector's Department, and, indeed, this is clearly shown by the difference between the census return of 1904 and that of the Department, Mr. Polkinghorne's figures at the end of the year being 12,747. The number of indentured Indians who entered the Colony in 1905 was 7,917; last year the total was 11,641, which is the greatest number ever imported in any one year, and at the end of December last the number of men still under requisition was 12,762. There is, however, a considerable increase in the number of Indians leaving the Colony on the completion of their indentures, and a much greater proportion than formerly are re-indenturing; and, indeed, a special note is made in the report of the fact that of those who re-indentured 306 men and 129 women had previously taken out licences to remain in the Colony as free Indians.

The £3 Tax

The tax of £3 per head on free Indians who desire to remain in the Colony is clearly having the effect of inducing a much larger number to voluntarily seek repatriation or re-indenture; but, as the report states, there were at the end of last year 16,209 licences unpaid. Between October, 1905, and December 31st, 1906, there were 21,043 men and women who completed their first term of indenture, and under the law, became liable to the tax if they elected to remain in the Colony as free Indians, but 8,131 of them were unaccounted for at the end of last year. Probably a considerable number of them went into the Transvaal and elsewhere; but making every allowance, it is evident that there is a want of a proper check on the movements of these people, and some laxity somewhere, when, out of 21,043 who became liable to pay the licence between October, 1905, and December 1906, only 1,834 paid, and no trace could be found of 8,131 of the remainder. The returns show that at the end of the year there were 40,821 Indians under indenture and 62,142 free Indians in the Colony, but to the latter figure must be added some 20,000 to 25,000 for Indians who en-

ttered the Colony outside the Protector's Department, so that the number of free Indians in the Colony at the present time is not less than 75,000. So far as natural increase goes, there is very little augmentation of the population.

The High Death-rate

Last year there were 2,657 births and 2,611 deaths, but last year the death-rate was abnormally high, owing to the prevalence of malaria of a serious type. The death-rate was 25.61 per 1,000, as compared with 14.77 in 1897, and it is a notable fact that the death-rate among the Indian population has been increasing during the past ten years, that of last year being the highest yet recorded. The greatest number of deaths in 1905 from any specified disease was 324 from pneumonia and other lung complaints, excluding phthisis, whereas in 1906 the heaviest mortality was from malaria, which claimed 537 victims out of a total death-roll of 2,611 persons.

Mr. Polkinghorne mentions that, apart from the men under requisition at the end of the year, there are at present few urgent calls for more hands, and other remarks in the report indicate that the Indian labour market is well supplied. This being the case, the question arises whether steps should not now be taken to seriously consider the abolition of all further importation of indentured labour.

Entry of Free Indians Practically Ceased

The entry of free Indians as traders, or in any other capacity, has virtually ceased, and the additions that have been made to the Indian population during the past few years have been entirely due to importations of indentured labourers. A larger proportion than formerly are returning, but a certain number will remain, even if they have to pay the annual £3 licence; but, as is evident from the figures, it is an impost which is not easily collected. There is, of course, the alternative of arranging with the Government of India for all future indentures to terminate in India. We firmly believe that this is a forlorn hope as the Government of India are not in the least desirous of facilitating immigration to South Africa.

Face the Question

Apart from the fact that there is a considerable demand for coolie labour from other parts of the world, and that notwithstanding the huge population, there is no great superfluity in India itself, the Indian Government has before it the fact that political capital is being made out of the treatment of Indians in South Africa, and they would have to face severe opposition, probably, if they considered any scheme to allow labourers to come to Natal to work for the better years of their lives, and then be returned to be possibly a burden on the

rest of the community. It is idle to cry out about the increase of the Indian population if we continue importing men and women at the rate of from 10,000 to 12,000 every year, and we have got to face the question of stopping it altogether, if we are serious in our desire to restrict Asiatic immigration. The proposed alternative is not a straightforward way of dealing with such a problem as the Asiatic question presents, and no better proof of this could be found than in the action of the Transvaal with regard to the Chinese, although provision was made in the law for the repatriation of every man of them.]

✓ Natal Indian Congress ✓

[A meeting of the Natal Indian Congress was held in Mr. Dawood Mahomed's hall, on the 3rd instant. Amongst those present were Messrs. Dawood Mahomed (President), Dada Osman and M. C. Anglia (Hon. Joint-Secretaries), Hoosen Cassim, M. M. Diwan, C. B. Mehta, Abdool Karim Hajee Adam, Moulvi Fateh Mahomed, Abdul Kadir, Dr. Nanji, E. M. Paruk, G. P. Gandhi, V. M. Jooma, E. Suliman Bros., and others.]

Mr. Anglia read the report of the previous meeting, which was duly passed and signed.

Mr. Dada Osman said that the meeting had been called to consider the advisability of sending a remittance to the South Africa British Indian Committee in London. He said that the Committee had rendered very useful service to the South African Colonies. He suggested that a remittance to the extent of £500 should be voted for the purpose, and that the same should be sent to the Committee.

Mr. Abdool Karim Hajee Adam was sorry to see the Congress Fund so low. He said that they were not only helping the Transvaal people, but, by maintaining the Committee, they were helping their own cause also. If the Transvaal Indians were successful in their struggle, all their disabilities would disappear; if not, their very existence was at stake. They should collect money throughout the Colony. He, therefore, proposed that the Secretaries be empowered to send a remittance to the Committee to the extent of £500 (£250 to be sent immediately and the balance later on.)

Mrs. Parsee Kustomjee seconded the proposal and said that he would try to collect £250 within one month, with the help of others.

Mr. Abdool Karim further said that he was about to leave for Delagoa Bay, and that he would request the people there to help the Transvaal Indians.

Mr. Abdul Kadir, after some little criticism regarding funds, agreed to the vote, which was put to the meeting and carried unanimously.

Ram Sundar Pandit

Sentenced to one Month's Imprisonment

The First Case under the New Act

Full Report of the Proceedings

A Biographical Sketch

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The long expected event has happened. The Government have, as already reported in these columns, laid their hands on Mr. Ram Sundar Pandit, the Hindu priest who refused to apply for a permit under the new Asiatic Act, and who had been warned by the Government to leave the country. On the 8th instant, the Pandit was arrested near the Court House, in Germiston, on his failure to produce a permit authorising him to reside in the Transvaal. He was immediately taken to the Police Station. Mr. Polak, the Assistant Hon. Secretary of the British Indian Association, journeyed to Germiston and interviewed the Pandit, who, in reply to questions, point blank

Refused to be Bailed Out.

The gaol authorities expostulated with him and offered every possible facility for him to be released on bail, but the Pandit was obdurate, saying that he meant to suffer for his religion and his country. At the gaol he was treated with every consideration and, with the exception of one Constable, he informed the writer that he was very well treated. Every arrangement was made for his ablutions, etc. Food was taken to him by the Indian Committee at Germiston, but, as the Pandit would not take any cooked food, he lived during his incarceration on fruit and milk.

Telegrams poured in from everywhere congratulating him on the brave stand made by him and praying that he might receive sufficient courage to pass through the whole ordeal. Among these telegrams, were those from the Natal Indian Congress, the Anjuman Islam, the Memon Committee, Durban, the Hindu Dharma Sabha, the Surat Hindu Association, and many others.

The Pandit in Court

On Monday, in anticipation of the case being heard, Indians had travelled from all parts of the Witwatersrand District and Pretoria in order to witness the proceedings. Among these were Moulvi Ahmed Mukhtiar, the priest in charge of the Surti Mosque, Johannesburg, Mr. Essop Mia, Chairman of the British Indian Association, Mr. Inam Abdul Kadir, Chairman of the Hamidia Islamic Society, Messrs. Omarjee Sale, Coovadia, Jasub Ebrahim, Ahmed Moosajee, T. Naidoo, Mahomed Khan, Gulabhai, Bhatt, Naranji, Alibhai Akoojee, and others. Mr. Polak also attended. From Pretoria were present Messrs. Cachalia,

Pillay, Vyas and Manibhai. Mr. Vaja came from Krugersdorp, Mr. Aswat from Vereeniging, and others from other districts. Mr. Gandhi, on behalf of the Association, defended the Pandit. The case was called precisely at 11 o'clock, and the small Court presided over by Mr. Gillman, A.B.M., was packed to suffocation with Indians eager to have a glimpse of the Pandit. The Public Prosecutor, however, asked for a remand in order to enable him to subpoena the Registrar of Asiatics and others. Mr. Gandhi said that, whilst he did not wish to oppose the application for a remand, he informed the Court that, so far as Mr. Pandit was concerned, there was no defence to be offered, but that facts in justification only were to be brought to the notice of the Court. The Pandit would admit that he was in the Colony without a permit. His client was most anxious that the case should be finished without delay. In any case, he had already been in custody for four days and, although scores of Indians had offered to bail him out, the Pandit had refused to be bailed out. If, therefore, the case was remanded, Mr. Gandhi suggested that the Pandit should be released on his own recognisance. To this the Court agreed. *C.W.N. 352*

As soon as the Pandit left the Court, he received an ovation. Several hundred Indians greeted him with "hurrahs" and presented him with bouquets. They then formed themselves into a procession and went to the premises of the Germiston Sanatan Veda Dharma Sabha, where a meeting was spontaneously held, on the proposal of Mr. Lalbahadursing, the President of the Sabha. Moulvi Sahab Ahmed Mukhtiar was voted to the Chair. He opened the proceedings by congratulating the Pandit on his courageous work on behalf of religion. What happened to the Hindu priest, the Chairman said, might happen to him, a Mahomedan priest. He (the Chairman) had not hesitated to work for his co-religionists and his countrymen. The fight in which Indians were engaged was not for political rights but for personal liberty, for freedom of conscience, and for freedom of religion. The law violated their best feelings, and he (the chairman) held that no self-respecting Indian, no Indian who was religious, could possibly accept the Asiatic Act. It was the duty of the religious advisors of Indians to keep them to their solemn oath. He, therefore, as a Mahomedan, as a priest, and as an Indian, would not be doing his duty if he did not strain every nerve to keep Indians away from the snares of the Registration Office. Mr. Ram Sundar Pandit, who, on rising to reply, received an ovation, said that he did not consider that he was entitled to any of the kind things that were said about him. He felt that he was more than his duty. Messrs. Inam Abdul Kadir, Essop Mia, and Alibhai Akoojee, Manibhai Desai, T. Naidoo

Nawab Khan, M. S. Coovadia, Mahomed Khan, Omarjee Sale, E. Aswat, Cachalia, Alibhai Akoojee, G. P. Vyas, H. S. L. Polak, and others addressed the meeting, the proceedings being throughout most enthusiastic. At the end of the meeting, refreshments were served all round.

A Short Sketch of the Pandit's Life

Mr. Ram Sundar Pandit, whose portrait we issue as a supplement, is over thirty years of age. He was born in Benares, his parents having followed the priestly vocation. The Pandit was educated at the Benares Sanskrit Pathshala, and holds a testimonial from the Pathshala. Nine years ago, he migrated to Natal, and took up the work of preaching, which he continued for seven years. He was also married in Natal and has two children—a son two-and-a-half years old and a daughter one year old. After the British occupation, and at the request of the Hindus in the Transvaal, the Pandit, on receiving a temporary permit, came to the Transvaal. By his energy the dilapidated Hindu Temple at Germiston was renovated. It was at one time, owing to dissensions among the Tamil section, publicly sold, and the Pandit, having immediately collected subscriptions, bought it in. Ever since 1906 he has devoted much of his time to the Temple and to the religious wants of the Hindus at Germiston. He, like his brother-priest Moulvi Ahmed Mukhtiar, has played a prominent part in the agitation against the Asiatic Act. He raised a corps of pickets, of whom he was the chief, at the time the Registration Office was in Germiston. The Moulvi, as he says unfortunately for himself, had his temporary permit extended before the agitation against the Act began to fell, whereas the Pandit's permit expired when the feeling against the Act was almost at its highest. The result was that, although there was a tacit understanding that all temporary permits held by Indian priests should be extended from time to time, the Pandit's permit was not so extended, because he would not comply with the Act and took a prominent part in the agitation. The Pandit, on the other hand, as has already been stated, feels he owes a duty to his congregation which is higher than his duty to comply with the orders of the Government and has, therefore, felt constrained to disregard the orders issued by the Registrar of Asiatics.

[BY TELEGRAPH]

Johannesburg, Nov. 14.

Ram Sundar Pandit's trial finished to-day. Accused was found guilty and sentenced to one month's simple imprisonment. Mr. Chamney, Registrar of Asiatics, in giving evidence, said, had Pandit simply carried on priestly work, his permit would have been extended at the expiration of his temporary permit. Mr. Chamney said he had received complaints against Pandit. When pressed as to the nature of the complaints, he refused to dis-

close names or particulars. He admitted that Pundit had never been warned nor prosecuted. One reason for refusal of the extension of the permit was that Pundit preached against the Registration Act. The Registrar admitted that other Indian priests had done likewise but could not be touched, their extension of permit not having expired.

For the defence, the Chairman of the Hamidia Islamic Society gave evidence, saying he knew Pundit, who had done no more against the Act than his Society or other priests. The President of the Hindu Congregation at Germiston said that the whole Hindu community had applied for the extension of Ram Sundar Pundit's permit, but it had not been granted. The signatures numbered over three hundred.

Ram Sundar Pundit said that he was unable to comply with the order to leave the Colony because he considered it imperative not to leave his congregation and temple erected by him. In opposing the Act he was fighting for truth, for which he would rather die than deviate from. His ancestors were priests. He has a wife and two children and he had been in South Africa for nine years. He considered it his duty to his God and King to take up the attitude he had adopted, and was now quite willing to suffer any penalty that the law required.

The Magistrate complimented Counsel on his address and said that he could not withhold his sympathy from accused, but was bound to administer the law as he found it. If the Registrar had wrongly withheld the extension of the permit, accused must seek the remedy elsewhere.

Crowds of Indians from all parts of the Transvaal were present as Ram Sundar Pundit marched to gaol and he was lustily cheered. He sent a message to his brethren saying that he was fully resigned and quite happy. He hoped every Indian would carry on the struggle and suffer imprisonment, and more if necessary.

An impromptu mass meeting was immediately held in the Market House which was packed, over five hundred being present. Mr. Essop Mia, Chairman of the British Indian Association, presided. Moulvi Ahmed Mukhtiar, Messrs. Mahomed Shah (Dorvish), Imam Abdul Qadir, P. Naidoo, M. S. Coovadia, and M. K. Gandhi delivered addresses. A resolution to be submitted to the King-Emperor protesting against oppression was carried unanimously. Three rousing cheers for Ram Sundar Pundit closed the meeting.

All Indian shops in the Transvaal will be closed to-morrow (Friday) and business suspended as a mark of sorrow over Pundit's imprisonment.

Messages of sympathy were sent to Ram Sundar Pundit, and by the chief leaders and leaders of the Indian community. A large number of letters are being sent to India.

Ram Sundar Pundit Interviewed

By the "Transvaal Leader"

The Germiston correspondent of the *Leader* writes:

In an interview I had with the accused as soon as the case had been remanded, he informed me that there were only two Indian priests in the Transvaal—Moulvi Ahmed Mukhtiar, a Mahomedan, and himself. He is a Hindu, and the Indians of that sect in the Transvaal number between 2,000 and 3,000 while there are about 5,000 Mahomedans. He is in charge of the Hindu Temple at the Georgetown Location, and travels about the Transvaal ministering to the spiritual and temporal wants of the Hindus. Since his arrest the temple has been closed.

Asked how long he had been in the Transvaal, he said that he entered the Colony on the 17th March, 1906, being granted a temporary permit for six weeks, which was extended from time to time as it expired up to and including the 30th September last, when he made application as usual for the extension of his permit but, on the 10th October, received notice from the Registrar of Asiatics that he must leave the Colony immediately.

That communication caused him considerable surprise, as he had had no difficulty previously in getting his permit extended, and he made representations to the authorities, but received no satisfaction, being told what would happen if he refused, as he intimated he would, to leave the Colony.

In broken English, he explained his reasons for refusing to leave the Transvaal. He said he was here in the capacity of a priest, and was engaged in no commercial pursuits, so that his presence could not be to the injury of any of the white people, but was necessary for the well-being of the Hindus, who had no one else to perform the rites of their religion or to help them spiritually.

The Kaffirs, he said, had not to register, and he did not see why the Government should endeavour to compel His Majesty's Indian subjects to do so.

Against Their Religion

The Indians were determined that they would not fall in with the terms of the new Ordinance because it was contrary to their religion, and, apart from that, was most unjust.

When I pointed out that, if he refused, he would be put over the border, he replied that, if he were, he would have the satisfaction of knowing that in the cause of his religion and of his fellows' rights he had gone to prison, and had done his best to show the Government in what direction their duties lay. He added that he would go to Natal, and labour as a priest among his compatriots, where he had the authority of the

Government to pursue his vocation.

The Transvaal Government, he said, had taken a serious step in having him arrested, for it meant that the temple had to be closed in his absence. "I would rather," he said, "they had shot me with a gun than close my temple."

I endeavoured to glean from him some amplification of his statement that registration under the new Ordinance was contrary to his religious beliefs, but was unable to follow his explanation, which was given in a mixture of English and Hindustani.

Mr. Gandhi, however, informed me subsequently that it was against the religion of Indians—Mahomedans especially—because it took away the personal liberty of every Asiatic coming within the meaning of the Act, the result being that, instead of his being the creature of God only, he became the creature of any official appointed under the Act, and a man believing in God would never even dream of submitting to an Act which really enslaved him.

Bound by Oath

"Now," Mr. Gandhi said, "religion comes more into play because all Indians are bound by a solemn oath not to accept the Registration Act, as it is opposed to their religion, and every Indian, therefore, would be doing violence to his conscience if he now, for any material advantage he might gain, were to accept the Act. Consequently the priest has actively interested himself in seeing that the people do not register, and that rather than look to the things on earth, they look to those from above. This accounts for his having acted as chief picket when the Asiatic Registration Office was open in Germiston, picketing having been purely a persuasive act."

Deadlock with the Municipal Bill

Mr. F. C. Hollander, speaking in Durban on the 7th instant, said that the Council, without making any cry about it, had done a good deal of retrenchment, and he referred to the alteration that they had made by employing white men in place of Indians where possible. The Indian licence question also received attention from the speaker, and he referred to the fact that the Municipal Consolidation Bill, which had been hung up by the Imperial Government for a long while, because it contained a clause that no more Indians would go on the municipal roll, would be agreed to, or, at any rate, that clause would be, if they, in Natal, would agree to the alteration of the Licensing Act, so that licence appeals could be carried on from the Town Councils to the Supreme Court. The Town Council, as the other councils in the Colony, would not agree to this. — *Natal Daily*

Home Opinions on the Transvaal Question

Mr. A. W. Adams, of 49 Broad Road, Birmingham, writing to Mr. Ritch, says:

I am one of those who deeply sympathise with the British Indians in their efforts to retain the rights of British subjects, and regret very much their exclusion from Australia and the attempt now being made to shut them out of South Africa and Canada. I am well acquainted with the arguments used by white men in South Africa for keeping the Indians out of that country, for a friend of mine living in Pietersburg, Transvaal, who finds the competition of the Indian trader a very serious matter, is continually writing to me setting forth the views held by himself and his fellow colonists, the sum and substance of his arguments being:—"We can't compete with you; but you must go." I invariably tell him, that no British Government ought to expel—I wish I could say, will not allow others to expel—a British subject from any part of the British dominions merely because he is thrifty, contented with plain and simple food, and willing to work for low wages or accept small profits on what he sells.

I never miss an opportunity of pointing out to my friends the injustice from which our fellow subjects are suffering, but, as a rule, people do not trouble themselves about wrongs inflicted on what they call coloured races; further many think each colony ought to be permitted to govern itself as it wishes and that no one outside the colony has any right to interfere. I need not say I absolutely dissent from such opinions.

The *Birmingham Post*, of the 9th October, 1907, says:

Matters are going from bad to worse, I learn, between the Government of the Transvaal and the British Indians there, who are passive resisters in relation to the new law, which requires from them universal registration. This conflict is being keenly watched, and to some extent influenced, from London. The Secretary of the London Committee for the Defence of the Indians has been almost importunate in appeals to the Colonial Office for interference, based upon the ground that the question of the status of Indians in the Colony was "reserved" when the Letters Patent were issued granting self-government to the Transvaal. It is computed that there are about twelve thousand Indians in the Transvaal alone, many of them prosperous in trade and in the professions. With a few exceptions, all refuse to comply with the legal terms of registration. They are threatened by Mr. Smuts with expulsion from the Transvaal, which would mean for them deportation to India, because none of the

other South African Colonies would allow migrating Indians to settle within their borders. Complaint is made by the active English friends of the Transvaal Indians that General Botha, when attending the Colonial Conference, gave a promise to them that the new registration law should be administered very mildly; whereas that law is now being applied with severity, and worse things are threatened, for the Botha Government has now "put its foot down," and means at all costs to rid of Asiatics of every class, and to make South Africa "a white man's country." Clearly this is an Imperial question, and one pregnant with far-reaching issues. The Colonial Office may attempt to hide it away because of its inconvenience; but it will demand handling by the Imperial Government in a future which apparently cannot be far distant.

Report of the Protector of Indian Immigrants

We extract the following from the Report of the Protector of Indian Immigrants (Natal) for the year ended 31st December, 1906:—

ARRIVALS DURING THE YEAR

During the year twenty-five (25) vessels with Immigrants have arrived from India, sixteen from Madras, and nine from Calcutta.

BIRTHS

Two thousand six hundred and fifty-seven (2,657) births were registered during the year (1,382 males and 1,275 females), as against 3,032 last year, being a decrease of 375. It is evident that many births are not reported to me.

DEATHS

The particulars of the deaths of Indian Immigrants and their descendants registered during the year, compared with 1905, are as follows:—

	Men	Women	Boys	Girls	Total
1905	766	420	389	428	2,003
1906	947	575	559	536	2,617

the population having increased by 7,464 souls.

The Indian population at 31st December, 1906, was 107,963, and the number of deaths 2,617, thus giving a death rate of 2561 against last year 1905, or an increase of 573, which is chiefly referable to the increase in Malaria (326), while Debility, Ankylostomiasis, Measles, Accidents and Child Birth, etc., account for the minor causes of the increase. Judging by the effects of Malaria on both classes, it is noteworthy that whereas the free population shows a death rate of 631, the indentured rate is only 178, a difference of 453 in favour of the latter, thus demonstrating that care of the indentured people has lessened the rate by about one-third. I may add that this is the experience of other Colonies too, where Indentured Indi-

ans are employed and Malaria is prevalent. The deaths from Phthisis show a decrease of 4, and the death rate is 198, a decrease of 19; but other forms of Tuberculosis show an increase of 21 deaths, chiefly among free Indians. The death rate among Indians in the first term of indenture has risen from 1962 to 2760, an increase of 8 per 1,000, the increase in Malaria being 128, while the other minor causes are as recorded above; and among the men only—

1902	...	26
1903	...	21
1904	...	1641
1905	...	1567
1906	...	1886 (increase 319)

showing a much less increase as compared with the general increase in death rate of 573. Again the death rate among re-indentured Indians is very low, 830, not one-third of the general rate.

TIME-EXPIRED AND INVALID INDIANS RETURNED TO INDIA

Nine Steamers conveying Return Indians left this Port for India during the year, taking in all 3,939 souls as particularised in return below:—

Madras Indians, 1,499 men, 630 women, 257 boys, 217 girls, 103 infants (boys), 115 infants (girls), total 2,821. Calcutta Indians, 626 men, 227 women, 97 boys, 86 girls, 44 infants (boys) 38 infants (girls), total 1,118.

Before leaving the Colony the Indians declared their savings to be as follows:—

Cash	...	£30,923
Jewellery	...	£12,256
Total	...	£43,179

Although the increase in Immigration has been considerable, returned Indians were 1,861 more than during the previous year. The average savings declared by the Indians (adults) themselves was for:—

	£	s.	d.
1904	...	16	7 6
1905	...	11	16 0
1906	...	14	2 10

Apart from those returned unfitted for work the rate would be £19 5s. 1d., both averages showing an improvement of about £2. The amount, however, cannot be said to be in any way large. It is worth noting that the Indians returning to Calcutta show an average of £25 8s. 8d., against the general average of £14 2s. 10d. The inference is that the Calcutta Indian has a more frugal mind than his Madras brother, and this is the general experience. Complaints as regards treatment of Indians on the return journey are rare; but on one occasion the *S.S. Umfui*, sailing on the 16th September, 1906, did carry more passengers than are allowed by the regulations, owing to an error in the survey of the ship. But no harm occurred, and no complaints were made by the Emigrants.

INCREASE AND DECREASE OF POPULATION

The following figures show the approximate number of Indians in the Colony on the 31st December, 1906, introduced under the provisions of the Law regulating such introductions, and the descendants of such Indians:—

Estimated number, 31st December, 1906...	7,464	101,963	Total	61,142	35,281	5,540	101,963
Births	2,657			27,547	4,734	1,451	33,690
Arrived during the year	11,641			10,995	8,768	1,227	20,990
Died during the year	2,611						
Left the Colony:—							
Licences	284						
Returned Indians	3,839						
Of this the following is the classification:—							
			Men	23,600	21,781	2,902	47,283
			Women	10,995	8,768	1,227	20,990
			Children	27,547	4,734	1,451	33,690
			Total	61,142	35,281	5,540	101,963
			Free Indians				
			Indentured Indians				
			Re-indentured Indians				

As a general rule the Indians are undoubtedly well treated; I say, as a general rule, for on two of the larger estates matters have not been satisfactory, and, as a result of official enquiries, the treatment accorded has been reported against. The enquiries have done good, and the death rate on one of the estates has fallen from 39 per 1,000 to 14, while on the other the end is being accomplished.

(The Report of the Deputy Protector will appear in our next issue.)

The Malaria Fiend

Government Helpless

A letter has been sent to the Durban Town Council by the Secretary to the Prime Minister stating that the Prime Minister had perused the correspondence in regard to the desirability for preventive measures being taken against the outbreak of malaria in the Umgenti district, but stating that, in view of the fact that the votes of the Health Department had been cut down to the extent of nearly 50 per cent., it was obviously impossible for the Government to undertake work for which no financial provision had been made nor was money otherwise available.

A Chinaman's Suicide

[A Chinese servant named Quei Waei, employed by Dr. Sutherland, of 20, Derby-road, Bertrams, committed suicide yesterday. He laid the table for luncheon as usual, but did not reappear after the meal was over, and his employer, on going in search of him, found him dead in a corner of his room, hanging from a rope attached to a rafter behind the door. His body was at once cut down and taken to the mortuary. The Chinaman had been in Dr. Sutherland's employ for a number of years, and was an excellent servant. He was one of the few Chinese who registered under the Asiatic Ordinance, and it is stated had been told by compatriots that if he went back to China he would have his head cut off because of his registration. This is supposed to have preyed on his mind.]

Mr. Leung Quinn, Chairman of the Chinese Association, has written us as follows in regard to the above matter:—

Never has a more painful duty fallen to my lot than I have to perform today. The Press has reported a Chinese suicide. Before I read the news in the morning papers, I had by our caretaker a letter placed in my hands written in Chinese and signed by the deceased. I give below a translation of the letter:—

From Chow Kwai For to the Chairman, the Chinese Association: 10th November, 1907.

I am going to leave the world, but I must give a public explanation why I intend to commit suicide. Therefore, I address this letter to my countrymen. Since I came to South Africa I have only been in domestic service. My dialect is quite different from that of the rest of my countrymen, with whom I have very seldom associated. I am always in the house of my employer, who had advised me to re-register. At first, I refused to do so, but I was informed that I would be dismissed from my employment. I thought that I should have to lose my situation. Therefore, I was obliged to re-register, but I did not know the degradation that would follow until my friend talked to me about the registration matter and showed me the translation of the Law. I found that I would be treated as a slave, which would be a disgrace to myself and my nation. I was not aware of all this before. Now it is too late for me to repent. I cannot look my countrymen in the face. I hope all my countrymen will take warning by my error.

You can better imagine my feelings, than I can describe them, on reading the letter. I immediately took up the papers and, to my horror, saw that the threat was carried out. My Association immediately applied for the body, and I have just returned after

performing the funeral rites. The cortege was followed by nearly 70 members of the Chinese Association.

I dismiss with utter contempt the allegation that any threat was held out to the deceased member of my community. But what is the moral of this, to us, tremendous tragedy? I must call a spade a spade. This is not an occasion when I can possibly use soft words: and I do deliberately charge the Transvaal Government with the murder of an innocent man, and this only because he was an Asiatic. The Asiatic Act has already begun to tell upon us materially. It has now exacted blood. Will the humanity of the people of the Transvaal tolerate an Act which has necessitated the tragedy I have described? Or will the public still continue to believe that the Asiatic Act is all for the best, that it is necessary for the protection of the white men of the Transvaal, and that, therefore, if the Asiatics, stupidly in their opinion, take to heart the insult that is offered by the Act, it is their concern? Such is not the lesson that we would learn from Western civilisation.]

Correspondence

Another Repentant Renegade

To the Editor of INDIAN OPINION

Sir,—I beg to request that you will be so good as to publish the enclosed letter, which I have to-day addressed to the Registrar of Asiatics.

Yours, etc.,

T. PAYOO PILLAY.

147, Market Street,
Johannesburg,
8th November, 1907.

The Registrar of Asiatics, Pretoria.

Sir,—With reference to your letter No. 1-E-6363, I have the honour to inform you that, if it is not too late, I desire to withdraw my application for registration under Act 2 of 1907. My application was received by the registration officials during the time that I was a detained witness in Germiston whilst registration was going on there. I did not then know the full circumstances of the Law, nor was I aware at the time of the crime that I was committing against my personal honour and the honour of my country. Now that I have had the whole law and its surrounding circumstances explained to me, I realise the terrible mistake that I have committed, and I desire, so far as in my power lies, to make reparation. I do not intend to avail myself of the registration certificate which has been granted to me and shall, therefore, refrain from calling at your office to receive it. I desire to fatigue further that, since my countrymen render themselves liable to the penalties of the law and, owing to my error, I find that I shall not be

able to share their punishment with them, I have decided to leave the Transvaal at the earliest possible moment and not to avail myself of the privileges that are presumed to accrue to me by virtue of my registration.]

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

KING-EMPEROR'S BIRTHDAY. The following message has been received from His Majesty the King-Emperor by the Transvaal British Indian Association in response to their loyal birthday congratulations:

Lord Knollys, Windsor Castle, to Governor, Transvaal, 11th November. The King asks you to convey his thanks to the Transvaal Indians for their loyal congratulations on the occasion of His Majesty's birthday.

ARREST OF PICKETS. I understand that Messrs. G. P. Vyas, Latchman, and Sharfoodeen have been arrested in Pretoria. These three gentlemen are pickets, and Mr. Vyas acted as chief picket in Pretoria during July last. They are now released on their own or other people's recognisances, having refused to be bailed out. They will appear before the magistrate on Friday morning.

DISCHARGED. It will be recollected that the dervish Shahji Sahab, assaulted Mr. Mahomed Shahboodeen on the 28th ulto., the latter having registered contrary to his oath. The case came before the Criminal Magistrate at Johannesburg for hearing on Wednesday. Mr. Mahomed Shahboodeen said that he did not at all want the case to go any further. The accused had certainly struck him, but it was in the heat of a religious dispute, the dervish conceiving that he (Mr. Shahboodeen) had been guilty of an infringement of the Koranic injunctions. He regarded the matter as the chastisement of a son by his father. The accused admitted having struck Mr. Shahboodeen, but confirmed the latter's statement of the circumstances. The Magistrate found the accused guilty, and discharged him with a warning.

DELEGATES TO THE I. N. C. The following six gentlemen have been appointed delegates on behalf of the Transvaal British Indian Association to attend the annual meeting of the Indian National Congress to be held in Surat, during the month of December: Messrs. Omar Hafee Amud Johani, Amierroodeen Mahomed Hussen Fazlindar, Peeran Mahomed, Ahmed Saleji Coovadia, Hafee Ebrahim Diga, and Sullinap Manojee Casmod. The object of the deputation is to present the case of the Transvaal Indians to the Congress, with a view

to laying stress upon the harsh incidence of recent legislation in this Colony directed against British Indians.]

A CLIMB-DOWN. A well-known European wholesale firm in Johannesburg has issued a Gujarati circular urging its Indian clients, in view of existing circumstances, to reduce their accounts and to purchase further supplies for cash. The Indian clients regarded the circular as a threat and an intimation to register, and accordingly proclaimed a boycott against this firm. The firm immediately saw the critical position in which it was placed, and, realising that it had done a turnover of some £60,000 with its Indian clients during a period of five years, in which time less than £25 had proved unrecoverable, decided to withdraw the circular, and has forwarded a letter to that effect to the British Indian Association. I reproduce the salient points hereunder:

We need hardly say that nothing could have been further from our intention than to offend the sentiments of our customers, and we can naturally understand resentment at any pressure being put upon anyone with reference to compliance or non-compliance with the laws of the Colony. Under our Constitution, we have always believed that everyone is entitled to his own opinion. We, therefore, unreservedly withdrew the letter in question and we can only reiterate our hope that Indians will come out of their terrible struggle successfully and that they will be treated by the Government of the Colony with fairness and justice; and, as an earnest of our good faith and as a token of the good relations that have hitherto subsisted between them and ourselves, we hereby send you a cheque for £25 to help the Indian cause.

With reference to the boycott, we can only trust that it will be terminated, but it depends entirely upon our customers whether to deal with us or not. If they do, we shall be glad to do our best for them and to sell on the usual terms, but we may state that our letter has absolutely nothing to do with the boycott. We simply wish to place ourselves right in the matter, and to show that in writing the letter we did not intend to offend anybody.

CONSISTENCY. We have had so many conflicting reports as to the meaning of November registrations that it is as well to remember that, whilst at the beginning of the month we were informed that the extension was granted as a matter of grace, we are now told that it is an act of grace at all, since there has been no extension. The Registrar of Asiatics has written to the Potchefstroom Chamber of Commerce, in reply to the protest of that dignified body, to the effect that the month of November was always contemplated as a period during which Asiatics could make applications for registration. Mr. Chaumey, however, suffers from shortness of memory, for he seems to have forgotten his recent circular instruction to Resident Magistrates throughout the Colony that Asiatics should be informed that no applications could be

received after the 31st ulto. It is very hard to be confronted with one's own past statements in this awkward manner!

THE REGISTRATIONS. The last official *communiqué* explained that the extra month (which was no extra month) was granted (or not granted) at the request of certain unspecified Asiatics for certain unspecified reasons. I am reliably informed that, up to the time of writing, not a single application has been made. The deplorable ingratitude of these graceless, disgraceful, or ungracious Asiatics is beyond question. All my sympathies are with the Colonial Secretary and his henchman, the Registrar, to-day. They have been badly "spooled." The hordes of willing Asiatics have proved not-existent, the pickets are omnipresent, and the good-sense of the people has been paramount. I understand that the favourite quotation from Omar Khayyam in Savetkoul's Buildings is:

"A Registration Card beneath the Bough
"Ten Finger-Prints, a Pot of Ink, and
"Thou"

"Beside me sitting in the Wilderness--
"And Wilderness were Paradise now!
Note.--"Thou" is believed to be an unregistered applicant for an extension of time.]

Late News

[Durban, Friday,

A Mass Meeting of Indians under the auspices of the Congress was held in the Congress Hall last night when a resolution of sympathy with Ram Sundar Pandit was passed amidst great enthusiasm. The following cable was sent to the Transvaal Government, Secretary of State for the Colonies, and the Governor-General of India, protesting against the arrest: "Natal Indians respectfully protest against arrest and sentence Ram Sundar Pandit as being undue interference with personal liberty and religion of British Indians in a British Colony. Request intervention by Home Government for sake of Empire."

It was decided to suspend business to-morrow (Saturday) in order to more effectually place on record the feelings of the Indian people of Natal.

Congratulatory cables were sent to Lala Lajpat Rai and Ajit Singh.

Pretoria, Friday.

Seven Tamil writers from Klerksdorp, accompanied by detectives, applied for registration yesterday; also one Chinaman. No one has applied to-day.

The case against Messrs. Vyas and others is adjourned till this afternoon.

4-21 p.m.]

Messrs. Vyas, Sharfoodeen, Parag, and Latchman were discharged without being called upon to give evidence.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુરવક ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૧૬ મી નવેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૪૬.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ક્રોસ્ટો-તા. ૧૬ મી નવેમ્બરથી, તા. ૨૨ નવેમ્બર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૦૭.
હીંદુ-કારતક સુદ ૧૨ થી, કારતક વદ ૨ સુધી, સંવત ૧૯૧૪.
મુસલમાની-તા. ૯ મી સવાલ મી ૧૫મી સવાલ સુધી, ૧૩૨૪ હિજરી.

વાર.	ક્રોસ્ટો તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમા તારીખ.	સુર્યાસ્ય ક. મી. ક. મી.	સુર્ય અસ્ત ક. મી. ક. મી.
શની...	૧૧	૧૨	૯	૪ ૫૪૬	૨૮
રવી...	૧૭	૧૯	૧૦	૪ ૫૪૬	૨૯
સોમ...	૧૮	૨૦	૧૧	૪ ૫૪૬	૩૦
મંગળ...	૧૯	૨૧	૧૨	૪ ૫૪૬	૩૧
બુધ...	૨૦	૨	૧૩	૪ ૫૩૬	૩૨
ગુરુ...	૨૧	૩	૧૪	૪ ૫૩૬	૩૩
શુક્ર...	૨૨	૪	૧૫	૪ ૫૩૬	૩૪

અનુક્રમણિકા.

લગ્નપતનો છુટકારો ને ટરાંસવાલના હાંદીએ લેવો એમતો ધડો...	૧૨૩
બાઈસાહની સાલગીરી...	"
લડનમાં મુસલમાનોની મીટીંગ...	"
કોંગ્રેસનું ઉપરાજી...	૧૨૪
બચેલા મેમ્બરો...	"
પરિવર્તનું જીવન અરિષ્ટ...	"
હાંદીના લાલોએ શું કર્યું...	"
મુખ્ય પ્રધાન તથા કમીટી વચ્ચેનો કાગળ વ્યવહાર...	૧૨૫
સાહ્ય આર્થિક પ્રીક્ષા ઈન્ડિઅન કમીટી...	"
ટરાંસવાલની લડત પર વિલાયતનો છાપો...	૧૨૬
ઉક્તિ બખરી...	"
નાતાલ કોંગ્રેસની મીટીંગ...	૧૨૭
રામસુદર પંડિત...	"
લોકાન્વેષણના બખરપત્ર...	૧૨૮
એક રજીસ્ટર બચેલા મદરસીનો બખરો...	૧૨૯
પીટરસબરમાં કોણે કાણું નથી કર્યું?	"
રોચિસ્ટરમાં બચેલા મેમ્બરો...	"
પ્રિટોરીયા તુસમાં કાગળ...	"
નાતાલ ઈન્ડિઅન કોંગ્રેસની મીટીંગ...	૧૩૦
કેપની હાંદી લાઈસેન્સ...	"
કેપટાઉનમાં ખુનનો કેસ...	૧૩૧
રેપરશીયાના બખરો...	"
નાતાલમાં હાંદી લાઈસેન્સ સંબંધી ચર્ચા...	૧૩૨
હમીદીયા મુસલમાની સોસાયટી...	"
આશ્ચર્ય...	૧૩૩
પીટરસબર...	"
મેકન લાઈનવાળાની માલગીરી-અને પુલાસો...	૧૩૪
હાંદીમાં સંપત્તિ ખામી...	"
પરચુરન ચર્ચા...	"
ગ્લેસ્ટનમાં મુલક ફિત્ત...	૧૩૫
કીલ્ડી મહેલ...	૧૩૬

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૧૬ મી નવેમ્બર, ૧૯૦૭.

C. 10. 111 - 361
લગ્નપતનો છુટકારો ને ટરાંસવાલ ના હિંદીએ લેવો એમતો ધડો

લાલા લગ્નપતન તથા તેમના સેના પતિ અછતસિંહ છુટી ગયા છે. દેશવટો તો ભોગવ્યો, પણ કાયદોએ (પંચગતી જમીનનો) રદ કરાવ્યો છે. આ છત તે પાસીય રીફ્રીસ્ટ-સની ફોલ્ડમંદી નો જખરો પુરાવો છે. આવો તાજો દાખલો નજર આગળ છતાં ટરાંસવાલના હિંદીમાં હવે કાઈને ડગમગતા રહેવાનું કારણ રહેશે? અમે આશા રાખીએ છીએ કે નહિજ રહે. ઉલટાના જેઓએ અરજ કરી છે તેઓપણ લગ્નપતની છતનો અર્થ સમજી શકશે તો પોતાની અરજીઓ પાછી ખેંચી વાનું એટલે કે નવાં રજીસ્ટર ન લેવા જવાનું પગલું લેવાની તક રહી હોય તો લેશે. કારણ કે એશીઆટીક કાયદો ખરાબ છે. જો તો સૌ કબુલ કરે છે. માત્ર રજીસ્ટર ચતારાઓ સ્વાર્થમાં અધિબા ચઢાને તથા જેલથી ડરીને એ ચુલામીમાં સપ ડાપા છે. લગ્નપતની ફોલ્ડ જતાને છે કે ડરનારાઓ બાવડા છે ને હારેલા છે, તથા લડનારાઓ મરદ છે અને છતેલા છે, અને આજકાલ જે ચિન્હો જેવામાં આવે છે તે પણ એમજ જતાવે છે કે લડનારાઓ છતેલાં છે. માત્ર શરત એજ કે લડતું તે છેવટ તલક, અને જૈલ કે દેશવટો ભોગવીને પણ અને લગ્નપતનો દાખલો પણ એમજ કહે છે. માટે ટરાંસવાલના હિંદીઓ હિંદના લાલોના દેશવટાપરથી એમતો ધડો લેશે અને ને પ્રમાણે વરતયા જાતી ઠોકરી તૈવાર રહેશે તો તેમને અવસ્ય ફોલ્ડ મળશે એમ કહેવામાં અમે જરાએ અચકાતા નથી.

C. 10. 111 - 361

બાઈસાહની સાલગીરી

મહારાજ એડવર્ડને સાલગીરીની મુખા રમીત નર નોડી તરફથી ગયા ને ગરો

બર થયું છે એમ માનીએ છીએ આપણે અસલી પ્રભા છીએ. વિવેક આપણા હાડમાં રમે છે. ને તાર નહિ જાત તો તે વિવેક આપણે જુલ્યા ગણાત. તેમાં આપણે ખોટી ખુશામત નથી કરતા. આપણે દાખલાની લાલોએ તાર નથી મોકલતા, પણ આપણે બાઈસાહને મુખારકી છવ્છવાની ફરજ સમજી મોકલીએ છીએ.

જતાં એવો તાર કેમ થાય? આપણું ને સાલગીરીને ફાલે થયું બેઠ મળી, રામસુદર પંડીત ફાલે પકડાયા. આમાં ધર્મની હાની થઈ. તે હાંદુ છે જતાં ધડો આપી કોમને લાગ્યો છે. હજી પડવાના પાસપોર્ટ ન મળે. જોહાન્નબર્ગ વિગેરેમાં લાઈસેન્સો ન મળે. એટલે જ્યારે બીજા બધા ચમન કરે ત્યારે હાંદી કોમને સોગ પાળવા જેવું થયું. તોપણ આપણે સાલગીરીના તાર મોકલવા?

આવો વિચાર કેમિસના તથા માછ પ્રેસીડન્ટને ઉઠાવો અને તે બરોબર ઉઠાવો. તેઓએ કહ્યું કે ને તાર મોકલવોજ હોય તો આપણે ઉપરનું દુખ સાથે રડવું જોઈએ. આમ તેઓએ વાંધા ઉઠાવ્યો એ નાખી દેવાનો નથી. આપણી લાગણી કેટલી દુખાત છે તેનું તે ચિન્હ છે. તોપણ તે ગુરસાની નીચાની છે. આપણને દુખ છે તેમાં બાઈસાહનો દોષ નથી. હલાજ આપણા હાથમાં છે. દુખ લાગ્યું છે તો હલાજ થશે. તે હલાજ ટરાંસવાલના હાંદીના હાથમાં રહ્યો છે.

લડનમાં મુસલમાનોના મીટીંગ

C. 10. 111 - 362

આ મીટીંગ ૯મી નવેમ્બરે લડનમાં થવાના તાર બપોમાં આવ્યા છે તે જેવી તેવી વાત નથી. જરૂરીસ અમીરઅલી પ્રમુખ હતા. બહુ જોરા હાજર હતા. નવા કાયદાથી બીજો કરો લાલ નહિ થાય તો પણ હાંદુ અને મુસલમાન બન્ને વચ્ચે સુલેહ તો ચોક્કસ વધશે એવાં ચિન્હો જેવામાં આવે છે. મીટીંગમાં ચોખું કહેવામાં આવ્યું કે હાંદુઓને સાથે પણ મુસલમાનો હક માનશે. તે મીટીંગમાં મળેલા મુસલમાન કે જે માત્ર હાંદુસ્તાન ના નહતા હતા તે મુસલમાન હાંદુ

ના હક માને તે તેની ફરજ છે. કારણ કે જન્મે હિંદના પુત્ર છે. પણ બીજા મુલકોના વિદ્યાર્થ પાતેના મુસલમાનો તેમાં જોડાય એ ધણી દરખાની વાત છે.

કાંગરેસનું ઉવરાણું

દર વરસે અમે 'કાંગરેસનું' ઉવરાણું ફરીએ છીએ. તે પ્રમાણે આ વરસે પણ ધરી. હવે આપણી તરફથી હિંદીગેટો જવા ના છે એટલે અમને ઉમેદ છે કે ધણી હિંદી કાંગરેસ ફક્ત વારસે પછસા અમને મોકલશે. અમે તેની પહોંચ સ્વીકારશું. લગભગ પા. રપ તો બેહાનસબરમાં થઈ મથા છે. તેનાં નામ આવતે અઠવાડીએ બહાર પડશે.

બચેલા મેમ્બરો

પીટરિઆમાં ચાળીસ, પીટરિયરમાં સતાવીસ, પોએટરમાં વીસ, પીટરરીક માં ત્રણ એમ કિસામ કરતાં લગભગ સો મેમ્બરો બચી ગયા છે. આને અમે વીરલા સમજીએ છીએ. તેઓને અમારી ડુંકી વિનંતી છે કે હવે ક્ષિપ્ર ન દારી મેમ્બરો તથા હિંદી કોમનું નાક રાખજો.

પંડીતજીનું જીવનચરિત્ર

આટલો શૈર મયાવી રહેલ હિંદીની તવારીખ જાણવા બધા હિંદી આતુર હશે. અમે તેમની જાણી આ અંકની સાથે આપીએ છીએ. સમસુંદર પંડીતની ઉમર ત્રીસ વરસની છે. તેમના પીતાશી નું નામ કાલકામસાહ છે. તેઓ ધર્મગુરુ નો બંધો કરતા હતા. પંડીતજીનો જન્મ બનારસમાં થયો હતો. બનારસ સંસ્કૃત પાઠશાળામાં તેમણે હિંદી તથા સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરેલો. કાલ નવ વરસથી પોતે દક્ષિણ આફ્રીકામાં ધર્મગુરુ કામ કરે છે. તેમણે સાદી નાતાલમાં ફરી છે. તેમને એક છોકરો અઢી વરસનો ને એક છોકરી એક વરસની એમ પ્રજા છે. તેમ નાં બાળજન્માં ગ્રેટાકનમાં રહે છે. ૧૯૦૫ની સાલમાં પંડીતજી ટ્રાંસવાલમાં આવ્યા. જરમીરનમાં તેમની મહેનતથી મંદીર બંધાયું છે ને સનાતન ધર્મસલા સ્થપાયાં તેમનું એશીઆટીક કાવક નામ પડ્યું કામ જુદા કામ હોય છે.

અમે જેવટમાં એટલું જ ધમ્મીએ છીએ કે પંડીતજી ધણાં વરસ જીવે ને કામની સેવા નિરંતર બળવ્યા કરે.

હિંદના લાલાએ શું કર્યું?

લાલાજી લજપતરાયે તો દેશવટો ભોગ વી. સહેજ કરી છે, એમ અમે માનીએ છીએ. કેમકે તેમની મુશ્કે બર આવી છે. તેમણે પંચનના જમીનના કાયદા સામે યુદ્ધ મચાવ્યું; નહિ કે પોતાના અમત ચગનને સાફ. તે કાયદો તુટ્યો છે. પછી લાલાજી માંડેમાં વસે, કે લાહો રમાં તેની તેમને તો શી દરકાર હોય. કાયદું બેલતાં બહુને આવડે છે. પણ તેની બધાની ઉપર માણસો બ્યાન હતા નથી. પણ જે માણસ કહેલું કરી બતાવે છે—ગોલ્ડનું પાળે છે—તેનાં વચન ગાંઠા પેતાના જેવાં હોય તોપણ સદુ સાંભળે છે. તેવા કારણથી લાલા લજપતરાયના લાપ જુને સાર અમે નીચે આપીએ છીએ. તેમાં ખાસ નવા વિચાર નથી. છતાં તે વિચારો દેશવટો ભોગવનાર દેશ સેવકના છે. એટલે તે જાણવા લાયક છે.

"બાઈઓ, સરકાર કહે છે કે આ (પંચન બની) જમીન તેણે આપી છે તેથી તેના હક આપણે કયુવ રાખવા જોઈએ. સવાલ એ છે કે સરકારને જમીન ક્યાંથી મળી? આ જમીન અને ઉપરનું આકાશ તે તો અવલથીજ છે. તેનો ભોગવટો પ્રથમ હિંદુ નો હતો. પછી મુસલમાનો આવીને વરયા. તે બંનેના વારસો આપણે હિંદુ મુસલમા નો છીએ. સારે તે જમીન સરકાર કેમ પડતી શકે તે કાલે બતાવે. આ જમીન ખુદાની છે. તેણે આપણને આપી છે. કહે તેની ઉપર બાદશાહ હોય પણ કંઈ બાદશાહના નોકરની તે નથી. ગોરા દર માયો લેનારા અમલદારો આપણા રાજ નથી પણ આપણા નોકર છે. તેઓ આપ ણું નીમક ખાવ છે.

આપણે મુતા સૌંદ બરાબર છીએ. ઉંઘમાં જોઈ કાંઈ આપણી પુછી તાણે છે. કાંઈ આપણી ઉપર યુકે છે. પણ જો આપણે આપણો મરતબો જાણતા હોઈએ તો આપણને પગલી મકનાર કાંઈ નથી. આપણા દુશ્મનો હિંદુ મુસલમાનની વચ્ચે વેર ફેલાવવા માગે છે. તીખ અને હિંદુ વચ્ચે ફાટ પાડવા માગે છે. તેઓનું મોટામાં મોટું દક્ષિણ તે આપણામાં ફિસાહ બરો રાખવાનું છે. ફરક વચ્ચેમાં પતરાય તથા સરકાર અજાતકિલ્લો પોતાનો પ્રજા જોઈ કે અણી મરે કે દરવાજાં બંધ છે.

આમ બળે છે. તેમ પરદેહી રાજ્ય કર તાઓનો ગુણ આપણને જુદા રાખી પોતા ની સત્તા કાયમ કરવાનો છે. આપણા ગુણ તેઓના એવા હેતુને રદ કરવાનો હોયો જોઈએ. આપણી પહેલી ફરજ એ છે કે આપણામાં કાંઈ દેશહોલી હિંદી હોય તો તેને કામમાંથી બાતલ કરી નાખવો. આપણે વાઈસરોય પાસે જવું જોઈએ. ઈંગ્લાંડ પણ જવું ઘટે છે. અને જો આપણે ખરા દિલથી માનીએ કે હકની લાત લેતાં આપણને મરવું અને જીવવું તે સરખાંજ છે, તો અમતદારો તુરત કહેશે કે 'હા તે જમીન તો તમારીજ છે. બીજો ઇલાજ આ દરને સાફ છેજ નહિ. આપણે એકવ થવું અને રહેવું તેજ છે. જો સરકાર કાંઈની જમીન પડતી હીએ, ને જો માણસ નવો જમી નનો કાયદો કયુવ રાખે તેને આપવા માગે; ને આપણામાં તે કાયદો કયુવ રાખી જમીન લેનાર નીકળે, તો તેને આપણે કામનો દુશ્મન, ને દગાબોર મણીએ. કાંઈની જમીન સરકાર પડાવે તો બીજાએ તે જમીન નહિ લેવાના સોગંદ ખાવાની જરૂર છે. આપણે ખરદ થાએ ઓરત નહિ બનો. જો તમારા કસમ ને તમે વળગી રહેશો તો તમારે અરજીઓ નહિ કરવી પડે. જ્યારે તમે તમારાં શાસ્ત્રો અથવા કુરાન શરીફના કસમ ખાશો ને માંહોમાંહે એક બીજા તરફ વફાદાર રહેશો ત્યારે આ દુનિયામાં એવો કાંઈ નથી કે જે તમારું અપમાન કરી શકે.

હિંદની જુગી તે હિંદને સ્વર્ગ છે. મુસ લમાનને બહીશત છે, આપણે ફરોડા ખાંડી અનાજ ઉગાવીએ છીએ. છતાં સાત કરોડ હિંદના ફરજદ હમેશાં જુખ્યા રહે છે! આ દરદનો સરસમાં સરસ ઉપાય એ છે કે આપણે આપણાં માન મર તમો જાણવવાં. હજારો માણસો મર કીમાં હમેશાં મરે છે. પણ તે માણસ બરો મરે છે કે જે બીજાને સાર પોતા નો જાન આપે, પછી બલે તે બેલ માં આપે કે બહાર આપે."

લાલાજીએ માંડેથી લમેલો જાણવા લાયક કાગળ અમે આવડે અઠવાડીએ આપશું. અમારા વાંચનારાઓને ઉપરનું લખણ ફરી ફરી વાંચવા તથા આપણી દક્ષિણ આફ્રીકાની સ્થિતિને લાગુ પાડવા અમે બરામજ કરીએ છીએ.

તા. ૧૩ મીના એક લંડનના તાર ઉપ રથી જાણવામાં આવે છે કે લાલા લજ પતરાય તથા સરકાર અજાતકિલ્લો પોતાનો પ્રજા જોઈ કે અણી મરે કે દરવાજાં બંધ છે.

મુખ્ય પ્રધાન તથા કમીટી વચ્ચે નો કામળ વ્યવહાર

કમીટીનું લખાણ

મી. રીચે સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનર
મેનને નીચે મુજબ કાગળ અકટોબરની
તા. ૧૪ મી એ લખેલો:—

"આપનો તા. ૨૧ મી આમરડનો
કાગળ મારી કમીટી ઉપર હતો. તેમાં
આપે જણાવેલું કે જેને સારું કેપ્યુરેશન
લઈ જવાનો વિચાર મારી કમીટીનો
હતો તે ફરજીયાત રજીસ્ટરની હાલતી
તથા ૧૮૮૫ ના પશુ નંબરના કાયદાની
અમલ એ બાબત હતી. આપે એમ
પણ જણાવેલું કે મારી કમીટીના વિચાર
તે ટ્રાંસવાલની બ્રીટીશ ઇન્ડિયન એસોસી
એશનના ખર્ચ કે નહિ એ ન કહી શકાય.

મારી કમીટીને હવે કાગળ એસોસી
એશન તરફથી મળ્યો છે તેમાં સેક્રેટરી
નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

"તમે એવારાક ખપર બહાર પાડ્યો
કે કમીટીનો સર હેનરી કેમ્પબેલ બેનર
મેનને લખેલો કાગળ એસોસીએશનના
વિચાર બરાબર બતાવે છે. અને જે
દાદ કમીટીએ માગી છે તે મળશે તે
હોદ્દા કામ માનશે કે હોદ્દાને બ્રીટીશ
પ્રજાના એક બાગ તરીકે મહુવામાં
આવે છે. આજ તો હોદ્દા માને છે કે
તેઓ સાવકા છોકરાંની મજૂરીમાં છે."

મુખ્ય પ્રધાનનો જવાબ

"તમારો ૧૪ મીનો કાગળ જેમાં
તમે બ્રીટીશ ઇન્ડિયન એસોસીએશનના
સેક્રેટરીના કાગળનો ભાગ આપ્યો છે
તે મળ્યો છે. તમારા કાગળ ઉપર
બરાબર ખ્યાન આપવામાં આવશે."

કમીટીનો ફરી જવાબ

"મારી કમીટી આપના જવાબને
સારું આભારી છે. કમીટીના કાગળ
ઉપર વડા પ્રધાન મુખ્ય ખ્યાન આપશે
એ જાણી કમીટી ખુશ થઈ છે. અને
વડા પ્રધાનના ખુલાસાવાર જવાબની
ચિંતાબર મને રાહ જુવે છે.

મારી કમીટી ઉમેદ રાખે છે કે વડા
પ્રધાન મારી કમીટીની ચિંતા, અને
વડા પ્રધાનને વખતો વખત હોદ્દાને સારું
લખ્યા કરવું એવો એનો હેતુ, તે તેઓ
સમજશે. કેમકે દાદ ટ્રાંસવાલમાં હોદ્દા
ની હાલત ઘણી ઘણી. અને બધાં
લઈ પડી છે."

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચનો સપ્તાહિક કાગળ,

મી. રીચ તા. ૧૮મી અકટોબરના
કાગળમાં લખે છે કે:—

તમારો બ્રેવિસમીનો કાગળ મળ્યો.
જંગી અરજીમાં મુખ સહીઓ થાય છે
તેથી હું રાજ થયો છું. તે વાત મેં
પ્રેસમાં તમા સરકારને બહેર કરી છે.

વડા પ્રધાનને મેં પાછો કાગળ લખ્યો
છે. તેની નકલ તથા જવાબ આ સાથે
મોકલું છું. 'વિચાર પુરવક' ખ્યાન
દેવાનું' વચન આપે છે તેથી આશા
બાંધવાનું કારણ જોઈ છે.

અહીંની લગ્ન ઠીક થાય છે એમ
કામ માને છે તેથી હું રાજ થાઉં છું.
જેટલી બની શકે તેટલી મહેનત કરવી
જોઈએ તેમાં કંઈ શક નથી. મને વધારે
પૈસા મોકલવાની જરૂર છે. દાલમાં
એટલું બધું કામ થયું છે કે તેથી
છપામણી ગાડી બાહુ (વજેરમાં ખર્ચ
બહુ કરવું પડ્યું છે.

પ્રેસમાં મારું કામ હજુ જારીજ છે.
'બરમીંગહામ પોસ્ટ' માં તથા 'આઉટ
લુક' માં કાગળો બહાર પડ્યા છે તેની
નકલ મોકલું છું. મી. એ. ડબલ્યુ. એક
મસનો ઉત્તેજક કારક કાગળ મોકલું છું.
ટ્રાંસવાલની બાબત તાત્કાલિક લખવા
ની તજવીજમાં છું કે જેથી મી. એડમ્સ
જેવા માણસને બરાબર ખપર આપી
શકાય.

મી. એડમ્સનો કાગળ

બરમીંગહામના મી. એ. ડબલ્યુ. એક
એ મી. રીચપર નીચે મુજબ કાગળ
લખ્યો હતો:—

"બ્રીટીશ ઇન્ડિયન બ્રીટીશ પ્રજા
તરીકેના પોતાના હક્કો જાળવવાને મહેનત
કરી રહ્યા છે તે તરફ ઉઠી
લાગણી ધરાવનારાઓમાંનો એક હું છું.
હોદ્દાઓને આરટ્રેલીઓમાં દાખલ થવા
નથી મળતું, ને દક્ષિણ આફ્રિકા અને
કેનેડામાંથી પણ તેમને દુર રાખવા
હીલસાલ થઈ રહી છે તે જોઈ મને ખેદ
થાય છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગેરાઓને
શું ફરીવાર છે તેની હકીકતથી હું
ચાકર છું. મારો એક ગિન ટ્રાંસવાલમાં
પ્રેસવચન બતાવે છે, તે હોદ્દા પેપરી

ની હરિદાષને બહુ ગંભીર બાબત મણે
છે. તે વિષે તેના તથા તેના એવા બીજા
ઓના વિચાર તેણે વારંવાર મને જણા
વેલ છે. તેનો સાર એ છે કે "અમે
હોદ્દા સાથે હરીદાષ કરી શકતા નથી;
તેમણે અહીંથી જવું જ પડશે." મેં તેને
ફેરે ફેરે જણાવ્યું છે કે હોદ્દા કરકસરી
આ હોય, સાદાઈથી રહેતો હોય, અથવા
તો ઓછા નફાએ લોકોને માથ આપતો
હોય તેટલા સારું તેવા હોદ્દાને બ્રિટીશ
સરકાર કદી પણ હાંકી કાઢી શકશે નહિ.
ખાતરોને હોદ્દાઓને તેટલાગાટે હાંકી
કાઢવાની છુટ પણ આપશે નહિ એમ હું
કહી શકું એવું પણ મન્યું છે."

આ કાગળ લખવામાં મારો એ હેતુ
છે કે કોલોનીઓમાં હોદ્દાઓની સ્થિતિને
લગતો કાંઈ હેવાલ તમારી પાસે હોય તો
તે મને મોકલશે એમ હું કહેવા માગું
છું. આપણા હોદ્દા બાઈઓપર જે અન્યાય
સુજરે છે તેથી મારા મિત્રોને વાકેફ
કરવાની એક પણ તક હું નકામી જવા
દેતો નથી. સાધારણ રીતે એવો રીવાજ
છે કે કલંડ લોકોને અન્યાય થાય તે
વાતની લોક દરકાર નથી કરતા. વળી
કેટલાક એમ કહે છે કે રવરાજ્ય ભોગ
વતા કોલોનીને પોતાની મરજી પ્રમાણે
કરવાની છુટ હોવી જોઈએ અને આપણે
તેમની વચ્ચે ન પડવું જોઈએ. એવા
મતવાજબોથી હું તદ્દન વિરુદ્ધ છું એ
જણાવવાની મારે જરૂર રહેતી નથી.

એ સવાલ સંબંધમાં જે કાંઈ હકિકત
તમે મોકલશે તે મને બહુ ઉપયોગી
થઈ પડશે. કારણ કે તે સવાલથી હું
મહિત્તવાર થવા માગું છું. તમે જે
મોકલો તેની શીલી મ કે જુજ કિંમત
હશે તે પણ હું ખુશીથી ભરીશ."

ટ્રાંસવાલના લડતપર વિલાયત નો છાપો

'બરમીંગહામ પોસ્ટ'

એક અરટીકલ ટ્રાંસવાલ લખે છે કે:—
ટ્રાંસવાલ સરકાર અને હોદ્દા પાર્ટીના
રીટીસ્ટરો વચ્ચેના મામલો દ્વાડે દ્વાડે
વધારે ખારીક થતો જાય છે. તેના ઉપર
લડત ચિંતાથી જોઈ રહ્યું છે. હોદ્દા
માટે લડત લેનારી કમીટીના સેક્રેટરી
નેરથી અહીં લડત લઈ રહેલ છે.
તમને કહેવું એવું છે કે ટ્રાંસવાલ
પ્રજાજન આજુ ત્યાં મેદાન ઉડાવે

હિંદીની સિધ્ધિનો સવાલ વડી સરકારના હાથમાં રખાયો છે. એવું એવામાં આવે છે કે યોગ્ય અપવાદો સિવાય દરોસવાલ ના બધા હિંદીઓ રજીસ્ટર થવા ના પાડે છે. જનરલ સમટસ કહે છે કે તેમને હિંદુસ્તાન પાછા કાઢશે. જનરલ બોધાયે લંડનમાં તો કહ્યું હતું કે નવો કાયદો નરમાણીથી અમલમાં મુકાશે. પણ તેઓ કહે તો સખતી વાપરતા જવાબ છે. તેમણે કહે તો 'પગ મૂક્યો છે', અને એશીઆટીકને બહાર કાઢી દિશ્વિલ્લુ અધિકારીને સફેદ ચામડીવાળો મુલક કરવા માગે છે! પરંપર આ સવાલ વડી સરકારને સગતો છે, અને તેમાંથી તો કાંઈ ને કાંઈ પરિણામો નીપજવાનો સંભવ છે. એટલે વડી સરકારે વચ્ચે પડી તુરત માં તે હાથ ધરવાનો વખત આવશે એમાં શક નથી.

છેલ્લા અખરો.

[છ. આ. માટે ખાસ તાર.]

જોહાનસબરમ, સુરવાર

રામસુદર પંડિતનો કેસ કાલે પુરો થયો છે. તેમને ગુન્હેગાર ઠરાવી એક માસની સાદી જેલની સજા કરવામાં આવી છે. મી. ચમની (એશીઆટીક રજીસ્ટર) એ જુલાનીમાં જણાવ્યું કે જો પંડિત માત્ર ધરમતા ઉપદેશનુજ્ઞ કામ કરતા હોત તો મુદતની પરમીટ અવાસ થયે તેમને મુદત લંબાવી આપવામાં આવત. મારી પાસે પંડિતના વીરહ દૂરીયાદો આવેલી છે. કેવી જાતની ફરિયાદો આવી છે એવું હજાણ કરવામાં આવતાં મી. ચમનીએ જણાવ્યું કે કોઈ નાં નામ અથવા તો હકીકત કું ખુલ્લી કરવાની ના પાડું છું. પણ તેણે કહ્યું હતું કે પંડિતને અમાલ્ય એતવાણી આપવા માં આવી નથી તેમ તેનાપર કેસ ચાલ્યો નથી. પરમીટ લંબાવી ન આપવાના એક કારણમાં જણાવ્યું કે પંડિત રજીસ્ટર શન કાયદાની વીરહ ભાગ્યો કરે છે. મી. ચમનીએ કહ્યું હતું કે બીજા હિંદી ધરમસુદર પંડિત તેમ તો કરે છે; છતાં તેમની પરમીટની મુદત પુરી ન થઈ હોવા થી તેમને કાંઈ કરી શકાતું નથી.

અમાલમાં હમીદીઆ મોસામદીના પર મુખી જુલાની આપતાં જણાવ્યું કે કું પંડિતજીને આજણું છું. હમીદીઆ સોમા

પટી અથવા બીજા ધરમસુદરો કરતાં પંડિતજીએ કાયદા બાબતમાં કાંઈ વધારે કર્યું નથી.

જરમીસ્ટનના હિંદુ મંડળના પ્રમુખે જણાવ્યું કે રામસુદર પંડિતની પરમીટ લંબાવી આપવા આખી હિંદુ કોમે અરજ કરી છે, છતાં તે કબુલ રખાઈ નથી. તે માટેની અરજ ઉપર ૩૦૦ સહીઓ કરવામાં આવી હતી.

પંડિતજીએ જણાવ્યું કું સરકારના હુકમ મુજબ કોલોની ઓડી શક્યો નથી. કારણ કે મારી કોમને અને મંદિરને ધરમસુદર વચર આમે તેમ નહોતું. કાયદા સામે થવામાં મારી લડત સત્યની છે. સત્યમાંથી ડગવા કરતાં મોતને કું બહેતર ગણું છું. કાયદાની સામે ન થાઉ તો કું ધરમનો ગુન્હેગાર કરું છું તથા ના. હિંદીની પ્રજા તરીકે એમ વચ્ચું તેને દરજ્જ સમજાવું અને તેથી કાયદો જે સખ કરે તે સહન કરવા તઈપાર છું. મી. ગાંધીના ભાવ જુની માછરડરેટ તારીફ કરી અને કહ્યું કે આરોપીના તરફ મને લાગણી થઈ આ વે છે છતાં કાયદાનો અમલ કરવા કું બંધાએલો છું. જે રજીસ્ટરે એની પર મીટ ગેરવાજાની રીતે અટકાવી હોત તો આરોપીએ તેનો બીજો હલાજ લેવો જોઈએ.

જ્યારે પંડિતજીને જેલમાં લઈ જવામાં આવ્યા ત્યારે આખા દરોસવાલમાંથી હિંદીઓ તેમને જેવાને હાજર થવા હતા. તે બધાએ તેમને તાળીઓની ગર્જનાથી વધાવી લીધા હતા. તેમણે હિંદીભાષ્યોને એવું કહેવડાવ્યું કે સખથી કું જરાપણ બીલો નથી પણ બહુ દર્પ માણું છું. કું આરા રાખું છું કે દરેક હિંદી લડતમાં મક્કમ રહેશે અને જેલ અથવા બંધે તે દુઃખ ભોગવવું પડે તે સહન કરશે.

પછી તે જડીએ વિમાર થવાથી મારકે દમાં એક માસ મીડીંગ બસાઈ જેમાં આચરે ૫૦૦ માણસ હાજર હતા. મી. ઇસપર્મીઆ પ્રમુખ હતા. મોબવી મુખન્યાર સાહેબ, મી. મુમામ અબદુલ કાદર, મી. તાઇક, મી. કુવાડીઆ, મી. ગાંધી વીગેરે એ ભાગ્યો કપા અને જુલમની સામે નામહાર સહેનશાહને પ્રોટેસ્ટ કરવાનો હાથ તાળીઓ વચ્ચે ખાસ થયો. પછી પંડિતજીના નામના દુરરા મોટી ગર્જનાથી બોલાવી સજા વિસરજન મંદ.

પંડિતજીને જેલ મળી તેની કીલગીરીમાં સુરવારને કિયસે દરોસવાલમાં બધી હિંદી દુકાનો તથા રોજગાર બંધ રાખવામાં આવ્યાં.

કમતાં મુખ્ય મંડળ તથા આગેવાનો તરફથી પંડિતના કું અપર દિલસોજના તારો મોકલવામાં આવ્યા. હિંદુસ્તાન પણ આ બાબતના દેખતા મોકલવામાં આવ્યા છે.

પ્રીટોરીઆ, સુરવાર
ગઈ કાલે કલકત્તાપેના સાન મદરસી વેટરે, તથા એક ચીનાએ રજીસ્ટરની અરજ કરી છે. તેમની સાથે ખાસ ડીટેક્ટીવો કલકત્તાપેથી આવેલા હતા. બાહી આજ સુધીમાં બીજા કોઈએ અરજ કરી નથી. મી. વ્યાસ વિગેરે પીકેટવાળો કેસ બપોર પછી ચાલશે.

પ્રીટોરીયા-જનર બપોરના

મેસરસ વ્યાસ, સરકુદીન, પ્રાગ, તથા લલમનને કારટે નિરદોશ ઠરાવી ઓડી મુક્યા છે. જુલાની લેવાની પણ જરૂર પડી નહોતી.

નાતાલ ઇન્ડીઅન કોંગ્રેસની નોટીસ

રામસુદર પંડિતને વચ્ચેથી સખ મટિ આપણો શોક પ્રદર્શીત કરવા સાઈ નાતાલ ના હિંદીઓએ શનિવારે મધ્યે રોજગાર બંધ કરવો એવો હાથ નાતાલ કોંગ્રેસે તા. ૧૪ મીએ માસ મીડીંગ બરી કર્યો છે. મટિ સરવે હિંદી ભાષ્યોને વિનવિ કરવામાં આવે છે કે ઉપરના હાથ મુજબ તા. ૧૬ ને શનિવારે નાતાલમાં દરેક દરેક મારીમાં દુકાનો બંધ રાખી મધ્યે રોજગાર બંધ કરવો.

નાતાલ કોંગ્રેસની મોટીંગ

સુરવારે રાત્રે કોંગ્રેસ હોલમાં માસ મીડીંગ મળી હતી. કોંગ્રેસને ઘણેજ જુલારસો જેવામાં આવતો હતો. પ્રમુખ મી. કાવુદ મહમદે રામસુદર પંડિતના પકડાવાનો તાર વાંચી સંભળાવ્યો. ને કહ્યું કે સરકારના એ જુલમી પગલાં માટે આપણો શોક પ્રદર્શીત કરવાને અમે મન્યા છીએ. મી. હાઇ દુબીય તથા બીજાઓએ જુલસાહાર ભાગ્યો કરવાં ને સરવાનુમતે હાથ થયાથી કોલોનીયલ સેક્રેટરી લોર્ડ એલગીનને કેબલ કર્યો કે "રામ સુદર પંડિતને પકડ્યા અને સજા કરી તેની સામે નાતાલ કોંગ્રેસ પ્રોટેસ્ટ કરે છે. એ પગલાંથી અરીટીય કોલોનીમાં અરીટીય પ્રજાના હિંદીઓના ધરમને અને તેમની જાતની છુટને ઇજા પહોંચે છે. આખા રાજના બહાને ખાતર વડી સરકારે વચ્ચે પડ્યું એવી અરજ કરીએ છીએ." આવોજ કેબલ હિંદમાં વોઇસરાય પર મોકલવામાં આવ્યો છે. તેમજ દરોસવાલ સરકાર ઉપર પણ. પછી સરવાનુમતે હાથ પસાર થયા કે (૧) દરોસવાલના કાયદા તજે હિંદીઓ પર જે દુઃખ પડ્યા હતાં એ તે માટે નાતાલના હિંદી હિલમીર થયા છે; (૨) રામસુદર પંડિતના પર અને તેના કું અપર દિલસોજના તાર અને કામજ મોકલવા; (૩) દરોસવાલના બાઈઓ પરના જુલમ માટે અપસોસ બંદોબસ્ત કરવા તા. ૧૬મીએ નાતાલના હિંદીઓ મધ્યે રોજગાર બંધ કરવો; (૪) દરોસવાલના હિંદીઓપર ધરમસુદર વચર જે બાહત આવી છે. તથા દરોસવાલ સરકાર ધારમીક બાબતમાં જે દુખ દે છે તે માટે નાતાલ હિલસોજ બતાવે છે; (૫) ઉપસા હાથની નકક વિચાવત. ઇન્ડીઅ તથા દરોસવાલ સરકારને મોકલવી; (૬) લાસાલગપનરાય તથા સરદાર અજી તમિલને છુટકારા માટે; મુખ્યારક બાદના સહેલામોકલવા. પછી સલાવીસરજનમથાજીતી.

રામ સુંદર પંડિત

કેરટમાં કેસ

૨૬૫

જરમીસ્ટનમાં જંગી મીટીંગ

રામ સુંદર પંડિત તા. ૮ મી મુકવારે વખર પરમીટ ટરાંસવાલમાં રહેવા સાર પકડવાના ખખર અમારા છેલ્લા તારમાં અમે ગમે અહવાડીએ આપી મુકવા છીએ. મુકવારે જરમીસ્ટનમાં સવારના પોતે કાર્ટ આગળ ઉભા હતા તેવામાં ડીરેક્ટીવે તેમણે નામ પુછ્યું ને પરમીટ માગી. તેમણે કહ્યું મારી પાસે પરમીટ નથી. તે ઉપરથી ડીરેક્ટીવે તેમને તેજ વખતે પકડ્યા. મી. પોલાકને ખખર પડતાં તે તુરંત જરમીસ્ટન ગયા. મી. પંડીતની મુલાકાત જેલમાં લીધી. તેને પુછતાં તેણે જવાબ આપ્યો કે મારે જેલ ઉપર બીલકુલ મુકવું નથી હું જેલમાં જ રહીશ.

જેલમાં જેલરે પણ જેલ ઉપર છુટવા ની પંડીતજીને તાણ કરી પણ તેણે ચોખ્ખી ના પાડી, ને કહ્યું કે મારી કામને ખાતર તથા મારા ધર્મને ખાતર હું જેલમાં જ રહીશ.

જેલમાં હાલત

ખુબ સારી હતી. રહેવાની નદાવા ધોવાની બંધી સગવડ તેમને કરી કેવામાં આવી હતી. અને પંડીતજીના હહેવા પ્રમાણે ખોલે જેલમાં ગયા ત્યારે તાવની ખીચારી હતી. હવે ખીચકુલ નથી. ખાવા પીવાનો બંધોખરત કામ તરફથી થયો હતો ને હમેશાં દુધ અને મેયો પહેંચાડવામાં આવતો હતો. તે જિવાબ ખીલું કંઈ ખાવાની તેમણે ના પાડી.

તારેનો વરસાદ

જેલમાં તેમની ઉપર મુખારકબાદીના તથા હિંમત રાખવાના તારે ઘણા આવ્યા હતા. નાતાલ ઈડિયન કેમિસ, ડરબન અંબુ મન હરનામ, ડરબન મેમબુ કમીટી, હીંદુ ધર્મસભા (ડરબન), પારસી કમીટી (ડરબન), વ્યાસ (પ્રીટોરીયા), સરત હીંદુ એસોસીએશન (ડરબન), એ મુજબ તાર મળેલા. બધા તારમાં પંડીત જીને ધરમની તથા હીંદી કામની લડાઈને ખાતર જેલ જવા સારું મુખારકબાદી ઇચ્છવામાં આવી હતી.

સામવારે કેસ

માજીસ્ટ્રેટ પાસે માલગે એવી બાણાએ પણ ઉઠાવેલા. બાણાએ બાણા હતા.

જોહાન્સબર્ગથી મોલવી સાહેબ અહમદ મુખતીવાર, મી. ઇસખ મીયા, મી. હમામ અમદુલ કાદર, મી. ઉમરજી સાહેબ, મી. એમ. એસ. કુવાડીયા, મી. જુસબ કાલાહીમ, મી. અહમદ મુસાજી, મી. ચંબી નામકુ, મી. પોલાક, મી. મહમદ ખાન, મી. ગુલાબજાઇ, મી. જાટ, મી. નારાજીજી, મી. નવાબખાન, મી. અલી બાઈ આકુજી વિગેરે આવ્યા હતા. પ્રીટોરીયાથી મેસર્સ કાચલીયા, પીલે, વ્યાસ, મખીબાઇ વિગેરે હતા. જરમરસ કારથી મી. વાળ, વીરીનીંગીથી મી. અસ્વાત એમ પ્રદસ્તો હતા કેમ પોકારતાં પહેલાં કેરટને દરવાજા લગભગ ૧૫૦ ફીટી હાજર થઇ રહ્યા હતા. ધણાના હાથમાં ફુલના તોરા વિગેરે હતા. સામા દસ વાગે મી. ગાંધીએ ખખર બાંધ્યા કે કેસ મુલતવી રહેશે પણ મી. રામ સુંદર પંડીત વખર જેલથી છુટવાનો સંભવ છે. તે ઉપરથી લોકો આતુરતાથી ને સડક ઉપર પંડીતજીને વખતી લેવાને જવા થઇ રહ્યા હતા.

જરમર અગીઆર વાગે પંડીતજીને કેરટમાં લાવવામાં આવ્યા હતા. તે આવ્યા કે તુરંત કાર્ટ હીંદીથી ભરાઇ ગઇ. ધર્મના વહીસે મુદત માગી તે એવા કારણથી કે પ્રીટોરીયાથી મી. ચમની આવી શકે. મી. ગાંધીએ કહ્યું:—

મારા અસીલ આર દિવસથી જેલમાં છે. તે જેલથી છુટવા માગતા નથી. તે કાલેની છોડનાર નથી. પણ કામદાની સમ્મત બેનવશે. તેથી કેસ આજેજ ચાલી શકે છે. પ્રીટોરીયાથી સાફીની જરૂર નથી. જતાં જો કેસ મુલતવી રાખવો હોય તો હું વાંધો નથી લેતો, પણ મારા અસીલને વખર જામીનથી પોતાનીજ જવાબદારી ઉપર છુટવાની રજા મળવી જોઇએ.

ધર્મના વહીસે કહ્યું કે વખર જામીને છુટવા બાબત હું સંમતી નથી આપી શકતો કેમકે મને કેસની ખખર નથી. મી. ગાંધીએ કહ્યું મી. પંડીત નાસે તેમ નથી. નાસે એવું તો સરકાર માગે છે. પણ પોતાની કામને ખાતર ટરાંસવાલમાં રહેવાનો પોતાનો હક ધરાવે છે એટલે સરકાર કાદતાં જતાં જો માણસ વીકળનાર નથી તેનો જેલ શું હોઇ શકે ?

માજીસ્ટ્રેટે આ દલીલ કબુલ રાખી પંડીતજીને પોતાની જવાબદારી ઉપર છે. આ પંડીતજી બહાર નીકળ્યા કે તુરંત

હુરરેના પોકાર

થી તેમને સંદેહ માણસોએ વધાયા લીધા.

કુલોના વરસાદ વરસાવી મુકવા. ને સડકો હાથ મીલાવ્યા. ત્યાર બાદ થીકેસનમાં મીટીંગ કરવાનો કાંવ થવાથી સડક સનાતન ધર્મસભાના મકાન બાધી ચાલ્યા.

મીટીંગ

માં મી. લાલખંદાસીમની દરખાસ્તથી મી. મોલવી સાહેબ અહમદ મુખતીવાર પ્રમુખસ્થાને બીસાળ્યા. હોલની અંદર મેમાનોને બેસાડી જરમીસ્ટનનાં માણસ બંકાર ઉભા રહ્યા. મોલવી સાહેબે બાંધણ કરતાં કહ્યું કે પંડીતજીને મુખારકબાદી થતે છે. તેમણે આખી હીંદી કામની સેવા બગાડી છે. જેલ ને ખરો મહેન છે એમ તેમણે બતાવ્યું છે. વખત આવ્યે પોતે પણ જેલ જવા તઇવાર છે. મોલવી એ બને ધર્મ ગુરમોની કુરબ છે કે આવે દુખને સમથે તેઓએ આગળ પડવું.

મી. હમામ અમદુલ કાદરે કહ્યું કે રામ સુંદર પંડીતના દાખલા ઉપરથી બધા એ ખુબ હિમત પકડવાની છે.

મી. ઇસખ મીયાએ કહ્યું કે સરકારથી જરાએ કેસને ડરવાનું નથી.

મી. ગાંધીએ કહ્યું કે હવે તો લગભગ ની શરૂઆત છે તેમાંજ એક મોટી છત તો એજ કે હીંદુ મુસલમાન કામી કામ ને સારું એકઠા થઇ લે છે.

મી. અહમદ મુસાજીએ પંડીતજીની તારીફ કરી કહ્યું કે તે પોતે પણ જ્યાં જ્યાં સુધી રજીસ્ટર નહિ થાય.

મી. મખીબાઇએ પ્રીટોરીયા હિંદુ ધરના સભા તરફથી ઉપહાર માંગ્યો.

મી. ચંબી નામકુએ કહ્યું કે પંડીતજી જેલમાં જશે ત્યારેજ ખરો રમ જામશે તેના જેવું બધાએ કરવાનું છે.

મી. કુવાડીયા કહે પોતાને કશો ડર નથી. સરકાર પંડીતજીને કંઈ કરે એમ જણાવું નથી.

મી. મહમદ ખાને કહ્યું કે જેણે પીકેટલું કામ કરેલું છે તેને વિશે પોતે પીકેટ હોવાથી મગરૂર છે.

મી. ઉમરજી કહે "જનની જબુજે તથુજ જબુ દાતા બકત કાં શુર નહિતર રહે જે વાંઝણી રમે મુખાવે તુર." તે પ્રમાણે પંડીતજીની માએ બલે શુરા પંડીતજીને જણ્યા.

મી. અસ્વાત કહે મી. પંડીતજીનો જામલો લજ સારવેએ સમજવું જોઇએ કે રજીસ્ટરની બોધીસ તે ધળલની ગીસાલે છે. તેને કાંઈએ અડકવું નહિ.

મી. કાચલીયાએ પંડીતજીનો આભાર માન્યા ને કહ્યું કે પ્રીટોરીયામાં જે બાકી રહ્યા છે તે કડો રજીસ્ટર નથી થાય.

મી. અલીભાઈએ કહ્યું કે જો કોઈ મી. પીકેટ પ્રિટીરીયામાં તકવાર નહીં થાય તો પોતે ત્યાં ખાસ જશે.

(મી. વ્યસે જણાવ્યું કે પંડિતજી ની હિમત પુરીજ છે. - તેમણે પ્રિટીરીયામાં રહેવાનું કબૂલ કરેલું હતું.

મી. લાલ બહાદુરસીંગે બધા પ્રદરેને નો ઉપકાર માન્યો. મી. પોલાકે કહ્યું કે મી. પંડિત પછી મોલવી સાહેબની વારી આવશે.

ત્યાર પછી મોલવી સાહેબે થોડું વિશેષ બાંધણી કરી મીટીંગ બરખાસ્ત કરી.

પછી બધાને કેળાં નારંગી નો નારતો અને ચાહ તથા લેમનેડ વગેરે આપવામાં આવ્યાં.

ખબરપત્ર

જોડાનસ્ખર્મ

C. A. M.

- 368

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

અહાદુર દરજ્જાએ અને ગારો વેપારો

અહીંના દરજ્જાની આફતની હકીકત આ પત્રમાં કેટલીક છપાઈ ચુકી છે. પણ એ હિસ્સો એવો અત્યંત છે કે જે વિશેષ બધાન આપું છું. દરજ્જાએ નીચે પ્રમાણે કાગળ દી. આલખરે લખ્યો.

"હાલમાં ટાન્સવાલની સરકારે ઇડિઅ નો માટે જે કાયદો બંધ્યો છે તે કાયદાને જે ઇડિઅન વધ નહિ થાય તેને ટ્રાંસ વાલની સરકાર લાઇસેન્સ નહિ આપે, કાય દેસર પકડશે, અને જેલમાં નાખશે એમ કાયોનીઅલ સેક્રેટરીના છેલ્લા બાપણ ઉપરથી જણાય છે. અને તમે તે કાયદાને વધ નહિ થવા પ્રતિજ્ઞા લીધી છે તેથી અમારે હાલના આ મામલામાંથી અચવા તમારી મદદની જરૂર હોઇને અમારે અત્યંત દિનગીરી સાથે જણાવવું જોઇએ કે હવે પછી જે કાંઈ માલ થાલ અમારી દુકાનેથી જોઇએ તે રોકડા પછગાથી લેશો અને આવું ખાતાના પૈસા ટીસેંબર પહેલાં મેટલ કરશો.

આ ઉપરથી અમારો હેતુ કાંઈ પણ ખીજો હોવાનું સમજવાનું નથી. છપર કરે અને તમારી અવ્યવસ્થીત સ્થિતિનું પરિણામ ફોલ્ડમંડ ઉતરે અને સમાધાન થમ જાય તો આપણે વહેવાર ચાલતો હતો તેવાજ રી આમે એમ જણાવ્યું છે.

આપની સાથે ચક્ષેલ વેપાર અને લેણ દેણમાં આપેલ સંતોષ માટે આભારી છીએ."

આ કાગળ વિનયી છે. અને અપમાન ભરેલો નથી છતાં તેનો અરથ એજ છે કે જો રજીસ્ટર ન થાય તો તેઓને ઉધાર માફ નહિ મળે; તેથી દરજ્જાએ ચીકાયા. જે ખીકણ હત તો ડીને રજીસ્ટર લેવા નો વિચાર કરત. અહાદુર હોઇ તેઓએ મી. આલખરેટના માલના નમુના બધાએ તેને ત્યાં ફેંક્યા ને નીચે પ્રમાણે કાગળ રૂ૧ સહીઓ સાથે લખ્યો.

"જન તમારી મીટીંગ, ગુજરાતીમાં લખેલી અમેને મળી છે. અમે પહુણ દિલગીરી સાથે લખી જણાવીએ છીએ કે આજરોજ એટલે તા. ૭-૧૧-૦૭થી અમે કાઇપણ જાતનું લેણ દેણ કરવા મામતા નથી. તથા એક પણ પેનીનો માલ ખરી દવાના નથી. કારણ અમેએ રજીસ્ટર નહિ લેવાને કસમ ખાધા છે. તે કાઇપણ ફિવસ ગમે એટલું તુકશાન થાય તોપણ તોડી નાખવા મામતા નથી. તમારા મામતા પૈસા અમે અમારી બનતી સવડે પતાવી દઇશું."

આથી મી. આલખરેટ અબરાધા. બોપ કાઇ સતજગડ જમ્યો. તેમની દુકાન ઉપર એક પાંદિત મુકવામાં આવ્યો. તે એવું જોવા કે કાઇ માણસ ત્યાંથી કપડું લઇ શીવવા આપે તો તે કામ લેવાની પણ દરજ્જાએ ના પાડી. તેથી મી. આલખરેટ સોંપીને બહુ કાલાવાલા કર્યા ને નીચે પ્રમાણે મારી માગી છે.

"અમે હિંમેજ તથા ગુજરાતીમાં જે મીટીંગ અમારા ધરાકને મોકલી છે તેનો તેઓ એવો અરથ કરે છે કે અમે તેઓ ને રજીસ્ટર ચલાવું કહ્યું, ને જો ન થાય તો રોકડા જમ્યો કરે. આવા અરથ કરી તેઓ ચીકાયા છે ને અમને બોલકાટ કરે છે.

અમારે સાચેજ કહેવાની જરૂર હોય કે તેઓની લાગણી દુખાવવાનું અમારા રજીનામાં પણ નહતું. અમે સમજી છીએ કે કાયદાને તામે યશમાં જરાએ દાખ મુકાય તો તેથી તેઓને ગુરસો ચડે. જિંદીશ રાજ્યમાં સહુને પોતાના મત પ્રમાણે ચાલવાનો હક છે. તેથી અમે અમારો કાગળ તથા અમારી માગણી વગર સરતે પાછી લઇએ છીએ. અને અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે હોંદી કેમની છત મરી ને તેઓને નાજ મળશે. અમારી લાગણી ખરી છે એમ જતાવવા અને અમે અમારા ધંદાને ચીંટીએ છીએ, તે જાહેત કહેવાને

લડતમાં મદદ કરવા અમે ખા. રપનો ચેક મોકલીએ છીએ.

અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે બોલકાટ બંધ થશે. પણ તે તો માત્ર દરજ્જાની મરજી ઉપર છે. જો બોલકાટ છુટશે તો અમે અસલની માફક વેપાર કરી રાજી ચક્રિયું ને તેઓને રાજી કરવા મત્ત કરશું. પણ અમારા કાગળને તે વાતની સાથે સંબંધ નથી. અમે જુલ કરી છે તે સુધા રવાને સારું, અને કાઇને માફું લગાડવા અમારો ઇરાદો ન હતો તેથીજ અમે આ કાગળ લખ્યો છે. અમારા જે લહેજા છે તે અમે આજ રાખીએ છીએ કે અમને ડ્યુસર ભરશે."

આવો મારી પત્ર કાઇ દહાડો મોરતો થી લખાયો મારી જણમાં નથી. તે વિવેકી છે ને સંતોષકારક છે એમ માનું છું. આ દાખલો દરજ્જાએ માન આપનારો છે. ને બધાને શીખામણ લેવા જેવો છે. મોરા એથી આપણે ડીશું નહિ તો મોરાએ માલ આપતાં અટકે તેમ નથી. કેમ અટકી શકે? શું તેઓને પૈસા નથી જોઇતા? મેં એમ પણ સાંભળ્યું છે કે આ પેદીએ પાંચ વરસમાં પા. ૧૦,૦૦૦ નો વેપાર હોંદી સાથે કર્યો તેમાં માત્ર પા. ૨૩ જ આજ લગી જોયા છે. હોંદી નું પ્રમાણીકપણું હશે તો મલિ ઘેર જેમાં આપશે.

મી. મુસા હસમાઇલમીયા

મી. મુસા હસમાઇલમીયા હજ પદવા મવા છે તેમને હું મુબારકબાદી ઇચ્છું છું. તેમના મોટાભાઈ મી. હસપમીયા તે કામ તી સેવા કરવાનું હાર્મિક કામ કરી રહ્યા છે. એટલે માશ વિચાર પ્રમાણે બને ભાઇ આ દુનિયાનું અને પરદુનિયાનું સંભાળે છે એમ કહી શકાય. બલે તેઓ સદાય ધર્મ મુરત રહે ને કામની સેવા કરતા રહે. લાખા કમાવા કરતાં આ કમાણી વધારે મોટી છે.

હજી કમો શું?

સાંભળ્યું છે કે મી. ખમીસાની દુકાન માં છુપાં રજીસ્ટર અપાય છે. તેવાં નવ રજીસ્ટર અપાયાં. અરજી નથી લેવાતી, પણ જેણે અરજી કરી હોય તેને રજીસ્ટર અપાય છે.

કાયદે જાન લીધો

એક ચીનાએ રજીસ્ટર લીધા પછી શરમને મારે આપચાત કરી છે. આવા નાસ છુટશે છે. ચીનાએ એસેસીએશન ના પ્રકુપ મીં કવીને નીચે પ્રમાણે કાગળ જાણીમાં લખ્યો છે. -

“એક યીનાએ આપણા કરવાના ખર્ચ જાપામાં બંધાર પડ્યા છે. તે ખર્ચ મેં વાંચ્યા તે પહેલાં મારા માથાએ મને એક કામજા આવ્યો. તે યીની બાજમાં લખેલો હતો. ત્યાં તે ઉપર મરનારની સહી હતી. ને કામજાનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:—

મહા ક્યાઇ તરજુમી. ચાઇનીઝ એસોસીએશનના પ્રમુખને. તા ૧૦-૧૧-૦૭

“હું આ દુનીયા છોડવાનો છું. એટલે મારે આપણા કરવાનું શું કારણ છે તે લોકોની જાણ માટે જાહેર કરવું જોઈએ. હું ફક્ત આશીશમાં આવ્યો ત્યારેના ધર કામના નોકર તરીકે કામ કરું છું. હું હમેશાં મારા શૈક્ષણિક ધરમાં રહું છું. મારી બોલી બીજા યીનાઓની બોલીથી તદ્દન જુદી છે. અને મારા દેશી બાઈઓ સાથે મારે બહુ થોડો વેહેવાર છે. મારા શૈક્ષણિક ધરની સલાહ આપી હતી. મેં પહેલાં રજીસ્ટર થવાની ના પાડી. ત્યારે મારા શૈક્ષણિક ધરને નોકરીપરથી કાઢી મુકવાની ધમકી આપી. નોકરી જવાની બીક લાગી ત્યારે મારે પરાજી રજીસ્ટર થવું પડ્યું. પણ ત્યાં સુધી મને રજીસ્ટર થવાની પાવમાલીની ખબર પડી નહીં. પછી એક દોસ્તે મને આવીને બધી સમજણ પાડી અને કાયદાનો ચાઇનીઝ તરજુમો વગાડ્યો. ત્યારે મને ખબર પડી કે મારી તો ગુલામના જેવી હજી થયેલી છે. તે ભોગવવી તે મારે માટે તથા મારી પ્રજાને માટે નામોશી બનાવે છે. આ બધી હાલતની રજીસ્ટર થવા પહેલાં મને ખબર નહોતી. પણ હવે પસ્તાવો કરું તે નકામો છે. મારે મારા દેશી બાઈઓને શું કહેવું જોઈએ? હું આજ રાખું છું કે મારી જીવણી મારા બીજા દેશી બાઈઓ જેવેલી.”

પછી મી. ક્વીન તે ઉપર નીચે મુજબ મુજબ દીકા કરે છે:—

“આ કામજા વાંચી મને કેવી લાગણી થઈ હતી તેના આપને ખ્યાલ આવી શકશે. તુરંતજ મેં જાપા બોંચ્યા તો માણસ પડ્યું કે આઈ ક્યાઇ કામજામાં કહ્યું તેવું કરી નાખ્યું હતું. તે માણસની લાસ માટે મારી એસોસીએશને તુરંતજ અંજન કરી અને હમણાંજ હું તેની જાન કિયા કરીને હું આવું છું. તે દીકા વખતે લગભગ ૭૦ યીના મેં ખરોએ હાજરી આપી હતી. મારી કામના એ મરદુમ માણસને ધમકી આપવામાં આવી હતી એવા આરોપને હું તદ્દન ખોટા કહું છું અને તેને બીલકુલ ગણ્યારેતો નથી. આ જોઈ

કારક બનાવતો શું અથ યશે? તે ખુબે ખુબું કહેવામાં હું જરાએ અચકતો નથી આવે વખતે મારું લોહી તપ્પાં વગર રહેતું નથી. એટલે હું વીચાર પુરવક એવો આરોપ મુકું છું કે ટરાંસવાલ સરકારે નિરપરાધી માણસનું ખુન કરવા જરોબર કર્યું છે. અને તેનું કારણ માત્ર એટલુંજ કે તે એશીઆટીક હતો. એશીઆટીક કાયદો પાસ થયો ત્યારથી અમને મુંઝવણ પડી છે. ને હવે એશીઆટીક કાયદે જન લીધો છે. જે કાયદાથી આવો કુખદાયક બનાવ બનવા પામે તેવા કાયદા ને ટરાંસવાલના ગોરાઓ ઇન્સાફ યદ મલાવી લેશે? અથવા તો શું ટરાંસવાલના લોકો હજુ પણ કહેશે કે એશીઆટીક કાયદો કામનો છે. ટરાંસવાલના ગોરાઓના રક્ષણ માટે જરૂરી છે, અને એશીઆટીક કાયદાથી નેમનું અપમાન થાય એમ મણી લીએ તેમાં આપણું શું ગયું? શું હજુ લોકો હજુ આમ નાં કહેશે? પશ્ચિમ ના લોકોને અમે સુધરેલા માનીએ છીએ, એટલે તેઓ આમ ગણે એવું અમારાથી કેમ માની લેવાય?

શાજ સાહેબ

શાજ સાહેબનો કેસ ખુબવારે કોર્ટમાં આવ્યો હતો. સેંકડો હાજર હતા. મી. મહમદ શાહજુદીને કેસ ખેંચવાની બહુ મહેનત કરી પણ તેમ બની શક્ય નહોતું. તેણે જુલાની આપતાં કહ્યું કે તેનો વિચાર ફરિયાદ કરવાનો નથી. શાજ સાહેબે ધરમના ખડનને સારું માર માર્યું, પણ તે માર પોતે આપના મારની માફક સમજે છે. આથી કોર્ટે શાજ સાહેબને મેલવણી આપી છોડી મુક્યા.

મી. વ્યાસ તથા બીજા પીકેટ

પકડાયા

મી. ગવરીશંકર વ્યાસ, મી. લજમન તથા મી. શરદુદીન પીકેટીંગ કરતાં પકડાયા છે. તેમને બધાને વગર બેતે છોડ્યા છે. તેઓએ એક ઉપર છુટવા ના પાડી. તે કેસ તા. ૧૫મીએ ચાલશે. પ્રીટોરીઆમાં સૌર બંધાર યદ રહેશે છે. બધા જોસ માં છે. તેઓને મુખ્યરકબાદીના તારો છુટ્યા છે.

ગોરાઓમાં અગભગાર

ગોરાઓમાં હવે ખળભળાટ થઈ રહેશે છે. કેટલાક સરકારની આગળ ડેપુટેશન લઈ જવા માગે છે. વિશેષ ખબર પાછળથી આપવાની ઉમેદ છે.

કેંગરેસમાં ડેલીગેટ

મી. ઇસપુરના પ્રમુખપણા નીચે

મી. ઇ. એ. ની મીટીંગ ખુબવારે બરાબર હતી. ધણાં મેં ખરો હાજર હતા. મી. ફેન્સી, મી. કુવાડીઆ, મી. કાચલીઆ, મી. અહમદ મુસાઈ, મોલવી સાહેબ અહમદ મુખ તીઆર, મી. હમામ અબ્દુલ કાદર, મી. ગાંધી વિગેરે બોલ્યા. પછી મી. ઉમર હાજ આમદ જવેરી, મી. અમીરુદીન મહમદ હુસેન હજાર, મી. હાજ ઇબરાહીમ અહમદ દીનજાર, મી. અહમદ સાલેજ કુવાડીઆ, મી. સુલેમાન મુદજ કાસમ તથા મી. પીરન મહમદને મુરતમાં મળવાની કેંગરેસના ડેલીગેટ નીમવામાં આવ્યા હતા. તેજ વખતે કેંગરેસનું ઉપરાજીયું થયું. મી. અમીરુદીને ખુબ મહેનત કરવા જાપણ કરેલું.

ગેસ્ટની નાટીસ

પીટરસબરમના બધા હાજ જુલાની મીલકત નાહારી માં મુકવામાં આવી છે. તેની પહેલી મીટીંગ ૧૫મીએ અને બીજી ૨૨મીએ મળશે.

નાહર ઇસ્માઈલ મુસાની એસટેટનો હિસાબ મારદરની એશીસે તા. ૮મી થી મહેલ હાડા સુધી રહેશે.

લંડનથી રટરજમણવેજે કે એશીઆટીક કાયદાની સામે પ્રોટેસ્ટ કરવા મુસલમાનોની એક મીટીંગ લંડનમાં મળી હતી. જેમાં હિંદીઓ ઉપરાંત ધણા ગોરાઓ હાજર હતા. પ્રમુખ મી. અગીરઅલીએ જણાવ્યું હતું કે ટરાંસવાલના હિંદીની સ્થિતિથી હિંદુસ્તાનમાં જે અસર થાય છે તેને લીધે વડી સરકારે આ બાબતમાં વચ્ચે પડવું. હિંદીઓ રાજદારી હક માગતા નથી. તેમ વચર અટકાયતે લાખલ મથા પણ માંમતા નથી. તેઓ બિટીશ તરીકે ઇન્સાનપણ જાળવી રાખવા માગે છે. બાદ ટરાંસવાલ ખા હિંદીઓની હાલતારીઓ તરફ તથા ખાસ કરીને રજીસ્ટ્રેશન કાયદા (કે જેમાંથી કાઢેરો પણ મુકત છે) તે તરફ ધ્યાન ખેંચનારો હસ પસાર કરવામાં આવ્યો. હાલમારિનું વર્ણન સાંભલવામાં બોલાઓ વખતે વખત ‘શરમ’ નામોશી બરેલું એવા પોકાર કરતા હતા.

પ્રોટેસ્ટમાં એક હિંદીના રોટરમાંથી ખરીદેલા માલકીનાં દીન ખાવાથી ચાર કારકના મરણ નીપજવાને લીધે મજદૂર રોટરમાંના બીજા મજીનાં દીનમાં સરકારી ડાકટરે તપાસ કરી તો તે દીન ખાવા માટે નાલાયક માણસ પડ્યાં હતા. જેથી મજદૂર હિંદી વેપારી પર ફરિયાદ કરવા આવનાર થ.

એક રજીસ્ટર થએલા મદરાસી નો બળાપો

ડી. પપુ પોલે નામના મદરાસીએ નીચે મુજબ કામળ એશીઆટીક રજીસ્ટર પર મોકલ્યો છે :—

સાહેબ, અત્યાર બંગાળ મારી અરજી પર વિચાર કરી લેવાનું કામ ન મળે તો હોય તો મારી રજીસ્ટર લેવાની અરજી હું પાછી ખેંચી લેવા માગું છું. જરૂરી કારણોમાં એશીસ હતી તે વખતે એક સાક્ષી તરીકે હું ત્યાં હતો ત્યારે મારી અરજી કરવામાં આવી છે. તે વખતે કાયદાની બધી હકીકતની અને બળ નહોતી; તેમજ એ કામ કરતી વખતે હું એ પશુ નહોતો બળતો કે તેથી મારી જાત સામે તમા મારા દેહની સામે એક મોટું પાપ થાય છે. હવે આખા કાયદાની અને તેનાં બધાં પરીણામોની મને સમજણ પડી છે. અને તેથી મેં કેવી બચાવ છુલ કરી છે તે હું જોઈ શકું છું. ને મારાથી જાની કહે તેટલે દરજે તે ક્ષમા સધારવા માગું છું. અને જે રજીસ્ટર આપવામાં આવે તે મારે નથી જોઈતું. અને તેથી કરીને તે લેવા સારું આપની એશીસે હું આવવાનો નથી. મારા સ્વદેશી બાળકો કાયદાની સમજણ ઉઠાવશે તે વખતે હું મારી આ ક્ષમાને લીધે તેમાં ભાગ લઈ શકીશ નહિ. તેટલા સારું જનતી ઉતાવળે દરસવાલ છોડવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો છે એ વાતથી આપને વાકેફ કરું છું. રજીસ્ટર લેવાને લીધે કાંઈ 'લાભો' મને મળ્યા જવાના હોય તો તે મારે નથી જોઈતા.

નીચે મુજબ હકીકત મરકપુરીમાં પ્રગટ થઈ છે—પીટરસબમાં કંટરીમાં હિંદી ધાડપાડુઓની એક કે વધારે ટોળીઓ કેટલોક વખત યમાં એશીસ કરી રહી છે તેના સંબંધમાં પોલીસ અને હીટેન્ડીવોની કોઓર્ડેશન ક્ષેત્ર રોડ આમળ ૧૩, બીલેર આમળ ૪, તથા અમલદારી આમળ ૮ એમ કુલ ૨૦ હિંદીઓને પકડવામાં આવ્યા છે. એ લોક પોતાના કામમાં ફાળી રાકે છે તે તેમના જાત બાળકોના બાલકાપણને લીધે છે. તેઓ એ કામ રાત્રે કરે છે જતાં છુપી રીતે નથી કરતા; પણ પાસેથી તોડી, તથા ધર ધણીને જગાડી તેમને ધમકા આપીને જે કાંઈ માલ હાથે હોય તે લઈ જાય છે. કેટલીક વખત જોતાપા બાદ પશુ-હાંદી એટલા ઝેરલા રહે છે કે એ પુરુષોથી પોલીસને વાકેફ પશુ કરતા નથી.

પીટરસબમાં કોણે કાળું નથી કર્યું?

એક બળરપત્રિ લખે છે કે પીટરસબ રજામાં મેમલો એટલા બધા નાક કપાવી મૂક્યા છે કે કોણ નાકવાળા રહ્યા છે એ બતાવવું સહેલું છે. બળરપત્રિની મળ્યું તરી પ્રમાણે સત્તાવીસ મેમલો ને પાંચ મેમલો છોકરા મરડીમાંથી બચ્યા છે. સિવાય થોડા સુરતી લાં છે તેમાંના છ તથા તેનો એક છોકરો, જે શેખ, એક સમિદ, બને બધા હોંદુ એમ બચ્યા છે. એક મેમલો રસોયાને તેના ધણીએ પીઆનો વગાડવા બહામણ કરી ત્યારે રસોયાએ રાકડો પરઆવ્યો કે તેને કંઈ રજીસ્ટર લેવાની દરકાર નથી. નોકરીમાં થી કાઢી મુકે તો હરકત નહિ. શેખે આધાર પૈસા ઉપર હતો. રસોયો કહે મારો તો 'ખુદા ઉપર છે.' બલે માએ એવો મેમલો જપ્તો.

પોલિસ્ટરમાં બચેલા મેમલો

પોલિસ્ટરમાં મેમલોને શરૂ થયેલું છે. તેઓનું નામ બેસેજ લેગમાં ખપવા થી, જેઓ નથી થયા તે પોતાનું નામ કામ ને ખાતર જાહેરમાં લાવવા માગે છે. જે આમ બધા હિંદી માને તો છ. એ ના પચીસેક અંક નામે જાપવામાં જાય. પણ મેમલોમાંથી બહુજ થોડા બાળી રહ્યા છે. તેથી તેઓનાં નામ બળવામાં અને બાધ નથી મળતા. મી. બાબુર રહેમાને ખરડો મોકલ્યો છે તે પ્રમાણે નીચેનાએ પીઆનો નથી વગાડ્યો. તાર મદમદ મોટલું, કાસમ અબદુલા, હાલ એસમાન, હાજી અબદુલા લતીફ, મદમદ નુરમદમદ, અબદુલ મની, બબ્બ દુલા કાસમ, મુસા વરીદ, નુરમદમદ જાનુ, કરીમ જાનુ, કાસમ આમદ, આદમ આમદ, હિમર સહુર, કાસમામદ આમદ, હાજી નુરમદમદ, આદમ હાલ, કરીમ આદમ, ખાનુ જાનુ, નુરમદમદ આમદ, મુસા સંગા.

અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે આ સાહેબો નામ બહાર પડ્યા પછી વિચાર ફેરવી કાળી રીતી નહિ કરાવે. કિમત ન હોય તો પહેલેથી જાણ કરવું તે બહાલ કરી પછી હાની જવા કરતાં વધારે સારું છે.

પીટરસબમાં ન્યુસમાં કામળ

પીટરસબ ન્યુસમાં મી. એમ. એલ. દેસાઈ તરફથી એક કામળ પ્રગટ કરાવવા માં આવ્યો છે જેનો સાર નીચે મુજબ છે:—

ગઈ સાલ સપ્ટેમ્બરમાં માસ મીટિંગ લરાઈ ત્યારબાદ મારા બાઈના મરજુને લીધે હું દેશ ગયેલ, બધાથી માત્ર એક બંદવાડીયું યમાં હું પાછો ફર્યો છું. લાં ઘણા હિંદીઓ, દરસવાલના હિંદીઓની લડત તરફ બહુ બારીકાથી ધ્યાન આપી રહ્યા છે. આવા મામલાથી હિંદુસ્તાનના લોકોમાં મોટો શરસો પેદા થયો છે; ને તે એટલે સુધી કે લોકો અને સરકાર વચ્ચે હવે ધીમે ધીમે અંતર વધવા માંડ્યું છે; જેનો ફાલમાં યતાં તોળીનોથી પુરાવો મળે છે. વળી આ સ્થિતિ ઉપર વડી સરકારનું ધ્યાન પશુ ગયું છે.

અહીંની લડત સંબંધમાં કહેવાયું જે હજુ સુધીમાં ૮૦૦૦ માંથી માત્ર ૪૦૦ જણા રજીસ્ટર થયા છે; તેઓને પોતાની આખર કે દેશબિમાનની લાગણીની બીલ કુલ દરકાર નહિ હોય; આને તેમને 'કાળમુખા', 'દેશકોલી' એવાં નામે મળ્યાં છે. પણ એટલા સિવાય બાઈના સદ્ લડતમાં મજબુત છે. કારણ કે તે લોકોને તો ખાતરી છે કે દરસવાલમાં રહેવા તેઓ સંપૂર્ણ રીતે હકાર છે; અને જન રક્ષ સમિતિ અને એટલી ધમકાઓ આપે પણ હિંદીઓ પોતાની આખર ખાતરની લડતમાં એક ઈચ પશુ પાછા હઠવાના નથી. હવે સરકાર કેટલી મજબુત છે એ જુઓ. પહેલાં તો કેટલું રજીસ્ટર ન થયા ત્યારે કાળી રાત્રે એશીસ ટાઇમ પછી કેટલાક શીટેલાઓને ઘેર જાળે તેમને રજીસ્ટર કર્યા. પછી દેશપાર કરવાની અને લાઇસેન્સની ધમકાઓ આપી. એ પણ કામ ન લાગી એટલે હવે બહાદુર પીકેટોપર વાંક ટોળી પાડે છે, ને કહે છે કે તેમની ડરામણીને લીધે હિંદીઓ રજીસ્ટર નથી થતા! પીકેટોને કેટલીકવાર ફોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યા, પણ એક કેસ સિવાય ફર વખત તેઓ નિરદોષ ફરી છુટી ગયા છે. હવે સરકારે જેટલાં નોટીસ કાઢી છે; તે એવી બાબમાં લખી છે કે કેમ બળે મુક્ત જાંબવામાં સરકાર મહેરબાની કરતી હોય. આમ કમલે કમલે સરકારે પાછા હઠવા માંડ્યું છે તે ફરક માણસ જોઈ શકે તેવું છે. હું હજુ બહુ મોટું થયું છે અને આ મામલો સમાવવા કાંઈ થઈ શકે તેમ નથી?

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસની મીટીંગ

[૪. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.]

તા. ૩ જી એ કોંગ્રેસની ખાસ મીટીંગ
મી. હાઉસ મહમદના પ્રમુખપણા નીચે
મળી હતી. જે વખતે મુખ્યત્વે કરીને
આગેવાનોએ ડાહરી આપી હતી. તેમાં
પ્રમુખ તથા સેક્રેટરીઓ ઉપરાંત મી.
હુસેન કાસમ, મી. જી. એમ. મીઆ
ખાન, મી. પારસી રસ્તમજી, મી. અબ્દુલ
કરીમ હાજી આદમ, મેલબી હાજી ફતેહ
મહમદ, મી. અબ્દુલ કાદર, ડૉ. નાનજી,
મી. ઇ. એમ. પારેખ, મી. પી. એમ.
જુમા, મી. ઇ. સુલેમાન અધસ, મી.
મોતીલાલ દીવાન, મી. જી. પી. ગાંધી,
તથા મી. સી. બી. મહેતા વગેરે વગેરે
હતા. મી. આંગલીઆએ મીનીટ વાંચ્યા
બાદ તે ઉપર સહી થઇ. પછી વિલાયત
ની કમીટીને મદદ દેવા બાબતનો એલા
ન્સમેન્ટથી આવેલા કાગળ મી. હાદા
એસમાને વાંચી સંબળાવ્યો તથા કમીટી
ની જાણી થકતની તારીફ કરીને કહ્યું
કે તેને પા. ૫૦૦ ની રકમ મોકલવી
જોઇએ. મી. અબ્દુલ કરીમ હાજી આદમે
કેંગ્રેસનું કંડ ગરીબીમાં હોવામાટે દિલ
ગીરી બતાવીને જણાવ્યું કે વિલાયતની
કમીટી બહુ જાણી મદદ આપે છે તેને
ન તીબાવાય એ મોટી મફલત કહેવાય
અને તે બહુજ નુકસાન કારક થઇ પડે.
બીજા મણીને પણ દેશસેવા માટે પૈસા
એકઠા કરવા જોઇએ એવાં સુચી સાહેબ
નાં વચ્ચેની તેમણે વાદી આપી. તથા
દરખાસ્ત કરી કે કમીટીને પા. ૫૦૦
મોકલવા. મી. પારસી રસ્તમજીએ ટેકા
આપ્યો. મી. અબ્દુલ કરીમે વધુમાં
જણાવ્યું કે હું હુંક વખતમાં ડેલાગોઆ
એ જવાનો છું. લારે ટરાંસવાલના હોંદી
ને મદદ કરવા માટે લાંબા હોંદીને વિનતી
કરીયા. મી. અબ્દુલ કાદરે હાલ પા.૨૫૦
મોકલી બીજા મોકલવાનો ઠરાવ પછીથી
કરવા બાબત અર્થ કરી ખુબ વિવેચન
કર્યું.

ડૉ. નાનજીએ કેંગ્રેસના નાના કંડ
માટે દિલગીરી બતાવી. તે કહ્યું કે કદી
હાલ પૈસા કમ છે તો હાલ હોય તેટલા
મોકલી બાકીના આવતા માસની આખર
સુધીમાં મોકલવાનો ઠરાવ કરવો. મી.
અબ્દુલ કરીમે જણાવ્યું કે પા. ૫૦૦
મોકલવાનો ઠરાવ હાલ થયો નહીં. જે
કેંગ્રેસપર કરવો હશે તો કંડ મંજુર

કરવા વધારે કાળજી રખાશે. મી. મોતી
લાલ દીવાને તેને ટેકા આપનાર (વિવેચન
કર્યું. મી. પારસી રસ્તમજીએ પૈસા એગ
કરવાની બાબતમાં કહ્યું કે બીજાઓ
તેમને મદદ આપે તો પોતે પોતાથી
બનવું કરવા તકવાર છે. મી. હાદા એસ
માને કહ્યું કે આપણે ટરાંસવાલના હોંદી
ને મદદ કરવા વચન આપ્યું છે. પા.
૫૦૦ મોકલવાનો ઠરાવ કરવાથી તેમને
ઉત્તેજન મળશે.

મી. જી. પી. ગાંધીએ કહ્યું કે પા.
૨૫૦ હાલ મોકલી બાકીના નવેંબરમાં
એકઠા કરવા મોકલવું કરી શકાય. તે
માટે બહાર ફરવા નીકળવા સુચવ્યું. જે
ઉપરથી તે કામ માટે મી. હાવુદ મહમદ,
મી. પારસી રસ્તમજી, મી. અબ્દુલ કાદર,
મી. અબ્દુલ કરીમ, તથા મી. જી. પી.
ગાંધી બહાર પડ્યા. મી. અબ્દુલ કાદર
મી. અબ્દુલ કરીમની દરખાસ્તને મળતા
થયા. પછી પા. ૫૦૦ કમીટીને મોકલવા
નો સર્વાનુમતે ઠરાવ કરી સભા વિસરજન
થઇ હતી.

કેપની હોંદી લાઇસેન્સ

હોંદી વેપારીને હાંકી કાઢવાની તકવીજ

નીચેની હકીકત કેપટાઉનના 'કેપ
ટાઇમ્સ' માં પ્રગટ થઇ હતી.
કેપ કીવીઝનલ કાઉન્સિલની મીટીંગમાં
નીચે મુજબ અરજીઓ લાઇસેન્સ માગવા
ની પરવાનગી માટે આવી હતી. તે જરા
પણ વખત આપ્યા વગર કાઢી નાખવામાં
આવી છે. એ. અબ્દુલ લેન્સગાઉન રોડ
કલેરમાઉંટ; એમ. હસન કલીપકોનદીન
રોડ, મેવલે; એમ. અલી, મેમન રોડ,
રીટીટ; જી. હૈદર, રોખ હસન, લેન્સ
ગાઉન રોડ કલેર માઉંટ; તથા એસ.
અલી, કહુફોનતીન, બ્લેક રીવર.

આ અરજીઓ લેતાં પ્રથમ સેક્રેટરી
અરજદારની દુકાન સંબંધમાં ગ્રહતરી
રીપોર્ટ વાંચતો. જેમાં હવાની આવવળવની
જરૂર, મટરો ખરાબ, સુવાના ઓરડા
અને દુકાન વચ્ચે સંબંધ એવી એવી
૧૦-૧૨ શીટી વાંચે એટલામાં મી. ગીન્સ
બોલી ઉઠતા કે " નહિ આપવામાં આવે
(નોટ યાન્ડેડ)". ને બીજા કાઉન્સિલરો
તેને ટેકા આપતા.

મી. ગીન્સ મોટા તિરસ્કારથી બોલ્યા
હતા કે " હોંદીઓ! ના, રા! મારે એક

પણ ન જોઇએ. એ વતના એકલું મારે
કામ નથી. એ લોક અહીં આવે એ
મને બીલકુલ પસંદ નથી. હું છાપું છું
કે એ લોક જેમ-અહીંથી આવ્યા બપ
તેમ વધુ સારું. એ હોંદીઓને લીધે
મરીબ ગોરાઓને અહીંથી આવ્યા જવું
પડે છે. હાલની મંદી મોટે ભાગે હોંદી
ઓને કીધેજ છે. એ લોકો ' તેલપળા
મીથરાની વાસ ' ઉપર મુબરો કરે છે
બને ડબ્બાઓ ઉપર મુબ રહે છે. (હસા
હસ.) હું જે કાઉન્સિલમાં હોઇસ લાં
તેમને હાંકી કાઢવા મારાથી જેટલું
બનશે તેટલું કરીશ. પોસ્ટ ઓફીસની
કાઇલપર જુઓ તો તમને માલુમ પડશે
કે એ લોકો બધા પૈસો દેશમાં મોકલી
દાએ છે."

મી. કીલીપ જે. પોરટરનો કામળ

ઉપરની બાબતના સંબંધમાં નીચેનો
કાગળ કલેરમાઉંટના મી. પોરટર
' કેપ ટાઇમ્સ ' પર લખ્યો છે.

' સાહેબ, કેટલાક હોંદી અને બીજાઓ
વતી લાઇસેન્સ માટે કેટલીક મ્યુનિસિપા
લીટીઓને મેં અરજી કરેલ હતી. તેમાંની
બધીખરી લાઇસેન્સ તેઓ હોંદી જે
અથવા બીજા કોઇક વતના છે એટલા
કારણ સારું બટકાવવામાં આવી છે.
કેટલાક દાખલામાં તો એ લોકો ફેળવાએ
લા હોઈ અગ્રેજ લખી વાંચી ને બોલી
પણ જાણે છે. એ મોટા જુલમની વાત
છે કે જે લોકોએ અગ્રેજ શીખવાની
મહેનત અને ખર્ચ કરેલ છે તેઓએને
પણ બિટીશ પ્રજા હોવા છતાં બિટીશ
રાજમાં લાઇસેન્સ ન મળે. તેઓ એજન્ટ
રાખી અને બીજી રીતે લાઇસેન્સ માટે
મોટા ખર્ચો કરે, અને જવાબ બધીખરી
વખત એવો મળે છે કે લાઇસેન્સ નહિ
મળે. તેમ કરવાને કોઈ વતલું મારણ
હોતું નથી. જે એક સખત કામદો હોય
તોજ આમ ચાલનારાઓને ટેકાણે લાવી
શકાય. વળી હું એવી સચવા કરું છું કે
કાકતરી સરટીરીફેટ વગેરેની જરૂર ઉપ
રાંત એક એવો બાય-લો હોવો જોઇએ
કે જેને અગ્રેજ લખતાં વાંચતાં ને બોલતાં
ન આવડતું હોય તેને લાઇસેન્સ ન મળે.
આવી રીત જરમનીમાં પણ હતી અને
તે વડે ' અનડીઝરેબલ ' પરદેશી મોકાને
બટકાવી શકાયા હતા.

નાતાલ ઓબઝર્વેટરી મુજબ બકટોખર
માસમાં નાતાલમાં ૪.૫૬ ઈંચ બરફાક
પડ્યો હતો.

કેપટાગિનમાં ખુનનો કેસ

કેપટાગિન ખાતે નાણાંની ધીરધારણ કરનાર એક રશિયનનું થોડા દીવસ પર ખુન થયું છે તે સંબંધમાં ત્યાંના સાઉથ આફ્રીકન ન્યુસમાં નીચે મુજબ હકીકત પ્રગટ થઇ છે.

અખદુ રેમાન ઇનોસ, ઓરામાન ઇસાક, મહમદ અખદુલા, તથા કરીમ ઇબ્રાહીમ એ નામના ચાર હીંદીને શક ઉપરથી પકડવામાં આવ્યા છે. કેસની જુલાનીમાં મી. હરસ્ટમન નામના જુબી ક્રાઇસ્ટેજલે જણાવ્યું કે :—ખુન થયું તે રાત્રે ૩.૩૫ વાગે હું રોડ પર હતો તેવામાં હી. વીલીવરસ સ્ટ્રીટ આગળ એક ચીસ સંભળાઈ. હું સ્ટ્રીટ તરફ દોડ્યો તેવામાં શીસોડી સંભળાઈ તથા રેટર નામનો માણસ 'ખુન' 'પોલીસ' એવી શ્રુતિ ૧૨ નંબરના ઘરની બારીમાંથી પાડી રહ્યો હતો. ઘરમાં દાખલ થતાં રશિયનને લોકોના ખામેલીઆમાં પડેલો મેં જોયો. રેટર તથા બીજો એક ગોરો તે વખતે ત્યાં ઉભા હતા. ખુન થાણે કર્યું એવા સવાલના જવાબમાં રેટર બોલ્યો "હીંદી ઓએ." તે વખતે રશિયન કંઈક બળ ડાલે હતો; પણ તે બેશુદ્ધ હતો તેથી મારા સવાલનો જવાબ આપી શક્યો નહિ. હીંદીઓ ક્યાં ગયા એવો સવાલ પૂછતાં રેટરે એક દુકાન તરફ આંગળી ચીંધવાથી તે મકાનની આસપાસ પોલીસ ચોડી લઈ જવા સારજન્ટ સીકલેરને કહ્યું. આ ઘરનો પાછલો દરવાજો ખુલ્લો હતો. બારીનો કાચ કાઢી નાખવામાં આવેલ દેખાતો હતો. તેના ઉપર પર બે કાચના કટકા તથા એક મીથુનતી વગેરે પડેલ હતાં. પાછલા બાગમાં બે ટાટ, એક પાટલુન, બે રોપી, એક ફરસી વગેરે ચીજો પડી હતી.

પછી બીજા મકાનને ઘેરી લીધા પછી બે જોયું તે જણાવતાં સારજન્ટ સીકલેરે કહ્યું કે :—મને હોમલટન સ્ટ્રીટમાં લગભગ ૧૦ મીનીટ થઇ હશે એટલામાં મેં એક દરવાજો ઉઘડતાં જોયો; તેમાંથી મહમદ અખદુલાએ બહાર ડોકું કાઢ્યું અને પછી તરતજ પાછું ખેંચી લીધું. તેણે મને જોયો હોવો જોઈએ. હું ત્યાં ગયો ને દરવાજો ઉઘાડી અંદર પેઠો તો મહમદ અખદુલા સફેદ પાંચળમે, પેરજી, રોપી વગેરે પહેરતો ખાટલા ઉપર બેઠો હતો. ઓરામાના બીજા પુણ્યપર એક પીછાનાપર એનોસ અને ઇબ્રાહીમ બેઠા.

પડેલા હતા, તથા તેમનાપર કપડાં હતાં. ઇસાક તે ઓરામામાં નહેતો.

૨૧. ફોકસે જણાવ્યું કે :—ઝાબી તરફ જતાં પાંસળી ઉપર એક ટા. ઇચિનો લા દતો. તેવોજ બીજો એક ફી પાંસળી ઉપર હતો. ઝાબા દાયપર ઉપર ના લાગમાં એક સખન જખમ હતો. જાતીના ઘાળી પાંસળીઓ કપાઈને હાથ ને ઇજા થઇ હતી. તે લા ઘણા બેરથી મારવામાં આવેલ હોવો જોઈએ. હાથ સુધી લા પહોંચવાથી મરણ નીપજ્યું હતું. બારીમાંથી વાંકા વળાને ફરસી વતી લા મારી શકાયા હોય. ધાનો આકાર ફરસીને મળતો હતો. ફરસી માંસની ચરબીથી ખરડાયા પછી તે ઉપર લોકોના ઘા ન પડ્યો પડે.

મજકુર રશિયનના એક પિત્રાઇએ જુલાનીમાં જણાવ્યું કે :—ખુનની રાત્રે એક વાગ્યા સુધી તે તેની પાસે હતો. તે સાંજે સારો ને ખુશ મીનજમાં હતો. મારી પાસે પા. ૧૮નો એક અછોડો મુકી ગયો હતો તે હું પાછો આપવા આવ્યો હતો. તે ઉપર તેણે પા. ૨૫ ધીર્ધા હતા. બીજા બે જોડમાં રહેતા હીંદી કસાઇ પાસેથી એક થોડો અને ગાડી વગેરે બીજા સવારે પાછાં લેવાનો હતો. તેની ઉંમર ૫૦ વરસની હતી. મેં તેને પા. ૨૫ એક દાગીના ઉપર આપ્યા છે.

બાદ તપાસ મુલતવી રહી હતી.

રોડેશીઆના ખબરો

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી.)

મારો છેલ્લો કાગળ લખ્યા પછી બા. સા. આ. કુ.ના ડાયરેક્ટરો મારફતે સ. આ. વીચેરેટર અને મી. બરચન હોવાને ડો. જેમીસન અને સહરદુ કુપનીના સોલી સીટર મી. હોકસલી આવી મળ્યા હતા. તથા તેમની કમીટીના એક ડેપુટેશને મજકુર ડાયરેક્ટરોની બીજવાર મુલાકાત લઈ લંબાણ મુલાકા લીધા હતા. તેની હકીકત ઉપરથી જણાય છે કે ડાયરેક્ટરો તો દુધ અને દહીં એવમાં પગ રાખતા જણાય છે. તેમણે હીંદી ડેપુટેશનેને જણાવ્યું હતું કે હાલના પ્રસંગમાં હીંદીઓ માટે બીજો કોઈ કાયદો ચલાવી અને અગત્ય ધારતા નથી, અને અમારો ખનતો લાગવગ વંધાર્યું. અને તેમણે મુરો પીઅનોને જણાવ્યું છે કે "અવતા પર સની કાર્જીસની પહેલી બેઠકમાં એશીઆ

ટીક માટે કાયદો કરવામાં આવશે. અને લાઇસેન્સિંગ બોરડો સ્થાપવાની પણ જરૂર છે." ડાયરેક્ટરોના ઉપરના જવાબને એક મીનીસ્ટરેટર સર વિલીઅમ મીલ્ટન બે તે કમીટી સાથે હાજર હતા તેમણે પણ ઉપર પ્રમાણે જણાવી દેશો આપ્યો છે. અમા અઠવાડીઆમાં અહીંના બી. ઇ. એ. તરફથી મી. બીમજી આર. નાયકે એક કાગળ ડાયરેક્ટરોને હીંદી ડેપુટેશનેની બાજબી દલીલો ઉપર ફરીથી ધ્યાન આપવા લખ્યો છે. પણ તે ઉપર ધ્યાન આપવા એવો સંભવ નથી. એટલે આવતા વરસમાં અહીંના જુજ હીંદીને ચુલા મગીરીનાં સરડીરીકટ અથવા તો વહાદારી ની ઓળખાણ માટે સરમતી જાપો આપવાનો કાયદો થઇ સંભવ છે. તેમ ન બનવાનો એકજ રસ્તો એ છે કે ટરાંસવાલ ના લાઇઓ મકમ રહી એસિયારીક કાયદાને નાબુદ કરી શકે. નહિ તો રોડેશીઆ તેમ બીજા કોલોનીઓમાં પણ એવા કાયદામાંથી હીંદીઓ મુક્ત રહી શકશે એવું જણાવું નથી.

ટરાંસવાલના હીંદીપરની આ આફતના વખતમાં આખા દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીંદી લાઇઓમાં એકત્રિય આવતું જાય છે. બેરોથી લાંબા વેણરી મી. તઇયબ ઇસ્માઇલ તરફથી એવા સમાચાર છે કે જરૂર પડે ત્યાંપણ ફંડ કરવામાં આવશે. ટરાંસવાલના હીંદીઓએ સ્વમાન માટે બે લડત ઉભી કરી છે તેથી દરેક હીંદી તેમ નો આભારી થયો છે તથા દરેકને મગર રીતું કારણ મળ્યું છે.

સ્ટોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાયરેક્ટ લાઇન.]

અમકુલી—તા. ૧૮મી નવેમ્બરે કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમકુળી—તા. ૭મી નવેમ્બરે મુંબઇ પહોંચી છે.

કેમ્બેલા—તા. ૧૧મી નવેમ્બરે મદરાસથી ઉપડી છે.

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

બુટેસરાય—તા. ૨૦મી નવેમ્બરે મુંબઇ જવા ઉપડશે.

રેસ્ટાગ—તા. ૧૨મીએ મુંબઇ પહોંચી છે.

[ઇડિઅન આફ્રિકન લાઇન]

લાંડ—તા. ૨૦મીએ મુંબઇ જવા ઉપડશે.

નાતાલમાં હિંદો લાઇસેન્સ સંબંધી ચરચા

થોડા વખતપર મારિસબરગની મેંબર ઓફ કોમર્સની કમીટીની મીટિંગમાં વેપારની બાબતમાં કેટલીક ચર્ચા થઈ હતી. બાદ (૧) જે આરબ બ્રિટીશ પ્રજા છે એવું સાબીત ન કરી શકે તેને બોરડે લાઇસેન્સ ન આપવી; (૨) સ્ટોરમાં સ્વચ્છતા રાખવાની, અને ચોપડા અગ્રેજીમાં રાખવાની કલમ બરોબર અમલમાં મુકવી; (૩) તથા નવી લાઇસેન્સ આરબને બીસકુલ ન આપવાની અને દરરોજ કચરાનું બંધ કરવાની સત્તા લાઇસેન્સ અમલદારને અમલમાં મુકવાનું કહેવું; એ મુજબ પગલાં લેવા ઠરાવે થયા હતા. પછી પ્રમુખે જણાવ્યું કે આ બાબત સંબંધમાં એક ડેપુટીને નાતાલના પ્રધાન મંડળની, મેમ્બરની, તથા ટાઉન કાઉન્સિલની મુલાકાત લીધી હતી. ડેપુટી ચાનનો ઠરાવ એવો હતો કે લાઇસેન્સ અમલદાર કાપડાની કલમોને સખત રીતે અમલમાં મુકે તેમ કરવું. આવી વિશ્વ સાલથી હાથે થાય છે એમાં શક નથી. પણ એવું જણાય છે કે એશિયાટીકની સાથે વેપાર કરવાની વિરુદ્ધ લોકોમાં લાગણી ઉભી થાય નહિ ત્યાંસુધી અમલદારના પ્રયત્નથી કંઈ થવાનું નથી. કમીટીને એમ લાગે છે કે ન્યાયનું ધેર એ બદલ વખાણવા લાયક વાત છે એમાં ના નહિ, પણ તે ધોરણને ગોરા અને એશિયાટીક વેપારી વચ્ચેની બાબતમાં અમલમાં મુકવાથી ગોરાઓનો નાશ કરવા બરોબર થશે. આ કાયદો મેંબર વાંચે છે. અને તેથી તે બધા નરમ કરવા પોતાથી બનશે તેટલું કરશે. એ બધાનો ફેલાવો અટકાવવા અને તે નાણાકીય થઈ શકે તેમ કરવા પોતાથી બને તેટલું કરવું એ ગોરા લોકોની ફરજ છે. મા. પી. એચ. ટેલરે જણાવ્યું હતું કે :—એશિયાટીક આપણા શીરપર હજી ઓટલાળ છે. અહીં સાલ તેમની લાઇસેન્સ ઓછી કરવા પ્રયત્ન થએલ છતાં હું દીલગીર થાઉં છું કે તેથી કંઈ ફળ મળી શક્યું નથી. છતાં આશા રહે છે કે કાઉન્સિલ પાસે થએલી રજુઆતનું ફળ આ વખત મળશે, ને લોકોને તેમની સુલ મુદારવાની તક અહીં સાલ આપી હતી તેવું આ વખત નહિ થાય. મા. મુરે વિશ્વવત મંડળના તપાસે આ બાબતમાં કંઈ કહેવું ને જણાવ્યું નથી. એ

વડી સરકાર આ બાબતમાં આપણા તરફ વધારે નરમાશ નહિ બતાવે તો રાજ્યની એકમતાને બેખમ લાગશે કે જેને એક કમન કોલોનીઅલ કોનફરન્સથી પણ નહિ મુશ્કેલી શકાય. દુકાનોના કબાકાના કાપડા બાબત ધનીવારે રાત્રે દુકાનો ઉઘાડી રાખવાનો ફેરફાર દાખલ કરવાની દીલ આસ થાય છે તેને આ કમીટી ટેકા આપે છે.

હમોદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

ગંજવર મીટિંગ

સેક્રેટરી મી. એમ. પી. ફેનસી તા. ૧૦મીએ લખે છે કે :— આજરોજ સોસાયટીની મીટિંગ રાખેતા મુજબ મળી હતી. મેંબર ઉપરાંત બીજા દ્વીધુ મુસલમાનો તથા મી. પોલાક વગેરે હાજર હતા. બહારના લોકો મોટી સંખ્યામાં જોડામાં આવતા હતા. હોલ ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. પ્રમુખ સાહેબે ઇંદની મુબારકબાદી દઈ નેક દુઆ આહી. જરમીરનવાળા પંડીત રામસુંદરની હોમત અને દેશ સેવા માટેની લાગણીનું વિવેચન કર્યું. વિલાયતની મુસલમાનોની મીટિંગથી સારી અસર થવાની ઉમેદ બતાવી. બાદ સંપત્તી મકકમ રહેવા અને રામસુંદર પંડિતની પેઢે મુસ્ત રહેવા ફરમાવ્યું. પછી સેક્રેટરીએ રીપોર્ટ વાંચ્યો જે પાસ થયો. ક્ષીરરતની કમીટી તરફનો ઇંદ મુબારકબાદી તાર અને તેનો જવાબ વાંચી સંભળવ્યા. મી. પ્રોલાકે મી. રામસુંદર પંડીતની બહાદુરી વિષે વિવેચન કર્યું. પ્રીટિરીઆની લગત મળ્યુત હોવા સંબંધે મી. બાસના કાગળ ઉપર થી કહ્યું કે આજ હમી તારીખ સુધી માં પ્રીટિરીઆ ખાતે એકમજી એપીકે શન થઈ નથી. ૩૫૪ અરજીઓમાંથી ૩૧૪ રજીસ્ટર અપાયાં છે. લંડનની મીટિંગનો હેવાલ જણાવી તે બધી લગત લેવા માટે મી. રીચનાં વખાણ થઈ. ઈંગ્લેન્ડ નેશનલ કોંગ્રેસને એક મોટા કાગળ લખવામાં આવ્યો. જેવી રીતે પંડીતજી પકડાયા તેવીજ રીતે દરે મોલવી મુખત્યાર સાહેબ પણ પકડાય તે ખુશી થઈશ. બાદ પ્રમુખે મી. પોલાક ના બાબતનો તરજુમો ઉરુદુમાં કરી સંભળાવ્યો. પછી મી. મુસા હરનાઇલ મોંઘા રૂઝિ નાકે લઈકે હજી પાયા ગમ્યું છે

તેમજે ચોક્કી શી ઉપરાંત શી. ૧૦ સોસા યદીને આપેલ હોવાથી તેમનું નામ પાછા ફરે ત્યાં સુધી મેંબરશીપમાં કાયમ રાખી તેમના હકમાં મોલવી મુખત્યાર સાહેબે દુઆ આહી; રટેશનપર મોલવી સાહેબ ના હાથે સોસાયટી તરફનો રવાનગીને મેડલ દેવામાં આવ્યો. તેના માટે મી. મુસા મીઆએ આભાર માની સોસાયટી ની તરફકી આહી. પછી મોલવી સાહેબે ઇંદની મુબારકબાદી અરબીમાં દેતાં પોતે બતાવેલી ખાસ નજમ અરબમાં છતાં વાંચી સંભળાવી. [આ શેરે વખાની તંગીને લીધે આવતા અકવાડીઆપર મુલ તવી રહી છે. અ. ઈ. એ.] પછી અહલ (કસમ) ઉપરની કેટલીક આપતો કુરાન સરીફમાંથી સંભળાવી તથા જુરસો પેદા કર્યો, ને કહ્યું કે લાલના વખતમાં સોસાયટી મોટું કામ બગવી રહી છે તેને ઉતેજને દઈ નીલાવવા અને મેંબર થવા જરૂર છે. મેંબર મી. કુવાડીઆએ સોસાયટીના મેંબરોની બેદરકારી વિષે કહી મેળાવડા માટે ખુલાસી બતાવી. મી. મહમદ સાલુજી હાજર હોવાથી જોઈટ સેક્રેટરીને હોદ્દા લેવાનું કહ્યું. લંડન માં મુસલમાનોની મીટિંગ તે હમોદીઆની અપીલના કાગળનું પરિણામ છે. તેની અસર હિંદમાં પણ થશે. વગેરે. મી. હરમાજલ બીખા મમણીઆતે ફરજીઓની બહાદુરી લેશે હોમતને હેવાલ કહ્યો. જોઈટ સેક્રેટરી નીમવાની દરખાસ્તને મોલવી સાહેબે ટેકા આપતાં મી. મહમદ સાલુજીએ અહેવાલ માની તે કબુલ કરી અને મેંબરશીપમાં નામ દાખલ કરાવ્યું. બાદ સોસાયટીને હેડલખરગવાળા મી. ઇમ રાહીમ બાવાત તરફથી શી. ૧૦, બીજા બે સાહેબ તરફથી દરેકની શી. ૨/૬ બીજા એક સાહેબ તરફથી શી. ૧૦ મળી કુલ પા. ૧-૫-૦૦ રોકડ એક મળી જે આભાર સાથે રીકાસલ પ્રમુખ સાહેબે મી. મુસા મીઆ માટે નેક દુઆ આહી, ને સોસાયટી તરફથી મી. રીચને તેમની મહેનત માટે અહેવાલમંદીનો કાગળ લખવાનું ફરમાવી સભા બરખાસ્ત કરી.

ડાહ્યુ. મી. મેસન નામના બારમેને જોન નામના હિંદી ઉપર હુમલો કરી ગઈ પર હાસો મારી જડખાનું લાકડું બગી નાખવા માટે ફેરફારમાં ખડા કરવા માં અવતાં માજીએ પા. ૫ હિંદી તેને બાકી મુક્યો હતો.

આધ્યાત્મ

તા. ૩૦મી અક્ટોબરના કાળમાં એક ખબરપત્રી લખે છે કે :—

તારીખ ૨૧ અક્ટોબરની રાત્રે આઠ વાગ્યાને સુમારે અતરેથી દુરના જોગી નામના ફારસામાં એક હોદીને માર મારવા માટે બે હોદી તથા એક શીદે તેર અને એક કાકર, એમ ચાર જણા પર આગ્રહીઆદરમાં કેસ લખાય મયે છે. મજકુર હોદીની દુકાન ખંચ કરેલી હતી એક તોહમતદારે વેપારને ખાને તે દુકાન ખોલાવી, અને બાકીના ત્રણ જણા એકે અંદર દાખલ થઇ તેને સખત માર માર્યો. જેથી દુકાનદારને ડાહીમાં નાંખી અતરે લાવવામાં આવેલો છે. અને ડાક તરની સારવારતળે તે છે. હોદી તહોમત દાર પછુ તેજ રાતે નાસી જવાના વિચારથી અતરે આવી મીઆ.....ની દુકાન માં ભરાણે. જેની ખાતમી આલખીસત રહોરને મળવાથી કાકર પોલીસને લાં તપાસ કરવા મોકલ્યા. છુપી ખાતમીથી તે તહોમતદાર લાં છે તેવી પકી ખાતરી આવવાથી, તેની પાસે માંગણી કરી. છતાં નથી, તેવો જવાબ આપવાથી ફરી આલખીસતરહોરે પોતે આવી દુકાનની જડતી લેવા માંગણી કરી; જેમાં દુકાન ધણીએ પોતાની છજતનો જવાબ માગવા સુચવાથી મ.....એ તે બેખમ માથે એકી લઈ તપાસ કરવી શરૂ કરી. મોટી મહેનત છતાં દુકાનમાં કશો પતો નહિ લામવાથી રસોડામાં ગયા, જ્યાં તહોમત દાર એક ખાલી પેટીની અંદર ભરાએલો હતો, અને પેટીને તાણું મારેલું હતું. તે તહોમતદારને બહાર કાઢવા દુકાનધણી પાસે આવી માગી તે તેણે નહિ આપવા થી પેટી સમેત તેને અતરે લરખખર વચ્ચેથી નાની ગાડી ઉપર મકાની કામરા મ્યુનીસીપાલના મકાનમાં પાંચ વેપારી સમક્ષ તોડવામાં આવી, જેમાંથી મજકુર તહોમતદાર ઉભા થયા. તેથી જોના રાએમાં હસાહસ અને તિરસ્કાર ફેલાયાં. હોદીને દગલખાજ ગણી શીટકારતા શબ્દો કહેવામાં આવ્યા જે મજકુર તહોમતદારે સુગે મોઠે સાંભળ્યા હતા. છેક સાંજનો વખત હોવાથી મી.....તહોમતદારના પા. ૨૦૦ના જમીન પડી ઊઠાવી લાવ્યા. ખીલે દિવસે તહોમતદાર ને ફરિયાદીની જુખાતી લેવાઈ. બાદ કેસ મુજબતવી રહેશે છે.

કલા વગર ચાલવું નથી કે આવાં કામ કાઢી દીધે કરે તે કામને માટે ખટો

લખાડનાર છે. એક મોલાદાર ધણીએ પોતાની દુકાનમાં તહોમતદારને સંતાડી ઉતેજન આપવા પ્રયત્ન કરેલો તે પછુ તાસદાક છે. આપણી ઉન્નતિ કરવામાં કેમના કેટલાકની આવી બદમાશીકરેલી વરતણુક આડે આવે તેમાં શી નવાઈ ?

પીટર્સબર્ગ

(અમારા પાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

તા. ૫ મંગળવારે દીવાળીનો મંગલિક પ્રસંગ હોવાથી સવારમાં મી. ખડેગીયા ના મકાન ઉપર સરવે હોંદુ બાઇએને બેઠાવી દીવાળીનો મેળાવડો કર્યો હતો. તે તે વખતે ખુની કામદા માટે બધાને સમજણ પાડવામાં આવી હતી તે મકમ રહેવા જણાવ્યું હતું.

તા. ૮ ને શુકરવારે મુસલમાન બાઇ એની કહોતે તેહેવાર હોવાથી તમામે દુકાનો ખંચ કરી હતી. ને તેહેવાર ધણી સારી રીતે ઉજવાયો હતો. તમામ મુસલમાન બાઇઓ સુંદર તરેહવાર કપડાં પહેરી સવારમાં નમાજ પઢવા એકઠા થવા હતા.

તા. ૯ના રોજે ફોર્મ એડવર્ડનો જન્મ દીવસ હોવાથી અહીંયાં શરતો થઇ હતી. એવું સાંભળવામાં આવ્યું છે કે જે મેમબુ બાઇઓ પરમીટની અરજી કરી પસ્તાવા માંગ્યા છે, ને તેમણે અરજી પાછી ખેંચવા માટે તજવીજ કરવા માંડી છે.

ડાહીથી એક લખનાર જણાવે છે કે મી. મીહા તાર મામદ ફેસ જવાના હોવા થી તેમના માનમાં મી. આકુ મીહાના મકાનમાં મી. હસા આદમના પ્રમુખપણા નીચે એક મેળાવડો મયો હતો. લાં અલીઆના પેસ છમામ અબદુલ્લ હતીબ માટે ફોનો કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં પા. ૫-૨-૦ મયા હતા.

એક મંદિર ખાંપવા માટે લેડીસ્મીથના મી એસ મુનીસામી નાઈએ એકજમીન નો કટકો ત્યાંના લેડીસ્મીથ હિંદુ ત્રીકુટમ એસોસીએશનને આપ્યો છે; તે એવી સરતે કે મજકુર એસોસીએશનને તે ઉપર બે વરસની અંદર એક મંદિર બંધાવવું.

રોડશીઆમાં છેલ્લી ગણતરી ઉપરથી જણાય છે કે લાંની આસની વસ્તી ૧૫૦૦૦ માણસની છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના માદ રાખશે તો તેઓના મયે ઉપર તુરત માન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામગીરી એકજ બાબતે લખવું.
૨. અહર ચોખા સાહીથી લખવા.
૩. નામ તથા કેસણ બરાબર લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા સાઈ નહિ, પણ અમારી બાજુને સાઈ.
૪. મંગળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડિયામાં ફાખલ કરી રાકશે.
૫. લખાણ હમેશાં ફૂંકે અને મુદ્રાસર કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

અમારી પાસે લખ્યા અમતપના ચર્ચા પત્રો છે પણ અમે ધણુ કામને લીધે તથા જગાની તગાસથી તેને અડી શક્યા નથી. આવતે અઠવાડિયે આપવાની ઉમેદ રાખીએ છીએ.

મી. સુલેમાન મદમદ—એ સવાલો નથી. માત્ર લખવાની એક રીત છે.

મી. એમ. એન. મદમદ—હા, કરી શકાય છે.

મી. દયાળજી કાતજી, તથા એમ. પી. કે—કવિતાઓ અપવાદ સિવાય લખવાનું હવે બંધ કરેલ છે.

મી. કેશવરામ બટ—જે બાબતમાં વખારે વિમત ને ટીકા આ અંકમાં જોશે. તે વાંચવાથી શીખામણ લેનારાઓ લઈ શકશે.

એડલાઇડ (કેપ)થી મી. એમ. એ. પટેલ એક લખણો આપીને લખે છે કે હમાખેર હમેશાં પોતેજ ફસાય છે એવા લખુ દાખલા પ્રતિહાસોમાં જોવામાં આવે છે. તેવીજ રીતે ટરંસવાલના ફીદી ઓર્મના કાણું મ્હોં કરનારા દેશહોલીઓ ની દુઃખદાયક દશા થવાની છે. તેના મરખ માંડવા મયા તોપણ તેથી શું થયું? બાહી ના સહએ મકકમ રહી છેવટ તલક લડવું અને છત મેળવવી એવી મારી બાહજ છે.

એડામ્સટાઉનથી મી. હસમાઇલ મદમદ લખે છે કે કસમનો લંચ કરનારાઓ મુનાફક છે. માટે તેવાઓથી હોંદુ મુસલ માનોએ દુર રહેવું જોઈએ. તથા તેમને બિયોકાટ પજી કરવા જોઈએ.

“મિશન લાઇન વાળાની મામ ણી—અને ખુલાસો”

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોમ,

તા. ૨૧ અક્ટોબરના અંકમાં ઉપરના
મથાળા વાળા આરા ચર્યાપત્ર તમેની
આપની ટીકાનો હું જવાબ આપવા માગુ
છું.

શું કોમિશની દરજ્જા નહોતી અને નથી
કે અણસમજી માણસોને, આખી કોમને
તુકસાનકારક નીચડે તેવાં કામો કરતાં
અટકાવવા, ને હરે પછી તેવું ન કરવા
સમજાવવા, તથા સરકાર જોમ ગોચ
લખાણ કરવું? જે આપે એમજ માની
લીધું હોય કે આમણાં આપ્યા પછી
કોમિસ કોંઈ કરી શકતી નથી તો ફરતન
ખરચના લીધોમિએ અમણાં આપ્યા પછી
તે વિશે જિ. ઇ. એસોસીએશને શું કરવું
અને ફરી રીતે યાએલી જુલ સુધારી તે
ઉપર આપનું જવાબ બેનું છું.

લાઇસેન્સના સાર્વજનિક કેસો કોમિસ
હમેશાં લેતી આવી છે એમ આપ લખે
છો તો શા માટે કલિપ રીવર ડીવીઝનના
ગુજરાતના સાધન વગરના યજ્ઞ પડેલો
ને વગરસરકારના લસકરની પેઠે અહીં તહીં
બદલવું પડે છે, ને પછસાનું પાણી કરવું
પડે છે?

મારે ફરીથી મેળત લાઇનની માગણી
વરુદ આગેવાનોનું જ્ઞાન બેનું જોઈએ.
બલે તેઓ એ વાજખી માગણીને ‘હક’
સમજી બેઠા હોય; તો પણ જે હકમાં
વળુદ સમાએલું હોય તેને શા માટે
વાજખી ખુલાસો કરવા વગર જોજોએ
નાખી કોમની મેળેરીડીમાં કોમિસથી
અજુબમે કનપન થયા દેવો?

આપે ખુલાસો કર્યો પણ કોમિસે કાંઈ
ખુલાસો કર્યો છે? જે કોમિસે કાંઈ
ખુલાસો કર્યો હોત તો હું ઘાડું છું કે
અમાસ મેળન લાઇનના આગેવાનો તેનો
વાજખી બંદોબસ્ત કરત.

હા, કોમિસે જવાબ આપે છે કે
‘તમને એ હક આપશું’ તો બીજાઓ
માને છે તેમને પણ એ હક આપવો
પડશે.’ તો શું હકદારને હક આપવા નહી
અને આમખુદી મલાવવી તે મંત્રસાહની
બહાર નથી?

આરા લખાણ ઉપર કોઈ મને જેવી
ટીકા કરે તેની સરકાર કરવા વગર મારે
ખુદી રીતે હરેનું જોજો કે આજે
પોતે જાણનાં મિત્ર બીજાને સરખા પડે

આપશું નહિ ત્યાં સુધી પારકી કામ પાસે
થી સરખા હકો મેળવવાની આરા રાખવી
તે ખોટી.

લી. એમ. એન. મહમદ

એકનડેલ, તા. ૪-૧૧-૦૭

હીંદીમાં સંપત્તી ખામી !

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોમ,

મયા શુકરવારે છંદો તહેવાર હોવાને
લીધે બધા મુસલમાન સાધ્યોએ દુકાન
બંધ કરેલ. પરંતુ દીસગીરીની રાત છે કે
પાસનજીવવાલા મી. એ. બી. માયતે
દુકાન નહિ બંધ કરેલ. અહસોસ છે કે
વરસમાં એક એવે મોટે દિવસે દુકાન નહિ
બંધ કરે જે દિવસે પોતાના બીજા સાધ
ઓ બંધ કરે. વળી શેઠ હાજિદ મહમદ
મેયર પાસે જજ્ઞ ગુરવારે રાતરે દુકાનો
ખોલવાનો હુકમ લાખ્યા હતા. સારે તેમણે
જજ્ઞનું હુકું કે ગુરવારે રાતરે ખોલવા
નો હુકમ મળ્યો માટે શુકરવારે કોઇએ
ખોલવી નહિ. પરંતુ મી. એ. બી. માયતે તો
તે રાતરે અને શુકરવારે પણ દુકાન ખોલી.
તો ત્યાં આવા માણસો હશે ત્યાં
કાણુ ફરીથી એવી છુટનો હુકમ લેવા
જશે? ખુગ લીલાવત આપે તોજ કાંઈ
ફર પડે.

લી. અહમદ સુલેમાન.

ડરખન

તા. ૧૨-૧૧-૦૭

પરચુરણ ચર્યા

કેપટાઉનથી મી. મહમદ હલીમ એક
ભાગમાં લખે છે કે—તા. ૨૭ નવેંબર
ના અંકમાં મી. મજીસાઇ દેસાઇનો કામળ
મેં વણી ખુશીથી વાંચ્યો છે. તેઓ મારી
જુલ કાંઠે છે પણ પોતાની જુલ જોઇ
લકવા નથી. મી. દેસાઇ મારા ધારવા
પ્રમાણે કેપટાઉનથી તથા જિ. ઇ. લીગથી
અગળવા હોવા જોઇએ. કેપટાઉન થી.
ઈ લીગ કઈ રીતે કામ કરે છે તે અમે
વધારે સારી રીતે સમજીએ છીએ, અને
તેથી અમે વધારે વાકેફાર છીએ. મારો
કામળ મી. દેસાઇએ જ્ઞાનથી વાંચ્યો હત
તો ટીકા કરત નહિ.

મી. હળીમ મોરજા હામંજરમ (જરમની)
મી. એક કામળ ડરખન લખે છે કે—તા.
જોજો તથા સુરતી તથા જે રૂક ખનાવી

છે તે માટે તેમને મોટી શાખાથી પટે છે.
બીજું અહીં જરમનીમાં કાપડો બહુજ
સાગે છે. અહીં એ ચાર દીદો છે તેમને
ગોરા સારી રીતે ખાન આપે છે. ગોરા
કાળામાં બીલકુલ તફાવત રાખતા નથી.
અહીં દરોસવાલની માફક વેષાર મવો મુકકે
લ છે; કારણ કે અહીંના દુકાનદારો
ખાલેસ છે.

મી. મુસા હુસેન પોએસદકમથી લખે છે
કે— મયા અઠવાડીયામાં અચેના મી.
હખરાલીમ અહમદ ગઢા પ્રોટેરીયા જજ્ઞ
અને આખ્યા અને લોખાને કહ્યું કે જે
નવું રજરડર નથી લીધું, ને સારી પાણે
જુનું રજરડર લાગર છે. પણ તા. ૨૭
નવેંબરના ઓપિનિઅનમાં બ્લેક લેગના
લીસ્ટમાં આ સાહેબનું નામ જોવામાં
આવ્યું છે! આવા જુદા માણસો લખતમાં
આપણાથી દુર હોય તેમાં કાંઈ જવાનું
નથી, પણ સાર છે.

ચારસદાઉનથી મી. સુલેમાન મહમદ
એક કામળ ડરખાત લખે છે કે—જે લોકો
એ રજરડર લીધાં છે તેમનામાં અગાઉ
જુલામી ભોગવાએલી કે નહિ તેની તપાસ
યાવ તો તે જજ્ઞવા લાપક યજ્ઞ પડશે.
બીજું લડત લેનારોએએ ઘાદ રાખવાનું
છે કે તેઓના ૭૦૦૦-૮૦૦૦માંથી ખજુ
રાન્ય પગની પેઠે ૩૦૦-૩૫૦ જેલબા
ઓજા થયા તેમાં કાંઈ ક્ષિમત હાલવાનું
નથી.

હાર્ડન હાઇડ્રસથી મી. ઇસમાઇલ ઇસ
પ કાલીઆ લખે છે કે—જે હીંદુ સુરતી
તથા પારસીભાઈઓ લડતમાં મકકમ રહ્યા
છે તે માટે તેમને મોટી શાખાથી પટે છે.
તેઓ સડુ છેવટ તલક મહકમ રહે એવી
ફવા માગીએ છીએ. લડતમાં ભાગ લેના
રામાં એમના એક ખીસદર હીંમતથી ભાગ
લેય છે તે માટે તેમણે ખુલાસી દર્સાવી છે.

નાતાલ મપરમેટ ગેઝેટમાં એવી નોટીસ
બહાર પડી છે કે ડીસેંબરની તા. ૧૬એ
લીનનમાં લીનન ડીવીઝનની, તા. ૧૩મીએ
ડરખન માજરડરની ઓટીસમાં કરખન
(મરો સીવાય) ડીવીઝનની, તથા તા. ૧૧
મી એ એરકોરમાં એરકોર ડીવીઝન
ની, તથા તા. ૧૧મી ડીસેંબરે લેડીસમીય
માં લેડીસમીય ડીવીઝનની લાઇસેન્સ
બોરડની એ મુજબ મોટીજો બરવાની છે
જે માટે ચરખા.શેએ ૧૪ લીવર અગાઉ
મી પહાંચે તેવી રાતે ચારજ કરવી

ડરબનમાં ઇંદુલ ફિતર

તા. ૮ ને શુકરવારે ઇંદ હોવાથી ડરબનમાં મુસલમાન લાઘવોએ ધર્મો રોજ ગાર બંધ રાખી તહેવાર પાળ્યો હતો. લેકડાનાં ટોળાંઓ વિવિધ સુંદર વસ્ત્રો સાથે સજ્જ થઈ ઠેકાણે ઠેકાણે આનંદમાં ફરતાં બેવામાં આવતાં હતાં. સવારની નમાઝ તથા બપોરની નમાઝ વખતે સહિએ જુદી જુદી મસ્જિદોમાં હાજરી આપેલ હતી. બપોરની નમાઝ બાદ સહિ મી. દાવુદ મહમદે ત્યાં મેળાવડામાં હાજર થયા આમ તબુથી મચેલ. તે માટે ખાસ પાંચ દ્રમો એલીસ સ્ટ્રીટમાંથી મુસલમાન લાઘવોએ લઈ કેમિકા ગઈ હતી. મી. એલ માન અહમદ એફેન્દીની સાથેના સીદીઓ એ રખેત કરી હતી. પછી આશરે ૪૫ નાં સુમારે સહિ દ્રમમાં બેતી પોત પોતાના ઘર તરફ વિદાય થયા હતા.

છપાઈ બહાર પડી ચુકેલ છે.

જેલનાં કાવ્ય.

કીમત : એક રીલીંગ, પોસ્ટેજ ના પેની.
મળવાનાં ઠેકાણાં :—

ડરબન—ઈડિઅન ઓપીનીઅન ઓફીસ,
૧૪ મરક્યુરી લેન.
સન ઓફ ટેબેકો વર્ક્સ એ સીટ.
મી. પી. વી. સંઘવી એ સીટ.
મી. મોતીલાલ માધવજી દિવાન
મીન સીટ.

વેરુમ—બાબુ તાલેવંતસીં.

ટોમ્સ—એ. એ. ગાંધી.

રેન્ડલ—જી. સી. પટેલ.

મારિસબર્ગ—મી. બી. એમ. પટેલ.

જોહાન્સબર્ગ—અમારી ઓફીસથી.

પ્રીટોરીઆ—મી. જી. પી. બાસ.

પીટર્સબર્ગ—મી. એમ. ખડેરીઆ.

ડેલાગ્રાઆબે—મી. જુલિઅસ લાલચંદ.

કોબરલી—મી. તુળવંશકર ડી. ત્રિવેદી.

પોર્ટબ્લીઝાબેથ—મેસર્સ ઓક્સફોર્ડ પ્રેસ.

હિંદુસ્તાનની દુપાલ સ્ટીમર કંપનીમાં જવા તા. ૧૬ના અરસામાં તથા સ્ટીમર અમરુલીમાં જવા તા. ૧૮મી એ ૬.૩૦ (સવારના) પાછો ડરબનમાં બંધ થશે.

ડરબનમાં દીવાળી મહોત્સવ

C. 10. 11

372

દીવાળીનો તહેવાર પાળવા ડરબનમાં હિંદુનો એક મેળાવડો મે સ્ટ્રીટમાં મી. અબ્દુલ લતીફવાળા મકાનમાં થયો હતો. મકાનને રોશની વિગેરેથી સુંદર રીતે શણગારવામાં આવ્યું હતું, તથા વાજાન વગેરે ની જોડવણ કરી હતી. મુદુરતસર સરસ્વતી યુનન થયા પછી મી. ડેસવલાલ મહારાજે દીવાળી મહોત્સવ વાંચી સંબળાવ્યું. શ્રીયુત અંબારામજીએ આશિર્વાચનના સ્લોક સંભળાવ્યા. બાદ મેળાવડાની કમીટીનું એક ડેપુટેશન મી. ગાંધીને લેતા રેલ્વેને ગયું. આશરે ૭૫ વાગ્યે મી. ગાંધી આવ્યા. સાથે શેઠ અબ્દુલ કરીમ, રસ્તમજી શેઠ, શેઠ દાદા એસમાન વગેરે પધાર્યા હતા. શ્રીયુત અંબારામજીએ દેશસેવા ઉપર અસરકારક બાબતો કર્યું. મી. ગાંધીએ દરરસવાના હોદીની સ્થિતિનું બ્યાન કરતાં જણાવ્યું કે આજ દરરસવાલના હોદીને હોળી છે; અને ન્યારે લડતમાં જીત થાય ત્યારેજ ખરી દીવાળી કહેવાશે. દરરસવાલના હોદીની સ્થિતિનો મી. ગાંધીએ વિસ્તાર પુરવક ચિતાર આપ્યો જે સાંજળી આતમ્યમાં બહુ લાગણી ફેલાઈ ગઈ હતી. પછી શેઠ અબ્દુલ કરીમ, મી. પારસી રસ્તમજી વગેરેએ બાબતો કર્યાં હતાં. બાદ દરરસવાલ ની મહદમાં ચાળી ફેરવામાં આવી જેમાં પા. ૫ ઉપરાંત રકમ થઈ હતી. બાદ પ્રસાદ વગેરે વહેંચાયા પછી આનંદાન કરી મેળાવડો વિસરજન થયો હતો.

કલકત્તાના એક તાર ઉપરથી જણાવવા માં આવે છે કે એક્સટ્રીમીસ્ટ અને મોડરેટ પક્ષ વચ્ચે તકરારો થવાને લીધે આવતી કોંગ્રેસ નાગપૂરને બદલે સુરત ખાતે ભરવાનું નક્કી થયું છે. સાથે એવું પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે એક્સટ્રીમીસ્ટોએ પોતાની હાર કબુલ કરી છે ને નરમ પડ્યા છે. અને તેથી હવે હોદમાં શાંતિ ફેલાઈ ઉદયોગ દુનંતરની ખીલવણ; માટે મક્કમ રીતે કામ લેવામાં આવે સંભવ છે. 'ઈન્ડિયા સ મેન' અને 'જાંબાળી' એ પત્રો લખે છે કે હિંદુઓ અને મુસલમાનોમાં સાથે જમવાનો પ્રચાર વધતો જાય છે. ને હિંદુ બાનુએ સજ્જવારી મેળાવડાઓમાં પણ અને વધુ બાગ લેવા લાગી છે, એ બતાવે છે કે હિંદુઓ પોતાના બંધન તોડી આઝાદ થવા માંડ્યા છે.

ઈ. ઓ. ના અમુક અંકો વિશે

ઈડિઅન ઓપીનીઅનના છેલ્લે કટલાક અંકો બહુ ઉપયોગી છે. ને ઘણા ખર્ચો એમ ધારી તેની ઘણી નકલો છાપી છે. અંક ૨૩ થી ૪૦ (નંબર ૨૭ માં શિવાયના) ની નકલો બહુ પડી છે. તેમાંથી તા. ૨૪ ઓગસ્ટનાં અંકમાં હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટીનો મુસલમાનોને કાગળ છે. તેની અને ઉપરના અંકોની નકલો સેંકડો હિંદુ સ્થાન જવી જોઈએ એમ અમારું માનવું છે. અમે ઘણી ટીકીટો દર અંકવાડીએ મફત નકલોમાં વાપરીએ છીએ. હવે અમારા વાંચનારે પણ તેમ કરવાની જરૂર છે. તેથી નીચેની ઓફર કરીએ છીએ. ઉપરના અંકોમાંથી ગમે તે અંક અમે પેનીના સ્ટાંપને સાફ મંગાવનારને મોકલવા તર્ફવાર છીએ. અથવાતો હિંદુસ્તાનનું જે ઠેકાણું અમને મોકલવામાં આવે ત્યાં અમે પરવારો તે જાપો મોકલશું. અમારી ડરબનની ઓફીસે અથવા જોહાન્સબર્ગની ઓફીસે તેજ અંક હિંદુસ્તાન મોકલવાને સાર એક પેનીથી આપવામાં આવશે. હિંદુસ્તાનમાં મોટો પોસ્ટ કરવાનો એકજ રસ્તો છે તે એ કે સહિ હિંદીએ પોતાના લાઈબ્રેરને હિંદુસ્તાન જાપા મોકલી પુરા વાકેફ કરવા ને ચર્ચા કરાવવી. મક્કે ચકલે અને બનરે બનરે આપણા દુઃખની વાત ચાલી રહેવી જોઈએ. તે કરવાનો સહેલો રસ્તો અમે ઉપર પ્રમાણે જોઈએ છીએ.

એક હોદી વેપારીની લાઘવે-સની અરજ પર વિચાર કરવા બુડરોઠક (કેપ) કાઢીસી લની મીટીંગ તા. ૧૨મીએ બરાબ હતી જે વખતે ઘણી સખત ચર્ચા થઈ હતી. લાઘવે-સ આપણની વાતને મેવરે મોટા ટકા આપ્યો ને જણાવ્યું કે કઈ લોકો ને અને ગરીબ લોકોને પોતાના સુજ્ઞાનની જરૂરી મીજે સાધારણ દુકાનોએ નાના પ્રમાણમાં નથી મળતી; અને એક સામરી લેવાનું તેવાઓને પોસાતું નથી. પણ ખીજ કાઢીસીલરોએ જણાવ્યું કે હોદી તો જોવા જેવો છે; તેના કરતાં કેપ-બોર્ન મહાવને લાઘવે-સ આપવી એ વધારે સારું છે. ફેરલીક અરમા બાદ અરજ કાઢી નાખવા માં આવી હતી.

હિંદુસ્તાનમાં પ્રીતુરી સજ્જવારી મીટીંગો બહુવાર પાળવામાં આવે છે.

દીવાળી મહેલસવ

હરજનની નાતાલ લોકહાજી નીતિ
હરજન સભા—દીવાળીનો તહેવાર પાળવા ઉપરની સભાની એક મીટીંગ મી.વી.દેવસીના મકાનપર મળી હતી. જે વખતે તહેવાર માટે ખાસ ભોજન તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું તે લીધા બાદ મી. અંબા રામ મહારાજના પ્રમુખપણા નીચે સભાનું કાર્યકાળ ચલ્યું. પ્રમુખે બનાવેલી તથા વરવની મંગળ પુષ્પાંજલી મી. શેલતે ગાઇ સંભળાવી તથા મેળાવણી માટે આનંદ બતાવ્યો. મી. દીવાન પશુ સમયને અનુસરતાં બોલ્યા, ને કોઇક ધાર્મિક કાર્ય કરવા સુચવ્યું. સેક્રેટરીએ રાજકોટ લોકહાજી કેળવણી ઉત્તેજક સભાને રીપોર્ટ રજુ કર્યો. પ્રમુખે દીવાળીની મહત્ત્વનું વર્ણન કર્યું. પછી પોરબંદર ગૌરહક મંડળ માટે શી. રહની રકમ ચંદ જે તેના બંધુસ્થાપકને મોકલી આપવાનો દરખાસ્ત કરી સભા વિસરજન થઇ હતી.

સદાંગર—રડાંગરના યુગ્મજાતી હોંદુ બોએ દીવાળીનો દીવસ પોતાની કુટુંબ બંધ રાખી મોટી ધામધુમ સાથે પાળ્યો હતો. પરસ્પર પ્રીતીમાં વિક્રિ માટે તથા સ્વદેશની સારી દશા કરવા માટે પ્રત્યેક હોંદીએ કેવી રીતે વરતણું તેને લગતી ચર્ચા સારી રીતે થાય એવા હેતુથી સવારથી સાંજ સુધી જુદે જુદે ટેકાએ મેળાવડાઓ થયા હતા. સવારના મી. જી. સી. પટેલ ને લાં સાં સાંધ ભેળા થઇ ચા પાણી લઇ ચર્ચા કરી મી. છોટાલાઇ પટેલને લાં ગયા હતા. લાં પશુ સહનું સન માન સારી રીતે કરવામાં આવ્યું હતું. પછી બપોરના બે વાગ્યાથી મેસરસ એમ. એસ. પટેલની કુ. માં સર્વ મળ્યા હતા. લાં પશુ પ્રીતી વરધક અને દિવસરધક વાતો કરી મેળાવડો દા. દેવમંદ જીવરાજ ને લાં ગયો હતો. લાં પશુ ચા પાણી પાન સોપારી લઇ સહ મી.વી.ગીરધરદાસને લાં ગયા હતા. લાં મોડે સુધી દરીદ્રીર તન કરી તેમજ દેશોન્નતિની ચર્ચા કરી સર્વ બાઇઓ ખુશ થતાં પોત પોતાને મેર ગયા હતા.

કાંગાઠ—દીવાળીને દીવસે ધણપરા હોંદુ બાઇઓએ તહેવાર પાળ્યો હતો. સાંજના સાડાવણ વાગેમાં મી. પી. બી. દેસાઇએ સમગ્ર હોંદુ બાઇઓને રી પાર્ટી

આપી હતી. મકાનને ખાસ શણગારવા માં આવ્યું હતું. રીપોર્ટ બાદ હોંદુ ધરમસભાનું કાર્ય ચર ચલ્યું. - હરજન સનાતન સભાના પ્રમુખ રા. અંબારામ મહારાજ તરફથી તથા મી. દીવાન તરફથી, તથા મી. શેલત તરફથી આવેલ મંગળ પુષ્પાંજલીઓ વાંચી સંભળાવવા માં આવી હતી. સાંજે ઉપરના મકાન ને શણગારવામાં આવ્યું હતું. પછી જા વાગે સહ વીખરાઇ બંધ મી. વેકંટસામી નાઇકુને લાં લક્ષ્મી યુગ્મજાતી દરજન અર્ચે ગયા હતા.

સમીંગડીદેહ અને હલેર એસ્ટેટ
 ના નજીકમાં મી. બાબુબાલના રોડરમાં કેટલાક કેલોનીઅલ હોંદુઓએ એક મેળાવડો દીવાળીનો ઉત્સવ ઉજવવા માટે થયો હતો. હોલને બનાનાનાં ઝાડ તથા બીજાં ફુલો વગેરેથી સુંદર રીતે શણગારવામાં આવ્યો હતો. તથા રાતરે સુંદર રોશની કરવામાં આવી હતી. તે કામમાં બાબુ લેનારામાં મેસરસ બી. રામપાળ, એમ. મહાવીર, જયનારાયણ મહારાજ, ગજદર વગેરે હતા. રાતરે જા વાગે પંડીતજય નારાયણ મહારાજે યુગ્મજાતી ક્રિયા કર્યા બાદ જુદી જુદી જાતનો પ્રસાદ વગેરે વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં; તથા બાપણો ચર્ચા કરતાં. બાદ મોટા આનંદમાં સહ વીસરજન થયા હતા.

વેદલમ—સરવે હોંદુ બાઇઓએ ગોપાળ લાલજીના મંદીરમાં મળી બજન કિરતન તથા આનંદ ઉત્સવમાં દીવાળીનો દીવસ ગાળ્યો હતો. વેદ ધર્મસભા વિચાર મંડળીનું કાર્યકાળ થયા બાદ રાત ના બાર વાગે સહ વીસરજન થયા હતા.

હવે થોડીજ નકલો બાકી છે.

**કાયદા સામે
 થવાની કરજ**

કિંમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧૦ પેની.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ પ્રેસેટમાંથી.)

હરજનના દિંદી રોડર કોપર વીજળ રગવલુ રડાઆરની મીટકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૦મી ડીસેમ્બરે હરજન સરકીટ કોર્ટમાં અરજ કરવામાં આવશે.

ચાલુ વર્તમાન.

તા. ૩ જ નવેમ્બરે નાતાલ સનાતન ધર્મ સભાની મીટીંગ ક્વીન સ્ટ્રીટમાં મળી હતી, જે વખતે નીત્ય કર્મબાદ ઉપદેશ મંથાવણીમાંથી ' શી શીવ વીજળ સ્વરૂપ' એ વીષય પર સમજાવી સાથે વાંચન થયું હતું. પ્રમુખે જોડેલ ભજન ગવાયા બાદ સભા વિસરજન થઇ હતી.

મી. હેનરી એકેટીલ જે ડી ન્યુકેસલ વિગેરે જગ્યાએ નવા વેદના કાયદા બાબત ગયા હતા તેઓ ન્યુકેસલમાં બાપજી કરતાં હોંદી વિષે બોલેલા કે દિંદીને ઇ-સાફ આપવાની જરૂર છે. તેઓને વેપારમાં હલકી કરવી એ ઠીક નહિ કહેવાય. તેઓને લાવનાર તે જોરાઓ છે. હવે તેઓની સામે થયું તે લાજમ તથી.

ડી ડીવીજનમાં બુલેટ કાલીવરીમ્ હારમ ઉપર બટ બંધરસ નામથી વેપાર કરતા કે. એ. બટ. તથા બી. કે. બટ નામના બાગીદાર દિંદી રીટલ ડીલરો એક બીજા સાથે સમજાવી કરી જુદા પડેલ છે જેથી મજબૂર ખીજનેસ મી. કે. એ. બટના નામથી ચાલશે.

સ્ટીમર અમરુલીમાં ૪૮૮ ગીરમીટીઆ દિંદીને લાવવામાં આવ્યા છે.

વેદલમ સનાતન ધર્મ સભા તરફથી પ્રમુખ બાબુ તાલેવંતસિંહ લખે છે કે તા. ૧૬મી એ સભાને વારસીક પુરાણા હુતિના ઉત્સાહનો દિવસ છે તેમજ તે દિવસે શી ગોપાળ લાલજીના મંદીરના છરણે ધારુ કામ ચર કરવાનું સુદરત છે તે બાવીક દિંદુઓને જાગર થવા આમંત્રણ છે.

મેસરકેમાં ટયુનીસ ખાતે પ્લેચ ફાટી નીકળે છે.

સર્વ સંગ્રહ

માનવતા દાદાબાઈ નવરોજી તા. ૧૧
મી અક્ટોબરે વિદ્યાવતથી હાંદુસ્તાન જવા
ઉપરથી હતા. રસ્તામાં મારસેલસ ખાતે
મોઝા દિવસ શોધાઈ તા. ૨૩મી અક્ટોબરે
મુંબઈ વારનેતી મુસાફરી ચાલુ કરે એવી
ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. લંડનથી
ઉપડ્યા બાદ છઠ્ઠાદરથી મોઝાએલા
તારમાં જાણીવવામાં આવ્યું હતું કે દરિયાઈ
મુસાફરી દરમ્યાન દાદાની તબીબત સુધરતી
રહી છે.

ગોબાસા ખાતે એક ખાણ વખતે બાવણ
દરમ્યાન મી. ચર્ચિસે જાણ્યું હતું કે
હું કુ સુલતમાં ત્યાંના ખારમાં વધારે હું
પાણી રહે શકે એવો કોકો બાંધવામાં
આવશે.

જોડયા પ્રતિમાં દુરકાળ પડવાનું જાહેર
કરવામાં આવ્યું છે; તથા વેરાઓ માફ
કરવા તથા કુચા બોલવા વગેરે રીલીફ કાર્યો
માટે ૧ કરોડ રૂપિયા જોડાઈ ખર્ચ કરવા
સંકલ્પે હરખ્યું છે.

આખીસીનીઆના નેટીવ રાજ્યએ એવો
કાયદો પસાર કર્યો છે કે તેના રાજ્યમાં
૧૨ વરસથી ઓછી ઉંમરના કોકો છોકરાને
દરજીઆત કેળવણી આપવી જોઈએ.

હિંદી આફ્રીકાની મહાદેવી વેપાર
હિંદીઆમાં બહુ અગત્યતા ધરાવતો જન્ય
છે; અને હાલના સરસ પરિણામ ઉપરથી
કહેવામાં આવ્યું છે કે તે અભિવ્યમાં લાભ
દાયક થઈ પડશે.

“જાદુગર”

સાંપ્રતિ લેવાનું જા. ૧૧ રૂપાણ બેચ
ખદાર નામવાળામે જા. ૬૧ આના વધુ.
અવાજવસો પાનાનું વગદાર પુસ્તક એટ.
નમુનાની નકલ મફત. મને જરૂર થયા
ખદુ વીધાથી અરપુદ. તેના વાંચનારા કહે
છે કે હાલમાંથી છાંડવું અમલું નથી. ખદાર
આમ મટે એજન્ડાની જરૂર છે.

જાદુગર એમીસ

રીચાર્ડ, અમદાવાદ. (હાંદુસ્તાન.)

મહાનની ખાલી.

ડો. નાનજીને કનસલ્ટીંગ રૂમ શીલ્ડ કમીટ
માંથી છાતી વેરક સ્ટીકમાં સુરવી મરજીફના
મહાનમાં મોરલીઅન કેમીડરને ત્યાં રાખવા
માં આવેલ છે.

હિંદિઅન ઓપિનિઅન.

હિંદિઅન ઓપિનિઅનની છુટક
નકલ હિંદિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી,
૧૫૧ ઠવીન સ્ટ્રોટ મી. પી. વી.
સંધવી ૨૦૧ એ સ્ટીટ, તથા ધી
સન ઓફ ટાલેકો વર્કસ, ૧૬૪ એ
સ્ટ્રોટમાંથી ત્રણ પેનીના કામચી
મળી શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪
પેની. ટરાંસવાલ અથવા કેપ કોસ્ટા
નીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં
આવે છે.

આ શીવાય નીચેના ઠેકાણેથી પણ મળશે
પોર્ટ ઇસ્ટાબ્લિશ્મેન્ટ—ત્રીકમદાસ બધસે.

પ્રોટીરીયા—મી. પી. એમ. બેચી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પોર્ટલેન્ડ—મી. એમ. ખડેરીઆ,

બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સવરમ—મી. એમ. આર. દેશાઈ,

બોક્સ ૨૫૫.

કોંબરલી - મી. વૃલજીરામ ડી. ત્રીવેદી,

બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાગોઆખે—મેસર્સ વૃલજીરામ લાલચંદ

ની કુ. બોક્સ ૧૬૨.

પી. એમ. બરમ—મી. એમ. પટેલ,

૪૬૧ ચર્ચ સ્ટીટ.

“INDIAN OPINION,”

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa England and India) ...	17/-
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

A Book—and Its Mishomer

A REPLY

Being a Brief Examination of “The
Asiatic Danger in the Colonies” by
L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The
International Printing Press, Phoenix,
Natal. Post Free, 7d.

સરસ તક.

ઉત્તરવળ શખળો.

૧૦૦ જસ્તા માંજ તથા જીમડી ચાવલ.
૨૦૬ પેટી કલકત્તાનું તથા પોરબંદરનું ધી
૧૫ મી ડીસેમ્બર પહેલાં કાઢવાનું છે.
બાવને માટે કામગીર તુરત લખજો.

એમ. પી. ફેનસી.

M. P. FANCY,

Box 6031 Johannesburg.

શકડક બખર ભાવ.

ચાવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંજ ૧ જસ્તાનું	૨૪ ૬	૨૫ ૦
જીમડીના	૨૮ ૦	૨૯ ૦
એફ. એફ. ડી. આર,	૨૨ ૬	૨૨ ૬
એફ. ડી. આર. ”	૨૧ ૦	૨૦ ૦
ચીની સકર ”	૨૫ ૦	૨૬ ૦
દુડાના ”	૨૪ ૦	૨૫ ૦
દેશી ટુવેર દાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
ટુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મસૂરની ”	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મગની ”	૨૬ ૦	૨૬ ૬
અડદની ”	૨૮ ૦	૨૮ ૬
મણા મુંબઈના ”	૨૩ ૦	૨૩ ૬
” દાળ ”	૨૫ ૬	૨૬ ૦
વઠાણા ”	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મગાઈ ”	૮ ૦	૮ ૬
ખીનીસ. ”	૨૨ ૦	૨૩ ૬
કડવું તેલ ૧ ગ્યાલન	૪ ૦	૪ ૬
એરડીનું ”	૩ ૩	૩ ૪
મીઠું ”	૩ ૮	૩ ૯
નાળીએરનું ”	૪ ૯	૫ ૦
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૫ ૬	૧૬ ૬
પાખા ”	૧૫ ૬	૧૬ ૬
તીરકુળ મોલાઈ	૯ ૦	૧૦ ૦
ખાંડા ”	૧૪ ૬	૧૫ ૦
મદ્રાસી સિંધારી ૧૨તલ ૦ ગા	૦ ૦	૦ ૮
મરચાં. ”	૦ ૪	૦ ૫
ધી પેટી ૪ ટીનના પૈ ૬	૫ ૬	૬ ૧૦
પોરબંદર ”	૬ ૧૦	૬ ૧૦
પોરબંદર ડીવેસ.	૬ ૬	૬ ૬
” વાઈટ રેસ	૮ ૬	૮ ૭
” ” ગ્યાલન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નાળીએર	૧૪ ૦	૧૫ ૦
રહી ”	૧૦ ૬	૧૧ ૦
ગામ્મડ સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
દુધ નેસલનું.	૨૦ ૬	૨૧ ૦
નીમક (લીવેરપુલ)	૪ ૬	૫ ૦
જસ્તા એકનું	૪ ૬	૫ ૦

Sullivan Small Mita & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન હરમલ મીઆની કા. બહારના
માથાસોને રહેવાની વીજેરની સુગવડ સારી
શખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIVAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

બહાર હરમલથી જમીન વેચનાર, સર
કારી માપણીદાર અને મીલકતની કિમત
બાંધનાર.

ઇમ્પીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ,

૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

મકાઈ, બીન્ડ, લોચીંગ, જુવાર

વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.

મકાઈ, માવવાના પટેલા, ઓટા, જનાવરો
નો વારો વગેરેના વેચનાર.

માવવાના ફરેચ આરલીફ પટેલા
નેટ ૬૬ રવલના કેસ ૧ના ૮-

બોરડર સાથે પથ્થરા મળેથી ડરબન
સ્ટેશનથી ચડાવી આપવામાં આવશે.

માઇસ અને કુક,

ફાઇવર સ્ટેશનની સામે.

પાઇન સ્ટ્રીટ-ડરબન.

ધી ડરબન ડેલ સ'વાઈ.

૫૨, કોમરસીઅલ રોડ, ડરબન.

નિલાયતી તથા હેરી કોલસા અને બળતણના
બાકડાં-ફેટકા તથા બધાબધ-સરતા હર,

બોલસ ૭૫ ટેલી. સરનામું 'દરંસવાલીઆ'
ટેલીફોન ૬૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export
Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 11, Tel. Address: "K. NAIDOO."
KORANTHON, C.T.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the
Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate
of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts
of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers
free of charge by a system that ensures considerable economy;
and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most
complete of its kind in existence, enables senders to save still
further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the
receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
55 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A.:— And at:—

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

Indian African Line

S. S. BRAND,

Will sail on or about Wednesday, 20th, Nov. 1907.
BOMBAY DIRECT, Via Delagoa Bay only.

ઇન્ડિઅન આફ્રિકન લાઇન.

સીધી મુંબઈ જનારી આગમોટ.

ઉપલી કંપનીની આગમોટ છે. અત્રેથી આજી માસની તા. ૨૦મી નવેમ્બર
સુધવારના રોજ ઉલાજોઆમે મળે સીધી મુંબઈ જવા સારું ઉપડશે. મથમાં બીજું
કોઈપણ બંદર કરશે નહિ. પાસેજરો માટે સરવે તરેહની સમવડ છે. આ આગમોટ
સારી ઉતાવળી ચાલની હોવાથી ઇન્ડિઆ જનારાઓને અમારી ખાસ જલામલુ છે કે
આવી કુક સુહતની મુસાફરીની અમુલ્ય તક ગુમાવશે નહિ.

પાસેજરોએ પહેલા અત્રે ટીકીટના હરની ખાત્રી કરી લેવી નહિ તો પાછળથી
પરતારી.

વધારે ખબર માટે અમારી વેસ્ટ સ્ટ્રીટ બ્રીનેકર પાસેજની ઓફીસમાં બને મળવું
અથવા પત્રબ્યહવાર કરવો.

ડરબન તા. ૧૧-૧૧-૦૭

હાહા અમલદુલાની કંપની. પાસેજર એજન્ટ
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, બ્રીનેકર પાસેજ.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"

JOHANNESBURG

**Imperial Cigar Manufacturing
Co.,**

TOBACCONISTS

171 Urogeni Road, Durban.

Tel. address: "CHEMOIS."

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 28

Tel. Add: "DOSAIDAR"

ESTABLISHED 1880.

હાહા ઓસ્માન,

જનરલ મરચન્ટ નેકમીશન
એજન્ટ.

વેલસ ૮૮. ૧૩૬, ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Telephone 864

હ. વીલીઅમ્સ

એકરસ આરકેડ, માર્કીનર સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ધીવાળા ટીપર કરવાના દર બીજી

કોઈપણ જગ્યા કરતાં ધણાજ સસ્તા છે.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL
Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS
Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c,

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle, and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN,**MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.**Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.**VANMALI KOYA****General Dealer.**No. 60, Corner Commissioners' Office, Pretoria Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.**AYOB MAHOMED & Co**

General Merchants & Direct Importers,

**MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.**

Box 124. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,**GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods**

Box 3598.

**41 Market Street,
Johannesburg.****Ismail Suliman & Co.,****MERCHANTS & IMPORTERS**

P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"

RUSTENBURG.**Branches:**Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } Dis, RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }**A. M. H. BHANA.****GENERAL MERCHANT.**

Box 4 Tel. Add.: "BHANA."

બાંધકામ ભાણી, બોલસા ય. P. P. RUST.

VI. VI. 222.

M. E. NAGDEE & Co.**General Merchants &****Direct Importers,
Wholesale & Retail.****Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.****NORMAJCY IDOLCY,****DIRECT IMPORTER**

-AND-

બેંક વપરાશ, બેંક સુવિધા

P. O. Box 127, In 1907, 8 Y.

HAJEE HABIB**CALCUTTA HOUSE.****IMPORTER AND GENERAL DEALER.**

A great variety of

Rags, Blankets, Drapery, Embroidery, Clothing,
Antiques, Silver-ware, Furniture, Groceries.

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: BRGDAD. P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,**GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.**

Cor. Church & Middel Streets,

MIDDELBURG, T'VAAL

Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 32.

S. D. BOBERT,**General Importer, Wholesale and Retail Merchant**

Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT

LOCATION, POTCHEFSTROOM.**EBRAHIM CAMROODEEN.****GENERAL MERCHANT.**

Natal Leaf Tobacco a Speciality.

115 GRY STREET, (Camroodeen's Building)

Tel. Add.: "AJMEKE," Durban.

J. M. H. GOOL.

129 Castle Street, Capetown.

Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.Also Exporter of Cape Sack,
NATAL DRUGS.

Messrs. Jalliboy & Sonjee Bros. Durban.

બેંક સુવિધા સુધી.

બેંક સુવિધા,

122, 123 & 124.

B. P. EBRAHIM & CO.**Mattress Makers, Wholesale Importers,****Dealers in Bedsteads, Coir Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.****Market St. (West), Box 1436, Johannesburg****Suliman Ebrahim Amod & Co.,****GENERAL MERCHANTS.**

P.O. Box 262.

સુલિમાન એમોડ & કો.

બેંક સુવિધા

164 Grey Street

Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA; CHEROOTS

... BOER TOBACCO.

VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.

At Lowest Wholesale Prices.

Box 58. Tel. Address: "Portland."
Telephone 564.

સરસો અને ઉચો માલ.

સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચોરડાં બીર વગેરે
અંગ્રીજી સુધી વગેરે બજારી વખતે નીચે
સરનાથે મળશે.

સન બોર્ડ ટોબાકો વર્ક્સ.

164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,**WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,****131 Grey Street, Durban.****Ismail Amod Kajee,****GENERAL MERCHANT & DEALER**

Market Square, P.O. Box 11.

KRUGERSDORP.**COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT**

P.O. Box 3755

2 Crown Road, Fordsburg.

JOHANNESBURG**Vrajdass & Catehand.****GENERAL MERCHANTS****Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail**

P.O. Box 92. Laurence Marquess

E. A. BHABHA,**GENERAL MERCHANT,**

Box 95 Tel. Add.: "BHABHA."

VOLKSRUST.**AMOD SULIMAN & CO.****MERCHANTS & IMPORTERS.**

Box 60, Telegraphic Address: "KHOTA."

HEIDELBERG, Transvaal

Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

Essop Suliman,**GENERAL MERCHANT.**

Box 42 Tel. Add.: "SULIMAN"

VOLKSRUST

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ ને રીટેલ મર્ચન્ટ.

હિંદુસ્તાન શાસરી જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પોરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું-સરસ માવસ-ચોખું મંધીઆણું-જય
ખંડ, અજમાએસ કરી જુઓ.

STAND 572, 17th Street, VREDESDORP.
Box 6031, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુમ્યાલે સ્વતંત્ર પુરાણી
મામકા વિમાની મોકલિસ.

સ્વાયંત્રી ૨૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જી કમિસે કમતીમે કમતી માવ મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આમના નીમાની
બેઝીસ. નેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી જમીનવાથી બોલામાં બોલા થાઈ બાવો
મજી રહેશે.

૧. અર્જી કમિસે કમતીમે કમતી માવ મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આમના નીમાની
બેઝીસ. નેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી જમીનવાથી બોલામાં બોલા થાઈ બાવો
મજી રહેશે.

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

ફટરના તારના કંપની, લોમીટેડ.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

ફટરની કંપની કોઈપણ લોકોને માટે હિંદુસ્તાન, ભારત, યુરોપ, એસિયેટીઆ અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમિત ધરાવે છે દર સરેશા રીડ એક રીલીંગ અને
કંપની રીફિટ આપવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની તાર માથાના દરવાજાથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગમાં પેસા મોકલી શકે છે.

ફટરની કંપની તાર મોકલવાને તથા લેવાને ધણીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કોઈપણ પદ્ધતિ લેવામાં નથી આવતા. ફટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
ફટર રીટેલ સુધી છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સંજોગો તાર લેવા તથા
મોકલવાથી મળી સરતે દરે હામ લેઈ શકાય છે.

વળી ફટર કોડમાં આવેલા તાર ફટરની કંપની તેના ગારંટ કરી લેવાને ધણીને શ્રી
જર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

મિનેજર,
ફટરની એજન્સી,
ટેલીગ્રાફ બીલ્ડિંગ,
૫૨, રીડ સ્ટ્રીટ,
ક્રાઇસ્ટ.

ફટરની બીલ્ડિંગ,
સેન્ટ ન્યેલ્સ સ્ટ્રીટ,
ક્રાઇસ્ટ.

અથવા ફટરની એજન્સી,
મી કોર્નર હાઉસ,
કમીસનર સ્ટ્રીટ,
એડાન્સબરો.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

CABLE ADD.: "NANJEDULABH"

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add.: "VYAS."

Corner Princes and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add.: "CAJEE."

115 Church Street, MIDDELBURG.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

JAMESON & Co.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Specialty.

We grow Naartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

132 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

**Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,**

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

8 Jones Street,

KIMBERLEY

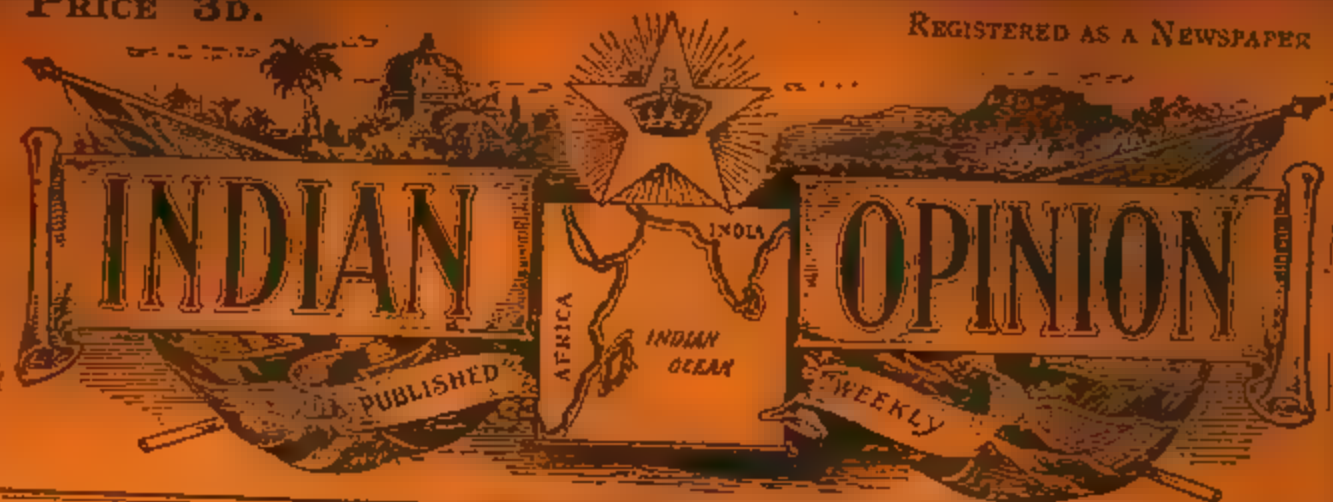
Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, November 23rd, 1907.

No. 47.

P.O. Box 125.

Telephone 214

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS.

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

W. VAN SCHOOR & Co.,
Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce
received for sale on Cape Town Market,
on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

References: Mr. J. V. S. Dwyer the Market
Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

A. Tomaselli & Sons,
MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on
commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest
Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2983,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel. Add:

"WATSON'S."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,

833.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rent.

Apply:

PARSEE KUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

સ્વદેશી કેરીના રસના કીન.

આ રસને તાજા કેરીના રસમાં જરા ફેરવે નહિ.

પ્રયોગ:—મહેતા અને ખડેરીઆ બંધસર.

બોક્સ ૧૬૦, પીટર્સબર્ગ.

પોરબંદરનું ખુશબોદાર વી

લખો:— ડી. ડી. પુરેલીઆ,

બોક્સ ૫૦૭, ૩૨૫ન.

જથાબંધ માલના વેપારી.

તમારું, બીનીસ, મલમલ, ફૂલો વગેરે સમગ્ર
લગભગ ૩૨૫ નંબરના તેમજ પરચુરસ માલના કામ
માં ડીમીટરી કુરુચમાં આવે છે. જમણે પાવત આર
નાથને સરનામે પુજારી ખાતે ફોન નંબર.

Tel. Add: 610/4. જી. જી. માધી, કોમ્પાઝ.

R. A. Gandhi, Tongaat.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસદઈ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાંબુ અને રસમ

જમણે માળાના માં બનાવેલું

"P. M. & Co."

154 Queen Street, Durban.

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમર.

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી જાય.

સીધા મુંબઈ

અમસાંગા ૪૫૦૦ ટન આવતા માસમાં.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

કોંગોલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુમ્મી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઔર સરપસ મનિવાલી વોટો

દરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાનાં હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

કોંગોલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુમ્મી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

સીધા મુંબઈની સ્ટીમર.

આ કંપનીની આગળોટ સીરસ્તા મુજબ દરેક મહિનામાં મુંબઈ સાર અગ્રેથી
નીકળે છે, તે મુજબ સ્ટીમર અમસાંગા આવતા માસમાં મુંબઈસાર ઉપડશે. મુલક
જનાર ભાઈઓએ તકવાર થઈ રહેવું. નકી તારીખ પાછળથી જણાવશું.

ડેલાગોઆગેથી આવતા પાસેજરોને કોઈ પ્રકારે જરા પણ ઇંજા ન થાય તે વીશે
ખાસ પુરતો બંદોબસ્ત રાખવામાં આવ્યો છે. દરેક વાતની પુરી સુખાકારી મળશે.
કેપકોલોનીથી (એ લેનની આગળોટમાં મુલક જવા માટે) મેલ સ્ટીમરમાં આવતાં
પાસેજરોની સગવડને સાર અમારો એક માણસ હરવખત મેલ સ્ટીમર આવશે તે
વેળા હાજર રહેશે, અને મુલાકાત લેશે. એટલે કેપટાઉન, પોરટલેન્ડ, બ્રેસેલ અને ઇસ્ટ
લંડનથી મેલ મારફતે આવતા પાસેજરોને કોઈ વાતની અગવડ પડશે નહિ. તેમજ
મેલ સિવાય ખીજી આગળોટમાં કોઈ આવનાર હશે અને અમને તારથી ખબર કરશે
તો તેમની ખબરદારી માટે પણ માણસને મોકલશું. પાસેજરોને કોઈ વાતે ખંચાવું
પડશે નહિ.

એ લેનની સ્ટીમર અમકુમ્મી જે તા. ૨૩ ઓક્ટોબરની સાંજના મુંબઈ સીધી
રવાના થએલી એ આગળોટ તા. ૭ નવેમ્બરના એટલે રમજાન શરીફને ૩૦મે રોજ
સહી સલામત મુંબઈ પહોંચી ગઈ છે. હસલામી ભાઈઓ કે જે એ આગળોટમાં
ગયા હતા તેમને ઇંજા જોવા મુબારક તહેવાર મુંબઈ સહેરમાં ગુજારવાને વખત મળ્યો છે.
વધુ ખુશાસી માટે લખો અથવા જાતે મળો.

King & Sons,
West St. Durban.
M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59.
Durban.

મેસરસ હીંગ એન્ડ સન્સ,
વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.
મેસરસ એમ. સી. આંગ્લીઆ કો.
૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.
ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg

Lakhman Madhu,

Box 5990, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,
JOHANNESBURG.

Sullivan Small Ma & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઈલ મીઆની કા. બહારના
માણસોને રહેવાની જોગવાઈ સમગ્ર સારી
સખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordeburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIVAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વોઈસી.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

ખરેદ હરજીવી જમીન વેચનાર, સર
મરી માપણીદાર અને મીલકતની કિંમત
ખાંડનાર. ઇંગ્લીશ-અલ બીલ્ડિંગ્સ,

૨૬૩ સ્પીય સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

મહાઈ, બીન્સ, બેંચીયન, જુવાર
વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.
પદ્મ, વાવવાના પટેલ, બોટ, જનાવરો
ના ચારો વગેરેના વેચનાર.
વાવવાના ફરેચ અરબીરોડ પટેલ
નેટ ૬૬ રત્નના કેસ રત્ના ટી-
બોરડર સાથે પદ્મના મજબૂતી દરબન
ફેશનથી વધારી આપવામાં આવશે.
માણસ અને કુક,
ફાયર ફેશનની સાથે.
પાછળ સ્ટ્રીટ-ડરબન.

બી. હરબન કેસ સંભાળ.

પર, ડેમરસીઅલ રેડ, ડરબન.
નિલાયતી તથા ડેરી કોલસા અને બળતણના
બાકી-કુટક તથા જમાના-ચરતો ફર,
બોલસ ૭૫ ટેબી. સરનામું "દરસવાલીયા"
ટેલીફોન ૬૪૭.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.
Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export
Fruit & Produce Dealers
AND
OSTRICH FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1. Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the
Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate
of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts
of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers
free of charge by a system that ensures considerable economy;
and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most
complete of its kind in existence, enables senders to save still
further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the
receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

The MANAGER,

Also at the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
53 Field Street,
DURBAN.

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Reprints Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods
For further particulars write to:—

MANAGER,

INDIAN OPINION,

Phoenix, Natal.

A. F. GAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 8504. Tel. add. "Camia"
JOHANNESBURG

Imperial Cigar Manufacturing
Co.,

TOBACCONISTS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 88. Tel. Add. "FORBANDAR"
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમીશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૮૮. ૧૨૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 864

છ. વીલીઅમ્સ

એક્ટસ આરકેડ, ગારડીનર સ્ટ્રીટ, ડરબન.
પ્રીયાળ રીપેર કરવાના દર બીજી
કોઈ પણ જગ્યા કરતાં મહાજ સસ્તા છે.

કાયદા સામે થવાનો ફરજ.

આ પ્રસંગની હવે પાલી નહોતો બાકી છે.

Indian Opinion

Vol. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, NOVEMBER 23RD, 1907

No. 47

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Twist the Devil and the Deep Sea ...	483
The Week's Work ...	483
By Fair Means or Foul ...	484
OTHER ARTICLES:—	
"Why Not Compromise?" ...	484
Ram Sundar Pandit ...	485
Mass Meeting of Noida Indians ...	487
Cape Benford's Licences ...	487
Johannesburg Jottings ...	488
"A Bearing for Us?" ...	488
A Prize of Ten Guineas ...	489
Hoksburg and Registration ...	489
Report of the Protector of Indian Immigrants ...	490
Mr. Churchill's Tribute to Indians ...	490
Indian Pickets Charged ...	491
A Valiant Protest ...	491
The Asiatic Act ...	492
Durban Agricultural Show ...	493
The Chinese Suicide ...	493
Latest News ...	493
CORRESPONDENCE:—	
Ram Sundar Pandit ...	490

Indian Opinion

SATURDAY, NOVEMBER 23rd, 1907.

✓ 'Twixt the Devil and the Deep Sea✓

If it had no other value than to have evoked almost unanimous demands for the stoppage of indentured Indian immigration, the Protector's report would have served its purpose. Amongst the many criticisms, informed and otherwise, we have seen no single one based upon the humanitarian point of view, and the consensus of opinion seems to regard the indentured labourers much in the light of "dumb, driven cattle," a spirit reflected in every line and on every page of the Report itself. No-one need be at a loss to understand the why and the wherefore of this peculiar phenomenon—it is a lapse from the national ethical standard inherent in the system itself.

The institution of serfdom changes the humanity of a man and induces him to regard his serfs as chattels pure and simple, pawns in the game of commerce that robs the instrument of the fruits of labour and transfers them to the pocket of the manipulator of the instrument. The slave-owner gradually weans himself from the sentiment of folly that he stands in his parents to the human eye that has been entrusted to his care, and he inevitably tends to become the slave-driver.

No doubt it will appear to be a most terrible thing for us of our Europe to hear that it is necessary to be told that they exist only because of the blood of the Jews, the Christians

agony of the thousands of dark-hued ministrants to their material welfare. No doubt they will accuse us of blood-curdling exaggeration when we assert that every single man and woman amongst them is directly and personally responsible for the awful degradation appertaining to the indentured labour system at its best, and the unmentionable horrors arising from it at its worst. We are prepared for any amount of oburgation and protest on the part of those who fear to hear the truth, and in reply we cast before them the fearful figures showing the death-rate due to self-slaughter amongst indentured men and women, the malaria fiend's victims, the increasing number of sufferers from syphilis and cognate diseases arising from sexual vice, and the accident death-rate. These things are not pleasant, we admit. They are only to be talked of with bated breath and after anxious mediation. But every sensitive man, every imaginative woman, must feel the ghosts of these suicides hovering around them by day and by night, must conjure up visions of trees from each of which dangles the corpse of some wretched indentured immigrant driven, in the prime of life, to place his soul once more into the hands of His Maker.

But none of these things seems to appeal to the critics. One desires to stop further immigration because of the proportion of Indians that become free at the termination of their indentures, and so prevent non-existent Europeans from doing work that the latter would not lift a finger to perform so long as a black man is left in Natal. Another regrets that it is not possible to increase the £7 tax to £50 or £100, and thus absolutely force Indians either to re-indenture or to return to India, to become a burden upon the community from which they have not seldom been torn by the false pretences of glib-tongued agents. The unfortunate human cattle are never to arise from the earth in whose face they are ground. Never are they to emerge from slavery. Education is to be taken from them. Their children are not to know the delights of liberty, the sweets of free labour. They and their progeny, whose toil is racked from them under a ghastly system, are to be hewers of wood and drawers of water in perpetuity. It is the vilest canting hypocrisy to dignify these conditions by the name of "freedom of contract." We do not hesitate to characterize such a doctrine as detestable, and a people that can unrepentingly listen to even its bare suggestion must be on the far verge

to the ... of the ...

possibility of mending it. We call upon all humane men and women to join in the crusade against a system that extorts so gruesome a toll from ~~the~~ wretched victims, and that threatens to undermine the moral fabric of the whole Colony. This is a national work, a religious duty, and we cannot conceive of anyone passing it by pharisaically on the other side.

The Week's Work

LAST week will always stand out as a memorable one for the Indian community in the Transvaal. It has, undoubtedly, brought Indians many steps nearer to their goal. The Government could not have served Indians better than by prosecuting Mr. Ram Sundar Fundit. Their having deprived the Germiston Indians of their religious preacher will always rankle in the Indian breast. And it was a splendid spectacle ■ see a Mahomedan priest mourning over the fate of a Hindu priest and congratulating him for his bravery. If the struggle does nothing else, it will have been worth the fight, if only because it will have knit together the different sections of the Indian community. If, as we presume, the Government have gained nothing by this prosecution, they have gained less, as the *Pretoria News* has pointed out, by harassing Indian Pickets in Pretoria. The evidence led against them was considered to be so flimsy that the Magistrate did not consider it necessary even ■ hear the Accused before discharging them. Moreover, it was proved in the course of the trial that, if there was intimidation, it was all on the side of the Government. The wretched man Latchinan was shadowed even at Witbank. He was taken charge of there, deprived of his documents, met at Pretoria station by the Police, and not discharged from custody until he had suffered the humiliation under the Asiatic Act. No matter what may be said to the contrary as to the fear of the pickets, the interpretation we have placed upon the action of the Government is, in our opinion, the correct one. It is because they have shown excessive anxiety for the Indians to register that we have the spectacle of a Chinaman committing suicide because of the degradation involved in submission to the Asiatic Act. It is not our purpose to examine the ethics of suicide, nor whether there was any intimidation of the Chinaman by his compatriots. The fact that he had to commit suicide is sufficient condemnation of the policy of the Government.

W. J. Burr, however, with Plaintiff's
 will, was to show conclusively,
 to the jury, that the act of the

Registrar. He has failed utterly even to understand the rudiments of justice. He admitted that he did not know the legal bearing of the evidence that was placed before him regarding the Pundit's alleged misdeeds, and, in his ignorance, he had the audacity to say that he had investigated the complaints, whilst in the same breath he had to admit that the Pundit was not heard in his defence.

It is most painful to reflect that the Government must have depended largely upon the reports made by such an official as to the administration of the Act and as to the doings of the Asiatics in the Transvaal. Heaven and General Smuts alone know, how many libellous statements must have been made by the Registrar, we do not say deliberately, but unconsciously, and how the judgment of the Colonial Secretary must have been warped by the fairy tales put before him in order to convince him that the Asiatic Act was a necessary instrument to put a check on the Asiatic communities of the Transvaal. We hold that no Indian's life and honour can be safe under an Act which makes it possible for a Registrar of Asiatics to do what he has been able to do in the case of Ram Sundar Pundit. If ever, therefore, passive resistance be justified, it is certainly justified in respect of the Indian community in the Transvaal. Indians must now realise thoroughly that a life of uncertainty without submission to the Law is a much better life than one under a status of assured slavery which the Act undoubtedly imposes upon them.

OUR JOHANNESBURG CORRESPONDENT forwards a somewhat remarkable notice emanating from the Portuguese Consulate in the Transvaal, and it is obvious that that document is the result of a secret compact between the Colonial Secretary's Department and the Portuguese Government. Obviously, too, the Transvaal authorities are bent upon putting the exclusion provisions of the Immigrants' Restriction Act into operation even before the Royal sanction gives it legal force. The object is manifestly to demonstrate that long-resident, self-respecting Asiatics, who are unwilling to sacrifice their honour to monetary considerations, are to be regarded as undesirable, and once they are out of the Colony they are to be kept out. Of course, the Portuguese Government are at liberty to refuse to increase their income derived from Indian passenger traffic upon the railways, if it pleases them. That, after all, is their own look-out, and Natal will benefit. But what is to be thought of a British Colony that can descend to underground action of this kind? Apparently, what the Transvaal authorities can do by fair means, they are too stupid to attempt by foul. The Government, Portugal has not been

slow to learn the lesson taught by the Transvaal, and our Lourenco Marques friends will have much to ponder over, when they consider this new phase of the situation. But if Portugal is content to be the Transvaal's cat's paw, will the Imperial Government be satisfied to permit a foreign power to say whether duly authorized residents of a British Colony are to be allowed to return there or not?

"Why not Compromise?"

The Friendly "Friend"

The Bloemfontein *Friend* of Monday last says:—

The punitive operation of the Registration Ordinance in the Transvaal is now begun, and it is involving suffering to the Asiatic community of a kind and to an extent which we are certain the governing race never intended. It is a martyrdom that the Asiatics are now undergoing. No other word would be exact, because their suffering is voluntary, and marks their refusal to comply with what they consider a degrading law. Those Asiatics who are being dismissed from service by their European employers, or who are refused credit by European firms and renewal of their trading licences by the Government, or who are surrendering their liberty and going into the prison, could avoid this whole list of troubles if they would consent merely to make their digit impressions on a piece of official paper. They refuse to do so: first, because they are already authorised permit holders who possess a legal right specially conceded to them, to reside in the Transvaal; secondly, because the digit system of registration is one which in the Transvaal has never yet been applied to free men of any colour; and, thirdly, because they hold it doubly unjust that their enjoyment of their legal rights should be made subject to a condition which robs them of their self-respect.

The Chinaman's Suicide

Many Europeans, who do not know the Asiatics, have been accustomed to regard them as a callous, soulless race, who are come to South Africa because it is easier to win a livelihood here than in their crowded countries of origin, and who are incapable of that attitude of mind which would lead them to sacrifice their prospects of gain and comfort on a point of honour. To persons who think thus the news of the suicide of a certain Chinaman in Johannesburg on Sunday or Monday last must cause something of a shock. The man we refer to was known as Chow Kwai Poo, a name which from its unorthodoxy, as also its connotation of a yellow and barbarous humanity, few Europeans could hear pronounced without smiling condescension. Chow Kwai Poo had in him, however, as he has proved, that solid core of honour

which has extorted through the centuries the admiration of Christian readers for the great Roman suicides. He thought life not worth keeping if emptied of self-respect. Under threat of dismissal by his employer he re-registered in terms of the Asiatic Ordinance, which done, he discovered the degradation that he had contracted in the eyes of his countrymen, and at once destroyed himself.

Remarking upon the recent conviction of Ram Sundar Pundit our contemporary says:

One cannot but feel for the magistrate who found himself compelled to award a penalty so inimical to the spirit of British law, so unheard of under the administration of the late republic. Results of this kind are, we repeat, what the European community of the Transvaal never intended, and it does not surprise us to learn that public feeling in that colony is showing a reaction against the Registration Ordinance. The first signs appeared in the press, particularly in the *Transvaal Leader*. This paper, since passing under the control of Mr. Cartwright, a man who has himself suffered for conscience sake, has suggested to General Botha's Ministry the advisability of reconsidering the whole Asiatic question. Notably, it has pointed out that it is only a small percentage of employers who seem willing to part with their Asiatic servants, and that there appears to be no public disposition to boycott traders. The public demand seems to be one of the limitation as against the elimination of the Asiatic element.

A Compromise

What seems to us at this distance to provide a reasonable compromise would be that both parties should go back to the offer of voluntary re-registration which the British Indians formerly made. After a certain period allowed for this purpose, any Asiatic in the Colony would be liable to specified penalties if found without his certificate. Voluntary re-registration takes away the stigma of servility from compliance with the Ordinance and would make the subsequent application thereof against defaulters even easier than it is to-day. There would be found in support the body of the best opinion among the Asiatics themselves.

Law Stands Self-Condemed

On the other hand, to continue enforcing the Ordinance under existing conditions would be, apart from multiplying goul martyrdoms, to drive the self-respecting class of Indians out of the colony, and retain only the moral rabble within it. A law which, as we have previously written, expels the best and keeps the worst stands self-condemned. If the compromise above suggested seem for any reason not feasible to the Transvaal people, we trust they will have, at least, the bare justice to give pecuniary compensation to those whom they make liable to the self-respect.

Ram Sundar Pundit

The First Test Case

Under the New Law

Full Report

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

Ram Sundar Pundit, the Hindu Priest of Germiston, was tried before Mr. Gillfillan at Germiston on Thursday, the 14th inst., on a charge of contravening Section 7, Ordinance 5 of 1903, read in conjunction, with Section 17, sub-section 1, of Act 2 of 1907, in that he wrongfully and unlawfully did enter and remain in the Transvaal colony after the expiration of a temporary permit issued to him by the Colonial Secretary the said permit having expired on the 30th September, 1907, the said Ramsundar Pundit not being an authorized person to be in the said Colony.

The Court was crowded with Europeans and Indians; fully 500 Indians had remain outside the Court.

Mr. T. M. Doran, Public Prosecutor, conducted the prosecution; and Mr. Gandhi appeared for the accused, who pleaded not guilty.

Detective Benjamin Millar stated he arrested the accused at Germiston on the 8th inst. The accused said he had a temporary permit, and had applied to the Colonial Secretary for a renewal, but they sent him a reply that he did not expect. Witness had noticed him at Germiston during the last three months.

Montfort Chamney, Registrar of Asiatics in the Transvaal, said that a temporary permit was issued to the accused on the 22nd March, 1906. Subsequently he went to Natal, and a temporary permit was issued to him on the 20th September, 1906, for a period of two months. The accused applied for and obtained extensions up to the 30th September, 1907. He had entered into obligations in writing, that he would leave the Colony whenever requested to do so, and on this condition the temporary permits were granted. (Witness here produced the document in question.) After the expiration of the permit it was necessary he should leave the Transvaal. Witness refused to renew the permit, and notified the accused that he must leave the Colony. Mr. Gandhi wrote in reply, enclosing a letter from the accused, stating that he could not obey the order, much as he should like to do so, as he had to remain to perform his religious duties, there being no one to take his place, and he was quite prepared to suffer the consequences of his disobedience. (This letter has appeared in full in INDIAN OPINION).

Cross-examined by Mr. Gandhi the witness said that the date of the accused's entry into the Colony was the 28th August, 1906, and that he was not aware of the permit being granted, because witness was not present, and believed,

that the accused was only here to pursue the office in respect of which he was allowed to remain in the Colony.

Have you any reason to doubt that he is, and has continued to be, a priest?—There are priests and priests, and priests preach. Whether a priest is a Christian, Mahomedan, Hindu or belongs to any other persuasion, I consider he is a desirable, so long as he continues to preach his doctrine; but when he preaches other doctrines—I will not say sedition—and resorts to methods for inciting his people to violence, he becomes a person other than the one I understood I was allowing to enter this Colony.

What He Preached

Have you any proof that he has preached anything but his religious doctrine?—I believe he has, and is because of the belief that I refused to renew the permit.

You say you believe he has acted other than as a priest?—I did not say that.

You have just said that you had grounds for believing that he was preaching other than religious doctrines. Have you sufficient grounds for that belief?—I have had complaints both from white and coloured people.

Have you ever warned him with reference to these complaints?—Certainly not.

When did you receive the complaints?—I cannot remember the exact dates, but was in respect of the registration of Asiatics.

Can you produce the complaints?—I certainly will not.

Then, Mr. Chamney, you positively decline to produce the complaints?—I positively decline to disclose to you the names of the persons who have complained.

In response to the request made by Mr. Gandhi, the witness produced a petition, dated the 28th September last, which he had received from the Indians of Germiston, asking him to extend the accused's permit, which was about to expire, and stating that the accused devoted himself solely to the work of the temple and his religious duties.

You did not consider that petition to be sufficient inducement to extend the permit?—No, I did not, in view of the reports I had in my possession.

You admit the accused bought the Hindu Temple at Germiston?—I don't know anything about it. He came on a few weeks' permit, and we extended that permit for over a year, and I don't know what he did.

And you would probably have extended to the end of all time but for this new Act?—Very probably.

When you talk of "sedition," what do you mean?—I specially said that I did not refer to sedition.

Then what did you mean by your reference to "sedition"?—I mean that I was not aware of the consequences of the Registration Act, and I was not aware of the consequences of the Act. The accused's attitude had not been of worse of any

You know he has preached against submission to the Asiatic Act. Has that been an ingredient?—The answer is "Yes," but I qualify it.

Have Mahomedan priests received extensions of their permit?—Yes, and Christians and others, too.

You mean Asiatics?—When I speak of Christians, you must understand, Mr. Gandhi, that I mean Assyrians.

The Magistrate remarked that it was not so much a question of what Mr. Gandhi understood, but of what the Court understood.

Mr. Chamney's Methods

The witness explained that when a priest applied for a permit to enter the Transvaal to preach the Gospel, he (witness) never put any difficulties in his way; but Assyrians and Mahomedans came in such numbers that he had been requested to restrict the granting of permits. The Government had no objection to grant temporary permits to such priests, provided they carried out the conditions under which they were granted.

Have you received any complaint about him from the Germiston Indians?—I understand by "Germiston Indians" you mean the Indians of Germiston?—Yes.—Then I have.

Have you investigated the complaints?—Certainly.

Have you ever heard the accused in answer to these complaints?—No, certainly not.

So that you have condemned him unheard?—I have got his letter. Do not forget that!

Then produce it.—I have already done so.

But that letter is not in answer to any complaints?—I did not say it was.

Then it is as I say, you have condemned him unheard?—I allowed him to enter the Transvaal under certain condition, which he has failed to carry out.

Have you ever informed him of that?—I tell him now.

After he is hanged?—No, not after he is hanged. I do not like that remark.

The witness then read a letter, dated the 9th October last, which he had written to the accused, notifying him that he must leave the Colony immediately.

Mr. Gandhi: That does not answer my question at all.—It is my answer.

This closed the case for the prosecution.

The Defence

Iman Abdul Kadir, called for the defence, said he resided at Johannesburg, and was vice-president of the Homâdî Islamic Society, which was a Mahomedan body. The accused had often attended the meetings of that Society, which had led the battle against the Asiatic Act, and it contained nothing in not amounting to the law of the land. The consequences of the Act were not understood by the accused. The accused's attitude had not been of worse of any

stronger than that of witness or any other member of the Society. The whole of the community—both Hindus and Mahomedans—felt very bitterly about the prosecution of the accused.

Lal Baha Dur Sing, president of the Hindu congregation in Germiston, said the accused had never done anything but religious work. He had preached against the Asiatic Act purely on religious grounds, because it was against their religious scruples.

By the Public Prosecutor: The accused had not had anything to do with the pickets?

Mr. Gandhi: I admit he was chief picket.

The question having been explained to the witness, he admitted that the accused had been chief picket.

Public Prosecutor: Did he assault one of the men in connection with the Registration Act?—No; the accused spoke to him in order to persuade him against registering, but the man was obstinate, and the accused then took him to the registration office to be registered.

Continuing, the witness denied that the man had to seek police protection. The temple at Germiston was purchased by the accused about six months ago for the Hindu congregation, and was attended by all the Hindus. The accused intended to stay in the temple permanently.

The Magistrate: What is the objection you had from a religious point of view to registering?—It is bad for religion, but I cannot explain this matter as well as the accused can.

The accused said he had been in South Africa for about 24 years, and came to South Africa as a preacher of religion. He was married and had 2 children. There was no truth in Mr. Chamney's statements regarding complaints having been made against him (accused). Mr. Chamney had never brought any complaints to his notice, and Mr. Chamney liked him very much. (Laughter.) Witness had never been brought before that or any other court of law for assault. He had not assaulted any Indian while the registration office was open at Germiston. He wrote to Mr. Chamney after he was informed by that gentleman that he could not reside in the Colony. That letter correctly represented his feelings in refusing to leave the Colony. He was a British subject. He had organised a picket at Germiston, and had done so from religious motives. The pickets were instructed not to use any violence, and he was always with them to see that they did not do so. He purchased the temple for £50. 10s., and subsequently built extensions costing £100. He would rather suffer imprisonment on account of his religion than leave the Colony, and was quite prepared to die for his religion.

Cross-examined, he said that when he came to the Transvaal he found that his people were without a priest, and that the only way to stay in the Colony was to register. He did not feel free

but exactly what undertaking he had given Mr. Chamney in August, 1906, and did not then ask for a permanent permit, as he expected the temporary permit would be extended from time to time. He might have applied for a permanent permit, but did not remember having done so. He understood that the Government was bound to give him a permit. He had no intention to leave the Colony, because there was no one to look after his religion. The religious objection he had to registration was that their religion prohibited their giving their wives' names, and he objected to giving impressions of his ten fingers. He had given the impression of one finger when he received the first permit, but had not given those of his ten fingers.

By the Court: He had sworn not to submit to the Ordinance, for if he registered he would be loyal to the Government and faithful to his God.

This closed the case for the defence.

Mr. Gandhi then addressed the Court. He admitted that a conviction, as the Law stood, was bound to follow, but he urged that this was one of the cases in which an expression from the Bench was necessary. He cited the case of Rex vs. Dhabha, in which the Supreme Court had expressed strong opinion against the manner of administering the Peace Preservation Ordinance. His client was not prosecuted because he did not hold a permit, but, as was quite evident, because he had dared to hold strong views about the Asiatic Act and had not hesitated to place them before his countrymen. If that was a crime, then the majority of Indians were guilty equally with the accused. Ram Sundar Pandit, rightly or wrongly, believed that it was a part of his duty as a preacher to place the real facts about the Act before his countrymen. The religious objection went far beyond finger-prints and giving the wife's name. The Pandit had preached, because, in his opinion, as in the opinion of every self-respecting Indian, the Act took away all manliness from Indians, if they submitted to it. He considered that, in view of what the priest had done, instead of desecrating censure, he was entitled to praise. He asked the Court to believe the accused when he said that there was no truth in the complaints which had never seen the light of day, and of the nature of which, even to the day of trial, the accused knew nothing. The accused knew the consequences of disobedience to the Registrar's order, but, in his own words, he had a call of higher duty in obedience to which he was before the Court to suffer imprisonment or worse.

Summing Up

The Magistrate in summing up, said that he must congratulate Mr. Gandhi on his address, which in many respects was very able. He had admitted that, as his client could not

day, a conviction was bound to follow, but asked for an expression of opinion—and a strong one—from the Bench as to the administration of the law. While a great deal of sympathy was always extended to persons who had to suffer for acts performed from a purely religious point of view he, (the Magistrate) was afraid that the Court was unable to criticise the law, and had only to administer it as it was placed before the Court. Whether the Registrar of Asiatics had been right or wrong in his reasons for refusing the renewal of the permit did not lie with that Court. The duty of the Court was to take the case simply as it was presented in connection with the law on the subject, and deal with it in accordance with the evidence. The accused was therefore found guilty and the minimum punishment he (the Magistrate) was able to inflict would be dealt out to him on this occasion. The sentence was one month's imprisonment without hard labour.

Before leaving the Court the accused shook hands with those of his compatriots present, and when he left the Court in custody he was greeted with loud cheers by the Indians who had assembled outside.

A Mass Meeting

A mass meeting was immediately held after the trial was over. The Market House, where the Indians congregated was packed. Mr. Essop Mia, Chairman, British Indian Association, presided. Addresses were delivered by the chairman, Messrs. Imman Abdool Cadir, Moulvi Ahmed Mukhtiar, Mahomed Shah, M. S. Coovadia, T. Naidoo, M. K. Gandhi, and others. The Moulvi said that, whereas the Transvaal Government had presented the King with a diamond—a piece of dead pebble—the Indian community had that day been enabled, by the Government, to present the King-Emperor with a living diamond in the person of Ramsundar Pandit.

The following resolution in the form of a cable was then adopted amid the greatest enthusiasm:

"Impromptu Mass Meeting British Indians held Germiston after sentence against Ram Sundar Pandit, only Hindu priest, under Asiatic Registration Act, resolved approach His Majesty King-Emperor great indignation against oppression under which thousands Indians groaning. Pandit has preferred goal to sacrifice of principle. Thousands ready do likewise."

It was also resolved to close all stores and suspend all business the next day, Friday, as a mark of disapproval of the action of the Government. It was also resolved to telegraph sympathy and congratulation to the Pandit's family at Greytown.

Arrangements have been made for the maintenance of the Pandit's family during his incarceration, as also for his food. The Pandit's great indignation in the judgment of the Court, which he was transferred on Saturday last from Germiston. The

Rajol authorities are showing him every consideration. He has been obliged to wear the regulation garb, but has been allowed to retain his turban. Mr. Gaudhi was specially permitted to visit him on Sunday last. He reported to the Hamidia Islamic Society that the Pundit was happy and cheerful, and had sent a message that he hoped every Indian would remain firm to his oath not to submit to the Law, and thus respect his religion and his honour.

The British Indian Association has received scores of telegrams of sympathy and congratulation from all parts of South Africa, and asking the community to remain firm and unshakable, and follow the Pundit's example.

¹⁴ Pretoria News."

The case of Ram Sundar Pundit, the Hindu priest, who was sentenced yesterday to a month's imprisonment for declining to leave the Transvaal at the expiration of his temporary permit is further proof of the determination of the Asiatic residents of this Colony to carry to extremes their passive resistance to the law which rightly or wrongly they believe to be degrading and unjust. The particular case of Mr. Pundit has merits and demerits of its own. For instance, it is not denied that Mr. Pundit undertook, in fact, entered into an obligation in writing, to leave Transvaal when called upon to do so, and that his temporary permit was issued upon this condition. That obligation was a solemn one, and we would point out that the Government asked for no security that it would be fulfilled, other than the word of the holder of the permit. Now, a man of religion and a priest should surely keep his solemn obligation. Mr. Pundit, probably in perfect good faith, believes that at the call of religion he is justified in absolving himself from this obligation, but that is a Jesuitical doctrine which the Government doubtless are unable to accept. At the same time, there seems to be no very good reason for suddenly declining to permit the Hindus the ministrations and consolations of their religion. By all accounts, if Mr. Smuts carries out his threat to enforce the law, they will need these consolations to fortify them in the difficult time through which they will have to pass. It seems to us that the Government has blundered. It is a mistake to make martyrs, especially religious martyrs, and Mr. Pundit to-day is a religious martyr, upheld by a conscientious belief that he is doing right, and supported by the applause and admiration of his country men co-religionists. Quite what the Government has gained is difficult to see.

Mass Meeting of Natal Indians

Ramsunder Pundit's Arrest

Resolutions Passed

A Mass Meeting of Indians was held at the Congress Hall, in Pine Street, on Thursday, the 14th inst. Great enthusiasm prevailed. The chairman, Mr. Dawad Mahomed, explained that this mass meeting, which was called at a moment's notice, was being held under the auspices of the Natal Indian Congress. They had assembled there, that evening in accordance with a telegram received intimating the conviction to one month's imprisonment of Ramsunder Pundit, a Hindu Priest. They had come together to place on record their deep sympathy for his incarceration and to congratulate him on the perfectly legitimate stand he had made for the right to minister to the spiritual needs of the Hindu congregation. Several speeches were made and the sense of the meeting decidedly considered this step on the part of the Transvaal Government as harsh and unreasonable; that these happenings in the Transvaal and other neighbouring Colonies were nothing but not dismal forboding of what might be copied and repeated here. The Indians outside the Transvaal were watching the doings of this latest entrant into the Imperial fold with absorbing interest. It would be the sacred duty of the community to send details of this harsh legislation throughout the length and breadth of India. Public interest in this question should be aroused both in England and in India and the verdict of the 250 millions in India should be taken on this point of pernicious class legislation. This was the right time when the principles of their Great Proclamation of 1858 should be pressed on the attention of the Imperial Government or its action neutralising it challenged.

The following telegram was adopted and passed by the meeting unanimously, to be sent to the Honourable the Secretary of State for the Colonies, the Transist Government, and the Governor General of India :

"Natal Indians respectfully protest against arrest and sentence, Ramundar Pundit as being undue interference with personal liberty and religion of British Indians in a British Colony. Request intervention by Home Government for sake of Empire."

Resolution 1, "That this meeting
do find me representing the Indian
people of the United States to be
dissatisfied with the present
policy of the Government in
regard to the Indians, and
that they are entitled to
the same rights as the white
people of the United States."

RESOLUTION II. "That this meeting resolves to send letters and telegrams of sympathy to Rani Sundar Pundit and his family and to congratulate him for the stand he has made to secure for himself the right of a Priest to minister to the spiritual needs of his congregation.

It is further resolved to suspend business for one day throughout Natal and this to be effected by the closing of all Indian shops and places of business on Saturday the 16th inst., in order to more practically place on record the disabilities of Indians in the Transvaal.

This meeting also extends to the Hindu congregation its heartfelt sympathy for being deprived of a spiritual leader and guide, and grieves to think that any Government should be so unreasonable as to indirectly interfere with the due performance of religious rites and ceremonies by depriving the Hindus of a religious guide, and that copies of these resolutions be sent to the Secretary of State for the Colonies, the Transvaal Government and the English and Indian Press."

Among those present were Messrs. Dawad Mahomed, Abdul Cadir (of M. C. Camroodeen & Co.), S. P. Mahomed, Dada Osman, M. C. Anglia, Abdul Karim (of Dada Abdoola & Co.), C. K. D. Pillay, Lutchnan Panday, Ramawithar Maharaj, G. V. Godfrey, P. V. Singhavee, Parsee Rustomjee, U. M. Shelat, Hajee Habib of Pretoria, Parsee Merwanjee, Dr. Nanji, Mahomed Ebrahim, Mahomed Cassim (of Hoosen Cassim & Co.), Ismail Gora, Osman Ahmed Effendi, M. M. Paruk, Esopjee Omar, and many other prominent Colonial-born Indians. It was also resolved to send the following cable to Messrs. Lajput Rai and Ajit Singh, congratulating them on their release:

"Native Indian Congress congratulate you most heartily your refusal."

The meeting terminated with a vote of thanks to the chair.

Cape Dealers' Licences

Woodstock Council

The papers report the following interesting incident:—

A hot discussion took place at last night's meeting of the Woodstock Council on an application for a licence for an Indian trader.

The Mayor to some extent supported the granting of the license, contending that at ordinary shops the colored people and the poorer classes generally were unable to purchase the necessities of life in very small quantities to suit their needs.

Other Councilmen insisted that the Indian was a pirate who had pre-
sented himself to the Mayor of May
1840 and was the same Japanese.

and a heated debate, it was decided to return the property.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

"REGISTRATIONS." I am told on the best authority that Asiatics are not rushing to Pretoria to get registered, notwithstanding the accommodating spirit of the Government. In point of fact, I am given to understand that the officials are practically idle, thanks to the splendid front that the whole community is offering to the Law.

A PORTUGUESE WARNING. The following notice is exposed in the office of the Portuguese Vice-Consul here:

All Asiatics residing in the Transvaal who desire to visit Asia and return subsequently to the Transvaal via Lourenço Marques must produce at the frontier a certificate issued by the Portuguese Consulate at Pretoria or Johannesburg showing that they are in lawful possession of a certificate of registration issued under the Asiatic Law Amendment Act No. 2 of 1907.

Any Asiatic who desires to retire from the Transvaal and not return must, if he desires to travel via Lourenço Marques, produce at the frontier a certificate issued by the Portuguese Consulate at Pretoria or Johannesburg authorising him to enter Portuguese territory. Such certificate will not be issued unless the applicant is in possession of a steamer ticket entitling him to leave Lourenço Marques by such vessel.

No temporary consular certificate will be granted for the purpose of enabling Asiatics to visit Lourenço Marques or any other place in Portuguese East Africa for business purposes and return to the Transvaal, unless the applicant is in lawful possession of a certificate of registration issued under the provisions of the Asiatic Law Amendment Act No. 2 of 1907.

Vice-Consulate of Portugal,
Johannesburg, Nov. 8, 1907.

(Sd.) S. SENEVA,
Vice-Consul.

ORIENTAL DUPPLICITY. A European friend tells me the following funny yarn. A rather important European merchant, who says he has dealt largely with Asiatics, expostulated with my informant for his assuming as proved their honesty. "Why," said he, "I had a coolie in here the other day who actually tried to sign his name backwards, and when I pointed it out to him, he immediately commenced to write it in a Christian way," adding triumphantly, "If that's not dishonesty, what is?" My friend's friend may be interested to learn that the following Indian languages are written like English—from left to right: Sanskrit, Bengali, Hindi, Gujarati, Marathi, Modi, Canarese, Tamil, and Telugu; whilst the following Eastern tongues are written from right to left: Arabic, Persian, Urdu, Turkish, Hebrew, Zend, Pehlewi.

CAPETOWN SYMPATHY. The British Indian Association has received a copy of the following telegram from the South African Indian Association, Capetown, by the High Commissioner:

At present meeting held, it was resolved by our Association to address your Excellency as follows: Our Association

is deeply pained to learn that Transvaal Government has thought it proper under a law un-English and reactionary in character to inflict degrading punishment on a holy and learned man of our race. Association earnestly implores the chief representative of our Emperor in this land to release Pandit and further to safeguard, etc., dearest freedom and privileges of our brethren in South Africa guaranteed by Royal proclamation.

INDIAN SYMPATHY. The following resolution, passed by a public meeting of Indians held at Chiplan, Ratnagiri District, Bombay Presidency, has been received by the British Indian Association:—

That this meeting of the inhabitants (both Hindus and Muslims) in the town of Chiplan and its adjoining places held on the 6th October 1907 under the Presidentship of Mr. Camriddin Desai, takes the opportunity of drawing the attention of the Anjuman-i-Islam of Bombay, to the letter, dated, Johannesburg, 19th Aug., 1907, from the Hamidia Association, published in the *Bombay Samachar* of its issue of 26th September 1907, regarding the disabilities and hardships that have been imposed upon the Indian residents in Transvaal and most respectfully begs to request the said Anjuman-i-Islam, to take such steps as it may deem fit to submit the necessary representation, for removing the said disabilities and hardships to our benign British Government whose loyal and law-abiding subjects the said residents in the Transvaal are.

THE PUNDIT. It is said that a well-known clerical gentleman was somewhat disconcerted because the Pundit, a religious man, had led his countrymen on to a breach of the law. It was carefully explained to this gentleman that it was precisely because of the Pundit's religious character, and the irreligion of the Law that he led the attack, and placed the necessary restraint upon the more headstrong members of the community by acting as Chief Picket.

SHAHJI SAHEB. In connection with the recent sentence passed on the Pundit, Shahji Saheb and three followers, feeling aggrieved that they were not permitted to go to gaol, whilst the Pundit was unjustly sentenced, hovered around the gaol precincts, and were arrested for loitering. They were released on their own recognisances and the case came before Mr. Harvey at the Germiston Police Court on Tuesday morning. They were found guilty and sentenced to pay a fine of 5s. each or to go to gaol for one day. Mr. Gandhi defended them.

INDIAN NEWSBOYS. Owing to a misunderstanding due to the general holiday proclaimed by Indians as a result of Ram Soudar Pundit's trial, the Central News Agency proclaimed on Saturday last a boycott against the Indian Newsboys. The affair was, however, tied over, meanwhile the following leaflet has been circulated widely:

FROM INDIA, WE SEND LOVE TO
OUR FATHERS

The Indian Newsboys respectfully
fully inform their patrons that they were

unable yesterday, owing to a general day of mourning observed by the whole Indian community throughout the Transvaal to mark its sense of disapproval of the action of the Government in prosecuting an Indian priest for no crime whatsoever, to supply their patrons as usual, and, as the sentence pronounced upon the priest became known late on Thursday, it was not possible to inform their patrons beforehand.

The newspaper boys trust that their patrons will overlook the omission, if they cannot extend their sympathy to them in their struggle, and credit them with virtue for standing up for a principle.

To-day (Saturday) they have not been able to serve because of the Central News Agency having stopped supplies unless the boys were prepared to pay as a penalty a larger amount than usual.

The deadlock has, fortunately, been removed, and the newspaper boys beg to assure their patrons that every precaution will be taken to avoid inconvenience to their patrons.

Johannesburg,
16th November, 1907.

Mr. Geo. Hay, M.L.A., writing to correct a misstatement in the *Star*, says:

Owing to the "strike" of Indian newspaper boys, I saw your issue of Friday too late to comment earlier.

"A Bearing for Us?"

Mr. Morley's Arbroath Speech

The true course, as Mr. Morley urged, is to rally the moderates and ignore the extremists of repression and the extremists of sentimentalism: to confer with the moderates in relation to every important step and after considering their views to apply the policy. This last point is of interest to us here in regard to our Indian question. Have there been consultations of this nature?

No section of this community, Ministerial or Oppositionist, when it is mindful of its Imperial responsibilities will needlessly complicate the difficulties of the Indian situation. Some of us here have been theorists on one Indian question—an extremely complicated question, in which there is so much to be said on both sides as to perplex everybody who discusses it seriously. As the date approaches when our theory is set down to be tested, some of us are asking ourselves whether we also have not been too much logic ridden. At all events, before inviting the world to witness a spectacle without parallel in the history of the Empire, the expulsion of some thousands of men and women, it is necessary that conclusive testimony be forthcoming that another notable sentence of Mr. Morley's has been kept in mind: "India is perhaps the one country where overbearing manners are a political crime." —*Transvaal Leader*.

ORANGIA PARLIAMENT. Amongst the names of the gentlemen appointed by his Excellency the Governor to constitute the Legislative Council of the Orange River Colony is the Rev. D. W. Drew, Editor of the *Friend*.

A Prize of Ten Guineas

For an Essay on "The Ethics of Passive Resistance"

As this journal has, in a humble way, led the battle of passive resistance now being offered by the Indians in the Transvaal against an Act which, in their opinion, does violence to their conscience; and as the controllers of the policy of this journal are desirous of showing the general utility of the doctrine of passive resistance, the management have decided to offer, as they now do, a prize of Ten Guineas for the best Essay on "The Ethics of Passive Resistance." The doctrine, religiously construed, means a fulfilment of Jesus' famous saying, "Resist not evil." As such, it is of eternal and universal application, and if it were practised largely, it would replace, to a great extent if not entirely, brute force and other kindred methods for securing redress of grievances or inauguration of reforms. The management, therefore, trust that the best men in South Africa, having leisure, will compete for the prize, not for its monetary value, but with a view to an elucidation of a principle of life which, although it has the sanction of the best minds of the world, is still little understood and less practised.

The terms of competition are as follows:—

(1) The Essay should be written clearly, on one side of the paper only, or preferably, typed. The competitor's name should not appear on the manuscript.

(2) It may be divided into four chapters, and should not cover more than ten columns of *INDIAN OPINION*.

(3) It should contain an examination of Thoreau's classic, "On the Duty of Civil Disobedience," Tolstoy's works—more especially "The Kingdom of Heaven is Within You"—and it should give Biblical and other religious authorities and illustrations; and also the application of the "Apology of Socrates" to the question. The Essay should give illustrations from modern history in support of the doctrine.

(4) It should be addressed: "The Editor, *INDIAN OPINION*, Phoenix, Natal," and should reach not later than the 30th instant.

(5) The management reserve to themselves the right to publish and translate any of the contributions received, and to reject all if none is considered suitable.

The name of the judge will be announced in due course.

WHAT NATAL EXPECTS. Said Mr. P. P. Churchill, M.L.A., at Malvern, —As for the indentured Indian, he must complete his indentures in India, and if the Transvaal will force the Imperial Government to give him a manumission at the end of the term, he may then be allowed to go to Natal, but he must be able to support himself and his family.

Correspondence

Ram Sundar Pundit

C. D. M.

359

To the Editor of *INDIAN OPINION*

Sir,—May I be allowed to bring to the notice of the public some very painful facts which came to light during the course of Ram Sundar Pundit's trial on Thursday?

The Registrar of Asinties admitted that it was a rule of his Office to issue temporary permits to priests, the tacit understanding being that, so long as they only restricted themselves to the priestly vocation, the permits should be extended, in the Registrar's words, "to the end of time." He then stated that the Hindu priest had added something to the priestly vocation, which in the Registrar's estimation, disqualified him for the right to extension. It was with difficulty that I was able to ascertain that that "something" included the priest's preaching against the Asiatic Act. His other misdemeanour was darkly hinted at, but the Registrar point-blank refused to disclose the nature of the complaints or the names of the complainants. He admitted that the priest was never given the opportunity of facing his unknown traducers or answering the complaints; in other words, he was condemned unheard. I am not aware of any precedent except during wartime, of any such high-handed, unjust, and tyrannical action. One man, who, as he admitted in the witness-box, has not the slightest knowledge of law, is utterly incapable of weighing evidence, and who can scarcely distinguish between sedition and respectful and manly opposition to a particular law touching personal liberty, possesses under the Act extreme powers over the persons of free and inoffensive British subjects. He can dictate terms on which he would allow religious preachers to remain in the country, and, if he is displeased with them, he has the power almost summarily to close temples and deprive communities of religious consolation.

And yet, Asiatics are often asked why they should object to a very simple law, whose only purpose is to identify those that are in the Colony!

Mr. Leung Quon has brought to the public notice one tragedy. The other that was enacted at Germiston on Thursday was great enough for the Magistrate to remark that he could not withhold sympathy from the accused, but the court was helpless, and an innocent man had to be sacrificed on the altar of popular ignorance, incompetency, and violence of office—attributed in British enough, surely.

I am, etc.,

R. N. S. M. D.

J. N. S. M. D.

15th Nov., 1907.

Boksburg and Registration

Mr. B. Owen Jones, M.L.A.

Mr. B. Owen Jones, M.L.A., speaking this week at Boksburg West, according to a *Star* report, said that the first measure which was passed in the last session was one which had been a thorn in the flesh of the Colony for years, and it was but right that it should receive first attention—he alluded to the Asiatic Bill. There was apparently no difference of opinion on the matter for the Bill received the unanimous support of both sides of the House. This was in sympathy with the views expressed by himself at the election. He was always very determined on this matter to secure protection for the white man against the unfair competition of the Asiatic, and the Bill provided safeguards for the whites. He had the honour and privilege of speaking on the Bill the first day Parliament met and raised his voice with no uncertain sound in order to give protection to the white man. In order to identify those who were allowed to remain it was arranged that finger impressions had to be taken. This method appeared to be repugnant to the Indians, but when they knew that the same procedure was adopted in India they could not understand where the objection of the Indians lay. He was glad that the Government had taken up a determined attitude in the matter and was determined to carry the law out. (Applause.) He was afraid the other day the Government was going to wobble a bit when they gave a month's extension, but the Colonial Secretary had said that at the end of the month he was going to carry the law into effect, and in doing so he took it that he would receive the strong and hearty support of all residents on the East Rand, where the agitation which led up to the Bill first took place. Their voice in Boksburg and in the Municipality had been raised in the matter, and they were as determined to-day to do all they could in support of the Government to carry the law into effect. (Loud applause.)

The *Star*, Boksburg correspondent telegraphs:

The course of events in regard to Asiatic Registration is being keenly followed here, and should necessity arise public support of the Bill will be shown in a tangible form. Following on the speech of Mr. B. Owen Jones, M.L.A., at the Wit Deep, where, he declared, that the East Rand would do all they could to support the Government to carry the law into effect, it is probable public meetings will be held if it is thought necessary to strengthen the hands of the Government. What is feared is pressure from Downing Street on behalf of the Asiatics. Should such a demand be made, the Government will not be able to resist it. It is a long time since the Asiatic Bill was passed, and the Government will be able to carry it out. It is a long time since the Asiatic Bill was passed, and the Government will be able to carry it out. It is a long time since the Asiatic Bill was passed, and the Government will be able to carry it out.

Report of the Protector of Indian Immigrants

We take the following further extracts from the Report of the Protector of Indian Immigrants (Natal), for the year ended 31st December, 1906:—

Deputy Protector's Report

The health of the Indians has been comparatively good, but, although every effort has been made to eradicate phthisis, cases still occur, and, as far as I can see, as many are attacked in the new blocks of buildings as in the old. I am inclined to think that the best means of lessening the disease would be to allot no Indians of apparently weak constitution to the district in which the coal mines are situated. The mine authorities continue to erect new blocks of buildings; some of the barracks have attained large dimensions; and no expense is spared in trying to make the Indians comfortable in their quarters and surroundings. Generally, the accommodation provided for Indians on farms is good, and I have always tried to impress on employers the necessity of not placing more than three or four single men in one room, as the distinction in caste leads to trouble.

The bad effects of outside Indian influence has caused a good deal of trouble in different places and especially on one or two coal mines.

Cases of accidents on the Mines are always investigated by the Mines Department as well as by myself. Cases of suicide are enquired into by the Magistrates and myself also.

LABOUR

The returns, which show a considerable increase (3,724) in the number of Indians introduced during the year, are the highest recorded since the recommencement of Indian Immigration in 1874. The following figures show that the indentured male working population has increased by 3,778, and that, even with the extended area under cultivation, the Estates are well supplied:

Allotted	...	2,015	
Re-indentured	...	2,021	
			9,036
Became free	...	4,283	
Died and returned to India	...	975	
			5,258
Increase			3,778

There has been a very satisfactory increase in the number of men who have re-indentured during the year, from 970 in 1905 to 2,021 in 1906; and I am convinced that many more would do so if sufficient inducements were offered; and one way would be for the Indian Immigration Trust Board to further reduce the annual instalments on those who do re-indenture. This would not only mean retaining under indenture the pick of the Indian population, but at the same time would effect a distinct saving to the finances of the Board. It should be noted that of those who

have re-indentured, 306 men and 129 women had previously taken out licences to remain in the Colony as free Indians. At 31st December, 1906, the number of men still under requisition was 12,762; but so freely have Indians arrived, and so many more have re-indentured, that there are at present few urgent calls for more hands. On the whole, the class of Indian introduced has been satisfactory, and yet it is surprising how many are turning out useless, and for the obvious reason that they were not the labouring class in India, and hence were quite unfit for labour here. The following figures show where the Indians (men) who re-indentured during the year are working:—

Coal Companies	...	360
Tea and Sugar Estates	...	1,177
Up-Country Farms	...	218
Others	...	266
		2,021

The current rate of wages has fallen, consequent on the greatly increased supply of labour, and the ruling rate for Indians is now between 16s. and 20s. with millions. The Coal Mines still pay a higher rate, varying from 30s. to 45s. per month, surface hands being paid the lower sum. Those who completed their first term of indenture are accounted for as follows:—

	Men	Women	Total
Re-indentured	1,364	591	1,955
Returned to India	977	428	1,405
Taken out Licences	711	154	865
	3,052	1,173	4,225
Unaccounted for	886	586	1,472
	3,938	1,759	5,697

Number of Licences unpaid, 16,209, giving a percentage in the case of men of 33.55 per cent., women 50 per cent., total 38.64 per cent.

No material increase in the number of free Indians in the Colony having occurred, the advance of 1,018 souls is entirely accounted for by additional births. The labour market being abundantly supplied, a reduction in the rate of wages to free Indians has taken place, and these Indians, except under special circumstances, are not allowed to enter the Transvaal, whither many used to go to better themselves.

NATIVE REBELLION

It is very satisfactory to note that during the recent Native Rebellion no Indian immigrant was killed or seriously ill-treated, so far as I am aware, notwithstanding that many were in close proximity to the rebels, especially in the Lower Tugela Division. In some instances the European employers were ordered away from their estates by the Military Authorities, and yet our Indians stayed and went on with their work,

and it is evident therefore that the rebels had no serious antipathy to the Indians; and to the credit of the Indians it should be recorded that they acted on the whole in a very orderly manner.

From all that I can judge, Phthisis is not on the increase among the general Indian population, but at some of the Coal Mines, I regret to say, there has been a marked increase of it, one mine in particular recording attacks amounting to about 6 per cent. of the adult indentured population.

The Health Officer for the Colony is still moving in the direction of securing better housing and accommodation for the Indians on the Estates, and these efforts must ultimately result in good to all concerned. For the third year in succession I have to draw attention to the appointment of Indian Medical Officers by a Board representing only employers of Indians. This is obviously unfair to Indians on the Estates. That they may be ensured the best treatment to which they are entitled, the Indian Medical Officers should not be subject in any way to the influence of employers, but be free to act as they think best. I write strongly on this point because it is when the employer dominates over the Indian Medical Officer that the Indian suffers, and a prominent case has come under my notice during the year.

GOVERNMENT SAVINGS BANK

The amount standing to the credit of 1,806 depositors in the Natal Government Savings Bank on 31st December, 1906, was £40,204 15s. 3d., as against 1,753 depositors and £41,268 19s. 8d. on 31st December, 1905. The average amount of each depositor is £22 5s. 3d., as against £23 10s. 10d. the previous year.

Remittances made through my Department during the year amounted to £1,596 6s. 3d. from 268 Indians, showing a decrease in amount of £96 6s. 9d. and in remittances 48.

Mr. Churchill's Tribute to Indians

Uganda's Rosy Future

London, Nov. 20.

An Entebbe message states that Mr. Winston Churchill, replying to an address of welcome, paid a tribute to the honourable part played by Indians in developing the country. He was subsequently entertained at a banquet, when Mr. Churchill expressed the opinion that the heavy expenditure would shortly reap a rich reward, and Uganda would supply the raw materials required by the home industries.—Reuter.

Indian Pickets Charged

Acquitted C. J. V. 11

- 557

Do the Government Intimidate?

Gavarishanker Vyas, Sharloodeen, Govind Pragg, and Frank Latchman were charged on the 15th instant with the crime of assault, or inciting to the commission of an offence in that up- on (or about) the 13th day of November 1907, and at (or near) Pretoria in the said District, the said accused did each and all or one or other of them wrongly and unlawfully assault one Latchman, an Indian there residing and did then and there gather round him and arrest his progress thereby preventing him from proceeding to the Indian Registration Office as desired by him (or alternately). At same time and place the said accused did each and all or one or other of them wrongfully and unlawfully incite the said Latchman to refrain from applying for registration as required by S.S. 1 and 2 S. 8 Act 20/1907 by threatening the said Latchman that if he did register he would be assaulted and have his face blackened. The accused pleaded not guilty, and were defended by Mr. Gandhi. Mr. Graham conducted the prosecution. The Court was crowded with Indians and many could not gain admission.

The complainant said that the accused spoke to him outside the Registration Office, and said that their people were not taking out permits and advising him to consult those who were wiser than himself. The accused had never assaulted him.

Mr. Graham asked that the witness be treated as a hostile witness, but Mr. Gandhi objected. The objection was noted, and the witness said that he was taken to the Charge Office and there he was asked by Mr. Cody if the accused had assaulted him, and he said "No." Mr. Cody said that he had arrested the accused, and when the witness asked "Why?" he was told that it had been his (witness's) wish. Witness said that was not so. He said "They are of my nationality and ought not to be arrested. I came for a pass, and when I get it I shall go. They did not assault me."

By Mr. Gandhi: He came to Pretoria to get a pass because he had been told by a white man that he would be sent away if he did not. The white man had taken his documents and sent them to Mr. Cody. He was a washerman at Witbank. He was afraid of the Government in his heart, and that was why he came here. He was taken to the Registration Office by two white men who met him at the station.

Alfred Anderson, warden at the Central Convict Prison, deposed that on the day in question he received certain instructions from the Governor of the Transvaal to the effect that he was to do his duty undisturbed by any

Magnay was with him. Witness spoke to the complainant in Hindustani, and complainant said he had come to register, but was afraid, as they had threatened to punch him if he did. Complainant went towards the Registry Office, witness following on a bicycle. Outside the Crow Pharmacy complainant was met by the accused who asked where he was going, and he said he had come to register. They then asked him if he knew that all the Indians in the Transvaal were against registration. Complainant said "Yes, but the Native Commissioner at Witbank has sent me down." He was told that he would get into trouble if he registered. They told witness they would like to take the complainant to Mr. Beg's Office, but complainant said he did not want to go: he had come to be registered but was afraid of the people. As they were going towards the Registration Office one of the accused said that complainant would get his face blackened if he registered. Witness told the complainant not to be afraid. Three of the accused were then arrested by Supt. Betts and the other was arrested afterwards.

Cross-examined by Mr. Gandhi, witness said he was instructed by Superintendent Betts to meet Latchman at the station and escort him to the Registry Office, and he (Latchman) was molested to report the matter. Witness knew Hindustani well. He saw no assault take place.

Mr. Graham closed his case, and Mr. Gandhi once asked for the discharge of the accused. Mr. Graham had said that he could not support the assault charge and must rely on the incitement charge. Mr. Gandhi said he had no case to meet.

Mr. Mellor (smiling): Do you support this charge, Mr. Graham?

Mr. Graham: As a matter of fact I don't press the charge. I don't think the case is strong enough.

Mr. Mellor: Tell them they are discharged.

The decision of the Magistrate was received with cheers by a large crowd of Indians congregated in the yard of the Courthouse, and afterwards the accused, all of whom were "Picket" in brass letters on their coat-fronts, were escorted down the street by a small crowd of Indians, cheering loudly.

The discharged pickets were garlanded by their admirers nearly 500 Indians formed into a procession and marched to Mr. Vyas's house where addresses were delivered thanking the pickets for the brave stand made by them and deploring that the Government should have resorted to means that were not quite fair, to discredit the pickets, and Indians in general. The speakers included Messrs. Cachalia, M. J. Desai (chief picket), T. Naidoo, V. S. Pillay and others. Mr. Vyas expressed his belief that the Government would not do so their duty undisturbed by any

consequences that might befall them. This was a mission of suffering and not of violence, to which mission, as God fearing people, they must adhere. Congratulatory messages were received by the pickets from all parts of South Africa.

"Pretoria News" Comment

The Government seems unhappy in its dealings with the Asiatics. It scored nothing over the case of Ram Sundar Pundit, and it scored less over the arrest of certain pickets in Pretoria on Thursday. There appears to have been no evidence of any sort or kind against these pickets, and the fact that the complainant, Latchman, when put into the box had no complaint at all, has an unpleasant suggestion of intimidation about it. (We are led to suppose that the vast body of the Indians who do not register are prevented from doing so by the threats of their leaders. So far as the facts brought to light in the Courts, up to the present, go there is quite as good a reason for supposing that the Indians who have registered have done so through fear of the Government. Bungling of this sort is not likely to improve the situation.)

A Valiant Protest

The following letter has been addressed by Mr. Mahomed Shah, better known as Shahji Saheb, to the Transvaal Leader:—

I had the privilege of being present at the trial of my co-priest Ramsundar Pundit. A thought struck me most forcibly, that there must be something radically wrong in the laws of the Transvaal. As everyone now knows, I struck Imam Kamali in the heat of the moment for what I considered was a breach of the Koranic injunctions. I was fined £5 for it, with the option of imprisonment. An unkind friend, who is good enough to describe himself as my disciple, paid the fine, and I escaped gaol. I struck again Mahomed Shahboodeen, who, in his evidence, admitted he had broken his oath on the Koran, and said my striking him was as from father to son. An indulgent Court, therefore, let me off with the warning that I may at any time be required to come up for sentence.

Ramsundar Pundit, who has, so far as I am aware, and I know something of him, never hurt anybody, was sentenced to be imprisoned for one month, because he did not hold a piece of paper authorising him, a British subject, to cater for the religious wants of his fellow-countrymen in a British Colony.

According to what I have always understood, if any man deserved gaol, it was I and yet it was possible for me to go free. I was brought to the Court for no other reason than that I had not a license to do so. I am sure that I should have been shut out

for one month practically from all intercourse with those whom he has been in the habit of meeting every day, and cut off from his religious work. The thought shakes me to the marrow. I feel that I am in gaol and Ramsundar Pundit is free. May God give him peace and courage.

The Asiatic Act

Is the Transvaal Public Opinion Veering Round?

The following interesting correspondence has appeared in the *Transvaal Leader* of the 16th instant. Mr. Macintyre was a member of the detective force and is an expert in finger-prints. Rev. Charles Phillips is Chairman of the Church Council.

Sir,—In a recent article on the Asiatic registration question you pointed out that, if the Government desired it, the public would co-operate in finding a solution to this weighty problem. Though I have not been honoured by any request for help, I may be permitted to deal with one point which has proved the greatest obstacle to the Government, and around which, directly or indirectly, the whole question has evolved and assumed its present magnitude and significance. This is the finger-print system; and I consider myself qualified to deal with it, and under the light of practical knowledge to show its adaptability both to the requirements of the Government and the wishes of the Asiatics, as effective in the one case as it is inoffensive in the other.

On the one hand, it has been maintained that the 10 finger-print system is essential for effective identification, and on the other a bitter cry has been raised against it, as humiliating and unacceptable. As against this, the Asiatics have had no objection to give their thumb-impression in the past, and see no degradation in doing so in the future. Now I propose to show that the taking of the two thumb-prints to which the Asiatics have no objection—and cannot have any—is as effective as the 10 digit print system, and would cost the Government at least £400 or 500 a year less.

The 10-finger impressions are necessary and indispensable in criminal work, as the criminal tries to hide his identity, and it has to be proved, in spite of his denials, that he is the person that he protests he is not. In connection with registration, it is to the interest of the person to assist in proving his identity. Here lies the essential difference between the two, and the fitness of the elaborate and modified methods for the two widely different cases. Here it may be remarked that the failure of the thumb impression system, as employed by the Permit Office hitherto, has not been due to any defect in the system, but

the wrong method of its use. The thumb impression was placed on the permit given to the applicant, and no impression was taken on the duplicate for future reference. Consequently when these impressions were intentionally or unintentionally blurred or badly taken it was impossible or very difficult for an expert to utilise them for identification. If a clear impression had been kept at the Permit Office the case would have been different.

There are no two impressions, whether of the thumb or finger, alike, and therefore the use of them for identification purposes is infallible and simple. To safeguard against bad impressions or injury to the one thumb, the two thumb impressions should be taken; also a few simple descriptions of the applicant may be added, though not essential. This system I could prove before any body of finger-impression experts to be as effective as the 10-finger impression system, and far simpler in its working. It would also not entail any addition to the ordinary staff of the Permit Office in its use, whereas the manipulation of the 10-finger impression system would require the services of an expert, and for some time that of an assistant, costing the country about £500 a year.

In conclusion, I may remark that the two thumb impression system is decidedly the best method of identification that could be employed in connection with registration, and the least objectionable, being preferred by the Asiatics even to the giving of photographs. Mr. Passman, who is at the head of the C.I.D. Finger-impression Department here, is the best authority on the subject in this country, and I feel certain he will concur with me in my remarks thereon.—I am, etc.,

MACINTYRE.

November 15.

The Suicide of Quei Wai

"J.G." writes to the *Transvaal Leader* as under:

The suicide of the Chinaman Quei Wai, reported this morning in the *Leader*, reveals a phase of the Asiatic Registration Law as it affects the Asiatics which the Europeans of this country have so far been unable to fathom, viz., the underlying cause why a large body of people chose expulsion rather than submission to a requirement that to our minds appears just, reasonable, and right. We could only see a spirit of resistance that had sinister motives, an appeal to English sentimentality which set us on the defensive; and, worse still, an appeal to Asiatic Governmental interference with our affairs, which exasperated us. The letter of the suicide, published this morning, says:—"I was informed that I would be dismissed from my employment, therefore I was obliged to register, but I did not know the degradation that was before me, until my friend talked to me about the registration matter, and showed me the

translation of the law. I found that I would be treated as a slave, which would be a disgrace to myself and my nation. I was not aware of all this before. Now it is too late for me to repent. I cannot look my countrymen in the face. I hope all my countrymen will take warning by my error."

This letter shows that the reason of this man's suicide is that he preferred death to degradation. Of course, it is a calumny on the Government to say that slavery and degradation are intended. Let the cause of misrepresentation be what it may, one result has been achieved. There is great unanimity of action among them. It is my opinion that a high-minded European population should respect the unanimity of feeling, and devise another method of registration, so that it might not damage our prestige. The point, after all, to arrive at is to check the inflow and curtail trading, which means death to all European competitors.

Sir,—I venture to echo the suggestion contained in "J.G.'s" letter in your paper of to-day. The meaning of the Government and of the Asiatics has been made sufficiently clear, and compromise ought to be possible, without driving a brave and law-abiding people to desperation. If I interpret aright the feeling of the Asiatics, they are prepared to concede so much that the purpose of the registration law may be said to be accomplished. They accept the position that there shall be no increase of the present number of Asiatics in the Transvaal, and are prepared for any honourable measures needful to bring that about. They only ask that those already here should be treated with justice. The present law they consider, rightly or wrongly, to be a "degradation," "practical slavery," a "disgrace" to each of them individually as well as to their nation; as imposing upon a whole race the "taint of criminality." Now, surely, some more excellent way could be found of preventing a continual influx of Indians, which is all that the supporters of the Registration Law profess to desire. The proposal of the Asiatics seems simple, and ought to settle the difficulty. They ask that the sting of compulsion should be taken out of the Act, for a limited period, of say three months; that during that period they should be permitted voluntarily to register, every effort being directed to make this as easy as possible, and that at the end of a fixed time the law should be compulsorily enforced against all that remain unregistered. It would then be easy to discover any who are in the country without authority, and the law could be exercised for their expulsion. Such a course it seems to me would bring peace with honour to all parties concerned, and remove a source of friction dangerous to the Empire.—I am, etc.,

CHAS. PHILLIPS.

November 15.

Sir,—I have just returned from Pretoria and have been prevented from repudiating several statements made in the article headed "Saving His Face," concerning the unfortunate suicide of whom I wrote you recently. It is, so far as I am aware, and I am Chinese born, quite untrue to say that suicide of the nature described by your informant is a common thing in China. My country claims to be civilised, and my countrymen claim to be actuated by the same motives of self-respect and to possess the same average amount of commonsense as any other civilised people. They regard human life as valuable and as sacred as any other people do, and have, accordingly, fixed a punishment for attempts at suicide. My experience teaches me that my countrymen, as a rule, commit suicide when they are driven to desperation by much the same causes as induce suicides amongst Europeans.

I shall ask you to favour me by publication of these facts, because I wish to emphasise the circumstances in which my unfortunate compatriot took his life. It is quite obvious that in despair he considered that no other course was left open to him and, accordingly, he took these exceptional measures to terminate a life that had no further value for him and, as he rashly considered, for his countrymen.—I am, etc.,

LEUNG QUINN

(Chairman, Transvaal Chinese Association).

November 14.

Durban Agricultural Show

Proposed Indian Section

At the annual general meeting of the Durban and Coast Society of Agriculture and Industry held in the Council Chamber of the Durban Town Hall, recently, Mr. R. A. Ebstein brought up the question which he had previously raised in Committee, that being that in future shows there should be a separate section for Indian exhibitors. The Asiatics, he said, were in the Colony, and the Europeans had got to make the best of it. If the Indians were given a separate section it would bring additional revenue. He did not suggest they should be allowed to compete in the same class as the whites. They might do it in Maritzburg, but there was no reason why they should do that in Durban. He felt rather strongly on the matter, and he pointed out that if such were the case they could then justifiably ask the Indian merchants for donations.

The Chairman remarked that the matter had been brought up before, and there was a good deal to be said on both sides. Perhaps if they lowered the matter to the new Convention they could at once settle it.

special meeting to decide the question.

Mr. Mireless thought it a matter which might well be discussed, and Mr. Ebstein then moved that it be a suggestion to the incoming Committee that they consider the advisability of having a special section for Indian exhibitors in future shows.

This was agreed to.—*Natal Mercury*.

The Chinese Suicide

Inquest and Verdict

Mr. Lionel Gill conducted an inquiry into the circumstances attending the death of a Chinese servant named Quei Wah, who had been in the employment of Dr. F. C. Sutherland, Derby Road, Bertrams, Johannesburg.

Dr. Sutherland stated that the deceased had been in his employment a little over seven years. About one o'clock on the afternoon of the 11th inst. he missed the deceased, and went to his room, where he saw him in a corner behind the door in a kneeling position. The door of the room was locked, and witness looked through the keyhole, and then picked up a hatchet with which he smashed a window. He then entered the room and found that the deceased was kneeling with a cord round his neck and suspended from a beam above. For nearly half an hour witness practised artificial respiration, but without effect. He thought that the deceased committed suicide because he had registered under the Asiatic Ordinance. Deceased registered on October 31st, and during three days previous to his death he seemed to be moody and depressed. Immediately after registration deceased did not regret his action, but evidently his countrymen had spoken to him, with the result that his ideas were changed. Witness had accompanied deceased to the registration office on October 31st. No Chinamen followed them to the office, but on their return several Chinamen and Indians followed them on bicycles. They appeared to be annoyed, and one of them asked deceased why he had registered. Witness never saw any Chinamen visit the deceased until after he had registered. Two Chinamen visited the deceased after registration, but witness saw them before they could speak to him and sent them away. They did not seem to be annoyed. Deceased informed witness that if he returned to China his head would be chopped off. He had been told this by other Chinamen after registration.

A verdict was returned that the deceased committed suicide by hanging himself.

[Note.—Dr. Sutherland apparently misunderstood the object of the inquiry. We are informed by a good

authority that it is only customary a Chinaman to give his finger impressions when he is legally sentenced to death, a considerable time elapsing between sentence and execution, the wrong man having to more than once known to be decapitated.—Ed. I. O.]

Late News

Our Prize Competition

Rev. Dr. J. LANDAU, P. D. (Vion M. A. (Cape), has kindly consented to act as judge in our Prize Essay Competition, the time allowed having been extended until the 31st Dec. inst. 30th Nov. as previously announced.

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Thursday

The English mail papers to continue the discussion on the movement of the Asiatics in the Colony, especially the question of registration in the Transvaal.

The *Daily Graphic* says, under heading "A Struggle For Liberty." The South African mail brings further news of the gallant struggle now being made by British Indians in the Transvaal to secure those elementary rights which a Liberal Government at Whitehall has refused to defend. To gratify jealousy on the part of a certain number of white storekeepers the Government, now under the protection of the British flag, is attempting to impose upon British Indians regulations which our Government would not permit to be enforced when Transvaal was a foreign state. Appeals made to Lord Elgin have been rejected. His Majesty's Ministers have even gone the length of pledging the credit of the British payer to the extent of five million to help a colony which refuses elementary rights of civilised men. His Majesty's Indian subjects in Transvaal; but they may protect themselves as best they can, and this are doing by adopting a policy of passive resistance. With one or two exceptions, the whole Indian population refuses to register themselves as required by-law, and pickets, still round the Registration Offices, those who might otherwise yield, is a satisfaction to note that no violence has been used and no riot of any kind occurred. Among pickets in Johannesburg there are soldiers wearing medals won on service with the British army. Men must feel somewhat sorry for they reflect that the flag for which they fought, the flag under which their fathers were born cannot be taken from them contemptuously in this one of British colonies.

Friday

During the past week fifteen more mostly of the white race, have been registered for the Registration of

For Passive Resisters

A short Review, with a number of Selections, of the Essay "On the Duty of Civil Disobedience" by David Thoreau

Re-printed from INDIAN OPINION, 26th October, 1907.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS, PHOENIX, NATAL.

Price 3d., postage 1d.

"INDIAN OPINION."

Yearly Subscription (Natal)	12/6
Half Yearly	7/6
Quarterly	4/-
Yearly Subscription (South Africa, England and India) ...	12/.
Half Yearly	9/-
Quarterly	5/-

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal. Post Free, 7d.

Commercial Agency, 13 Upper Circular Road, CALCUTTA.

Is a concern which needs especially to be brought to your notice to enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our repeated concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

મહાનની ખદલી.

આ નાનજનો કનસલ્ટેન્સ રૂમ શીફ્ટ ડબ્લીયુ. મોર્ફી કાફા વરદ રફ્ટમાં સુક્તી મરજદના મહાનમાં મોરલીઅન કેમીસ્ટને ત્યાં રાખવા માં આવેલ છે.

શાઉથ આફ્રિકાના હિંદી વેપારી

તથા

બિજ ધંધાદારીઓની ડીરેક્ટરી.

ઈન્ડિઅન ઓપિનીઅનમાં વાર્ષિક બહેરખબર આપનાર વેપારીઓનાં નામ તથા ડેકાલું આ ડીરેક્ટરીમાં વગર દાખલ કરેલાં છે. નવી બહેરખબર આપનારા આહુકોનાં પણ વગર ફીથી આ ડીરેક્ટરીમાં દાખલ કરવામાં નાના વેપારીઓ તથા ધંધાદારીઓ જેઓની બહેરખબર મટિ આ છાપામાં નથી તેવા આહુકોનાં નામ આ રીમાં દાખલ કરવાની વાર્ષિક ફી માત્ર ૧૦/- રાખેલી આટલી નજીવી ફી રાખવાનો હેતુ એ છે કે ફરક તથા ધંધાદારી (જેવકિ સોની, ચુતારી કામ કરનારા, જુનાવનારા, એજન્ટ વગેરે વગેરે) આ ડીરેક્ટરીનો લાભ લે.

નોટીસ

આપણું અકવાડીયું તે બહાર રજીસ્ટર
છેલ્લું અકવાડીયું છે. એ વખતે અમે
પ્રીય ખુની કાવલનો તરજુઓ તથા
સાચોનો તરજુઓ તથા કેટલીક બીજી
મહત્ત જાપવા ઇચ્છીએ છીએ, કે જેથી
હાંદી તે બરોબર સમજી શકે.
અને એ વેળાસર દરેક દરોસવાદના
અધી તાર મળશે તો તે પ્રમાણે વધારે
સાચા જાપવાનું બની આવશે. દરેક
દીની ખાસે તેની નકલ હોવી જોઈએ
અમારી ધારણા છે.

પના હિંદીઓ ક્યારે જમશે?

C. W. V.
૩૭૭

અમે ફરી ફરીને કહી ગયા છીએ કે
પના હિંદીઓએ જાગવાની ધણી જરૂર
છે. કેપમાં હિંદી લાઇસેન્સ અટકાવવા
છે તબવીજ થઇ રહી છે તેનો હેતુ
આ છેકમાં અમે આપ્યો હતો. તે ઉપ
પર અમે કેપના હિંદીને એકવાર ફરીથી
જોઈ છીએ કે ક્યાં સુધી સુતા રહેશે?
જો ચોક્કસ વખતપર અમારે કહેવું
હોય કે કેપના ઇમીગ્રેશન કાવલના જુલમ
પર હિંદી તેમની બેદરકારીને આભારી
છે. તે પછી કાંઈક હિંદુઓનો સરવરાટ
કેળાવ્યો હતો, પણ તે પાછો બંધ થઇ
ગયો જણાય છે. એટલે ઇમીગ્રેશનની
કોમ્પારીઓનો ઇલાજ થયો નથી ત્યાં હવે
લાઇસેન્સની આજ્ઞા ડોસ પુરકાવી ઉભી
છે. અમારે કહેવું પડે છે કે સુપ્રીમ
કોર્ટ જવાનો હક હીનવાઇ ગયો તેમાં
જેમ મોટા ભાગે હિંદીઓ પોતે જોખમ
ગ્રસ્ત છે. એ જાણતમાં નાતાલની દશા
જોઈ કેપવાળાઓએ સખત લડત લેવાની
જરૂર હતી. પણ તેમ જમું નથી એ
અસોસની વાત છે. જ્યારે કાપરો પાસાં
પેડમાં હોતા ત્યારે તેમણે ઉંધ તાવ્યા
ફરી. દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓને એટલું
સાવવાની જરૂર છે કે આ મુલકમાં
બાવી નિદામાં પડી રહેવાનું પોસાવાનું નથી.
આપણે હિંદુઓના જાવણીની વચ્ચે પડેલા
છીએ. બધા લોકો આપણી વિરુદ્ધ છે.
આપણે આજસુ રહીશું અને પોતાની
કામનું નહિ સંભાળીએ તો ભવિષ્યમાં
જાવણ તથા આપણી પ્રજાના જુરા
મુલકોમાં સંભવ છે. માટે અમે
હાલ જાણીએ છીએ કહીએ છીએ કે
આ જાતની આજ્ઞા એનવણી લેજો,

નહિતો જે દુસ્મનો રાજરોજ તમને
સતાવ્યા કરે છે અને મમારું જડામુળથી
ઉખેડવા બેઠેલા છે તેઓ ત્રાસવાદમાં દાલ
જે બની રહ્યું છે તે ક્યાંએ તમને
પણ રખેને પહોંચાડે!

ઇલુલ ફીતરકી ઇલી

જોહાન્સબર્ગની ઇમીગ્રેશન ઇસલામીક
સેસાયટીના મેળાવડામાં મોલવી હાજ અહ
મદ ખુખતીઆર સાહેબ નીચેની શેરો
મોલ્યા હતા—

દોસ્તો, આજ ઇદ આઇ છે,
શીરખુરમાં બી સાથ લાઇ છે. ૧
કહીએ તકબીર, જોર પડીએ તમાજ,
કપસી અલ્લાહકી બગાઇ છે. ૨
રહેમ કર બેકસોપે યા અલ્લાહ,
તેરે દરપર ચેલી દુલાઇ છે. ૩
જુલમસે હાકેમેકે એ મોલા,
જાનબી અબ તો લખપે આઇ છે. ૪
ઇદકા દીન છે, જોર તેરી મખલુક,
આજ ફરિયાદ લે કે આઇ છે. ૫
સારી દુનીઆમે, ફેગી આજ ખુશી,
જાન ગમ્મે, યહાં ખપાઇ છે. ૬
હાથકડી ડાલી જાએ સખમદક,
ઇદ યુ બી કબી મનાઇ છે. ૭
કામકી ખાતેર બાલે અદમદકી,
સોજો ફેસી ચે ગત બનાઇ છે. ૮
જામ નખીકા નવાસા જલે ચલા,
દુસ્મનોને ખુશી મનાઇ છે. ૯
ચાહ એ કામ આંખ અબ તો ખોલ,
ફેસા ગફલત ચે તુજપે આઇ છે. ૧૦
કાલા મું કરે આજ ફખર કરો,
ફાએ ફેશી ચે બે હયાઇ છે. ૧૧
મેં તો ખુદ જાનતા કું કામકા હાલ,
જોસપર અબ તબીઅત આઇ છે. ૧૨
દેખતા કું શીકલ નહિ સખતી,
કામ બેજેરતીપે આઇ છે. ૧૩
શીરબી મેં જોર તો લગાડેગ,
જેસી અબલ ઝળાં હોલાઇ છે. ૧૪
આઝમહાજા અપના જોરે સુખન,
મોકળે જોર આઝમાઇ છે. ૧૫
આજીજસેં કહુંગા પીઆરી કામ,
અબ તો અલ્લાહકી દુલાઇ છે. ૧૬
ઇજતે કામ હે તુમહારે લામ,
નાક કહું મુશ્તમેં કરાઇ છે. ૧૭
કયા બલા હે કે ઝસે કરતે હોં,
કોનસી અજત અવસી આઇ છે. ૧૮
તુમહી સોચો શુલામી કરતમે,
ફજ મસાઇ હે યા ખુશાઇ છે. ૧૯
હાર દી ઇસ્તે આપવી હિંમત,

ઝીલ્લત ઉસ કામને હાઇ છે. ૨૦
કામ કું એબ કયું લગાતે હોં,
મેરી તુમસે ચેલી લગાઇ છે. ૨૧
આને વાલી મુસીબતોસેં અગર,
દીલમેં દહેસત તુમહારે આઇ છે? ૨૨
જોડ દો ઇસ ઝમીનકું લોગો,
પડી અલ્લાહકી ખુલાઇ છે. ૨૩
નીકલો દુનીઆમેં, જોર કહે ઇસપીચ,
ફેસી ઇગલીચકી બાશાહી હો! ૨૪
ઇસ કોનીકી જાંઝમેં ઉસને,
જીનકે હાથેસેં ફતેહ પાઇ છે. ૨૫
ઉસ વજાહાર કામકી ગરદન,
ઝવે હાથેસેં અબ કરાઇ છે. ૨૬
‘દેખુરેશન હમારા દાલ દીઆ,
એબી એક મસખરી બનાઇ છે. ૨૭
લે કે કોલગીતને શીર આપી કાવુન,
દીમકી સાઇન ખુદ કરાઇ છે. ૨૮
બાદચાહત કે એ તરીકે હે? ૨૯
સલતનત હે કે જગ હસાઇ છે? ૩૦
લોડ સેલખારન હે જુલમકા ખુતલા,
જીસે એ સબ મુસીબત આઇ છે. ૩૧
જાનરલ સમટસ બને હે સેકરેટરી,
મુજકું એક નકલ ચાહ આઇ છે. ૩૨
મોલા શીર જીન ‘મેં હું રખે મોલા,
મેરે કખજમેં સબ ખુલાઇ છે. ૩૩
મોલા ઇમલીસ ‘મેં હું પેગંબર,’
અબ તો શીર આનકી બનાઇ છે. ૩૪
જામ પડા કેહત જોર ફેગી બારેસ,
સારી મખલુક તલલાઇ છે. ૩૫
શીર તો શીર જીન મોલા સેતાનકું,
ચાર ઇજતપે ખાત આપી છે. ૩૬
યા તો જરસાપે આજ કુચ બારેસ,
ખાત અપની બની બનાઇ છે. ૩૭
વરતા પેગંબરી ખુલાઇ સબ,
ખુલમેં ભેગોને મીલાઇ છે. ૩૮
મોલા સયતાન ‘વાલ હીતની દેર?’
આજ મોલાહ કામે આઇ છે. ૩૯
રાતભર શેહરમેં હુઇ બારેસ,
ખાડી પેશાબકી બહાઇ છે. ૪૦
ફજરકું સબકે સબ કુપે દેરાન,
નાકમેં જામકે ગંદ આઇ છે. ૪૧
નીકલે બાહર તો કયા રખાયા વહાં,
ખેલી બાડી જલા જલાઇ છે. ૪૨
મોલા સેતાન શીરતો શીર જીનકું,
જામકે મખલુક ગીરદ આઇ છે. ૪૩
અમે અવસી, હે બારેસે રદમત,
જેસી પેગંબરી ખુલાઇ છે. ૪૪
દોસ્તો, આપણુદ સમજ લીજો,
આપને બી તો અકલ પાઇ છે. ૪૫
ખેર મેં કયું કું બીકા સીકા,
ચેબી એક ગપ જુવાંપે આઇ છે. ૪૬
વ ત હે આજીજસેં ઉસ દરપર

ગરેહન અપની ઝાંઝા હે. ૪૧
અમ મુસલમાનો, આપો અરજ કરે,
બાદશાહ તેરી ખુદા હે. ૪૨
બુલમ કયુ હો રહા હે નસિ દરગઝ? ૪૩
કયુ એ રમટસને જાન ખામ હે? ૪૪
ચીમની કોઠી હુને હે કયુ દુશમન? ૪૫
કયુ 'બરસ દીનસે' આફત આઈ હે? ૪૬
ખાજ ને તો તેરી કસમની ખુદા,
ડરકે મરે ચુંડી મવાઈ હે. ૪૭
હે એ બે સુબહ, સામને આ માલ,
જો મુશીબત હે ઠીક આઈ હે. ૪૮
રહમ કર લેખાન અગ તો અમ મવલા,
દો જદાં મેં તેરી ખુદા હે. ૪૯
તેરે બદે હેં જાલીમો મઝલુમ,
તેરી ફતીઆમે બાદશાહી હે. ૫૦
ફઝલને તેરે બારહા યા રબ,
બુલમકી જડ તલક મીટાઈ હે. ૫૧
દીલમેં જાલીમકે રહમ દે મવલા,
સારી મખલુક આજઝ આઈ હે. ૫૨
ખરસે ગઝકર કહેગા કયા મુખતાર,
આખેરી ગત ચેદી અમ આઈ હે. ૫૩

હિંદી માટે 'ફરેડ' નો ફરીથી પોકાર

શા માટે 'ફરઆસ્ત' ન કાપુલ થાય?

તા. ૧૮મી ના અંકમાં ખેતમહત્તીનનો 'ફરેડ' જાણે લખે છે કે:—દરાંસવાલમાં રજીસ્ટ્રેશન કાયદાના

પુનરો અમલ શરૂ થઈ ચૂક્યો છે. અને એશીઆદીક કામ એટલી પીડાયા લાગી છે કે રાજ કરતાઓએ તેવું કરવાનું કદી ધાર્યું પણ નહિ હોય. એશીઆદીકો આજે જે દુઃખ વેડે છે તેને અમે જાન કુરખાન કરતા બરાબર ગણીએ છીએ. એ લોકની વેદનાનું બીજાં એકે શબ્દથી વરણન થાય તેમ નથી. કારણકે અપમાન ભરેલા કાયદાને શરૂ થવા કરતાં મરજપાત તેવી સજા તેઓ ઉઠાવે છે. જેટલાક ગોરાઓ એશીઆદીકાની પુજા કરી શકતા નથી, તેઓ તો એમજ મળે છે કે એશીઆદીકો નમાલા જેવા છે. તે તેમને પોતાની આખર સાથે સુખ અને માલ મીલકતનો ભોગ આપવાનું જાન નથી. એશીઆદીકો જિને આવું મારવા વાળા ગોરાઓ, એકેન્સઅરમ. એકે પીના આપવાત કરી મરુ પાઓ એ સગાચર થી અમકા ગયા વગર રહેશે નહિ તે માણસનું નામ

આઉ કવામ છે. આવું અતકું નામ સાંભળી ગોરાઓ તિરકારથી દસશે અને કહેશે કે જંગલી પીળા માણસથી એ શું થવાનું હતું? પણ રામનામાં આખરની ખાતર આપવાત કરી મર નારા જેઓ થઈ ગયા તેમના જેટલી કાળજી આઉ કવામને પોતાની આખર માટે હતી. તેમના એવા આપવાત માટે ખરીસ્તી જોતેમની પર શીલ થતા. આઉ કવામને પણ એમજ લાગ્યું કે આખર સુમાવી તો પછી છવીને શું કરવું? તેથી તેણે

આપવાત કરી જાન આપ્યો. તે માણસ રજીસ્ટર થયેલો તે તેના ગોરા શેકના દવાણુ ને લીધે. તે મરતા પહેલાં એક કાળજી લખી મયો છે. તેમાં જણાવે છે કે 'રજીસ્ટર થવાથી મારી ગુલામના જેવી દશા થશે...' આ કાળજી પર રીકા કરતાં લ્યુઅંજ કવીન (આ નામ સાંભળીને પણ ગોરાઓ વચર વિચારે હાંસી કરશે) લખે છે કે 'એશીઆદીક કાયદાથી અમેને બહુ નુકસાની થઈ છે અને હવે કાયદે જાન લીધો છે. છડીઅન કેંચરેસ પરની અરજ કરખાન મી. ઇસપ હરમાઇલ મીઆ (દરાંસવાલના એક જુના હિંદી) કહે છે કે 'આજ દીન સુધી અમારા કમાવાનાં સાપન છીનવી લેવાતાં; હવે એશીઆદીક કાયદાથી અમારી મરદાનગી છીનવાય છે અને અમને ગુલામી એ પહેંચાડવામાં આવે છે.' આવા કાલ થવા દેવા કરતાં જરૂરી રદનનો હિંદુ ધરમશુદ્ધ એક માસ માટે જેલ મએલ છે.

આવી સજા કરવી પડી હશે તે માણસેટ ની અમને દયા આવે છે. કારણ કે ક્રિસ્ટીયકાયદામાં ધરમને આમ સજા કરવાનું જેવામાં આવ્યું નથી; તેમ બોવર સરકાર તળે એવો કાયદો કદી સાંભળવામાં આવ્યો નથી. અમે ફરીથી કહીએ છીએ કે આમ થશે એવું દરાંસવાલના ગોરાઓએ કદી નહિ ધાર્યું હોય. દરાંસવાલમાં હવે લોક મત એશીઆદીક કાયદાની સામે થવા લાગ્યો છે તેમાં અમને નવાઈ નથી લગતી. પહેલાં તો જાપાનું વલણ ફરજી છે. તેમાં ખાસકરીને 'લીડર' તું. એ જાપાન અધિપતિએ પોને પાસીવ રીસીસટરનું કાળ ઉઠાવેલું. તે જાણે જનરલ બોયાની સરકારને સુખના કરે છે કે આખો એશીઆદીક સવાલ ફરીથી તવારનો તે પડાવકુ કરેલું છે. હિંદુ બદલ્યું છે કે લોકો એશીઆદીક પાસીવ પાર્ટીટ કરવા પુરી નથી. તેમ ગોરાઓને એશી

આદીક નોકરને રળ આપવાનું પોસાય તેમ નથી; તથા લોકો એશીઆદીકને દરાંસવાલમાંથી નાખુદ કરવા માગતા નથી, પણ નવા આવનારને બંધ કરવા માગે છે. આમ દરાંસવાલ લીડર' કહે છે; અને બીજા જાપાઓ તેની કારમાં આવવા લાગ્યા છે. એટલે અમને લાગે છે કે હિંદીઓએ જોડર કરી છે તે પ્રમાણે

મરજપાત રજીસ્ટર થી બને પહે સમાવાન કરી લેવું જોઈએ. વળી હાલના મામલામાં એરડીન-ચને અમલમાં મુકવાનું ચાલુ રાખવામાં આવ વાચી એક તો એ ઘરે કે સંખ્યાજન જાન કુરખાન કરનારાઓને જેલમાં નાખવા પડશે. તે ઉપરાંત જેઓ આખરકાર છે તે ને કોલોની કોડી જતાં બાકી અમલ કચરો પડ્યો રહેશે. ક્રૂટ ને હાંકી કાઢે અને તહારાને રાખી મુકે એવા કાયદાની તલાયકી માટે પૂરવાની જરૂરજ ક્યાં રહી? દરાંસવાલના લોકોથી હિંદીની જોડર કમ્બલ નજ થાય એમ હોય તો જેવડે, અમે ભરસો રાખીએ છીએ કે, જે લોકો ને આખર સાચવવાના વાંકની ખાતર ગોરાઓ દેશવટે આપે છે તેવા લોકોને નુકસાની ભરી આપવી જોઈએ. એટલું તો ન્યાયની ખાતરજ થવું જોઈએ.

પ્રીટોરીયાના પીકેટનો કેસ

[ઇ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.]

મી. મવરીજકર બાસ, મી. શરદુદીન, મી. ગોવીંદ પ્રામ, અને મી. લક્ષ્મન એટલા પીકેટની ઉપર તા. ૧૬મીએ કેસ ચાલ્યો હતો એ દલીલત આ પવમ આવી ગઈ છે. હવે તેનો હુકમ દેવાલ આપીએ છીએ.

આ પીકેટની ઉપર સમનસમાં બે તહેમત મુકવામાં આવ્યાં હતાં. એક તો એ કે તેઓએ લખમણ કરીને એક મદ રાસી કે જે પ્રીટોરીયા રજીસ્ટર થવા જતો હતો તેની ઉપર કુમલો કર્યો, અને તેને રજીસ્ટર થતો રોક્યો. બીજું તહેમત એ હતું કે તે પીકેટોએ કાયદાની સામે થવામાં માર મારીને, અને મોહું કાઢ્યું કરવાની ધમકી આપીને ઉકેરણી કરી.

આ કેસ ચાલવાને દરોડે મારટની આલખાસ હોદીઓ વીટળાઈ રહ્યા હતા. પીકેટો જુલસામાં હતા અને કો દર બેસ તો તે તકિ આપતાં જલમાં જવાનો તેમના પડતા હતા.

મી. ગ્રેહરી માણસેની પાસે કેસ માલગો હતો. મી. ગ્રેહામ સરકારી વકીલ હતા. મી. ગાંધી બચાવ કરવામાં હતા.

લખમચુની જુવાની

હું પ્રીટોરીયામાં વીટમેન્ડથી રજીસ્ટર લેવા આવ્યો હતો. રજેશન ઉપર મને બે ગોરા સામા આવ્યા હતા. તેઓ મને રજીસ્ટર ઓપીસે લઈ ગયા. ઓપીસ આગળ મને તહોમતદારો મળ્યા. તેઓ એ મને રજીસ્ટર નહિ લેવા સમજાવ્યું. તેઓએ કહ્યું કે જ્યારે આપણા મોટેરા નવો કાયદો કબુલ નથી કરતા ત્યારે તારા થી કેમ કચુલ કરાવ ? મારી પાસે મોરા આવ્યો વખત હતા. મને પીકેટો એ માર માર્યો નથી, તેમ ધમકી પણ નથી આપી. મેં કંઈક દરતાવેજમાં સહી કરી છે. મને મી. કોડીયે તે સહી કરાવી. મારી સમજ એવી હતી કે તે દરતાવેજ રજીસ્ટર વિશે છે. મને મી. કોડીએ કહ્યું હતું કે તું તને માર વાગ્યા વિષેનું કહેજે. મેં કહ્યું મને કાંઈએ માર નથી માર્યો, તેથી હું તેવું નહિ કહું.

ઉલટ તપાસ

હું વીટમેન્ડમાં ધોખીતું કામ કરું છું. ત્યાં મને એક ગોરાએ ધમકી આપી કે જો હું રજીસ્ટર નહિ લઉં તો મને સર કાર એકદમ કાઢી મુકશે. આ ઉપરથી બીકેનો માર્ગો હું પ્રીટોરીયા ગયો. મારી જુની પરમીટ તે ગોરાએ મારી પાસેથી લઈ લીધી, અને મને પ્રીટોરીયા મોકલ્યો. મારે પીકેટોની સામે કંઈજ કરી પાડ નથી.

એન્ડરસનની જુવાનો

હું જેલનો તપાસતારો છું. મને સર કરી કુકમ મળવાથી હું લખમચુને લેવા રજેશન ઉપર ગયો હતો. તથા મારી સાથે એક બીજો ગોરા પણ હતો. હું લખમચુને રજીસ્ટર ઓપીસે લઈ ગયો. ત્યાં જતાં રસ્તામાં તહોમતદાર શરફુદીને તેની સાથે વાતચીત કરી. તેને રજીસ્ટર નહિ લેવા સમજાવ્યું. પછી તે આધો ગયો ત્યારબાદ તહોમતદાર ગોર્લિક પ્રાગે દલીલ કરી પણ લખમચુ સમજ્યો નહિ. પછી તહોમતદાર વ્યાસ તેને મળ્યા. તેણે કહ્યું કે તું રજીસ્ટર લેવા જશે તો તાર કાળું મોં થશે. તોપણ લખમચુ ઉપર વડ થયો.

ઉલટ તપાસ

મેં કાંઈપણ પીકેટને લખમચુને મારતાં નોએલ નથી. પીકેટો તેને સમજાવતા હતા. આખો વખત લખમચુની

સાથે હતો. મને હાંકુસ્તાની ચાલચલાઉ આવડે છે.

મી. ગ્રેહામે પોતાનો કેસ બંધ કર્યો. મી. ગાંધીએ દલીલ કરી કે તહોમતદારો ની સામે એમાંથી એકપણ કેસ સરકારી વકીલ સાબીત કરી શકેલ નથી તેથી તહોમતદારોની જુવાનીની જરૂર નથી અને કાર્ટે તેઓને તુરત છોડી દેવા જોઈએ. મી. ગ્રેહામની દલીલ સંજોગ્યા પછી પીકેટોને નિર્દોષ હરાવી કાર્ટે છોડી મુક્યા.

પીકેટો બહાર નીકળ્યા કે તુરત તેઓ ને કુરેના પોકારથી બહાર ઉબેલા સેંકડે દીદીએ વધારી લીધા. ને કુસતા દાર પહેરાવ્યા. પછી આખું સરખસ મી. વ્યાસના ઘર બધી ચાલ્યું. રસ્તે પણ તાળીઓના અવાજ અને કુરેના પોકાર સંજોગ્યા હતા. મી. વ્યાસને ઘેર ગંગા વર મીટીંગ થઈ. આશરે ૩૦૦ માણસો એકઠા થયા હતા. મી. કાલ્લીઆ, મી. નાયક, મી. પીકેટ મી. મણીબાઈ દેશામ, મી. વી. એસ. પાલે, મી. ગાંધી વિગેરે ભાગલો કર્યો, અને પીકેટોને પોતાની બહાદુરીને સાફ મુબારકબાદી આપી. મી. વ્યાસે પીકેટોની વની ધડતો જવાળા આપ્યો અને ઉપકાર માન્યો. પીકેટોની ઉપર આખો દહાડો તારોના વરસાદ વર સતા હતા. ફરેક દેકણેથી તેઓને જેલ ખર્ચત હોમત રાખવાની જલામચુ થતી હતી. પણ હાલ તો જ્યાં જુવો ત્યાં સહુ હીદી જેલ તે મહેલ સમજે છે. અને તેથી કરતા નથી. એટલે જેલની હોમત આપવાની હવે આજેજ જરૂર જોવામાં આવે છે.

આ કેસથી મરીમ બીચારો લખમચુ એવો શરમાયો છે કે તેને તેના રજીસ્ટર ની અરજી તે ગરીબ ધારૂ થઈ પડી છે. હવે તે વાજી બેચી લેવા માગે છે. તેને બહુ દરક થાય છે કે તેની જુલને લીધે વખતે નિર્દોષ પીકેટોને જેલ સદા કરવી પડત.

એક તરફથી જ્યારે લખમચુ પસ્તાવ છે ત્યારે બીજી તરફથી પીકેટોને દોષ મુકત કરવાને ખાતર લખમચુની ઉપર જુડી જુવાનીનું તહોમત મુકવા મી. કોડી તરફથી લીધવાલ થઈ રહી છે. લખમચુને પકડવામાં પણ આવ્યો હતો, પણ વળી છોડી દીધો છે. પાછળથી પકડે એમ જાનવા જેવું છે એમ સર કરી વકીલે કહ્યું છે. આવી ફરેલી રજીસ્ટર ઓપીસની અને રજીસ્ટર બેન્ક જનરેશન થય છે.

ટ્રાંસવાલની લડતમાં દેખાવા લાગેલાં શુભ ચિન્હો

નીચેનાં લખાણ 'ટ્રાંસવાલ લીકર'માં પ્રસિદ્ધ થયાં છે.

એક ગોરાની સલાહ

'જે. જી.' નામથી એક ગોરા કહે છે કે—આપણા કરનાર મીનાએ કાયદાની નાગોશી કરતાં મરજુને બહેતર ગણ્યું. કાયદાથી શુલાથી છે ને નાગોશી લાગે છે એમ કહેવું તે સરકારને વગેરે બરોબર છે ખરું. છતાં હકીકત એ છે કે એશીઆટીકમાં જળમરી એકસ'પી છે. મને લાગે છે કે ઉંચા મનના ગોરા લોકો એ આવી એકસ'પીને માન આપવું જોઈએ; તથા રજીસ્ટરની નવી રીત શોધવી જોઈએ, કે જેથી આપણી સાખને બરો લાગે નહિ.

મી ચારલ્સ ફીક્સ

જે અર્થ કલેરીલના પ્રમુખ છે તેઓ લખે છે કે— 'જે. જી.' ની સુમનાને હું ટેકા આપું છું. સરકારનો હેતુ તેમજ એશીઆટીકનો હેતુ હવે સાવ ખુલ્લો છે. એટલે હવે 'કામ પ્રીમીસ' (અરસ પરસ સમજુતી) કરવાનું સહેલું છે. બહાદુર અને કાયદેસર ચાલનારા લોકોને મરજીઆ બનાવી મુકવાની જરૂર નથી. મારી સમજ પ્રમાણે રજીસ્ટર કાયદાનું કામ સરી રહે એટલું નથી દેવા એશીઆટીક તરફ છે. હાલ અહીં જે એશીઆટીક હોય તેની સંખ્યામાં વધારો ન થાય એ વાત એશીઆટીકને કહુલ છે. એટલે તેટલું કરવાનો ઇલાજ લેવામાં જરૂરી હોય તેવાં અપમાન વચરનાં પગલાં માટે તેઓ તરખાર છે. તેઓ માત્ર એટલું જ માગે છે કે જેઓ હાલ ટ્રાંસવાલમાં છે તેમને ત્યાં મળ્યો જોઈએ. એશીઆટીક કાયદાને તેઓ નાલાસી, શુલાથી, અને નાગોશી બરાબર ગણે છે. તેમાં તેમનું પોતાનું તથા તેમની જાતનું અપમાન તેઓ માને છે; તથ તેમની જાતને બદમાશ ઠરાવવામાં આવ્યા બરાબર સમજે છે. એટલે એશીઆટીક ધસારો અટકાવવાને આ કાયદાને બદલે બીજો ઇલાજ લેવો જોઈએ. આ કાયદો ધડનારાઓની ઇચ્છા એટલું જ કરવાની છે. એશીઆટીકની 'દરખાસ્ત' બહુ સહેલી છે, અને સુશીલતાવગર અમલમાં મુકી શકાય તેવી છે. કાયદામાંથી ફરજ આતપણના કંઈ કાઢી નાખવો જોઈએ. ને તેમને મદદગાર રજીસ્ટર બેન્ક

વધુ માસની મુદત આપવી જોઈએ. અને તે કામમાં તેમને જરાએ હેરાનમતિ ન પહોંચવી જોઈએ. પછી તે હુકમમાં જોએ ૨૪૨૨ ન થયા હોય તેમને કાપડો લાગુ પાડી શકાય, ને ગેરકાયદેસર રીતે કેસો નીમાં હોય તેવાને જ પકાર કાઢી શકાય. આમ કરવામાં આવે તો બહુ રંગેયે પાર ઉતરે; અને આખા રાજને લશ્માં નાખનારી તકરાર ખટી જાય.

મી. મેડીનટાયર

જે હીટેક્ટીવખાતામાં હતા, તમા હાલ નીશાનની બાબતમાં ખાસ જાન પરાયે છે તેઓ લખે છે કે—“ટરંસવાલ લીડર” ના એક લખાણમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે એશીઆટીક સુવાલની મુશીબતમાં નીવેડો લાવવા સરકારની મરજી હશે તો લોકો પશુ મદદ કરવા માટે બહાર આવશે. તેથી સરકાર ની મુશીબતમાંની આંખનાં નિશાનવાળી બાબતપર હું લખવા માગું છું. એ બાબતનો મને ખતી અનુભવ છે. એશીઆટીક એ અગાઉ અંગ્રેજો નિશાન આપવામાં વધી ઉઠ્યો નથી, અને હવે પછી આપવામાં પણ અપમાન મણી શકે નહિ. હું કહું છું કે એશીઆટીક એ જે અંગ્રેજો આપે તો તેમાં તેમને વધી હોષ શકે એવું નથી; તથા તેથી એજબાથનું કામ ૧૦ આંગળાં જેટલુંજ સરે છે, વળી તેથી સરકારને ૧૦ આંગળાંની પરીક્ષા માટે ખાસ માણસ રાખવા પડે તે બાબતનું વરસનું પા. ૪૦૦-૫૦૦ નું ખર્ચ થાય તે પણ હિમરશે. મુન્હેબારની બાબતમાં ૧૦ આંગળાં લેવાય છે, કારણ કે તે પોતે અમુક માણસ નથી એમ કહી જઈ જવા ગામે છે. સારે ૨૪૨૨રેસનની બાબત તદ્દન જુદી છે. તેમાં નિશાનવાળો પોતે કહે છે કે અમુક માણસ તે પોતેજ છે. એટલે આ જે કેસ તદ્દન જુદીજ તરેહના છે. પરમીટ એશીસમાં અંગ્રેજની રીત નીબળ નીવડી હોય તો તેમાં એ રીતનો હોય નથી. હોય નીશાન લેવાના રીવાજમાં છે. એટલે કે પરમીટપર અંગ્રેજો લેવાતો, પણ તેની નકલ કુપ્તી કેટ ઉપર સજા હાથમાં રખાઈ નહિ. તેથી જ્યારે પરમીટનું નિશાન બુસાઇ મળું હોય ત્યારે પરીક્ષા માટે સરકારને બીજે કલાજ રહેતો નહિ. પણ જે પરમીટ એશીસમાં પણ એજબુ નીશાન માણસ કરવામાં આવતું હોય તો કાંઈ અંગ્રેજો માનવામાં શકે નહિ. કાંઈ અંગ્રેજો માનવામાં શકે નહિ.

જે જુદા જુદા અંગ્રેજો કે આંગળાંનાં નીશાન અદલાબદલ એક બીજાના જેવાજ હોય એમ બની શકતુંજ નથી. એટલે અંગ્રેજોનાં નિશાન લેવાથી એજબાથ પાડવાનું કામ કુતેહમંદ રીતે સરી રહે છે. એક અંગ્રેજનું નીશાન ખરાબ પડે અથવા તો અંગ્રેજને ધન્ય હોય તેના ઇલાજની ખાતર એમ અંગ્રેજોનાં નિશાન લેવાં એ ઠીક યશે. વળી અરજદારની કાંઈક સામાન્ય હકીકત પણ જોઈએ તો ઉમેરવી, જે કે તે જરૂરી નથી. અ રીત કાંઈ પણ ૧૦ આંગળાંની રીત કરતાં સહેલી છે એમ હોશિઆર માણસો આગળ કું સાબીત કરી શકું છું. વળી તેની પરીક્ષામાં માયાકુટ પણ કાંઈ રહેતી નથી.

ટરંસવાલના હિંદીને સુચના

C. 10-31

૩૭૬

એસોસીએશનના આંકડા ઉપરથી સહુ હિંદીએ જોયું હશે કે એસોસીએશનની પાસે હાલ બહુ ઓછા પછસા છે. લડત મોટી છે. જે કે ઘણું ખર્ચ કામ મકત બને છે તો પણ કેટલુંક ખર્ચ થવુંજ જોઈએ અને થાય છે. તાર મોકલાય છે, સેંકડો કાગળો લખાય છે, ઘણું ટાઇપ કું કામ થાય છે, કેટલુંક જપાસ છે. તથા જાપાઓનું ખર્ચ પડે છે. આ બધું તાનું ખર્ચ જતાં વીચાર કરવા એસતાં સરવાળો ઠીક આવી ઉભો રહે છે. ઘણાં ગામોની અદર થોડું ઘણું ઉધરાણું થયું છે. પણ તે પછસા એસો સીએશનને મોકલવામાં આવ્યા નથી. જેઓની પાસે પછસા એકઠા થયા હોય તેઓએ અને બીજા હિંદીઓએ પણ જેમ બને તેમ ઉતાવળથી પછસા એસો સીએશનને મોકલી, દેવા અને વિનંતી કરીએ છીએ. રીત મુજબ દરેકને પહોંચ મોકલવામાં આવશે. આ બાબત કાંઈ ઠીલ નહિ કરે એમ ધારીએ છીએ. જુદા જુદા માણસો પણ પછસા મોકલશે તે સ્વીકારવામાં આવશે. એજ.

લી. ઇસપ ઇરમાલમીઆ ચેરમેન.

કુવાડીઆ, ટરેન્ડર.

એમ. કે. ગાંધી, સેક્રેટરી.

બેદા-સખરમ,

બેદાસ ૬૫૨૨, તા. ૧૯-૧૧-૦૭

બીનાઇ એસોસીએશનને જાહેરના એલચી પર મોકલેલ પરીક્ષન વિભાગના જાણ માં પ્રત્યેક મળુ છે.

હિંદના લાલાનો માંડલેથી કામળ

લાલાજીનો માંડલેનો કામળ આ વખત આપવાનું અમે તમા અંકમાં જણાવી તથા તે પ્રમાણે આપીએ છીએ. તે કામળ જેલમાંથી લખેલો છે એટલે વાંચક વર્ગ સમજી શકશે કે જેલમાં જઈ કાંઈ લાલાજી નખળા નહોતા પડ્યા. કેસરી સિંદ અમે ત્યાં હોય ત્યાં ગાળે છે. એવો સિંદરૂપી લાલાજીનો ગુણ છે. એટલે તે તો જાણેજ. તે હિંમત ટરં સવાલના હિંદીને હશે તો સહેજ ખુની કાપડની તરી પાર તે તરશે.

લાલાજી માંડલેથી લખે છે કે—

મારા રાજ્યકરતાઓ, અને મારા હમ વતનીઓને, દિલ્હી, લાહોર અથવા સુવળ પીડીની નિશાળોમાં કેટલા નિશાળીયા છે તે મણે. પછી સરકાર અજબસિંહ અને સમયદ દેદર રેઝા જે મીટીંગમાં બોલ્યા છે તેમાં કેટલા માણસો આવ્યા છે તેની ગણતરી કરો. પછી કહેજો કે આ મીટીંગો તે માત્ર નિશાળીયાનીજ હતી કે સારી આમની હતી. હકીકત એ છે કે ઉપરના મહરશીએ જે લડત મલાવી છે તેમાં આમ તેમની સામે હતી. તેઓની વાત આસને ગમી છે, તેથી હજારો માણસોએ તેઓનાં બાપજી સાબળ્યાં છે. હવે પંખળમાં લોકોએ નિરાશ થઈને મારપછાડ શરૂ નથી કર્યા પણ જે લોકો આસાબંગ થવાથી ઉરકેરામલા છે અને આવેશમાં આવેલા છે તેને જાંત પાડવાના ઉપાય સરકાર નહિ લેજ તો બેસક મારપછાડ યશે.

લોકોને દાખી દેવાથી કદાચ થોડો વખત તેઓ રહેલા રહે એમ માની શકાય. પણ દાખ માત્ર ઉપરે નકામો થઈ પડશે. લોકોનો અને સરકારનો સ્વાર્થ જુદો જુદો હોઈ લોકોનો જુસ્સો કદિ નરમ પડવાનો નથી. મને તેટલો જોર જુલમ વપરાશે તે જતાં લોકોને કુખને લીધે સામે થવુંજ પડશે. આજ પચાસ વર્ષ થયાં શાંતિ હતી. તેથી થોડા માણસ પડ્યાયા છે. તેજા બનાવથી લોકો અજરાટમાં પડી જાય એમ બને તેવું છે. પણ જ્યારે તેઓનો મજરાટ દર યશે ત્યારે તેઓ વિચારશે કે પ્રજાના બલાના અર્થે કેટલાક માણસોને ધન્ય તો ઉઠાવવા પડશે. જ્યારે આ વિચાર તેઓ સમજશે ત્યારે જેની કુખ વેદા હશે તેની ઉપર બામણી પડી કેટલુંક નહિ પણ કેટલુંક માત્ર થઈ શકે.

પછી લોકો ખીવાને બદલે પોતે છળ લાવવા તબયાર થશે, તે ચલરાતા બંધ થશે. ને સરકાર બહુ માણસોને પકડશે તો લોકોની બીજ વહેલી દૂર થશે. કેમકે પકડાવું એ રોજની વાત થઈ પડશે. એટલે લોકોને પકડી કેદ કરી રસાનમની હિલચાલ બંધ કરવાનું સરકાર પારતી હોય તો બહુ ખાવ છે.

સરકાર કામ ચલાવે તે સમજ સહાય છે. તે લખથી હીંદી દેશ સેવકોને ખબર પડશે કે પ્રજામાં કેટલું બળ આવ્યું છે ને પ્રજા ઉપર કેટલો ભરસો મૂકી શકાય તેમ છે. જેઓને સેવાજ કરવી છે તેઓ ને કેમ સેવા કરવી તેની વધારે ખબર પડશે. આથી પ્રજાનાં કામોમાં હાર છૂત બળ વિગેરે તો રહેલાંજ છે. એટલે કાંઈએ નિરાશ થવાનું નથી. ખરું જણાવ્યું એ છે કે પ્રજા ઉપર આધાર સખવો, વિચારી પગલાં ભરવાં, નેહિંમત પૂર્વક બેધડક રહી આગળ વધે જવું."

લોકાણા કેળવણી ઉત્તેજક સભા

ઉપરના મંડળના સન ૧૯૦૬ સાલના રીપોર્ટની એક નકલ નાતાલ લોકાણા નીતીદરશક સભાના સેક્રેટરી તરફથી અમને મળી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે મજદૂર સભા કાઠીયાવાડમાં રાજકોટ ખાતે આઠ વરસ ઉપર રથપાઠ છે. તેના હિરકટરોની ખોડના પ્રમુખ બાવનગર રાજ ના રેડ વકીલ મી. મેઝરજી આજુદજ દના બી. એ. એલ. એચ. બી. છે. સભા તરફથી કેળવણીના ઉત્તેજન અરથે લોકાણા વિધારથીઓને બોરડીંગ સ્થાપીને તથા ખીજી રીતે મદદ આપવા જોઈએ થએલ છે. જેનો કાલ ૧૯૦૬માં ૧૨ વિધારથીઓને મળેલો જણાય છે. મજદૂર બોરડીંગના વિધારથીમાં નીતીધર્મના ઉત્તેજન ખાતર સંખ્યાવદન વિગેરે ફરજિયાત કરવાનો બંદોબસ્ત કરવામાં આવેલ જોવામાં આવે છે. મજદૂર સાલની આખરે લગાની બોર્ડ પાસે રા. ૨૮,૦૭૬-૧-૬ વ્યાજે મુકવા કાવક હું ખાતે તથા રા. ૧૩૦૬-૧૪-૧૧૧ વાપરવા કાવક હું ખાતે જમા દતા.

દરોલવાલના હિંદી તરફની હિલસોજ માટે જાણીતા થએલ 'ફરેડ' પત્રના અધિ પત્રિ રેવરંડ ડી. ડબલ્યુ. હરીફને બોરેજ નીવર મેલોનીના મવરનરે ત્યાંની સેક્રેટરી દીવ કાંડેલીના મેખર નીમ્યા છે.

હમોદોયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

અંબવર મીડિંગ

સેક્રેટરી મી. એમ. પી. ફેનસી લખે છે કે—

સભેતા મુજબ સોસાયટીની મીડિંગ રવીવારે બપોરે મળી હતી. ૭૦૦-૮૦૦ માણસ હાજર હતા. મી. ગાંધી પશુ હતા. પ્રમુખ સાહેબે જણાવ્યું કે પ્રીટી રીયાના પીકેટોને મુબારકબાદી થઈ છે. તેમની માફક કામ વરતશે તો જરૂર ફતેહ થશે. મી. રામસુહર પડિત જેલ ગયા તેમાં આખી કામનો લાભ છે. તેમને મુબારકબાદી આવું છું, તથા તેમના કુટુંબને ફિલસોજનો તાર મોકલવા સુચવું છું. હિંદુસ્તાનમાં આપણે માટે જામતિ થઈ છે. મદ્રાસનું અખબાર 'જરીદિ સેજગાર' સખત લખે છે. તેની કેટલીક નકલો મફત આવી છે. તે ઇસ્લામી જાપાના ધરાક થઈ મુસલમાનોએ ઉત્તેજન દેવું જોઈએ. આવા બારીક વખતમાં દરેક હિંદીએ મુસ્ત રહેવાનું છે. માપકવાડ સરકાર ઉપર બચેની તેમની રેયન તરફથી પીકીસન મોકલવાનું છે, જે મી. હમ્મલીમ પટેલ પાસે છે. તે ઉપર દરેક સહીએ કરવા મુકવું નહિ, વગેરે. સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે કેટલાક લોકોને જમાની તંગી ને લીધે જમા રહેવું પડ્યું છે તે માટે મારી આવું છું. પછી સોસાયટી ને જખર કામ જળવી રહી છે તે કહી સોસાયટીને ઉત્તેજન દેવા વિષે કહ્યું. પછી મજ મીડિંગના રીપોર્ટ વાંચ્યો ને પાસ થયો. પછી ડંડીની સોસાયટીનો હિંમલનો તથા મી. વ્યાસ તરફનો એ તારો વાંચ્યો. હેડક્લરમથી મી. કાપાત તરફનો કામળ સંચિતાં જણાવ્યું કે લાં બધા હિંદીઓએ દુકાન બંધ કરી હતી ત્યારે મેક્સે ખોટા, અલુ મોંઘા કમરદીન, તથા અહમદ મમુજી પટેલ એટલાએ. હિંદુ પંડિત સાઈ શું કરવા દુકાનો બંધ કરવી એવું જણાવી દુકાન ખુલ્લી રખી તેમના તરફ આખા હિંદિય આફરીકાના હિંદી પિકારની નજરથી જોયા વગર રહેશે નહિ. એ લોકોએ જલવું જોઈતું હતું કે પંડિતજી કામને ખાતર જોલને મહેલ સમજીને ગયા છે. તેમને અત્રે શું વેપાર હતો? સજ્જર મનારા (જેક લેગો) એ પશુ દુકાનો બંધ કરી દિલ સોજના તારો કર્યા, તો હવે મી. ખોટા તથા તેમના જેવ બીજાઓને શું મુલકાવ આપવો તે આફરીકાના હિંદીઓની મુતસરી

ઉપર છે. પછી મેલવી મુખસાર સાહેબે હિંદુસ્તાનથી આવેલા હિંમલના દાયજો વાંચ્યા. ઉરડુ ચોખાતીઆમાંથી સંપત્તી નશીબતના કેટલાક દીલખુસ નજમ અલઅર વાંચ્યા મદ્રાસના 'જરીદિ સેજગાર' ના પોતે ધરાક ચર્ચા ખીજને થવા લગામણ કરી. હિંદીઓને લડતમાં મકકમ રહેવાની ખુબ જલામણ કરતાં 'વડીલ' અખબારમાંથી દરોલવાલની લડત વિષે આરટીકલ વાંચ્યો; ને કહ્યું કે હિંદુસ્તાનમાં 'પુટ' નામની એક આવત છે. એ પુટને લીધે હિંદુસ્તાન આપણા હાથમાંથી ગયું છે. હવે બરોબર સભાજવું કે એરી પુટ અદીઓ પડે નહિ. મી. ખોટાએ ખાનગી ખટરાજને લીધે પખલીક કામમાં હરકત કરી ને વાજખી નહિ. પછી મી. ખોટા અને તેમના સાથીઓએ દુકાનો બંધ ન કરી તે માટે હિલગીરીના કરાવની, તથા ખીજી રા. રા. પંડીનના કુટુંબને ફિલસોજના તારની દરખાસ્તો કરી. જે મી. મહમદ ખાનના લંગાણુ વિવેચન સાથે પાસ થઈ. પછી મી. ગાંધીએ મી. કાજી હખીખનો ડરખતથી આવેલો હિંમલનો કામળ વાંચ્યા બાદ જેલ વિષે, નુસ્ર વેચ નારની હકતાલ વિષે, તથા પ્રીટીરીઆ પીકેટકસવાળા લખમણ વિષે હકીકત કહી; ને વધુમાં કહ્યું કે મી. હોરેન જે પ્રીટીરીઆની મીડિંગમાં આપણને સમ વવવા આવ્યા હતા તેઓ આજે સરકારને સમજવવા તજવીજ કરેછે. નાતાલવાળા મદદ કરેછે ને કરતા રહેશે. ડરખતવાળા શેઠ પીરન મહમદશીએ સ્ટીમરમાં ઇડિઆ નહિ જઈ શકાય. મી રીચ વિલાયતમાં ધણી મહેનત કરેછે તેમને ખાનગી ખરચ માટે પરવાનગી આપવી જોઈએ. ઇડિઆન નેક્તલ ડાંચેસ માટે મી. ફેનસી હું ઉધરાવેછે તેમને દરેક સાહેબે પોતાનો ફાળો ભરીઆપવો જોઈએ. પંડિતજીના દેસની મી. સ્મટસ ફરીથી તપાસ કરેછે. એ ઉપરથી સરકાર કેટલી કરી મછછે તે સાખીત આપછે. પછી મી. શાજ સાહેબે ફકીરાની નકલે પડીને જણાવ્યું કે દુનિયા ફાતી છે. કસમ લઈ હવે કાજ દુનિયાને ઇમવા માટે તો અફસોસ જેવું છે. દુનિ આની ખોટી લાતચમાં ન ફસાતાં સર્વએ મજાજુત રહેવું જોઈએ. મી. અદલીલાજ આકુજીએ મી. હેપન મારડન સાયતી વાતનો સાર કહેતાં વરવાનું નથી એમ જણાવી મજાજુત રહેવા સુચવ્યું. મી. ઇસખ મીઆએ કહ્યું કે પીર ફકીર આલમો

C. 60. 11
- 373 -

આપણી હાલમાં છે તે આપણી હલેલ
ખતાવે છે. હેઝલવર્થમાં મી. બોટા વગેરે એ
કામને ન શોભે તેવું કામ કરવું તે માટે
દિલગીરી જાહેર કરી. પણ પ્રમુખ સાહેબે
હાંની સોસાયટીનો તથા મી. બેલાતનો
આભાર માન્યો. ને સુરત રહેવા બલાખાણ કરી
સભા બરખાસ્ત કરી.

ખબરપત્ર

જોડાનું મર્મ

(અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી.)

C. D. 1907 380

રામ મુંદર પડિતો કેસ

આ કેસ નવા કાયદાની રૂએ હતો કે
જુના કાયદાની રૂએ એવો સવાલ ઉઠેલો
છે પણ તે સવાલ નીચે સહેલો
પણ શકે છે. તેના સમસ્યા અંદર
નવા કાયદાની સત્તાની કલમ દાખી હતી
અને જો તે કલમ લાગુ નહિ પડત તો
પડિતજનો બચાવ ખીજી રીતે થઈ શકત.
પણ આ પતના વાંચનારા જાણે છે કે
પડિતજને જે કામજા લખ્યો હતો તે
કામજામાં પણ જણાવેલું કે નવા કાયદાની
રૂએ મુદતની પરમીટ પણ પોતે લઈ શકતા
નથી. એટલે મારા વિચાર પ્રમાણે આ કેસ
નવા કાયદામાં છે એમ કહેવું નહિ પણ આ
કેસ પણ મજબૂતી આપનાર છે. કેમકે
આ કેસમાં કાયદાની ઘણી દલીલોનો સમાવેશ
થઈ ગયો છે. તેથી ખરજા ઉપર કમલો
થયો છે. વળી પરમીટની મુદત નહિ
વધારવાનું કારણ કેવું બેદુદી બરેલું હતું
તે બહાર આવ્યું છે. અને મને તેમ કહી
એ તો પણ પડિતજ આવેવાન માણસ
ગણાય, એટલે આગેવાનની ઉપર હાથ
પડ્યો છે. વળી ધર્મજી એટલે કેમની
સરખે આવનાર માણસ નથી. તે બધું
જોતાં દેખીતું છે કે આ કેસ બહુ મજ
બુત મળાય. એવીજ જાણ ગોરાઓના
મન ઉપર પણ પડી છે. આ ઉપર ટીકા
કરતાં

પ્રીટોરીઆ ન્યુસ

હવે છે "પડિતજને પરમીટની મુદત નહિ
વધારી આપવામાં અને તેથી હાંનીઓને
ધરમજી વિનાના કરી મુકામમાં સરકારે
જાણી વાપર્યું નથી. તમામ હકીકત
જોતાં જો મી. રમદા પોતાની રમદા
પુત્રી પાડવા માગતા હોય તો હાંની કામને
પોતાના પાદરજોની રૂદર પાડે. અમને

લાગે છે કે સરકારે શુભ કરી છે. માથું
સોને ફાંપી કરવા એ ઠીક નથી. આજે
મી. પડિત એ દુઃખ પામેલ આદમી મણી
સકાય. તે માને છે કે તેણે જે કર્યું છે
તે બ્યાજખી છે. તેના બધા ભાઈઓ તેને
વધારી લેવ છે. આમ કરવામાં સરકારને
શું નફો મળ્યો એ અમે જોઈ શકતા
નથી."

હવે આપણે જોઈ કે પડિતના કેસથી
ગોરાઓની કામગીરી પણ હાંની તરફ ખેંચા
ઈ છે. તે કેસ એટલે બધો અમલનો
મણ્યો છે કે અહીંના જાણજોઈ પોતાની
બાધુ જમા રોકેલી હતી.

વિશેષ કામગીરી

મી. રીલીસ કે જે જોડા-સખરગમાં
પ્રખ્યાત માણસ છે, જે પોતે પાદરી છે,
અને પાદરીઓના મંડળના પ્રમુખ છે,
તેમણે જાપામાં કામજા લખ્યું છે તે
જાણવા જવો છે. તેઓ સાહેબ હાંનીની
વોલન્ટરી ઓફર કમિટી સમિતે છે અને સર
કારને તે કમિટીવા લક્ષ્યમણ કરે છે. (તે
કામજા અને ખીજી જગ્યાએ આવ્યો છે.)

વળા મી. મેકીનટાઈર 'લીડર'માં લખ્યું
છે કે અહીં દસ આંગળાં તો માત્ર
ચુન્દેમારનાંજ લેવાય છે. અને જો સરકાર
દસ આંગળાંની વાત જોડી દેવ તો સરકાર
તે પા. ૫૦૦ તો ફાવેલો દર વરસે થાય.
આમ ચોતરફથી મદદ મળવા લાગી છે.
મરજીયાત રજીસ્ટર કમિટી અને દસ આંગ
ળાંની વાત બાતલ થાય તો પછી મામુ
ખમ્યું મળાય.

પ્રીટોરીઆ પીકિટનો કેસ

આ કેસની ઉપર ટીકા કરતાં પ્રીટોરી
આ ન્યુસ લખે છે કે "જો પડિતના કેસથી
સરકારને નુકસાન થયું છે તો પીકિટોના
કેસથી વળી વધારે થયું છે. તે કેસમાં
જોખમું જણાયું કે પીકિટોએ તો કંઈજ
ધમકી નથી વાપરી પણ સરકાર પોતે
માણસોને ડરાવીને રજીસ્ટર કરાવે છે." આ
બધાં ચીન્દ જોતાં જતાં જો કોઈપણ હાંની
કાણું મેલું કરે તો તેને હાંની નહિજ મણી
સકાય.

હુડતાલ

પડિતજને જો સ મલ્યા બાદ ટરાંસવાલ
માં તમામ જગ્યાએ દુકાનો બંધ રહેલી.
ફરીવાજાએ ફરી બંધ કરી. જાપા વેચના
સાચો જાણ વેચતા બંધ થયા, ને નુકસા
નની ફરકાર નહિ કરી. જાપાવાજાને ખીજી
દહાડે જાણું આપવાની માલેકાએ ના પાડી.
મરજી ચુસ્તે ગયા જાપાવાજાઓને છેવટે
મરજીને વિનંતિપત્ર લખ્યું પડ્યું, અને

હવે તેઓને મુરોડેલી તદ્દન બંધ નથી થઈ.
બ્યારે એક તરફથી લોકોનો આખો સમુદાય
કમલ ઉઠાવવા તકબર થયો ત્યારે ઓફર
નમાં મી. કમાલખાન કરીને એક વેપારી
છે તેણે પોતાની દુકાન ઉઘાડી રાખી.
તેમજ હેઝલવર્થમાં મી. બોટા, મી. અણુ
મોંચા કમરદીન, તથા મી. આદમ મામુજી
પટેલે દુકાનો ઉઘાડી રાખી. તેથીઆખી હાંની
કેસ બહુજી બારાજ થઈ છે.

પહેલુલેગને શાખાશી

મી. અમીસા તથા તેમના બાઈબીધોને
વિશે મારે કડકું લખ્યું પડ્યું છે. આ
વખતે તેમનાં વખાણ કરવાની તક મળી
છે તેથી હું રજી થયો છું. મી. અમીસા
અને ખીજા બધાઓ જેણે કાળાં હાથ
મેળાં કર્યા છે તેઓએ કામને ખાતર
દુકાનો બંધ કરી હતી. પીટરસખરગમાં
પણ સહુએ તેમજ કરેલું. આ હકીકત
ખતાવે છે કે કાંચ મારવાથી પાણી તોમાં
પડતાં નથી એક દેશના માણસ તદ્દન
એક ખીજાના વિરોધી થાય એમ બનવા
કાળ નથી. સ્વર્ણપી જેર બ્યારે તીકળી
જાય છે ત્યારે કોઈ હમદરદી થયા વિનય
રહેતીજ નથી.

મી. ચમનીના આખા

ફેલ્ડાંક માણસોની સાથે કામ બનતુંજ
નથી. એવી દસ અત્યારે મી. ચમનીની
છે. હરકાઈ બહાને આપણને પચવીને
તે બાધ સાહેબ આપણી પાસે રજીસ્ટર
લેવડાવવા માગે છે. તેમનો નવો નખરો
એ છે કે અંધળા પોરડુમીઝ રાજ્યની
સાથે, નહિ રજીસ્ટર લીધેલાને હલાકી
આપવાનો. મી. ચમનીએ બંદોબસ્ત કર્યો
છે. પોરડુમીઝ કાનસલની ઓફીસમાં એવી
તેહીસ ઓંઢાડી છે કે હલાગોઆખે મધ
હિંદુસ્તાન જનારા હિંદીને હલાગોઆખે
જવાનો પાસ તોજ આવ્યો કે જો તે
નવું રજીસ્ટર ખતાવે, અને નવું રજીસ્ટર
ન ખતાવે તો હાંનીએ લખી આપવું કે તે
હાંનીસ્તાનથી પાછો ટરાંસવાલ આવવ
માગતો નથી. આ વાત માત્ર પગવધી
છે. આ ખતાવે છે કે રજીસ્ટરની ગમે
તેવી લાક્ષ્ય આપીને હાંનીની આગળ લેવ
કાવવાં છે. ખીજાં જોર ચાલે તેમ નથી.
હલાગોઆખેના પાસ નહિ મળે તેથી હાંની
કામ ગબરાવાની નથી, અને ખીજો રસ્તો
જોને હાંનીસ્તાન જવું હશે તે જઈ શકશે.
જતાં એ જાણત તજવીજ ચાલે છે.

ટરાંસવાલ લીડરની સુચના

ટરાંસવાલ લીડર એવી સુચના કરે છે
કે સરકારે હાંની સમનાં આવેવાનોને વળી
તેઓના સાથે મલબત કરી કાવડા વિશે

હડયો કરવા જોઈએ. એ સરકાર તેવા
હડયો નહિ કરે તો પાછળથી પરતાશે.
વાંચનારે યાદ રાખવું કે 'લીડર'એ ટરાંસ
વાલનું બહુ વચવાળું જાણું છે.

શાહ સાહેબની બહાદુરી

પંડિતજીના જેલ જવાથી શાહ સાહેબ
ને અત્યંત દરદ લાગી આવ્યું છે તેથી
તેમણે જાપાણમાં નીચે પ્રમાણે કાગળ
લખ્યો છે.

સાહેબ—મારા હૃદયે ધરમચૂર બાઈના
કેસ વખતે હું કારંટમાં હતો. તે વખતે
મારા મનમાં એવું ધર્મ આવ્યું કે ટરાંસ
સવાલના કાલદાઓ કાંઈક ઉધા છે. આ
વેલને લીધે મેં કમામ કમાઈને કુરાન
ના ફરમાનનો જાંઘ કરવા માટે માર માર્યો
હતો. તે વખતે મને જેલ અથવા પા. પ
ના હંડની સજા થઈ. એક નિરદય મિત્રે
હું તમારો મુરીદ છું, એમ કહિને પરાણે
પા. પ ભરી દીધા. આથી મને જેલ
ભોજનવા ન મળી ફરીથી મી. મહમદ
શાહજીદને મેં મારેલ. તેણે જુલાનીમાં
કબૂલ કર્યું કે કુરાનના કસમને તેણે જાંમ
કર્યો છે અને જણાવ્યું કે મેં માર્યું તે
બાપે દીકરાને મારવા જરાબર છે. આથી
દયાળુ કારંટે મને છોડી મુકી હવે પછી
સજા થશે એવી ચેતવણી આપી.

ત્યારે રામસુંદર પંડિતને નકામી એક
માસની જેલ મળી. હું તેને જોળાવું છું.
તેણે કદી કોઈને હજા કરી નથી. તે ખીંટી
શ પ્રજા છે અને ખીંટીશ કોલોનીમાંના
પોતાના ધરમના બાઈઓનું ધરમને લગતું
કામકાજ કરે છે. આવા માણસને ટરાંસ
સવાલમાં રહેવાનો એક કાગળનો કદકા
ન હોવા માટે જેલમાં નાખેલ છે.

મને તો એમજ લાગે છે કે જે કોઈ
માણસને જેલ મળવી જોઈએ તો તેવો
માણસ હું છું. જતાં એક માણસે આડે
આવી પરાણે પૈસા ખરચી મને જેલ ભોગ
વવા ન દીધી. ત્યારે રામસુંદર પંડિતને
એક માસ સુધી પુરી રાખવામાં આવશે;
તેના મિત્રો નથા સંબંધીઓ તેને મળી
શકશે નહિ; તથા તે ધરમનું કામ કરી
શકશે નહિ. આથી માર કલેજું ચીરાઈ
જાય છે. મને જેલ મળે અને રામસુંદર
પંડિત છુટા થાય તો કેવું સારું? ખુદ,
તું તેને મુખી રાખજે અને હૈમત બદલજે.

કેપટાઉનથી લાગણી

કેપટાઉનની સાથે આફ્રીકન ઇડિઅન
એસોસિએશને એસોસિએશનપર લખણી
નો તાર કર્યો છે. ને કાલ કમીશનર
કેપટાઉન તાર કર્યો છે કે તેમણે યથા

માં આવવું જોઈએ, તથા હૈદીનાં કુખ
દાળનાં જોઈએ અને રામસુંદર પંડિતને
છોડના જોઈએ. આવી જાતના તારો
વધી જવાએથી આવેલા છે તે બધાનાં
નામ અને સાર આવતે અઠવાડીએ આપ
વાની ઉમેદ છે.

મી. અમીરહીનને તાર

મી. અમીરહીનના કાગળીદાર મી. અબ
દુલ મુરુરે નીચે પ્રમાણે તાર તેમને કર્યો
છે. "તમારી જવાબદારી મોટી છે. તમારી
ફરજ હિમ્મત પુરવક બચવજો. તમારી
આસા બહુ બાંધીએ છીએ. હૈદના માન
નો આધાર અહીંની લગ્નઉપર છે. આપણે
છુટા થઈએ અને આપણા જોડાઓની
સ્વતંત્રતા જળવાય તેવું ન થાય ત્યાંસુધી
તમે આરામ ન લેશો."

રજીસ્ટર ઓફીસનાં ફાંફાં

લખમણ જેલ પંડિટોની આખતમાં
જુલાની આપી હતી તેને મોટી જુલાની
ને સાર પકડવામાં આવ્યો હતો. ખર
જોતાં કેસ તો હતો નહિ. એટલે છોડી
મુક્યો. પણ લખમણનો કેસ ખતને છે કે
જે હૈદી રજીસ્ટર લેવાને જશે તે પોતાની
કામને નામેશી લગાડશે, પોતાના બાઈઓ
ને ખાણમાં ઉતારશે, ને પોતેન ઉમરે એવું
બને. ફરીમ જમાલનો કેસ હતો તેવોજ
લખમણનો કેસ થઈ પડ્યો છે.

ગેસ્ટેટની મોટીસ

નાહર રહીમ તુરબાઈના લેજુદારોની
મોટીંગ નવેબરની રહમી તારીખે મળશે.
કે. સેમીની મીલકત જોહાનસબરમાં
રશીએ વેચાઈ, તેનીજ રીતે એ. હયાદી
મની મિલકત મોરીના લેજુ પેટે વહેંચાઈ.

જેલ માટે તબ્યારી

જોહાનસબરથી મી. તબયમ જુમા
લખે છે કે—તા. ૧લી એ આપણા બાઈ
ઓને સરકાર જેલમાં નાખવાની છે. ત્યાં
હમેશાં પુણુ ખાવાનું છે. અને આપણે તે
ખાઈનો મહાવરો નથી. તેથી કરીને મેં
તા. ૧લી થી રાજ સવારે પુણુ ખાવાનો
અજવાસ શરૂ કર્યો છે કે જેથી કરીને
જેલ માટે મહાવરો થઈ જાય.

મારસેપથી વિલાવત મળેલાં ખખર
મુજબ માનનાં કાગળાઈ નવરોજની
તબીબત સુધરતી ચાલુ રહી છે. તેમજ
કરિઆઈ મહરથી કાપડે જણાતો રહ્યો છે.

પરચુરણ ખખરો

બેનોની—તા. ૧૫મી ને શુકરવારે
રામસુંદર પંડિત પકડાવાની દીલગીરીમાં
અને સરવે હૈદી બાઈઓએ દુકાનો તથા
ખીંજે ધધો રોજમાર બંધ કર્યાં હતાં.
તથા મેળાવડો ફરી બાંધ્યો કર્યાં હતાં.
જોરાઓ પુજના ત્યારે એવો જવાબ આપ
વામાં આવતો કે જરૂરીસ્તનના એક મહા
રાજ જે હૈદુ બાઈઓના ધરમચૂર છે
તેમને સરકારે વમર કારણે જેલમાં નાખ
વાથી દીલગીરીમાં સજો હંડવાળા પાડી
છે. મજકુર ધરમચૂરએ કાઠની મરદન
કાપી નથી, કાઠની ચોરી ફરી નથી,
તેમ કાઠનું જરૂર શાડુ નથી. તે અમારા
હૈદુ બાઈઓનું ધરમનું કામ કરે છે.
તેવા મહારાજને સરકારે જેલમાં નાખવા
થી હૈદી બાઈઓનાં કબજાં ફરી બંધ
છે. એવો જવાબ એકબેને આપવામાં
આવતો. આ કામ ફતેહમંદીથી પાર
ઉતારના માટે બેનોનીના હૈદીઓને લખ
નાર મુખારકબાદી આપે છે.

ચારલસટાઉનથી એક લખનાર જણાવે
છે કે—રજીસ્ટરથી એક રજીસ્ટર થયેલો
માણસ કામ પ્રસંગે ડરખાન જવા સાર
અહિ આવેલો. તેને ટામીસાઇલ સરરીરીફટ
ના કારણ સાર ઈમીગરેશન અમલદારે
આગળ ન જવા દીધો ને અહિ ઉતારી
પાડ્યો. પણ અહિયાં કોઈ પણ માણસે
તેને જલેલેગ હોવાથી ઉતારો આપ્યો
નહિ. આખરે તેણે એક માણસ પાસે
વજા કાલાવાલા કર્યા અને પોતાના કામ
માટે ધણોજ પરતાયો તથા મારી માગી
ત્યારેજ તેને સવાનું મળ્યું. આ માણસ
ને અહીં મહિ કોઈ હિંદી બહુજ શીટકાર
તા હતા. આ વાત ખ્યાલમાં લઈ ડખ
મમતાઓએ ચેતવણી લેવી.

એક લખનાર જણાવે છે કે—મી.
વાળ તરફથી ખખર આવતાં કરમરસડોરમ
માં સજી હિંદી બાઈઓની દુકાનો બંધ
થઈ હતી. ત્યારે લોકેશન વાળા મી. કુસેન
આમોહની દુકાન ખુલી હતી એ મોટી
દીલગીરીની વાત છે.

નોરથડીન સ્ટેશન પર હિંદીઓની એ
દુકાનો છે તેમાંના એકે કોમરેસનો તાર
જવાથી દુકાન બંધ રાખી હતી ત્યારે
ખીંજ માણસે પોતાની દુકાન ખુલી રાખી
વેપાર શરૂ કર્યો.

જેલનું કાવ્ય

પીટર્સન

છેલ્લા ખબરો.

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી.)

[છ. ઓ. માટે ખાસ તાર.]

જેલનું સંખરમ, ગુરુવાર

અમે અમારાં પ્રથમ છપાઇ ગએલાં
પત્રામાં ઉલટું જણાવ્યા છતાં કેટલાક
જાણનારાઓની ખાસ માગણીને લીધે મી.
રામ મહેતાજીની કવિતા, છેલ્લી મીટી
એ મારમ કરી અને ૧૧નાં ૧૮ પાનાં
સુધી વધારીને પણ આજ અંકમાં આપી
છીએ.

મીટી રામસુંદર કામ નામ કામ હામ છે,
મીતીભરી યાજ વધારી લીધો સલામ છે,
એવું એ ઈનામ છે, ખુબ હુમ ધામ છે.

પીટી.
કાલકાળ કાળ આજ દસવાસને સમાજ,
માસ એક જેલ રંગ મહેલમાં મુકામ છે,
સમર નેકનામ છે. મોતીભરી.

કરમ ઉપર ઘાડ પડી કોરડે ભારે કરી,
હુમ થયો કેદ કરો કેદ બંધીવાન છે,
હુસો હીમતવાન છે. મોતીભરી.

જાણીસો સાત સાલ સુધે નવેંબર ગુરુ,
હુસલમાન આજ સૌકમાં તમામ છે,
આમ સુમ સામ છે. મોતીભરી.

કેતાળ પાડી હીંદીઓએ બંધ દુકાનો કરી,
કાળો કર થયો, તાર ગામો મામ છે,
પ્રેરનાં પેમામ છે. મોતીભરી.

તે તઈથી ખુશીનો તાર આવ્યો હતો,
હુસ અશ્વત્થિંદ થયો સિંહ હીંદુસ્તાન છે,
કેડો જવાન છે. મોતીભરી.

કાલા લગપતરાય કીરો હાંકો ગણાય,
આવ્યો દેશપાર જઇ હીંદ બાગવાન છે,
એક પહેલવાન છે. મોતીભરી.

બદલ ન્યાયી ચલાય, રામરાજ્ય તો ગણાય,
પ્રથ કાયદા તમામ ઘાંઘવા ઉપર કામ છે,
હીં જરા આરામ છે. મોતીભરી.

જે એડવર્ડ હવે બદુ થઇ, ને ચાય છે,
હીં હીંદના તમામને મહે સુલામ છે,
દસવાસ છે. મોતીભરી.

પ્રાચી વાવડા તળે નીમકહલાલ હિંદ છે,
કર્યો ધરમસુર એ સુર અંનમ છે,
જય જય નમામ છે. મોતીભરી.

સંપ એઈ મોરા દંમ આજ ચાય છે,
હામ જ્યાં જુવો ત્યાં રાજની લગામ છે,
એ ખરેખરો કલામ છે. મોતીભરી.

મહિતાય સંપ રાખરી તો ખુદા બચાવશે,
સુલ પહેરી કાચ જેડી બેસવું હરાવ છે,
હરામ છે. હરામ છે. મોતીભરી.

ગુરુવારે સવારે તારથી એવા ખબર
મળ્યા કે મી. રામસુંદર પીટીને એક
માસની આસન કેદ મળી. આ ખબર
સંભળતાં દીલગીરી ફેલાઇ ગઇ ને બી.
છ. ઓ. ની મોઢવણ મુજબ દુકાનો બંધ
કરવાના ખાસમાં અહીંની રેસીડેન્સ કમીટી
એકદમ બેગી થઇ, ને શોકની લાગણી
ખતાવવા બંધી દુકાનો બંધ કરવી એમ
નક્કી કર્યું જેથી તમામ દુકાનો બંધ
રહી હતી.

બંધી દુકાનો બંધ રહેલ હોવાથી મોરા
ના મન ઉપર સારી અસર થઇ હોય
તેમ જણાવુ હતું.

અહીંની ડીસ્ટ્રીક્ટમાં પોલીસ દુકાને
દુકાને ફરીને પરમીટ લેવા જવાને હિંદી
ભાષાઓને વિનંતી કરવા નીકળેલ છે.
પરંતુ મજબુત મનવાળા હિંદી પોલીસને
એવું જોવા જવાબ આપી વીદાય કરે છે.
ત્યારે પોલીસ તેમનાં હવે નામ નોંધવા
મોઢેલ છે તે આ ઉપરથી અનુમાન થઇ
શકે છે કે જે લોક પરમીટ લેવાની ના
પાડે છે તેની ગણતરી સરકાર કરવા
માગતી હશે.

અદિને પ્રખ્યાત વકીલ મી. કીરટન
અદિનો મેંબર ચુંટાયો છે. આ વકીલ
સાથે હિંદીનો માટો પરીચય છે.

અહિંમાં તેમજ ડીસ્ટ્રીક્ટમાં સારો
વરસાદ થયો છે. મીલીસતું કામ હજી તેજ
નથી.

અહિંના એક સારા મેગ વેપારી તથા
સારા જોશીસર સાથે પરમીટ ખાસમાં
વાતચીત થતાં હવે તેઓનાં દીલ કંઈ
આપણા તરફ વળતાં દેખાય છે. હવે દેશ
પાર કરવાની જે ધમકી આ લોક આપતા
તેને બદલે હવે દીલસોજી ખતાવવા મંડાય છે.

દસવાસની લકત જોરાઓમાં બહેળી
રીતે ચર્ચાવામાં મદદ મળે એવા ઉદ્દેશથી
“પેસીવ રીસીડેન્સની નીતિ” એ વિષય
ઉપર અંગ્રેજીમાં સારામાં સારો નિબંધ
લખી મોકલનાર માટે ઈડિઅન ઓપિનિ
અન પ્રેસ તરફથી ૧૦ મીટીનું ઇનામ
કાઢવામાં આવ્યું છે. મજબુર નિબંધની
શરતો વચ્ચે ના. હમીના અંકમાં
અંગ્રેજીમાં વિમતવાર રીતે આપવામાં
આવ્યું છે.

વિદ્યાવતની છેલ્લી ટપાલપરથી જણાય
છે કે ત્યાંના બપાઓમાં રજીસ્ટરેશન
કાયદા વિષે ચર્ચા ચાલુ રહી છે. ‘ડેલી
ટ્રાઈક’ પર ‘હુદ માટે લકત’ એવા
મથાળાવાળા એક આરટીકલ દરમ્યાન
લખે છે કે—દસવાસના હિંદીની બહા
દુરી કરેલી લગનના વધુ સમાચાર હાથે
આફ્રીકાની ટપાલ ઉપરથી મળે છે.
તેઓ પોતાના ઇન્સાનપણાના હકો બચા
વવા માટે અથાગ મહેનત કરી રહ્યા છે.
કરણ કે ઇંગ્લાંડની સરકારે તેનો બચાવ
કરવા ના પાડી. દસવાસપર ત્યારે
કય સત્તા હતી ત્યારે હિંદીઓપર જુલમ
કરવાની છુટ આપણે નહોતા આપતા.
હવે દસવાસ બ્રિટીશ વાવડાતળે આવ્યું
છે ત્યારે કેટલાક અદાવતખોર મોરા રહોર
કીપરો હિંદીઓ ઉપર જુલમ ચુલ્તરવા
માગે છે. આથી હિંદીઓએ પોતાના
રક્ષણની ખાતર પાસીવ રીસીડેન્સની
લકત લેવા માંડી છે. જુજ અપવાદ
સિવાય દસવાસની આપી હિંદી કામે
કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર ચવાની નોટીસ
મળ્યા છતાં એવું ના પાડી છે. અગા
જ્યાને સમજવવાના કામ માટે પીકેટ
રાખ્યા છે. અમે જોઈને ખુશી થઇએ
છીએ કે તેમાં કાંઈને ઇજા કરવામાં
આવતી નથી, તેમ કાંઈ તોફાન થયાં
નથી. જેલ-સખરમના પીકેટમાં જુના
સરકારો છે, જેઓ બ્રિટીશ લગામમાં ઉત
રવા માટે મેળાવેલા અહીં પહેરીને પીકેટ
તરીકે કામ બજાવે છે. જે વાવડા માટે
તેઓ તથા તેમના બાપદાદા લડ્યા છે,
અને જે વાવડાતળે તેઓ જનમ્યા છે
તેજ વાવડાતળે તેમનું રક્ષણ થતું નથી
તે જોઈ એ સરકારને કેવું લાગતું હશે.

ગુરુવાર ૨ વાગે

આખા ગયા અઠવાડીયામાં મોરા રોડોના
મોકલવાને લીધે ૧૫ વેટર વર્મન્ટા હિંદી
ઓએ રજીસ્ટરની અરજ કરી છે.

લગનના એક તારમાં જણાવવામાં
આવે છે કે લાલા લગપતરાય તથા સર
દાર અશ્વત્થિંદને હક લાહોર સુધી બંધ
જવામાં આવ્યા અને તેમને ઘેર પહોંચ્યા
કામમાં આવ્યા ત્યાં સુધી તેમના છુટકારા
ની વાત સરકારે સાવ ધુપી રાખી હતી,
જેથી ફરીને તેમને માન આપતા મેળા
વડાઓ કે કાયદો કરવાની ચેકેન તક
મળી નથી.

રામ સુંદર પંડિત

કેસનો વિગતવાર હવાલો

મી. ચમનીનો ફેસલો

જુદો આરોપ

કેસનો લાગણી

હાંદી કામનો જુદો

જુની કામદારીએ પહેલા પાસીવ રીઝીસ્ટરનો કેસ ચાલુ થયો છે. પંડિત રામસુંદર મહારાજની ઉપર તા. ૧૪ મી ને ચારવારે કામ ચાલુ. તેમની ઉપર તહેમત નવા કામદારી કલમ ૧૭ મી પ્રમાણે રાખવામાં આવ્યું હતું. એટલે કે તેમને જુના કાપડા પ્રમાણે મળેલી પરમીટ ખલાસ થતા છતાં નવા કામદાર પ્રમાણે તેની મુદત નહિ વધારેલી તોપણ પંડિતજી દરમિયાનમાં રહ્યા. માજીસ્ટ્રેટ મી. ગીલરીથન હતા. કેસમાં જોવાને પછા જોરા હાજર હતા. હાંદી પણ જુન હતા. કેસ નાની હોવાથી વજુસે ઉપરાંત હાંદી બહાર ઉભા રહ્યા હતા. મી. ચમની તથા મી. કોડી પણ હાજર હતા. કેસ બરોબર ચાલુ વાગે શરૂ થયો. મી. મધીસાંદર બેટ જન્ટીલર હતા. પહેલી જુલાની ડિટેક્ટીવ મીલારની હતી.

ડિટેક્ટીવ મીલારની જુલાની

મેં તહેમતદારને જરમીસ્ટનમાં ૮ મી એ પકડ્યો. કેમકે તેની પાસે પરમીટ ન હતી. તેણે કહ્યું મારી પાસે મુદતની પરમીટ છે. મેં કોલોનીઅલ સેક્રેટરી ને કામગીરી બોલેલી. પણ અજુકારેલો જવાબ તેની પાસેથી મળ્યો. મેં તેને ચાલુ માસથી જરમીસ્ટનમાં જોડેલ છે.

મી. ચમનીની જુલાની

પંડિતને મેં ૧૯૦૬ ના મારચની ૨૨ માં પરમીટ આપેલી. ત્યાર પછી તે નાતાલ ગયેલ. ફરી પાછા ૨૦ મી

સપ્ટેમ્બરે તેને એ માસની પરમીટ આપી. એમ તેને ૧૯૦૭ ના સપ્ટેમ્બરની ૩૦મી તારીખ સુધી પરમીટ આપવામાં આવી હતી. તેણે લખીતવાર કહ્યું કર્યું હતું કે જ્યારે તેને રજા મળે ત્યારે તેણે ચાલુ જવું. તેની પરમીટની મુદત ખલાસ થઈ ત્યારે તેને જવું જોઈતું હતું. મેં તેને જતા રહેવાની નોટીસ પણ મોકલી હતી. મી. ગાંધીએ જવાબમાં લખેલું કે પંડિતને પોતાની ફરજ ધરમની જાળવવાની છે તેથી તે કોલોની નહિ જોડે, ને સગા બોગવરો. (મી. પંડિતનો કાગળ અમારા અગાઉના અંકમાં આવી ગયો છે.) તેની વતી કામ કરનાર બીજો કેસ નથી.

ઉલટ તપાસ

પંડિતે મુદત પૂરી થયે જવાની કમુલત આપેલી તે કામગીરી તા. ૧૯૦૬ ના અગસ્ટની ૨૮ મી છે. ત્યાર બાદ મેં તેને વખતો વખત મુદત વધારી આપી છે તે એમ માનીને કે તેને જે કામને આરંભ પરમીટ મળી છે તેજ કામ તે કરશે.

સ—પંડિતે ધરમગુરુ શિવાય કામ કર્યું છે એમ માનવાનું તમને કંઈ કારણ છે ?

જ—ધરમગુરુઓ જુદી જુદી જાતના કામ છે. તે ગમે તો હાંદી હોય, મુસલમાન હોય કે ખ્રીસ્તી હોય પણ તેને મુલકમાં રહેવાની છૂટ દોવી જોઈએ. પણ જ્યારે

તેવા માણસ ધરમનો ધર્મો જોડે છે તે બીજું શીખવે છે—લોકોને દુલડ કરવાનું શીખવે છે—ત્યારે તે માણસ બા મુલકમાં ન રહેવો જોઈએ.

સ—ધરમને લગતી બાબત શીવાય બીજું કંઈ કામ તેણે કર્યું હોય એમ માનવાનું તમારે કારણ છે ?

જ—હું માનું છું કે તેણે બીજું કામ કર્યું છે. તેથીજ મેં તેની પરમીટની મુદત વધારવાની ના પાડી.

સ—ત્યારે તમે કહો છો કે તેણે ધરમગુરુ શિવાય બીજું કામ કર્યું છે ?

જ—હું એમ નથી કહેતો.

સ—તમે હમણાંજ કહ્યું કે તમારો મત એવો છે કે તેણે ધરમને લગતું કામ શિવાય બીજું કામ કર્યું છે. તેમ માનવાનું તમારી પાસે પુરતું કારણ છે ?

જ—મારી પાસે જોરા તથા કાળા માણસ તરફથી રાવ આવેલી છે.

સ—તે બાબત તમે કદિ પરિતને મેતવણી આપી હતી ?

જ—એવું નહિ.

સ—તમારી પાસે રાવ ક્યારે આવી હતી ?

જ—મને તારીખ યાદ નથી. પણ તે રજીસ્ટર કાપડા બાબત હતી.

સ—જે રાવ આવી હતી તે તમે કેસ આગળ રજુ કરી શકો છો ?

જ—બીલકુલ નહિ.

આ વખતે માજીસ્ટ્રેટ વચમાં પકડાઈ મી. ગાંધીએ કહ્યું કે આ સવાલો પુછવાની મારી ફરજ છે કેમકે મારા અસીલ ઉપર 'સીડીસન' (મેવહારી) નો આરોપ મી. ચમની મુકે છે.

આરોપ ખંભીર છે. અને તેવી બાબત આરોપ ખરા છે કે જોડા એટલું બધું વવાની મને રજા મળવી જોઈએ.

માજીસ્ટ્રેટે કહ્યું કે તેવું આરોપ મારા મન ઉપર અસર થવાની નથી.

મી. ગાંધીએ કહ્યું કે તેમ જ પપ્પીકને બતાવવા કેટલાક સવાલ પુછવાની મને રજા મળવી જોઈએ. માજીસ્ટ્રેટે કહે કે જાહે ત્યારે હું કામમાં પતાવજો.

પાછા સવાલ જવાબ

સ—ત્યારે તમે જે કોલોનીએ તે આપી તેનાં નામ આપવાની ના પાડો છો ?

જ—જે કોલોનીએ રાવ આપેલી તે નામ આપવાની હું તદ્દન ના પાડું છું.

સ—તમારી ઉપર જરમીસ્ટનમાં હાંદીઓની અરજી આ પરમીટની વધારવા બાબત આવી હતી ? અને

સપટેનરની આખર તારીખ પહેલાં ?

જ—હા, આવી હતી.

સ—તે અરજી પરમીટની મુદત વધારવાને સારું તમને બસ નહિ લાગી ?

જ—ના, કેમકે મારી પાસે બીજા રીપોર્ટ હતા.

સ—જરૂરીસ્તનમાં પંડીતે દેવળ ખરીદ કર્યું તે તમે કહ્યું કરશો ?

જ—મને તેની કંઈ ખબર નથી. પંડીત માત્ર થોડા હજારના પરમીટ આવેલ અને તેને એક વરસ સુધી મુદતો અપાયા કરી.

સ—અને જો નવો કાયદો વચમાં ન આવ્યો હતો તો તમે હમેશાં ને સારું મુદત વધારાજી કરત ?

જ—એમ થાત ખરું.

સ—તમે 'એવકાદારી' શબ્દ વાપરો છો તેમાં શો અરથ છે ?

જ—મેં ખાસ કહ્યું કે હું 'એવકાદારી' શબ્દ નથી વાપરતો.

સ—સારે તેણે ધરમને લગતી શિવાય બાબતો કરી એમ તમે કહો છો તેનો શો અરથ છે ? તેણે રજીસ્ટરની સામે ઝડપે ઉઠાવ્યો તે બાબત કહો છો ?

જ—હું એવા સવાલના જવાબ નથી આપી શકતો.

સ—તમે જાણો છો કે કાયદાની સામે થવાનો બોધ તેણે કર્યો છે ? શું તે વાત પરમીટની મુદત વધારવાની ના પાડવાનું કારણ હતું ?

જ—તે એક કારણ હતું. પણ તેમાં બેઠ છે.

સ—મોલવીઓને પણ આવી પરમીટો આપી છે ?

જ—હા, અને ખીસ્તીઓને પણ.

સ—ખીસ્તીઓ એટલે તમે એશીયાના ખીસ્તી એમ કહેવા માગો છો ? બીજાની ઉપર તો તમારી હુકમત નથી ?

જ—હું ખીસ્તીની વાત કરું ત્યારે તમે સમજો છો કે હું સીરીયાના ખીસ્તીની વાત કરું છું. (અહીં માજીસ્ટ્રેટે મી. ચમની સામે જોડતે કહ્યું કે મી. માંધી જાણે છે તેટલું બસ નથી. કોર્ટ ને જાણવાની જરૂર છે એટલે જવાબ આપવા પછી ચમની સાહેબે આગળ ચલાવ્યું.) બ્યારે કોઈ ધરમસુદ અરજી કરે ત્યારે તેને પરમીટ આપવામાં હું બીજાકુલ હસ્ત નથી કરતો. પણ સીરીયાના પાદરીઓ તથા મોલવીઓ એટલા બધા આવ્યા હતા કે મારી પાસે મામલો કરવામાં આવી કે મારે એવી પરમીટો બહુ નહિ આપવી. પણ

માત્ર ધરમસુદોને પરમીટ આપવાની સરકારની મનાઈ નથી. તે બેંકિંગને તેજ કામ કરવું જોઈએ એ સરત છે.

સ—તમે જાણો છો કે મોલવીઓ પણ પંડીતના જેટલોજ જુરસો કાયદાની સામે બતાવે છે ?

જ—બધા નથી બતાવતા.

સ—તમારી આગળ જરૂરીસ્તનના હોદ્દાની રાય પંડીતની સામે આવી છે ?

જ—જો તમે જરૂરીસ્તનમાંના હોદ્દાનું પુછતા હો તો મારો જવાબ 'હા' છે.

સ—તમે તે રાયની તપાસ કરી હતી ?

જ—બેચક.

સ—સારે તો તમે પંડીતને શું કહેવા છો તે પણ સાંભળ્યું હશે ?

જ—ખીસ્તીકુલ નહિ.

સ—ત્યારે તમે પંડીતનો બચાવ જાણ્યા વિના તેને ગુન્હેગાર ઠરાવી દીધો ?

જ—મારી પાસે તેનો કાગળ છે તે તમારે જાણવું ન જોઈએ.

સ—ત્યારે તે કાગળ કોરટને બતાવો.

જ—તે તો મેં બતાવ્યો છે.

સ—પણ તે કાગળને અને રાયને શો સંબંધ છે ? તેમાં તો માત્ર તેણે બ્યારે પરમીટ ખલાસ થાય ત્યારે જવાબ કહ્યું છે.

જ—મેં કંઈ એમ નથી કહ્યું કે તે કાગળને ફરિયાદોની સાથે સંબંધ છે.

સ—સારે તો મેં કહ્યું એજ ખરું પછી કે તમે તેનો બચાવ સાંભળ્યા વિના તેને ગુન્હેગાર ઠરાવ્યો ?

જ—મેં તેને આ કે સરતે ટરાંસવાલ માં કાબલ થવાની રજા આપી અને તે સરત તેણે તોડી.

સ—સરત તોડવાની તમે કદિ તેને ખબર આપી છે ?

જ—હવે હું ખબર આપું છું.

સ—એટલે કે મામલોને ફરીએ આપવા પછી ?

જ—નહિ, ફરીએ ચલાવ્યા પછી નહિ. એ શબ્દ તમે વાપરો છો તે મને પસંદ નથી.

પછી મી. ચમનીએ ટરાંસવાલ છોડ્યા તો મોટીસ વાંચી સંબળાવી.

સ—એ કંઈ મારા સવાલનો જવાબ નથી.

જ—મારી આગળ બીજો જવાબ નથી.

બચાવ તરફથી બવાહી

ધમાકે અબદુલ કાદર બાવાહીની બુખાની

હું જોડાન્સબરમાં રહું છું. હમાદી

ધરમાહીક સોસાયટીનો હું બાઇસ પ્રેસી ડંટ, અને એકઠીંગ પ્રમુખ છું. મેં ધમાકેનું કામ પસંદ કર્યું છે. હમીદીય સોસાયટીએ કાયદાની સામેની કામમાં સુખ્ય કામ લીધો છે. કાયદાને તામે નહિ થવું ને તેથી જ નુકસાન થાય તે સહન કરવાની આ લગત છે. આ કાયદાની સામે બધો ધર્મ બાધ છે. પંડીતને હું એળખું છું. તે બધી વખત સોસાયટીની મીટીંગમાં આવેલ છે. તેની વરતણું કંઈ બીજા આગેવાનો કરતાં હું વધારે જોરાવર માનતો નથી. આ કેસથી અને હોદ્દા તથા મુસલમાનની લાગણી ઉસ્કરાયેલી છે.

લાલબહાદુરસીંગની બુખાની

હું હોદ્દા જમાતનો જરૂરીસ્તનમાં પ્રમુખ છું. પંડીત વિના મદિરનું કામ ચાલે તેમ નથી. પંડીતે ધરમસુદના કામ શિવાય બીજો કંઈ કર્યો નથી. તે સ્પીક પીકેટ હતા. કાયદા બાબત બેંકોને બોધ આપતા હતા. દેવળ તેણેજ વેંચાતું લીધેલું. તેણે કોઈની ઉપર હુમલો નથી કર્યો, એક માણસ નહોતો માનતો તેને તે ખાસ રજીસ્ટર એપ્રીસે લઇ ગયા હતા. અમને કાયદાની સામે ધર્મનો બાધ છે. તે બાબત વધારે પંડીતજી પોતે સમજાવી શકશે.

પંડીતજીની બુખાની

હું દક્ષિણ આફ્રીકામાં સાગનવ વર્ષથી છું. હું સાત વરસ નાતાલમાં રહેલો. મારા બાપદાદાથી બંને ધરમસુદનો ધર્મ કરતા આવ્યા છીએ. હું બનારસમાં જન્મ્યો હતો. સંતી સંસ્કૃત પ્રાશ્યાણમાં મેં અભ્યાસ કરેલો. નાતાલમાં પણ મેં માત્ર ધરમસુદનું કામ કરેલું. મારી સામે કંઈ હરીયાદ મી. ચમનીની પાસે મદ હોય તે જુદી માત્રું છું. (મી. ચમની બોલી ઉઠ્યા 'થેંકયુ') તેવી હરીયાદ મી. ચમની કદિ મારી આગળ લાવ્યા નથી. મને પહેલાં તો મી. ચમની બહુ ચલાતા. મારે કદિ કંઈ મુન્દાને સાર કાઢ કરતમાં ઉણું રહેવું પડ્યું નથી. મેં કોઈ હોદ્દાની ઉપર રજીસ્ટર બાબત લાઇ ઉઠાવ્યો નથી. મારી ઉપર મી. ચમનીએ ચાલ્યો જવાની મોટીસ મોકલી ત્યારે મેં તેને કામજી લખ્યો તે મારી લાગણી બરોબર બતાવે છે. તે મોટીસ ને આવ આપવા કરતાં મારે બહુ ધરમ શિક્ષણ આપવું એ મારી વધારે જરૂર છે. હું સારીય રીત છું. મેં પીકેટની દુકાની તથા કરેલા તેમાં પ્રમુખને હેલ્લો બોલેને માત્ર મારવાની સખા

મનાઈ હતી. દેવળમાં મેં પા. ૫૦-૧૦-૦૦ આપેલા. પછી તેની ઉપર સમાર કામ ને બીજા આંધ કામમાં પા. ૧૦૦ વાપરેલા છે. કોલોની છોડવું તેના કરતાં હું જેલ જવું પસંદ કરું છું. ધરમને સારું મરવાને પણ તૈયાર છું.

ઉલટ તપાસમાં

ત્યારે હું ટરાંસવાલમાં આવ્યો ત્યારે મેં જોયું કે હાંદુઓને બીજા કામ ધર્મ શરૂ નહોતો. તેથી મેં અહિં રહેવા નો હરાવ કર્યો. મી. ચમતીને કંઈક કામળ મેં લખી આપ્યો છે. તેમાં શું લખ્યું છે તે મને યાદ નથી. મને ખાતરી હતી કે મારી પરમીટની મુદત વધવાનું કરશે. મેં મનથી પરીચીત મામી હોય એવો સંભવ છે. પણ તેવું મને યાદ નથી. અહિં યાદ બીજો ધર્મ શરૂ કરવા કામ કરનારો નથી તેથી હું જ્યાં મામતો નથી. ધર્મનો કેટલોક બાધ તે, એ છે કે જોરતોનાં નામ માટે છે; દશ આંગળાં માટે છે; એક વખત અમુકો આપી ચૂક્યા. હવે વધારે આપવાનું કારણ નથી. વળી બધા હાંદુઓ કાપદાને વસ્ત્ર નહિ ધવાના કસમ લીધા છે. એટલે જો તે કબૂલ રાખે તો હું ધર્મનો ચોર હર ને બાદશાહનો બેવડા થાઉં.

મી. ગાંધીનું લાખણ

આ કેસ નવા કાપદાની જે પહેલો ને અગત્યનો છે. હું અસહ્યોજ જાણતો હતો કે કેસમાં કાપદેસર બચાવ કરવાનો નથી. એટલે કાર્ટે સળગ તો કરીજ પડશે. સળગ જોણમાં જોણી એક માસની વગર મજૂરીની છે. પણ ત્યારે કાપદાની કચેરીનો ગેરઉપયોગ અમલદારો કરે છે ત્યારે જડને ગોતાનો વિચાર બરોબર બતાવે છે. તેવું આપની પાસેથી છાંયું છે. પંડીત એથીવાડીક ઓશીસને નડે છે તેથી તેની ઉપર નવો કાપદો લાગુ પડે છે. તેની ઉપર ખોટાં તહેામતો ચૂકે છે તે ખોટાં છે એમ દેખાઈ આવે છે. આ મુકરદમા તે ધર્મની ઉપર હલો થયો હું ગણું છું. પંડીતની ઉપર જે જુલમ ચાલે છે તેથી આખી કામતી લાગણી દુખાઈ છે. અગર પંડીતને 'સીડીયન' નો ધર્મો કર્યો હોય તો તેના માણસની ઉપર કામ ચલાવવાનો બીજો કાપદો છે. તો પછી પરમીટ બલાસ થવાનું બહાનું કાઢવાની જરૂર નહતી. પંડીતને જે જુલમો બતાવ્યો છે તે હર કામ માણસ વખાણશે. તેણે કશોએ શું નહોતું કર્યો. તેણે હિલ તેને કહે

છે કે કાપદો બરાબ છે. એટલું તેના બચાવને સારું બચ છે. ધર્મનો બાધ તેણે ને બતાવ્યો છે તે બધે બરાબ ન લાગે. પણ તેને તે માતબર લાગે છે. ખરો બાધ તો એ છે કે કાપદો માણસ બતાવી માણસાઈ કરી લે છે. માણસાઈ નેની ગઈ તે ક્યારે કેમ બચે શકે? ધર્મને જોણખવાની શક્તિમાંજ માણસાઈ રહેલી છે. ત્યારે તે કાપદો જુલમ બીરી આપે છે એજ ખરો ધર્મનો બાધ છે. એટલે મને ઉમેદ છે કે પંડીતને સળગ તો કરીજ, પણ તેની વસ્તુક વિશે લાગણી બતાવશે.

ચુકદિ

મી. ગાંધીના અસરકારક લાખણને સારું હું તેને સાબાસી આપું છું. કાપદા વિષે મારાથી બહુ કહેવાય નહિ. પણ પંડીતની તરફ મારી લાગણી છે એમ મારે કબૂલ કરવુંજ જોઈએ. મારી દરજ કાપદા પ્રમાણે હરાવ આપવાની છે. મી. ગાંધી કબૂલ કરે છે કે પંડીતને મારે સળ તો કરીજ પડશે. હું તેને જોણમાં જોણી સળ કરવાની મને કાપદો રળ આપે છે તે સળ કરવા ધારું છું. પંડીતને એક માસની વગર મજૂરીની સળ કરે છું. તેને પરમીટ મળતી જોઈતી હતી કે નહિ તે બાબત હવેત મવરનરની પાસે લઈ શકાય. મારાથી તેમાં કંઈ કહેવાય તેમ નથી.

લોકોમાં જુલમો

પછી પંડીતની સાથે મી. ગાંધીને થોડી વાતચિતની પરવાનગી મળી અને તેને લઈ ગયા. તેણે સંદેશ કહેવડાવ્યો કે "હું જરાએ મલારતો નથી. એટલુંજ પ્રમુખ હું કે દરેક હાંદી જોરમાં રહી કાપદાની સામે લડશે."

પંડીતજને કોરટની બહારથી જેલ તરફ લઈ ગયા ત્યારે તેને દુરરાના પોકા રથી વધાવી લીધા હતા. સહુને સલામ કરતા પોતે હસતે મહેાડે માલ્યા મયા. કેટલાક હાંદીઓની આંખમાં આંસુ હતાં.

માસ મીટીંગ

ટરાંસવાલમાંથી વળીખરી બધી જગ્યાએથી માણસો જરમીસ્ટનમાં હાજર થયા હતા તેથી તેજ વખતે મારકેટ હાઉસમાં માસ મીટીંગ શરૂમાં આવી. પાંચસેંથી ઉપરાંત આદમી જમા થયા હતા. મી. ઇસપમીઆ પ્રમુખ હતા.

મોલવી સાહેબે લાખણ કરતાં કહ્યું બાદશાહ એકવડને બેવડેથી કવીગન કામ શરૂ આપેલો તે તો પાંચે છે. પણ હાંદી કામે આજે માણસરથી કામ

(હિરો) મેટ કર્યો છે અને તે પંડીત રામકુંદર મહારાજ છે. પંડીતે બહા દુરી બતાવી છે તેથી તેને મુતારકબાદી થઈ છે. તે આજે જેલમાં નથી મયા પણ મહેાડમાં મયા છે.

મી. ઇસપમીઆ, મી. પ્રમામ અબદુલ કાદર, મી. કુલાડીઆ, મી. નાઈકુ, મી. માંધી વિગેરેએ લાખણ કર્યો. પંડીતના કેસમાં જવાબી હવે કાપદાના જુલમની હદ આવી છે. તે જુલમમાંથી હાંદી કામને મુક્ત કરવાનો તાર બાદશાહ એકવડને તથા હાંદુસ્તાન મોહકવાનો હરાવ મીટીંગે કર્યો. વળી જુમાને દહાડે બધી દુકાનો બંધ સમવાનો હરાવ પણ કર્યો. પછી મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ હતી. લોકોમાં આ કેસથી જોર અત્યંત વધ્યું છે.

શાજ સાહેબનો જુલમો

શાજ સાહેબને પંડીતજના કેસ જવાથી બહુ લાગી આવ્યું. તેથી તે અને બીજા ત્રણ પદાણો જરમીસ્ટનમાં જેલ આગળ જઈ ઉભા ને પોતાને જેલમાં લેવાનું પોલીસને સમવ્યુ. પોલીસે કહ્યું તેમ ન થઈ શકે, પણ બહુ હક કરવાથી તે ત્યારે જાણને પકડ્યા ને એક સત તો ત્યાં રાખ્યા. શનીવારે અબર પડતાં મોલવી સાહેબ તથા મી. પોલાક જરમીસ્ટન મયા. શાજ સાહેબ તથા તેમના સાથીને વગર મોલવી છોડવા. મોલવી સાહેબના કહેવાથી તેઓ પાછા જોહાનસબરમ આવ્યા. તા. ૧૬ને મંગળ વારે પાછો તે કેસ છે.

પંડીતજને જોહાનસબરગની

જેલમાં લાવ્યા

શાજ સાહેબ વિગેરેને જરમીસ્ટનની જેલને ધેરી તેથી, કે પછી બીજા કારણથી, પણ પંડીતજને શનીવારે જોહાનસબરગની જેલમાં લાવ્યા. અગર પડતાં જુરત તેમને મળવાની મી. ગાંધીએ તેના વકીલ તરીકે રળ મેળવી.

જેલમાં મુલાકાત

પંડીતજને સારું ખાસ કોટડી જેલના મવરનરે આપી છે. તે કોટડી અત્યંત સારું છે અને તેમાં બહુ સારી બધી સગ વડ છે. કોટડીની બહારનો ભાગ ખુલો છે. તેની ઉપર કાંઠાવાળી લોખંડીની બાળી છે. આ પરજાળમાં નહાવા ધોવા વિગેરેની પુરતી સગવડ છે. પંડીતજને એકવા વિગેરેને સારું પુરતી બ્લેકેટ વિગેરે આપવામાં આવ્યા છે.

કેરીના લેખાસ

મી. પોલાક જેલના ધારા પ્રમાણે કેદી

તો છે. અરથી લેંગી તથા પેરણ છે. તેમને મોજાં તથા જોડાનો ખાસ હુકમ થયો છે. ને ફરીની ટોપીને બહો પાવડી પહેરી રાખવાની ખાસ પરવાનગી મળી છે. પંડીતજીને ટોપી આપવામાં આવી હતી તે પહેરવાની તેમણે આના કાની કરી, તેથી સત્તાવાળાએ તે પડતું મૂક્યું છે.

ખાવાની સમગ્ર

ખાવાને સારું હીંદુઓએ શોખ કર્યો છે, ને એ વખત નિયમસર પહેાઆડવામાં આવે છે. પંડીતજી જેલનો ખોરાક નથી ખાતા. જેલવાળાએ તેમને રસોઇ માટે સમગ્ર કરી આપી છે. પણ બહારથી ખોરાક આવે તે લેવાની પરવાનગી મળી છે એટલે હાથે નહિ રાંધે.

બીજી બીના

પંડીતજીને મજુરી વગરની સજ છે એટલે કંઈ કામ કરવું પડતું નથી. પોતાનો ઘણો વખત આપવાક ગીતાજી, નિરજ્યુ સિંધુ, ને હિંદુઓ એપિનિગ્ન વાંચવામાં ગાળે છે.

તેમનો સંદેશો

મી. ગાંધીને પંડીતજીએ બધાને જણાવવાનું કહ્યું છે કે "હું ખુશી છું. મને કશી હરકત નથી. સત્તાવાળા બરમસ સારી કરે છે. મેં કોમની સેવા નથી કરી. જેલને હુખ ન માન્યો. હકિકત માં જેલનું મકાન સાધારણ મકાન કરતાં સારું છે. મને આસાન કેદ મળી છે. પણ મજુરી કરવાની હોય તો પણ હર કત સમજતો નથી. બધા હમ્મર ઉપર આધાર રાખી લડત લેજે, ને કસમ પુરા પાડજે."

પંડીતજીનાં બાળબચાં

જરમીસ્ટનના હીંદીએ કાળો કરી પંડી તજીનાં બાળબચાંને પૈસા પહેાંચતા ક્યા છે. તેઓની ઉપર ઘણા તાર મેટાલિન મોકલવામાં આવ્યા છે. મુખારકબાદી તેમ લાગણીના હરાવો પણ ઘણે ઠેકાણે થયા છે.

એક લખનાર જણાવે છે કે—કેપટાલ નવાળા રશિયનના યુનના કેસમાં થક ઉપરથી પકડાએલા ૪ હીંદીઓની પહેલી ચાલમલણ સારી હોવાથી કેપટાલિનના આ. આ. ઈ. એસોસીએશને સભા કરી તે લોકોને કેસ ઉપાડી લેવા તથા. પા. ૧૦૦ ખરચ કરી વડીલ રાખી કામ લેવા હરાવ કર્યો છે. તે પુરતા ન ચાપ તો કમીટી ફરીથી નિમાર કર્યો. મી. ઈમાલીમ નુ ટીવ તથા એસોસીએશન સારી મહેનત કરે છે.

મી. ગાંધીનો કામળ

મી. ગાંધીએ તીએ પ્રમાણે કામળ ટરાં સવાલના જાપમાં લખ્યો છે—

"રમસુંદર પંડિતના કેસ કરમ્યાન બહાર આવેલી ખેડકારક હકીકત લોકોની જન્ય માટે હું પ્રસિધ્ધ કરવા માગું છું. એશીઆરીક રજીસ્ટ્રારે કલુલ કામું છે કે ધરમગુરુએને મુકતની પરમીટ આપવાનો રીવાજ છે; અને જ્યાંસુધી તેઓ ધર્મ ગુર તરીકે કામ કરે ત્યાં સુધી તેમની પર મીદ ગમે એટલા વખત સુધી લંબાવી આપવી એવી મોખખી સમજ છે. પછી તેમણે જણાવ્યું કે મજુર કીંદુ ધરમ ગુર પોતાના ધંધા ઉપરાંત બીજું પણ કામ કરતા તેટલા સારું તેમની પરમીટ લંબાવવાનો હક મળે. આ 'બીજું કામ' શું તે જણવા બહુ મહેનત કરી લારેજ અને ખબર પડી કે તેમાં કાયદા સામે લડતમાં જામ લેવાની વાતનો સમાવેશ થાય છે. ધરમગુરુનો બીજો પણ વાંક હતો એવું બાધે બરમે સુચવ્યું. જતાં તે વાંક શું અથવા કેવી જાતનો અમવા કોની સારમે તેનું નામ પાડવાની રજીસ્ટ્રારે મોખખી ના પાડી. તેમણે કલુલ કર્યું કે મજુર ધરમ ગુરને તેના નનમ નીંદા કરનારાઓ કોણ છે તે કહેવામાં આવ્યું નથી, અથવા તો તેવાઓની ફરિયાદનો જવાબ આપવાની તક આપવામાં આવી નથી. એટલે રજીસ્ટ્રારની વરતણુંકો અર્થ એ થયો કે પંડિતને ખુલાસો કરવાની તક વગર સજાપત્ર હરાવવામાં આવ્યા. આવી આપખુદ, અન્યાયી, અને જુલમી વરતણુંકો એકે હાખલો લડાઇના વખત સિવાય કદી પણ મેં સાંભળ્યો નથી. વીટનેસ મોકલમાં પોતાનાજ બોલવા પ્રમાણે જે માણસને કાયદાનું બીલકુલ જ્ઞાન નથી, જે માણસને જુબાનીનો તોલ કરવાની તલ બાર આવડત નથી, તથા જે માણસ શીતુર ક્યું અને મરદાનગી બારેલી અને વિવેદી લડત કઇ એટલું જોગબી સકતો નથી તેવા માણસને કાયદાની ફજો, નિર પરાધી હીંદી પ્રજાની જાત ઉપર મોટી સત્તાઓ આપવામાં આવી છે. તે પોતા ની મરજમાં આવે તેવા ધરમગુરુને કોમી નીમાં રહેવા દઇ શકે; અને તેને ન જમે તેવાને આપખુદીથી કાઢી મુકે અને મંદિરે બંધ કરાવે તથા કોમને ધરમના બોધ વગર રાખે; આવી સત્તા તેવા માણસના કાયમાં સોંપવામાં આવી છે!

આજ સુધી એશિયાટીકને કહેવામાં

આવતું કે કાયદાનો હેતુ માત્ર કોમોનીમાં હોય તેને જોગબવાનો છે; તો તેવા સાદા કાયદાની સામે ચામટે થવું!

એક દુઃખદરશક ખતાવ મી. સુખમ કવીને બહાર પાડ્યો હતો ભારે આ જર મોરદનવાળો તે બીજો દુઃખદરશક ખતાવ છે. તે ઉપર ટીકા કરતાં માજીએટ એટલે સુધી બોલી મમા હતા કે 'ફરીવારી તરર મને લાગણી થયા વગર રહેતી નથી; પણ કોરટને ઉપાય નથી.' આ પ્રમણે એક એશીસનાં રંગવેશ, અજાનખણ, નાલક મધી અને આપખુદીની ખાતર એક નિર્દેષ માણસનો ભોગ અપાયો છે. ખરેખર બ્રીટીશ રાજની એશીસમાં તો આવા દુર ગુણો ન હોવા જોઇએ!

રમસુંદર પંડીત માટે હીલસોજી

હરખનમાં લાગણી

તા. ૧૪ મીને ગુરવારે લાલા લજપતરાય તથા અજીતસીંહના મુકત થવાના સમાચારથી હરખનના હિંદીઓ જ્ઞાનંદ પામી રહેવા હતા તેવામાં સાંજ થતાં તાર મળ્યો કે પંડિતજી રામ સુંદરને ધર્મ સંરક્ષણ માટે તથા હિંદીઓનું મૌરવ જાળવવા કાળે એક માસની સાદી જેલમાં જવું પડ્યું. હરખમાં ઘણું થવાના આ પ્રસંગે હરખનના હિંદીઓએ જે હીલમાલ કરી તે સંક્ષેપમાં પ્ર. જો. ના છેલ્લા અંકમાં છેલ્લી ધડીએ ઉપાધિ સુકેલ છે. ૧૪ મીની સાંજે ખબર મળતાંજ આગે વાંતો ભેળા થયા અને વોલંટીયરો આગે વાંતોના વચનોને ઝીલી લઇ ચારે બાજુ સાઇકલપર તથા પગપાળા નીકળી પડ્યા. થોડીવારમાં કોંગરેસ હોડમાં આડારે ૫૦૦ માણસો આવેવાનો શું કહે છે તે સાંભલવાની અધીરાઇમાં ભેળા થએલ જોવામાં આવ્યા. ત્યારબાદ જે હરાવો પસાર થયા તેનો હુકે સાર અપાઇ ગયો છે. બીજે દિવસે સવાર થતાં આગેવાનો તથા વોલંટીયરો રસ્તમજી રોકના મકાનપર બીડમાં આવળ કરતા જોવામાં આવતા હતા. મધ સાંજે કરેલા હરાવોનો તરતો તરત અગલ કર્ષ બાદ નાલાકમાં દરેક ગામે તથા જંગલે વેપાર ધંધા બંધ કરવાનો કોંગરેસ તરફથી તારહાસ પડો વાગી સુક્યો.

હિંદીઓની હડતાલ

સનીવારે મળરકું થતાં વોલંટીયરો નીકળી પડ્યા હતા હડતાલના પંડોખરત માટે બહાર પડેલા ધીરેદાને જે હિસાદ તથા બહુરી ખતાવી છે તે ત્રાંસવાલના

પાકેટોને હરખાવ્યા વિના નહીં રહે. સવા રથી સહેરમાં શેરીઓ તથા લગ્નઓ શુન્ય હતાં. દુષ્ટ કાયદા સામે હિંદીઓની લડતની તારીફ કરતા હિંદીઓ નજરે પડતા હતા. ઇ. ઓ. માં પડિતજના કેસનું બ્યાન વાંચી ચુકરેલા અન્નામથી ઉપજેલો તાળે પશુ દૂધ જુરસો તેમના મુખપર સ્પષ્ટ જોઈ શકાતો હતો. ગોરાઓ આ બનાવથી તાજુબી પામતા હતા.

માસ મીટીંગ

કોંગ્રેસના ફરમાન મુજબ જાણીતા રા. વાગ્યે મી. દાઉદ મહમદના હોલમાં માસ મીટીંગ મળી. કામ ચરૂ કરતાં ચેરમેન મી. દાઉદ મહમદે ઇ. ઓ. સાથે પ્રગટ થયેલ પડિતજનો ફોટો બતાવી કહ્યું કે આ શુરવીર પડિતજની તારીફ કરવા તથા ત્રાંસવાલના બાઇઓની ફતેહ માટે દુઆ ચાહવા આપણે મળ્યા છીએ. ત્રાંસવાલને તેમની બાહોશી માટે શાખારી આપી. મી. મહેતાજને તેમની કવિતાઓ માટે ધન્યવાદ આપેલ અને આખા કરજા નમાં શીશ રીટના દુકાનદાર મી. મહમદ હજાલીમ વાંકડે આજેવાનોની ઘણી વિનંતી હતી દુકાન ખુલી રાખી તે બાબત અતી ખેદ બતાવ્યો.

સેક્રેટરીએ કરીમે સંપર લાંબુ બાપણ આપ્યું અને આજે બન્ને કોમો સંપથી એકઠી મળી તેને માટે બહુ આનંદ બતાવ્યો.

મી. હાજી હમીદ બોલ્યા કે: આ મીટીંગ ગમતી નહિ પણ આનંદની છે. પડિતજના જેલ જવાનો ધા મુસલમાનોને પણ સરખોજ લાગ્યો છે. નાતાલના હિંદી ઓ ત્રાંસવાલ પ્રત્યે પોતાની ફરજ ગમતે છે એમ પોતે હવે ખાતરીથી કહી શકે છે. તેમજે કહ્યું કે સક્રીય પહેલાં જેલમાં જઈ પડિતજ ત્રાંસવાલની લડતનું માન આટી ગયા છે અને બીજાઓના મનની મનમાં રહી ગઈ છે.

ડૉ. હીરાભાઈએ મી. રેડ તથા જોન બરન જેવા મહાપુરોના દાખલા આપી બતાવ્યું કે ત્રાંસવાલના હિંદીઓને પણ તેમની માફક સંકટ વેડી પોતાના બાઇઓનો ઉદ્ધાર કરવાં તેવીજ તક મળી છે.

મી. જ્યોર્જ ગોડફ્રેએ કહ્યું કે હિંદી ઓ તરફ કોલોનીઓની વરતણક આખી દુનિયામાં ચરખાઈ રહી છે. અને હિંદીઓ લડતમાં ચુસ્ત રહેશે તો પરિણામ ખુશ કારક જોઈશું.

મી. દિવાને એમ. ઇ. વાંકડે દુકાન બંધ નહિ કરવાથી તે બાલી કરવાની

તેરીસ આપવા માટે મી. દાઉદ મહમદને ધન્યવાદ આપ્યો. વોલંટીયરોની બાહોશીની નોંધ સંભળાવતાં ગોરા લોકોએ તથા એક કોનસ્ટેબલે કેવી રીતે મદદ આપી તેના વરણનથી બહુ આનંદ પામ્યા. મારકીટમાં? અબજબા હિંદીઓને સમજાવતાં વોલંટીયરોનું ટોળું મળવાથી ગોરા કોનસ્ટેબલે વિખેરાઈ જવા ફરમાવ્યું પણ જવારે તેમાંના એકે બહાર તેને સમજાવ્યો કે તેઓ માત્ર સમજુતી આપે છે ત્યારે તે ચાલતો થયો. કેટલાક દુરુદ મઝાબનારોએ નહિ માનવાથી ગાડી ખેંચના રાખેને સમજાવતાં તેઓને માલ અધવચ રખડેલા. કેટલીક સ્ત્રીઓએ ધરમાં રસોઇ નહિ કરતાં ત્રાંસવાલના હિંદીઓની ફતેહ માટે બંદગી કરેલી. વિગેરે દાખલા સાંભળી સહુ અતી આનંદ પામ્યા.

મી. રામચંદર, મી. પીરન. મહમદ તથા મી. ઇસ્માઇલ ગોરાએ સપ બાબત બોલી ત્રાંસવાલના હિંદીઓની ફતેહ હજી.

મી. રસ્તમજીએ કહ્યું કે ૨૬ વરસમાં આવી એકતતાનો આ પહેલો દાખલો છે. તેમજે પડિતજપર ફિલસોજના તારની ફરખાસ્ત મુદી ને મી. દિવાનના ટેકાથી સરવાળુમતે પસાર થઈ.

મી. રાંદેરીઆએ પાકેટોને ઉપકાર માનવામાં આવેલ તેનો વિવેકથી જવાબ આપ્યો અને પાહુદી વિગેરે કોમોને દાખલો આપી કહ્યું કે જે જે કામ રાજધારી બુલમમાંથી પસાર થાય છે તે બધી ઉન્નતીને પામે છે.

મી. મહેતાજે પ્રમુખના ફરમાનથી ઇ. ઓ. માં પ્રગટ થયેલ પોતાનાં કાવ્યો અસરકારક રીતે ગાઇ સંભળાવી બધાને જુરસો વધાર્યો. પછી પડિતજ માટે આસ રમેજું કાવ્ય વાંચી સંભળાવ્યું.

મી. દાઉદ મહમદે તેમનાં ઉમદાં કાવ્યો માટે એક રેશમી દમાલ તથા મી. રસ્તમજી એ એક ગરમ સાલ તથા દુધનો ગજરો ભેટ આપ્યાં.

મી. ઇ. પી. માંધીએ કેટલાક ફેરીવાળાઓ ઉપર અજાણપણે ધવો કરવા માટે મુકવામાં આવેલો આરોપ દુર કર્યો.

મી. અબદુલ સેઈ અસરકારક શબ્દોમાં રજીસ્ટર થયેલ મેમજોને લખાત આપી તથા આખી મેમજુ કામને બદનામ કરવાથી બહુ હરમ બતાવી.

મી. હુસેન દાઉદે રજીસ્ટર થયેલ મેમજોને પોતાની અરજ પાછી ખેંચી બદનામીમાંથી બચવા રતો બતાવ્યો. આ ઉપરાંત કેટલાક જુરસાદાર બાપણો

યથા પછી ત્રાંસવાલના હિંદીઓના હકમાં દુઆ ચાહી સભા વિસરજન થઈ હતી.

વેરલમ—ટ્રાંસવાલમાં પહેલી જેલ બોમબનાર પડિત રામ સુંદર તરફ દિલ સોજ બતાવવા બચેના મુસલમાન તથા હિંદુ બાઇઓની એક મીટીંગ સ્ત્રીવારે મળી હતી. આશરે ૨૦૦ માણસ હાજર હતા. બાબુ તાલેવંતસિંહ પ્રમુખ હતા. મીટીંગનું કારણ જણાવવામાં આવ્યું બાદ મેસરસ રામાવતાર મહારાજ, સાધુરજી, ઇમાલીમ મોતાલા, અહમદ કચરાલા, રાધવજી મહેતા, રાધવજી પારેખ, પીટર કુક. ધનજી રામજી હેમરાજ, જુહા, રતિ કમ્બુ સિંહ, સુલેમાન ચલામ એન્ડ સન, આઈ. ઇ. કાજી, અહમદ મેનર, વગેરેએ પડિતજ પર ચુકરેલા બુલમ વિશે જુરસામેર બાપણો આપ્યાં. પછી પ્રમુખે ટ્રસ્ટાંત સિદ્ધાંત સાથે વિવેચન કરી એક સંપ રહેવાનો બોધ આપ્યો. છેવટે પડિતજને તથા તેમના કુટુંબને ફિલસોજનો તાર મોકલવા હરાવ થયો. કોંગ્રેસના ઉધારાણી બાબત પણ ખંતથી કપાડી લેવાની વાત ચરખાઈ. બાદ સઉ વિસરજન થયા હતા.

તમામ જગ્યાએ પોતપોતાનો રોજગાર ધંધો બંધ કરીને હડતાલ પાડવામાં આવી હતી. તથા લોકોમાં જુરસો બેવામાં આવતો હતો.

ચારલસટન—કોંગ્રેસનો તાર મળવાથી અહીં સ્ત્રીવારે સરવે હોદી દુકાન દારેએ પોતાની દુકાનો બંધ રાખી હતી. તથા બીજા ધંધાવાળાઓએ પણ પોતપોતાનો રોજગાર બંધ રાખ્યો હતો. મી. હરજોર્જે જીવણ ટેમ્બર વોલંટીયર તરીકે બહાર પડ્યા હતા. તેમજે બહારથી આવતા અબરયા બાઇઓને મારકેટ વગેરેમાં નહિ જવા સમજાવીને સારું કામ બજાવ્યું હતું. અને હડતાળ સતીપ કારક રીતે પાર ઉતરી હતી.

આકસકરાલ—મી. મહમદ સુલેમાન લખે છે કે તા. ૧૬મીએ અતરેના સરવે હોદી બાઇઓએ ધંધા રોજગાર બંધ

રામ સુંદર પડિતને જેલની સજા થવાના શોકથી હડતાલ પડેલ અને સભાઓ બરાએજ તેના રીધારટ રટેગર, ટોંગાટ, પીટરસગરમ વગેરે જગ્યાએથી મજેલ છે. પરંતુ તે મોડા મજેલ હાવાથી તેમજ રોજનાં સેળ કરતાં વધારે પાંતા આવવા છતાં ટ્રાંસવાલ ન રહેવાથી આવતા અબાડીઓ પર મુલતરી રાખવાની જરૂર પડી છે.

કરી શકે પાડ્યો હતો. મી. આદમજી અલરામજીની દુકાનપર ચીટીંગ ભરાઈ હતી. જેમાં મેસરસ અબદુલા ખાન, એન. નુરમાઝ, આદમજી અલરામજી વગેરેએ પડીતજીની જહાદુરીની તારીફ કરી. પછી ટરાંસવાલના ભાઈઓ માટે ઉધરાણું કરવાનું કામ આપતા અઠવાડીયા પર રાખી સમા ખવાસ થઈ હતી.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શબ્દ લખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર દુશ્વર પ્લાન મળવાનો સંભવ છે.

1. કામગીરી એક જ બાજુએ લખવું.
2. અક્ષર ચોખ્ખા સાદીથી લખવા.
3. નામ તથા ઠેકાણું બરોબર લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ, પણ અમારી ભણને સારું.
4. મંત્રવચનની સાંજ સુધીમાં મળેલ લખાણો તેજ અઠવાડીયામાં ફાળવે કરી શકાયો.
5. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને સ્પષ્ટ કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

મી. મઝલુમ—કોંગ્રેસમાં કેલીગેટો મોકલવાનો હુકમ થઈ ચુક્યો છે, એટલે તમારો કામજી જાપવાની જરૂર રહેતી નથી.

મી. હુસેન મહમદ બેગી—ટરાંસવાલ માં જવામાં અડચણ નહિ આવે. તમારો નિશ્ચય વખાણવા લાયક છે.

સા. અ. બી. ઇ. કમીટીમાટે ફંડ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

લંડનની સા. અ. બી. ઇ. કમીટી નીલાવવાને માટે બધા ભાઈઓને ફંડ ભજાવણ કરે છે. કારણ કે તે આપણને બહુજ અમુલ્ય મદદ કરે છે. તેમજ મી. રીચ બહુજ કામ કરે છે. તો એક મોટો ફંડો કરીને એક વરસ કમીટી નીલાવવી. જો ફંડો થાય તો રપેલોકન હોદ્દા કમીટી પા. ૧૦ દસ પાઉન્ડ આપવા ખુશી છે.

સી. રપેલોકન, હોદ્દા કમીટીના પ્રમુખ કેમ્બ્રિજ ગીગા રપેલોકન તા. ૧-૧૧-૦૭

એક નિરદેશ માણસ ઉપર બ્લેક લેગોનો જુલમ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોગ,

અત્રેના બ્લેક લેગોએ પોતાની કેમનો એક માણસ ગુલામી ખત વમરનો ન રહે એવા હેતુથી અત્રેના રજીસ્ટર ન ચનાર મેમજી હજમ સંબંધમાં પોલીસને એવું સમજાવ્યું કે મજદુર હજમ પાસે ખોટી પરમીટ છે. તેથી ખીચારા ગરીબ હજમ ને પકડવામાં આવ્યો. પછી મી. એ. ઇ. ભાભા, તથા મી. દાઉદ ધરમાધસ સહુજી પા. પંના જમીન પડી તે માણસને છુટો કર્યો. મજદુર હજમ તરફથી એક વફીલને રોકવામાં આવ્યો. કેસ સર થતી વખતે એશીઆટીક એશીસના અમલદારે મજદુર હજમના વફીલ પાસે જઈને કહ્યું કે જો હજમ નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર થાય તો કેસ મુલતવી રખાવું, ને તેની ચરજ ઉપર ખ્યાન દઉં. ત્યારે બહાદુર હજમે જણાવ્યું કે ગુલામી કાયદાને ચરજ થવા કરતાં ટરાંસવાલ છોડવામાં ફંડ રાજી છું. બાદ કેસ ચાલતાં માટીએટ તેને ગુ-હેમાર કરાવ્યો. તેથી તેણે કહ્યું કે ૧૪ દીવસમાં કેસોની છોડી આપ્યો જઈશ. હજમની આવી દ્વિંમત ભરી વરતણકથી એશીઆટીક એશીસનો અમલદાર તમા બ્લેક લેગો ચરમાઈ ગયા હતા.

લી. એક પાસીવ રીજીસ્ટર મીડલવર્મ, તા. ૬-૧૧-૦૭

એમ્બારકેશન પાસની હાડમારી

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

અહીંની ઇમીગ્રેશન રીજીસ્ટ્રશન એશી સમાંથી જે વીઝીટીંગ પાસો પા. ૧૧ બેલ લઈને આપવામાં આવતી હતી તે થોડા દીવસથી બંધ થઈ છે. દેશજનાર માણસોને રદીમરનો ઓરડર હોય તોજ તેની પાસેથી પા. ૧૧ બેલ લઈને એમ પારકેશન પાસ આપવામાં આવે છે. થોડા દીવસપર પાંચ છ હોદ્દાઓ દેશ જનાર અહીં આવ્યા હતા. તે લોકોની પાસે રદીમરનો ઓરડર નહી હોવાથી અહીંના એશીસરે એમ્બારકેશન પાસ આપી નથી. એ ત્રણ માણસોએ પોતા ના જોળખીતા ઉપર ડરબન તાર કર્યા, અને રદીમરની રીજીસ્ટ્રે લેવવાનીને પોર્ટ ની એશીસમાં ખતાવી, અને પોર્ટની એશીસે અહીંના એશીસરને પા. ૧૧ બેલ

લઈને એમ્બારકેશન પાસ આપવાને હુકમ કરવાથી તે લોકો ડરબન જઈ શક્યા. અને ખીજના કાંઈ જોળખીતા ડરબનમાં નહી હોવાથી તે લોકોને ટરાંસવાલ જવું પડ્યું છે. તેથી સરવે હોદ્દાઓએ ચેતવું.

લી. એ. ઇ. એ.

ચારલ્સટાઉન, તા. ૧૩-૧૧-૦૭

પરચુરણ ચરચા

મી. ખરસેદજી દેસાઈ હરગરસોરથી લખે છે કે—કાશરના કરનો પાસ લેવા જતાં પાસ એશીસમાં નવી પરમીટ પહેરેલી માગણી કરી ને બહુ દલાદી કરી. પણ અમે ચુસ્ત રહ્યા ને ઉપરીઓ ની પાસે મયા, તેથી પાસ મળવાનો હુકમ થયો. પણ નાના અમલદારો પોતાના હાથ માં સત્તા લઈ લીએ છે. તેઓની સામે ચવાયીજ દાદ મળી શકે છે. આમાં અમારો એક દિવસ ગયો પણ અમે જોઈ શક્યા કે વગર રજીસ્ટરથી પણ જોર ખતાવીએ તો નબી શકાય છે.

બોક્સબર્ગથી મી. હરમાઈલ અહમદ લખે છે કે—તા. ૬મી નવેમ્બરે બોક્સબર્ગનો લખનાર ફરદના હોલસેલ બાખત ઇ. એ. માં જે લખે છે તે વાત તો ફંડ વઠન છનકાર કરે છે. તે લખનારે માત્ર અદાવતથી તેવું લખ્યું છે. જો તે માણસ સાચો હોય તો તેણે પોતાનું નામ જાપામાં કેમ બહાર ન પાડ્યું? ફંડ કહ્યું કે લખનારે ખીજને નુકસાનમાં ઉતારવાના ઇરાદાથીજ તેવું લખ્યું છે. પણ તે ખરું નથી.

મી. ઇબરાહિમ હસપ બાડીયા લખે છે કે—ઈદના મોટા તેહેવારને દીવસે બધાઓએ દુકાન બંધ કરેલી ત્યારે મી. મહમદ મુરતઝાએ ફરદની દુકાન ઇંડિઅન મારકીટ માં ખુલી રખી હતી. આમ જો થાય તો આપણે કેમ છતી સકીએ?

‘વાંચનાર’ બેલફાર્ટથી જણાવે છે કે—એસોસીએશનને નાણાની જરૂર છે; તેથી બેલફાર્ટ તથા વોટરફોલબોવનમાં થયેલ ઉધરાણાં એસોસીએશનને મોકલી આપવાં જોઈએ, ને ખીજ જખાએ થવાં જોઈએ.

મી. અહમદ ઇબરાહિમ બાખાત ફરતન ચરમથી લખે છે કે—મીટીરીઆના પીકેટો

ને મુખારકબાદી- ઘટે છે. કોઇ પણ હિંદીએ નવેંબર માસમાં પ્રીટોરીએ ન જવું.

મી. મહમદ મુસાફર રસ્તનબરગથી લખે છે કે—જેઓએ સ્વાધિકાર આંધળા ધર્મ, આખર તણ, પરવરદીગાકને બુદ્ધી કાળુ કર્યું છે અને પોતાની આખર મુમારી છે તેમણે બહુજ શરમાયું જોઇએ. હિંમતથી ઝુઝી રહેલાઓને કું ધન્યવાદ આપું છું.

‘ઉત્તેજક’ નામથી એક લખનાર જણાવે છે કે—સ્વદેશી હિંદીચાલના ઉત્તેજન માટે દક્ષિણ આફ્રીકા અને હિંદુસ્તાન વચ્ચે સ્ટીમરની આવજવ કરવા માટે એક લીમીટેડ કંપની સ્થપાય તો સ્વદેશીના બારમાં એક ઉત્તમ ભારગ લેવાયો ગણાયો. ને તેવી કંપનીનાં શેરો ભરાઇ જવાને દક્ષિણ આફ્રીકામાં ઘસેલી પડશે નહિ.

‘હિંદવાસી’ નામથી એક લખનાર જણાવે છે કે—હિંદની નેશનલ કોંગ્રેસ દેવી સુરત ખાતે વધારે છે તો તેને વધારી લેવામાં આદિના હિંદીઓ તથા ખાસ કરીને સુરતી ભાઇઓ પોતાનો હિરસો બળવવામાં પછાત નહિ રહે તથા એક સારી રકમનું ઉઘરાણું કરશે એવી આશા છે. આ વખતે અત્રેથી ડેલીએટા પણ જનાર છે જેથી દક્ષિણ આફ્રીકાનો સવાલ વધારે જોરથી ચર્ચાવાનો સંભવ છે. તો દરેક હિંદીએ એ કુંને ધટતી મદદ કરવામાં પછાત ન રહેવું જોઇએ.

‘એક અનુભવી મેંબર’ નામથી એક લખનાર જણાવે છે કે—કરખનની અંજી સન એસોસીએશન શું કામ કરે છે તે કોઇ સમજતું નથી. તેનો હોલ તથા પુરથીએ સાફ નથી. તેના સેક્રેટરી વગેરે અમલદારની ચુંટણી વખોડવા લાયક જણાય છે. બળીએ હોય તે એસોસીએશન તો માલ વાપરી ચકે છે. આવી સ્પીટી માં સુધારો યશ?

મી. ઇબ્રાહીમ મુસા કાઠવાલ બેનેની થી લખે છે કે—પ્રીટોરીયાના પીકેટમાં માઇ બે મીત્રોનાં નામ જોઇ કું ખુશી થાઉં છું તમા તેમની દેશસેવાની હોંસી આરી બરેલી કાળજી માટે મુખારકબાદી આપું છું.

હામખરજથી મી. હખીબ મોટલુ દરાંસ

વાલના લડત બેનારાઓને મક્કમ રીતે લડવાને ફરી-ફરીને સલામત્ય કરે છે.

કેમ્બ્રિસ મીટીંગમાં ગવાએલ રામસુદર પંડિતવાળી મી. રોષ મહેતાબની કવિના આવતા અંકમાં આપશું.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

(વવરમેંટ એક્ટમાંથી.)

અમલીટોના એમ. આર. પીએની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેજુદારોની મીટીંગ તા. ૨૬મીએ અમલીટા માજસ્ટ્રેટ આજળ બરાશે.

નનોટીના હિંદી એકુલ ધુખીની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેજુદારોએ વહેંચણી ના પોતાના હિરસા માટે ટ્રસ્ટી એચ. સી. સમીથને રટેમર લખવું.

માલવરનના મકન લખમીદાસ પટેલની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં લેજુદારોની ખાસ મીટીંગ તા. ૨૬મીએ અમલીટા કીનીંગના માજસ્ટ્રેટ આજળ બરાશે.

સનાતન ધરમસભા

કરખન તા. ૧૦-૧૧-૦૭

તા. ૧૦ મી નવેંબરે નાતાલ સનાતન ધર્મ સભાની મીટીંગ કવીન સીટમાં મળી હતી, જે વખતે નીત્ય કર્મબાદ ઉપદેશ પ્રચારણીના અંક ૪ થયાની સમાપ્તિ સુધી સમજુતી સાથે વાંચન થયું હતું. પછી મારીત્સબરગવાળા મી. નારજુજ નાયકે ધર્મ અને નીતિના વિષય ઉપર ભાષણ કર્યું. રામ સુદર પંડીતને દિલસોજીને તાર મોકલવા રા. શેલતે દરખાસ્ત મુકી જે પાસ થઇ. પછી ઉપ પ્રમુખ રા. કીલ્લા વાળાનું રાજનાનું વાંચી સંબળાવ્યું તેમની સેવાઓની તારીફ કરવામાં આવી. પછી પ્રમુખ શ્રીયુત્ અબારામ મહારા જનાં બળને બોલી તથા સ્થિતિમંત્ર બધી સભા વિસરજન થઇ હતી.

સોમવારની રાત્રે બેવીસમાં મુખારકેટ કોર્ટ આજળ એક બે માળના મકાનમાં આમ લાગવાથી પા. ૧૫૦ નું તુકસાન થયું હતું.

સરસ તક.

ઉતાવળ રાખજો.

૧૦૦ બસ્તા માંજ તથા બીમરી માવલ, ૨૦૦ પેટી કલકતાનું તથા પોરબંદરનું થી ૧૫ મી ડીસેમ્બર પહેલાં કાઢવાનું છે. બાવને માટે કામળા તુરત લખજો.

એમ. પી. ફેનસી.

M. P. FANCY,

Box 6031 Johannesburg.

રોકડ બખર લાવ.

માવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંજ ૧ બસ્તા	૨૪ ૬ થી ૨૫ ૦	
બીમરીના	૨૮ ૦ " ૨૯ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦ " ૨૨ ૬	
એફ. ડી. આર.	૨૧ ૦ " ૨૦ ૦	
બીની સક્કર	૨૫ ૦ " ૨૬ ૦	
કુડાના	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
દેશી તુવેર દાળ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
તુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મસુરની	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મગની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
અડકની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
ચણા મુંબઈના	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
" દાળ	૨૫ ૬ " ૨૬ ૦	
વટાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મહાઇ	૮ ૦ " ૮ ૬	
બીનીસ.	૨૨ ૦ " ૨૩ ૬	
કડવું તેલ ૧ ગ્યાલન	૪ ૦ " ૪ ૩	
એરડીનું	૩ ૩ " ૩ ૪	
મીઠું	૩ ૮ " ૩ ૯	
નાળીએરનું	૪ ૯ " ૫ ૦	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૫ ૬ " ૧૬ ૬	
પીળા	૧૫ ૬ " ૧૬ ૬	
તીરકુળ નાતાલ	૯ ૦ " ૧૦ ૦	
ખાટો	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
મદ્રાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ જા ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૫	
ધી પેટી ૪ દીનના પોં	૬ ૫ " ૬ ૧૦	
પોરબંદર	૯ ૧૦ " ૧૦ ૦	
ખાસરીન ડીવોસ.	૬ ૬ " ૬ ૮	
" વાઈટ રોસ	૮ ૬ " ૮ ૭	
" " અલન	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
નાળીએર	૧૪ ૦ " ૧૫ ૦	
ફલી	૧૦ ૬ " ૧૧ ૦	
કાકમંડ સોપ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦	
કુચ નેચલનું.	૨૦ ૦ " ૨૧ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
બસ્તા એકનું	૪ ૬ " ૫ ૦	

નવા વરપની ભેટ

ઈ. ઓ. ના અમુક અકા વિષે

ઈન્દુલ કિતર

જે આઠકો તરફથી ચાલુ સાલનું લખા
જમ મળી ગયું હશે તેમને આ સાલની
આખરીએ અમે એક સુંદર પુઠા વાળી
પોસ્ટ ડાયરી ભેટ આપવાનો કરાર કર્યો
છે. તેમાં અંગ્રેજ તથા મુસ્લમાનીમાં
૧૯૦૮ની સાલનું પંચાંગ, મુસલમાન
પારસી તથા હિંદુ તહેવારોની યાદી,
ગ્રહોર તહેવારો, પેસ્ટ ખાતાને લગતી
ખબરો, તાલક કરાસવાલ તથા કેપમાં
છબીચિત્રન કાપવાને લગતી દેટલીક ખબરો,
લાઇસેન્સ ફી, તથા બીજી ઉપયોગી
ખબરોનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.
લવાજમ મોકલી નવા થનાર આઠકને
પણ આ ડાયરી ભેટ મોકલવામાં આવશે.
આ ડાયરીમાં ગ્રહોરખબર માટે અમુક
પાનાં રખેલાં છે. આવી ડાયરીનું ઉપયોગી
પણું જોતાં અમે માનીએ છીએ કે તેમાં
આપેલી ગ્રહોરખબર ગ્રહોર કરવાનું ઉત્તમ
સાધન થઈ પડશે. એક પાના (૪૩" x ૩૩")
નો કાપ એક ગીની છે. ગ્રહોર ખબર
ડીસેમ્બર અને સોમવારના પહેલાં અમને મળી
જવી જોઈએ.

મુદત થોડી હોવાથી અમે દરેક જગ્યા
એ ગ્રહોર ખબર માટે ખસુસ કમળો
લખી લકતા નથી. છતાં અમને હતેજન
આપનારા ખતની મહેનત કરી વેળાસર
ગ્રહોર ખબર મોકલશે એમ હમેશ રાખીએ
છીએ.

ઈન્દુલ આપિનિઅનના હેલ્થા હેલ્થાક
અકા બહુ ઉપયોગી છે. ને ઘણા ખપરો
એમ ધારી તેની ઘણી નકલો છાપી છે.
અંક ૨૩ થી ૪૦ (નંબર ૨૭ થી શિવાયના)
ની નકલો બહુ પડી છે. તેમાંથી તા. ૨૪
ઓગસ્ટના અંકમાં હમીદીયા ઇસ્લામીક
સોસાયટીનો મુસલમાનોને કાગળ છે. તેની
અને ઉપરના અંકની નકલો સેંકડો હિંદુ
સ્થાન જવી જોઈએ એમ અમારું માનવું
છે. અમે ઘણી ટીકાશી દર અકવાલીએ
મહત નકલોમાં વાપરીએ છીએ. હવે
અમારા વાંચનારે પણ તેમ કરવાની જરૂર
છે. તેથી નીચેની ઓફર કરીએ છીએ.
ઉપરના અંકમાંથી ગમે તે અંક અમે જે
પેનીના સ્ટાંપને સાર મંઆવનારને મોકલવા
તઈયાર છીએ. અચનાતો હિંદુસ્થાનનું
જે ટુકણું અમને મોકલવામાં આવે ત્યાં
અમે પરમારો તે જાપો મોકલશું. અમારી
ડરખાનની ઓફીસે અથવા જોહાન-સખર્જીની
ઓફીસે તેજ અંક હિંદુસ્થાન મોકલવાને
સાર એક પેનીથી આપવામાં આવશે.
હિંદુસ્થાનમાં મોટા પાકાર કરવાનો એકજ
રસ્તો છે તે એ કે સહિ હિંદીએ પોતાના
લાઈખ'ધને હિંદુસ્થાન જાપા મોકલી પુરા
વારફ કરવા ને ચર્ચા કરાવવી. ચકલે
ચકલે અને બજારે બજારે આપણા દુઃખની
વાત ચાલી રહેવી જોઈએ. તે કરવાનો
સહેલો રસ્તો અમે ઉપર પ્રમાણે જોઈએ
છીએ.

ઈન્દુલ આપેન—ઈન્દુલ શીતરના મુખા
રક દીવસે સરવે મુસલમાન જાહાઓ સવા
રથી સ્વચ્છ અને સુંદર કપડાં પહેરી
ટોપીઓને જોવામાં આવતા હતા. ઇન્દુલી
નમાજ નવ વાગના અમલે ખત્રાસ થઈ
હતી. ખાદ મી. અખા મુલેમાન તરફથી
જે વાગે આઠ પારડીના મેમાવડામાં આમ
ઝણથી સરવે સાહેબોએ જાગ લીધી
હતે. શરખત અને આઠ બીસપીટ લીધા
ખાદ ડેલાગોસાએથી પવારેલ મી. ઇસ
મામલ મંઆમે જતાકાર જાપણ કરતાં
જણાવ્યું કે મી. અખા મુલેમાનને મુખાર
કપાદી આપું છું, ને દુવા મુખાર છું કે
હમેશાં ખુશપાક ચડતી રાખે. બીજું
અને કાપણ મદરેસો નહી હોવાથી તે
ખાખતમાં ઘણી ખાગી છે. તો જરૂર
આપણે દીનદાર જાહાઓએ તે ઉપર
ખ્યાન આપવાનું છે. મારી અમે એક
જમીન છે તે મદરેસામાં આપવાનો મારો
વીચાર છે. મગર તેના ઉપર મકાન
ખાંધવા સાર સરવે મુસલમાન જાહાઓ
ની મદદની જરૂર છે. તે વાતને મી.
અખા મુલેમાન સાહેબે ટોકા આપેલો. પછી
તે વાત જરૂરજર જણાઈ નહી હોવાથી
બીજી મીટીંગ ઉપર મુલતવી રહ્યું. તે
ખાદ અતર મુલાખજગી લઈ સખા વીસર
જન થઈ હતી.

પારલ (કપ)—ઈન્દુ મુખારના દીવસે
કુલ મહેમેડન જાહાઓએ કામ લઈ
બંધ કરી તહેવાર પાળ્યો હતો; તથા
ઇજન આખી સહિ એકઠા મળી આનંદ
માં દીવસ મુજબેઈ હતો. પછી બીજે
દીવસે (વાસી ઇદને દીવસે) મોટી જામ
મુમથી ક્રીક્ટ મેચ રમવામાં આવ્યો હતો.
તેમાં જીવાનો તેમ જાહી ઉમરનાઓએ
જાગ લીધો હતો. તેમાં એક મી. ઇમામ
કમખી પણ હતા. રમવામાં દોડો લાગવા
થી ઇમામ કેલ્પીને નાક ઉપર ઇજન થઈ
હતી.

સ્થોમરોની હિલચાલ.

[નાતાલ ડાઈરેક્ટ લાઇન.]
મંગેલા—તા. ૧૧ માંએ મદ્રાસથી ઉપડીછે.
અમરુજી—તા. ૧૮ માંએ કલકત્તાથી
ઉપડી છે.
[જરૂરન હસ્ટ આફરિકા લાઇન.]
સુલતાન—તા. ૩૦ માં નવંબરે મુખાઈ
જવા ઉપડશે.
" તા. ૨૭ માંએ આવી પહોંચવાની
પડી છે.
રેસ્ટાગ—તા. ૧૨ માંએ મુખાઈ પહોંચી છે.
" તા. ૨૧ માં ડીસેબરે મુખાઈ જવા
ઉપડશે.
કેમર—તા. ૧લી જાનેવારીએ મુખાઈ
જવા ઉપડશે.
" તા. ૧૬ માંએ મુખાઈ પહોંચી છે.

આઈ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવતા કાલકાઈ નવરોજી
ઓ. જરૂરીસ બદરદીત તઈપવંજી
મી. એમ. એમ. નાકર
ઈડિયન સ્ટેટ્સમેન બેરર કોર
મી. ગાંધી તથા મી. અલી
રામસુંદર પંડિત
આફઘાનિસ્તાનના આમીર.
હીમત: દરેકની પેની એક પોરટેજ અરધી
પેની.
ઉપરના સાતેના સેટની હીમત ૭ પેની
પોરટેજ માફ.
કેપ ત્રાંસવાલ તથા રોડીચાના પછી
રોડીચ રવીકારવામાં આવેલે.
મેનેજર ઇન્દુલ આપાનીઅન
શી-પીકસ નાતાલ.

કાયદા સામે

થવાની કરજ

કિમલ ૩-પેની, પોરટેજ ૭-પેની

ચાલુ વર્તમાન.

તાતાલ ગેઝેટમાં એવી 'નોટીસ' છે કે હીસેન્ડર તા. ૧૦મીએ કંધલામાં કંધલા ડીવીઝનની, તા. ૧૩મીએ મેયુમ્બુમાં મેયુમ્બુ ડીવીઝનની, તા. ૧૬મીએ એરડકોર્ટ ટાઉન એરીસમાં એરડકોર્ટ ટાઉનની, તા. ૧૮મીએ મીલીડ ટાઉન એરીસમાં મીલીડ ટાઉનની, તા. ૨૦મીએ ટાઉન હોલ કાઉન્સિલ એરમાં ડરખાન બરોની, તા. ૨૦ મીએ વેરલમમાં વેરલમ ટાઉન ની તથા તા. ૨૦મીએ ગ્રેટાઉનમાં ગ્રેટાઉન ટાઉનની લાઇસેન્સ બેરડની મોટીગા મળશે.

'મરકયુરી'માં એક લખાણુ દરખાન મી. હેન્ડર લખે છે કે—લકાઈ પહેલાં ૩૨ બનમાં ૨૦૦ ગોરા દરજી હતા. હાલ ૪૦-૫૦ જેટલાજ છે. હાલ ડરખાનમાં આશરે ૧૦૦ હોદી દરજીઓ છે. ગોરા એની મહેનતથી પક્ષસા કમાનારાઓ હોદી દરજી પાસે કપડાં સીવડાવે એ શરમ બરેલું છે. હોદી દરજીઓને સ્વીકારે કામ કરતાં મેં નેલા છે. તેમને શા માટે તેમ કરવાની છુટ આપવામાં આવે છે? હોદી વેપારી અને દરજીઓની સામે ગોરાઓએ એકસંધ કરવો જોઈએ.

ડરખાન અરલી કોલોઝિંગ એસોસીએશન અને વીજલન્સ કમીટી (દુકાનો પખતસર બંધ કરવા બાબત બારીક તપાસ રાખ નાર) એ નામના મંડળની એક મોટીંગ હોડા દિવસપર બરાબ હતી. જે વખતે કેટલાક મેમ્બર એવી ચર્ચા કરી કે કેટલાક દુકાનદારો છુપી રીતે દુકાનના કલાકો પછી તેમજ રવિવારે પણ માલ વેચે છે ને કાયદાનો ભંગ કરે છે છતાં પકડાઈ સજાતા નથી. આમ કરનારાઓપર બારીક તપાસ રાખવા ૧૩ વોલંટીયરોની એક કમીટી નીમવાનો સલાહ કરાવ કર્યો હતો.

'મરકયુરી'માં એક લખનાર જણાવે છે કે—દરંસવાલે જેવી રીતે એસિયાટીકને કાલવાનો ઉપાય લીધો છે તેવીજ રીતે અહીંથી પણ હોદીઓ અને ખાસ કરીને આરખોને કાલવાને ઉપાય લેવો જોઈએ. આ બાબત મી. હેન્ડર દરીથી એકવાર કોશીસ કરવાની જરૂર છે.

પી. જી. પી. નામથી એક હોદી 'મરકયુરી'માં લેખ દિવસપર લખે છે કે—

લમાં પ્રેસપેક્ટ હોલ, વરજનીઆ, ખીલે વ્યુ. ઓશન વ્યુ, અમરેની તથા આજુ બાજુના ભાગમાં ફટલીક ચોરી તથા હુમલાના ઘણા કેસો બન્યા છે. એ ભાગો માં પોલીસ ચોદી બહુજ ઓછી છે. ને ને પોલીસ સ્ટેશન છે તે બહુ દુર પડે છે. હોદીઓના પોલેકસની તથા પા. ૩ ના વેરાની રીસીટો તપાસવામાં સરકાર બહુ ચીવડ રાખે છે; છતાં આ ચોરીઓ અને હુમલા અટકાવવા સરકાર બટલાં પતલાં ભેટી જણાતી નથી. તો પોલીસના અમલદારોએ આ બાબત ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.

કોટા મેનેર આગળ એક હોદીનું 'યુન યયુ' જેના સંબંધમાં વજી હોદીઓને સક ઉપરથી પકડવામાં આવ્યા છે.

છપાઈ બહાર પડી ચુકેલ છે.

જેલનાં કાવ્ય.

કીમત : એક શીર્ષીંગ, પોસ્ટેજ ના પેની.

મુજરાનાં કેકાણાં :—

ડરખાન—ઈડિઅન ઓપીનીઅન એરીસ, ૧૪ મરકયુરી લેન, સન ઝેડ ટેમ્પેકો વર્કસ, ઝે સીટ. મી. પી. વી. સંધવી, ઝે સીટ. મી. મોતીલાલ ગાધવજી દિવાન, કવીન સીટ.

વેરલમ—બાજુ તાલેવંતસીંગ.

ટોંગાઈ—મી. એ. એ. ગાંધી.

સ્ટેન્ડર—મી. જી. સી. પટેલ.

મારિસબર્ગ—મી. બી. એમ. પટેલ.

વોલ્ફન્બર્ગ—અમારી એલીસેથી.

પ્રોટારીઆ—મી. જી. પી. બ્વાસ.

પીટર્સબર્ગ—મી. એમ. ખડેરીઆ.

ડેલાગેઆબે—મી. જનલ્સ લાલમંદ.

ક્રોમ્બરી—મી. તુજામરામ ડી. ત્રિવેદી.

પોર્ટલેન્ડીઆબે—મેસર્સ ત્રીકમદાસ અપર્સ.

એરડકોર્ટથી એક લખનાર જણાવે છે—તાતાલ ઇંડિઅન કોંગ્રેસ તરફથી તાર આવવા ચતાં અહીંના હિંદીઓએ દુકાનો ઉઘાડી રાખી હતી. આથી ગોરા ભેટકો પણ હિંદીઓની ટીકા અને હાસી કરતા હતા.

ઈડિઅન ઓપીનીઅન.

ઈડિઅન ઓપીનીઅનની પુસ્તક નક્કસ ઇડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી, ૧૫૧ કવીન સ્ટ્રોટ મી. પી. વી. સંધવી ૨૦૧ ઝે સીટ, તથા કો સન ઝેડ ટેમ્પેકો વર્કસ, ૧૬૪ ઝે સ્ટ્રોટમાંથી વજી પેનીતા લામથી મળો શકશે. પોસ્ટ મારફત ૪ પેની. દરંસવાલ અથવા કેપ કોલો નીના સ્થંપ પણ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આ શીવાન નીચેને ટીકાણેથી પણ મળશે.

પોર્ટ લેલીઆબે—ત્રીકમદાસ અપર્સ.

પ્રોટારીઆ—મી. પી. એમ. નેશી.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટર્સબર્ગ—મી. એમ. ખડેરીઆ.

બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સ અરગ—મી. એચ. આર. દેશાઈ.

બોક્સ ૨૫૫.

ક્રોમ્બરી—મી. તુજામરામ ડી. ત્રિવેદી.

બોક્સ ૩૬૨.

ડેલાગેઆબે—મેસર્સ જનલ્સ લાલમંદ.

તી કા. બોક્સ ૧૬૨.

પી. એમ. ખરગ—મી. બી. એમ. પટેલ.

૪૯૧ ચર્ચ સ્પીટ.

ચુચુઅલ લોન કલબ

નાનાલના જોઈટ સ્ટોક કંપની લીમીટેડ લાએખીલીટી કાયદા મુજબ ૨૭૨૨૨ થપેથી.

એપ્રીસ—૮ કેસલ આરેક વેસ્ટ આંટ, બોક્સ ૫૭ ડરખાન.

લવાજમ—પાંચ શીર્ષીંગ.

મી. એચ. ફેલોરમીએ કલમના દિસાખોતપા સ્થાપાદ બીજો દિસો બેઘટથી તારીખ ૨૧-૧૨-૦૭ના રોજ જા પાગે વેસ્ટ આંટમાં એલેક્ટ્રીક હોલમાં પાડવામાં આવશે. અને જો લવાજમ પુરું બરાબુ હશે તો નીચે મુજબ લોન અપારો. એક પા. ૫૦૦ની; એક પા. ૨૦૦ની; બે લોન દરેક પા. ૧૦૦ની; ૭ દરેક પા. ૫૦ની; બાર દરેક પા. ૨૫ની; પચાસ દરેક પા. ૧૦ની. કુલ પૌંડ ૨,૦૦૦.

આ લોન માત્ર લખીન જમીનગીરીથી, બાજ અથવા દંડ વિના આપવામાં આવે છે. તરતજ જોડાઓ.

વધુ વિગત માટે કોઈપણ બાધમાં સેક રેટરી મી. વુસ્ટરલાકને ડરખાન બોક્સ ૫૩ માં લખજુ. જ્યાંજ અટે લીટીવાળું ૪૫૨ મેલબજુ.

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1908

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabi Shoes, &c,

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle, and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

HARBERTON

Suleman Moosa,
Box 24

BEACONSFIELD

Abdul Ajji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahbuckeen Dawry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khannisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhagnul Bhawanidas Qhaewla
Ranieria, 21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Alderley St.
Pohoonul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hussani,
Bombay House,
Amod Ismail Essack,
Box 10,
Cassim Suliman,
Box 27,
D. R. Moofa,
Box 15,

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJAY IDOLAY,
Box 332.
Madhavjee Jafha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMON,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOGBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Abana Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 130 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Flourright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.
ERRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
D. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
JALDUY & SOHAIJEE Bros.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. S. Mahan Kherula
143 Grey Street
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobaccoist,
100 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mohla,
Box 530, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.
S. Poerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PULAY & Co.,
Box 68, 183 Grey Street.
P. V. Samsundar & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thann Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)
Mandrajising,

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbhui,
Box 138
K. K. Dorai,
Box 138,
B. Hazara Singh,
Box 202,

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BIYAT,
Box 44.
Abdulla Camroodeen,
Market Square,
V. Rasgoon & Bro.,
Box 116,

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
D. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Qalab Prag,
Box 5999.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PHILAY,
Box 1353, President St.
SULEMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DEANJI MORAR,
Box 6931.DOORHI TELI,
Box 4980.FAKIE KALIAN,
Box 8031.Govind Dulabh,
Box 6031.GOVIND MOWJI,
Box 6369.LAKHMAN MADHU,
Box 5999.MORAR BHIKHA,
Box 5999.PARESHU HIRA,
Box 5999.PEMA JERAM,
Box 651.RATANJI KALIAN,
Box 5999.Ratipalsing,
Box 5999.D. M. SURATI,
Box 6031.Vanmali Gossai
Box 6031.**KIMBERLEY**Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.ABMED MAHOMED,
1 Broad WayS. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.KHANDOOBHAI & TULJARAM,
Box 362, 73 George Street.Mahomed Ally,
29 Strachan Street.

V. SAMY, Fruit Merchant.

Shamsodeen Barday,
25 Brett Street.Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.S. Nadarassen,
Fruiterer & Confectioner,

45, De Beers Road,

Rahim Jiwa,
Brett Street, Malay Camp.**KLERESDORP**Patel & Co.,
Box 198.YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.**KRUGERSDORP**A. E. CHOTARSHAI,
Box 33.Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.Kalan Laloo,
Box 391.SULIMAN EBRAHIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.VANMALI KOVA,
Box 294.**LOWER TUGELA**Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.R. S. Davey,
Bond's Drift.**MAFEKING**Cassim Soomer,
Box 61.Goolam Ally,
Box 41.Kajee Bapoo,
Box 79.C. William,
Market Square.**MIDDELBURG**

(TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 35.L. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.DAWOOD ISMAIL,
Box 150.**NYLSTROOM**A. M. Rawat,
Box 16.**PIET RETIEF**Ebrahim Osman,
Box 9.**PIETERSBURG**Abdool Latib Ali & Co.,
Corner of Joubert and Deven-
ish Streets,
Box 9.AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 179.Hassim Moti & Co.,
Market Square,
Box 149.MERTA & KHANDERIA BROS.,
Box 160, Market Street.A. M. Bhyat,
Box 24.**P. P. BUST (T'VAAL.)**

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEPSTROOMABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.ABDOOL RAHMAN,
Box 12.S. D. BOBERT,
Market Square.

Moosa Hassan.

M. E. Nanabhai,
Box 55.**PRETORIA**Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.Mahomed Abd.,
Box 498, Prinsloo Street.Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.G. P. VYAS, Agent,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sta.

RICHMONDM. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.**ROODEPOORT**Ahmed Khan,
Box 92.**ROBERTSON**K. M. NAIIDOO & Co.,
Box 1.**SALISBURY**Bhimjee R. Naik,
Box 50.**SPELONKKE**

(Transvaal.)

Keeavji Giga, Bafoola.
Nanji Ghela, Simbafi.
Kalidas Khima, Madopi.**STANGER**G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.M. D. Seadat & Co.,
Box 35, Road Street.**STANDERTON**Amod & Ismail,
Box 44.Ebrahim Amod,
Box 44.**TONGAAT**A. A. GANDHI,
Railway Street,R. Kalpee & Co.,
Railway Street.Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.**UMSINGA**

Dada Osman.

VERULAMAmod Maiter,
Wick Street.BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.Ragahjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.Ragahjee Devjee,
Goldsmith.Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. ВЛАДНА,
Box 96.
ESSOF SULLMAN,
Box 45.
G.R. Moola,
Box 1.
Vannali Morar,
Box 43.

VEYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.
Joossab Hassim & Co.,
P.O. Box 6.

WARMBATHS

M. E. NAGDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 202. Tel. Add: "TULJARAM".
73, George Street,
KIMBERLEY.

**ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો**
(અંગ્રેજીમાં)

મગવદ્ ગીતા (મીસીસ ખીસેટ ફૂલ) ૦-૧-૦
રામાયણની વાર્તા (જે. એલ.
પી. ઇરિસમસ) ... ૦-૦-૬
એ લુક એન્ડ ઇટસ મીસનોમર
મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ
પુસ્તક 'ધી એશીઆટિક ડે-જર્નલ
ઇન ધી કોલોનીઅલ' નો રહિયો. ૦-૦-૬
કાયદા સામે યવાની ફરજ ... ૦-૦-૩
ટપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ્ટ
ટેગ ખર્ચ પેની ૧ લુફ.
મળવાનું ઠેકાણું.
ઇન્ટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફીનીક્સ નાતાલ.

વધવકલપતરૂ.

તફુરસ્તી અને વેલક રાતની દરકાર હોય
તો વાંચો "વેલકલપતરૂ" માસિક. બાર વર
પથી દરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મહરજે
ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ઠેકાણું
સાથે અક્ષરે વક્ર જરાશંકર લીલાધર,
સંચીદોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના હાખલ મહત્ત મોઠલવામાં
આવશે. લવાજમ પોસ્ટેજ સહીત ૩/-
તમા બેટનું પુસ્તક મોઠલવાનું ખર્ચ ૪ પેની
અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત
મટે આ પત્રની ઓપીસને લખવું.

વક્ર જરાશંકર લીલાધર
ગુજરાત આર્થ આપધક્ષણ અમદાવાદ.

"Indian Opinion" **Directory of Indians** **in South Africa.**

It is our intention, if possible, to publish a unique Directory, containing the names of Indian traders and others who have permanent addresses in South Africa and who have business connections, but such a Directory cannot be issued without the co-operation of those readers of INDIAN OPINION in its struggles and progress, and who believe it to be a medium of healthy instruction and education among British Indians in South Africa. If on forms given below our readers will send us the names of those who wish them to be included in the Directory as early as possible, it will materially help. The directory will be at once a mercantile guide, and, therefore, of considerable commercial value, it will facilitate inter-communication between Indians in South Africa, and its existence cannot but give importance and status to the community.

Merchants and others, who wish to take advantage of this splendid medium for advertising, should write for particulars and charges.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી.

અમારો વિચાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી જાપવાનો છે. આ ડિરેક્ટરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા બધું રહેનાર દરેક હિંદીનું નામ ધધો તથા ઠેકાણું જે તે અમને મોકલશે તો આપવા અમે તૈયાર છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં આખી કામની અમને મદદ મળે તોજ નીકળી શકે તેમ છે. એટલે કેટલાક મદદ કરનાર "વોલંટીયરો" નીકળી પડશે એમ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ તેમાં યોજામાં યોજા દશ હજાર નામ આવી શકે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં મદદ કરનારે અમને નીચે બતાવેલું ફોર્મ કાપી બરીને મોકલી આપવું. તેમાં અક્ષર સાફ લખવા મહેરબાની કરવી. દરેક ગામમાં પત્રતા હેતુઓ મહેનત કરશે તોજ અમારું આ સાહસ પુરું થાય તેમ છે. તેમ દરેક વેપારી, દરેક ફરીયાળા, દરેક મહેતા, સ્વતંત્ર ધધો કરનાર કે નોકર હિંદી જે પોતાનું નામ હાખલ કરવા માગે તે વગર પૈસે હાખલ થઇ શકશે.

આ ડિરેક્ટરી કહાડવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેવી ડિરેક્ટરીનો મોટો રાજ્ય પ્રકરણી ઉપયોગ થઈ શકે. યાદ રાખવું કે જે કામ બહાર પડવા માગે છે તેમાં આવાં સાધનો જરૂર હોવાંજ જોઈએ. ડિરેક્ટરી માત્ર વેપારીને કામની છે એટલું જ નહિ પણ તે કેળવણીનું સાધન થઇ પડે છે.

જેઓ અમને મદદ કરવા તૈયાર હોય તેઓએ અમને લખવું. તેઓને ફારમ મફત મોકલવામાં આવશે. અધાં ફારમ જરાધને અમને જેમ બને તેમ વહેલા મળવાં જોઈએ. ડિરેક્ટરીનાં નામ માત્ર ઇંગ્રેજીમાં આપવામાં આવશે.

આ ડિરેક્ટરી બહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન છે. બહેરખબરનાં લાવ અમને લખવાથી બળી શકશે.

Kindly cut out this portion fill in the blanks, and return to the Manager INDIAN OPINION, Phoenix, Natal. PLEASE WRITE CLEARLY.

Full Name.....

Address (to include postal, residential, and telegraphic address wherever available).....

Occupation.....

These forms may be obtained from the above Press.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer,
S.A. de Goede Commissarissen, de Fontein Street
P.O. Box 224, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB."

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

**41 Market Street,
Johannesburg.**

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Luitelspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.
Box 4 Tel. Add.: "BHANA."
Mamela Street, P. P. Rust.
M. M. 222.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

NORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 112 DELAGRAADAV.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of
East. Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Bollen-ware, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL.
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. 244: BRCDRD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 35.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "CAMROODEEN" Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jubbey & Sorabjee Bros. Durban.
બેંગલોર માર્કેટ, ૧૨૬, કેસલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers.
Dealers in Bedsteads, Golf Tackles,
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg.

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 267.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRAJ, CHEROOTS
... BORE TOBACCO ...
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 38. Tel. Address: "Purbodas."
Telephone 864.

સરસ્વતી અને હિંચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ગાર વગેરે
કમીસા રૂબ વગેરે બાતની વખતે નીચે
કરનામે મળશે.
સન બોર્ડ ટાબકો વર્કસ.
164 ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 13,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG.

Vrajdass & Calehand,
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail.
P.O. Box 92. Lourenco Marques

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 62. Telegraphic Address: "KHOTA"
HEIDELBERG, Transvaal.
Branch: —KHOTA & CO., Nigel.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 62 Tel. Add.: "KHOTA"
VOLKSRUST.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચંડે.

હિંદુસ્તાન શાસરી જાયાજંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે ઘમે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ થી શેરબંદરનું તથા કમરચા
નું-સરસ ચાવલ-ચોખું મંધીઆથું-જમ
ખંધ. અજમાએક દરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEBORP.
Box 6037, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DUNBAR.

કુચ્ચાને સર્વે પુરાણી
આગકા વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપન-વર્ષ ૩૦,૦૦,૦૦૦.

અર્જી કરવેસે કમતીમે કમતી માવ મિલે
કુનીયામાં સૈયી જુની આમના વીમાની
એરીસ. જેની કુની પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી જમીવાણી એકામ, એકા વાલુ બાવો
મળી સકશે.

જાહેરમાં પ્રસિદ્ધ છે. એકામ, એકા વાલુ બાવો
મળી સકશે. એકા વાલુ બાવો મળી સકશે.
જાહેરમાં પ્રસિદ્ધ છે. એકામ, એકા વાલુ બાવો
મળી સકશે.

BAWAB MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

JAMESON & Co.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper.

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારના કંપની, લોમોટેડ.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરતા દરે.

રૂટરની કંપની દેશપણુ સેકેને મદિ હિંદુસ્તાન, અપાન, યુરોપ, એસિયેસીયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી સકે છે. નિયમીત મશીને દર સરતા લીઝ એક સીલીય અને
જમીની રીમેટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પેસા મોકલી સકે છે.
રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેની સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને મદિ કામચણુ પછલા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
દરેક રીતે સુચરુ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ ચાલેમાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી મણા સરતે દરે કામ હલેલી સકાય છે.

વધી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરજ કરી લેનાર બંનેને કોડ
પર કરે છે.

પણુ વિગત મદિ નીચેને સરનામે લખો.
ચિનેનર, રૂટરની કંપની, અથવા રૂટરની એજન્સી,
રૂટરની એજન્સી, સેન્ટ ન્યોનસ્ટ્રીટ, મીડેલબર્ગ, પ્રેટોરિયા.
રૂટરની એજન્સી, સેન્ટ ન્યોનસ્ટ્રીટ, મીડેલબર્ગ, પ્રેટોરિયા.
રૂટરની એજન્સી, સેન્ટ ન્યોનસ્ટ્રીટ, મીડેલબર્ગ, પ્રેટોરિયા.

DAWOOD ISMAIL.

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & Co.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Tel. Add.: "NANJEE DULABH."

P.O. Box 111, LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1150 Tel. Add.: "VYAS."

Corner Princes and Cornhill Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 111, Tel. Add.: "CAJEE."

140 Church Street, MIDDELBURG.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel
Leaves on our farms at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

123 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "INDOPASAY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.

Saw Mills & Timber Yard at

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

5 Jones Street,

KIMBERLEY

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, November 30th, 1907.

No. 48.

P.O. Box 576.

Telephone 814.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots,
AND
Shoes,
etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel: Add:

"HORTONER."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.

533.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, and all Indian and English
Groceries at a low rate.

Cottages and Houses to Let at a cheap Rental.

Apply:

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & Co.,

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce
received for sale on Cape Town Market,
on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

Reference: Mr. J. V. S. Dreyer, the Market
Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,

VERULAM

સ્વદેશી કેરીના રસના દીન.

આ રસને તાજા કેરીના રસમાં જરા ફેરવે નહિ.

પ્રકાર:—મહેતા અને ખડેરીઆ બંધસે.

બોક્સ ૧૬૦, પીટરસબર્ગ.

પોરબંદરનું પુરાબોદાર ધી

લખો:— ડી. ડી. કુરેલીઆ,

બોક્સ ૫૦૭, ડરબન.

જ્યોત્ષ્ણામંથ માસના વેપારી.

તખત, બીનીસ, મકાઈ, કપી ૧૫૨૨ ૧૫૨૨ કમલબાઈ
તખતી જ રહી નવમુખે તેમજ જરૂરેલુ સરવુ કામ
ધી રીઠીવરી રસમાં જરા ઉ. વધારે નાવત આ
બીજીને સરનામે પુલવી જરી રહી બેસે.

Tel. Ad: Gundki. બી. જી. બાપી, ટેંગાલ.
H. N. Gaudhi, Tongal.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કકુ તેલ)

તાબુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. F. LAVET,

154 Oudon Street, Durban.

P.O. BOX
441.

પ્રો અબુમકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—હરમન, (નાતાલ).

Tel. Address
"ABOUBAKER"

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

424, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Honnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં દેખની રસુફ મચ્છી અમારા આડતીઆના દિસાબી વેચી નામવાની છે.
જેમી લેનારને બહુ પ્રીતિ થાય તેમજ મલકે. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864,

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock,

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,

અમરલ દીધર.

કપડા, ખરોડારી અને બીજાં રંગે બનાવે
નાલ રંગેમાં રાખનાર.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

જનરલ ડીલર,

કપડા, સોતરી મોર વુઠરી તથા રકમકા
મલ્લ સ્ટોકમે રાખેલાં.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્ધારિત સ્થાને સ્થાપિત થયેલ છે. સર્વ પ્રકારનાં વસ્તુઓ સારી રીતે મલકે.
અપેક્ષા કરી, સ્થાપના કરાશે.

ક્રોસ સ્ટ્રીટ ૭, કેપટાઉન, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 67.

Tel. Address "MIANKHAN," Durban.

Telephone No. 856

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED IN MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલનાં બાગીદારોએ આ વેપાર આર
વર્ષ સુધી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એ.
હરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવેલો હતો કારણ કે નવા બાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થાય ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું કરાવ્યું હતું.
હવે તે નામ ફરવી સુધી નામથી કુ. આ
લે છે.

જયાબંધ માલના વેપારી.

ફરેક રકમનો સોદાકાર, કાપડા, જરૂર,
જુદા, કાદરી માલ, હાડકેર, કાચનો સામાન
વિવેર વિવેર.

A. M. BHYAT,

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches: — Pietersburg, Box 24.
Nigel, Box 43 and at Volksrust
(as BHYAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHYAT."

V. RANGOON & BRO.,

બેકર, ગ્રીન્સ અને જનરલ ડીલર.

Bakers, Grocers and General Dealers,

Tel. Add: "RANGOON" P.O. Box 116

HEIDELBERG, Transvaal.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL, 1

Directly Imported from India.

848 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PANDUR," Box 634.

TAYOB HAJER KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

303 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Add: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ ગર ઉપડી જાય.

સાધા મુંબઈ

અમસાગા ૪૫૦૦ ટન આવતા માસમાં

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુમ્મી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

નોંર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઝોર સંસ્પર્શ માનેવાલી મોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાનાં હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઝોર કલકત્તા

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુમ્મી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

સાધા મુંબઈની સ્ટીમર.

આ કંપનીની આગળોટ શીરસ્તા મુજબ દરેક મહિનામાં મુંબઈ સાથે અનેથી
નીકળે છે, તે મુજબ સ્ટીમર અમસાગા આવતા માસમાં મુંબઈ સાથે ઉપડશે. મુલક
જનાર ભાડાઓએ તથાપર થઈ રહેલું. નક્કી તારીખ પાછળથી જણાવશું.

કેલાગોઆનેથી આવતા પાસેજરોને કોઈ પ્રકારે જરા પશુ ધન ન થાય તે વીધે
ખાસ પુરતો બદોબરત રાખવામાં આવ્યો છે. દરેક વાતની પુરી સુખાકારી મળશે.
કેપટોનીથી (એ લેનની આગળોટમાં મુલક જવા માટે) મેલ સ્ટીમરમાં આવતાં
પાસેજરોની સગવડને સાથે અમારો એક માણસ દરવખત મેલ સ્ટીમર આવશે તે
વેળા હાજર રહેશે, અને મુલાકાત લેશે. એટલે કેપટોન, પોરટબ્લીઝાનેથ અને ઇસ્ટ
લંકનથી મેલ મારફતે આવતા પાસેજરોને કોઈ વાતની અગવડ પડશે નહિ. તેમજ
લ સિવાય બીજા આગળોટમાં કોઈ આવનાર હશે અને અમને તારથી ખબર કરશે
મની ખબરદારી માટે પશુ માણસને મોકલશું. પાસેજરોને કોઈ વાતે ખંચાવું
પડશે નહિ.

એ લેનની સ્ટીમર અમકુમ્મી જે તા. ૨૭ બદોબરની સાંજના મુંબઈ સાધી
રવાના થએલી એ આગળોટ તા. ૭ નવેમ્બરના એટલે રમખાન શરીફને ૩૦મે રોજ
સહી સલામત મુંબઈ પહોંચી ગઈ છે. ઇસલામી ભાઈઓ કે જે એ આગળોટમાં
જમા હતા તેમને ઇક જેવો મુખારક તહેવાર મુંબઈ શહેરમાં મુખારવાને વખત મળ્યો છે.
વધુ ખુલાશા માટે લખો અથવા જાતે મળો.

King & Sons,
West St. Durban.
M. C. Anglia & Co.,
339 Pine St. Box 59.
Durban.

મેસરસ કીંગ એન્ડ સન્સ.
વેસ્ટ સ્ટીટ, ડરબન.
મેસરસ એમ. સી. આંગ્લીયા કો.
૩૩૯ પાઇન સ્ટીટ બોક્સ ૫૯.
ટેલિફોન નં. ૬૩૭ ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,
JOHANNESBURG.

Sullman Ismail Misa & Co.

DIRECT IMPORTERS

સુલમાન ઇસ્માઈલ મીસાની કુલ બહારના માલસાને રહેવાની બીજેરેની સમગ્ર સારી શખવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વેલ્ડસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

ખહેર હરજીથી જીમીન વેચનાર, સર મરી માપણીદાર અને મીલકતની કિમત આંકનાર.

જમીનીઆલ બીલ્ડીંગ્સ,

૨૬૩ સ્મીથ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

મકાઈ, બીન્ડ, લેંચીયીન, જુવાર

વગેરે વગેરેના બરીફનાર.

પક્ષ, વાવવાના પટેટા, બીડ, જનાજરો નો આરો વગેરેના વેચનાર.

વાવવાના ફરેચ આરશીરેજ પટેટા નેટ ૧૬ રવલના કેસ ૧ના ૮-

આરદર સાથે પક્ષા મળેથી ડરબન રેસનની બહાની આપવામાં આવશે.

માલસ અને ફ્રુટ,

ફાવર રેસનની સાથે,

પાલન સ્ટ્રીટ-ડરબન.

ધી ડરબન કોલ સેલેબ.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, ડરબન.

વિશાલતા તથા દેશી કોલસા અને બગવનના

કાઠા-મુટક તથા જાપાન-સરતા ૬૨,

બીલ્ડ ૭૫ ટેલી. સરનાથ 'ટાસિવાલીઆ' ટેલીફોન ૬૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce

Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

O. Box 1.

Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

MANAGER,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

52 Field Street,

DURBAN.

Also at the head Office for S. A.:— And at:—

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants.

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504, Tel. add. "Cama"

JOHANNESBURG

Imperial Cigar Manufacturing Co.,

TOBACCONIST

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

"INDIAN OPINION."

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa,

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

મહાનની ખડકી.

કે. નાનકોને કનસ્ટીટ્યુશન રૂમ રીફ ડ્રીટ માંથી બની રહેત રીફમાં મુરતી મરજીના મહાનમાં મોરશીઅન કેમીસ્ટને ત્યાં શખવા માં આવેલ છે.

HOONDAMAL SONS

India, China, Malta and Assam

SILK MERCHANTS

WHOLESALE & RETAIL

107 West St. (Gray Street, Corner)

DURBAN.

DADA OSMAN,
General Merchant & Commission Agent,
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 65.

Tel. Add. "FORBANDER."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમીશન એજન્ટ.

બોક્સ ૬૫, ૧૩૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Telephone 864

મ્યુચ્યુઅલ લોન કલબ.

નાતાલ જોઈન્ટ સ્ટોક ક્લ. લીમીટેડ છાપ

વીલીટી કાયદા મુજબ રજીસ્ટર હુકમે.

બોફીસ-૮ કેસલ આરકેડ વેસ્ટ સીટ,

મોક્સ ૫૨ ડરબન.

લઘાજમ-૫/- પાંચ શીલીંગ.

મી. એચ. ફેલોસ્મીયને કલબકા હિસાબ રેક લીયા શાદ દુસરા હિસા વેલટસે તા. ૨૧-૧૨-

૦૭કે દિન ૭-૨૦ મીનીટે વેસ્ટ સીટમેં અલેક

ક્રાંટા હોલમેં દીવા જાયગા; ઓર જો સ્વ ટકા

અવ દીવા હોગા તો નીચે મુજબ લોન દીવા

જાયગા. એક, પૌંડ ૫૦૦; એક, પૌંડ ૨૦૦; દો

લોન ફોરક પૌંડ ૧૦૦; છ. ફોરક પૌંડ ૫૦; ચાર

ફોરક પૌંડ ૨૫; પચાસ ફોરક પૌંડ ૧૦ ફુલ

પૌંડ ૨૦૦૦.

વહ લોન માત્ર જામીનગીરીસે વ્યાજ ઓર ફંદ વિના દીવા જાતા હૈ વાસ્તે જલસેમેં મેંબર હોના. ઓર વીના લેકેટરીકો વોક્સ ૫૨ મેંકોઈ મી ભાગમેં કાગદ લીક્ષકે મંગવા હેના.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, NOVEMBER 30TH, 1907

No. 48

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Why We Oppose ...	495
The Tragedy of the Asiatic Emigrant ...	495
There—and Here ...	495
Secrecy and Suicide ...	496
Ohlange ...	496
Portugal Follows Suit ...	496
OTHER ARTICLES:—	
Answers to Correspondents ...	496
A Pathetic Appeal ...	496
The Asiatic Law Amendment Act ...	497
At the Heart of the Empire ...	505
Indians at Delagoa Bay ...	505
A Price of Ten Guineas ...	506
Registration's Punishment ...	506
The Colonies and Natives of India ...	506
Memorial to the Government ...	507
South African Indian Association ...	507
Johannesburg Jottings ...	508
Late News ...	508

Indian Opinion

SATURDAY, NOVEMBER 30TH, 1907.

Why We Oppose

DURING the past fifteen months, hardly a week has passed but these pages have contained some statement against the Asiatic Law Amendment Act, and yet there is no denying the fact that the majority of Europeans and even many Indians will not be able to say why there should be such bitter and sustained opposition to a mere registration law. Some say that the Act is objectionable because it requires Asiatics and their children over eight years to give digit impressions; others again, because this Law gives unlimited power to harass Asiatics. Whilst we do not minimise the importance of these objections, we do not hesitate to admit that, by themselves, they would be trivial, at any rate, certainly not worth the sacrifice that British Indians have pledged themselves to make.

Why, then, this strenuous struggle? The answer is—because the Act, read in conjunction with the events that preceded it and produced it, is one that takes away the very manhood from British Indians, who claim to be just as civilised as the law-givers themselves, in all the essentials of life. The Act constitutes, on the one hand, an assertion of a right on the part of the Government of the Transvaal to treat British Indians as they please, and without reference to the latter's opinion or feelings. On the other, there is a denial of any such

inherent right in the Government, especially when their act involves a curtailment of or an attack on personal liberty.

If we were asked to point out in which Section of the Act is to be seen any such intention or assertion on the part of the Government, it would, perhaps, be difficult to lay our finger on any particular Section without exposing ourselves to the charge of sentimentality. Just as it is not possible to say in what particular grain of opium lies the poison, so, perhaps, is it not possible to point out the venom in the Act. But the whole of it is, undoubtedly, rank poison to a self-respecting Asiatic, and the trivialities mentioned above are, taken together, sure indications of the fact. The general effect of the Act can only be felt but cannot be expressed; hence it is that the people at large have used symbols to represent the deadly spirit they have always sensed subconsciously yet not the less really. What has happened during the attempted administration of the Act—the futile prosecution of Carim Jamal, the secret examination of applicants, the startling revelations at the trial of the Indian priest—furnishes a terrible confirmation and a complete justification of the view held by the Indian community.

After what we have stated above, it is, perhaps, hardly necessary to show wherein lies the religious objection, but a little closer examination is possibly necessary, as even well-meaning friends have asked the question. Judging from the highest standpoint we will not use the very effective argument drawn from the wantonly invidious distinction made between Turkish Mahomedans and other Turkish subjects, but for men of religion we would venture to put our argument in the form of a simple question: If it be a fact that Indians conscientiously consider that the Act unmans them, degrades them, practically enslaves them, can those who are less than men ever worship God; can men who, well-knowing the injurious consequences of a particular measure, accept it from base, because purely selfish and worldly, motives, ever serve God?

Viewed in this light, it is clear that the struggle is of paramount importance. A handful of men, usually accounted as not particularly brave, are crossing swords with a comparatively mighty Government with unrestricted power. Can they succeed? We say, emphatically, "Yes"—provided that they are, as they have hitherto shown themselves to be, willing and ready to sacrifice commensurately with the result to be obtained.

THE TIMES HAS PUBLISHED STILL another "thunder"

The Tragedy of the Asiatic Emigrant

on the subject of the treatment of Asiatics, who have emigrated from their birthplace, where poverty and misery stared them in the face, and who purposed to better their material prospects in more inviting lands, by the European inhabitants thereof, some of whom relied for their increased wealth upon the cheaper labour of these Asiatics, whilst others regarded with abhorrence the performance of such labours by those who tended to replace them. The London journal reduces the whole matter to a quarrel between Capital and Labour. That this is a true analysis there can be no doubt. But, for the moment, that is not the question at issue. The Britisher, above all Europeans, suffers from an excess of race-consciousness. The white worker suffers from an excess of class-consciousness. Against these two phenomena, the Asiatic struggles in vain. His very existence becomes a prolonged and appalling tragedy, for with the conflict between the two peoples, we are forced to realise how thin is the veneer of western civilisation—that much vaunted product of occidental evolution that is foisted with such pseudo-religious fervour upon peoples who have forgotten more of essential culture than their western conquerors have ever learnt. In general terms, the West bases its claim to superiority and overlordship upon physical force. The East calmly conquers its conquerors by a display of frugality, industry, and efficiency so highly developed, so natural, so inherent, that the West is torn between the conflicting emotions of fear, hatred, jealousy, and cowardice. Between the practical ideals of these two dissimilar types yawns a gulf that will never be bridged by the ethics of mob-law and racial selfishness.

REUTER TELEGRAPHS THAT MR. WINTON Churchill, speaking

There—and Here

last week at a public function at Entebbe, in Uganda, whither he has journeyed on an official tour of inspection, congratulated the British Indians of that territory upon their splendid pioneer work. It is pleasant to note that the "honourable part" played by them in developing the country has called forth so valuable a tribute. All that, however, should not trouble British Indians in South Africa very much. Although they are of the same race and faith as their brethren further north, Mr. Churchill was ill-advised to be understood that British Indians in the southern colonies may be treated with impunity as pari-

ahs. It is permitted to the European Colonists to dub them the "brown peril," the "Asiatic cancer," and one or two other epithets of a like complimentary nature. It is true they have not, on the pretext of a civilising mission, torn their country away from its dark inhabitants and proceeded to call it a brown man's country—i.e., a country where brown men look on whilst black men perform the labours of development. It is true, also, that they have been the means of reducing the cost of living in a land where that cost is abnormally high. But let them not take umbrage to their souls from these facts. It is only in Uganda where Indians are to be regarded as pioneers and a national asset—until the white population there increases, and assumes the virtues and the possessions which at present the Indians have.]

WE UNDERSTAND THAT EACH CASE OF suicide amongst indentured Indians is investigated by a magistrate, with a view ■ eliciting

information as to the cause of the terrible act. Some years ago, the Protector told us that he examined the evidence in each case, in order to ascertain whether the conditions of labour on the estate or mine concerned might not be intolerable. The results of such investigations, however, sufficed ■ prove to his satisfaction that those conditions had practically nothing to do with the suicide-rate. We, accordingly, are reduced to this position, that the mortality amongst indentured Indians from self-slaughter is three times that amongst free Indians, because of the good treatment meted out to them, because of the regularity of work on the estates, because of the comparative immunity from disease, in fine, because of the ideal conditions in which the indentured immigrants live. It is an amazing *reductio ad absurdum*, this! And, if all the circumstances are so benignant, why it is that the results of the magisterial investigations are not published, so that the world at large may congratulate itself that, though the suicide-rate is so abnormally high—six times that ■ London, for instance—the indentured people have nothing whatever to complain of? Surely, for them, liberation from this Heaven upon earth is a shocking cruelty! We can well understand the anxiety of those Colonists, who observe the reluctance of the ex-indentured people to re-indenture even with an annual tax upon freedom of £7, and who accordingly desire to increase the tax to £100, so that the misguided fools, who prefer ■ commit suicide one-third as frequently as their indentured brethren, may hasten to mend their ways and break their necks three times as fast! It is certainly practical Christianity. We might almost term the process State-aid to Heaven.

MR. DUBE ■ TO BE WARMLY CONGRATULATED upon a success Oblange that has culminated in a ceremony such as took place at the Oblange Mission Station last Monday. He must have felt, when he heard Sir Matthew Nathan's wise words of encouragement, that his years of strenuous endeavour on behalf of his people had not been spent in vain. Mr. Dube is a splendid disciple of Mr. Booker Washington, and his energetic faith is to be commended to all presently designated "inferior" peoples in South Africa. If the Colonial-born Indian will but take heart from so bright an example, and realise that there is something greater even than the ideal of becoming an office employee, he will have done much to better his own condition and that of the land of his birth.

THE DELAGOA BAY CORRESPONDENT of the Rand Daily Mail

Portugal Follows Suit informs his paper that the local Chamber of Commerce, which admits Asiatic merchants to membership, recently passed a resolution depriving them of all powers of voting, whether for the election of officers or in the ordinary business of the Chamber. We do not know whether such a resolution is in order or not, since we are not acquainted with the terms of the document constituting the Chamber. But it is a trivial matter after all. We think the Chamber did quite rightly. Everyone according to his nature, and it is the nature of the white man in South Africa to commit every act of injustice against his coloured fellow-colonist of which even his fertile mind is capable. We do not see what else the Lourenco Marques Chamber could have reasonably done in the circumstances—unless it were to order the expulsion of all existing Asiatic members and the prohibition of future Asiatic membership. But, no doubt, in the fulness of time, even that desirable end will have been attained, and the white element of the capital of the Portuguese Province will have secured the fulfilment of their lofty ideal—equal rights for all civilised men, provided they are wrapped up in skins that may pass for white.

Answers to Correspondents

"M.B.M." The question you raise is very important, but this is not the time to deal with it. There should never be any question of exemption, but a change in the law is necessary. When the proper time comes we propose to deal with it. —Ed. I.O.

"BHOOSMAKOR." Your letter cannot be published anonymously. —Ed. I.O.

A Pathetic Appeal

Soldiers Who Won't Register

Petition to the High Commissioner

More than a hundred Indian ex-soldiers have addressed the following petition ■ His Excellency, the High Commissioner for South Africa:—

The Petition of the undersigned HUMBLY SHEWETH THAT:

1. Your Petitioners are old Indian soldiers, and represent 43 Panjabi Mahomedans, 13 Sikhs, and 54 Pathans.
2. Your Petitioners are all British subjects, and were most of them brought to the Colony in connection with the Transport Corps raised at the time of the late war. When your Petitioners came to South Africa, they were told by their officers that it would be possible for them, at the end of the war, to settle in any part of South Africa and to receive honourable employment.
3. Some of your Petitioners have fought under the British flag during the Chitral Expedition, the Tirah Campaign, and other Expeditions.
4. Your Petitioners are mostly holders of permits and registration certificates issued to them under the Peace Preservation Ordinance and Law 3 of 1885. Your Petitioners are not pre-war residents of the Transvaal, but were granted permits in exchange for discharge certificates issued by their respective officers.
5. With the exception of a few, all are at present without employment, largely because of the struggle against the Asiatic Registration Act. In some cases, their employers have dismissed them for non-registration, and, in other cases, on application for employment, your Petitioners have been told that they could get it, if they allowed themselves ■ be registered under the new Act.
6. In the humble opinion of your Petitioners, it is not possible for them to submit to the Asiatic Act, inasmuch as it subjects them to humiliation never experienced by them in India, and reduces them to a state which is incompatible with their self-respect and dignity as soldiers.
7. Your Petitioners are quite willing before any officer who may be appointed to give evidence as to their having, as loyal British subjects, served the Empire.
8. Your Petitioners cannot return to India and find the wherewithal ■ support themselves.
9. Your Petitioners now venture respectfully to claim your Excellency's protection in your capacity as High Commissioner and trustee of Imperial interests in South Africa.
10. Your Petitioners, therefore, respectfully pray that your Excellency will be pleased to secure them such relief as may be possible under the circumstances, and for this act of justice and mercy your Petitioners shall, as in duty bound, for ever pray.

The Asiatic Law Amend- ment Act

To amend Law No. 3 of 1885

(Assented to 22nd March, 1907)

The following is the full official text published by the Transvaal Government:—

B IT ENACTED by the King's Most Excellent Majesty by and with the advice and consent of the Legislative Council and Legislative Assembly of the Transvaal as follows:—

Repeal.

1. Sub-section (c) of Article *two* of Law No. 3 of 1885 as amended by Volksraad Resolutions Article 1419 of the twelfth day of August 1886 and Article 128 of the sixteenth day of May 1890 shall be and is hereby repealed.

Definitions.

2. In this Act unless inconsistent with the context;

"Asiatic" shall mean any such male person as is described in Article *one* of Law No. 3 of 1885 not being a Malay born and resident in any British Colony or possession in South Africa nor a person introduced into the Colony under the Labour Importation Ordinance 1904 and not being an officer in the Chinese Consular Service;

"register of Asiatics" shall mean the register to be kept under this Act as prescribed by Regulation;

"Registrar" shall mean the officer appointed by the Governor to keep the register of Asiatics and any person lawfully acting in such capacity;

"Resident Magistrate" shall include an Assistant Resident Magistrate;

"Regulation" shall mean any Regulation made under Section *eighteen* of this Act;

"Guardian" shall mean the parent of an Asiatic under the age of sixteen or any other person under whose care or control such Asiatic is living for the time being or failing any such person the employer of such Asiatic;

"application for registration" shall mean an application to be placed on the register of Asiatics made in such manner and form as may be prescribed by Regulation and accompanied by the supplying of such particulars and the furnishing of such means of identification as may be required by this Act or by Regulation;

"applicant" shall mean any person who makes application for registration on his own behalf or any person on whose behalf application for registration is made by his guardian;

"certificate of registration" shall mean a certificate of registration under this Act in the form prescribed by Regulation;

"lawful holder" as used in relation to any certificate of registration shall mean the person whose registration is thereby certified.

3. (1) Every Asiatic lawfully resident in this Colony shall subject to the exceptions hereinafter mentioned be registered in the register of Asiatics and shall thereupon be entitled to receive a certificate of registration and no charge shall be made for such registration or certificate save as in Section *twelve* of this Act provided.

(2) The following shall be deemed for the purposes of this Act to be Asiatics lawfully resident in this Colony:—

(i) Any Asiatic duly authorized to enter and reside in this Colony by a permit issued under the Indemnity and Peace Preservation Ordinance 1902 or any amendment thereof or issued between the first day of September 1900 and the date of the passing of the said Ordinance unless such permit shall have been fraudulently obtained; provided that any permit expressed to authorize any Asiatic to remain in this Colony for a limited time only shall not be deemed to be a permit within the meaning of this Sub-section.

(ii) Any Asiatic resident and actually in this Colony on the thirty-first day of May 1902.

(iii) Any Asiatic born in this Colony since the 31st day of May 1902 not being the child of any labourer introduced into this Colony under the Labour Importation Ordinance 1904.

4. (1) Every Asiatic resident in this Colony at the date of the taking effect of this Act shall before such date or dates and at such place or places and in such person or persons as the Colonial Secretary may prescribe by notice in the *Gazette* make application for registration.

(2) Every Asiatic who enters this Colony after the date of the taking effect of this Act and who has not previously been registered thereunder shall within eight days after entering this Colony unless he shall have entered under a permit granted under Section *seventeen* make application for registration to such person and at such place as may be so prescribed; provided that

(a) no application shall be required to be made under this Section on behalf of any Asiatic child who at the expiration of the time within which such application is required to be made is under the age of eight years;

(b) in the case of any Asiatic child who at the expiration of such time is eight years of age but under sixteen years of age such application shall be made on such child's behalf by his guardian and if not so made shall be made by such child within one month after attaining the age of sixteen years.

5. (1) The Registrar shall consider every application for registration made under the last preceding Section and register every applicant who is lawfully resident in this Colony or whose application is approved by him and shall cause to be issued to such applicant or the guardian who made the application on

All Asiatics lawfully resident in Colony to be registered.

Asiatics to apply for registration within fixed time.

Registrar to register applicants if approved and in case of refusal to give notice.

his behalf a certificate of registration.

(2) If it shall appear to the Registrar that any applicant is not lawfully resident in this Colony he may refuse to register such applicant and in case of refusal where the applicant is of the age of sixteen years or over shall cause a notice of refusal to be sent by post to the applicant at the address given by him on application and a copy of such notice shall be affixed to the principal door of the Magistrate's Office of the District where such application was made and the Registrar shall by such notice direct such applicant to appear before the Resident Magistrate of the District at a time therein specified being not less than fourteen days from the date of such notice and shew cause why he should not be ordered to leave this Colony and if such applicant shall fail to appear at the time specified in such notice or having appeared shall fail to satisfy the Resident Magistrate that he is lawfully resident in the Colony the Resident Magistrate if the applicant is of the age of sixteen years or over shall make an order in writing directing him to leave this Colony within a time to be specified in such order; provided always that if such order is made in the absence of the applicant such time shall run from the date of the service of the order upon him and such order shall be deemed to be an order made under Section six of the Peace Preservation Ordinance 1903 and Sections seven and eight of the said Ordinance shall apply accordingly; provided further that if the Resident Magistrate shall be satisfied that the applicant is lawfully resident within this Colony such Magistrate shall make an order upon the Registrar requiring him to register such applicant and to issue to him a certificate of registration.

Provisions as to particulars to be supplied and applications to be made by guardians.

6. (1) Any Asiatic who is the guardian of an Asiatic child under the age of eight years shall upon making application for registration on his own behalf supply such particulars and furnish such means of identification in respect of such child as may be prescribed by Regulation and if such guardian is himself registered the particulars aforesaid which he has supplied shall be provisionally noted on the register and such guardian shall within one year after the child aforesaid attains the age of eight years make application for registration on such child's behalf at the office of the Resident Magistrate of the District in which he himself resides;

(2) the guardian of every Asiatic child born in this Colony after the date of the taking effect of this Act shall within one year after such child attains the age of eight years make application for registration on such child's behalf at the office of the Resident Magistrate of the District in which he himself resides;

provided that

(a) where any guardian fails to make application for registration on behalf of any Asiatic child whose

guardian he is within the time hereby prescribed for making the same such guardian shall on being thereto required by the Registrar or any Resident Magistrate make such application at any later date;

(b) where any application which is required to be made under this Section by the guardian of an Asiatic child is not made by such guardian or where such application is refused application for registration shall be made by such Asiatic child at the office of the Resident Magistrate of the District within which he resides within one month after he attains the age of sixteen years.

The Resident Magistrate at whose office any application is made under this Section shall cause the record of such application and all documents relating thereto to be forwarded to the Registrar who shall if satisfied that the same is in order register the applicant and cause to be issued to him or his guardian a certificate of registration.

7. Where particulars as to any Asiatic child under the age of eight years have not been provisionally noted on the register as is in the last preceding Section provided by reason of the failure of his guardian to supply such particulars application for registration shall nevertheless be made on behalf of such Asiatic child by his guardian within one year after he attains the age of eight years and if not so made shall be made by such Asiatic child within one month after he attains the age of sixteen years at the office of the Resident Magistrate of the district in which he resides and the record of such application and all documents relating thereto shall be forwarded to the Registrar who may in his discretion register the applicant and issue to him or his guardian a certificate of registration.

Application for registration by Asiatic on attaining age of sixteen whose guardian have failed to supply particulars.

8. (1) Any person who shall fail to make application for registration as required by this Act either on his own behalf or as guardian on behalf of an Asiatic child shall be liable on conviction to a fine not exceeding one hundred pounds and in default of payment to imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding three months.

Penalties for failing to make application.

(2) Any person who brings into this Colony an Asiatic under the age of sixteen years not lawfully resident therein and any person who shall employ such child in any trade or business shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to the following penalties:

(a) to the penalties mentioned in Sub-Section (1) of this Section; and

(b) if such person is the holder of a certificate of registration to cancellation of such certificate by the Registrar;

and thereupon the Colonial Secretary may issue an order directing such person to leave this Colony and such order shall be deemed to be an order issued under Section six of the Peace Preservation Ordinance 1903 and Sections seven and eight of the said Ordinance shall apply accordingly.

(3) Any Asiatic over the age of sixteen years who after such date as may be notified by the Colonial Secretary in the *Gazette* is found within the Colony and fails upon such demand as is hereinafter mentioned to produce a certificate of registration of which he is the lawful holder may be arrested without warrant and brought before a Resident Magistrate and if he fails to satisfy such Magistrate that he is the lawful holder of a certificate of registration or that the time within which he is required to make application for such certificate has not expired the Magistrate shall save as in the next succeeding Sub-section provided make an order in writing directing such Asiatic to leave this Colony within such time as may be specified in such order and such order shall be deemed to be an order made under Section six of the Peace Preservation Ordinance 1903 and Sections seven and eight of the said Ordinance shall apply accordingly.

(4) If an Asiatic who has failed to make application for registration within the time prescribed by this Act shall satisfy the Magistrate before whom he is brought that such failure was due to some good and sufficient cause the Magistrate may instead of making such order as aforesaid direct such Asiatic forthwith to make application for registration and if such Asiatic shall comply with such direction his application shall be dealt with in all respects as if it had been made within the time within which it was required to be made by this Act and all the provisions of this Act which would have applied if the application had been so made shall apply accordingly but if he shall fail to comply with such direction the Magistrate shall make such order for removal as aforesaid in respect of such Asiatic.

Registration certificate to be produced on demand.

9. Every Asiatic of the age of sixteen years or over entering or residing in this Colony shall upon demand made upon him by any member of a police force lawfully established in this Colony or any other person authorized thereto by the Colonial Secretary produce the certificate of registration of which he is the lawful holder and shall also on like demand supply such particulars and furnish such means of identification as may be prescribed by Regulation.

Every guardian of an Asiatic child under the age of sixteen years shall produce on such demand as aforesaid any certificate of registration of which such child is the lawful holder and supply any particulars and furnish any means of identification required by this Act or any Regulation in respect of such child.

Evidence of registration certificates.

10. Every certificate of registration shall be accepted as conclusive evidence in all places that the lawful holder thereof notwithstanding anything in the Peace Preservation Ordinance 1903 contained is entitled to enter and reside in this Colony; provided always that this Section shall not apply to persons who have under Section ten of the Peace Preservation Ordinance 1903

been ordered to leave the Colony.

11. Any person into whose hands shall come any certificate of registration or any permit issued under Section seventeen of which he is not the lawful holder shall forthwith deliver or transmit the same by post as soon as may be to the Registrar of Asiatics Pretoria.

Duty of persons finding lost certificates.

Any person who fails to comply with the requirements of this Section shall be liable on conviction to a fine not exceeding fifty pounds or in default of payment to imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding one month.

12. If at any time any certificate of registration is lost or destroyed the person who was the lawful holder thereof shall apply forthwith to the Registrar to have the same renewed and the Registrar shall upon compliance by such person with the Regulations relating to applications for the renewal of certificates and upon payment of a fee of five shillings renew such certificate. The said fee shall be denoted by means of revenue stamps to be affixed to such application by the applicant for such renewal and shall be defaced by the officer who receives such application.

Provision where registration certificate is lost or destroyed.

13. After such date as may be notified by the Colonial Secretary in the *Gazette* no Asiatic shall obtain any trading license issued under the Revenue Licenses Ordinance 1905 or any amendment thereof or under any bye-law in force in a municipality unless he shall produce to the person appointed to issue such license a certificate of registration of which he is the lawful holder and supply such particulars and furnish such means of identification as may be prescribed by Regulation.

Trading licenses not to be granted to Asiatics except upon production of certificates.

14. Whenever in any prosecution or other proceeding under this Act the age of any Asiatic is in question such Asiatic shall unless and until the contrary be proved be taken to be of the age which the Registrar shall in any certificate issued under his hand certify to be in his opinion the apparent age of such Asiatic.

Evidence as to age of Asiatic.

15. Any affidavit or sworn declaration which is required by Regulation to be made by any person who makes an application for registration either on his own behalf or on behalf of some other person shall be exempt from stamp duty.

Exemption from stamp duty of affidavit or sworn declaration required by Regulation.

16. Any person who;

(i) for the purpose of or in connection with an application for registration or for the purpose of obtaining a certificate of registration commits any fraudulent act or makes any false statement or false pretence or incites any person to or aids or abets any person in such act statement or pretence;

(ii) forges any certificate of registration;

(iii) uses or attempts to use as his certificate any certificate of registration of which he is not the lawful holder or any forged certificate of registration;

(iv) induces any person to use or aid or abet any person in doing any

Offences relating to applications for registration and to registration certificates.

such person's certificate any certificate of registration of which such person is not the lawful holder or any forged certificate of registration;

shall be liable to a fine not exceeding five hundred pounds or in default of payment to imprisonment with or without hard labour for a term not exceeding two years or to both such fine and such imprisonment

Power to issue permits to Asiatics to remain in Colony for limited period.

17. (1) Notwithstanding anything in the Peace Preservation Ordinance 1903 contained a permit to enter this Colony may in the absolute discretion of the Colonial Secretary be issued in the form prescribed by Regulation authorizing an Asiatic to enter and remain in this Colony for any period named in such permit and after the expiry of such period the person authorized by such permit to enter this Colony shall be deemed to be a person not duly authorized to be in this Colony and if found may be arrested without warrant and the provisions of Sections seven and eight of the said Ordinance shall apply to such person as if he were a person who at the date of such expiry had been ordered to leave this Colony under Section six of the said Ordinance and had failed to comply with such order.

(2) The provisions of Section nine of the said Ordinance shall in all cases apply to permits issued under this Section.

(3) Any permit issued before the date of the taking effect of this Act to an Asiatic under the Indemnity and Peace Preservation Ordinance 1903 or any amendment thereof and expressed to authorize such Asiatic to remain in this Colony for a limited time only shall be deemed to be a permit issued under this section.

(4) The Colonial Secretary may in his discretion order that the person authorized by any permit issued under this Section to enter and remain in this Colony shall not during the currency of such permit be deemed to be a coloured person for the purpose of the provisions of the Liquor Licensing Ordinance 1902 or any amendment thereof and such order shall be endorsed on such permit and shall be of full force and effect for such purposes.

(5) The Colonial Secretary may issue any such order as in the last preceding Sub-section mentioned in respect of any person who is a member of an Asiatic race and is not subject to the provisions of this Act.

Power to make Regulations.

18. The Governor in Council may from time to time make alter and repeal Regulations for any of the following purposes:

(1) prescribing the form of the register to be kept under this Act;

(2) prescribing the manner and form in which application shall be made for registration the particulars to be supplied and the means of identification to be furnished by any applicant or the guardian of any Asiatic for the

purpose of or in connection with such application;

(3) prescribing the form of certificates of registration;

(4) prescribing the particulars to be supplied and the means of identification to be furnished;

(a) by the guardian of any Asiatic child under the age of eight years under Section six of this Act;

(b) by any Asiatic upon such demand as is in section nine of this Act mentioned;

(c) by any Asiatic applying for the renewal of any certificate of registration which has been lost or destroyed;

(d) by any Asiatic applying for a trading license;

(5) prescribing the form of permit to be issued under Section seventeen of this Act.

19. Any Asiatic or the guardian of any Asiatic failing to comply with any requirement of this Act shall except where otherwise specified be liable on conviction to a fine not exceeding one hundred pounds or in default of payment to imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding three months.

General penalties.

20. Notwithstanding anything contained in the Labour Importation Ordinance 1904 no Asiatic who is the lawful holder of a certificate of registration and no Asiatic who was lawfully resident in this Colony or allowed to enter it under a proper permit before the date of the said Ordinance shall be prohibited from entering or residing in or being introduced into this Colony by reason of the fact that he is under a contract of service and has not entered into the contract referred to in Section eight of the said Ordinance.

Provisions as to certain Asiatics under contracts of service.

21. Notwithstanding anything contained in Sub-section (b) of Article two of Law No. 3 of 1885 as amended by Volksraad Resolution Article 1419 of the twelfth day of August 1886 any fixed property in this Colony acquired by an Asiatic before the taking effect of such Law and registered in the name of such Asiatic whether before or after the taking effect of such Law may be transmitted by such Asiatic to another Asiatic by testamentary or other inheritance.

Provision as to holding fixed property.

22. This Act may be cited for all purposes as the Asiatic Law Amendment Act 1907 and shall not take effect unless and until the Governor shall proclaim in the Gazette that it is His Majesty's pleasure not to disallow the same and thereafter it shall take effect upon such date as the Governor shall notify by Proclamation.

Title and date of taking effect.

Peace Preservation Ordinance

The following are the Sections referred to in the above Act, from the Peace Preservation Ordinance No. 5 of 1903:—

Persons arrested to be examined by a Magistrate.

6. Every person so arrested shall with all convenient speed be brought before a Magistrate and if he fails to satisfy the Magistrate that he is duly authorised to enter or reside in this Colony under the provisions of this Ordinance the Magistrate may make an order in writing directing such person to leave this Colony within such time as may be specified in such order provided that if such person declares upon oath that he has already obtained a permit and gives satisfactory reasons for his inability to produce the same or if he declares upon oath that he can produce satisfactory evidence that he belongs to one of the classes exempted from the necessity of obtaining a permit by the provisions of Section two hereof he may be released upon entering into a recognisance with or without sureties to produce before any Magistrate named in such recognisance and within the time stated therein such permit or evidence as the case may be. If such person fails to comply with the conditions of his recognisance it shall be forfeited.

Penalties for not complying with the order to leave the colony.

7. Any person who may be ordered to leave this Colony and fails to do so within the time specified in the order and any person whose recognisance has been forfeited under the provisions of the last preceding Section may be arrested without warrant and brought before a Magistrate and shall upon conviction be sentenced to imprisonment with or without hard labour for a period of not less than one month and not more than six months and with or without a fine not exceeding £500 and in default of payment to a further term of imprisonment for a period not exceeding six months.

Further Penalties for remaining in the Colony.

8. If any person imprisoned under the terms of the last preceding Section shall remain in the Colony for a period of more than seven days after the expiration of his term of imprisonment or any subsequent term of imprisonment imposed under this Section without obtaining permission in writing from the Colonial Secretary to remain in the Colony the burden of proving which shall be upon him he may be arrested without a warrant and brought before a Magistrate and shall on conviction be sentenced to imprisonment with or without hard labour for a period of not less than six and not more than twelve months and with or without a fine not exceeding five hundred pounds and in default of payment to a further term of imprisonment for a period not exceeding six months.

False Permits.

9. Any person who

(1) obtains or attempts to obtain or incites any person to obtain or aids or abets any person in obtaining a permit by any fraud misrepresentation false pretence falsehood or other improper means;

(2) uses or attempts to use or incites any person to use or aids or abets any person in using any permit so obtained;

(3) enters or attempts to enter this Colony on a permit so obtained or on a permit not issued to him by proper authority shall be liable to a fine not exceeding five hundred pounds or to imprisonment with or without hard labour for a term not exceeding two years or to both such fine and such imprisonment.

Persons dangerous to peace and good government.

10. It shall be lawful for the Lieutenant-Governor on its being shewn to his satisfaction that there are reasonable grounds for believing that any person within this Colony is dangerous to the peace and good government of the country to issue an order under the hand of the Colonial Secretary to such person to leave the Colony within such time after service of such order as may be stated therein. If on the expiration of the said period such person shall be found within the Colony he shall be proceeded against in manner prescribed in Sections seven and eight of this Ordinance and shall be subject to penalties therein provided.

REGULATIONS

Made Under Section 18 of the Asiatic Law Amendment Act of 1907

1. In these Regulations, unless inconsistent with the context:—

"Act" shall mean the Asiatic Law Amendment Act, 1907;

"adult" shall mean a male Asiatic of the age of 16 years or over;

"applicant" shall mean any person who makes application for registration on his own behalf, or any person on whose behalf application for registration is made by his guardian;

"application for registration" shall mean an application to be placed on the register of Asiatics, made in such manner and form and accompanied by the supplying of such particulars and the furnishing of such means of identification as are required by Regulation No. 3;

"area" shall mean a Magisterial District, or such portion thereof as the Colonial Secretary may appoint by notice in the *Gazette*, under Sub-Section (1) of Section four of the Act;

"Asiatic" shall mean any such male person as is described in Article one of Law No. 3 of 1885, not being a Malay born and resident in any British Colony or possession in South Africa, nor a person introduced into the Colony under the Labour Importation Ordinance, 1904, and not being an officer in the Chinese Consular Service;

"certificate of registration" shall mean a certificate of registration issued under Sub-Section (1) of Section three of the Act;

"guardian" shall mean the parent of an Asiatic under the age of sixteen or any other person under whose care or control such Asiatic is living for the time being or failing any such person the employer of such Asiatic;

"lawful holder" as used in relation to any certificate of registration shall mean the person whose registration is thereby certified;

"minor" shall mean a male Asiatic over the age of 8 and under the age of 16 years;

"police force" shall mean a police force lawfully established in this Colony;

"police officer" shall mean any member of a police force.

"registrar" shall mean the officer appointed by the Governor to keep the register of Asiatics and any person lawfully acting in such capacity;

"Resident Magistrate" shall include an Assistant Resident Magistrate.

2. The form of the register of Asiatics shall be that set forth in Schedule "A" hereto.

3. The form of application for registration shall be:—

(i.) for an adult applicant the form set forth in Schedule "B" hereto;

(ii.) for a minor applicant the form set forth in Schedule "C" hereto.

4. (a) Every adult making application for registration on his own behalf shall appear before such person as the Colonial Secretary may by notice in the *Gazette* appoint for the area in which such applicant is resident and shall furnish such person with the particulars required by the form of application set forth in Schedule "B" hereto, and shall produce and surrender to such person:—

(1) any permit to enter and reside in the Transvaal issued to him under the provisions of the Indemnity and Peace Preservation Ordinance of 1902, or any amendment thereof;

(2) any certificate of registration or receipts for payment of the fee prescribed for registration under the provisions of Law No. 3 of 1885 as subsequently amended;

(3) any other documents in his possession which he may desire to produce in support of his application for registration.

(b) Every guardian making application for registration on behalf of a minor shall appear before such person as aforesaid with such minor, and shall furnish such person with the particulars regarding himself and such minor as are required by the form set forth in Schedule "C" hereto, and shall produce and surrender to such person such documents relating to such minor as are in the preceding Sub-Section described.

(c) Every application for registration shall be made at such place and before such date as the Colonial Secretary may for any area prescribe by notice in the *Gazette*;

(d) Every person appointed to receive applications for registration as aforesaid shall, immediately the form of application in respect of any applicant is completed, issue to the applicant or guardian a written acknowledgment under his hand of the receipt of the application for registration and of the documents produced and surrendered in support of such application. Such acknowledgment shall be in duplicate in the form set forth in Schedule "D" hereto, and the duplicate copy thereof shall forthwith be transmitted by such person to the Registrar with the form of application and any documents produced in support thereof.

5. If, acting in accordance with Sub-Section (2) of Section five of the Act, the Registrar refuses to register any adult, the notice of refusal sent to the applicant in accordance with such Sub-Section and the copy sent to the Resident Magistrate for the purpose of being affixed on the principal door of the Magistrate's Office, shall be in the form set forth in Schedule "E" hereto.

6. The Certificate of Registration shall be in the form set forth in Schedule "F" hereto.

7. Every adult required by a police officer or by any person duly authorised thereto by the Colonial Secretary to produce the Certificate of Registration of which he is the lawful holder, shall, in addition to producing such certificate, supply on the demand at such police officer or other person aforesaid the following particulars:—

(1) his name in full;

(2) his present residence;

(3) his residence at the date he made application for registration;

(4) his age;

and shall furnish to and in the presence of such police officer or other person aforesaid:—

(1) a specimen of his signature, if he is able to write;

(2) impressions of his thumbs or of his thumbs and his fingers.

8. Every guardian of a minor required by such police officer or other person aforesaid to produce the certificate of registration of which such minor is the lawful holder, shall, in addition to producing such certificate, supply on such demand as aforesaid the following particulars:—

(1) his own name in full;

(2) his present residence;

(3) the name in full of the person who was guardian of the minor at the date on which application was made for a certificate of registration on behalf of such minor and the residence of such person at such date;

(4) the age of such minor;

and shall furnish to and in the presence of such police officer or other person aforesaid, the impressions of the thumbs of such minor or of the thumbs and the fingers.

9. Every guardian of Asiatic children under the age of 8 years shall on making application for a certificate of registration supply the following particulars regarding all such children:—

(1) their full names;

(2) their respective ages;

(3) the relationship of each to the guardian;

(4) the birthplace of each;

(5) the date on which each entered the Transvaal, if born elsewhere.

10. Any Asiatic applying for the renewal of the certificate of registration of which he, or a minor of whom he is the guardian, was the lawful holder, and which has been lost or destroyed, shall supply to the Registrar the following particulars:—

(1) the number of such registration certificate;

(2) his full name;

(3) his present residence;

(4) the full name and the age of the minor (if the application is made by a guardian on behalf of a minor);

and shall furnish to and in the presence of the Registrar, or such other person as the Registrar may for the purpose appoint:—

(1) impressions of his thumbs and fingers; or

(2) if the application is made by a guardian on behalf of a minor, the number of his own registration certificate, impression of his own right thumb, and the impressions of the thumbs and fingers of such minor.

11. Every Asiatic applying on his own behalf for any trading license issued under the Revenue Licences Ordinance, 1905, or any amendment thereof, or under any bye-law in force in a Municipality shall, in addition to producing to the person appointed to issue such license the certificate of registration of which he is the lawful holder, and furnish to and in the presence of such person impressions of all or such of his thumbs or fingers as such person may require.

12. Every Asiatic applying on behalf of another Asiatic, who is temporarily absent from the Transvaal, for such trading license as aforesaid shall supply to the person appointed to issue such license:—

(1) his own certificate of registration;

(2) the full name of the Asiatic on whose behalf the application is made;

(3) the present residence of such Asiatic;

(4) the power of attorney or other authority under which he is authorised to apply for such license or to carry on the trade of the absentee; and such power or other authority shall bear a clear impression of the right thumb of such absentee;

and shall furnish to and in the presence of such

13. The permit to enter and remain in the Colony for a limited period mentioned in Section ~~seventeen~~ of the Act shall be in the form set forth in Schedule "G" hereto.

[illegible]F₃CF₃†

Place of birth.....
Date of first arrival in the Transvaal.....
Where resident on 31st May, 1901.....
Father's name..... Mother's name.....
Wife's name..... Residing at.....

Name.	Age.	Residence.	Relationship to Guardian.

[Back, I](#)

Name.....

RIGHT HAND IMPRESSIONS.

Thumb.	Index.	Middle.	Ring.	Little

LEFT HAND IMPRESSIONS.

Thumb.	Index.	Middle.	Ring.	Little.

SIMULTANEOUS IMPRESSIONS.

Left Hand.—The four fingers.	Right Hand.—The four fingers.

Impressions of Adult taken by.....Date.....

Schedule "C."

Face.1

Application made for registration on behalf of an Asiatic Minor.

PARTICULARS OF GUARDIAN.

Name in full.....Race.....
Residence.....
Relation of Guardian to Minor.....
No. of Certificate.....

PARTICULARS OF MINOR.

Name in full.....	Race.....
Caste or Sect.....	Age.....
Residence.....	Occupation.....
Where resident on 31st May, 1902.....	
Father's name.....	Mother's name.....
Physical description.....	

Place of Birth.....
Date of arrival in Transvaal.....

Right Thumb
impression
of Guardian.

Signature of Guardian.....
Signature of Minor.....
Signature of person taking
application.....
Office.....
Date.....

Back.]

Name.....

RIGHT HAND IMPRESSIONS.

Thumb.	Index.	Middle.	Ring.	Little.

LEFT HAND IMPRESSIONS.

Thumb.	Index.	Middle.	Ring.	Little.

SIMULTANEOUS IMPRESSIONS.

Left Hand.—The four fingers. Right Hand.—The four fingers.

Impressions of Minor taken by..... Date.....

Schedule "D."

Acknowledgment of Receipt of Application.

To..... 190...

I have the honour to acknowledge receipt of the application for registration under the Asiatic Law Amendment Act, 1907, made by you on behalf of..... and the documents produced in support of such application as described below.

Signature.....

Office.....

Description of documents:—

Schedule "E."

Notice of Refusal of Application.

To.....

We, read you on the..... day of..... 190...

made application to be placed on the register of Asiatics, lawfully resident in the Transvaal;

And whereas after due consideration of such application it appears to me that you are not lawfully resident in the Transvaal;

You are hereby notified that I refuse to register you as being lawfully resident in the Transvaal, and direct you in terms of Sub-Section (1) of Section five of the Asiatic Law Amendment Act, 1907, to appear before the..... Resident Magistrate, at..... on the..... day of..... 190... at 10 o'clock in the forenoon, to show cause why you should not be ordered to leave this Colony.

Signature.....
Registrar of Asiatics.

Schedule "F."

Certificate of Registration.

Name in full.....
Race..... Age..... Height.....
Description.....

Registrar of Asiatics.

Right thumb
impression.

Date of Issue.....

Holder's Signature.....

No alterations or endorsements are to be made on the face of this Certificate except by the Registrar of Asiatics.

Schedule "G."

Temporary Permit.

Permission is hereby granted to..... whose description is given below, to enter and reside in the Transvaal for a period of..... commencing from the.....

Description.

Race..... Caste or Sect.....
Place of birth..... Age..... Height.....
Residence.....
Town or place in Transvaal to which proceeding.....
Physical description.....

Signature.....

Right thumb
impression.

Signature.....
Registrar of Asiatics.

Impression taken by.....

At.....

Dated.....

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

London, November 1, 1907.

The Conquest of the Air

Military ballooning and the establishment of a wireless telegraphy service between Europe and America have been prominent matters of interest during the past month. It cannot be denied that there was considerable disappointment among the people at large and, no doubt, though not publicly confessed, among the authorities concerned, that the "Nulli Secundus," the British military airship, which made so splendid a voyage to London, had to be returned home ignominiously—in a cart! German and French balloons had done great things; there was no small national self-satisfaction when, after much secrecy had been observed, the British balloon arrived from its Surrey birthplace in the Metropolis. It was on a busy Saturday, when people were hurrying to finish the week's work and get home, that the big cigar-shaped monster appeared. It had the immediate effect of arresting the exodus of humanity; everyone stopped to gaze skyward. The machine circled gracefully round St. Paul's cathedral, performed clever evolutions, and then departed southward to its destination, the Crystal Palace, apparently obeying in every respect the controlling human hand. Its descent was also a triumph, and everyone awaited the return journey with intense interest. Truly the British balloon was second to none! But, alas for human hopes! The British climate was too much for the machine. Persistent rain and heavy atmosphere did not afford favourable conditions for a second flight. Then there came a change. Instead of damp we had strong wind. Ere long the "Nulli Secundus" was tugging at the ropes which held it, and evidently straining every nerve to get free from earth-bondage. So serious did the situation become that every man available in the Palace grounds was pressed in to the service; more ropes and more stakes were brought, but to little purpose, for a strong wind and a huge inflated balloon were more than a match for human strength, and it looked as if the monster would sail away uncontrolled. The officer in charge then saw there was but one thing to be done;—a gash, nothing more. In a few minutes the balloon was a shapeless mass; its spirit of life had gone—otherwise known in practical parlance as £75 worth of gas—and "Nulli Secundus" was placed in a cart. However the experience, say the officials, has been most valuable; they now know that it is not wise to lay an inflated balloon out in the open, nothing ex-

remely serious happened in the engine or to the other machinery; the rods attaching the car to the balloon were wrecked, but to replace them is not a very serious business. However, the general public comes to the merciless conclusion that weather is still a formidable factor to reckon with in the attainment of successful ballooning. A curious instance of what balloons will do on occasion was afforded a few days ago when the French airship, "La Patrie" after manoeuvring over Paris, suddenly disappeared from sight above the clouds. Two workmen saw a heavy piece of steel fall, but nothing more was known. Eventually the truant was brought home safely; the steel was one of its propellers which had broken clean off, and it was simply owing to the coolness and cleverness of the officers in the balloon that a safe return to earth was effected.

Inventions are made step by step and failures, in practical as well as in moral concerns, are stepping-stones to better things. So another record that must be chronicled is the overcoming of difficulties in the matter of wireless communication across the wide ocean. Many have been the attempts and not a few the discouragements before it could be declared as a fact that "a wireless telegraphic message travelled through space between Newfoundland and Ireland in less than a minute." And this was not only a successful experiment; it was the establishment of a regular service. The story of how the Old and New Worlds were united by electric cable is simply the realization of "the wild schemes of wild dreamers;" things that were regarded as impossible two generations ago are now fact, and probably Professor Morse, who in 1843 suggested an Atlantic cable when nothing whatever was known about the bed of the ocean, would be the only man not surprised to know that there are now sixteen cables on the bed of the Atlantic, capable of transmitting 24,000 words an hour—the average message takes fifteen minutes—and representing a combined capital of £18,000,000. The latest triumph is the wireless message, which is practically instantaneous; the new organisation promises transmission at half the cable rates, that is, sixpence, instead of one shilling a word, at a speed of from forty to fifty words a minute. Now that the only visible signs of the new communication across 2,500 miles of ocean are enormous "goal posts" and some wires at the coast stations, it is interesting to remember that in laying a Transatlantic cable in 1866 it was necessary to use 25,000 miles of copper wire, 35,000 miles of iron wire, and 400,000 miles of hempen strands.

The Literary Workshop

There is great joy to-day among the regular frequenters of the "Literary Workshop," as the reading room of the British Museum has been

aptly called. Repairs and redecoration are finished, and once again the doors are flung open to the student, the journalist, the worker in the field of literature, the scientist who consults authorities, and any seeker after knowledge who passes through the very slight formality of obtaining a reader's ticket. An idea of the work that has been done during the past few months may be gained from the following facts: to accommodate the decorators 60,000 books have had to be displaced; the scaffolding, which had to be braced together because of the stipulation that there should be no cutting into the walls, consisted of 7,000 long poles and 5,000 shorter ones. To hold this mass together there were used 25,000 cords, 5,000 wedges, and 3 cwt. of pin nails. Also in the actual decoration 150,000 gold-beaters' leaves have been required and 25 tons of white lead. The result is excellent; there is a general effect of lightening the building; the ventilation and heating have been modernised, the floor has been re-covered, and all desks and tables re-polished. The reading room is one of the finest halls in existence; it is a huge circular building, and the great dome which covers it is slightly larger than that of St. Peter's, Rome, and the Duomo, Florence. As to the books available, the catalogue contains the titles of about 2,000,000, which require forty-five miles of shelving. The daily average of readers exceeds 700, and the annual average of books supplied is well over one and a half millions. It will easily be understood that this closing of so valued an institution six months ago was a great disappointment to many readers, although the Museum authorities made accommodation for a certain number who were engaged upon important work. However, the opening to-day has brought corresponding joy, and there is a general feeling that the comfort of everybody will be largely increased.

(To be continued).

Indians at Delagoa Bay

Chamber of Commerce Action

The Lourenco Marques correspondent of the *Rand Daily Mail* sends the following telegram under date 21st inst:—

At the last meeting of the Chamber of Commerce it was resolved to approach the Government with a view to preventing the permanent settlement within this province of any of the Asiatics who may be expelled from the Transvaal for refusal to comply with the registration laws.

Recently the Chamber, which admits Asiatic merchants to membership, passed a resolution depriving them of all powers of voting in the election of officers or in the ordinary business of the Chamber.

A Prize of Ten Guineas

For an Essay on "The Ethics of Passive Resistance"

As this journal has, in a humble way, led the battle of passive resistance now being offered by the Indians in the Transvaal against an Act which, in their opinion, does violence to their consciences, and as the controllers of the policy of this journal are desirous of showing the general utility of the doctrine of passive resistance, the management have decided to offer, as they now do, a prize of Ten Guineas for the best Essay on "The Ethics of Passive Resistance." The doctrine, religiously construed, means a fulfilment of Jesus' famous saying, "Resist not evil." As such, it is of eternal and universal application, and if it were practised largely, it would replace, to a great extent if not entirely, brute force and other kindred methods for securing redress of grievances or inauguration of reforms. The management, therefore, trust that the best men in South Africa, having leisure, will compete for the prize, not for its monetary value, but with a view to an elucidation of a principle of life which, although it has the sanction of the best minds of the world, is still little understood and less practised.

The terms of competition are as follows:—

(1) The Essay should be written clearly, on one side of the paper only, or preferably, typed. The competitor's name should not appear on the manuscript.

(2) It may be divided into four chapters, and should not cover more than ten columns of INDIAN OPINION.

(3) It should contain an examination of Thoreau's classic, "On the Duty of Civil Disobedience," Tolstoy's works—more especially "The Kingdom of Heaven is Within You"—and it should give Biblical and other religious authorities and illustrations; and also the application of the "Apology of Socrates" to the question: The Essay should give illustrations from modern history in support of the doctrine.

(4) It should be addressed: "The Editor, INDIAN OPINION, Phoenix, Natal," and should reach not later than the 31st December.

(5) The management reserve to themselves the right to publish and translate any of the contributions received, and to reject all if none is considered suitable.

Rev. Dr. J. LANDAU, Ph. D. (Vienna), M.A. (Cape) has kindly consented to act as judge, the time allowed having been extended until the 31st December instead of 30th November as previously announced.

Dr. Landau desires to be clearly understood that, in so doing, he in no way enters into the merits of the political application of the principle of

"passive resistance." His functions are entirely confined to the judging of the literary and intrinsic worth of the essays sent in.

Registration's Punishment

Painful Sequel

[Mr. S. Halloo of Johannesburg writes to us as follows:—

May I ask you to find space for the following addressed by me to-day to the Registrar of Asiatics. And may I also through your columns inform your readers who may have seen the remarks in the press about my dog alleged to have been poisoned that the only dog I possess, has never been poisoned, and that it is still safe and sound:—

Johannesburg, 23rd Nov., 1907.
The Registrar of Asiatics,
Pretoria.

Sir,—I beg respectfully to return herewith the Registration Certificate granted to me on the 12th day of October, 1907. In doing so, I am quite aware that it is not possible for me to cast off the yoke of the Act I have undertaken to bear; but that is, under the circumstances in which I am placed, the least I can do. Indeed, when I went to your temporary office in Von Brandis Square, Johannesburg, I had conflicting emotions—on the one hand, was my creditor pressing me to submit to the Act or threatening to sell me out; on the other, was the shame I would have to incur by reason of my submission. But I did not then realise the magnitude of the shame; I yielded to the threat.

I now see that my existence has become intolerable. I am shunned by my countrymen and my co-religionists. My sister and my other relations, some of whom are far away from me, write to me disowning me entirely and telling me that, in breaking my oath that I had solemnly taken, I have become an unfit member of my family. Even if I should retain my possessions, I see that they would be more a burden to me than anything else, with all those who have associated with me and with whom I had the privilege of associating putting me outside their pale. I was one of those who at the Mass Meeting at Pretoria on the 31st July last, inveighed against the weak-kneed Members of having yielded to worldly temptation and broken their solemn obligation and accepted the slavery of the Act. When the same trial stared me in the face, I yielded. The result of it I cannot undo, but in returning this certificate I derive the satisfaction of having regained to a certain extent my conscience.

I only trust that my example will be a warning to my other countrymen, and that they will never even look at your Office, so long as I, a registered Asiatic, am which you may administer.

The Colonies and Natives of India.

We take the following from the leading columns of *The Times* (London) dated October 28th:—

Our special correspondent at Vancouver calls attention to-day to a phase of the agitation against the immigration of Asiatics which raises a peculiarly serious and difficult question for the Imperial Government. While certain classes object violently to the presence of Asiatics of any nationality, they have apparently found themselves able to influence the administration of the law in such a way as to give practical effect to their sentiments in the case of natives of India. Immigrants from India are apparently treated with greater rigour than other Asiatics, not by the regular method of making special rules for them, but by unfair discrimination in the working of general regulations. It is always possible to work immigration laws either in a liberal or in an exclusive spirit; but the complaint of our correspondent is that they are administered as against natives of India more harshly than against any other immigrants. Our Indian fellow-subjects are excluded by the immigration officers upon the flimsiest pretexts; and the thing has gone so far that the steamship companies refuse to carry any more Indian immigrants to British Columbia. That means, of course, that, no matter how careful they may be to see that the people they carry are eligible for admission, they have no guarantee that admission will be granted, and, therefore, can no longer undertake the risk of having to carry these people back whence they came. These are poor people, not sent by an organization in India, but emigrating on the recommendation of friends and relatives in British Columbia who are doing well, and are described as contented and law-abiding. Trusting in the Imperial Government they have broken up their homes and often sold everything they possessed in order to pay their fares. They will be carried back to India destitute and sore with a sense of betrayal. When they tell their stories in Indian villages it is easy to understand in what light the Imperial Government must appear to the population, and what a splendid instrument is thus placed in the hands of agitators and sedition-mongers. It is easy, too, to understand the embarrassment of moderate men loyal to the British raj, when they are taunted with its inability, which will be translated as unwillingness, to secure even so much as equality of treatment for its Indian subjects.

The whole question of Oriental immigration into the white man's countries is an exceedingly difficult thing to handle. That the white man should enter the territory of an Asiatic nation is regarded as a perfectly right and proper thing. That he should force himself and his religion,

his commerce, and even in too many cases, his vices, upon nations that did not want to have anything to do with him and sought only to live their own lives in peace. Is regarded as not only right but meritorious. That he should force the Asiatics to give him concessions of railways, steamships, mines, and anything else that he may covet is thought entirely just and equitable. But when a few hundreds or thousands of these Asiatics go to a white man's country not as conquerors, or monopolists, or concessionnaires, but simply as humble labourers offering labour for wages which satisfy their frugal requirements, there is wild excitement, political agitation, and mob violence. But if these Oriental races enter the white man's country whom has the white man ■ blame but himself? He laboured very hard to stir up all these quiescent races, who did not want him, and did their best to remain in their ancient ways. He was warned by his own wiser teachers that some day he would succeed and that he would have cause to be sorry. His own political economy taught him that people who work sixteen hours a day, who do not drink, who live with a frugality of which he has no conception, must prove terribly formidable competitors with nations who limit their work and their output, and who live expensively. He would not listen so long as he could wring concessions from the Asiatics and compel them to trade at the point of the bayonet. He is now going to find out that his teachers were wise and his political economy sound; but he is taking in a very malicious and unreasonable spirit the A B C of what is going to be a long course of lessons.

What is ■ the bottom of all the agitations now going on for the exclusion of Orientals? Race antipathy? Incompatibility of ideals? Not at all. These things are superficial. They are laid aside when convenient. They do not stand in the way when white men can make money by exiling themselves among Orientals. At the bottom of the whole affair is economic jealousy. In Vancouver, in California, in the Transvaal, in Natal, in Australia, the real objection to the Oriental is that he is too frugal, too industrious, and too efficient. But these are economic factors that cannot be combated by violence or by exclusion; and the sooner that fact is recognized the better will it be for the white races. The fight in the places we have named is really against the white man's own peculiarities. He buys in the cheapest market, otherwise the Oriental would not be there. The Japanese, Chinese, and natives of India are employed by white men although they are persecuted by other white men. They may be mobbed in San Francisco, but the fruit grower of California cannot do without them. Their labour meets possible great industries for which efficient white labour cannot be found. They perform many

minor tasks which white men have become too proud to perform, although our vaunted civilization cannot get on unless they are performed. But Labour—with a capital letter—which will not do these things itself, is furious at the spectacle of their performance by the Asiatic races. It is equally furious if white men from other places perform the tasks which Labour disdains, or works for wages lower than Labour decrees. The quarrel is at bottom one between white men and white men. Were it not, Orientals would find no employment and would stay at home. It is by this difference of interests among white men that the Oriental races enter in and it is by virtue of that difference that the tremendous economic weight of their industrial efficiency will be brought to bear upon the whole industrial system of the white races. White men buy in the cheapest market, and that market is Oriental. There are of course other aspects of this question, but this is one which however unpleasant it may be, must be borne in mind.

Memorial to the Gaekwar

C. 20. VI 384

The following is the petition sent by the subjects of His Highness the Gaekwar now residing in the Transvaal:—

1. Your Petitioners are your Highness' subjects, and have migrated to the Transvaal for earning an honest livelihood.

2. Your Petitioners have most of them a large stake in the Transvaal.

3. Your Petitioners venture respectfully to draw your Highness' attention to the Asiatic Law Amendment Act passed by the Transvaal Parliament.

4. As protected British subjects and in common with other British Indians in the Transvaal, your Petitioners have, as perhaps your Highness may be aware, already approached the Imperial Government.

5. Your Petitioners attach hereto copy of the submission made to the Right Honourable, the Secretary of State for the Colonies in connection with the Act, wherein are set forth all the objections.

6. As Imperial intervention has been directly refused and ■ the law in question is considered exceptionally humiliating and insulting and as your Petitioners are bound by a solemn oath not to submit to the Act, they have entered upon what has been termed a passive resistance crusade and have risked the loss of all their belongings. The Local Government have threatened imprisonment, deportation, and other penalties, all which your Petitioners consider are bearable and worth suffering in preference to bearing the yoke imposed by the Act above mentioned.

7. In the humble opinion of your Petitioners, it will strengthen the hands of the Imperial Government as

also the Indian Government and it will encourage your Petitioners very greatly to receive your Highness' sympathy and active intervention.

8. Your Petitioners, therefore, respectfully trust that your Highness will extend to them your protection in any manner that may be considered desirable; and for this act of justice and mercy your Petitioners shall, as in duty bound, for ever pray, etc.

25th November, 1907.

South African Indian Association

On Monday afternoon, 18th instant, a special meeting of British Indians was held in the hall of the above Association, Hanover Street, Cape Town, to protest against the arrest and sentence of Ram Sundar Pundit, as being undue interference with the personal liberty and religion of the British Indians in a British Colony.

Mr. E. Norodien, President of the Association, occupied the chair, who in opening the proceedings said: Gentlemen, as you know we have met here to-day to protest against the treatment of Ram Sundar Pundit, a holy and learned man of our race who has been sentenced to one month's imprisonment for not obeying a degrading and unjust law. The Indian community of Cape Town and the Cape District generally, deeply and most sincerely sympathise with the holy Pundit and our Transvaal brethren in their present position of trial.

A large number of that community, as represented by our Association, deplore this extreme step on the part of the Transvaal Government but strongly urge, in spite of the hardship it entails on our community, that a bold front should continue to be maintained against the un-English law which is against the traditions of a people whose history and civilization date back to hundreds of centuries. Gentlemen, the best thing for us to do under these circumstances is to appeal to the chief representative of our beloved King and Emperor to release Ram Sundar Pundit.

Mr. Norodien then called upon Mr. Ahmed Abbas to move the following resolution: "That this meeting of British Indians assembled in Cape Town hereby notes with deepest regret that the Transvaal Government has taken this extreme step and resolves to ask His Excellency the High Commissioner to use his good offices to secure the release of the holy Pundit."

It was also resolved that a telegram should be forwarded to the High Commissioner. The resolution was seconded by Mr. Hormasji M. Luthi. The telegram appeared last week in our "Johannesburg Jottings" column.

RE IN THE CAN LINK. S. & A. 1000
day will have further for Bombay
direct on or about the 5th December.

Johannesburg Jottings

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

"REGISTRATION" The registration farce is still proceeding merrily. Nobody is approaching the much-advertised Pretoria office, and it seems as though General Smuts will soon have occasion to regret his clemency. There is only one thing to do with recalcitrants of this order, and that is—but I mustn't reveal the worthy General's secrets. I understand that, together with the officials of the Registration Office, he has conferred with the Acting Commissioner of Police in Johannesburg, and it is anticipated that wholesale arrests of leading members of the community will be made at the beginning of next month. It is sincerely to be hoped so, for the present conditions of non-registration are very bore-some, and we badly want our livers shaken up. Hard labour or no hard labour, a little prison experience won't harm anyone—except guilty men, and these have already registered, their guilt consisting in the breach of a sacred vow.

PRIZE COMPETITION. It is gratifying to learn that Rev. Dr. Landau, Ph.D., M.A., has kindly consented to act as judge of the Prize Essay Competition that has been announced by you. You should, under such auspices, have quite a fair number of entries, though it is to be admitted that the conditions are not easy.

ASIATIC EATING HOUSES. The Municipality has received another rebuff at the hands of the Government. It will be remembered that the Asiatic Eating-House Regulations were recently amended so as to compel any keeper of such place to nominate some *white* substitute in the event of his absence from the premises. The Municipality has now been informed that such an amendment was *ultra vires* and the words "white man" have accordingly been altered to "person."

[REPLY TO THE PETITION.] The Colonial Secretary has replied to the Chairman of the British Indian Association, in regard to the monster petition forwarded on the 1st inst., in the following terms:—"I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 1st instant forwarding a petition signed by certain Indian residents of the Transvaal on the subject of the Asiatic Law Amendment Act. I am directed to inform you in reply that the Government is unable to contemplate the request of the petitioners for the total repeal of the Act."

LICKERS. Owing to the imminence of the refusal of licences under the Registration Law, I am informed that it is not the intention of the Government to persist in their threat-

ened refusal of trade licences on proclaimed gold-fields under the Gold Law. The British Indian Association will doubtless be glad to keep its money in its pocket. The funds will come in most usefully at a later date.

A KONKNI MEETING. A representative meeting of the Konkni Mahomedan community of Johannesburg was held here on Sunday last, and was attended by some two hundred members of the clan. The meeting, which was presided over by Mr. Malim Mahomed, was called to consider anew the position, since it was known that a few Konknis had registered. After an animated discussion, it was unanimously resolved to continue to resist the Act to the bitter end. Among those who spoke approving this step were Messrs. Abdool Gani (of Messrs. M. C. Camroodeen & Co.) Shahboodeen Hoosen, Ismail Khan, and Hassan Mia (Roodepoort).

A SAD OCCASION. On Wednesday afternoon, at the Hall of the Chinese Association, a memorial service was held to commemorate the Chinese servant who committed suicide recently. The ceremony which was largely floral, was most impressive. The deceased was a Christian, and a rendering of "The Holy City" was given by a number of Chinese Christians. The rites, however, were conducted in accordance with Confucian tenets. After the ceremony, the Chairman of the Chinese Association delivered a speech emphasising the evils of obedience to the Registration Law. Messrs. Gandhi and Polak, who attended on behalf of the British Indian Association, also addressed the gathering in similar terms.

AN ASSAULT CASE. Before Mr. Graham Cross, on Tuesday last, in the Criminal Court, an Indian was found guilty of assault upon another Indian. It transpired in evidence that the complainant had broken his oath and registered. The magistrate fined the accused £10 with the alternative of imprisonment, remarking that, if any similar case came before him again he would not impose a fine at all, but commit to gaol. He added that he had noted with pleasure that when the registration office had opened in Johannesburg, the pickets had acted very honourably, and he more regretted the present case. Just as those, who did not desire to obey the law, were entitled to their opinions, so were those who accepted it. I am very sorry that the magistrate, in this case, did not impose a sentence of imprisonment without the option of a fine. Such incidents discredit the community, and it cannot sufficiently discountenance them. Our fight is one of passive resistance. We seek suffering for ourselves; we do not strive to impose it upon others. Another case was tried in Pretoria on Wednesday, when the accused was fined £10.

Hamidia Islamic Society

C.W.M.I. 1907

And the All India Moslem League

The Acting Chairman of the Hamidia Islamic Society has addressed the following letter to the President of the All India Moslem League, Calcutta:—

I have been asked by my Society to approach you with reference to the struggle, in which my Society, in common with other Indian Associations in the Transvaal, is engaged, in connection with the Asiatic Registration Act.

I have no doubt that you have seen the circular letter addressed to Indian Mahomedans by the Hamidia Islamic Society. We have approached all Indian Associations without regard to their local political colour. On the question of the status of British Indians in the Transvaal under the Asiatic Act, there is no difference of opinion; and it is felt that there should be a united and emphatic protest against the humiliating treatment to which we are subjected.

My Society, therefore, ventures to trust that you will be good enough to move the League in favour of British Indians in the Transvaal.

OUR SUPPLEMENT. Mr. Amueroodin Fajandar, whose portrait we give this week as a supplement, has been appointed delegate from Transvaal to the Indian National Congress to be held at Surat at the end of December. Mr. Fajandar is a member of the firm of Messrs. H. Mahomed Hussain & Co., Johannesburg.

THE GOVERNOR AND NATIVE EDUCATION. His Excellency the Governor of Natal (Sir Matthew Nathan) in his address to the natives on the occasion of the opening of a new school at the Industrial Institute at Ohlange, Phoenix, said:—"I should like to refer to a point of view of this question to which I attach great importance. I have read, and heard it said, that educating the natives, industrially means taking the bread out of the mouths of white men. I do not believe a word of that. I believe that, however well the black man may be taught to do a thing, the white man will be able to hold his own. When we have got the black man to do well, the white man will proceed to do better. I believe that every step upwards in the scale of civilisation taken by the black man, not only helps himself, but also helps the white man in this country—therefore, it is essential that the two races should live together in harmony. In the confident conviction that this school I have opened will help in this matter, it has given me the greatest pleasure to take part in this ceremony."

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પૃથ્વી-૫.

શીનીસ-શનીવાર, વારીખ ૩૦ મી નવેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૪૮.

અડવાડીક પંચાંગ

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પ્રોસ્ટો-ના-૩૦ મી નવેમ્બર, ૧૯૦૭.

ડીસેમ્બર સુધી, ૪૦ સં ૧૯૦૭.

હીંદુ-કારતક ૧૬ ૧૦ થી, માનસર સુધી

સુધી, સંવત ૧૯૬૪.

મુસલમાની-ના ૨૩મી સવાલ થી ૨૬મી

સવાલ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

શનીવાર ના ૩૦ મી નવેમ્બર, ૧૯૦૭.

કાયદાની સામે શામાટે છીએ ?

C. L. Y. 399

આ સવાલના જવાબમાં આ જાણમાં

આજે બાર મહીના થયાં કંઈ ને કંઈ

લાખવા કર્યું છે. એમ છતાં લડતનું

મુળ એટલું હલુ છે કે અમને ધસ્તી છે

કે પણ સોડાજ દોદી તે બરોબર સમજે

છે. હવે ખરી રમત આવી પહોંચી છે

એવી આશા રાખી રાકાય છે. અમને

ઉમેદ છે કે સરકાર બીધેલી છે તોપણ

સોએક દીદીની ઉપર તો હાથ નાખશે.

નહિ નાખે તો અમે ખરેખર દીલગીર

થઈશું. આમ કહેવું તે ઉપર ટપકા

વિચારથી જોતાં કદાચ ઠીક નહિ જણાય;

છતાં અમારે કહેવું વ્યાજબી સમજીએ

છીએ. કેમકે આપણી કસોટીના આ

વખત આવેલો છે. લેડા બેરમાં છે તે

અવસર સુકાવી સરકાર આપણે આંક

નહિ થતા દે, તો ફરી પાછો એવાં વખત

નહિ આવે. રજી એટલા માટી લગાઇ

કર્તા વિના પાછા આવે છે ત્યારે જેમ

નીરસ થાય છે તેવી દશા અત્યારે ટરાંસ

વાસમાં હોદીની છે. એટલે કંઈ નહિ

તોપણ સોએક દોદી જેવમાં જમ ત્યારે

જ લગાઇ ભજી ગણાય. આ જાણું ટરાં

સવાલના પંચનારના હાથમાં પહેલી અને

બીજી ડીસેમ્બર સુધીમાંજ આવશે. તે

વખતે શુરા પોતે પહેલા રજી ચઢે એટલે

વગર ગુનહે પકડાય, તે વિચારી આતુરતા

થી રાહ જોતા હશે. બીકણુ ખરમાં

બરાબ "હાય પકડો તો" એમ ધાસ્તી

માં વગર મોતે 'મુઆ મુઆ' કરી રહ્યા

હશે. અને કાળમુખાને નશીબે તો આવે

દેશીય અવસર હોયજ ક્યાંથી ? બીકણુ

તથા શુરા બનેને સાઈ બીજી ડીસેમ્બર

એ જામે લગ્ય અવસર સમજીએ છીએ.

બીકણુને પણ વન્યવાદ આપીએ છીએ.

કેમકે તેઓ દેશને અરથે ખીતા છતાં રટ

રટ લાઇ કંગાળા નથી.

આખો જામે શીંડને લાખીએ છીએ.

એવું શું બારી કામ દોદી હામને આવી

પડ્યું છે ? કાયદાની સામે શા સાઈ

થયા છીએ ? હવે જવાબ વિચારીએ.

પણા માણસોના મનમાં હજી આંગળાં

આપવાં એ હરકતથી લડત આમતી

જણાય છે. કેટલાકને મા અને બીજું

નામ આપવાં તેમાં અડચણનો સમાવ

થઇ જાય છે. વળી કેટલાક કહે છે કે

ઘેર ઘેર પોલીસ તપાસશે એ દુખની

વાત છે. આ બધી હકીકત હજીકાઈ

લગેલ છે એમ પણ ખરું. દશ આંગળાં

તે ચોરોજ આવે છે. અપમાન કરવાને

અરથે પવિત્ર માનું નામ લેવાનું કહેતાં

જેકમાંથી જમવા નીકળ્યા છે. સરકાર

ગણીને પોલીસ પાસ માગ્યા છે ત્યારે

અપમાનથી ઘણેલા માણસનો મુકા

ખાઇ પોલીસ હેઠ પડેલ છે. તેમ છતાં

જો વિવેકપુરવડ અને ફરજરથે નહિ તેમ

કાઈ આંગળાં માંગે ને આપીએ તેમાં

મોડું દુઃખ નથી. જેમ તત્તલી ફેરવી

છથર-ખુદાનું નામ લઇએ તેમ બહુ

હરખથી આપણે માનું નામ લઈશું.

એટલે ઉપરની હકીકતો અપમાન કરવાના

પરાકાંથી દાખલ થઇ છે તેથીજ હરકત

બરેલી છે. મુજરથે તે હરકત નથી.

પીળા માણસો બધા કંઈ કમળાવાળા

નથી. પણ સાધારણ રીતે હાડપીંજર

જેવા શરીરની અંદર આપણે પીળાશ

જોઈશું ત્યારે તે શરીરમાં કમળાનું દરદ

છે એમ માની લઈશું. વૈષ પીળાશની

દવા નહિ કરે, પણ કમળાની દવા કરશે.

તારે કાયદામાં કમળો ક્યાં છે એ

જોવાનું છે. પીળાશ જોઈ જવા. કમ જે

તો એ છે કે એ કાયદો ધડીને ચોરા

લેકો એમ બતાવવા માગે છે કે એશીયા

ઠીક તે માણસ નથી, હેવાન છે; રવતંત્ર

નથી, ગુલામ છે; ગોરાના સરખા નથી.

તેનાથી ઉતરતા છે; તેની ઉપર જે માથ

તે સહન કરવા જનમેલા છે, સામે થતા

તો તેમને હક નથી; મરડ નથી, બાવલા

છે. આ સ્થિતિ-કમળો-જતાવવાને

આંગળાં વિચેરે ચીન્હો છે. કાયદો જે

કંઈ કાવવા માગે છે તે જોર બુઝાવી

માગે છે. દોદી જે ચાકુર ને ને

ચોર હરાવે છે. અપમાન ચોર દરજા

આપણું બનાવે પદ તાર ગણી એ

ની ઉપર નહિ જાતલો હાથ કરી ભય

અનુક્રમણિકા.

કાયદાની સામે શામાટે છીએ ? ... ૧૫૭

અમારું સંબોધન. ... ૧૫૮

ખુની કાયદાનો તથા તેની ક્રોએ પણ

જોવા માગતો તરજુમો. ... "

સા. આ. બિ. ઈ. કમીટી. ... "

ટરાંસવાલની લડતપર વિલાયતનો આપો ૧૫૯

ઈન્ડિયામાં ચાલેલો પોહાર ... "

પહેલા જેઠ જોખવાનાર માટે દિલસેજી ૧૬૦

હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી. ... ૧૬૧

જેહાન્નમરથનો જાવરપવ. ... "

એશિયાટીક કાયદાનો તરજુમો. ... ૧૬૪

મી. હાઇડ્રોબીઓનોકામળ. ... ૧૬૬

મી. ઈસમાઇલ હાઇ ગાદમદનો પદાવિષય ૧૭૦

ઉપરાષ્ટ્રના પદસા ક્યાં ? ... "

૧૭૨૬ નથી બીધું. ... "

૧૭૩૨ નથી. ... ૧૭૧

ટરાંસવાલના વેપારીઓને સરસ

તક.

ઉતાવળ કરો તકધાર છે.

૧૦૦ બરતા માંગ તથા બીમડી આવડ.

૨૦૦ પેટી કચકવાનું તથા પોરખંદરનું લી

૧૫ મી ડીસેમ્બર પહેલાં વેચી કાઢવાનું છે

બારને માટે કામળા પુરત લખજો.

એમ પો. ફેનસો

M. P. FANCY,

Box 6031 Johannesburg.

ઉપજાવે છે. દેશમાં "બાંચલો આબો" એ શબ્દ એમ છોડીએને બચપણથી ત્રાસ પમાડે છે તેમ અહીં પણ તેઓને ત્રાસ પમાડવાનો આ કાયદો છે. અમને કોણ પુછે કે આ બધું કાયદાની કઇ કલમ માં આવ્યું છે તો તે બતાવવું હારે થઇ પડે. ધુલરાનાં દુષ્કર્મ જોઇને કોઇ બતાવી શકશે નહિ કે તેમાં કઇ જગ્યાએ જેર વસેલું છે. તેવું પારખું જેમ ખાધાથી આવે છે તેમ આ કાયદાનું સમજવું. એ કાયદો આખો વાંચનાર તથા સમજનાર મરદ હોય તો તેનાં રૂપે રૂપાં ઉભાં થાયજી. તે હીંદીનું પાણી કાઢે છે. અને પાણી વીનાની તલવાર જેમ નકામી મુદ્ર પડે છે તેમ કાયદાની નીચે આવેલ હીંદી માણસ બાતમાંથી બચે છે.

હવે કાણુ કહેશે કે ધર્મના શું બાધ છે ? તુરકીના મુસલમાનને લાગુ પાડી ખ્રીસ્તી તથા બાહુદીને મુશી દેખે છે, એ વાત બલે અલગ રાખીએ, પણ આ કાયદો આપણું અપમાન કરનારું હોય તો અમે આવજીને જાનવરની મીસાલે રાખનાર હોય તો અમે એ સવાલ કરીએ છીએ કે જાનવર કઇ ખુદાને ઓળખે ખરા ? તે ધરમ સમજે !

હકીકતમાં આ કાયદો તે એશીયાટીક અને ઝોરાની વચ્ચેનું યુદ્ધ છે. ઝોરાઓ કહે છે "અમે એશીયાટીકને માત્ર સંચાની તરીકે અમારી ગથા મજુરી કરવાને જ રાખશું." હીંદી ટરાંસવાલમાં કાયદાની સામે થઇ કહે છે "અમે જો રહીશું તો સ્વતંત્ર મરદ તરીકે અને સાધારણ વહેવારમાં બરોબરીઆ તરીકે રહીશું." કાયદાનો આ ખરેખરો આવાર છે. આવી લડાઇમાં બળીઆની સામે બાધ બીડીને છતવું એ કાણુ લેમજ સહેલું છે. કાણુ છે કેમકે બહુ ઇજ્જત ઉઠાવવાની છે. સહેલું છે તે માણસને એ હીંદીએ કે દેશના બહાને અરથે કામવું હાર કરવામાં ઇજ્જત ઉઠાવવી એમાં એ સુખ માને છે.

બળવાન ને બધી રીતે પુરા—વેસે, શરીર, શરતે—એવાં ઝોરા તેની સામે મુઠી નેટલા હીંદી તે દેશ છતશે એ સવાલ કરનાર માણસનો બરોશો ખુદાપર થોડો છે એમ કહેતાં અમે જરાપણ આંચકા ખાશું નહિ. કેમ જુલીશું કે

"જનમ્માતે મરવા માટે દિમત નહિ હારો,

સમરથ છે માલીક સાથ, રહેમ કરનારો."

પણ બળીઆ છતાં જ્યારે જુલમ કરે છે લારી શું થાય છે તે આવજીને દેખાડવું છે કે

'કહામનસર ખુદામે' કુદુદિ કહેતાયા આલમકુ અમા સહીયે યકનેકુ, તેરા દુશ્વાર છતા હે. આ લડાઇમાં આવજીને છતવામાં એજ જ કારણ છે અને તે એ કે આવજી હીંમત તે સાચી હોવી જોઇએ. આવજી ઇજ્જત ઉઠાવવાર પી તલવાર તે લાકડાની તલિ, પણ પાણી પાયેલ જળવેલની હોવી જોઇએ.

અમારું સપ્લીમેંટ

C. D. V. V. - 402

મી. અમીરુદીન ફજદારનું દેશ જવાનું યયું તેથીજ કોંગરેસના ઉત્તીગેટની વાત નીકળી હતી. મી. અમીરુદીને મુળથીજ કાયદાની સામે ચુસ્ત જુસ્સો બતાવ્યો હતો. તેથી જ્યારે તેમને દેશ જવાનું યયું ત્યારે તેમને કેટલાક બાધધીયે પુછ્યું કે પોતે ઉત્તીગેટ થશે કે તલિ. મી. અમીરુદીને તરતજ બીડું ઝડપ્યું. પહેલું કામ હિંદુ રતાનમાં એજ કરશે એમ કહીતે ગયા છે. આ સાહેબની છબી અમે આ વેળાએ બહાર પાડીએ છીએ.

મી. અમીરુદીનની ઉંમર છત્રીસ વરસ ની છે. તેમના મા બાપ જમીનદાર હતા તેથીજ તેમની અટક ફજદારતી છે. તેઓ સાહેબ પ્રખ્યાત ઝરામ કુટુંબના છે. સને ૧૮૮૮ની સાલમાં પહેલાં ટરાંસવાલમાં આવ્યા ત્યારે રોહ મહમદ કાસમ કમરુદીન ની પ્રખ્યાત પેઢીમાં કલારક તરીકે રહ્યા. ૧૮૯૩ સુધી તેમની નોકરી કર્યા પછી પોતાકા વેપાર શરૂ કર્યો. તેમની પેઢીનું નામ મહમદ ફુસેનની કા. એમ છે. ઘણાક ઝોરાઓએ તેમને માલ ન હોવાની ધારતી બતાવી રજીસ્ટર લેવા લલમ્યાવા. પણ પોતે એકજ ટેક રાખી.

ખુની કાયદાનો તથા તેની રૂએ વડાયેલા ધારાનો તરબુમે

C. D. V. V. - 402

અમે આ અંકમાં ઇમેજ તથા ગુજરાતીમાં તથા કાયદાનો તથા તેની ઉપર વડાયેલા ધારાનો તરબુમે આપીએ છીએ. અને ગુજરાતીમાં અગાઉ પણ તરબુમે આપી ગયા છીએ. આ વખતે તરબુમામાં કેટલોડ વધારો કર્યો છે. અને તેને લગતી પીસ પ્રકરવેશનના કામ દાની કલમો પણ આપીએ છીએ. એ સિવાય બીજી બાબતો પણ આ અંકમાં અગત્યની છે. જેટલે આ અંક દરેક હીંદીને બરોબર વાંચવાની તથા સાચી રાખવાની ભલામણ કરીએ છીએ. નવે

કામદો અને તેના ધારા એજ કાયદાની સામે સરસમાં સરસ દલીલ છે; એમ અમે બહુએ છીએ તેથી કાયદોને ધારા અમે છતાં તથા ગુજરાતીમાં અમે પુસ્તકને આકારે બહાર પાડવાના છીએ. તેની હીંમત છ પેની રાખવાના છીએ. આ અંક તથા કાયદાનું પુસ્તક હીંદુસ્તાનમાં પણ ઘેર ઘેર જ્યાં જોઇએ એવી અમારી ખાતરી છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચનો હાજીક કમળ.

મી. રીચ તા. ૧ લી નવેમ્બરના કમળમાં લખે છે કે:—

તમારો સાતમીનો કામળ મળ્યો. મારા વિચાર બહીની લડત બાબતે તમે પસંદ કરો છો એથી હું ખુશ થયો છું. આ કામળ પહોંચતાં મેં તમને તાર કરેલો, તેથી મીસીસ રીચની માંદગીના બખર તમને મળી ગયા હશે. તે હજુ ખાટલાવસ છે અને કરપીતાલમાંથી લાવી શકાય એવી સ્થિતિમાં નથી. આ તરફ જે કંઇ બને છે તે વિશે કામળમાં મોકલું છું તેમાંથી હકીકત માલમ પડશે. કોલોનીમાં હીંદીઓની ઉપર જે તકલીફ પડે છે તે બાબત દીવસે દીવસે બહી અર્થ વધારે થતી જોવામાં આવે છે. ટરાંસવાલ વિષે જે પુસ્તક હું બતાવું છું તે થોડા વખતમાં બહાર પડશે. એક એલગીનની ઉપર બીજું કામળ મોકલવા ની તખ્ખરી માલે છે. અને તેમની પાસે આ કમીટીનું દરી કેમ્પુરેશન લઇ જવું એ વિચાર પણ ચાલી રહ્યો છે. તમને જે પત્ર વહેવારની નકલો મેં મોકલેલી તે બધો અહીંયાં જાપાઓમાં બહાર પડ્યો હતો. તેમાંના કેટલાકની નકલ હું મોકલું છું. ઇમાએશનની અરજીથી સાઈજ થયું છે. ત્યાં જ્યાં દ્રદ છે એ અત્યંત સંતોષની વાત છે. અને લાગે છે કે જે કોમની દ્રદતા કામમ રહેશે તો હેવટે છત મળવીજ જોઇએ. લંડન ઇન્ડિયન સોસાયટી લાગણીનો ફાવ કરશે. મુસલમાનની મીટીંગ નવમી તારીખે થશે. એ બધાનું ફળ કીક આવશે એમ સંજય છે. આ વખતના 'ઈન્ડિયા' પત્રમાં સખત લીકર છે એ તમે જોશો.

મી. એસ. એમ. અહમદ ઉપર
મી. રીચનો કાગળ

પત્રો ઉપરથી જાણ્યું છે કે રીચમંડ
માં રહેતા મી. એસ. એમ. અહમદે
કેકસ્ટન હોલમાંથી મુસલમાનની મીટીંગ
માટે વધારે મહેનત કરેલી. તેની ઉપર
લખેલ કાગળ કામનો હોય તેનો તરબુનો
અમે નીચે આપીએ છીએ.

"તમારો શુકરવારનો કામળ મળ્યો.
ટરંસવાલના મુસલમાનો બાબત ખીલ્યો
ને અહીં શુર ચડાવવામાં તમે ફતેહમંદ
થયા છે એ જાણી હું રાજ થયો છું.
હું તે વખતે દાખર રહીશ. મીટીંગમાં
જે કામ પસાર કરવું જોઈએ તે કામનો
મુસદ્દો સાથે મોકલું છું. પણ તે કામ
રજુ કરનાર અથવા તેને રોકા આપનાર
કોઈ પણ ખીલા જોઈએ. હું તે વિષય
ઉપર બેઠવાને તકવાર છું. અને ટરંસ
વાલની સ્થિતિ સમજાવી સફીશ. કય
લોકોએ ૧૮૮૫ ની સલામાં જે કામદો
પસાર કર્યો તે કામદો લગાડવું એક
કારણ હતું. તે કામદોમાંજ મુસ્લિમો એક
કરવામાં આવ્યો હતો. હવે ખીલીશ
વાવડા નીચે તેજ કામદો બરી છે એટલું જ
નહિ, પણ રજીસ્ટર કામદો તેથી પણ
વધારે ખરાબ છે. તેવા કામદોની અંદર
પુરકીના મુસલમાન અને ક્રીશ્ચિયનની
વચ્ચે એક રાખ્યો છે અને તેથી પુરકીના
મુસલમાનો હલકા ગણાય છે. આકો
કામદો ખીલીશ રાખવામાં હોય એ પણ
કામદાર છે."

કામદારો મુસદ્દો

"ખીલીશ રાખવાની મુસલમાન કામના
માણસોની આ મીટીંગ ટરંસવાલના નવા
એશીઆટીક કામદોની તરફ સરકારનું
ધ્યાન ખેંચે છે, અને તેની સામે થાય
છે. કેમકે ત્યારે યુરોપીયન, કેપ્તોય, અને
કાફરોને તે શાય નથી પડતો સારે તેવો
ફરજિયાત કામદો હોદીને લાયક પડે છે.
આ મીટીંગ વિશેષ કરીને તે કામદોની
સામે થાય છે કેમકે તેની અંદર મુસ્લિમો
એક રાખ્યો છે. અને ત્યારે પુરકીના
ક્રીશ્ચિયનને લાયક નથી પડતો સારે પુરકીના
મુસલમાનોને લાયક પડે છે."

લેફ્ટ એલેક્ઝીનનો કમીશન કામદો

આખર જવાબ

"તમારો તા. ૨૦ મે તે કામળ
મળ્યો. ટરંસવાલનો કમીશનનો કામદો
હવે મળ્યો છે. આ કામદોની સમજાવણી
અરજીની સાથે તેની ઉપર લેફ્ટ એલેક્ઝીન
જરૂર વિચાર કરશે."

ટરંસવાલનો હાલત પર વિભાવત
નો છાપો

'માંચેસ્ટર કોર્ટીયર'

એક દિલસોજી બર્મી આરટીકલ
દરખાન લખે છે કે—નવા કોલેજીની હક
માં વસ્તી અને રોજગાર કરતા આપણી
હોદી પ્રજાના લોકોના તરફ ટરંસવાલ
સરકાર જરા પણ નરમ થયા નથી
માત્રી એવું કોલેજીના સેક્રેટરીના
જવાબપરથી જાણ્યું છે. આ સમાચારથી
મી. હેરલ્ડ કોલેજ તથા સા. આ. ખી.
ઈ. કમીટીવાળા નારાજ થશે. પાલમિટે
એ લોકોના સલામતે પ્રીટીરીઆની સરકાર
ને કલામે સોંપે, અને પરિણામ શું
આવ્યું છે તે આજે સહિ જોઈ શકે છે.

દિલ્લીની બતાવવામાં આવે તેથી કાંઈ
દિવસ વધે તેમ હોય તો તો સા. આ.
ખી. ઇ. કમીટીએ ટરંસવાલના કોલેજીની
અલ સેક્રેટરીના જવાબથી રાજ રાજ
થઈ રહેવું જોઈએ. સરકારી લખાણ
આવા માટીના ચંદોવાયું આટલે કરવું
કદી નહિ લખાણ હોય. પણ એક
કહેવત છે કે 'મીઠા બોલથી છોકરાં
બુધરે ન રમે' એ સાચ ખરું છે. હકિકત
એ છે કે ટરંસવાલના જવાબનું કામદો
કાલે મને એટલા નરમ હોય જતાં મુદ્દામાં
તે સખતમાં સખત છે. તેમાં એક તરફ
જેટલું પણ આવ્યું નથી. પહેલાં તો
કમીશન કામદોનીએ બાબતી પરિણા
એમાં હિંદુસ્તાની અને મુસ્લિમોને ન
મણવા માટે ટરંસવાલ સરકાર કહે છે કે
'દિલ્લીની છોડો'. બીજા એ 'દિલ્લીની
છોડો' કે જમીનની માલીકીના હક નહિ
આપી શકોએ. આ આંશુ લખાણ
આમળ ચાલતાં જણાવે છે કે 'દિલ્લીની
છોડો' કે પોલીટીકલ અને મ્યુનીસીપલ
ફરજિયાતની બાબતમાં હવે કાંઈ કરવું
તે અસંભવિત છે. લખાણ વધુમાં કહે
છે કે આંગળાંની બાબતમાં આમળ
વિચાર થઈ ગયો છે માટે હવે કાંઈ ફેર
કાર નહિ થાય એ ચોકસ. એટલે આ
મહુ 'દિલ્લીની જરૂર' જવાબમાં એશી
આલીકને કાંઈકે આશા રહે એવો દુકડો
બટકો હોય તો તે વરીડીરૂપ સંબંધમાં
પુરકીના આપવાને મગતો છે. કે જે
આખર ખી. ઇ. કમીટીએ થઈ સાલ
કેટલીક હાલત લીધી હતી.

હજાંડમાં ચાલેલો પોકાર

ક્રિડીશ રાજનીતી પર આવ્યું

હોદીઓના લાલ માટે ક્રિડિઅન ગેલનજી
કેસિસ તરફથી વિભાવત ખાને મલાવાતા
'ક્રિડિઆ' પત્રમાં નીચે મુજબ સખત
આરટીકલ પ્રગટ થયે છે.

ટરંસવાલમાં આવે જે દુઃખદરજી
એલ બજવાઈ રહ્યો છે તે ચાલતું હોદી
સરકારને લાન થશે? જે વાપરો હોદીના
બેટાઓએ અને હોદી લશ્કરે પ્રીટીરીએ
પહેંચાડવામાં મદદ કરી ખુદ તેજ
વાપડાની બધા તમે આવે ટરંસવાલ
કોલેજીમાં ક્રિડીશ ક્રિડિઅનેને આપીકાના
જમીનીઓની દશાએ પહેંચાડવામાં આવે
છે એ વાતનો વિભાવતવાળા કે સીમલા
વાળાઓ (રાજકરતાઓ) ખ્યાલ કરશે?
લગાઈ પહેલાં પ્રજાનો કેવી મોટી વાતો
કરતા હતા? વધાર અને બરસેકાર પ્રજા
ને પાછળથી જે રીતે દેશ દુઃસલવા
માં આવેલ છે તેની સાથે એ વાતોને
સરખાવવામાં આવે તો કાર્તિવંત અંગેજ
ને ગમે ફાસો માલી દીગાઈ મુલાવર
માલે કે? હોદીઓપર એક નહું સવું
રાજ મુલમ મુળરી રહ્યું હતું તેવું રેર
લેવા ખાતર ખોટીશ લેલી અને હોલત
ખરમાયા. હવે ખીલીશ રાજતમે આવ્યા
પછી તેના તેજ મુલકમાં તેના તેજ
હોદીઓ ઉપર તેની તેજ અને વધુ
હાડમારીઓ મુકારો, એવું કદી નહોવું
ધારવામાં આવ્યું એ અમે ખાસરીથી
કહીએ છીએ. ત્યારે ટરંસવાલ છતાંમાથી
હોદીઓને શું મળ્યું?

લગાઈના કારણવાળી હાડમારીઓ પુર
કા છે? અથવા તે ઓછી થઈ છે?
નહિ, એક પણ નહિ. ૧૮૮૫ ના કામદો
માટે કામળનાં રીમનાં રીમ બરાઈ જમ
તેટલું લખાણ પડી સરકાર તથા બેકર
સરકાર વચ્ચે ચાલેલ. તેજ કામદો આવે
નવા કોલેજીના મોપકાપર મેમ્બુદ રહ્યો
છે. ઉલટાને તે કામદો હવે વધારે સખતી
થી અમલમાં આવે છે. આમળની જમ
ખા. ૩ ની ખાસ રજીસ્ટ્રેશન શી હોદીઓને
કરવી પડી છે. તેથી હોદીના મજબમાંથી
આસરે ખા. ૧૬,૦૦૦ કોલેજીના સરકારે
વસુલ કર્યા. હોદીઓને પોલીટીકલ ૧
મ્યુનીસીપલ વોટ ન મળે. ન મળે
જમીનની માલીકીનો હક. તેમને બોમ્બોને
મં ગ્રાંદી ચલમ તેમ છે. મોપર સરકાર
એશીઆટીકને પુરકીના લખાણ થયા તેથી

સારે કાલોનીની સરકારે તમા હીંદીઓને દાખલ થવા દેવાનું સમ્મન બંધ કરેલ છે. ૨૦,૦૦૦ ચોરસ માઇલના વિસ્તારવાળા અને અઢી લાખ ચોરાની વસ્તિવાળા કલોનીમાં ૧૩,૦૦૦ હાકાર ખીરીશ હિંદીઓને માટે રહેવાની જગ્યા ન મળે શું ?

લગભગ પહેલાંની હાકારીઓ નાખતાં ન મરાવાથી નવી અટકાયતો શોધી કાઢી છે. અને આખરે પરિણામ એ આવ્યું છે કે હીંદીઓ પોતાની ધન્યતા (કારણ કે તે સિવાય બીજું કંઈ તો તેમને રહ્યું નથી) ની ખાતર જન માટે લગત લઘુ રહ્યા છે. વેપારી અદેખાઈ અને રંગદંડે ને લીધે ચોરાઓ તેમને તદ્દન મુલામ બનાવવા અધવાતો સદંતર દાંડી કાઢવા માગે છે. દમવગરની વડી સરકાર નમળા નું રક્ષણ કરી શકતી નથી. હીંદીઓ ચેર કાયદેસર લગત છે. એવું બહાનુ દધ એશીઆટીક કાયદો હાલ ધડવામાં આવ્યો છે. (યાદ કાયદાની હાકારીઓને આમેદુલ ચિતાર દુકાનમાં આપીને દીકા કરતાં બારડીકલ આગળ માલે છે કે) અને આ જુલમમાં અહીંના તે લાંબા કારખાનીઓને કાંઈ નથી લાગતું ! છતાં હીંદી વેપારી, વકીલ, તથા દુકાનદારો—હીંદી 'કુલી' તો લાં છેજ નહિ—તે અપમાન સાંપી શકે તેમ નથી.

અને એ જુલમનો અંત આવેથી નથી આવતો. રજીસ્ટરેશન કાયદામાં ઇમીગ્રેશન કાયદાથી ઉમેરો કરવામાં આવ્યો છે. તેથી હીંદીઓની સામે ટરાંસ વાલનું બારણું બંધ કરવામાં આવે છે. હીંદીઓને વેચવાએ અને તેના ભડવાએ ની હારમાં મજબૂતામાં આવે છે ! આ અગવળી બીલમાં એક કલમ એવી છે કે હીંદીઓને "અટકાયત્વા મીમ્બરો" ગણી તેમને જ ખરચે તેમને દેશપાર કરવા માં આવે.

બ્યાં આ જનનો જુલમ છે લાં રેલવે અને ટ્રામમાં ચોરાની સાથે મસાફરીની અટકાયતની વાત નજીર ચઢ પડે છે. પણ હીંદીઓને 'કુલી' નામે બોલાવાય ને હીંદી ચોરોને 'કુલી મેરી' કહેવામાં આવે તે સાંભળી, હીંદુસ્તાનની વડી અદાલતોમાં હીંદી જજોની નેડમાં બેસી કામ કરનારા અંગ્રેજો શું કહેશે ? પણ સાચા બાળે હીંદી આફતની માફક ટરાંસવાલના હીંદીની આફતમાં પણ એક આશાનું ચિન્હ છે. ટરાંસવાલના હીંદુ, મુસલમાન, અને પારસીઓ આજે એક સંપ થઈ ખમ થયા છે. અને કાયદો

કથુલ કરતા કરતાં દંડ, જેલ, અને દેશવટો બોગવવા કસમથી મકકમ છે. અને યાદ રાખજો, અને જુલી ન જતા કે હીંદીઓની લગત આપ સ્વાર્થની નથી. તેઓ હીંદીનાં ધન્યતા, આખર અને સ્વમાન બોગવવા માટે લડે છે. તેઓની લગત બેચક જગરી છે. તેઓ છત્તો તો હીંદીની કીર્તિ મદી જગે, અને દરેક હીંદી બેટા તે માટે મગરર થશે. કદી તેઓ હારે તો પણ હીંદીને તેથી લાભજ છે. પણ એ બધું તો ઠીક. પણ આમ યુનીયન જેટ (ખીરીશ વાવટો) ની છવા તમે આવાં યુદ્ધ થાય છે તેથી હિંદીઓની કીર્તિની બગાડ કરનારાઓએ કેટલું સરમાવાનું છે ?

પહેલા જેલ બોગવનાર માટે દિલસોજ

મગદી નીકળેલો જુલમ

યુની કાયદાથી પહેલી જેલ મળી તે આવત જે તારો ખી. ઇ. એસોસીએશનને મળ્યા તે જાણવા કાયક છે, તેથી તેનો સાર નીચે આપીએ છીએ. તે બતાવે છે કે હિંદી કામ ઉપર કેટલી અસર થઈ છે.

વેનટર્સ ડોપરથી—માસ મીટીંગમાં નહિ પહેલાંની ચકવામાટે દીલગીર છીએ. તાર મોડા પહેલાં. ખુદા સહાય થાય. દુકાનો આજે બંધ છે.

ગોચેસ્ટરમ—પડિતજી તરફ મણી દિલસોજ થાય છે. દુકાનો બંધ છે.

અરમેસો—દુકાનો બંધ. પડિત માટે દીલગીર.

લીખતનજરમ—પડિતજીની જેલ માટે બેદ થાય છે. દીલસોજ બતાવીએ છીએ. ખુદા તેને સુખી રાખો. દુકાનો બંધ છે.

રસ્તનજરમ—રસ્તનજરમની એસોસીએશન પડિતની સમયી બહુ દીલગીર થઈ છે. રાજગાર બંધ છે. માસ મીટીંગના ઠરાવોને સંપૂર્ણ ટીકા આપીએ છીએ.

દમરડોરપ, દેશાઇ—અધા હિંદીઓએ હડતાળ પાડી છે. ગરમીરસ્તનની મીટીંગના ઠરાવોને ટીકા આપીએ છીએ. સરકારને આ જુલમ સહન કરી ન શકાય તેવો છે.

સટાંડરન—પડિતની સળ માટે બહુજ દીલગીર છીએ. ખુદાને મદદ માટે અરજ કરીએ છીએ. દીલસોજ છે.

ચોરમખાલસ, નમરી—દીલગીર થયા છીએ. ખુદા હતેલ આપો. દુકાનો બંધ છે.

મખાડોડોરપ, દેશાઇ—મીટીંગમાં પહેલાંની શક્તિએ તેથી ટરેન નથી તેથી દીલગીર છીએ. દુકાનો બંધ છે.

સટાંડરન, કમીટી—બહુજ દીલગીર. ટીકી દીલસોજ છે. રોટર બંધ છે.

આમરડોરપ, અખદુલા આમદ—ખુશી થયા છીએ. દુકાનો બંધ છે. રતેલ છાંછી એ છીએ.

હેડલજરમ—મેસર્સ બોટા કમરડોરપ અને પટેલ સિવાય બધી દુકાનો બંધ છે.

બોલકસ્ટ—દીલગીરની નિયાતી તરીકે રોટર બંધ કરશું, અને તે બધો વખત ખુદાની મદદ મળવામાં માળશું.

પ્રીટોરીઆ, ખમીસા—પડિત તરફ દિલસોજ છે. રોટર બંધ છે. રતેલ માટે બંધગી કરીએ છીએ.

ઝીરસ્ટ—પડિત માટે દિલસોજ. રોટર બંધ છે. ઠરાવોને ટીકા છે.

ચોચેસ્ટરમ, હિંદુ કમીટી—રામ સુંદર પડિત માટે અંતઃકરણ પુરવક દિલસોજ. ઇશરને આરબના કરીએ છીએ કે પડિતજી ને આફતમાંથી વહેલા મુક્ત કરે. રાજ ગાર બંધ છે.

પીટરસજરમ, હાસમ મોલી—અધા રોટર બંધ છે. ખુદા હતેલ બહો.

કીંબરલી, ઘલજરામ—બહાદુર પડિતજીને મુખારકબાદી આપીએ છીએ.

કેપટાઉન, સા. આ. ઈ. એસોસીએશન—રામ સુંદર પડિતની આફતથી બહુ દિલગીર છીએ. સરકારના જુલમ માટે બેદ થાય છે છતાં મજબુતીથી આગ્રહ કરીએ છીએ કે અન્યાયી કાયદાની સામેની લગત હિંમતથી માણ રાખજો.

કેપટાઉન, અહમદ અબ્બાસ—પડિતના તરફ મણી દિલસોજ છે. અને પાંચ ખાતી છે કે આપણા દેશની આખરની ખાતર આ આફતની સામે હિંદી લાઇઓ બહાદુરીથી ઝુઝશે. પડિતે તેમ કરી દેખાડ્યું છે.

ઇસ્ટ લંડન, એસોસીએશન—રામ સુંદર પડિત માટે બહુ દિલગીર છીએ.

લોવર દબુમેલા, ઇસમાઇલ વાડી—આખ એને હિંમત આપજો. કાલે હડતાળ છે.

આરડસ ટાઉન, સોરાખજી હોમલા મહેરવાન—રામ સુંદર પડિત તરફ અંતઃકરણની દિલસોજ છે.

ખુલવર, એમ. ઇ. અસમાલ—તમે ભાઇઓપર આવી પડેલાં આફતમાં અંતઃકરણ પુરવક દિલસોજ બતાવીએ છીએ. (વનંતી કરીએ છીએ કે પ્રદ રહેજો. હિંમત છોડેજો માં. ખુદા મદદ કરશે.

ડડી, હિંદી કામ—ટરાંસવાલની જુલમ બરેલી વરતાયું તરફ અમારી નાપસંદગી

[સાપ્તાહ મદિ લુઓ પાનું ૬૭૨]

હમોદોયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

અંબવર મીટીંગ

મી. મહમદખાન તા. ૨૪ મી એ
લખે છે કે—
આજરોજ સોસાયટીની મીટીંગ હતી.
૪૦૦-૫૦૦ માણસ હાજર હતા. મી.
ગાંધી પણ હતા. ચેરમેને કોફી લોકની
મીટીંગ તથા તેમના જુસ્સાનું જ્ઞાન
કર્યું. પછી અસરકારક રીતે દલીલોથી
તથા હદીસોથી કાયદાના અપમાનની વધુ
સમજણ પાડી. મારી માગવા આવેલ
મી. એસ. હેલુતરફખાનખે મી. તેથીએતવણી
લેવા સુમયીને કહ્યું કે જુસ્સાના રોજ
મસ્જિદમાં મી. હેલુને મારી આપી તેમ
અહીં પણ સરવે માફ કરશે. સેક્રેટરી
મી. ફેનગી નાદુરસ્તીને લીધે હાજર નહિ
થઈ શક્યા તે માટે દિલ્લીની ખતાવી
દુવા સુખરી કે ખુદા અમારા બાહોશ
સેક્રેટરીને જલદી સજા બક્ષે. પછી
ફરમાયા યત્તાં મધ મીટીંગનો રીપોર્ટ મી.
મહમદ ખાને વાંચ્યો જે ખાસ થયો.
પછી મી. એસ. હેલુએ મારી માગતાં
જણાવ્યું કે મારે ખીલકુલ લાચારીએ એ
કામ કરવું પડ્યું છે. તે માટે હું શરમીદો
છું. તે વિષે મોલવી સાહેબના વધુ સખ
જવ્યા પછી મારા બાઇઓ માફ કરશે
એવી ઉમેદ છે. મોલવી મુખવાર સાહેબે
જણાવ્યું કે મી. હેલુને તેની મીલકત જે
ગોરાના બોન્ડમાં હતી તેના બેહક દબાવ્યું
ને લીધે ન છુટકે રજીસ્ટર લેવું પડેલ.
પણ હવે રજીસ્ટર પર તે પાછું મોકલી
આપવાનો કાગળ લખ્યો છે. ખીજા બેંક
લેગ પણ મી. હેલુનો દાખલો લઈ ચાલશે
એવી આશા છે. પછી તેના પસ્તાવાનું
વિવેચન કરી તેને માફ કરવા બલામજુ
કરી. તેણે રજીસ્ટર તથા છાપાને મોકલવા
ના કામગીર સહી કર્યા બાદ તેની
જવરચાલું કામ મી. ગાંધીને સોંપાયું.
પછી મી. હેલુને મારી અપાઇ અને
કાતેલા પદવામાં આવ્યા. બાદ સહને
મકકમ રહેવા, અને આગેવાનો જેલ જવ
તોપણ હિંમતમાં રહેવા કહ્યું. કોફી
લોકની મજબુતી માટે સાબાલી આપી.
તથા ઉત્તેજક વખેરે ઉપર વિવેચન કર્યું.
માછ ચેરમેન મી. હાફિજ અબ્દુલ
સમદ તરફથી આવેલો કાગળ વાંચી ખતા
વ્યો, જેમાં સૈપદ જલાલુદ્દીનનું નામ
ઉલ્લેખિત તરીકે સુચવ્યું. બાદ તરફીશ
મહેમદખાને મકકમ રહેતાની બલામજુ

હતી. કાયમ રહેવાથી જરૂર ફોલ મળશે
તેવું જણાવ્યા બાદ મી. તથાખાને
પંચમી તેમજ પઠાણ લોકોની મીટીંગના
હેવાલમાં સરકારપર મોકલવાનો કાગળ
વાંચી ખતાવ્યો. કોફીસ માટે ડરખાતથી
ઉપડતી વખતને મી. ફજરને કાગળ
વાંચી ખતાવ્યો. પછી સોસાયટી તરફથી
લાલા લજપતરાય તથા સરકાર અજીત
સીંદને મુખારકજાદીનો તાર કરવા કરાવ
થયો. મી. ગાંધીએ ઉલીંગેટની લાયકાત
વિષે કહ્યું. કોફીસમાં લાપણ કરનાર ખીજ
લોકો છે તેથી દાસ વધુ ખરચની જરૂર
નહિ પડે. પૈસાની અડચણને લીધે વધુ
ઉલીંગેટ નીમવાનું મોકુફ રાખવું પડશે
વખત પણ દુકો છે. પંચમી અને
પઠાણની ખાખતમાં થોડા વખતમાં લોડ
સેલબોરનપર લખાણ થશે. તરફીસોને
સુસ્ત રહેવા બલામજુ કરી. ગોરાની
મીટીંગ થઈ હતી તેના હેવાલપરથી
જણાવ છે કે સરકાર દીલી થઈ ગઈ છે.
જે કામ કાયમ રહી તે દરેક ગોરા
આપણા પક્ષમાં આવી જશે. ગોરાનું
ઉપ્પરેશન ડીસેમ્બરમાં જશે. હાઈદર
દેક સુધી કાયમ રહેશે જે વાનને
સરકારને વહેમ છે. હિંમતથી અને ખુદા
પર ઇતિવાર રાખી મહેનત કરનાર જરૂર
ફતેહ પામે છે એ દલીલો સાથે સમજાવ્યું.
ઝીટોરીયાના પીકેટની બહાદુરી વિષે
કહ્યું. મેજર હુજા પીકેટને હમેશાં
મળતા રહે છે. મી. કાડી વગેરે તેને
ઉલટું સમજાવે છે પણ તે સાંભળતા
નથી. વગેરે. શાહજી સાહેબે ફેટલીક
નકમ પદવા બાદ સુસ્ત રહેવા કહ્યું.
મેસરસ કુસેન માલ, ઉમરજી સાલે,
એમ. એસ. કુસલીઆ, રમાક તુરબાઇ
વગેરે પણ બોલ્યા. બાદ સભા વિસાજન
થઈ. C. 20. 11 - 384

ઇસ્ટ ઇન્ડિયન રેવેના કમિટીએ
જખરી હડતાલ પાડી હતી. ગ્રાઇવરો મારી
છોડીને ચાલતા થઈ ગયા હતા. એક
ગ્રાઇવર ઇનજનને છુટું કરી એકલું હાંકી
ગયો હતો. આ હડતાલને લીધે વઢાણને
રાકાઇ રહેવું પડ્યું હતું. તે ફેટલાક
દિવસ થયા જતાં મજબુતીથી ચાલુ
રહી છે.
મી. તરફથી બહાર પડેલાં પુસ્તકો
[નીચેનાં પુસ્તકો મુજરાતીમાં છે]
ખુની કાયદો અને તેના ખાસ ૦-૦-૬
જેલનાં કાયદો ૦-૧-૦
કાયદો સામે મવાની ફરજ ૦-૦-૦

ખખરખ

જેહાન્નમી - ૩૩૭

(અમારા ખાસ પ્રતિનીધિ તરફથી.)

એસોસીએશનને દિસાખ

આ દિસાખ જહેર ખખરોની સાથે છે
તે તરફ ટરાંસવાલના દરેક દીલીનું ખ્યાન
ખેચું છું. તે દિસાખમાંથી જોવામાં આવ
શે કે હવે એસોસીએશન આખળ માવ પા.
૧૪૦-૧૮-૨ રહ્યા છે. તેમાં વળી પા.
૨૫ તો મી. આલખરે આવેલા તે છે.
એસોસીએશન મદાકારત કામ લખને
ખેસેલ છે. ને પૈસા પ્રમાણમાં કંછન નથી.
આ મંડળીના જેટલી કસકારથી ખીજ
કાઈ મંડળીનું કામ ચાલતું હોમ એવી
જણનાં નથી. તેનું ચાલુ ખરચ પા. ૧૦
ની અદર છે. પણ હવે તાર વિગેરેનું
ખરચ વધશે. બાહુ કશું ખેસતું નથી.
કશું કાલતું ખરચ નથી. વધુ બાગે ખર
ચનો બોખે જેહાન્નમખરગ ઉપર પડેલો
છે. ફતતખરમે જેમ કર્યું છે તેમ ખીજાં
માગે કરે તોપણ એસોસીએશનને કંછક
મદદ ખજે. ફતતખરગથી હાલમાંજ પા.
૧૫ ની રકમ આપી. તેનો દાખલો ખીજાં
ખાખેએ લેવાની જરૂર છે.

કેમ થેરે છે ?

ઉલાગોઆખે જતાં મુસીખત પડે એવું
અમની સાહેબ કરી ચુક્યા છે એ હ
ખતાવી ગયો. હવે વોકસરસ્ટની ઉપર
ધાડ આવી જણાવ છે. એમ સાંભળ્યું છે
કે જેઓ નાતાલ થઈ જવાને માગે તેવા
દીલીની પરમીટ વોકસરસ્ટ અથવા ચારલ
સ્ટાફીન તપાસવી. તેનો અંગ્રેહો લેવો, ને
પછી તે માણસને આખળ વધવા દેવો.
આનો હેતુ એ છે કે જેઓ લડતની વચ્ચે
દીલુસ્તાન જાય તેની નોંધ રહે. એટલે તે
માણસ પાછો આવે ત્યારે હવાકી કરાવ.
આ ખાખત મારે મેતવણી આપવી જોઈએ
કે કેલ ટરાંસવાલ છોડતી વખત પરમીટ
ખતાવવા જમાએલ નથી. અંગ્રેહો આપ
વાનો પણ નથી. આ ખેમાં એકે હોપવાળો
વરતુ નથી. પણ સરકાર પગપણી કરવા
મામે તો તેમ કરવા દેવાનું નથી. આ બધા
લડાઇ વચ્ચેના હંગામો છે. તેથી કંઈ કર
વાનું નથી. હવે કેમ થશે એ સવાલ
આપણને ઉઠવોજ ન જોઈએ.

શુરનો દાખલો

મી. મહમદ મુજા પારેખ જુલકલથા
ખખે છે જે ખાસ દાખલાની જાને

ચાના હેતુથી કીસે'યર આવના પહેલાં વોલ્ટરસ્ટ્રમમાં જઈને બેસશે. વળી લખે છે "એવી (રજીસ્ટરની) એપીસો હજારો ખુલે તોપણ શું? જેણે એક વાર ખરા દીલથી ખુદા અને તેના રસુલને ખરા સમજી કસમ આપ્યા હોય તે હરમીજ અગામીનો રોપલો ઉઠાડશે નહિ." આવો ભુલ્લો મી. પારેખને તથા બધા હીંદીને આખર તક રહે એવું કમ્પ્યું હું.

એશિયાટીક ઈસ્ટીંગ હાઉસ

વાંચનારને શક્ય હશે કે આ બાબતનાં ધારામાં મ્યુનિસિપાલિટીએ એવું કમ્પ્યું હાલુ કે મેનેજર સફેદ માણસ હોયો નોંધ એ. આ ઉપર એસોસીએશને અરજી કરી હતી. હવે સરકારે તેમાં ફેરફાર કરવાનો હુકમ કર્યો છે ને તે મ્યુનિસિપાલિટીએ મંજૂર રાખ્યો છે.

કેળવણી ધાંધો

કમ્પ્યું પાત્ર મયાં મયાં રહ્યું છે કે પહેલાં વરમની કેળમાં કાળા માણસ ન બેસી શકે એવો ધારો કર્યો. હવે મ્યુનિસિપાલિટીએ એવો ધારો પસાર કર્યો છે. તેમાં એવું જણાવ્યું છે કે કાળા ખારીસ્ટર કે ડોક્ટર તેવી માદીમાં બેસી શકે. એટલે કે દારમાં ચક્રચુર કે મીથરીઓ કાળો વડીલ પહેલા નંબરની માદીમાં બેસે પણ લખોપતી સરસ કપડાં પહેરનાર હીંદી વેપારી ન બેસી શકે. વળી વડીલ તો બેસે પણ તેમાં ઉંઠારા કે ઓરત ન બેસે. આવા કાયદા બનારની મુવખામની સીમા નથી રહેતી. ધારની સામે એસોસીએશને અરજી સરકારને મોકલી છે.

રેલવેના હીંદીનો કસાવ

સમસ્યાર પડિત જેલ ગયા તે બાબત ધણે ઠેકાણે મીડિંગ તથા ઠરાવો પસાર થયા છે. તેમ રેલવેમાં કમ્પ્યું છે. મી. હાલક મહમદ સીદાત, મી. અહમદ મુસા મેતર, મી. મણીલાલ ચતુરખાઈ પટેલ, તથા મી. અહમદ મીદાની સહીથી દિલ સોજના ઠરાવો એસોસીએશનને મળ્યા છે.

જ્યા તાર મોકલનાર તથા ઠરાવ પસાર કરનારને એસોસીએશન ઉપકાર પત્ર નથી મોકલી શકેલ, કેમકે તે અસંભવીત જેવું થયું. તેમ જ્યાં સહુ દેશ હાજરી પોતાની ડરજ સમજી અમુક કામ કરે ત્યાં ઉપકાર ની જરૂર પણ ન હોય. આ અવસર એક બીજાનાં વખાણ કરવાનો કે કૌંકાર માનવાનો નથી. અદા કરેલ ફરજનું જાન એજ ઉપકાર છે.

બોલવાડ મહાસભા

મી. ગુલામ મહમદ આગમ મુમખથી લખે છે કે તેમને પા. ૯૨૧-૧૦-૦ મળ્યા

છે. તેઓ સાહેબને પેલાનું મકાન લેવાની તજવીજ કરે છે. પણ જણાવે છે કે રકમ એવી ઓછી છે કે તેમાંથી સાડાં મકાન મળવું મુશ્કેલ છે. તેમને ૨૨૨૮૬૬ તથા મુખત્યારનામું પણ મળી ગયાં છે.

મુખત્યારના પ્રદેશમાં લાઇસેન્સ

નોંધાન-સવરગ વિગેરે ઠેકાણે સોનાના કાપદાની રૂએ સરકારે લાઇસેન્સ આપવા ની ના પાડી હતી અને કેસ કર્યો પરે એવી રિયાત હતી. પણ હવે પાછો સરકારી જવાબ આવ્યો છે કે નવા કાપદાની લાઇસેન્સ લીધે એ બાબત લાડવા સરકાર માગતી નથી. અને જો લાઇસેન્સ લોધ્યે તેને આપશે. આ જવાબ સમજવા જેવો છે. આવા કેસો કરી સરકારને નામોશીનો કરે લાગે છે. શું સાત હજાર માણસને કેસ કરતાં નામોશીનો કર નહિ લાગે?

કોંકણીની મીડિંગ

પોતે બધા મજબુત છે કે નહિ તે તથા સવા સાડાં કોંકણીઓની મીડિંગ ગયે રવી વારે ચર્ચ હતી. હમીદીયાના હોલમાં બધા મળ્યા હતા. તેમાં મી. માલીમ મહમદ પ્રમુખ હતા. મી. અબ્દુલ મનીએ પોતા ના બાપજીમાં કહ્યું કે પોતે બરોબર મજબૂત રહેવાના છે. જે સોજન ખવડાવવામાં પોતે સામેલ હતા તે સોજનને મુકી દેનાર નથી. મી. હસમખાલિખાન, મી. સાદુલ્લીન હસન, મી. હસનમીઆ (ફીપોરટના), મી. અબ્દુલ મજુર વિગેરે સાહેબોએ બાપજી કર્યાં અને મીડિંગમાં બધાએ એજ મત બતાવ્યો કે અમે તેટલી હરકત આવે તો પણ કાયદાને વશ નહિ થવું. દુકાનના એક એક માણસે રજીસ્ટર થવું કે નહિ એ સવાલ ઉઠતાં પણ એજ ઠરાવ થયો કે ખીલકુલ તેવું કરવાની જરૂર નથી.

કોંગ્રેસનું ઉપરાજી

નેશનલ કોંગ્રેસના ઉપરાજીમાં અહીં પા. ૫૦ ઉપરાંત થયા છે. હલુ ખીજા થવા નો સંભવ છે. તેનું લીસ્ટ ખીજે અહવાડી એ મોકલીશ. ઉપરની રકમમાંથી હાલ તો પા. ૨૫ મી. અમીરદીનને મોકલ્યા છે. જે વધારેની જરૂર જણાયે તો પા. ૫૦ સુધી મોકલવામાં આવશે, એવો ઠરાવ થયો છે. અહીંથી હીંદુસ્તાન ડેલીએટ બાબત કેળવ ગયા છે તેનું ખરચ પણ થયું છે. એ દિસાબ બહાર પાડવામાં આવશે.

ડેલાગોઆબેના હીંદીની સુસ્તી

અહીંના બાપા ઉપરથી 'એલ્ફુ' કે ડેલાગોઆબેમાં હીંદી કોમ મેતરો નહિ તો તેના પુરા હાલ થશે. લાંબી ચેબરે હરખ્યું છે કે હવે હીંદી મેંબરો પોટ નહિ આવ્યા

શકે. આ બધું મુગે મહોડે ત્યાંના હીંદી સહન કરી બેઠા રહેશે તો અસંત નામોશી ગણાશે. વળી ત્યાં ટરાંસવાલથી જનારાને તકલીફ આપવાની તજવીજે પણ થઈ રહી છે. આ બધા ઉપરથી જો ડેલાગોઆબેના હીંદીને કંઈ શુર આવે તો કીય થશે. ત્યાંના શેડીઆઓની સાથે સંબંધ રાખનારા બધા હીંદીને અમે સખત બલમથ્ય કરીએ છીએ કે તેઓએ જેટલું લખાય તેટલું લખવું.

ગાયકવાડને અરજી

મહારાજા થી સવાજીરાવને તેમની રજીસ્ટે નવા કાયદાને વિષે અરજી કરી છે તે નીચે પ્રમાણે છે. તેમાં લગભગ ૧૫૦ સહી થઈ છે.

"અમે અરજદારો આપની પ્રજાના લોકો છીએ; ને ટરાંસવાલમાં પ્રમાણીક રીતે રાજ મેળવવા આવી રહ્યા છીએ. ટરાંસવાલમાં અમારામાંના ધણીખરાની રાજ બમેલી છે.

અમે ટરાંસવાલના એશિયાટીક કાયદા તરફ આપનું બાન ખેંચીએ છીએ. બિદીરા રાજના રક્ષણ તમેના હોઈ અમે પણ બીજા હીંદીની સાથે વડી સરકાર સુધી આ બાબતમાં પહોંચેલ છીએ, જે વાતની આપને કલ્પ અખર થઈ હશે. કાયદા સામેના અમારા વાંધા અમે લોરડ એલગીન આગળ રજુ કરવા હતા તેની નકલ આ સાથે છે.

વડી સરકારે વચ્ચે પડવા ના પાડવાથી, તથા કાયદો અત્યંત જુલમી અને અપમાન બરેલો હોવાથી, તથા તે કણલ ન કરવા અમે સોમંદ લઈ બંધાએલ હોવાથી અમે પાસીવ રીઝીસ્ટન્સથી લડીએ છીએ, તથા અમારું સરવસ્વ ગુમાવવાનું જોખમ બેડીએ છીએ. ટરાંસવાલ સરકારે જેલ, દેશવટો અને બીજી સજાઓ કરવાનું જણાવ્યું છે. પણ તે બધુંએ સહન કરવું તેને, કાયદાની ધુસરી કરતાં અમે બહેતર ગણીએ છીએ.

આપનામદારની અમેને દિલસોજી મળશે અને આપ બનતી કોસીશ કરશો તો અરજદારને મોટી હોંમત મળશે, તથા વડી સરકાર તેમજ હીંદી સરકાર પણ વધારે જોર કરી શકશે એમ અમારા નમ્ર મત પ્રમાણે અમને લાગે છે. છેવટમાં અરજદારો માનપુરવક આશા રાખે છે કે આપ યોગ્ય લાગે તેવી મંદફ કરવા બને તેટલું કરશો. ને તે માટે અમે આભારી થઈશું."

ડીસેમ્બરમાં કેમ કરવું?

આ સવાલનો જવાબ વાંચવા ધણી વાંચક વરગ તત્પર હશે. મારા પત્રમાં જે સવાલ છેવો રાખ્યો છે પણ તેની જરૂરી વાત પહેલાં છે. કેમ કરવું તે વિચારતાં પહેલાં

શું થયું શકે છે

તે વિચારીએ. શરીરથી પકડીને કહી મુકવાની સત્તા તે સરકારને નથી તે આપણે જાણીએ. આરે જેલમાં મોકલવાનું જ આવી રહ્યું. કાયદાની આઠમી કલમ પ્રમાણે દરેક હિંદીની પાસે નવું રજીસ્ટર પોલીસ માગી શકે છે. તે ન હોય એટલે તેને માલુસેટ આપણે લઈ જાય. ત્યાં તેને નોટીસ મળે કે અમુક મુદતમાં દેશ છોડવો. તે કુકમ નો અનાદર થાય ત્યારે તે માલુસ પાછો પકડાય, તે તેને છ માસ સુધીની જેલ આપી શકાય. આ કલમ પ્રમાણે કામ ચલાવવામાં દેડ કરવાનો કોરટને અનુભવ નથી. કાયદો વાંચવાથી માલમ પડશે કે કોરટ રજીસ્ટરની અરજી કરવાનો કુકમ કરી શકે છે. આ પ્રમાણે કાગ ન ચલાવ તો અરજી કેમ નથી કરી એવો કેસ પણ સરકાર ચલાવી શકે છે. અરજી ન કરવાના ચુકાની સળ પા. ૧૦૦ અથવા જેલ છે. આ પ્રમાણે સરકાર દરેક હિંદીનું કરી શકે છે. એટલે કે દરેક હિંદીને જેલમાં મોકલી શકે છે. પણ કરી શકવું ને કરવું એમાં બહુ તફાવત છે. સરકાર દરેક હિંદીને પકડે ને જેલમાં નાખે એ વાત અસંભવિત જેવી ગણી છે. કહાડી નાખું છું. પણ કેટલક હિંદીને

જરૂર પકડશે

મારાં ધારવા પ્રમાણે પહેલાં કપાટમાં વધારેમાં વધારે સો હિંદી સુધી પકડાશે ને આપણામાં

કેટલું પાણી છે

તે જોવા ગામ ગામમાં થોડા હિંદીને પકડે એમ સંભવ છે. તેમ થાય તો આપણી સહાયનો અંત વહેશે આવશે. જો મામો મામ પકડા પકડી ચાલે તો કાલે અલ રાટમાં પડવાનું નથી. તેમ થશે તો મી. ગાંધી બધી જગ્યાએ જઈ શકે એવું નહિ બને. તેમ તેમની જરૂર નથી. જે માલુસ પકડાય તેનો તાર પુરત એસોસીએશન (Bias)ને જોહાનસબરમ દેખા. પકડાએલ માલુસ

જેલથી છુટવાનું નથી.

વહીસ પણ નથી કરવાનો. મુકરર કસેલ કહાડે તે કોરટમાં હાજર થશે ત્યારે તેણે કહેવું " હું કાયદાની સામે છું. દરો અવાલમાં ખરો રહેનાર છું. મારી પાસે ખરી પરમીટ છે. કાયદાથી અમારું માલુસ પણ નબંધ છે. તેથી અમારો ધરમ પણ જાય છે. એટલે તેને તામે નહિ થાઉં. અમારી આખી કામ તેની વિરુદ્ધ છે. મને સરકાર આપ્યા જવાની નોટીસ આપશે તો તેને પણ વચ નહિ ચલાય. એટલે મને જે સળ કરવી હોય તે દમચાંચ કરો. ને નોટીસ આપવીજ હોય તો જેટલી કુંડી નોટીસ અપાય તેટલી આપજો. આટલું પોતાની મેળે તથા હંદરમીટરની મારફતે કહેવું. પછી શબ્દે ભાગે તો નોટીસજ મળશે.

તે નોટીસની આખરીએ પણ વહીસની જરૂર નથી. નોટીસ પીતતાં સુધી માલુસ છુટા રહેશે. દરમીયાન પોતાનો કંઈ ખર્ચ ખર્ચ કરવો હોય તો કરે.

નોટીસ પુરી થયા પછી

૨૧ માર્ચ. આ વેળા કરે ત્યારે જુના

ની આપવાની નથી. 'મે' અગાઉ કહેવું છે તે ઉપરાંત મારે કંઈ કહેવું નથી' એટલું જ કહેવું. પછી જે સળ મળે તે જોગ વળી. બહાર રહેવા માલુસે સળનો પુરત તાર કરવો. તે માલુસને બાળખત્ત્યા છે કે કેમ, તે ક્યાં છે, તેનું પોપણ કરવાનું જનારે જમાત ઉપર મૂકવું છે કે તેની પાસે પેસા છે વિગેરે તાર કરવો.

એટલું વાદ રાખવું કે જેને વિગેરે જરૂર જણાશે તેનાં બાળખત્ત્યાનું બરખુ પોપણ જેલમાંથી નીકળતાં સુધી કેમ કરશે. સરસ વાત એ છે કે દરેક જગ્યાએ પોત પોતાના માલુસનો બોલો ઉઠાવી લેવો. જેમ રામ સુદર પંડીતનાં બાલ ખત્ત્યા બોલે જરૂરીકરના હિંદીએ ઉઠાવ્યો છે તેમ પણ તેવું નહિ બને તો પણ એસોસીએશન બંદોબસ્ત અવશ્ય કરશેજ.

જો જોહાનસબરમમાં કામ નહિ પડ્યો હોય ને ત્યાં રોકત નહિ થાય તો મી. ગાંધી ત્યાં હિંદી (ખરા) પકડાયા હશે ત્યાં વગર શીએ જશે. તેનું આડી બાહુ તે જામે ઉપાડવું એ શોભશે. પણ જો મારી બાહુ નહિ મળે તો પણ એસોસી એશન આપશે ને મી. ગાંધી તે માગ પોંદોચશે.

જેસ જનારના વેપાર વિગેરે કંઈ કહેવા નું રહેવું નથી. તેવા માલુસના વેપારનો તેણે અગાઉથી બંદોબસ્ત કર્યો હશે. કાઠની દુકાન સરકાર બંધ કરી શકે તેમ નથી. દરેકે સારું માલ વેહેવી શકે તેમ નથી. એકજ દુકાનના બધા માલુસો એકી વખતે પકડાય એ પણ બહુ બનાવ નેવું નથી લાગતું. જેલમાં બેઠે પણ માલુસ પોતાના કામની કંઈક અવરજા કરી શકે છે. માલુસને લખી શકે છે. અથવા સંદેશ મોકલી શકે છે.

બહારવાળાએ શું કરેવું ?

એક કે વધારે હિંદી બાંધને જેલમાં વજાવી બીજાએ બેસી રહેવાનું છે. એ સરલ રસ્તો છે. તેથી અલરાટ છુટ્યો. ને પોતાની ઉપર આવી પડવાની ધારતથી કામ માલુસ રજીસ્ટર લેવા દોરશે તો તે દેશનો દુરમન ગણાશે, ને તેને હાથે હિંદી ની નકામત થશે.

ખરી કસોટી

એમાંજ આવશે કે આગેવાનો જેલમાં જમા છતાં લોકો ગભરાવાને બદલે તેરમાં આવે અને કાયદાને ન ગણકારે. એટલું જ્યારે ચોખ્ખી રીતે સામેત થાય ત્યારેજ કાયદો રહ થાય એ ખુબ વાદ રાખવાનું છે.

બીજી તારીખે

હિંદીએ ધરમાં બરાબ રહેવાનું નથી. ફરી વાળાએ ફરીને ફરી છોડવાની નથી. પણ ૩૨ રાખ્યા વીના બહાર નીકળી શકે ચકવાનું છે. તે કહાડે ને પછીને કહાડે કંઈજ નથી એમ સમજી હમેશ મુજબ કામ કરવાનું છે. આ લડત છુટા થવાની છે. એટલે ડાલે ડાલે હિંમતનું કામ રહ્યું છે. તે હિંમત વિના સંઘ નથી

ચલાના.

મી. હેલુએ પાછું ફરવું

મી. હેલુએ પોતે કાંઈ મુખ કર્યું તે માટે મસજીદમાં મારી માગી છે ને નીચે પ્રમાણે કાગળ રજીસ્ટરને મોકલ્યો છે.

મી. હેલુના કાગળનો તરજુમો

" હું માન ધરવક મને અકટોચરની ૧૨મી તારીખે મળેલું રજીસ્ટર પાછું મોકલું છું. તેમ કરવામાં મને માલમ છે કે તમા કાયદાની ધોસરી હું ફેંકી ચકતો નથી. પણ જે સ્થીતીમાં હું મુકાયો છું તે સ્થીતી પ્રમાણે રજીસ્ટર કદાચ અમારે માગ મનમાં સામસામી લાગણીઓ આલતી હતી. એક તરફથી મારો લેખકાર કાયદાને તામે ચલાવું હવાલું કરી રહ્યો હતો અને ન થાઉં તો મારો માલ વેચી નાખવાની ધમકી દેતો હતો. બીજી તરફ યી કાયદાને તામે ચલાવી મારી બેસરમીનો ખ્યાલ મને આવ્યા કરતો હતો. મેં બેસરમીનું પૂરું માપ ન કર્યું, અને ધમકી ને તામે ચર્ચો. હવે હું જેલ છું કે મારું છવતર મીથ્યા થઇ પડ્યું છે. મારા દેશી કામ તેમજ ધરમભાંડ મને તળે છે. મારી બેહેન અમે મારા બીજા સમયો મને તરછોડી નાખે છે, અને કહે છે કે મેં ખાધેલા દસમ તોડ્યા છે તેથી હું અમારા કુટુંબમાં રહેવાને લાવકનો નથી. કદાચ મારી માલ મોકલત મારી પાસે રહી જાય પણ હું જેલ છું કે જ્યારે મારાં સગાં વહાલાંઓ અને મારા હમ વતનીઓ મને તળે ત્યારે તે મીશકત માંજ બોલારે થઇ પડે ૩૨મી જુલાઈએ પ્રીટારીઆમાં માસ નીકી'મ થઇ ત્યારે મેમજોએ પદસાને વચ થઇ લીધેલા કસમ તોડ્યા અને કાયદાની ચુકામી કબુલ કરી તેની સામે સખ્ત બોલનારમાં હું એક હતો. પણ જ્યારે તેજ પદસાની લાલચ મને લાગી ત્યારે હું પણ લપસી ગયો. તે કરવું એ ન કરવું બંનાર નથી. પણ આ સરડીરીકટ નમને મોકલીને મારું દીક કંઈક કરજો સાર કરવાનો સતોપ હું. માની શકું છું. છેવટે હું એટલીજ ઉમેદ રાખું છું કે મારો કામનો તે મારા બીજા લાખઓને ચેતવણી રૂપ થઇ પડશે. અને ત્યાં સુધી તમારી એશીસનું કામ નવા કાયદાનો અમલ કરવાનું રહે ત્યાં સુધી તેઓ તેની તરફ પણ નહિ જુએ.

વળી મી. હેલુએ ઉપલો કાગળ આપા ઓગાં મોકલતાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે પોતાના કુટુંબને જેર આપવાની વાત કામગીરીમાં આવી ને ૧ જુડી

હુમીદોઆ મહલામીક સોસાયટીના કાગળ

આજ ઈંદિયા મુસલીમ લીગના પ્રેસી ડેટની ઉપર આ સોસાયટીએ નીચે પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે:—

મારી સોસાયટી એશીઆટીક કાયદા બાબત આપનું ખ્યાલ જોઈ છે. સોસાયટીએ હિંદુસ્તાનના મુસલમાનોને જે કાગળ લખ્યો છે તે આપ બાબત દર્શાવે છે. અમે રાજ્ય પ્રદરશી બાબતમાં ઉત્તરમાં વિના બધી બાબતમાં મંડોળની પાસે અમારી ફરીવાર રજુ કરી છે. આ બાબતની અંદર અત્યેક નથી. તેથી અમને જણાય છે કે અમાં મંડોળ તરફથી એક અવાજ આ બાબત પોષ્ટર થયો જોઈએ. તેથી મારી સોસાયટી ઉમેદ રાખે છે કે જોલ ઈંદિયા મુસલીમ લીગ નવા કાયદા બાબત પોષ્ટર કરશે.

ગોરાનું ડેપુટેશન કયાં ગયું?

કેટલાક ગોરાઓ સરકારની પાસે ડેપુટેશન લઈ જવાના હતા એ બાબત હું આપી મુક્યો છું. હજુ લગી ડેપુટેશન મળ્યું નથી, તેથી કેટલાક હિંદી બધીશ થયા છે. મારે કહેવું જોઈએ કે આ બધીશમણું તે બીકની નીશાની છે. ડેપુટેશન બધ તોપણ શું? અને ન બધ તોએ શું? આપણે આધાર તાત હિમત ઉપર છે. છતાં બીકણને હિમત મળવા હું બાબત આપું છું કે તે ડેપુટેશનની તપવારી ચાલી રહી છે. તે માત્ર આપણામાં કેટલું માણી છે તે જોવાની આવરતા રાખે છે. કીસેગર પહેલાં તે જોવાય તેમ નથી. એટલે ડેપુટેશન નથી મળ્યું. છતાં જોએ બહારની મદદ ઉપરજ દક્ષી રક્ષા છે તેઓ આશાજનક થાય તો નસાઈ નહિ સમજવી.

એક પીકેટનો કેસ

મી. પી. કે. નામ્કુ જે એક પીકેટ હતા તેને બીજા મદરાસીની સામે રજીસ્ટર બાબત તકરાર થઈ. મદરાસીએ રજીસ્ટર લીધું હતું તેથી તેને માર માયો. મી. નાઈકેટો કેસ આજે (મંગળવારે) સંજ-ગાયો. તેનો દસ પૌંડ દંડ થયો. તે દંડ તેના મિત્રોએ આપ્યો. આ બાબત મેજસ્ટ્રેટ ટીક કરતાં કહ્યું કે આ કેસ રજીસ્ટર બાબતનો છે તેથી ખરું જોતાં તેનો દંડ થવાને બદલે તેને જેસ મળવી જોઈએ. મારી પોતાની લાગણી મી. નાઈકેટ તરફ બીલકુલ નથી. આવા કેસોથી આપણનેજ નુકસાન થાય છે. મારે મારવાની બાત આ લડાઈની અંદર મુદ્દ

નથી. વગી દંડ આપી છુટકા એ વિશેષ ખરાબી સમજું છું. દંડ બાઈમ પોએ આપ્યો તેમાં તે લોકોને પણ નામોશી છે. જેઓ મારામારી કે દાબથી માણસોને રજીસ્ટર થતાં અટકાવવાનો વિચાર રાખના હોય તેઓ આ બધું—માઈક—સ્વદેશ હિતની લડાઈ સમજતાજ નથી.

પંજાબીઓની અરજ

પંજાબીઓએ સેડ સેલમોર્નને અરજ કરી છે તેનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:— અમે જુના હિંદી લડવાઈયા છીએ. અમારામાંના ૪૩ પંજાબી મુસલમાન, ૧૩ શીખ, તથા ૫૪ પઠાણ છે. અમે બધા બ્રિટીશ પ્રજા છીએ. બેવર લડાઈ વખતે અમને લાવવામાં આવ્યા હતા. અમે દક્ષિણ આફ્રિકામાં આવ્યા ત્યારે અમારા અમલદારોએ કહ્યું હતું કે લડાઈ પછી તમે દસસકલના અમે તે ભાગમાં રહી શકશો. અમારામાંના કેટલાક ચીત્રલના હલ્લા વખતે, ટીરાહની અઢાઈ વખતે, તથા બીજી લડાઈઓમાં બ્રિટીશ સરકારના પક્ષમાં લડ્યા છે.

અમારામાંના ઘણાખરા અત્યારે એશીઆટીક કાયદાની લડતને લીધે નોકરી વિનાના છે. કેટલાકને રજીસ્ટર ન થવા સાથે નોકરી પરથી બાતલ થવું પડ્યું છે. કેટલાકને એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે જો નવા કાયદા મુજબ રજીસ્ટર થાઓ તો નોકરી મળશે. પણ અમારા નમ્ર મત પ્રમાણે એશીઆટીક કાયદાને યરજી મળે તે અમારે માટે અસંભવિત છે. કારણ કે તેવું અપમાન અમે ઠી. બોગવેલ નથી. અમે સોલજર (લડવાઈયા) થઈ અમારી ઇજ્જત અને દરજ્જો કેમ યુમવીએ?

અમે હવે હિંદુસ્તાન જઈ રહ્યાંએ તેમ નથી. માટે માનપુરવક કહીએ છીએ કે આપ દક્ષિણ આફ્રિકામાં વડી સરકારના ટુરટી તરીકે જા. એટલે આપ નામદારે અમોને રક્ષણ આપવું જોઈશે. માટે બનવું રક્ષણ આપશે એવી આશા રાખીએ છીએ.

ચીનાઈ અમલતની મીટીંગ.

એક ચીનાઈ આપવાત કરેલ તે આજત યાદગીરીની મીટીંગ ચીનાઈ એસાસીએશને આજે (બુધવારે) કરી હતી. એ મીટીંગ જોનારના મનમાં ચીનાઈને વિશે હિમત વિચાર આવ્યા વિના રહેજ નહિ. એ લોકોનો સુદર કોલ કાળાં કપડાંથી ઘણાવારી મુક્યા હતા. કોલમાં મુએલા ચીનાઈ બધી એક તરફ રાખી હતી. વચમાં જોડા પાંદેરા થયા હતા તે બધા ઉભા રહી મયા બધા આજવાસ

ખુરશીઓ જેવી હતી કે જ્યાં આમંત્રણ વાતા માણસોને બેસાડવામાં આવ્યા હતા. લગભગ હવર ચીનાઈએ પોતાના હાથમાં કુલના તેરા લઈ અત્યંત પીમાસથી બધીની પાસે થઈ મુએલ માણસની રહેને સારું દુવા પ્રિઝી બીજે દરવાજેથી નીકળ્યા. આ બધા ઘણા સુધર લેવાસ પહેરીને આવ્યા હતા. પછી તેઓએ ચીનાઈ ભાણમાં ખરસીયા ગાયા. ત્યાર બાદ બીજા હોલમાં મીટીંગ થઈ. હોલ ચીકાર બરાઈ મયો હતો, અને ત્યાં તેના પ્રમુખ મી. કવીને ચીનાઈ ભાણમાં તથા અંગ્રેજીમાં બાણ્ય કરવું. પછી મી. ગાંધીએ તથા મી. પોલાકે કવદાની બાબત સમજ આપી, અને મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ. તેઓનો સંપ, તેઓની ચોખખાઈ, અને તેઓની હિમત એ ત્રણે વસ્તુની આપણે નકલ કરવા જોવું છે.

પ્રીટોરીઆમાં મારામારી

મી. હાજી ઇલાહીમ કે જે બેસમેલેગ છે તેને એક પહાણ મી. બનુતખાને માર મારવાનો કેસ ચાલી રહ્યો છે. તે વિષે બધી બાબત હજુ આવી નથી. એમ જોવામાં આવે છે કે રજીસ્ટર લેવા સાથે અને કસમ તોડવા સાથે હાજી ઇલાહીમને બનુતખાને લાકડી મારી, હાજી ઇલાહીમને બનુતખાને પહાડ્યો. તેમની ઉપર ચડી બેઠો અને છુટવાને સાથે બનુતખાને તેના માલ ઉપર બટકું ભર્યું. બનુતખા નવું બેલ પ્રયમ સો પૌંડનું રાખવામાં આવ્યું હતું. કેમકે મી. અમનીએ બાબત આપેલા કે તેને પાચુ ધમકી આપેલી. કેસ અડધો થઈ રહેવા બાદ બેજ પચાસ પૌંડ કરવામાં આવ્યું હતું. બનુતખાનેનો માણસ પૌંડ ૨૦ દંડ કર્યો છે અને તે દંડ તેણે આપ્યો છે.

મી. મણીલાલ દેસાઈના કાગળ

પ્રીટોરીયાના ચીફ પીકેટ મી. મણીલાલ દેસાઈએ બાબતમાં કાગળ લખ્યો છે કે પીકેટો બીલકુલ મારામારી કરતા નથી. જોર વાપરતા નથી, પણ પીમાસથી અને વ્હાલથી કાયદાની બારીકાઈ સમજાવે છે. અને તેથી થતી હરકતોનું બ્યાન કરે છે.

ગેઝેટની નોટીસ

નાદર ઇલાહીસ અહમદના લેખકારો ની મીટીંગ ૨૯મી તારીખે ભરાવાની નોટીસ ગેઝેટમાં છે. કચેરાસ ડેરવના સુલેમાન હાસમનો માલ લેખકારોના નાણા પેટે ૨૩મી તારીખે વેચવાની નોટીસ ગેઝેટમાં છે.

સુધારો—મી. ખરસેદજી દેસાઈ કુચર્ડ ડેરવથી લખે છે કે:—મી. હુસન આમદની ફકાત પડિતજ બાબત મધે ન થવાના બાબત છે. મી. માં હતા તે ગસાવે નહોતા તેમણે ફકાત મધ કરી હતી.

ખુની કાયદો, તેની રૂએ ઘડાયેલા ધારા તથા તેને લગતી પીસ પ્રેઝરવેશન કાયદાની કલમોનો તરજુમો

ખુની કાયદો C.I.C. VI
- 403

૧. ૧૮૮૫નો નંબર ૩નો કાયદો નીચેના ફેરફારથી કાયમ રહેશે.
૨. એશિયાટીક એ સંસ્થાનો માથેનો એ કે હરકોઈ હોદ્દો, કુલી, અથવા દરકીની મુસલમાન રહેલો. તેમાં મધ્યસ્થ લોકોનો અને ગીરમીટમાં આવેલા મીનાએનો સમાવેશ નથી થતો. (ખીજી વ્યાખ્યા રજીસ્ટર વગેરેની આપી છે તે અહીં નથી આપતા.)
૩. દરંસવાલમાં કાયદેસર રહેનાર દરેક એશિયાટીક રજીસ્ટર થવું. તેની કંઈ શી નહિ બેસે.
નીચેના જમ્મુ તે દરંસવાલમાં કાયદેસર રહેનાર એશિયાટીક ગણાશે.
(અ) જે એશિયાટીકને પરમીટના કાયદાનીરૂએ પરમીટ મળી હોય તે, જે તે પરમીટ દ્વારાથી કે ખોટી રીતે નહિ લીધેલી હોય તે. (મુદતની પરમીટ નો સમાવેશ આમાં નથી થતો.)
(બ) હરકોઈ એશિયાટીક જે ૧૯૦૨ના મે મહિનાની ૩૧મી તારીખે દરંસવાલમાં હોય તે.
(ક) ૧૯૦૨ના મે મહિનાની ૩૧મી તારીખ પછી દરંસવાલમાં જન્મેલ હોય તે.
૪. દરેક એશિયાટીક જે આ કાયદો અમલમાં આવવાની તારીખે દરંસવાલમાં હાજર હોય તે કાયદાનીઅલ સેક રેકર્ડ મુકરર કરે તે તારીખ પહેલાં તે જગ્યાએ અને તે અમલદારની પાસે રજીસ્ટર થવાની અરજી કરે.
દરેક એશિયાટીક જે દરંસવાલમાં કાયદો અમલમાં આવવાની તારીખ પછી હાજર થાય તેણે જે આ કાયદાનીરૂએ નહું રજીસ્ટર ન લીધું હોય તે રજીસ્ટર થવાની અરજી હાખલ થયા પછી આઠ દિવસની અંદર કરવી. પણ
(અ) આ કલમ પ્રમાણે જે બાળક આઠ વરસની અંદર નું હશે તેને સાફ અરજી કરવાની જરૂર નથી.
(બ) આઠ વરસનું અને સોળ વરસની અંદરનું જે બાળક હશે તેને સાફ રજીસ્ટરની અરજી તેના વાલીએ કરવી. અને જે તે પ્રમાણે અરજી નહિ થઈ હોય તે તે બાળક પોતે સોળ વરસ પીટ્યા પછી કરવી.
૫. રજીસ્ટર કાયદેસર રહેનાર એશિયાટીકની અરજી ઉપર ખાન આપશે; અને તેવાને અને તે મંજૂર કરે એવા એશિયાટીકને તેણે રજીસ્ટર આપવું.

જે કોઈ એશિયાટીકની અરજી રજીસ્ટર નામંજૂર કરે તો તેના એશિયાટીકને તેણે બાળમાં બાળ ૧૪ દિવસની નોટીસ મેલશે તેની પાસે હાજર રહેવાને આપવી; અને જે મુકરર કરેલી તારીખે તે હાજર ન રહે તો અથવા હાજર રહેવા જતાં મેલશે તે સતીષ ન આપે કે દરંસવાલમાં રહેવાનો તેનો હક છે તો, અને તે એશિયાટીક ૧૬ વરસની ઉંમરનો હશે તો, તેને મેલશે દરંસવાલ છોડવાનો હુકમ કરવો. અને તેના હુકમને ૧૬૦૩ના પીસ પ્રેઝરવેશન કાયદાની કલમ ૬; ૭, તે ૮ લાગુ પડશે. અને જે મેલશે તે પાત્રી થાય કે મળકુર એશિયાટીક કાયદેસર રહીય છે તો તેણે રજીસ્ટરની ઉપર રજીસ્ટર કાઢી આવવાનો હુકમ કરવો.

૬. જે એશિયાટીક કોઈ આઠ વરસની અંદરના બાળકનો વાલી હોય તેણે પોતાની અરજી કરતી વખતે તે બાળક વિષે ધારા મુજબ હકીકત રજીસ્ટરને આપવી, અને તે બાળકની ધારા મુજબ નીશાનીઓ આપવી, અને જે તે માણસની અરજી મંજૂર રાખવામાં આવશે તો તેના રજીસ્ટર ઉપર તે હકીકત અને નીશાનીઓ નોંધવામાં આવશે. પછી જ્યારે તે બાળક આઠ વરસનો થાય ત્યારે એક વરસની અંદર તે બાળકને રજીસ્ટર કરવાની અરજી ફરી પાછી પોતાના ડીસ્ટ્રીક્ટના માલિકેટની મારફત તે એશિયાટીક કરવી.

દરંસવાલમાં જન્મેલા બાળકના એશિયાટીક વાલીએ બાળક આઠ વરસની ઉંમરે પહેાંચે ત્યાર પછી એક વરસની અંદર તે બાળકને રજીસ્ટર કરવાની અરજી કરવી.

- (અ) જે વાલી ઉપર મુજબ અરજી નહિ કરે તો જે બીજો વખત રજીસ્ટર અથવા મેલશે તેનીમે તે વખતે વાલીએ અરજી કરવી.

- (બ) જે વાલી અરજી નહિ કરે અથવા તો અરજી કર્યા જતાં તે અરજી નામંજૂર કરવામાં આવે તો ૧૬ વરસની ઉંમરે પહેાંચ્યા પછી એક મહીનાની અંદર તે બાળકે પોતે અરજી કરવી.

જે માલિકેટના હાથમાં આ પ્રમાણે અરજી આવે તેણે તે અરજી અને બધા કાગળો આ રજીસ્ટરને મોકલાવવા. અને જે રજીસ્ટરને હીક લાગે તો તેણે રજીસ્ટર આપવું.

૭. જ્યારે વાલીએ ઉપર પ્રમાણે આઠ વરસની અંદરના બાળકનાં નામ નિશાન ન નોંધાવ્યાં હોય અને આઠ વરસ પછી બાળકનું રજીસ્ટર ન કાઢવું હોય ત્યારે બાળકે પોતે ૧૬ વરસે પહેાંચ્યાબાદ એક મહીનાની અંદર અરજી કરવી. અને રજીસ્ટરને હીક લાગે તો તેણે રજીસ્ટર કાઢવું.

૮. આ કાયદા મુજબ જે માણસ પોતાના રજીસ્ટરને સાફ અથવા બાળકને સાફ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે અરજી નહિ કરે તે માણસનો ૧૦૦ પાઉંડ સુધી દંડ થશે, અને દંડ નહિ આપે તો તેને ત્રણ મહીના સુધીની સખત મજૂરીની સાથે કે સાદી જેલ મળશે.

હરકોઈ માણસ જે કાયદેસર રહીય નથી એવા એવા વરસની અંદરના એશિયાટીકને દરંસવાલની વ્યવસ્થા

લાવશે અને જે કાંઈ માણસ એવા હોઈને નોકરીએ લેવાઈશે તે બંને માણસ શુ-હેગાર મળ્યાશે ; અને તેને ઉપર ખતાવ્યા પ્રમાણે સજા થશે તથા તે માણસ જે એશિયાટીક હશે તો તેનું રજીસ્ટર ૨૬ થશે અને તેને ટરાંસવાલ હોવાનો હુકમ કરવામાં આવશે. અને જે તે ટરાંસવાલ નહિ હોય તો તેને કાયદા મુજબ દંડનો અથવા જેલનો હુકમ થશે. અને પીસ પ્રેઝરવેશન કાયદાની કલમ ૬, ૭ ને ૮ લાગુ પડશે.

હરકોઇ સોળ વરસની ઉપરનો એશિયાટીક જે કોલોનીઅલ સેક્રેટરીએ મુકરર કરેલી મુદત પછી ટરાંસવાલમાં વગર રજીસ્ટર નોંધમાં આવશે તે એશિયાટીકને ટરાંસવાલ હોવાનો હુકમ થશે, અને જે તે ટરાંસવાલ નહિ હોય તો તેને કોલોનીઅલ અથવા જેલની સજા થશે.

ઉપર મુજબ રજીસ્ટર વિનાનો એશિયાટીક રજીસ્ટરની અરજી નહિ કરવાનું કારણને સંતોષકારક કારણ બતાવશે તો તેને અરજી કરવાની મુદત મેજસ્ટ્રેટ આપી શકે છે. અને તે મુદતમાં જે તે રજીસ્ટર મેળવી નહિ શકે તો તેને ફરી પાછો બહાર જવાનો અથવા સજા બોલાવવાનો હુકમ થશે.

૬. સોળ વરસની ઉમરનો જે કોઇ એશિયાટીક ટરાંસવાલમાં લખાઈ થશે અથવા રહેતો હશે તેની પાસેથી હરકોઇ પોલીસ અથવા જેને કોલોનીઅલ સેક્રેટરી હુકમ કરે તે માણસ રજીસ્ટર બતાવવાનું પુખ્તી રહેશે. અને આ કાયદા મુજબ ઘડેલા ધારાનીએ સુચવેલી હકીકત તથા નિશાનીઓ માગી શકશે.

સોળ વરસની અંદરના એશિયાટીકનો વાલી તે બાળકનું રજીસ્ટર બતાવવા ને હકીકત અને નીશાનીઓ રજુ કરવા ઉપર પ્રમાણુ બંધાવેલ છે.

૧૦. જે માણસની પાસે આ કાયદા મુજબ મળેલું નવું રજીસ્ટર હશે તેને ટરાંસવાલમાં રહેવાનો અને લખાઈ થવાનો હક છે. પણ જેને પીસ પ્રેઝરવેશન કાયદાની કલમ ૧૦ની રૂએ હુકમ થયો હોય તેને આ હક નથી.

૧૧. જે માણસના હાથમાં રજીસ્ટર અથવા તો મુદતની પરમીટ બીજા કોઇપણ માણસની આવશે તે માણસે તાકીદથી તે હસ્તાવેગે રજીસ્ટરને મોકલી દેવા. અને જે નહિ મોકલે તો તેના ૫૦ પાઉંડ સુધી દંડ થશે અથવા તો તેને સખત મજુરીની કે સાદી એવી એક મહીના સુધીની જેલ મળશે.

૧૨. જે માણસનું રજીસ્ટર ખોવાઇ જાય તેણે એકદમ રજીસ્ટર નવા રજીસ્ટરની અરજી કરવી. તે અરજીમાં ધારામાં સુચવવામાં આવે તે પ્રમાણે હકીકત આપવી અને તેને પાંચ શીલોંગની રકમ ચોટાડવી.

૧૩. મેજેસ્ટ્રેટમાં મુકરર કરવામાં આવે તે તારીખ પછી કોઇપણ એશિયાટીકને રેવન્યુના કાયદા પ્રમાણેની અથવા મ્યુનીસીપાલીટીના ધારા પ્રમાણેની લાઇસેન્સ, ન્યાં સુધી તે માણસ પોતાનું રજીસ્ટર નહિ બતાવે, તથા માનવામાં આવે તે હકીકત તથા નિશાનીઓ નહિ આપે; ત્યાં સુધી તેને આપવાની બંધી છે.

૧૪. જ્યારે જ્યારે કોઇપણ એશિયાટીકની ઉમરનો સવાલ ઉઠે ત્યારે જે તે મુરતના મહીન બીજી ઉમર આપીત નહિ કરી શકે તો રજીસ્ટર જે ઉમર દર્શાવે તે બધી ગણવામાં આવશે.

૧૫. જે કંઈ એશિયાટીક આ કાયદાનીરૂએ કરવી પડશે તેની ઉપર રજીસ્ટરની અરજી નથી.

૧૬. જે કોઇ માણસ રજીસ્ટરેશન સરટીફિકેટ માખત કંઈપણ દેવો કરશે, અથવા ખોટું બોલશે, અથવા બીજા માણસને ખોટું બોલવાનું ઉત્તેજન આપશે કે મદદ કરશે, અથવા ખોટું રજીસ્ટર બતાવશે, અથવા પાવકાનું રજીસ્ટર કે ખોટું રજીસ્ટર વાપરશે, અથવા તેનું રજીસ્ટર બીજાની પાસે વપરાવશે, તે માણસનો ૫૦૦ પાઉંડ સુધીનો દંડ થશે, અથવા સખત મજુરીની સાથે કે સાદી બે વરસ સુધીની જેલ તેને મળશે.

૧૭. કોલોનીઅલ સેક્રેટરીની મરજી પ્રમાણે હરકોઇ એશિયાટીકને તે મુદતની પરમીટ આપી શકે છે. તે પરમીટ પુરી થયા પછી તે માણસ વગર પરમીટનો મળ્યાશે. તેને પકડી શકાય તે પીસ પ્રેઝરવેશન કાયદાની કલમ ૭, ૮, તથા ૯ તેને લાગુ પડશે. અને તે કાયદાનીરૂએ તેને કોલોની હોવાનો હુકમ થયો મળી સજા કરવામાં આવશે. અને જ્યાં સુધીમાં એવી પરમીટ જે નીકળી ચુકી છે તેને પણ આ કાયદા લાગુ પડ્યાશે. અને આ માણસને મુદતની પરમીટ મળી હોય તે માણસને દારૂની છુટ મળી શકે છે. વળી કોલોનીઅલ સેક્રેટરી જે માણસ આ કાયદાના બંધનમાં નથી આવતા તેમા એશિયાટીકને પણ દારૂની છુટ આપી શકે છે.

૧૮. ગવરનર નીચે બતાવેલા કામને સારું ધારા ધરી શકે છે અને રદ કરી શકે છે.

(અ). રજીસ્ટર કેવી જાતનું રાખવું તે વિષે

(બ). રજીસ્ટરની અરજી કેવી રીતે કરવી, કયા રૂપમાં, તેમાં શું હકીકત આપવી, અને શું નિશાનીઓ આપવી તે વિષે.

(ક). રજીસ્ટર સરટીફિકેટ કેવી જાતનું કાઢવું તે વિષે.

(ખ). આઠ વરસની અંદરના બાળકના વાલીએ, નવમી કલમ પ્રમાણે જેની પાસે રજીસ્ટર માનવામાં આવે તે એશિયાટીક, ખોવાએલા રજીસ્ટરની નકલની માગણી કરનાર એશિયાટીક, અને વેપારની લાઇસેન્સ માગનાર એશિયાટીક શું હકીકત આપવી અને શું નિશાનીઓ આપવી તે વિષે.

(ગ). ૧૭મી કલમ પ્રમાણે કેવી જાતની પરમીટ આપવી તે વિષે.

૧૯. હરકોઇ એશિયાટીક અથવા હરકોઇ એશિયાટીકનો વાલી જે તેણે કરવાની વસ્તુઓ ઉપર બતાવી છે તે નહિ કરે તો, અને તેવી બાબત કંઈ સજા ઉપર નહિ જજાવી હોય તો, તેવા એશિયાટીક અથવા વાલીનો ૧૦૦ પાઉંડ સુધી દંડ થશે અથવા તો સખત મજુરીની સાથે કે સાદી ત્રણ મહીના સુધીની તેને જેલ મળશે.

૨૦. ચીનાઓને લગતો તોફારીનો કાયદો એશિયાટીકને લાગુ નહિ પડે.

૨૧. ૧૮૮૧ના કાયદાની તારીખ પહેલાં કોઇ એશિયાટીક પોતાના નામ ઉપર જમીન ખરીદી હશે તેના વારસને તે જમીન મળવાનો હક છે.

૨૨. ત્યાં સુધી શહેનશાહ પસંદ નહિ કરે અને તે પસંદગી મેજેસ્ટ્રેટમાં જાહેર કરવામાં નહિ આવે ત્યાં સુધી આ કાયદો અમલમાં નહિ આવે.

પીસ પ્રેઝરવેશન કાયદાનો કલમો.

પીસ પ્રેઝરવેશનના ૧૯૦૩ના કાયદાની જે કલમો નવા કાયદામાં લીધી છે તેનો તરજુમો.

૬. જે માણસને વગર રજીસ્ટરનો હોવાથી પકડવામાં આવશે તેને મેજિસ્ટ્રેટની પાસે એકદમ લઈ જવો. અને જો તે માણસ કોલોનીમાં રહેવાનો પોતાનો હક ન સાબીત કરી શકે તો માજિસ્ટ્રેટ કોલોની છોડવાની તેને પસંદ પડે તેટલી મુદતની નોટીસ આપવી. પણ જો તે માણસ એમ ખતાવી શકે કે તેની પાસે પરમીટ છે છતાં તે તેના ગળ્યામાં નથી અથવા તો તેને પરમીટ રાખવા નું કારણ નથી એમ ખતાવી શકે તો બીજી જગ્યાએ વધારે પુરાવા આપવાને સારું મેજિસ્ટ્રેટ જામીન લઈ તેને છોડી શકે છે. અને જામીનગીરીની શરતો તોડે તો જામીન ખત પ્રમાણે તેના પૈસા જશે.
૭. જે માણસને કોલોની છોડવાનો હુકમ થયો હોય તે માણસ તેટલી મુદતમાં કોલોની ન છોડે અને જે માણસે જામીનગીરી આપી હોય તે જામીનગીરીની શરત ઉપલી કલમ પ્રમાણે ત્રુટે તો તે અને માણસ તે વગર વારડે પકડી શકાય છે. યુન્હો સાબીત થતાં મેજિસ્ટ્રેટ તેને સખત મજુરીની સાથે અથવા સાદી એવી ઓછામાં ઓછી એક મહીનાની જેલ આપવી, ૭ મહીનાથી વધારે નહીં. અને તેની સાથે પાંચસે પાઉંગનો દંડ અને દંડ ન આપે તો બીજી ૭ મહીના સુધીની જેલ મેજિસ્ટ્રેટ આપી શકે છે.
૮. ઉપલી કલમ પ્રમાણે જેલ ભોગવીને જે માણસ છુટે તે કોલોનીમાં સાત દિવસથી ઉપરાંત વગર પરવાનગી એ રહેશે તો તેના ઉપર ફરી કામ ચાલશે અને તેને ઓછામાં ઓછી ૭ મહીનાની અને વધારેમાં વધારે બાર મહીનાની જેલ, તથા પાંચસે પાઉંગ સુધીનો દંડ અને તે ન ભરે તો બીજા ૭ મહીના સુધીની જેલ આપવાનો મેજિસ્ટ્રેટને હક છે.
૯. જે માણસ જુદી રીતે પરમીટ લેશે અથવા બીજાની પાસે લેવાયેલી અને જુદી રીતે લેવાયેલી પરમીટનો ઉપયોગ કરશે, અથવા બીજાની પાસે કરાયેલી, અથવા જુદી રીતે મળેલી પરમીટથી કે પોતાને રીતસર નહીં મળેલી પરમીટથી જે માણસ દાખલ થશે અથવા દાખલ થવાનો પ્રયત્ન કરશે તે માણસનો પાંચસે પાઉંગ સુધી દંડ થશે અથવા તો જે વરખ સુધીની તેને જેલ મળશે, અથવા અને સખત થશે.
૧૦. જ્યારે બ્યાબ્બી કારજુસર લેફ્ટેનન્ટ ગવર્નરને સંતોષ કરાક રીતે એવી ખાત્રી થશે કે દરકાઈ માણસ કોલોનીનાં સુલેહ અને સાસ રાવખમાં ભંગ કરનારો છે ત્યારે તેવા માણસને અમુક મુદતની અંદર કોલોની છોડવાનો હુકમ તે કરી શકશે. અને જો એવો માણસ મુદત વીનતાં કોલોનીમાં જોવામાં આવશે તો તેની સામે ઉપર ખતાવેલી કલમ સાત અને આઠ પ્રમાણે કામ ચાલી શકશે. અને તે કલમ પ્રમાણે તેને સખત મળશે.

જુની ધારા

૧. આ કલમમાં જુદી જુદી બ્યાબ્બા આપી છે.
૨. એશિયાટીકનું રજીસ્ટર કેમ રાખવું તે જણાવ્યું છે.
૩. સોળ વરસની ઉપરના માણસે રજીસ્ટરની અરજી 'બ' ફોરમ પ્રમાણે કરવી. સોળ વરસની અંદરના ને આઠ વરસની ઉપરના છોકરાને સારું અરજી 'ક' ફોરમ પ્રમાણે કરવી.
૪. દરેક ઉમરે પહોંચેલ માણસે કોલોનીઅલ સેક્રેટરી મુકરર કરે તે માણસ પાસે હાજર થવું, અને તે અરજીમાં ભરવાની હકીકત બધી તેણે તે માણસને 'બ' ફોરમ પ્રમાણે આપવી અને તે માણસને પોતાની પરમીટ, તથા પાઉંગવાળું રજીસ્ટર, અને બીજા જે દસ્તાવેજ તેની અરજીના રેકામાં આપવા હોય તે આપવાં.
- આઠ વરસની ઉપરના છોકરાની અરજીને સારું તેના બાપ અથવા વાલીએ તેના છોકરાને લખતે હાજર થવું અને ઉપર ખતાવેલા જે દસ્તાવેજો હોય તે રજુ કરવાં ને 'ક' ફોરમમાં ભરવાની હકીકત આપવી.
- દરેક અરજી કોલોનીઅલ સેક્રેટરી ઠરાવે તે જગ્યાએ કરવી.
- અરજીઓ લેવા જે માણસને નીમવામાં આવે તેણે અરજી ખતાવી અરજદારને પહોંચ આપવી અને અરજી રજુ સ્ટારને મોકલવી.
૫. જે રજીસ્ટરસર ઉમર લાયકની ઉપર પ્રમાણે કરેલી અરજી રદ કરે તો તેણે રદ કરવાની નોટીસ અરજદારને મોકલવી અને એક નકલ માજિસ્ટ્રેટને મોકલવી.
૬. રજીસ્ટરનું સરટીરીફેટ '૫' ફોરમ પ્રમાણે આપવું.
૭. દરેક ઉમરે પહોંચેલ માણસે તેની પાસેથી માગવામાં આવે ત્યારે પોતાનું રજીસ્ટર ખતાવવું અને નીચેની હકીકત પોલીસને માગે તો આપવી:—
૧. તેનું આખું નામ.
૨. તેનું તે વખતનું ઠેકાણું.
૩. તેણે અરજી કરી તે વખતનું ઠેકાણું.
૪. તેની ઉમર.
૫. તેની સહી જે તેને લખતાં આવડતું હોય તો.
૬. અને બંને અંગુઠાની નીશાની અથવા અંગુઠાની તથા આંગળીઓની નીશાની.
૮. સોળ વરસની અંદરના છોકરાના બાપે અથવા વાલી એ નીચે જણાવેલી હકીકત બધારે માગવામાં આવે ત્યારે તેનું સરટીરીફેટ ખતાવ્યા ઉપરાંત રજુ કરવી.
- (૧). તેનું પોતાનું પુરું નામ.
- (૨). તેનું તે વખતનું ઠેકાણું.
- (૩). જ્યારે અરજી કરવામાં આવી હોય તે વેળાના તેના વાલીનું પુરું નામ અને તે વાલીનું ઠેકાણું.
- (૪). તે બાળકની ઉમર.
- (૫). અને તે બાળકના અંગુઠા અથવા અંગુઠા અને આંગળાં.
૯. આઠ વરસની અંદરના છોકરાના સરટીરીફેટ સારું અરજી કરતી વખતે વાલીએ કે બાપે નીચેની હકીકત રજુ કરવી:—
- (૧). છોકરાઓનાં પુરું નામ.

- (૨). તેઓની ઉંમર.
- (૩). તેઓનું સગપણ.
- (૪). તેઓનો જન્મ દિવસ.
- (૫). તેઓની ટરાંસવાલમાં દાખલ થવાની તારીખ.

૧૦. એવાએલા રજીસ્ટરની અરજી કરતી વેળા દરેક

એશિયાટીક નીચેની હકીકત રજુ કરવી:—

- (૧). રજીસ્ટરનો નંબર.
- (૨). પોતાનું આખું નામ.
- (૩). પોતાનું ઠેકાણું.
- (૪). અને જે બાળકનું રજીસ્ટર એવાયું હોય તે તેનું આખું નામ.
- (૫). પોતાના અંગુઠા તથા આંગળાંની નીચાની.
- (૬). અને જે બાળકની વતી અરજી કરી હોય તે પોતાના અંગુઠાની નીચાની અને બાળકનાં અંગુઠા તથા આંગળાંની નીચાની.

૧૧. વેપારીની કે બીજી કંઈ લાઇસેન્સ લેતી વેળા અરજદારે અમલદાર આગળ પોતાનું રજીસ્ટર રજુ કરવું અને તે ઉપરાંત અમલદાર માગે તે પ્રમાણે અંગુઠા તથા આંગળાંની નીચાની રજુ કરવી.

૧૨. જે કોઈ એશિયાટીક મુદતને સાફ ટરાંસવાલની બહાર મથો હોય અને તેની વતી બીજે કોઈ એશિયાટીક લાઇસેન્સની અરજી કરે તે તેણે અમલદાર પાસે નીચેની હકીકત રજુ કરવી.

- (૧). પોતાનું રજીસ્ટર.
- (૨). જેને સાફ અરજી કરી હોય તેનું આખું નામ.
- (૩). એવા એશિયાટીકનું તે વખતનું ઠેકાણું.
- (૪). અને તે માણસનું જમણા અંગુઠાની નીચાની પાડેનું મુખત્યારનામું.
- (૫). અને પોતાના જમણા અંગુઠાની નીચાની.

૧૩. મુદતની પરમીટ 'ગ' ફોર્મ પ્રમાણે કાઢવી.

'બ' ફોર્મ—ઉમર લાયક માણસની અરજી.

આખું નામ.....જામ
જન્મ કે શાખા.....ઉમર.....ઉંચાઈ.....
રહેઠાણ.....ધર્મ.....
શરીરની નીચાનીઓ.....
જન્મ દેશ.....
ટરાંસવાલમાં પહેલાં આવેલ તેની તારીખ.....
૧૯૦૨ મે માસમાં ક્યાં હતો.....
બાપનું નામ.....માનું નામ.....
ઓરતનું નામ.....ક્યાં રહે છે.....
હોકાશ વિગેરેનાં નામ, ઉમર, રહેઠાણ, અને સગાઈ.
અરજદારની સહી.....
જે માણસ અરજી લેય તેની સહી.....
તારીખ.....ઓશીસ.....

જમણા હાથની નીચાનીઓ.

અંગુઠો.	પહેલી આંગળી.	વચલી.	ત્રીજી.	છેલી આંગળી.

ઉપર પ્રમાણે ડાબા હાથની છુટી નીચાનીઓ.
બેળી નીચાનીઓ.

ડાબા હાથની ચાર આખી આંગળીની નીચાની. જમણા હાથની ચાર આખી આંગળીની નીચાની.

ઉમર લાયક માણસની નીચાની લેનારાનું નામ.....તારીખ.
'ક' ફોર્મ—બાળકને સાફ અરજી.
વાલીની હકીકત.

આખું નામ.....જન્મ.....
રહેઠાણ.....
વાલીની સગાઈ.....
સરદારીકેટનો નંબર.....
બાળકની હકીકત.
આખું નામ.....જન્મ.....
કેમ કે શાખા.....ઉમર.....
ઠેકાણું.....ધર્મ.....
૧૯૦૨ ના મેની ૩૧મી તારીખે રહેઠાણ.....
બાપનું નામ.....માનું નામ.....
શરીરની નીચાની.....
જન્મ દેશ.....
ટરાંસવાલમાં આવ્યાની તારીખ.....
વાલીની સહી.....
વાલીનો જમણો બાળકની સહી.....
અંગુઠો. અરજી લેનારની સહી.....
ઓશીસ.....
તારીખ.....

'બ' ફોર્મ પ્રમાણે બાળકની જમણા તથા ડાબા હાથ ના અંગુઠા તથા આંગળાંની નોખી નીચાનીઓ અને જમણા તથા ડાબા હાથની ઝાપો લેનાર અમલદારની સહી.

'ક' ફોર્મ—રજીસ્ટર.

આખું નામ.....
જન્મ.....ઉમર.....ઉંચાઈ.....
વચલી.....
રજીસ્ટરની સહી.
જમણો અંગુઠો. તારીખ.....
બેળીની સહી.....

'ગ' ફોર્મ—મુદતની પરમીટ.

ઉપર પ્રમાણે હકીકતને અંગુઠા વાળી છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
કાંઈ શબ્દો તો તેઓના પત્રો ઉપર ઉપર
ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાચળની એક જ બાજુએ સખડું.
૨. અક્ષર મોખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા કેદાણું બરોબર લખનાં.
તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ,
પણ અમારી ભણને સારું.
૪. મંજળવારની સાંજ સુધીમાં મળેલ
લખાણો તેજ અઠવાલિકામાં ફાળવ
કરી શકાયો.
૫. લખાણ હમેશાં ફૂંકે અને યુક્તિસર
કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને સુચના

અમારી પાસે ઘણા અગત્યના ચર્ચા
પત્રો તથા રીપોર્ટ વિગેરે છે પણ અમે
ઘણા કામને લીધે તથા જમાની તંગાસથી
તેને અડી શક્યા નથી. આવતે અઠવાડીયે
આપવાની ઉમેદ રાખીએ છીએ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ

મોચેસ્ટરમના ચર્ચાપત્રી—પણ તીખાં
વચનોથી ખાત્રી કડવાસ વધશે.

હરલામી—તમારા લખાણોને મુદ્દો
ચોખ્ખો નથી.

જવાબનો રાહદારી—એવું અમારા
સાંભળવામાં કે વાંચવામાં નથી. એટલે
તમને મળેલ અગર જોડા હોવા જોઈએ.

મી. રહીમખાન (ખુલ્લું કં) —તમારો
કાચળ જાત ઉપર ઢુમકો કરે છે એટલે
છાપી શકના નથી.

મી. સી. એચ. તમારી (કલરકસડારપ)
—તમે માનો છો એવી ધારતીનું કારણ
નથી, એટલે તમારો કાચળ નથી છાપ્યો.

મી. હાજી હબીબનો કાચળ

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ જોમ,

નીચેની હકીકત લખતાં મને ઘણી
હીલગીરી થાય છે. પણ ન કહ્યું તો મારી
રજા ચૂકાય છે. આમ સમજી લાચારીથી
લખવાની ફરજ પડેલી છે.

તથા એરડીનન્સ મુજબ મારા ઘણા
મેમ્બર બાઇઓએ ગુલામી ખત કરાવેલાં છે.
તેઓને પાછળથી પરતાવો કે શરમ થાય છે
કે નહિ. તે તો સકની વાત છે. પણ તે
વીશે અમેને જે જે કાંઈ સાંભળવા પડે
છે તેથી અરજદાર અમેને નીચું જોમનું
કાચળ છે. મીની જોમનું અમારો

મેમ્બર બાઇઓ પછી કેદલાકાએ પોતાના
દેશી બાઇઓથી બુદ્ધ પડી સ્વાસ્થ્યને
ખાતર આખી મેમ્બર કોમને ફુનીયામાં
બદલાવ કરેલી છે. તેઓના ઉપર રહેલી
છે. જે મેમ્બર બાઇઓ આ ગુલામી ખત
લેવામાં બચી ગયા છે તેઓ આ જોખમ
હારીથી દુર છે એમ મારે બેધકક પછે
જાહેર કરવું જોઈએ. પણ તેવાઓને હજી
પણ મારી સલાહ છે કે જો તમે છેવટ
સુધી તેમાંથી બચી જશો તો આપણી
કોમ ફુનીયામાં બદલામ થતાં અટકી
શકશે. જે મદરસોએ તે ખત લીધેલાં
તેઓ પોતાની રથીતી સમજી તે ગુલામી
ખત પાછાં મોકલી આપે અને જેઓએ
અરજીઓ કરેલી છે તેઓ જો પોતાના
હાથ સમજી ગુલામી ખત લેવા નબળાં તો
હું ધારું છું કે આજે જે મેમ્બર કોમ
માટે ફુનીયામાં બદલામી ચડેલી છે, તે
એક દમ પડી જાંગશે. મને તો આશા છે
કે મારા બાઇઓને બુદ્ધ હજી પણ તેમ
કરવા હોમન જશે. આમીન.

બાઇઓ! તમે જેમ તમારા સ્વાસ્થ્ય
તરફ જુઓ છો તેટલાજ ઉચકચી તમે
તમારી કોમની ઇજ્જત તરફ જવાબ કરો.
તો તમે અને જેને કોમને માટે ગેરત
હશે તેઓ તો કદી પણ પોતાના એક
બદલા ને બી ને ગુલામી ખત કહી
કરાવશે નહિ. પણ જેને કોમ પણ જાતની
ગેરત નથી તેને જે કોઈ કહેવું તે હવામાં
મેહેલ બાંધવા સરીખું છે. હાથલા તરીકે
જુવો ચીનાઓની ગેરત. એક ચીનો
પોતાની પરમીટ પાછી મોકલી આપી
શરમનો મારથો દરસવાલ છોડી આલ્યો
મથો છે. ત્યારે બીજો પોતાની તથા પોતા
ની જાતની ગેરતને ખાતર નવા ગુલામી
ખતના પરીણામની ખરી દરકાત સમજ્યા
પછી શરમને લીધે પોતાનો જાન આપી
સૂક્યો છે. આનું નામજ ગેરત. પણ આ
થી કરી મારો હેતુ કોમને તે રસ્તે
દોરવાનો નથી. પણ હું જે જણાવવા
મારું છે તે તો એ કે જેઓ તેમાં
સપક્ષ ગયા છે તેઓ જો તે કાચળની
હકીકત હજી પણ સમજ્યા હોય, અને
તે સમજ્યા પછી પોતાના તથા પોતાની
જાતના માનને ખાતર તેમાંથી છુટા થવા
મામતા હોય તો તેઓને માટે લીધેલાં
રજીસ્ટર પાછાં મોકલી દેવાનો, તથા કરેલી
અરજી રદ કરવાનો રસ્તો હજી પોતાના
હાથમાં છે. આમ બતાવવાનોજ મારો
હેતુ છે.

સાંભળવા મુજબ કેદલાકા જોડો મને તે
કાચળથી પણ એકાં ખતો. હૈ હૈ હૈ

કેદલાકા મેમ્બર મદરસોએ ગુલામી ખત
લીધાં છે તેમાં હાજી હબીબનો હાથ છે.
હાજી હબીબને સરકારે પકડ્યા આખીને
આ કામ કરાવેલું છે વિગેરે અનેક તરફ
ની વાતો બોલાય છે. પણ આવી વાતો
કરવા વાળા એટલું પણ સમજી શકતા
નથી કે પોતાના બાઇઓનું જીવું કરવા
સારું જે પકડ્યા પેદા કરે તેવા માણસો
થી દિવકારા બીજા ફુનીયામાં કાઢીજ
હોય છે. અગર આવી રીતે દિવકારા બની
મારે પકડ્યા પેદા કરવા હોત તો હું
હનરો પાઉંડ બીજે રસ્તે પેદા કરી
શકું પણ આવી રીતે ગરીબ બાઇઓ
પાસેના પકડ્યા પેદા કરી કોમને, અને બુદ્ધ
પાકને છેતરવાનું કરવું તેવા નાણાને હું
પક્ષીની બરોબર સમજું છું. ને સમજશે.
આટલું છતાં ઉપલી ઉઠેલી વાત સાંભળી
મારી લાગણી શું કહેલી હશે? તેનો
જવાબ કરો. પણ બાઇઓ, તે વાત એક
બાળુ રાખી દુ જે મારા દિલો બાઇઓની
મોકલી કરવા પ્રયત્ન કરે જાઉં છું તેથી.
તેથી વાતો સાંભળી, મારે શું તેમ કરતાં
અટકવું જોઈએ? કદી નહીં. પણ એ તો
ફુનીયાની કેહેવત છે કે સાચા માણસના
દુરમનો હમેશાં દિવકારાજ હોય છે.
જેથી તેવી વાતો ઉપર જવાબ ન કરતાં
કરેક બાઇઓને મારી વિનંતી છે કે કોમ
ના પણ કેહેવા તરફ ધ્યાન ન આપતાં
આપણે આપણી કોમની સારી સેવા
જાળવવાનું કામ જરીજ રાખવું, કે જેમાં
સરજેની સલામતી રહેલી છે. મારા માટે
ઉપલી વાતો ઉગાડવા વાળાઓનો કોઈ પણ
હેતુ તો હોવોજ જોઈએ. જો તેમ ન
હોય તો આમ મપ જોવો પેદા કેમ થઈ
શકે? કારણ કે હું જેઓ આ એરડીનન્સ
ને ધિક્કારું છું, તથા મારી કોમ પછી
કેદલાકા આ ગુલામી ખત લઈ અમારી
કોમની જે ફુનીયામાં બદલામી કરી છે.
તે સાંભળી મને જે દરદ થાય છે તેનું
વરણન હું લખાણથી કે બોલવાથી બતાવી
શકવા અશક્ત છું. જે માણસો પોતાની
કોમને પોતાના સ્વાસ્થ્ય ખાતર ફુનીયામાં
બદલામ કરે તેના કરતાં બીજો દિવકારો
ફુનીયામાં બાંધેજ મળશે.

નવા એરડીનન્સને હું કોમ કહ્યો.
કહીશ કે જે આજ સુધી મારા ખાતજ
માં પણ જવાબ કરી શક્યો નથી તે હજી
પણ મારો તેજ વિચાર છેવટ સુધી કાચમ
રહે એમ ખુદપાસે માથું ડું. અગર જે
આપણા આગેવાનો વધુ મને જે કાંઈ કરે ને
મારે પણ કહીશ સખડું જોઈએ જે
હું પાછળથી માનવો આપ્યો છું, તે માન

હું. એટલું નહિ પણ મારા દરેક દિંદી બાઈએને પણ મારી પ્રથમથી જ એજ સલાહ આપતો આવ્યો છું કે આગેવાનો જે કામ વધુ મને કરવા ધારે તે આપણે માન્ય રાખવું અને તે કામમાં તેઓને યથા રક્તિ મદદ આપ્યા કરવી.

હું રામસુંદર પંડીતને સુમારક બાદી આપી માફ લખાણ બંધ કરું છું. મારણ કે આપણી ચાલુ લડતનું પહેલું માન તેઓ જીતી ગયા છે અને ચાલુ છું કે તે સાહેબની માફક દરેક દિંદી બાઈ પેતાના દાસમાં વિમત રાખી આ દિવસ કારો કાપડો કચુક કરવાને પોતાના દીકરામાં ખ્યાલ વધીક પણ કરશે નહિ. સાહેબો, થોડા દોડમાં જે થોડાઓ દોડે છે તેમાં ૧-૨-૩ નંબર સુધી અનુક્રમે ઈનામ મળે છે. તેમજ આપણી લડતની દોડમાં પહેલા નંબરનું ઈનામ તો રામ સુંદર પંડીત જીતી ગયા છે. અને બાકીના નં. ૨-૩ નાં ઈનામો ક્યા બાઈચાણીના નસીબમાં છે તે જોવાનું રહેલું છે.

રામ સુંદર પંડીતના કુટુંબને મારા તરફથી દીવસોજ આપું છું. તથા પ્રિયોદીવામાં જે પીકેટો પકડાયા હતા તે જોયો પાછળથી નિરદોશ થઈ છુટી ગયા છે તેઓને પણ મારી તરફથી સુમારક બાદી આપું છું.

ઊંચે એકજ બાઈત ઉપર મારા રાંચનાર બાઈઓનું બ્યાન જોયવાની રજા લઉં છું. તે એ કે જનરલ સમટસ પોતાના બાપણમાં જોવો બપોડો બેતાવી ગયા હતા કે દિંદીઓ જે આ કાપડાને તામે નહિ થશે તો તેઓને ટરાંસવાલની હાથપર મોકલી આપીશ પણ એ સાહેબનો બપોડો રામ સુંદર પંડીતના કેસમાં ખુલો થઈ ગયો છે. તે સાહેબના કાથમાં જે દેશ પાર કરવાની સત્તા હોત તો તેઓ રામ સુંદર પંડીતનેજ કાઢી મુકત. પણ બાઈઓ, તે સત્તા તે સાહેબના કાથમાં નથી. આ ઉપરથી ખુબ જણાય છે કે જનરલ સમટસના સબ્જેક્ટ હકત આપણને બીવડાવવાનાજ છે. અને તેમ કરી પોતાનું કામ કાઢી લેવાનું છે. જે તે સાહેબનું ચાલે તો આપણા બાઈઓને પકડીને એકજ દીવસમાં આખા ટરાંસવાલમાંથી ફાંકી કાઢે. પણ ખુદાએ હજુ તે સત્તા તે સાહેબને સ્વાધીન કરી નથી એ માટે આપણે તે પાક પરવરદીમારનો અહેસાન માનવો જોઈએ.

ઊંચે હું ખુદા પાસે ચાલું છું કે આ આપણી બ્યાનની લડતમાં તાકાદિ મદદ માર થા; તથા મારા જે મેમજ માઈઓ

બચેલા છે તેને, તથા હવે જે બચવા માગતા હોય તેઓને રહેમ કર, અને આજર સુધી બચાવી લે. આમીનાં હી. દિંદીઓનો સેવક હાજી હામીમ.

ડરખાન, તા. ૧૯-૧૧-૦૭

મી. ઇસમાઈલ હાજી અહમદનો પશ્ચાતાપ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ, શુભામીખત લેવામાં, મારાથી જે જુલ થઈ છે તે માટે ઘણીજ દીકગીરી થાય છે. હું આ ચીઠી બાઈતમાં ઊંચે સુધી તદન લડતમાં સામેલ હતો. પણ અમુક કારણથી ઉતાવળે જે સાહસ થઈ ગયું છે તે બાદ મને પછો અફસોસ થાય છે. તેથી મારા સ્વદેશી બાઈઓ તરફથી નમ્રતા પુરવક મારી ચાલું છું. અને વિશેષમાં મારા સ્વદેશી બાઈઓની એસોસીએશન જે આત્મા ફરમાવે તે મુજબ વરતવા તકદિર છું. તે સાથે જેઓએ આ ખત લીધું નથી તેવા મારા બાઈઓને ચેતવણી આપું છું કે એ ખત લેવામાં કાંઈ સાર નથી અને નજ સેતુ લડતમાંજ દર રહેલું એ બહેતર છે. લીસાપદ પરનાવા કરતાં પહેલેથીજ ચુસ્ત રહેવું તે માટે ખુદા સરવેને હીંમત આપે, અને મારા જેવી ખુદ કરતાં અટકાવે એવી દુવા ચાલું છું. તા. હના ઓપિનિયનમાં તરો કરવા સંબંધી મારા માટે જે લખવામાં આવ્યું છે તે ખરું નથી, કેમકે મેં તારો આપેલ નહોતા.

હવે હું, મારો બાઈ, તથા ઇસા હાજી સુમારનો દીકરો એમ મળે જણુ દેશ જવા માટે ડરખાન તરફ જતા હતા. પણ રસ્તામાં ચાર્જસ્ટાઉનથી અમારે પાછા ફરવું પડ્યું છે. અગાઉ ત્યાં રજા પેંડ બેલ રાખીને ફરકાઈ માણસ (જો ડેમીસાઈલ સર્જીશીકેટ ન હોયતો) રવાના થઈ જતો. હાલમાં બેલ મુકવાથી પસાર થવાનું નથી. ડેમીસાઈલ સર્જીશીકેટ અથવા તો સ્ટીમરની ટીકેટ સાથેજ હોય તો પસાર થવાય છે. આવી આપણી ક્ષા છે. અને આપણે બીટીશ વાવટા નીચે કેવા દુ:ખી છીએ તે દેખાઈ આવે છે. જે સ્ટીમરમાં અમારે ચડવાનું હતું તેમાં પહેંચી સડયા નહિ હવે જમારે જવાય ત્યારે ખરું કઠમ કાઈ આદમીને મોકલ સ્ટીમર માવહત જવા સિવાય છુટકા ન હોયતો નમને પણ બેટી રહેવું પડે. અને જે યુગરે તે ખમણ પડે એવો

મામસો છે. હજુ શુભામી ખતને જો રોકા મળશે તો આપણા જુરા કાલ થશે એ ચોક્કસ છે. માટે મારા જુરા નાંસવાલ વાસીઓ તમે જા રહેજો. ચાર્જસ્ટાઉનથી અમારે પાછા ફરવું પડ્યું તે બાઈઓની બાઈમાં બાવવાની હું ફરજ સમજું છું કે જેથી કરી બીજા કાઈ બાઈઓ અણબાણે રેલવેનો ખરચ કરીને તથા બોર્ડરનાં રેલવેનો આવકાર પાળીને અપમાન તથા ખરચમાંથી બચે.

હી. ઇસમાઈલ હાજી અહમદ
રટાંડરન, તા. ૧૩-૧૧-૦૭

ઉધરાણના પદસા ક્યાં?

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ, અત્રેની એસોસીએશનની કમીટીએ ગયા ફેબ્રુઆરીમાં ફંડ કરી પા. ૬૦થી ૭૦ એકક કરેલ. તેમાં પા. ૪-૩-૨-૧ તથા ૨ી. ૫/- એ મુજબ મોટી નાની રકમો ભરાયેલ. ને તે તુરત જોહાન્સબર્ગ મોકલવાનો હિંદુઓએ કરાવ પગ્યુ કરેલ. એ પદસા એક દેશણે અટકી જવાથી ફોરટ સુધી તે વાત જતાં પદસા ખરચ સહીત વસુલ થયેલ છે. છતાં તે પદસા જોહાન્સબર્ગ મોકલવા કે નહિ તે હજુ સુધી જણાયું નથી. જોહાન્સબર્ગની એસોસીએશન પદસાની તંગીમાં એ સર્ક જાણે છે તો આ પદસા વિષે બધી ફકીકત મેંકરેટરી નામવાર જાહેર કરશે એવી આશા છે.

હી. એસોસીએશનનો ખેરખ્યાલ.
પોચેરદરમ, તા. ૧૮-૧૧-૦૭

રજીસ્ટર નથી લીધું

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ, તા. ૨૭ નવેમ્બરના અંકમાં જમેક લેગના લીસ્ટમાં મારું નામ જોવામાં આવ્યું હતું પણ તે ખરું ન હોવાથી આપના તરફ તાર કરેલ. તેમ અહિંની કમીટીને મારી જુની પરમીટ તથા રજીસ્ટર બતાવી ખાતરી કરી આપેલ કે મેં જોનોની અથવા કાઈ જગાએ નવા કાપડા મુજબ રજીસ્ટરની અરજી કરી નથી. મારા તાર ઉપરથી ઇ. ઓ. ના તા. હના અંકમાં 'મહમદ જોખાત અરજી કરવાનો ઇન્કાર કરે છે' એમ આવ્યું. તો તે જુલ છે. આ ફેરફારમાં જે નામનો કાંઈપણ આસાની જેન નહિ. તે નામને બહો

મારું નામ જોઈએ કારણકે તાર મોકલ નાર હું હતો. હવે આ કામગીરી હું ફરીથી જાહેર કરું છું કે મેં નવા રજીસ્ટ્રી કરી અરજી કરી નથી.

લી. મામદ લખા

ગ્રીસ્ટ તા. ૧૯-૧૧-૦૭

પરચુરણ ચરચા

હારદીંગથી મી. પ્રાગણ પ્રજ્ઞાપદેશક લખે છે કે—દરસવાલના બાઈઓને નમ્ર વિનંતી છે કે આપણું વહાણ હવે કીનારાની નજીક છે તો દબારમણા મકકમ રહેવું ને રામ સુંદર પંડીતને દાખલો લઈ જેલ માટે તૈયાર થવું. કોંગ્રેસમાં જનારા હાલિંગોને અરજ છે કે તેમણે હિંદી આગેવાનોને અહિંની સ્થિતિનો ચિતાર આપવામાં તથા બનતી મહેનત કરવામાં મહત્ત રહેવું નહિ.

પોસ્ટરમથી મી. રતનજી લખમીદાસ લખે છે કે—ફેટલાક રજીસ્ટર ચલેલા મેમણો બીજાને લામાપી હાથમ્હેં કાળાં કરાવવા કોશીસ કરે છે તે બધું ગેર વાળખી છે.

મી. હખીય મોટણુ હામબરગથી લખે છે કે—હું પ્રીટોરીયા અનુમનની છ. ઓ. માંની હકીકતમાં ઇસ્લામી કોમનું બહુ કરવું એવો હેતુ વાંચી ખુશી થયો છું. ને તેથી ઇસ્લામી કોમના બહાની ખાતર મજકુર અનુમનને બહામણુ કરે છું કે ફેટલાક મેમણો ગરીબ મુસલમાન કોમનો હક દરસવાલમાં માર્યો જાય તેવું કરે છે તો તેના લોકોને મજબૂત બનાવવા બહાદુર અનુમને કમર બાંધવી જોઈએ.

ડરખનથી મી. હુસેન હાલિદ લખે છે કે—દરસવાલના બાઈઓને આજીજ સાથે બહામણુ કરે છું કે તમે જેવટ લગી લડોને ને કસમ પાળો, નહિ તો જેલ જહાનમાં દવાનત વરસશે. રજીસ્ટરની અરજી કરનારાઓને જણાવું છું કે હજી તમે તમારી અરજી પાછી ખેંચી ચલેલી જીલ સંધારો, નહિ તો પાછળથી બધું પસ્તાવું પડશે.

એક લખનાર ડીવીયા જણાવે છે કે—કેનહોઝરમાં મુજરાલી અંગેરજી તથા સાથે દીની તાલીમ આપનાર એક ખાનગી હિંદી સ્કુલ છે. તેની પરિક્ષા થોડા વખતમાં થવાની છે, તો તે પરીક્ષાનો દિવસ જાણ હારા જાહેર કરવામાં આવે તો બહારના લોકોને તેની મુલાકાતના બાબ લેવાની સારી તક મળશે. વળી તે સ્કુલની પરીક્ષા

લેવાને માટે જે માણસનું નામ બહાર પડ્યું છે તે કરતાં વધારે બહુલા અને વિદ્વાન માણસને પરીક્ષક નીમવાની જરૂર છે.

‘એક વીઝર’ ડરખનથી લખે છે કે—ઇડીયન પબ્લીક લાઈબ્રેરીમાં ઘણી મુદત થયાં વીઝીટ બુક અને રીમાંક બુક જેવા માં આવતી નથી. તપાસ કરતાં લાઈબ્રેરી ને ખરેખર આવતા પેપરોનું લવાજમ મુદત પુરી થઈ ગયા છતાં છતે નાણે હજી મોકલાયું નથી. જેના પરીણામથી જાણ બંધ થશે તો લાઈબ્રેરી ચાલવી મુશ્કેલ છે. લાઈબ્રેરીની ફેટલીક બુકો લાંબી મુદત થયાં બહાર રોકાએલી છે છતાં તે પાછી મંઝારી લેવાની તાકીદ થતી નથી તેથી મેંજરોને વાંચવાનો પુરો લાભ મળતો નથી. છેલા ત્રણ માસ થયાં લાઈબ્રેરીનો હિસાબ બહાર પડતો નથી. તેથી અનેક થંકાઓ ઉભી થવા સંભવ છે.

કેરોલીનાથી મી. મુસા અબ્દુલ સતીફ લખે છે કે—તા. ૧૬ તથા ૨૦ મીએ પોલીસે રજીસ્ટર થવા બીજી વખત ચેત યણી આપવા આવવાથી અત્રેના હિંદી એવિ મી. ઇસમાઇલ બાબાના પ્રમુખ પુણા તળે મીટીંગ બરી કરાવ કરી કે કદી પણ રજીસ્ટર થયું નહીં, ને સમ સુંદર પડિતની પેટ જેલ જવાની ઉમેદ રાખીએ છીએ. અત્રે કાછએ ખીઆને વગાડ્યો નથી અને વગાડશે પણ નહિ. સા જેલના કરાવપર મકકમ છે. હું ખુદાની બંહગી કરું છું કે હિંદી બાઈઓને લડ તમાં ફતેહ આપે.

ગ્રીસ્ટથી મી. અહમદ હુસેન લખે છે કે—આ મુલકમાં આપણને જે હાલ મારીઓ નડે છે તે ઉપરથી બિટીશ રાજમાં કેવો ન્યાય છે એ દેખાઇ આવે છે. આપણી નીચાણમાં શીખવવામાં આવતું કે ગોરાના રાજમાં આપણને હક છે તો તે ક્યાં છે? આપણને પોલીટીકલ ને મ્યુની સીપાલ વોટના હક તો અહિં નથી પણ હવે આપણને છુટાપણું જોમવવાની પણ ના પાડે છે. અને આપણી સુધરેલી દામને જંગલી ગણવા માંજે છે તો જોઓ ઇન્સાન છે તે તો એસીપાટીક કાયદાને કદી કબુલ નહિજ કરશે.

મી. તુરમહમદ દાદા પીટરસબરગથી લખે છે કે—પીટરસબરગમાં પોતે તથા બીજા એકવીસ મેમણ પોતાની હિમત ઉપરથી રહેશે ને શુલામાં ખત નહિ લેય. મી. અહમદ મુજરાલી સુરતી જોમવ્સ અરજી લખે છે કે—મી. મહમદ મુસ્તાફા તથા મી.બી. પી. ઇબ્રાહીમે છે ને દિવસે

પોતાની ફકાન ખુશી રાખી એ દિલગીરી મણાય.

મી. હામસદાઉનથી મી. લાલજી કાનજી લખી લખે છે કે—મી. પડિતે કોમની ખાતર જેલ જોગવી જે સેવા બગતી છે તે માટે તેમને અમે મુબારકબાદી આપીએ છીએ.

‘એક હિંદી’ ડરખનથી લખે છે કે—નેશનલ કોમિસના ઉધરાણામાં સારી જેવી રકમ કરવા ખાસ કરીને સુરતી લાઈબ્રેરી પોતાથી બનતું કરવામાં પાછળ ન રહેવું જોઈએ.

નોર્થડીનથી મી. દેવજી લાલજી લખે છે કે—તા. ૨૩ના અંકમાં એવું લખેલું છે કે હડતાલના દિવસે નોર્થડીનની એક ફકાન ખુલ્લી હતી. આથી મારા ફેટલાક લાગતા વળગતા મને ફકાન બંધ રાખેલ છતાં શરમાવે છે, તેથી મારે જાણાવારા જણાવવું જોઈએ કે મેં તો ફકાન બંધ રાખેલી હતી.

નોર્થડીનથી મી. કાસમ ઇસમ આમજી લખે છે કે—૨૩ મીના અંકમાં લખ્યું છે કે નોર્થડીનની એક ફકાન ખુલ્લી હતી. પણ મારે કહેવું જોઈએ કે કોમિસનો તાર મળતાં ફકાન બંધ કરી હતી. રેસન પર મોરાની ફકાન ખુલ્લી હતી તેને જીલથી હિંદીની ફકાન સમજીને લખનારે લખ્યું હશે.

રડોંગથી એક લખનાર જણાવે છે કે—મેસરસ લુલરીજ અને કા. તરફથી એક કાફરસ્ટોર ચલાવવામાં આવે છે, જેમાં વેચાણ કરનાર તરીકે હાલ સા. દેવચંદ જીવરાજ કામ કરે છે. હડતાલનાં સારવજનીક કરાવ મુજમ સા. દેવચંદે રજા લઈ હડતાલના દિવસે રટોર બંધ કર્યો હતો. પણ પાછળથી તેના મોશ માલીકો તરફની મમકાથી ડરી જઈ રટોર ઉઘાડ્યો હતો, અને તેમ કરી પોતે કામે ન જવા માટે કાપેલી સડીપર પાણી ફેરવ્યું હતું!

વાલકરકથી મી. મુસા હાલિદ લખે છે કે—રામ સુંદર પડિતને જેલ મળી તે માટે અમે સહુએ ફકાનો બંધ કરી હતી. હેડલખરમાં બેચાર સાહેબોએ ફકાન ખુલ્લી રાખી તે બધું દિલગીરીની વાત છે.

મી. આદમ આદમજી લખે છે કે—બ્લેક લેગોનાં નામ ખુબ ન રહે એટલા માટે તેમનાં નામ તથા યામ બતાવનારી એક કોપરી જાણવી જોઈએ. તેમ જાણથી એક લેગોને એક ખાતરી દિશા થયા બરોબર ગણાશે.

[પાના ૧૬૦ રૂં સાંખજી.]

ની નીશાની તરીકે તથા ભાષ્યો તરફ દિલસોજીની ખાતર અહીં તથા ડીરડીકટ માં હડતાલ છે.

મીટીંગ

સમ સુંદર પડિતને જેલ મળી તે માટે તથા દરંસવાલના ભાષ્યોની આદત માટે દિલસોજી બતાવવા મળેલી ફેટલીક મીટીંગનો હેવાલ નીચે મુજબ છે.

રેંગાટ—તા. ૧૬ મીએ કોંગ્રેસના હરાવ મુજબ હડતાલ પાડવામાં આવી હતી. સાંજે મી. પી. બી. દેશાધના મકાનમાં બી રોંગાટ હિંદી એસોસીએશનની મીટીંગ મળી હતી. હરખનથી આવેલા રા. અંબા રામ મહારાજ પશુ હાજર હતા તેમણે સભાનો હેતુ સંભળાવતાં અસરકારક રીતે મામલાનો ચિતાર આપ્યો. પછી સરવાલુ મતે હરાવ થતાં જિ. ઇ. એસોસીએશન મારફત પડિતજીને દિલસોજી નો તાર, તથા પ્રીટોરીયા પીકેટોને મુખારકબાદીનો તાર મોકલવામાં આવ્યો; તથા મીટીંગનો હેવાલ કોંગ્રેસને કાગળથી મોકલવામાં આવ્યો. મી. નાનાલાલ ભાષ્ય દે દરંસવાલની હડત સંબંધમાં ખાસ બનાવેલી કવિતા ગાઇ સંભળાવી. બાદ સભા વિસરજન થઇ હતી.

કોંગ્રેસી—રામ સુંદર પડિત કેદ થયાના બપોર મળતાં અગ્રેની ઇ. પોલી ટીકલ એસોસીએશની મીટીંગ મળી હતી. કમાડીમાં હરાવ થતાં એક દિલસોજીનો તાર મોકલવામાં આવ્યો તથા બીજો તાર લોર્ડ સેલ્મોર્ન પર મોકલવામાં આવ્યો. તેનો સાર નીચે મુજબ છે.

હાઇ કમીશનર જોગ: હિંદુ ધરમ શર રામ સુંદર પડિતને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યા તેની છામે કોંગ્રેસીના હિંદીઓ પ્રોટેસ્ટ કરે છે. કારણ કે તેથી બિટીસ પ્રજાની હિંદી કોમના ધરમને અને જાતની છુટને હરકત પહોંચે છે.

ફેટલીકન—તા. ૧૮ મીએ સા. આ. ઇ. એસોસીએશનની ખાસ મીટીંગ મળી હતી. મી. તુરદીન પ્રમુખ હતા. તેમણે એક જુસ્સા બરેલા ભાષણમાં દરંસવાલના ભાષ્યોની આદતનું વરણન કર્યું. પછી મી. અદમદ અબાસની દરખાસ્તથી દરંસવાલ સરકારના કામ તરફ નાપસંદગી બતાવવાનો તથા હાઇ કમીશનર પર એક તાર મોકલવાનો એ હરાવો પસાર થયા. બાદ સભા વિસરજન થઇ હતી. હાઇ કમીશનર પરના તારની મતલબ નીચે મુજબ છે.

અમારી એસોસીએશનની ખાસ મીટીંગ હરાવ કરીને આપને જણાવે છે કે અમારી

કોમના એક પુત્ર અને વિખ્યાન માણસને જેલમાં નાખી બિટીશને ન છાજે તેવું વચણ દરંસવાલ સરકારે બતાવ્યું છે તે માટે અમારી એસોસીએશનને બહુ ખેદ થાય છે. તમે દક્ષિણ આફ્રિકામાં ના. રહેન શાહના પ્રતિનીધી તરીકે છે. માટે અમારી એસોસીએશન આપને અરજ કરે છે કે સમ સુંદર પડિતને છુટા કરશો. તથા બાદશાહી દરેકથી અમારા ભાષ્યોને જે વચન આપવામાં આવેલાં છે તેને અમલમાં મુકી અમારું છુટાપણ બજાવવા બંધોબસ્ત કરશો.

પોર્ટ હેલીકામેથ—રામ સુંદર પડિતને જેલ મોકલવાના બપોર થતાં અગ્રેની જિ. ઇ. એ. ની ખાસ મીટીંગ બેલાવવામાં આવી. ધણા લોકો હાજર હતા. મોટો જુસ્સો બેવામાં આવ્યો હતો. હાજર મુકરચોએ જુસ્સાદાર ભાષણ કર્યાં. તે હરાવ થયો કે અહિં પશુ શોક પાળવો, દિલસોજીનો તાર મોકલવો, લોર્ડ સેલ્મોર્ન પર પ્રોટેસ્ટનો તાર કરવો, તથા વિલાયત લોર્ડ એલગીન પર કેમલ કરવો. પછી દરંસવાલના ભાષ્યો માટે ઉધરાણું કરવાનો હરાવ કરી સભા વિસરજન થઇ હતી. કેલમે વગેરેનો અમલ થઇ ગયો છે.

ડંડી—રામ સુંદર પડિતને જેલ મળવાના બપોર થતાં અગ્રે મસજીદના મકાનમાં એક મીટીંગ બરવામાં આવી હતી. લગભગ ૮૦ માણસ હાજર હતા. મી. મદમદ મીર પ્રમુખ હતા. મી. કે. એ. બટ (સિકરેટરી) તથા મી. એસ. એચ. જુખારીની દરખાસ્તથી હડતાલ પાડવાના તથા જુદે જુદે ઠેકાણે તારો મોકલવાના હરાવો પસાર થયા હતા. મેસરસ આકુ, આદમજી, કાસમ મીર, ઇસમાઇલ હાફિજ, તથા જેમ્સ ક્રીસ્ટોફર વગેરે સમયને અનુસરણ બોલ્યા હતા. તમામ દુકાનો બંધ કરવા ઉપરાંત વેપારીઓ તથા ઇર્દીંગ હાઉસ વાળાઓએ પોતપોતાના બીઝનેસની જગ્યાના દરવાજા ઉપર “દરંસવાલ સરકારના આ પગલાં તરફ અમારી નાપસંદગી બતાવવા તથા દરંસવાલના હિંદી ભાષ્યો તરફ દિલસોજી બતાવવા ડંડી તથા ડીરડીકટની બીઝનેસની જગ્યાઓ અમે આજે બંધ કરીએ છીએ.” એવી નોટીસ ચોડવાનો હરાવ થયો હતો. તાર રેલવેશન, નોટીસ વગેરેના ખર્ચમાટે ઉધરાણું કરવામાં આવ્યું તેમાં શી. ૧૨/૬ થયા ત્યારે મી. એશમાન અહારખીઆએ કહ્યું કે ખર્ચ બહુ કમતી થાય તેમ છે. માટે વધુ ઉધરાણું કરવાની જરૂર નથી. ને ૧૨/૬ થો જે વધુ ખર્ચ થશે તે હું

આપીશ. મી. અહારખીઆની એકર માટે તેમનો આભાર માનવામાં આવ્યો. પશુ ઉધરાણું ચાલુ રાખતાં પાં. ૪-૩-૬ શોકા તેજ વખતે થયા હતા. પછી હરાવ થયો કે ખર્ચ બાદ જતાં જે વધે તે પૈસા દરંસવાલ ફંડ ખાતે અગ્રેના ફાળામાં ઉમેરવા. તે બાદ સભા વિસરજન થઇ હતી.

સ્ટેન્ડર—સ્ટેન્ડરમાં હાલમાં સ્થાપામેલ એસોસીએશનના બેલાવવાથી રામ સુંદર પડિતના જેલ જવામાટે દિલસોજી બતાવવા મેસરસ એમ. ડી. સીદાતની કુ. ના મકાનમાં સભા મળી હતી. મકાન બી કર બરાઇ મેયુ હવું. મી. હાઉસ સીદાત પ્રમુખ હતા. લોવરટુમેલાથી મી. આર. એસ. દવે પ્રતિનીધી તરીકે હાજર થયેલ. સરવાલુમતે હરાવ થયા કે (૧) દરંસવાલ સરકારના જુલમ સામે અમે અમારો અજુમો જાહેર કરીએ છીએ. (૨) દેશ હાજને લીધે રામ સુંદર પડિત જેલ ગયા છે માટે તેમના પર તથા તેમના કુટુંબ પર દિલસોજીના તાર કરવા, (૩) ધરમશૂર વગર દરંસવાલના હિંદુભાષ્યો દુઃખી થાય છે. દરંસવાલ સરકાર તરફથી તે દુઃખ થાય છે, તેને માટે દીલગીર છીએ. દુઃખી થતા હિંદુભાષ્યોને દીલસોજી જાહેર કરીએ છીએ. (૪) ઉધરાના હરાવની નકલ નસાલ ઇન્ડીયન કોંગ્રેસને તથા બિટીશ ઇ. એસોસીએશનને મોકલી આપવી.

કોંગ્રેસની સુચના મુજબ સરવે હિંદિ એએ દુકાનો તથા હોટેલો બંધ રાખી હતી. બીજા વરગના લોકોએ પશુ રોજ બાર બંધ કર્યો હતો. તમામ દુકાનો પર અંગરેજીમાં એવું લખેલું અથવા ચોડેલું હતું કે દરંસવાલ સરકારની બિટીશને ન છાજતી વસ્તુઓ તરફ નાપસંદગી બતાવવા તથા ત્યાંના અમારા ભાષ્યો તરફ દિલસોજી બતાવવા આજ બધા હિંદી સ્ટોર બંધ રાખવામાં આવ્યા છે.

અમારા પ્રીટોરીયાના બપોરપત્રી જણાવે છે કે—પ્રીટોરીયામાં ગયા શુક્રવારે બધી દુકાનો તથા રોજબાર બંધ હતા; ત્યારે મી. ઇસા હાસમે દુકાન બંધ રાખી હતી, પશુ દરવાજા ઉપર માણસ રાખી ધરાકને પાછું જવા નહોતા દેતા. એટલે ધરાકને અંદર લઇ દરવાજો બંધ કરી વેપાર કરતા હતા. દરવાજા બુલ્ડોઝ જમાલે ચોરો વખત દુકાન બંધ રાખી હતી. અને મી. હાજી હમર તુરમામે તે છેક ખુલ્લી રાખી હતી.

કરબન ઇન્ડિયન પબ્લીક લાયબ્રેરી

કરબન ઇન્ડિયન પબ્લીક લાયબ્રેરીના જ્ઞાનરસી સેક્રેટરી મી. તાર મહમદ સુમાર તા. ૧૯ મીના કાગળમાં જણાવે છે કે-અકરોબર માસમાં ૨૫૮ મેંબરો, તથા ૧૨૧૮ પબ્લીક મળી ૧૪૭૬ ગ્રંથોએ વાંચવાનો લાભ લીધો હતો. ૪૨ ચોપડીઓ મેંબરોએ લેરલઈ જપ્તને વાંચી હતી. મજકુર માસમાં મી. કીલ્લાવાળા તરફથી ૫ ચોપડીઓ બેટ મળી હતી, જે આભાર સાથે સ્વીકારવામાં આવી છે. તા. ૧ લી નવેમ્બરે પાં. ૧-૭-૨ લાઇબ્રેરી ખાતે જમા છે.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નમેંટ મેજેસ્ટ્રાટી.)

વેશભના મહમદ કાદીર નામના કાલો નીઅલ હોદ્દાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૭ મી ડીસેમ્બરે અરજ ચનાર છે.

કરબન એ સ્ટ્રીટના ઝવેર હરીવલભ રાહિરીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૬ મી ડીસેમ્બરે અરજ ચનાર છે.

કરબન હિંદુ સમજાન હંડના સેક્રેટરી મી. દીવાન જણાવે છે કે-સરકારે હંડની બેલેન્સ પૌંડ ૧૮-૨-૦ છે, જે પછકી પૌંડ ૧૮-૦-૦ નેશનલ બેંકમાં તે હંડને નામે જમા છે. ત્યારે બાકીની રી. ૨/૦ સેક્રેટરી પાસે રોકડી છે. સમજાનની ચાવીઓ મી. જે. બી. મહેતા (ન. ૧૫૭ પ્રેમીટ) ને ત્યાં સમવડ ખાતર રાખવામાં આવે છે.

એક રાખનાર જણાવે છે કે- કોંગ્રેસના હરાવ મુજબ ધણેમરે ઠેકાણે હડતાળ હતી પણ મારા સાંબળવામાં આવ્યું છે કે નનોડીમાં મી. નજર અલીએ, તથા સીંઘવાડમાં મી. એ. ડી. રંગીલાએ દુકાનો નહિ ખંધ કરેલી. આ બે ખરૂં હોય તો એ સાહેબની વરતાણક માટે બહુ દિલગીર થવા જેવું છે.

છેલ્લા 'ઇન્ડિયા' પત્રમાં 'ટાઇમ્સ' ઉપર થી ભેવાએલા ખબર મુજબ નવાય મોહસીન-ઉ-ર-મુહક સાહેબના જનવતરણીન ચવાના સમાચાર વાંચી દિલગીર થયા છીએ.

બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસિએશન.

માર્ચ ૧૯૦૬ થી ઓગસ્ટ ૧૯૦૭ નો આવક બાવકનો હિસાબ,
[તા. ૧ સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૭ થી તા. ૨૩ નવેમ્બર સુધી]

પા. રી. રે.	પા. રી. રે.
૬૪ ૧૭ ૫ ઉચા હિસાબ મુજબ પુરાત.	૪ ૧૫ ૦ ટેમ્પુરેસન તથા બેસોસીએશન ના હિસાબની બહેરખબર.
૧૧ ૦ ૦ કુબ્બીના ઉપવાણના હસતે દુલ્લભ લખા.	૧૫ ૭ ૬ કેબલ-ઈમીગ્રેશન બીલ બાબત, હાદાભાઈ જયંતી, પ્રેફેસર ગોખલે, બાલુ સુરેદ્રનાથ બેન રજી અને જામના જન્મ દિવસ નો
૦ ૧૦ ૦ કંઈકરને આપેલ ચેક નહિ પડાવ્યો તેના.	૩ ૭ ૮ જરૂરીસન તથા પ્રિટોરીઆનું લાફું.
૩૩ ૧૫ ૬ ચીંદીથી આવ્યા તે.	૨ ૧ ૦ બેડવોલ્ડ મેગેઝીન વેપરજીને સીંદ વાસા રંગાસામીના કેસ બાબત ખતના.
૨૫ ૦ ૦ ઓલબર્ટની કુ. તરફથી બેટ.	૧૦ ૧ ૦ હાપા-કેપ સરકારી મેજેસ્ટ્રેટ લીડર, મેલ, તથા હંડન કમી ટીને ઇ. બો.ની ૩૦ નાલ હર અઠવાડીએ બધ છે તેના.
૧ ૦ ૦ ઇ. પી. જ્યોત તરફથી પ્રિટોરીઆના બાડા બાબત.	૧૪ ૧ ૬ પીટીસન કપામણી તથા બંધા મણીના કે. ડીકીનસનની કુ.ને.
૧૦ ૧૫ ૦ બેસોસીએશનના હિસાબમાંથી એચાયા તે.	૩ ૪ ૮ સ્ટેપ ખસ્ય.
૧૩ ૫ ૬ હીંદુ સેનાયદીની ખુરશી વગેરેના વેચાણના.	૦ ૧૫ ૫ પવચુરણ.
૧૫ ૧ ૩ ફરતનબર્ગની યુનાઈટેડ એસોસિએશી તરફથી.	૮ ૧૨ ૪ તાર ખરચ પંડીત કેસ વગેરેના.
	૧૦ ૦ ૦ હાઈપીરકને સપ્ટેમ્બર તથા નવેમ્બરના.
	૧૪૦ ૧૮ ૧ પુરાંત.
૨૧૭ ૫ ૨	૨૧૩ ૫ ૨

British Indian Association, Johannesburg.

SUMMARY OF RECEIPTS AND EXPENDITURE FROM SEPTEMBER, TO THE 23rd NOVEMBER, 1907.

	£	s.	d.		£	s.	d.
To Advertisement re Deputation and Association's a/c	4	15	0	By Balance from last Account	94	17	5
" Cables Immigration Bill, Jhalabhai's Birthday, Professor Gokhale, S. Banerjee, King's Birthday	15	7	6	" Cash Collection by Kunhica per Dulabhi Bhaga	11	0	0
" Fare to Germiston and Pretoria	3	7	8	" Cheque not cashed by Conductor	10	0	0
" Advocate Gregorowski for opinion re Sinha Vasa Rangasamy	2	2	0	" Cash from Chinde Indians	33	15	9
" Papers—Cape Government Gazette, Leader, Mail, supply of 30 copies Indian Opinion weekly London Committee	10	1	0	" " Allure & Co. (donation)	25	0	0
" Printing—K. Dickinson & Co., printing and binding Petition	14	1	6	" " G. P. Vyas re Pretoria fare	1	0	0
" Stamps	3	4	8	" " Withdrawn from Association Account	18	15	0
" Sundries	0	15	5	" Sale of Chairs, etc. Hindu Society	13	5	9
" Telegrams re Pandit's Trial, etc.	8	12	4	" United Assembly Rustenburg	15	1	3
" Typist September and November	10	0	0				
" Balance	140	18	1				
	£213	5	0				

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleiman Moola,
Box 2

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Mentjes Street, P.O. Box 34.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dhurshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheowla
Randeria, 21 Roger Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hassan,
Bombay House,
Amud Ismail Essack,
Box 10,
Cassim Suliman,
Box 27,
D. R. Moola,
Box 15.

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 340.
HORMAJY IDELOY,
Box 332.
Madhavjee Jotha & Co.,
Box 140.
Marwar Hoesen Motan,
Box 92.
NANJEE DUTAHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 107, 111 Victoria Street.
E. ABOODAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST-INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
ox 507.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
JAIDHOY & SORABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.
J. S. Malan Kharula
143 Grey Street
Mahomed Ibrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobacconist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.
P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.
Thanu Mahuraj, Property Owner,
175 Gule Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)
Mandrajasing.

ENNELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbhai,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
D. Hazura Singh,
Box 292.

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BUYAT,
Box 44.
Aboomin Camroodeen,
Market Square,
V. RANGOON & Bao.,
Box 116.

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kori Street.
M. E. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FARIE SALEJEE,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5999.
M. A. KANODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sala,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.
SULEMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DRAJJI MORAR,
Box 6031.DOORREY TELI,
Box 4980.FAKIR KALIAN,
Box 6031.Govind Dulabh,
Box 6031.GOVIND MOWJI,
Box 6369.LAKHMAN MADHU,
Box 5999.MORAR BHIKHA,
Box 5999.PARBHU HIRA,
Box 5999.PEMA JERAM,
Box 651.RATANJI KALIAN,
Box 5999.Ratipalsing,
Box 5999.D. M. SUBRAZI,
Box 6031.Vannaji Gosai
Box 6031.**KIMBERLEY**Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.ABMED NAHOMED,
1 Broad Way.S. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.KHANOOORHAI & TULJARAM,
Box 362, 73 George Street.Mahomed Ally,
29 Strachan Street.V. SANY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Barday.

25 Brett Street.

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.S. Nadarason,
Fruiterer & Confectioner,

45, De Beers Road,

Bahim Jiwa,
Brett Street, Malay Camp.**KLERKSDORP**Patel & Co.,
Box 198.YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.**KRUGERSDORP**A. E. CHOTABHAI,
Box 33.Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,

Box 84.

ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.Kalan Laloo,
Box 391.SULIMAN ENRAHIM AMOD & Co.,
Box 202, Market Square.VAMMALI KOYA,
Box 291.**LOWER TUGELA**Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.R. S. Davey,
Bond's Drift.**MAPEKING**Cassim Soomar,
Box 61.Goolam Ally,
Box 41.Kajee Bapoo,
Box 79.C. William,
Market Square.**MIDDELBURG**

(TRANSVAAL).

A. E. BHABHA,
Box 35.L. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.DAWOOD ISMAIL,
Box 150.**NYLSTROOM**A. M. Rawat,
Box 16.**PIET RETIEF**Ebrahim Osman,
Box 9.**PIETERSBURG**Abdool Latib Ali & Co.,
Corner of Joubert and Deven-
ish Streets,
Box 9.AYOA MAROMED & Co.,
Box 134.A. Gokaldas,
Merchant & Baker,Box 179.
Hassan Moti & Co.,
Market Square,
Box 149.MENTA & KHANDEBIA BROS.,
Box 160, Market Street.A. M. Bhyat,
Box 24.**P. P. RUST (T'VAAL.)**

A. M. H. DEANA, Box 4.

POTCHEFSTRE OMABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.ABDOOL RAHMAN,
Box 12.S. D. ROBERT,
Market Square.

Moosa Hassan.

M. E. Nanabhaj,
Box 55.**PRETORIA**Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.HAJEE HABIB,
Box 57, 328 Prinsloo Street.Mahomed Abu,
Box 498, Prinsloo Street.Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.G. P. Vyas, Agt.,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMONDM. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.**ROODEPOORT**Ahm d Khan,
Box 92.**ROBERTSON**K. M. NAIDOO & Co.,
Box 1.**SALISBURY**Bhimjee R. Naik,
Box 50.**SPELONKEN**

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.
Nanji Ghala, Simbafi.
Kalidas Khima, Madopi.**STANGER**G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.**STANDERTON**Amod & Ismail,
Box 44,
Ebrahim Amod,
Box 44.**TONGAAT**A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.**UMSINGA**

Dada Osman.

VERULAMAmod Maiter,
Wick Street.
BABU TALWATSINGO,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hamraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.
Ragahvjee Rugnath, Goldsmith,
Moss Street.
Ragahvjee Devjee,
Goldsmith.
Soobhan, Mineral Water Factory,
Wick Street.

VOLKSRUST

E. A. BRABIA,
Box 96.
ESSOP SULLMAN,
Box 45.
G.R. MOOLA,
Box 1.
Vanmali Morar,
Box 43.

VRYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joosub Thyob & Co.
Market Street.
Joosub Hassim & Co.,
P.O. Box 6.

WARMBATHS

M. E. NAGDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.

ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 762. Tel. Add: "TULJARAM".
73, George Street,
KIMBERLEY.

ઈંદરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો
(અંગ્રેજીમાં)

ભગવદ્ ગીતા (મીસીસ બીસેટ દ્વારા) ૦-૧-૦
રામાયણની વાર્તા (જે. એલ. પી. ઇરેસમસ) ૦-૦-૬
એ બુક એન્ડ ઇસ મીસનોમર
મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ
પુસ્તક 'ધી એસીઆટિક ડેન્સર
ઇન ધી કોલોનીઅલ રીયો. ૦-૦-૬
કાવ્ય સામે યવાની ફરજ ૦-૦-૩
ટપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ્ટ
ટેન્ક ખર્ચ પેની ૧ બુક.
મળવાનું ડેકાઈ.
ઈંદરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફીનીક્સ નાતાલ.

વધવકલેપતર.

તુરસ્તી અને વૈદ્ય જ્ઞાનની ફરકાર હોય
તો વાંચો 'વૈદ્યકલેપતર' માસિક. બાર વર
પથી ફરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મહરથે
ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ડેકાઈ
સાથ બહાર વધવ જરૂરનાંકર લીલાધર,
શેઠીરિક, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના લખવ મહત્ત મોકલવામાં
આવશે. લખાવખ પોસ્ટેન્ક સહીત ૩/-
તથા બેટનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની
અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીચત
મટે આ પત્રની ઓપીસને લખવું.

વધવ જરૂરનાંકર લાલાધર

મુળરાત આર્થ ઓપધયાળા અમદાવાદ.

"Indian Opinion" **Directory of Indians** **in South Africa.**

It is our intention, if possible, to publish a unique Directory, containing the names of Indian traders and others who have permanent addresses in South Africa and who have business connections, but such a Directory cannot be issued without the co-operation of those readers of INDIAN OPINION in its struggles and progress, and who believe it to be a medium of healthy instruction and education among British Indians in South Africa. On forms given below our readers will send us the names of those who wish them to be included in the Directory as early as possible, it will materially help. The directory will be at once a mercantile guide, and, therefore, of considerable commercial value, it will facilitate inter-communication between Indians in South Africa, and its existence cannot but give importance and status to the community.

Merchants and others, who wish to take advantage of this splendid medium for advertising, should write for particulars and charges.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી.

અમારો વિચાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીની ડિરેક્ટરી જાપવાનો છે. આ ડિરેક્ટરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા બધા રહેનાર દરેક હિંદીનું નામ ધંધો તથા ડેકાઈ જે તે અમને મોકલશે તો આપવા અમે તૈયાર છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં આખી કામની અમને મદદ મળે તોજ નીકળી શકે તેમ છે. એટલે કેટલાક મદદ કરનાર "વોલંટીયરે" નીકળી પડશે એમ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ તેમાં ઓછામાં ઓછા દસ હજાર નામ આવી શકે એવું અમે ધારીએ છીએ. આ ડિરેક્ટરી કહાડવામાં મદદ કરનારે અમને નીચે બતાવેલું ફોર્મ લખી ભરીને મોકલી આપવું. તેમાં અક્ષર સાફ લખવા મહેરબાની કરવી. દરેક મામમાં પત્રના હેતુઓ મહેનત કરશે તોજ અમારું આ સાહસ પૂરું થાય તેમ છે. તેમ દરેક વેપારી, દરેક ફેરીવાળા, દરેક મહેતા, સ્વતંત્ર ધંધો કરનાર કે નોકર હિંદી જે પોતાનું નામ લખવ કરવા માગે તે વગર જેસે લખવ થઈ શકશે.

આ ડિરેક્ટરી કહાડવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેવી ડિરેક્ટરીનો મોટો સભ્ય પ્રકરણી ઉપયોગ થઈ શકે. યાદ રાખવું કે જે ફોર્મ બહાર પડવા માગે છે તેમાં આવાં સાધનો જરૂર હોવાંજ જોઈએ. ડિરેક્ટરી માત્ર વેપારીને કામની છે એટલુંજ નહિ પણ તે કેળવણીનું સાધન થઈ પડે છે.

જેઓ અમને મદદ કરવા તૈયાર હોય તેઓએ અમને લખવું. તેઓને ફારમ મહત્ત મોકલવામાં આવશે. બધા ફારમ બરાબરને અમને જેમ અને તેમ વહેંચા મળવાં જોઈએ. ડિરેક્ટરીનાં નામ માત્ર ઇંગ્રેજીમાં આપવામાં આવશે.

આ ડિરેક્ટરી બહારખંચર આપવાનું ઉત્તમ સાધન છે. બહારખંચરનાં કાવ અમને લખવાથી મળી શકશે.

Kindly cut out this portion fill in the blanks, and return to the Manager INDIAN OPINION, Phoenix, Natal. PLEASE WRITE CLEARLY.

Full Name.....

Address (to include postal, residential, and telegraphic address wherever available).....

Occupation.....

These forms may be obtained from the above Press.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.

Tel. Address: "RAHMAN"
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

10, de Groot Commisseries & de Salm Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.

Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,

GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,

MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,

GENERAL MERCHANT.
Box 4 Tel. Add.: "BHANA."
અવધ ભાંગી, બેસેલ ય. P. P. RUST.
જી. જી. ૧૨૬.

M. E. NAGDEE & Co.,

General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 314, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB

CALCUTTA HOUSE.

IMPORTER AND GENERAL DEALER.

A great variety of

Rugs, Blankets, Drapery, Baker'sbary, Clothing,
Hardware, Bellows-wars, Furniture, Grocery.

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL

Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.

Tel. Add.: BAGDAD. P. O. Box 57.

338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA" P.O. Box 33.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.

BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT.

Natal Leaf Tobacco a Speciality.
115 VERT STREET, (Camroodien's Buildings.)
Tel. Add.: "AJMIKE," Durban.

J. M. H. GOOL.

120 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jubbey & Sonjee Bros., Durban.
જી. મી. હી. ગુલ.
અમર ૧૨૫/૨,
૧૨૬, કેપ ટાઉન.

B. P. EBRAHIM & CO.

Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Golf Tackles
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 261.
Market Square,
KRUGERSDORP.

104 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA, CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 65. Tel. Address: "Peebandar,"
Telephone 86A.

સસ્તો અને હિંચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચેરોટ ધીર વર
વનીયા યેલ વજેરે ભવની હમારુ નીચેને
સજારમે મળશે.
સન બ્રેન્ડ ટોબેકો વર્કસ.
૧૧૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fortsburg.
JOHANNESBURG

Vrajdass & Catehand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Laurence Marais

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA."
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.

MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 63. Telegraphic Address: "KHOTA"
HEIDELBERG, Transvaal.
Branch: KHOTA & CO., Nigel.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 4. Tel. Add.: "SULIMAN"
VOLKSRUST

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચંડ.

હિંદુસ્તાન ઓસરી જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરને હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ શી પોરબંદર તથા કમરૂ
નું સરેલ ચાવલ-ચોખુ ગંધીઆણું-ગરબ
બધ, અજમાએરા કરી જુઓ.

STAND 312, 17th Street, VREDEDORE.
Box 6331, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
181 ST. STREET, DURBAN.

દુન્યામેં સર્વે પુણી
આગકા વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપન-વૈદે ૩૦,૦૦,૦૦૦.

મર્જી કરવેલે કમર્સમે કમર્સી માત્ર મિલે
દુનીયામાં શેષી જુની આચના પીમાની
ઓફિસ. જેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી જથ્થાવવાથી ઓહામાં ઓહા થાક હાથે
મળી રાહશે.

L. આદરજિં પુર્વે વકતુબંધ કુર્ચે, ૦
કુર્ચે પુર્વે વકતુબંધ કુર્ચે પુર્વે વકતુબંધ કુર્ચે
પુર્વે વકતુબંધ કુર્ચે પુર્વે વકતુબંધ કુર્ચે
કુર્ચે પુર્વે વકતુબંધ કુર્ચે પુર્વે વકતુબંધ કુર્ચે

A. E. CHOTABHAI,
MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

ફટરના તારના કંપની, લામીટેડ.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.

ફટરની કંપની હાથપણ લેહાને મદિ હિંદુસ્તાન, ભૂપાન, યુરોપ, એલેક્ષીયા અને
અમેરિકા તાર માલકી રહે છે. નિયમીત ધરકોને દર સરેલા રીઠ એક રીલીય અને
જેની રીલિય આપવામાં આવે છે.

ફટરની કંપની વાર અથવા દખાલથી દુનિયાના કોઈપણભાગપર પેસા મેલકી રહે છે.

ફટરની કંપની તાર એલેક્ષીયા તથા લેનાર પશ્ચીના સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને મદિ કાઉપણ પછાર લેવામાં નથી આવતા. ફટરની ખાસ કોડ પુક છે તે
જરેક રીતે સંપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ સંકેતમાં તાર લેવા તથા
મેલકવાથી મળી સસ્તે દરે હાથ લેકેલી ચાવ છે.

વળે ફટર કોડમાં આવેલા વાર ફટરની કંપની તેના અરથ કરી લેનાર પશ્ચીને કોડી
વા કરે છે.

વધુ વિગત મદિ નીચેને સરનામે લખો.

મીનેબર,

ફટરની એજંસી,

ટેલીગ્રાફીકલ,

૫૨, રીલ્ડ સ્ટ્રીટ,

દરબાન.

ફટરની બીલ્ડાબ,

સેંટ ન્યીઅર્સ સ્ટ્રીટ,

ફ્રેટાઈન.

અથવા ફટરની એજંસી,

શી હારનર હાઉસ,

કમીસનર સ્ટ્રીટ,

લેહાનરબર.

DAWOOD ISMAIL,
GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add.: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE DULABHDAS & CO.,
GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Cable Address: "NANJEE DULABH"

P.O. Box 147 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add.: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add.: "CAJEE."

148 Church Street, MIDDELBURG.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

JAMESON & Co.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Priees to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOOGASANY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

8 Jonas Street,

KIMBERLEY

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, December 7th, 1907.

No. 49.

P.O. Box 134.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 1988.

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel: 424.

"Sorbajee Bros."

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.

523.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, Mauritius Garlic, old news-
papers, Harmonium, Phonographs and Records etc, etc.

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

W. VAN SCHOOR & Co.,

Market & Commission Agents.

Fruits and all kinds of Natal Produce received for sale on Cape Town Market, on commission.

PROMPT SETTLEMENTS.

References: Mr. J. V. S. Dreyer, the Market Master, Bank of Africa Ltd. (Market Branch)

Correspondence invited.

Address: No. 8 NEW MARKET,
Sir Lowry Road, CAPE TOWN.**BABU TALWANTSING,**

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

સ્વદેશી દેરીના રસના દીન.

આ રસને તાજા દેરીના રસમાં જરા ફેરછે નહિ.

પ્રુછો:—મહેતા અને ખડેરીઆ પ્રમથ.

બોક્સ ૧૬૦, પીટર્સબર્ગ.

પોરબંદરનું પ્રુશબોદાર ધી

લખો:— ડી. ડી. ધુવેલીઆ.

બોક્સ ૫૦૭, ડરબન.

જશ્યાવંધ માલના વેપારી.

તરફ, બોલીમ, મરાઠી, ફોની નમરે વધારે કાલકાળી
તકનીક કરી અમુકાધ તેમજ મરુતરુક કરતાં કામ
સી ડીલીયરી કરવામાં આવે છે. વધારે માલ ખરી
લીધેને કરનારે પુણી આપી કરી લેતા.
Tel. Ad: Gandhi, બી. બી. વાપી, રોયાલ.
A. R. Gandhi, Yonpaal.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કાર મિનિસ્ટ્રી મોનિટર

A. B. MAYET

154 Queen Street, Durban.

P.O. BOX
441.

ஹாபுபகர் அமட் ஆன்ட் ப்ரதர்,
தலைவாரி ரெஸிடன்சு வீதி—டர்பன், (நாத்தல்).
Tel. Address
'ABOUBAKER'

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. வேஸ்ட் ஸ்ட்ரீட்

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

அமார் தான் டீயரி ஸ்டூப் அம்மி அமார் ஆஸ்திரேலியா டிரைவ் வெஸ்ட் நாஷனலி டி.
நெய் வெளியே வந்து டிரைவ் வரை வந்தே. மாவ வந்து வந்தே.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

அப்துல் கானி,

அநர்ஸ்ட் ஸ்ட்ரீட்.

அப்துல் கானி அன்ட் ப்ரதர் டிரைவ் வரை
நாஷனலி ரெஸிடன்சு வீதி.

403 ரோட் ஸ்ட்ரீட், டிரைவ்.

அப்துல் கானி,

அநர்ஸ்ட் ஸ்ட்ரீட்,

அப்துல் கானி அன்ட் ப்ரதர் டிரைவ் வரை
நாஷனலி ரெஸிடன்சு வீதி.

403, ரோட் ஸ்ட்ரீட், டிரைவ்.

அப்துல் கானி அன்ட் ப்ரதர் டிரைவ் வரை
நாஷனலி ரெஸிடன்சு வீதி.

403, ரோட் ஸ்ட்ரீட், டிரைவ்.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 87.

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No. 886

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS

Sales or Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPETOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
வெபர் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்

காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்

காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்

காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்
காலிக் அங்கீகாரம் ஆ வெபர் மார்

A. M. BHAT.

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44,
HEIDELBERG.

Branches:— Pietersburg, Box 24.
Nigel, Box 43 and at Volksrust
(as BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHAT."

V. RANGOON & BRO.,

வெ. ரங்கூன் பிரதர்ஸ்.

Bakers, Grocers and General Dealers.

Tel. Add: "RANGOON" P.O. Box 115
HEIDELBURG, Transvaal.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PABULAR" Box 116

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers.

303 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ આલની
સ્ટીમર.

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી જાશે.

સાધા મુંબઈ

અમસીઆ ૪૫૦૦ ટન તા. ૨૨ ડીસેમ્બર.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુઝી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

યહ કંપનીની નવી ઔર મહત્તમ જાનેવાલી બોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગો.

બેરા હોંકે કોલંબો ઔર કલકત્તા

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુઝી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

સાધા મુંબઈના સ્ટીમર.

અમસીઆ ટન ૪૫૦૦ તા. ૨૨ ડીસેમ્બર

આ કંપનીની આગળોટ સીરસતા મુજબ દરેક મહિનામાં મુંબઈ સારં જતેથી
નીકળે છે, તે મુજબ સ્ટીમર અમસીઆ તા. ૨૨ મીએ મુંબઈ સારં ઉપડશે. મુલક
જનાર ભાડાઓએ તદ્દપાર થઈ રહેલું.

ડેસાએઆએથી આવતા પાસેંજરોને કોઈ પ્રકારે જરા પણ હાજી ન થાય તે વીસે
આસ પુરતો બદોબસ્ત શખવામાં આવ્યો છે. દરેક વાતની પુરી સુખાધારી મળશે.
કેપ્ટેલોનીથી (એ લેનની આગળોટમાં મુલક જવા માટે) મેલ સ્ટીમરમાં આવતાં
પાસેંજરોની સગવડને સારું અમારો એક માલુસ હરવખત મેલ સ્ટીમર આવશે તે
વેળા જાણર રહેશે, અને મુલાકાત લેશે. એટલે કેપ્ટેલોન, પોરટાબીજાએથ અને હરદ
લંડનથી મેલ મારફતે આવતા પાસેંજરોને કોઈ વાતની અગવડ પડશે નહિ. તેમજ
મેલ સિવાય બીજી આગળોટમાં કોઈ આવનાર દરો અને અમને તારથી અવર કરશે
તો તેમની અવરદારી માટે પણ માલુસને મોકલવું. પાસેંજરોને કોઈ વાતે ખંચાવું
પડશે નહિ.

પણ મુલાકા માટે લખો અથવા જતો મળો.

King & Sons,
West St. Durban.

M. C. Anglin & Co.,
339 Pine St. Box 59,
Durban.

મેસરસ ક્રોંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસરસ એમ. સી. આંગલોએ કા.

૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯-

ડર્બીન નાં. ૬૩૭ ડરબન.

INDIAN
LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg

Fakir Kallian,

Box 6031, Johannesburg

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kallian,

Box 5999, Johannesburg

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

HARBERTON

Suleman Moosa,
Box 2

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Maitjes Street, P.O. Box 34.
E. A. Saloojee,
Box 42.

HELLAIRE

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewala
Randeria, 21 Roger Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hussain,
Bombay House,
Amod Ismail Essack,
Box 10,
Cassim Suliman,
Box 27,
D. R. Moola,
Box 15,

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HOMAJGY IDOLAY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoosan Motau,
Box 92.
NANJEE DULABIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 02.

DURBAN

ABDOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOODAKER AMOD & Bro.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhann Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.
EDRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EDRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
HOONDAMA SOON,
107 West St. (Grey St. Corner)
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umjoni Road.
JALBHAY & SORAJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mhamed, Tobacconist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta,
Box 580, Grey Street.
B. A. Maghraj,
Box 751, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
O. K. D. PHILAY & Co.,
Box 78, 123 Grey Street.
P. V. SUNDHAY & Co.,
Box 728, Grey Street.

M. A. Simon,

Jeweller, 144 Grey Street.

E. SOLEMAN BROS.,

109 Queen Street.

SEN BRAND TOBACCO WORKS,

Box 88, 104 Grey Street.

E. A. Tayob,

113 Field Street.

Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandruising,

ENNELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Bhimbhai,

Box 138

K. K. Desai,

Box 138,

B. Hazura Singh,

Box 202.

HEIDELBURG

AMOD SOLEMAN & Co.,

Box 62.

A. M. BHAT,

Box 44.

Abdool Camroodeen,

Market Square,

V. RANDEEN & Bro.,

Box 116.

INHAMBANE

Abba Suliman,

Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,

Box 3504, 2 Kort Street.

M. S. COOVADIA,

Box 270.

B. P. EDRAHIM & Co.,

Box 4420.

FAKIR SALEJEE,

Box 5280, 167 Market Street.

M. P. FANCY,

Box 6031.

GOOLAM MOHDEEN,

Box 3755.

Gulab Prag,

Box 5999.

M. A. KARODIA & Co.,

Box 3598, 41 Market Street.

Omarji Sale,

Box 5931.

A. A. PHILAY,

Box 1353, President St.

SOLEMAN ISMAIL MIA & Co.,

Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DEANJI MORAR,
Box 6931.DOORJI TELI,
Box 4980.FARIR KALLAN,
Box 6031.Govind Dulabh,
Box 6031.GOVIND MOWJI,
Box 5369.LAKHMAN MADHU,
Box 5999.MORAR BHIKHA,
Box 5999.PARESH HIRA,
Box 5999.PEMA JERAM,
Box 851.RATANJI KALLAN,
Box 5999.Ratipalsing,
Box 5099.D. M. SUMATI,
Box 6031.Vannali Gohri
Box 6031.**KIMBERLEY**Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.AHMED MAHOMED,
1 Broad WayS. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.KHANDOOBHAI & TULJARAM,
Box 362, 73 George Street.Mahomed Ally,
29 Strachan Street.V. SAMY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Barday.

25 Brett Street.

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.S. Nadaraseti,
Fruiterer & Confectioner,45, De Beers Road,
Rahim Jiwa.

Brett Street, Malay Camp.

KLEINSCHDORFPatel & Co.,
Box 198.YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.**KRUGERSDORF**A. E. CROTABHAI,
Box 33.Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.ISMAIL AMOD CAJES,
Box 11.Kalan Laloo,
Box 391.SULIMAN EBRABIM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.VANNALI K. J. A.
Box 284.**LOWER TUGELA**Ismail Vadoo & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davoy,
Bond's Drift.**MAFFERING**Chasim Soomnar,
Box 61.Goolam Ally,
Box 41.Kajee Bapoo,
Box 79.O. William,
Market Square.**MIDDELBURG**

(TRANSVAAL.)

A. E. BHANIA,
Box 35.I. A. CAFFE & Co.,
Box 117, Church Street.DAWOOD ISMAIL,
Box 150.**NYLSTROOM**A. M. Rawat,
Box 16.**PIET RETIEF**Ebrahim Osman,
Box 9.**PETERSBURG**Abdool Latib Ali & Co.,
Corner of Jonbert and Daven-
ish Streets,
Box 9.AYOB MAHOMED & Co.,
Box 134.A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 179.Hassim Moti & Co.,
Market Square,
Box 149.MERITA & KHANDERIA BROS.,
Box 100, Market Street.A. M. Bhyat,
Box 24.**P. F. RUST (T'VAAL.)**

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHERSTROOMABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.ABDOOL RAHMAT,
Box 12.S. D. BONNET,
Market Square.

MOOSA HASSAN.

M. E. Nanabhaj,
Box 55.**PRETORIA**Amharani Parshotam,
Tailor and General Dealer,
156 Prinsloo Street.Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.

HAJEE HABIB.

Box 57, 308 Prinsloo Street.

Mahomed Abu,
Box 498, Prinsloo Street.MOOSA CASSIM ADAM & Co.,
Box 1120.V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.G. P. Vyas, Agent,
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMONDM. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.**ROODEPOORT**Ahmad Khan,
Box 92.**ROBERTSON**K. M. Nandoo & Co.,
Box 1.**SALISBURY**Bhimjee R. Naik,
Box 59.**SPELONKEN**

(Transvaal.)

Kesarji Giga, Befoola.
Nanji Ghela, Simbati.
Kalidas Khimra, Madapi.**STANGER**G. O. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.**STANDERTON**Amod & Ismail,
Box 44.Ebrahim Amod,
Box 44.**TONGAAT**A. A. GANDHI,
Railway Street.R. Kulpee & Co.,
Railway Street.Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.**UMSINGA**

Dada Osman.

VERULAMAmod Maiter,
Wick Street.BABU TALWANTING,
54 Wick Street.Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker

29 Wick Street.

M. E. Vawda,
Merchant & Firm

Box 72, Prinsloo Street.

Ragubhai...

...

VOLKSRUST

E. A. BHAMLA,
Box 96.
ESSOP SULLMAN,
Box 45.
G.R. MOOLA,
Box 1.
Vanmali Morar,
Box 43.

VRVYBURG

Dada Cassim,
Box 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Minn,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.
Joossab Hussain & Co.,
P.O. Box 11.

WARMBATHS

M. E. NAGDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 462. Tel. Add: "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

**ઈંદરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો**

(અંગ્રેજીમાં)

જગવદ્ ગીતા (મીસીસ ખીસે ટેક્ટ) ૦-૧-૦
રામાયણની વાર્તા (જે. એલ.
પી. ઇરિસમસ) ... ૦-૦-૬
એ બુક એન્ડ ઇટ્સ મીસનોમર
મી. એલ. ઇ. નીચે બહાર પાડેલ
પુસ્તક 'ધી એશીઆટિક ડેવોટ
ઇન ધી ઇન્ડિયન નેશીયો. ૦-૦-૬
કાવ્ય સામે ચવાની કુરુષ ... ૦-૦-૩
ટપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ્ટ
ટેજ ખર્ચ પેની ૧ બુક.

મળવાનું કેટલાક.

ઈંદરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ
ફીનીશ્સ નાતાલ.

વધવકલપતરૂ.

તદ્વચ્ચતી અને વૈદ્યક જ્ઞાનની દરકાર હોય
તો વાંચો 'વૈદ્યકલપતરૂ' માસિક. બાર વર
પથી દરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક ગ્રંથરૂ
ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ કેટલાક
સાફ અક્ષરે વઠક જરાશંકર લીલાધર,
શેઠીશંકર, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના કામસ મફત મોકલવામાં
આવશે. લખાવટ પોસ્ટેજ સહીત ૩/-
તથા પોસ્ટલ પ્રસતક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની
અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત
મટે આ પત્રની ઓફીસનો લખવ.

વઠક જરાશંકર લીલાધર

મુશ્વેલ આર્થ ઓગવસાળી અમદાવાદ.

"Indian Opinion" **Directory of Indians** **in South Africa.**

It is our intention, if possible, to publish a unique Directory, containing the names of Indian traders and others who have permanent addresses in South Africa and who have business connections, but such a Directory cannot be issued without the co-operation of those readers of INDIAN OPINION in its struggles and progress, and who believe it to be a medium of healthy instruction and education among British Indians in South Africa. If on forms given below our readers will send us the names of those who wish them to be included in the Directory as early as possible, it will materially help. The directory will be at once a mercantile guide, and, therefore, of considerable commercial value, it will facilitate inter-communication between Indians in South Africa, and its existence cannot but give importance and status to the community.

Merchants and others, who wish to take advantage of this splendid medium for advertising, should write for particulars and charges.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદોની ડિરેક્ટરી.

અમારો નિચાર દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદોની ડિરેક્ટરી બાંધવાનો છે. આ ડિરેક્ટરીમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા જાણુ રહેનાર દરેક હિંદોનું નામ વધી તથા કેટલાક જે તે અમને મોકલશે તેો આપવા અમે તૈયાર છીએ. આ ડિરેક્ટરી કદાચમાં આખી કામની અમને મદદ મળે તોજ નીકળી શકે તેમ છે. એટલે કેટલાક મદદ કરનાર "વોલંટીયર" નીકળી પડશે જેમ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ તેમાં ઓછામાં ઓછા દસ હજાર નામ આવી શકે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. આ ડિરેક્ટરી કદાચમાં મદદ કરનારે અમને નીચે બતાવેલું ફોર્મ કાપી જારીને મોકલી આપવું. તેમાં અક્ષર સાફ લખવા મહેરબાની કરવી. દરેક ગામમાં પત્રના હેતુએ મહેનત કરશે તોજ અમારું આ સાહસ પુરું થાય તેમ છે. તેમ દરેક વેપારી, દરેક ફેરીવાળા, દરેક મહેતા, સ્વતંત્ર ધંધો કરનાર કે નોકર હિંદી જે પોતાનું નામ લખલ કરવા માગે તે વગર પૈસા લખલ થઇ શકશે.

આ ડિરેક્ટરી કદાચમાં અમારો મુખ્ય હેતુ એ છે કે તેવી ડિરેક્ટરીનો મોટો સત્ય પ્રકરણ ઉપયોગ થઈ શકે. યાદ રાખવું કે જે ફોર્મ બહાર પડવા માગે છે તેમાં આવાં સાધનો જરૂર હોવાંજ જોઈએ. ડિરેક્ટરી માત્ર વેપારીને કામની છે એટલુંજ નહિ પણ તે કેળવણીનું સાધન થઇ પડે છે.

જેઓ અમને મદદ કરવા તૈયાર હોય તેઓએ અમને લખવું. તેઓને ફોર્મ મફત મોકલવામાં આવશે. જ્યાં ફોર્મ જરામને અમને જેમ અને તેમ વહેલા મળવાં જોઈએ. ડિરેક્ટરીનાં નામ માત્ર અંગ્રેજીમાં આપવામાં આવશે.

આ ડિરેક્ટરી જાહેરખબર આપવાનું ઉત્તમ સાધન છે. જાહેરખબરના બાબ અમને લખવાથી મળી શકશે.

*Kindly cut out this portion fill in the blanks, and return to the Manager
INDIAN OPINION, Phoenix, Natal. PLEASE WRITE CLEARLY.*

Full Name.....

Address (to include postal, residential, and telegraphic address wherever available).....

Occupation.....

These forms may be obtained from the above Press.

Indian Opinion

VOL. V.

PIZENIX, NATAL, SATURDAY, DECEMBER 7TH, 1907

No. 49

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Growing European Sympathy	509
Making Martyrs	509
Dead Men's Shoes	509
Mr. Kitch's Pamphlet on British Indians in the Transvaal	510
The Zululand Trouble	510
OTHER ARTICLES:—	
Registration Notes	510
Huge Conference	512
Johannesburg Cal Regulations	512
The Asiatic Am	513
The Soldiers' Petition	515
At the Heart of the Empire	516
An Impressive Ceremony	517
What will Happen to those that Register	518

Indian Opinion

SATURDAY, DECEMBER 7TH, 1907.

Growing European Sympathy

A VERT of gratitude is due to the *Transvaal Leader* for daring to be an honourable exception to the Transvaal press in opening wide its columns to sympathetic correspondence from European well-wishers, and, what is of the essence of the thing, not hesitating to endorse the position adopted by these correspondents. Among the contributions, for special notice, must be singled out the letter addressed to our contemporary by Mr. David Pollock. Mr. Pollock has not been able to view with equanimity the wanton and un-British persecution of those who are quite willing to comply with the legitimate demands of the Transvaal Colonists, provided only they are approached in the right manner. The difficulty has hitherto been that certain legislation has been passed over the heads of the Transvaal Asiatic communities, compelling them, under severe legal sanctions, to perform certain acts which, in the circumstances, they hold to be derogatory to every instinct of humanity that they possess, and whose *raison d'être* appears to be that these communities are held by the Government in utter contempt, and are regarded as actually or potentially criminally inclined. Only one answer, of course, can be returned to such a situation.

But Mr. Pollock has pointed out that a head which is not to be decapitated in every respect, not only

to the Colony itself, but to Imperial interests at large. He does not fear to declare that both political parties in the Transvaal are equally involved, and that consequently a solution of the problem cannot justly be regarded as a party-matter. He repudiates the policy that would artificially protect the trade-competitors of the Asiatics at the latter's expense. But, what is most important of all, he adopts to the full Mr. Gandhi's proposals made to General Smuts some months ago, suggesting an amendment of the Immigrants' Restriction Act on the lines of the Natal Act, whereby Asiatics, not otherwise identifiable, should carry domicile certificates containing the necessary particulars of identification according to a form to be settled by regulation. Mr. Pollock points out the crying need for some basis of compromise—one that will be acceptable to Colonists and Asiatics alike. It will be quite competent for the Government to safeguard European interests by such an amendment as has been suggested, whilst, as a *tertium quid*, the Asiatic communities can offer no reasonable opposition to the proposal. In point of fact, they have cordially endorsed it, and it only remains for the Colonial Secretary to decide whether it is possible for him to "save his face" in this easy manner, or whether he will obstinately persist in a course entailing needless suffering upon a compliant and inoffensive people.

When European Colonists are not ashamed to avow their utter disgust at a policy whose only object is to degrade its objects, and whose only result is to cast contempt upon its authors, there is no longer room for doubt that unanimity as to the manner of treatment of Asiatics in the Transvaal is a mere figment of the imagination. Decidedly there is a distinct cleavage in public opinion, and the more thoughtful elements of the community are beginning to regard with dismay the pursuance of a policy that is fraught with much danger to the truest interests of the Empire.

"DON'T MAKE MARTYRS" ■ AN ELEMENTARY axiom of political science. The Pretoria authorities, strong in a sense of their own overwhelming might, have rashly neglected this simple precaution, and by the incarceration of an innocent Indian priest, and the suicide, or as Mr. Quinn has termed it, the murder, of a Chinese servant, they have consolidated public opinion amongst the Asiatic communities in the Transvaal, whilst a brave opinion has required a very painful shock, resulting in a considerable show

of sympathy for those who, it was felt, were being treated without the slightest consideration. The tragic ceremony that took place last Wednesday week at the meeting-hall of the Transvaal Chinese Association was an earnest of the intensity of feeling pervading the two communities that are to-day being sacrificed upon the altar of Mammon. There can be no doubt as to the sincerity and determination of the chief actors in the drama then enacted, and Mr. Gandhi's eloquent appeal to all to nerve themselves for the coming struggle fittingly took the place of the formal funeral orations that are customary upon occasions of public lamenting. The sense of the meeting was obviously that the fight must be carried on to the bitter end, even though it resulted in the ruin of the material hopes of all its participants. When a law demands the sacrifice of blood, liberty, and treasure, as does the Registration Act, there can be only one response—repudiation.

THE LEADERS OF THE ASIATIC communities in the Transvaal have never been seduced by the gentle music of those who sang the end of all trouble for Asiatics once these accepted the provisions of the Asiatic Law Amendment Act. Nor have they ever been content with the silly imputation that all the bother was about finger-prints and other incidentals of the Act. From the very beginning they have taken their stand upon the very principle of the Act. They have consistently declared their non-intention of abiding by its provisions, for the good and sufficient reasons that the Law was class-legislation, singling out Asiatics alone for its operation, and invidiously distinguishing them from the rest of the community; that it was test legislation, in that it would immediately be copied by other territories, both British and foreign, and, in the Transvaal itself, it would be followed by a huge edifice of anti-Asiatic legislation, based upon the enslaving principle of the Act. And now, after all the "pooh-poohings" of official apologists, Mr. Tills, the late Secretary of the East Rand Vigilance Association, comes along with the completest confirmation of all the fears ever expressed upon this subject by those who will, if they accept the Act, tie a mill-stone of further oppression and blackmail round their necks, to their own eventual ruin. We desire to direct the most earnest attention to Mr. Tills' letter to the *Transvaal Leader*, which will be "the cat in the hat" of the bag.

Dead Men's Shoes

for every line of it betrays the secret plans that have been hatching in the minds of the anti Asiatics ever since 1904. He tells us, in so many words, that "the Registration Act is merely an incident in the campaign." He says, with a restraint that is beyond compare, "we resolved not to rest until the country was saved from the Asiatics." And he concludes: "The fight may just as well come on the Registration Act as the more stringent measures which are bound to succeed it, in order to carry out the people's mandate as given at the National convention." For ourselves, we have never had any illusions on this matter since that famous body, with its alleged mandate from a lot of petty pseudo-European commercial vultures met at Pretoria three years ago and passed a resolution to the effect that every Asiatic, without distinction—be he a Ranjitsinghi, a Bhowanagree, a Naoroji, or even a Ranade—should be relegated to a location, there to stew in his own juice. But it is just as well that Mr. Hills has attempted to awaken an apathetic public from its lethargy. Henceforth, even the Transvaal Government cannot misrepresent the opposition of the Transvaal Asiatics to Law 2 of 1907. They are fighting for their lives. Their opponents are fighting for the Asiatics' money bags. There is a clear-cut issue, and it is not difficult to say who will win.

TO HIS MANY SERVICES TO THE Indian cause in South Africa, Mr. Ritch has added one more by issuing, in pamphlet form, a succinct statement of the British Indian position to-day in the Transvaal. In 23 octavo pages, he has covered the whole ground and given the history as from 1885. As every Indian knows, Mr. Ritch's work is practically a labour of love, and his bold identifying himself with the British Indian cause shows that Indians in South Africa, because of their extreme reasonableness, are in a position to enlist the sympathies of even South African Colonists, for it should be remembered that Mr. Ritch is a Colonist of 43 years' standing, as he reminds the reader in his preface. The very fact that a vast amount of information has been compressed into so small a compass shows the anxious labour bestowed on his work by Mr. Ritch. Mr. Ritch has recalled the definite assurance of Lord Milner as High Commissioner given to the Indian community when it underwent voluntary registration in 1903, that "Once on the register, their position was established, and that no further registration would be necessary, nor a fresh permit required. That registration gives you a right to live and fight to obtain and retain." Bowing to the clear distinction drawn by Mr. Ritch between the com-

promise suggested by the Indian community by way of voluntary re-registration and the process which was required under the Act: "The difference between this suggested compromise and re-registration in terms of the Act cannot but be sufficiently obvious. Voluntary registration would be devoid of the sting of compulsion, and would constitute an act of grace, performed by the Asiatic community in deference to white sentiment, which in course of time might undergo conversion. Compulsory registration is recognised as signifying nothing less than the reduction of British Indians to the status of the Kaffir; as being more than likely of adoption as a precedent for anti-Indian legislation by the neighbouring colonies; and as a probable prelude to compulsory segregation in coloured locations." Mr. Ritch has not endeavoured to argue the question, but has relied purely upon facts which are more eloquent than any argument, and which he has marshalled so as to lead the reader to the irresistible conclusion that he has himself drawn:—"The temptation to point a moral and to reflect upon the inconsistency of pre-war promises with post-war performances will readily be appreciated. Apart from the duty of a Government enjoying a powerful majority to protect the interests of a wholly unrepresented coloured minority, there arises the seductive question of the obligation of every member of the Imperial family to subordinate merely local interests, not to say predilections or prejudices, to the welfare of the Empire at large. It must, however, suffice here to point out how far such considerations have apparently failed to occupy any place in the policy of the Transvaal, which, with a population of barely a quarter of a million whites, has not hesitated to endanger Imperial authority and prestige by heaping indignity upon indignity upon representatives of the three hundred millions of India." By writing the pamphlet, Mr. Ritch has enabled every South African statesman, as also the busy people in England who yet wish to keep themselves in touch with everything that goes on in the mighty Empire, of which they are predominant partners, to consider the Indian side of a question which comprises an Imperial problem of the first order. The pamphlet deserves to be read by every thoughtful lover of the Empire.]

THE NATIVE QUESTION WILL ALWAYS be with us. In the

The Zululand Trouble

We at present do not seek to examine the pros and cons of the present situation. Whether the trouble is due to gross negligence on the part of the local Government, or to the stupidity of the Zulus is a question for the higher authorities to consider. But seeing that the Colonial Ministry

has been mobilised, the only inquiry is what part do the Indians take in the defence of the Colony. The answer unfortunately is "practically none," but the blame must be entirely taken by the local Government. On more than one occasion Indians have shown their readiness, as also their ability, to do their duty in active warfare as a stretcher-bearer corps or for similar purposes. We talk nowadays of the waste of many of the resources at the disposal of the Colony, as also of so-called unfair Indian competition, but no-one thinks of the eternal waste of military resources that the Government can so well tap by enlisting the active services of Indians in the Colony.

Registration Notes

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

In a special article, the *Star* deals with the registration question in the following manner:—

Since the date of taking effect of the Asiatic Law Amendment Act, by which all Asiatics lawfully resident in the Transvaal are required to be registered, very few have availed themselves of the provisions of the law, and, notwithstanding the fact that the Government as an act of grace, extended the period during which applications for registration might be made from November 1 to 30, with the exception of several who had genuine interests in the country, and consequently much at stake, the figures show that the passive resistance movement has successfully deterred the bulk of Asiatics from complying with the law, and up to the closing of the registration office on Saturday only 511 applications for registration had been received. Of this number 463 have been approved. Of the balance of the applications 48 have either been refused on various grounds, or the applications are still under consideration by the Registrar of Asiatics. The figures quoted are for the whole of the Transvaal. It is particularly interesting, however, to note that those who are registered include, strangely enough, not only many large merchants, but also several men who had undertaken the duty of pickets, and this seems to point to an inclination on the part of the more responsible Asiatics to comply with the law. There can be no doubt that there are numbers of Asiatics resident in remote districts who are even to-day ignorant of the requirements of the Act. Provision, however, is made for such persons. In view of the situation that now arises, it is interesting to note how many Asiatics will be affected.

The number of permits issued to male Asiatics to enter and reside in the Transvaal from December 4, 1906

to July 1, 1906, according to the statistical statement issued by the Government, was 13,297. The number issued from July 1, 1906, to November 30, 1907, was 314, bringing up the total to 13,611. Out of this total 12,375 were Indians, 1,258 domiciled Chinese, and 8 Japanese. According to the census figures, on the night of the census April 17, 1904, the number of Asiatics resident in the Transvaal, exclusive of Syrians (the Syrians practically all belong to the Christian religion and therefore do not come in the definition of the word "Asiatic," as laid down in the Act, No. 3, of 1885), was 12,311 of which 10,296 were males and 2,014 females. To put it in another way, the number of males over the age of 15 years, both British and non-British subjects, was 9,212, and adult females 1,172. According to an *ex-parte* statement, the number in the Transvaal to-day is about 7,000 Asiatics, who were liable to register. It would, therefore, appear that there are about 2,000 odd adult males who have either died or left the Colony. Whilst it is admitted that a great many have left the Colony on account of the new Act, at the same time it is estimated that the number of adult males in the Transvaal to-day greatly exceeds 7,000. Another which up to the present has received scarcely any attention is that provision is made in the law that any Asiatic who has not registered to-day can still apply to a Magistrate to have his application entertained on certain grounds. According to Sub-Section 4 Section 8 of the law such an Asiatic on satisfying the Magistrate that his failure to register was due to some good and sufficient cause may be directed to make an application for registration instead of being ordered to leave the Colony. If the Asiatic then complies with the Magistrate's direction his application "shall be dealt with in all respects as if it had been made within the time within which it was required to be made by this Act." If, however, the Asiatic fails to comply with the Magistrate's direction the Magistrate can make an order for the removal of the Asiatic. This will enable Asiatics who have possibly never heard of the law or who declare that they have been prevented from registering through intimidation, etc., to register.

The question of the greatest interest is what does the Government intend to do? On inquiry this morning I was informed that the Government cannot recede from the attitude it has taken up. The Government intends to enforce the law. The Asiatics will not be arrested wholesale and herded together in hundreds in gaol. The machinery of the law will be put into motion slowly and with discretion.

The Asiatics will begin to feel the pressure when application for trading licences for the last six months of the year is made after a date to be notified by the Colonial secretary shall obtain a trading licence unless he can

produce his certificate of registration. As to those Asiatics who are not trading or in business, the Government will doubtless arrange details of the method of dealing with them. In fact the law will pursue its course without causing a panic or without crushing the objectors with an iron hand.

In Johannesburg

The extra month's grace which the Government allowed Asiatics in which to register themselves under the provisions of the Asiatic Ordinance expired on Saturday last. It now remains to be seen what steps the Government propose to take to enforce the Ordinance. It has already been pointed out more than once that legal opinion holds that the Government have no power under the Ordinance to forcibly deport those who fail to register; but they have power to punish them in more ways than one. The Government can not only enforce the penalties prescribed in the Act, but they can also decline to renew traders' and hawkers' licences. The executive of the Indian Association declare that their members will persevere in their attitude of passive resistance, and they are now awaiting the next move on the part of the Government. It was said on pretty good authority this morning that instructions had been issued to the Police by the Law Department to make no arrests of unregistered Asiatics pending further instructions from Pretoria. Efforts on the part of a *Star* representative to confirm the rumour this afternoon were entirely fruitless, the Commissioner of Police declining to make any statement. We understand, however, that Mr. Papenhus will confer with the Government to-morrow on the matter.

Inquiries in Indian circles this afternoon reveals the fact that no action by the Government is feared. The feeling of the Indian community remains steadfast in opposition to the Government, and their attitude is further strengthened by the meeting held in the precincts of the Mosque, Fordsburg, yesterday afternoon. Three thousand people were present, including delegates from all over the Transvaal, fifty coming from Pretoria, while one delegate cycled from Heidelberg. The general tenor of the remarks showed a determination to fight the matter to the bitter end. It was decided that in the event of any Indian being arrested no member of the community should bail him out. The Association denies the figures given from Pretoria to the effect that over 500 people have registered. The number, they say, is less than 100.

"The Star"

In its leading columns on Monday, the *Star* writes:—
On the seven or eight hundred Asiatics in the Transvaal referred by the provisions of the Asiatic

Amendment Act, 1907, little more than five hundred, or about 7 per cent. of the total, have taken out certificates of registration. In the absence of powers of expulsion, which the Immigration Act was designed to confer upon the Government but to which the Imperial Government has not yet given its assent, the authorities do not possess the right to place the passive resisters over the border. This is the one flaw in the existing law.

But if the leaders of the movement believe they can, therefore, render the law inoperative they are vastly mistaken. Under section 13 of the Act of 1907, "no Asiatic shall obtain any trading licence, unless he shall produce to the person appointed to issue such licence a certificate of registration of which he is the lawful holder and supply such particulars and furnish such means of identification as may be prescribed by regulation." As all existing licences expire at the end of the year, and as over 90 per cent. of the Asiatics have voluntarily deprived themselves of the means of complying with the Revenue Licences Ordinance, the position of the Asiatic trader becomes so precarious that it may prove quite unnecessary to have recourse to the wholesale prosecution and imprisonment of those who have failed to register and who refuse to leave the Colony if ordered to do so. It would be interesting to ascertain how many of the 500 have registered with the intention of looking after the business interests of wealthy compatriots, who are posing before the world as "martyrs."

The *Sunday Times* says: Corrupt officialdom is largely responsible for the fact that we are at present compelled to enforce the Asiatic Ordinance. Any Asiatic can get into this country if only he knows the ropes and the virtues of palm oil.

Addressing his constituents at Ferreira's last week, Mr. Harry Solomon, M.L.A., said that the Registration Law would be strictly enforced.

The total number of registrations to the 30th November last, is estimated by the British Indian Association, at 399, and not 460 odd, as represented by the inspired press statements.

A Konkui of the name of Mahomed Essuk has been arrested at Volksrust on attempting to re-enter the Transvaal under Section 9 of the Registration Law, on a charge of attempting to enter the Colony without a registration certificate issued under the Law. I understand that the permit issued under the Registration Ordinance is

until Friday, when Mr. Gandhi will appear to defend.

Several men who were working on the railway at Volksrust, and who registered under threats of dismissal, have been discharged notwithstanding. Possibly the one thing does not hinge upon the other, but the fact remains that these dupes have lost both employment and caste.

Mr. H. B. Papefus, Acting Commissioner of Police, went over to Pretoria from Johannesburg on Tuesday and had a long interview with the Colonial Secretary. It is believed that the matter discussed was the Registration Law.

Ram Sundar Pandit will be released at 9 a.m. on the 13th inst. It is expected that a large number of Indians will welcome him as he leaves the Fort. Thereafter, a meeting will be held.

The British Committee

LONDON, Dec. 4.—The British Committee of the Indian National Congress, which will shortly meet at Surat, has passed a resolution urging Lord Elgin to disallow the Transvaal Immigration Act, unless it is amended, specially in reference to deportation, on the ground that the definition of prohibited immigrants renders the Asiatic Registration Law additionally harassing to Indians.—Reuter.

The "Daily Graphic"

LONDON, Dec. 5.—The *Daily Graphic* commenting upon the Transvaal Asiatic Registration Act, and the petition to Lord Selborne from the old Indian soldiers, declares that no Englishman can read, without shame the news that Indian soldiers are threatened with starvation for refusing to comply with a law intended to humiliate them. Nothing Mr. Kruger did is comparable with this.—*Natal Mercury*.

"Pretoria News"

The *Pretoria News* of the 3rd inst. says:

The Government are in a serious quandary in regard to the passive resistance offered to the Registration Act by the Asiatic community. To arrest thousands of Asiatics at present un-registered would mean the filling of every gaol in the country to overflowing within a week, an expedient which is clearly not only undesirable but impossible. To refuse the Asiatics trading licences would only affect a portion of the community. A test case would at once be brought and would of course be carried by the Indians to the House of Lords. This would mean further delay. Even then in the event of the decision of the House of Lords being against them the Government would be bound to

companies of which they would be the principal shareholders and which they would control; and by taking out licences in the name of one or other of their European sympathisers, of whom there are quite a many in the country.

The Government's only hope of defeating the resisters now lies in the passage of the Immigration Act, and every endeavour is being made to push this through the Colonial Office and obtain the Royal Assent. The Colonial Office is in doubtful sympathy with the objects of the Act and the arbitrary and extraordinary wide powers it confers upon the Colonial Secretary. Up to the present the Royal Assent has not been given to the Bill and it is not impossible that it may be withheld pending the insertion of certain amendments. If this should be done Parliament would have to be called together at once and it is unlikely that the clause permitting the deportation of undesirable persons without a trial would remain in the Bill.

Huge Conference

Of British Indians

In Johannesburg

Firm to the End

12-1907 [SPECIAL TO INDIAN OPINION]

Last Sunday, in the grounds of the Surti Mosque, in Fordsburg, a huge gathering of over 3,000 British Indians met, under the presidency of Mr. Essop Mia, Chairman of the British Indian Association, for the purpose of considering the position created by the closing of the period of registration the preceding day. The dense throng overflowed to the steps of the holy building, the roof of which, and of a large building opposite being packed with eager onlookers. Delegates attended from Pretoria, Potchefstroom, Heidelberg, Vereeniging, and all the Reef towns, whilst messages of sympathy and co-operation came from the towns which were not represented otherwise at the meeting. Pretoria sent fifty stalwarts, several of whom cycled. Potchefstroom sent a contingent of more than a dozen, whilst Mr. Amud Bhyat's unquenchable enthusiasm compelled him to cycle all the way from Heidelberg. The Conference was fairly evenly divided amongst Hindus and Mahomedans. All realised the importance of the meeting, and regarded themselves as assisting at a religious ceremony, the surroundings lending added solemnity to the occasion.

Amongst those who addressed the meeting were Messrs. Essop Mia, M. K. Gandhi, Umar Abdul Cadur, Abdul Gani, Umarji Sahy, M. S. Coovadia, Laung Qadim (Chairman of the Union of British Indians), and others. The meeting was a grand success, and the British Indian Association, under the leadership of Mr. Essop Mia, is determined to stand firm to the end.

(Potchefstroom), Osman Latief (Potchefstroom), T. Naidoo, H. S. L. Polak, Manibhai Desai (Chief Picket in Pretoria), Cachalia (Pretoria), Hajee Habib (Pretoria), Nawab Khan, and Ibrahim Aswat (Vereeniging). The tenor of the speeches was that the fight should be carried on to the bitter end. There should be no giving way. All had made their arrangements and were prepared for arrest or whatever other punishment the Government proposed to inflict. If anyone were put into prison, he should not be hauled out, and if the pickets were arrested then everyone should constitute himself a picket, to guard the honour of the community. Feeling was intense, and the speakers declared that even if the Government received greater powers under the Immigration Law, their attitude would be unchanged.

During the speeches the muezzin cried the hour for prayer from one of the minarets of the mosque. Immediately a hush fell upon the assembly, and pious Mahomedans muttered a brief prayer, and the meeting then took up once more the thread of the discussion. Towards the end, an adjournment took place to enable the Mahomedans present to perform the evening prayer, shortly after which the proceedings which had throughout been earnest and enthusiastic, terminated.

Johannesburg Cab Regulations

British Indian Protest C.W.V. 412

The following letter has been addressed by Mr. Essop Mia, Chairman of the British Indian Association, to the Hon. the Colonial Secretary:

I have been directed by my Association to draw your attention to the amendment of the Traffic Bye-Laws with reference to first class cabs passed by the Johannesburg Municipality. The amendment, if approved of by the Government, will prevent British Indians from making use of first-class cabs. My Association submits that the distinction will be totally unnecessary and invidious.

The exception made in favour of Asiatic members of the Professions is taken by the community rather in the nature of an insult than anything else. Incidentally, my Association draws your attention to the fact that, whilst members of any of the liberal professions may use first-class cabs, their wives and children evidently may not.

My Association ventures to trust that the Government will be pleased, in justice to the community represented by my Association, to reject the amendment.

INDIAN MATES. For Calcutta, per S. S. *Chagha*, on or about the 21st inst. For Bombay, per S. S. *Chagha*, on or about the 21st inst.

The Asiatic Act

Growing European Sympathy in the Transvaal

The *Transvaal Leader* of the 29th November publishes the following:—

Sir,—On Monday next every unregistered Indian, that is to say 95 per cent. of the community, is liable to be imprisoned under the Asiatic Law Amendment Act which was passed in the first session of our Parliament. I believe that before the law is put in motion against these people, we owe it to ourselves as a duty to consider the question in its higher bearings. Let it be stated plainly that this is not merely a local question. Primarily it is, no doubt. But ultimately, and on the broad issue, it is an Imperial question of far-reaching importance.

To go back to the law itself, what is its object? Was it passed to prevent further immigration of British Indians into the Colony, or was it designed to persecute and drive away those Indians who are lawfully resident in the Transvaal, and who carry official permits to prove it? If the former only, then that object has already been achieved. The Indian population accept the decision. Immigration can be effectively controlled by the Immigration Restriction Act which now awaits the Royal Assent. And in the meanwhile at least 5,000 Indians have left the Colony during the last 12 months, and others are leaving almost daily.

Formerly there were, undoubtedly, a considerable number of Indians who got into the Colony under false pretences. The great majority of these people have left, recognising that exposure was inevitable. For the few who may still be here, no better means of detecting them could be devised than to enlist the co-operation of the leaders of the Indian community itself. That co-operation, I don't hesitate to say, will be forthcoming.

As regards the law itself, it is unquestionably a piece of class-legislation. It is just as much class-legislation as the old Republican Pass Law. And yet when the Government sought to make the Cape "boys" carry passes, they were denounced by the whole uitlander community, and the strongest representations were made to Pretoria by the Imperial Government. How does the case for the Indians to-day differ from the case for the Cape coloured people eight years ago? There is only one point of difference. The Indians compete with a certain class of small shopkeepers; the Cape boys didn't. The question we have to ask ourselves is: To what lengths are we justified in going to protect the class of white shopkeepers I have referred to against Asiatic competition? We must prohibit Asiatic immigration. We have done that. The Indians are also immigrants, not in origin. But to say that in our immigration for the small shopkeeper, we must go the length of

driving the remaining 7,000 of our Indian fellow-subjects out of the Colony is, I protest, a thing which was never intended, and I do not believe it is a thing which the white population as a whole, whether English or Dutch, are prepared to have done in their name. Because it is fundamentally un-British and unjust.

We as a people have suffered in past ages for conscience sake. No doubt to our rulers and persecutors in those dark days our objections to their ordinances seemed as trivial and unsubstantial as we in our turn deem the objections which the Indians are offering to our Ordinance to-day. So we suffered—and survived. If we, in our time, are so foolish as to permit it, the Indians to-day will also suffer—and survive.

Surely, as an enlightened people, we shall take the wide view, and scorn the petty role of persecution. We are strong enough to admit that the facts in connection with the whole Indian question have been greatly exaggerated. It is, to say the least, doubtful whether the number of Indian immigrants since the war has not been grossly over-stated, and mainly, it must be confessed, with the object of exciting odium against one class of petty traders on behalf of another class at least as petty. For at bottom, the Asiatic question in this Colony is not a colour question; it is a trade question. Responding to a carefully-engineered agitation, we passed the Asiatic Law Amendment Act in panic fear of an overwhelming Asiatic invasion. We were all in it together, so it cannot be made a party question to-day. But if we had the Bill before us again, now, we shouldn't pass it. With our fuller knowledge both of the facts, and of the Indian people—for they are forcing us at last to understand them—we should handle the matter quite differently. In the first place, even if such a Bill were passed, we should give the Indians an opportunity to register voluntarily before it came into operation. Remember they have never had that opportunity. They are still willing to register of their own free will. Why not suspend the Act; call Parliament together to do it if necessary; and give them an opportunity to register without compulsion? It is the compulsion that galls. They registered at Lord Milner's request when compulsion was left out of the question, and I believe they will do it again.

As an alternative solution, repeal the Asiatic Act, and insert a clause in the Immigration Restriction Act, empowering the Government to issue certificates of domicile to all Asiatics who are lawfully resident, and who supply the Government with proper means of identifying them.

I repeat this is not merely a question of local economics. It is a matter of our Imperial concern. We have accepted the burden; we cannot offload it at the foot of the hill. Rather, we must answer the

call, come faintly as it may from the outer confines of Empire. We can do it. Yesterday we were Transvaalers, merely. To-day we are all South Africans. To-morrow a yet further horizon unfolds. We cannot send thousands of agitators (and agitators for conscience sake, remember!) to complicate still further the problem with which the Government of India is struggling. If that Government, serenely wise in the consciousness of a past record of just and righteous administration, can, ignoring seditious agitation, proceed on its course of extending representative institutions in the East, and can strengthen the Secretary of State's Council in London by the addition of native-born Indian representatives, surely we need not hesitate to ask ourselves whether a mistake has not been made; and if it has, to put it right forthwith.—I am, etc.,

DAVID POLLOCK.

November 27.

Sir,—The ill-treatment of Asiatics by the Transvaal has acquired notorious prominence by the hostility into which the Asiatics have been forced towards the Government. The Government has passed a law which the Asiatics maintain is degrading, and in some instances repugnant to their religious customs, and they have become passive resisters to it, and on Monday next will be all liable to be sent to gaol. There are some 10,000 in this country, and there is scarcely gaol-room for all, and if the Government will, instead, order them out of the country, it may do so, but there is no law at present which will enable it to expatriate them. It will be seen that the Government has got into a serious impasse. The Government's treatment of Asiatics has given pain to its best friends in England, and the movement is being closely watched, and has caused much anxiety to responsible officials in India, where I know it is resented, and may lead to further unrest and resentment. Sir Percy Fitzpatrick is an apostle of equal rights, but if the treatment of Asiatics is a specimen of equal rights he must have changed his opinion, for from his "Transvaal From Within" we see that he and his friends of the Reform movement reproached the Imperial Government for its supineness in allowing the Kruger Government to ill-treat Asiatic British subjects. I refer to page 257, and I ask the members of the Reform Committee of that time—now the principal Progressives—how they can reconcile what they said then with their support of the present Ordinance. The Hindu priest or bishop, Ram Sundar, has been imprisoned, nominally for being without a pass, but actually for resisting and advising his co-religionists to become passive resisters to a law which, in his opinion, is degrading and repugnant to his religion. To us, and my layman with a knowledge of Mr. Milner's various actions, that it is so regards the Mussulman

community, for it is improper and offensive to refer to or insist upon details as to the feminine members of a Mussulman family, particulars of which are required to be furnished by the Ordinance. Identification by finger prints is the scientific system of registering criminals, invented by Mr. Henry, the head of the Criminal Department in India, and it is never used in commercial or civil life. In India there are thousands, and tens of thousands, of the most important and valuable documents daily signed and executed in the vernacular, and if this can be done efficiently in the case of the 300 millions of India, surely it can in the case of a handful of 10,000 not living together, but scattered all over the Transvaal, and individually known to the officials.

Let me examine whether the Asiatics are justified in their passive resistance. Scotsmen will remember that when Charles II. forced a law on their ancestors, the resisters were not poor Asiatics, but the law-abiding and God-fearing Covenanters. Some three years ago the late Unionist British Government passed an Education Bill, and a large section of the Non-conformists became passive resisters. Still more recently the present Government in England passed the Deceased Wife's Sister Bill, to which the passive resisters are no less important personages than the Archbishop of Canterbury and the whole of the bishops and clergy under him, so that if the Hindu priest or bishop has erred, he has sinned in good company. There is a phase of the Asiatic Ordinance which appears to be overlooked by the people of this country, and that is the Imperial side. The British Asiatics are under Royal proclamation, and the Imperial Government is in treaty relations with China and Japan, and one of the clauses of these treaties states that the subjects of both high contracting parties will be at liberty to enter and reside in the countries and possessions of each other, and will have the same rights and privileges.

Is the Transvaal Government bound by the treaties of the Mother Country with foreign Powers? I maintain that it is, and not only as regards our own subjects, but in the case of the other Asiatics it is acting *ultra vires*. The Imperial interests in India are immense, and equal to those in the Transvaal and all the other Colonies put together. In China the Imperial interests are upwards of 65 per cent, of her total trade with the world. Are those Imperial interests to be imperilled by the Transvaal? The Imperial Government is the trustee and custodian of these interests, and the work of its responsible Ministers, who have to safeguard them, is not rendered more smooth by the present action of the Transvaal.—I am, etc.,

ROBERT SUTHERLAND.

East Rand, Nov. 26.

Sir,—Judging by the letters published on this question, it is a pity no leading man voices the side of the Asiatics and coloured people generally. I do not pretend to know the right or wrong side of the question, but during my two years' residence in South Africa I have been impressed by the bitter feeling shown by the whites towards the coloured people. It is strange the white grumblers should be people from 7,000 to 8,000 miles from this country—practically the real aliens. In the case of Indians, they carry heavy loads of vegetables and fruit to the doors of whites who would otherwise never encourage their consumption because of the trouble of purchasing them. Those Indians have left a starving people and famine and plague-stricken land (under British rule) to earn a living. If this country is suffering from depression, it is not the coloured people who have made it so, and it is not the natives who should suffer. It is an Englishman's privilege to grumble, and I am afraid if the Indians were banished, the locusts and natives exterminated, and the Chinese repatriated, there would still be grumblers. A native must not get intoxicated, nor swear, nor walk on the footpath, nor ride on tram or train along with whites, etc., yet this is his native land. Criminals walk on the footpath at Home without a murmur of protest from anyone; so they can here if they are white. Last Saturday night I saw a dastardly act committed by a white fellow, who struck a coloured person, cleanly dressed, simply because the coloured man was on the footpath. This was a thing I was told to do in Port Elizabeth (by a Yorkshireman) to any coloured person on the footpath, and he emphasised this advice by knocking off a blind man (coloured) who was on the path.

Another instance occurred there, bringing to my mind the fact that criminals in England are often treated better than coloured people here. I observed (as I walked on the outskirts of Port Elizabeth with a friend who holds strong opinions on the Asiatic trader) that a large plot of ground was overrun with weeds, and the soil seemed suitable for vegetables. My friends said, "Yes, that ground was tilled and worked successfully by a Chinaman for a long time, but since he died no white man can be found who will spend the long hours needed to tend it, and it has gone to waste." Harsh treatment to the coloured people will not mend matters, nor will coddling them; it was racial bitterness that brought about the Civil War in America. Whether black or white, one has a life to live, and he has the highest reward who can live it most honestly.—I am, etc.,

MANCHESTER.

Nov. 23.

Sir,—As it does little to get as a gentleman, if we want to exclude Indians and Indian labour, why not

intimate to the Government of India that such is the wish of South Africa? I consider that we do want Indian labour. Natal coffee fields and tea gardens require such labour, as will also in the near future tobacco growers and cotton growers. I say nothing of what must eventually be an important industry, viz., the growing of fruits and cereals. If we introduce servile labour we must have an element dangerous to the State, but Indians are not servile.

Of course, it is our right to seek to make South Africa an Anglo-Saxon country, and we should use all our efforts legitimately to do so. We are within our provinces when we state that we do not want to be choked by the flow of cheap labour, but the remedy is not in insults or intimidation. Exclusive Acts are not feasible where the people concerned are under British rule, and a ruler such as the present King-Emperor—I am, etc.,

W. H. HORSBROS.

Christiana, Nov. 12.

Sir,—In chatting me with apathy towards those of my own colour, Mr. Hills, of the East Rand Vigilante Association, has not shown much vigilance in the latest phase of the Asiatic question. Had he studied it as carefully as I claim to have done, he would have seen that it is common ground between the Europeans and the Asiatics that Asiatic immigration must, at any cost, be regulated and controlled. It is because they have, both in word and deed, accepted the right of this Colony that I have sympathised with them in their present struggle. If there are 2,050 white men on the register of the Inspector of White Labour, Mr. Hills must know that the Asiatic Registration Act will not solve the difficulty, nor will, for that matter, physical deportation of these unfortunate men; but at present I am not concerned with Asiatic competition. If we fear their competition in trade then I, as an Englishman, would say let us not get rid of the trade competition by the indirect and questionable means of degrading them through registration and other laws, but let us make a law, if we can, which would enable us to refuse trade licences, and similarly in other departments whenever such competition may be felt. To me it is humiliating that any white man should own himself beaten by Asiatic competition. Such were not the pioneers, and I hope that the old fire and energy of our forefathers have not yet entirely died out.

Mr. Hills has drawn a parallel which does not hold good in the Transvaal at all. He forgets that in Mauritius and Natal there is an unchecked and ever-increasing flow of indentured Asiatic immigration, and so long as that continues those two Colonies must, more or less, have an Asiatic colouring. I should join with Mr. Hills in leading a battle against this indenture system; but, so far as the Asiatic Registration Act is con-

earned, the question is the treatment of those who have rights of domicile, who have vested interests in the Colony; and I, who belong to a race that would not shut down even public-houses without giving compensation, cannot reconcile myself to the thought of seeing innocent fellow-subjects driven out of the country; God knows whither. If the Asiatics asked for unrestricted immigration into the Transvaal or other political power, I should oppose them, but all they ask is that they should have the common rights inherent in mankind, more especially British subjects; that is to say, the right to live in the country of their adoption, as men of honour.

Mr. Hills speaks of many more things to come when the Asiatic Registration Act has been accepted by the Indians. In this he, to use a vulgarism, "gives away the whole show." The Indians have complained of that very thing, and they have, with considerable reason, shown that, instead of the Asiatic Registration Act being in any way a protection or an advantage to them, it is merely a preliminary to many another restrictive Act.

With your kind permission I will venture to examine the Asiatic offer as I have understood it, and show that, so far as identification is concerned, they have come forward with a proposal which ought to be accepted without the slightest hesitation. They say they are willing voluntarily to exchange their documents for new ones, according to a form that would sufficiently identify them, but they say that they do not want any legislation to compel them to do it. They feel, and I think rightly, that, once there is a compulsory pass-law—for it is nothing less—there will be no end to their troubles, and, as men belonging to an ancient civilisation, they also feel that if they accept any such law in this Colony there will be similar legislation in other parts of the world. If their offer is not honest—that is, if Asiatics do not take out new registration certificates without the restraint of law—the Government will certainly have a handle, and they will then be able to enforce the Registration Act.

But the suggestion made by Mr. Pollock, in to-day's issue of the *Leader*, is, I have no doubt, much more feasible, owing to the prospective repeal of the Peace Preservation Ordinance. It is evident that the local Government are finding it difficult to obtain the Royal sanction for the Immigration Restriction Act. If so, nothing could be better than to amend the Act by inserting a clause enabling Asiatics with rights of domicile to take out certificates of domicile. To this there can be no objection, because otherwise they will be prohibited immigrants if they do not possess a knowledge of a European language, and such an amendment could properly be called a protective measure. It will effect the same purpose that is sought to be effected by the Registration Act, which has given so much

needless offences to the Asiatics at present resident in the Colony.—I am, etc.,

B. P. KENDALL

November 29.

Commenting upon Mr. Kendall's letter, the *Transvaal Leader* says:

In connection with the state of things which arises to-morrow in regard to the Asiatics—a state of things which is contemplated with seriousness in responsible quarters—public attention is drawn to Mr. Kendall's letter in another column. Our correspondent conveys the assurances to us that what he says as to the attitude of the Asiatics concerned is said with the knowledge of the leaders of that community, and represents their considered views.

A Prize of Ten Guineas

For an Essay on "The Ethics of Passive Resistance"

As this journal has, in a humble way, led the battle of passive resistance now being offered by the Indians in the Transvaal against an Act which, in their opinion, does violence to their conscience; and as the controllers of the policy of this journal are desirous of showing the general utility of the doctrine of passive resistance, the management have decided to offer, as they now do, a prize of Ten Guineas for the best Essay on "The Ethics of Passive Resistance." The doctrine, religiously construed, means a fulfilment of Jesus' famous saying, "Resist not evil." As such, it is of eternal and universal application, and if it were practised largely, it would replace, to a great extent if not entirely, brute force and other kindred methods for securing redress of grievances or inauguration of reforms. The management, therefore, trust that the best men in South Africa, having leisure, will compete for the prize, not for its monetary value, but with a view to an elucidation of a principle of life which, although it has the sanction of the best minds in the world, is still little understood and less practised.

The terms of competition are as follows:—

(1) The Essay should be written clearly, on one side of the paper only, or preferably, typed. The competitor's name should not appear on the manuscript.

(2) It may be divided into four chapters, and should not cover more than two columns of *INDIAN OPINION*.

(3) It should contain an examination of Thoreau's classic, "On the Duty of Civil Disobedience," Tolstoi's works—more especially "The Kingdom of Heaven is Within You"—and it should give Biblical and other religious authorities and other nations; and the application of the "Apology of Socrates" to the present day. The essay should also illustrate the modern history in support of the doc-

trine.

(4) It should be addressed "The Editor, *INDIAN OPINION*, Phoenix, Natal," and should reach not later than the 31st December.

(5) The management reserve to themselves the right to publish and translate any of the contributions received, and to reject all if none is considered suitable.

Rev. Dr. J. LINDAU, Ph. D. (Genna), M.A. (Cape) has kindly consented to act as judge, the time allowed having been extended until the 31st December instead of 30th November as previously announced.

Dr. Lindau desires it to be clearly understood that, in so doing, he in no way enters into the merits of the political application of the principle of "passive resistance." His functions are entirely confined to the judging of the literary and intrinsic worth of the essays sent in.

The Soldiers' Petition

C. 15. 41

412

Mr. Gandhi's Explanation

Mr. Gandhi forwarded the following letter to the High Commissioner covering the petition of the 115 Indian ex-soldiers which appeared in our issue of last week:—

At the request of the Punjabis, Pathans and Sikhs, being British subjects resident in the Transvaal, I have the honour to enclose herewith for His Excellency's consideration a memorial signed by Imdadur Nawaz Khan and Fazali Khan on behalf of the others whom they represent, and whose names are given in the list attached to the memorial.

In forwarding the petition I am aware of the fact that His Excellency's intervention can, if at all, only with difficulty be enlisted, but I need hardly point out how serious the situation is so far as regards the memorialists, who are old soldiers, and who have fought as they are undoubtedly now ready to do for and under the British banner. Whether protection is afforded to them by the Local Government or the Imperial Government in my humble opinion, it is necessary that some steps should be taken to relieve the grievances under which they are labouring.

It was with great hesitation that I undertook to draft the petition for them, but I felt that, as a lover of the Empire to which I belong I owed it as a duty to give suitable expression to their feelings. Some of them were and still are anxious to lay their grievances personally before the highest representative of their sovereign in South Africa. I have, however, pointed out to them that such a request was hardly likely to be successful, owing not only to a pressing sense of duty that forbids us to do so, but also to the fact that the petitioners are not in a position to be able to do so. I have, therefore, suggested that they should be able to do so.

At the Heart of the Empire

A Monthly Survey

London, November 1, 1907.

(Continued)

A NOTABLE BOOK: "THE LETTERS OF QUEEN VICTORIA," 1836-1861.

The great event of the month in the publishing world has been the appearance of "The Letters of Queen Victoria," edited by Lord Escher and Mr. A. C. Benson, and published by John Murray in three volumes, price £3-3-0 net. King Edward has taken the deepest interest in the work and the proofs have all passed under his careful consideration. The volumes are bound in red cloth and have a simple monogram in white and gold. In the editorial note acknowledging the services of helpers in the work the first name mentioned is that of Mr. John Morley, who, we are told, "has read and criticised the book in its final form." The period covered is, broadly speaking, from the accession of Her Majesty to the throne of England to the death of her beloved husband, the Prince Consort. The life of the Queen, whether in its family or its national interests, in its national or international relations, is told with a charm of simplicity and directness that could only be attained by the writer having no thought of eventual publication. There are many personal touches about herself, her husband, and her children which appeal to the heart; for instance, she tells her beloved Uncle, the King of the Belgians, to whom many of these letters are written, that she refused to hold a review soon after her accession because she thought she ought to be on horseback and was not sure whether she could ride well enough. Her description of the joy which her betrothal brought to her is "pure womanly"; she does not picture her children as paragons; indeed, she seems almost troubled by the fact that Prince Alfred, her second son, afterwards Duke of Edinburgh, was so full of heedlessness and daring that no accident, nor even punishment, seemed to have any effect upon him. Her mother's heart was roused when it was suggested from Berlin that the marriage of her eldest daughter to the Crown Prince of Prussia, should take place in the Prussian capital. The Queen indignantly sets aside the possibility of even considering such a proposal, and remarks, "It is not every day that one marries the Princess Royal of England." Her judgments of people, whether they were fellow sovereigns, relatives, or her ministers and courtiers, are wonderfully shrewd and to the point, although in the perusal of these fascinating volumes one can trace the maturing influence of time and experience.

As the "Letters" cover the period of the Sepoy Mutiny in India, Indian

readers may be interested to see one or two extracts relating to that troublous time. The Queen writes that the horrors committed on women and children are unheard of and make her blood run cold; her sympathy was very deep with those who suffered in this way. At the same time she was not blindly and ferociously angry. She was ready to look at the question from both sides, and when hard words were said of the Maharajah Dhuleep Singh, the Queen defended him most vigorously. "He can hardly, a deposed Indian Sovereign, be expected to like to hear his countrypeople called fiends and monsters, and to see them brought in hundreds, if not in thousands, to be executed." She wrote with extreme sympathy to Lord Canning when he, as Governor-General, was abused for his clemency. In a letter, dated Calcutta, 24th December, 1857, Lord Canning observes to his Sovereign, "However certain Lord Canning might have been as to the sentiments with which your Majesty would view the spirit of bitter and unreasoning vengeance against your Majesty's Indian subjects with which too many minds are imbued in England as well as in this country, it has been an indescribable pleasure to him to read what your Majesty has condescended to write to him on this painful topic." When the Crown took over the administration of India the Queen made a most interesting memorandum as to how she wished the business of the India Office to be conducted. One of the points on which she laid emphasis was that no draft of instructions or orders was to be sent out without having been previously submitted to the Queen. She also desired that the Secretary of State should obtain her sanction to important measures before he brought them before his council for discussion. The story need not be told over again of her solicitude as to the exact wording of her message to her Indian subjects at the end of those dark days of 1857, but I may, perhaps, quote here a few sentences from a letter written by her to the Earl of Derby on the subject. It is dated Habelsburg, 15th August, 1858, and she begs him to bear in mind "that it is a female Sovereign who speaks to more than 100,000,000 of Eastern people on assuming the direct government over them after a bloody civil war, giving them pledges which her future reign is to redeem, and explaining the principles of her government. Such a document," she continues, "should breathe feelings of generosity, benevolence, and religious feeling, pointing out the privileges which the Indians will receive in being placed on an equality with the subjects of the British Crown and the prosperity following in the train of civilisation." Writing to Lord Canning from Windsor Castle on the 2nd December, 1857, she again observes that "It is a source of great satisfaction and pride to her to feel herself in direct

communication with that enormous Empire, which is so bright a jewel of her Crown, and which she would wish to see happy, contented, and peaceful. May the publication of her Proclamation," she adds, "be the beginning of a new era, and may it draw a veil over the sad and bloody past!"

The importance of this work to the whole Empire prompts me to give one or two further extracts, for probably British Indians in the Transvaal will share with British citizens here the keen regret that the price of the volumes puts them beyond the reach of thousands who would enjoy to read them. There is a keen demand for a cheaper edition, and there is also an appetite for more! But, in the judgment of King Edward, the time is not yet ripe for continuing the publication of Her Majesty's letters by bringing them down to the end of her life. However, I give one of her shrewd judgments of her fellow sovereigns. Writing of the Emperor Nicholas of Russia, she observes, "His mind is an uncivilised one; politics and military concerns are the only things which take great interest in."

Unfortunately the Emperor does not like being told what is unpleasant or contrary to his wishes, and gets very violent when he hears the real truth—which consequently is not told him. There is the misery of being passionate and violent." In these touching words she lays bare to her loved Uncle her poignant grief in the loss of her husband: "I know you will help me in my utter darkness. It is but for a short time, and then I go—never, never to part! Oh, that blessed, blessed thought!" The "short time" was forty long years, and then came the longed-for reunion.

This volume will be one of the great landmarks relating to the Nineteenth Century; its permanent value will be to show how under the influence of the Queen the devotion of the nation to the monarchy was fostered—was, in fact, transformed from aversion to real loyalty. Posterity will turn to these pages and will see in them the power of a true woman, devoted to duty and righteousness; they will find there the development of character which was the basis of that influence and which gave to her the honour of seeing her name applied to her day and generation—the Victorian age.

OSKERVK.

A DIRECTORY OF INDIAN GOODS. We have received, through the kindness of Mr. C. V. Chintamani, Assistant Secretary of the Indian Industrial Conference, a copy of the "Directory of Indian Goods" (prepared in the Office of the Indian Industrial Conference, Amraoti). The Directory gives a very comprehensive list of Indian manufacturers and should be a very useful book for merchants and traders. The price is two rupees.

An Impressive Ceremony

Chinese Memorial Service

(SPECIAL TO INDIAN OPINION)

A memorial service to commemorate the death of Mr. Chow Twei For, who committed suicide after receiving the degradation to which he had stooped as a result of accepting registration under the new law, was held, on the afternoon of Wednesday, 27th ult., in the hall of the Chinese Association, which was, for the occasion, turned into a temple. Around the wall were hung inscriptions on satin or paper, being quotations from Chinese poets or sacred works. These were donated by Chinese sympathisers from all over the country.

Two rows of Chinese pickets lined the way from the door to the altar, upon which Sandal-wood was burnt, and over which hung a portrait of the deceased painted upon satin by a Chinese artist. The picture showed the likeness of a young man of 24 years of age. The ceremonial was of the orthodox Confucian type, though, as the deceased was a Christian, a choir of Christian Chinese gave a rendering of "The Holy City" to an organ accompaniment. The rites were conducted with the greatest solemnity, and partook largely of offerings of flowers, of which large quantities were banked around the altar and the portrait. The service terminated with a lengthy eulogy of the dead man by one of his compatriots.

Thereafter, a meeting of the members of the Chinese Association was held in an adjacent hall. Mr. Quinn, the Chairman of the Association presiding. Messrs. M. K. Gandhi and H. S. L. Polak attended on behalf of the British Indian Association. Addressing a few preliminary words in English to the audience, Mr. Quinn said they intended discussing the Asiatic Law. All of them, save a few, had decided not to submit to the law. They must respect the law of the country, but the Asiatic Law they could not comply with. They had to fight for freedom and liberty. A man without freedom was not a man, but something else. In three days more they who resisted the Act would be liable to arrest. They must fight for liberty as liberty had been fought for in America, and remember that they also were men. To the ladies married to Chinese he said: "Don't be afraid your husband will go to gaol and lose your reputation. If your husband goes to gaol you ought to be proud you have a brave husband. He is a man and not a dog."

He then delivered an impassioned speech in Chinese, the tenor of which was that all present should fight to the bitter end and be "yielding up their liberty as the man who is asked to do so. Mr. G. J. J. was the first to stand in the front of the hall. He said that

it seemed like profanity to discuss the Act on such an occasion, yet, as the Chairman had set the example, he could not but follow it, especially as the ceremony in which they had so recently assisted was so intimately connected with the Act. He had often heard it remarked that the Chinese people did not value human life as other people did, but if he at any time had any illusions on that point, they were set at rest after what he had seen that afternoon. He wished General Smuts could have attended the gathering to witness the great ceremonial through which they had passed. He thought in that case that General Smuts would have thought twice before saying he had put his foot down and was going to keep it there. He (Mr. Gandhi) had taken upon himself the responsibility of advising the fighting of the Asiatic Act, and he still felt he was doing what was right, proper and just. He gave that advice to his countrymen and he had no hesitation in giving the same advice to them as fellow-Asiaties. He tried hard and for a long time to draw a line between British subjects and non-British subjects. He pleaded hard with the Government here and with the Imperial Government that at least there should be a discrimination between British subjects and other Asiaties. "No," was the emphatic answer both from the Imperial Government and the local Government, and although he claimed for his countrymen and himself all the rights that should properly belong to British subjects that claim was summarily rejected and British Indians and other Asiaties were classed alike.

Adversity had made them strange bed-fellows in this struggle. It was perfectly true that in spite of the position British Indians still, somehow or other, clung to the British subject idea, and they felt that some day or other they would be able to make good the plea. So far as that was concerned, the Chinese fight was different to the British Indian fight, but so far as the incidence of this wretched legislation was concerned, the Chinese fight was identical with that of the British Indians, and it was because the law pressed equally heavily on both that both were fighting it. If any justification were to be sought for repealing the Asiatic Act, he thought there were two instances. The first in importance was undoubtedly the death of the countryman of his Chinese audience. Their countryman had sacrificed himself for what he thought was a mistake. A miserable attempt had been made to show that the man had given his life for other reasons, but the fact stood out prominently that one man had given his life for the sake of this wretched, miserable Asiatic Act. The other instance he referred to was among his (the speaker's) own countrymen. A man perfectly guilty and deserving to live his life as he had chosen was serving the spiritual needs of his

countrymen, had been sent to gaol, and was to-day in default in Johannesburg simply because of this Asiatic Act. All sorts of charges had been made against him, and there was not an iota of proof of the seditious charges. He (Mr. Gandhi) could only say that an Act which had exacted already this heavy price could never be submitted to, either by Chinese or by British Indians, if they were true to themselves, if they were true to their countrymen, and if they valued their honour above anything else. The struggle was a moral and religious one. He reminded them that virtue was its own reward, and said if this was a question of conflicting rights between Europeans and Asiaties, he could understand the position taken up by the Government. But he felt convinced that this was not a struggle between Europeans and Asiaties. General Smuts was reputed to be very strong, and so he was; but so far as the Asiaties were concerned, that strength remained to be proved. He submitted that they were violating the consciences of thirteen thousand British Indians and thirteen hundred Chinese, and that they had chosen the rottenest way of doing a thing which could have been done in a better way long enough ago. After the end of December their freedom was not their own, but, whether arrested or no, they would keep before their minds the spirit of the dead man and remember in this struggle that virtue was its own reward.

Mr. Polak, who followed, said that, whilst Mr. Quinn had spoken as a Chinaman to Chinamen, and Mr. Gandhi, as an Asiatic to Asiaties, he himself addressed them as a European who was heartily ashamed of the un-British legislation of which Asiaties had been made the victims. They had listened to a rendering that afternoon of "The Holy City." They must remember that, whilst, to-day, they were living in slavery, on the first day of the next month they would have entered the Holy City of Liberty. To-day they were walking, in the by-ways of degradation. To-morrow their paths lay along the high road of Freedom. It had been said that this was to be a white man's country. Speaking as a white man, he took it upon himself to deny that. It was not to be a white man's country, but it was to be a man's country. Thoreau had said that, when a single man was unjustly imprisoned prison was the proper place for every honest man, and he bade them remember that in the critical struggle that was commencing.

AN EXAMPLE. The Transvaal Indians, whatever may be said against them, or however much they may be condemned for refusing to accede to the terms of the law, are showing a strength of purpose and organisation which they have hitherto been credited with.

What will Happen to those that Register

Mr. Hills, late Secretary of the East Rand Vigilance Association, addressed the following to the *Transvaal Leader*:-

Sir, Underneath the conclusion of a letter by Mr. H. P. Kendall, on "The Asiatic Question," in this morning's issue, in which he pleads the cause of the native, is to be found a report headed "The unemployed—deputation to Government." In the report occurs the words "On the books of the Inspector of White Labour there were no fewer than 2,050 names of those in search of work, the majority of whom were married." Mr. Kendall is apparently more concerned with the prosperity of the Indians than moved by the want of his own race. And yet it is through Asiatic competition that so many whites cannot find employment. The Indians do not compete with natives, but Europeans. The white man has been squeezed out of working by Indian competition. Indian waiters, Indian chefs, Indian storekeepers, are day by day increasing the poverty of the white population by their competition. And how can it be otherwise when through the Asiatic being able to live on rice and dress in calico the white man is hopelessly handicapped? By the blood, toil, and sweat of the white man the Transvaal has been made a civilised Colony—the Indian contributed nothing to the result—and yet we are now asked to allow him to enter into the fruit of our labours.

With the example of Mauritius and Natal before us, such a thing is unthinkable. At the National Convention, the most representative gathering ever held in the country, at which the writer was allocated the honour of proposing the first resolution, we resolved not to rest until the country was saved from the Asiatic. That determination is as strong to-day as it was three years ago. The Registration Act is merely an incident in the campaign, but the Indians, recognising that if they are defeated on registration they will be defeated all along the line, are making their stand on the Act. Having chosen their battleground, is it for us to refuse to give battle? The fight may just as well come on the Registration Act as the more stringent measures which are bound to succeed it, in order to carry out the people's mandate as given at the National Convention.

On the East Rand I feel I am right in stating the Government will receive unanimous support in enforcing the measure from all sections of the population, Progressives, Het Volk, and Labour, and that it is necessary to meet the people in every town to strengthen the bond of General Union. We must get Johannesburg with all its part, and fall in line with the rest of the country.

Should we fail, a great responsibility will rest on us, for we are not only fighting for our own existence as a self-governing Colony, but the battle of the other Colonies to have the right of control in regard to Asiatics. If we fail, and Downing-street intervenes to compel us to keep the Asiatics here, what will be the effect on Canada, on New Zealand, and on Australia? I admit the seriousness of the position, but it is as well to face it, instead of adopting the *miter-faire* attitude generally attributed to Johannesburg.—I am, etc.

P.S.—The East Rand Vigilance Association was the Association whose action led up to the calling of the National Convention by Messrs. Bourke and Loveday.

The Home Press on the Asiatic Act

The *Manchester Courier*, of October 2nd, says:

From semi-official correspondence that reaches me to-night it is apparent that the Transvaal Government is not disposed to relax in any degree the rigour of its attitude towards those of our fellow-subjects, the British Indians, who live and trade within the borders of the new Colony. This will be unwelcome, though I imagine hardly unexpected, news to Mr. Harold Cox and his friends of the South Africa British Indian Committee, whose deputation some time back to the Earl of Elgin proved so barren of results. Downing Street, it will be remembered, "passed them on" to General Botha and his Government at Pretoria, and the final decision covering the various points "arbitration" is now public property.

It regrets counted for anything the communication from the Transvaal Colonial Secretary would be grateful and comforting in the highest degree to the British Indian Committee. Never surely was a document penned in more semi-apologetic terms, but after all there is a homely saying that "fine words butter no parsnips." The fact remains that the decision of the Transvaal Government is as stiff and east-on a *non persona* as could possibly have been framed, despite all its delicate phraseology. In the first place, as regards the educational test that is to govern future immigration to the Colony, the Transvaal Government "regrets" it is not possible to include Hindustani or Gujarati among the language tests. Next it is "regretted" that General Botha's Government is unable to undertake any further alteration in existing legislation in respect of the incapacity of British Indians to acquire fixed property in the Transvaal. "I regret," it goes on, "that the Government cannot do more to assist the Indian in his struggle for life." The matter of the fingerprints

system of identification has already been dealt with in earlier correspondence, and it is now definitely announced that no alteration of the regulations framed under the Asiatic Law Amendment Act of the present year can be effected in this respect. Finally, there is the question of the occupation of stands in Vrededorp by British Indians. In regard to this the Transvaal Colonial Secretary points out that under a statute lately passed the Ordinance of last year, to which objection was raised by the British Indian Committee, was repealed, provision being made for compensation to Asiatics on being dispossessed of their holdings. This is the solitary crumb of comfort to be found in the very "regretful" communication to the Transvaal Government.

Correspondence

Indentured Indians' Rations

The Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—Can you or any of your numerous readers answer me through the medium of your valuable paper the following questions:—

1. What is the foodstuff served out to Indians awaiting embarkation from India to Natal?
2. What quantity of meat (mutton) is supplied to such Indians in India and what quantity on their arrival in the Natal Depots (Wharf and Depot)?
3. Do Indians get the same food in the Natal Depot, as they are supplied with in India?
4. What number of Indians are confined in the Depot Hospital (average daily will do) for treatment? What quantity of meat is supplied to such patients?

For the sake of information for the public and myself I beg to be informed.

Yours, etc.,

"BIRCK."

Late News

Johannesburg, Thursday.

Nine Indians travelling by the Natal train, though possessing correct permits, were arrested for being without new certificates.

The case of Mahomed Esack is remanded. The Johannesburg Public Prosecutor said that the Law Department was considering the case.

It is stated that Asiatics, wishing to enter the Transvaal, should hold permits of authority, notwithstanding the existing statute under the Pass and Preservation Ordinance.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પ્રસ્તુત પાઠ

રીનીક્સ-સનીવાર, તારીખ ૭ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૪૯.

અડવાડીક પંચાંગ.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પ્રોસ્ટી-તા. ૭ મી ડીસેમ્બરથી; તા. ૧૩ ડીસેમ્બર સુધી, ૭૦ સં ૧૯૦૭.

સનીવાર તા. ૭ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

હિંદુ-માસશર સુદ ૨ થી, માસશર સુદ ૯ સુધી, સંવત ૧૯૧૪.

મુસલમાની-તા. ૧ લી શુબહ થી ૭ મી શુબહ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	પ્રોસ્ટી તારીખ.	હિંદુ તારીખ.	મુસલમાની તારીખ.	સંવત્સર.	સંવત્સર.
સની...	૭	૨	૧	૪ ૫૧૧	૪૧
રવી...	૮	૩	૨	૪ ૫૧૨	૪૨
સોમ...	૯	૪	૩	૪ ૫૧૩	૪૩
મંગળ...	૧૦	૫	૪	૪ ૫૧૪	૪૪
બુધ...	૧૧	૬	૫	૪ ૫૧૫	૪૫
શુક્ર...	૧૨	૭	૬	૪ ૫૧૬	૪૬
શનિ...	૧૩	૮	૭	૪ ૫૧૭	૪૭

અનુક્રમિકા.

મી. રીચની સેવા...	૧૭૩
કાયદો કબુલ કરનારને શુભચિન્ત...	૧૭૪
રામચંદ્ર પંડિત...	૧૭૫
નાતાલમાં ગોરાગીરી...	૧૭૬
હિંદી લઘુત્વની તારીખ...	૧૭૭
નાતાલ કોમિટીનું ઉપરેશન...	૧૭૮
સા. આ. બિ. ઈ. કમીટી...	૧૭૯
એક કાપાને લાગેલી ધારિત...	૧૮૦
ગોરાગીરી ફરિયાદ મંડિલું વધુ...	૧૮૧
નવા કાયદા વિશે હિંદુસ્તાનમાં ચર્ચા...	૧૮૨
'વીટનેસ'માં નાતાલના હિંદી ગેપારી...	૧૮૩
વિષય ચર્ચા...	૧૮૪
રજીસ્ટર થનારાઓને માર્ગ...	૧૮૫
પોર્ટ કમીટીમાં ઉપચાર...	૧૮૬
કુલેલેડમાં અસંતોષ...	૧૮૭
રજન અલુમન કરવામાં...	૧૮૮
કે. મહેમુદન દ્વારા સોસાયટી...	૧૮૯
પોસ્ટલ મેનને ફાળો...	૧૯૦
નાતાલમાં ગોરાગીરીના હિંદી...	૧૯૧
કેસા ખબરો...	૧૯૨
લેહન-અમરને ખબરો...	૧૯૩
હિંદો કુટુંબો કેમ થશે...	૧૯૪
ગોરાગીરીના હિંદીમાં અધિક...	૧૯૫
ખીલપર ફરિયાદીના નિર્ણય...	૧૯૬
કમિટી અને કમિટીનું ઉપરેશન...	૧૯૭
કમિટી કમિટીનું ઉપરેશન...	૧૯૮
મી. રીચની સેવા...	૧૯૯
ગોરાગીરીના હિંદીમાં અધિક...	૨૦૦
ખીલપર ફરિયાદીના નિર્ણય...	૨૦૧
કમિટી અને કમિટીનું ઉપરેશન...	૨૦૨
કમિટી કમિટીનું ઉપરેશન...	૨૦૩

મી. રીચની સેવા
C. 18-11-1907 413

મી. રીચ વિલાયતમાં રહી હિંદીના લાભ માટે જે અથાગ મહેનત કરી રહેલ છે તેનો બધા હિંદીને લાગેજ પુરતો ખ્યાલ હશે. હાલમાં ટરાંસવાલના હિંદીની હાલ મારીનો આગેદુર ચિતાર એક દુઃક યોગ્ય નીચા રૂપે ગણાર પાડી તેમણે કામને એક વધુ મોટા આભાર તથા સુકી છે. હરેક હિંદી બંધે છે કે મી. રીચની સેવાનું સુલ થાપ તેમ નથી. રક પૂરના (એકટેવો) યોગ્યનીચાની અંદર તેમણે બધા લેવાલનો સમાવેશ કર્યો છે; તથા ૧૮૮૫ની સાલથી પડતી બધી હાડમારી એવું દુઃકમાં મોટી ખુબીથી સરસ જ્યાન કર્યું છે. વળી મી. રીચની મહેનતથી લાભ છે એટલું જ નહિ, પણ તેમના દરજ્જા ને કીધે પણ છે. એટલે કે મી. રીચનેવા ૧૮ વરસના જુના ગોરા કોલોનીસ્ટ હિંદી ના હકમાં લડત લે તે વાત ગોરાઓ ઉપર વધુ અસર કરી શકે. ને તેથી તેમણે તે વાત યોગ્યનીચાની પ્રસ્તાવનામાં જણાવી છે. એવડા નાના યોગ્યનીચામાં જે બોહોળી દુકીકતોનો તેમણે સમાવેશ કર્યો છે એ મી. રીચે લીધેલી મહેનત બતાવે છે.

૧૯૦૩ની સાલમાં લોર્ડ મીલનને હિંદી કોમિટીને જે વચનો આપ્યાં હતાં તેની પાટ આપવામાં મી. રીચે અશબ્દ કર્યું છે. લોર્ડ મીલનને એવું કહેલું કે 'એક વખત રજીસ્ટર માંથી એટલે પછી તમારે કોઈ નામ નહિ લઈ શકે. અને ફરીથી કંઈ રજીસ્ટર થવું નહિ પડે. તેમ ફરી પરીક્ષા પણ નહિ લાવવી જોઈએ. અત્યા ૨ રજીસ્ટર લેવાથી તમારો અધિક રહેવાનો હક પડેલો થશે, પછી તમે આવવા નવા મારે કહાલો છો.' ૧૨જીઆત ૧૩૫૬૨ અને ૧૩૫૬૩માં ૨૪૨૬૨ નવમેનો નકા કા. મી. રીચે કમિટી ફરીને ખુલાશો છે. મી. રીચે કમિટી ફરીને ખુલાશો છે. મી. રીચે કમિટી ફરીને ખુલાશો છે.

લાભથી સાચવવા ખાતર યજ્ઞ ખુબીથી રજીસ્ટર થવું તે હિંદી કોમિટી બાબત ખરાબર મજાશે. ૧૨જીઆત રજીસ્ટર કરવામાં આવે તો હિંદીમાં ને કહારમાં ફેર ન રહેશે. વળી તેનો કામલો બધ પાડોશી કોલોની પણ ટરાંસવાલને પચલે માલતાં શીખે. વળી ૧૨જીઆત રજીસ્ટર થવું તે લોકોનોમાં કદાવાનું બીજા વાવ વાગે પણ નીવડે.

મી. રીચે પોતાના લખાણમાં સખાણુ હીલોમાં ઉતરવાને બદલે મુશ્કેલી બનાવે છે કે કેવળ એવી સરસ રીતે ટાકેલ છે કે વાંચનાર, હિંદીની લડતનું બ્યાનબી પણ સ્વીકાર્યા વગર ન રહે. પોતાના યોગ્યનીચાની ઉવટમાં મી. રીચે જણાવે છે તેમ લડાઈ પહેલાંનાં વચન અને તે વીચા પછીનાં કામ વચ્ચેનો તફાવત જોઈ સરકાર કેવું ફરવું બોલનારી છે તે જણાઈ આવે છે. વળી મી. રીચના જણાવવા પ્રમાણે 'પોટ વગરનાનું' રહેલું કરવું તે ટરાંસવાલની ફરજ છે તે વાત બાબુએ મુકીએ, તેપણું આખા રાજના લાભની વાતોને ટરાંસવાલે પહેલી જગ્યા આપવી જોઈએ. માત્ર અહીં લાખ જેટલા ગોરાઓ સારાં થાને, નીસ કચેડની હિંદી પ્રજાના લેકા ઉપર અપમાનો અને હાડ મારીઓ વરસાવવાથી વડી સરકારના રાજ ને અને કીરતીને કટલું જોખમ પહોંચાડવામાં આવ્યું છે એ જ ગોરાઓ વિચાર માં લે તો ખસ થશે.'

મી. રીચના યોગ્યનીચાથી વિલાયતમાં તથા બીજાં કોલો ગોરાઓને ટરાંસવાલ નો હિંદી સવાલ સમજવાનું સુમમ થશે. અને તે હિંદી કામ માટે મજબૂ લાભનું પગલું છે. આવી રીતે જાનરી લડત લેવાઈ રહી છે, તથા લખાણનીની વાત પણ ચરચાવા શરૂઆત થઈ જણાય છે; એટલે સંદુ હિંદીઓ મકકમ રહેશે, અને સરકાર જાળ પાથરે તેવી મેની બેધક રીતે જેલ માટે તકવાર રહેશે એ ઉમેરવાની અમારે હવે લાગેજ જરૂર છે.

C. 18-11-1907 415

કાયદો કબુલ કરનારને શુભચિન્ત...
આ કાયદો કબુલ કરનારને શુભચિન્ત...
આ કાયદો કબુલ કરનારને શુભચિન્ત...

હાલે આપ્યો છે. મી. હીલ તે એલીયા દીકની વિરુદ્ધ મંદળીના એક અગ્રેસર છે. તેણે લખેલા કમળોના સાર અમે આપ્યો છે. તે બધાએ વાંચવા લાપક છે. મી. હીલ કહે છે કે નવો કાયદો તે તો એશી પાટીકને કદી પુકવાની શરવાત છે. ખીજા કાયદા તો જરૂર કરવાના છે. એટલે નવા કાયદાની સામે જે લડત હોદીએ ઉઠાવી છે તે લડતનો જવાબ સર કારે સીધા આપવાનો છે. એટલે કે તે કાયદો પૂરેપૂરે અમલમાં લાવી એશીયા દીકને પછાડવા. તેઓ પછાડવા પછી જેટલું ગેરા કરવા માગશે તેટલું કરી શકશે. આપા કમળ છતાં કોઈ માની શકે છે કે નવા કાયદાને તામે ચનાર ટરાં સવાલમાં મુખે રહી શકશે ?

રામ સુદર પંડિત

C. W. P. 415

અમારા દ્વારમાં પંડિતજી બાબત કેટલાક સવાલો પુછવાના કાગળો આવેલા છે. તે અમે પ્રમદ કરવા પારવા નથી. કેમકે લખનારાઓએ અતી ગેરસમજથી લખ્યું છે. તેમાં એક સવાલ ઉઠ્યો છે તેને ખુલાસો આપી કરશું. કોઈ - પુછે કે પંડિતજી મુદતની પરમીટ પુરી થએ રહી નેલ મયા તેમાં કામને શું કાયદો ? આ સવાલ બહુ બુલયી પ્રછાયો છે. બધા મુદતની પરમીટવાળા પંડિતજીની માફક લડી શકતા ન હતા. તેઓ મુદત પીત્યે ટરાંસવાલ હોવા બંધાયેલા હતા, પણ પાદરીનું કામ કરનારા મુદત ન મળે તોપણ રહી શકે એવી સ્થિતી હતી. તેથીજ અને કામની માગણીથી તે રજા હતા. તેને સારું જરમીરનની જમાતે કામળ પછુ લખેલો. અને તેની ઉપર જે કામ આપ્યું તે નવા કાયદાની ૧૭ મી કલમને આધારે. અમારા ખાસ અભિપ્રાય છે કે તેમના કેસથી કામને ધણેજ લાભ થયો છે. તેમના નેલ જવાથી બધા જેરમાં આવી ગયા છે. આ વખત એવો છે કે હરકોઈ હોદી કાયદાની લડત માં નેલમાં જાય તેમાં કાયદેજ છે; કેમકે આ પહેલો અનુભવ છે. પણ પંડિતજી જેવા માણસ નેલમાં જાય તેની અસર ઓરજ થાય, અને થઈ છે. એવી અસર થવાથીજ સાજી સાહેબ વિગેરે તેની પાછળ નેલમાં જવા મથી રજા હતા, અને તેથીજ જરમીરનમાં જે કોડો હોદીની મીટીંગ થઈ અને પંડિતજી ની બનારીની તારીફ કરી, કહેતાં સહને

આપકે છે પણ કરતાં તો હજુ સુધી પંડિતજીનેજ આવડ્યું છે. એટલું બસ છે કે કામના સ્વાધીને ખાતર તેમણે પોતાનો ભોગ આપ્યો છે, અને બહાર નીકળ્યા બાદ હજુ વિશેષ આપવા તૈયાર છે.

નાતાલમાં વેલંટીઅરો

C. W. P. 416

કુલ લેડમાં પાછું કાફરી બંડ ચાલ્યું છે. તેથી સેક્ટો ગેરા લસ્ટરને મોકલવામાં આવ્યું છે. આ વખતે હિંદી કામે આગળ પડવાનું છે. આગળ પડતાં હોય મળવાની ઉપર નજર રાખવાની નથી. પણ કામનું શું કરતવ્ય છે તેનોજ વિચાર કરવાનો છે. હોઈ પછી પોતાની મેળે આવે છે એવો સાધારણ નીયમ નેલમાં આવ્યો છે. હિંદી કામ જે ફરી પાછી જેમ મથે વરસે ઓફર કરી હતી તેવી કરશે તો એ કીકજ ગણાશે. હાલમાં જેઓ વેલંટીઅર નથી તેઓની પાસેથી અમુક કર લેવાની હીલચાલ આવી રહી છે. આ કરનો બોલે માત્ર હિંદીના ઉપરજ પડશે; અને તેવો કર આપના છતાં હિંદી કામની લલાઈ માનવામાં નહિ આવે. એથી અમારા મનમાં ખાતો છે કે હિંદી કામે ફરી પાછી ઓફર કરવી નેલએ. હવે તેવું કામ કરવાને બધા હિંદીઓને લુસ્સો હશે એમ અમે માની લઇએ છીએ. જેઓ મથે વરસે લડાઈમાં ગયા હતા તેઓ પાછા જઈ રહે છે. તેઓ બધે બાગે લડાયેલા છે, અને કામથી વાંદેજાર છે. અમે ઉમેડ રાખીએ છીએ કે આ કામ એકદમ ઉપારી સેવામાં આવશે.

હિંદી લડતની તારીફ

‘અરકચુરી’ નો અણુવાભોગ દીક

તા. ૩ જી એ ‘અરકચુરી’ લખે છે કે— ટરાંસવાલના હોદીઓ સામે ગમે તેવું બોલાય, અથવા તો કાયદાને શરણ ન થવા માટે ગમે તેટલા તેમને પંખોડવામાં આવે, છતાં તેઓ હાલ જે બહાદુરી અને એકસંધી બતાવી રહ્યા છે તેવી અગાઉ કદી બતાવી હોય એમ કહેવાયું નથી. તેઓ એવી સરમીરને એકત્ર થયેલા નેવામાં આવે છે કે, તેવી લડત વધુ સારી બાબત માટે હોય તો, તે માટે રીક મવાય, લીધેલી ટેકની ખાતર તેઓ

નાતા ભોગ આપવા તથ્યાર છે એમ તેમણે સાબીત કરી આપ્યું છે. અલ બત તેમના નિશ્ચયની અને તેમની એક સંપીની અધરામાં અધરી કમેટી હજુ હવે ચવાની છે; છતાં અત્યાર સુધીમાં તેઓએ એવું એકનપણ બતાવ્યું છે, કે જેનું આ મુલકના ગેરાઓએ પોતાની કેટલીક હીલચાલમાં અનુકરણ કરતાં શીખવાનું છે.

નાતાલ કોંગ્રેસનું ડેપુટેશન

ઉપરાજાના કામ માટે નાતાલ કોંગ્રેસનું એક ડેપુટેશન મી. હાઉડ મહમદની આગેવાની તળે તા. ૨૩ મી એ વેરલમ ગયું હતું. વેપારીઓ રટેશનપર સામા આવ્યા હતા. ડેપુટેશને મી. મુલેમાન મુલામને ત્યાં ઉતારો લીધો હતો. જ્યાં તેમની સારી આગતા સ્વાગતા થઈ હતી. બાદ રવિવારે બાપુ તાલેવંતસિંહની નવી દુકાનમાં મીટીંગ થઈ. તમામ વેપારી તથા બીજાઓ પણ હાજર હતા, જેવી સંખ્યા આશરે ૧૦૦ ની હતી. બાપુ તાલેવંતસિંહ પ્રમુખ ચુંટાયા. મી. જી. પી. માંધીએ સભા બેલાવવાનું કારણ કહ્યું. પ્રમુખની સુચનાથી મી. અબદુલ કરીમ ઝવેરીએ અસરકારક ભાષણ કર્યું. તે એકનપણ તથા ખરી મરદાન બતાવવાનો બોધ દીધો. મી. પારસી ફરતમજ, તથા મી. હાઉડ મહમદે પણ ભાષણ કર્યા, તે બુરસો ફેલાવ્યો. વેરલમના જામએતો તેમના ઉત્સાહ માટે આવસર માન્યો. પછી મી. કાજી, તથા મી. કથરાદા વગેરે એ પ્રતો જવાબ લાગ્યો. પછી લાઇસેન્સ દીક પા. ૩ આપી દેવા સહિએ નામ નોંધાવી દીધાં, જેમાં કુલ પા. ૫૫ થયા છે. બધાખરાએ એક તેમજ નગદ પૈસા ભરી આપ્યા હતા. બાદ ડેપુટેશનના મેંબરો સોમવારે કરબાન વિદાય થયા હતા.

ડીનુજીએ નાતાલ સરકારપર તાર મોકલાવ્યો છે કે ‘અરકચુરી’ તથ્યારીઓ નેલ અગ્નપણ થયો છું; જે હું કોઈ વાંકમાં હોઉં તો સરકાર મારાપર કેસ ચલાવી મુન્દેમાર ફર તો શિક્ષા શા માટે કરતી નથી તે પુછું છું. છતાં સરકારે પોતાની તથ્યારીઓ ચાલુ રાખી છે. અને સુલેહ ફેલાવવા અને ડીનુજીને કદ પકડવાનો હેતુ પાર પાડવાનાં પગલાં લેવાનું કરનાલ મેંબરો કહે છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇન્ડિયન કમીટી.

મી. રીચનો અત્યાધિક કાગળ.

તા. ૮ મી નવેમ્બરના કાગળમાં મી. રીચ લખે છે કે—

હું માનું છું કે કેસ્ટન હોલની મીટિંગ સરસ થશે અને તેમાં ખૂબ માણસો આવશે. હરાવની દરખાસ્ત કરનાર અને ટેકા આપનારને હું મળ્યો છું, અને તેઓની સાથે વાતચીત કરી છે. મારા પુસ્તકની એક નકલ મી. અમીર અલીને મોકલી છે. જેમ જેમ હું જોતો જઈ છું તેમ તેમ જણાય છે કે છેવટે યતવા નુંજ છે. જો લોકો ધમકીથી અથવા તો જોલ કે દેશપાર થવાથી નહિ યત્તા મળ્યુતજ રહેશે, તો યત્તા વિના કેમ ચાલે. અંગ્રેજ રાજ્યના ધોરણ પ્રમાણે એવું બનેજ નહિ. અહીં બધાઓનો મન ટરાંસવાલ સરકારની વિરુદ્ધ છે, અને તે મતને એકદમ તરછોડી નાંખાય એમ બનવાકાળ નથી. ઈમીગ્રેશન કાયદાની લડત ચાલુ છે. તે વિષે કાગળ લોક એલજીનને લખ્યો છે. મી. એનથોની પીટરસની હાજરીવાળા કેસની ચર્ચા અહીં પણ થઈ રહી છે. 'ડેલી ટેલીગ્રાફ' માં હાંથી જે કાગળ આવેલો છે તે બહુ સરસ છે. મારા પુસ્તકની થોડીક કોપી હમણાંજ મોકલું છું. અહીં ફરેક જગ્યાએ તે પુસ્તક જશે. દિસાચ પણ મોકલું છું.

મી. રીચનો 'દાખલ' માં કાગળ તા. ૫ મી નવેમ્બરના 'દાખલ' માં મી. રીચે લખેલા કાગળમાંથી અમે નીચેનો ઉતારો આપીએ છીએ:—

"દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોંદીને હરવા દરવાની કેવી 'જુદ' છે તેના નવીન બનાવની ખબર મારી કમીટીને હમણાંજ મળી છે. તે બતાવેથી મને સાલ મી. ફરીસે આપના કોલમમાં જે વાત જણાવી હતી તેના સંજગત જવાબ મળે છે. મી. એનથોની પીટરસ, જે જન્મથી ખીચી છે, નાનાબના જુના સરકારી નોકર છે, તથા મારિત્જાગમાં મી. માઈગ્રેટની કોરટમાં ઇન્ટરપ્રીટ તરીકે કામ કરે છે. તેને એલેક્સાન્ડર જતાં મોટી તલાકા વેકવી પડી હતી. તેની પાસે 'કનસેશન' ટીકીટ હતી, તથા સરદીશીકેટ હતું જેમાં તેના દરખાસ્તની

વિગત જણાવી હતી. છતાં વોલકરસ્ટ આગળ મી. પીટરસની સખત ઝડપી લેવાઈ તેની પરમીટ, કનસેશન ટીકીટ, સહી, તે પરણુ તથા લાકડીપરના અક્ષરો થી કનસેશનને સતોય થયો નહિ. તેણે પૈસાની ડીપોઝીટ આપવા માંડી તે પણ લેવાઈ નહિ. અને તેને કાદર પોલીસને હાથે પસંદગાની અને વોલકરસ્ટમાં રેલેણુ થવાની હાજાકી વેકવી પડી. ખીજે બનાવ કેપમાં બન્યો છે. મી. ચબન ધારથી ૧૮૬૦ ની સાલના જુના રહેવાસી છે, તથા ઐપરદીવાળા છે. ૧૮૬૭ ની સાલ થી વેપારમાં છે. તેણે હોંદુસ્તાન જવા માટે ૧૮ માસની મુદતની પરમીટ માગી હતી પણ તે મળી નહિ. કારણે મુકાદમાં જણાવ્યું કે 'કોલોનીમાં લોકો પાછા આવે તેની ઉપર અંકુશ મુકવો એ કાયદાનો ઉદ્દેશ છે. એટલે કેવી અટકાયત કરવી તે એ ખાતાના ઉપરીના હાથમાં છે'.

કમીટીના સરખરતા આંકડા	પા. રી. જે. ઉ	પા. રી. જે. ઉ	પા. રી. જે. ઉ	પા. રી. જે. ઉ
હેલ્થા દિસાચ મુજબ	૪૮-૧૫-૦	૪૮-૧૫-૦	૪૮-૧૫-૦	૪૮-૧૫-૦
પરોતના ...	૨૬-૩-૧૧	૨૬-૩-૧૧	૨૬-૩-૧૧	૨૬-૩-૧૧
કસ્ટોના મળ્યા તે	૧૦૦-૦-૦	૧૦૦-૦-૦	૧૦૦-૦-૦	૧૦૦-૦-૦

ટરાંસવાલની હિંદી લકતપર ટીકા કરતાં એક આરટીકલ દરમ્યાન 'વીટનેસ' લખે છે કે—એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનમાં વધારો થઈ જવાથી કાયદામાં ફેરફારની જરૂર જણાઈ હતી. નાતાલને પણ થોડા વખતમાં એશીઆટીક સવાલ બાબતના તેના કાયદામાં ફેરફાર કરવો પડે એ અસંભવીત નથી. આ બાબતમાં રસ્તો દરવાની ટરાંસવાલે પહેલ કરી છે. તેની રીતને અમે વખાણીએ કે ન વખાણીએ એવું એ સવાલમાટે વહેલા મોંઠે નાતાલનાં પશુ ઇલાજ લેવામાં આવશે એ વાત લોકો સકાય તેમ નથી.

એક છાપાને લાગેલો ધાર્મિક બેલકલેજા નિરાંતે રહેશે ?

'મી ઇસ્ટ રાંડ એક્સપ્રેસ' એક આરટી કસ દરમ્યાન લખે છે કે—

હિંદીઓ પાસેથી રીઝીસ્ટર તરીકે અજબ રીતે એકત્ર થયા છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે જનરલ ઓથોની સરકારને અધર કામ આવી પડ્યું છે. હિંદીઓએ ખતાવી આપ્યું છે કે તેઓ એવા દુરમત છે કે જેને ગુજારી કાઢી શકાય નહિ. અને તેઓ વડી સરકારની મદદ લેવા માટે દરેક દરેક જાતની તકનીક કર્ય વખત રહેશે નહિ એ નક્કી છે. તેઓની લડતની એક મોટી ખુબી છે કે તેઓએ લડત માટે ધરમની લાગણીનું કારણ આપ્યું છે. આ વાત ઠેક વિલાયત પહોંચશે. અને ત્યાંના ધરમશૂર તથા તેનું આપુ ટોળું બીજરસ પારલામેંટ પર દબાણ કરશે કે લોકોની આમડીના રંગ સાથે તેમની ધારમીક લાગણીને પમ તળે છુદવામાં આવે તે વાત બંધ થવી જોઈએ. પછી આપણ તે કહેવામાં આવશે કે હિંદીઓ પર ટરાંસવાલ હાહાતો જુલમ કરે છે, તો ટરાંસવાલને ટેકાણે લાવવાની એમ્બાયરને જરૂર છે.

પણ વિલાયતના લોકોને એ ખબર નથી કે 'કોલોની એશીઆટીક'ને કાલ્યા મામે છે. ટરાંસવાલમાં એશીઆટીક મેરા અને કાફરો બધા સમાય તેમ નથી. તેઓનું આફ્રીકામાં બીલકલ કામજ નથી. છતાં માન એક રસ્તો છે. તે એ કે તેમને આફ્રીકાના એક ગરમ પ્રદેશમાં પસવાની રળ આપી શકાય. કેટલાકે રજીસ્ટ્રેશન કાયદાને કણુલ્થો છે એ વાતની ખબર છે. પણ તેઓ આ મુલકમાં નિરાંતે રહી શકે તેવો સંભવ નથી. કારણ કે થોડા વખતમાં એશીઆટીક વેપારને અંકુશમાં રાખવા બીલ અરસ્ય હાખલ થશે. જે વડે હાલ ટાઉનમાં હોાય તેવાને લોકેશનોમાં કાકવામાં આવશે.—પછી નુકસાની આપીને, એશીઆટીક કાયદાનો અખલ જરોખર થવાથી થણા ગોરાઓને નોકરી મળશે, હિંદી રેલરોની જગા ગોરાઓ લેશે, તથા જળ બાજ પાલો 'એરે વેચવાનું' કામ ગોવાના હાથમાં આવશે. માટે ગોરાઓએ એક સંજોગે કાયદાના ટેકા આપવા જોઈએ. અને તે કામમાં સરકારની મદદ રહેવા ઇસ્ટ રાંડ હમેશા તકપાર રહેશે.

ગોરાનું ફરવા માંડેલું વલણ

જાપામાં હિંદીની હિમાયત

‘ટરાંસવાલ લીડર’ તેમજ ‘ટરાંસ’માં હવે અભિનૈના પ્રકળ કામળ આવવા લાગ્યા છે. તે બતાવે છે કે એક માણસ એક જવાબી, અને એક જાણનો આપવાન થવાથી ગોરાઓની કામગીરી એથીયારીક તરફ ખેંચાઈ છે. જે કામગીરી ‘લીડર’ની અંદર આગ્રહ છે એ સમજવા લેવા છે તેથી તેનો તાર તાંબે અડધીએ છીએ.

મી. ડેવીડ પોલોહનો કામળ

કામળે એમ નહીં પારવું કે મી. ડેવીડ પોલોહ તે આ જાપાના અધિપતી મી. પોલોહના કંઈ સગા છે. મી. ડેવીડ પોલોહ તે બેલાન્સમરમના એક નામીયા સહેરી છે, પરીલાદાર છે, અને લેજસ્લેટીવ કોલેજીમાં મેંજર થવાનો સંભવ હતો. તે વળી કંઈનના પ્રખ્યાત ફેલી ટેલીમાફના અગ્રણી છે. તેઓ લખે છે કે:

તા. ૨૭મે ૨૭૨૨ નહીં થએલા હરેક હિંદીને જોઈમાં જવાનો વખલ આવશે. ૨૭૨૨ નથી થયા એવા થયાજી ટકા હિંદી છે. એ કામદો બધા એથીયારીકની સામે ચલાવવામાં આવે તેના પહેલાં આ સવાલનું ખરું તવ જાણવાની જરૂર છે. તેમ કરવાની આપણી ફરજ છે. એટલું કહીને જવું જોઈએ કે આ સવાલ માત્ર ટરાંસવાલનોજ નથી પણ આખા વિદીશ સંબંધને લગતો છે. જાને તેનું પરીણામ બહુ બપડર છે.

હવે કામદોનો વિચાર કરીએ. તેનો શું હેતુ છે? તેનો હેતુ શું વધારે હિંદીને કોલોનીમાં આવતા અટકાવવાનો છે, કે જોએ ટરાંસવાલમાં રહેવાને હકદાર છે તેઓને બુલમ કરીને હાંપી કઢાડવાનો છે? જો વધારે હિંદી આવતા અટકાવવાનોજ હેતુ હોયતો તે પાર પડી શક્યો છે કેમકે હિંદી કેમે ગોરાઓનો તે વિચાર કહીને રાખ્યો છે. વધારે હિંદી અટકાવવાનું કામ ઇમીગ્રેશન કાયદાથીજ થઈ શકે છે. પણ તે કામદો હાલ સરકાર છે. દરમ્યાન આજમાં આજ પાંચ વખત હિંદી ગયા પાર માસમાં આજ ગયા છે. અને બીજા હમેશાં બપડર છે.

અગાઉ કંઈકાં હિંદી બોલી રીતે કામદો પાંચ એ કોઈકાં તાલ છે. પણ તેનાં હવે કંઈકાં પડી જઈ એવી કામગીરી માં આજી પાંચ એ કોઈકાં જે કંઈકાં કામગીરીમાં હવે કંઈકાં કામગીરીમાં હવે કંઈકાં

વાનો કલાજ હિંદી કામગીરી મહા લીલા વિના મળવાનો નથી. તે મહા મને ખાતરી છે કે મળી આવશે.

કામદો પોતે અમુક વર્ગોનેજ કામ પડ નાશે છે. પુરાણો ટરાંસવાલનો કામદો જેમ ચામડીનો દોષ કઢાડતો હતો તેમજ આ કામદો કઢાડે છે. ત્યારે એ સરકારે કપોળોની ઉપર પાસનો કામદો કઢાડ્યો ત્યારે તેઓને દલના અંગેને કે જે તે વખતે કુટલેડર કહેવાતા હતા તેઓએ વખોડી કઢાડ્યો હતો, અને વડી સરકારે તેની સામે બહુ જાણ્યું હતું. હવે આઠ વરસ પહેલાં કપોળોની જે રિયતી હતી તેમાં અને આજે નવા કામદોની રૂએ હિંદીની રિયતી થાય છે તેમાં શું તફાવત છે? હવે એક જ જોઈએ. હિંદીઓ એક વર્ગના તાના વેપારીની સામે હરી કામ કરે છે. કપોળોને તે નહોતું આવડતું. હવે આપણે સમજવાનો સવાલ એ છે કે હિંદીની હરીકામની સામે ગોરા વેપારીનું રક્ષણ કેટલે દરજ્જે કરવું? આપણે એથીયારીક જરૂરબધા આવતા બંધ કરવા તે કરી શક્યા છીએ. આજે હિંદી તે આવનારા નહીં, પણ જનારા છે. અને હવે એમ કહેવું કે નાનકડા ગોરા વેપારીનો બચાવ કરવાને સાર આપણે માંડાતુર બની આપણા સાત દળર રહેલા હિંદીઓને કઢાડી મુક્યા એવો ઇરાદો કદી હોય નહીં. એવો વિચાર ઇંગ્લેન્ડ અથવા એમ ગોરાએ કર્યો હોય એમ હું માનતો નથી. કેમકે એ વિચાર વિદીશને નહીં જાણતો અને ગેરવાજબી મણાય.

આપણે પ્રજા તરીકે અગાઉના વખતમાં ખરાને સારું દુઃખ બોગવ્યું છે તે વખતે આપણા રાજ્ય કર્તા એમજ માનતા હતા કે આપણી હરકતો તે નજીવી હતી. આપણે આજે હિંદીઓની હરકતોને નજીવી મર્જી કઢાડી તાપીએ છીએ. આપણે અગાઉ દુઃખ બોગવ્યું અને પ્રજા બચી. જો એવુંજ દુઃખ આ વખતે મુખર્થ થઈ આપણે હિંદીઓને આપણું તે તેઓ તે દુઃખ બોગવશે. અને તેઓની પ્રજા બચશે.

આપણે વિધવાન પ્રજા મણાઈએ છીએ. એટલે આપણને જાણે છે કે આપણે ઉદાર દીમ રાખવું, અને જીલમ કરવા તરફ વળવું નહીં રાખવું. આપણે એકલા મજબૂત છીએ કે આ હિંદી રાજાની માનવતામાં મહુ વધારે પડતી માનવતા મળે કહીને કામદોને અટકાવવા માંડીએ. આજ તરીકે અગાઉ પાંચ વખત હિંદીઓ

ટરાંસવાલમાં વગર દરજી આવી ગયા એમ જે કહેવામાં આવ્યું છે તે દેખીતું બુલ જરૂર છે. એવી વાત તાના વેપારીઓ તરફથી સ્વાસ્થ્યને લીધે નીકળી છે એમ કહીને કર્મ વિના આપણને આજરો નહીં. હરીકતમાં આ સવાલ કાળા ગોરાનો નથી પણ વેપારની બહેખાઈનો છે. સ્વાસ્થી માણસોએ ચાલાકીથી દુલ્લમ મનાવ્યું. હવે હિંદી ટરાંસવાલમાં જરાજ જશે એવી ધાસ્તીથી આપણે નવો કામદો પાસ કર્યો. એમ કરવામાં આપણે બધા સામેલ હતા. એટલે આ સવાલ એ માટીના કે ઇંડીયા પાટીના છે એમ ન કહેવાય. હવે જે તેજ બીલ આપણી આગળે રહી કરવામાં આવે તો આપણે પસાર નહિ કરીએ. આપણે હાલ વધારે હરીકત જાણીએ છીએ. હિંદી કામને વધારે સમજવાની તે કામ આપણને ફરજ પાડે છે. એટલે આ કામ આપણે જુદી રીતે લઈશું. જેમકે જો આપણે નવી હકીકતો જાણતા છતાં એવું બીલ પસાર કરીએ તોપણ આપણે હિંદીઓને તેમની મરજીથી ૨૭૨૨ થવાની તક આપશું. એટલું માંદ રાખવું જોઈએ કે એવી તક આપણે આપીજ નથી. તેઓ હવે પણ પોતાની મેજે ૨૭૨૨ થવા કહ્યા કરે છે. ત્યારે કામદો આ સારું આપણે રહ કરીએ નહીં? તેમ કરવા સાદું જરૂર જણાયતો પાર્લામેન્ટને એકી કરવી, અને ફરજિયાત ૨૭૨૨ ખેંચી લેવું. તેઓ જખરજસ્તીની સામે છે. લોડ મીલનરની બલામણથી વગર જોરથી તેઓ ૨૭૨૨ થએલા. હુ માણું છું કે તેઓ હવે પણ એમ કરે એવા છે. પણ તે પ્રમાણે અહીંની સરકાર નહીં માગતી હોયતો નવો કામદો બસે રહ કરે. ઇમીગ્રેશન કાયદાની અંદર ડેમીસા ઇલ સરટીરીકેટ આપવાની કલમ નાંખે અને તેથી તે કોલોની ઓળખ બરોબર થઈ શકશે.

હરી પણ હું કહું છું કે આ સવાલ માત્ર અહીંનોજ નથી. તે વડી સરકારનો છે. આપણે બોલે માથે લીધે છે, અને તે ફકી ચકતા નથી. અને આપણી જવાબદારી અહા કરવી પડે છે. કાલે તો આપણે માત્ર ટરાંસવાલર હતા. આજે આપણે સારથિ આફ્રિકન છીએ. આવતાં કામે આપણે તેથી પણ વધારે દુર જોઈશું. ત્યારે શું ખરાને ખાતર બહાવાં હિંદી બોલે જાણ મહાવીને વિદુલતા પાછા કંઈકાં જાણે હિંદી કામદોના કામદોમાં અગાઉ ૨૭૨૨ હિંદી અગાઉ ૨૭૨૨

ન્યાયની ખાતર હિંદમાં કેટકે દિવસે ચલાવતાં કેટકે કેટકે સ્વરાજ્ય આપવા છત્તે છે. વિલાયતની કઠિણીમાં હિંદી મેંચરને કાપલ કરે છે. તો શું આપણે આપણી જુલમ જુલમ કરતાં અચકાશું? અને જો જુલમ થઈ હોયતો તે સુધારતાં પાછા હસશું? કહી નહિં.

મી. ફેબર્ટ સરકાર

એક લાંબા કાગળમાં લખે છે કે:—સરકાર જુલમ જુલમી એશીઆટીકને કાપવાના દુરમન બનાવ્યા છે. તેમની હાલમાંથી આજે તેમનો સવાલ બહુ ચર્ચાસ્પદ છે. આજે ૧,૦૦૦ હિંદીઓ પાસીય રીઝીસ્ટન્સી લે છે. આવતા સોમવારે તે બધા જલ મોકલવાને લાગ્યું થશે. એટલાને વાસ્તે જેલમાં જગા પશુ હશે નહિ. સરકાર તો તેમને હાથપાર કરવા માગે, પણ તેઓ એક કાપડો હજી નહીં. એટલે સરકાર મોટી પંચાતમાં આવી પડી છે. સરકારની વરતણુંકથી તેના વિલાયતન મિત્રોને લાંતાપ થયો છે. સહ આ સવાલ તરફ બારીકાથી જોઈ રહ્યા છે. હિંદુસ્તાનના મોટા અમલદારોને પણ તેથી ચિંતા વેકવી પડે છે. આ સવાલથી હિંદુસ્તાનમાં અસાંત અને લોકલાગણી વધવાનો સંભવ છે. સર પરસી રીઝીસ્ટન્સી (જે દરાંસ વાલ પાલોમંટના એક મેંચર છે, ને પ્રાથમ મીનીસ્ટર થાય એવો પણ સંભવ હતો) તેમની એક યોગ્યતામાં એશીઆટીકની બાજુર વખતની હાલકી માટે સરકારનો હોય કાલો છે. તે વખતે રીઝીસ્ટન્સીની જે હાલ પ્રેરણાથી પક્ષ નાંચથી જોળ ખાય છે તેણે એવું જણાવ્યું કર્યું હતું, તો હાલ એશીઆટીક કાપવાને તે કેમ રોકે આવી શકે? હિંદી ખરમચુને કેવું કરેલ તે પરમીટ સાઈ એમ કહેવામાં આવ્યું છે. પણ ખરી રીતે તેને એશીઆટીક કાપવા સામે ચલા માટે, અને તેવી સલાહ પાતાના સ્વર્ગમાંથી આપવા માટે નાખેલ છે. હિંદુસ્તાનમાં કરોડો આદમી માટેના દરતાવેલો વગેરેનું કામ એક અંગુલથી આવે છે, ત્યારે અહીં ૧૦,૦૦૦ જેટલાં માણસોમાં આપણે ને રીતથી કેમ ન ચલાવી શકાય?

એશીઆટીકની પાસીય રીઝીસ્ટન્સી લાંત વાળજી છે કે નહિ તે જોઈએ. રોમ્ય લોકોને પાલ હશે કે તેમના બાપ શાક (જેઓ મરીમજ એશીઆટીક નહોતા) બ્રીજ આરજના વખતમાં જુલમને લીધે પામ્યા. તો એવું નહીં વાંધે થયું. કાલ મળે ત્યાં સુધી આજે દરમિતી જેળવણીમાં બીજા મહાર કહ્યું નથી.

નોનકનદારમીસ્ટ પંચના લોકો તેની સામે ચલા હતા. તે કરતાં પણ નજીક આવીએ તો સાબીની સાથે સાદીનાં બીજા ખાતમાં કનટરવરી (ઈંગ્લાંડના એક ધાર્મિક પંથનું પહેલાં નાંચરું ચર્ચ) ના ખરમચુને તથા તેના તાવાના ઉપદેશકોએ શું કર્યું હતું? દરાંસવાલવાળા હિંદુ ખરમચુને પણ તેમજ કર્યું છે. આ સવાલમાં એક વાત મોરમો જુલમી જાય છે. તે એ કે આ સવાલ પડી સરકારને તગતો છે. પડી સરકારને મીન જપાન વગેરે સાથે કોલ કરાર છે કે એક બીજાની પ્રજાને છુટકી આપવા દેવા ને વસવા દેવા, ને સરખા હકો આપવા. પડી સરકારે કરેલા કોલ કરારો પાળવાને દરાંસવાલ બંધાએલી છે. તેમજ આપણી પ્રજાને આપેલાં વચનો ખાતમાં તથા પર પ્રજાના કોલકરારો સંબંધમાં પણ. હિંદુસ્તાનમાં પડી સરકારને મોટા લાભો સમાએલા છે, ને તે દરાંસ વાલ ને બધા કોલોનીના લાભોને એમ કરીએ તે કરતાં પણ ચડી જાય તેમ છે. ઈંગ્લાંડના દુનિઆના વેપારમાંના ૬૫ ટકા જેટલો વેપાર ચીનની સાથે છે. શું દરાંસવાલ આ લાભોને જોખમમાં નાખશે? આ બધાને જાળવવા માટે પડી સરકાર દરડી તરીકે છે. દરાંસવાલના કામથી પડી સરકારના પ્રધાનો ખુશીયતમાં આવે છે.

“અંચિસ્કર”

નામથી એક મોરો લખે છે કે—મોરમો ને શેઠાં રહવાની ટેવ છે. જો કહી હિંદીઓને હાંપી મુકીએ, કાઢીને પણ કાઢી મુકીએ, લીડોનો નાસ કરીએ, ચીનાં એને પાછા કાઢીએ, તોએ શેઠાં રહવા જાણાઓ રહતાજ રહેવાના. કાઢીની આ જન્મ જુમિ છે તોએ તેને દારની છુટ નથી, કુટપાચપર ચાલવાની છુટ નથી, કામ કે દરેનમાં મોરો સાથે ખેસવાની છુટ નથી. વિલાયતમાં ચુન્હેગારો કે શાક કારો સહ એકજ રસ્તે કે કુટપાચપર ચાલી શકે છે. ને કાંઈ વાંધો લેતું નથી. કાળા લોકોને દુઃખ દેવાથી કાંઈ મંદી મકવાની નથી. એશીઆટીક અને કલડ લોકોનો સવાલ કેઈ આગેવાન માણસ નથી ઉપાડી લેતા એ દિલ્લીરીની વાત છે.

મી. ડબલ્યુ. એચ. હોલવનડન

લખે છે કે—હિંદીઓને કાઢી મુકવાનું હોય તો હિંદી સરકારને તેમ જોખન કાઢાને નથી જણાવવામાં આવ્યું? કાંઈ મંદી આરજવાનો આપણને કહ્યું છે. પણ કાંઈ જણાવવામાં આવી શકે તેનો ઉપાય મળતો નથી. અને જ્યાં

રાહેનસાહ એકવડે જ્યાં રાજ કરનારા હોય ત્યાં મિટીશ રાજમાં તેનીજ પ્રજાના લોકોને કાઢી મુકવાના કાપડા નથી કામ લાગતા.

મી. એચ. કેનડેલ

લખે છે કે—એમ જણાય છે કે મી. લીલે એશીઆટીક સવાલની બધી હકીકત જાણી નથી. નહિ તો તેને માલુમ પડત કે એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનને અટકાવવું એ તો મોરો તેમજ એશીઆટીક બંને માટે છે. ને એ ખાતનો બા કોલોનીને હક છે એમ તેઓ કબુલ કરે છે તેથી મેં તેમની લડતમાં દિલ્લોજી બતાવી છે. જમિ તેટલા મોરો બંધા વચરના હોય પણ તેનો ઉપાય રજીસ્ટ્રેશન કાપડાથી મળવાનો નથી. તેમ જ કમનસીબ લોકોને હાથપાર કરવાથી પણ તેનો ઉપાય થશે નહિં પણ અહિં હું એશીઆટીક દરીદ્રાધની વાત લાવવા માગતો નથી. જો તેમની દરીદ્રાધથી આપણે ડરતા હોઈએ તો મારે એક અજેબ તરીકે કહેવું જોઈએ કે તેમને રજીસ્ટ્રેશન વગેરે કાપડાથી હસકા પાઠવાની આડી અને ગેરજાળખી રીતે કહવા એમ નજર જણાવે. પણ જો સજાજ હોય તો એવો કાપડો પડવો કે જેથી તેમનાં વેપારી લાભોને અંધ કરી શકાય. એશીઆટીક સામે દરીદ્રાધ મોરમો દારી જમ એ મને તો નામોશી બરેકું લાગે છે. શું આપણે વેપારી ખરમો કહેવડાવનારાઓ આપા નીવડી શકે? શું આપણા આપણાઓની વેપારી અજારા આપણામાંથી આવ નાશ પામી? મી. લીલે નાતાલ અને મોરીશીયસ સાથે દરાંસવાલને સરખાવેલ છે. પણ નાતાલની વાત તહન નોખી છે. ત્યાં ઓરમીટીઆ મનુરી હોવાથી એશીઆટીક વરિતને વધારો બાલુ છે. પણ એશીઆટીક રજીસ્ટ્રેશન કાપડામાં તો જોએ જુના છે, ને જેમને અહિં શી છે તેવા મોકલે જેવી રીતે રાખવા એ વાત છે. કારની પીટ બંધ કરવા માટે પણ નુકસાની જરી આપે તેવી કોમનો માણસ હું છું. એટલે આપણી પ્રજાના નિરપરાધી માણસોને આ દેશની બહાર—પરમેશ્વર બલે ક્યાં—કાંઈ કાઢવામાં આવે તે હું જોઈ શકતો નથી. જો એશીઆટીક વગર અટકાયતે કાપડા થયા માટે, અથવા તો રાજદારી કોલ માટે તો હું તેમની જન્મ માફ. પણ તેઓ જો મિલ્કત વાંચે તો તેને માલુમ પડે જાય છે. તેઓ કહ્યાં કરે છે કે તેઓ કહ્યાં કરે છે.

મી. હીલ કહે છે કે એશિયાટીક કાયદા પછી બીજા ધણા સખત કાયદા થવાના છે. આમ કહી તેણે બધું પોગળ ખુલ્લું પાડ્યું છે. એ તો એશિયાટીકાની રરિવાદ છે. તેઓ કહે છે કે આ કાયદા હિંદીનાં કાલ મારે નથી એટલુંજ નહિ, પણ તે બીજા બુલમી કાયદાઓની શરૂઆત રૂપે છે.

હવે એશિયાટીકાની ઓફર તપાસીએ. તેમની દરખાસ્ત જરાપણ અચક્ષા વગર કબુલ થવી જોઈએ. તેઓ રાજપુત્રીથી રજીસ્ટર થવા પુછી છે. તેઓને ફરજ પાડવામાં આવે તે તેઓથી સહન થવું નથી. તેઓને લાગે છે કે એક વખત ફરજિયાત પાસને કાયદો થયો—તે આ કાયદો નો અરથ પાસ રાખવા કરતાં કાંઈ કમની નથી.—તો તેમનાં દુઃખોનો અંત આવવાનો નથી. ને તેઓ એમ ધારે તે મને તે બરોબર લાગે છે. વળી તેઓને એમ લાગે છે કે તેઓ પુરાણા સુધારાવાળા લોકો હોવા છતાં આ કોલોનીમાં એવા કાયદો કબુલ કરે તો દુનિયાના બીજા ભાગમાં પણ તેમની કામગીરી તેવા કાયદા થકામ.

‘હીલ’માં મી. ડેવિડ પેલેકે કરેલી કોમીસાઇલ સરરીરીકેટ આપવાની સૂચના અને વધુ જરૂર લાગે છે. કારણ કે થોડાજ વખતમાં પ્રિસ પ્રીકરવેશન કાયદો રદ થવાનો છે. એ તો દેખીતું છે કે કોમીસાઇલ રીસીકેશન કાયદાપર મંજુરી મેળવવાનું દરંસવાલને અમરું થઈ પડ્યું છે. ને એમ છે, તો એ કાયદામાં સુધારો કરી જુના એશિયાટીકાને કોમી સાઇલ સરરીરીકેટ આપવાની કસમ દાખલ કરવી એ સરસ હિસાબ છે. આ માં કાંઈ વાંધો લઈ ચકાપ તેવું નથી. કારણ કે તેવું સરરીરીકેટ ન હોય, અને પુરોપી ભાષાનું જ્ઞાન ન હોય તો તેઓ ‘કોલોનીયલ (અટકાવેલા) કોમીમંટ’ ગણાય. આવો સુધારો થાય તો તેથી મોરારું બરોબર રહ્યું થશે. વળી તેથી રજીસ્ટ્રેશન કાયદાનું કામ સરી રહેશે.

નેહા-સબરગથી મી. કસપ બાપુ પટેલ લખે છે કે—અહીં પ્રિસીડેન્ટ રીકેટ પર ફરજે કપાટીની હોટેતમાં હું તથા ૨૫-૩૦ માણસ બાઇએ છીએ. જેલમાં પુરુ ખાતાનું સગમ પડે એટલા સારું ના. ના મી થી હોદી ખાનારોએ સવા માં નાસ્તામાં એક પ્લેટ પુરુમી લેવાનો રીવાજ રાખ્યા છે, જે તેઓ પછા આનંદથી ખાય છે.

નવા કાયદા વિશે હિંદુસ્તાનમાં ચરચા

શુજસતી તેમજ અંગ્રેજ અને મુખ્ય ત્રે કરીને અંગ્રેજી જાપાઓમાં હિંદુસ્તાન માં ધણી ચર્ચા ચાલી રહેલી છે. મદ રાસ, બંગાળ વગેરે હેકાજે પણ ધણાં લખાણો લેવામાં આવે છે. હિંદુસ્તાન માં હજુ મીટીંગ ખસુસ નથી થઈ બરોબર છે. પણ તેનાં ધણાં કારણો છે. જાપાઓ પુરૂ જોર કરી રહ્યા છે એ થોડી વાત નહિ ગણાય. હમીદીઆ ઇસ્લામીક સોસાયટીના કાયજની અસર ચોતરફ ખડુ થઈ છે. મદરાસનું ‘ઈન્ડિયન પેટ્રીયટ’ થી અકટોબરે તેમજ જમી અકટોબરે ધણી રીકા કરે છે, તેમાંથી નીચેના ઉતારો લખ્યે છીએ. બને લખાણો ધણાં લાંબાં અને અસરકારક છે પણ તેટલી જગ્યા લાસ આ જાપાની અમે રોકી શકતા નથી તેથી ધણું ટુંકું કરેલું છે.

“અમે હમીદીઆ ઇસ્લામીક સોસાયટીનો કાગળ બીજી જગ્યાએ જાપીએ છીએ. તે ખડુ વળનદાર છે અને મુસલમાનોને વીચારવા લાયક છે. સહી કરનારા નવા કાયદાની સામે જુઝવામાં અહીંના મુસલમાનોની મદદ માગે છે. તેઓ વળી બતાવે છે કે જે કે બધા હિંદીનો સ્વાર્થ રહેલો છે તોપણ વિશેષ મુસલમાનોનો છે; કમકે તેઓ દક્ષિણ આફ્રીકામાં મુખ્ય ભાગે વેપારીઓ છે. ટુરકીના મુસલમાનો બધી રીતે ટુરકી ના હીસચીઅનના જેવાજ સારા છે. તેઓનું અપમાન શા સારું થવું જોઈએ. હોદી સરકાર ધણી રીતે હોદી કામને સારું જાહે મેળવી રહે છે. એક તો એ કે જે કોલોનીમાં હિંદીને લક નહિ તો હિંદીમાં કોલોનીના મોરારને નહિ, એમ થવું જોઈએ. સીવીલ સર વીસમાં કોલોનીના મોરારને લેવાને હોદી સરકાર બધાએજ નથી. કોલોનીના મોરારને હોદીમાં વેપાર કરવાનો. જમીન લેવાનો. અને રહેવાનો લક બધા થવો જોઈએ. જે તેઓ બ્રીટીશ રાજ્યના લાભ માગે છે તો તેઓએ તે રાજ્યની જવાબદારી પણ લેવી થટે છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે હિંદુસ્તાનના મુસલમાનો જગો જગોએથી હોદી સર કરને લખશે. તેની ઉપર વળત રાખ્યા વાના હોદી ફરજકર નાકશે નહિ.”

તા. જમી અકટોબરના લખાણમાં એજ પત્ર (“ઈન્ડિયન પેટ્રીયટ”) લખે છે કે—“મી. કૃષ્ણસ્વામી આયરના પ્રમુખપણા નીચે મદાસ મહાજન સભાએ દરંસવાલ ના હોદીની તરફની લાગણીનો દરાવ પસાર કર્યો તે હીક કર્યું. જે વખતે તે દરાવ થતો હતો તેજ વખતે દરંસવાલની સરકાર એમ દરાવ કરતી હતી કે હોદીને પછાડશે અથવા તો દેશનીકાલ કરશે. હોદી કામે નવા કાયદાને વધ થવા કરતાં જેલ જવું અને બધું શુભાવધું એ પસંદ કર્યું. તેથી દરંસવાલની સરકાર ને બારે પડશે. હોદી કામ પારસી રીઝી સદ-સચી લડે છે તેથી શું ભલાની અણીએ હોદીને કહાડી મુકશે? હોદી કામે મજુર તરીકેજ અથવા તો ડેર તરીકે દરંસવાલમાં રહેવાની સામે સખત લડત ચલાવી છે. આ લડતમાં દરંસવાલની સરકાર જોઈ રહે છે કે જે હોદી કામ જીતે તો હોદીને મોરારોની સાથે બરોબરીઆ ગણવા પડશે. હવે દરંસવાલની સરકારે નોટીસ કહાડી છે ત્યારે હોદી કામ શું કરશે? એક પગલું પણ પાછા હટવાની અમે સલાહ આપી શકતા નથી. અમે અમારા ભાઈએને દેશનીકાલ થવાની તૈયારી પણ કરવાની સલાહ આપીએ છીએ. સિંકેડો હોદીઓ ને દેશનીકાલ મશે તો બ્રીટીશ રાજ્યની કેવી નીતિ છે તે જણાઈ રહેશે. એ જાણવા તો આ અવસર છે. તે દરંસવાલના હોદી નહિ ચુકે એવી ઉમેદ છે. દરંસવાલની સરકાર આપણને પરાયા ગણે તેમાં શી નવાઈ? તેઓને હોદીની દર કાર નથી. જે હોદી દેશનીકાલ માય તો આપણે જોઈ લઈશું કે બ્રીટીશ રાજ્ય જેવું તો કંઈજ નથી, પણ બ્રીટીશ શુદ રાખણું એજ રહ્યાં ગણાશે. આપણે પછી બ્રીટીશ રાજ્યના કહેરી નહિ અણા છએ, અને માત્ર શુભામ સરખાજ અણાશું. દરંસવાલની સરકાર એવું સાખીત કરવા માગે તો આપણે પણ પહેલાજ છુટશું.”

સુધારો—એક લખનાર નીચેના સુધારા તરફ અમારું ધ્યાન ખેંચે છે. લાઇસેન્સ મેલ્ટની મીટીંગ બાબતની જે નોટીસો નાતાલ ગવર્નમેંટ ગેલેટ ઉપરથી છે. એ ના અગાડિના અંકમાં આપવામાં આવી હતી ન હીકર લાઇસેન્સ બાબતની છે. તેને કીલસ (વેપારી) લાઇસેન્સ સાથે સંબંધ નથી.

‘વાટનેસ’ માં નાતાલના હોદી વેપારો વિષે ચરચા

‘નાતાલ વાટનેસ’ એક આરટીકલ દરમ્યાન લખે છે કે—હિંદી આફ્રિકાની એકવત્તા માટે એક મંડળ સ્થપાયું છે. તેની એક સુચના એવી છે કે કાલોની એલ પેટાણને ઉત્તેજન આપવા માટે નાતાલના ગોરાઓ પાસેથી સહીઓ લેવી. આ સુચના એ કે સરસ છે, પણ તેમાં ભુલો જવામાં આવ્યું છે કે અહીંના વેપારને મોટું નુકસાન થાય છે તે એશિઆટીક હરિકાઇને લીધે છે. કાલોનીએલ પેટાણ ખરીદવી એટલુંજ વચન લેવામાં આવે પણ તે કાની પાસેથી ખરીદવી એવું વચન ન લેવામાં આવે તો એ હીલચાલથી બહુ કાષ્ટકો નથી. અહીંની પેટાણનો મોટો ભાગ આરબ વેપારીના હાથમાં આવે એમ ધારો. કારણ કે તે ગોરા કરતાં વધુ કીંમતે ખરીદી શકે છે અને ગોરા કરતાં એકી કીંમતે વેચી શકે છે, અને તોયે નફો કાઢી શકે છે. ગોરા થી તેમ યથ શક્ય નથી. કારણ કે તેને કુશન ચલાવવા માટે જગત્ ખર્ચ થાય છે. એશિઆટીકને તેવા દસમાં ભાગનું પણ ખર્ચ નથી હોતું. તેને પચાસ આપવાના હોય તો તે બહુજી જીવ હોય છે. તેને ધર ખર્ચ બહુજી થોડું. એટલે કાલોનીની પેટાણ ગોરા પાસેથી ખરીદવી એવો નિશ્ચય ન થાય ત્યાં સુધી કાંઈ લાભ નથી. આવી હિલચાલ અગાઉ મી. હેમરે ઉભી કરી હતી. પણ પાછી તે બંધ થઈ ગઈ છે. હવે આ હીલચાલને સાફ આફ્રિકન ગોરાએનાજીશન યુનીયન ઉપાડી શકે છે. હિંદી આફ્રિકાના કેટલાક ભાગમાં ને ખાસ કરીને નાનાલમાં એશિઆટીક હરિકાઇનો સવાલ ચાલુ ગંભીર છે. એટલે ફક્ત ગોરાનેજ ઉત્તેજન આપવાની હીલચાલથી બહુ કાષ્ટકો થશે. થોડા વખતપર મારિત્સવરગમાં એક મંડળ સ્થપાયું હતું તે જો આ પાત ઉપાડી લે, તથા ગમે ગમે પોતાના મંડળની જાખમો રચાવે, અને મેંજરો થાય તે બધાની ગોરાપાસેથીજ ખરીદ્યું એવી સહીઓ લે, તો કાલોનીને મોટો કાલ થાય. તેવી સહીઓ બધા ગોરા આગે ગ્રેમ અને ધારતા નથી. છતાં માત્ર ૨૫ ટકા જેટલા આપે તો પણ ગોરા વેપારને મોટો અસર થશે.

રજીસ્ટ થનારાઓને માટે

ધરત રાંડ વીજલ-સ એસોસીએશનના માણ સેક્રેટરી મી. હીલ ‘ટરાંસવાલ લીડર’ માં એક કાગળ દરમ્યાન જણાવે છે કે—
એશિઆટીક હરિકાઇને લીધે ગોરાઓ ધધા વગરના છે. હોદીઓની હરિકાઇ કાફર સામે નહિ પણ ગોરાઓની સામે છે. જે એકલા ચાવલપર જીવે. અને કપડામાં એક કેલીકાથી ચલાવે તેની સામે ગોરા ટકી પણ કેમ શકે? નાતાલ અને મોરીશીઅસને જાખમો જોયા પછી આપણે એ સ્થિતિ કેમ ચલાવી લેવાય? નેશનલ કનવેન્શનની ગંભીર મીટીંગમાં પહેલો દરવ મેં રજી કર્યો હતો, તેમાં એવો નિશ્ચય કરવામાં આવ્યો હતો કે દેશ જ્યાં સુધી એશિઆટીકમાંથી ન બચે ત્યાં સુધી આરામ ન લેવો. એ નિશ્ચય ત્રણ વરસ ઉપર ચલે હતો છતાં હાલ તે જોવાને તેવો મળ્યો છે. આપણે એશિઆટીકથી મુલકને મુક્ત કરવાને છે. એટલે તે આખા દેશમાં રજીએશન કાયદો તો માત્ર એક કમલું છે. હોદીઓ સમજે છે કે જો રજીએશન કાયદામાં કાર યથ તો તેઓ ફરેક રીતે પછી કારતા જશે. આથી કરીને તેઓ જોરથી હરે છે; માટે તેમને આપણે દરાવવા જોઈએ. હજુ વધારે સખત કાયદો તો હવે કરવાના છે. માટે સરકારે રજીએશન કાયદામાં ન કારવું જોઈએ.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(નવરમેંટ એજેન્ટમાંથી.)
દરબનમાં શેખ મોહદીન નામથી વેપાર ચલાવતા લાગીઆ હોદી વેપારીની મીલકત હુસેન હાસમ અને કા. ની અરજ ઉપરથી મુદતની જખતીમાં લેવામાં આવી છે.

રોષ કાપીસના પથઈ કારાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૬મી ડીસેમ્બરે અરજ થનાર છે.

રટેંગરના કાલોનીએલ હોદી હુસેન સાહેબની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આકેશ સુપ્રીમ કોર્ટમાં કાદલ થયા છે, તથા તેની નકલ રટેંગરમાં કોલર ટ્રમ્બેટા ડીવીઝનના માણસેટ ની કોર્ટમાં રાખવામાં આવેલ છે. જ્યાં તા. ૧૮મી ડીસેમ્બરે સુધી તે તપાસી શકાશે.

પોર્ટ હલીઝાબેથમાં ઉધરાણું

ફેલાએલો જુરસો

અગાઉના દરવ મુજબ ટરાંસવાલના બાઇઓને મદદ કરવા માટે ઉધરાણું કરવા ખાસ મીટીંગ તા. ૨૦મી જો મી. આર. જી. વીકમહાસના પ્રમુખપણા નીચે યર્જ હતી. ધણા પ્રદર્યો કાજર હતા. જુટનીથી કેટલાક શુદ્ધો ખાસ આવ્યા હતા. પ્રમુખે મી. મુસેમાન અહમદ વરીઆવાની અગાઉની મીટીંગમાં કરેલી ઉધરાણાની દરખાસ્ત રજુ કરીને એક જુરસાદાર બાપણ કર્યું; ને કહ્યું કે ટરાંસવાલના બાઇઓને તન મન ધનથી મદદ કરવામાં આપણે હવે ડીલ ન કરવી જોઈએ. મેસરસ સુ. અ. વરીઆવા, કે. એન. ભગત, જી. આર. પનો, વી. આર નામચુ. અ. વાલેગામ, મીરજા બેગ, કાળ બાખા, એસ. એસ. વાસન, તથા એ. મી. હાફિજ વગેરેએ જુરસાથી બાપણ કર્યાં. તેમાં એવું જણાવ્યું કે આ કામ માટે ખાસ ઉધરાણું કરવું. ને પછી તે ખલાસ થવા બાદ એસોસીએશનનું ફંડ જેમાં પા. ૬૯-૪-૭ છે તેમાંથી ઉમેરવાનો પછી વિચાર કરવો. પ્રથમના ફંડના તથા શીના બાકી લેણા છે તે પણ ઉધરાવવા. બાદ ટરાંસવાલ માટે ઉધરાણું કરતાં પા. ૨૫ તેજ વખતે થયા છે ને બીજા હવે બરાશે. તે માટે ખાસ કમીટી નીમાઈ છે. જુટનીથી આવેલા મી. કાળા બાખા વગેરેએ કહ્યું કે આવતા રવિવારે ત્યાં મીટીંગ કરી ઉધરાણું કરી જવું; નેમાં સઉ પ્રુશીયા ભરશે. એટલે ઉધરાણામાં સારી રકમ થવા સંભવ છે. બાદ ઉધરાણું પુરું થાય ત્વારે મી. આ. માં નામવાર લીસ્ટ પ્રમટ કરવાનું કરાવી સભા જરખાસ્ત યર્જ હતી.

તા. ૧૭ મીએ રટેંગરમાં કેટલાક ઉન્સાહીઓ મી. આર. એસ. દવેના પ્રમુખ પજાનીચે મી. પી. ગીરધરદાસના મહાનમાં મળ્યા હતા. જે વખતે દેશ હિતમાટે ચર્ચા કરવાના ઉદ્દેશથી રટેંગર નાન વર્ધક મંડળીની સ્થપાઈ. દર રવિવારે આ મંડળની મીટીંગો થશે જેમાં એક માણસ નિર્બંધ વાંચશે; તથા તેપર પછી ચર્ચા ચલાવવામાં આવશે. પહેલા નિર્બંધ ના. એચ. સી. પટેલ વડેથી પ્રેમલાલ ઉપર વાંચવાનો હતો.

મુલુલેડમાં અશાંતી

ગયા સોમવારના રથાનીક જાપામાં એવું જાહેર નામું નાતાલ સરકાર તરફથી બહાર પાડેલું હતું કે મુલુલેડમાં હાલમાં કેટલાંક ખુન તથા ખીજાં તોફાનો થયાં છે; તેથી મેટ્રોમાં સુલેહ જાળવવા તમા લોકોને જન માલની સહીસલામતીની ખાતરી આપવા મુલુલેડના લશ્કરમાં વધારો કરવા માં આવશે તમા ખીજા ઉપાય લેવામાં આવશે.

સોમવારના જાપામાં એવી હકીકત જાણવામાં આવે છે કે આજરોજ મુલુલેડમાં લશ્કર મોકલવામાં આવશે. જે કંઈકા અને તેની આજુબાજુની જાડીઓમાં તપાસ કરવાનું કામ શરૂ કરશે. સરકારી કુખી તપાસ ઉપરથી એવું જણાયું છે કે કાફરા જાડીમાં ખોરાકના ગમ્બાનો સંઘડ કરવા લાગ્યા છે. માટે નાતાલ પોલીસશ્રીલક લશ્કરને કંઈકા ખાતે જમા કરવાનું નક્કી થયું છે. બધા લશ્કરના ઉપરી મજ સાલવાળા કનલ મેકેન્ડ્રીને નીમવામાં આવ્યા છે. ડરબનથી ૮૦૦-૮૦૦ જેટલા લશ્કરને લેપટી જવાનો કુકમ મળ્યો હતો.

પેટે સેપ્ટેમ્બર તમા ફાર્ડીંગથી ત્યાંની મેડેસ્વાર દુકડીઓને ઇસીયો ઉપડી જવાનો કુકમ મળ્યો હતો. ન્યુકાસલની દુકડીને પણ મુલુલેડ માટે ઉપડી જવાનો કુકમ થયો હતો. ડરબન તમા મારિસ બરમથી ૬ તોપો મોકલવાનો બદોખરત થયો છે. મારિસબરમથી ૬૦૦ મેડેસ્વાર તમા ખીજાં માણસો જવાનાં હતાં. ૨૦૦૦ માણસને ૧૦ કિલો ચાથે એટલી ખોરાકની મોકલી અપાઈ છે. તથા ૩,૫૦૦ માણસ માટે ખોરાકની પુરી પાડવાના કેંટરાકેટ આપવાના છે. એવી મળુની કરવામાં આવે છે કે મારિસબરમમાંથી ૧૦૦૦ જેટલું લશ્કર જશે. એવી અફવા સંભળાઈ હતી કે પોતાની કરાળ છાતીને ડીલુકુલ જાડીમાં બરાબો છે.

તા. ૨ જી ના એસેમ્બલી તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે ત્યાંના લશ્કરને એક દાખમાં લડવામાટે ઉતરી શકે એવી તમા ચારી રાખવાની નોટીસ આપવામાં આવી છે. તથા ચારે તરફથી લશ્કર જમા થતું જાય છે.

તા. ૧૭ મી નવેમ્બરે ડીબરલીમાં મી. કેલા વક્તબને ત્યાં એક મેળાવડો થયો હતો જે વખતે ૫૦-૬૦ ગ્રહરોને ખાનું તથા ટીપાર્ટી આપવામાં આવી હતી.

ડરબન અંબુમન ઇસ્લામ

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—તા. ૨૪મી એ મી. પીરત મહમ્મદના પ્રમુખપણા તળે મીટીંગ થઈ હતી. તેમાં એવો ઠરાવ થયો હતો કે અંબુમનનું ખાતું બેંકમાં ખોલી પછસા ત્યાં જમા રાખવા. ૧૪મી તા. ૨૫ મીએ બેંક ઓફ આફ્રીકા માં ખાતું ખોલી મળુર અંબુમનના નામની આવકી મેંકા જમા કરાવતાં પા. ૫૩-૪-૬ કુલ થમા હતલ જેટલા મેંબરો પર જુલું લવાજમ (માસીક શી) ચઢી ગયું હતું તે માંડી વળાયું; ને તવેંબરનું લવાજમ લેવાનું નક્કી થયું. લવાજમના બે વરમ રાખ્યા છે. વેમારી વરગનાને પહેલા વરગના ગણી તેમનું માસીક લવાજમ શી. ૨/૬ રાખવા, તથા તે સીવાયના મેંબરો માટે માસીક લવાજમ શી. ૧/- રાખવા સુકરર થયું. છતાં જેઓ પહેલા વરગની શી બરે તેઓ બધા પહેલા વરમના મેંબર થઈ ચકસે. પછી કેટલાકે પોતાનાં નામ પહેલા વરમ માં દાખલ કરાવ્યાં. તથા કેટલાકે બે તમા આવ માસનાં લવાજમ અમાઉવી લરી આપ્યાં. જેમની ઉપર મોજુદે ચારીક પૈસા છે તેઓએ તે અંબુમનને આપવાનું કહ્યું. હવે ઉમેર રહે છે કે અસ્લાહ પાક અમારી અંબુમનને મળ્યુલ કરી તરકી પર લાવશે.

ડાંડી મહોમેડન ડીપેર્ટીમ સોસાયટી

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—તા. ૧૬ નવેમ્બરે મીટીંગ હતી. મોપડીઆ મંગાવવા ની તથા કબસ્તાનનું પાટીયું ચોડવાની વાત ચરચાનાં એવું જણાવવામાં આવ્યું. કે રમજન ચરીફ તથા ખીજાં કારણને લીધે બે કામ મુલતવી રહ્યું હતું પણ હવે તુરત કામમાં બેસાશે. પછી મી. સમિલ જુખારીએ બેંકનું સેક્રેટરી નીમવામાં આવ્યા. કાટીઅરપરના બે ગૃહસ્થો મેંબર થયા. મી. આદમજી કાનમીઆએ કબસ્તાનનું પાટીયું ચોડી આપવાનું કહ્યું જે સોસાયટીએ મળુર કર્યું. પાટીયાને સાફ બાંધવા માટે પોતાને ત્યાંનું જંગલી લાકડું તથા ખીજાં ઝાડ જેમને તે વાપરવા આપવા મી. હરિજી મરમાઇએ કહ્યું. મી. મહમદ દોકરાતે શી. ૫/- કબસ્તાન માટે બેટ આપી. તે માટે આભાર માની સભા નિસરજન થઈ હતી.

પોસ્ટલમનો ફાળો

આ આવત 'પેરખાહ' ના કાગળના જવાબમાં મી. અબ્દુર રહેમાન બેને છે કે—

" પોસ્ટલમ એસોસીએશનનો હિસાબ મળી વખત આગેવાનોને જોયો છે. રકમ તા. ૫. ૨૫ ની હતી, ને રકમ મારી આગળથી કોર કરી ખીજા આગેવાનોને લઈ લીધી, ને મસજીદના કામમાં વાપરી ગાંખી. તે ફાળામાં માત્ર એક હિંદુનાં નાણાં હતાં. હિંદુઓએ પોતે પા. સોજેક કરેલા તે તેઓએ ફરિયાદી કરી તેઓના આગેવાન પાસેથી લીધા છે. તેનું શું થયું તે હું જાણતો નથી. પોસ્ટલમના ફાળાનો આંકડો એક વખતે ૬. ૫૦. માં અપાઈ ગયો છે. હવે માત્ર પા. ૩-૧૨-૦ બાકી છે. તે રહેડર બેંકમાં પડ્યા છે, 'પેરખાહ' લખ્યું તેથી હું આભારી થયો છું. તેથી મને ખુલાસો કરવાની તક મળી છે."

સ્ટોમરેની હિલવાલ.

[નાતાલ ગ્રામરેક્ટ લાઇન.]

કેમિલા—તા. ૧૨ મી ડીસેમ્બરે ૩૯૩૧ જવા ઉપડશે.

અમકુલી—તા. ૧૬ મીએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમસીઆ—ડીસેમ્બર તા. ૨૧ મીએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

[જરબન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન.]

રેસ્ટાગ—તા. ૨૧ મી ડીસેમ્બરે મુંબઈ જવા ઉપડશે.

કેન્ડર—તા. ૧લી જાનેવારીએ મુંબઈ જવા ઉપડશે.

રદર લંડનથી તા. ૩ જીએ જણાવે છે કે—હિંદના પ્રસિદ્ધ મહોમેડન આગેવાન મોલવી લીલાકત દુસેનને ૬ માસની જેલની સજા ઉશ્કેરણી કરવાના આરોપ મર થઈ હતી. પણ ફાલ ફેરફારને અપીલ કરતાં તેઓ નિર્દોષ ફરીને છુટી ગયા છે.

હોંદી છમીએશન નાણુદ કરવાનો સવાલ ચરચવા માટે ડરબનમાં કેટલાકે ગોરાઓ ની માગણીથી મેવે એક જાહેર મીટીંગ મંજૂરવારે રાત્રે ખોલાવી હતી; પણ જુલું થોડાંજ માણસ હાજર થવાથી તે ખંડી વળાઈ હતી.

નાતાલમાં ગીરમીટીઆ હિંદી

ઇડિઅન ઇમીગ્રેશન પ્રોટેક્ટરને ૧૯૦૬ સાલનો રીપોર્ટ મોકલ વખતપર બહાર પડ્યો છે. તે ઉપર દીકા કરતાં 'મરકુરી' એક લખાણ આરટીકલ દરમ્યાન લખે છે કે ૧૯૦૬ ની આખરે

નાતાલની હિંદી વસ્તિ

૧,૦૧,૦૬૩ માણસની હતી. ૧૯૦૪ ના વસ્તિપત્રક મુજબ તે ૧,૦૦,૭૨૭ ની હતી. એટલે બે વરસમાં ૧,૨૩૬ માણસનો વધારો થયો છે. બીજા ગણતરી મુજબ ૧૯૦૬ ની આખરે ૧૩,૯૮૩ માણસની વસતિ થવી જોઈએ. આ લુલ થવાનું કારણ એ છે કે કેટલાક હિંદીનાં નામની પ્રોટેક્ટરની ઓફીસ ખીલકલ નોંધ નથી રહેતી. ૧૯૦૫ ની સાલમાં ૭,૬૧૭

ગીરમીટીઆ હિંદી

ને લાવવામાં આવ્યા હતા. ત્યારે ૧૯૦૬ માં ૧૧,૬૪૨ ગીરમીટીઆઓને લાવવામાં આવ્યા હતા. આટલાં માણસો અગાઉ કોઈ સાલમાં લાવવામાં નથી આવેલ. વળી તે ડીસેમ્બરની આખરે ખીલ વધારે માણસ માટે મામણી થઈ હતી. પણ ગીરમીટ પુરી થયા બાદ કેશ જનારા ઓની સંખ્યા પણ વધવા લાગી છે. તેમ પણ પ્રમાણમાં લોકો ફરીથી ગીરમીટમાં દાખલ થાય છે. એટલે ગીરમીટ બાદ નાતાલમાં રહેવા માટે ને પાં. ૩ નો કર છે તેથી લોકો અથવા તો પાછા જાય છે, અથવા તો ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાય છે એ પરિણામ આવવા લાગ્યું છે. છતાં રીપોર્ટમાં જણાવવામાં આવે છે કે વરસની આખરીએ ૧૬,૨૦૬ માણસે એ કર નહોતો આવ્યો. ૧૯૦૬ થી ૧૯૦૬ માં ૨૧,૦૪૩ માણસો એ કર લાગુ પડવાને લાયક થયાં હતાં. તેમાંથી ૮,૧૩૧ માણસ ક્યાં ગયાં એ જણાવું નથી. કદાચ તેમાંનાં કેટલાક ટરાંસવાલ કે ખીન્ને જગ્યાએ ગયાં હોય. છતાં તે બતાવે છે કે એ સોંકની આવળવપર થતો અંકૂલ નથી. મજબૂર સાલની આખરે કુલ ૨૦,૮૨૧ હિંદી ગીરમીટમાં હતા. તથા તે ઉપરાંત ૬૧,૧૨૨ ખીલ હિંદી ડોમેનીમાં હતા. આ ખીલ આંક ડામાં ૧૦-૧૫ હજાર જેટલા ખીલ ઉમેરવા જોઈએ. એકે તેટલા હિંદી પ્રોટેક્ટર એક ઇમીગ્રેશન બોર્ડ નોંધે એનો સમાવેશ ન થાય હોવા તેવા આવ્યા હોવા જોઈએ. એટલે

નાતાલમાં ફી હિંદી

ની કુલ સંખ્યા ૭૫૦૦૦ થી ઓછી નથી. ગઈ સાલ હિંદીમાં ૨૧૫૭ જન્મ થયા ૨૬૨૧ મરણ થયેલ. ગઈ સાલ મરણ પ્રમાણ ૬૨ હજારમાં ૨૫.૬૧ મુજબ હતું. ત્યારે ૧૮૯૭ની સાલમાં ૮૫૨૨ ૧૪.૭૭ નો દર હતો. જણવા જેવી ખીના છે કે છેલ્લાં દસ વરસમાં હિંદીમાં મરણનું પ્રમાણ વધતું જ ગયું છે. ને તેમાં ૧૯૦૬નું મરણ પ્રમાણ સઉથી ચડી જાય છે. ૧૯૦૬માં ૫૩૭ મરણ મલેરી આથી થયાં હતાં. એવું જણાવવામાં આવે છે કે હાલમાં

હિંદી મજુરોની છત

છે. એટલે હવે ગીરમીટીઆ મજુરો સાવ બંધ કરવાનું પગલું લેવાય કે નહિ એ સવાલ હાથમાં લેવો જોઈએ. વેપાર કે ખીલ ધંધા અરથે હિંદીઓ દાખલ થવા નું લગભગ બંધ થઈ ગયેલું છે. અને છેલ્લાં ૧૦ વરસમાં હિંદી વસ્તિમાં જે ઉમેરો થયો છે તે ગીરમીટીઆઓને લીધે છે. જો કે તેમાંના ધણા પાછા ફરે છે છતાં કેટલાક તો પા. ૩ વાળો વારસીક કર ભરીને પણ રહેશેજ. હવેથી ગીરમીટની મુક્ત પુરી થયે હોંદુસ્તાન મોકલવાનો રસ્તો લઈ શકાય છે. પણ આ વાત હિંદી સરકાર કબુલ કરે એ આશા ફાકત છે. કારણ કે દક્ષિણ આફ્રીકાના હિંદીની સ્થિતિને હોંદુસ્તાનમાં સળદારી અસાંતિનું કારણ ગણવામાં આવેલ છે. અને હવે ગીરમીટી આને જાંજીમાં એક વરસો અહીં મજૂરીમાં નાતાલના જાલ માટે માળી પાછા મોકલવામાં આવે એવી શરત થાય તેમાં હોંદુસ્તાનના લોકો હિંદી સરકારની સમિ થાય એ દેખીતું છે. પણ

૬૨ સાલ ૧૦-૧૨ હજાર હિંદી

વખ્યા કરે તો હિંદી વસ્તીમાં વધારો થવા લુભો મારવી તે નકામી છે. જો એથી આટીક ઇમીગ્રેશન આપણે બટકાવવું હોય તો આપણે તે તદ્દન બંધ કરવું જ જોઈએ. મુક્ત પુરી થયે કાઢવાનો રસ્તો લેવો તેથી આ સવાલનું નિરાકરણ થાય તેમ નથી. ટરાંસવાલમાં તો એવી શરત હતી કે ખીના મજુરોને મુક્ત પુરી થયે પાછા કાઢી શકાય. છતાં તેણે તેવા ઇલાજ કરતાં સાવ ખીના મજુરી બંધ કરવાનો ઇલાજ લીધો છે; એથી નાતાલમાં તેમ કરવાની અમારી વાતને પુરાવો મળે છે.

જેલોજીયાર નથી મી. ઇસમાઈલ અલ-મહીમી છે કે— જોતે જેલ જગ્યાની તક પારીમાં પુણુ આવતી દેવ પાડી રહ્યા છે.

છેલ્લા ખબરો.

ગોવાસ્ટ, રાજવાર

મી. મકમલ હસાકનો કેસ મુલતવી રહ્યો છે. સરકારી વકીલે જણાવ્યું કે તેમનું ખાતું એ બાંધત વિચાર ચલાવે છે. નાતાલમાંથી નવ દીંદીઓ રેલ્વે રસ્તે આવ્યા છે. તેમની પાસે ખાલી પરમીટ છે; છતાં નવા કાયદા પ્રમાણે સર્ટિફિકેટ ન હોવાથી તેમને પકડવામાં આવેલ છે. ને એ બાબતમાં વંદુ વિચાર કરવાનું સર કાર જણાવે છે. અમારા જોહાન્નમરમતા ખખરપત્રી જણાવે છે કે જેલ જવા ન માસતા હોય તેવા હિંદીઓએ હાલમાં ટરાંસવાલમાં દાખલ થવાનું મોકુફ રાખવું જોઈએ.

પરચુરણ ખબરો

એશીઆટીક કાયદાપર તથા પંચળી ઓની લોરક સેલમેનપરની અરજીપર દીકા કરતાં ડાંડનનું ડેલી ડેલીચાદ લખે છે કે "જેલનત કરનારા કાયદાને ન થરણ થયાથી હિંદી લડવખાઓને હુમે મરવાનો વખત આવ્યો છે તે ખખરથી ગોરાઓને શરમ થયા વગર રહેશે નહિ. મી. ફૂચરના ગળ તળે પણ આવો જુલમ કદી નહોતો જોયો."

ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસની વિભાવતની બિહીસ કમીટીએ સર્વાનુમતે ઠરાવ કરી લોર્ડ એલગીન પર લખાણ કર્યું છે કે ટરાંસવાલ ઇમીગ્રેશન કાયદાને ૨૬ કરવો જોઈએ. અથવા તો છેવટે ટેસપાર કરવાની કસમ ખાતલ થવી જોઈએ.

ચાહુ નાતાલ મેજેસ્ટ્રેટ પ્રસિધ્ધ થયેલા લાઇસેન્સની અરજ સંબંધી ધારાઓમાં જણાવવામાં આવે છે કે લાઇસેન્સ અમલ દાર મરજીમાં આવશે તે અરજદારની પાસે થી લાઇસેન્સ આપતી વખતે સહી, અથવા અંગુઠાની નીચાની, અથવા બાંગળાની નીચાની લઈ શકશે. લાઇસેન્સની અપીલ ની અરજ સાથે બોરડના મેંબરોના ખરમ પેટે પાં. ૧૨-૧૦-૦ ની રકમ કલાર્કને સોંપવી પડશે. એક કરતાં વધારે અરજ દાર હશે તો અપીલ બોર્ડનું ખરમ બાંધે પકડવું આવશે.

શ્રી ગોપાળચાવલા મંદિરના મુનરોધ્ધાર કામનો પાયા નાખવા માટે તા. ૧૬મીએ વેરલમમાં હોંદુઓનો એક મેળાવડો થયો હતો. પ્રથમ મંદિરનો પાયો નાખવાનું કામ થયું હતું. તે બાબતના ઉપરાજામાં પા. ૧૦૦ મી. દુબરે, પા. ૫૦ બાથુ તાંબે વંતસિદ્ધે, પા. કમીટીના ૩૦ મેંબરો નર કપી પા. ૧૦, તથા ખીલ મજુરો તરફ થી લુટી લુટી રડમો મળી પા. ૨૪૫ની રકમ સર્ક હતી. મેળાવડા બાદ બાજન લઈ રાત્રી પુણુ પડ્યા હતા.

જો એસ હનુમાન-નગર એક્સ નોંધે જણાવ્યું નથી.

ખબરપત્ર

જોહાન્સબર્ગ

C. 416

ગંધાવર માસ મીટીંગ

હીંદીઓમાં માસ મીટીંગનો પાર નથી રહેલો. અને તે મીટીંગ એક પછી એક ચાલી જાય છે. છેલ્લી મીટીંગ ને પ્રીટી રીયામાં થયેલી તે અગાઉ થયેલી તેનું કરતાં બારે હતી. ને મીટીંગ રવિવારે જોહાન્સબર્ગમાં મધ્ય હતી તે વળી પ્રીટી રીયા કરતાં પણ ચડી ગઈ. એવો માણસોનો જુસ્સો ને હા હતો. હવેની મીટીંગ પોતાની મેળે થાય છે અને બધાને હોંશ રહે છે. દેશ સેવા જેમ તેમ પણ કરવી એવો જુસ્સો રહેલો જોવામાં આવે છે. આ મીટીંગમાં

જે હબારથી ઉપર

માણસો હાજર થયા હતા. પણે માગથી ડેલીગેટ આવી હતા. પ્રીટીરીએથી લગભગ આઠીસ હતા, પોસ્ટરેટરથી લગભગ સોળ હતા. અને તેવી રીતે દરેક જગ્યાએથી હતા. મીટીંગ

સુરતી મસજીદના

કમ્પાઉન્ડમાં ભરાઈ હતી. મસજીદના ઓઠા ઉપર, અગાસી ઉપર અને બપોરે ઓઠા ઉપર માણસો બેસી ગયા હતા. અસલ વિચાર મી. ઇસપર્મીઆને નવા મકાનમાં બંધવાનો હતો. પણ મીટીંગના વખત પહેલાંજ માણસો ઘણા આવી બેસ્યા તેના સમાસ તે મકાનમાં નહિ થઈ શક્યો તેથી ખુલ્લામાં મીટીંગ કરવે નો ઠરાવ તુરત કર્યો.

મી. ઇસપર્મીઆએ

ખુરશી લીધી હતી. જે કે વખતેને અનુસરીને તેઓ સાહેબ તેમજ જોહાન્સબર્ગના વજાખરા બધા આજો વખતે હતા રહ્યા હતા. મી. ઇસપર્મીઆએ ડેલીગેટ આવી હતા તેઓને આવકાર લીધો અને પીકેટના કામને સારું તેઓ નો ઉપકાર આપ્યો.

બીજાં લાખજોનાં સાર

મી. ગાંધીએ ડીસેમ્બર માસમાં શું થવાનો સંભવ છે તેનો ખુલાસો કર્યો. ને ગોરાઓની વધતી જતી લાખજી વિષે હકિકત કહી બતાવી. હીંદીએ છુટા થવાનો આ વખતે છે એટલે કોઈએ આગેવાન ઉપર નબર રાખવાની નથી. પણ સહુએ પોતે આગેવાન છે એમ સમજી બેઠાં થઈ જેલ વિગેરે ને દુખ

આવે તે સહન કરવાનું છે. હવે અરજી દુનવી રાજ પાસે નથી પણ જગતકર્તા ની પાસે કરવાની છે.

મી. મમમ અબદુલ હાદરે બતાવી આપ્યું કે જેઓ ઇમાનદાર છે તેને ડર થવું કારણ નથી. પોતે પકિદ હતા ને જો પોતાની ઉપર સરકાર પહેલો હાથ નાખે તો પોતે રાજ થશે.

મી. મણીલાલ દેસાઈ (પ્રીટીરીયા) બોલ્યા કે પીકેટની ઉપર જો પહેલું આવી પડે તો તેઓ બોલે ધણી ખુશ થી ઉઠાવશે.

એક કાનમોંચા પીકેટ જેનું નામ મને ખબર નથી તેણે કહ્યું કે તે પોતે જગ્યાએ ડર ખાનાર નથી.

મી. અબદુલ મનીએ કહ્યું કે આ મડલમાં ખુદાની મદદ છે કેમકે લડત સામી છે. આપણે જેલમાં જતાં જરાએ ડર વાનું નથી.

મી. તાર્કુએ ટામીલમાં સમજાવ્યું.

મી. રાજ સાહેબે હાજર ઇમામ હુસેને સહન કરવું હતું તે બતાવી કહ્યું કે રામ સુંદર પંડીત ઉપર જે થયું તેનું કુસલ માન પાદરી ઉપર પણ થાય. આવા ખ્યાલથી પોતાનાથી નહિ રહેવાનું તેથી પોતે પરાણે પંડીતની પાછળ જેલમાં જવા ને તૈયાર થયા હતા.

મી. ઉમરજી સાહેબે કહ્યું કે પોતે જેલથી ડરનાર નથી.

મી. કુવાડીઆએ કહ્યું કે સરકાર દુકાનદારો ઉપર હાથ નાખે ને દુકાનો બંધ કરવી પડે તો હરકત નથી. તેથી સમજાવો વહેલો છુટકારો થાય.

મી. ખરસેદજી દેસાઈ (હરમસેડોર્પ જાળા) એ કાફરાને રાખવાના પાસ મળતાં કેવી હરકત પડે છે તેનું વર્ણન કરી બતાવ્યું.

મી. અબદુલ રહેમાને (પોસ્ટરેટર) કહ્યું કે પોસ્ટરેટર એકદમ જેલમાં છે ને લોકો બધા જેલમાં જવા તકપર છે.

મી. એસમાન લતીફ (પોસ્ટરેટર) બોલ્યા કે પોતાનાં બાવડી છોકરાને મઝી ને પણ પોતે જેલમાં જવા તકપર છે.

મી. કબીન (ચાઇનીઝ એસોસીએશન ના પ્રમુખ) અંગ્રેજીમાં બોલ્યા કે આ લડત એશિઆટીકની છુટ મેળવવાની છે. ચીનાઓ બધા મરજી પસંદ લઈવા તક પાર છે.

મી. ઇબ્રાહીમ અગાએ કહ્યું કે જો હીંદી કામ કરે તો બીજા રજીસ્ટર લેશે તો તેને આપણા દેશ ચીનાનું ખુદાની દરવારમાં જવાનું દેવો પડશે.

કેમકે ચીનાઓ હીંદીના જુસ્સાથી લડ્યા હતા.

મી. નવાબખાને કહ્યું કે કામના સાલ ને સારું અને દીનને સારું દરેક હીંદીની છેવટ સંધી લડવાની ફરજ છે.

મી. હાજી હખીએ બાપણ કરતાં મેમ લેવો રજીસ્ટર લીધેલાં તેની દિશગીરી બતાવીને જેલમાં રહેવા ખલામણ કરી.

મી. મોલાકે કહ્યું કે અરો વખત હવે આવે છે. મી. ગાંધી જેલમાં જવા પછી જેલમાં પોતાને કરવું પડે તે કરવામાં પોતે ચૂકનાર નથી.

કેટલાક સવાલોના જવાબમાં મી. ગાંધી એ કહ્યું કે જો કોઈ પકડાય ને ફા આંગળાં જેલમાં માગે તો આપવાં આ લડત દર આંગળાંની નથી પણ શુલામી માંથી છુટવાની છે. જેલમાં ફા આંગળાં લેવાનો કાવરો બધાને લાગુ પડે છે. તેની સમજે આપણે થવાનું નથી. પણ જેલ માં જો કોઈ રજીસ્ટર થવાનું કહે તો તે નથી કરવાનું. જો કહી પોતે પકડાય તો મી.

જોલાક તાર મોકલવા વિગેરેનું બધું કામ સંભાળી શકશે. કોઈ પણ માણસે નવાં રજીસ્ટર નહિ લેવા સારું પકડવા બાબત વકીલ રાખવાનો નથી.

મી. મનજી લાખાણી (પ્રીટીરીયા) બોલ્યા કે કેટલાક 'કોડી' રમ્યા, કેટલાકે 'ચમની' ના કુમાડા લીધા પણ પોતેતો બીખારી થશે પણ રજીસ્ટર નહિ લેવ.

મી. કાચલીઆએ કહ્યું કે આગેવાનો ચુસ્ત રહે કે નહિ પણ જેઓ શુલામી નથી માગતા તે તો જૂઝપાળ કરશે.

'દરસવાલ લીડર' ના અધિપતિ મી. કારકરાહટ મીટીંગની ખબર મળવાથી ખાસ જોવાને આવી ગયા હતા. તેમની લાગણી હીંદી ઉપર બહુજ છે. તે બહુ પ્રખ્યાત માણસ છે ને પોતે સખત લખાણને સારું જેલમાં મયા હતા. પોતે બહુ બાહોશ માણસ છે. ને સાચા નો અચાલ કરતાં ન ડરનારા છે.

મી. રામકુંદર પંડીતનો સંદેશો સોમવારે ખાસ પરવાનગીથી મી. ગાંધીએ મી. રામકુંદર પંડીતની મુલાકાત લીધેલી. મવરનરનો હુકમ અંગ્રેજીમાં વાતચીત કરવાનો હોવાથી બધી વાતચીત ગ્રીક વોરડરના દેખતાં અંગ્રેજીમાં થયેલી. પંડીતજીએ ઘણી વાત કરી તેમાંની જરૂરીજ અહીં આપું છું:—

“બધાને ખબર દેવો કે હું અહીં છું. જો સરકારે વખત મળુરી આપી હો તો વધારે કીક ચાલ. મારા

જરૂરીજ અહીં આપું છું:—

“બધાને ખબર દેવો કે હું અહીં છું. જો સરકારે વખત મળુરી આપી હો તો વધારે કીક ચાલ. મારા

જરૂરીજ અહીં આપું છું:—

“બધાને ખબર દેવો કે હું અહીં છું. જો સરકારે વખત મળુરી આપી હો તો વધારે કીક ચાલ. મારા

જરૂરીજ અહીં આપું છું:—

“બધાને ખબર દેવો કે હું અહીં છું. જો સરકારે વખત મળુરી આપી હો તો વધારે કીક ચાલ. મારા

નીકળવા પાઠ હું કેમને ખાતર પાછો જેલમાં આવવા તૈયાર છું. જેલનાં કાચો મેં બધાં જેલમાં વાંચ્યાં છે. તે કાચો થી હું બહુ ઉત્કેશથી છું. મી. મેહેતાનાં કાચોની અસર મારા મન ઉપર વધારે અડ છે. હું બહાર નીકળું ત્યારે એ કાચો ની ચાપડી જરમીરનના દરેક દિહીના દાયમાં જોવાની ઉમેદ રાખું છું. હવે સુની ખીબ નીંદ્રાએ ડ્રીમેંબર મોકો જતાં કેમ પકડાયા નથી? પકડાશે ત્યારેજ આપણો છુટકારો થશે. સહિતે કહેવો કે જેલથી કસું હુમ નથી. હું તો જેલમાં બહારગોને પણ જોઈ છું. મારી કોઈ ચીંતા કરશે નહિ. હું મેહેતામાં જોડેલો સમજું છું. એટલુંજ ઇચ્છું છું કે કોઈ દિહી કાયદો કબુલ નહિ કરે. અવરતર તથા મીંદ્ર વીરસર મારી બહુ સંભાળ રાખે છે."

આમાં જેલનાં કાચો વિશે પંડીતજીનું કહેવું મેં આપ્યું છે એ આપતાં હું અચકાયો છું. પણ તેણે બહુ બાર સુચરો તેમાં મેં ધરજ સમજી એ સરેશો આપ્યો છે. પણ કોઈએ એમ નથી લઈ જવાતું કે તેમાં ઈડિઅન ગોપિનીઅનમાં કામ કરનારા એનો પૈસાનો સ્વાર્થ છે. તે આપું ઘણી મુશીબતે બહાર પડે છે અને હવે પણ તેમાં કામ કરનારાઓ એવો નહીં લઈ શકતા નથી કે જેની મજૂરી પણ કરી શકાય.

પંજાબીઓની અરજી

મયે અઠવાડિએ મેં પંજાબીઓની અરજીનો તરજુમો આપ્યો હતો. તે અરજીની સાથે મી. ગાંધીએ તીએ મુજબ કામના લોન્ડ સેલમેનરનપર લખ્યો છે:—

આ સાથેની અરજી મોકલતાં હું જાણું છું કે આપ નામદારને વચ્ચે પડ્યાનું, જે તેમ બનેજ તો, મુશકેલ છે. પણ મારે જાણેજ કાંઈવાની જરૂર છે કે એ અરજી શરોનાં બાબતમાં તો ગજબનો એરજન્સાઈ થાય છે. તેઓ જુના કાવરખા છે; ખિદીશ સરકાર વાસ્તે તેઓ લહેસા છે, અને કાલ પણ લડવા તૈયાર છે. મારે કાલ તેઓ જે હુમમાં આપી પડ્યા છે તેમાં તેમને રક્ષણ આપવા ચાહે તો વડી સરકારે અચવા તો અહીંની સરકારે કાંઈક ઉપાય જરૂર લેવો જોઈએ.

તેમની અરજી ઘડતાં મારે બહુ અચકાયું પડ્યું છે. પણ મને લાગે છે કે હું જે રાજની પ્રજા ગણાઉં છું, તે જે રાજને આફું છું તે રાજની પ્રજાને; લોકોમાં કય વાક કાલ તેને જાતી રીતે આપની ભણે છે કાલ તેને જાતી રીતે આપની ભણે છે કાલ તેને જાતી રીતે આપની ભણે છે

શાહના પ્રતિનીધી તરીકે છે, એટલે આપ નામદારને ખતે મળવા અને પોતાના હુમ ની વાત કહેવા તેઓ માગે છે. જતાં મેં તેમને બતાવ્યું છે કે એ માગણી નામદાર જાણેજ કબુલ કરી શકે તેમ છે, કારણ કે આપને કામના દયાણુને લીધે વખત નહિ હોય, તેમ એવી માગણી કદાચ અરજ વગરની પણ કહેવાય.

નવેમ્બર મહિનાનાં બ્લેક લેગ

નવેમ્બર મહિનામાં પ્રીટોરીઆમાં પીકે ટાએ જોડાનસખરમના જેવુંજ કામ કરેલું. તેઓની સાવચેતીથી ધણાજ થોડા દીદી રજીસ્ટર થયા છે. અને પ્રીટોરીઆમાંથી તો એક પણ નહિ એમ કહી શકાય. પણ કોલોનીમાંથી ચપચપ આવી અમેલ. હેડક્વર્સરે તેમાં પહેલ કરી છે. મી. રતિ લાલ જે બજેલાની મજૂરીમાં કહેવાય છે તેણે પહેલ કરી. પછી મી. અબુમોઆ કમરહીનના માણસો ફેટલાક થયા અને છેવટે મી. ખોટાના માણસો. મી. ખોટાના માણસો જવાથી સહુ દીલગીર થયા છે. તેના માણસો જવાથી મુસ્તી કામને ઝાંખ લાગી છે એમ સુરતી કામ માને છે. મી. રતિલાલના જવાથી ગુજરાતી દીદુમાં બળ બળાટ થયો છે. ગુજરાતી દીદુ જાણુજ સાફ રહેલા જોવામાં આવતા હતા. મી. લક્ષ્મીચંદ ઉપરાંત કોઈ નહિ જાણ એવી માન્યતા હતી તેને મી. રતિલાલે તોડી છે. મી. ખોટાના નોકરો આવત મી. ખોટા લખે છે કે તેનાં નોકરોનો વાંક તથા તેણે પોતે દયાણુ કર્યું હતું તેથી નોકરોને જવું પડ્યું. નોકરોએ એખી ના પાડી હતી પણ મી. ખોટાની જેમથી તેઓ થયા. મી. ખોટા હવે દિલગીર થાય છે અને સરમાથ છે. પછી તે લખે છે કે પોતાને ચાર ફકાન હોવાથી બહુ ખાસ્તી લાગી. પોતે તો હવે બીજકુલ નહિજ જાય અને જસ જતાં સુધી લડશે. મી. ખોટા પોતાની વરતણુંકનો અચાન નથી કરતા એટલે દીકા કરવા જેવું રહેવું નથી. પણ તેમની ખીબને સાફ જાણુને દિલગીર થવાતું છે. તેમણે પુરી દીમત રાખી હત તો બહુ શોભત. મને ઉમેદ છે કે મી. ખોટા ના દાખલાની કામ નક્ક નહિ કરે.

ખીબ બ્લેક લેગમાં મરીખડા મદદસ્તી તથા કલકત્તાઆ આવી જાય છે. તેતુ કંઈ વજન નથી કેમકે તેઓ એકદમ અવવરયા ને શુભામી રિથતિમાં રહેનારા હતા. એટલે નવેમ્બર મહિનામાં રજીસ્ટર કરવાની ફેર કાઢ આજેવાનો સમજણીની ખત લે નીકળી હતી કે મારી મદી છે.

‘સન્ડે ટાઇમ્સ’માં

એવી દીકા છે કે જે અગાઉના પર મીટ એવીસર લાંગીઆ નહિ નીવડ્યા હતા તો સરકારને તથા કાયદો ધડવો નહિ પડત. એટલે કે સરકારી અમલદારોના ગુન્હાને સાફ સરકાર દીદી કામને સળ કરે છે એમ સાબીત થયું.

ખીબ જાપાઓ

ખીબ જાપાઓમાં જે લખાણો આવે છે તે હસાવે છે. બધા જાપા દેખીતું જણાયે છે કે સરકાર જેલમાં કામને નાખે તેવું જણાવું નથી. ‘રજાર’ તો વળી આણું કહે છે કે જેલમાં નાખવાની જરૂર નથી. માત્ર લાઇસેન્સ અટકાવીને થીમે થીમે રીજાવીને લોકોની પાસેથી રજીસ્ટર લેવડાવશે. ‘રજાર’ ખુલ્લી રીતે કહે છે કે માજીસ્ટ્રેટ આગળ કાઈ દીદીને ઉભા રાખશે તો લાં પણ જેલ દેવાને બદલે માજીસ્ટ્રેટ તેવા માણસને રજીસ્ટર કરવાની મુદત આપશે. ‘રજાર’નું લખાણ સરકાર પ્રેરીત લાગે છે એટલે સહુ દીદી બરેખર

ચેતલો

માજીસ્ટ્રેટ આગળ ઉભા રહેનાર દીદી કાઈ જે ડરકણ હશે તો ઠીક નહિ આવ. તેવા દીદીને દેશ છોડવાની નોટીસ આપ વાને બદલે માજીસ્ટ્રેટ રજીસ્ટરની અરજી કરવાની બલામણુ કરશે. આમ જાણમાં ફસાવવા સરકાર માગતી હોય તો દીદીએ જામત રહેવાની જરૂર છે. એક નનો જામીસ રોમને દણે છે. તેવો નનોજ મ્હે માંથી નીકળવો જોઈએ. દવે સરકારની નજવાણનો પાર નથી રહ્યો. પોતાનું જાલીમપણું એજ સરકારને દવે ડસાવે છે. ક્યાં ગઈ જનરલ સમટસની ધમકી? ક્યાં ગયો એનો ફેસનીકાલ? આટલી નજવાણ સરકાર બતાવે છે જતાં ફેટલાક દીદી નો ડરવા કરે છે.

ખોજ ચેતવણી

કોઈ પણ દિદીને ત્યાં મુનીશિરમ લીના નો ડીટેક્ટીવ આવે ને નથી પરમીટ માગે અથવા ફકાન બંધ કરવા માગે તો કોઈ પણ દિદીએ તેને કાલ દેવાની નથી. ડીટેક્ટીવ છે એવું બહાનું કાઢી કોઈ નીકળી પડે એવો સંભવ છે.

સમાધાનીની હીલચાલ

પણ પ્રખ્યાત મોરચા સમાધાનીની હીલચાલ કરી રહ્યા છે. સર પરશી રીટરપેટરીક તથા ખીબજાના મુલાકાત થયા કરે છે. અત્યારે તો પિન્ડ એવાં બેવા મા આવે છે કે સરકાર કાઈ પણ નહિ. પરંતુ એમને એમ સમાધાની થા જાણે છે એમ એમ તો તેને બધા જાણ

સુદર પંડીતને તથા આપવાનું કરેલ ચીનને
પટ્ટી. તે હિસાબી બધે ત્રાસ છુટી ગયો
છે. અને એટલાંટીક જોરમાં આવ્યા છે.
જે જે હિલચાલ થાલી રહી છે તેની
કરીકલ આપવાનો હજુ વખત નથી
આવ્યો એટલે લાચારીથી આટલેથી બંધ
રાખું છું. બાપાઓ બધા હવે જાણી રહ્યા
છે કે સરકાર કાલનો કામદો અમલમાં
નહિ લાવે. જાનેવારીમાં કંઈક કરશે. આમ
પગથીયે પગથીયે ઉતરતા જાય છે. હવે
જાણી કે મારા એવું તો વાત પણ નથી
કરતા કે લોકોને બધાને જોડમાં નાખી શકે.

હીક થયું

ફેટલાક કસકતીઆ તથા મદરાસી જેઓ
વાલકરર તરફથી પોતાના ઉપરની પાકને
લીધે, તથા નોકરી જરી તેવી ધારિતથી
રજીસ્ટર થયા છે, તેઓ હવે નોકરી ખોઈ
વેયા છે. તેમની નોકરી જવાઈ કારણ
માલમ નથી પડ્યું. પણ મરકાનો એપ
લેવા છતાં તેઓ બધી ન શક્યા એ
જાણવા જેવું છે. તેઓ હવે બહુ પરતાયા
છે. નોકરી ખોઈ ને લાજ ગુમાવી. એક
બીજો દાખલો પણ મારી જાણમાં આવ્યો
છે. એક જે હાંદી પોતાને માલ વિગેરે
અને તેને સાથે રજીસ્ટર થયા. હવે તેઓ
જે પોતાના ચોપડા વેચારીને સોંપ્યા છે!
ખુલની કારતને કાઢી જાણી શક્યું નથી.

એક કોંકણી પાસીવ રીઝીસ્ટર

મી. મદમદ હસાક નામના કોંકણીની
પાસે જુનાં રજીસ્ટર તથા પરચીટ છે. છતાં
તેને આવતાં નાતાલથી વોલકરર નવા
કામદાની રૂએ પકડેલ છે. તેણે ખેલ ઉપર
છુટવાની ના પાડી છે. મી. મોંધીએ સર
કારી વફીલને તાર કર્યો છે કે તે માણસ
ને પકડી શકતા નથી. પણ જો વગર કામ
આવ્યો નહિ છોડે તો પોતે તેનો ખચકાવ
કરશે. આ માણસની ઉપર કામ નથી
ચાલી શક્યું. કેમકે તે હજુ તાજે
નાતાલથી કરાંસવાલમાં દાખલ થયો
છે. તેને આઠ દીવસ સુધી પક
ડવાની સજા સરકારને નથી. આ
કેસનો આમ બચાવ કરેલો જોઈએ.
કેમકે એવી રીતે બહારથી આવતા
માણસોને આઠ દિવસ છુટા રહેવાની
તક મળવાની જરૂર છે. એમ ચવાથી
કેસ જોડાન્સપરગમંજ આવી શકે, અને
પાસીવ રીઝીસ્ટરને રોકા મળે. આ
પેસીવ રીઝીસ્ટર કોંકણી છે અને સાથે
કોંકણીઓને કું મુજારકપાદી આપું છું.
કેસ જુમાને દિવસે ચાલશે. માછલેટ
ગેલ પા. ૧૦ દસબે છે. પણ કોઈએ
જેલ આપ્યો નથી. વોલકરરથી તાર છે

તેમાં જણાવે છે કે મી. મદમદ હસાક
ખુબ હિંમતવાન અને બહાદુર છે.

સમાધાની વિષે

સમાધાનીની વાતમિત ચાલ્યા કરે છે.
લોકોલું જોર એટલું બધું છે કે હવે
લોકો વોલકરર રજીસ્ટરમાંથી પણ નીક
ળવા માગે છે, ને કહે છે કે બીજાકુલ
હવે સરકારની સાથે સમાધાની કરવીજ
નહિ, અને લકતજ લેવી, તથા જે કામ
જીયા મળ્યાં છે તે સાચવી ખેસી રહેવું.
આ જુરસો બહુ વખાણવા લાયક છે
કેમકે હવે કદાપણ વાપરવાનો વખત
આવ્યો છે. સમાધાનીમાં જે આજ
બાર માસથી કહેવામાં આવે છે તે ખેસી
લેવાય નહિ. ખુબવારે દમીદાજાના કોલ
માં મીટીંગ થઈ હતી. પણ તે મીટીંગમાં
ધણાનો જુરસો એવોજ હતો કે જુન
દસ્તાવેજોને વળગી રહેવું. ને મરજીયાત
દસ્તાવેજ ફરવવાં નહિ, અને આશા છે કે
જુરસો ઉતરીને લોકો પાછા હંચ થઈ
વિવેક મગણી કરશે. કામદો કુટે એ
મદા જય સમજું છું. ને જો લોકો
એકમત રહેશે તો કામદો દુકશેજ. પણ
તેની સાથે આપણે રસ્તાસર છીએ ને
વચનના પાળનાર છીએ તેમ પણ બતા
વવું પડશે. જેમ કસમ તોડવામાં ગુન્હો
સમજાયે છીએ, તેમજ વોલકરર રજીસ્ટર
શનતું વચન આપીને ખેસી લેવામાં પણ
આપણને શરમીંદગી છે.

રવીવારે મીટીંગ

પાછો વિચાર કરવાને સાર મળવાની
છે. છેવટે કામ કદાપણ વાપરશે તો ચડેલો
જુરસો એ સારી નીશાની બજારો.

મી. પંડીત

મી. રામસુદર પંડીત તા. ૧૪ મીએ
સવારના નવવાગે જોડાન્સપરગમંજી જેલ
માંથી છુટશે. તે વેળા જોડાન્સપરગમંજી
ધણા હાંદી તેમને લેવાને હાજર થશે
એવી આશા છે. લાં તેમને લકતને પકડી
મીટીંગ કરવાનો વિચાર છે. બહાર મામલા
લોકોને પટે છે કે તેઓએ મુજારકપાદી
ના તથા ફરી પાછા જરૂર જણાયે જેલ
જવાની બહાદુરી બતાવવાના તાર
મોકલવા.

પંજાબીઓ

વિગેરેને ખુલની લગામમાં નોકરી આપવા
એક મારાએ લોડ સેલબોરને લખ્યું છે.
પંજાબીઓની અરજીના લોડ સેલબોરને
જવાબ આપે છે કે તે અરજી સ્થાતીક
સરકારને મોકલી છે.

જુલનો ખુવારો

મેં બ્યારે મેં આવાડીએ કમળ

લખ્યો ત્યારે કોંગ્રેસના ડેલીગેટને મામ
પા. ૨૫ મોકલવાની વાત હતી. પાછળથી
પા. ૩૫ મોકલવાનો હરાવ થયો હતો
એટલે પા. ૩૫ની બુડી મી. અમીરદીનને
મોકલવામાં આવી છે.

એકેટની નોટીસ

પ્રોટેરીવાના મરદમ મદમદ આમદ
હાફેજના ટરક્ટી મી. હાફેજ (મોકલ ૮૦૧
પ્રોટેરીવા) નોટીસ આપે છે કે બધા
લેણદાર પોતાના લેણાના પુરાવા રૂઝમી
નવેખરથી એક માસની અંદર રજુ કરવા.

જોડાન્સપરગમંજી નાહાર સમયક આમદ
ના હિસાબનો આંકડો ૩૦મી નવેખરથી
મઉદ દિવસ સુધી માછલેટ તથા માસ્ટર
ની જોશીસમાં રહેશે.

હીરા કુંવરજીના લેણાપેટે કાના ગોવન
ની એક ગાડી વીરીનીગીંગમાં સાતમી
ડીસેમ્બરે ૧૨ રાત્રે બહેર લીલાઈ થી
વેહેંચારો.

નવા વરંપની બેટ

જો ગ્રાહકો તરફથી ચાલુ સાલનું સવા
જમ મળી ગયું હશે તેમને આ સાલની
આખરીએ અમે એક સુંદર પુઠા જાણી
પોકેટ ગાયરી બેટ આપવાનો હરાવ કર્યો
છે. તેમાં અંગ્રેજ તથા મુજરાતીમાં
૧૬૦૮ની સાલનું પંચાંગ, ખુબલમાન
પારસી તથા હિંદુ તહેવારોની વાહી,
બહેર તહેવારો, પોસ્ટ ખાતાને લખતી
ખબરો, નાતાલ ટરંસવાલ તથા કેપમાં
કમીગ્રેશન કામદાને લગતી કેટલીક ખબરો,
લાઈસેન્સ શી. તથા બીજી ઉપયોગી
ખાબતોને સમાવેશ કરવામાં આવશે.
લવાજમ મોકલી નવા ચનાર ગ્રાહકને
પણ આ ગાયરી બેટ મોકલવામાં આવશે.

આ ગાયરીમાં બહેરખબર માટે અમુક
ખાનાં રાખેલાં છે. આવી ગાયરીનું ઉપયોગી
પણ જેતાં અમે માનીએ છીએ કે તેમાં
આપેલી બહેરખબર બહેર કરવાનું ઉત્તમ
સાધન થઈ પડશે. એક પાના (૪૩" x ૬૩")
નો આવ એક ઝીની છે. બહેર ખબર
ડીસેમ્બરને સોમવારના પહેલાં અમને મળી
જવી જોઈએ.

મુક્ત થોડી હોવાથી અમે દરેક જગ્યા
એ બહેર ખબર માટે ખમુસ કામગી
લખી શકતા નથી. છતાં અમને ઉત્તેજન
આપનારા ચનતી મહેનત ડરી વેળાસર
બહેર ખબર મોકલશે એમ હમેશાં ખામી
છીએ.

હિંદનો છુટકારો કેમ થશે?

હેલાજોઆખેના હિંદોમાં અધિર

વિરુદ્ધ હતા. પણ વધુ મતે તે પાસ થઈ. બીજી દરખાસ્ત પણ ઉપર મુજબ પસાર થઈ. ચોથી દરખાસ્ત સાલ ૨૬ મઠ હતી. મી. અલી બીડીઆએ અહીં સંજ ની ખામી વિષે સારી ટીકા કરી. મી. મોહનલાલ પી. ડોલ્લાવાળાએ એક્સપી બતાવવા બાબતે કહી કુટીયા મત લેવા આજીજ કરી, છતાં પહેલી દરખાસ્ત પર વધુ મત થયા નહિ. બીજા તથા ત્રીજા વિષય માટે તારની નાલસ મી. અ. કાદરે થકી જે મીટીંગે પસાર કરી. તે બાબત ના ખરખ માટે કારણે મહત્વેએ મરજી મુજબ રકમ લરી. તેમાં કુટીયાવાળા વાળા સીડીઆ મેસર્સે હાજી સલેમાન મોતી, હાજી સાહે મામદ વલી મામદ, તુર મામદ હાજી ગતી, અબ્દુલ હાજી કરીમ, અબ્દુલકર અદરેમાન, અબ્દુલકર સકુર વગેરેએ સરવેથી વિરુદ્ધ મત આપી પછસા બરવા ના પાલી, ને મીટીંગ છોડી ચાલતા થયા.

તાર કરવાનું કામ મી. અલી બીડીઆ ને સોંપવામાં આવવાને લીધે, બીજો દિવસે મહસા એકઠા કરી તેને સોંપવામાં આવ્યા. દરખાસ્ત મી. ઇસા હાજી સુલેમાન, તથા મી. આમદ હાજી હુસીનના મેનેજર વગેરે સાહેબોએ તાર કરવો નહાએ ગણી તે બધે રાખ્યું. ને પછસા અનામત રાખવા કર્યું. પરંતુ કેટલાક સાહેબોએ પછસાની પાછી માગણી કરી તેથી તે પછસા તા. ૨૬મીએ પાછા આપવામાં આવ્યા.

સહરદુ બીના અન્નેતી મી. હિંદવન લાઈબરેરી, તથા એક નવી ઉભી થતી મંડળીના ભણવામાં આવતા તેમજી સ્વ દેશી બંધુઓની આબર બજાવવા ખાતર મીટીંગ લરી, જેમાં મેસર્સ હી. જે. મુલ તાની, ડી. ડી. રત્નાકર, એચ. એલ. ગાંધી, બી. એસ. જોશી, અબ્દુલ કાદર, એચ. એમ. જોશી, એસ. ડી. એ., ડી. ડી. મહેતા, પી. ડી. રત્નાકર, કે. જ. રાવજા, એચ. સી. જોશી, કે. કે. બાપામણી, કે. બી., એન. એલ. મહમ્મદ, પી. પી., એ. કે. જાડેજા, જે. આર., આર., એચ. આર. એક્સન, તથા ડી. જે. બટ વગેરે હાજર હતા. તેમજી હાલ કરી સીડીઆ બોની મીટીંગવાળા ખને તારો ક્યા છે.

ઉપરના બનાવ ઉપર ટીકા કરવાની બાબતે જરૂર છે. અત્રેના સીડીઆઓ ની મીટીંગમાં ચમ્પેનો હાલ પાછળથી જે આર મહમ્મદના મત પડવાથી ૨૬ થયો; ને હરી મીટીંગ ન બહામાં ૧૧ થયો

"જન" પત્રમાં આજુ વિપીનચંદ્રપાલ કેવી જીંદગી બોલે છે. અને બીજા દેશભક્તોને દેશની ખાતર કેટલું વેડવું પડે છે તેનો ખ્યાલ આપ્યો છે. તે ઉપર અમે વાંચક વર્તેનું ધ્યાન એવીએ છીએ.

કલકત્તામાં પોલીસપર કુમલો કરવા માટે સુરેશચંદ્રરાય નામના જે તખીખી વિધ્યાર્થી (જેની ઉંમર માત્ર ૧૫ વરસની છે.) ને તુરંગમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. તેજી હીનગાદીમાં એ ફાલમનો એક લખાણ પત્ર લખી પોતે તુરંગમાં ચુલદેવી જીંદગીનો કંઈક ખ્યાલ આપ્યો છે.

મી. સુરેશચંદ્ર રાય જણાવે છે કે તુરંગમાં સારજ ટોએ તેને પાણીની કાંકીમાં ફેંકી દઈ તેને લાતો ને મુકીએ મારી હતી. તેઓએ તેને જણાવ્યું હતું કે અમે તુને મારી નાખીશું. પણ સાહેબને સલામ નહિ કરવા માટે લાણી પીલવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું.

મી. રાય જણાવે છે કે એ શ્રી. વિપીનચંદ્ર પાલને સવારના ખુસ મીળજયથી ખામડી ખાતા જોવા હતા. આ ખીમડી રંગમાં કાળી તથા સ્વાદ વમરની હતી..

મી. રાય વધુ જણાવે છે કે શ્રી. વિપીનચંદ્ર પાલ એક ઘણા ફરાનેબલ માણસ છે. તેઓ પોતાનાં કપડાં પર ઘણું ધ્યાન આપે છે તથા સઉથી સારામાં સારો ખોરાક લેનાર છે. આવા એક મહાન પુરૂષ તુરંગની જીંદગી મગદમાં ચુલદે છે. એવરથી ખુલ્લું જણાય છે કે બ. માળીઓ પોતાની માતુલુખી ખાતર અસ્તંખ્ય કુ:ખો ખમવાને તકવાર છે. બંગાળીઓ ની હાલની પરતલુંક પરથી સ્વદેશ પ્રેમનો ખરો જુસ્સો ત્યાંજ પ્રસરેલો જણાય છે."

આટલું કુ:ખ બોમવા પછી પણ હિંદ છુટી નથી થઈ. છતાં એવો જુસ્સો કાયમ રહેશે તો ચરોજ એમાં શંકા નથી. આજુ વિપીનચંદ્ર અને તેમના સાથીઓ ડીક લડે છે કે અડીક એની સાથે હાલ આપણને સંબંધ નથી. ટરાંસવાલના હીંદોને થકો માત્ર એ લેવાનો છે કે અત મત કેમળ કરીરવાળા, ને મોટા વિદ્વાન જણાના હીંદી બાપા હીંદુસ્તાન માટે ઉપર મુજબ કુ:ખ બોગવી રહ્યા છે. તારે શું ટરાંસવાલના હીંદી પોતાનાજ છુટકારાને તારે મોહ સરખું કુ:ખ બોગ થતાં અપહાસે ?

મી. ડાહ્યાભાઈ મુલતાની કખે છે કે- રામસુદર પડીતને જેલ મળ્યાના ખખર મળતાં શેક નાનજી કુલભાસને ત્યાં રાત્રે મીટીંગ થઈ. જેમાં (૧) મી. કુરજી (નાનજી કુલભાસની કુ.), (૨) મી. કરસનદાસ (હીરજી મુળજીની કુ.), (૩) મી. વજલાલ (પરસોતમ અ. ની કુ.), (૪) મી. ત્રીકમજી (હોરમજી અ. ની કુ.), (૫) મી. કુરજી વાલજી (માધ વજી ત્રીકમજીની કુ.), (૬) મી. તુર મામદ (તુર મામદ સ્વજીની કુ.), (૭) મી. જેઠાભાઈ (માધવજી જેઠાની કુ.), (૮) મી. લાલચંદ (વજલાલ લાલચંદ ની કુ.), (૯) મી. રણજીભાઈ ભમ વાનંદાસ, (૧૦) મી. ધરમસી (ધરમસી વીરચંદની કુ.), (૧૧) મી. અલી બીડીઆ (સકુર હાજી હુસીનના મેને જર), (૧૨) મી. આમદ (હાજી ઇસા હાજી સુલેમાન તરફથી), (૧૩) અ. ગતી (ઇરમાઇલ સકુરની કુ. ના મેને જર), (૧૪) મી. અ. કરીમ (આમદ મોતીની કુ. તરફથી), (૧૫) મી. ઇબ રાહીમ (મામદ મુસાની કુ. તરફથી), (૧૬) મી. અ. કરીમ (હાજી સાલે મામદ વલી મામદની કુ. ના મેનેજર), (૧૭) હાજી સુલેમાન મોતી, (૧૮) મી. અબ્દુલ રેમાન (હાજી તુર મામદ હાજી ગતીની કુ. ના મેનેજર), (૧૯) મી. અબ્દુલકર (અબ્દુલકર અદરેમાનની કુ.), (૨૦) મી. બકર (અબ્દુલકર સકુરની કુ.), (૨૧) મી. જકરીઆ હાજી આમદ, (૨૨) મી. મુસા (ઇસા મુસાની કુ.), (૨૩) મી. તુર મામદ (તુર મામદ અલી મામદની કુ.), (૨૪) મી. મુસા ગતુ (ઇબરાહીમ મુસાની કુ.), (૨૫) તમયજ કાસમ, (૨૬) મી. અ. કાદર, (૨૭) મી. મોહનલાલ પી. ડોલ્લીવાળા વગેરે ઘણા મહત્વે હાજર હતા. મી. જેઠાભાઈ (મેસર્સ માધવજી જેઠા કુ.) સર્વાનુમતે પ્રજાપ સુંદાવા. મી. અબ્દુલ કાદરે (૧) કુકાનો બધે રાખવા વિષે (૨) લોડ એલગીનપર કેબલ વિષે (૩) ડરબન કાંચેસ તરફ તાર વિષે તથા (૪) પંડી તના કુકાને દિલસોજીનો તાર કરવા વિષે બાપલુ કર્યું. પહેલા વિષયમાં નં. ૮થી રપવાળા ૧૮ મહત્વેએ વિરુદ્ધ મત આપતાં દરખાસ્ત ૨૬ થઈ. બીજી દરખાસ્તમાં ૧૬ થઈ ૨૦ મહત્વેએ

વાનું બંધ થયું ! આનું નામોસીબરેલું કામ અહીં બંધુ છે. તે એવું દસવા જેવું છે કે હોંદુસ્તાનમાં બાળક વિદ્યાર્થીઓ પણ આવું કૃત્ય ન કરે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના શબ્દ સમશે તો તેઓના પથે ઉપર ઉપર પાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કાનૂની એક જ બાબતો લખવું.
૨. અહર શેખા સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા ઠેકાણું બદલેલ લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા સાચું નહિ, પણ અમારી ભૂલને સાચું.
૪. મંજૂરવારની સાંજ સુધીમાં મહેલ લખાણો તેજ અકબાલીયામાં દાખલ કરી રાખશે.
૫. લખાણ હમેશાં ટૂંક અને મુદ્દાસર કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.

મી. હસમાધલ આદમ બટ્ટે—એવો સંવાદ અગાઉ અપાઘ મળેલ છે.
મી. આર. એસ. ડી. (શેવર ટુગેલા)—તમારો ખુલાસો આ વખતના જોહાનસ અવર અવરપત્રમાંથી મળી રહેશે.

મેમ્બર મિશ્ર—તમારા નામ સાથેજ બહાર પાડી શકાય.

બીચ પર ફરવાની મનાઈ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

ફરવામાં બીચ પર ફરવા જતાં હિંદીને અટકાવવામાં આવે છે. આ બાબત પર એક કરતાં વધારે વખત અપામાં અરજા આવી છે છતાં તે અંબધમાં પચમાં સેવા કોમિશનના કારભારીઓની આંખી ઉઘડતી નથી એ બહુ દિશ્વરીની વાત છે. આપણે આ બાબત માં મુઝે મોરે ખેસી રહીયું અને કાંઈ પચમાં બરથું નહિ તો બહુ ખરાબ પરિણામ આવશે. માટે હું આજા રાખું છું કે કોમિશનના કારભારીઓ આ બાબત માં કારપોરેશન પાસેથી ખુલાસો મગાવશે અને જોઈતો મસાજ કરશે.

બી. નબરે જોનાર.

ઉપરના નામો જોનાર.

સચ્ચાઈ અને ઇમાનનું ઇન્તેહાન

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

સ્વાસ્થ્યને ખાતર ઇમાન અને ખુદાના કસમને બાબતો મુકી કેટલાકે લાયમ્હો કાળાં કરેલ છે તે માટે અપસોસ થવા વિના રહેતો નથી. હવે એવા લોકોને હું પ્રજ્ઞા છું કે ખુદાના કસમ ખાતી વખતે ઇમાન ક્યાં હતું ? તેમને ખબર નથી કે દીન હરકામ શું શીખવે છે ? નખી સાહેબને જોડાએ પ્રજ્ઞા કે માનુસની ખરી ખુબી સેમાં છે ત્યારે જણાવ્યું કે સાચું બોલવામાં અને સચ્ચાઈ પર અંમલ કરવામાં. અમારા કાદીઓ ત્યારે એવું ફરમાવ્યું ત્યારે તે ઉપર સારી પેઢે પાન આપવું જોઈએ. પેગંબર સાહેબની જગ્યા ને મુખ્યરકથી ઇસ્લામની ખુબી સાંભળ નાગજોતું ઇમાન એવું તો મજબુત હતું કે તેઓને પોતાના ઇમાનની ખાતર જીવ પણ આપવાનું સહેલું લાગતું. ઇસ્લામના આશકાના જન્મ અરિત ઉપરથી પણ આજ વાત માલુમ પડે છે. ખુદાએ સચ્ચાઈમાં મોહું કહિયત રાખેલું છે. કરાને મજ્હદમાં ખુદાએ જ્યાં ઇમાનની તાકીદ દીધી છે ત્યાં તેક કામની પણ તાકીદ દીધી છે. ખરા કાદીની સર વાતો ને માન્ય કરવી તેજ ઇમાન છે. જ્યાં સુધી એતેકાદી મસાએક પર અમલ નથી થતો ત્યાં સુધી કમજોર રહેવાય છે. ઇમાનની વાતો કીતાબમાં વાંચ્યા છતાં અમલ ન કરે તે એકલો ઉચકનાર બગાદતી પેર છે અપસોસ, ત્યારે કામ દગો કરે છે ત્યારે તે નથી સમજતો કે શું કરે છે. અમારી મીરાલ એક નાદાન છોકરા જેવી છે કે જે રોટલીના કટકા ઉપર એક અણુમોઝ જવાહીર વેચી નાખે છે. માટે આપણા દરેક કામથી જાહેર થવું જોઈએ કે આપણે મુસલમાન છીએ. ઇન્તેહાનની વખતે નખળા ઇમાનથી સેતાન પર ફતેહ મેળવવી મુશ્કેલ છે. ખુદા, સરવે મુસલમાન બાકીઓને સચ્ચાઈ પર કાયમ રહેવાની બીદાયત આપ. આમીન.

બી. એક મુસલમાન.

જોહાનસઅરમ, તા. ૨૬-૬-૦૭

ઝીરરથી મી. અબ્દુલ દરીમ અબ્દુલ મની લખે છે કે— બચી ગએલા મેમ્બરો સાંજમાં આ બાબતે ખુલી જવામાં આવ્યું છે. અરેબ મેમ્બરો પણ હા હા, મી. જોગ પડે કામ લેવી.

ફરખન ઇરિયન પબ્લીક લાઇબ્રરી

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

'વીઝીટર' ને કેમ ખબર થઈ કે પેપ રેનાં લગાજમની મુદત પુરી થઈ. તે થઈ ગઈ તો કેટલીક મુદત ઉપર થઈ ગઈ. તથા કેટલાં પેપરો આવતાં બંધ થયાં તે જરા મહેરબાની કરી જણાવશે ? (૨) વીઝીટર બુક તથા રીમાર્ક બુક લેવામાં આવતી નથી, તો 'વીઝીટર' રીમાર્ક કરવામાં આણક જણાય છે તેમ મેં જરા આપવામાં પણ હેવા લેખાએ. જો પોતાનું ખરું નામ બતાવશે તો વધુ ખુલાસો થશે. (૩) બુકો પાછી મંજૂર થાતી ફારીશ બાબતમાં ફરજવાનું જે મારા વખતથી દેવાઈ લેવાઈ છે તે તો જરાખર પાછી આવી જાય છે. પણ પુરાણા રોક રેટરીના વખતમાં બુકો દેવાઈ છે તે મુદ્દ સ્થો પાસે મેં લખી વખત ઉધરાણી કરી તો જેવટમાં એ લોક કહે છે કે અમે બુકો પાછી આપશું નહિ, કારણ કે લાઇબ્રેરીની લખીખરી બુકો મી. દીવાન પાસે છે. તો જ્યાં સુધી મી. દીવાન આપશે નહિ ત્યાં સુધી અમે પણ આપ શું નહિ. મી. દીવાન પાસે પોતાની બુકો સિવાય લાઇબ્રેરીની અમુક બુકો છે. તો 'વીઝીટર' સાહેબ પોતાનું ખરું નામ બતાવશે તો હું પણ ઉપર લખેલ મુદ્દ સ્થો જોજો બુકો પાછી આપવા ના પાડેલ છે તેનાં નામ બતાવીશ.

રીમાર્ક બુક રાખવા મોડું તરફથી મનાઈ થયેલ છે. દિસાળ બાબત તો તેજ અકમાં વાંચી 'વીઝીટર' ખાતી કરી હતી.

ફરખન

બી. તાર મહમદ સુમાર

તા. ૭-૧૨-૦૭

લા. ના. ઓ. સે.

તા. ૨૮ નવેમ્બરના કામગીમાં રજાકરત નથી એક સખનાર જણાવે છે કે—અહિં મેમ્બર કામમાંથી પાંચ જણે રજાકર લીધું છે. બાકી બીજા મકકમ છે. રજાકર થનારામાં ૪ સખસ દુકાનવાળા છે. તેમાં સરદારી ભેનાર અહિંના પ્રખ્યાત શેઠ ઇસા કાજી સુમારના ભેનેજર મી. અબ્દુલા કાજી વસી છે. જે આ સાહેબે રજાકર ન લીધું હોત તો અહિંના બીજા મેમ્બર પણ અટકી જાત. અહિંની મદારી કામને ખબર પડી કે મી. વસીએ ગુલામી ખત લીધું છે ત્યારે મેંજા નિવરકારનાં કામને બંધ કરી દીધું.

મી. ખોટાનો ખુલાસો

મે. ઇ. એ. ના અધિપતિ સાહેબ,

તમેએ તમારા તા. ૨૩ ના અંકમાં મી. એ. એમ. ભાયાતની વધામણી ઉપરથી અતરે મી. પંડીતજીની જેલની દીલસીજીમાં અધિક દુકાનો બંધ નહિ કરવા બદલ, જે દીકા કરી છે તે તદ્દન એવળાળી છે. અને એ વિષે અમે હાલ ખુલ્લી રીતે પડી ખુલાસો કરી આપતા નથી. કારણ એક તો આપણા ઉપર ખુની અને જુલમી કાયદો ચાલુ છે. અને તેમાં તમારી દીકાનો ખુલાસો કરે, એ જેપુ કે બળતા ઘરના ઉપર ગારેટ રેડ્યા બરાબર થઈ પડે, એમ વિચારી હાલ મોકલે રાખ્યું છે. ખુદાપાક આપણા હોદી ભાઈ એને આ ખુની અને જુલમી કાયદાથી ફતેહમંદ પાર ઉતારે. તે બાદ મુજ કારણ અને દીકાનો જવાબ દેવા મનસા અલગાદ તકપાર છે. અને તે બાદ વાંચનાર ખ્યાલ કદી ભેરો કે, કાણ હકપર હતું. એજ.

લી. આ. શુ. ખોટા.

હેલ્થજરગ તા. ૨૭-૧૧-૦૭

[એ મી. ખોટા પગેએ હાલ કડતાળ ને દિવસે દુકાન બંધ કરી કામની એક સંધીમાં ખલેલ ન પહોંચાડી હોત તો હોકાને નારાજ થયા કારણ આપું છે તે મળત નહિ. મી. ખોટા જેમ ખુલાસો પાછળથી કરવાનું કહે છે તેમજ એ બાબ તની ચરચા (તેમને હોય તે), હાલ દુકાન બંધ કરીને, હાલ બંધ થએથી પડી બેલાસક ઉઠાવી સકત. ૫૦૦૦ લડવધ્યાની દુકડીમાં કેટલાક પોત પોતાની મરજી પડે તે દિશામાં ચાલ્યા જાય, ને કહે કે મજબુત ખુલાસો છે તો તે દુકડીને છતવું વધુ અધર પડે એમાં મી. ખોટા પણ ના નહિ કહે—અ. ઇ. એ.]

છપાઈ તઈયાર છે.

ખુની કાયદો, તેના ધારા તથા તેને લગતી પીસ પ્રીઝરવેશન કાયદાની કલમોનો અંગ્રાતીમાં તરજુમો.

કિમત ૭ પેની પોસ્ટેજ એક પેની.

સાઉથ આફ્રિકાના ટ્રાઈબ્સ રાંધે સ્વામી, વામાં આવશે.

પરચુરણ ચરચા

મી. સાપુરજી જી. રહિરીયા લખે છે કે—કોમિસના કરાવ મુજબ દુકાન નહિ બંધ કરનારાઓના નામમાં મી. નજરઅલી નંનોદીરાજાનું નામ પ્રગટ થયું હતું. તેથી મી. નજરઅલી અને મળતાં પહેલી તકે મેં તેમને દુકાન નહીં બંધ કરવા સંબંધી ખુલાસો પુછ્યો. મી. નજરઅલી હાડિઅન ઓપિનિઅનમાં પોતાનું નામ આપેલું વાંચી ધણા અન્યયન થયા હતા. તેઓ ખુલાસો કરે છે કે દુકાન બંધ કરવાનો કોમિસનો કરાવ સાંભળતાંની સાથે દુકાન બંધ કરી દીધી હતી. તેમનું નામ કાઠએ સરત મુકયી પ્રગટ થાયું છે.

ડેલાગોઆબેથી 'ફિતેઅમ્' લખે છે કે—ડેલાગોઆબેમાં ચેંબર ઓફ કોમરસમાંથી એક્સાઆટીકને વેટનો હક જતો રહ્યો છે તેની સામે કોષ પ્રોટેસ્ટ ઉઠાવવું નથી. ટેક્સ પાસ ઉપરના ફોટોમાફ એક્સ માણુસ પાસે પગવવાનું હોવાથી ફોટોમાફ પર ખુશી પડે તેમ છેડ પાડે છે. ડેલાગોઆબેના હોદીઓ આમ મુજે મોટે બેસી રહેશે તો ટરાંસવાલ જેવા જુરા હાલનો દિવસ આલ્યો આવે છે એમ સમજવું. તો હજુ અહીંના હોદીઓ ચેનમાંથી ભગી, ઉપાય લેશે, તથા તે કામ માટે એક એસોસીએશન રચાશે એવી ઉમેદ છે.

ઈસ્ટ લાંડથી 'એક હોદી' લખે છે કે—અહીંના હોદીઓએ ટરાંસવાલના ભાઈ એને મદદ કરવાના કરાવ કરવાની વાત બાપમાં બહાર આવી હતી, પણ તે બાબ તમાં ઇસ્ટ લાંડના ભાઈઓએ વણી મુદત થઈ જતાં વધુ કાંઈ કરવું નથી. તો હું વિનંતિ કરું છું કે હવે ટરાંસવાલના હોદી ને મદદ કરવા માટે અણીનો વખત આવી લાગ્યો છે તો ઇસ્ટ લાંડના હોદીઓએ પોતે બહાર પાડેલી વાત અમલમાં મુકી ખરી દિલસોજી સાખીત કરી આપવી જોઈએ. નહિ તો માત્ર વાતોથી કાંઈ લાભ નથી.

ગ્રાફ રીનેટથી મી. બીઆ હસન હુવામ (મતવાડવાળા) લખે છે કે—મેમ્બર વેપારી મોના ધણા ખરા ગદબા હોવાનો દાવો કરતા જતાં ત્યારે હાથ મ્હોં કાળાં કરાવી ચુકેલ છે. ત્યારે ધન્ય છે પેલા મેડનજરગ ના અભણ મદાસીને કે જેણે મચાડોડોરપ વાળા મી. દેસાઈએ સમજાવતાં તરત સમજી જઈ ગૂંચામી ન લીધી.

પોમરારામથી એક ચરચાપત્રી લખે છે કે—તા. ૧૬ નવેંબરના અંકમાં પોમરારામ ના મેમ્બરુ ઇ. એ. માં લીસ્ટ આપું તે બરાબર નથી. અહીં આશરે ૫૦ મેમ્બર છે. જેમાંના ૧૫ જેટલા રજીસ્ટર થયા છે. બીજા કહે છે કે મરતાં સુધી રજીસ્ટર લખશું નહિ.

બોક્સજરગથી એક લખનાર બખાને લે કે—અંતે પા. ૯૫ પરચીને મરજી બંધાયા છતાં નસાળ પડવામાં લોકો આના કાતી કરે છે તે બહુ દિલગીરીની વાત છે.

લાંચલાજેટ (ટરાંસવાલ) પાસે ભતદાન દીનથી મી. એમ. કે. મેતર લખે છે કે—નવસારી તાલુકાનો હાસમ લીમલીઆ નામનો મુસલમાન કાઉસજરમ ડીસ્ટરીકટ માં એક ડાને લાં કામ કરે છે. તેણે કારણે બોરત વારતે મુસલમાની દીન છોડ્યો છે. એ વાત સાંભળી મુસલમાનને ખેદ ઉપજ્યો.

ડરબનથી 'એક મેમ્બર' લખે છે કે—એકલેગનાં નામ હામ વગેરે હકીકતની ચોપડી બાપનાની સુચનાને હું ટેકા આપું છું. 'હાર્વે વરે, પણ વાર્વે ન વરે' એ ઉપર વારતા છે કે એક મેમ્બર પોઠીઆ પર ચણા ભરીને હાલાતથી જુનાગઢ વેચવા ગયેલો. રસ્તામાં જેતપુર આગળ ભાણેજ સામે મળ્યો. તેણે કહ્યું કે મામા બાપ નરમ થઈ ગયો છે ને તેથીજ અહીં પીઠ ભાવ વેચી નાખો; નહિ તો જુનાગઢનો ધંધો માથે પડશે. પણ મામો માને તેવા નહેતો. તેથી જુનાગઢ ગયો તો જેતપુર કરતાં પણ ઓછો ભાવ મળ્યો, ને તેથી ધણો ખસ્ટાઈને કહેવા લાગ્યો કે "ધીસાં મેમ્બર સામે પુરજા હલણવારા તાં ખરા; ભાણેજજી ગાલ મંજતતાં હેતરો દુખી ના ચેત." એટલે હવે આ કાળાં મ્હોં કરનારાએ એપડીએ ચડે ને ગ્રહરમાં મુકાય તો તેમને કાંઈક બજાર પડે ખરી.

શા. દેવચંદ જીવરાજ ગયા અંકના સ્ટેગરના ચરચાપત્રના બાબામાં લખે છે કે—દુકાન બંધ કરવા સહી આપેલી એ વાતજ ખોટી છે. સ્ટેજર ઇ. એસોસીએ સતની મેંબરશીપની શી લીધી તેની અને મેંબર થયા તેની સહી લીધેલી છે. એ શી ઉપરાવતી વખતે મી. મણીબાઈએ કહેલું કે કાલે દુકાન બંધ કરવાની છે. મેં જો. ના વેપારીના પરાધીન ભાષા છતાં આનંદમાં દુકાન બંધ કરીજ એન કહેલું. ને તે માટે

રજા પશુ લીધેલી. ખજી બીજે દિવસે નવ વાગે દોઢી રાજદવારી હલવાલની વાનની ખજા પડતાં દુકાનના હેડ મેનેજરે તથા તે કા. ના બાગીદાર મી. ફાસે દુકાન ઉપાડવાનું દબાવ્યું કરવાથી મેં ઉતારી હતી. હું મારામે પરાધીન હતો સિધી મારી કસુર અને લાગતી નથી.

મી. ઉત્તરણ અરમાલ બાલકા જોહાન્સ બરમણી લખે છે કે—એક્સિવાટીક કાયદા થી દોઢીએને બપોંએમાં વચનોનો ખુલ્લી રીતે લંચ થાય છે તેમજ સિદ્ધિની સાખ દુનિયામાં ન્યાય માટે છે તેનું પોષણ ખુલ્લું થાય છે. તેનું કલ્યાણમાંથી કહેનચાક હોદીની લક્ષ્યથી બચશે. માટે હવેકે લડત માં મજબૂત રહેવું.

મોલવરનાં મુસલમાન મેળાવડો

મી. કુસેન દાઉદ લખે છે કે—હરખન ના જાણીતા વેપારી મી. જી. એમ. રાંદે રીના બેકરાના વિવાહ જોવાથી રૂપેશી બચાવેન કરી ૨૫૦ મુસલમાનોની એક પાર્ટી સનીવારે મોલવરન મળ હતી. ત્યાં રહેસને મી. કાજી (છોકરીના ખાપ) બધાને લેવા બાબત હતી. ઉત્તરણ માટે વધુ સારી જોડવાણ કરવામાં આવી હતી. રાજના નીકાહ ચમા બાદ મોલવી કાજી ફતેહ મહમદ સાહેબ, મોલવી હાફિજ સુલેમાન સાહેબ, તથા વરજમના મોલવી સાહેબ, એમણે બાપણે કરતાં જખ્યાલુ કે નાતાલમાં પોતાની શરીઅત પ્રમાણે આ પહેલાજ વિવાહ જોવામાં આવ્યા છે. અગાઉ નામનારને જોલાવવાની, વાજાં વમજાવવાની વગેરે અનેક તરેહની ચીજો જોવામાં આવતી હતી, જેની સરીયતમાં તકન મના છે. સુરતી મસ્જીદના ખાજરા નાં જુનાં મર્ધ મજેલાં દીન બદલાવી આપરા મી. રાંદેરીએ કહ્યું તે માટે તેમ ને મુખારકબાદી દેવામાં આવી. પછી મી. દાવુદ મહમદ, મી. ધરમાધિ જોરા, મી. સુલેમાન ખારવા, મી. ઇસમ ઉમર, મી. ખારસી ફરતમજી એ સાહેબોએ છટાદાર બાપણે કરી દુલહ દુલહનને મુખારક બાદી આપી. મી. એલમાન અદમદ એફેન્દીએ દુલહ માટે મુખારકબાદીની શરૌ માધ બતાવી. ઉવટે મી. દાવજી અદમદએ દુલહને મુખારકબાદી આપી. બાદ નીજલસ ખલાસ થઈ હતી. તે રવાનારે બધા સાહેબોને મળ મેન પાછી હરખન આવેલ.

હરખનમાં પુર્ણિમા મહોત્સવ

(બખારા ખખરખતી તરફથી.)

રા. કેશવલાલ મહારાજના ઉત્સાહ થી ગઈ તા. ૧૬ મીએ રાત્રે જાં લક્ષ્મી નારાયણના મંદિરમાં એક મેળાવડો થયો હતો. પૂજ્યપાદ મહાત્મા શ્રી નયુગમ શર્માની પ્રતિમા પોખ રીતે બજનના મંડળમાં પધરાવવામાં આવી. પૂજ્યનતુ કામ સંપુરણ થયા બાદ સદયુર, મહાત્મા, સમાજમ વગેરે વિવે નારદાદિનાં ક્રષ્ટાંત આપી ઉક્ત મહાત્માના પ્રતાપથી જુદા જુદા બામમાં જે ધર્મ તદ્દિ થઈ છે તથા થતી જાય છે તે બાબતમાં વિસ્તારથી વિવેચન રા. અખારાજ મહારાજે કર્યું. આવા મહાત્માઓના પ્રાદુર્બોધથી કયા હેતુઓ સિદ્ધ થાય છે તે બીના ગીતાજી મનાં ચોધા અધ્યાયનો પ્રસંગ લઈ સ્કુટ કરવામાં આવી. પરમારથના ગહનવિષયમાંગુરુ શાસ્ત્રની કેટલી અમલ છે એ વાત સ્પષ્ટ રીતે જણાવવામાં આવી. તે ઉપરાંત કેટલુંક વિવેચન થયા બાદ અરજામત બને પ્રસાદ વહેંચાયાં. પછી બખત પરજુવાળા બજન મંડળે અસરકારક રીતે બજનો ગાયાં. આજુસોની હે બખી રહી હતી અંદરના કાગમાં ચીરદી વધારે ચવાથી એક ખીજી મંડલી પાસેના ખુલ્લા મેદાનમાં બજનની કુકે મચાવી રહી હતી. મહેતા વરગને મોટો બાજ પજી આ વેળા દાજર ધયો હતો. અગીયાર વાગે પાન સોપારી ગુલાબજળ લીધા બાદ સરવે આનંદ કુકત ચિત્તમાં વિસર જન થયા હતા. ઇતિ શીખમ.

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

સાનવંતા કાકાબાઈ નવરોજી એ. જરફીસ બહરદીન તખ્મિયજી મી. એમ. એમ. તાજર હરિખન રત્નચર બેરર કોર મી. ગોંધી તથા મી. અલી રામસુંદર પડિત અહ્યાનિસ્તાનના અમીર. પ્રીટોરીયની માસ મીડીંગ. પ્રીટોરીયાના પીકેટ. મી. અમીરદીન ફજદાર. ચાઇનીઝ એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. ઇર્વિન. બીમન: હેકેની પેની એક પોસ્ટલ અરધી પેની.

૬૫ મંસિવાલ તથા રોડેશીઆના પજી સ્ટોપ સ્વીકારવામાં આવે છે. મેનેજર ઇડિઅન ઓપીનીઅન રીનીકસ, નાતાલ.

દરાંસવાલના વેપારીઓને સરસ તક.

ઉતાવળ કરો તકધાર છે.

૬૦૦ બસ્તા માંજ તથા બીમડી આવલ, ૨૦૦ પેટી કલકતાનું તથા પારખંદરું વી ૧૫ મી ડીસેમ્બર પહેલાં વેચી કાઢવાનું છે. આવને માટે કાગળ તુરંત લખજો.

એમ. પી. ફેનસી.

M. P. FANCY,

Box 6031 Johannesburg.

શકડ બખર આવ.

ચાવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંજ ૧ ભસ્તા	૨૪ ૬ થી ૨૫ ૦	
બીમડીના	૨૬ ૦ " ૨૦ ૦	
એફ. એફ. ડી. આર,	નથી	
એફ. ડી. આર.	નથી	
ચીની સમરે	૨૫ ૦ " ૨૬ ૦	
કુકાના	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
ફેશી વુવેર દાળ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
વુવેર દાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મસુરની	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મગની	૨૮ ૦ " ૨૯ ૬	
અડકની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
અણા મુંબઈના	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
" દાળ	૨૮ ૦ " ૨૮ ૦	
વડાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મકાઈ	૮ ૦ " ૮ ૬	
બીનીસ.	૨૨ ૦ " ૨૩ ૬	
હાવુ તેજ ૧ આમન	૪ ૨ " ૪ ૬	
એરફીનું	૩ ૨ " ૩ ૪	
મીડું	૩ ૧૦ " ૪	
નાળીએરું	૪ ૬ " ૪ ૮	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૫ ૬ " ૧૬ ૮	
પીળા	૧૫ ૬ " ૧૬ ૬	
તીરકુળ નાતાલ	૮ ૦ " ૧૦ ૦	
આટો	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
મદાસી સોપારી ૧ રતલ	૦ ૮ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૪	
લી પેટી ૪ લીનના પે	૬ ૧૦ " ૬ ૧૫	
પેરખંદર	૬ ૧૫ " ૧૦ ૦	
પ્રારાધીન ડીવેસ.	૬ ૬ " ૬ ૮	
" બાઈટ સેસ	૮ ૪ " ૮ ૭	
" બાઇન	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
નાળાંચે	૧૮ ૦ " ૧૮ ૦	
ફલી	૧૦ ૬ " ૧૧ ૦	
ગામડ સોપ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦	

Suliman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

सुलेमान इस्माइल मियाँनी पु. जलद्वारा
माधुसूतने रहेवानी वीजेरेनी सभवा सारी
सभवाभा आनी छ.

Corner Park Lane and

Avenue Rd., Johannesburg, J'burg.

Tel. Address: "SULIMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

के. ड. वेधसी.

रथावर (मलिकतना) के. ड.

जहोर हरेराखी जमिन वेधनार, सर
हरी मापलीधर अने भीषकतनी किमत
आकिनार. छम्पीरीमल भीषकीअ,
२६३ रभीष कीट,
३२५५.

महाई, जीन्स, कोयर्डींग, नुवार
पजेरे पजेरेना मरीदनाइ.
पहु, वापवाना पटेडा, कोडा, जनापरी
ने मापरी पजेरेना वेधनार.
वापवाना इरेच अरलीरेड पटेडा
ने ११ इववनी डेस १५५/-

जोराइर सारे पधसा मध्येषी दरजन
रेखनवी मकावी मापवाना मापरी.
मल्लस अने पुड,
हायर रेखननी साने.
पधन कीट—३२५५.

डी अम्जन के. ड. वेधनार.

५२, हेमरलीमड रोड, ३२५५.
विवापरी तथा हेरि डेवसा अने जलद्वारा
वाडकी—पुड तथा जलजलम—सरेता ६२,
मल्लस ७५ रेडी. सरेता 'हरेराखी' तथा
रेडी ६२३.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

DISTRICT FEATHER BUYERS.

P.O. Box 1.

Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language.

Further particulars can be obtained from —

MANAGER,

Reuter's Agency,

Davis Buildings,

52 Field Street,

DURBAN.

Also at the Head Office for S. A. — And at —

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504, Tel. add. "Cama"

JOHANNESBURG

Imperial Cigar Manufacturing

Co.,

TOBACCO NIS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

"INDIAN OPINION."

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa,

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

महाननी अडली.

२१. नानद्वारा नानद्वारा इम रीट इली
मांषी इली वेस्ट रीटमां मुस्ती अरुहना
महाननी वेस्टरीमन अरुहने त्वां सभवा
मां आवेव छ.

KOONDAMAL SONS

India, China, Malta and Assam

SILK MERCHANTS

WHOLESALE & RETAIL

107 West St. (Grey Street, Corner)

DURBAN.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 12.

Tel. Add: "FORUMAR."

ESTABLISHED 1880.

डदा ओस्मान.

जनरल मरचेंट मे कमिशन
अजेंट.

मेकस १८. १२५, क्वीन स्ट्रीट,

३२५५

Telephones 254

म्युचुअल लोन क्लब.

नाताक जीहंट स्टीक कु. लीमीटेड छार

बीलीटी कायदा मुनन रमीस्टर इरुहै.

ओफीस—८ केस आरकेड वेस्ट कीट,

बोक्स ५३ दरजन.

लवाजम—५/- पांच शीलिंग.

मो. एच. केजेसीयने कलकता हिसानवेव

लीया बाइ दुसरा हिस्ता वेल्डते ता. २१-१२-

०० के दिन ५-३० बीलीटी वेस्ट कीटमें अलेक

कांड होलमें दीया जायगा; और जो सभ लवा

जम दीया होगा तो नीचे मुजब लोन दीया

जायगा. एक, पौड ५००; एक, पौड २००; बी

लोन दीक पौड १००; छ दीक पौड ५०; बार

दीक पौड २५; पचास दीक पौड १० कुल

पौड २०००.

वह लोन पात्र जायलीगीरिहें व्याज और

इव बिना दीया जाता हे वास्ते जल्दीमें गैबर

होना. और बीन रेकेटरिको बीक्स ५३ में कोड

बी मापामे वागद लीसके गंवा लेंना.

जवापके लीये रीकीटवाला कवर मेजना.

For Passive Resisters

A short Review, with a number of Selections, of the Essay "On the Duty of Civil Disobedience" by David Thoreau

Re-printed from INDIAN OPINION, 26th October, 1907.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS, PHOENIX, NATAL.

Price 3d., postage ½d.

NOW READY.

THE

ASIATIC LAW AMENDMENT ACT

(No. 2. of 1907)

AND

THE REGULATIONS.

TOGETHER WITH A CONDENSED TRANSLATION IN GUJARATI.

RE-PRINTED FROM INDIAN OPINION, 30TH NOVEMBER, 1907

Price 6d.

Postage 7d.

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. C. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches .. £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches .. £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods
For further particulars write to:-

MANAGER,

INDIAN OPINION,
Phoenix, Natal.

USEFUL BOOKS

MODERN LETTER-WRITER (Seventh Ed.)
Containing 635 letters. Useful to every man in every position of life for daily use. Re. 1 2as. post free.

HELPS TO THE STUDY OF ENGLISH (Third Edition).—An exhaustive collection of phrases, idioms and proverbs, with their explanations and proper uses. Rs. 3. 2as. post free.

EVERY-DAY DOUBTS & DIFFICULTIES (in reading, speaking and writing the English language. (Third Edition), Re. 1. 2as. post free.

HAND-BOOK OF ENGLISH SYNONYMS (Third Edition).—Explained and illustrated. Aids to the right use of synonymous words in composition. Re. 1. 2as. post free.

SELECT SPEECHES OF THE GREAT ORATORS, Vols. I and II.—Help to write idiomatic English, to improve the oratorical and argumentative powers, etc. Each vol. Rs. 2. 2as. post free.

WONDERS OF THE WORLD (in Nature, Art and Science), Re. 1. 2as. post free.

To be had of The Manager, "INDIAN STUDENT" OFFICE, No. 105 UPPER CIRCULAR RD, CALCUTTA, INDIA

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The International Printing Press, Phoenix, Natal? Post Free, 7d.

Commercial Agency, 13 Upper Circular Road, CALCUTTA.

Is a concern which needs especially to be brought to your notice to enable you to keep in touch with the various markets in India. The rates of almost all the goods that you require from time to time fluctuate and it is therefore necessary in the interest of our reputed concern that before you place your orders elsewhere you will please refer the matter to us, sending samples (where this is practicable) for our especial offers. Should you feel inclined to correspond with us you will always find the Calcutta market at your door and that you will not only be in a position to ascertain the true aspect of the market as regards the genuineness, cheapness, durability and quality of the goods required, but that you will come across this as the only concern of the day which would render all sorts of services with promptitude and guaranteed satisfaction.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM,
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.

No. 66, Corner Commissioners' & Franklin Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Bietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.
Box 4 Tel. Add.: "BHANA,"
બહામ બાણી, બોહલ ય. P. P. RUST.
પી. પી. ૧૨૨.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

NORMAJCY IDOLCY,
DIRECT IMPORTER
-AND-
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 134, Durban Bay.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Boys, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Bardens, Beller-vine, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add.: "HABIB." P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 18.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GRAY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "AJMERI," Durban.

J. M. H. GOOL.
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Dalby & Serahjee Bros, Durban.
જી. મી. હી. ગુલ.
બી. ડી. ડેલબી & સેરાજી બ્રોઝ,
ડર્બન.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Coir Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 262
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA, CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "POTCHANDER,"
Telephone 864.

સરતો અને ઉંચો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ તથા
વિર્જીનિયા ટોબાકો શેગ તથા તમાકુ નીચે
સસ્તામાં મળશે.
સન પોન્ડર પોચાન્ડર વર્કસ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

Vrajdass & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lawrence Marquet

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS
Box 66. Telegraphic Address: "KHOTA."
HEIDELBERG, Transvaal.
Branch:—KHOTA & CO., Nigel.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT.
Box 46 Tel. Add.: "ESSEOP"
VOLKSRUST

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હાલસેલ ને શીશ મરચડા.

ઈન્ડિયન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ હિન્દુસ્તાન
લી મિલ્સની સરતે હાથે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પેરમંટરનું તથા કલકત્તા
નું સરસ આવડ-ગોખું ગંધીઆણું-જય
બેમ. અજમાએલ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP.
Box 6031. JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યાને સર્વે પૂરાળી
માગના વિમાની ઓફિસ.
સ્વાર્ણવૈદે ૨૦,૦૦,૦૦૦.
મર્જી કરતેસે કમર્તીવે કમર્તી માવ મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આજના વીમાની
ઓફીસ. તેની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
વખી અજાવવાથી એકામા એકા માલુ અરો
મળી શકશે.

L. આર. પી. સુપ્રેમ ઓફીસ, ૫
કુલકત્તામાં ૫૦૨૩૫ કુલકત્તામાં ૫૦૨૩૫
૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫
કુલકત્તામાં ૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫, ૫૦૨૩૫.

A E. CHOTABHAI,

MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારના કંપની, લામીટેડ.

હિન્દુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.
રૂટરની કંપની કાંઈપણ લોકોને માટે હિન્દુસ્તાન, અફગાન, યુરોપ, આસ્ટ્રેલિયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી શકે છે. નિયમીત ધરોહોને દર સરેલા લોક એક શીલીંગ અને
કપની રીટેલ આપવામાં આવે છે.
રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણ ભાગ પર પેસા મોકલી શકે છે.
રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેના સરનામા સ્પષ્ટ કરે છે. આ
સ્પષ્ટ નામને માટે કાંઈપણ પછલા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
દરેક રીતે સુવિધા છે. આવી રીતે નામ સ્પષ્ટ કરે કોઈ કોડ ચાહેનાર તાર લેના તથા
મોકલવાથી બધા સરતે દરેક કામ શીલીંગ થાય છે.
વખી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના આરથ કરી લેનાર પછીને કોઈ
ધર કરે છે.

વધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.

રૂટરની કંપની,

રૂટરની કંપની,
કેપટાઈન,
પર, શીલ્ડ કોડ,
ડરબન.

રૂટરની કંપની,
સેન્ટ ન્યોલ્સ કોડ,
કેપટાઈન.

અથવા રૂટરની કંપની,
શી કોન્ટર હાલિસ,
કમીસનર કોડ,
નોટાન્સબરમ.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Tel. Add: "DAWOOD."

P.O. Box 130. MIDDELBURG.

NAHJEE DULABHDAS & CO.,
GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

CALL ADD: "NAHJEE DULABH"

P.O. Box 141, LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets.

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE."

145 Church Street, MIDDELBURG.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

JAMESON & CO.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper,

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO.

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Speciality.

We grow Naartjes, Oranges and Betel
Leaves on our farm at, Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St. 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOORASAMY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants.

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

5 Jones Street,

KIMBERLEY

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, December 14th, 1907.

No. 50.

V. 5. No. 128.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc.

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master,
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2988,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel. Add:

JALBHAY & SORABJEE Bros.

Telephone No.,
028.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dholl, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook
Fish, various kinds of Spices, Mauritius Garlic, old news-
papers, Harmonium, Phonographs and Records etc. etc.

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

Wanted: Bhana Gopal

Could any one send to the Editor of this paper the address of **Bhana Gopal**? He was for some time blacksmith and plumber at Duff's Road and later at Cato Manor. He will hear of something to his advantage.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,

VERULAM

સ્વદેશી કેરીના રસના યોગ.

આ રસને તાજી કેરીના રસમાં ગરમ ફરકે નહિ.

પ્રાપ્તિ:—મહેતા અને ખડેરીઆ બ્રદર્શ.

બોક્સ ૧૬૦, પીટર્સબર્ગ.

પોરબંદરનું ખુશબોહાર ઘી

લખો:— ડી. ડી. ધુપેલીઆ,

બોક્સ ૫૦૭, ૩૨અન.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

તમારું, ખીનીય, ખાદ, કુલી વગેરે વગેરે જાણીતી
તમારી જ કોઈ જાણીતી નેમ પરકરણ સરકાર થાય
જો ડીલીવરી કરવામાં આવે છે. વાહરે વાહત આ
નીચેની સરનામો પુલ્લી કરી લેશો.

Tel. Ad: Gandhi. ઈ. એ. ગાંધી, રોમ્બ,
A. R. Gandhi, Tongaat.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory.

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજી અને સસતું

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. R. MATH.

154 Queen Street, Durban.

P.O. BOX
441.

૬૦ અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રધર,

Tel. Address
"ABOUBAKER"

તરેહવાર રેશમના વેપારી—દરબન, (નાતાલ).

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods (small colours).

BEST SILVER JEWELLERY: PRICE MODERATE.

Come and see for yourself,

Attention, Neatness and Cheapsness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં ફેપની રનુકે મચ્છી અમારા આઘીઆના દિસાબે વેચી નાખવાની છે.
જેથી લેનારને બહુ કીકાવત આવે મહરી. માલ બહુ સારો છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864;

Telegraphic Address: "PORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,

જનરલ ડીલર.

કપડા, જરોસરી અને બીજા દરેક માલનો
માલ સ્ટોકમાં રાખવામાં.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

જનરલ ડીલર,

કપડા, જોસરી ઓર દુસરી સબ રફમકા
માલ સ્ટોકમાં રાખવામાં.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્દેશ. અબ્દુલગની નામના સ્ટોરમાં કોઈકેમકેમ પણ બિજાના માલને મળે
તેમણે તેને કોઈકેમકેમ પણ બિજાના માલને મળે.

જુનિ ૭. ૧૯૦૭ ના રોજ, કેપટાઉન.

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HCUSES, OFFICES, SHOPS &C., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 97

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban

Telephone No. 256

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS

Rates or Subscription Rs. 7 per year
Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના બાગીદારોએ આ વેપાર ચાર
વર્ષથી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એ.
દરમનની કુબ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા બાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થયા ત્યાં
સુધી જીવુ નામ રાખવાનું હિસાબ હતું.
હવે તે નામ ફેરવી ઉપરના નામથી કુબ. આ
શે છે.

જ્યાંખંડ માલના વેપારી.

ફરેક રકમનો સોફ્ટગુડ્સ, કપડાં, જરૂર,
જુટ, કાફરી માલ, હાલવેર, કાચનો સામાન
વિવેર વિવેર.

A. M. BHAT,

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 84,
HEIDELBERG.

Branches: — Pietersburg, Box 24.
Nigel, Box 43 and at Volksrust
(as BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHAT."

V. RANGOON & BRO.,

બેકર્સ, ગ્રોસર્સ અને જનરલ ડીલર્સ.

Bakers, Grocers and General Dealers,
Tel. Add: "RANGOON" P.O. Box 118
HEIDELBERG, Transvaal.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

343 PINE STREET, DURBAN

Tel. Address: "PABULAN" Box 154.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

303 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Address: "TAYOB."

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતો
સ્ટીમર.

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ જરૂર ઉપડી જાશે.

સાધા મુંબઈ

અમસાગા. ૪૫૦૦ ટન તા. ૨૧ ડીસેમ્બર.

બેસ થઈને કેલબો તથા કલકત્તા.

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુસી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેના સર
નામે લખો અથવા મળો:—

વહ કંપનીની નવી ઝડપસ ઝાલિલી નોટો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેસ હોકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

કોંગેલા ૨૦૦૦ ટન તા. ૧૨ ડીસેમ્બર

અમકુસી ૨૮૦૦ ટન તા. ૧૬ ડીસેમ્બર

સાધા મુંબઈના સ્ટીમર.

અમસાગા ટન ૪૫૦૦ તા. ૨૧ ડીસેમ્બર

આ કંપનીની આગળોટ શીરસ્તા મુજબ દરેક મહિનામાં મુંબઈ સારં અગ્રેથી
નીકળે છે, તે મુજબ સ્ટીમર અમસાગા તા. ૨૧ માંએ મુંબઈ સારં ઉપડશે. મુલક
જનાર જાણ્યોએ તાબયાર થઈ રહેલું.

કેલાગેઆગેથી આવતા પાસેજરોને કોઈ પ્રકારે જરા મલુ ઈજા ન થાય તે વીશે
ખાસ પુરવો જરૂરોસ્ત રાખવામાં આવ્યો છે. દરેક વાતની પુરી સુખાકારી મળશે.
કપડાલોનીથી (એ લેનની આગળોટમાં મુલક ગવા માટે) મેલ સ્ટીમરમાં આવતાં
પાસેજરોની સગવડને સારં અમારો એક માણસ દરવખત મેલ સ્ટીમર આવશે તે
વેળા દાખર રહેશે, અને મુલાકાત લેશે. એટલે કેપટાઉન, પોર્ટપ્રીટોરિયા અને ઇસ્ટ
લંડનથી મેલ મારફતે આવતા પાસેજરોને કોઈ વાતની અગવડ પડશે નહિ. તેમજ
મેલ સિવાય બીજી આગળોટમાં કોઈ આવનાર હશે અને અમને તારથી ખબર કરશે
તો તેમની ખબરદારી માટે મલુ માણસને મોકલશું. પાસેજરોને કોઈ વાતે ખંચાણ
પડશે નહિ.

વધુ પુલાશ માટે લખો અથવા બને મળો.

King & Sons,

West St. Durban.

M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 39

Durban.

મેસરસ કોંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસરસ એમ. સી. આંગ્લીઆ કુ.

૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૩૯.

ડેલીવર તા. ૮૦૦ ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg

Lakhman Madhu,

Box 5990, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surat,

Box 6031, Johannesburg

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman M oosa,
Box 2

BEAUCONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIRE

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayoh Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhagunul Bhawanidas Gheewla
Randeria, 21 Roger Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hussam,
Bombay House,
Amol Jehnil Essack,
Box 10,
Oussim Suliman,
Box 27,
J. R. Moola,
Box 15,

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJY IDOLGY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoesen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABHAI & Co.,
Box 141.
Noor Mohamed & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 100.
VELJAN & LAICHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOL HAY & AMOL,
131 Grey Street.
Abdool Ruzak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABDOLAKH AMOL & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 330 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.
ERRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. ERRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motah,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
HOONDAMA SONS,
107 West St. (Grey St. Corner).
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgoni Road.
JALBOY & SONAJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 380 Pine Street.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobaccoconist,
100 Grey Street.
A. E. Mnyet,
154 Queen Street.
J. D. Moha,
Box 530, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabha, Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
O. K. D. PULAY & Co.,
Box 68, 137 Grey Street.
P. V. Soughaven & Co.,
Box 788, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
103 Queen Street.
SEX BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 104 Grey Street.
E. A. Tayoh,
113 Field Street.
Thana Mahamaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajising,

ENSLSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GERMISTON

Blimabhai,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazuta Singh,
Box 202,

HEIDELBURG

AMOL SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAYAT,
Box 44.
Aboomin Camroodeen,
Market Square,
V. RANGGOON & BRO.,
Box 116,

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. E. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRHAIM & Co.,
Box 4420.
FAKIE SALMEE,
Box 5280, 107 Market Street.
M. P. FANGY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5360.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PULAY,
Box 1353, President St.
SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

T-411n Washermen

WASHERMEN, near Johannesburg.
 DHANU MORAD,
 Box 6231.
 DASHU TELI,
 Box 4984.
 FAKIR KALIAN,
 Box 5031.
 Govind Dulabh,
 Box 5031.
 GOVIND MOOND,
 Box 5031.
 LAKHMAN MADHU,
 Box 5009.
 MORAN BHUKHA,
 Box 5009.
 PARSHU HIRA,
 Box 5009.
 PEMA JERAM,
 Box 551.
 RATANJI KALIAN,
 Box 5009.
 Ratipalsing,
 Box 5009.
 D. M. SURATI,
 Box 6031.
 Vannuli Gosai,
 Box 6031.

KIMBERLEY

Abbas Khan & Co., Butchers
 24 Strachan Street.
 ARMED MAHOMED,
 1 Broad Way
 S. Appathurey Chetty,
 2 Otto Street.
 KHANDOOBHAI & TULJARAM,
 Box 362, 73 George Street.
 Mahomed Ally,
 29 Strachan Street.
 V. SANY, Fruit Merchant.
 Shamsodeen Barday,
 25 Brett Street.
 Ebrahim Adam,
 Dennis Street, Malay Camp.
 S. Nadarasan,
 Fruiterer & Confectioner,
 45, De Beers Road.
 Rahim Jiwa,
 Brett Street, Malay Camp.

KLERKSDORP

Patel & Co.,
 Box 108.
 YUSUF PATEL,
 Box 81, Market Square.

KRUGERSDORP

A. E. CHOTADHAI,
 Box 33.
 Essop Ebrahim Patel & Co.,
 53 Market Street, Box 84.
 Hassan Amod,
 Indian Location, Stand 16,
 Box 84.
 ISMAIL AMOD CAJRE,
 Box 11.
 Kalan Laloo,
 Box 391.
 SULIMAN EBRABIM AMOD & Co.,
 Box 262, Market Square.
 VANMAM KOTA,
 Box 204.

LOWER TUGELA

Ismail Vulee & Son,
 Bond's Drift.
 R. S. Davey,
 Bond's Drift.

MAFEKING

Cassim Seymar,
 Box 61.
 Goolam Ally,
 Box 41.
 Kajeer Bapoo,
 Box 79.
 C. Williams,
 Market Square.

MIDDELBURG
(TRANSVAAL).

A. E. BHARHA,
 Box 35.
 L. A. CAJEE & Co.,
 Box 117, Church Street.
 DAWOOD ISMAIL,
 Box 150.

NYLSTROOM

A. M. Rawat,
 Box 16.

PIET RETIEF

Ebrahim Osman,
 Box 9.

PIETERSBURG

Abdool Latib Ali & Co.,
 Corner of Joubert and Doven-
 ish Streets,
 Box 9.
 AYOB MAHOMED & Co.,
 Box 134.
 A. Gokaldas,
 Merchant & Baker,
 Box 170.
 Hussin Moti & Co.,
 Market Square,
 Box 149.
 MEHTA & KHANDSRIA Bros.,
 Box 160, Market Street.
 A. M. Bhyat,
 Box 24.

P. P. RUST (T'VAAL)

A. M. H. BHAXA, Box 4.

POTCHESTROOM

ABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
 Box 99, Church Square.
 ABDOL RAHMAN,
 Box 12.
 S. D. BOKER,
 Market Square.
 MOOSA HASSIN,
 M. E. Nannabhai,
 Box 55.

PRETORIA

Ansharam Parshotam,
 Tailor and General Dealer,
 156 Prinsloo Street.
 Ayob Hajee Bag Mahomed,
 Box 498.
 HAJEE HAJI,
 Box 57, 328 Prinsloo Street.
 Mahomed Abu,
 Box 498, Prinsloo Street.

MOOSA Cassim Adam & Co.,
 Box 1120.

V. S. Pillay,
 Wholesale Fruit and Produce
 Merchant, Box 642.
 TAYOB HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
 Box 357, 308 Church Street.
 G. P. VYAS, Agt.,
 Box 1156.
 Corner Prinsloo & Vermeulen Sta.

RICHMOND

M. A. Parekh,
 Portland Trading Co.,
 P.O. Box 43

ROODEPOORT

A hind Khan,
 Box 92.

ROBERTSON

K. M. NADDOO & Co.,
 Box 1.

SALISBURY

Bhimjee R. Naik,
 Box 50.

SPELONKEN

(Transvaal.)

Kesavji (Jiga, Beloola.
 Nanji Ghela, Simbani.
 Kalidas Khima, Madopi.

STANGER

G. C. Patel,
 Box 67, 18 Couper Street.
 M. D. Seedat & Co.,
 Box 35, Road Street.

STANDERTON

Amod & Ismail,
 Box 44.
 Ebrahim Amod,
 Box 44.

TONGAAT

A. A. GANDHI,
 Railway Street,
 R. Kalpee & Co.,
 Railway Street.
 Valabh Keshav,
 Plumber, Main Road.

UMSINGA

Dada Osman.

VERULAM

Amod Maiter,
 Wick Street.
 BABU TALWANTSING,
 54 Wick Street.
 Dhanjee Ramjee,
 56 Wick Street.
 Hemraj Khimjee,
 Goldsmith & Watchmaker,
 22 Wick Street.
 M. E. Vawda,
 Merchant & Farmer,
 Box 72, Prinsloo Estate.
 Ragahjee Rugnarh, Goldsmith,
 Moss Street.
 Ragahjee Devjee,
 Goldsmith.
 Soolhan, Mineral Water Fx
 Wick Street.

VOLESBURST

E. A. BHABHA,
Box 96.
ESSOR SUDMAN,
Box 45.
G.R. MOOLA,
Box 1.
VARMALI MORAR,
Box 43.

VRIBURG

DADA CASSIM,
Box 74.
EBRAHIM KHAN,
Box 73.
GOOLAM MAHOMED,
Box 30.
HAJEE MIAN,
Box 70.
JOOSSUB TAYOB & CO.
Market Street.
JOSSAUB HASSIM & CO.,
P.O. Box 6.

WARMBATHS

M. E. NAOPYE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylatroom

**ઈટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો**

મગધ ગીતા (મીસીસ ખીસે ટેક્ટ) ૦-૧-૦
રામાયણની વાર્તા (જે. એલ.
પી. હરિસમસ) ... ૦-૦-૬
એ છુક એ-૩ હટસ મીસનોમર
મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ
પુસ્તક 'ધી એથીઆટિક ડે-જર
ઇન ધી હેલોનીઝ'નો રહીયો. ૦-૦-૬
કાલકા સામે મવાની ફરજ ... ૦-૦-૩
જેલનાં મળ્ય. ... ૦-૧-૦
પુત્રી કાયદો ... ૦-૦-૬

રમાલ મારફત મંગલવાર મારે પોસ
ટેલ ખર્ચ પેની ૧ છુક.
મગવાનું ટેકાણું.
**ઈટરનેશનલ પ્રીટિંગ પ્રેસ
ફીનીશ નાતાલ.**

વધકલપતરૂ.

તફરસ્તી અને વેલક જાનની ફરકાર હોય
તો વાંચો "વેલકલપતરૂ" માસીક. ખાર વર
થયી ફરમારો પ્રગટ થાય છે. દરેક મહસ્થે
ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ટેકાણું
સાથ અક્ષરે વક્ષ જટારાંકર લીલાધર,
રીચીરોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના હાખલ મહત્ત મોકલવામાં
આવશે. લખાવમ પોસ્ટેલ સહીત ૩/-
તથા બેકનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની
અમાકથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત
મટે આ પત્રની ઓરીસને લખવું.

વધક જટારાંકર લીલાધર
ગુજરાત આર્ય ઔદ્યોગશાળા અમદાવાદ.

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. E. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:-

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,

Tallis Street, London. E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has misread it" added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

INDIAN OPINION

Rates of Advertisement

Single Column 2/6 per inch	One Inch S. O. One Year £2-10-0
Double Column 5/- per inch	Two Inches " £4-15-0
Repeats Half Charges	Three Inches " £6-10-0

Liberal discount for standing advertisements for long periods

NOW READY.

THE

ASIATIC LAW AMENDMENT ACT

(No. 2. of 1907)

AND

THE REGULATIONS.

TOGETHER WITH A CONDENSED TRANSLATION IN GUJARATI,

REPRINTED FROM INDIAN OPINION, 30th NOVEMBER, 1907

Price 6d.

Postage 7d.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, DECEMBER 14TH, 1907

No. 50

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
That Act	519
The Turn of the Tide	519
Johannesburg Cabs	519
The Late Mr. Arathoon	519
The Late Nana Mohunlal-Mulk	520
The Durban Fiasco	520
The Natal Dealers' Licences Act	520
OTHER ARTICLES:—	
Asiatic at Delagoa Bay	520
Indian Restriction Movement	520
Immigration Restriction	521
Natal Dealers' Licence	521
Caxton Hall Mahomedan Meeting	522
Indians Arrested at Volksrust	524
Registration Notes	524
Excessive Fines on Indians	524
Application Under Asiatic Act	525
A Prize of Ten Guineas	525
Late News	525
The Asiatic Act	526
CARTOON:—	
The Desperado and the Passive Resister	527

The Turn of the Tide

THERE is no longer room for doubt that the course displayed by the passive resisters, in what has hitherto been regarded as an unequal struggle, has evoked a very considerable amount of sympathy both overt and covert. Courage of a high order invariably compels admiration, and when that courage results in converting a forlorn hope into a reasonable probability, public opinion cannot but veer round in favour of those who had previously been regarded as lance. Numerous letters from European sympathisers have appeared in the press; the *Rand Daily Mail* and the *Sunday Times* have published cartoons that have done more good to the cause of passive resistance than a dozen leading articles, by raising a laugh against the Registration Law; whilst the organ of the Transvaal Jewish community has gone so far as to openly advocate a compromise based upon the repeal of that measure and the amendment of the Immigration Law. We are more than glad that the more cultured element of Transvaal Jewry has ventured to voice its opinions thus outspokenly. It has always been a matter of wonder to us that the Jewish community has remained silent regarding a measure which aimed, truly speaking, as deadly a blow to Judaism as ever it did to the Eastern faiths more directly concerned. We had always understood that the history and traditions of the great Jewish race forbade it to countenance anything in the shape of oppression. We must confess that we have looked in vain, for the last three years, for any outward manifestation of the truth of our belief. The apathy of the Jewish community on the subject of the underlying principle of the Registration Act was the more incomprehensible, in view of current happenings in Russia and Roumania. One would have thought that the bitter lessons taught thereby to our fellow-colonists would have borne abundant fruit. It is only now, with this somewhat tardy utterance of the *South African Jewish Chronicle*, that we are able to realise that our belief was not ill-founded, and that modern Judaism is still worthy of a foremost place in the van of civilising influences, and that its professors, even in so material a milieu as that of South Africa, are able and willing to "leave the lump," and, as is the privilege of the "Chosen People," to open wide the eyes of the people to the iniquity that is being perpetrated in their name.

The *Transvaal Monthly*, the official organ of the Transvaal Jewish Federation, in its December issue,

reminds the Transvaal people that the eyes of the whole Empire are fixed upon them, and that India is as much a part of the Empire as the Transvaal. This mouthpiece of Transvaal Progressive policy has shown a truly progressive spirit in advising the Transvaal public to adopt a less drastic attitude and assist the government in solving this important question.]

THE INTIMATION THAT HAS BEEN TRANSMITTED TO THE BRITISH INDIAN ASSOCIATION OF THE TRANSVAAL BY THE COLONIAL SECRETARY, TO THE EFFECT THAT THE MINISTERS HAVE BEEN UNABLE TO ADVISE THE GOVERNOR TO SANCTION THE AMENDMENTS TO THE TRAFFIC BY-LAWS, IN REGARD TO THE NON-USE OF FIRST-CLASS CABS BY COLOURED PEOPLE, PASSED BY THE JOHANNESBURG MUNICIPALITY, IS A MATTER OF EXTREME GRATIFICATION. THE GOVERNMENT HAVE UNDOUBTEDLY ACTED WISELY IN DECLINING TO ADVISE HIS EXCELLENCY TO SANCTION A STILL FURTHER DEPRIVATION OF CIVIL RIGHTS, WHERE UNENFRANCHISED SECTIONS OF THE RATE-PAYING COMMUNITY WERE CONCERNED. THE MEANS OF LOCOMOTION IN JOHANNESBURG FOR THESE PEOPLE ARE SMALL INDEED, AND IT WOULD HAVE BEEN THE HEIGHT OF INJUSTICE TO REDUCE THOSE MEANS TO VANISHING POINT. WE SINCERELY TRUST THAT THE TRANSVAAL GOVERNMENT WILL FIND THEMSELVES ABLE TO OVERCOME THE NARROW PREJUDICES OF THE NEGROPHOBES, AND THAT, IN THEIR CAPACITY OF TRUSTEES FOR THOSE WHO ARE UNREPRESENTED IN THE PARLIAMENT OF THE COUNTRY, THEY WILL CONTINUE TO AFFORD THAT MEASURE OF PROTECTION AND GOOD GOVERNANCE FOR WHICH THESE HAVE A RIGHT TO LOOK, AND WHOSE ENJOYMENT THEIR DAILY STRIVING UNQUESTIONINGLY MERITS.

THE MAIL LAST WEEK BROUGHT THE SAD NEWS OF MR.

The Late Mr. Arathoon

Arathoon in his capacity as the honorary secretary of the East India Association served it for a number of years faithfully and well. As Editor of the *Asiatic Quarterly Review*, his work is known to all who have any connection with India. But he is best known to Indians in South Africa for his very great sympathy for them and the constant attention he gave to the question in connection with the Association with which he was so closely identified. He never missed an opportunity of bringing it to the notice of the Association, and hereby to that of the authorities. He rendered very valuable assistance to the department last year both verbally and in writing. We send our sincere condolences to Mr. Arathoon's family.

Indian Opinion

SATURDAY, DECEMBER 14TH, 1907.

That Act

THE only acknowledged benefit that the Act was supposed to confer on two British Indians, it now transpires, had no foundation in fact. We publish in another column the full text of Justice Wessels' judgment on the application to transfer the property, dealt with in the Asiatic Act, in favour of the heirs of the late Mr. Aboobaker Amod. This application was opposed under instruction from the Law Department by the Registrar of Deeds, and Justice Wessels has held that the property cannot be transferred in favour of the heirs, as, by consenting to transfer it in favour of Mr. Polak, they had divested themselves of the right under the Act. It so happens, that, when the legal advisers of the Crown framed the Section, they were well aware of the property having been transferred in favour of Mr. Polak, in order to fulfil the owners' obligation to their Lessees and to wind up the Estate; and yet the Section was so badly worded that it falls short of the very relief it was expected to give, and the heirs have to fight for their just rights all over again. It will be recollected that Lord Selborne, in his dispatch defending the Act, paraded the Section applying to the heirs of the late Mr. Aboobaker Amod as a substantial benefit to the community. Exaggerated as the statement was, so far as the community was concerned, it now turns out to be unwarranted even as regards individuals. Such is the Act that has cost the Indian community so much, and that has now become the laughing stock of the colonists of Johannesburg.

THE DEATH OF THE LATE NAWAB
Mohsin-ul-Mulk

The Late Nawab means a very serious loss to the Moslem community in

India, and the cause of education. The late Nawab, although he distinguished himself in the service of H. H. the Nizam, as also the British Government, will be better known to posterity as an educationist. Next to the late Sir Syed Ahmed, he was the one man indispensable to the progress of the Aligarh College, the centre of Mahomedan education in India. He took a leading part in the deputation that waited upon Lord Minto last year. It was by his indefatigable energy that the Aligarh College was placed on a fairly sound financial footing. He preached, in season and out of season, his co-religionists the value of western education. Staunch Mahomedan that he was, he realised that religious progress was possible only when it was accompanied by mental culture. As the *Times of India* says: "His labours for the College can never be appraised. During term time at Aligarh, his services were absolutely at the disposal of the College; at other seasons, he was a fiery missionary beating down prejudice, chiding lukewarmness, gathering funds and recruits for the core of Mahomedanism." Let us hope that the younger generation will copy the late Nawab's zeal for education, in the right sense of the term. We tender our condolences to the Nawab's family.

LAST WEEK'S FIASCO AND MR. CUNNINGHAM'S MEETING THIS WEEK WERE SYMPTOMATIC OF THE CONDITION OF PUBLIC OPINION IN THIS COLONY.

In all this anti-Asiatic commotion, there has been much cry and little wool. Mutual admiration societies have been formed with untiring assiduity, though as for anything more practical than the harmless, necessary libel upon the unfortunate Asiatic—the Durban meeting bears eloquent testimony to its timely absence. But, if the Colony is to deal with its vital problems in this niggardly spirit, how can it ever form a healthy limb of a healthy body such as the South Africa that statesmen dream of in the future? If the Indian question in Natal is really of overwhelming importance, and we venture to claim that it is second only in importance to the native question and its solution, then it most certainly behoves the citizens of Natal to show that tireless consistency of purpose that has been so long a chief characteristic of the Anglo-Saxon race. If they really seek a solution of this undoubtedly difficult problem, they should, being true to the national ideal which they presumably embody, definitely and absolutely determine to en-

THE REGULATIONS PUBLISHED IN THE Natal Government Gazette under the Natal Dealers' Licences Act are calculated

still further to circumvent British Indian storekeepers in this Colony. Hitherto they have not been called upon to advertise applications for licences, nor have they been called upon to make their thumb-print or finger-print on counterfoils of licences issued to them. It is perfectly true that these regulations are of general application, but it is equally true that in practice they are to be generally applied to Asiatics only. Both these points are of minor importance, as the notice of application is necessary even under the Cape Act and the question of making thumb-prints is left to the discretion of the Licensing Officers. If these are at all just, it need not therefore cause any unnecessary offence. The regulation as to the deposit of £12 10s. with notice of appeal has been re-enacted. We have already expressed the opinion that the imposition of the fee is *ultra vires* of the Act. The power to frame regulations does not seem to us to contemplate a fee to be paid for the expenses of the members of the appellate board. The Law provided for appeal (farical though it be in many instances), and it is the duty of the Government to give every facility for prosecuting it, and not to place obstacles in the way of persons seeking relief.

Asiatics at Delagoa Bay

Portuguese Restrictions

No New Settlers Allowed

Laurencio Marques, December 11. The authorities have issued an edict containing the rules governing the admission of Asiatics into this province. Those from overseas on arriving must secure a landing permit, which will only be given to those who produce a return permit issued by a competent Portuguese, or Transvaal, authority, or who can prove vested interests here. Asiatics entering overland have to present themselves on the day following their arrival, if not departing immediately by steamer. No new entrant will be allowed to reside here more than 30 days save by special authority.—Reuter.

IMPROVEMENTS AT PIKENIX. The International Printing Press has been fitted up with electric light, the current being obtained by means of a Croxington dynamo driven by a Crossley oil engine. The contract for installation has been carried out by Mr. Howman, of Durban.

Indian Restriction Movement

Two Meetings—No Result

A public meeting, called by the Mayor of Durban on requisition, was announced to be held in the Town Hall on the 3rd instant at which the borough members were invited to attend to discuss the termination of Indian Immigration to the Colony. As there were only about thirty people assembled, the Mayor, who was accompanied by two of the members for the borough, Messrs. M. S. Evans and C. H. Baggar, came forward, and said that, after consultation with the speakers, and with the approval of those present, he proposed to postpone the meeting. Those present fell in with the suggestion, and the meeting was consequently abandoned.

Another meeting, convened by Mr. W. D. Cunningham, was held in the Alexandra Hall, West Street, on Tuesday last. Mr. C. H. Knowler occupied the chair.

Mr. Cunningham said that they had met to consider what he thought was the most serious trouble the colony had to face. He admitted that Indian immigration had saved the sugar industry but claimed that the industry was of no practical benefit to the Colony. He based his remarks chiefly upon the question of white labour, the sugar industry employing, so he said, only two per cent. of white men, and the coal trade five per cent. Mr. Cunningham calculated that after twenty years there would be one million Indians in Natal. £15,000 was lost annually owing to the non-payment of the £3 licence. Why was this? They did not let off the whites from paying the poll tax, and he, for one, was not going to pay his poll tax next year unless something were done to make these people pay up. He considered that the plea of the Councils that they could not instruct their licensing officers, because they acted as a Court of appeal in licensing appeals, was mere sophistry. In conclusion, he hoped that some practical solution would be found to the whole problem.

Mr. Murphy suggested that the Colonial Patriotic Union was doing good work and thought that too many cooks would spoil the broth; whereupon Mr. Cunningham jumped up and said that, though the Union had been in existence some time, very little had been done.

On a further suggestion that they should co-operate with the Labour Party, Mr. Cunningham said that, as the Party had done all they could to oppose him when he stood for the last election, he could not co-operate with that body.

Mr. Whitman said that the Patriotic Union had done much good and that Mr. Cunningham had misrepresented it. A one-man organisation was of no use. All that was wanted

was for everyone ■ refrain from trading with Asiatics.

Mr. Cunningham interrupted twice and cast ■ back as a lie that he mis-represented the Union. If the meeting wished to join hands with the Union, well and good, but he could not work with the Labour Party.

An amendment was eventually carried that those interested should give in their names for the purpose of forming an association with Mr. Cunningham as leader. A number of names were taken and the meeting closed without any practical result having been attained.

Immigration Restriction

Detention Ship "Lütto."

Rules and Tariff

The subjoined Rules and Tariff for the use of the Detention Ship for Prohibited Immigrants have been approved by His Excellency the Governor in Council, and are published in the *Natal Government Gazette* :—

1. This vessel is set aside in terms of and shall be used in conformity with the provisions of Section 17 of the Immigration Restriction Act, 1903.

2. All persons named for detention shall be conveyed to and from the Detention Ship by and at the cost of the Master of the ship that brought them to Port.

3. The Master of any ship from which it is desired to remove any persons to the Detention Ship shall be required to sign an application in the form attached, and the Principal Immigration Restriction Officer may also require him ■ have the guarantee appended to the application signed by the Agents of the ship.

4. The costs of detention, maintenance, and control of persons named for detention while detention lasts, and all contingent expenses, shall ■ borne by the Master of the ship that brought them to the Port, who shall be responsible for the proper rationing of such persons and for providing them with bedding and other necessities requisite to maintain them in the place of detention in the degree of comfort they would have enjoyed had they not been removed from the ship in which they arrived, or to which they might be entitled under any contract or agreement subsisting between such prohibited immigrants and the Master or Owners of the ship.

5. If the Master of a ship from which prohibited immigrants shall have been removed for detention shall fail in the discharge of his obligations as above expressed, or fail or omit to satisfy any proper requirement of the detained persons, to which attention may be drawn by the Principal Immigration Restriction Officer, the Principal Immigration Restriction Officer shall remedy the failure or omission, and the costs incurred in

such service shall be paid by the Master before his ship leaves the Harbour.

6. The rent charge for the Detention Ship shall be as follows :—

	£	s.	d.
For five person or less per diem or part thereof	0	10	0
For six to ten person	1	0	0
For eleven to twenty-five persons	2	0	0
For twenty-six to fifty persons	3	0	0

After ten days there shall be a reduction of 50 per cent. of the tariff charge in each case as above prescribed.

Whenever the Detention Ship may contain batches of prohibited immigrants from two or more ships belonging to the same interest or otherwise, each batch shall be considered separately for the purposes of this tariff.

N.B.—The attention of Masters is specially directed to No. 107 of the Port and Harbour Regulations, which provides :—

"The Masters of every vessel shall lodge at the Port Office and at the office of the Principal Immigration Restriction Office twelve hours' notice of his intended departure from Port."

S.S.

The Point, Port Natal,
The Principal Immigration Restriction Office, Port Natal.

Sir,—

I beg to request that you will accept the bodies of the persons named in the margin, passengers by my vessel who have been declared Prohibited Immigrants, for custody on board the Detention Ship "Lütto," in terms of the provisions of Section 17 of the Immigration Restriction Act, 1903, during the stay of my vessel in Harbour.

I undertake to observe all the relevant provisions of the Act, and the Rules, and to pay and bear all the charges and expenses incurred about the service asked for.

I am, Sir,

Your obedient Servant,

Master, S.S.

I, or We, personally guarantee payment of such sums as may become due in respect of the service referred to in the foregoing application.

Dated at, this day of 190.....

Agents, S.S.

MR. RITCH'S PAMPHLET. Under the title of "British Indians and the Transvaal," Mr. L. W. Ritch, the indefatigable secretary of the South Africa British Indian Committee, has issued in pamphlet form a concise but thoroughly complete statement of the grievances of those for whom he speaks. This little book is a model of its kind, and will be indispensable to all serious students of the subject. No other single publication sums up the case, so far as it has gone, so neatly and so exhaustively.—*Indio*.

Natal Dealers' Licences

Amended Regulations

The *Natal Government Gazette* contains the following Regulations under Act 18 of 1897 :—

1. In these rules

"Licence" unless otherwise specified, means either a wholesale or retail licence.

"New Licence" means a licence in respect of premises for which there is not at the date of application an existing licence similar ■ that applied for.

"Board or Council" means as the case may be, the Licensing Board of the Division or the Town Council of a Borough, or the Local Board of a Township.

I.—APPLICATIONS FOR LICENCES.

2. Every person desiring to obtain a new licence, or a renewal or transfer of an existing licence, shall lodge with the duly authorised officer of the Magistrate's Court or Town Office an application in the form of Schedule A.

The applicant shall also publish a copy of the application at least one day in each week for at least two weeks in a newspaper, published or circulating in the Division, borough, or township, before the Licensing Officer shall consider the same.

3. An applicant for a new licence shall attach to his application a ground plan, drawn to scale, of the premises sought to be licensed.

4. Upon receipt of an application for a licence the Licensing Officer shall be at liberty to obtain from the Health Officer or Sanitary Inspector of the division, borough, or township, a report for his guidance in respect to the sanitary arrangements of the premises proposed to be licensed.

5. The applicant shall, if thereto required, appear personally and produce to the Licensing Officer his books of account or such other documents or evidence as may be necessary to show to the satisfaction of that officer that he is able to fulfil the conditions laid down by Section 7 of the Act in regard to keeping his books of account in the English language, and any other evidence that he may desire to bring in support of his application, a note of which shall be taken down in writing by that officer.

6. The licensing officer shall endorse upon each application for a licence his decision as regards the issue or refusal of a licence.

7. The application, with the report of the Health Officer or Sanitary Inspector, and the report and decision of the licensing officer, and all notes of evidence and other documents which shall have been laid

before the licensing officer, shall form the complete record of proceedings in each case.

8. A licence shall not be issued until the necessary stamps are tendered or the money paid.

9. A licensing officer may require any applicant for a licence to sign the counterfoil of the licence, and to make his thumb print, or finger print, in such manner as may be directed upon the counterfoil or elsewhere, as the officer shall instruct.

II.—APPEALS.

10. The appellant, or any person interested may, within two weeks of the decision, give notice in the form of Schedule B, to the Clerk of the Board or Council of his intention to appeal against the decision of the licensing officer.

With the notice of appeal shall be lodged the sum of twelve pounds ten shillings (£12 10s 0d.) sterling, which shall be applied by the Clerk, so far as may be necessary, in paying the travelling expenses allowed to members of the Board or Council, and any other expenses incurred in connection with the meeting or meetings of the Board or Council; and anything remaining over shall be returned to the appellant.

If more than one appeal is brought before the same meeting of the Board or Council the expenses shall be divided equally among the several appellants.

11. A notice of the day fixed for the hearing of appeals, together with a list of the appeals, in the form of Schedule C, shall be fixed to the door of the Court House or Town Office for at least five days before the appointed date.

12. The Clerk, immediately upon receiving notice of appeal, shall require the licensing officer to forward to him the minutes of proceedings, and documents or copies thereof, together with the reasons for his decision, all of which shall be open to inspection by the appellant.

13. The proceedings of the Board or Council shall be open to the public.

14. The Clerk shall keep minutes of the proceedings.

15. The record of the application shall be read before the Board or Council.

16. The appellant, and any person interested, shall be entitled to be heard upon the appeal, by himself, or by any person acting under his written authority, and shall be entitled to bring forward such evidence as he may think fit in support of the appeal.

Should any interested party be opposing the appeal he shall be entitled to the same rights as to appearance and production of evidence as the appellant.

17. The Board may adjourn the hearing of an appeal either for the purpose of the production of further evidence, or for any other purpose.

Caxton Hall Mahomedan Meeting

Indignation against the Asiatic Act

The Times to hand contains the following report of the Mahomedan meeting held at the Caxton Hall on the 9th November last:

A meeting of the Mahomedans in England was held at Caxton Hall, Westminster, on Saturday afternoon, to protest against the laws passed by the Transvaal Government with regard to Mahomedans and British Indians generally. Mr. Syed Ameer Ali, who presided, claimed for British Indians that they were at least entitled to equal treatment with the subjects of foreign States, such as Roumania and Poland. A great engine of oppression was the requirement of the Transvaal Government that Indians should carry with them wherever they went their certificates, which had to be produced on request by any policeman. Mr. M. U. Ahmad moved, and Mr. Abdul Hamid seconded a resolution, which in the course of the subsequent discussion was altered and eventually carried in the following form:—"That this meeting of Mahomedan subjects of His Imperial Majesty begs to call the attention of His Majesty's Government to the disabilities imposed upon British Indians lawfully resident in the Transvaal under the Asiatic Law Amendment Act of 1907, and especially protests against the invidious distinctions of a religious character under the said law whereby Mahomedan subjects of the Turkish Empire are, whilst Christian subjects of the Turkish Empire are not, compelled to undergo registration." Several British Indians complained that their fellow-Indians in the Transvaal were treated like uncivilised beings, not being allowed under some Municipal by-laws to ride in the same cars with their fellow-British subjects, or to walk on the same pathway, or to send their children to the schools attended by Boer children. Sir Raymond West said that the feeling in England was entirely with the Indians on this subject, and Mr. L. W. Riech, secretary of the British Indian South African Association, said that British Indians were fighting against the oppressive regulation by means of passive resistance, and that if Englishmen were subjected to the same disabilities they would not be content with passive resistance, but would soon be in a state of rebellion.

"Public Opinion's" Report

Under the heading "Oppression in South for Self-Government" *Public Opinion* of the 13th inst. says:—

"There was quite an amazing meeting last Saturday in the Caxton Hall, Westminster, and little more of it was taken by the press. It was a meeting of Mahomedans and British Indians who are in the Transvaal."

chair was taken by an ex-Indian judge—himself a Mahomedan—Mr. Syed Ameer Ali.

The meeting was held under the shadow of the Mother of Parliaments—the British House of Commons. It was orderly and quiet, but an intensity of feeling was manifested at the strange fix in which Mahomedans who are natives of India found themselves in the Transvaal. There they are members of the Indian Empire, subjects of the King. Fate carried them to Natal, where they have been useful members of society. There they are under the government of the Boers—the Boers who have just received a Parliament and Home Rule—the Boers who are also the subjects of the King.

Boer Oppression of Indians

The ground of offence is that hard conditions are inflicted on the Indians by the Boers, their fellow-subjects. An emigrant from Poland or Roumania may enter the Transvaal without let or hindrance, even if he be the most undesirable of Jews or Poles. But an Indian, even though if he be educated and a gentleman, is subject to insult—and this although the South African War was largely fought to defend our Indian fellow-subjects.

These Indians are now commanded to re-register and to give impressions of their finger-marks, much as criminals do. They are not allowed on the side-walks with whites or to ride in the same railway trains or cars with them. Asiatics, including British Indians, are excluded from both political and municipal privileges; they may not own fixed property. A particular ground of offence is that they are now asked to carry their certificate of registration always with them, and to show it to any policeman who demands it.

A Great Passive Resistance

A great passive resistance is ensuing, and the Indians are asking how is it that the Colonial Office did not make self-government for the Boers contingent on justice to the Indians residing in the Transvaal. Lord Elgin did once refuse to sanction the law against the Indians. How is it, they asked, that he could change his mind in a few months?

Last Saturday's meeting was attended by a number of bright, intelligent, and able young Indians, who felt deeply the insult to their race, and it behoves the Colonial Office, even at this hour, to pay very serious attention to the matter. It may have very serious reflex action in India. The opposition to the Indian in the Transvaal is economic. He is an able, thrifty, business man, and the slackers in the Transvaal do not like an able rival. Hence their animosity to Indians.

Those who wish to inform themselves of the exact history of the matter should get an excellent pamphlet by Mr. L. R. Riech on "Oppression in the Transvaal" (The Indian)

Anne's chambers, S.W.) Mr. Ritch has long lived among the Indians in the Transvaal, and knows their worth, and is secretary of the committee which is fighting their just cause. Race-hatred should be put down with a strong hand. In any case, it is a poor return for the gift of self-government to the Boers.

Indians Arrested at Volksrust

Full Report of Trial and Discharge

Mahomed Essak's Case

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

The first arrest under the Asiatic Registration Act, no matter what may be said to the contrary, after the first of December, was made in the case of Mahomed Essak, belonging to the Konkni section. This brave Indian is a cook by profession on one of the mines, was in the Transvaal for nearly four years before the war, and has only just arrived from India. During the short time that he was in Durban he evidently acquainted himself with the main provisions of the Act. On reaching Volksrust, he was examined by the S.A.C. Constable, to whom he produced his permit and registration certificate, the former granted under the Peace Preservation Ordinance and the latter under Law 3 of 1885, after Lord Milner's advice to the Indian community, which has been already referred to in these pages. The examining Constable, however, as it has since transpired, had no choice but to arrest Mahomed Essak in obedience to secret instructions from the Asiatic Office. Mahomed Essak refused point-blank to be bailed out, claiming as a British subject to enter the Transvaal, as he held a permit under the Peace Preservation Ordinance and as he had paid £3 under Law 3 of 1885. On the 6th instant, he was brought before Mr. De Villiers, A.R.M. at Volksrust, when the Public Prosecutor, Mr. Mentz, stated that he was not ready to go on with the case, as he was still in telegraphic communication with the Law Department as to the charge to be framed. Mr. Mentz added that the charge would probably be under the Peace Preservation Ordinance, and not, as previously thought, under the Asiatic Registration Act. Mr. Gandhi, who represented Accused, thought that the indecision of the Law Department should not prejudice his client, especially as he was under detention and refused to be bailed out. If a definite charge could not be framed against him, he should be immediately discharged. It would even then be open to the Government to re-arrest him, as his client had no desire to leave the country, but, on the contrary, to assist his fight to remain in it. Mr. Ritch, a present, the Magistrate reminded the case to

Johannesburg, in order to avoid expense and delay, and allowed Mahomed Essak to be released on his own recognisances.

Twenty more Indians Arrested

The same day, however, came twenty more Indians. They, too, were arrested, but the authorities did not detain the men. They merely took their permits and their thumb-prints, and cautioned them to appear on the 7th before the Court. In the meanwhile, however, instructions were requested from Pretoria, and on Saturday, the 7th instant, they were formally charged under Section 5 of Ordinance 5 of 1903, that is the Peace Preservation Ordinance, for entering the Colony without permits issued under the Peace Preservation Ordinance. The cases were remanded to Monday to enable Counsel to appear. Between Saturday and Sunday, however, another batch of Indians came, and they, too, were treated in the same manner as the twenty. All these Indians, with the exception of two, were passengers by the S.S. Sultan, which recently arrived from Bombay, and they were on their way to their respective homes in the Transvaal. Two of the Indians were from Natal and had entered on excursion tickets. All of them held permits and registration certificates. They included two Mahomedans and one Tamil; the others were Gujarati Hindus.—All determined to make good their right to enter the Transvaal, all determined in their opposition to the Act, and all refusing to be bailed out. One of them is an old soldier, having served in the Burmese Expedition, and as an orderly to Lord Roberts' personal staff. He was present at the surrender of General Cronje, and was wounded in the thigh, near De Aar. He was for some time, too, orderly to the Asiatic Office. It should be mentioned that, although the resources of the few Indians at Volksrust are slender, they patriotically took charge of the thirty-seven men and housed and fed them.

The Trial

The scene near the Court-house on Monday, the 9th instant, was an animated one, and it was a question as to how to arrange thirty-seven prisoners. Happily for the police, they had to be tried in two different batches, because those who were arrested on different days could not legally be tried under the same indictment. The twenty were, therefore, tried first.

Sergeant Mansfield, examined by Mr. Mentz said that these men were arrested on the 6th inst., in accordance with instructions received by Captain Johns from the Law Department. The men all held permits, under the Peace Preservation Ordinance, and registration certificates. Their thumb impressions were examined and they were admitted into the Colony, but not to re-enter.

(the witness) had questioned the men as to whether they would proceed to Pretoria and apply for registration under the New Act, and they had all said that they did not wish to submit to the Act.

In cross-examination, the witness admitted that the permits produced by the men had hitherto been accepted under instructions as sufficient authority for Asiatics to enter or to re-enter. The witness did not know whether re-entry was in accordance with the permits or the Peace Preservation Ordinance. He allowed Asiatics to re-enter, such being his instructions.

"What are your instructions now?" asked Mr. Gandhi. The witness replied "My instructions are to detain and arrest all male Asiatics above 16 years who could not produce registration certificates under the Asiatic Act, or who did not produce temporary authorisation allowing them to re-enter the Colony." "Do these instructions apply even to Asiatics whom you may know as old residents, who may have produced permits, and who may have only recently left the Colony?" The witness: "Yes, because such is my duty under the instructions. I am to detain all Asiatics without distinction, if they cannot produce authority under the new Act." In answer to further questions, Sergeant Mansfield produced the permits and registration certificates and said that they were taken out under Law 3 of 1885. This closed the case for the Crown.

Mr. Gandhi urged that the Crown witness had proved his clients' case. The question before the Court was purely one as to whether his clients possessed permits issued under the Peace Preservation Ordinance. These permits were produced by Sergeant Mansfield, who admitted that they were in order.

Mr. De Villiers: Then you argue that the matter is purely one of argument of law?

Mr. Gandhi: Precisely, your worship.

Mr. Mentz then argued that the permits held by the men were authority only to enter and reside in the Colony, but not to leave it and re-enter. It was contended that once the men left the colony the permits were cancelled.

Mr. Gandhi, in reply, said that the question was not even that of re-entry. The Court had to keep within the four corners of the indictment, which charged his clients with having entered the Colony without permits under Section 5 of the Peace Preservation Ordinance. The evidence before the Court conclusively proved that his clients were actually in possession of their permits on entering. They had all moreover, paid 2/3 under Law 3 of 1885. Nor could the Public Prosecutor's contention be justified. The 8th inst. Court had held that the permits issued by the Government, and which the Colony included, and

sion to leave it and to re-enter. These were almost the exact words used by Justice Bristowe in that case. Which ever way, therefore, the case was looked at, his clients were entitled to a discharge. The Court had nothing to do with instructions from the Law Department or the construction that it might have placed upon Section 5 of the Peace Preservation Ordinance. The proper course would certainly, in his opinion, have been, for the Asiatic Office, if his clients had committed a breach of the new Act, to have charged them under it.

Mr. De Villiers upheld Mr. Gandhi's contention, and, after reviewing the case of Bhabha vs. Rex and the evidence given by the Crown, discharged the Accused.

The other seventeen men were then brought before the Court, but the charge against them was withdrawn.

Mahomed Essack was charged before Mr. Jordan under the same Section as the 37 Indians. Evidence given was also of the same nature. Mr. Gandhi, without calling any evidence for the accused, asked for his discharge. Mr. Jordan delivered a considered judgment, giving a full interpretation of the Sections of the Peace Preservation Ordinance that bore on the case, and discharged the accused. The Court was crowded with Indians.

Registration Notes

The Colonial-Born Indian View

(FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE)

The following letter from Mr. Philip D. Joseph appeared in the *Transvaal Leader* last week:

I crave speech as a Colonial-born Indian to outline some of the objections which we have to register under the Act.

(1.) We would emphasise the fact that out of the 12,000 Indian men, women and children resident in the Transvaal, a great number were born in the Cape, Natal, or Mauritius, and, therefore, India was not our birth-place. In view of this, we ask the Transvaal Government whether a man born in a British Colony, and a British subject by adoption, can be turned out of his home and compelled to settle in a foreign country and there earn his living, and whether this is not a violation of international law?

(2.) We object to finger prints, as we consider this degrading to manhood. We refuse to submit to this indignity, as we are not criminals. And we prefer to go to prison rather than accept this injustice. If the Government were consistent, and had broad-minded ideas of acting with equal justice to all sections of the population, why do they not compel

"Peperians," Syrians, Armenians, and Turks to make finger impressions, and register, as they harshly insist upon our doing? They are Asiatics like ourselves, and never were—and have no desire to be British subjects. When the Creator handed down the Ten Commandments to Moses He gave humanity an international law for all time, and I ask with confidence whether the European races are not as great culprits in breaking the Mosaic law as are His Majesty's Indian subjects?

The Cabinet must remember their oath as His Majesty's trustees. They have no moral right to embarrass or imperil the King-Emperor's beneficent rule over the great Indian Empire by oppressing Indians in other parts of his dominions.

As there appears to be a great ignorance in South Africa regarding the value of Indian soldiers, I wish to state that for the past 150 years they have fought side by side with British troops, under Clive, Coote, Lake, Wellington, Gough, Smith, the Napiers, Sale, Outram, Clyde, Lawrence, Havelock, White and Roberts, and have helped to consolidate and establish British supremacy in Afghanistan, Persia, Bunnah, India, and Egypt.

A Frank Englishwoman

"An Englishwoman" writes to the *Transvaal Leader* as follows:—

I am not one of those "generous" people who came here from England at the Government's invitation. My family came, like all honest traders, to compete. We heard much of the great country that would be under the British rule. Who is responsible for the depression, coloured or white? The Indians are rarely criminally convicted, and foolishly give credit to the whites in lieu of cash, and the prices are not less than the shopkeepers generally charge. I am certain I receive as much civility from the persevering coolie as from the white trader, who is generally inclined to grumbling. I admire the Indians for objecting to register under the new law, and think, considering the large number of burglaries and robberies committed by whites in broad daylight, that it would become the Government to expel from the country all undesirable whites, and compel the unemployed whites to register their finger prints than to banish a trader who is trying to gain a livelihood, and help to send a little money—not as much in months as was sent Home in one Christmas post-bag—to support relatives in a famine-stricken land ruled by England.

INDIAN MAIL, for Bombay, including Delagoa Bay, Beira and Inhambane, per *ss. Ruchitag*, until 5 p.m. Friday, the 20th inst. For Bombay only, per *ss. Jamnaga*, until 9 a.m. Saturday, the 21st inst.

Excessive Fines on Indians

Mr. Justice Dove Wilson's Stricture

In the Durban Circuit Court on Monday last, Mr. B. Gabriel moved for the review of a sentence, by Mr. Brunton Warner, upon Peter, an Indian, of three months' imprisonment, for being in possession of a forged pass.

Mr. D. Calder, who appeared for the Crown, drew his Lordship's attention to the fact that Inspector Alexander had been cited as the respondent, instead of the Crown.

The Judge: Of course, it is quite wrong to cite as respondent the prosecutor in the Court below.

In answer to Mr. Gabriel, who said he took his friend's information,

The Judge said Mr. Gabriel could not help himself. However, although the appeal had not been properly brought, perhaps the Court had better hear it.

After hearing the arguments, his Lordship observed that the Magistrate should have been satisfied there was no criminal intent. If the Indian had got someone to deliberately forge a pass it would have been different. This might have been done for all his Lordship knew, but, on the other hand, the Indian might have got a pass written in place of one that was lost. He thought it would be best for the case to be sent back for re-trial. Three months was a ridiculous sentence, and the case must go back. Proceeding, his Lordship said that sentences passed on kaffirs and Indians were often extraordinarily high in comparison with those on white people. He had often seen a case in which a native or Indian defendant was fined an amount equal to a month's salary. He was afraid that if white defendants were fined in the same proportion there would be a very serious outcry.

The case was sent back for re-trial accordingly.

Commenting on the above, the *Natal Mercury* says:—

Mr. Justice Dove Wilson, in dealing with a case brought before him for review, in referring the case back for trial, said that the sentence was ridiculously severe, even if it had been proved, and, proceeding, he remarked that the sentences sometimes passed on natives and Indians were extraordinarily high, in comparison with those on white people. This is a matter which has been the subject of comment by more than one judicial officer of standing, and there can be very little doubt that some of the magistrates impose sentences that are out of all proportion to the offence, and far in excess of any sentence they would dream of imposing on a European under similar circumstances, and for a similar offence. This is obviously wrong. An offender should neither be excused nor punished because of

the colour of his skin. In the eyes of the law all men are the same, and the severe punishments that are often meted out for trivial offences do more to make than redeem criminals. We are not advocating leniency towards natives or Indians when they commit breaches of the law, but the abnormal severity of some of the sentences passed for trifling misdemeanours is little short of a scandal. When the offences are serious, much greater care is taken to be just, and the gravest complaint is in unimportant cases, where the offence is often committed more in ignorance than with intent.

Application Under Asiatic Act

Supreme Court Judgment

Full Text

Below we give the full text of the judgment given in the *ex parte* application of H. S. L. Polak, under the Asiatic Act, heard before Mr. Justice Wessels, in Chambers, on the 6th inst., at Pretoria:

In this case it appears to me perfectly clear that I cannot come to the aid of the applicant. It is true that Aboobaker Amud was, prior to Law 3 of 1885—at least, I think prior to that law—the registered owner of property which after his death went, through his executors, to his heirs. The heirs, being Indians, could not hold the property registered in their name; but they wished to deal with it, and in order to evade the law they got Polak, the present applicant, to take transfer of the property. Complete transfer was given to him, without any reservation whatsoever on the deed. Polak now comes to this Court and says—“This was all a mistake: the property is not really mine, it belongs to the heirs, and was merely registered in my name so that they might the better be able to deal with it, they being Indians and not entitled to hold fixed property.” In other words, an attempt was made, as between Polak and the heirs, to evade the provisions of Law 3 of 1885. Polak asks the Court to assist him and them. He admits that he did certain acts in order to attempt to evade the law, but finding himself in a rather unfortunate position he requests the Court to help him, and to allow him to cancel the transfer to him, so that the property may again go into the name of the heirs. Once property has gone out of the name of an Indian it cannot go back to the name of that Indian. I do not know what remedies the heirs may have; but one thing is perfectly certain, that this application must be refused. Act No. 1 of 1907, sec. 21, does not touch this case, for here the Indians have voluntarily divested themselves of the *dominium* of the property. The respondent is entitled to costs.

A Prize of Ten Guineas

For an Essay on "The Ethics of Passive Resistance"

As this journal has, in a humble way, led the battle of passive resistance now being offered by the Indians in the Transvaal against an Act which, in their opinion, does violence to their conscience; and as the controllers of the policy of this journal are desirous of showing the general utility of the doctrine of passive resistance, the management have decided to offer, as they now do, a prize of Ten Guineas for the best Essay on "The Ethics of Passive Resistance." The doctrine, religiously construed, means a fulfilment of Jesus' famous saying, "Resist not evil." As such, it is of eternal and universal application, and if it were practised largely, it would replace, to a great extent if not entirely, brute force and other kindred methods for securing redress of grievances or inauguration of reforms. The management, therefore, trust that the best men in South Africa, having leisure, will compete for the prize, not for its monetary value, but with a view to an elucidation of a principle of life which, although it has the sanction of the best minds of the world, is still little understood and less practised.

The terms of competition are as follows:—

(1) The Essay should be written clearly, on one side of the paper only, or preferably, typed. The competitor's name should not appear on the manuscript.

(2) It may be divided into four chapters, and should not cover more than ten columns of *INDIAN OPINION*.

(3) It should contain an examination of Thoreau's classic, "On the Duty of Civil Disobedience," Tolstoi's works—more especially "The Kingdom of Heaven is Within You"—and it should give Biblical and other religious authorities and illustrations; and also the application of the "Apology of Socrates" to the question. The Essay should give illustrations from modern history in support of the doctrine.

(4) It should be addressed: "The Editor, *INDIAN OPINION*, Phoenix, Natal," and should reach not later than the 31st December.

(5) The management reserve to themselves the right to publish and translate any of the contributions received, and to reject all if none is considered suitable.

Rev. Dr. J. LANDAU, Ph. D., (Vienna), M.A. (Cape) has kindly consented to act as judge, the time allowed having been extended until the 31st December instead of 30th November as previously announced.

Dr. Landau desires it to be clearly understood that, as long as he in no way enters into the merits of the political application of the principle of

"passive resistance." His functions are entirely confined to the judging of the literary and intrinsic worth of the essays sent in.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

Miranda, the Portuguese Indian who was sentenced to one month's imprisonment at Rustenburg for being in the country without a permit, has been re-arrested and brought before the Magistrate. He stated in his defence that the reason why he had not left the country was because he was destitute. The Magistrate held that this was no excuse for non-compliance with the Act and the order of the Court, and sentenced him to a further term of six months' imprisonment, with hard labour.

Bhika Naran was met by the Registrar of Asiatics at Lace Buildings, Johannesburg, who demanded his registration certificate, but he only held a temporary permit. He was therefore brought before the magistrate and charged with being without a registration certificate. He immediately applied; but now he states that he does not wish to proceed with the application.

Ram Sundar Pandit Released

Ram Sundar Pandit was released this morning at 8.30 from Johannesburg gaol. He was met by a large number of leaders of the Indian community and members of the British Indian Association; also representatives of the Chinese garlanded the Pandit and he was heartily greeted. A procession was formed, headed by two carriages containing the Pandit and other leaders, escorted with banners and flags by cyclists. About 300 Indians joined the procession. On arrival at the Surti Mosque, Fordsburg, a meeting was held under the presidency of Mr. Essop Mis, Chairman of the British Indian Association, where some 400 were present. The Pandit delivered an eloquent and inspiring address, wherein he adjured all Indians, regardless of caste or creed, to continue the struggle to the bitter end, stating that he himself was prepared to face any punishment. The Government could imprison him as often as they thought necessary; he would welcome imprisonment for the sake of the cause; he was determined not to leave the Colony as he considered he was doing a greater service and performing a higher duty by submitting to any penalty. He urged all to continue the struggle against the Government against the Government.

The Asiatic Act

A Progressive Appeal for Fairplay

The *Progressive Monthly*, the official organ of the Transvaal Progressive Federation, comments as follows on the above Act:—

As we go to press the extension of time allowed for the Asiatic registration expires, and the movement of passive resistance has evidently been carried through. The Government has now to deal with what is one of the most difficult positions they have yet been called upon to face. The eyes of the whole Empire are fixed on the Transvaal in this matter, as the question is one which affects every British Colony, and also India. It is impossible to foretell what action the Government will take, as, although General Smuts has decided to refuse the renewal of trading licences to the Asiatics next month, there are a large number of Asiatics who are not engaged in trade. They, too, have set the law at defiance, and the same punishment must be meted out to them as to their compatriots engaged in trade.

A certain section of the public are already egging on the Government to take the most drastic steps, irrespective of the complications which must ensue from any ill-conceived action. To these people we would like to point out that the Government have a much more difficult task to perform than they conceive. These people are apt to take a narrow-minded parochial view of the matter, and to blind themselves to the importance of the question from an Imperial point of view. They are all proud of boasting of their "love of Empire," and would be most indignant if one were to suggest that they were in any way "parochial." Let them, therefore, consider the effect that any drastic action on the part of the Transvaal Government would have on the already unsettled population of India. Let them remember that India is as much a part of the Empire as the Transvaal. Taking all these things into consideration, let them abstain from their present attitude, and endeavour to assist the Government in a quieter way.

We do not wish our readers to misunderstand our views on the matter. The Progressive Party unanimously supported the Asiatic Act; and we as a party are pledged to the policy laid down in the Act. The intention of the Act is, however, not to drive out the Asiatics legally entitled to be in the Colony, but simply to safeguard the white population from any further influx at the present time.

If these objects can be attained by less drastic means than wholesale imprisonment or deportation, we trust that the public will support the Government in attempting to solve what is, to say the least, an awkward question.

English Opinion

Commenting on the Transvaal Asiatic Act, the *Saturday Review* of the 16th October says:—

We are also aware that the Bowdler Ministry have been given a free hand to deal with the British Indians in the Transvaal, and throughout India all educated natives will understand that the Imperial raj, which is strong enough to suppress sedition at home, cannot or will not hold up its hand to protect its subjects in a British colony.

A Jewish View

The *South African Jewish Chronicle* comments as follows on the situation in the Transvaal:—

The Indian community remain unshaken in their determination not to submit to the provisions of a law which their conscience rejects as degrading to their manhood, and their high standard of civilization. What is the next step to be? It is the Cabinet in Pretoria, even more than the Indians, who are on their trial to-day. How will they emerge—merely the clever politicians they have always been, or will they rise to a conception of Imperial duty, high beyond anything even General Botha has attempted, and so cross the threshold of statesmanship?

Too Much Hurry

The Government, taking their stand on the law, point to the clamour of the provincial corps against Asiatic competition; to the string of resolutions passed at the so-called National Convention, and again to the Act itself, passed in double-quick time through both Houses, in response to an apparently unanimous mandate. They say, the people have spoken. True, and true again, even of the Sovereign People, that often "second thoughts are best." It is gradually being evolved in the course of those second thoughts, that a mistake has been made. The Bill was a little bit unworthy of a great people, tasting the first cup of liberty a generous Empire pressed to their lips. It was founded on unreliable data; it was rushed through both Houses without discussion or examination; it has an indecent display of arbitrary power newly realized, and harshly executed. A great mistake was made in that an opportunity for voluntary registration, to which these same Indians, so readily responded at Lord Milner's request, was not given, before the Act came into force. It has been well said that such a Bill could not be passed through our Legislature to-day. If we admit that, and it is being admitted on all sides, we may as well frankly acknowledge that a mistake has been made. It is not the first; it won't be the last. We are all human, and, after all, popular Government is the art of balancing concessions.

The Desirability of Compromise

The key of the whole situation is compromise. The Government must recognize that the British Indian of the Transvaal are not a hostile race, but a dispirited and not only a dispirited, but inaccurate. They are a respectable

body of merchants and tradespeople. They have a high standard of civilization, of which they are justly proud. And above all they have that sense of manly honour that forbids them to accept a badge of degradation with complaisance, even though its rejection involves loss of material riches, imprisonment, and even expulsion from the land in which they have the right to dwell and trade, equally with those who are sparing no effort to drive them across its borders. The Indians must also recognize the difficulties which the Government are called upon to surmount. In asking them to re-open the whole question, they must be prepared to afford the amplest guarantees of their good faith, and of their willingness to accept a reasonable compromise. It must be made perfectly clear that they accept, without reservation, the decision of the European population, that unauthorized immigration must absolutely cease. And they must recognize that, in the event of the Asiatic Act being withdrawn, and the present difficulty overcome by an addition to the Immigration Restriction Act, there will still rest upon the Indian community the duty of providing the Government with such effective means of identification as they may consider necessary, alike in the interests of the white population, as of the Asiatic residents themselves.

A Wicked Calumny

It has been freely stated that it is useless even suggesting a compromise, for the sufficient reason that the Government are not free agents. It is said that the Government's hands are tied by an election pledge to the shop-keeping competitors of the Indians, to the effect that in return for their assistance at the poll, the Indians should be "sent out of the country." And it is added that this pledge was obtained by a certain group of Johannesburg politicians on behalf of their clients. We give the rumour for what it is worth, which is not much, coupling it with our opinion that such a transaction is perfectly incredible, and must be rejected by every Transvaaler, be he Jew or Gentile, who aspires to guide his conduct by the most elementary canons of decency. We may regret the excesses to which colour-prejudice may carry an otherwise sane and enlightened community, but to suggest that any political party in this Colony has been capable of deliberately betraying the sacred interests of a section of the community which is unrepresented in our national councils, for the sake of the support of another section which has votes to sell, is to accuse the Government of an infamy as revolting as, we are glad to think, it is improbable. We have given space to this unsavoury story merely to illustrate, by the way, the sort of strained and sinister reasons which are being put forward in explanation of the apparent indifference of the Government to the vital interests of the Asiatic community, which the Constitution has confided to their care.

The Desperado and the Passive Resister.

THE DESPERADO :—Prepare to meet your end !

THE PASSIVE RESISTER (Mr. Gandhi) :—Yea, brother Smuts, I am prepared. Pray do your worst.

THE DESPERADO :—Heavens, man ! Don't say that. The blooming gun won't work !

[Reproduced by kind permission of the *Rand Daily Mail*]

હુંદારી—મેલ વાસ્તે તકવાર થઈ ગા.

ખાસ્તોડ રીઝોસ્ટર (શ્રી. ગાંધી)—પુરણી, હોસ્ટ રમટસ, હવારનો તકવાર હું. વાલ ને મુબેલી પ્રી હે ને.

હુંદારી—અરે, બાબા આદમી ! એમ કાં બેલો ? ખાલી જંદુલ નથી આમલી !

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL

Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1887)

TWO GOLD MEDALS

Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabl Shoes, &c,

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle, and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તાક ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૧૪ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૫૦.

અઠવાડીક પંચાંગ.

પ્રોસ્ટી-તા. ૧૪ મી ડીસેમ્બરથી, તા. ૨૦ ડીસેમ્બર સુધી, ઇ. સ. ૧૯૦૭.

હીંદુ-માગસર સુદ ૧૦ થી, માગસર વદ ૧ સુધી, સંવત ૧૯૬૪.

મુસલમાની-તા. ૮ મી જુલાઈ થી ૧૪ મી જુલાઈ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	પ્રોસ્ટી તારીખ	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
શની...	૧૪	૧૦	૮	૪ ૫૨ ૬	૪૯
રવી...	૧૫	૧૧	૯	૪ ૫૨ ૬	૫૦
સોમ...	૧૬	૧૨	૧૦	૪ ૫૨ ૬	૫૧
મંગળ...	૧૭	૧૩	૧૧	૪ ૫૩ ૬	૫૧
બુધ...	૧૮	૧૪	૧૨	૪ ૫૩ ૬	૫૨
ગુરુ...	૧૯	૧૫	૧૩	૪ ૫૩ ૬	૫૨
શુક્ર...	૨૦	૧	૧૪	૪ ૫૩ ૬	૫૩

અનુક્રમણિકા.

વોકસરસ્ટના કેસ...	૧૮૯
નાતાલ લાઇસેન્સ કાયદો...	"
મરહુમ નવાબ મોહસીન-ઉલ-મુલક...	"
જામન હ. આ. લાઇન...	૧૯૦
સ્વદેશી માલની શરતરી...	"
સા. આ. બિ. ઇ. કમીટી...	"
લંડનમાં મુસલમાનોની મીટીંગ...	૧૯૧
નાતાલથી ટ્રાંસવાલ જતા હીંદી પર ખાદ...	"
ગોરાઓનું ફરવા માટેનું પથ્થુ...	૧૯૨
નાતાલમાં હીંદીને ફેરો ન્યાય મળે છે ?	૧૯૩
નાતાલમાં લાઇસેન્સની અરજના ખાસ...	"
બ્રહ્મોદમાં અસાંતિ...	"
નાતાલમાં હીંદી સવાસની ગરબા...	૧૯૪
હમીદીઆ ધરવામીક સોસાયટી...	"
અમુલક ફોનીકલની યીઠા...	૧૯૫
એક હીંદીની બહાદુરી...	"
એક ગ્રામી જોરતની દિશ્વસોહ...	"
ઉદ્ધવા ખખરો...	૧૯૬
નાતાલ ઉપરિઅન કોંગ્રેસની મીટીંગ...	૧૯૭
રૂસ્તનખરબમાં એક હીંદીનું મુન...	૧૯૮
મરહુમ નવાબ મોહસીન ઉલ-મુલકનું ચરિત્ર...	"
જોહાન્નખરબમાં ખખરપત્ર...	૧૯૯
મી. જોહાને ખુશાસો ?	૨૦૦
મી. ખમીરખાન સવાલ...	૨૦૧
કોઈ મિટ્ટીએ ખીતેલ કલ્યાણ...	૨૦૨
મી. જોહાને હીંદી મીડી...	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૧૪ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

વોકસરસ્ટના કેસ
C. N. N. 427

વોકસરસ્ટમાં મી. મહમદ હસાક તથા ખીજા હીંદીના કેસ થયા તે બહુ જાણીતા જોવા છે. એ કેસમાં સરકારનો અસહ વિચાર નવા કાયદાની રૂઝે કામ ચલાવવા નો હતો, પણ છેવટે તે કરી અમ ને કેસ પીસપ્રેસરવેશન કાયદા પ્રમાણે ચલાવ્યો. ને મી. મહમદ હસાક પહેલ કરી તો ખીજા હીંદી આવી શક્યા. તેમણે કોંકણી બોલું નામ રાખ્યું છે. અને કોંકણીઓ ની ઉપર કંઈ અપવાદ રહે તો તે હવે રહી શકે તેવું નથી. મી. મહમદ હસાક ને તેની પરમીટી રહેવાનો હક છે એમ ઠરાવી માલસેટે તેને નિરદોષ ગણી છોડી મુકેલ છે.

આ કેસોથી લોકોની હીંમત વધારે જણાઈ આવી છે. એક ઉપર નહિ છુટ્યા એ કીક થયું. અને પકડાએલામાં ઘણી કોમના માણસો આવ્યા એ પછુ સારું થયું.

આ કેસ સરકારની મોટી નબળાઈ બતાવે છે. સરકાર હિંમત હારી મચેલ છે. શું કરવું તે તેને સમજું નથી. ગુસ્સામાં આવેલ માણસ જેમ ગાંડો બને તેમ સરકારની રીયતિ છે. હજુ આવા કેસ કરે તો આપણને હાથડો છે.

જો સરકારમાં ખરું જોર હત તો તેઓ જે હીંદી ટ્રાંસવાલમાં છે, ને સામે થયા છે તેઓને પકડત. તે તો સરકાર કરી નથી શકતી. એટલે બહારથી આવનારને અટકાવવાનાં હાંદાં મારે છે. તેવા પ્રયત્ન માં સરકાર દાર્પા વિના રહેજ નહિ. કેમકે નવા કાયદામાં જખરી બારી રહી ગયેલી છે.

જોહાન્નખરબ અખરપત્રમાં જણાવેલું 'સાંકેસી મેલ'વાળું ચિત્ર આ બાંકના વધારા તરીકે અમે રૂમરેલ પીઠાગમાં આપું છું તે ઉપર જામારા સંચિતારાઓનું ચિત્ર બિચી બીજી બીજી.

નાતાલ લાઇસેન્સનો કાયદો

આ કાયદાની રૂઝે સરકારે નવા ધારા મડ્યા છે. તેમાં ત્રણ કલમ જાણવા જેવી છે. એક તો એ કે હવે પછી લાઇસેન્સ ની અરજીની મોટીસ જાપામાં આપવી પડશે. લાઇસેન્સના કામજ ઉપર નિશાન લેવાનો અમલદારને હક છે. અને આપી લને વખતે પા. ૧૨-૧૦-૦૦ મુકવા જોઇએ. આ બહુ ખરાબ છે પણ આમાં કંઈ જગ્યાએ છુટકારો થઈ શકે એ વિચાર વાતું છે. જાપામાં મોટીસ આપવાની વાત ૨૬ થઈ શકે તેવું નથી જણાતું. તેવો કાયદો કેપમાં છે. અંગુઠા લેવાનું અમલદારની મુનસૂરી ઉપર છે. એટલે એવો અર્થ થઈ શકે છે કે જે માણસો પોતાની સહી કરી શકશે તેની પાસેથી અંગુઠા લેવામાં નહિ આવે. ઉપસી બંને બાજત ઉપર સરકારને કંઈ લખવું એવું અમે કહી શકતા નથી. કેમકે તે નકામું જાણીએ છીએ. પા. ૧૨-૧૦-૦૦ આપવાની વાત નવી નથી. તેનો ઉપાય માત્ર એજ છે કે જ્યારે કોઇને અપીલ કરવાનો વખત આવે ત્યારે એ રકમ આપવાની ના પાડવી અને લગવું. અમે માનીએ છીએ કે આ શ્રી જેર કાયદેસર છે; અને કોરટ એમ ઠરાવશે એવો સંભવ છે. ખરો રસ્તો એ છે કે તે કાયદાની સામે તેનો ગજુકાર નહિ કરીને થયું. જ્યાં જ્યાં લાઇસેન્સ નહિ આપવામાં આવે ત્યાં માલ વેચવાની દરકાર કર્યા વિના વગર લાઇસેન્સ વેપાર કરવો. આવી જાતનાં દુ:ખોને સાર પાસીવ રીઝીસનસ એ સર્વથી ઉત્તમ ઓસડ છે.

મરહુમ નવાબ મોહસીન

ઉલ-મુલક C. N. N.

આ સાહેબ જનતાની સવાના ખખર અમે અગાઉ આપી ગયા છીએ. આ સાહેબનું કુંડે મતાંત અમે આ અંકમાં આપીએ છીએ. તેમની ગુણવસ્તુની સેવાની નકલ હવે હીંદીએ. અને મુખ્યત્વે દરેક મુસલમાને કરવા જેવી છે. તેઓ માહેમે કામગીરીને સમજાવેલી આખ્યાની પહેલ

મુદ્રા એ વિચાર ધણે બાળે અને મુખ્યત્વે કરીને તેમના વખતમાં વાસ્તવિક હતો. બધાં ખર્ચ વરતન, નીતિવાળી છંદગી, અને કેળવણી મળે છે ત્યાં કામ અત્યંત લાભ ભોગવી શકે છે. પણ ઉંચ વરતન અને ઉંચ નીતિ વિનાની કેળવણી તે બખંડર છે. અને વાડ વિના પેસે નહિ ચઢી શકે તેવા પ્રકારની છે. એવી નીતિવાળી કેળવણી લેવાનું બધાનું કામ છે, અને તે આપણે બધા મરદુમ નવાબની કરદીર્ઘિમાં શીખી શકીએ છીએ.

જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઈન

C.W.M.
-428

આજકાલ હિંદીમાં માન મરતખાનો પવન ચાલી રહ્યો છે તેવામાં મી. પીરન મહમદ ઉપર બનેલો કીસ્સો જાણવા જેવો છે. તેમણે તે કંપનીની યુરોપ તરફ જનારી આગબોટમાં પહેલા વરગની ટીકીટ માગી તે નહિ મળી. આ બહુ અપમાન કરેલું કામ મધુએ છીએ. જરમન કંપનીને તે ન જાણતી વાત છે. તે કંપની હિંદી ઉતાડમાંથી બહુજ મોટી કમાણી કરે છે. આ બધાનો વિચાર નહિ કરતાં હિંદી ઉતાડ તમારે પહેલા વરગની ટીકીટ માગે તારે આપવાની ના પાડે છે. એમાં આપણને શરમાવાનું છે. તે આપણી રીત જાણે છે. આપણે કંઈ કરીએ તેવા નથી, તેથી અપમાન કરે છે. ગોરા ઉતાડને તેમ કરતાં તેની દિમત નહિ ચાલે. આના તથ્ય ઉપાસ છે તે એક સાથે લેવાની જરૂર છે.

1. કંપનીને સખત કાગળ લખવો.
2. તેના એજન્ટ મી. એસમાન અહમદે કંપનીને તુકડાત પહોંચવાની વાત જણાવવી.
3. અને ઉતાડએ તેમાં જતા અટકાવવા. ત્રીજી વાત સર્વથી ઉત્તમ છે. અને જો તે કરી શકાય તોજ ખીજી બે શોભશે. આપણને નવું જોર આવ્યું છે, તે દરેક ચીજમાં અજમાવવાની જરૂર છે. દરંસ વાલના કાયદાની સામે થયા એટલે બસ નથી. પણ તે તો માત્ર પહેલ સમજવાની છે.

જાપાનનો દાખલો જુઓ. તે પ્રજા તેજમાં આવ્યા પછી પોતાની કેળવણી, પોતાનો વેપાર, પોતાની વ્યાખ્યા આ બધાની સંજાળ ગુપ્ત છે. આ રીતે પણ ચોતરફ આલેખવાની જરૂર છે.

સ્વદેશી માલની ડીરેક્ટરો

ઈડિઅન ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ કોનફરન્સ તરફથી હિંદુસ્તાનમાં ખનતા માલની એક ડીરેક્ટરી (દિમત રા. બે. અમરાવતી. ઈડિઅન ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ કોનફરન્સની ઓફીસ) પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે. તેની એક નકલ મજદુર કોનફરન્સના આસીસ્ટન્ટ સેક્રેટરી મી. સી. વામ. ચીંતામણી તરફથી અમને મળી છે, જે અમે આભાર સાથે સ્વીકારીએ છીએ. આ ડીરેક્ટરીમાં હિંદુસ્તાનમાં ખનતા દરેક ખનતા માલની અતુલમણિકાવાર નોંધ આપવામાં આવી છે. તેમાં ખનતાનારનું નામ તથા ઠેકાણું વિગેરે, તથા કારખાનામાં કે મીલમાં ખનતી હોય તો તેના નામકામ વિગેરે આપવામાં આવેલ છે. તે ઉપરથી હિંદુસ્તાનમાં કઈ કઈ ચીજો સ્વદેશી ખનાવટની મળે છે તેની દ્રષ્ટિકોણ દુનિયામાં મળે છે. આ ડીરેક્ટરી વેપારીઓને તથા સ્વદેશી દિલચાલના ખીજા દિમાવતીઓને ઉપયોગી થાય તેવી છે.

સાઉથ આફ્રિકા પ્રિટોરિયા ઇડિઅન કમીટી.

મી. રીચનો અપ્રાધિક કાગળ

તા. ૧૫ મી નવેમ્બરના કામજમાં મી. રીચ લખે છે કે:—

મીસીઝ રીચની માંદગી હજુ મટી નથી. હાકતર જોલ રીલ જરા ધાસ્તિ ખતાવે છે. તેને ધેર જવાની જરૂર જોઈ છે. આ બધામાં પૈસાનું ખર્ચ થાય તે તમે સમજી શકો છો. એટલે કે વધારે નથી લખી શકતો.

મારા કામ વિષે તમે લખો છો તે મને કોતેજન આપનાર છે. તમે જણો છો કે હું જે કરું છું તે દરજ સમજી કરું છું.

સર વીલીયમ વેડરબરન ઉપર મેં કાગળ લખ્યો છે. નામદાર આગાખાન, જર્સીસ મંદાવરકર, અને ખીજા આગેવાન હિંદીઓ ઉપર મેં કાગળો લખ્યા છે તેની નકલ આ સાથે મોકલું છું. મારી ચોપડીની રપ નકલ મી. દાદાખાન તરફજને મોકલું છું.

જરમનથી પૈસા મળ્યા છે. ૫ દિવસીક છું કે હજુ કેટલાક હિંદી આ રજીસ્ટર વધા કરે છે. આ વખતે

તો બધાએ ચુસ્ત રહેવું જોઈએ. જેઓ કામના બધાને વાસ્તે ચુસ્ત રહ્યા છે તે પોતાનું બધું જોઈ એસવા તર્કિયાર થયા છે તેઓને હું માનપુરવક અપારકખાદી આપું છું. તેઓ જાણતા હોય તેના કરતાં મહાન સેવા તેઓનાથી કામની ખનવામ છે.

મારા પુસ્તકની રપ નકલ તમને મોકલું છું. અહીંના બધાઓ ઉપર સારી અસર થઈ જણાય છે. પલમિંટના મેંબરો વિગેરેને પણ મોકલું છું.

વરીડીડોરપ ઓરડીનન્સ ખાખત જે પત્ર વહેવાર વડી સરકાર અને સ્થાનિક સરકાર વચ્ચે ચાલેલો તેની નકલ લોડ એક્ઝીનને કમીટીને મોકલી છે. ચોખ્ખું જોઈ શકાય છે કે તે કાયદામાં જે ફેરફાર થયો તે કમીટીની મહેનતથી.

ધીમીસન કાયદા ખાખત હજુ લખાણ ચાલુ છે. કમીટીની પરવાનગીથી લોડ એક્ઝીનને લખ્યું છે કે તેને વિચાર તે કાયદો મંજુર કરવાનો જરા પણ હોય તે તેણે કમીટીના પુરેશનને મળવું.

મુસલમાનોની મીટીંગ બહુ સારી થઈ હતી. માણસો ખુબ આવ્યા હતા. મી. અમીર અલી જુસ્સાબેર ખોલ્યા હતા. સર રેમંડવેરે પણ જુસ્સાદાર બાપણ કર્યું હતું. તે મીટીંગના હરાવો વડી સરકારને તથા ત્યાંની સરકારને મોકલી અપાયા છે.

ઈસ્ટઈડિઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરી મી. આસતુન મુજરી ગયાંના ખબરે વાંચી તમે દિલગીર ચશો.

મી. રીચના પુસ્તક ઉપર ટીકા

લંડનનું 'મોરનીંગ લીડર' લખે છે કે 'મી. રીચે જે પુસ્તક લખ્યું છે તે હું કે જતાં સંપૂર્ણ છે. દરંસવાલનો કેસ બરોબર આગે છે. આ હજુ પુસ્તક એ ખાખતમાં એકજ છે. તેના જેવું બીજું અમે જોયું નથી. જેઓ આ ખાખત જાણવા માગતા હોય તેઓએ તે જરૂર જોવું જોઈએ."

'રાંડેલીમેલ' તથા 'સ્ટાર' પત્રોએ પણ બહુ સારી ટીકા કરી છે. તેવીજ ટીકા 'ઇડિયા' પત્રમાં છે.

'સેરરડ રીચ'

પત્રમાં એશિયાટીક કાપદાપર ટીકા છે. જેમાં જણાવ્યું કે દરંસવાલના જૂનામયી હિંદુસ્તાનમાં એહી દેસાંથી પર્વદ રહે નહિ.

આધારે કેસ હતો તે એમ કહીને કે તે લોકોની પાસે પરમીટ નહતી.

સરકાર એન્સલીફ્ડની જુલાની

મેં આ દાંડીએને પકડ્યા કેમકે મને તેવા દાંડીને પકડવાનો પ્રીટોરીએથી હુકમ છે. તે લોકોની પાસે પોતપોતાની પરમીટ હતી પણ તેઓને ફરી પાછા આવવાનો હુકમ નથી. તેઓની આગળ નવા કાયદાની પરમીટ ન હતી તેથી પકડ્યા.

હિંદુ તપાસ

સ—આ માણસોની પરમીટ તમે તપાસી!

જ—હા. તપાસતાં મને માલમ પડ્યું કે તેઓના અંગુઠા મળે છે.

સ—તેઓની પાસે ૧૮૮૫ના કાયદાની રૂએ લીધેલાં રજીસ્ટર પણ છે?

જ—તેઓની બધાની પાસે તે રજીસ્ટર છે.

સ—તમારી ઉપર પ્રીટોરીઆથી શું હુકમ છે?

જ—મારી ઉપર એવો હુકમ છે કે બહારથી આવતા દરેક દાંડીને જે તેની પાસે નવા કાયદાનું રજીસ્ટર કે ખીજ સત્તા ન હોય તે પકડવા.

સ—આ હુકમ જે દાંડીને તમે ઓળખતા હો તેને પણ પકડવાનો છે?

જ—હા, મારી ફરજ પ્રમાણે મારે તે બધાને પકડવા જોઈએ.

સ—તમે જે પરમીટો આ અસીલોની આગળ જોઈ તેથી પરમીટને આધારે દાંડી આજસુધી ખીન હરકતે આવળ ફરી શકતા હતા?

જ—હા તે વખતે મારી ઉપર એવો હુકમ હતો કે તે પરમીટો બસ છે.

આ પછી સરકારી વજીલે કેસ બંધ કર્યો. મી. માંધીએ માગણી કરી કે વગર પુરાવે લોકોને છોડી મુકવા જોઈએ.

સરકારી વજીલે કહ્યું કર્યું કે તેનો કેસ નબળો છે. પણ સરકારના હુકમથી તેણે સમન ધડ્યો છે. જે પરમીટ રજી કરવામાં આવી છે તેની રૂએ ભેકા લખાય થઈ રહી શકે છે પણ પાછા આવી નથી શકતા.

મી. ગાંધીએ કહ્યું કે સરકારી સાક્ષીએ જ મારા અસીલોનો કેસ સાબેત કર્યો છે. તેણે પરમીટ રજી કરી છે તેજ મારા અસીલોની લખાવ થવાની સત્તા છે. સમન્સમાં તેઓની સામે વગર પરમીટ લખાવ થવાનું તહોમત છે. તે સાબીત નથી થયું. લાલાના કેસમાં કારણે કશુંયું છે જેને પ્રખલ પવાનો હક છે તેને બહાર જઈ જાય અથવા પકડાયે પણ નહીં. મિ. મેક્લે

અસીલોને છોડી મુકવા જોઈએ. તેમાંના પ્રથમ તો આજ માર દિવસથી કુખ્ય જોગવાઈ છે.

માણસે ઉપરની દલીલ કહ્યું રાખી બધાને છોડી મુકવા. જેઓની ઉપર કેસ ચાલ્યો હતો તેઓનાં નામ નીચે મુજબ છે.

ઉમર યુસુફ, નયુ ગોવિંદ, માધા ગલાલ, લાલા માધવ, ગોવિંદ દાદી, રતનજી મહારાજ, કુંવરજી મનોર, કાળા પેમા, નામર લલાન, મોરાર બીખા, સમંદરખાન, કાના ગોપાળ, નાના વલ્લભ, બાબુ સુખા, પરબુ નારાયણ, જસમત ફકીર, ફકીર લાખા, હરી દાજી, પ્રેમા બાબા, પરબુ છના, લલ્લુ ખુસાલ, રામસામી ચોકલીંગ પીલે, મણી કાદ્યા, બીમા વસન, ઝીલ્લા કીડીઆ, ગાદ્યા પાંચા, વલ્લભ ગોવિંદ, ધના હીરા, હરી બીખા, દયાળ વલ્લભ, મહન મોરાર, માધવ જીવજી, ગોવિંદ ગાદ્યા, ભુધીઆ લાલા, દાજી બાબા, રજુજીઝ ગોપાળ, બીખા રતનજી.

હું જોઈને રાજી થાઉં છું કે તેમાં એક પક્ષથી એક કાંઈથી એક મદદાસી ને ખીન ગુજરાતી હિંદુ એમ બંધી કોમના છે.

મી. મદમદ પ્રિસાઈનો કેસ

આ કેસ વોકસરસ્ટમાં શુકરવારે ચાલ્યો. સરકારી વજીલે કહ્યું કે કળા તહોમત ઉપર કામ ચલાવવું તે મને ખબર નથી. ખબર આવ્યા બાદ કવી ચકાય. દલીલ થવા પછી માણસે તે કેસ જોઈ નસગરમ મોકલવાનું કહ્યું કર્યું ને ખુબ પારે જોઈ નસગરમાં આવે એવો હુકમ કર્યો.

મી. મદમદ પ્રિસાઈ નવા ખીન દાંડીએ બેસ ઉપર છુટવાની ના પાડી. તેથી બધા તે એમજ છોડ્યા હતા.

કાર્ટમાં આ કેસોથી સરકારની હાંસી થતી હતી.

ખીનેનીથી દેશી ખંડુમાલ લખે છે કે—હું તથા પરસોતમ બીખામાલ પટેલ તા. ૭મીએ જોહાનસગર આઠની ટરેન માં જવા માટે ખીનેની રેલેને ગયા હતા. ત્યાં એક ગોરાએ અમને કહ્યું કે તમે રજીસ્ટર ચાલો નો કંઈ સારી નોકરી અપાવું. જવાબમાં અમે કહેધરી કહ્યું કે 'ગો હુ હેલ.' તે કહેતામાં તે ગોરાએ સીધા રસ્તો પકડી લીધો. તેની સાથે તેનો એક મિત્ર હતો તેણે આવી અમને કહ્યું કે હિંદીએનું અવિમાન અને એક સગી જોઈ હું ખુશ થઈ છું. મેં તમારો અમલો મળીને છું.

ગોરાએનું ફરવા માંડેલું વલણ

'પ્રાગ્રેસીવ' પત્રની ટીકા

દરસવાલ પારલામેન્ટના એક અગ્રવાન પક્ષ તરીકે ગણાતી પ્રાગ્રેસીવ પાર્ટી કે જે એક વખત દરસવાલ પારલામેન્ટમાં પ્રધાન પદ મેળવી શકે એવો સંભવ હતો તેના વાજાંત મણુતા 'ધી પ્રાગ્રેસીવ મંથલી' નામના વજનદાર માસીક પત્રમાં એશીઆટીક કાયદા પર નીચે મુજબ ટીકા છે:—

"વધારેથી મુક્ત પુરી થઈ, પણ પાસીવ રીઝીસ્ટન્સની લગત તો હવેકમંદ ઉતરી જણાય છે. સરકારને કદી ન જણાયો હોય તેવો અધરો સવાલ હવે આવી પડ્યો છે. આખા રાજની નજર દરસવાલ પર ચોટી છે. કારણ કે આ સવાલ સાથે દરેક કોલોનીને તેમજ હિંદુસ્તાનને સંબંધ છે. જનરલ રમટસ લાઇસેન્સ બંધ કરવાનું કહેતા હતા. પણ બધા એશીઆટીક ખીન ધંધામાં છે. એટલે સરકાર શું કરશે તે વાતની ખબર પડતી નથી.

કેટલાક લોકો પરિણામનો વિચાર કર્યા વગર આંખો વીંચીને સખત પગલાં લેવા માટે સરકારને ભરેલવા લાગ્યા છે. તેવાઓને અમારે કહેવું જોઈએ કે સરકારને કેટલી મુશીબત છે તે વાતની તે લોકોને સમજણ નથી. આમાં વડી સરકારના સંબંધની વાત છે તેનું ઉપયોગીપણું તેમના લેખામાં નથી આવતું. તેઓ 'એમ્પાયર' મારેનો પ્યાર બતાવે છે તે બોરી પતરાજ બરોબર ગણાય. પણ તેઓએ વિચારવું જોઈએ કે દરસવાલ સખતી વાપરે તો હિંદુસ્તાન માં ફેલાએલી અસાંતીનું કેવું પરીણામ આવે? થાક રાખવું જોઈએ કે હિંદુસ્તાન, પણ રાજનો એક વિભાગ છે. એટલે ગોરાએને પોતાનું વલણ બદલાવવું અને સરકાર જે નરમાશથી કામ કરે તેમાં મદદ દેવી. એશીઆટીક કાયદાનો હેતુ નવા કાયદાને અટકાવવાનો હતો. તે હેતુ નરમ રીતે પાર પડી શકે તેમ છે. મારે સરકાર ને આ કંડોડી રિયલિનો નીકાલ કરવાને લોકોએ ટેકા આપવો જોઈએ."

જે માસ પહેલાં કાણુ ધારવું હતું કે આવું વજનદાર છાપું દાંડીની તરફેણમાં આમ જોલશે?

નાતાલ એપ્રિલરેટરીના રીપોર્ટ પ્રમાણે નવેમ્બર માસમાં ૭-૧૬ ઉંચ વરસાદ નાતાલમાં પડ્યો હતો.

નાતાલમાં હિંદીને કેવો ન્યાય મળે છે ?

પીટર નામના હિંદીપર જુદા પાસ હોવા ના આરોપસર મી. જનટન ગેરનરે ત્રણ આસની કેસની સજા કરી હતી તેની સામેની અપીલના ચુકાદામાં જરૂરીસ ટવ વીલસને કેસ ફરીથી વિચારમાં લેવા માજી સેટપર પાછો મોકલ્યો અને નીચેના સખત સખ્તમાં ટીકા કરી. "કહી આરોપ સાખીત થયો હોય તોપણ ત્રણ માસ એ ગળ્યમની સજા કહેવાય. તેથી કેસ પાંચાજ જવો જોઈએ. ગોરાની સજાઓ સાથે સરખા વર્તા હિંદી અને કાફરપર અજળપણ જેવી મોટી સજાઓ કરવામાં આવે છે. મેં ઘણી વખત જોયું છે કે હિંદી અથવા કાફરને એક માસના પગાર જેટલો દંડ કરવામાં આવે છે. જો ગોરાઓપર પણ આજ ધોરણે દંડ કરવામાં આવે તો મોટા ખજાણા ઉભો થયા વગર રહે નહિ.

આ ઉપર ટીકા કરતાં 'મરકમુરી' લખે છે કે—આ બાબતમાં ન્યાય ખાતા ના અનુભવી અમલદારોએ એક કરતાં વધારે વખત ટીકા કરી છે. હિંદી અને કાફરની બાબતમાં જરા જેટલા યુન્દા માટે ખૂં મોટી સજાઓ કરવામાં આવે છે એમાં કાંઈ શંકા નથી. ગોરા પર સજા કરવાનો સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ આવે તે કરતાં ઘણીજ મોટી સજાઓ હિંદી અને કાફરને કરવામાં આવે છે. સજાની બાબત માં ચામડીના રંગ તરફ ન જોયું જોઈએ. કાયદાની નજરમાં બધા સરખા છે. નજીવા યુન્દા માટે સખત સજાઓ કરવા થી યુન્દેગારો ઉલટાના બગડે છે. અમારે આવું લખવાનું કારણ એ છે કે નજીવા વાંક સારું અનુદા સજા કરવામાં આવે તે મોટું અધેર ચાલવા બરાબર થયું.

સનાતન વંશસંસ્થા

રજન ના. ૮-૧૨-૦૭

તા. ૮ મી નવેમ્બરે નાતાલ સનાત. ધર્મ સંજાની મીટીંગ ક્વીન સ્ટ્રીટમાં મળી હતી, જે વખતે નીચે કર્મબાદ ઉપદેશ ગ્રંથાવળી વીગેરે વિષય આવતે વખતે વાંચવાના રાખી સંજાના કામ બાબત અમુક ચર્ચા ચર્ચ રહ્યા બાદ ક્વોર્ટીમાં કમીટી રજા મોકલવાનું પત્ર ફાળી.

નાતાલમાં લાઇસેન્સની અરજીના ટ. ૮-૧૦-૦૭ ધારા - 431

નવા લાઇસેન્સ માટે અથવા લાઇસેન્સ રીન્યુ (ફરસાલ નવા કરવા) કરવા માટે અથવાતો લાઇસેન્સ ટરંસફર કરવા માટે અરજીઓ અને અપીલોને લખતા ધારાઓ નાતાલ ગેઝેટમાં ખસાર પડ્યા છે તેમાંથી ઉપયોગી કલ મોનો સાર નીચે આપીએ છીએ.

(૨) અરજી કારમ પ્રમાણે, નીચેલ માજી સેટને અથવા ટાઉન ઓફીસને કરવી. તથા અરજદારે પોતાના વિભાગના એક જાપામાં અડવાડીઆમાં ઓળખમાં આજો એક દિવસ એમ બે વખત અરજી પ્રસિદ્ધ કરાવવી.

(૪) અરજી મળ્યા પછી તેમાં જણાવેલ મકાન માટે તંદુરસ્તી ખાતાનો રીપોર્ટ હોલ્થ ઓફીસર અથવા સેનીટરી ઇન્સ્પેક્ટર પાસેથી મેળવવાનો લાઇસેન્સ અમલદારને હક છે.

(૫) જરૂર પડે તો અરજદારે જાતે લાઇસેન્સ અમલદાર આજળ દાખર મળું અને અમેજીમાં ચોપડા રાખવા બાબતની ૭ મી કલમની શરતો પુરી પાડવા અરજદાર સહિતમાન છે. એ સંતોષકારક રીતે ખતાવવા પોતાના ચોપડા અથવા તો બીજા જરૂરી લાગે તેવા કામળીઆઓ લાઇસેન્સ અમલદારને ખતાવવા.

(૬) દરેક અરજી કબુલ રખાઇ કે નહિ તેનો ચુકાદો દરેક અરજી ઉપર લાઇસેન્સ અમલદારે કરવો.

(૭) જોઈતી રીપોર્ટ લગાડવામાં ન આવે અથવા તેના સાદામાં પછસા ન ભરવામાં આવે ત્યાં સુધી લાઇસેન્સ આપવામાં આવશે નહિ.

(૮) લાઇસેન્સ અમલદાર મરજીમાં આવશે તે અરજદારની પાસેથી લાઇસેન્સ બાપતી વખતે સહી, અથવા અગ્ર દાની નીશાની, અથવા બાંગળાની નીશાન લઇ રાકશે.

અપીલના ધારા.

(૧૦) લાઇસેન્સ અમલદારે ચુકાદો આપ્યા પછી બે અઠવાડીઆની અંદર પોતા ના અપીલ કરવાના ઇરાદાની જોડ અથવા ટાઉસીલના કલકિતે તોડીસ આપવી. લાઇસેન્સની અપીલની અરજી સાથે બેરડના મેંજરેના અરજ પેટ પા. ૧૨-૧૦-૦૦ ની રકમ કલકિતે જોખમી પડી. એક કરતાં વધારે અરજદાર હક છે. અરજી ફરજી

અરજ બાગે પડતું આવશે. (૧૧) અપીલ સંજાવાની તારીખની તોડી સ ને અપીલોતું લીસ્ટ કમતીમાં કમતી પાંચ દિવસ અગાઉથી ફોરટ અથવા ટાઉન ઓફીસના ઇચાગપર નીમેલી તારીખની પાંચ દિવસ અગાઉ મોટાડવામાં આવશે.

(૧૩) બેરડ લોકોની બહુ માટે ક્રમ બહે ર રીતે ચલાવશે.

(૧૬) અરજી કરનારને, અને અરજીની સાથે સંબંધ રાખનારને જાતે અથવા પોતાના લખીતવાર સજા આપેલા માજીસની મારફત પુરાવો આપવાનો હક છે. અપીલની સામે ચનારને પણ તેવાજ હક છે.

હુલુ લેંડમાં અશાંતિ

હીનુહુલુના સંદેશા ખતાં તેને મકડવા નું સરકારે વારંટ કહી લસકરની કવાયત વગેરે તક્યારી ચાલુજ રાખી હતી. અને લસકરને અશાંતિવાળા બામ તરફ ઉપડી જવાના હુકમો આપે રાખવામાં આવ્યા હતા. બાદ નાતાલ સરકાર તરફથી તા. ૧૦મીએ નીચેના અબર જાપામાં પ્રસિદ્ધ કરાવવામાં આવ્યા હતા. "તા. ૬મીએ રાત્ર ૧૧ વાગે નોંજોમા ખાતે હીનુહુલુ આવીને સરકારને સરજી થએલ છે."

પાછળના અબરોમાં જણાવવામાં આવે છે કે જરાપણ મુશીબત પડ્યા વગર કે કાંઈપણ જોર વાપરવાની જરૂર વિના હીનુહુલુ પોતાની મેજે કાંઈપણ જાતની સરતો કયાં વગર કરનલ મેકેન્ઝીને સરજી થએલ છે. તેની આસંપાસ ફરતો ચોક્કી પહેરો રાખવામાં આવે છે. હીનુહુલુની સાથે તેની ટાઇબનાં ૫૦ માણસો રહે છે. હવે તેનાપર બળવા કરવાની ઉશ્કેરણી કરવા ના આરોપસર કેસ ચલાવવામાં આવશે. હીનુહુલુને હવે શું કરવામાં આવશે તે જાણવા માટે તેનાં માજીસોમાં કામળી ફેલાએલી જણાવવામાં આવે છે તેની તક જોરતોને તેની સાથે રાખવા દેવાની છુટ આપેલી છે. તે પોતે નિરપરાધી છે એમ સાખીત કરી રકના ખાતરી રાખતો જણાય છે.

તા. ૧૬મીના જાપાઓમાં જણાવવામાં આવે છે કે હજી બાગે લસકરની કવાયત વગેરે તક્યારીઓ પહેળરે જોખે હવે બાંક પ્રખસમાં આજો.

પ્રસિદ્ધ થવા હતા કે છેલ્લી કાફર લગાઈ નો સફાર જા'વાટા હજુ દેખાત છે. એવું જણાવવામાં આવે છે કે એ બાબ તમામ સરકાર બારીક તપાસ કરી રહી છે. એ બબદ સંબંધમાં વધુમાં એવું કહેવા માં આવે છે કે કેટલાક અરસેકાર સાક્ષી એએ જા'વાટાને જોયો હતો.

નાતાલમાં હિંદો સવાલની ચર્ચા

એશીઆટીક 'સડો' દુર કરવાના પગલાં લેવાનો સવાલ ચર્ચવા કરખનમાં ગોરાઓની એક મીટીંગ મળી હતી. મી. કર્નીંગ હામે એક લંબાણુ કામચુદરખાન જણાવ્યું કે કાલોનીની મુશીબતોનું મુખ્ય કારણ એશીઆટીક સવાલ છે. પહેલાં હિંદીઓને કૌશીમાં ભેળીવાળાઓ સારે લાવવામાં આવ્યા હતા. તે વખતે તેમની જરૂર હતી. હાલ મામલો બદલાઈ ગયો છે. તે વખતના ભેળીવાળાઓ રહી શક્યા નથી. ને ઉલટાના વેપારમાં પણ ગોરાને સખત હારેકાઈમાં ઉતરવું પડે છે. જે સુખર પેદા કરવા માટે મજુર તરીકે તેને બોલાવવામાં આવ્યા તેજ સુગર આજે હિંદી ગોરા કરતાં એવે બાવે વેચવાનો મંધો કરે છે.

ધોળા વખતપર નાતાલમાં ૨૭૦૦ હિંદીઓ તથા ૭૦૦ ગોરાઓ શેઠનાં સાધન વચરના હતા. છતાં હરસાલ ગીરમીટીઆ મજુરોને લાવવામાં આવે છે. તેથી ૨૦ વરસમાં કાલોનીમાં ૧૦ લાખ હિંદીઓ થઈ જશે. માટે ઉપાય એ છે કે ગીરમીટીઆ મજુરી બંધ કરવી. વળી બીજા એશીઆટીકને પણ દાખલ થવામાં અટકાવેલો કરવી જોઈએ. કી હિંદીઓથી કાલોનીને મુક્ત કરવાનો ઉપાય છે. તેમની પાસેનો પા. ૩ નો કર ઉધરાવવામાં ન આવવાથી પા. ૪૫,૦૦૦ મહી ગયા છે. જે આ પૈસા વસુલ નાંદ કરવામાં આવે તે હું મારો પેલેટકસ આવતી સાલ બરીસ નહિ. બીજા બાબત એશીઆટીક લાઈસેન્સની છે. તે ઘટાડવાની આપણા હાથમાં સત્તા છે. તેમ કરવા લાઈસેન્સ અમલદારને કાઈસીલરો કહી શકે છે. બજેર. પછી પહેલાં પગલાં તરીકે મી. કર્નીંગ હામે જણાવ્યું કે જેઓ આ કામમાં મદદ દેવા માગતા હોય તેમણે આરબની સાથે કામ પાડતાં હોય તેવા વેપારીની સાથે કામ પાડવાનું બંધ કરવું. બાદ બીજા એસોસીએશનના એક

મેંબર માથે તકરાર થવા બાદ કેટલાક ગોરાઓએ મી. કર્નીંગ હામના એસોસીએશનના મેંબર થવા નામ આપ્યાં ને સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

હમોદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

મી. એમ. પી. ફ્રેન્સી લખે છે કે:— રખેલ મુજબ સોસાયટીની મીટીંગ મળી હતી. લખા મદદથી તથા બકારના ડેલીએટ કાજર હતા. પ્રમુખ સાહેબે સંપનાં સારા પરિણામો જીપર વિવેચન કર્યા બાદ જણાવ્યું કે હિંદુસ્તાનની છેલ્લી દપાલ મુજબ સોસાયટીના મેમ્બર્સ અને મેંબર મી. ઇસપજી દાદાભાઈના જીવન દરખાં મી. અકમદ, અલીગઢ કોલેજના જાન્ય મોહસીન-ઉલ-મુલક, મી. મુસાજી કુવાડીઆના દરખાં, અને સોસાયટીના જોઈન્ટ સેક્રેટરી મી. સાલુજીની છોકરી એટલાનાં ગમગીના બરયા મોતના સમાચાર સાંભળી મુસલમાનો દિલગીર થયા વગર રહેશે નહિ. મરજુમે માટે મરફૂરતની દુઆ આવી સોસાયટી તરફથી મરજુમેના વાલીઓ (કુટુંબ)ને દિલસોજના પત્રો મોકલવા તરફ મેંબરોનું ધ્યાન ખેંચ્યું. સેક્રેટરીએ રીપોર્ટ વાંચ્યો. તે પાસ થયા બાદ જણાવ્યું કે સોસાયટીને દાદાભાઈ શેઠ હમેશાં મદદ કરતા આવ્યા છે. તેમણે સોસાયટીનું મકાન બનાવ કિમતે દીકુ હજુ તે છતાં આજસુધીમાં દેતાં બાકી રહેતા આશરે પા. ૧૬-૮-૬ મરજુમની યાદગીરીમાં સોસાયટીને લીલાહ બક્ષીસ કરે છે. ખુદા એનો અજર દઈ મરજુમને મરફૂરત કરી શેઠ દાદાભાઈને સખરનશીબ કરે. મોલવી મુખત્તાર સાહેબે નવાબ મોહસીન-ઉલ-મુલકના વક્તવ્ય પડેલી ખોટનું વિવેચન કરી બધા મરજુમના કુટુંબોને દિલસોજના કાગળો લખવા દરખાસ્ત કરી જે મી. મહમદ રખતના ટેકાથી પાસ થઈ. મી. રખતે સોસાયટીના નિલાવ માટે દરેક મુસલમાનોને તેને મદદ કરવા અને મેંબર થવા દરમાલ કરી હતી. પછી ઘણા માણસોને લીધે જગાની તંગી જણાવતી સભા સામેના મેદાનમાં મઈ હતી જ્યાં મી. ગાંધીએ કાવલ બાબ તમામ વિચતો સમજાવી. બાંબઓએ પણ આપણો દરખાં હતો. પછી સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

અમરુકી — સા. ૧૬ મી એકલાકના જવા ઉપડી.

હમોદીઆ ઇસ્લામીક સોસાયટી ને મદદની જરૂર

હમોદીઆ ઇસ્લામીક સોસાયટીના સખી મેંબરો, તથા અત્રેના તેમ બકાર ગામ ના કયાણ મુસલમાન મદદથી ! આ સોસાયટીથી આપ કાંઈ અનુસ્યા નથી. સોસાયટી રથપાછ ત્યારથી આજ દીવસ સુધી તેણે જે જે કામે ક્યાં છે અને હજુ જે જે કામે કરવાના છે તે આપ ખુદ જાણો છો, તેથી અમારે કહેવાની જરૂર નથી. અમે આપનું ધ્યાન ખેંચી એ છીએ કે હાલમાં સોસાયટી પાસે બીલકુલ બેલેન્સ રીલક છે નહિ. ખુની કાપકાને લીધે પૈસાની ઘણી જરૂર છે. માટે પહેલી અરજ મેંબર સાહેબોને છે. જેમની પાસે લવાજમના પૈસા ચડી ગયા હોય તેઓ તે આલુ માસની આખર સુધી માં રેઝરર મી. પ્રયરાજીમ સાલેજ સાહેબને બરી દઈ રીસીટો લઈ આજારી કરશે એવી ઉમેદ છે. આપણા હમોદીના મુસલમાન બાઈઓને અરજ છે કે જેઓ મેંબર ન થયા હોય તેમણે મેંબર થઈ લવાજમ કરી મદદ દેવું. મેંબર થયા વગર બક્ષીસ તરીકે પણ જે કાંઈ મળશે તે ખુશીની સાથે રીકારવામાં આવશે. લખવાને દીલગીર છીએ કે પૈસા ન હોવા ને લીધે સોસાયટી કંઈ મુબારકને દીવસે મુબારકબાદીના તારો કે કેમલો કાઢાપણુ જગ્યાએ મોકલી કાઢી નથી. ઉમેદ છે કે આવતી ઈફ મુબારકના દીવસે ઘણી જગો પર તારો કરશું; અગર જે સોસાયટીને પૈસાની મદદ થઈ જશે તો.

લી. આપ સાહેબોના તાબેદારો
જોહાન્સખર્મ એમ. પી. ફ્રેન્સી
પી.બો. ૨૩૪૭ એમ. એમ. મુસાજી
જોઈન્ટ સેક્રેટરીઓ

મી. કરીમ મુલેમાન નવસારીવાળા પ્રીટોરીઆથી લખે છે કે:—બ્લેક લેગના લીસ્ટમાં કરીમ મુલેમાન નામ છે તેથી કેટલાક મારા સુરતી લાઈઓ અને ધારી લઈ કેપ ટાઈન વીગેરેથી મને દપકાના કાગળ લખે છે. પણ સહુ બાઈઓને જણાવું છું કે તે કરીમ મુલેમાન બ્લેક લેગ મેમ્બર છે, તથા બાજુવડનો રહેવાશી છે, અને કરખનવાળા મી. હાસમ જુમાનો સંગે થાય છે. અને હું નવસારીનો રહીશ છું. બ્લેક લેગ થયો નથી, અને થવાનો સ્વપ્ન પ્રયાસ પણ નથી. અને ખુદાની મદદ આવીથી બંધકા પણ નહિ.

‘જ્યુલસ કરોનીકલ’ નો ટીકા

એક ગોરી ઓરતની દિલસોજી

ચાલુ વર્તમાન.

‘જ્યુલસ કરોનીકલ’ સાથે આફ્રિકન
જ્યુલસ કરોનીકલ’ એશીઆટીક કાયદા
પર ટીકા કરતાં લખે છે કે— એશીઆટીક
કાયદાને હિંદીઓ માણસાઈ હરી લેનારો
મણે છે. તેઓ કહે છે કે તેઓ સુધરેલા
હોવા છતાં તેમને કાયદાથી વગર સુધરેલા
મણવામાં આવે છે. આ કારણથી તેઓ
એ કાયદાની સામે યથા નિઃશય કર્યો છે.
અને તેમાં તેઓ જરા પણ ડગ્યા હોય
એમ જણાવું નથી. હવે સરકાર શું કરી
શકશે? હવે હિંદીઓને બહાર સરકાર
મુકબલમાં આવી પડી છે. તેઓ કાઢવા
ડમરા કારખાનીઓ છે તે ઠીક; પણ
તેઓને આખા રાજ્યના હિતનો ખ્યાલ
આવશે? જનરલ બોથાએ આટલી મોટ
પ હલુ મુધી તો બતાવી નથી, પણ હવે
બતાવશે?

એક હિંદીની બહાદુરી

માસની બેલ

મી. બી. ડી. દેસાઈ રસ્તનબરમથી
લખે છે કે—અતરેતી ટરાંસવાલ હોટેલના
વેટર એલ. એફ. મીરેન્ડા પાસે પરમીટ
તથા રજીસ્ટર નહિ હોવાના વાંક માટે
ગયા અકરોબરમાં કામ ચાલેલું. બાક
માસ એકની સખત મજૂરીની સખ
મળેલી. જે નવેમ્બરે ખલાસ થવે બીજા
સાત દિવસમાં કોલોની એકવાનો કુકમ
થએલો. તેનો અનાદર થવાથી માલુ
માસની તા. ૨ ના હરીથી ફેસ હતો.
મીરેન્ડાને માછરવેટ મુલ્યુ કે હવે તારો
શું વીચાર છે. તે બહાદુરે જવાબ આપ્યો
કે સરકાર જે સખ કરમાવે તે સહન
કરીય. કોલોની મારાથી નહિ છોડાય.
એટલું કહેતાં માછરવેટ કાયદેસર સખ
મારે કરવી જોઈએજ એમ કહી માસ ૭
ની સખત મજૂરી સાચની સખ હરમાવી
હતી. સાચે ૭ માસ પુરા થવે દીવસ ૭
ની અંદર કોલોની છોડી આપ્યા જવું
નહી તો બીજા સખત છલાને (સખના)
લેવામાં આવશે એવી નોટીસ પણ
આપાઈ હતી.

માનવતા મી. કાલ્યાણ તા. ૭મી
નવેમ્બરે સહી સલામત મુંબઈ પહોંચી
મયા છે. તે ત્યાંથી પશ્ચિમી વસ્ત્રોવા
તરફ રવાના થયા હતા.

‘ટરાંસવાલ લીગ’માં એક ગોરી ઓર
તનો નીચે મુજબ કાગળ પ્રગટ થયો
હતો:—

મારું કુટુંબ પ્રમાણિક વેપારીઓની
પેઢે અહીં હરીફાઈ કરવા આવ્યું હતું.
નહિ કે કેટલાકે કહે છે તેમ સરકાર પર
ભલાઈ કરવા. હાલની મંદી માટે કોણ
જોખમદાર છે? ગોરા કે કાળા? હિંદી
પર જવલેજ જુઆઈ કરવાના કેસો હોય
છે. તેઓ રોકડને બહારે ગોરાને ઉપાર
માલ આપે છે. તેઓ ગોરા કરતાં ઓછા
કામે નથી વેચતા. મને ખાતરી છે કે
હિંદી વેપારીઓ ગોરી ઓરતો તરફ ગોરા
વેપારીઓ જેટલીજ સખતા વાપરે છે.
નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર થવાની ના
પાડવા માટે હું હિંદીની તારીફ કરું છું.
અહીંયાં હાલમાં ધોળે દિવસે ગોરાઓએ
ધણી ગોરીઓ અને છુટ્ટાઈ કરી છે.
તેથી મને લાગે છે કે આવા ‘અનડી
કાયરેબલ’ ગોરાઓનેજ આ મુલકમાંથી
સરકાર કાઢી મુકે તો ઠીક થશે. તેમજ
બીનરોજગાર ગોરાને પણ આંગણાં લઈ
રજીસ્ટર કરવામાં આવે તો ઠીક થાય.
જેઓ પ્રમાણિક રીતે રોજી મેળવતા
હોય તેમને હાંકી કાઢવા કરતાં ઉપર મેં
જણાવ્યું તેમ કરવું તે બહેતર છે. હિંદી
ઓ અહીંથી જીજ પૈસા મોકલતા હોય
તો તે એક દુકાળથી પીડાએલા દેશમાં
પોતાના સગાઓના નિરવાહમાં કામ લાગે
છે. ને તેપણ જિંદીશ રાજ્યના મુલકમાં
જાય છે. તેઓ મહિનાઓમાં જેટલું
મોકલતા હશે તેટલું ગોરાઓ પુરોપમાં
એક ફીસ્ટમસ ટપાલમાંજ મોકલી દે છે.

રૂટર જણાવે છે કે બંગાળના એક
ગવર્નરને લઈ જતી એક ટ્રેનને સુરંગ
ની મદદથી ઉડાવી દેવાનો પ્રયત્ન થયો
હતો; પણ તે નિષ્ફળ ગયો હતો અને
ટ્રેન બચી ગઈ હતી. આ કાવતરાની
કોશીશ કરનારને પકડવા માટે હિંદી સર
કારે રા. ૧૦૦૦નું બનામ કાઢ્યું છે.
મજૂર ચાકીમાં બંગાળાનો ગવર્નર તેની
બાતુ બચ્ચાં તથા તેના નોકર એટલાંજ
માણસ હતાં.

રૂટરના એક તારમાં જણાવવામાં આવે
કે મકકાથી આરાદત મુધીની રેલવે પાંધવી,
તથા મદીના—મકકા લાઇનને આવતી હજી
પૂર્ણ પુરી કરવા એકા દુકામે ના. સહ
તોને બહાર પાડ્યા છે.

ડરબન ઇન્ડિયન પ્રબ્લીક માયખરેરીના
સેક્રેટરી જણાવે છે કે—નવેમ્બર માસમાં
૨૩૩ મેંબરો તથા ૬૭૦ પબ્લીક મળી
કુલ ૧૨૧૩ મદદઓએ વાંચવાનો લાભ
લીધો હતો. ૨૨ જુલા મેંબરોએ જે
લઈ જમને વાંચી હતી. તા. ૧ લી ડીસે
બરે લાઇબ્રેરી ખાતે પા. ૫-૬-૨ જમા છે.

ડેલાગોઆબેના કારેશમાં એ કુકમ
એકના ફેસ થમણ જણાવવામાં આવે છે.
સાવએતીને ખાતર કેટલાંક કારે થમણ
ખાળવામાં આવ્યાં છે. તથા ૮૬ માણસને
જુલ મુખવામાં આવે છે.

પાળણથી જણાવવામાં આવે છે કે
ડેલાગોઆબેમાં પ્લેમ બીલકુલ નથી.

મી. મણીભાઈ દેસાઈ પ્રેટલેન્ડથી
લખે છે કે—કેપ પાલમિટની મુંઠણી
સંબંધમાં ડા. અબ્દુ રહેમાન જીને ફેસ
લોકમાં લાપાથ આપવા માટે આવ્યા હતા.
તે વખતે તેમને રેલવે પર જાણેના બિ.
ઇ. એસોસીએશન તરફથી માન આપ
વામાં આવ્યું હતું. સેક્રેટરી મી. કાસ
જીએ ડા. અબ્દુ રહેમાનને કીનક માર્દ
આપી હતી. જે વખતે તેમણે પ્રેસિડે
માટે મુંઠામ તો મોતાથી બનવું કરવા
માટે જણાવ્યું હતું. તથા આપવામાં
આવેલ માન માટે ક્ષણેજ આભાર ચાન્પો
હતો. અને ૧૧ હિંદી વોટ છે. બિ.
ઇ. એસોસીએશનની મીટીંગ લઈ હતી
તેમાં મી. મમનલાલ મોહનજી દેસાઈએ
નજી છુરસી એસોસીએશનને બેટ આપી
હતી. બાક સલા વિસરજન થઈ હતી.

ઇન્ડિયન એપિનિયન પ્રેસના હેતેમજ
ઓ તથા મુલાકાત લઈ જનારઓ જણાવે
પુરી થશે કે પ્રેસમાં વીજળીક બતાં
લખાઈ કરવામાં આવી છે. અપવાના
કારવી ઓલવ ઇન્ડિયન એક ફેસપેટ
ગ્રાહનેઓ ચલાવવામાં આવે છે જેનાથી
વીજળીક પ્રવાહ ઉત્પન્ન થાય છે. મજ
કુર કમને કંટ્રાક્ટ ડરબનવાળા મી. બાહિ
મનને આપવામાં આવ્યો હતો.

અગાલીયા- ડીમેંબર તા. ૨૧ મીએ મુખ્ય
જયા ઉપરો.

૧૯૦૮ની ડાયરી.

અમારા જે આહોકો તરફથી ચાલુ સાંસનું લવાજમ મળી ગયું હતું તેમને બેટ આપવા માટે ૧૯૦૮ ની ડાયરી અમે જાપની શરૂ કરી છે. તેમાં અમેજી તથા યુજરાતીમાં ૧૯૦૮ નું પંચાંગ, મુસલમાન, પારસી તથા હિંદુ તહેવારોની યાદી, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ તથા કેપમાં પળાતા જાહેર તહેવારો, ઇમીગ્રેશન કાયદાને લગતી કેટલીક ખબરો, તથા કેલેન્ડરોમાં જુદા જુદા લાઇસેન્સ ઉપર લેવામાં આવતી શી વગેરે ઉપયોગી ખબરો પણ દાખલ કરવામાં આવી છે. સાથે મેમેરેન્ડમ માથે થોડાં કેસો પાનાં પણ રાખવામાં આવશે. જાને વારી સુધીમાં લવાજમ મોકલી નવા મનારા આહોકોને પણ આ ડાયરીની બેટ મોકલવામાં આવશે.

ઇન્ડોચીન ને. કોંગ્રેસ ફંડ

કોંગ્રેસફંડ માટે અમને નીચે મુજબ રકમો મળી છે:—

પા. શી. પે.

નાનજી મેલા (રેપેલોનકન ૧—૦—૦
મહેના ને ખજેરીઆ બધસે ૦—૧૦—૬

મી. હુર મહમદ તખ્તખ રહેઝરથી લખે છે કે—જે લાઈસેન્સ રજીસ્ટર લીધેલાં છે તેમણે બધાયે તે માછાં મોકલી આપવાં જોઈએ; તેમ કરવાથી એ લોક ફેટલેક દરજ્જે પોતાને માથેથી નામેચી ઓછી કરી શકશે.

કહોર મેહેરીલે ઝીનતોલ ખિલામ, તથા કહોર મહેસબે અનજુમને ખિલામ એ મંડળોના રીપોર્ટની અંકેક નકલ કરવન વાળા શેઠ ઇ. એમ. પારખ તરફથી અમને મળી છે. તેમાંથી ફંડ જાણવા લાયક હકીકત જગ્યાની સોઇએ પહેલી તકે આપીશું.—અ. ઇ. એ.

ખાજાથી સરકારે જાપામાં પ્રસિદ્ધ કરાવ્યું છે કે બંખાટા છપ્પો છે એ વાત ખોટી હોવાના ખબર સરકારને મળ્યા છે.

રેસામ—તા. ૨૧ મી ડીસેમ્બર મુંબઇ જવા ઉપરશે.

કેહર—તા. ૧લી જાનેવારીએ મુંબઇ જવા ઉપરશે.

ધી. સુરત હિંદુ એસોસીએશન

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—આ એસોસીએશનની મીટીંગ તા. ૧૧ નવેમ્બર ૧૯૦૭ સતીવારે જે. ડી. હંસરાજ કુંભનીના મેડ ઉપર મી. બોધવ કાનજી પટેલના પ્રમુખપદથી નીચે મળી હતી. સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે આ વરસની ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસ સુરતમાં ભરાશે. માટે સુરત જીજ્ઞાસા ભાઈએને ખુશી થયા જેવું છે કે આજ પીસ વરસે કોંગ્રેસ દેવી સુરતમાં પધારે છે. તેના દરજ્જાને ઉત્તમોત્તમ લાભ લેવાને સુરત જીજ્ઞાસા લોકો બાબદત થાય, તે તેને આપણથી જાનતી બેટ કોઇ પણ પ્રકારે મોકલવા વિચાર કરવાને આજની મીટીંગનું પ્રયોજન છે. પછી બીજાબાઇ દેસાઈનો આવેલો સુચનાપત્ર વાંચી સંભળાવ્યો હતો. બાદ પ્રમુખ તેમ બીજા જુદાજુદા તરફથી વિવિધતા ઉપર ઘટતી રીતે વિવેચન કરવામાં આવ્યું, જેવડે સરવાળામને એસોસીએશનના નિભાવને અડચણ નહિ પડે તેવી સમવડ રાખી એસોસીએશનમાંથી પા. ૫ ની રકમ મંજૂર કરી કાજો કરવા કરાવ થયો. બાદ કમીટી મેંબરો તરફથી સેક્રેટરીને બલામજુ કરવામાં આવી હતી કે સદર કાળામાં જે કમીટીના મેંબરો હાજર નહિ હોય તેમની પાસે ભરાવી સદર ફંડ પદસા ઉધરાવી ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસના ઉપર સુરત મોકલી દેવાં.

ઉપરના કરાવ પ્રમાણે સદર કાળામાં ખાજાના કમીટી મેંબરો જેમની મરજી હોય તેમની પાસે ભરાવી સદર ઉધરાવી તેની કુલ એકંદર રકમ પા. ૪૧-૧૬-૬ તેમાંથી ખરચ જતાં પા. ૪૧-૧૫-૦ એક નાળીસ પાંકડે તે પંદર શીર્લીંગની નેશનલ એકેન્સ ગ્રાંટ લઈ 'ધી સેક્રેટરી ઇડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસ એન્ડ ઇન્ડિયા' ના નામથી રજીસ્ટર કરાવી સુરતના દેકાણાથી મોકલવામાં આવ્યો છે.

જાણતી રકમો નીચે મુજબ છે:—ધી સુરત એસોસીએશન પા. ૫-૦-૦, મી. બાજા પરસોતમ ૧૫-૦-૦, મી. હીરા કુંવરજી ૫-૫-૦, મી. ખુશાલ બગા ૨-૦-૦ મી. બી. બી. દેસાઈ ૨-૦-૦, મી. દયાળ કેસવ ૦-૧૦-૬, મી. હીરા રામજી ૧-૧-૦, મેસરસ મકનજી બધરસ ૨-૨-૦, મી. બોધવ કાનજી ૧-૦-૦, મેસરસ જે. ડી. હંસરાજની કા. ૧-૧-૦, મી. બી.બા. કર સન ૦-૧-૬, મી. મેસરસ નુલા ૧૦/૬, મી. ગ્રહ્યા બોપાળ ૧૦/-, મી. કેશવ વસ

ન ૧૦/-, મી. દયાળ બી.બા. ૨૦/૬, મી. ધના કાનજી ૧૦/૬, મેસરસ એમ. હરી ભાઈની કા. ૧૦/૬, મી. પરજી પરમ ૨/૬, મી. કવેરભાઈ ૫/-, મી. સમજી બી.બા. ૧૦/૬, મી. પરસોતમ વડલ ૧૦/૬, મી. ખંડુભાઈ બી.બા.ભાઈ ૧૦/૬, મી. બાજા કેસા ૧૦/૬, મી. વનમણી મેસર ૧૦/૬, મી. હીરા કુલજ ૫/-.

છેલ્લા ખબરો.

(ઇ. એ. માટે ખાસ તાર.)

જોહાન્નમરગ, સુરવાર ૪.૫૦ બી.બા. નારજી નામના હિંદીને લેસ બી.હીંગમાં એશીઆટીક રજીસ્ટ્રાર મજેલ. તેની પાસે મુદતની પરમીટ હતી. તેને નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર ન લેવા માટે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેણે તુરતજ રજીસ્ટરની અરજ કરી. પણ પાછળથી પોતાનો વીચાર ફેરવ્યો છે અને હવે કહે છે કે તે રજીસ્ટર લેશે નહિ, ને તેથી અરજ સંબંધમાં વધુ આગળ ચાલશે નહિ.

સુરવાર

આજ સવારે રામજીદર પંડિત જોહાન્નમરગની જેલમાંથી છુટવા છે. ધણા હિંદીઓ તથા ચીનાઓના પ્રતિનિધિઓ તેમને લેવાને હાજર થયા હતા. રામજીદર પંડિતને પુલના કારો પહેરાવીને હર્ષભેર વધાવી લેવામાં આવ્યા. પછી એક મોટા સરખસના આકારે સઉ સુરતી મરજીદ તરફ રવાના થયા. સરખસમાં જે માટીઓ મોખરે હતી તેમાં મી. પંડિત તથા બીજા આગેવાનો હતા. વાવડાઓ લઇને કેટલાક સાઇકલપર સંઘસમાં મોકલાઈ ગયા હતા. સરખસમાં બધા મળીને ૩૦૦ માણસ હતા. તેઓ બધા ફાઈસબર્ગવાળી સુરતી મરજીદમાં પહોંચ્યા પછી મીટીંગ ભરાઈ. મી. ઇસપર્મીઆ પ્રમુખ હતા. આસરે ૪૦૦ માણસો આ વખતે જમ્યા થયા હતા. પંડિતજીએ શુર અગાવનારે અને જટાહાર બાપજી કર્યું. તેમાં જણાવ્યું કે હિંદીઓએ તાત જાત કે ધરમના ભેદ વગર છેવટ તલક લડવાનું છે. હું મને તેવી સજાઓ માટે તૈયાર છું. સરકાર મરજીદમાં આવે તેટલી વાર બસે અને કેદકર્તા કરે. કોમની લડતની ખાતર જેસને હું આવકાર દાયક ગણું છું. ટ્રાંસવાલ બહાર ન જવા મેં નિશ્ચય કર્યો છે. સમજોને સરજી થવાથી એક પરિવ્ર અને ઉમદા દરજ્જા હું બચવી શકું છું. જેવડે હું સદુ હિંદીને આમલ કરું છું કે બાઈઓ, પારસી રીઝોસ્ટ નસની લડતને છેવટ તલક વળગી રહેજો. વગેરે. ડરખત કીંબરલી તથા ટ્રાંસવાલ નાં ધણાં ખર્શો આગેથી દિલસોજના તારો દત્તા.

ડરખતવાળા શેઠ દાણુદ મહમદની બેટી ની સાદી તેમના ભગીવદ સાથે તા. ૧૩ મી. એ તેમના મજબૂત મુજબ કરવામાં આવી હતી.

નાતાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસની મીટીંગ

[ઇ. ઓ. માટે રીપોર્ટ]

તા. ૮ મીએ રાત્રે નવવાન ના મુદ્દા મહમદના હોલમાં નાતાલ કોંગ્રેસની મીટીંગ મળી હતી. જેમાં મહમદ મહમદ, એમ. સી. આંગલીઆ, દાદા ઓશમાન, પારસી રસ્તગી, આર. કે. ખાન, ઇસમાઇલ ગોરા, હાસમ લુખા, અબ્દુલ કાદર, પીરન મહમદ, સુલેમાન ખસાક, શેલત, ઓશવ કાનજી, મેદ, જોશી, તથા બીજા ઘણા મહમદો હાજર હતા. મી. આંગલીઆએ આગલી મીટીંગનો રીપોર્ટ વાંચ્યો જે પાસ થયા બાદ કેટલાક કામો વાંચ્યા. જેમાં એક ન્યુકા સલથી હતો. તેમાં લખનાર મી. ખર સાહુએ કોમીસાઇલ પર અંગુઠા મારે છે તે બાબતમાં ખુલાસો પુછ્યો હતો. પછી તેમણે સ્ટેચર ખેર કાર ઉભી કરવા તથા તે બાબતના મી. ગાંધીના કામળ વિષે કહ્યું. મી. અબ્દુલ કાદરે જણાવ્યું કે પા. ૫૦૦ સ્ત્રી. આ. કમીટીને મોકલવાનું દરખાસ્ત છતાં ઉધરાણાનું કામ નરમ છે. ન્યુકાસલથી આવેલા મી. આંગલીઆએ વાંચેલા કામળના જવાબમાં કહ્યું કે જે બહાદુર હશે તે અંગુઠા નહીં આપશે. કારણ કે તે આપવાનું કાયદામાં નથી. દરખાસ્તમાં ખુદ કાયદો છતાં કામ નીશાન નથી આપતી, તો અહિં ખર કાયદો આપ્યો કેમ આપશું. બીજું રોડેશીઆ થી આવેલા પા. ૧૫ દરખાસ્ત માટે છે તો તે પરખાર મોકલી આપવા મારી દરખાસ્ત છે. સેચર ખેર કાર ઉભી કરવી જોઈએ. તથા કોમિસ માટે હોલ રાખવો જોઈએ. વગેરે. મી. આર. કે. ખાને જણાવ્યું કે કોમીસાઇલ સરદારીકે દખર અંગુઠા બાબતમાં મેં મી. હેરી સ્પીચને લખ્યું હતું તેનો એવો જવાબ મળેલો કે કેટલાકની હુમ્મત બરેલી વરતાણકથી તેમ કરવું પડે છે. હું મારા અસીલોને જે બાબતમાં સલાહ આપતો આવ્યો છું કે નીશાન આપવાં નહીં. પણ હજી સુધી મારી પાસે કોઈ તેવો કેસ લાવ્યું નથી. જો કેસ થશે તો હું વગર પૈસે તે લીશ. ન્યુકાસલથી કામળ છે તે મુજબ મને જે અંગુઠા ન આપવા બાબતનો કેસ સોંપવામાં આવે તો હું મહત્ત્વ કામ કરીશ. લાઇસેન્સ માટે નીશાનની વાત છે તેમજ કલાની કરવા સારું છે, છતાં હિંમત હશે તો કંઈ થવાનું

નથી. કાર ઉભી કરવા તથા હોલ રાખવાની તરફેણમાં મત આપ્યો. મી. પારસી રસ્તગીએ જણાવ્યું કે બીજા બાબતમાં અંગુઠા વગર હોલ તો તે બાબતનો કાદ ના માત્રો કરેલો મારી પાસે તકવાર છે અંગુઠા બહુ દુર હશે તે કહી નહીં આપે. જો કમરામાં માટે બહાર નીકળીએ તો એવરકાટ ખલાસ થઈ જાય તે સારું પરિણામ આવે. સુરત હિંદુ એસોસીએ મને દરખાસ્તવાની મદદ સંબંધમાં પૈસા આપવા કહેલું તો તેના મેં ખરેખરેથી કોઈ વિચાર કરી જવાબ આપે તો ખુશ થવું છે. કાર ઉભી થવી જોઈએ. તેમાં હું પોતે જઈ પણ મારાથી પણ દુખત હોવાથી અધાવ તેમ નથી. એટલે કાર માં જનારા માટે હું બંધ કરીશ. મી. ઇસમાઇલ ગોરાએ મી. અબ્દુલ કાદરની કોમિસ હોલ રાખવાની દરખાસ્તને ટેકા આપ્યો. કાર ઉભી કરવા વિગેચન કરી મેસરસ શેલત, જોશી વગેરેને આગેવાન થઈ કામ ઉપાડવા લગામણ કરી. મી. શેલતે જણાવ્યું કે કાર ઉભી કરવી જોઈએ. તેના હાથમાં તુરત જણાવતા નથી પણ તે અતે લાલ કર્તા નીવડે છે. હું તેમાં જવા તકવાર છું. ને બીજા કેટલાકે પણ પુછી જોતાં દા પાડેલી છે. મી. દાદા ઓશમાને કહ્યું કે કારકું કામ મી. શેલત તથા મી. જોશીએ ઉપાડી લેવું જોઈએ. મી. જોશી વારતે જોઈએ તો તેમના શેઠ પાસેથી રજા મેળવી શકાશે. પછી કોમિસ માટે હોલ રાખવા બાબત, તથા સુરત હિં. એ. ના ઉધરાણાની બાબત પર વિવેચન કર્યું. મી. પીરન મહમદે જણાવ્યું કે કાર ઉભી કરવી જોઈએ. બીજું મારે ત્યાં મારિસબર મના જે મેમાન આવેલા હતા તેને બીજા પર પ્રથમ પોલીસે અટકાવવા કારીશ કરેલી, તેથી તેમની સાથે મી. ગોડફ્રે હતા તેમણે સારજન્ટને કહ્યું તો જવાબ મળ્યો કે કોઈ અટકાવત કરવું નથી ને તેમ કરવાનો કુકમ પણ નથી. અ. બાબત હું પો. સુ. મી. ડોનોવનને મળ્યો હતો તો તેમણે કહ્યું કે તેમણે એવો કુકમ કેદી કાઢ્યો નથી. એટલે કોઈને ખરાબ કપડાં માટે અટકાવવામાં આવતા હોયતો તેમાં તેવાનો પોતાનો હોય છે. મી. અબ્દુલ કાદરે કહ્યું કે તેમના જે માણસોને બીજા પર અટકાવવામાં આવેલ તેથી પો. સુ. મી. ડોનોવનને કામળ લખતાં જવાબ મળ્યો હતો કે તેમણે એવો કુકમ કાઢ્યો આવ્યો નથી. તેથી બાબત રીમાટે હું બંધ બીજા પર ગયા હતા. તથા

મેસીને થોડા વખત ત્યાં માળ્યો હતો. પણ સારજન્ટે કે કોઈએ કંઈ અટકાવત કરી નહોતી. એટલે ખરાબ કપડાં માટેજ અટકાવવામાં આવતા હોય તે સિવાય બીજાને અટકાવવામાં આવતા હોય તેમ નથી. માટે તે બાબતમાં લખાણ કરવાથી ઉત્કૃષ્ટ નુકસાન થયા સંબંધ છે. પોલીસ એકાદ સબ્જે બોલે તે અરેષા જેવો સમજી કોઈ કરીને ચાલ્યા આવે અને પછી છાપામાં લખે કે હિંદીને મનાઈ છે તો તેમ કહેવું આવું નથી. છેવટે મી. દાબુદ મહમદે કહ્યું કે આ મીટીંગ પાસ કારના કામ વારતે છે. તો સક્રિયે તે માટે બહાર પડવું જોઈએ, તેમાં કામનો લાભ છે. મારી પાસે ઘણા માણસો કામ વારતે આવે છે તેવા ઘણાને કાર માટે ખુશીથી મેળવી શકાશે. છતાં તેમ ને દારવા માટે બહેલાઓની જરૂર છે. બહેલાઓ વગેરેએ આ કામ ઉપાડી લેવું જોઈએ. રોડેશીઆવાળા પછલા દરખાસ્ત મોકલવા તથા કોમિસ માટે હોલ રાખવા જણાવ્યું. બીજા સંબંધમાં કહ્યું કે પો. સુ. મી. ડોનોવન બહુ બસા માણસ છે. દરખાસ્તવાળી લગતમાં આપણા તરફ મોટી દિલસોજી થરાવે છે ને આપણી હોદ્દા થાય એવું ઇચ્છે છે. તે સાહેબ હિંદીને બીજા પર દરવાની મનાઈનો કુકમ કરે નહિ. અલગત જો મેલાં કપડાંથી હિંદી જાય ને તેને કાદી મુકે તો તેમાં શી નવાઈ? જો તમે સારો પોસાક પહેરીને જાઓ ને કોઈ સારજન્ટ અટકાવે તે તેવું નહિ સાંભળવું અને જવું, અને જ્યારે એરેક્ટ કરશે ત્યારે જોઈ શેથ વિગેરે. બાદ મીટીંગ રાતના ૧૨:૩૦ વાગે ખરખાસ્ત થઈ હતી.

સેચર ખેર કાર માટે નીચે મુજબ નામો આવેલાં જણાવવામાં આવે છે. મેસરસ સુ. એમ. શેલત, દેવજી, અમર સંઘ, બાણા કેશા, મહમદખાન રહીમ ખાન, મમનલાલ દેસાઈ, ચંદન, જમાલ દીન, દેસાઈ કાશી, જે. એચ. શંદરી, જેમીસન, બરનાડ એલ. ઇ. સીમામતી, ડી. એસર, એમ બી. ઇવાલુ, ગોપાળ ખલ, તથા દામજી કરસનદાસ.

સુરતે સ્ટેશન અને ગના હોયેક આગળ વેપાર કરતા ગોરા મહમદ હાજી, મહમદ હાજી, મહમદ હુસેન મુલ્લા નામ ના બાગીઆ વેપારીઓમાંથી ગોરા મહમદ હાજી અરસ પરસ સમજાતીથી બુદા પડતાથી મજદુર બીજાને મહમદ હાજીના નામથી મહમદ હાજી અને મહમદ હુસેન મુલ્લા વેલાવશે.

સ્તનબરગમાં એક હીંદીનું ખુન

કાફર બદમાસોએ ઉપબવેશ
કમકમાડ

મી. બી. ડી. દેસાઈ લખે છે કે:—
વોલરકાલ સ્વાદેન્સ (ડીસ્ટ્રિક્ટ સ્તનબરગ) નામની જગ્યાએ મુસા મહમદ બોહા નામના હિંદીની દુકાન પર તા. ૩૦ મી તમેબરની રાતના આશરે ૮ વાગ્યાને સુમારે કાફર ૩ કાફર બદમાસોએ આવી પ્રથમ બેંગેલ વીચેરે મોડેક માલ લીધા. માલ હજુ દેખાવરજ હતો. એટલામાં પેલા ત્રણ કાફરોએ બતી જુલાવી દીધી. અને મુસા ને એક લાકડીનો ફટકો લગાવ્યો કે તુરત મુસાએ જુમો પાડી. તે દુકાન પરિતથી નીરાળી છે. અને તેમાં મુસા તથા તેનો છોકરો મહમદ એ બે જણજ રહેતા હતા. છોકરો જે આ વખતે દુકાનની પાછળ કીચનમાં રાંધતો હતો તેણે પોતાના બાપ ની મદદે આવી પ્રથમ એક કાફરની ગર દડ પકડી પછાડ્યો. એટલામાં બીજા બાકીના બે કાફરો બારણે નાસી ગયા ને સાથે મુસાને ખેંચી ગયા. ત્યાં મુસાને એક પકડી રાખ્યો અને બીજા બેએ મળી છોકરાને સખત મારપે ને દુકાનમાં પડતો મુસા પાછા ત્રણે જણા મુસાને મારવા હોડ્યા. ત્યાં મુસાને ત્રણે જણા ચાકુવડે તથા લાકડીઓથી માર મારી પુરા મરજુ થોલ કરીને પાછા છોકરા તરફ આવે છે એટલામાં છોકરો દુકાનની પાછળના રેલવે માં ભરાઈ ગયો. અને બહુ જગ્યાએ થયેલી જમણીત હાલતમાં હતો છતાં ધક્કિતના મારપે અંદરથી કમાડ વાસી લાકડા ફેરેજ ની થંજી અંધિલી હતી તેમાં ભરાઈ ગયો. તેને પાછો ફેરવામાં કાફરોએ હાથી કોમ્પીસ કરી પરંતુ સારા તરીકે મળે નહિ. જેથી બાવલ થયેલો છતાં જામી ગયો. મુસાને માયામાં, માલપર, આંખો પર, મળામાં વગેરે જગ્યાએ ચાકુના સખતો પા કીધેલા. ગરબન મચરડી નાખી મર બાંતી મિસાલે જમીનદોસ્ત કરી નાંખ્યો. એટલામાં તેજ કારમમાં રહેલા કમ લોકો દોડી આવ્યા, અને જુએ છે તો મુસા બેલાન હાલતમાં હતો, અને છોકરો પણ બાવલ થયેલો મહાશયી સંતાપનો હતો ત્યાંથી નીકળી આવ્યો. દરમિયાન ત્રણ કલાકમાં મુસા ગુજરી ગયો. કાફરો પૈસા આશરે ૨-૧૦-૦ જે દુકાનમાં હતા તે તથા મોડેક માલ ચોરી નાસી ગયેલા. પોલીસ તપાસમાં છે. આ બદમાસો પકડાયેલ નથી. સદર ગુન્હેગારો તે

મસદ કાફરો છે, અને એક હરમખોરાની લાકડીઓ, તથા ચાકુ, તથા દુકાનમાંથી ચોરી પ ટ્રાઉઝરસ એટલી ઓજ દુકાન થી મોડેક છેટે લાકડા માર્યા નાખી ગયા હશે તે પોલીસને મળેલ છે.

સ્તનબરગના સવારે પોલીસને ખબર કર વાંધી પોલીસે આવી દિવસે લાસપર દુકા નની આજુબાજુ ચોકી રાખી. બાદ સાંજ ના માજીએક મેફફિંગે આવી પંચકમારા કીધેલ બાદ સોમવારની સાંજે ડીસ્ટ્રિક્ટ સારજન્ટ ડાક્ટર મુરહેડે જમ લાસને રહેજ ચીરી તપાસી. બાદ હજન કરવાની પરવા નગી મળતાં લાસને ચોથે દિવસે એટલે મંચળવારની સાંજના સ્તનબરગ લાકી હજન કરવામાં આવી.

મરનારના છોકરાને સારવાર માટે અને આજેલ છે. મરનારની પાછળ પૈસામાં કમ્પે ન હોવાથી હજન કિંવા વગેરે ખરચ કામે લખરાજ કરી ઉકારી લીધો છે. મજ દુર બનાવથી દરેક નાતી જગ્યાએ કારમ માં વસતા હીંદી દુકાનદારોએ બહુજ ચેતી તે આવવાનું છે. આ સમાચાર આજરોજ અગ્રિજ બપવાળાએને પણ મોકલી ચુક્યા છીએ અને લોકો એવા ડરી ગયા છે કે એવી જગ્યાએ હથિયાર સિવાય નહિ રહે વાય એમ બેઠ સરકારપર રીવોલ્વર માટે પરમીટ મેળવવા એક નાનું સરખું પીટી ચન મોકલે એવો સંભવ છે.

મરહુમ નવાબ મોહસીન ઉલ-મુલકનું અરિત.

નવાબ મોહસીન-ઉલ-મુલક સાહેબ ગુજરી જવાની ખબર અને તેમનું જ્ઞાતિ હીંદુસ્તાનના યાપાઓમાં દુવે આવી ચુકેલું છે. 'ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા'માં આપેલા તેમના જ્ઞાતિનો સાર અગે નીચે આપીએ છીએ.

તેઓ સાહેબ અક્ટોબર માસની રજામાં તારીખે સીમલામાં ગુજરી ગયા. તેમની ઉંમર આશરે ૧૫ વરસની હતી. તેમની કારકીર્દી ખીલીશ નોકરીમાં શરૂ થઈ. તેઓ કેપ્ટની કલેક્ટરની પદવી સુધી પહોંચ્યા હતા, અને તે વખતે પ્રખ્યાત સર સાલાજનના પ્રસંગમાં આવ્યા હતા. તેમનું અસલ નામ મી. મેહદીઆલી હતું. બ્રીટીશ નોકરી છોડ્યા બાદ તેઓ સાહેબ ને નીજામ સરકારના સેક્રેટરીનો ફોટો મળ્યો હતો, અને નીજામ તેમના ઉપર બહુ ખુશી થવાથી તેમને નવાબ મોહસીન

ઉલ-મુલકનો ખેતાબ આપવામાં આવ્યો હતો. છેવટે ખજાનખાનામાં એલબી તરીકે નીમાયા હતા. તેમણે વિધાયતની મુસાફરી કરી હતી. ૧૪ વરસપર નીજામની નોકરી છોડી, અને સર સહયદ અહમદની સાથે અલીગઢની કોલેજનું કામ હાથમાં લીધું. સર સહયદ ગુજરી ગયા પછી નવાબ સાહેબ તેમને બદલે નીમાયા. અને ૧૮૯૮ની સાલમાં લાહોર ખાતે પહેલી કેળવણીની સભા તેમણે બરી. દીલ્હી દરવાર વખતે ૧૯૦૨માં આ સભા બરા એલી. તેમાં નામદાર આગાખાન પ્રમુખ હતા. અને લોરડ કમિટી તથા લોરડ કીચનર હાજર હતા. નવાબ સાહેબ ધર્મ ચુસ્ત હતા. અને લોરડ મિટિની પાસે ટેપુટેશન ગયેલું તેમાં તેમણે મુખ્ય ભાગ લીધો હતો. કમિસમાં તેઓ સાહેબ બાગ નહિ લેતા. તે એમ કહીને કે પુરી કેળવણી વિના લોકો રાજ્યસંચાને સાફ લાયક નહતા. ૧૯૦૬ની સાલમાં બ્યારે પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સે કોલેજની મુલાકાત લીધી હતી સાર તેમને કમિસરે હિંદનો ખેતાબ મળ્યો હતો. આ વરસના માર્ચ માસમાં તેમણે અલીગઢ કોલેજના ટ્રસ્ટીના હોદ્દાનું રાજ નામ આપ્યું હતું. પણ પાછળથી તે તેમણે ખેંચી લીધું હતું, ને એવા કારણથી કે તેમના નીકળી જવાથી કોલેજને ધકકો પહોંચવાની ધારિત હતી. પણ પાછું પોતાની ખરાબ તબીબતને લીધે તેમણે રાજનામું આપ્યું. ત્યાર બાદ તેઓ સાહેબ મુજબ ગયા, ત્યાં તેમની તબીબત બગડી તે પાછી સુધરીજ નહિ. નવાબ સાહેબનું ઉરદુ જ્ઞાન થયુંજ સરસ હતું. તેમણે કેટલાંક ઉરદુ પુસ્તકો લખ્યાં છે તે સરસ છે. પોતે સ્વચ્છાવે સરજા અને પ્રમાણીક હતા. તેમનો દેખાવ બલબલ ભરેલો હતો, અને તેમના પ્રસંગમાં કોઈ આવતા તેની ઉપર સારી અસર કરી શકતા. છેવટે સુધી તેમની યુષ્મિ તેજ રહી હતી. નવાબ સાહેબ ખીનફરજ ગુજરી ગયા છે. તેમની ઓરત હતુ જીવે છે. તેમને સાર વાદગીરીનું યંડ રચાવવાની ચરમા ચાલી રહી છે.

સાંચરમાં જ્ઞાનવધ સભાની મીટિંગ કર રવિવારે થાય છે. રા. એચ. સી. પટેલે અહમદખાનસેદ ઉપર, રા. જી. સી. પટેલે સંપ ઉપર ને રા. સી. એમ. પટેલે જ્ઞાતિના ઉપર એમ બાવણે આપ્યાં હતાં. ખાસ કરી સ્વદેશભિમાન અને દેશ સેવા વિષે ઉત્સાહ સભામાં વધારે હોવાનું જણાવવામાં આવે છે.

ખબરપત્ર

C. N. VII જોહાનસ્બર્ગ 432

પંજાબીઓની અરજી

આ અરજીનો જવાબ હવે સરકાર વીચારે છે. પણ ફુનીઆમે આપી દીધી છે. તેથી ઘણા ઉશ્કેળેલાં મન તેઓના તરફ ઉઠાડવામાં છે. અને સહુ ચર્ચા કરી રહેલા છે કે તેમને દાદ મળવી જોઈએ. હવે એ અરજીની વાત ચાલ્યા કરે છે. વિલાયતના 'ડેલી મારીક' માં તે વીધે સખત દીક્ષા થઈ છે તે આપણે જોઈ ગયા.

એથી લઈશું

મી. પારેખના ભુસ્ત્રા વિશે હું લખી ગયો તે ઉત્તરણમાં લખાયું એમ જોઈ શું તેથી તે લખાણ એથી લઈ શું. આ લખાણ વેળા મી. પારેખ હવે ન્યુકા સભામાં હતા જાણી વખતે ત્યાંજ દશે કે નહિ તે કહી શકાયું નથી. પણ તેમને ખસુસ શુરામાં ગણી ખીન્નઓને ઘડા લેવા શખસો આપે હતા તેમાંજ ખસુ યર્ષા શુરા તે પહેલા રહે ચડે. મી. પારેખ હવે દરાસવાસ બહાર છે. એટલે તે આપણા બધાથી વિશેષ શુરા છે એમ મારા લખવામાંથી નીકળ્યું હતું તે નથી રહ્યું.

જુલકાશું

મી. હસન મકમલ કાળાએ જાહેરમાં એમ જણાવેલું કે તે પોતે રજીસ્ટરની અરજ કરી પસ્તાવા, અને પોતાની અરજ પાછી ખેંચી શેવઃ માગે છે. હવે મને માલુમ પડ્યું છે કે જે હલા તેમણે અરજ પાછી ખેંચવા વિનં પોતા ના વિચારને કાગળ લખ્યો તે દલાકે ખીજે ખાનગી કાગળ પોતાના લાઇબ્રેરી ને એવો પણ લખ્યો કે તેમને અપરાધ બંધ ગુલામી ખત મળે તો સારું. અને તેટલા દીવસ સુધી નહિ મળેલું તેથી ચીંતા ખતાવેલી. આવા શખસાઓ આપણામાં ન બને તેવા હેતુથી ફરજ સમજી ને આ જુલકાશું હું બહાર કાઢું છું. હું દીલગીર છું કે મી. કાળા એ પીટરસબ રગમાં પીકેટ હતા તેથીજ મી. ચમનીને કહેવાનો વખત મળ્યો છે કે પીકેટએ પણ રજીસ્ટરની અરજ કરેલી.

વોલ્ટરની રજીસ્ટ્રેશન એટલે શું ?

આ બાબત જાણવાની પછી પશ્ચિમ બાંધી માંથી ઉઠતા હું 'સિંધ' છું કે

હવે બધા હાંદી તેના અર્થ સમજતા નથી. જેમ જોરાઓ વખત આવ્યા વિના નંચે કાયદો શું છે તે નહોતા સમજતા તેવું આપણું થયું છે. વોલ્ટરની રજીસ્ટ્રેશનમાં અને કાયદાની રૂએની રજીસ્ટ્રેશનમાં મુખ્ય તફાવત એ છે કે કાયદો તે ગુલામગીરી આપે છે અને વોલ્ટરની (અરજવાત) રજીસ્ટ્રેશન તે માણસાઈ આપે છે. સરકારની જોશયરીથી (ફરજવાત) રજીસ્ટ્રેશન થવું તે મધેજાની સ્વારી છે. અરજવાત રજીસ્ટ્રેશન થવું તે હાથીની સ્વારી છે; અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનમાં બને ફરજવાત રજીસ્ટ્રેશન જરૂરીજ આવતો લખવાની હોય તેપણુ તે પસંદ થઈ શકે; પણ ફરજવાત રજીસ્ટ્રેશનમાં ગુલામીની ખસુસ નીશાની હોય તે કઠાકી નાંખે તેથી ગુલામગીરી રહ થતી નથી. કાયદો એ બહુ આકરો છે, તેથીજ સ્થાનીક સરકાર તેને જળોની માફક વળગેલ છે. અને તેથીજ આપણે પંદર મહીના થયાં વળગવ દેતા નથી. તેનો અર્થ એ છે કે આપણે જોરાઓની સાથે એક સરખા દારમાં રહેવા માગીએ છીએ, અને જોરાઓ આપણને નીચે ઉતારવા માગે છે. કાયદાથી કસમ પુટે છે અને હંમેશાની કાળી દીલી લાગે છે. કાંઈ પુછે કે અરજથી પણ આપણે આપણાં ખત સાને સારું બદલાવવાં તેનો જવાબ બહુ સહેલો અને સીધો છે.

(૧). જેમ કાયદાની સામે આપણે કસમ ખાધા છે તેમ અરજથી દસ્તાવેજ બદલાવવાનું આપણે કહેતા આવ્યા છીએ. એટલે જો હવે તેમ ન કરીએ તો આપણી ટેક જાય. અને જુલકા હરીએ.

(૨). હાંદી કામ ઉપર ઘણા માણસો જુલકા પરમીટ અથવા તો વગર પરમીટ શખસ થવાનો આરોપ છે. આ આરોપ ખોટો છે એમ આપણે અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનથી ખતાવી શકીએ છીએ; તે ખતાવવાની ફરજ છે, અને ખતાવવાને તઈ વાર રહ્યા છીએ તેથીજ ફુનીઆની લાગણી આપણી તરફ ખેંચી શક્યા છીએ.

(૩). અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનની આના કાની કરવી તે આપણે ખોટા છીએ તેમ કહી શકવા જેવું છે.

(૪). અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનથી આપણે મેળવી છે તેના કરતાં પણ વધારે આવડે મેળવી શકીએ છીએ. એટલે નીચેના પાઠ શાખવાની જરૂર છે કે બધાને જોડ પોતાની મેળે અજુકા કામ બતાવે

કરતા, એટલે કે નખાણ ખતાવે છે, ત્યારેજ કાયદો વચમાં પડી તે કામ કરવાની ફરજ પાડે છે. ઘણા કાફરો પોતાની મેળે કાફ પીતા નથી અટકતા, તેથી ફેટલીક જગ્યાએ જ્યાં તેઓને અટકાય કરવાની જરૂર જણાય છે ત્યાં કાયદો વચમાં પડી રજીસ્ટ્રેશન એટકાય કરે છે. ફરજથી ન આસનાર, પણ કામદારી અટકાવતને લીધેજ કાફ નાંદ પીનાર માણસ ગુલ્લીએક નહિ કહેવાય. પણ પોતાની મેળે જ નહિ પીએ તે ગુલ્લીએકમાં ખપે છે. તેજ પ્રમાણે ફરજવાત અને અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનનું સમજવું.

(૫). અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનથી આપણે સદાય છુટા રહી શકીએ છીએ. કેમ કે તેથી આપણે પોતાની મેળે બંધાઈએ તેના કરતાં વધારે બંધન કાઢી શકીએ છીએ. વોલ્ટરની અરજી પાછા દીધ પડે છે ત્યારેજ લડાઈમાં બપ છે. અને જુગ નો મારો પમાર ખાઈ જનાર સીપાઈ હમેશાં લડાઈ કરવા બંધાઈએ છે.

આમ અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનના ફાયદા ઘણા ખીજા આપી શકાય છે. આટલા ફાયદા બસ છે. આંખળાં વિગેરેની કહી કત આમાં આવતી નથી. કેમકે તે આપણી અખવારીની વાત છે. પણ હવે આંખળાં અને જો અંજુકાની વચ્ચે વિધા (સામન્સ) ને આધારે શું તફાવત છે તે આવતે અકવાડીએ વિચારશું. ફાયદા તુરત તો અરજવાત રજીસ્ટ્રેશન શું એ ખસેબર સમજવાનું છે.

એક અપવાદ

હવે કાંઈ વખતે સમાધાની ચામ તેથી એસોસીએશને અરજવાત રજીસ્ટ્રેશન વિશે ચર્ચા ચલાવી છે. તેમાં ફેટલાક સાહેબો એ એવો અપવાદ લીધો છે કે બધાની સલાહ કેમ લેવામાં આવતી નથી. આ વાત ખરાબર નથી. જો અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનની ખાજત નથી હત તો જુલકા જુલકા જુલકાથી ઉલીગેટોને ખેસક બોલ, વધ પડત પણ બધી જગ્યાએથી આવેલા ઉલીગેટોએ એમખાબર થીએટરની માસ મોટીગમાં અરજવાત રજીસ્ટ્રેશનનો દરાવ પસાર કર્યો હતો, અને તે વિષેની કહી કત બધી સીધી હતી. એટલે હવે એવી રીતે બધે ઉઠાડીથી બોલાવવાનું રહેતું નથી. તેમ કરવાનો વખત પણ રહેતો નથી. છતાં ફરેક હાંદી પોતાના વિચાર મમે ત્યારે દરાવી શકે છે. આ કાયદાની લઠાને ખતે આપણે રાખવું જરૂરી જો રહેા સમજણા થવા જોઈએ. હાંદી, મોટીગા કેમ બાંધે છે, ખીજા મંતવણા

કેમ કામ કરે છે, અને કામી કામ કંઈ રીતે ચલાવી નબાવી શકાય છે એ પણ સમજવા હજીએ છીએ. આપણે ખરી રીતે સુધરેલા છીએ એમ કહીને નવો કામદો રદ કરાવવા મદા પ્રયત્ન ચલાવી રહ્યા છીએ, ત્યારે ઉપરની બધી સમજ એ પણ ખરા સુધારાની નીચાળ છે.

ટેસ્ટ કેસ કેમ ન કરેલો ?

કેટલાક સાહેબો મંદિરામાં પુછપાછ કરી રહ્યા છે કે આપણે નવા કાયદા બાબત ટેસ્ટ કેસ કેમ નહિ કરેલો. મારો વિચાર મેં તેની વિરુદ્ધ બતાવ્યો છે તેનાં બે કારણ છે.

એક તો એ કે આપણી હડત કેસ કરવાની નથી, પણ જેલમાં જઈ આપણે જોઈ બતાવવાની છે. આપ બળના જેવું બીજું કંઈ નથી. અને જો આપણે ટેસ્ટ કેસ કરવા જઈએ તો તેમાં આપણી હડત ચુકાદા જાય ને આપણી હારી થાય. ગોરાઓ તુરત કહે છે 'જેલ જનારા ક્યાં ગયા ?' એટલે ટેસ્ટ કેસ કરવો તેમાં આપણે નબળાઈ બતાવવા જેવું છે.

બીજું એ કે નવો કાયદો અને બીજા કોલોનીના કાયદા પ્રીવી કાઉન્સિલ બાબતે જ રદ કરી શકે. આપણી વિરુદ્ધ મત મી. લેનરડ, મી. એસલન, મી. એચેરોવ રકી, મી. ડક્લેયરી, મી. વેરડ અને મી. ડી. વીલીઅર્સ આપી ચૂક્યા છે. મુખ્યમ કાર્ટે તો તેવા મુકદ્દા ધણી ક્યાં છે. જો નવો કાયદો પ્રીવી કાઉન્સિલ રદ કરે તો તેનો અર્થ એમ થાય કે કાલેજોની સામે મળેલ કાયદા પણ રદ થયા. આમ કદિ અને નહિ. અને કદાચ બને તો તેવી સ્થિતિ સુધારવાને તુરતજ બીજા કાયદા પસાર થાય. એટલે આપણે જઈને પાછા પડ્યા જેવું થાય. વિલાસતથી આપણે મત મંગાવેલો તે પણ હજી મી. રીમ નથી મોકલી શક્યા. કેમકે સર રેમંડ વેરડ વિના બીજું કંઈ આપણું નથી. વળી વાદ રાખતું કે સર રેમંડ વેરડે તો આપણને કાયદાની સામે ચલાવે બહારે ટેસ્ટ કેસની સલાહ આપી હતી. હવે તેઓ સાહેબ પાસીય રીજીસ્ટરની પક્ષમાં આવ્યા છે. એટલે ટેસ્ટ કેસ કેમ થાય ? વળી કાઠએ નથી જુલવા તું કે ટેસ્ટ કેસમાં પા. ૧૦૦૦ની વાત છે. તેટલી મામુદી કાણ એકઠી કરે તેમ બે. બેજાં એટલું એ વાદ રાખી લેવું કે ટેસ્ટ કેસ કરતાં કંઈ લોકોને અરકાર મેળવ નહિ કરે એમ સમજાવતું નથી.

તે હરમીયાન કાયદો બંધ નથી રહી શકેલો.

હમીદીઆની મીટીંગ

મીટીંગ જોરાવર રવિવારે પાછી મળી હતી. માણસો એટલા બધા આવ્યા હતા કે તેઓ હોલમાં નજ સમાય. તેથી બહાર મેદાનમાં મીટીંગ ચમકી. પ્રીટો રીવાયી ખાસ મી. કાયલીયા, મી. સુજ, મી. મણીલાલ દેસાઈ, મી. પીલે, મી. જોપાલ, મી. બેગ તથા મી. વ્યાસ આવ્યા હતા. મી. ઇમામ અબદુલ કાદર ખુરશી એ બીરાબા હતા. તેમણે, મી. સુજ, મી. બેગ, મી. કાયલીયાએ, મી. નામકુ એ, મી. હજીરાસીંગ, મી. અકબર ખાને. મી. અલીબાદ આકુલ વિષે સાહેબોએ બાપણ ક્યાં. મી. ગાંધીએ હકીકત સમજાવી. મી. મોસવી અકબર કુખ તારે જેઓ કામ પ્રસંગે ઉભાજોઆમે ગયા હતા અને હવે પાછા આવ્યા છે તેમણે લોકોને સમજાવ્યા. છેવટે બધારે ઠપૂલ કર્યું કે મરજીયાત રજીસ્ટર તો લેવાનું, પણ બે અંગુઠા દેવામાં પાંચબી બાધઓ સામે હતા. બીજાઓ કહે છે કે અંગુઠા બે મરજીયા દેવામાં હરકત નથી. લોકોને આ જુસ્સો તારીફ કરવા કાયક છે. એ બતાવે છે કે લોકો પોતાનો વિચાર બતાવતાં હરતા નથી. અને હિંમતથી બોલે છે. જેઓ જ ખાસ પહેલાં કાયદો જરૂર નહોતા સમજતા તેઓ હવે કંઈક સમજતા થયા છે. આ બધું આપ બળ અજમાવવાનું ફળ છે. છેવટે બધા સમજશે એમ હું માનું છું. કેમકે બે અંગુઠા દેવામાં નામોસી નથી. હરજરૂરે તેમ કરવામાં નામોસી છે. કાયદો ઉડ્યો એટલે આપણે છુટા થયા એમ કહી શકાએ છીએ.

ઉલાજોઆબેનો ફીલ સ્થિતિ

મોસવી સાહેબ ઉલાજોઆબેથી બચ્ચર આવ્યા છે કે બપોરે આપણા દક્ષિણ આફ્રિકામાં હોદી કેમ જગીને હડત છળત ને સારું લડે છે. ત્યારે ઉલાજોઆબેના આગેવાનો ઉપે છે. તેઓ ત્યાંની સરકાર જે કંઈ માર મારે તે મુજે મહોડે સહન કરે છે. લોકોને ખિંતની હરકાર નથી. પૈસા મળ્યા એટલે પરમેશ્વર મળ્યા એમ સમજે છે. ને સરકારની આમળ તો 'લાળે દાવર' એમ કરે છે. આ કંઝાળ દલામીથી શું ઉલાજો આબેના હોદી નહિ ઉડે ?

હિંમતુ જોર

નવા કાયદા બાબત સરકાર દીલીજ પક્ષી જમ છે. બાકુ હવે મારાઓ પણ

જુએ છે. 'રાંડ ઉલી મેલ' તથા 'સન્ડે ટાઇમ્સ' માં બે હસાવે તેવાં 'કારકુન' (રમુજ અને અર્થસૂચક ચિત્ર) આપ્યાં છે. એમાં એવું બતાવ્યું છે કે રમટસ સાહેબ નવા કાયદાથી પીરતોલ હોદી ઉપર ફાંડે છે. હોદી કહે છે "તમરાથી જેટલું થાય તેટલું કરો. એમે તો કાયદાને વશ થવાના નથી." ત્યારે રમટસ સાહેબ બોલી કહે છે "અરે વાર, એવું ન બોલો. મારી પીરતોલ (જુ મોંચ મન) કાપ કરવી નથી." બીજા કારકુનમાં જનરલ રમટસ અને બીજા સરકારી અમલદારો હોદી કામના આગેવાનોના માથાં બાલાંથી ઉઠાડવા માગે છે. પણ તેઓની મહેનતમાં તેના ઘોડા પણ ચાકી પાણી પાણી ચમક ચયા છે, ને સવારોનો દમ નીકળી ગયો છે; ને આગેવાનોનાં માથાં હજી કાયમજ છે. આ બંને ચિત્રો જોરાઓના મનની સ્થિતિ બતાવે છે. આ પત્રના અધિપતિ સાહેબ તે બંને ચિત્રો છ. એ. ના ધરાકને સારું મેળવવા પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે એટલે કે વધારે નથી લખતો.

એસોસીએશનની ફતેહ

પહેલા વર્ગની ગાડીમાં હોદીને નહિ બેસવા દેવા બાબત કાયદો મુવીસીપાલીટીએ ઘડ્યો હતો તેની સામે મી. ઇસિપ મીઆએ કાગળ લખેલો તે વાંચનારને વાદ હતો. હવે રમટસ સાહેબ લખે છે કે તે કાયદો સરકાર મંજૂર નહિ કરે. રમટસ સાહેબ પણ કંઈ ક્યાં કે શું ? આ બતાવે છે કે હોદી કામના જોરથી લાભજ થાય છે.

પાસ પોર્ટ નહિ મળે

મી. મુસા ઇસ્માઇલ મીઆ તથા મી. હવજન પાસ પોર્ટ નહિ મળવા બાબત અરજ લોડ સેલબોરનને કરેલી તે બાબત લોડ સેલબોરન જવાબ લખે છે કે પાસ પોર્ટ બે સરકાર આપે તો બંને હોદીને રજીસ્ટર નહિ કરવા છતાં પાછા આવવા નો સરકારે કમુલ કમો બરોબર થાય. આ વાત અંદિયા બંધ રહે તેમ નથી. ફરી પાછો તે બાબત લોડ સેલબોરનને કાગળ મી. ગાંધીએ લખ્યો છે. જો ઉપલો મુકદ્દો કાયમ રહે તો હોદી કામ બીજકુલ બીટીશ રૂપત નથી એમ કરે છે. એમ થાય તો પણ બલે. તેથી આપણી હડતને વધારે જોર મળે છે.

નવા કાયદાની એક કલમ

નવા કાયદાની એક કલમ મરકુબ મી. અબુબકરના વારસને લાભકારી ગણાવી હતી. તેની ઉપર લોડ સેલબોર

મુદતનીના હિંદો

રને, લોડ એવગીને બધાએ લાર મુક્યો હતો. હવે તે પણ મુક્યું છે. તે કલમ ની રૂએ જમીન વારસોના નામ ઉપર કરવા જતાં સમટસ સાહેબે વાંધો ઉઠાવ્યો. ને કહ્યું કે તે કલમ એ કેસને સાચુ પડતી નથી કેમકે જમીન તો ગોરા ના નામ ઉપર ચડી છે. કોરટે એ વાંધો ઠપ્પુ થઈ ગયો, જે કે ગાગણી બતાવી, પણ તે છું કામની ? એટલે કે કાયદા ની એક કલમ પણ અત્યારે તો નકામી થઈ પડી. આ વાત પણ એટલેથી રહે તેમ નથી. વારસોનો વિચાર આજળ વધી ઘડ મેળવવાનો છે. દરમીયાન આ કેસ ચેરલાબમાં થવાથી કાયદાની સામે એક દલીલ વધી. ને તે બાબત લખાણ શરૂ થયું છે.

કાયદાને ભોગ

નવો કાયદો એવો કાળરૂપી છે કે તે હમેશાં બધા લેતો જાય છે. હિંદીનું લોહી એ રક્ષાસને ખાઈ છે. ધણી વેટરો ખીન રોજગાર થઈ બેઠા છે, મજૂરો ધંધા વગર છે. સિપાહીને પોઠાર આપણે સાંભળ્યો છે. હવે મી. મોહનલાલ જોશી ઉપર આવી પડી છે. મી. મોહનલાલ જોશી પ્રીસીડીયાની કોર્ટ માં સારા પગારથી ઇન્ટર પ્રીટરની નોકરી બોમ્બતા હતા. તે નોકરીમાંથી રજીસ્ટર નહિ લેવા સારું સરકારે રજા આપી છે. આ જુલમ થોડો નથી. બાળબચ્ચાં મુદ્દાં છે તેપણ દેશને ખાતર મી. જોશી એ પોતાની નોકરીની દરકાર નહિ કરી, પણ પોતાની તથા કામની આગર જાળવી તેને સારું હું તેને મુખારકખાદી આપુ છું. આમ જેઓ ધંધા વિનાના થઈ બેસે તેઓને નોકરીએ મકાવવા એ હિંદી નું કામ છે. જે હિંદીને મહેતાની જરૂર હોય તેને મી. જોશીને તથા તેના જે ખીન રોજગાર થાય તેને નોકરી આપવા મારી ખાસ બહામણ છે.

અરમરો

અહિંના નાણીતા વેપારી મી. દાદા બાઈને દેશથી બહાર આવ્યા છે કે તેમ નો મોટો દિકરા મરદીમાં ગુજરી ગયેલ છે. આથી તેઓ સાહેબ અત્યંત ગમ ગીન થયા છે. તેમને ધણીઓ તરફથી દિલસોજી મળી છે તેમાં હું પણ સામેલ થાઉં છું.

મી. મહમદ ઇસાકનો કેસ

આ કેસ મુકવારે મી. જોરડાની કોર્ટ માં આજેવાદતો. મી. મહમદ ઇસાકની ઉપર તહોમત ને બાઈબીસ હિંદી ઉપર

હવે તેજ મુકાયલું. મી. અમની પણ હાજર હતા. તેની સામે જુમાની આપ નાર અમલદારે સડગીસ માણસોના કેસના જેવીજ જુમાની આપી. મી. ગાંધીએ મી. મહમદ ઇસાકની જુમાની આપ્યા વિના તેને છોડી મુકવાની માગણી કરી. મી. જોરડાને લાંબો કાસ આપતાં બતાવ્યું કે મી. મહમદ ઇસાકની પરમીટથી તેને રહેવાનો મુદ્દો હતો. અને પીસ પ્રીઝ રવેશન કાયદાની રૂએ ખીલકુશ કાઢાડી મુકાય તેમ નથી. તેથી તેને ખીન ગુન્હે માર ગણી છોડી મુક્યો.

મી. લીનસેનું બાપણ

મી. લીનસે એ પ્રોસેસીવ પાર્ટીના એક આગેવાન છે. તેણે બાપણ કરતાં જણાવ્યું હતું કે હિંદીઓની ઉપર કંઈ સખતાઈ સરકાર નહિ કરે. ઇંગ્લીશન કાયદો તેની સામે વાપરવાને સારું થયો નથી. હિંદી ઓને કહાડી મુકવાનો એકજ રસ્તો છે. અને તે એ કે તેઓની લાઇસેન્સ બંધ કરવી. તે પ્રમાણે જાતેવારી માસથી જની સફરો. આ બધાને હું બહાનુકાટ સમજું છું. પહેલી વાતજણની હતી. પછી દેશ નિકાલની આવી. હવે લાઇસેન્સ ઉપર આવ્યા. એમ કરતાં જો હિંદી કામ છેવટ સુધી હોમવાન અને એક્ય રહેશે તો કાયદો મુક જશે.

ગેરેની નોટીસ

નાદાર ઘડા હાથ જુમાની એરેટની ત્રીજી મીટીંગ ૨૪મી ડીસેમ્બરે પીટરસ બરમમાં દસ વાગે મળશે. મી. રજેન્ટ ટ્રસ્ટી નીમાયા છે. તેનું કેન્સલ્સ બોક્સ ૪૦ છે.

નાદાર સ્કીમ તુરબાઈની એરેટની ખાસ મીટીંગ ૨૩મી જાનેવારીએ ટ્રસ્ટીને મળેથી જોહર છેવટને સારું સ્વીકારવાને મળશે.

પ્રીસીડીયા ઈડીઅન મોકેશનના કાસમ સુમારે નાદારીમાં આવવાની અરજી કરી છે તેની સુનાવણી ૨૪મી જાનેવારીએ થશે.

સાધ્યદ ઇમરાદીમ અને કુપીસારીના માલની દરરાજ હેલ્થગરગની મુનીસીપાલિટીની વતી ૧૩મી ડીસેમ્બરનાં થવાની નોટીસ છે.

કનોમહામની વતી વનમાળા કોલાનો માલ કરગરોરપમાં ૧૪મી ડીસેમ્બરે વેંચાશે.

સોમસુદ પડીઆવીની વતી મનારનેદી નો માલ ડીસેમ્બરની ૧૩મી તારીખે નોલનબરમમાં વેંચવાની નોટીસ છે.

એક બહારપત્રી લખે છે કે—તા. ૧લી એ જુદની (કે) માં વસ્તા હિંદીઓનો ની એક મીટીંગ ટરાંસવાલના બાઇઓને મદદ દેવાનું ઉપરાણું કરવા માટે બોલાવવામાં આવી હતી. જે વખતે અહીંના ધણી મુદરથો ઉપરાંત બહાર મામથી પણ કેટલાક સાહેબો હાજર થયા હતા. સરખાતમાં મીટીંગનો હેતુ વિવેચન સાથે જણાવવામાં આવ્યો. મેસરસ લહુ ત્રીકમ, બીખા કોરા, બમત, કલ્યાણ મંગારામ, એચ. અરંગર, મહમદ ઇમરાદી, મુસા નમદી વિગેરેએ બાપણો આપ્યાં. થોડો મતભેદ થવાથી ૩ વાગે મળેથી મીટીંગમાં જાવાનું સુધી વાદ વિવાદ થયો, ને પછી મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ. ખરી દેશજનવાળાઓએ મીટીંગની ઉપર આધાર ન રાખતાં એક ફંડ તેજ દિવસે રાત્રે ઉજું કર્યું. જેમાં પા. ૨૭ થયા છે. કેટલાક નજીવા મતદાર સારું ટરાંસવાલના બાઇઓને મદદ દેવાના કામમાં જે સામેલ નથી થતા તે માટે દિલગીરી થાય છે. હિંદીઓમાં આવી બાબતમાં પણ કુસંધ જોવામાં આવે, ને એક સર્વજનિક બાબતને પોતાના મત ફેર સારું થઈને તજ દેવામાં આવે એ મોટા અપસોસની વાત છે. ધણીને મત એવો છે કે જુદનીમાંજ એક સોસાયટી ઉભી કરી અહીંના પૈસા અહીંના આગેવાનો પાસે રહે. કેટલાકનો મત એવો જોવામાં આવે છે કે પોર્ટુગીઝોનેધના એસોસીએશનમાં આપણે સામેલ કહેવાઈએ તો ત્યાં પૈસા આપવા એ સારું કહેવાશે. તે બાબતનો ધણે વાદવિવાદ થયો હતો. ધણીનો મત અહીં સોસાયટી કરવાનો છે. તેથી કામને શમશે યસે તે ઉપર રાજીબાઈ નાહકુએ સરસ બાપણ આપ્યું હતું.

મી. ઇસાકીમ મુખા કાટવાલ લખે છે કે—મુસોઈફાનરીન ગોલ્ડ માઇનના ઈજી નીપર પાસે કેટલાક માણસ સારું નોકરી પાસે હું ગયો હતો. પહેલાં તેણે કહ્યું કે રજીસ્ટર ન થયા હોય તેવાને રાખવાની સરકારે ના પાડી છે. ખાબળથી હિંદીની હત્યા જોઈ રાખવા હા પાડી. તે માણસો નોકરીએ ગયા પછી તેમની પરમીટો એ મેલાએ હાલ પોતાના જવાબીદારી થીથી છે.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના વાદ રાખી તે તેઓના પ્રતિ ઉપર તુરંત જવાબ મળવાનો સંજવ છે.

૧. કાળજીની કોઈ જ બાબતે લખવું.
૨. અહાર ચોખા સાહીબી લખવા.
૩. મામ તમા દેહાણુ બંધાવર લખવાં. તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ. પણ અમારી ભણને સારું.
૪. મંત્રવચનની સાંજ સુધીમાં મહેલ લખાણો તેજ અદવાડીયામાં ફાળવ કરી સકાયો.
૫. લખાણ હમેશાં ફક્ત અને સ્પષ્ટ કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.

મી. મુલ્લા દાસમ નથા મી. સુલેમાન હુસેન—મુળ જાપનારને લખવું તે વધુ યોગ્ય મણારો.

મી. બાણુભાઈ કાશુભ—જે શબ્દો ન બોલાવા જેવા બણે છે, (નિ તેવા છે) તે સખ્તને જાપમાં નાખી ફેલાવવાથી સાજ નથી.

મી. એચ. આર. ડી.—તમારો કામજા જાપવાની જરૂર નથી.

અ. ઇ. ઓ.

મી. ખેટાનો ખુલાસો ?

મી. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ સાહેબ,

આપના તા. ૭મી ચાલુના અંકમાં મી. આ. સુ. ખેટાએ તા. ૧૫મી નવેમ્બરે રાજ અહોમાં અમુક દુકાનો બંધ નહિ ચલેલી તે બાબત પાછળથી ખુલાસો કરવાનું જણાવ્યું છે. ત્યારે હેડલરનું ન્યુસમાં મી. વી. રંચુનના લખાણના જવાબમાં ખુલાસો પોતે કરી મુક્યા છે. આ સાથે ઉપરના ન્યુસના અંકો આપના ઉપર મોકલી આપું છું તે ઉપર થી એમના ખુલાસાનો એક સમજાશે. તેમાં પોતે જણાવે છે કે મહા ઇદના તેજ વારને દીવસે મી. રંચુને પોતાની દુકાન બંધ નહોતી કરી. વાંચનાર સમજી શકે છે કે એ સવાલ ક્યાં છે. વળી આરબ હોવાનો કાવો કયો છે.

મારું નામ મથાજે ડાંકીને પોતે ખુલાસો કરવાનું જણાવે છે અને હક નોંધે ઉપર જાણ છે તે સમજાવવા બાકી પડ્યા છે એટલે અહીં ફરીકત

જણાવવી એ મને ફરજ પડી છે. મી. પંડીતજીને જેલ મળી એ બાબત તાર મળતાં દુકાનો બંધ કરવી એવા કામથી અમારેથી એસોસીએશન તરફથી ગામે મામ ફરી વળ્યા હતા અને તે બગર મી. ખેટાને પણ સજેલાં હોવા જોઈએ. આ ઉપરથી એમણે નથા એમ તો સાચીએએ મસલત કરેલી વતણ્યામાં આવેલી કે એવે પ્રસંગે દુકાનો બંધ કરવાની જરૂર નથી. એક હોંફુ ફુટવાળા પાસે બંધ કરેલી દુકાન ખોલાવી. આથી બીજો કારે ખુલાસો કયો જોઈએ ? વળી કોઈ કામમાં આમિત બાબતને અંદર ન લાવવી જોઈએ. બીજું આજે હવે ગરીબ મદરાસીઓ તથા કલકત્તાના લોકો સુબધવાળાઓના નામને કેટલી માળો દે છે અને ઠકણ છે તે કામ સાંભળે તો બરાબર ખ્યાલ આવે. આ નો પણ પાછળથી ખુલાસો કરવાના હશે.

સ્ટેન્ડરટનથી દુકાનો બંધ કરવા બાબત તારથી પુછાવ્યું હતું તેના જવાબમાં મી. ખેટાએ શું જવાબ તે લોકોને આપ્યો હતો તે સ્ટેન્ડરટનવાળા બરાબર જણાવ્યો હતો.

પીટીસનના ફારમ વખતે પણ આવે જેવ કાંઈકે હતો. તે વખતે એ બહાનું હતું કે ઇબરાહીમ બેચાતે તેમાં સહી કરી નથી માટે ફારમ અટક્યું છે. તપાસ કરી હત તો ખબર પડત કે ઇબરાહીમે જોહન-સખરમમાં પહેલેથી સહી કરી હતી. આખરે મી. પોલાક જતે આવીને માફા મહેનતે ફારમ લઈ ગયા હતા અને તે પણ બ્યારે મેં બીજવાર ઇબરાહીમના નામની સહી કરી ત્યારેજ આખું હતું. આ બાબતમાં પણ દક, નાહક ઉપર કોણુ હતું તેનો પાછળથી ખુલાસો સવા નો હશે.

જે દલકુ કામ કરવાની પોતાની હોમિત ન ચાલી તેવું દલકુ કામ પોતા ના રમરમ માટે પોતાનાં માણસો ઉપર હવાજુ કરી કરાવ્યું. અને ખુલાસામાં જણાવ્યું કે પોતાને મારે દુકાનો હોવા થી બહુ ધારિત લાગી. આર દુકાનો હોય, કે એક હોય મુકશાનીનો ખ્યાલ કાને ના આવે? પણ ઇજત કરતાં પેસો મોટી ચીજ એવો પાઠ મુરતીઓમાંથી બીજા કાંઈ નથી લખ્યા. હવે મી. ખેટા પોતે ઉપર જેલ મુકી લડવાની કારે હોમિત બતાવે છે તે એમની બહા હુકી માટે સહે કામ લોકોની આંખો ઉપરની બધી બાબતોમાં

ખુલાસો હોઈ શકે અને તે એ કે પેસા ની કાલચ. એ વાંચનાર ચોખું સમજી શકે છે, બાકી બીજા ખુલાસા મી. ખેટા જોઈએ તેવા કરે પણ તેથી કંઈ કામ જોઈએ છેતરાવાની છે. આડકતરી રીતે મારું નામ પોતે વચમાં લાવ્યા જેથી આ બધા ખુલાસા કરવા પડ્યા છે.

તા. ૯-૧૨-૦૭ લી. એ. એમ. બાબત હેડલરનું.

[ઉપર જણાવેલ 'હેડલરનું ન્યુસ' ની નકલો અમને મળી છે તેમાં નીચે મુજબ ચર્ચા જણાય છે:—મી. ખેટા વગેરેએ તા. ૧૫મીએ દુકાનો બંધ ન કરી એવા એક કામજામાં મી. વી. રંચુન કહે છે કે દુકાન બંધ ન કરનારાઓ કારે જુમાં જણાવે છે કે 'અમારે હોંફુ માટે થા સારું બંધ કરવી જોઈએ,' તથા અમે આરબ છીએ. મી. વી. રંચુનના કામજાના જવાબમાં 'અહોંના મુસલમાન વેપારીઓ' એવી સહીથી લખનાર કહે છે કે જીને દીવસે મુસલમાનોએ સ્ટેન્ડર બંધ કરેલ ત્યારે મી. વી. રંચુનનો હોંફુ સ્ટેન્ડર ખુલ્યો હતો. મુસલમાનો આરબ તરીકે જોળાયા છે એ ચાતની કોઈથી ના પડાશે નહિ. તે છેવટે ઉમેરે છે કે ૧૫મીએ સ્ટેન્ડર બંધ ન રાખવાનાં અમારે ખાનગી કારણ હતાં.

એટલે આ છેલ્લા લખનારાનો અરથ એવા થયો કે મી. વી. રંચુનને જણાવેલ કારણ પણ સાચું, અને ખાનગી કારણ હતું એ પણ સાચું. અ. ઇ. ઓ.]

અરજદાર—તમારો હેતુ ખુલ્લા રાખ્દો માંજ લખો.

મી. ઇ. આ. ભટ્ટ—અગાઉ એવો સંવાદ અપાઈ ગયેલ છે એટલે હવે આપના જરૂર નથી.

મી. મહમદ મુસાઈ હમરૂ—કવિતાઓ અપવાદ સિવાય જાપવાનું બંધ કરેલ છે. હાથુરજીનો ગરીબ મુસલમાન—મજૂર કુર માણસને ખાનગી કામજાથી લખી જણાવવાથી કામ સરી રહેશે.

મી. ઇ. એ. સંધી—એ બાબત ચર ચવા હાલ જગા બચારી રાકાય તેમ નથી.

મી. એમ. મહમદ—અ મોહને બહુ કોઈમાં જોઈએ છે.

પરચુરણ ચરચા

એક ચચાપત્રી લખે છે કે—રામ સુંદર પંડિત પકડાવાની દિલગીરીમાં કોંગ્રેસના કરાવથી વિરહ મેઘન જાળનવાળા (ડી. જી. ચાર્લસ્ટાઉન સિવાય) સર્વે માનમાં એમાં ફકતો ખુલી રાખવામાં આવી હતી. આનું કારણ મારા મત પ્રમાણે 'કોંગ્રેસ પાસેની માગણી છે. આ વડાજીને માટે ફ' (મેઘન જાળનની માગણીને ટેકા આપ નાર છતાં) પછોળ દિલગીરી છે. માગણીનો ખુલાસો પાછળથી થાત; પણ આવા સમયે એકમતે રહેવું જોઈએ.

'ફીલીટર' લખે છે કે—મારું નામ બહાર પાડવાથી દબેવલાવ ઉત્પન્ન કરવાનો રસ્તો ખુલ્લો થાય. મેં જે લખ્યું હતું તે પબ્લીકના હિતની ખાતર, નહિ કે મારા ખાનગી સ્વાસ્થ્યની ખાતર.

કેપ્ટાઉનથી મી. એમ. અહમદ સુરતી કાઢણી, તથા હિંદુ બાઇઓને મક્કમ રહેવા માટે શાખસી આપે છે. કરાંસવાલ નાતાલની પેઠે અહીં પણ એથીઆટીકપર જુલમી કાયદા કરવા માટે કેટલાક ગોરા એ જાપામાં કાગળો લખે છે.

મી. તકવળ હાજી મુસા, તથા મી. મુસા મહમદ રત્નકરનથી લખે છે કે—તેઓ જોડલેગોનાં નામ વગેરે હકીકત જાપવાની વાતને ટેકા આપે છે.

ડેલાગોઆખેથી એક ચચાપત્રી લખે છે કે—અહીં જીન માસમાં થી ડેલાગો આખે ઇન્ડિયન લાઇબ્રેરી ચાલુ થઈ છે. તેની અંદર પણ માંજુસો મેંબર થઈને લાઇબ્રેરીને બેટ તરીકે પૈસા આપી ઉત્તેજન આપે છે. તથા કરમસે દરેક મેંબર લાઇબ્રેરીના કાયદા મુજબ લવાજમ લખાં બાય છે. છતાં લવાજમ ભરનારા જોને બીલકુલ આજ સુધી કાંઈપણ લાભ મળી શક્યો નથી. તો મહેરબાની કરીને લાઇબ્રેરીના બચસ્થાપકો જાપાદાર જણાવશે કે મજબૂર લાઇબ્રેરીનાં જે નાંજુઓ વસુલ કરેલાં છે તેની શું બચ રચા કરી છે?

પોએસ્ટરથી 'સંપતો ઉપાય કરનાર' લખે છે કે—અંગેની ઇડિઅન એસોસિએશન બહુ સુસ્તીમાં તથા કુસંપમાં પડેલી છે તો તેણે સાવધ થવાની જરૂર છે. જંગી અરજી બહોળી આવી તે બાબતમાં, તથા રામસુંદર પંડિતની બાબતમાં લોકોને તુરત યાકેફ કરવામાં આવ્યા નહોતા. કેટલાક હોદ્દાને ખાતર પણ વખતસર પડી ગઈ નથી.

રજીસ્ટર થનારાઓને માટે

મી. મહમદ ઇબ્રાહીમ ફતેહ જોહાન્સ પરચુરણ તા. ૩ જીએ લખે છે કે—મારા દેશી તેમજ જાતજાતનાં તથા આદમી (મી. અબુમીઆં ઠમરદીન અને કા. તા. રામ હેડલપરચુરણ) પ્રોટેરીએ જઈ ગયા મી ખત લખ આવ્યા તેથી મને તથા મારા દોસ્તોને હદથી જ્યારે મી પેદા થઈ છે. ખાસ કરીને તેઓ મારા રામ ના તેમજ મારા ખાસ દોસ્તો હોવાથી બેહદ મી થઈ છે. અફસોસ! સદ અફસોસ! ફક્ત આ ફાતી ફુનિયામાં કમાવામાટે પોતાના ખાધેલા કસમ તોડી, ને પોતાની કોમને છોડી, ને ખુદનો વિમાસ ન રાખી નવું રજીસ્ટર એટલે ગુલામી ખત લીધું કે જે લેનારને જાલીલ અને ખુવાર કરનાર છે. ધારવા મુજબ એ કોઈક સમજ્યા છે કે આ ગુલામી ખત એજ ખુદ છે. અને આ મુલકમાંજ રાજ મળશે. પણ તેમ નથી. રાજનો દેનાર તેજ મામાજુદ છે કે જેણે આપ જીને પેદા કર્યા છે. હવે જે જાણ્યોને ફું એ કહું છું કે તમે તમારી મુલ જોઈ પોતાની આઝાદી તથા સરાહતને પુરે પુરો ખ્યાલ કરી, અસ્લાહ રચવની મક્ક ની ખામેશ રાખી, તેનાપર બરસો રાખજો, અને પોતે લીધેલા ગુલામી ખતો ફીરકે મીસ પરજન્ટ તરીકે મી. અમની તથા કોડીપર પાળાં મોકલી પાળ અમારી સાથે મક્કી જશો, અને અમારી છતનો પુરે પુરો દિસ્સો લઈ અમેને આભારી કરશો, એવી આશા છે.

એક લખનાર જણાવે છે કે—મી. ખસ મામલિ હાજી અહમદે ઇ. એ. માં પરતા વાનો કામળ લખ્યો છે તેમાં 'અમુક કાર જુથી ઉતાવળે જે 'સાહજ થઈ ગયું' એમ લખ્યું છે પણ તે અમુક કારણ શું હેતુ તે લખ્યું નથી. કોણ કહી શકે છે કે એ પરતાવો ખરો છે? મી. હેલુની નક લ કરે તે વારેજ પરતાવો ખરો કહેવાય. પહેલાં લાલની આશાએ રજીસ્ટરના ખા-કામાં પડ્યા, પણ પછી જોયું કે તેમણે સાપ ભરેલા છે. ત્યારે દિલગીરી જાહેર કરે તો એ નામના પરતાવાપર 'કામ કેટલું વજન દેશે?

'હેતુઅમુ' લખે છે કે ફુનિયાની તથા રીમાં દિયકાશ, જુલા, ખુદ તરફ જે વફા, હુકમકતા દેશદેસી આવાં આવાં અનેક સર્વેશિષ્ટોમાંથી રજીસ્ટર અમેજા સોએ ખચવું હોવતો એક જ રજીસ્ટર

સર્વેશિષ્ટોનેજ રદ કરી નાખવું. જે આ કોઈક આવા ન તીકળા હોત તો કાયદો વહેલોજ હવામાં ઉડી ગયો હોત.

મી. ખમીસાને સવાલ

એક ચચાપત્રી લખે છે કે—મેં મયા જુલાઈની રજીસ્ટ્રારથી આવતા દરેક અંગે આજ દીવસ સુધી વાંચ્યા તેમાં મી. અલી મામદ ખમીસાનું નામ રજીસ્ટર અમેજાઓમાં અમલાએ જોઈ અત્યંત દીલગીર થયો છું. એટલુંજ નહિ પણ કેટલાક અંગેમાં મી. ખમીસા ઉપર અધરીત ટીકાઓ અમેજા જોઈ, જેનો ખુલાસો મી. ખમીસા તરફથી એક અંગે માં જોવામાં ન આવ્યો તથા અખબખ થયો છું.

મી. અલી મામદ ખમીસાને ફ' ધણાં વરસો થયાં જોળખું છું. તેને મેં કૈયાલી, ખંતીલા, અને હિમતપાન તરીકે જોળખ્યા છે. તેવા માણસે રજીસ્ટરના કાયદા બાબત માં આવીજગરી જુલ કરી તેણે કારણ મારાથી કાંઈ સમજી શકતું નથી. મી. ખમીસાએ જુલાઈની તા. ૩૧ની માસ મીડીમ વખતે એસોસિએશનને મળ આપી પોતે અને પોતાના લાગતા વળગતા જોની ફકતો બંધ રાખી. રામ સુંદર પંડિત માટે પણ અત્યંત દીલસોજ બતાવી પોતે જુલો મહેનત લઈ બીજાં એને સમજવી ફકતો બંધ રખાવી જે બાબત આપના તા. ૨૪ અને તા. ૩૦ મી નવેંબરના અંગેમાં જોવામાં આવી. તેમજ જાંબળવા પ્રમાણે પીટરસનસ પોતાના લાગતા વળગતાઓ ઉપર ફકતો બંધ રાખવાના તારો કરવા અને કરાવ્યા અને દરેક કામમાં પછોળ જિસાહ રાખે છે, અને કમીટીની ભાત તરફ પુરી દીલસોજ બતાવતા આવે છે. તો મારે તેવજ સાહેબ ને એટલોજ ખુલાસો પુછવો છે કે રજીસ્ટર બાબતમાં તેમણે આવી જગરી જુલ કરી તેણે કાંઈ ખાસ કારણ હોય તો આપના પત હારા બતાવવા મહેરબાની કરવી. તેમજ તેમના ઉપર બીજા દોસો પેષરમાં મુકાબ છે ને જાંબળી પણ ખુલાસો કરવો.

મને તેમના તરફ પુરી લાગણી હોવા થી ઉપલી બાબતનો જાહેર રીતે ખુલાસો માથું છું તો તેમાં નીરાશ નહિ થાઉં.

રીપર—અમદાવાદી તા. ૨ જી મેંબરે મુખ્ય પહેળી ગઈ છે.

કોર મહેશીલે ઝીનતોલ

ઈસ્લામ

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—ગઈ તા. ૨૧ મી માટે રમળન સરીફના મળકર મહેશીલમાં કુરાને સરીફનો ખતમ હોવાથી એક દમદમ ભરોઈ મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે મહેશીલના મકાન ને હાંડી, વાવડા, ફાનસો, તથા સાઇન બોર્ડોથી સજ્જતવામાં આવ્યું હતું; તથા મકાનની સામે આવેલા રસ્તાઓ પર આસોપાલવના ઝાડની કમાનો કરી વાવડા તથા કીટસન લાઇટથી ભરકો કરવામાં આવ્યો હતો. રાતના નવ વાગ્યા પછી (તરીખી બાદ) આખા કસબાના હાજરો, અમદાવાદ વાળા પીરગદા સાહેબ, તથા ગામના કેટલાક અદરથી ઉપરાંત ૧૦૦૦ જેટલા સાહેબો ધણા આદર અને ખોમાથી સાથે હાજર થઇ કલામ સરીફની તીલાવત સાંભળી ધણાજ ખુશી થયા હતા. છેવટે ગામના કાજ સાહેબે હાતોહા પડ્યા બાદ મોલવી મહમદ નાંલા બાઇએ રમળન ખાસની કુશલત બ્યાન કરી, ને મહેશીલ તરફથી હાજર અદરથી નો ઉપકાર માન્યો. પછી મેળાવડો કરવા માટે કાશીશ કરનારાઓને આજાર માનવા માં આવ્યો. છેવટે પ્રેસીડન્ટ મી. હાજર ઇસ્માઇલ મખુજ કચરાઇ, સેક્રેટરી મી. મહમદ સુલેમાન મુલ્લા, તથા ઝોડીટરો મી. અહમદ હસનપખાઇ તથા મી. મહમદ હસનપખાઇએ કુલોનાદાર પેદેરાવવામાં આવ્યા. પછી ગુલાબ અત્તર નેશીરણી પેદેરાવ્યા બાદ મી. બલસ ખરખાર થઇ હતી.

સુરત વાળા શેઠ હાજર અહમદ ઇસ્માઇલ તોરાવા તરફથી દર વરસે બેટ મળ્યા કરે છે તે મુજબ ચાલુ સાલ રૂ. ૧૦૦ મળ્યા છે તે આજાર સાથે સ્વીકારવામાં આવ્યા છે. ખુદા પાક એનો અજર એવજુને આપે એર ફુવા ચાહીએ છીએ કે સજી મોખીન મુસલમાન લાઇઓને આવા નેક ખાતામાં મદદ કરવા તોશીસ બહે.

રતાન્દરદનથી મી. હમનલાલ દોરડી લખે છે કે મી. મહમદ ઇસાકવાળા કેસ માટે મી. માંધી વાકસર જતા હતા તે વખતે લડતના સમાચારરટ જણવા લોકો ઉત્સુક હોવાથી ધણા માણસો રોડનપર ગયા હતા. જે વખતે હિંદીઓની એક સંગીત દેખાવ બેઠ રોડનપર ગોરાગંધ ઇક થઇ ગયા હતા.

ઝીરરટની હિંદો કમીટી

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—તા. ૧લી એ કમીટીની માસીક મીટીંગ થઇ હતી જેરમેન મી. અહમદ હુસેન પ્રમુખ હતા. સરકારે વખારેલી મુદત પુરી થવાથી હવે સહ મકકમ રહેશે અને આ કાયદાના ખાસમાં છેવટે તરફ મુકશે એવી બલા મજુનાં બાપણે થયાં. ને સહએ દર રહેવા વિચાર બતાવ્યા. વિ. ઇ. એસો સીએશન તરફથી આવેલો કામળ વંચા યો હતો. સ્પાર્ટનટીનથી મી. અબદુલ ગની મુસા સભામાં હાજર થયેલ. તેમણે રૂઢ છતાં જે જુસ્સો બતાવ્યો તથા અસરકારક બાપણ કર્યું તેથી સહ ને લામણી થઇ આવી હતી. બાદ સભા વિસરજન થઇ હતી.

નાદારી કોર્ટનો નોટીસો વગેરે

મારિસખરગના પ્રેમજી દાવજીની મીલકત મુદતની જરૂરિયાત લેવામાં આવી છે.

મારીસખરગના રોટરકાપર મુસા ખાન ની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેણદારોની મીટીંગ તા. ૧૭ મી દીસેબરે સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્ટર આગળ બેરારો.

મારિસખરગના અલી હસનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૧ મી જાનેવારીએ અરજ થનાર છે.

મુકાસલતા ઇબાહીમ હસનની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૩ જુન રવારીએ અરજ થનાર છે.

વેરલમના હિંદો સોની કાકુરતી મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૨ મી ફેબ્રુવારીએ અરજ થનાર છે.

કરબન ખરોની વરિતવી હાલમાં કરવામાં આવેલી મજુમી ઉપરથી જણાય છે કે કરબનની હિંદો વસ્તિ ૧૫,૮૧૫ માણસની છે જે ૧૯૦૪ની સાલની મજુમી સાથે સરખાવતાં ૧૮૪ નો વધારો બતાવે છે. ૧૯૦૪માં કાકર વસ્તિ ૧૬,૩૨૬ ની હતી તેમાં ૨૬૦૦ નો હાલ વધારો જણાય છે. બીજા કલંડે મોકોની વસ્તિમાં ૫૩૮ નો વધારો છે. ગોરાની તંજ્યા ૬૦,૮૭૨ની છે જે ૧૯૦૬ ની સાલ કરતાં ૬,૮૭૦ માણસનો વધારો બતાવે છે.

ઈ. આ. તરફથી બહાર પડેલાં પુસ્તકો

[નીચેનાં પુસ્તકો મુજરાતીમાં છે]

ખુશી કાયદો અને તેના ધારા ૦-૦-૬
જેલનાં કાવ્ય ૦-૨-૦
કાયદા સામે ચવાની ફરજ ૦-૨-૩

રૈકટ બજાર ભાવ.

ચાવલ.	શી. પે.	શી. પે.
માંજ ૧ બસાલુ	૨૪ ૬ થી ૨૫ ૦	
બીમડીના	૨૬ ૬ " ૩૦ ૬	
એફ. એફ. ડી. આર,	૨૨ ૦ " ૨૩ ૬	
એફ. ડી. આર,	૨૨ ૦ " ૨૩ ૦	
ચીની સકર	૨૫ ૦ " ૨૬ ૦	
હુડાના	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
દેશી ટુવેર ઘણ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
ટુવેર ઘણ કાનપુરી.	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મસુરની	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મગની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
અડની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
ચણા મુખઈના	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
" ઘણ	૨૮ ૦ " ૨૮ ૦	
વડાણા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મકાઈ	૮ ૦ " ૮ ૬	
બીનીસ.	૨૨ ૦ " ૨૩ ૬	
કાવુ તેલ ૧ આલન	૪ ૩ " ૪ ૬	
એરડીનું	૩ ૦ " ૩ ૪	
મીઠું	૩ ૧૦ " ૪	
નાળીએરનું	૪ ૬ " ૪ ૮	
ખાંડ સફેદ તાનાલની	૧૫ ૬ " ૧૬ ૮	
પીળી	૧૫ ૬ " ૧૬ ૬	
તીરકુળ નાલાલ	૮ ૦ " ૧૦ ૦	
આટો	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
મદાસી સોપારી ૧૨તલ	૦ ૮ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૪	
ધી પેટી ૪ ટીનના પૌં	૮ ૧૦ " ૮ ૧૫	
પોરબંદર	૮ ૧૫ " ૧૦ ૦	
પાસરીન ડીવોસ.	૬ ૬ " ૬ ૮	
" વાહર રોસ	૮ ૪ " ૮ ૭	
" " મલન	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
નાળીએર	૧૮ ૦ " ૧૮ ૦	
ફથી	૧૦ ૬ " ૧૧ ૦	
કાઇમંડ સોપ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦	
ફધ નેસલનું.	૨૦ ૦ " ૨૧ ૦	
નીમક (લીવરપુલ)		
જરતા એકનું	૪ ૬ " ૫ ૦	

નવી તથા ઉંચા ઈંગ્લીશ ફેલ્ટની તુરકી ટોપોઓ.

નવા સેમ્પલ તથા ખુશનુમા રંગ.

ઉમેરીઅન, બેંગલોર, નવાબ, મહારાજ, બોસ્ટોન, પર્સીઅન ૩૫ બ્રિડ્જવોડ બાવળી મળશે. બહારગામના બોસ્ટોન પર પુરતું ખાન આપી શકી રીતે પેકરી મોકલવામાં આવશે.

એસ. પીરભઈ બટલર,

૫૦૬, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ,
ડુરબન.

S. Peerbhoy Butler.

506, West Street,
DURBAN.

પૌન્ડ એકની ભેટ.

ગુમ થયેલા માણસનો પત્નો મેળવી
આપનારને ઉપલી ભેટ
કરવામાં આવશે.

૧૯૦૩ની રાજ્યાત્તમા બેહાન-સ્વર્ગથી
કોંચરલી અને ત્યાંથી-બુલવાયો તરફ ગામ
અટોદાનો રહીશ-નામ મીરજી મોહમદ
આશ્વો ગયો હતો તેનો કરી પત્નો ત્રી.
ઉમર આશરે-૩૨ વરસની-ઉંચાઈ આશરે
૫૫ ફુટ-ભુરી મુછો-બુલતા રંગનો-છેલ્લુ
ઠેકાણું કાન્સીસટોન-હાલ કારણ કાંધેલું
નામ-આજમ મોહમદ. મેહેરબાની કરી
નીચલે કીરનાહે ખબર આપી આજારી
કરીશે.

મોરજી અમીર બેગ.

બોક્સ ૮૮૦. બેહાન-સ્વર્ગ.

છપાઈ તઈયાર છે.

ખુની કાયદો, તેના ધારા તથા તેને
લખતી પીસ પ્રીન્ટરેશન કામદારી
કલમોનો ગુજરાતીમાં તરજુમો.

કિમત છ પેની. પાસ્ટર એક પેની.

સાથે આપના ડાઈપલુ સ્ટાંપ સ્વીકાર
વામાં આવશે.

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS,
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES,
P. O. Box 77, 10, 140, "TULJARAM"
73, George Street,
KIMBERLEY.

MONEY TO LEND.

સારી જામીનગીરી ઉપર પૌન્ડ પાંચથી
પૌન્ડ પાંચ હજાર સુધી વ્યાજ આપવાના છે
આ નાણા માસીક કાંધાથી પાછા બરી
શકશે.

સાત્રી લાયક સીક્યુરીટીપર પૌન્ડ પાંચસે
પૌન્ડ પાંચ હજારતક સુધર દેનેકા છે. માસીક
ફર્કતેસે વહ નાણા પાછા છુમા શકતે છે.

A client wishes to lend sums
from £5 to £5,000, against
Bonds, Title-deeds, Promis-
sory Notes, Scrip, and all
other available securities.

Advances made to those in
permanent employment on
shortest notice.

Special feature. Any
loan may be repaid by month-
ly instalments. Strictest con-
fidence observed.

APPLY TO:

BERNARD GABRIEL,

Advocate, etc.,

(21 Grey Street, DURBAN.

બેહાન-સ્વર્ગ પ્રોડ્યુસ કમીશન
એજન્સી.

(માર્ક શીરલબરગ)

મારકેટ અને કમીશન એજન્સી
અમે સાઈ હામ આપી પ્રોડ્યુસ ખરીદી
બેહાન. પૌસા તરતજ ચુકવવામાં આવે છે.
૨૬ અને ૨૭ માર્ચબરો હાઉસ
કોરનર કમીશનર અને કબોફ સ્ટ્રીટસ
બોક્સ ૫૮૦ તારુ શીરનામ "માના"
બેહાન-સ્વર્ગ.

મ્યુચ્યુઅલ લોન કલબ.

નાતાલ જોઈન્ટ સ્ટોક ક્લબ. લીમીટેડ બાર
બીલીટો કાયદા મુજબ રજીસ્ટર હુદ્દા.

ઓફીસ-૦ કેમલ આરકેડ વેસ્ટ બીટ,

બોક્સ ૫૩ ટાવન.

લઘાજમ-૫ - પાંચ શોરૂંગ.

મો. એચ. ફેલોસ્ટીવને કલબના દિશાવેશ
લીલા વાદ દુસરા દિશા વેલવેસે તા. ૨૧-૧૨-
૦૦ કે દિન ૦-૨૦ મીનોટે વેસ્ટ બીટમેં અલેક
સાંચા હોલમે રીયા આવગા, બોરજો સબ લગા
જમ રીયા હોગા તો નીચે મુજબ લોન રીયા
જાયગા. એક, પૌન્ડ ૫૦૦; એક, પૌન્ડ ૨૦૦; હો
લોન દરેક પૌન્ડ ૧૦૦; છ દરેક પૌન્ડ ૫૦; વાર
દરેક પૌન્ડ ૨૫; પચાસ દરેક પૌન્ડ ૧૦ ફુલ
પૌન્ડ ૨૦૦૦.

વહ લોન માત્ર જામીનગીરીસે વ્યાજ બોર
વંદ પિના રીયા અતા છે વાસ્તે જલદીસે મેમ્બર
હોના. બોર પિના સેક્રેટરીકો બોક્સ ૫૨ મેં કોદ
મી માથામે કાગદ લીલાકે મંગવા લેના.

જવાબકે લીયે ટીકીટવાલા કવર મેજના.

ઈડિઅન ઓપિનિઅન.

ઈડિઅન ઓપિનિઅનની છુટક
નંકસ ઈડિઅન પબ્લીક લાઇબ્રેરી,
૧૫૧ ક્વીન સ્ટ્રીટ મી. પી. વી.
સંધવી ૨૦૧ એ સોડ, તથા ધો
સન બ્રેડ ટાબિકે વકેસ, ૧૬૪ એ
સ્ટ્રીટમાંથી ત્રણ પેનીના કામથી
મળશે શકશે. પાસ્ટ મારકેટ ૪
પેની. ટરાંસવાલ, કેપ વગેરે કોલો
નીના સ્ટાંપ પણ સ્વીકારવામાં
આવે છે.

આ શીવાય નીચેને ટેકાણેથી પણ મળશે.

પોર્ટ પ્રીલીઝએપ-નીકમ્બાસ અધર્સ.

પ્રિટિરીવા-મી. પી. એમ. બેહાન.

બોક્સ ૧૧૫૭.

પીટસેબરગ-મી. એમ. ખડેરીઆ,

બોક્સ ૧૬૦.

બોક્સબરગ-મી. એમ. આર. દેસાઇ,

બોક્સ ૨૫૫.

ખાંબરલી-મી. તુલજરામ ડી. ત્રીવેદી,

બોક્સ ૩૭૨.

ડેલાગોઆબે-મેસર્સ જુનકાસ લાલચંદ

ની કા. બોક્સ ૬૨.

પી. એમ. બરમ-મી. પી. એમ. પટલ,

૪૮૧ રાઈ સ્ટ્રીટ.

Sullivan Small Mils & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલેમાન ઇસ્માઇલ મીલ્સની કુલ બજારના માલસેમે રહેવાની શ્રેણીની હાલમાં સારી સંખ્યામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordeburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLIVAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

એ. ઇ. વાઇસો.

રૂઝાવર મિલકતના એજન્ટ.

જાહેર દરવાજાથી જમીન વેચનાર, સર
કારી આપણીકાર અને મીલકતની કિમત
ખાતરનાર. ઇન્ફીરીઅલ બીલ્ડિંગ્સ.

૨૬૩ સ્ટ્રીટ નંબર,
ડરબન.

મકાઈ, બીન્ડ, એલેક્ષીય, વાવર
વગેરે વગેરેના બરીદનાર.

પદ્મ, વાવવાના પટેલ, એલ, બનાવરો
નો વારો વગેરેના વેચનાર.

વાવવાના ફરેજ અરબીરોજ પટેલ
ને ૬૯ સ્ટ્રીટના રેલ રોડ નંબર ૮.

આરદર સાથે પદ્મ મલેશી હાલ
એલેક્ષી વડાની આપવામાં આવશે.

માલિક અને કુલ,

ફામર ફેરિસની સાથે.

પાલન બીટ-ડરબન.

બી. હાલ્ડેન ટેલ. સંપર્ક.

પદ્મ, ફામરસીઅલ રોડ, ડરબન.

વિશાળ તથા હેલ્થ ટેલેગ્રાફ અને બજારના

બાજારો-કુલ તથા બજારના-સરેલા ૬૨,

મીલકત ૭૫ ટેલી. સરનામું 'દરેકવાલીબા'

ટેલીફોન ૬૨૪.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce

Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

G. Box 1.

Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

MANAGERS,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
53 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A. — And at —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers

& General Merchants,

JACON'S BUILDING,

(OPPOSITE GAIETY THEATRE)

3 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"

JOHANNESBURG

Imperial Cigar Manufacturing

Co.,

TOBACCONISTS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

"INDIAN OPINION,"

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa,

England and India) ... 17/-

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

મહાનની બહાલી.

ડો. નાનકનો કનસલ્ટીંગ રૂમ શીલ્ડ સ્ટ્રીટ
માંથી કાઢી વેરટ સ્ટ્રીટમાં સુરતી વરજાના
મહાનમાં મેરબીઅન કમીસને ત્યાં રાખવા
માં આવેલ છે.

HOOKDAMAL SONS

India, China, Malta and Assam

SILK MERCHANTS

WHOLESALE & RETAIL.

107 West St. (Grey Street Corner)

DURBAN.

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent,

102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 55.

Tel. add. "DADANAR."

ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમીશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૫૫, ૧૦૫, ૧૦૧ નંબર,

ડરબન.

Telephone 564

**આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર
ફોટોગ્રાફ**

માનવતા દાદાજી નવરોજી

ઓ. જર્જીસ બહાદીર તખ્તિયજી

મી. એમ. એમ. નાહર

હડિયન સ્ટેચ્યુર બેરર હાર

મી. માધી તથા મી. અલી

સમસુંદર પડિત

અફઘાનિસ્તાનના અમીર.

પ્રીયરીયાની માસ મીટીંગ.

પ્રીયરીયાના પોકેટ.

મી. અમીરહીન ફજાહર.

આઘનીઝ એસોસિએશનના પ્રમુખ

મી. ફરીન.

હીમત: ફરેકની પેની એક પોસ્ટલ અરથી

પેની.

કેપ ત્રાંસવાલ તથા રોડેસીયાના પદ્મ

સ્થાપ સ્વીકારવામાં આવે છે.

મેનેજર હડિયન એપીનીઅન

શીનીકસ, નાતાલ.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "KAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 45 Cornet Commisshuners & Fountain Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 134. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintleyaport } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT,
Box 4 Tel. Add.: "BHANA,"
અગ્રાહ ભાણી, બોક્સ ૪. P. P. RUST.
VI. VI. ૨૨૨.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail
Head Office: WARMBATHS,
and at NYISTROOM.

HORMAJCY IDOLGY,
GIBBY IMPORTER
AND -
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 312, DEERHOOF BAY.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of
Rugs, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Kottenware, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.
A trial Solicited.
Tel. Add.: "HABIB." P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add.: "BHABHA." P.O. Box 25.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN,
GENERAL MERCHANT
Natal Leaf Tobacco a Specialty.
112 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "AJMERE." Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown,
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Kuma, Jallboy & Sorabjee Bros, Durban
બેન્ક ડેવ હાઉસ યુ.એ.
અગ્રાહ મર્યાદા,
129, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Coir Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 1120, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 162.
Market Square,
KRUGERSDORP.

104 Grey Street
Durban

SUN CIGARS, SUMATRA, CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 88. Tel. Address: "FORBANDER."
Telephone 864.

સકેતો અને ઉચી માણ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા સીગર યોગ
વિનીયા સન વજેરે બતની તમાકુ નીચે
સરનામે મળશે.
સન બેન્ક ડેવ હાઉસ વર્મી.
129 કે સ્ટ્રીટ, કપેટા.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

GOOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3753
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

Vrajdass & Calchand.
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lawrence Marquias

E. A. BHABHA,
GENERAL MERCHANT,
Box 96 Tel. Add.: "BHABHA,"
VOLKSRUST.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 60. Telegraphic Address: "KHOTA"
HEIDELBERG. TRANSVAAL.
Branch: KHOTA & CO., NIGEL.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 40 Tel. Add.: "SULIMAN"
VOLKSRUST.

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ ને રીટેલ મરચંડ.

ઈન્ડિયન પ્રાસરી જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન
થી મંગાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ લી પેરબંદરનું તથા કલકત્તા
નું-સરસ ચાવલ-ચોખું મંધીઆણું-જથ
બંધ અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEDORP.
Box 6031, JOHANNESBURG.
Telegram: "FANCY."

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યામેં સર્વે પૂજની
આગલા વિમાની ઓફિસ.

સ્થાપન-વૈદે ૩૦,૦૦,૦૦૦.

મર્જી કરનેસે કમતીમે કમતી માવ મિલે
દુનીયામાં સૌથી જુની આમના નીમાની
ઓફીસ. એની મુદી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જમી નજીવવાથી ઓછામાં ઓછા માફુ ભાવે
મળી રાહશે.

૧. અગત્યનાં પ્રાંતોમાં બચતી પૈસા, જે
તુરંત જરૂર પડે ત્યારે તુરંત મળે તેવાં પૈસાં તુરંત
પાડી શકાય, અને તુરંત જરૂર પડે ત્યારે તુરંત
બીજાં પૈસાં મળે તેવાં પૈસાં મળે.

A E. CHOTABHAI,
MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારના કંપની, લામીટેડ.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સરના દર.

રૂટરની કંપની હાઇપ્રેસ સેક્ટરે માટે હિંદુસ્તાન, અપાન, યુરોપ, એસ્ટ્રેલિયા અને
એમેરિકા તાર માફી કરે છે. નિયમીત ધરોહારે દર સરના રીક એક ચીલીંગ અને
કંપની રીકેટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા કપાસથી દુનિયાના હાઇપ્રેસલાઇન પર પૈસા માફી કરે છે.

રૂટરની કંપની તાર માફીનાર તથા લેનાર ધણીના સરનામાં રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે હાઇપ્રેસ પાસા સેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ બુક છે તે
એક રીતે સપુરણ છે. આવી રીતે નામ રજીસ્ટર કરાવી કોડ ચંદ્રોમાં તાર લેવા તથા
માફીવાથી મળી સરતે દરે કામ ઉકેલી શકાય છે.

જ્યાં રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની લેના અરજ કરી લેનાર ધણીને એકી
જા કરે છે.

જેમું વિગત માટે નીચેના સરનામે લખો.

રૂટરની કંપની, હિંદુસ્તાન, અપાન, યુરોપ, એસ્ટ્રેલિયા અને એમેરિકા તાર માફી કરે છે. નિયમીત ધરોહારે દર સરના રીક એક ચીલીંગ અને કંપની રીકેટ આપવામાં આવે છે.

અથવા રૂટરની કંપની, હિંદુસ્તાન, અપાન, યુરોપ, એસ્ટ્રેલિયા અને એમેરિકા તાર માફી કરે છે. નિયમીત ધરોહારે દર સરના રીક એક ચીલીંગ અને કંપની રીકેટ આપવામાં આવે છે.

DAWOOD ISMAIL,

GENERAL DEALER & IMPORTER.

Reladd: "DAWOOD."

P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE BULABHDAS & CO.,

GENERAL MERCHANTS

and Wholesale Importers

Reladd: "NANJEDULASH."

P.O. Box 141 LOURENCO MARQUES.

G. P. VYAS,

GENERAL AGENT

P.O. Box 1156 Tel. Add: "VYAS."

Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,

PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,

GENERAL DEALERS & IMPORTERS

P.O. Box 117 Tel. Add: "CAJEE."

148 Church Street, MIDDELBURG.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN

HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to

PLOWRIGHT LANE.

JAMESON & Co.,

Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,

Curry Powder, Chutneys,

Cayenne Pepper.

White and Black Pepper,

Sauces,

And other goods too numerous
to mention.

Pieces to suit all buyers.

JAMESON & Co.

Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO

General Merchants & Importers.

Madras Goods a Specialty.

We grow Naurtjes, Oranges and Betel

Leaves on our farm at Umgeni.

Indian Post Office on our premises.

133 Grey St, 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 88, Durban.

Telegraph Address: "DOGRASAMY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:

109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

5 Jones Street,

KIMBERLEY

Ahmed Mahomed,

GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"

Broad Way, KIMBERLEY.

Vol. 5.

Phoenix, Natal, Saturday, December 21st, 1907.

No. 51.

S.O. Dec 12.

Telephone 214.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarrees.

Rugs,

Shawls,

Boots

AND

Shoes,

etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.
Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

Wanted: Bhana Gopal

Could any one send to the Editor of this paper the address of Bhana Gopal? He was for some time blacksmith and plumber at Deod's Road and later at Cato Manor. He will hear of something to his advantage.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,
54 Wick Street,
VERULAM

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality.

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Becken's Building, Market Square.

Box 2988.

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg

Tel. Add:

"SUTONJEE."

JALBHAY & SORABJEE BROS.

Telephone No.

223.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghee, Oils, Tamarind, Fish, Cocoanuts, Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snook Fish, various kinds of Spices, Mauritius Garlic, old newspapers, Harmonium, Phonographs and Records etc. etc.

PARSEE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

સ્વદેશી કેરીના રસના રીત.

આ રસ તે તાજા કેરીના રસમાં જ રાંધે નહિ.

પ્રકાર:- મહેતા અને ખાડેરી બાદશાહી.

બોક્સ ૧૬૦, પીટરસબર્ગ.

પોરબંદરનું ખુશબોદાર ધી

સખા:- ડી. ડી. હુસેલીઆ.

બોક્સ ૫૦૫, ૧૨૫૧.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

તુલસી, ખીચડી, મકાઈ, કુચી અને વગેરે જાતના
માલની જાણ કરી જથ્થાબંધ વેપાર ૧૨૫૨૨૨ સુધી હવે
ધી ધીથી કરવામાં આવે છે. જથ્થા વગત અને
નીચેની સરનામે ખુશબોદાર ધી સુધી.
Tel. Add: ૫૦૫/૧૨૫૧. ડી. ડી. હુસેલી, ટોંગા.
A. A. Gandhi, Tonga.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory.

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તાજુ અને સસતુ

અમારા કારખાનામાં બનાવેલું

A. P. MAYET

110 Queen Street, Durban.

P.O. BOX
481.

ઈ. અબુબકર આમદ એન્ડ બ્રધર,
તરેહવાર રેશમના વેપારી—ડરબન, (નાતાલ).

Tel. Address
'ABOUBAKER'

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. વેસ્ટ સ્ટ્રીટ

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY. PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

અમારે ત્યાં ઈશ્વરી સ્નુક મધ્ય અમારા આયતીયાના દિસામિ રેશી નાખવાની છે.
જેથી દેનારને બહુ પ્રીતિયત આવે મલરી. માલ બહુ સારી છે.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864, Telegraphic Address: "PORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

અબ્દુલ ગની,

અનરલ ડીલર.

૪૫૬, મરેચરી અને બીલ સ્ટ્રીટ બંધો

માલ સ્ટોકમાં રાખવાના.

૫૦૭ ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

અબ્દુલગની,

અનરલ ડીલર,

૪૫૬, મરેચરી અને બીલ સ્ટ્રીટ બંધો

માલ સ્ટોકમાં રાખવાના.

૫૦૭, ક્રોસ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન.

નિર્. અબ્દુલગની સંપ્રદાઈકે મેમ્બરશાપના મળીને ૧૦૦ માર્કમાં અંબ
સેવરુદ્ધમં દિગ્ગમ્બીરુદ્ધમં રજા,

અબ્દુલગની, બેંગલોર મલર્,

કુર્ડનંદ ૧. બેંગલોર સંપ્રદાઈ, કેપટાઉન

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & C., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 67,

Tel. Address: "MIANKHAN," Durban. Telephone No. 856

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL,
PUBLISHED in MADRAS

Rates of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

હાલના ભાગીદારોએ આ વેપાર આર
વર્ષ સુધી ખરીદી લીધેલ હોવા છતાં એલ.
હરમનની કુ. ના નામથી વેપાર ચલાવવા
માં આવતો હતો કારણ કે નવા ભાગીદારોના
નામ નાતાલમાં સારી રીતે જાહેર થવા ત્યાં
સુધી જુનું નામ રાખવાનું હતાવું હતું.
હવે તે નામ ફરતી ઉપરના નામથી કુ. આ
શે. છે.

જથાબંધ ખાલના વેપારી.

દરેક રકમનો સોફ્ટગુડ્સ, કાપડ બાર,
જુટ, કાફરી માલ, હાઈવેર, કાચનો સામાન
વિગેરે વિગેરે.

A. M. BHAYAT,

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44,
HEIDELBERG.

Branches: — Pietersburg, Box 24.
Nigel, Box 43 and at Volksrust
(as BHAYAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHAYAT."

V. RANGOON & BRO.,

બેકર્સ, ગ્રોસર્સ અને જનરલ ડીલર્સ.

Bakers, Grocers and General Dealers,

Tel. Add: "RANGOON" P.O. Box 118
HEIDELBURG, Transvaal.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL,

Directly Imported from India.

843 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "PABULAR" Box 254.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 157

Tel. Address: "TAYOB"

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમર.

ડરબનથી હિંદુસ્થાન
નીચે મુજબ કરે ઉપડી જાય.
સાધા મુંબઈ

અમસીંગા ૪૫૦૦ ટન તા. ૨૧ ડીસેમ્બર.

બેરા થઈને કોલંબો તથા કલકત્તા.

નાર તથા જાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો:—

યહ કંપનીની નવી ઓર મલપસ જનિવાલી મોટો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોગી.

બેરા હોકે કોલંબો ઓર કલકત્તા

સાધા મુંબઈના સ્ટીમર.

અમસીંગા ૪૫૦૦ ટન તા. ૨૧ ડીસેમ્બર

આ કંપનીની આગળોટ શીરસ્તા મુજબ દરેક મહિનામાં મુંબઈ સારં અગ્રેથી
નીકળે છે, તે મુજબ સ્ટીમર અમસીંગા તા. ૨૧ મીએ મુંબઈ સારં ઉપડશે. મુલક
જનાર જાણીએ તકયાર થઈ રહેલું.

ડેસાએઆમેથી આવતા પાસેજરોને કોઈ પ્રકારે જરૂર પડે ઈન ન થાય તે વીરો
ખાસ પુરતો બહોળસ્ત રાખવામાં આવ્યો છે. દરેક વાતની પુરી સુખાકારી મળશે.
ફેકાલોનીથી (એ લેતની આગળોટમાં મુલક જવા માટે) મેલ સ્ટીમરમાં આવતાં
પાસેજરોની સગવડને સારં અમારો એક માણસ હરવખત મેલ સ્ટીમર આવશે તે
વેળા હાજર રહેશે, અને મુલાકાત લેશે. એટલે કેપટાઇન, પોર્ટપ્રવીઝનેશ અને ઇન્ડ
લંડનથી મેલ મારફતે આવતા પાસેજરોને કોઈ વાતની અગવડ પડશે નહિ. તેમજ
મેલ સિવાય બીજી આગળોટમાં કોઈ આવનાર હશે અને અમને તારથી ખબર કરશે
તો તેમની ખબરદારી માટે પણ માણસને મોકલશું. પાસેજરોને કોઈ વાતે અન્યાય
પડશે નહિ.

વધુ ખુલાશા માટે લખો અથવા જાતે મળો.

King & Sons,

West St. Durban.

M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59.

Durban.

એસરસ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

એસરસ એમ. સી. આંગ્લીઆ કો.

૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.

ડેલીફોર્ન નાં. ૬૩૭ ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Tell,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalian,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5990, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalian,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,

JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Saleman M oosa,
Box 2

BEACONSFIELD

Abdul Aji, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLAIR

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPETOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewla
Randieria, 21 Roger Street.
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
C. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hassam,
Bombay House,
Amud Ismail Essack,
Box 10,
Cassim Suliman,
Box 27,
D. R. Moola,
Box 15,

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suliman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 346.
HORMAJGY IDOLGY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hoozen Motan,
Box 92.
NANJEE DULAHIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 320.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJIDAS & LALCHAND
Box 92.

DURBAN

ABDOOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak. Fruit Merchant,
Box 187. 111 Victoria Street.
E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441. 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59. 339 Pine Street.
Bhana Parshotam,
357 Pine Street.
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 128. Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88. 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Flourright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254. 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211. 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88. 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.
EABRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EABRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motala,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
HOONDANA SONS,
107 West St. (Grey St. Corner)
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
JALBHAY & SONABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543. 386 Pine Street.
Mahomad Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobaccoist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta,
Box 530. Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754. Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97. 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabh, Tailor,
123 Grey Street.
S. Peerbhoy Butler,
506 West Street.
C. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68. 133 Grey Street.
P. V. Sanghavya & Co.,
Box 735. Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88. 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

Thanu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)

Mandrajising,

ENSELSBURG

E. Omar Rajan & Co.

GRAAFF REINET C.C.

B. Hassan,
Barber & Hair Dresser.

GERMISTON

Bhimbhaj,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazura Singh,
Box 292,

HEIDELBURG

AMOD SOLEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAT,
Box 44.
Aboomia Camroodeen,
Market Square,
V. RANGOON & Bro.,
Box 116,

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504. 2 Kort Street.
M. S. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EABRAHIM & Co.,
Box 4420.
FARIE SALEJEE,
Box 5280. 167 Market Street.
M. P. FANGY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755.
Gulab Prag,
Box 5990.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598. 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1353. President St.
SULIMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Washermen

WATERFALL, near Johannesburg.

DEANJI MURAH,
Box 6931.DOOSEH TELI,
Box 4980.FAKIR KALIAN,
Box 6031.Govind Dulabh,
Box 6031.Govind Mowji,
Box 6369.LAKHMAN MADHU,
Box 5999.MORAR BEIKHA,
Box 5999.PARBHU HIRA,
Box 5999.PEMA JERAM,
Box 651.RATANJI KALIAN,
Box 5999.Ratipalsing,
Box 5999.D. M. SURATI,
Box 6031.Vannali Gomi
Box 6031.**KIMBERLEY**Abbas Khan & Co., Butchers
24 Strachan Street.ABWED MAHOMED,
1 Broad WayS. Appathurey Chetty,
2 Otto Street.KHANDOOBHAI & TULJARAM,
Box 362, 73 George Street.Mahomed Ally,
29 Strachan Street.V. SAMY, Fruit Merchant.
Shamsodeen Barday.

25 Brett Street.

Ebrahim Adam,
Dennie Street, Malay Camp.S. Nadaraseen,
Fruiterer & Confectioner,

45, De Beers Road,

Rahim Jiwa,
Brett Street, Malay Camp.**KLERKSDORP**Patel & Co.,
Box 198.YUSUF PATEL,
Box 81, Market Square.**KRUGERSDORP**A. E. CHOTABHAI,
Box 33.Essop Ebrahim Patel & Co.,
53 Market Street, Box 84.Hassan Amod,
Indian Location, Stand 16,
Box 84.ISMAIL AMOD CAJEE,
Box 11.Kalan Laloo,
Box 391.SULIMAN FAREHAM AMOD & Co.,
Box 262, Market Square.VANNALI KOYA,
Box 294.**LOWER TUGELA**Ismail Vadee & Son,
Bond's Drift.
R. S. Davey,
Bond's Drift.**MAPEKING**Cassim Soomar,
Box 61.
Goolam Ally,
Box 41.
Kajee Bapoo,
Box 79.
C. William,
Market Square.**MIDDELBURG**

(TRANSVAAL).

A. E. BRAHMA,
Box 35.
I. A. CAJEE & Co.,
Box 117, Church Street.
DAWOOD ISMAIL,
Box 150.**NYLSTROOM**A. M. Rawat,
Box 16.**PIET RETIEF**Ebrahim Osman,
Box 9.**PIETERSBURG**Abdool Latib Ali & Co,
Corner of Jonbert and Deven-
ish Streets,
Box 9.ATON MAHOMED & Co.,
Box 134.A. Gokaldas,
Merchant & Baker,
Box 170.Hassim Moti & Co,
Market Square,
Box 149.MERTA & KRANDERIA BEOS.,
Box 160, Market Street.A. M. Bhyat,
Box 24.**P. P. RUST (T'VAAL)**

A. M. H. BHANA, Box 4.

POTCHEFSTROOMABDOOLA HAJI KHAN MAHOMED,
Box 99, Church Square.ABDOOL RAHMAN,
Box 12.S. D. ROBERT,
Market Square.

MOOSA HASSAN.

M. E. Nanabhaj,
Box 55.**PRETORIA**Ambaram Parshotam,
Tailor and General Dealer,
150 Prinsloo Street.Ayob Hajee Beg Mahomed,
Box 498.HAJEE HABIB,
Box 57, 338 Prinsloo Street.Mahomed Aba,
Box 498, Prinsloo Street.Moosa Cassim Adam & Co.,
Box 1120.V. S. Pillay,
Wholesale Fruit and Produce
Merchant, Box 642.TAYOS HAJI KHAN MAHOMED & Co.,
Box 357, 308 Church Street.G. P. VYAS, Agt.
Box 1156.

Corner Prinsloo & Vermeulen Sts.

RICHMONDM. A. Parekh,
Porbandar Trading Co.,
P.O. Box 43.**ROODEPOORT**Ahmad Khan,
Box 92.**ROBERTSON**K. M. Nandoo & Co.,
Box 1.**SALISBURY**Bhimjee R. Naik,
Box 50.**SPELONKEN**

(Transvaal.)

Kesavji Giga, Befoola.
Nanji Ghels, Simbafi.
Kalidas Khima, Madopi.**STANGER**G. C. Patel,
Box 67, 19 Couper Street.
M. D. Seedat & Co.,
Box 35, Road Street.**STANDERTON**Amod & Ismail,
Box 44,
Ebrahim Amod,
Box 44.**TONGAAT**A. A. GANDHI,
Railway Street,
R. Kalpee & Co.,
Railway Street.
Valabh Keshav,
Plumber, Main Road.**UMSINGA**

Dada Osman.

VERULAMAmod Maiter,
Wick Street.
BABU TALWANTSING,
54 Wick Street.
Dhanjee Ramjee,
56 Wick Street.
Hemraj Khimjee,
Goldsmith & Watchmaker,
22 Wick Street.
M. E. Vawda,
Merchant & Farmer,
Box 72, Frosterley Estate.
Ragahjee Ragnath, Goldsmith,
Moss Street.
Ragahjee Darjee,
Goldsmith.
Soobhan, Mineral Water Fac
Wick Street.

VONKBRUST

E. A. BRADDA,
Box 96.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.
G.R. MOOLA,
Box 1.
Varmali Morar,
Box 43.

VEYBURG

Dada Cassim,
Br 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.
Joossab Hassim & Co.,
P.O. Box 6.

WARMBATHS

M. E. NADEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

ઈટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

ભગવદ્ ગીતા (મીસીસ બીસેટ દ્વારા) ૦-૧-૦
રામાયણની વાર્તા (જે. એલ.
બી. હરિસચ્ચ) ... ૦-૦-૬

એ છુક એન્ડ છટસ મીસેનોમર
મી. એલ. ઇ. નીમે બહાર પાડેલ
પુસ્તક 'વી એશીઆટિક ડેન્સર

છન થી કોલોનીઅલ મો રહીયો. ૦-૦-૬
કલ્પદા સામે ચવાની ફરજ ... ૦-૦-૩
જેલનાં કાવ્ય. ... ૦-૧-૦
ખુની કાવ્યો ... ૦-૦-૬

ટપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ્ટ
ટેન્ડર ખર્ચ પેની ૧ રૂબા.
મળવાનું હેતુ.
ઈટરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફીનીશ નાતાલ.

વક્રકલ્પતરુ.

તદ્વસ્તી અને વૈદ્યક શાસ્ત્રની દરકાર હોય
તો વાંચો "વક્રકલ્પતરુ" મંત્રી. ૨ વર
પથી દરમાસે પ્રગટ થાય. દરેક મં. રૂ. ૨
ને ખાસ વાંચના જેવું છે. નામ ક્રોડાજી
સાક અક્ષરે વક્ર જગદીશકર લીલાધર,
ફીચીરોડ, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના કામલ મહત્ત મોકલવામાં
આવશે. લખાવ્ય મોકલેલ સહીત ૨/-
તથા એટનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૨ પેની
અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વીગત
મટે આ પત્રની ઓફીસને લખવું.

વક્ર જગદીશકર લીલાધર
ગુજરાત આર્ટ ઓફીસમાં અમદાવાદ.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy; and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the Head Office for S. A. — And at: —

Reuter's Building,
St. George's Street,
CAPE TOWN

Reuter's Agency,
The Corner House,
Commissioner St.,
JOHANNESBURG

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 85. Tel. Add. "FORWARD".
ESTABLISHED 1880.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચન્ટ ને કમીશન
એજન્ટ.

બોક્સ ૮૫, ૧૨૬ ક્વીન સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

Telephone 854

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર
ફોટોગ્રાફ

માનવંતા કાલકાલ નવરોજ
ઓ. જસ્ટીસ બદરુદ્દીન તરફથી
મી. એમ. એમ. નાકર
ઇડિયન સ્ટુડીયો બેરર કાર
મી. ગાંધી તથા મી. અલી
સમસુંદર પંડિત
અફઘાનિસ્તાનના અમીર.
પ્રીયરીવાની માસ મોટીંગ.
પ્રીયરીવાના પીકેટ.
મી. અમીરીદીન ફજ્જાર.
આફનીઝ એસેસીએશનના પ્રમુખ
મી. કવીન.

કીમત: ફોટોની પેની એક પોસ્ટેજ અરધી
પેની.

કેપ ત્રાંસવાલ તથા રહેસોઆના પક્ષ
રદાંપ સ્વીકારવામાં આવે છે.

મેનેજર ઇડિયન ઓપીનીયન
ફીનીશ, નાતાલ.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,
JACOB'S BUILDING,
(OPPOSITE GAIETY THEATRE)
2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

ધી ડરબન કોલ સપ્લાય.

પર, કોમરસીઅલ રોડ, ડરબન.
વિશાળતા તથા દેશી કાલસા અને બજારબુન
કાલસા-છટક તથા જવાબ-સરેલાં ફર,
બોક્સ ૭૫ રેલી. સરનામું "દરસિવાલીઆ"
ટેલીફોન ૬૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.
Box 1353

49 President St., Johannesburg.

Imperial Cigar Manufacturing Co.,

TOBACCONISTS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS"

"INDIAN OPINION."

Yearly Subscription (Natal) 1s/6
Half Yearly ... 7/6
Quarterly ... 4/-
Yearly Subscription (South Africa,
England and India) ... 17/-
Half Yearly ... 9/-
Quarterly ... 5/-

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, DECEMBER 21ST, 1907

No. 51

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
Et Tu, Brute!	529
The Released Pundit	529
A Judge's Comment	529
OTHER ARTICLES:—	
Ram Sundar Pundit's Release	530
Treatment of Indentured Indians	531
Natives on Sidewalks	531
Registration Notes	531
Forty Indians Discharged	534
Home Opinion on the Asiatic Act	534
Eastern Wisdom	535
A Prize of Ten Guineas	535
Late News	536
CORRESPONDENCE:—	
The Recent Prosecutions	536
Lord Brampton as Humanitarian	536

Indian Opinion

SATURDAY, DECEMBER 21ST, 1907.

Et Tu, Brute!

THE *Rand Daily Mail* has, of late, rather tended to defend the Transvaal Government than oppose it. It is something of a shock, then,—a pleasant one, it is true—to discover that this *fidos* Achaes has not so completely forgotten where to draw the line as to bolster up the authorities in whatever policy they may adopt and in whatever method of carrying out that policy they may choose. But we will admit that, never, in our wildest dreams did we imagine our contemporary capable of the following unkind comment upon the methods of those whose more or less consistent apologist the *Mail* has been these few months past. "In its administration, it (the Government) has been clumsy in its methods, inconsiderate in its choice of machinery, undecided in its actions, and mysterious in its designs." That sounds caustic enough, but, in order to point a moral and adorn a tale, the *Mail* briefly sketches the recent history of the operation of the Registration Law, and adds a sufficiently weighty coping-stone in the already imposing edifice of adverse criticism that it has so laboriously erected. We are told, in fact, that "the Government stands convicted by its own acts of administrative incompetency which almost makes it ridiculous."

All this, however, whilst true, is not very new, for we have pointed out that very truth not once, but half a hundred times already in these columns. Yet the Government, too, is not without its excuse. It has placed itself so entirely in the hands of self-styled experts, whose incompetence has been flaunted in the face of the public not so long as to have been taken as a matter of course by those who were at all likely to be victimised

by it, that Ministers are hard put to it, to-day, to find a way out without seeming to go back upon all the averments and statements of moral and mental determination of the past. The avowal of a wrong is difficult enough, in all conscience, for private individuals, though their fault will be condoned by the social amenities usually forthcoming on such occasions. How much more so in the case of Governments, when an eager Opposition may be suspected of anxiety to seize a party advantage from the difficulties of those in power!

Moreover, the Transvaal Government is face to face with a position of two-fold difficulty, in that, on the one hand it has to combat a new and altogether strange and unexpected method of opposition, whilst, on the other, it has to counter that method with weapons wholly unsuited to their purpose. The Registration Act would have worked admirably, had the Asiatics been the fools, knaves, or pariahs that they were obviously taken for by the framers of that blatantly idiotic measure. What could not have been secured by the legal powers granted thereby could have been obtained by a timely and judicious use of "bluff." The Government, in that case, need have done nothing but imitate the Jewish warriors who procured the capitulation of the city of Jericho, by walking around the city-walls and blowing their own trumpets.

Unfortunately, the proposed victims of the intended sacrifice were not content to be lambs led to the slaughter, but proved to be wolves in sheep's clothing, if the simile is not rather stretched. As a result, the legal flaws of the Act have been brought out in all their unexpectedness, and the Government has consequently suffered in prestige before the very people who, aforesaid, were regarded as contemptuously as the French aristocrat looked upon the *canaille* from whose spoliation his fortune was derived. A well-known leader of the passive resistance movement has told us more than once that, if he could bring himself to accept the Law, he would undertake to drive a carriage and four through it. In those circumstances, the authorities should esteem themselves fortunate that they have not tested their own ineptitude to that degree of ridicule.

Undoubtedly, the Registration Act has done much to shake men's faith in the policy of "Open your mouths and shut your eyes, and see what the heaven appointed political leaders choose to give you!" If the voters of the Transvaal, in March and April last, had taken the trouble to think out their own problems and determine their own attitude towards them, such a farcical, if insulting, measure would

assuredly never have been placed upon the Statute Book. It is devoutly to be hoped that the lesson of this struggle will be well-learned—by these, as well as by the Asiatic communities whose interests have so nearly been offered up as a sacrifice to justify a sad and to propitiate ill-grounded prejudice. If that result is attained, the fight will have been well won and lost.

The Released Pundit

KAM SUNDAR PUNDIT was released on the 13th instant amid a shower of congratulations. His countrymen used the occasion as a demonstration against the Asiatic Act, which they detest. But, released though the Pundit is, from the 21st December, he stands the risk of being re-arrested. The brave man has already written to the Government informing them that it would not be possible for him to change the fixed determination at which he had arrived before he was imprisoned. His incarceration has undoubtedly strengthened the position of British Indians in the Transvaal, because they have been knit together more firmly than before. If the Government are so shortsighted as to re-imprison him, they will be merely adding fuel to the fire and making the Indian opposition stronger still. For the sake of the struggle, we wish the Government would re-arrest the Pundit, but, for the sake of the Empire, we trust they will think twice before adopting any such tyrannical proceeding.

MR. JUSTICE DOVE-WILSON DELIVERED A VERY OUTSPOKEN JUDG-

A Judge's Comment ment in a case brought before him in review.

Without entering into the merits of the present case, we are glad indeed to note the Judge's strictures. We have frequently been present when people, who had the misfortune to be coloured, have been most harshly punished by the presiding Magistrate, apparently for the sole reason of their colour. Especially would we refer to the heavy sentences passed upon indentured Indians for quite trifling faults. In these cases, it would almost seem as though vengeance were being taken instead of justice being meted out. Perhaps Mr. Justice Dove-Wilson's timely criticism will bring about a revulsion of feeling in the Lower Courts, and leave the administration of cold justice with a strong dash of humanitarianism. We draw the attention of the Magistrates to the fact that Lord Brampton's views on the function of punishment, contained in a letter which we publish elsewhere.

Ram Sundar Pundit's Release

Warm Welcome

Stirring Address

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

Last Friday, at 8-30 a.m., Ram Sundar Pundit, priest of the Hindu temple at Germiston, was released from the Johannesburg Gaol upon the completion of his sentence of one month's simple imprisonment for being in the Colony without a permit. Prior to the release, some 60 or 70 leaders of the community and members of the British Indian Association collected round the entrance to the Fort, and patiently awaited the coming of the first martyr under the Registration Law. Among those present were Mr. Leung Quin, Chairman of the Chinese Association, and one of the Chinese pickets. Shortly before the appointed time, Mr. Gandhi sought and gained admittance to the inner court-yard, and just after 8-30 returned with Ram Sundar Pundit. The latter was overwhelmed with warm greetings and cordial congratulations. He was garlanded and had many a bouquet of beautiful flowers thrust into his trembling hands. His nervousness was obvious, and it was apparent that he was quite overcome by the cordiality of his welcome. Together with several leaders of the community, he entered an open carriage, which, preceded by a cycle escort and banner and flag-bearers, led a procession of those who had come to offer their congratulations. On the way, the numbers swelled to over 300, and by the time the lengthy cortege arrived, by slow march, and along all the main thoroughfares en route, at the grounds adjacent to the Surti Mosque at Fordsburg, the crowd had assumed respectable dimensions. A roughly-constructed platform was used, upon which, after light refreshment, the hero of the occasion mounted, the proceedings being presided over by Mr. Essop Mia, Chairman of the British Indian Association, supported by Mr. M. K. Gandhi and Moulvi Ahmed Mukhtiar, priest in charge of the Mosque. At the conclusion of the preliminary compliments, Ram Sundar Pundit delivered, in a powerful and resonant voice, a stirring and eloquent address.

He was thankful for the great honour done him by the assemblage and the good things said about him, but he thought that he did not deserve any such praise. He had done what was no more than his duty. He had no opportunity, after the libel that was uttered by Mr. Chamney, of refuting it, beyond contradicting it before the Court. He now emphasised the fact that the statements made by Mr. Chamney were totally untrue. He challenged him to prove any of them. He had believed in the

righteousness of British justice, but now, in the Colony of the Transvaal, such justice did not exist. Officials could condemn innocent men without any trial. He was, if possible, therefore, stronger than ever with reference to the Asiatic Act. He took that opportunity of thanking the gaol authorities for having treated him kindly. He could not, however, help noticing even there that coloured prisoners were treated differently from European prisoners. That was no fault of the gaol authorities, but of the differential laws of the country. It was a very great pleasure to him, a Hindu priest, to appear on the Mosque premises. The fact showed that in the face of any danger the various communities had sunk their religious differences. They all believed in and acknowledged one God. That the ways of reaching Him were different to Him did not matter. The struggle against the Asiatic Act was long and bitter. He had informed his wife and children that he now existed for his country and the cause. It cut him to the quick to learn that the temple at Germiston had remained without a votary for a month. How could it be said, then, that the Act did not trench upon their religion? What had happened to him was likely to happen to the Moulvi Sahib. Loyal, as he was, and law-abiding as he claimed to be, he had to state that he was not going to leave the country, but that he would suffer further imprisonment, if it was the desire of the Government that he should do so. He urged his hearers to remain strong in their opposition to the Act. There was a struggle for right.

Moulvi Ahmed Mukhtiar followed at some length. He said that the Pundit was the hero of the struggle. He had suffered and made it easier for his fellow-countrymen. What had befallen the Pundit might befall him (the speaker) in the month of January. If so, he was ready to follow in the footsteps of the Pundit. His so-called temporary permit was to expire at the end of December. He himself had spoken against the Act just as strongly as the Pundit, if not more so, because he believed it to be his duty. He had travelled in many parts, but under no other flag had he seen such distinctions based on colour and prejudice. It was the duty of every religious man to fight against such sinful distinction and prejudice. He agreed with the Pundit that the struggle had united all the different communities, and he was glad of the result.

Imam Abdul Cader added a few words, and, with a sentence or two from Mr. Gandhi, the proceedings terminated.

Thereafter, those present adjourned for lunch to the Grand Hotel, where a bountiful repast was furnished by Ram Sundar Pundit's enthusiastic Johannesburg co-religionists, under the supervision of Mr. Goolabbhai

K. Desai, who, during the month, had supervised the catering for the Pundit's meals. The entertainment was relieved by excellent musical renderings of many of the Gujarati poems sent in for the recent competition in the columns of INDIAN OPINION on the subject of the "gaol resolution." Sheaves of telegrams from all parts of the country addressed to the Pundit and the British Indian Association were received during the day, and it is obvious that the Pundit's arrest has nerved the people to continue the struggle to the utmost end.

The following letter has been addressed by Ram Sundar Pundit to the Colonial Secretary:

I have the honour to state that I was discharged yesterday from the Johannesburg gaol. I was sentenced to be imprisoned for one month under the Peace Preservation Ordinance and the Asiatic Law Amendment Act for remaining in the Colony without a permit, my permit having expired on the 30th day of September last. The reasons for my having disobeyed the order of the Registrar of Asiatics that I should leave the Colony are set forth in the letter addressed to him by me. The Hindu temple at Germiston, in its present form, owes its existence to me. I was, and still am, the only priest in charge. On proceeding to the temple yesterday, I found it in a desolate condition. The temple had remained closed for the whole of the month. I cannot here describe adequately the state of my feelings on seeing the condition of the temple yesterday.

I am aware that now, in accordance with the laws of the Colony, I should leave it within 7 days if I wish to escape imprisonment. But a law higher than the laws of the Colony dictates to me another course: that, as a British subject, and as a preacher of religion in charge of the Hindu temple at Germiston, I should adhere to my duty irrespective of all consequences. With due submission and in all humility, and consistently also with my duty to the Imperial Government and to the local Government, I beg now to inform you that it is not my intention to leave the Colony. The Hindu congregation at Germiston and I myself would appreciate the strength of the Government in allowing me to continue my duty to my temple and congregation by issuing to me a permit, for which I hereby apply.

In this connection, I cannot help stating that the charges, of which I still know nothing, hinted at by the Registrar of Asiatics and which were given as the reason for refusing to extend my permit, were, so far as I have guessed them, unfounded. If there are any charges against me, I request that they may be formulated and I may be put on my trial; and, if I have, in anything I have done, departed from my religion, as I know it, or from my avocation of priest, I should immedi-

ately and voluntarily leave the Colony. If the charges are such that they cannot be brought against me legally, even then I should be prepared to answer them before any impartial person with a legal training who might be specially appointed by the Government for the purpose. This is the least that I venture to claim from a civilised and Christian Government.

The following address was presented last Sunday to the Pundit by the Pretoria Hindu Dharma Sabha:

We, on behalf of the Hindu Dharma Sabha congratulate you on your having suffered imprisonment for the sake of your religion and your country's name. You have set an example to the Indian community which we can all follow with profit. We have no doubt that it is due to the brave stand taken up by you that the community has become strong and firm in its original resolve to suffer everything rather than submit to the Asiatic Act, which violates our conscience and hurts our self-respect. We derive additional pleasure from the fact that you have expressed your determination for the sake of your congregation not to leave this country, but to go to gaol as often as it pleases the Government to send you there.

Dated at Pretoria, this 15th day of December, 1907.

Treatment of Indentured Indians

Statement by the Protector

The Protector of Indian Immigrants (Natal) has favoured us with the following information in reply to a letter which appeared in our columns recently, signed by "BRICK":—

1. The issue of meat to Indians at the Bluff and Depot has been discontinued owing to the difficulty of procuring live sheep, as the Indians will not eat frozen mutton.

2. Scale of daily rations for two meals per emigrant:—

Rice 24 oz. (Flour in lieu of rice may be issued to those who prefer it, at the rate of 12 oz. per emigrant for each meal); Dal 5 oz. (Meal or fish in lieu of dal may be issued to those who desire it, at the rate of 3 oz. per emigrant for each meal); Vegetables 5 oz.; Ghee 5 oz. 8 drs. (From 1st of October to end of February the allowance of ghee should be increased to at least 12 drs. per emigrant); Oil (for vegetable curry) 4 drs.; Chillies 2 drs.; Garlic, green ginger, turmeric, coriander and mustard seed or fennugreek 4 drs.; Tamarind 2 drs.; Salt 8 drs.; Tobacco (prepared) 2 oz. (Dried leaf should be given to those who prefer it).

3. Yes; practically the same food is supplied in our Det. H. as in India.

4. The average number of Indians in the Depot Hospital is 10. Patients are supplied with whatever meat is ordered by the Medical Officer.

Natives on Sidewalks

Police Prosecution in Johannesburg

Important Judgment

[Mr. Graham Cross delivered judgment recently at "D" Court in a case in which several natives were charged with walking on the pavement.

He said: In this case the accused are charged under Section 36 of the Regulations for towns in the South African Republic published in the *Statute Book* of October 25th, 1899. The English translation of the regulation in question is as follows:—Coloured persons are prohibited from walking on the sidewalks of the streets or any stoep serving as a sidewalk. On an earlier date the Public Prosecutor of this Court withdrew certain cases in which persons were charged under these regulations as he was of opinion that the regulations in question did not apply to Johannesburg. He now states that considerable doubt appears to exist on the subject and that he has been instructed to bring on this case with a view to having the point definitely settled.

On May 26, 1901, the Johannesburg Municipal Proclamation 1901 was issued. This proclamation repealed Law No. 9 of 1899 providing for a municipality for Johannesburg and so much of any other law as was inconsistent with any of the provisions of the proclamation. Regulation 36 does not appear to me to be inconsistent with the provisions of the proclamation. The Johannesburg Municipal Proclamation was added to and amended by numerous other proclamations and Ordinances until the passing of the Johannesburg Municipal Ordinance 1904 (No. IV. (private) of 1904), after which the proclamations and Ordinances referring to the Johannesburg Municipality were cited together as the Johannesburg Municipal Statutes, 1901 to 1904. No one of these statutes appears to expressly repeal or to be inconsistent with the provisions of Section 36 of the town regulations. With a view to consolidating, adding to and amending the laws relating to the Johannesburg Municipal Council, the Johannesburg Municipal Ordinance, 1906 (No. II. (private) of 1906) was passed. This Ordinance does not repeal the Town Regulations expressly and its provisions do not appear to be inconsistent with Regulation 36 of the Town Regulations. Section 42 (76) confers on the Council the power to make by-laws, amongst other things, to regulate the use of public streets by natives and the Ordinance includes any person belonging to any of the aboriginal races or tribes of Africa south of the equator and any

person one of whose parents belongs to any such race or tribe. It would appear from this that the Council has power to allow or refuse to a native the right to use the sidewalks, but if regulation 36 of the Town Regulations is still in force within this municipality it would appear that no coloured person who does not fall under the provisions of the definition of the term "native" is allowed to use the sidewalks, and further that the Council is powerless to relieve him in this respect and permit him the use of the sidewalks. Section 72 of the Municipal Corporations Ordinance, 1903 (No. 58 of 1903) enacts among other things that "the regulations for towns published in the *Statute Book* of October 25, 1899, shall not apply within any municipality in which a Council has been established under this Ordinance." The Council of the municipality of Johannesburg is not established under this Ordinance. Section 72, Ordinance 58 of 1903, was, however, amended by Section 30 of Ordinance 41 of 1904, which provides that the terms "Council" and "municipality" in Section 72 of Ordinance 58, 1903, shall include also a Council of a municipality or a municipality not subject to or brought under the operation of this Ordinance, so that in 1904 the regulations for towns published in the *Statute Book* of October 25th, 1899, were repealed as far as the Johannesburg Municipality and other municipalities are concerned. Sec. 95 (4) of Johannesburg Municipal Ordinance of 1906 (Ordinance II (private) 1906) says in part notwithstanding anything contained in the Municipal Corporations Ordinance of 1903, the Municipal Corporations Amendment Ordinance of 1904 and the Municipal Amendment Ordinance of 1905, none of the provisions of the said Ordinances shall apply to the Municipality. Does this section then have the effect of reviving the Town Regulations in regard to the Johannesburg Municipality inasmuch as it has repealed the application of Section 72, Ordinance 58 of 1903, as amended by Sec. 30 Ordinance 41, 1904, to the Johannesburg Municipality? Sec. 7 (24) of the Interpretation of Laws Proclamation of 1902 (Proclamation No. 15 (Transvaal), 1902) enacts as follows: Where any law repeals any other law then, unless the contrary intention appears, the repeal shall not revive anything not in force or existing at the time at which the repeal takes effect. Section 95 of the Johannesburg Municipality Ordinance, 1906, does not show the intention to revive the regulations for towns as published in the *Statute Book* of October 25th, 1899.

I am of opinion therefore that the regulations for towns in question do not apply to the Johannesburg Municipality.

The accused were therefore discharged.

Registration Notes ✓

Under the heading "Wanted an Administrator," the *Rand Daily Mail* of the 13th instant remarks as follows on the Asiatic Administration:—

Then there is the case of the Asiatics. It has for a long time been evident that, no matter how anxious the Government may be to enforce the Asiatic Registration Act, it is at present armed with but very imperfect legislative weapons, by no means sufficiently powerful to cope with organised passive resistance. Under these circumstances it was above all things essential that no action should be taken until it was certain to be effective. There was nothing in the world so certain to strengthen the opposition as a futile attempt to enforce the law. Notwithstanding this, what does the Government do? It arrests thirty-seven Asiatics at Volksrust, of whom twenty are discharged by the Magistrate, and the case against the remainder is withdrawn. That is blunder the first. Then it permits another Asiatic, also arrested at Volksrust under the Peace Preservation Ordinance and remanded to Johannesburg, to be charged before the magistrate with an offence which the Crown Prosecutor made no attempt whatever to prove. Indeed so obviously weak was the case for the Crown that to bring it into Court was almost an insult to the intelligence of the Magistrate. That is blunder the second: and a very careful search through the Administrative records will scarcely reveal an action on the part of any Government so unwise and so singularly inopportune. If the Government has found, as is not improbably the case, that its legislative armoury is incomplete without the Immigration Restriction Act, which has not yet received the King's assent, it would be better to wait until the next session of Parliament and then to press for the sanction of the Crown, or to endeavour so to amend the Registration Act as to render it effective. But nothing is calculated to have such an undesirable effect, and so materially to damage the Government's prestige, as frequent protestations of an unalterable determination to enforce the law, followed by action which very clearly demonstrates that the law may be defied with impunity by organised passive resisters. As it is, the Government stands convicted by its own acts of administrative incompetency which almost makes it ridiculous.

"S. A. Jewish Chronicle" ✓

One wonders who is advising the Government in the matter of the Asiatics. Since the 1st of the month, 38 British Indians have arrived at Volksrust with the intention of crossing the border and resuming their lawful residence and occupations in the Transvaal. Of this number 37 were

brought before Mr. De Villiers, the A.R.M. of Volksrust, and incontinently discharged from custody. The Crown had no case, not a shred: and again we ask, who is permitting the Government to so stultify themselves? With regard to the thirty-eighth, a cook named Mahomed Essack, was remanded to Johannesburg, and was brought up on Wednesday morning before Mr. Jordan, of registration fame, with the usual result—discharged. Who is advising the Government? To return for a moment to Volksrust. The thirty-eight were charged under Section 5 of the Peace Preservation Ordinance—that magnificent but slightly rusty legal implement. Section 5 says that no man shall be allowed to enter the Transvaal without a permit. In the circumstances it is hardly necessary to say that all thirty-eight had permits, and that by the single thumb impressions thereupon the inoffensive holders were readily and completely identified. Apart from the fact that this would seem to indicate that the ten-finger impressions which the Asiatic Law Amendment Act requires, an unnecessary and vexatious procedure. What a lurid light do these thirty-eight discharges throw upon the administrative methods of General Smuts' office in Pretoria, which, presumably, instigated the arrests, and the prosecutions that followed! Such procedure would appear to be deliberately designed to throw discredit on the Administration of the country. Surely someone must be in a position to say who is really responsible for such a welter of confusion and incapacity!

"Transvaal Critic" ✓

Mr. Jordan's decision in the case of Mahomed Essack only deepens the farical nature of this Indian business. The Law Department issues orders that Asiatics were not to enter the Colony without a permit under the new Act. Under these instructions Essack was arrested at Volksrust, and brought here for trial. But he had been in the Transvaal previously, and Mr. Jordan finds—and his law is sound, I imagine—that "there is nothing in the Act to prevent an Asiatic re-entering the Colony, provided he has at one time held a permit!" "No matter what the Crown want me to read into the section," says the magistrate, "that is the case." So Essack goes free. I wish the Law Department better luck next time.

It is useless to deny that the Government is laying up store of trouble for itself, by its action in regard to the Asiatic question. First we had the suggestion, then the ultimatum. The Asiatic must register, or quit the country. There was no middle course. But unhappily (for the Government and the white people of this Colony) performance of the first part of the promise. A game of bluff has been played, and the Government is found

to hold a worthless hand against—what shall I say? Four aces on the other side? My cartoon on another page illustrates the position adequately. If an Asiatic refuses to register, all we can do is clap him in gaol. When he comes out, and still refuses to give his finger prints, all we can do is to shut him up again. We may go on with this process *ad infinitum*, but to what end? Simply to overcrowd the prisons, and wait until the Legislature can find time to amend the Law, taking drastic powers of expulsion from the Colony. The person who drafted the Law ought to have foreseen these difficulties. The Colony ought to know who that person was, so that in the fulness of time it may erect his statue in the Gallery of Fame. But in the meantime, the Government is gaining the applause of the scoffer. It has, as the *Critic* has said already, jumped before looking where it would land. Its opponents are heartened by its mistakes, by its curious apathy in some directions and its misdirected and useless zeal in others. Apologies are made for this ordering of an armistice in the anti-Asiatic campaign, on the ground that "no one desires to deal with the question otherwise than on the lines of justice and fair-mindedness." But is this all the explanation? There are others besides Indians in the Transvaal. We have Chinese and Japanese in our midst, and the moment we begin to heave these people over the border, we create an international question, which the Government at Tokio and Peking are bound to press on the attention of Downing Street. And yet if an Asiatic Ordinance have any force, it applies to all Asiatics, British subjects or aliens. That again is one of the details which seem to have slipped from the colossal mind of the man or men who framed the Law. We are landed in a ridiculous jumble, by somebody, and whilst the country chafes, the Government provokes a smile of derision by arresting a lot of Indians at Volksrust and seeing them discharged by one of its own magistrates!

"Natal Mercury" ✓

Mr. Smuts, some time ago, said that the Government intended to strictly enforce the Act, and that those who refuse to obey it would be deported; but, in the first instance, an extra month was given for registration, and it is now being pointed out that no provision is made under the Act for deportation. It would seem, therefore, that, while offenders may be refused licences, may be fined or imprisoned, they cannot be deported under the present state of the law, and deportation was the feature of the working of the law which the Transvaal people were looking upon as likely to be the most effective. The position, however, is not at all clear, and the Government seem to have assumed a less determined attitude than they at one

time adopted; but, with the beginning of the year, the real test of the working of the Act will be seen.]

"Pretoria News"

The *Pretoria News*, 13th instant, in a leading article under the heading "The Heaven-Born," remarks on the Asiatic Act:—

Then again we have the Asiatic Law, drawn up, as everybody knows, by that rising genius and youthful statesman, Mr. Lionel Curtis, and endorsed and accepted again by Mr. Smuts. The Asiatic Registration Act was designed, so we were told when it came before the public, not as a weapon against the Asiatics already in the country but as a means whereby they might be confirmed in their privileges while at the same time the Asiatics outside the country were to be prevented from entering it except under peculiar circumstances. It now appears that the Asiatics were never consulted in regard to this Bill and that they take it as interfering with their religious beliefs and as generally degrading and dishonouring. The result is that we are faced by something like ten thousand passive resisters who decline to register under the Act and have so far successfully defied the Administration. Up to the present the honours are entirely with the British Indians. To the credit of our magistrates let it be said that they have administered the law justly and fearlessly as they found it, resisting any pressure that may have been put upon them from high quarters to import into its clauses translations favourable to the Government. The public are gradually awaking to the fact that an injustice is being done to the British Indian community, and we find important organs of public opinion like the *Leader* suggesting that the Government should re-consider its position, which of course the Government must do if it is not to embroil itself in a worse mess than it is at present.

A Legislator's View

A member of the Rhodesian Legislature writes as follows to a British Indian resident of Solukwe:—

"I am just as much determined now as I always have been to oppose any legislation dealing with anyone nationality. I am in favour of legislation against undesirables, whether British, French, American, Asiatic or any other, as I naturally wish to see South Africa, which is the land of my birth, peopled with decent, respectable people, amongst whom I certainly count yourself and many other respectable Indians of my acquaintance."

Help from Ultenhage

Mr. R. R. Naidoo, Vice-Chairman British Hindu Benefit Society, in enclosing draft for £20 writes to the British Indian Association, Transvaal, as follows:—

For some time we have pleasure in sending you herewith Draft for

£20 being a Special Donation from our Society towards the heavy expenses which you are at present incurring in order to secure the just rights of our people in the Transvaal with regard to Registration.

I regret very much that the sum sent does not represent the full amount subscribed by our members, as some have decided to send their subscriptions through the Port Elizabeth Society, while the majority of our members are in favour of sending direct to Head Quarters.

Our members desire that your every effort for the relief of our people in the Transvaal may meet with success. We desire to congratulate you on your brave stand against the Registration Act and to assure you that, come what may, we will not fail to render you every financial assistance necessary.

Does not Want to Register

[Mr. Frank Lutchman has written the following letter to the Registrar of Asiatics, Pretoria:—

Sir,—I have the honour to acknowledge receipt of your favour of the 10th inst. and in reply beg to state that I have no intention of taking out the Registration Certificate, the application whereof I was made to do under coercion and misrepresentation. I further beg to inform you that I also, in common with the others, consider it to be a decided degradation to register myself under the new Act and consequently will have nothing to do with it.]

Mr. Lindsay, M.L.A.

Speaking at Troyville, Johannesburg, last week, Mr. H. L. Lindsay, M.L.A., said:

One of the most useful enactments passed by the Government, and which had loomed big in the public mind, was the Asiatic Law Amendment Act. That was passed by the unanimous voice of both Houses of Parliament, and both Houses of Parliament felt justified in carrying that Act through without a dissentient voice, feeling that they had not only the whole of the Transvaal, but the whole of South Africa behind their backs. There was a large number of Asiatics in the Transvaal who had no right to be there, and they were there by fraudulent means. It was necessary to find out who were here legitimately, and who were not. He was sorry to see that a large section of the Asiatic population, instead of complying with the law, had thrown in their lot with those who had resisted it, and who refused to comply therewith, and they would have to take the consequences. He thought the postponement of one month effected by General Smuts was a very good tactical move. It showed that the people of the Transvaal were not vindictive, and that they desired to give the Asiatics every possible opportunity to comply with the law. So far as the move was concerned it was wise and

statesmanlike. Unfortunately, it had not the effect the Government intended. Now the law would take its course, and although the people of this country were not vindictive and did not wish to see drastic measures adopted—which might bring down the odium of a certain section—still, the whole of the white people of the Transvaal were behind the Act, and were determined that it should be carried out to its bitter end. (Applause.) It had been said that the white population of the Transvaal dislike the Asiatics more for their virtues than for their vices. If virtue consisted in living on the vitals of a country, living upon it like leeches, and waiting for the day when they could show a clean pair of heels to that country after having evinced no single bit of patriotism for that country, then he for one said, give him their vices rather than their virtues. He for one would be glad to see the last of men of that kind. (Hear, hear.) There was plenty of room for men who would show patriotism, and would do the best for the country, and he did not see why their places should be occupied by men who had no such patriotism. He would support the Government as far as in his power to enable the provisions of that law to be made effective. (Hear, hear.) The Immigration Restriction Act was passed to prevent an influx of undesirable people into the Transvaal—paupers who would make this country a sort of pauper reserve, or criminals who left their own country for that country's good. There was an impression abroad that that Act had not obtained the sanction of the Imperial Government, but that impression was wrong, because reference to the Act would show that it was sanctioned by the Governor on August 15th last. People had said that the Government could not apply this Act under the Asiatic Law Amendment Act, but he thought they were wrong. He did not think, however, that the Immigration Restriction Act was intended to apply to the Asiatics at all. He believed that instead of proceeding under that law and putting Asiatics over the border, the Government would act in a much more dignified manner in refusing, at the end of the year, all licences to Asiatics who had not registered. Personally, he was against drastic measures. The Asiatics must carry on some sort of trade in order to live, and if they could not trade, they must die out of the country. He thought the white inhabitants of the country would find that the Act would work in such a manner as to attain the object for which it was passed.

The Registration Figures

On the 1st inst. figures had been sent by the Asiatic Department which were as follows:—

which a copy is now in our possession, it appears that, up to the 30th ult., the last day for registration, 511 certificates had been granted. Since then, at least one more application has been made, as mentioned in last week's issue of **INDIAN OPINION**. The discrepancy between the above figures and those hitherto accepted as correct by the British Indian Association is almost entirely accounted for by a comparatively large number of surreptitious registrations made in various holes and corners, whither the Registrar of Asiatics and his subordinates had accommodably hied themselves at the bidding of the applicants or their European employers.

[The Indian boy, Bhikha Naran, who made his application for registration last Wednesday under pressure, and who was inveigled by the Registrar of Asiatics personally into so doing, turns out to have held only a temporary permit. This document has been accepted by the Registrar, who promised to have the registration certificate ready on Friday last upon application. The boy, however, realising the trap into which he had been led, decided not to apply, and, finding that all his companions left him as polluted, the poor boy has now left the Colony for India. The question now to be answered by the Registrar is how he came to accept an application for registration, under the Registration Act, from an Asiatic holding a temporary permit only.]

The Potchefstroom Chamber of Commerce has issued a circular letter to the Chambers of Commerce of the Colony, asking them to pass a resolution urging upon the Government the need to rigidly enforce the Law. Boksburg, as was to be expected, has already taken the bait.

A Cable has just been received stating that Mr. Amierroodeen Mahomed Hosen Fazandar, the chief Transvaal delegate to the Indian National Congress that meets at Surat this month, arrived at Bombay safely on the 17th inst.

Retrenchment in the Asiatic Registration Department ✓

[The Pretoria correspondent of the *Star* says that from the end of January, Mr. E. J. Burgess, who has been the Government's agent at Durban for the purpose of issuing permits, etc., to Asiatics wishing to enter the Transvaal, will cease to hold the appointment. Mr. Burgess has been in the employ of the department for several years.

Two clerks in the local office of the Registrar of Asiatics, who have also several years' service, have also been retrenched as well as certain temporary clerks, who were engaged during the registration period.

The retrenchments have been

made on the recommendations of the Civil Service Commission.]

We have received information that the clerks retrenched in the Asiatic Department are Messrs. Dobson, who has already left the service, and Barker, Valks, and Sweet, who terminate their engagements at the end of this month.

Chamber of Trade

At the monthly meeting of the Johannesburg Chamber of Trade on Tuesday, a letter was read from the Potchefstroom Chamber recommending the passing of a resolution supporting the action of the Government in regard to the Registration Law.

Mr. Ellis said that he hoped that as far as the Chamber was concerned they would support the Government in the Law that had been passed. They should not wait to see what the Government was doing; if they did they would make a fatal mistake.

Mr. Wills referred to the evils of the Asiatic traders in Natal, where they had secured the trade and ousted the white man. If they did not take some steps to prevent the same thing here they would regret it. They should do their utmost to secure that all the Asiatics who were not entitled to be in the country should be sent out of it. They should back up the Government against the influence of the Home Government.

Mr. Ellis said he did not wish to convey that the Government was vacillating, but they knew that pressure was being brought to bear on the Government to amend the law. They should make it clear that the people of this country were prepared to support the Government in carrying out the Ordinance. He proposed a resolution expressing the hope that the Government would impose the provisions of the Ordinance.

Mr. Wills seconded the motion, and it was carried unanimously.

Forty Indians Discharged

From the C. S. A. R.

For Refusing to Register ✓

[Reuter's Standerton correspondent wired on the 19th instant: "The Maintenance Department of the Central South African Railways to-day discharged about 40 Indian employees owing to their having failed to register themselves. They were discharged without warning. The Indians are protesting to the Government."]

CONGRATULATIONS. Mr. Geo. Godfrey, Barrister-at-Law, was admitted as an attorney of the Supreme Court of the Transvaal on Friday last. We wish him every success.

Home Opinion on the Asiatic Act

London Indian Society

Mr. J. M. Parikh, Chairman of the above Society, writes that at a meeting held on Saturday, November 16th, the following resolution was passed in connection with the treatment of the British Indians in the Transvaal:

1. That this Society most strongly condemns and protests against the disabilities and indignities under which our countrymen have been placed by the Transvaal Government.

2. That this Society is clearly of opinion that the fact of the Transvaal Government continuing obstinately to refuse the rights and privileges of British subjects to our countrymen, and of the Imperial Government not trying all possible means to help them to secure their birthrights, gives an additional cause to our countrymen in India to continue to do their best to boycott British and Colonial goods.

3. That this Society approves of the methods adopted by our countrymen in the Transvaal to obtain for themselves the rights of citizenship.

The "Daily Graphic" ✓

[The *Daily Graphic* of the 19th ult. comments:

In another column we publish a summary of the remarkable petition addressed by the Chinese residents in the Transvaal to the Chinese Minister Plenipotentiary in London against recent legislation by the Colonial Parliament. The Chinamen who are responsible for this petition must not be confused with the coolies imported under indentures who so greatly stirred the sympathies of the Liberal party in the last election. The authors of the petition are for the most part storekeepers, men of substance and men of education, who found their way into the Transvaal at their own expense and have built up flourishing businesses. They now complain that under the Asiatic Law Amendment Act, sanctioned by the present Liberal Government, they are threatened with expulsion and with the loss of their property and livelihood unless they are willing to submit to a degrading form of registration. This is exactly the complaint made so repeatedly and so vainly by the British Indian community in the Transvaal. The Chinese, however, have the advantage of not being British subjects. "It may be proper," the petition says, "for the British Government to treat its Indian subjects as it pleases," but Chinese subjects should not be treated in a manner derogatory to the dignity of the Chinese Empire. This is an interesting commentary on the position taken up by the present Government. It used to be the proud boast of Englishmen that the rights of British subjects in all parts of the world would be defended by the whole strength of the Empire. To-day His Majesty's Ministers look on with indifference while

thousands of loyal British subjects are treated with contumely in a British Colony. It remains to be seen what answer the politicians who denounced Chinese slavery will make to this protest against legislation which "can be accepted only by slaves."

Eastern Wisdom *

Reviews

The Editors of this excellent series, Messrs. Cranmer Byng and Kapadia, continue to give the public a useful selection of Eastern lore. The little volumes before us contain extracts from the Koran and other Asiatic writings freely translated, as well as from the Analects of Confucius. The author of the first booklet, in his introductory note, states that the Arabic language is particularly rich in this kind of literature and its proverbs are often appropriately introduced in conversation, letters, and books, and add much force to what is said or written. The translation of the extracts fully bears out the above statement. They are collected under different heads as, for instance, Repentance, Forgiving Others, Humility, Character, Knowledge, Wisdom, Folly, Truthfulness, etc. Under Nobility, we have the following pearls: "He who disregards his own honour gets no good from an honourable lineage." "Learning and high principles take the place of noble birth and cover the shame of low origin." Under Self-respect, we have a saying appropriate for passive resistors: "Men see no fault in one who respects himself." Then again: "Be ashamed in your own sight more than in the sight of men." Once more: "He who respects not himself can have no respect for others." Lastly: "No, by God, life has no worth and this world has no happiness to a man who has lost his self-respect and abandoned himself to shamelessness." Under Character, we have: "A man is truly religious when he is truly good." Under Knowledge, we pick out the following: "A man without education is like a brave man without arms." "Kings govern men, and learned men govern kings." The following is an unexceptionable test of Wisdom: "A wise man is not he who considers how he may get out of an evil, but he who sees that he does not fall into it." "The fool," an Arabic poem says, "is an enemy to himself; how can he then be a friend to others?" Under truthfulness, we have: "No man's religion can be right unless his heart become right, nor can his heart become right unless his tongue is right." "A man who keeps not his word has

no religion." The last extract we would give is the following: "That man is a hypocrite who prays and fasts, but is untruthful in what he says, false to his word, and unfaithful in discharging a trust." We hope we have given sufficient to enable the reader to feel the want of this excellent publication on the shelf of his library. The only fault, and not a simple one in the estimation of the student, is that the translation does not give the source from which the above sayings have been culled.

Mr. Giles, too, has done his work in a scholarly manner. He is an ardent advocate of the Confucian system of morality, and does not hesitate to cross swords with the Christian translators of the Chinese sage. He does well to point out the difficulties attending any attempt on the part of the Western investigator to penetrate into the innermost Chinese mind, partially on account of differences of idiom and imagery. Mr. Giles certainly seems to confound Mr. Jennings and Dr. Legge, who, he says, have approached their subject from the point of view of the Christian apologist, with the bias natural to the apologetic attitude.

One point that our translator makes is that "unlike Christianity and Mohammedanism, the Way preached by the Chinese sage knows neither sanction of punishment nor the stimulus of reward in after-life. Even Buddhism holds out the hope of Nirvana to the pure of heart, and preaches the long torment of successive rebirths to those who fall short of perfect goodness." With Mr. Carey Hall, Mr. Giles regards Confucius as "the true fate-runder of Comte in his positivist mode of thought."

Basing his philosophy on the family, Confucius taught a morality founded on human nature and the social contract. Moral virtue is the key-note of his entire teaching. He did not concern himself with supernatural religion. His whole doctrine concerned itself with right conduct in this world. Tseng Tzu, one of his disciples, remarked that his teaching simply amounted to "loyalty to oneself and charity to one's neighbour." Confucius' attitude towards the supernatural and the other world may be gathered from the following excerpt:

"Chi Lu inquired concerning men's duty to spirits. The Master replied: Before we are able to do our duty by the living, how can we do it by the spirits of the dead? Chi Lu went on to inquire about death. The Master said: Before we know what life is, how can we know what death is?" Could anything well be more practical? If our modern sages would only preach a similar economy of energy and a like curbing of inquisitiveness, there would be fewer mistakes of our mad houses, and certainly fewer sectarian divisions. The Great China of Mr. Giles touched the subject in a similar

way. "Let the dead bury their dead!"

Here are a few miscellaneous extracts. "The higher type of man is not like a vessel which is designed for some special use."

"The Master said: Is virtue then so remote? I have only to show a desire for virtue, and lo! it is here."

"It is the man that is able to develop his virtue, not virtue that develops the man."

We could pleasurably quote many more of these pithy sayings, but for considerations of space. After the excellent introductory notes, we have a list of the Principal Disciples, and then the Sayings, under the headings Government and Public Affairs, Individual Virtue, Confucius' Estimate of Others, Confucius on Himself, and Miscellaneous Sayings, after which we have Personalia, Confucius as seen by Others, and Sayings of the Disciples. Possibly, had Lord Avebury read this admirable translation, he would not have grudged Confucius' writings a place among the Hundred Best Books.

A Prize of Ten Guineas

For an Essay on "The Ethics of Passive Resistance"

As this journal has, in a humble way, led the battle of passive resistance now being offered by the Indians in the Transvaal against an Act which, in their opinion, does violence to their conscience; and as the controllers of the policy of this journal are desirous of showing the general utility of the doctrine of passive resistance, the management have decided to offer, as they now do, a prize of Ten Guineas for the best Essay on "The Ethics of Passive Resistance." The doctrine, religiously construed, means a fulfilment of Jesus' famous saying, "Resist not evil." As such, it is of eternal and universal application, and if it were practised largely, it would replace, to a great extent if not entirely, brute force and other kindred methods for securing redress of grievances or inauguration of reforms. The management, therefore, trust that the best men in South Africa, having leisure, will compete for the prize, not for its monetary value, but with a view to an elucidation of a principle of life which, although it has the sanction of the best minds of the world, is still little understood and less practised.

The terms of competition are as follows—

(1) The Essay should be written clearly, on one side of the paper only, or preferably, typed. The competitor's name should not appear on the manuscript.

(2) It may be divided into two parts, and should not exceed more than ten columns of *STANDARD* type.

(3) It should contain an explanation of Thoreau's closely "On the

* "ARABIAN WISDOM—Selections and Translations from the Arabic" by John Worthington, M. D. Price 1/- net. "THE SAYINGS OF CONFUCIUS, A NEW TRANSLATION" by Giles, J. A. Part I. Price 1/- net. Part II. Price 1/- net. "THE ANALECTS OF CONFUCIUS" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE EAST" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE WEST" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE FUTURE" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE PAST" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE PRESENT" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE FUTURE" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE PAST" by Giles, J. A. Price 1/- net. "WISDOM OF THE PRESENT" by Giles, J. A. Price 1/- net.

Duty of Civil Disobedience," Tolstoy's works—more especially "The Kingdom of Heaven is Within You"—and it should give Biblical and other religious authorities and illustrations; and also the application of the "Apology of Socrates" to the question. The Essay should give illustrations from modern history in support of the doctrine.

(4) It should be addressed: "The Editor, INDIAN OPINION, Phoenix, Natal," and should reach not later than the 31st December.

(5) The management reserve to themselves the right to publish and translate any of the contributions received, and to reject all if none considered suitable.

Rev. Dr. J. LANDAU, Ph. D. (Vienna), M.A. (Cape) has kindly consented to act as judge, the time allowed having been extended until the 31st December instead of 30th November as previously announced.

Dr. Landau desires it to be clearly understood that, in so doing, he in no way enters into the merits of the political application of the principle of "passive resistance." His functions are entirely confined to the judging of the literary and intrinsic worth of the essays sent in.

We respectfully beg to draw the kind attention of our readers to the fact that the time for closing this competition is drawing near.

Correspondence

Lord Brampton as Humanitarian

To the Editor of INDIAN OPINION

Sir,—By the death of Lord Brampton, which will be regretted by all humanitarians, the cause of humanness loses one of its most illustrious and influential supporters. For a number of years he was in friendly touch with the Humanitarian League, and on more than one occasion he expressed his entire sympathy with some of the objects of its Criminal Law and Prisons Committee.

A strong opponent of judicial torture in any form, Lord Brampton frequently condemned not merely the flogging of adults but also the birching of boys. Flogging, he considered, an unequal punishment, the infliction of which is degrading to those who inflict it and to those who witness it. "You make a perfect devil of the man you flog," said this intelligent and experienced judge in 1898, shortly before his retirement from the bench. With regard to the corporal punishment of the young, "I entirely disapprove," he writes, "except in cases of grave necessity, of whipping children." Under no circumstances would I allow a judicial whipping by an officer or a warder."

Lord Brampton was in favour of amending the law relating to capital punishment, and advocated the legal recognition of the varying degrees

in the crimes now indiscriminately classed as "murder." He considered the detention of accused persons for long periods preceding trial a great injustice, and also urged upon the Home Office the establishment of a system of entirely wiping out a conviction when the sentence had been served, so that a prisoner's past faults should never be brought up against him on subsequent trials.

The late Lord Brampton will be remembered, together with Lord Chief Justice Russell, Sir J. C. Matthew, P.C., Sir Robert S. Wright, and Mr. C. H. Hopwood, as one of those Judges who set their faces sternly against cruel and vindictive sentences.

I am, yours faithfully,

JOSEPH COLLINSON.

Humanitarian League,
52 Chancery Lane, London,
October 12th.

The Recent Prosecutions
C. 13. 111 425
To the Editor of INDIAN OPINION

Sir,—Perhaps you will allow me the hospitality of your columns to draw the attention of the public to the lesson of the thirty-eight prosecutions of British Indians, seemingly under the Peace Preservation Ordinance but really under the Asiatic Registration Act.

The lesson is that the proceedings of the Asiatic Office are all secret. It required the arrest of Punia to learn that illegal instructions were given to arrest Indian women though they may be wives accompanying their husbands duly authorised to enter the Colony, unless the women themselves held permits.

It required the prosecution of a lad of twelve to learn that secret and illegal instructions were issued that innocent children should hold separate permits.

It required the incarceration of Ram Sundar Pundit to learn that the Asiatic Office was not governed by ordinary and known rules for investigation into charges against Asiatics.

Lastly, it required the arrest of thirty-eight Indians and their detention from two to four days to learn that the Asiatic Office had suddenly, after five years' practice to the contrary, discovered that permits issued under the Peace Preservation Ordinance did not cover temporary withdrawal from and return to the Colony. Instructions as to the new reading of the Law were given secretly and without the Indians having been previously informed. The public do not know that these self-same men were actually examined by the Transvaal Asiatic Office posted at Durban and passed by him. Thirty-six of these men were return passengers by the *Saltina*. The Asiatic Office took, I am told, three days to examine these men.

And yet Mr. Lindley, who as a Magistrate ought to know better, glibly talks of carrying out entry without

dare say, having taken the trouble of ever even thinking that there might possibly be an Indian side to the story.

Passive resisters depend upon creating public opinion, though they are not turned from their conscientious purpose if they cannot create it in their favour. It will not be denied that their suffering has at last made some public men in this Colony think. May I ask them and others who still continue to disregard the Indian standpoint whether it is not the sacred duty of Indians to refuse to submit to an Act which concentrates arbitrary powers in the hands of a single man who carries on inquiries in secrecy, issues instructions under secrecy, and condemns men without hearing them. Even Dinuzulu, who is suspected of rebellious designs, is not condemned on suspicion and without getting a hearing, although Colonel McKenzie has received absolute powers under the proclamation of martial law in Zululand. Why should Indians be expected to labour uncomplainingly under the foul charge of organised fraudulent entry and to submit to non-judicial investigation under the Asiatic Act of their title to remain in the country? If their repudiation of the charge were hollow, would they not rather that the whole matter were hushed up than that, as they have repeatedly asked, it should be inquired into openly and judiciously?—I am, etc.,

M. K. GANDHI.

Johannesburg, December 12.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Johannesburg, Friday.

The *Laurens Marquis Guardian* publishes the full text of the recent Asiatic Immigration Regulations for the Province of Mozambique. The last clause states that the provisions of this Proclamation do not apply to Natives from Portuguese Possessions in Asia. It is obviously directed principally against British Indians.

The Maintenance Department of the C.S.A.R. on Thursday discharged 40 Indian gangers owing to their not registering. The men were only paid up to date and not a full month's wages in lieu of notice. It is contended that, as monthly servants, they are entitled to a month's notice; and the matter has been placed in the hands of a local committee, with Mr. Elrahim Jossat as Chairman. Mr. Jossat has undertaken to house and feed the discharged Indians until such time as some work may be found for them. A most bitter feeling has been engendered.

Later it transpired that the General Manager has agreed to pay wages up to the end of the month.

Removing the Heads

હિંદી આગેવાનોનાં માથાં જવારી જેવા દોડી દોડીને અચાનક મહેતમ કરવા જતાં નિમિત્તે થઈ કેરાન
કેરાન થઈ અમેલા દરોસવાલના કારખારીઓની દર્યાદ આગેદળ થિલ.

નવી તથા ઉંચા ઈંગ્લીશ ફેલ્ટની તુરકી ટોપોએ.

નવા સેમ્પલ તથા ખુશાનુમા રંગ.

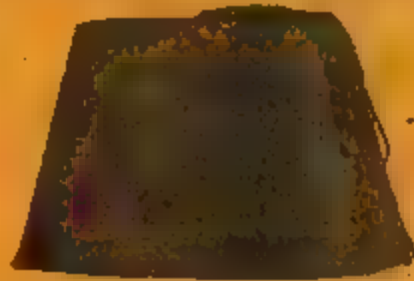
દાંતરીઅન

બેમ્બો

પાળા

નવળ

ફેપરા

મહારાજ

આરદરાખાન

અયલા

પરસીઅન

ફેપસ

ટીકાવત સાલ.

બહારગામના બોરદરપર પુરુષ વ્યાન આપવામાં આવશે.

એસ. પીરભાઈ બટલર.

૫૦૬, વેસ્ટ સ્ટ્રીટ,
ડરબન.

S. Peerbhoy Butler.

506, West Street,
DURBAN.

પોન્ટ એકની બેટ.

શુભ થએલા માણસનો પત્તા મેળવી
આપનારને ઉપલી બેટ
કરવામાં આવશે.

૧૯૦૩ની શરૂઆતમાં બોહાન્સપરજી
હીમરલી અને ત્યાંથી-બુલવાયો તરફ ગામ
અંદોશનો રવીશ-નામ મીરજી મોહમદ
આફમે ગયો હતો તેનો કરો પત્તા નથી.
ઉમર આશરે-૩૨ વરસની-ઉંચાઈ આશરે
૫૫ ફુટ-જુરી મુઠો-બુલતા રંગનો-હેલુ
કેમલું કાન્સીસટોન-કાલ પારખુ કીધેલું
નામ-આજમ મોહમદ. મેહેરવાની કરી
નીચલે શીરનાહે ખબર આપી આજારી
કરશે.

મોરજા અમીર એગ.

બોક્સ ૮૮૦. બોહાન્સપરજી.

છપાઈ તઈયાર છે.

ખુની ટાયલો, તેના ધારા તથા તેને
લગતી પીસ પ્રીન્ટરેશન કચેરાની
કલમેનો શુભરાતીમાં તરજુઓ.

કિમત છ પેની. પોસ્ટેજ એક પેની.

સાઉથ આફ્રિકાના ડોઈપલ્સ રજાંપ રવીમર
નામાં આવશે.

Khandubhai & Tuljaram.

GENERAL DEALERS.
ALL KINDS OF INDIAN GROCERIES.
P. O. Box 102. Tel. Add: "TULJARAM"
11, Ligon Street,
NORTHVIEW.

MONEY TO LEND.

સારી જમીનગીરી ઉપર પૌંડ પાંચથી
પૌંડ પાંચ હજાર સુધી વ્યાજ આપવાના છે
આ નાણા મારીફ કાંધાથી પાછા કરી
સાકશે.

સાચો લાયક સીલચુર્નિટોપ પૌંડ પાંચમે
પૌંડ પાંચ હજારતક સુધય દેવેલા છે. માસીક
હફતેમે વઢ તાળા પાછા છુમા શકતે છે.

A client wishes to lend sums
from £5 to £5,000, against
Bonds, Tide-deeds, Promis-
sory Notes, Scrip, and all
other available securities.

Advances made to those in
permanent employment on
shortest notice.

Special feature. Any
loan may be repaid by month-
ly instalments. Strictest con-
fidence observed.

APPLY TO

BERNARD GABRIEL,

Advocate, etc.,

121 Grey Street, DURBAN.

બોહાન્સપરજી પ્રોડ્યુસ કમીશન
એજન્સી.

(સર્કલ ટીટલપરજી)

મારકેટ અને ક શાન એજન્ટસ
અમે સાઈં દામ આપી પ્રોડ્યુસ ખરીદી
એજીએ. પાસા તરતજ ચુકવવામાં આવે છે.
૨૬ અને ૨૭ માર્ચપરે હાઉસ
કેરનર કમીશનર અને કોલેક્ટર આફસ
બોક્સ ૫૪૦ તરજુ ટીટલામ "માના"
કેમલપરજી.

Sullman Ismail Mia & Co.,

DIRECT IMPORTERS

સુલમાન ઇસ્માઈલ મીઆની કા. બહારના
માણસોને રહેવાની બીજેરોની સમગ્ર કારી
સમવામાં આવી છે.

Corner Park Lane and
Avenue Rd., Fordsburg, J'burg.

Tel. Address: "SULLMAN."

Box 3553, JOHANNESBURG.

K. M. NAIDOO & CO.,

Wholesale & Export

Fruit & Produce Dealers

AND

OSTRICH FEATHER BUYERS.

P. O. Box 1.

Tel. Address: "NAIDOO."
ROBERTSON, C.C.

એ. ઇ. વોઇસો.

સ્થાવર મિલકતના એજન્ટ.

બહેર દરરાહથી જમીન વેચનાર, સર
કારી આપણીદાર અને મીલકતની કિમત
આંકનાર.

ઇમ્પીરીઅલ બીલ્ડીંગ્સ,

૨૬૩ રમીસ સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

મકાઈ, બીન્ડ, બેંચસીંગ, જુવાર

વગેરે વગેરેના ખરીદનાર.

પણ, વાવવાના પટેલા, બોટ, જનાવરો

નો આરો વગેરેના વેચનાર.

વાવવાના ફરેચ અરબીરોહ પટેલા

નેટ ૬૬ રતલના કેસ ૧ના ૮,-

એવરડર સાથે પહસા મળેથી ટરબન
સ્ટેશનથી ચકાવી આપવામાં આવશે.

માલસ અને ફ્રુ,

ફાવર સ્ટેશનની સાથે.

પાઇન સ્ટ્રીટ-ડરબન.

A Book—and Its Misnomer

A REPLY

Being a Brief Examination of "The
Asiatic Danger in the Colonies" by
L. E. NEAME.)

By the Editor of INDIAN OPINION

To be had from the Publishers: The
International Printing Press, Robinson
Road, Port Vico, 73.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પ્રસ્તુત ૫.

શીનીક્સ-શનીવાર, તારીખ ૨૧ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૫૧.

અડવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી-તા. ૨૧ મી ડીસેમ્બરથી, તા. ૨૭
ડીસેમ્બર સુધી, ૭૦ સં ૧૯૦૭.

હિંદુ-માગશર વદ ૨ થી, માગશર વદ ૭
સુધી, સંવત ૧૯૬૪.

મુસલમાની-તા. ૧૫મી છત્તાઈ થી ૨૧મી
છત્તાઈ સુધી, ૧૩૨૫ હીજરી.

વાર.	ખ્રીસ્તી તારીખ.	હિંદુ તીથી.	મુસલમા તારીખ.	સૂર્યોદય ક. મી. ક. મી.	સૂર્ય અસ્ત
શની	૨૧	૨	૧૫	૪ ૫૪:૬	૫૩
રવી	૨૨	૩	૧૬	૪ ૫૪:૬	૫૪
સોમ	૨૩	૪	૧૭	૪ ૫૪:૬	૫૪
મંગળ	૨૪	૫	૧૮	૪ ૫૪:૬	૫૫
બુધ	૨૫	૬	૧૯	૪ ૫૬:૬	૫૫
ગુરુ	૨૬	૭	૨૦	૪ ૫૬:૬	૫૬
શુક્ર	૨૭	૮	૨૧	૪ ૫૭:૬	૫૬

અનુક્રમણિકા.

અધીરાઈ	૭૦૫
મી. રામ સુદર પંડિત	૭૦૫-૭૦૬
મી. હાજી હખીબ	૭૦૫-૭૧૧
સા. આ. ખિ. ઈ. હમીદી	૭૦૬
ટરાંસવાલના હાથબોળી વારે હંડનની	"
સોસાયટી	"
રજીસ્ટર નથી લેઈતું	"
ટરાંસવાલ સરકારની સખત ઝાટકણી	"
રોટશીઆના ખજારો	૭૦૮
'રતાર'માં મી. ખાંધીનો કાચળ	૭૦૬
મી. રમટસપર મી. પંડિતનો કાચળ	૭૧૧
પ્રીટોરીયા અલ્લુમન ઉસ્તામ	૭૧૨
અમારી હાથરી	"
હંડનમાં મુસલમાનોની મીલિંગ	૭૧૩
મુલ્કેદમાં અસંતિ	૭૧૪
એલાન્સરખનો ખબરપત્ર	"
હરબનમાં શાહીનો મેળાવડો	૭૧૬
મુરબી કામને કલેક હવાલદારાએને	૭૧૭
હાથસેન્સ માર્ટ નીશાન આપવાં ?	"
પરચુરમ્ બચ્ચા	"
મુહત્તીદાંદિપરાઈ	૭૧૮
નાદણી કેલેકની મેલીએ વાગે	"
ફેલેક બંબકે કાચ	"

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

શનીવાર તા. ૨૧ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

C.O.M. અધીરાઈ 441

અમે તોલ્યો છીએ કે કેટલાક ટરાંસ
વાલના હિંદી હવે લડત પુરી જોવાને
અધીરા બની રહ્યા છે. પણ હજી લડત
નો અંત જરા છેલ્લે જોવામાં આવે છે.
મદાન કાચો એકાએક ગળતાં નથી.
દક્ષિણ આફ્રિકામાં તમામ જગોએ સહુ
સમજે છે કે આ લડત હિંદીનું નામ
રાખવાની છે. આપણે એક પ્રજા છીએ,
આપણને દુશ મળવા લેઈએ, આપણે
સ્વતંત્ર છીએ, એ બધું બતાવવાનું આ
લડતની અંદર રહેલું છે. એવો મોટો
જય મેળવવો તેમાં ઉતાવળ કરવી મું
કામ આવે? ઘણા માણસો જેલ જઈ
પડાશે, તે બાકીના જોરાવર રહેશે ત્યારેજ
છેડા આવશે.

અમારા આ વખતના જોહા-સપરગના
ખબર પત્રમાંથી જોવાશે કે રમટસ સાહેબ
હજી ડગ્યા નથી. એ બતાવે છે કે તેમ
ની પાસે હજી છુપી ખબર છે કે હિંદી
અતે દારી જશે. હાથસેન્સનો મદાન
તો તેમની પાસે અજમાવવાનો બાકી છે.
બધા ઇલાકાને અજમાવ્યા વિના શા સાર
તે હિંદીની હાલતી મુજીદે? લડતમાં લડ
વધવા ન માલતાંજ શરણ થાય છે.
આપણી લડતમાં શેફી લોલાણ નથી
થતા, તે ખરા હાર જોવા નથી વપરાતા
તેથી એ લડાઈ નથી એમ કાઢવે સમ
જવાનું નથી. આપણી પણ લડાઈ છે.
તકાવત માત્ર એજ કે તે લડાઈમાં આપણી
તરફ સત્ય છે. એટલે પરિણામ એકજ
આવી શકે. પણ જો આપણે અધીરા
બનીએ તો તેટલું સત્ય બોધું સમજવાનું
છે. અને સત્યને જીતવું તે તો ધીમેજ
જીતી શકાય. દક્ષિણમાં તો તે જીત
પણજ દુકે વખતમાં મળી ગયોય પણ
ઉપરથી જોતાં તેમાં દુએશાં વખત જાય છે
એવો આકાસ આપણને આત્યા કવે છે.
જેઓ બધું શુભાવવા તક્યાર થયા છે
પણ મોનાના કેસમ તથા માન જીવની
જેમ સાચવે છે તેને વખત જવાની કે
એમજ હજી નહિ.

મી. રામ સુદર પંડિત

પંડિતજી જુલ્યા. તે આ અંક અમારા
વાંચતારાના હાથમાં આવશે તે દરમ્યાન
ફરી પકડાય પણ ખરા. પંડિતજીની
જીંદગી હવે ખાનગી નથી પણ જાહેર છે.
તેણે કામને મોવાનો બોગ આપ્યો છે.
હવે પાછું જેવી શકાય તેમ નથી. પંડિ
તજીનો જુલસો બહુ વખાણવા લાયક
છે. પંડિતજીની ઉપર મોટી જવાબદારી
છે. પોતે પુત્રી છે અને મરમુ
શીક્ષણ આપે છે. એટલે તેમનામાં વધ
રામ અથવા ફકીરી જોવાની અમે ઉમેદ
રાખીએ છીએ. તેવા પુરુષ વીરતરાળ,
અને સહેજે મુશિલ, સાંત, સત્યવાદી,
અને નિરૂપરીઝહી હોવા જોઈએ. આવા
માણસો ઘણા પેદા નહિ થાય ત્યાં સુધી
હિંદુસ્તાનનો હુલકારો પણ થવાનો નથી.
પંડિતજીએ મોટું પગલું ભરવું છે.
અને જે માન મેળવ્યું છે તે સદાય નિભાવી
રાખશે એવી અમારી ઉમેદ છે, અને
હજીર પાસે સ્તુતિ છે.

મી. હાજી હખીબ

મી. હાજી હખીબે ટરાંસવાલ છોડ્યું
છે ને હવે ડરબનમાં રહેકાણ રાખવાના છે
તેથી પ્રીટોરીયામાં તેમને જવાકત દેવામાં
આવી હતી તેનો રીપોર્ટ અમે આ અંકમાં
છાપીએ છીએ. આત્યારે કામને એવો
ખરાબ વખત છે કે માન વિગેરેનું જાન
રહે તેવું નથી. નહિતો મી. હાજી હખીબ
માત્ર જવાકતથીજ પ્રીટોરીયા છોડત નહિ.
મી. હાજી હખીબની સેવા ઘણીજ જુની
છે. મી. હાજી હખીબે સેક્રેટ માણસોનાં
એટલાં કામ કર્યાં છે કે તેના જરૂરો
વાળી શક્તિ નથી. મી. હાજી હખીબે
એ બધાં કામ કરતાં પોતાને જાણ નથી
તપાસ્યો. કામના કામને સારું મી. હાજી
હખીબ હમેશાં તક્યારજ હતા. જેવી
તેમની આવુરતા તેવીજ તેમની દુશિઆરી
છે. તેમની સાથે દલિલમાં જોરા અમલ
દારોને મુસીબત થઈ પડતી હતી. અમે
ઉમેદ રાખીએ છીએ કે જે તમ મી. હાજી
હખીબે ટરાંસવાલમાં કરેલું છે તેવું
તેમાં કાંઈક નહિ હશે ને જોહા
કામમાં પ્રવેશો જાણ લે.

સાઉથ આફ્રિકા બ્રિટીશ ઇન્ડિયન કમીટી,

મી. રીચનો સ્પષ્ટાદિક કાગળ.

તા. ૨૨ મી નવેમ્બરના કાગળમાં મી. રીચ લખે છે કે—

હું જોઈ છું કે લાંબી સમય પહેલાં આથી વધી છે અને કેટલાક દિવસ ૨૭૨૨ થયા છે. એમ છતાં તમે જોર પકડતા જાઓ છો. મને લાગે છે કે હવે જીત મેળવવા ખાતર તમારે માત્ર મજબુત રહેવાનું જ રહ્યું છે. આથી લડતમાં જેઓ લાંબી મુદત સુધી યોદ્ધા થકે તેઓ જીતે છે. જે લડવૈયા મારે ખાતાં છતાં લડ્યા કરે તે હારે જાય છે. તમે લોકોને બીવડાવો છો એવું તહોમત આવવાનું જ હતું. પણ તેવા જુદા તહોમતને તમે પહેલીવિધા એવી મારી ખાતી છે. હુમલો કરવાનો જે રીસ કારકમાં આવ્યો તે તો રેખીતો ચેરવાળખી હતો.

ચીનાઓની અરજીની નકલ મેં અહિં ના જાપાઓમાં ફેલાવી છે. મેં તેની નકલ કેલોનીઅલ કોમિશને પણ મોકલી છે; જાપાનના જાપામાં તે આવી પહોંચી છે. 'કેમી કમીટી' તેની ઉપર સખત ટીકા પણ કરી છે. તે આ સાથે મોકલ્યું છે.

કમીટેશન કાયદા બાબત સોડે એલગી નો જવાબ આ સાથે મોકલ્યું છે. તેમાં પોતાનો વિચાર તો જરાએ જણાવ્યો નથી. પણ તે બીજામાં સહી થાય એમ મને લાગતું નથી. જો તે બીજા પસાર કરવાનો લોડ એલગીનને હરાદો હતો તો આજ સુધીમાં બીજા મંજુર થઈ જત.

લંડન ઇન્ડિયા સોસાયટીએ જે હરાવો પસાર કર્યા છે તેની નકલ આ સાથે મોકલ્યું છે.

મારા પુસ્તકની નકલ દરેક પારલામેન્ટ ના મેમ્બરને મોકલી છે, ઘણી જગ્યાએયે તેની તારીખ આવી છે. તે ખતાવે છે કે લોકો તેની ઉપર ધ્યાન આપે છે. મને તે પરિણામ આવે પણ એટલું તો એકસ છે કે પારલામેન્ટ ત્યારે મજાશે ત્યારે ચર્ચા પુરી ચાલશે."

લોડ એલગીનનો જવાબ

"ટ્રાંસવાલના કમીટેશન કાયદા બાબત તમારો કાગળ મળ્યો. તમારી કમીટીના વિચારો એવા મોખખી રીતે અને સંપૂર્ણ રીતે અપાયા છે કે તે બાબત કેપ્ટુરેશન લાવવાની તકલીફ

કમીટીએ ઉઠાવવાની જરૂર નથી. તમારું ટ્રાંસવાલ બાબતનું પુસ્તક પણ લોડ એલગીનને મળ્યું છે."

ટ્રાંસવાલના બાઇઓની વારે લંડનની સોસાયટી

લંડન ઇન્ડિયન સોસાયટીના સેક્રેટરીઓ મી. એમ. રાફર અથી, તથા એમ. ડી. સિંહ જણાવે છે કે—ટ્રાંસવાલના બાઇઓ માટે દિલ્લેસાઇ દર્શાવતા સોસાયટીની એક મીટીંગ મળી હતી. સોસાયટીના ચેરમેન મી. જી. એમ. પરીખ પ્રમુખ હતા. સર્વાનુમતે હરાવો થયા કે (૧) ટ્રાંસવાલ સરકારે અમારા બાઇઓને જે હલાકી અને અપમાન કરવા માડિલ છે તેને આ સોસાયટી ઘણીજ સખત રીતે વખોડી કાઢે છે તથા તેની સામે પ્રોટેસ્ટ કરે છે. (૨) ટ્રાંસવાલની સરકાર અમારા બાઇઓને બ્રિટીશ પ્રવેશના દર આપવાની ના પાડ્યા કરે છે. અને પડી સરકાર તેવા હુકો દિલ્હીના જન્મ દર હોવા છતાં અપાવવા બનતી મહેનત કરતી નથી તેને લીધે દિલ્લેસાઇના અમારા બાઇઓને બ્રિટીશ અને કેલોનીઅલ માલ ખાવકોટ કરવાને વધુ દારણ મળે છે એવો આ સોસાયટીનો મોક્ષ મત છે. (૩) ટ્રાંસવાલના અમારા બાઇઓએ પોતાના હુકો મેળવવા જે રીત અખત્યાર કરી છે તેને આ સોસાયટી ટેકા આપે છે.

રજીસ્ટર નથી જોઈતું

મી. ફરેક લખેને તીમે મુજબ કાગળ એશીઆટીક રજીસ્ટરપર 'મી. અમની અને કા.' એ શીરતાએ લખ્યા છે—

આપનો તા. ૧૦ મીનો કાગળ મળ્યો. જવાબમાં જણાવવાનું કે મારે નવું રજીસ્ટર લેવાનો બીજાકસ હરાદો નથી. તે બાબતમાં મેં અરજી કરી હતી પણ તે હલાકી અને જોડી શીખવણીને લીધે કરી હતી. વળી હું એ જણાવવા માગું છું કે નવા કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર થયું તે પહેલાં મેં અપમાન છે; અને તેથી મારે રજીસ્ટર સાથે કોઈ પણ લેવા દેવા નથી.

મયા અંકમાં અમારા જોડા-સખરગના અમરપત્રીએ જણાવેલું છે કે રાઇસ વાળું રજીસ્ટર આ અંકમાં અમેલ પિલા મમાં આવવામાં આવ્યું છે.

ટ્રાંસવાલ સરકારનો સખત આટકણો

એશીઆટીક કારોબાર વિષે બાબુમ

દિલ્હીનાં વખાણ-સરકારની હાંસી

જોડા-સખરગના 'સાઉથ આફ્રિકન બ્યુઝેસ કોનીકલે' એક લખાણ આરટીકલ હરમાન એશીઆટીક કાયદાપર સખત ટીકા કરી છે. તેનો સાર નીચે આપીએ છીએ—

દિલ્હીએ કાયદા સામે થવાના નિશ્ચયમાં અડમ રહ્યા છે. હવે સરકાર શું કરી શકશે? હવે દિલ્હીએને બહલે સરકાર મુજબમાં આવી પડી છે. તેઓ કાજી હમરા કારભારીઓ છે તે ટીકા પણ તેઓને અપા રાજના કિતનો ખ્યાલ આવશે? જનરલ બોથાએ આટલી મોટાપ હજી સુધી તો ખતાવી નથી, પણ હવે ખતાવશે? એશીઆટીક દરિદ્રાજ તથા લોકમતનાં ખ્યાનાં આપી સરકારે એક કપાટામાં કાયદો પસાર કરી દીધો હતો, પણ હવે પ્રીવી વિચારી જોતાં જણાવ છે કે તે

જુલ થઇ છે.

એક ઉદાર સરકારે ટ્રાંસવાલને સ્વતંત્રતા તું ખાણું ભરી આપ્યું તે પીછેને પહેલાંજ પમલામાં ટ્રાંસવાલની કીર્તિપત્ર પ્રજા આમ વરતે તે તેને ન જાણે. તે બીજા નાખવાહાર દક્ષીણપર રચાયું હતું. કોઇ જાતની તપાસ કે ચર્ચા વગર અને દલિસે આંખો પીચીને એક સપાટામાં પસાર કરી દીધું હતું. નવી મળેલી સત્તાને કેવો મેરકપયોગ થયો છે તે એ બીજા ખતાવે છે. વળી તે ખતાવે છે કે નવી મળેલી સત્તા કેવી ઘાતકી રીતે અજમાવવામાં આવી છે. વળી કાયદો અમલમાં આવે તે પહેલાં દિલ્હીએની

અરજીઆત રજીસ્ટરની એકફર

કણુલ ન કરતામાં એ મોટી જુલ થઇ છે. આવું બીજા આને આપણે પસાર ન કરીએ એમ કહેતામાં આવ્યું છે તે ખરોબર છે. જો આપણે એ કણુલ કરીએ—અને ઘણા લોકો તે કણુલ કરે છે—તો આપણે ખુલ્લા દિલ્હીએ એ પણ કણુલ કરવું જોઈએ કે જુલ થઇ છે તે ખાત સાચી. આ આખાં મામલાની ચર્ચા ન અરસપરસ અમલગી છે. સરકારે કણુલ કરવું જોઈએ કે ટ્રાંસવાલના

હાંદીઓ 'કુલી' ન હોય.

તેમને કુલી કહેવા તે અપમાન બરેલું છે, તેમજ હાંદીતરી ઉલટું છે. તેઓ આખરે વેપારીઓ અને દુકાનદારો છે. તેમનો સુધારો ઉંચા દરજ્જાનો છે, અને તે માટે તેઓ એક મગરી ધરાવી શકે છે. તેમને પોતાની મરદાનગીનું બાન છે. તેથી અપમાનનો આંલો લેવા કરતાં પૈસાની તુકચાની, જેલ, કે દેશવટો ભોગવવા તેઓ તૃપ્તાર થયા છે. જે લોકો તેમને દાંડી કાઢવાને અથામ મહેનત કરી રહ્યા છે તેમની સાથે રહેવાને અને વેપાર કરવાને તેમને સંપૂર્ણ હક છે. પણ હાંદીઓએ પણ સરકારની મુશીબતો ખ્યાલ કરવો જોઈએ. ગેર બાળખી રીતે આવનારાઓને તદ્દન બંધ કરવા જોઈએ, તેવી ચોરાઓની સરત તેમણે જરૂર કમલ રાખવી જોઈએ એ એવું કહેવું. હાંદીઓએ એ પણ સ્વીકારવું જોઈએ કે જે એશીઆટીક કાપડો રદ થાય, અથવા હાલની મુશીબત દુર કરવા રજીસ્ટ્રેશન કાપડામાં ફેરફાર થાય તો પછી તેમણે કાંઈક બદલી રીતે ચોરા ના તેમજ પોતાના લાભ સાથે પોતાની ઝોળખાણ આપવાનો પ્રયાસ લેવામાં

સરકારને મદદ કરવી જોઈએ.

એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે સરકાર હાંદીની ઝોળ સ્વીકારવામાં ક્યાં સ્વતંત્ર છે. ચુંટણી વખતે હાંદી દરજ્જાને નાણુદ કરવા વેપારીઓને વચન આપી સરકાર બંધાવેલી છે. અને એમ ઉમેરવામાં આવે છે કે જોહાનસબરજ તરફના કેટલાક કારખાંડોએ આખું વચન મેળવ્યું હતું. અને આ વાત સાંભળવામાં આવી તે પ્રમાણે આપીએ છીએ. પણ સાથે કહીએ છીએ કે

આ બાજુ અણબજારી છે.

અને દરેક ગોરા જે પોતાને આખરે કહેવડાવવાની ઉમેદ રાખતો હશે તે તે વાતને ફેંકી દેશે. રંગદેવે આ કોલોનીમાં આટલી હદ સુધી પહોંચ્યો હોય એ મોટી દિલગીરીની વાત છે. આપણી પારલામેન્ટમાં જે લોકોને વોટના હક નથી તેવા લોકોના હિતને વોટવાળા ના લાભ સાથે વેચી નાખવામાં આવે એ જેટલી ગંભીર બરેલી નામોશી છે, તેટલી જ મોટી અસંભવવાળી વાત છે. એશીઆટીકનું નિત સરકારના હવાલે રાખવામાં આવ્યું છે. તેને તથા દેવાનાં વેપારી કારણો

આપવામાં આવે છે તે વાતનો ખ્યાલ

આપવા માટે આ હલકાઇ બરેલી વાત બહાર પાડીએ છીએ.

ઉપરનું પત્ર ૩૮ હાંદીપર કેસ ચાલવાના બનાવપર ટીકા કરતાં લખે છે કે— આ એશીઆટીક બાબતમાં

સરકારના શિખામણ આપનારા

કોણ છે એ વાતની અભ્યુષી થાય છે. ૩૮ હાંદીને ટરાંસવાલની હદ ઝોળખવા માટે અને પોતાના કાપડેસર ધંધાપર ચડવા માટે પકડવામાં આવ્યા. તેમાંના ૩૭ ને તેને તેજ બીડીએ છોડી મુકવા પડ્યા હતા. સરકારના કેસનું ટેકાણું નહોતું. જેમના આરોપ તે બતાવી શકી નથી. અને ફરીથી પુછીએ છીએ કે સરકારને કેણુ આમ

જેવાન કરી શકે છે ?

૩૮ માંના એકનો કેસ જોહાનસબરજ આવ્યો હતો. તેને રજીસ્ટ્રેશન બાબતો માટે બંધીતા મી. જોરડને હમેશ પ્રમાણે મુકાદો આપ્યો છે, એટલે કે છોડી મુક્યો છે. સરકારનો સલાહ આપનાર છે કોણ ? ૩૮ માણસને વેકસરસ્ટમાં પીસ પ્રીજરવેશન કાપડાની પ મી કલમની રૂએ પકડવામાં આવ્યા હતા; કે જે બલકાદાર દલિલાર હવે કાંઈક કાઢ ખાધ ચલ્યું છે. તે કલમમાં કહ્યું છે કે પરમીટ વગરના કાંઈ માણસ ને ટરાંસવાલમાં આવવા હક નથી. કહેવાની ભાગ્યે જ જરૂર છે કે આ આઠનીસે માણસ પાસે

પરમીટ હતી.

તે ઉપરના અંગ્રહના નીચાનથી એક હાથ વારમાં તેમની ઝોળખાણની ખાત્રી થઈ હતી. આ ઉપરથી બીજી એ દેખાઈ આવે છે કે એશીઆટીક કાપડામાં જે ૧૦ આંખનાં માગવામાં આવે છે તે બીન જરૂરી અને દલાઈ બરેલું છે. આ માણસોને પકડાવનાર, અને તેમનાપર કામ ચલાવનાર જનરલ રમટસની એપ્રીસના કારખાંડના કારસ્થાનપર આ ૩૮ કેસોથી કેવું અજવાળું પડે છે ! આવા કેસોથી લાથે કરીને અને જલ્દી જુઝીને દેશના કારોબારી ખાતાની આવરતું પાણી કરાવ્યું છે. આવા ધોંટાળા અને નાલાયકી માટે કોણ જોખમદાર છે તેની કાંકને ખર્ચીત ખબર હોવી જોઈએ.

‘ ટરાંસવાલ કીટીક ’

એક વખાણુ દરમ્યાન લખે છે કે— મહમદ પ્રસાદના કેસમાં થયેલા મુકાદાથી આ હાંદી સવાલનું સરકારે આદરેતું કારણ બધારે દસવા લાયક થાય છે.

સરકારના કાપડાના સલાહકારી ખાતાએ હુકમ કાઢ્યા કે નવા કાપડા પ્રમાણે પરમીટ ન હોય તેવા એશીઆટીકને પકડવા. આ હુકમ ઉપરથી મહમદ પ્રસાદ પકડાયો અને કેસ જોહાનસબરજમાં આવ્યો. તે અગાઉ ટરાંસવાલમાં હતો. મુકાદમાં મી. જોરડને જણાવ્યું કે “ જે એશીઆટીક એક વખત પરમીટ લીધી હોય તો તેને કોલોનીમાં કાપડા થતાં અટકાવવાને કાપડામાં બીલકુલ સત્તા આપવામાં આવી નથી.” બ્યારે મી. જોરડને આમ કહ્યું ત્યારે તેમાં કાંઈ શક રહેજ નહિ. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે “ આ હલકામાં સરકાર મારી આવળ અને તેવા

અમરજ કરાવવા માગતી હોય.

પણ કેસ જ છે તે આ રહેશે. એટલે પ્રસાદ છુટી ગયો છે. અને છુટીએ છીએ કે બીજી વખત કોરટમાં કેસ લાવતાં સરકાર વધારે નથીબવાન નીવડે. આવા કામોની સન્કાત ને કરીને એશી આટીક ગાળતમાં પોતાને ગેર આપકા વહેારી લે છે એ જુવાળું રહે નહીં છે. શર્યાતથી આવાં ગિન્દ જુવાળાં હતાં અને હવે આ વાતની ખાતરી થઈ છે. પહેલાં કહેતા કે એશીઆટીકને રજીસ્ટર થવું જ પડશે; નહિ તો અહીંથી આવ્યો વનવ. પણ સરકાર અને ચોરાઓના કમનસીબે આ કારણા નિષ્ફળ નીવડી છે. સરકાર

કરામચી તે બહુ કરી.

પણ સરકારનું કાંઈ ચાલ્યું નથી. અમારા કોરટના ઉપરથી આ વિષયનો ચિતાર આવશે. જે એશીઆટીક રજીસ્ટર થવા ના પાડે તો આપણે બહુ કરીએ તો એટલું કરી શકીએ કે તેને જેલમાં મેસાડીએ. તે ત્યાંથી છૂટો થાય ને ફરીથી રજીસ્ટર થવાને ના પાડે તો આપણી સત્તા એટલીજ કે તેને

ફરીથી પુરી મુકીએ.

આમ લખે આપણે દુનિયાના અંતસુધી કર્યા કરીએ. પણ તેથી લાભ કાંઈ ? માત્ર એટલુંજ પરિણામ આવે કે કેદખાનાં ભરપૂર થઈ જાય; અને કોલોનીમાંથી તેમને બહાર કાઢવાની સત્તા મળે એવા સખત કાપડા પારલામેન્ટ થડે ત્યાં સુધી શક જોવા કરવી પડે. કાપડો પકડવાળા ને આટલી ખબર નહિ પડી હોય ! કોલોનીએ આ માણસનાં (આ માણસ પકડાવે) નામ બરેબર જાણવું જોઈએ, કે જેથી કરીને

તેના નામનું બાવલું

આપણે વખત જતાં "હીતીશિયન" માં ઉજી કરી રહીએ! હરમ્યાન લોકો સરકારને ઠીક બનાવવા હાજર છે! તેણે ક્યાં જાય છે તે જોવા વગર જુરમે માર્યા છે. તેની જુલથી તેના દુરમનો રાજ થાય છે. એક બાળકમાં સરકારની વિચિત્ર ખેદરકારી અને બીજી બાળકમાં અવિચારી અને નકામી ખતરી સામા વાળાઓ દિવસમાં આવી ચલા છે. એશીઆટીક હાથથીમાં આવે અપે કરવા માટે મારી માયવામાં આવે છે કે "ન્યાય અને ઇન્સાફના ધોરણ કરતાં બીજી રીતે કામ લેવાનો સરકારનો જરા પણ ધરાવે નથી." શું આમ સમજાવવા પ્રયત્ન કર્યો એટલે પતી મળે? જુલમું ન જોઈએ કે ટ્રાંસવાલમાં હિંદી એ ઉપરાંત બીજા પણ છે. ચીનાઓ અને જાપાનીઓને કોલોનીની દ્રઢ બદાર મુકવામાં આવે, તો પછી પેકીંગ અને ટાઈબીઓની સરકાર ઇન્સાફની સરકાર પર ફેટલું ઇલાજી હાવશે? એરડીનન્સનું નામ "એશીઆટીક" એરડીનન્સ. એટલે પીટીરા પ્રજાનાની સાથે બીજા એશીઆટીકોને પણ લાગુ તો પડેજ. આથી એકમેક પ્રજાઓ વચ્ચેનો સવાલ ઉભો થાય એ વાતનો

વિચારા કાયદો ધરનારના

મગજમાં ખ્યાલ પણ નથી રહેતો. આમ કાયદાના પ્રતાપથી આપણે હાંસીમાં આવી પડ્યા છીએ. લોકોમાં મસ્કરી થાય છે. અને સરકાર હિંદીની એક ટોળા આખી ને પકડે, છે અને તેનોજ માછલેટ તેમને છોડી મુકે છે તે જોઈ હાથે કરીને હસવું પેદા કરાવે છે.

'મીટાસીઆ ન્યુસ'

તા. ૧૩ ગોના અંકમાં 'આશમાનથી ઉતરેલો' એવા મથાળા તળે એક આરટી કક્ષ હરમ્યાન લખે છે કે:—હવે આપણો એશીઆટીક કાયદો જુઓ. પેલા જુવાન કારભારી, અને ઉછરતા વિદ્વાન મી. કરટીસે એ કાયદો લખ્યો અને મી. સમ્પ્ટસે તેને મળતા થઈ તે કલુસ રાખ્યો એ વાત સહી જાય છે. જ્યારે એ કાયદો રચાયો ત્યારે એવું કહેતા કે તે કાંઈ જુના વસેલાને સતાવવા સાફ નથી, પણ તેમના બકે મજબુત કરવાના ઇલાજ તરીકે છે; તથા બહારથી નવા આવનારા એને અટકાવવાને સાફ છે. હવે દેખાય છે કે તે બાળકમાં એશીઆટીકની સલાહ મેંકમાં આવી નહોતી. તેઓ તે કાયદાને

પોતાના ધર્મમાં આડે આવનારો અને અપમાન કરેલો અને ઈજત કરી લેનારો જાય છે. પરિણામ એ આવ્યું છે કે ૧૦,૦૦૦ હિંદીઓએ ૨૪૨૨૨ થવા ના છે કે થોડો વખત વાટ જોવી; અને એ પાડી છે અને કાયદાની સામે થઈ રહ્યા છે. અને અત્યારની થઈ મુઠી તો વિજય તેમનો જમાવ છે. આપણા

માછલેટની તારીફ

માં કહેવું જોઈએ કે તેમણે કાયદાને ન્યાયની રીતે અને નિડરપણે અમલમાં મુક્યો છે, અને ઉપરવાળાના ઇલાજથી કરી સરકારને લાભ થાય તેવા અરથ કાયદામાં નથી ઉભા કર્યા. હોંદી કામને અન્યાય થાય છે એ વાતથી લોકોની આંખ હવે ઉઘડવા લાગી છે. અને 'લીડર' જેવા વખદાર જાણ સરકારને ફરીથી વિચાર કરવા સુચવે છે. એવો દેખીતું છે કે સરકાર દાસ કરતાં વધારે હાંસી પાત્ર સ્થિતિમાં ન આવવા માગતી હોય તો તેણે એ સવાલ ફરીથી કામમાં લેવાજ પડશે.

'ડીલીસ'ની ઠીક

લાંબો વખત થયાં દેખાઈ આવ્યું છે કે, સરકાર એશીઆટીક કાયદાને અમલમાં મુકવા ગમે તેટલી અતુર હોય તો પણ તેના હાથમાં પાસીવ રીઝીસ્ટરને દરાવવા માટે જોઈતાં હથિયાર (કાયદાઓશી) છે નહિ. એટલે દેખીતું છે કે કામ લાગે તેના ઉપાય હોવાની ખાતરી થવા વગર કોઈ કેસ લાવવાની જરૂર નહોતી. કાયદો અમલમાં મુકવાનો પ્રયત્ન કરવાથી ઉલ્ટા ના સામા પક્ષ વાળાને જોર મળે એ તો ગમે તેવા માથુસ સમજી શકે તેવી વાત છે. છતાં સરકારે શું કર્યું છે? તેણે વાકસરસ્ટ આગળ ૩૭ હિંદીઓને પકડાવ્યા. તેમાંના ૨૦ને માછલેટ છોડી મુક્યા, ત્યારે બાકીના પરનો કેસ સરકારે પાછો ખેંચી લીધો. આ બૂલ નંબર એક પછી સરકારે બીજા એક માથુસને પકડાવ્યો. તે એ કેસ જોહાન્નસ આલ્બે ત્યારે સરકારી વકીલ આરોપ સાબીત કરવા કાંઈ પણ કરી શક્યા નહિ. સરકારનો કેસ એટલો નબળો માલુમ પડ્યો કે એવો કેસ કોર્ટમાં લાવવો તે માછલેટની અક્કલ તું અપમાન કરવા બરાબર મળાય. આ જુલ નંબર એ. સરકારી કામકાજની નોંધનાં દફતરો તપાસવામાં આવે તો માલુમ પડશે કે કોઈ સરકારે કદી આવું ઠકાવજી વીનાનું અને અવિચારી કામ નહિ કર્યું હોય. તે સરકારને માલુમ પડ્યું હોય, અને એકાદ છે કે

પડ્યું પણ હશે, કે તેની પાસે ઇમીગ્રેશન રીઝીસ્ટર કાયદાને મંજૂરી મળ્યા વગર પુરતાં હથિયાર છે નહિ, તો પછી બહેતર કાયદો જાસ થાય તેવા ઉપાય લેવા, અથવા તો રીઝીસ્ટર કાયદો અમલમાં આવે તેવા સુધારા કરવા. પણ આમ કરવાને બદલે લોકોમાં વારંવાર કહેવું કે કાયદો અમલમાં મુકવા વગર સરકાર રહેશે નહિ; અને પછી કોર્ટમાં કેસ ચલાવી પાસીવ રીઝીસ્ટરના આમળ દાર ખાવી તેથી સરકારની આખડી નવ છે, અને પરીણામે નુકસાન કરતા નીવડે છે. આ તો સરકાર હાથે કરીને પોતાની લાચાર દાલત બતાવી આપે છે, અને લોકોમાં પોતાની હાંસી કરવા બરાબર કરે છે.

રોડેશીઆના ખબરો

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી.)

મી. સા. આ. કા. ના ડીરેક્ટરો આજ બ અમદાવાદે એમ્પ્લોય તરફથી ગ્વેસ્ટ ડેપ્યુટેશન વખતે તે ડીવીઝન તરફના લેજ સ્લેટીવ કાઉન્સિલના મેંબર મી. માછળમેં રોડેશીઆમાં પણ ટ્રાંસવાલના જેવો વા તેને લગતો મારે એશીઆટીક માટે થવા માગણી કરવાનું સ્થાનીક પંચમાં બહાર પડ્યું હતું. જે ઉપરથી અહીંની હિંદી કામ વતી તે સાહેબપર લખાણ કરવામાં આવ્યું હતું. જવાબમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે "સ્થાનીક જાણમાં પ્રવટ થએલી વાત મી. ક્રીમેને જણાવી હતી, મેં નહિ. મારો હમેશાં નિશ્ચય છે કે કોઈ અમુક જનમાટે કાયદા લગાવ તેની વિરુદ્ધ જવું. સિટીય, ફ્રેચ, અમેરિકન, કે એશીઆટીક, જે અન ડીકાયરેબલ હોય તેને કાલના કાયદા થાય તેમાં હું મંગતો છું. કારણ કે હું સારી જન્મ જુમિના આ મુલકને આબરહાર અને શાખ વાળા માથુસોથી વસાએલો જેવા માથું છું, અને એ વર્ગના લોકોમાં તમને તથા મારા જોગખીતા બીજા પણ હિંદીઓને હું મથું છું." મેં જરોના આવા વિચાર કાયમ રહે તો અહીંના હિંદીને કરવાનું કારણ નથી.

રામ સુંદર પંડિત બાળત રોડેશીઆના સર્વે હિંદીઓ પણ દીલગીર થયા છે; અને ટ્રાંસવાલની સરકારે ધરમ ઉપર લાય નાખવાથી સર્વની બામણી દુખાવણી જેવું મોં જતાં છે.

‘સ્ટાર’માં મી. ગાંધીનો કાગળ

‘This is the same as the ...’
 મી. ગાંધીના નીચે મુજબ કાગળ ‘સ્ટાર’
 માં પ્રગટ થયે છે:—

લાલમાં ૩૮ હોદીઓ પર પીસ પ્રાગ્વેશ
 નતા નામથી પણ ખરી રીતે એશિયાટીક
 રજીસ્ટ્રેશન કાયદા સાર કામ ચલાવવામાં
 આવ્યું છે. તે કેસો પરથી જે સાર ચંદણ
 કરવાનો છે તે ઉપર હું લોકોનું ધ્યાન
 ખેંચવા માત્રું છું.

તે સાર એ છે કે એશિયાટીક એશીસ
 નાં કામ બધાં સુધે રીતે લેવામાં આવે
 છે. પુત્રીઓને કેસ તેણે કયો ત્યારે
 માલુમ પડ્યું કે હોદી એરોતોને આદમી
 યી છુટી પાડીને પકડવાની સુચનાઓ
 એ એશીસે જે કાયદેસર આપી હતી.
 તેજ એશીસે ૧૨ વરસના છોકરા પર કામ
 ચલાવવાની અને નિરદોષ બચ્ચાને પરમીટ
 રખાવવાની ગેરકાયદેસર સુચનાઓ આપી
 હતી. તેજ એશીસે રામસુંદર પંડિતને
 જેલમાં નાખી ધરમને છળ કરી. તેમાં
 ખુલ્લું ચડ્યું છે કે આરોપી તપાસવામાં જે
 સાધારણ અને જાહેર નિયમો પ્રમાણે કામ
 લેવાય છે, તે નિયમો પ્રમાણે એશિયાટીક
 ના સંબંધમાં એશિયાટીક એશીસ ચાલતી
 નથી. જેવટમાં એ એશીસે ૩૮ માલુસો
 ને પકડાવ્યા અને ૨-૪ દિવસ સુધી જેલ
 માં રખાવ્યા. ત્યારે હવે લોકોને ખબર
 આપે છે કે એશિયાટીક એશીસે આજે
 પાંચ વરસે શોધ કરી છે કે પીસ પ્રીકર
 વેશન કાયદા પ્રમાણેની પરમીટ છતાં લોકો
 ને બહાર ગયા પછી પાછા આવવાનો હક
 નથી. આજ પાંચ વરસ સુધીમાં અગાઉ
 કદી આવે સવાલ ઉઠ્યો પણ નહોતો. તે
 કાયદાનો આખો નવોજ અરથ બેસાડી
 માર્યો, અને હોદીઓને તે વાતથી વાકેફ
 પણ કરવા વગર તે બાબતમાં કામ લેવા
 છાની રીતે દુકમો આપ્યા. લોકોને ખબર
 નથી કે કેસ ચાલ્યો તે બધા લોકોને ડર
 નમાં ટરાંસવાલના એશીયાટીક અમલદારે
 તપાસીને પાસ કરવા હતા. તેઓમાંના
 ૩૬ સુલતાનમાં ઉતરીને ટરાંસવાલ પાછા
 ફરતા હતા. અને ખબર મળ્યા છે કે આ
 લોકોને તપાસતાં એશિયાટીક અમલદારને
 પણ દિપસ લાગ્યા.

આવી સ્થિતિ છતાં મી. લોડે એક
 વજીહ યદને ગેરકાયદે દાખલ થવાની
 વાતો કહે છે. પણ હું ખાતરીથી કહું
 છું કે આ બાબતમાં હોદી પક્ષની વાતનો
 ખ્યાલ કરવાની તેઓએ કદી તરદી પણ
 નહિ લીધી હોય.

જાસ્ટીસ રીકોર્ડને પોતાના પક્ષમાં લોક

મત ઉભો કરવા હજી છે, તો કે તેઓ
 મત ઉભો ન થાય તોપણ તેઓ પોતાની ટેક
 કાંઈ છોડે તેમ નથી. અને તેમનાં દુઃખો
 જેમ આખરે આ કોલોનીમાં કેટલાક બાબે
 વાન ગેરાઓ એ બાબતનો વિચાર કરતા
 થયા છે એ વાતની કોઈથી ના પડાય તેમ
 નથી. આવા માણસોને તથા હોદી સવાલ
 નરક બેદરકાર રહેનારા બીજાઓને હું એ
 કહેવા માત્રું છું કે મેં ઉપર બતાવ્યું તે
 સ્થિતિ જાણવા પછી પણ તેઓ શું નહિ
 જોઈ શકે કે કાયદાને શરણ ન ચડું એ
 હોદીઓની પવિત્ર ફરજ છે. તે કાયદો માત્ર
 એક માલુસની મુખતીઆરી પર કામ લેવાની
 મોટી સત્તાઓ આપે છે; ને તે એવા માણ
 સને કે જે છાની રીતે તપાસ કરે, છાની
 રીતે દુકમો કરે, અને બચાવ કરવાની
 તક આપ્યા વગર લોકોને ગુન્હેગાર ઠરાવે.
 સુલુલેડમાં મારશીઅલ લો અમલમાં
 મુકાયો છે અને ફાવે તેમ કરવાની સત્તા
 કરનલ મેકેન્ઝીને આપવામાં આવી છે
 વળી ડીનજલુપર બજાવે કરવાનો શક ગયો
 છે. તોપણ કરનલ મેકેન્ઝી શકે ઉપરથી
 જ ડીનજલુને ગુન્હેગાર નથી ઠરાવી બેસા
 ડતા, અને તેને બચાવની તક આપે છે.
 તો પછી આ માટે હોદી કામ પર છુપી રીતે
 લોકોને ધુસાડી દેવાની બાજી રચવાનો
 આરોપ મુકી તેમને બચાવ કરવાની તક
 ન આપવામાં આવે? અને શામાટે તેમનો
 આ મુલકમાં રહેવાનો હક સાબીત
 કરવા સાર તેમની એશિયાટીક કાયદાની
 રૂએ ગેરબ્યાબત્તી ઝડપી લેવામાં આવે?
 એ આરોપનો મનકાર જે પોકળ હોય તો
 હોદીઓ તેને હાંકીજ મુકી છુપાવી દે
 નહિ? પણ તેમણે તો ફરી ફરીને માગ
 થી કરી છે કે તે આરોપમાં ખુલ્લી રીતે
 અને કાયદેસર તપાસ કરવી.

સ્ટાર જાનવરજીક મંડળની સલામાં
 તા. ૧૫મીએ રા. નાનજી પીતાંબર મરાઠ
 ના પ્રમુખપણા નીચે રા. છોટુભાઈ લાલ
 જી પટેલે ‘દેશાનન્તી’ના વીધવ વાંચ્યો
 હતો. ધારમીક, માનસીક, આરથીક ને
 રાજદારી ઉન્નતી કરવાની આવશ્યકતા
 વીધે સાર વીધેચન મહું હતું. બેચકોટ
 અને સ્વદેશીને અગત્યનાં મહુવામાં આવ્યાં
 હતાં. મધરપર બધા રાખી આગળ
 વધવાથી કોઈ વીધ નહો નહિ. આવા
 વીચારો રા. મણીભાઈ, રા. ગોરધનલાઈ,
 રા. છોટુભાઈ દેશાઈ, રા. પુરુષોત્તમ દેશાઈ
 અને મી. ફરામજી માસ્તરે જાહેર કોષા
 પછી પ્રમુખે ઉપસંહાર કર્યો, અને લાખણ
 કર્તા તેજ પ્રમુખને આભાર માની સભા
 વીસરજન થઈ હતી.

રામ સુંદર પંડીત

જેલમાંથી છુટ્યા.

આવકાર

તેમનું બાપજી

(ઈ. એ. માટે ખાસ રીપોર્ટ.)

મી. રામ સુંદર પંડીત તા. ૧૩ મીએ
 જેલમાંથી છુટ્યા. તેમને વધાવી ભેલા
 ઘણા હિંદી જેલને ફરવાને હાજર હતા.
 તેમાં મી. ઇસપમીયાં, મોલવી સાહેબ,
 મી. ફેન્સી, મી. ચમ્પી, નાહુ, મી. ઉમરજી,
 મી. ગાંધી વિગેરે હતા. પ્રોટેરીઆથી
 મી. કાચલીઆ, મી. પીલ્લે, તથા મી.
 બેપાળ હતા. બરોબર ૮૧ વાગે જેલની
 બહાર નીકળ્યા. માહનીક એસોસીએશન
 તરફથી મી. કવીન વિગેરે હતા. પંડીત
 છતે કુલના દાર અને તોરાઓથી વધાવી
 લેવામાં આવ્યા.

પંડીતજી, મોલવી સાહેબ, મી. ઇસપ
 મીયાં, મી. હમામ અબદુલ કાદર, અને
 શાજી સાહેબ માડીમાં બેઠા, અને બીજા
 ઓ બખ્ખેની દાર થઈ ગઈની પાછળ
 ચાલ્યા. આગળ ઘણા હિંદી બાઈસીકલ
 ઉપર હતા. સરવસ શરિઆમ રસ્તે
 ચઢને મથું. રસ્તામાં બીજા ઘણા હિંદી
 સાથી થયા. દેખાવ રળીઆમણો લાગતો
 હતો. અને હજારો ગોરા જેઓ તાજીને
 જોઈ રહ્યા હતા, તેઓનાં મનની ઉપર
 સારી અસર થતી જણાઈ. હસ વાગાને
 સમારે મસજીદના આંમણ પાસે પહોંચ્યા.
 ત્યાં પીટરસબરથી આવેલા મી. ખડે
 રીઆ, તથા મી. અમરસીંહ મળ્યા.
 પ્રોટેરીઆથી આવેલા મી. બ્યાસ તથા મી.
 મણીભાઈ મળ્યા. સરવસમાં હેડસબરજન,
 મી. બેયાત તથા સ્ટાન્ડરડનના મી.
 જસાત પણ હતા. મસજીદના આંમણમાં
 ઘણા હિંદીઓ હાજર હતાં. મી. ઇસપ
 મીયાં, મોલવી સાહેબ, શાજી સાહેબ,
 મી. હમામ અબદુલ કાદર વિગેરેએ બાપજી
 કર્યાં. તેમાં પંડીતજીને મુખ્યારક બાદી
 આપી તથા બતાવ્યું કે તેમના જેલ
 જવાથી કામને ઘણો ફાયદો પહોંચ્યો છે.

પંડીતજીનું બાપજી

મને માન આપવાને આદલા બધા
 હિંદીઓએ બેળા મયા છે, અને મારે
 વીશે આત્મ બહુ બોલવામાં આવ્યું તેને
 સારું હું અને પોતાનો કાયદ મળ્યો નથી.
 મેં ફરજ ઉપરાંત કંઈજ નથી કર્યું.

મી. અમલીએ જે તફામત મારી ઉપર મુકેલું તેનો જવાબ હું આપી શક્યો નહોતો. હું એ પાક ધમને કહી શકું છું કે તેમાં કંઈજ સત્ય નહોતું. જેલની અંદર મારી જરૂરિયાત સારી કરવામાં આવી હતી. પણ મેં જેલું કે આમ ડીનો બેઠ ત્યાં પણ રાખવામાં આવે છે. ગોરા છોકરાઓ જે કદી હોય છે તેને બહુતર આપવામાં આવે છે. કાળા છોકરાઓ કટાઇ જાય છે. મેં જે અનુભવ લીધો છે તે ઉપરથી હું કહી શકું છું કે જેલ જ્યાં વિષે હું હવે વધારે ચુસ્ત થયો છું. મારાં બાપડી છોકરાઓને મેં કહેવડાવી દીધું છે કે મારી બાપડા તેઓએ નથી રાખવાની. દેશ અને ધરમને ખાતર છાંદીબર જેલ બેઠાવવા હું તપશ્ચર્ય છું. હું કદી કરથી ટરાંસવાલ છોડવાનો નથી. મને અશાન કેદ મળી હતી. હવે સખ્ત મજૂરીની કેદ મલશે તે બોલવા તાજ્યાર છું. મને હમેશાં છે કે સવળા દિંદી બાઈ મજબૂત રહેશે અને કાવદાની સામે લડશે. હિંદુ, મુસલમાન, મદરાસી, કલ હતીઆ એ બધા આ વખતે એકઠા થયા છીએ એમજ હું તો જીત માનું છું. આપણે જ્યારે હિંદુસ્તાનમાં પણ આમ એક ઘડ્યું ત્યારે આપણા હુખનો અંત આવશે.

મોસવી સાહેબનું બાપજી

પંડીતજીને હું મોરડીન-સના કીશ ગણું છું. તેમની બહાદુરીનાં વખાણ માર્ક શેકે તેવું નથી. રંગ બેઠ તો માત્ર પ્રિંટીસ વાવટા નીચેજ જોવામાં આવે છે. જેમ પંડીતજીએ બોગવી લીધું છે તેમજ મારી વારી જાનેવારી મહિનામાં આવશે. આપણે બધા સંપીને રહીશું તો હિંદુસ્તાનની અસલી જાહોજલાલી પાછી બોધ્યું.

મી. હમામ અબદુલ કાદર, શાજી સાહેબ, મી. ગાંધી વિગેરેએ બાપજી કર્યાં. મીટીંગ અગીઆર વાગે ખબાસ યર્ધ. મી. શુલાબબાઈએ હિંદુઓ વૃત્તી બધા ડેલીમેટાને પંડીતજી સાથે જમવાતું આમંત્રણ કર્યું. ગ્રાંડ હોટેલમાં ઘણા હિંદુ અને મુસલમાન સાથે મેસી જમ્યા. લગભગ ૨૦૦ માણસને સારું રસોઈ યર્ધ હતી. તેને સારું ખસુસ ધોળા કરવામાં આપ્યો હતો. હારમોનીયમ પણ રાખવામાં આવ્યું હતું. અને મી. કાસમે તથા મી. શુલાબબાઈએ જેલનાં ધણું કાળો બાઈ બતાવ્યાં. પંડીતજીની બાળત માં મી. રોષ મહેતાએ મોઢલેલ ખાસ

બાપન પણ માવામાં આવ્યું. તેમાંની ૪ કડીઓ નીચે આપી છે. આઈ મુશીબ બહાર મેરે ચાર. પંડીત સમસુંદર એલ અંદર, કાશમ બચન પર અપને વોલ રહેકર; આધા મુબારક હુમર મેરે ચાર. આઈ. રેખ દીન હિમાન હિંદુ મુસલમાન, કરતે હુમર હુરબાન અપના દીલો બચન; જીતે રહેર તાજ્યાર મેરે ચાર. આઈ. જઈસા રામ લક્ષ્મન વઈસાતું બચન, અહાંદારી ચાવનકી તોડા મરદન, વઈસી ત્રાંસવાલ સરકાર મેરે ચાર. આઈ. હમર, તરકકી, વ તરસતી, સાહેબ લગી કરના પરવરસતી; કબૂલે પરવરસતી મેરે ચાર. આઈ. પણ વામાની ટરેનમાં પંડીતજી જરમી રટન મયા. મી. હસપ મીઆં, મી. અબદુલ મની, શાજી સાહેબ વિગેરે ઘણા મહરબો વળાવવા મયા હતા. જરમીસ્ટ નર્મા કોમે તેમને વધાવી લીધા. મોકેલો વિચાર પંડીતજીને માડીની અંદર દોરી લઇ જવાનો હતો પણ તેમણે આનાકાની કરી તેથી તે વિચાર માંડી વાળ્યો.

તારના પરસાદ

નીચે પ્રમાણે તાર પંડીતજીને મુબારક ખાદીના અને ચુસ્ત રહેવાના આવ્યા હતા. બધાનો સાર એકજ છે. તેથી આ ઠેકાણે બેઠલનારનાં નામજલ આપ્યાં છે.

નાતાલ ઇ. ક્રિસ્ટ, મી. સાપુરજી રાંદે રીઆ, પારમી કમ્યુનીટી, મી. રવી કૃષ્ણ સીંગ, મી. શીવ શાલસીંગ, મી. જેક, શાન વર્ધક મંડળ, મી. અબારામ મહા રાજ, મી. મોતીલાલ દીવાન, મી. રેવા શંકર શામજી દવે, મી. હસપ અહમદ વાંકડ એટલા નાતાલથી. ઇડિઅન કમ્યુનીટી ફરતનજરમ, મી. બેગ, મી. એમ. ફિરોઝ, મી. સાબુજી, મી. સોમાબાઈ, મી. આજમ આબેદ, મી. નમદી, મી. રંચુન, મી. લાયાત, મી. જોશી, નાંજલ રટરમ ઇડિઅન કમ્યુનીટી, ફિરસ્ટ ઇ. કમ્યુનીટી, સ્ટાંડરટન કમીટી, મી. પટેલ, કરબરસ ડોરપ કમીટી, પોએરટરમ હિંદુ કમીટી, મી. હસમાઇલ બારબર, મી. નગીનલાસ પટેલ, એટલા ટરાંસવાલમાંથી હતા. સિવાય ઇસ્ટ લંડન ઇડિઅન એસોસીએશન, કાંસાજરમથી મી. વીલીયમ્સ, ડેલામેટાએથી મી. નાનજી ફલબકાસ તથા મી. ફીરજી માધવજી, કીંબરલીથી મી. કે. જી. પટેલ, મી. જી. કે. પીલે, અને મી. તુળનરામ, કેપટાલિનથી હિંદુ મુનાઇટઃ એસોસીએશન, કીંબરલીથી સિડિ અને પેટ્રીટીક્સ એસોસીએશન, હિંદુ

વગેરે-સ નેજનલ સોસાયટી, અને રોડેશી આવી મી. બીમજી નાયક.

જોહાનસબરગની મીટીંગમાં મી. હાજી હખીજ તરકથી નહિ પહેલેવાની દિલગીરી તો કામળ વંચાયો, અને મી. બેગ તરકથી પણ ગેરહાજરીની દીલગીરીનો કામળ આવ્યો હતો.

પ્રિટોરીઆમાં માનપત્ર

પ્રિટોરીઆ હિંદુ ધરમસભા તરકથી પંડિતજીને માન આપવાના આમંત્રણ માટે મેસરસ વ્યાસ, મણીલાઈ દેસાઈ, પીલે, ગોપાળ, ગોવિંદ, અને રજુછોડ જોહાનસબરગ ગએલા. ખાદ આમંત્રણ સ્વીકારી તા. ૧૫ મીએ મી. પંડિત, તથા જર્મીસ્ટનથી મેસરસ લાલ બહા દુર સીંગ, હજુરાસીંગ, તથા બીબ ૧૩ મહરબો, જોહાનસબરમથી મેસરસ નાઇક તથા શુલાબબાઈ, પીટરસબરમથી મેસરસ ખડેરીઆ, તથા અમરશી, સ્ટાંડરટનથી મી. જમલાલ દેશી એઓ ૧.૨૫ ની માડીમાં પ્રિટોરીઆ આવી પહોંચ્યા. રેસનપર મેસરસ હાજી હખીજ, સુજ, કાજલીઆ, મણીલાઈ, વ્યાસ, પીલે, ગોપાળ વગેરે મહરબો હાજર હતા. પંડિતજી માડીમાંથી ઉતરતાં મી. હાજી હખીજે કુલનો તોરો આપી માન આપ્યું. ને પેલા વર હાઈસ તરક સહુ મયા, જ્યાં ૪૦૦ માણસો બધી કોમના હાજર હતા. ચીના પીકેટો પણ હતા. બધાએ પંડિતજીની માડી આવતાં ઘણા હરપથી વધાવી લીધા. મી. વ્યાસની ફરખાસતથી મી. હાજી હખીજે પ્રમુખ પદ લીધું. ને કાવદાના બારામાં અસર કારક બાપજી કર્યું. પછી હિંદુ ધરમ સભાનું માનપત્ર રા. મણીલાઈ દેસાઈએ વાંચી સભાવ્યું. પછી પ્રમુખ સાહેબે મી. પંડિતને હાર પહેરાવ્યો અને મી. પંડિતે પ્રમુખ સાહેબને હાર પહેરાવ્યો. હારમોનીયમ શરૂ કરી માન આપ્યું. શુલાબ અતર જંટાયા ખાદ મી. પંડિતે બેલવાતું શરૂ કરી જણાવ્યું કે જે માન મને આપ્યું તે મને નહિ પણ મારા ભાઈઓને ધટે છે. સંપ વચર જરતજીમિ મિરધન થઇ છે ને આપણે દુખી થયા છીએ. પણ જો હવે ચેતીશું તો આપણે પાછા સુખી થઇ શકીશું. ફરી જેલમાં જ્યાં મારે હું તપશ્ચર્ય છું. ને સહુને હિંમતથી તપશ્ચર્ય રહેવા બલામજી કર્યું. મી. બેગે પંડિતના બાપજીનો સાર અંગેજમાં કહી બતાવ્યો. મી. ગોપાળ, મી. નાઇક વગેરે બોલ્યા. હિંદુ ધરમ

સભા તરફથી મી. વ્યાસ તથા મી. દેસા
જીએ મહુનો ઉપકાર માન્યો. પછી હાર
મોનીયમ સાથે જોડનાં કાગળ ગવાયાં.
છેવટે મી. હાજી હમીયે જણાવ્યું કે મોક્ષ
દરવાની વાત એ છે કે આવા મેળાવડાથી
હિંદુ મુસલમાનોમાં એકવંતા વધતી થઈ
છે. બીજું મારા હરજનને જાણવળી આપ
વા માટે ડરખાત જવું પડે છે, છતાં ત્યાંથી
ખનતી સેવા માટે તત્પર રહીશ. મારા
ધિમે જે સમજની વાતો કાઢે છે તે તદ્દન
ખોટી છે; ને મારી બુલ થતી હોય તો
હું માફી ચાહું છું. વગેરે. બાદ રીફ
રેસમેન્ટ લઈ મેળાવડો વિસરજન થયો
હતો.

હિંદુ ધરમસભા તરફથી સાંજના બધા
ડેલીએડેને જમાડવામાં આવ્યા હતા.
મેસરસ મધીબાઈ, તથા મેડે ધણી મહે
નત લઈ સગવડ કરી હતી. બીજે કિવ
સે મી. નાગરદાસ હરિલાલને ત્યાં જળીને
પંડિતજી વગેરે સાંજે રવાના થયા હતા.

મી. સ્મટસપર મી. પંડિતનો કાગળ

મારે માનસાથ જણાવવું જોઈએ કે
હું મંત્ર કાલ જોડમાંથી છુટ્યો છું.
મારી મુદતની પરમીટ તા. ૩૦મી
સપ્ટેમ્બરે ખલાસ થયા બાદ, કોલોનીમાં
વગર પરમીટ રહેવા માટે, મારા પર પીસ
પ્રીઝરવેશન તથા એક્ષીપાટીક કાયદાની
રૂએ કેસ ચાલતાં એક માસની જોલ
ની સજા મને થઈ હતી. મારે આ કોલોની
છોડવાના રજીઆરના કુકમનો અનાદર
કરવા જે કારણો હતાં તે રજીઆરપરના
મારા કાગળમાં જણાવ્યાં છે. હાલ
જરમીસ્ટનમાં હિંદુ મંદીર છે તે મેં જીવું
કર્યું છે. તેના પૂનરી તરીકે હું એકજ
હતો અને હજુ હું એકલોજ છું. જેલમાં
થી આવીને મંદીર જોઈ તો તે વેશન
હાલતમાં હતું. આખો માસ તે છે તેવીજ
દશામાં રહ્યું તે જાણી મારી કાગળીને
કેટલું દુઃખ થયું હશે તેનું હું વરખુન
કરી શકતો નથી.

કોલોનીના કાયદા પ્રમાણે મારે સજામાંથી
બચવું હોય તો ૭ દીવસમાં કોલોની
છોડવું જોઈએ એ વાત હું જાણું છું.
પણ કોલોનીના કાયદા કરતાં એક વધારે
મંદીર કાયદો છે. તે ફરમાવે છે કે મારે
બીજે રસ્તા લેવો જોઈએ. એક ક્વિટીફ
પ્રજ્ઞ તરીકે અને જરમીસ્ટનના મંદીરના

પૂનરી તરીકે મારી હરજ છે કે મારું હું
યશે તેની હરકાર કરવા વગર મારા નીચપ
ને વળગી રહેવું. નમનતાઈ અને વિવેક
પૂરવંક હું જણાવું છું કે આ કોલોની
છોડવાને મારે હસદો નથી. આમ કરવું
તે વડી સરકાર તથા સ્થાનીક સરકાર
તરફ મારી હરજરૂપે છે. મારા ધર્મની
સેવા બળવવા માટે પરમીટ આપી મને
અહીં રહેવા સરકાર હિંમતથી રજા
આપશે તો જરમીસ્ટનના હિંદુઓ તથા
હું ખુશી થઈશું. એટલે આ કાગળ
વડે હું પરમીટ માટે અરજી કરું છું.

આ સંબંધમાં મારે જણાવ્યા વગર
ચાલવું નથી કે પરમીટ ન આપવા માટે
મારા પર જે આરોપનો રજીઆરે હસારો
કરેલ છે, તે વિશે હું હજુ સુધી કાંઈ
જાણતો નથી, અને હું અટકળ કરી
લઉં છું કે તે નાપાયાદાર હોવા જોઈએ.
જે મારા સામે કાંઈ આરોપ હોય તે તેને
ઘટના રૂપમાં બહાર પાડી મારા પર કામ
ચલાવવું જોઈએ. હું ધરમનો અર્થ
સમજું છું તે પ્રમાણે મેં કાંઈ ધર્મ
ઉપરાંત કર્યું નથી; તેમ ધર્મશૂરના ધર્મા
સિવાય બીજો ધર્મો પણ કરેલ નથી.
નહિ તો હું મારી મેળે તુરત કોલોની
છોડીને ચાલ્યો ગયા વગર રહું નહિ.
કદાચ એ આરોપો એવા હોય કે તે
કોરટમાં કાયદેસર રીતે જાવી સકાય તેવા
ન હોય તોપણ તેનો બીજો રસ્તો લઈ
સકાય છે. કોઈ નીખરૂપાત અને કાયદા
નો અનુભવ ધરાવનાર માણસને સરકાર
નીમે તો તેની આગળ એ આરોપનો
જવાબ આપવા હું તક્યાર છું. અહીંના
જેવા સુધરેલા અને ખિસ્તીપણનો દાવો
કરતા રાજ્ય પાસેથી કમતીમાં કમતી
આટલી દાદ મળવા માટે તો હું મને
હકાર બધું છું.

હાર્ટમેરટફનડીનથી મી. એસ. એ.
બીજી લખે છે કે—તા. ૧૦મીએ રાત્રે
૧૦ના સુમારે એક પોલીસે આવી અમારી
દુકાનનો દરવાજો ઠોક્યો, ને પછી પાછલા
કાગળમાં આવી દરવાજો ઠોક્યો. રાત્રે
હારી છું એમ જણાવતાં દરવાજો ઉઘા
ડ્યો ને પુછ્યું તો કહે તમે નવું રજીસ
ટર લીધું કે નહિ. એ પાપી શબ્દ
સાંભળીને કહ્યું કે મહેરબાની કરીને દર
વાજની બહાર ઉભા રહો. હું દસ વાગે
દુકાન ખોલતો નથી. માટે સવારે સાત
વાગે આવશો તો માલ મળશે.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ તા. ૨૧ મીએ ૧૧
વાગે તથા તા. ૨૭ મીએ ૮ વાગે ૨૨મી
નમાં બંધ મશે.

મી. હાજી હમીય

માનમાં જાહેરાત મેળાવડા

(ઈડિઅન ઓપિનિઅન માટે મળેલો રીપોર્ટ)

અપામેલી જમાડત

પ્રીટોરીઆના લાંબા વખતના રીફ
અને જાણીતા શેઠ મી. હાજી હમીય
પ્રીટોરીઆ છોડી કાપમના રહેઠાણ માટે
ડરખાત જમાડના હોવાથી તેમના માનમાં
મી. અલી ખમીસા તથા મી. વલી
ખમીસા તરફથી તા. ૧૫મીએ ખાલુ
આપવામાં આવ્યું હતું. મુસલમાન કામ
ના આશરે ૧૫૦ મહસ્તેને આમંત્રણ કર
વામાં આવ્યું હતું. હોલને સારી રીતે
સજાગારી હતી. ખાલુ લેવાયા બાદ
મેળાવડામાં મી. હાજી હમીયની સેવાની
તારીફનાં બાપણો થયાં હતાં. જેમાં મી.
હાજી કાસમ હાજી જુસુબ છામા, મી.
કાસમ આદમ કાળા, મી. અબ્દુલ હરીમ
તુર મામદ, મી. હાજી ઝોરામાલુ હાજી
અબ્બા, મી. અલી અબ્દુલ લતીફ તથા
મી. હાજી જમરાલીમ હાજી હસા વગેરે
સાહેબોએ બાપણ કરતાં મી. હાજી હમી
બતી સેવાની તારીફ કરી, તેમના જવા
થી પડેલી ખેડપર વિવેચન કર્યું, તેમ
ના શ્રેણીનું વરખુન કર્યું, ને તેમના જવા
માટે દીક્ષમીરી બતાવી તેમના હકમાં
દુઆ ચાહી.

મી. અલી મહમદ ખમીસાએ જણા
વ્યું કે મી. હાજી હમીયની લાંબકાત
અને તેમના સ્વદેશાભિમાન જેવું અમે
કાંઈ પણ કર્યું નથી. મિત્રે ખાલુમાં
જાત લેવા પધાર્યા છે તેમનો ખંતઃકરણ
થી આજાર માનું છું. મુરખ્ખી બાઈ
હાજી હમીય અહીંથી જવાથી જે ખોટ
પડશે તેનું હું વરખુન કરી શકતો નથી.
પણ તેઓ પોતાના બચ્ચાને ધલમ
દાંસલ કરાવવા માગે છે જેથી ખુશી
થવાતું છે. પછી મી. હાજી હમીયના
હકમાં દુઆ ચાહીને તેમને પુલના હાર
પહેરાવ્યા. જવાબમાં મી. હાજી હમીય
બોલ્યા કે આપે અહીં મને જે ઉપમાઓ
આપી છે તે માટે હું લાયક છું નહિ.
મેં જે કામ કર્યું છે તે માત્ર હરજ છે.
આને પુલોના હાર પહેરાવવામાં આવ્યા
છે તે જેમ તેમાં સુગંધ ન હોય તો કંઈ
કામના નથી તેવીજ રીતે જે આપણમાં
સંપ્રદેય હોય તેજ આપણે દરેક કાગમાં
રહેલમંદ નીવડ્યું, ને લાંબક મજાનું.

જો તમે સંપીને ચાલશે તોજ મને માન આપ્યું એમ હું સમજીશ. વગેરે. બાદ મેળાવડો બરખાસ્ત થયો હતો.

અંબુમને આપેલી ટી પાર્ટી

મી. હાજી હખીયના માનમાં પ્રીટી રીઆ અંબુમન તરફથી ટી પાર્ટી આપવામાં આવી હતી. ઠરાવ મુજબ સેક્રેટરી તરફથી મેંબરો ઉપરાંત ૧૦૦ મહા સ્થેને આમંત્રણથી બોલાવવામાં આવ્યા હતા. સેક્રેટરીએ હાજર થનારાઓનો આભાર માની મી. હાજી હખીયનાં કામે ની તારીફ કરતાં જણાવ્યું કે પોતાનું કામ મુકીને પરાયણો લાલ સાચવવા મળી ઉદારતા તેમજે બતાવી છે. તેઓ અંબુમન માટે તથા ઇસ્લામી કામ માટે જે લાગણી ધરાવે છે તે સાફ તેમનો અંબુમન તરફથી આભાર માનું છું. વગેરે.

મી. કાસમ આદમે મી. હાજી હખીયના માનમાં લખીત નીબંધ વાંચી સંભળાવ્યો. મી. સુલેમાન ખાન મહમદે પણ લખીત નીબંધ વાંચી મી. હાજી હખીયની કારકીર્દી વીશે લખાણ વીચે ચન કરી સુબંધવાસી શેઠ કમુ સુલેમાન ની સાથે સરખામણી કરી. મી. કરીમ નુર મહમદ, મી. હાજી આલમાજુ, મી. નુર મામદ અબ્બા, વગેરેએ ઘટતું વીવેચન કર્યું. મી. સુલેમાન ઇસ્માઇલ સુજ લખાણ આપણમાં મી. હાજી હખીયના જવાથી પડતી ખોટ માટે તથા અંબુમનથી થતા લાભ માટે બોલ્યા ને અંબુમનના મેંબર થવા સહુને બળામણ કરી. મી. અલી મહમદ ખમીસાએ આમંત્રણ માટે આભાર માની વિવેચન કર્યું. ચેરમેન મી. હાજી કાસમે જણાવ્યું કે ખુલાસાક હમેશાં આપણા ઇસલામી કામ જોને એકસંપથી રાખે અને હરેક કામ હોતેક કરે. મી. હાજી હખીયના જવાથી હું બહુ દીલગીર થાઉં છું. અંબુમનને એક ખાહોશ આગેવાનની ખોટ પડે છે. અંબુમનના મેંબર થવા સહુને હું બળામણ કરું છું. વગેરે. પછી મી. હાજી હખીયને કુલનો કીમતી હાર પહેરાવવામાં આવ્યો, જે વખતે તાડીએની મરજના થઈ રહી હતી. મી. હાજી હખીયે અંબુમનનો તથા હાજર મહસ્થેનો લાલક શુખ નમાં ઉપહાર માન્યો ને એકસંપથી રહેવા બળામણ કરી, અંબુમનની તરફથી હમ્દી, ને કહ્યું કે દુર હોવા છતાં હું ખુદનો કુલમ છે તો અંબુમન માટે બનતું કરીશ. વગેરે.

બાદ રસ્ત તથા ચા વગેરે લેવામાં આવ્યા પછી કુલ મુલાખ લઈ મેળાવડો સાંજના ૬ વાગે વિસરજન થયો હતો.

પ્રિટીરોએ અંબુમન ઇસ્લામ

સેક્રેટરી જણાવે છે કે—અમારી અંબુમનની મીટીંગ તા. ૮મીએ હતી. મી. હાજી હખીય પ્રમુખ હતા. મી. નુર મહમદ અબ્બે મેંબર થવા અરજી કરી હતી તે પાસ કરી તેને હાખલ કર્યા. મી. ઇસ્માઇલ ખાને દરખાસ્ત કરી કે (૧) નવાખ મોહસીન-ઉલ-મુલક સહયદ મહેદી અલી ખાન સાહેબના મરજુ માટે દીલગીર બહેર કરવી, તથા તેમના કુટુંબ પર, અને અલીગઢ કોલેજના ટ્રસ્ટીઓપર દીલાસાપત્ર લખવો. (૨) કાઠીઆવાડમાં માંચરોળ સ્ટેટના સંવ્યક્તા શેખ હુસેન મીઆ સાહેબ જે કાઠીઆવાડમાં એક દીનચુસ્ત આગેવાન અને રાજકર્તા હતા તેમના મરજુ માટે દીલગીરી બહેર કરવી. તથા તેમના કુટુંબ પર દીલાસાપત્ર લખવો. (૩) ઇડીઆ કાઉન્સિલમાં મી. બેલગમીને નીમવા માટે સરકારનો ઉપકાર માનવો, તથા મી. બેલગમીને મુખ્ય રકબાદીનો કાગળ લખવો. ઉપલી દરખાસ્તો મી. સુલેમાન ખાન મહમદ તથા મી. અલી અ. લતીયના ટેકથી પાસ થઈ. ને સેક્રેટરીને કાગળો લખવાનો કુલમ થયો. પછી મી. સુલેમાન ખાન મહમદે દરખાસ્ત મુકી કે બાવનગર તાલે ગઢડા ગામમાં હાંદુઓએ મુસલમાનોની મરજીને સહીદ કરી આખી ઇસ્લામી કામનું દીલ દુખાવ્યું છે તે માટે ગઢડા તા. મુસલમાનોપર દીલાસાપત્ર મોકલવો તથા યોગ્ય બંદોબસ્ત અને ઇન્સાફ માટે લાગતાવળગતાઓને અરજી કરવી. મી. અલી અ. લતીયના ટેકથી આ દરખાસ્ત પસાર થતાં દીલાસાપત્ર લખવા તથા બાવનગર દરખાસ્તને એ બાબતમાં હાલનો કાગળ લખવા સેક્રેટરીને કુલમ થયો. મી. હાજી એસમાને અંબુમનની ઉનતી વિષે વીવેચન કર્યા બાદ દરખાસ્ત કરી કે અંબુમનના પેટામાં એક લાઇબ્રેરી સ્થાપવી અને તે માટે અમુક છાપાઓ મંગલવા. ઉપલી દરખાસ્ત મી. અહમદ અખાસના ટેકથી પાસ થતાં પેષરે મંગાવવા સેક્રેટરીને બળામણ થઈ. મી. નુર મહમદ અબ્બે, તથા મી. હાજી હખીયે અંબુમનની તરફથી તથા સંપ વિષે કેટલુંક વીવેચન કર્યું બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

અમારી હાયરી

અમારા તરફથી ૧૯૦૮ ની રાજનીશી—હાયરી—ચોડા સમયમાં બહાર પડ્યો. તેમાં ૧૯૦૮ નું ગુજરાતી અને અંગ્રેજીમાં પંચાંગ, મુસલમાન, પારસી તથા હિંદુ તહેવારની યાદી, દક્ષિણ આફ્રિકામાં બુદા બુદા કોલોનીમાં પળાતા બહેર તહેવારો, તથા કોલોનીમાં એશીઆટિકને લગતા ઇમીગ્રેશન, લાઇસેન્સીસ તથા બીજા કાયદાનું તારણ, નાતાલમાં સ્ટીમર ઉપરથી આવતા હિંદીઓ માટે કેટલીક અગત્યની સુચના, દક્ષિણ આફ્રિકામાં લેવાતી જગત, ટપાલને લગતી ખબરો, પરદેશ મોકલવામાં આવતા તારના દર, હિંદુસ્તાન મોકલવાના મનીઆરદરના દર ઉપયોગી સરનામાં વગેરે વિષ વિષ બાબતો અંગરેજી તથા ગુજરાતી અને લાગણમાં હાખલ કરવામાં આવી છે. અમુક યાદી, સરનામાં વગેરે લખવા માટે કેટલાંક કારા પાતાં પણ રાખેલાં છે. આ રાજનીશી અમારા જે આફ્રિકા તરફથી આહુ સાંકળુ લવાજમ મળી ગયું હશે તેમને બેર મોકલવામાં આવશે.

છેલા તાર

[ખાસ તારથી]

રહાંડરનમાં રેલવેપર કામ કરતા ૪૦ હાંદીને નવાં રજીસ્ટર ન લેવા માટે એક એક નોકરીપરથી બાતલ કરવામાં આવ્યા છે. બીલકુલ નેટીસ આપવામાં આવી નથી. તેમ માસને પુરે પમાર પણ આપવામાં આવ્યો નથી. આ બાત રહાંડરનની હાંદી કમીટીએ ઉપાડી લીધી છે. ચેરમેન મી. ઇશ્વાલીમ જસાતે તે હાંદી માટે રહેવાનો અને આવતો બંદો બસ્ત કર્યો છે. કામમાં બહુ ગુસ્સો થયો છે. ચિ. ઇ. એસોસીએશન ચાંપતા ઉપાય લેવા સંકેત છે.

ઉપરની હાંદીકત ઉપરથી જણાય છે કે રેલવેના જનરલ મેનેજરે એ લોકને માફ નાની આખર સુધીનો પગાર આપવા ના પાડી છે.

ડેલાગોવાએના ચારડીઅન પંચે ત્યાંના (મોઝાંબીક જીલ્લાના) એશીઆટિક ઇમીગ્રેશન ધારાઓ છાપ્યા છે, જેમાં છેલ્લી કલમ એવી છે કે આ કાયદાની કલમે એશીઆના પોરદુગીઝ મુલકો (જેવા કે દીવ દમણ ગોવા વગેરે) ના વતનીઓને લાગુ નહિ પડે. એટલે કે એ કલમે ખાસ કરીને બ્રિટીસ મળના હિંદીઓ માટે ઘડવામાં આવી છે.

તા. ૧૯ મીના અંકમાં 'નાતાલ વીટનેસ' જણાવે છે કે મારિસઅરમમાં સનીવારે સાંજે દુકાનો ઉધાડી રાખવાની મેયરે પરવાનગી આપી છે.

લંડનમાં મુસલમાનોની મીટીંગ

વિગતવાર હેતુકાં

અમે મયા અંકમાં આ મીટીંગ બાબત હેતુકાં આપી ગયા તે સંપૂર્ણ નહોતો. 'ઈન્ડિયા'માં પુરે હેતુકાં આપેલા છે તેમાં થી નીચે પ્રમાણે વરણુઓ આપીએ છીએ. મીટીંગમાં મસ્જીદના અધીશ્વર પ્રમુખ ઉપરાંત સર મહેરજી બાબનગરી, સર રેમંડ વેરર, સર હેડરિક ફાયર, ડો. બેન પોક્કન, મી. સેમ્યુઅલ હીગ્ગી વિગેરે નામકિત માણસો પણ હતા. આશરે ૬૦ મુસલમાનો પણ હાજર હતા.

મી. અમીરઅલીનું બાધવ

મેં આ મીટીંગની પુરસ્કારી હેવાનું ખુશી થી કબુલ કર્યું છે. કેમકે આ બાબતની અંદર મેં બહુ આન આપ્યું છે. અને આ સવાલ ધણે અગત્યનો મહત્ત્વ ધરાવે છે. બાદશાહની મુસલમાન રક્ષાતને આ વિષે વિચાર બતાવવાનો હક છે. બ્યારે કેટલાક વરણુમાં હિંદુસ્તાનમાં હાલની રાજ્ય ચલાવવાની દબની સામે હીલચાલ આથી રહી છે તે વખતે મુસલમાનો મધ્યસ્થ થઈ રહ્યા છે. ટરાંસવાલનાં માણસો આપણા પોકારથી પોતાના વિચારો નહિ ફેરવે એવો સંકલ્પ છે. પણ આ મીટીંગ આખી દુની આને બતાવશે કે હિંદી મુસલમાન ટરાંસવાલના હિંદુ તથા મુસલમાનોની તકલીફથી અગત્યવા નથી. એવું પણ બને કે આપણા પોકારની કંઈક અસર થાય. ટરાંસવાલમાં હિંદીની સ્થિતિ વિષે બહુ કહેવાની જરૂર નથી. ઈંગ્લાંડનાં આપણોએ હિંદીઓની આ વિષય ઉપર બાર હપ્તે લખ્યું છે. તેઓએ જણાવ્યું છે કે વડી સરકારે આ વખતે હિંદી રક્ષિતની કુમકે પેહોંચવું જોઈએ. આપણને ખબર છે કે લાંબો વખત થયાં ટરાંસવાલમાં હિંદી કોમ વસતી આવી છે. બેર રાજ્યના વખતે તેની ઉપર કેટલીક ધન હતી. ૧૮૮૫માં એક કાયદો જાહેરો તેની રૂએ રજીસ્ટર સેવા પડતાં. પણ મેં જોયું છે તે પ્રમાણે તો તે રજીસ્ટરમાં કંઈ ખસુસ ધન ન હતી. ને કાયદાના બહુ ધન બરેલા બાગ હતા તે અમલમાં નહિ આવતા. તેમ છતાં હિંદીઓની સ્થિતિ વિષે વડી સરકાર અને બેર રાજ્યની વચ્ચે ધણે કામળ વહેવાર ચાલેલો. વળી લગાઈનું આ પણ એક કારણ હતું. સાધારણ રીતે હિંદીઓએ પારખું કે ખીટીશ રાજ્ય સ્થાપવા પછી તેઓનાં કુખનું નિવારણ થયું. તેઓએ

માની લીધું કે કદાચ તેઓને ગેરાઓ કે રહીઆનાં માણસોની બરાબરી ઉપર નહિ સુકવામાં આવે, સોપણ તેઓની ઉપરથી અપમાન બરેલા પારાઓ તો નીકળી જશે. કમનસીબે બધાઓએ કબૂલ કર્યું છે તે પ્રમાણે હિંદીની સ્થિતિ સારી થવાને બદલે નુબળી થઈ ગઈ છે. (સરખા પોકાર) ૧૮૦૦ની સાલમાં બેર રાજ્યની હિંદીઓ ને ફરી રજીસ્ટર સેવા સમજાવ્યા. તેમની સલાહ હિંદીઓએ કબૂલ રાખી, છતાં હાલની સરકારે બીજે કાયદો પસાર કર્યો છે, કે જે કાયદો પસાર કરતાં હરકાઈ સુધરેલી પ્રબળ આજે આપણા વિના રહે નહિ. હું વધારે પડતી બાધ વાપરવા નથી માગતો. પણ જનરલ બેરનાં તે વખતે કહેલું કે હિંદીઓની તરફ પોતે સારી ઉદારતાથી વરતશે. હું માનું છું પણ ખરા કે તેને તેવેજી વિચાર હશે. પણ હિંદી વિરુદ્ધ પક્ષથી તે સાહેબ દબાઈ ગયા છે. ખીટીશ હિંદી અને એશિયાના બીજા માણસો વચ્ચે હું બેઠ રાખું છું. અત્યારે આપણે તુરકીની પ્રબળ વિષે વિચાર કરવાની જરૂર નથી. તુરકીનાં સહેનચાહ તેનો વિચાર કરી બેસે. આપણે તો બાદશાહની રક્ષાત, પછી તે હિંદુ હોય તો મુસલમાન, તેનો વિચાર કરવાનો છે. તે બંને ની સ્થિતિ એકજ છે. આપણી લાગણી બરમકે જાતિભેદ રાખ્યા વિના બધાની તરફ સરખીજ છે. હાલેએ જોવાનું આપણે છીએ અને આપણી તરફ એક સરખી વરતણું હોવી જોઈએ. તાલુખી લાગે છે જે બ્યારે માણસોની ખીટીશ બોલી ટરાંસવાલની સરકાર સ્વીકારે છે ત્યારે હિંદુસ્તાનની પુરાણી બાધાઓનું અપમાન થાય છે. હિંદીઓ ગેરાની સામે રેલ ગાડીમાં કે ત્રામમાં ફરી ન શકે, પસંથીઓ ઉપર ચાલી ન શકે, એ કંઈ થોડો મળ્યો નથી. બ્યારે ખીટીશ વાવ ટાની નીચે કેલપણ રાજ્ય ખીટીશ પ્રળને હક્ક ગણી ગુનેગારની સ્થિતિમાં મુકે, ત્યારે વડી સરકાર તે રાજ્યને સમકાપીને ન કહે, અને વચમાં ન આવે એ બહુ અગત્ય પછી બરેલી વાત છે. ટરાંસવાલ સ્વ રાજ્ય બોલવે છે એટલે તેની અંદરના કાયદાની વચમાં ન અવાધ એવું કહેવામાં આવે છે. આ હલીલ મું ખરી છે? આખા રાજ્યની સુલેહને ધક્કો પેહોંચાડનાર કાયદો તે માત્ર કોલોનીના અંદર ખાનાનેજ લગતા કેમ ગણાય? જે હિંદીને દેશપાર કરવામાં આવશે તેઓ પોતાની તરફ થએલી ગેર વરતણુંની ખબર હિંદુસ્તાનમાં ફેલાવશે તેની કેવી અસર થશે? આવા મોટા

સવાલ સાંકડી નજરથી તપાસવામાં આવે એ બહુ સુક બરેલું છે. હવે આપણે ખીટીશ નવા કાયદાથી થતી સ્થિતિ તપાસીએ. કોઈ એક તો કહેવું નથી કે ટરાંસવાલમાં જ્યાંજ નવા હિંદી લખાયેલા. ત્યારે સવાલ તો માત્ર એઓને ત્યાં રહેવાનો હક છે તેઓની હાલતનો છે. અને તે પણ જુજ રીતેજ. નવા કાયદાથી તેઓએ રજીસ્ટરની પાસે જવાનું છે. ત્યાં પોતાનો હક સાબીત કરવાનો છે. ત્યાં તેની ઉપર બહુ જાતની તપાસ ચાલી શકે. માખાપનાં, મોરતનાં, ઉદારાઓનાં નામ આપનાં. કાળ ઉપર આંગળાં પડવાં. સોળ વરસની ઉપરના બધાની પાસેથી પેલીસ પાસ માગી શકે. આનો શું અર્થ છે તે આપણે બધા સમજીએ છીએ. આવી સત્તાથી પેલીસ અમલદાર કેટલો જુલમ કરી શકે તે જોઈ શકાય તેવું છે. વળી આઠ વરસની ઉમરનાં છોકરાંઓને પણ રજીસ્ટર કરવાં જોઈએ. જે તેમ ન કરવામાં આવે તો પૈ. ૧૦૦ નો દંડ બધ વા વધુ મહીનાની જેલ મળે. આવી કોઈક હાલત છે. હિંદી ખાસ હક માગતા નથી. રાજ્ય પ્રકરણી હક માગ્યા નથી. તેઓ માત્ર બાજબી ત્યાંજ અને માત્ર પુરવક ખીટીશ રક્ષાત તરીકે વરતણું માગે છે. (તાલુખી)

કસવ

મી. મસ્જીદીન અલમદે હસવ (જેની નકલ મયા અંકમાં અમારું ગઈ છે.) રજુ કરતાં નીચે પ્રમાણે બાધણું કર્યું. આ હસવ રજુ કરતાં આપણને યાદ આવે છે કે થોડા વખત પહેલાંજ ખીટીશ એસપાયરની સાથે ટરાંસવાલની લગાઈ હતી તે વખતે આજ હિંદીઓ કે જેને હવે ગુલામ તરીકે ગણવામાં આવે છે તેઓએ ખીટીશ ફાળને છત મેળવવામાં મદદ આપી હતી. લગાઈ સાર થતી વખતે હિંદી સર કર પેહોંચી વળ્યું તેથી નાતાલ બન્યું; અને સેડીરમીથ તે લશકરે જાણી રાખ્યું તોજ દરબન સુધી એ લોક પેહોંચી નહિ શક્યા. હિંદીઓની સેવાને સાર જાહેરમાં તેઓને ઉપકાર માનવામાં આવેલો છે. પણ જોવામાં આવે છે કે જે રાજ્યને બધાની રાખ્યું તે રાજ્યની અંદર હકો મેળવવાને સાર હિંદીને હજુ લગતું પડે છે. આપણને માણુ છે કે અત્યારે હિંદુસ્તાનમાં કેવો અગત્યવાળો થઈ રહ્યો છે. અને આપણે બધાએ છીએ કે ત્યાં સવાલથી પાછા ફરતા હિંદી ગેરાની ઉપર પડતાં કુખની વાદ હિંદુસ્તાનમાં વસાવારે તેની અસર કેવી થશે. છતાં એ

એવે દેશ પાછા ફરેવું અને ધરોહર દેશ માં બીજા માગવી તે, આવા બુલમી કાય ફરે રાજ્ય થવા કરતાં વધારે સારું છે.

મી. અખદુલ હમીદનું બાપણું

મી. અખદુલ હમીદ મોહમ્મદ કે હુ' દરા વનં ટેકા આપું છું. ઉચ્છિન્ન રાજ્ય કરતાં એ નિતી અને ન્યાયનો ફોકો રાખતા હતા તે હવે ક્યાં ગયો? હીંદીને ન્યાય ન મળે ત્યાંસુધી મોવરને સ્વરાજ્ય આપવાનો ના શું વડી સરકાર નહોતી પાડી શકતી? હુ' ઉમેદ રાખું છું કે કાયદાની આગે દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી મજબુતીથી છેવટ સુધી લડશે. કેમકે જો તેઓ નીતિ ખતાવશે અને બુરસો રાખશે તો છત્તીસગઢ નહિ રહે.

મી. મુન્ની અહમદે ટેકા આપતાં જણાવું કે આ મીટીંગનો દરાવ એ પ્રેર વધારવાનો નથી પણ અન્યાયનાં કારણ દુર કરીને અધિકૃતતા વધારવાનો છે.

પછી મી. રઝીયુદીન અહમદ, મી. નઝીર દીન હસન અને મી. અખદુલ મહમ્મદ બોલ્યા.

મીસીસ મેરીડીય બોલ્યાં કે બોયરની લડાઈ થઈ ત્યારે સંબુના મનમાં એમ હતું કે રંગબેદ કે ધરમ ભેદ રાખ્યા વિના લડાઈને અંતે બધાને સરખા હક મળશે.

સર રેમંડ વેસ્ટલું બાપણું

હુ' આ લીસઆઈને ફોટોમંદી ઉપર છું અને ખાતી છે કે ઉચ્છિન્નના બધા ભોંકાની કામગીરી હીંદીની તરફ છે. પણ સવાલ એ છે કે બ્રીટીશ રાજ્યને આ બાબત ન્યાય મેળવવાનું પુરવું જોઈ છે કે નહિ? સ્વરાજ્યનાં વખાણ આપણે બહુ સાંભળીએ છીએ. પણ જો ભોંકા પાકેલા અને ફરેલ છુધિના ન હોય તો સ્વરાજ્યથી બુકસાન પણ થાય છે. નાની કાનેમાં ફરતી રીતે વેર લાવ વધી પડે છે. પણ આપણે પ્રયત્ન કરવાનો છે કે તે વેર લાવ ઓછો થાય. ભારત ખેડને કહ્યું છે કે જે જે પ્રજા મોટી થઈ છે તે તે પ્રજાએ પરાકા માણસોની તરફ ઉદારતા ખતાવેલી છે. કેટલાક એમ કહે છે કે નવા મુલકોમાં જે તે માણસોને નહિ આવવા દેવા જોઈએ. આવી સ્થિતિ બ્રિટીશ રાજ્યમાં ન હોવી જોઈએ. તેથી હુ' ઉમેદ રાખું છું કે કોલોનીમાં વસ્તા અંગ્રેજો આ વિષય ઉપર ઉદાર અને નીતિની નજરથી જોશે.

મી. રીચલું બાપણું

રજા-સવાસની સરકારનો આગુખ તે એક નીતિ હીંદીને કામગીરી થઈ પડે છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં બીજા સાથે હીંદી છે.

તેમાં બધા ધરમ અને બધી કામ આજીવન છે. તે બધા આજે એક મતના થઈ પડ્યા છે અને આ કાયદાની સામે ચૂસ્ત રીતે થયા છે. તેમનો પોષાર બધા જગી અને કાયદેસર છે. અપમાન ભરેલા કાયદાની સામે તેઓ દુઃખ સહન કરીને ધાય છે. તે કાયદાની શરતો એવી જુલમી છે કે જો હીંદીની અવજનમાં અંગ્રેજો હોય તો તેઓ ઉધાડી રીતે બંડ કરે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીંદી કામને સારું અને માન જાળવવાને ખાતર પૈસા ટંકા ગુમાવી જશે જ્યાં અને હફાર થવા તરફવાર થએલ છે. મારે યાદ દેવું જોઈએ કે કોલોની અલગ મીસીસમાં જે અધિકારીઓ ૧૮૮૫ માં હતા તેમાંના ઘણા ખરા આજે છે. બોયર લોકોએ તેમને સત્તા મળતાં ઘુરતજ બુલમ સાર કયો છે.

પછી કેટલાક દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી એ. મી. રીચના વિચારોને ટેકા આપનાર બોલ્યા. કે. જોન પોલને પ્રશ્નબોને ઉપકાર માનવાનો દરાવ રજૂ કર્યો. અને મીટીંગ બરખાસ્ત થઈ.

મુલુસેડમાં અશાંતિ

તા. ૧૪મીએ એવા ખખર પ્રસીધ કરવામાં આવ્યા હતા કે લસ્કરને રહતે રહતે વીખેરી નાખવા કરનલ મેકેન્ઝીએ શરૂઆત કરી છે. ડીનુમુલુસ કરાલની કડત્તી લેવાના સંબંધમાં જણાવવામાં આવે છે કે તેના કરાલ પાસે ઘણા મહત્તર લડનારાઓ એકઠા થયા હતા. બધાં ધરો બારીકાથી તપાસવામાં આવતાં જે બંદુકો મળી આવી હતી. પણ એવું કહેવામાં આવે છે કે સમગ્ર ૪૦૦ જેટલી બંદુક નીકળતી જોઈતી હતી.

તા. ૧૪મીએ ડીનુમુલુસ અને તેની સવારી મેગિસથી ડરબન તરફ આવવા ઉપડી હતી. પોતાનું વતન છોડતી વખતે ડીનુમુલુસ તથા તેના માણસોમાં નિરાશાની કામગીરી પેદા થવાનું જણાવવામાં આવે છે.

અંગ્રેજોને પોતાનાં હથિયાર લઇને સરકાર આગળ દાખર થઈ જવાનો કરનલ મેકેન્ઝીએ હુકમ કરવાથી કેટલાક કાફરા એસેમ્બલ તથા બંદુક વિખેરે સહીત ખડા થયા હતા. છતાં એવું કહેવામાં આવે છે કે સરકારની તખ્તારી ઓતી ખખર પકવાથી કેટલાક જુવાન કાફરા ગ્રામીઓમાં બસાઈને અથવા દુર ચાલ્યા જઈને સરકાર ન પોહોંચી શકે તેમ રવાના થઈ ગયેલ છે.

લસ્કરી બુકડીઓ પાછી ફરતી જાય છે. તે હવે અશાંતિનો અંત આવશે મણવામાં આવે છે.

ખખરખત

C.W.VII
443 મોહાન્સબર્ગ

(અમારા ખાસ પ્રાંતની વિવરણી.)

કાળગુપ્તામાં વધારો

એક વખતને સારું તો એશીયાટીક એશીસ ખરી પડી છે. તે એશીસના કહેવા પ્રમાણે બધા મળી ૫૧૧ હીંદીએ અરજી સુધામ થવા કરી છે. હીંદીઓના હીસાબ પ્રમાણે માત્ર ૩૬૬એ અરજી કરેલી. પણ મારા જણવામાં ખરી ખખર આવી છે તે ઉપરથી જોઈ છું કે ૫૧૧ એ ખરી સંખ્યા છે. પણ તેમાં જે વધારે દુખદાયક ખખર મળી છે તે એ કે શેઠ એમ. સી. કમરૂદીનની પેઢીના મી. હસન મીયા કમરૂદીન ખટામ, એન્ડી-ઈડીયન લો કંડના ફેઝર મી. ગુલામ મહમ્મદ ઘુરગુર, તથા મીટી રીઆના મી. હાજી કાસમ હાજી બુસબ, તથા મી. અલી સતીય એ સાહેબો કાળાં મોઢાં કરાવી ચૂક્યા છે. મી. હસનમીયાની બાબત હું ઓડી હવે છું. આ કાયદાની બાબતમાં તેમને માંડ પણ છે એમ સમજું છું. પણ મી. ગુલામ મહમ્મદને વિષે ધણો ખેદ થવા જોવું છે. આ બંનેએ કાળું કામ ઘણું છુપી રીતે કર્યું જણાય છે. તેઓને વિષે ગામ મપ કેટલોક વખત થયાં ચાલેલી. પણ મેં તે વાત ઉપર સારસો નહિ રાખેલો. તે ગપ ખરી પડી એ જોઈ છું પોતે શરમાઈ છું. મી. હાજી કાસમ તથા મી. અલી પણ બહુ છાની રીતે રજૂસ્તર થયા જણાય છે. તેમના ખોલો અને આ લખતી વેળા પણ યાદ આવે છે. તે અહીં લખવા એ નકામું ગણું છું. પણ એટલું તો લખવાની ફરજ ગણું છું કે મી. હાજી કાસમ તથા મી. અલી જેવા માણસોએ જે રજૂસ્તર થવું હતું તો હીંમતથી બદાર પડીને થવું જોઈતું હતું. તેઓનું નામ હું ખરડામાં છેવાડે જોઈ છું. એ ખતાવે છે કે તેઓએ અંત સમયે હાથ ધર્યા. મારા લખવાથી તેમને દરદ થશે. હું તેમને ખાતિ આપું છું કે તેમની નાખર દાખના ખખર સાંભળી મને જે દુઃખ થયું છે તેના કરતાં તેમને વધારે નહિ થયું હોય. કામની અંદર ખોટી સરમ

જોડી બીક અને જોડો સડો નીકળે એવી ધારણાથી મારે આ નામો જાહેરમાં મુકવાં પડ્યાં છે. તે ઉપરાંત જોળ વેલસી કેરાવણ તથા જોળ મનજી કેરાવણનાં નામ પણ એકજુદ જોળ નામો મારી પાસે આવ્યાં છે પણ તે હવે પછી આપીશ. બહુજ જાણુવા જેવાંજ નામ આ વખતે આવું છું.

બ્લેક લેગને આજીજી તથા સલાહ

કુનિયાનો રીવાજ કુખો શૂલી જવાનો છે એટલે કું માની લઉં છું કે કાળે કરીને કાળ મુખાઓનાં કાળાં કામ આપણે શૂલી જઈશું. તેમના યુદ્ધ કામની સામેનાં છતાં તેઓ હીંદી છે એ આપણે યાદ રાખશું. જો તેઓને ખરી કરમ પેદા થઈ હોય અને તેઓ કામનું લાલુ છુટકા હોય તો જાનેવારીમાં ને લડત કર થવાની છે તેમાં તેઓ લાભ લઈ શકે છે. લાઇસેન્સ લેતી વેળા તેઓને યુદ્ધામી ખત બતાવવાં પડશે. તે જો તેઓ નહિ બતાવે તો તેઓને છુટા રહેલા હીંદી જેવાં ઇશ્વરવાનો કાળ મળી શકશે. આ પ્રમાણે જ બ્લેક લેગ ને પચાતપ થતો હોય તે કરી શકે છે. અને કું આપા રાખું છું કે થોડા ધણા પણ તેવી હિમતવાળા નિકળી પડશે.

જાનેવારીમાં શું થશે ?

ઉપરની સલાહ આપતાં જાનેવારીનો સવાલ તુરત હીંદી ચિહ્ને છે. જેમ આપણે ડીસેમ્બરનો વિચાર કર્યો તેમ જાનેવારીનો કરવાનો છે. ડીસેમ્બરમાં સરકારે જે નહિ બતાવ્યું—ન બતાવી શકી—તેમજ કું તો જાનેવારીનું સમજી છું. પણ ડીસેમ્બરમાં કાળને નહિ પકડે એવું તો ધારી રહ્યું નહતું. તેમ જાનેવારીમાં કાળને હલાકી નહિ થાય એવું તો કું માનતો નથી. એટલું તો ખૂબ યાદ રાખવાનું છે કે જેઓ યુદ્ધામી ખત નહિ બતાવી શકે તેવાને લાઇસેન્સ નહિ મળી શકે. તેમાં સરકારને હીંદુ મુકાપણ રહેવું નથી. તેવી નોટીસ કહાડી છે એટલે તે તો અમલમાં આવે શો. સારું શું કરવું ? જવાબ અણી વાર અપાઈ ગયો છે. તે એ કે વગર લાઇસેન્સથી વેપાર કરવો. ને સરકાર પકડે સારે ને દંડની સજા થાય સારે દંડ ન આપતાં જેલમાં જવું. જેલ એજ રામ બાક દયા છે. બધી લાઇસેન્સનું કામ સરકારના હાથમાં નથી. કાંઈ ઇન્ટિગ્રેટેડ, તથા કેરીવાળાની લાઇસેન્સ તે મ્યુનીસિપાલિટીના હાથમાં છે. એટલે માનવું તેમ માણસોને પકડવા

નું સરકારના હાથમાં નથી. મ્યુનીસિપાલિટી ને કુકમ કરી તે પ્રમાણે થશે. એટલે એવો સંભવ છે કે કોઈક મ્યુનીસિપાલિટી તો હાથ નાખશે. જેમકે બોક્સવરગની મ્યુનીસિપાલિટી. આથી કાંઈ કરી જવાનું નથી, પણ રાજ થવાનું છે. સરકારે આપણી ઉપર હજી સુધી હાથ નથી નાખ્યો તે કું સારું નથી માનતો. આપણો છુટકારો આપણા હાથમાં છે એવી આ લડત છે. નો પછી જ્યાં સુધી વડા માણસોએ જેલ કુખ નથી બોગવ્યું ત્યાં સુધી આપણામાં ખરી હિમત નહિ આવે. આમ જોયો પકડાયા હશે તેઓનો મક્કત બચાવ કરવા મા. ગાંધી જશે એ લખાઈ ગયું છે. બચાવનો અર્થ એજ કે તેના પીરવાને જેલ વળાવવા જશે. કું દિલ મીર છું કે લાઇસેન્સ બાબતમાં દંડ ન આપે તો જેલ એવી સજા થવાની છે. લાઇસેન્સ ખૂરી ખીજ છે. ને કાંઈ તે લાલ ચમાં પડી દંડ આપશે તો બહુ ખરાબી થશે. એટલે કું ઉમેદ રાખું છું કે સડુ હીંદી પોતાના દિલની સાથે સોજન ખાઈ બેશે કે આ બાબતમાં પોતે પોતાને સારું કે ખીજને સારું દંડ નહિ આપે.

સમાધાની ક્યાં ગઈ ?

જાનેવારીનો વિચાર મલાખો તેથી સાધારણ સવાલ ઉઠે છે કે સમાધાની ક્યાં ગઈ ? તેના ખુલાસામાં કું જણાવું છું કે મેં તો પાણી પહેલાં પાળ ગાંધી છે. સમાધાનીની વાત તો ચાલેજ છે. પણ એમ જોઈ છું કે જાનેવારીમાં જે હિંદી સરકારને હાથ આવવાનું છે તેની અજમાયેશ થયા વિના સમાધાની નહિ થાય. દરમિયાન હીંદીનું જોર થઈ જ વધુ છે એ તો સડુ કાંઈ જોઈ શકે છે. ગોરાઓના જાપા ધણા ખરા બધા સરકારને ત્રાકારે છે ને હીંદી નો જય બોલે છે. આડું કાંઈ વધુ મહીના પહેલાં બોલવું ત્યારે હસી કહાડવામાં આવતું હતું. પણ જેમ ગોરાના જાપાઓ આપણા પક્ષમાં બેસતા થઈ ગયા છે તેમજ જ્યારે જાનેવારીમાં ધણા હીંદી જેલ જઈ ચૂક્યા હશે ત્યારે ગોરાઓ પોતેજ તોખાં પોકારશે, અને હીંદી તો છુટકારો સરકારની આગળ માગશે. સમાધાની એ માત્ર નામ છે. સમાધાની ની દેરી આપણા હાથમાં છે. આપણે લાયક—મરદ—કરશું ત્યારે સડુ સમાધાની કરવા માગશે. એવા મહીમા મરદાનીનો અને સત્યનો છે.

‘કોટીક’ માં કારદુન

‘કોટીક’ માં આ વખતે હસવા કામક કારદુન આવેલું છે. એક તરફથી હીંદી દેશવારની સત્તા નથી એવો માણસ બતાવે છે, ને બીજી તરફથી જનરલ બોધા અને તેના બીજા પ્રધાનો નાસતા ગય છે આ મળીને વધુ કારદુન ‘વેસીય રીડી રેટન્સ’નાં નીકળી ચૂક્યાં.

સરકારની હડ

એવું જાણીએ છે કે સમાધાની કરનાર ને રમટસ સાહેબે કોઈક જવાબ આપ્યો છે. તેઓ સાહેબ કહે છે કે તેનો વિચાર કાપદો રદ કરવાનો કે નોટીસ બેઝી બેવાનો બિલકુલ નથી. આમ રમટસ સાહેબ કહે તેથી કાળને કરી જવાનું નથી. રમટસ સાહેબને બોલવાની ટેવ પડી છે. જ્યારે અમલમાં લાવશે ત્યારે ખબર પડી રહેશે.

કુમનીકથી મદદ

કુમનીકથી લડતમાં હીંદીઓની મદદ મળી છે તેને સારું તેઓનો ઉપકાર એસો સીએચને માન્યો છે. આ લાઇસેન્સની નકલ બીજા કરશે એવી ઉમેદ રાખું છું. પોરટ ઇલીઝાબેથના હીંદીઓએ ઉધરાણું કર્યું હોય તે તેઓએ મોકલી આપવું પડે છે.

સા. આ. બી. ઇ. કમીટીને મદદ પેમેન્ટરમયી મી. રતનજી લખમી હાલ આજીવ ત્યાંના હીંદુઓ તરફથી પા. ૧૬-૮-૬ તથા મી. નાનજી વેલા તરફથી પા. ૫ આ કમીટીને સારું મળ્યા છે. આ પ્રમાણે બીજા હીંદીઓની મદદ મળે તો કમીટીને અડચણ આવવાનો સંભવ નથી. હાલ મીસીજ રીશની સખત માંદ મીને લીધે મી. રીસ જે ખર્ચમાં ઉતર્યા છે તે કમીટીના ફંડમાંથી નીકળે છે એ સડુને યાદ રાખવાનું છે.

લીખા નારણ

આ સખસની હકિકત થોડી અપાર્ધ મદ છે. તે મી. ડેલ બેસને ત્યાં નોકર હતો. તેને હવે બહુ પરતાવો થયો છે. તેણે પોતાની અરજીની પ્રકોશ એસોસીએશનને મોકલી આપી છે. પોતે હીંદુસ્તાન ગયો છે ને યુદ્ધામી ખત લેવા અગ્રેસ નથી. તેના જાનમુખાપણથી તેના સુગા વહાલા બહુ હરિશ્ચંદ્ર મયા હતા. અને તેની સાથે વહેવાર બંધ કરવાના હતા. પણ હવે દેશ ચાલ્યો ગયો છે, તેથી તેઓ સાંત પડ્યા જાય છે. આ હાખલો બતાવે છે કે ‘પરાધીન સંપત્તિ મુખ નહિ’ ગોરાઓની કવિષ્ઠ નોકરો જવામાં મરદાની બધ છે એવું ધણી વેળા બને છે.

આ માણસ મી. લેસને ત્યાં કપડાં બોવા ની નોકરી કરતો હતો.

પ્રીટોરીયા મસજીદમાં ઇસ્લામી

પ્રીટોરીયા મસજીદમાં બનુતખાન—
હાલ ઇસ્લામીઓએ તેમ બન્યા પછી દર સુમાને દિવસે દરેક ન થાય તેમ હેતુથી પોલીસ આવે છે. આ પ્રમાણે પોલીસ આવવાથી ઇમાને આમોલી પહેલે છે. અને મસજીદના બુતખાનની કચાસ મળ્યા છે. અને જોઈએ છે કે આ બાબ તમાં બે કંઈ ઇલાજ ન થેતોયે હોય તો બુતખાનની પુરત ઇલાજ થઈ પોલીસ આવતા બંધ કરશે.

નવા હીંદી વહીવટ

મી. જ્યોર્જ ગોડફ્રે ના. ૧૩મીએ સુપ્રીમ કોર્ટમાં એટરની તરીકે દાખલ થયા છે. તેઓ ધર્મ કરીને બ્રિટિશ રમમાં વહીવટ કરશે. તેમને મુખ્યાર્થ આદી ઇન્સ્ટ્રુક્ટ. મી. જ્યોર્જ ગોડફ્રે સુધાં મી. સુબ્રમ ગોડફ્રેના તથા દીકરા ને વિદાયતામાં કેળવણી મળી. હવે એવાને હાકતરી ધંધાને સારૂ મેકલવાની તજવીજ થાશે છે.

એશીઆટીક એસોસિયેશન

મી. બરજેસને બનેવારીની ૩૨મી તારીખ પછી રજા મળી છે. પ્રીટોરીયા માં તેજ પ્રમાણે તથા કલારકને (તેનાં નામ હવે પછી આપીશ) રજા મળી છે.

કેંગરેસમાં ડેલીગેટ

મી. અમીરહીન ફત્તનદારનો તાર આવ્યો છે કે તેઓ સાહેબ તા. ૧૭મીએ બુગ્ગા સદીસલામત પહોંચી ગયા છે.

બ્રિટિશ સરકારનાં ગણા વેપારી મંડળ

આ મંડળની મીટીંગ આ અઠવાડિયા માં થયેલી તેમાં એવો કાયમ પસાર કર્યો છે કે તથા કાયદાને અમલમાં લાવવામાં આ મંડળે સરકારને મદદ કરવી, અને હિતેજન આપવું. એક બોલનારે જણાવ્યું કે વડી સરકાર તરફથી હવાલો એ લાવવામાં બહુ આસ્થા કરે છે. તેથી બ્રિટિશ સરકારના લોકોએ મદદ કરવાની જરૂર છે.

એશીઆટીક એસોસિયેશન

એશીઆટીક એસોસિયેશન મી. બરજેસ કિપરાંત જે કલારકને રજા મળી છે તે મી. કોનસન, મી. બારકર, મી. હાલ્ક, અને મી. રવીટ છે.

પ્રેટોરીયા નાયેસ

પ્રીટોરીયાના રોજ મહમદ હસાને મી. બેટની અરજી ઉપરથી નાહાર હાલ વામાં આવ્યા છે.

નાહાર મહમદ હસાન નવસારકાના હીન્દીના આંકડા બેજાનસરમ મેલ એટની એટીસમાં તા. ૨૨ સુધી સખખા માં આવશે. તેજ પ્રમાણે નાહાર અહમદ અસમાલજી કુસલીખાન બેજાનસરમમાં, અને નાહાર હવાલીમ અહમદ નાનાલ બોકસમરમાં મુકામાં આવશે.

નાહાર કુમરસી મોરસજીના હીન્દીના આંકડા પ્રીટોરીયામાં ૨૮ ડિસેમ્બર સુધી સખખામાં આવશે.

નાહાર મુસા હવાલીમના આંકડા ૩૨ મી ડિસેમ્બર સુધી પેચેરટમમાં, અને ૨૭ ડિસેમ્બર સુધી માર્કટની એટીસમાં પ્રીટોરીયામાં સખખામાં આવશે.

ડરબનમાં શાહીનો મેળાવડો

હસ્તામો સરીપત પ્રમાણે નીકાલ

[એક ખબરપત્રી તરફથી]

શ્રેષ્ઠ હાલક મહમદની બેટી નુમે આસાં ખીખીનાં લગન તેમના લગીમ મી. શુલામ કુસેન સાથે ગયા શુક્રવારે જુમા ની નીમાજ બાદ સુરતી મસજીદમાં થયાં છે. આ રખતે બધા લોકો દાખર હતા. હસ્તામના તરીકા થયાણે મોહાર રૂપિયા ૧૨૭૫ હાસી મોલવી હા. ફતેહ મહમદ સાહેબે ૧૫ વાગ્યે નીકાલ પદાવ્ય હતો. પછી મી. હાલક મહમદને, તથા મી. શુલામ કુસેનને લોકો તરફથી પુષ્કળ શાલો બેટ આપવામાં આવી હતી. મી. હાલક મહીમદે હાજર થનારાનો આભાર માની જણાવ્યું કે અને કેટલાક સાહેબો શાહીમાં ધરમ વિરૂધ ખરચો કરે છે તે અને ઠીક ન લાગવાથી મેં મારી બેટીના નીકાલ હસ્તામના તરીકા મુજબ બચકે પેચેનર સાહેબના સુનત પ્રમાણે કર્યા છે. આશા છે કે હો પોતાના બચાંઓની સાદી એ મુજબ કરી હસ્તામને રાતક મહારી. પછી તેમણે નીચે મુજબ લીલાલ બહીસ ગહેર કરી.

મામગાસર ખાતે હામાલવાની મસજીદ માટે મેકલવા મી. મુબેમાન કચરાદા હલુ પા. ૨૪-૨૫, કોર મદરસએ અંબુમન હસ્તામ સાહે મી. શુલામ કુસેન રંદેરી હલુ પા. ૧૦, કોર રાનકુલ હસ્તામ સાહે મી. કુસેન હજારાલીમ પટેલ હલુ પા. ૫, કોર જનતોલ હસ્તામ સાહે મી. હાલક અહમદ હાજી હલુ પા. ૫, ડરબન અંબુમન હસ્તામ સાહે મી. એસ. પી. મહમદ હલુ પા. ૫, અમગેની વાળા સુરી સાહેબના મદરેસાના બચામાં

ખરચ સાહે સુરી સાહેબને પા. ૫, બેહાનસરમ હમીદીઆ હસ્તામીક સોલામદી ને પારસી રમજી હલુ પા. ૫, તથા સુરત અંબુમન સુલતાનીયા બેના મેરમેન નવાબ મુજરર કુસેન છે તેને મેકલવા મેલવી ફતેહ મહમદ હલુ પા. ૫, નીકાલ ખાનીના શેકડાં મેલવી હા. ફતેહ મહમદને પા. ૨, તથા સુરતી મસજીદના હમમ આસન સાહેબને પા. ૨ એ મુજબ હલુ પા. ૬-૦-૦ એ વખતે શેકડાં સોપી દેવામાં આવ્યા હતા.

મી. હાલક મહમદને બહાર ચામથી કેટલાકે મુખારકખાનના તારો આવ્યા હતા તે બંધાયા.

પછી મેલવી ફતેહ મહમદ સાહેબ એવા છે સુકર છે ખુલપાકનો કે આજે પેચેનરની સુનત પ્રમાણે ડરબનમાં બચકે આખા હાલક આહરીકામાં પહેલ વહેલી સાદી મસજીદમાં દેખાડી. લોકો દેહમાં જઈ હજારે રૂપિયા દેખાડેથી નાચ રંગેમાં, માનતાનમાં, ખાવા પીવામાં, શાહી મારે મેટા માંડવા રચવામાં, તથા આતશબાજીમાં સળગાવી દે છે. તે દીન વિરૂધ પધસાની ખરબાદી છે. આજણા હયા આશીમે કે ક્યા પેચેનરે પોતાને ત્યાં લગનમાં આતશબાજી, માંડવા, અને નાચરંગ કરાવ્યા હતા પધસા આવા બેહુદા કામમાં કેમ ખરચાય? કોમની આખર હલમ વમર પાણી ચતી બપ છે એ એક હાલકી તથી ચતી? તેવા ખરચ બંધ કરી હલમ પાળળ પધસા ખરચવા હું બલામજી કરે છું વગેરે. મી. હાલક મહમદને શીરીપત પ્રમાણે નીકાલનો દાખલો બેસાડવા માટે મુખ્યાર્થ આદી આપું છું. હજરત સલામતી સુનત દુનીયામાં કાયમ કરનારને ૧૦૦ સ્મીદતુ સવાળ છે. વગેરે. પછી સરખત ખારક વગેરે વહેંચાયા બાદ રા. વાગ્યે મીજલસ બરખાસત થઈ હતી.

શુક્રવારથી મી. રોજ અહમદ મુનસી દરાંસવાલના બાહ્યોની આશત માટે એક લાગણી બરેલા કામમાં દવાંસવાલના બાહ્યોને વિરાજ ન થયા, હિમતથી છેવટ તલક લડવા, અને ખુદા પર બરોસો રાખી એક સંપ રહેવા બલામજી કરે છે. ને વધમાં કહે છે કે હિંદીઓ આખો દરિયો તો તરીકુલ છે, ને હવે આખરે આવી હાલુ એ તો ખાખોનીવામાં આવી બૂકી મરવા બરોખર બહાવ, તો તેવું કાલ કરશે તકિ.

ચરચા પત્ર.

આમાશ ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
બાદ રાખશે તો તેઓના પત્રો ઉપર દુરવ
ધ્યાન મળવાનો સંભવ છે.

૧. કામળની એક જ બાજુએ લખવું.
૨. અક્ષર ચોખ્ખી સાદીથી લખવા.
૩. નામ તથા કેટલાક બરોજીર લખવાં.
તે હમેશાં બહાર પાડવા સારું નહિ,
પણ અમારી ભૂલને સારું.
૪. મંત્રણાવારની સાંજ સુધીમાં મહેલ
લખાણો તેજ અઠવાલિકામાં રાખવા
હરો. સહાયી.
૫. લખાણ હમેશાં દુકાં અને ચુકાસર
કરવું.—અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.

સંદેશવાસી—તમારા નામ સાથે જાપી
સહાય.

પાડોશી—નામ વગરના કામળપર ધ્યાન
આપી શકતા નથી.

મુસાફર—એ અટકાયત થતી હોય તો
એકાદસર છે, ને તેથી કારણ ચારકત
ધ્યાન લઈ શકશે. કામળેસ પત્રમાં લઈ
મુકા છે.

મી. સાલે મહમદ જુલય—તા. ૭ના
અંકમાં ૬૮૬ પાને છસારો થઈ ગયો છે.

એક પુરાનો મેળર—તીખા શબ્દો
વાપર્શ વગર દુકાંમાં, ને નામ સાથે લખો.

મી. આર. એસ. ડી. નિબંધ રૂપ
લખાણ માટે જગ્યા બચાવી શકાય તેમ
હોય નથી.

અ. ઇ. ઓ.

સુરતી કામને કલંક લગાડનારા
ઓન

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

આટલા દિવસ હું એમ જાણતો હતો કે
એમ લેજો ફક્ત કાઠીઆવાડ વાળા છે,
ને બહાદુર સુરત છલો પાણીદાર નીવ
ડશે. પણ સુરતીઓ પણ ખરડાએલા જોવા
માં આવે છે. તેમાં ખોલવાડ ગામનાએ
પહેલ કરી લાગે છે. હું પોતે મેમજી
હોમને હજી કાયદા બાબત સજા છું; એટલે
કહેવા વિના ચાલતું નથી કે એકલા મેમજી
કામળખાઓને આટલા વજોવવામાં કેમ
આવ્યા છે? જેઓ કાયદા સાકું ખુદે છે
તેઓ જેટલ બહાદુર છે. બાકી આશ
મેમજી બાહ્યોને પત્રો લખી જેઓ કાણું

મહો કરેલ છે, ને ખુદના કસમથી કરેલ
છે તેવા ખોલવડીઓને અને ખીજા સુરતી
કામળખાઓને લાગેજી દિવસારા સિવાય
ખીજા ઉપમા આપી શકશે.

મી. ખોટાએ નોકરોને ધમકી આપ
વાથી જે નોકર તાબે થયા તેઓ નોકર
છે કે ચુલામ છે? સ્વતંત્ર છે કે ચીર
મીટીઆ છે? તે સમજી ન શકાય તેવું
છે. હવે જે નોકરોનાં નામ જાણમાં
પ્રગટ થયાં જોઈએ કે જેથી સુરતી કામ
તેમને વધારી લીએ અથવા બિચારે.

અરે દેશ દરોહીઓ! સ્વદેશ કીર્તિનું
નસંતાન વળી જાય તેવાં છુરાં કામો કર
નારાઓ! શું પાંચ હજાર હિંદીની આંત
રડી કઠણારીને નીચ કાયદાનો શરણાવ લઈ
સુખી થવાની આશા રાખો છો? દેશદ્રોહ
કરનારને ખુદા કેમ છોડશે?

લી. મેમજી અગ્રજીયા ડોસા
રસનનગરમ, તા. ૧૧-૧૨-૦૭

લાઇસેન્સ માટે નીશાન આપવાં?

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

નીશાન લેવાનો અખત્યાર લાઇસેન્સીંગ
ઓફીસરને સોંપવામાં આવ્યો છે તે ધારે
જે કે દરેકને માટે છે, તોપણ લાઇસેન્સીંગ
ઓફીસર ફક્ત હિંદીને માટે એ ધારના
ઉપયોગ કરે તો નવાઈ નથી. આવે વખતે
હું પોતે લાઇસેન્સીંગ પર નથી તોપણ
દરેક હિંદીના ખુલાસા માટે નીચેના જે
સવાલો કેમિસને પૂછું છું. અને ઉમેદ
રાખું છું કે વખત ફેર હોવાથી જલ
દીથી ખુલાસો કરવામાં આવશે. (૧) દરેક
હિંદી લાઇસેન્સીંગ પર નીશાન આપી લાઇ
સેન્સ લેવું કે નહીં? (૨) નીશાન આપવાની
ના પાડવાથી લાઇસેન્સ અટકાવાય તો
કેમિસ મદદ આપશે કે નહીં?

આ સવાલો નજીયા છે. તોપણ આ
વખત અમલના ધાર છું. કારણમાં મે
વરસે મી. ગોમા પાસેથી ખરચો માંગવામાં
આવ્યો છે, અને આ ધારો લાગેજી તેવા
ઓને એટલે માલદાર વેપારીને લાજી
પાડવામાં આવશે. બહાર ખાતરીથી કહું
છું કે ફક્ત નાના વેપારીનેજ લાજી પાડ
વામાં આવશે. એટલે આ વખતે નાના
વેપારીઓએ કેવી રીતે વર્તવું તેનો ખુલાસો
જલદીથી કેમિસ તરફથી કરવામાં આવે
તો આભાર થશે.

લી. એમ. એન. મહમદ,
એનરેલ, તા. ૬-૧૨-૦૭

પરચુરણ ચરચા

ચારલસટાઉન—બેરહરથી મી. સામ
ખુદાદીન લખે છે કે હું રજીસ્ટર થયો છું
એવો ચક લાવી ચારલસટાઉનના ફેદલાક
લોકોએ મને કપડો આપેલ અને જોય
કાદ કરવા પ્રમત્ત કરેલ માટે આ પત્રથી
હું બહાર કાઢે છું કે હું રજીસ્ટર થયો
નથી, ને ખુદના કસમથી કહું છું કે હું
કદી નવું રજીસ્ટર લેવાનો નથી.

ખુદની (૩૫થી) મી. હમ્માજીદાસ મંગ
દાસ લખે છે કે—(૧) કેપના બાહ્યો
જરા વારમાં જાય છે તો જરા વારમાં ઉંઘી
જાય છે. થોડા દિવસપર મામે ગામ
મીટીંગો જરીને તથા ઉધરાણું કરીને લાઇ
સેન્સ બાબત સડત ચડ કરી હતી પણ
તે બાબતનું ખીજ રહ ચવાથી કેપના
બાહ્યો પાછા દીલા પડી ગયા છે. તો
મારે જણાવવું જોઈએ કે તેમજી હીમત
લાઇસેન્સ અને પરમીટ બાબતમાં
કામ લેવું જોઈએ. (૨) કેપના બાહ
ઓએ ટરસિવાલના બાહ્યોપર દીલસોજી
ના તારો મોકલી ઉતેજન આપ્યું છે,
પણ ઉધરાણું કરી અને પછસા મોકલી
ખરી મદદ આપવાની જરૂર છે. અને
ખુદનીમાં ઉધરાણું ચર કરવું છે. (૩)
ટરસિવાલના બાહ્યોને મળ્યુન રહેવા
વિનંતિ છે.

રડાંગરથી એક લખનાર જણાવે છે
કે—નાતાલમાં લાઇસેન્સ અમલદારને
અંગુઠા લેવાની સત્તા આપવામાં આવી
છે. પણ અંગુઠા શામાટે આપવા જોઈ
એ? સહીથી હજારો પાઈડો વહેવાર
અથવા શકાય છે. માટે અંગુઠા ન
આપવા સંબંધમાં દેશી બાહ્યો ચર્ચા
ઉપાડી લેશે એવી આશા છે.

કેરોલીનાથી મી. હરમાઈલ બાવા
રહેડ લખે છે કે—મી. અલી મહમદ
પુરેસીએ નવા કાયદા મુજબ રજીસ્ટર
લઈ પાછળથી પસ્તાઈ રજીસ્ટર ઉપર
કાગળ લખ્યો છે, પણ સરરીશીફેટ
કાગળ સાથે પાછું મોકલેલ જણાવું નથી.
તો તેઓ તેમ કરશે, તેમજ ખીજા
બ્લેક લેજો પણ પોતાનાં સરરીશીફેટ
પાછાં મોકલી આપશે એવી ઉમેદ છે.

મીડલનગરથી એક લખનાર જણાવે છે
કે બેથલટાઉનમાં માજીસ્ટ્રેટ કાર્ટમાં હાંદી
કેસ આવે ત્યારે ટોપી અથવા ગંડા ઉતા
રવા ફરજ પડે છે તો તે બાબત કોણ
લેવાનો જોઈએ.

જુદનીકમાં ઉધરાણુ

એક લખનાર જણાવે છે કે—હંરાસ વાલના લાકડાએને મદદ કરવા એક ખાસ મીટીંગ મળી હતી. પણ તેમાં કેટલાકને મત એવો પડ્યો કે અહિં સોસાયટી સ્થાપી પરબારા જોહાન્સનના પદમાં મોકલવા. ત્યારે બીજાને મત પોટ ઇલીઝાબેથની સોસાયટીને મોકલવા એવો હતો. એક મત થવા માટે એક અઠવાડિયા સુધી વાટ જોઈ પણ તેવો સંજવ ન જણાવાથી ખરી લામણી ધરાવનારાઓએ ઉધરાણુમાં જળવા મામતા હોય તેવા માણસની મીટીંગ કરી. મી. ખુશાલ પ્રેમજી પ્રમુખ હતા. મીટીંગમાં બધાખરા હિંદુ હતા. તેમાં ઉધરાણુ કરનાં નીચે મુજબ રકમો જરાઈ છે.

મી. દયારામ લાલા ૨-૧-૦, મી. ખુશાલ પ્રેમજી ૨-૧૦-૦, મી. કમ્પાણીસ અંબાદાસ ૧-૦-૦, મી. કુવરજી હાસજી ૧-૧-૦, મી. પરસોતમ ગોપાલ ૦-૧૦-૦, મી. રણુજી લાલા ૧-૦-૦, મી. ઘલુભાઈ ત્રીકમલાસ ૦-૧૦-૦ મી. બીખા મીહલ ૦-૧૦-૦, મી. ગોવન હીરા ૧-૦-૦ મી. ગોવન ખુશાલ ૦-૫-૦, મી. જમા પરશુની કુ. ૨-૦-૦. મી. ડાયા રણુજી અને કાલીદાસ ૧-૧૫-૦ મી. કાના દયાજી અને વજીર ૧-૧૦-૦, મી. કેશવ મોરાર ૧-૦-૦, મી. વલભલાઈ ભીમજી ૧-૦-૦, મી. નારણુ જાણુ ૦-૧૦-૦, મી. કેશવ ડાયા ૦-૫-૦, મી. હકીર મોરાર ૦-૫-૦, મી. પ્રેમી હાલેટ ૧-૦-૦, મી. પી. વીલીયમ ૦-૧૦-૦, મી. આર. આર. નાઇકુ ૦-૧૦-૦, મી. ગોપાળ વલભ ૧-૧૫-૦, મી. રાંકર રણુજી ૧-૦-૦, મી. કસન કુલભ ૧-૦-૦, મી. નયુ જીવણ ૧-૦-૦, મી. ડાયા જીવણ ૦-૧૦-૦, મી. હાજી લાલા ૦-૫-૦, મી. લાલા જોશમ ૦-૧૦-૦ મી. મીક્કા રામા ૦-૧૦-૦, મી. મોરાર લાલા ૦-૧૦-૦, વી. લાલા બીખા ૦-૧૦-૦, મી. લાલા દેવા ૦-૧૦-૦, મી. રામા દેવા ૦-૫-૦, મી. જીવણસીંગ ૧-૦-૦, મી. રામ કીસનાસમી નાઇકુ ૦-૫-૦, મી. કેમશ પાતરી ૦-૧૦-૦, મી. વી. પીલે ૦-૧૦-૦, મી. આર. રામસામી ૦-૫-૦ મી. એસ. પીલે ૦-૧૫-૦, કુલ ૩૨-૨-૦

ઉપલી રકમ પૈકી પાઉંડ ૨૦-૦-૦નો ઉપરૂટ પીટીસ ઇડીઅન એસોસિએશન પર મી. ગાંધીના નામથી રવાના કીધો છે. બાકી પા. ૧૨-૨-૦ અત્રે જુદનીકમાં

એવાજ કામને માટે રાખ્યા છે. દરસવાલ ના શુરવીર બંધુઓને વિનંતી છે તમે ઉપર સુધી લાડો. પરમેશ્વર જરૂર સહાય થશે.

નાદારી કાંદની નોટીસો વગેરે

અમરકાંટાના એમ. નરાયણસામી મુકલીઅરની મીલકત મુલતની જમ્તીમાં લેવામાં આવી છે.

હરખનમાં રોષ મોહદીન નામથી વેપાર ચલાવતા હિંદી વેપારીની નાદાર નીલકતના સંબંધમાં તેના મેજીસ્ટ્રેટની મીટીંગ તા. ૨૪મી એ હરખન માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં જારી.

હરખનના કસાઇ કાસમ ખમીસાની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૪ મી ફેબ્રુઆરીએ અરજ થનાર છે.

અમરેલીના સુલેમાન અલી મહમદની મીલકત નાદારતરીકે જાહેર કરવા તા. ૧૪મી ફેબ્રુઆરીએ સરકાર કોર્ટને અરજ થનાર છે.

હરખનના વીજય રમલુ. વી. આર. રડીઆર એ નામોથી જોળખાતા વીજય રમલુ રેડી નામના હિંદી રોટરકીપરની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૨૧મી ફેબ્રુઆરીએ અરજ થનાર છે.

રતાંગરના મીરમીટીઆ હિંદી આપા થોરાજની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા હરખન ડીસ્ટ્રીક્ટની સરકાર કોર્ટને અરજ થનાર છે.

મારિસઅર્ગ અર્મ્સીટના નલા ગોવીંદન તામના મીખીની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા તા. ૭મી જાનેવારીએ અરજ થનાર છે.

હરખનના એમ. એ. કરીમની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં વહેંચણીના આંકડા મુક્રીમ કોર્ટમાં રજુ થયા છે, તથા તેની નકલ હરખન રેસીડેન્ટ માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં રાખવામાં આવી છે, જ્યાં તા. ૩૧ ડીસેમ્બર સુધી તે તપાસી શકાશે.

જોહાન્સનપરથી મી. અહમદ હલીમ મી. હાસમ કાવા વિશે લખે છે કે તેણે અતી બેશરખાણી હિંદીઓને ઉતરી કાણું કરેલું તેને પસ્તાવો કેમ હોઈ શકે!

મી. કુવરજી નારણુ કામાડીપોટથી લખે છે કે—જેલમાં જવાની તક્યારી ખાતર ઉધરાણી કર મહિનાની તા. ૧-૮ સુધીમાં મળે માટે ચાલુ માસથી વેપાર કમી કર્યો છે. તેમ બાટલા વખત સુધી અમે બેવડા ખીસ્તરાપર ચૂતા પણ હવે એકવડા પર ચૂતા કર્યું છે, કે જેથી કરીને જેલમાં નીચે સુવાળુ બપર ન પડે.

રોકડ બખર લાવ.

માલ.	શી. રે.	શી. રે.
માંખ ૧ બસાલુ	૨૪ ૬	૨૫ ૦
ભીમડીના	૨૦ ૦	૩૧ ૦
એફ. એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૩ ૬
એફ. ડી. આર.	૨૨ ૦	૨૩ ૦
બીની સફર	૨૫ ૦	૨૬ ૦
કુડાના	૨૪ ૦	૨૫ ૦
દેશી તુવેર ઢાળ.	૨૨ ૬	૨૩ ૦
તુવેર ઢાળ કાનપુરી.	૨૩ ૬	૨૪ ૦
મસુરની	૨૪ ૦	૨૫ ૦
મગની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
અડની	૨૮ ૦	૨૮ ૬
ચણા મુબરના	૨૩ ૦	૨૩ ૬
„ ઢાળ	૨૮ ૦	૨૯ ૦
વટાણા	૧૭ ૬	૧૮ ૦
મકાઈ	૮ ૦	૮ ૬
બીનીસ.	૨૨ ૦	૨૩ ૬
હડતું તેલ ૧ આબન	૪ ૩	૪ ૬
એરડીડું	૩ ૦	૩ ૪
મીડું	૩ ૧૦	૪
નાળીએલું	૪ ૬	૪ ૯
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૫ ૬	૧૬ ૯
પીળી	૧૫ ૬	૧૬ ૬
તીરકુળ નાતાલ	૯ ૦	૧૦ ૦
આટો	૧૪ ૬	૧૫ ૦
મદાસી સોપારી ૧૨તલ	૦ ૮	૦ ૯
મરચાં.	૦ ૪	૦ ૫
ધી પેટી ૪ ટીનના પાં	૯ ૦	૯ ૧૦
પોરખંદર	૯ ૧૫	૧૦ ૦
પારખીન ડીવોસ.	૬ ૬	૬ ૮
„ વાઈટ રોસ	૮ ૪	૮ ૭
„ „ આબન	૧૧ ૬	૧૨ ૦
નાળીયેર	૧૮ ૦	૧૯ ૦
દહીં	૧૦ ૬	૧૧ ૦
ગામડાં સોપ	૧૩ ૬	૧૪ ૦
કુલ નેસલનું.	૨૦ ૦	૨૧ ૦
નીમક (લીવરપુલ)		
ખસ્તા એકડું	૪ ૬	૫ ૦

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 4, Corner Commissioners' & Potchefstroom Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karedia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS!
P.O. Box 4 Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Lintley'spoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA.
GENERAL MERCHANT.
Box 4 Tel. Add.: "BHANA."
અહમદ બાણી, બોક્સ ૪. P. P. RUST.
નં. નં. ૪૨૮.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers.
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

NORMAJGY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
- AND -
GENERAL MERCHANT
P.O. Box, 315, DELAGOA BAY.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Rags, Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Barware, Hollow-ware, Furniture, Groceries,

Rough goods, &c., &c.
SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL
Prices are very moderate & terms are easy.

A trial Solicited.
Tel. Add: BREDAD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER,
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 22.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "AJMERE." Durban

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England,
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jallboy & Bernhjee Bros. Durban.
બેન્ક યુલર ઇમેલ યુલ.
અરસ મરચેડ,
૧૨૯, કાસ્ટલ સ્ટ્રીટ.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Ticksings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 262.
Market Square,
KRUGERSDORP.

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRA, CHEROOTS
BOER TOBACCO
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 58. Tel. Address: "Porthandor."
Telephone 864.

સરસો અને ઉથો માલ.
સન સીગારેટ, સુમાત્રા ચીરૂટ ધાર વર
કમીયા કંઈ વગેરે બતની વખત નીચે
સરનામે મળશે.
સન બેન્ક ટેલિફોન વંચ.
૧૬૪ ગ્રે સ્ટ્રીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11.
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg.
JOHANNESBURG

Vrajdas & Lalehand,
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lawrence Marquess

HOONDAMAL SONS
India, China, Malta and Assam
SILK MERCHANTS
WHOLESALE & RETAIL
107 West St. (Grey Street, Corner)
DURBAN.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS
Box 58. Telegraphic Address: "RHOTA"
HEIDELBERG. TRANSVAAL
Branch: "RHOTA & CO., NIGEL

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT
Box 15 Tel. Add.: "SULIMAN"
VOLKSDORP

M. P. FANCY,
MERCHANT & IMPORTER
WHOLESALE AND RETAIL.

એમ. પી. ફેન્સી.

હોલસેલ ને રિટેલ મરચંડે.

હિંદુસ્તાન ઓસરી જથ્થાબંધ હિંદુસ્તાન
બી મંબાવી સરતે હામે વેચવામાં આવે
છે. ખાસ બી ચોરખંદરનું તથા કલકત્તા
નું-સરસ માવજ-ચોખું મધીઆણું-ગરબ
ખંધ. અજમાએશ કરી જુઓ.

STAND 512, 17th Street, VREDEBORP,
Box 6031, JOHANNESBURG.
Telegrams: "FANCY."

SUN
Insurance Office.

PAYNE BROS., Agents,
WEST STREET, DURBAN.

દુન્યામે સર્વસે પૂર્ણી
આગકા વિમાફી ઓફિસ.

સ્થાપન-વર્ષે ૩૦,૦૦,૦૦૦.

મર્જી કરનેસે કમતમે કમતી માવ વિલેર
દુનીયામાં સૌથી જુની આયના વીમાની
ઓફીસ. જેની સુધી પાં ૩૦,૦૦,૦૦૦ ની છે.
જખી અજાવવાથી એકામા એકા માફ કરી
મળી શકશે.

૧. અગરજિલ્લો પૂર્વેના વસ્તુઓનું કુલ્યક, =
તુલ્ય કરતરું બેભાજક તુલ્યકમાં પચ્ચે પચ્ચે
પદ અલિપ્ત, અગરજિલ્લો તિલકાતુલ્યક એક
કીલોગ્રામપરજિલ્લો મરચંડે લીધેલું.

A. E. CHOTABHAI,
MERCHANT.

P.O. Box 33,

KRUGERSDORP.

રૂટરના તારના કંપની, લામીટેડ.

હિંદુસ્તાન તથા યુરોપ માટેના તારના સસ્તા દર.
રૂટરની કંપની હાલપણ લોકોને માટે હિંદુસ્તાન, જપાન, યુરોપ, એસિયેટીયા અને
અમેરિકા તાર મોકલી રહે છે. નિયમીત ધરાયેને દર સંદેશા કીલે એક શીર્ષક અને
કંપની સીલેટ આપવામાં આવે છે.

રૂટરની કંપની તાર અથવા ટપાલથી દુનિયાના કોઈપણભાગપર પેસા મોકલી શકે છે.
રૂટરની કંપની તાર મોકલનાર તથા લેનાર બંનેની સરનામા રજીસ્ટર કરે છે. આ
રજીસ્ટર નામને માટે કાલપણ પાસા લેવામાં નથી આવતા. રૂટરની ખાસ કોડ પુકે છે તે
દરેક રીતે સુધુરણ છે. આવી રીતે તાર રજીસ્ટર કરાવી કોડ સંબંધમાં તાર લેવા તથા
મોકલવાથી મળી સરતે દરેક કામ કહેલી શકાય છે.
જખી રૂટર કોડમાં આવેલા તાર રૂટરની કંપની તેના અરજ કરી લેનાર બંનેને કીલે
જા કરે છે.

જધુ વિગત માટે નીચેને સરનામે લખો.
મેનેજર, રૂટરની ઓફીસ, અથવા રૂટરની એજન્સી,
રૂટરની એજન્સી, રૂટરની ઓફીસ, પી કોલનર હાફિસ,
રેવીસ બીલ્ડિંગ્સ, સેક્ટ ન્યોનસિ કીલે, કમીશનર ઓફ,
૫૨, રીલ્ડ કીલે, ફેપટાઈન. નેહાન્સવરજ.

DAWOOD ISMAIL,
GENERAL DEALER & IMPORTER.
Tel. Add.: "DAWOOD."
P.O. Box 150. MIDDELBURG.

NANJEE OULABHDAS & CO.,
GENERAL MERCHANTS
and Wholesale Importers
Cable Add.: "NANJEDULABH."
P.O. Box 741 LOUWERCO MARQUES.

G. P. VYAS,
GENERAL AGENT
P.O. Box 1156 Tel. Add.: "VYAS."
Corner Prinsloo and Vermeulen Streets,
PRETORIA.

I. A. CAJEE & Co.,
GENERAL DEALERS & IMPORTERS
P.O. Box 117 Tel. Add.: "CAJEE."
148 Church Street, MIDDELBURG.

DAWAD MAHOMED & Co.

ESTATE OWNERS.

FARMS TO SELL.

TOWN AND SUBURBAN
HOUSES TO LET

Application will receive prompt
attention.

For further particulars apply to
PLOWRIGHT LANE.

JAMESON & Co.,
Manufacturers.

Ask us for Quotations before
placing Orders elsewhere for

Natal Jams,
Curry Powder, Chutneys,
Cayenne Pepper,
White and Black Pepper,
Sauces.

And other goods too numerous
to mention.

Prices to suit all buyers.

JAMESON & Co.
Box 63, Durban.

C. K. D. PILLAY & CO!

General Merchants & Importers.
Madras Goods a Speciality.

We grow Namjies, Oranges and Betel
Leaves on our farm at Umgchi.

Indian Post Office on our premises.
133 Grey St., 219 & 222 Umgeni Rd.

P.O. Box 68, Durban.

Telegraph Address: "DOURASAMY"

E. Suleman Bros.,

Wholesale & Retail Timber & Iron
Merchants,

Saw Mills & Timber Yards:
109 Queen Street, Durban

Y. Samy,

FRUIT MERCHANT

3 Jones Street,

KIMBERLEY

Ahmed Mahomed,
GENERAL DEALER

1 BROAD WAY,

Tel. Address: "MAHOMED"
Broad Way, KIMBERLEY.

Vol 5.

Phoenix, Natal, Saturday, December 28th, 1907.

No. 52.

No. 128.

Telephone 314.

MAHOMED CASSIM CAMROODEEN & Co.,
WHOLESALE MERCHANTS and
DIRECT IMPORTERS

Clothing,
Drapery,
Prints,
Calico,
Dhotis
AND
Sarees.

Rugs,
Shawls,
Boots
AND
Shoes,
etc., etc

Camroodeen Buildings, GREY STREET, DURBAN.

Telegraphic Address: "CAMROODEEN."

A. Tomaselli & Sons, MARKET & COMMISSION AGENTS.

All kinds of Produce received for Sale on the Johannesburg Market on commission. Fruits a speciality!

Farmers and Produce Merchants can be assured to obtain the Highest Market Price and Prompt Settlement.

Weekly Market Reports sent free on application.

REFERENCES:

Mr. J. DE WIT, Head Market Master.
The National Bank of South Africa, Ltd.

OFFICE & STORE:—Beckett's Building, Market Square.

Box 2983,

Tel. Address: TOMASELLI,

Johannesburg.

Tel. Add:

"SORABJEE."

JALBHAY & SORABJEE BROS.

Telephone No.,

933.

110 Field Street, DURBAN.

HAVE ALWAYS ON STOCK

Rice, Dhol, Ghée, Oils, Tamarind, Fish, Coconuts,
Flour, Natal Sugar (White and Treacle), Cape Snek
Fish, various kinds of Spices, Mauritius Garlic, old news-
papers, Harmonium, Phonographs and Records etc. etc

PARSIE RUSTOMJEE, 110 Field Street, Durban.

FOR SALE

CORLANDER SEED,
(Natal Produce)

વેચવાના છે

સરના અને સારા નાનાના પાકતા પાણી
કોલોનીયલ પેટરુસ દોવાથી ૩૫૨ માનવાળાને
સેલ કોરંડુ સરંકુ પડશે.

Amod Pattel, Box 75, STANGER.

BABU TALWANTSING,

General Merchant & Produce Dealer,

54 Wick Street,

VERULAM

સ્વદેશી કેરીના રસના લીન.

આ રસને નાણકેરીના રસમાં જરૂર રહે નહિ.

પ્રકાર:—મહેના અને અરેઆ મહેસ.

બોક્સ ૧૬૦, પીટર્સબર્ગ.

બેરબંદરનું ખુશબોદાર થી

સખો:— લી. ડી. મુસીઆ,

બોક્સ ૫૦૦, અમલ.

જથ્થાબંધ માલના વેપારી.

તમ્બુ, બીલીસ, મચર, પુલી વગેરે વધારે પ્રકારના
તુલ્યો ન હોય તો તેમજ મરચાણ મરચાણ અને
થી ટીકીયો કરવામાં આવે છે. વધારે માલ જરૂર
નોક્કને કરનારે પુછાવી આવી હોય તો
જા. આ. ગાંધી, ટેંગાલ.
જા. આ. ગાંધી, ટેંગાલ.

MUSTARD OIL

FRESH & CHEAP

Produced in our own Manufactory

મસ્ટર્ડ ઓઇલ (કડુ તેલ)

તમ્બુ અને સસતુ

અમારા કારખાનાં ખનાવેલું

A B MARKET,

જા. આ. ગાંધી, ટેંગાલ.

P.O. BOX
441.

ஓ அபுமகர், அம்மே ஆன் அபர்,
நேருவார் தேசம்மா வெபாரி—தர்பன், (நாட்டல்).

Tel. Address
ABOUBAKER

E. ABOUBAKER AMOD & BROTHER,

434, West Street, DURBAN. வேர் அட்

Direct Importers of Fancy Goods. Best Silks.

Ladies' Clothing,
Blouses,
Night-gowns,
Combinations
Chemises,

Skirts,
Underskirts,
Children's Fancy
Goods,
Frocks,

Bibs,
Bonnets,
Bootees,
Hats,
Wool Shawls,

Handkerchiefs, Collars, Scarves, Lace, Insertion, Ribbon
and Silks Goods in all colours.

BEST SILVER JEWELLERY:

PRICE MODERATE.

Come and see for yourself.

Attention, Neatness and Cheapness, Guaranteed.

EAST INDIAN TRADING Coy.,

General Merchants and Direct Importers of

all kinds of Groceries, Soft Goods, etc., etc.

அமாரே தாள் துபனி ருது மத்தி அமாரா ஆவதிமானா திசாமி வெளி நாஷாணி த.
தெயி லேனாரை ண்டு திசுவீத அவே மதரி. மாட ண்டு சாரி த.

102 Queen Street, Durban. P.O. Box 88.

Telephone 864.

Telegraphic Address: "FORBANDAR."

ABDOL GANIE, - General Dealer.

SOFT GOODS, GROCERIES and MERCHANDISE

of all description always in stock.

5 & 7 CROSS STREET, CAPE TOWN

அபுதூல் கானி.

அவரது லீட்.

ஹாட், நேருவார் ஆன் ஜிம் டீரெ மதரி
நாஷ லேனார் சாஷாட்.

403 ஹாட் ஸ்ட்ரீட், டேபாட்.

அபுதூல் கானி,

ஜனரல் டீலர்,

கபட், மோசரி ஆர் துசரி துப ருமகா
மாட ஸ்டோக்ஸ் லேனாட்.

403, ஹாட் ஸ்ட்ரீட், கேப்டோன்.

தீரே, அப்துல் கானி க்.பெ.த.தீ.தீ. மேன்மையாகப் பதவிதர்பன் கன் டப்
தெயி லேனார் திசுவீத அவே மதரி. மாட ண்டு சாரி த.

தீரே, அப்துல் கானி க்.பெ.த.தீ.தீ. மேன்மையாகப் பதவிதர்பன் கன் டப்

G. H. MIANKHAN & Co.,

General Merchants & Direct Importers,

Oldest Established Native Goods Merchants.

NATIVE CURIOS MANUFACTURED ON THE PREMISES.

ALSO ESTATE OWNERS.

HOUSES, OFFICES, SHOPS & CO., TO LET.

APPLY—

124 & 126 FIELD STREET.

P.O. Box 97.

Tel. Address "MIANKHAN," 411-0

Telephone No. 565

The "SWADESI."

A BI-WEEKLY TAMIL JOURNAL.

PUBLISHED IN MADRAS

Rate of Subscription Rs. 7 per year

Post Free. Any part of the world

GARLICK & HANDS

340 Smith Street, Durban.

Partners: J. GARLICK, CAPE TOWN.

Geo. E. HANDS, Resident.

தாஸனா அஜிதரோஷி ஆ வெபார் ஆர்
வர்த்தி அபர் மரிதீ லிபித ஹாட் தாள் ஜெ.
தர்பனா து. நா நாமதீ வெபார் மகாவலா
தா ஆவதி ததோ தர்பு தீ நவா அஜிதரோஷி
நாம நாட்டலமாள் சாரி ரிதே மதேர் ஆவ தா
துபி துபு நாம சாஷாலு தர்பு து.
தே தீ நாம தர்பி தர்பனா நாமதீ து.
காடே து.

கதாஷ் மகாஸனா வெபாரி.

தர்ப் தர்பனா தோதர்புத, தர்ப் தர,
தர்ப், தர்பரி மாட. தர்ப், தர்பனா சாஷா
தர்ப் தர்பரி.

A. M. BHAT,

Wholesale & Retail Merchant,
Market Street, Box 44,

HEIDELBERG.

Branches: Pietersburg, Box 24,
Nigel, Box 43 and at Volksrust
(as BHAT BHABHA & Co.)

Tel. Address: "BHAT."

V. RANGOON & BRO.

தே, தர்ப் தர்ப் தர்ப் தர்ப்,

Bakers, Grocers and General Dealers,

- Tel. Add: "RANGOON" P.O. Box 116

HEIDELBERG, Transvaal.

P. DAWJEE MAHOMED & Co.

Have a large stock of

RICE, DHOLL, GHEE AND OIL

Directly Imported from India.

843 PINE STREET, DURBAN.

Tel. Address: "DADULAF" Nos 44.

TAYOB HAJEE KHAN

MAHOMED & Co.,

Merchants and Direct Importers,

308 Church Street, Pretoria.

P.O. Box 357

Tel. Add: "TAYOB"

THE NATAL DIRECT LINE

આ કંપનીની નવી અને ઝડપ ચાલતી
સ્ટીમરો

ડરબનથી હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રજૂ ઉપડી જાય.

કોલમ્બો થઈ કલકત્તા

અમલાલી ટન ૨૨૦૦ તા. ૧૫ અન્યુઆરી

બેરા થઈને કોલમ્બો તથા કલકત્તા.

નોર તથા ભાડાના દર વગેરે હકીકત માટે નીચેને સર
નામે લખો અથવા મળો :—

મહા કંપનીની નવી ઓર સ્વપ્સ માનેવાલી મોટો

ડરબનસે હિંદુસ્થાન

નીચે મુજબ રવાના હોમી.

બેરા હોકે કોલમ્બો ઓર કલકત્તા

કોલમ્બો થઈ કલકત્તા

અમલાલી ટન ૨૨૦૦ તા. ૧૫ અન્યુઆરી

આ કંપનીની આગળોટ સીરસ્ટા મુજબ દરેક મહિનામાં મુજબ સારું અગ્રેથી
નીકલે છે, અમલાલી તા. ૧૫મીના રોજ કોલમ્બો થઈ કલકત્તા ઉપડશે. મુલક જનાર
મામલોએ તકવાર થઈ રહેવું.

કોલમ્બોઆગેથી આવતા પાસેજરોને કોઈ પ્રકારે જરા પણ મુજબ ન થાય તે નીચે
ખાસ પુરતો જરૂરિયાત રાખવામાં આવ્યો છે. દરેક વાતની પુરી સુખાકારી મળશે.
કેપટાલોનીથી (એ લેનની આગળોટમાં મુલક જવા માટે) મેલ સ્ટીમરમાં આવતા
પાસેજરોની સગવડને સારું અમારો એક માણસ હરવખત મેલ સ્ટીમર આવશે તે
વેળા હાજર રહેશે, અને મુલાકાત લેશે. એટલે કેપટાલોન, પોરટપલીઆગેથી અને ઇસ્ટ
લંડનથી મેલ મારફતે આવતા પાસેજરોને કોઈ વાતની અગવડ પડશે નહિ. તેમજ
મેલ સિવાય બીજી આગળોટમાં કોઈ આવનાર હશે અને અમને તારથી ખબર કરશે
તો તેમની ખબરદારી માટે પણ માણસને મોકલશું. પાસેજરોને કોઈ વાતે ખંચાવું
પડશે નહિ.

વધુ ખુલાશા માટે લખો અથવા બંને મળો.

King & Sons,

West St. Durban.

M. C. Anglia & Co.,

339 Pine St. Box 59.

Durban.

મેસરસ કીંગ એન્ડ સન્સ.

વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, ડરબન.

મેસરસ એમ. સી. આંગલીઆ કુ.

૩૩૯ પાઇન સ્ટ્રીટ બોક્સ ૫૯.

ટેલીફોન નં. ૬૩૭ ડરબન.

INDIAN LAUNDRYMEN

Vanmali Gosai,

Box 6031, Johannesburg.

Dhanji Morar,

Box 6031, Johannesburg.

Dookhi Teli,

Box 4980, Johannesburg.

Fakir Kalia,

Box 6031, Johannesburg.

Govind Mowji,

Box 6369, Johannesburg.

Lakhman Madhu,

Box 5999, Johannesburg.

Morar Bhikha,

Box 5999, Johannesburg.

Parbhu Hira,

Box 5999, Johannesburg.

Pema Jeram,

Box 651, Johannesburg.

Ratan Kalia,

Box 5999, Johannesburg.

D. M. Surati,

Box 6031, Johannesburg.

WATERFALL,
JOHANNESBURG.

South African Directory

OF INDIAN MERCHANTS & OTHERS

BARBERTON

Suleman Moosa,
Box 2

BEACONSFIELD

Abdul Aij, (Kimberley)
17 Cape Town Road.
Shahboodeen Dowry,
Robinson Street.

BELFAST

Abdul Latif Khamisa,
Meintjes Street, P.O. Box 34.
E. A. Saloojee,
Box 42.

BELLARY

Rambhai Govindjee & Co.,
Farmers and Merchants.
Shivlal Dharshi & Co.

BUTHA BUTHE

Tayob Adam.

CAPTOWN

ABDOL GANIE,
5 & 7 Cross Street.
A. Cader
116 Long Street.
Chhaganlal Bhawanidas Gheewla
Randeria, 21 Roger Street,
J. M. H. Gool,
129 Castle Street.
O. P. Lucheram,
Silk Merchant, 110 Adderley St.
Pohoomul Bros.,
Corner Parliament and Long-
market Streets.

CHARLESTOWN

Hajee Hassam,
Bombay House,
Amod Ismail Esack,
Box 10,
Cassim Suliman,
Box 27,
G. R. Moola,
Box 15,

DELAGOA BAY

H. H. De Silva Bros & Co.,
Box 240.
Hajee Essa Hajee Suleman & Co.,
Box 368.
Hirjee Mooljee & Co.,
Box 348.
HORMAJY IDOLGY,
Box 332.
Madhavjee Jetha & Co.,
Box 140.
Manwar Hossen Motan,
Box 92.
NANJEE DULABIDAS & Co.,
Box 141.
Noor Mahomed & Rawji,
Box 329.
Parshotam Amarchand & Co.,
Box 109.
VRAJDAH & LALCHAND
Box 92.

DURHAM

ABDOL HAY & AMOD,
131 Grey Street.
Abdool Razak, Fruit Merchant,
Box 167, 111 Victoria Street.
E. ABOOBAKER AMOD & BRO.,
Box 441, 434 West Street.
M. C. Anglia & Co.,
Box 59, 339 Pine Street.
Bhuna Parshotam,
357 Pine Street
M. C. CAMROODEEN & Co.,
Box 126, Grey Street.
DADA OSMAN,
Box 88, 139 Queen Street.
DAWAD MAHOMED & Co.,
Plowright Lane.
P. DAWJEE MAHOMED & Co.,
Box 254, 104 Queen Street.
Dawjee Mamoojee Timol,
Box 211, 116 Grey Street.
EAST INDIAN TRADING Co.,
Box 88, 102 Queen Street.
T. D. Dhupelia, Agent,
Box 507.
EBRAHIM CAMROODEEN,
113 Grey Street.
B. EBRAHIM ISMAIL & Co.,
118 Commercial Road.
Esmail Dawjee Motals,
Saville Street,
(near Surti Masjid).
HOONDANA SONS,
107 West St. (Grey St. Corner)
Hoosen Cassim & Co.,
Box 80, 371 Pine St.,
IMPERIAL CIGAR MANUFACTURING Co.,
171 Umgeni Road.
JALBHAY & SONABJEE BROS.,
110 Field Street.
V. M. JOOMA,
Box 543, 386 Pine Street.
Mahomed Ebrahim,
Commission Agent, Point.
Mackenzie Brothers, Tailors,
182 Grey Street.
S. P. Mahomed, Tobaccoconist,
109 Grey Street.
A. E. Mayet,
154 Queen Street.
J. B. Mehta,
Box 530, Grey Street.
B. A. Meghraj,
Box 754, Photographer,
Sydenham Road (Opposite
Botanical Gardens).
G. H. MIANKHAN & Co.,
Box 97, 125 Field Street.
Narotam Surti Mithaiwala,
186 Grey Street.
Parshotam Valabb, Tailor,
123 Grey Street.
S. Pearbhoy Butler,
506 West Street.
O. K. D. PILLAY & Co.,
Box 68, 133 Grey Street.

P. V. Sanghaves & Co.,
Box 738, Grey Street.

M. A. Simon,
Jeweller, 144 Grey Street.

E. SULEMAN BROS.,
109 Queen Street.

SUN BRAND TOBACCO WORKS,
Box 88, 164 Grey Street.

E. A. Tayob,
113 Field Street.

Tharu Maharaj, Property Owner,
175 Gale Street.

ELANDS LAAGTE

(via Ladysmith.)
Mandruising,

ENNELSHURG

E. Omar Rajan & Co.

GRAAFF REINET C.O.

B. Hassen,
Barber & Hair Dresser,

GERMISTON

Bhimbhaj,
Box 138
K. K. Desai,
Box 138,
B. Hazura Singh,
Box 202,

HEIDELBURG

AMOD SULEMAN & Co.,
Box 62.
A. M. BHAYAT,
Box 44,
Abomina Camroodeen,
Market Square,
V. RANGOON & BRO.,
Box 146,

INHAMBANE

Abba Suliman,
Box 30.

JOHANNESBURG

A. F. CAMAY & Co.,
Box 3504, 2 Kort Street.
M. E. COOVADIA,
Box 270.
B. P. EBRAHIM & Co.,
Box 4420.
FAKIR SALEJES,
Box 5280, 167 Market Street.
M. P. FANCY,
Box 6031.
GOOLAM MOHIDEEN,
Box 3755
Gulab Prag,
Box 5990.
M. A. KARODIA & Co.,
Box 3598, 41 Market Street.
Omarji Sale,
Box 5931.
A. A. PILLAY,
Box 1353, President St.
SULEMAN ISMAIL MIA & Co.,
Box 3553.

Indian Opinion

VOL. V.

PHOENIX, NATAL, SATURDAY, DECEMBER 28TH, 1907

No. 52

Contents

EDITORIAL COLUMNS:—	Page
A Summary	539
What Do Indians Want?	539
Indians in Delagoa Bay	539
Shah History Repeat Itself	540
Lord Ampthill	540
An Example to Copy	540
The Policy of the Turn-Coat	540
OTHER ARTICLES:—	
East and West	540
Natal Dealers' Licences	541
The Registration Law	541
Registration Notes	542
Immigration Regulations in the Province of Mozambique	542
The Germiston Market	543
C.S.A.R. and Non-Registered Indians	543
A Prize of Ten Guineas	544
The Asiatic Act	544
British Indians on the C.S.A.R.	544
Meeting of Mahomedans in London	545
Prevention of Malarial Fever	547
Late News	547
CORRESPONDENCE:—	
A Complaint	547

Indian Opinion

SATURDAY, DECEMBER 28th, 1907.

A Summary

[OUR summary of Indian events for the year that is about to close can only be brief. The position in the Transvaal overshadows everything else. The Indians there may be said, so far, to have gained all along the line, and yet their gain may be more apparent than real. Whether, however, the Asiatic Act is repealed or not, and whether, even when the fiercest struggle, that regarding licences, commences, Indians will be able to pass through the ordeal or not, there is no gainsaying the fact that they have been able, by offering passive resistance, to make the Colonists think about this question as they have never done before. Hostile as the *East Rand Express* is to Indian claims, it is reluctantly obliged to admit that Indians have shown unexpected strength of purpose, organising ability, and bravery.]

In Natal, the Dealers' Licences Act has been instrumental in depriving innocent Indians of their means of livelihood. The Immigration Restriction Act has been largely enforced against Indians only.

At the Cape, likewise, the two restrictive measures regarding licences and immigrants have disturbed the peace that Indians have been in the habit of enjoying.

And Delagoa Bay has caught the infection for, as our pages have recently shown, the Portuguese Govern-

ment have sprung upon the British Indian community regulations that are almost brutal.

The only consolation, therefore, that Indians can have from this gloomy summary is that the events in the Transvaal have brought them closer together, and that they have now entered upon a line of conduct which makes them rely more and more on self-help rather than on servile dependence.]

What Do Indians Want?

[MR. RITCH'S admirable pamphlet has drawn many a sympathetic review from friends and foes alike. Its consideration occupies a column and a quarter of the *Morning Post* of the 25th ult. The writer of the review is obviously a partisan. In his zeal to argue in favour of the Transvaal Government, the writer has often swerved from the truth. He has ascribed to Mr. Ritch, or his *clientele*, premises they have never advanced, and from these premises has drawn faultless conclusions.]

It will be news to British Indians in the Transvaal to be told that their grievances in respect of the Asiatic Act consisted purely in opposing finger-prints. The writer, therefore, having credited them with that statement, brings to his aid Mr. Henry's book, shows that finger-impressions are used all over India, and then truly enough quotes that the objection is sentimental. The writer does not even take the trouble of ascertaining from Mr. Henry's book that military and civil pensioners are called upon in India to give thumb-impressions, and that ten digit impressions are exacted only from criminals and are intended, not for identification, but for their classification.

Then, again, the writer exclaims: "At last they (British Indians), like their opponents, are falling back on the real point at issue," and then refers to the opposition to the Immigration Law of the Transvaal. He again conveniently forgets to mention that the basis of opposition to the Immigration Law is not because of its non-recognition of Indian languages, but because it is indirectly an amendment of the Asiatic Act, and that the fiercest opposition is directed against the clause of the Law which perpetuates the Asiatic Registration Act and extends the arbitrary powers of the Government therein by authorising physical deportation at the expense of the offender against the Registration Act.

The worst and the most mischievous misstatement, however, is the following:—"After 27 years' conduct, the European is ceasing to pretend that

he is fighting the case of sanitation, the Indians and their advocates are ceasing to pretend that they are fighting nothing but the trade jealousy of a few shop-keepers. Both parties have been forced to take their stand on the only genuine ground, the only ground worth occupying at all—the ambition of each that their people should inherit the land as their own and make it the home of institutions peculiar to their race." The European may or may not have ceased to pretend that he is fighting about sanitation, but the Indians have not only not ceased but have been repeating the statement that they are fighting nothing but the trade jealousy of a few shop-keepers. The Europeans may have, indeed they have, the ambition that their people should inherit the land, that is, South Africa, as their own and make it the home of institutions peculiar to their race. Indians have never avowed any such ambition. On the contrary, they have considered this European ambition as common cause. The question is not one of immigration at all, but that of the status of those who are already domiciled in the Transvaal or South Africa—may they be treated as pariahs, or may they, seeing that they are already domiciled in the Transvaal, receive fair treatment, not even as British subjects, but as human beings? It is futile at this stage to endeavour to gull the British public into the belief that the struggle that is now going on in the Transvaal is, on the part of British Indians, to insist on unrestricted immigration and to introduce Asiatic institutions.]

WE PUBLISH IN ANOTHER COLUMN the full text of the remarkable regulations framed by the local Government at Delagoa Bay to restrict Asiatic immigration. The regulations deal with three kinds of immigrants, or, rather, Asiatic visitors: (1) those who may leave Delagoa Bay; (2) those who may enter Delagoa Bay from outside districts; (3) Asiatics from Portuguese possessions in Asia. They have decidedly a Transvaal flavour about them. The Asiatics at Delagoa Bay, who have approached the Governor-General, have been told that the regulations are necessary because "the province is threatened with a large influx of Asiatic immigrants from the neighbouring colonies, and that they were of a merely temporary nature." We trust that the British Indians at Delagoa Bay will not rest satisfied with the explanation given by the Governor-General. As a matter of fact, there is absolutely no influx into Portuguese territory from the Trans-

vaal, and, even if there were, there would be little justification for harassing the domiciled British Indians in that Province. Why, for instance, should they possess a special going-out permit? We understand that permanent documents have already been issued to them. Why cannot British Indians leave Delagoa Bay without a licence and without proving that they are neither criminals nor bankrupts. Under given circumstances, probably such a precaution may be in the interests of public justice, but Asiatics have by no means a monopoly of crime and bankruptcy. Europeans leave Delagoa Bay as often as they please without having to prove that they have not criminally broken the laws of the country, or become insolvent. The only redeeming feature of these harsh regulations is that the Portuguese Government, unlike Colonial British Governments, have recognised the necessity of drawing a broad distinction between Asiatics who are their own subjects and those who are not. We trust that, as Delagoa Bay is a foreign country, Lord Elgin will find it possible to secure some measure of relief from these vexatious restrictions.

THE OFFICIAL PUBLICATION, KNOWN as "Transvaal Statistics," contains certain **Shall History Repeat Itself?** very interesting items of information. Towards the end of the volume, there is a section given over entirely to a study of the Asiatic, wherein is offered a succinct compendium of the many aspects of the question up to June, 1906. Preceding various statistical tables is a historical summary of the question from what may now almost be called prehistoric times. But our interest centres specially in the following engaging paragraph:

Early in 1902, the regulation of the immigration of Asiatics was, by an Army Order, issued by the General Officer Commanding-in-Chief, placed under the control of the Commissioner of Native Affairs, who appointed a Superintendent for Asiatic Affairs, with a staff of Supervisors stationed at Pretoria, Johannesburg and Germiston, to deal with applications made by or on behalf of Asiatics to enter the Transvaal; and with the instructions that the issue of a permit to enter was to be conditional on the ability of the applicant to prove that the person for whom the permit was required had been resident in the country before the war. In this work the Superintendent was assisted by a Committee of influential Indians representing the various races and wells of India.

Obviously, at that time, administrators did not lay claim to omniscience, but consulted with the leaders of the Indian community in the carrying out of an already mutually agreed-upon policy. Similarly, with Lord Milner, in 1903, when old Dutch registration certificates were, after consultation with the British Indian Association, voluntarily exchanged for the present-

ly-held documents. Is the Transvaal Ministry of to-day incapable of profiting by the history of the recent past?

SIR MANCHERJEH NEVER RENDERED a greater service to the British Indians in South Africa than when he secured Lord Ampthill as President of the South Africa British Indian Committee. His Lordship has been ceaselessly espousing the cause he has made his own. The latest utterance of Lord Ampthill on the subject comes from Paris, where, the other day, he delivered an address at the hall of the French Colonial organ, the *Dépêche Coloniale*, before a distinguished and representative gathering. We take the following from the *Times* report of the address:—

In all our great Colonies there has arisen a strong anti-Asiatic feeling, and this feeling does not discriminate between Asiatics who are British subjects and those who are not. In these Colonies, in the Transvaal, in Australia, in Natal, and in Vancouver, there is a strong determination to prevent the immigration of Asiatics, in order that they may not compete with white men in trade and in the labour market. It is in no way a question of racial antipathy, for white men manage to live in Asiatic countries without engendering any such feeling, but simply one of economic jealousy. It is a quarrel between white men and white men, because some of them resent the competition of the coloured immigrants whom the others find it an advantage to call to their assistance. But in this quarrel the coloured man suffers often very cruelly, and when this happens to the British subjects the matter becomes very serious. We have given our Indian fellow-subjects to understand that they are citizens of the Empire, and that they can expect protection and equal justice with ourselves under the British flag. But if they are turned out of the Colonies or ill-treated it is an inevitable consequence that the prestige and honour of the Mother Country should suffer in India.

There is no more difficult and anxious problem at the present time than this one which arises out of the democratic government of the Empire. The solution can only be a compromise resulting from a better and more wide-spread understanding of the Imperial ideal and of Imperial duties, and this is a matter for long, earnest, and unwearying propaganda, such as your League is undertaking.

We hope that Lord Ampthill's weighty pronouncement will be pondered by South African statesmen.]

THE SUFFRAGETTES IN ENGLAND ARE, with the undaunted spirit **An Example to Copy** that has marked their struggle, encroaching day by day upon the enemy's ground. Recent cablegrams state that they have now resolved not even to pay taxes, but to allow their goods and chattels to be distrained and to suffer imprisonment. Whether the object they seek to achieve be laudable or not is beside the point, but Transvaal Indians can do worse than note that Englishwomen will not count the cost of a struggle they believe to be righteous.]

OUR JOHANNESBURG CORRESPONDENT forwards the details of an interesting interview granted to him last week by Mr. Keijiro Nakamura, a Japanese gentleman who is touring the world with a view to increase his stock of scientific knowledge for the service and benefit of his Mother-country. One point brought out in this interview deserves special emphasis. Mr. Nakamura reminded his interviewer how, in 1864, at the muzzle of the gun, a combined European and American fleet compelled the then Japanese Government to open the country to foreign commerce. To-day, the Transvaal specially, and various British Colonies generally, are refusing to permit the immigration and the commerce of orientals, and are thus adopting the very tactics that were years ago surrendered by that wonderful nation that has so recently given signal proof of its prowess when pitted against a great Western power. It is significant of much that the Japanese had the wisdom to learn from those who forced them from their original position of isolation and insularity. Equally significant is it that the South African states have learnt nothing and remembered (the word "forgotten" is almost out of place here!) nothing in respect of those who are challenging them to the conflict of economic interests in the near future. In all likelihood, the policy of Japan, in so readily mastering the lessons of history, is likely to prevail, and who shall say that she has not deserved success?

East and West

A Distinguished Japanese Visitor to Johannesburg

Special Interview

[FROM OUR TRANSVAAL REPRESENTATIVE]

[These last few days have provided Johannesburg with a distinguished visitor from Japan, in the shape of Mr. Keijiro Nakamura, chief metallurgist of the Besshi Copper Mine, Japan. Mr. Nakamura had come up to the Rand for a few days to briefly examine mining conditions here, in the course of a two years' tour round the world for the special study of the metallurgy of copper, in the interest of the copper mines of his own country. He was good enough to grant me an interview last Saturday evening at the Carlton Hotel, where he is staying.]

Mr. Nakamura greeted me with that courtesy for which his nation is celebrated, and spoke quite freely upon the various matters to which I drew his attention. I prefaced my remarks by informing him that I was astonished indeed to find him in the Transvaal, and in reply to his questioning smile, I recounted the story of his compatriot, Mr. Nomura, with whose

unfortunate attempt to penetrate to this Lib. of the South your readers are, of course, still familiar. Mr. Nakamura limited the unpleasantness of the affair, and, in reply to a question, stated that he himself had not been unmolested. Prior to leaving Japan, he had furnished himself with a passport, and, as he intended to come to South Africa, he applied to Lord Elgin, through the Japanese Minister in London, for a permit to enter the Transvaal. Lord Elgin was unable to do this, as such a matter was in the hands of the Transvaal Government, but gave him a personal letter of introduction. Mr. Nakamura entered the Transvaal at Christiana, where the train was boarded by an immigration official who asked to see his permit. Mr. Nakamura produced his passport and the letter from Lord Elgin, but the official said that these did not replace a properly issued permit, and that he would have to leave the train. Mr. Nakamura, naturally, demurred. His time was very short, and even a day's delay was a great loss, as he had to catch a steamer from Capetown for Australia, for which trip he held a return ticket. After lengthy explanations, he was at length permitted to continue his journey without further trouble.

Asked what he thought of the incident and the principle underlying it, Mr. Nakamura smilingly replied: "Well, you know, some 40 years ago, when we Japanese wished to exclude foreigners and foreign commerce from our country, the Western peoples forced us at the cannon's mouth to open our harbours. And now, the people here—The pause was eloquent affirmation of the old saying that history repeats itself. "I do not understand this feeling at all," he continued. "Why should I be so?" I pointed out the existence of the colour-problem and the economic struggle, and asked my host whether he had, in his stay in America, suffered any inconvenience on account of his race and colour. "Not at all," was the reply. "Everywhere I was treated with the greatest courtesy. In California, the Japanese and other Orientals are welcomed, except in San Francisco, by every employer of labour. He does four times the work, at very much less cost, done by his white competitor, and is accordingly much sought after. Moreover his labour is a constant quantity and he can always be relied on. At San Francisco, of course, things are different. There everything is in the hands of the Labour Unions, who are very bitter against Orientals."

I took the opportunity of enlightening him on the subject of Indian indentured labour in Natal, and Chinese labourers on the Rand. "The Oriental labourers in California," he said, "are quite free, and any infringement of contract is dealt with in the civil courts, and not criminally, as in South Africa."

Speaking of Indian students in Japan, he pointed out that there were

not many. They and the Chinese students came to Japan for reasons of economy. It would cost only about £50 per annum to study in Japan, as against at least three times that amount in Europe or America. The Indian students were in good repute and were very steady. There was, to-day, plenty of scope for them in the Universities of Japan, where every subject of science and art was well-taught by experts in each branch.

Mr. Nakamura was much interested in the general treatment meted out to Asiatics in the Transvaal. He expressed astonishment to learn that he would be denied the use of the public tram-cars, and would be refused a penny-stamp in the Main Hall of the General Post Office in Johannesburg. He took with him a copy of the Registration Law, which he promised to closely study.

Thanking him for his courtesy and for the information that he had given me, I withdrew.

Natal Dealers' Licences

Amended Government Notice

Under Government Notice No. 712, 1907, every person desiring to obtain a new licence or a renewal or transfer of an existing licence shall lodge with the duly authorised officer of the Magistrate's Court or Town Office an application in the form of Schedule A.

In the case of an application for a new licence or a transfer of an existing licence the applicant shall also publish a copy of the application at least one day in each week for at least two weeks in a newspaper, published or circulating in the Division, Borough or Township before the Licensing Officer shall consider the same.

Rule No. 2 published under Government Notice No. 676, 1907, which requires that applicants for renewals should also advertise, is cancelled.

In Government Notice No. 702, 1907, attention is called to the provisions of Sections 10 and 61 of the Licence and Stamp Act, No. 43, 1898, requiring all persons engaged in occupations requiring licences under that Act, to obtain the necessary licences within thirty days of the beginning of the year or thirty days from beginning to engage in such occupation, as the case may be, under a penalty of four times the amount of the stamp duty chargeable upon the appropriate licence in respect of each day's default.

Attention is also drawn to the provisions of Section 12 of the "Registration of Firms Act" (No. 35, 1906) and all applicants for licences are warned to proceed with their applications, the documents submitted thereon.

The Registration Law

What India Thinks

[We hope we are not ordinarily given to the use of needlessly strong language, but we confess we cannot envy any Indian publicist who may content himself with language of sober moderation in dealing with the situation created in the Transvaal by the heartless barbarism which is the standing characteristic of the treatment of our countrymen settled in that Colony. It is not necessary to recapitulate the whole sad and sickening story which reflects as much discredit on the South African Colonists as credit on our own countrymen. If we are asked to say what is the most conscienceless act perpetrated by the British Government we are content to refer to this question of Indians in the Transvaal. Just recall to mind the utterances of British statesmen on the eve of the Boer War, and contrast them with what has happened since the Treaty of Vereeniging put an end to it. Remember the utterance of Sir Arthur Lawley that it is a greater crime to keep than to break the pledges of equality of treatment given to the Indians, and remember, too, Mr. Winston Churchill's recent official declaration in Parliament that His Majesty's Government cannot render any protection to Indians against the acts of the colonial legislature. The Asiatic Ordinance has been rightly denied by the self-respecting Indians resident in the Transvaal. And the Imperial Government, presided over by so essentially right-minded a statesman as Sir Henry Campbell-Bannerman, with Mr. John Morley as Secretary of State for India and an ex-Viceroy of India as Colonial Secretary, will only look-on in silent helplessness at this tragedy. How can even the most moderate amongst us help crying shame on the British Government for this scandalous episode in Britain's relations with India, and we undertake to tell them, knowing as we do the keenness and bitterness of feeling the matter has produced in India, that it cannot fail to spread disaffection in the land and that not all the repressive and coercive measures which the Government may employ to crush it will succeed by a hair's breadth, so long as such calamitous injustice can be identified with the name of the British Government. — *Hindustan Review*.]

EDUCATIONAL SUCCESS. Mr. Parren Rustonjee, that staunch supporter of the Indian cause in South Africa and progressive leader of the Natal Indian community has just received the advice to the effect that his elder son, Jahbhoy, has succeeded in passing the Matriculation Examination of the Bombay University. Young Rustonjee is but 18 years of age. Both he and his father are to be heartily congratulated.

Registration Notes

Licensing Regulations

The General Purposes Committee of the Johannesburg Town Council, in their report to that body, state that the president of the Transvaal Municipal Association has been asked by the Government whether local authorities will approve of the following procedure in connection with the issue of Municipal licences to Asiatics: That a licence be refused to any Asiatic who is unable to produce a certificate of registration issued under Act No. 2 of 1907. In the case of those who do produce such a certificate, the serial number of the document shall be endorsed on the form of application (which will be made out in duplicate), together with a clear impression of the applicant's right thumb on each form. The original application form will be retained by the Council, and the duplicate forwarded to the Registrar of Asiatics, with the number of the applicant's registration certificate, together with the impression of his right-hand thumb. If found to be correct, the form will be at once returned to the Council. If incorrect, action will be taken against the applicant. The committee think that the Council should approve of the procedure laid down by the Government Department, and recommend that the procedure described in the above report with regard to the issue of Municipal licences to Asiatics be approved, and that the Transvaal Municipal Association be informed accordingly.

The Germiston Chamber of Commerce has passed the following resolution:

"That this Chamber approves of the action of the Government in regard to the Asiatic Registration Ordinance, and expresses the hope that the Government will remain firm in their decision to enforce the provisions of the Act in the interests of the colony generally, and further asks that no compromise whatever be effected with the Indians, assuring the Government that they will have the support of the entire white population of the Transvaal."

Trades Union Protest

The London Trades Councils have passed a resolution protesting against the treatment of Indians in the Transvaal.—Reuter.

The *Sunday Times* says:

Though General Smuts is sticking to his guns over the Asiatic Ordinance, he will have one or two nasty barbed-wire entanglements to crawl through before he gains a complete victory.

Ram Sundar Pandit

The following letter has been addressed to Ram Sundar Pandit by the Acting Assistant Colonial Secret-

ary, under date the 19th inst.:

I am directed to acknowledge the receipt of your letter of the 14th instant and to inform you that the Government is not prepared to issue in your favour a permit to reside in the Transvaal.

Apparently, the Johannesburg Municipality intends to dismiss its unregistered Indian employees.

On Monday last, at the special meeting of the Council Mr. Minnaar asked whether the Asiatics in the employ of the Council were registered or not.

Mr. Souttar said that he would make enquiries—he quite realised the importance of the question.

[Note. So do we!—Ed. I.O.]

Immigration Regulations in the Province of Mozambique

Full Text

The *Lourenço Marques Guardian* publishes the full text of a notice published by the Administrator of the Concelho, and which deals with restrictions now enforced with regard to Asiatics in this Province. This is presumably the outcome of representations made by the Commercial Association, in the event of the Transvaal putting in force its expulsion ordinance, or following out to the bitter end the demand for Asiatic registration in the Transvaal, and the expulsion of Asiatics from that State for non-compliance should it take place. The following regulations have been issued by the Government with a view to preventing an influx:—

(1) No Asiatic going out of this district is allowed to come in again by sea without being in possession of a previous licence of disembarkation granted by this department.

(2) This shall only be granted when a returning permit from this department is presented, a permit from the competent authority of the other district of the Province from which the holder comes, allowing him to proceed here to attend to his business, or similar documents passed by the consulate in the Transvaal, with the express declaration that the bearer can return to that Colony.

(3) Permits without the photo of the bearer are invalid.

(4) Permits are granted by the department only when documentary evidence is produced that the bearer had fixed residence in the district previous to 30th November last, had four years (at least) effective residence in the district, paid to the State taxes and licences during that period for possessing property, or by the exercise of private industry—such proof not being necessary from those of the profession of priest, or having contracts with the State.

(5) Period of validity of permit will not exceed six months for those

who do not leave the Province, or are from neighbouring Colonies, nor two years for those who leave.

(6) The period of residence fixed in No. 4 will not be demanded of property-owners registered in this district, or those who show proof of having employed or invested a capital of 10 contos in trade or industry, or are proceeding to any part of this Province or neighbouring Colonies.

(7) Proprietors, merchants, etc., mentioned in No. 6 may obtain from the department a licence when returning to the district accompanied by their legitimate wives and children of minor age.

(8) Those who prove themselves as heirs to property may disembark and remain in the district for the time necessary to liquidating their estate, or to establish residence if coming under condition No. 6.

(9) No Asiatic is allowed to leave the port without licence of the department, such being granted on proof that holder has not criminally broken the law or is bankrupt.

(10) Asiatics entering the district overland have to present themselves by 5 p.m. on the day following, if not departing by steamer before that hour.

(11) No Asiatic entering is allowed to reside in the district more than 30 days save by special authority of the department.

(12) Infringement of the regulations aforementioned will be punished by law.

(13) The subscriptions of this proclamation do not apply to natives from Portuguese possessions in Asia.

A Protest

A deputation of Asiatics visited the Governor-General on the 14th inst., with reference to the new regulations affecting them, to lay before His Excellency the position of Asiatics who leave this port for Chai-Chai, and under the regulations had to produce documents showing their business solvency. The Governor-General explained that this clause was meant only to refer to Asiatics leaving the district. An amendment of the clause has now been published by the Concelho.

The Lourenço Marques correspondent of the *Transvaal Leader* states that the local Asiatic residents have been somewhat perturbed regarding the recent legislation with reference to the admission of Asiatics into this province. An influential deputation of Indian merchants obtained an interview with the Governor-General to discuss the matter, and were informed that the regulations were of a special and merely temporary nature. The Province was threatened with a large influx of Asiatic emigrants from the neighbouring colonies, and as it was impossible to find room for them in the Province, the institution of special restrictions on immigration had been rendered necessary.

The Germiston Market

Indians Threatened

A question of vital importance to Germiston came up at the Town Council meeting on Tuesday on the report of the Works Committee on the market question.

Cr. Evans said that a few of them opposed the by-laws when they were first brought up. Now it was confessed the by-laws had to be amended. He was in favour of everything being put up to auction.

Cr. Freddy said the change only referred to the sale of vegetables. As to vegetables it was a hardship to charge 1s. for the space for vegetables. They proposed that the charge be modified to 9d. or 10d. at the present time, with power to alter when necessary.

Cr. Evans said the new regulations would enable people to compete with people in the town. Most of those who sold in the market were aliens, coloured people, Chinese and so on, and now they were going to assist them still more. He thought it a great shame. Coloured people were no use to them in that connection.

Cr. Brammer remarked that, owing to the price of vegetables having fallen so low, a charge of 1s. would mean 10 per cent. They would not be able to pay 10 per cent., and would be driven away. He did not think the alteration would do any harm.

Cr. White: Can a coolie or coloured person hire a space in the market?

Cr. Freddy: Certainly.

Cr. White: Then I submit that the Market Master be not allowed to exercise his discretion. It will be within the knowledge of most persons that the leases of the Consolidated Goldfields prohibit the letting of any portion of the township to a coloured person, and here we, as a Council are admitting the principle of allowing coloured persons to trade. We are upsetting the whole arrangement in leasing stands to coloured persons. I think the whole matter should be referred back to the Works Committee, so that a recommendation can be brought up excluding coloured persons from trading in our market square. (Hear, hear.)

Cr. Lund seconded.

Cr. Freddy: What is the definition of a coloured person?

Cr. Evans: It is clearly defined in leases.

Cr. Freddy: It is not.

Cr. White: The whole idea of the leases in this district was to exclude Asiatic trading. If we lease stands in the market to Asiatics we defeat the whole object of the lease.

Cr. Freddy thought that if they wished to carry on the market it would be unwise to accept Cr. White's suggestion.

Cr. Henderson remarked that the principal suppliers of vegetables to

the market were coloured people. If they did away with the coloured people they were going to close the market. Could they supply white people in their place? The market was provided to supply the poorer people.

Cr. White, in replying, expressed his surprise and astonishment after Cr. Freddy's able exposition against Asiatics in Pretoria, when he strongly and vigorously opposed Asiatic trading in the district, that he should take up the attitude he now did. With regard to Cr. Henderson's objection, if the coloured people wanted to sell things let them sell through a white agent. By allowing coolies and coloured people to have spaces in the market square they were upsetting one of the best principles of the town.

On a division it was resolved that the report be referred back to the Works Committee, especially with reference to coloured people leasing spaces in the market square.—*East Rand Express*.

C.S.A.R. and Non-Registered Indians

C. 25.11 441
Interesting Correspondence

Referring to the matter of the dismissal of 40 unregistered Indian employees by the C.S.A.R. Administration at Standerton, we have received the following correspondence for publication:—

20th December, 1907.

The General Manager, C.S.A.R.,
Johannesburg.

Sir,—The matter of the Standerton Indians in the employ of the C.S.A.R., about which I had the honour of speaking to you through the telephone, seems, the more I think of it, of such serious importance that it will be the duty of my Association to thresh it out as a question of public morality and also, if need be, of law. My Association, however, is most anxious to avoid a legal struggle, and I, therefore, venture to ask you, if you can see your way to do so, to pay the men a month's wage in lieu of notice. In my humble opinion, that is the least consideration to which the men are entitled. I should, perhaps, state that I have telegraphed to the Standerton Committee asking them to advise the men to accept whatever may be paid them, subject to their right to claim wages in lieu of a month's notice.

I have, etc.,

(Sgd.) M. K. GANDHI.

Hon. Sec., British Indian Association.

20th December, 1907.

The Honorary Secretary, British Indian Association,
Johannesburg.

Sir,—I have to acknowledge the receipt of your letter of the 20th inst. in regard to the service of certain Indian employees of this Admin-

istration, and to inform you that the matter is receiving attention. A further communication will be addressed to you on the subject at an early date.

I have, etc.,

T. R. PRICK,

General Manager.

21st December, 1907.

The General Manager, C.S.A.R.,
Johannesburg.

Sir,—This morning I received from the local Indian Committee at Standerton a letter of which the free translations is as follows:—"The balance of the month's rations that were given to the railway employees in the beginning of the month was all taken away from them, and the rooms that were occupied by them were unroofed yesterday (19th inst.) Therefore, all have come here. The Committee has arranged for their accommodation. They worked until noon yesterday, but they were not paid anything for that day. They implored that they might be allowed to go to town to find accommodation, and then take away their wives and children, but even the children have been put out."

You were pleased to give me your assurance, and I notice the same assurance repeated in your communication to the press, namely, that there is no desire on the part of your Department "to act harshly or to take advantage in any way of its rights." If, therefore, there is any truth in the above communication, the officials who were carrying out the instructions have evidently been guilty of a grave dereliction of duty. May I ask you kindly to make the necessary inquiries, and let me know?

I have, etc.,

(Sgd.) M. K. GANDHI,

Hon. Sec., British Indian Association.

21st December, 1907.

The Honorary Secretary, British Indian Association,
Johannesburg.

Sir,—With reference to your letter of the 21st instant wherein you furnish translated copy of a communication you had received from the local Indian Committee at Standerton, information has been telegraphed for in regard to the allegations made and the following reply has been received from the District Engineer, Standerton:—"The statement to the effect that the Asiatics paid off have been denied the shelter formerly afforded them, that their quarters have been damaged and that rations supplied for the period 1st to 31st December had been taken away are entirely false. At the time of writing—7 p.m.—15 of the 20 Asiatics concerned and their families are occupying their old quarters, the remaining 5 to-day (Monday) interviewed the Permanent Way Inspector at Standerton, and voluntarily returned, and, of course, remarking that they had no right to live in Standerton town, where they could receive better food and accommodation. None of the

other Asiatics have returned rations nor have they been requested to do so.

I have, etc.,
(Sgd.) T. R. PRICE,
General Manager.

A Prize of Ten Guineas

For an Essay on "The Ethics of Passive Resistance"

As this journal has, in a humble way, led the battle of passive resistance now being offered by the Indians in the Transvaal against an Act which, in their opinion, does violence to their conscience; and as the controllers of the policy of this journal are desirous of showing the general utility of the doctrine of passive resistance, the management have decided to offer, as they now do, a prize of Ten Guineas for the best Essay on "The Ethics of Passive Resistance." The doctrine, religiously construed, means a fulfilment of Jesus' famous saying, "Resist not evil." As such, it is of eternal and universal application, and if it were practised largely, it would replace, to a great extent if not entirely, brute force and other kindred methods for securing redress of grievances or inauguration of reforms. The management, therefore, trust that the best men in South Africa, having leisure, will compete for the prize, not for its monetary value, but with a view to an elucidation of a principle of life which, although it has the sanction of the best minds of the world, is still little understood and less practised.

The terms of competition are as follows:—

(1) The Essay should be written clearly, on one side of the paper only, or preferably, typed. The competitor's name should not appear on the manuscript.

(2) It may be divided into four chapters, and should not cover more than ten columns of INDIAN OPINION.

(3) It should contain an examination of Thoreau's classic, "On the Duty of Civil Disobedience," Tolstoy's works—more especially "The Kingdom of Heaven is Within You"—and it should give Biblical and other religious authorities and illustrations; and also the application of the "Apology of Socrates" to the question. The Essay should give illustrations from modern history in support of the doctrine.

(4) It should be addressed to: "The Editor, INDIAN OPINION, Phoenix, Natal," and should reach not later than the 31st December.

(5) The management reserve to themselves the right to publish and translate any of the contributions received, and to reject all if none is considered suitable.

REV. DR. J. LANDAU, Ph. D. (Vienna), M.A. (Cape) has kindly consented to act as judge, the time allowed having been extended until the 31st December instead of 30th

November as previously announced.

Dr. Landau desires it to be clearly understood that, in so doing, he in no way enters into the merits of the political application of the principle of "passive resistance." His functions are entirely confined to the judging of the literary and intrinsic worth of the essays sent in.

The Asiatic Act

English Opinion

The *Birmingham Post*, of November 21st, says:—

A petition of grave import has been received by the Chinese Minister in London from the Chinese Association in the Transvaal. Under the new Asiatic Law Amendment Act, passed by the Transvaal Government, the Chinese are subjected to the same conditions of registration as British Indians. They call themselves the free Chinese population of the Transvaal, and in number they are over 1,100, mostly resident in Johannesburg. Resenting the same treatment as that given to British subjects coming from India, they appeal to their Minister in London to save them from being served in a manner they declare to be derogatory to the dignity of the Chinese Empire, which, they urge, is a state that applies to Great Britain the most-favoured-nation principle. They complain that the Transvaal law does not recognise the free Chinese, the majority of whom are storekeepers of good standing, and old residents, as immigrants from an independent sovereign nation, and, while willing to submit to measures for the restriction of further Asiatic immigration, and for preventing illicit entry into the Colony, they resent the compulsory registration which requires every male Chinese and every child to furnish 18 finger prints. If the Transvaal Government cannot be persuaded to reduce its demands to voluntary registration, they ask the Chinese Minister to make "strong representations" to the British Government on the subject, and to demand that all the free Chinamen in the colony shall be returned to China, and receive compensation in full for the loss of their vested interests in property and trade. The Chinese Minister, I learn, has thoroughly investigated the question with a view to seeking the intervention of the Foreign Office.

JOHANNESBURG CABS. In the course of an official letter from the Colonial Secretary's Department to the Johannesburg Municipality on the subject of the proposed amendments to the cab regulations, the reason for refusing to sanction them is given that difficulties in regard to the status of coloured people and Asiatics were thereby involved.

British Indians on the C.S.A.R.

Official Explanation of Dismissal

[SPECIAL TO INDIAN OPINION]

With reference to the telegram from our Transvaal representative published in our last week's issue, relative to the discharge of 40 Indians who were employed as permanent-way labourers on the Central South African Railways, the Administration has issued the following explanatory circular for publication:—

Attention having been called to a certain number of the Asiatics in the employ of the Administration not having complied with the provisions of Act 11. of 1907, and their being still in the public service, steps were taken to have each employee seen by an inspector to point out that the law had not been complied with, and that there was, therefore, no alternative but for their services to be dispensed with.

The administration is advised that no notice of termination of service was required in the circumstances; but there is no desire to act harshly or to take advantage in any way of its rights, and, as the intention of the instruction in this respect has been misunderstood, authority has been given to pay the men discharged to the end of the month.

As indicating the consideration that has been extended, it may be mentioned that so far back as September last each Asiatic was impressed with the necessity of complying with the law, and was informed that non-compliance would place such employees beyond the administration's jurisdiction and help.

In connection with the above, the gist of which was communicated to the British Indian Association, the following telegram was despatched to the Chairman of the Local Committee by the Association:—

"The general manager of the C.S.A.R. has wired instructions that payment be made to the end of the month. They (the Indians) may accept subject to their right to claim one month's salary in lieu of notice. Let the men give written notice as above at the time of accepting the money."

It appears to be the official contention that the men were not monthly servants, but daily paid, and that they were in receipt of 1s. 3d. per day and were paid off accordingly. The Association is prosecuting its inquiries into the matter.

TORTOISE-SHELL. The following taken from an Indian Humanitarian Leaflet, is the testimony of an authority in Ceylon: "It is truly a diabolical business. It is very seldom that the turtles are killed outright for their shells. The animals are caught and shackled by holding a fire on the shells, which are at first oiled and greased. They are then put off, and after some months they come back with fresh coats, to undergo the same torture."

Meeting of Mahomedans in London

On the Transvaal Situation

A meeting convened by the Mahomedans in England was held at Caxton Hall on Saturday, November 9, to protest against the laws passed by the Transvaal Government in respect of Mahomedans and British Indians generally. Mr. Ameer Ali, C.I.E., presided, and the company included Sir Mancherjee Bhownagree, K.C.I.E., Sir Raymond West, K.C.I.E., Sir Frederic Fryer, K.C.S.I., Dr. John Pollen, C.I.E., and Mr. Samuel Higby, C.I.E. According to the *Daily Express* some sixty Mahomedans were present.

Mr. Ameer Ali

The CHAIRMAN said that he had willingly accepted the invitation to preside at the meeting, for he took a keen interest in the subject as a matter of Imperial importance. The Muslim subjects of His Majesty had, he thought, a right to express an opinion on the matter, from the fact that at the moment in the midst of great dissatisfaction amongst certain classes of the community with the present system of government in India, they held the balance between the administration and classes which were inclined to take an extremely unfavourable view. They did not expect that their voice would alter in any way the policy which was being followed in the Transvaal with regard to the British Indian subjects of his Majesty settled there. But their meeting would enable the outside world to know that the Mahomedans of India took a lively interest in the condition, the fortunes, of their compatriots, Hindus as well as Mahomedans, settled in the Transvaal, and that impression might perhaps tend ultimately to alleviate their lot to some extent. It did not require many words to express the position of British Indians in the Transvaal. The English Press, with its characteristic generosity, had taken up the subject and explained the situation in emphatic terms, advocating that the Imperial Government should adopt a strong attitude at this juncture to obtain for the British Indian subjects of the King that consideration to which as such subjects they were entitled. They all knew that the Indian community had been settled for a considerable time in the Transvaal. They were subjected to many disabilities under the Boer Government. There was the Law enacted against them in 1885, under which they were required to take out Registration Certificates. But so far as his knowledge went, after the Registration fee had been paid and the man had been registered, there was very little hardship to which the British Indian was subjected under the Boer Government. The harsh provisions of the law were allowed to slide, so to speak.

Nevertheless, the treatment of the British Indians formed the subject of considerable discussion before the war which led to the annexation of the Transvaal: and it was common knowledge what the public men of England—the great statesmen who ruled the fortunes of the country—had felt on the subject. The conduct of the Transvaal Government was the subject of very vehement denunciation in every quarter, and he believed—he hoped he was not mistaken—that it formed a part of the indictment against the Boer Government. Naturally the British Indians settled there at least hoped that the Annexation would bring about a considerable alleviation in their condition: that if it did not actually put them in the same position, give them the same place as other colonists who came from different parts of Europe—whether they were Jews from Roumania, or Poland, or Russia—yet that they would probably find themselves relieved of those grinding, humiliating, disabilities to which the law exposed them. Unfortunately,—and it was with great regret that every Indian with English sympathies had to acknowledge it—instead of an improvement in their position, the British Indians found themselves in a worse situation. (Cries of "Shame!") In 1903 Lord Milner persuaded them to register themselves: and (he understood) the British Indians settled there accepted his advice and registered themselves. But the present Government of this self-governing Colony under the British flag, not content with the registration of the British Indians who had been settled there, proceeded to pass a law about which he did not think there could be any difference of opinion that it was of a character which a civilised Government ought to have passed with great hesitation. He would use no expression which would be, or could be, regarded as harsh or intemperate. But he was a member of the Deputation which waited on General Botha when he was here in London: and he remembered the words which he used on that occasion, namely, that the Indians might expect the most generous treatment at his hands. He had no doubt that the General had the intention of showing them considerate treatment, but he supposed—they must all suppose—that his hands were forced by the party which is called the Anti-Asiatic party. Now the position of British Indians, as he understood it, was not similar to that of other Asiatic people. They need not concern themselves with the subjects of the Turkish Empire: the Turkish sovereign could deal with that matter himself. The only question with which they are concerned was the treatment of the subjects of his Majesty the King, whether Hindus or whether Mahomedans. They were exactly in the same position, and their sympathies were for their fellow-subjects of the same race. British Indians were subjected

of a common Sovereign with Englishmen, and he would submit that they were entitled to the same consideration as, if not to more than, those subjects of foreign States who came from Roumania, or Poland or Russia. It seemed to be an extraordinary position that Yiddish, the language of the Ghetto, should be considered a passport to entrance into the Transvaal while the languages spoken by British Indians were treated as a mark of illiteracy. As extraordinary was it that British Indians should not be allowed to travel in the same train or in the same carriage in railway trains, or in the same compartment in trams, or should be warned off from using the side walks, that were utilised by people of a different race of different countries. When a State passed a law which marked those to be brought under it as people of an inferior race, and laid down the Rules and Regulations which were only applicable to criminals, or at any rate to people of that stamp, it did occasion a certain amount of wonderment that the Imperial Government—which was the custodian of the whole Empire, which was in charge of the fortunes, the conditions of every race and every people subject to the British Crown—should not interfere and call the attention of the Government of the Colony to the fact that these Rules and these Laws were contrary to the spirit of the Empire. It was easy to say that the Transvaal was a self-governing colony, and that the treatment of British Indians was a matter of domestic legislation. But was this really so? Was it a matter of domestic legislation? Was it not rather a matter which affected the peace and security of the whole Empire? (Hear, Hear.) Suppose these people who were threatened with expulsion and deportation were to go back to India and to spread among the people of India the news of their harsh treatment in a British Colony, what was likely to be the effect? It seemed so strange, it seemed so surprising that this question should be looked at from a narrow standpoint. Let them now for a moment consider the law in regard to the British Indians who had settled in the Transvaal, not those who were coming back because there was no contention about the fact that no more people would be allowed to come in, nor did British Indians suggest that there should be an unrestricted influx of British Indians into that country. It was only for those who were already settled there, and had been enjoying the protection—the qualified protection—of British rule there, that security and humane treatment was sought. As things were, they were required to go before the Registrar, or whoever was the responsible officer, and satisfy him that they were entitled to be in the country. And not only this: they were ordered to submit themselves to every kind of examination, to put down their par-

only names, to give them white names, and their different children's names, to put their mark on the paper before them; and every person who was above the age of 16 must carry his certificate about with him to produce to any police officer who might call upon him to do so. They knew what that meant. They knew what an engine of oppression could be created when such power was vested in a police officer. Beyond that they were required to register their children above the age of eight; and if they did not, they were fined £100 or condemned to three months imprisonment with hard labour. Such was the position of affairs. British Indians in the Transvaal did not want any special treatment. They did not ask for political privileges, or even for the municipal franchise; they did not ask that their countrymen should be allowed to come in free without any restriction whatsoever: they sought simply the fair, humane, and considerate treatment to which they were entitled as British subjects. (Cheers.)

The Resolution

Mr. MASIH-UD-DIN AHMAD then rose to move the following resolution:

"That this meeting of Mahomedan subjects of His Imperial Majesty begs to call the attention of His Majesty's Government to the disabilities imposed upon British Indians lawfully resident in the Transvaal under the Asiatic Law Amendment Act of 1907, and especially protests against the insidious imitations of a religious character under the said Law, whereby Mahomedan subjects of the Turkish Empire are, whilst Christian subjects are not, compelled to undergo registration."

"That a copy of the above Resolution be forwarded to the Secretary of State for India, and the Colonial Secretary of the Transvaal."

In doing so, he recalled how only yesterday this same colony had been at war with the British Empire, and how these same Indians, who were now being treated as serfs, had helped to secure the victory for the British arms. It was no secret that Natal was saved from invasion at the opening of the war by the prompt despatch of Indian troops from India, and that it was the holding of Ladysmith by Indian troops that had prevented the Boers from sweeping down to the sea. These services had been publicly acknowledged: but Indians had still, it appeared, to obtain their ordinary rights as citizens of the Empire for which they had fought. They all knew how discontented and disaffected India was: and they knew also what would be the impression produced if the 13,000 Indians in the Transvaal returned to India and told their plain tale of the hardships and disabilities to which they were being subjected in a British Colony. Yet it would be far better for these men to return to their own country and beg from door to door rather than that they should submit to laws which were alike invidious and detestable. (Hear, hear.)

Mr. ANWAR HANFI seconded the resolution. What had become, he

asked, of that moral and political altitude and consistency which was the boast of the English statesmen? Could not the Imperial Government have plainly told the Boer element in South Africa that self-government could not be conceded unless they were prepared to treat their Indian fellow-subjects in a more just and generous manner? He trusted that the British Indians in South Africa would to the utmost constitutionally resist the operations of the law: for if they showed moral strength and a determined resistance, they would achieve their end.

Mr. ISHAK AHMAD supported the resolution, which was, he said, not intended to promote any sort of animosity or race antagonism, but was designed solely to extinguish all such feelings by the removal of just causes of dissatisfaction.

Mr. RAZI-UD-DIN AHMAD, Mr. NAZIR-UD-DIN HASSAN (of Cambridge), and Mr. ABDUL MAJID, LL.D., followed.

The English Point of View

Mrs. MERRITT, speaking from an English point of view, observed that the redeeming feature of the Boer War to all Englishmen and women of humanitarian sentiments was that large masses of people believed, and the Government believed, that that war was undertaken on behalf of equal rights with themselves of all races that were trodden down by the Boers.

Sir RAYMOND WEST wished the heartiest success to the movement. He was quite convinced that the general feeling in England was entirely in accord with the sentiments expressed that afternoon. But the question was, had they got the political strength necessary to make the extremities of the Empire conscious of the higher feelings which animated them at the centre? They heard much nowadays of the great advantages of representative institutions. But representative institutions in certain stages of human development and in certain conditions of political life might be representations of very gross and unbounded prejudices. It was the natural state of things in a small community: but it was the very things that the members of a great Empire should strive to bring into accord with the higher spirit that had animated the Empire throughout its glorious history. Lord Bacon had well said that all nations that have risen to greatness have been generous in their reception of strangers. It might be true in certain stages of development, as other political speakers had affirmed, that the instinct of exclusion was the safeguard of national integrity. But they had gone beyond that stage in the British Empire. He would make an earnest appeal to all Englishmen: cited in the Transvaal and in the high-lying colonies to have it to do upon this question as he just and noble and wisest course.

Mr. L. W. Ritch

Mr. L. W. RITCH, Secretary of the South Africa British Indian Committee, said that in one respect at least the whip had been a kind friend to the British Indians in South Africa. There were about a quarter of a million of them altogether—of all religions and all races: but they had today in South Africa a solid phalanx of Indian opinion and Indian opposition. That opposition was strictly lawful and constitutional. They were passively resisting an infamous law—a law that was infamous under the Boers and was no less infamous under the British flag. The conditions imposed by that law were so intensely humiliating that no Englishman would tolerate them, but rise in open rebellion. The Indians in South Africa—irrespective of religion, irrespective of the part of India from which they came—were prepared to suffer in their persons, to suffer the loss of every worldly possession, to go to gaol, to be put across the border—so strongly did they feel these humiliations. He desired to emphasise the fact that the Colonial Government to-day was composed largely of precisely those men who under the Boers had imposed the laws of 1895 on British Indians. They had taken up the same reactionary attitude, the moment power was restored to them: and their first measure had been to re-impose disabilities on British Indians.

Several British Indian speakers from South Africa endorsed the views of Mr. Ritch, complaining that Indians in the Transvaal were treated like uncivilised beings, not being allowed under some municipal by-laws to ride in the same cars with their fellow-British subjects, or to walk on the same pathway or to send their children to the schools attended by Boer children.

Dr. JOHN POLLEN proposed a vote of thanks to the Chairman, observing that he had controlled with complete success an assembly which he (the speaker) thought inclined to be turbulent.

The CHAIRMAN briefly replied, and the proceedings terminated.—*India.*

OUR DIARY. The INDIAN OPINION Diary for 1908 will be ready about the 4th of January. It will contain an Almanac in English and Gujarati; one month on a page, with space for memoranda; Postal Information, Cable and Telegraphic Rates; Stamp Duties and Licence Dues; Public Holidays, abstracts of Asiatic Laws, etc., etc. In the Gujarati language we are adding to the above information on Customs Tariffs, the Immigration Act Regulations, Mahomedan, Parsi, and Hindu religious holidays, and other useful and interesting matter. The Diary will be presented gratis to our subscribers whose subscriptions are fully paid up.

Correspondence

A Complaint

The Editor, INDIAN OPINION.

Sir,—About a month ago, a friend of mine, who is employed in a solicitor's office, had occasion to go to the Protector's Office for the purpose of purchasing a copy of a document for one of his employer's many clients. I understand he was told, in an abrupt manner, to remove his hat by the person in charge of the Pass Department, otherwise he would not be attended to, even, though this person stood outside of the counter. I cannot for one moment conceive why an Indian, when standing outside of the counter, should be treated in this way, and when a European enters, he does not experience all this. Perhaps it is not known by the clerk referred to that he is put there to serve the public, and not to boss them.

I am, etc.,

RIKKI-TIKKI-TAVI.

Malvern,

5th December, 1907.

Prevention of Malarial Fever

Amongst Indentured Indians

A *Gazette* Notice announces that in view of the prevalence of Malarial Fever in certain parts of the Colony, and in order to protect the Indians employed in these districts from this disease, the following rules shall be in force from the date of publication:—

1. It shall be competent for the Protector of Indian Immigrants, under the advice of the Health Officer for the Colony, to notify the employers of Indian Immigrants in any given district or districts that these rules shall apply to such district and to the employers named.

2. Whenever any employer has been notified, as in the preceding section, then on every Saturday, or at least once every seven days, following the date named in such notice, he shall cause to be administered to the Indians in his employ doses of Quinine as set forth in schedule.

3. The regular period for administering Quinine shall be from the first week in January until and including the last week in April following, but the employer will be bound to administer Quinine, as above, before and after the regular period if so notified by the Protector, also under the advice of the Health Officer for the Colony.

"THE HINDUSTAN REVIEW." The November number of the *Hindustan Review* (Allahabad) opens with a learned dissertation by the Rev. Edwin Greaves on "The Domains of Philosophy and Religion." Mr. J. Nelson Fraser presents in his "A Holiday in Rajputana" a graphic sketch of that most picturesque part of India. Mr. Nares Chandra Sen Gupta has a long paper analysing the present situation in Bengal, in which he tries to prove that the Bengalis are all the better for the struggle with the Government. Raja Prithwipal Singh, a rising public man amongst the Oudh Taluqdars, puts in a strong plea for the Moderates against the Extremists in his thoughtful paper on "Moderates and Extremists in Indian Politics." Amongst the reviews and notices of books which are a prominent feature of the *Hindustan Review*, there is an exhaustive and critical appreciation of Mr. Bradley-Birt's *Romance of an Eastern Capital*. The December issue of the *Hindustan Review* will be its hundredth number, and we are promised special contributions and photographs appropriate to the occasion.

Late News

[SPECIAL TELEGRAMS]

Immigration Act Sanctioned

Leaders Summoned

Johannesburg, Friday.

The Immigration Act has been sanctioned.

Messrs. Gandhi, Nawabkhan, Naldoo, Thambi Naidoo, Pillay, Quinn, Jartoon, Karon, Sartan, and Ram Sundar Pundit, have been warned to appear before the Magistrate, Mr. Jordan, to-morrow (Saturday), on a charge of being without new certificates.

Similarly in Pretoria the following have been dealt with:—Messrs. Rashid, Suj, Desai, Beg, Vyas, Cachalia, Gangaram, Sheth, Joomiar, Khan, Toolsi, and Khan.

In Pietersburg Messrs. Khanderia, Ambalal, and Amarshi have been arrested. Probably these will be dealt with under the Immigration Act and deported. The people seem, however, to be quite firm.

A PAPER FOR ENGLISHMEN ABROAD.

"PUBLIC OPINION was very much prized by Thomas Carlyle, and was one of the last journals he read," said Dr. W. R. Nicoll, in the *British Weekly*, May 2, 1907.

Public Opinion

Twopence Weekly

EDITED BY PERCY L. PARKER.

The purpose of PUBLIC OPINION is to provide a weekly review of current thought and activity as they are expressed in the world's newspapers, magazines, and books, and to put on record the ideas and activities which make for Religious, Intellectual, Political, and Social Progress.

It seeks to provide the busy man with a lucid summary of what is happening in the different fields of human activity, and to focus within readable compass something of that teeming interest which comes from being in touch with many phases of life.

This object has been achieved with considerable success ever since PUBLIC OPINION was started in 1860. In the 47 years since then it has, consistently carried out its policy.

The need for a paper like PUBLIC OPINION increases with the years, for life becomes more complex and the busy man, though anxious to keep in touch with new developments of thought and activity, has not the time to read the many papers which would give him the needed facts. PUBLIC OPINION seeks to do this for him, and to present just that *Précis* of life and thought which will enable him to quickly understand what is going on in the world.

PUBLIC OPINION (published every Friday, Price Twopence, 32 pages) can be obtained from any Newsagent or Bookstall or will be sent post free for one year to any place abroad for 13s. per annum. Orders should be addressed to:—

"PUBLIC OPINION," 30 and 31 Temple House,

Tallis Street, London, E.C.

"I know of two Prime Ministers who have read regularly PUBLIC OPINION," said the *Daily News*, May 15, 1907.

"We know of at least one who has missed it," added *Punch*, May 29, 1907.

SPECIMENS SENT FREE ON APPLICATION

INDIAN MAIL. For Bombay, per 20. And return of about 1st January.

ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક ૫.

રવિ, તારીખ ૨૮ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

અંક ૫૨.

અડવાડીક પંચાંગ

રવિ ઓપિનિઅન.

ગ્રોસ્ટો-તા. ૨૮ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

૨૮ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૦૭.

જાન્યુઆરી સુધી, ૪૦ સ. ૧૯૦૮.

હિંદુ-માસકર ૧૬ ૮ થી, માસકર ૧૬૩૦

ધંધા વગરના થકા પડેલાઓનું

સુધી, અંત ૧૯૧૪.

શું કરવું? - ૪૫૨

મુસલમાની-તા. ૨૨મી જુલાઈ થી ૨૮મી

C.A.V. VI

જુલાઈ સુધી, ૧૩૨૫ હિજરી.

વાર.	ક્રિ. સુ. તારીખ	હિંદુ તીથી.	મુસલમાની તારીખ	સુધાઈ સુધી	અંત સુધી
રવિ...	૨૮	૮	૨૨	૪ ૫૮૬	૫૬
સોમ...	૨૯	૯	૨૩	૪ ૫૮૬	૫૭
મંગળ...	૩૦	૧૦	૨૪	૫ ૦૬	૫૭
બુધ...	૩૧	૧૧	૨૫	૫ ૧૬	૫૭
ગુરુ...	૧	૧૨	૨૬	૫ ૨૬	૫૮
શુક્ર...	૨	૧૩	૨૭	૫ ૩૬	૫૮
શનિ...	૩	૩૦	૨૮	૫ ૪૬	૫૮

અનુક્રમણિકા.

ધંધા વગરના થકા પડેલાઓનું શું કરવું? ૧૭૨૦	
ખહાદુર ઓરતો.	૫૬
હિંદુઓમાં હિંદી	૭૨૧
મી. દાવુદ મહમદને મુલાકાત	૫૬
કેટલાક હિંદુ સામ્રાજ્ય	૫૬
હિંદી હાલત.	૭૨૨
સા. આ. પ્રિ. ઈ. કમીટી.	૫૬
લોરડ એન્ડ પટ્ટીલનું બાપજી	૭૨૩
આરબી હાન	૫૬
ઈન્ડિઅન નેશનલ કોંગ્રેસ.	૫૬
હિંદુઓમાં પરમીટના ધારા	૭૨૪
હિંદુઓમાં રેલવે પરના હિંદી.	૫૬
હાઈકોર્ટની અરજીના ધારામાં મુધારો	૫૬
અમારી કાવરી.	૭૨૫
કોર નહેર સામે અનુભવન હસલામ	૫૬
કેટલા ખખરો.	૫૬
હમીદીયા ધરવાપીક સોસાયટી.	૭૨૬
એડાન્સઅરબનો અભરપત્ર.	૫૬
મી. હાઈ હબીબને માન.	૭૨૮
મી. ખોટાનો ખુલાસો?	૭૨૯
મી. ખમીસાનો જવાબ.	૭૩૦
જામી કૃંટ કેમ થયો?—એક સુચના.	૫૬
એસોસીએશન માટે પર્થસા	૫૬
પરચુરણ ચર્યા	૭૩૧
રોલર મેટરીયલ સુ. જી. કલમ.	૭૩૨
સનાતન ધર્મ સમા	૫૬
નાહીલી ને નેહીલી વહેરો.	૫૬
મેટ્રીક ને નેહીલી વહેરો.	૫૬

અમારા આ વખતના અંકમાંથી વાંચનાર જોઈ શકશે કે રજાડરજાન તેમજ હિંદુ સંપ્રદાયના રેલવે પરના હિંદી વગર થકા પડેલા છે, અને તેનું કારણ એ કે તેઓએ ખુની કાવતરો વડા થતા ના પાડી છે. આ પ્રમાણે માણસો ઘણા ખીન રોજગાર થકા જશે તો શું કરવું એ વિચાર હરેક હિંદીએ કરવા જોઈએ છે. અમે ધણી વખત કહી ગયા છીએ કે જેલમાં જતા પહેલાં પૈસા રકાતું નુકસાન જેને સહન કરવું પડશે તેણે એકલાએ ઊપાડી લેવું જોઈએ. તેમાં કોમ મદદ કરી શકતી નથી. પણ જ્યારે સેંકડો માણસ જુએ મરતા થકા જાય ત્યારે કંઈ વિચાર ન કરવો એ તો ધાતકી ગણાય. વળી આપણે યાત્રી ગયા છીએ કે પેટ કરાવે વેક, પેટ નામ વગડાવે. પેટને ખાતર દેશમાં દુકાળીઓ એ પોતાનાં છોકરાને વેચે છે. ત્યારે એવા પાપી પેટને ખાતર માણસો રજા રજા લેતા તમવાર થકા જાય તો તેમાં કંઈ નવાઈ ગણાયો નહિ. એટલે જો જલ્દી માણસો ધંધા પિતા થકા બેસે તો તેઓને મદદ કરવી એ તદ્દન જરૂરું થકા પડશે. આ વિચાર સમજી હરેક હિંદીએ જેકઈ બને તેટલું એસોસીએશનને નેહાન્સઅરબ મોકલવાની જરૂર છે. પૈસા મળ્યા પછી શું કરવું એ બીજું વિચારવાનું છે. જે લોકોને કંઈપણ કામ લીધા વગર દિવસો ના દિવસ પછસા અથવા અતુ આપવામાં આવે તો પાપ થકા અને તેની અસર પૈસા કે અતુ સેનાર ઉપર ખોટી થાય એ ચોક્કસ વાત છે. એટલે અમે માનીએ છીએ કે કંઈક સારવચ્છીક કામ કરવામાં તેવા લોકોની મદદ લેવી, ખા.ત. શાંપીએ એક મોટો દોલ ખાતવાની સુચના કરી છે. એ કામ જરૂરું છે. રજા પાડવા છે. અને ધંધા હિંદી મદદ કરે તો એકલે બા

શકે તેનું છે. તેમાં ત્રણ અરથ સરે છે. દરોહસવાસમાં એક મોટું મકાન કોમને રાજ્ય પ્રદરણી કામને સારું મળે, ખીન રોજગાર હિંદીનું પોષણ થાય, અને તેનું મકાન ચણવામાં હિંદીની લડતને મોટી બહેર ખખર મળે. વખતે દરોહસવાસના હિંદી હોલ ચણે તે તેઓજ લાભ થકા જશે એમ સમજીને દરોહસવાસની બહારના હિંદી એ હાય બીડી રાખવાના નથી. હોલ ચણાય કે ન ચણાય પણ ખીનરોજગાર લોકોને મદદ તો આપવીજ પડશે. એટલે હરેક હિંદીએ આ વાત ધ્યાનમાં રાખવાની છે. હોલ ચણાય તો ધણું ખરચ દરોહસવાસના હિંદીએ પોતેજ કોમ વડુ પડશે.

ખહાદુર ઓરતો C.A.V. VI - 453

ઈંગ્લાંડની ઓરતો હદ વાળે છે. જ્યારે હિંદી કોમની લડત દરોહસવાસમાં ખુની કાવતરો સામે શરૂ થકા લારે ઈંગ્લાંડની ઓરતોને કુરંચાજના હક લેવાની લડતમાં ઘણા મલિના પીની ગયા હતા. તે ઓરતો હજી લડત લીધા કરે છે, અને જરાએ ધાકી નથી. તેમની બહાદુરીની આગળ, અને તેમની ખીરજની આગળ દરોહસવાસ ના હિંદીની લડત એ તો કંઈજ નથી. પણ ઈંગ્લાંડની ઓરતોને તો ધણી ઓરતોની પણ સામે જુઝવું પડે છે. હરેકા ધસ નહિ મગનારી ઓરતો માથનારી કરતાં ધણી વધારે છે. તેમ જતાં તે જોળા જેટલી બાધબાધ રાસતી નથી. દિવસે દિવસે જેમ જેમ ઠાકરે ખાપ છે તેમ તેમ વધારે ઓર પકડતી જાય છે. તેઓમાંની ધણી જેલમાં જઈ ચૂકી છે. હીસકારાને નામરદ મરદોની પાટુઓ, અને તેઓના પયરાનો માર આ ઓરતો ખાપ ચુકી છે. હરે વળી તેઓએ પોતાની લડતમાં વધારા કરવાનો કગા કર્યો છે એવા નાર મંચે બહાદુરીએ હતા. ઓરતો ને અથવા તો નેહાના ધણીને પરવેરા વિગેરે કેટલાક કુરંચાકારને ખરડા પડે છે. કર ન આપે તો ને આખવામાં જે માત્ર દોલ તો તે પેશાબ સકે છે, અને નેહાના પાપ જરૂરું પડે છે. હરે એ, અમે

એ દરાવ કર્યો છે કે “અમને અમારા હક નહિ મળે ત્યાંલગી અમે ફર કે વેરો આપશું નહિ, પણ અમારો માલ વેચાવા હમણું અને જોલમાં જમણું.”

આ બહાદુરી અને ધીરજ દરાંસવાલ ના હોદીને તેમજ આખી હોદી કામને ધડા લેવા જેવી છે. નાતાલના હોદીને વમર લાઇસેન્સ વેપાર કરવામાં મલ વેચાઇ નવ્ય તે લારી લાગે છે. આમ વિચારનાર સમજતા નથી કે ધણા માણસોનો માલ સરકાર વેચી શકતી નથી. પણ વેચે તો તેથી શું થયું? જોરતો ફરિયાદો જેવા હકને સાહે પોતાના ધન માલ જવા દે ત્યારે આપણે આપણી રાજી ને સાહે લડનમાં એટલું દુઃખ સહન ન કરીએ? જોરતોની લડાઇ મળ્યાં વરસો ચાલશે; પણ તેથી ન દારતાં, ને ન થાકતાં તેઓ લડે જશે. હાલ લડનારી હક નહિ બોગવે, તોપણ પછીની પ્રગતને પણ મળશે એ પોતાનોજ મળ્યા બરાબર છે એમ સમજી સત્તા આધારે જુઓ કરે છે. એજ હિસાબે હોદીએ લડવાનું છે.

ડેલાગોઆખેના હોદી

C.W.VI — 454

ડેલાગોઆખેના હોદીને અટકાવત કરવાના ધારા અમે આ અંકમાં પુરા છાપી એ છીએ. આ ધારા બહુ નહાર છે. તે બાબતમાં હોદીએ ગવરનરને મળી મુક્યા નું જોવામાં આવે છે, પણ તેનો કંઈ સંતોષકારક જવાબ મળ્યો નથી. આ ધારા જે કાયમ રહે તો અમરજીવી હોદી તે પણ ડેલાગોઆખે જતાં ફેરોઆપવાળી પરમીટ રાખવી પડશે. દરાંસવાલથી જતા માણસને દરાંસવાલ પાછો જવાનો હક સાખીત થાય તોજ તેને પરમીટ મળે. આ બધું પાખંડ પ્રીટીરીઆથી ઉત્પન્ન થયું છે. હોદીથી વમર પરમીટ સહાયને સાહે ડેલાગોઆખે છોડવું હોય તો પણ તે ન છોડી શકે. તેણે પોતે કદી ગુન્હો નથી કર્યો, અને પોતે નાદાર નથી, એવું સાખીત કરે ત્યારેજ તે ડેલાગોઆખે છોડી શકે. આ વળી જુદી વ્યવસ્થા જુલમ દાખલ થયો ગણાય. આ કાયદામાંથી હોદીસ્તાન ની પેરદુગીજ રક્ષત છુટી છે.

શું આવા કાયદાને ડેલાગોઆખેના હોદી તાબે થઇ રહેશે? મોઘવી સાહેબ અહમદ મુખતીઆર ડેલાગોઆખેના પાછા ફરવા આજે તેમણે ત્યાંલગી લખાઈ આજે

બેદરકારીનો ચિતાર સરસ આપ્યો હતો. જે હજુ ડેલાગોઆખેમાં હોદી કામ આજસ હોદી નહિ અને જે કરવું ઘટે છે તે નહિ કરે તો તે સવળા હોદીના રીટ કારની અધિકારી થશે.

મી. દાલુદ મહમદને મુબારકી

C.W.VI — 454

મી. દાલુદ મહમદની દીકરી આશાબીબી નાં લખ તેમના બહીજા મી. મુલામ હુસેન સાથે થતાં તેનો દુક હેવાલ અમે ગમે અઠવાડીએ આપી ગયા છીએ. તેમને તેમની દીકરીને તથા તેમના જમાઇને અગે મુબારકબાદી આપીએ છીએ. અને નેહીને સુખ અને મોટી ઉમર હમ્મીએ છીએ. પણ ખરી મુબારકી તો મી. દાલુદ મહમદે વીવાહની વખતે જે સાદી દગ વાપરી છે અને સખાવત કરી છે તેને સાહે આપવા જેવું છે. ધરમના સાધારણ નિયમો માણસો પાળે તો તેથી સુખી થાય છે, સાદાજ ગળાવી શકાય છે, અને નકામા ખરચના અંદર પડી હેરાન થતા અટકે છે. મી. દાલુદ મહમદે વીવાહ શરીઅત મુજબ કર્યા. પરિણામ એ આવ્યું કે નકામો ડાળ અને આંખર આ નીકાહની વખત બીજાકુલ નહતા. આ દાખલો એટલે ખોટા રીવાજો તજી હમને ધાર્મી રસ્તા પ્રમાણે વીવાહ કરવા એ સફળ નક્ક કરવા લાયક છે. મી. દાલુદ મહમદની નીકાહ વખતની સખાવત પણ અમે એનીજ ગણીએ છીએ. જે એ પ્રમાણે બધા કરતા હોય તો જુદી જુદી ધાર્મી અથવા તો રાજ્ય પ્રકરણી મંડલી એને હમેશાં તાણાની તંબી હોય છે તે ન બોગવવી પડે.

હોદીએપરના દરાંસવાલના જુલમ સામે લડનની ત્રેડસ (વેપારી) કાઉન્સિલે પ્રોટેસ્ટ કરનારો કરાવ કર્યો છે.

લડનના એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે દાકકનો ગોગે માછલેટ વિચા વત જવા માટે ઉપડવાનો હતો તે વખતે રેલવેપર તેને પકડાયેથી ગોળા મારીને એક બંગાળી આદમી અને બે જુવાની આઓ અંધારામાં ગુમ થઇ ગયા છે. તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે મજદૂર માછલેટ જમણે દાકકમાં છે.

ડેલાગો આખેના હોદી

C.W.VI — 455

સ્વદેશીબાનની એક એ પણ સાખા છે કે આપણે પોતાની બાબતું માન રાખવું. બરાબર ખોલતાં શીખવું, અને તેમાં પાર કી બાળાના શબ્દો અને તેમ થોડા વાપ રવા. કોઇ સાસ ગુજરાતી શબ્દો અમારે હાય નથી આખ્યા તેથી અમે ડેલાગો શબ્દો છોડીએ જેવા છે તેવાજ વાપરીએ છીએ. તેમાંના ડેલાગો નીચેના શબ્દો છે તે અમે અમારા વાંચનારની આગળ રજુ કરીએ છીએ. અને જે કોઇ તેને ખદો સાસ શબ્દો અમારી આગળ મૂકશે ને જેના શબ્દો મંજુર રાખવામાં આવશે તેનું નામ અમે પ્રગટ કરશું. અને તેને અમે કાયદાનું પુરતક અમે ખદાર પાડ્યું તેની દસ નકલ બેટ કરશું કે જે ફેલાવી શકે. પુરતકની બેટ કરવામાં હેતુ લાલચ આપવાનો નથી પણ માન આપવાનો અને ખુની કાયદા વિષેના જાનનો પ્રચાર કરવાનો છે. તે બેટને અરથે નહિ પણ સ્વદેશી હિતને અરથે. અમારા તાંચનાર તરિક લઇ સચતા કરશે એવું હમ્મીએ છીએ. શબ્દો નીચે પ્રમાણે છે.

પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ,

પેસીવ રીઝીસ્ટર,

કારદુત,

સીવીલ ડિસઓબીડીયન્સ,

આ સિવાય બીજા શબ્દો છે તેનો વિચાર બીજી વેળા કરીશું. ઉપરના છોડેલ શબ્દોનો તરજુમો નથી માગતા, પણ તેના તાત્પર્ય માગીએ છીએ. જે વાંચનારે ધ્યાનમાં રાખવાનું છે. તે શબ્દ સંસ્કૃતમાંથી નિકળેલો અથવા ઉર્દૂ માંથી નિકળેલો હશે તો ચાલશે.

એક લખનાર જણાવે છે કે—મી. દાલુદ મહમદને તેમની બેટીની શાદી વખતે જે બેટો મળી હતી તે બધી તેમણે સેલ કરી વેચી નાખીને તેમાંથી ઉપજેલી આસારે પા. ૧૦ની રકમ કઠોર મદદેસાને લીજાહ બેટ કરી છે.

ના. ૧૩મીએ ડેલાગોઆખેના હોદીઓ ની એક મીટીંગમાં સરવાનુમને દરાવ થતાં એક મંડળ રજાવવામાં આવ્યું છે. તેના પ્રમુખ મી. માધવજી જેઠા, ઉપપ્રમુખ મી. આદમ દાજી ઉમર, સેક્રેટરી મી. સફર દાજી હબીબ, નોટ્સ-રેકર્ડર મી. સોરા વડા એલજી, તથા ગેજર મી. વડા હજી સુબેમાન મુદાયા છે.

હોદ્દની હાલત

C. 10-VI -455-

એવાનું સંચારગણના મી. દાદાભાઈના મોટા દિકરાના મિત્રતાના સમાચાર ઉપરથી અમારા મનમાં પણ પ્રકારના વિચારો થયા છે. એવાં મિત્રતા હોદ્દસ્તાનમાં લાખો દર વરસે થાય છે. મરહુમી ગામે ઉજ્જવળ થઈ ગયાં છે. કુટુંબો નાશ પામ્યાં છે. મા આપ અને દિકરા બધા મરહુમી આપના મલના ખખર પછી વેળા લાંબાનાં આવે છે.

બીજી જગ્યાએ મરહુમી થાય છે તેમજ હોદ્દસ્તાનના જેટલો નાશ નથી કરતી તેવું શું કારણ? આ સવાલ હરેક હોદ્દા હિતેચ્છુને થયા વિના નહિ રહેતો હોય. એ સવાલના જવાબમાં અમારા મત પર માણે હોદ્દાના સધળા હિતનો સમાવેશ થઈ જાય છે. સવાલ કરવો એ સહેલું છે, જવાબ આપવો એ મુશ્કેલ છે. જવાબ આપી સામાના મનમાં તે હસાવવો એ વધારે મુશ્કેલ છે.

છતાં અમે કંઈક ભાગે જવાબ આપવાનું પ્રયત્ન કરવું દુરસ્ત ધારી આપીએ છીએ. ઘણા વિચારો છતાં માલમ પડે છે કે હોદ્દસ્તાનમાં મરહુમી, બુખમરો વિગેરે વધી ગયાં છે. તેવું કારણ હોદ્દી પ્રજાનું પાપ છે. કોઈ કહેશે રાજ્યકર્તાનું પાપ છે તો એ વાત અમને માન્ય છે. તેઓના પાપથી પ્રજા દુખી થાય છે એવો અનુભવ હમેશાં થાય છે. પણ પાપી રાજ્યકર્તા પાપી પ્રજાનેજ મજે છે એ પાદ રાખવા જેવું છે. વળી ખરે નિષ્ઠમ એ છે કે બીજાની ઉપર દોષ ડોળવાને બદલે પોતાના દોષની તપાસ કરવી એ વધારે ફાયદાકારક છે.

કુસંપ, અને હોદ્દ-મુસલમાન વચ્ચે આરામ એ પાપો છે. પણ તે મૂળ પાપ નથી. કુસંપ જાય ને જાતને કામ સંપી ને રહે તો પર રાજ્ય જાય અથવા તેનું ધોરણમાં ફેરફાર થાય. પણ તેથી મરહુમી અને કુકાળ જાયજ એમ માનવાનું કારણ નથી.

મૂખ્ય પાપ એ હોદ્દી પ્રજાનું અસત્ય છે. મરહુમીમાં આપણે સરકારને તથા આપણને છેતરીએ છીએ. ઉપરથી સાદા રાખવાનો ડોળ રાખી ખરી સ્વચ્છતા વાપરતા નથી. ધુમાડી નેવી હોય તો તેનો માત્ર ડોળ રાખવામાં આવે છે. જો તે વિના ચલાવી શકાય, સિપાહીને લાંચ આપી શકાય તો આપીને કરવાના કામ માટેની છુટ્ટી જઈએ છીએ. આ સેડા બચાવથીજ આવે છે. નિશાળમાં એક

વાત શિખવવામાં આવે છે. તેમાં હોદ્દ રાજો 'હા' કહે છે. ધેર જઈ તેથી ઉલટું જ કરે છે. આપણે તેમ કરાવવા માં સંમતિ આપે છે. સ્વચ્છતા રાખવી કે નહિ, તે વિષે નિયમો બતાવવામાં આવે છે. તે પાળવા કે નહિ તે અમે અસમ રાખીએ છીએ. તેમાં બધે મતભેદ હો. અમે જે સાબેત દરવા માગીએ છીએ તે એ છે કે આપણે જુઠાણું ચલાવીએ છીએ. ઘણી વસ્તુમાં માત્ર ડોળ ચાલીએ છીએ. આથી આપણાં તંત્રીઓ દીલાં થઈ જાય છે, આપણું લોહી પાપના મળથી ખરાય થઈ ગમે તે જંતુ હોય તેને વસ થાય છે. એમ જોવામાં આવે છે કે કેટલાક વચ્ચેને મરહુમી વિગેરે જાગતાં નથી. તેવું કારણ એ છે કે તેઓ સ્વચ્છતાનો કે બીજા કરાતો ડોળ ધાલતા નથી. પણ જેવા છે તેવાજ મહાર દેખાય છે. તેટલે દરજે ડોળ ધાલના કરતાં તેઓને અમે હિંમત સમજીએ છીએ. ઉપર પર માણે લખવામાં બધા એમજ કરે છે એવું કહેવાની અમારી મતલબ નથી. પણ ઘણે ભાગે તેમ ચાલે છે.

ઉપરના પાપમાંથીજ ઉત્પન્ન થતી જે બીજી દેવ બધા વર્ગમાં રહેલી છે તે બધા નક છે. અને તે એ કે આપણામાં રહેલી વિત્તી—વ્યભિચારી—દેવ. આ બાબત લખવું તે કુદરતમાં જ પડે. સાધારણ રિતે તેની ચર્ચા કરતાં લોકો અચકાય છે, અમે પણ અચકાઈએ છીએ. છતાં જે અમારું માનવું છે તે અમારા વાંચનારની આગળ મુકવું તે અમારી દરજ સમજીએ છીએ. પરંતુ સંગ એજ વ્યભિચાર નથી. સ્વસ્થિ સંગમાં પણ વ્યભિચાર રહેલો છે એમ સર્વ ધર્મનું શિક્ષણ છે. સ્થિ સંગ માત્ર પ્રજા ઉત્પત્તિને સાફજો ગોચર છે. સાધારણ રિતે એમ જોવામાં આવે છે કે વ્યભિચાર વાંછનાથી સંગ થાય છે ને તેને પરીણામે પ્રજા ઉત્પન્ન થાય છે. અમે માનીએ છીએ કે હોદ્દસ્તાનની દશા એવી ખરાબ છે કે હાલ પ્રજા ઉત્પત્તિ ઘણીજ થોડી થવાની જરૂર છે. એટલે જે સંગ થાય તે ઘણે ભાગે વ્યભિચારમાંજ ગણાય. આ માનવું ખરાબર હોય તો સમજી હોદ્દને લાજમ છે કે વાતો બીજાકલ પર જીવું નહિ. તે પોતાના કાયમાં ન હોય તો સ્વસ્થિ સંગ કરવાથી મુકત રહેવું. આ મધ્ય કહ્યું કામ છે. છતાં કંઈ છુટકો છે.

નહિ તો પશ્ચિમની પ્રજાની નફલ કરવી પડે. પશ્ચિમના પ્રજા રાક્ષસી

હવાએ વાપરી પ્રજા ઉત્પત્તિ બંધ કરે છે. લડાઈમાં રોકાઈ તે વારે ઘણા માણસોનો નાશ થવા દેખે છે, અને ઘણર ઉપરથી આરથા છોડી આ દુનિયાના સુખમાંજ મગવાના ઉપાયો કરે છે. આમ કરીને તેઓની માફક હોદ્દી પણ કાળે કરી મરહુમી વિગેરેથી મુકત રહી શકે છે. પણ અમે માનીએ છીએ કે હોદ્દસ્તાનમાં પશ્ચિમનો રાક્ષસી રંગ કદી દાખલ નહિ થઈ શકે.

એટલે કે હોદ્દસ્તાન વાતો ખુદા-ખખર-નરહ સરખી નજર રાખી પાપ મુકત થશે અને સુખી રહેશે, અથવા તો સદાય મુલામી દશા ભોગવી, બાંધવી રહી મૌન થી કરતી, મરહુમી કે એવા બીજા સગમાં સડી વગર ગોતે મર્થો કરશે.

આ વિચારો કોઈને નવાઈ જેવા, કોઈ ને હસવા જેવા, કોઈને અજાની લાગશે. છતાં અમે બેધડક મઠ લખીએ છીએ ને સર્વ સમજી હોદ્દને તેનો વિચાર સંપૂર્ણ રિતે કરવા વિનંતિ કરીએ છીએ. માંડ કે ડાહ્યા પણ તે વિચારો આ લખનારના હૃદય અનુભવના છે. તે પ્રમાણે આલવાથી તુડસાન તો નહિજ આવ. સત્ય ને સેવવું અને યજ્ઞચર્ય પાળવું તેમાં કોઈને ખોટ જવાની નથી. કોઈએ એમ પણ નથી માનવાનું કે એક બે માણસો તેમ પાળે તેથી પ્રજાને શો લાભ. આમ બોલનાર માણસ અજાની સમજાયો.

સાઉથ આફ્રિકા ખિટોરા ઇડિઅન કમીટી.

મી. રીચનો સપ્તાહિક પ્રગળ.

તા. ૨૯ નવેમ્બરના કાગળમાં મી. રીચ લખે છે કે:-

મીસીસ રીચ વિષે હું આ કાગળમાં પહેલું લખીશ. તેને ડાલીમાં બેસાડી એનલીયા લઈ આવ્યો છું. ખસુસ નસે રાખવી પડી છે. કેટલાંક આલવારીયાં સુધી દંડુ ખાટલા ભર રહેશે એવી ધારતી છે.

જંગી અરજી બાબત જે કાગળ તમે લખ્યો છે તેનો મેં પુરતો ઉપયોગ કર્યો છે. લખતને લીધે ઘણા માણસો ચાલ્યા ગયા છે એ દરકાત ઉપર બાર દોષો છે. અહીંના ઘણાખરા લખામાં તે બાબત ચર્ચાઈ છે. મેં મીન વીન્ડર ખોટમ વિગેરેને કાગળો લખ્યા છે. તે એવા હરાદારી કે જુદે જુદે ઉકાળે મીટીંગો

કરીને દરિય પસાર કરાવવા. લોડ એમ્પટ હીલ પુર એરમાં છે. આપણી બાબત ક્રાન્સમાં પણ પોતે ચરચેલી હતી.

‘મોનિટરિંગ’ માં મારા પુસ્તક ઉપર બહુ લાંબું લખાણ છે તે મોકલું છું. રીકાર્ડર ડેટલીક બુલ કરી છે તેનો જવાબ પણ આપ્યો છે. બીબ્બ જાપાઓ પણ મોકલું છું.

(મી. રીચની ઉપર મીસીસ રીચ બાબત દીલગીરીનો અને લામણીનો કાગળ લખવા અને અમારા વાંચનારને બલામલ્ય કરીએ છીએ મી. રીચનું ઠેકાણું 28, Queen Anne's Chambers, Westminster, London. એમ છે.)

લોડ એમ્પટહીલનું લાપણ

પારીસ ખાતે ક્રાન્સના કોલોનીયલ એસોસિએશન આગળ બાપલ્ય કરતાં લોડ એમ્પટહીલ ક્રાન્સવાલના હિંદીઓપરન જીલ્લા નિર્ધે નીચે પ્રમાણે બોલ્યા હતા:—

અથા બ્રિટીશ કોલોનીઓમાં એશીયા ટીક સામે વેરભાવ હોયો થયોલો જણાય છે. કોલોનીયલ ગેરાઓ બ્રિટીશ પ્રજાના એશીઆટીકોને અથા એશીઆટીકના બેગા મળ્યું છે. વેપારી હરિદાષ અને મળુરો માટે રોજી સારું ટરાંસવાલ, આરેલીઆ, નાતાલ, તથા વાનકુવરના ગેરાઓએ એશીઆટીક પ્રમોશન અટકાવવા સખલ નિશ્ચય કરેલો છે. એ લાગણી ખરી રીતે બતિભેદને લીધે નથી. કારણ કે એશીઆના મુલકમાં ધણા ગેરા એશીઆટીક સાથે બાંધે વેર ભાવ રાખ્યા વગર રહે છે. ખરું કારણ વેપારી ઇર્ષાનું છે. એટલે તે કલ્પે ગેરાઓનો માહિમાહેનો છે એમ કહેવાય. કારણ કે ડેટલીકને એશી આટીક લાભદાયક થઈ પડે છે તે તેથી તેઓ એશીઆટીકને બોલાવે છે, ત્યારે ડેટલીક ગેરા એશીઆટીકની હરિદાષને લીધે તેમને આવતા બંધ કરવા માગે છે. આમ ગેરાઓના માહિમાહેના કલ્પમાં કહડં લેકિને ઘણું દુઃખ સદન કરવું પડે છે. તે ત્યારે એવું દુઃખ સદન કરનારાઓ બ્રિટીશ પ્રજાના ભોડ હોય છે ત્યારે બહુ ગંબીર વાત થઈ ગય છે. તેમને કોલોનીઓમાંથી કાઢી મુકવામાં આવે અથવા તો તેમને દુઃખ દેવામાં આવે તો હિંદીઓની આબરૂને હિંદુસ્તાન માં હાની પહોંચે છે. બ્રિટીશ સરકાર માટે આ સૌથી અધરો સવાલ છે

ત્યારે વડી સરકારની બેખમદારી કોલોનીઓ સમજે ત્યારે તે સવાલનો નીવેડો આવે. એટલે આ કામ માટે તમારા લીગની ધેડે બહુ ખંતથી તે લાંબા વખત સુધી લડત લેવી પડશે.

અરબી જ્ઞાન

C.W.ના 458

પૂર્વતા જ્ઞાન બાબતની ડેટલીક ચોપડી નો વિચાર અને અસાધ કરી ગયા છીએ. તેજ બેખમદારી ઉપર બતાવેલ વિષય ઉપર પુસ્તક લખ્યું છે તે અમને અવલોકન કરવા મળ્યું છે. તે ઇંગ્લેન્ડમાં છે એમ કહેવાની ભાગ્યેજ જરૂર હોય. તેની કીમત માત્ર એક શીલિંગ છે. તેમાં ધણા ફકરાઓ દુરાન ફરીફરમાંથી લીધેલા છે. બુદ્ધી બુદ્ધી બાબતો ઉપર આરબ જ્ઞાનીઓનાં વચન આપેલાં છે. જેમકે ખાનદાની ઉપર લખ્યું છે કે “જે માણસ પ્રેતાનું માન નથી જાળવતો તેની ખાનદાની ખરાબ થઈ પડે છે.” “નીચ ધરમાં જન્મવાની એમ વિદ્યા અને ઉમદી વસ્તુકથી દંકાર્ધ ગય છે.” ઇજત ઉપર ચાલતી લડતને લખતું જવાહીર આ પુસ્તકમાં છે. કવિ કહે છે કે “જે માણસ પોતાની ઇજત જાળવે છે તેનો હોય માણસો કદાહતા નથી.” ધણી કહ્યું છે કે “માણસોની નજરે શરમાવાના કરતાં તમારા દિલમાં જે હોય તેથી શર માલો.” ધણી “જે માણસ પોતાનું માન નથી જાળવતો તે બીજાને માન આપી શકતો નથી.” ધણી બીજી જગ્યાએ લખ્યું છે કે “જે માણસ પોતાની ઇજત જાળવતો નથી તે બેસરમ ચક્ર રહ્યો છે તેવું જીવનું વ્યર્થ છે, અને આ દુનિયા માં તે સુખી નહિ મળાય.” ચાલ ચલ ગત ઉપર બતાવ્યું છે કે “જે માણસ ખરેખર નીતિવાન નથી તે ધાર્મિક નહિ મળાય.” ચાલ ઉપર લખતાં કહ્યું છે કે “બહાદુર માણસ જેવો હથિયાર વિના તૈમ સાધારણ માણસ વિદ્યા વિનાનો થઈ પડે છે.” “રાજાઓ માણસ ઉપર રાજ્ય ચલાવે છે, વિદ્વાન માણસ રાજ ઉપર રાજ્ય ચલાવે છે.” “જાણે માણસ ને કે જે હોયમાં પડતો નથી. એ નહિ કે જે હોયમાં પડવા પછી કેમ નિકળવું તેનો રસ્તો સૌથી કઠોડ છે.” સત્યતા ઉપર કહ્યું છે કે “જે માણસનું દિલ સાફ નથી તેનો ધર્મ નથી, અને જેની જીન સાફ નથી તેનું દિલ સાફ હોય નહિ.”

“જે નીમાજ પડે છે તે રોજ રોજ છે પણ સાથે જુદું બોલે છે, બોલ્યું પાળતો નથી તે પોતાની ફરજમાં ચૂકે છે તે માણસને રોંગી ગણવો.” આવાં સોનેરી વચનો આ નાનકડા પુસ્તકની અંદર રહેલાં છે. અંગ્રેજ સમજી શકે તેવા બધાને તે પુસ્તક ખરીદવાની અને બધા મળ્યું કરીએ છીએ.

ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસ

લંડનથી રૂર જણાવે છે કે— કોંગ્રેસ બરાવાળી સુરતમાં આનંદ ઉત્સવ ફેલાઈ રહ્યો છે. આખા શહેરને સુરત રીતે જીજ્ઞાસીને બલકા કરવામાં આવેલ છે. બહાર ગામથી ૧૫૦૦ ડેલી મેટા હાજર થયેલ છે, જેમને માટે ૧૦૦ ઉતારાનાં રથો ખાસ બાંધવામાં આવેલ છે.

સાલા લખપતરાવને પંચિનમાં આવતી વખતે મોટું માન આપવામાં આવ્યું હતું. તેમની ગાડી પુરના હારોથી જવાબ મળી હતી. અને ઉત્સાહી દેવ સેવકો તેને ત્રણ માઇલ જેટલે દુર ખેંચીને લઈ ગયા હતા.

વડી પાઝમિંદના મેંજર ડો. રથરફડ તથા બીબ્બ ડેટલીક ગેરાઓ ખાસ વિલા પતથી કોંગ્રેસમાં હાજર થયા છે.

કોંગ્રેસ મંડપને કુલો તથા લાવટાવડે શોભાવમાન કરવામાં આવ્યો છે. પહેલે દીવસે ૭૦૦૦ માણસોએ હાજરી આપી હતી. આવકાર દેનારી કમીટીના મેરમેને પોતાના બાપલ્યમાં સુરતને હિંદુસ્તામાંના બ્રિટીશ રાજ્યના પારણાની ઉપમા આપી: તથા દ્રવતાથી, વફાદારીથી, ને સલાહ શાંતિથી લડત બેતલું કહ્યું. બાણ રાસ બિહારી ઘોસને (જે મોડરેડ પક્ષના છે તેમ ને) પ્રમુખપદ આપવાની હરખાસ્ત થઈ, અને તેને બાણ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી રેંકા આપતા હતા ત્યારે એકસ્ટ્રીમ (મરમ) પક્ષે (એક્સ્ટ્રીમ પક્ષના પ્રમુખ સુટાપ તેમજ) પ્રમુખ મચાવી મુઠા. બાણસુરેંદ્રનાથે ફરીથી બોલવાને પ્રવૃત્ત કર્યો છતાં બહુ કાલા હલને ધોંધાવને લીધે સભા વિખેરાઈ ગઈ હતી એવું ખારવામાં આવે છે કે તે દિવસે રાત્રે એક ઠેાંઠા-સ બરી એક્સ્ટ્રીમ પક્ષને જીદો પાડવાને વિચાર કરવામાં આવશે.

ડેલાગોઆબેમાં પરમીટના ધારા

ડેલાગોઆબેની સરકારે એશીઆટિક ઇમીગ્રેશનપર અટકાયત મુકવા પરમીટ સંબંધમાં જે ધારાઓ બહાર પાડ્યા છે તેનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:—

(૧) અહીંથી બહાર જમને પાછા ફરવા રસ્તે આવનાર માણસ પાસે ઉત્તરવાનો પરવાનો આ ખાતા તરફનો ન હોય તો તેને ઇખલ થવા દેવામાં આવશે નહિ.

(૨) અહીં પાછા આવવાની પરમીટ બતાવવામાં આવે ત્યારે, અથવાતો અહીંના કોઈ બીજા ડીરેક્ટરીમાં પાછા જવાની પરમીટ બતાવવામાં આવે ત્યારેજ આવો પરવાનો આપવામાં આવશે. અથવા તો ટરંસિવાલ ખાતેના કોનસલે પાસ કરેલ ફરિયાદો રજુ કરવામાં આવે, અને તેમાં ખસુસ લખેલું હોય કે તેમાં જણાવેલ માણસને તે કોલોનીમાં પાછા જવાનો હક છે ત્યારેજ આવો પરવાનો આપવામાં આવશે.

(૩) પરમીટવાળા માણસનો ફોટો પરમીટપર ન હોય તો તે ખોટી ગણાશે.

(૪) ૩૦ મી નવેમ્બર પહેલાં રધાયેલી તરીકે અહીં રહેતો હોય, (ઓછામાં ઓછા) ચાર વરસ જેટલી મુદત રહ્યો હોય, ને તે મુદત દરમ્યાન પ્રોપરટી માટે અથવા તો ખાનગી ધંધાવડે વેરા તથા કરો સરકારને ભર્યા હોય એ વાનના લખિતવાર પુરાવા રજુ કરવામાં આવે ત્યારેજ પરમીટ આપવામાં આવશે. ધરમ ગુર તરફ કામ કરનારને, અથવા તો સરકારી કોન્ટ્રાક્ટ રાખનારને આવા પુરાવાઓ આપવા જરૂર પડશે નહિ.

(૫) પાડોશના કોલોનીમાંથી આવનારાઓ (પરમીટ કાઢ્યા બાદ) અહીંથી જમ નહીં તો છ માસ પછી પરમીટ સાચી નહીં ગણાય. ને જેઓ બહાર જમ તેમની પરમીટ એ વરસ પછી સાચી નહિ ગણાય.

(૬) આ ડીરેક્ટરીમાં રજીસ્ટર થએલા પ્રોપરટી યાજાઓ પાસે, ધંધા રોજમારમાં ૧૦ કોનસલની ચાપલુ રોકનારાઓ પાસે, અથવાતો આ પરગણના અથવાનો પાડોશી કોલોનીના બંદરે જતા માણસ પાસે ન ૪ ના ધારામાં જણાવેલી મુદતની સરત જોઈશે નહિ.

(૭) નં ૬ માં જણાવેલા પ્રોપરટી યાજાઓ અથવા તો વેપારીઓ પોતાનાં બંદરો તમા હમીર વખતે બહાર કાઢે

પાછા ફરે ત્યારે તેને આ ખાતા તરફથી પરવાનો મળી શકશે.

(૮) જેઓ પ્રોપરટીના વારસ હોય તેઓ આ ડીરેક્ટરીમાં ઉતરી શકશે અને પોતાની એસ્ટેટ કેકોણે પાડવા જરૂર જેટલી મુદત સુધી રહી શકશે; અથવા તો નં ૬ માં જણાવેલ સંકે તો વસવાટનો હક મેળવી શકશે.

(૯) કદી મુન્દો ન કર્યો હોય, અને નાહર ન થએલ હોય એવો પુરાવો આપવાથી પરમીટ આપવામાં આવશે. આવી પરમીટ વગર કોઈ એશીઆટીકને બંદર છોડવાની રજા મળશે નહિ.

(૧૦) બહારમાયથી આવનારે બીજો દિવસે પાંચ વાગતા પહેલાં સ્ટીમર રસ્તે ઉપડી ન ગયેલ હોય તો આ ખાતાને હાજરી આપી જવી.

(૧૧) કોઈ નવા ડાખસ કરનારને ૩૦ દિવસ કરતાં વધારે વખત રહેવા દેવામાં આવશે નહિ, સિવાય કે તેણે ખાસ લખીતવાર રજા મેળવી હોય.

(૧૨) ઉપરના ધારાનો લાંમ કરનારને કાયદેસર સજા કરવામાં આવશે.

(૧૩) આ ધારાઓ એશીઆના પોર દુબીએ મુલકના વતનીઓને લાયુ નહીં પડે.

હેડલખરગના રેલવેપરના હીંદી

પંડિતજી તથા મી. નાઇકુની મુલાકાત

મી. સોમાભાઇ પટેલ લખે છે કે:—

તા. ૧૮મીએ રેલવેપર કામ કરતા હીંદી ને કોરટમાં હાજી જવામાં આવેલ, અને તેમને નવાં રજીસ્ટર બાબત પુછપૂછ થએલ. તેથી તેમને સમજાવતી આપવા જોહાન્સબરગથી પંડિતજી તથા મી. નાઇકુને ખાસ બોલાવવામાં આવ્યા. ઉપરના લોકો અહીં કોઇનું ન સાંભળતાં રજીસ્ટર થવા તથાપર થઇ થએલ. મી. પંડિતજી તથા મી. નાઇકુ આવી પહોંચતાં જેઓ ઉપર એ લોકો પાસે પહોંચી ગયા, ને તેમને સમજાવ્યા. ત્રપાટાખંધ સુરાતનવી જાદુઇ અસર થઇ. સાંજે મી. પંડિતજી તથા મી. નાઇકુ આગે વાન ગંગર પહાણ અગાઉને પ્રમુખપદ આપ્યું. મી. પંડિતજી કાયદાથી ચતી પાય

ગાલી એવી જટાથી સમજાવવી કે પચ્ચર જેવા સખત દાલવાળાને જસર થવા વગર રહી નહિ; ને બધા એકે અવાજે

બોલી ઉઠ્યા કે નોકરી બોધયું, ને જમે તે થશે પણ સુલામી હરમીજ કચુત નહિ કરીએ. મી. નાઇકુએ પણ તાબીલમાં બંધાયું કર્યું હતું.

આ બાબત સંબંધમાં અહીંના આમે વાનોપર આરોપ લાવવાની તજવીજ થએલી. તેમજ પંડિતજી તથા મી. નાઇકુને પકડવા પણ આરે તરફ હોડવાડ થએલી પણ તેમાં શતી શકેલ છે.

અહીંનું કામ ફોલોઅપ ઉતારીને ઉપરના બંને આગેવાનો ફોરવર્ડ રેશન આગળ ધોડાં બધાં માણસો કામ કરે છે તેમને સમજાવવા રાતના મેઘમાં ઉપડી ગયા હતા. તેમની દેસસેવાની કીમત આંકી શકાય તેમ નથી. જ્યોતે જોનારને જ તેનો ખ્યાલ આવી શકે.

લાઇસેન્સની અરજીના ધારા માં સુધારો ?

લાઇસેન્સની અરજીના ધારાઓ નાતાલ ગેઝેટમાં બહાર પડ્યા તેનો તરજુમો બગાઉ અમે આપી ચ્યા છીએ. લાલમાં એ ધારાનો એક સુધારો ગેઝેટમાં બહાર પડ્યો છે તેમાં જણાવવામાં આવે છે કે "ત્યારે નવો લાઇસેન્સ જોઇતો હોય ત્યારે, અથવા લાઇસેન્સ બીજાના નામ પર ટરંસફર કરાવવો હોય ત્યારે અડધા ડીઆમાં એક વખત એ પ્રમાણે ઓછામાં ઓછી બે વાર છાપામાં જાહેરખબર આપવી.

૧૯૦૭ની નં ૬૦૭ નોટીસની બીજી કલમ જેમાં વરસની આખરે લાઇસેન્સ રીન્યુ કરવું હોય ત્યારે પણ જાહેર ખબર છાપામાં આપવી જોઇએ એવું હતું તે કલમ ૨૬ કરવામાં આવે છે."

આ સંબંધમાં કેટલાક ચરખાપત્રીએ પુછેલ સલાહના જવાબમાં અમે જણાવી શકીએ છીએ કે ઉપર જણાવેલ ધારા મુજબ નવા લાઇસેન્સ માટે અથવા લાઇસેન્સના ટરંસફર માટે જોને અરજી કરવાની હોય તેઓ તેવી અરજી 'પંડિતજી' એપીનીઅન'માં જાહેર ખબર તરીકે બહાર પાડી શકે છે.

ચાલુ ગેઝેટમાં એવી નોટીસ છે કે લાઇસેન્સવાળાઓએ જાહેરવારી તા. ૩૦મી જુલીમાં લાઇસેન્સ કાઢાવી મેવા.

અમારી ડાયરી

અમારા તરફથી ૧૯૦૮ ની રોજનીશી—
—ડાયરી—નવા વર્ષના પહેલાં નવરની સાથે બહાર પડશે. તેમાં ૧૯૦૮ નું ગુજરાતી અને અંગ્રેજીમાં પંચાંગ, મુસલમાન, પારસી તથા હિંદુ તહેવારની યાદી, દક્ષિણ આફ્રિકામાં જુદા જુદા કોલોનીમાં પળાતા જાહેર તહેવારો, તથા કોલોનીમાં એશીઆટિકને લગતા ઇમીગ્રેશન, લાઇસેન્સીસ તથા ખીજા કાયદાનું તારણ, નાતાલમાં સ્ટીમર ઉપરથી આવતા હિંદીઓ માટે કેટલીક અમલની મુયના, નાતાલના દુકાન બંધ કરવા બાબત, ૪મું રજીસ્ટર કરવા બાબત, જુદા જુદા સરદારીકેટ ઉપર લેવામાં આવતી શી બાબત, લાઇસેન્સ કાયદા ના નવા ધારા, વગેરે, દક્ષિણ આફ્રિકામાં લેવાતી જમીન, ટપાલને લગતી ખબરો, પરદેશ મોકલવામાં આવતા તારના દર, હિંદુ સ્થાન વગેરે મોકલવામાં મની એરડરના દર, ઉપયોગી સરનામાં વગેરે વિષયો બાબતો અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી અને લાપાંગાં દાખલ કરવામાં આવી છે. ખસુસ યાદી, સરનામાં વગેરે લખવા માટે કેટલાંક કોસ પાનાં પણ રાખેલાં છે. આ રોજનીશી અમારા જે માહકો તરફથી ચાલુ સાલનું લવાજમ મળી મરુ હશે તેમને ભેટ મોકલવામાં આવશે.

મી. મણીલાલ દેસાઇ લખે છે કે—ઇસ્ટ લંડનમાં હિંદુઓની એક મીટીંગમાં સરવા નુમતે ઠરાવ કરી 'હિંદુ ધર્મ સોસાયટી' નામથી એક મંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું છે, જેના પ્રમુખ મેસરસ ગોપાળદાસ ત્રીકમ દાસ અધ્યક્ષના મેનેજર, ઉપપ્રમુખ મી. જી. દીવાન, સેક્રેટરીઓ મી. મકનજી પ્રાણભાઈ દેસાઇ, ને મી. ઓધવ માધવ ખેલ તથા ગ્રેજરર મી. મનવાલ મોહન ભાઈ દેસાઇ એ હોદ્દાઓ સુટાયા છે. મીટીંગે મી. રામ સુન્દર પંડિતનો તેમની બહાદુરી ભરેલી સેવા માટે આભાર માન્યો હતો. દરેક હિંદુભાઈએ તે ધરમની લાજણી બતાવી આ મંડળમાં જોડાવાને અરજ છે.

ડરબનના વેપારી અબ્દુલ હક સાહેબ ના લેખકારોએ લીવીંગસ્ટન અને કુ. આગળ ૩૩૫ સ્મીય સ્પીટ, ડરબનમાં તા. ૧૯ ડીસેમ્બરથી ૧ અડવાડીઆમાં પોતાના ઘરા નોંધાવવા, તથા હેલ્દારોએ તેજ મુદતમાં દેવ ભરતું એવી નોટીસ મેહેટ આપી છે.

કોર મદરેસએ અંબુમન ઇસલામ

મજકુર અંબુમનના હીજરી સન ૧૩૨૧ થી ૧૩૨૫ ગમાહીલ આખર સુધીના રીપોર્ટની એક નકલ અમને મળી છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે તેના હેતુ એમાં ઇસલામીઓમાં દીનર તથા ફુન્ડરી કેળવણી ફેલાવવી એ મુખ્ય હેતુ છે. મજકુર મદરેસામાં ઉરદુ, અરબી, ફારસી, ગુજરાતી તથા અંગ્રેજીનું શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. તેના ધારામાં એક એવો છે કે અંબુમનમાં યતીમ તથા ગરીબોના ૨૦ છોકરાઓ સુધી રાખી તેને જોરાઈ, કપડાં, કીતાબો વિગેરેની મદદ ઇશ ઇલમ પઢાવે. તેના હાથ તળેના ખાતામાં એક લીલાહતું છે જેમાંથી ગરિબ વિદ્યાર્થીઓને કીતાબ, કામળ વિગેરે મદદ આપવામાં આવે છે. એક કુતુબ ખાનું છે જેમાં દીની કીતાબો રાખવામાં આવે છે. તથા એક ઇનામી ફૂંડનું ખાતું છે જેમાંથી પાસ થએલા છોકરાઓને જનામો અપાય છે. રીપોર્ટની આખરની મુદત વખતે સેક્રેટરી પાસે રા. ૩૭૪-૧૪-૬ ની રીલક હોવાનું જણાવવામાં આવે છે. મજકુર અંબુમન પાસે મકાન, ખેનર, વજીહ, કીતાબો, ફરનીયર વિગેરે જુદા જુદા રૂપમાં મીલકત છે. રીપોર્ટની મુદતની આખરે મદરેસામાં ૧૦૬ છોકરા તાલીમ લેતા હતા, જેમાંના ૨૬ ને મદરેસામાંથી બહુ ખર્ચ આપવામાં આવે છે. કુતુબખાનામાં ૧૦૬૬ કીતાબો છે. રીપોર્ટની છેલ્લી અંબુમનને મદદ દેવા માટે ઇસલામીઓને અરજ કરવામાં આવી છે.

કોર મેહશીલે જીનતોલ ઇસલામના ૧૯૦૬ ના રીપોર્ટની નકલ અમને મળી છે તેનું તારણ અગાઉ અમે આપી ચએલ છીએ.

રમના દિવસોમાં વિદ્યાર્થીઓને ઉમદા તક.

રમના વિદ્યાર્થીઓ તરફથી ગેર ઉપયોગ થતો હોવાથી ડરબનમાં ટકુશન ક્લાસ ખોલવામાં આવ્યો છે. વિદ્યાર્થીઓની સવડતા મુજબ દરરોજ ટકુશન આપવામાં આવશે. અંગ્રેજી, ગુજરાતી તથા ઉપયોગી હિસાબો અને ગુજરાતી આંક વિગેરેનું ઉમદા શિક્ષણ આપવામાં આવશે. વખતની સગવડના અને ખીજા વધુ ખુલાસા માટે જનને મળે.

સી. શ્રી. દેસાઈ.

૧૧૬, કોલ ઓટ, ડરબન.

હેલ્લા ખબરો.

(ઇ. ઓ. માટે પાસ તાર)

જેહાન્નમરમ, મુકવાર ૨.૩૦
ઇમીગ્રેશન રીલીકશન કાયદો પસાર થયો છે.

મેસર્સ માંધી, નસાખખાન, નાઇડુ, ચંબી નાઇડુ, પીલે, કચીન, તથા ખીજા વજી ચીના, પંડિત એટલાને તા. ૨૮મી એ માઇસ્ટ્રેટ જેરડનની કાર્ટમાં નવી પરમીટ વમર દરસવાલમાં હોવા માટે ખાસ ચવાનો હુકમ થયો છે. તેનીજ રીતે પ્રીટારીઆમાં મેસર્સ રસીદ, સજ, દેસાઇ, બેગ, બાસ, કાઝલીઆ, ગંગાસામ, રોહ, જમીઅત ખાન, તુલસી, ખાન, તથા પીટરસજરમમાં મેસરસ ખડેરીઆ, અંબાલાલ, અમરસી એટલાને પકડવામાં આવ્યા છે.

તેમનાપર ઇમીગ્રેશન રીલીકશન કાયદા પ્રમાણે કામ ચલાવવામાં આવશે, અને તેમને હફાર કરવામાં આવશે એવો સંભવ છે.

સાદુ ભોકા હિંમતમાં જણાય છે.

સ્કોમરેની હલચાલ.

[નાતાલ કમરેક્ટ લાઇન]

અમલાહી—તા. ૨૩ મીએ મદરાસથી નાતાલ આવવા ઉપડી છે.

તા. ૧૫મીએ કલકત્તા જવા ઉપડશે.

અમમુલી—તા. ૧૯મીએ કલકત્તાપહેંચી છે

[જરમન ઇસ્ટ આફ્રિકા લાઇન]

કઈકર—તા. ૧લી જાનેવારીએ મુંબઇ જવા ઉપડશે.

[હિંદિઆ આફ્રિકા લાઇન]

દીન્હાઉ—તા. ૧૨મીએ કલકત્તાથી ઉપડી છે.

નાતાલના જણીતા હિંદી આગેવાન મી. પારસી ફરતમજીના ખેટા મી. જલભાઇ જેમની ઉમર ૧૯ વરસની છે તેણે મુંબઇ યુનીવર્સીટીની મેટ્રીકુલેશનની પરિક્ષામાં પાસ ચવાના ખબર મળેલ છે. અમે મી. જલભાઇને તેમણે મેળવેલી ફોટો માટે મુબારકબાદી આપીએ છીએ.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ તા. ૧૫મી જાનેવારીના અરસામાં આવવાની વડા છે.

હમોદોયા ઇસ્લામીક સોસાયટી

સેક્રેટરી મી. એમ. મી. ફેનસી લખે છે કે—તા. ૧૫ મીની મીટિંગમાં ઘણા મહત્વના હાજર હતાં. સેક્રેટરીએ રીપોર્ટ વાંચ્યો તે પાસ થયા બાદ મી. બેલગ્રામીને મુસલમાનો તરફથી ઇડિઆ એપીસમાં નીમાવા માટે મુબારક બાદીનો કાગળ લખવા, તથા નવાબ મોહમ્મદ હાલ મુલક ના કુટુંબ પર દિલસોજીનો કાગળ લખવા સુચના કરનારો મી. હાજી હમીદનો કાગળ વાંચ્યો. તે બાબતમાં સેક્રેટરીએ વિવેચન કર્યો બાદ મી. શાહમુદીન દુસેનની દરખાસ્ત અને મી. ફુરોન માલના ટેકાથી મી. બેલગ્રામીને મુબારકબાદીનો કાગળ લખવા ઠરાવ થયો. પછી મી. હેલુએ જણાવ્યું કે એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે મેં ફોલોનીઅલ સેક્રેટરી પર કાગળ લખી માટે રજીસ્ટર સાચવી રાખવા કહ્યું છે. આમ કહેવામાં આવ્યું છે પણ તે સાચું નથી. મેં એવું લખ્યું નથી, ને મારા થી લખાશે પણ નહિ. વગેરે. બાદ વધુ કામ કાજ ન હોવાથી મીટિંગ ખર ખાસ્ત થઇ હતી.

તા. ૨૨ મીની મીટિંગમાં હરખાતમાં પ્રમુખ સાહેબે મી. પંડિતની સેવાનાં વખત જ કરી તેમને મુબારક બાદી આપી તથા મીટિંગમાં હાજર થવા માટે આજ્ઞા આપ્યો. પછી હેડક્લરગના રહેવેપરના હિંદીઓ પર દબાણ ચલાવી તેઓ રજીસ્ટર ધવામાં ફસાય તેમ જણાવાથી એ લોકને સમજવવા ને હિંમત દેવા મી. પંડિત અને મી. નાઇકુ મજા હતા અને સંતોષ કારક કામ બજાવી આવ્યા હતા તે માટે તેમની તારીફ કરી. મી. સાલુજી તરફનો અહેસાનનો કાગળ વાંચ્યો. પછી રીપોર્ટ વાંચાઈને પાસ થયો. મી. પંડિતે જણાવ્યું કે મારી પ્રસંસા કરી તેવું કાંઈ મેં કર્યું નથી. સોસાયટી હાલ લાઇ રહી છે તેને મદદ દેવા લલામજી કરે છે. હું હવે ૧ માસની જાજની વાટ જોઉં છું. ૧ તો મું અમર સરકાર મારી માલ મીલકત તથા બાળબચ્ચાં અને બીજાં સરવસ્વ બચાવ કરી નાંખે અને મને સુળીએ ચડાવે તોપણ હું રજીસ્ટર નહિ લઉં. કોઈ એમ નથી કહી શકતો કે હું હિંદુ છું. મારાપર તેવું નંબર મારેછું નથી. તમે ખુદને માનોછો તેમજ હું માનું છું. ખુદને સાચો માનનાર પોતાનું સરવસ્વ ગુમાવશે પણ રજીસ્ટર નહિ લે. પેટ માટે માન ગુમાવવું એ બેવકુફનું કામ છે.

C.N.VII-448
મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે આપણે છત્તી કુલાવાનું નથી. હાલ વખતે કમ લોકો એ ચીંગા પડી જઇ પછી અંગ્રેજોને માર્ગ દેતા, તેમ સરકાર ચીંગી પડી પાછળથી જોર કઠાય બતાવે. માટે આપણે તો આપણી હાલ આજે શરૂ થયેલી માનવી. લાઇસેન્સ અટકાવે તો વગર લાઇસેન્સ વેપાર કરવો ને પકડાયા પછી દંડ ન આપતાં જેલમાં જવું. બીજું આપણે એક એકતંત્રનો ફોલ બાંધવો જોઈએ. તે કામ બહુ થોડા પૈસાથી બની શકશે. તેપર બીન રોજ માર થએલા હિંદીઓને કામે લગાડી શકશે. લાઇસેન્સ બાબત સમજાવવા પાછી માસ મીટિંગ બેલાવવી જોઈએ. મોલવી મુબત્તાર સાહેબની પરમીટ બધા સ સાચ છે માટે તે સંબંધમાં તથા હાલ સંબંધમાં બીજાં વિવેચન મી. ગાંધીએ કર્યું હતું. મી. કમ્પાઝીમ કુવા ડીઆની દરખાસ્ત અને મી. હીદાયત મીયાના ટેકાથી તા. ૧ થીએ મીટિંગ બેલાવવા ઠરાવ થયા. ટરેટર તથા સેક્રેટરી એ સોસાયટીની નાણાં સંબંધી હાલત વિષે કવી સોસાયટીને મદદની જરૂર વિષે જણાવ્યું તથા સોસાયટીની શી હવેથી શી. ૧/- થશે એમ જણાવી મેં બેરો વધવાની ઉમેદ બતાવી. મેસરસ ગુલાબ લાઇ, નવાબખાન જમાલ, પંડિત, નાઇકુ તથા બીજા સાહેબો બોલ્યા. મી. શેખ મહમદ કરમેલકરે માસીક પા. ૧-૦-૦ સોસાયટીને આપવા કહ્યું તેમને આજ્ઞા આપી સમા બરખાસ્ત થઇ હતી.

જોહાન્સવરથી મી. મહમદ ખાન શીમ કુનકે લખે છે કે—કેટલાક મુજ રાતી વાંચનારાઓમાંથી પાસ કરીને પસે લેગ થએલાઓ ઇડિઅન એપીની અનના અરથ સમજાવવામાં હવેથી જ્યાં હિંદુ લેવ કરે છે. ને નીચેની વાતમાં જણાવવા પ્રમાણે અનરથ કરે છે. એક માણસ જંગમમાં હિંદુ મારતો હતો. હિંદુ ના આવામાં કોઈ (એક જાતના ગાંડુ) આવતાં તે ગળામાં અટકી જવા થી હિંદુ તકડુવા લામતાં રખેવાળ રહ્યા માંડ્યો. એક સમજી માણસ તે હિંદુ દરદ સમજી મયો ને તેના ગળાપર લાત મારી તેથી કોઈ બળે ઉતરી ગયો ને હિંદુ સાંભળે થયો. પછી એક વખત તે રખે વાળે એક કોઈ બાળને ગળાનું દરદ હશે તેને સાજી કરવા તેજ હાથ કામ લગાડી આજના ગળાપર લાત મારી. પરીણમે બાળ તેજ થઈએ મરણ પામી. સાર એ કે વગર વીચાર્યા અરથ કરી માણસોને લમાવવા ન થયે.

ખબરખત

C.N.VII જોહાન્સવર - 459

(અમારા પાસ પ્રાતનીય તરફથી.)

માસ મીટિંગ

જાનેવારી તથા ત્યાર પછીની લાઇસેન્સ વિગેરેની હાલ બાબત વિચાર કરવા સુરતી મસજીદની સામે હોદીની માસ મીટિંગ જાનેવારીની પહેલી તારીખે બુધવારે ચાર વાગે મળશે તેમાં દરેક જગ્યાથી હોદી આવશે એવી ઉમેદ રાખવામાં આવે છે.

લાઇસેન્સ વિષે વિચાર

કેટલાક વિચાર આ બાબત આપણે મયે અઠવાડીએ કરી ગયા પણ આપણે હજી વધારે વિચાર કરવો થયે છે. ખરી હાલ લાઇસેન્સની મશે એમ માની શકાય છે. લાઇસેન્સ વિના વેપાર કરવો પડશે એ ચોક્કસ છે. વિચાર કરતાં જોઈ છે કે બધા ધંધાને સારું લાઇસેન્સ લેતા પહેલાં રજીસ્ટર બતાવવાની જરૂર નહિ પડે. કાંઈ દાખો વપરાયેલા જવ્વ ત્રેડિંગ લાઇસેન્સ એટલે વેપારનો પરવાનો એમ છે. આવા પરવાનામાં ધોળીની કે બાઈસિકલની લાઇસેન્સનો સમાવેશ નથી થતો. એટલે ધોળી એ પોતાની લાઇસેન્સ વગર રજીસ્ટરથી લઇ શકશે. વધારેમાં વધારે જરૂર વેપારી ને તથા ફેરીવાળાને રહી. આ બંને વર્ગ ના હોદી જવાંમરદી બતાવશે તો કેમને છુટકો કપાટાબેર થશે. કાંઈક તપાસતાં વળી એમ પણ જોઈ છે જાનેવારી મહિનામાં મયે લાગે હોદીની ઉપર કામ ચાલી શકશે નહિ. એક મહિના સુધી જે માણસે લાઇસેન્સ ન લેવાઈ હોય તેની ઉપર કામ ચાલી શકતું નથી. તેથી ફાજલારી માત્ર ફાજલારી મહિનામાં ચાલશે એવું જણાય છે. જે કાંઈપણ વેપારી કરતા હોય તો, અને જે તે પરસેલ હોય તો પોતાની જોર તના નામ ઉપર પરવાનો લઈ શકે છે. આમ કરતાં તે જેલમાંથી બચી શકે છે. પણ આપણી હાલ બહાદુર થવાની અને બહાદુરી બતાવવાની છે. તેથી એવી રીતે બચી જવાની સલાહ હું આપી શકતો નથી. રીચાળને ખાતર દરેક હોદીએ લાઇસેન્સની અરજ કરવી એવી સલાહ હું આપું છું. તે અરજ કરવામાં પડીશું અરથ કરવાની જરૂર નથી. અરજ કરી પૈસા આપવાનું કવી બેલા રહેવાની જરૂર છે.

મોલવી સાહેબ

મોલવી સાહેબ અહમદ મુબત્તારની સુલતની પરમીટ ડીસેમ્બરની ૩૧મી તારીખે

ખલાસ થાય છે. તેથી તેમણે મુઠલ વખા રવાની અરજ કરી છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે મુઠલ નહિ વધે, અને મેલની સાહેબ જેલમાં જાનેવારી મહિનામાં ગિરાજ માન થશે. પણ મારી આશા ફોફટ જોઈ છે. સરકારમાં એટલો દમ નથી. વખત એવો છે કે મુઠલ પણ આવે. જો નહિ આવે તો તેમને છુટા રહેવા દેશે.

પંડિતજીને જવાબ

પંડિતજીના કાગળનો જવાબ સમઠસ સાહેબ આપી ચુક્યા છે. તેઓ સાહેબ લખે છે કે પંડિતજીને પરમીટ આપવામાં નહિ આવે. તે સિવાય બીજું કંઈ લખ્યું નથી. તેનો અરથ હું એવો કરું છું કે પરમીટ નહિ આવે તેમ પકડશે પણ નહિ.

✓ સ્ટાન્ડરટના હોદ્દા

સ્ટાન્ડરટના રેલવેપરકામ કરતા હોદ્દા મજૂરને રજીસ્ટર નહિ લેવાથી રજા મળી છે. તેઓ આશરે આળીસ માણસ છે. તેઓને નોટીસ નથી મળેલી. મી. પટેલ લખે છે કે જે દહાડે રજા આપી તે દહાડાનો પગાર પણ ન આપ્યો. તેઓને એક મહીનાનું સીધું મળ્યું હતું. જેટલું બાકી હતું તેટલું રેલવેવાળા ઊપાડી ગયા, અને બાકી છોકરાઓ સાથે બિચારા મજૂરો કરમરતા હતા, તે છતાં તેઓને તેજ દહાડે તેઓનાં કુપડામાંથી કાઢી મુકવાને આતર છાપરાં ઉતારી લીધાં. આ બાબત જન રજા મેનેજરની સાથે કાગળ વહેવાર ચાલે છે. જનરલ મેનેજરે ચાલુ મહિનાની આખરી સુધીનો પગાર ચુકવવાનો ફકમ કર્યો છે. એસેસીએશને મહિનાના પગારની માગણી કરી છે. આ કેસ હરેક હોદ્દાનાં લોકોને ઉઠાવનારો છે. સ્વતંત્ર અને બળીઆ હોદ્દાથી સરકાર કરે છે, તેથી ગરીબજાને હમકાવે છે. એ તો જુલમની સીમા થઈ. આ ગરીબ મજૂરો વેપારી તથા એવા બીજા આગેવાન હોદ્દાના આધારે બીન રોજગાર થઈ બેઠા છે. હવે જો તેજ વેપારી અને આગેવાન છેલ્લી ઘડીએ દારૂ, જેલની કે નુકસાની ની ધારિતથી તેઓ યુલમી ધારણ કરશે, તો તેઓને ગરીબ હોદ્દાની અને તેઓનાં બાળપણમાંથી હાથ લાગશે.

હુડલખરગમાં હોદ્દા મજૂર

હુડલખરગમાં હોદ્દા મજૂરને બીધાવી માણસેટ આગળ લઈ ગમેલ. ત્યાં તેઓએ રજીસ્ટર લેવાની મરજ બતાવ્યાની અજવાબ આપવાથી પંડિતજી તથા મી. નાઇડુ પહોંચ્યા. તોડેને ગળ્યા. તેઓનો સર હાં ને અબદુલ કરીને પકાણું છે તેણે

ખુબ દિમત બતાવી ને કહ્યું કે એક પણ માણસ રજીસ્ટર નહિ ચાલ. પછી પંડિતજી તથા મી. નાઇડુ ફોરમ્યુ ગયા. ત્યાં મી. મેમલીઆને ત્યાં રાત રહી, પરાહીએ કામ શરૂ કર્યું. આખો દહાડો પગપાળા ફરી હોદ્દા મજૂરોને કાપડાનું જાન આપ્યું. કેટલીક જગ્યાએ તેઓને લોહણા વગેરે ઉતરવા પડ્યા હતા તે કુખ સહન કર્યું. આ મજૂરોને પણ રજા મળશે, કે મળી ગઈ હશે. વિશેષ હકીકત આવતે અહવાડી એ મળવા સંભવ છે. આમ પંડિતજી જેલમાંથી નીકળી એક ઘડી નવરા બેઠા નથી.

‘સડે ટાઇમ્સ’માં કારકુન

‘સડે ટાઇમ્સ’ આખરી લકતને બહુ ફેલાવી રહ્યું છે. તેમાં મી. ગાંધીનું સ્વપ્ન એ મથાળા નીચે કાપડા વિષે અને મી. રમટસ વિષે હાસ્ય વિનોદ કર્યો છે. ચિત્રોમાં એક ચિત્ર મી. રમટસનું આપ્યું છે. તે બંને કાણી ટેબલપર મુકી લમણે હાથ દઈ નીચે પ્રમાણે વિચાર કરે છે:—

“‘રજીસ્ટ્રેશન’ છે મોટી ધજા,
‘રીઝીસન્સ’ છે તેથી વધુ;
સી. બી. કુલ્દો પજારે થયો,
ગડિા ગાંધીએ કાપી સુણો.”

આમ મી. રમટસ લવરી કરી રહ્યા છે. સી. બી. તે ટ્રમ્પબેસ જેનરમેન ઉડતાં હતા પ્રધાન છે. બીજા ચિત્રમાં મી. ગાંધી ને બખતર પહેરાવ્યું છે. તેની ઉપર બધે અણીદાર ખીલી છે. ચિત્રની ઉપર નોટીસ ચોટી છે. “મને અહતા નાહ” અને નીચે સહી છે કે “હું છું તમારો દીન (પેસીવલી) ગાંધી.” કહેવાતા ભાવાર્થ એ છે કે આખા શરીરમાં તો કોઈ અડે ત્યાં કાંઠા વાગે છે. ને પછી ‘દીન’ એવી સહિ કરવી તે મુંઝવતલખમાં પસીવરીઝીસન્સરપી કાંટા ભોકાતાં કાપડાનું જોર તાલન વુટી પડે છે.

જરમીરનના હોદ્દા ઉપર હુલ્લો

જરમીરનની મ્યુનીસીપાલીટીએ મીટીંગ કરી. તેમાં હોદ્દાઓને મારકેટમાં હક નહિ આપવાની હિલચાલ ચલાવી છે. મી. પ્રેડી તેની સામે બેઠા. આકાના જેવર તેમાં મુખ્યત્વે મી. વાઇટ હિલચાલની પકામાં બેઠા.

કાળમુખાનો ખરડો

એ. અહવાડીએ હું લખી ગયો છું તે મુજબ હવે આ ખરડો આપું છું. એ અહવાડીએ અપાએલાં નામ પણ હરી નીચે ના ખરડામાં આવી જશે. તે નામ ૧૯ મી અક્ટોબર આદ બેકલેગ ચએલા માણસોનાં છે. મારા કબજામાં તેઓનાં દેખાણું પણ છે. હિલગીર છું કે નંબર મારે હાથ

હળુ નથી આવ્યાં, પણ તેની જગર રહેતી નથી. કેમકે ખરડો સત્તાવાર માનવા જોગો છે. તેમાં મહારાષ્ટ્રીઓ તથા કલકત્તાવાળાં નામ નથી આવ્યાં પણ તે યોગ્ય છે.

મીટીંગમાંના બેકલેગ

વલી ઉમર ઇસા, અબદુલ્લા કાસીમ, માડી, ઇસ્માઇલ આમેદ, મહમદ અબ્બા, ઉમર સુમાર, મુલ્લીમ જુમા, જુસુબ દુબીબ અબ્બા, અલી મહમદ, તખ્તિ મહમદ, અબ્બુ કાસીમ મહમદ, ઉમર ઇસાક, રોબ અહમદ, કાસીમ સુલેમાન, અબદુલ્લા મુસા, તાર મહમદ ખગીસા, ગની વરીદ, તખ્તિ મહમદ, નુર મહમદ, કરીમખાન મહમદ, સુલેમાન હાસમ, હાજ અલી મહમદખાન મહમદ, કાસીમ આદમ, હાસમ જાન મહમદ, મુલામ મોહીઉદ્દીન, તખ્તિ આમેદ, આમીઆ હસન, સાલે મહમદ હસમ, અહમદ દાદા, હાજ સુલેમાન ખાનમહમદ, વેલસી કેસવજી, મનજી કેસવજી, ઇસાક હાજ નુર મહમદ, મહમદ જુસુબ, અબદુલ્લા કરીમ કાસીમ, કાસીમ ઝીણા, કાસીમ ખમીસા, ઇસ્માઇલ અબ્બા, કાસીમ હાસમ, અબ્બુલ કરીમ દાદા, કાસીમ ઇસાક, બદામીઆ, ઓસમાન આદમ, અહમદ સુલેમાન, જાનુ આદમ, કાસીમ સુલેમાન, અબ્બુલ કરીમ, હાજ ગની તખ્તિ, અહમદ સાલે મહમદ, રોબ દાવુદ મોહીઉદ્દીન, ઇસ્માઇલ ઇસ્માઇલ, સકુર લતીફ, અબ્બુલ મુસા, મહમદ દાવજી, કાસીમ વરીદ, અબ્બુ લતીફ, અબ્બુલ કરીમ કાસા, બાવા અલી, ઇસ્માઇલ મહમદ, હાજ નુરમહમદ, મુલામ સમસુદીન, અબુજ હાજ અબ્બા, ઓસમાન ઇસા, મુલામ મોહીઉદ્દીન, હાસમ ઇસ્માઇલ, ઓસમાન અબ્બુજ, અમેદ સુમાર, સાલે મહમદ અબ્બુજ, મહમદ જાહેર, ઇસ્માઇલ ખાન, સુલેમાન ઇસ્માઇલ, અહમદ ઇસ્માઇલ, ઇસા કાસીમ, તખ્તિ હાસમ મહમદ, લતીફ સુલેમાન, કાસીમ ઉમર, અબ્બુલ કરીમ નુરમહમદ, હાજ ઓસમાન હાજ અબ્બા, ગની ઇસ્માઇલ, અલી લતીફ, હાજ કાસમ હાજ જુસુબ, તારમહમદ હાજ અબ્બા, ગની ઝીણા, અબ્બા હાથી.

એહાન્સખરગના બેકલેગ

નુરદીન મહમદઅલી ઇસાની, મુલામ મહમદ દુરજુક, હસનખીઆ કમરદીન જઠામ, કાસીમ ઇસ્માઇલ, મહમદ સાલે, માલીમ મોહીઉદ્દીન કઢી, આદમ હસિજ, સીદદીઃ મનમદ ઓખારે, હુસેનખીઆ અલીખાનાં ઓખારે, મહમદ દુલેન રડી.

પીરસખર્ગના ખલેકલેગ

ઓસમાન કાસીમ, હાસ જુસુબ, અખ
ફુલ સુલેમાન, તમયમ સાલે મહમદ, ઇબ્રા
હીમ ઇસા, જુસુબ હાજી નુરમહમદખાન,
ઇબ્રાહીમ રહેમતુલ્લા, અમ્મયમ મહમદ,
અમોદ ઇસ્માઇલ ટીકલી, તમયમ સુલેમાન,
અમ્મયમ કાસીમ, સુલેમાન અબ્દુલ સકુર,
ઇબ્રાહીમ કાસીમ, અમ્મયમ હાસમ, અબ્દુલ
કરીમ હાજી વલી, કાસીમ હાજી જુરમા,
અબ્દુલ તમયમ, અબ્દુલ કરીમ મહમદ,
સુલેમાન હાસીમ, અબ્દુલ કરીમ, અખ
ફુલ હાજી નુરમહમદ, અબ્દુલ અમ્મયમ,
તમયમ મહમદ કાલા, અમોદ હાજી નુર
મહમદ, સાલે મહમદ નુરમહમદ, હારીમ
મદા, નુરમહમદ અબ્દુલ ગની, ગની મહ
મદ કાલા, અબ્દુલ અમોદ, ગની ઇસ
માઇમ, હાસમ મહમદ કાલા, કાસમ
હાજી મુસા, ઇબ્રાહીમ હાજી મહમદ, મહ
મદ ઇબ્રાહીમજસાત, અલી મહમદ તમયમ.

હુમસદીકારના ખલેકલેગ

કાસીમ સુલેમાન, ઇબ્રાહીમ હાસમ,
મોલી મહમદ, ઓસમાન હાસમ, જુસુબ
અબ્દુલકર, મહમદ ઇસ્માઇલ, અબ્દુલ
સાલે મહમદ, ઇસમાઇલ હાસીમ.

હુમસદીકારના ખલેકલેગ

ઇબ્રાહીમ ઉમર.

ફીરચીઆનાના ખલેકલેગ

તારમહમદ હાવુદ, મહમદ મુસા.

પોચેરદમના ખલેકલેગ

ઇબ્રાહીમ ઓસમાન, અલી મહમદ,
અદેરમાન ગની, ઓસમાન ઇબ્રાહીમ,
અલારખીઆ ઓસમાન, કરીમ જુસુબ,
અબ્દુલ ગની, ઓસમાન અલી, અબ્દુલ
લતીફ, અબ્દુલ ગની તારમહમદ, મહમદ
હાજી નુરમહમદ.

રેહાન્દરના ખલેકલેગ

હારીમ દાદા, અબ્દુલ હાજી વલી,
મહમદ દાદા, કરીમ અમોદ, હાજી યુસુફ.

મીલનખર્ગના ખલેકલેગ

સુલેમાન હસન, ઓસમાન મુસા, મુસા
કાસીમ, ઓસમાન હાસ, અમ્મયમ વરોદ,
નુરમહમદ કાસીમ, અલી હુસેન, હાસમ
મહમદ.

અરમેલોના ખલેકલેગ

ઇસમાઇલ મુસા.

લેડનખર્ગના ખલેકલેગ

લતીફ ખમીસા, જુસુબ લતીફ.

હુમસદીકારના ખલેકલેગ

મહમદ સાલે રજના, સુલેમાન મોલી
ઉદીન, હુસેન રહીમ રહેરી, અમોદ મમો
જ પટેલ, મીળા ગુલામ મોલીઉદીન
પનસારી, મુસા ઇસમાઇલ ખોરા, અમોદ
ઇબ્રાહીમ, ઇબ્રાહીમ સુલેમાન

આંગળીઆ અને અંગુઠામાં તફાવત
આ બાબત મેં બીજે વખતે
લખવાનું જમાવ્યું છે તે પ્રમાણે હવે
લખું છું. અંગુઠા હિંદુસ્તાનમાં દીવાની
કામોમાં બહુ વપરાય છે. વિદાયતમાં તો
તે બાબત મોદ થઇ પડ્યો છે. દોસ્તો
પોતાના અંગુઠાની નીચાની પોતાના એક
બીજને મોકલે છે. પેનશનવાળા વિગેરેની
પાસેથી પહોંચે ઉપર અંગુઠાની નિશાની
લેવામાં આવે છે. નાનાલમાં પી. નોટ
ઉપર અંગુઠા આપવાની ચાલ પડી છે.
આમ અંગુઠા લેવાનો એ હેતુ છે કે તેથી
માણસની પીછાન તરત પડી શકે છે. એક
ને બદલે બે અંગુઠા લેવાનો એ હેતુ છે
કે કદાચ એક અંગુઠા ગરોબર ન ઉઠ્યો
હોય, અથવા તેના આંકા વસાઇ ગયા હોય,
અથવા તેમાં બીજી એક હોય તો બીજા
અંગુઠાની નિશાની કામ આવે. ઓળખ
કરવામાં આ શિવાય આંગળાંની નિશાની
ની જરૂર નથી પડતી.

દસ આંગળાંની નિશાની ગુન્હેગારોની
પાસેથી લેવામાં આવે છે, કેમકે જે ગુન્હે
ગાર છે તે પોતે ઓળખ આપવા માગતો
નથી. પોતે હમેશાં છુપા રહેવા માગે છે.
જેનાં દસ આંગળાં પડ્યાં હોય તે માણ
સનું નામ ન હોય તોપણ તેને આંગળાં
ઉપરથી ઓળખી શકાય છે. શોધ કર
નારે એવી જાતનું કાષ્ટક બનાવ્યું છે કે
તેથી જૂઠા જૂઠા ખાતામાં અમુક જાતનાં
આંગળાંવાળા માણસોને મૂકી શકાય,
એટલે આંગળાં વતી અનુક્રમણીકા બનાવી
શકાય છે. કાંઈ માણસ પોતાનું નામ
'રામજી' આપે ને તે સરકારી ઓપડામાં
ન મળે, તોપણ જો તેનાં આંગળાં હોય
તો આંગળાંનાં કાષ્ટક ઉપરથી તેનો પતો
માલમ પડી શકે છે. આમ ઘણા ગુન્હે
ગારોનામાં તેમજ બીજા દેશોમાં પક
ડાયા છે. આનો અર્થ એ થયો કે ગુન્હે
ગારને સાફ દસ આંગળાં લેવામાં આવે છે.

હિંદીને તો પોતાની ઓળખ કરાવવી
રહી. જો પોતે ઓળખ ન કરાવે તો
આ મુલકમાં રહી ન શકે તેથી તેનો
સ્વાર્થ પોતાનું ખર્ચ નામ કામ આપવામાં
રહેશે, જો તેનું નામ ઓપડીમાં ન હોય
તો તે મુલકમાં રહી ન શકે. એટલે તેનાં
દસ આંગળાં લેવાને તકન નકામું છે. આવી
સંજ્ઞા દલીલ છે તેથી છેવટે સરકારને
ખતારી શકાય છે કે દસ આંગળાં લેવાં
તે કાંઈ છે, ને નકામું ખર્ચ છે. આવો
સાવ-સના આધારે પુરાવો છે. તેથી
નવે કાયદો તુરંત પડી પછુ દસ આંગ
ળાંની દલીલ સરકારઆજણ કરી શકાય,

અને તેમાં હિંદી કોમનું બાળકપણું તદ્દિ
મણાય. આવી દલીલ બે અંગુઠા બાબત
નથી રહેતી. દરેક હાલમાં વળતર હોય
બેદખી, નહિતો જાહેર મત આપણી
વિરુદ્ધ જાય.

એક ખાપાની પ્રહરથ

મી. નાકામુરા કરીને ખાપાની ખાસીય
વિધાર્થી આવેલ છે. તેની પાસે લોગ
એકગીનનો કામળ હતો. છતાં જરૂરી
અમલદારે તેને તકલીફ આપી હતી. તે
આખી દુનિયાની ખાણ તપાસે છે. તેની
સાથે મી. પોલાકને મુલાકાત થઇ તેનો
હેવાલ અંગ્રેજીમાં આપેલો છે. તેણે ખુની
કાયદા બાબત તેની સરકારને હકીકત
જણાવવાનું કહ્યું છે.

સુધારો

એક લેખક જણાવે છે કે છેલ્લી માર
મીટીંગમાં પ્રીટોરીઆથી મી. ઇસે અલી
તથા મી. બગસ અમીજી આવ્યા હતા
તેનાં નામ નહિ અપાએલાં. તે હવે
આપું છું.

ગેઝેટની તાકોસ

નાદાર શોખ મહમદ ઇસાકના લેખકારની
પહેલી મીટીંગ ૨૭ મી ડિસેમ્બરે અને
બીજી ૩ જાનવારીએ પ્રીટોરીયામાં
મારદર પાસે મળશે.

મી. હાજી હખીખને માન

પ્રીટોરીઆથી એક ખબરપત્રી લખે છે
કે:—મી. હાજી હખીખના માનમાં મી.
બહાદુરખાને તા. ૧૬ મીએ એક મીજ
બાની કરી હતી, જેમાં ૧૦૦ જેટલા
મુદરથોને નોતરવામાં આવ્યા હતા. ખાણ
લેવાઇ રજા બાદ મીટીંગ થઇ. મી. બહા
દુરખાને હાજર થનારાઓનો આભાર
માન્યો, ને પોતાવતી પોતાના ખાઇ
ઇબ્રાહીમ ખુરેશી બોલશે એમ જણાવ્યું.
મી. ઇસ્માઇલ ખાનની દરખાસ્તથી મી.
હાજી કાસમે પ્રમુખપદ લીધું. મી. બહા
દુરખાનવતી બોલતાં મી. ઇબ્રાહીમ
ખુરેશીએ જણાવ્યું કે શેઠ હાજી હખીખે
અમારાપર તથા અમારા કુટુંબપર જે
ઉપકારો કર્યા છે તેનો બદલો કદી વળી
શકે તેમ નથી. તેમણે અમારે વાસ્તે
કર્યું હશે તેના એક સોમા બાગ જેટલી
સેવા હું તેમની બજાવી શક્યો નથી
પછી હાજર મુદરથોનો આભાર માની
તેમણે તે મેળવવાને લગતી કવિતા બાઇ
સંજાળાવી. પછી મેસરજ અબ્દુલ કરીમ,
અબ્દુલ કરીમ નુર મામદ, કાસમ આદમ,

હાજી એકમાત્ર. હાજી હજીરાલીમ, મામદા
અખા, તથા એકમાત્ર હાજીમ વગેરે સાહે
બોએ પરતું વિવેચન કર્યું. મી. હાજી
હાજીમ પણ બોલ્યા. પછી મી. હાજી
હાજીમને મી. અહમદખાને પૂછ્યો હાજી
પહેરાઓ. મી. હાજી હાજીમે પરતો
જવાબ વાળ્યા બાદ ખાન સુલાબ હાજી
મેળાવડો ગરખાસ્ત થયો હતો.

ચરચા પત્ર.

અમારા ચરચાપત્રીઓ નીચેના નીચેના
જાણી રાખો તે તેઓના પત્રો હજીર તુરત
ખાન મળ્યોને સંભળ છે.

1. હાજીમની એક જ બાબતે લખ્યું.
2. અમારે જોયા સાહીબી લખવા.
3. નામ તથા કેટલાક બંધોબર લખવાં.
તે હમેશાં બહાર પાડવા સાહે નહિ.
પણ અમારી બધુંને સાહે.
4. મંગલવારની સાંજ સુધીમાં મંગલ
હવાલો તેજ અવાજમાં રાખવા
હરી સહી.
5. હાજીમ હમેશાં દુકાન અને જુલુસ
કર્યું. —અધિપતિ.

ચરચાપત્રીઓને જવાબ.

કોરવાસી, તથા 'Withdrew' —
નામ હાજી વગરના કાગળોપર ખાન આપી
સહી નથી.

હાજીમના ચરચાપત્રી—જગાની તંગી
ને લીધે તમે કહો છો તેમ કરવાનું બને
તેમ નથી.

મી. મહમદ અહમદ—મરજીયાત રજી
સ્ટર કબુલ થાય તો તે બધા હિંદી
(બહારના તેમજ અંદરના) ને લાગુ
પડે. પણ મરજીયાત રજીસ્ટર કબુલ
થયાનો સંભવ હાલ બીજાકુલ જણ્યો નથી.

મી. ઉમર હાજી તાર મહમદ—જે
મેમ્બરો સુલ્તામગીરીમાંથી બચી ગયા. છે
તેઓનાં નામ અહીં આપવાં એ સુસ્કેલ
છે. તેઓ ખરા અહમદ છે તેમાં કંઈ શક
નથી. સહાઈને અતે બીજા કરતાં તેઓ
વધારે માનના ધણી થશે.

મી. સી. એલ. પટેલ સ્ટાન્ડરટનથી
મી. ખેટાના કામ બાબત બહુ તીવ્ર
કાગળ લખે છે. અમે તે વિષે કેટલાક
કાગળો છાપી ગયા છીએ. હવે વિશેષ
ચરચા ચલાવવાથી સારવજનીક અરથ
સરને નથી. અ. હ. યો.

મી. ખેટાનો ખુલાસો ?

મે. હ. યો. ના અધિપતિ સાહેબ.

મી. બાબાત આડકતરી રીતે ખેટી
સમજ આપી કામની પ્રીતિ મેળવવા
જમ છે છતાં કાલ તેનાથી બાજવમાં
હશે નહિ. જો મી. બાબાત ખરજ
હોત તો ખેટાની નાહજબની દુકાન તેમ
તેના સાથીઓની નાહજબની દુકાન. તા.
૧૫મી નવેમ્બરે હેડક્વૉર્ટર્સની દુકાન બંધ
રાખી હતી તેમ બંધ રાખા. અને
દુકાન બંધ સમવાસી તાર ક્યાં લેવા છી.
૧ ખરજી નાહજબની દુકાન બંધ રખાત
વાળી સહી નહોતી. ? નાહજબની
દુકાન ખુલી રાખી ને હેડક્વૉર્ટર્સની બંધ
રાખી તેનું શું કારણ ? ફક્ત સમજવા
નું કે દુકાન ખુલી રાખ્યા બરોબર છે.

હીંદુ ફરજીયાતી દુકાન સંબંધમાં
જણાવવાનું કે તે દુકાન સુરતી દેશની
છે. મી. બાબાતે તેને બંધ કરવાનું
કહ્યું તે ઉપરથી બંધ કરી હતી. પણ
અમારી દુકાન ખુલી બોધને તેણે બોલી.
મી. બાબાત કહે છે કે મેં તેની પાસે
બોલાવી તે તદ્દન પાયા વગરનું છે.

મેં તેના બાદ હજીરાલીમ બાબાત
ની સહી જગી પીટીસનપર થયેલી
નહોતી બેધ લાં. સુધી ફેરવ આપવાની
દીલ હતી. મી. એ. એમ. બાબાતે પોતા
ના બાંધના નામની સહી કરી તેથી હું
રાજી નથી. મી. હજીરાલીમ બાબાત
બને સહી ન કરત તો હું ફેરવ આપત
નહિ. પણ તે વખત હું ડરખન ગયો
હતો. ને મારી મેરજાલીમમાં મારા
માથુસે ફેરવ આપેલ.

પાંચસાના બોબને લીધે મારા નોકરીને
હાલકું કામ કરવાની ફરજ પાડી એમ
મી. બાબાત લખે છે, તેના જવાબમાં
લખવાનું કે મી. બાબાતને પોતાને પદ
સાની લાલચ ન હોત તો દેશ છોડી
આજ બાર બાર વરસ સુધી પરદેશ
વેકત નહિ.

મી. બાબાત તથા બીજા બાંધબેંદો
તુકસાની ઉઠાવવી, ને માલ મીલકત જતી
કરવી, છતાં કાપડને ચરજ ન થવું એ
મુજબ જે કાવ કરેલો છે તેને હું પોતે
મળતો નથી થતો. કારણ કે મારી જે
દુકાનો છે તથા તેમાં જે માલ છે તેકંઈ
મારો પોતાનો નથી કે હુડાવી હાં પા
તુકસાન ખેડું. મારે જતાં વેપારી થોડ
માનનારા છે. એટલે પરાયા પા માનના
રાના માલને હુડાવવા ને તુકસાની કરવા

બીજા લોકો હોમત કરે છે તેવી હીમત
મારાથી નહિ થાય. અગર જે મારી
કેપીટલ તથા અસે વેપાર કરી હત તો હું
ફરેક રીતે તુકસાની ઉઠાવવામાં કામ લેવા
ચુકત નહિ. વેપારીનો માલ હુડાવવો
પા તુકસાની કરવો એ "હલવાઈની ફક્કા
નખરના નીના ફાલીઆ"ની મીસાલ જેવું
થાય. કહાય મી. બાબાતને તદ્દન ફી
હેન્ડ હશે, અમે તેના કાઈ માનનાર
નહિ હોય જેથી તે અલખત તુકસાની
ઉઠાવવા તકવાર છે.

મી. બાબાત લખે છે કે મેં હલકું
કામ કરવાની માથુસેને ફરજ પાડી
પણ તે હલકું નથી પણ ખરું અગત્યનું
કામ હતું.

લી. આ. સુ. ખેટા

હેડક્વૉર્ટર્સ, તા. ૧૬-૧૨-૦૭

[મી. બાબાતનો કાગળ અમે જાણે
તેથી ઉપરનો કાગળ અમે જાણે છે.
તેમાંથી કેટલાક કહવા હજી કહાડી
નાખ્યા છે. મી. ખેટા જેને બધાવ મજે
છે તેજ જામ આપ્યો છે. તેમણે મી.
બાબાતને કેટલાક સવાલો પુછ્યા છે તે
પણ કહાડી નાખ્યા છે. કેમકે અમારો
વિચાર આ તકસર આમળ બલાવવાનો
નથી. આખેને જે જાણ્યો હતું તે
જણાયા બાદ ખાનમી ટાંટાને જાહેર કર
વાનું અમારું કામ નથી. —હ. યો. બ.]

ડરખનથી મી. મહમદ બાબેદ લખે છે
કે—ધી સુરતી મહોમેડન એસ્ટેટ કું.
લીમીટેડના કરતા હરતાઓને લખવાની
જરૂર પડે છે કે મજકુર કુંપની ૧૯૦૨
માં સ્થપાઈ છે. છતાં અમે ફેર હોલ
ડરો અગવધા છીએ કે તેના કેટલા ફેર
કહાયા છે, કેટલા લેવાયા છે, તથા ફરતા
ભરતાં ફેરોનાં કેટલાં નાણાં કું. ફરતક
આવ્યાં છે, પ્રોપર્ટી લેવામાં કાની મંજુ
રીથી કાં જમા પસંદ કરાઈ, ને કેટલા
માં લીધી, તેનાપર કેટલા ખરચા
અમલો બંધાયા, કંપનીને પ્રોપર્ટીમાંથી
શું કીરાયું મળ્યું, તેની મહેનજર અને
ખારા શું છે, કંપની ખોટમાં છે કે નહી
માં, જે નફામાં હોય તો શું રીવીડંટ
લેવાયું, કંપનીને કામાટે રજીસ્ટર ન
કરી, તેનો રીપોર્ટ કામાટે બહાર નથી
પૂડાયો ? આ જાણનાં કંપનીના દરતુ
હરતાઓને કાગળો લખ્યા પણ કંઈ
ખુલાસો આપવામાં આવતો નથી. તમે
અપાહાર ખુલાસો કરી ફેર હોલનો
ખર કરશે તો આભાર થશે.

મી. ખમીસાનો જવાબ

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

હું રજીસ્ટર થયો તે સંબંધમાં, તથા મારા પર થએલી ટીકા સંબંધમાં મેં આજ સુધી ખુલાસો નહિ કરેલો તેનું કારણ માનનાર મહાશયે હું અહેવાલ માનું છું.

મારે જે ખુલાસો કરવાનો છે તે એવો મંત્રી છે કે બાઇઓની આ કચ્છ સામે ની વખાણવા લાયક અને લાભ દાયક ક્ષેત્રમાં ફાટ પડે એવી ધાર્તીથી હું તે ટીકાઓ સહન કરી ખેડા છું; ને હાલ ફોટોમંદ નથી થઇ ત્યાં સુધી તે જાહેર લાવું ને ફાટ પડે તે બહુ જ ઓડું સમજું છું. તો પણ સહિ બાઇઓની જાણ માટે મારે કહેવું જોઇએ કે જુલાઇ માસમાં મારા રજીસ્ટર થવા બાદ મી. હસપ મીંચા, એ. અરવાત વગેરે મહાશયો મેં મારા ખર્ચા પાસે આપતી ઉધરાણી કરેલ તે બાબતનો અટકાવ કરવા આવેલ. તેમને ખાસ ખુલાસો કર્યો હતો, અને તેમના કુકમને માન આપી તેમના કહેવા મુજબ મેં કર્યું હતું. તે બાબત આપણા ચેર મેનને વાળખી જણાય તો મી. માંધી વગેરે અમરેસરાની સલાહ લઇ તેમની આજળા કહેલી બાબત સહન છીક લાગે તે બદલાર પાડે તો મને હરકત નથી.

મી. પંડીત માટે ફિલસોજી બતાવવા બાબત તથા એસોસીએશનના દરમિયાનને માન આપવા બાબતમાં મારે એટલું જ કહેવાનું કે મેં મારી ફરજ ઉપરાંત કાંઈ કર્યું નથી. મી. પંડીત જે કે હિંદુ છે, ને હું જુદા મજહબનો છું તો પણ અમે એકજ છીએ. તેમણે પોતાનું મંદીર બંધ રાખીને કોમના જવાની ખાતર જહેમત લેવાની જોલ જવાપસંક કર્યું તેવા માણસ તરફ જેટલું માન અને જેટલી દીલસોજી બતાવીએ તેટલી થોડી છે એમ હું સમજું છું; ને તેમજ સમજવા ખુદા અને હમેશાં અકલ આપે એમ માયું છું.

હિંદુ મુસલમાન બધા બાઇઓએ એક જ પંથી જે હાલ ઉઠાવી છે તે તરફ હું જેટલી દીલસોજી ધરાવું તેટલી થોડી છે. મજહબ જુદો છે. પણ હિંદુ મુસલમાન એકજ જગાએ પેદા થયા છીએ. અને કોમ એ આંખો બરાબર છે. આપણે હાલે આપણી આંખ ફેાડીએ તે કહી નજ બને. એસોસીએશનની હાલત ઉમદા છે. તેના તરફની ફરજની રૂએ ફિલસોજી બતાવવી જોઇએ. તેમનાથી હું જુદો નથી. 'કોમે પાયા' પાણી લુદાં નથી થતાં.

રજીસ્ટર થવામાં મેં સારું કર્યું એમ કહી હું કહી શકીશ નહિ. હું તેને મારે હવે પરતાવે જાહેર કરું તે નક્કી છે. મને કેટલી દીલગીરી થાય છે તે ખુદા જાણે છે.

મારે મારે નાપાયાદાર વાતો બહુ ચલાવાયેલી. પણ તે બાબતમાં ખામોશ પકડી બેસવાનું અને તે જાહેરમાં ન લાવવાનું કારણ ફક્ત એજ કે કોમમાં કોઈ જાતની ફાટ ન પડે, ને હાલને ધોડા ન લાગે. ખોટા ડાળ ધાલુઓ જેઓ બતાવે બીજું, ને કરે બીજું તેઓ એસોસીએશનને ખોટું રસ્તે દોરી બદનામી માંથી બચવા ધારે છે. તેમ કરવું નુકસાન કારક છે. તેવાને ખુદા સારી બુદ્ધી આપે.

મારાથી કોઈ બાઇઓને ખોડું લાગ્યું હોય, અગર કોઈ કારણસર ફિલ દુખાવાયું હોય તો મારી ચાકું છું. ખુલાસો મામ નાર મહાશયે આજીજી સાથે કહેવાનું કે ઉપલા ખુલાસાથી સંતોષ ન થયો હોય તો તેઓ મને લખશે અગર પૂછશે તો ખાનગી રીતે ખુલાસો આપીશ.

લી. સેવક અશી મામદ ખમીસા.

પ્રીટિરીયા. તા. ૧૬-૧૨-૦૭

જાંબી ફંડ કેમ થાય ?

એક સુચના

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

(બ્રિટીશ ઇન્ડિયન એસોસીએશન (જેદા-સપરમ)ની નાણાં સંબંધી એટલી બધી ખરાબ હાલત છે તે બહુ શોકજનક છે. તેને ધણાં ધણાં કામો કરવાનાં છે ને ધણાં પધસાની જરૂર છે. વિલાયતની કમીટીનો આધાર પણ તેનાપરજ છે. તો આખા ફિલિપ આફ્રિકામાં એક જનરલ ફંડ ઉભું કરવાની જરૂર છે. ખેરાથી કેપટાઉન સુધીમાં બે લાખ હોદીઓ હશે. તેમાંથી અરધા એટલે એક લાખ માણસ અફવાડીઆની ૮-૦-૩ એક એક ટીકી આપે તો અફવાડીઆના પા. ૧૨૫૦, મહીનાના ૫૦૦૦, ને વરસના પા. સાઠ હજાર થાય. તેનું વારસીક ૬ ટકા લેખે બ્યાજ ગણતાં વરસના પા. ૭૬૦૦ થાય. આમ કાંકરે કાંકરે પાળા બંધાય અને ટીપે ટીપે સરૌવર બરાબ એ કહેવત મુજબ જખરી રકમ લેખી કરી શકાય. ને જંગી હાલત ઉઠાવી શકાય. એ વાર સીદ રકમમાંથી પા. ૨૦૦ એશીસ ખર્ચ જાય. હાલે બાઈના પધસાથી ગમે તે

કોલોનીનાં દુ:ખો સામે હાલત લઇ શકાય. અફવાડીઆની એક ટીકી આપતાં આવી મોટી રકમ કરી શકાય તેમ છે. ને હરેક માણસ સહેલાઈથી તે રકમ આપી શકે તેવી છે. તો ઉમેદ છે કે આ સુચનાને ઉપાડી લેવામાં આવશે.

લી. જયસંકર મોલીદજી ત્રવાડી

પ્રીટરસપરમ, તા. ૧૮-૧૨-૦૭

એસોસીએશન માટે પૈસા

મે. ઇ. ઓ. ના અધિપતિ જોગ,

જેદા-સપરમના બિ. ઇ. એસોસીએશનના ચેરમેન તથા મેકરેટરીએ પૈસાની તંગીને લીધે બપાદારા માગણી કરી છે. તો આ કઠાકડીનો વખત છે. પણ પ્રીટિરીયામાં ઉધરાણું થએલ તેમાંથી માત્ર પા. ૧૫૦ જેદા-સપરમ થએલ છે. તો બાઈનાની શું બ્યવસ્થા થએલ છે તે પ્રીટિરીયા બરેખના ફેબ્રર બતાવશે તો આભાર થશે.

વારંવાર ઉધરાણું કરવાથી આપનાર કંટાળી જાય છે; તેમ એકા સાથે મોટી રકમ આપતાં અચકાય છે. તો તેના કરતાં માણસ દીઠ દર મહીને શીલીંગ ઉધરાવાય તો દરમાસે એસોસીએશનને લગભગ પા. ૩૦૦ ની રકમ આવતી થશે. જેમ પીકેટેએ કામ બગવેલ છે તેમ આ શીલીંગ ઉધરાવવાનું કામ પણ તેઓ બગવશે તો કમીટીને ઉપકાર થશે. પ્રીટિરીયા, લી. પી. યુ. શેડ

તા. ૧૭-૧૨-૦૭

જેદાસપરમથી એક સખનાર જણાવે છે કે—કેટલાક માણસો લાઇસેન્સ અરજવા ની ધાર્તિમાં પડી ગયા છે. પણ તેઓ એ સમજવું જોઇએ કે સરકારને જેલમાં નાખવાની સત્તા હતી પણ તેનાથી કાંઈ ધન સંકુ નથી. તો પછી હમરેની રાજ અટકાવવાનું શું સહેલું છે ? લાઇસેન્સપર સરકાર તલાપ મારશે. પણ તે આપણે મજબુત છીએ કે નહિ તે જોવા માટેજ. આપણે તેવારે મજબુત છીએ એમ દેખાડી આપશું એટલે કામદો જરૂર રડ થવાનોજ.

લાઇસેન્સ અટકાવાય તે વખતે પણ બહાદુર રહેવા ટરસિવાલના હીંદી બાઇ એને મી. પ્રાગજી ખંડાલ દેસાઈ (હાર ડીંગ) અરજ કરે છે.

પરચુરણ ચરચા

કેલાગેઆખેની લાઇબરેરી સંબંધના ચરચાપત્રોના જવાબમાં મી. ધારશી દેવ ચંદ રતનાકર (એન. સેક્રેટરી) જણાવે છે કે—લાઇબરેરી જુન માસમાં સ્થપાઇ ત્યારે જનરલ ફંડ ઉપર કરેલ જેમાં એક પેની સરખી આવી નથી. મેંબરોએ જનરલ ફંડના પદસા ભરી સપ્ટેમ્બર માસ સુધીનું લવાજમ ભરી માંડી વાળ્યું છે. માત્ર વ્યવસ્થાપકો (પ્રેસીડેન્ટ, સેક્રેટરી, તથા સેક્રેટરી) આજ દીવસ સુધી લાઇસર લવાજમ ભરતા આવ્યા છે. પા. ૮નો પ્રક્ટ મુખ્યપાળા જુલસેલરસ મેસરસ એન. એમ. નીપાદીપર મોપડી એના એરડર સાથે મોકલ્યો છે, જેના તરફથી પદસાની પદોંચ આવી ગઇ છે. મજકુર જુલસેલરસ મારફતનાં પત્રો કેટલાંક ચાલુ થઇ ગયેલ છે. જુલો ચોડા વખતમાં આવી જવા સંભવ છે. કામ પ્રસંગે લીધે મોકલતાં દીલ થઇ જણાય છે. માસિક રીપોર્ટ દરમાસે લાઇબરેરી હોલમાં ચોટાડવામાં આવે છે, લાઇબરેરી વખતસર ખુલી રહે છે, ને છાપાઓ નીચમસર રાખવામાં આવે છે તે વાત બાતમાં લેવાની 'ચરચાપત્રી'એ તરદીલીધી જણાવી નથી.

મી. નુર મહમદ અબ્દુલ રહીમ સુર તવાળા જેહાન્સખરમથી લખે છે કે :—એવી વારતા છે કે એક બાદશાહ હતો. તે ખીમાર પડતાં કાંઈ દવા ન મળવાથી હકીમોએ આદમીનું મેલું ખાવા કહ્યું. તેથી મરીખના ઓઠરાને વેચાતો લીધા. આદમીનું મેલું હલાલ છે કે નહિ તેના જવાબમાં કાજીએ કહ્યું કે બાદશાહ માટે હલાલ છે. પછી બાદશાહે કચેરી ભરી ઓઠરાનું મરદન કાપવા જલાદને દુકમ કર્યો. જલાદ તરવાર ઉઠી કરી મારવા જાય છે તેવામાં ઓઠરા આશમાન સામું જોઇ હસી પડ્યો. આથી બાદશાહને નવાઇ લાગી ને ઓઠરાને પુજતાં તેણે ખુલાસો કર્યો કે માખાપે પદસાની લાલચે વેચ્યો, ને કાજીએ ડરીને હલાલ કરાવ્યો, તેથી ખુદાના દરબારમાં ફરીયાદ કરે છે. બાદશાહે ઓઠરાને ઓડી મુક્યો ને ખુદાપે તે રહેમ માટે બાદશાહને સાચે કર્યો. તેવીજ રીતે અત્યારે ટરાંસવાલની હાંદી પ્રજાને સહેનશાહ એડવર્ડથી પીતાએ ટરાંસવાલના ગેરાઓ આજળ વેચેલ છે. પરંતુ પેલા મરીખના ઓઠરાનીપેઠે હાંદી એ પાચમાલીથી નડતાં ખુદાપર આધાર

સખી! લડે છે, તો પેલા ઓઠરાનીપેઠે તેઓ જરૂર છુટી જશે, ને ઓઠરાનીનસ રહ થશે.

મી. આર. એસ. હવે એક લખાણ લખાણ દરમ્યાન લખે છે કે—(૧) આજ કાલ ટરાંસવાલની લડતને લીધે હાંદી કામમાં રાજદારી ચરચા માટે હોંસ વધેલી જેવામાં છે એ હાંદીની ઉન્નતિ માટે સારા ચિન્હ છે. (૨) નવાં કામસેન્સ માટે અથવા લાઇસેન્સનાં ટરાંસફર માટે અરજી કરવી હોય તો છાપામાં જાહેર ખબર આપવી એવો ધારો થયો છે, તો તેવી જાહેરખબર 'ઈન્ડિયન ઓપીનીયન' માં આપવાનું જાણમથક કરે છે. (૩) મીરાંડા જેને ટરાંસવાલ સરકારે હમણાં ખીજ વખત જેલમાં નાખેલ છે તે પોર દુખીજ રાખતો છે તો પોરદુખીજ હાંદી એ તેને ચારતે કાંઈ કરશે કે કેમ ? (૪) લોવર ટકુએલામાં એક ખીરમીડીએ હાંદી સ્ટેશનપર કામ કરે છે. તેને વધા રાના સ્ટેશન મારફતે પોર્ટ ફરવવા આવવા કહ્યું. હાંદીએ કહ્યું કે હું ગુડસ રોડમાં કામ કરે છું, ને પોર્ટના તાળાની ચાવી મારી પાસે નથી. આથી તે હાંદીને માર પડ્યો, ને જેલની કોટડી માં પુરી દેવકાવમાં આવ્યો; ને મારનું તહોમત મુકી (ચોર કોટવાળને હડે તેમ) સ્ટેગર કોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યો ! આ વધારા હાંદી પ્રજાના હાલનો એક લખાણ છે !

ઈસ્ટ લંડનથી એક ચરચાપત્રી લખે છે કે—અહીંના હાંદીઓએ ટરાંસવાલના બાઇઓ માટે ખનતી મદદ કરવામાં હવે પછાત ન રહેવું જોઈએ. ખીલું ઈસ્ટ લંડનમાં મ્યુનીસીપાલીટીના ધારાનો અમલ ચર ચઇ મુક્યો છે ને લખા માણસના હાલ દંડ થયા કરે છે. અહીંના હાંદીઓ એકસંપ છે. છતાં તેમાં એક માણસ વિરૂધ છે, તેમ સુતેલા કાવદાને પાછો જમત કરવાનો તે સાહેમે ઇરાદો રાખ્યો જણાય છે. આ પ્રમાણે ચિ. ઇ. એસો સીએશને જે પદસા ખરચ્યા તે માથે પાણી ફેરે છે. આમ વરતનારાઓને ટરાંસવાલના બેક લેગેનો હોદ્દો આપવો જોઈએ.

મી. એમ. એન. મહમદ (એડવોકેટ) લખે છે કે—ટરાંસવાલના ટરેક હાંદીએ ગોખી રાખવું જોઈએ કે દુનીઆની સવળી વસ્તુઓમાં માત્ર ધમાન અને

બધાં કરતબોજ કાયમ રહેનારાં છે તો તેને સામાટે ગુમાવીએ ? જે દુનીઆની તમામ સેલત કામ આવતી હોય પણ તેના બદલામાં જે ધમાન જવું હોય તો એ સેલતપર લ્યાનત મોકલવી જોઈએ.

મી. રહીમખાન (બુ બેંક) થી લખે છે કે હવે છેવટની ઘડીએ આપણે મજા જીત રહેશું તો કામદો રહ થઈએ. માટે સહજે મજકમ રહેવું. ને મરજીઆત રજીસ્ટર લેતાં યાદ રાખવું કે ખુની કામ ધની એક પણ કલમ આપણે કબુલ કરવાની નથી.

મી. મહમદ પટેલ ડરખનથી લખતાં મી. પારેખ (જેણે ટરાંસવાલની લડતમાં કામ લેવા માટે જવાનો વીચાર પાછળથી માંડી વાળ્યો તે) ખાત દીલગીરી બતાવે છે.

મી. ઇ. ડુસેન લેક્ષી સ્ટેશનથી લખે છે કે સરકાર આગેવાનોની સલાહ લેશે તો આજેવાન કાને સમજવા જોઈએ તેમમાં એવા મજક છે. તેને પુછે તો તે કાળુજ કરાવે. એટલે વિચારી પમલાં ભરવાં.

'એસોસીએશનના ખેરખવાદ'ના જવાબ માં મી. રતનજી લક્ષમીદાસ પોએફરટરમ થી લખે છે કે ત્યાંની હિંદુ કમીટીએ પા. ૬૦ જેટલી રકમ એકઠી કરીજ નથી.

ડરનલથી એમ. એચ. એલ. મી. ચાપુરજી જી. રાંદેરીઆના જવાબમાં લખે છે કે મી. નજરઅલીએ દુકાન ખાંચ કરેલી, પણ તે દુકાનો ખુલ્લી રાખવાનો વખત પુરો થયા બાદ.

લેડનખરમથી મી. જાન મહમદ જમાલ લખે છે કે—આ તરફ કાંઈ રજીસ્ટર નહિ થાય એમ ચેકસ જણાય છે. મી. રામસુંદર પંડીતને મુચારકબાદી આપું છું. બેક લેગેને હજુ પણ લેપાય લેવા ની સલાહ આપું છું.

મી. એમ. એસ. મેરા હીસ્ટીઆનાથી લખતાં દિલગીરી બતાવે છે કે મી. ખોટા લોકોને મજબૂત રહેવાની બળામથક કરતા હતા ને પોતેજ પોતાના માથાસે કપર કાળાં મ્હેં કરવાનું કબાણ ચલાવ્યું.

મી. એચ. કમ્લાક વી-ડસરદનથી લખે સલાહના હાંદીની બહાદુરીની તારીફને કાળુજ લખે છે.

ચંદેર મહેશીલે સુ. કી. કલપ

મેહીસીયતી મી. મેજા લતીક
બને મી. હુસેન શુલામ અમે
છે કે હેલી દિવસનાવી ટપાલમાં મળ
કુર મેહીસીલના મેળાવડાનો તથા ખીજો
નીચે મુજબ હેવાલ તેમને મળ્યો છે:—

ગયા સપ્ટેમ્બર માસમાં મેહીસીલ તર
ફથી જતામ અવસાના અપહુલ હમીદ
ખાનની સાલગોદને જલસો મહોજ કહ
મહથી મયો હતો, જેમાં હજરત પીર
માયા સાહેબ પુરહીએ ખીરાતના હતા.
મે.તવી સમસલ ઓલમા સાહેબે વાવલ
કરી તુરકી સલતનત સાઈ નેક દુઆ
ચાલી. સેકરેટરી મી. મહમદ ખમીર
કાકર, મી. શુલામ મહમદ સુબેદાર
મોલવી હકીમ કમરુદ્દીન ખિજરા વાળા,
હકીમ અખતર સાહેબ, તથા મુનસીફ
અને અસર કારક બાપલો કરી શેરા
પદી તુરકી સલતનત સાઈ નેક દુઆ
માગી હતી. પછી દુલ તોરા તથા સીરણી
વહેંચી સભા વિસરજન થઈ હતી.

રમજનમાં કુરાને સરીફના ખતમનો
જલસો બપોરથી થયો હતો. જુલ જુલા
મણી કમાનો, બગીચાઓ, તથા આપના
ઓ વગેરે સહ, કીટસત લાઇટોલટકાવી,
તેમ વચમાં કુવારાઓ રાખી ખુરદીઓની
બેઠક કરવામાં આવી હતી. આદમીઓની
કમગટ મુખ બેસલેર થઈ હતી. દુલ
તોરા, તથા સીરણી વહેંચી જલસો રાતના
બાર વાગે પુરો થયો હતો.

મજકુર મહેશીલ તરફથી મુરતની
નામાંથી 'તારકસ દીમ' સાથે મેચ રમાઈ
હતી, જેમાં 'તારકસ દીમ'ના ૯૮ રન
થયા હતા, અને મુશતાનીયા દીમે ૯૯ રન
કરી આ પંકાતી દીમ સાથે છત મેળવી છે.

મજકુર મહેશીલમાં એક એવો દીની
કાપડો પસાર થયો છે કે હરકાઇ મેંબર
ફરેક વખતની નમાઝ પડે. અગર એક
વખતની નમાઝ નહીં પડે તો તેનો કાપડો
મુજબ હંડ લેવામાં આવશે. એ કાપડો
ખુશીથી પસાર થઈ જઈ અમલમાં આવી
સુકશે છે. મજકુર મહેશીલ વારતે નેક
દુઆ ચાલીને કીરતાર પાસે એવું ઘમ્મી
એ છીએ જે ફરેક દીની સાધને આ
મહેશીલને ઉત્તેજન આપવા તોષીક આપે.

સ્વધરસતી અબિહદિ માટે મારિસમ
રગમાં સોની નરસી પ્રેમજીની દુકાને તા.
૯મીએ હીંદુઓનો એક મેળાવડો થયો
હતા, જે વખતે શ્રીમુત અંબારામ મહા
સંજે ખાસ જાજર થઈ પ્રમોપદેશ કર્યો
હતો.

સનાતન પ્રસ્તુત

સેકરેટરી જણાવે છે કે—તા. ૧૫મીએ
સનાતી મીટીંગ હતી. આશરે ૫૦ મહ
સો હાજર હતા. નિમકરમખાદ શ્રીમુત
અંબારામજીએ મીતાછ તથા કીમહેસ
અંબારામીમાંથી સમજુતી સાથે વાંચન
કર્યું. પછી શ્રીમુત અંબારામ મહારાજે,
ફેશ તરફ દુક વખતમાં મોતે ઉપજતાર
હોવાથી પ્રમુખના હોદસું રાજનામું
આપ્યું. સનાતનોએ પ્રમુખ સાહેબના
રાજનામાથી પ્રેમી મોટ મોટે કિંગીરી
ખતાવનામાં બાપલો કર્યા. પછી રાજ
નામું સ્વીકારીને રા. સી. બી. સુકલને
નવા પ્રમુખ તરીકે ચુંટવામાં આવ્યા.
શ્રીમુત અંબારામે પા. ૬ ની બેટ સજાને
આપી, ને તે સ્વીકારના તિવંતી કરી.
જવાબમાં તેમની સભા તરફની સેવાઓનાં
વખાલુ મમાં, તથા જણાવવામાં આવ્યું
કે કલકત્તી સભાએ તેમને બેટ આપવી
બોધ્યો. પછી તેમનો આમદ હોવાથી
સભાએ બેટ સ્વીકારી. પછી શ્રીમુત
અંબારામને માન આપવા માટે ફરવ
થયો, તે માટે કમીટી નીમી સભા વિસ
રજન થઈ હતી.

નાદારી કોર્ટની નોટીસો વગેરે

(ગવર્નેટ ગેઝેટમાંથી)

વેસલ્સ નેકના સ્ટોરકીપર કાસીમ અને
સુસાની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના
લેજલારોની મીટીંગ તા. ૩૧ મીએ લેડી-
સ્મીથ માલ્કોટની કોર્ટમાં ભરાશે.

મોનાના રામચરણની નાદાર મીલકતના
સંબંધમાં તેના લેજલારોની મીટીંગ તા.
૩૭ જાનેવારીએ વેલ્થમ માલ્કોટ
આમળ ભરાશે.

ડરબન, અમરેની રેલના સ્ટોરકીપર
મુસદ ખાનની મીલકત મુહતની જસ્તિમાં
લેવામાં આવી છે.

રેલ કોમીસના ફેરીઆ મીતાહ અબ્બા
ની મીલકત નાદાર તરીકે જાહેર કરવા
તા. ૧૩મી ફેબ્રુઆરીએ ડરબન સરકીટ
કોર્ટને અરજ થશે.

બીલેરના બીજાલાઈ ડાબાબાઈ ફેસપતની
નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના લેજલારોની
મીટીંગ તા. ૮મી જાનેવારી

એ અમલાતી દીનીકરના માલ્કોટ આમળ
(સેટ એડવક બીટમાં) ભરાશે.

સારિસમરના સ્ટોર કીપર મુશા
ખાનની નાદાર મીલકતના સંબંધમાં તેના
લેજલારોની મીટીંગ તા. ૭ મી જાનેવારીએ,
તથા ૧૪ મી જાનેવારીએ ભરાશે.

રોકડ બાબર ભાવ.

આવલ.	શી. મે.	શી. રે.
મોંબ ૧ બરતાહ	૨૪ ૬ થી ૨૫ ૦	
બીમડીના	૨૦ ૦ " ૩૧ ૦	
એફ. એફ. બી. આર.	૨૨ ૦ " ૨૩ ૬	
એફ. બી. આર.	૨૨ ૦ " ૨૩ ૦	
મીની સમર	૨૫ ૦ " ૨૬ ૦	
દુડાના	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
ફેશી તુવેર ઘળ.	૨૨ ૬ " ૨૩ ૦	
તુવેર ઘળ કનપુરી.	૨૩ ૬ " ૨૪ ૦	
મજરની	૨૪ ૦ " ૨૫ ૦	
મગની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
અડની	૨૮ ૦ " ૨૮ ૬	
ચણા મુંબઈના	૨૩ ૦ " ૨૩ ૬	
" ઘળ	૨૮ ૦ " ૨૮ ૦	
વટાખા	૧૭ ૬ " ૧૮ ૦	
મકાઇ	૮ ૦ " ૮ ૬	
બીનીસ.	૨૨ ૦ " ૨૩ ૬	
કડવું તેલ ૧ આમળ	૪ ૮ " ૪ ૬	
એરડીયું	૩ ૦ " ૩ ૪	
મીઠું	૩ ૧૦ " ૪	
નાળીએરડું	૪ ૬ " ૪ ૬	
ખાંડ સફેદ નાતાલની	૧૫ ૬ " ૧૬ ૬	
પીળી	૧૫ ૬ " ૧૬ ૬	
લીરકુળ નાતાલ	૬ ૦ " ૧૦ ૦	
આટો	૧૪ ૬ " ૧૫ ૦	
મકાસી સોપારી ૧૨૮૦	૦ ૮ " ૦ ૮	
મરચાં.	૦ ૪ " ૦ ૪	
બી પેટી ૪ દીનના પૈ	૬ ૦ " ૬ ૧૦	
પોરબંદર	૬ ૧૫ " ૧૦ ૦	
ખારખીન ડીમેસ.	૬ ૬ " ૬ ૮	
" વાલ્ટ રોસ	૬ ૪ " ૮ ૭	
" " આમળ	૧૧ ૬ " ૧૨ ૦	
નાળીયેર	૧૮ ૦ " ૧૬ ૦	
ફલી	૧૦ ૬ " ૧૧ ૦	
ગામ્મંડ સોપ	૧૩ ૬ " ૧૪ ૦	
કુધ મેસલનું.	૨૦ ૦ " ૨૧ ૦	
નીમક (લીવરસુલ)		
ખરતા એકનું	૪ ૬ " ૫ ૦	

VOLKSRUST

E. A. BRABIN,
Box 96.
ESSOP SULIMAN,
Box 45.
G.R. MOOLA,
Box 1.
Vanmali Mornar,
Box 43.

VREYBURG

Dada Cassim,
Bx 74.
Ebrahim Khan,
Box 73.
Goolam Mahomed,
Box 30.
Hajee Mian,
Box 70.
Joossab Tayob & Co.
Market Street.
Joossab Hassim & Co.,
P.O. Box 6.

WARMBATHS

M. E. NAGDEE & Co.,
Head Office: Warmbaths,
and at Nylstroom

ઇંદરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

જનવદ્ ગીતા (મીસીસ ખીસેંટ ફ્રાંક) ૦-૧-૦
રામાયણની વાર્તા (જે. એલ.
પી. હિસમસ) ... ૦-૦-૬

એ છુક એન્ડ ઇટસ મીસનોમર
મી. એલ. ઇ. નીચે બહાર પાડેલ
પુસ્તક 'ધી એથીઆટિક ડેન્સર'

ઇન ધી કોલોનીઅલ રીવ્યુ ૦-૦-૬

કાયદા સામે યવાની દરજ્જા ... ૦-૦-૩

નેલનાં કાવ્ય. ... ૬-૧-૦

ખુની કાયદો ... ૦-૦-૬

ઇપાલ મારફત મંગાવનાર માટે પોસ

ટેન્ક ખર્ચ પેની ૧ જુલું.

મળવાનું ટેકાણું.

ઇંદરનેશનલ પ્રીટીંગ પ્રેસ
ફીનિકસ નાતાલ.

વધકકલ્પતર.

તુરસ્તી અને વૈદ્ય જ્ઞાનની દરકાર હોય
તો વાંચો "વૈદ્યકલ્પતર" માસીક. બાર વર
પથી દરમાસે પ્રગટ થાય છે. દરેક મહત્ત્વે
ને ખાસ વાંચવા જેવું છે. નામ ટેકાણું
સાથે અહારે વધક બહારકર લીલાધર,
ચીચીશિડ, અમદાવાદ લખવાથી એક
અંક નમુના લખાવ મહત્ત્વ મોકલવામાં
આવશે. લખાવનું પોસ્ટેજ સહીત ૩/-
તથા મેટનું પુસ્તક મોકલવાનું ખર્ચ ૪ પેની
અગાઉથી લેવામાં આવે છે. વધુ વિગત
મટે આ પત્રની ઓફીસને લખવું.

વધક બહારકર લીલાધર

મુજરાત આર્ચ એજ્યુકેશનલ અમલવાદ.

Reuter's Telegram Coy., Ltd.,

Economical CABLEGRAMS to INDIA and the EAST

REUTER'S despatch cable messages for the public to India, the Far East, Europe, Australasia, and America, and allow a rebate of one shilling and sixpence a message to regular senders.

REUTER'S remit money by mail or telegraph to all parts of the world.

REUTER'S register the addresses of senders and receivers free of charge by a system that ensures considerable economy and the Reuter Social and Mercantile Code, which is the most complete of its kind in existence, enables senders to save still further.

All cablegrams sent in Reuter's Code are delivered to the receiver in plain language

Further particulars can be obtained from —

MANAGER,

Reuter's Agency,
Davis Buildings,
52 Field Street,
DURBAN.

Also at the head Office for S. A. — And at: —

Reuter's Building,

St. George's Street,

CAPETOWN

Reuter's Agency,

The Corner House,

Commissioner St.,

JOHANNESBURG

DADA OSMAN,

General Merchant & Commission Agent
102 QUEEN STREET, DURBAN.

P.O. Box 38.

Tel. Add.: "FORBANDAR."

ESTABLISHED 1890.

દાદા ઓસ્માન.

જનરલ મરચાંદ ને કમીશન
એજન્ટ.

એડ્રસ ૧૦૨, ૧૦૬, ક્વીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન.

Telephone 884

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવતા કાલાખાત નવરોજ
ઓ. જસ્ટીસ બહારકર તરફથી
મી. એમ. એચ. નાઝર
ઇડિયન સ્ટુડીયો બેરર કોર
મી. ગાંધી તથા મી. અલી
રામસુદર પડિત
અફઘાનિસ્તાનના અમીર.
પ્રીટોરીયાની માસ મીટીંગ.
પ્રીટોરીયાના પીકેટ.
મી. અમીરહીદીન હજીર.
યામનીઝ એસોસીએશનના પ્રમુખ
મી. કવીન.

કીમત: દરેકની પેની એક પોસ્ટેજ અરધી
પેની.

કેપ ત્રાંસવાલ તથા રોડેશીઆના પત્ર
રૂપે સ્વીકારવામાં આવે છે.

મેનેજર ઇડિયન ઓપીનીયન

ફીનિકસ, નાતાલ.

A. F. CAMAY & CO.,

Wholesale Grocers
& General Merchants,

JACOB'S BUILDING,

(DEPOSITE GAIETY THEATRE)

2 KORT STREET,

P.O. Box 3504. Tel. add. "Cama"
JOHANNESBURG

ધી ઇન્ડિયન ઓપીનીયન.

પર, કોમર્સીયલ રોડ, ડરબન.

નિલાયતી તથા રેશી કોલેસા અને નળતણવા

લાઈફ-સુટક તથા જાપાન-સુટકા દર,

એડ્રસ ૭૫ ટેલી. સરનામું "કાંસવાલીઆ"

ટેલીફોન ૬૪૩.

A. A. PILLAY,

Wholesale Fruit & Produce
Dealer and Commission Agent.

Box 1353

49 President St., Johannesburg.

Imperial Cigar Manufacturing Co.,

TOBACCONISTS

171 Umgeni Road, Durban.

Tel. Address: "CHEROOTS."

"INDIAN OPINION."

Yearly Subscription (Natal) 12/6

Half Yearly ... 7/6

Quarterly ... 4/-

Yearly Subscription (South Africa,

England and India) ... 17/6

Half Yearly ... 9/-

Quarterly ... 5/-

WESTERN INDIA

Army Boot and Equipment Factory,

BOMBAY, India.

GOLD MEDAL
Madras Industrial and Art
Exhibition, 1903

(ESTABLISHED 1837)

TWO GOLD MEDALS
Bombay Industrial and
Agricultural Exhibition,
1904.

PROPRIETORS—

Messrs. Adamjee Peerbhoy & Sons.

MANUFACTURERS OF—

Military Ammunition Boots, Volunteer Ammunition Boots
Police Ammunition Boots, Sandals, Gurgabl Shoes, &c,

Military, Volunteer and Police Harness, Saddlery, Accoutrements, etc., etc.

Leathers :—Russian, satin and black waxed calves, harness leathers of all kinds, bag and carriage hood hides, Morocco, etc., etc.

Civilian Boots, shoes, harness and saddlery of every description.

Travelling Requisites :—Overland Trunks, dress cases, suit and shirt cases, portmanteaux Gladstone, brief, hand and courier bags, hat boxes, bed straps, soiled-linen bags, stick cases, etc., etc.

Mill Stores :—Single and double leather belting, Ginning rollers and washers, Roller skins pickers, hose pipe, etc., etc.

Miscellaneous Leather Goods :—Puttee and lace gaiters, collar boxes, brush cases, cigar and cigarette cases, school bags, Peon's bags, Mussacks, Syce's belts, bottle, and tumbler cases, luggage labels, etc., etc., etc.

ALL ARTICLES GUARANTEED SOLID LEATHER.

Price List on Application.

ABDOOL RAHMAN,
MERCHANT,
POTCHEFSTROOM.
Tel. Address: "RAHMAN."
P.O. Box 12.

VANMALI KOYA
General Dealer.
No. 64 Cornet Commissemansie's Fountain Street
P.O. Box 294, Krugersdorp.

AYOB MAHOMED & Co
General Merchants & Direct Importers,
MARKET SQUARE,
PIETERSBURG.
Box 184. Tel. Add.: "AYOB"

M. A. Karodia & Co.,
GENERAL MERCHANTS,
Dealers in all kinds of
Indian Groceries and Soft Goods
Box 3598.

41 Market Street,
Johannesburg.

Ismail Suliman & Co.,
MERCHANTS & IMPORTERS
P.O. Box 4. Tel. Add.: "SULIMAN"
RUSTENBURG.

Branches:

Dundee, NATAL;
Zeerust Marico, TRANSVAAL;
Linteyspoort } Dis. RUSTEN-
Steenbokfontein } BURG.
Rietfontein }

A. M. H. BHANA,
GENERAL MERCHANT.
Box 4. Tel. Add.: "BHANA."
અહમદ બાજી, બેકામ ય. P. P. RUST.
મી. મી. ૨૨૨.

M. E. NAGDEE & Co.,
General Merchants &
Direct Importers,
Wholesale & Retail.
Head Office: WARMBATHS,
and at NYLSTROOM.

HORMAJCY IDOLGY,
DIRECT IMPORTER
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 314, DELAARDA BAY.

HAJEE HABIB
CALCUTTA HOUSE.
IMPORTER AND GENERAL DEALER.
A great variety of

Boys' Blankets, Drapery, Haberdashery, Clothing,
Hardware, Rolly-vans, Furniture, Groceries,
Rough goods, &c., &c.

SEASON'S NOVELTIES BY EVERY MAIL.
Prices are very moderate & terms are easy.
A trial Solicited.

Tel. Add.: SAGORD. P. O. Box 57.
338, Prinsloo Street, PRETORIA.

A. E. BHABHA,
GENERAL MERCHANT and DIRECT IMPORTER.
Cor. Church & Middel Streets,
MIDDELBURG, T'VAAL
Tel. Add "BHABHA." P.O. Box 15.

S. D. BOBERT,
General Importer, Wholesale and Retail Merchant
Cheapest House in the Market Square.
BRANCHES AT
LOCATION, POTCHEFSTROOM.

EBRAHIM CAMROODEEN.
GENERAL MERCHANT.
Natal Leaf Tobacco a Speciality.
113 GREY STREET, (Camroodeen's Buildings.)
Tel. Add.: "AJMERK." Durban.

J. M. H. GOOL,
129 Castle Street, Capetown.
Wholesale Groceries, of all descriptions from
India and England.
Also Exporter of Cape Snook,
NATAL DEPOT:
Messrs. Jallboy & Serajjee Bros, Durban.
કચ્છ મેજર હામી ગુલ.
અમદ મરચેડ,
12૯, કેસલ સ્ટી.

B. P. EBRAHIM & CO.
Mattress Makers, Wholesale Importers,
Dealers in Bedsteads, Hair Tickings
Mattress Cases, Feather Pillows, &c.
Market St. (West), Box 4420, Johannesburg

Suliman Ebrahim Amod & Co.,
GENERAL MERCHANTS.
P.O. Box 267
Market Square,
KRUGERSDORP

164 Grey Street
Durban.

SUN CIGARS, SUMATRAJ CHEROOTS
BOER TOBACCO.
VIRGINIA TOBACCO, SHAG, &c.
At Lowest Wholesale Prices.
Box 58. Tel. Address: "FORBANDER."
Telephone 864.

સસ્તો અને ઉચ્ચો માણ.
સન શીનારેડ, સુમાત્રા ચીરોટ મેર વો
અનીઆ ઈસ વગેરે બલની વખણ નીચે
કરનાચે મળશે.
સન બેન્ડ ટુબેકો વર્કસ.
1૬૪ ગ્રે સ્ટીટ, ડર્બન.

Abdool Hay & Amod,
WHOLESALE & RETAIL
MERCHANTS,
131 Grey Street, Durban.

Ismail Amod Kajee,
GENERAL MERCHANT & DEALER
Market Square, P.O. Box 11,
KRUGERSDORP.

COOLAM MOHIDEEN,
GENERAL MERCHANT
P.O. Box 3755
2 Crown Road, Fordsburg,
JOHANNESBURG.

Vrajdass & Lalehand
GENERAL MERCHANTS
Importers & Commission Agents,
Wholesale and Retail
P.O. Box 92. Lawrence Marquis

MOONDAMAL SONS
India, China, Malia and Assam
SILK MERCHANTS
WHOLESALE & RETAIL
107 West St. (Grey Street, Corner)
DURBAN.

AMOD SULIMAN & CO.
MERCHANTS & IMPORTERS.
Box 52. Telegraphic Address: "KHOTA."
HEIDELBERG, TRANSVAAL.
Branch: KHOTA & CO., NIGEL.

Essop Suliman,
GENERAL MERCHANT,
Box 45. Tel. Add.: "ESOPAX"
VOLKSRUST

